

Coco Pyhä Raamattu 1642

Finbible.fi

Ensimäinen Mosexen Kirja

GENESIS, Ensimäinen Mosexen Kirja/ Josa nämät cappalet owat: I. Cuinga mailma on luotu/ ihminen Jumalan cuwaxi tehty/ horjahtanut/
lupauxella/ waimon siemenest kärmen pään ricki musertawast/ lohdutettu/ cap. $ 1. 2. 3.
II. Esiwanhemmitten lapsist Noahn asti/ cap. $ 4. 5.
III. Wedenpaisumisest ja sen syist: cuinga Noahn lasten/ jotca rakensit Babelin tornia/ kieli on secoitettu/ ja he coco mailmaan hajotetut/ c. $ 6. 7. 8. 9. 10. 11.
IV. Abrahamin cudzumisest Caldean Urrist ja coco hänen elämästäns ja cuolemastans/ cap. $ 12. 25. asti.
V. Isaachin elämäst/ 11. v. cap. $ 25. 28. c. $ asti/ cuolemast ja hautamisest/ cap. $ 35.
VI. Jacobin/ hänen weljens ja poicains elämäst ja waelluxest/ 28. c. $ 39. asti.
VII. Josephist/ 39. cap. $ kirjan loppuun/ nijn myös Jacobin Patriarchan wijmeisest ennustuxest lastens edes/ mitä heille ja heidän lapsillens ajan cululla tapahtuwa oli: ja hänen cuolemastans ja hautamisestans.
Ja täsä ensimäises kirjas löytän/ mitä on tapahtunut mailman luomisest Josephin cuoleman saacka/ nimittäin 2310. ajastajas/ sillä: Adamin luomisest Sethijn/ olit ajastaica 130 Sethist Enoxeen 105 Enoxest Kenanijn 90 Kenanist Mahalalelijn 70 Mahalaleelist Jaredijn 65 Jaredist Henochijn 162 Henochist Methusalaan 65 Methusalast Lamechijn 187 Lamechist Noahn 182 Noast/ Semijn/ Hamijn/ Japhetijn 500 Semist/ Hamist/ Japhetist/ Wedenpaisumiseen 100 Wedenpaisumus oli yhden ajastajan.
Wedenpaisumisest sijhen cuin Sem sijtti Arphachsadin 2 Arphachsadist Salahn 35 Salahst Eberijn 30 Eberist Pelegijn 34 Pelegist Reguun 30 Regust Serugijn 32 Serugist Nahorijn 30 Nahorist Tharaan 29 Tharast Abrahamijn 70 Abrahamist Isaachijn 100 Isaachist Jacobijn 60 Jacob eli 147 Joseph cuoli Isäns jälken 54

I. Lucu.

MAilman luomises teke Jumala Sanalla ja Hengellä I. Päiwänä/ walkeuden/ v. 3.
II. Firmamentin/ v. 6.
III. Meren ja Maan/ v. 9.
IV. Auringon/ Cuun ja caicki taiwan walkeudet/ v. 14.
V. Calat ja linnut/ v. 20.

VI. Caicki eläimet maalle/ v. 24.
ja ihmisen/ miehen ja waimon hänen cuwaxens/ v. 26.
ja heidän elatuxens/ v. 29.

1 Moos 1:1 ALgusa loi Jumala Taiwan ja Maan.
1 Moos 1:2 Ja Maa oli autia ja tyhjä/ ja pimeys oli sywyden päällä/ ja Jumalan Hengi lijckui weden päällä.
1 Moos 1:3 JA Jumala sanoi: tulcon walkeus/ ja walkeus tuli.
1 Moos 1:4 Ja Jumala näki walkeuden hywäxi. Nijn Jumala eroitti walkeuden pimeydestä/
1 Moos 1:5 Ja cudzui walkeuden päiwäxi/ ja pimeyden yöxi. Ja tuli ehtosta ja amusta/ ensimäinen päiwä.
1 Moos 1:6 JA Jumala sanoi: tulcon wahwus wetten waihelle/ eroittaman wesiä wesistä.
1 Moos 1:7 Ja Jumala teki wahwuden/ ja eroitti weden cuin oli wahwuden alla/ sijtä wedestä cuin oli wahwuden päällä/ Ja tapahtui nijn.
1 Moos 1:8 Ja Jumala cudzui wahwuden Taiwaxi. Ja tuli ehtosta ja amusta/ toinen päiwä.
JA Jumala sanoi: coconducon wesi taiwan alla erinomaiseen paickaan/ nijn että cuiwa näky/ Ja tapahtui nijn.
1 Moos 1:9 Ja Jumala cudzui cuiwan Maaxi/ ja wetten cocouxen hän cudzui Merexi. Ja Jumala näki sen hywäxi.
1 Moos 1:10 Ja Jumala sanoi: wihottacon maa ja caswacon ruohon josa siemen on/ ja hedelmäliset puut/ että cukin laistans hedelmöidze/ josa on oma siemen idze hänesäns maalla/ Ja tapahtui nijn.
1 Moos 1:11 Ja maa wihotti ja caswoi ruohon/ josa siemen oli laistans/ ja hedelmäliset puut/ joiden siemen oli idze heisäns/ cusakin laistans.
1 Moos 1:12 Ja Jumala näki sen hywäxi. Ja tuli ehtosta ja amusta colmas päiwä.
1 Moos 1:13 JA Jumala sanoi: tulcon walkeudet taiwan wahwuteen/ eroittaman päiwä ja yötä/ ja olcon merkeixi/ ajoixi/ päiwixi ja wuosixi.
1 Moos 1:14 Ja olcon walkeudexi taiwan wahwudes/ paistaman maan päälle. Ja tapahtui nijn.
1 Moos 1:15 Ja Jumala teki caxi suurta walkeutta/ suuremman walkeuden päiwä hallidzeman/ ja wähemmän walkeuden yötä hallidzeman/ ja tähdet.
1 Moos 1:16 Ja Jumala pani ne taiwan wahwuteen/ paistaman maan päälle/
1 Moos 1:17 Ja hallidzeman päiwä ja yötä/ ja eroittaman walkeutta ja pimeyttä. Ja Jumala näki sen hywäxi.
1 Moos 1:18 Ja tuli ehtosta ja amusta neljäs päiwä.
1 Moos 1:19 JA Jumala sanoi: cuohuttacon wesi lijckuwaisia eläimitä/ ja linnut maan pällä taiwan wahwuden alla lendäkän.

1 Moos 1:20 Ja Jumala loi suuret walascalat/ ja caickinaiset lijckuwaiset eläimet/ jotca wesi cuohutti/ cungin laistans/ ja caickinaiset höyhemeliset linnut/ cungin laistans. Ja Jumala näki sen hywäxi.
1 Moos 1:21 Ja Jumala siunais heitä/ ja sanoi: hedelmöitkät ja lisändykät/ ja täyttäkät meren wedet/ ja linnut lisändykön maalle.
1 Moos 1:22 Ja tuli ehtosta ja amusta wijdes päiwä.
1 Moos 1:23 Ja Jumala sanoi: tuocon maa eläimet/ cungin laistans/ carjan/ madot ja pedot maalle/ cungin laistans/ Ja tapahtui nijn.
1 Moos 1:24 Ja Jumala teki pedot maalle/ cungin laistans/ caickinaiset matelewaiset eläimet maalle laistans. Ja Jumala näki sen hywäxi.
1 Moos 1:25 JA Jumala sanoi: tehkäm Ihminen meidän cuwaxem/ joca meidän muotoisem on/ joca wallidze calat meres/ ja linnut taiwan alla/ ja carjan/ ja coco maan/ ja caicki jotca maalla matelewat.
1 Moos 1:26 Ja Jumala loi Ihmisen omaxi cuwaxens/ Jumalan cuwaxi hän sen loi/ miehexi ja waimoxi loi hän heitä.
1 Moos 1:27 Ja Jumala siunais heitä/ ja sanoi heille: hedelmöitkät ja lisändykät ja täyttäkät maata/ ja tehkät se teillen alemaisexi/ ja wallitcat calat meres/ ja linnut taiwan alla/ ja caicki eläimet jotca maalla lijckuwat.
1 Moos 1:28 Ja Jumala sanoi: cadzo/ minä annoin teille caickinaiset ruohot/ joisa siemen on coco maan päällä/ ja caickinaiset hedelmäliset puut/ ja puut joisa siemen on/ teille ruaxi.
1 Moos 1:29 Ja caickille eläimille maan päällä/ ja caickille linnuille taiwan alla/ ja caickille madoille maan päällä/ joisa hengi on/ caickinaiset wiherjäiset ruohot syötäwäxi/ Ja tapahtui nijn.
1 Moos 1:30 Ja Jumala cadzoi caickia cuin hän tehnyt oli/ ja cadzo/ ne olit sangen hywät. Ja tuli ehtosta ja amusta cuudes päiwä.

Vers. 2. Jumalan Hengi) Silloin ei ollut wielä tuulda/ sentähden tällä sanalla (Jumalan Hengi) ymmärretän pyhä Hengi.
v. 14. Ajoixi) kewäxi/ Suwexi/ Syxyxi/ Talwexi.
v. 28. Tehkät se teillen alemaisexi) se on/ mitä te ajwoitte ja teette maan päällä/ se on teidän oman/ ja maa palwele teitä/ canda ja anda teille hedelmäns.

II. Lucu.

SEidzemendenä päiwänä lepä Jumala/ ja pyhittä sen/ v. 3.

Ei wielä sada maan päälle/ waan sumu nouse ja casta hänen/ v. 6.
Adam luodan maan tomusta/ ja Jumala puhalda hänen sieramijns eläwän hengen/ v. 7.
pannan Paradijsijn/ v. 15.
mutta sillä haastolla/ ettei hän söis hywän ja pahan tiedon puusta/ v. 17.
Ewa luodan Adamin kylkiluusta/ ja annetan hänelle emännäxi/ v. 21.

1 Moos 2:1 JA nijn taiwas ja maa päätettin/ ja caicki heidän jouckons.
1 Moos 2:2 Ja Jumala päätti seidzemendenä päiwänä hänen työns cuin hän tehnyt oli/ ja lepäis seidzemendenä päiwänä caikista hänen tegoistans/ cuin hän tehnyt oli.
1 Moos 2:3 Ja siunais seidzemennen päiwän ja pyhitti sen/ että hän lewäis hänes/ caikista hänen tegoistans jotca Jumala loi ja teki.
1 Moos 2:4 Ja näin on taiwas ja maa tullut cosca he luotin/ sillä ajalla jolla Jumala teki taiwan ja maan.
1 Moos 2:5 Ja caickinaiset puut kedolla/ jotca ei ennen ollet maan päällä/ ja caickinaiset ruohot kedolla/ jotca ei ennen caswanet ollet.
1 Moos 2:6 Sillä ei HErra Jumala andanut wielä sata maan päälle/ eikä ollut ihmistä joca maata wiljeli/ waan sumu nousi maasta/ ja casti caiken maan.
1 Moos 2:7 JA HErra Jumala teki ihmisen maan tomusta/ ja puhalsi hänen sieramijns eläwän hengen/ ja tuli ihminen nijn eläwäxi sieluxi.
1 Moos 2:8 Ja HErra Jumala istutti Paradijsin Edenis itän päin/ ja pani sijhen ihmisen/ jonga hän teki.
1 Moos 2:9 Ja HERra Jumala caswatti maasta caickinaiset puut ihanaiset nähdä ja hywät syödä/ ja elämän puun keskelle Paradijsi/ nijn myös hywän ja pahan tiedon puun.
1 Moos 2:10 Ja Edenist käwi wirta castaman Paradijsi/ ja jacoi idzens neljäxi pääwirraxi.
1 Moos 2:11 Ensimäinen cudzutan Pison/ se juoxe coco Hewilan maan ymbärins/ ja siellä culda löytän/
1 Moos 2:12 Ja sen maan culda on callis/ ja siellä myös löytän Bedellion/ ja callis kiwi Onix.
1 Moos 2:13 Toinen wirta cudzutan Gihon/ se juoxe coco Ethiopian ymbärins.
1 Moos 2:14 Colmas wirta cudzutan Hidekel/ ja juoxe Assyrian edidzen. Ja neljäs wirta on Phrat.
1 Moos 2:15 JA HErra Jumala otti ihmisen/ ja pani Paradijsijn Edenis/ wiljelemän ja warjeleman sitä.
1 Moos 2:16 Ja HErra Jumala käski ihmistä/ ja sanoi: syö caickinaisista puista Paradijsis/
1 Moos 2:17 Mutta hywän ja pahan tiedon puusta älä syö: sillä jona päiwänä sinä sijtä syöt/ pitä sinun cuolemalla cuoleman.
1 Moos 2:18 JA HErra Jumala sanoi: ei ole hywä ihmisen yxinäns olla/ minä teen hänelle awun/ joca hänelle

soweljas on.
1 Moos 2:19 Cosca HErra Jumala oli maasta caickinaiset eläimet kedolle/ ja caickinaiset linnut taiwan ala tehnyt/ toi hän ne ihmisen eteen/ että hän näkis cuinga hän ne nimitäis: sillä nijncuin ihminen caickinaiset eläimet nimitti/ nijn ne cudzutan.
1 Moos 2:20 Ja ihminen andoi cullakin carjalle/ ja linnuille taiwan alla/ ja eläimille maan päällä heidän nimens. Mutta ihmiselle ei löytty apua/ joca hänelle soweljas olis.
1 Moos 2:21 Ja HERra Jumala pani rascan unen ihmiseen/ ja cuin hän nuckui/ otti hän yhden hänen kylkiluistans/ ja täytti sen paican lihalla.
1 Moos 2:22 Ja HERra Jumala rakensi waimon sijtä kylkiluusta/ jonga hän ihmisest otti/ ja toi sen hänen eteens.
1 Moos 2:23 Nijn sanoi ihminen: tämä on luu minun luistani/ ja liha minun lihastani/ se pitä cudzuttaman miehen puolisaxi: sillä hän on otettu miehestä.
1 Moos 2:24 Sentähden pitä miehen luopuman Isästäns ja Äitistäns/ ja pysymän emändäns tykönä/ ja he tulewat yhdexi lihaxi.
1 Moos 2:25 Ja he olit molemmat alasti/ Adam ja hänen emändäns/ ja ei häwennet.

Vers. 11. Pison) on se suuri wirta Indias/ joca cudzutan Ganges: sillä Hewila on Indian maa.
v. 13. Gihon) on se wirta Egyptis/ joca cudzutan Nilus.
v. 14. Hidekel) on se wirta Assyrias/ joca cudzutan Tigris. Phrat) on lähimmäinen wirta Syrjas/ joca cudzutan Euphrates.
v. 18. ja 20. Joca hänelle soweljas olis) se on/ joca händä auttais lisändymän ja elättämän/ sentähden loi Jumala waimon.
v. 25. Ja ei häwennet) se on/ ei tarwinnet häwetä.

III. Lucu.

KÄrme pettä waimon syömän kieldystä puusta/ v. 1.
joca myös anda miehellens/ v. 6 sentähden pelkäwät he ja pakenewat/ cosca he cuulewat HERran änen/ v. 7.
HErra cudzu ja cuuldele heitä/ v. 9.
kiro kärmettä/ v. 14.
lohdutta ihmist lupauxella/ waimon siemenest Christuxest/ v. 15.

curitta heitä cuitengin ruumilisella rangaistuxella/ v. 16.
he ajetan Paradijsist/ ja elämän puun tie wartioitan/ v. 23.

1 Moos 3:1 JA kärme oli cawalin caickia eläimitä maan päällä/ jotca HERra Jumala tehnyt oli/ ja sanoi waimolle: sanoico Jumala/ älkät syökö caickinaisista puista Paradijsis?
1 Moos 3:2 Nijn waimo sanoi kärmelle: me syömme nijden puiden hedelmist/ jotca owat Paradijsis/
1 Moos 3:3 Mutta sen puun hedelmäst/ joca on keskellä Paradijsi/ on Jumala sanonut: älkät syökö sijtä/ ja älkät ruwetco sijhen/ ettet te cuolis.
1 Moos 3:4 Nijn kärme sanoi waimolle: ei suingan pidä teidän cuolemalla cuoleman:
1 Moos 3:5 Waan Jumala tietä/ että jona päiwänä te syötte sijtä/ aukenewat teidän silmän/ ja tuletta nijncuin Jumala/ tietämän hywän ja pahan.
1 Moos 3:6 Ja waimo näki sijtä puusta olewan hywän syödä/ ja että se oli ihana nähdä ja suloinen puu/ että se andoi ymmärryxen: ja otti hedelmäst ja söi/ ja andoi myös miehellens sijtä/ ja hän söi.
1 Moos 3:7 Silloin aukenit molembain heidän silmäns/ ja äckäisit että he olit alasti/ ja sidoit yhteen Ficuna lehtiä/ ja teit heillens peitteitä.
1 Moos 3:8 JA he cuulit HERran Jumalan änen Paradijsis päiwän wilwetes. Ja Adam lymyi emändinens HERran Jumalan caswon edest puiden secan Paradijsis.
1 Moos 3:9 Ja HERra Jumala cudzui Adamin/ ja sanoi hänelle: Cusas olet?
1 Moos 3:10 Ja hän sanoi: minä cuulin sinun änes Paradijsis/ ja pelkäisin: sillä minä olen alasti/ ja sentähden minä lymyin.
1 Moos 3:11 Hän sanoi: cuca sinulle ilmoitti/ ettäs alasti olet? etkös syönyt sijtä puusta/ josta minä sinua haastoin syömäst?
1 Moos 3:12 Nijn sanoi Adam: waimo jongas annoit minulle/ andoi minulle sijtä puusta/ ja minä söin.
1 Moos 3:13 Silloin sanoi HERra Jumala waimolle: mixis sen teit? waimo sanoi: kärme petti minun/ ja minä söin.
1 Moos 3:14 Ja HERra Jumala sanoi kärmelle: ettäs tämän teit/ kirottu ole sinä caikest carjast ja caickist eläimist maalla/ sinun pitä käymän wadzallas/ ja syömän maata caiken elinaicas.
1 Moos 3:15 Ja minä panen wainon sinun ja waimon wälille/ ja sinun siemenes ja hänen siemenens wälille/ hän polke ricki sinun pääs/ ja sinä pistät händä candapäähän.
1 Moos 3:16 Ja waimolle sanoi hän: Minä saatan sinulle paljon tusca coscas rascaxi tulet: sinun pitä synnyttämän sinun lapses kiwulla/ ja sinun tahtos pitä miehes ala annettu oleman/ ja hän wallidze sinua.

1 Moos 3:17 JA Adamille sanoi hän: ettäs cuulit emändäs ändä/ ja söit puusta josta minä haastoin sinua syömäst: kirottu olcon maa sinun tähtes/ surulla pitä sinun elättämän idzes hänestä caickena elinaicanas.
1 Moos 3:18 Orjantappuroita ja ohdackeitä pitä hänen caswaman/ ja sinun pitä maan ruohoja syömän.
1 Moos 3:19 Sinun leipäs pitä sinun syömän odzas hies/ sijhen asti cuins maaxi jällens tulet/ jostas otettu olet: sillä sinä olet maa/ ja maaxi pitä sinun tuleman.
1 Moos 3:20 JA Adam cudzui hänen emändäns nimen/ Hewa/ että hän on caickein eläwitten Äiti.
1 Moos 3:21 Ja HErra Jumala teki Adamille ja hänen emännällens nahgoista hamet/ ja puetti heidän ylöns.
1 Moos 3:22 Ja HERra Jumala sanoi: cadzo/ Adam on tullut cuin yxi meistä/ tietämän hywän ja pahan/ mutta nyt ettei hän ojennais kättäns/ ja ottais myös elämän puusta/ söis ja eläis ijancaickisest.
1 Moos 3:23 JA HERra Jumala lähetti hänen Paradijsistä Edenis/ maata wiljelemän/ osta hän otettu oli. Ja ajoi Adamin ulos/ ja pani Paradijsin eteen Edenis Cherubimin paljalla lyöwäisellä miecalla/ elämän puun tietä wartioidzeman.

Vers. 8. Päiwän wilwetes) se oli ehtona päiwän helden lacates. (Adam) on Ebreas ihminen/ sentähden sanotan ihminen sijnä cusa Adam on/ ja Adam sijnä cusa ihminen on.
v. 15. Hän polke ricki) tämä on ensimäinen Evangelium ja lupaus Christuxest/ että hän on woittawa synnin/ cuoleman ja helwetin/ ja wapahtawa meitä wanhan kärmen wallast. Sen päälle on Adam hänen uscolisten jälkentulewaistens cansa/ usconut ja autuaxi tullut. (Sinä pistät händä candapäähän) se on/ sinä wainot ja waiwat händä: sillä nijn tapahtu: cosca Christus talla ricki kärmen pään/ se on/ perkelen waldakunnan/ synnin/ cuoleman ja helwetin: Nijn hän pistä jällens Christusta candapäähän/ se on/ hän waino ja cuoletta Christuxen/ ja ne jotca hänen päällens uscowat.
v. 20. Hewa) Hai on elämä/ josta tule Hewa/ eli Hawa elämä/ taicka eläwä.

IV. Lucu.

ADamille syndy Cain ja Habel/ v. 1.
cosca he uhrawat HERralle/ cadzo hän lepyisest Habelin ja hänen uhrins päälle/ v. 4.
sijtä Cain wihastu/ ja lyö hänen weljens Habelin cuoliaxi/ v. 8.
sentähden hän HERralda kirotan/ v. 11.
tule epäuscoisexi/ v. 13.
ja maan culkiaxi/ v. 16.
jonga lapset löytäwät moninaiset taidot ja käsityöt/ v. 20.

1 Moos 4:1 JA Adam tunsi Hewan hänen emändäns/ ja hän tuli rascaxi/ ja synnytti Cainin/ ja sanoi: minulla on mies HERra.
1 Moos 4:2 Ja hän taas synnytti Habelin hänen weljens. Ja Habel tuli lamburixi/ mutta Cain peldomiehexi.
1 Moos 4:3 JA tapahtui muutamain päiwäin perästä/ että Cain uhrais HERralle lahjoja maan hedelmist.
1 Moos 4:4 Ja Habel myös uhrais hänen laumans esicoisist/ ja heidän lihawudestans.
1 Moos 4:5 Ja HERra cadzoi lepyisest Habelin ja hänen uhrins puoleen/ mutta Cainin ja hänen uhrins puoleen ei hän lepyisest cadzonut: silloin Cain julmistui sangen cowin/ ja hänen hahmons muuttui.
1 Moos 4:6 Nijn sanoi HERra Cainille: mixis julmistut? Eli mixi hahmos muuttu?
1 Moos 4:7 Eikö se nijn ole? jos hywä olet/ nijns olet otolinen/ ja jolles hywä ole/ nijn syndi lepä owen edes/ mutta älä salli hänelle hänen tahtons/ waan hallidze händä. Silloin puhui Cain Habelin hänen weljens cansa.
1 Moos 4:7 JA heidän kedolla ollesans/ carcais Cain Habelin hänen weljens päälle ja tappoi hänen.
1 Moos 4:8 Nijn HERra sanoi Cainille: cusa on Habel sinun weljes? hän wastais: en minä tiedä/ olengo minä weljeni wartia?
1 Moos 4:9 Ja hän sanoi hänelle: mitäs tehnyt olet? weljes weren äni huuta minun tygöni maasta.
1 Moos 4:10 Ja nyt kirottu ole sinä maan päällä/ joca awais suuns ottaman weljes werta sinun käsistäs.
1 Moos 4:11 Coscas maata wiljelet/ ei hänen pidä tästedes sinulle wäkens andaman/ culkian ja pakenewaisen pitä sinun oleman maan päällä.
1 Moos 4:12 Ja Cain sanoi HERralle: minun pahatecon on suurembi/ cuin se minulle annetaisin andexi.
1 Moos 4:13 Cadzos/ sinä ajat minun pois tänäpän maalda/ ja minun pitä sinun edestäs lymymän/ ja tulen culkiaxi ja pakenewaisexi maan päällä. Ja nijn minun käy/ cucaikänäns minun löytä se tappa minun.
1 Moos 4:14 Mutta HERra sanoi hänelle: ei/ waan joca Cainin tappa/ se pitä seidzemen kertaisest costettaman. Ja HERra pani merkin Cainijn/ ettei kengän händä tappais/ joca hänen löytäis.
1 Moos 4:15 Ja nijn Cain läxi HERran edest/ ja asui Nodin maalla/ itän päin Edenist.
1 Moos 4:16 JA Cain tunsi hänen emändäns/ joca tuli rascaxi/ ja synnytti Hanochin. Ja hän rakensi Caupungin/ jonga hän cudzui poicans nimellä Hanoch.
1 Moos 4:17 Mutta Hanoch sijtti Iradin. Irad sijtti Mahujaelin. Mahujael sijtti Methusaelin. Methusael sijtti Lamechin.
1 Moos 4:18 Mutta Lamech otti caxi emändä/ toinen cudzuttin Ada/ ja toinen Zilla.
1 Moos 4:19 Ja Ada synnytti Jabalin/ josta ne tulit jotca majois asuit/ ja carja caswatit.
1 Moos 4:20 Ja hänen weljens cudzuttin Jubal/ josta candeleitten ja huiluin soittajat tulit.

1 Moos 4:21 Zilla myös synnytti/ nimittäin Tubalcainin/ joca oli seppä caickinaisis waski ja rauta töis/ ja Tubalcainin sisar/ oli Naema.
1 Moos 4:22 Ja Lamech sanoi emännillens/ Adalle ja Zillalle: te Lamechin emännät/ cuulcat minun ändäni/ ja corwin ottacat mitä minä sanon: minä olen miehen tappanut minulleni haawaxi/ ja nuorucaisen minulleni sinimarjaxi.
1 Moos 4:23 Cain costetan seidzemen kertaisest/ mutta Lamech seidzemen ja seidzemenkymmenen kertaisest.
1 Moos 4:24 ADam taas tunsi emändäns/ ja hän synnytti pojan/ ja cudzui hänen Seth/ sanoden: Jumala on minulle toisen siemenen andanut Habelin edest/ jonga Cain tappoi.
1 Moos 4:25 Ja Seth myös sijtti pojan ja cudzui hänen Enos. Silloin ruwettin saarnaman HErran nimest.

Vers. 1. Mies HERra:) Cain cudzutan saaduxi/ mutta Hewa luuli hänen olewan sen siemenen/ joca Jumalan lupauxen jälken kärmen pään tallais ricki.
v. 8. Silloin puhui Cain Habelin cansa) se on/ ei hän kehdanut idzens muutoin käyttä/ cuin ulconaisella muodolla ystäwälisest/ ja puhua Habelin cansa/ että hän oli nuhdeldu hänen wihans tähden/ waicka hän aicoi händä sydämesäns tappa; ja nijn on Cain caickein ulcocullatuiden isä.
v. 26. Ruwettin) ei nijn/ ettei ennen saarnattu HERran nimest/ waan että sijtte cuin Jumalan palwelus Cainin pahuden cautta unhotettin/ ojettin se jällens/ cosca Altari rakettin/ cuhunga he cocounsit Jumalan sana cuuleman ja rucoileman.

V. Lucu.

ADam sijttä Sethin hänen cuwans jälken/ ja cuole 930. ajastaicaisna v. 3.
jonga lapset Patriarchat sijtte luetellan Noahn ja hänen lapsins asti/ v. 6.
eronomaisest puhutan Henochist/ että hän eläwäld otettin taiwaseen/ v. 24.

1 Moos 5:1 TÄmä on ihmisen sucucunnan kirja/ sijhen aican cosca Jumala loi ihmisen/ ja teki hänen Jumalan muotoisexi.
1 Moos 5:2 Miehexi ja waimoxi loi hän heidän/ ja siunais heitä/ ja cudzui heidän nimens ihminen/ sijhen aican cosca he luotin.
1 Moos 5:3 JA Adam oli sata ja colmekymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti pojan/ joca hänen cuwans caltainen oli/ ja cudzui hänen Seth/

1 Moos 5:4 Ja eli sijtte cahdexansata ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 5:5 Ja coco hänen ikäns oli/ yhdexänsata ja colmekymmendä ajastaica/ ja cuoli.
1 Moos 5:6 SEth oli sata ja wijsi ajastaica wanha/ ja sijtti Enoxen.
1 Moos 5:7 Ja eli sijtte cahdexansata ja seidzemen ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 5:8 Ja coco hänen ikäns oli yhdexänsata ja caxitoistakymmendä ajastaica/ ja cuoli.
1 Moos 5:9 ENos oli yhdexänkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Kenanin.
1 Moos 5:10 Ja eli sijtte cahdexansata ja wijsitoistakymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 5:11 Ja coco hänen ikäns oli yhdexänsata ja wijsi ajastaica/ ja cuoli.
1 Moos 5:12 KEnan oli seidzemenkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Mahalaleelin.
1 Moos 5:13 Ja eli sijtte cahdexansata ja neljäkymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 5:14 Ja coco hänen ikäns oli/ yhdexänsata ja kymmenen ajastaica/ ja cuoli.
1 Moos 5:15 MAhalaleel oli wijsiseidzemettäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Jaredin.
1 Moos 5:16 Ja eli sijtte cahdexansata ja colmekymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 5:17 Ja coco hänen ikäns oli/ cahdexansata/ yhdexänkymmendä ja wijsi ajastaica/ ja cuoli.
1 Moos 5:18 JAred oli sata ja caxiseidzemettäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Henochin.
1 Moos 5:19 Ja eli sijtte cahdexansata ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 5:20 Ja coco hänen ikäns oli yhdexänsata ja caxiseidzemettäkymmendä ajastaica/ ja cuoli.
1 Moos 5:21 HEnoch oli wijsiseidzemettäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Methusalahn.
1 Moos 5:22 Ja sijttecuin hän oli Methusalahn sijttänyt/ pysyi hän jumalises elämäs/ colmesata ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 5:23 Ja coco hänen ikäns oli/ colmesata ja wijsiseidzemettäkymmendä ajastaica.
1 Moos 5:24 Ja hän eli jumalisest ja ei enämbi näkynyt/ sillä Jumala otti hänen pois.
1 Moos 5:25 MEthusalah oli sata ja seidzemenyhdexättäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Lamechin.
1 Moos 5:26 Ja eli sijtte seidzemensata ja caxiyhdexättäkymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 5:27 Ja coco hänen ikäns oli yhdexänsata ja yhdexänseidzemettäkymmendä ajastaica/ ja cuoli.
1 Moos 5:28 LAmech oli sata ja caxiyhdexättäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti pojan.
1 Moos 5:29 Ja cudzui hänen Noah/ sanoden: tämä on lohduttawa meitä meidän waiwasam ja töisäm maan päällä/ jonga HERra kironut on.
1 Moos 5:30 Sijtte eli hän wijsisata/ yhdexänkymmendä ja wijsi ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 5:31 Ja coco hänen ikäns oli/ seidzemensata ja seizemencahdexattakymmendä ajastaica/ ja cuoli.
1 Moos 5:32 NOah oli wijdensadan ajastajan wanha/ ja sijtti Semin/ Hamin ja Japhetin.

Vers. 24. Eli jumalisest) se on/ Hän on muiden suhten ahkerast opettanut Jumalan sana/ on ollut Propheta/ opettanut ja neuwonut muita Jumalan pelcoon/ ja ilmoittanut mikä rangaistus catumattomille oli tarjon/ jongatähden hän palion waiwa kärsinyt on.

VI. Lucu.

IHmisten pahus saa suuren wallan maan päällä/ v. 1.
HERra catu ihmisen luonens/ v. 6.
uhca weden paisumisella/ v. 7.
anda heille aica heitäns parata/ sata ja caxikymmendä ajastaica/ v. 3.
Käske Noahn raketa colmipohjaisen Arkin/ v. 14.
joca (sijtte cuin Jumala teki hänen cansans lijton) sen teke ja toimitta/ v. 18.

1 Moos 6:1 COsca ihmiset rupeisit lisändymän maan päällä/ ja sijtit tyttäritä.
1 Moos 6:2 Nijn Jumalan pojat näit ihmisten tyttäret caunixi/ ja otit emännixens jotca he tahdoit.
1 Moos 6:3 Silloin sanoi HERra: ei minun hengen rijtele ihmisten cansa ijancaickisest/ sillä he owat liha/ minä annan heille aica sata ja caxikymmendä ajaistaica.
1 Moos 6:4 Sijhen aican olit myös Sangarit maan päällä: sillä sijttecuin Jumalan pojat macaisit ihmisten tytärten cansa/ ja sijtit lapsia/ että nijstä tulit woimaliset miehet/ jotca muinan olit sangen cuuluisat.
1 Moos 6:5 MUtta cosca HERra näki Ihmisen pahuden suurexi maan päällä/ ja caicki hänen sydämens aiwoitus ja ajatus oli ainoastans aina paha.
1 Moos 6:6 Silloin hän catui/ ihmisen tehnens maan päälle/ ja tuli murhelisexi sydämesäns.
1 Moos 6:7 Ja sanoi: ihmisen cuin minä loin/ hucutan minä maan pääldä/ hamast ihmisest nijn carjan/ matoin ja linduin asti taiwan alla: sillä minä cadun että minä heitä tehnyt olen.
1 Moos 6:8 Mutta Noah löysi armon HERran edes.
1 Moos 6:9 TÄmä on Noahn sucucunda: Noah oli hurscas ja waca mies/ ja eli jumalisest hänen ajallans.
1 Moos 6:10 Ja sijtti colme poica/ Semin/ Hamin ja Japhetin.
1 Moos 6:11 Mutta maa oli turmeldu Jumalan caswon edes/ ja täynäns wäkiwalda.
1 Moos 6:12 Silloin cadzatti Jumala maan päälle/ ja cadzo/ se oli turmeldu: sillä caicki liha oli turmellut tiens maan päällä.
1 Moos 6:13 Ja Jumala sanoi Noahlle: caicken lihan loppu on minun eteeni tullut: sillä maa on heistä

täynäns wäkiwalda/ ja cadzo/ minä hucutan heitä ynnä maan cansa.
1 Moos 6:14 TEe sinulles Arcki hongasta/ ja tee sisälle olinsiat/ ja terwa se sisäldä ja ulco.
1 Moos 6:15 Ja tee händä näin: Colmesata kynärätä pitä oleman hänen pituudens/ wijsikymmendä kynärätä leweydens ja colmekymmendä kynärätä corkeudens.
1 Moos 6:16 Ackunan sinun pitä tekemän/ ja sen ylhäldä kynärällä päättämän. Owen pitä sinun paneman keskelle siwua. Ja hänellä pitä oleman colme pohja/ yxi alinna/ toinen keskellä ja colmas ylinnä.
1 Moos 6:17 Ja cadzo/ minä annan tulla wedenpaisumisen maan päälle/ hucuttaman caicke liha/ josa eläwä hengi on taiwan alla/ ja caicki mitä maan päällä on pitä huckuman.
1 Moos 6:18 Mutta sinun cansas minä minun lijttoni teen/ ja sinun pitä Arckijn menemän/ poikines/ emändines/ ja poicais emändäin cansa.
1 Moos 6:19 Ja sinun pitä saattaman Arckijn/ caickinaiset eläimet caickest lihast/ caxittain/ coiraxen ja naaraxen/ jäämän elämän cansas.
1 Moos 6:20 Linnuista laistans/ carjasta laistans/ caickinaisista madoista maan päällä laistans. Caickista näistä pitä caxittain sinun tygös käymän/ jäämän elämän.
1 Moos 6:21 Ja sinun pitä ottaman tygös caickinaista ruoca jota syödän/ ja cocooman sinun tygös/ sinulle ja heille elatuxexi.
1 Moos 6:22 Ja Noah teki caicki mitä Jumala hänen käski.

Vers. 2. Jumalan pojat) ne olit pyhäin Patriarchain lapset/ jotca Jumalan pelgos olit caswatetut/ mutta he tulit sijtte pahemmaxi cuin ne muut/ sen pyhän nimen warjolla. Nijncuin usiast tapahtu/ että pyhäin lapset tulewat caickein pahimmixi wericoirixi ja tylyimixi ihmisixi.
v. 3. Minun hengen) Se on turha mitä minä minun hengeni cautta annan saarnatta heidän edesäns/ nuhdella ja opetta heitä/ nijn peräti lihalisixi owat he tullet/ että he cadzowat ylön ja pilckawat minun Sanani ja Hengeni/ sentähden pitä hänen lackaman saarnamast/ ja andaman heidän mennä/ ja en minä enä rijtele heidän cansans.

VII. Lucu.

JUmala käske Noahn mennä omaistens cansa Arckijn v. 1.
otta cansans caickista puhtaista eläimistä seidzemen ja seidzemen/ mutta saastaisista eläimistä caxi/ v. 2.
nijn myös linnuista/ v. 3.
Noah teke nijn/ v. 5.

sijtte tule wedenpaisumus coco maan päälle/ v. 11.
upotta caicki joisa hengi oli maan päällä/ paidzi Noaht/ ja nijtä jotca
hänen cansans Arkis olit/
v. 23.

1 Moos 7:1 JA HERra sanoi Noahlle: mene Arckijn/ sina ja coco sinun huones: sillä sinun minä olen nähnyt hurscaxi minun edesäni tällä ajalla.
1 Moos 7:2 Caikista puhtaista eläimistä ota tygös seidzemen ja seidzemen/ coiras ja naaras/ mutta saastaisista eläimistä caxi/ coiras ja naaras.
1 Moos 7:3 Nijn myös linnuista taiwan alla seidzemen ja seidzemen/ coiras ja naaras/ että siemen jäis elämän coco maan päällä.
1 Moos 7:4 Sillä seidzemen päiwän perästä annan minä sata maan päälle neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ ja hucutan maan pääldä caicki jotca owat/ jotca minä tehnyt olen.
1 Moos 7:5 JA Noah teki caicki mitä HERra hänelle käski.
1 Moos 7:6 Ja hän oli cuusisata ajastaica wanha/ cosca wedenpaisumus tuli maan päälle.
1 Moos 7:7 Ja hän meni Arckijn poikinens/ emändinens/ ja hänen poicains emändäin cansa/ wedenpaisumisen edest.
1 Moos 7:8 Puhtaista eläimistä ja saastaisista/ linnuista ja caikista madoista maan päällä/
1 Moos 7:9 menit hänen tygöns Arckijn/ caxittain/ coiras ja naaras/ nijncuin HERra hänelle käskenyt oli.
1 Moos 7:10 Ja cosca seidzemen päiwä culunet olit/ tuli wedenpaisumus maan päälle.
1 Moos 7:11 Cuudenella sadalla ajastajalla Noahn ijästä/ seidzemendenä toista kymmendenä päiwänä toisella Cuucaudella/ sinä päiwänä cuohuit caicki sywyden lähtet/ ja taiwan ackunat aukenit.
1 Moos 7:12 Ja maan päälle satoi neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä.
1 Moos 7:13 Juuri sinä päiwänä meni Noah Arckijn/ Semin/ Hamin ja Japhetin/ hänen poicains cansa/ ja hänen emändäns/ ja hänen poicains colmen emännän cansa.
1 Moos 7:14 Nijn myös caicki pedot laistans/ ja caicki carja laistans/ ja caicki madot maan päällä laistans/ ja caicki linnut laistans/ caicki jotca letä taisit/ ja caicki joilla sijwet olit.
1 Moos 7:15 Ne caicki menit Noahn tygö Arckijn/ caxittain caikesta lihasta/ josa eläwä hengi oli.
1 Moos 7:16 Ja ne olit coiraxet ja naaraxet caickinaisesta lihasta/ ja menit sisälle nijncuin Jumala hänelle käskenyt oli. Ja HERra sulki hänen jälkens.
1 Moos 7:17 SIlloin tuli wedenpaisumus neljändenä kymmendenä päiwänä maan päälle/ ja wedet paisuit/ ja

nostit Arkin ylös/ ja weit corkialle maasta.
1 Moos 7:18 Nijn wesi sai wallan/ ja paisui sangen suurest maan päälle/ nijn että Arcki oli wesiajolla.
1 Moos 7:19 Ja wesi sai wallan/ ja enäni nijn suurest maan päälle/ että caicki corkiat wuoret coco taiwan alla peitettin.
1 Moos 7:20 Wijsitoistakymmendä kynärätä corkialle oli wesi wuorten päällä/ sijttecuin he peitetyt olit.
1 Moos 7:21 Silloin huckui caicki liha joca maan päällä matele/ linnut/ carja/ pedot/ ja caicki jotca maan päällä lijckuwat/ ja caicki ihmiset.
1 Moos 7:22 Ja caicki joilla eläwä hengi oli cuiwan päällä/ ne cuolit.
1 Moos 7:23 Nijn silloin hucutettin caicki ne cuin maan päällä olit/ ihmisest nijn carjan/ ja matoin/ ja linduin asti taiwan alla/ caicki hucutettin maan pääldä/ ainoastans Noah jäi/ ja ne jotca hänen cansans olit Arkis.
1 Moos 7:24 Ja wedet olit maan päällä sata ja wijsikymmendä päiwä.

VIII. Lucu.

WEdenpaisumus wähene/ v. 1.
ja wedet cuiwawat maan pääldä/ v. 13.
Noah lähte Arkist HERran käskyn jälken/ v. 15.
uhra poltouhria/ v. 20.
ja saa lupauxen ettei Jumala sillen hucuta caickia eläwäisi/ nijn cauwan cuin maa seiso/ v. 21.

1 Moos 8:1 SIlloin Jumala muisti Noahn ja caicki eläwät/ ja caiken carjan cuin hänen cansans oli Arkis/ ja nosti tuulen maan päälle/ ja wedet wähenyit.
1 Moos 8:2 Ja sywyden lähtet tukittin/ ja taiwan ackunat/ ja satet taiwast asetuit.
1 Moos 8:3 Ja wesi maan pääldä enämmin ja enämmin juoxi pois ja wäheni/ sadan ja wijdenkymmenen päiwän peräst.
1 Moos 8:4 Ja seidzementenä toista kymmendenä päiwänä seidzemennes Cuucaudes/ jäi Arcki Araratin wuorille.
1 Moos 8:5 Mutta wedet juoxit pois/ ja wähenit haman kymmenden Cuucauten asti. Ensimäisnä päiwänä kymmendenä Cuucautena näyit wuorten cuckulat.
1 Moos 8:6 Neljänkymmenen päiwän peräst/ awais Noah Arkin ackunan/ jonga hän tehnyt oli.
1 Moos 8:7 Ja andoi Carnehn letä ulos/ joca lensi cahtiapäin/ sijhen asti cuin wedet maan pääldä cuiwit.
1 Moos 8:8 Sijtte lähetti hän mettisen tyköns/ coetteleman/ jos wedet olisit juosnet pois maan pääldä.

1 Moos 8:9 Cosca ei mettinen löynnyt cusa hän sai jalcans lewättä/ palais hän hänen tygöns Arckijn: sillä wedet olit wielä coco maan päällä/ nijn pisti hän kätens ja otti hänen Arckijn.
1 Moos 8:10 Ja odotti wielä toise seidzemen päiwä/ ja andoi wielä kerran mettisen letä Arkist.
1 Moos 8:11 Se palais hänen tygöns ehtopuolella/ ja cadzo/ hän toi suusans murtunen öljypuun lehden. Nijn Noah ymmärsi wedet maan pääldä juosnexi pois.
1 Moos 8:12 Mutta hän odotti wielä seidzemen päiwä/ ja andoi mettisen letä ulos/ joca ei enä palannut.
1 Moos 8:13 JA cuudennella sadalla/ ja ensimäisellä ajastajalla Noahn ijästä/ ensimäisnä päiwänä ensimäises Cuucaudes/ cuiwit wedet maan pääldä. Nijn awais Noah Arkin caton/ ja näki maan cuiwaxi.
1 Moos 8:14 Nijn maa tuli peräti cuiwaxi seidzemendenä colmattakymmendenä päiwänä/ toises Cuucaudes.
1 Moos 8:15 Nijn Jumala puhui Noahlle/ sanoden:
1 Moos 8:16 Lähde Arkist sinä ja sinun emändäs/ sinun poicas ja sinun poicais emännät sinun cansas.
1 Moos 8:17 Caickinaiset eläimet jotca sinun tykönäs owat/ caickinaisesta lihasta/ sekä linnuista että carjasta/ ja caikista matelewaisista maan päällä/ käykön ulos sinun cansas/ ja enätkät teitän maan päällä/ ja olcat hedelmäliset ja lisätkät teitän maan päällä.
1 Moos 8:18 Nijn Noah meni ulos poikinens/ ja emändinens/ ja poicains emändäin cansa.
1 Moos 8:19 Nijn myös caickinaiset eläimet/ caickinaiset matelewaiset/ caickinaiset linnut/ ja caicki cuin maalla matelewat/ läxit Arkista/ jocainen caldaisens tygö.
1 Moos 8:20 JA Noah rakensi HErralle Altarin/ ja otti caickinaisesta puhtasta carjasta/ ja caickinaisista puhtaista linnuista/ ja uhrais poltouhria Altarilla.
1 Moos 8:21 Ja HERra haisti makian hajun/ ja sanoi sydämesäns: en minä sillen enä maata kiro ihmisen tähden: sillä ihmisen sydämen aiwoitus on paha hamast nuorudest/ ja en minä sillen enä lyö caickia cuin eläwät/ nijncuin minä tehnyt olen.
1 Moos 8:22 Nijn cauwan cuin maa seiso/ ei pidä kylwäminen ja nijttäminen/ wilu ja helle/ suwi ja talwi/ päiwä ja yö lackaman.

Vers. 11. Öljypuun lehden) tällä lehdellä ymmärretän Evangelium/ jonga pyhä Hengi Christicunnas saarnata anda: sillä öljyllä ymmärretän laupius ja rauha/ joista Evangelium opetta.

IX. Lucu.

JUmala siuna Noahn/ ja wahwista wastudes pyhän Awioskäskyn säädyn/ v. 1.
saldi ihmisille caickinaiset calat ja eläimet syödä/ v. 3.

paitzi sitä liha cuin wielä elä weresäns/ v. 4.
säätä mailmalisen hallituswiran/ v. 6.
teke lijton Noahn cansa/ v. 8.
ja wahwista taiwan Caarella/ v. 12.
Noah istutta Winapuita/ juopu ja pilcatan Hamilda/ v. 20.
sentähden kiro händä/ ja siuna Semin ja Japhetin/ v. 24.
cuole 950. ajastaicaisna/ v. 29.

1 Moos 9:1 JA Jumala siunais Noahn ja hänen poicans/ ja sanoi heille: olcat hedelmäliset/ lisändykät ja täyttäkät maata.
1 Moos 9:2 Ja teidän pelcon ja hämmästyxen olcon caikis eläimis maan päällä/ ja caikis linnuis taiwan alla/ ja caikis jotca maalla matelewat/ ja caicki calat meres olcon teidän käsijn annetut.
1 Moos 9:3 Caicki jotca lijckuwat ja elewät/ olcon teille ruaxi/ nijncuin wiherjäisen ruohon/ olen minä caicki teille andanut.
1 Moos 9:4 Ainoastans älkät syökö liha joca wielä elä weresäns:
1 Moos 9:5 Sillä minä costan teidän rumin weren/ ja costan sen caikille eläimille/ ja costan ihmisen hengen/ idzecullakin ihmiselle/ nijncuin hänen weljellens.
1 Moos 9:6 Se cuin ihmisen weren wuodatta/ hänen werens pitä ihmisen cautta wuodatettaman: sillä Jumala on ihmisen tehnyt cuwaxens.
1 Moos 9:7 Olcat hedelmäliset/ lisändykät ja enätkät teitän maasa/ tullaxen monexi.
1 Moos 9:8 JA Jumala sanoi Noahlle/ ja hänen poijllens hänen cansans:
1 Moos 9:9 Cadzo/ minä teen teidän cansan lijton/ ja teidän siemenen cansa teidän jälken.
1 Moos 9:10 Ja caickein eläwitten eläinden cansa/ jotca teidän tykönän owat/ sekä linnuista että carjasta/ ja caickista eläimistä jotca maasa teidän tykönän owat/ caickista nijstä jotca Arkista läxit/ mikä ikänäns eläin se maasa on.
1 Moos 9:11 Ja teen minun lijttoni näin teidän cansan: ettei tästedes enä pidä caickia liha hucutettaman wedenpaisumisella/ ja ei pidä tästedes enä wedenpaisumus tuleman/ maata turmeleman.
1 Moos 9:12 Ja Jumala sanoi: tämä on minun lijttoni mercki/ jonga minä tehnyt olen minun ja teidän wälillen/ ja caickein eläwitten eläinden teidän tykönän/ tästedes ijancaickiseen.
1 Moos 9:13 Minun Caareni minä olen pannut pilwijn/ sen pitä oleman lijton mercki/ minun ja maan wälillä.
1 Moos 9:14 Ja cosca nijn tapahtu että minä tuotan pilwen maan ylidze/ nijn pitä minun Caareni pilwis

nähtämän.
1 Moos 9:15 Ja nijn minä muistan minun lijttoni/ minun ja teidän wälillän/ ja caickein eläwitten eläinden caickinaises lihas/ ettei enä wedenpaisumus pidä tuleman/ joca caicken lihan hucutta.
1 Moos 9:16 Sentähden pitä minun Caaren pilwis oleman/ että minä cadzon sitä/ ja muistan sen ijancaickisen lijton/ Jumalan wälillä/ ja caickein eläwitten eläinden/ caickinaises lihas cuin maan päällä on.
1 Moos 9:17 Ja Jumala sanoi Noahlle: tämä on se lijton mercki/ jonga minä olen tehnyt minun/ ja caicken lihan wälille maan päällä.
1 Moos 9:18 NOahn pojat jotca läxit Arkist/ owat nämät: Sem/ Ham ja Japhet. Ja Ham oli Canaan Isä.
1 Moos 9:19 Nämät owat colme Noahn poica/ joilda caicki maacunnat asutuxi tulit.
1 Moos 9:20 Ja Noah rupeis oleman peldomiesnä/ ja istutti wijnapuita.
1 Moos 9:21 Ja cosca hän joi wijna/ juopui hän ja macais peittämät majasans.
1 Moos 9:22 Cosca Ham/ Canaan Isä/ näki Isäns häwyn/ sanoi hän sen molemille welillens/ jotca ulcona olit.
1 Moos 9:23 Nijn otti Sem ja Japhet waatten/ ja panit molembain heidän hartioillens/ ja menit seljittäin/ ja peitit Isäns häwyn. Ja heidän caswons olit käätyt pois/ nijn ettei he nähnet Isäns häpyä.
1 Moos 9:24 Cosca Noah heräis wijnastans/ ja sai tietä mitä hänen nuorin poicans hänelle tehnyt oli/ sanoi hän:
1 Moos 9:25 Kirottu olcon Canaan/ ja olcon orjain orja/ hänen welieins seas.
1 Moos 9:26 Ja wielä sanoi: kijtetty olcon HERRA Semin Jumala/ ja Canaan olcon hänen orjans.
1 Moos 9:27 Jumala lewittäkön Japhetin/ ja andacon hänen asua Semin majois/ ja Canaan olcon hänen orjans.
1 Moos 9:28 JA Noah eli wedenpaisumisen jälken/ colme sata ja wijsikymmendä ajastaica.
1 Moos 9:29 Ja coco hänen ikäns oli yhdexänsata ja wijsikymmendä ajastaica/ ja cuoli.

Ver. 6. Hänen werens pitä) Täsä on mailmalinen miecka asetettu/ että miehen tappaja pitä tapettaman.

X. Lucu.

WEdenpaisumisen jälken sijttäwät Noahn pojat lapsia/ joista mailma jällens täytetän/ v. 1.
Japhetin lapset/ v. 2.
Hamin lapset/ v. 6.
joiden seas Nimrod on woimalinen HErra maan päällä/ ja ruhtinas Babelis/ v. 8.
Assur rakenda Niniwen/ v. 11.

Semin lapset/ v. 21.

1 Moos 10:1 TÄmä on Noahn lasten sucucunda/ Semin/ Hamin ja Japhetin: ja he sijtit lapsia wedenpaisumisen jälken.
1 Moos 10:2 Japhetin lapset owat nämät: Gomer/ Magog/ Madai/ Jawan/ Thubal/ Mesech ja Thiras.
1 Moos 10:3 Mutta Gomerin lapset owat nämät: Ascenas/ Riphath/ ja Thogarma.
1 Moos 10:4 Jawanin lapset owat nämät: Elisa/ Tharsis Chitim ja Dodanim.
1 Moos 10:5 Näistä owat hajotetut pacanoitten luodot/ heidän maacunnisans/ idzecukin oman kielens/ sucuns ja Canssans jälken.
1 Moos 10:6 HAmin lapset owat nämät: Chus/ Misraim/ Put ja Canaan.
1 Moos 10:7 Chuxen lapset owat nämät: Seba/ Hewila/ Sabtha/ Raema/ Sabtheca. Raeman lapset owat nämät: Scheba ja Dedan.
1 Moos 10:8 Mutta Chus sijtti Nimrodin/ hän rupeis oleman waldias maalla/ ja hän oli jalo medzämies HERRAN edes.
1 Moos 10:9 Sijtä on sananlascu: se on jalo medzämies HERRAN edes/ nijncuin Nimrod.
1 Moos 10:10 Ja hänen waldacundans alcu oli Babel/ Erech/ Acad ja Calne Sinearin maalla.
1 Moos 10:11 Sijtä maacunnast on tullut Assur/ ja hän rakensi Niniwen/ ja Rehobothin Caupungin/ ja Calahn.
1 Moos 10:12 Ja myös Ressen/ Niniwen ja Calahn waihelle/ joca on suuri Caupungi.
1 Moos 10:13 Mizraim sijtti Ludimin/ Anamimin/ Leabimin/ Naphtuhimin.
1 Moos 10:14 Pathrusimin ja Chasluhimin/ joista tullet owat Philistim ja Caphthorim.
1 Moos 10:15 MUtta Canaan sijtti Sidonin hänen esicoisens/ ja Hethin/
1 Moos 10:16 Jebusin/ Emorin/ Girgosin/
1 Moos 10:17 Hiwin/ Archin/ Sinin/ Arwadin/ Semarin ja Hamathin.
1 Moos 10:18 Heistä owat hajotetut Cananerein sugut.
1 Moos 10:19 Ja heidän maans äret olit Sidonist/ Gerarin cautta haman Gazaan/ sijhen asti että tullan Sodomaan/ Gomorraan/ Adamaan/ Seboimijn ja Lasaan.
1 Moos 10:20 Nämät owat Hamin lapset/ heidän suguisans/ kielisäns/ maacunnisans ja Canssoisans.
1 Moos 10:21 MUtta Sem/ Japhetin sen wanhimman weli/ sijtti myös lapsia/ joca on caickein Eberin lasten Isä.
1 Moos 10:22 Ja nämät owat hänen lapsens: Elam/ Assur/ Arphachsad/ Lud ja Aram.

1 Moos 10:23 Ja Aramin lapset owat: Uz/ Hul/ Gether ja Mas.
1 Moos 10:24 Arphachsad sijtti Salahn/ Salah sijtti Eberin.
1 Moos 10:25 Eber sijtti caxi poica/ yxi cudzuttin Peleg/ että hänen aicanans mailma jaettin/ hänen weljens cudzuttin Jaketan.
1 Moos 10:26 Jaketan sijtti Almodadin/ Salephin/ Hasarmawethin/ Jarahn.
1 Moos 10:27 Hadoramin/ Usalin/ Dikelan.
1 Moos 10:28 Obalin/ Abimaelin/ Seban.
1 Moos 10:29 Ophirin/ Hewilan ja Jobabin. Caicki nämät owat Jaketanin pojat/
1 Moos 10:30 Ja heidän asumasians oli Mesast/ sijhen asti cuin Sepharin wuoren tygö tullan/ itän päin.
1 Moos 10:31 Nämät owat Semin lapset/ sucucunnisans/ kielisäns/ maacunnisans ja Canssoisans.
1 Moos 10:32 Nämät owat Noahn lasten sucucunnat/ heidän suguisans ja Canssoisans. Näistä owat Canssat lewitetyt maan päälle/ wedenpaisumisen jälkeen.

Vers. 25. Peleg) cahtiajacaminen.

XI. Lucu.

NOahn lapset ja sucu rupewat rakendaman Caupungita ja tornia/ jonga corkeus taiwaseen ulotuis/ v. 1.
HERra estä heitä/ secoittain heidän puhens parren/ v. 5.
Sem sijttä Arphachsadin/ jonga lapset ja sucu luetellan Abramin asti/ v. 10.
Tarah lähte Abramin/ Sarain ja Lothin cansa Caldeast Haranijn/ v. 31.
ja cuole 205. ajastaicaisna/ v. 32.

1 Moos 11:1 JA coco mailmalla oli yhtäläinen kieli ja yhtäläinen puhenparsi.
1 Moos 11:2 Ja cosca he matcustit itän päin/ löysit he kedon Sinearin maalla/ ja asuit siellä.
1 Moos 11:3 Ja sanoit keskenäns: käykäm tijleiä tekemän ja poltaman.
1 Moos 11:4 Ja heillä olit tijlit kiwein edest/ ja sawi calkin edest. Ja sanoit: käykäm/ rakendacam meillem Caupungi ja torni/ joca taiwaseen ulotuis/ tehdäxem meillem nime/ me hajotetan/ mitämax/ caickijn maihijn.
1 Moos 11:5 Silloin HERra astui alas cadzoman Caupungita ja tornia/ jota ihmisten lapset rakensit.
1 Moos 11:6 Ja HERra sanoi: cadzo/ se on yhtäläinen Canssa/ ja yhtäläinen kieli on caickein heidän seasans/ ja he owat ruwenet tätä tekemän/ ja ei lacka caickista cuin he owat aicoinet tehdä.

1 Moos 11:7 Käykäm/ astucam alas ja secoittacam siellä heidän kielens/ nijn ettei kengän ymmärräis toistans.
1 Moos 11:8 Ja nijn HERra hajotti heidän sieldä caickijn maihijn/ ja he lackaisit sitä Caupungita rakendamast.
1 Moos 11:9 Ja sentähden cudzuttin hänen nimens Babel: sillä siellä HERra secoitti coco maan kielen/ ja hajotti heidän sieldä caickijn maihijn.
1 Moos 11:10 NÄmät owat Semin sucucunnat. Sem oli sadan ajastajan wanha/ ja sijtti Arphachsadin/ cahta ajastaica weden paisumisen jälken.
1 Moos 11:11 Ja eli sijtte wijsisata ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 11:12 ARphachsad oli wijsineljättäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Salahn.
1 Moos 11:13 Ja eli sijtte neljäsata ja colme ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 11:14 SAlah oli colmekymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Eberin.
1 Moos 11:15 Ja eli sijtte neljäsata ja colme ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 11:16 Eber oli neljäneljättäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Pelegin.
1 Moos 11:17 Ja eli sijtte neljäsata ja colmekymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 11:18 PEleg oli colmekymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Regun.
1 Moos 11:19 Ja eli sijtte caxisata ja yhdexän ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 11:20 REgu oli caxineljättäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Serugin.
1 Moos 11:21 Ja eli sijtte caxisata ja seidzemen ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 11:22 SErug oli colmekymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Nahorin.
1 Moos 11:23 Ja eli sijtte caxisata ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 11:24 Nahor oli yhdexäncolmattakymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Tarahn.
1 Moos 11:25 Ja eli sijtte sata ja yhdexäntoistakymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
1 Moos 11:26 TArah oli seidzemenkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Abramin/ Nahorin ja Haranin.
1 Moos 11:27 Nämät owat Tarahn sucucunnat: Tarah sijtti Abramin/ Nahorin ja Haranin. Haran sijtti Lothin.
1 Moos 11:28 Ja Haran cuoli Isäns Tarahn edes/ Isäns maalla Caldean Urris.
1 Moos 11:29 Silloin Abram ja Nahor otit heillens emännät. Abramin emännän nimi oli Sarai/ ja Nahorin emännän nimi Milca/ Haranin tytär/ joca oli Milcan ja Jiscan Isä.
1 Moos 11:30 Mutta Sarai oli hedelmätöin/ eikä ollut hänellä lasta.
1 Moos 11:31 Ja Tarah otti Abramin hänen poicans/ ja Lothin Haranin pojan/ poicans pojan/ ja Sarain hänen miniäns/ hänen poicans Abramin emännän/ ja wei heidän Caldean Urrist menemän Canaan maalle/

ja he tulit Haranijn/ ja asuit siellä.
1 Moos 11:32 Ja Tarah oli caxisata ja wijsi ajastaica wanha ja cuoli Haranis.

Vers. 9. Babel:) secoitus.

XII. Lucu.

ABram lähte Jumalan käskyn jälken Isänsmaalda/ ja saa lupauxen Christuxest/ v. 1.
waelda coco Canaan maan läpitzen/ v. 6.
saa lupauxen/ että Jumala tahto anda hänelle ja hänen siemenellens tämän maan/ v. 7.
lähte Canaast cowan ajan tähden Egytpijn/ v. 10.
hänen emändäns Sarai otetan Pharaon huoneseen/ v. 11.
mutta cohta annetan jällens/ v. 20.

1 Moos 12:1 JA HErra sanoi Abramille: lähde Isäsmaalda/ ja sugustas/ ja Isäs huonest/ sille maalle jonga minä sinulle osotan.
1 Moos 12:2 Ja minä teen sinun suurexi Canssaxi ja siunan sinun/ ja teen sinulle suuren nimen/ ja sinä olet siunaus.
1 Moos 12:3 Minä siunan nijtä jotca sinua siunawat/ ja kiron nijtä jotca sinua kirowat. Ja sinusa siunatan caicki sucucunnat maan päällä.
1 Moos 12:4 Nijn Abram läxi/ nijncuin HErra hänelle sanonut oli/ ja Loth meni hänen cansans. Mutta Abram oli wijsicahdexattakymmendä ajastaica wanha Haranist lähteisäns.
1 Moos 12:5 Nijn otti Abram hänen emändäns Sarain/ ja Lothin weljens pojan/ tawaroinens/ jonga he olit pannet cocon/ ja sielut/ jotca he olit sijttänet Haranis/ ja läxit matcustaman Canaan maalle.
1 Moos 12:6 Ja cosca he olit tullet sille maalle/ waelsi Abram sen läpidze haman Sichemin ja Morehn lakeuten. Ja sijhen aican asuit Cananerit maalla.
1 Moos 12:7 Silloin näyi HERra Abramille/ ja sanoi: sinun siemenelles annan minä tämän maan. Ja hän rakensi sijnä Altarin HERralle joca hänelle näkynyt olit.
1 Moos 12:8 Sijtte sijrsi hän idzens edemmä wuoren tygö/ BethElist itän päin/ ja pani majans/ että BethEl oli lännen puolella ja Ai idän puolella/ ja rakensi sijnä Altarin HErralle/ ja saarnais HErran nimest.
1 Moos 12:9 Ja Abram läxi sieldä edemmä/ ja waelsi etelän päin.
1 Moos 12:10 Nijn tuli cowa aica maalle/ ja Abram meni Egyptijn/ oleman muucalaisna siellä: sillä sangen

cowa aica oli maalla.
1 Moos 12:11 Ja cosca hän lähestyi Egyptiä/ puhui hän Saraille hänen emännällens: cadzo/ minä tiedän sinun ihanaxi waimoxi caswoilda.
1 Moos 12:12 Cosca Egyptiläiset saawat sinun nähdä/ nijn he sanowat: tämä on hänen emändäns/ ja tappawat minun/ ja andawat sinun elä.
1 Moos 12:13 Sanos sijs idzes minun sisarexeni/ että minun hywin olis sinun tähtes/ ja minä eläisin sinun tähtes.
1 Moos 12:14 Cosca hän tuli Egyptijn/ näit Egyptiläiset waimon juuri ihanaxi.
1 Moos 12:15 Ja Pharaon Ruhtinat näit hänen/ ja ylistit händä hänen edesäns: silloin wietin waimo Pharaon huoneseen.
1 Moos 12:16 Ja Abramille tehtin hywin hänen tähtens. Ja hänellä oli lambaita ja carrja ja Aseja/ ja palwelioita/ ja pijcoja/ ja Asintammoja/ ja Camelejä.
1 Moos 12:17 Mutta HErra widzais Pharaot suurilla widzauxilla/ ja hänen huonettans/ Sarain Abramin emännän tähden.
1 Moos 12:18 Silloin cudzui Pharao Abramin tygöns/ ja sanoi: mixis tämän minulle teit? mixes ilmoittanut minulle/ händä emännäxes?
1 Moos 12:19 Mixis sanoit/ hän on minun sisaren? sentähden tahdoin minä otta hänen emännäxeni/ cadzo/ täsä on sinun emändäs.
1 Moos 12:20 Ja hän käski wäkens saatta händä/ ja hänen emändäns/ ja caickia cuin hänellä oli.

XIII. Lucu.

ABram palaja Egyptist Canaan maalle/ v. 1.
rakenda Altarin BethElijn/ ja saarna HErran nimest/ v. 4.
eroitta idzens Lothist paimenitten rijdan tähden/ v. 5.
asu Canaan maalla/ mutta Loth Sodoman lakeudella/ v. 12.
Canaan maa luwatan taas hänelle ja hänen sugullens/ v. 14.

1 Moos 13:1 Nijn Abram waelsi Egyptist/ emändäns ja caiken caluns cansa/ ja Loth hänen cansans/ etelän päin.
1 Moos 13:2 Ja Abramilla oli sangen paljo carja/ hopiata ja culda.
1 Moos 13:3 Ja hän matcusti edespäin etelänst BethElin asti/ haman sijhen paickaan josa hänen majans oli

ennen ollut/ BethElin ja Ain waihella/
1 Moos 13:4 Juuri sijhen paickaan johon hän ennen Altarin oli rakendanut/ ja saarnais sijnä HErran nimest.
1 Moos 13:5 Mutta Lothilla/ joca Abramia seurais/ oli myös lambaita/ ja carja/ ja majoja.
1 Moos 13:6 Ja ei heitä wetänyt maa yhdes asuman/ sillä heillä oli paljo tawara eikä tainnet yhdes asua.
1 Moos 13:7 Ja rijta oli aina Abramin paimenitten ja Lothin paimenitten wälillä. Ja sijhen aican asuit myös Cananerit ja Phereserit maalla.
1 Moos 13:8 Nijn Abram sanoi Lothille: älkän olco rijta minun ja sinun wälilläs/ ja minun ja sinun paimendes wälillä: sillä me olem weljexet.
1 Moos 13:9 Eikö coco maa ole edesäs aldis? eroita sinus minusta/ jos sinä menet wasemalle puolelle/ minä menen oikialle/ eli jos sinä menet oikialle/ minä menen wasemalle.
1 Moos 13:10 Nijn Loth nosti silmäns/ ja cadzeli caiken Jordanin lakeuden: sillä ennencuin HErra Sodoman ja Gomorran hucutti/ oli se wedest wiljainen/ sijhenasti cuin Zoarijn tullan/ nijncuin HErran krydimaa/ nijncuin Egyptin maa.
1 Moos 13:11 Ja Loth walidzi hänellens coco sen lakeuden Jordanin tykönä/ ja matcusti itän päin: ja nijn weljexet ercanit toinen toisestans/
1 Moos 13:12 Että Abram asui Canaan maalla/ ja Loth asui sen lakeuden Caupungeis/ ja pani majans Sodoman puoleen.
1 Moos 13:13 Mutta Sodoman Canssa oli paha/ ja ricoit cowin HERra wastan.
1 Moos 13:14 Cosca Loth oli eroittanut idzens Abramist/ sanoi HErra Abramille: nosta silmäs ja cadzo/ sijtä cusas nyt asut/ pohjan/ etelän/ idän ja lännen puoleen:
1 Moos 13:15 Sillä caiken sen maan cuins näet/ annan minä sinulle ja sinun siemenelles ijancaickisexi.
1 Moos 13:16 Ja teen sinun siemenes nijncuin tomun maan päällä. Taitaco jocu lukea tomun maan päällä/ nijn hän myös taita sinun siemenes lukea.
1 Moos 13:17 Sentähden nouse ja waella maata pitkin ja poikin: sillä sinulle minä sen annan.
1 Moos 13:18 Nijn Abram sijrsi majans/ ja tuli ja asui Mamren lakeudella/ joca on Hebronis/ ja rakensi sijnä Altarin HERralle.

XIV. Lucu.

Sodoman ja Gomorran Cuningas woitetan neljäldä idäisen maan Cuningalda/ v. 1.
Loth wiedän pois/ v. 12.
Abram aja taca wiholisi/ ja tuo jällens poiswiedyt/ v. 13.

hän wirgotetan ja siunatan palates Melchisedechildä/ v. 18.
anda Sodomitereille caiken saalins/ v. 21.

1 Moos 14:1 JA tapahtui Amraphelin Sinearin Cuningan/ Ariokin Elassarin Cuningan/ Chedorlaomerin Elamin Cuningan/ ja Thidealin pacanoitten Cuningan aicana/
1 Moos 14:2 Että he sodeit Berat Sodoman Cuningast/ ja Birsat Gomorran Cuningast/ ja Sineabit Adamahn Cuningast/ ja Semeberit Zeboimin Cuningast/ ja Belaan/ se on/ Zoarin Cuningast wastan.
1 Moos 14:3 Nämät caicki tulit yhteen Siddimin laxos/ josa nyt on suolainen meri:
1 Moos 14:4 Sillä he olit ollet caxitoistakymmendä ajastaica Cuningas Chedorlaomerin alla/ ja colmandenatoistakymmendenä ajastaicana olit he hänestä luopunet.
1 Moos 14:5 Sentähden tuli Chedorlaomer/ ja ne Cuningat cuin hänen cansans olit/ neljändenätoistakymmendenä ajastaicana/ ja löit ne Hijdet Carnaimin Astharothis/ ja Susimin Hammis/ ja Emimin sillä lakialla paicalla Kiriathaimis.
1 Moos 14:6 Ja Horeit Seirin wuorella/ sijhen lakian paickan Pharanin asti corpe liki.
1 Moos 14:7 Ja he palaisit ja tulit Mispatin caiwon tygö/ se on Cades/ ja löit coco Amalechiterein maan/ ja Amorrerit/ jotca asuit Hasesonin Thamaris.
1 Moos 14:8 Nijn läxit Sodoman Cuningas/ ja Gomorran Cuningas/ ja Adamahn Cuningas/ ja Seboimin Cuningas/ ja Belahn/ se on Zoarin Cuningas/ ja hangidzit sotiman heitä wastan Siddimin laxos:
1 Moos 14:9 Chedorlaomeri Elamin Cuningast/ ja Thideali pacanoitten Cuningast/ ja Amrapheli Sinearin Cuningast/ ja Ariochi Elassarin Cuningast wastan/ neljä Cuningast wijttä wastan. Ja Siddimin laxos oli monda sawicuoppa.
1 Moos 14:10 Mutta Sodoman ja Gomorran Cuningas sijnä pacoon ja maahan lyötin/ ja jäänet pakenit wuorille.
1 Moos 14:11 Ja he otit caiken Sodoman ja Gomorran tawaran/ ja caiken heidän elatuxens/ ja menit matcans.
1 Moos 14:12 Ja otit myös Lothin Abramin weljenpojan cansans/ ja hänen tawarans/ sillä hän asui Sodomas/ ja menit matcans.
1 Moos 14:13 SIlloin tuli yxi joca pääsnyt oli/ ja sanoi sen Abramille: joca muucalainen oli/ ja asui Mamren sen Amorrein lakeudella/ joca Escolin ja Anerin weli oli. Nämät olit lijtos Abramin cansa.
1 Moos 14:14 Cosca Abram cuuli weljens otetuxi kijnni/ walmisti hän oma cotona syndynyt palweliatans colmesata ja cahdexantoistakymmendä/ ja ajoi taca heitä Danin asti.

1 Moos 14:15 Jacoi idzens ja carcais heidän päällens yöllä palwelioinens/ ja löi heitä/ ja ajoi taca haman Hoban/ joca on wasemalla puolella Damascua.
1 Moos 14:16 Ja toi jällens caiken tawaran/ ja myös Lothin hänen weljens ja hänen tawarans/ ja waimot ja wäen.
1 Moos 14:17 COsca hän palais ja oli tacaperin lyönyt Chedorlaomerin/ ja ne Cuningat hänen cansans/ meni Sodoman Cuningas händä wastan sillä lakialla/ joca Cuningan laxoxi cudzutan.
1 Moos 14:18 Mutta Melchisedech Salemin Cuningas toi leiwän ja wijnan/ ja hän oli ylimmäisen Jumalan Pappi.
1 Moos 14:19 Siunais händä/ ja sanoi: siunattu ole sinä Abram/ sille caickein corkeimmalle Jumalalle/ jonga taiwas ja maa oma on.
1 Moos 14:20 Ja kijtetty olcon se caickein corkein Jumala/ joca sinun wihollises andoi sinun käsijs. Ja Abram andoi hänelle kymmenexet caikinaisist.
1 Moos 14:21 Silloin Sodoman Cuningas sanoi Abramille: anna minulle wäki ja pidä idze tawara.
1 Moos 14:22 Ja Abram sanoi Sodoman Cuningalle: minä nostan minun käteni HERran sen caickein corkeimman Jumalan tygö/ jonga taiwas ja maa oma on:
1 Moos 14:23 Etten minä ota caikest sinun omastas langakan eli kengän rihma/ ettes sanois: minä olen Abramin äwerjäxi tehnyt.
1 Moos 14:24 Paidzi sitä cuin nämät nuoret miehet syönet owat/ ja anna nijden miesten/ jotca minua seuraisit/ Anerin/ Escholin ja Mamren/ heidän osans.

Vers. 18. Toi leiwän) Ei uhrataxens/ waan cunniottaxens ja rawitaxens wieraita. Ja on täsä Melchisedech cuwa Christuxeen/ joca Evangeliumin cautta mailma rawidze.

XV. Lucu.

JUmala lupa Abramille pojan/ ja että hänen siemenens tule nijncuin tähdet taiwas/ v. 1.
HERra luke Abramin uscon cautta wanhurscaxi/ v. 6.
wahwista lupauxen Canaan maasta näysä/ v. 7.
ilmoitta hänen suguns orjuden Egyptis/ ja cuinga he sieldä wapatetan/ v. 13.

1 Moos 15:1 CUin nämät olit nijn tapahtunet/ tuli HERran sana Abramin tygö näwys/ sanoden: älä pelkä Abram/ minä olen sinun kilpes/ ja sangen suuri palckas.

1 Moos 15:2 Mutta Abram sanoi: HERra/ HERra/ mitäs minulle annat? minä olen lapsitoin/ ja minun huoneni haldialla Eleasarilla Damascust on poica.
1 Moos 15:3 Ja Abram taas sanoi: mutta minulle et sinä andanut siemendä. Ja cadzos/ minun palcoliseni poica tule minun perillisexeni.
1 Moos 15:4 Ja cadzo/ HERran sana tuli hänen tygöns/ sanoden: ei tämä sinua peri/ waan joca sinun rumistas tule/ hän tule sinun perillisexes.
1 Moos 15:5 Nijn hän wei hänen ulos/ ja sanoi: cadzo taiwaseen ja lue tähdet/ jos sinä ne taidat lukea/ ja sanoi hänelle: nijn sinun siemenes on olewa.
1 Moos 15:6 Abram uscoi HERran/ ja hän luki hänelle sen wanhurscaudexi.
1 Moos 15:7 JA sanoi hänelle: minä se HERra olen/ joca sinun wein ulos Caldean Urrist/ andaxeni sinulle tämän maan omaxes.
1 Moos 15:8 Ja Abram sanoi: HERra/ HERra/ mistä minä tiedäisin sen omistawani?
1 Moos 15:9 Ja hän sanoi hänelle: ota minulle colmiwuotinen hehcoinen/ ja colmiwuotinen wuohi/ ja colmiwuotinen oinas/ ja kyhkyläinen/ ja nuori mettinen.
1 Moos 15:10 Ja hän otti nämät caicki/ ja jacoi keskeldä cahtia/ ja pani idzecungin osan toinen toisens cohdalle/ waan linduja ei hän jacanut.
1 Moos 15:11 Nijn linnut tulit lihain päälle/ ja Abram carcotti ne.
1 Moos 15:12 Ja Auringon laskeis langeis rascas uni Abramin päälle/ ja cadzo/ hämmästys ja syngiä pimeys tuli hänen päällens.
1 Moos 15:13 Nijn hän sanoi Abramille: sinun pitä tietämän/ että sinun siemenes tule muucalaisexi sille maalle joca ei heidän omans ole/ ja he saattawat heitä orjaxi/ ja waiwawat heitä neljäsata ajastaica.
1 Moos 15:14 Mutta sille Canssalle/ jonga orjana he owat/ costan minä: ja sijtte he lähtewät ulos suurella tawaralla.
1 Moos 15:15 Ja sinä menet Isäis tygö rauhas/ ja haudatan hywäs ijäs.
1 Moos 15:16 Waan neljänes miespolwes he tänne palajawat: sillä Amorrerein pahus ei ole wielä caicki täytetty.
1 Moos 15:17 Ja cosca Auringo oli laskenut ja pimeys joutunut/ cadzo/ Pädzi suidzi/ ja liecki käwi cappalitten keskeldä.
1 Moos 15:18 SInä päiwänä teki HERra lijton Abramin cansa/ sanoden: sinun siemenelles annan minä tämän maan/ hamast Egyptin wirrast/ nijn sijhen suuren wirtan Phrattin asti.
1 Moos 15:19 Chenerit/ ja Kenizerit/ ja Cadmonerit.

1 Moos 15:20 Ja Hetherit/ ja Phereserit/ ja Caphthorim.
1 Moos 15:21 Ja Amorrerit/ ja Cananerit/ ja Gergeserit/ ja Jebuserit.

Vers. 11. Linnut tulit alas) linnut/ suidzewainen Pädzi ja tulinen kekäle/ awistit Egyptiläisi/ jotca tästedes Abramin lapsia olit alas polkewat/ mutta Abram carcotta heidän/ se on/ Jumala wapahta heitä lupauxen tähden/ jonga hän Abramille lupais. Nijn myös että Abram hämmästyi Auringon laskeis/ awista/ että Jumala oli hyljäwä hänen siemenens cappalexi aica/ silläwälillä hän poljetan alas/ nijncuin HERra idze täsä sen selittä. Nijn tapahtu caikille uscowaisille: Jumala hyljä heitä toisinans/ mutta cuitengin hän heitä wijmeiseld autta.

XVI. Lucu.

SArai anda pijcans Hagarin Abramille emännäxi/ v. 1.
joca tule rascaxi ja sijtä ylpiäxi/ v. 4.
Sarai tahto curitta händä/ mutta hän pakene corpeen/ josa HERran Engeli löytä hänen/ ja käske palata Sarain tygö/ v. 7.
sano hänen siemenens myös lisändywän/ v. 10.
hän synnyttä Ismaelin/ v. 15.

1 Moos 16:1 SArai Abramin emändä ei synnyttänyt hänelle. Mutta hänellä oli Egyptiläinen pijca/ jonga nimi oli Hagar.
1 Moos 16:2 Ja Sarai Sanoi Abramille: cadzo/ HERra on minun sulkenut synnyttämäst/ menes sijs minun pijcani siwuun/ jos minä sijttekin saisin lapsia hänestä. Ja Abram otti Sarain sanan.
1 Moos 16:3 Ja Sarai Abramin emändä otti Egyptiläisen pijcans Hagarin/ ja andoi hänen miehellens Abramille emännäxi/ sijttecuin he olit asunet kymmenen ajastaica Canaan maalla.
1 Moos 16:4 Ja hän macais Hagarin tykönä joca tuli rascaxi. Cosca hän tunsi idzens rascaxi/ cadzoi hän ylön hänen emändäns.
1 Moos 16:5 Nijn sanoi Sarai Abramille: sinä teet wäärin minua wastan/ minä annoin minun pijcani sinun siwuus/ ja että hän tunsi idzens rascaxi/ olen minä ylöncadzottu hänen edesäns: HERra duomitcon minun ja sinun wälilläs.
1 Moos 16:6 Mutta Abram sanoi Saraille: cadzo/ sinun pijcas on sinun käsisäs/ tee hänen cansans mitäs tahdot.

1 Moos 16:7 COsca Sarai tahdoi curitta händä/ pakeni hän hänen tyköns. Mutta HERran Engeli löysi hänen wesilähten tykönä corwes/ nimittäin/ sen lähten tykönä/ joca on sillä tiellä Zurrin päin.
1 Moos 16:8 Ja sanoi: Hagar Sarain pijca/ custas tulet? ja cuhungas menet? han sanoi: minä pakenin emändätäni Sarait.
1 Moos 16:9 Ja HERran Engeli sanoi hänelle: palaja emändäs tygö/ ja nöyrytä idzes hänen kätens ala.
1 Moos 16:10 Ja HERran Engeli sanoi hänelle: minä lisän sinun siemenes/ nijn ettei se taita luetta paljouden tähden.
1 Moos 16:11 Ja HERran Engeli sanoi wielä hänelle: cadzo/ sinä olet rascas/ ja synnytät pojan/ ja cudzut hänen nimens Ismael: sillä HERra on cuullut sinun waiwas.
1 Moos 16:12 Hän tule tylyxi miehexi/ ja hänen kätens jocaista wastan/ ja jocaidzen käsi händä wastan/ ja hän on asuwa caickein weljeins edes.
1 Moos 16:13 Ja hän cudzui HERran nimen joca händä puhutteli/ sinä Jumala joca näet minun/ sillä hän sanoi: engö minä ole cadzonut hänen peräns joca minun näke?
1 Moos 16:14 Sentähden nimitti hän sen caiwon/ sen eläwän caiwoxi joca minun näke/ joca on Cadexen ja Baredin wälillä.
1 Moos 16:15 JA hagar synnytti Abramille pojan/ ja Abram cudzui poicans nimen/ jonga Hagar hänelle synnytti/ Ismael.
1 Moos 16:16 Ja Abram oli cuusiyhdexättäkymmendä ajastaica wanha/ cosca Hagar hänelle synnytti Ismaelin.

Vers. 11. Ismael) se on/ Jumala cuule rucouxen.

XVII. Lucu.

Jumala muutta Abramin nimen/ ja cudzu hänen Abraham/ että hän oli tulewa paljon Canssan Isäxi/ v. 5.
teke lijton hänen ja hänen siemenens cansa/ v. 7.
jonga hän käske wahwistetta ymbärinsleickauxen Sacramentillä/ v. 9.
muutta Sarain nimen/ ja cudzu Sara/ ja lupa hänelle pojan/ jonga hän cudzu Isaac/ v. 15.
Abraham anda ymbärinsleicata idzens/ ja caiken miehenpuolen hänen huonesans/ nijncuin HERra oli käskenyt/ v. 23.

1 Moos 17:1 COsca Abram oli yhdexänkymmennen ja yhdexän ajastaicainen näyi hänelle HERra/ ja sanoi

hänelle: Minä olen Jumala caickiwaldias/ waella minun edesäni ja ole waca.
1 Moos 17:2 Ja minä teen lijttoni minun ja sinun wälilles/ ja lisän sinun sangen suurest.
1 Moos 17:3 Ja Abram langeis caswoillens. Ja Jumala puhui hänen cansans/ sanoden:
1 Moos 17:4 Cadzo/ Minä olen/ ja minun lijtton on sinun cansas/ ja sinä tulet paljon Canssan Isäxi.
1 Moos 17:5 Sentähden ei sinun pidä enämbi cudzuttaman Abram/ mutta Abraham pitä oleman sinun nimes: sillä minä olen tehnyt sinun paljon Canssan Isäxi.
1 Moos 17:6 Ja teen sinun sangen suurest hedelmälisexi/ ja asetan sinun Canssaxi/ ja Cuningat tulewat sinusta.
1 Moos 17:7 Ja minä teen minun lijttoni minun waihelleni ja sinun/ ja sinun siemenes sinun jälkes/ heidän suguisans ijancaickisexi lijtoxi/ että minä olen sinun Jumalas ja sinun siemenes sinun jälkes.
1 Moos 17:8 Ja annan sinulle ja sinun siemenelles sinun jälkes/ sen maan/ josa sinä olet muucalainen/ nimittäin/ coco Canaan maan/ omaxes ijancaickisest/ ja olen heidän Jumalans.
1 Moos 17:9 JA Jumala sanoi Abrahamille: pidä sijs minun lijtton/ sinä ja sinun siemenes sinun jälkes/ heidän suguisans.
1 Moos 17:10 Ja tämä on lijtto jonga heidän pitämän pitä minun waihellani ja teidän/ ja sinun siemenes waihella sinun jälkes: caicki miehenpuoli pitä teidän seasan ymbärinsleicattaman.
1 Moos 17:11 Mutta teidän pitä ymbärinsleickaman teidän lihan esinahan/ sen pitä oleman lijton merkixi minun ja teidän waihellan.
1 Moos 17:12 Jocaidzen poicalapsen/ cahdexan päiwäisen/ pitä teidän ymbärinsleickaman teidän suguisan: Nijn myös jocaidzen palwelian cotona syndynen/ eli caickinaisilda muucalaisilda ostetun/ jotca ei ole teidän siemenestän.
1 Moos 17:13 Ja nijn minun lijttoni on olewa teidän lihasan ijancaickisexi lijtoxi.
1 Moos 17:14 Ja jos jocu poicalapsi ei ymbärinsleicatais lihans esinahas/ sen sielu pitä hucutettaman Canssastans/ ettei hän minun lijttoni ole pitänyt.
1 Moos 17:15 JA Jumala sanoi taas Abrahamille: Saraita sinun emändätäs ei pidä sinun enämbi cudzuman Sarai/ waan Sara pitä oleman hänen nimens:
1 Moos 17:16 Sillä minä siunan händä/ ja annan myös hänestä sinulle pojan/ jonga minä siunan/ ja Canssat owat tulewat hänestä/ ja paljoin Canssain Cuningat.
1 Moos 17:17 Silloin langeis Abraham caswoillens ja naurahti/ ja sanoi sydämesäns: syndykö sadanajastaicaiselle poica? ja Sara yhdexänkymmenen ajastaicainen/ synnyttäkö?
1 Moos 17:18 Ja Abraham sanoi Jumalalle: josca Ismael sais elä sinun edesäs!

1 Moos 17:19 Nijn sanoi Jumala: Sara sinun emändäs synnyttä sinulle pojan/ jonga sinun pitä cudzuman Isaac: sillä minä teen minun ijancaickisen lijttoni hänen cansans/ ja hänen siemenens cansa hänen jälkens.
1 Moos 17:20 Ismaelist olen minä myös sinun rucouxes cuullut/ cadzo/ minä olen siunanut händä/ ja teen hänen hedelmälisexi/ ja lisän hänen sangen suurest: caxitoistakymmendä Ruhtinast pitä hänen sijttämän/ ja minä teen hänen suurexi Canssaxi.
1 Moos 17:21 Mutta minun lijttoni teen minä Isaachin cansa/ jonga Sara on sinulle synnyttäwä/ tähän aican toisna wuonna.
1 Moos 17:22 Ja cuin puhe oli päätetty hänen cansans/ meni Jumala ylös Abrahamin tykö.
1 Moos 17:23 JA Abraham otti hänen poicans Ismaelin/ ja caicki cotona syndynet/ ja caicki ostetut/ ja caiken miehenpuolen hänen huonesans/ ja ymbärinsleickais heidän lihans esinahan/ cohta sinä päiwänä cuin Jumala oli puhunut hänen cansans.
1 Moos 17:24 Ja Abraham oli yhdexän ja yhdexänkymmenen ajastaicainen/ cosca hän ymbärinsleickais hänen lihans esinahan.
1 Moos 17:25 Mutta Ismael hänen poicans oli colmentoistakymmenen ajastaicainen/ cosca hänen lihans esinahca ymbärinsleicattin.
1 Moos 17:26 Yhtenä päiwänä ymbärinsleicattin Abraham/ ja Ismael hänen poicans.
1 Moos 17:27 Ja caicki miehenpuoli hänen huonesans/ cotona syndynet ja muucalaisilda ostetut/ caicki ymbärinsleicattin hänen cansans.

Vers. 5. Abraham) Abram on Isoijsä/ mutta Abraham suuren joucon Isä/ waicka se joucko yhdellä Bookstawilla hänen nimesäns tietä annetan/ ja ei ilman syytä/
v. 7. ja 9. heidän suguisans (Ledorotham) se on/ nijncauwan cuin heidän menons/ politians/ ja ceremonians oli kerran loppuwat/ ja toiset jällens tulewat.

XVIII. Lucu.

HERra näky Abrahamille/ ja tule hänen wieraxens/ v. 1.
lupa Wastudest hänelle Sarast pojan/ v. 9.
nuhtele Saran epäilyst/ v. 12.
ilmoitta Abrahamille tahtowans cadotta Sodomiterit/ v. 17.
Abraham rucoile cuudeist heidän edestäns/ mutta cuitengin huckan/ ettei sieldä paidzi Lothia ja hänen huonettans/ yhtän wanhurscasta löytty/ v. 23.

1 Moos 18:1 JA HERra näyi hänelle Mamren lakeudella/ josa hän istui majans owella/ ja päiwä oli palawimmallans.
1 Moos 18:2 Cosca hän silmäns nosti ja näki/ nijn seisoi colme miestä hänen edesäns/ ja cuin hän näki heidän/ juoxi hän heitä wastan majans owelda/ ja cumarsi idzens maahan.
1 Moos 18:3 Ja sanoi: HERra/ jos minä olen armon löytänyt sinun edesäs/ nijn älä mene palwelias ohidze.
1 Moos 18:4 Ja teille tuodan wähä wettä/ ja pestän teidän jalcan/ ja lewättäkät teitän puun alla.
1 Moos 18:5 Ja minä tuon teidän eteen cappalen leipä/ wirgotaxen teidän sydändän/ ja sijtte menette: sillä sentähden te poickeisit teidän palwelian tygö. Ja he sanoit: tee nijn cuins olet puhunut.
1 Moos 18:6 Abraham riensi majaan Saran tygö/ ja sanoi: riennä sinus ja secoita colme mitta sämbylä jauhoja/ sotcu ja leiwo kyrsiä.
1 Moos 18:7 Mutta hän juoxi carjan tygö/ ja toi caunin wasican/ ja andoi palweliallens/ joca riensi walmistaman sitä.
1 Moos 18:8 Ja hän toi woita ja pijmä/ ja wasicasta jota hän walmistanut oli/ ja pani heidän eteens/ ja hän seisoi heidän edesäns puun alla/ ja he söit.
1 Moos 18:9 NIjn sanoit he hänelle: cusa on Sara sinun emändäs? hän wastais: täällä majas.
1 Moos 18:10 Hän sanoi: Minä palajan sinun tygös/ jos eletän/ cadzo/ nijn Saralla emännälläs on poica. Sara cuuldeli näitä majan owella/ josa hän seisoi hänen tacanans.
1 Moos 18:11 Mutta Abraham ja Sara olit molemmat wanhat ja ijälisexi juotunet/ nijn ettei Saralla ollut waimolisia menoja.
1 Moos 18:12 Sentähden nauroi Sara idzelläns/ ja sanoi: nyt cosca minä wanha olen/ annango minä idzeni hecumaan? ja minun herran on wanhutta woitu.
1 Moos 18:13 Silloin sanoi HERra Abrahamille: mixi Sara nauroi? sanoden: luuletcos että se taita olla/ että minä wielä wanhana synnytän?
1 Moos 18:14 Ongo HERralle jotakin mahdotoinda? cosca minä palajan sinun tygös/ jos eletän/ nijn Saralla on poica.
1 Moos 18:15 Nijn Sara kielsi/ sanoden: en minä nauranut: sillä hän hämmästyi. Mutta hän sanoi: ei ole nijn/ sinä nauroit.
1 Moos 18:16 Silloin nousit miehet sieldä/ ja käänsit heitäns Sodoman päin/ ja Abraham meni heidän cansans/ saattain heitä.
1 Moos 18:17 Ja HERra sanoi: cuinga minä salan Abrahamilda jota minä teen?

1 Moos 18:18 Että hän tule suurexi ja wäkewäxi Canssaxi/ ja caicki Canssat maan päällä siunatan hänes.
1 Moos 18:19 Sillä minä teidän että hän käske hänen lapsians ja hänen huonettans hänen jälkens/ HERran tietä pitämän/ ja tekemän mikä oikia ja hywä on/ että HERra saattais Abrahamille caicki cuin hän hänelle luwannut on.
1 Moos 18:20 JA HERra sanoi: Sodomas ja Gomorras on suuri huuto ja heidän syndins owat sangen rascat.
1 Moos 18:21 Sentähden minä astun alas ja cadzon/ jos he caicki tehnet owat huudon jälken/ cuin minun eteeni tullut on/ taicka jos ei nijn ole/ että minä sen tiedäisin.
1 Moos 18:22 Ja miehet käänsit caswons/ ja menit Sodoman päin.
1 Moos 18:23 Mutta Abraham seisatti wielä HERran eteen. Ja Abraham astui hänen tygöns/ ja sanoi: hucutackos wanhurscan jumalattoman cansa?
1 Moos 18:24 Jos Caupungis olis wijsikymmendä wanhurscasta/ hucutaisitcos myös ne/ ja et säästäis sitä sia wijdenkymmenen wanhurscan tähden/ jotca siellä olisit?
1 Moos 18:25 Pois se sinusta/ ettäs sen tekisit/ ja cuoletaisit wanhurscan jumalattoman cansa/ ja että wanhurscaille käwis nijncuin jumalattomillekin. Pois se sinusta/ joca caiken mailman duomari on/ eikö hän duomidzis:
1 Moos 18:26 HERra sanoi: jos minä löydän wijsikymmendä wanhurscasta Sodoman Caupungis/ nijn minä säästän caiken sen paican heidän tähtens.
1 Moos 18:27 Abraham wastais/ ja sanoi: cadzo/ minä olen ruwennut puhuman minun HERrani cansa/ ehkä minä tomu ja tuhca olen.
1 Moos 18:28 Mitämax/ jos olis wailla wijsi nijstä wijdestäkymmenest wanhurscaista/ cadotaisitcos nijden tähden coco Caupungin? ja hän sanoi: en cadota/ jos minä löydän siellä wijsiwijdettäkymmendä.
1 Moos 18:29 Ja hän puhui wielä hänelle/ ja sanoi: mitämax/ sijnä löyttäisin neljäkymmendä. Ja hän sanoi: en tee minä neljänkymmenen tähden.
1 Moos 18:30 Abraham sanoi: älkön wihastuco minun HERran/ että minä wielä puhun: mitämax/ löyttäisin siellä colmekymmendä.
1 Moos 18:31 Ja hän sanoi taas: cadzo/ minä olen ruwennut puhuman minun HERrani cansa/ mitämax/ löyttäisin siellä caxikymmendä. Ja hän sanoi: en cadota heitä cahdenkymmenen tähden.
1 Moos 18:32 Ja hän wielä sanoi: älkön wihastuco minun HERran/ jos minä ainoastans tällä erällä puhun/ mitämax/ siellä löyttäisin kymmenen. Ja hän sanoi: en cadota heitä kymmenen tähden.
1 Moos 18:33 JA HERra meni pois sijttecuin hän oli Abrahamin cansa puhunut/ ja Abraham palais cotians.

Vers. 2. Ja cumarsi idzens maahan) Yhden eteen hän lange maahan/ puhu myös nijncuin yhden cansa/ ja cuitengin colmen cansa/ jolla tietä annetan colminaisuus Jumaludes.
v. 14. Jos eletän) Jumala puhu täsä nijncuin ihminen/ nijncuin myös/ Gen.$ 3:9. Adam cusas olet? Item$: Gen.$ 11:7 astucam alas ja cadzocam/ Gen.$ 18:21 Minä astun alas ja cadzon/ jos he caicki tehnet owat/ etc.$ Sillä nämät sanat/ jos eletän/ ottacan cuinga jocu tahto/ eli idze Jumalast/ wanhemmist eli lapsist/ ei ne cuitengan muutoin sowi. Sillä Jumala hywin tiesi sekä hänen oman/ ja heidän elämäns/ ja olis ollut turha lupaus jollei hän sitä olis täyttänyt/ on sentähden ihmisten tawalla puhuttu/ että HERra täsä ihmisen hahmos puhu.

XIX. Lucu.

CAxi miestä eli Engelit/ jotca läxit Abrahamin tykö/ tulewat Sodomaan ja Lothild yönsialle cudzutan/ v. 1.
Sodmiterit tahtowat yöllä ahdista heitä/ mutta he lyödän sokeudella/ ettei he löydä huonen owe/ v. 4.
Lothille ilmoitetan Sodoman häwitys/ v. 12.
johdatetan emändinens ja tyttärinens ulos/ v. 16.
HERra anda sata tulikiwe ja tulda HERralda/ Sodoman ja Gomorran päälle/ ja hucutta heidän/ v. 24.
Lothin emändä cadzo tacans/ ja muutetan suolapadzaxi/ v. 26.
Loth juopu ja häwäise tietämät molemmat tyttärens/ v. 30.

1 Moos 19:1 JA caxi Engelitä tulit ehtona Sodomaan/ ja Loth istui Sodoman portis/ ja cuin hän näki heidän/ nousi hän heitä wastan/ ja cumarsi caswoillens maahan.
1 Moos 19:2 Ja sanoi: cadzo HERra/ poiketcat teidän palweljan huoneseen yöxi/ ja andacat pestä jalcan/ ja amulla warhain nostuan menette matcaan. Ja he sanoit: ei suingan/ catulla me yötä pidäm.
1 Moos 19:3 Silloin hän cowin waadei heitä/ ja he poickeisit hänen tygöns/ ja tulit hänen huoneseens. Ja hän walmisti heille aterian/ ja leiwoi happamattomia leipiä/ ja he söit.
1 Moos 19:4 MUtta ennencuin he lewätä panit/ tulit Caupungin miehet Sodomast/ nuoret ja wanhat/ ja caicki Canssa jocaculmalda/ ja pijritit huonen.
1 Moos 19:5 Ja cudzuit Lothin ulos/ ja sanoit hänelle: cusa owat ne miehet jotca sinun tygös yöllä tulit? tuo heitä meidän tygöm tutaxem heitä.
1 Moos 19:6 Silloin Loth meni ulos heidän tygöns owen eteen/ ja sulki owen jälkens.
1 Moos 19:7 Ja sanoi: älkätte rackat weljeni tehkö nijn pahoin.
1 Moos 19:8 Cadzo/ minulla on caxi tytärtä/ jotca ei wielä miehestä mitän tiedä/ ne minä tuotan teille/

tehkät heille mitä te tahdot/ ainoastans näille miehille älkät mitän paha tehkö/ sillä sentähden owat he tullet minun cattoni warjon ala.
1 Moos 19:9 Mutta he sanoit: tule tänne. Ja sanoit: etkös ole yxinäns muucalainen täsä/ ja tahdot hallita? olcon/ me waiwam sinua cowemmin cuin heitä.
1 Moos 19:10 Ja he teit suurella wäkiwallalla miehelle Lothille ylläkön/ ja cosca he juoxit owe särkemän/ nijn miehet pistit kätens ulons/ ja temmaisit Lothin tygöns huoneseen/ ja paiscaisit owen kijnni.
1 Moos 19:11 Ja miehet/ cuin huonen owen edes olit/ löit he sokeudella/ suuret ja pienet/ nijn että he wäsyit owe edzeisäns.
1 Moos 19:12 JA miehet sanoit Lothille: ongo sinulla täsä wäwyjä/ poikia eli tyttäritä/ caicki jotca omas owat Caupungis/ wie ulos tästä siast.
1 Moos 19:13 Me hucutam tämän paican: sillä heidän huutons on suuri HERran edes/ joca meidän lähetti heitä hucuttaman.
1 Moos 19:14 Nijn Loth meni ulos ja puhutteli wäwyjäns/ jotca piti saaman hänen tyttärens/ ja sanoi: noscat ja lähtekät tästä siast: sillä HERra hucutta tämän Caupungin: mutta se oli nijncuin houraus heidän silmäins edes.
1 Moos 19:15 COsca amurusco käwi ylös/ kijrutit Engelit Lothin joutuman/ ja sanoit: walmista sinus/ ota emändäs ja caxi tytärtäs jotca saapuilla owat/ ettet sinäkän huckuis tämän Caupungin pahudes.
1 Moos 19:16 Cosca hän wijpyi/ tartuit miehet hänen käteens/ ja hänen emändäns/ ja hänen cahden tyttärens käteen/ (sillä HERra tahdoi säästä heitä) talutit hänen ja weit hänen Caupungist ulos.
1 Moos 19:17 Ja cosca he johdatit heitä/ sanoit he: pelasta sinun sielus/ ja älä cadzata tacas/ ja älä myös seisata coco tälle lakeudelle/ waan turwa sinus wuorelle/ ettes huckuis.
1 Moos 19:18 Ja Loth sanoi heille: älkät minun HERRANI.
1 Moos 19:19 Cadzo/ sinun palwelias on löytänyt armon sinun edesäs/ nijn tee sijs sinun laupiudes suurexi/ jongas minulle osotit/ pelastaxes minun sieluani/ en taida minä pelasta minuani wuorella/ ettei minun jotacuta paha tapahduis/ ja cuolisin.
1 Moos 19:20 Cadzos/ tuolla on Caupungi läsnä/ johon minä taidaisin paeta/ ja hän on wähä/ siellä minä idzeni pelastan: cosca hän nijn wähä Caupungi on/ että minun sielun siellä eläwänä pysyis.
1 Moos 19:21 Nijn sanoi hän hänelle: cadzo/ täsä asias olen minä myös cadzonut sinun tygös/ eten minä cukista sitä Caupungita/ jostas puhuit.
1 Moos 19:22 Riennä/ pelasta sinus siellä: sillä en minä tee mitän/ sijhenasti ettäs sinne joudut/ sentähden cudzui hän sen Caupungin Zoar.

1 Moos 19:23 Ja auringon nostua joudui Loth Zoarijn.
1 Moos 19:24 Nijn andoi HERra sata Sodoman ja Gomorran päälle/ tulikiwe ja tulda HERralda taiwast.
1 Moos 19:25 Ja cukisti ne Caupungit/ ja caiken sen lakeuden/ ja caicki nijden Caupungein asuwaiset/ ja maan caswon.
1 Moos 19:26 Ja hänen emändäns cadzoi tacans ja muuttui suolapadzaxi.
1 Moos 19:27 MUtta Abraham nousi warhain amulla/ ja meni sijhen paickaan/ cusa hän oli ennen seisonut HERran edes.
1 Moos 19:28 Ja cadzahti Sodoman ja Gomorran päin/ ja caiken sen maan lakeuteen/ ja näki että sauwu nousi maasta nijncuin pädzin sauwu:
1 Moos 19:29 Sillä cosca Jumala cukisti sen lakeuden Caupungit muisti Jumala Abrahamin/ ja pelasti Lothin nijstä Caupungeista jotca hän cukisti/ joisa Loth asui.
1 Moos 19:30 JA Loth läxi Zoarist/ ja asui cahden tyttärens cansa wuorella: sillä hän pelkäis asua Zoaris/ ja oli luolas molembain tytärdens cansa.
1 Moos 19:31 Nijn sanoi wanhembi nuoremmalle: meidän Isäm on wanha/ eikä ole muuta miestä maan päällä/ macaman meidän cansam/ coco maan tawan jälken.
1 Moos 19:32 Käykäm/ juottacam meidän Isäm wijnalla/ ja maatcam hänen cansans/ herättäxem Isästäm siemendä.
1 Moos 19:33 Nijn he juotit Isäns sinä yönä wijnalla. Ja wanhembi tuli ja macais Isäns cansa/ ja ei hän huomainnut cosca tytär lewätä tuli/ taicka nousi.
1 Moos 19:34 Toisna päiwänä sanoi wanhembi nuoremmalle/ cadzo/ minä macaisin mennen yönä Isäni cansa/ juottacam myös händä tänä yönä wijnalla/ ja mene sinä ja maca hänen cansans/ herättäxem Isästäm siemendä.
1 Moos 19:35 Nijn he juotit myös sinä yönä Isäns wijnalla/ ja nuorembi meni ja macais hänen cansans/ ja ei hän huomainnut cosca tytär lewätä tuli/ taicka nousi.
1 Moos 19:36 Ja nijn molemmat Lothin tyttäret tulit Isästäns rascaxi.
1 Moos 19:37 Ja wanhembi synnytti pojan/ ja cudzui hänen nimens Moab/ hänestä owat Moabiterit tullet/ haman tähän päiwän asti.
1 Moos 19:38 Ja nuorembi myös synnytti pojan/ ja cudzui hänen nimens Ben Ammi/ hänestä tulit Ammonin lapset/ haman tähän päiwän asti.

Vers. 23. Zoar) se on/ wähäinen.

v. 24. HERra andoi sata HERralda) se on/ Jumalan poica Isäldä Jumalalda: sijtä näky että usiammat personat owat Jumaludes joille se nimi Jehovah eli HERra omistetan/ jonga myös wanhat esiisät täsä owat ymmärtänet.

XX. Lucu.

ABraham matcusta Mamrest/ ja on muucalainen Geraris/ sano emändäns Saran sisarexens/ v. 1.
Cuningas Abimelech anda hänen tuota tygöns/ v. 2.
neuwotan Jumalalda unes/ v. 3.
joca anda hänen Abrahamille jällens/ v. 8.
ja lahjoja/ v. 14.
Abraham rucoile Abimelechin edest/ ja HERra paranda hänen emändäns/ jotca ei Saran tähden synnyttänet/ v. 17.

1 Moos 20:1 Nijn Abraham waelsi sieldä etelän päin/ ja asui Cadexen ja Zurrin waihella/ ja oli muucalainen Geraris.
1 Moos 20:2 Ja Abraham sanoi Sarast hänen emännästäns: hän on minun sisaren. Nijn Abimelech Gerarin Cuningas lähetti ja andoi nouta hänen tygöns.
1 Moos 20:3 Mutta Jumala tuli Abimelechin tygö yöllä unes/ ja sanoi hänelle: cadzo/ sinun pitä cuoleman sen waimon tähden jongas ottanut olet: sillä hänellä on awiomies.
1 Moos 20:4 Mutta Abimelech ei ollut wielä ryhtynyt häneen/ ja sanoi: HERra/ tahdotcos myös surmata wiattoman Canssan?
1 Moos 20:5 Eikö hän sanonut minulle? hän on minun sisaren/ ja hän myös idze sanoi: hän on minun weljeni/ yxikertaisella sydämellä ja wiattomilla käsillä olen minä sen tehnyt.
1 Moos 20:6 Ja Jumala sanoi hänelle unes: minä myös tiedän ettäs sydämes yxikertaisudes sen tehnyt olet. Sentähden minä myös estin sinun/ ettes rickois minua wastan/ engä myös sallinut sinua ryhtymän häneen.
1 Moos 20:7 Nijn anna nyt miehelle hänen emändäns jällens: sillä hän on Propheta/ ja anna hänen rucoilla sinun edestäs/ nijns saat elä. Mutta jos et sinä luowu hänestä/ nijn tiedä ettäs totisest cuolet/ ja caicki mitä sinulla on.
1 Moos 20:8 Nijn Abimelech nousi warhain amulla/ ja cudzui caicki palwelians/ ja puhui caicki nämät sanat heidän cuuldens/ ja miehet pelkäisit suurest.
1 Moos 20:9 Ja Abimelech cudzui myös Abrahamin/ ja sanoi hänelle: mixis tämän meille teit? ja mitä minä

olen rickonut sinua wastan/ ettäs tahdoit saatta minulle ja minun waldacunnalleni nijn suuren ricoxen? et sinä ole tehnyt minua wastan nijncuin sinun tulis.
1 Moos 20:10 Ja Abimelech sanoi wielä Abrahamille: mitäs näit/ ettäs tämän teit?
1 Moos 20:11 Abraham sanoi: minä ajattelin/ ei täsä sias ole Jumalan pelco/ ja he surmawat minun emändäni tähden.
1 Moos 20:12 Ja hän on tosin minun sisaren: sillä hän on minun Isäni tytär/ waan ei äitini tytär/ ja minä otin hänen emännäxeni.
1 Moos 20:13 Cosca Jumala käski minun waelda Isäni huonest/ sanoin minä hänelle: tee tämä laupius minun cansani/ ettäs jocapaicas/ cuhungaikänäns me tulem/ sanoisit minun weljexes.
1 Moos 20:14 Nijn Abimelech otti lambaita/ ja palweljoita/ ja pijcoja/ ja anoi Abrahamille/ ja andoi hänelle jällens Saran hänen emändäns.
1 Moos 20:15 Ja sanoi: cadzo/ minun maani on aldis sinun edesäs/ asu cusa parhain kelpa.
1 Moos 20:16 Ja sanoi Saralle: cadzo/ minä olen andanut weljelles tuhanen hopia penningitä/ cadzo/ ne pitä oleman sinulle silmäin peittexi/ caickein edes jotca sinun cansas owat/ ja jocapaicas. Ja se oli hänen rangaistuxens.
1 Moos 20:17 Ja Abraham rucoili Jumalata/ ja Jumala paransi Abimelechin/ ja hänen emändäns/ ja hänen pijcans/ ja ne synnytit:
1 Moos 20:18 Sillä HERra oli ennen peräti sulkenut caicki cohdut Abimelechin huones/ Saran Abrahamin emännän tähden.

Vers. 10. Mitäs näit) se on/ ettäs olet Propheta/ taita olla/ ettäs olet saanut jongun ilmestyxen/ ja nähnyt jongun ricoxen minus/ jolla minä sencaltaist ansainnut olen/ sano sijs minulle/ jos nijn on/ että minä idzeni parannaisin.

XXI. Lucu.

HERra edzi Sara/ joca synnyttä Abrahamille Isaachin/ v. 1.
ymbärinsleicatan cahdexandena päiwänä/ v. 4.
Ismael/ että hän oli pilckaja ajetan ulos äitinens/ v. 9.
joca asu Paranin corwes/ v. 20.
Abraham teke lijton Abimelechin cansa/ erinomaisest sijtä wesicaiwost/ josta heidän palweljans olit eripuraiset/ v. 22.

1 Moos 21:1 JA HERra edzei Sara/ cuin hän luwannut oli/ ja teki hänen cansans nijncuin hän puhunut oli.
1 Moos 21:2 Ja Sara tuli rascaxi/ ja synnytti Abrahamille pojan hänen wanhudesans/ sillä ajalla cuin Jumala hänelle sanonut oli.
1 Moos 21:3 Ja Abraham nimitti hänen poicans/ joca hänelle syndynyt oli/ Isaac/ jonga Sara hänelle synnyttänyt oli.
1 Moos 21:4 Ja ymbärinsleickais hänen cahdexandena päiwänä/ cuin Jumala hänen käskenyt oli.
1 Moos 21:5 Abraham oli sadan ajastaicainen/ cosca Isaac hänen poicans hänelle syndyi.
1 Moos 21:6 Ja Sara sanoi: Jumala on tehnyt minulle nauron: sillä cucaikänäns sen saa cuulla/ hän naura minua.
1 Moos 21:7 Ja sanoi wielä: cuca olis uscaldanut sanoa Abrahamille/ että Sara oli imettäwä lasta/ ja on synnyttänyt pojan hänen wanhudesans?
1 Moos 21:8 Ja lapsi caswoi ja wieroitettin/ ja Abraham teki suuren pidon sinä päiwänä/ jona Isaac wieroitettin.
1 Moos 21:9 JA Sara näki sen Egyptiläisen Hagarin pojan/ jonga se Abrahamille synnyttänyt oli/ pilckajaxi.
1 Moos 21:10 Ja sanoi Abrahamille: aja ulos tämä pijca poikinens: sillä pijcan pojan ei pidä perimän minun poicani Isaachin cansa.
1 Moos 21:11 Ja tämä sana oli Abrahamin mielest sangen carwas/ hänen poicans tähden.
1 Moos 21:12 Mutta Jumala sanoi hänelle: älä ota sitä nijn pahaxes pojastas ja pijcastas: caicki mitä Sara sinulle sano/ nijn cuule händä: sillä Isaachis sinulle siemen cudzutan.
1 Moos 21:13 Minä teen myös pijcas pojan suurexi Canssaxi/ että hän sinun siemenes on.
1 Moos 21:14 NIjn nousi Abraham amulla warhain/ ja otti leipiä ja wesileilin/ ja pani Hagarin selkään ja pojan myös/ ja andoi hänen mennä. Ja hän meni matcans/ ja exyi BerSaban corwes.
1 Moos 21:15 Cosca wesi oli loppunut leilist/ heitti hän pojan puun ala/
1 Moos 21:16 Ja meni pois/ ja istui hänen cohdallens taamma joudzen candamata/ sillä hän sanoi: en minä woi nähdä pojan cuolemata. Ja cuin hän istui hänen cohdallens/ corgotti hän änens ja itki.
1 Moos 21:17 Ja nijn Jumala cuuli pojan änen/ ja Jumalan Engeli huusi Hagarita taiwast/ ja sanoi hänelle: mikä sinun on Hagar? älä pelkä: sillä Jumala on cuullut pojan änen cusa hän maca.
1 Moos 21:18 Nouse/ ota poica/ ja pitele händä kädest: sillä minä teen hänen suurexi Canssaxi.
1 Moos 21:19 Ja Jumala awais hänen silmäns/ että hän näki wesicaiwon/ nijn hän meni ja täytti leilin wedellä ja andoi pojan juoda.

1 Moos 21:20 Ja Jumala oli pojan cansa/ ja hän caswoi/ ja asui corwes/ ja tuli tarcaxi joudzimiehexi.
1 Moos 21:21 Ja asui Paranin corwes/ ja hänen äitins otti hänelle emännän Egyptin maalda.
1 Moos 21:22 SIlloin puhui Abimelech ja hänen sodans päämies Phicol Abrahamille/ sanoden: Jumala on sinun cansas caikis mitä sinä teet.
1 Moos 21:23 Nijn wanno nyt minulle Jumalan cautta/ ettes ole minun lapsilleni/ eli minun lasteni lapsille/ petollinen/ waan sen laupiuden jälken/ cuin minä tein sinun cansas/ tee sinä myös minun cansani/ ja sen maan cansa josa sinä olet muucalainen.
1 Moos 21:24 Nijn sanoi Abraham: minä wannon.
1 Moos 21:25 Ja Abraham nuhteli Abimelechi sen wesicaiwon tähden cuin Abimelechin palweliat olit wäkiwallalla ottanet.
1 Moos 21:26 Silloin wastais Abimelech: en ole minä tietänyt cuca sen teki/ etkä sinä ilmoittanut minulle/ engä minä sitä ole ennen cuullut/ cuin tänäpän.
1 Moos 21:27 Nijn otti Abraham lambaita ja carja/ ja andoi Abimelechille/ ja he teit molemmat lijton keskenäns.
1 Moos 21:28 Ja Abrahamin asetti seidzemen caridza erinäns.
1 Moos 21:29 Ja Abimelech sanoi Abrahamille: mihingä ne seidzemen caridza/ jotcas olet asettanut erinäns?
1 Moos 21:30 Hän wastais: nämät seidzemen caridza/ pitä sinun ottaman minun kädestäni/ todistoxexi/ että minä olen tämän caiwon caiwanut.
1 Moos 21:31 Sentähden cudzui hän sen sian BerSaba: sillä sijnä he molemmat wannoit keskenäns.
1 Moos 21:32 Ja nijn he teit lijton BerSabas.
1 Moos 21:33 Ja Abimelech nousi ja Phicol hänen sodans päämies ja palaisit Philisterein maalle. Ja Abraham istutti puita BerSabas/ ja saarnais sijnä HERran ijancaickisen Jumalan nimest.
1 Moos 21:34 Ja oli muucalainen Philisterein maalla cauwan aica.

Vers. 17. Hagar) Täsä nähden cuinga Hagar on nijden cuwa/ jotca ilman totista usco pitäwät idens ulconaisijn töihijn/ nijncuin luetan Gal. 4. lahjoitetan cuitengin Jumalalda moniaisella rumilisella myötäkäymisellä.
v. 31. BerSaba) se on/ walacaiwo/ taicka seidzemen caiwo.

XXII. Lucu.

HERra coettele Abrahami/ ja käske uhrata poicans Isaachin/ v. 1 Abraham cuule HERra/ ja tahto uhrata

Isaachin/ v. 3.
mutta HERran Engeli estä händä/ v. 11.
ja lupa hänelle wastudest sen siunatun siemenen/ v. 15.
saa sanomita weljestäns Nahorist/ että Jumala myös hänen lapsilla lahjoittanut oli/ joiden seas oli Bethuel/ josta sijtte Rebecka syndy/ v. 20.

1 Moos 22:1 JA cosca se oli tapahtunut/ coetteli Jumala Abrahami/ ja sanoi hänelle: Abraham.
1 Moos 22:2 Ja hän wastais: cadzo/ täsä minä olen. Ja sanoi: ota Isaac sinun ainoa poicas/ jotas racastat/ ja mene Morian maalle/ ja uhra händä siellä poltouhrixi wuorella/ jonga minä sinulle sanowa olen.
1 Moos 22:3 Nijn Abraham nousi warhain amulla/ ja waljasti Asins/ ja otti caxi palweliatans cansans/ ja Isaachin hänen poicans/ ja halcoja poltouhrijn/ ja nousi/ ja meni sille paicalle/ cuin Jumala oli hänelle sanonut.
1 Moos 22:4 Mutta colmandena päiwänä/ nosti Abraham silmäns/ ja näki sen paican taambana.
1 Moos 22:5 Ja Abraham sanoi palwelioillens: olcat täsä Asin tykönä/ mutta minä ja poica käymme tuonne. Ja cosca me olemma rucoillet/ nijn me palajam teiden tygön.
1 Moos 22:6 Ja Abraham otti poltouhrin halgot/ ja sälytti poicans Isaachin selkään/ waan idze hän otti tulen ja weidzen käteens/ ja käwit ynnä.
1 Moos 22:7 Nijn sanoi Isaac Abrahamille hänen Isällens: minun Isän. Abraham wastais: cadzo/ täsä minä olen poican. Ja hän sanoi: cadzo/ täsä on tuli ja halgot/ cusa on lammas poltouhrixi?
1 Moos 22:8 Abraham wastais: kyllä Jumala/ poican/ cadzo edes lamban poltouhrixi. Ja he käwit ynnä.
1 Moos 22:9 JA cuin he tulit sille paicalle/ josta Jumala oli hänelle sanonut/ teki Abraham sijhen Altarin/ ja pani halgot/ ja sidoi Isaachin hänen poicans/ ja pani hänen Altarille holcoin päälle.
1 Moos 22:10 Ja ojensi kätens/ ja siwalsi weidzen/ teurastaxens hänen poicans.
1 Moos 22:11 Nijn HERran Engeli huusi händä taiwast/ sanoden: Abraham/ Abraham.
1 Moos 22:12 Hän wastais: täsä minä olen. Hän sanoi: älä satuta kättäs poicaan/ älä myös hänelle mitän tee: sillä nyt minä tiedän ettäs pelkät Jumala/ ja et ole säästänyt ainocaista poicas minun tähteni.
1 Moos 22:13 Nijn Abraham nosti silmäns/ ja äckäis oinan tacanans/ sarwista secandunen orjantappura pensaseen. Nijn Abraham meni/ ja otti sen oinan/ ja uhrais poltouhrixi poicans edest.
1 Moos 22:14 Ja Abraham nimitti sen paican/ HERra näke/ josta wielä tänäpän sanotan: wuorella cusa HERra nähdän.
1 Moos 22:15 MUtta HERran Engeli huusi Abrahamille toistamisen taiwast/ ja sanoi:

1 Moos 22:16 Minä olen wannonut idze cauttani/ sano HERra: ettäs tämän teit/ ja et säästänyt ainoa poicas.
1 Moos 22:17 Minä siunan ja lisän sinun siemenes nijncuin taiwan tähdet/ ja nijncuin sannan meren reunalla. Ja sinun siemenes on omistawa hänen wiholistens portit.
1 Moos 22:18 Ja sinun siemenesäs siunatan caicki Canssat maan päällä/ ettäs minun änelleni cuuliainen olit.
1 Moos 22:19 Sijtte Abraham palais palwelioittens tygö/ ja walmistit idzens/ ja ynnä matcustit BerSabaan/ ja asuit siellä.
1 Moos 22:20 JA cosca tämä oli tapahtunut/ ilmoitettin Abrahamille/ cadzo/ Milca on myös synyttänyt poikia sinun weljelles Nahorille.
1 Moos 22:21 Uzin hänen esicoisens/ ja Buzin hänen weljens/ ja Kemuelin/ josta Syrialaiset tullet owat.
1 Moos 22:22 Ja Kesedin ja Hasonin/ ja Pildaxen ja Jedlaphen/ ja Bethuelin.
1 Moos 22:23 Mutta Bethuel sijtti Rebeckan. Nämät cahdexan synnytti Milca Nahorille Abrahamin weljelle.
1 Moos 22:24 Mutta hänen jalcawaimons/ Rehuma nimeldä/ synnytti Tebahn/ Gahamin/ Tahaxen ja Maachan.

Vers. 2. Moria) cudzutan Jumalan pelgoxi/ ja cudzutan se paicka nijn/ että wanhat Patriarchat Adam/ Noah/ Sem/ etc.$ owat sillä paicalla uhrannet/ palwellet ja rucoillet Jumalata. Johonga myös sijtte Cuningas Salomo rakensi HERran Templin/ että se nijn aina oli pyhä sia/ josa Jumalata palweltin ja cunnioitettin.
v. 8. Jumala cadzo edes) se on/ Jumala näke ja tietä hywin/ cusa se lammas on/ anna hänen sijtä murhettia/ hän tietä sen paremmin cuin me.
v. 14. HERra näke) Hebrerit ymmärtäwät sen nijn: HERra nähdän; cumbi pidetän/ nijn on hywin sanottu: taicka HERra näke: se on/ hänellä on suru ja murhe caikista/ Sap.$ 6:8 eli hän nähdän/ nimittäin/ cusa hänen sanans saarnatan/ händä palwellan ja rucoillan. Psal. 145:18
v. 18. Ettäs minun änelleni cuuliainen olit) Ei täsä Abraham tule wanhurscaxi cuuliaisudens tähden/ sillä hän oli jo ennen wanhurscaxi tullut/ nijncuin nähdän 15. lugust/
v. 6. Waan hänen cuuliaisudens tähden tule hän erinomaisest siunatuxi/ nijn että hänen sugustans oli Christus syndywä.

XXIII. Lucu.

SAra cuole Hebronis 127. ajastaicaisna/ v. 1.
Abraham osta pellon Ephronilda Hetheuxelda hautamus paicaxi/ neljällä sadalla hopia Siclillä/ v. 3.
ja hauta hänen sijhen caxikertaiseen luolaan/ cuin sijnä oli/ v. 19.

1 Moos 23:1 SAra eli sata/ caxikymmendä ja seidzemen ajastaica.
1 Moos 23:2 Ja cuoli Arban Caupungis/ joca cudzutan Hebron Canaan maalla. Nijn tuli Abraham murhettiman ja itkemän händä.
1 Moos 23:3 Sijtte nousi hän hänen cuollens tykö/ ja puhui Hethin lapsille/ sanoden:
1 Moos 23:4 Minä olen muucalainen ja cuitengin asuwainen teidän tykönän/ andacat minulle perindöhauta teidän tykönän/ haudataxen minun cuollueni/ joca on minun edesäni.
1 Moos 23:5 Nijn wastaisit Hethin lapset Abrahamille/ sanoden hänelle:
1 Moos 23:6 Cuule meitä racas herra/ sinä olet Jumalan Ruhtinas meidän seasam/ hauta sinun cuollues caickein parhaisijn hautoin/ ei yxikän meistä sinua kiellä hautamast sinun cuolluttas hänen hautaans.
1 Moos 23:7 NIjn Abraham nousi ja cumarsi idzens maan Canssan edes/ nimittäin/ Hethin lasten edes.
1 Moos 23:8 Ja hän puhui heille/ sanoden: jos teidän mielen on/ että minä hautan minun cuollueni/ joca minun edesäni on/ nijn cuulcat minua/ ja rucoilcat minun edestäni Ephronit Zoarin poica.
1 Moos 23:9 Että hän annais minulle hänen caxikertaisen luolans/ joca hänellä on/ hänen wainions perällä/ perindöhaudaxi andacan sen minulle/ sen jälken cuin se maxa teidän keskellän.
1 Moos 23:10 Sillä Ephron asui Hethin lasten seas. Nijn wastais Ephron se Hetheus Abrahamille/ Hethin poicain cuulden/ caikille sisälle ja ulos käywäisille hänen Caupungistans/ sanoden:
1 Moos 23:11 Ei minun herran/ waan cuule minua mitä minä sanon: sen wainion minä annan sinulle/ ja luolan joca sinä on/ ja minä annan sen sinulle minun Canssan lasten nähden/ haudataxes sinun cuollues.
1 Moos 23:12 Abraham cumarsi idzens maan Canssan edes.
1 Moos 23:13 Ja puhui Ephronille maan Cassan cuulden/ sanoden: jos sinä minua cuulet/ nijn ota raha minulda wainion edestä/ jonga minä sinulle annan/ ja nijn minä sijtte hautan minun cuollueni sijhen.
1 Moos 23:14 Ephron wastais Abrahamille/ sanoden hänelle:
1 Moos 23:15 Minun herran/ cuule sijs minua/ maa maxa neljäsata sicli hopiata/ waan mitä se on minun ja sinun wälilläs? hauta sinun cuollues.
1 Moos 23:16 Abraham cuuli Ephronia/ ja punnidzi hänelle rahan/ cuin hän nimittänyt oli Hethin lasten cuulden/ neliäsata sicli hopia/ käypä raha.
1 Moos 23:17 Ja nijn Ephronin wainio/ josa se caxikertainen luola on Mamren cohdalla omistettin Abrahamille omaxi ijancaickisest/ ynnä luolan joca sijnä oli/ ja caickein puiden cansa ymbäri wainion/
1 Moos 23:18 Hethin lasten nähden/ ja caickein/ jotca käwit sisälle ja ulos hänen Caupungistans.
1 Moos 23:19 JA sijtte hautais Abraham Saran hänen emändäns/ sijhen caxikertaiseen luolaan/ joca oli

wainios Mamren cohdalla/ se on Hebron Canaan maalla.
1 Moos 23:20 Nijn wahwistettin sijs wainio ja luola/ joca sijnä oli/ Hethin lapsilda/ Abrahamille perindöhaudaxi.

Vers. 15. Sikel) Painoi neljännen osan culdapenningitä: sillä wanhast punnittin raha/ nijncuin nyt culda punnitan.

XXIV. Lucu.

ABraham tahto edescadzo pojallens Isaachille hywä emändätä/ wannotta huonenshaldian Eleasarin/ ja lähettä sucuns tygö Mesopotamiaan sitä toimittaman/ v. 1.
Eleasar löytä Rebeckan Bethuelin tyttären/ v. 15.
Kijttä Jumalata/ v. 26.
Tule hänen wanhemmittens tygö majaan/ v. 31.
Ano händä Isaachille emännäxi/ v. 35.
Jonga hän saa/ äitin ja weljen suosiolla/ v. 50.
Anda hänelle lahjoja/ v. 53.
Wie cotia/ v. 59.
Ja nijn hän tule Isaachin emännäxi/ v. 67.

1 Moos 24:1 JA Abraham oli wanha ja joutunut ijällisexi/ ja HERra oli siunannut hänen caikis.
1 Moos 24:2 Nijn sanoi hän wanhimmalle huonens palwelialle/ joca caicki hallidzi/ cuin hänellä oli: laske kätes minun cupeni ala.
1 Moos 24:3 Ja wanno minulle HERran taiwan ja maan Jumalan cautta/ ettes ota emändätä minun pojalleni Cananerein tyttärist/ joiden seas minä asun.
1 Moos 24:4 Waan mene minun Isäni maalle ja minun sucuni tygö/ ja ota minun pojalleni Isaachille emändä.
1 Moos 24:5 Palwelia sanoi: jos nijn tapahduis/ ettei waimo seurais minua tähän maahan/ pitäkö minun cummingin wiemän jällens sinun poicas sille maalle/ jostas lähtenyt olet?
1 Moos 24:6 Abraham sanoi hänelle: cawata sinuas/ ettes wie minun poicani sinne jällens.
1 Moos 24:7 HERra Taiwan Jumala/ joca minun otti Isäni huonest/ ja syndymä maaldani/ ja joca minun cansani puhui ja myös wannoi minulle/ sanoden: sinun siemenelles minä annan tämän maan/ hän lähettä Engelins sinun edelles/ ettäs ottaisit minun pojalleni emännän sieldä.

1 Moos 24:8 Jos ei waimo seura sinua/ nijns olet wapa tästä walasta/ ainoastans älä wie minun poicani sinne jällens.
1 Moos 24:9 Nijn laski palwelia kätens Abrahamin hänen herrans cupen ala/ ja wannoi hänelle sen.
1 Moos 24:10 NIin otti palwelia kymmenen Cameliä hänen herrans Cameleist/ ja läxi matcan/ ja otti cansans caickinaisest hänen herrans tawarast/ ja waelsi Mesopotamiaan Nahorin Caupungijn.
1 Moos 24:11 Ja hän lewätti Camelejä ulcona Caupungist wesicaiwon tykönä ehtona/ jolla ajalla waimowäen tapa oli lähte wettä ammundaman.
1 Moos 24:12 Ja sanoi: HERra minun herrani Abrahamin Jumala/ cohta minua tänäpän/ ja tee laupius minun herrani Abrahamin cansa.
1 Moos 24:13 Cadzo/ minä seison täsä wesicaiwon tykönä/ ja heidän tyttärens/ jotca asuwat täsä Caupungis/ tulewat wettä ammundaman.
1 Moos 24:14 Jos jocu pijca tule/ jolle minä sanon: callista tänne wesiastias juodaxeni/ ja hän sano: juo/ minä juotan myös sinun Camelis/ että hän on se jongas olet edescadzonut palwelialles Isaachille/ ja sijtä ymmärräisin tehnes laupiuden minun herrani cansa.
1 Moos 24:15 JA ennencuin hän lackais puhumast/ cadzo/ Rebecka tuli/ joca syndynyt oli Bethuelille/ Milcan Nahorin Abrahamin weljen emännän pojalle. Ja hänen wesiastians hänen olallans.
1 Moos 24:16 Ja se pijca oli sangen ihana caswoilda ja wielä neidzy/ ja ei yxikän mies ollut häneen ryhtynyt/ hän tuli sen caiwon tygö/ ja täytti hänen astians/ ja tahdoi palata cotians.
1 Moos 24:17 Nijn palwelia juoxi händä wastan/ ja sanoi: annas minun juoda wähä wettä sinun astiastas.
1 Moos 24:18 Hän sanoi: juo minun herran/ ja hän kijrust laski alas wesiastians kätens päälle/ ja andoi hänen juoda.
1 Moos 24:19 Ja cuin hän oli andanut hänen juoda/ sanoi hän: minä ammunnan wettä myös Cameleilles/ nijncauwan että he caicki saawat juoda.
1 Moos 24:20 Ja hän caasi cohta weden astiastans ruuheen/ ja juoxi taas caiwolle ammundaman/ ja juotti caicki hänen Camelins.
1 Moos 24:21 Mutta mies ihmetteli händä ja oli äneti/ nijncauwan cuin hän tutkisteli/ jos HERra oli tehnyt hänen matcans onnellisexi taicka ei.
1 Moos 24:22 Ja cosca caicki Camelit olit juonet/ toi mies culdaodzaladin/ joca painoi puolen sicli/ ja caxi rannerengast hänen käsijns/ jotca painoit kymmenen sicli culda.
1 Moos 24:23 Ja sanoi: kenengäs tytär olet? sanos minulle se/ ongo Isäs huones sia meidän yötä ollaxem?
1 Moos 24:24 Hän sanoi hänelle: minä olen Bethuelin Milcan pojan tytär/ jonga hän synnytti Nahorille.

1 Moos 24:25 Ja hän wielä sanoi hänelle: on myös olkia ja carjan ruoca kyllä meillä/ ja sia yötä olla.
1 Moos 24:26 Ja mies cumarsi idzens maahan ja rucoili HERra/
1 Moos 24:27 Ja sanoi: kijtetty olcon HERra minun herrani Abrahamin Jumala/ joca ei ottanut pois laupiuttans/ ja totuuttans minun herraldani: sillä HERra on minun johdattanut oikia tietä minun herrani weljen huoneseen.
1 Moos 24:28 NIin pijca juoxi ja ilmoitti caicki nämät hänen äitins huones.
1 Moos 24:29 Oli myös Rebeckalla weli/ jonga nimi oli Laban.
1 Moos 24:30 Ja Laban juoxi miehen tygö caiwolle. Ja cosca hän näki odzaladin ja rannerengat sisarens käsis/ ja cuuli sisarens Rebeckan puhet/ sanowan: näin on mies puhunut minulle/ tuli hän miehen tygö/ ja cadzo/ hän seisoi Camelein tykönä caiwolla.
1 Moos 24:31 Ja sanoi: tule sisälle/ sinä HERran siunattu/ mitäs seisot ulcona? minä olen sinulle huonen walmistanut/ ja sian Cameleilles.
1 Moos 24:32 Nijn wei hän miehen huoneseen/ ja rijsui camelit/ ja andoi olkia ja ruoca Cameleille/ ja wettä pestä hänen jalcojans/ ja miesten jalcoja/ jotca hänen cansans olit.
1 Moos 24:33 Ja pandin ruoca hänen eteens. MUtta hän sanoi: en minä syö ennencuin minä olen puhunut minun asiani.
1 Moos 24:34 He wastaisit: puhu. Hän sanoi: minä olen Abrahamin palwelia/
1 Moos 24:35 Ja HERra on runsast siunannut minun herrani/ ja hän on suurexi tullut/ ja on andanut hänelle lambaita ja carja/ hopiata ja culda/ palwelioita ja pijcoja/ Camelejä ja Aseja.
1 Moos 24:36 Nijn myös Sara minun herrani emändä on synnyttänyt minun herralleni pojan/ wanhalla ijälläns/ hänelle on hän andanut caicki mitä hänellä on.
1 Moos 24:37 Ja minun herran wannotti minua/ sanoden: ei sinun pidä ottaman minun pojalleni emändätä Cananerein tyttärist/ joiden maalla minä asun.
1 Moos 24:38 Waan mene minun Isäni huoneseen/ minun sucuni tygö/ ja ota sieldä minun pojalleni emändä.
1 Moos 24:39 Mutta minä sanoin minun herralleni: cuinga/ jos ei waimo seura minua?
1 Moos 24:40 Nijn hän sanoi minulle: HERra/ jonga edes minä waellan/ lähettä hänen Engelins sinun cansas/ joca teke sinun matcas onnellisexi/ ottaman minun pojalleni emändä minun sugustani/ ja minun Isäni huonest.
1 Moos 24:41 Nijns tulet wapaxi walasta/ cosca sinä tulet minun sucuni tygö/ ja jos ei he anna sinulle/ nijns olet wapa walasta.
1 Moos 24:42 Nijn tulin minä tänäpän caiwolle/ ja sanoin: HERra minun herrani Abrahamin Jumala/ jos sinä

olet tehnyt minun matcan onnellisexi/ jota minä nyt waellan.
1 Moos 24:43 Cadzo/ nijn seison minä täsä wesicaiwon tykönä/ cosca yxi pijca tule wettä ammundaman/ ja minä sanon hänelle: anna minulle wähä wettä juoda astiastas/
1 Moos 24:44 Ja hän sano minulle: juo sinä/ minä juotan myös sinun Camelis/ se on se waimo/ jonga HERra on edescadzonut minun herrani pojalle.
1 Moos 24:45 Ja ennencuin minä lackaisin puhumast sydämesäni/ cadzo/ nijn Rebecka tuli/ ja hänen wesiastians hänen olallans/ joca astui alas caiwolle ja ammunsi.
1 Moos 24:46 Ja minä sanoin hänelle: annas minun juoda. Ja hän riensi ja laski wesiastian olaldans alas/ ja sanoi: juo/ minä juotan myös Camelis. Nijn minä join/ ja hän juotti myös Camelit.
1 Moos 24:47 Ja minä kysyin hänelle/ ja sanoin: kenengä tytär sinä olet? hän wastais: minä olen Bethuelin Nahorin pojan tytär/ jonga Milca hänelle synnytti.
1 Moos 24:48 Nijn minä panin odzaladin hänen odzaans/ ja rannerengat hänen käsijns/ ja cumarsin maahan ja rucoilin HERra/ ja kijtin HERra minun herrani Abrahamin Jumalata/ joca minun oli johdattanut oikiata tietä/ ottaman hänen pojallens minun herrani weljen tytärtä.
1 Moos 24:49 Ja nyt/ jos te oletta ne/ jotca osotatte minun herralleni laupiuden ja totuden/ nijn sanocat minulle. Ja jos ei/ nijn sanocat myös minulle/ että minä käändäisin idzeni oikialle taicka wasemalle puolelle.
1 Moos 24:50 NIin wastais Laban ja Bethuel/ ja sanoit: tämä asia tule HERralda/ sentähden en me taida sinua wastan puhua/ hywä taicka paha.
1 Moos 24:51 Sijnä on Rebecka edesäs/ ota händä ja mene/ ja olcan sinun herras pojan emändä/ nijncuin HERra on sanonut.
1 Moos 24:52 Ja cosca Abrahamin palwelia cuuli heidän sanans/ cumarsi hän idzens maahan HERran eteen.
1 Moos 24:53 Ja toi hopia ja culdacalut/ ja waattet/ ja andoi Rebeckalle/ waan hänen weljellens ja äitillens andoi hän yrtejä.
1 Moos 24:54 Nijn he söit ja joit/ hän ja miehet jotca hänen cansans olit/ ja siellä pidit yötä.
1 Moos 24:55 Amulla hän nousi/ ja sanoi: päästäkät minua minun herrani tygö. Mutta hänen weljens ja äitins sanoit: olcan pijca meiden tykönäm päiwän eli kymmenen/ sijtte sinä saat mennä.
1 Moos 24:56 Nijn sanoi hän heille: älkät wijwyttäkö minua: sillä HERra on tehnyt minun matcani onnelisexi/ laskecat minua menemän minun herrani tygö.
1 Moos 24:57 Nijn he sanoit: cudzucam pijca ja kysykäm mitä hän sano?
1 Moos 24:58 Ja he cudzuit Rebeckan/ ja sanoit hänelle: tahdockos mennä tämän miehen cansa? hän wastais: menen.

1 Moos 24:59 Nijn he laskit sisarens Rebeckan menemän/ ja hänen imettäjäns/ Abrahamin palwelian cansa/ ja ne cuin hänen seurasans olit.
1 Moos 24:60 Ja he siunaisit Rebeckat ja sanoit hänelle: sinä olet meidän sisarem/ lisänny tuhanen tuhandeen/ ja sinun siemenes omistacon wihamiestens portit.
1 Moos 24:61 Nijn Rebecka nousi pijcoinens/ ja istuit Camelein päälle/ ja seuraisit sitä miestä. Ja palwelia otti Rebeckan/ ja meni matcans.
1 Moos 24:62 MUtta Isaac palais sildä caiwolda/ joca cudzuttin sen eläwän ja näkewän: sillä hän asui etelän maalla.
1 Moos 24:63 Ja oli lähtenyt rucoileman kedolle ehtopuolella/ ja nosti silmäns/ ja näki/ ja cadzo/ Camelit lähestyit.
1 Moos 24:64 Ja Rebecka nosti silmäns ja näki Isaachin. Ja maahan laski idzens Camelin pääldä.
1 Moos 24:65 Ja sanoi palwelialle: mikä mies tämä on joca kedolla käy meitä wastan? palwelia wastais se on minun herran.
1 Moos 24:66 Nijn hän otti waatten ja peitti idzens. Ja palwelia jutteli Isaachille caiken asian/ cuin hän oli toimittanut.
1 Moos 24:67 Ja Isaac wei hänen äitins majaan/ ja otti Rebeckan emännäxens/ ja racasti händä. Ja nijn Isaac lohdutettin hänen äitins jälken.

Vers. 2. Laske sinun kätes) Tämä on ollut wanhain/ ja myös Indianerein tapa wanno/ jolla (nijncuin Lutherus luule) osotettin/ että he wannoit Christuxen nimeen/ joca oli tulewa Abrahamin cupeista.
v. 49. Nijn sanocat se minulle) hän puhu täsä ensist äitin ja weljen cansa morsiamest: josta nähdän että salaiset kihlauxet/ jotca wanhemmitten tietämät tapahtuwat/ ei ole oikiat.
v. 57. Cudzucam pijca) tästä nähdän ettei wanhemmitten pidä waatiman lapsians johongun awioskäskyyn/ waan kysymän heidän tahtons.

XXV. Lucu.

Abraham otta taas emännän Keturan nimeldä/ joca hänelle synnyttä cuusi poica/ v. 1.
nijlle anda hän lahjoja/ muttä Isaachille caiken hywydens. v. 5.
cuole. 175: ajastaicaisna/ v. 7.
Isaac ja Ismael hautawat hänen/ v. 9.
Ismael sijttä 12. poica ja cuole/ v. 12.

Rebecka Isaachin emändä synnyttä caxoiset/ Esaun ja Jacobin/ v. 24.
Esau myy esicoisudens/ ruskiaan herckuun/ v. 29.

1 Moos 25:1 ABraham taas otti emännän nimeldä Ketura.
1 Moos 25:2 Hän synnytti hänelle Simran ja Jaksan/ Medan ja Midian/ Jesbakin ja Suahn.
1 Moos 25:3 Mutta Jaksan synnytti Seban ja Dedanin. Dedanin lapset olit: Assurim/ Letusim ja Leumim.
1 Moos 25:4 Midianin lapset olit: Epha/ Epher/ Hanoch/ Abida/ ja Eldaa/ nämät caicki owat Keturan pojat.
1 Moos 25:5 Ja Abraham andoi caiken hywydens Isaachille.
1 Moos 25:6 Mutta nijlle lapsille jotca jalcawaimoista olit/ andoi hän lahjoja/ ja lähetti heidän pois poicans Isaachin tykö/ wielä eläisäns/ idän puoleen/ idaiselle maale.
1 Moos 25:7 JA tämä on Abrahamin elinaica/ cuin hän eli/ sata ja wijsicahdexattakymmendä ajastaica.
1 Moos 25:8 Ja tuli sairaxi/ ja cuoli lewolises ijäs/ wanhana ja elämästä kylläns saanut/ ja coottin Canssans tygö.
1 Moos 25:9 Ja hänen poicans Isaac ja Ismael hautaisit hänen sijhen caxikertaiseen luolaan/ Ephronin/ Zoarin/ Hethein pojan wainios/ Mamren cohdalle/
1 Moos 25:10 sille kedolle/ jonga Abraham oli ostanut Hethin lapsilda/ sijhen on Abraham haudattu/ Saran hänen emändäns cansa.
1 Moos 25:11 Ja Abrahamin cuoleman jälken/ siunais Jumala hänen poicans Isaachin. Ja hän asui sen eläwän ja näkewän caiwon tykönä.
1 Moos 25:12 MUtta nämät owat Ismaelin Abrahamin pojan sucucunnat jonga Hagar Egyptiläinen Saran pijca hänelle synnytti.
1 Moos 25:13 Ja nämät owat Ismaelin poicain nimet/ heidän nimeins ja sucucundains jälken: Ismaelin esicoinen oli/ Nebaoth/ Kedar/ Adbeel/ Mibsam/
1 Moos 25:14 Misma/ Duma/ Masa/
1 Moos 25:15 Hadar/ Thema/ Jetur/ Naphis ja Kedma.
1 Moos 25:16 Nämät owat Ismaelin lapset/ ja nämät heidän nimens/ heidän kylisäns ja Caupungeisans/ caxitoistakymmendä Ruhtinast hiedän Canssoisans.
1 Moos 25:17 Ja tämä on Ismaelin ikä: sata ja seidzemenneljättäkymmendä ajastaica/ ja hän tuli sairaxi/ ja cuoli/ ja coottin Canssans tygö.
1 Moos 25:18 Mutta hän asui Hewilast haman Zurrin asti/ joca on Egyptin cohdalla Assyriaan mendäis. Ja hän caadui caickein weljeins edes.

1 Moos 25:19 NÄmät owat Isaachin Abrahamin pojan sucucunnat/ Abraham sijtti Isaachin.
1 Moos 25:20 Mutta Isaac oli neljän kymmenen ajastaicainen/ cosca hän otti Rebeckan Bethuelin Syrialaisen Mesopotamiast tyttären Labanin Syrialaisen sisaren/ hänellens emännäxi.
1 Moos 25:21 Mutta Isaac rucoili HERra emändäns edest/ sillä hän oli hedelmätöin/ ja HERra cuuli händä/ nijn Rebecka hänen emändäns tuli rascaxi.
1 Moos 25:22 Ja lapset sysäisit toinen toistans hänen cohdusans. Nijn hän sanoi: jos näin piti käymän/ mixi minä olen rascaxi tullut? Ja meni kysymän HErralle.
1 Moos 25:23 Ja HERra sanoi hänelle: caxi Canssa owat sinun cohdusas/ ja cahtalainen wäki ercane sinun rumistas/ ja toinen Canssa woitta toisen/ ja suurembi palwele wähembätä.
1 Moos 25:24 Cosca aica tuli synnyttä/ cadzo/ caxoiset olit hänen cohdusans.
1 Moos 25:25 Ensimäinen cuin tuli ulos oli ruskia ja carwainen nijncuin nahca/ ja he cudzuit hänen/ Esau.
1 Moos 25:26 Senjälken tuli ulos hänen weljens/ joca piti kädelläns Esaun candapäästä/ ja he cudzuit hänen nimens/ Jacob. Cuudenkymmenen ajastaicainen oli Isaac heidän syndyisäns.
1 Moos 25:27 Ja poicaiset caswoit/ ja Esau tuli jaloxi medzä ja peldomiehexi. Mutta Jacob oli yxikertainen mies/ ja asui majois.
1 Moos 25:28 Ja Isaac racasti Esaut: sillä hän söi mielelläns hänen medzäsaalistans. Mutta Rebecka racasti Jacobit.
1 Moos 25:29 JA Jacob keitti hercun/ nijn Esau tuli medzäst/ ja oli wäsyxis.
1 Moos 25:30 Ja Esau sanoi Jacobille: anna minun syödä tästä ruskiast hercust: sillä minä olen wäsyxis/ sentähden cudzutan hänen nimens Edom.
1 Moos 25:31 Mutta Jacob sanoi: myy minulle tänäpän sinun esicoisudes.
1 Moos 25:32 Esau wastais: cadzo/ minä cuolen cuitengin/ mitä minun esicoisudest on?
1 Moos 25:33 Ja Jacob sanoi: nijn wanno minulle tänäpän. Ja hän wannoi hänelle/ ja myi Jacobille esicoisudens.
1 Moos 25:34 Nijn Jacob andoi Esaulle leiwän/ ja sen ruskian hercun/ ja hän söi ja joi/ ja nousi ja meni pois. Ja nijn Esau cadzoi esicoisudens ylön.

Vers. 8. Caadui) Täsä taita olla moninainen selitys/ mutta Lutherus luule/ että Ismael on ollut cunnialinen mies/ ja caicki hänen weljens ja ystäwäns owat hänen tygöns tullet hänen cuolemans edellä/ ja heidän edesäns on hän cunnialisesta cuollut.
v. 22. Ja meni kysymän HErralle) Lutherus ja Hebrerit luulewat/ että hän meni Semin Noahn pojan tygö/

joca silloin wielä eli/ ja oli sijhen aican HErran pappi/ ja wastais händä HErran puolest.

XXVI. Lucu.

Isaac mene Abimelechin Philisterein Cuningan tygö Gerarijn/ v. 1.
saa lupauxen/ cuin hänen Isänsäcin oli saanut/ Canaan maasta ja sijtä siunatust siemenest/ v. 3.
sano emändäns sisarexens/ v. 7.
Abimelech nuhtele händä sijtä/ v. 9.
Jumala lahjoitta hänen paljolla hywydellä/ v. 12.
Philisterit cadehtiwat sitä/ ja tekewät hänelle paljo mielicarwautta/ ja käskewät wijmein händä pois/ v. 14.
Abimelech teke lijton hänen cansans/ v. 26.

1 Moos 26:1 Nijn callis aica tuli maalle sen endisen jälken/ joca oli Abrahamin ajalla/ ja Isaac meni Abimelechin Philisterein Cuningan tykö Gerarijn.
1 Moos 26:2 Nijn HERra ilmestyi hänelle/ ja sanoi: älä mene Egyptijn/ waan asu sillä maalla/ jonga minä sanon sinulle.
1 Moos 26:3 Ole muucalainen tällä maalla/ ja minä olen sinun cansas/ ja annan sinun menestyä: sillä sinulle ja sinun siemenelles minä annan caicki nämät maat/ ja wahwistan sen walan/ jonga minä Abrahamille sinun Isälles wannonut olen.
1 Moos 26:4 Ja enännän sinun siemenes nijncuin taiwan tähdet/ ja annan sinun siemenelles caicki nämät maat/ Ja sinun siemenes cautta caicki Canssat maan päällä siunatuxi tulewat:
1 Moos 26:5 sillä Abraham oli cuuliainen minun änelleni/ ja piti minun oikeuteni/ käskyni/ säätyni ja lakini.
1 Moos 26:6 Nijn Isaac asui Geraris.
1 Moos 26:7 Ja cosca sen maan Canssa kysyit hänen emännästäns/ sanoi hän: hän on minun sisaren: sillä hän pelkäis sanoa/ hän on minun emändäni/ ettei he joscus löis händä cuoliaxi Rebeckan tähden: sillä hän oli ihana caswoilda.
1 Moos 26:8 JA cosca hän siellä cappalen aica wijpyi/ cadzoi Abimelech Philisterein Cuningas ackunast/ ja näki Isaachin hywäilewän emändätäs.
1 Moos 26:9 Nijn cudzui Abimelech Isaachin/ ja sanoi: cadzo/ totisest hän on sinun emändäs/ mixis olet sanonut? hän on minun sisaren. Ja Isaac sanoi hänelle: minä ajattelin/ etten minä tapetais hänen tähtens.
1 Moos 26:10 Abimelech sanoi: mixis tämän meille teit? olis picaiseld tapahtunut/ että jocu Canssasta olis maannut sinun emändäs cansa/ ja nijn sinä olisit saattanut meidän päällem ricoxen.

1 Moos 26:11 Nijn Abimelech andoi käskyn caikelle Canssalle/ sanoden: joca ryhty tähän mieheen/ taicka hänen emändääns/ hänen pitä totisest cuoleman.
1 Moos 26:12 JA Isaac kylwi sillä maalla/ ja sai sinä wuona satakertaisest: sillä HERra siunais hänen.
1 Moos 26:13 Ja mies tuli woimalisexi/ ja menestyi sangen suurest/ sijhen asti että hän juuri suurexi joudui.
1 Moos 26:14 Ja hänellä oli paljo tawarata lambaist ja carjast/ oli myös paljo perhettä/ ja sentähden cadetit Philisterit händä.
1 Moos 26:15 Ja he tukidzit caicki caiwot/ jotca hänen Isäns palweliat olit caiwanet/ hänen Isäns Abrahamin aicana/ ja täytit ne mullalla.
1 Moos 26:16 Nijn että Abimelech myös sanoi Isaachille: mene pois meidän tyköm: sillä sinä olet tullut paljo wäkewämmäxi meitä.
1 Moos 26:17 Nijn Isaac läxi sieldä ja teki majans Gerarin laxoon/ ja asui sijnä.
1 Moos 26:18 Ja andoi jällens caiwa ne wesicaiwot/ jotca he olit caiwanet hänen Isäns Abrahamin aicana/ ja jotca Philisterit Abrahamin cuoleman jälken olit tukinnet/ ja nimitti ne nijllä nimillä/ cuin hänen Isäns ne cudzunut oli.
1 Moos 26:19 Nijn caiwoit myös Isaachin palweliat sijhen laxoon/ ja löysit sieldä luondolähten.
1 Moos 26:20 Mutta Gerarin paimenet rijtelit Isaachin paimenden cansa/ ja sanoit: tämä on meidän wetem. Nijn hän cudzui sen caiwon Esek/ että he hänelle siellä wääryttä teit.
1 Moos 26:21 Nijn caiwoit he myös toisen caiwon/ ja he rijtelit myös sijtä/ nijn hän nimitti sen Sitna.
1 Moos 26:22 Nijn hän riensi idzens sieldä/ ja caiwoi toisen caiwon/ josta ei he rijdellet. Sentähden nimitti hän sen Rehoboth/ ja sanoi: nyt HERra on andanut meille sia/ ja on andanut meidän caswa maan päällä.
1 Moos 26:23 SIitte meni hän BerSabaan.
1 Moos 26:24 Nijn HERra ilmestyi hänelle sinä yönä/ ja sanoi: minä olen sinun Isäs Abrahamin Jumala/ älä pelkä/ sillä minä olen sinun cansas/ ja siunan sinun/ ja annan lisändyä sinun siemenes/ minun palweliani Abrahamin tähden.
1 Moos 26:25 Ja hän rakensi sijnä Altarin/ ja saarnais HERran nimest/ ja teki sijhen majans/ ja hänen palwelians caiwoit sijhen caiwon.
1 Moos 26:26 Nijn Abimelech meni hänen tygöns Gerarist/ ja Ahusath hänen ystäwäns/ ja Phicol hänen sodans päämies.
1 Moos 26:27 Mutta Isaac sanoi heille: mixi te tulitte minun tygöni: ja te wainoisitte minua/ ja ajoitte minun pois teidän tykön.
1 Moos 26:28 He sanoit: me näim ilmeisens/ että HERra on sinun cansas/ sentähden me sanoim: olcon nyt

wala meidän waihellam ja sinun/ ja me teem lijton sinun cansas.
1 Moos 26:29 Ettes tekis meille mitän wahingot/ nijncuin en mekän ole sinuun ryhtynet/ ja nijncuin en me myös tehnet sinun muuta cuin hywä/ ja laskim sinun rauhas menemän. Mutta nyt sinä olet HERran siunattu.
1 Moos 26:30 Ja hän walmisti heille pidon/ ja he söit ja joit.
1 Moos 26:31 Ja nousit amulla warhain/ ja wannoit toinen toisellens/ ja Isaac laski heidän menemän/ ja he menit pois heidän tyköns rauhas.
1 Moos 26:32 Sinä päiwänä tulit Isaachin palweliat/ ja sanoit hänelle caiwosta jonga he caiwoit/ ja sanoit hänelle: me löysim weden.
1 Moos 26:33 Ja hän cudzui hänen Saba/ sijtä nimitetän Caupungi BerSaba/ haman tähän päiwän asti.
1 Moos 26:34 COsca Esau oli neljänkymmenen ajastaicainen/ otti hän Judith Berin emännäxens/ Hethein tyttären/ ja Basmath Elonin Hethein tyttären:
1 Moos 26:35 Jotca molemmat olit Isaachille ja Rebeckalle mielicarwaudexi.

Vers. 5. Että Abraham) Cadzo sitä 19. versy 22. lugus/ ja sen selitystä.
v. 20. Esek) se on/ ylöncadze/ nijncuin jolleculle tehdän wäryttä ja wäkiwalda:
v. 21. Sitna) se on/ wastanseisomus sijtä cudzutan perkele/ Satan/ se on/ wastanseisoja ja wastahacoinen.
v. 22. Rehoboth) se on/ sia eli awarus/ cusa ei kenengän ahdas ole.

XXVII. Lucu.

ISaac tahto siunata esicoistans Esaut/ v. 1.
mutta Rebecka asetta Jacobin cawaluxella edes/ hänen siaans/ v. 5.
nijn että hän siunatan esicoisudella/ v. 27.
Esau tule peräst ja saa suurella itculla halwemman siunauxen/ v. 30.
wihastu ja uhca tappa weljens Jacobin/ v. 41.
Rebecka käske sentähden mennä Jacobin hetkexi aica weljens Labanin tygö Haranijn/ v. 42.

1 Moos 27:1 Ja cosca Isaac tuli wanhaxi/ ja hänen silmäns pimiäxi/ cudzui hän Esaun wanhemman poicans/ ja sanoi hänelle: minun poican: hän wastais händä: täsä minä olen.
1 Moos 27:2 Ja hän sanoi: cadzo/ minä olen wanhennut/ engä tiedä cosca minä cuolen.
1 Moos 27:3 Ota sijs sinun calus/ wijnes ja joudzes/ ja mene kedolle/ ja pyydä minulle medzänotus/

1 Moos 27:4 Ja tee minulle himoruoca/ ja tuo syödäxeni/ että minun sielun siunais sinua/ ennencuin minä cuolen.
1 Moos 27:5 Mutta Rebecka cuuli Isaachin näitä puhuwan Esaun hänen poicans cansa. Ja Esau meni medzään/ pyytämän medzänotust/ tuodaxens hänelle.
1 Moos 27:6 NIin sanoi Rebecka pojallens Jacobille: cadzo/ minä cuulin Isäs puhuwan weljes Esaun cansa/ ja sanowan:
1 Moos 27:7 Tuo minulle medzänotus ja tee minulle ruoca syödäxeni/ ettän siunaisin sinua/ minun cuolemani edellä HERran edes.
1 Moos 27:8 Nijn cuule sijs minun poican minun änen/ mitä minä sinulle sanon:
1 Moos 27:9 Mene laumaan/ ota sieldä minulle caxi hywä wohla/ tehdäxeni Isälles himoruoca.
1 Moos 27:10 Wie se Isälles hänen syödäxens/ että hän siunais sinua cuolemans edellä.
1 Moos 27:11 Jacob sanoi äitillens Rebeckalle: cadzo/ weljen Esau on carwainen/ mutta minä olen paljas.
1 Moos 27:12 Mitämax/ Isäni siwele minua/ ja luule minun händäns pettäwän/ ja minä saatan päällen kirouxen ja en siunausta.
1 Moos 27:13 Nijn hänen äitins sanoi hänelle: se kirous tulcon minun päälleni minun poican/ ainoastans ole minun änelleni cuuliainen/ mene ja tuo se minulle tänne.
1 Moos 27:14 Nijn hän meni ja otti ja toi äitillens/ ja hänen äitins walmisti ruan/ jota hänen Isäns racasti.
1 Moos 27:15 Ja otti wanhemman poicans parhat waattet/ jotca huones hänen tykönäns olit/ ja puetti Jacobin hänen nuoremman poicans nijhin.
1 Moos 27:16 Waan wohlain nahat käärei hän hänen käsijns ja paljaseen caulaans.
1 Moos 27:17 Ja andoi ruan ja leiwän/ cuin hän walmistanut oli Jacobin hänen poicans käteen.
1 Moos 27:18 JA hän toi Isäns tygö/ ja sanoi: minun Isän/ hän wastais: täsä minä olen. Cucas olet minun poican?
1 Moos 27:19 Jacob sanoi: minä olen Esau sinun esicoises/ minä olen nijn tehnyt cuins minulle käskit/ nouse sijs/ istu ja syö tästä minun saalistani/ että sinun sielus siunais minua.
1 Moos 27:20 Mutta Isaac sanoi pojallens: minun poican/ cuingas olet nijn nopiast löytänyt? hän wastais: HERra sinun Jumalas andoi minun sen cohdata.
1 Moos 27:21 Nijn sanoi Isaac Jacobille: tules tänne minun poican siwelläxeni/ jos sinä olet minun poican Esau taicka et.
1 Moos 27:22 Nijn Jacob astui Isaachin hänen Isäns tygö. Ja cuin hän siweli händä/ sanoi hän: äni on Jacobin äni/ mutta kädet owat Esaun kädet.

1 Moos 27:23 Ja ei tundenut händä: sillä hänen kätens olit nijncuin Esaun hänen weljens kädet/ carwaiset/ ja nijn hän siunais händä.
1 Moos 27:24 Ja sanoi hänelle: oletcos minun poican Esau? hän wastais: olen.
1 Moos 27:25 Nijn hän sanoi: tuo sijs tänne syödäxeni minun poican sinun saalistas/ että minun sielun siunais sinua. Nijn hän toi sen hänelle/ ja hän söi/ toi myös hänelle wijna/ ja hän joi.
1 Moos 27:26 Ja Isaac hänen Isäns sanoi hänelle: tules nyt liki minun poican/ ja anna minun suuta.
1 Moos 27:27 Ja hän astui liki/ ja suuta andoi hänen. Nijn hän tunsi hänen waattens hajun/ ja siunais händä/ ja sanoi: Cadzo/ minun poicani haju on nijncuin jongun kedon haju/ jonga HErra siunanut on.
1 Moos 27:28 Jumala andacon sinulle taiwan castest ja maan lihawudest yldäkyllä jywiä ja wijna.
1 Moos 27:29 Canssat palwelcan sinua/ ja sucucunnat cumartacon sinua. Ole sinun weljes herra/ ja sinun äitis lapset langetcon sinun jalcais juureen/ kirottu olcon se joca sinua kiro/ ja siunattu olcon se joca sinua siuna.
1 Moos 27:30 COsca Isaac oli päättänyt siunauxens Jacobille/ ja Jacob sijtäsijhen oli lähtenyt Isäns Isaachin tygö/ nijn Esau hänen weljens tuli pyydyxildäns.
1 Moos 27:31 Ja hän myös walmisti ruoca/ ja wei Isällens/ ja sanoi hänelle: nouse minun Isän/ ja syö sinun poicas saalista/ että sinun sielus siunais minua.
1 Moos 27:32 Nijn wastais Isaac hänen Isäns hänelle: cucas olet? hän sanoi: minä olen Esau sinun esicoises.
1 Moos 27:32 Nijn Isaac hämmästyi sangen cowan/ ja sanoi: cuca? cusast sijs se medzämies on/ joca minulle sen toi? ja minä söin caikista ennencuin sinä tulit/ ja siunaisin hänen/ hänen pitä myös siunatun oleman.
1 Moos 27:33 Cosca Esau cuuli Isäns puhen/ huusi hän suurella änellä/ ja hänen mielens tuli sangen carwaxi/ ja sanoi Isällens: siuna myös minuakin minun Isän.
1 Moos 27:34 Nijn hän sanoi: sinun weljes on tullut cawaluxella/ ja wienyt pois siunauxen sinulda.
1 Moos 27:35 Nijn hän sanoi: hän myös oikein cudzutan Jacob/ sillä hän jo cahdest minun on polkenut/ minun esicoisudeni hän sai/ ja cadzo/ nyt hän wei pois minun siunauxeni minulda/ ja sanoi: etkös yhtäkän siunaust minun waraxeni pitänyt?
1 Moos 27:36 Nijn wastais Isaac/ ja sanoi hänelle: minä olen asettanut hänen sinun herraxes/ ja caicki hänen weljens olen minä hänelle palweliaxi pannut/ jywillä ja wijnalla olen minä hänen warustanut: mitäst minä sijs nyt sinulle teen minun poican?
1 Moos 27:37 Esau sanoi Isällens: yxiköst siunaus sinulla waiwoin ongin minun Isän? siuna myös minuakin minun Isän/ ja corgotti änens ja itki.

1 Moos 27:38 Nijn wastais Isaac hänen Isäns/ ja sanoi hänelle: Cadzo/ lihawa asuinsia pitä sinulla oleman maan päällä/ ja castetta taiwast ylhäldä/
1 Moos 27:39 Sinun miecallas pitä sinun elättämän idzes/ ja palweleman sinun weljes. Ja tapahtu että sinä myös tulet herraxi/ ja kirwotat niscas hänen ikestäns.
1 Moos 27:40 JA Esau wihastui Jacobin päälle siunauxen tähden/ jolla hänen Isäns hänen siunanut oli/ ja sanoi sydämesäns: minun Isäni murhepäiwät pitä lähestymän: sillä minä tapan weljeni Jacobin.
1 Moos 27:41 Mutta Rebeckalle ilmoitettin Esaun hänen wanhemman poicans sanat/ joca lähetti ja cudzui Jacobin nuoremman poicans/ ja sanoi hänelle: cadzo/ weljes Esau uhca sinua tappa.
1 Moos 27:42 Minun poican/ ole minun änelleni cuuliainen/ walmista sinus ja pakene minun weljeni Labanin tygö Haranijn.
1 Moos 27:43 Ja ole hänen tykönäns cappale aica/ sijhenasti että weljes kiucku asettu.
1 Moos 27:44 Ja sijhenasti että hänen wihans lacka sinusta/ ja unhotta mitäs händä wastan tehnyt olet. Nijn minä lähetän ja tuotan sinun sieldä. Mixi teidän molembain pidäis yhtenä päiwänä minulda tuleman pois?
1 Moos 27:45 JA Rebecka sanoi Isaachille: minä suutun minun elämäni Hethin tytärten tähden/ jos Jacob otta waimon Hethin tyttärist/ jotca owat nijncuin tämän maan tyttäret/ mitä minun sijtte autta elämän?

Vers. 5. Mutta Rebecka) Lutherus osotta/ että eikä Jacob eli Rebecka ole tehnyt Esaulle wääryttä täsä asias: sillä he ainoastans toimella woitit sen esicoisuden/ joca Jumalan lupauxen jälken muutoingin Jacobille tuli/ Gen.$ 25:23 nijncuin Israelitat sijtte teit Egyptiläisten tawaran cansa.
v. 36 Polkenut) Ekeb/ on pöytäjalca/ sijtä cudzutan Jacob tallajaxi/ ja on caickein uscowaisten cuwa/ jotca tallawat perkelen/ mailman/ synnin ja heidän oman lihans/ Christuxen cautta.

XXVIII. Lucu.

ISaac käske mennä Jacobin Labanin tygö ja otta emännän/ v. 1.
Esau otta wielä emännän/ Mahalathin Ismaelin tyttären/ v. 6.
Jacobille näky unes Haranin tiellä nijncuin ticapuut/ seisowan taiwasen päin/ ja Jumalan Engelit käywän/ ylös ja alas nijllä/ ja HErra idze ylinnä ticapuiden pääsä/ joca hänelle lupa Canaan maan/ ja Christuxen sen siunatun siemenen/ v. 10.
cosca hän heräjä/ cudzu hän sen paican BethEl/ v. 16.
lupa Jumalata sijnä palwella/ ja anda kymmenexet caikista cuin hän saapa oli/ v. 20.

1 Moos 28:1 NIin Isaac cudzui poicans Jacobin ja siunais händä/ käski ja sanoi hänelle: älä ota emändä Canaan tyttärist.
1 Moos 28:2 Waan walmista ja mene Mesopotamiaan/ Bethuelin sinun äitis Isän huoneseen/ ja ota sinulles sieldä emändä/ Labanin sinun enois tyttärist.
1 Moos 28:3 Ja HErra Jumala siunatcon sinua/ ja tehkön sinun hedelmälisexi/ ja enätkön sinun/ ettäs tulisit suurexi Canssain joucoxi.
1 Moos 28:4 Andacon myös sinulle Abrahamin siunauxen/ sinulle ja sinun siemenelles sinun cansas/ periäxes sitä maata/ josas muucalainen olet/ jonga Jumala Abrahamille andanut on.
1 Moos 28:5 Nijn lähetti Isaac Jacobin tyköns menemän Mesopotamiaan/ Labanin Bethuelin Syrialaisen pojan tygö/ Rebeckan Jacobin ja Esaun äitin weljen.
1 Moos 28:6 COsca Esau näki että Isaac oli siunanut Jacobin/ ja lähettänyt Mesopotamiaan/ ottaman hänellens emändätä/ ja että hän/ sijttecuin hän hänen siunanut oli/ käski händä ja sanoi: ei sinun pidä ottaman emändätä Canaan tyttärist.
1 Moos 28:7 Ja että Jacob oli Isällens ja äitillens cuuliainen/ ja meni Mesopotamiaan.
1 Moos 28:8 Esau näki myös/ ettei Isaac hänen Isäns woinut nähdä Canaan tyttärit:
1 Moos 28:9 Meni Esau Ismaelin tygö/ ja otti Mahalathin Ismaelin Abrahamin pojan tyttären/ Nabojothin sisaren/ emännäxens/ paidzi endisiä.
1 Moos 28:10 MUtta Jacob läxi BerSabast ja meni Haranijn.
1 Moos 28:11 Ja joudui yhteen paickaan ja oli sijnä yötä: sillä Auringo oli jo laskenut/ ja otti kiwen sijtä paicast ja pani pääns ala/ ja macais sijnä paicas.
1 Moos 28:12 Ja näki unda/ ja cadzo/ ticapuut seisoit maan päällä/ joiden pää ulotui taiwaseen/ ja cadzo/ Jumalan Engelit käwit ylös ja alas nijtä myöden.
1 Moos 28:13 Ja HERra seisoi nijden ylimmäises pääs/ ja sanoi: Minä olen HERra Abrahamin sinun Isäs Jumala/ ja Isaachin Jumala/ tämän maan/ jonga päällä sinä macat/ annan minä sinulle ja sinun siemenelles.
1 Moos 28:14 Sinun siemenes pitä oleman nijncuin maan tomun/ ja sinun pitä lewiämän länden ja itän/ pohjan ja etelän päin. Ja sinun ja siemenes cautta siunatan caicki sucucunnat maan päällä.
1 Moos 28:15 Ja cadzo/ minä olen sinun cansas/ ja warjelen sinua cuhungas ikänäns joudut/ ja saatan sinun jällens tälle maalle: sillä en minä hyljä sinua/ sijhenasti että minä caicki teen/ mitä minä sinulle puhunut olen.
1 Moos 28:16 COsca Jacob heräis unestans/ nijn hän sanoi: totisest on HERra täsä paicas/ ja en minä sitä

tiennyt.
1 Moos 28:17 Nijn hän pelkäis/ ja sanoi: cuinga peljättäpä on tämä paicka/ ei täsä muu ole/ cuin Jumalan huone ja taiwan owi.
1 Moos 28:18 Ja Jacob nousi warhain amulla/ ja otti kiwen jonga hän oli pannut pääns ala/ ja pani sen pystyälle muistoxi/ ja wuodatti öljyä sen päälle.
1 Moos 28:19 Cudzui sijs sen paican BethEl/ waan ennen se cudzuttin Luz.
1 Moos 28:20 Nijn Jacob lupais/ sanoden: jos Jumala on minun cansan/ ja warjele minua tällä tiellä jota minä waellan/ anda myös minulle leipä syödäxeni/ ja waatetta werhaxeni/
1 Moos 28:21 ja saatta minun rauhas cotia Isäni tygö/ nijn HERra on minun Jumalan.
1 Moos 28:22 Ja tämä kiwi jonga minä panin pystyälle muistoxi/ on Jumalan huone/ ja caikista jotcas minulle annat/ annan minä sinulle kymmenexet.

Vers. 12. (Ticapuut) Nämät ticapuut/ jotca seisowat maan päällä ja ulottuwat taiwaseen/ owat Christuxen totisen Jumalan ja Ihmisen cuwa/ joca oli syndywä Jacobin sugust: sillä hänen Jumaludens on taiwast/ ja miehuden otti hän täällä maan päällä. Engelit jotca astuwat alas/ owat Jumalan Engelit ja caicki uscoliset oppettajat/ jotca ilmoittawat Evangeliumit Christuxest maan päällä. Mutta ne jotca astuwat nijden päällä/ owat caicki uscoliset ihmiset/ jotca uscon cautta Christuxen päälle autuaxi ja taiwaseen tulewat.
v. 17. peljättäpä paicka) on se paicka josa wapistan eli peljätän/ cunnioitetan ja palwellan Jumalata. Sentähden cudzuttin myös se paicka Moriahn wuorexi endiseen aicaan/ cap.$ 22:2. Sillä Jumalan pelco on se corkein Jumalan palwelus/ cuin me tehdä taidam. Ja tietä annetan täsä/ että cusa Jumalan sana cuullan/ nijncuin Jacob täsä cuuli/ sijnä on Jumalan huone/ sijnä on taiwas awoi caickinaisen armon cansa/ etc.$
v. 21 HERra on minun Jumalan) ei nijn ettei hän ennen ollut hänen Jumalans/ waan hän lupa täsä/ että hän tahto säätä Jumalan palweluxen/ josa hänest saarnatan ja rucoillan/ etc.$

XXIX. Lucu.

JAcob saa cuulla paimenilda kedolla Labanin terwen olewan/ v. 1.
sillä hetkellä tule Rahel Labanin tytär Isäns lammasten cansa/ ja Jacob autta händä juottamas lambaita/ ja ilmoitta idzens Rebeckan pojaxi/ v. 9.
Laban tule Jacobit wastan/ ihandele ja wie hänen sisälle/ v. 13.
Jacob palwele händä 7. ajastaica Rahelin tähden/ v. 18.
Laban anda wanhemman tyttärens Lean/ Rahelin siaan/ v. 23.

Jacob palwele taas 7. ajastaica Rahelin edest/ v. 27.
Lea synnyttä Rubenin/ Simeonin/ Lewin ja Judan/ v. 31.

1 Moos 29:1 Nijn Jacob läxi matcan ja tuli idäiselle maalle.
1 Moos 29:2 Ja cadzeli ymbärillens/ ja cadzo/ caiwo oli kedolla. Ja cadzo/ oli myös siellä colme lammaslauma sen tykönä: sillä sijtä caiwost juotit he laumat/ ja suuri kiwi oli caiwon suulla.
1 Moos 29:3 Sillä he cocoisit sinne caicki laumat/ ja wieritit kiwen caiwon suulda/ ja juotit lambaita/ ja wieritit kiwen jällens siallens caiwon suulle.
1 Moos 29:4 JA Jacob sanoi heille: minun weljeni custa te oletta? he wastaisit: Haranist.
1 Moos 29:5 Hän sanoi heille: tunnettaco Labanin Nahorin pojan? he sanoit: tunnem kyllä.
1 Moos 29:6 Hän sanoi: ongo hän rauhas? he wastaisit: rauhas hän on. Ja cadzo/ Rahel hänen tyttärens tule lammasten cansa.
1 Moos 29:7 Ja sanoi: cadzo/ wielä on paljo päiwä/ eikä wielä ole aica carja cotia aja/ nijn juottacat sijs lambaita/ mengät ja caidzecat heitä.
1 Moos 29:8 He sanoit: emme saa/ sijhenasti cuin caicki laumat cootan/ ja wieritämme kiwen caiwon suulda/ juottaxem lambat.
1 Moos 29:9 Wielä hänen puhuisans heidän cansans/ tuli Rahel Isäns lammasten cansa: sillä hän caidzi lambaita.
1 Moos 29:10 Cosca Jacob näki Rahelin/ Labanin enoins tyttären/ ja Labanin hänen enoins lambat/ meni Jacob hänen tygöns/ ja wieritti kiwen caiwon suulda.
1 Moos 29:11 Ja juotti Labanin enoins lambat. Ja Jacob suuta andoi Rahelin/ ja corgotti änens ja itki.
1 Moos 29:12 Ja ilmoitti hänelle/ että hän oli hänen Isäns weli ja Rebeckan poica. Nijn juoxi Rahel ja ilmoitti sen Isällens.
1 Moos 29:13 JA cosca Laban cuuli sanoman Jacobist sisarens pojast/ juoxi händä wastan/ ja otti hänen sylijns/ ja suuta andoi hänen/ ja wei hänen huonesens/ ja hän jutteli Labanille caiken asian.
1 Moos 29:14 Nijn sanoi Laban hänelle: sinä olet minun luun ja lihan. Ja cosca hän oli ollut cuucauden hänen tykönäns.
1 Moos 29:15 Sijtte sanoi Laban Jacobille: waickas olet minun weljen/ palweletcos minua sentähden ilman mitäkän? ilmoita minulle mikä sinun palckas olis?
1 Moos 29:16 Ja Labanilla oli caxi tytärtä/ wanhemman nimi oli Lea/ ja nuoremman nimi oli Rahel.
1 Moos 29:17 Mutta Lea oli pehmiä silmist/ waan Rahel oli caunin muotoinen/ ja ihana caswoilda.

1 Moos 29:18 Ja Jacob racasti Rahelit/ ja sanoi: minä palwelen sinua seidzemen ajastaica Rahelin sinun nuoremman tyttäres tähden.
1 Moos 29:19 Laban wastais: parambi on että minä hänen annan sinulle/ cuin jollakin toiselle/ ole minun tykönäni.
1 Moos 29:20 Nijn palweli Jacob Rahelin tähden seidzemen ajastaica/ ja se aica näkyi lyhyexi/ nijn rackana hän piti hänen.
1 Moos 29:21 Ja Jacob sanoi Labanille: anna minun emändän minulle: sillä nyt on aica minun maata hänen cansans.
1 Moos 29:22 Nijn Laban coconcudzui caiken sen paickacunnan miehet/ ja piti häät.
1 Moos 29:23 Mutta ehtona otti hän Lean hänen tyttärens/ ja wei sen hänen tygöns/ ja hän macais sen tykönä.
1 Moos 29:24 Ja Laban andoi hänen tyttärellens Lealle hänen pijcans Silpan pijcaxi.
1 Moos 29:25 Amulla/ cadzo se oli Lea. Ja hän sanoi Labanille: mixis tämän minulle teit? engö minä Rahelin tähden palwellut sinua? mixis minun petit?
1 Moos 29:26 Wastais Laban: ei nijn ole meidän maan tapa/ että nuorembi annetan ennen wanhembata?
1 Moos 29:27 Täytä wielä tämä wijcko/ nijn minä hänen myös sinulle annan/ sijtä palweluxest cuins palwelet minua wielä toiset seidzemen ajastaica.
1 Moos 29:28 Jacob teki nijn/ ja täytti hänen wijckons/ ja hän andoi hänelle Rahelin hänen tyttärens emännäxi.
1 Moos 29:29 Ja Laban andoi Rahelille hänen tyttärellens hänen pijcans Bilhan pijcaxi.
1 Moos 29:30 Nijn hän macais myös Rahelin cansa/ ja piti Rahelin rackambana cuin Lean/ ja palweli händä wielä toiset seidzemen ajastaica.
1 Moos 29:31 MUtta cosca HERra näki Lean cadzottawan ylön/ teki hän hänen hedelmälisexi/ mutta Rahelin hedelmättömäxi.
1 Moos 29:32 Nijn Lea tuli rascaxi/ ja synnytti pojan/ ja cudzui hänen nimens/ Ruben/ ja sanoi: HERra on nähnyt minun ahdistuxeni/ nyt sijs minun miehen racasta minua.
1 Moos 29:33 Ja hän taas tuli rascaxi ja synnytti pojan/ ja sanoi: HERra on cuullut minua cadzottawan ylön/ ja on myös tämän minulle andanut/ ja cudzui hänen nimens/ Simeon.
1 Moos 29:34 Ja hän jällens tuli rascaxi ja synnytti pojan/ ja sanoi: nyt taas minun miehen pysy minun tykönäni: sillä minä synnytin hänelle colme poica. Sentähden hän cudzui hänen nimens Lewi.
1 Moos 29:35 Neljännen kerran tuli hän rascaxi/ ja synnytti pojan/ ja sanoi: nyt minä kijtän HERra/

sentähden cudzui hän hänen nimens/ Juda/ ja lackais synnyttämäst.

Vers. 12. Isäns weli) hän oli hänen langons/ mutta hän cudzutan täsä hänen Isäns weljexi: sillä Hebrerit cudzuwat lähimäiset suculaiset weljixi.
v. 28. Ja hän andoi hänelle Rahelin) Jacob otti caxi emändätä/ cuin muutkin Esiisät/ sen pahan tawan jälken cuin silloin oli/ että yhdellä miehellä olit usiammat emännät. Ja hän otti täsä caxi sisarta/ ettei sijtä wielä silloin erinomaist kieldo ollut. Sencaltaisten puolda ei pidä pidettämän eikä seurattaman/ sillä se on wastoin Jumalan lakia ja säätyä/ waan se on ollut wica heisä/ nijncuin myös muisakin pyhis löytän/ Psal. 32:6.

XXX. Lucu.

RAhel anda Jacobille pijcans Bilhan emännäxi/ v. 1.
joca synnyttä Danin ja Nephtalin/ v. 5.
Lea anda Jacobille pijcans Silpan emännäxi/ joca synnyttä Gadin ja Asserin/ v. 9.
Lea synnyttä Isascharin/ Sebulonin ja Dinan/ v. 14.
Jumala muista Rahelin ja teke hedelmälisexi/ joca synnyttä Josephin/ v. 22.
Jacob ano lupa cotia mennä emändinens/ mutta Laban suosittele händä wijpymän hetkexi aica/ joca mielisty oleman määrätyn palcan edest/ v. 25.
Jacob käyttä sijnä idzens taitawast/ ja tule sangen äweriäxi/ v. 37.

1 Moos 30:1 COsca Rahel näki ettei hän synnyttänyt Jacobille/ cadehti hän sisartans/ ja sanoi Jacobille: anna minun lapsia/ eli minä cuolen.
1 Moos 30:2 Jacob wihastui cowin Rahelin päälle/ ja sanoi: olengo minä Jumala/ joca on sinulda kieldänyt cohdun hedelmän?
1 Moos 30:3 Ja hän sanoi: täsä on minun pijcan Bilha/ maca hänen cansans/ että hän synnytäis minun helmani/ ja saisin sijttekin hänestä lapsia.
1 Moos 30:4 Nijn hän andoi hänelle Bilhan hänen pijcans emännäxi.
1 Moos 30:5 Ja Jacob macais hänen cansans. Nijn Bilha tuli rascaxi ja synnytti Jacobille pojan.
1 Moos 30:6 Ja Rahel sanoi: Jumala ratcais minun asiani/ ja cuuli myös minun äneni/ ja andoi minulle pojan/ sentähden cudzui hän hänen nimens Dan.
1 Moos 30:7 Ja taas Bilha Rahelin pijca tuli rascaxi/ ja synnytti Jacobille toisen pojan.

1 Moos 30:8 Nijn sanoi Rahel: minä olen jalosti kilwoitellut minun sisareni cansa/ ja olen myös woittanut/ Ja hän cudzui hänen nimens Nephtali.
1 Moos 30:9 COsca Lea näki että hän lackais synnyttämäst/ otti hän Silpan hänen pijcans/ ja andoi sen Jacobille emännäxi.
1 Moos 30:10 Nijn synnytti Silpa Lean pijca Jacobille pojan.
1 Moos 30:11 Ja Lea sanoi: warustettu/ ja cudzui hänen nimens Gad.
1 Moos 30:12 Ja Silpa Lean pijca synnytti Jacobille toisen pojan.
1 Moos 30:13 Ja Lea sanoi: autuasta minua/ sillä tyttäret sanowat minua autuaxi/ ja hän cudzui hänen nimens Asser.
1 Moos 30:14 RUben meni ulos nisun elonaicana/ ja löysi cuckaisi wainiolda/ ja toi ne Lealle äitillens. Nijn sanoi Rahel Lealle: anna minulle osa poicas cuckaisist.
1 Moos 30:15 Hän wastais hänelle: wähäkö sinun sijnä on/ ettäs olet minulda miehen wienyt/ mutta tahdot myös otta poicani cuckaiset? Ja Rahel sanoi: sentähden maatcan hän tänä yönä sinun cansas/ poicas cuckaisten tähden.
1 Moos 30:16Cosca Jacob ehtona kedolda palais/ meni Lea händä wastan/ ja sanoi: minun cansani pitä sinun macaman: sillä minä olen sinun ostanut poicani cuckaisilla. Ja hän macais sen yön hänen cansans.
1 Moos 30:17 Ja Jumala cuuli Lean/ ja hän tuli rascaxi/ ja synnytti Jacobille wijdennen pojan.
1 Moos 30:18 Ja Lea sanoi: Jumala on costanut minun andamast pijcan miehelleni/ ja cudzui hänen Isaschar.
1 Moos 30:19 Ja Lea taas tuli rascaxi/ ja synnytti Jacobille cuudennen pojan.
1 Moos 30:20 Ja Lea sanoi: Jumala on minun hywästi lahjoittanut/ nyt taas asu minun miehen minun tykönän: sillä minä olen synnyttänyt hänelle cuusi poica. Ja cudzui hänen nimens Sebulon.
1 Moos 30:21 Sijtte synnytti hän tyttären/ ja cudzui hänen nimens Dina.
1 Moos 30:22 Mutta Jumala muisti myös Rahelin/ cuuli hänen ja saatti hedelmälisexi.
1 Moos 30:23 Nijn hän tuli rascaxi ja synnytti pojan/ ja sanoi:
1 Moos 30:24 Jumala on ottanut pois minun häwäistyxeni/ ja cudzui hänen nimens Joseph/ sanoden: HERra lisätkön minulle wielä toisen pojan.
1 Moos 30:25 JA cosca Rahel oli synnyttänyt Josephin/ sanoi Jacob Labanille: päästä minua menemän cotiani ja maalleni.
1 Moos 30:26 Anna minulle minun emändäni ja lapseni/ joiden tähden minä olen sinua palwellut/ että minä menisin pois: sillä sinä tiedät minun palweluxeni/ cuin minä olen sinua palwellut.

1 Moos 30:27 Ja Laban sanoi hänelle: anna minun löytä armo sinun edesäs/ minä ymmärrän että HERra on siunannut minun sinun tähtes.
1 Moos 30:28 Määrä sijs sinun palckas minulle/ ja minä annan.
1 Moos 30:29 Mutta hän sanoi hänelle: sinä tiedät cuinga minä olen palwellut sinua/ ja cuinga paljo sinun carjas on minun halduni annettu.
1 Moos 30:30 Sinulla oli wähä ennencuin minä tulin/ mutta nyt se on paljoxi caswanut/ ja HERra on siunannut sinun/ minun jalcajuondeni cautta.
1 Moos 30:31 Cosca minä sijs oman huoneni parasta cadzon? Ja Laban sanoi: mitäst minä sinulle annan? Ja Jacob sanoi: ei sinun pidä mitän andaman minulle. Mutta jos sinä tämän minulle teet/ nijn minä wielä nyt caidzen ja warjelen sinun laumas.
1 Moos 30:32 Minä käyn tänäpän caiken sinun laumas läpidze/ eroittaden sieldä caicki pilculiset ja kirjawat lambat/ ja caicki mustat caridzain seas/ ja kirjawat ja pilculiset wuohet/ mitä sijtte kirjawaxi ja pilculisexi tule/ se olcon minun palckan.
1 Moos 30:33 Nijn minun wanhurscauten on todistapa tänäpänä taicka huomena/ minust sinun edesäs/ cosca se sijhen tule/ että minä palckani sinulda otan/ nijn että caicki jotca ei ole pilculiset taicka kirjawat/ eikä ole caridzoista ja wohlista mustat/ se luettacon minulle warcaudexi.
1 Moos 30:34 Nijn sanoi Laban: minä tydyn sijhen/ olcon sanas jälken.
1 Moos 30:35 Ja sinä päiwänä eroitti hän pilculiset ja kirjawat caurit ja caicki pilculiset ja kirjawat wuohet/ caicki joisa jotakin walkeutta oli/ ja caicki mustat caridzat/ ja andoi ne hänen lastens haldun.
1 Moos 30:36 Ja asetti colmen päiwäcunnan matcan/ idzens ja Jacobin waihella/ ja Jacob caidzi nijtä jotca Labanin laumasta jäit.
1 Moos 30:37 Mutta Jacob otti wiherjäisiä haapaisia sauwoja/ sarapuisia ja castaneapuisia/ ja cuorei nijhin walkiat juondet:
1 Moos 30:38 Ja pani ne sauwat/ jotca hän cuorinut oli/ laumain eteen/ wesiruuhijn/ joihin he tulit juoman/ että he juomalle tulduans sijtäisit.
1 Moos 30:39 Ja nijn laumat sijtit nijden sauwain päällä/ ja cannoit pilculisia/ juondeisia ja kirjawita.
1 Moos 30:40 Silloin eroitti Jacob caridzat/ ja asetti sen eroitetun lauman pilculisten ja mustain cohdalle Labanin laumasa/ ja teki idzellens eri lauman/ ja ei laskenut nijtä Labanin secaan.
1 Moos 30:41 Mutta cosca se warhain candawa lauma oli sicoillans/ pani Jacob sauwat laumain silmäin eteen/ että he sijtäisit sauwain päällä.
1 Moos 30:42 Mutta cosca äpöiset sijtit/ ei hän pannut nijtä sisälle. Nijn tulit äpöiset Labanille ja warhain

cannetut Jacobille. Sijtä tuli mies sangen äweriäxi/ nijn että hänellä oli paljo lambaita ja pijcoja ja palwelioita/ ja Camelejä ja Aseja.

Vers. 14. Cuckaista) Ei Hebrerit idzekän tiedä/ mikä ruoho eli hedelmä Dudaim$ on ollut.
v. 32. Caridzat ja wohlat) Että Moses täsä nimittä pienet carjat toisin wuoroin wohlixi/ caridzoixi/ ja caurixi/ nijncuin sen kielen puhenparsi on/ ei sijtä lucua ole/ sillä hän tahto sanoa: että Jacob piti laumast caicki walkiat yhdencarwaiset/ mutta caicki kirjawat ja mustat otti Laban tygöns. Mitä kirjawit sijtä walkiast ja yxicarwaisest laumast tulis/ se piti oleman Jacobin palcka/ sijhen Laban tytyi/ että luondo oli hänen puolellans/ nijncuin on/ että kirjawat ja pilculiset ei usiast siki yxicarwaisist/ mutta Jacob autti luondo taidolla/ nijn että yxicarwaiset cannoit enimmäst kirjawita.

XXXI. Lucu.

HERra käske Jacobin mennä cotia isänsmaalle/ joca cudzutta emändäns kedolle/ ja ilmoitta sen/ v. 3.
Mene salaisest pois Appens tykö/ cosca hän oli lambaita keridzemäs/ v. 17.
Laban aja händä taca seidzemen päiwän matcan/ saawutta hänen Gileadin wuorella/ ja puhuttele händä cowast/ v. 22.
Jacob sano syyns ja wasta edestäns/ v. 31.
He tekewät lijton wälillens/ v. 44.
Ercanewat toinen toisestans/ v. 55.
Jacob näke Jumalan Engelit Mahanaimis/ v. 1.

1 Moos 31:1 JA hänen eteens tuli Labanin lasten puhe/ että he sanoit: Jacob on saattanut idzellens caiken meidän Isäm tawaran/ ja sijtä meidän Isäm hywydest on hän saattanut idzellens caiken tämän tawaran.
1 Moos 31:2 Ja Jacob näki Labanin caswon/ ja cadzo/ ei ollut se händä wastan/ nijncuin eilän ja endispäiwänä.
1 Moos 31:3 JA HERra sanoi Jacobille: palaja sinun Isäis maalle/ ja sucuis tygö/ ja minä olen sinun cansas.
1 Moos 31:4 Nijn lähetti Jacob ja cudzutti Rahelin ja Lean kedolle/ hänen laumans tygö.
1 Moos 31:5 Ja sanoi heille: minä näen teidän Isän caswon/ ettei hän ole minua wastan nijncuin eilän ja endispäiwänä/ mutta minun Isäni Jumala on ollut minun cansani.
1 Moos 31:6 Ja te tiedätte/ että minä olen caikella wäellä palwellut teidän Isän.
1 Moos 31:7 Mutta hän on wietellyt minua ja muuttanut minun palckan jo kymmenen kerta/ ei cuitengan

sallinut Jumala hänen wahingota tehdä minulle.
1 Moos 31:8 Cosca hän sanoi: kirjawat pitä oleman sinun palckas/ nijn caicki lauma candoi kirjawita. Mutta jos hän sanoi: pilculiset pitä oleman sinun palckas/ nijn caicki lauma candoi pilculisia.
1 Moos 31:9 Nijn on Jumala ottanut teidän Isän hywyden/ ja andanut minulle.
1 Moos 31:10 Ja tapahdui lauman sijttämisen ajalla/ nostin minä silmäni ja näin unes/ ja cadzo/ caurit nousit juondeisten/ pilculisten ja kirjawain laumain päälle.
1 Moos 31:11 Ja Jumalan Engeli sanoi minulle unes: Jacob/ ja minä wastaisin: täsä minä olen.
1 Moos 31:12 Mutta hän sanoi: nosta silmäs/ ja cadzo/ caicki caurit nousewat juondeisten/ pilculisten ja kirjawain laumain päälle: Sillä minä olen nähnyt caicki mitä Laban sinulle teke.
1 Moos 31:13 Minä olen Jumala BethElis/ josa sinä woitelit kiwen/ ja teit minulle lupauxen/ nouse sijs nyt ja lähde täldä maalda/ ja palaja syndymä maalles.
1 Moos 31:14 Nijn wastaisit Rahel ja Lea/ ja sanoit hänelle: ei ole meillä enämbi osa/ eikä perimist meidän Isäm huones.
1 Moos 31:15 Eikö hän ole pitänyt meitä muucalaisna? sillä hän on myynyt meidän/ ja peräti syönyt meidän hindam.
1 Moos 31:16 Sentähden caicki hywyys/ jonga Jumala on ottanut meidän Isäldäm/ se tule oikeudella meille ja meidän lapsillem. Nyt sijs caicki mitä Jumala sinulle on käskenyt/ se tee.
1 Moos 31:17 NIin nousi Jacob/ ja nosti lapsens ja emändäns Camelein päälle.
1 Moos 31:18 Ja wei pois caiken hänen carjans/ ja caiken hänen tawarans/ cuin hän oli pannut cocoon Mesopotamias/ mennäxens Isäns Isaachin tygö Canaan maalle.
1 Moos 31:19 Mutta Laban oli mennyt keridzemän laumans. Ja Rahel warasti Isäns epäjumalat.
1 Moos 31:20 Nijn warasti Jacob Labanin Syrialaisen sydämen sijnä/ ettei hän ilmoittanut hänelle cosca hän pakeni.
1 Moos 31:21 Nijn hän pakeni/ ja caicki mitä hänellä oli/ nousi ja meni wirran ylidze/ ja meni Gileadin wuorta cohden.
1 Moos 31:22 Colmandena päiwänä ilmoitettin Labanille/ että Jacob oli paennut.
1 Moos 31:23 Ja hän otti weljens cansans/ ja ajoi händä taca seidzemen päiwäcunnan matcan/ ja saawutti hänen Gileadin wuorella.
1 Moos 31:24 Mutta Jumala oli tullut Labanin Syrialaisen tygö yöllä unes/ ja sanonut hänelle: cawata sinuas/ ettes mitän puhu Jacobille muuta/ cuin hywä.
1 Moos 31:25 Ja Laban lähestyi Jacobi. Mutta Jacob oli majans tehnyt wuorelle. Ja Laban teki weljinens

myös majans Gileadin wuorelle.
1 Moos 31:26 Nijn sanoi Laban Jacobille: mitäs olet tehnyt/ ettäs warastit minun sydämeni/ ja olet wienyt pois minun tyttäreni nijncuin miecalla fangitut?
1 Moos 31:27 Ja mixis sala pakenit ja warastit sinus minulda/ ja et ilmoittanut minulle? että minä olisin sinua saattanut ilolla/ ja lauluilla/ ja trumbuilla/ ja candeleilla.
1 Moos 31:28 Ja et sallinut minun suuta anda minun pojilleni ja tyttärilleni? tämäns olet tyhmästi tehnyt.
1 Moos 31:29 Ja minulla olis kyllä/ Jumalan kijtos/ nijn paljo woima/ että minä tekisin teille paha/ mutta teidän Isän Jumala/ sanoi mennen yönä minulle: cawata idzes puhumast mitän Jacobille muuta cuin hywä.
1 Moos 31:30 JA nyt ettäs cummingin menit pois/ ja nijn surest ikäwöidzit Isäs huoneseen: mixis warastit minun jumalani?
1 Moos 31:31 Ja Jacob wastais/ ja sanoi Labanille: minä pelkäisin ja luulin sinun wäkiwallalla ottawan pois minulda sinun tyttäres.
1 Moos 31:32 Mutta kenengä tykö sinä löydät jumalas/ se cuolcon täsä meidän weljeim edes. Edzi omas minun tyköni/ ja ota pois se (mutta ei Jacob tietänyt Rahelin nijtä warastanen.)
1 Moos 31:33 Nijn Laban meni Jacobin majaan/ ja Lean/ ja heidän molembain pijcains majaan/ ja ei löytänyt. Ja läxi Lean majast/ ja tuli Rahelin majaan.
1 Moos 31:34 Mutta Rahel oli ottanut epäjumalat/ ja pannut Camelein pahnain ala/ ja istui nijden päälle/ mutta Laban edzei caiken majan/ ja ei löytänyt.
1 Moos 31:35 Ja Rahel sanoi Isällens: älkön minun herran nyt wihastuco/ etten minä saa nosta sinun edesäs: sillä minulle tapahtu waimoin menon jälken. Ja hän edzei/ ja ei löytänyt epäjumalitans.
1 Moos 31:36 JA Jacob wihastui ja rijteli Labanin cansa/ wastais ja sanoi hänelle: mitä minä olen rickonut/ ja mikä minun pahatecon on/ ettäs minua olet nijn wihaisest ajanut taca?
1 Moos 31:37 Sinä olet edziskellyt caicki minun taloini calut/ mitäs olet löytänyt caikesta sinun talois caluista? tuo tähän minun ja sinun weljeis eteen/ ratcaista meidän cahden waihellam.
1 Moos 31:38 Minä olen ollut sinun tykönäs jo caxikymmendä ajastaica/ ja sinun lambas ja wuohes ei ole hedelmättömät ollet/ ja en ole minä syönyt oinaita sinun laumastas.
1 Moos 31:39 Engä ole tuonut sinulle pedolda haascattua/ mutta minun piti sen maxaman. Mitä ikänäns sinulda yöllä eli päiwällä warastettu oli/ sen olet sinä minun kädestäni waatinut.
1 Moos 31:40 Päiwällä on minun helle wäsyttänyt ja yöllä wilu/ ja uni on paennut minun silmistäni.
1 Moos 31:41 Minä olen jo caxikymmendä ajastaica ollut sinun huonesas/ neljätoistakymmendä ajastaica palwelin minä sinua cahden tyttäres tähden ja cuusi ajastaica sinun laumas tähden/ ja sinä olet muuttanut

minun palckani kymmenen kerta.
1 Moos 31:42 Jollei minun Isäni Abrahamin Jumala/ ja Isaachin pelco olis ollut minun puolellani/ peräti tyhjänä olisit sinä minun päästänyt. Mutta Jumala on nähnyt minun waiwani ja käteni työt/ ja nuhteli mennen yönä sinua.
1 Moos 31:43 WAstais Laban/ ja sanoi Jacobille: tyttäret owat minun tyttäreni/ ja pojat owat minun poicani/ ja laumat owat minun laumani/ ja caicki cuins näet/ owat minun/ mitä minä teen tänäpän minun tyttärilleni taicka heidän lapsillens/ jotca he owat synnyttänet?
1 Moos 31:44 Tule sijs nyt ja tehkäm lijtto/ minä ja sinä/ joca on todistus sinun ja minun waihellani.
1 Moos 31:45 Nijn otti Jacob kiwen ja pani pystyälle muistoxi.
1 Moos 31:46 Ja Jacob sanoi weljillens: cootcat kiwiä. Ja he toit kiwiä/ ja teit rouckion/ ja söit sen rouckion päällä.
1 Moos 31:47 Ja Laban cudzui hänen Jegar Sahaduta: mutta Jacob cudzui hänen Gilead.
1 Moos 31:48 Nijn Laban sanoi: tämä rouckio olcon todistus tänäpän sinun ja minun waihellani/ sentähden cudzui hän hänen nimens Gilead.
1 Moos 31:49 Ja Mizpah/ sillä hän sanoi: HERra cadzocon sinun ja minun waihelleni/ cosca me ercanem toinen toisestam.
1 Moos 31:50 Jos sinä waiwat minun tyttäritäni/ taicka otat muita emänditä/ paidzi minun tyttäritäni. Ei ole ketän täsä meidän cansam/ mutta cadzo/ Jumala on todistaja minun ja sinun waihellas.
1 Moos 31:51 Ja Laban sanoi wielä Jacobille: cadzo/ tämä on rouckio/ ja tämä on kiwi/ jonga minä panin minun ja sinun waihelles.
1 Moos 31:52 Tämä rouckio olcon todistus/ jos minä käyn ylidze tämän rouckion sinun tygös/ taicka jos sinä käyt ylidze tämän rouckion ja kiwen minun tygöni/ wahingota tekemän.
1 Moos 31:53 Abrahamin Jumala ja Nahorin Jumala/ ja heidän Isäins Jumala/ ratcaiscon meidän wälilläm. Ja Jacob wannoi hänen Isäns Isaachin pelgon cautta.
1 Moos 31:54 Ja Jacob uhrais wuorella/ ja cudzui hänen weljens syömän. Ja cuin he olit syönet/ olit he yötä wuorella.
1 Moos 31:55 Mutta amulla warhain nousi Laban/ ja suuta andoi hänen poicains ja tytärtens/ ja siunais heitä/ ja meni matcans/ ja palais cotians.

Vers. 20. Nijn warasti) Warasta sydändä (nijncuin Hebrean kieles on tapa puhua) on tehdä jotakin muiden tietämät.

v. 42. Isaachin pelco) Jacob cudzu täsä Jumalan/ Isaachin pelgoxi/ että Isaac oli Jumalata pelkäwäinen.
v. 47. Gilead) todistuxen rouckio.
v. 2. Mahanaim) leiri.

XXXII. Lucu.

JAcob lähettä sanan edelläns/ lepyttämän weljens Esaut/ v. 3.
Esau tule händä wastan 400. miehen cansa/ v. 6.
hän pelkä ja rucoile Jumalalda apua/ v. 9.
lähettä hänelle lahjoja/ lepyttäxens händä/ v. 13.
Jumala painele hänen cansans miehen hahmos/ v. 25.
Hänen nimens muutetan ja cudzutan IsraEl/ v. 27.
siunatan/ v. 29.
cudzu sen paican Pnielixi/ että hän Jumalan siellä nähnyt oli/ v. 30.

1 Moos 32:1 MUtta Jacob meni hänen tietäns/ ja Jumalan Engelit tulit händä wastan.
1 Moos 32:2 Ja cosca hän näki heidän/ sanoi hän: nämät owat Jumalan sotajoucko. Ja hän cudzui sen paican Mahanaim.
1 Moos 32:3 NIjn Jacob lähetti sanan edelläns Esaun hänen weljens tygö/ Seirin maacundaan/ Edomin maalle.
1 Moos 32:4 Ja käski heitä/ sanoden: sanocat näin minun herralleni Esaulle: sinun palwelias Jacob käski sinulle sanoa: minä olen ollut Labanin tykönä tähän asti.
1 Moos 32:5 Ja minulla on carja ja Aseja/ lambaita/ palwelioita ja pijcoja/ ja lähetin ilmoittaman minun herralleni/ löytäxen armo sinun edesäs.
1 Moos 32:6 SAnansaattajat palaisit Jacobin tygö/ sanoden: me tulim Esaun sinun weljes tykö/ ja hän tule sinua wastan neljänsadan miehen cansa.
1 Moos 32:7 Nijn peljästyi Jacob cowan/ ja ahdistus tuli hänen päällens/ ja jacoi wäen joca oli hänen cansans/ ja lambat/ ja carjan ja Camelit cahteen jouckon.
1 Moos 32:8 Ja sanoi: jos Esau tule toisen joucon päälle/ ja lyö sen/ nijn toinen joucko pääse.
1 Moos 32:9 JA Jacob sanoi: HERra minun Isäni Abrahamin Jumala/ ja minun Isäni Isaachin Jumala/ sinä joca sanoit minulle: palaja maalles ja sucuis tygö/ ja minä teen sinulle hywä.
1 Moos 32:10 Minä olen mahdotoin caicken sijhen armon/ ja caicken sijhen totuuten/ jonga sinä teit

palwelialles. Sillä cosca minä tämän Jordanin ylidze menin/ ei minulla muuta ollut cuin tämä sauwa/ mutta nyt minulla on caxi joucko.
1 Moos 32:11 Pelasta sijs nyt minua minun weljeni Esaun käsist: sillä minä pelkän hänen tulewan ja lyöwän minun ja äitin lapsinens.
1 Moos 32:12 Sinä olet cummingin sanonut: minä teen sinulle hywä/ ja lisän sinun siemenes nijncuin sannan meres/ joca paljouden tähden ei luetta taita.
1 Moos 32:13 JA hän yödyi sinne/ ja otti nijstä/ jotca osaisit olla käsillä/ lahjoja/ lähettäxens weljellens Esaulle.
1 Moos 32:14 Caxisata wohta/ ja caxikymmendä caurista/ caxisata lammasta/ ja caxikymmendä jäärä.
1 Moos 32:15 Imettäwiä Camelejä warsoinens colmekymmendä/ neljäkymmendä lehmä ja kymmenen härkä/ caxikymmendä Asia kymmenen warsan cansa.
1 Moos 32:16 Ja andoi ne palwelioittens käsijn/ idzecungin lauman erinäns/ ja sanoi palwelioillens: mengät minun edellän/ ja pitäkät wäli jocaidzen lauman waihella.
1 Moos 32:17 Ja käski ensimäiselle/ sanoden: Cosca minun weljen Esau cohta sinun/ ja kysy sinulle: kenengäs olet/ ja cuhungas menet? ja kenengä nämät owat/ joitas ajat edelläs?
1 Moos 32:18 Nijn sano: nämät owat sinun palwelias Jacobin lahjat/ lähetetyt minun herralleni Esaulle/ ja hän tule myös idze meidän jälisäm.
1 Moos 32:19 Nijn käski hän myös toiselle ja colmannelle/ ja caikille nijlle/ jotca käwit lauman jälis/ sanoden: tämän minun sanani jälken puhucat Esaulle/ cosca te hänen löydätte.
1 Moos 32:20 Ja sanocat myös: cadzo/ sinun palwelias Jacob on myös meidän jälisäm/ sillä hän ajatteli: minä lepytän hänen lahjalla joca edelläni mene/ sijtte minä näen hänen caswons/ mitämax/ hän otta wastan minua ystäwälisest.
1 Moos 32:21 Nijn lahjat menit hänen edelläns/ mutta hän oli idze sijnä yötä jouckoinens.
1 Moos 32:22 Ja nousi yöllä ja otti caxi hänen emändätäns/ ja ne caxi pijcans/ ja hänen yxitoistakymmendä lastans/ ja meni Jabokin luotus paickan.
1 Moos 32:23 Ja otti ne ja wei heidän wirran ylidzen/ ja wei myös ylidzen caicki mitä hänellä oli.
1 Moos 32:24 Mutta Jacob jäi sille puolelle yxinäns. Silloin paineli yxi mies hänen cansans/ sijhenasti cuin amurusco nousi.
1 Moos 32:25 Ja cuin hän näki ettei hän woittanut händä/ rupeis hän hänen reiteens/ nijn että Jacobin reisiluu horjahtui painelles hänen cansans.
1 Moos 32:26 Ja hän sanoi: päästä minua/ sillä amurusco nouse. Mutta hän wastais: en minä päästä sinua

jolles siuna minua.
1 Moos 32:27 Ja hän sanoi hänelle: mikä sinun nimes on? hän wastais: Jacob.
1 Moos 32:28 Ja hän sanoi: ei sinua sillen pidä cudzuttaman Jacob/ waan IsraEl: sillä sinä olet taistellut Jumalan ja Ihmisten cansa/ ja olet woittanut.
1 Moos 32:29 Ja Jacob kysyi hänelle/ ja sanoi: sanos nyt sinun nimes. Mutta hän sanoi: mixis minun nimeni kysyt? Ja hän siunais händä sijnä paicas.
1 Moos 32:30 Ja Jacob cudzui sen paican Pniel: sillä minä olen nähnyt Jumalan caswosta caswoon/ ja minä olen wapadettu.
1 Moos 32:31 Ja Auringo nousi cosca hän Pnielin ohidze käwi/ ja hän ondui reisisuonestans.
1 Moos 32:22 Sentähden ei syö Israelin lapset reisisuonda tähän päiwän asti/ että Jacobin reisiluu horjahtui.

Vers. 24. Yxi mies) Tämä mies oli Jumalan Poica ihmisen hahmos/ jonga hän ajallans päällens ottawa oli. Ibid.$ Paineli) Täsä ei Jumalan Poica näytä hänen Jumalista woimans/ waan ainoastans ihmisen wäen/ ja andoi Jacobin idzens woitta.
v. 28. IsraEl) Tule sijtä sanasta Sara $, se on/ taistella eli wallita/ josta on Sar $ Isändä/ Sara $ emändä/ ja IsraEl/ Ruhtinas eli Jumalan Sangar/ se on/ joca Jumalan cansa painele ja woitta/ joca tapahtu uscon cautta/ joca idzens pitä Jumalan sanasa/ että hän woitta hänen wihans/ ja saa hänen lepyisexi Isäxi.

XXXIII. Lucu.

ESau cohta Jacobit/ v. 1.
Jacob nöyryttä idzens Esaun edes/ v. 3.
Esau hala Jacobit/ ja suuta anda hänen/ v. 4.
Puhuwat cauwan ystäwälisest ja weljellisest/ v. 5.
Esau palaja Seirijn/ v. 16.
Jacob mene hiljaxens peräst Canaan maalle Sichemijn/ v. 18.
Ja rucoile wäkewätä Israelin Jumalan nime/ v. 20.

1 Moos 33:1 JAcob nosti silmäns/ ja näki weljens Esaun tulewan/ neljän sadan miehen cansa. Ja jacoi lapsens Lealle ja Rahelille/ ja molemmille pijcoille.
1 Moos 33:2 Ja asetti pijcat lapsinens ensimäisixi/ sitälähin Lean hänen lastens cansa/ ja Rahelin Josephin cansa jälkimmäisexi.

1 Moos 33:3 Mutta idze hän käwi heidän edelläns/ ja cumarsi hänens maahan seidzemen kerta/ sijhenasti cuin hän weljens lähestyi.
1 Moos 33:4 Ja Esau juoxi händä wastan/ ja sylijns otti hänen/ ja halais händä caulast/ ja suuta andoi hänen/ ja he itkit.
1 Moos 33:5 Ja hän nosti silmäns/ ja näki waimot ja lapset/ ja sanoi: cutca nämät cansas owat? hän wastais: ne owat lapset/ jotca Jumala on lahjoittanut sinun palwelialles.
1 Moos 33:6 Nijn pijcat lähestyit lapsinens/ ja cumarsit hänen edesäns.
1 Moos 33:7 Ja lähestyi myös Lea lapsinens/ ja cumarsit hänen edesäns. Sijtte tuli Joseph ja Rahel/ jotca myös cumarsit hänen edesäns.
1 Moos 33:8 Ja hän sanoi: mitäs tahdot caiken tämän joucon cansa/ cuin minä cohdannut olen? hän wastais: löytäxeni armo minun Herrani edes.
1 Moos 33:9 Ja Esau sanoi: minulla on kyllä/ minun weljen/ pidä omas.
1 Moos 33:10 Nijn Jacob wastais: ei nijn/ mutta jos minä olen löytänyt armon sinun edesäs/ nijn ota minun lahjani minun kädestäni: sillä minä näin sinun caswos/ nijncuin minä olisin nähnyt Jumalan caswot/ ota se hywäxes minulda.
1 Moos 33:11 Ota sijs se siunaus/ jonga minä olen tuonut sinulle: sillä Jumala on sen minulle andanut/ ja minulla on kyllä caickinaista. Nijn hän waadei händä ottaman.
1 Moos 33:12 JA Esau sanoi: lähtekäm jo matcustaman/ minä waellan sinun cansas.
1 Moos 33:13 Nijn hän sanoi hänelle: minun Herran tietä minulla olewan pieniä lapsia/ ja imettäwäisiä lambaita ja carja/ jos ne yhtenä päiwänä äkist ajetaisin/ nijn cuolis coco lauma.
1 Moos 33:14 Nijn mengän minun Herran hänen palwelians edellä/ mutta minä seuran hiljaxens/ senjälken cuin carja ja lapset käydä woiwat/ sijhenasti cuin minä tulen minun Herrani tygö Seirijn.
1 Moos 33:15 Esau sanoi: minä jätän cuitengin sinun tygös jotakin sijtä wäest/ cuin minun cansan on. Hän wastais: mihingä se? anna minun ainoastans löytä armo minun Herrani edes.
1 Moos 33:16 Nijn Esau palais sinä päiwänä hänen tietäns myöden Seirijn.
1 Moos 33:17 Mutta Jacob matcusti Suchotthijn/ ja rakensi idzellens huonen/ ja teki majat hänen carjallens. Sentähden cudzui hän sen paican Suchoth.
1 Moos 33:18 SIjtte tuli Jacob Salemijn sijhen Caupungijn Sichem/ joca on Canaan maalla/ sijtte cuin hän oli tullut Mesopotamiast/ ja sioitti idzens Caupungin cohdalle.
1 Moos 33:19 Ja osti murun peldo/ johonga hän teki majans/ Hemorin Sichemin Isän lapsilda/ sadan penningin edest.

1 Moos 33:20 Ja rakensi sijnä Altarin/ ja rucoili wäkewätä Israelin Jumalan nime.

XXXIV. Lucu.

JAcobin tytär Dina häwäistän Sichemildä Hemorin pojalda/ v. 1.
Joca ano händä emännäxens/ v. 3.
Jacobin pojat ottawat sen suurexi ylöncadzexi/ v. 7.
Hemor ja Sichem puhuwat heidän cansans ystäwälisest/ v. 8.
Että he tydyit sijhen/ mutta sillä ehdolla/ että Sichem ja caicki Caupungi andais idzens ymbärinsleicata/ v. 13.
Israelin pojat Simeon ja Lewi tappawat heidän/ ja ryöstäwät Caupungin/ v. 25.
Joca Jacobin mielest oli sangen paha/ v. 30.

1 Moos 34:1 JA Dina Lean tytär/ jonga hän Jacobille synnyttänyt oli/ meni cadzeleman sen maacunnan tyttäritä.
1 Moos 34:2 Cosca Sichem Hemorin Hewein/ sen maacunnan Ruhtinan poica näki hänen/ otti hän hänen ja macais hänen/ ja häwäis hänen.
1 Moos 34:3 Ja hänen sydämens paloi Dinan Jacobin tyttären päälle/ ja racasti pijca/ ja puhutteli händä suloisilla sanoilla.
1 Moos 34:4 Ja Sichem sanoi hänen Isällens Hemorille/ sanoden: ota minulle tämä pijca emännäxi.
1 Moos 34:5 Ja Jacob cuuli että hänen tyttärens Dina oli häwäisty/ ja hänen poicans olit lauman cansa kedolla. Ja Jacob waickeni sijhenasti cuin he tulit.
1 Moos 34:6 Ja Hemor Sichemin Isä meni Jacobin tygö puhutteleman händä.
1 Moos 34:7 Silloin tulit Jacobin pojat kedolda: ja cosca he sen cuulit/ tulit miehet surullisexi/ ja wihastuit sangen cowan/ että hän oli tehnyt häpiälisen työn Israelis/ maaten Jacobin tyttären: sillä ei ollut se oikein tehty.
1 Moos 34:8 NIjn puhui Hemor heidän cansans/ sanoden: minun poicani Sichemin sydän halaja teidän tyttären jälken/ andacat sijs se hänelle emännäxi.
1 Moos 34:9 Yhtennaittacat teitän meidän cansam/ andacat teidän tyttären meille/ ja ottacat jällens meidän tyttärem teille.
1 Moos 34:10 Ja asucat meidän cansam/ maan pitä oleman teille aldin/ asucat/ myykät ja ostacat sijnä/ ja omistacat maa.

1 Moos 34:11 Ja Sichem sanoi hänen Isällens ja weljillens: andacat minun löytä armo teidän edesän/ ja mitä te sanotte minulle/ sen minä annan.
1 Moos 34:12 Anocat minulda rohkiast huomenlahja ja andimita/ ja minä annan mitä te anotte/ andacat minulle waiwoin se pijca emännäxi.
1 Moos 34:13 Nijn wastaisit Jacobin pojat Sichemille/ ja hänen Isällens Hemorille/ ja puhuit petoxella/ että hän oli heidän sisarens Dinan häwäisnyt.
1 Moos 34:14 Ja sanoit heille: en me taida sitä tehdä/ että me annam meidän sisarem ymbärinsleickamattomalle miehelle: sillä se olis meille häpiäxi.
1 Moos 34:15 Mutta cuitengin sijnä me suostum teihin/ jos te tuletta meidän caldaisexem/ että caicki miehenpuoli teidän seasan ymbärinsleicataisin.
1 Moos 34:16 Nijn me annam meidän tyttärem teille/ ja otam teidän tyttären meille/ ja asum teidän cansan/ ja tulem yhdexi Canssaxi.
1 Moos 34:17 Mutta jollette cuule meitä/ ja anna teitän ymbärinsleicata/ nijn me otam meidän tyttärem/ ja menem matcam.
1 Moos 34:18 Ja heidän puhens kelpais Hemorille/ ja Sichemille Hemorin pojalle.
1 Moos 34:19 Ja se nuori mies ei wijwytellyt sitä tehdäxens: sillä hän racasti suurest Jacobin tytärtä/ ja hän oli cunnias pidettäpä caickein ylidze hänen Isäns huones.
1 Moos 34:20 NIjn tuli Hemor ja hänen poicans Sichem Caupungins porttijn/ ja puhuit heidän Caupungins miehille/ sanoden:
1 Moos 34:21 Nämät miehet owat rauhalliset meidän cansam/ ja tahtowat asua ja elä tällä maalla/ ja cadzo/ maa on kyllä awara heidän edesäns/ ottacam heidän tyttärens meille emännäxi/ ja andacam meidän tyttärem heille.
1 Moos 34:22 Mutta sijhen ne miehet andawat meille suosions/ asuaxens meidän cansam ja tullaxens yhdexi Canssaxi/ jos meistä ymbärinsleicatan caicki miehenpuoli/ nijncuin he myös ymbärinsleicatut owat.
1 Moos 34:23 Heidän carjans ja hywydens/ ja caicki cuin heillä on/ tule meidän omaxem/ jos me muutoin olem heidän tahtons jälken/ nijn että he asuwat meidän cansam.
1 Moos 34:24 Ja he olit Hemorille cuuliaiset/ ja Sichemille hänen pojallens/ caicki jotca hänen Caupungins portista käwit ulos ja sisälle/ ja ymbärinsleickaisit heidäns/ jocainen miehenpuoli/ jotca hänen Caupungins portista käwit ulos ja sisälle.
1 Moos 34:25 JA tapahdui colmandena päiwänä/ cosca he kipiämmälläns olit/ otit ne caxi Jacobin poica Simeon ja Lewi/ Dinan weljet/ cumbikin heidän mieckans/ ja menit rohkiast Caupungijn/ ja tapoit jocaidzen

miehenpuolen.
1 Moos 34:26 Ja tapoit myös Hemorin/ ja hänen poicans Sichemin miecan terällä/ ja otit heidän sisarens Dinan/ Sichemin huonesta/ ja menit pois.
1 Moos 34:27 Nijn tulit Jacobin pojat tapettuiden päälle/ ja ryöstäisit Caupungin/ että he olit häwäisnet heidän sisarens.
1 Moos 34:28 Ja weit pois heidän lambans/ carjans/ Asins/ ja mitä sekä Caupungis että kedolla oli.
1 Moos 34:29 Ja caicki heidän hywydens/ lapsens ja heidän waimons he otit fangixi/ ja ryöstäisit caicki mitä huoneisa oli.
1 Moos 34:30 Ja Jacob sanoi Simeonille ja Lewille: te oletta minulle mielicarwauden tehnet/ saattaden minun haisewaisexi tämän maacunnan asuwaisille/ Cananereille ja Pheresereille/ ja minä olen wähä joucko/ cosca he heidäns cocowat minun päälleni/ nijn he tappawat minun/ minä hucutetan ja caicki minun huoneni. Mutta he wastaisit: pitiköst heidän tekemän meidän sisarem cansa/ nijncuin jongun porton cansa.

XXXV. Lucu.

JUmala käske Jacobin mennä Sichemist BethElijn/ v. 1.
Jacob käske perhens panna pois epäjumalat/ ja mene sinne ja teke HERralle Altarin/ v. 2.
siellä cuole Debora Rebeckan imettäjä/ v. 8.
Jumala näky taas Jacobille/ ja wahwista hänelle sen nimen IsraEl/ lupauxella Canaan maasta/ v. 9.
BethElist waeldais/ synnyttä Rahel BenJaminin/ ja cuole/ v. 16.
Ruben maca Isäns emännän Bilhan cansa/ v. 22.
Jacobin tuldu Hebronijn/ cuole hänen Isäns Isaac/ ja haudatan/ v. 27.

1 Moos 35:1 JA Jumala sanoi Jacobille: nouse ja mene BethElin päin/ ja asu siellä/ ja tee sijhen Altari Jumalalle/ joca sinulle ilmestyi/ cosca sinä pakenit weljes Esaun edestä.
1 Moos 35:2 Nijn sanoi Jacob perhellens/ ja caikille jotca hänen cansans olit/ eroittacat teistän wierat jumalat/ jotca teidän seasan owat/ ja puhdistacat teitän/ ja muuttacat teidän waatten.
1 Moos 35:3 Ja noscam ja mengäm BethElin päin/ että minä tekisin sijhen Altarin Jumalalle/ joca minua cuuli minun hätä aicanani/ ja on ollut minun cansani tiellä/ jota minä matcustin.
1 Moos 35:4 Nijn he annoit Jacobille caicki wierat jumalat jotca heidän käsisäns olit/ ja heidän corwarengans. Ja Jacob caiwoi ne sen tammen ale/ joca oli Sichemin tykönä/ ja he matcustit.
1 Moos 35:5 Ja Jumalan pelco tuli nijlle Caupungeille/ jotca olit heidän ymbärilläns ettei he ajanet Jacobin

poikia taca.
1 Moos 35:6 Nijn tuli Jacob Luzijn Canaan maalle joca cudzutan BethEl/ caiken sen wäen cansa cuin hänen cansans oli.
1 Moos 35:7 Ja rakensi sijhen Altarin/ ja cudzui sen paican ElBethEl/ sillä Jumala ilmestyi sijnä hänelle/ paetesans weljens edest.
1 Moos 35:8 Nijn cuoli Debora Rebeckan imettäjä/ ja haudattin alemmaiselle puolelle BethElitä/ sen tammen ala joca cudzutan itcutammexi.
1 Moos 35:9 JA Jumala ilmestyi taas Jacobille/ sijttecuin hän oli tullut Mesopotamiast/ ja siunais händä.
1 Moos 35:10 Ja sanoi hänelle: sinun nimes on Jacob/ mutta ei sillen pidä sinun nimes cudzuttaman Jacob/ waan IsraEl/ pitä sinun nimes oleman. Ja nijn hän cudzuttin IsraEl.
1 Moos 35:11 Ja Jumala sanoi hänelle: Minä olen caickiwaldias Jumala/ ole hedelmälinen ja enäne/ Canssa ja Canssain joucko tulewat sinun cupeistas.
1 Moos 35:12 Ja sen maan jonga minä olen andanut Abrahamille ja Isaachille/ annan minä sinullen/ ja sinun siemenelles sinun jälkes.
1 Moos 35:13 Ja nijn meni Jumala ylös hänen tyköns/ sijtä paicast/ cuin hän hänen cansans puhunut oli.
1 Moos 35:14 Mutta Jacob asetti sijhen paickaan kiwen muistoxi/ josa hän hänen cansans puhunut oli/ ja uhraris juomauhria/ ja caasi öljyä sen päälle.
1 Moos 35:15 Ja Jacob cudzui sen paican/ josa Jumala oli puhunut hänen cansans/ BethEl.
1 Moos 35:16 JA he matcustit BethElist/ ja cuin wielä wähä matca oli Ephrathijn/ synnytti Rahel/ ja synnyttäminen oli hänelle sangen rascas.
1 Moos 35:17 Ja cosca synnyttäminen oli hänellä rascaimmallans/ sanoi lastenämmä hänelle: älä pelkä/ sillä tämä poica on sinulla myös olewa.
1 Moos 35:18 Mutta hänen hengens lähteis/ cosca hänen piti cuoleman/ cudzui hän hänen nimens BenOni/ mutta hänen Isäns cudzui hänen nimens BenJamin.
1 Moos 35:19 Nijn cuoli Rahel/ ja haudattin Ephrathin tien wiereen/ joca nyt cudzutan BethLehem.
1 Moos 35:20 Ja Jacob pani padzan hänen hautans tygö/ ja tämä on Rahelin haudan padzas/ haman tähän päiwän asti.
1 Moos 35:21 JA IsraEl matcusti edespäin/ ja teki majans tuolle puolelle Ederin tornia.
1 Moos 35:22 Ja se tapahdui/ cosca IsraEl asui sijnä maacunnas/ meni Ruben ja macais Bilhan hänen Isäns jalcawaimon cansa. Ja IsraEl sai sen cuulla.
1 Moos 35:23 JA Jacobilla oli caxitoistakymmendä poica. Lean pojat oli nämät: Jacobin esicoinen Ruben/

Simeon/ Lewi/ Juda/ Isaschar ja Zebulon.
1 Moos 35:24 Rahelin pojat olit: Joseph ja BenJamin.
1 Moos 35:25 Bilhan Rahelin pijcan pojat olit: Dan ja Nephtali.
1 Moos 35:26 Silpan Lean pijcan pojat olit: Gad ja Asser. Nämät owat Jacobin pojat/ jotca hänelle syndynet olit Mesopotamias.
1 Moos 35:27 JA Jacob tuli hänen Isäns Isaachin tygö Mamreen/ Arban caupungijn/ joca cudzutan Hebron/ josa Abraham ja Isaac olit muucalaiset ollet.
1 Moos 35:28 Ja Isaac oli sadan ja cahdexankymmenen ajastaicainen/ ja tuli sairaxi/ ja cuoli/ ja coottin Canssans tygö/ wanhana ja suuttunun elämäst. Ja hänen poicans Esau ja Jacob hautaisit hänen.

Vers. 7. ELBethEl) se on/ Jumala BethElis.
v. 14 Juomauhri) se oli wijna/ nijncuin seurawaisis kirjois löytän
v. 18. BenOni) on/ minun kipuni poica. Mutta (BenJamin) oikian käden poica.

XXXVI. Lucu.

ESau mene Canaan maalda Seirin wuorelle/ ja asu siellä/ v. 6.
hänestä owat Edomerit tullet/ v. 9.
jotca ennen sijnä maasa asuit/ olit Seirin sen Horein lapset/ joista monda Ruhtinast oli/ v. 20.
ennencuin Israelin lapsilla Cuningast oli/ hallidzi monda Cuningast Edomis toinen toisens jälken/ v. 31.
ja myös Ruhtinast/ jotca Esausta tullet olit/ v. 40.

1 Moos 36:1 TÄmä on Esaun sucucunda/ joca cudzutan Edom.
1 Moos 36:2 Esau otti emännät Canaan tyttärist: Adan Elonin Hethein tyttären/ ja Ahalibaman Anan Zibeonin Hewein tyttären tyttären.
1 Moos 36:3 Ja Basmathin Ismaelin tyttären/ Nebajothin sisaren.
1 Moos 36:4 Ja Ada synnytti Esaulle Eliphan. Ja Basmath synnytti Reguelin.
1 Moos 36:5 Ahalibama synnytti Jeun/ Jaelamin ja Korahn. Nämät owat Esaun lapset/ jotca hänelle synnyit Canaan maalla.
1 Moos 36:6 Ja Esau otti hänen emändäns/ poicans ja tyttärens/ ja caicki hänen huonens sielut/ ja caiken carjans ja caiken hänen tawarans/ cuin hän oli pannut cocoon Canaan maalla/ ja meni toiselle maalle/ Jacobin hänen weljens tykö.

1 Moos 36:7 Sillä heidän tawarans oli nijn suuri/ ettei he taitanet asua ynnä/ ja se maa josa he muucalaiset olit/ ei wetänyt heitä heidän carjans paljouden tähden.
1 Moos 36:8 Nijn asui Esau Seirin wuorella/ ja tämä Esau/ on Edom.
1 Moos 36:9 Nämät owat Esaun sucucunnat Edomiterein Isän Seirin wuorella.
1 Moos 36:10 Nämät owat Esaun poicain nimet: Eliphaz/ Adan/ Esaun emännän poica. Reguel/ Basmathin Esaun emännän poica.
1 Moos 36:11 Ja Eliphan pojat olit nämät: Theman/ Omar/ Zepho/ Gaetham ja Kenas.
1 Moos 36:12 Mutta Thimna oli Eliphan Esaun pojan jalcawaimo/ hän synnytti Amalekin. Nämät owat Adan Esaun emännän lapset.
1 Moos 36:13 Mutta Reguelin lapset owat nämät: Nahath/ Zerah/ Samma/ Misa. Nämät owat Basmathin Esaun emännän lapset.
1 Moos 36:14 Mutta nämät olit Ahalibaman Esaun emännän pojat/ Anan tyttären/ Zibeonin tyttären lapset/ jotca hän synnytti Esaulle: Jeus/ Jaelam ja Korah.
1 Moos 36:15 Nämät owat Ruhtinat Esaun lapsista: Eliphan Esaun esicoisen lapset owat nämät: se Ruhtinas Theman/ se Ruhtinas Omar/ se Ruhtinas Zepho/ se Ruhtinas Kenas.
1 Moos 36:16 Se Ruhtinas Korah/ se Ruhtinas Gaetham/ se Ruhtinas Amalek. Nämät owat Ruhtinat Eliphast Edomin maalla/ ja owat Adan lapset.
1 Moos 36:17 Ja nämät owat Reguelin Esaun pojan lapset: se Ruhtinas Nahath/ se Ruhtinas Serah/ se Ruhtinas Samma/ se Ruhtinas Misa. Nämät owat Ruhtinat Reguelist Edomerein maalla/ ja owat Basmathin Esaun emännän lapset.
1 Moos 36:18 Mutta nämät owat Ahalibaman Esaun emännän lapset: se Ruhtinas Jeus/ se Ruhtinas Jaelam/ se Ruhtinas Korah. Nämät owat Ruhtinat Ahalibamast/ Anan tyttärest/ Esaun emännäst.
1 Moos 36:19 Nämät owat Esaun lapset/ ja heidän Ruhtinans. Hän on Edom.
1 Moos 36:20 MUtta nämät owat Seirin sen Horein lapset jotca sillä maalla asuit: Lothan/ Sobal/ Sibeon/ Ana/ Dison/ Ezer ja Dizan.
1 Moos 36:21 Nämät owat Horein Ruhtinat/ caicki Seirin lapset Edomin maalla.
1 Moos 36:22 Mutta Lothanin lapset owat: Hori ja Heman/ ja Lothanin sisar/ Thimna.
1 Moos 36:23 Sobalin lapset olit nämät: Alwan/ Manahat/ Ebal/ Sepho ja Onam.
1 Moos 36:24 Nämät olit Sibeonin lapset: Aja ja Ana. Tämä on se Ana joca corwes löysi Muuli Asit/ caitesans Isäns Sibeonin Aseja.
1 Moos 36:25 Mutta Ananin lapset olit: Dison ja Ahalibama Ananin tytär.

1 Moos 36:26 Disonin lapset olit: Hemdan/ Esban/ Jethran ja Charan.
1 Moos 36:27 Ezerin lapset olit: Bilhan/ Sawan ja Akan.
1 Moos 36:28 Disanin lapset olit: Uz ja Aran.
1 Moos 36:29 Nämät owat Horein Ruhtinat: se Ruhtinas Lothan/ se Ruhtinas Sobal/ se Ruhtinas Zibeon/ se Ruhtinas Ana.
1 Moos 36:30 Se Ruhtinas Dison/ se Ruhtinas Ezer/ se Ruhtinas Disan. Nämät owat Horein Ruhtinat jotca Seirin maalla hallidzit.
1 Moos 36:31 MUtta Cuningat cuin Edomin maalla hallidzit/ ennencuin jocu Cuningas hallidzi Israelin lapsia/ owat nämät:
1 Moos 36:32 Nijn hallidzi Edomis Bela Beorin poica/ ja hänen Caupungins nimi oli Dinhaba.
1 Moos 36:33 Ja cosca Bela cuoli/ tuli Jobab Serahn poica Basrast Cuningaxi hänen siaans.
1 Moos 36:34 Cuin Jobab cuoli/ tuli Husam Themanerein maalda hänen siaans.
1 Moos 36:35 Cosca Husam cuoli/ tuli Hadad Bedadin poica cuningaxi hänen siaans/ joca löi Midianiterit Moabiterein kedolla/ ja hänen Caupungins nimi oli Awith.
1 Moos 36:36 Cosca Hadad cuoli/ hallidzi Samla Masrechast.
1 Moos 36:37 Cosca Samla cuoli/ tuli Saul Cuningaxi hänen siaans/ Rehobothin wirran tykönä.
1 Moos 36:38 Cosca Saul cuoli/ tuli Baalhanan Achborin poica Cuningaxi hänen siaans.
1 Moos 36:39 Cosca Baalhanan Achborin poica cuoli/ tuli Hadar Cuningaxi hänen siaans/ ja hänen Caupungins nimi oli Pagu/ ja hänen emändäns nimi oli Mehetabeel/ Matredin tytär/ joca Mesahabin tytär oli.
1 Moos 36:40 Ja nämät owat Esaun Ruhtinasten nimet heidän suguisans/ paicoisans ja nimisäns: se Ruhtinas Thimna/ se Ruhtinas Alua/ se Ruhtinas Jetheth/
1 Moos 36:41 Se Ruhtinas Ahalibama/ se Ruhtinas Ela/ se Ruhtinas Pinon/ se Ruhtinas Knas.
1 Moos 36:42 Se Ruhtinas Theman/ se Ruhtinas Mibzar.
1 Moos 36:43 Se Ruhtinas Magdiel/ se Ruhtinas Iram. Nämät owat Edomin Ruhtinat/ nijncuin he asunet owat perindö maallans/ ja Esau on Edomerein Isä

XXXVII. Lucu.

JAcob pitä lapsistans Josephin rackaimbana/ sentähden cadehtiwat muut händä/ v. 1.
Joseph näke caxi unda tulewaisest cunniastans/ josta he catemmaxi tulewat/ v. 5.
tahtowat tappa hänen/ v. 18.
Ruben estä sen/ v. 11.

He heittäwät hänen cuoppaan/ sijhenasti cuin Ismaeliterit ostawat hänen/ v. 23.
tahrawat hänen hamens wereen ja lähettäwät Jacobille/ v. 31.
joca luule medzän pedon hänen cuoliaxi repinen/ tule murhelisexi/ ja ei tahdo idzens anda lohdutetta/ v. 33.

1 Moos 37:1 JA Jacob asui sillä maalla/ josa hänen Isäns muucalainen oli ollut/ nimittäin/ Canaan maalla.
1 Moos 37:2 Ja nämät owat Jacobin sucucunnat: Joseph oli seidzementoistakymmenen ajastaicainen/ cosca hän caidzi carja weljeins cansa/ ja hän oli hänen nuorella ijälläns Bilhan ja Silpan/ hänen Isäns emändäin lasten cansa/ ja Joseph ilmoitti Isällens/ mikä paha sanoma heistä cuului.
1 Moos 37:3 MUtta Israel racasti Josephita enä cuin caickia muita lapsians/ että hän oli syndynyt hänelle hänen wanhalla ijälläns/ ja teki hänelle kirjawan hamen.
1 Moos 37:4 Cuin hänen weljens näit/ että hänen Isäns racasti händä enä cuin caickia hänen welijäns/ cadetit he händä/ ja ei woinet sanacan puhutella händä ystäwälisest.
1 Moos 37:5 Nijn Joseph näki unen ja ilmoitti sen weljillens/ josta he rupeisit händä enämmin cadehtiman:
1 Moos 37:6 Sillä hän oli sanonut heille: cuulcas tätä unda jonga minä näin.
1 Moos 37:7 Me olimma sitowanans jalalisia wainiolla/ ja minun jalalisen nousi ja seisoi/ mutta teidän jalalisen seisoit ymbärillä/ ja cumarsit minun jalalistani.
1 Moos 37:8 Nijn sanoit hänen weljens hänelle: sinäkö tulet meidän Cuningaxem hallidzeman meitä? ja cadetit händä wielä enämmin/ hänen unens ja puhens tähden.
1 Moos 37:9 Ja hän taas näki toisen unen/ ja jutteli sen weljillens/ ja sanoi: cadzo/ minä näin wielä unda: minä olin näkewänäns/ että Auringo/ Cuu ja yxitoistakymmendä tähte cumarsit minua.
1 Moos 37:10 Ja cuin hän sitä saneli Isällens ja weljillens/ nuhteli hänen Isäns händä ja sanoi hänelle: mikä uni se on cuin sinä olet nähnyt? pitäkö minun ja sinun äitis/ ja weljes/ tuleman ja cumartaman meitäm sinun edesäs maahan?
1 Moos 37:11 Ja hänen weljens cadetit händä/ mutta hänen Isäns piti nämät sanat mielesäs.
1 Moos 37:12 COsca hänen weljens menit caidzeman Isäns carja Sichemijn:
1 Moos 37:13 Sanoi Israel Josephille: eikö weljes caidze carja Sichemis? tule/ minä lähetän sinun heidän tygöns/ hän wastais täsä minä olen.
1 Moos 37:14 Hän sanoi: mene ja cadzo/ owatco weljes ja carja rauhas/ ja palaja minulle sanoman/ cuinga heidän käy. Ja hän lähetti hänen Hebronin laxosta llmenemän Sichemijn.
1 Moos 37:15 Nijn yxi mies löysi hänen exyxis kedolla/ ja kysyi hänelle/ sanoden: mitäs edzit?
1 Moos 37:16 Hän wastais: minä edzin weljejäni/ sanos minulle/ cusa he caidzewat carja?

1 Moos 37:17 Ja mies sanoi: he läxit tääldä/ ja minä cuulin heidän sanowan: käykäm Dothanijn. Nijn Joseph meni weljeins perän/ ja löysi heidän Dothanist.
1 Moos 37:18 CUin he caucana näit hänen/ ennencuin hän heitä lähestyi/ pidit he newo händä wastan/ tappaxens händä.
1 Moos 37:19 Ja sanoit toinen toisellens: cadzo/ toi unen näkiä tule.
1 Moos 37:20 Käykäm sijs ja tappacam händä/ ja heittäkäm händä cuoppaan/ ja sanocam: paha peto on hänen syönyt/ nijn saadan nähdä/ mihingä hänen unens joutuwat.
1 Moos 37:21 Cosca Ruben sen cuuli/ tahdoi hän händä pelasta heidän käsistäns/ ja sanoi: älkäm hänen hengens ottaco.
1 Moos 37:22 Ja Ruben wielä sanoi: älkät wuodattaco werta/ waan heittäkät händä tähän cuoppaan joca on corwesa/ ja älkät satuttaco kättän häneen: sillä hän tahdoi pelasta händä heidän käsistäns/ saattaxens händä jällens Isäns tygö.
1 Moos 37:23 COsca Joseph tuli weljeins tygö/ rijsuit he häneldä hamen/ nimittäin/ sen kirjawan hamen joca hänen päälläns oli.
1 Moos 37:24 Ja otit hänen ja heitit cuoppaan/ ja cuoppa oli tyhjä/ ja ei ollut sijnä wettä/ nijn he istuit syömän.
1 Moos 37:25 Cosca he nostit silmäns/ ja näit Ismaeliterein joucon tulewan Gileadist/ Cameleinens/ cannattaden callita juuria/ Balsamia ja Mirrhamia/ ja menewän Egyptijn.
1 Moos 37:26 Nijn sanoi Juda weljillens: mitä me sijtä hyödym/ että me murham meidän weljem ja salam hänen werens?
1 Moos 37:27 Käykäm ja myykäm händä Ismaelitereille/ ja älkäm satuttaco käsiäm häneen: sillä hän on meidän weljem ja liham. Ja he cuulit händä.
1 Moos 37:28 Cosca Midianiterein cauppamiehet sijtä menit ohidze/ wedit he Josephin cuopast/ ja myit hänen Ismaelitereille/ cahtenkymmeneen hopiapenningijn/ jotca weit Josephin pois Egyptijn.
1 Moos 37:29 COsca Ruben palais cuopalle/ ja ei löytänyt Josephia sieldä/ rewäis hän waattens/
1 Moos 37:30 Ja palais weljeins tygö/ ja sanoi: ei ole nuorucainen siellä/ cuhunga minä menen?
1 Moos 37:31 Nijn he otit Josephin hamen/ ja tapoit caurin/ ja tahraisit hamen wereen/
1 Moos 37:32 Ja lähetit sen kirjawan hamen/ ja annoit canda Isällens/ ja sanoit: tämän me löysim/ tunnustele jos tämä on poicas hame taicka ei?
1 Moos 37:33 Ja hän tunsi sen/ ja sanoi: tämä on minun poicani hame/ paha peto on hänen syönyt/ ja raatelewaiselda pedolda on Joseph reweldy.

1 Moos 37:34 Ja Jacob rewäis waattens/ ja käärei säkin cupeijns/ ja murhetti poicans monda päiwä.
1 Moos 37:35 Ja caicki hänen poicans ja tyttärens nousit händä lohduttaman/ waan ei hän tahtonut anda idzens lohdutetta/ mutta sanoi: minä murehtien menen alas poicani tygö hautaan. Ja hänen Isäns itki händä.
1 Moos 37:36 Mutta Midianiterit myit hänen Egyptijn/ Potipharille/ Pharaon Camaripalwelialle ja huowinhaldialle.

XXXVIII. Lucu.

JUda/ Jacobin poica/ otta Cananealaisen emännäxens/ joca synnyttä hänen Gerin/ Onanin ja Selahn/ v. 1.
hänen Isäns anda Gerille Thamarin emännäxi/ ja cosca hän cuole/ anda hän hänelle Onanin/ v. 6.
cosca tämä cuole/ lupa Juda hänelle colmannen poicans Selahn/ v. 10.
mutta ettei hän händä saanut/ v. 11.
Pettä hän Appens macaman cansans/ v. 12 ja synnyttä Perezen ja Serahn/ v. 27.

1 Moos 38:1 SE tapahtui sijhen aican/ että Juda meni alas weljeins tykö/ ja poickeis yhden miehen tygö Odollamijn/ jonga nimi oli Hira.
1 Moos 38:2 Ja Juda näki siellä Cananean miehen tyttären/ hänen nimens oli Sua/ ja otti hänen:
1 Moos 38:3 Ja cosca hän oli maannut hänen cansans/ tuli hän rascaxi ja synnytti pojan/ ja cudzui hänen nimens Ger.
1 Moos 38:4 Ja hän taas tuli rascaxi ja synnytti pojan/ ja cudzui hänen nimens Onan.
1 Moos 38:5 Ja hän synnytti taas pojan/ ja cudzui hänen nimens Sela. Ja Juda oli Chesibis cosca hän ne synnytti.
1 Moos 38:6 JA Juda otti Gerille hänen esicoisellens emännän/ jonga nimi oli Thamar.
1 Moos 38:7 Mutta Ger Judan esicoinen oli paha HERran edes/ jongatähden HERra cuoletti hänen.
1 Moos 38:8 Nijn sanoi Juda pojallens Onanille: maca weljes emännän cansa/ ja ota händä awioxes/ herättäxes weljelles siemendä.
1 Moos 38:9 Mutta Onan tiesi ettei siemen ollut hänen omans: cosca hän sijs macais weljens emännän cansa/ andoi hän sen pudota maahan/ ja turmeli sen/ ettei hän olis andanut weljellens siemendä.
1 Moos 38:10 Ja se paha cuin hän teki/ ei kelwannut HERralle/ joca cuoletti myös hänen.
1 Moos 38:11 Nijn sanoi Juda Thamarille hänen miniällens: ole leskenä sinun Isäs huones/ sijhenasti cuin minun poican Sela caswa: Sillä hän ajatteli: tohti tapahtua/ että hän myös cuole/ nijncuin hänen

weljensäckin. Nijn Thamar meni pois/ ja oli Isäns huones.
1 Moos 38:12 COsca monda päiwä olit culunet/ cuoli Suahn tytär Judan emändä. Ja sijttecuin Judan murhen
aica oli loppunut/ meni hän Thimnathijn/ lambaitans keridzemän/ ystäwäns Hiran cansa/ Odollamista.
1 Moos 38:13 Nijn ilmoitettin Thamarille: cadzo/ Appes mene Timnathijn keridzemän lambaitans.
1 Moos 38:14 Nijn rijsui hän päältäns leskiwaattens joilla hän käwi/ ja peitti idzens/ ja käärei ymbärins
caswons/ ja istui ulcona weräjäst tiellä Thimnathin päin: sillä hän näki että Sela oli caswanut/ ja ei händä
annettu hänelle emännäxi.
1 Moos 38:15 Cosca Juda näki hänen/ luuli hän sen portoxi: sillä hän oli peittänyt caswons.
1 Moos 38:16 Ja hän poickeis tieldä hänen tygöns/ ja sanoi: annas minun maata cansas: sillä ei hän tiennyt
sitä miniäxens. Hän wastais: mitäs minun annat jos sinä macaisit minun cansani?
1 Moos 38:17 Hän sanoi: minä lähetän sinulle caurin laumastani. Hän wastais: anna sijs minulle panti
nijncauwaxi cuins sen lähetät.
1 Moos 38:18 Hän sanoi: mitäst minä sinulle pandixi annan? Hän wastais: sormuxes/ sites ja sauwas joca
kädesäs on. Nijn hän andoi ne hänelle/ ja macais hänen cansans/ ja hän tuli rascaxi hänestä.
1 Moos 38:19 Ja hän nousi ja meni/ ja otti werhan päältäns/ ja puki jällens leskiwaattet päällens.
1 Moos 38:20 Mutta Juda lähetti caurin ystäwäns cansa Odollamist/ että hän waimolda ottais pandin jällens/
ja ei hän löynnyt händä.
1 Moos 38:21 Nijn hän kyseli sen paican miehille/ sanoden: cusa on se porto cuin istui tiellä? he wastaisit:
ei yxikän porto ole täsä ollut.
1 Moos 38:22 Mutta hän palais Judan tygö/ ja sanoi: en minä löynnyt händä/ sanoit myös sen paican
miehet/ ettei täsä ole yhtäkän porto ollut.
1 Moos 38:23 Juda sanoi: pitäkän ne/ etten me/ mitämax/ häpiään tulis: cadzo/ minä lähetin caurin/ ja et
sinä löytänyt händä.
1 Moos 38:24 Colmen cuucauden jälken ilmoitettin Judalle: sinun miniäs Thamar on salawuotes ollut/ ja
cadzo/ salawuotest on hän myös rascaxi tullut. Juda sanoi: wiekät händä poldetta.
1 Moos 38:25 Mutta cosca hän tuotin edes/ lähetti hän Appens tygö/ sanoden: sijtä miehestä jonga nämät
owat/ olen minä rascas. Ja sanoi: tunnetcos kenengä on tämä sormus/ side ja sauwa?
1 Moos 38:26 Juda tunsi ne/ ja sanoi: hän on minua hurscambi: etten minä hänelle poicani Selat andanut.
Cuitengin ei hän enämbätä maannut händä.
1 Moos 38:27 Ja hänen synnyttämisens ajalla/ löyttin caxoiset hänen cohdustans.
1 Moos 38:28 Ja hänen synnyttäisäns/ pisti toinen ulos kätens/ johonga lastenämmä tartui/ ja sitoi sijhen

punaisen langan/ sanoden: tämä tule ensist ulos.
1 Moos 38:29 Mutta cosca hän kätens tacaperin weti/ tuli ulos hänen weljens/ ja hän sanoi: mixis olet tämän rickirewäisemyxen tehnyt sinun tähtes: ja cudzuttin Perez.
1 Moos 38:30 Sijtte tuli ulos hänen weljens/ jonga kädes oli se punainen langa/ ja cudzuttin Serah.

Vers. 29. Perez) se on/ rickirewäisiä.
v. 30. Serah) ylöskäymys.

XXXIX. Lucu.

ISmaeliterit myywät Josephin Potipharille Cuningan huowinhaldialle Egyptijn/ v. 1.
Joca hänen asetta coco huonens päälle/ v. 3.
Hänen emändäns saa himon Josephin tygö/ ja ano häneldä luwatoinda cansa käymist/ v. 7.
& 11. Ettei hän sijhen mielisty/ canda hän petollisest perhens ja miehens edes hänen päällens/ v. 14.
jongatähden hän heitetän fangiuten/ v. 20.
HERra on cuitengin hänen cansans/ ja anda hänen löytä armon fangein haldian edes/ v. 21.

1 Moos 39:1 JA Joseph wietin Egyptijn/ ja Potiphar Egyptiläinen/ Pharaon Camaripalwelia ja huowinhaldia/ osti hänen Ismaelitereildä/ jotca hänen sinne wienet oli.
1 Moos 39:2 Ja HERra oli Josephin cansa/ nijn että hän tuli onnellisexi miehexi/ ja oli hänen Isändäns Egyptiläisen huones.
1 Moos 39:3 Ja hänen Isändäns näki/ että HERra oli hänen cansans: sillä caicki mitä hän teki/ andoi HERra menestyä hänen kädesäns.
1 Moos 39:4 Nijn että hän löysi armon hänen Isändäns edes/ ja tuli hänen palweliaxens/ hän asetti hänen huonens päälle/ ja caicki mitä hänellä oli/ andoi hän hänen käteens.
1 Moos 39:5 Ja sijtä ajasta cuin hän oli hänen pannut huonens ja caiken tawarans päälle/ siunais HERra sen Egyptiläisen huonen Josephin tähden/ ja HERran siunaus oli caikisa nijsä jotca hänellä cotona ja kedolla olit.
1 Moos 39:6 Sentähden andoi hän caicki Josephin halduun mitä hänellä oli/ ja ei idze mistän murhetta pitänyt/ waan söi ja joi. Ja Joseph oli caunin luondoinen/ ja ihana caswoilda.
1 Moos 39:7 JA tapahtui tämän jälken/ että hänen Isändäns emännän silmät paloit Josephin päälle/ ja sanoi: maca minun cansani.
1 Moos 39:8 Mutta hän kielsi/ ja sanoi hänelle: cadzo/ minun Isändän ei tiedä mitä hänen huonesans on/ ja

caicki mitä hänellä on/ andoi hän minun käteeni.
1 Moos 39:9 Ja ei ole hänellä mitän nijn suurta hänen huonesans/ jota ei hän minun halduni ole andanut/ paidzi sinua/ ettäs olet hänen emändäns/ cuinga sijs minä nijn paljo paha tekisin/ ja rickoisin Jumalata wastan?
1 Moos 39:10 Mutta hän piti jocapäiwä sencaltaiset puhet Josephin cansa/ mutta ei hän totellut maata hänen cansans/ eli hänestä jotacan lucua pitänyt.
1 Moos 39:11 JA tapahtui yhtenä päiwänä/ että Joseph meni huoneseen ascaroidzeman/ ja ei ollut yxikän perhestä läsnä.
1 Moos 39:12 Ja hän tartui hänen hamesens/ sanoden: maca minun cansani. Mutta hän jätti hamens hänelle ja pakeni huonesta ulos.
1 Moos 39:13 Cosca hän näki että hän jätti hamens/ ja pakeni:
1 Moos 39:14 Huusi hän perhettäns/ ja sanoi heille: cadzocat/ hän on tuonut meille yhden Ebrerin miehen/ saattaman meitä häpiään/ hän tuli minun tyköni macaman minun cansani/ mutta minä huusin corkialla änellä.
1 Moos 39:15 Ja cosca hän cuuli että minä riahdin ja huusin/ jätti hän minulle hamens/ pakeni ja meni ulos.
1 Moos 39:16 Nijn hän piti hänen hamens sijhenasti cuin hänen Isändäns cotia tuli/
1 Moos 39:17 Ja puhui hänelle ne sanat/ sanoden: se Hebrerin palwelia/ jongas olet meille tuonut/ tuli minun tyköni saattaman minua häpiään.
1 Moos 39:18 Mutta cosca minä riahdin ja huusin/ jätti hän minulle hamens ja pakeni.
1 Moos 39:19 Cosca hänen isändäns cuuli emändäns sanat/ cuin hän puhui hänelle/ sanoden: nijn on sinun palwelias tehnyt minua wastan/ wihastui hän sangen cowin.
1 Moos 39:20 NIin otti hänen Isändäns hänen/ ja pani fangihuoneseen/ josa Cuningan fangit olit/ ja nijn hän oli siellä fangihuones.
1 Moos 39:21 Mutta HERra oli Josephin cansa/ ja käänsi laupiudens hänen tygöns/ ja andoi hänen löytä armon fangihuonen haldian edes.
1 Moos 39:22 Nijn että hän andoi caicki fangit fangihuones hänen kätens ala/ että caicki mitä siellä tehtin/ se tehtin hänen cauttans.
1 Moos 39:23 Ja fangihuonen haldia ei pitänyt mistän murhetta nijstä jotca hänen kädesäns olit: sillä HERra oli Josephin cansa/ ja mitä hän teki/ andoi HERra menestyä.

XL. Lucu.

Egyptin Cuningas wihastu ylimmäisen juomans laskian ja leipojans päälle/ ja anda heitä fangiuteen heittä/ v. 1.
ne molemmat näkewät siellä unda/ v. 5.
juomanlaskia ilmoitta ensist hänen unens/ v. 9.
Joseph selittä sen/ ja rucoile muistutta händäns Cuningalle/ cosca hän wircaans tulis/ v. 12.
leipoja juttele hänen unens/ v. 16.
Joseph selittä myös sen/ v. 18.
heille tapahtu nijncuin hän sesittä/ v. 20.
juomanlaskia ei muista händä/ v. 23.

1 Moos 40:1 JA sijtte tapahtui että Egyptin Cuningan ylimmäinen juomanlaskia ja leipoja ricoit heidän herrans Egyptin Cuningasta wastan:
1 Moos 40:2 Nijn Pharao wihastui molemmitten palweliains/ ylimmäisen juomanslaskian ja ylimmäisen leipojans päälle.
1 Moos 40:3 Ja heitti heidän fangiuteen huowinhaldian huoneseen/ josa Joseph oli fangina.
1 Moos 40:4 Ja huowinhaldia pani Josephin heidän päällens cadzoman heitä. Ja he olit fangiudes cappalen aica.
1 Moos 40:5 JA molemmat Egyptin Cuningan sekä jumanlaskia että leipoja näit unda/ cumbikin unens yhtenä yönä/ ja cummangin unella oli hänen selityxens.
1 Moos 40:6 Cosca Joseph tuli amulla heidän tygöns/ ja näki heidän murhelisexi.
1 Moos 40:7 Kysyi hän heille/ ja sanoi: mixi te oletta tänäpän suruliset?
1 Moos 40:8 He wastaisit: me olem nähnet unda/ ja ei ole joca sen selittä. Nijn sanoi Joseph heille: Jumalan on selitys/ cuitengin jutelcat se minulle.
1 Moos 40:9 Nijn ylimmäinen juomanlaiska jutteli unens Josephille/ ja sanoi hänelle: minä näin unda/ wijnapuu oli minun edesäni/
1 Moos 40:10 Ja sillä oli colme oxa/ ja se wiherjöidzi/ caswoi ja cucoistui/ ja sen marjat kypsyit.
1 Moos 40:11 Ja Pharaon juomaastia oli minun kädesäni/ nijn minä otin wijnamarjat/ ja pusersin ne juomaastiaan/ ja annoin sen juomaastian Pharaon käteen.
1 Moos 40:12 Joseph sanoi hänelle: tämä on selitys/
1 Moos 40:13 Colme oxa owat colme päiwä/ ja colmen päiwän perästä corgotta Pharao sinun pääs/ ja asetta jällens endiseen wircaas/ ja sinä annat Pharaon käteen juomaastian nijncuin ennengin/ coscas olit

hänen juomanslaskia.
1 Moos 40:14 Mutta muista minua cosca sinun hywin käy/ ja tee sijtte laupius minun cansani muistuttain Pharaolle että hän minun ottais tääldä ulos.
1 Moos 40:15 Sillä minä olen warastettu Hebrerein maalda/ engä ole täsä mitän tehnyt/ että he minun tänne panit.
1 Moos 40:16 Cosca ylimmäinen leipoja näki että selitys oli hywä/ sanoi hän Josephille: minä olen myös unda nähnyt/ että minä cannoin colme palmicoittua coria pääni päällä.
1 Moos 40:17 Ja ylimmäises coris oli caikinaisia leiwotuita ruokia Pharaon tarpexi/ ja linnut söit nijtä corista minun pääni pääldä.
1 Moos 40:18 Joseph wastais/ ja sanoi: tämä on selitys.
1 Moos 40:19 Colme coria owat colme päiwä/ ja colmen päiwän peräst ylöndä Pharao sinun pääs/ ja ripusta sinun hirsipuuhun/ ja linnut syöwät sinun lihas sinun pääldäs.
1 Moos 40:20 JA tapahtui colmandena päiwänä/ cosca Pharao piti syndymä päiwäns/ teki hän pidon caikille palwelioillens/ ja ylönsi ylimmäisen juomanlaskian pään/ ja ylimmäisen leipojan pään/ hänen palwelioittens seas.
1 Moos 40:21 Ja asetti ylimmäisen juomanlaskian jällens endiseen wircaans/ andaman Pharaon käteen juomaastiata. Mutta ylimmäisen leipojan andoi hän hirttä/ nijncuin Joseph oli selittänyt. Mutta ylimmäinen juomanlaskia/ ei muistanut Josephita/ waan unhotti hänen.

XLI. Lucu.

PHarao näke unda/ yhden seidzemest lihawast ja laihast lehmäst: toisen seidzemest täkäpääst/ v. 1.
joita ei yxikän selttietäjä Egyptis selittä taida/ v. 8.
juomanlaskia muista Josephin Pharaon edes/ v. 9.
Pharao otta Josephin fangeudest/ v. 14.
juttele unens/ v. 17.
Joseph selittä ne nijn/ että tulewat olit seidzemen hywä wuotta/ ja seidzemen cowa wuotta/ coco maacundaan/ v. 25.
neuwo Cuningast paneman toimelisen miehen maacundains päälle/ cocoman wilja hywinä wuosina/ v. 33.
Cuningas asetta Josephin coco Egyptin Esimiehexi/ v. 37.
ja anda hänelle Potipheran tyttären emännäxi/ v. 45.
Joseph coco paljo wilja hywinä wosina/ v. 47.

hänelle synnytetän Manasse ja Ephraim/ v. 50.
cowina wuosina awa hän jywäaitat ja autta maacunda/ v. 53.

1 Moos 41:1 JA cahden ajastajan perästä/ näki Pharao unen/ nijncuin hän olis seisonut wirran tykönä.
1 Moos 41:2 Ja cadzo/ wirrasta astui ylös seidzemen caunista ja lihawata lehmä jotca käwit hywällä laituimella.
1 Moos 41:3 Sijtte näki hän toiset seidzemen lehmä tulewan wirrasta ylös ruma ja laiha/ ja käwit nijden toisten lehmäin tykönä wirran reunalla.
1 Moos 41:4 Ja ne rumat ja laihat seidzemen lehmä/ söit ne seidzemen lihawata ja caunista lehmä. Nijn Pharao heräis.
1 Moos 41:5 Ja hän nuckui jällens/ ja näki toisen kerran unda/ että seidzemen täysinäistä ja paxua tähkäpäätä caswoit yhdesä oljes.
1 Moos 41:6 Sijtte näki hän seidzemen piendä ja surcastunutta tähkäpäätä caswawan.
1 Moos 41:7 Ja ne seidzemen laiha/ nielit ne seidzemen paxua ja täysinäistä tähkäpäätä. Nijn Pharao heräis/ ja näki että se oli uni.
1 Moos 41:8 Ja amulla oli hänen hengens murhelinen/ lähetti ja andoi cudzua cocon caicki Egyptin noidat ja tietäjät/ ja Pharao jutteli heille unens. Mutta ei ollut/ joca sen taisi selittä Pharaon edes.
1 Moos 41:9 Nijn puhui ylimmäinen juomanlaskia Pharaolle/ sanoden: minä muistan tänäpän minun ricoxen.
1 Moos 41:10 Cosca Pharao wihastui palweliains päälle/ ja pani minun ja ylimmäisen leipojan fangiuteen/ huowinhaldian huoneseen.
1 Moos 41:11 Nijn me molemmat näimme yhtenä yönä unda/ cumbikin unens/ ja cummallengin tapahtui hänen unens selityxen jälken.
1 Moos 41:12 Ja siellä oli meidän cansam Hebrerin nuorucainen/ huowinhaldian palwelia/ ja me juttelim hänelle/ ja hän selitti meille meidän unem/ cummallengin unens jälken.
1 Moos 41:13 Ja nijncuin hän meille selitti/ nijn se tapahtui: sillä minä asetettin minun wircaani/ ja hän hirtettin.
1 Moos 41:14 Nijn lähetti Pharao/ ja andoi cudzua Josephin/ ja he hopust otit hänen fangeudest ulos. Ja hän andoi hiuxens keritä/ ja muutti waattens ja tuli Pharaon tygö.
1 Moos 41:15 Nijn sanoi Pharao Josephille: minä olen unda nähnyt/ ja ei ole sen selittäjä/ mutta minä olen cuullut sinusta sanottawan: coscas unen cuulet/ nijns taidat sen selittä.
1 Moos 41:16 Joseph wastais Pharaota/ sanoden: ei se ole minulla/ mutta Jumala awista cuitengin Pharaolle

hywä.
1 Moos 41:17 Nijn puhui Pharao Josephille: unesani olin minä seisowana wirran reunalla/
1 Moos 41:18 Ja näin wirrasta tulewan ylös sedzemen lihawata ja caunista lehmä/ jotca käwit hywällä laituimella.
1 Moos 41:19 Ja heidän jälkens näin minä toiset seidzemen piendä ja juuri ruma ja laiha lehmä tulewan ylös/ en ole minä coco Egyptin maalla nähnyt nijn rumia.
1 Moos 41:20 Ja ne laihat ja rumat lehmät/ söit ne ensimäiset seidzemen lihawata lehmä:
1 Moos 41:21 Ja cosca ne olit syönet/ ei heidän päälläns mitän tundunut/ että he olit syönet/ waan olit nijn rumat nähdä cuin ennengin. Nijn minä heräisin.
1 Moos 41:22 Ja taas näin minä unesani/ seidzemen tähkäpäätä caswanen yhdesä oljesa/ täysinäistä ja paxua.
1 Moos 41:23 Sijtte käwit ylös seidzemen cuiwa/ piendä ja itätuulelda surcastunutta tähkäpäätä.
1 Moos 41:24 Ja ne seidzemen piendä tähkäpäätä nielit ne seidzemen paxua tähkäpäätä. Ja minä olen sen sanonut minun noidilleni/ mutta ei ole ollut joca sen taisi minulle selittä.
1 Moos 41:25 JOseph sanoi Pharaolle: molemmat Pharaon unet owat yhtäläiset: Jumala ilmoitta Pharaolle/ mitä hän tekewä on.
1 Moos 41:26 Ne seidzemen caunista lehmä/ owat seidzemen wuotta/ ja ne seidzemen täysinäistä tähkäpäätä/ owat myös seidzemen wuotta/ se on yhtäläinen uni.
1 Moos 41:27 Mutta ne seidzemen laiha ja ruma lehmä/ jotca astuit ylös heidän jälkens/ owat seidzemen wuotta/ ja ne seidzemen laiha ja itätuulelda surcastunutta tähkäpäätä owat seidzemen cowa wuotta.
1 Moos 41:28 Se on nyt se/ cuin minä Pharaolle sanonut olen/ että Jumala ilmoitti Pharaolle/ mitä hän tekewä on.
1 Moos 41:29 Cadzo/ seidzemen wiljaist wuotta tulewat coco Egyptin maalle.
1 Moos 41:30 Ja nijden jälken tulewat seidzemen cowa wuotta/ nijn että caicki sencaltainen wiljan kyllyys unhotetan/ cuin on ollut Egyptin maalla/ ja se callis aica häwittä maacunnan.
1 Moos 41:31 Ja ei enämbi tietä sijtä wiljan kyllydest maacunnasa/ sen callin ajan tähden joca tule: sillä se tule sangen rascaxi.
1 Moos 41:32 Mutta että uni on kerroittu Pharaolle/ awista Jumalan totisest ja pian sen tekewän.
1 Moos 41:33 Nyt sijs Pharao edzikän toimelist ja taitawata miestä/ asettaxens Egyptin maan päälle.
1 Moos 41:34 Toimittacan Pharao ja asettacan ottomiehiä maacundaan/ ja ottacan wijdennen osan Egyptin maalda nijnä seidzemenä wiljawuonna.

1 Moos 41:35 Ja cootcan caickinaista rawindo nijnä hywinä wuosina/ jotca tulewat/ ja andacan tulla jywiä Pharaon jywäaittaan/ waraxi Caupungeisa/ ja tallella pitäkän/
1 Moos 41:36 Että ruoca olis tähdellä pandu maacunnan elatuxexi/ nijnä seidzemenä nälkäwuonna/ jotca tulewat Egyptin maalle/ ettei maa häwitetäis näljän tähden.
1 Moos 41:37 JA se puhe kelpais Pharaolle/ ja caikille hänen palwelioillens.
1 Moos 41:38 Ja Pharao sanoi palwelioillens: taidammaco me löytä taincaltaisen miehen/ josa Jumalan Hengi on?
1 Moos 41:39 Ja Pharao sanoi Josephille: että Jumala on tämän caiken sinulle ilmoittanut/ ei ole yhtän nijn taitawata ja ymmärtäwäistä cuin sinä olet.
1 Moos 41:40 Ole sinä minun huoneni päällä/ ja sinun sanalles pitä caiken minun Canssani cuuliaisen oleman/ ainoastans Cuningalises istuimes/ tahdon minä olla corkiambi sinua.
1 Moos 41:41 Ja Pharao sanoi Josephille: cadzo/ minä olen asettanut sinun coco Egyptin maacunnan päälle.
1 Moos 41:42 Ja Pharao otti sormuxen kädestäns/ ja pani sen Josephin käteen/ ja puetti hänen walkeisijn silcki waatteisin/ ja ripusti culdakäädyn hänen caulaans/
1 Moos 41:43 Ja andoi aja hänen toisesa waunusans/ ja andoi huuta hänen edelläns/ että he cumarraisit/ ja tiedäisit hänen asetetuxi coco Egyptin maan päälle.
1 Moos 41:44 Ja Pharao sanoi Josephille: minä olen Pharao/ ilman sinun tahdotas ei pidä yhdengän lijcuttaman kättäns taicka jalkans coco Egyptin maalla.
1 Moos 41:45 Ja Pharao cudzui hänen salaisexi neuwoxi/ ja andoi hänelle Asnathin/ Potipheran Onin papin tyttären emännäxi. Nijn Joseph meni cadzeleman Egyptin maata.
1 Moos 41:46 Ja Joseph oli colmenkymmenen ajastaicainen/ cosca hän seisoi Pharaon Egyptin Cuningan edes. Ja Joseph läxi Pharaon tykö/ ja waelsi ymbärins caiken Egyptin maan.
1 Moos 41:47 Ja maa caswoi yldäkyllä nijnä seidzemenä wiljawuonna.
1 Moos 41:48 Ja hän cocois nijnä seidzemenä wuonna/ caickinaisen elatuxen/ joca oli Egyptin maalla/ ja pani sen tähdelle Caupungeihin/ mitä elatusta maa caswoi ymbärins cungin Caupungin/ sen hän sijhen tähdelle pani.
1 Moos 41:49 Ja Joseph cocois sangen paljo jywiä/ nijncuin sanda meresä/ nijn että hän lackais lukemasta/ sillä ne olit epälucuiset.
1 Moos 41:50 JA Josephille synnyit caxi poica/ ennencuin callis aica tuli/ jotca hänelle synnytti Asnath/ Potipheran Onin papin tytär.
1 Moos 41:51 Ja cudzui hänen esicoisens nimen Manasse/ sillä (sanoi hän) Jumala on andanut minun

unhotta caiken minun waiwani/ ja caiken minun Isäni huonen.
1 Moos 41:52 Mutta toisen nimen hän cudzui Ephraim/ sillä (sanoi hän) Jumala on andanut minun caswa minun radolisudeni maasa.
1 Moos 41:53 COsca seidzemen wiljawuotta olit culunet Egyptin maalla/
1 Moos 41:54 Rupeisit ne seidzemen cowa wuotta tuleman/ nijncuin Joseph oli sanonut/ ja nälkä tuli caickijn maacundijn. Mutta coco Egyptin maalla oli leipä.
1 Moos 41:55 Cuin Egyptin maa myös kärsei nälkä/ huusi Canssa Pharaon tygö leiwän tähden. Mutta Pharao sanoi caikille Egyptiläisille: mengät Josephin tygö/ mitä hän sano teille/ se tehkät.
1 Moos 41:56 Cosca nälkä tuli coco maacundaan/ awais Joseph caicki jywä aitat jocapaicas/ ja myi Egyptiläisille: sillä nälkä tuli aina rascammaxi Egyptin maalla.
1 Moos 41:57 Ja caicki maacunnat tulit Egyptijn ostaman Josephilda: sillä suuri nälkä oli caikisa maacunnisa.

Vers. 16. Ei se ole minulla) Nijncuin hän olis tahtonut sanoa: en minä se ole joca on selittänyt unta/ eli sitä taidan tehdä/ Jumala on se joca sen tehnyt on minun cauttani/ hän taita sen myös wielä nyt tehdä. Ja nijn hän anda Jumalalle cunnian/ ja edzi tila johdatta Pharaota oikian Jumalan tygö.

XLII. Lucu.

JAcob lähettä poicans Egyptijn ostaman jywiä/ mutta BenJamin jää cotia/ v. 1.
Heidän sinne tuldua/ teeskele Joseph idzens muucalaisexi ja cowaxi heitä wastan/ v. 6.
pitä heitä colme päiwä fangiudes/ v. 17.
anda heidän mennä cotia/ sen cansa cuin he ostanet olit/ cuitengin että he tulisit heidän nuorimman weljens BenJaminin cansa jällens/ v. 28.
pitä Simeonin nijncauwan fangeudes/ v. 24 cotia tulduans/ ilmoittawat he Isällens mitä heille tapahtunut oli/ v. 29.
joca sentähden tule sangen surulisexi/ v. 36.

1 Moos 42:1 MUtta cosca Jacob näki olewan jywiä myydä Egyptis/ sanoi hän pojillens: mixet te cadzo perän?
1 Moos 42:2 Cadzo/ minä cuulin Egyptis olewan jywiä kyllä/ mengät sinne ja ostacat meille sieldä/ että me eläisim/ ja emme cuolis.
1 Moos 42:3 Nijn menit kymmenen Josephin welje ostaman jywiä Egyptist.
1 Moos 42:4 Mutta BenJaminita Josephin welje/ ei lähettänyt Jacob weljiens cansa/ sillä hän sanoi: ettei

hänen wahingo tapahduis.
1 Moos 42:5 Nijn läxit Israelin lapset matcan jywiä ostaman muiden seurasa: sillä callis aica oli myös Canaan maalla.
1 Moos 42:6 MUtta Joseph oli hallidzia macunnas/ hän andoi myydä jywiä caikelle maan Canssalle. Nijn tulit Josephin weljet/ ja cumarsit maahan caswoillens hänen eteens.
1 Moos 42:7 Ja Joseph näki hänen weljens/ ja tunsi heidän/ ja teeskeli hänens oudoxi heitä wastan/ ja puhui cowast heidän cansans/ ja sanoi heille: custa te tuletta? he wastaisit: Canaan maalda/ ostaman jywiä.
1 Moos 42:8 Ja ehkä Joseph tunsi weljens/ ei cuitengan he händä tundenet.
1 Moos 42:9 Nijn Joseph muisti unens/ jonga hän oli nähnyt heistä/ ja sanoi heille: te oletta wacojat/ ja oletta tullet cadzoman custa maa awojoin olis.
1 Moos 42:10 He wastaisit händä: ei minun herran/ mutta sinun palwelias owat tullet ostaman heillens jywiä.
1 Moos 42:11 Me olemma caicki yhden miehen pojat/ me olemma wagat/ eikä sinun palwelias ole ikänäns ollet wacojat.
1 Moos 42:12 Hän sanoi heille: eisuingan/ mutta te oletta tullet cadzoman custa maa awojoin olis.
1 Moos 42:13 He sanoit: me sinun palwelias olemma caxitoistakymmendä weljestä/ yhden miehen pojat Canaan maalda/ nuorin on nyt meidän Isämme tykönä/ mutta yxi ei ole sillen eleillä.
1 Moos 42:14 Joseph sanoi heille: sepä se on cuin minä olen teille puhunut/ sanoden/ wacojat te oletta.
1 Moos 42:15 Sijnä teitä pitä coeteldaman. Nijn totta cuin Pharao elä/ ei teidän pidä tääldä pääsemän/ jollei teidän nuorin weljen tule tänne.
1 Moos 42:16 Lähettäkät yxi teistän joca tuo teidän weljen tänne/ mutta teidän pitä fangina oleman/ nijn teidän puhen coetellan/ jos teisä totuus on/ mutta jollei/ nijn totta cuin Pharao elä/ te oletta wacojat.
1 Moos 42:17 Nijn hän pani heidän kijnni colmexi päiwäxi.
1 Moos 42:18 JA colmandena päiwänä sanoi Joseph heille: jos te tahdotta elä/ nijn tehkät näin/ sillä minä pelkän Jumalata.
1 Moos 42:19 Jos te oletta wagat/ nijn andacat yxi teidän weljistän olla sidottuna fangeuxes/ mutta mengät te ja wiekät cotia/ mitä te ostanet oletta nälkä wastan.
1 Moos 42:20 Ja tuocat teidän nuorin weljen minun tygöni/ nijn minä uscon teidän sanan/ ettet te cuolis. Ja he teit nijn.
1 Moos 42:21 Mutta he sanoit keskenäns: tämän me olem ansainnet meidän ricoxellam weljem wastan: sillä me näim hänen ahdistuxens/ cosca hän rucoili meitä/ ja en me händä cuullet/ sentähden olem me

tähän murheseen joutunet.
1 Moos 42:22 Ruben wastais heitä/ sanoden: engö minä puhunut teille? sanoden: älkät tehkö wääryttä nuorucaiselle/ ja ette tahtonet cuulla? Ja nyt hänen werens meildä waaditan.
1 Moos 42:23 Waan ei he tiennet Josephin sitä ymmärtäwän: sillä hän puhui heille tulkin cautta.
1 Moos 42:24 Ja hän käänsi idzens heistä/ ja itki. Cosca hän jällens käänsi heidän puolens ja puhutteli heitä/ otti hän Simeonin heildä/ ja sidoi hänen heidän nähtens.
1 Moos 42:25 Ja käski heidän säckins täytettä jywillä/ ja annetta heidän rahans jällens idzecungin omaan säckijns/ ja annetta heille ewästä matcalle. Ja heille tehtin nijn.
1 Moos 42:26 Ja he panit caluns Aseins päälle ja läxit sieldä.
1 Moos 42:27 Cosca yxi heistä awais säckins/ syöttäxens Asians syötinsialla/ ja äckäis rahans säckins suusa.
1 Moos 42:28 Ja sanoi weljillens: minulle on annettu minun rahan jällens/ cadzo/ se on minun säkisäni. Nijn heidän sydämens wawahdui/ ja hämmästyit keskenäns/ sanoden: mixi on Jumala meille näin tehnyt?
1 Moos 42:29 COsca he cotia jouduit Jacobin heidän Isäns tygö Canaan maalle/ ilmoitit he hänelle caicki/ mitä heille tapahtunut oli sanoden:
1 Moos 42:30 Se mies/ sen maan herra puhui cowast meidän tygöm/ ja piti meitä maan wacojana.
1 Moos 42:31 Ja me wastaisim händä: me olem wagat/ ja em ole ikänäns ollet wacojat.
1 Moos 42:32 Me olemma caxitoistakymmendä weljestä meidän Isäm poica/ yxi ei ole sillen eleis/ ja nuorin on wielä Isäm tykönä Canaan maalla.
1 Moos 42:33 Sanoi maan herra meille: sijtä minä tunnen jos te oletta wagat/ yxi teidän weljistän jättäkät minun tygöni/ ja ottacat teidän taloin tarwe/ ja mengät pois.
1 Moos 42:34 Ja tuocat teidän nuorin weljen tänne minun tygöni/ nijn minä ymmärrän ettet te ole wacojat/ waan wagat/ nijn annan minä myös teidän weljen jällens/ ja saatte tehdä teidän parastan täsä maacunnasa.
1 Moos 42:35 Ja cosca he tyhjänsit heidän säckejäns/ löysi idzecukin rahakääröns säkistäns/ ja cuin he näit heidän rahakääröns/ hämmästyit he Isäns cansa.
1 Moos 42:36 NIin sanoi Jacob heidän Isäns: te oletta saattanet minun lapsitomaxi/ Joseph ei ole eläwisä/ jo on myös Simeon pois/ ja BenJaminin tahdotta te wielä wiedä pois/ minun cohtani nämät caicki tapahtuwat.
1 Moos 42:37 Ruben wastais Isällens/ sanoden: jollen minä händä jällens sinulle cotia tuo/ nijn tapa molemmat minun poicani/ ainoastans anna händä minun halduni/ minä hänen sinulle jällens cotia tuon.
1 Moos 42:38 Hän sanoi: ei minun poican pidä menemän teidän cansan: sillä hänen weljens on cuollut/ ja hän on jäänyt yxin/ ja jos hänelle tapahduis jotakin paha tiellä/ jota te waellatte/ nijn te saatatte minun

harmat carwani murhella hautaan.

Vers. 15. Nijn totta cuin Pharao elä.) Nijn on ollut Epyptiläisten tapa wanno/ nijncuin Hebrerit owat wannonet: nijn totta cuin HERra elä. Tämän tawan on Joseph pitänyt/ ettei hän olis tuttu hänen weljildäns.

XLIII. Lucu.

JAcob lähettä heidän taas sinne BenJaminin cansa/ v. 1.
ja lahjoja maacunnan parhast hedelmäst/ v. 11.
cosca he sinne joutuwat/ käske Joseph wiedä heitä sisälle/ ja walmista heille atrian/ v. 16.
he pelkäwät ja puhdistawat idzens huonenhaldian edes/ sijtä rahast cuin he löysit säkeistäns/ v. 18.
ja walmistawat lahjoja/ v. 25.
Joseph otta sisälle tulduans heidän ja heidän lahjans ystäwälisest wastan/ v. 27.
cuin hän näke BenJaminin/ mene hän erinäns ja itke/ v. 29.
ja tule taas rualle heidän cansas/ v. 31.

1 Moos 43:1 MUtta callis aica ahdisti maata.
1 Moos 43:2 Ja cosca he lopit syödä ne jywät cuin he Egyptist tuonet olit/ sanoi heidän Isäns Jacob heille: mengät jällens sinne/ ja ostacat meille jotakin elatusta.
1 Moos 43:3 Nijn wastais händä Juda/ sanoden: se mies haastoi meitä sangen cowin/ ja sanoi: ei pidä teidän näkemän minun caswojani/ jollei teidän weljen ole teidän cansan.
1 Moos 43:4 Jos sijs sinä nyt lähetät meidän weljem meidän cansam/ nijn me menem ja ostam sinulle elatusta.
1 Moos 43:5 Waan jolles händä lähetä meidän cansam/ nijn en mekän mene/ sillä se mies sanoi meille: ei teidän pidä näkemän minun caswojani/ jollei teidän weljen ole teidän cansan.
1 Moos 43:6 Israel sanoi: mixi te teitte minua wastan nijn pahoin/ että te sanoitta sille miehelle teillän wielä olewan weljen.
1 Moos 43:7 He wastaisit: se mies kysyi meistä nijn wisust/ ja meidän sugustam/ sanoden: wieläkö teidän Isän elä? nijn me wastaisim hänelle cuin hän kysyi. Mistä me tiesim hänen sanowan: tuocat weljen tänne?
1 Moos 43:8 NIin sanoi Juda Israelille hänen Isällens: lähetä nuorucainen minun cansani/ nijn me hangidzem ja lähdem matcan/ että me eläisim ja em cuolis/ sekä me että sinä ja meidän lapsem.
1 Moos 43:9 Minä tacan hänen/ caipa händä minun käsistäni/ jollen minä tuo händä jällens sinun tygös/ ja

pane händä sinun etees/ nijn minä olen wicapää sinun edesäs caickena minun elinaicanani.
1 Moos 43:10 Sillä jollei meillä olis ollut wijwytystä/ totisest me olisim jo caxikerta tullet jällens.
1 Moos 43:11 Nijn sanoi Israel heidän Isäns heille: jos cummingin nijn pitä oleman/ tehkät sijs nijn/ ja ottacat maan parhaista hedelmistä teidän säckein/ ja wiekät sille miehelle lahjoja/ jotakin Balsamita ja hunajata/ ja callita juuria/ ja Mirrhamita ja Dadelita ja Mandelia.
1 Moos 43:12 Ottacat myös toinen raha teidän myötän/ ja se raha jonga te toitte jällens säckein suusa/ wiekät myötän/ taita olla että se on epähuomiost tapahtunut.
1 Moos 43:13 Ottacat myös teidän weljen ja hangitcat/ ja mengät jällens sen miehen tygö.
1 Moos 43:14 Jumala Caickiwaldias andacon teidän löytä laupiuden sen miehen edes/ että hän päästäis jällens teille toisen teidän weljen/ ja tämän BenJaminin. Mutta minun täyty olla nijncuin se/ jonga lapset owat temmatut peräti pois.
1 Moos 43:15 NIin otit he nämät lahjat/ ja caxi sen werta raha myötäns/ ja BenJaminin: walmistit idzens ja menit Egyptijn/ ja tulit Josephin eteen.
1 Moos 43:16 Ja cuin Joseph näki BenJaminin heidän cansans sanoi hän huonens haldialle: wie nämät miehet huoneseen/ ja tee teurasta ja walmista: sillä heidän pitä minun cansan päiwälist syömän.
1 Moos 43:17 Ja se mies teki nijncuin Joseph oli hänelle käskenyt/ ja wei miehet Josephin huoneseen.
1 Moos 43:18 JA he pelkäisit että he wietin Josephin huoneseen/ ja sanoit: me wiedän tänne sen rahan tähden jonga me löysim meidän säkeistäm/ että hän soimais meitä/ ja saattais meitä oikeuden ala/ ja ottais meitä orjaxens/ ja meidän Asim.
1 Moos 43:19 Sentähden he menit Josephin huonenhaldian tygö/ ja puhuttelit händä huonen owen edes/ ja sanoit:
1 Moos 43:20 Minun herran/ me olimme ennen tänne tullet ostaman jywiä/
1 Moos 43:21 Ja cosca me tulimme syötin sialle/ ja awaisim meidän säckim/ cadzo/ nijn oli idzecungin raha hänen säckins suusa täydellä painolla/ sentähden olem me ne jällens myötäm tuonet.
1 Moos 43:22 Olemma myös toisen rahan myötäm tuonet/ ostaxem jywiä. Waan en me sitä tiedä/ cuca on pannut jällens meidän raham meidän säckijm.
1 Moos 43:23 Mutta hän sanoi: olcat hywäs turwas/ älkät peljätkö/ teidän Jumalan ja teidän Isän Jumala/ on teille tawaran andanut teidän säckijn/ teidän rahan olen minä saanut.
1 Moos 43:24 Ja hän toi Simeonin heidän tygöns. Ja wei heidän Josephin huoneseen/ andoi heille wettä pestä heidän jalcojans/ ja andoi ruoca heidän Aseillens.
1 Moos 43:25 Mutta he walmistit lahjojans/ sijhenasti cuin Joseph tuli päiwäliselle: sillä he olit cuullet että

heidän piti siellä syömän.
1 Moos 43:26 COsca Joseph tuli huoneseen/ cannoit he lahjoja huoneseen hänelle heiden käsisäns/ ja cumarsit heitäns maahan hänen eteens.
1 Moos 43:27 Ja hän terwetti heitä rackast/ ja sanoi: ongo teidän wanha Isän rauhas/ josta te minulle sanoitte? wieläkö hän elä.
1 Moos 43:28 He wastaisit: meidän Isän sinun palwelias on rauhas/ ja elä wielä/ ja he maahan langeisit ja cumarsit händä.
1 Moos 43:29 Nijn hän nosti silmäns/ ja näki weljens BenJaminin/ hänen äitins pojan/ ja sanoi: ongo tämä teidän nuorin weljen/ josta te sanoitte minulle? ja sanoi wielä:
1 Moos 43:30 Jumala olcon sinulle armollinen minun poican. Ja Joseph kijruhti: sillä hänen sydämens paloi hänen weljens päälle/ ja edzei sia itkexens/ ja meni Camarijns/ ja itki siellä.
1 Moos 43:31 Ja cuin hän oli pesnyt caswons/ tuli hän ulos ja pidätti idzens/ ja sanoi: tuocat leipä.
1 Moos 43:32 Ja pandin erinäns henälle/ ja erinäns heille/ nijn myös Egyptiläisille/ jotca hänen cansans atrioidzit/ erinäns: sillä Egyptiläiset ei saa syödä Hebrerein cansa/ sillä se on Egyptiläisille cauhistus.
1 Moos 43:33 Ja he istutettin hänen cohdallens/ esicoinen hänen esicoisudens jälken/ ja nuorin nuorudens jälken/ sitä he ihmettelit keskenäns.
1 Moos 43:34 Ja heille cannettin ruoca hänen pöydäldäns/ mutta BenJaminille wijsi kerta enä cuin muille. Ja he joit ja juowuit hänen cansans.

Vers. 11. Mirrhamita/ Dadelita ja Mandelia) näiden hedelmäin nimet owat wielä nyt tundemattomat Judalaistengin seas.

XLIV. Lucu.

JOseph käske täyttä heidän säckins jywillä/ ja panna myös heidän rahans säckein/ ja hänen hopiamaljans päälimmäisexi BenJaminin säckijn/ v. 1.
cosca he olit mennet pois/ anda hän aja heitä taca/ ja soimata warcaxi v. 4.
he puhdistawat idzens ahkerast/ v. 7.
cosca malja löytän BenJaminin säkistä/ palajawat he Caupungijn ja langewat maahan Josephin eteen/ v. 12.
Juda juttele caiken asian/ ja cuinga hän oli taannut BenJaminin/ v. 16.
taridze idzens orjaxi hänen edestäns/ v. 33.

1 Moos 44:1 JA Joseph käski hänen huonens haldiata/ sanoden: täytä miesten säkit jywillä/ nijn paljo cuin he woiwat cannatta/ ja pane idzecungin raha säckins suuhun.
1 Moos 44:2 Ja minun hopiamaljan pane nuorimman säkin suuhun/ ynnä jywäin hinnan cansa. Ja hän teki nijncuin Joseph hänelle käski.
1 Moos 44:3 MUtta amulla päiwän waljetes/ päästettin miehet menemän Aseinens.
1 Moos 44:4 Ja cosca he olit lähtenet Caupungista/ eikä wielä cauwas joutunet/ sanoi Joseph huonens haldialle: nouse ja aja taca miehiä/ ja coscas heidän saat taca/ nijn sano heille: mixi te oletta hywän pahalla maxanet?
1 Moos 44:5 Eikö se ole/ josta minun herrani juo? ja jolla hän ennusta? te oletta pahoin tehnet.
1 Moos 44:6 Ja cuin hän käsitti heidän/ puhui hän nämät sanat heille.
1 Moos 44:7 He wastaisit händä: mixi minun herran sencaltaista puhu? pois se/ että sinun palwelias nijn tekis.
1 Moos 44:8 Cadzo/ rahan jonga me löysim säckeimme suusta/ olemma me jällens sinulle tuonet Canaan maalda/ cuingasta sijs me warastimme hopiata eli culda sinun herras huonesta?
1 Moos 44:9 Jonga tykö sinun palwelioistas se löytän/ hän cuolcan/ nijn tahdom me myös olla orjat minun herralleni.
1 Moos 44:10 Hän sanoi: olcon teidän sanan jälken/ jonga tykö se löytän/ hän olcan minun orjan/ mutta te oletta wapat.
1 Moos 44:11 Ja he laskit kijrust idzecukin säckins maahan/ ja jocainen awais säckins.
1 Moos 44:12 Ja hän edzei ruweten wanhimmast/ nijn nuorimban asti/ ja hopiamalja löyttin BenJaminin säkistä.
1 Moos 44:13 NIin he rewäisit waattens/ ja idzecukin pani cuormans Asin päälle/ ja palaisit Caupungijn.
1 Moos 44:14 Ja Juda meni weljinens Josephin huoneseen (sillä hän oli wielä silloin siellä) ja he langeisit maahan hänen eteens.
1 Moos 44:15 Joseph sanoi heille: cuinga te tohdeitte sen tehdä? ettäkö te tiedä/ että sencaltainen mies cuin minä olen/ on tietäjä.
1 Moos 44:16 Ja Juda sanoi: mitä me wastamme minun herralleni? taicka mitä me puhumme? taicka millä me taidam idzem puhdista? Jumala on löytänyt sinun palweliais wääryden/ cadzo/ me olem meidän herram orjat/ sekä me/ että se jolda malja löyttin.
1 Moos 44:17 Mutta hän sanoi: pois se/ että minä nijn tekisin/ sen miehen/ jolda malja on löytty/ pitä oleman minun orjan/ mutta mengät te rauhas Isänne tygö.

1 Moos 44:18 NIin Juda astui hänen tygöns/ ja sanoi: minun herran/ suo nyt sinun palwelias puhua yxi sana minun herrani corwisa/ ja älkön julmistuco sinun wihas sinun palwelias päälle/ sillä sinä olet nijncuin Pharao.
1 Moos 44:19 Minun herran kysyi hänen palwelioillens/ sanoden: ongo teillä Isä taicka welje.
1 Moos 44:20 Nijn me wastaisimme: meillä on wanha Isä ja nuorucainen/ syndynyt hänen wanhalla ijälläns/ jonga weli on cuollut/ ja hän on yxinäns jäänyt hänen äitistäns/ ja hänen Isäns pitä hänen rackana.
1 Moos 44:21 Nijn sinä sanoit palwelioilles: tuocat händä tänne minun tygöni/ ja minä hänelle hywä teen.
1 Moos 44:22 Mutta me wastaisim minun herralleni: ei taida nuorucainen tulla pois Isäns tykö/ jos hän jättäis Isäns/ nijn hän cuolis.
1 Moos 44:23 Nijn sinä sanoit palwelioilles: jollei teidän nuorin weljen tule teidän cansan/ nijn ei teidän pidä enä minun caswojani näkemän.
1 Moos 44:24 Ja cosca me menim sinun palwelias minun Isäni tygö/ ja ilmoitim hänelle minun herrani sanat.
1 Moos 44:25 Nijn sanoi meidän Isäm: mengät jällens pois ja ostacat meille jotakin elatusta.
1 Moos 44:26 Mutta me sanoim: en me tohdi sinne mennä/ waan jos meidän nuorin weljem on meidän cansam/ nijn me menem: sillä en me saa nähdä sen miehen caswoja/ jollei meidän nuorin weljem ole meidän cansam.
1 Moos 44:27 Nijn sinun palwelias minun Isän sanoi meille: te tiedätte/ että minun emändäni synnytti minulle caxi.
1 Moos 44:28 Ja se toinen läxi minun tyköni/ josta sanottin/ että hän on cuoliaxi reweldy/ ja en ole minä händä wielä sijtte nähnyt.
1 Moos 44:29 Jos te tämän myös minulda wiette pois/ ja hänelle tapahtuis jotakin paha/ nijn te saattaisit minun harmat carwani murhella hautaan?
1 Moos 44:30 Jos minä nyt tulisin sinun palwelias minun Isäni tygö/ ja ei olis nuorucainen meidän cansam (hänen hengens rippu tämän hengesä)
1 Moos 44:31 Nijn tapahduis/ cosca hän näkis/ ettei nuorucainen cansa olis/ että hän cuolis/ nijn me sinun palwelias saattaisim meidän Isäm sinun palwelias harmat carwat murhella hautaan.
1 Moos 44:32 Sillä minä sinun palwelias olen taannut nuorucaisen minun Isäni edes/ sanoden: jollen minä händä tuo jällens sinun tygös/ nijn minä senedestä caiken minun elinaicani olen wicapää kärsimän.
1 Moos 44:33 Ja nyt sijs jääkän sinun palwelias/ nuorucaisen edest minun herralleni orjaxi/ waan nuorucainen mengän weljeins cansa.
1 Moos 44:34 Sillä cuinga minä taidan mennä minun Isäni tygö/ jollei nuorucainen olis minun cansani? etten minä näkis sitä surkeutta johon minun Isän joutu.

Vers. 5. Jolla hän ennusta) Tätä sano huonenhaldia/ ei että Joseph piti sencaltaisia taicauxia: waan ettei he wielä ymmärräis händä Hebrerixi/ ennencuin aica oli/ että hän tahdoi idzens ilmoitta.

XLV. Lucu.

JOseph ilmoitta idzens weljillens/ v. 1.
käske heidän mennä cotia/ ja tuoda Isäns cansans hänen tygöns/ v. 9.
cosca Pharao sen cuule/ käske hän lähettä Josephin waunuja hänen Isäns perän/ tuoman händä coco huonens cansa hänen tygöns Egyptijn/ v. 16.
Joseph teke nijn/ lahjoitta hänen weljens/ lähettä Isällens lahjoja/ ja anda heidän mennä/ v. 21.
Joiden cotia tuldua/ saa Jacob cuulla Josephin eläwän/ ja hänen hengens tule eläwäxi jällens/ v. 25.

1 Moos 45:1 NIin ei Joseph woinut idzens sillen pidättä caickein nijden edes/ jotca hänen tykönäns seisoit/ ja hän huusi: mengät ulos caicki minun tyköni/ ja ei yxikän seisonut hänen tykönäns/ cosca Joseph idzens ilmoitti weljeins edes.
1 Moos 45:2 Ja hän itki corkialla änellä/ nijn että Egyptiläiset ja Pharaon perhe sen cuulit.
1 Moos 45:3 Ja Joseph sanoi weljillens: minä olen Joseph. Wieläkö minun Isän elä? mutta ei hänen weljens taitanet händä wastata: sillä he olit nijn hämmästynet hänen caswoins edes.
1 Moos 45:4 Nijn sanoi Joseph weljillens: tulcat sijs minun tygöni. Ja he tulit. Ja hän sanoi: minä olen Joseph teidän weljen/ jonga te myitte Egyptijn.
1 Moos 45:5 Ja älkät surulliset olco/ ja älkät ajatelco minua sentähden wihaisexi/ että te oletta minun tänne myynet: sillä teidän hengen elatuxen tähden on Jumala minun teidän edellän tänne lähettänyt.
1 Moos 45:6 Caxi nälkäwuotta on jo ollut täsä maasa/ ja wielä nyt on wijsi wuotta nijn ettei kynnetä eikä nijtetä
1 Moos 45:7 Mutta Jumala on minun lähettänyt teidän edellän/ tallella pitämän teitä maan päällä/ ja elättämän teitä suuren ihmen cautta.
1 Moos 45:8 Ja nyt et te ole minua tänne lähettänet/ waan Jumala/ joca myös minun asetti Isäxi Pharaolle/ ja herraxi caiken hänen huonens päälle/ ja coco Egyptin maan Esimiehexi.
1 Moos 45:9 Riendäkät ja mengät minun Isäni tygö/ ja sanocat hänelle: näin sano sinun poicas Joseph: Jumala on minun asettanut coco Egyptin maan herraxi/ tule minun tygöni/ ja älä wijwyttele.
1 Moos 45:10 Ja sinä olet asuwa Gosenis/ ja olet olewa juuri läsnä minua/ sinä ja sinun lapses ja sinun

lastes lapset/ sinun carjas pienet ja suuret/ ja caicki mitä sinulla on.
1 Moos 45:11 Siellä minä elätän sinua/ wielä on wijsi nälkäwuotta/ ettet sinä ja sinun huones/ ja caicki cuin sinulla on/ huckuis.
1 Moos 45:12 Ja cadzo/ teidän silmän näkewät/ ja minun weljeni BenJaminin silmät/ että minä puhun teidän cansan suusta suuhun.
1 Moos 45:13 Ja ilmoittacat minun Isälleni caicki minun cunniani Egyptis/ ja caicki mitä te nähnet oletta. Riendäkät sijs ja tuocat minun Isäni tänne.
1 Moos 45:14 Ja hän halais weljens BenJaminit caulast/ ja itki/ ja BenJamin myös itki hänen caulasans.
1 Moos 45:15 Ja hän andoi suuta caikille weljillens/ ja itki heidän tähtens/ ja sijtte puhuit hänen weljens hänen cansans.
1 Moos 45:16 COsca se sanoma cuului Pharaon huoneseen/ nimittäin/ että Josephin weljet tullet olit/ oli se hywä Pharaon mielestä/ ja caickein hänen palweliains.
1 Moos 45:17 Ja Pharao sanoi Josephille: sano weljilles/ tehkätte nijn/ sälyttäkät teidän juhtain päälle/ ja mengät matcan/ ja cuin te tuletta Canaan maalle:
1 Moos 45:18 Nijn ottacat teidän Isän ja perhen/ ja tulcat minun tygöni/ minä annan teille Egyptin maan hywyden/ ja te syötte maan ytymen.
1 Moos 45:19 Ja käske heitä: tehkät nijn/ ottacat teillen waunut Egyptin maalda teidän lapsillen/ ja emännillen/ ja ottacat teidän Isän ja tulcat.
1 Moos 45:20 Älkät myös sureco teidän taloin cappalistan: sillä caicki Egyptin maan hywyyys pitä teidän oleman.
1 Moos 45:21 Ja Israelin lapset teit nijn/ ja Joseph andoi heille waunut Pharaon käskyn jälken/ ja andoi myös heille ewän matcalle.
1 Moos 45:22 Ja andoi heille caikille idzecullekin juhlawaattet/ mutta BenJaminille andoi hän colmesata hopiapenningi/ ja wijdet juhlawaattet.
1 Moos 45:23 Mutta Isällens lähetti hän kymmenen Asia sälytettyä Egyptin hywydellä/ ja kymmenen Asintamma/ cannattaden jywiä ja leipä ja ewästä Isällens matcalle.
1 Moos 45:24 Nijn hän lähetti weljens matcan/ ja sanoi heille: älkät rijdelkö tiellä.
1 Moos 45:25 NIin he läxit Egyptist/ ja tulit Canaan maalle Isäns Jacobin tygö.
1 Moos 45:26 Ja ilmoitit hänelle/ sanoden: wielä Joseph elä/ ja on coco Egyptin maan herra/ mutta hänen sydämens ajatteli paljo toisin: sillä ei hän usconut heitä.
1 Moos 45:27 Nijn he sanoit hänelle caicki Josephin sanat/ cuin hän heille puhunut oli. Ja cuin hän näki

waunut/ jotca Joseph oli lähettänyt händä tuoman/ nijn Jacobin heidän Isäns hengi wircois.
1 Moos 45:28 Ja Israel sanoi: nyt minulla kyllä on/ että minun poican Joseph wielä elä/ minä menen händä cadzoman ennencuin minä cuolen.

Vers. 8. Et te ole minua lähettänet/ waan Jumala)/ Ei tästä seura/ että Jumala on kehoittanut Josephin weljet/ eli mielistynyt/ että heidän piti tekemän sen coiranparin/ ja myymän hänen Egyptijn: waan he owat sen idzestäns tehnet. Mutta Jumala on cadzonut edemmä sen cansa/ ja käändänyt sen hänelle ja heille hywäxi. Nijncuin Joseph sano/ cap. $ 50:20 te ajattelitte paha minua wastan/ mutta Jumala on sen käändänyt hywäxi Sentähden myös luetan Jumalan tegoxi Josephin lähettämys Egyptijn/ että hän coco asian hywin lopetti.
v. 20. älkät sureco teidän taloin cappalistan) se on/ mitä et te taida myydä sen callin ajan tähden/ jättäkät sinne.

XLVI. Lucu.

JAcob lähte saatuinens Egyptijn/ ja tule BerSabaan/ siellä ilmoitta HERra idzens/ ja käske hänen wapast matcusta/ lupa olla hänen cansans/ ja taas aicanans johdatta Egyptist/ v. 1.
mene BerSabast hänen lastens ja lastens lasten cansa Egyptijn/ v. 5.
idze seidzemendenäkymmendenä/ v. 27.
Joseph otta hänen ilolla wastan/ v. 28.
neuwo heitä/ cuinga heidän pitä puhuman/ tulduans Cuningas Pharaon eteen/ v. 31.

1 Moos 46:1 NIin läxi Israel caiken sen cansa cuin hänellä oli. Ja cosca hän tuli BerSabaan/ uhrais hän uhria hänen isäns Isaachin Jumalalle.
1 Moos 46:2 Ja Jumala puhui yöllä nägys hänelle: Jacob/ Jacob. Hän wastais: täsä minä olen.
1 Moos 46:3 Ja hän sanoi: Minä olen Jumala/ sinun Isäs Jumala/ älä pelkä mennä Egyptijn: sillä minä teen sinun siellä suurexi Canssaxi.
1 Moos 46:4 Minä menen sinne sinun cansas/ ja minä jällens sinun sieldä johdatan. Ja Joseph laske kätens sinun silmilles.
1 Moos 46:5 Ja Jacob läxi BerSabast/ ja Israelin lapset weit Jacobin heidän Isäns/ ynnä lastens ja emändäins cansa/ waunuisa/ jotca Pharao oli heitä tuoman lähettänyt.
1 Moos 46:6 Ja he otit heidän carjans ja heidän tawarans/ jotca he olit coonnet Canaan maalla/ ja tulit

Egyptijn/ Jacob ja caicki hänen siemenens hänen cansans.
1 Moos 46:7 Hänen lapsens/ ja hänen lastens lapset hänen cansans/ hänen tyttärens ja hänen lastens tyttäret/ ja caicki hänen siemenens wei hän hänen cansans Egyptijn.
1 Moos 46:8 JA nämät owat Israelin lasten nimet jotca tulit Egyptijn: Jacob ja hänen poicans. Jacobin esicoinen Ruben.
1 Moos 46:9 Rubenin lapset: Hanoch/ Pallu/ Hezron ja Charmi.
1 Moos 46:10 Simeonin lapset: Jemuel/ Jamin/ Ohad/ Jachin/ Zohar ja Saul/ Cananean waimon poica.
1 Moos 46:11 Lewin lapset: Gerson/ Cahath ja Merari.
1 Moos 46:12 Judan lapset: Ger/ Onan/ Sela/ Perez ja Serah. Mutta Ger ja Onan cuolit Canaan maalla. Ja Perezin pojat olit: Hetzron ja Hamul.
1 Moos 46:13 Isascharin lapset: Thola/ Phuua/ Job ja Simron.
1 Moos 46:14 Sebulonin lapset: Sered/ Elon ja Jahleel.
1 Moos 46:15 Nämät owat Lean lapset/ jotca hän synnytti Jacobille Mesopotamias/ ja Dinan hänen tyttärens. Caicki hänen poicans ja tyttärens olit yhteen/ colmeneljättäkymmendä henge.
1 Moos 46:16 Gadin lapset: Ziphion/ Haggi/ Suni/ Ezbon/ Eri/ Arodi ja Areli.
1 Moos 46:17 Asserin lapset: Jemna/ Jesua/ Jesui/ Bria ja Serah heidän sisarens. Mutta Brian lapset: Heber ja Malchiel.
1 Moos 46:18 Nämät owat Silpan lapset/ jonga Laban andoi Lealle hänen tyttärellens/ ja synnytti Jacobille nämät cuusitoistakymmendä henge.
1 Moos 46:19 RAhelin Jacobin emännän lapset: Joseph ja BenJamin.
1 Moos 46:20 Ja Josephille olit syndynet Egyptis: Manasse ja Ephraim/ jotca hänelle synnytti Asnath Potipheran Onin papin tytär.
1 Moos 46:21 BenJaminin lapset: Bela/ Becher/ Asbel/ Gera/ Naaman/ Ehi/ Ros/ Mupim/ Hupim/ ja Ard.
1 Moos 46:22 Nämät owat Rahelin lapset/ jotca owat Jacobille syndynet caicki yhteen/ neliätoistakymmendä henge.
1 Moos 46:23 Danin lapset: Husim.
1 Moos 46:24 Nephtalin lapset: Jahseel/ Guni/ Jezer/ ja Sillem.
1 Moos 46:25 Nämät owat Bilhan lapset/ jonga Laban andoi hänen tyttärellens Rahelille/ ja synnytti Jacobille nämät seidzemen henge.
1 Moos 46:26 Caicki henget/ cuin tulit Jacobin cansa Egyptijn/ jotca olit tullet hänen cupeistans (paidzi Jacobin poicain emänditä) owat caicki yhteen/ cuusi seidzemettäkymmendä henge.

1 Moos 46:27 Ja Josephin pojat/ jotca hänelle olit syndynet Egyptis/ olit caxi henge. Nijn että caicki henget Jacobin huonest/ jotca tulit Egyptijn/ olit seidzemenkymmendä.
1 Moos 46:28 JA hän lähetti edellens Judan Josephin tygö/ osottaman hänelle tietä Gosenijn/ ja he tulit Gosenin maalle.
1 Moos 46:29 Nijn walmisti Joseph waununs/ ja meni Isäns Israeli wastan Gosenijn. Ja cosca hän sai nähdä hänen/ halais hän händä caulast ja itki hetken aica hänen caulasans.
1 Moos 46:30 Nijn sanoi Israel Josephille: nyt minä mielelläni cuolen/ että minä näin sinun caswos/ ja ettäs wielä elät.
1 Moos 46:31 Ja Joseph sanoi weljillens/ ja hänen Isäns huonelle: minä menen ja ilmoitan Pharaolle/ ja sanon hänelle: minun weljeni ja Isäni huone/ jotca olit Canaan maalla/ owat tullet minun tygöni.
1 Moos 46:32 Ja he owat paimenet/ sillä he owat tottunet carja caidzeman/ nijn myös heidän suuret ja pienet carjans/ ja caicki mitä heillä oli/ owat he tuonet myötäns.
1 Moos 46:33 Cosca sijs Pharao cudzu teitä ja sano: mikä teidän wircan on?
1 Moos 46:34 nijn sanocat: sinun palwelias owat tottunet carja caidzeman/ hamasta meidän nuorudestam nijn tähänasti/ sekä me että meidän Isäm/ että te saisit asua Gosenin maalla: sillä caicki paimenet owat cauhistus Egyptiläisille.

XLVII. Lucu.

JOseph ilmoitta Pharaolle Isästäns ja weljistäns/ ja asetta wijsi weljiäns hänen eteens/ v. 1.
Pharao anda heille Gosenin maan/ v. 5.
Joseph tuo Isäns Jacobin puhuman Pharaon eteen/ v. 7.
callis aica waiwa maacunda/ ja Egyptiläiset andawat Cuningalle jywistä caicki rahans/ v. 13.
carjans/ v. 15.
wainions/ ja wijmeiseld idzens/ v. 18.
paidzi pappeja/ jotca Cuningalda elätetän/ v. 22.
Joseph laitta Egyptiläiset andaman Cuningalle wijdennen osan wuodentulostans/ v. 23.
Jacob elä 17. ajastaica Egyptis/ ja coco hänen ikäns on/ sata ja seidzemenwijdettäkymmendä ajastaica/ v. 27.
ano händäns haudatta Canaan maalle/ v. 29.

1 Moos 47:1 NIin Joseph tuli ja ilmoitti Pharaolle/ ja sanoi: minun Isän ja minun weljeni/ heidän carjans/

pienet ja suuret/ ja caicki mitä heillä on/ owat tullet Canaan maalda/ ja cadzo/ he owat Gosenin maalla.
1 Moos 47:2 Ja hän otti wijsi nuorimmist weljistäns/ ja asetti Pharaon eteen.
1 Moos 47:3 Nijn Pharao sanoi hänen weljillens: mikä teidän wircan on? he wastaisit: sinun palwelias owat paimenet/ sekä me että meidän Isäm.
1 Moos 47:4 Ja sanoit wielä Pharaolle: me olem tullet asuman teidän cansan tälle maalle: sillä sinun palwelioillas ei ole laidunda heidän carjallens/ nijn cowa nälkä on Canaan maalla. Nijn suo sinun palwelias asua Gosenin maalla.
1 Moos 47:5 Nijn Pharao puhui Josephille/ sanoden: sinun Isäs ja weljes owat tullet sinun tygös.
1 Moos 47:6 Egyptin maa on aldis sinun edesäs/ aseta Isäs asuman ja weljes/ caicken parhaseen paickaan täsä maasa/ asucan Gosenin maalla. Ja jos sinä ymmärrät että heidän seasans on kelwolisia miehiä/ nijn aseta heitä minun carjani päälle.
1 Moos 47:7 JA Joseph toi Jacobin hänen Isäns sisälle/ ja asetti Pharaon eteen. Ja Jacob siunais Pharaota.
1 Moos 47:8 Nijn Pharao sanoi Jacobille: cuinga wanhas olet?
1 Moos 47:9 Jacob sanoi Pharaolle: minun radolisudeni aica on/ sata ja colmekymmendä ajastaica/ wähä ja paha on minun elämäni aica/ ja ei ulotu minun Isäini radolisuden aicaan.
1 Moos 47:10 Ja Jacob siunais Pharaota/ ja läxi hänen tyköns.
1 Moos 47:11 Nijn Joseph toimitti Isäns ja weljens asuman/ ja andoi heille asuin paican Egyptin maalla/ parhas maan paicas/ nimittäin/ Ramesexen maalla/ nijncuin Pharao oli käskenyt.
1 Moos 47:12 Ja Joseph elätti hänen Isäns/ ja hänen weljens/ ja coco hänen Isäns huonen/ toimittaden cullakin sen jälken cuin heillä lapsia oli.
1 Moos 47:13 JA ei ollut leipä caikesa maasa: sillä sangen rascas nälkä oli/ nijn että Egyptin ja Canaan maa näändyi näljän tähden.
1 Moos 47:14 Ja Joseph cocois caiken rahan cuin löyttin Egyptin ja Canaan maalda/ jywäin edestä cuin he ostit. Ja Joseph wei rahan Pharaon huoneseen.
1 Moos 47:15 Cosca raha puuttui Egyptin ja Canaan maalda/ nijn tulit caicki Egyptiläiset Josephin tygö/ sanoden: anna meille leipä/ mixis annat meidän cuolla edesäs/ että raha on puuttunut?
1 Moos 47:16 Joseph sanoi: tuocat teidän carjan/ ja minä annan teille teidän carjan edestä/ että raha on puuttunut.
1 Moos 47:17 Ja he toit heidän carjans Josephille. Ja hän andoi heille leipä/ hewoisten/ lammasten/ carjan ja Asein edest/ ja hän ruockei heitä leiwällä sen wuoden/ caicken heidän carjans edestä.
1 Moos 47:18 COsca se wuosi oli culunut/ tulit he hänen tygöns toisna wuonna/ ja sanoit hänelle: en me

taida salata meidän herraldam/ ettei ainoastans raha/ mutta myös caicki carja on meidän herrallam/ ja ei ole mitän jäänyt meidän herram edes/ paidzi meidän ruumistan ja meidän peldoam.
1 Moos 47:19 Mixis annat meidän cuolla/ ja meidän peldom tulla kylmille? osta meitä ja meidäm maam leiwän edest/ ja me sekä meidän maan tulem Pharaon omaxi/ ja anna siemenitä/ että me eläisim ja emme cuolis/ ja ei maa tulis kylmille.
1 Moos 47:20 Nijn Joseph osti coco Egyptin maan Pharaolle: sillä Egyptiläiset myit idzecukin heidän peldons/ että nälkä heitä nijn cowin ahdisti. Ja maa tuli Pharaon omaxi.
1 Moos 47:21 Ja hän jacoi Canssan Caupungeihin/ yhdestä Egyptin ärestä nijn toiseen.
1 Moos 47:22 Paidzi pappein peldo/ jota ei hän ostanut: sillä se oli säätty Pharaolda/ että papit söisit sen nimitetyn osan/ cuin hän heille andoi/ sentähden ei heidän tarwittu myymän heidän maatans.
1 Moos 47:23 NIin Joseph sanoi Canssalle: cadzo/ minä olen ostanut tänäpän teidän ja teidän maan Pharaolle: cadzo/ täsä on teille siemenet/ kylwäkät teidän maan.
1 Moos 47:24 Ja teidän pitä andaman tulosta wijdennen osan Pharaolle/ mutta neljä osa pitä oleman teille pellon siemenexi/ ja teille rawinnoxi/ ja nijlle jotca owat teidän huonesan/ ja ruaxi teidän lapsillen.
1 Moos 47:25 Nijn he sanoit: anna ainoastans meidän elä/ ja löytä armo sinun meidän herram edes/ ja me tahdom olla Pharaon orjat.
1 Moos 47:26 Ja Joseph teki määrän coco Egyptin maalle/ haman tähän päiwän asti/ että Pharaolle piti annettam wijdes osa/ paidzi pappein maata/ se ei tullut Pharaon omaxi.
1 Moos 47:27 NIin Israel asui Egyptis Gosenin maalla/ ja omisti sen ja he caswoit ja suurest lisännyit.
1 Moos 47:28 Ja Jacob eli Egyptin maalla/ seidzementoistakymmendä ajastaica/ ja coco hänen ikäns oli/ sata ja seidzemenwijdettäkymmendä ajastaica.
1 Moos 47:29 JA cosca Israelin päiwät jouduit cuolla/ cudzui hän poicans Josephin/ ja sanoi hänelle: jos minä olen löytänyt armon sinun edesäs/ nijn laske nyt kätes minun cupeni ala/ ettäs tekisit laupiuden ja totuuden minun cansani/ ettes hautais minua Egyptijn.
1 Moos 47:30 Mutta minä tahdon maata minun Isäini tykönä/ ja sinun pitä wiemän minua Egyptist/ ja hautaman minua heidän hautaans. Ja hän sanoi: minä teen sinun sanas jälken.
1 Moos 47:31 Hän sanoi: wanno minulle. Ja hän wannoi hänelle. Ja Israel callisti idzens päänalaiselle.

Vers. 31. Ja Israel callisti idzens päänalaiselle) Hän macais sairasna wuotesa/ cuitengin nosti hän idzens/ callisti päänalaiselle/ ja rucoili/ sillä wälillä wannoi Joseph walan. LXX. tulkitziat owat sen nijn tulkinnet: Ja hän rucoili hänen walticans päätä. Joidenga tulkitus on sitte pidetty Epist. $ ad $ Hebr: $ 11.21. ja sijtä se

on tullut/ että Hebrerit cudzuwat yhdellä nimellä/ waltican ja wuoten: Mittah $ ja Matteh $: cumarda ja rucoilla.

XLVIII. Lucu.

JAcob tule sairaxi/ ja hänen poicans Joseph silmä händä/ v. 1.
Jacob teke Josephin pojat Manassen ja Ephraimin hänen lapsixens ja perilisixens/ omain poicains cansa/ v. 5.
cosca hän siuna heitä/ tahto Joseph paneman Jacobin oikian kätens esicoisen Manassen päälle/ v. 8.
mutta Israel käändä sen toisin/ ja pane Ephraimin Manassen edellä/ ja siuna heitä/ v. 14.
anda Josephille cappalen maata/ päälle weljesten jaon/ v. 11.

1 Moos 48:1 SIitte sanottin Josephille: cadzo/ sinun Isäs sairasta. Ja hän otti molemmat hänen poicans hänen cansans/ Manassen ja Ephraimin.
1 Moos 48:2 Nijn Jacobille ilmoitettin/ sanoden: cadzo/ sinun poicas Joseph tule sinun tygös. Ja Israel wahwisti idzens ja istui wuotesa.
1 Moos 48:3 Ja Jacob sanoi Josephille: Jumala Caickiwaldias näyi minulle Luzis Canaan maalla/ ja siunais minua.
1 Moos 48:4 Ja sanoi minulle: cadzo/ minä annan sinun caswa ja lisändyä/ ja teen sinun paljoxi Canssaxi/ ja annan myös tämän maan sinun siemenelles sinun jälkes/ ijancaickisexi perimisexi.
1 Moos 48:5 Nyt sijs ne caxi sinun poicas Ephraim ja Manasse/ jotca sinulle owat syndynet Egyptis/ ennencuin minä tulin tänne sinun tygös/ owat minun/ nijncuin Ruben ja Simeon.
1 Moos 48:6 Mutta sinun lapses/ jotcas sijtät nijden jälken/ pitä oleman sinun/ ja pitä nimitettämän heidän weljeins nimellä/ heidän perimisesäns.
1 Moos 48:7 Ja cosca minä tulin Mesopotamiast/ cuoli minulda Rahel Canaan maalla tiellä/ cosca wielä cappale matca oli Ephrathaan/ ja minä hautaisin hänen siellä Ephrathan tiellä/ joca nyt cudzutan BethLehem.
1 Moos 48:8 JA Israel näki Josephin pojat/ ja sanoi: cutca nämät owat?
1 Moos 48:9 Ja Joseph wastais hänen Isällens: ne owat minun poican/ jotca Jumala on minulle täällä andanut. Ja hän sanoi: tuos heitä minun tygöni/ siunataxeni heitä.
1 Moos 48:10 Sillä Israelin silmät olit pimiät wanhudesta/ eikä tainnut hywin nähdä. Ja hän wei heidän hänen tygöns. Ja hän andoi suuta heidän/ ja otti heitä sylijns.
1 Moos 48:11 Ja Israel sanoi Josephille: cadzo/ minä olen nähnyt sinun caswos/ jota en minä olis ajattellut/

ja cadzo/ Jumala on andanut minun myös nähdä sinun siemenes.
1 Moos 48:12 Ja Joseph otti heidän pois hänen sylistäns/ ja cumarsi idzens maahan hänen caswoins eteen.
1 Moos 48:13 Nijn Joseph otti heidän molemmat/ Ephraimin oikian käteens/ jonga hän asetti Israelin wasemmalle kädelle/ ja Manassen hänen wasemban käteens/ Israelin oikialle kädelle/ ja wei heidän hänen tygöns.
1 Moos 48:14 Nijn Israel ojensi oikian kätens/ ja laski Ephraimin pään päälle/ joca oli nuorembi/ mutta hänen wasemman kätens Manassen pään päälle/ ja muutti tiettäwäst hänen kätens/ waicka Manasse oli esicoinen.
1 Moos 48:15 Ja hän siunais Josephita/ ja sanoi: Jumala/ jonga caswon edes minun Isäni/ Abraham ja Isaac waeldanet owat/ Jumala/ joca minun rawinnut on minun elinaicanan tähän päiwän asti.
1 Moos 48:16 Engeli joca minun pelastanut on caikesta pahasta/ hän siunatcon näitä nuorucaisia/ että he nimitettäisin minun ja minun Isäini/ Abrahamin ja Isaachin nimellä/ että he caswaisit ja lisändyisit maan päällä.
1 Moos 48:17 MUtta cosca Joseph näki Isäns laskewan oikian kätens Ephraimin pään päälle/ otti hän sen pahaxi/ ja rupeis Isäns käteen/ sijrtäxens Ephraimin pään pääldä/ Manassen pään päälle.
1 Moos 48:18 Ja sanoi hänelle: ei nijn minun Isän/ tämä on esicoinen/ laske oikia kätes hänen pääns päälle.
1 Moos 48:19 Mutta hänen Isäns kielsi sen/ ja sanoi: minä tiedän kyllä minun poican/ minä tiedän/ tämä myös tule suurexi Canssaxi/ mutta cuitengin hänen nuorembi weljens tule suuremmaxi cuin hän/ ja hänen siemenens tule suurexi Canssaxi.
1 Moos 48:20 Nijn hän siunais heitä sinä päiwänä/ sanoden: joca tahto jongun siunata Israelis/ nijn sanocan näin: Jumala tehkön sinun nijncuin Ephraimin ja Manassen. Ja nijn asetti hän Ephraimin Manassen edelle.
1 Moos 48:21 JA Israel sanoi Josephille: cadzo/ minä cuolen/ ja Jumala on teidän cansan/ ja wie teitä jällens teidän Isäin maalle.
1 Moos 48:22 Minä olen myös andanut sinulle osan maata/ päälle sinun weljeis osan/ jonga minä miecallani ja joudzellani Amorrerein käsistä ottanut olen.

Vers. 16. Engeli) Tämä Engeli on Jumalan poica/ jonga Malachias cudzu cap. $ 3. lijton Englixi.
v. 22. Osan) cudzutan Hebrean kielellä Sichem/ ja sen Caupungin hän täsä ymmärtä/ supra $ cap. $ 34:27.

XLIX. Lucu.

JAcob cudzu muut poicans/ siuna heitä/ ja ilmoitta mitä heidän lapsillens ajan cululla tapahtu/ v. 1.
erinomaisest/ ettei waldica oteta pois Judalda/ sijhenasti että Sangar Christus tule/ jonga tygö caicki Canssa cocondu/ v. 10.
käske heidän haudata hänens Canaan maalle/ Isäins tygö. v. 29.
loppu ja cootan Canssans tygö/ v. 33.

1 Moos 49:1 NIin cudzui Jacob hänen poicans/ ja sanoi: cootcat teitän/ ja minä ilmoitan teille mitä teille tapahtu tulewaisilla aigoilla.
1 Moos 49:2 Tulcat cocoon ja cuulcat te Jacobin lapset/ cuulcat teidän Isän Israeli.
1 Moos 49:3 RUben minun esicoisen/ minun woiman ja wäkewyden alcu/ ylimmäinen cunnias/ ja ylimmäinen wallas.
1 Moos 49:4 Hän juoxe ulos äkist nijncuin wesi/ ei sinun pidä oleman ylimmäisen: sillä sinä astuit Isäs wuoteseen/ jollas saastutit minun wuoteni.
1 Moos 49:5 SImeonilla ja Lewillä/ weljexillä owat murha aset. Ei minun sielun pidä tuleman heidän neuwoons/ ja minun cunniani heidän seuracundaans:
1 Moos 49:6 sillä heidän kiucusans owat he miehen murhannet/ ja heidän ylpeydesäns turmellet härjän.
1 Moos 49:7 Kirottu olcon heidän kiuckuns/ että se nijn tuima on/ ja heidän julmudens/ että se nijn paatunut on/ minä eroitan heitä Jacobis/ ja hajotan heitä Israelis.
1 Moos 49:8 JUda/ sinä olet/ sinua pitä sinun wejes kijttämän/ sinun kätes pitä oleman sinun wiholistes niscalle/ sinun Isäs lapset pitä sinua cumartaman.
1 Moos 49:9 Juda on nuori lejoni/ suuresta woitosta olet sinä corgonnut minun poican/ hän on idzens cumartanut maahan/ ja lewännyt nijncuin lejoni/ ja nijncuin naaras lejoni/ cuca tohti asetta idzens händä wastan?
1 Moos 49:10 Ei waldica oteta pois Judalda/ eikä opettaja hänen jalcains juurest/ sijhen asti cuin sangar tule/ ja hänesä Canssat rippuwat kijnni.
1 Moos 49:11 Hän sito warsans wijnapuuhun/ ja hänen Asintammans warsan parhaseen wijnapuun oxaan.
1 Moos 49:12 Hän pese waattens wijnas/ ja hänen hamens wijnamarjan weres. Hänen silmäns owat punaisemmat wijna/ ja hambans walkemmat riesca.
1 Moos 49:13 ZEbulon on asuwa meren sataman ja hahtein satamain wieresä/ ja on ulottuwa haman Sidonin.
1 Moos 49:14 ISaschar on luja Asi/ ja sioitta idzens rajain wälille.

1 Moos 49:15 Hän näki lewon hywäxi/ ja maan ihanaxi/ ja cumarsi hartions candaman/ ja on weronalainen palwelia.
1 Moos 49:16 DAn hallidze hänen Canssans/ nijncuin jocu Israelin sucucunnista.
1 Moos 49:17 Dan on kärmenä tiellä/ ja kyykärmenä polgulla/ ja pure hewoista wuocoiseen/ nijn että sen ajaja seljällens lange.
1 Moos 49:18 HERra minä odotan sinun autuuttas.
1 Moos 49:19 GAd/ warustettu/ wie edes ja tuo tacaperin sotajouckons.
1 Moos 49:20 ASserista tule hänen lihawa leipäns/ ja hän anda Cuningalle hercut.
1 Moos 49:21 NEphtali on nopia peura/ ja anda suloiset puhet.
1 Moos 49:22 JOseph on caswawa/ ja caswa nijncuin lähten tykönä/ tyttäret astuwat muurille.
1 Moos 49:23 Ja waicka ambujat saatit hänen mielens carwaxi/ rijtelit hänen cansans ja wihaisit händä:
1 Moos 49:24 On cuitengin hänen joudzens wahwistunut/ ja hänen käsiwartens miehustunut/ sen wäkewän kätten cautta Jacobis/ hänestä owat tullet paimenet ja kiwet Israelis.
1 Moos 49:25 Sinun Isäs Jumalalda on sinulle apu tullut/ ja caickiwaldialda olet sinä siunattu taiwan siunauxella ylhäldä/ ja sywyden siunauxella alhalda/ nisäin ja cohtuin siunauxella.
1 Moos 49:26 Sinun Isäs siunauxet owat wäkewämmät minun Isäni siunauxia (nijden toiwotuxen jälken/ jotca corkiat mailmas owat) ja tulewat Josephin pään päälle/ ja Nazirein pään laelle/ hänen weljeins keskellä.
1 Moos 49:27 BEnJamin on raatelewainen susi/ amulla hän syö saalin/ ja ehtona saalin jaca.
1 Moos 49:28 NÄmät caicki owat caxitoistakymmendä Israelin sucucunda. Ja tämä on se cuin heidän Isäns heille puhui siunatesans heitä/ idzecutakin hänen erinomaisella siunauxellans.
1 Moos 49:29 Ja hän käski heitä/ ja sanoi heille: minä cootan minun Canssani tygö/ haudatcat minua minun Isäini tygö/ sijhen luolaan joca on Ephronin Hetherin wainios.
1 Moos 49:30 Sijhen caxikertaiseen luolaan/ joca on Mamren cohdalla Canaan maalla/ jonga Abraham osti hautamisen perimisexi wainion cansa/ sildä Hetherildä Ephronilda.
1 Moos 49:31 Sinne owat he haudannet Abrahamin/ ja hänen emändäns Saran. Sinne owat he myös haudannet Isaachin ja Rebeckan hänen emändäns. Sinne olen minä myös haudannut Lean.
1 Moos 49:32 Sihen wainioon ja sijhen luolaan/ cuin on ostettu Hethin lapsilda.
1 Moos 49:33 JA cosca Jacob lopetti käskyn hänen lastens tygö/ pani hän jalcans cocoon hänen wuotesans/ ja loppui/ ja coottin Canssans tygö.

Vers. 3. Ruben) Rubenilla piti oleman esicoisuden cunnia/ nimittäin/ pappeus ja waldacunda/ mutta nyt otetan molemmat häneldä pois/ pappeus annetan Lewille ja waldacunda Judalle. Tällä osotetan Judalaisten Synagoga/ joca hänen wicans tähden cadottanut on pappeuden ja waldacunnan.
v. 10. Waldica Judalda) täsä alca siunaus Christuxest/ joca Judasta syndywä oli. Ja cudzutan täsä Silo/ se on/ Sangar/ että hän woimalisest toimitais caicki mitä hän aicoi. Sentähden edelmälinen siunauxen osa tule Cuningas Dawidijn/ ja ei ole muutoin täsä siunauxes mitän cuin erinomaisest Christuxeen tule/ waan puhutan ajalisist asioist/ cuin Israelin lapsille piti annettaman. Nijncuin se on/ että Zebulonin piti asuman meren wieres Sidonin asti/ ja Isaschar keskellä maata/ taambana merestä/ ja cuitengin piti hänen Assurin Cuningalle aleannetuxi ja werolisexi tuleman. Tämän ennustuxen owat myös wanhat Judalaiset idze ymmärtänet Christuxest: sillä Caldean tulkidzia on näin tulkinnut: haldia ei pidä otettaman Judan huonesta/ etc. $ sijhen asti cuin Messias tule/ etc. $
v. 16. Dan hallidze) Danin siunaus on täytetty Simsonis/ Jud. 13:25.
v. 18. HERra minä odotan sinun autuuttas) tällä autuudella owat myös wanhat Judalaiset ymmärtänet Christuxen/ nijncuin mekin/ nijncuin Jerusalemin sekä Caldean tulkidziat sen selkiäst osottawat.
v. 19. Gad) on täyttänyt siunauxens waeldaisans Israelin lasten edellä/ Josu. 1:14.
v. 20. Asser) sai hywän jywä maan.
v. 21. Nephtali) sen siunauxen täytti Debora ja Barach/ Jud. 5:18.
v. 22. Joseph) hänen siunauxens tule Israelin Cuningan waldacundaan/ ja puhu ajalisest hallituxest/ että tyttäret/ se on/ Caupungit maacunnas ajalisest hywin hallitan/ ja että monda Prophetat ja jalo miestä sijnä olis/ nijncuin culmakiwet. Ja waicka se usiast ahdistettin/ cuitengin pysyit he cohdallans. Ja tämä Cuningan waldacunda oli Ephraimin sucucunnas/ mutta hengelinen ja ijancaickinen waldacunda on caicki Judan sucucunnas.
v. 27: BenJamin) sen siunauxen on Cuningas Saul ja Gibean asuwaiset/ Jud. 20:25. (taicka pyhä Pawali) täyttänet.

L. Lucu.

JOseph käske läkärins woidella hänen cuollen Isäns Jacobin/ v. 2.
Egyptiläiset itkewät händä 70. päiwä/ v. 3.
mene wanhinden cansa Pharaon huonesta/ ja hauta hänen Isäins hautaan/ v. 12.
hänen weljens pelkäwät händä/ ja rucoilewat andexi/ v. 15.
joca heille anda andexi/ v. 19.

käske weljeins wiedä hänen luuns Canaan maalle/ cosca Jumala heitä autta Egyptist ulos/ v. 24.
cuole sadan ja kymmenen ajastaicaisna/ v. 26.

1 Moos 50:1 NIin Joseph langeis Isäns caswoille/ itki ja andoi suuta hänen.
1 Moos 50:2 JA Joseph käski palwelioitans läkäreitä woidella Isäns.
1 Moos 50:3 Ja läkärit woitelit Israeli neljäkymmendä päiwä: sillä nijn monda oli woitelus päiwä. Ja Egyptiläiset itkit händä seidzemenkymmendä päiwä.
1 Moos 50:4 COsca hänen murhepäiwäns olit culunet/ puhui Joseph Pharaon palwelioille/ sanoden: jos minä olen armon löytänyt teidän edesän/ nijn puhucat Pharaolle/ ja sanocat:
1 Moos 50:5 Minun Isän wannotti minun/ sanoden: cadzo/ minä cuolen/ hauta minua minun hautaani/ jonga minä olen caiwanut minulleni Canaan maalla: nijn tahdoisin minä nyt sijs mennä ja haudata minun Isäni/ ja palata tänne jällens.
1 Moos 50:6 Pharao sanoi hänelle: mene ja hauta sinun Isäs nijncuins hänelle wannonut olet.
1 Moos 50:7 Nijn Joseph meni hautaman Isäns/ ja hänen cansans menit caicki Pharaon palweliat/ hänen huonens wanhimmat/ ja caic Egyptin maan wanhimmat.
1 Moos 50:8 Caicki myös Josephin wäki/ ja hänen weljens/ ja hänen Isäns wäki.
1 Moos 50:9 Ainoastans heidän lapsens/ ja lambans/ ja carjans jätit he Gosenin maalle/ menit myös hänen cansans waunut ja radzasmiehet. Ja se oli sangen suuri joucko.
1 Moos 50:10 Ja cosca he tulit Atadin rijhen tygö/ joca on sillä puolen Jordani/ nijn he pidit sijnä suuren ja catkeran walituxen/ ja hän murhetui hänen Isäns seidzemen päiwä.
1 Moos 50:11 Ja cosca Canaan maan asuwaiset näit heidän itcuns Atadin rijhen tykönä/ sanoit he: Egyptiläiset murehtiwat siellä sangen cowin. Sijtä se paicka cudzutan: Egyptiläisten walitus/ joca on sillä puolen Jordanin.
1 Moos 50:12 Nijn hänen lapsens teit nijncuin hän oli heidän käskenyt.
1 Moos 50:13 Ja weit hänen Canaan maalle/ ja hautaisit hänen sen wainion caxikertaiseen luolaan/ jonga Abraham wainion cansa ostanut oli perindöhaudaxi/ Ephronilda Hetherildä/ Mamren cohdalla.
1 Moos 50:14 Nijn palais Joseph Egyptijn/ sijtte cuin hän oli hänen Isäns haudannut/ hän ja hänen weljens/ ja caicki jotca hänen cansans olit mennet hautaman hänen Isäns.
1 Moos 50:15 MUtta cosca Josephin weljet näit heidän Isäns cuollexi/ sanoit he: mitämax/ Joseph on meidän päällem wihainen/ ja tohti meille costa sen pahan/ jonga me händä wastan tehnet olemma.
1 Moos 50:16 Sentähden käskit he sanoa hänelle: sinun Isäs käski ennencuin hän cuoli/ sanoden:

1 Moos 50:17 Nijn sanocat Josephille: anna weljilles andexi heidän ricoxens ja pahattecons/ että ne nijn pahoin owat tehnet sinua wastan. Anna nyt meille andexi/ jotca olem sinun Isäs Jumalan palweliat/ tämä pahateco. Mutta Joseph itki heidän näitä puhuisans.
1 Moos 50:18 Ja hänen weljens myös tulit ja langeisit maahan hänen eteens/ ja sanoit: cadzo/ me olemma sinun palwelias.
1 Moos 50:19 Joseph sanoi heille: älkät peljätkö: sillä minäkin olen Jumalan käden alla.
1 Moos 50:20 Te ajattelitte minua wastan paha/ mutta Jumala on käändänyt sen hywäxi/ että hän tekis/ cuin nähtäwä on/ pelastaxens paljo Canssa.
1 Moos 50:21 Älkät sijs nyt peljätkö/ minä rawidzen teitä ja teidän lapsian. Ja hän rohwais heitä/ ja puheli ystäwälisest heidän cansans.
1 Moos 50:22 Ja nijn asui Joseph Egyptis/ hän ja hänen Isäns huone/ ja eli sata ja kymmenen ajastaica.
1 Moos 50:23 Ja näki Ephraimin lapset colmandeen polween. Olit myös Machirin Manassen pojan lapset/ caswatetut Josephin polwen juures.
1 Moos 50:24 Joseph sanoi hänen weljillens: minä cuolen/ ja Jumala totisest edzi teitä/ ja wie teidän täldä maalda sijhen maahan/ jonga hän on idze wannonut Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille.
1 Moos 50:25 Nijn wannotti Joseph Israelin lapsia/ sanoden: cosca Jumala on teitä edziwä/ wiekät minungin luuni tääldä.
1 Moos 50:26 Ja nijn Joseph cuoli/ sadan ja kymmenen ajastaicaisna/ ja he woitelit hänen ja panit arckuun Egyptis.

Vers. 25. Wiekät minungin luuni) Ei Joseph käske tätä taicauxest/ waan hän tahto tällä osotta hänen uscons/ ettei hän epäillyt sijtä/ että Jumala caiketi pitä hänen lupauxens/ ja wie Israelin lapset ajallans Egyptist ulos/ luwattuun maahan. Ja ettei Israelitat sitä unhotais/ jättä hän heille luuns tällä käskyllä/ Heb. 11:22.

Ensimäisen Mosexen Kirjan loppu.

Toinen Mosexen Kirja

EXODUS, Toinen Mosexen Kirja / josa nämät cappalet owat : I. ISraelin lasten cowast orjudest Pharaon angaruden alla/ josta Jumala autti ihmelisest Mosexen/ jonga hän sijtte lähetti hänen Canssans pelastaman/ Cap. $ 1. 2. 7. asti.
II. Kymmenest widzauxest/ joilla HERra rangais Egyptin/ ettei Pharao tahtonut päästä Israelin lapsia/ ja cuinga hän heidän sijtte wäkewällä kädellä wei sieldä ulos/ ja upotti Pharaon punaiseen mereen/ cap. $ 7. 8. etc. $ 16. saacka.
III. Canssan napinast Mosest ja Aaronita wastan/ ja ricoxest corwes: Lain andamisest Sinain wuorella/ Cap. $ 16. 25. asti.
VI. Todistuxen majast/ mitä sijhen tuli/ mitä Jumala sijtä on käskenyt/ cuinga se tehtin ja wihittin/ Cap. $ 25. 26. loppun asti.
Täsä kirjas löytän/ mitä Josephin cuoleman jälken on tapahtunut sijhen saacka/ cuin maja rakettin/ nimittäin 144. ajastajas.
Sillä Josephin cuolemast Mosexen syndymän asti/ oli 62. ajastaica.
Sijtä/ nijn Israelin lasten lähtemiseen Egyptistä 81. Ja taas sijtä/ sijhen saacka cuin maja tehtin/ yxi ajastaica.

I. Lucu.

Usi Cuningas tule Egyptijn/ joca Josephita ei tunne/ v. 1.
ajattele neuwon cawalast/ polkexens ja häwittäxens Israelin lapsia/ v. 8.
rascalla työllä/ v. 11.
käske Hebrerein waimoin lastenämmäin surmata heidän poicalapsens/ v. 15.
ja hänen wäkens heittä lapset wirtaan/ v. 22.

2 Moos 1:1 NÄmät owat Israelin lasten nimet/ jotca Jacobin cansa tulit Egyptijn/ idzecukin huoneinens.
2 Moos 1:2 Ruben/ Simeon/ Lewi/ Juda.
2 Moos 1:3 Isaschar/ Zebulon/ BenJamin.

2 Moos 1:4 Dan/ Nephtali/ Gad/ Asser.
2 Moos 1:5 Ja caicki henget/ jotca Jacobin cupeista olit tullet/ olit seidzemenkymmendä. Mutta Joseph oli ennen Egyptis.
2 Moos 1:6 Cosca Joseph oli cuollut/ ja caicki hänen weljens/ ja caicki ne jotca sijhen aican elänet olit:
2 Moos 1:7 Caswoit Israelin lapset ja sijtit lapsia/ ja lisännyit/ ja sangen woimalisest enänit/ nijn että he täytit maan.
2 Moos 1:8 NIin usi Cuningas tuli Egyptijn/ joca ei Josephita tundenut.
2 Moos 1:9 Hän sanoi hänen Canssallens: cadzo/ Israelin lasten joucko on suuri ja enä cuin meitä.
2 Moos 1:10 Käykäm cawaludella häwittämän heitä/ ettei heitä tulis nijn paljo. Sillä jos jocu sota nousis/ tohtisit he mennä meidän wihamiestem puolelle/ ja sotia meitä wastan/ ja lähte maalda pois.
2 Moos 1:11 Nijn asetettin heidän päällens teettäjät/ waiwaman heitä orjudella: sillä Pharaolle rakettin Pithomin ja Ramesexen Caupungi/ werohuonexi.
2 Moos 1:12 Mutta jota enämmin he rascautit Canssa/ sitä enämmin se lisändyi ja leweis. Ja he cauhistuit Israelin lapsia.
2 Moos 1:13 Ja Egyptiläiset waiwaisit Israelin lapsia orjudella/ armaidzemata.
2 Moos 1:14 Ja saatit heidän elämäns catkeraxi/ rascalla sawein ja tijlein työllä/ ja caickinaisella rasituxella kedolla/ ja caickinaisella työllä cuin he taisit heidän päällens panna/ armaidzemata.
2 Moos 1:15 JA Egyptin Cuningas sanoi Hebrerein lastenämmille/ joista toisen nimi oli Siphra/ ja toisen Pua:
2 Moos 1:16 Cosca te autatte Hebrerein waimoja heidän synnyttäisäns/ jos se poica on/ nijn surmatcat händä/ mutta jos se tytär on/ nijn andacat elä.
2 Moos 1:17 Mutta lastenämmät pelkäisit Jumalata/ ja ei tehnet nijncuin Egyptin Cuningas oli heille sanonut/ mutta annoit lasten elä.
2 Moos 1:18 Nijn Egyptin Cuningas cudzui lastenämmät/ ja sanoi heille: mixi te tämän teette/ että te annatte lasten elä?
2 Moos 1:19 Nijn lastenämmät wastaisit Pharaolle: Hebrerein waimot ei ole nijncuin Egyptiläiset: sillä he owat wahwemmat luonnostans/ ja ennencuin lastenämmä tule heidän tygöns/ owat he synnyttänet.
2 Moos 1:20 Sentähden teki Jumala lastenämmille hywin/ ja Canssa lisändyi ja tuli sangen paljoxi.
2 Moos 1:21 Ja että lastenämmät pelkäisit Jumalata/ rakensi hän heille huoneita.
2 Moos 1:22 Nijn käski Pharao caikelle hänen Canssallens/ sanoden: caicki pojat cuin syndywät pitä teidän heittämän wirtaan/ mutta caicki tyttäret andacat elä.

Vers. 19 Hebrerein waimot) Ei täsä tarwittu sanoman Pharaolle nijncuin se oli. Sillä ei täsä kysytty vscontunnustuxesta: ei myös tee nämät waimot sen cansa Jumalan cunniata eikä lähimmäisens autuutta wastan.

II. Lucu.

MOses syndy Amramille/ joca oli Lewin huonesta/ ja hän sala hänen colmexi cuucaudexi/ v. 1.
Hän pannan caisilaiseen arckuun/ ja heitetän caisilistoon/ v. 3.
Pharaon tytär tule pesemän idzens/ äckä arcun/ ja otta sen wedestä/ v. 5.
Teke määrän äitin cansa/ että hän imetäis händä/ v. 7.
Cosca Moses oli caswanut/ tutca hän hänen weljiäns/ ja tappa yhden Egyptiläisen/ v. 11.
Pakene sijtte Pharaota/ ja tule Midianin papin tygö/ v. 15.
Otta hänen tyttärens Ziporan emännäxens/ joca hänelle synnyttä Gersonin ja Eliezerin/ v. 21.
Israelin lapset huutawat Jumalan tygö/ ja hän cuule heidän walituxens/ v. 23.

2 Moos 2:1 NIin yxi mies Lewin huonesta meni ja otti Lewin tyttären.
2 Moos 2:2 Ja se waimo tuli rascaxi/ ja synnytti pojan. Ja cosca hän näki että se oli ihana lapsi/ salais hän sen colme Cuucautta.
2 Moos 2:3 Ja cuin ei hän tainnut händä enä salata/ otti hän caisilaisen arcun/ ja siwui sen sawella ja pigillä/ ja pani lapsen sijhen/ ja laski sen caisilistoon/ wirran partalle.
2 Moos 2:4 Ja hänen sisarens seisoi taambana/ että hän näkis mitä hänelle tapahduis.
2 Moos 2:5 Nijn Pharaon tytär tuli idzens pesemän wirtaan/ ja hänen neidzens käyskendelit wirran partalla/ ja cuin hän näki arcun caisilistos/ lähetti hän pijcans ja andoi hänen otta ylös.
2 Moos 2:6 Ja cuin hän awais/ näki hän lapsen/ ja cadzo/ lapsi itki/ nijn hän armahti sen päälle/ ja sanoi: tämä on Hebrerein lapsista.
2 Moos 2:7 Nijn sanoi hänen sisarens Pharaon tyttärelle: tahdotcos että minä menen cudzuman sinulle imettäwäisen Ebrerin waimon/ joca sinulle sen lapsen imetäis.
2 Moos 2:8 Pharaon tytär sanoi hänelle: mene. Nijn pijca meni ja cudzui lapsen äitin.
2 Moos 2:9 Ja Pharaon tytär sanoi hänelle: ota tämä lapsi ja imetä händä minulle/ ja minä annan palcan sinulle. Nijn waimo otti lapsen ja imetti sen.
2 Moos 2:10 Mutta cosca lapsi oli caswanut/ toi hän sen Pharaon tyttärelle/ ja hän otti sen pojaxens/ ja cudzui hänen Mose/ sillä hän sanoi: wedestä olen minä hänen ottanut.

2 Moos 2:11 SIihen aican cosca Moses oli suurexi tullut/ meni hän weljeins tygö/ ja näki heidän orjudens/ ja äckäis yhden Egyptiläisen lyöwän yhtä Ebrerein miestä hänen weljistäns.
2 Moos 2:12 Ja hän cadzeli ymbärillens sinne ja tänne/ ja cuin hän näki ettei yhtän läsnä ollut/ tappoi hän sen Egyptiläisen ja kätki sandaan.
2 Moos 2:13 Ja hän meni toisna päiwänä ulos/ ja näki caxi Hebrerein miestä rijtelewän keskenäns/ ja sanoi wäärintekiälle: mixis lyöt lähimmäistäs?
2 Moos 2:14 Hän wastais: cuca sinun on asettanut meidän päämiehexem ja Duomarixem? tahdotcos minungin tappa/ nijncuins tapoit Egyptiläisen? Nijn Moses pelkäis/ ja sanoi: cuinga on tämä ilmei tullut?
2 Moos 2:15 Ja se tuli Pharaon eteen/ ja hän edzei Mosesta tappaxens. Mutta Moses pakeni Pharaota/ ja tuli Midianin maalle/ ja asui caiwon tykönä.
2 Moos 2:16 MUtta Midianin Papilla oli seidzemen tytärtä/ ne tulit wettä ammundaman ja täytit ruuhet/ juottaxens Isäns lambaita.
2 Moos 2:17 Nijn tulit muutamat paimenet ja ajoit heidän pois. Mutta Moses nousi ja autti heitä/ ja juotti heidän lambans.
2 Moos 2:18 Ja cuin he tulit Reguelin heidän Isäns tygö/ sanoi hän: mixi te tänäpän pikemmin jouduitte cuin ennen?
2 Moos 2:19 He sanoit: Egyptin mies autti meitä paimenitten käsistä/ ja ammunsi meille/ ja juotti lambat.
2 Moos 2:20 Ja hän sanoi tyttärillens: cusa hän on? mixi te nijn jätitte miehen/ ja ette cudzunet händä syömän meidän cansam?
2 Moos 2:21 Ja Moses mielistyi asuman sen miehen tykönä/ ja hän andoi Mosexelle hänen tyttärens Ziporan emännäxi.
2 Moos 2:22 Hän synnytti pojan ja cudzui hänen nimens Gerson? sillä hän sanoi: minä olen muucalainen wieralla maalla. (Ja hän wielä synnytti pojan/ sen hän cudzui Elieser/ ja sanoi: minun Isäni Jumala on minun auttajani/ ja on minun wapahtanut Pharaon käsistä.)
2 Moos 2:23 JA pitkän ajan perästä/ cuoli Egyptin Cuningas. Ja Israelin lapset huocaisit orjuden tähden ja huusit/ ja heidän huutons tuli Jumalan eteen/ heidän orjudens tähden.
2 Moos 2:24 Ja Jumala cuuli heidän walituxens/ ja muisti hänen lijttons päälle/ Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin canssa.
2 Moos 2:25 Ja Jumala cadzahti Israelin lasten päälle/ ja piti heistä murhen.

Vers. 10. Masa) se on/ wetä/ josta Moses cudzutan wedetyxi/ nimittäin/ wedestä.

v. 22. Gerson cudzutan muucalaisexi. Eliezer/ Jumala on minun auttajani.

III. Lucu.

JUmala cudzu Mosexen palawaisest pensast corwes/ ja käske hänen wiedä Israelin lapset Egyptin maalda ulos/ v. 2.
Joca sen sano työläxi/ v. 11.
Mutta Jumala anda hänelle täydellisen käskyn Israelin lasten ja Pharaon tygö/ v. 14.

2 Moos 3:1 JA Moses caidzi appens Jethron Midianin Papin lambaita/ ja hän ajoi lambat taamma corpeen/ ja tuli Jumalan wuoren Horebin tygö.
2 Moos 3:2 JA HERran Engeli näyi hänelle pensast tulen liekis.
2 Moos 3:3 Ja hän näki että pensas paloi tulesta/ ja ei cuitengan culunut: ja sanoi: minä käyn tuonne/ ja cadzon tätä suurta näkyä/ mixei pensas culu?
2 Moos 3:4 Cosca HERra näki hänen menewän cadzoman/ huusi Jumala händä pensast/ ja sanoi: Moses/ Moses: Hän wastais: täsä minä olen.
2 Moos 3:5 Hän sanoi: älä lähesty/ rijsu kengäs jalgoistas: sillä paicka josas seisot/ on pyhä maa.
2 Moos 3:6 Ja hän wielä sanoi: Minä olen sinun Isäs Jumala/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala. Ja Moses peitti caswons: sillä hän pelkäis cadzoa Jumalan päälle.
2 Moos 3:7 Ja HERra sanoi: Minä olen nähnyt minun Canssani surkeuden/ joca on Egyptis/ Ja Minä olen cuullut heidän huutons/ nijden tähden jotca heitä ahdistawat: Minä olen ymmärtänyt heidän tuscans.
2 Moos 3:8 Ja olen astunut alas heitä wapahtaman Egyptiläisten käsistä/ ja wiemän heitä täldä maalda/ hywään ja lawiaan maahan/ josa riesca ja hunajata wuota/ sille paicalle josa Cananerit/ Hetherit/ Amorerit/ Phereserit/ Hewerit ja Jebuserit asuwat.
2 Moos 3:9 Ja että Israelin lasten huuto on tullut minun eteni/ ja minä myös olen nähnyt heidän ahdistuxens/ jolla Egyptiläiset heitä ahdistawat:
2 Moos 3:10 Nijn mene sijs nyt/ ja minä lähetän sinun Pharaon tygö/ minun Canssani Israelin lapsia wiemän Egyptist.
2 Moos 3:11 JA Moses sanoi Jumalalle: mikä minä olen menemän Pharaon tygö/ ja wiemän Israelin lapset Egyptist?
2 Moos 3:12 Hän sanoi: minä olen sinun cansas/ ja tästä sinun pitä tietämän että minä olen sinun lähettänyt. Coscas olet johdattanut minun Canssani Egyptistä/ nijn teidän pitä uhraman Jumalalle tällä

wuorella.
2 Moos 3:13 Moses sanoi Jumalalle: cadzo/ cosca minä tulen Israelin lasten tygö/ ja sanon heille: teidän Isäin Jumala on minun lähettänyt teidän tygön/ ja he sanowat minulle: mikä hänen nimens on? mitä minä heille sanon? Sanoi Jumala Mosexelle:
2 Moos 3:14 Minä olen se cuin Minä olen. Ja sanoi: nijn pitä sinun sanoman Israelin lapsille: Minä olen/ hän lähetti minun teidän tygön.
2 Moos 3:15 Ja Jumala sanoi wielä Mosexelle: nijn pitä sinun sanoman Israelin lapsille: HERra teidän Isäin Jumala/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala/ on minun lähettänyt teidän tygön/ tämä on minun nimen ijancaickisest/ ja tämä on minun muiston sugusta nijn sucuun.
2 Moos 3:16 Sentähden mene ja coco wanhimmat Israelist/ ja sano heille: HERra teidän Isäin Jumala on näkynyt minulle/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala/ sanoden: minä olen edzinyt teitä/ ja nähnyt mitä teille on tapahtunut Egyptisä.
2 Moos 3:17 Ja olen sanonut: minä johdatan teitä Egyptin surkeudesta/ Cananerein/ Hetherein/ Amorrerein/ Phereserein/ Hewerein ja Jebuserein maalle/ josa riesca ja hunajata wuota.
2 Moos 3:18 Ja cosca he cuulewat sinun änes/ pitä sinun ja wanhimmat Israelist menemän Egyptin Cuningan tygö/ ja sanoman hänelle: HERra Hebrerein Jumala on cudzunut meitä. Anna sijs nyt meidän mennä colmen päiwän matca corpeen/ uhraman HERralle meidän Jumalallem.
2 Moos 3:19 Mutta minä tiedän ettei Egyptin Cuningas laske teitä/ waan wäkewän käden cautta.
2 Moos 3:20 Silloin minä ojennan käteni/ ja lyön Egyptin caickinaisilla minun ihmeilläni/ jotca minä siellä teen/ ja sijtte pitä hänen teidän päästämän.
2 Moos 3:21 Ja minä annan armon tälle Canssalle Egyptiläisten edes/ että cosca te lähdette/ ei teidän pidä tyhjin käsin lähtemän:
2 Moos 3:22 waan jocaidzen waimon pitä anoman kyläns waimolda/ ja perhens emännäldä hopia ja culdacalut ja waattet/ ja paneman ne teidän poican ja tyttären päälle/ ja paljastaman Egyptiläiset.

Vers. 2. HERran Engeli) Tämä Engeli on idze Jumalan poica/ nijncuin nähdän hänen omista sanoistans. Ja hän cudzutan Engelixi hänen wirastans/ että hän Isäldä lähetetän. Nijn owat myös wanhat Isät sen ymmärtänet/ nijncuin Iustinus Apol. $
v. 14. Minä olen) se on/ cosca te sinne tuletta/ nijn minä olen teidän cansan/ ja nijn osotan minuni/ että te ymmärrätte/ että minä se olen.

IV. Lucu.

HERra käske Mosexen tehdä colme ihmettä/ joista Canssa uscois/ että HERra oli hänelle näkynyt/ v. 1.
Moses estele idzens hitan kielens tähden/ v. 10.
sentähden suo Jumala Aaronin hänen weljens puhua Canssalle/ v. 14.
Moses mene jällens Egyptijn/ v. 18.
Zipora hänen emändäns ymbärinsleicka poicans/ v. 24.
Aaron cohta Mosexen/ joca hänelle ilmoitta caicki HErran sanat/ v. 27.

2 Moos 4:1 MOses wastais/ ja sanoi: cadzo/ ei he usco minua/ eikä ole cuuliaiset minun änelleni/ waan sanowat: ei ole HERra näkynyt sinulle:
2 Moos 4:2 HERra sanoi hänelle: mikä se on sinun kädesäs? hän sanoi: sauwa.
2 Moos 4:3 Ja hän sanoi: heitä se maahan/ ja hän heitti sen maahan/ ja se muuttui kärmexi/ ja Moses pakeni händä.
2 Moos 4:4 Mutta HERra sanoi Mosexelle: ojenna sinun kätes/ ja rupe hänen pyrstööns. Nijn hän ojensi kätens ja rupeis häneen/ ja se muuttui sauwaxi hänen kädesäns.
2 Moos 4:5 Sentähden pitä heidän uscoman/ että HERra on näkynyt sinulle/ heidän Isäins Jumala/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala.
2 Moos 4:6 Ja HERra sanoi wielä hänelle: pistä kätes sinun powees. Ja cosca hän weti sen ulos/ cadzo/ hänen kätens oli spitalinen nijncuin lumi.
2 Moos 4:7 Ja hän sanoi: pistä kätes jällens powees/ ja hän pisti kätens jällens poweens/ ja weti jällens sen ulos powestans/ ja cadzo/ se tuli nijncuin muukin hänen ihons.
2 Moos 4:8 Jollei he sinua usco/ eikä ole cuuliaiset sinun änelles yhden ihmen tähden/ nijn he uscowat sinun änes toisen ihmen tähden.
2 Moos 4:9 Jollei he usco nijtä cahta ihmettä/ eikä ole cuuliaiset sinun änelles/ nijn ota wettä wirrasta/ ja caada cuiwalle maalle/ nijn se wesi/ jongas olet ottanut wirrasta/ tule werexi cuiwalla maalla.
2 Moos 4:10 NIin sanoi Moses HERralle: ah HERra/ en ole minä tähän asti puheljas mies ollut/ sitten cuins sinun palwelias cansa puhunut olet: sillä minulla on hidas puhe ja cangia kieli.
2 Moos 4:11 Ja HERra sanoi hänelle: cuca on luonut ihmisen suun? eli cuca on tehnyt mykän taicka cuuroin/ eli näkewän taicka sokian? engö minä HERra ole nijtä tehnyt.
2 Moos 4:12 Mene sijs nyt/ minä olen sinun suusas/ ja opetan sinua mitä sinun puhuman pitä.
2 Moos 4:13 Moses sanoi: minun HERran/ lähetä jongas tahdot lähettä.
2 Moos 4:14 Nijn HERra wihastui suurest Mosexen päälle/ ja sanoi: engö minä tiedä että Aaron sinun

weljes/ Lewin sugusta/ on puheljas? ja cadzo/ hän tule sinua wastan/ ja cosca hän näke sinun/ nijn hän iloidze sydämestäns.
2 Moos 4:15 Sinun pitä puhuman hänelle/ ja paneman sanat hänen suuhuns/ ja minä olen sinun ja hänen suuns cansa/ ja opetan teitä mitä teidän pitä tekemän.
2 Moos 4:16 Ja hänen pitä puhuman sinun puolestas Canssalle. Hänen pitä oleman sinun suunas/ ja sinun pitä oleman hänelle Jumalana.
2 Moos 4:17 Ja ota tämä sauwa kätees/ jolla sinun pitä tekemän ihmeitä.
2 Moos 4:18 NIin Moses läxi sieldä/ ja tuli jällens Jethron hänen Appens tygö/ ja sanoi hänelle: annas minun mennä/ että minä palajaisin weljeini tygö jotca owat Egyptis/ ja näkisin heitä jos he wielä eläwät. Ja Jethro sanoi Mosexelle: mene rauhan.
2 Moos 4:19 Ja HERra sanoi Mosexelle Midianis: mene ja palaja Egyptijn: sillä ne caicki owat cuollet/ jotca sinun henges perän seisoit.
2 Moos 4:20 Ja Moses otti emändäns ja poicans/ ja pani Asin päälle/ ja palais Egyptijn/ ja otti Jumalan sauwan käteens.
2 Moos 4:21 Ja HERra sanoi Mosexelle: cadzo/ coscas tulet Egyptijn jällens/ ettäs teet caicki ne ihmet Pharaon edes/ jotca minä olen andanut sinun kätes ala. Ja minä paadutan hänen sydämens/ nijn ettei hän päästä Canssa.
2 Moos 4:22 Ja sinun pitä sanoman hänelle/ näin sano HERra: Israel on minun esicoisen.
2 Moos 4:23 Ja minä käsken sinulle: päästä minun poican palweleman minua/ ja jos sinä sitä estät/ nijn minä surman sinun esicoises.
2 Moos 4:24 Ja cosca hän oli tiellä majasa/ cohdais HERra hänen ja tahdoi tappa.
2 Moos 4:25 Nijn Zipora otti kiwen/ ja ymbärinsleickais poicans esinahan/ ja rupeis hänen jalcoins/ ja sanoi: sinä olet minulle weriylkä.
2 Moos 4:26 Nijn luopui hän hänestä. Mutta hän sanoi: weriylkä/ ymbärinsleickauxen tähden.
2 Moos 4:27 JA HERra sanoi Aaronille: mene Mosesta wastan corpeen. Ja hän meni/ ja tuli händä wastan Jumalan wuorella/ ja andoi suuta.
2 Moos 4:28 Ja Moses ilmoitti Aaronille caicki HERran sanat/ joca hänen lähetti/ ja caicki ihmet cuin hän hänelle käskenyt oli.
2 Moos 4:29 Nijn he menit ja cocoisit caicki Israelin lasten wanhemmat.
2 Moos 4:30 Ja Aaron puhui caicki ne sanat cuin HERra Mosexelle puhunut oli/ ja teki ihmeitä Canssan edes.
2 Moos 4:32 Ja Canssa uscoi. Ja cuin he cuulit että HERra oli edzinyt Israelin lapsia/ nähnyt myös heidän

surkeudens/ langeisit he maahan ja rucoilit.

Vers. 21. Mutta minä paadutan) se on/ Minä Iehovah $, nijncuin wanhurscas duomari annan hänen pahan tecons/ ja suuren angarudens tähden/ cuin hän minun Canssalleni oli tehnyt/ olla hänen pahudesans/ ja paadutta idzens. Sillä näin tämän peräst seura/ Cap. $ 9. 34. että Pharao teki paha ja paadutti sydämens/ hän ja hänen palwelians. Nijn pitä myös muut sencaltaiset puhen parret ymmärdettämän/ nimittäin: että HERra saldi moninaisten endisten puhain tecoin tähden nijn tapahtua/ ihmisen pahuden ja Perkelen cawaluxen cautta. Nijn käske HERra Esa. 6:20. sowaista Canssan silmät/ ei että Jumala on syy heidän sokeuteens/ waan nijncuin JEsus Christus/ joca kirjoituxet parhain ymmärtä/ idze selittä Matth. 13:15. cusa hän näin sano: heidän silmäns owat he sulkenet/ ettei he ensingän nijllä näkis. Nijn anda Jumala/ nijncuin wanhurscas Duomari/ ihmisten synnillä sowaista heidän silmäns/ cowetta ja paadutta sydämens.
V. 25. Weriylkä) se on/ hän wihastui/ ja sanoi: Se maxa werta/ että sinä olet minun mieheni/ ja minun pitä ymbärinsleickaman minun lapsen/ jota ei hän mielelläns tehnyt/ nijncuin se olikin häpiä pacanoitten seas.

V. Lucu.

MOses ja Aaron menewät Pharaon tygö/ ja julistawat hänelle Jumalan käskyn/ v. 1.
mutta ei hän päästä Canssa/ v. 2.
waan käske teettäitten waiwata heitä cowemmin/ v. 5.
jotca taas waikiast walittawat/ ensin Pharaolle/ v. 15.
sijtte Mosexelle ja Aaronille/ v. 20.
ja Moses Jumalalle/ v. 22.

2 Moos 5:1 SIitte menit Moses ja Aaron Pharaon tygö/ ja sanoit: näin sano HERra Israelin Jumala: päästä minun Canssan/ pitämän minulle juhla corwesa.
2 Moos 5:2 Pharao wastais: cuca on HERra/ jonga ändä minun pidäis cuuleman/ ja päästämän Israelin? en minä sijtä HERrasta mitän tiedä/ engä päästä Israeli.
2 Moos 5:3 Ja he sanoit: Hebrerein Jumala on cudzunut meitä/ anna sijs nyt meidän mennä colmen päiwän matca corpeen/ uhraman HERralle meidän Jumalallem/ ettei rutto eli miecka meidän päällem tulis.
2 Moos 5:4 Nijn Egyptin Cuningas sanoi heille: mixi te nijn teette/ sinä Moses ja Aaron/ että tämä Canssa jättä heidän työns? mengät teidän työhön.
2 Moos 5:5 Pharao sanoi wielä: cadzo/ ilmangin on Canssa paljo maalla/ ja te wielä nyt tahdotta heitä

joutilaxi saatta heidän töistäns.
2 Moos 5:6 SEntähden käski Pharao sinä päiwänä Canssan teettäille ja heidän haldioillens sanoden:
2 Moos 5:7 Ei teidän pidä tästälähin olkia cocoman ja andaman Canssalle tijlejä polta/ nijncuin ennen/ andacat heidän idze mennä/ ja coota heillens olkia.
2 Moos 5:8 Cuitengin se tijlilucu cuin he teit tähän asti/ laskecat heidän päällens/ ja älkät sijtä wähendäkö: sillä he owat joutilassa/ sentähden he huutawat/ sanoden: mengäm uhraman meidän Jumalallem.
2 Moos 5:9 Rascauttacam Canssa työllä/ että heillä olis kyllä tekemist/ ja ei luottais heitäns walhepuheisijn.
2 Moos 5:10 Nijn Canssan teettäjät ja heidän haldians menit ja puhuit Canssalle/ sanoden: näin sano Pharao: ei teille pidä olkia annettaman.
2 Moos 5:11 Mengät idze cocoman teillen olkia custaikänäns te löydätte/ mutta teidän työstän ei pidä mitän wähettämän.
2 Moos 5:12 Nijn canssa hajotti idzens coco Egyptin maan ymbärins hakeman heillens sängiä/ että heillä olkia olis.
2 Moos 5:13 Ja teettäjät waadeit heitä/ sanoden: täyttäkät teidän päiwätyön/ nijncuin silloingin/ cosca teillä olkia oli.
2 Moos 5:14 Ja Israelin lasten haldiat/ jotca Pharaon teettäjät heidän päällens asettanet olit/ piestin ja sanottin heille: mixet te eilän eikä tänäpän täyttänet teidän määrättyä päiwätyötän/ nijncuin ennengin?
2 Moos 5:15 NIin Israelin lasten haldiat menit/ ja huusit Pharaon tygö/ sanoden: mixis näin teet palwelioilles?
2 Moos 5:16 Ei anneta sinun palwelioilles olkia/ ja pitä cuitengin tekemän tijlit cuin meille määrätty on/ ja cadzo/ sinun palwelias piestän/ ja sinun Canssas wäärintekiäxi soimatan.
2 Moos 5:17 Pharao sanoi: te oletta joutilat/ joutilat te oletta/ sentähden te sanotta: mengäm ja uhratcam HERralle.
2 Moos 5:18 Nijn mengät nyt/ ja tehkät teidän päiwätyön/ olkia ei pidä teille annettaman/ mutta tijlilugun pitä teidän cuitengin andaman.
2 Moos 5:19 Nijn Israelin lasten haldiat näit/ että se pahemmaxi tuli/ sillä heille sanottin: ei teidän pidä wähendämän teidän tijleistän/ cungin päiwän määrästä.
2 Moos 5:20 Ja cosca he läxit Pharaon tykö/ cohtaisit heidän Moses ja Aaron/ jotca seisoit heidän edesäns tiellä.
2 Moos 5:21 Joille he sanoit: HERra nähkön teitä ja costacon: sillä te oletta tehnet meidän haisewaisexi Pharaon edes/ ja hänen palwelians edes/ että te oletta miecan andanet heidän käteens/ surmata meitä.

2 Moos 5:22 Moses palais HERran tygö/ ja sanoi: HERra/ mixis nijn pahasti teet tätä Canssa wastan? mixis olet minun lähettänyt?
2 Moos 5:23 Sillä sijtte cuin minä menin Pharaon tygö/ puhutteleman händä sinun nimesäs/ on hän wielä cowemmin waiwannut Canssa/ ja et sinä ole pelastanut sinun Canssas.

Vers. 15. Mixis näin teet) se on/ sinun köyhällä Canssallas pitä jocapaicas wäärys oleman/ ja sinun palwelias edziwät syytä/ waiwataxens meitä.

VI. Lucu.

HErra puhu Mosexelle/ ja lohdutta händä/ v. 2.
ilmoitta hänen nimens/ HERra/ v. 3.
lupa Israelin lapsia pelasta heidän orjudestans/ ojetulla käsiwarrella/ v. 6.
lähettä Mosexen toisen kerran Pharaon tygö/ v. 20.
joca idzens estele cowin/ v. 12.
Mosexen ja Aaronin sucu ja polwilucu/ v. 14.

2 Moos 6:1 Nijn sanoi HERra Mosexelle: nyt sinä näet/ mitä minä Pharaolle teen: sillä hänen pitä heitä päästämän wäkewän käden cautta/ ja hänen myös pitä wäkewän käden cautta heitä ajaman maaldans.
2 Moos 6:2 JA Jumala puhui Mosexelle/ ja sanoi hänelle: Minä olen HERRA.
2 Moos 6:3 Ja olen näkynyt Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille/ että minä olen heidän caickiwaldias Jumalans. Mutta minun nimen/ HERRA/ ei ole heille ilmoitettu.
2 Moos 6:4 Ja minä tein myös minun lijttoni heidän cansans/ andaxeni heille Canaan maan/ josa he owat waeldanet ja muucalaiset ollet.
2 Moos 6:5 Ja minä olen myös cuullut Israelin lasten surkian walituxen/ joita Egyptiläiset työllä waiwawat/ ja olen minun lijttoni muistanut.
2 Moos 6:6 Sentähden sano Israelin lapsille: Minä olen HERra/ ja minä johdatan teitä Egyptin cuorman alda/ ja pelastan teitä teidän orjudestan/ ja wapahdan teitä ojetulla käsiwarrella ja suurella oikeudella.
2 Moos 6:7 Ja otan teitä minun Canssaxeni/ ja olen teidän Jumalan/ että te tiedäisitte että minä olen teidän HERran Jumalan/ joca teitä jodatan Egyptin orjudesta.
2 Moos 6:8 Ja wien teitä sille maalle/ jonga ylidzen minä nostin minun käteni/ andaxeni sen Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille/ sen minä nyt annan teille omaxen: Minä HERra.

2 Moos 6:9 Näitä caickia puhui Moses Israelin lapsille: waan ei he cuullet Mosesta heidän hengens ahdistuxen ja rascan työns tähden.
2 Moos 6:10 SIlloin puhui HERra Mosexelle/ sanoden:
2 Moos 6:11 Mene ja puhu Pharaolle Egyptin Cuningalle/ että hän päästäis Israelin lapset hänen maaldans.
2 Moos 6:12 Mutta Moses puhui HERran edes sanoden: cadzo/ Israelin lapset ei ole cuulet minua/ cuingasta Pharao cuulis minua/ sijhen myös minulla owat ymbärinsleickamattomat huulet.
2 Moos 6:13 Nijn puhui HERra Mosexelle ja Aaronille/ ja käski heitä Israelin lasten ja Pharaon Egyptin Cuningan tygö/ johdattaman Israelin lapsia Egyptin maalda.
2 Moos 6:14 NÄmät owat heidän Isäins huonetten päät. Rubenin Israelin esicoisen lapset owat nämät: Hanoch ja Pallu/ Hezron ja Charmi/ nämät owat Rubenin sucucunnat.
2 Moos 6:15 Simeonin lapset owat: Jemuel/ Jamin/ Ohad/ Jachin/ Zoar ja Saul/ sen Cananean waimon poica/ nämät owat Simeonin sucucunnat.
2 Moos 6:16 Ja nämät owat Lewin lasten nimet heidän suguisans: Gerson/ Kahath ja Merari. Mutta Lewi oli sadan colmenkymmenen ja seidzemen ajastaicainen.
2 Moos 6:17 Gersonin lapset: Libni ja Simei heidän suguisans.
2 Moos 6:18 Kahathin lapset owat: Amram/ Jezear/ Hebron ja Usiel. Mutta Kahath oli sadan colmenkymmenen ja colmen ajastaicainen.
2 Moos 6:19 Merarin pojat: Maheli ja Musi/ nämät owat Lewin sugut heidän lapsisans.
2 Moos 6:20 Ja Amram otti Jochebethin hänen Isäns sisaren emännäxens/ joca synnytti hänelle Aaronin ja Mosexen. Ja Amram oli sadan colmenkymmenen ja seidzemen ajastaicainen.
2 Moos 6:21 Jezearin lapset owat: Korah/ Nepheg ja Sichri.
2 Moos 6:22 Usielin lapset owat: Misael/ Elzaphan/ Sithri.
2 Moos 6:23 Aaron otti hänellens emännän: Elizeban/ Aminadabin tyttären/ Nahassonin sisaren joca hänelle synnytti Nadabin/ Abihun/ Eleazarin ja Itamarin.
2 Moos 6:24 Korahn lapset owat: Assir/ Elcana ja Abiassaph. Nämät owat Koritherein sucucunnat.
2 Moos 6:25 Mutta Eleazar Aaronin poica otti hänellens Putielin tyttärist emännän/ joca synnytti Pinehan. Nämät owat Lewitain Isäin päät heidän sucucunnisans.
2 Moos 6:26 Nämät owat Aaron ja Moses/ joille HERra sanoi: johdattacat Israelin lapset Egyptin maalda jouckoinens.
2 Moos 6:27 Nämät owat ne jotca puhuit Pharaon Egyptin Cuningan cansa/ että heidän piti johdattaman Israelin lapset Egyptistä/ nimittäin/ Moses ja Aaron.

2 Moos 6:28 Ja sinä päiwänä puhui HERra Mosexen cansa Egyptin maalla.
2 Moos 6:29 Ja sanoi: Minä olen HERra/ puhu Pharaolle Egyptin Cuningalle/ caicki mitä minä sinulle puhun.
2 Moos 6:30 Nijn wastais Moses HERralle: cadzo/ minä olen ymbärinsleickamatoin huulilda/ cuingasta Pharao minua cuule?

Vers. 3. Ei ole ilmoitettu) Patriarchat owat kyllä tundenet Jumalan/ mutta sencaltainen julkinen yhteinen saarna Jumalast ei wielä ollut/ nijncuin Mosexen ja Christuxen cautta tapadui.
v. 8. Nostin) Se on/ minä olen wannonut/ nijn cuin/ Gen. $ 22:16.

VII. Lucu.

HERra ilmoitta Mosexelle Pharaon paatumisen/ v. 1.
Käske heittä sauwan Pharaon eteen/ tuleman kärmexi/ v. 8.
Moses ja Aaron tekewät nijn/ v. 10.
Noidat tekewät myös nijn/ mutta Aaronin sauwa niele heidän sauwans/ v. 11.
HERra käske Mosexen muutta wedet wirrois werexi/ josta calat cuolewat ja wirrat haisewat/ v. 14.
Noidat tekewät myös nijn/ ja Pharaon sydän paatu/ v. 22.

2 Moos 7:1 HERra sanoi Mosexelle: cadzo/ Minä olen asettanut sinun Pharaon jumalaxi. Ja Aaron sinun weljes pitä oleman sinun Prophetas.
2 Moos 7:2 Sinun pitä puhuman caicki cuin minä käsken sinulle/ waan Aaron sinun weljes pitä sen puhuman Pharaolle/ että hän päästäis Israelin lapset hänen maaldans.
2 Moos 7:3 Mutta minä paadutan Pharaon sydämen tehdäxen monda ihmettäni ja tunnustähteni Egyptin maalla.
2 Moos 7:4 Ja ei Pharao teitä cuule: sillä minä osotan minun käteni Egyptis/ ja johdatan minun jouckoni/ minun Canssani Israelin lapset Egyptin maalda suurella oikeudella.
2 Moos 7:5 Ja Egyptiläiset pitä ymmärtämän että minä olen HERra/ ojetesani kättäni Egyptin ylidzen/ ja johdattaisan Israelin lapset heidän tyköns.
2 Moos 7:6 Moses ja Aaron teit nijncuin HERra oli heille käskenyt.
2 Moos 7:7 Ja Moses oli cahdexankymmenen ajastaicainen/ ja Aaron yhdexänkymmenen ja colmen ajastaicainen/ cosca he puhuit Pharaon cansa.
2 Moos 7:8 Ja HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:

2 Moos 7:9 Cosca Pharao puhu teille/ sanoden: osottacat teidän ihmen. Nijn sinun pitä sanoman Aaronille: ota sauwas/ ja heitä Pharaon eteen ja se tule kärmexi.
2 Moos 7:10 NIjn Moses ja Aaron menit Pharaon tygö/ ja teit nijncuin HERra oli käskenyt. Ja Aaron heitti sauwans Pharaon ja hänen palwelioittens eteen/ ja se tuli kärmexi.
2 Moos 7:11 Nijn Pharao myös cudzui tietäjät ja noidat/ ja Egyptin noidat teit myös nijn heidän noitumisillans.
2 Moos 7:12 Ja idzecukin heistä heitti sauwans maahan/ ja ne tulit kärmexi. Mutta Aaronin sauwa nieli heidän sauwans.
2 Moos 7:13 Nijn Pharaon sydän paatui/ eikä myös cuullut heitä/ nijncuin HERra oli sanonut.
2 Moos 7:14 JA HERra sanoi Mosexelle: Pharaon sydän on cowettunut/ ja ei tahdo päästä Canssa.
2 Moos 7:15 Mene Pharaon tygö warhain amulla/ cadzo/ hän käwele wetten tykönä/ ja mene händä wastan wirran reunalle/ ja se sauwa/ joca oli kärmexi muuttunut/ ota sinun kätees.
2 Moos 7:16 Ja sano hänelle: HERra Hebrerein Jumala on minun lähettänyt sinun tygös/ ja käski sinulle sanoa: laske minun Canssan/ palweleman minua corwesa/ ja et ole sinä cuullut tähän päiwän asti.
2 Moos 7:17 Sentähden sanoi HERra näin: tästä pitä sinun tundeman minun olewan HERran/ cadzo/ minä lyön tällä sauwalla/ joca on minun kädesäni weteen/ joca wirrasa on/ ja sen pitä muuttuman werexi.
2 Moos 7:18 Nijn että calat/ jotca wirrasa owat/ pitä cuoleman/ ja wirran pitä haiseman/ ja Egyptiläiset pitä kyylymän/ cosca he juowat wettä wirrasta.
2 Moos 7:19 Ja HERra sanoi Mosexelle: sano Aaronille: ota sauwas ja ojenna kätes Egyptin wetten ylidzen/ ja heidän wirtains ylidzen/ ja heidän jokeins ylidzen/ ja heidän alhoins ylidzen/ ja caickein heidän culjuins ylidzen/ että ne tulisit werexi/ ja olcon weri coco Egyptin maasa/ sekä puuastioisa/ että myös kiwiastioisa.
2 Moos 7:20 Nijn Moses ja Aaron teit nijncuin HERra oli käskenyt/ ja nosti sauwans ja löi weteen/ joca wirrasa oli/ Pharaon ja hänen palwelioittens edes/ ja caicki wedet/ jotca olit wirrasa/ muutuit werexi.
2 Moos 7:21 Ja calat/ jotca olit wirrasa/ cuolit/ ja wirta haisi/ nijn ettei Egyptiläiset saanet juoda wettä wirrasta. Ja weri oli coco Egyptin maalla.
2 Moos 7:22 Egyptin noidat teit myös nijn heidän noituuxillans. Mutta Pharaon sydän paatui ja ei cuullut heitä/ nijncuin HERra sanonut oli.
2 Moos 7:23 Ja Pharao käänsi hänens ja palais cotians/ ja ei lucua pitänyt.
2 Moos 7:24 Mutta caicki Egyptiläiset caiwoit wirran ymbärillä/ ja edzeit wettä juodaxens/ sillä ei he saanet juoda wirran wesistä.
2 Moos 7:25 Ja se oli seidzemen päiwä/ sijttecuin HERra oli lyönyt wirran.

Vers. 3. Minä paadutan) Ei nijn että Jumala matcan saatti cowuden Pharaon sydämes: waan että hän on ottanut häneldä hänen armons/ hänen endisen pahudens tähden/ ja salli Satanan ja hänen idze paadutta idzens/ nijncuin myös wanhat Isät owat sen ymmärtänet. non $ Item $ Deus $ Lewiämmäldä saadan tästä lukea/ supra $ cap. $ 4:21.

VIII. Lucu.

JUmala widza Egyptin maan toisen kerran Mosexen ja Aaronin cautta/ sammacoilla/ v. 1.
Colmannen kerran/ täillä/ v. 16.
Joita ei noidat taida tehdä/ v. 18.
Neljännen kerran/ turilasten paljoudella/ v. 20.
Nijn että Pharao wijmein lupa päästä Canssan/ v. 28.
Mutta cosca HERra otta pois turilat/ paadutta hän taas hänen sydämens/ ja ei päästä heitä/ v. 31.

2 Moos 8:1 JA HERra sanoi Mosexelle: mene Pharaon tygö/ ja sano hänelle: näin sano HERra: päästä minun Canssan palweleman minua.
2 Moos 8:2 Waan jos et sinä tahdo päästä/ cadzo/ nijn minä rangaisen caicki sinun maasäret sammacoilla.
2 Moos 8:3 Nijn että wirta cuohu sammacoista/ ja ne pitä astuman ylös ja tuleman sinun huonesees/ ja sinun lepocammioos/ ja sinun wuotesees/ ja sinun palwelioittes huoneseen/ ja sinun Canssas secaan/ ja sinun pädzijs/ ja sinun taikinaas.
2 Moos 8:4 Ja sinun/ ja sinun Canssas/ ja caickein sinun palwelioittes päälle/ pitä sammacot hyppelemän.
2 Moos 8:5 Ja HERra sanoi Mosexelle: sanos Aaronille: ojenna kätes sauwoinens/ wirtain/ jokein ja järwein ylidze/ ja anna sammacot tulla ylidzen coco Egyptin maan.
2 Moos 8:6 Ja Aaron ojensi kätens Egyptin wetten ylidze/ ja sammacot tulit sieldä ylös/ nijn että coco Egyptin maa peitettin.
2 Moos 8:7 Teit myös noidat nijn heidän noituuxillans/ ja annoit sammacot tulla Egyptin maan ylidzen.
2 Moos 8:8 NIin Pharao cudzui Mosexen ja Aaronin/ ja sanoi: rucoilcat HERra että hän otais pois sammacot minulda/ ja minun Canssaldani/ nijn minä päästän Canssan/ uhraman HERRalle.
2 Moos 8:9 Moses sanoi: pidä sinä se cunnia/ ettäs määrät/ cosca minun pitä rucoileman edestäs/ ja palwelioittes ja Canssas edestä/ että sammacot pidäis otettaman sinulda ja sinun huonestas/ ainoastans wirtaan jäämän.

2 Moos 8:10 Hän sanoi huomena. Hän wastais: olcon sanas jälken/ ettäs tiedäisit ettei yxikän ole nijncuin HERra meidän Jumalam.
2 Moos 8:11 Silloin sammacot pitä pakeneman sinulda/ ja sinun huoneistas/ ja sinun palwelioildas/ ja sinun Canssaldas/ ainoastans wirtaan jäämän.
2 Moos 8:12 Nijn Moses ja Aaron läxit Pharaon tykö/ ja Moses huusi HERran tygö sammackoin tähden nijncuin hän Pharaolle luwannut oli.
2 Moos 8:13 Ja HERra teki Mosexen sanan jälken/ ja sammacot cuolit huoneista/ kylistä ja kedoilda.
2 Moos 8:14 Ja he heitit heitä rouckioihijn/ tähän yhden/ sijhen toisen joucon/ ja maa haisi sijtä.
2 Moos 8:15 Cuin Pharao näki lewon saanens/ paadutti hän sydämens/ ja ei cuullut heitä nijncuin HERra sanonut oli.
2 Moos 8:16 Ja HERra sanoi Mosexelle: sano Aaronille: ojenna sauwas ja lyö maan tomuun/ että se tulis täixi coco Egyptin maasa.
2 Moos 8:17 Ja he teit nijn. Aaron ojensi kätens sauwoinens ja löi maan tomua/ ja täit tulit/ ihmisijn ja eläimijn: caicki maan tomu muuttui täixi coco Egyptin maasa.
2 Moos 8:18 Teit myös noidat noituuxillans nijn/ täitä matcan saattaxens/ waan ei he woinet. Ja täit olit ihmisis ja eläimis.
2 Moos 8:19 Nijn sanoit noidat Pharaolle: tämä on Jumalan sormi. Mutta Pharao paadutti sydämens/ ja ei cuullut heitä nijncuin HERra sanonut oli.
2 Moos 8:20 JA HERra sanoi Mosexelle: nouse huomena warhain ja seiso Pharaon edes/ Cadzo/ hän mene wetten tygö/ ja sano hänelle: Näin sano HERra: päästä minun Canssan palweleman minua.
2 Moos 8:21 Jos ei/ Cadzo/ nijn minä annan tulla sinulle ja sinun palwelioilles/ ja sinun Canssalles/ ja sinun huoneisijs caickinaiset turilat/ nijn että caicki huonet Egyptis täytetän caickinaisista turilaista/ nijn myös se maa jonga päällä he owat.
2 Moos 8:22 Ja minä teen sinä päiwänä jotakin erinomaista Gosenin maalle/ cusa minun Canssan asu/ ettei sijnä yhtän turilasta pidä oleman/ ettäs tiedäisit minun olewan HERran coco maan ylidzen.
2 Moos 8:23 Ja minä panen lunastuxen minun ja sinun Canssas wälille. Huomena pitä tämän ihmen tapahtuman.
2 Moos 8:24 Ja HERra teki nijn. Ja tuli paljo turilaita Pharaon huoneseen/ ja hänen palweliains huoneisijn/ ja coco Egyptin maalle/ ja maa turmeldin turilailda.
2 Moos 8:25 Nijn cudzui Pharao Mosexen ja Aaronin/ ja sanoi: mengät ja uhratcat teidän Jumalallen tällä maalla.

2 Moos 8:26 Moses sanoi: Ei se nijn sowi/ että me nijn teemme: Sillä me uhraisimme HERralle meidän Jumalallem Egyptiläisten cauhistuxen: Cadzo/ jos me Egyptin maan cauhistuxet uhraisimme heidän edesäns/ eikö he meitä kiwitäis?
2 Moos 8:27 Colmen päiwäcunnan matcan menem me corpeen/ ja uhramme HERralle meidän Jumalallem/ nijncuin hän on meille sanonut.
2 Moos 8:28 Pharao sanoi: minä päästän teidän/ että te uhraisitte HERralle teidän Jumalallen corwesa/ ainoastans/ ettei te cauwas menis/ ja rucoilcat minun edestäni.
2 Moos 8:29 Moses sanoi: Cadzo/ cuin minä menen sinun tykös/ nijn minä rucoilen HERra/ että turilat otetaisin pois Pharaolda ja hänen palwelioildans/ ja hänen Canssaldans huomena/ ainoastans älä minua enä wiettele/ nijn ettes päästä Canssa uhraman.
2 Moos 8:30 Ja Moses läxi Pharaon tykö/ ja rucoili HERra.
2 Moos 8:31 Ja HERra teki nijncuin Moses sanonut oli/ ja otti turilat Pharaolda/ ja hänen palwelioildans/ ja hänen Canssaldans pois/ nijn ettei yhtäkän jäänyt. Mutta Pharao paadutti sydämens wielä nyt tälläkin haawa/ ja ei päästänyt Canssa.

Vers. 19 (Jumalan sormi) se on/ Jumalan woima. Nijncuin he olisit tahtonet sanoa tämä ihme ei taida tapahtua noitumisella.
v. 21. Turilat) Grecan sana Kynomia $/ joca täsä paicas löytän/ on nijn paljo cuin caickinaiset wähät madot/ kärwäiset/ caxipyrstöiset/ etc. $ jotca wahingoidzewat puut ja maan wihannon.

IX. Lucu.

HERRA widza Egyptin rutolla/ v. 1.
josta ei Pharao paranna idzens/ waan tule wielä pahemmaxi/ v. 7.
Paisumilla ja pahoilla haawoilla/ nijn ettei noidatcan taida seiso Mosexen edes/ v. 8.
Suurilla rakeilla/ jotca turmelewat ihmiset/ carjan/ ja maan wihannon/ v. 18.
Josta Pharao nöyryttä idzens HERran edes/ ja rucoile otta pois rangaistuxen/ v. 27.
Mutta cuin se lacka/ paadutta hän taas sydämens/ v. 34.

2 Moos 9:1 HERRA sanoi Mosexelle: mene Pharaon tygö/ ja sano hänelle: näin sano HERra Hebrerein Jumala: päästä minun Canssan palweleman minua:
2 Moos 9:2 waan jolles päästä/ mutta wielä pidätät heitä:

2 Moos 9:3 Cadzo/ HERran käsi on sinun carjas päällä/ jotca owat kedolla/ hewoisten päällä/ Asein päällä/ Camelein päällä/ härkäin päällä/ lammasten päällä/ sangen rascan ruttotaudin cansa.
2 Moos 9:4 Ja HERra teke jotakin erinomaist Israelin ja Egyptiläisten wälillä/ nijn ettei mitän cuole caikesta cuin Israelin lapsilla on.
2 Moos 9:5 Ja HERra määräis ajan/ sanoden: tämän HERra teke huomena maasa.
2 Moos 9:6 ja HERra teki nijn amulla/ ja caicki carja cuoli Egyptiläisildä/ waan Israelin lasten carjast ei yhtäkän cuollut.
2 Moos 9:7 Nijn Pharao lähetti tiedusteleman/ ja cadzo/ ei ollut Israelin carjast yhtäkän cuollut. Mutta Pharaon sydän paatui/ ja ei päästänyt Canssa.
2 Moos 9:8 JA HERra sanoi Mosexelle ja Aaronille: ottacat kätenne täyten totoin noke/ ja Moses paiscatcan sen taiwasen päin Pharaon edes.
2 Moos 9:9 Ja pitä tuleman tomuxi coco Egyptin maan päällä/ ja pitä oleman ihmisten ja carjan päällä pahat paisumat coco Egyptin maalla.
2 Moos 9:10 Ja he otit noke totoista/ ja seisoit Pharaon edes/ ja Moses paiscais sen taiwasen päin/ nijn tulit pahat paisumat ihmisijn ja carjaan.
2 Moos 9:11 Nijn ettei noidatcan saanet seiso Mosexen edes paisumain tähden: Sillä paisumat olit nijn noitain päällä/ cuin Egyptiläistengin.
2 Moos 9:12 Mutta HERra paadutti Pharaon sydämen/ nijn ettei hän cuullut heitä/ nijncuin HERra Mosexelle sanonut oli.
2 Moos 9:13 NIin sanoi HERra Mosexelle: nouse huomena warhain/ ja mene Pharaon eteen/ ja sano hänelle: Näin sano HERra Hebrerein Jumala: päästä minun Canssan palweleman minua.
2 Moos 9:14 Muutoin minä tällä haawalla lähetän caicki minun rangaistuxeni sinun päälles/ ja sinun palweliais/ ja sinun Canssas päällen/ tietäxes ettei caikesa maasa ole minun wertani:
2 Moos 9:15 Sillä nyt minä ojennan käteni ja lyön sinun ja sinun Canssas ruttotaudilla/ että sinun pitä huckuman maan pääldä.
2 Moos 9:16 Ja tosin sentähden olen minä herättänyt sinun/ osottaxeni minun Woimani sinun päälles/ ja että minun nimeni julistettaisin caikesa maacunnasa.
2 Moos 9:17 JA sinä wielä nyt poljet minun Canssani sinun alas/ ja et päästä heitä:
2 Moos 9:18 Cadzo/ huomena tällä ajalla annan minä sangen suuria rakehita sata/ jonga caltaisita ei ole ollut Egyptis/ hamasta sijtä päiwästä cuin se perustettu on/ nijn tähän asti.
2 Moos 9:19 Lähetä sijs nyt ja corja sinun carjas ja caicki mitä sinulla on kedolla: sillä caicki ihmiset ja

carja/ cuin kedolla löytän/ ja ei ole corjatut huoneseen/ ja raket langewat heidän päällens/ ne cuolewat.
2 Moos 9:20 Joca Pharaon palwelioista pelkäis HERran sana/ hän palwelians ja carjans huoneseen corjais.
2 Moos 9:21 Waan joidenga sydän ei totellut HERran sana/ ne jätit kedolle palwelians ja carjans.
2 Moos 9:22 Nijn sanoi HERra Mosexelle: ojenna sinun kätes taiwasen päin/ että rakehita satais coco Egyptin maan päälle/ ihmisten päälle/ carjan päälle ja caickein päälle mitä kedolla wihotta Egyptin maalla.
2 Moos 9:23 Nijn ojensi Moses sauwans taiwasen päin/ ja HERra andoi jylistä ja rakehita sata/ nijn että tuli leimahti maan päälle/ ja nijn andoi HERra sata rakehita Egyptin maan päälle.
2 Moos 9:24 Että raket ja tuli secaisin maahan langeisit nijn hirmuisest/ ettei ikänäns sencaltaista Egyptin maasa tapahtunut ollut/ sijtä ajasta cuin Canssa sijnä asuman rupeis.
2 Moos 9:25 Ja raket löit coco Egyptin maalla caicki cuin kedolla olit/ sekä ihmiset että carjan/ caicki mitä maan päällä wihotti/ caicki myös puut medzäs ricki särki.
2 Moos 9:26 Ainoast Gosenin maacunnas/ josa Israelin lapset olit/ ei rakehita satanut.
2 Moos 9:27 NIin lähetti Pharao ja cudzui Mosexen ja Aaronin/ ja sanoi heille: minä olen tällä haawalla pahoin tehnyt/ HERra on wanhurscas/ waan minä ja minun Canssan olemma jumalattomat.
2 Moos 9:28 Sentähden rucoilcat HERra/ että Jumalan jylinä ja raket lackaisit/ nijn minä päästän teidän ja en enämbi pidätä teitä.
2 Moos 9:29 Ja Moses sanoi hänelle: cosca minä menen Caupungista/ nijn minä ojennan käteni HERran tygö/ nijn jylinä lacka ja rakehita ei pidä enämbi oleman/ ettäs tietäisit maan olewan HERran.
2 Moos 9:30 Mutta minä sen kyllä tiedän/ ettet sinä eikä sinun palwelias wielä nytkän pelkä HERra Jumalata.
2 Moos 9:31 Nijn pellawat ja ohrat maahan lyötin: sillä ohra oli tähkäpäällä ja pellawa oli culculla.
2 Moos 9:32 Mutta nisu ja ruis eiwät turmeldunet/ sillä ne olit hiljakylwöt.
2 Moos 9:33 Nijn Moses meni Caupungista/ Pharaon tykö/ ja ojensi kätens HERran tygö/ ja jylinä ja raket lackaisit/ ja sade ei enämbi tiuckunut maan päälle.
2 Moos 9:34 Cosca Pharao näki/ että sade/ ja raket/ ja jylinät lackaisit/ teki hän wielä enämmän paha ja paadutti sydämens/ sekä hän että hänen palwelians.
2 Moos 9:35 Nijn paadui Pharaon sydän/ ettei hän päästänyt Israelin lapsia/ nijncuin HERra Mosexen cautta sanonut oli.

Vers. 16. Sentähden olen minä herättänyt) Se on/ ei Jumala ole herättänyt Pharaot jumalattomuteen idzens wastan: Sillä ettei Jumala ole sencaltainen Jumala/ jolle jumalatoin meno kelpa/ Ps. 5:5. Waan että hän oli paha ja paadutti sydämens/ nijn Jumala käändä hänen pahudens hänen oman nimens ylistyxexi. Ja

se sana Hemadticha $ joca täsä löytän/ nijncuin myös muut sen muotoiset/ ettei ne aina selitetä per $ significationem $ directae $ efficientiae $; waan per $ permissionem $, declarationem $, on oppenuille kyllä tiettäwä. Taitan myös pian ymmärrettä/ että cosca jollaculla sanalla näky olewan sencaltainen ymmärrys/ cuin on wastan fidei $ analogiam $, uscon cappaleita: silloin pitä sencaltaiset sanat selitettämän/ nijncuin P. Raamattu toises paicas sen muotoisist asioist puhu.

X. Lucu.

HERra käske Mosexen wielä puhua Pharaolle/ että hän päästäis Canssan/ v. 1.
mutta ei hän tahdo caickia päästä/ waan ainoastans miehet/ v. 7.
sentähden lyö HERra Egyptin heinäsircoilla/ v. 12.
ja syngiällä pimeydellä/ v. 21.
josta Pharao taas myöndy/ ja lupa päästä Canssan/ mutta ei carja/ v. 24.
hän kieldä Mosexen enä tulemast eteens/ v. 28.

2 Moos 10:1 JA HERra sanoi Mosexelle: mene Pharaon tygö/ sillä minä paadutin hänen ja hänen palwelioittens sydämet/ tehdäxeni nämät minun ihmeni heidän seasans.
2 Moos 10:2 Ja että sinä ilmoitaisit sinun lastes/ ja lasteslasten corwijn/ mitä minä tehnyt olen Egyptis/ ja minun ihmeni/ jotca minä tein heidän seasans/ että te tietäisit että minä HERra olen.
2 Moos 10:3 Nijn menit Moses ja Aaron Pharaon tygö/ ja sanoit hänelle: näin sano HErra Hebrerein Jumala/ cuinga cauwan et sinä nöyrytä idzes minun edesäni? päästä minun Canssan palweleman minua.
2 Moos 10:4 Waan jos sinä estelet päästä minun Canssani/ Cadzo/ nijn minä huomena tuotan heinäsircat caickijn sinun maas ärijn.
2 Moos 10:5 Nijn että heidän pitä peittämän maan/ nijn ettei maa pidä näkymän/ ja heidän pitä syömän tähtet/ cuin teille on jäänet rakehilda/ ja pitä syömän caicki wihottawaiset puut medzäs.
2 Moos 10:6 Ja pitä täyttämän sinun huones/ ja caickein sinun palweliais huonet/ ja caickein Egyptiläisten huonet/ jongacaltaista sinun Isäs ja Isäsisät ei nähnet ole/ sijtä päiwäst cuin he maan päälle tulit/ tähän päiwän asti. Ja hän käänsi idzens ja meni Pharaon tykö.
2 Moos 10:7 Nijn sanoit Pharaon palweliat hänelle: cuinga cauwan me kärsimme näitä widzauxia? päästä Canssa palweleman HERra heidän Jumalatans: edkös wielä tiedä Egypti häwitetyxi?
2 Moos 10:8 Nijn Moses ja Aaron cudzuttin jällens Pharaon tygö/ joca sanoi heille: mengät ja palwelcat HERra teidän Jumalatan: Waan cutca ne owat cuin menewät?

2 Moos 10:9 Ja Moses sanoi: me menem meidän nuorten ja wanhain cansa/ poikinem ja tyttärinem/ lammastem ja carjam cansa/ sillä meillä on HERran juhla.
2 Moos 10:10 Ja hän sanoi heille: ikän nijn/ olcon HERra teidän cansan. Pidäiskö minun päästämän teidän ja teidän lapsen? cadzocat jollei teillä jotakin paha sydämes ole?
2 Moos 10:11 Ei nijn/ mutta mengät te miehet ja palwelcat HERra/ sillä sitä te oletta pyytänetkin. Ja he ajoit heidän pois Pharaon edest.
2 Moos 10:12 NIin sanoi HERra Mosexelle: ojenna sinun kätes Egyptin maan ylidze heinäsirckain tähden/ että he tulisit Egyptin maan päälle/ ja söisit caiken maan wihannon/ cuin on rakehilda jäänyt.
2 Moos 10:13 Moses ojensi sauwans Egyptin maan ylidze/ ja HERra andoi tulla itätuulen sille maalle caiken sen päiwän ja caiken sen yön/ ja amulla nosti itätuuli heinäsircat.
2 Moos 10:14 Ja tulit coco Egyptin maan päällen/ laskit idzens jocapaickaan Egyptin maalle sangen epäluguin/ ettei heidän caltaisitans ennen ollut/ eikä tästedes tule.
2 Moos 10:15 Sillä he peitit caiken maan/ ja teit sen mustaxi. Ja he söit caicki maan wihannon/ ja caicki puiden hedelmät cuin jäänet olit rakehilda/ ja ei jäänyt ensingän wiherjäistä puihijn ja kedon ruohoin coco Egyptin maalla.
2 Moos 10:16 Nijn cudzui Pharao kijrust Mosexen ja Aaronin/ ja sanoi: minä olen paha tehnyt HERra teidän Jumalatan/ ja teitä wastan:
2 Moos 10:17 Andacat minulle andexi minun ricoxen wielä tällä erällä/ ja rucoilcat HERra teidän Jumalatan/ että hän ottais minulda pois weilä tämän cuoleman.
2 Moos 10:18 Ja hän meni pois Pharaon tykö ja rucoili HERra.
2 Moos 10:19 Nijn HERra käänsi tuulen jaloxi länsituulexi ja nosti heinäsircat ja heitti heidän punaiseen mereen/ nijn ettei yhtäkän heinäsircka jäänyt coco Egyptin maan ärijn.
2 Moos 10:20 Mutta HERra paadutti Pharaon sydämen/ ettei hän päästänyt Israelin lapsia.
2 Moos 10:21 JA HERra sanoi Mosexelle: ojenna kätes taiwasen päin/ että pimeys tuis Egyptin maan päälle/ nijn että ruwetta taitaisin.
2 Moos 10:22 Ja Moses ojensi kätens taiwasen päin/ nijn tuli syngiä pimeys coco Egyptin maan päälle colmexi päiwäxi.
2 Moos 10:23 Nijn ettei yxikän toinen toistans nähnyt/ eikä myös nosnut sijtä paicast/ colmena päiwänä josa he olit. Mutta caikilla Israelin lapsilla oli walkeus/ cusa he asuit.
2 Moos 10:24 Nijn cudzui Pharao Mosexen/ ja sanoi: mengät ja palwelcat HERra/ ainoastans teidän lamban ja carjan jääkän tänne/ teidän lapsen mengän myös teidän cansan.

2 Moos 10:25 Moses sanoi: sinun pitä myös salliman minun käsijn uhrin/ ja poltouhrin/ jota meidän pitä tekemän HERralle meidän Jumalallem.
2 Moos 10:26 Meidän carjam pitä myös menemän meidän cansam/ ja ei yhtäkän sorcka jäämän: Sillä sijtä meidhän pitä ottaman ja tekemän palweluxen HERralle meidän Jumalallem: sillä en me tiedä millä me palwelem HERra/ sijhenasti cuin me sinne tulemma.
2 Moos 10:27 Mutta HERra paadutti Pharaon sydämen/ ettei hän päästänyt heitä.
2 Moos 10:28 Ja Pharao sanoi hänelle: mene pois minun tyköni/ ja carta ettes enämbi sillen tule minun eteeni: sillä jona päiwänä sinä tulet minun eteeni/ pitä sinun cuoleman.
2 Moos 10:29 Moses wastais: nijncuin sinä sanonut olet/ en tule minä enämbi sinun etees.

Vers. 12. Heinäsirckain) Ei täsä cudzuta Heinäsirckat Hagab $ Hebrean kielellä/ nijncuin monicahdois paicois/ waan Arbe $, Ja ne owat neljäjalcaiset/ lendäwäiset eläimet ja puhtat syödä nijncuin Hagab $, Lev. $ 11:22. Mutta meille tundemattomat/ waiwoin että he owat heinäsirckain caltaiset.

XI. Lucu.

HERra sano Mosexelle wielä andawans tulla yhden widzauxen Pharaolle ja Egyptijn/ v. 1.
käske Israelin Canssan otta Egyptiläisildä lainaxi hopia ja culdacalua/ v. 2.
Lyö caicki Egyptin esicoiset/ v. 4.
Moses ja Aaron tekewät caicki nämät ihmet Pharaon edes/ mutta hän pysy cuitengin paatununa/ v. 10.

2 Moos 11:1 JA HERra sanoi Mosexelle: wielä minä annan tulla yhden rangaistuxen Pharaolle ja Egyptijn sijtte hän päästä teidän tääldä/ eikä ainoastans päästä teitä/ mutta myös aja teidän tääldä ulos.
2 Moos 11:2 Nijn sano sijs nyt Canssalle: että jocamies anois lähimmäiseldäns/ ja jocainen waimo hänen lähimmäiseldäns hopia ja culdacalua.
2 Moos 11:3 Sillä HERra anda armon Canssalle Egyptiläisten edes. Ja Moses oli sangen cuuluisa mies Egyptin maalla/ Pharaon palwelioitten ja Canssan edes.
2 Moos 11:4 JA Moses sanoi: näin sano HERra: puoliyön aican minä waellan Egyptin maan läpidze.
2 Moos 11:5 Ja jocainen esicoinen Egyptin maalla pitä cuoleman/ Pharaon esicoisest/ joca hänen istuimellans istu/ haman pijcan esicoisen asti/ joca jauha/ ja caikein eläinden esicoiseen.
2 Moos 11:6 Ja suuren pargun pitä oleman Egyptin maalla/ jonga caltaista ei ole ollut/ eikä tuleman pidä.
2 Moos 11:7 Mutta caickein Israelin lasten seas ei coiracan kieldäns wärwäyttämän pidä hamast ihmisist/

nijn eläimihin asti/ että te tiedäisitte/ cuinga HERra eroitta Egyptin ja Israelin.
2 Moos 11:8 Silloin caicki nämät sinun palwelias/ pitä tuleman minun tygöni/ ja cumartaman minua/ sanoden: lähde ulos sinä ja caicki Canssa jotca sinun allas owat/ ja sijtte minä lähden. Ja hän läxi Pharaon tykö sangen wihoisans.
2 Moos 11:9 Mutta HERra sanoi Mosexelle: ei Pharao cuule teitä/ että paljo ihmeitä tapahduis Egyptin maalla.
2 Moos 11:10 Ja Moses ja Aaron teit caicki nämät ihmet Pharaon edes/ waan HERra paadutti hänen sydämens/ ettei hän päästänyt Israelin lapsia hänen maaldans.

Vers. 3. Cuuluisa mies) Sentähden tämä sanotan/ että Jumala oli andanut Mosexelle sencaltaisen julkisuden Canssan tykönä/ että caicki pelkäisit händä. Sillä jollei se olis ollut/ nijn olisit Egyptiläiset tappanet hänen.

XII. Lucu.

JUmala anda käskyn Mosexelle ja Aaronille Pääsiäislambasta/ v. 1.
ja sen menoista/ v. 11.
Sijtten makianleiwän päiwistä/ v. 14.
joina caicki piti tytymän happamattoman leipän/ muistoxi/ että HERra on sillä ajalla heitä wienyt Egyptist/ v. 17.
Tämän HERran käskyn julista Moses Israelin lasten wanhimmille v. 21.
Toisna yönä lyö HERra caicki Egyptin esicoiset. v. 29.
Jongatähden Pharaon täyty päästä Canssan/ v. 40.
Ja nijn lähtewät he Egyptist/ v. 47.
Cusa he olit ollet 430. ajastaica. Silloin myös HERra anda käskyn/ cuinga muucalaisetkin piti Pääsiäistä pitämän/ v. 43.

2 Moos 12:1 HERra sanoi Mosexelle ja Aaronille Egyptin maalla:
2 Moos 12:2 Tämä cuucausi pitä oleman teidän tykönän ensimäinen Cuu/ hänestä pitä teidän alcaman ajastajan cuucaudet.
2 Moos 12:3 Puhucat coco Israelin Seuracunnalle/ sanoden: kymmendenä päiwänä tällä cuulla/ ottacan idzecukin hänellens caridzan/ se joca perhenisändä on/ caridzan joca huonelle:

2 Moos 12:4 Waan jos yxi huone wähä on caridzata syömän/ nijn ottacan kylänsmiehen cansans/ joca likin
händä asu/ että nijn monda tulis/ cuin woisit caridzan syödä.
2 Moos 12:5 Ja sen caridzan pitä oleman wirhittömän/ ajastaicaisen oinan. Caridzoist ja wohlist pitä teidän
sen walidzeman.
2 Moos 12:6 Ja sen teidän pitä tallella pitämän neljändentoistakymmenden päiwän asti tätä cuuta/ ja coco
Israelin Canssan cocous pitä sen teurastaman ehtona.
2 Moos 12:7 Ja teidän pitä ottaman weren/ ja siwuman molemmat pihtipielet/ ja huonetten owenpäälisen/
joisa he sitä syöwät.
2 Moos 12:8 Ja pitä sinä yönä syömän liha tulella paistettua/ ja happamatoinda leipä/ catkerain ruohoin
cansa.
2 Moos 12:9 Ei teidän pidä sitä syömän unna/ eikä wedellä keitettynä/ mutta tulella paistettuna/ pään/
jalcain ja sisällysten cansa.
2 Moos 12:10 Eikä teidän pidä jättämän mitän huomenexi/ ja jos jotakin jää huomenexi/ se tulella
poltettacan.
2 Moos 12:11 Mutta näin pitä teidän syömän sitä: teidän pitä oleman wyötetyt cupeista/ ja kengät jalasan/
ja sauwan kädesän/ ja pitä sen syömän nijncuin matcaan kijruttawaiset/ sillä se on HERran Pääsiäinen.
2 Moos 12:12 Sillä minä käyn sinä yönä Egyptin maan läpidze/ ja lyön caicki esicoiset Egyptin maalla/
ihmisist haman carjan asti/ ja annan tulla minun rangaistuxen caickein Egyptiläisten epäjumalitten päälle:
Minä HERra.
2 Moos 12:13 Ja weren pitä oleman teille merkixi huoneisan cusa te oletta/ että cosca minä weren näen/
nijn minä menen teidän ohidzen/ ja ei pidä teille tuleman se rangaistus cadottaman teitä/ cosca minä lyön
Egyptin maata.
2 Moos 12:14 JA teidän pitä tämän päiwän muistos pitämän/ ja pyhittämän juhlaxi HERralle/ ja teidän
lapsen ijancaickisexi säädyxi.
2 Moos 12:15 Seidzemen päiwä pitä teidän syömän syömän happamatoinda leipä/ nimittäin/ ensimäisnä
päiwänä/ ei pidä ensingän oleman hapoinda leipä teidän huoneisan. Sillä jocainen cuin hapoinda leipä syö
ensimäisestä päiwästä/ nijn seidzemenden päiwän asti/ hänen sieluns pitä hucutettaman Israelist.
2 Moos 12:16 Ensimäisnä päiwänä on teille pyhä cocous/ ja myös seidzemendenä päiwänä on teille pyhä
cocous. Ei yhtäkän työtä pidä tehtämän nijnä päiwinä/ mutta waiwoin mitä ruaxi tarwitan jocaidzelle
hengelle/ se ainoastans tehkät.
2 Moos 12:17 Ja tytykät happamattoman leipän: Sillä sinä päiwänä olen minä teidän jouckon johdattanut

Egyptin maalda sentähden pitä myös teidän ja caicki teidän lapsen pitämän tämän päiwän/ ijancaickisexi säädyxi.
2 Moos 12:18 Neljändenätoistakymmendenä päiwänä ensimäisestä cuusta ehtona/ pitä teidän syömän happamatoinda leipä/ haman ensimäisen päiwän asti colmattakymmendä sijtä cuusta ehtona.
2 Moos 12:19 Nijn ettei seidzemenä päiwänä löytä hapoinda leipä teidän huoneisan: sillä jocainen cuin hapoinda leipä syö/ hänen sieluns pitä hucutettaman Israelin joucosta/ joco hän muucalainen on eli omainen.
2 Moos 12:20 Sentähden älkät ensingän syökö hapoinda leipä: waan happamatoinda leipä syökät caikisa teidän asuinsioisan.
2 Moos 12:21 JA Moses cudzui caicki Israelin wanhimmat/ ja sanoi heille: walitcat ja ottacat teillen lambaita cukin perhecundans jälken/ ja teurastacat Pääsiäisexi.
2 Moos 12:22 Ja ottacat side Isoppia/ ja castacat wereen joca on waskimaljas/ ja siwucat sillä owenpäälinen/ ja molemmat pihtipielet: ja ei yxikän ihminen pidä menemän ulos huonens owesta huomenisen asti.
2 Moos 12:23 Sillä HERra käy ja waiwa Egyptiläisiä/ ja cosca hän saa nähdä weren owenpäälises/ ja molemmisa pihtipielis/ mene HERra sen owen ohidze/ ja ei salli hucuttajan tulla teidän huoneisijn rangaiseman.
2 Moos 12:24 Sentähden pidä tämä sääty sinulle ja sinun lapsilles ijancaickisesta.
2 Moos 12:25 Ja cosca te tuletta sijhen maahan/ jonga HERRra teille andawa on/ nijncuin hän sanonut on/ nijn pitäkät tämä palwelus.
2 Moos 12:26 Ja cosca teidän lapsen sanowat teille: mikä palwelus tämä teillä on? Nijn teidän pitä sanoman:
2 Moos 12:27 tämä on HERran Pääsiäis uhri/ joca ohidzen meni Israelin lasten huonet Egyptis/ cosca hän rangais Egyptiläisiä/ ja meidän huonem wapahti: nijn Canssa maahan cumartain rucoilit.
2 Moos 12:28 Ja Israelin lapset menit/ ja teit nijncuin HERra Mosexelle ja Aaronille käskenyt oli.
2 Moos 12:29 JA puoliyön aicana/ löi HERra caicki esicoiset Egyptin maalla/ Pharaon esicoisest/ joca hänen istuimellans istui/ nijn fangin esicoisen asti/ joca oli fangihuones/ ja eläinden esicoiset.
2 Moos 12:30 Sinä yönä nousi Pharao ja caicki hänen palwelians/ ja caicki Egyptiläiset/ ja suuri parcu oli Egyptis: sillä ei siellä ollut huonetta/ josa ei cuollut ollut.
2 Moos 12:31 Ja hän cudzui Mosexen ja Aaronin yöllä/ ja sanoi: walmistacat teitän ja mengät pois minun Canssastani/ sekä te että Israelin lapset/ ja mengät matcaan ja palwelcat HERra/ nijncuin te sanonet oletta.
2 Moos 12:32 Ottacat myös myötän teidän lamban ja carjan/ nijncuin te sanonet oletta/ mengät matcaan ja

siunatcat myös minua.
2 Moos 12:33 Ja Egyptiläiset waadeit Canssa/ ja hoputtaden ajoit heitä pois maalda: sillä he sanoit: me cuolemma jocainen.
2 Moos 12:34 JA Canssa cannoit olallans uden taikinan/ ennencuin se happani/ ruaxens sidottuna waatteisijn.
2 Moos 12:35 Ja Israelin lapset olit tehnet Mosexen sanan jälken: ja olit anonet Egyptiläisildä hopia ja culdacaluja ja waatteita.
2 Moos 12:36 Ja HERra oli andanut Canssalle armon Egyptiläisten edes/ että he annoit heille/ ja nijn he tyhjänsit Egyptiläiset.
2 Moos 12:37 NIin matcustit Israelin lapset Ramesexest Suchothijn cuusisatatuhatta jalcamiestä/ paidzi lapsia.
2 Moos 12:38 Ja myös paljo yhteistä Canssa meni heidän cansans/ ja lambait/ ja carja/ ja sangen paljo eläimitä.
2 Moos 12:39 Ja he leiwoit sijtä udesta taikinasta/ jonga he olit tuonet Egyptistä/ happamattomia leipiä/ sillä ei se ollut hapannut/ sentähden että he ajettin Egyptistä pois/ eikä myös saanet wijpyä/ ja ei semmengän saanet heillens ewästä walmista.
2 Moos 12:40 Se aica cuin Israelin lapset asuit Egyptis/ oli neljäsata ja colmekymmendä ajastaica.
2 Moos 12:41 Ja cosca ne olit culunet läxi coco HERran joucko yhtenä päiwänä Egyptin maalda.
2 Moos 12:42 Sentähden tämä yö pidetän HERralle/ että hän wei heidän ulos Egyptin maalda/ ja Israelin lapset pitä sen pitämän HERralle/ he ja heidän lapsens.
2 Moos 12:43 Ja HERra sanoi Mosexelle ja Aaronille: tämä on tapa pitä Pääsiäistä/ ei yxikän muucalainen pidä sijtä syömän.
2 Moos 12:44 Jocainen ostettu orja pitä ymbärinsleicattaman/ ja sijtte syökän sijtä.
2 Moos 12:45 Huonecunnan ja päiwämiehen ei pidä syömän sijtä.
2 Moos 12:46 Yhdesä huonesa pitä se syötämän. Ei teidän pidä huonesta wiemän ulos sijtä lihasta/ eikä teidän pidä luuta rickoman sijtä.
2 Moos 12:47 Coco Israelin seuracunda pitä näin tekemän.
2 Moos 12:48 Jos jocu muucalainen asu sinun tykönäs/ ja tahto pitä HERralle Pääsiäistä/ nijn ymbärinsleicattacan caicki miehenpuolet ja sijtte käykän sitä tekemän/ ja olcan nijncuin maan omainen: sillä ei yhdengän ymbärinsleickamattoman pidä sijtä syömän.
2 Moos 12:49 Yxi sääty pitä oleman omaidzella ja muucalaisella/ joca asu teidän seasan.

2 Moos 12:50 Ja caicki Israelin lapset teit/ nijncuin HERra oli Mosexelle ja Aaronille käskenyt.
2 Moos 12:51 Nijn HERra yhtenä päiwänä johdatti Israelin lapset Egyptin maalda/ heidän joucoisans.

Vers. 3. Caridza) Mitä tämän Pääsiäis caridzan cansa ymmärretän/ opetta meitä P. Pawali yldäkyllä/ 1. cor. 5:7 cusa hän sano: meidän Pääsiäis lambam on Christus/ joca on uhrattu meidän edestäm.
v. 16. cocous) se on/ teidän pitä lukeman Benedicite $ ja Gratias $ Pääsiäisen edestä/ rucoileman ja kijttämän sen lunastuxen edestä/ cuin tapahtui Egyptistä. Sillä/ täsä löytän se sana Kara $, joca on nijn paljo cuin saarnata eli lukea seuracunnas.
v. 43. Pääsiäistä) Passah $ on käymys/ sillä HERra käwi yöllä Egyptin läpidze/ ja tappoi caicki esicoiset/ jolla awistettin Christuxen cuolema ja nousemus/ jolla hän on käynyt tästä mailmasta/ ja on lyönyt synnin/ cuoleman ja Perkelen/ ja meidän wienyt sijtä oikiasta Egyptistä meidän Jumalam tygö/ se on meidän passah $ eli Pääsiäinen.

XIII. Lucu.

HERra käske pyhittä caicki esicoiset hänellens/ v. 1.
ja pidettä joca wuosi makianleiwän päiwiä/ v. 7.
wäkewän lunastuxen muistoxi Pharaon kädestä/ v. 8.
Wie Canssan corwen läpidze punaista merta cohden/ v. 17.
He ottawat Josephin luut myötäns/ v. 19.
HERra käy heidän edelläns päiwällä pilwen padzas/ ja yöllä tulen padzas/ v. 21.

2 Moos 13:1 JA HERra puhui Mosexelle ja sanoi:
2 Moos 13:2 Pyhitä minulle jocainen esicoinen/ cucaikänäns ensin äitins cohdun awa Israelin lasten seas/ sekä ihmisistä että eläimistä/ sillä ne owat minun.
2 Moos 13:3 Nijn sanoi Moses Canssalle: muistacat tämä päiwä/ jona te oletta lähtenet Egyptist/ orjuden huonesta/ että HERra on teidän tääldä johdattanut wäkewällä kädellä. Sentähden ei sinun pidä syömän hapoinda.
2 Moos 13:4 Tänäpänä oletta te lähtenet/ sillä cuulla Abib.
2 Moos 13:5 Cosca HERra anda tulla sinun Cananerein/ Hetherein/ Amorrerein/ Hewerein ja Jebuserein maalle/ jonga hän sinun Isilles on wannonut/ andaxens sinulle sen maan/ josa riesca ja hunajata wuota/ nijn sinun pitä tämän palweluxen tekemän tällä cuulla:

2 Moos 13:6 Seidzemen päiwä pitä sinun syömän happamatoinda leipä/ ja seidzemendenä päiwänä on HERran juhla.
2 Moos 13:7 Sentähden pitä sinun seidzemen päiwä syömän happamatoinda leipä/ ettei sinun tykönäs yhtän hapoinda taikinata/ eikä hapoinda leipä pidä nähtämän/ caikisa sinun maas ärisä.
2 Moos 13:8 Ja sinun pitä sanoman sinun pojalles sinä päiwänä/ sanoden: tämän me pidämme sentähden/ että HERra teki näin meidän cansam/ cosca me läxim Egyptistä.
2 Moos 13:9 Sentähden tämän pitä oleman sinulle merkixi sinun kädesäs/ ja muistoxi sinun edesäs/ että HERran käsky pitä oleman sinun suusas/ että HERra on wäkewällä kädellä sinun johdattanut Egyptistä.
2 Moos 13:10 Sentähden pidä tämä sääty ajallans wuosiwuodelda.
2 Moos 13:11 COsca HERra on sinun wienyt Cananerein maalle/ nijncuin hän sinulle ja sinun Isilles wannonut on/ ja andanut sen sinulle.
2 Moos 13:12 Nijn pitä sinun eroittaman HERralle jocaidzen cuin awa äitins cohdun/ ja esicoisen eläinden seas/ cuin sinulla on/ caicki miehenpuoli on HERran.
2 Moos 13:13 Mutta caicki Asin esicoiset pitä sinun lunastaman lamballa: Jollet sinä lunasta sitä/ nijn wäännä niscat ricki. Mutta jocaidzen esicoisen ihmisistä sinun lastes seas pitä sinun lunastaman.
2 Moos 13:14 Ja cosca sinun poicas kysy sinulle tänäpänä eli huomena: mikä tämä on? sinun pitä sanoman hänelle: HERra on johdattanut meidän wäkewällä kädellä Egyptistä orjuden huonesta.
2 Moos 13:15 Sillä cosca Pharao ei tahtonut meitä päästä/ löi HERra cuoliaxi jocaidzen esicoisen Egyptin maalla/ ihmisen esicoisesta nijn eläinden esicoisen asti: sentähden uhran minä HERralle jocaidzen cuin ensin äitins cohdun awa/ joca miehenpuoli on/ ja jocaidzen esicoisen minun lapsistani lunastan minä.
2 Moos 13:16 Ja tämän pitä oleman merkixi sinun kädesäs/ ja muistoxi sinun edesäs/ että HERra on johdattanut meidän wäkewällä kädellä Egyptistä.
2 Moos 13:17 COsca Pharao oli päästänyt Canssan/ ei Jumala johdattanut heitä sitä teitä Philisterein maan läpidze/ joca tärkin oli: sillä Jumala ajatteli että Canssa joscus catuis/ cosca he näkisit sodan heitäns wastan/ ja palajaisit Egyptijn.
2 Moos 13:18 Sentähden hän johdatti Canssan ymbärins corwen läpidze punaista merta cohden. Ja Israelin lapset läxit warustettuna Egyptin maalda.
2 Moos 13:19 Ja Moses otti myötäns Josephin luut: sillä hän oli wannottanut Israelin lapset/ sanoden: Jumala on teitä edziwä/ nijn wiekät minun luuni tääldä myötän.
2 Moos 13:20 Nijn he läxit Suchothista/ ja sioitit heidäns Etamin corpe likemmä.
2 Moos 13:21 Ja HERra käwi heidän edelläns päiwällä pilwen padzas/ johdataxens heitä oikiata tietä: ja

yöllä tulen padzas/ walistaxens heitä waeldaman sekä yöllä että päiwällä.
2 Moos 13:22 Pilwen padzas ei erinnyt Canssasta päiwällä/ eikä tulen padzas yöllä.

Vers. 4. Abib.) Abib $, on se Cuu/ cuin me cudzumme Huhtikuuxi/ sillä Hebrerit alcawat heidän wuotens luonnon juoxun jälken/ cosca caicki rupewat jällens wiherjöidzemän ja caswaman. Sentähden se myös cudzutan mensis $ novorum $: että sijhen aican caicki udistuwat.
v. 6. Happamatoinda leipä) Että happanesta taikinasta nijn cowan kieldän/ opetta: että sitä puhdasta Ewangeliumita/ ja ei meidän töitäm/ pitä saarnattaman: nijncuin P. Pawali tiettäwäxi teke/ 1. Cor. 5:7. Ja ei ole sencaltainen happamattoman leiwän syöminen muu/ cuin usco Jesuxen Christuxen päälle/
v. 18. Punaista merta) Grekiläiset cudzuwat punaisen meren/ sijtä punaisesta sannasta eli pohjasta: mutta Hebrerit cudzuwat caisilamerexi/ caisiloista.

XIV. Lucu.

HERra käske Israelin lapset sioitta idzens meren päin/ v. 1.
Pharao walmista coco sotajouckons/ aja taca/ ja saawutta heidän siellä cuin he olit sioittanet idzens/ v. 5.
josta he hämmästywät ja surcuttelewat/ v. 10.
Moses lohdutta heitä/ v. 13.
Jumalan Engeli käy Israelin joucon edellä/ ja anda idzens Canssan taa ja pilwen padzas tule Egyptiläisten ja Israeliterein joucon waihelle/ v. 19.
HERra jaca meren/ ja Israelin lapset käywät sijnä cuiwa myöden/ v. 21.
Egyptiläiset seurawat/ ja HERra upotta heidän caicki/ v. 23.
Mutta Israelin lapset autta hän läpidzen/ v. 29.

2 Moos 14:1 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:
2 Moos 14:2 Puhu Israelin lapsille ja sano: että he palajaisit ja sioitaisit heitäns Hijrothin laxon cohdalle/ Migdolin ja meren waihelle/ BaalZephonin eteen/ ja sen cohdalle/ sioittaden heidäns meren tygö.
2 Moos 14:3 Sillä Pharao sano Israelin lapsista: he käywät exyxis maalla/ corpi on heidän sulkenut.
2 Moos 14:4 Ja minä paadutan Pharaon sydämen/ että hän aja heitä taca/ ja woitan cunnian Pharaosta ja caikesta hänen sotawäestäns. Ja Egyptiläisten pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra. Ja he teit nijn.
2 Moos 14:5 JA cuin se sanottin Egyptin Cuningalle/ että Canssa pakeni: tuli hänen ja hänen palweliains sydän käätyxi Canssa wastan/ ja he sanoit: mixi me olemme nijn tehnet/ että me päästimme Israelin

palwelemast meitä?
2 Moos 14:6 Ja hän walmisti waununs/ ja otti sotawäkens myötäns.
2 Moos 14:7 Ja otti cuusisata parasta waunua/ nijn myös caicki muut Egyptin waunut/ ja caicki hänen sotajouckons päämiehet.
2 Moos 14:8 Silloin HERra paadutti Pharaon Egyptin Cuningan sydämen/ ja hän ajoi taca Israelin lapsia/ jotca cuitengin olit corkian käden cautta lähtenet.
2 Moos 14:9 Nijn Egyptiläiset ajoit heitä taca/ ja saawutit heidän meren tykönä/ cusa he idzens sioittanet olit/ hewoisten/ waunuin/ radzasmiesten/ ja coco Pharaon sotawäen cansa/ Hijrothin laxos/ BaalZephonin cohdalla.
2 Moos 14:10 Ja cuin Pharao lähestyi heitä/ nostit Israelin lapset silmäns/ ja cadzo/ Egyptiläiset tulit heidän peräsäns/ ja he peljästyit sangen suurest/ ja huusit HERran tygö.
2 Moos 14:11 Ja he sanoit Mosexelle: eikö hautoja ollut Egyptis/ ettäs rupeisit meitä johdattaman corpeen cuoleman? mixis meille nijn olet tehnyt/ ettäs meitä johdatit Egyptist?
2 Moos 14:12 Eikö tämä se ole cuin me sanoimme sinulle Egyptisä? anna meidän olla/ että me palwelisim Egyptiläisiä: sillä meidän olis parambi palwella Egyptiläisiä/ cuin cuolla corwesa.
2 Moos 14:13 Moses sanoi Canssalle: älkät peljätkö/ seisocat ja cadzocat/ mingä autuuden HERra tänäpänä teke teille: sillä näitä Egyptiläisiä/ jotca te tänäpän näitte/ ei teidän pidä ikänäns enämbi näkemän ijancaickisest.
2 Moos 14:14 HERra soti teidän puolestan/ ja teidän pitä alallans oleman.
2 Moos 14:15 HERra sanoi Mosexelle: mitäs huudat minun tygöni? sano Israelin lapsille/ että he waellaisit.
2 Moos 14:16 Mutta nosta sinun sauwas/ ja ojenna kätes meren ylidzen/ ja eroita se yhdest/ että Israelin lapset käwisit keskeldä merta cuiwa myöden.
2 Moos 14:17 Cadzo/ minä paadutan Egyptiläisten sydämet/ että he seurawat teidän jälisän/ nijn minä woitan cunnian Pharaosta ja caikesta hänen sotawäestäns/ hänen waunuistans ja radzasmiehistäns.
2 Moos 14:18 Ja Egyptiläiset pitä tietämän/ että minä olen HERra/ cosca minä olen cunnian woittanut Pharaosta/ ja hänen waunuistans ja radzasmiehistäns.
2 Moos 14:19 NIin Jumalan Engeli nousi/ joca Israelin joucon edellä käwi/ ja meni heidän taans: ja pilwen padzas sijrsi idzens heidän caswons edestä/ ja käwi heidän tacanans.
2 Moos 14:20 Ja tuli Egyptiläisten ja Israelin jouckoin waihelle/ ja oli pimiä pilwi/ ja walais yön/ nijn ettei he coco yönä toinen toistans tainnet lähestyä.
2 Moos 14:21 Cosca Moses ojensi kätens meren ylidze/ andoi HERra wedet juosta pois jalolla itä tuulella

coco sen yön/ ja teki meren cuiwille/ ja wedet ercanit.
2 Moos 14:22 Ja Israelin lapset käwit keskeldä merta cuiwa myöden/ ja wedet olit heille nijncuin muuri/ oikialla ja wasemalla puolella.
2 Moos 14:23 Ja Egyptiläiset ajoit taca ja seuraisit heidän peräsäns/ caicki Pharaon hewoiset/ waunut ja radzasmiehet keskelle merta.
2 Moos 14:24 Cosca amuwartio tuli/ cadzatti HERra Egyptiläisten joucon päälle tulen padzasta ja pilwestä/ ja saatti pelgon heidän jouckoons.
2 Moos 14:25 Ja hän syöxi rattat erinäns heidän waunuistans/ ja cukisti heidän woimalisest ylösalaisin. Nijn sanoit Egyptiläiset: paetcam Israeli: sillä HERra soti heidän edestäns Egyptiläisiä wastan.
2 Moos 14:26 Mutta HERra sanoi Mosexelle: ojennä kätes meren ylidze/ että wedet juoxisit Egyptiläisten ylidzen heidän waunuins ja radzasmiestens ylidzen.
2 Moos 14:27 Nijn ojensi Moses kätens meren ylidze/ ia meri palais ennen huomenda hänen wirtaans. Ja cosca Egyptiläiset pakenit/ cohtais heidän wesi/ ja HERra pijritti heidän käskelle merta.
2 Moos 14:28 Nijn että wesi palais ja käwi waunuin/ ja radzasmiesten/ ja coco Pharaon sotawäen ylidzen/ jotca heitä olit seurannet mereen: nijn ettei yxikän heistä pääsnytt.
2 Moos 14:29 Mutta Israelin lapset käwit cuiwana käskeldä merta/ ja wedet olit heille nijncuin muuri oikialla ja wasemalla puolella.
2 Moos 14:30 Ja nijn HERra wapahti Israelin sinä päiwänä Egyptiläisten kädest.
2 Moos 14:31 Ja he näit Egyptiläiset cuolluna meren reunalla.
2 Moos 14:32 Ja sen suuren käden/ jonga HERra oli osottanut Egyptiläisten päälle. Ja Canssa pelkäisit HERra/ ja uscoit hänen ja hänen palwelians Mosexen.

Vers. 15. Mitäs huudat?) Cadzo cuinga usco taistele ja työtä teke hädäs/ ja cuinga hän luotta idzens paljaseen Jumalan sanaan/ saa lohdutuxen ja woitta.
v. 20. walais) se on: sijnä syngiäs pilwes oli pitkäisen leimaus.

XV. Lucu.

MOses ja Israelin lapset laulawat HERralle wirren/ että hän heitä wapahti: Pharaon käsistä/ v. 1.
MirJam myös kijttä Jumalata muiden waimoin cansa/ v. 20.
Moses wie heidän Maran tygö corpeen/ siellä he napisewat catkeran weden tähden/ jonga HERra makiaxi teke/ v. 24.

2 Moos 15:1 SIlloin weisais Moses ja Israelin lapset HERralle tämän wirren/ ja sanoit: Minä weisan HERralle/ sillä hän on sangen jalon työn tehnyt/ hewoisen ja waunun hän mereen syöxi.
2 Moos 15:2 HERra on minun wäkewyten ja kijtoswirten/ ja on minun autuuden. Hän on minun Jumalan/ ja minä cunnioitan händä/ hän on minun Isäni Jumala/ ja minä ylistän händä.
2 Moos 15:3 HERra on äsken sotamies/ HERra on hänen nimens.
2 Moos 15:4 Pharaon waunut ja hänen sotawäkens syöxi hän mereen. Hänen walitut päämiehens owat upotetut punaiseen mereen.
2 Moos 15:5 Sywyys on heitä peittänyt/ ja wajoisit pohjaan/ nijncuin kiwi.
2 Moos 15:6 HERra sinun oikia kätes teke suuren ihmen/ HERra sinun oikia kätes on lyönyt wiholisen.
2 Moos 15:7 Ja sinun suurella cunniallas olet sinä sinun wiholises cukistanut/ Sillä cosca sinä lähetit hirmuisudes/ culutti se heidän nijncuin corren.
2 Moos 15:8 Sinun puhaldamises cautta cocounsit wedet/ ja wirrat seisoit rouckioisa: sywydet cocounsit keskellä merta.
2 Moos 15:9 Wiholinen sanoi: minä ajan taca ja saawutan heitä/ ja saalista jaan/ ja heihin minun mieleni jähdytän: minä wedän ulos minun mieckani/ ja minun käteni pitä heitä hucuttaman.
2 Moos 15:10 Silloin sinun tuules puhalsi/ ja meri heitä peitti/ ja he pohjaan wajoisit/ nijncuin Blyjy wäkewis wesis.
2 Moos 15:11 HERra/ cuca on sinun wertas jumalten seas? cuca on sinun caltaises/ joca olet nijn jalo ja pyhä: hirmullinen/ kijtettäpä ja ihmetten tekiä.
2 Moos 15:12 Coscas oikian kätes ojensit/ nijn maa heitä nieli.
2 Moos 15:13 Sinä olet johdattanut laupiudesas tämän Canssan jongas pelastit/ ja olet wienyt heidän wäkewydesäs sinun pyhän asumisees.
2 Moos 15:14 Cosca Canssat sen cuulewat/ wapisewat he: ahdistus käsittä Philisterit.
2 Moos 15:15 Silloin hämmästywät Edomin Ruhtinat/ ja wapistus tarttu Moabin sangareihin/ caicki Canaan maan asuwaiset raukewat.
2 Moos 15:16 Tulcon hämmästys heidän päällens/ ja pelco sinun wäkewän käsiwartes cautta/ että he puunduisit nijncuin kiwi: sijhenasti/ että sinun Canssas HERra läpidzen käy/ sijhenasti että Canssa läpidze käy/ jonga sinä saanut olet.
2 Moos 15:17 Johdata heitä ja istuta heitä sinun perimises wuorelle/ jonga sinä HERra asumisexes tehnyt olet/ sinun pyhydes tygö HERra/ ionga sinun kätes walmistanet owat.

2 Moos 15:18 HERra hallidze ijancaickisest ja ilman loputa.
2 Moos 15:19 Sillä Phrao meni mereen hewoisinens/ waunuinens ja radzasmiehinens/ ja HERra palautti meren wedet heidän päällens. Mutta Israelin lapset käwit cuiwana keskeldä merta.
2 Moos 15:20 JA MirJam Prophetissa Aaronin sisar otti candelen käteens/ ja caicki waimot seuraisit händä candeleilla ja hypyllä.
2 Moos 15:21 Ja MirJam weisais heidän edelläns: Weisatcam HERralle/ sillä hän on sangen jalon työn tehnyt/ miehen ja hewoisen hän mereen syöxi.
2 Moos 15:22 NIin Moses andoi waelda Israelin lapset punaisen meren tykö Surrin corpe cohden/ ja he matcustit colme päiwä corwes ja ei löytänet wettä.
2 Moos 15:23 Nijn he tulit Maraan/ waan ei he saanet juoda sitä wettä Maras/ sillä se oli ylön carwas/ josta se paicka cudzutan Mara.
2 Moos 15:24 Sijnä napisit Canssa Mosesta wastan/ sanoden: mitä me juomme?
2 Moos 15:25 Mutta hän huusi HERran tygö: Ja HERra osotti hänelle puun/ jonga hän heitti weteen/ ja wedet tulit makiaxi.
2 Moos 15:26 Sijnä pani hän heidän eteens käskyn ja oikeuden ja kiusais sijnä heitä/ ja sanoi: jos sinä cuulet sinun HERras Jumalas änen/ ja teet mikä oikeus on hänen edesäns/ ja panet hänen käskyns sinun corwijs/ ja pidät caicki hänen säätyns/ nijn en minä pane sinun päälles yhtäkän widzausta nijstä/ jotca minä Egyptiläisten päälle pannut olen/ sillä minä olen HERra sinun parandajas.
2 Moos 15:27 JA he tulit Elimijn/ siellä oli caxitoistakymmendä lähdettä/ ja seidzemenkymmendä palmupuuta/ siellä he sioitit idzens wetten tygö.

Vers. 23 Mara) se on/ carwas/ jolla ymmärretän risti ja ahdistus/ jotca Jesuxen Christuxen ristin ja uscon cautta tulewat makiaxi. Nijncuin wesi täsä tuli sen puun cautta/ cuin Jumala Mosexelle osotti.
v. 24. napisit) täsä Canssa rupe cohta napiseman/ nijn jaloin ja ihmellisten tecoin perästä/ joiden cautta he pelastettin.

XVI. Lucu.

ISraelin lapset tulewat Elimijn/ cusa caxitoistakymmendä lähdettä on/ v. 27.
ja sijtä Sinnin corpeen/ v. 1.
Siellä he taas napisewat Mosest ja Aaronita wastan/ ettei heillä ollut eikä liha eikä leipä/ v. 2.
Jumala anda heille peldocanoja ehtona/ ja amulla Man/ v. 4.

jota he cocowat Jumalan käskyn jälken/ v. 17.
Sabbathina ei he mitän coco/ v. 23.
Sijtä pidetän astias tallella yxi Gomor muistoxi/ v. 32.
Israelin lapset syöwät Manna neljäkymmendä ajastaica/ sijhenasti että he tulewat Canaan maalle/ v. 35.

2 Moos 16:1 Nijn he matcustit Elimist ja tuli coco Israelin lasten joucko Sinnin corpeen (joca on Elimin ja Sinain wälillä) wijdendenä toistakymmendenä päiwänä toisella cuulla/ sijttecuin he Egyptin maalda lähtenet olit.
2 Moos 16:2 Ja coco Israelin lasten joucko napisit Mosesta ja Aaronita wastan/ corwesa.
2 Moos 16:3 Ja sanoit heille: josca Jumala että me olisim Egyptin maalla HERran käden cautta cuollet cosca me istuim lihapatain tykönä/ ja oli leipä yldäkyllä syötä: sillä te oletta sentähden meidän johdattanet tähän corpeen cuolettaxen näljällä caicke tätä joucko.
2 Moos 16:4 Nijn sanoi HERra Mosexelle: Cadzo/ minä annan sata teille leipä taiwast/ ja Canssan pitä cocoman jocapäiwä nijn paljo cuin he tarwidzewat/ coetellaxeni heitä/ jos he waeldawat minun käskyisäni elickä ei.
2 Moos 16:5 Cuudendena päiwänä pitä heidän idzens walmistaman cocoman caxikertaisest sen ehton/ cuin he muutoin jocapäiwä cocowat.
2 Moos 16:6 Moses ja Aaron sanoit Israelin lapsille: ehtona pitä teidän ymmärtämän/ HERran johdattanen teidän Egyptin maalda.
2 Moos 16:7 Ja huomena pitä teidän näkemän HERran cunnian: sillä hän on cuullut teidän napistuxen HERra wastan. Ja mitkä me olemme/ että te napisetta meitä wastan?
2 Moos 16:8 Wielä sanoi Moses: HERra anda teille ehtona liha syödäxen/ ja huomena leipä yldäkyllä/ että HERra on cuullut teidän napistuxen/ jolla te olette napisnet händä wastan. Sillä mitkä me olemme? teidän napistuxen ei ole meitä/ mutta HERra wastan.
2 Moos 16:9 Ja Moses sanoi Aaronille: sano coco Israelin lasten joucolle: tulcat HERran eteen/ sillä hän on cuullut teidän napistuxen.
2 Moos 16:10 Ja cuin Aaron näitä puhunut oli caikelle Israelin lasten joucolle: käänsit he idzens corpen päin/ ja cadzo/ HERran cunnia näyi pilwes.
2 Moos 16:11 Ja HERra sanoi Mosexelle:
2 Moos 16:12 Minä olen cuullut Israelin lasten napistuxen/ puhu heille: ehtona pitä teillä oleman liha syödäxen/ ja amulla rawituxi tuleman leiwästä/ ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra teidän

Jumalan.
2 Moos 16:13 Ja ehtona tulit peldocanat ja peitit leirin/ ja amulla oli caste leirin ymbärins.
2 Moos 16:14 Ja cuin caste tuli pois: cadzo/ nijn oli corwes jotakin ymmyrjäistä ja piendä/ nijncuin härmä maan päällä.
2 Moos 16:15 Ja cuin Israelin lapset sen näit/ sanoit he toinen toisellens: Man tämä on/ sillä ei he tiennet mikä se oli. Mutta Moses sanoi heille: tämä on se leipä/ jonga HERra teille on andanut syödäxen.
2 Moos 16:16 Tämä on se josta HERra käskenyt on. Jocainen cootcan sijtä nijn paljo cuin hän idze syö/ ja ottacat Gomor joca päälugulle/ hengilugun jälken cuin on hänen majasans.
2 Moos 16:17 Ja Israelin lapset teit nijn/ ja cocoisit muutamat enämmän ja muutamat wähemmän.
2 Moos 16:18 Waan cuin he mittaisit sen Gomorilla/ nijn ei hänellä mitän lijaxi ollut/ joca paljo coonnut oli/ eikä sildä mitän puuttunut/ joca wähemmän cocois: mutta jocainen oli coonnut nijn paljo cuin he syödäxens tarwidzit.
2 Moos 16:19 Ja Moses sanoi heille: ei kenengän pidä sijtä huomenexi mitän jättämän.
2 Moos 16:20 Mutta ei he cuullet Mosesta/ waan monicahdat jätit sijtä jotakin huomenexi. Nijn madot caswoit sijhen ja tuli haiseman. Ja Moses wihastui heidän päällens.
2 Moos 16:21 Nijn he cocoisit sijtä joca aamu/ nijn paljo cuin jocainen syödäxens tarwidzi. Mutta cosca päiwä tuli palawaxi/ nijn se suli.
2 Moos 16:22 JA cuudendena päiwänä cocoisit he caxikertaisest sijtä leiwästä/ caxi Gomoria cullengin. Ja caicki päämiehet Canssan seast tulit ja ilmoitit sen Mosexelle.
2 Moos 16:23 Ja hän sanoi heille: tämä on se cuin HERra sanonut on: huomena on Sabbathi/ se pyhä lepo HERralle/ mitä te leiwotte se leipocat/ ja mitä te keitätte se keittäkät/ mutta mitä lijaxi on jättäkät se/ tähdelle panda huomenexi.
2 Moos 16:24 Ja he jätit sijtä huomenexi/ nijncuin Moses käskenyt oli: ja ei tullut se haiseman/ eikä matoa tullut sijhen.
2 Moos 16:25 Nijn sanoi Moses: syökät se tänäpänä/ sillä tänäpänä on HERran Sabbathi/ tänäpänä et te sitä löydä kedolda.
2 Moos 16:26 Cuusi päiwä pitä teidän cocoman/ mutta sedzemendenä päiwänä on Sabbathi/ ja sinä päiwänä ei löytä sitä.
2 Moos 16:27 Mutta seidzemendenä päiwänä läxit muutamat Canssan seast cocoman/ ja ei he löynnet mitän.
2 Moos 16:28 Nijn sanoi HERra Mosexelle: cuinga cauwan et te pidä minun käkäskyjäni ja säätyjäni?

2 Moos 16:29 Cadzocat/ HERra on teille andanut Sabbathin/ ja sentähden on hän andanut teille cuudendena päiwänä cahden päiwän leiwän/ nijn olcan sijs jocainen cotona idzellens/ ja älkän yxikän lähtekö siastans seidzemendenä päiwänä.
2 Moos 16:30 Nijn lewäisit Canssa seidzemendenä päiwänä.
2 Moos 16:31 Ja Israelin huone cudzui hänen nimens Man/ ja se oli nijncuin Corianderin siemen walkia/ ja maisti nijncuin sämbylä hunajan cansa.
2 Moos 16:32 JA Moses sanoi: tämä on se cuin HERra käskenyt on: täytä Gomor sijtä/ kätkettä teidän lapsillen/ että se leipä nähtäisin jolla minä olen teitä ruockinut corwesa/ cosca minä johdatin teitä Egyptin maalda.
2 Moos 16:33 Ja Moses sanoi Aaronille: ota astia/ ja pane sijhen Gomorin täysi Manna/ ja pane HERran eteen/ tallella pidettä lapsillen.
2 Moos 16:34 Nijncuin HERra käskenyt oli Mosexelle. Nijn Aaron pani sen todistuxen eteen tallella pidettäwäxi.
2 Moos 16:35 Ja Israelin lapset söit Manna neljäkymmendä ajastaica/ sijhen asti cuin he tulit sille maalle cuin heidän asuman piti/ cuin he tulit Canaan maan rajoille/ söit he Manna.
2 Moos 16:36 Ja Gomor on kymmenes osa Ephast.

Vers. 15. Man) se on/ lahja/ ja ymmärretän Evangelium/ joca sulast armost annetan taiwast.
v. 34. Todistuxen) se on se paicka/ josa uhrattin ja rucoiltin/ ja josa saarnastuoli oli/ ennen cuin Tabernacli tehtin.

XVII. Lucu.

ISraelin lapset lähtewät Sinnistä/ ja sioittawat idzens Raphidimijn/ v. 1.
Siellä ne napisewat Mosesta wastan/ ettei siellä ole wettä heidän juodaxens/ v. 2.
Moses huuta HRRran tygö/ joca hänen käske wuoreen lyödä/ ja anda wettä Canssalle/ v. 4.
Amalech soti Israeli wastan/ v. 8.
Jonga Josua woitta Mosexen rucouxen cautta/ v. 10.
Moses rakenda altarin/ ja cudzu sen HERra Nissi/ se on/ HERra on minun woitton/ v. 15.

2 Moos 17:1 JA coco Israelin lasten joucko matcustit Sinnin corwesta/ heidän päiwäcunnisans HERran käskyn jälken/ ja sioitit idzens Raphidimijn.

2 Moos 17:2 Siellä ei ollut wettä Canssalla juoda. Ja Canssa napisit Mosesta wastan ja sanoit: andacat meille wettä juodaxem. Moses sanoi heille: mitä te torutte minun cansani? Mixi te kiusatte HERra?
2 Moos 17:3 Cosca Canssa siellä janoisit wettä/ napisit he Mosesta wastan/ ja sanoit: mitä wasten sinä olet meidän johdattanut Egyptist/ cuolettaxes meitä ja meidän lapsiam/ ja meidän eläimitäm janolla?
2 Moos 17:4 MOses huusi HERran tygö/ sanoden: mitä minä teen tälle Canssalle? wähä puuttu ettei he kiwitä minua.
2 Moos 17:5 Sanoi HERra Mosexelle: mene Canssan edellä/ ja ota cansas muutamat Israelin wanhimmista/ ja sinun sauwas jolla sinä löit wettä/ ota sinun kätees ja mene.
2 Moos 17:6 Cadzo/ minä seison siellä sinun edesäs calliolla Horebis/ siellä sinun pitä calliota lyömän/ ja sijtä pitä wedet juoxeman/ nijn että Canssa sijtä juoda saa. Ja Moses teki nijn Israelin wanhimmitten edes.
2 Moos 17:7 Sentähden cudzui hän sen paican Massa Meriba Israelin lasten toran tähden/ ja sentähden että he kiusaisit HERra/ sanoden: olleco HERra meidän seasam elickä ei?
2 Moos 17:8 NIin Amalech tuli: ja sodei Israeli wastan Raphidimis.
2 Moos 17:9 Ja Moses sanoi Josualle: walidze meille miehiä/ mene ja sodi Amalechiä wastan: huomena minä seison mäen cuckulalla/ ja pidän Jumalan sauwan kädesäni.
2 Moos 17:10 Ja Josua teki nijncuin Moses sanoi hänelle/ ja sodei Amalechia wastan. Mutta Moses/ Aaron ja Hur astuit mäen cuckulalle.
2 Moos 17:11 Ja nijncauwan cuin Moses piti kätens ylhällä/ woitti Israel/ mutta cosca hän kätens laski alas/ woitti Amalech.
2 Moos 17:12 Mutta Mosexen kädet olit rascat/ sentähden otit he kiwen ja asetit hänen alans/ että hän istuis sen päällä. Waan Aaron ja Hur pidit ylhällä hänen käsiäns cumbikin puoleldans/ nijn wahwistuit hänen kätens auringon laskeman asti.
2 Moos 17:13 Ja Josua hucutti Amalechin ja hänen Canssans/ miecan terällä.
2 Moos 17:14 Ja HERra sanoi Mosexelle: kirjoita nämät muistoxi kirjaan/ ja muistuta Josuan corwisa/ sillä minä pyhin Amalechin muiston taiwan alda.
2 Moos 17:15 Ja Moses rakensi Altarin/ ja cudzui hänen nimens: HERra Nissi.
2 Moos 17:16 Sillä hän sanoi: se on muisto HERran istuimen tykönä/ että HERran sota pitä oleman Amalechiä wastan sugusta nijn sucuun.

Vers. 7. Massa/ on kiusaus: Meriba/ rijta.
v. 9. Pidän Jumalan sauwan) Ei sauwalla ollut se woima idzestäns/ että hän wojei wiholiset lyödä/ waan

että Jumala oli käskenyt Mosexen sillä wälicappalella ihmeitä tehdä/ nijn se tapahtui HERran lupauxen jälken/ että cosca Moses ojensi sauwan ja rucoeli/ nijn wiholinen lyötin.

XVIII. Lucu.

JEthro Mosexen appi tule Mosexen tygö corpeen/ Ziporan ja cahden poicans cansa/ v. 1.
Moses ilmoitta hänelle caicki HERran tegot/ josta hän sangen suurest riemuidze/ v. 8.
Jethro neuwo Mosesta/ cuinga hän hallituxen toimitais wacain miesten cautta/ ja huojennais oman waiwans/ v. 17.
jota Moses seura/ v. 24.

2 Moos 18:1 JA cosca Jethro Midianin pappi Mosexen appi/ cuuli caicki mitä Jumala Mosexen ja Israelin Canssan cansa oli tehnyt: että HERra oli johdattanut Israelin Egyptistä.
2 Moos 18:2 Otti hän Ziporan Mosexen emännän/ jonga hän oli tacaperin lähettänyt.
2 Moos 18:3 Ja caxi hänen poicans/ joista toisen nimi oli Gerson/ sillä hän sanoi: minä olen tullut muucalaisexi wieralla maalla.
2 Moos 18:4 Ja toisen nimi Eliezer/ sillä hän sanoi: minun Isäni Jumala on ollut minun apun/ ja on pelastanut minun Pharaon miecasta.
2 Moos 18:5 COsca JEthro Mosexen appi ja hänen poicans ja hänen emändäns tulit Mosexen tygö corpeen/ cusa hän idzens sioittanut oli Jumalan wuorelle.
2 Moos 18:6 Käski hän sano Mosexelle: minä Jethro sinun appes olen tullut sinun tygös ja sinun emändäs/ ja molemmat hänen poicans hänen cansans.
2 Moos 18:7 Nijn meni Moses appens wastan/ ja cumarsi idzens hänen edesäns ja suuta andoi hänen. Ja cosca he olit terwehtänet toinen toistans/ menit he majaan.
2 Moos 18:8 Nijn jutteli Moses apellens caicki mitä HERra tehnyt oli Pharaolle ja Egyptiläisille Israelin tähden/ ja caiken sen waiwan cuin heillä tiellä oli ollut/ ja että HERra oli auttanut heitä.
2 Moos 18:9 Ja Jethro riemuidzi caikesta hywästä/ cuin HERra oli tehnyt Israelille/ että hän oli pelastanut heitä Egyptiläisten kädest.
2 Moos 18:10 Ja Jethro sanoi: kijtetty olcon HERra/ joca teidän pelastanut on Egyptiläisten ja Pharaon kädest/ joca myös taita wapahta Canssans Egyptiläisten kädestä.
2 Moos 18:11 Nyt minä tiedän että HERra on suurembi cuin caicki jumalat/ sentähden että he ylpiäst heitä wastan tehnet olit.

2 Moos 18:12 Ja Jethro Mosexen appi otti poltouhria ja uhrais Jumalalle. Nijn tuli Aaron ja caicki wanhimmat Israelist syömän leipä Mosexen apen cansa Jumalan edes.
2 Moos 18:13 JA toisna päiwänä istui Moses oikeutta tekemän Canssalle/ ja Canssa seisoi Mosexen ymbärillä amusta nijn ehtosen asti.
2 Moos 18:14 Cosca hänen appens näki caicki mitä hän teki wäen cansa/ sanoi hän: mikä tämä on cuin sinä teet tälle wäelle? mixi sinä istut yxinäns/ ja caicki Canssa sinun ymbärilläs seisowat/ hamast amusta nijn ehtoseen?
2 Moos 18:15 Moses wastais händä: Canssa tule minun tygöni/ ja kysy Jumalalda neuwo.
2 Moos 18:16 Sillä cosca heillä on jotakin asiata/ tulewat he minun tygöni/ että minun pitä oikeutta tekemän jocaidzen wälillä/ ja hänen lähimmäisens/ ja osottaman heille Jumalan oikeudet ja käskyt.
2 Moos 18:17 Hänen appens sanoi hänelle: et sinä oikein tee.
2 Moos 18:18 Sinä wäsytät peräti idzes sekä tämän Canssan cuin sinun cansas on: sillä tämä asia on sinulle ylön rascas/ et taida sinä sitä yxinäs toimitta.
2 Moos 18:19 Mutta cuule minun äneni/ minä neuwon sinua/ ja Jumala on sinun cansas.
2 Moos 18:20 Holho sinä Canssa Jumalan edes/ ja tuota heidän asians Jumalan eteen/ ja muistuta heille oikeudet ja käskyt/ ja osota heille tie/ jota heidän waeldaman pitä/ ia ne työt cuin heidän tekemän pitä.
2 Moos 18:21 Mutta edzi sinulles caiken Canssan seast wagat miehet/ Jumalata pelkäwäiset/ totiset/ ja jotca ahneutta wihawat/ ja aseta ne heille päämiehixi/ monicahdat tuhannen päälle/ monicahdat sadan päälle/ monicahdat wijdenkymmenen päälle/ ja monicahdat kymmenen päälle.
2 Moos 18:22 Että ne aina Canssalle oikeuden tekisit. Mutta cosca jocu rascas asia tule/ että he sen tuowat sinun etees/ mutta caicki pienet asiat he idze ratcaiscan: ja nijn se sinulle on huokiambi/ ja he candawat cuorma sinun cansas.
2 Moos 18:23 Jos sinä sen teet/ nijns taidat Jumalan käskyn toimitta/ ja caicki Canssa mene cotians rauhas.
2 Moos 18:24 Moses cuuli appens änen/ ja teki caicki cuin hän sanoi hänelle.
2 Moos 18:25 Ja walidzi wagat miehet caikest Israelist/ ja asetti heidän Canssan päämiehixi/ monicahdat tuhannen päälle/ monicahdat sadan päälle/ monicahdat wijdenkymmenen päälle/ ja monicahdat kymmenen päälle.
2 Moos 18:26 Että heidän aina piti Cansan asiat ratcaiseman. Mutta jotca rascat asiat olit/ lyckäisit he Mosexen ala/ waan caicki pienet asiat he idze ratcaisit.
2 Moos 18:27 Ja nijn Moses andoi appens mennä cotia omalle maallens.

Vers. 9. Jethro riemuidze) täsä nähdän cuinga ihmelisest Jethro/ joca oli Madianita Madianist/ Keturin poica/ on tullut Jumalan tundon: ja ei ole yhtäkän epäillyst/ että hän sitä myös on hänen Canssallens julistanut ja opettanut/ sillä hän oli pappi.

XIX. Lucu.

ISraelin lapset tulewat Sinain corpeen/ siellä astu Moses wuorelle Jumalan tygö/ v. 1.
Jumala käske hänen neuwo Israelin lapsia cuuliaisuteen/ v. 3.
pyhittä Canssa Jumalan käskyjä cuuleman/ v. 10.
HERra anda jylistä ja pitkäisen leimahta/ v. 16.
Moses puhu ja Jumala wasta cuulttawalla änellä/ v. 19.
käske Mosexen astua alas/ ja kieldä Canssa käymäst HERran tygö/ v. 21.

2 Moos 19:1 COlmandena Cuucautena Israelin lasten lähtemisest Egyptin maalda tulit he sinä päiwänä Sinain corpeen.
2 Moos 19:2 Sillä he olit lähtenet Raphidimist/ ja tahdoit Sinain corpeen/ ja sioitit idzens sijhen corpeen: wuoren cohdalle.
2 Moos 19:3 JA Moses astui ylös Jumalan tygö. Ja HERra huusi händä wuorelda/ ja sanoi: tätä sinun pitä sanoman Jacobin huonelle: ja Israelin lapsille ilmoittaman.
2 Moos 19:4 Te oletta nähnet mitä minä Egyptiläisille tehnyt olen/ ja cuinga minä olen teitä candanut cotcain sijwillä/ ja olen saattanut teidän minun tygöni.
2 Moos 19:5 Jos te sijs minun äneni cuuletta ja pidätte minun lijttoni/ nijn teidän pitä oleman minun omani caikist Canssoist/ sillä coco maa on minun.
2 Moos 19:6 Ja teidän pitä oleman minullen papillinen waldacunda ja pyhä Canssa. Nämät owat ne sanat/ jotca sinun pitä Israelin lapsille sanoman.
2 Moos 19:7 Moses tuli ja cudzui cocoon wanhimmat Canssan seast/ ja jutteli heille caicki sanat jotca HERra käskenyt oli.
2 Moos 19:8 Ja caicki Canssa wastais/ ja sanoi: caicki mitä HERra puhunut on/ me teemme. Ja Moses sanoi jällens Canssan sanat HERralle.
2 Moos 19:9 Nijn HERra sanoi Mosexelle: cadzo/ minä tulen sinun tygös paxus pilwes/ että Canssa cuule minun sanani/ jotca minä sinun cansas puhun/ ja usco sinun ijancaickisest. Ja Moses ilmoitti HERralle

Canssan puhen.
2 Moos 19:10 JA HERra sanoi Mosexelle: mene Canssan tygö ja pyhitä heitä tänäpänä ja huomena/ että he waattens pesisit.
2 Moos 19:11 Ja olisit colmandena päiwänä walmit/ sillä colmandena päiwänä HERra on astuwa alas caiken Canssan eteen Sinain wuorelle.
2 Moos 19:12 Ja pane raja Canssan ymbärille/ sanoden heille: carttacat teitän ettet te wuorelle astu taicka satu sijhen: Sillä joca sijhen wuoreen sattu/ sen pitä totisest cuoleman.
2 Moos 19:13 Ei yxikän käsi pidä häneen rupeman/ waan hänen pitä kiwillä kiwitettämän/ eli nuolilla ammuttaman läpidze/ joco se eläin taicka ihminen olis/ ei pidä sen elämän. Cosca äni rupe pitkän cajahtaman/ silloin he wuorelle astucan.
2 Moos 19:14 Moses astui wuorelda Canssan tygö/ ja pyhitti heitä/ ja he pesit waattens.
2 Moos 19:15 Ja hän sanoi heille: olcat colmandena päiwänä walmit/ ja älkät ryhtykö waimoin.
2 Moos 19:16 CUin colmas päiwä tuli/ nijn amulla rupeis pitkäinen cuuluman/ paxun pilwen cansa wuorella/ ja sangen wäkewä Basunan äni/ nijn caicki Canssa/ jotca leiris olit/ peljästyit.
2 Moos 19:17 Ja Moses johdatti Canssan leirist Jumalata wastan: nijn he astuit wuoren ala.
2 Moos 19:18 Mutta coco Sinain wuori suidzi/ sijtä että HERra astui alas sen päälle tules/ ja sen sawu käwi ylös nijncuin pädzistä/ nijn että coco wuori sangen cowan wapisi.
2 Moos 19:19 Ja sen Basunan helinä enämmin ja enämmin enäni. Moses puhui ja Jumala wastais händä cuulttawast.
2 Moos 19:20 Cuin nyt HERra oli tullut alas Sinain wuoren cuckulalle/ nijn hän cudzui Mosexen wuoren cuckulalle. Ja Moses astui sinne ylös.
2 Moos 19:21 Nijn sanoi HERra hänelle: astu alas ja sano Canssalle/ ettei he käwis rajan ylidze HERran tygö/ händä näkemän/ ja monda heistä langeis.
2 Moos 19:22 Nijn myös Papit jotca HERra lähestywät pitä heitäns pyhittämän/ ettei HERra heitä hucutais.
2 Moos 19:23 Moses sanoi HERralle: eipä Canssa saa astua ylös Sinain wuorelle: sillä sinä olet meille todistanut ja sanonut: pane rajat wuoren ymbärille/ ja pyhitä se.
2 Moos 19:24 Ja HERra sanoi hänelle: mene ja astu alas/ sinä/ ja Aaron pitä sinun cansas astuman ylös. Mutta Papit ja Canssa älkän lähestykö/ astuman ylös HERran tygö/ ettei hän heitä hucutais.
2 Moos 19:25 Ja Moses astui alas Canssan tygö/ ja sanoi nämät heille.

Vers. 10. Että he pesisit) Tämän cansa ymmärretän sydämen puhtaus/ jota ihmisen pitä ahkeroidzeman/

cosca hän tahto tulla Jumalan caswon eteen.
v. 15. Waimoin) Ei täsä Moses laita Awioskäsky/ joca on Jumalan pyhä sääty: Waan tahto tällä kielolla/ että Canssan piti idzens sitä paremmin HERran erinomaista ilmestystä wastan walmistaman/ joca silloin lähestyi.

XX. Lucu.

HERra puhu kymmenen käskyä Sinain wuorelda/ v. 1.
Cosca Canssa ne cuule/ ja näke pitkäisen leimauxen ja wuoren suidzewan/ pelkäwät he ja pakenewat taamma/ v. 18.
Moses lohdutta heitä/ v. 20.
Ja mene sijtte pimeyteen/ josa Jumala oli: Jumala kieldä pois caicki epäjumalat/ v. 22.
Käske Mosexen tehdä Altarin maasta/ ja neuwo cuinga se pitä tehtämän/ v. 24.

2 Moos 20:1 JA Jumala puhui caicki nämät sanat/ sanoden:
2 Moos 20:2 Minä olen HERra sinun Jumalas/ joca sinun Egyptin maalda orjuden huonesta ulos wienyt on.
2 Moos 20:3 Ei sinun pidä muita Jumalita pitämän minun edesäni.
2 Moos 20:4 Ei sinun pidä yhtäkän cuwa/ eikä jongun muoto sinulles tekemän/ taica nijden muotoista cuin ylhällä taiwas owat/ eli nijden muotoista jotca alhalla owat maan päällä/ eikä nijden muotoista jotca wesis maan alla owat.
2 Moos 20:5 Ei sinun pidä cumartaman nijtä/ eikä myös palweleman heitä: Sillä minä HERRA sinun Jumalas/ olen kijwas Jumala/ joca edziskelen Isäin pahat tegot lasten päälle/ colmandeen ja neljändeen polween/ jotca minua wihawat.
2 Moos 20:6 Ja teen laupiuden monelle tuhannelle/ jotca minua racastawat/ ja pitäwät minun käskyni.
2 Moos 20:7 Ei sinun pidä turhan lausuman sinun HERras Jumalas nime: sillä ei HERra pidä sitä rangaisemata/ joca hänen nimens turhan lausu.
2 Moos 20:8 Muista Sabbathin päiwä/ pyhittä.
2 Moos 20:9 Cuusi päiwä pitä sinun työtä tekemän/ ja caicki asias ajaman.
2 Moos 20:10 Mutta seidzemendenä päiwänä on HERran sinun Jumalas/ Sabbathi: Silloin ei sinun pidä työtä tekemän/ eikä sinun poicas/ eikä sinun tyttäres/ eikä sinun palwelias/ eikä sinun pijcas/ eikä sinun juhtas/ eikä sinun muucalaises/ joca sinun portisas on.
2 Moos 20:11 Sillä cuutena päiwänä on HERra taiwan/ maan ja meren tehnyt/ ja caicki mitä nijsä owat/ ja lewäis seidzemendenä päiwänä. Sentähden siunais HERra Sabbathin päiwän ja pyhitti sen.

2 Moos 20:12 SInun pitä cunnioittaman Isäs ja äitiäs: ettäs cauwan eläisit maan päällä/ jonga HERra sinun Jumalas anda sinulle.
2 Moos 20:13 Ei sinun pidä tappaman.
2 Moos 20:14 Ei sinun pidä huorin tekemän.
2 Moos 20:15 Ei sinun pidä warastaman.
2 Moos 20:16 Ei sinun pidä väärä todistust sanoman sinun lähimmäistäs wastan.
2 Moos 20:17 Ei sinun pidä pyytämän sinun lähimmäises huonetta. Ei sinun pidä himoidzeman sinun lähimmäises emändätä/ eikä hänen palweliatans/ eikä pijcans/ eikä hänen härkäns/ eikä hänen Asians/ eikä mitän cuin sinun lähimmäises on.
2 Moos 20:18 JA caicki Canssa näit pitkäisen jylinän/ ja tulen leimauxet/ ja Basunan helinän/ ja wuoren suidzewan: ja pelkäisit ja pakenit astuden taamma.
2 Moos 20:19 Ja sanoit Mosexelle: puhu sinä meidän cansam/ me cuulemme/ ja älkän Jumala meidän cansam puhuco/ etten me cuolis.
2 Moos 20:20 Moses puhui Canssalle: älkät peljätkö/ sillä Jumala on tullut teitä coetteleman/ ja että hänen pelcons olis teidän edesän/ ettet te paha tekis.
2 Moos 20:21 Ja Canssa astui taamma: mutta Moses meni sen pimeyden tygö/ josa Jumala oli.
2 Moos 20:22 Ja HERra sanoi Mosexelle: nijn sinun pitä Israelin lapsille sanoman: te oletta nähnet/ että minä olen taiwasta teidän cansan puhunut.
2 Moos 20:23 Sentähden ei teidän pidä yhtän cappaletta minun wertanani pitämän. Hopiaisia ja cullaisia jumalita ei teidän pidä teillen tekemän.
2 Moos 20:24 Tee Altari maasta minulle/ jonga päällä sinun poltouhris ja kijtosuhris/ sinun lambas ja carjas uhrat: sillä mihingä paickaan minä säädän minun nimeni muiston/ sinne minä tulen sinun tygös ja siunan sinua.
2 Moos 20:25 Ja jos sinä teet minulle kiwisen Altarin/ nijn älä tee sitä wuolduista kiwistä: sillä jos sinä rupet sijhen weidzelläs/ nijn sinä sen turmelet.
2 Moos 20:26 Ei myös sinun pidä astuimilla minun Altarilleni astuman/ ettei sinun häpiäs siellä paljastettais.

Vers. 4. Ei sinun pidä yhtäkän cuwa sinulles tekemän) nimittäin sitä palwellaxes ja sitä cumartaxes/ ja sille Jumalan cunniata tehdäxes. Mutoin ei ole kielty cuwia pitämäst/ jotca muistuttawat meille/ mitä Wanhas ja Udes Testamendis on tapahtunut. Tämän on Jumala idze nijn selittänyt/ Lev. $ 5. in $ fine $, cusa nijn on: ettei ihmisen pidä tekemän idzellens jongun caltaisita epäjumalita eli cuwia/ etc. $ nijtä rucoillaxens. Sillä

jollei nijn pitäis ymmärrettämän/ nijn ei Jumala olis ikänäns käskenyt tehdä cuwia hänen Tabernaclijns ja Templijns. Nijncuin Cherubimin ja härjät waski meren ala/ etc. $ cuin lukea taitan Infra $ cap. $ 25:18. I. Reg. $ 7:23.
v. 12. Cauwan elä) se on/ sinä menestyt maan päällä/ cuin Pawali sen selittä/ Eph. 6:2.

XXI. Lucu.

HERra anda mailmaliset käskyt/ orjista/ v. 1.
Miestaposta/ v. 12.
Sijtä/ joca lyö eli kiroile Isäns eli Äitiäns/ etc. $ v. 15.
Sijtä/ joca lyö hänen lähimmäistäns/ v. 18.
Oman orjans cuoliaxi eli raajaricoxi/ v. 20.
& 26. Rascasta Waimo/ v. 22.
Jos härkä puske jongun cuoliaxi/ v. 28.
Sijtä/ joca awa cuopan/ ja jocu eläin puto sijhen/ v. 33.
Jos härkä puske toisen miehen härjän: mikä rangaistus nijlle oleman pitä/ v. 35.

2 Moos 21:1 NÄmät owat ne oikeudet/ jotca sinun pitä paneman heidän eteens.
2 Moos 21:2 Jos sinä ostat Hebrerin orjan/ hänen pitä sinua palweleman cuusi wuotta/ waan seidzemendenä pitä hänen lähtemän wapana ehdollans.
2 Moos 21:3 Jos hän naimatoina on tullut/ naimatoina pitä hänen myös lähtemän/ waan jos hän nainuna tuli/ nijn lähtekän emändinens.
2 Moos 21:4 Jos hänen Isändäns andoi hänelle emännän/ ja hän on synnyttänyt hänelle poikia ja tyttäritä/ nijn hänen emändäns ja lapsens pitä oleman hänen Isändäns omat/ waan idze hänen pitä lähtemän yxinäns.
2 Moos 21:5 Mutta jos orja sano: minä racastan minun Isändäni/ emändäni ja lapsiani/ en tahdo minä tulla wapaxi.
2 Moos 21:6 Nijn hänen Isändäns wiekän hänen jumalten tygö/ taicka seisautacan hänen oween/ taicka pihtipieleen/ ja läwistäkän Isändä hänen corwans nascalilla/ ja olcan ijäns hänen orjans.
2 Moos 21:7 JOs jocu myy tyttärens orjaxi/ ei hänen pidä lähtemän nijncuin orja.
2 Moos 21:8 Jollei hän kelpa Isännällens/ ja ei tahdo händä awioxi otta/ nijn hänen pitä andaman hänen lunastetta/ mutta muucalaiselle Canssalle ei pidä oleman hänellä woima händä myydä/ sillä hän on cadzonut hänen ylön.

2 Moos 21:9 Mutta jos hän naitta pojallens hänen/ nijn andacan hänen nautita tyttären oikeutta.
2 Moos 21:10 Jos hän pojallens otta toisen/ nijn ei hänen pidä kieldämän häneldä hänen rawindotans/ waatteitans/ ja Awioskäskyn oikeutta.
2 Moos 21:11 Jollei hän tee hänelle näitä colme: nijn hänen pitä wapana lähtemän lunastamata.
2 Moos 21:12 Joca lyö ihmisen nijn että hän cuole/ hänen pitä totisest cuoleman.
2 Moos 21:13 Waan jollei hän ole hänen hengens jälken wäjynnyt/ mutta Jumala on andanut hänen tapaturmast langeta hänen käsijns/ nijn minä määrän sinulle paican/ johonga hänen pakeneman pitä.
2 Moos 21:14 Mutta jos jocu ylpeydest tappa lähimmäisens cawaludella/ sen sinun pitä ottaman minun Altarildanikin pois/ cuoletetta.
2 Moos 21:15 JOca lyö Isäns taicka äitiäns/ hänen pitä totisest cuoleman.
2 Moos 21:16 Joca warasta ihmisen ja myy hänen/ ja löytän hänen tykönäns/ hänen pitä totisest cuoleman.
2 Moos 21:17 Ja joca kiroile Isäns ja äitiäns/ hänen pitä toisest cuoleman.
2 Moos 21:18 COsca miehet keskenäns rijtelewät/ ja toinen lyö toista kiwellä eli rusicalla/ ja ei cuole/ waan maca wuotesans/
2 Moos 21:19 Jos hän parane/ nijn että hän käy ulos sauwans nojalla/ nijn sen pitä syyttömän oleman joca löi/ ainoastans maxacan hänen työns wahingon/ josta hän on estetyxi tullut/ ja andacan Lääkärin palcan.
2 Moos 21:20 COsca jocu lyö palcollistans sauwalla/ nijn että hän cuole hänen käsijns/ hänen pitä rangaistuxen kärsimän.
2 Moos 21:21 Waan jos hän päiwän taicka caxi elä/ ei pidä händä costettaman/ sillä se on hänen rahans.
2 Moos 21:22 JOs miehet rijtelewät keskenäns/ ja louckawat rascan waimon/ nijn että häneldä lapsi huckan tule/ ja ei wahingo tapahdu/ nijn hänen pitä rahalla rangaistaman/ senjälken cuin waimon mies häneldä ano/ ja se pitä annettaman arwiomiesten ehdost.
2 Moos 21:23 Mutta jos jotacuta wahingota tule/ nijn pitä hänen andaman hengen hengest.
2 Moos 21:24 Silmän silmäst/ hamban hambast: käden kädest/ jalan jalast.
2 Moos 21:25 Polton poltost/ haawan haawast/ sinimarjan sinimarjast.
2 Moos 21:26 JOca lyö palcollisens silmän ja turmele sen/ hänen pitä päästämän hänen wapaxi silmän tähden.
2 Moos 21:27 Nijn myös jos hän lyö hänen palcolliseldans hamban suusta/ nijn pitä hänen päästämän händä wapaxi hamban tähden.
2 Moos 21:28 JOs härkä cuocaise miehen eli waimon/ nijn että hän cuole/ se härkä pitä kiwitettämän/ ja ei pidä hänen lihans syötämän/ ja nijn on härjän Isändä wiatoin.

2 Moos 21:29 Mutta jos härkä ennen oli harjandunut cuockiman/ ja hänen Isännällens oli sanottu/ ja ei hän corjannut händä/ jos hän sijtte tappa miehen eli waimon/ nijn pitä härkä kiwitettämän ja hänen Isändäns cuoleman.
2 Moos 21:30 Mutta jos hän rahalla pääse/ nijn pitä hänen andaman hengens lunastuxexi/ nijn paljo cuin määrätän.
2 Moos 21:31 Sillä tawalla pitä myös hänen cansans tehtämän/ jos hän pojan eli tyttären cuocaise.
2 Moos 21:32 Jos jocu härkä cuocaise palcollisen/ nijn pitä hänen andaman heidän Isännällens colmekymmendä hopia sicli/ ja härkä pitä kiwitettämän.
2 Moos 21:33 JOs jocu awa cuopan/ taicka caiwa cuopan/ jos ei hän sitä jällens peitä/ ja härkä eli Asi sijhen puto.
2 Moos 21:34 Nijn pitä sen cuopan Isändä maxaman rahalla toiselle/ mutta sen cuolluen pitä hänen oleman.
2 Moos 21:35 JOs jongun härkä cuocki toisen miehen härjän/ että se cuole/ nijn pitä heidän myymän sen eläwän härjän/ ja jacaman rahan/ nijn myös cuollen härjän jacaman.
2 Moos 21:36 Elickä jos se oli tiettäwä/ että se härkä on ennen tottunut cuockiman/ ja hänen Isändäns ei corjannut händä/ nijn hänen pitä andaman härjän härjästä/ ja se cuollut pitä hänen oleman.

Vers. 15. Joca lyös Isäns eli äitiäns) Ruomareilla on ollut sencaltainen tapa/ cosca jocu löi Isäns eli äitiäns/ nijn hän ommeldin nahcasäckijn/ ja hänen tygöns coira/ cuckoi/ kyykärme ja Apina/ ja heitettin lähimmäiseen weteen/ että hän sencaltaisen pahuden tähden/ idze cuolemasakin piti kituman/ ja ei enä saaman nähdä taiwasta/ cuin hän wielä eli/ eikä myös maata cuolemans jälken. Tästä taitan luetta 9. Lib. $ cod. $ tit. $ 17. Pompejam $

XXII. Lucu.

HERran sääty warcauden rangaistuxest/ v. 1.
Nijn myös cuinga se wahingo pitä maxettaman cuin eläimet eli tuli teke/ v. 5.
tallella jätetystä calusta/ v. 7.
ja lainasta/ v. 14.
Neidzen raiscamisesta/ v. 16.
Noitudesta/ v. 19.
Muucalaisista/ v. 21.
Leskistä ja orwoilapsista/ v. 22.

lainasta ja pandeista/ v. 25.
ettei jumalita pidäis kiroiltaman/ v. 28.
ei sitä wijwyttelemän cuin HERralle pidäis annetaman/ etc. $ v. 29.

2 Moos 22:1 JOs jocu warasta härjän taicka lamban/ ja teurasta eli myy sen/ hänen pitä andaman wijsi härkä yhdestä härjästä/ ja neljä lammast yhdestä lambasta.
2 Moos 22:2 JOs waras käsitetän/ cosca hän idzens sisälle cangotta/ ja hän lyödän cuoliaxi: nijn ei pidä tappajan wereen wicapään oleman.
2 Moos 22:3 Waan jos auringo on nosnut/ nijn pitä tappajan cuolemaan wicapään oleman.
2 Moos 22:4 Warcan pitä jällens maxaman/ jollei hänellä ole wara/ nijn myytäkän hän warcaudens tähden. Jos warcan cappale löytän eläwänä hänen tyköns/ härkä/ Asi eli lammas/ nijn pitä hänen jällens caxikertaisest maxaman.
2 Moos 22:5 JOs jocu wahingon teke toisen pellos eli wijnamäes/ nijn että hän päästä carjans ja wahingota teke toisen pellos/ hänen pitä sijtä parhasta/ cuin hänen omasa pellosans eli wijnamäesäns löytän/ maxaman.
2 Moos 22:6 JOs walkia wallallens pääse/ ja orjantappuroihin sytty/ nijn että kykät eli laiho/ joca wielä ottamata on/ eli peldo poldetan/ nijn sen pitä maxaman cuin walkian päästi.
2 Moos 22:7 JOs jocu anda lähimmäisellens raha eli muuta calua kätköön/ ja se warastetan hänen huonestans: jos se waras löytän/ nijn hänen pitä sen caxikertaisest maxaman.
2 Moos 22:8 Ja jos ei waras löytä/ nijn pitä huonen isännän tuotaman jumalitten eteen/ jos ei hän ole käsiäns satuttanut lähimmäisens caluun.
2 Moos 22:9 JOs jocu soimu on härjäst/ eli Asist/ taicka lambast/ eli waattest/ eli jongun muun tähden cuin on tullut pois/ nijn pitä heidän molembain asians tuleman jumalitten eteen/ cumman jumalat wicapääxi löytäwät/ sen pitä lähimmäisellens caxikertaisest maxaman.
2 Moos 22:10 JOs jocu anda lähimmäisellens Asin eli härjän/ eli lamban/ taicka mikä eläin se olis/ tähdelle/ ja se cuole taicka saa muutoin wamman/ taicka ajetan pois/ ettei yxikän sitä näe/
2 Moos 22:11 Nijn pitä walan heidän molembain wälilläns käymän HERran cautta/ ettei hän ole satuttanut kättäns lähimmäisens caluun. Ja sen jonga calu oma oli/ pitä sijhen walaan tytymän. Ja toisen ei pidä sitä maxaman.
2 Moos 22:12 Jos waras sen warasta häneldä/ nijn pitä hänen sen maxaman Isännälle.
2 Moos 22:13 Mutta jos se raadeldu on/ nijn pitä hänen todistajat tuoman/ ja ei mitän jällens andaman.

2 Moos 22:14 JOs jocu otta lainaxi lähimmäiseldäns/ ja se tule riwinomaxi eli cuole/ nijn ettei sen Isändä ole läsnä/ nijn hänen pitä sen maxaman.
2 Moos 22:15 Mutta jos sen Isändä on sijnä tykönä/ nijn ei hänen pidä sitä maxaman: että hän sen rahallans palcannut on.
2 Moos 22:16 JOs jocu wiettele neidzen/ joca ei wielä ole kihlattu/ ja maca hänen/ sen pitä hänelle andaman huomenlahjan/ ja ottaman hänen emännäxens.
2 Moos 22:17 Jos hänen Isäns ei suo händä hänelle/ nijn hänen pitä andaman raha/ nijn paljo cuin neidzen huomenlahja on.
2 Moos 22:18 WElhonaisia ei sinun pidä salliman elä.
2 Moos 22:19 Joca järjettömäin luondocappalden cansa yhteyndy/ hänen pitä totisest cuoleman.
2 Moos 22:20 Se joca uhra jumalille/ ja ei ainoalle HERralle/ hänen pitä kirottu oleman.
2 Moos 22:21 MUucalaisia ei sinun pidä ryöstämän/ eikä myös polcuna pitämän/ sillä te oletta myös ollet muucalaisna Egyptin maalla.
2 Moos 22:22 EI teidän pidä yhtän leske eli orwoilasta murhelisexi saattaman.
2 Moos 22:23 Jos sinä heitä murhelisexi saatat/ nijn he huutawat minun tygöni/ ja minä cuulen heidän huutons.
2 Moos 22:24 Ja minun wihan julmistu/ nijn että minä tapan teidän miecalla/ ja teidän emändän pitä tuleman leskixi/ ja teidän lapsen orwoixi.
2 Moos 22:25 COsca sinä lainat minun Canssalleni raha/ köyhälle cuin sinun tykönäs on/ ei sinun pidä angaran oleman händä wastan hänelle wahingoxi/ eli caswoja waatiman.
2 Moos 22:26 COsca sinä lähimmäiseldäs waatten otat pandixi/ nijn sinun pitä andaman sen hänelle jällens/ ennen cuin auringo laske.
2 Moos 22:27 Sillä hänen waattens on hänen ihons ainoa werho/ josa hän lepä. Jos hän huuta minun tygöni/ nijn minä cuulen händä/ sillä minä olen laupias.
2 Moos 22:28 JUmalita ei sinun pidä kiroileman/ ja sitä ylimmäistä sinun Canssasas ei sinun pidä häwäisemän.
2 Moos 22:29 SInun utistas ja pisaroitas ei sinun pidä wijwyttelemän. Esicoisen sinun pojistas pitä sinun andaman minulle.
2 Moos 22:30 Nijn pitä myös sinun tekemän härkäis ja lammastes cansa. Seidzemen päiwä anna heidän olla emäins tykönä/ cahdexandena päiwänä pitä sinun sen andaman minulle.
2 Moos 22:31 Teidän pitä oleman pyhä Canssa minulle. Sentähden ei teidän pidä syömän liha/ joca medzän

pedoilda raadeldu on/ mutta heittämän sen coirille.

Vers. 8. Jumalitten) Duomarit cudzutan jumalixi/ että he Jumalan sias Jumalan käskyn ja sanan jälken/ ja ei oman mielens peräst/ rijtoja ratcaiseman ja hallidzeman pitä/ nijncuin Christus sano Joh. 10:35.
v. 25. Angaran oleman) toinen on angaran olla/ toinen caswoja waatia. Angaran olla erinomaisest on/ coscas lähimmäistäs waadit maxaman sinun hyödytyxes ja hänen wahingons cansa. Mikä caswo on kyllä se tietän.
v. 29. utistas) Sen cansa ymmärretän caickinainen cowa hedelmä/ cuin on: jywät/ Omenat/ perunat/ joista ruoca tehdän v. eodem $. pisaroitas) Näiden cansa ymmärretän caicki pehme hedelmä/ josta mesi ja juoma tehdän/ cuin owat: wijnamarjat/ öljymarjat/ etc. $

XXIII. Lucu.

HERra kieldä uscomast walheita/ v. 1.
wihamiehellens paha tekemäst/ v. 4.
wäändämäst köyhän oikeutta/ v. 6.
ottamast lahjoja/ ja sortamast muucalaisia/ v. 8.
anda käskyn maan lewost ja Sabbathist/ v. 10.
colmest suurest juhlast/ v. 14.
cuuliaisudest/ v. 20.
lupa heille Canaan maan/ v. 31.
kieldä tekemäst lijtto sen asuwaisten cansa/ v. 32.

2 Moos 23:1 EI sinun pidä uscoman walheita/ ettäs auttaisit jumalatoinda ja tulisit wääräxi todistajaxi.
2 Moos 23:2 Ei sinun pidä joucko seuraman pahuteen: eikä myös wastaman oikiuden edes/ nijn että sinä poicket joucon jälken pois oikeudesta.
2 Moos 23:3 Ei sinun pidä caunisteleman köyhä hänen asiasans.
2 Moos 23:4 COsca sinä cohtat wiholises härjän eli Asin exyxis: nijn sinun pitä johdattaman sen hänelle jällens.
2 Moos 23:5 Coscas näet wiholises Asin olewan cuorman alla/ cawata ettes händä jättäis/ waan unhota omas hänen tähtens.
2 Moos 23:6 EI sinun pidä sortaman sinun köyhäs oikeutta hänen asiasans.

2 Moos 23:7 Ja ole caucana wääristä asioista. Wiatoinda ja hurscasta ei sinun pidä tappaman/ sillä en minä anna jumalattomalle oikeutta.
2 Moos 23:8 EI sinun pidä lahjoja ottaman: sillä lahjat socaisewat näkewät/ ja käändäwät hurscasten asiat.
2 Moos 23:9 EI teidän pidä solwaiseman muucalaisia/ sillä te tiedätte muucalaisten sydämet/ että te myös idze oletta ollet muucalaiset Egyptin maalla.
2 Moos 23:10 Cuusi wuotta pitä sinun kylwämän sinun maas: ja cocoman sen tulon.
2 Moos 23:11 Waan seidzemendenä wuonna/ pitä sinun sen lewolle ja kyndämätä jättämän/ että kyöhät sinun Canssastas sijtä syödä saisit. Ja mitä jää/ sen medzän pedot syökän. Nijn pitä myös sinun tekemän wijnamäkes ja öljymäkes cansa.
2 Moos 23:12 CUusi päiwä pitä sinun työtäs tekemän/ mutta seidzemendenä päiwänä pitä sinun lepämän: että sinun härkäs ja Asis saisit lewätä/ ja sinun pijcas poica ja muucalainen sais idzens wirwotta.
2 Moos 23:13 Caicki ne cuin minä olen teille sanonut/ pitä teidän pitämän. Ja wierasten jumalitten nime ei pidä teidän muistaman/ ja teidän suustan ei pidä ne cuuluman.
2 Moos 23:14 COlmasti wuodes pitä teidän minulle juhla pitämän.
2 Moos 23:15 Nimittäin/ happamattoman leiwän juhlan pitä sinun pitämän/ nijn että sinä seidzemen päiwä syöt happamatoinda leipä (nijncuin minä sinulle käskenyt olen) sijhen aican sillä cuulla Abib. Sillä että sillä ajalla olet sinä lähtenyt Egyptistä: mutta älä tule tyhjin käsin minun eteeni.
2 Moos 23:16 Ja sen juhlan coscas ensin rupet pellolda corjaman/ mitäs sijhen kylwänyt olet. Ja corjamisen juhlan/ wuoden lopus/ cosca sinä työs kedolda corjannut olet.
2 Moos 23:17 COlmasti wuodes pitä caicki sinun mieswäkes tuelman HERran Jumalan eteen.
2 Moos 23:18 Ei sinun pidä uhraman minun uhrini werta happaman taikinan cansa. Ja minun juhlani lihawus ei pidä ylidze yön jäämän huomenexi.
2 Moos 23:19 Utista ensimäisest sinun maas hedelmäst/ pitä sinun tuoman sinun HERras Jumalas huoneseen. Ja ei sinun pidä keittämän wohla nijncauwan cuin hän emäns ime.
2 Moos 23:20 CAdzo/ minä lähetän Engelini sinun edelles warjeleman sinua tiellä/ ja johdattaman sinun sijhen paickaan/ cuin minä olen sinulle walmistanut.
2 Moos 23:21 Sentähden carta hänen caswons/ ja cuule hänen änens/ älä hänen mieldäns pahoita: sillä ei hän jätä rangaisemata teidän ylidzekäymistän/ Ja minun nimen on hänes.
2 Moos 23:22 Waan jos sinä cuulet hänen änens/ ja teet caicki cuin minä sinulle käsken/ nijn minä olen sinun wiholistes wiholinen/ ja sinun wainoittes wainoja.
2 Moos 23:23 Cosca minun Engelin käy sinun edelläs/ ja johdatta sinun Amorrerein/ Hetherein/

Phereserein/ Cananerein/ Hewerein ja Jebuserein tygö: ja minä häwitän heitä.
2 Moos 23:24 Nijn ei sinun pidä cumartaman heidän jumalitans/ eikä myös heitä palweleman/ ja älä tee heidän tecoins jälken/ mutta sinun pitä heidän epäjumalans heittämän pois/ ja lyömän ricki.
2 Moos 23:25 Mutta HERra teidän Jumalatan pitä teidän palweleman/ nijn hän siuna sinun leipäs ja sinun wetes/ ja minä otan sinulda pois caicki sairaudet.
2 Moos 23:26 Ei yxikän kesken synnyttäwäinen eikä hedelmätöin pidä oleman sinun maasas/ ja minä annan sinun wanhaxi tulla.
2 Moos 23:27 Minä lähetän minun pelconi sinun edelles/ ja teen caiken Canssan epäilewäisexi/ cungas tulet: ja saatan caicki sinun wiholises pacoon sinun edestäs.
2 Moos 23:28 Minä lähetän hörhöläiset/ sinun edelles/ jotca pitä ajaman pois sinun edestäs/ Hewerit/ Cananerit ja Hetherit.
2 Moos 23:29 En minä heitä aja ulos yhtenä wuonna sinun edestäs/ ettei maa autiaxi tulis/ eikä medzän pedot enänis sinua wastan.
2 Moos 23:30 Wähittäin minä heitä ajan ulos sinun edestäs sijhenasti ettäs caswat ja omistat maan.
2 Moos 23:31 Ja minä panen sinun maas rajat punaisesta merestä nijn Philisterein meren asti/ ja corwesta nijn wirtan asti: sillä minä annan maan asuwaiset sinun kätees/ ajaxes heitä ulos edestäs.
2 Moos 23:32 Ei sinun pidä lijtto tekemän heidän cansans/ eikä heidän jumalittens cansa.
2 Moos 23:33 Waan älä salli heidän asua sinun maasas/ ettei he kehotais sinun syndiä tekemän minua wastan: sillä jos sinä palwelet heidän jumalitans/ nijn se on sinulle pahennoxexi.

Vers. 13. Muistaman) se on/ ei teidän pidä jostacusta pyhästä saarnaman/ nijncuin ne teitä auttaisit: waan ainoastans Jumalast: sillä muista on täsä nijn paljo/ cuin saarnata/ kijttä ja cunnioitta.
v. 14. Colmasti) se on/ Pääsiäisjuhlan Huhticuusa/ Helundain Kesäcuusa ja Lehtimajan juhlan Syyscuusa.
v. 16. Wuoden lopusa) sen cudzu hän Syyscuuxi: sillä silloin on caswamus ja sisälle corjaus/ päätetyt.
v. 18. Minun uhrin werta) se on/ ei sinun pidä uhraman Pääsiäis Caridzata/ ennencuin caicki hapoin leipä on pois sinun huonestas.
v. 20. Engelini) tämä Engeli on Jumalan poica/ cuin taitan nähtä idze kirjoituxesta/ ja pyhäin Isäin Raamatuista. Triph. $

XXIV. Lucu.

HERra käske Mosexen astua tygöns/ v. 1.

Moses juttele Canssalle palatesans HERran sanat/ v. 3.
kirjoitta ne lijton kirjaan/ v. 4.
Rakenda Altarin/ jonga päällä uhrataisin. Prijscotta uhrin werest puolen Altarille/ ja puolen Canssan päälle/ teke lijton Canssan cansa/ että he caicki nämät HERran käskyt pidäisit/ v. 6.
Moses/ Aaron ja seidzemenkymmendä wanhinda astuwat ylös ja näkewät Israelin Jumalan/ v. 9.
HERra käske Mosexen toisen kerran astua tygöns/ jonga hän teke ja pysy siellä neljäkymmendä yötä ja päiwä/ v. 12.

2 Moos 24:1 JA hän sanoi Mosexelle: astu HERran tygö/ sinä ja Aaron/ Nadab ja Abihu/ ja seidzemenkymmendä wanhinda Israelistä/ ja cumartaca taambana.
2 Moos 24:2 Mutta Moses lähestykön yxinäns HERran tygö/ ja älkön muut lähestykö/ älkön myös Canssa astuco ylös hänen cansans.
2 Moos 24:3 JA Moses tuli ja jutteli Canssalle caicki oikeudet. NIjn wastais caicki Canssa yhdellä änellä/ ja sanoit: caicki ne sanat cuin HERra puhunut on/ tahdom me tehdä.
2 Moos 24:4 NIin kirjoitti Moses caicki HERran sanat/ ja nousi warhain amulla/ ja rakensi altarin wuoren paltaan/ cahdentoistakymmenen padzan cansa/ cahdentoistakymmenen Israelin sucucunnan jälken:
2 Moos 24:5 Ja lähetti sinne nuoria miehiä Israelin lapsista/ uhraman poltouhria ja kijtosuhria/ HERralle mulleista.
2 Moos 24:6 JA Moses otti puolen werestä ja pani maljaan/ mutta toisen puolen werestä prijscotti hän altarille.
2 Moos 24:7 Ja otti lijton kirjan/ ja luki sen Canssan corwain cuulden. Ja cuin he sanoit: caicki cuin HERra puhunut on/ tahdom me tehdä ja olla hänelle cuuliaiset.
2 Moos 24:8 NIin Moses otti weren ja prijscotti Canssan päälle/ ja sanoi: cadzo/ tämä on lijton weri/ jonga HERra teke teidän cansan caickein näiden sanain päälle.
2 Moos 24:9 NIin astui Moses/ Aaron/ Nadab ja Abihu ylös/ ja seidzemenkymmendä Israelin wanhinda.
2 Moos 24:10 JA näit Israelin Jumalan: hänen jalcains alla oli nijncuin caunis Saphijri ja cuin taiwas/ cosca sejäs on.
2 Moos 24:11 Eikä satuttanut kättäns Israelin lasten päämiehijn/ Ja cuin he olit nähnet Jumalan/ nijn he söit ja joit.
2 Moos 24:12 JA HERra sanoi Mosexelle: astu ylös minun tygöni wuorelle/ ja ole siellä/ että minä annan sinulle kiwiset taulut/ lait/ ja käskyt/ cuin minä kirjoittanut olen/ jotca sinun pitä heille opettaman.

2 Moos 24:13 Silloin nousi Moses ja hänen palwelians Josua/ ja Moses astui ylös Jumalan wuorelle.
2 Moos 24:14 JA sanoi wanhimmille: olcat täsä sijhenasti cuin me palajamme teidän tygön: cadzo/ Aaron ja Hur owat teidän tykönän/ jos jocu asia tule/ se saattacat heidän eteens.
2 Moos 24:15 Cosca Moses tuli wuorelle/ nijn pilwi peitti wuoren.
2 Moos 24:16 Ja HERran cunnia asui Sinain wuorella ja peitti sen pilwellä/ cuusi päiwä: ja hän cudzui Mosexen pilwest seidzemendenä päiwänä.
2 Moos 24:17 JA HERran cunnia oli nähdä nijncuin culuttawainen tuli wuoren cuckulalla/ Israelin lasten edes.
2 Moos 24:18 Ja Moses meni keskelle pilwe/ ja astui ylös wuorelle: ja Moses oli wuorella neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä.

Vers. 3. Yhdellä änellä) käskyt waatiwat kyllä Canssan ulconaisesta sanoman eli lupaman: mutta ei oli sydän cansa sijnä. Sentähden on Canssalla kyllä yxi äni/ mutta ei sydän
Vers. 11. kättäns) se on/ ei hän peljättänyt heitä pitkäisen pauckinan ja leimauxen cansa/ nijncuin Canssa oli ennen peljätetty.

XXV. Lucu.

HERra käske Mosexen otta ylönnysuhrin Israelin lapsilda/ v. 1.
tehdä sijtä Pyhän eli Tabernaclin/ caickein tarwetten cansa/ v. 8.
Arkin/ v. 10.
Armonistuimen cahden Cherubimin cansa/ v. 17.
pöydän caluinens/ v. 23.
ja kyntiläjalan/ v. 31.

2 Moos 25:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
2 Moos 25:2 Puhu Israelin lapsille/ että he tuowat minulle ylönnysuhrin jocamieheldä/ jonga sydän hywästä tahdosta anda sen.
2 Moos 25:3 Ja tämä on ylönnysuhri/ jonga teidän pitä ottaman heildä: culda/ hopiata/ waske.
2 Moos 25:4 Kellaista silckiä/ skarlacani rosinpunaista/ walkiata silckiä/ wuohen carwoja.
2 Moos 25:5 Punaisita oinan nahcoja/ Thechaschim nahcoja/ hongia.
2 Moos 25:6 Öljyä lampuin/ yrttejä woitexi/ ja hywänhajulisexi sawuittamisexi.
2 Moos 25:7 Onichinkiwiä ja sisälle sowitettuja kiwiä pääliswaateseen ja kilpeen.

2 Moos 25:8 Ja heidän pitä tekemän minulle Pyhän: että minä asuisin heidän seasans.
2 Moos 25:9 Nijncuin minä osotan sinulle Tabernaclin muodon/ ja caicken calun mitä sijhen tarwitan: nijn pitä teidän sen tekemän.
2 Moos 25:10 TEhkät Arcki hongasta: jonga pituus pitä oleman puolicolmatta kynärätä/ ja leweys puolitoista kynärätä/ ja corkeus puolitoista kynärätä.
2 Moos 25:11 Ja sinun pitä sen silaman puhtalla cullalla/ sisäldä ja ulco ja sinun pitä tekemän culdaisen wanden sen ymbärins.
2 Moos 25:12 Ja pitä myös walaman neljä cullaista rengasta/ jotca sinun pitä paneman neljään culmaan/ nijn että caxi rengast owat hänen yhdellä puolellans/ ja toiset caxi rengast toisella puolellans.
2 Moos 25:13 Ja sinun pitä tekemän corennot hongasta ja silaman ne cullalla.
2 Moos 25:14 Ja pitä pistämän corennot regaisijn/ jotca owat Arkin siwulla/ että nijllä Arcki cannetaisin.
2 Moos 25:15 Sen Arkin rengaisa pitä oleman corennot/ ja ei pidä nijstä wedettämän ulos.
2 Moos 25:16 Ja sinun pitä paneman Arckijn sen Todistuxen/ jonga minä sinulle annan.
2 Moos 25:17 SInun pitä myös tekemän Armonistuimen puhtasta cullasta/ puoldacolmatta kynärätä pitkän/ ja puoldatoista kynärätä lewiän.
2 Moos 25:18 Ja sinun pitä tekemän caxi Cherubimi lujasta cullasta/ molembijn päihijn armonistuinda.
2 Moos 25:19 Että yxi Cherub on täsä pääsä/ ja toinen toises pääsä: ja näin owat caxi Cherubimi Armonistuimen päisä.
2 Moos 25:20 Ja ne Cherubimit pitä hajottaman sijpens sen ylidzen/ nijn että he peittäwät Armonistuimen sijwilläns/ ja heidän caswons pitä oleman toinen toisens puoleen: ja heidän pitä cadzoman Armonistuimen päälle.
2 Moos 25:21 Ja sinun pitä asettaman Armonistuimen Arkin päälle/ ja paneman Arckijn sen Todistuxen/ jonga minä sinulle annan.
2 Moos 25:22 Ja sieldä minä sinulle todistan ja puhuttelen sinua/ nimittäin Armonistuimesta/ cahden Cherubimin wälildä/ jotca owat todistuxen Arkin päällä: caikista mitä minä sinun käsken sanoa Israelin lapsille.
2 Moos 25:23 JA sinun pitä tekemän pöydän hongasta: cahta kynärätä pitä oleman hänen pituudens/ ja kynärätä hänen leweydens/ ja puoldatoista kynärätä hänen corkeudens.
2 Moos 25:24 Ja sinun pitä silaman sen puhtalla cullalla/ ja tekemän ymbärins sen päälle cullaisen wanden:
2 Moos 25:25 Ja sinun pitä tekemän wanden sen ymbärins kämmendä corkian ja cullaisen palden wanden ymbärins.

2 Moos 25:26 Ja sinun pitä tekemän neljä cullaista rengasta neljään culmaan/ jotca owat neljän jalan päällä.
2 Moos 25:27 Juuri wanden cohdalla pitä ne rengat oleman/ että nijhin taittaisin pistä corennot/ joilla pöytä cannetaisin.
2 Moos 25:28 Ja sinun pitä tekemän ne corennot hongasta/ ja silaman cullalla: että pöytä nijllä cannetaisin.
2 Moos 25:29 Ja sinun pitä sijhen myös tekemän fatit/ lusicat/ cannut ja maljat/ puhtast cullast: että nijllä pöytä peitetäisin.
2 Moos 25:30 Ja sinun pitä paneman aina pöydälle minun eteeni cadzomus leiwät.
2 Moos 25:31 SInun pitä myös tekemän kyntiläjalan lujast puhtaimmast cullast: jonga warsi pitä oleman haarains/ maljains/ cnuppeins ja cuckaistens cansa.
2 Moos 25:32 Cuusi haara pitä käymän ulos hänen kyljistäns: colme haara cummastakin kyljest.
2 Moos 25:33 Ja jocaidzes haaras pitä oleman colme malja/ nijncuin mandel pähkinät/ cnupit ja cuckaiset. Nämät pitä oleman ne cuusi haara/ jotca kyntiläjalasta käywät.
2 Moos 25:34 Mutta kyntiläjalan warres pitä oleman neljä malja/ ja sijhen cnupit ja cuckaiset.
2 Moos 25:35 Ja yxi cnuppi pitä oleman idzecungin cahden haaran alla/ nijstä cuudesta/ jotca kyntiläjalast käywät.
2 Moos 25:36 Sillä molemmat/ sekä cnupit että haarat/ pitä sijtä käymän: ja caickityynni pitä oleman lujast puhtaimmast cullast.
2 Moos 25:37 Ja sinun pitä tekemän seidzemen lampua sen päälle: nijn että ne walistaisit toinen toisens cohdalla.
2 Moos 25:38 Ja kyntilän nijstimet ja sammmutos calut puhtast cullast.
2 Moos 25:39 Yhdestä Centneristä puhdast culda pitä sinun sen tekemän: caickein hänen caluins cansa.
2 Moos 25:40 Ja cadzo/ että sinä caicki teet sen muoden jälken/ jonga sinä näit wuorella.

Vers. 22. Todistan) se on/ sen tykönä nijncuin yhden wahwan tiedon ja todhistuxen tykönä/ teen minä sinulle tiettäwäxi/ että minä olen läsnä/ nijn että minä siellä puhun.
v. 39. Centneristä) Centner on colmekymmendä leiwiskä culda.

XXVI. Lucu.

HERra opetta Mosest cuinga Tabernacli pitä tehtämän/ v. 1.
ja hänen peittens/ v. 7.
lautains ja jalcains/ v. 15.

corendoins/ v. 26.
ja esirippuns cansa/ v. 31.
käske panna Armonistuimen sijhen caickein pyhimbään todistuxen Arkin päälle/ mutta pöydän ja kyntiläjalan ulcoiselle puolelle/ v. 34.
nijn myös Tabernaclin oween waatten/ padzat ja jalat/ v. 36.

2 Moos 26:1 TAbernaclin pitä sinun tekemän kymmenest waattest/ walkiast kerratust silkist/ kellaisest silkist/ skarlacanast ja rosinpunaisest. Cherubimin sinun pitä tekemän taitawast sen päälle.
2 Moos 26:2 Cungin waatten pituus pitä oleman cahdexan kynärätä colmattakymmendä/ ja leweys pitä oleman neljä kynärätä/ ja nijllä caickilla waatteilla pitä yxi mitta oleman.
2 Moos 26:3 Ja wijsi pitä yhdistettämän toinen toiseens/ ja taas wijsi yhdistettämän toinen toiseens.
2 Moos 26:4 Sinun pitä myös tekemän silmuxet kellaisest silkist ymbärins waatten reunoja/ liki toinen toistans/ joillas caxittain ja caxittain toinen toiseens culmista sidot kijnni.
2 Moos 26:5 Nijn sinun pitä tekemän wijsikymmendä silmusta jocaidzeen waatteseen/ yhdistettä toinen toiseens/ ja silmuxet pitä oleman toinen toisens cohdalla.
2 Moos 26:6 Ja sinun pitä tekemän wijsikymmendä cullaista couckua: joillas ne waattet yhdistät toinen toiseens/ nijn että se tulis Tabernaclixi.
2 Moos 26:7 JA sinun pitä tekemän yxitoistakymmendä waatetta wuohen carwoist peittexi Tabernaclin päälle.
2 Moos 26:8 Jocaidzen waatten pituuden pitä oleman colmekymmendä kynärätä/ ja leweyden neljä kynärätä. Ja caicki yxitoistakymmendä pitä oleman yhden suurudet.
2 Moos 26:9 Wijsi waatetta pitä sinun toinen toiseens yhdistämän/ ja myös cuusi waatetta toinen toiseens: nijn ettäs teet sen cuudennen waatten caxikertaisexi etiseldä puolen Tabernacli.
2 Moos 26:10 Ja sinun pitä tekemän wijsikymmendä silmusta cungin waatten reunoijn/ yhdistäxes ärist toinen toisijns.
2 Moos 26:11 Nijn myös pitä sinun tekemän wijsikymmendä waskicouckua: ja paneman coucut silmuxijn/ nijn että waattet ydistettäisin ja tulisit yhdezi peitoxexi.
2 Moos 26:12 Waan se cuin lijaxi jää Tabernaclin waatten pituudesta/ sinun pitä puolen andaman rippua Tabernaclin ylidze molemmin puolin kynärän pituudelda.
2 Moos 26:13 Nijn että se cuin lijaxi on waatten pituudelda/ jää Tabernaclin siwulle/ ja peittä sen molemmilda puolin.

2 Moos 26:14 Mutta tämän ensimäisen peitten päälle/ sinun pitä tekemän toisen peitten punaisist oinan nahgoist/ ja wielä sitten ylimmäisen peitten Techaschim nahgoist.
2 Moos 26:15 SInun pitä myös tekemän Tabernaclin laudat hongast/ jotca pystyällä oleman pitä.
2 Moos 26:16 Jocaidzen laudan pituus pitä oleman kymmenen kynärätä: waan leweys puoli toista kynärätä.
2 Moos 26:17 Caxi waarna pitä jocaidzes laudas oleman/ nijn että he taittaisin yhdistettä toinen toiseens. Näin pitä sinun tekemän caicki Tabernaclin laudat.
2 Moos 26:18 Ja sinun pitä tekemän Tabernaclin laudat/ nijn että caxikymmendä lauta pitä oleman pystyällä etelän puolella.
2 Moos 26:19 Ja neljäkymmendä hopiajalca pitä sinun tekemän cahdenkymmenen laudan ala: nijn että jocaidzen laudan alla pitä oleman caxi jalca/ hänen cahden waarnans päällä.
2 Moos 26:20 Nijn myös toisella siwulla pohjan puolella pitä pystyällä oleman caxikymmendä lauta.
2 Moos 26:21 Ja neljäkymmendä hopia jalca: aina caxi jalca cungin laudan alla.
2 Moos 26:22 Mutta perälle Tabernacli länden päin/ pitä sinun tekemän cuusi lauta.
2 Moos 26:23 Ja caxi lauta pitä sinun tekemän Tabernaclin perälle nijhin cahteen culmaan.
2 Moos 26:24 Nijn että cumbikin nijstä taittaisin yhdistettä culmalaudalla sekä alhalda että ylhäldä: yhdellä tawalla pitä heidän molemmist culmist yhdistettämän culmakiscoilla.
2 Moos 26:25 Nijn että yhteen olis cahdexan lauta/ ja heidän hopiajalkans cuusitoistakymmendä: aina caxi jalca cungin laudan alla.
2 Moos 26:26 SInun pitä myös tekemän corennot hongast: wijsi nijhin lautoin/ jotca yhdellä Tabernaclin siwulla owat.
2 Moos 26:27 Ja wijsi corendo nijhin lautoin/ cuin toisella Tabernaclin siwulla owat: ja wijsi myös nijhin lautoin/ jotca perällä Tabernacli owat länden päin.
2 Moos 26:28 Ja corennot pitä keskeldä lautoja käymän/ yhdest culmast nijn toiseen/ ja caicki yhteen yhdistämän.
2 Moos 26:29 Ja sinun pitä laudat cullalla silaman/ ja cullasta rengat nijhin tekemän: joihinga corennot pistetän. Ja sinun pitä myös corennot cullalla silaman.
2 Moos 26:30 Ja näin pitä sinun Tabernaclin tekemän/ sen muodon jälken/ cuins näit wuorella.
2 Moos 26:31 ESiripun pitä myös sinun tekemän kellaisest silkist/ skarlacanast/ ja rosinpunaisest/ ja walkiast kerratust silkist: ja sinun pitä tekemän Cherubimin sen päälle taitawast.
2 Moos 26:32 Ja sinun pitä ripustaman sen neljän hongaisen cullalla silatun padzan päälle/ cullaisten cnuppeins cansa: ja neljän hopiajalcans cansa.

2 Moos 26:33 Ja sinun pitä yhdistämän sijhen esiripun coucuilla/ ja todistusArkin sisälliselle puolen esirippua paneman: nijn että se olis teille eroitus/ Pyhän ja caickein Pyhimmän waihella.
2 Moos 26:34 Armonistuimen pitä sinun myös paneman todistusArkin päälle: Sijhen caickein pyhimbän siaan.
2 Moos 26:35 Waan pöydän pitä sinun paneman ulcoiselle puolen esirippua/ ja kyntiläjalan pöydän cohdalle/ päiwän puolelle Tabernaclia: nijn että pöytä seiso pohjan päin.
2 Moos 26:36 Ja sinun pitä tekemän waatten Tabernaclin oween/ cudotun kellaisest silkist/ rosinpunaisest/ skarlacanast ja walkiast kerratust silkist.
2 Moos 26:37 Tätä peittowaatetta warten/ pitä sinun tekemän wijsi hongaista cullalla silattua padzasta/ culdacnuppeinens: ja sinun pitä walaman nijlle wijsi waskista jalca.

Vers. 1. Tabernacli) tämä pyhä Tabernacli caikella hänen caunistuxellans/ awisti JESUSTA CHRIstusta mailman wapahtaja/ ja sitä Christillistä Kircko.

XXVII. Lucu.

HERra sano Mosexelle: cuinga hänen pitä tekemän poltouhrin Altarin caluinens/ v. 1.
Tabernaclin pihan ja sen esiriput/ padzat/ jalat ja läpikäytäwän waattet/ v. 9.
nijn myös walistusöljyn/ v. 20.

2 Moos 27:1 JA sinun pitä tekemän myös Altarin hongasta/ wijttä kynärätä pitä oleman pituuden/ ja wijttä kynärätä leweyden/ neljäculmaisen pitä sen oleman/ ja colme kynärätä hänen corkeudens.
2 Moos 27:2 Sarwet sinun pitä myös tekemän hänen neljän culmaans: ja pitä sen waskella silaman.
2 Moos 27:3 Tee myös hänen tuhcaastians/ ja lapions/ ja maljans/ ja courirautans/ ja hijlicattilans: caicki hänen caluns pitä sinun waskesta tekemän.
2 Moos 27:4 Ja sinun pitä myös tekemän hänelle waskihäkin/ nijncuin wercon: neljä waskirengasta hänen näljän culmaans.
2 Moos 27:5 Sinun pitä sen paneman alhalda Altarin ymbärins nijn ylöspäin: nijn että se häcki ulottu keskelle Altarita
2 Moos 27:6 Ja sinun pitä tekemän hongast corennot Altarille/ ja silaman waskella
2 Moos 27:7 Ja pitä pistämän corennot rengaisijn: nijn että corennot owat cahden puolen Altarita/ joilla se cannetaisin.

2 Moos 27:8 Ja laudoista pitä sinun sen tekemän/ nijn että se on tyhjä sisäldä: nijncuin sinulle osotettin wuorella.
2 Moos 27:9 SInun pitä myös tekemän pihan meren puoleen: ja pihan waattet pitä oleman walkiast kerratust silkist/ sata kynärätä pitä oleman yhden siwun pituus.
2 Moos 27:10 Ja hänen padzaitans pitä oleman caxikymmendä/ cahdenkymmenen waskijalan päällä/ heidän cnuppeins ja wöidens cansa hopiasta.
2 Moos 27:11 Nijn myös pohjan puoleen pituudelle pitä oleman esiwaattet sata kynärärä pitkät/ ja caxikymmendä padzasta cahdenkymmenen waskijalan päällä/ ja cnupit wöinens hopiasta.
2 Moos 27:12 Mutta pihan lawiudelle lännen puoleen/ pitä oleman waattet/ wijsikymmendä kynärätä pitkät ja kymmenen padzasta kymmenen jalan päällä.
2 Moos 27:13 Ja itän päin pihan lawiuden pitä oleman wijsikymmendä kynärätä.
2 Moos 27:14 Nijn että waattella yhdellä puolella on wijsitoistakymmendä kynärätä ja colme padzasta colmen jalan päällä.
2 Moos 27:15 Ja wijsitoistakymmendä kynärätä toisella puolella/ sijhen myös colme padzasta colmen jalan päällä.
2 Moos 27:16 MUtta pihan läpikäytäwäs pitä oleman yxi waate/ cahtakymmendä kynärätä lewiä/ cudottu kellaisest silkist/ skarlacanast/ rosinpunaisest/ ja walkiast kerratust silkist/ sijhen myös neljä padzasta neljän jalan päällä.
2 Moos 27:17 Caikilla padzailla ymbärins pihan/ pitä oleman hopia wandet/ hopia cnupit ja waskiset jalat.
2 Moos 27:18 Ja pihan pituus pitä oleman sata kynärätä/ leweys wijsikymmendä/ corkeus wijsi kynärätä/ walkiast kerratust silkist: heidän jalcans myös pitä oleman waskesta.
2 Moos 27:19 Ja caicki Tabernaclin calut/ cuin caickinaiseen palweluxeen tarwitan: caicki hänen waarnans ja caicki pihan waarnat pitä oleman waskesta.
2 Moos 27:20 JA käske Israelin lapsille/ että he toisit sinulle caickein selkiämbä öljyä öljypuusta puserdettua/ walistuxexi/ että lampu aina palais.
2 Moos 27:21 Todistuxen Tabernaclis ulcoisella puolella esirippua/ joca rippu Todistuxen edes.
2 Moos 27:22 Ja Aaron poikinens pitä sen toimittaman amusta nijn ehtosen asti HERran edes. Se pitä teille oleman ijancaickinen tapa teidän suguisan/ Israelin lasten seas.

Vers. 21. Todistuxen Tabernaclis) Se cudzutan nijn sentähden/ että Jumala todisti eli julisti siellä hänen tahtons Canssalle. Olis myös taittu cudzua cocoontulemisen Tabernaclixi/ sillä Canssa sijhen tuli cocoon/

nijncuin yhteiseen pitäjän kirckoon/ pitämän sijnä juhlia/ ja Jumalan sana cuuleman.

XXVIII. Lucu.

HERra käske Mosexen otta Aaronin poikinens papeixi/ v. 1.
sano cuinga hänen pitä tekemän heille pyhät papin waattet/ v. 2.
Aaronille pääliswaatten v. 6.
rinnankilwen: johon Israelin lasten nimet piti kirjoitettaman/ v. 15.
Silckihamen/ v. 31.
odzaladin/ v. 36.
ahtanhamen/ hijpan ja wyön/ v. 39.
Nijn myös hänen pojillens waattet/ ja wihkimän Isän poikinens/ v. 40.

2 Moos 28:1 JA sinun pitä ottaman tygös sinun weljes Aaronin poikinens Israelin lasten seast/ että hän olis minun pappin/ nimittäin/ Aaron ja hänen poicans Nadab/ Abihu/ Eleazar ja Ithamar.
2 Moos 28:2 Ja sinun pitä tekemän sinun weljelles Aaronille pyhät waattet/ jotca cunnialiset ja caunit owat.
2 Moos 28:3 Sinun pitä myös puhuman caickein nijden cansa/ joilla taitawa sydän on/ jotca minä taidon hengellä täyttänyt olen/ että he tekewät waatteita Aaronille hänen wihkimisexens/ että hän olis minun pappin.
2 Moos 28:4 Ja nämät owat waattet/ jotca heidän tekemän pitä/ kilpi/ pääliswaate/ silckihame/ ahdashame/ hijppa ja wyö. Ja näin pitä heidän tekemän sinun weljelles Aaronille ja hänen pojillens pyhät waattet/ että hän minun pappin olis.
2 Moos 28:5 Sijhen pitä heidän ottaman/ culda/ kellaista silckiä/ skarlacanata/ rosinpunaista/ ja walkiata silckiä.
2 Moos 28:6 PÄäliswaatten pitä heidän tekemän cullast/ kellaisest silkist/ skarlacanast/ rosinpunaisest/ ja kerratust walkiast silkist/ taitawast.
2 Moos 28:7 Että se yhdistettäisin molembain olcain pääldä/ ja sidotaisin yhteen molemmilda puolilda.
2 Moos 28:8 Ja hänen wyöns sen päällä pitä oleman yhdellä tawalla tehty/ cullast/ kellaisest silkist/ skarlacanast/ rosinpunaisest/ ja kerratust walkiast silkist.
2 Moos 28:9 Ja sinun pitä ottaman caxi Onichin kiwe/ ja caiwaman nijhin Israelin poicain nimet.
2 Moos 28:10 Cuusi nime yhteen kiween/ ja cuusi nime toiseen kiween/ sen jälken cuin he owat wanhat.
2 Moos 28:11 Sen sinun pitä toimittaman kiwenwuoliain cautta/ jotca caiwawat sinettiä/ nijn että ne

suljetaisin culdaan.
2 Moos 28:12 Ja sinun pitä ne kijnnittämän hartioille pääliswaatteseen/ että ne owat muiston kiwet Israelin lapsille/ että Aaron canda heidän nimens molemmilla olillans/ muistoxi HERralle.
2 Moos 28:13 Ja sinun pitä tekemän cullaiset nastat.
2 Moos 28:14 Ja cahdet widjat puhtasta cullasta/ cahden pään cansa/ nijn että rengat toinen toisisans rippuwat/ ne pitä sinun yhdistämän nastoin.
2 Moos 28:15 WIrankilwen pitä sinun tekemän taitawast/ nijncuin pääliswaattengin pitä sinun sen tekemän/ cullasta/ kellaisest silkist/ skarlacanast/ rosinpunaisest/ kerratust walkiast silkist.
2 Moos 28:16 Neljäculmaisen pitä sen oleman ja caxikertaisen/ kämmenen leweys pitä oleman hänen pituudens/ hänen leweydens kämmenen leweys.
2 Moos 28:17 Ja sinun pitä täyttämän sen neljällä kiwiriwillä. Ensimäinen riwi pitä oleman Sardius/ Topatz/ Smaragd.
2 Moos 28:18 Toinen pitä oleman Rubijn/ Saphijr/ Dimant.
2 Moos 28:19 Colmas/ Lincurius/ Achat ja Amethist.
2 Moos 28:20 Neljäs Turchos/ Onix ja Jaspis/ culdaan pitä ne istutettaman caikilda riweildä.
2 Moos 28:21 Ja ne kiwet pitä oleman cahdentoistakymmenen Israelin lasten nimen jälken caiwetut kiwenwuolialda jocainen nimeldäns/ cahdentoistakymmenen sucucunnan jälken.
2 Moos 28:22 Ja sinun pitä tekemän widjat kilpeen cahden pään cansa/ nijn että rengat toinen toisisans rippuwat puhtasta cullasta.
2 Moos 28:23 Ja caxi culdarengasta/ nijn että sinä yhdistät caxi rengast/ cahteen kilwen culmaan.
2 Moos 28:24 Ja anna tulla ne caxi culdawidja cahteen rengaseen molembain kilpein culmijn.
2 Moos 28:25 Mutta ne caxi päätä nijstä cahdesta widjasta/ pitä sinun andaman tulla cahteen nastaan/ ja kijnnitä pääliswaatteseen hartioille toinen toisens cohdalle.
2 Moos 28:26 Ja sinun pitä tekemän caxi muuta cullaista rengasta/ ja kijnnittämän ne nijhin toisijn cahteen kilwen culmijn: cungin siallens sisälliselle puolelle pääliswaatetta.
2 Moos 28:27 Ja sinun pitä taas tekemän caxi culdarengasta/ ja kijnnittämän ne toinen toisens cohdalle/ ulcoiselle puolelle alaspäin cahden pääliswaatten culman päälle taitawast.
2 Moos 28:28 Ja rindawaate pitä yhdistettämän rengastens cansa kellaisella sitellä pääliswaatten rengaisijn/ nijn että se olis pääliswaatetta liki/ ettei rindawaate eriäis pääliswaattest.
2 Moos 28:29 Ja nijn pitä Aaronin candaman Israelin lasten nimet wirankilwes sydämens päällä/ cosca hän Pyhään mene muistoxi HERran edes alinomaisest.

2 Moos 28:30 Ja sinun pitä paneman wirankilpeen walkeuden/ ja täydellisyden/ jotca pitä oleman Aaronin sydämen päällä/ cosca hän mene HERRAN eteen. Ja nijn pitä Aaronin candaman Israelin lasten wiran/ hänen sydämens päällä aina HERran edes.
2 Moos 28:31 SInun pitä myös tekemän pääliswaatten ala silckihamen caiken kellaisest silkist.
2 Moos 28:32 Ja ylinnä sijnä pitä keskellä oleman pään läpi/ ja sepalus sen läwen ymbärins/ pallistettu yhteen nijncuin pantzarin läpi/ ettei se kehkiäis.
2 Moos 28:33 Ja alhalle hänen liepeisins pitä sinun tekemän nijncuin Granatin omenat kellaisest silkist/ skarlacanast/ ja rosinpunaisest/ caicki ymbärins/ ja nijden keskelle cullaiset culcuiset caicki ymbärins.
2 Moos 28:34 Nijn että sijnä on cullainen culcuinen/ ja sitälikin Granatin omena/ ja taas cullainen culcuinen Granatin omenan cansa/ caicki ymbärins silckihamen liepeitä.
2 Moos 28:35 Ja Aaron pitä sen päälläns pitämän/ cosca hän palweluxen teke/ nijn että sijtä cuuldan culina/ cosca hän mene Pyhään/ HERran eteen/ ja cosca hän käy ulos/ ettei hän cuolis.
2 Moos 28:36 SInun pitä myös tekemän odzaladin puhtasta cullasta/ ja caiwaman sijhen/ nijncuin sinetti caiwetan/ HERran Pyhyys.
2 Moos 28:37 Ja sinun pitä sen sitoman kellaisella langalla/ nijn että se on hijpan päällä etisellä puolella.
2 Moos 28:38 Ja sen pitä oleman Aaronin odzalla/ nijn että Aaron canda pyhäin wääryden/ cuin Israelin lapset pyhittäwät/ caikisa heidän pyhydens lahjoisa. Ja se pitä alinoma oleman hänen odzasans/ että hän heitä sowitais HERran edes.
2 Moos 28:39 SInun pitä myös tekemän ahtan hamen walkiast silkist/ ja hijpan walkiast silkist ja taitawast ommellun wyön.
2 Moos 28:40 Ja Aaronin pojille pitä sinun tekemän hameita/ wöitä ja hijpoja/ jotca owat cunnialiset ja caunit.
2 Moos 28:41 Ja sinun pitä ne puettaman sinun weljes Aaronin ja hänen poicains päälle/ ja pitä woiteleman heitä/ ja täyttämän heidän kätens/ ja wihkimän heitä/ että he olisit minun pappin.
2 Moos 28:42 Ja pitä tekemän heille lijnaiset alaswaattet/ peittäxens heidän häpylihans/ cupeista nijn reisin asti.
2 Moos 28:43 Ja Aaron poikinens pitä ne päälläns pitämän/ cosca he menewät seuracunnan Majaan/ taicka Altarin eteen palwelusta tekemän Pyhäs/ ettei heille costetais heidän wääryttäns/ ja cuolis. Se pitä oleman hänelle ja hänen siemenellens hänen jälkens ijancaickinen tapa.

Vers. 30. Walkeuden ja täydellisyden Hebrean kielellä Vrim $ ja Thumim $. Mikä se on ollut/ en me wielä

nyt sitä tiedä: Nimittäin/ cuinga Jumala tämän cautta ilmoitti hänen tahtons papeille/ joiden rinnoilla se oli/ taicka änen eli myös erinomaisen paisten cautta.
v. 34. Cullainen culcuinen) culcuisten cansa ymmärretän Evangeliumin saarna/ jonga piti helisemän caikis mailman ärisä/ nijncuin Iustin. sen tietä anda/ Dial. $ cum $ Tryph. $
v. 38. Aaron canda pyhäin wääryden) ei hänen Personasans/ waan Christuxen cuwas: sillä Aaron oli Christuxen cuwa.
v. 41. Täyttämän heidän kätens) se on Hebrean puhen parren jälken/ anda heidän käsijns/ sitä cuin heidän wihkimisexens uhrattaman piti.

XXIX. Lucu.

HERRA käske Mosexen wihkiä Aaronin poikinens/ ja waatteinens/ sijtä 1. 27. ver. asti. Määrä heille osan uhrjsta/ v. 26.
puhu jocapäiwäisen polttouhrin menost/ v. 38.
ja hänen lösnäolemisestans todistuxen Tabernaclis/ v. 43.

2 Moos 29:1 TÄmän pitä sinun myös tekemän heille/ wihkimän heitä/ että he olisit minun pappini. Ota nuori mulli/ ja caxi wirhitöindä oinasta.
2 Moos 29:2 Ja happamatoinda leipä/ ja happamattomat kyrsät secoitetut öljyllä/ ja happamattomat ohuet kyrsät woidellut öljyllä/ nisuisista jauhoista pitä sinun caicki ne tekemän.
2 Moos 29:3 Ja sinun pitä paneman ne corijn/ ja corisa candaman sen edes/ mullin ja cahden oinan cansa.
2 Moos 29:4 Ja sinun pitä tuoman Aaronin poikinens seuracunnan majan owen eteen/ ja pesemän heitä wedellä.
2 Moos 29:5 Ja sinun pitä ottaman waattet/ ja puettaman Aaronin päälle/ sen ahtan hamen ja silckisen hamen/ ja pääliswatten ja rindawaatten/ ja pitä ymbärins wyöttämän hänen ulcoiselda puolelda.
2 Moos 29:6 Sinun pitä myös paneman hijpan hänen päähäns/ ja pyhän Cruunun hijpan päälle.
2 Moos 29:7 Ja sinun pitä ottaman woidellusöljyn/ ja wuodattaman hänen pääns päälle ja woiteleman händä.
2 Moos 29:8 Ja hänen poicans anna tulla edes/ ja pueta heidän päällens ahtat hamet.
2 Moos 29:9 Ja sinun pitä wyöttämän heidän wyöllä ymbärins/ sekä Aaronin että hänen poicans/ ja paneman hijpat heidän päähäns/ että heillä olis pappeus ijancaickisexi säädyxi. Ja sinun pitä täyttämän

Aaronin käden/ ja hänen poicains käden.
2 Moos 29:10 Ja sinun pitä tuoman mullin seuracunnan majan eteen. Ja Aaronin poikinens pitä paneman kätens mullin päälle.
2 Moos 29:11 Nijn sinun pitä teurastaman mullin HERran edes/ seuracunnan majan owen tykönä.
2 Moos 29:12 Ja sinun pitä ottaman mullin werestä/ ja siwuman Altarin culmille sormellas/ mutta caicki se muu weri wuodata Altarin pohjaan.
2 Moos 29:13 Ja sinun pitä ottaman caiken lihawuden cuin sisällyxet peittä/ ja maxan calwon/ ja molemmat munascuut/ ja lihawuden joca on nijden päällä/ ja polttaman Altarilla.
2 Moos 29:14 Mutta mullin lihan ja hänen wuotans ja rapans pitä sinun polttaman tulella ulcona leirist/ sillä se on ricosuhri.
2 Moos 29:15 MUtta sen ensimäisen oinan pitä sinun ottaman/ ja Aaronin poikinens pitä paneman heidän kätens hänen pääns päälle.
2 Moos 29:16 Sijtte pitä sinun teurastaman hänen ja ottaman hänen werens/ ja prijscottaman Altarille ymbärins.
2 Moos 29:17 Mutta oinan pitä sinun leickaman cappaleixi/ ja pesemän hänen sisällyxens ja jalcans/ ja pitä paneman sen hänen cappaldens ja pääns päälle.
2 Moos 29:18 Ja sinun pitä polttaman Altarilla coco oinan: sillä se on polttouhri HERralle/ makia haju ja HERran tuli.
2 Moos 29:19 SEn toisen oinan pitä sinun ottaman/ ja Aaron poikinens pitä paneman kätens oinan pään päälle.
2 Moos 29:20 Ja teurastaman oinan ja ottaman hänen werestäns/ ja siwuman Aaronin ja hänen poicains oikian corwan lehteen ja oikian käden peucaloon/ ja heidän oikian jalcans isoin warpaseen/ ja pitä prijscottaman weren Altarille ymbärins.
2 Moos 29:21 Ja pitä ottaman Altarilda weren/ ja woidellusöljyn/ ja prijscottaman Aaronin ja hänen waatettens päälle/ ja hänen poicains ja heidän waatettens päälle/ nijn tule hän idze wihityxi/ waatteinens/ ja hänen poicans waatteinens.
2 Moos 29:22 Sijtte pitä ottaman oinasta lihawuden/ saparon/ ja sen lihawuden cuin sisällyxet peittä/ ja maxan calwon/ ja molemmat munascuut/ sen lihawuden cansa cuin nijden päällä on/ ja oikian lawan (Sillä se on täyttämisen oinas.)
2 Moos 29:23 Ja yhden leiwän ja yhden öljykyrsän/ ja ohuen kyrsän corista/ sen happamattoman leiwän cansa/ cuin HERran edes on.

2 Moos 29:24 Ja sinun pitä paneman caicki nämät Aaronin ja hänen poicains kätten päälle/ ja ylönnä ne HERralle.
2 Moos 29:25 Ja nijn pitä sinun ne ottaman heidän käsistäns/ ja polttaman Altarilla polttouhrixi ja makiaxi hajuxi HERralle: sillä se on HERran tuli.
2 Moos 29:26 Ja sinun pitä ottaman rindapuolen/ Aaronin täyttämisen oinasta/ ja pitä sen häälyttämän häälytysuhrixi HERran eteen/ se pitä oleman sinun osas.
2 Moos 29:27 Ja pitä pyhittämän häälytysrinnan ja ylönnyslawan/ joca häälytetty ja ylötty on/ Aaronin ja hänen poicains täyttämisen oinasta.
2 Moos 29:28 Ja sen pitä oleman Aaronille ja hänen pojillens ijancaickisexi säädyxi Israelin lapsilda: sillä se on ylönnysuhri/ ja ylönnysuhrin pitä oleman HERran oman Israelin lapsilda/ heidän kijtosuhrisans ja ylönnysuhrisans.
2 Moos 29:29 MUtta Aaronin pyhät waattet pitä oleman hänen pojillans hänen jälkens/ että heidän pitä nijsä woideldaman/ ja heidän kätens täytettämän.
2 Moos 29:30 Joca hänen pojistans tule papixi hänen siaans/ hänen pitä pukeman ne päällens seidzemen päiwä/ että hänen pidäis käymän seuracunnan majaan palweleman Pyhäs.
2 Moos 29:31 Sinun pitä myös ottaman täyttämisen oinan/ ja keittämän hänen lihans pyhäs sias.
2 Moos 29:32 Ja Aaronin poikinens pitä syömän sen oinan lihasta/ ja leiwän joca on coris/ seuracunnan majan owen edes.
2 Moos 29:33 Sillä sen cansa on sowindo tehty täyttämän heidän käsiäns/ että he wihitäisin. Ei yhdengän muucalaisen pidä sitä syömän/ sillä se on pyhä.
2 Moos 29:34 Jos jotakin tähtexi jää/ täyttämisen lihasta ja leiwistä amun asti/ sen pitä sinun polttaman tules/ ja ei andaman syötä: sillä se on pyhä.
2 Moos 29:35 Ja näin pitä sinun tekemän Aaronille ja hänen pojillens/ nijncuin minä sinulle olen käskenyt. Seidzemen päiwä pitä sinun heidän kätens täyttämän.
2 Moos 29:36 Ja jocapäiwä teurastaman mullin ricosuhrin sowinnoxi. Ja sinun pitä puhdistaman Altarin/ coscas uhrat sen päälle/ ja pitä woiteleman sen/ että se wihitäisin.
2 Moos 29:37 Ja seidzemen päiwä pitä sinun puhdistaman ja wihkimän Altarin/ että se olis caickein pyhin Altari/ cucaikänäns sijhen Altarijn tarttu/ hän on pyhitetty.
2 Moos 29:38 JA näin sinun pitä tekemän Altarin cansa: Caxi wuosicunnaista caridza pitä sinun uhraman jocapäiwä sen päällä.
2 Moos 29:39 Yhden caridzan amulla/ toisen caridzan ehtona.

2 Moos 29:40 Ja kymmenennen osan sämbylä jauhoja/ secoitettu neljännexeen Hin/ pusertetun öljyn cansa. Ja neljännexen Hin wijna juomauhrixi/ yhdelle caridzalle.
2 Moos 29:41 Sen toisen caridzan cansa ehtona/ pitä sinun nijn tekemän cuin amullisengin ruocauhrin ja juomauhrin cansa/ HERralle makiaxi hajuxi ja tulexi.
2 Moos 29:42 Tämä on jocapäiwäinen poltouhri teidän lapsillen todistuxen majan owen edes HERralle/ cusa minä todistan ja puhun sinulle.
2 Moos 29:43 Siellä minä Israelin lapsille ilmoitetan ja pyhitetän minun cunniasani.
2 Moos 29:44 Ja pyhitän todistuxen majan Altareinens/ ja wihin Aaronin poikinens minulle papexi.
2 Moos 29:45 Ja asun Israelin lasten seas/ ja olen heidän Jumalans.
2 Moos 29:46 Ja heidän pitä tietämän/ että minä olen HERra heidän Jumalans/ joca heidän johdatin Egyptin maalda/ että minä asuisin heidän seasans. Minä HERra heidän Jumalans.

Vers. 26. Oleman sinun osas) Nijn oli Jumalalle kelwollinen/ että papeilla piti oleman heidän elatuxens uhrista: nijncuin hän myös tahto Udes Testamendis/ että se cuin saarna Evangeliumit/ hänen pitä myös sijtä elämän/ nijncuin P. Pawali caunist opetta. 1. Cor. 9:14.
v. 36. Puhdistaman) se on/ päästä/ nijncuin Psal. 51:9. Pese minua Isopilla.

XXX. Lucu.

HERra käske Mosexen tehdä sawuAltarin/ joca amu ja ehto HERran edes sawutetta/ v. 7.
otta jocaidzelda Israelin lapselda/ jotca olit ylidzen cahdenkymmenen ajastajan/ puolen Sicli heitä sowittaxens/ ja Jumalan palweluxen awuxi v. 11.
tehdä pesoastian/ v. 17.
pyhän woidellusöljyn/ v. 22.
ja erinomaisen suidzutuxen/ v. 34.

2 Moos 30:1 SInun pitä myös tekemän suidzutusAltarin hongasta suidzutetta.
2 Moos 30:2 Kynärätä pitä oleman hänen pituudens ja kynärätä leweydens/ neliculmaisen pitä sen oleman/ ja caxi kynärätä hänen corkeudens: sijtä myös pitä oleman hänen sarwens.
2 Moos 30:3 Ja sinun pitä silaman sen puhtalla cullalla/ hänen lakens ja seinäns ymbärins/ ja sen sarwet. Ja sinun pitä tekemän cullaisen wanden sen ymbärins.
2 Moos 30:4 Ja caxi cullaista rengasta molemmille tahwoille cahteen hänen culmaans wanden ala/ että

corennot pistetäisin ja nijllä cannetaisin.
2 Moos 30:5 Sinun pitä myös tekemän corennot hongasta: ja silaman cullalla.
2 Moos 30:6 Ja aseta se esiripun eteen/ joca todistusArkin edes rippu/ Armonistuimen edes/ joca on Todistuxen päällä: sieldä minä sinulle todistan.
2 Moos 30:7 Ja Aaron pitä sen päällä sawuittaman hywänhajullisia suidzutuxia joca huomeneldain/ cosca hän walmista kyntilät.
2 Moos 30:8 Nijn myös cosca Aaron sytyttä ehtona kyntilät/ pitä hänen sawuittaman sencaltaisen suidzutuxen: sen pitä oleman alinomaisen suidzutuxen HERran edes/ teidän suguisan.
2 Moos 30:9 Ei teidän pidä yhtän muucalaista suidzutusta tekemän sen päälle/ eikä poltouhria/ eikä ruocauhria/ eikä myös juomauhria uhraman sen päälle.
2 Moos 30:10 Ja Aaronin pitä Altarin sarwein päällä lepyttämän wihdoin wuodesa/ ricosuhrin werellä/ lepyttämisexi. Tämä lepytys pitä tapahtuman wihdoin joca wuosi teidän suguisan: sillä se on HERralle caickein pyhin.
2 Moos 30:11 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
2 Moos 30:12 Coscas Israelin lapset luettelet/ nijn heidän idzecungin hänen sieluns edest pitä andaman sowinnoxi HERralle/ ettei heidän päällens jocu rangaistus tulis/ cosca he luetellan.
2 Moos 30:13 Ja pitä jocaidzen andaman/ joca lugusa on/ puolen Sicli/ Pyhän Siclin jälken: Sicli maxa caxikymmendä Geraht: sencaltainen puoli Sicli pitä oleman HERran ylönnysuhri.
2 Moos 30:14 Joca cahdenkymmenen wuotisen lugus löytän ja sen ylidzen/ sen pitä andaman HERralle ylönnysuhrin.
2 Moos 30:15 Warallisen ei pidä sijhen lisämän/ ja köyhän ei pidä wähendämän puolesta Siclistä/ cosca he andawat HERralle ylönnysuhrin heidän sieluins lepytyxexi.
2 Moos 30:16 Ja sinun pitä sencaltaiseen Jumalan palweluxeen sowindorahan ottaman Israelin lapsilda/ ja andaman sen todistuxen majaan: Israelin lapsille muistoxi HERran edes/ että hän leppy teidän sieluillen.
2 Moos 30:17 NIin HERra taas puhui Mosexelle/ sanoden:
2 Moos 30:18 Sinun pitä myös tekemän waskisen pesoastian waskijalan cansa/ ja sen pitä sinun asettaman/ seuracunnan majan ja Altarin waihelle/ ja paneman sijhen wettä.
2 Moos 30:19 Että Aaron ja hänen poicans pesisit sijtä heidän kätens ja jalcans.
2 Moos 30:20 Cosca he menewät todistuxen majaan/ pitä heidän idzens pesemän wedellä/ ettei he cuolis: taicka cosca he lähestywät Altarin tygö palweleman HERra sawuuhrilla.
2 Moos 30:21 Pitä heidän pesemän kätens ja jalcans/ ettei he cuolis/ se pitä heille oleman ijancaickisexi

säädyxi/ hänelle ja hänen siemenellens heidän suguisans.
2 Moos 30:22 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
2 Moos 30:23 Ota sinulles parhaita yrtejä/ caickein callimbata Mirrhamita/ wijsisata Sicli/ ja puoli sen werta Caneliä/ caxisata ja wijsikymmendä: ja myös Calmust caxisata ja wijsikymmendä.
2 Moos 30:24 Mutta Casiat wijsisata/ Pyhän Siclin jälken/ ja öljyä öljypuusta yxi Hin.
2 Moos 30:25 Ja sinun pitä sijtä tekemän pyhän woidellusöljyn/ yrttein walmistajan tawan jälken.
2 Moos 30:26 Sen cansa sinun pitä woiteleman todistuxen majan ja todistus Arkin.
2 Moos 30:27 Ja pöydän ja caicki hänen astians/ ja kyntiläjalan caluinens/ ja suidzutusAltarin.
2 Moos 30:28 Poltouhrin Altarin myös caluinens/ ja pesoastian jalcoinens.
2 Moos 30:29 Näin sinun ne pitä wihkimän/ että he tulisit caickein pyhimmäxi/ cucaikänäns nijhin tarttu/ hän on pyhitetty.
2 Moos 30:30 Aaronin ja hänen poicans sinun myös pitä woiteleman ja wihkimän minulle papeixi.
2 Moos 30:31 Sinun pitä myös puhuman Israelin lapsille/ sanoden: tämä öljy pitä oleman minulle pyhä woidellus teidän suguisan.
2 Moos 30:32 Ihmisen rumin päälle ei pidä se woidellus wuodatettaman/ ia ei teidän pidä myös sencaltaista tekemän: sillä se on pyhä/ sentähden pitä myös sen teildä pyhitettämän.
2 Moos 30:33 Se joca teke sencaltaista woidetta/ eli joca pane sijtä muucalaisen päälle/ hän pitä häwitettämän hänen Canssastans.
2 Moos 30:34 JA HERra sanoi Mosexelle: ota sinulles parhaita yrttejä/ Balsamia/ Stacten/ Galbanum/ puhdasta pyhä sawua/ yhden werta custakin.
2 Moos 30:35 Sinun pitä sijtä tekemän suidzutuxen/ yrttein walmistajain tawan jälken secoitettu/ että se puhdas ja pyhä olis.
2 Moos 30:36 Ja sullo se pienexi/ ja sinun pitä sen paneman Todistuxen eteen/ todistuxen majaan/ custa minä idzeni ilmoitan sinulle: sen pitä teille oleman caickein pyhimmän.
2 Moos 30:37 Ja sencaltaista suidzutusta/ ei teidän pidä idzellen tekemän: mutta tämän pitä oleman sinulle pyhän HERran edes.
2 Moos 30:38 Joca sencaltaista teke suidzuttaxens/ hän pitä häwitettämän hänen Canssastans.

Vers. 7. Walmista kyntilät) Tämä walmistus osotta Evangeliumin/ joca jalosti walaise/ cosca se walmistetan ja puhdistetan ihmisten säädyistä.
v. 13. Pyhän Siclin) yxi paljas Sicli on maxanut neljännen osan culdapenningitä/ ja Pyhän Sicli on nijn paljo

cuin puoli culdapenningitä.

XXXI. Lucu.

HERra asetta Bezaleelin/ ja Ahaliabin (jotca hän oli täyttänyt hengelläns) tekemän maja/ ja caickia mitä sijnä tarwittin/ v. 1.
Cuitengin nijn/ että heidän pitä wiriäst pitämän Sabbathin/ v. 12.
Cosca HERra oli caicki nämät puhunut/ anda hän Mosexelle caxi kiwistä taulua/ v. 18.

2 Moos 31:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
2 Moos 31:2 Cadzo/ minä cudzuin nimeldäns Urin pojanpojan Bezaleelin Hurin pojan/ Judan sugusta.
2 Moos 31:3 Ja täytin hänen Jumalan hengellä/ tiedolla ja ymmärryxellä/ toimella ja caickinaisella työllä.
2 Moos 31:4 Taitawast tekemän cullasta/ hopiasta/ ja waskesta.
2 Moos 31:5 Taitawast leickaman ja sisälle paneman kiwet/ ja taitawast tekemän puusta caickinaista calua.
2 Moos 31:6 Ja cadzo/ minä annoin myös hänelle awuxi Ahaliabin Ahisamachin pojan Danin sugusta: ja idzecungin taitawan sydämeen annoin minä taidon tekemän caickia mitä minä olen sinulle käskenyt.
2 Moos 31:7 Nimittäin todistuxen majan ja lijton Arkin/ ja Armonistuimen/ joca sen päällä on/ ja caicki majan calut.
2 Moos 31:8 Pöydän ja sen calut/ ja sen caunin kyntiläjalan/ ja caicki sen calut/ ja sawuAltarin.
2 Moos 31:9 PolttouhriAltarin ja caicki sen calut/ ja pesoastiat jalcoinens.
2 Moos 31:10 Ja wircawaattet/ ja pyhät waattet/ Papin Aaronin ja hänen poicains waattet/ Papin wircaan.
2 Moos 31:11 Woidellusöljyn ja suidzutuxen yrteistä Pyhään. Caiken senjälken cuin minä olen sinulle käskenyt/ pitä heidän tekemän.
2 Moos 31:12 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:
2 Moos 31:13 Puhus Israelin lapsille/ sanoden: pitäkät minun Sabbathin: sillä se on muisto minun wälilläni ja teidän/ teidän suguisan: että te tiedäisitte minun olewan HERran/ joca teitä pyhitän.
2 Moos 31:14 Sentähden pitäkät minun Sabbathin: sillä se pitä teille pyhä oleman: Joca sen ricko/ hänen pitä totisest cuoleman. Joca silloin työtä teke/ sen sielu pitä häwitettämän Canssans seast.
2 Moos 31:15 Cuusi päiwä pitä työtä tehtämän/ mutta seidzemendenä päiwänä on Sabbathi/ pyhä lepo HERralle. Cucaikänäns työte teke Sabbathin päiwänä/ hänen pitä totisest cuoleman.
2 Moos 31:16 Sentähden pitäkän Israelin lapset Sabbathin/ että he sen pidäisit heidän suguisans ijancaickisexi lijtoxi.

2 Moos 31:17 Minun ja Israelin lasten wälillä on se ijancaickinen muisto: Sillä cuutena päiwänä teki HERra taiwan ja maan/ mutta seidzemendenä päiwänä hän lepäis/ ja wirwotti idzens.
2 Moos 31:18 Ja sijttecuin HERra oli lopettanut puhens Mosexen cansa Sinain wuorella/ andoi hän hänelle caxi todistuxen taulua/ jotca olit kiwestä/ ja Jumalan sormella kirjoitetut.

Vers. 6. Idzecungin taitawan) tästä nähdän/ että myös Philosophia $, käsityöt ja sencaltaiset mailmaliset taidot owat myös erinomainen Jumalan lahja/ nijncuin Clemens $ Alexand. $ tästä asiasta puhu lib. $ 1. Strom. $
v. 18. Caxi todistuxen taulua) Ensimäinen opetta/ cuinga ihmisten pitä oikein Jumalata palweleman: toinen/ cuinga heidän pitä racastaman heidän lähimmäistäns. Ensimäises luetellan yhteisest colme käskyä/ toises seidzemen/ josta saadan luke/

XXXII. Lucu.

AAron teke Canssan anomisen jälken waletun wasican/ jota he cumartawat ja jolle he uhrawat/ v. 1.
Jumala ilmoitta sen Mosexelle wuorella/ ja wihastu sangen cowin Canssan päälle/ v. 7.
Moses rucoile heidän edestäns/ ja lepyttä HERran wihan/ v. 11.
Cosca hän tule alas tauluin cansa/ ja cuule Canssan riecuwan leiris/ v. 15.
näke myös wasican: heittä hän taulut ricki/ poltta wasican tuhwaxi/ nuhtele Aaronit/ v. 19.
ja anda Lewin lasten tappa colmetuhatta miestä Canssasta/ v. 25.
mene sijtte Jumalan tygö/ ja rucoile toisen kerran heidän edestäns/ v. 30.

2 Moos 32:1 MUtta cosca Canssa näki/ että Moses wijwyi tulemast alas wuorelda/ nijn he cocounsit Aaronita wastan/ ja sanoit hänelle: nouse/ tee meille jumalita/ jotca meidän edelläm käywät: sillä en me tiedä/ mitä tälle miehelle Mosexelle tapahtunut on/ joca meidän Egyptin maalda johdatti.
2 Moos 32:2 Nijn sanoi Aaron heille: rewäiskät ne cullaiset corwarengat/ jotca owat teidän emännitten corwisa/ ja teidän poicain/ ja teidän tytärten/ ja tuocat minun tygöni.
2 Moos 32:3 Nijn caicki Canssa rewäisit heidän cullaiset corwarengans heidän corwistans/ ja toit Aaronin tygö.
2 Moos 32:4 Jotca hän otti heidän kädestäns ja krijpusteli sen caiwinraudalla/ ja teki sijtä waletun wasican: ja he sanoit: nämät owat sinun jumalas Israel/ jotca sinun Egyptin maalda johdatit.
2 Moos 32:5 Cosca Aaron sen näki/ rakensi hän Altarin heidän eteens/ huusi ja sanoi: huomena on HERran

juhlapäiwä.
2 Moos 32:6 JA he warhain amulla nousit toisna päiwänä/ ja uhraisit polttouhria/ ja cannoit edes kijtosuhria. Ja Canssa istuit syömän ja juoman/ ja nousit mässämän.
2 Moos 32:7 Mutta HERra puhui Mosexelle: mene/ astu alas: sillä sinun Canssas/ jonga sinä Egyptin maalda johdatit/ turmeli idzens.
2 Moos 32:8 He äkist poickeisit pois sildä tieldä/ jonga minä heille käskin. He teit heillens waletun wasican/ ja cumarsit sitä/ ja uhraisit sille/ ja sanoit: Nämät owat sinun jumalas Israel/ jotca sinun Egyptin maalda johdatit.
2 Moos 32:9 Ja HERra sanoi Mosexelle: minä näen tämän Canssan/ ja cadzo/ se on niscuri Canssa.
2 Moos 32:10 Sentähden salli nyt minun wihan julmistua heidän päällens/ ja niellä heitä: nijn minä teen sinun suurexi Canssaxi.
2 Moos 32:11 Mutta Moses hartast rucoili hänen HERrans Jumalans edes/ ja sanoi: HERra/ mixi sinun wihas julmistu sinun Canssas päälle/ jongas Egyptin maalda johdatit suurella woimalla ja wäkewällä kädellä?
2 Moos 32:12 Mixi Egyptiläiset pidäis puhuman ja sanoman: heidän wahingoxens hän heitä johdatti ulos/ tappaxens heitä wuorella/ ja häwittäxens heitä maan pääldä? käännä pois sinun wihas hirmuisudesta/ ja ole armollinen sinun Canssas pahudelle.
2 Moos 32:13 Muistele sinun palweliais Abrahamin/ Isaachin ja Israelin päälle/ joille sinä idze cauttas wannoit/ ja sanoit heille: Minä enännän teidän siemenen nijncuin taiwan tähdet/ ja caiken tämän maan/ josta minä sanoin: annan teidän siemenellen/ ja heidän pitä sen perimän ijancaickisest.
2 Moos 32:14 Nijn HERra catui sitä pahutta/ jonga hän uhcais tehdäxens Canssallens.
2 Moos 32:15 JA Moses käänsi idzens ja astui alas wuorelda/ ja hänen kädesäns oli caxi todistuxen taulua/ ja taulut olit kirjoitetut molemmilda puolilda.
2 Moos 32:16 Ja taulut olit Jumalan teco/ ja kirjoitus oli myös Jumalan kirjoitus/ caiwettu tauluin.
2 Moos 32:17 Cosca Josua cuuli Canssan huudon/ että he riemuidzit/ sanoi hän Mosexelle: Sodan meteli on leiris.
2 Moos 32:18 Hän wastais: ei se ole woittaitten eikä woitettuiden huuto/ mutta minä cuulen hyppäwäisten weisun änen.
2 Moos 32:19 Ja cosca hän lähestyi leiriä/ näki hän wasican ja hypyn. Ja Mosexen wiha julmistui/ ja heitti pois käsistäns taulut/ ja löi ricki wuoren alla.
2 Moos 32:20 Hän otti myös wasican/ jonga he tehnet olit/ ja poltti tulella ja musersi sen tuhwaxi/ sijtte hän secoitti sen weteen/ ja andoi sen Israelin lasten juoda.

2 Moos 32:21 Ja Moses sanoi Aaronille: mitä tämä Canssa on sinun tehnyt/ että nijn suuren ricoxen saatit heidän päällens?
2 Moos 32:22 Aaron sanoi: älkön minun herrani wiha julmistuco/ sinä tiedät/ että tämä Canssa on paha.
2 Moos 32:23 He sanoit minulle: tee meille jumalita/ jotca meidän edelläm käywät: sillä en me tiedä/ mitä tälle miehelle Mosexelle tapahtunut on/ joca meidän Egyptin maalda johdatti.
2 Moos 32:24 Joille minä sanoin: jolla on culda/ rewäiskän sen pois/ ja andacan minulle/ ja minä heitin sen tuleen/ ja sijtä tuli tämä wasicka.
2 Moos 32:25 COsca Moses näki että Canssa oli paljas (sillä Aaron oli heidän paljastanut häwäistyxexi heidän wiholisillens)
2 Moos 32:26 Nijn Moses astui leirin porttijn ja sanoi: joca on HERran oma/ se tulcan minun tygöni: nijn cocounsit hänen tygöns caicki Lewin pojat.
2 Moos 32:27 Joille hän sanoi: näin sano HERra Israelin Jumala: jocainen sitocan miecan cupeillens/ waeldacat läpidze ja palaitcat portist nijn porttijn leirisä/ ja tappacan idzecukin weljens/ ja idzecukin ystäwäns/ ja idzecukin lähimmäisens.
2 Moos 32:28 Nijn Lewin pojat teit Mosexen käskyn jälken. Ja sinä päiwänä langeis Canssasta liki colmetuhatta miestä.
2 Moos 32:29 Moses sanoi: Täyttäkät tänäpänä teidän käten HERralle idzecukin pojasans ja weljesäns/ että hän tänäpänä andais teille siunauxen.
2 Moos 32:30 TOisna päiwänä sanoi Moses Canssalle: te oletta tehnet suuren pahan: nyt minä astun ylös HERran tygö/ jos minä lepytän teidän ricoxen.
2 Moos 32:31 Nijn Moses palais HERran tygö/ ja sanoi: minä rucoilen/ tämä Canssa teki suuren synnin: sillä he teit idzellens cullaisita jumalita.
2 Moos 32:32 Nyt sijs anna heidän ricoxens andexi/ mutta jolleica/ nijn pyhi minua pois sinun kirjastas jongas kirjoittanut olet.
2 Moos 32:33 Ja HERra sanoi Mosexelle: Cuinga? Joca minua wastan ricko/ sen minä pyhin minun kirjastani.
2 Moos 32:34 Nijn mene sijs nyt/ ja johdata Canssa sille sialle/ josta minä olen sinulle puhunut: Cadzos/ minun Engelin käy sinun edelläs. Mutta sinä minun edzickopäiwäni/ costan minä heidän ricoxens.
2 Moos 32:35 Ja nijn rangais HERra Canssa/ että he olit tehnet wasican/ jonga Aaron heille teki.

Vers. 1. Moses wijwyi) He luulit/ että Moses oli heidän jättänyt/ nijn ette he tiennet mitä heidän piti tekemän: Juuri nijn/ cosca me olemme waiwas/ ja emme cohta saa Jumalan apua nähdä/ luulem me/ että

Jumala on meidän hyljännyt/ ja mualda apua edzim. Silloin myös walettu wasicka tule meidän Jumalaxem.
v. 4. krijpusteli) se on/ hän osotti heille mingäcaltaisen cuwan heidän piti tekemän. Sillä tawalla ihmisen oppi pane Canssan eteen/ mitä työtä heidän pitä tekemän/ jolla he Jumalata palwelisit. Sillä täsä sinä näet/ että Canssalla oli ajatus palwella oikiata Jumalata/ cosca he ylönsit wasican/ että Aaron andoi cuulutta/ sen olewan HERran pyhä päiwän/ ja rakensi Altarin.
v. 25. paljas) Sillä sanalla/ cuin Hebrean kieles on/ Pharija $, ymmärretän suomen kieles nijn paljo cuin wapa. Ja tahto Moses näin sanoa: Aaron on tehnyt Canssan peräti wapaxi Jumalan sanan cuuliaisudesta/ nijncuin ihmisen oppi teke. Nimittäin/ teke Canssan wapaxi ja walmixi caickeen epäjumalan palweluxeen: caicki cuitengin sillä ajatuxella/ nijncuin hän tahdois heitä autta/ ja cuitengin ei ole mikän muu/ cuin turha juttu/ jolla ei mitän ymmärretä.

XXXIII. Lucu.

HERra käske Mosexen lähte Canssan cansa luwattuun maahan/ v. 1.
Lupa lähettä Engelins heidän edelläns: mutta ei idze cansa mennä heidän uppiniscaisudens tähden/ v. 4.
Moses pane majan ylös todistuxen leiristä ulos/ ja pilwen padzas tule alas ja seiso majan owella/ v. 7.
HERra puhu Mosexelle caswosta nijn caswoon/ v. 11.
Ja lupa mennä Canssan cansa/ v. 14.
Moses ano nähdäxens Jumalan cunniata/ v. 18.
mutta HERra kieldä sen/ ja lupa ainoastans näyttä hänens taca/ v. 19.

2 Moos 33:1 JA HERra puhui Mosexelle: mene tääldä/ sinä ja Canssa/ jongas johdatit Egyptin maalda/ sille maalle/ cuin minä wannoin Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille/ sanoden: sinun siemenelles minä sen annan.
2 Moos 33:2 Ja lähetän sinun edelles Engelin/ ja ajan pois Cananerin/ Amorrerin/ Hetherin/ Phereserin/ Hewerin/ ja Jebuserin.
2 Moos 33:3 Sille maalle josa riesca ja hunaja wuota: sillä en minä mene sinun cansas/ sillä sinä olet niscuri Canssa/ etten minä teitä joscus tiellä hucutais.
2 Moos 33:4 Cosca Canssa cuuli tämän pahan puhen/ tulit he surullisexi/ ja ei yxikän pukenut caunistusta päällens.
2 Moos 33:5 HERra sanoi Mosexelle: sanos Israelin lapsille: te oletta niscuri Canssa/ minä äkistä tulen sinun päälles/ ja hucutan sinun/ rijsu sijs nyt caunistuxes sinuldas/ että minä tiedäisin mitä minä sinulle tekisin.
2 Moos 33:6 Nijn rijsuit Israelin lapset caunistuxens Horebin wuoren tykönä.

2 Moos 33:7 Mutta Moses otti majan ja pani sen ylös cauwas leiristä/ ja cudzui sen seuracunnan majaxi. Ja cucaikänäns tahdoi kysyä HERralle/ hänen piti menemän seuracunnan majan tygö/ joca oli ulcona leiristä.
2 Moos 33:8 Ja tapahtui cosca Moses meni majan tygö/ nijn nousi caicki Canssa/ ja idzecukin seisoi majans owella/ ja cadzelit Mosexen jälken sijhen asti/ että hän tuli majaan.
2 Moos 33:9 Ja cosca Moses tuli majaan/ tuli pilwen padzas alas/ ja seisoi majan owella/ ja puhutteli Mosesta.
2 Moos 33:10 Ja caicki Canssa näki pilwen padzan seisowan majan owen edes/ nijn caicki Canssa nousit ja idzecukin cumarsi majan owella.
2 Moos 33:11 Ja HERra puhutteli Mosesta caswosta nijn caswoon/ nijncuin jocu ystäwätäns puhuttele. Ja cosca hän palais leirijn/ nijn hänen palwelians Josua Nunin poica se nuorucainen ei lähtenyt majasta.
2 Moos 33:12 JA Moses sanoi HERralle: cadzo/ sinä sanot minulle: johdata tämä Canssa/ ja et sinä ilmoittanut minulle/ kenengä sinä lähetät minun cansani. Ja cuitengin sinä sanoit minulle: minä tunnen sinun nimeldäs ja sinä olet myös armon löytänyt minun edesäni.
2 Moos 33:13 Nyt sijs jos minä muutoin olen armon löytänyt sinun edesäs/ nijn osota nyt minulle sinun ties/ että minä sinun tundisin ja löytäisin armon sinun edesäs. Ja cadzo cuitengin/ että tämä wäki on sinun Canssas.
2 Moos 33:14 Ja hän sanoi: minun caswoni käy sinun edelläs/ sillä minä johdatan sinun.
2 Moos 33:15 Ja hän sanoi hänelle: jollei sinun caswos käy edellä/ nijn älä wie meitä tästä pois.
2 Moos 33:16 Ja mistä se tätä tietä saadan/ että minä ja sinun kanssas olen löytänyt armon sinun edesäs? > eikö/ coscas waellat meidän cansam? Ja minä ja sinun Canssas ylistetän caikista Canssoista/ jotca owat maan pijrin päällä.
2 Moos 33:17 Ja HERra sanoi Mosexelle: Ja minä myös tämän teen/ cuin sinä sanoit: sillä sinä olet löytänyt armon minun edesäni/ ja minä tunnen sinun nimeldäs.
2 Moos 33:18 Mutta hän sanoi: osota sijs minulle sinun cunnias.
2 Moos 33:19 Joca wastais: minä annan caicki minun hywyden käydä sinun caswos edellä/ ja saarnatta HERran nime sinun edesäs. Ja minä armaidzen ketä minä armaidzen/ ja olen laupias jolle minä laupias olen.
2 Moos 33:20 Ja sanoi taas: et sinä taida nähdä minun caswoni: sillä ei yxikän ihminen/ joca minun näke/ taida elä.
2 Moos 33:21 Wielä sanoi HERra: cadzos/ sia on minun tykönäni: siellä pitä sinun seisoman calliolla.
2 Moos 33:22 Ja pitä tapahtuman/ cosca minun cunnian sinun edelläs waelda/ nijn minä panen sinun callion rotcoon. Ja minä peitän sinun minun kädellän nijncauwan cuin minä waellan ohidze.
2 Moos 33:23 Sijtte cosca minä otan pois minun käteni/ saat sinä nähdä minun taca/ waan minun caswon ei

taita nähtä.

Vers. 14. Caswon) täsä cudzutan caswoxi pilwen ja tulen padzas/ josa Jumala oli läsnä.
v. 20. Minun caswon) Ei täsä cudzuta Jumalan caswoxi nijncuin ennen/ pilwen padzas ja tulen padzas: Waan hän idze: nijncuin hän sano idze: Ei se ihminen jää hengijn/ joca minun näke.

XXXIV. Lucu.

HERra käske Mosexen wuolda caxi kiwistä taulua endisten caltaista/ ja astua jällens ylös tygöns/ v. 1.
Moses teke nijn/ v. 4.
Rucoile HERra menemän Canssans cansa/ v. 6.
Jumala lupa udista lijttons heille/ v. 10.
Mutta nijn/ ettei heidän pitänyt Canaan asuwaisten cansa yhtän lijtto tekemän/ v. 12.
Waan ainoastans heidän Jumalans oikeudet Pääsiäis juhlapäiwästä/ v. 18.
Esicoisudesta/ v. 19.
Sabbathista/ v. 21.
Colmesta pyhäpäiwästä wuodes/ v. 23.
Heidän hedelmäns utisesta/ etc. $ v. 26.
Moses wijpy taas 40. päiwä ja 40. yötä wuorella/ v. 27.
Ja cosca hän mene alas tauluin cansa/ paista hänen caswons/ nijn että hänen täyty sen peittä/ v. 29.

2 Moos 34:1 JA HERra sanoi Mosexelle: wuole sinulles caxi kiwistä taulua endisten caltaista/ ja minä kirjoitan nijhin tauluin ne sanat jotca endisis tauluis olit/ jotcas löit ricki.
2 Moos 34:2 Ole sijs huomena walmis/ ja astu warhain Sinain wuorelle/ ja seiso siellä minun edesäni wuoren cuckulalla.
2 Moos 34:3 Waan älkän yxikän astuco ylös sinun cansas/ älkän myös yxikän coco sillä wuorella näkykö/ ja eikä lambaita eikä carja pidä caittaman sen wuoren cohdalla.
2 Moos 34:4 Ja Moses teki caxi kiwistä taulua endisten caltaista/ ja nousi amulla ja astui ylös Sinain wuorelle/ nijncuin HERra hänen käskenyt oli. Ja otti ne caxi kiwistä taulua käteens.
2 Moos 34:5 Silloin HERra astui alas pilwesä/ ja seisoi hänen cansans siellä/ ja saarnais HERran nimestä.
2 Moos 34:6 Ja cosca HERra hänen caswons edestä waelsi/ huusi hän: HERra/ HERra/ Jumala laupias ja armollinen pitkämielinen suuresta armosta ja totuudesta.

2 Moos 34:7 Sinä osotat laupiuden tuhandeen polween/ ja otat pois wääryden/ ylidzekäymisen ja wian/ jonga edes ei yxikän ole wiatoin/ sinä joca edzit Isäin wääryden lasten ja lastenlasten päälle/ haman colmanden ja neljänden polwen.
2 Moos 34:8 Ja Moses kijrust cumarsi idzens maahan/ ja rucoili händä.
2 Moos 34:9 Ja sanoi: HERra/ jos minä olen löytänyt armon sinun edesäs/ nijn käykän sijs HERra meidän cansam: sillä tämä on niscuri Canssa/ että sinä olisit meidän wäärydellem ja ricoxellem armollinen/ ja omistaisit meitä sinulles.
2 Moos 34:10 JA hän sanoi: cadzo/ minä teen lijton caiken sinun Canssas edes/ ja minä myös teen ihmellisiä tecoja/ joidenga caldaisia ei ikänäns josacusa maasa ennen tehty ole/ ja caiken Canssan seas/ ja caicki Canssa/ joinen seas sinä olet/ näke HERran tegot: sillä se pitä oleman peljättäpä/ cuin minä sinun cansas teen.
2 Moos 34:11 Pidä ne caicki/ cuin minä sinulle tänäpänä käsken: cadzo/ minä ajan ulos sinun edestäs Amorrerit/ Cananerit/ Hetherit/ Phereserit/ Hewerit ja Jebuserit.
2 Moos 34:12 Cawata sinuas/ ettet sinä tee lijtto sen maan asuwaisten cansa/ johongas tulet/ ettei se olis sinulle pahennuxexi teidän keskellän.
2 Moos 34:13 Waan heidän Altarins pitä teidän cukistaman/ ja heidän cuwans rickoman/ ja heidän medzistöns maahan lyömän.
2 Moos 34:14 Sillä ei sinun pidä rucoileman muita jumalita: Sillä HERran nimi on kijwoittelja/ että hän on kijwas Jumala.
2 Moos 34:15 Ei sinun pidä joscus tekemän lijtto sen maan asuwaisten cansa: sillä/ cosca he hauristelewat heidän jumalittens cansa/ ja uhrawat jumalillens/ ja cudzuwat sinun sisälle/ ettäs söisit heidän uhristans.
2 Moos 34:16 Ja otat heidän tyttäristäns sinun pojilles emänditä/ jotca hauristelewat heidän jumalittens cansa/ ja saattawat sinun poicas myös heidän jumalittens cansa hauristeleman.
2 Moos 34:17 EI sinun pidä waletuita jumalita tekemän sinulles.
2 Moos 34:18 Happamattoman leiwän juhlan sinun pitä pitämän. Seidzemen päiwä pitä sinun happamatoinda leipä syömän/ nijncuin minä sinulle käskenyt olen/ Abibin cuulla: sillä sinä olet lähtenyt Egyptist Abibin cuulla.
2 Moos 34:19 CAicki jotca ensin awawat äitins cohdun/ owat minun/ caicki härkyiset carjast/ ja oinat lambaist/ jotca esicoiset owat.
2 Moos 34:20 Mutta Asin esicoisen pitä sinun lunastaman lamballa/ jos et sinä lunasta/ nijn wäännä hänen niscans poicki. Jocaidzen esicoisen sinun pojistas pitä sinun lunastaman. Ja ei yxikän pidä tyhjin käsin

minun eteeni tuleman.
2 Moos 34:21 CUusi päiwä pitä sinun työtä tekemän. Seidzemendenä päiwänä pitä sinun lepämän/ sekä pellon kyndämisest että nijttämisest.
2 Moos 34:22 Wijckojuhlan sinun pitä pitämän/ ensimäisestä nisun elon utisesta/ ja corjamisen juhlan/ wuoden lopulla.
2 Moos 34:23 Colmasti wuodes pitä caicki miehenpuoli näkymän sen caickiwaldian HERran Israelin Jumalan edes.
2 Moos 34:24 Sillä minä ajan ulos pacanat sinun edestäs/ ja lewitän sinun maas äret. Ja ei pidä yhdengän himoidzeman sinun maatas/ cosca sinä menet ylös/ näyttämän idzes HERralle sinun Jumalalles/ colmasti wuodesa.
2 Moos 34:25 EI sinun pidä uhraman minun uhrini werta happamattoman leiwän päälle. Ja pääsiäis juhlan uhrista ei pidä mitän jäämän yön ylidze huomenexi.
2 Moos 34:26 Ensimäisestä sinun maas caswon utisesta/ pitä sinun tuoman sinun HERras Jumalas huoneseen: Ei sinun pidä keittämän wohla/ nijncauwan cuin hän emäns ime.
2 Moos 34:27 Ja HERra sanoi Mosexelle: kirjoita nämät sanat/ sillä näiden sanain jälken olen minä lijton tehnyt sinun ja Israelin cansa.
2 Moos 34:28 Ja hän oli siellä HERran tykönä neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ ja ei syönyt leipä/ eikä juonut wettä. Ja hän kirjoitti tauluin lijton sanat/ kymmenen sana.
2 Moos 34:29 Cosca Moses astui Sinain wuorelda alas/ oli hänellä caxi todistus taulua kädesäns/ ja ei tietänyt että hänen caswons nahca paisti/ sijtä/ että HERra oli puhutellut händä.
2 Moos 34:30 JA cosca Aaron ja caicki Israelin lapset/ näit hänen caswons nahan paistawan/ pelkäisit he händä lähestyä.
2 Moos 34:31 Nijn cudzui Moses heitä/ ja he käänsit heidäns hänen puoleens/ sekä Aaron että caicki ylimmäiset Canssan seast/ ja Moses puhutteli heitä.
2 Moos 34:32 Sijtte lähestyit caicki Israelin lapset händä/ ja hän käski heille caicki ne/ cuin HERra puhui hänen cansans Sinain wuorella.
2 Moos 34:33 Ja cosca hän oli nämät caicki puhunut heidän cansans/ pani hän peitten caswons eteen.
2 Moos 34:34 Ja cosca hän meni sisälle HERran eteen puhutteleman händä/ pani hän peitten pois nijncauwaxi/ cuin hän läxi jällens ulos. Ja cosca hän läxi ulos/ puhui hän Israelin lapsille/ mitä hänelle käsketty oli.
2 Moos 34:35 Nijn cadzoit Israelin lapset hänen caswoins/ cuinga hänen caswons nahca paisti: nijn weti hän

jällens peitten caswons päälle/ nijncauwaxi/ cuin hän jällens läxi ulos puhutteleman händä.

Vers. 5. Saarnais) Moses opetta täsä sen salaisuden: että Christus on se HERra/ joca Mosexen (se on/ lain Canssan) piti ohitze käymän ja saarnaman/ että coco mailma on wicapää/ ja ainoastans armosta autuaxi tule/ nijncuin hän ennen cap. $ 33:19. oli sanonut: minä armaidzen ketä minä armaidzen/ se on/ ei kengän taida hänen töidens cansa minulda ansaita sitä/ se on/ armo ja ei muu/ juuri nijncuin Ewangeliumin saarna opetta.
v. 6. laupias ja armollinen) Laupius/ ja wacuus/ eli totuus pannan ainijan toinen toisens tygö. Jonga cansa tiettäwäxi tehdän/ että Jumala on myös wanhurscas: sillä laupius ilman wanhurscaudeta on heickomielisys. Nijncuin sitä wastan: wanhurscaus ilman laupiudeta/ on tylyys

XXXV. Lucu.

MOses coco Canssan ja käske heidän pitä HERran Sabbathia/ v. 1.
anda HERralle ylönnysuhria Tabernaclin tarpexi/ v. 4.
anda tulla caicki taitawat Pyhään työtä tekemän/ nijncuin HERra oli käskenyt/ v. 10.
Canssa anda hywällä mielellä/ mitä sijhen tarwitan/ v. 20.
taitawat waimot tuowat myös heidän työns/ v. 25.
Moses nimittä Canssan edes Bezaleelin ja Ahaliabin/ jotca HERran sanan jälken Tabernaclin tekewät/ v. 30.

2 Moos 35:1 JA Moses cocois caiken Israelin lasten seuracunnan/ ja sanoi heille: nämät owat ne/ cuin HERra käskenyt on teidän tehdä.
2 Moos 35:2 Cuusi päiwä teidän pitä työtä tekemän/ mutta seidzemennen päiwän pitä teidän pyhittämän HERran lepo Sabbathin. Joca jotacuta työtä silloin teke/ hänen pitä cuoleman.
2 Moos 35:3 Ei teidän pidä tulda sytyttämän Sabbathin päiwänä/ caikisa teidän asuinsioisan.
2 Moos 35:4 JA Moses sanoi caikelle Israelin lasten seuracunnalle: tämä on se jota HERra käskenyt on.
2 Moos 35:5 Tuocat teidän seastan ylönnysuhria HERralle/ nijn että jocainen jolla hywäntahtoinen sydän on/ tuocan ylönnysuhrin HERralle/ culda/ hopiata ja waske.
2 Moos 35:6 Kellaista silckiä/ skarlacanat/ rosinpunaista/ walkiata silckiä ja wuohen carwoja.
2 Moos 35:7 Punalla painetuita oinan nahcoja/ ja Thechaschim nahcoja/ ja hongia.
2 Moos 35:8 Öljyä lampuin/ ja hywänhajuisita yrttejä woidellusöljyyn/ ja hywän suidzutuxeen.
2 Moos 35:9 Onichin kiwiä ja sisällesuljetuita kiwiä Pääliswaatteseen ja rindawaatteseen.

2 Moos 35:10 Ja jocainen taitawa teidän seasan/ tulcan ja tehkän caicki mitä HERra käskenyt on.
2 Moos 35:11 Nimittäin majan waatteinens/ peitteinens/ rengainens/ lautoinens/ corendoinens/ padzainens ja jalcoinens.
2 Moos 35:12 Arkin corendoinens/ Armonistuimen ja esiripun.
2 Moos 35:13 Pöydän corendoinens ja caluinens/ ja cadzomusleiwän.
2 Moos 35:14 Kyntiläjalan caluinens walistaman/ ja hänen lampuns ja öljyä walistuxexi.
2 Moos 35:15 Ja sawuAltarin corendoinens/ woidellusöljyn ja hywänhajuiset yrtit suidzutuxeen/ ja waatten majan owen eteen.
2 Moos 35:16 Polttouhrin Altarin waskihäkin cansa/ corennot ja caicki sen calut/ pesoastian jalcoinens.
2 Moos 35:17 Pihan waatten padzainens ja jalcoinens/ waatten pihan owen eteen.
2 Moos 35:18 Majan ja pihan waarnat köysinens.
2 Moos 35:19 Wircawaattet Pyhän palweluxeen/ pyhät waattet papille Aaronille/ hänen poicains waatetten cansa/ papin wircaan.
2 Moos 35:20 SIlloin meni coco Israelin lasten seuracunda ulos Mosexen caswon edestä.
2 Moos 35:21 Ja tulit jocainen jonga sydän kehoitettin/ ja jolla oli hywänsuopainen hengi/ ja toit ylönnysuhrin HERralle/ seuracunnan majan tarpexi/ ja caiken sen palweluxen/ ja nijhin pyhijn waatteisijn.
2 Moos 35:22 Ja tulit sekä miehet että waimot/ caicki joilla oli hywänsuopainen sydän/ ja toit rannerengaita/ corwarengaita/ sormuxita ja solkia/ ja caickinaisia cullaisia caluja/ toi myös jocamies culda häälytysuhrixi HERralle.
2 Moos 35:23 Ja jocainen joca tyköns löysi kellaista silckiä/ skarlacanata/ rosinpunaista/ walkiata silckiä/ wuohen carwoja/ punalla painetuita oinan nahcoja/ ja Thechaschim nahcoja/ hän ne toi.
2 Moos 35:24 Ja jocainen joca hopiata ja waske ylönsi/ hän sen toi ylönnysuhrixi HERralle. Ja jocainen joca tyköns löysi honga/ hän toi sen/ caickinaisexi Jumalan palweluxen tarpexi.
2 Moos 35:25 Ja caicki taitawat waimot/ kehräisit käsilläns ja toit heidän käsialans/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta ja walkiasta silkistä.
2 Moos 35:26 Ja ne waimot jotca sencaltaisita töitä taisit/ ja sijhen olit hywäntahtoiset/ ne kehräisit wuohen carwoja.
2 Moos 35:27 Mutta päämiehet toit Onichin kiwiä/ ja kijnnitettyä kiwiä pääliswaatteseen ja rindawatteseen.
2 Moos 35:28 Ja hywänhajullisisa yrttejä/ ja öljyä walistuxexi/ ja woidellusöljyxi/ ja hywäxi suidzutuxexi.
2 Moos 35:29 Ja nijn Israelin lapset toit hywällä mielellä/ sekä miehet että waimot caickinaiseen tarpeseen/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli/ että tehtämän piti.

2 Moos 35:30 JA Moses sanoi Israelin lapsille: cadzocat/ HERra on cudzunut Bezaleelin nimeldä Urin pojan/ Hurrin pojanpojan/ Judan sugusta.
2 Moos 35:31 Ja on täyttänyt hänen Jumalan hengellä/ taidolla/ ymmärryxellä ja tiedolla caickinaiseen työhön.
2 Moos 35:32 Ja taitawast tekemän cullasta/ hopiasta ja waskesta.
2 Moos 35:33 Caiwaman ja sisälle kijnnittämän callita kiwiä/ weistämän puita/ ja tekemän taitawast caickinaista wisua työtä.
2 Moos 35:34 Ja on andanut taidon hänen sydämeens/ ynnä Ahaliabin Ahisamachin pojan cansa Danin sugusta.
2 Moos 35:35 Ja on täyttänyt heidän sydämens taidolla/ tekemän caickinaista wisua työtä/ caiwaman/ cutoman ja neuloman/ kellaista silckiä/ skarlacanata/ rosinpunaista/ ja walkiata silckiä/ nijn että he tekewät ja ajattelewat caickinaiset wisut työt.

Vers. 22. Häälytysuhrixi) nämät caxi sana/ ylöndä ja häälyttä pitä meidän oppiman ymmärtämän: että uhri eli Jumalan palweluxen lahja/ cudzutan sentähden ylönnysuhrixi/ että se ylöttin corkialle. Mutta häälytysuhrixi cudzuttin se sijtä: että se häälytettin sinne ja tänne/ itän/ länden/ etelän ja pohjan päin.

XXXVI. Lucu.

BEzaleel ja Ahaliab rupewat tekemän Tabernacli/ v. 1.
Ja että Canssa aiwa paljo sijhen annoit/ anda Moses cuulutta leiris/ ettei yhdengän pitänyt enä andaman ylönnyxexi/ v. 4.
Ensistä tehdän kymmenen waatetta/ v. 8.
Sijtten heidän peittens wuohen carwoista etc. $ v. 14.
nijn myös laudat/ v. 20.
Corennot/ v. 31.
esirippu ja Tabernaclin owiwaattet. v. 35.

2 Moos 36:1 NIin Bezaleel ja Ahaliab teit työtä/ ja jocainen taitawa mies/ joille HERra oli andanut taidon ja ymmärryxen tietämän/ cuinga heidän piti caickinaisia rakendaman/ jotca Pyhän palweluxeen tarwittin/ caicki nijncuin HERra käskenyt oli.
2 Moos 36:2 Ja Moses cudzui Bezaleelin ja Ahaliabin/ ja caicki taitawat miehet/ joiden sydämijn HERra oli

taidon andanut/ caicki ne jotca mielelläns idzens taridzit ja menit sitä työtä tekemän.
2 Moos 36:3 Ja he otit Mosexelda caickinaiset ylönnyxet/ jotca Israelin lapset toit Pyhän palweluxen tarpexi/ että sen piti tehdyxi tuleman: sillä he toit joca amu hywänmielisen lahjans hänelle.
2 Moos 36:4 Nijn tulit caicki taitawat miehet/ jotca työtä teit Pyhän rakennuxes/ idzecukin työstäns cuin hän teki.
2 Moos 36:5 Ja he puhuit Mosexelle/ sanoden: Canssa tuo ylönpaljo/ enäcuin tämän palweluxen rakennuxeen tarwitan/ jonga HERra on käskenyt tehtä.
2 Moos 36:6 Nijn Moses käski caikille cuulutta leirisä/ sanoden: Älkän yxikän mies elickä waimo enämbi tuoco Pyhän ylönnyxexi. Ja nijn Canssa lackais tuomast:
2 Moos 36:7 Sillä jo oli calua kyllä caickinaiseen tarpeseen cuin tehtämän piti/ ja wielä sijttekin lijaxi.
2 Moos 36:8 JA nijn caicki taitawat miehet/ jotca sijnä työsä olit/ teit Majan kymmenen waatetta/ walkiasta kerratusta silkistä/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta ja Cherubimit taitawast.
2 Moos 36:9 Ja cungin waatten pituus oli cahdexancolmattakymmendä kynärätä/ ja leweys neljä kynärätä/ yxi mitta oli caikilla waatteilla.
2 Moos 36:10 Ja hän yhdisti wijsi waatetta toinen toiseens/ ja taas wijsi waatetta toinen toiseens.
2 Moos 36:11 Ja teki myös silmuxet kellaisesta silkistä/ joca waatten reunaan/ joillä he yhdistettin.
2 Moos 36:12 Wijsikymmendä silmusta hän teki waatteseen/ ja wijsikymmendä silmusta toisen waatten reunaan/ joilla he toinen toisijns yhdistettin/ ja silmuxet olit toinen toisens cohdalla.
2 Moos 36:13 Ja hän teki myös wijsikymmendä cullaista couckua/ joilla hän waattet toinen toiseens yhdisti/ nijn että se tuli majaxi.
2 Moos 36:14 JA hän teki yxitoistakymmendä waatetta wuohen carwoist/ peittexi majan päälle.
2 Moos 36:15 Jocaidzen waatten pituus oli colmekymmendä kynärätä/ ja leweys neljä kynärätä/ yxi mitta oli caikilla waatteilla.
2 Moos 36:16 Ja yhdisti wijsi waatetta yhdelle puolelle/ ja cuusi toiselle puolelle.
2 Moos 36:17 Ja teki wijsikymmendä silmusta joca waatten reunalle/ joilla ne yhdistettin.
2 Moos 36:18 Ja hän teki wijsikymmendä waskicouckua/ joilla maja yhdistettin.
2 Moos 36:19 Ja teki peitten majan päälle/ punalla painetuista oinan nahgoista/ ja wielä peitten sen päälle Thechaschim nahgoista.
2 Moos 36:20 JA teki majan laudat hongast/ pystyällä oleman.
2 Moos 36:21 Jocaidzen laudan pituus oli kymmenen kynärätä/ ja leweys puolitoista kynärätä.
2 Moos 36:22 Jocaidzeen lautaan/ teki hän caxi waarna/ joilla he toinen toiseens lijtettin. Nijn teki hän

caicki majan laudat.
2 Moos 36:23 Ja hän teki majan laudat/ nijn että caxikymmendä nijstä seisoi etelän päin.
2 Moos 36:24 Ja teki neljäkymmendä hopiajalca heidän alans/ joca laudan ala caxi jalca/ aina cahden waarnan cansa.
2 Moos 36:25 Hän teki myös toiselle siwulle maja/ cuin oli pohjan puolella/ caxikymmendä lauta.
2 Moos 36:26 Neljänkymmenen hopiajalan cansa/ aina caxi jalca cungin laudan ala.
2 Moos 36:27 Mutta perälle maja länden päin/ teki hän cuusi lauta.
2 Moos 36:28 Ja teki caxi muuta lauta nijlle cahdelle culmalle majasta molemmille siwuille.
2 Moos 36:29 Nijn että cumbikin nijstä tulit yhteen alhalda nijn ylöspäin/ ja ylhäldä yhdistettin pienalla.
2 Moos 36:30 Nijn että cahdexan lauta oli/ ja cuusitoistakymmendä hopiajalca/ caxi jalca jocaidzen alla.
2 Moos 36:31 NIin teki hän myös corennot hongasta: wijsi nijhin lautoin/ jotca olit yhdellä puolella maja.
2 Moos 36:32 Ja toiset wijsi corendo toiselle puolelle maja/ ja wijsi perälle länden päin.
2 Moos 36:33 Ja teki corennon/ nijn että se lautain päälidzen sisälle sysättämän piti/ yhdestä culmasta nijn toiseen.
2 Moos 36:34 Ja silais laudat pääldä cullalla/ mutta heidän rengans teki hän cullasta/ joihinga corennot pistettin/ ja silais corennot cullalla.
2 Moos 36:35 HÄn teki myös esiripun/ ja Cherubimim sen päälle taitawast/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta ja walkiasta kerratusta silkistä.
2 Moos 36:36 Ja teki sijhen neljä padzasta hongasta/ ja silais ne cullalla/ ja nijden cnupit cullasta/ ja waloi nijlle neljä hopiajalca.
2 Moos 36:37 Ja teki waatten majan owen eteen/ taitawast neulotun kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta/ ja walkiasta kerratusta silkistä.
2 Moos 36:38 Ja wijsi padzasta heidän cnuppeins cansa/ ja silais cnupit/ ja heidän wandens cullalla/ ja wijsi waskijalca.

Vers. 1. Caicki nijncuin HERra käskenyt oli) nämät sanat usein kerroitan/ ja annetan tällä tietä/ ettei meidän muulla tawalla pidä Jumalata palweleman/ eli meidän Jumalan palwelustam tekemän/ cuin hän idze asettanut ja käskenyt on.

XXXVII. Lucu.

BEzaleel teke Arkin/ v. 1.

Armonistuimen ja caxi Cherubimi sen päälle/ v. 6.
Pöydän caluinens/ v. 10.
kyntiläjalan lampuinens/ v. 17.
SawuAltarin/ v. 25.
Woidellusöljyn ja suidzutuxen/ v. 29.

2 Moos 37:1 JA Bezaleel teki Arkin hongasta/ puoldacolmatta kynärätä pitkän/ puoldatoista kynärätä lewiän ja corkian.
2 Moos 37:2 Ja silais sen puhtalla cullalla/ sekä sisäldä että ulco/ ja teki sen ymbärille cullaisen wanden.
2 Moos 37:3 Ja waloi neljä culdarengasta hänen neljään culmaans/ caxi cummallengin puolelle.
2 Moos 37:4 Ja teki corennot hongasta/ ja silais ne cullalla.
2 Moos 37:5 Ja pisti ne rengaisijn Arkin siwulle/ nijn että se taittin cannetta.
2 Moos 37:6 JA hän teki Armonistuimen puhtasta cullasta/ puoldacolmatta kynärätä pitkän ja puoldatoista kynärätä lewiän.
2 Moos 37:7 Ja teki caxi Cherubimi lujasta cullasta/ molembijn päihijn Armonistuinda.
2 Moos 37:8 Yhden Cherubim tähän päähän/ ja toisen Cherubim toiseen päähän.
2 Moos 37:9 Ja Cherubimit lewitit sijpens sen ylidzen/ ja peitit Armonistuimen/ ja heidän caswons olit toinen toisens puoleen/ ja cadzoit Armonistuimen päälle.
2 Moos 37:10 HÄn teki myös pöydän hongasta cahta kynärätä pitkäxi/ kynärätä lewiäxi/ ja puoldatoista kynärätä corkiaxi.
2 Moos 37:11 Ja silais sen puhtalla cullalla/ ja teki cullaisen wanden sen ymbärille.
2 Moos 37:12 Ja teki partan sen ymbärins kämmendä lewiän/ ja cullaisen wanden partan ymbärille.
2 Moos 37:13 Ja waloi sijhen neljä cullaista rengasta/ ja pani ne neljälle culmalle heidän neljän jalcans päälle.
2 Moos 37:14 Juuri liki parrasta/ nijn että corennot pysyit sijnä sisällä/ joilla pöytä cannettin.
2 Moos 37:15 Ja hän teki myös corennot hongasta/ ja silais ne cullalla/ että pöytä nijllä cannetta taittin.
2 Moos 37:16 Hän teki myös pöydän calut puhtasta cullasta/ fatit/ lusicat/ cannut ja maljat/ joilla pöytä peitetän.
2 Moos 37:17 HÄn teki myös kyntiläjalan puhtasta ja lujasta cullasta/ jonga warres olit haarat/ maljat/ cnupit ja cuckaiset.
2 Moos 37:18 Cuusihaara käwit hänen kyljestäns/ colme haara cummaldakin siwulda/

2 Moos 37:19 Colme malja mandelpähkinän muotoista oli cungin haaran päällä/ cnuppein ja cuckaisten cansa.
2 Moos 37:20 Mutta kyntiläjalas oli neljä malja cnuppein ja cuckaisten cansa.
2 Moos 37:21 Jocaidzen cahden haaran wälillä cnuppi/ nijn että cuusi haara käwit hänestä.
2 Moos 37:22 Ja hänen cnuppins ja haarans sen päällä/ ja olit caicki puhtasta lujasta cullasta.
2 Moos 37:23 Ja hän teki myös seidzemen lampua heidän nijstimeins ja samutuscaluins cansa/ puhtasta cullasta.
2 Moos 37:24 Ja hän teki sen caickein caluins cansa yhdestä Centneristä puhdast culda.
2 Moos 37:25 HÄn teki myös suidzutusAltarin hongasta/ yhtä kynärätä pitkän ja lewiän/ juuri neliculmaisexi/ ja cahta kynärätä corkian/ sarwinens.
2 Moos 37:26 Ja silais puhtalla cullalla/ sen caton ja seinät ymbärins/ ja sen sarwet/ ja teki sen ymbärille wanden puhtasta cullasta.
2 Moos 37:27 Ja caxi cullaista rengasta wanden ala molemmin puolin/ nijn että corennot sijhen sysättin/ cannetta nijllä.
2 Moos 37:28 Ja corennot hän teki hongasta/ ja silais ne cullalla.
2 Moos 37:29 Ja teki sen pyhän woidellusöljyn ja suidzutuxen/ hywänhajulisista yrteistä/ yrtteinwalmistajain tawan jälken.

Vers. 6. Armonistuimen) tämän Armonistuimen cansa ymmärretän Christus Heb. 4:16.

XXXVIII. Lucu.

POlttouhrin Altari tehdän caluinens/ v. 1.
Pesoastia/ v. 8.
Ja Piha waatteinens/ v. 9.
Caicki culda joca tehtin Pyhän tarpexi/ 29. Centneri/ 730. sicli: caicki hopia 100. Centneri/ 1775. sicli: caicki waski 70. Centneri/ 2400. sicli/ v. 24.

2 Moos 38:1 JA teki myös polttouhrin Altarin hongasta wijttä kynärätä pitkän/ ja lewiän/ juuri neliculmaisexi: ja colme kynärätä corkiaxi.
2 Moos 38:2 Ja teki neljä sarwe/ jotca käwit ulos sen neljästä culmasta/ ja silais ne waskella.
2 Moos 38:3 Ja teki caickinaiset Altarin calut/ tuhcaastiat/ lapiot/ maljat/ hangot/ hijliastiat/ caicki waskesta.

2 Moos 38:4 Ja teki Altarin ymbärins waskihäkin nijncuin wercon/ maasta nijn puoli Altarijn.
2 Moos 38:5 Ja waloi neljä rengasta nijden neljän waskihäkin culmijn/ että corennot nijhin pistettin.
2 Moos 38:6 Ja teki corennot hongasta/ ja silais ne waskella.
2 Moos 38:7 Ja pani rengaisijn Altarin siwulle/ joilla se cannettin. Ja teki sen awojomaxi sisäldä.
2 Moos 38:8 Ja hän teki pesoastian waskesta/ ja jalat sijhen myös waskesta/ waimoin speilistä/ jotca palwelit seuracunnan majan owen edes.
2 Moos 38:9 JA hän teki pihan etelän päin/ ja pihan waattet walkiasta kerratusta silkistä/ sata kynärätä pitkäxi.
2 Moos 38:10 Hänen cahdenkymmenen padzastens/ ja cahdenkymmenen jalcains cansa waskesta: mutta heidän cnuppins ja wyöns hopiasta.
2 Moos 38:11 Nijn myös pohjan päin sata kynärätä/ cahdenkymmenen padzan ja cahdenkymmenen jalan cansa waskesta: mutta heidän cnuppins ja wyöns hopiasta.
2 Moos 38:12 Mutta lännen puolelle wijsikymmendä kynärätä/ kymmenen padzans ja kymmenen jalcans cansa: mutta heidän cnuppins ja wyöns hopiasta.
2 Moos 38:13 Mutta itän päin wijsikymmendä kynärätä:
2 Moos 38:14 Wijsitoistakymmendä kynärätä cullakin puolelle/ colmen padzan ja colmen jalan cansa/ pihan läpikäytäwäs.
2 Moos 38:15 Ja caicki pihan waattet olit walkiasta kerratusta silkistä.
2 Moos 38:16 Ja padzasten jalat waskesta/ ja heidän cnuppins ja wyöns hopiasta/ nijn että heidän cnuppins olit silatut hopialla.
2 Moos 38:17 Mutta heidän wyöns olit hopiasta caickein pihan padzasten cansa.
2 Moos 38:18 JA waattet pihan sisällekäytäwäs/ teki hän kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta/ walkiasta kerratusta silkistä/ taitawast neulotun: cahtakymmendä kynärätä pitkäxi/ ja wijttä kynärätä corkiaxi/ sen mitan jälken/ cuin pihan waate oli.
2 Moos 38:19 Nijn myös neljä padzasta ja neljä jalca waskesta/ ja heidän cnuppins hopiasta/ heidän pääns peittet/ ja heidän wyöns hopiasta.
2 Moos 38:20 Ja caicki waarnat majasa/ ja coco pihan ymbärins olit waskesta.
2 Moos 38:21 TÄmä on caluin lucu/ cuin todistuxen majaan tarwittin/ jotca owat luetut Mosexen käskyn jälken Jumalan palweluxexi/ jonga Lewitat teit Ithamarin Aaronin papin pojan käden alla.
2 Moos 38:22 Ja Bezaleel Urin poica/ Hurin pojanpoica Judan sugusta/ teki caicki cuin HERra Mosexelle oli käskenyt.

2 Moos 38:23 Ja hänen cansans Ahaliab Ahisamachin poica Danin sugusta: sillä hän oli taitawa caiwaman/ neuloman ja cutoman/ kellaisella silkillä/ skarlacanalla/ rosinpunaisella ja walkialla kerratulla silkillä.
2 Moos 38:24 CAicki se culda cuin tehtin caiken tämän Pyhän tarpexi/ se cuin annettu oli häälytyxexi/ oli yhdexän colmattakymmendä Centneriä/ seidzemensata ja colmekymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken.
2 Moos 38:25 Mutta hopia/ joca sijhen yhteiseldä Canssalda annettin/ oli sata Centneriä/ tuhannen seidzemensata wijsicahdexattakymmendä Sicliä/ Pyhän Siclin jälken.
2 Moos 38:26 Nijn monda puolda Sicli/ cuin monda henge/ Pyhän Siclin jälken/ caikilda nijldä/ jotca luetut olit cahdestakymmenestä ajastajasta ja sen ylidzen/ cuusisatatuhatta colmetuhatta wijsisata ja wijsikymmendä.
2 Moos 38:27 Sadasta Centneristä hopiata/ walettin Pyhän jalat/ ja esiripun jalat/ sata jalca sadasta Centneristä/ juuri Centner cullengin jalalle.
2 Moos 38:28 Mutta tuhannesta/ seidzemestäsadasta ja wijdestäcahdexattakymmenestä Siclistä/ tehtin cnupit padzaisijn/ ja heidän cnuppins silattin/ ja heidän wyöns.
2 Moos 38:29 Mutta waski cuin annettin häälytyxexi/ oli seidzemenkymmendä Centneriä/ caxituhatta ja neljäsata Sicli.
2 Moos 38:30 Sijtä tehtin jalat seuracunnan majan oween ja waskiAltarijn ja waskihäcki sen päälle/ ja caicki Altarin calut.
2 Moos 38:31 Nijn myös jalat ymbärins piha/ ja jalat pihan sisällekäytäwään/ caicki majan waarnat/ ja caicki waarnat ymbärins piha.

Vers. 8. Waimoin speilistä) nämät oli jumaliset waimot/ jotca paastolla ja rucouxella palwelit Jumalata uscollisest Tabernaclin edes. Nijncuin löytän/ 1. Sam. 2:22. 1. Tim. 5:5. Ja nijncuin P. Lucas ylistä P. Hanna Prophetissata/ cap. $ 2:37.

XXXIX. Lucu.

PApin waattet tehdän/ v. 1.
pääliswaate/ v. 2.
kilpi/ v. 8.
Silckihame/ v. 22.
Ahdas hame/ Hijpat/ v. 27.
Odzaladi johonga kirjoitettin: HERran pyhyys/ v. 30.

Tabernaclin rakennus päätetän/ v. 32.

2 Moos 39:1 MUtta kellaisesta silkistä/ skarlacanasta ja rosinpunaisesta/ teit he wircawaatteita palweluxeen/ Pyhäs. Ja he teit pyhiä waatteita Aaronille/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
2 Moos 39:2 Ja hän teki pääliswaatten cullasta/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta/ ja walkiasta kerratusta silkistä.
2 Moos 39:3 Ja tacoi cullan/ ja leickais sen langoixi/ että se taittin taitawast cudotta kellaisen silkin/ skarlacanan/ rosinpunaisen ja walkian silkin seas/
2 Moos 39:4 yhdistettä molemmille olcapäille/ ja sidotta yhteen molemmille siwuille.
2 Moos 39:5 Ja wyö oli myös tehty sillä tawalla taitawast/ cullasta/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta/ ja walkiasta kerratusta silkistä/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
2 Moos 39:6 Ja he teit caxi Onichin kiwe/ kijnnitettyä culdaan/ caiwetut kiwen wuolialda/ Israelin lasten nimein cansa.
2 Moos 39:7 Ja istutit ne olcapäille pääliswaatteseen/ että ne kiwet piti oleman Israelin lapsille muistoxi/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
2 Moos 39:8 JA he teit Rindawaatten sillä tawalla taitawast/ cuin pääliswaateckin oli tehty/ cullasta/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta/ ja walkiasta kerratusta silkistä.
2 Moos 39:9 Nijn että se oli nelitahcoinen ja caxikertainen/ waaxa pituudelda ja waaxa leweydeldä.
2 Moos 39:10 Ja täytti sen neljällä kiwiriwillä: Ensimäinen riwi oli Sardius/ Topazius ja Smaragd.
2 Moos 39:11 Toinen/ Rubijn/ Saphijr ja Dimant.
2 Moos 39:12 Colmas/ Lyncurius/ Achat ja Amethist.
2 Moos 39:13 Neljäs/ Turchos/ Onyx ja Jaspis/ kijnnitetyt ymbärildä cullalla joca riwildä.
2 Moos 39:14 Ja kiwet olit cahdentoistakymmenen Israelin lasten nimein jälken/ caiwetut kiwenwuolialda/ idzecukin nimeldäns/ cahdentoistakymmenen sucucunnan jälken.
2 Moos 39:15 He teit myös Rindawaatten päälle widjat cahden pään cansa puhtasta cullasta.
2 Moos 39:16 Ja caxi culdanasta/ ja caxi culdarengasta/ ja yhdistit ne caxi rengasta/ nijhin cahteen äreen rindawaatteseen.
2 Moos 39:17 Ja pistit ne caxi culdawidja nijhin cahteen rengaseen/ rindawaatten culmijn.
2 Moos 39:18 Mutta ne caxi päätä widjoista panit he ylös nijhin cahteen nastaan/ ja ne yhdistit pääliswaatten culmilda/ juuri toinen toisens cohdalle.
2 Moos 39:19 Nijn teit he caxi muuta culdarengasta/ ja yhdistit ne nijhin toisijn cahteen rindawaatten

culmijn sisälliselle puolelle/ että ne olit caunist pääliswaattes.
2 Moos 39:20 Ja he teit caxi muuta culdarengasta/ ne panit he nijhin cahteen culmaan alhallepäin pääliswaatteseen/ juuri päälle toinen toisens cohdalle/ sieldä cuin pääliswaatten wyö alhaldapäin yhteen wyötettin.
2 Moos 39:21 Nijn että rindawaate yhdistettin rengainens/ nijhin rengaisijn/ cuin oli pääliswaattes kellaisella nuoralla/ nijn että se olis liki pääliswaatetta/ ja ei eriäis pääliswaattesta/ nijncuin HERra käski Mosexelle.
2 Moos 39:22 HÄn teki myös silckihamen pääliswaatten ala/ coconans cudotun kellaisesta silkistä.
2 Moos 39:23 Ja pään läwen keskelle/ sepaluxen cansa pallistetun/ ettei se kehkiäis.
2 Moos 39:24 Ja he teit Granatin omenat alhalle hänen liepeisijns kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta ja kerratusta walkiasta silkistä.
2 Moos 39:25 Ja teit culcuiset puhtasta cullasta/ ja panit ne Granatin omenain wälille liepeisijn/ aina ymbärins silckihametta.
2 Moos 39:26 Nijn että siellä oli Granatin omena ja culcuinen aina ymbärins liepeitä/ palweleman sillä/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
2 Moos 39:27 JA he teit myös ahtat hamet/ cudotut walkiasta kerratusta silkistä/ Aaronille ja hänen pojillens.
2 Moos 39:28 Ja hijpan walkiasta silkistä/ ja caunit lakit walkiasta silkistä/ ja alaswaattet/ walkiasta kerratusta lijnasta.
2 Moos 39:29 Ja sen taitawast neulotun wyön/ walkiasta kerratusta silkistä/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
2 Moos 39:30 HE teit myös odzaladin/ joca oli se pyhä Cruunu puhtasta cullasta/ ja caiwoit kirjoituxen sijhen: HERRAN pyhyys.
2 Moos 39:31 Ja sidoit sen päälle kellaisen nuoran/ että sen piti yhdistämän hijpan ylhäldä/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
2 Moos 39:32 JA nijn caicki seuracunnan majan rakennus päätettin. Ja Israelin lapset teit caicki sen jälken/ cuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
2 Moos 39:33 Ja he cannoit majan Mosexen tygö caluinens: coucut/ laudat/ corennot/ padzat ja jalat.
2 Moos 39:34 Ja peitoxen punalla painetuista oinan nahgoista/ peitoxen Thechaschim nahgoista/ ja esiripun.
2 Moos 39:35 TodistusArkin corendoinens/ ja Armonistuimen.
2 Moos 39:36 Pöydän caluinens/ ja cadzomusleiwät.
2 Moos 39:37 Sen caunin kyntiläjalan walmistetun lampuinens/ caiken sen cansa cuin sijhen tarwittin/ ja

öljyä walistuxexi.
2 Moos 39:38 CuldaAltarin ja woidellusöljyn ja hywän suidzutuxen/ ja majan owiwaatten.
2 Moos 39:39 Waskisen Altarin ja waskisen häkin/ corendoinens/ ja caickein caluins cansa/ pesoastian jalcoinens.
2 Moos 39:40 Pihan waattet padzainens ja jalcoinens/ waatten pihan sisällekäytäwän eteen/ köysinens ja waajoinens/ ja caiken sen cuin seuracunnan majan palweluxeen tarwittin.
2 Moos 39:41 Wircawaateet palwelta Pyhäsä: Aaronin papin pyhät waattet/ ja hänen poicains waattet/ joilla heidän piti tekemän papin wiran palweluxen.
2 Moos 39:42 Ja Israelin lapset teit caiken sen cuin HERra oli käskenyt Mosexelle/ caickeen tähän palweluxeen.
2 Moos 39:43 Ja Moses näki caiken tämän rakennuxen/ että he olit tehnet sen nijncuin HERra oli käskenyt/ ja siunais heitä.

Vers. 5. Nijncuin HERra on käskenyt) tästä asiasta on puhuttu täsä kirjas sijnä 36:1.
v. 8. Rindawaatten) tästä on kirjoitettu/ 28:15.
v. 25. Culcuiset) näistä on ennen puhuttu/ cap. $ 28: sen 34. v. selityxes.
v. 37. kyntiläjalan) tällä kyntiläjalalla hänen palawaisten lampuins cansa ymmärretän JEsus Christus/ joca on mailman walkeus/ Joh. 8:12. Hän walaise caicki ne cuin istuwat pimeydes ja cuolon warjos/ Luc. 1:79. Ioh. 1:9.

XL. Lucu.

JUmala käske Mosexen panna Tabernaclin ylös/ v. 1.
Ja woidella sen/ v. 9.
Nijn myös tuoda Aaronin poikinens/ woidelta ja wihittä/ v. 12.
Moses teke caicki uscolisest/ nijncuin Jumala oli hänen käskenyt/ v. 17.
Ja päättä coco sen työn/ v. 33.
Pilwi peittä Tabernaclin/ v. 34.
Cosca se ylöndä idzens/ matcustawat Israelin lapset: cosca ei hän ylönnä idzens/ nijn ei he waella/ v. 36.

2 Moos 40:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
2 Moos 40:2 Ensimäisnä päiwänä ensimäisestä cuusta/ pitä sinun paneman ylös seuracunnan majan.

2 Moos 40:3 Ja sinun pitä sijhen paneman sisälle todistuxenArkin/ ja ripustaman esiripun Arkin eteen.
2 Moos 40:4 Ja sinun pitä myös sinne tuoman sisälle pöydän/ ja walmistaman sen: ja asettaman sijhen kyntiläjalan/ ja lambut paneman sen päälle.
2 Moos 40:5 Ja sinun pitä asettaman sen cullaisen sawualtarin/ TodistusArkin eteen/ ja ripustaman waatten majan eteen.
2 Moos 40:6 Mutta sinun pitä asettaman polttouhrin Altarin ulcoiselle puolelle/ seuracunnan majan owen eteen.
2 Moos 40:7 Ja pesoastian seuracunnan majan ja Altarin wälille/ ja paneman sijhen wettä.
2 Moos 40:8 Ja tekemän pihan sen ymbärille/ ja ripustaman waatten pihalle/ sisällekäytäwän eteen.
2 Moos 40:9 Ja pitä ottaman woidellusöljyn/ ja woiteleman majan ja caicki ne cuin sijnä owat/ ja pitä pyhittämän sen caluinens/ että ne olisit pyhät.
2 Moos 40:10 Ja pitä woiteleman polttouhrin Altarin caluinens/ ja pyhittämän sen/ caickein pyhimmäxi.
2 Moos 40:11 Sinun pitä myös woiteleman pesinastian jalcoinens/ ja sen pyhittämän.
2 Moos 40:12 Ja sinun pitä tuoman Aaronin poikinens seuracunnan majan owen eteen/ ja pesemän heidän wedellä.
2 Moos 40:13 Ja puettaman Aaronin pyhijn waatteisijn/ ja woiteleman ja wihkimän hänen/ minun papixeni.
2 Moos 40:14 Ja sinun pitä myös tuoman hänen poicans/ ja puettaman heidän päällens ne ahtat hamet.
2 Moos 40:15 Ja woiteleman heidän/ nijncuin sinä heidän Isänsäckin woitelit minun papixeni. Ja tämän woidelluxen pitä oleman heille ijancaickisexi pappeudexi/ heidän suguisans.
2 Moos 40:16 Ja Moses teki caicki/ cuin HERra oli hänelle käskenyt.
2 Moos 40:17 NIin maja pandin ylös toisna wuonna/ ensimäisnä päiwänä ensimäisestä cuusta.
2 Moos 40:18 Ja cosca Moses pani ylös majan/ nijn hän asetti jalat ja laudat ja corennot/ ja nosti padzat pystyälle.
2 Moos 40:19 Ja lewitti peitoxen majan ylidzen/ ja pani caton sen päälle/ nijncuin HERra oli hänelle käskenyt.
2 Moos 40:20 Ja otti Todistuxen ja pani Arckijn/ ja asetti corennot Arkin päälle/ ja pani Armonistuimen Arkin päälle.
2 Moos 40:21 Ja toi Arkin majaan/ ja ripusti esiripun todistus Arkin eteen/ nijncuin HERra oli hänelle käskenyt.
2 Moos 40:22 Nijn asetti hän myös pöydän seuracunnan majaan/ pohjan puoliselle siwulle/ ulcoiselle puolelle esirippua.

2 Moos 40:23 Ja asetti leiwän sen päälle HERran eteen/ nijncuin HERra oli hänelle käskenyt.
2 Moos 40:24 Nijn pani hän myös kyntiläjalan seuracunnan majaan/ juuri pöydän cohdalle etelän siwulle maja/ louckaseen.
2 Moos 40:25 Ja pani lambut nijden päälle HERran eteen/ nijncuin HERra hänelle oli käskenyt.
2 Moos 40:26 Ja pani myös cullaisen Altarin seuracunnan majaan/ esiripun eteen.
2 Moos 40:27 Ja suidzutti hywän suidzutuxen senpäällä/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
2 Moos 40:28 Ja ripusti waatten/ majan oween.
2 Moos 40:29 Waan polttouhrin Altarin pani hän seuracunnan majan owen eteen/ ja uhrais sen päälle polttouhrin ja ruocauhrin/ nijncuin HERra hänelle oli käskenyt.
2 Moos 40:30 Ja pesoastian pani hän todistus majan ja Altarin wälille/ ja pani sijhen wettä pestä heitäns.
2 Moos 40:31 Ja Moses ja Aaron poikinens/ pesit kätens ja jalcans sijtä.
2 Moos 40:32 Sillä heidän piti pesemän idzens/ cosca he menit seuracunnan majaan/ eli käwit Altarin tygö/ nijncuin HERra oli hänelle käskenyt.
2 Moos 40:33 Ja hän pani pihan ylös majan ja Altarin ymbärins/ ja ripusti waatten pihan sisällekäytäwään. Ja nijn Moses päätti caiken sen työn.
2 Moos 40:34 Ja pilwi peitti seuracunnan majan/ ja HERran cunnia täytti majan.
2 Moos 40:35 Ja ei Moses taitanut käydä seuracunnan majaan/ nijncauwan cuin pilwi sen päällä oli/ ja HERran cunnia täytti majan.
2 Moos 40:36 Ja cosca pilwi meni ylös majan pääldä/ nijn Israelin lapset waelsit/ nijn usein cuin he matcustit.
2 Moos 40:37 Waan cosca ei pilwi mennyt ylös/ silloin ei he waeldanet sijhen päiwän asti/ että se meni ylös.
2 Moos 40:38 Sillä HERran pilwi oli päiwällä majan ylidze/ ja yöllä oli tuli sijnä/ coco Israelin huonen silmäin edes/ nijncauwan cuin he waelsit.

Vers. 34. HERran cunnia) tämä Tabernacli awisti Christusta (nijncuin ennen sanottu on 26. Cap. $ selityxes) josa HERran cunnia oli/ cuin Paulus sen selittä Colos. 2:9. Jumalisuden täydellisys asu rumilisest. Joca lawiamba selitystä Tabernaclist tahto/ hän lukecan Epistolat Ebrerein tygö.

Toisen Mosexen Kirjan loppu.

Colmas Mosexen Kirja

LEVITICUS $, Colmas Mosexen Kirja / Josa nämät cappalet owat : I. CAickinaisist Israelin lasten uhreist/ 1. Cap. $ 8. asti.
II. Aaronin ja hänen poicains wihkimisest Papin wircaan/ Cap. $ 8. heidän ensimäisest uhristans/ Cap. $ 9.
Nadabin ja Abihun surmast HERralda/ cosca he wieralla tulella uhraisit/ Cap. $ 10.
III. Puhtaudest/ saastaisudest ja puhdistamisest/ Cap. $ 11. 12. 13. 14. 15.
IV. Pyhän sowittamisest kerran wuodes/ Cap. $ 16. ja että sijnä ainoastans uhrataisin/ Cap. $ 17.
V. Kieldyist polwiluguist/ Cap. $ 18. rackaudest lähimmäistä wastan/ Cap. $ 19. ja cauhiain wicain rangaistuxist/ Cap. $ 20.
VI. Pappein puhtaudest/ naimisest/ ja pyhitetyn syömisest/ Cap. $ 22.
VII. Juhlapäiwist/ Cap. $ 23.
Jumalan nimen häwäistyxest/ Cap. $ 24.
lepo ja wapaus wuodest/ Cap. $ 25.
Jumalisten ja jumalattomitten palcast/ Cap. $ 26.
erinomaisist lupauxist/ Cap. $ 27.
Täsä kirjas löytän/ mitä HERra Jumala on puhunut ja käskenyt ensimäisnä Cuucautena/ toisna wuonna sijttecuin Israelin lapset läxit Egyptist/ ja Maja rakettin.

I. Lucu.

HERra cudzu Mosexen ja anda käskyn caickinaisista uhreista/ cuinga nijtä tehtämän pitä/ v. 1.
polttouhrist suurist eläimist/ v. 3.
Pienist eläimist/ lambaista/ wuohista/ v. 10.
ja linnuista/ v. 14.

3 Moos 1:1 JA HERra cudzui Mosexen/ ja puhui hänelle seuracunnan majasa/ sanoden:
3 Moos 1:2 Puhu Israelin lapsille ja sano heille: cuca teistä tahto uhrata HERralle/ hän tehkän sen eläimistä/ carjasta ja lambaista.
3 Moos 1:3 JA jos hän tahto HERralle polttouhria carjasta tehdä/ nijn hän uhratcan wirhittömän härkyisen

seuracunnan majan owen edes: että se olis HERralle otolinen häneldä.
3 Moos 1:4 Ja pangan kätens sen polttouhrin pään päälle/ nijn se on otolinen ja sowitta hänen.
3 Moos 1:5 Ja hänen pitä teurastaman mullin HERran edes/ ja papin Aaronin pojat pitä hänen werens tuoman/ ja prijscottaman Altarille ymbärins/ joca on seuracunnan majan owen edes.
3 Moos 1:6 Ja wuodan pitä polttouhrista nyljettämän/ ja se pitä cappaleixi hacattaman.
3 Moos 1:7 Ja papin Aaronin pojat pitä tekemän tulen Altarille/ ja halgot sen päälle paneman.
3 Moos 1:8 Ja Aaronin pojat pitä sowittaman cappalet/ pään ja lihawuden halcoin päälle/ jotca owat Altarilla tulen päällä.
3 Moos 1:9 Mutta sisällyxet ja jalat pitä wedellä pestämän/ ja papin pitä caicki nämät polttaman Altarilla/ polttouhrixi. Tämä on makian hajun tuli HERralle.
3 Moos 1:10 JA jos hän tahto tehdä polttouhria pienist eläimist/ nimittäin/ lambaista ja wuohista/ nijn uhratcan wirhittömän oinan eli caurin.
3 Moos 1:11 Ja teurastacan sen HERralle pohjan puolella Altarita. Ja papin Aaronin pojat pitä prijscottaman hänen werens Altarille ymbärins.
3 Moos 1:12 Ja se pitä hacattaman cappaleixi/ ja papin pitä sowittaman sekä pään että lihawuden halcoin päälle/ jotca owat Altarilla tulen päällä.
3 Moos 1:13 Mutta sisällyxet ja jalat pitä wedellä pestämän/ ja papin pitä sen caiken uhraman ja polttaman Altarilla polttouhrixi. Tämä on makian hajun tuli HERralle.
3 Moos 1:14 JOs hän tahto taas tehdä polttouhria HERralle linnuista/ nijn tehkän sen mettisistä/ elickä kyhkyläisten pojista.
3 Moos 1:5 Ja papin pitä sen Altarille tuoman/ ja niscan poicki wäändämän/ ja Altarilla polttaman/ ja andaman Altarin seinille weren wuota.
3 Moos 1:16 Ja hänen cupuns höyheminens heittämän Altarin wiereen itän päin/ tuhcacogon päälle.
3 Moos 1:17 Ja pitä sen sijpinens halcaiseman/ mutta ei erinäns rewäisemän. Ja nijn papin pitä silläns sen polttaman halcoin päällä/ jotca owat Altarilla tulen päällä. Tämä on makian hajun tuli HERralle.

Vers. 2. Uhrata) Cahden syyn tähden on Jumala erinomaisest nijn wisust käskyn andanut uhrista Israelin Canssalle. Ensist/ ettei heillä olis ollut yhtän tila ajatella idzellens jotacuta Jumalan palwelusta/ joca ei kelpa Jumalalle: eli häirähtyä epäjumalan palweluxeen ja pacanalisijn tapoin. Sitälikin että se awistais Christust/ joca ajallans piti uhrattaman caiken mailman syndein edestä/ ja he sillä tawalla heidän jocapäiwäisellä uhrillans/ piti hänen pitämän alinomaises muistos: Sillä hän on se oikia Jumalan caridza/ joca otta pois

mailman synnit/ Ioh. 1. Hän on idzens kerran uhrannut sowinnoxi meidän syndeim edestä/ ja on löytänyt ijancaickisen lunastuxen/ Heb. 7. ja 9. Tästä asiasta saadan lewiämmäldä luke Epist. Hebrerein tygö/ cuin ennen sanottu on/ Cap. $ ult. $ Exod. $

II. Lucu.

HERran käsky ruocauhrista/ jauhoista/ v. 1.
leiwistä/ v. 4.
utisesta/ v. 14.

3 Moos 2:1 JOs jocu hengi tahto tehdä HERralle ruocauhria/ nijn sen pitä oleman sämbyläjauhoista/ ja hänen pitä öljyä sen päälle wuodattaman/ ja pyhä sawua sen päälle paneman.
3 Moos 2:2 Ja sijtte sen papeille Aaronin pojille wiemän: nijn pitä papin ottaman pions täyden nijstä sämbyläjauhoista/ ja öljyä caiken pyhän sawun cansa/ ja sen polttaman Altarilla muistoxi. Tämä on makian hajun tuli HERralle.
3 Moos 2:3 Se cuin jää ruocauhrista/ pitä oleman Aaronin ja hänen poicains oman. Sen pitä oleman caickein pyhimmän HERran tulista.
3 Moos 2:4 MUtta jos hän tahto tehdä ruocauhria pädzis kypsetystä/ nijn ottacan happamattomia kyrsiä sämbyläjauhoista secoitettuna öljyn cansa/ ja happamattomia ohucaisia kyrsiä woideltuita öljyllä.
3 Moos 2:5 Waan jos sinun ruocauhris on pannusa kypsetystä/ nijn sen pitä oleman happamattomista sämbyläjauhoista/ secoitettuna öljyllä.
3 Moos 2:6 Ja sen sinun pitä jacaman cappaleixi/ ja wuodattaman öljyä sen päälle/ nijn se on ruocauhri.
3 Moos 2:7 Ja jos sinun ruocauhris on haastarilla kypsetystä/ nijn sinun pitä tekemän sen sämbyläjauhoista öljyn cansa.
3 Moos 2:8 Ja sen ruocauhrin/ jonga sinä tahdot sencaltaisista tehdä HERralle/ pitä sinun tuoman papille/ ja hänen pitä sen candaman Altarille.
3 Moos 2:9 Ja ylöndämän sen ruocauhrin muistoxi/ ja polttaman sen Altarilla. Se on makian hajun tuli HERralle.
3 Moos 2:10 Tähtet pitä oleman Aaronin ja hänen poicains omat. Sen pitä oleman caickein pyhimmän HERran tulista.
3 Moos 2:11 CAicki ruocauhri cuin te uhratte HERralle/ pitä teidän tekemän ilman hapatosta: sillä ei yhtän hapatosta eli hunajata pidä sijnä poltettaman uhrixi HERralle.

3 Moos 2:12 Mutta utisten uhrisa pitä teidän ne uhraman HERralle. Waan ei ne pidä tuleman Altarille makiaxi hajuxi.
3 Moos 2:13 Caicki sinun ruocauhris pitä sinun suolaman/ ja sinun ruocauhris ei pidä ikänäns ilman sinun Jumalas lijttosuolata oleman: sillä caikisa sinun uhreisas pitä sinun suola uhraman.
3 Moos 2:14 MUtta jos sinä tahdot tehdä utisesta ruocauhrin HERralle/ nijn sinun pitä cuiwaman wiherjäiset tähkäpäät tulella/ ja surwoman ne pienexi/ ja sijtte uhraman ruocauhrin sinun utisestas.
3 Moos 2:15 Ja sinun pitä paneman öljyä sijhen ja pyhä sawua/ nijn on se ruocauhri.
3 Moos 2:16 Ja papin pitä ottaman nijstä surwotuista jywistä ja öljystä/ ynnä caiken pyhän sawun cansa/ ja polttaman sen muistoxi. Se on tuli HERralle.

Vers. 9. On makian hajun tuli) Ei että Jumalalla on jocu rumilinen haisto/ eli halu haistaman sitä cuin hänelle suidzutetan ja uhratan: sillä hän on hengi Ioh. 4:24. Mutta se opetti/ että se on hänelle otollinen uhri/ sekä sentähden että se tapahtui hänen käskyns jälken/ ja että se awista Christusta/ jonga cautta me ja meidän työm Jumalalle kelpawat/ Eph. 6:8.
v. 13. Jumalans lijttosuolata) Se cudzutan lijttosuolaxi/ että Jumalan lijtto ja angara käsky oli pappein tygö/ että heidän piti caicki uhrit suolaman. Ja Jumala on nijn tahtonut/ että Christus sen cansa pidäis awistettaman: sillä nijncuin caicki ruoca ja cuin teuraxi tehdän/ se mätäne/ turmeldu ja saa pahan magun ellei se ole suolattu: nijn myös me olemme synnin cautta turmellut ja Jumalan edes haisewaiset. Waan Christuxen ja uscon cautta hänen päällens/ tulem me Jumalalle otollisexi ja autuaxi/ Eph. 1:13. 14.

III. Lucu.

HERran käsky kijtosuhrista suurist eläimist/ v. 1.
pienist eläimist/ lambaista/ v. 6.
ja wuohista/ v. 12.
Erinomaisest/ ettei he lihawutta eli werta uhrista söis/ waan se pitä HERran oma oleman/ v. 17.

3 Moos 3:1 JOs hänen uhrins on kijtosuhri carjasta/ nijn pitä hänen uhraman härjän eli lehmän/ ja wirhittömän uhrin tuoman HERran eteen.
3 Moos 3:2 Ja pitä laskeman kätens sen pään päälle/ ja teurastaman seuracunnan majan owen edes. Ja papit Aaronin pojat/ pitä prijscottaman weren Altarille/ ymbärins.
3 Moos 3:3 Ja pitä uhraman sijtä kijtosuhrist polttouhrin HERralle/ nimittäin/ caiken sisällysten lihawuden.

3 Moos 3:4 Ja ottaman caxi munascuuta sen lihawuden cansa/ cuin nijden päällä on landeisa/ ja maxan calwon munascuiden cansa.
3 Moos 3:5 Ja Aaronin pojat pitä polttaman sen Altarilla polttouhrixi puiden päällä/ jotca owat tulesa. Se on makian hajun tuli HERralle.
3 Moos 3:6 MUtta jos hän teke HERralle kijtosuhria pienist eläimist/ oinaista eli uhista/ nijn sen pitä oleman ilman wirhitä.
3 Moos 3:7 Jos hän uhra caridzan/ nijn hänen pitä sen tuoman HERran eteen.
3 Moos 3:8 Ja pitä laskeman kätens sen pään päälle/ ja teurastaman sen seuracunnan majan owen edes. Ja Aaronin pojat pitä prijscottaman sen weren Altarille/ ymbärins.
3 Moos 3:9 Ja kijtosuhrista uhraman HERralle polttouhrin/ nimittäin/ lihawuden/ coco saparon eroitetun selkäpijstä/ ja caiken sisällysten lihawuden.
3 Moos 3:10 Ja ottaman caxi munascuuta sen lihawuden cansa cuin landeisa nijden päällä on/ ja maxan calwon munascuiden cansa.
3 Moos 3:11 Ja papin pitä sen polttaman Altarilla/ tulen ruaxi HERralle.
3 Moos 3:12 JOs hänen uhrins on wuohi/ ja hän tuo sen HERran eteen.
3 Moos 3:13 Nijn hänen pitä laskeman kätens sen pään päälle/ ja teurastaman seuracunnan majan owen edes. Ja Aaronin pojat pitä prijscottaman hänen werens Altarille/ ymbärins.
3 Moos 3:14 Ja pitä sijtä uhraman polttouhrin HERralle/ nimittäin/ caiken sisällysten lihawuden.
3 Moos 3:15 Ja ottaman caxi munascuuta lihawuden cansa/ cuin nijden päällä on landeisa/ ja maxan calwon munascuiden cansa.
3 Moos 3:16 Ja papin pitä polttaman sen Altarilla/ tulen ruaxi makiaxi hajuxi. Caicki lihawus on HERran oma.
3 Moos 3:17 SEn pitä oleman ijancaickisen säädyn teidän suguisan/ caikisa teidän asuinsioisan/ ettei te lihawutta eli werta söis.

Vers. 4. Maxan calwon munascuiden cansa) Että nämät sisällyxet luuldan luwattomain himoin siaxi: nijn pidäis nijllä opettettaman nijncuin Basil. $ Magn. $ sen selittä lib. $ de $ Virg. $ että se joca tahto idzens uhrata HERralle palweluxeen/ hänen pitä paneman pois ja polttaman caicki pahat himot/ palweleman händä pyhydes ja wanhurscaudes/ Rom. 6:12 & 12:1.
v. 11. Tulen ruaxi) se on/ että tuli sen culutta.

IV. Lucu.

HERran käsky caickinaisesta ricosuhrista. Nijncuin sen ricoxen edestä/ joca tapahtu heickoudest ja tietämättömydest/ v. 1.
Papilda/ v. 3.
Coco seuracunnalda/ v. 13.
Förstildä/ v. 22.
eli myös joldaculda yhteisestä Canssasta/ v. 27.

3 Moos 4:1 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:
3 Moos 4:2 Puhus Israelin lapsille/ ja sano: jos jocu sielu ricko tietämätä jotacuta HERran käskyä wastan/ jota ei hänen pidäis tekemän:
3 Moos 4:3 Nimittäin/ jos pappi/ joca woideldu on/ ricko Canssan pahennoxexi/ hänen pitä ricoxens edest/ cuin hän tehnyt on/ tuoman wirhittömän mullin HERralle ricosuhrixi.
3 Moos 4:4 Ja pitä tuoman sen mullin HERran eteen/ seuracunnan majan owen tygö/ ja laskeman kätens mullin pään päälle/ ja teurastaman mullin HERran edes.
3 Moos 4:5 Ja pappi cuin woideldu on/ pitä ottaman mullin werestä/ ja candaman seuracunnan majaan.
3 Moos 4:6 Ja pitä castaman sormens wereen/ ja prijscottaman sitä werta seidzemän kerta HERran ja Pyhän Esiripun edes.
3 Moos 4:7 Ja pitä sijtä werestä paneman suidzutusAltarin sarwein päälle/ joca on HERran edes seuracunnan majas: Ja caiken muun weren caataman polttouhrin Altarin pohjalle/ joca on seuracunnan majan owen edes.
3 Moos 4:8 Ja caiken mullin lihawuden ricosuhrista/ pitä hänen ylöndämän/ nimittäin/ sisällysten lihawuden.
3 Moos 4:9 Ja ottaman caxi munascuuta sen lihawuden cansa/ cuin nijden päällä on landeisa/ ja maxan calwon munasuicen cansa.
3 Moos 4:10 Nijncuin ylötän kijtosuhri härjästä/ ja papin pitä sen polttaman polttouhrin Altarilla.
3 Moos 4:11 Mutta mullin wuodan/ caiken lihan/ pään ja jalcain cansa/ ja sisällyxet ja rawan.
3 Moos 4:12 Caiken sen pitä hänen leiristä wiemän ulos puhtaseen paickaan/ johonga tuhca heitetän/ ja se pitä poltettaman puiden päällä tules.
3 Moos 4:13 JOs coco Israelin seuracunda exyis/ ja se olis heidän silmäins edes peitetty/ nijn että he olisit tehnet jotacuta HERran käskyä wastan/ jota ei heidän tulis tehdä/ ja nijn tulisit wicapääxi.
3 Moos 4:14 Ja sijtte ymmärräisit heidän ricoxens/ cuin he olit tehnet/ nijn pitä heidän tuoman mullin ricosuhrixi/ ja asettaman sen seuracunnan majan eteen.

3 Moos 4:15 Ja wanhimmat seuracunnasta pitä laskeman kätens mullin pään päälle HERran edes/ ja teurastaman sen mullin HERran edes.
3 Moos 4:16 Ja pappi joca woideldu on/ pitä candaman mullin weren seuracunnan majaan.
3 Moos 4:17 JA pitä castaman sormens wereen/ ja seidzemen kerta prijscottaman HERran eteen Esiripun edes.
3 Moos 4:18 Ja pitä sijtä werestä paneman Altarin sarwein päälle/ joca on HERran edes seuracunnan majas/ ja caiken sen muun weren caataman polttouhrin Altarin pohjalle/ joca on seuracunnan majan edes.
3 Moos 4:19 Caiken hänen lihawudens pitä hänen ylöndämän ja polttaman Altarilla.
3 Moos 4:20 Ja pitä tekemän tämän mullin cansa/ nijncuin hän teki ricosuhrin mullin cansa/ ja nijn pitä papin heidän sowittaman ja se heille annetan andexi.
3 Moos 4:21 Ja hänen pitä wiemän mullin leiristä ulos/ ja polttaman hänen/ nijncuin hän poltti sen endisen mullin/ se pitä oleman ricosuhri seuracunnan edestä.
3 Moos 4:22 MUtta jos jocu Försti ricko ja teke jotacuta hänen HERrans Jumalans käskyä wastan/ jotca hänen tekemän pidäis/ ja tule tietämätä wicapääxi.
3 Moos 4:23 Ja ymmärtä sijtte hänen ricoxens/ cuin hän on rickonut: hänen pitä tuoman uhrixi wirhittömän caurin.
3 Moos 4:24 Ja laskeman kätens sen caurin pään päälle/ ja teurastaman sijnä paicas/ cusa HERralle polttouhria teurastetan/ se pitä oleman hänen ricosuhrins.
3 Moos 4:25 Sijtte pitä papin ottaman ricosuhrin werestä sormellans/ ja paneman sen polttouhrin Altarin sarwein päälle/ ja sen muun weren caataman polttouhrin Altarin pohjalle.
3 Moos 4:26 Mutta caiken hänen lihawudens/ pitä hänen polttaman Altarilla/ nijncuin sen lihawuden kijtosuhrista. Ja nijn papin pitä sowittaman hänen ricoxens/ ja se hänelle annetan andexi.
3 Moos 4:27 JOs jocu sielu yhteisestä Canssasta ricko tietämätä/ nijn että hän teke jotacuta HERran käskyä wastan/ jota ei hänen tekemän pidäis/ ja tule nijn wicapääxi.
3 Moos 4:28 Ja sijtte ymmärtä hänen ricoxens/ cuin hän on rickonut/ hänen pitä tuoman uhrixi wirhittömän wuohen/ sen ricoxen edestä/ cuin hän rickonut on.
3 Moos 4:29 Ja pitä laskeman kätens ricosuhrin pään päälle/ ja teurastaman sen polttouhrin paicalla.
3 Moos 4:30 Ja papin pitä sormellans ottaman werestä/ ja paneman polttouhrin Altarin sarwein päälle/ ja caiken weren caataman Altarin pohjalle.
3 Moos 4:31 Ja caiken hänen lihawudens pitä hänen ottaman/ nijncuin hän otti kijtosuhrin lihawuden/ ja polttaman Altarilla makiaxi hajuxi HERralle. Ja nijn pitä Papin händä sowittaman/ ja hänelle se annetan

andexi.
3 Moos 4:32 MUtta jos hän tuo lamban ricosuhrixi/ nijn tuocan wirhittömän uhen.
3 Moos 4:33 Ja laskecan kätens ricosuhrin pään päälle/ ja teurastacan sen ricosuhrixi sijnä paicas/ cuin polttouhri teurastetan.
3 Moos 4:34 Ja Papin pitä sormellans ottaman werestä/ ja paneman polttouhrin Altarin sarwein päällä/ ja caataman caiken muun weren Altarin pohjalle.
3 Moos 4:35 Mutta caiken lihawuden pitä hänen ottaman/ nijncuin hän kijtosuhrin lamban lihawuden otti/ ja pitä polttaman sen Altarilla HERran tulexi. Ja nijn pitä Papin hänen ricoxens sowittaman/ cuin hän on rickonut/ ja se hänelle annetan andexi.

Vers. 3. Canssan pahennuxexi) se on/ opetuxella ja elämällä osa anda tilan ricoxeen.
v. 12. Pitä hänen leiristä wiemän ulos) se awisti/ että Christus piti uhrattaman ulcona portista/ etc. $ nijncuin Epistola Hebrerein tygö sen selittä 13. Cap. $
v. 12.
v. 26. Papin pitä sowittaman hänen ricoxens) se on/ hänen pitä rucouxillans Jumalalda anoman/ että se hänelle annettaisin andexi: se on/ sowitta.

V. Lucu.

HERran käsky caickinaisista wicauhrista. Nijncuin/ jos jocu cuule toisen kiroilewan/ ja ei ilmoita sitä/ v. 1.
eli sattu johongun saastaiseen/ v. 2.
eli myös idze hembeydest jotakin wanno/ v. 4.
Cuinga sen edest uhrattaman pitä/ v. 5.
Jos jocu ricko josacusa pyhitetys/ v. 14.
eli muutoin tietämättömydest ricko jotacuta HERran käskyä wastan/ v. 17.
taicka tietens otta eli kieldä hänen lähimmäiseldäns/ cuin hänen omans on/ v. 1.

3 Moos 5:1 JOs jocu sielu ricko ja cuule jongun kiroilewan/ ja hän on sen todistaja/ eli sen nähnyt ja tiennyt on/ ja ei ilmoita sitä/ hän on wicapää wäryteen.
3 Moos 5:2 Eli jos jocu sielu rupe johongun saastaiseen cappaleen/ taicka saastaiseen medzän eläinden raaton/ eli carjain/ eli matoin/ tietämät/ hän on saastainen ja wicapää.
3 Moos 5:3 Eli jos hän rupe saastaiseen ihmiseen/ millä ikänäns saastaisudella ihminen taita saastaisexi

tulla/ tietämät/ ja sen sijtte ymmärtä/ se on wicapää.
3 Moos 5:4 Eli jos jocu sielu wanno/ nijn että hänen suustans käy ulos tietämät/ pahoin eli hywin tehdä (nijncuin ihminen kyllä wanno/ ennencuin hän sitä ajattele) ja sen sijtte ymmärtä/ hän on wicapää yhten näistä.
3 Moos 5:5 Cosca hän on wicapää johongun näistä/ ja tunnusta/ että hän sijnä rickonut on.
3 Moos 5:6 Nijn pitä hänen tämän ricoxens wian edest/ cuin hän rickonut on/ tuoman laumasta HERralle lamban eli wuohen ricosuhrixi/ nijn pitä Papin sowittaman hänen ricoxens.
3 Moos 5:7 Joldeica hänellä ole lammasta/ nijn tuocan HERralle ricoxens edestä/ cuin hän rickonut on/ caxi kyhkyläistä/ eli caxi mettisen poica/ yhden ricosuhrixi ja toisen polttouhrixi.
3 Moos 5:8 Ja wiekän ne papille/ hänen pitä sen ensimäisen uhraman ricosuhrixi/ ja wäändämän niscat häneldä/ ja ei cuitengan päätä erinäns repäisemän.
3 Moos 5:9 Ja pitä prijscottaman Altarin seinän ricosuhrin werellä/ ja andaman sen weren cuin jää/ wuota Altarin pohjalle. Se on ricosuhri.
3 Moos 5:10 Toisen pitä hänen uhraman polttouhrixi tawans jälken. Ja nijn pitä papin sowittaman hänen ricoxens/ cuin hän rickonut on/ ja se hänelle annetan andexi.
3 Moos 5:11 Joldeica hänellä ole cahta kyhkyläistä eli cahta mettisen poica/ nijn tuocan uhrins/ ricoxens edest/ kymmenennen osan Ephast sämbyläjauhoja ricosuhrixi. Mutta ei hänen pidä öljyä sen päälle paneman/ eikä pyhä sawua: sillä se on ricosuhri.
3 Moos 5:12 Ja hänen pitä sen wiemän papille/ ja papin pitä sijtä ottaman pion täyden muistoxi/ ja polttaman sen Altarilla HERralle uhrixi: Tämä on ricosuhri.
3 Moos 5:13 Ja papin pitä nijn sowittaman hänelle hänen ricoxens/ cuin hän rickonut on/ ja se hänelle annetan andexi. Ja sen pitä oleman papin oman nijncuin ruocauhringin.
3 Moos 5:14 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 5:15 Jos jocu sielu tietämätä ricko josacusa cuin HERralle pyhitetty on/ hänen pitä HERralle tuoman wicauhrin/ wirhittömän oinan laumasta/ joca caxi hopia Sicliä maxa/ Pyhän Siclin jälken wicauhrixi.
3 Moos 5:16 Sijhen myös mitä hän on rickonut pyhitetys/ pitä hänen sen andaman jällens/ ja wielä sijtte andaman wijdennen osan päälisexi. Ja pitä sen andaman papille/ hänen pitä sowittaman hänen wicauhrins oinalla/ nijn se hänelle annetan andexi.
3 Moos 5:17 Jos jocu sielu ricko ja teke wastoin jotacuta HERran käskyä/ jota ei hänen pitänyt tekemän/ tietämät/ hän on wicapää wääryteen.
3 Moos 5:18 Ja pitä tuoman papille wirhittömän oinan laumasta/ wicauhrin hinnalla: hänen pitä sowittaman

hänelle hänen tietämättömydens/ cuin hän tehnyt on/ tietämät/ nijn se hänelle annetan andexi.
3 Moos 5:19 Se on wicauhri/ johonga hän HERran edes joutunut on.

Vers. 9. sowittaman ricoxens) Ei nijn/ että cauristen eli wasickain werellä/ eli sencaltaisilla Lewitain uhreilla jocu ricos lepytettin: Waan Christuxen weren cautta/ jota ne awistit. Sillä hänen cuolemans ja pijnans tähden on Jumala myös Wanhas Testamendis synnit andanut andexi. Sentähden sanotan hän tapetuxi mailman algusta/ Apoc. $ 13:8.

VI. Lucu.

HERra käske wisummast endisist uhreist/ nijncuin Polttouhrista/ cuinga se toimitettaman pitä/ v. 8.
Erinomaisest ettei sen tuli ikänäns samuman pidä/ waan alati HERran Altarilla palaman/ v. 12.
Ruocauhrista/ v. 14.
Ylimmäisen papin pyhitys uhrista/ v. 19.
Ricosuhrista/ v. 24.

3 Moos 6:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 6:2 Jos jocu sielu ricko ja teke HERra wastan/ kielden lähimmäiseldäns sen/ cuin hän hänen halduns andanut on/ eli sen/ jonga hän hänelle wahwalla uscalluxella käteen andanut on/ taicka jonga hän wäkiwallalla ottanut on/ eli wäärydellä on saattanut alans.
3 Moos 6:3 Eli sen cuin cadotettu oli/ löytänyt on/ ja kieldä sen wäärällä walalla/ eli mikä ikänäns se olis/ josa ihminen lähimmäistäns wastan ricko.
3 Moos 6:4 Cosca hän nijn ricko ja tule wicapääxi: Nijn pitä hänen andaman jällens mitä hän wäkiwallalla ottanut on/ ja wäärydellä on saattanut alans/ eli sen cuin hänen halduns annettu oli/ eli sen cuin hän löynnyt on.
3 Moos 6:5 Eli jonga tähden hän wäärän walan tehnyt on/ sen pitä hänen caicki tyynni andaman jällens/ ja wielä sijtte wijdennen osan päälisexi/ sille jonga oma oli/ sinä päiwänä cuin hän wicauhrins anda.
3 Moos 6:6 Mutta oman wicans tähden pitä hänen tuoman HERralle/ papin tygö wirhittömän oinan laumasta/ wicauhrin hinnalla.
3 Moos 6:7 Nijn pitä papin sowittaman hänen HERran edes/ nijn hänelle caicki annetan andexi/ mitä hän tehnyt on/ josa hän idzens wicapääxi saatti.
3 Moos 6:8 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

3 Moos 6:9 Käske Aronille ja hänen pojillens sanoden: tämä on polttouhrin sääty: polttouhrin pitä palaman Altarilla caiken yösen amun asti. Ja ainoastans Altarin tulen pitä sen päällä palaman.
3 Moos 6:10 Ja papin pitä päällens pukeman lijnahamen/ ja wetämän lijnaisen alaswaatten hänen rumins päälle/ ja pitä sen tuhwan ottaman/ cuin polttouhrin Altarin tulesta sen päälle jäänyt on/ ja paneman sen alas Altarin wiereen.
3 Moos 6:11 Ja sijtte pitä rijsuman waattens/ ja toisijn waatteisin idzens pukeman/ ja sijtte tuhwan wiemän ulos leirist ja puhtaseen paickaan paneman.
3 Moos 6:12 Tuli pitä palaman Altarilla/ ja ei coscan samuman. Ja papin pitä halgot sen päällä joca amu sytyttämän/ ja asettaman pulttouhrin sen päälle/ ja polttaman kijtosuhrin lihawuden sen päällä.
3 Moos 6:13 Tuli pitä alinoma palaman Altarilla/ ja ei coscan samutettaman.
3 Moos 6:14 JA tämä on ruocauhrin sääty/ jonga Aaronin pojat uhraman pitä Altarilla HERran eteen.
3 Moos 6:15 Papin pitä ottaman pion täyden sämbyläjauhoja ruocauhrist/ ja öljyst/ caiken pyhän sawun/ joca ruocauhrin päällä on/ ja pitä sen polttaman Altarilla makiaxi hajuxi ja muistoxi HERralle.
3 Moos 6:16 Ja sen tähtet pitä Aaronin poikinens syömän/ ja pitä syömän happamatoinna pyhäsä siasa/ seuracunnan majan pihas.
3 Moos 6:17 Ja ei heidän pidä leipoman sitä hapatoxen cansa: sillä se on heidän osans/ jonga minä heille minun uhristani andanut olen/ se heille pitä oleman caickein pyhin/ nijncuin ricosuhri ja nijncuin wicauhri.
3 Moos 6:18 Jocainen miehenpuoli Aaronin lapsist pitä sen syömän. Se olcon alinomainen sääty teidän suguisan HERran uhrista. Jocainen cuin nijhin rupe/ se pitä pyhitetty oleman.
3 Moos 6:19 Ja HERra puhui Mosexelle sanoden:
3 Moos 6:20 Tämä pitä oleman Aaronin ja hänen poicains uhri/ jonga heidän pitä uhraman HERralle heidän wihkimisens päiwänä: kymmenennen osan Ephast sämbyläjauhoja alinomaisexi ruocauhrixi/ puolen amulla ja puolen ehtona.
3 Moos 6:21 Ja pannus sinun sen tekemän pitä öljyn cansa/ ja sen kypsettynä tuoman/ ja cappaleina sinun sen uhraman pitä makiaxi hajuxi HERralle.
3 Moos 6:22 Ja papin/ joca hänen pojistans hänen sians woideltu on/ pitä sen tekemän. Tämä on ijancaickinen sääty HERralle/ se pitä caicki poltettaman.
3 Moos 6:23 Sillä caicki papin ruocauhri pitä tulella poltettaman/ ja ei syötämän.
3 Moos 6:24 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 6:25 Sanos Aaronille ja hänen pojillens/ tämä on ricosuhrin sääty/ cusa paicas sinä teurastat polttouhrin HERralle/ sijnä pitä myös sinun teurastaman ricosuhrin HERran edes/ ja se on caickein pyhin.

3 Moos 6:26 Pappi joca ricosuhria uhra/ pitä sen syömän pyhällä sialla seuracunnan majan pihalla.
3 Moos 6:27 Cucaikänäns hänen lihaans rupe/ se pitä wihitty oleman/ ja waate jonga päälle se weri prijscotetan/ sinun pitä hänen pesemän pyhäsä siasa.
3 Moos 6:28 Ja se sawiastia/ josa se keitetän/ pitä ricottaman. Jos se on waskises padas keitetty/ nijn se pitä pestämän/ ja wedellä wirutettaman.
3 Moos 6:29 Caicki miehenpuolet papeista/ pitä syömän sen: sillä se on caickein pyhin.
3 Moos 6:30 Mutta caicki se ricosuhri/ jonga weri wiedän seuracunnan majaan pyhään siaan sowinnoxi/ sitä ej pidä syötämän/ waan tulella poltettaman.

Vers. 30. Mutta caicki se ricosuhri) Tästä ymmärretän/ että ricosuhri eli sen tarwe on cahtalainen: Yxi/ jonga weri ei cannettu Pyhään/ jota he myös mahdoit syödä: mutta se toinen jonga weri wietin pyhään paickaan lepytyxexi/ sitä ei pitänyt syötämän/ waan se piti ulcona leiristä poltettaman: tästä luetan Epist. Hebrerein tygö Cap. $ 13.
v. 11. & sup. $ 4:12.

VII. Lucu.

HERran käsky wicauhrista/ v. 1.
Kijtosuhrista/ v. 11.
Lupauxen ja wapan ehdon uhrista/ v. 16.
Ei pidä lihawutta eikä werta syötämän/ v. 22.
Mitä papille pitä sijtä tuleman cuin uhratan/ v. 31.
caickinaisista uhreista/ v. 37.

3 Moos 7:1 JA tämä on wicauhrin sääty ja se on caickein pyhin.
3 Moos 7:2 Sijnä paicas/ cusa polttouhri teurastetan/ pitä myös teurastettaman wicauhri/ ja hänen werens pitä prijscotettaman Altarille ymbärins.
3 Moos 7:3 Ja caicki lihawus pitä sijtä uhrattaman/ händä ja sisällysten lihawus.
3 Moos 7:4 Ja ottaman caxi munascuuta sen lihawuden cansa/ cuin nijden päällä on landeisa/ ja maxan calwon munascuiden cansa.
3 Moos 7:5 Nijn pitä papin sen polttaman Altarilla uhrixi HERralle/ ja se on wicauhri.
3 Moos 7:6 Jocainen miehenpuoli papeista/ pitä syömän sen pyhäsä siasa: sillä se on caickein pyhin.

3 Moos 7:7 Nijncuin ricosuhri on/ nijn pitä myös wicauhrin oleman: sillä yhtäläinen pitä heidän molembain säätyns oleman/ ja se pitä papin oma oleman/ joca sillä sowitta.
3 Moos 7:8 Sen papin/ joca polttouhrin uhra/ pitä polttouhrin wuota oma oleman/ jonga hän uhrannut on.
3 Moos 7:9 Ja caickinainen ruocauhri/ joca Pädzis haastarilla eli pannusa kypsetty on/ sen pitä papin oman oleman/ joca sen uhra.
3 Moos 7:10 Ja caickinainen ruocauhri/ joca öljyllä secoitettu taicka cuiwa on/ sen caiken pitä Aaronin lasten oman oleman/ yhden nijncuin toisengin.
3 Moos 7:11 JA tämä on kijtosuhrin sääty/ joca HERralle uhratan.
3 Moos 7:12 Jos he tahtowat tehdä ylistysuhria/ nijn heidän pitä uhraman happamattomia leipiä/ secoitettuja öljyllä/ ja happamattomia ohucaisia kyrsiä/ woidelluita öljyllä/ ja pannusa kypsetyitä sämbyläleipiä secoitettuja öljyllä.
3 Moos 7:13 Mutta sencaltaisit uhreja pitä heidän tekemän hapannen kyrsän päälle/ heiden kijtosuhrins ylistysuhrixi.
3 Moos 7:14 Ja yxi caikista nijstä pitä uhrattaman HERralle ylönnysuhrixi/ ja sen pitä papin oman oleman/ joca prijscotta kijtosuhrin weren.
3 Moos 7:15 Ja ylistysuhrin liha hänen kijtosuhrisans pitä sinä päiwänä syötämän/ jona se uhrattu on/ ja ei mitän pidä tähtexi jätettämän huomenexi.
3 Moos 7:16 Mutta jos jocu lupauxesta/ taicka hywäst tahdost uhra/ nijn se pitä sinä päiwänä syötämän/ jona se uhrattu on/ mutta jos jotakin tähtexi jää uhrista toisexi päiwäxi/ nijn pitä se myös syötämän.
3 Moos 7:17 Mutta jos jotakin tähtexi jää sijtä uhratusta lihasta colmanden päiwän asti/ nijn se pitä poltettaman tules.
3 Moos 7:18 Mutta jos jocu syö colmandena päiwänä sijtä uhratusta lihasta/ joca on hänen kijtosuhristans/ nijn ei ole hän otollinen/ joca sen on uhrannut/ eikä se hänelle pidä luettaman/ mutta se on cauhistus. Ja jocainen sielu/ joca sijtä syö/ hän on wicapää pahan tecoon.
3 Moos 7:19 JA se liha joca sattu johongin saastaisuteen/ ei pidä syötämän/ mutta tules poltettaman. Se cuin puhdas on rumistans/ se pitä syömän lihasta.
3 Moos 7:20 Ja se sielu/ joca syö kijtosuhrin lihasta/ sijtä cuin HERran oma on/ ja hänen saastaisudens on hänen päälläns/ se pitä häwitettämän hänen Canssastans.
3 Moos 7:21 Jos jocu sielu rupe johongun saastaisuteen/ olcon se saastainen ihminen/ eläin eli jocu muu saastainen: eli jos hän syö kijtosuhrin lihasta/ sijtä cuin HERran oma on/ se pitä häwitettämän Canssastans.
3 Moos 7:22 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

3 Moos 7:23 Puhu Israelin lapsille/ sanoden: ei teidän pidä mitän lihawutta syömän härjistä/ lambaista ja wuohista.
3 Moos 7:24 Raadon eli haascan lihawus pangat caickinaisijn tarpeisijn/ mutta ei teidän pidä sitä syömän.
3 Moos 7:25 Sillä joca syö lihawutta sijtä eläimest/ cuin HERralle uhrixi annettu on/ se sielu pitä häwitettämän Canssastans.
3 Moos 7:26 Ei teidän pidä myös werta syömän caikisa teidän asumasioisan/ ei linnuista/ eikä eläimistä.
3 Moos 7:27 Jocainen sielu joca syö jotain werta/ se pitä häwitettämän Canssastans.
3 Moos 7:28 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 7:29 Puhu Israelin lapsille/ sanoden: se cuin HERralle hänen kijtosuhrins uhra/ hänen pitä tuoman/ mitä HERralle kijtosuhrixi tule.
3 Moos 7:30 Mutta hänen pitä sen candaman kädesäns HERran uhrixi/ nimittäin/ rinnan lihawuden pitä hänen tuoman rinnan cansa/ että ne pitä oleman häälytysuhri HERralle.
3 Moos 7:31 Mutta papin pitä polttaman lihawuden Altarilla/ ja rinnan pitä Aaronin ja hänen poicains oman oleman.
3 Moos 7:32 Ja sen oikian lawan/ pitä heidän andaman papille ylönnysuhrixi/ heidän kijtosuhristans.
3 Moos 7:33 Ja joca uhra kijtosuhrin werta/ ja lihawutta Aaronin pojista/ hänen pitä saaman oikian lawan osaxens.
3 Moos 7:34 Sillä häälytys rinnan ja ylönnys lawan/ olen minä ottanut Israelin lapsilda heidän kijtosuhristans/ ja olen sen andanut papille Aaronille/ ja hänen pojillens ijancaickisexi säädyxi.
3 Moos 7:35 Tämä on Aaronin ja hänen poicains woitelemus HERran uhrista/ sijtä päiwästä/ jona he HERralle papixi annettin.
3 Moos 7:36 Jotca HERra käski sinä päiwänä/ jona hän heidän woiteli/ annetta heille Israelin lapsilda ijancaickisexi säädyxi/ caikille heidän suguillens.
3 Moos 7:37 Ja tämä on sääty polttouhrist/ ruocauhrist/ ricosuhrist/ wicauhrist/ täytösuhrist ja kijtosuhrist.
3 Moos 7:38 Jonga HERra Mosexelle käski Sinain wuorella/ sinä päiwänä/ jona hän käskyn andoi hänelle Israelin lasten tygö/ että heidän piti uhraman heidän uhrins HERralle Sinain corwesa.

Vers. 11. ja 12. Kijtosuhrin ja ylistysuhrin) Nämät caxi uhria owat luetut yhdexi: kijtosuhrixi cudzutan se/ cosca Härkiä/ lambaita etc. $ teurastetan. Ylistysuhrixi/ cosca sijhen ohucaisia leipiä ja kyrsiä tygö pannan/ nijncuin ruocauhrijn/ ja aina yxi nimittä sen toisen/ nijn että se cudzutan ylistysuhrin lihaxi/ se on/ ylistysuhrin tykönä/ Item $, kijtosuhrin ylistysuhrixi.

VIII. Lucu.

HERra käske Mosexen wihkiä Aaronin ja hänen poicans papixi/ v. 1.
Hän woitele ja wihki heidän nijllä uhreilla ja tawoilla/ cuin HERra ennens hänen eteens kirjoittanut oli/ v. 4. 5. etc. $

3 Moos 8:1 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:
3 Moos 8:2 ota Aaron poikinens ynnä heidän waatettens cansa/ ja myös woidellusöljy/ ja mulli ricosuhrixi/ caxi oinasta ja myös cori happamattomia leipä.
3 Moos 8:3 Ja coco caicki Canssa/ seuracunnan majan owen eteen.
3 Moos 8:4 Moses teki nijncuin HERra hänelle käskenyt oli/ ja cocois Canssan seuracunnan majan owen eteen.
3 Moos 8:5 Ja canoi caikille heille: tämä on se cuin HERra on käskenyt tehdä.
3 Moos 8:6 JA otti Aaronin poikinens/ ja pesi heidän wedellä.
3 Moos 8:7 Ja puetti hänen päällens lijnahamen/ ja wyötti hänen wyöllä/ ja puetti hänen silckihamella/ ja pani pääliswaatten hänen päällens ja wyötti hänen pääliswaatten wyöllä.
3 Moos 8:8 Ja pani hänen päällens rindawaatten/ ja pani rindawaatten päälle walkeuden ja täydellisyden.
3 Moos 8:9 Ja pani hijpan hänen päähäns/ ja pani hijpan päälle odzawaatten/ cullaisen odzaladin/ sen pyhän cruunun päälle/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli.
3 Moos 8:10 Ja Moses otti woidellusöljyn ja woiteli majan caluinens ja pyhitti ne.
3 Moos 8:11 Ja prijscotti sijtä seidzemen kerta Altarille/ ja woiteli Altarin caluinens ja pesoastian jalcoinens/ että se wihitäisin.
3 Moos 8:12 Ja caasi woidellusöljyst Aaronin pään päälle/ ja woiteli hänen/ wihittä.
3 Moos 8:13 Ja toi Aaronin pojat/ ja puetti heidän päällens lijnaiset hamet/ wyötti heidän wyöllä/ ja sitoi hijpat heidän päällens/ nijncuin HERra hänelle käskenyt oli.
3 Moos 8:14 JA andoi tuoda mullin ricosuhrixi. Ja Aaron poikinens pani kätens hänen pääns päälle.
3 Moos 8:15 Sijtte hän teurastettin. Ja Moses otti werestä/ ja pani sormellans Altarin sarwijn ymbärins Altarita/ ja puhdisti Altarin/ ja caasi weren Altarin pohjalle/ ja wihei sen/ sowittaxens.
3 Moos 8:16 Ja otti caiken sisällysten lihawuden/ ja maxan calwon/ ja molemmat munascuut/ ynnä lihawuden cansa/ ja poltti Altarilla.
3 Moos 8:17 Mutta mullin/ wuotinens/ lihoinens ja sondinens poltti hän tules ulcona leiristä/ nijncuin HERra

hänelle käskenyt oli.
3 Moos 8:18 Ja hän toi oinan polttouhrixi/ ja Aaron poikinens/ panit kätens hänen pääns päälle.
3 Moos 8:19 Sijtte hän teurastettin/ ja Moses prijscotti hänen werens Altarille ymbärins.
3 Moos 8:20 Ja leickais oinan cappaleixi/ ja poltti pään ja cappalet lihoinens.
3 Moos 8:21 Ja pesi sisällyxet ja jalat wedellä/ ja poltti sijtte coco oinan Altarilla/ Se on polttouhri makiaxi hajuxi tuli HERralle/ nijncuin HERra hänelle käskenyt oli.
3 Moos 8:22 JA toi myös toisen oinan/ joca on täytösuhri. Ja Aaron poikinens panit kätens oinan pään päälle.
3 Moos 8:23 Sijtte hän teurastettin. Ja Moses otti hänen werestäns/ ja siwui Aaronin oikian corwan lehteen/ ja myös oikian käden peucaloon/ ja oikian jalan isoin warpaseen.
3 Moos 8:24 Ja toi myös Aaronin pojat/ ja siwui werellä heidän oikian corwans lehteen/ ja heidän oikian kädens peucaloon/ ja heidän oikian jalcans isoin tarpaseen/ ja prijscotti weren Altarille ymbärins.
3 Moos 8:25 Ja otti lihawuden/ ja saparon/ ja caiken sisällysten lihawuden/ ja maxan calwon/ ja molemmat munascuut heidän lihawudens cansa/ ja oikian lawan.
3 Moos 8:26 Hän otti myös corista/ josa happamattomat leiwät olit HERran edes/ yhden happamattoman kyrsän/ ja öljyllä woidellun kyrsän/ ja ohucaisen kyrsän/ ja pani ne lihawuden/ ja oikian lawan päälle.
3 Moos 8:27 Ja andoi caicki nämät Aaronin ja hänen poicans käsijn/ ja hän häälytti he häälytyxexi HERralle.
3 Moos 8:28 Ja sijtte otti Moses caicki nämät heidän käsistäns/ ja poltti Altarilla polttouhrin päällä: sillä se on täytösuhri makiaxi hajuxi tuli HERralle.
3 Moos 8:29 Ja Moses otti rinnan ja häälyttyti sen häälytyxexi HERralle/ täytösuhrin oinasta/ sen Moses sai osaxens/ nijncuin HERra hänelle käskenyt oli.
3 Moos 8:30 JA Moses otti woidellusöljystä ja werestä/ joca oli Altarilla/ ja prijscotti Aaronin ja hänen waatettens päälle/ hänen poicains ja heidän waatettens päälle/ ja wihei nijn Aaronin ja hänen waattens/ hänen poicains ja heidän waattens hänen cansans.
3 Moos 8:31 Ja sanoi Aaronille ja hänen pojillens: keittäkät liha seuracunnan majan owen edes/ ja syökät se sijnä paicas/ nijn myös leipä/ cuin täytösuhrin corisa on/ nijncuin minulle käsketty ja sanottu on: että Aaron poikinens pitä ne syömän.
3 Moos 8:32 Waan mitä jää tähtexi lihasta ja leiwästä/ sen teidän pitä polttaman tules.
3 Moos 8:33 Ja ei teidän pidä lähtemän seidzemenä päiwänä seuracunnan majan owesta/ sijhenasti/ cosca teidän täytösuhrin päiwät täytetän: sillä seidzemenä päiwänä owat teidän käten täytetyt.
3 Moos 8:34 Nijncuin se tänäpänä tapahtunut on/ HERra on käskenyt tehtä/ että se sowitettaisin.
3 Moos 8:35 Ja teidän pitä oleman seidzemen päiwä seuracunnan majan owen edes/ yli päiwä ja yötä. Ja

teidän pitä ottaman waarin wartioista HERran edes/ ettet te cuolis: sillä nijn on minulle käsketty.
3 Moos 8:36 Ja Aaron poikinens teki caiken sen/ cuin HERra Mosexen cautta käskenyt oli.

Vers. 8. Walkeuden ja täydellisyden) Tästä on ennen puhuttu/ 30. vers. 28. Cap. $ Exodi $
v. 10. Ja woiteli majan) Että maja ja papit piti woideltaman/ awisti/ että Jumalan seuracunda ja hänen opettajans piti lahjoitettaman Pyhällä hengellä/ joca cudzutan ilon öljyxi/ Psal. 45:8. Ja hänen lahjoituxens woitelemisexi/ Esa. 61:1. 1. Ioh. 2:27.
v. 33. Teidän käden täytetyt) Cadzo 41. versyn/ 28. lug. Exodi $.

IX. Lucu.

Moses käske Aaronin ja hänen poicains otta carja uhrixi/ v. 1.
he tekäwät nijn/ v. 5.
hän käske heitä uhrata idze edestäns ja Canssan edestä/ v. 7.
Aaron uhra idze edestäns ricosuhrin/ v. 8.
Polttouhrin/ v. 12.
Cassan edestä/ ricosuhrin/ v. 15.
Polttouhrin/ v. 16.
Ruocauhrin/ v. 17.
Kijtosuhrin/ v. 18.
siuna Canssan/ v. 22.
HERran cunnia ilmesty/ ja tuli tule HERralda ja culutta uhrit/ v. 23.

3 Moos 9:1 JA cahdexandena päiwänä cudzui Moses Aaronin poikinens/ ja wanhimmat Israelista.
3 Moos 9:2 Ja sanoi Aaronille: ota sinulles nuori wasicka ricosuhrixi/ ja oinas polttouhrixi/ molemmat wirhittömät/ ja tuo HERran eteen.
3 Moos 9:3 Ja puhu Israelin lapsille/ sanoden: ottacat cauris ricosuhrixi/ ja wasicka ja caridza molemmat wuosicunnaiset/ ja wirhittömät/ polttouhrixi.
3 Moos 9:4 Ja myös härkä ja oinas uhrataxemme kijtosuhrixi HERran edes/ ja ruocauhrixi secoitettu öljyllä: sillä tänäpänä ilmesty HERra teille.
3 Moos 9:5 Ja he toit caicki/ mitä Moses käskenyt oli/ seuracunnan majan owen eteen: ja caicki Canssa käwit edes/ ja seisoit HERran edes.

3 Moos 9:6 Nijn sanoi Moses: tämä on se/ cuin HERra käskenyt on teidän tehdä/ nijn HERran cunnia ilmesty teille.
3 Moos 9:7 Ja Moses sanoi Aaronille: astu Altarin tygö/ ja tee ricosuhris/ ja polttouhris/ ja sowita sinuas ja Canssa/ ja tee sijtte Canssan uhri/ ja sowita heitä/ nijncuin HERra käskenyt on.
3 Moos 9:8 JA Aaron astui Altarin tygö/ ja teurasti wasican ricosuhrixens.
3 Moos 9:9 Ja hänen poicans cannoit weren hänen tygöns/ ja hän casti sormens wereen/ ja siwui Altarin sarwijn/ waan weren caasi hän Altarin pohjalle.
3 Moos 9:10 Mutta lihawuden/ ja munascuut/ ja maxan calwon ricosuhrista/ poltti hän Altarilla/ nijncuin HERra oli Mosexelle käskenyt.
3 Moos 9:11 Mutta lihan ja nahan poltti hän tules ulcona leirist.
3 Moos 9:12 Sijtte teurasti hän polttouhrin/ Ja Aaronin pojat cannoit weren hänen tygöns/ ja hän prijscotti sen Altarille ymbärins.
3 Moos 9:13 Ja he toit myös polttouhrin hänelle/ cappaleixi leicatun/ ja pään/ ja hän poltti ne Altarilla.
3 Moos 9:14 Ja hän pesi sisällyxet ja jalat/ ja poltti ne polttouhrin päällä/ Altarilla.
3 Moos 9:15 Sijtte candoi hän Canssan uhrin edes/ ja otti caurin/ joca oli Canssan ricosuhri/ ja teurasti sen/ ja teki sijtä ricosuhrin/ nijncuin sen endisengin.
3 Moos 9:16 Ja hän toi myös polttouhrin/ ja walmisti sen tawans jälken.
3 Moos 9:17 Ja toi ruocauhrin/ ja otti sijtä pions täyden/ ja poltti ne Altarilla/ paidzi amullista polttouhria.
3 Moos 9:18 Sijtte teurasti hän härjän ja oinan Canssan kijtosuhrixi/ ja hänen poicans cannoit weren hänelle/ ja hän prijscotti sen Altarille ymbärins.
3 Moos 9:19 Mutta sen härjän lihawuden ja oinan saparon/ ja sisällysten lihawuden/ ja munascuut/ ja maxan calwon.
3 Moos 9:20 Caiken tämän lihawuden panit he rinnan päälle/ ja poltit lihawuden Altarilla.
3 Moos 9:21 Mutta rinnan ja oikian lawan/ häälytti Aaron häälytyxexi HERran edes/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
3 Moos 9:22 JA Aaron nosti kätens Canssan puoleen/ ja siunais heitä/ ja sijttecuin hän ricosuhrin/ polttouhrin/ ja kijtosuhrin tehnyt oli/ meni hän alas.
3 Moos 9:23 Nijn Moses ja Aaron menit seuracunnan majaan/ ja cosca he jällens sieldä läxit/ siunaisit he Canssan. Nijn HERran cunnia ilmestyi caiken Canssan edes.
3 Moos 9:24 Sillä tuli tuli HERalda alas/ ja culutti polttouhrin/ ja sen lihawuden/ Altarilda/ ja cosca caicki Canssa sen näit/ riemuidzit he sangen suurest/ ja langeisit maahan caswoillens.

Vers. 6. HERran cunnia) Se on tuli/ joca sijtte
v. 24. läxi HERralda/ ja culutti uhrit. Tämä tuli alati tähdellä pidettin papeilda/ sijhenasti cuin Cuningas Salomo rakensi Templin: silloin hän jällens udistettin/ nijncuin nähdän/ 2. Par. $ 7: Ja sijtte jällens Babelin fangiuten asti/ josta enä luke saadan/ 2. Mac. $ 1. Ja HERra on tällä tulella tahtonut anda nähtä/ että sencaltaiset uhramisen tawat owat hänelle ollet kelwolliset: nijncuin Abelin uhri/ Gen. $ 4:4 ja Eliaxen/ 1. Reg. $ 18:38.
v. 7. Sowita) tästä nähdän ettei Aaron ole ollut se oikia ylimmäinen pappi/ että hänen piti myös idzens sowittaman/ mutta hän awisti toista/ joca tulewa ja wiatoin oli/ Hebr. 5. ja 7.

X. Lucu.

AAronin pojat Nadab ja Abihu tuowat wierasta tulda HERran eteen: ja tuli tule HERralda alas ja cuoletta heidän/ v. 1.
Moses kieldä heidän Isäns ja weljens itkemäst heitä/ v. 6.
HERra kieldä papit juomast wijna eli wäkewitä juotawita/ cosca he palweluxens tekewät/ v. 8.
Moses sano Aaronille/ mikä pappein osa uhrista pitä oleman/ v. 12.
Että ricosuhrin cauris (jota ei pitänyt) poltettin/ wihastu Moses: mutta cosca Aaron sano syyns/ leppy hän/ v. 19.

3 Moos 10:1 JA Aaronin pojat Nadab ja Abihu otit cumbikin suidzutusastians/ ja panit tulda nijhin/ ja suidzutust sen päälle/ ja cannoit wierasta tulda HERran eteen/ jota ei hän heille ollut käskenyt.
3 Moos 10:2 Silloin läxi tuli HERralda/ ja culutti heidän/ nijn että he cuolit HERran edes.
3 Moos 10: Nijn sanoi Moses Aaronille: tämä on se cuin HERra puhunut on/ sanoden: minä pyhitetän nijsä/ jotca minua lähestywät/ ja caiken Canssan edes minua cunnioitetan. Ja Aaron oli äneti.
3 Moos 10:4 Mutta Moses cudzui Misaelin/ ja Elzaphanin Usielin/ Aaronin sedän pojat/ ja sanoi heille: tulcat ja candacat teidän weljen Pyhästä ja leiristä ulos.
3 Moos 10:5 Ja he tulit ja cannoit heidän lijnahameinens leiristä/ nijncuin Moses oli sanonut.
3 Moos 10:6 Nijn sanoi Moses Aaronille/ ja hänen pojillens Eleazarille ja Ithamarille: ei teidän pidä paljastaman teidän päätän/ eikä myös repimän teidän waatteitan/ ettet te cuolis/ ja ettei wiha tulis caiken Canssan päälle. Mutta teidän weljen/ coco Israelin huonesta itkekän tätä palo/ jonga HERra sytyttänyt on.
3 Moos 10:7 Waan ei teidän pidä menemän seuracunnan majan owesta ulos/ ettet te cuolis: sillä HERran

woidellusöljy on teidän päällän. Ja he teit Mosexen sanan jälken.
3 Moos 10:8 JA HERra puhui Aaronille/ sanoden:
3 Moos 10:9 sinä ja sinun poicas sinun cansas/ ei pidä juoman wijna eli wäkewätä juoma/ cosca te menette seuracunnan majaan/ ettet te cuolis. Se pitä oleman ijancaickinen sääty teidän suguillen.
3 Moos 10:10 Että te eroitatte mikä pyhä ja ei pyhä/ mikä puhdas ja saastainen on.
3 Moos 10:11 Ja että te opetaisitte Israelin lapsille caicki oikeudet cuin HERra teille Mosexen cautta puhunut on.
3 Moos 10:12 JA Moses puhui Aaronille ja hänen jäänyille pojillens Eleazarille ja Ithamarille/ ottacat se/ cuin tähtexi jäänyt on ruocauhrista/ HERran uhrista/ ja syökät se happamattomana Altarin tykönä: sillä se on caickein pyhin.
3 Moos 10:13 Ja teidän pitä sen syömän pyhällä sialla: sillä se on sinun oikeudes/ ja sinun poicais oikeus HERran uhrista: sillä se on minulle nijn käsketty.
3 Moos 10:14 Mutta häälytysrinnan ja ylönnyslawan pitä sinun ja sinun poicas ja tyttäres/ sinun cansas syömän puhtalla paicalla: sillä tämä oikeus on sinun pojilles annettu Israelin lasten kijtosuhrista:
3 Moos 10:15 Sillä ylönnyslapa ja häälytysrinda/ lihawus uhrein cansa/ pitä cannettaman sisälle häälytettä häälytyxexi HERralle/ sentähden pitä sen oleman sinulle/ ja sinun lapsilles ijancaickisexi säädyxi/ nijncuin HERra käskenyt on.
3 Moos 10:16 JA Moses edzei ricosuhrin caurista/ ja löysi sen poltetuxi. Ja hän wihastui Eleazarin ja Ithamarin Aaronin jäänyitten poicain päälle/ sanoden:
3 Moos 10:17 Mixette ole syönet ricosuhria pyhällä paicalla? sillä se on caickein pyhin/ ja hän on andanut teille sen/ että teidän pitä candaman Canssan ricoxet/ ja sowittaman heitä HERran edes.
3 Moos 10:18 Cadzo hänen werens ei ole tullut Pyhään/ teidän pitä syömän sen Pyhäs/ nijncuin minulle käsketty on.
3 Moos 10:19 Mutta Aaron sanoi Mosexelle: cadzo/ tänäpänä owat he uhrannet heidän ricosuhrins/ ja heidän polttouhrins HERran edes. Ja minun on nijn käynyt cuins näet. Ja pidäiskö minun tänäpänä syömän ricosuhrista/ olisco se HERralle otollinen?
3 Moos 10:20 Cuin Moses sen cuuli/ tytyi hän sijhen.
Vers. 1. Wierasta tulda) se on/ sitä joca ei ollut tullut taiwast/ ja Altarilda otettu.

v. 1. Joista hän ei heille käskenyt ollut) Tästä nähdän/ ettei Jumalan palweluxes ole luwallinen mitäkän idzestäns ajatella/ taicka tehdä ilman HERran käskytä.

v. 3. Minä pyhitetän) se on/ waicka papitkin rickowat/ ja ei tee heidän wircans/ cuin käsketty on/ nijn en minä heitäkän säästä: että muut näkisit sen/ ja oppisit pelkämän ja cunnioittaman minua.
v. 18. Hänen werens) Ettei uhrin weri ollut wiety Pyhään: ei se pitänyt poltettaman/ waan syötämän: mutta jonga weri wietin sisälle/ sitä ei pitänyt syötämän/ waan caicki poltettaman/

XI. Lucu.

HERra sano Mosexelle/ cutca eläimet puhtat owat/ että he nijtä söisit/ ja cutca saastaiset/ v. 1.
neljäjalcaisten eläinden seas/ v. 3.
calain/ v. 9.
linduin/ v. 13.
matelewaisten/ v. 29.
ja 41. Mitkä cappalet tulewat saastaisexi/ saastaisten eläinden raadoista/ ja cuinga nijden cansa tehtämän pitä/ v. 32.
etc. $ Neuwo heitä/ ettei he heitäns mihingän saastutais/ sillä hän heidän Jumalans on pyhä/ v. 43.

3 Moos 11:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden heille: puhucat Israelin lapsille/ sanoden:
3 Moos 11:2 nämät owat eläimet joita te saatte syödä/ caickein eläinden seas maan päällä.
3 Moos 11:3 Caikist caxisorckaisist ja märhettiwäisit eläimist saatte te syödä.
3 Moos 11:4 Mutta se cuin märhetti/ ja jolla sorcat on/ ja ei nijtä hajota/ nijncuin Cameli/ se on teille saastainen/ ja ei teidän pidä sitä syömän.
3 Moos 11:5 Caninit märhettiwät/ mutta ei ole caxisorckaiset/ sentähden ne owat teille saastaiset.
3 Moos 11:6 Ja Jänes myös märhetti/ waan ei oli caxisorckainen/ sentähden se on teille saastainen.
3 Moos 11:7 Ja sica on caxisorckainen/ mutta ei märheti/ sentähden se on teille saastainen.
3 Moos 11:8 Näiden liha ei teidän pidä syömän/ eikä heidän raatoins tarttuman: sillä ne owat teille saastaiset.
3 Moos 11:9 Näitä teidän pitä syömän nijstä jotca wesisä owat/ caicki joilla on uimuxet ja suomuxet merisä ja wirroisa/ nijtä teidän pitä syömän.
3 Moos 11:10 Mutta caicki joilla ei ole uimuxita ja suomuxita meresä ja wirroisa/ caickein nijden seas/ jotca lijckuwat ja eläwät wesis/ ne pitä oleman teille cauhistus.
3 Moos 11:11 Ne owat teitä cauhistawat/ ja nijden liha ei teidän pidä syömän/ cauhistucat heidän raatons.
3 Moos 11:12 Sillä caicki joilla ei ole uimuxita ja suomuxita wesisä/ ne owat teille cauhistus.

3 Moos 11:13 Nämät owat linnuista cuin owat cauhistus teille/ ja ei teidän pidä syömän/ cuin owat:
3 Moos 11:14 Cotca/ Haucka/ ja Linduhaucka/ Cockolindu/ ja Corpihaucka lainens.
3 Moos 11:15 Ja caicki Carneh lainens.
3 Moos 11:16 Srutzi/ Tarhapöllöi/ Käki ja Hijrihaucka lainens.
3 Moos 11:17 Kiwirautia/ Luicoi/ Hyypiä.
3 Moos 11:18 Yöcköi/ Ruogon päristäjä ja Storcki.
3 Moos 11:19 Haicara ja Hahca lainens. Suowares ja Pääskyinen.
3 Moos 11:20 Ja caicki jotca lijccuwat linduin seas/ ja käywät neljällä jalalla/ pitä oleman teille cauhistus.
3 Moos 11:21 Cuitengin näitä saatte te syödä linnuista/ jotca lijckuwat ja käywät neljällä jalalla/ ja ei cahdella säärellä hyppele maan päällä.
3 Moos 11:22 Ja näitä te saatte syödä heistä/ cuin on Arbe lainens/ ja Selaam/ ja Hargol lainens/ ja Hagab lainens.
3 Moos 11:23 Waan caicki jotca paidzi nijtä owat nelijalcaiset linduin seas/ ne owat tielle cauhistus. Ja ne pitä teidän saastaisna pitämän.
3 Moos 11:24 Ja se joca tarttu heidän raatoins/ sen pitä oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 11:25 Ja jos jocu heidän raatojans canda/ hänen pitä pesemän waattens/ ja pitä oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 11:26 JA jocainen eläin joca on sorkillinen/ waan ei caxisorckainen/ eikä märheti/ ne owat teille saastaiset. Ja jocainen cuin nijhin tarttu/ pitä oleman saastainen.
3 Moos 11:27 Ja jocainen cuin käy kämmenelläns caickein petoin seas/ jotca käywät neljällä jalalla/ ne owat teille saastaiset. Jocainen joca rupe heidän raatoins/ sen pitä oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 11:28 Ja joca canda heidän raatojans/ hän peskän waattens/ ja pitä oleman saastaisen ehtosen asti: sillä caicki nämät owat saastaiset teille.
3 Moos 11:29 Ja nämät pitä oleman myös teille saastaiset/ nijden eläinden seas/ jotca matelewat maalla/ cuin on: Kärppä/ Hijri/ Sammacko/ jocainen lainens.
3 Moos 11:30 Ijlicotti/ Tuonencoira/ Sisälisco/ Waskikärme ja Myyriäinen.
3 Moos 11:31 Nämät owat teille saastaiset caickein nijden seas/ cuin matelewat. Ja joca rupe heihin sijttecuin he cuollet owat/ hänen pitä oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 11:32 Ja caicki cuin sencaltainen raato päälle puto/ se on saastainen/ olis se caickinainen puuastia/ eli waate/ eli nahca/ eli säcki. Ja paickinainen se jolla jotakin tehdän/ pitä candaman weteen/ ja sen pitä oleman saastaisen ehtosen asti/ nijn se on puhdas.

3 Moos 11:33 Ja caickinaiset sawiastiat/ joihinga sencaltainen raato puto/ owat caicki saastaiset/ ja mitä nijsä on/ ja pitä ricottaman.
3 Moos 11:34 Caicki ruoca jota syödän/ jos se wesi tule sen päälle// se on saastainen: Ja caicki juoma jota juodan/ sencaltaisista astioista/ on saastainen.
3 Moos 11:35 Ja caicki cuin sencaltainen raato päälle puto/ se tule saastaisexi/ olis se totoi eli cattila/ se pitä ricottaman: sillä se on saastainen/ ja sen pitä oleman teille saastaisen.
3 Moos 11:36 Cuitengin lähtet/ caiwot ja lammicot owat puhtat/ ja jocainen joca tarttu heidän raatons/ sen pitä oleman saastaisen.
3 Moos 11:37 Ja jos sencaltainen raato lange siemenen päälle/ joca kylwetty on/ nijn on se cuitengin puhdas.
3 Moos 11:38 Ja jos wettä caatan siemenen päälle/ ja lange jocu sencaltainen raato nijden päälle/ nijn se tule teille saastaisexi.
3 Moos 11:39 Ja jos jocu eläin cuole jota teidän sopi syödä/ se cuin sen raaton tarttu/ se on saastainen ehtosen asti.
3 Moos 11:40 Se joca syö sencaltaisesta raadosta/ hänen pitä pesemän waattens/ ja oleman saastaisen ehtosen asti. Nijn myös se joca canda sencaltaisita raatoja/ hänen pitä pesemän waattens/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 11:41 Caicki matelewainen maalla/ pitä oleman teille cauhistapa/ ja ei pidä sitä syötämän.
3 Moos 11:42 Ja jocainen cuin wadzallans käy/ ja jotca käywät neljällä eli useammalla jalalla/ caickista jotca matelewat maalla/ ei pidä teidän nijtä syömän: sillä ne owat teille cauhistus.
3 Moos 11:43 Älkät teidän sieluan cauhistawaisexi tehkö/ ja älkät saastuttaco teitän nijsä/ nijn että te tuletta saastaisexi.
3 Moos 11:44 Sillä minä olen HERra teidän Jumalan/ sentähden teidän pitä pyhittämän teitän/ että te tulisitta pyhäxi: sillä minäkin olen pyhä. Ja ei teidän pidä saastuttaman teidän sieluan jollakin matelewaisella eläimellä/ joca matele maalla.
3 Moos 11:45 Sillä minä olen HERra joca teidän johdatin Egyptin maalda/ että minä olisin teidän Jumalan/ sentähden teidän pitä oleman pyhät: sillä minä olen pyhä.
3 Moos 11:46 Ja tämä on sääty caikista eläimistä ja linnuista/ ja caikista matelewaisista/ ja wesis eläwäisist/ ja caickinaisist eläimist/ jotca maalla matelewat.
3 Moos 11:47 Että te tiedäisitte eroitta puhtat nijstä saastaisist/ ja mitä eläimitä syötämän pitä/ ja mitä eläimitä ei sowi syödä.

Vers. 4. Se on teille saastainen) Ehkä caicki eläimet idzestäns puhtat owat: sillä nijn on Gen. $ 1. Ja Jumala näki caicki mitä hän tehnyt oli/ ja se oli caicki hywä. Cuitengin että Jumala on tahtonut waatia Judalaisia Lain ikeen ala/ sijhenasti että wapahtaja tulis: Gal. 3:23. ja 4:3. ja 4. On hän nijn käskenyt/ että muutamat Lain jälken piti oleman saastaiset syötä ja uhratta: Nijn myös että he olisit muistanet Egyptiläisten hulluden/ jotca enimäst caicki eläimet/ saastaisetkin pidit jumalina. Lue Iustin. $ Phil. $ & Mar. $ quaest $ ad $ Orthod. $ 35. Lyra $ luule myös ettei ne saastaiset eläimet ollet terweliset syödä: sentähden on HERra kieldänyt heidän/ ja sillä näyttänyt hänen Isällisen murhens hänen Canssastans/ että hän soi heidän sitä cuin hywä ja terwelinen oli syödä: ne muut hän kielsi. Mutta Udes Testamendis ei ole meitä käsketty pitämän tätä eroitusta: nijncuin nähdän Gal. tygö 5:1. 1. Tim. 4:3. ja 4. 1. Cor. 10:25. Rom. 14:2. etc. $ Että Apost. tegois cap. $ 15. kieldän monicahdat ruat/ piti waiwoin hetkexi aica pidettämän/ Judalaisten tähden/ ettei heidän sijtä pahenduman pitänyt.
v. 22. Arbe/ Selaam/ Hargol ja Hagab) Nämät neljä eläindä ei ole meidän maalla/ ja luetan nelijalcaisten linduin secaan/ sijs on paras/ että ne Hebraean nimet pidetän oudoisa sanoisa/ nijncuin on Halleluja.

XII. Lucu.

HERra anda käskyn lasten synnyttäwäisistä/ cuinga cauwan heidän pitä saastaiset oleman synnyttämisestäns: Poicalapsist/ v. 1.
Pijcalapsist/ v. 5.
Mitä heidän uhraman pitä heidän puhistuxens edestä/ v. 6.

3 Moos 12:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 12:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sanos heille: Cosca waimo sijttä/ ja synnyttä poicalapsen/ nijn hänen pitä seidzemen päiwä oleman saastaisen/ nijncauwan cuin hän kärsi hänen sairauttans.
3 Moos 12:3 Ja cahdexandena päiwänä pitä ymbärinsleicattaman hänen esinahcans liha.
3 Moos 12:4 Mutta hänen pitä oleman cotona colmeneljättäkymmendä päiwä hänen puhdistuxens weresä: ei hänen pidä rupeman yhtengän/ cuin pyhä on/ eikä hänen pidä Pyhään tuleman/ sijhenasti cuin hänen puhdistus päiwäns täytetän.
3 Moos 12:5 Mutta jos hän synnyttä pijcalapsen/ nijn hänen pitä saastaisen oleman caxi wijcko/ nijncauwan cuin hän kärsi sairauttans/ ja cuusiseidzemettäkymmendä päiwä pitä hänen cotona oleman hänen puhdistuxens weresä.

3 Moos 12:6 MUtta cosca hänen puhdistus päiwäns pojan eli tyttären jälken owat täytetyt/ nijn tuocan wuosicunnaisen caridzan polttouhrixi/ ja mettisen pojan eli kyhkyläisen ricosuhrixi/ papille seuracunnan majan owen eteen.
3 Moos 12:7 Joca ne pitä uhraman HERran edes/ ja sowittaman hänen/ nijn hän puhdistu hänen werens juoxusta. Tämä on sääty pojan eli tyttären synnyttämisest.
3 Moos 12:8 Jos ei hänellä ole wara uhrata caridzata/ nijn ottacan caxi kyhkyläistä/ eli caxi mettisen poica/ toisen polttouhrixi ja toisen ricosuhrixi. Ja nijn papin pitä sowittaman hänen/ että hän puhdistettaisin.

Vers. 2. Oleman saastaisen) Ei että sijttä taicka synnyttä lapsia/ on syndi eli saastainen työ/ sillä se oli nijn Jumalalda asetettu cohta Paradijsis syndijn langemisen edellä: waan että heille tämän cansa muistutettaisin sijtä saastaisudesta/ cuin meidän Esiwanhembain ricoxest sijhen on tullut/ Nimittäin/ että me caicki sikimme ja synnymme synnis/ Psal. 51:7.

XIII. Lucu.

HERra anda käskyn Mosexelle spitalista/ että jos jocu mercki näky jongun päällä spitalijn/ hänen pitä näyttämän idzens papeille/ ja heidän pitä duomidzeman/ olisco hän spitalinen eli ei/ v. 1.
etc. $ Se cuin duomitan spitalisexi/ hänen pitä peräti saastaisen oleman/ etc. $ ja asuman erinäns muista/ v. 45.
Pappein pitä myös duomidzeman jos sen muotoista jotakin on tullut waatteisijn/ v. 47.

3 Moos 13:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:
3 Moos 13:2 Jos ihmisen ihoon tule ajos/ eli rupi/ eli putkenpolttama/ nijncuin spitali tahdois tulla häneen/ nijn pitä hän wietämän papin Aaronin tygö/ eli yhden hänen pojistans pappein seasta.
3 Moos 13:3 Ja sijttecuin pappi näke merkin hänen ihosans/ ja jos carwat owat muuttunet walkiaxi/ ja haawan paicka on nähdä matalambi cuin muu iho hänen ruumisans/ se on totisest spitali/ sentähden papin pitä cadzeleman händä ja duomidzeman hänen saastaisexi.
3 Moos 13:4 Mutta jos hänen ihosans on putkenpolttama/ ja ei cuitengan näy olewan sywemmällä muuta iho/ ja carwat ei ole muuttunet walkiaxi/ nijn pitä papin hänen sulkeman sisälle seidzemexi päiwäxi.
3 Moos 13:5 Ja seidzemendenä päiwänä pappi cadzelcan/ jos haawat näkywät hänes olewan nijncuin ennengin/ ja ei ole lewinnet hänen ihosans/ nijn papin pitä hänen jällens toisexi seidzemexi päiwäxi sulkeman sisälle.

3 Moos 13:6 Ja cosca hän taas cadzele hänen toisna seidzemendä päiwänä/ ja löytä haawat rauwennexi/ ja ei lewinnexi hänen ihosans/ nijn pitä hänen duomidzeman hänen puhtaxi: sillä se on syhelmä/ ja pitä pesemän hänen waattens/ ja nijn on hän puhdas.
3 Moos 13:7 Mutta jos rupi lewiä hänen ihosans/ sijte cuin hän on papilda cadzottu ja puhtaxi sanottu/ nijn hän pitä cadzottaman toisen kerran papilda.
3 Moos 13:8 Jos sijs pappi näke/ että ruwet owat lewinnet hänen ihosans/ nijn pitä hänen duomidzeman hänen saastaisexi: sillä se on totisest spitali.
3 Moos 13:9 Mutta cosca spitalin haawa tule ihmiseen/ hän pitä wietämän papin tygö.
3 Moos 13:10 Ja cosca pappi näke ja löytä walkian ajoxen tullexi hänen ihoons/ ja carwat walistunexi/ ja uden lihan olewan ajoxes.
3 Moos 13:11 Nijn on totisest wanha spitali hänen ihosans/ ja sentähden pitä papin duomidzeman händä saastaisexi/ ja ei sillen sulkeman sisälle: sillä hän on jo saastainen.
3 Moos 13:12 Ja jos spitali lewiä hänen ihosans/ ja täyttä coco ihon/ päästä nijn jalcoijn/ caiken senjälken/ mitä pappi näke silmäins edes.
3 Moos 13:13 Cosca pappi cadzo ja löytä spitalin täyttänexi coco hänen ihons/ nijn pitä hänen duomidzeman hänen puhtaxi: sentähden/ että caicki on hänesä muuttunut walkiaxi: sillä hän on puhdas.
3 Moos 13:14 Mutta jona päiwänä usi liha hänes näky/ nijn hän duomitan saastaisexi.
3 Moos 13:15 Ja pappi nähtyäns uden lihan/ pitä hänen duomidzeman saastaisexi: sillä hän on saastainen/ ja on totisest spitali.
3 Moos 13:16 Mutta jos se usi liha muuttu jällens walkiaxi/ nijn pitä hänen tuleman papin tygö.
3 Moos 13:17 Ja cosca pappi näke ja löytä haawat muuttunen walkiaxi/ hänen pitä duomidzeman hänen puhtaxi: sillä hän on puhdas.
3 Moos 13:18 Ja jos jongun ihoon tule paisuma/ ja parane jällens.
3 Moos 13:19 Ja sijtte sijhen siaan tule jotakin walkiata eli punaista racko. Hän pitä cadzottaman papilda.
3 Moos 13:20 Cosca pappi näke sen paican matalammaxi muuta iho/ ja carwat owat muuttunet walkiaxi/ nijn hänen pitä händä duomidzeman saastaisexi: sillä sijtä paisumasta on totisest spitali tullut.
3 Moos 13:21 Mutta jos pappi näke ja löytä/ ettei carwat ole muuttunet walkiaxi/ ja ei ole matalambi cuin muucan iho/ ja walkia on cadonnut/ nijn hänen pitä sulkeman sisälle hänen seidzemexi päiwäxi.
3 Moos 13:22 Mutta jos hän lewene hänen ihosans/ nijn pitä papin duomidzeman hänen saastaisexi: sillä se on totisest spitalin haawa.
3 Moos 13:23 Mutta jos se putkenpolttama pysy siallans/ ja ei lewitä idzens/ nijn se on paisuman arpi/ ja

papin pitä duomidzeman hänen puhtaxi.
3 Moos 13:24 Ja jos jongun iho tule rupijn tulen polttesta/ ja polton haawat owat punaiset taicka walkiat.
3 Moos 13:25 Ja pappi näke hänen ja löytä carwat muuttunexi walkiaxi sijtä/ cuin palanut on ja matalammaxi muuta iho/ nijn on totisest spitali tullut sijtä polttesta: sentähden pitä papin duomidzeman hänen saastaisexi: sillä se on spitalin haawa.
3 Moos 13:26 Mutta jos pappi näke ja löytä/ ettei carwat palanesa ole muuttunet walkiaxi/ eikä matalammaxi ole tullut muuta iho/ ja on sijtä cadonnut/ nijn pitä papin sulkeman hänen sisälle seidzemexi päiwäxi.
3 Moos 13:27 Ja seidzemendenä päiwänä pitä papin cadzeleman händä/ jos hän on lewinnyt hänesä/ nijn papin pitä duomidzeman hänen saastaisexi: sillä se on spitali.
3 Moos 13:28 Mutta jos se on alallans pysynyt palanesa/ ja ei ole lewinnyt hänen ihosans/ mutta on cadonnut/ nijn se on arpi palanen jälken/ ja papin pitä duomidzeman hänen puhtaxi: sillä se on arpi palanen jälken.
3 Moos 13:29 Jos mieheen eli waimoon tule syhelmä/ päähän eli leucaan.
3 Moos 13:30 Ja pappi cadzo sen ruwen/ ja löytä sen matalammaxi muuta iho/ ja carwat tulewat sijtä paicast kellaisexi ja harwemmaxi/ nijn hänen pidä duomidzeman sen saastaisexi: sillä se on spitali pääsä eli parrasa.
3 Moos 13:31 Mutta jos pappi näke/ ettei se rupi ole matalambi muuta iho/ ja carwat ei ole hänes hallawat/ nijn pitä papin sulkeman hänen sisälle seidzemexi päiwäxi.
3 Moos 13:32 Ja cosca hän seidzemendenä päiwänä näke ja löytä ettei rupi ole lewinnyt ihosa/ ja ei ole kellaisia carwoja/ ja ei ole rupi matalambi nähdä muuta iho.
3 Moos 13:33 Pitä hänen ajeleman idzens/ cuitengin/ ettei hän ajele rupe/ ja papin pitä hänen sulkeman sisälle seidzemexi päiwäxi.
3 Moos 13:34 Ja cosca hän seidzemendenä päiwänä näke hänen/ ja löytä ettei rupi ole lewinnyt ihosa/ ja ei ole matalambi muuta iho/ nijn papin pitä duomidzeman hänen puhtaxi/ ja hänen pitä pesemän waattens: sillä hän on puhdas.
3 Moos 13:35 Mutta jos rupi lewittä idzens ihoon/ sijttecuin hän puhtaxi sanottin.
3 Moos 13:36 Ja pappi näke ja löytä ruwen lewinnexi ihosa/ nijn eij pidä hänen sillen kysymän/ jos carwat owat kellaiset: sillä hän on saastainen.
3 Moos 13:37 Jos se on silmäin edes nähdä/ että rupi on yhdelläns ollut/ ja sijtä owat hallawat carwat käynet ulos/ nijn haawa on parannut/ ja hän on puhdas: sentähden pitä papin hänen puhtaxi sanoman.

3 Moos 13:38 Jos miehen eli waimon ihoon tule putkenpolttama.
3 Moos 13:39 Ja pappi näke sen rauwennexi/ nijn se on walkea rupi tullut hänen ihoons/ ja hän on puhdas.
3 Moos 13:40 Jos miehen eli waimon hiuxet päästä lähtewät/ nijn että hän tule paliaspääxi/ hän on puhdas.
3 Moos 13:41 Waan jos etiseldä puolelda päätä lähte/ nijn hän on puhdas.
3 Moos 13:42 Mutta jos jocu walke taicka punainen haawa tule sen paljan päälle/ nijn on sijhen spitali tullut paljan päälle/ eli odzan paljan päälle.
3 Moos 13:43 Sentähden pitä papin cadzoman hänen/ ja cosca hän löytä sen walkean eli punaisen haawan tullen sen paljan päälle/ eli odzan paljan päälle/ että se näky nijncuin muukin spitali ihosa.
3 Moos 13:44 Nijn hän on spitalinen ja saastainen/ ja papin pitä duomidzeman hänen saastaisexi/ sencaltaisen haawan tähden hänen pääsäns.
3 Moos 13:45 Joca spitalinen on/ hänen waattens pitä rewityt oleman/ ja pää awoi/ suu peitetty ja pitä huutaman: Saastainen/ saastainen.
3 Moos 13:46 Nijncauwan cuin se haawa hänesä on/ pitä hänen saastaisen oleman/ yxinäns asuman/ ja hänen asuinsians pitä ulcona leiristä oleman.
3 Moos 13:47 Jos jongun waatteseen tule spitalin haawa/ olcon se langainen eli lijnainen.
3 Moos 13:48 Loimeen eli cuteseen/ olcon se lijnainen eli willainen/ elickä nahcaan/ elickä caickinaiseen nahcawaatteseen.
3 Moos 13:49 Ja jos se haawa walistu eli punistu/ waattesa/ eli nahasa/ eli loimesa/ eli cutesa/ eli josacusa cappalesa cuin nahasta tehty on/ se on tosin spitalin haawa/ sentähden pitä papin händä cadzoman.
3 Moos 13:50 Ja cosca pappi sencaltaisen haawan näke/ nijn papin pitä hänen sulkeman sisälle seidzemexi päiwäxi.
3 Moos 13:51 Ja jos hän seidzemendenä päiwänä näke/ että haawa on lewinnyt waattesa/ loimesa/ eli cutesa/ nahasa/ eli josocusa cappalesa cuin nahasta on/ nijn on se lewinnen spitalin haawa/ ja se on saastainen.
3 Moos 13:52 Ja waattet pitä poltettaman/ loimi ja cude/ eli mikä se olis/ lijnainen eli langainen/ eli caickinainen cuin nahasta tehty on/ josa sencaltainen haawa on: sillä se on spitalin haawa/ ja pitä tules poltettaman.
3 Moos 13:53 Jos pappi näke/ ettei haawa ole lewinnyt waattesa/ loimesa eli cutesa eli caickinaisesa cappalesa cuin nahasta on.
3 Moos 13:54 Nijn pitä papin käskemän pestä sen josa haawa on/ ja pitä hänen sulkeman sisälle jällens toisexi seidzemexi päiwäxi.

3 Moos 13:55 Ja cosca pappi näke haawan sijttecuin se pesty on/ ettei haawa ole muuttunut hänen silmäins edes/ eikä myös ole lewinnyt/ nijn se on saastainen/ ja pitä tules poltettaman/ sillä se on sywälle idzens laskenut/ ja on sen paljaxi culuttanut.
3 Moos 13:56 Jos pappi näke että haawa cadonnut on sijttecuin se pestin/ nijn hänen pitä sen repäisemän pois waattesta/ nahasta/ loimesta eli cutesta.
3 Moos 13:57 Jos se wielä sijtte näky waattes/ loimes/ cutes eli caickinaises nahcawaattes/ nijn on se pisama/ ja se pitä poltettaman tules/ josa se haawa on.
3 Moos 13:58 Mutta waate/ loimi/ cude/ eli caickinainen nahcacalu/ cuin pesty on/ josta haawa cadonnut on/ se pitä wastudesta pestämän/ ja se on puhdas.
3 Moos 13:59 Tämä on sääty/ spitalisest ruwest waattesa/ lijnaises/ langaises/ loimes eli cutes/ ja caickinaises nahcawaattes/ sanowa heitä puhtaxi eli saastaisexi.

Vers. 4. Tästä on julkinen/ että Moses cudzu caickinaiset syhelmät/ paisumat ja putkenpolttamat/ spitalixi/ jotca spitalin muotoiset owat/ eli joista spitali tulis.
v. 12. Coco ihon) tämä spitali cudzutan puhtaxi: sillä se on terwe ruumis/ joca idzens nijn puhdista/ nijncuin tapahtu putkenpolttamis/ rahcotaudis ja syhelmäs/ joiden cautta se paha pacahtu coco ruumista.

XIV. Lucu.

HERra käske/ cuinga ne jotca spitalista terwexi tulewat/ pitä puhdistettaman/ v. 1.
Mitkä menot heidän pitämän pitä/ v. 4.
Mitä heidän uhraman pitä/ v. 10.
Erinomaisest köyhät/ v. 21.
Mitä nijden huonetten cansa tehtämän pitä/ joisa jotakin sencaltaista näky/ v. 33.

3 Moos 14:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 14:2 Tämä on spitalisen sääty/ cosca hän puhdistetan: hän pitä tuotaman papin tygö.
3 Moos 14:3 Ja papin pitä käymän ulos leiristä/ cadzeleman händä/ jos spitalin haawa on parannut spitalisesta.
3 Moos 14:4 Ja käskekän puhdistettawan otta caxi eläwätä puhdasta lindua/ ja Cedripuuta/ ja rosinpunalla painettua willa/ ja Isoppi/
3 Moos 14:5 Ja käskekän teurasta sen yhden linnun sawiastias/ wuotawan weden tykönä.

3 Moos 14:6 Ja ottacan sen eläwän linnun Cedripuun cansa/ rosinpunalla painetun willan ja Isopin/ ja castacan sen tapetun linnun wereen/ wuotawan weden tykönä.
3 Moos 14:7 Ja prijscottacan spitalista puhdistettawan päälle/ seidzemen kerta/ ja nijn silläns puhdistacan hänen/ ja andacan sen eläwän linnun wapana lendä kedolle.
3 Moos 14:8 Mutta se puhdistettu peskän waattens/ ja ajelcan caicki hiuxens/ ja peskän idzens wedes/ ja nijn on hän puhdas. Mengän sijtte leirijn/ cuitengin asucan ulcona majastans seidzemen päiwä.
3 Moos 14:9 Ja seidzemendenä päiwänä pitä hänen ajeleman caicki hiuxet päästäns/ ja carwat parrastans ja silmäculmistans/ nijn että caicki carwat owat ajellut/ ja pitä pesemän waattens/ sijttecuin hän on pesnyt ihons wedellä/ nijn on hän puhdas.
3 Moos 14:10 JA cahdexandena päiwänä pitä hänen ottaman caxi wirhitöindä caridzata/ ja wirhittömän wuosicunnaisen lamban ja colme kymmenestä sämbyläjauhoja/ ruocauhrixi öljyllä secoitetun/ ja yhden Login öljyä.
3 Moos 14:11 Nijn pitä papin asettaman sen puhdistetun ja tämän calun HERran eteen/ seuracunnan majan owen edes.
3 Moos 14:12 Ja papin pitä ottaman sen yhden caridzan/ ja uhraman wicauhrixi sen öljy Login cansa/ ja pitä ne häälyttämän HERran edes.
3 Moos 14:13 Ja sijtte teurastaman caridzan/ sillä paicalla/ cusa ricosuhri ja polttouhri teurastetan/ pyhäs sias: Sillä nijncuin ricosuhri nijn myös wicauhrikin on papin oma: sillä se on caickein pyhin.
3 Moos 14:14 Ja papin pitä ottaman wicauhrin werestä/ ja siwuman puhdistetun oikian corwan lehteen/ ja oikian käden peucaloon/ ja oikian jalan isoin warpaseen.
3 Moos 14:15 Sijtte pitä hänen ottaman öljyä Logista wuodattaxens hänen (papin) wasemban käteens.
3 Moos 14:16 Ja pitä castaman oikian kätens sormet öljyyn/ cuin hänen wasemmas kädesäns on/ ja prijscottaman öljyä sormellans seidzemen kerta HErran edes.
3 Moos 14:17 Waan tähtexi jäänen öljyn hänen käteens/ pitä hänen paneman puhdistetun oikian corwan lehteen/ ja oikiaan peucaloon/ ja oikian jalan isoin warpaseen/ wicauhrin weren päälle.
3 Moos 14:18 Tähtexi jäänen öljystä hänen käteens/ pitä hänen paneman puhdistetun pään päälle/ ja papin pitä sowittaman händä HERran edes.
3 Moos 14:19 Ja pitä tekemän ricosuhrin/ ja sowittaman puhdistetun hänen saastaisudestans.
3 Moos 14:20 Ja pitä sijtte teurastaman polttouhrin/ ja pitä sen uhraman Altarilla ruocauhrin cansa/ ja sowittaman händä/ nijn hän on puhdas.
3 Moos 14:21 JOs hän on köyhä/ ja ei woi nijn paljo kädelläns saada cocoon/ nijn ottacan yhden caridzan

wicauhrins edestä häälytyxexi/ sowittaxens händä/ ja yhden kymmenexen sämbyläjauhoja/ secoitetun öljyllä ruocauhrixi/ ja yhden Login öljyä.
3 Moos 14:22 Ja caxi kyhkyläistä eli caxi mettisen poica/ jotca hän kädelläns woi saada/ toinen olcon ricosuhrixi/ ja toinen polttouhrixi.
3 Moos 14:23 Ja candacan sen papille cahdexandena päiwänä puhdistuxens jälken/ seuracunnan majan owen edes/ HERran eteen.
3 Moos 14:24 Nijn pitä papin ottaman wicauhrin caridzan/ ja sen Login öljyä/ ja papin pitä ne häälyttämän HERralle.
3 Moos 14:25 Ja teurastaman wicauhrin caridzan/ ja ottaman sijtä wicauhrin werestä/ ja siwuman puhdistetun oikian corwan lehteen/ ja oikian käden peucaloon/ ja oikian jalan isoin warpaseen.
3 Moos 14:26 Ja wuodattaman öljyn hänen (papin) wasemban käteens.
3 Moos 14:27 Ja pitä prijscottaman oikian käden sormella öljystä/ cuin on hänen wasemmas kädesäns/ seidzemen kerta HERran edes.
3 Moos 14:28 Tähtexi jäänen öljyn hänen käteens/ pitä hänen paneman puhdistetun oikian corwan lehteen/ ja oikian käden peucaloon/ ja oikian jalan isoin warpaseen wicauhrin weren päälle.
3 Moos 14:29 Tähtexi jäänen öljyn hänen käteens pangan puhdistetun pään päälle/ ja sowittacan händä HERran edes.
3 Moos 14:30 Ja sijtte tehkän ricosuhrin sijtä toisesta kyhkyläisest/ eli mettisen pojasta/ nijstä cuin hän kädelläns on saanut.
3 Moos 14:31 Sijtä toisesta polttouhrin/ ynnä ruocauhrin cansa/ ja nijn silläns pitä papin sowittaman puhdistetun HERralle.
3 Moos 14:32 Tämä on sääty spitalisest/ joca ei saa kädelläns sitä cuin hänen puhdistuxeens tarwitan.
3 Moos 14:33 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:
3 Moos 14:34 Cosca te tuletta Canaan maalle/ jonga minä annan teille asuinsiaxi/ ja minä siellä jongun huoneseen spitalin haawan annan.
3 Moos 14:35 Nijn pitä hänen tuleman/ jonga huone on/ ja ilmoittaman papille/ sanoden: minun huonesani näky nijncuin spitalin haawa.
3 Moos 14:36 Nijn pitä papin käskemän heitä percaman caicki huonesta/ ennencuin pappi sijhen mene cadzoman haawa/ ettei caicki cuin huones owat/ saastutettais. Sijtte pitä papin menemän cadzeleman huonetta.
3 Moos 14:37 Cosca hän näke haawan/ ja löytä että huonen seinäs kellaiset ja punahtawat onnet owat/ ja

owat nähdä matalammat muuta seinä.
3 Moos 14:38 Nijn lähtekän pappi huonen owesta/ ja sulkecan huonen kijnni seidzemexi päiwäxi.
3 Moos 14:39 Ja cosca hän seidzemendenä päiwänä palaja/ ja näke haawan laskenexi idzens sywemmälle huonen seinään.
3 Moos 14:40 Nijn pitä hänen käskemän heidän cangotta ulos kiwiä/ joisa haawa on/ ja heittä nijtä Caupungista ulos saastaiseen paickaan.
3 Moos 14:41 Ja huone pitä sisäldä caicki ymbärins puhtaxi caapittaman/ ja caapittu sawi heitettämän Caupungist ulos saastaiseen paickaan.
3 Moos 14:42 Ja ottaman toiset kiwet/ ja paneman siaan/ ja ottaman toisen sawen ja siwuman huonen.
3 Moos 14:43 Jos sijs haawa jällens tule/ ja pacahtu ulos huonesa/ sijttecuin kiwet owat cangotetut ulos/ ja wastudest siwuwat huonen: nijn pitä papin menemän sen sisälle.
3 Moos 14:44 Ja cosca hän näke haawan laskenexi idzens lewiämmälle huonesa/ nijn on tosin culuttawainen spitali sijnä huones/ ja on saastainen.
3 Moos 14:45 Sentähden pitä se huone särjettämän/ sekä kiwet että puut/ ja caicki sawi huonesta wietämän Caupungist ulos saastaiseen paickaan.
3 Moos 14:46 Ja se cuin käy huonesa nijncauwan/ cuin se teljetty on/ hänen pitä oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 14:47 Ja se cuin sijnä huonesa maca/ eli syö sijnä/ hänen pitä waattens pesemän.
3 Moos 14:48 Jos myös pappi mene ja näke ettei haawa ole laskenut idzens lewiämmälle huonesa/ sijttecuin se caapittu on/ nijn sanocan hän sen puhtaxi: sillä haawa on parannut.
3 Moos 14:49 Ja pitä ottaman ricosuhrixi huonen edest caxi lindua/ Cedripuuta/ ja rosinpunalla painetuita willoja ja Isoppi.
3 Moos 14:50 Ja tappaman toisen linnun sawises astias/ wuotawan weden tykönä.
3 Moos 14:51 Ja pitä ottaman Cedripuun/ ja rosinpunalla painetuita willoja/ Isopin/ ja sen eläwän linnun/ ja castaman ne sen tapetun linnun wereen/ wuotawan weden tykönä/ ja prijscottaman huonen seidzemen kerta.
3 Moos 14:52 Ja pitä nijn silläns puhdistaman huonen linnun werellä/ ja wuotawalla wedellä/ ja eläwällä linnulla/ Cedripuulla/ Isopilla ja rosinpunalla painetulla willalla.
3 Moos 14:53 Ja sijtte päästäkän sen eläwän linnun lendämän wapana caupungist kedolle/ ja sowittaman huonen/ nijn se on puhdas.
3 Moos 14:54 Tämä on caickinaisen spitalin ja syhelmän haawain sääty.

3 Moos 14:55 Waatten ja huonen spitalin.
3 Moos 14:56 Paisumain/ pisamain ja putkenpolttamitten.
3 Moos 14:57 Että pitä tiettämän/ mikä puhdas eli saastainen on. Tämä on sääty spitalist.

Vers. 10. Log) on wähäinen mitta/ joca nijn Hebraean kielellä cudzutan/ mutta se on wielä nyt tietämätöin/ cuinga suuri se on ollut.

XV. Lucu.

HERra käske/ että se mies jonga siemen wuota/ pitä oleman saastainen/ ja se johonga hän sattu/ v. 1.
Cuinga hän pitä puhdistettaman/ v. 13.
Jolda siemen wuota unes/ v. 16.
Waimo/ cosca hänellä on se luonnolinen hänen lihans weren juoxu/ v. 19.
eli pidemmäldä cuin aica on/ pitä oleman saastainen/ ja se johonga hän rupe/ v. 24.
Cuinga hän pitä puhdistettaman/ v. 28.
Ettei he saastuta HERran Tabernacli/ v. 31.

3 Moos 15:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:
3 Moos 15:2 Puhucat Israelin lapsille/ ja sanocat heille: cosca miehellä on hänen lihans juoxu/ on hän saastainen.
3 Moos 15:3 Ja silloin on hän saastainen sijtä juoxusta/ cosca hänen lihans mätäne/ ja tuli tukituxi sijtä wuotamisest.
3 Moos 15:4 Jocainen wuode josa hän lepä/ ja caicki se josa hän istu/ saastutetan.
3 Moos 15:5 Ja se joca sattu hänen wuoteseens/ pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänens wedellä/ ja pitä oleman saastainen ehtosen asti.
3 Moos 15:6 Se joca istu cusa hän on istunut/ hänen pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman idzens wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 15:7 Se joca sattu hänen lihaans/ hän peskän waattens/ ja wiruttacan hänens wedellä ja olcan saastainen ehtosen asti.
3 Moos 15:8 Jos hän sylke puhtan päälle/ nijn se pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänens wedellä/ ja oleman saastainen ehtosen asti.
3 Moos 15:9 Ja satula jolla hän aja/ pitä oleman saastainen.

3 Moos 15:10 Ja se joca sattu johongun sijhen/ joca hänen allans on ollut/ hänen pitä saastaisen oleman ehtosen asti/ ja joca nijtä canda/ pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänens wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 15:11 Ja johonga hän tarttu/ ennencuin hän kätens pese wedellä/ sen pitä waattens pesemän ja wiruttaman idzens wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 15:12 Tarttu hän sawiseen astiaan/ se pitä ricottaman/ mutta puuastia pitä wedellä wirutettaman.
3 Moos 15:13 Ja tulduans puhtaxi lihans juoxusta/ pitä hänen lukeman seidzemen päiwä puhdistuxestans/ ja pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman idzens juoxewalla wedellä/ nijn hän on puhdas.
3 Moos 15:14 Ja cahdexandena päiwänä pitä hänen ottaman parin mettisiä/ eli caxi kyhkyläisen poica/ ja pitä tuoman HERran eteen seuracunnan majan owen edes/ ja andaman ne papille.
3 Moos 15:15 Ja papin pitä ne uhraman/ yhden ricosuhrixi/ ja toisen polttouhrixi/ ja sowittaman hänen HERran edes hänen juoxustans.
3 Moos 15:16 Cosca miehest siemen wuota unesa/ hänen pitä pesemän coco ruumins wedellä ja oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 15:17 Ja caicki waate/ ja caicki nahca/ joca sencaltaisella siemenellä tahrattu on/ pitä pestämän wedellä/ ja oleman saastainen ehtosen asti.
3 Moos 15:18 Ja waimo/ jonga tykönä sencaltainen mies maca/ jolla on siemenen juoxu/ heidän pitä pesemän idzens wedellä/ ja oleman saastaiset ehtosen asti.
3 Moos 15:19 COsca waimolla on hänen lihans weren juoxu/ pitä hänen erinäns oleman seidzemen päiwä. Ja joca häneen sattu/ hänen pitä saastaisen oleman ehtosen asti.
3 Moos 15:20 Ja caicki jonga päällä hän lewäjä/ nijncauwan cuin hän erinäns on/ pitä oleman saastainen/ ja caicki jonga päällä hän istu/ pitä oleman saastainen.
3 Moos 15:21 Ja se joca hänen wuoteseens sattu/ hänen pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänens wedellä/ ja pitä oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 15:22 Ja joca tarttu johongun/ jonga päällä hän on istunut/ hänen pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänens wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 15:23 Jos jotakin osa olla sen wuotes/ eli istuimella cusa hän istu/ jos jocu sijhen tarttu/ hänen pitä oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 15:24 Ja jos jocu mies lewäjä hänen tykönäns/ sijhen aican cuin hänen aicans tule/ hänen pitä oleman saastaisen seidzemen päiwä/ ja hänen wuotens/ josa hän lewännyt on/ pitä oleman saastaisen.
3 Moos 15:25 Jos jongun waimon weren juoxu wuota cauwan aica/ ei waiwoin nijncauwan cuin aica on/

mutta myös ylidze sen ajan/ hänen pitä oleman saastaisen nijncauwan cuin se wuota/ nijncuin hän on hänen oikialla wuotons ajalla/ nijn hänen pitä oleman sijhen aican saastaisen.
3 Moos 15:26 Caicki wuode cusa hän lewäjä/ nijncauwan cuin hän wuota/ pitä oleman nijncuin oikian wuotons ajan wuode. Ja caicki jonga päällä hän istu/ pitä oleman saastainen nijncuin hänen oikiana wuotamisens aicana.
3 Moos 15:27 Se joca rupe johongun nijhin/ hänen pitä oleman saastaisen/ ja pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänens wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
3 Moos 15:28 Cosca hän on puhdas wuotamisestans/ nijn hänen pitä lukeman seidzemen päiwä/ sijtte hänen pitä oleman puhtan.
3 Moos 15:29 Mutta cahdexandena päiwänä pitä hänen ottaman parin mettisiä eli caxi kyhkyläisen poica wiedäxens papille/ seuracunnan majan owen edesä.
3 Moos 15:30 Ja papin pitä uhraman yhden ricosuhrixi/ ja toisen polttouhrixi/ ja sowittaman hänen HERran edes/ hänen saastaisudens juoxusta.
3 Moos 15:31 Nijn teidän pitä eroittaman Israelin lapsia heidän saastaisudens tähden/ ettei he cuolis heidän saastaisudesans/ cosca he minun majani saastuttawat joca teidän seasan on.
3 Moos 15:32 Tämä on sääty wuotamisest ja sijtä jolda unesa siemen wuota/ nijn että hän sijtä tule saastaisexi. Ja sijtä jolla on weren juoxu/ ja sijtä jolla jocu wuotaminen on/ miehest eli waimost/ ja cosca mies lewäjä saastaisen tykönä.

XVI. Lucu.

HERra käske ylimmäisen papin mennä erän wuodes caickein pyhimbään/ v. 1.
pyhäsä caunistuxes erinomaisen uhrin cansa/ v. 3.
idzens ja hänen huonens/ v. 6.
Pyhän ja Tabernaclin edest/ v. 15.
ja mennesäns ulos Altarin/ v. 18.
ja caiken Canssan sowittaman/ v. 20.
kymmenendenä päiwänä seidzemennes cuucaudes/ joca heille pitä oleman lepytys juhlapäiwä/ v. 29.

3 Moos 16:1 JA HERra puhui Mosexelle (sijttecuin ne caxi Aaronin poica cuollet olit/ uhratesans HERran edes) ja sanoi:
3 Moos 16:2 Sano weljelles Aaronille/ ettei hän joca aica mene sisälmäisen Pyhään/ sisälliselle puolelle

Esirippua/ Armonistuimen eteen/ cuin Arkin päällä on/ ettei hän cuolis: sillä minä näytän minuni pilwesä/ Armonistuimen päällä.
3 Moos 16:3 Mutta näiden cansa Aaronin pitä käymän Pyhän sisälle/ ottacan nuoren mullin ricosuhrixi/ ja oinan polttouhrixi.
3 Moos 16:4 Ja pitä pukeman pyhän lijnahamen päällens/ ja lijnaisen alaswaatten hänen ihons päälle/ ja wyöttämän idzens lijnaisella wyöllä/ ja paneman lijnahijpan päähäns: sillä ne owat pyhät waattet/ ja pitä wiruttaman ihons wedellä/ ja ne pukeman päällens.
3 Moos 16:5 Ja pitä ottaman Israelin lasten joucolda caxi caurista ricosuhrixi/ ja oinan polttouhrixi.
3 Moos 16:6 Ja Aaronin pitä tuoman mullin ricosuhrixens/ ja sowittaman idzens huoneinens.
3 Moos 16:7 Ja sijtte ottaman caxi caurista asettaxens HERran eteen/ seuracunnan majan owella.
3 Moos 16:8 Ja pitä heittämän arwan cahdesta caurista/ toisen arwan HERralle/ ja toisen wapalle caurille.
3 Moos 16:9 Ja pitä uhraman sen caurin ricosuhrixi/ jonga päälle HERran arpa langeis.
3 Moos 16:10 Mutta sen caurin/ jonga päälle wapauden arpa langeis/ pitä hänen asettaman eläwänä HERran eteen/ että hänen pitä sowittaman sen/ ja päästämän sen wapan caurin corpeen.
3 Moos 16:11 Ja nijn pitä hänen tuoman ricosuhrins mullin/ ja sowittaman idzens ja huonens/ ja pitä teurastaman sen.
3 Moos 16:12 Ja pitä ottaman astian täynnäns tulisita hijliä Altarilda/ joca on HERran edes/ ja pions täyden surwottuta pyhä sawua/ ja candaman Esiripun sisälliselle puolen.
3 Moos 16:13 Ja paneman sijtä tulen päälle HERran eteen/ nijn että pyhän sawun suidzu Armonistuimen peittäis/ joca on Todistuxen päällä/ ettei hän cuolis.
3 Moos 16:14 Ja pitä ottaman mullin werestä/ prijscottaxens sormellans Armonistuimen puoleen etiselle puolelle. Seidzemen kerta pitä hänen näin sormellans Armonistuimen edes werta prijscottaman.
3 Moos 16:15 Sijtte pitä hänen teurastaman Canssan ricosuhrin caurin/ ja pitä candaman hänen werestäns Esirippuun/ ja pitä tekemän sen weren cansa/ nijncuin hän teki mullin weren cansa/ ja prijscottaman sitä Armonistuimen päälle/ ja Armonistuimen edes.
3 Moos 16:16 Ja pitä nijn sowittaman Pyhän Israelin lasten riettaudest ja heidän wäärydestäns/ caikisa heidän synneisäns. Nijn myös pitä hänen tekemän seuracunnan majalle/ joca on heidän tykönäns/ keskellä heidän saastaisuttans.
3 Moos 16:17 Ei pidä yhdengän ihmisen oleman seuracunnan majas/ cosca hän käy sowittaman Pyhäs/ sijhenasti/ että hän sieldä käy ulos/ ja pitä nijn sowittaman idzens/ ja huonens/ ja coco Israelin Canssan.
3 Moos 16:18 Ja cosca hän mene ulos Altarin tykö/ joca on HERran edes/ pitä hänen sowittaman sen/ ja

ottaman mullin ja caurin werest/ ja siwuman Altarin sarwein päälle ymbärins.
3 Moos 16:19 Ja pitä prijscottaman sormellans werestä seidzemen kerta sen päälle/ ja puhdistaman ja pyhittämän sen/ Israelin lasten saastaisudest.
3 Moos 16:20 Ja cosca hän on täyttänyt Pyhän ja seuracunnan majan ja Altarin sowinnon/ nijn pitä hänen tuoman sen eläwän caurin.
3 Moos 16:21 Ja Aaronin pitä paneman molemmat kätens sen caurin pään päälle/ ja tunnustaman hänen päällens caicki Israelin ricoxet ja heidän pahat tecons caikisa heidän synneisäns. Ja pitä ne paneman caurin pään päälle/ ja lähettämän sen jongun sowelian miehen cansa corpeen menemän.
3 Moos 16:22 Että caurin pitä candaman caicki heidän pahat tecons erimaahan/ ja pitä caurin jättämän medzän corpeen.
3 Moos 16:23 JA Aaronin pitä käymän seuracunnan majaan/ ja rijsuman lijnawaattet pääldäns/ jotca hän ennen pukenut oli käydesäns pyhään ja jättämän ne sinne.
3 Moos 16:24 Ja pitä pesemän ihons wedellä pyhäsä sias/ ja pukeman päällens omat waattens/ menemän ja tekemän sekä omans että Canssan polttouhrin/ ja nijn sowittaman sekä idzens/ että Canssan.
3 Moos 16:25 Ja polttaman ricosuhrin lihawuden Altarilla.
3 Moos 16:26 Waan se joca wei sen wapan caurin ulos/ pitä wiruttaman waattens/ ja pesemän ihons wedellä/ ja sijtte tuleman jällens leirijn.
3 Moos 16:27 Ricosuhrin mullin ja ricosuhrin caurin/ joinenga weri cannettin sowinnoxi Pyhään/ pitä wietämän leiristä ulos tules poltetta/ sekä heidän nahcans/ lihans ja rapans.
3 Moos 16:28 Ja se cuin nijtä poltta/ hänen pitä wiruttaman waattens/ ja pesemän ihons wedellä ja sijtte tuleman leirijn.
3 Moos 16:29 Tämän pitä oleman teille ijancaickisen säädyn/ kymmenendenä päiwänä seidzemendenä Cuucautena/ pitä teidän ruumistan waiwaman/ ja ei mitäkän tekemän/ olcon se omainen/ eli muucalainen teidän seasan.
3 Moos 16:30 Sillä sinä päiwänä te sowitetan/ nijn että te tuletta puhtaxi caikista teidän synneistän/ HERran edes te puhtaxi tuletta.
3 Moos 16:31 Sentähden sen pitä oleman teille suurimman Sabbathin/ ja teidän pitä waiwaman teidän ruumitan. Olcon se teille ijancaickinen sääty.
3 Moos 16:32 Mutta sen sowinnon pitä papin tekemän joca pyhitetty on/ ja jonga käsi täytetty on papin wircaan hänen Isäns jälken. Ja pitä pukeman päällens lijnaiset waattet/ cuin owat ne pyhät waattet.
3 Moos 16:33 Ja nijn pitä hänen sowittaman Pyhän/ ja seuracunnan majan/ ja Altarit ja papit/ ja coco

seuracunnan.
3 Moos 16:34 Tämän pitä oleman teille ijancaickisen säädyn/ että te sowitatte Israelin lapset caikista heidän synneistäns wihdoin wuodesa. Ja Moses teki nijncuin HERra oli käskenyt.

Vers. 7. Caxi caurista) Cuinga nämät caurit owat awistanet Christusta/ kirjoitta Iustinus hänen Dial. $ cum $ Tryphon. $ pag. $ 201.
v. 16. Saastaiset) se on/ coco Israel on syndinen ja syndi teke/ cuitengin asu Jumala syndisten keskellä/ ja pyhittä heidän/ se on: he nautidzewat hänen pyhyttäns/ ja cudzutan hänen tähtens pyhäxi/ muutoin on se caicki saastaisus ja syndi heidän cansans/ tämä on Christus hänen Canssans keskellä.
v. 29. Waiwaman teidän ruumitan) se on/ teidän pitä wälttämän caickia nijtä/ jotca kehoittawat lihan haureuteen.

XVII. Lucu.

HERra kieldä Israelin lapsia cusacan mualla uhramast/ waan seuracunnan majan owes/ v. 1.
uhramast Perkeleille/ v. 7.
werta syömäst/ v. 10.
raato eli haasca/ joca sen teke hänen pitä saastainen oleman ehtosen asti/ v. 15.

3 Moos 17:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 17:2 Puhu Aaronille ja hänen pojillens/ ja caikille Israelin lapsille/ ja sano heille: tämä on se cuin HERra käskenyt on/ sanoden:
3 Moos 17:3 Cucaikänäns Israelin huonesta leirisä taicka ulcona leiristä/ teurasta härjän/ eli caridzan/ eli wuohen.
3 Moos 17:4 Ja ei canna sitä cuin HERralle uhrixi pitä tuotaman/ HERran majan eteen/ hänen pitä wereen wicapää oleman/ nijncuin se joca weren wuodattanut on/ ja sencaltainen ihminen pitä häwitettämän hänen Canssastans.
3 Moos 17:5 Sentähden pitä Israelin lapset heidän uhrins/ jonga he kedolla uhrata tahtowat/ HERran eteen candaman seuracunnan majan owes/ papille/ ja siellä uhraman heidän kijtosuhrins HERralle.
3 Moos 17:6 Ja papin pitä prijscottaman weren HERran Altarille/ seuracunnan majan owen edes/ ja polttaman lihawuden HERralle makiaxi hajuxi.
3 Moos 17:7 Ja ei millänmuoto enämbi heidän uhrians uhraman perkeleille/ joiden cansa he huorin tehnet

owat. Se pitä oleman heille ja heidän sugullens ijancaickinen sääty.
3 Moos 17:8 Sentähden pitä sinun sanoman heille: cucaikänäns ihminen Israelin huonesta/ eli muucalainen joca teidän seasan on/ teke uhrin eli polttouhrin/
3 Moos 17:9 Ja ei sitä canna seuracunnan majan owen eteen/ että hänen HERralle sen tekemän pidäis/ se pitä häwitettämän hänen Canssastans.
3 Moos 17:10 JA cucaikänäns ihminen Israelin huonest/ eli muucalaisist joca teidän seasan on/ syö jotakin werta/ händä wastoin minä panen minun caswoni/ ja minä häwitän hänen Canssastans:
3 Moos 17:11 Sillä ruumin elämä on weresä/ ja minä olen sen teille andanut Altarille/ että teidän sielun pidäis sen cautta sowitettaman: sillä weri on elämän sowindo.
3 Moos 17:12 Sentähden minä olen sanonut Israelin lapsille: ei yxikän hengi teidän seasan pidä werta syömän/ eikä yxikän muucalainen joca teidän seasan asu/ pidä werta syömän.
3 Moos 17:13 Ja cucaikänäns ihminen Israelin huonesta/ taicka muucalainen teidän seasan/ joca saa eläimen eli linnun pyydyxest/ jota syödän/ hänen pitä wuodattaman sen weren/ ja peittämän sen maalla.
3 Moos 17:14 Sillä ruumin elämä on hänen weresäns nijncauwan cuin se elä. Ja minä olen sanonut Israelin lapsille/ ei teidän pidä yhtäkän ruumin werta syömän: sillä ruumin elämä on hänen weresäns/ se joca sen syö/ hän pitä häwitettämän.
3 Moos 17:15 Ja cucaikänäns hengi syö raato/ taicka sitä joca medzän pedolda rewitty on/ olcon hän cotolainen eli muucalainen/ hänen pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänens wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti/ nijn hän tule puhtaxi.
3 Moos 17:16 Jollei hän pese waatteitans ja idzens wiruta/ hänen pitä idze candaman wäärydens.

Vers. 4. Wereen wicapää) tästä nähdän ettei Jumala tahdo sencaltaista palwelusta/ cuin jocu omasta hywästä tahdostans walidze: waan ainoastans mitä hän idze käskenyt ja säätänyt on. Sentähden pitä hän täsä sencaltaiset uhrajat/ jotca omasta tahdostans uhrawat/ murhaitten wertana: nijncuin myös Esaias heidän cudzu/ cap. $ 66:3.
v. 5. Papille) Ei pidä idze omast tahdost ja jumalisudest uhrattaman.
v. 10. Syö jotakin werta) Että Jumala oli nijn angarast kieldänyt syömäst werta/ on cahtalainen syy: ensimäinen/ ettei he olis idzens nijn harjoittanet syömän werta/ ja sentähden sijtte usein tappaman toinen toistans. Sijtte/ että weri piti heille oleman pyhä cappale/ jolla heidän piti puhdistaman HERran edes caicki heidän saastaisudens: Joca awisti Christuxen werta/ jonga cautta me puhdistetan caikista meidän synneistäm/ 1. Ioh. 1:7.

XVIII. Lucu.

HERra kieldä Israelin lapsia tekemäst muiden maiden tapain jälken/ waan nijncuin hän heidän oli käskenyt/ v. 1.
erinomaisest kieldä hän heidän tekemäst sucurudzautta/ v. 14.
ja huori/ v. 20.
uhramast lapsians Molechille/ v. 21.
macamast miehenpuolen eli järjettömän luondocappalen/ nijncuin waimon/ tykönä/ v. 22.
sillä sencaltaisten ricosten tähden on maa oxendanut pacanat/ jotca heidän edelläns asuit/ v. 24.

3 Moos 18:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 18:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: Minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 18:3 Ei teidän pidä tekemän Egyptin maan töiden jälken josa te asuitte/ eikä myös Canaan maan tegon jälken/ johonga minä teitä wien/ ei teidän myös pidä heidän menoisans waeldaman.
3 Moos 18:4 Waan tehkät minun oikeuteni/ ja käskyini jälken/ waeldaxenne nijsä/ sillä minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 18:5 Sentähden pitä teidän minun säätyni pitämän ja minun oikeuteni: sillä se ihminen/ joca nijtä teke/ hän nijden cautta elä: sillä minä olen HERra.
3 Moos 18:6 EI kengän pidä lähimmäistä langoans lähestymän/ hänen häpyäns paljastaman: Sillä minä olen HERra.
3 Moos 18:7 Sinun Isäs häpyä ja äitis häpyä ei sinun pidä paljastaman. Se on sinun äitis/ älä sijs hänen häpyäns paljasta.
3 Moos 18:8 Ei sinun pidä paljastaman sinun Isäs emännän häpyä: sillä se on sinun Isäs häpy.
3 Moos 18:9 Sinun sisares häpyä/ taicka Isästäs eli äitistäs/ cotona taicka ulcona syndynyt/ älä paljasta heidän häpyäns.
3 Moos 18:10 Ei sinun pidä paljastaman sinun poicas tyttären/ eli sinun tyttäres tyttären häpyä: sillä se on sinun häpys.
3 Moos 18:11 Ei sinun pidä paljastaman sinun Isäs emännän tyttären häpyä/ joca Isälles syndynyt on: sillä se on sinun sisares.
3 Moos 18:12 Ei sinun pidä paljastaman sinun Isäs sisaren häpyä: sillä se on Isäs lähimmäinen lango.
3 Moos 18:13 Ei sinun pidä paljastaman äitis sisaren häpyä: sillä se on sinun äitis lähimmäinen lango.

3 Moos 18:14 EI sinun pidä paljastaman sinun setäs häpyä/ nijn ettäs nait hänen emändäns/ joca sinun heimos on.
3 Moos 18:15 Ei sinun pidä paljastaman sinun miniäs häpyä: sillä hän on sinun poicas emändä/ sentähden ei sinun pidä hänen häpyäns paljastaman.
3 Moos 18:16 Ei sinun pidä paljastaman sinun weljes emännän häpyä: sillä se on sinun weljes häpy.
3 Moos 18:17 Ei sinun pidä sinun emändäs ynnä hänen tyttärens häpyä paljastaman: eikä hänen poicans tytärtä/ eli tyttären tytärtä ottaman/ heidän häpyäns paljastaman: sillä hän on lähimmäinen lango/ ja se on häpiälinen.
3 Moos 18:18 Ei sinun pidä myös ottaman sinun emändäs sisarta/ hänen häpyäns paljastaman/ händä waiwaman wielä hänen eläisäns.
3 Moos 18:19 Ei sinun pidä lähestymän waimon tygö/ nijncauwan/ cuin hän sairauttans kärsi/ hänen häpyäns paljastaman hänen saastaisudesans.
3 Moos 18:20 Ei sinun pidä myös macaman sinun lähimmäises emännän tykönä/ häneen ryhtymän/ jollas idzes häneen saastutat.
3 Moos 18:21 Ei sinun pidä siemenestäs andaman Molechille poltetta/ ettes häwäisis sinun Jumalas nime: sillä minä olen HERra.
3 Moos 18:22 Ei sinun pidä miehenpuolen cansa macaman/ nijncuin waimon cansa: sillä se on cauhistus.
3 Moos 18:23 Ei sinun pidä myös eläimen cansa macaman/ ettes idzes sen cansa saastutais. Ja ei yxikän waimo pidä eläimeen ryhtymän: sillä se on cauhistus.
3 Moos 18:24 EI teidän pidä yhdesäkän näisä idzen saastuttaman: sillä näisä caikisa owat pacanat heitäns saastuttanet/ jotca minä ajan pois teidän edestän.
3 Moos 18:25 Ja maa on sillä saastutettu/ ja minä edziskelen heidän pahat tecons/ nijn että sen maan pitä heidän asujans oxendaman.
3 Moos 18:26 Sentähden pitäkät minun säätyni ja oikeuteni/ ja älkät näistä cauhistuxista yhtäkän tehkö/ eikä omainen/ eikä muucalainen teidän seasan.
3 Moos 18:27 Sillä caicki sencaltaiset cauhistuxet owat tämän maan Canssat tehnet/ jotca teidän edellän olit/ ja owat maan saastuttanet:
3 Moos 18:28 Ettei se maa myös teitä oxennais/ jos te sen saastutat/ nijncuin se on pacanat/ jotca teidän edellän olit/ oxendanut.
3 Moos 18:29 Sillä jotca nämät cauhistuxet tekewät/ heidän sieluns pitä häwitettämän Canssastans.
3 Moos 18:30 Sentähden pitäkät minun säätyni/ ettet te tekis cauhistawaisten tapain jälken/ jotca teidän

edellän olit/ ettet te nijllä saastutetais: Sillä minä olen HERra teidän Jumalan.

Vers. 5. Sen pitä nijstä elämän) Mutta ei ole yhtäkän/ joca Jumalan käskyt täyttä: Psal. 32. 130. 143. Iob. 9:15. Sentähden sulke Pawali/ Rom. 3. ja 4. Gal. 3. ettei yxikän ihminen Lain töiden cautta hurscaxi ja autuaxi tule/ waan uscon cautta Christuxen päälle/ hän on Lain täyttämys meidän edestäm/ Rom. 10:4.
v. 9. Sisares häpyä/ joca sinun Isäs eli äitis tytär on) se on/ joca syndynyt on yhdest Isäst/ eli yhdest äitist/ ja toisesta Isästä. Cotona taicka ulcona) Cotona/ se on/ awiowuotes. Ulcona/ se on/ salawuotes. Tästä ymmärretän/ awioskäsky kielttäwän caickein orpanusten wälillä/ olcon he coco orpanuxet eli puoli/ awiot eli äpäret: Nijncuin wanhat Hebrerit sen selittäwät.
v. 16. Sinun weljes emännän) Nimittäin/ muutoin/ jos sinun weljes cuole ilman siemenetä/ silloin mahdat sinä hänen otta herättäxens hänelle siemendä: Nijncuin on Deut. $ 25:5. ja sieldä lewiämmäldä nähdän.
v. 18. Ei sinun pidä ottaman sinun emändäs sisarta) Hebrean ja Graecan kieles on selkiäst: Ei sinun pidä ottaman emändätä hänen sisarens siwuun/ joca on Hebraean puhen parsi/ ja on nijn paljo cuin otta toista toisen tygö/ nijncuin nähtäwä on/ Gen. $ 26:31. Exod. $ 26:3. etc. $ Nijncauwan cuin se endinen elä/ joca täsä kieldän: waan yhden/ nijncuin algusa oli säätty/ jonga säädyn myös Christus meille muistutta/ Matth. 19:52 ja Pawali 1. Cor. 6:16.
v. 21. Molechille) Molech oli epäjumala jota he palwelit lasten polttamisella/ nijncuin Manasse Judan Cuningas teki/ ja luulit että he sillä palwelit Jumalata/ nijncuin Abraham cosca hän uhrais hänen poicans Isaachin: Mutta ettei Jumala sencaltaista ollut käskenyt/ nijncuin hän Abrahamille teki/ oli se wäärin/ sentähden sano Jumala täsä/ että hänen nimens sen cautta häwäistin.
v. 24. Pacanat heitäns saastuttanet) Tästä nähdän/ että nämät Lait owat ollet luonnolliset/ että myös pacanatkin nijhin sidotut olit.

XIX. Lucu.

HERra käske heidän pyhät olla/ v. 1.
Cunnioitta wanhembitans: pitä pyhäpäiwiä/ v. 3.
Kieldä palwelemast epäjumalita/ v. 4.
aiwa tyynni corjamast köyhäin edestä/ v. 9.
warastamast/ walhettelemast/ tekemäst eli wannomast wäärin/ v. 11.
tekemäst wääryttä/ ryöwämäst eli kieldämäst työmiehildä heidän palckans/ v. 13.
kiroilemast cuuroja eli langettamast sokiata/ v. 14.

wäärin duomidzemast/ v. 15.
panettelemast/ v. 16.
wihamast/ v. 17.
eli costamast lähimmäiselläns/ waan racastaman nijncuin idzens/ v. 18.
macamast jotacuta orja/ v. 20.
syömäst werta/ tottelemast linduin huuto eli päiwäin walidzioja/ v. 26.
ajelemast idzens/ v. 27.
merkidzemäst ruumistans/ v. 28.
pitämast lapsians salawuoteudes/ v. 29.
tottelemast tietäitä/ v. 31.
Waan käske cunnioitta wanhoja/ v. 32.
racasta muucalaisia/ v. 33.
pitä oikian mitan/ ja tehdä oikein caikis asiois/ v. 35.

3 Moos 19:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 19:2 Puhu coco Israelin lasten joucolle/ ja sano heille: teidän pitä oleman pyhät/ sillä minä olen pyhä/ HERra teidän Jumalan.
3 Moos 19:3 Jocainen peljätkän äitiäns ja Isäns/ ja pitäkät minun Sabbathini: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 19:4 Ei teidän pidä teitän käändämän epäjumalitten tygö/ ja ei pidä teidän tekemän teillen waletuita jumalita: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 19:5 JA cosca te HERralle teette kijtosuhria/ nijn teidän pitä uhraman sitä cuin hänelle otollinen olis.
3 Moos 19:6 Ja syökät se sinä päiwänä jona te uhratte/ ja toisna päiwänä. Mutta mitä tähtexi jää colmannexi päiwäxi/ pitä tulella poltettaman.
3 Moos 19:7 Jos jocu sijtä syö colmandena päiwänä/ nijn on se cauhistus/ ja ei ole otollinen.
3 Moos 19:8 Ja joca sijtä syö/ hänen pitä candaman pahat tecons: sillä hän on HERran Pyhän rijwannut/ ja se sielu pitä häwitettämän hänen Canssastans.
3 Moos 19:9 COscas elos leickat maastas/ ei sinun pidä tyynni peldoas leickaman/ ja ei ylön tyynni elos nouckiman.
3 Moos 19:10 Ei pidä sinun myös tyynni corjaman wijnamäkiäs/ eli nouckiman nijtä warisneita marjoja/ waan jättämän ne waiwaisille ja muucalaisille: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.

3 Moos 19:11 Ei teidän pidä warastaman eli walehteleman/ eli pettämän toinen toistan.
3 Moos 19:12 Ei teidän pidä wäärin wannoman minun nimeni/ ja häwäisemän sinun Jumalas nime: sillä minä olen HERra.
3 Moos 19:13 Ei sinun pidä tekemän lähimmäiselles wääryttä/ eli ryöwämän händä. Sinun päiwämiehes palcan/ ei pidä oleman sinun tykönäs huomisen asti.
3 Moos 19:14 Ei sinun pidä cuuroja kiroman: Ei sinun pidä myös paneman sokian eteen jotakin/ johonga hän combastuis. Waan sinun pitä pelkämän sinun Jumalatas: sillä minä olen HERra.
3 Moos 19:15 Ei teidän pidä wääryttä tekemän duomios/ ja ei armaidzeman sitä köyhä/ ja ei cunnioidzeman sitä woimallista/ mutta duomidzeman sinun lähimmäiselles oikein.
3 Moos 19:16 Ei sinun pidä oleman panettelian sinun Canssas seas. Ei sinun pidä myös seisoman sinun lähimmäises werta wastan: sillä minä olen HERra.
3 Moos 19:17 Ei sinun pidä wihaman weljes sinun sydämesäs/ waan sinun pitä rangaiseman sinun lähimmäistäs/ ettes wicapääxi tulis hänen tähtens.
3 Moos 19:18 Ei sinun pidä costaman/ eikä wihaman sinun Canssas lapsia. Sinun pitä racastaman sinun lähimmäistäs/ nijncuin idze sinuas: sillä minä olen HERra.
3 Moos 19:19 Minun säätyni pitä teidän pitämän/ ettes anna sinun carjas secoitta heitäns muihin eläinden lain. Ja älä kylwä sinun peldos secoitetulla siemenellä. Ja ettei yxikän waate tule sinun päälles/ joca langaisest ja lijnaisest cudottu on.
3 Moos 19:20 JOs mies maca waimon tykönä ja ryhty häneen/ ja se on orja/ ja jo on toiselda raiscattu/ cuitengan ei ole wapa/ se pitä rangaistaman/ waan ei pidä heidän cuoleman/ sillä ei hän ollut wapa.
3 Moos 19:21 Mutta miehen pitä tuoman HERralle wians edest oinan wicauhrixi/ seuracunnan majan owen eteen.
3 Moos 19:22 Ja papin pitä sowittaman hänen wicauhrins oinalla HERran edes/ sijtä ricoxest cuin hän on rickonut/ nijn hänelle Jumalalda armo tapahtu hänen ricoxesans.
3 Moos 19:23 Cosca te tuletta sijhen maahan/ ja istutatte caickinaisia puita joista syödän/ pitä teidän leickaman pois hänen hedelmäns esinahan/ Colme wuotta teidän pitä pitämän heitä ymbärinsleickamatoinna/ nijn ettet te syö nijstä.
3 Moos 19:24 Waan neljändenä wuonna pitä caiken heidän hedelmäns pyhitettämän kijtoxexi HERRALLE.
3 Moos 19:25 Wijdendenä wuonna pitä teidän hedelmän syömän/ ja cocoman sisälle: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 19:26 Ei teidän pidä syömän weren cansa. Ei teidän pidä totteleman linduin huuto eli walidzeman

päiwiä.
3 Moos 19:27 Ei teidän pidä keridzemän paljast päännä laelle/ ja ei tyynni ajeleman teidän partan.
3 Moos 19:28 Ei teidän pidä krijpustaman merckiä rumisenne jongun cuolluen tähden/ eli tekemän kirjoituxia teidän päällen: sillä minä olen HERra.
3 Moos 19:29 Ei sinun pidä salliman tytärtäs porttona olla/ ettei maa totuis haureuteen/ ja tulis täyten cauhistust.
3 Moos 19:30 Pitäkät minun pyhäpäiwäni/ ja peljätkä minun Pyhäni: sillä minä olen HERra.
3 Moos 19:31 Ei teidän pidä käändämän teitän tietäitten tygö/ ja älkät kysykö welhoilda/ ettei te saastuis heistä: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 19:32 Harmapään edes pitä sinun nouseman/ ja cunnioittaman wanha: sillä sinun pitä pelkämän sinun Jumalatas: sillä minä olen HERra.
3 Moos 19:33 Jos jocu muucalainen on teidän maallan asuwa/ ei teidän pidä sitä sorttaman.
3 Moos 19:34 Hänen pitä asuman teidän tykönän/ nijncuin omainen teidän seasan. Ja sinun pitä racastaman händä/ nijncuin idze sinuas: sillä te olitta myös muucalaiset Egyptin maalla. Minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 19:35 Ei pidä teidän wääryttä tekemän duomiolla/ kynärällä/ waagalla ja mitalla.
3 Moos 19:36 Oikia waaca/ oikia leiwiskä/ oikia wacka/ oikia cannu pitä oleman teidän tykönän: sillä minä olen HERra teidän Jumalan/ joca teitä olen johdattanut Egyptin maalda:
3 Moos 19:37 Että teidän pitä pitämän ja tekemän caicki minun säätyni ja caicki minun oikeuteni: Sillä minä olen HERra.

Vers. 16. Ei sinun pidä seisoman wastan sinun lähimmäises werta) se on/ ei sinun pidä yhtä pitämän nijden cansa/ jotca wiatoinda werta wuodatta tahtowat/ waan pikemmin auttaman sinun lähimmäistäs/ jongas hengen hädäs näet olewan.
v. 23. Leickaman pois esinahan) on täsä nijn paljo/ cuin colme ajastaica odotta/ nijncuin hän sen idze selittä/ ja sano: Colme ajastaica pitä teidän ne pitämän ymbärinsleickamatoinna/
v. 26. Walidzeman päiwiä) se on/ ei teidän pidä lukeman tähtein juoxusta päiwiä ja hetkejä: ja yhtä päiwä walidzeman/ ja toista hyljämän/ nijncuin pacanaliset Almanachan kirjoittajat tekewät. Jota HERra Jumala cowin nuhtele Esaian tykönä/ 47:13 Ier. 10:2. ja pyhät Isät aina laittanet ja hyljännet owat. Nijncuin nähdän Tertul. $ lib. $ 1. Ios. $ Epiph. $ in $ Hexaem. $ Ja usiammas paicas/ Arnob. $ lib. $ 2. lib. $ 3. in $ cap. $ 1.

XX. Lucu.

CUinga rangaistan/ joca uhra lapsens Molechille/ v. 1.
kysele noidilda/ v. 6.
& 27. kiroile Isäns eli äitiäns/ v. 9.
elä salawuoteudes/ v. 10.
maca jongun cansa/ kieldyis polwiluguis/ v. 11.
etc. $ teke jongun riettauden jongun miehenpuolen cansa/ v. 13.
maca eläimen cansa/ v. 15.
heidän pitä pitämän HERran säädyt/ eikä waeldaman pacanoitten tawoisa/ v. 22.
HERra on heidän eroittanut muista Canssoista/ v. 24.
että heidän pitä oleman hänen omans/ v. 26.

3 Moos 20:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 20:2 Sano Israelin lapsille: joca Israelin lapsist/ eli jocu muucalainen/ cuin Israelin lasten seas asu/ hänen siemenestäns Molechille anda/ sen pitä totisest cuoleman/ ja maan Canssan pitä händä kiwittämän.
3 Moos 20:3 JA minä asetan minun caswoni sencaltaista ihmistä wastan/ ja häwitän sen hänen Canssastans/ että hän Molechille hänen siemenestäns andanut/ ja minun Pyhäni saastuttanut on/ ja minun pyhän nimeni häwäisnyt.
3 Moos 20:4 Ja jos maan Canssa sitä ihmistä säästä/ joca siemenestäns Molechille andanut on/ nijn ettei he sitä surma.
3 Moos 20:5 Nijn minä cuitengin sitä ihmistä wastan minun caswoni asetan/ ja hänen sucuans wastan/ ja häwitän sen ja caicki cuin Molechin cansa huorin tehnet owat/ heidän Canssastans.
3 Moos 20:6 JOs jocu sielu hänens noitain ja welhoin tygö käändä huorin tekemän heidän cansans/ nijn minä caswoni asetan sitä sielua wastan/ ja häwitän sen Canssastans.
3 Moos 20:7 Sentähden pyhittäkät teitän ja olcat pyhät: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 20:8 Ja pitäkät minun säätyni/ ja tehkät nijtä: sillä minä olen HERra/ joca teitä pyhitän.
3 Moos 20:9 Joca Isäns ja äitiäns kiro/ sen pitä totisest cuoleman/ hänen werens olcon hänen päälläns/ että hän Isäns eli äitiäns kironnut on.
3 Moos 20:10 Joca huorin teke jongun puolisan cansa/ sen pitä totisest cuoleman/ sekä huorin tekiä että huora: että hän lähimmäisens emännän cansa huorin tehnyt on.

3 Moos 20:11 Jos jocu Isäns emännän tykönä maca/ nijn että hän Isäns häpiän paljastanut on/ he molemmat pitä totisest cuoleman/ heidän werens olcon heidän päälläns.
3 Moos 20:12 Jos jocu hänen miniäns tykönä maca/ nijn he molemmat pitä totisest cuoleman: sillä he owat cauhistuxen tehnet/ heidän werens olcon heidän päälläns.
3 Moos 20:13 Jos jocu miehen puolen cansa maca/ nijncuin jongun waimon cansa/ he owat cauhistuxen tehnet/ heidän pitä molemmat totisest cuoleman/ heidän werens olcon heidän päälläns.
3 Moos 20:14 Jos jocu nai waimon/ ja sen äitin/ hän on cauhistuxen tehnyt/ sen pitä tulella poltettaman ja ne ynnä molemmat/ ettei yhtän cauhistust olis teidän seasan.
3 Moos 20:15 JOs jocu eläimen cansa maca/ sen pitä totisest cuoleman/ ja se eläin pitä tapettaman.
3 Moos 20:16 Jos jocu waimo johongun eläimeen ryhty/ että hänellä on jotakin tekemist sen cansa/ ne molemmat pitä tapettaman/ heidän werens olcon heidän päälläns.
3 Moos 20:17 JOs jocu sisarens nai/ hänen Isäns eli äitins tyttären/ ja hänen häpiäns näke/ ja se taas hänen häpiäns/ se on weren häpiä/ ne pitä häwitettämän heidän sucuns Canssan edes: sillä hän on sisarens häpiän paljastanut/ hänen pitä hänen pahat tecons candaman.
3 Moos 20:18 Jos jocu mies jongun waimon tykönä maca hänen sairaudens aicana/ ja paljasta hänen häpiäns/ ja awa hänen lehtens ja waimo paljasta hänen werens lähten/ ne molemmat pitä häwitettämän heidän Canssastans.
3 Moos 20:19 Sinun äitis sisaren häpiätä/ ja sinun Isäs sisaren häpiätä ei sinun pidä paljastaman: sillä sencaltainen on hänen lähimmäisen langons paljastanut/ ja ne pitä heidän pahat tecons candaman.
3 Moos 20:20 Jos jocu setäns emännän cansa maca/ hän on setäns häpiän paljastanut/ ne pitä heidän pahat tecons candaman. Lapsitoina heidän pitä oleman.
3 Moos 20:21 Jos jocu hänen weljens emännän otta/ se on häpiälinen työ/ heidän pitä lapsitoina oleman/ että hän on weljens häpiän paljastanut.
3 Moos 20:22 NIin pitäkät nyt caicki minun säätyni ja minun oikeuteni/ ja tehkät ne/ ettei maa teitä oxennais/ johon minä teidän wien asuman.
3 Moos 20:23 Ja älkät waeldaco pacanain säädyisä/ jotca minä teidän edeldän olen ajawa ulos: sillä caickia sencaltaisita he owat tehnet/ ja minä olen cauhistunut heitä.
3 Moos 20:24 Mutta teille sanon minä: teidän pitä asuman heidän maasans: sillä minä annan teille sen maan perimisexi/ josa riesca ja hunaja wuota. Minä olen HERra teidän Jumalan/ joca olen teitä eroittanut muista Canssoista.
3 Moos 20:25 Että teidän pitä myös eroittaman/ puhtat eläimet saastaisist/ ja saastaiset linnut puhtaista/ ja

ei saastuttaman teidän sieluan/ eläimillä/ linnuilla/ ja caikilla cuin maalla matelewat/ jotca minä teille eroittanut olen/ että ne owat saastaiset.
3 Moos 20:26 Sentähden pitä teidän oleman minulle pyhät: sillä minä HERra olen pyhä/ joca olen teitä eroittanut muista Canssoista/ että teidän pidäis oleman minun omani.
3 Moos 20:27 Jos jocu mies eli waimo noidaxi eli welhoxi löytän/ ne pitä totisest cuoleman/ heidän pitä kiwitettämän/ heidän werens olcon heidän päälläns.

Vers. 18. Hänen sairaudens aicana) Ei se ole ainoastans wastoin caicke puhtautta/ waan sijtä myös rumat/ spitaliset ja muutoin wirhilliset sikiät syndywät.

XXI. Lucu.

KIeldän Pappi saastuttamast händäns josacus cuollues/ waan lähimmäises suculaises/ v. 1.
Ajelemast ja merkidzemäst idzens/ v. 5.
ottamast raiscattua/ waan neidzen emännäxens/ v. 7.
Jos hänen tyttärens salawuoteisexi löytän/ hän pitä poltettaman/ v. 9.
Ja jos jollakin hänen lapsistans on jocu puutos eli wirhi/ ei händä pidä papin wircaan otettaman/ v. 16.

3 Moos 21:1 JA HERra sanoi Mosexelle: puhu papeille Aaronin pojille ja sano heille: Papin ei pidä idzens saastuttaman yhdesäkän cuollues hänen Canssastans.
3 Moos 21:2 Waan hänen sugusans/ joca on hänen lähimmäisens/ nijncuin hänen äitins/ Isäns/ poicans/ tyttärens ja weljens.
3 Moos 21:3 Ja sisarens/ joca wielä neidzy on/ joca wielä hänen tykönäns on/ ja ei yhdengän miehen emändänä ollut ole/ nijsä mahta hän saastutta idzens.
3 Moos 21:4 Muutoin ei pidä hänen idzens saastuttaman misäkän/ joca hänen omans on hänen Canssans seas.
3 Moos 21:5 Ei heidän myös pidä paljaxi ajeleman heidän päälakians/ eli keridzemän partans/ eikä ruumiseens merckiä leickaman.
3 Moos 21:6 Heidän pitä heidän Jumalallens pyhät oleman/ ja ei saastuttaman heidän Jumalans nime: sillä he uhrawat HERran uhria heidän Jumalans leipä: sentähden pitä heidän oleman pyhät.
3 Moos 21:7 Ei heidän pidä naiman portto/ eli raiscattua/ eli joca mieheldäns hyljätty on: sillä hän on pyhä Jumalallens.

3 Moos 21:8 Sentähden pitä sinun pitämän hänen pyhänä/ että hän uhra sinun Jumalas leipä/ hänen pitä oleman sinulle pyhän: sillä minä olen pyhä HERra/ joca teidän pyhitän.
3 Moos 21:9 Jos papin tytär rupe salawuoteisexi/ se pitä tules poltettaman: sillä hän on häwäisnyt Isäns.
3 Moos 21:10 JOca ylimmäinen pappi on weljeins seas/ jonga pään päälle woideöljy wuodatettu/ ja käsi täytetty on/ että hän waattesen puetetan/ ei pidä sen awaman päätäns/ ja ei leickaman ricki waatettans.
3 Moos 21:11 Ja ei yhdengän cuolluen tygö tuleman/ ja ei saastuttaman idzens/ Isäsäns eli äitisäns.
3 Moos 21:12 Ei hänen pidä lähtemän Pyhäst/ ettei hän saastutais Jumalans Pyhä: sillä pyhä Cruunu/ ja hänen Jumalans woideöljy on hänen päälläns. Minä HERra olen.
3 Moos 21:13 Neidzen pitä hänen ottaman emännäxens.
3 Moos 21:14 Ja ei leskiä eli hyljättyä/ eli raiscattua/ taicka portto/ mutta neidzen omasta Canssastans/ pitä hänen ottaman emännäxens.
3 Moos 21:15 Ettei hän saastutais hänen siemendäns Canssans seas: sillä minä olen HERra/ joca hänen pyhitän.
3 Moos 21:16 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:
3 Moos 21:17 Puhu Aaronille ja sano: jos jocu wirhi on josacusa sinun siemenesäs teidän sugusan/ ei pidä sen uhraman hänen Jumalans leipä.
3 Moos 21:18 Sillä ei kenengän josa jocu wirhi on pidä käymän edes/ olcon sokia/ rajaricko/ ruma nenästä/ taicka muista jäsenistä.
3 Moos 21:19 Eli wirhillinen jalast eli kädest.
3 Moos 21:20 Taicka ryhäselkä/ eli caihisilmä/ eli carsoi eli pisamainen/ taicka rupinen/ eli riwinoma.
3 Moos 21:21 Jos josakin Aaronin siemenes wirhi on/ ei hänen pidä uhraman HERran uhria: sillä hänellä on wirhi/ sentähden ei pidä hänän lähestymän hänen Jumalans leipä uhraman.
3 Moos 21:22 Cuitengin pitä hänen syömän Jumalans leiwästä/ sekä sijtä pyhästä/ että caikein pyhimmäst.
3 Moos 21:23 Mutta ei hänen pidä cuitengan tuleman Esiripun tygö/ eikä lähestymän Altarita/ että sencaltainen wirhi hänesä on/ ettei hän saastutais minun Pyhäni: sillä minä olen HERra joca heidän pyhitän.
3 Moos 21:24 Ja Moses sanoi nämät Aaronille/ ja hänen pojillens/ ja caikille Israelin lapsille.

Vers. 12. Cruunu) Hebraean kielellä Nezer $/ tästä he cudzutan Nazir/ että he erinomaisen ruan pidit etc. $ Num. $ 6:3. Nijncuin Samson cudzuttin Naziraeus äitins cohdust/ Iud. $ 13:5. Ja meidän HERra Christus joca oli se oikia Naziraeus/ nijn cudzuttin/ Matth. 2:23.
v. 13. Neidzen emännäxens) Wanhas Testamendis cusa caickinaiset saastaisudet nijn wisust papilda kieldyt

olit: käsketän he cuitengin Awioskäskyn/ nijncuin pyhän säätyn/ cuinga paljo enämmin on se luwallinen Udes Testamendis/ josa suurembi wapaus on/ lijatengin että heille se nijn selkiäst myötä annettu on/ 1. Tim. 3:2. Tit. 1:6.

XXII. Lucu.

SAastainen Pappi kieldän syömäst sijtä cuin HERralle pyhitetän/ nijn myös hänen huonecundans/ päiwämiehens ja muucalaisens/ v. 1.
etc. $ uhramast wirhillist/ v. 17.
eli sitä joca ei wielä ole cahdexan päiwän wanha/ v. 26.
käsketän syödä kijtosuhria/ sinä päiwänä jona se uhratan/ v. 29.

3 Moos 22:1 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:
3 Moos 22:2 Puhu Aaronille ja hänen pojillens/ että he wältäisit/ Israelin lasten pyhitettyjä/ joita he pyhittäwät minulle/ ja ettei he häwäisis minun pyhä nimeni: sillä minä olen HERra.
3 Moos 22:3 Sano sijs heille/ ja heidän suguillens/ jocainen cuin teidän siemenestän mene pyhitetyn tygö/ cuin Israelin lapset pyhittäwät HERralle/ ja hänen saastaisudens on hänesä/ hänen sieluns pitä häwitettämän minun caswoni edestä: sillä minä olen HERra.
3 Moos 22:4 Cucaikänäns Aaronin siemenestä on spitalinen eli wuotawainen/ sen ei pidä syömän pyhitetyistä/ ennen cuin hän puhdistetan. Ja jos jocu rupe johongun saastaisen ruumisen/ taicka sijhen joca siemenens wuodatta unes.
3 Moos 22:5 Taicka se joca rupe johongun matelewaiseen joca hänelle saastainen on/ taicka ihmiseen joca hänelle saastainen on/ ja caickinaisen joca hänen saastutta. Jocainen sielu cuin rupe johongun nijstä/ se on saastainen ehtosen asti.
3 Moos 22:6 Ja ei pidä syömän nijstä pyhitetyistä/ waan hänen pitä ensist wiruttaman ruumins wedellä.
3 Moos 22:7 Ja cosca auringo laskenut on/ ja hän on puhdistettu/ nijn syökän nijstä: sillä se on hänen ruocans.
3 Moos 22:8 Raato ja mitä pedolda raadeldu on/ ei hänen pidä syömän/ ettei hän sijtä saastutetais: Sillä minä olen HERra.
3 Moos 22:9 Sentähden heidän pitä pitämän minun säätyni/ ettei heidän pidäis syndi saattaman päällens/ ja cuoleman sijtä/ cosca he saastuttawat idzens: sillä minä olen HERra/ joca heitä pyhitän.
3 Moos 22:10 Mutta ei yxikän muucalainen pidä nautidzeman nijstä pyhitetyistä/ eikä papin perhe/ eikä

myös jocu palcollinen.
3 Moos 22:11 Waan cosca pappi osta jongun hengen rahallans/ se syökän sijtä/ Ja se cuin hänen huonesans syndynyt on/ se myös syökän hänen leiwästäns.
3 Moos 22:12 Ja jos papin tytär tule jongun muucalaisen emännäxi/ ei hänen pidä syömän sijtä pyhitetystä ylönnyxest.
3 Moos 22:13 Mutta jos papin tytär tule leskexi eli hyljätyxi/ ja ei hänellä ole yhtäkän siemendä/ ja hän tule jällens cotia Isäns huoneseen/ nijn hänen pitä syömän Isäns leiwästä/ nijncuin silloingin/ cosca hän neidzenä oli. Mutta ei yxikän muucalainen pidä sijtä syömän.
3 Moos 22:14 Ja jos jocu syö nijstä pyhitetyistä tietämätä/ hänen pitä lisämän sijhen wijdennen osan/ ja andaman papille pyhitettyden cansa.
3 Moos 22:15 Ettei heidän pidäis saastuttaman Israelin lasten pyhitettyjä/ joita he ylöndäwät HERralle.
3 Moos 22:16 Ettei he saattais ricosta ja wica päällens/ syödesäns heidän pyhitetyistäns: sillä minä olen HERra/ joca heitä pyhitän.
3 Moos 22:17 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 22:18 Puhu Aaronille ja hänen pojillens/ ja caikille Israelin lapsille: Cucaikänäns Israelin huonesta/ eli muucalainen Israelis/ tahto uhrata/ olcon se lupauxest/ taicka wapast ehdost/ että he tahtowat uhrata HERralle polttouhria/ jonga hänelle pidäis oleman otollisen teildä.
3 Moos 22:19 Sen pitä oleman wirhittömän härkyisen carjast/ oinan caridzoist/ eli caurin wuohista.
3 Moos 22:20 Mutta caicke josa wirhi on/ ei teidän pidä uhraman: sillä ei se ole hänelle otollinen teildä.
3 Moos 22:21 Jos jocu tahto uhrata HERralle kijtosuhria/ eli erinomaisest lupauxest/ taicka wapast ehdostans/ carjast eli lambaist/ sen pitä oleman wirhittömän/ että se olis otollinen/ Ei sijnä pidä oleman yhtän wirhiä.
3 Moos 22:22 Jos se on sokia/ taicka raajaricko/ taicka haawoitettu/ taicka cuiwettu/ taicka rupinen/ taicka kehnäinen/ nijn ei pidä teidän sencaltaisia HERralle uhraman/ ja ei uhria pidä teidän nijstä andaman HERran Altarille.
3 Moos 22:23 Härjän eli lamban/ ruman eli wirhillisen jäsenist/ saat sinä uhrata wapast ehdostas/ mutta ei se ole otollinen lupauxes edest.
3 Moos 22:24 Eikä myös sinun pidä sitä HERralle uhraman/ cuin muserttu/ eli runneldu/ eli rewitty/ eli haawoitettu on/ ei teidän pidä sencaltaisia teidän maasan tekemän.
3 Moos 22:25 Eikä myös sinun pidä uhraman jotakin sencaltaista jongun muucalaisen kädest/ teidän Jumalan leiwän cansa: sillä ei se mitän kelpa/ ja on wirhillinen/ sentähden ei se ole otollinen teidän edestän.

3 Moos 22:26 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 22:27 Cosca wasicka/ eli caridza/ eli wohla pojittu on/ nijn olcan emäns tykönä seidzemen päiwä/ mutta cahdexandena päiwänä ja sen jälken/ uhrattacan se HERralle/ nijn se on otollinen.
3 Moos 22:28 Olcon se nauta/ eli lammas/ nijn ei pidä se teurastettaman sikiöinens yhtenä päiwänä.
3 Moos 22:29 Cosca te uhratte HERralle kijtosuhria/ joca teidän edestän pitä otollinen oleman.
3 Moos 22:30 Nijn syökät se sinä päiwänä/ ja ei pidä mitän tähtexi huomenexi jätettämän: sillä minä olen HERra.
3 Moos 22:31 Sentähden pitäkät minun käskyni ja tehkät ne: sillä minä olen HERra.
3 Moos 22:32 Ettet te häwäisis minun pyhä nimeni/ ja että minä pyhitettäisin Israelin lasten keskellä: sillä minä olen HERra/ joca teitä pyhitän.
3 Moos 22:33 Ja joca olen teidän johdattanut Egyptin maalda/ että minä olisin teidän Jumalan/ minä HERra.

Vers. 2. Wältäisit) se on/ että he nijncuin Nazirerit pitäwät idzens pyhänä/ eikä syö mitäkän uhratust/ jollei he ole peräti puhtat.
v. 20. Wirhi) Cuinga Jumala on tästä asiasta walittanut/ ettei he muuta cuin sitä pahimbata uhraisit HERralle/ ja papille annoit/ lue Malachian tykönä 1. Cap. $
v. 8.
v. 23. Ruman eli wirhillisen) se on/ mitä puutost eli wirhe sijnä on: sillä nijn sanotan: joca anda tahto/ nijn andacan hywä eli olcan peräti andamat.

XXIII. Lucu.

KÄsketän HERran juhlapäiwät pitä/ v. 1.
nijncuin Sabbathi/ v. 3.
Pääsiäisjuhla/ v. 4.
Helundaijuhla/ v. 15.
Basunajuhla/ v. 23.
Lepytysjuhla/ v. 26.
Lehtimajan juhla/ sillä tawalla cuin HERra idzecustakin nijstä käskenyt on/ v. 33.

3 Moos 23:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 23:2 Puhu Israelin lapsille ja sano heille: nämät owat HERran juhlat/ jotca teidän pitä cudzuman

pyhixi/ ja minun juhlixeni/ cosca te cocon tuletta.
3 Moos 23:3 Cuusi päiwä pitä sinun työtäs tekemän/ waan seidzemendenä päiwänä on se suuri Sabbathi/ pyhä cocous/ ei teidän pidä yhtän työtä tekemän: sillä se on HERran Sabbathi caikisa teidän asuinsioisan.
3 Moos 23:4 NÄmät owat HERran juhlapäiwät/ jotca teidän pitä cudzuman pyhixi juhlixi cosca te cocon tuletta.
3 Moos 23:5 Neljännen toistakymmenen päiwän ehtona ensimmäisnä cuucautena/ on HERran Pääsiäinen.
3 Moos 23:6 Ja wijdendenätoistakymmendenä päiwänä sinä cuucaunna/ on HERran happamattoman leiwän juhla: Silloin pitä teidän syömän happamatoinda leipä seidzemen päiwä.
3 Moos 23:7 Ensimäinen päiwä olcon teille pyhä cocous/ eikä yhtän rascasta työtä pidä teidän silloin tekemän.
3 Moos 23:8 Ja teidän pitä uhraman HERralle seidzemen päiwä. Ja seidzemendenä päiwänä on pyhä cocous. Ja silloin myös ei pidä teidän yhtäkän rascasta työtä tekemän.
3 Moos 23:9 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 23:10 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: cosca te tuletta maalle/ jonga minä annan teille/ ja te leicatta elon: nijn teidän pitä wiemän papille yhden lyhten teidän elostan utisexi.
3 Moos 23:11 Ja sen lyhten pitä hänen häälyttämän HERran edes/ että se olis otollinen teildä. Ja sen pitä papin tekemän toisna päiwänä Sabbathin jälken.
3 Moos 23:12 Ja teidän pitä sinä päiwänä/ jona teidän lyhten häälytetän/ uhraman HERralle polttouhrixi/ wirhittömän wuosicunnaisen caridzan.
3 Moos 23:13 Ruocauhrin cansa caxi kymmenest sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä makian hajun tulexi HERralle/ nijn myös juomauhrixi neljännes Hin wijna.
3 Moos 23:14 Ja ei pidä teidän syömän utis leipä/ cuiwattua tähkäpäätä eli jywiä/ sijhen päiwän asti/ cuin te cannatte teidän Jumalallen uhrin. Sen pitä oleman ijancaickisen säädyn teidän suguisan/ caikisa teidän asuinsioisan.
3 Moos 23:15 SIitte pitä teidän lukeman sijtä toisesta Sabbathin päiwästä/ cosca te cannoitta häälytys lyhten edhes/ seidzemen coco Sabbathia.
3 Moos 23:16 Sijhen toisen päiwän asti/ sen seidzemennen Sabbathin jälken/ se on/ wijsikymmendä päiwä teidän pitä lukeman ja sijtte uhraman HERralle utta ruocauhria.
3 Moos 23:17 Ja pitä uhraman sen caikista teidän asumasioistan/ nimittäin: caxi häälytys leipä cahdest kymmenexest symbyläjauhoja/ hapatetut ja leiwotut HERralle utisexi.
3 Moos 23:18 Ja pitä tuoman teidän leipän cansa/ seidzemen wuosicunnaista ja wirhitöindä caridza/ ja

nuoren mullin/ ja caxi oinasta/ sen pitä oleman HERran polttouhrin/ ruocauhrin ja juomauhrin/ se on makian hajun tuli HERralle.
3 Moos 23:19 Nijn myös pitä teidän tekemän caurin syndiuhrixi/ ja caxi wuosicunnaista caridzata kijtosuhrixi.
3 Moos 23:20 Ja papin pitä häälyttämän ne utis leiwän cansa HERran edes/ cahden caridzan cansa. Ja pitä oleman HERralle pyhät ja papin omat.
3 Moos 23:21 Ja teidän pitä cuuluttaman tämän päiwän/ jona te cocon tulette/ ja se pitä pyhäxi cudzuttaman. Ei teidän pidä yhtäkän rascasta työtä tekemän: ijancaickisen säädyn pitä sen oleman teidän suguillen caikis teidän asuinsioisan.
3 Moos 23:22 Cosca te leicatte elon teidän maastan/ ei teidän pidä ylön tyynni leickaman/ eikä tyynni cocoman/ waan jättämän waiwaisille ja muucalaisille. Minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 23:23 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 23:24 Puhu Israelin lapsille/ ja sano: ensimäisnä päiwänä seidzemendenä Cuucautena pitä teidän pitämän soittamisen pyhän Sabbathin muistoxi/ cosca te cocon tuletta.
3 Moos 23:25 Silloin ei pidä teidän yhtän rascasta työtä tekemän/ ja pitä uhraman HERralle.
3 Moos 23:26 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 23:27 kymmendenä päiwänä tänä seidzemennä Cuunna on sowindo päiwä/ se teidän seasan cudzuttacan pyhäxi/ että te cocon tuletta. Silloin waiwatcat teidän ruumitan/ ja uhratcat HERralle.
3 Moos 23:28 Ja ei pidä teidän työtä sinä päiwänä tekemän: sillä se on sowindo päiwä/ että te sowitettaisin HERralle teidän Jumalallen.
3 Moos 23:29 Sillä joca ei sinä päiwänä waiwa ruumistans/ hän pitä häwitettämän Canssastans.
3 Moos 23:30 Ja jocainen sielu joca sinä päiwänä jotakin työtä teke/ sen minä hucutan hänen Canssastans.
3 Moos 23:31 Sentähden ei pidä teidän mitän työtä tekemän. Sen pitä oleman ijancaickisen säädyn teidän suguillen/ caikis teidän asuinsioisan.
3 Moos 23:32 Se on teidän suuri Sabbathin/ että teidän pitä waiwaman teidän ruumitan/ yhdexändenä päiwänä cuusta ehtona pitä teidän pitämän tämän Sabbathin/ ehtosta nijn ehtoseen.
3 Moos 23:33 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 23:34 Puhu Israelin lapsille/ sanoden: wijdendenä toistakymmendenä päiwänä tänä seidzemendenä cuucautena on lehtimajan juhla seidzemen päiwä HERralle.
3 Moos 23:35 Ensimäinen päiwä pitä cudzuttaman pyhäxi cocon tullaxen/ ei teidän pidä yhtän rascasta työtä tekemän.

3 Moos 23:36 Seidzemendenä päiwänä pitä teidän uhraman HERralle. Cahdexas päiwä pitä myös cudzuttaman pyhäxi/ että te cocon tuletta. Ja teidän pitä tekemän teidän uhrin HERralle: sillä se on cocouxen päiwä/ ei pidä teidän yhtän rascasta työtä tekemän.
3 Moos 23:37 Nämät owat HERran juhlapäiwät/ jotca teidän pitä pyhittämän/ että te cocon tuletta/ ja teette HERralle uhrin/ polttouhria/ ruocauhria/ juomauhria/ ja muita uhreja/ jocaidzen päiwälläns.
3 Moos 23:38 Ilman HERran Sabbathita ja teidän lahjojan/ ja lupauxian ja mielellisiä andimitan/ joita te annatte HERralle.
3 Moos 23:39 Nijn pitä nyt teidän wijdendenätoistakymmendenä päiwänä seidzemendenä Cuucautena/ coottuanne wuoden tulon huoneseen maalda/ pitämän HERran juhla/ seidzemen päiwä. Ensimäisnä päiwänä on Sabbathi/ ja cahdexandena päiwänä on myös Sabbathi.
3 Moos 23:40 Ja teidän pitä ensimäisnä päiwänä ottaman hedelmitä ihanista puista/ palmun wesoja ja oxia paxuoxaisista puista/ ja pajuja ojista/ ja oleman riemuiset seidzemen päiwä/ HERran teidän Jumalan edes.
3 Moos 23:41 Ja pitä nijn silläns pitämän HERralle sen juhlan wuodesa seidzemen päiwä/ sen pitä oleman ijancaickisen säädyn teidän suguillen/ että heidän nijn pitä pyhä pitämän seidzemennä Cuucautena.
3 Moos 23:42 Seidzemen päiwä pitä teidän asuman lehtimajoisa.
3 Moos 23:43 Joca omainen on Israelis/ hänen pitä asuman lehtimajois. Että teidän sucun tietäisit/ cuinga minä olen andanut Israelin lapset asua majois/ cosca minä johdatin heitä Egyptin maalda. Minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 23:44 Ja Moses sanoi Israelin lapsille nämät HERran juhlat.

Vers. 8. Rascasta työtä) se on/ sencaltaista työtä cuin arkioin tehdän elatuxen pyynnöxi/ johonga wäke ja juhti tarwitan/ mutta cotoascaret/ nijncuin keittä/ puke idzens/ eli mitä Jumalan palweluxeen tule/ ei kieldä.

XXIV. Lucu.

HERra käske otta öljy Israelin lapsilda pyhin lampuijn/ v. 1.
ja sämbyläjauhoja näkyleiwixi/ v. 5.
kiroilia kiwitetän/ v. 10.
etc. $ Jocainen cuin nijn teke/ eli lyö ihmisen/ käsketän cuoletetta/ v. 15.
Naudan lyöjä pitä maxaman/ v. 17.
Yxi oikeus pitä oleman muucalaisella ja omaisella/ v. 22.

3 Moos 24:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 24:2 käske Israelin lasten/ tuoda sinulle selkiätä öljypuun öljyä puserrettua ulos kyntiläxi/ joca jocapäiwä pitä lampuin pandaman.
3 Moos 24:3 Ulcoiselle puolelle todistuxen esirippua seuracunnan majas. Ja Aaronin pitä ne jocapäiwä walmistaman ehtosta nijn amuun HERran edes. Sen pitä oleman ijancaickisen säädyn teidän suguillen.
3 Moos 24:4 Ja hänen pitä walmistaman lamput sijhen cauniseen kyntiläjalcaan/ jocapäiwä HERran edes.
3 Moos 24:5 JA sinun pitä ottaman sämbyläjauhoja ja leipoman nijstä caxitoistakymmendä kyrsä caxi kymmenest joca kyrsään.
3 Moos 24:6 Ja sinun pitä heidän paneman cahteen läjään/ cuusi cumbangin läjään/ sille puhtalle pöydälle HERran eteen.
3 Moos 24:7 Ja sinun pitä paneman nijden päälle puhdasta pyhä sawua/ että ne pitä oleman muistonleiwän uhrixi HERralle.
3 Moos 24:8 Joca Sabbathin päiwänä pitä hänen aina walmistaman ne HERralle/ Israelin lapsilda ijancaickisexi lijtoxi.
3 Moos 24:9 Ja ne pitä Aaronin ja hänen poicains omat oleman/ heidän pitä ne syömän pyhäs sias: sillä se on hänelle caickein pyhin uhri HERralda ijancaickisexi säädyxi.
3 Moos 24:10 Ja yhden Israelitan waimon poica läxi ulos/ joca Egyptiläisen miehen poica oli Israelin lasten seas/ ja rijteli toisen Israelitan cansa leiris.
3 Moos 24:11 Ja se Israelitan waimon poica pilckais ja kirois. Nijn toit he hänen Mosexen eteen (ja hänen äitins nimi oli Selomith Dibrin tytär Danin sucucunnasta)
3 Moos 24:12 Ja panit hänen fangeuteen nijncauwaxi/ että heille olis selkiä wastaus annettu HERran suusta.
3 Moos 24:12 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
3 Moos 24:13 Wie händä leirist ulos joca kiroillut on/ ja anna caickein/ jotca sen cuulit/ laske kätens hänen pääns päälle/ ja caicki Canssa kiwittäkän händä.
3 Moos 24:14 Ja sano Israelin lapsille: joca Jumalatans kiroile/ hänen pitä candaman syndis.
3 Moos 24:15 Ja se/ cuin HERran nime pilcka/ hänen pitä totisest cuoleman/ caiken Canssan pitä händä kiwittämän. Nijncuin muucalaisen/ nijn pitä myös omaisen oleman. Jos hän pilcka sitä nime/ nijn hänen pitä cuoleman.
3 Moos 24:16 JOs jocu lyö jongun ihmisen/ hänen pitä totisest cuoleman.
3 Moos 24:17 Waan joca jongun naudan lyö/ hänen pitä maxaman hengen hengest.
3 Moos 24:18 Ja joca teke jongun lähimmäisellens wirhillisexi/ hänelle pitä nijn tehtämän/ cuin hängin

tehnyt on.
3 Moos 24:19 Wahingo wahingosta/ silmä silmästä/ hammas hambasta/ nijncuin hän on jongun wirhillisexi tehnyt/ nijn pitä myös hänelle jällens tehtämän.
3 Moos 24:20 Nijn että joca lyö jotacuta nauta/ hänen pitä sen maxaman/ waan joca lyö ihmistä/ hänen pitä cuoleman.
3 Moos 24:21 Yhden oikeuden pitä oleman teidän seasan/ nijn muucalaisella cuin omaisellakin: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 24:22 Ja Moses sanoi näitä Israelin lapsille. Ja he weit sen leirist ulos/ joca kiroillut oli/ ja kiwitit hänen. Ja näit teit Israelin lapset/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli.

Vers. 7. Muiston leiwän) se on/ että heidän nijllä pitä muistaman HERran/ ja saarnaman hänestä/ nijncuin Christus hänen ehtollisesans käske/ että sen meidän pitä tekemän hänen muistoxens/ 1. Cor. 11:24.

XXV. Lucu.

HERra käske/ että maalla pitä oleman jocaidzena seidzemendenä wuotena hänen lepons/ v. 1.
ja joca wijdeskymmenes oleman wapawuosi/ v. 8.
lupa siunata cuudennen wuoden tulon/ että se pistä seidzemennexikin wuodexi/ v 20. Kieldä ottamast weljildäns corcoraha/ v. 35.
tekemäst heitä orjaxi/ v. 39.
Waan käske orjat muucalaisilda osta/ v. 44.
Mutta jos jocu heistä myy idzens/ nellä pitä oleman aldis lunasta hänens/ eli wapaxi päästä wapawuotena/ v. 47.

3 Moos 25:1 JA HERra puhui Mosexelle Sinain wuorella/ sanoden:
3 Moos 25:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: cosca te tuletta sijhen maahan/ jonga minä teille annan/ nijn maan pitä pitämän HERralle lepo.
3 Moos 25:3 Nijn ettäs kylwät cuusi wuotta sinun peldos/ ja cuusi wuotta sinä leickat sinun wijnapuitas/ ja cocot hedelmät.
3 Moos 25:4 Mutta seidzemendenä wuonna/ pitä maan pitämän HERralle sen suuren pyhän/ jona ei sinun pidä kylwämän sinun peldoas/ taicka leickaman sinun wijnapuitas.
3 Moos 25:5 Ja mitä idzestäns caswa sinun laihostas/ ei sinun pidä leickaman/ ja wijnamarjoja/ jotca ilman

sinun työtäs owat caswanet/ ei sinun pidä nouckiman: sillä se on maan lepowuosi.
3 Moos 25:6 Mutta maan lepo sinun pitä sentähden pitämän/ että sinun pitä sijtä syömän sinun palwelias/ pijcas/ päiwämiehes/ huonecunnaises ja muucalaiset sinun tykönäs.
3 Moos 25:7 Sinun carjalles ja eläimilles sinun maallas/ caicki mitä sijnä caswa/ pitä oleman ruaxi.
3 Moos 25:8 JA sinun pitä lukeman sinulles seidzemen sencaltaista lepowuotta/ nijn että seidzemen wuotta pitä seidzemen kerta luettaman/ ja ne seidzemen lepowuoden aica/ teke yhdexän wuotta wijdettäkymmendä.
3 Moos 25:9 Nijn sinun pitä andaman soitta Basunalla ylidze coco teidän maacundan/ kymmendenä päiwänä seidzemendenä cuucautena/ juuri sowindo päiwänä.
3 Moos 25:10 Ja teidän pitä sen wijdennenkymmenennen wuoden pyhittämän/ ja pitä cudzuman wapaxi wuodexi maalle/ caikille nijlle/ jotca sijnä asuwat: sillä se on teidän riemuwuoten. Silloin pidä idzecungin pääsemän hänen oman saamaans/ idzecungin hänen oman sucuuns.
3 Moos 25:11 Sillä se wijdeskymmenes wuosi/ on teidän riemuwuoten/ ei teidän pidä kylwämän/ eikä leickaman idzestäns caswanut/ eikä myös wijnamäest hakeman nijtä/ cuin ilman työtä caswanet owat.
3 Moos 25:12 Sillä se on riemuwuosi/ se pitä pyhitettämän teildä. Mutta teidän pitä syömän nijtä caickia/ cuin maa canda.
3 Moos 25:13 Tämä on riemuwuosi/ jona idzecungin pitä oman saamaans pääsemän jällens.
3 Moos 25:14 JOs sinä jotakin myyt sinun lähimmäiselles/ taicka ostat jotain häneldä/ ei yhdengän pidä pettämän hänen weljens.
3 Moos 25:15 Waan riemuwuoden lugun jälken/ pitä sinun ostaman häneldä/ ja wuoden tulon jälken/ pitä hänen sinulle myymän.
3 Moos 25:16 Sitä usiammat cuin wuodet owat/ pitä sinun corgottaman hinnan/ ja sen harwemmat cuin wuodet owat/ pitä sinun alendaman hinnan: sillä wuoden tulon lugun jälken pitä hänen myymän sinulle.
3 Moos 25:17 Älkän kengän pettäkö hänen lähimmäistäns/ mutta pelkä HERra sinun Jumalatas: minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 25:18 Sentähden tehkät minun säätyni jälken ja pitäkät minun oikeuteni/ että te teette ja pelkämät asutte maasan.
3 Moos 25:19 Sillä maan pitä andaman teille hedelmäns/ ja teillä pitä oleman kyllä syötäwätä/ ja asuman pelkämätä sijnä.
3 Moos 25:20 Ja jos te sanotte: mitä meidän pitä syömän seidzemendenä wuonna? sillä en me mitän kylwänet ja coonnet wuoden tulo.

3 Moos 25:21 Ja minä käsken minun siunauxeni tulla cuudendena wuotena teidän ylidzen/ nijn että sen pitä tekemän teille colmen wuoden tulon.
3 Moos 25:22 Ja teidän pitä kylwämän cahdexandena wuonna/ ja wanhast wuoden caswost syömän yhdexänden wuoten asti/ nijn että te syötte sijtä wanhasta utisen asti.
3 Moos 25:23 Sentähden/ ei teidän pidä maata peräti myymän: Sillä maa on minun/ ja te oletta muucalaiset ja wierat minun edesäni.
3 Moos 25:24 Ja teidän pitä coco teidän maasan andaman maan lunastetta.
3 Moos 25:25 JOs sinun weljes köyhty/ ja myy sinulle hänen saamans/ ja tule hänen lähimmäinen langons hänen tygöns/ ja tahto lunasta/ nijn pitä hänen lunastaman sen/ cuin hänen weljens myynyt on.
3 Moos 25:26 Ja jos jocu on/ jolla ei yhtän lunastaja ole/ ja taita kädelläns nijnpaljo matcan saatta/ että hän lunasta yhden osan.
3 Moos 25:27 Nijn pitä luettaman wuosilucu sijttecuin hän myi/ ja annettaman hänelle joca myi mitä lijaxi on/ että hän sais omans jällens.
3 Moos 25:28 Mutta jos ei hän tacaans löydä nijnpaljo että hän sais sen jällens/ nijn pitä sen cuin hän myynyt on/ oleman ostajan kädes riemuwuoten asti/ nijn hänen pitä oleman wapan/ ja saaman omans jällens.
3 Moos 25:29 Se cuin myy asuttawan huonen Caupungin muurin sisäldä/ hänellä on wapa ehto ajastajas sitä lunasta jällens. Ja sen pitä oleman ajan jolla hän lunasta sen.
3 Moos 25:30 Ja jos ei hän lunasta sitä ajastajas/ nijn pitä ostajan pitämän ijancaickisest ja hänen sucuns ja ei pidä wapaxi tuleman ilowuotena.
3 Moos 25:31 Mutta jos huone on maan kyläs/ cusa ei yhtän muuria ymbärins ole/ nijn se pitä luettaman peldomaaxi/ se lunastetan ilowuotena ja tule wapaxi.
3 Moos 25:32 Lewitain Caupungit ja huonet Caupungeis/ joisa heidän tawarans owat/ taitan aina lunastetta.
3 Moos 25:33 Se joca jotakin lunasta Lewitailda/ hänen pitä sijtä luopuman ilowuonna/ olcon se huone eli Caupungi/ josa hän asunut on: sillä huonet Lewitain Caupungeista/ owat heidän saamans Israelin lasten seas.
3 Moos 25:34 Mutta maata heidän Caupungeins ymbärildä ei pidä myytämän: sillä se on heidän saamans ijancaickisest.
3 Moos 25:35 JOs sinun weljes köyhty ja tule woimattomaxi tykönäs/ nijn sinun pitä ottaman händä tygös/ nijncuin muucalaisen/ taicka huonecunnaisen/ että hän eläis sinun cansas.
3 Moos 25:36 Ja ei sinun pidä ottaman corco eli woitto häneldä/ waan pelkä sinun HERras Jumalatas/ että

sinun weljes sais elä sinun wieresäs.
3 Moos 25:37 Ei sinun pidä andaman rahas hänelle corgolle/ eikä andaman wiljas caswolle:
3 Moos 25:38 Sillä minä olen HERra teidän Jumalan/ joca teidän johdatin Egyptin maalda/ andaxen teille Canaan maan/ ja ollaxen teidän Jumalan.
3 Moos 25:39 JOs sinun weljes köyhty sinun tykönäs/ ja myy idzens sinulle/ nijn ei sinun pidä händä pitämän nijncuin alinomaist orja.
3 Moos 25:40 Mutta hänen pitä oleman sinun tykönäs nijncuin päiwämiehen/ eli huonecunnaisen/ palwellen sinua wapaus wuoten asti.
3 Moos 25:41 Silloin pitä hänen käymän ulos wapana sinun tyköäs lapsinens/ ja pitä tuleman sucuns tygö jällens ja hänen Isäns saaman päälle.
3 Moos 25:42 Sillä he owat minun palweliani/ jotca minä Egyptin maalda johdattanut olen: sentähden ei pidä heitä orjan tawalla myytämän.
3 Moos 25:43 Ei sinun pidä angarast heitä hallidzeman/ waan pelkämän sinun Jumalatas.
3 Moos 25:44 Jos sinä tahdot pitä orja ja pijca/ nijn sinun pitä ostaman ne pacanoilda/ jotca teidän ymbärillän owat.
3 Moos 25:45 Huonecundaisilda jotca muucalaiset owat teidän seasan/ ja heidän suguistans/ jotca he teidän tykönän teidän maasan synnyttänet owat/ ne pitä teidän omistaman.
3 Moos 25:46 Ja pitäkät heitä omanan/ ja teidän lapsen teidän jälken ijancaickisexi perimisexi/ ja nijden pitä oleman teidän orjan. Mutta teidän weljiän Israelin lapsia/ ei teidän pidä toinen toistan angarast hallidzeman.
3 Moos 25:47 JOs muucalainen eli huonecundainen hyöty sinun tykönäs/ ja sinun weljes köyhty hänen tykönäns/ nijn että hän myy idzens muucalaiselle eli huonecundaiselle sinun tykönäs/ eli jolleculle hänen sugustans.
3 Moos 25:48 Nijn pitä hänellä oikeus oleman lunasta jällens sijttecuin hän myyty on/ että jocu hänen weljistäns pidäis hänen lunastaman jällens.
3 Moos 25:49 Eli hänen setäns/ setäns poica/ taicka jocu hänen lähimmäisest sugustans/ eli jos hänen oma kätens taita nijn paljo matcan saatta/ nijn pitä hänen lunastaman idzens.
3 Moos 25:50 Ja hänen pitä lucua laskeman ostajans cansa/ sijtä wuodesta/ cuin hän myi idzens ilowuoten asti/ ja raha pitä luettaman wuoden lugun jälken/ sijttecuin hän myytin/ ja caiken sen ajan palcka pitä sijhen luettaman.
3 Moos 25:51 Ja jos wielä monda wuotta on ilowuoteen/ nijn hänen pitä sitä enämmän andaman hänen

lunastuxestans/ senjälken cuin hän ostettu on.
3 Moos 25:52 Mutta jos harwat wuodet owat ilowuoteen/ nijn hänen pitä sen jälken andaman hänen lunastuxens.
3 Moos 25:53 Ja pitä hänen palckans myös sijhen luettaman wuosi wuodelda/ ja ei sinun pidä salliman angarudella händä hallita sinun edesäs.
3 Moos 25:54 Jos ei hän näin lunasta idzens/ nijn hänen pitä ilowuonna wapana käymän ulos lapsinens:
3 Moos 25:55 Sillä Israelin lapset owat minun palweliani/ jotca minä olen Egyptin maalda johdattanut: Minä olen HERra teidän Jumalan.

Vers. 37. Corgolle) Corgoxi cudzu hän sen joca otetan rahasta: caswoxi/ cosca calu callimmast annetan/ cuin se muutoin maxais/ sille joca lainaxi otta täyty.

XXVI. Lucu.

HERra kieldä jällens caicki epäjumalat/ käske heidän pitä hänen käskyns/ v. 1.
Lupa runsan siunauxen ja maxon käskyns pitäille/ v. 3.
etc. $ Uhca rascailla rangaistuxilla käskyns ylöncadzoita ja rickoita/ v. 14.
Lupa cuitengin armons ja andexiandamisens nijlle/ jotca idzens parata ja heidän synnistäns palata tahtowat/ v. 42.

3 Moos 26:1 Ei teidän pidä tekemän teillen epäjumalita eli cuwia/ eikä myös padzaita/ eikä mös yhtän merckikiwe paneman teidän maallan/ cumartaxen nijtä: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.
3 Moos 26:2 Pitäkät minun Sabbathini/ ja peljätkät minun pyhyttäni: Minä olen HERra.
3 Moos 26:3 JOs te minun säädyisäni waellatte/ ja minun käskyn kätkette/ ja teette ne.
3 Moos 26:4 Nijn minä annan teille saten ajallans/ ja maa anda caswons/ ja kedon puut andawat hedelmäns.
3 Moos 26:5 Ja rijhen aica ulottu wijnan utisen asti/ ja wijnan utinen ulottu toucoaican asti/ ja teillä pitä oleman leipä wiljalda/ ja saatte asua lewollisest teidän maasan.
3 Moos 26:6 Ja minä annan rauhan teidän maallen/ ja te saatte lewätä/ ja ei kengän teitä peljätä. Ja minä ajan pedot teidän maaldan pois/ ja miecan ei pidä käymän teidän maan läpidze.
3 Moos 26:7 Ja wiholisia ajaisan taca pitä heidän caatuman miecalla teidän edesän.
3 Moos 26:8 Wijsi teistä carcotta sata/ ja sata teistä carcotta kymmenen tuhatta: Ja teidän wiholisen pitä

caatuman teidän edesän miecalla.
3 Moos 26:9 Ja minä käännän minuni teidän puoleen/ ja caswatan ja lisän teitä/ ja wahwistan minun lijttoni teidän cansan.
3 Moos 26:10 Ja te saatte syödä sitä wanha/ joca wanhene/ ja wanhat te hyljät uden tähden.
3 Moos 26:11 Minä panen asumasiani teidän keskellen/ ja minun sielun ei hyljä teitä.
3 Moos 26:12 Ja minä waellan teidän keskellän ja olen teidän Jumalan/ ja teidän pitä oleman minun Canssan:
3 Moos 26:13 Sillä minä olen HERra teidän Jumalan/ joca johdatin teidän Egyptin maalda/ ettei teidän pitänyt oleman heidän orjans. Minä olen taittanut poicki teidän iken/ ja olen andanut teidän käydä pystyällä.
3 Moos 26:14 MUtta jos ette te cuule minua/ ettengä tee caicki nijtä käskyjä:
3 Moos 26:15 Waan suututte minun säätyini/ ja teidän sielun hyljä minun oikeuteni/ ettengä tee caickia minun käskyjäni ja hyljätte minun lijttoni.
3 Moos 26:16 Nijn minä teen teille nämät: Minä rangaisen teitä wapistuxella/ ajoxilla ja wilutaudilla/ nijn että teidän caswon raukewat/ ja teidän ruumin näändywät/ ja teidän pitä siemenen kylwämän turhan/ ja teidän wiholisten pitä syömän sen.
3 Moos 26:17 Ja minä asetan minun caswoni teitä wastan/ ja te lyödän teidän wihamiehildän/ ja jotca teitä wihawat/ pitä teitä hallidzeman/ teidän pitä myös pakeneman/ cosca ei kengän teitä aja taca.
3 Moos 26:18 Jollette wielä sijttekän cuule minua/ nijn minä lisän sen seidzemen kerta rangaistaxeni teitä teidän syndein tähden.
3 Moos 26:19 Ja minä särjen teidän ylpeyden ja uppiniscaisuden: minä teen teidän taiwan/ nijncuin raudan/ ja teidän maan nijncuin wasken.
3 Moos 26:20 Ja teidän waiwan ja työn pitä huckan tuleman/ nijn ettei teidän maan caswons anna/ eikä puut maalla hedelmätäns anna.
3 Moos 26:21 Ja jos te wielä minua wastan waellatte/ ettengä cuule minua/ nijn minä wielä sijtte seidzemen kerta lisän/ lyödäxen teitä teidän syndein tähden.
3 Moos 26:22 Ja lähetän teidän secaan medzän pedot/ syömän teidän lapsian/ ja teidän carjan raateleman/ ja wähendämän teitä/ ja teidän tien pitä autiaxi tuleman.
3 Moos 26:23 Jollette wielä nijllä anna curitetta teitän/ mutta käytte minua wastan.
3 Moos 26:24 Nijn minä myös käyn teitä wastan/ ja lyön teitä wielä seidzemen kerta enämmin/ teidän syndein tähden.
3 Moos 26:25 Ja saatan teidän päällen costomiecan/ joca minun lijttoni pitä costaman. Ja jos te cocotte

teitän teidän Caupungein/ nijn minä lähetän teidän secaan ruttotaudin/ ja annan teitä teidän wihamiesten käteen.
3 Moos 26:26 Ja minä hucutan teidän leiwän ainen/ nijn että yhdes pädzis kymmenen waimo teidän leipän kypsendäwät/ ja punnidzewat teidän leipän wagalla. Ja syötyänne et te tule rawituxi.
3 Moos 26:27 Ja jollei te wielä sijtte cuule minua/ mutta waellatte minua wastan/
3 Moos 26:28 Nijn minä myös hirmuisudes waellan teitä wastan/ ja minä teitä rangaisen seidzemen kerta enämmin/ teidän syndein tähden.
3 Moos 26:29 Että teidän pitä syömän teidän poican ja tyttären liha.
3 Moos 26:30 Ja minä cukistan teidän cuckulan/ ja häwitän teidän cuwan/ ja panen teidän raaton teidän epäjumalten päälle/ ja minun sielun cuoitta teitä.
3 Moos 26:31 Ja teen teidän Caupungin autiaxi/ ja teidän kirckon häwitän/ engä myös teidän makiat hajuan haista.
3 Moos 26:32 Ja minä häwitän teidän maan/ nijn että teidän wiholisenne/ jotca sijnä asuwat/ pitä sitä hämmästymän.
3 Moos 26:33 Ja hajotan teitä pacanoitten secaan/ ja wedän ulos miecan teidän jälken. Ja teidän maan tule kylmille/ ja teidän Caupungin cukistetuxi.
3 Moos 26:34 Silloin kelpa maalle hänen lepons/ nijn cauwan cuin hän autian on/ ja te oletta wiholisten maalla. Ja silloin äsken maa lepä/ ja pyhä pitä.
3 Moos 26:35 Nijncauwan cuin se autian on/ saa hän lewätä/ ettei hän saanut pyhä pitä/ silloin cosca teidän piti hänen pyhäns andaman pitä/ ja te asuitte siellä.
3 Moos 26:36 Ja nijlle/ jotca jääwät teistä/ teen minä wapisewan sydämmen heidän wiholistens maalla/ nijn että capisewan lehden äni carcotta heitä/ ja pitä pakeneman sitä nijncuin miecka/ ja pitä caatuman sijnä/ cusa ei kengän heitä aja taca.
3 Moos 26:37 Ja heidän pitä langeman toinen toisens päälle/ nijncuin miecan edestä/ ja ei yxikän carcota heitä/ ja et te tohdi nosta teidän wihamiehiän wastan.
3 Moos 26:38 Ja teidän pitä huckuman pacanain seas/ ja wiholisten maa pitä teidän syömän.
3 Moos 26:39 NE cuin jääwät teistä/ pitä waipuman heidän pahois tegoisans/ teidän wiholisten maalla. Ja heidän Isäins pahois tegois/ pitä heidän waipuman.
3 Moos 26:40 Silloin heidän pitä tunnustaman pahat tecons/ ja heidän wanhemmittens pahat tegot/ joilla he owat minun mieleni rickonet/ ja waeldanet minua wastan.
3 Moos 26:41 Sentähden minä myös waellan heitä wastan/ ja wien heitä wiholistens maalle: että edes

silloin heidän ymbärinsleickamatoin sydämmens nöyrytäis idzens/ silloin myös heidän pahan tecons rangaistus heille kelpa.
3 Moos 26:42 Ja minä muistan minun lijttoni Jacobin cansa/ ja minun lijttoni Isaachin cansa/ ja minun lijttoni Abrahamin cansa/ muistan myös Maan.
3 Moos 26:43 Joca heildä jätetty on/ ja hänelle kelpa hänen lepopäiwäns/ nijncauwan cuin hän autian on heildä/ ja heidän pahan tecons rangaistus heille kelpa: että he hyljäisit minun oikeuteni/ ja heidän sieluns on cuoittanut minun säätyjäni.
3 Moos 26:44 Ja waicka he wielä wiholistens maalla owat/ en minä cuitengan ole heitä hyljännyt/ ja en heitä nijn cuoittanut/ että minä olisin heidän peräti hucuttanut/ ja minun lijttoni heidän cansans tyhjäxi tehnyt: sillä minä olen HERra heidän Jumalans.
3 Moos 26:45 Ja minä muistan minun ensimäisen lijttoni heistä/ cosca minä johdatin heidän Egyptin maalda pacanaitten silmäin edestä/ ollaxen heidän Jumalans. Minä HERra.
3 Moos 26:46 Nämät owat ne säädyt/ ja oikeudet/ ja käskyt/ jotca HERra andoi hänen idzens ja Israelin lasten waihelle Sinain wuorella/ Mosexen käden cautta.

Vers. 14. Pahan tecons rangaistus) se on/ heidän pitä tundeman Jumalan wanhurscauden/ catuman heidän syndiäns/ ja sanoman: meille tapahtu oikein/ etten me enä Jumalan käskyistä pitänet/ että meidän käy nijncuin hän hänen sanasans ennen uhgannut on.

XXVII. Lucu.

HERran käsky nijstä/ jotca jotakin erinomaist lupawat HERralle/ mitä annettaman/ mitä lunastettaman/ ja cuinga se arwattaman pitä/ v. 1.
Nijncuin ihminen/ etc. $ v. 3.
Carja/ v. 9.
Huone/ v. 14.
Peldo/ v. 16.
Caicki esicoiset/ v. 26.
caicki kirouxeen annettu/ v. 28 ja caicki kymmenexet pitä hänen omans oleman/ v. 30.

3 Moos 27:1 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:
3 Moos 27:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: Jos jocu teke HERralle jongun erinomaisen lupauxen/ nijn

että hän arwautta idzens.
3 Moos 27:3 Nijn tämän pitä oleman sinun arwauxes. Cahdenkymmenen wuotisen miehenpuolen/ cuutenkymmenen wuoten asti/ pitä sinun arwaman wijtenkymmenen hopia Siclijn/ Pyhän Siclin jälken.
3 Moos 27:4 Mutta waimonpuolen colmenkymmenen Siclijn.
3 Moos 27:5 Mutta wijdennest wuodest cahtenkymmenden wuoten asti/ jos se on miehenpuoli/ nijn pitä sinun arwaman cahtenkymmen Siclijn/ waan waimonpuolen kymmenen Siclijn.
3 Moos 27:6 Jos se on cuucautinen wijdenden wuoten asti/ ja on miehenpuoli/ pitä sinun sen arwaman wijten hopia Siclijn/ mutta waimonpuolen colmen hopia Siclijn.
3 Moos 27:7 Mutta jos se on cuudenkymmenen wuotinen eli sen päälle/ ja on miehenpuoli/ pitä sinun arwaman hänen wijten toistakymmenden Siclijn/ mutta waimonpuolen kymmenden Siclijn.
3 Moos 27:8 Ja jos hän on ylön köyhä sencaltaiseen arwioon/ nijn pitä hänen menemän papin eteen/ ja papin pitä arwaman hänen. Ja hänen pitä arwaman hänen senjälken/ cuin hänen kätens/ joca lupauxen tehnyt on/ woi matcan saatta.
3 Moos 27:9 JOs se on carjasta/ jota HERralle uhratan/ caicki mitä HERralle annetan/ se on pyhä.
3 Moos 27:10 Ei pidä sitä waehetettaman/ eli muutettaman/ hywä pahaan/ eli paha hywän. Jos jocu waehetta yhden eläimen toiseen/ nijn pitä ne molemmat oleman HERralle pyhät.
3 Moos 27:11 Jos se eläin on saastainen/ jota ei saada uhrata HERralle/ nijn pitä se wietämän papin eteen.
3 Moos 27:12 Ja papin pitä arwaman sen/ jos se on hywä eli paha/ sen pitä oleman papin arwion jälken.
3 Moos 27:13 Jos jocu tahto lunasta sen/ hänen pitä andaman wijdennen osan sen arwion päälle.
3 Moos 27:14 JA jos jocu pyhittä huonens HERralle pyhäxi/ nijn pitä papin arwaman sen/ jos se on hywä eli paha/ ja papin arwion jälken pitä sen oleman.
3 Moos 27:15 Mutta jos pyhittäny tahto lunasta sen/ nijn pitä hänen andaman wijdennen osan enämmän raha/ cuin se arwattu on/ ja nijn pitä se hänen oleman.
3 Moos 27:16 JOs jocu pyhittä HERralle cappalen peldo hänen perindömaastans/ nijn pitä se arwattaman sen jälken/ cuin sijhen kylwetän. Jos sijhen kylwetän Homor ohria/ nijn pitä sen maxaman wijsikymmendä hopia Sicli.
3 Moos 27:17 Waan jos hän pyhittä peldons cohta jälken ilowuoden/ nijn pitä sen maxaman arwatun hindans jälken.
3 Moos 27:18 Jos hän on pyhittänyt sen ilowuoden/ jälken nijn papin pitä lukeman hänelle rahan wuoden lugun jälken/ cuin tacaperin on ilowuoten asti/ ja arwaman sen sitä halwemmaxi.
3 Moos 27:19 Jos se cuin pellon pyhittänyt on/ tahto sen lunasta jällens/ nijn pitä hänen andaman wijdet

osa enämmän raha/ cuin se arwattu on/ ja nijn pitä se hänen oleman.
3 Moos 27:20 Jos ei hän tahdo lunasta peldo/ mutta myy sen toiselle/ nijn ei pidä hänen sitä enä lunastaman.
3 Moos 27:21 Waan se peldo/ cosca hän ilowuonna tule wapaxi pitä oleman pyhä HERralle/ nijncuin kirouxeen annettu peldo/ ja pitä oleman papin perindö saama.
3 Moos 27:22 Jos jocu pyhittä HERralle pellon jonga hän ostanut on/ ja ei ole hänen perindö saamans.
3 Moos 27:23 Nijn papin pitä lukeman hänelle sen cuin se maxa/ ilowuoten asti ja hänen pitä sinä päiwänä andaman ulos sen arwion/ että sen pitä oleman pyhän HERralle.
3 Moos 27:24 Mutta ilowuonna pitä sen tuleman hänen omaxens jällens/ joca sen ostanut on/ että se olis hänen perindö saamans maalla.
3 Moos 27:25 Caicki arwio pitä tapahtuman Pyhän Siclin jälken/ mutta Sicli teke caxikymmendä Gerah.
3 Moos 27:26 Eläinden esicoista joca HErran oma muutoingin on/ ei pidä kenengän pyhittämän HERralle/ olcon härkä eli lammas: sillä se on HERran.
3 Moos 27:27 Jos jotakin saastaist on eläinden seas/ nijn se pitä lunastettaman hänen hindans jälken/ ja sijhen lisäxi annettaman wijdes osa Jos ei hän tahdo lunasta/ nijn se myytäkän hänen arwions jälken.
3 Moos 27:28 WAan caicke kirouxeen annettua jota jocu kiro HERralle/ caikesta cuin hänellä on/ olcon se ihminen/ eläin elickä perindö peldo/ ei pidä myytämän eli lunastettaman: Sillä caicki kirottu on caickein pyhin HERralle.
3 Moos 27:29 Caicki kirouxeen annettu Ihmisist ei pidä lunastettaman/ waan hänen pitä totisest cuoleman.
3 Moos 27:30 Caicki maan kymmenexet/ sekä maan siemenest/ että puitten hedelmist/ owat HERran/ ja pitä olemän pyhät HERralle.
3 Moos 27:31 Jos jocu tahto lunasta kymmenexens/ hänen pitä andaman wijdennen osan lisäxi.
3 Moos 27:32 Ja caicki kymmenexet carjasta/ ja lambaista/ ja caikista cuin widzan alla käy/ ne owat pyhät kymmenexet HERralle.
3 Moos 27:33 Ei pidä kysyttämän/ jos se on hywä eli paha eikä myös pidä sitä waehetettaman. Jos jocu waehetta sen/ nijn pitä ne molemmat oleman pyhät/ ja ei lunastettaman.
3 Moos 27:34 Nämät owat ne käskyt/ jotca HERra andoi Mosexen cautta Israelin lapsille Sinain wuorella.

Vers. 2. Erinomaisen lupauxen) Wanhas Testamendis ei ainoastans ollut selkiä käsky lupauxista: Nijncuin Psal. 76:12 Waan myös nimitetty mitä heidän lupaman piti Lev. $ 7: 16: 22: 18. cap. $ 23 38. Num. $ 30: Ja mitä ei heidän lupaman pitänyt/ nijn cuin täsä/ ja Deut. $ 23:18. ja että sencaltaiset lupauxet kelpaisit

Jumalalle. Mutta Udes Testamendis ei ole meillä yhtän selkiätä käskyä sencaltaisista lupauxista/ sentähden ei ne myös ensingän lueta Jumalan palweluxexi idzestäns/ paljo wähemmin cosca jotakin hembeydest luwatan/ joca on Jumalan tahto wastan/ mahdotoinda pidettä/ ja josta paljo paha tule/ nijncuin Clostari elämäst ja muista sencaltaisista.

Colmannen Mosexen Kirjan loppu.

Neljäs Mosexen Kirja

NUMERI, Neljäs Mosexen Kirja / Josa nämät cappalet owat: I. CUinga caxitoistakymmendä Israelin lasten sucucunda jaetan erijouckoin.
Lewitat pannan eriwircaan Majas/ cap. $ 1. 2. 3. 4.Spitaliset käsketän leirist ulos.
Rickowaisten sowittamisest/ soimun laist awioskäskys/ Nazireist/ cap. $ 5. 6.
Päämiesten uhrist/ cosca maja pannan ylös cap. $ 7.
Lewitain puhdistuxest/ cap. $ 8.
sen wuoden Pääsiäisest/ cap. $ 9.
matcaan lähtemisest/ pilwen ylötes ja Lewitain soittais/ cap. $ 9: 17. cap. $ 10.
II. Israelin lasten matcustuxest Sinain wuorelda Moabiterein kedolle/ liki Jordanist/ ja matcalla tapahtuneist/ cap. $ 11. 12. 13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
III. Cuinga Canssa rupe omistaman heidän perindötäns/ ja Jumala määrä heille rajat.
Balakist ja Bileamist/ Canssan ricoxest/ ja Jumalan wihan asettamisest Pinehan cautta/ cap. $ 22. 23. 24. 25.
Canssan lukemisest toisen kerran/ Josuan cudzumisest Päämiehen wircaan/ cap. $ 26. 27.
Uhreist ja lupauxist/ cap. $ 28. 29. 30.
Midianiterein häwityxest/ cap. $ 31.
Rubenin/ Simeonin ja Manassen osast Sihonin ja Oggin waldacunnis/ Israelin lasten leireist corwes/ cap. $ 33.
Canaan maan rajain awarudest/ cap. $ 34.
Pappein Caupungeist/ cap. $ 35.

Perinnön jacamisest/ cap. $ 36.
Täsä Kirjas löytän Israelin lasten matcustuxet/ Sinain wuorelda nijn luwattun maahan/ liki 39. ajastajas.

I. Lucu.

HERra käske Mosexen ja Aaronin luke Israelin lapsia jotca olit cahdenkymmenen ajastajan ylidzen/ ja kelpaisit sotaan/ v. 1.
ja walita päämiehen joca sucucunnas/ v. 4.
Moses ja Aaron tekewät nijncuin HERra heille käskenyt oli/ v. 17.
Luettuiden lucu on 603550. v. 44.
kieldä Lewin sucucunda lukemast Israelin lasten secaan/ waan käske asetta Tabernacli ottaman alas/ ja paneman ylös/ cosca nijn tarwitan/ v. 48.

4 Moos 1:1 JA HERra puhui Mosexelle Sinain corwes seuracunnan majas ensimäisnä päiwänä toisna cuucautena/ toisna wuonna jälken/ sijttecuin he olit lähtenet Egyptin maalda/ ja sanoi:
4 Moos 1:2 Lukecat coco Israelin lasten joucko/ heidän sucuns/ ja heidän Isäins huonetten/ ja nimeins lugun jälken/ caicki miehenpuolet mies mieheldä.
4 Moos 1:3 Cahdenkymmenen wuotiset ja sen ylidzen/ caicki cuin kelpawat lähtemän sotaan Israelis. Ja pitä lukeman heitä heidän jouckons jälken/ sinun ja Aaronin.
4 Moos 1:4 Ja teidän pitä ottaman tygön jocaidzest sucucunnast hänen Isäns huonen päämiehen.
4 Moos 1:5 NÄmät owat nijden päämiesten nimet/ jotca teidän cansan seisoman pitä. Rubenist Elizur Zedeurin poica.
4 Moos 1:6 Simeonist Zelumiel ZuriSadain poica.
4 Moos 1:7 Judast Nahesson Aminadabin poica.
4 Moos 1:8 Isascharist Nethaneel Zuarin poica.
4 Moos 1:9 Sebulonist Eliab Helonin poica.
4 Moos 1:10 Josephin pojista: Ephraimist Elisama Amihudin poica/ Manassest Gamliel Pedazurin poica.
4 Moos 1:11 BenJaminist Abidan Gideonin poica.
4 Moos 1:12 Danist Ahieser AmmiSadain poica.
4 Moos 1:13 Asserist Pagiel Ochranin poica.
4 Moos 1:14 Gadist Eliasaph Deguelin poica.
4 Moos 1:15 Nephtalist Ahira Enan poica.

4 Moos 1:16 Nämät owat cuuluisat Canssasta päämiehet heidän Isäins sugusta/ jotca olit päät ja Ruhtinat israelis.
4 Moos 1:17 Ja Moses ja Aaron otit heitä tygöns/ nijncuin he nimeldäns nimitetyt olit.
4 Moos 1:18 Ja cocoisit myös caiken Canssan/ ensimäisnä päiwänä toisella cuucaudella/ ja luit heidän sucuns ja syndyns/ ja Isäins huonetten/ ja nimeins lugun jälken/ cahdenkymmenen wuotiset/ ja sen ylidzen mies mieheldä.
4 Moos 1:19 Nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle/ ja luki heitä Sinain corwes.
4 Moos 1:20 RUbenin Israelin esicoisen lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälken/ mies mieheldä/ caicki miehenpuolet/ cahdestkymmenest wuodest/ ja sen ylidzen/ ja ne cuin kelwolliset owat sotaan menemän.
4 Moos 1:21 Luettin Rubenin sucucundaan/ cuusi wijdettäkymmendä tuhatta ja wijsi sata.
4 Moos 1:22 Simeonin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten/ luguns ja nimeins jälken mies mieheldä caicki miehenpuolet cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ jotca sotaan menemän kelwolliset owat.
4 Moos 1:23 Luettin Simeonin sucucundaan yhdexän cuudettakymmendä tuhatta ja colme sata.
4 Moos 1:24 Gadin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten/ ja nimeins jälken/ cahdestkymmenest wuodest/ ja sen ylidzen/ cuin sotaan meneman kelwolliset owat.
4 Moos 1:25 Luettin Gadin sucucundaan/ wijsi wijdettäkymmendä tuhatta/ cuusi sata ja wijsikymmendä.
4 Moos 1:26 Judan lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälken/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelwolliset owat.
4 Moos 1:27 Luettin Judan sucucundaan/ neljä cahdexattakymmendä tuhatta ja cuusi sata.
4 Moos 1:28 Isascharin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälken/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelwolliset owat.
4 Moos 1:29 Luettin Isascharin sucucundaan/ neljä cuudettakymmendä tuhatta ja neljä sata.
4 Moos 1:30 Sebulonin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälken/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelwolliset owat.
4 Moos 1:31 Luettin Sebulonin sucucundaan/ seidzemen cuudettakymmendä tuhatta ja neljä sata.
4 Moos 1:32 Josephin lapset Ephraimist sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälken/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelwolliset owat.
4 Moos 1:33 Luettin Ephraimin sucucundaan neljäkymmendä tuhatta ja wijsi sata.
4 Moos 1:34 Manassen lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälken/

cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki jotca sotaan kelpaisit.
4 Moos 1:35 Luettin Manassen sucucundaan caxi neljättäkymmendä tuhatta ja caxi sata.
4 Moos 1:36 BenJaminin lapset heidän sucuns/ syndyns/ isäins huonetten ja nimeins jälken/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki jotca sotaan kelpaisit.
4 Moos 1:37 Luettin BenJaminnin sucucundaan wijsi neljättäkymmendä tuhatta ja neljä sata.
4 Moos 1:38 Danin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälken/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki ne cuin sotaan kelpaisit.
4 Moos 1:39 Luettin Danin sucucundaan caxi seidzemettäkymmendä tuhatta ja seidzemen sata.
4 Moos 1:40 Asserin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälken/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelpaisit.
4 Moos 1:41 Luettin Asserin sucucundaan/ yxi wijdettäkymmendä tuhatta ja wijsi sata.
4 Moos 1:42 Nephtalin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälken/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelpaisit.
4 Moos 1:43 Luettin Nephtalin sucucundaan colme cuudettakymmendä tuhatta ja neljä sata.
4 Moos 1:44 Nämät owat ne jotca Moses ja Aaron ynnä cahden toistakymmenen Israelin Ruhtinan cansa luit/ joista aina yxi oli jocaidzen heidän Isäns huonen ylidzen.
4 Moos 1:45 Ja olit caicki yhteen luetut Israelin lapset heidän Isäins huonetten jälken/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ jotca olit sotaan kelwolliset Israelis.
4 Moos 1:46 Cuusi kerta satatuhatta ja colmetuhatta/ wijsisata ja wijsikymmendä.
4 Moos 1:47 Mutta Lewitat heidän Isäins sucucunnan jälken/ ei ollet heidän secaans luetut.
4 Moos 1:48 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 1:49 Lewin sucucunda ei sinun pidä lukeman/ eli ottaman heistä luku Israelin lasten seasta.
4 Moos 1:50 Mutta sinun pitä asettaman heitä todistuxen majan palweluxeen/ ja caickein sen caluin päälle/ ja caickein cuin sen omat owat. Ja heidän pitä candaman majan/ ja caicki sen calut/ ja heidän pitä ottaman waarin sijtä/ ja sioittaman idzens majan ymbärins.
4 Moos 1:51 Ja cosca matcustetan/ silloin pitä Lewitat ottaman majan alas/ ja cosca joucko idzens sioittawat/ pitä heidän paneman majan ylös. Jos jocu muucalainen lähesty sitä/ nijn hänen pitä cuoleman.
4 Moos 1:52 Israelin lapset pitä sioittaman idzens idzecukin hänen leirins ja jouckons lipun tygö.
4 Moos 1:53 Mutta Lewitat pitä sioittaman idzens todistuxen majan ymbärins/ ettei wiha tulis Israelin lasten joucon päälle. Sentähden pitä Lewitat pitämän waarin todistuxen majan tykönä.
4 Moos 1:54 Ja Israelin lapset tei caicki/ mitä HERra Mosexelle käskenyt oli.

Vers. 19. Ja luki heitä) Moses ja Aaron ei täsä syndi tee lukeisans Canssa/ nijncuin Cuningas Dawid/ 2. Sam. 24:2. sillä tämän he teit Jumalan käskyn jälken: mutta Cuningas Dawid ilman Jumalan käskytä ylpeydest/ cuin nähdän./ 1. Par. $ 21:1.

II. Lucu.

HERra sano Mosexelle cuinga heidän pitä idzens sioittaman Tabernaclin ymbärille/ jocainen lippuns tygö/ v. 1.
Idän puolelle pitä Judan/ Isascharin ja Sebulonin sioittaman heidäns/ ja Canssan waeldais pitä heidän esipääs oleman/ v. 3.
Etelän puolelle Ruben/ Simeon ja Gad/ ja heidän pitä oleman heitä likin/ v. 10.
Lewitat Tabernaclin cansa/ v. 17.
Lännen puolelle pitä idzens sioittaman Ephraim/ Manasse ja BenJamin/ ja oleman colmannet/ v. 18.
Pohjan puolelle Dan/ Asser ja Nephtali/ ja heidän pitä lippuinens wijmeiset oleman/ v. 25.
Caickein lucu ilman Levitait on 603550. v. 32.

4 Moos 2:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:
4 Moos 2:2 Israelin lapset pitä idzens sioittaman ymbärins seuracunnan maja/ jocainen lippuns ja merckins alla/ heidän Isäins huonen jälken.
4 Moos 2:3 Idän puolelle pitä Judan lippuns ja jouckons cansa idens sioittaman/ heidän päämiehens Nahesson Aminadabin poica.
4 Moos 2:4 Ja hänen jouckons luetut neljä cahdexattakymmendä tuhatta/ ja cuusi sata.
4 Moos 2:5 Hänen wiereens pitä Isascharin sucucunnan idzens sioittaman/ heidän päämiehens Nethaneel Zuarin poica.
4 Moos 2:6 Ja hänen jouckons luetut neljä cuudettakymmendä tuhatta ja neljä sata.
4 Moos 2:7 Senjälken Sebulonin sucucunda/ heidän päämiehens Eljab Helonin poica.
4 Moos 2:8 Ja hänen jouckons luetut/ seidzemen cuudettakymmendä tuhatta ja neljä sata.
4 Moos 2:9 Nijn että caicki Judan leiris luetut/ owat sata ja cuusi yhdexättäkymmendä tuhatta/ ja neljä sata heidän joucosans. Ja heidän pitä esin waeldaman.
4 Moos 2:10 ETelän puolelle pitä Rubenin idzens sioittaman lippuns ja jouckons cansa/ heidän päämiehens Elizur Sedeurin poica.

4 Moos 2:11 Ja hänen jouckons luetut/ cuusi wijdettäkymmendä tuhatta ja wijsi sata.
4 Moos 2:12 Hänen wierellens pitä Simeonin sucucunnan idzens sioittaman/ heidän päämiehens Selumiel ZuriSadain poica.
4 Moos 2:13 Ja hänen jouckons luetut/ yhdexän cuudettakymmendä tuhatta ja colme sata.
4 Moos 2:14 Sitälähin Gadin sucucunda/ heidän päämiehens Eliasaph Reguelin poica.
4 Moos 2:15 Ja heidän jouckons luetut/ wijsi wijdettäkymmendä tuhatta/ cuusi sata ja wijsikymmendä.
4 Moos 2:16 Nijn että caicki Rubenin leiris luetut owat sata yxi cuudettakymmendä tuhatta/ neljä sata ja wijsikymmendä heidän joucosans. Ja heidän pitä toisna waeldaman.
4 Moos 2:17 Sijtte pitä seuracunnan majan waeldaman Lewitain leirin cansa keski leiris/ ja nijncuin he heidäns sioittawat/ nijn pitä myös heidän waeldaman/ jocaidzen paicasans heidän lippuns alla.
4 Moos 2:18 LÄnnen puolelle pitä Ephraimin idzens sioittaman lippuns ja jouckons cansa/ heidän päämiehens Elisama Amihudin poica.
4 Moos 2:19 Ja hänen jouckons luetut/ neljäkymmendä tuhatta ja wijsi sata.
4 Moos 2:20 Lähin händä pitä Manassen sucucunnan idzens sioittaman/ heidän päämiehens Gamliel Pedazurin poica.
4 Moos 2:21 Ja hänen jouckons luetut caxi neljättäkymmendä tuhatta ja caxi sata.
4 Moos 2:22 Senjälken BenJaminin sucucunda/ heidän päämiehens Abidan Gideonin poica.
4 Moos 2:23 Ja hänen jouckons luetut/ wijsi neljättäkymmendä tuhatta ja neljä sata.
4 Moos 2:24 Nijn että caicki Ephraimin leiris luetut owat sata ja cahdexan tuhatta/ ja sata heidän joucosans. Ja heidän pitä colmandena waeldaman.
4 Moos 2:25 POhjan puolelle pitä Danin idzens sioittaman lippuns ja jouckons cansa/ heidän päämiehens Ahieser Ammi Sadain poica.
4 Moos 2:26 Ja hänen jouckons luetut caxi seidzemettäkymmendä tuhatta ja seidzemen sata.
4 Moos 2:27 Hänen wierellens pitä Asserin sucucunnan heidäns sioittaman/ heidän päämiehens Pagiel Ochran poica.
4 Moos 2:28 Ja hänen jouckons luetut yxi wijdettäkymmendä tuhatta ja wijsi sata.
4 Moos 2:29 Sitälikin Nephtalin sucucunda heidän päämiehens Ahira Enanin poica.
4 Moos 2:30 Ja hänen jouckons luetut colme cuudettakymmendä tuhatta ja neljä sata.
4 Moos 2:31 Nijn että caicki Danin leiris luetut/ owat sata seidzemen cuudettakymmendä tuhatta ja cuusi sata. Ja heidän pitä wijmeisnä waeldaman heidän lippuns alla.
4 Moos 2:32 Tämä on Israelin lasten lucu heidän Isäins huonetten ja leirein jälken/ ja jouckons cansa/

cuusisata tuhatta ja colmetuhatta/ wijsisata ja wijsikymmendä.
4 Moos 2:33 Mutta Lewitat ei ole luetut Israelin lasten lucuun/ nijncuin HERra Mosexelle oli käskenyt.
4 Moos 2:34 Ja Israelin lapset teit caicki mitä HERra oli Mosexelle käskenyt. Ja he sioitit heidäns heidän lippuins ala/ ja matcustit idzecukin sucucunnasans heidän Isäins huonen jälken.

Vers. 1. HERra puhui) tästä lugusta selkiäst nähdän cuinga HERra Jumala racasta hywä järjestyst: sillä josa ei ole hywä järjestys hengelises eli mailmaises säädys/ sijnä ei ole Jumala/ sentähden sano Pawali/ 1. Cor. 14:40. andacat caicki cunnialisest ja järjestäns tapahtua.

III. Lucu.

HERra käske Lewitat palwella Tabernaclis/ Aaronin poikinens pappeudestans otta waarin/ v. 5.
luke caicki heidän miehenspuolet/ jotca olit Cuucauden wanhat/ v. 15.
Gersoniterit/ v. 27.
Merariterit/ v. 33.
Lewitat/ joita löytän/ 22000/ v. 39.
Caicki esicoiset/ ja nijtä löytän/ 22273. v. 40.
nijden edest otta HERra Lewitat tygöns. Mutta nijden 273. sielun edest/ jotca on Lewitain lugun ylidze/ otta Moses 1365. Sicli/ ja anda Aaronille/ ja hänen pojillens/ v. 44.

4 Moos 3:1 NÄmät owat Aaronin ja Mosexen sugut/ sijhen aican cosca HERra puhui Mosexelle Sinain wuorella.
4 Moos 3:2 Ja nämät owat Aaronin poicain nimet: Nadab esicoinen/ sitälikin Abihu/ Eleazar ja Ithamar.
4 Moos 3:3 Nämät owat Aaronin poicain nimet/ jotca olit papixi woidellut/ ja heidän kätens täytetyt papin wircaan.
4 Moos 3:4 Mutta Nadab ja Abihu cuolit HERran edes/ cosca he uhraisit Sinain corwes wierasta tulda HERran edes/ ja ei ollut heillä poikia. Mutta Eleazar ja Ithamar teit papin wirca heidän Isäns Aaronin edes.
4 Moos 3:5 JA HERRA puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 3:6 tuo edes Lewin sucucunda/ ja aseta heitä papin Aaronin eteen palweleman händä.
4 Moos 3:7 Ja pitämän waarin hänest ja coco seuracunnast/ seuracunnan majan edes/ ja palweleman majan palweluxes.
4 Moos 3:8 Ja tallella pitämän caicki seuracunnan majan calut/ ja ottaman waarin Israelin lasten

wartioidzemisest/ palweleman majan palweluxes.
4 Moos 3:9 Ja sinun pitä andaman Aaronille ja hänen pojillens Lewitat lahjaxi Israelin lapsista.
4 Moos 3:10 Mutta Aaronin poikinens pitä sinun asettaman pitämän waari heidän pappiudestans. Ja jos jocu muucalainen sijhen lähesty/ hänen pitä cuoleman.
4 Moos 3:11 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 3:12 Cadzo/ minä otin Lewitat Israelin lapsista caickein esicoisten edestä/ joca ensist äitins cohdun awa Israelin lasten seas/ nijn että Lewitat pitä oleman minun.
4 Moos 3:13 Sillä caicki esicoiset owat minun/ sijtä päiwästä cuin minä löin caicki esicoiset Egyptin maalla/ silloin pyhitin minä minulleni caicki esicoiset israelis/ ihmisist nijn carjan asti/ että ne olisit minun/ Minä HERra.
4 Moos 3:14 JA HERra puhui Mosexelle Sinain corwesa/ sanoden:
4 Moos 3:15 Lue Lewin pojat heidän Isäins huonen ja sucucundans jälken/ caicki miehenpuoli cuucauden wanha ja sen ylidze.
4 Moos 3:16 Ja Moses luki heitä HERran sanan jälken/ nijncuin hänelle oli käsketty.
4 Moos 3:17 Ja nämät olit Lewin pojat heidän nimeins jälken/ Gerson/ Cahath ja Merari.
4 Moos 3:18 Mutta Gersonin poicain nimet heidän suguisans olit: Libni ja Simei.
4 Moos 3:19 Cahathin pojat heidän suguisans olit: Amram/ Jezehar/ Hebron ja Usiel.
4 Moos 3:20 Merarin pojat heidän suguisans olit: Maheli ja Musi. Nämät owat Lewin sucucunnat heidän Isäins huonen jälken.
4 Moos 3:21 NÄmät owat Gersonin sucucunnat: Libniterit ja ja Simeiterit.
4 Moos 3:22 Heidän lucuns/ caicki jotca miehenpuolet olit/ löyttin seidzementuhatta ja wijsisata/ cuucauden wanha ja sen ylidze.
4 Moos 3:23 Ja Gersoniterein sucucunnat pitä heidän sioittaman tacapuolelle maja länden päin.
4 Moos 3:24 Heidän päämiehens pitä oleman Eliasaph Laelin poica.
4 Moos 3:25 Ja heidän pitä wartioidzeman seuracunnan maja/ nimittäin/ asuinsia/ maja/ peitteitä/ ja waatteita.
4 Moos 3:26 Ja pihan waatteita/ ja peitosta pihan sisällekäytäwäs joca käy asuinsia ja Altarita ymbärins/ ja köysiä/ ja caicki cuin sen palweluxeen tarwitan.
4 Moos 3:27 NÄmät owat Cahathin sugut/ cuin owat Amramiterit/ Jezehariterit/ Hebroniterit ja Usieliterit.
4 Moos 3:28 Caicki joca miehenpuoli oli cuucauden wanha ja sitä wanhembi/ lucuans cahdexan tuhatta ja cuusisata/ joiden pitä pitämän waarin Pyhän wartioidzemisest.

4 Moos 3:29 Ja pitä heidäns sioittaman etelän puolelle siwulle maja.
4 Moos 3:30 Ja heidän päämiehens pitä oleman Elizaphan Usielin pojan/
4 Moos 3:31 Ja heidän pitä wartioidzeman Arckia/ pöytä/ kyntiläjalca/ Altareita ja caickia Pyhän caluja/ joilla palwelusta tehdän ja peitteitä/ ja caickia mitä palweluxeen tarwitan.
4 Moos 3:32 Mutta Ruhtinat caickein Lewitain päämiesten ylidze/ pitä oleman Eleazarin papin Aaronin pojan/ ylidzen asetettuin/ pitämän waaria Pyhän wartioidzemisest.
4 Moos 3:33 NÄmät owat Merarin sugut: Maheliterit ja Musiterit.
4 Moos 3:34 Joiden lucu oli cuusituhatta ja caxisata/ caicki se cuin miehenpuoli oli/ cuucauden wanha ja sen ylidze.
4 Moos 3:35 Heidän päämiehens pitä oleman Suriel Abihailin poica/ ja pitä sioittaman heitäns siwulle maja pohjan puolelle.
4 Moos 3:36 Ja heidän wircans pitä oleman/ wartioita majan lautoja/ corennoita/ padzaita ja majan jalcoja/ ja caickia caluja jotca sen palweluxeen tarwitan.
4 Moos 3:37 Nijn myös padzaita pihan ymbärins/ ja sen jalcoja/ ynnä paanuin ja köytten cansa.
4 Moos 3:38 MUtta seuracunnan majan etiselle puolen itän päin/ pitä Moses ja Aaron heidäns sioittaman poikinens/ wartioidzeman Pyhän ja Israelin lapsia. Jos jocu muucalainen sijhen lähesty/ hänen pitä cuoleman.
4 Moos 3:39 Caickein Lewitain lucu/ cuin Moses ja Aaron luit/ heidän sucucunnisans HERran sanan jälken/ caicki miehenpuoli/ cuucauden wanha ja sitä wanhemmat/ oli caxi colmattakymmendä tuhatta.
4 Moos 3:40 JA HERra puhui Mosexelle: lue caicki esicoiset jotca miehenpuolet owat Israelin lasten seas/ cuucauden wanhat/ ja sitä wanhemmat/ ja ota heidän nimeins lucu.
4 Moos 3:41 Ja sinun pitä ottaman Lewitat minulle (minä olen HERra) caickein Israelin lasten esicoisten edestä/ ja Lewitain carjat/ caickein Israelin lasten carjan esicoisten edestä.
4 Moos 3:42 Ja Moses luki nijncuin HERra hänelle käskenyt oli/ caicki Israelin lasten esicoiset.
4 Moos 3:43 Ja löyttin caicki miehenpuolest esicoiset/ heidän nimeins lugun jälken/ cuucauden wanhat ja sen ylidzen/ heidän lucuns jälken/ caxi colmattakymmendä tuhatta/ caxi sata ja colme cahdexattakymmendä.
4 Moos 3:44 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 3:45 Ota Lewitat caickein Israelin lasten esicoisten edestä/ ja Lewitain carja heidän carjans edestä/ että Lewitat olisit minun/ joca olen HERra.
4 Moos 3:46 Mutta ne lunastusrahat/ nijden cahden sadan/ ja colmen cahdexattakymmenen edestä/ jotca

jääwät Israelin lasten esicoisist Lewitain lugun ylidze.
4 Moos 3:47 Pitä sinun ottaman wijsi Sicli mies mieheldä Pyhän Siclin jälken/ Sicli maxa caxikymmendä/ Gerah.
4 Moos 3:48 Ja sinun pitä andaman Aaronille ja hänen pojillens nijden jäänyitten heidän lugustans lunastusrahan.
4 Moos 3:50 Nijn otti Moses nijden ylidzejäänyitten Lewitain lunastusrahan.
4 Moos 3:51 Israelin lasten esicoisilda otti hän rahan/ tuhannen colmesata ja wijsi seidzemettäkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken.
4 Moos 3:52 Ja andoi ne Aaronille/ ja hänen pojillens HERran sanan jälken/ nijncuin HERra oli Mosexelle käskenyt.

Vers. 4. Wierasta tulda) tästä luettacan sen ensimäisen versyn selitys/ 10. Cap. $ Lev. $
v. 10. Jos jocu muucalainen) Että Lewitain papit erinomaisest awistit Christust: nijn tehdän tällä tiettäwäxi: ettei kengän Christuxen wircaan idzens saa secoitta/ nijncuin täsä ei saanut kengän tehdä papin wirca/ joca ei ollut Aaronin sugusta/ Esa. 63:2.

IV. Lucu.

HERra käske Mosexen ja Aaronin lukea Cahathin lapset 30. ajastajast 50. asti/ ja sano heille heidän wircans/ nimittäin/ cosca joucko matcan lähte/ pitä heidän candaman caickein Pyhindä/ v. 1.
cosca se Aaronilda ja hänen pojildans kääritty on/ v. 5.
Mutta ei heidän pidä sitä peittämätä näkemän/ v. 15.
Gersonin lapset pitä candaman majan waattet/ Tabernaclin ja sen peitoxet/ etc. $ v. 21.
Merarin lapset lautoja/ corennoita/ padzaita/ jalcoja/ waajoja ja köysiä/ v. 29.
Moses luke heidän idzecungin/ ja caickein lucu on 8580/ v. 49.

4 Moos 4:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:
4 Moos 4:2 Lue Cahathin lapset Lewin poicain seast/ heidän sucucundains ja Isäins huonetten jälken.
4 Moos 4:3 Colmestkymmenest wuodest nijn wijdenkymmenen wuoten asti/ caicki ne jotca kelwolliset owat sotaan menemän/ seuracunnan majas palwelusta tekemän.
4 Moos 4:4 Ja tämä pitä oleman Cahathin poicain wirca todistuxen majas/ cuin caickein pyhin on.
4 Moos 4:5 COsca leiriä sijrtän/ nijn pitä Aaron poikinens menemän sisälle/ ja ottaman esiripun alas/ ja

käärimän todistuxen Arkin sijhen.
4 Moos 4:6 Ja paneman peiton Thechaschim nahgoista sen päälle/ ja hajottaman aiwa kellaisen waatten sen ylidze/ ja paneman corennons sijhen tygö.
4 Moos 4:7 Nijn myös pitä heidän hajottaman näkypöydän ylidze kellaisen waatten/ ja paneman sen päälle fatit/ lusicat/ maljat ja cannut/ joilla se peitetän/ ja ne jocapäiwäiset leiwät pitä sen päällä oleman.
4 Moos 4:8 Ja heidän pitä hajottaman nijden päälle rosinpunaisen waatten/ ja peittämän Thechaschim nahcaisella peitoxella/ ja paneman hänen corendons sijhen tygö.
4 Moos 4:9 Ja heidän pitä ottaman kellaisen waatten/ ja käärimän kyntiläjalan sen sisälle/ ja hänen lampuns/ ynnä nijstimen ja sammutus astian cansa/ ja caicki öljyastiat/ jotca sijhen wircaan owat tarpelliset.
4 Moos 4:10 Ja näiden caickein päälle pitä paneman peitoxen Thechaschim nahasta/ ja paneman corendoin päälle.
4 Moos 4:11 Nijn myös pitä heidän hajottaman sen cullaisen Altarin ylidze kellaisen waatten/ ja heidän pitä hajottaman sen ylidze Thechaschim nahcaisen peitoxen/ ja paneman hänen corendons sijhen tygö.
4 Moos 4:12 Caicki calut/ joilla he palwelewat Pyhäs/ pitä heidän ottaman ja lewittämän nijden ylidzen kellaisen waatten/ ja peittämän sen Thechaschim nahcaisella peitoxella/ ja paneman ne corendoin päälle.
4 Moos 4:13 Heidän pitä myös käwäisemän tuhwan Altarilda/ ja hajottaman skarlacanaisen waatten sen ylidzen.
4 Moos 4:14 Ja paneman sen päälle caicki hänen caluns/ joita he sijnä tarwidzewat/ hijlipannut/ couriraudat/ lapiot ja maljat/ ja caicki Altarin calut/ ja heidän pitä hajottaman sen ylidzen Thechaschim nahcaisen peitoxen/ ja paneman hänen corendons sijhen tygö.
4 Moos 4:15 COsca Aaron ja hänen poicans nämät toimittanet owat/ ja peittänet Pyhän/ ja caicki sen calut/ ja leiriä sijrtän: Nijn pitä sijtte Cahathin lapset menemän ja candaman nijtä/ ja ei pidä rupeman Pyhään/ ettei he cuolis. Nämät pitä oleman Cahathin lasten tacat Todistuxen majas.
4 Moos 4:16 Ja Eleazarilla papin Aaronin pojalla pitä oleman tämä wirca/ toimitta öljyä walistuxexi/ ja yrttejä suidzutuxexi/ ja jocapäiwäisiä ruocauhreja/ ja woidellusöljyä/ nijn että hän toimitta coco Tabernaclin/ ja caicki mitä sijnä on/ Pyhän ja hänen caluns.
4 Moos 4:17 Ja HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:
4 Moos 4:18 Ei teidän pidä Cahathiterein sucucundain sikiöit häwittämän Lewitain seast.
4 Moos 4:19 Waan sen teidän pitä heidän cansans tekemän/ että he eläisit ja ei cuolis/ jos he rupewat sijhen caickein Pyhimbään: Aaronin poikinens pitä menemän sisälle ja asettaman idzecungin heidän wircaans ja tackaans.

4 Moos 4:20 Waan ei heidän pidä menemän sinne sisälle/ cadzoman Pyhä/ cosca se peitetän/ ettei he cuolis.
4 Moos 4:21 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 4:22 Lue Gersonin lapset/ heidän Isäins huonen ja sucucundains jälken.
4 Moos 4:23 Colmestkymmenest wuodest nijn wijtenkymmenen asti. Ja aseta caicki ne/ jotca sotaan menemän kelwolliset owat/ että heillä olis wirca seuracunnan majas.
4 Moos 4:24 Ja tämä pitä oleman Gersoniterein sucucunnan wirca/ jota heidän pitä tekemän ja candaman.
4 Moos 4:25 Ja heidän pitä candaman Tabernaclin waattet/ ja seuracunnan majan/ ja hänen peitoxens/ ja Thechaschim nahcaisen peitoxen/ joca on sen päällä/ ja seuracunnan majan owiwaatten.
4 Moos 4:26 Ja pihan waattet ja läpikäytäwän owen waattet pihas/ joca käy sekä Tabernaclin että myös Altarin ymbärins/ ja hänen köytens ja caicki heidän wircans calut/ ja caicki mitä heidän wirasans tarwitan.
4 Moos 4:27 Aaronin ja hänen poicains sanain jälken pitä caickein Gersonin poicain wirca tehtämän/ caicki mitä heidän candaman ja corjaman pitä/ ja teidän pitä cadzoman/ että he ottaisit waarin caikista heidän cuormistans.
4 Moos 4:28 Tämä pitä Gersonin lasten ja sucuin wirca oleman seuracunnan majas/ Ja heidän wartions pitä oleman Ithamarin papin Aaronin pojan käden alla.
4 Moos 4:29 Merarin lapset heidän sucucundains ja Isäins huonetten jälken/ pitä sinun myös asettaman.
4 Moos 4:30 Colmestkymmenest wuodest nijn wijtenkymmenen wuoten asti/ caicki ne jotca sotaan menemän kelpawat/ että heillä olis wirca seuracunnan majas.
4 Moos 4:31 Tästä cuormast pitä heidän pitämän waarin heidän wircans jälken seuracunnan majas/ että he candawat Tabernaclin laudat/ ja corennot/ ja padzat/ ja jalat.
4 Moos 4:32 Nijn myös padzat pihan ymbärins/ ja jalat/ ja pannut/ ja köydet/ caickein heidän caluins cansa/ caiken heidän wircans peräst/ jocaidzelle pitä teidän niminomattain asettaman cuormat caluista/ joista heidän pitä pitämän waarin.
4 Moos 4:33 Ja tämän pitä oleman Merarin lasten sucuin wirca/ caikista joista heidän pitä ottaman waarin seuracunnan majas/ Ithamarin papin Aaronin pojan käden alla.
4 Moos 4:34 JA Moses ja Aaron ynnä caiken Canssan päämiesten cansa luit Cahathiterein lapset/ heidän sucuins ja Isäins huonetten jälken.
4 Moos 4:35 Colmestkymmenest wuodest nijn wijtenkymmenen wuoten asti/ caicki ne jotca sotaan menemän kelwolliset owat/ palwelusta tekemän seuracunnan majas.
4 Moos 4:36 Ja heidän lucuns oli heidän sucuins jälken/ caxituhatta/ seidzemensata ja wijsikymmendä.
4 Moos 4:37 Tämä on Cahathiterein sucucundain lucu/ joilla caikilla oli toimittamist seuracunnan majas/

jotca Moses ja Aaron luit HErran sanan jälken Mosexen cautta.
4 Moos 4:38 Nijn luettin myös Gersonin lapset heidän sucucundains ja Isäins huonetten jälken.
4 Moos 4:39 Colmestkymmenest wuodest/ nijn wijtenkymmenen wuoten asti/ caicki ne jotca sotaan menemän kelwolliset olit/ palwelusta tekemän seuracunnan majas.
4 Moos 4:40 Ja heidän lucuns heidän sucuins ja Isäins huonetten jälken oli caxi tuhatta cuusisata ja colmekymmendä.
4 Moos 4:41 Tämä on Gersonin lasten sugun lucu/ joilla caikilla oli tekemist seuracunnan majas/ jotca Moses ja Aaron luit HERran sanan jälken.
4 Moos 4:42 Luettin myös Merarin lapset heidän sucuins ja Isäins huonetten jälken.
4 Moos 4:43 Colmestkymmenest wuodest nijn wijtenkymmenen wuoten asti/ caicki jotca sotaan menemän kelwolliset olit/ palwelusta tekemän seuracunnan majas.
4 Moos 4:44 Ja heidän lucuns oli/ heidän sucuins ja Isäins huonetten jälken/ colmetuhatta ja caxisata.
4 Moos 4:45 Tämä on Merarin lasten sugun lucu/ jotca Moses ja Aaron luit HERran sanan jälken Mosexen cautta.
4 Moos 4:46 Caickein Lewitain lucu/ jota Moses ja Aaron ynnä Israelin päämiesten cansa luit/ heidän sucuins ja Isäins huonetten jälken.
4 Moos 4:47 Colmestkymmenest wuodest nijn wijtenkymmenen wuoten asti/ caicki ne jotca menit sisälle palwelusta tekemän wirasans/ ja cuorma candaman seuracunnan majaan.
4 Moos 4:48 Oli cahdexantuhatta/ wijsisata ja cahdexankymmendä.
4 Moos 4:49 Jotca luetut olit HErran sanan jälken Mosexen cautta/ idzecukin hänen wircaans ja cuormaans/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli.

Vers. 3. Colmestkymmenest wuodest) Että HERra tahdoi anda Lewitat luke 30. wuodesta/ on syy/ että caikes wiras tarwitan toimellisus/ ymmärrys/ uscollisus/ coettelemus/ ahkerus ja jalous/ cuitengin erinomaisest papin wiras: Nyt löytän nämät parhas miehen ijäs 30. nijn 50. wuoten asti: Sillä ennencuin hän joutu 30. wuotisexi/ owat hänen tecons enimmäst lapsilliset/ ilman ymmärrystä/ coettelemusta ja julkisutta. Ja sijtte cuin jocu tule 50. wuoden ylidze/ on enimmäst heickous ja hitaisus/ sentähden tahdoi myös HERra Jumala/ että Lewitat parhalla ijälläns händä Pyhän työs palweleman piti.
v. 15. Ettei he cuolis) Nijn paljo Jumala on pitänyt palweluxestans/ ja wielä nyt pitä/ ettei jocu ilman lailist cudzumist tekis mitä Jumalan palweluxeen tule: ellei hän tahdo häneldä rangaistuxi tulla/ nijncuin nähdän/ Ier. 23:21. Rom. 10:15.

V. Lucu.

HERran käsky spitalisist/ ja muista saastaisist/ v. 1.
miehest eli waimost/ rickowaisist ihmistä wastan/ v. 5.
epäluulost/ cosca waimo miehens tykö carca/ taicka epäluulon hengeldä rijwatan/ cuinga waimo pitä papin eteen asetettaman/ ja erinomaisella uhrilla ja menolla sitä tutkiman/ etc. $ v. 11.

4 Moos 5:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 5:2 käske Israelin lapset aja caicki spitaliset leiristä ulos/ ja caicki joidenga siemen wuota/ ja ne jotca owat johongun cuolluen idzens saastuttanet.
4 Moos 5:3 Sekä miehet että waimot pitä teidän ajaman leiristä ulos/ ettei he leiriäns saastutais/ cusa minä heidän keskelläns asun.
4 Moos 5:4 Ja Israelin lapset teit nijn/ ja ajoit heidän leiristä ulos/ nijncuin HERra oli Mosexelle sanonut.
4 Moos 5:5 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 5:6 Puhu Israelin lapsille: jos mies eli waimo ricko ihmisten tawalla HERra wastan/ nijn on se sielu syypää.
4 Moos 5:7 Ja heidän pitä tunnustaman ricoxens/ cuin he tehnet owat/ ja pitä päänäns sowittaman wicans/ ja wielä lisämän wijdennen osan/ ja andaman sille/ jota wastan he rickonet owat.
4 Moos 5:8 Jos ei sitä ole/ jolle se maxetaisin/ nijn pitä se annettaman HERralle papin edes/ paidzi sowindo oinasta/ jolla hän sowitetan.
4 Moos 5:9 Nijn pitä myös caicki ylönnys/ caikista cuin Israelin lapset pyhittäwät ja uhrawat papille/ oleman hänen omans.
4 Moos 5:10 Jos jocu jotain pyhittä/ sen pitä oleman hänen omans/ ja mitä jocu anda papille/ sen pitä myös oleman hänen omans.
4 Moos 5:11 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 5:12 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: jos jongun miehen waimo carca hänen tyköäns ja ricko händä wastan.
4 Moos 5:13 Ja jos jocu maca händä/ ja se on hänen oman miehens silmäin edest salattu ja peitetty/ että hän on idzens saastuttanut/ ja ei taita sitä täyttä todistuxella/ sillä ettei hän ole sijnä löytty.
4 Moos 5:14 Ja kijwaus hengi kehoitta hänen/ että hän kijwoittele waimostans/ ongo hän saastuttanut idzens taicka ei.

4 Moos 5:15 Nijn pitä miehen waimons papin eteen wiemän/ ja wiemän uhrin hänen edestäns kymmenennen osan Ephast ohran jauhoja/ ja ei sen päälle öljyä wuodattaman/ eikä myös pyhä sawua sen päälle paneman: sillä se on kijwausuhri/ ja muistouhri/ joca pahan tegon muistutta.
4 Moos 5:16 Nijn pitä papin tuoman hänen edes/ ja asettaman HERran eteen.
4 Moos 5:17 Ja papin pitä ottaman pyhä wettä sawiastiaan/ ja tomua majan permannosta paneman sijhen weteen.
4 Moos 5:18 Ja pitä asettaman waimon HERran eteen/ ja awaman hänen pääns/ ja paneman hänen kätens muistouhrin päälle/ joca on kijwausuhri/ ja papin kädes pitä oleman ne catkerat kirouxen wedet.
4 Moos 5:19 Ja pitä wannottaman waimo/ ja sanoman hänelle: Jos ei yxikän mies ole maannut sinun cansas/ ja jos et sinä ole juosnut sinun miehes tykö/ nijn ettet sinä ole idzes saastuttanut/ nijn tämä catkera kirottu wesi ei pidä sinulle mitän wahingota tekemän.
4 Moos 5:20 Mutta jos sinä ole juosnut sinun miehes tykö/ nijn että sinä olet saastuttanut idzes/ ja jocu on sinun maannut/ paidzi sinun oma miestäs.
4 Moos 5:21 Nijn pitä papin wannottaman waimo kirouxen sadatuxella/ ja sanoman hänelle: HERra andacon sinun kirouxexi ja sadatuxexi sinun Canssas keskelle/ nijn että HERra salli mädätä sinun landes: ja sinun wadzas ajettua.
4 Moos 5:22 Nijn mengän nyt tämä kirottu wesi sinun sisällyxijs/ nijn että sinun wadzas ajettu/ ja sinun landes mätänewät/ ja waimon pitä sanoman: Amen/ Amen.
4 Moos 5:23 Ja nijn pitä papin kirjoittaman nämät kirouxet kirjaan/ ja pitä wiruttaman catkeralla wedellä.
4 Moos 5:24 Ja pitä andaman waimon juoda sijtä catkerasta kirotusta wedestä. Ja cosca se catkera kirottu wesi on mennyt hänen sisällens.
4 Moos 5:25 Pitä papin ottaman sen kijwausuhrin hänen kädestäns/ ja pitä ylöndämän sen HERran eteen ruocauhrixi/ ja uhraman sen Altarilla.
4 Moos 5:26 Nimittäin/ hänen pitä ottaman pion täyden ruocauhrista waimon muistouhrixi/ ja polttaman sen Altarilla/ ja sijtte andaman wettä waimon juoda.
4 Moos 5:27 Ja cosca hän weden on juonut/ ja hän on saastuttanut idzens/ ja rickonut hänen miestäns wastan/ nijn pitä sen catkeran kirotun weden menemän hänen sisällens ja oleman hänelle catkeran: nijn että hänen wadzans ajettu/ ja hänen landens mätänewät/ ja sen waimon pitä oleman kirotun hänen Canssans seas.
4 Moos 5:28 Waan jos se waimo ei ole saastuttanut idzens/ waan on puhdas/ nijn ei pidä sen mitän hänelle wahingota tekemän/ nijn että hän sijttekin hedelmälisexi tule.

4 Moos 5:29 Tämä on kijwauslaki/ cosca jocu waimo carca miehens tykö/ ja on saastuttanut idzens.
4 Moos 5:30 Eli cosca kijwaus hengi kehoitta miehen kijwoitteleman waimostans/ että hän asetta hänen HERran eteen/ nijn papin pitä tekemän hänelle caiken tämän lain jälken.
4 Moos 5:31 Ja miehen pitä oleman wiattoman sijtä pahast tegost/ waan waimon pitä candaman hänen pahat tecons.

Vers. 19. Kirottu wesi) tämä wesi on ollut catkera/ että se oli tuhalla secoitettu/ se cudzutan kirotuxi/ että sijtä saastainen waimo sai pahan taudin/ ja tuli kirouxexi hänen Canssans seas.

VI. Lucu.

HERran käsky raitiuden lupauxest/ ettei juodais wijna eli wäkewitä juotawita/ v. 1.
eikä päätä ajellais/ eikä myös jongun cuolluen tygö mennäis/ v. 5.
Jos jocu tapaturmast cuolis hänen tykönäns/ hänen pidäis andaman uhrata edestäns/ ja pitämän lupauxens määrätyn ajan/ v. 9.
cosca aica lopuis/ pidäis hänen andaman uhrata edestäns/ ajeleman pääns/ ja sijtte juoman wijna/ v. 13.
Israelin lasten siunauxest/ v. 22.

4 Moos 6:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 6:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: jos mies eli waimo lupa erinomaisen lupauxen/ eroittaxens idzens HERralle.
4 Moos 6:3 Hänen pitä eroittaman idzens wijnast ja wäkewäst juomast/ wijnan eticka ja wäkewän juoman eticka ei pidä hänen myös juoman/ eikä myös caicki sitä/ cuin on wijnamarjoista tehty pidä hänen juoman/ eikä myös pidä hänen syömän tuoreita eikä cuiwia wijnamarjoja.
4 Moos 6:4 Caikella lupauxens ajalla/ ei pidä hänen mitän/ cuin wijnapuusta tehty on/ eikä wijnamarjan tuumia eli cuoria syömän.
4 Moos 6:5 Caikella lupauxens ajalla ei pidä partaweidzen tuleman hänen pääns päälle/ sijhenasti cuin hänen päiwäns täytetän/ cuin hän oli HERralle idzens eroittanut/ hänen pitä pyhän oleman/ ja andaman hänen pääns hiuxet wapast caswa.
4 Moos 6:6 Caikella lupauxens ajalla/ cuin hän HERralle idzens eroittanut on/ ei pidä hänen menemän yhdengän cuolluen tygö.
4 Moos 6:7 Eikä myös pidä hänen saastuttaman idzens/ hänen Isäns taicka äitins/ eikä hänen weljens eli

sisarens cuollueen ruumiseen: sillä hänen Jumalans lupaus on hänen pääns päällä.
4 Moos 6:8 Ja caikella hänen lupauxens ajalla/ pitä hänen HERralle pyhän oleman.
4 Moos 6:9 Jos jocu äkist ja tapaturmast cuole hänen tykönäns/ nijn tule hänen lupauxens pää saastutetuxi. Sentähden pitä hänen ajeleman pääns paljaxi hänen puhdistuspäiwänäns/ se on/ seidzemendenä päiwänä pitä hänen sen ajeleman.
4 Moos 6:10 Ja cahdexandena päiwänä pitä hänen tuoman caxi kyhkyläistä/ eli caxi mettisen poica papin tygö/ seuracunnan majan owen eteen.
4 Moos 6:11 Ja papin pitä sen yhden uhraman syndiuhrixi/ ja toisen polttouhrixi/ ja sowittaman hänen/ että hän saastutti idzens cuolluen ruumilla/ ja nijn pitä pyhittämän pääns sinä päiwänä.
4 Moos 6:12 Ja hänen pitä HERralle pitämän hänen lupauxens päiwät/ ja pitä tuoman wuosicunnaisen caridzan wicauhrixi. Ja nijn pitä ne endiset päiwät tyhjät oleman/ sentähden että hän tuli saastutetuxi.
4 Moos 6:13 TÄmä on eroitetun laki/ cosca hänen lupauxens aica täytetty on/ nijn pitä hän tuotaman seuracunnan majan owen eteen.
4 Moos 6:14 Nijn pitä hänen tuoman uhrins HERralle/ wuosicunnaisen wirhittömän caridzan polttouhrixi/ wuosicunnaisen wirhittömän uhen syndiuhrixi/ ja wuosicunnaisen wirhittömän oinan kijtosuhrixi.
4 Moos 6:15 Ja corin happamattomia kyrsiä sämbyläjauhoista secoitetut öljyyn/ ja ohucaisia happamattomia kyrsiä öljyllä woidelluita/ ja heidän ruocauhrins ja juomauhrins.
4 Moos 6:16 Ja papin pitä ne tuoman HERran eteen/ ja pitä uhraman hänen syndiuhrixens ja polttouhrixens.
4 Moos 6:17 Mutta oinan hänen pitä uhraman HERralle kijtosuhrixi/ ja happamattomat leiwät corisa/ ja pitä myös hänen ruocauhrins ja juomauhrins tekemän.
4 Moos 6:18 Ja se joca luwannut on/ pitä lupauxens pään ajeleman paljaxi/ seuracunnan majan owen edes/ ja ottaman hänen lupauxens pään hiuxet ja heittämän tuleen/ joca kijtosuhrin alla on.
4 Moos 6:19 Ja pitä ottaman oinan keitetyn lawan/ ja happamattoman kyrsän corista/ ja ohucaisen happamattoman kyrsän/ ja pitä paneman ne sen eroitetun käden päälle/ sijttecuin hän lupauxens ajellut on.
4 Moos 6:20 Ja papin pitä ne häälyttämän häälytyxexi HERralle/ ja se on pyhä papille/ ynnä häälytysrinnan ja ylönnyslawan cansa/ ja sijtte eroitettu juocan wijna.
4 Moos 6:21 Tämä on eroitetun laki/ joca uhrins lupa HERralle hänen eroituxens puolest/ paidzi sitä cuin hän muutoin taisi matcan saatta. Nijncuin hän on luwannut/ nijn pitä myös hänen tekemän/ hänen lupaus lakins jälken.
4 Moos 6:22 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 6:23 Puhu Aaronille ja hänen pojillens/ ja sano: näin pitä teidän siunaman Israelin lapsia/ ja

sanoman heille:
4 Moos 6:24 HERRA siunatcon sinua/ ja warjelcon sinua.
4 Moos 6:25 HERra walistacon caswons sinun päälles/ ja olcon sinulle armollinen.
4 Moos 6:26 HERra ylöndäkön caswons sinun päälles/ ja andacon sinulle rauhan.
4 Moos 6:27 Sillä heidän pitä paneman minun nimeni Israelin lasten päälle/ siunataxeni heitä.

Vers. 2. Erinomaisen lupauxen) jotca sencaltaisen lupauxen teit/ cudzuttin Nazirerixi/ jotca lupaisit/ taicka coco heidän elinaicans/ eli jongun määrätyn ajan olla wijna juomata/ eli anda idzens ajella/ eikä cuollueen sattua/ eli myös saastutta idzens johongun muuhun sencaltaiseen: Sillä he tahdoit sillä ajalla ahkerammast rucoilla ja Jumalata palwella. Udes Testamendis en me Christityt ole erittäin sijhen sidotut/ waan että nämät Nazirerit awistit Christusta/ joca synnist wapa oli/ ja aina mielelläns teki Jumalan tahdon: Jolla meille muistutetan/ että meidän myös pitä mielelläm seuraman Christusta/ ottaman waarin/ etten me idzem saastuta synnillä/ waan erotaisim meitäm caikista mailmalisista himoista/ puhtast ja raitist eläisim täsä mailmas/ Tit. 2:11. tästä taitan lewiämmäldä luke 27. Cap. $ Lev. $
v. 27. Siunataxeni heitä) Tähän ihmisen pitä idzens luottaman/ ja wahwast uscoman/ että HERra händä siuna tämän hänen lupauxens peräst/ cosca hän cuule nämät sanat.

VII. Lucu.

ISraelin ruhtinasten uhramisest cuusi peitettyä waunua/ ja caxitoistakymmendä härkä/ v. 1.
Jotca HERra käske anda Gersonin ja Merarin lapsille Tabernaclin palweluxeen/ mutta ei Cahathin lapsille/ sillä heidän pitä candaman hartioillans/ sen cuin heidän tule/ v. 4.
Sijttecuin Altari wihittin/ uhrawat he taas idzecukin päiwänäns/ v. 10.
caicki heidän yhtäläisen lahjans/ v. 12.
Ja nijn pidetän Altarin wihkimys/ v. 84.
Cosca Moses mene Tabernaclijn/ puhu HERra hänelle armonistuimelda cahden Cherubimin keskeldä/ v. 89.

4 Moos 7:1 JA tapahtui sinä päiwänä cosca Moses oli pannut majan ylös/ woiteli hän sen ja wihei caluinens/ hän woiteli myös ja wihei Altarin caluinens.
4 Moos 7:2 NIjn uhraisit Israelin Ruhtinat/ jotca ylimmäiset olit heidän Isäins huonesa: sillä he olit päämiehet sucucundain ylidze/ ja seisoit ylimmäises sias heidän seasans/ jotca luetut olit.
4 Moos 7:3 Ja toit heidän uhrins HERran eteen/ cuusi peitettyä waunua/ ja caxitoistakymmendä härka/ aina

waunu cahden Ruhtinan edest/ mutta härkä idzecungin edest/ ja toit ne majan eteen.
4 Moos 7:4 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 7:5 Ota heildä/ että he palwelewat seuracunnan majan palweluxes/ ja anna Lewitaille/ idzecullengin wircans jälken.
4 Moos 7:6 Nijn otti Moses waunut ja härjät/ ja andoi ne Lewitaille.
4 Moos 7:7 Caxi waunua ja neljä härkä andoi hän Gersonin lapsille heidän wircans jälken.
4 Moos 7:8 Neljä waunua ja cahdexan härkä/ andoi hän Merarin lapsille heidän wircans jälken/ Ithamarin papin Aaronin pojan käden alla.
4 Moos 7:9 Mutta Cahathin lasten ei hän mitän andanut: sillä heillä oli Pyhän wirca/ ja piti candaman olallans.
4 Moos 7:10 Ja Ruhtinat uhraisit Altarin wihkimisexi/ sinä päiwänä cosca se wihitty oli/ ja uhraisit lahjans Altarin eteen.
4 Moos 7:11 Ja HERra sanoi Mosexelle: annan jocaidzen Ruhtinan tuoda uhrins idzecungin päiwänäns Altarin wihkimisexi.
4 Moos 7:12 ENsimäisnä päiwänä uhrais lahjans Nahesson Aminadabin poica/ Judan sucucunnasta.
4 Moos 7:13 Ja hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ öljyllä secoitetut ruocauhrixi.
4 Moos 7:14 Sijhen culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:15 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:16 Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:17 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist ja wijsi wuosicunnaist caridzata. Tämä on Nahessonin Aminadabin pojan lahja.
4 Moos 7:18 Toisna päiwänä uhrais Nethaneel Suarin poica Isascharin Ruhtinas.
4 Moos 7:19 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
4 Moos 7:20 Sijhen culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:21 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:22 Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:23 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist ja wijsi wuosicunnaista caridzata. Tämä on

Nethaneelin Suarin pojan lahja.
4 Moos 7:24 Colmandena päiwänä Sebulonin lasten Ruhtinas/ Eliab Helonin poica.
4 Moos 7:25 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
4 Moos 7:26 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:27 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:28 Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:29 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi wuosicunnaista caridzata. Tämä on Eliabin Helonin pojan lahja.
4 Moos 7:30 Neljändenä päiwänä Rubenin lasten Ruhtinas Elisur Sedeurin poica.
4 Moos 7:31 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
4 Moos 7:32 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:33 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi. Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:34 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi wuosicunnaista caridzata.
4 Moos 7:35 Tämä on Elisurin Sedeurin pojan lahja.
4 Moos 7:36 Wijdendenä päiwänä Simeonin lasten Ruhtinas/ Selumiel Suri Sadain poica.
4 Moos 7:37 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
4 Moos 7:38 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:39 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:40 Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:41 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist ja wijsi wuosicunnaist caridzata. Tämä on Selumielin SuriSadain pojan lahja.
4 Moos 7:42 Cuudendena päiwänä Gadin lasten Ruhtinas/ Eliasaph Deguelin poica.
4 Moos 7:43 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.

4 Moos 7:44 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:45 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:46 Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:47 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi wuosicunnaist caridzata. Tämä on Eliasaphin Deguelin pojan lahja.
4 Moos 7:48 Seidzemendenä päiwänä Ephraimin lasten Ruhtinas/ Elisama Amihudin poica.
4 Moos 7:49 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
4 Moos 7:50 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:51 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:52 Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:53 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi wuosicunnaista caridzata. Tämä on Elisaman Amihudin pojan lahja.
4 Moos 7:54 Cahdexandena päiwänä Manassen lasten Ruhtinas Gamliel Pedazurin poica.
4 Moos 7:55 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
4 Moos 7:56 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:57 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:58 Cauris syndiuhrixi. Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi wuosicunnaist caridzata.
4 Moos 7:59 Tämä on Gamlielin Pedazurin pojan lahja.
4 Moos 7:60 Yhdexändenä päiwänä BenJaminin lasten Ruhtinas/ Abidan Gideonin poica.
4 Moos 7:61 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
4 Moos 7:62 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:63 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:64 Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:65 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi wuosicunnaista caridzata. Tämä on

Abidan Gideonin pojan lahja.
4 Moos 7:66 Kymmendenä päiwänä Danin lasten Ruhtinas/ AhiEser AmmiSadain poica.
4 Moos 7:67 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
4 Moos 7:68 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:69 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:70 Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:71 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist ja wijsi wuosicunnaista caridzata. Tämä on AhiEserin AmmiSadain pojan lahja.
4 Moos 7:72 Ensimäisnätoistakymmendenä päiwänä/ Assurin lasten Ruhtinas/ Pagiel Ochranin poica.
4 Moos 7:73 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
4 Moos 7:74 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:75 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:76 Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:77 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi wuosicunnaista caridzata. Tämä on Pagielin Ochranin pojan lahja.
4 Moos 7:78 Toisnatoistakymmendenä päiwänä Nephtalin lasten Ruhtinas/ Ahira Enanin poica.
4 Moos 7:79 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
4 Moos 7:80 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
4 Moos 7:81 Calpei carjast/ oinas/ wuosicunnainen caridza polttouhrixi.
4 Moos 7:82 Cauris syndiuhrixi.
4 Moos 7:83 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wisi wuosicunnaista caridzata. Tämä on Ahiran Enanin pojan lahja.
4 Moos 7:84 Tämä on Altarin wihkimys sinä päiwänä cosca se wihittin/ johonga ne Israelin lasten Ruhtinat uhraisit nämät caxitoistakymmendä hopiafatia/ caxitoistakymmendä hopiamalja/ caxitoistakymmendä cullaista lusicka.

4 Moos 7:85 Nijn että jocainen fati painoi/ sata ja colmekymmendä Sicli hopiata/ ja jocainen malja seidzemenkymmendä Sicli/ nijn että caickein astiain hopian lucu juoxi caxituhatta ja neljäsata Sicli/ Pyhän Siclin jälken.
4 Moos 7:86 Ja ne caxitoistakymmendä cullaista lusickata/ jotca pyhäsawua täynäns olit/ jocainen painoi kymmenen Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ nijn että lucu sijtä lusickain cullasta juoxi sata ja caxikymmendä Sicli.
4 Moos 7:87 Eläinden lucu polttouhrixi/ caxitoistakymmendä calpeja/ caxitoistakymmendä oinast/ caxitoistakymmendä wuosicunnaist caridzata/ heidän ruocauhrins cansa. Ja caxitoistakymmendä caurista syndiuhrixi.
4 Moos 7:88 Ja carjan lucu kijtosuhrixi oli neljä härkä colmattakymmendä/ cuusikymmendä oinast/ cuusikymmendä caurist/ cuusikymmendä wuosicunnaista caridzata. Tämä on Altarin wihkimys cosca se wihittin.
4 Moos 7:89 Ja cosca Moses meni seuracunnan majan/ että hänen cansans piti siellä puhuttaman/ nijn cuuli hän änen puhuwan cansans Armonistuimelda/ joca oli tunnustuxen Arkin päällä/ cahden Cherubimin waihella/ ja sieldä puhuteltin händä.

Vers. 12. Nahesson uhrais) Mitä tämä uhrais/ sitä myös caicki muut uhraisit/ ja ei ole se turha kertoiminen/ waan tarpelinen suuris asiois/ jotca mailmaliseen taicka hengeliseen wircaan tulewat/ ettei mistäkän epäildämän pidäis/ nijncuin se toisin tapahtunut olis.

VIII. Lucu.

HERra käske Aaronin panna lamput walaiseman kyntiläjalcaan/ jonga hän teke/ v. 1.
Puhdista Lewitat Israelin lapsist erinomaisella uhrilla ja menolla/ v. 5.
HERran omaxi caickein edest/ jotca ensist awaisit äitins cohdun/ v. 13.
Sillä caicki esicoiset lapsist owat HERran/ v. 17.
Moses/ Aaron ja seuracunda tekewät Lewitain cansa/ nijncuin HERra oli käskenyt/ v. 20.
He palwelewat 25. wuodest/ 50. asti/ v. 23.

4 Moos 8:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 8:2 Puhu Aaronille/ ja sano hänelle: coscas lamput sytytät/ nijn sinun pitä paneman näin/ että ne caicki seidzemen walaisewat kyntiläjalas.
4 Moos 8:3 Ja Aaron teki nijn/ ja asetti lamput walaiseman kyntiläjalcaan/ nijncuin HERra Mosexelle

käskenyt oli.
4 Moos 8:4 Mutta kyntiläjalca oli tehty lujast cullast/ hamast warrest nijn cuckaisin asti/ sen muodon jälken cuin HERra oli Mosexelle näyttänyt/ nijn teki hän kyntiläjalan.
4 Moos 8:5 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden: ota Lewitat Israelin lapsist ja puhdista heitä.
4 Moos 8:6 Ja näin pitä sinun tekemän heille puhdistaxes heitä.
4 Moos 8:7 Sinun pitä synnin wettä prijscottaman heidän päällens/ ja caicki tyynni carwat ajeleman/ ja heidän pitä waattens pesemän/ nijn he owat puhtat.
4 Moos 8:8 Ja sijtte pitä heidän ottaman nuoren calpein/ ja hänen ruocauhrins/ sämbyläjauhot secoitetut öljyllä/ ja toisen nuoren calpein pitä sinun ottaman syndiuhrixi.
4 Moos 8:9 Ja sinun pitä Lewitat seuracunnan majan eteen tuoman/ ja caiken Canssan Israelin lapsist cocoman.
4 Moos 8:10 Ja sinun pitä tuoman Lewitat HERran eteen/ ja Israelin lapset pitä paneman kätens Lewitain pään päälle.
4 Moos 8:11 Ja Aaron pitä Lewitat Israelin lapsist HERralle häälyttämän/ että heidän pitä HERran wiras palweleman.
4 Moos 8:12 Ja Lewitat pitä laskeman kätens calpein pään päälle/ ja yxi calpei pitä HERralle syndiuhrixi tehtämän/ ja se toinen polttouhrixi Lewitaita sowittaman.
4 Moos 8:13 Ja sinun pitä Lewitat asettaman Aaronin/ ja hänen poicains eteen ja häälyttämän heitä häälytyxexi HERralle.
4 Moos 8:14 Ja näin pitä sinun Lewitat eroittaman Israelin lapsist/ nijn että Lewitat pitä oleman minun.
4 Moos 8:15 Ja sijtte pitä heidän käymän sisälle palweleman seuracunnan majas. Ja tällä tawalla pitä sinun heitä puhdistaman/ ja häälyttämän heitä häälytyxexi.
4 Moos 8:16 Sillä he owat minulle peräti annetut Israelin lapsista/ ja minä olen heidän ottanut minulleni caickein edest/ jotca ensist awawat äitins cohdun/ nimittäin/ caickein esicoisten edest Israelin lapsist.
4 Moos 8:17 Sillä caicki esicoiset Israelin lapsist owat minun/ sekä ihmisistä että eläimist sijtä päiwäst/ cuin minä löin caicki esicoiset Egyptin maalla/ ja pyhitin ne minulleni.
4 Moos 8:18 Ja otin minulleni Lewitat caickein esicoisten edest Israelin lapsista.
4 Moos 8:19 Ja annoin heidän Aaronille ja hänen pojillens lahjaxi Israelin lapsist/ että heidän pitä seuracunnan majas Israelin lasten wiras palweleman/ ja sowittaman Israelin lapset/ ettei rangaistus tulis Israelin lasten päälle/ jos he lähestyisit Pyhä.
4 Moos 8:20 Ja Moses ynnä Aaronin cansa/ ja coco Israelin seuracunda teit Lewitaille caicki nijncuin HERra

oli Mosexelle käskenyt/ nijn teit Israelin lapset heille.
4 Moos 8:21 Ja Lewitat puhdistit idzens/ ja pesit heidän waattens/ ja nijn Aaron häälytti heidän häälytyxexi HERralle/ ja sowitti heitä/ nijn että he puhdistettin.
4 Moos 8:22 Ja sijtte Lewitat menit seuracunnan majaan/ heidän wircans tekemän Aaronin ja hänen poicains eteen/ nijncuin HErra oli Mosexelle käskenyt Lewitaista/ nijn teit he heille.
4 Moos 8:23 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 8:24 Tämä on se cuin Lewitat pitä pitämän: wijdennestä wuodesta colmattakymmendä ja sen ylidze/ owat he sotaan menemän kelwolliset/ ja palweleman seuracunnan majas.
4 Moos 8:25 Mutta wijdennestkymmenest wuodest/ pitä heidän wapat oleman heidän palweluxens wirasta/ ja ei pidä enämbi palweleman.
4 Moos 8:26 Mutta heidän pitä weljeins palweluxesta seuracunnan majas ottaman waarin/ mutta wiran töitä ei heidän pidä tekemän. Näin sinun pitä tekemän Lewitaille/ että jocainen pidäis waarin wartiostans.

Vers. 2. Kyntiläjalas) se on/ Aaronin piti käändämän lampuin nocat/ eli pykälet/ walaiseman Esiripun ja kyntiläjalan wälillä.
v. 6. Synnin wettä) Jolla syndi sowitettin/ ja tämä wesi awisti Christuxen werta/ joca ihmisen puhdista caikesta synnistä/ 1. Ioh. 1:7.
v. 7. Ajeleman) Sillä opetetan/ että ne jotca aicoiwat tulla saarnawircaan/ pitä nijn paljon cuin mahdolinen on/ wälttämän caicke saastaisutta
v. 24. Wijdennest wuodest colmattakymmendä) Ei tämä ole sitä wastan/ cuin käsketän Sup. $ cap. $ 4:3. Sillä 25. wuodella ne otetan wastan/ ja harjoitetan wircaan: mutta 30. tekewät he täydellisest wircans työtä.

IX. Lucu.

ISraelin lapset käsketän pitä Pääsiäist aicanans/ v. 1.
Cuollues saastutetut pitäwät Pääsiäist toisna cuucautena/ v. 6.
Jocainen puhdas/ cuin ei pidä Pääsiäist/ häwitetän Canssastans/ v. 13.
Tabernaclin peittä pilwi päiwällä/ ja tuli yöllä: Cosca hän nouse/ waeldawat Israelin lapset/ cusa hän seisatta/ sijhen he sioittawat/ sijhenasti/ että hän taas nuose/ v. 15.
Ja nijn Canssa owat siallans ja waeldawat HERran käskyn jälken/ v. 23.

4 Moos 9:1 JA HERra puhui Mosexelle Sinain corwes/ toisna wuonna sijttecuin he olit lähtenet Egyptin

maalda/ ensimäisnä cuucautena/ sanoden:
4 Moos 9:2 Anna Israelin lasten pitä Pääsiäistä aicanans.
4 Moos 9:3 Neljändenätoistakymmendenä päiwänä tällä cuulla/ ehtona pitä heidän sen pitämän aicanans/ caickein säätyins ja oikeuttens jälken.
4 Moos 9:4 Ja Moses puhui Israelin lapsille/ että heidän piti Pääsiäistä pitämän.
4 Moos 9:5 Ja he pidit Pääsiäistä neljändenä päiwänä toistakymmendä ensimäisellä Cuulla ehtona Sinain corwes/ caiken sen jälken cuin HERra oli Mosexelle käskenyt/ nijn teit Israelin lapset.
4 Moos 9:6 NIin oli siellä muutamia miehiä/ jotca heidäns olit saastuttanet cuolles ihmises/ nijn ettei he saanet pitä Pääsiäistä sinä päiwänä/ ja he menit sinä päiwänä Mosexen ja Aaronin eteen.
4 Moos 9:7 Ja sanoit hänelle: me olemma saastunet cuolles ihmises/ mixi me nijn ylöncadzottuna pidetän/ eten me uhra meidän lahjojam aicanans Israelin lasten seas.
4 Moos 9:8 Ja Moses sanoi heille: seisocat/ minä cuulen mitä HERra käske teille.
4 Moos 9:9 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 9:10 Puhu Israelin lapsilla/ sanoden: Jos jocu saastutta idzens cuolles/ elickä on taambana caucaisella maalla teistä/ taicka teidän langoin seas/ hänen pitä cuitengin pitämän Pääsiäistä HERralle.
4 Moos 9:11 Waan toisella cuulla neljändenä päiwänä toistakymmendä ehtona/ ja heidän pitä sen syömän happamattoman leiwän ja carwasten ruohoin cansa.
4 Moos 9:12 Ja ei pidä heidän nijstä mitäkän tähtexi jättämän huomenexi/ eikä yhtän luuta rickoman. Ja pitä sen caikella muoto pitämän/ caickein Pääsiäisen säätyin jälken.
4 Moos 9:13 Mutta joca puhdas on/ ja ei ole matcasans/ ja unhotta pitä Pääsiäistä/ hänen sieluns pitä häwitettämän hänen Canssastans. Sentähden ettei hän ole candanut hänen uhrians HERralle aicanans/ hänen pitä idze syndins candaman.
4 Moos 9:14 Ja jos jocu muucalainen asu teidän seasan/ hänen pitä myös pitämän HERralle Pääsiäistä/ caickein säätyin ja oikeutten jälken/ cuin Pääsiäinen waati. Tämä sääty pitä teille caikille yhtäläinen oleman/ nijn muucalaiselle cuin omaisellengin.
4 Moos 9:15 JA sinä päiwänä cuin maja pandin ylös/ warjois pilwi todistuxen majan/ ja oli ehtost nijn amun asti majan päällä nijncuin tuli.
4 Moos 9:16 Ja nijn tapahtui alati että pilwi warjois sen/ yöllä näkyi nijncuin tuli.
4 Moos 9:17 Ja cuin pilwi nousi majan pääldä/ nijn waelsit Israelin lapset/ ja cuhunga paickan pilwi seisatti/ sijnä myös Israelin lapset heidäns sioitit.
4 Moos 9:18 HERran sanan jälken waelsit Israelin lapset/ ja hänen sanans jälken he myös heidäns sioitit:

Nijncauwan cuin pilwi pysyi majan päällä/ nijncauwan pysyit he myös siallans.
4 Moos 9:19 Ja cosca pilwi usiammat päiwät pysyi majan päällä/ nijn otit Israelin lapset waarin HERran wartiast/ ja ei cuhungan waeldanet.
4 Moos 9:20 Ja cosca nijn tapahtui/ että pilwi oli järjestäns monicahdat päiwät majan päällä/ nijn he myös sioitit heidäns HERran sanan jälken.
4 Moos 9:21 Ja jos se nijn tapahtui/ että pilwi aina ehtosta nijn huomenen asti oli majan päällä/ ja sijtte nousi/ nijn he waelsit/ eli cosca pilwi päiwällä taicka yöllä nousi/ nijn he myös waelsit.
4 Moos 9:22 Mutta cosca se caxi päiwä eli cuucauden/ taicka muutoin cauwan aica pysyi majan päällä/ nijn Israelin lapset heidäns sioitit/ ja ei matcustanet/ ja cosca se nousi/ nijn he matcustit. Sillä HERran käskyn jälken olit he siallans/ ja HERran käskyn jälken he matcustit.
4 Moos 9:23 Ja otit waarin HERran wartioista HERran sanan jälken/ Mosexen cautta.

Vers. 7. Meidän lahjojam) Täsä cudzutan Pääsiäis caridza lahjaxi HERralle/ että se teurastettin ja hänen cunniaxens syötin/ ja ei uhrixi poltettu.

X. Lucu.

JUmala käske Mosexen tehdä hopiast caxi trometi/ v. 1.
anda tietä cosca Canssa tulis cocoon waeldaman/ eli cosca muuta lijckellä oli/ v. 3.
cuin se oli toimitettu/ nouse pilwi/ ja Canssa lähte Sinain corwest Paranin corpeen/ v. 11.
sen järjestyxen jälken/ cuin ennen tehty oli/ v. 13.
Moses ano/ että hänen emändäns weli Hobab seurais heitä/ v. 29.
He lähtewät HERran wuorelda colmen päiwäcunnan matcan/ v. 33.
Cosca Arcki lähte eli maahan lasketan/ rucoile Moses HERra/ v. 35.

4 Moos 10:1 JA HErra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 10:2 Tee sinulles lujasta hopiasta caxi trometi/ nijllä cudzuaxes seuracunda cocoon/ ja cosca joucon pitä matcustaman.
4 Moos 10:3 Cosca nijllä molemmilla hiljaxens soitetan/ silloin pitä coco seuracunnan coconduman seuracunnan majan owen eteen.
4 Moos 10:4 Waan cosca ainoastans yhdellä hiljaxens soitetan/ silloin pitä Ruhtinat ja tuhanden päämiehet Israelis tuleman cocoon.

4 Moos 10:5 Mutta cosca te wahwast soitatte/ silloin pitä ne leirit lähtemän matcaan/ cuin itän päin owat.
4 Moos 10:6 Mutta cosca te toisen kerran wahwast soitatte/ silloin pitä ne leirit lähtemän matcaan/ cuin etelän päin owat: sillä cosca he lähtewät matcaan/ nijn pitä teidän wahwast soittaman.
4 Moos 10:7 Mutta cosca seuracunnan pitä coconduman/ silloin teidän pitä ainoastans hiljaxens/ ja ei wahwast soittaman.
4 Moos 10:8 Ja papit Aaronin pojat pitä trometillä soittaman: ja tämä pitä teille ja teidän suguillen oleman ijancaickinen sääty.
4 Moos 10:9 Ja cosca te lähdette sotaan teidän maallan wiholisian wastan/ jotca teitä wainowat/ silloin pitä teidän wahwast trometillä soittaman/ että teidhän päällen muistetaisin HERran teidän Jumalan edes/ ja te pelastettaisin teidän wiholisistan.
4 Moos 10:10 Nijn myös teidän ilopäiwänän/ ja teidän juhlapäiwinän/ ja teidän usis cuisan/ pitä teidän trometillä soittaman/ teidän polttouhrian ja kijtosuhrian uhratesan/ että ne olisit teille muistoxi teidän Jumalan edes. Minä olen HERra teidän Jumalan.
4 Moos 10:11 JA tapahtui cahtenakymmendänä päiwänä/ toisna Cuucautena toisna wuonna/ nousi pilwi todistuxen majan tykö.
4 Moos 10:12 Ja Israelin lapset läxit ja waelsit Sinain corwest/ ja pilwi seisatti Paranin corpeen.
4 Moos 10:13 Ja ne ensimäiset läxit HERran sanan jälken Mosexen cautta.
4 Moos 10:14 Judan lasten leirin lippu läxi ensin matcaan jouckoinens/ ja heidän jouckons päällä oli Nahesson Aminadabin poica.
4 Moos 10:15 Ja Isascharin lasten sugun joucon päällä oli Nethaneel Suarin poica.
4 Moos 10:16 Ja Sebulonin lasten sugun joucon päällä oli Eliab Helonin poica.
4 Moos 10:17 Silloin maja otettin maahan/ ja Gersonin ja Merarin lapset läxit matcaan ja cannoit maja.
4 Moos 10:18 Sitälähin läxi Rubenin leirin lippu jouckoinens/ ja heidän jouckons päällä oli Elisur Sedeurin poica.
4 Moos 10:19 Ja Simeonin lasten sugun joucon päällä oli Selumiel SuriSadain poica.
4 Moos 10:20 Ja Gadin lasten sugun joucon päällä oli Eliasaph Deguelin poica.
4 Moos 10:21 Nijn matcustit myös Cahatiterit ja cannoit Pyhä/ ja toiset panit majan ylös/ sijhenasti että nämat tulit jälistä.
4 Moos 10:22 Sitälikin läxi Ephraimin lasten leirin lippu jouckoinens/ ja heidän päälläns oli Elisama Amihudin poica.
4 Moos 10:23 Ja Gamliel Pedazurin poica oli Manassen lasten sucucunnan joucon päällä.

4 Moos 10:24 Ja Abidan Gideonin poica oli BenJaminin lasten sucucunnan joucon päällä.
4 Moos 10:25 Sitälikin läxi Danin lasten leirin lippu jouckoinens. Ja nijn caicki leirit matcasans olit. Ja AhiEser AmmiSadain poica oli heidän jouckons päällä.
4 Moos 10:26 Ja Pagiel Ochranin poica oli Asserin lasten sucucunnan joucon päällä.
4 Moos 10:27 Ja Ahira Enanin poica oli Nephtalin sucucunnan lasten päällä.
4 Moos 10:28 Nijn matcustit Israelin lapset jouckoinens.
4 Moos 10:29 JA Moses puhui hänen näälämiehens Hobabin Reguelin Midianitin pojan tygö: me menemme sijhen paickaan/ josta HERra sanonut on: minä annan sen teille. Tule nyt meidän cansam/ me teem sinulle hywä: sillä HERra on hywä luwannut Israelille.
4 Moos 10:30 Hän wastais hänelle: en minä tule teidän cansan/ waan minä menen omalle maalleni sucuini tygö.
4 Moos 10:31 Hän sanoi: älä meistä luowu/ sillä sinä tiedät/ cusa meidän pitä idzem sioittaman corwes: Ja sinä olet meidän silmäm.
4 Moos 10:32 Ja jos sinä tulet meidän cansam/ nijn se hywä cuin HERra meille teke/ sen me teemme sinulle.
4 Moos 10:33 Nijn he matcustit colme päiwäcunda HERran mäen tykö/ ja HERran lijton Arcki waelsi heidän edelläns colme päiwäcunda/ osottaden heille/ cusa heidän lewämän piti.
4 Moos 10:34 Ja HERran pilwi oli heidän päälläns päiwällä/ cosca he leiristä matcustit.
4 Moos 10:35 Ja cosca Arcki matcusti/ sanoi Moses: HERra nouse/ että sinun wiholises hajotettaisin/ ja ne jotca sinua wainowat/ pakenisit sinun edestäs.
4 Moos 10:36 Cosca Arcki lewäis/ sanoi hän: Palaja HERra/ nijden monen kymmenen tuhannen tygö Israelis

Vers. 2. Ettäs nijllä) Nämät trometit awistit saarnawirca/ jolla Jumalan seuracunda cudzutan cocoon cuuleman Jumalan tahto/ ja hangidzeman oikiaan luwattun maahan/ cuin on ijancaickinen elämä.
v. 29. Hänen näälämiehens) Tämä Hobab on Jethron poica/ josta on kirjoitettu/ Exod. $ 18:1.

XI. Lucu.

CAnssa napise ja tahto liha: sentähden sytty HERran tuli heidän seasans/ jonga Moses asetta rucouxellans/ v. 1.
Hän walitta Jumalan edes/ ettei hän taida hallita yxinäns sitä Canssan paljoutta/ v. 11.
HERra käske cudzua 70. wanhinda/ ja lupa heille anda hänen hengestäns/ että he candaisit cuorma hänen cansans/ v. 16.

käske myös Canssan pyhittä heitäns huomenisexi: sillä hejdän pitä saaman liha syödäxens coco Cuucauden/ v. 18.
Moses teke nijn/ ja cosca hengi lewättele heisä/ ennustawat he/ v. 24.
Peldocanat tulewat leirin ymbärille cahden kynärän corkeudelle/ ja Canssa corjawat heitä/ v. 31.
HERra rangaise himoidzewaiset/ että he cuolewat ja haudatan/ sentähden cudzutan se paicka himohaudoixi/ v. 33.

4 Moos 11:1 JA tapahtui cosca Canssa kärsimättömydest napisit/ oli se paha HERran corwis: Ja cosca HERra sen cuuli/ julmistui hänen wihans/ ja HERran tuli syttyi heidän seasans/ joca ärimmäiset heidän leirisäns poltti.
4 Moos 11:2 Silloin huusi Canssa Mosexen tygö: Ja Moses rucoili HERra/ nijn tuli samui.
4 Moos 11:3 Ja se paicka cudzuttin Tabeera/ että HERran tuli oli syttynyt heidän keskelläns.
4 Moos 11:4 Sillä yhteinen Canssa heidän seasans oli saanut lihan himon/ istuit ja itkit ynnä Israelin lasten cansa/ ja sanoit: cuca anda meille liha syödäxem?
4 Moos 11:5 Me muistamme ne calat cuin me söimme ilman Egyptis/ ja Curbidzat/ ja melonit/ ja puurlaucat/ ja sipulit/ ja kynsilaucat.
4 Moos 11:6 Mutta nyt on meidän sielum cuiwettunut/ ja ei muuta näe cuin Manna.
4 Moos 11:7 Ja Man oli nijncuin Corianderin siemen/ ja nähdä nijncuin Bedellion.
4 Moos 11:8 Ja Canssa juoxi sinne ja tänne/ ja cocoisit sitä/ ja jauhoit myllyllä eli surwoit ricki huhmares/ ja keitit padas/ ja teit idzellens sijtä paistincacuja/ ja ne maistit nijncuin öljyleiwät.
4 Moos 11:9 Ja cosca caste ijöllä langeis leirijn/ nijn langeis myös Manna sen päälle.
4 Moos 11:10 COsca Moses cuuli Canssan itkewän heidän sucucunnisans/ idzecukin hänen majans owella/ silloin julmistui HERran wiha suuresta/ ja Moses myös pani sen pahaxi.
4 Moos 11:11 Ja Moses sanoi HERralle: Mixi sinä nijn ahdistat sinun palwelias? ja mixen minä löydä armo sinun edesäs/ että sinä nijn panet minun päälleni caiken tämän Canssan cuorman?
4 Moos 11:12 Olengo minä caiken tämän Canssan sijttänyt? olengo minä synnyttänyt hänen? ettäs nijn sanoisit minulle: canna heitä sinun helmasas (nijncuin imettäjä canda lapsen) sijhen maahan/ jonga sinä heidän Isillens wannoit?
4 Moos 11:13 Custa minä otan liha/ caikelle tälle Canssalle andaxeni? sillä he itkewät minun edesäni/ ja sanowat: anna meille liha syödäxem.
4 Moos 11:14 EN minä yxinäni woi caicke tätä Canssa canda: sillä se on minulle ylön rascas.

4 Moos 11:15 Ja jos sinä nijn teet minulle/ nijn ennen tapa minua/ jos minä muutoin olen armon löytänyt sinun edesäs/ etten minä nijn waiwani näkis.
4 Moos 11:16 JA HERra sanoi Mosexelle: coco minulle seidzemenkymmendä miestä Israelin wanhimmista/ jotcas tiedät wanhimmixi ja päämiehixi Canssan seas/ ja tuo heitä seuracunnan majan owen eteen/ ja seisocan sijnä sinun cansas.
4 Moos 11:17 Ja nijn minä tulen alas/ ja puhun siellä sinun cansas/ ja otan sinun hengestäs/ ja annan heille/ että he ynnä sinun cansas candaisit Canssan cuorman/ ettet sinä yxinäs sitä candais.
4 Moos 11:18 Ja sano canssalle: pyhittäkät teitän huomenexi/ että te liha söisitte: sillä teidän itcun on tullut HERran corwijn/ ja te sanoitte: cuca anda meille liha syödäxem? Sillä hywin me elimme Egyptis? Sentähden anda HERra teille liha syödäxen/
4 Moos 11:19 Ei waiwoin päiwäxi/ eikä cahdexi/ eikä wijdexi/ eikä kymmenexi/ eikä cahdexikymmenexi päiwäxi.
4 Moos 11:20 Mutta coco Cuucaudexi/ sijhen asti että se käy teidän sieramistan ulos/ ja tule teille kyylytyxexi: sillä te oletta HERran hyljännet/ joca on teidän seasan/ ja itkitte hänen edesäns/ ja sanoitte: mixi me olemma tänne lähtenet Egyptist?
4 Moos 11:21 Ja Moses sanoi: cuusisatatuhatta on jalcamiestä/ joidenga seas minä olen/ ja sinä sanot: minä annan teille liha syödäxen coco Cuucaudexi.
4 Moos 11:22 Tapetango lambat ja carja/ että he rawitaisin? taicka cootango caicki calat merestä heille/ että he rawitaisin?
4 Moos 11:23 HERra sanoi Mosexelle: ongo HERran käsi lyhetty? nyt sinun pitä näkemän/ jos minun sanani jälken tapahtu sinulle elickä ei.
4 Moos 11:24 JA Moses meni ulos ja sanoi Canssalle HERran sanat/ ja cocois seidzemenkymmendä miestä Canssan wanhimmista/ ja asetti heidän ymbärins maja.
4 Moos 11:25 Nijn tuli HERra alas pilwes/ ja puhui hänen cansans/ ja otti sijtä hengestä/ joca oli Mosexes/ ja andoi seidzemellekymmenelle wanhimmalle miehelle. Ja cosca hengi lepäis heisä/ nijn he ennustit/ ja ei enä.
4 Moos 11:26 Mutta caxi miestä jäit wielä leirijn/ yhden nimi oli Eldad ja toisen Medad/ joisa myös hengi lepäis: sillä he olit myös kirjoitetut/ waan ei he wielä ollet käynet ulos majan tygö/ ja he ennustit leirisä.
4 Moos 11:27 Nijn juoxi yxi nuorucainen ja ilmoitti Mosexelle/ ja sanoi: Eldad ja Medad ennustawat leirisä.
4 Moos 11:28 Nijn wastais Josua Nunin poica Mosexen palwelia/ jonga hän walinnut oli/ ja sanoi: minun herran Moses/ kiellä heitä.

4 Moos 11:29 Mutta Moses sanoi hänelle: oletco sinä minun edesäni kijwas? Josca Jumala/ että caicki HERran Canssa ennustaisit. Ja andais HERra hengens tulla heihin.
4 Moos 11:30 Ja nijn cocounsit Moses ja wanhimmat Israelist leirijn.
4 Moos 11:31 NIin tuli tuuli HERralda/ ja andoi tulla peldocanat mereldä/ ja hajotti ne leirijn/ tääldäpäin päiwäcunnan matcan pituudelle/ ja sieldäpäin päiwäcunnan matcan pituudelle leirin ymbärins/ liki cahta kynärätä corkialle maan päälle.
4 Moos 11:32 Nijn nousi Canssa coco sinä päiwänä/ ja coco sinä yönä/ ja coco toisna päiwänä/ ja cocoisit peldocanoja/ ja se joca wähimmän cocois/ hän cocois kymmenen Homorita/ ja he ripustit heitä leirins ymbärins.
4 Moos 11:33 Ja cosca liha oli wielä heidän hammastens wälillä/ ja ennencuin se tuli culunexi/ julmistui HERran wiha Canssan päälle/ ja löi heidän sangen suurella rangaistuxella.
4 Moos 11:34 Josta se paicka cudzutan himohaudaxi: sillä sijhen on haudattu himoidzewa Canssa.
4 Moos 11:35 Ja Canssa matcustit himohaudoilda Hazerothijn/ ja pysännyit Hazerothis.

Vers. 6. Seidzemenkymmendä miestä) Täsä asetta Jumala Sanhedrim $, joca oli corkein oikeus Israelin Canssan seas/ josa istuit 70. miestä/ jotca Jumala lahjoitti ymmärryxellä/ opilla ja julkisudella/ duomidzeman hengelisist ja mailmalisist asioist. Sanhedrim $ pysyi liki 1500. ajastaica/ Herodexen aican asti/ joca sen peräti häwitti.
v. 17. Otan sinun Hengestäs) Ei Mosexen lahjat wähetyt/ waan sijtä hengest josta Moses sai hänen lahjans/ nijn myös nämät sait. Nijncuin yhdest kynttiläst monda sytytetän/ jongatähden ensimäinen ei wähetä/
v. 25. Ennustit he) se on/ he wahwistettin heidän wircaans/ erinomaisella merkillä.

XII. Lucu.

MirJam ja Aaron puhuwat Mosesta wastan/ että hän otti Ethiopialaisen emännäxens/ v. 1.
HERra cuule sen ja käske heidän mennä Tabernaclin tygö/ v. 3.
HERra tule owelle ja wasta Mosexen edest/ v. 5.
Ja rangaise MirJamin spitalilla/ v. 9.
Cuin Aaron sen näke/ rucoile hän Mosest hänen edestäns/ v. 11.
Moses huuta Jumalan tygö/ ja hän käske hänen seidzemexi päiwäxi sulke kijnni/ leirist ulos/ v. 13.
cuin hän parane/ lähtewät he Paranin corpeen/ v. 15.

4 Moos 12:1 JA MirJam ja Aaron puhuit Mosesta wastan hänen emändäns Ethiopialaisen tähden/ jonga hän nainut oli: että hän Ethiopialaisen nainut oli.
4 Moos 12:2 Ja sanoit: puhuco Jumala ainoastans Mosexen cautta? eikö hän myös puhu meidän cauttam? Ja HERra cuuli sen.
4 Moos 12:3 Mutta Moses oli sangen siwiä mies/ enäcuin caicki muut ihmiset maan päällä.
4 Moos 12:4 JA HERra sanoi äkist Mosexelle/ Aaronille/ ja MirJamille: mengät te colme seuracunnan majaan. Ja he caikin colmen menit.
4 Moos 12:5 Nijn HERra tuli alas pilwen padzas/ ja seisoi majan owen edes/ ja cudzui Aaronin ja MirJamin/ ja he molemmat menit ulos.
4 Moos 12:6 Ja hän sanoi: cuulcat minun sanojani: Jos jocu on teidän seasan HERran Propheta/ minä HERra ilmoitan minuni hänelle näysä/ ja unesa puhuttelen händä.
4 Moos 12:7 Waan ei nijncuin minun palwelian Moses/ joca coco minun huonesan uscolinen on.
4 Moos 12:8 Mutta hänen cansans minä puhun suusta suuhun ja näkywäisest/ ja ei tapauxilla/ ja hän näke HERran muodon. Mixettä te sijs peljännet puhuisan minun palweliani Mosesta wastan?
4 Moos 12:9 Ja HERran wiha julmistui heitä wastan/ ja hän meni pois.
4 Moos 12:10 Nijn myös pilwi meni pois majan tykö. Ja cadzo/ nijn MirJam tuli cohta spitalijn nijncuin lumi/ nijn Aaron käänsi idzens MirJamin päin/ ja cadzo/ hän oli spitalis.
4 Moos 12:11 Sanoi sijs Aaron Mosexelle: Ah minun herran/ älä pane tätä syndiä meidän päällem: sillä me olemma tyhmäst tehnet/ ja me olemme syndi tehnet.
4 Moos 12:12 Ettei tämä tulis nijncuin cuollut/ jopa puoli hänen lihans on culunut.
4 Moos 12:13 Nijn Moses huusi HERran tygö/ ja sanoi: ah Jumala/ paranna händä.
4 Moos 12:14 Ja HERra sanoi Mosexelle: jos hänen Isäns olis hänen caswoillens sylkenyt/ eikö hänen olis pitänyt häpemän seidzemen päiwä? anna händä sulke kijnni seidzemexi päiwäxi leiristä ulos/ ja sijtte hän jällens otettacan sisälle.
4 Moos 12:15 Nijn MirJam suljettin seidzemexi päiwäxi leiristä/ ja ei Canssa matcustanut cuhungan päin/ sijhenasti että MirJam otettin jällens.

Vers. 8. Hän näke HERran muodon) Ei täsä pidä ymmärrettämän/ että Moses näki Jumalan olemuxen: sillä sitä ei taeda yxikän ihminen nähdä ja elä/ Exod. $ 33:20. Ja ei yxikän ole nähnyt Jumalata/ Ioh. 1:18. waan Jumala puhu täsä erinomaisest tawast/ joca tapahtui/ ilman epäilemät/ sencaltaises hahmos/ cuin hän sijtte aicanans pyhäst Neidzest Mariast otti päällens/ ja ei näys eli unes/ nijncuin hän muille Prophetaille idzens

enimmäst ilmoitti.

XIII. Lucu.

HERra käske Mosexen lähettä miehiä wacoiman maata/ v. 2.
Moses lähettä cuuluisan miehen joca sucucunnasta/ v. 4.
ja käske heidän cadzo mingäcaltainen Canssa/ maacunda ja Caupungit siellä olit/ ja sijtte otta myötäns maacunnan hedelmistä/ v. 18.
He menewät matcaans maacunnan läpidze ja tulewat Escolin wirran tygö/ josa he leickawat suuren wijnapuun oxan/ v. 22.
Neljänkymmenen päiwän perästä palajawat he/ ja juttelewat maacunnan tilast/ ja Enachin lapsista/ v. 26.
josta Canssa hämmästy: Ja cosca Caleb neuwo heitä menemän ja maacunda saaman/ muut wacojat kieldäwät/ ja laittawat maacunda/ v. 31.

4 Moos 13:1 Ja sijtte Canssa matcustit Hazerothist/ ja sioitit idzens Paranin corpeen.
4 Moos 13:2 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 13:3 Lähetä miehet jotca wacoisit Canaan maan/ jonga minä Israelin lapsille anna/ idzecustakin heidän Isäns sugusta yxi cuuluisa mies.
4 Moos 13:4 Ja Moses lähetti heidän Paranin corwesta HERran sanan jälken/ ja ne olit caicki päämiehet Israelin lasten seas.
4 Moos 13:5 Ja nämät owat heidän nimens: Sammua Sacurin poica/ Rubenin sucucunnast.
4 Moos 13:6 Saphat Horin poica/ Simeonin sucucunnast.
4 Moos 13:7 Caleb Jephunnin poica/ Judan sucucunnast.
4 Moos 13:8 Igeal Josephin poica/ Isascharin sucucunnast.
4 Moos 13:9 Hosea Nunin poica/ Ephraimin sucucunnast.
4 Moos 13:10 Palthi Raphun poica/ BenJaminin sucucunnast.
4 Moos 13:11 Gadiel Sodin poica/ Sebulonin sucucunnast.
4 Moos 13:12 Gadi Susin poica/ Josephin sucucunnast/ Manassest.
4 Moos 13:13 Ammiel Gemallin poica/ Danin sucucunnast.
4 Moos 13:14 Sethur Michaelin poica/ Asserin sucucunnast.
4 Moos 13:15 Nahebi Waphsin poica/ Nephtalin sucucunnast.
4 Moos 13:16 Guel Machin poica/ Gadin sucucunnast.

4 Moos 13:17 Nämät owat miesten nimet/ jotca Moses lähetti wacoiman maata: Ja Hosean Nunin pojan nimitti Moses Josuaxi.
4 Moos 13:18 COsca Moses lähetti heidän wacoiman Canaan maata/ sanoi hän heille: mengät etelän puoleen/ ja astucat wuorelle.
4 Moos 13:19 Cadzelcat maata millinen se on/ ja Canssa joca sijnä asu/ ongo se wäkewä eli heicko/ wähä eli paljo.
4 Moos 13:20 Ja millinen maa se on/ josa he asuwat/ ongo se hywä eli paha/ ja mingäcaltaiset Caupungit owat/ joisa he asuwat/ asuwatco he majois/ eli linnois.
4 Moos 13:21 Ja millinen maa on/ lihawa eli laiha/ ja ongo puita sillä maalla/ taicka ei. Olcat wahwas turwas/ ja ottacat maan hedelmäst. Ja se oli sijhen aican/ jona wijnamarjat ensist kypsynet olit.
4 Moos 13:22 Ja he menit ja wagoit maan/ Zinnin corwesta Rehobin asti/ jonga cautta Hamathijn mennän.
4 Moos 13:23 He menit myös etelän päin ja tulit Hebronijn/ siellä oli Ahiman/ Sesai ja Talmai Enakin lapset. Ja Hebron oli rakettu seidzemen ajastaica ennencuin Zoan Egyptis.
4 Moos 13:24 Ja tulit haman Escolin wirran tygö/ ja leickaisit sijtä wijnapuun oxan wijnamarja rypälen cansa/ ja he annoit cahden canda corennolla/ nijn myös granatin omenita ja ficunita.
4 Moos 13:25 Ja se paicka cudzuttin Escolin wirraci/ sen wijnamarja rypälen tähden/ jonga Israelin lapset sijtä leickaisit.
4 Moos 13:26 JA cosca he maan wacoinet olit/ palaisit he neljänkymmenen päiwän peräst.
4 Moos 13:27 Ja he käwit/ ja tulit Mosexen ja Aaronin tygö/ ja caiken Israelin lasten seuracunnan tygö/ Paranin corwes/ Cadexen tykönä/ ja ilmoitit heille asian ja coco joucolle/ millinen se oli/ ja osotit heille maan hedelmät.
4 Moos 13:28 Ja he juttelit heille/ ja sanoit: me tulimme sille maalle/ johonga te meitä lähetit/ josa riesca ja hunajata wuota/ ja tämä on hänen hedelmäns.
4 Moos 13:29 Paidzi sitä/ että sijnä maacunnas asu wäkewä Canssa/ siellä owat juuri wahwat/ ja suuret Caupungit: Ja me näimme siellä myös Enakin lapset.
4 Moos 13:30 Amalechiterit asuwat etelän puolella maata/ Hetherit ja Jebuserit ja Amorrerit asuwat wuorilla. Cananerit asuwat meren tykönä/ ja Jordanin wierellä.
4 Moos 13:31 Mutta Caleb waikitti Canssan Mosexen edes/ ja sanoi: käykäm ja omistacam maa: sillä kyllä me sen woitam.
4 Moos 13:32 Mutta ne miehet/ jotca hänen cansans olit mennet/ sanoit: en me taida mennä sitä Canssa wastan: sillä he owat meitä wäkewämmät.

4 Moos 13:33 Ja he saatit sen maan pahaan huuton/ jonga he cadzellet olit/ Israelin lasten seas/ sanoden: maa/ jonga läpidze me käwimme wacoimas/ syö hänen asujans/ ja caicki Canssa/ jonga me siellä näimme owat juuri pitkät ihmiset.
4 Moos 13:34 Me näimme siellä myös uljat Enakin lapset/ nijstä uljaista/ ja me olimma meidän silmäimme edes nähdä nijncuin heinäsircat/ ja nijn olimme myös me nähdä heidän silmäins edes

Vers. 22. Rehobin asti/ jonga cautta Hamatthijn mennän) Nämät caxi Caupungita owat ollet Libanonin wuoren päin/ yxi on Sidon lännen puolella/ toinen idän puolella/ ja tiettäwäxi tehdän/ että he owat ollet pisimmäld maacunnas pohjan päin.
v. 23. Enakin lapset) Tämä Enak on ollut cuuluisa sangar ja sen cansa ymmärretän caicki sangarit.
v. 33. Syö hänen asujans) se on/ maa on nijn cowa/ että sen asuwaiset nääntywät/ sen paljon työn tähden cuin heidän tekemän pitä/ ennencuin he sen wiljellyxi saawat.

XIV. Lucu.

Canssa itke/ napise ja tahto palata Egyptijn/ v. 1.
Josua ja Caleb ahkeroidzewat hillitä Canssa/ v. 5.
Cosca Canssa tahtowat kiwittä Mosest ja Aaroni/ näky HERran cunnia/ ja uhca rutolla häwittä heitä/ v. 10.
Mutta Moses rucoile heidän edestäns v. 13.
ja HERra anda sen heille andexi/ cuitengin sano hän heille/ ettei yhdengän nijstä jotca napisit/ pidä tuleman luwattuun maahan/ v. 20.
waan heidän lapsillens hän tahto sen anda/ v. 31.
maan wacojat cuolewat rangaistuxest/ v. 36.
Canssa mene Canaan maalle wastoin Mosexen kieldo. Lyödän Amalechitereildä ja Cananereildä/ v. 40.

4 Moos 14:1 Nijn caicki seuracunda nousi ja rupeis parcuman/ ja Canssa itkit sen yösen.
4 Moos 14:2 Ja caicki Israelin lapset napisit Mosesta ja Aaronita wastan/ ja coco joucko sanoi heille: jos me olisimme cuollet Egyptin maalla/ taicka täsä corwes wielä cuolisim?
4 Moos 14:3 Mixi HERra wie meitä tälle maalle miecalla surmatta/ meidän waimom ja lapsem tulewat saalixi? Eikö parembi ole/ että me palajam Egyptijn.
4 Moos 14:4 Ja he sanoit toinen toisellens: asettacam päämies ja palatcam Egyptijn.
4 Moos 14:5 Mutta Moses ja Aaron langeisit caswoillens coco Israelin lasten seuracunnan edes.

4 Moos 14:6 Ja Josua Nunin poica/ ja Caleb Jephunnen poica/ jotca myös maan olit wacoinet/ rewäisit waattens.
4 Moos 14:7 Ja sanoit caikelle Israelin cocouxelle: maa/ jonga läpidzen me waeldanet olem wacoimas sitä/ on juuri hywä maa.
4 Moos 14:8 Jos HERralla on hywä suosio meihin/ nijn hän wie meidän sille maalle andaxens sen meille/ josa maasa riesca ja hunajata wuota.
4 Moos 14:9 Ainoastans älkät olco HERra wastan niscurit/ ja älkät peljätkö tämän maan Canssa: sillä me syömme heitä nijncuin leipä/ heidän turwans on erainnut heistä/ ja HERra on meidän cansam/ älkät sijs peljätkö heitä.
4 Moos 14:10 NIin sanoi coco Canssan joucko että he piti kiwitettämän.
4 Moos 14:11 Ja HERran cunnia näkyi seuracunnan majas/ caikille Israelin lapsille. Ja HERra sanoi Mosexelle: cuinga cauwan tämä Canssa pilcka minua? ja cuinga cauwan ei he usco minun päälleni/ caickein tunnustähtein cautta/ jotca minä heidän seasans tehnyt olen?
4 Moos 14:12 Minä lyön heitä ruttotaudilla/ ja häwitän heitä/ ja minä teen sinun suuremmaxi/ ja wäkewämmäxi Canssaxi/ cuin tämän.
4 Moos 14:13 Ja Moses sanoi HERralle: jos Egyptiläiset saawat sen cuulla: sillä sinä olet johdattanut tämän Canssan heidän keskeldäns sinun woimallas.
4 Moos 14:14 Ja sanotan tämän maan asuwaisille/ jotca cuullet owat/ että sinä HERra olet tämän Canssan seas/ ja että sinä nähdän caswosta nijn caswoon/ ja sinun pilwes seiso heidän päälläns/ ja sinä HERra käyt heidän edelläns päiwällä pilwen padzas ja yöllä tulen padzas.
4 Moos 14:15 Jos sinä tapat tämän Canssan/ nijncuin yhden miehen/ nijn pacanat/ jotca sencaltaisen sanoman sinusta cuullet owat/ puhuwat ja sanowat:
4 Moos 14:16 Ettei HERra woinut johdatta tätä Canssa sijhen maahan/ josta hän heille wannoi/ sentähden on hän murhannut heitä corwes.
4 Moos 14:17 Mingätähden enändäkän HERra woimans/ nijncuin sinä puhunut olet/ sanoden:
4 Moos 14:18 HERra on pitkämielinen ja sangen laupias/ ja anda andexi wäärydet ja ricoxet/ ja ei yhtän anna olla ilman rangaistusta/ mutta costa Isäin wäärydet lapsille/ colmandeen ja neljändeen polween.
4 Moos 14:19 Nijn ole armollinen tämän Canssan ricoxille/ sinun suurest laupiudestas/ nijncuin sinä tälle Canssalle annoit andexi hamast Egyptist tähän asti.
4 Moos 14:20 JA HERra sanoi: minä annoi sen heille andexi sinun sanas jälken.
4 Moos 14:21 Mutta nijn totta/ cuin minä elän/ nijn coco mailma täytetän HERran cunnialla:

4 Moos 14:22 Sillä caicki miehet/ jotca näit minun cunniani ja ihmeni/ jotca minä tein Egyptis ja corwes/ ja nyt kymmenen kerta owat minua kiusannet eikä cuullet minun ändäni.
4 Moos 14:23 Ei heidän pidä näkemän sitä maata/ jonga minä heidän Isillens wannoin/ eikä yxikän/ joca minua pilcannut on/ pidä näkemän sitä.
4 Moos 14:24 Waan minun palwelian Caleb (että toinen hengi on hänellä ja uscollisest seurais minua) hänen minä wien sijhen maahan/ josa hän ennen oli/ ja hänen siemenens pitä sen perimän.
4 Moos 14:25 Nijn myös Amalechiterit ja Cananerit/ jotca laxois asuwat: Huomena palaitca ja matcustaca corpeen/ punaisen meren tietä.
4 Moos 14:26 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:
4 Moos 14:27 Cuinga cauwan tämä paha joucko napise minua wastan? Sillä minä cuulin Israelin lasten napinan/ jolla he minua wastan napisit.
4 Moos 14:28 Sentähden sano heille: nijn totta/ cuin minä elän/ sano HERra/ minä teen teille/ nijncuin te minun corwaini cuullen puhuitte.
4 Moos 14:29 Teidän ruumin pitä langeman täsä corwes/ ja caicki/ jotca luettin cahdestkymmenenest wuodest/ ja sen ylidzen/ jotca napisitta minua wastan.
4 Moos 14:30 Ei teidän pidä tuleman sijhen maahan/ jonga ylidze minä käteni nostin/ salliaxeni teidän siellä asua/ paidzi Calebi Jephunnen poica ja Josua Nunin poica.
4 Moos 14:31 Waan teidän lapsen/ jotca te sanoitta tulewan saalixi/ ne minä sinne johdatan/ että he tundisit sen maan/ jonga te hyljäisit.
4 Moos 14:32 Mutta te ja teidän ruumin/ pitä langeman täsä corwesa/
4 Moos 14:33 Ja teidän lapsen pitä oleman paimenna täsä corwes neljäkymmendä ajastaica candaden teidän huoruttan/ sijhenasti/ että teidän ruumin culuwat corwesa.
4 Moos 14:34 Nijden neljänkymmenen päiwälugun jälken/ joina te maan wacoinet oletta: aina ajastaica päiwästä pitä luettaman/ että he candawat teidän pahat tecon neljäkymmendä ajastaica/ että te ymmärräisitte mikä se on/ cosca minä otan pois minun käteni.
4 Moos 14:35 Minä HERra olen sen puhunut/ sen minä myös teen caikelle tälle pahalle joucolle/ joca on idzens asettanut minua wastan/ täsä corwesa pitä heidän culuman ja cuoleman.
4 Moos 14:36 Ja nijn cuolit HERran rangaistuxesta ne miehet/ jotca Moses lähetti maata wacoiman/ ja palaisit/ saattain caiken seuracunnan napiseman händä wastan/
4 Moos 14:37 Että he laitit maata/ ja sanoit sen pahaxi.
4 Moos 14:38 Mutta Josua Nunin poica/ ja Caleb Jephunnen poica/ jäit elämän caikista nijstä miehistä/ jotca

mennet olit maata wacoiman.
4 Moos 14:39 JA Moses puhui caicki nämät sanat caikille Israelin lapsille: silloin Canssa murhetti suurest.
4 Moos 14:40 Ja he nousit warhain huomeneldain ja menit wuoren cuckulalle/ ja sanoit: cadzo/ täsä me olem ja menem sijhen siaan/ josta HERra on meille puhunut: sillä me olem syndiä tehnet.
4 Moos 14:41 Mutta Moses sanoi: mixi te nijn ricotte HERran sanan? ei se teille menesty.
4 Moos 14:42 Älkät mengö/ sillä ei ole HERra teidän cansan/ ettei te lyödäis teidän wiholisildan.
4 Moos 14:43 Sillä Amalechiterit ja Cananerit owat siellä teidän edesän/ ja te miecalla surmatan/ että te idzen käänsitte pois HERrasta. Ja ei ole HERra teidän cansan.
4 Moos 14:44 Mutta he rohwaisit idzens menemän wuoren cuckulalle. Mutta HERran lijton Arcki ja Moses ei mennet leiristä ulos.
4 Moos 14:45 Nijn tulit Amalechiterit ja Cananerit/ jotca wuorella asuit/ ja löit heidän ja rundelit heitä haman Horman asti.

Vers. 14. Caswosta nijn caswoon) Nimittäin/ he näit HERran Christuxen sencaltaises hahmos/ cuin hän Ihmisexi tulduans oli ottawa päällens/ Exod. $ 24:10. Lawiammalda taitan tästä nähdä 12. lugus täsä kirjas.

XV. Lucu.

HERran käsky sämbyläjauhoist/ öljyst ja wijnast/ uhrisa/ v. 4.
taikinan alkest/ v. 17.
seuracunnan eli yhden hengen tietämättömäst synnist/ ja heidän uhramisestans/ v. 22.
elkiwallaisuden/ ja Sabbathina puita hakian rangaistuxest/ v. 32.
waattein palletten tilgoist/ v. 37.

4 Moos 15:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 15:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: cosca te tuletta sijhen maahan josa teidän asuman pitä/ jonga minä teille annan.
4 Moos 15:3 Ja te uhratte HERralle polttouhria/ elickä erinomaisen lupauxen uhria/ eli oman hywän tahdon eli teidän juhlan uhria/ tehdäxen HERralle makia hajua carjasta eli lambaista.
4 Moos 15:4 joca sijs HERralle tahto uhrata lahjans/ hänen pitä tekemän ruocauhrixi kymmenexen sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyyn neljännexel Hinnist.
4 Moos 15:5 Ja wijna juomauhrixi myös neljännexen Hinnist/ sen pitä sinun tekemän polttouhrixi eli muuxi

uhrixi/ cosca caridza uhratan.
4 Moos 15:6 Mutta cosca oinas uhratan/ nijn pitä sinun tekemän ruocauhrixi caxi kymmenestä sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyyn colmannexel Hinnist.
4 Moos 15:7 Ja wijna juomauhrixi myös colmas osa Hinnist/ sen sinun pitä uhraman HERralle makiaxi hajuxi.
4 Moos 15:8 Mutta jos sinä teet calpein polttouhrixi/ eli erinomaisen lupauxen uhrixi/ eli kijtosuhrixi HERralle.
4 Moos 15:9 Nijn sinun pitä calpein cansa tekemän ruocauhrixi colme kymmenestä sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyyn/ puoli Hinni.
4 Moos 15:10 Ja wijna juomauhrixi myös puoli Hinni. Tämä on makiaxi hajuxi tuli HERralle.
4 Moos 15:11 Nijn sinun pitä tekemän cungin calpein cansa/ oinan/ lamban/ caridzan ja wohlan cansa.
4 Moos 15:12 Ruocauhrin ja juomauhrin pitä myös oleman uhrein lugun jälken.
4 Moos 15:13 Jocainen omainen pitä tämän näin tekemän/ tehdäxens ne HERralle makian hajun tulexi.
4 Moos 15:14 Ja jos jocu muucalainen asu teidän tykönän/ eli on teidän sucuin seas/ ja tahto tehdä HERralle uhria makiaxi hajuxi/ hän tehkän nijncuin hekin.
4 Moos 15:15 Caikella Canssalla pitä oleman yxi sääty/ sekä teillä että muucalaisilla. Ijancaickinen sääty pitä se oleman teidän suguillen/ nijn että HERran edes pitä muucalaisen oleman nijncuin tekin.
4 Moos 15:16 Yxi laki ja oikeus pitä oleman teillä ja muucalaisilla/ jotca asuwat teidän tykönän.
4 Moos 15:17 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 15:18 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: tulduan sijhen maahan/ johon minä teidän johdatan/
4 Moos 15:19 Ja syötyän sen maan leipä/ pitä teidän andaman ylönnysuhrin HERralle.
4 Moos 15:20 Nimittäin teidän taikinan alkeista pitä teidän andaman yhden kyrsän ylönnyxexi/ nijncuin te myös annatta HERralle ylönnyxen teidän rijhestän.
4 Moos 15:21 Nijn pitä teidän myös andaman HERralle teidän taikinan alket ylönnyxexi/ teidän suguisan.
4 Moos 15:22 JA jos te tietämät exytte ja ette tee caickia näitä käskyjä/ joita HERra Mosexelle käskenyt on/
4 Moos 15:23 Ja caicki cuin HERra Mosexen cautta teille käskenyt on/ sijtä päiwästä/ jona hän rupeis käskemän/ nijn teidän lapsin asti.
4 Moos 15:24 Jos sijs coco Canssa teke jotain tietämättömydest/ nijn pitä caiken Canssan tekemän polttouhrixi nuoren calpein carjast/ makiaxi hajuxi HERralle heidän ruocauhrins ja juomauhrins cansa/ cuin se tule heidän tehdäxensäckin/ ja heidän pitä tekemän caurin syndiuhrixi.
4 Moos 15:25 Ja papin pitä näin sowittaman coco joucon Israelin lapsist/ ja se heille annetan andexi: sillä se on tietämättömys. Ja heidän pitä candaman sencaltaisia heidän lahjojans uhrixi HERralle/ ja heidän

syndiuhrins HERran eteen/ heidän tietämättömydens tähden.
4 Moos 15:26 Nijn se annetan andexi coco Israelin lasten joucolle/ nijn myös muucalaisille/ jotca asuwat teidän seasan: sillä caicki Canssa on sijnä tietämättömydes.
4 Moos 15:27 Mutta cosca yxi sielu tietämät syndi teke/ hänen pitä tuoman wuosicunnaisen wuohen syndiuhrixi.
4 Moos 15:28 Ja papin pitä sencaltaisen exynen sielun sowittaman/ cosca hän tietämättömydest syndiä teke HERran edes/ nijn että hän sowitta hänen/ ja se annetan hänelle andexi.
4 Moos 15:29 Ja yhden lain pitä oleman cuin teidän pitä tekemän tietämättömyden edest/ sekä omaisille Israelin lasten seas/ että muucalaisille/ jotca teidän seasan asuwat.
4 Moos 15:30 Mutta jos jocu sielu elkiwallaisudest jotakin teke/ olcon se omainen eli muucalainen/ se on pilcannut HERra/ se pitä häwitettämän Canssastans.
4 Moos 15:31 Sillä hän on HERran sanan cadzonut ylön/ ja hänen käskyns tyhjäxi tehnyt/ se pitä peräti häwitettämän/ ja olcon oma nuhtens.
4 Moos 15:32 JA tapahtui/ että Israelin lapset corwes ollesans/ löysit yhden miehen puita hakemast Sabbathina.
4 Moos 15:33 Ja ne jotca hänen olit löynnet puita hakemast/ johdatit hänen Mosexen ja Aaronin eteen/ ja caiken Canssan eteen.
4 Moos 15:34 Ja he panit hänen kijnni/ sillä ei se ollut wielä selkiäst ilmoitettu/ mitä hänelle piti tehtämän.
4 Moos 15:35 mutta HERra sanoi Mosexelle: sen miehen pitä totisest cuoleman/ caiken Canssan pitä händä kiwittämän ulcona leiristä.
4 Moos 15:36 Nijn caicki Canssa weit hänen leiristä ulos/ ja kiwitit hänen cuoliaxi/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli.
4 Moos 15:37 JA HERra sanoi Mosexelle:
4 Moos 15:38 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: että heidän pitä tekemän tilcoja waatettens liepeisijn/ caikille heidän lapsillens/ ja heidän pitä paneman kellaiset nuorat nijden tilcain päälle/ jotca owat heidän waatettens liepeis.
4 Moos 15:39 Ja ne tilgat pitä oleman teille merkixi/ ja cadzoisan nijden päälle pitä teidän caicki HERran käskyt muistaman ja tekemän ne/ ettet te tekis teidän sydämen ajatuxen jälken/ elickä myös huorin tekis teidän silmäin näyn jälken.
4 Moos 15:40 Sentähden pitä teidän muistaman ja tekemän caicki minun käskyni/ ja oleman pyhät teidän Jumalallen.

4 Moos 15:41 Minä olen HERra teidän Jumalan/ joca teidän Egyptin maalda johdatin ollaxeni teidän Jumalan. Minä HERra teidän Jumalan.

Vers. 39. Ettet te tekis teidän sydämen ajatuxen jälken) Tämä oli sangen tarpellinen: sillä ihminen cohta anda idzens wietellä/ cosca hän näke muita epäjumalan palweluxia/ ja luule usiast/ että hän enämmän tehdä taita/ cuin Jumala waati. Mutta se on cuin Jumala täsä sano: teidän pitä muistaman minun käskyni ei ihmisten käskyjä/ jotca ei autta taida/ Matth. 15:9.

XVI. Lucu.

COrahn/ dathanin/ Abiramin ja monicahtain muiden napinast ja uhramisest/ v. 1.
HERra tahto cadotta coco Canssan/ mutta Moses rucoile heidän edestäns/ v. 20.
käske Canssan paeta Dathanin ja Abiramin majan tykö/ v. 23.
Maa halke/ niele heidän/ ja HERran tuli culutta ne jotca uhraisit/ v. 31.
HERra käske ripusta sawiastiat Altarille muistoxi/ v. 39.
Toisna päiwänä napise coco seuracunda/ ja HERra rupe heitä rangaiseman/ mutta Moses rucoile Jumalata/ ja Aaron sowitta Canssan/ v. 41.

4 Moos 16:1 JA Corah Jezeharin poica/ joca oli Cahatin Lewin pojan poica/ ynnä Dathanin ja Abiramin Eliabin poicain cansa/ ja On Pelethin poica/ joca oli Rubenin pojista:
4 Moos 16:2 Capinoidzit Mosesta wastan/ monicahtain miesten cansa Israelin lapsist/ caxisata ja wijsikymmendä ylimmäist Canssan seast/ Raadiherra ja cuuluisata miestä.
4 Moos 16:3 Ja he cocoisit heidäns Mosesta ja Aaronita wastan/ ja sanoit heille: te teitte ylönpaljo: sillä Canssa on caicki pyhä/ ja HERra on heidän cansans/ mixi te corgotatte teitän HERran Canssan päälle?
4 Moos 16:4 Cosca Moses sen cuuli/ langeis hän caswoillens/
4 Moos 16:5 Ja sanoi Corahlle ja coco hänen seurallens: huomena HERra ilmoitta cuca hänen omans on/ ja cuca pyhä on/ ja hänelle uhraman pitä/ jonga hän walidze/ se uhratcan.
4 Moos 16:6 Tehkät nijn/ ottacat teillen sawuastiat/ Corah ja caicki hänen seurans.
4 Moos 16:7 Ja pangat nijhin tulda/ ja heittäkät nijhin pyhäsawua/ HERran eteen huomena: jonga HERra walidze se olcon pyhä: te teette paljo Lewin lapset.
4 Moos 16:8 Ja Moses sanoi Corahlle: cuulcat Lewin lapset/
4 Moos 16:9 Wähäkö se teille on/ että Israelin Jumala on teidän eroittanut Israelin Canssast hänellens

uhraman/ ja palweleman HERran Tabernaclin wirasa/ ja seisoman seuracunnan edes/ ja händä palweleman?
4 Moos 16:10 Hän on ottanut sinun ja caicki sinun weljes Lewin lapset hänen tygöns/ ja te pyydätte myös pappeutta?
4 Moos 16:11 Sinä ja caicki sinun jouckos nostat capinan HERra wastan. Mikä Aaron on/ että te napisette händä wastan?
4 Moos 16:12 JA Moses lähetti cudzuman Dathani ja Abirami Heliabin poikia. Mutta he sanoit: emme sinne tule ylös.
4 Moos 16:13 Wähäkö se on/ että sinä olet meidän maalda tuonut ulos/ josa hunajata ja riesca wuota/ ettäs meitä tahdot tappa corwes/ ja wielä päälisexi hallita meitä.
4 Moos 16:14 Jalosti sinä olet meidän johdattanut sijhen maahan/ josa riesca ja hunajata wuota/ ja annoit pellot ja wijnamäet perinnöxi. Tahdotcos wielä myös Canssalda silmät puhwaista? en me tule sinne.
4 Moos 16:15 Silloin wihastui Moses sangen cowin/ ja sanoi HERralle: älä käännä sinuas heidän ruocauhrins puoleen. En minä heildä ottanut Asiacan/ ja en heidän yhdengän paha tehnyt.
4 Moos 16:16 Ja Moses sanoi Corahlle: sinä ja coco sinun jouckos/ pitä huomena oleman HERran edes/ sinä/ ja he myös/ ja Aaron.
4 Moos 16:17 Ja jocainen ottacan sawuastians/ ja pangan pyhäsawua sijhen/ cukin sawuastians cansa/ se on/ caxisata ja wijsikymmendä astiata.
4 Moos 16:18 Ja cukin otti sawuastians/ ja panit sijhen tulen/ ja heitit sijhen pyhäsawua/ ja menit seuracunnan majan owen eteen/ Moses ja Aaron myös
4 Moos 16:19 Ja Corah cocois heitä wastan caiken Canssan/ seuracunnan majan owen eteen. Ja HERran cunnia näyi caikelle Canssalle.
4 Moos 16:20 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:
4 Moos 16:21 Eroittacat teitän tästä joucost/ että minä äkist heitä hucutan.
4 Moos 16:22 Mutta he langeisit caswoillens/ ja sanoit: Jumala/ caiken lihan hengein Jumala/ jos yxi mies on syndi tehnyt/ tahdotcos sen costa caikelle Canssalle.
4 Moos 16:23 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 16:24 Puhu Canssalle/ ja sano: paetca Corahn/ Dathanin ja Abiramin majan ymbärildä.
4 Moos 16:25 Ja Moses nousi/ ja meni Dathanin ja Abiramin tygö/ ja wanhimmat Israelist seuraisit händä.
4 Moos 16:26 Ja puhui Canssalle/ sanoden: paetca näiden jumalattomitten ihmisten majain ymbärildä/ ja älkät ruwetco mihingän heidän omans/ ettet te myös huckuis caikis heidän synneisäns.
4 Moos 16:27 Ja he eraunsit Corahn/ Dathanin ja Abiramin majain ymbärildä. Mutta Dathan ja Abiram käwit

ulos/ ja seisoit majains owella emändinens/ poikinens/ ja lapsinens.
4 Moos 16:28 Ja Moses sanoi: sijtä teidän pitä ymmärtämän HERran minua lähettänexi/ että minun pidäis caicki nämät työt tekemän/ ei minun sydämestän.
4 Moos 16:29 Jos he cuolewat nijncuin caicki ihmiset cuolewat/ eli costetan/ nijncuin caikille ihmisille costetan/ nijn ei HERra minua lähettänyt.
4 Moos 16:30 Mutta jos HERra täsä jotakin utta teke/ nijn että maa awa suuns/ ja niele heidän/ caickein cansa/ cuin heillä on/ nijn että he eläwänä menewät helwettijn/ nijn teidän pitä ymmärtämän että nämät miehet pilckaisit HERra.
4 Moos 16:31 Ja cosca hän caicki nämät sanat puhui/ halkeis maa heidän aldans.
4 Moos 16:32 Ja maa awais suuns ja nieli heidän/ ja heidän huonens/ ja caicki ne ihmiset cuin Corahn tykönä olit/ ja caiken heidän tawarans.
4 Moos 16:33 Ja he menit eläwänä helwettijn/ caickinens cuin heillä oli. Ja maa peitti heidän/ ja he hucuit Canssan seast.
4 Moos 16:34 Ja coco Israel joca heidän ymbärilläns oli/ pakeni heidän parcuns tähden. Sillä he sanoit: ettei myös maa meitäkän nielis.
4 Moos 16:35 Ja wielä sijtte läxi tuli HERralda/ ja poltti ne caxisata ja wijsikymmendä miestä/ cuin pyhäsawua uhraisit.
4 Moos 16:36 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 16:37 Sano Eleazarille papin Aaronin pojalle/ että hän otta sawuastiat tulipalosta/ ja hajotta tulen sinne ja tänne:
4 Moos 16:38 Sillä ne synnisten sawuastiat pyhitetän heidän sieluns cautta/ että he tawotan lewiöixi ohucaisixi cappaleixi/ joilla Altari peitetän: sillä ne owat HERran eteen uhratut ja pyhitetyt. Ja ne pitä oleman merkixi Israelin lapsille.
4 Moos 16:39 Ja Eleazar pappi otti ne waskiastiat/ joisa palanet miehet olit uhrannet/ ja tawotti ne lewiöixi ohucaisixi cappaleixi/ Altarin peittexi.
4 Moos 16:40 Israelin lapsille muistoxi/ ettei yxikän muucalainen lähestyis/ joca ei ole Aaronin siemenest/ uhraman pyhäsawua HERran eteen/ ettei hänelle tapahduis/ nijncuin Corahlle ja hänen joucollens/ nijncuin HERra hänelle sanoi Mosexen cautta.
4 Moos 16:41 TOisna päiwänä taas napisit coco Israelin lasten joucko Mosesta ja Aaronita wastan/ ja sanoit: te oletta tappanet HERran Canssan.
4 Moos 16:42 Ja cosca Canssa cocounsit Mosesta ja Aaronita wastan/ ja käänsit heitäns seuracunnan maja

päin/ cadzo/ pilwi peitti sen/ ja HERran cunnia näyi.
4 Moos 16:43 Ja Moses ja Aaron menit seuracunnan majan eteen.
4 Moos 16:44 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 16:45 Paetca nopiast tästä Cansast/ minä surman äkist heidän/ ja he langeisit caswoillens.
4 Moos 16:46 Ja Moses sanoi Aaronille: ota sawuastia/ ja pane sijhen tuli Altarilda/ ja heitä pyhäsawua sijhen. Ja mene nopiast Canssan tygö ja sowita heitä/ sillä wihan julmuus on HERralda käynyt ulos/ ja rangaistus on jo ruwennut.
4 Moos 16:47 Ja Aaron otti nijncuin Moses hänelle sanoi/ ja juoxi Canssan keskeldä. Ja cadzo/ rangaistus oli jo ruwennut Canssan seas/ ja hän suidzutti pyhäsawu/ ja sowitti Canssan.
4 Moos 16:48 Ja seisoi cuolutten ja eläwitten wälillä/ nijn rangaistus asetui.
4 Moos 16:49 Mutta ne cuin rangaistuxest cuolit/ oli neljätoistakymmendä tuhatta ja seidzemen sata/ paidzi nijtä/ cuin Corahn capinas hucuit.
4 Moos 16:50 Ja Aaron palais Mosexen tygö seuracunnan majan oween/ ja rangaistus asetui.

Vers. 19. HERran cunnia näyi) se on/ HERra ilmoitti idzens jalommin cuin muulloin
v. 32. Caicki ne ihmiset) Ei Corahn lapset huckunet heidän Isäns cansa. Num. $ 26:11. Sillä he olit ilman epäilemät muiden Lewitain cansa HERran Tabernaclis/ ja ei mielistynet heidän Isäns syndijn.
v. 50. Rangaistus asetui) Tämä Aaronin sawuttaminen osotta rucouxen woiman/ joca tunge idzens pilwen läpidze Jumalan tygö Eccles. $ 35:21. Ja nijn taicka käändä pois eli liewittä rangaistuxen eli toimitta woiman candaman mitä Jumala pane päälle.

XVII. Lucu.

ETtei Canssa enä napisis pappeudest/ käske Jumala Mosexen otta sauwan jocaidzesta sucucunnasta/ ja kirjoitta heidän nimens nijhin. Mutta Lewin sauwaan Aaronin nimen/ ja panna ne Tabernaclijn/ sillä jonga sucucunnan HERra walidzis/ hänen sauwans wiherjöidzis/ v. 1.
Moses teke nijn/ ja he löytäwät huomeneldain Aaronin sauwan wiherjöidzemäst ja caswamast mandelit/ v. 6.
Sen sauwan käske HERra kätke muistoxi/ v. 10.
Canssa walitta waikiast heidän wähendymisestäns/ v. 12.

4 Moos 17:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 17:2 Puhu Israelin lapsille/ ja ota heildä caxitoistakymmendä sauwa/ idzeculdakin hänen Isäns

huonen päämieheldä yxi. Ja kirjoita idzecungin nimi sauwaans.
4 Moos 17:3 Mutta Aaronin nimi kirjoita Lewin sauwaan: sillä idzecullakin Isäns huonen päämiehellä olcon yxi sauwa.
4 Moos 17:4 Ja pane ne seuracunnan majaan/ Todistuxen eteen/ custa minä teille todistan.
4 Moos 17:5 Ja jonga minä heistä walidzen/ hänen sauwans wiherjöitze asettaxen sen napinan/ cuin Israelin lapset napisewat teitä wastan.
4 Moos 17:6 Nijn Moses puhui Israelin lapsille: ja caicki heidän päämiehens annoit hänelle caxitoistakymmendä sauwa/ idzecukin päämies hänen Isäns huonest yhden sauwan. Nijn oli myös Aaronin sauwa heidän sauwains seas.
4 Moos 17:7 Ja Moses pani sauwat Todistuxen majaan HERran eteen.
4 Moos 17:8 Ja toisna päiwänä huomeneltain Moses mendyäns Todistuxen majaan/ löysi Aaronin sauwan Lewin huonest wiherdjöitzewän/ ja cucoistuxen puhjennen ja mandelita caswawan.
4 Moos 17:9 Ja Moses cannoi caicki sauwat ulos HERran edestä Israelin lasten eteen/ nijn että he caicki sen näit/ ja idzecukin otti sauwans.
4 Moos 17:10 Ja HERra sanoi Mosexelle: canna Aaronin sauwa jällens Todistuxen eteen/ siellä tallella pidettä/ merkixi niscurille lapsille/ että heidän napinans minua wastan lackais/ ettei he cuolis.
4 Moos 17:11 Moses teki nijncuin HERra hänelle käskenyt oli.
4 Moos 17:12 Ja Israelin lapset sanoit Mosexelle: cadzo/ me hucum ja tulem pois/ me wähenem ja caicki hucum.
4 Moos 17:13 Cuca ikänäns lähesty HERran maja/ hän cuole. Häwitetängöst me peräti?

Vers. 8. Aaronin sauwan wiherjöitzewän) Tällä wiherjöitzewällä sauwalla wahwistetan Aaron ensist hänen pappeuteens ja wircaans. Sitälikin awista se Christusta/ joca nijncuin putcahtawa ja hedelmöitzewä wesa oli Isain juurest/ josa HERran Hengi lepäis/ nijncuin Esaias puhu/ Cap. $ 11:1. Colmannen kerran werratan Jumalan sanan saarnaan/ joca waicka hän näky cuiwaxi ja turhaxi/ nijn hän cuitengin teke jaloi hedelmitä jumalisten sydämis/ että he toimelisexi tulewat caickijn hywijn töihin/ nijncuin Paulus sano/ 2. Tim. 3:16. & 17. Neljännen kerran/ werratan ylösnousemus tähän sauwan: sillä nijncuin tämä cuiwa Aaronin sauwa wiherjöidzi Jumalan woiman cautta: nijn myös caicki ihmisten cuiwat luut/ Jumalan woimast lihalla ja nahalla puetetan/ ja tulewat eläwäxi jällens/ nijncuin HERra Ezechiel Prophetalle näysä ilmoitti/ Cap. $ 37.

XVIII. Lucu.

HERra käske Aaronin poikinens canda pappeuden wiat ja Lewitat palwella Aaronit Tabernaclis: mutta hänen poikinens otta waarin pappeudest/ v. 1.
anda heille rawinnoxi caicki lahjat ja uhrit/ wijnast/ öljyst ja ohrist/ caicki kirotut ja esicoiset/ jotca Israelin lapset pyhitit HERralle/ v. 8.
Sentähden ei hän tahtonut/ että heille jocu asumasia eli osa olis heidän weljeins seas/ v. 20.
Mutta Lewitaille anda hän caicki kymmenexet/ ja käske heidän anda ylönnysuhria caikista heidän saalistans/ ja kymmenexet kymmenexist/ v. 21.

4 Moos 18:1 JA HERra sanoi Aaronille: sinä ja sinun poicas/ ja sinun Isäs huone sinun cansas candacat Pyhän wiat/ ja sinä ja sinun poicas sinun cansas candacat teidän pappeuden wiat.
4 Moos 18:2 Mutta sinun weljes sinun Isäs Lewin sugusta ota oleman tygös/ palweleman sinua tykönäs. Mutta sinä ja sinun poicas sinun cansas/ palwelcat todistuxen majasa.
4 Moos 18:3 Ja ottacan waarin sinun palweluxestas/ ja coco majan wartiosta. Älkön cuitengan lähestykö Pyhän caluja ja Altarita/ ettei sekä he ja te cuole.
4 Moos 18:4 Mutta heidän pitä oleman sinun tykönäs ottamas waarin seuracunnan majan palweluxest/ caickinaises majan wiras. Ja ei yhdengän muucalaisen pidä teitä lähestymän.
4 Moos 18:5 Nijn ottacat sijs waari Pyhän palweluxest/ ettei wihan julmuus Israelin lasten päälle tulis.
4 Moos 18:6 Sillä cadzo/ minä otin teidän weljen Lewitat Israelin lapsist/ ja annoin teille/ HERralle lahjaxi palweleman seuracunnan majan wiras.
4 Moos 18:7 Mutta sinä ja sinun poicas sinun cansas/ ottacan teidän pappeudestan waarin/ että te palweletta caikis Altarin asiois/ ja sisälliselle puolen esirippua: sillä teidän pappeuden wiran/ annan minä teille lahjaxi. Jos jocu muucalainen lähesty sijhen/ hänen pitä cuoleman.
4 Moos 18:8 JA HERra sanoi Aaronille: cadzo/ minä annoin sinulle minun ylönnysuhrini caikesta sijtä/ cuin Israelin lapset pyhittäwät sinun papin wircas tähden/ ja sinun pojilles ijancaickisexi oikeudexi.
4 Moos 18:9 Nämät sinä saat sijtä caickein pyhimmästä cuin he uhrawat. Caicki heidän lahjans/ ynnä caiken heidän ruocauhrins/ ja caiken heidän syndiuhrins/ ja myös caiken heidän wicauhrins cansa/ cuin he minulle andawat/ se on sinulle ja sinun pojilles caickein pyhin.
4 Moos 18:10 Ja caickein pyhimmällä sialla pitä sinun sen syömän. Se cuin miehenpuoli on/ syökän sijtä: sillä se on sinulle pyhä.
4 Moos 18:11 Minä annoin myös sinulle ja sinun pojilles ja tyttärilles sinun cansas/ heidän lahjans ylönnysuhrin/ caikis Israelin lasten häälytysuhris/ ijancaickisexi oikeudexi. Joca puhdas on sinun huonesas/

syökän sijtä.
4 Moos 18:12 Caickein parhan öljyn ja caickein parhan wierten/ ja heidän jywäns utisen/ cuin he andawat HERralle/ annoin minä sinulle.
4 Moos 18:13 Ensimäinen hedelmä caikesta cuin heidän maallans caswa cuin he andawat HERralle/ pitä oleman sinun. Se cuin puhdas on sinun huonesas/ syökän sijtä.
4 Moos 18:14 Caicki kirottu Israelis/ olcan sinun.
4 Moos 18:15 Caicki cuin äitins cohdun awa/ caiken lihan seas cuin he candawat HERralle/ olis se ihmisist elickä eläimist/ olcan sinun. Cuitengin/ ettäs ihmisten esicoiset annat lunastetta/ ja myös saastaisten eläinden esicoiset annat lunastetta.
4 Moos 18:16 Ja cuucautisna pitä heidän sen lunastaman/ ja annettacan lunastetta rahalla wijdellä Siclillä/ Pyhän Siclin jälken/ joca maxa caxikymmendä Geraht.
4 Moos 18:17 Mutta esicoisia carjasta/ taicka lambaista/ taicka wuohista/ ei sinun pidä andaman lunastetta: sillä ne owat pyhät/ heidän werens pitä sinun prijscottaman Altarille/ ja heidän lihawudens pitä sinun polttaman makian hajun tulexi HERralle.
4 Moos 18:18 Heidän lihans olcon sinun/ nijncuin häälytys rinda ja oikia lapa sinun owat.
4 Moos 18:19 Caicki ylönnysuhrit/ cuin Israelin lapset pyhittäwät HERralle/ annoin minä sinulle ja sinun pojilles/ ja sinun tyttärilles sinun cansas ijancaickisexi oikeudexi. Se on catomatoin ja ijancaickinen lijtto HERran edes/ sinulle ja sinun siemenelles sinun cansas.
4 Moos 18:20 JA HERra sanoi Aaronille: ei sinulla pidä perindötä oleman heidän maallans/ ja ei osa heidän seasans: sillä minä olen sinun osas/ ja sinun perindös Israelin lasten seas.
4 Moos 18:21 Mutta Lewin lapsille annoin minä caicki kymmenexet perinnöxi Israelis/ heidän wircans edest/ cuin he minulle seuracunnan majas tekewät.
4 Moos 18:22 Nijn ettei tästälähin Israelin lasten pidä lähestymän seuracunnan maja/ syndiä saattaman päällens ja cuoleman.
4 Moos 18:23 Waan Lewitat pitä ottaman waarin seuracunnan majan wirasta/ ja heidän pitä candaman heidän syndins ijancaickisexi oikeudexi teidän suguisan/ ja ei pidä heidän perimist saaman Israelin lasten seas.
4 Moos 18:24 Sillä Israelin lasten kymmenexet/ cuin he andawat ylönnyxexi HERralle/ annoin minä Lewitaille perinnöxi: sentähden sanoin minä heille: ettei heillä Israelin lasten seas pidä perindötä oleman.
4 Moos 18:25 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 18:26 Puhu Lewitaille/ ja sano heille: cosca te otatte kymmenexet Israelin lapsilda/ jotca minä teille

annoin heildä perinnöxi/ nijn tehkät HERralle sijtä ylönnysuhrixi aina kymmenesten kymmenexet.
4 Moos 18:27 Ja teidän ylönnysuhrin pitä luettaman teille/ nijncuin te andaisitte jywiä rijhestä ja wierrettä cuurnasta.
4 Moos 18:28 Nijn andacat myös HERralle ylönnysuhri caikista teidän kymmenexistän/ cuin te Israelin lapsilda otatte/ nijn että te sencaltaisen HERran ylönnysuhrin annatte papille Aaronille.
4 Moos 18:29 Caikista teille annetuista/ andacat HERralle caickinaiset ylönnysuhrit/ caikista parhaista pyhitetyistä.
4 Moos 18:30 Ja sanoi heille: cosca te nijn parhan sijtä ylönnätte/ nijn luettacan Lewitaille rijhest ja wijnacuurnast annetuxi.
4 Moos 18:31 Ja syökät sitä caikis paicois lapsinen/ sillä se on teidän palckan/ teidän palweluxen edest seuracunnan majas.
4 Moos 18:32 Nijn ettet te sijtä synnillä rascauta teitän/ cosca te sen parhan ylönnätte/ ja ettekä saaastuta nijtä/ cuin Israelin lapset pyhittänet owat/ ettet te cuolis.

Vers. 1. Candacat Pyhän wiat) se on/ teitä pitä rangaistaman/ jos jocu enä syndi teke Pyhäs/ teidän unhottamisestan/ nijn myös se ymmärretän/ cuin cohta textis seura/ että Aaron poikinens pitä candaman heidän pappeudens wiat.
v. 19. Catomatoin lijtto) Hebraean kielellä cudzutan se suolan lijtoxi/ ja on ijancaickinen/ nijncuin nähdän 2. Chron. $ 13:5. Lawiambi selitys löytän/ Lev. $ 2:13.
v. 27. wierrettä) cuin on wijnan utist/ öljy ja muuta sencaltaista.
v. 29. Parhaista) Hebraean kielellä sanotan se lihawaxi/ josta rickat cudzutan lihawaxi/ se on/ ne parhat Canssan seas/ Psal. 17:10. Psal. 22:13.

XIX. Lucu.

HERran käsky ruskian lehmän teurastamisest ulcona leirist/ ja sen weren prijscottamisest/ v. 5.
hänen tuhwastans ja prijscotuswedestä/ v. 9.
Joca cuollueen eli sen luihin sattu/ hänen puhdistamisestans/ v. 11.
tuhwan walmistuxest/ v. 17.

4 Moos 19:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:
4 Moos 19:2 Tämä tapa olcon teille säädyxi/ jonga HERra käski/ sanoden: Sanos Israelin lapsille/ että he

tuowat sinun tygös ruskian wirhittömän lehmän/ josa ei yhtän wirhiä ole/ ja joca ei wielä ole iken alainen ollut.
4 Moos 19:3 Ja anna se papille Eleazarille/ hänen pitä sen wiemän leiristä ulos andaxens siellä teurastetta edesäns.
4 Moos 19:4 Ja papin Eleazarin pitä ottaman hänen werestäns sormellans prijscottaxens juuri seuracunnan maja cohden seidzemen kerta.
4 Moos 19:5 Ja andaman lehmän poltta edesäns/ sekä hänen wuotans että lihans/ ja myös hänen werens ynnä sonnan cansa.
4 Moos 19:6 Ja papin pitä ottaman Cedripuun/ ja Isopin/ ja Rosinpunaisen willan/ ja heittämän sen palanen lehmän päälle.
4 Moos 19:7 Ja papin pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman ruumins wedellä/ ja sijtte menemän leirijn/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
4 Moos 19:8 Ja se joca hänen poltti/ pitä myös pesemän waattens/ ja wiruttaman ruumins wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
4 Moos 19:9 Ja puhdas mies pitä cocoman tuhwan lehmästä/ ja paneman sen puhtaseen paickaan leiristä ulos tallella pidettä caikelle Canssalle Israelin lapsista prijscotuswedexi/ sillä se on syndiuhri.
4 Moos 19:10 Ja se joca lehmän tuhwan cocois/ pitä pesemän waattens ja oleman saastainen ehtosen asti. Tämä pitä oleman ijancaickinen sääty Israelin lapsille/ ja muucalaisille/ jotca teidän seasan asuwat.
4 Moos 19:11 JOca joscus tarttu johongun cuollueen ihmiseen/ hänen pitä saastaisen oleman seidzemen päiwä.
4 Moos 19:12 Hänen pitä puhdistaman idzens colmandena ja seidzemendenä päiwänä tämän cansa/ ja nijn hän tule puhtaxi. Ja jollei hän puhdista idzens colmandena eli seidzemendenä päiwänä/ nijn ei ole hän puhdas.
4 Moos 19:13 Mutta jos jocu tarttu cuollueen ihmiseen ja ei puhdista idzens/ hän saastutta HERran majan/ ja sencaltainen sielu pitä häwitettämän Israelist: ettei puhdistuswesi prijscotettu hänen päällens/ nijn on hän saastainen sijhen asti cuin hän anda idzens puhdista.
4 Moos 19:14 Tämä on Laki cosca jocu ihminen majas cuole/ se joca sijhen majaan mene/ ja caicki mitä majasa on/ pitä oleman saastainen seidzemen päiwä.
4 Moos 19:15 Ja jocainen awojoin astia/ joca on cannetoin eli wandetoin/ ne owat saastaiset.
4 Moos 19:16 Ja jos jocu tarttu kedolla johongun miecalla lyötyn/ elickä muutoin cuolleseen/ elickä cuollen luuhun/ taicka hautaan/ hän on saastainen seidzemen päiwä.

4 Moos 19:17 Nijn ottacan he saastaiselle tästä poltetusta syndiuhrin tuhwasta/ ja pangan sen päälle juoxewata wettä astiaan.
4 Moos 19:18 Ja puhdas mies ottacan Isopin ja castacan weteen ja prijscottacan majan/ ja caicki calut/ ja caicki sielut/ jotca siellä owat. Nijn myös sen/ joca on tarttunut cuollen luuhun eli tapettun/ taicka cuollueen/ eli johongun hautaan.
4 Moos 19:19 Nijn se puhdas prijscottacan sen saastaisen colmandena ja seidzemendenä päiwänä/ ja puhdistacan hänen seidzemendenä päiwänä/ hän wiruttacan waattens ja peskän idzens wedellä/ nijn hän ehtona puhtaxi tule.
4 Moos 19:20 Mutta joca saastaisexi tule/ ja ei puhdista idzens/ hänen sieluns pitä häwitettämän Canssastans: että hän on saastuttanut HERran Pyhän/ ja ei prijscotettu prijscotuswedellä/ sentähden on hän saastainen.
4 Moos 19:21 Ja tämä on heille ijancaickinen sääty. Joca prijscotuswedellä prijscotteli/ peskän myös waattens. Ja se cuin tarttu prijscotusweteen/ hän olcan saastainen ehtosen asti.
4 Moos 19:22 Ja caicki johonga hän rupe/ pitä oleman saastainen/ ja se sielu joca häneen sattu/ pitä oleman saastainen ehtosen asti.

Vers. 2. Ruskian lehmän) Tämä lehmä awista Christust/ jonga waattet olit punaiset/ nijncuin wijnamarjain cuurnidzian/ cuin Esaias sano hänen Prophetiasans cap. $ 63:2. joca cuoli meidän syndeim tähden/ Rom 4:25.
v. 17. Juoxewata wettä) Ei tästä taita wahwistetta/ että wihkeys wedellä on se woima/ cuin sillä sanotan olewan in $ Canon. $ de $ Consecrat. $ dist. $ 3. että se pyhittä ihmisen ja estä pois Perkelen wäjymiset. sillä ainoa JEsuxen Christuxen weri sen teke/ 1. Ioh. 1:7. joca tällä prijscotus wedellä awistetan. Sentähden on wihkeys wesi ensist epäjumalan palwelus: sillä se cunnia cuin Jumalalle tule/ ja meidän lunastajalle JEsuxelle Christuxelle/ nijn myös se woima cuin Jumala on sitonut hänen sanaans ja Sacramenteins/ se omistetan wihkeys wedelle/ ilman Jumalan säädytä. Sitälikin on sijnä taicaus: sillä wihkeys wedellä omistetan se woima/ joca hänellä/ eikä ole luonnostans/ eikä myös Jumalan lupauxest. Sillä nijtä Lewitain Ceremoniaita/ jotca olit warjo Christuxeen/ pitämän eli haparoidzeman nijden jälken Udes Testamendis/ sijttecuin Christus idze ruumis on tullut/ ei ole meille yhtän käskyä: waan kieldän meildä/ Col. 2:18.

XX. Lucu.

MIrJamin cuolemast/ v. 1.

Canssan napinast/ v. 2.
HERra käske anda heille wettä calliosta/ v. 7.
Moses otta sauwan ia lyö caxi kerta callioon/ ja sijtä juoxe paljo wettä/ v. 9.
HERra sano/ ettei Moses ja Aaron usconet/ nijn ei heidän pidä tuleman Canaan maalle/ v. 12.
Moses ano Edomerein Cuningalda lupa/ waelda Canssoinens hänen maans läpidze/ mutta hän kieldä sen/ v. 14.
Israel poicke hänen tyköns/ ja lähte Cadexest Horijn/ siellä käske HERra Mosexen otta Aaronin cansans wuorelle/ että hän siellä cuolis/ v. 22.
Moses teke cuin HERra käske/ Aaron cuole ja Canssa itke händä colmekymmendä päiwä/ v. 27.

4 Moos 20:1 JA Israelin lapset tulit caiken seuracunnan cansa Zinnin corpeen/ ensimäisellä cuulla/ ja Canssa wijwyi Cadexes. Ja MirJam cuoli siellä/ ja sinne myös haudattin.
4 Moos 20:2 JA Canssalla ei ollut wettä/ ja he cocoisit heidäns Mosesta ja Aaronita wastan.
4 Moos 20:3 Ja Canssa rijtelit Mosexen cansa/ ja sanoit: josca me olisim huckunet siellä/ cusa meidän weljem hucuit HERran edes.
4 Moos 20:4 Mixi te oletta wienet tämän HERran Canssan tähän corpeen/ cuoleman täällä meidän carjam cansa?
4 Moos 20:5 Ja mixi te oletta tuonet meidän Egyptist tähän pahaan paickaan/ josa en me taida kylwä/ josa ei myös ole ficunita/ taicka wijnapuita/ ei myös Granatin omenita/ eipä ole myös wettäkän juodaxem.
4 Moos 20:6 Nijn Moses ja Aaron menit Canssan tykö seuracunnan majan owelle/ ja langeisit caswoillens/ ja HERran cunnia näyi heille.
4 Moos 20:7 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 20:8 Ota sauwa ja coco Canssa/ sinä ja sinun weljes Aaron/ ja puhucat calliolle heidän silmäins edes/ ja se anda wetens. Ja näin sinä saatat calliosta heille wettä/ ja juotat Canssan/ ja heidän carjans.
4 Moos 20:9 Nijn otti Moses sauwan HERran edest/ nijncuin hän käski hänelle.
4 Moos 20:10 Ja Moses ja Aaron cocoisit Canssa callion eteen/ ja sanoit heille: cuulcat te niscurit: pitäkö meidän teille tästä calliosta wettä saattaman?
4 Moos 20:11 Ja Moses nosti kätens/ ja löi cahdesti sauwallans callioon/ nijn juoxi sijtä paljo wettä/ nijn että Canssa ja heidän carjans sait juoda.
4 Moos 20:12 Ja HERra sanoi Mosexelle ja Aaronille: ettet te usconet minua/ pyhittäxen minua Israelin lasten edes/ ei teidän pidä johdattaman tätä Canssa sijhen maahan/ jonga minä heille annan.

4 Moos 20:13 Tämä on se rijtawesi/ josta Israelin lapset rijtelit HERran cansa/ ja hän pyhitettin heisä.
4 Moos 20:14 JA Moses lähetti sanan Cadexest Edomerein Cuningalle/ sanoden: näin sano sinun weljes Israel sinulle: Sinä tiedät caiken waewan meille tapahtunen/
4 Moos 20:15 Että meidän Isäm menit Egyptijn/ ja me pitkän ajan asuim Egyptis/ ja Egyptiläiset waiwaisit meitä ja meidän Isiäm.
4 Moos 20:16 Ja me huusim HERran tygö/ ja hän cuuli meidän änem/ ja lähetti hänen Engelins/ ja wei meidän Egyptist ulos. Ja cadzo/ me olem Cadexes/ sijnä caupungis/ joca on sinun rajoillas.
4 Moos 20:17 Anna meidän waelda sinun maas läpidze/ en me tule peldois eli wijnamäkijs/ en me myös juo wettä caiwoista/ me waellam oikiata maan tietä/ ei poiketen oikialle eikä wasemalle puolelle/ sijhenasti/ cuin me tulemme sinun rajas ylidze.
4 Moos 20:18 Edomerit sanoit heille: ei sinun pidä minun cauttani waeldaman/ taicka minä cohtan sinua miecalla.
4 Moos 20:19 Ja Israelin lapset sanoit heille: me waellam yhteistä maan tietä/ ja jos me ja meidän carjam juowat sinun wedestäs/ nijn me sen maxam/ en me ilman mitän tahdo/ ainoastans jalcaisin waellam sen läpidze.
4 Moos 20:20 Mutta hän sanoi: ei sinun pidä waeldaman tästä läpidze. Ja Edomerit läxit heitä wastan paljolla wäellä ja wäkewällä kädellä.
4 Moos 20:21 Ja näin estit Edomerit Israelin waeldamast heidän maans ären läpidze. Ja Israel käänsi idzens heistä pois.
4 Moos 20:22 JA Israelin lapset läxit Cadexest ja tulit coco Canssan cansa Horin wuoren tygö.
4 Moos 20:23 Ja HERra puhui Mosexelle ja Aaronille Horin wuorella/ Edomerein maan rajalla/ ja sanoi:
4 Moos 20:24 Coconducan Aaron Canssans tygö/ sillä ei hänen pidä tuleman sijhen maahan/ jonga minä Israelin lasten andanut olen/ että te olitta minun suulleni cowacorwaiset rijtaweden tykönä.
4 Moos 20:25 Nijn ota sijs Aaron ja hänen poicans Eleazar/ ja wie heitä Horin wuorelle.
4 Moos 20:26 Ja rijsu Aaronin pääldä waattet puettaxes hänen poicans Eleazarin päälle/ ja Aaron pitä siellä coottaman ja cuoleman.
4 Moos 20:27 Ja Moses teki cuin HERra hänen käski/ ja he astuit Horin wuorelle caiken Canssan nähden.
4 Moos 20:28 Ja Moses rijsui Aaronilda hänen waattens/ ja puetti hänen poicans Eleazarin päälle. Ja Aaron cuoli wuoren cuckulalla. Mutta Moses ja Eleazar astuit wuorelda alas.
4 Moos 20:29 Ja cosca caicki Canssa näki Aaronin cuollexi/ itki coco Israelin huone händä colmekymmendä päiwä.

Vers. 8. Calliosta) tämä callio awisti Christusta/ 1. Cor. 10:4. Ja joca juo sijtä wedestä cuin hän anda/ ei hän jano ijancaickisest/ Joh. 4:14.

XXI. Lucu.

ARad soti Israelin Canssa wastan/ mutta HERra anda hänen heidän käsijns/ v. 1.
Sijtte waeldawat he Edomerein maan ymbärins/ ja että matca oli pitkä/ napise Canssa Mosesta wastan/ v. 4.
Sentähden lähettä HERra tuliset kärmet/ jotca heitä purewat. Ja että he catuwat/ anda HERra ripusta waskikärmen/ joca sen näke/ hän jää elämän/ v. 6.
Sijtä waeldawat he Pisgaan/ v. 19.
ja lyöwät Sihonin Amorrerein Cuningan/ ja saawat hänen maans/ v. 21.
Sijtte Oggin Basanin Cuningan/ v. 33.
Wijmein tulewat he Moabiterein kedolle/ toiselle puolalle Jordanit Jerihon tygö/ vers. $ ult. $

4 Moos 21:1 JA cosca Arad Cananerein Cuningas/ joca asui etelän puoles/ cuuli Israelin tullexi/ wacoitten tien cautta/ sodei hän israeli wastan/ ja wei heistä monicahtoja fangixi.
4 Moos 21:2 Nijn lupais Israel HERralle lupauxen/ ja sanoi: jos sinä annat tämän Canssan minun käteni ala/ nijn minä kiron heidän Caupungins.
4 Moos 21:3 Ja HERra cuuli Israelin rucouxen ja andoi heille Cananerit/ ja he kiroisit heitä ja heidän caupungeitans. Ja cudzui sen paican Horma.
4 Moos 21:4 SIjtte menit he pois Horin wuoren tykö sitä tietä punaisen meren päin/ waeldaman Edomerein maata ymbärins. Ja Canssa suuttui matcast.
4 Moos 21:5 Ja puhui Jumalata ja Mosesta wastan: mixi sinä toit meitä Egyptist corpeen cuoleman? Sillä ei täsä ole leipä eikä wettä/ ja meidän sielum suuttu tähän huonon ruocan.
4 Moos 21:6 Nijn HERra lähetti Canssan secaan tuliset kärmet/ jotca Canssa purit/ nijn että paljo Canssa israelist cuoli.
4 Moos 21:7 Nijn tulit he Mosexen tygö/ ja sanoit: me syndiä teim puhuden sinua ja HERra wastan. Rucoile HERra nämät kärmet meidän seastam ottaman pois. Moses rucoili Canssan edest.
4 Moos 21:8 Nijn sanoi HERra Mosexelle: tee sinulles kärme/ ja nosta se merkixi ylös: ja tapahtu että se joca purtu on/ ja cadzo sen päälle/ nijn hän elä.
4 Moos 21:9 Ja Moses teki waskikärmen/ ja nosti sen merkixi ylös/ että jos jocu kärmeildä purtin/ ja

cadzatti sen waskikärmen päälle/ nijn hän jäi elämän.
4 Moos 21:10 JA Israelin lapset läxit ja sioitit heidäns Obothijn.
4 Moos 21:11 Ja läxit Obothist/ ja sioitit heidäns Jimijn/ Abarimin mäen tygö/ sijhen corpeen joca Moabin cohdalla on itän päin.
4 Moos 21:12 Sieldä läxit he/ ja sioitit heidäns Saredin ojan tygö.
4 Moos 21:13 Nijn he sieldä menit ulos/ ja sioitit heidäns tälle puolen Arnonita/ joca corwes on/ ja tule Amorrerein maan ärist. Sillä Arnon on Moabin maan raja/ Moabin ja Amorin wälillä.
4 Moos 21:14 Sijtä sanotan HERran sotain kirjas: Wahebi Supha ja Arnonin oja.
4 Moos 21:15 Ja sen ojan lähde/ joca ulottu Arin asumiseen/ ja ulottu Moabiterein maan rajoin.
4 Moos 21:16 Ja sieldä läxit he caiwolle/ se on se caiwo/ josta HERra sanoi Mosexelle: coco Canssa/ minä annan heille wettä.
4 Moos 21:17 Silloin weisais Israel tämän wirren: Nouse caiwo/ weisatca hänelle.
4 Moos 21:18 Tämä on se caiwo/ jonga päämiehet caiwoit/ ja jonga Canssan Ruhtinat caiwoit/ opettajain ja heidän sauwains cautta. Tästä corwesta matcustit he Mathanaan.
4 Moos 21:19 Ja Mathanast nijn Nahalielijn: ja Nahalielist nijn Bamotthijn.
4 Moos 21:20 Ja Bamothist nijn sijhen laxoon/ joca on Moabiterein maalla sen corkean wuoren tykönä Pisga/ joca cadzatta corpen päin.
4 Moos 21:21 JA Israel lähetti sanan Sihonille/ Amorrerein Cuningalle/ ja käski sano hänelle:
4 Moos 21:22 Salli minun waelda sinun maacundas läpidze/ en minä poicke sinun peldoijs/ engä wijnamäkijs/ engä me myös juo wettä sinun caiwostas/ maantietä myöden me waellam/ sijhenasti cuin me tulem sinun maas äristä ulos.
4 Moos 21:23 Mutta Sihon ei sallinut Israelin lasten waelda hänen maacundans läpidze/ waan cocois caiken wäkens/ ja meni Israeli wastan corpeen/ ja cuin hän tuli Jachsaan/ sodei hän Israeli wastan.
4 Moos 21:24 Mutta Israel löi hänen miecan terällä/ ja omisti hänen maans Arnonist Jabokin asti/ ja wielä Ammonin lapsin saacka: sillä Ammonin maan äret olit wahwat.
4 Moos 21:25 Ja näin Israel sai caicki nämät Caupungit/ ja asui caikis Amorrerein Caupungeis/ Hesbonis ja caikis hänen tyttärisäns.
4 Moos 21:26 Sillä Hesbonin caupungi oli Sihonin Amorrerein Cuningan oma/ ja hän sodei ennen Moabiterein Cuningan cansa/ ja otti caiken hänen maans Arnonin asti.
4 Moos 21:27 Sijtä sanan lascus sanotan: tulcat Hesbonijn/ rakendaman ja wahwistaman Sihonin Caupungi:
4 Moos 21:28 Sillä tuli on käynyt Hesbonist ulos/ ja liecki Sihonin Caupungist. Hän on culuttanut

Moabiterein Arin/ ja Arnonin corkeuden asuwaiset.
4 Moos 21:29 Woi sinuas Moab/ sinä Camonin Canssa olet huckunut. Hänen poicans lyötin paosa/ ja hänen tyttärens wietin fangina Sihonin Amorrerein Cuningan tygö.
4 Moos 21:30 Heidän cunnians tuli tyhjäxi/ Hesbonist nijn Dibonijn/ ja hän häwitettin Nophan asti/ joca Medbahan ulottu.
4 Moos 21:31 Ja nijn Israel asui Amorrerein maacunnas.
4 Moos 21:32 Ja Moses lähetti wacojat Jaeserin/ ja woitit sen tyttärinens ja omisti ne Amorrerit jotca sijnä asuit.
4 Moos 21:33 Ja he palaisit ja menit ylöspäin sitä tietä Basanin. Nijn Og Cuningas Basanijst meni heitä wastan wäkinens/ sotiman Edreis.
4 Moos 21:34 Ja HERra sanoi Mosexelle: älä pelkä händä: sillä minä annoin hänen sinun käsijs/ sekä hänen maacundans ja caiken Canssan/ tee hänelle nijncuin sinä Sihonille Amorrerein Cuningalle teit/ joca Hesbonis asui.
4 Moos 21:35 Ja he löit hänen ja hänen poicans/ ja caiken hänen wäkens/ sijhenasti/ ettei yxikän eläwänä löytty/ ja omisti hänellens maacunnan.

Vers. 6. Tuliset kärmet) Sentähden cudzutan nämät kärmet tulisixi/ että ne/ joita he purit/ mätänit palawudesta/ ja cuolit sijtte äkist/ nijncuin rutosta.
v. 9. Waskikärme) tämä awisti Christusta/ nijncuin hän idze sano Ioh. 3:14. Nijncuin Moses/ etc. $
v. 24. Arnonist) on se corkia wuori joca on Besuphas/ se on pilwis ja ylhällä tuulesa/ alaisella puolella owat ojat/ ja se ulottu ojinens Arin asti.
v. 25. Caikis hänen tyttärisäns) se on/ kylisäns ja wähis Caupungeisans/ jotca olit Caupungin ymbärillä.

XXII. Lucu.

BAlac lähettä Bileamin kiroileman Israeli woittaxens heitä/ v. 5.
HERra kieldä hänen menemäst/ v. 9.
Balac lähettä jalommat miehet ensimäisiä/ v. 15.
ja HERra saldi/ v. 20.
Bileamin tiellä olles/ seiso HERran Engeli händä wastan/ ja cosca Asi ei tahdo edes/ lyö hän händä/ ja Asi puhu/ v. 21.
Bileam äckä HERran Engelin joca käske hänen mennä/ mutta ei muuta puhua cuin hän käske/ v. 35.

Bileamin tulles/ otta Balac ystäwälisest hänen wastan/ ja anda uhrata/ v. 36.

4 Moos 22:1 Sijtte menit Israelin lapset sieldä/ ja sioitit heidäns Moabitin kedoille/ toiselle puolelle Jordanin/ joca on Jerihon cohdalla.
4 Moos 22:2 JA cosca Balac Ziporin poica näki caicki mitä Israel teki Amorrereille.
4 Moos 22:3 Ja että Moabiterit sangen suurest pelkäisit sitä Canssa heidän paljoudens tähden/ ja että Moabiterit hämmästyit Israelin lapsia.
4 Moos 22:4 Ja sanoit Midianiterein wanhimmille: tämä Canssa syö caicki mitä meidän ymbäristölläm on/ nijncuin härkä syö ruohot laituimelda. Ja Balac Ziporin poica oli sijhen aican Moabiterein Cuningas.
4 Moos 22:5 Ja hän lähetti sanan Bileamille Beorin pojalle/ Pethorijn/ joca asui wirran tykönä/ hänen Canssans lasten maalla/ että he cudzuisit händä/ ja sanoisit hänelle: cadzo/ Canssa on lähtenyt Egyptist/ se peittä maan pijrin ja asetta leirins minua wastan.
4 Moos 22:6 Tule sijs ja kiroa minulle tämä Canssa: sillä se on minua wäkewämbi/ että minä löisin händä ja maaldani carcotaisin: sillä minä tiedän/ ketä sinä siunat/ se on siunattu/ ja jota sinä kiroat/ se on kirottu.
4 Moos 22:7 JA Moabiterein wanhimmat ynnä Midianiterein wanhimmitten cansa menit sinne: ja heillä oli noitumisen palcka kädesäns. Ja he menit Bileamin tygö/ ja sanoit hänelle Balakin sanat.
4 Moos 22:8 Ja hän sanoi hänelle: olcat täsä yö/ nijn minä sanon teille wastauxen/ mitä HERra minulle sanowa on. Nijn olit Moabiterein päämiehet Bileamin tykönä.
4 Moos 22:9 Ja Jumala tuli Bileamin tygö/ ja sanoi: mitkä miehet ne owat/ jotca sinun tykönäs owat.
4 Moos 22:10 Ja Bileam sanoi Jumalalle: Balac Ziporin poica Moabiterein Cuningas lähetti heidän minun tygöni.
4 Moos 22:11 Cadzo/ Canssa läxi Egyptist ja peittä maan. Tule sijs ja kiroa heitä minulle/ että minä woisin sotia heitä wastan ja carcotaisin heitä.
4 Moos 22:12 Mutta Jumala sanoi Bileamille: älä mene heidän cansans/ älä myös kiroa sitä Canssa/ sillä se on siunattu.
4 Moos 22:13 Silloin Bileam nousi warhain amulla/ ja sanoi Balakin päämiehille: mengät teidän maallen: sillä ei HERra salli minua teidän cansan menemän.
4 Moos 22:14 JA Moabiterein päämiehet nousit ja tulit Balakin tygö/ ja sanoit: ei Bileam mene meidän cansam.
4 Moos 22:15 Nijn lähetti Balac wielä usiammat ja jalommat päämiehet endisitä.
4 Moos 22:16 Jotca tulduans Bileamin tygö/ sanoit hänelle: näin Balac Ziporin poica sano sinulle: älä estele

tulemastas minun tygöni:
4 Moos 22:17 Sillä minä teen sinulle suuren cunnian/ ja mitäs sanot minulle/ sen minä myös teen/ tule sijs ja kiroa minulle tämä Canssa.
4 Moos 22:18 Nijn wastais Bileam/ ja sanoi Balakin palwelioille: jos Balac andais minulle huonens täyden hopiata ja culda en minä cuitengan HERran minun Jumalani sana käy ylidze tekemän wähä elickä paljo.
4 Moos 22:19 Waan olcat wielä tämä yö täsä tietäxeni mitä HERra wielä minun cansani puhuwa on.
4 Moos 22:20 Silloin Jumala tuli yöllä Bileamin tygö/ ja sanoi hänelle: ongo ne miehet tullet cudzuman sinua? nijn nouse ja mene heidän cansans: waan cuitengin mitä minä sinulle sanon/ sen pitä sinun tekemän.
4 Moos 22:21 Nijn Bileam nousi warhain amulla/ radsasti Asins/ ja seurais Moabiterein päämiehiä.
4 Moos 22:22 Mutta Jumalan wiha julmistui/ että hän sinne meni. Ja HERran Engeli astui tielle seisoman händä wastan. Mutta hän ajoi Asillans ja caxi nuorucaista hänen cansans.
4 Moos 22:23 Ja Asi näki HERran Engelin seisowan tiellä ja awojoman miecan hänen kädesäns/ nijn Asi poickeis tieldä kedolle: waan Bileam löi händä tietä myöden käymän.
4 Moos 22:24 Nijn HERran Engeli astui ahtaseen tanhuaan/ winamäen aitain waihelle/ josa aidat molemmin puolin olit.
4 Moos 22:25 Ja cosca Asi näki HERran Engelin/ ahdisti hän idzens aita wasten/ ja likisti Bileamin jalan aita wasten/ ja sijtte hän cowemmin löi händä.
4 Moos 22:26 Nijn HERran Engeli meni edespäin caickein ahtaimbaan paickaan/ cusa ei ollut wara poiketa oikialle eli wasemalle puolelle.
4 Moos 22:27 Ja cuin Asi näki HERran Engelin/ laski hän Bileamin ala polwillens. Nijn Bileam sangen suurest wihastui ja löi Asia sauwallans.
4 Moos 22:28 SIlloin HERra awais Asin suun/ ja hän sanoi Bileamille: mitä minä olen rickonut sinua wastan/ ettäs minua colmasti hosunut olet?
4 Moos 22:29 Bileam sanoi Asille: ettäs pilckaisit minua: josca minun kädesäni miecka olis/ nijn minä sinun tappaisin.
4 Moos 22:30 Sanoi Asi Bileamille: engöstä minä sinun Asis ole/ jolla sinä tähän asti ajoit? olengo sijs minä ikänäns ennen nijn tehnyt sinua wastan? Hän wastais: et.
4 Moos 22:31 Silloin awais HERra Bileamin silmät/ että hän näki HERran Engelin seisowan tiellä/ ja awojoman miecan hänen kädesäns/ ja hän cumarsi händä ja langeis caswoillens.
4 Moos 22:32 Nijn sanoi HERran Engeli hänelle: mixi sinä jo colmasti sinun Asias hosuit? cadzos/ minä läxin sinua wastoin seisoman: sillä tämä tie on minua wastoin.

4 Moos 22:33 Ja Asi näki minun ja poickeis jo colme erä minun edestäni/ waan jollei hän olis minun edestäni poikennut/ nijn minä nyt sinun tappaisin/ ja Asi jäis elämän.
4 Moos 22:34 Nijn Bileam sanoi HERran Engelille: minä olen syndiä tehnyt: sillä en minä tiennyt/ ettäs seisoit minun wastasani tiellä/ ja jollei se sinulle kelpa/ nijn minä palajan tacaperin.
4 Moos 22:35 Ja HERran Engeli sanoi hänelle: mene nijden miesten cansa/ waan ei sinun muuta pidä puhuman/ cuin minä sinulle sanon/ ja nijn Bileam seurais Balakin päämiehiä.
4 Moos 22:36 COsca Balac cuuli Bileamin tulewan/ läxi hän händä wastan Moabiterein Caupungijn/ joca Arnonin rajois on/ heidän ärimmäisis rajoisans.
4 Moos 22:37 Ja sanoi hänelle: engö minä sana lähettänyt sinun peräs/ cudzuman sinua? mixi sijs et sinä tullut minun tygöni? wai luulitcos/ etten minä olis sen edest sinua taitanut cunnioitta?
4 Moos 22:38 Ja Bileam wastais händä: cadzo/ minä tulin sinun tygös/ waan cuinga minä muuta puhun/ waan sen cuin Jumala minun suuhuni anda? sen minä puhun.
4 Moos 22:39 Ja nijn Bileam meni Balakin cansa/ ja he tulit cujaCaupungijn.
4 Moos 22:40 Waan Balac uhrais carja ja lambaita/ ja lähetti Bileamin ja päämiesten perään/ jotca hänen cansans olit.
4 Moos 22:41 MUtta huomeneltain otti Balac Bileamin/ ja wie hänen Baalin cuckulalle näkemän sieldä Canssan äreen/

Vers. 8. HERra minulle sanowa on) Tästä 8: 18: ja 19. vers. nähdän/ että Bileam on kysynyt totiselda Jumalalda/ joca täsä colmasti cudzutan Iehovaxi/ ja on händä wastannut/ waicka hän oli tietäjä ja wäärä Propheta/ hän teeskeli kyllä olewan idzens jumalisen cap. $ 23:10. ja 19. ja myös ennusti cap. $ 24:17. mutta ei sijtä seura/ että hän oli Jumalan lapsi/ ja oikia HERran Propheta: sillä ei caicki Jumalan lahjat pyhitä ihmistä/ nijncuin hurscaus/ puhtaus ja tiedon lahjat (cuin se nähdän Arisiidexest/ Scipiost/ Sibyllist/ ja Math. 7:23. 1. Cor. 13:2.) waan he owat muutoin tarpelliset täsä elämäs. Ja tämä oli/ nijncuin nähtäwä on/ ahne mies/ joca tahdoi myydä Jumalan siunauxen palcan edest/ ja wiecas/ joca andoi Moabitereille paha neuwo Israelin lapsia wastan/ nijncuin nähtäwä on cap. $ 24:14. ja 31:16.

XXIII. Lucu.

BAlac wie Bileamin Baalin cuckulalle/ ja hän uhra siellä/ seidzemelle Altarille/ v. 1.
Cosca Bileam mene kysymän Jumalalda/ tule hän händä wastan/ ja pane hänen sanat suuhuns/ v. 3.
Hän palaja/ rupe puhuman ja siunaman Israeli/ v. 6.

Sijtä wihastu Balac/ ja wie hänen toiseen paickaan/ josa hän taas nijn teke/ v. 11.
Nijn Balac kieldä hänen siunamast eli kiromast heitä/ v. 25.
ja otta hänen cansans Peorin wuoren cuckulalle/ ja uhra siellä/ v. 27.

4 Moos 23:1 Ja Bileam sanoi Balakille: rakenna minulle tähän seidzemen Altarita/ ja anna minulle seidzemen calpeja/ ja seidzemen oinasta.
4 Moos 23:2 Balac teki nijncuin Bileam hänelle sanoi. Ja he molemmin Balac ja Bileam uhraisit cullakin Altarilla calpein ja oinan.
4 Moos 23:3 Ja Bileam sanoi Balakille: seiso polttouhris tykönä/ ja minä menen tuonne/ jos HERra cohta minun ja minulle tietä anda/ mitä minun sinulle sanoman pitä. Ja hän meni nopiast.
4 Moos 23:4 Ja HERra cohtais Bileamin: mutta hän sanoi hänelle: Seidzemen Altarita minä walmistin/ ja olen jocaidzella Altarilla calpein ja oinan uhrannut.
4 Moos 23:5 Ja HERra pani Bileamin suuhun sanat/ ja sanoi: palaja Balakin tygö/ ja puhu näin.
4 Moos 23:6 Ja cosca hän tuli jällens hänen tygöns/ cadzo/ nijn hän seisoi polttouhrins tykönä caickein Moabiterein päämiesten cansa.
4 Moos 23:7 Nijn alcoi hänen puhens/ ja sanoi: Syriast on Balac Moabiterein Cuningas minua tuottanut idän puolisilda wuorilda.
4 Moos 23:8 Tule ja kiro minulle Jacob/ tule sadattele Israeli. Cuinga minun pitä kiroman sitä/ jota ei Jumalacan kiroa? cuinga minä sitä sadattelen/ cuin ei HERracan sadattele?
4 Moos 23:9 Sillä wuortein cuckuloilda minä hänen kyllä curkistelen/ ja corkeuxista minä händä kyllä cadzelen/ cadzo/ se Canssa pitä asuman yxinäns/ ja ei pidä pacanain secaan luettaman.
4 Moos 23:10 Cuca luke Jacobin tomun/ ja neljännen osan Israelin lapista? minun sielun cuolcan wanhurscasten cuolemalla/ ja minun luppun olcon nijncuin heidän loppuns.
4 Moos 23:11 NIin sanoi Balac Bileamille: mitäs minun teet? minä tuotin sinun kiroileman minun wiholistani/ ja cadzo/ sinä siunat heitä.
4 Moos 23:12 Hän wastais/ ja sanoi: eikö minun pidä sitä pitämän ja puhuman/ cuin HERra minun suuhuni anda?
4 Moos 23:13 Balac sanoi hänelle: tulest sijs minun cansan toiseen paickaan/ jostas hänen ärimmäisens/ ja et caickia näe/ kiro händä siellä.
4 Moos 23:14 Ja hän wei hänen lakialle paicalle Pisgan wuoren cuckulalle/ ja rakensi seidzemen Altarita/ ja uhrais jocaidzella Altarilla calpein ja oinan.

4 Moos 23:15 Ja hän sanoi Balakille: seiso täsä polttouhris tykönä/ ja minä odotan tuolla.
4 Moos 23:16 Ja HERra tuli Bileami wastan/ ja andoi hänen sanat suuhuns ja sanoi: mene jällens Balakin tygö/ ja sano näin.
4 Moos 23:17 Ja cuin hän tuli hänen tygöns jällens/ cadzo/ silloin seisoi hän polttouhrins tykönä Moabiterein päämiesten cansa. Ja Balac sanoi hänelle: mitä HERra sanoi?
4 Moos 23:18 Ja hän toi puhens edes/ ja sanoi: nouse Balac ja cuule/ käsitä corwijs mitä minä sanon/ sinä Ziporin poica.
4 Moos 23:19 Ei ole Jumala ihminen/ että hän walhettelis/ taicka ihmisen lapsi/ että hän jotakin catuis. Pidäiskö hänen jotakin sanoman ja ei tekemän? Pidäiskö hänen jotakin puhuman ja ei täyttämän?
4 Moos 23:20 Cadzo/ siunaman minä tänne tuotin/ minä myös siunan/ ja en taida sitä muutta.
4 Moos 23:21 Ei nähdä waewa Jacobis/ eikä työtä Israelis. HERra hänen Jumalans on hänen tykönäns/ ja Cuningan Basuna on hänen seasans.
4 Moos 23:22 Jumala on hänen johdattanut Egyptist/ hänen rohkeudens on nijncuin yxisarwillisen.
4 Moos 23:23 Sillä ei yhtän welho ole Jacobis/ eikä noita Israelis: ajallans pitä sanottaman Jacobist ja Israelist: milliset ihmet Jumala teke.
4 Moos 23:24 Cadzo/ sen Canssan pitä nouseman nijncuin nuoren Lejonin/ ja carcaman nijncuin Lejonin/ ja ei pidä hänen maata paneman sijhenasti että hän saalin syö/ ja juo nijden werta/ jotca tapetut owat.
4 Moos 23:25 NIin sanoi Balac Bileamille: ei sinun pidä kiroman eli siunaman heitä.
4 Moos 23:26 Bileam wastais/ ja sanoi Balakille: engö minä sanonut sinulle? caicki mitä HERra minulle puhuwa on/ pitä minun tekemän.
4 Moos 23:27 Balac sanoi hänelle: tule/ minä wien sinun toiseen paickaan/ jos Jumalalle kelpa/ ettäs heitä kiroilisit minulle.
4 Moos 23:28 Ja hän wei hänen Peorin wuoren cuckulalle/ joca corpen päin on.
4 Moos 23:29 Ja Bileam sanoi Balakille: rakenna tähän minulle seidzemen Altarita/ ja tuo seidzemen calpeia/ ja seidzemen oinasta.
4 Moos 23:30 Balac teki nijncuin Bileam sanoi/ ja uhrais idzecullakin Altarilla calpein ja oinan.

Vers. 2. Bileamin uhraisit) Tämän tawan pidit pacanat sijhen aican heidän wanhemmittens jälken/ mutta ei heillä ollut lupaust Christuxest Jumalan pojast/ cuin uhrilla awistettin.
v. 3. HERra cohta minun) Täsä Bileam walhettele/ cosca hän sano idzens menewän HERran tygö/ että hänelle oli jo sanottu HErralda/ ettei hänen pitänyt kiroman/ waan hän mene noituman HERran nimen

cautta.
v. 7. Hänen puhens) Nimittäin: ettei hän idzestäns puhunut/ waan mitä Jumala andoi hänen suuhuns.
v. 21. Waiwa ja työtä) waiwaxi ja työxi cudzu Raamattu väärän ja epäjumalan palweluxen/ ja mitä ilman oikiata uscota tapahtu. Ei sencaltaista ollut Jacobis tapana ilmeisest/ sijttecuin Jumalan palwelus asetettin/ waicka muutamat sillä tawalla owat salaisest rickonet/ nijncuin luetan/ Act. $ 8:43. v. eod. $ Cuningan Basuna on) Se on/ Jumalan Basunan soittaminen/ joca oli heidän Cuningans: sillä HERra oli heitä käskenyt tekemän Basunita/ joita heidän piti soittaman sodasa/ ja HERra muistais heitä/ Sup. $ cap. $ 10:9. Taitan myös tällä ymmärrettä Jumalan puhdas sana/ joca tälle Canssalle julkisest opetettin.

XXIV. Lucu.

BIleam siuna Israelin lapsia/ colmannen kerran/ v. 1.
Balac julmistu ja ei tahdo anda lahjoja hänelle/ v. 10.
hän wasta/ ettei hän muuta taida puhua cuin HERra käske/ v. 12.
Alca taas puhens ja sano: tähti nouse Jacobist ja waltica Israelist/ joca muserta Moabiterein Ruhtinat/ v. 15.
Hän puhu myös Amalechitereist/ Kenitereist ja Chitimist/ mitä heille pitä aicanans tapahtuman/ v. 20.
palaja cotians/ v. 25.

4 Moos 24:1 COsca Bileam näki kelpawan HERralle/ että hän siunais Israeli/ ei mennyt hän pois nijncuin ennen edzimän welhoutta/ waan käänsi caswons corpen päin.
4 Moos 24:2 Nosti silmäns ja näki Israelin sioittanen heidän sucucundans jälken: Ja Jumalan hengi tuli hänen päällens.
4 Moos 24:3 Ja hän alcoi puhens/ ja sanoi: näitä sano Bileam Beorin poica/ näitä sano se mies/ jonga silmät awatut owat:
4 Moos 24:4 Näitä sano se/ joca cuule Jumalan puhet/ se joca sen caickiwaldian ilmoituxet näke/ joca lange ja hänen silmäns awatan.
4 Moos 24:5 Cuinga caunit owat sinun majas Jacob ja sinun asumas Israel?
4 Moos 24:6 Nijncuin ojat lewitetän/ nijncuin Krydimaat wirran wieres/ nijncuin majat jotca HErra pane ylös/ nijncuin Cedripuu weden tykönä.
4 Moos 24:7 Weden pitä wuotaman hänen ämbäristäns/ ja hänen siemenens tule suurexi wedexi. Hänen Cuningans pitä oleman corkiamman Agagi/ ja hänen waldacundans pitä corgotettaman.
4 Moos 24:8 Jumala johdatti hänen Egyptist/ hänen rohkeudens on nijncuin yxisarwillisen/ hänen pitä

nielemän pacanat hänen wiholisens/ ja heidän luuns murendaman/ ja nuolillans ambuman läpidze.
4 Moos 24:9 Hän pani maata nijncuin Lejoni ja nijncuin nuori Lejoni. Cuca tohti herättä händä? Siunattu olcon se/ joca sinua siuna/ kirottu olcon se/ joca sinua kiroa.
4 Moos 24:10 Silloin Balakin wiha julmistui Bileami wastan/ ja löi käsiäns yhten/ ja sanoi hänelle: minä cudzuin sinun kiroman minun wiholisiani. Ja cadzo/ sinä jo colmasti siunaisit heitä.
4 Moos 24:11 Mene matcas/ sinne custas tullut olet. Minä ajattelin cunnioitta sinua/ waan HERra on sen cunnian estänyt sinulda.
4 Moos 24:12 Bileam sanoi hänelle: engö minä sanonut sinun sanansaattailles/ cuins lähetit minun tygöni?
4 Moos 24:13 Jos Balac andais minun huonens täyden hopiata ja culda/ en minä cuitengan HERran sana käy ylidze tekemän hywä eli paha minun mielen jälken. Waan mitä HERra sanoi/ sen pitä minun myös sanoman.
4 Moos 24:14 Ja cadzo/ cosca minä menen Canssani tygö/ nijn tule minä neuwon sinua/ mitä tämä Canssa sinun Canssalles tekewä on wijmeisellä ajalla.
4 Moos 24:15 JA hän alcoi puhens/ ja sanoi: näin sano Bileam Beorin poica/ näin sano se mies/ jonga silmät awatut owat.
4 Moos 24:16 Sen sano se joca cuule Jumalan puhen/ ja se jolla ylimmäisen tieto on/ joca näke caickiwaldian ilmestyxen/ joca lange ja hänen silmäns awatan.
4 Moos 24:17 Minä saan nähdä hänen/ mutta en nyt/ minä curkistelen händä/ waan en läsnä. Tähti nouse Jacobist/ ja waltica tule Israelist. Ja muserta Moabin Ruhtinat/ ja häwittä caicki Sethin lapset.
4 Moos 24:18 Hän woitta Edomin/ ja Seir tule wiholistens wallan ala/ waan Israel saa woiton.
4 Moos 24:19 Jacobist tule hallidzia/ ja häwittä mitä tähteixi jäänyt on Caupungeist.
4 Moos 24:20 Ja cuin hän näki Amalechiterit/ alcoi hän puhens ja sanoi: Amalech ensimäinen pacanain seas/ waan wijmeiseldä sinä peräti häwitetän.
4 Moos 24:21 Ja cosca hän näki Keniterit/ alcoi hän puhens/ ja sanoi: sinun asumises on wahwa/ ja sinä teit sinun pesäs callioon.
4 Moos 24:22 Waan sinä Cain poltetan/ cosca Assur wie sinun fangina pois.
4 Moos 24:23 Ja hän alcoi taas puhens/ ja sanoi: Ah cuca elä silloin/ cosca Jumala näitä teke?
4 Moos 24:24 Ja hahdet Chitimist hucuttawat Assurin ja Eberin. Waan hän idze myös hucku.
4 Moos 24:25 Ja Bileam nousi ja meni matcaans/ ja tuli siallens jällens/ ja Balac myös meni maatcaans.

Vers. 2. Jumalan Hengi) Tämä Jumalan lahja ei pyhittänyt händä/ nijncuin ennen sanottu on/ cap. $ 22:8. mutta se on muihin tarpelinen.

v. 4. Silmäns awatan) Nimittäin: Jumalalda näkemän mitä tapahtu/ joista hän täsä paljon ennusta/ vers. 5. 15. ja 20.
v. 14. Minä neuwon sinua (Tästä puhutan/ Inf. $ cap. $ 31:16.
v. 17. Tähti) se on/ Christus se oikia Cointähti/ josta Petrus puhu/ 2. Pet. 1:19. Nijn owat myös pyhät Isät ymmärtänet tämän ennustuxen: Iust. $ Dial. $ cum $ Tryph. $
v. 20. Amalech) Se oli ensimäinen pacanoitten seas/ joca sodei israeli wastan/ Exod. $ 17:8 Ja sijtte häwitettin Cuningas Saulilda/ 1. Reg. $ 15:7.
v. 24. Chitimist) Ne owat Europast/ nimittäin se suuri Alexander/ ja Romarit/ jotca myös wijmeiseldä häwitetän.

XXV. Lucu.

ISrael rupe tekemän huorin Sittimis Moabiteritten tytärten cansa/ ja yhdistäwät idzens BaalPeorin cansa/ v. 1.
HERran wiha julmistu/ ja käske hirttä päämiehet/ v. 3.
Simri Salun poica otta Casbin Midianin tyttären/ ja mene Canssan nähden majaans/ huorutta tekemän hänen cansans/ v. 6.
Pinehas pistä ne cuoliaxi ja asetta HERran wihan/ v. 7.
sentähden lupa HERra hänelle ijancaickisen pappeuden/ v. 10.
Ja Jumala käske lyödä Midianiterit/ v. 16.

4 Moos 25:1 JA Israel asui Sittimis/ ja Canssa rupeis tekemän huorin Moabiteritten tytärten cansa:
4 Moos 25:2 Jotca cudzuit Canssan epäjumalittens uhrille/ ja Canssa söit ja cumarsit epäjumalitans.
4 Moos 25:3 Ja Israel yhdisti idzens BaalPeorin cansa: nijn HERran wiha julmistui Israelis.
4 Moos 25:4 Ja HERra sanoi Mosexelle: ota caicki Canssan päämiehet/ ja hirtä heitä HERralle Auringota wastan/ että HERran wihan julmuus käättäisin Israelist pois.
4 Moos 25:5 Ja Moses sanoi Israelin Duomareille: jocainen tappacon hänen wäkens/ jotca BaalPeorin cansa owat idzens yhdistänet.
4 Moos 25:6 JA cadzo/ yxi mies Israelin lapsist tuli/ ja toi weljeins secaan Midianiterin waimon Mosexen ja caiken Canssan nähden/ jotca itkit seuracunnan majan owen edes.
4 Moos 25:7 Cosca Pinehas Eleazarin poica sen näki/ papin Aaronin pojan poica/ nousi hän Canssan keskeldä/ ja otti keihän käteens.

4 Moos 25:8 Ja meni sen Israelin miehen jälken huorahuoneseen/ ja pisti heidän molemmat sekä Israelin miehen/ että waimon wadzasta läpidzen/ nijn rangaistus lackais jällens Israelin lapsilda.
4 Moos 25:9 Ja sijnä rangaistuxes surmattin nejläcolmattakymmendä tuhatta.
4 Moos 25:10 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 25:11 Pinehas Eleazarin poica/ papin Aaronin pojan poica/ on käändänyt minun julmudeni pois Israelin lasten pääldä/ hänen kijwaudesans minun tähteni/ etten minä minun kijwaudesani hucuttanut Israelin lapsia.
4 Moos 25:12 Sentähden sano: cadzo/ minä annan hänelle minun rauhani lijton.
4 Moos 25:13 Ja hänellä ja hänen siemenelläns pitä oleman ijancaickisen pappeuden lijton/ että hän oli kijwas Jumalan tähden/ ja sowitti Israelin lapset.
4 Moos 25:14 Ja sen Israelin miehen nimi/ joca sen Midianiterin waimon cansa lyötin/ oli Simri Salun poica/ Simeonin Isäin huonen päämies.
4 Moos 25:15 Mutta Midianiterin waimon nimi/ joca myös lyötin/ oli Casbi Zurin tytär/ joca sucucunnan päämies oli/ Midianiterein seas.
4 Moos 25:16 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 25:17 Wahingoitcat Midianitereitä ja lyökät heitä:
4 Moos 25:18 Sillä he owat teille wahingota tehnet heidän cawaluxillans/ jonga he teille tehnet owat Peorin cautta/ ja heidän sisarens Casbin cansa/ sen Midianiterin päämiehen tyttären/ joca lyötin rangaistuxen päiwänä Peorin tähden.

Vers. 11. Hänen kijwaudeseans) Tämä oli erinomainen/ teco waicutettu Pyhädä Hengeldä/ ja ei lihan sisulda. Sencaltaisia lahjoja on Pyhä hengi andanut erinomaisille ihmisille sekä hengelises että mailmalises wiras/ toimittaman sencaltaisia asioita/ cuin yhteisten lahjain cautta ei taita toimitetta. Sencaltaiset lahjat olit Prophetailla/ nijncuin Elialla/ 3. Reg. $ 18. cosca hän tappoi Baalin papit. Sencaltaiset lahjat owat myös monella Monarchalla ollet. Ja pitä wisust otettaman waari/ ettei yhteises elämäs pidä eikä taeda caicki seurata sencaltaista teco/ jollei HERra Jumala jotacuta ihmistä johongun erinomaiseen kehoita/ joca asia lopusta ymmärrettä taitan/ cuin Gamaliel sano Apostoleista: Act. $ 5:38.

XXVI. Lucu.

*HERra käske luke Israelin lapset/ jotca olit ylidze cahdenkymmenen ajastajan/ v. 1.
Moses luke Eleazarin cansa caxitoistakymmendä Israelin sucucunda/ v. 3.*

Lucu löytän 601730/ v. 51.
Näille käske Jumala jaca luwatun maan arwalla/ v. 52.
Luetan myös Lewitat/ ja löytän ylidzen Cuucauden wanhaxi 13000. v. 57.
Joiden seas ei yxikän ennen ollut luettu Sinain corwes/ paidzi Calebi ja Josua/ v. 63.

4 Moos 26:1 JA rangaistuxen jälken/ puhui HERra Mosexelle ja Eleazarille/ papin Aaronin pojalle/ sanoden:
4 Moos 26:2 Lue coco Israelin lasten joucko cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidze/ heidän Isäns huonesta/ caicki cuin sotaan Israelis kelpawat.
4 Moos 26:3 Ja Moses ja pappi Eleazar puhuit heidän cansans Moabin kedoilla Jordanin tykönä Jerihota wastan/ sanoden:
4 Moos 26:4 Ne jotca owat cahdenkymmenen wuotiset ja sen ylidze/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle ja Israelin lapsille/ jotca Egyptist lähtenet olit.
4 Moos 26:5 RUben Israelin esicoinen. Nämät olit Rubenin lapset: Hanoch/ josta Hanochiterin sucucunda tule: Pallu/ josta Palluiterin sucucunda tule:
4 Moos 26:6 Hezron/ josta Hezroniterin sucucunda tule: Charmi/ josta Charmiterin sucucunda tule.
4 Moos 26:7 Nämät owat Rubenin sucucunnat. Ja heidän lucuns colmewijdettäkymmendä tuhatta/ seidzemensata ja colmekymmendä.
4 Moos 26:8 Mutta Pallun poica oli Eliab.
4 Moos 26:9 Ja Eliabin poica oli Nemuel Dathan ja Abiram. Nämät owat Dathan ja Abiram/ jotca cudzuttin Canssasta/ jotca asetit heidäns Mosest ja Aaronita wastan Corahn eriseuras/ cosca he asetit heitäns HERra wastan.
4 Moos 26:10 Ja maa awais suuns/ ja nieli heidän Corahn cansa/ cosca se eriseura cuoli/ ja cosca myös tuli söi wijsikymmendä miestä colmatta sata/ ja tulit merkixi.
4 Moos 26:11 Waan Corahn lapset ei cuollet.
4 Moos 26:12 SImeonin lapset heidän sucucunnisans. Nemuel/ hänestä Nemueliterin sucucunda tule: Jamin/ hänestä Jaminiterin sucucunda tule: Jachin/ hänestä Jachiniterin sucucunda tule:
4 Moos 26:13 Serah/ hänestä Serahiterin sucucunda tule: Saul/ hänestä Sauliterin sucucunda tule:
4 Moos 26:14 Nämät owat Simeonin sucucunnat/ caxicolmattakymmendä tuhatta ja caxisata.
4 Moos 26:15 GAdin lapset heidän sucucunnisans. Siphon/ hänestä Siphoniterin sucucunda tule: Haggi/ hänestä Haggiterin sucucunda tule: Suni/ hänestä Suniterin sucucunda tule:
4 Moos 26:16 Osni/ hänestä Osniterin sucucunda tule: Eri/ hänestä Eriterin sucucunda tule:

4 Moos 26:17 Arod/ hänestä Aroditerin sucucunda tule: Ariel/ hänestä Arieliterin sucucunda tule:
4 Moos 26:18 Nämät owat Gadin lasten sucucunnat/ heidän lucuns neljäkymmendä tuhatta ja wijsisata.
4 Moos 26:19 JUdan lapset Ger ja Onan/ jotca molemmat cuolit Canaan maalla.
4 Moos 26:20 Ja Judan lapset heidän sucucunnisans olit nämät: Sela/ häestä Selaniterin sucucunda tule: Perez/ hänestä Pereziterin sucucunda tule. Serah/ hänestä Serahiterin sucucunda tule:
4 Moos 26:21 Mutta Perezin lapset olit/ Hezron/ hänestä Hezroniterin sucucunda tule: Hamul/ häestä Hamuliterin sucucunda tule:
4 Moos 26:22 Nämät owat Judan sucucunnat/ heidän lucuns cuusicahdexattakymmendä tuhatta ja wijsisata.
4 Moos 26:23 ISascharin lapset heidän sucucunnisans/ Thola/ hänestä Tholaiterin sucucunda tule: Phua/ hänestä Phuaiterin sucucunda tule:
4 Moos 26:24 Jasub/ hänestä Jasubiterin sucucunda tule: Simron/ hänestä Simroniterin sucucunda tule.
4 Moos 26:25 Nämät owat Isascharin sucucunnat/ heidän lucuns neljäseidzemettäkymmendä tuhatta ja colmesata.
4 Moos 26:26 SEbulonin lapset heidän sucucunnisans/ Sered/ hänestä Serediterin sucucunda tule: Elon/ hänestä Eloniterin sucucunda tule: Jahelel/ hänestä Jaheliterin sucucunda tule.
4 Moos 26:27 Nämät owat Sebulonin sucucunnat/ heidän lucuns/ cuusikymmendä tuhatta ja wijsisata.
4 Moos 26:28 JOsephin lapset heidän sucucunnisans/ Manasse ja Ephraim.
4 Moos 26:29 Manassen lapset olit Machir/ hänestä tule Machiriterin sucucunda. Machir sijtti Gileadin/ hänestä tule Gileaditerin sucucunda.
4 Moos 26:30 Nämät owat Gileadin lapset/ Hieser/ hänestä tule Hieseriterin sucucunda: Helek/ hänestä tule Helekiterin sucucunda.
4 Moos 26:31 Asriel/ hänestä tule Asrieliterin sucucunda: Sichem/ hänestä tule Sichemiterin sucucunda.
4 Moos 26:32 Smida/ hänestä tule Smiditerin sucucunda: Hepher/ hänestä tule Hepheriterin sucucunda.
4 Moos 26:33 Mutta Zelaphehad oli Hepherin poica/ ja ei hänellä ollut poikia/ mutta ainoastans tyttäriä/ joiden nimet owat: Mahela/ Noa/ Hagla/ Milcha ja Thirza.
4 Moos 26:34 Nämät owat Manassen sucucunnat/ heidän lucuns oli caxicuudettakymmendä tuhatta ja seidzemen sata.
4 Moos 26:35 Ephraimin lapset heidän sucucunnisans/ Suthelah/ hänestä tule Suthelahiterin sucucunda: Becher/ hänestä tule Becheriterin sucucunda: Thahan/ hänestä tule Thahaniterin sucucunda.
4 Moos 26:36 Waan Suthelan lapset olit Eran/ hänestä tule Eraniterin sucucunda.
4 Moos 26:37 Nämät owat Ephraimin lasten sucucunnat/ heidän lucuns oli caxineljättäkymmendä tuhatta ja

wijsisata. Nämät owat Josephin lapset heidän sucucunnisans.
4 Moos 26:38 BEnJaminin lapset heidän sucucunnisans/ Bela/ hänestä Belaiterin sucucunda tule: Asbel/ hänestä Asbeliterin sucucunda tule: Ahiram/ hänestä tule Ahiramiterin sucucunda.
4 Moos 26:39 Supham/ hänestä tule Suphamiterin sucucunda: Hupham/ hänestä tule Huphamiterin sucucunda.
4 Moos 26:40 Mutta Belan lapset olit Ard ja Naeman/ näistä tule Arditerin ja Naemaniterin sucucunda.
4 Moos 26:41 Nämät owat BenJamin lapset heidän sucucunnisans/ heidän lucuns wijsiwijdettäkymmendä tuhatta ja cuusisata.
4 Moos 26:42 DAnin lapset heidän sucucunnisans/ Suham/ hänestä tule Suhamiterin sucucunda. Nämät owat Danin lapset heidän sucucunnisans.
4 Moos 26:43 Ja olit caicki yhten Suhamiterin sucucunda/ neljäseidzemettäkymmendä tuhatta ja neljäsata.
4 Moos 26:44 ASserin lapset heidän sucucunnisans/ Jemna/ hänestä tule Jemniterin sucucunda: Jeswi/ hänestä tule Jeswiterin sucucunda: Brija/ hänestä tule Brijterin sucucunda.
4 Moos 26:45 Mutta Brijan lapset olit Heber/ hänestä tule Hebriterin sucucunda:
4 Moos 26:46 Melchiel/ hänestä tule Melchieliterin sucucunda.
4 Moos 26:47 Ja Asserin tytär cudzuttin Sarah. Nämät owat Asserin lasten sucucunnat/ heidän lucuns colmecuudettakymmendä tuhatta ja neljäsata.
4 Moos 26:48 Nephtalin lapset heidän sucucunnisans/ Jaheziel/ hänestä tule Jahezieliterin sucucunda:
4 Moos 26:49 Guni/ hänestä tule Guniterin sucucunda. Jezer/ hänestä tule Jezeriterin sucucunda: Sillem/ hänestä tule Sillemiterin sucucunda.
4 Moos 26:50 Nämät owat Nephtalin sucucunnat/ heidän lucuns wijsiwijdettäkymmendä tuhatta ja neljäsata.
4 Moos 26:51 Tämä on Israelin lasten lucu/ cuusikerta satatuhatta ja yxi tuhat/ seidzemensata ja colmekymmendä.
4 Moos 26:52 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 26:53 Näille sinun pitä maan jacaman perimyxexi/ nimein lugun jälken.
4 Moos 26:54 Monelle pitä sinun paljo andaman perimisexi/ ja harwemmille wähemmän/ jocaidzelle pitä annettaman perimys heidän lucuns jälken.
4 Moos 26:55 Cuitengin arwalla pitä teidän maan jacaman/ ja heidän Isäins sucucundain nimein jälken pitä heidän perimän.
4 Moos 26:56 Arwalla sinun pitä jacaman heidän perimisens/ sen jälken cuin heitä monda ja harwat owat.
4 Moos 26:57 JA tämä myös on Lewitain lucu heidän sucucunnisans/ Gerson/ hänestä Gersoniterin

sucucunda: tule Cahat/ hänestä Cahatiterin sucucunda tule: Merari/ hänestä Merariterin sucucunda tule.
4 Moos 26:58 Nämät owat Lewin sucucunnat/ Libniterin sucucunnat/ Hebroniterin sucucunnat/ Maheliterin sucucunnat/ Musiterin sucucunnat/ Corahtiterin sucucunnat. Cahat sijtti Amramin.
4 Moos 26:59 Ja Amramin emändä cudzuttin Jochebedixi Lewin tytär/ joca hänelle oli syndynyt Egyptis/ ja hän synnytti Amramille hänen miehellens pojat/ Aaronin ja Mosexen/ ja heidän sisarens MirJamin.
4 Moos 26:60 Mutta Aaronille oli syndynyt Nadab/ Abihu/ Eleazar ja Ithamar.
4 Moos 26:61 Joista Nadab ja Abihu cuolit/ cosca he uhraisit muucalaista tulda HErran edes.
4 Moos 26:62 Ja heidän lucuns oli colmecolmattakymmendä tuhatta/ caicki miehenpuolet/ cuucauden wanhast ja sen ylidzen/ jotca ei ollet luetut Israelin lasten secan: sillä ei heille annettu perimista Israelin lasten seas.
4 Moos 26:63 Tämä on Israelin lasten lucu/ jotca Moses ja Pappi Eleazar luit Moabin kedoilla/ Jordanin tykönä Jerihota wastan.
4 Moos 26:64 Joiden seas ei yhtän ollut sijtä lugusta/ cosca Moses ja Pappi Aaron luit Israelin lapset Sinain corwes:
4 Moos 26:65 Sillä HERra oli sanonut heille: että heidän piti totisest cuoleman corwes/ ja ei yxikän jäänyt heistä elämän/ waan Caleb Jephunnen poica/ ja Josua Nunin poica.

Vers. 2. Lue coco Israelin lasten joucko) Tästä taitan luke 19. vers. selitys 1. lugus täsä kirjas.
v. 11. Corahn lapset ei cuollet) Tästä on ennen puhuttu 32. vers. 16. lugus.

XXVII. Lucu.

ZElaphehadin tyttöret Manassen sugusta anowat perindö weljeins seas/ ettei heidän Isälläns ollut yhtän poica/ v. 1.
Jumala käske heille anda perinnön/ ja säätä perinnön jagon/ v. 5.
käske möys Mosexen astua Abarimin wuorelle cadzeleman maacunda/ sillä hän piti coottaman hänen Canssans tygö. v. 12.
Moses rucoile HERra asettaman Canssalle päämiehen hänen siaans/ v. 15.
HERra walidze Josuan ja käske panna kädet hänen päällens/ v. 18.
Moses teke nijncuin HERra hänen käske/ v. 22.

4 Moos 27:1 NIin Zelaphehadin tyttäret tulit edes Hepherin pojan/ Gileadin pojan/ Machirin pojan/

Manassen pojan/ Manasse sugust/ Josephin pojan/ ja nämät olit hänen tytärtens nimet: Mahela/ Noa/ Hagla/ Milcha ja Tirza.
4 Moos 27:2 Ja he astuit Mosexen ja papin Eleazarin/ ja päämiesten/ ja caiken Canssan eteen/ seuracunnan majan owen edes/ ja sanoit:
4 Moos 27:3 Meidän Isäm cuoli corwes/ ja ei hän ollut sijnä joucos/ jotca metelin nostit Corahn capinas HERra wastan/ mutta on synnisäns cuollut. Ja ei ollut hänellä poikia.
4 Moos 27:4 Mixi meidän Isäm nimen pitä tuleman sugustans pois/ waicka ei hänellä ollut yhtän poica? andacat myös meille osa meidän Isäm weljein seas.
4 Moos 27:5 Ja Moses tuotti heidän asians HERran eteen.
4 Moos 27:6 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 27:7 Zelaphehadin tyttäret owat oikein puhunet: sinun pitä myös perindöosan heille andaman/ heidän Isäns weljein seas/ ja saattaman heidän Isäins perimisen heille.
4 Moos 27:8 Ja puhu Israelin lapsille/ sanoden: jos jocu cuole ilman pojata/ nijn teidän pitä hänen perimisens andaman hänen tyttärillens.
4 Moos 27:9 Jollei hänellä ole tyttäritä/ nijn teidän pitä sen perimisen hänen weljeillens andaman.
4 Moos 27:10 Ja jollei hänellä ole weljiä/ nijn teidän pitä sen andaman hänen sedillens.
4 Moos 27:11 Jollei hänellä ole setiä/ nijn teidän pitä sen andaman hänen lähimmäiselle sugullens/ joca hänen lähimmäinen langons on hänen sugustans/ että hän sen omista. Tämä pitä oleman Israelin lapsille sääty ja oikeus/ nijncuin HERra on Mosexelle käskenyt.
4 Moos 27:12 JA HERra sanoi Mosexelle: astu Abarimin wuorelle/ ja cadzo sieldä sitä maata/ cuin minä Israelin lasten annan.
4 Moos 27:13 Ja cosca sinä sen nähnyt olet/ nijn pitä sinun coconduman Canssas tygö/ nijncuin sinun weljeskin Aaron coottu on:
4 Moos 27:14 Sillä ettet te ollet minun sanalleni cuuliaiset Zinnin corwes Canssan torues/ cosca teidän minua pyhittämän piti weden cautta heidän edesäns. Se on rijtawesi Cadexes/ Zinnin corwes.
4 Moos 27:15 Ja Moses puhui HERralle sanoden:
4 Moos 27:16 HERra/ caiken hengen lihan Jumala/ asettacan yhden miehen Canssan päälle.
4 Moos 27:17 Joca heidän edelläns käwis ulos ja sisälle/ ja weis heitä ulos ja sisälle/ ettei HERran Canssa olis nijncuin lambat ilman paimenda.
4 Moos 27:18 JA HERra sanoi Mosexelle: ota Josua Nunin poica sinun tygös/ joca on mies josa hengi on/ ja pane sinun kätes hänen päällens.

4 Moos 27:19 Ja aseta händä papin Eleazarin ja coco Canssan eteen/ ja käske hänelle heidän silmäins edes.
4 Moos 27:20 Ja pane sinun cunnias hänen päällens/ että caicki Canssa Israelin lapsist olisit hänelle cuuliaiset.
4 Moos 27:21 Ja hänen pitä papin Eleazarin eteen astuman/ hänen pitä kysymän neuwo hänen edestäns walkeuden säädyllä HERran edes: ja hänen suuns jälken pitä käymän ulos ja sisälle/ sekä hänen että Israelin lapset hänen cansans/ ja coco seuracunda.
4 Moos 27:22 Moses teki nijncuin HERra hänelle käski/ ja otti Josuan ja asetti hänen papin Eleazarin ja coco seuracunnan eteen:
4 Moos 27:23 Ja laski kätens hänen päällens/ ja käski hänelle nijncuin HERra oli Mosexelle puhunut.

Vers. 8. Hänen perimisens andaman) Täsä se sääty wahwistetan/ että waimowäki mones maacunnas peri kijndiötä/ cuin miehen puolikin.
v. 20. Sinun cunnias) Tämä on ilman epäilemät erinomainen tapa ollut/ että Moses on pannut kätens eli sauwans Josuan pään päälle/ nijncuin wielä Cuningat woidellan.
v. 21. walkeuden) se on se walkeus ylimmäisen papin rinnois/ Exod. $ 28:30. tästä muutamat luulewat/ että cosca Jumala andoi wastauxen pappein kysymyxeen/ ja Jumala sijhen mielistyi/ kijlsi se jota myös Cuningat sijtte nijn usiast teit/ cuin he kysyit neuwo Jumalalda/ 1. Reg. $ 28:6. cap. $ 30:6 Tästä luettacan/ Exod. $ 28:30.

XXVIII. Lucu.

HERran käsky leipäuhrist/ v. 1.
jocapäiwäisest uhrist/ v. 3.
Erinomaisist Juhlauhreist/ nijncuin Sabbathin päiwän/ v. 9.
Ensimäisen päiwän joca Cuusa/ v. 11.
Neljännentoistakymmenen päiwän ensimäises Cuusa (se on Pääsiäisen) v. 16.
utisen päiwän (se on Heluntai päiwän) uhrist/ etc. $ v. 26.

4 Moos 28:1 JA HERa puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 28:2 Käske Israelin lapsille/ ja sano heille: minun leipäuhrin/ joca minun uhrin on makiaxi hajuxi/ pitä teidän pitämän ajoillans/ nijn että te sen minulle uhratte.
4 Moos 28:3 Ja sano heille: nämät owat ne uhrit cuin teidän pitä uhraman HERralle: wirhittömät

wuosicunnaiset caridzat/ jocapäiwä caxi/ jocapäiwäisexi polttouhrixi.
4 Moos 28:4 Yxi caridza amulla ja toinen ehtona.
4 Moos 28:5 Sijhen kymmenes osa Ephast sämbyläjauhoja ruocauhrixi secoitetut surwotulla öljyllä neljäs osa Hinnist.
4 Moos 28:6 Se on jocapäiwäinen polttouhri/ jota te Sinain wuorella uhraisitte/ makian hajun tulexi HERralle.
4 Moos 28:7 Nijn myös sen juomauhrin jocaidzelle caridzalle neljännen osan Hinnist. Ja se pitä uhrattaman Pyhäs/ wäkewästä wijnasta HERralle.
4 Moos 28:8 Sen toisen caridzan pitä sinun walmistaman ehtona/ nijncuin amullisen ruocauhrin ja juomauhrin/ makian hajun tulexi HERralle.
4 Moos 28:9 MUtta Sabbathin päiwänä caxi wirhitöindä wuosicunnaista caridzata/ ja caxi kymmenestä sämbyläjauhoja/ secoitettuna löjyllä ruocauhrixi/ ja sen juomauhri.
4 Moos 28:10 Tämä on joca Sabbathin polttouhri/ paidzi sitä jopäiwäistä polttouhria juomauhrinens.
4 Moos 28:11 Waan ensimäisnä päiwänä teidän Cuustanna/ pitä teidän uhraman HErralle polttouhrixi/ caxi nuorta calpeja/ yhden oinan/ seidzemen wuosicunnaista wirhitöindä caridzata.
4 Moos 28:12 Ja aina colme kymmenestä sämbyläjauhoja ruocauhrixi/ secoitettu öljyllä jocaidzelle calpeille/ ja caxi kymmenestä sämbyläjauhoja ruocauhrixi/ öljyllä secoitettu jocaidzelle oinalle.
4 Moos 28:13 Ja aina kymmenes sämbyläjauhoja ruocauhrixi öljyllä secoitettu jocaidzelle caridzalle/ se on makian hajun tuli HERralle.
4 Moos 28:14 Ja heidän juomauhrins pitä oleman puoli Hinnist wijna/ calpeille/ colmannes Hinnist oinalle/ neljännes Hinnist caridzalle. Se on polttouhri joca Cuucaudella ymbäri ajastajan.
4 Moos 28:15 Tähän pitä möys walmistettaman cauris syndiuhrixi HERralle/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria juomauhrinens.
4 Moos 28:16 MUtta neljändenä toistakymmendenä päiwänä ensimäisellä Cuulla on Pääsiäinen HERralle.
4 Moos 28:17 Ja wijdendenä toistakymmendenä päiwänä sijtä Cuusta on juhla. Seidzemen päiwä pitä syötämän happamatoinda leipä.
4 Moos 28:18 Ensimäinen päiwä pitä cudzuttaman pyhäxi/ että te tuletta cocoon/ ei yhtän orjan työtä pidä teidän silloin tekemän.
4 Moos 28:19 Ja teidän pitä uhraman HERralle polttouhria caxi nuorta calpeja/ yhden oinan/ seidzemen wuosicunnaista wirhitöindä caridzata.
4 Moos 28:20 Heidän ruocauhrins cansa colme kymmenestä sämbyläjauhoja/ oljyllä secoitettua jocaidzelle calpeille/ ja caxi kymmenestä oinalle.

4 Moos 28:21 Ja aina yhden kymmenexen jocaidzelle nijstä seidzemestä caridzasta.
4 Moos 28:22 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ teitä sowittaman.
4 Moos 28:23 Ja teidän pitä sen tekemän huomeneltain ilman sitä polttouhrita/ joca jocapäiwäinen polttouhri on.
4 Moos 28:24 Tällä tawalla pitä teidän nijnä jocaidzena seidzemenä päiwänä uhraman leipä makian hajun tulexi HERralle/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria juomauhrinens.
4 Moos 28:25 Ja seidzemes päiwä pitä cudzuttaman pyhäxi teidän seasan/ että te tuletta cocoon/ ei yhtäkän orjan työtä pidä teidän silloin tekemän.
4 Moos 28:26 Ja utisen päiwänä/ cosca te uhratte sitä utta ruocauhria HERralle/ cosca teidän wijckon owat culunet/ pitä pyhäxi cudzuttaman/ että te tulette cocoon/ ei yhtäkän orjan työtä pidä teidän silloin tekemän.
4 Moos 28:27 Ja teidän pitä uhraman makian hajun tulexi HERralle caxi calpeja/ yhden oinan ja seidzemen wuosicunnaista caridzata/
4 Moos 28:28 Heidän ruocauhrinens/ colme kymmenestä sämbyläjauhoja secoitettu öljyllä/ jocaidzelle calpeille/ caxi kymmenestä oinalle.
4 Moos 28:29 Ja aina kymmenexen cullakin caridzalle nijstä seidzemestä caridzast.
4 Moos 28:30 Ja caurin teitä sowittaman.
4 Moos 28:31 Tämän pitä teidän tekemän/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens/ wirhittömät pitä ne oleman. Nijn myös heidän juomauhrins.

Vers. 2. Minun leipäuhrin) Caicki uhrit cuin luetellan/ tiesit että Christus piti uhrattaman Ristin Altarille coco mailman syndein edest/ ja on caickein paras tästä lukea Epistolat Hebrerein tygö/ nijncuin sanottu on Exoduxen lopulla.
v. 17. Happamatoin leipä) Tämä tiesi sekä terwelist oppia/ että pyhä elämätä.

XXIX. Lucu.

HERran käsky Trometi juhlast ensimäisnä päiwänä seidzemennes Cuusa/ v. 1.
Ruumisten waiwamisest kymmendenä päiwänä sijnä Cuusa/ v. 8.
Wijdendenä toistakymmendenä päiwänä (joca on Lehtimajan juhla) seidzemen seurawaisen päiwän sijnä Cuusa uhrista/ v. 12.
Paidzi heidän wapan ehdon uhrians. Joita caickia Moses käske Israelin lapsille/ v. 39.

4 Moos 29:1 ENsimäinen päiwä seidzemennellä cuucaudella pitä teidän seasan cudzuttaman pyhäxi/ että te tuletta cocoon/ ei yhtän orjan työtä pidä teidän silloin tekemän/ se on teidän Basunan päiwä.
4 Moos 29:2 Ja teidän pitä uhraman polttouhria makiaxi hajuxi HERralle/ nuoren calpein/ oinan ja seidzemen wuosicunnaista wirhitöindä caridzata.
4 Moos 29:3 Nijn myös heidän ruocauhrins colme kymmenestä sämbyläjauhoja/ öljyllä secoitettua calpeille/ caxi kymmenestä oinalle.
4 Moos 29:4 Ja yhden kymmenexen jocaidzelle caridzalle nijstä seidzemest caridzast.
4 Moos 29:5 Ja caurin syndiuhrixi teitä sowittaman.
4 Moos 29:6 Paidzi sen Cuucauden polttouhria ja ruocauhria/ ja paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocaurinens ja juomauhrinens/ heidän säätyns jälken makian hajun tulexi HERralle.
4 Moos 29:7 KYmmenes päiwä tällä seidzemennellä Cuucaudella/ pitä myös teidän seasan cudzuttaman pyhäxi/ että te tuletta cocoon/ ja teidän pitä waiwaman teidän ruumistan/ ja ei yhtän työtä silloin tekemän.
4 Moos 29:8 Waan teidän pitä uhraman polttouhria makiaxi hajuxi HERralle nuoren calpein/ oinan ja seidzemen wuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
4 Moos 29:9 Ynnä heidän ruocauhrins cansa/ colme kymmenestä sämbyläjauhoja/ secoitettua öljyllä/ calpeille/ caxi kymmenestä oinalle.
4 Moos 29:10 Ja kymmenen jocaidzelle caridzalle nijstä seidzemest caridzast.
4 Moos 29:11 Sijhen caurin syndiuhrixi/ paidzi sowittamisen syndiuhria ja jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
4 Moos 29:12 WIidestoistakymmenes päiwä seidzemennellä Cuucaudella pitä cudzuttaman pyhäxi teidän seasan/ että te tuletta cocoon/ ei mitän orjan työtä pidä teidän silloin tekemän/ ja teidän pitä pyhä pitämän HERralle ne seidzemen päiwä.
4 Moos 29:13 Ja teidän pitä uhraman polttouhria makian hajun tulexi HERralle/ colmetoistakymmendä nuorta calpeja/ caxi oinasta neljätoistakymmendä wuosicunnaista wirhitöindä caridzata.
4 Moos 29:14 Heidän ruocauhreins cansa/ colmekymmenestä sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä/ jocaidzelle nijstä colmesttoistakymmenest calpeista/ caxi kymmenestä cullengin nijstä cahdesta oinasta.
4 Moos 29:15 Ja kymmenexen idzecullengin/ nijstä neljästtoistakymmenest caridzast.
4 Moos 29:16 Sijhen myös cauris syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
4 Moos 29:17 TOisna päiwänä/ caxitoistakymmendä nuorta calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä wuosicunnaista wirhitöindä caridzata/

4 Moos 29:18 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns ja säätyns perästä.
4 Moos 29:19 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
4 Moos 29:20 Colmandena päiwänä/ yxitoistakymmendä calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä wuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
4 Moos 29:21 Ruocauhrinens ja juomouhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ jocaidzelle heidän lucuns ja säätyns jälken.
4 Moos 29:22 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
4 Moos 29:23 Neljändenä päiwänä/ kymmenen calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä wuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
4 Moos 29:24 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns ja säätyns jälken.
4 Moos 29:25 Sijhen caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
4 Moos 29:26 Wijdendenä päiwänä/ yhdexän calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä wuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
4 Moos 29:27 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns ja säätyns jälken.
4 Moos 29:28 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
4 Moos 29:29 Cuudendena päiwänä/ cahdexan calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä wuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
4 Moos 29:30 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns ja säätyns jälken.
4 Moos 29:31 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
4 Moos 29:32 Seidzemendenä päiwänä/ seidzemän calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä wuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
4 Moos 29:33 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns ja säätyns jälken.

4 Moos 29:34 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
4 Moos 29:35 Cahdexas päiwä pitä oleman seuracunnan cocouspäiwä/ ei yhtän orjan työtä teidän pidä silloin tekemän.
4 Moos 29:36 Ja teidän pitä uhraman polttouhria/ makian hajun tulexi HERralle/ calpein/ oinan ja seidzemen wuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
4 Moos 29:37 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns ja säätyns jälken.
4 Moos 29:38 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
4 Moos 29:39 Nämät teidän pitä tekemän HERralle teidän juhlapäiwinän/ paidzi sitä cuin te mielellän lupatte/ ja hywällä tahdollan annatte polttouhrixi/ ruocauhrixi/ juomauhrixi/ ja kijtosuhrixi.

Vers. 7. Waiwaman teidän ruumistan) Se on/ Paastoman. Ja täsä pitä tiettämän/ että nijncuin Wanhas Testamendis oli Jumalalle otollinen cosca jocu paastois/ ei nijncuin Phariseuxet/ ulcocullaisudes/ josta Jumala walitta/ Esa. 58:5. waan uscosa: Nijn on se myös Udes Testamendis Jumalalle otollinen/ taicka että jocu coco hänen elämäsäns ahkeroidze raitiutta/ 1. Pet. 5:8. eli yxi toisens cansa/ nijncuin Apostolit/ Act. $ 13:3. c. $ 14:23. eli idze edestäns uscosa/ nijncuin Hanna/ Luc. 2:37. Ja Paulus 2. Cor. 6:5. cap. $ 11:27. tehnyt on: Sentähden että jocu sitä soweljambi olis rucoileman/ wircans työtä tekemän ja lihans himo hillidzemän/ ja haluja jotca hallidzewat heisä/ jotca alati eläwät herculisudes ja ylönpaldisudes.

XXX. Lucu.

MOses sano Canssan Wanhimmille HErran käskyn jälken/ jos jocu lupa jotakin/ nijn hänen pitä sen pitämän/ v. 1.
Jos pijca lupa/ ja hänen Isäns ei sitä kiellä/ nijn se on wahwa/ v. 4.
nijn myös jos emändä lupa/ v. 7.
Mutta jos leski eli hyljätty lupa/ se pitä täytettämän/ v. 10.
Jos emändä lupa/ ja ei mies sitä kiellä/ nijn se on wahwa/ ja ei muutoin/ v. 12.

4 Moos 30:1 JA Moses sanoi Israelin lapsille/ caicki ne mitä HERra hänelle käskenyt oli.
4 Moos 30:2 JA Moses puhui Israelin sucucundain päämiehille/ sanoden: tämä on se cuin HERra käski.

4 Moos 30:3 Jos mies HERralle lupa eli wanno walan/ sitoden hänen sieluns/ ei pidä hänen tekemän sanans turhaxi/ waan caiken sen täyttämän/ cuin hänen suustans lähtenyt on.
4 Moos 30:4 Jos waimo lupa HERralle sitoden idzens/ ollesans wielä hänen Isäns huones hänen nuorudesans.
4 Moos 30:5 Ja hänen Isäns cuule hänen lupauxens/ ja hänen sieluns sitomuxen/ ja hänen Isäns on äneti sijhen/ nijn hänen lupauxens ja sieluns sitomuxen pitä wahwan oleman.
4 Moos 30:6 Mutta jos hänen Isäns kieldä sen sinä päiwänä/ jona hän sen cuule/ nijn hänen lupauxens ja sieluns sitomuxen ei pidä wahwan oleman: Ja HERra on hänelle armolinen/ että hänen Isäns on kieldänyt.
4 Moos 30:7 Jos hänellä on mies/ ja hän on luwannut/ taicka hänen suustans lähte/ jolla hänen sieluns sidotan.
4 Moos 30:8 Ja hänen miehens cuule sen/ ja on äneti sijhen sinä päiwänä/ nijn pitä hänen lupauxens ja sieluns sitomuxen oleman wahwan.
4 Moos 30:9 Mutta jos hänen miehens sen kieldä häneldä/ sinä päiwänä jona hän sen cuule/ nijn hän pääse lupauxestans/ ja sijtä cuin hänen suustans lähtenyt on/ jolla hän sieluns sitoi/ ja HERra on hänelle armolinen.
4 Moos 30:10 LEsken ja hyljätyn lupaus/ ja caicki jolla he sieluns sitowat/ pitä heildä täytettämän/
4 Moos 30:11 Mutta jos hän lupa eli sieluns sito walallans miehens huones/
4 Moos 30:12 Ja mies cuule sen/ ja on äneti sijhen/ ja ei kiellä sitä/ nijn pitä caiken sen lupauxen ja sielun sitomuxen oleman wahwan.
4 Moos 30:13 Jos hänen miehens teke sen tyhjäxi/ sinä päiwänä jona hän sen cuule/ nijn caicki cuin hänen suustans on lähtenyt/ lupaman ja sitoman hänen sieluans/ ei pidä oleman wahwan: sillä hänen miehens on sen tehnyt tyhjäxi/ ja HERra on hänelle armolinen.
4 Moos 30:14 Ja caicki lupauxet ja walat jotca sitowat waiwaman ruumista/ pitä hänen miehens elickä wahwistaman/ elickä tekemän tyhjäxi.
4 Moos 30:15 Mutta jos hänen miehens on äneti sijhen/ päiwästä nijn päiwään/ nijn hän wahwista caicki hänen lupauxens ja hänen sieluns sotimuxet/ että hän on äneti ollut sinä päiwänä/ jona hän sen cuuli.
4 Moos 30:16 Ja jos hän jälist sen otta tacaperin/ sijttecuin hän sen cuuli/ nijn pitä hänen candaman hänen wäärydens.
4 Moos 30:17 Nämät owat ne säädyt cuin HERra on käskenyt Mosexelle/ miehen ja waimon wälillä/ Isän ja tyttären wälillä/ cosca hän on wielä nuori hänen Isäns huones.

Vers. 3. Wanno walan) Mikä wala on/ pitä ihmisen hywin ajatteleman/ nimittäin: Rucous Jumalan tygö/ josa me hänen cudzumme todistajaxi/ ja toiwotamme että hän annais nähdä/ että me totuuden sanomme/ ja rangaisis sitä joca walhettele. v. eodem $. Hänen sieluns) se on/ jos hän idzens sito paastoon/ eli jotakin muuta lupa ruumillens tehdä Jumalan palweluxexi: Sielu on eläwä ruumis/ nijncuin Raamattu usein puhu. v. 4. Lupa) Ei se ole yhtä caicki mitä lawatan/ waan että lupaus olis Jumalalle otollinen/ Nijn pitä näistä asioista otettaman waari. 1. että se mitä luwatan/ on cunnialinen/ jota tehdä taitan ilman Jumalan wihoittamata. 2. että se tapahtu heidän suosiollans/ joidenga wallas ne owat jotca lupawat. 3. että se tapahtu hywin ajatellust nuewost. 4. Ei se pidä oleman mahdotoin/ waan hänen woimasans joca lupa. Tästä nuedän lawiammalda selitys Lev. $ 27:2.

XXXI. Lucu.

HERra käske Mosexen Israelin lasten puolesta costa Midianitereille ennencuin hän cuole/ v. 1.
Moses otta tuhannen miestä jocaidzesta sucucunnasta/ v. 3.
jotca tappawat midianiterein Cuningat/ ja ottawat caicki mitä otettapa on/ v. 7.
Cosca he palajawat/ käske Moses tappa caicki miehenpuolet ja caicki naidut waimot/ v. 14.
Eleazar sano heille/ cuinga heidän pitä puhdistaman saalins/ v. 21.
HERra käske jaca saalin cahten osan/ sotawäen ja Canssan wälillä/ ja anda ylönnysuhrin sijtä/ v. 27.
ja he tekewät nijn/ v. 31.
Päämiehet tulewat/ ettei he ketäkän caiwannet Canssast/ ja tuowat HERralle heidän lahjans/ v. 48.
jotca Moses pane todistuxen Tabernaclijn/ v. 51.

4 Moos 31:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 31:2 Costa Midianitereille Israelin lasten puolesta/ ja coco sijtte idzes sinun Canssas tygö.
4 Moos 31:3 Nijn Moses puhui Canssalle/ sanoden: hangitcat teistän miehet sotaan Midianitereitä wastan/ että he costaisit Midianitereille HERran puolest.
4 Moos 31:4 Jocaidzest sucucunnast tuhannen/ nijn että te lähetät sotaan caikista Israelin sucucunnista.
4 Moos 31:5 Ja he otit Israelin tuhannist/ joca sucucunnast tuhannen/ nijn että he hangidzit sotaan caxitoistakymmendä tuhatta.
4 Moos 31:6 Ja Moses lähetti heidän sotaan tuhannen jocaidzest sucucunnast/ ynnä Pinehan papin Eleazarin pojan cansa/ ja pyhät aset/ ja myös riemu Basunat heidän kädesäns.
4 Moos 31:7 Ja he sodit Midianitereitä wastan/ nijncuin HERra oli Mosexelle käskenyt/ ja löit cuoliaxi caiken

miehenpuolen.
4 Moos 31:8 Nijn löit he myös Midianiterein Cuningat lyötyden cansa/ nimittäin: Ewin/ Rekemin/ Zurin/ Hurin/ ja Reban/ wijsi Midianiterein Cuningast. Bileamin Beorin pojan löit he myös miecalla.
4 Moos 31:9 Mutta Israelin lapset otit fangixi Midianiterein waimot/ heidän lapsens ja caicki heidän eläimens/ ja caicki heidän carjans/ ja ryöstit caiken heidän hywydens.
4 Moos 31:10 Ja poltit caicki heidän Caupungins ja asumisens/ ja caicki heidän linnans.
4 Moos 31:11 Ja he otit heidän saalins/ ja caicki cuin otettapa oli/ sekä ihmiset että eläimet.
4 Moos 31:12 Ja weit ne Mosexen ja papin Eleazarin eteen/ ja caiken Israelin lasten seuracunnan eteen/ nimittäin/ fangit ja otetut eläimet/ ja ryöwätyt calut/ leirijn Moabiterein kedolle/ joca on Jordanin tykönä Jerihon cohdalla.
4 Moos 31:13 Ja Moses/ ja pappi Eleazar/ ja caicki seuracunnan päämiehet menit heitä wastan leiristä.
4 Moos 31:14 JA Moses wihastui sodan päämiestän päälle/ jotca olit sadan ja tuhannen päällä/ jotca sijtä sodan joucosta tulit.
4 Moos 31:15 Ja Moses sanoi heille: ettekö te ole caickia waimoja jättänet elämän?
4 Moos 31:16 Cadzo/ eikö ne käändänet Israelin lapsia Bileamin neuwost syndiä tekemän HERra wastan Peorin asias/ ja rangaistus tuli HERran Canssan päälle.
4 Moos 31:17 Nijn sijs cuoliaxi lyökät caicki miehenpuoli lasten seas/ ja caicki waimot/ cuin miehen tundenet owat/ ja maannet tykönä.
4 Moos 31:18 Mutta caicki waimonpuoli/ jotca ei ole miestä tundenet/ eikä maannet miesten tykönä/ sallicat elä teidän edesän.
4 Moos 31:19 Ja maatca ulcona leiristä seidzemen päiwä/ caicki joca jongun lyönyt on/ eli lyötyn sattunut/ että te puhdistatte teitän colmandena ja seidzemendenä päiwänä/ ynnä nijden cansa/ jotca te fangixi otitte.
4 Moos 31:20 Ja caicki waattet/ ja caicki nahcacalut/ ja caicki jotca wuohen carwoista tehdyt owat/ ja caicki puuastiat pitä teidän puhdistaman.
4 Moos 31:21 Ja pappi Eleazar sanoi sotajoucolle/ jotca sodas ollet olit: tämä on laki/ jonga HERra on käskenyt Mosexelle.
4 Moos 31:22 Cullan/ hopian/ wasken/ raudan/ tinan ja blyjyn/
4 Moos 31:23 Ja caicki/ cuin tulen kärsi/ pitä teidän käyttämän tulen läpidze/ ja puhdistaman ne/ että se prijscotuswedellä kirckaxi tule. Mutta caicki se joca ei tulta kärsi/ pitä teidän käyttämän weden läpidze.
4 Moos 31:24 Ja teidän pitä pesemän waattenne seidzemendenä päiwänä/ nijn te tuletta puhtaxi/ sijtte teidän pitä tuleman leirijn.

4 Moos 31:25 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 31:26 Lue fangittuiden saalis sekä ihmisist että eläimist/ sinä ja pappi Eleazar/ ja ylimmäiset Isät Canssast.
4 Moos 31:27 Ja anna heille puoli/ jotca sotaan menit ja sotinet owat/ ja toinen puoli coco seuracunnalle.
4 Moos 31:28 Ja sinun pitä ylöndämän HERralle sotamiehistä jotca sodas olit/ aina wijdestä sadasta yhden sielun/ ihmisist/ eläimist/ Aseist ja lambaist.
4 Moos 31:29 Sijtä puolest osast/ cuin heidän tuli/ pitä sinun sen ottaman ja andaman papille Eleazarille/ ylönnyxexi HERralle.
4 Moos 31:30 Waan sijtä puolest/ cuin Israelin lasten tuli/ pitä sinun aina wijdestkymmenest ottaman yhden cappalen/ ihmisist/ carjast/ Aseist ja lambaist/ ja caikist eläimist/ ja sinun pitä ne andaman Lewitaille/ jotca wartioidzewat HErran maja.
4 Moos 31:31 Ja Moses ja pappi Eleazar teit/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
4 Moos 31:32 Ja se saaliscalu cuin jäänyt oli/ sijtä cuin sotawäki ryöstänyt oli/ oli cuusisata tuhatta/ ja wijsi cahdexattakymmendä tuhatta lammasta.
4 Moos 31:33 Caxi cahdexattakymmendä tuhatta nauta.
4 Moos 31:34 Yxi seidzemettäkymmendä tuhatta Asia.
4 Moos 31:35 Waimowäke jotca ei ole miestä tundenet/ eikä maannet tykönä/ oli caxi neljättäkymmendä tuhatta sielua.
4 Moos 31:36 Ja sen puolen joca heidän tuli/ jotca sodas ollet olit/ lucu oli: colmesata tuhatta/ seidzemen neljättäkymmendä tuhatta/ ja wijsisata lammasta.
4 Moos 31:37 Sijtä tuli HERralle cuusisata/ wijsi cahdexattakymmendä lammasta.
4 Moos 31:38 Nijn myös cuusi neljättäkymmendä tuhatta nauta/ ja sijtä HERralle caxi cahdexattakymmendä.
4 Moos 31:39 Nijn myös colmekymmendä tuhatta/ ja wijsisata Asia/ ja sijtä tuli HERralle yxi seidzemettäkymmendä.
4 Moos 31:40 Nijn myös ihmisten sieluja/ cuusitoistakymmendä tuhatta sielua/ ja nijstä tuli Herralle caxi neljättäkymmendä.
4 Moos 31:41 Ja Moses andoi sen HERran ylönnysuhrin papille Eleazarille/ nijncuin HERra oli hänelle käskenyt.
4 Moos 31:42 Mutta sijtä toisesta puolesta/ cuin Moses Israelin lapsille jacanut oli sotamiehildä/
4 Moos 31:43 Nimittäin/ sen puolen cuin seuracunnalle tuli/ oli colmesata tuhatta/ seidzemen

neljättäkymmendä tuhatta/ ja wijsisata lammasta.
4 Moos 31:44 Cuusi neljättäkymmendä tuhatta nauta.
4 Moos 31:45 Colmekymmendä tuhatta ja wijsisata Asia.
4 Moos 31:46 Ja cuusitoistakymmendä tuhatta ihmisten sielua.
4 Moos 31:47 Ja Moses otti sijtä puolest osast/ joca Israelin oli/ aina yhden cappalen wijdestkymmenest/ sekä eläimist että ihmisist/ ja andoi sen Lewitaille/ jotca wartioidzit HERRAN maja/ nijncuin HERra oli Mosexelle käskenyt.
4 Moos 31:48 JA ne jotca päämiehet olit sotawäestä tuhandein päällä/ nimittäin/ tuhannen ja sadan päällä/ ne menit Mosexen tygö.
4 Moos 31:49 Ja he sanoit hänelle: sinun palwelias owat lukenet sotajoucon/ jotca meidän allam olit/ ja ei sijtä yhtäkän puutu.
4 Moos 31:50 Sentähden me tuomme HERralle lahjoja/ senjälken cuin cukin löynnyt on/ cullaisia caluja/ käädyjä/ rannerengaita/ sormuxia/ corwarengaita/ seppeleitä/ että meidän sielum sowitettaisin HERran edes.
4 Moos 31:51 Nijn Moses ja pappi Eleazar otit heildä cullan caickinaisisa cappaleisa.
4 Moos 31:52 Ja caicki ylönnysuhrin culda/ jonga he HERralle uhraisit/ oli cuusitoistakymmendä tuhatta/ seidzemensata ja wijsikymmendä Sicli/ päämiehildä tuhannen ja sadan päällä.
4 Moos 31:53 Sillä sotawäki oli ryöwännyt idzecukin edestäns.
4 Moos 31:54 Ja Moses ja pappi Eleazar otit cullan päämiehildä jotca olit tuhannen ja sadan päällä/ ja he weit sen seuracunnan majaan/ Israelin lapsille muistoxi HERran eteen.

Vers. 1. Israelin lasten puolesta) Syy tähän sotaan on cap. $ 25:17. että he saatit Canssan paha tekemän HERran edes/ johonga heidän waimons petit heitä. Muut syyt mingätähden sodat pidettin Wanhas Testamendis/ löytän erinomaisis paicois. Nijncuin 1. Cosca monicahdat maacunnas poickeisit oikiast Jumalan palweluxest pois/ Deut. $ 13:13. 2. Cosca werolliset alimmaiset asetit idzens heidän Herrans wastan/ 4. Reg. $ 3:7. 3. Cosca capina nostettin/ 2. Reg. $ 20:1. 4. Cosca cauhiat pahat tegot wastattin/ Iud. $ 20:1. 5. Cosca jollaculla Herralla tapahtui häpiä toiselda/ 2. Reg. $ 10:1. 6. Cosca jocu Ruhtinas tahdoi omans jällens/ 2. Reg. $ 3:1. 7. Cosca wiholinen tuli toisen maalle/ 2. Reg. $ 8:1. 8. Cosca jocu autti toisen wihamiestä/ 2. Reg. $ 8:3. 1. Chron. $/ 8:5. 9. Cosca jongun ystäwä wietin/ pois Gen. $ 14:14. 10. Cosca ylimmäiset olit Tyrannit/ 1. Macc. $ 1:2. etc. $

XXXII. Lucu.

RUbenin ja Gadin lapset anowat Mosexelda Gileadin maata/ että heillä oli paljo carja/ v. 1.
Hän nuhtele heitä/ että he teit heidän weljens wastakyndisexi waeldaman edespäin/ v. 6.
He wastawat: että he tahtowat jättä heidän tawarans Caupungeihin/ ja waelda täysis aseis Israelin lasten edellä maacundaan/ v. 16.
Moses tyty sijhen/ v. 20.
ja käske anda heille mitä he anoit/ v. 28.
Ja nijn he saawat Sihonin ja Oggin waldacunnan/ v. 33.

4 Moos 32:1 RUbenin ja Gadin lapsilla oli sangen paljo carja/ ja cosca he näit Jaesarin ja Gileadin maan/ että se oli sowelias carjan laiduin.
4 Moos 32:2 Nijn he tulit ja puhuit Mosexelle/ ja papille Eleazarille/ ja Canssan päämiehille/ sanoden:
4 Moos 32:3 Se maa Atroth/ Dibon/ Jaeser/ Nimra/ Hesbon/ Eleale/ Sebam/ Nebo ja Beon.
4 Moos 32:4 Jonga HERra oli lyönyt Israelin Canssan edes/ on sowelias carjalle/ ja meillä sinun palwelioillas on carja.
4 Moos 32:5 Ja he wielä sanoit: jos me olemme armon löytänet sinun edesäs/ nijn anna sinun palwelioilles tämä maa omaxi/ ja nijn en me mene Jordanin ylidze.
4 Moos 32:6 Moses sanoi Rubenin ja Gadin lapsille: pidäiskö teidän weljen menemän sotaan/ ja teidän pidäis tähän jäämän?
4 Moos 32:7 Mixi te käännätte Israelin lasten sydämet/ ettei heidän pidäis menemän ylidze/ sijhen maahan/ jonga HERra heille anda.
4 Moos 32:8 Nijn teit myös teidän Isän/ cosca minä lähetin heidän Cades Barneast wacoiman tätä maata.
4 Moos 32:9 Ja cuin he tulit Escolin wirran tygö/ ja näit maan/ käänsit he Israelin lasten sydämet/ nijn ettei he sijhen maahan tahtonet mennä/ jonga HERra heille tahdoi anda.
4 Moos 32:10 Ja HERran wiha julmistui sinä päiwänä/ ja hän wannoi/ sanoden:
4 Moos 32:11 Tämä Canssa joca Egyptist lähtenyt on/ cahdenkymmenen wuoden wanhast ja sen ylidze/ ei suingan pidä näkemän sitä maata/ ionga minä Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannonut olen/ ettei he minua uscollisest seurannet.
4 Moos 32:12 Paidzi Calebi Jephunnen Kesiniterin poica/ ja Josua Nunin poica: sillä he uscollisest seuraisit HERra.
4 Moos 32:13 Nijn HERran wiha julmistui Israelis/ ja laski heidän menemän corpeen sinne ja tänne/ neljäxikymmenexi wuodexi/ sijhenasti cuin caicki se sucucunda huckui/ joca HERra wastan paha tehnyt oli.

4 Moos 32:14 Ja cadzo/ te olette nosnet teidän Isäin siaan/ syndisten joucko/ lisämän wielä HERran wihan julmutta Israeli wastan.
4 Moos 32:15 Sillä jos te teitän käänätte hänestä pois/ nijn hän anda teidän enämmän aica wijpyä corwesa/ ja nijn te hucutatte caiken tämän Canssan.
4 Moos 32:16 Nijn he käwit edes/ ja sanoit: me rakennam ainoastans tähän pihatoita meidän carjallem/ ja Caupungeita meidän lapsillem.
4 Moos 32:17 Mutta me hangidzem käymän Israelin lasten edellä/ sijhenasti että me johdatam heitä sioillens/ waan meidän lapsem owat nijsä wahwois Caupungeis maan asuwaisten tähden.
4 Moos 32:18 En me myös palaja cotia päin/ sijhenasti että Israelin lapset idzecukin saawat perindöns.
4 Moos 32:19 Sillä en me tahdo heidän cansans periä sillä puolen Jordanin/ waan meidän perindöm olcon tällä puolella Jordania itän päin.
4 Moos 32:20 Moses sanoi heille: jos te tämän teette/ että te hangidzet teitän sotaan HERran edes.
4 Moos 32:21 Nijn mengät HERran edellä Jordanin ylidze/ jocainen cuin teistä hangittu on/ sijhenasti että te ajatte caicki wiholiset pois hänen caswons edestä.
4 Moos 32:22 Ja maa tule HERran edes alemmaisexi/ sijtte pitä teidän palajaman jällens/ ja oleman wiattomat HERran ja Israelin edes/ ja nijn tämä maa on teidän oman HERran edes.
4 Moos 32:23 Mutta jos et te nijn tee/ cadzo/ nijn te ricotte HERra wastan/ ja teidän pitä tundeman teidän ricoxen/ josa hän käsittä teidän.
4 Moos 32:24 Nijn rakendacat sijs Caupungeita teidän lapsillen/ ja pihatoita teidän carjallen/ ja tehkät nijncuin te sanoitte.
4 Moos 32:25 Gadin ja Rubenin lapset sanoit Mosexelle: sinun palwelias tekewät nijncuin minun Herran on käskenyt.
4 Moos 32:26 Meidän lapsem/ emändäm/ tawaram ja caicki meidän carjam pitä jäämän Gileadin Caupungijn.
4 Moos 32:27 Mutta me sinun palwelias lähdem caicki yhdes joucos hangittuna sotaan HERran edes/ nijncuin minun Herran sanonut on.
4 Moos 32:28 NIin Moses käski heidän puolestans pappia Eleazarit/ ja Josua Nunin poica/ ja Israelin lasten sucucundain ylimmäisiä Isiä.
4 Moos 32:29 Ja sanoi heille: jos Gadin ja Rubenin lapset menewät teidän cansan Jordanin ylidze/ caicki hangittuna sotaan HERran edes/ ja te saatte caiken maan alan/ nijn andacat heille Gileadin maa omaxi.
4 Moos 32:30 Waan josei he mene hangittuna teidän cansan/ nijn pitä heidän perimän teidän cansan

Canaan maalla.
4 Moos 32:31 Gadin ja Rubenin lapset wastaisit/ ja sanoit: nijncuin HERra on puhunut sinun palwelioilles/ nijn me teem.
4 Moos 32:32 Me menem hangittuna HERran edes Canaan maalle/ ja omistam meidän perindöosam tällä puolella Jordanin.
4 Moos 32:33 Nijn Moses andoi Gadin ja Rubenin lapsille/ ja puolelle Manassen sucucunnalle Josephin pojan/ Sihonin Amorrerein waldacunnan/ Ja Oggin Basanin Cuningan waldacunnan/ caiken heidän maans Caupungeinens/ jotca nijsä maan äris ymbärillä olit.
4 Moos 32:34 Ja Gadin lapset rakensit Dibonin/ Atharothin/ Aroerin.
4 Moos 32:35 Atrothin/ Sophanin/ Jaesarin/ Jegabehanin.
4 Moos 32:36 Bethnimran ja Betharan/ wahwat Caupungit ja pihatot.
4 Moos 32:37 Rubenin lapset rakensit Hesbonin/ Elealenin/ Kiriathaimin.
4 Moos 32:38 Nebon/ BaalMeonin/ ja muutti nimet/ ja Sibaman/ ja annoit nijlle Caupungeille nimet/ cuin he rakensit.
4 Moos 32:39 Ja Machirin Manassen pojan lapset menit Gileadijn ja woitit sen/ ja ajoit ulos caicki Amorrerit/ jotca siellä asuit.
4 Moos 32:40 Nijn Moses andoi Machirille Manassen pojalle Gileadin/ ja hän asui siellä.
4 Moos 32:41 Mutta Jair Manassen poica meni/ ja woitti heidän maan kyläns/ jotca hän cudzui Jairin kylixi.
4 Moos 32:42 Meni myös Nobah/ ja woitti Knathin tyttärinens/ ja hän cudzui sen Nobahxi/ nimestäns.

Vers. 34. Rakensit) Tästä ymmärretän/ ei olewan Jumalan mieldä wastan/ raketa wahwoja Caupungeita/ että jocu rauhas olis hengens ja caluns puolesta/ mutta ei kenengän pidä turwaman nijhin/ waan eläwän Jumalaan: sillä/ ei nijhin ole luottamist jotca käsillä raketan/ cosca Jumala tahto rangaista/ taitan ne käsillä cukistetta jällens/ lue tästä Abdia Prophetat.

XXXIII. Lucu.

MOses kirjoitta Israelin lasten matcustuxet ja leirit/ Ramesest Egyptis Jordanin wirtan asti/ v. 1.
Cosca Canssa tulewat Jordanin tygö/ käske HERra heidän peräti häwittä Cananerit/ v. 50.
ja josei he sitä tee/ tulewat he orjantappuroixi heidän silmillens/ v. 55.

4 Moos 33:1 NÄmät owat Israelin lasten matcustuxet/ jotca läxit Egyptin maalda/ jouckoinens Mosexen ja

Aaronin cautta.
4 Moos 33:2 Ja Moses kirjotti heidän matcustuxens/ nijncuin he matcustit HERran käskyn jälken. Ja nämät owat heidän matcustuxens cuin he matcustit.
4 Moos 33:3 Ja matcustit Ramesest wijdendenätoistakymmendenä päiwänä ensimäisnä Cuucautena toisna päiwänä Pääsiäisest/ corkian käden cautta/ caickein Egyptiläisten nähden.
4 Moos 33:4 Ja Egyptiläiset hautaisit esicoisens/ jotca HERra heidän seasans lyönyt oli: sillä HERra oli myös rangaisnut heidän jumalitans.
4 Moos 33:5 Cosca Israelin lapset olit waeldanet Ramesest/ nijn he sioitit idzens Suchotthijn.
4 Moos 33:6 Ja matcustit Suchothist/ ja sioitit idzens Ethamijn/ joca on corwen ärellä.
4 Moos 33:7 Ja he matcustit Ethamist/ ja pysännyit Hahirothin laxoon/ joca on BaalZephonin päin/ ja sioitit idzens Migdolin cohdalle.
4 Moos 33:8 Ja he matcustit Hahirothist/ ja käwit meren läpidze haman corpen/ ja matcustit colme päiwäcunda Ethamin corwes/ ja sioitit idzens Maraahn.
4 Moos 33:9 Ja he matcustit Marahst ja tulit Elimijn/ siellä oli caxitoistakymmendä lähdettä ja seidzemenkymmendä palmupuuta/ ja sioitit idzens siellä.
4 Moos 33:10 Ja he matcustit Elimist/ ja sioitit idzens punaisen meren tygö/
4 Moos 33:11 Ja he matcustit punaisen meren tykö/ ja sioitit idzens Sinnin corpeen.
4 Moos 33:12 Ja he matcustit Sinnin corwest/ ja sioitit idzens Daphcaan.
4 Moos 33:13 Ja he matcustit Daphcast/ ja sioitit idzens Alus.
4 Moos 33:14 Ja he matcustit Alust/ ja sioitit idzens Raphidimijn/ ja sijnä ei ollut Canssalla wettä juoda.
4 Moos 33:15 Ja he matcustit Raphidimist/ ja sioitit idzens Sinain corpeen.
4 Moos 33:16 Ja he matcustit Sinain corwest/ ja sioitit idzens himohaudoille.
4 Moos 33:17 Ja he matcustit himohaudoilda/ ja sioitit idzens Hazerothijn.
4 Moos 33:18 Ja he matcustit Hazerothist/ ja sioitit idzens Rithmaan.
4 Moos 33:19 Ja he matcustit Rithmast/ ja sioitit idzens Rimon Parezijn.
4 Moos 33:20 Ja he matcustit Rimon Parezest/ ja sioitit idzens Libnaan.
4 Moos 33:21 Ja he matcustit Libnast/ ja sioitit idzens Rissaan.
4 Moos 33:22 Ja he matcustit Rissast/ ja sioitit idzens Kehelathaan.
4 Moos 33:23 Ja he matcustit Kehelathast/ ja sioitit idzens Sapherin wuorelle.
4 Moos 33:24 Ja he matcustit Sapherin wuorelda/ ja sioitit idzens Haradaan.
4 Moos 33:25 Ja he matcustit Haradast/ ja sioitit idzens Makehelothijn.

4 Moos 33:26 Ja he matcustit Makehelothist/ ja sioitit idzens Tahathijn.
4 Moos 33:27 Ja he matcustit Tahathist/ ja sioitit idzens Tarahn.
4 Moos 33:28 Ja he matcustit Tarahst/ ja sioitit idzens Mitcaan.
4 Moos 33:29 Ja he matcustit Mitcast/ ja sioitit idzens Hasmonaan.
4 Moos 33:30 Ja he matcustit Hasmonast/ ja sioitit idzens Moserothijn.
4 Moos 33:31 Ja he matcustit Moserothist/ ja sioitit idzens BneJaeconijn.
4 Moos 33:32 Ja he matcustit BneJaeconist/ ja sioitit idzens Horgidgadijn.
4 Moos 33:33 Ja he matcustit Horgidgast/ ja sioitit idzens Jathbathaan.
4 Moos 33:34 Ja he matcustit Jathbathast/ ja sioitit idzens Abronaan.
4 Moos 33:35 Ja he matcustit Abronast/ ja sioitit idzens Ezeongaberijn.
4 Moos 33:36 Ja he matcustit Ezeongaberist/ ja sioitit idzens Zinnin corpeen/ se on/ Cades.
4 Moos 33:37 Ja he matcustit Cadexest/ ja sioitit idzens Horin wuorelle/ joca on Edomin maan rajoilla.
4 Moos 33:38 Sijnä meni pappi Aaron Horin wuorelle/ HERran käskyn jälken/ ja cuoli siellä neljändenäkymmendenä wuotena/ sijttecuin Israelin lapset olit lähtenet Egyptin maalda/ ensimäisnä päiwänä wijdennestä Cuusta/
4 Moos 33:39 Sadan ja colmencolmattakymmendä wuotisna.
4 Moos 33:40 Ja Arad Cananerein Cuningas/ joca asui etelän päin Canaan maalla/ cuuli että Israelin lapset tullet olit.
4 Moos 33:41 Ja he matcustit Horin wuorelda/ ja sioitit idzens Salmonaan.
4 Moos 33:42 Ja he matcustit Salmonast/ ja sioitit idzens Phunonijn.
4 Moos 33:43 Ja he matcustit Phunonist/ ja sioitit idzens Obotthijn.
4 Moos 33:44 Ja he matcustit Obothist/ ja sioitit idzens Igimijn/ lähes Abarimi/ Moabiterein rajoille.
4 Moos 33:45 Ja he matcustit Igimist/ ja sioitit idzens Dibon Gadijn.
4 Moos 33:46 Ja he matcustit Dibon Gadist/ ja sioitit idzens Almon Diblataimijn.
4 Moos 33:47 Ja he matcustit Almon Diblataimist/ ja sioitit idzens Abarimin wuorelle Nebon cohdalle.
4 Moos 33:48 Ja he matcustit Abarimin wuorelda/ ja sioitit idzens Moabiterein kedolle/ Jordanin tygö Jerihota wastan.
4 Moos 33:49 Ja he sioitit idzens Jordanin tygö hamast BethJesimothist nijn AbelSittimijn Moabiterein kedolle.
4 Moos 33:50 JA HERra puhui Mosexelle/ Moabiterein kedolla/ Jordanin tykönä/ Jerihon cohdalla/ sanoden:
4 Moos 33:51 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: cosca te oletta tullet Jordanin ylidze Canaan maalle/

4 Moos 33:52 Nijn teidän pitä caicki sen maan asuwaiset teidän edestän ajaman pois/ ja caicki heidän padzans/ ja waletut cuwans hucuttaman/ ja caicki heidän corkeudens häwittämän.
4 Moos 33:53 Ja nijn teidän pitä maan asuwaiset ajaman ulos/ ja asuman siellä: sillä teille olen minä maan andanut omistaxen sen.
4 Moos 33:54 Ja teidän pitä maan jacaman arwalla sucuin keskenä/ joita usiambi on/ nijlle pitä teidän enämbi andaman/ joita wähembi on/ nijlle wähemmän/ cuin arpa lange cullengin/ nijn pitä hänen sen ottaman/ teidän Isäin sucucundain jälken pitä teidän perimän.
4 Moos 33:55 Mutta joldeica te maan auswaisia aja ulos teidän edestän/ nijn pitä ne jäänet oleman teille nijncuin orjantappurat teidän silmisän/ ja keihäs teidän kyljesän/ ja pitä ahdistaman teitä sillä maalla cusa te asutta.
4 Moos 33:56 Nijn tapahtu/ että minä teen nijn teille/ cuin minä aiwoin heille tehdä.

Vers. 52. Cuwans hucuttaman) Ei tästä seura/ että tähän aican on jocaidzelle luwallinen repiä cuwia ales/ waicka ne wäärin käytetän: sillä tämä käsky oli erittäin annettu Juuttaille/ waan Canssa pitä ensist Jumalan sanast opetettaman/ ja sijtte pitä laillisen Esiwallan sencaltaiset cuwat toimella paneman pois. Sillä muutoin pidäis myös tapettaman ja häwitettämän caicki ne jotca nijtä cuwia palwellet owat/ joca myös käsketty on. Lue Luth. 7. Cap. $ Deut. $ päälle.

XXXIV. Lucu.

HERra käske Mosexen sanoa Israelin lapsille/ cosca he tulewat maacundaan jacaman sitä/ cutca heidän rajans oleman pitä/ v. 1.
Etelän/ v. 3.
lännen/ v. 6.
pohjan/ v. 7.
ja idän puolella/ v. 10.
Moses teke nijncuin HERra käske/ ja sano nijlle yhdexälle sucucunnalle/ cuinga paljo maata heille pitä jaettaman/ v. 13.
Sijtte nimittä Jumala/ cutca maata jacaman pitä/ v. 16.

4 Moos 34:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 34:2 käske Israelin lapsille/ ja sano heille: Canaan maalle tulduan pitä sillä maalla/ joca teille

perimisexi lange Canaan maalla/ oleman hänen rajans.
4 Moos 34:3 Etelän puoli pitä rupeman Zinnin corwesta Edomin tykö/ nijn että teidän rajan etelän päin/ pitä oleman suolaisen meren ärestä/ joca itän päin on.
4 Moos 34:4 Ja että raja pitä ulottuman etelästä haman Acrabimin/ ja käymän Zinnin läpidze/ ja rajat merest haman Cades Barneaan/ ja ulottuman Adarin kylään/ ja käymän Asmonin läpidze.
4 Moos 34:5 Ja ojendaman idzens Asmost Egyptin wirtan asti/ ja sen loppu olcan meresä.
4 Moos 34:6 Mutta raja länden päin/ pitä oleman tämä: nimittäin/ suuri meri pitä oleman teidän maan äri länden päin.
4 Moos 34:7 Raja pohjan päin pitä oleman tämä: teidän pitä mittaman suurest merest haman Horin wuoren asti.
4 Moos 34:8 Ja Horin wuoresta mittaman/ sijhenasti että Hamatthijn tullan/ nijn että hänen loppuns on Zebadan rajas.
4 Moos 34:9 Ja sen rajan loppu nijn Ziphron/ ja sen loppu olcon Enanin kylän tykönä. Se olcon teidän rajan pohjan päin.
4 Moos 34:10 Ja pitä myös mittaman teidän rajan itän päin Enanist nijn Zephamaahan.
4 Moos 34:11 Ja se raja mengän alaspäin Zephamast Ribla Ainin asti idän puoleen. Sijtte juoscan alaspäin/ ja mengän Cinerethin meren siwua idän puoleen.
4 Moos 34:12 Ja tulcan Jordanin päin/ nijn että sen loppu olcon suolainen meri. Sen pitä oleman teidän maan rajoinens/ ymbärins.
4 Moos 34:13 JA Moses käski Israelin lapsille/ ja sanoi: tämä on maa/ jonga teidän pitä jacaman keskenän arwalla/ jonga HERra käski anda nijlle yhdexälle sucucunnalle/ ja sille puolelle sucucunnalle:
4 Moos 34:14 Sillä Rubenin lasten sucucunda/ heidän Isäns huonen jälken/ ja se puoli Manassen sucucunda/ owat jo ottanet heidän osans.
4 Moos 34:15 Nijn owat ne caxi sucucunda/ ja se puoli sucucunda saanet heidän perindöosans/ tällä puolen Jordanin Jerihon cohdalle/ itän päin.
4 Moos 34:16 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 34:17 Nämät owat miesten nimet/ jotca maan pitä jacaman teidän keskellän/ pappi Eleazar ja Josua Nunin poica.
4 Moos 34:18 Sijhen pitä myös teidän ottaman päämiehet jocaidzest sucucunnast maata jacaman.
4 Moos 34:19 Ja nämät owat miesten nimet/ Caleb Jephunnen poica Judan sucucunnast.
4 Moos 34:20 Semuel Amihudin poica/ Simeonin sucucunnasta.

4 Moos 34:21 Elidad Chislon poica/ BenJaminin sucucunnast.
4 Moos 34:22 Buchi Jaglin poica/ Danin lasten sucucunnan päämies.
4 Moos 34:23 Haniel Ephodin poica/ Josephin lapsist/ Manassen sucucunnan päämies.
4 Moos 34:24 Kemuel Siphtan poica/ Ephraimin lasten sucucunnan päämies.
4 Moos 34:25 Elizaphan Parnachin poica/ Sebulonin lasten sucucunnan päämies.
4 Moos 34:26 Palthiel Asan poica/ Isascharin lasten sucucunnan päämies.
4 Moos 34:27 Ahihud Selomin poica/ Asserin lasten sucucunnan päämies.
4 Moos 34:28 Pedahel Amihudin poica/ Nephtalin lasten sucucunnan päämies.
4 Moos 34:29 Nämät owat ne cuin HERra käskenyt on/ Israelin lasten perindöosa jacaman Canaan maalla.

Vers. 13. Arwalla) Nijncuin ihmisen autuudelle on se wahingolinen/ arwalla tahtoa tietä mitä tapahtuman pitä: nijn se on sitä wastan tarpellinen/ cosca sillä perindö ja muut sencaltaiset jaetan/ ettei rijdat ja eripuraisudet loppumat olis/ cuin Salomo puhu/ Prov. $ 18:18.

XXXV. Lucu.

HERra käske Israelin lasten anda Lewitaille heidän perinnöstäns 48. Caupungit/ v. 1.
Cuusi nijstä pitä oleman wapat Caupungit/ v. 6.
joihin sen/ joca jongun tapaturmast cuoliaxi löis/ pidäis pakeneman weren costajata/ ja pysymän siellä ylimmäisen papin cuoleman asti/ v. 21.
Mene hän paicastans ulos ja tapetan/ olcon oma nuhtens/ v. 26.
Cahden todistuxest cuoletetan miehentappaja: kieldän ottamast sowindo sen edest/ ettei maacunda saastutettais/ v. 30.

4 Moos 35:1 JA HERra puhui Mosexelle/ Moabiterein kedoilla/ läsnä Jordania Jerihon cohdalla/ sanoden:
4 Moos 35:2 käske Israelin lasten anda Lewitaille Caupungeita asuaxens heidän perimisestäns/ nijn myös esicaupungit ymbärins Caupungeita andacat Lewitaille.
4 Moos 35:3 Että he asuisit Caupungeis/ ja pitäisit heidän carjans/ tawarans ja caickinaiset eläimens esicaupungeis.
4 Moos 35:4 Esicaupungein lawius cuin teidän pitä andaman Lewitaille/ pitä oleman tuhannen kynärät Caupungin muurist ulos caicki ymbärins.
4 Moos 35:5 Nijn teidän pitä mittaman Caupungista idän puolel caxi tuhatta kynärätä: ja etelän puolel caxi

tuhatta kynärätä/ ja lännen puolel caxi tuhatta kynärätä/ ja pohjan puolel caxi tuhatta kynärätä/ että Caupungi keskellä olis. Se pitä oleman heidän esicaupungins.
4 Moos 35:6 JA nijden Caupungein seas cuin te annatte Lewitaille/ pitä teidän andaman cuusi wapat Caupungit/ että se joca jongun cuoliaxi lyö/ pakenis nijhin. Wielä päälisexi pitä teidän andaman/ heille caxiwijdettäkymmendä Caupungita.
4 Moos 35:7 Nijn että caickians Caupungeita cuin te annatte Lewitaille/ tule cahdexan wijdettäkymmendä/ esicaupungeinens.
4 Moos 35:8 Ja pitä heille annettaman enämbi nijldä/ joilla paljo on Israelin lasten seas/ ja wähembi nijldä/ joilla wähembi on/ idzecukin hänen perimisens jälken/ joca hänelle jaettu on/ pitä andaman Lewitaille Caupungit.
4 Moos 35:9 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
4 Moos 35:10 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: tulduan Jordanin ylidze Canaan maalle/
4 Moos 35:11 Pitä teidän walidzeman Caupungeita/ jotca wapat Caupungit oleman pitä/ joihinga se paetcan/ cuin jongun tapaturmast cuoliaxi lyö.
4 Moos 35:12 Ja pitä sencaltaiset wapat Caupungit oleman teidän seasan/ weren costaitten tähden ettei tappajan pidä cuoleman/ sijhenasti/ että hän coco seuracunnan oikeuden edes on seisonut.
4 Moos 35:13 Ja ne Caupungit/ cuin teidän andaman pitä/ pitä oleman cuusi wapata Caupungita.
4 Moos 35:14 Colme pitä teidän andaman tälle puolen Jordanin/ ja colme Canaan maalle. Ne owat ne cuusi wapat caupungita.
4 Moos 35:15 Sekä Israelin lapsille/ että muucalaisille ja huonecundaisille teidän seasan/ että sinne pakenis/ cucaikänäns jongun sielun tapaturmast lyö.
4 Moos 35:16 JOca jongun cuoliaxi lyö raudalla/ nijn että hän cuole/ hän on miehen tappaja/ Ja pitä totisest cuoleman.
4 Moos 35:17 Paisca hän jongun kiwellä (jolla cuoletetta taitan) nijn että hän sijtä cuole/ nijn hän on miehen tappaja/ ja pitä totisest cuoleman.
4 Moos 35:18 Lyö hän händä puulla (jolla taitan cuoletetta) nijn että hän cuole/ hän on miehen tappaja ja pitä totisest cuoleman.
4 Moos 35:19 Weren costajan pitä miehen tappajan andaman cuoletta/ cohdatesans hänen.
4 Moos 35:20 Jos hän syöxä hänen wihast/ taicka paisca hänen päällens jotakin petoxella/ nijn että hän cuole.
4 Moos 35:21 Taicka wihast lyö händä kädelläns/ nijn että hän cuole/ nijn pitä hänen totisest cuoleman/

joca hänen löi: sillä hän on miehen tappaja. Weren costaja pitä tappaman hänen cohdatesans hänen.
4 Moos 35:22 Mutta jos hän syöxä hänen tapaturmast ilman wihata/ taicka heittä jotakin hänen päällens tapaturmast/
4 Moos 35:23 Taicka heittä kiwellä händä tietämätä (josta mies cuole/ ja ei sitä nähnyt) nijn että hän cuole/ ja ei ole hän hänen wihamiehens/ ja hänelle myös ei mitäkän paha suonut/
4 Moos 35:24 Nijn pitä Canssan duomidzeman täsä asias lyöjän ja weren costajan wälillä.
4 Moos 35:25 Ja Canssan pitä wapahtaman miehen tappajan weren costajan käsistä andaden hänen tulla wapaan Caupungijn jällens/ johonga hän pakeni/ ja siellä pitä hänen oleman ylimmäisen papin cuoleman asti/ joca pyhällä öljyllä woideldu on.
4 Moos 35:26 Jos miehen tappaja mene hänen wapan Caupungins rajain ylidze/ johonga hän paennut on/
4 Moos 35:27 Ja weren costaja löytä hänen ulcona wapan Caupungins rajoista/ ja lyö hänen cuoliaxi/ nijn ei pidä hänen sen wereen syypää oleman:
4 Moos 35:28 Sillä hänen piti wapas Caupungisans oleman ylimmäisen papin cuoleman asti/ ja ylimmäisen papin cuoleman jälken tuleman perindö maallens jällens.
4 Moos 35:29 Nämät pitä oleman teille ja teidän lapsillen oikeudexi/ caikisa teidän asumasioisan.
4 Moos 35:30 MIehen tappaja pitä tapettaman cahden suun todistuxest/ yxi todistaja ei pidä sielua wastan todistaman cuolemaan.
4 Moos 35:31 Ja ei teidän pidä ottaman yhtäkän hinda miehen tappajan hengen edest: sillä hän on wicapää cuolemaan/ mutta hänen pitä totisest cuoleman.
4 Moos 35:32 Ja ei pidä teidän yhtäkän hinda ottaman sildä/ cuin wapan Caupungijn paennut oli/ nijn että hän tule jällens asuman maallens/ sijhenasti että pappi cuole.
4 Moos 35:33 Ja älkät saastuttaco maata/ josa te asutte/ sillä se joca wereen wicapää on/ hän saastutta maan/ ja maa ei taita puhdistetta werestä sijhen wuodatetusta/ muutoin mutta hänen werens cautta/ joca sen wuodattanut on.
4 Moos 35:34 Älkätte saastuttaco maata/ josa te asutte/ josa myös minä asun: sillä minä olen HERra/ joca asun Israelin lasten seas.

Vers. 12. Oikeuden edes on seisonut) Tätä Jumala kärsei niscuris Juuttan Canssas/ että weren costaja idze tappa miehen tappajan: mutta Christityiden seas pitä caicki lailliselda esiwallalda tapahtuman.

XXXVI. Lucu.

MAnassen päämiesten walitus Zelaphehadin tyttärist/ v. 1.
Moses käske naitta HERran käskyn jälken omast sucucunnast/ v. 5.
Zelaphehadin tyttäret tekewät Mosexen käskyn jälken/ ja huolewat setäns lapsille/ ja nijn pysy perindö sucucunnas/ v. 10.

4 Moos 36:1 JA ylimmäiset Isät/ Gileadin lasten sugust/ Machirin pojan/ joca oli Manassen poica/ Josephin lasten sugusta/ käwit edes/ ja puhuit Mosexen ja Israelin lasten ylimmäisten Isäin päämiesten edes/
4 Moos 36:2 Ja sanoit: Herra/ HERra käski jacaman maan Israelin lapsille arwalla/ perittäwäxi. Ja sinä minun Herran olet käskenyt HERran cautta/ meidän weljem Zelaphehadin perimyxen anda hänen tyttärillens.
4 Moos 36:3 Jos jocu Israelin sugusta otta heitä emännäxens/ nijn tule meidän Isäin perimys wähemmäxi/ ja nijn paljon cuin he saawat/ tule sen sugun perimyxen tygö/ cuhunga he tulewat/ ja nijn tule meidän perimyxem arpa wähetyxi.
4 Moos 36:4 Cosca Israelin lasten ilowuosi tule/ nijn tule heidän perindöosans sen sugun perimyxeen/ johonga he tulewat/ nijn tule meidän Isäim perimys wähetyxi/ nijn paljo cuin he saawat.
4 Moos 36:5 NIin käski Moses Israelin lapsille HERran käskyn jälken/ ja sanoi: Josephin lasten sucu on oikein puhunut.
4 Moos 36:6 Tämä on se cuin HERra käske Zelaphehadin tyttärille/ ja sano: huolcan kellengä he tahtowat/ cuitengin nijn/ että he huolewat Isäns sucucunnan langoudesta.
4 Moos 36:7 Ettei Israelin lasten perimys langeis yhdestä sugusta nijn toiseen: sillä jocainen Israelin lasten seas pitä rippuman kijnni heidän Isäins sucucunnan perimyxes.
4 Moos 36:8 Ja caicki tyttäret/ joilla perimys on Israelin lasten sugus/ pitä huoleman hänen Isäns sugun langolle/ että jocainen Israelin lasten seas pidäis Isäns perimyxen.
4 Moos 36:9 Ja ettei yxi perindöosa langeis yhdestä sucucunnasta toiseen/ mutta jocainen pysykön omas perimyxesäns/ Israelin lasten sucuin seas.
4 Moos 36:10 Nijncuin HERra käski Mosexelle/ nijn teit Zelaphehadin tyttäret.
4 Moos 36:11 Mahela/ Tirza/ Haghla/ Milca/ Noa/ ja huolit oman Isäns weljein lapsille.
4 Moos 36:12 Manassen lasten sugusta/ Josephin pojan/ nijn pysyi heidän perimyxens silläns langoudesans/ ja heidän Isäns sucucunnas.
4 Moos 36:13 Nämät owat ne käskyt ja oikeudet/ joita HERra Mosexen cautta käski Israelin lapsille Moabiterein kedoilla/ Jordanin tykönä/ Jerihon cohdalla.

Vers. 8. Isäns sugun langolle) Paidzi tätä tila/ ettei perindö yhten secotettais/ nijn ei ole tämä nijn angarast

pidetty/ Nijncuin Aaron otti Elizabethin Judan sucucunnasta/ Exod. $ 6:23. Maria joca oli Judan sucucunnasta/ hän oli Elizabethin papin Zacharian emännän lango/ Luc. 1:36. Nijn että Christus ja Johannes castaja olit colmannes polwes.

Neljännen Mosexen Kirjan loppu.

Wijdes Mosexen Kirja

DEUTERONOMION $, Wijdes Mosexen Kirja / Josa nämät cappalet owat : I. CUinga Moses/ Israelin lasten walmistais idzens/ menemän Jordanin ylidzen/ ja omistaman Canaan maata/ kertoi heidän edesäns monicahtamita erinomaisia cappalita/ ja Jumalan hywiä tecoja heille corwesa tapahtuneita: ja sijtä neuwo heitä oppiman ja pitämän Jumalan käskyjä: nijn hän wastakin teke heille caicke hywä cap. $ 1. 2. 3. 4.
II. Cuinga hän taas cudzu heitä/ kertoden heidän edesäns kymmenen Jumalan käskyt/ cap. $ 5.
Nijn myös caicki ensimäisen taulun ja kircon hallituxen käskyt ja säädyt: cuinga heidän pitä käyttämän idzens Jumalata ja hänen palwelioitans wastan.
Nimittäin/ pelkämän ja pitämän hänen käskyns/ cap. $ 6. häwittämän caicki epäjumalat/ cap. $ 7.
Ei unhottaman händä/ cap. $ 8.
Waan muistaman heidän endisiä ricoxians/ ja hänen armons/ cap. $ 9. ja nijn racastaman ja palweleman händä ainoata/ cap. $ 10. ajatteleman hänen ihmellisiä töitäns/ cap. $ 11. ja uhraman ainoastans sijnä paicas/ cuin hän walinnut on/ cap. $ 12.
Ei cuuleman muita Prophetait/ cap. $ 13.
Waan andaman uscolisest kymmenexet hänen palwelioillens/ ja waiwaisille/ cap. $ 14. 15. pitämän hänen juhlapäiwiäns/ cap. $ 16. asettaman duomareita ja Cuningaita Jumalata pelkäwäisiä/ cap. $ 17.
Ei pitämän lucu noidist ja tietäist: Waan cuuleman sitä suurta Prophetat/ jonga hän oli lähettäwä/ cap. $ 18.
Ja eroittaman wapaat Caupungit tapaturmaisille miehen tappaille/ cap. $ 19.
III. Caikist toisen taulun ja mailmalisen hallituxen käskyist ja säädyist: Cuinga heidän pitä käyttämän idzens lähimmäistäns wastan: nijncuin sodas heidän wiholisians wastan/ cap. $ 20.
Heidän emändäins ja lastens cohtan/ cap. $ 21. 22. 24.
Heidän kyläinmiestens ja weljeins cohtan/ cap. $ 22. 23.
24.
25.
26.
Nijn myös sijtä siunauxest ja palcast/ joita heidän pitä toiwoman/ jos he pidäisit hänen käskyns/ sekä kirouxest ja rangaistuxest jos he nijstä luopuisit/ cap. $ 27. 28. 29.
30.

IV. Mitä Mosexen cuolles tapahtu: cuinga hän ilmoitta heille hänen cuolemans/ ja lohdutta heitä/ cap. $ 31. luke hänen weisuns heidän edesäns/ heidän wilpistelemisestäns/ cap. $ 32. sinua heitä/ cap. $ 33. ja wijmein cuole ja haudatan/ cap. $ 33.
On sijs täsä kirjas/ mitä Moses opetta ja käske Israelin lapsille/ wähä ennen hänen cuomatans/ 40. wuotena/ sijtte cuin he läxit Egyptist/ cahta cuucautta ja kymmendä päiwä ennencuin he menit Jordanin ylidzen.

I. Lucu.

Moses kertoi Israelin lapsille/ mitä corwes neljäskymmenes ajastajas tapahtunut oli/ sekä coco Jumalan Lain/ ja neuwo heitä cuuliaisuteen/ jos he muutoin tahdoisit sijnä maasa siunauxen cansa pysyä. Juttele ensist mitä tapahdui matcustamises Horebist Cadexeen/ v. 1.
Cuinga hän asetti wircamiehet heidän päällens/ v. 9.
ja mikä heidän wircans piti oleman/ v. 16.
Cuinga hän oli andanut wacoja Canaan maan/ v. 22.
ja mitä sijtte tapahdui/ v. 26.

5 Moos 1:1 NÄmät owat ne sanat/ cuin Moses puhui coco Israelille/ tuolla puolen Jordanin corwes/ sillä kedolla punaisen meren cohdalla/ Paranin/ Tophelin/ Labanin/ Hazerothin ja Disahabin waihel.
5 Moos 1:2 Yxitoistakymmendä päiwäcunda Horebist/ sitä tietä Seirin wuoren cautta/ nijn Cades Barnean asti.
5 Moos 1:3 Ja se tapahtui neljändenäkymmendenä wuonna/ ensimäisnä päiwänä/ yhdellä toistakymmenellä Cuucaudella/ nijn puhui Moses Israelin lapsille/ caicki cuin HERra hänen käski heille puhua.
5 Moos 1:4 Sijttecuin he olit lyönet Sihonin Amorrerein Cuningan/ joca Hesbonis asui/ nijn myös Oggin Basanin Cuningan joca Astarothis ja Edreis asui.
5 Moos 1:5 SIllä puolen Jordanin/ Moabiterein maalla/ rupeis Moses selittämän tätä lakia/ ja sanoi:
5 Moos 1:6 HERra meidän Jumalam puhui meille Horebin wuorella/ sanoden: te oletta jo kyllä cauwan ollet tällä wuorella.
5 Moos 1:7 Käändäkät teitän ja mengät matcan Amorrerein wuorelle/ ja caickein heidän läsnä asuwaistens tygö/ kedoilla/ wuorella ja laxos etelän päin/ ja meren satamoin päin/ Canaan maalle ja Libanon wuorelle/ haman sen suuren Phratin wirran tygö.
5 Moos 1:8 Cadzo/ minä annoin teille maan/ joca on teidän edesän/ mengät ja omistacat se/ nijncuin HERra

teidän Isillen/ Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannoi/ andaxens sen heille ja heidän siemenellens heidän jälkens.
5 Moos 1:9 NIin minä sanoin teille silloin: en minä woi yxinäni canda teitä.
5 Moos 1:10 Sillä HERra teidän Jumalan on lisännyt teitä/ nijn että te tänäpän oletta nijn monda/ cuin tähdet taiwas
5 Moos 1:11 (HERra teidän Isäin Jumala lisätkön teitä wielä monda tuhatta kerta enä/ ja siunatcon teitä/ nijncuin hän teille sanonut on)
5 Moos 1:12 Cuinga minä yxinäni woin canda sencaltaisen waiwan/ cuorman ja rijdan teildä.
5 Moos 1:13 Walitca teistän toimelliset ja ymmärtäwäiset miehet/ jotca teidän sugustan tutut owat/ ja minä asetan heitä teidän päämiehixen.
5 Moos 1:14 Nijn te wastaisitte minulle/ sanoden: se on hywä asia/ jostas puhut tehdäxes.
5 Moos 1:15 Nijn otin minä ne ylimmäiset teidän sugustan/ toimelliset ja tutut miehet/ ja asetin teille päämiehixi/ tuhannen/ sadan/ wijdenkymmenen ja kymmenen päälle/ ja wircamiehixi teidän sucucunnisan.
5 Moos 1:16 Ja minä käskin teidän duomareillen silloin/ sanoden: cuulcat teidän weljejän/ ja duomitca oikein jocaidzen miehen/ ja hänen weljens ja muucalaisten waihella.
5 Moos 1:17 Ei teidän pidä cadzoman yhdengän muodon jälken duomios/ waan cuulcat nijn sitä piendä/ cuin suurtakin/ ja älkät peljätkö kenengän muoto: sillä duomio on Jumalan. Waan jos jocu asia on teille rascas/ nijn andacat minulle tiettäwäxi sitä cuullaxeni.
5 Moos 1:18 Näin käskin minä teitä sijhen aican/ caikist cuin teidän tekemän piti.
5 Moos 1:19 NIin me läxim Horebista/ ja waelsimme caiken se corwen läpidze (joca on suuri/ ja hirmuinen/ nijncuin te nähnet oletta) sillä tiellä Amorrerein wuoren tygö/ nijncuin HERra meidän Jumalan meille käskenyt oli/ ja tulimme CadesBarneaan.
5 Moos 1:20 Nijn sanoin minä teille: te olette tullet Amorrerein wuorelle/ jonga HERra meidän Jumalan anda meille.
5 Moos 1:21 Cadzo sitä maata sinun edesäs/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle andanut on/ mene ja omista se sinulles/ nijncuin HERra sinun Isäis Jumala sinulle sanonut on/ älä pelkä/ älä myös hämmästy.
5 Moos 1:22 Ja te tulitta caicki minun tygöni/ ja sanoitte: lähettäkäm miehet meidän edelläm wacoiman maata/ ja meille sana saattaman/ cuta tietä me sinne menem/ ja ne Caupungit/ joihinga meidän menemän pitä.
5 Moos 1:23 Se minulle kelpais/ nijn otin minä caxitoistakymmendä miestä teidän seastan/ jocaidzesta sucucunnasta yhden.

5 Moos 1:24 Cosca ne menit matcaans/ ja waelsit mäille/ ja tulit Escolin wirran tygö/ nijn wagoit he sen.
5 Moos 1:25 Ja otit maan hedelmäst cansans/ ja toit meille andaden meille wastauxen jällens/ ja sanoit: maa on hywä/ jonga HERra meidän Jumalam meille anda.
5 Moos 1:26 Mutta et te tahtonet mennä sinne/ waan olitte wastahacoiset HERRAN teidän Jumalan sanalle.
5 Moos 1:27 Ja napisitte teidän majoisan/ ja sanoitte: HERra on meille wihainen/ ja on tuonut Egyptin maalda andaxens meitä Amorrerein käsijn/ hucutetta.
5 Moos 1:28 Cuhunga me menem? meidän weljem owat peljättänet meidän sydämem/ sanoden: se Canssa on suurembi ja corkeambi meitä/ ja ne Caupungit owat suuret ja wahwat/ ulottuwaiset taiwaseen/ olemma me myös nähnet siellä Enakin lapset.
5 Moos 1:29 Ja minä sanoin teille: älkät peljästykö/ älkät myös hämmästykö heitä:
5 Moos 1:30 Sillä HERra teidän Jumalan käy teidän edellän/ ja soti teidän edestän/ nijncuin hän myös tehnyt on Egyptis teille teidän silmäin edes.
5 Moos 1:31 Ja corwes/ josa sinä olet nähnyt/ cuinga HERra sinun Jumalas on sinun candanut/ nijncuin Isä canda poicans/ caikella sillä tiellä/ jota te waeldanet oletta/ sijhenasti cuin te tälle paicalle tulitte.
5 Moos 1:32 Waan et te sijtä lucua pitänet/ uscoa HERran teidän Jumalan päälle.
5 Moos 1:33 Joca käwi teidän edellän/ osottaman leirin paicka/ yöllä tulesa/ osottaden teille tietä cuin te käwitte/ ja päiwällä pilwes.
5 Moos 1:34 Cosca HERra cuuli teidän huuton/ wihastui hän ja wannoi/ sanoden:
5 Moos 1:35 Ei yxikän tästä pahasta sucucunnasta pidä näkemän sitä hywä maata/ josta minä olen wannonut/ andaxeni heidän Isillens.
5 Moos 1:36 Paidzi Calebi Jephunnen poica/ hän näke sen/ hänelle minä annan sen maan/ jonga päällä hän astunut on/ ja myös hänen lapsillens/ että hän uscollisest seurais HERra.
5 Moos 1:37 Ja HERra wihastui myös minulle teidän tähten/ ja sanoi: et sinäkän sinne tule.
5 Moos 1:38 Waan Josua Nunin poica sinun palwelias hän tule/ wahwista händä: sillä hänen pitä jacaman Israelin perimyxen.
5 Moos 1:39 Ja teidän lapsen/ jotca te sanoitte saalixi tulewan/ ja teidän poican/ jotca ei tänäpänä tiedä hywä eli paha/ he sinne tulewat/ ja minä annan sen heildä omistetta.
5 Moos 1:40 Waan teitin palaitcat ja mengät corpeen/ sitä tietä punaisen meren päin.
5 Moos 1:41 NIin te wastaisit ja sanoitta minulle: me olem rickonet HERra wastan/ me menem ja sodim/ nijncuin HERra meidän Jumalam meille käskenyt on. Cosca te sijs walmit olitta/ jocainen sotaaseinens/ ja pyydittä mennä wuorelle.

5 Moos 1:42 Sanoi HERra minulle: sano heille/ ettei he mene sinne/ eikä myös sodi: sillä en minä ole teidän cansan/ ettet te lyödäis teidän wiholisildan.
5 Moos 1:43 Cosca minä näitä teille sanoin/ nijn et te cuullet minua/ waan olitta HERran sanalle wastahacoiset/ ja rohkeisitte mennä wuorelle.
5 Moos 1:44 Nijn läxit Amorrerit jotca wuorella asuit teitä wastan/ ja ajoit teitä taca nijncuin kimalaiset tekewät/ ja löit teitä maahan Seiris Horman asti.
5 Moos 1:45 Cuin te sieldä palaisitte ja itkitte HERran edes/ nijn ei HERra tahtonut cuulla teidän ändän/ eikä corwins ottanut.
5 Moos 1:46 Nijn olitta te Cadexes cauwan.

Vers. 17. Duomio on Jumalan) se on/ et te ole lain ja oikeuden herrat/ duomidzeman nijncuin teille kelpa/ waan te oletta ainoastans Jumalan wircamiehet/ sentähden pitä teidän oikein duomidzeman/ nijncuin hän on käskenyt.
v. 22. Ja te tulitta caicki minun tygöni) Ei tämä ole Num. $ 13:2. wastan/ cusa HERra käske lähettä wacojat matcaan: sillä molemmat taisit kyllä tapahtua/ nijn että Canssa sitä anoi: ja HERra sijtte käski.
v. 39. Ei tiedä hywä eli paha) Ei tästä seura/ että lapset owat ilman synnitä: sillä/ waicka ei he ole nijn täysiarwoiset/ cuin ne wanhat/ ja taeda eroitta hywä pahast: owat he cuitengin luonnostans wihan lapset/ Eph. 2:3. Sijnnet ja syndynet synnis. Psal. 51: Ja pitä sentähden vdest syndymän casten cautta/ ja nijn tuleman autuaxi/ Ioh. 3:5.

II. Lucu.

KErroitan mitä Cadexest lehdettyä tapahtui/ sijhenasti/ cuin he sait Hesbonijn/ nimittäin: cuinga Jumala oli haastanut heitä/ ettei heidän pitänyt heidän matcasans Esaun lapsia/ v. 1.
ei myös Moabitereitä/ v. 8.
eli Ammonitereitä/ v. 16.
wahingoidzeman. Ja cuinga HERra oli andanut heille Sihonin/ Hesbonin Cuningan/ ja hänen waldacundans kirouxexi/ v. 24.
etc. $

5 Moos 2:1 SIlloin me palaisim ja matcustim corpeen/ sitä tietä punaisen meren päin: nijncuin HERra minulle sanonut oli/ ja waelsim Seirin wuorta ymbärins suuren aica.

5 Moos 2:2 Ja HERra puhui minulle/ sanoden:
5 Moos 2:3 Jo te oletta kyllä waeldanet tätä wuorta ymbärins/ palaitcat pohjan päin.
5 Moos 2:4 Ja käske Canssalle/ sanoden: teidän pitä waeldaman teidän weljein Esaun lasten rajain läpidze/ jotca Seiris asuwat/ ja heidän pitä pelkämän teitä.
5 Moos 2:5 Waan carttacat teitän sangen wisust/ ettet te sodi heitä wastan: sillä en minä anna teille jalangan leweyttä heidän maastans: sillä Esaun lapsille olen minä andanut Seirin wuoren perimisexi.
5 Moos 2:6 Rahallan pitä teidän heildä ruan ostaman/ jonga te syötte/ nijn myös weden pitä teidän heildä rahalla ostaman/ jota te juotte:
5 Moos 2:7 Sillä HERra sinun Jumalas on siunannut sinun/ caikisa sinun kättes töisä/ ja hän on pannut mieleens sinun matcustuxes/ täsä suuresa corwesa. Ja neljäkymmendä ajastaica HERra sinun Jumalas on ollut sinun cansas/ nijn ettei sinulda mitäkän ole puuttunut.
5 Moos 2:8 COsca me meidän weljeim Esaun lasten tykö waeldanet olim/ jotca Seirin wuorella asuit/ sitä kedon tietä Elathist ja Ezeongaberist/ nijn palaisimme me/ ja menim sitä Moabitereitten corwen tietä.
5 Moos 2:9 Ja HERra sanoi minulle: älä wahingoidze Moabitereitä/ älä myös sodi heitä wastan: sillä en minä anna sinulle mitäkän hänen maastans perimisexi: sillä Lothin lapsille olen minä Arin andanut perimisexi.
5 Moos 2:10 Emimit owat muinen sillä paicalla asunet/ jotca olit suuret/ wäkewät ja corkia Canssa/ nijncuin Enakim.
5 Moos 2:11 He luultin myös sangarixi/ nijncuin Enakim/ ja Moabiterit cudzuit heitä Emim.
5 Moos 2:12 Asuit myös muinen Horiterit Seiris/ ja Esaun lapset ajoit pois ja hucutit ne edestäns/ ja asuit heidän siasans/ nijncuin Israel teki hänen perindömaasans/ jonga HERra heille andoi.
5 Moos 2:13 Nijn matcustacat Saredin ojan ylidze. Ja me waelsim sen ylidze.
5 Moos 2:14 Waan aica cuin me matcustim Cades Barneast/ sijhenasti cuin me tulimma Saredin ojan ylidze/ oli cahdexan wuotta neljättä kymmendä/ sijhenasti cuin caicki sotamiehet leiris cuolit/ nijncuin HERra heille wannonut oli.
5 Moos 2:15 Sillä HERran käsi oli heitä wastan hucuttaman heitä leiris/ sijhenasti cuin hän peräti lopetti heidän.
5 Moos 2:16 COsca caicki sotamiehet olit loppunet ja cuollet Canssan seast/
5 Moos 2:17 Puhui HERra minulle/ ja sanoi:
5 Moos 2:18 Tänäpänä pitä sinun matcustaman Moabiterein maan ären läpidze lästä Ari.
5 Moos 2:19 Ja coscas lähestyt Ammonin lapsia/ älä heitä wahingoidze/ älä myös sodi heitä wastan: sillä en minä anna sinulle Ammonin lasten maata perimisexi/ waan Lothin lapsille olen minä sen andanut perimisexi.

5 Moos 2:20 Se on myös luettu sangaritten maaxi: sillä sangarit owat muinen sijnä asunet. Ja Ammoniterit nimittäwät heitä ZamZummim.
5 Moos 2:21 Sillä he olit suuri/ corkia ja wäkewä Canssa/ nijncuin Enakim. Ja HERra häwitti heitä heidän edestäns/ nijn että he asuit heidän asumasioisans.
5 Moos 2:22 Nijncuin hän oli tehnyt Esaun lapsilla Seirin wuorella asuwaisille heidän edestäns häwittäisäns Horiterit/ nijn että he owat asunet heidän siasans tähän päiwän asti.
5 Moos 2:23 Ja Caphtorim läxit Eaphtorist/ ja häwitit Awimit cuin Hazerimis asuit/ Gazan asti/ ja asuit heidän siasans.
5 Moos 2:24 Walmistacat teitän ja lähtekät/ ja matcustacat Arnonin wirran ylidze: Cadzo/ minä annoin sinun käsijs Sihonin Amorrerein Cuningan Hesbonis maainens/ rupe sijs omistaman ja sotiman händä wastan.
5 Moos 2:25 Tänäpänä minä alan/ että caicki Canssa coco taiwan alla pitä pelkämän ja wapiseman sinun edesäs/ nijn että he sinusta cuulttuans pitä wärisemän/ ja suruliset oleman sinun tulemisestas.
5 Moos 2:26 Nijn minä lähetin sanan corwesta idän puolesta Sihonille Hesbonin Cuningalle/ rauhallisilla sanoilla/ ja annoin sanoa hänelle:
5 Moos 2:27 Minä tahdon waelda sinun maacundas läpidze/ ja nijncuin tie anda/ nijn minä waellan/ en minä oikialle puolelle engä wasemalle poicke.
5 Moos 2:28 Ruoca sinä myyt rahan edest syötä/ ja wettä rahan edest juota/ minä käyn waiwoin jalcaisin sen läpidze.
5 Moos 2:29 Nijncuin Esaun lapset Seiris asujat minulle tehnet owat/ ja Moabiterit Aris asuwaiset/ sijhenasti että minä tulen Jordanin ylidze/ sijhen maahan/ jonga HERra meidän Jumalam anda meille.
5 Moos 2:30 Waan ei Sihon Hesbonin Cuningas tahtonut meidän anda waelda sen läpidze: sillä HERra sinun Jumalas cowetti hänen mielens/ ja paadutti hänen sydämens/ että HERra tahdoi anda hänen sinun käsijs/ nijncuin tänäpäiwän on.
5 Moos 2:31 Ja HERra sanoi minulle: cadzo/ minä olen ruwennut andaman Sihonin Cuningan/ ja hänen maans sinun edesäs/ rupe omistaman ja perindönäs pitämän hänen maatans.
5 Moos 2:32 Ja Sihon läxi sotiman meitä wastan sotawäkinens Jahzaas.
5 Moos 2:33 Mutta HERra meidän Jumalan andoi hänen meidän eteem/ lyödäxem händä ja hänen lapsians/ ja caicke hänen sotawäkens.
5 Moos 2:34 Nijn me silloin woitim caicki hänen Caupungins/ ja kiroisim caicki Cupungit/ sekä miehet/ waimot ja lapset nijn etten me yhtäkän jättänet.

5 Moos 2:35 Paidzi eläimitä cuin me meillem otim/ ja Caupungin saalist/ cuin me woitim.
5 Moos 2:36 Hamast Aroerist Arnonin wirran reunalla/ ja sijtä Caupungist ojan wieres/ nijn Gileadin asti. Ei yhtäkän Caupungita ollut/ joca taisi händäns meildä warjella/ HERra meidän Jumalam andoi caicki meidän alam.
5 Moos 2:37 Waan Ammonin lasten maahan et sinä tullut/ etkä mihingän joca oli Jabokin wirran tykönä/ etkä nijhin Caupungeihin wuorella/ taicka johongun muuhun/ josta HERra meidän Jumalam meitä käskenyt on.

Vers. 39. Paadutti hänen) se on/ hän otti pois hänen armons häneldä/ ja salli hänen paadutetta hänen tyhmäs edesottamisesans. Aug. $ lib. $ misereri $ Sillä tawalla selittä sen Greg. 1. 25. moral. $ ja muut kircon Isät. Cadzo 4. 7. ja 9. cap. $ Exod. $

III. Lucu.

CUinga HERra andoi Israelin lapsille Oggin Basanin Cuningan ja hänen maans Caupungeinens/ saalixi/ v. 1. jotca hän Rubenitereille/ Gaditereille ja puolelle Manassen sucucunnalle jacoi/ v. 12.
sillä ehdolla/ että heidän piti lähtemän heidän weljeins edellä/ ja auttaman heitä omistaman Canaan maata/ ja sijtte tuleman asuinsiallens/ v. 18.
Cuinga myös HERra kielsi Mosexen tulemast luwattuun maahan/ waan Josuan heitä pitä wiemän sinne/ v. 23.

5 Moos 3:1 JA me palaisim ja menim Basanin tietä/ nijn Og Basanin Cuningas läxi caiken sotawäkens cansa meitä wastan sotiman Edrein tykönä.
5 Moos 3:2 Mutta HERra sanoi minulle: älä pelkä händä: sillä minä olen andanut hänen sinun käsijs/ ja caiken hänen sotawäkens/ ja hänen maans/ ja sinun pitä tekemän hänen cansans/ nijncuin sinä teit Sihonin Amorrerein Cuningan cansa/ joca Hesbonis asui.
5 Moos 3:3 Ja nijn HERra meidän Jumalam andoi Cuningas Oggin Basanist meidän käsijm/ ynnä caiken hänen sotawäkens cansa/ nijn että me löimme hänen/ sijhenasti ettei hänelle yhtäkän jäänyt.
5 Moos 3:4 Ja silloin me woitimme caicki hänen Caupungins/ ja ei ollut hänellä yhtän Caupungita/ jota em me häneldä ottanet pois/ cuusikymmendä Caupungita/ ja coco Argobin maacunnan/ joca oli Basanis Oggin waldacunnas.
5 Moos 3:5 Ja caicki nämät Caupungit olit wahwistetut corkeilla muureilla/ porteilla/ telijllä/ ilman monda

muuta wähä Caupungita/ joisa ei muuri ollut.
5 Moos 3:6 Jotca me caicki kiroisim/ nijncuin me Sihonille Hesbonin Cuningalle teimme/ caiken Caupungin miehet me kiroisim/ lapset ja myös waimot.
5 Moos 3:7 Waan caicki eläimet/ ja caiken saalin caupungeista/ otim me meillem.
5 Moos 3:8 JA nijn me otim sijhen aican sen maan/ cahden Amorrerein Cuningan kädest/ sillä puolen Jordanin/ Arnonin wirrasta nijn Hermonin wuoren asti.
5 Moos 3:9 Jonga Sidoniterit Sirionixi cudzuit/ mutta Amorrerit cudzuit sen Senirixi.
5 Moos 3:10 Ja caicki ne Caupungit lakialla/ ja coco Gileadin/ ja coco Basanin/ Salchan ja Edrein asti/ Oggin waldacunnas Basanin Caupungit.
5 Moos 3:11 Sillä Cuningas Og Basanist oli ainoastans jäänyt sangareista. Cadzo/ hänen wuotens on raudasta/ joca on täsä Rabbathis Ammonin lasten tykönä/ yhdexän kynärätä pitkä/ ja neljä kynärätä lawia/ miehen kynärpään pituudella.
5 Moos 3:12 JA nijn me sijhen aican sen maan meillem omistim Aroerist Arnonin wirran tykö/ ja puolen Gileadin mäke/ ynnä nijden Caupungein cansa/ annoin minä Rubenitereille ja Gaditereille.
5 Moos 3:13 Mutta se cuin Gileadist oli ylidze/ ja coco Basanin Oggin waldacunnan annoin minä puolelle Manassen sucucunnalle/ ja caiken Argobin maacunnan/ coco Basanin cansa/ joca cudzutan Sangarein maaxi.
5 Moos 3:14 Jair Manassen poica sai coco Argobin maacunnan Gessurin ja Machathin maan ärijn/ ja cudzui Basanin oman nimens jälken Jairin kylixi/ tähän päiwän asti.
5 Moos 3:15 Mutta Machirille minä annoin Gileadin.
5 Moos 3:16 Ja Rubenitereille ja Gaditereille annoin minä osan Gileadist/ Arnonin wirtan asti/ keskellä sitä wirta cusa raja on/ nijn Jabokin wirtan Ammonin lasten rajan asti.
5 Moos 3:17 Nijn myös sen kedon ja Jordanin (joca maan raja on) Einerethist nijn meren asti kedon tykönä/ nimittäin/ suolaiseen mereen/ Pisgan wuoren wierellä itä cohden.
5 Moos 3:18 Ja minä käskin teitä/ ja sanoin: HERra teidän Jumalan on andanut teille tämän maan omistaxen/ mengät aseinen teidän weljein Israelin lasten edellä/ caicki te cuin wahwat oletta sotaan menemän.
5 Moos 3:19 Paidzi teidän emännitän/ lapsian ja myös carjan (sillä minä tiedän teillä olewan paljo carja) andacat nijden olla teidän Caupungeisan/ jotca minä teille andanut olen.
5 Moos 3:20 Sijhenasti/ että HERra myös teidän weljenneckin saatta lepoon/ nijncuin teidängin/ että hekin omistaisit sen maan/ jonga HERra heidän Jumalans heille andawa on tuolla puolen Jordanin/ sijtte te palajatte teidän asuinsioillen/ cuin minä teille andanut olen.

5 Moos 3:21 JA minä käskin Josualle sillä ajalla/ sanoden: sinä olet nähnyt caicki/ mitä HERra sinun Jumalas näille cahdelle Cuningalle on tehnyt/ nijn hän myös caikille waldacunnille on tekewä/ cuhunga sinä menet.
5 Moos 3:22 Älkät heitä peljätkö/ sillä HERra teidän Jumalan soti teidän edestän.
5 Moos 3:23 Ja minä rucoilin HERra sijhen aican/ sanoden:
5 Moos 3:24 HERra/ HERra/ sinä olet ruwennut ilmoittaman sinun palwelialles sinun cunnias/ ja sinun wahwan kätes: sillä cuca on Jumala Taiwas eli maas/ joca taita sinun tecos ja wäkes perän tehdä?
5 Moos 3:25 Anna nyt minun mennä cadzoman sitä hywä maata sille puolen Jordanin/ nijtä hywiä wuoria ja Libanonit.
5 Moos 3:26 Mutta HERra wihastui minun päälleni teidän tähten/ ja ei cuullut minun rucoustani/ mutta sanoi minulle: tydy/ älä minulle sijtä asiast enämbi puhu.
5 Moos 3:27 Astu Pisgan wuoren cuckulalle/ ja nosta silmäs länden/ pohjan/ lounasen ja itän päin/ ja cadzo silmilläs: sillä ei sinun pidä menemän tämän Jordanin ylidze.
5 Moos 3:28 Mutta käske Josualle ja wahwista händä/ ja rohwaise händä: sillä hänen pitä menemän Jordanin ylidze Canssan edellä/ ja pitä heille jacaman sen maan/ jonga sinä näet.
5 Moos 3:29 Ja me olim sijnä laxos/ joca on Peorin huonen cohdalla.

Vers. 29. Peorin huonen) se on/ Peorin kircon eli Templin.

IV. Lucu.

MOses neuwo Israelin lapsia Jumalan käskyjä oppiman ja pitämän/ ei sijhen lisämän/ eikä sijtä wähendämän/ v. 1.
sijtä heidän toimens ja ymmärryxens ylistettäisin muiden Canssain seas/ v. 6.
joita heidän muistaman ja heidän lapsillens ja lastens lapsille opettaman pitä/ v. 9.
Erinomaisest/ ettei heidän pidä cuwia eli epäjumalita tekemän heillens/ ettei he yhtän cuwa nähnet/ cosca HERra andoi heille käskyns/ v. 11.
muutoin rangaisis HERra heitä sillä rangaistuxella/ cuin hän oli sanonut/ v. 24.
Heidän pitä muistaman hänen suuria tecojans/ ja hänen ainoan olewan Jumalan/ v. 32.
Moses eroitta monicahtoi wapait Caupungeit nijlle jotca tapaturmast jongun tappawat/ v. 42.

5 Moos 4:1 JA cuule nyt Israel käskyt ja oikeudet/ cuin minä teille opetan tehdäxen/ että te eläisitte/ ja tulisitte ja omistaisitte maan/ jonga HERra teidän Isäin Jumala teille on andawa.

5 Moos 4:2 Ei teidän pidä mitän lisämän sijhen sanaan/ cuin minä teille käsken/ ja ei pidä myös teidän mitän sijtä ottaman pois/ kätkexen HERran teidän Jumalan käskyjä/ cuin minä teille käsken.
5 Moos 4:3 Teidän silmän owat nähnet mitä HERra tehnyt on BaalPeorille: sillä caicki jotca seuraisit BaalPeorita/ on HERra sinun Jumalas hucuttanut teidän seastan.
5 Moos 4:4 Waan te jotca pysytte HERras teidän Jumalasan/ te elätte caicki tänäpänä.
5 Moos 4:5 Cadzo/ minä opetin teille käskyt ja oikeudet/ nijncuin HERra minun Jumalan minulle käskenyt olit/ nijn tehdäxenne maalla johonga te tulewat olitte/ omistaman sitä.
5 Moos 4:6 Nijn pitäkät sijs ja tehkät ne/ sillä tämä on teidän ymmärryxen ja toimellisuden caickein Canssain seas/ cosca he cuulewat caicki nämät käskyt/ nijn he sanowat: cadzo/ tämä suuri Canssa ainoast on toimellinen ja cuuluisa Canssa.
5 Moos 4:7 Sillä cuca Canssa on nijn ylistettäwä/ jolle Jumalat nijn lähestywät/ nijncuin HERra meidän Jumalam/ nijn usein cuin me händä rucoilem.
5 Moos 4:8 Ja cuca on nijn ylistettäwä Canssa/ jolla nijn hurscat tawat ja käskyt owat/ nijncuin caicki tämä Laki on/ jonga minä teille tänäpänä annan?
5 Moos 4:9 NIin carta sinuas/ ja warjele sinun sielus sangen wisust/ ettet sinä unhotais nijtä asioita/ jotca sinun silmäs owat nähnet/ ja ettei ne läxis sinun sydämestäs caickena sinun elinaicanas/ ja sinun pitä nijtä julistaman lapsilles ja lastes lapsille.
5 Moos 4:10 Ja myös sitä päiwä/ coscas seisoit HERran sinun Jumalas edes Horebis/ cosca HERra sanoi minulle: coco minulle Canssa/ andaxeni heidän cuulla minun sanojani/ jotca heidän pitä oppiman/ että he pelkäisit minua maan päällä caickenä heidän elinaicanans/ ja opetaisit heidän lapsians.
5 Moos 4:11 Ja te astuitte edes ja seisoitte alhalla wuoren tykönä/ ja wuori paloi puoliwälijn taiwast/ ja siellä oli pimeys/ pilwi ja sumu.
5 Moos 4:12 Ja HERra puhui teille keskeldä tulda/ hänen puhens änen te cuulitte/ mutta et te yhtäkän cuwa nähnet/ waan änen.
5 Moos 4:13 Ja hän ilmoitti teille lijttons/ jonga hän teidän tehdä käski/ nimittäin/ ne kymmenen sana/ ja kirjoitti cahteen kiwiseen tauluun.
5 Moos 4:14 Ja HERra käski minun silloin opetta teille käskyt ja oikeudet/ teidän nijtä tehdäxen/ sijnä maasa/ johon te menette omistaman sitä.
5 Moos 4:15 WArjelcat sijs teidän sieluan sangen wisust: sillä et te ole yhtäkän cuwa nähnet/ sinä päiwänä jona HERra puhui teille keskeldä tulda Horebis.
5 Moos 4:16 Ettet te turmelis teitän/ ja tekis teillen cuwa/ joca olis miehen eli waimon caltainen.

5 Moos 4:17 Eli eläimen maan päällä/ eli linduin taiwan alla.
5 Moos 4:18 Eli matoin maan päällä/ eli calain wedes/ maan alla.
5 Moos 4:19 Ja ettet sinä myös nostais silmiäs taiwasen päin/ ja cadzelis auringot/ cuuta/ tähdejä ja caicke taiwan sotajoucko/ ja luopuis minusta/ cumarraisit ja palwelisit heitä/ jotca HERra sinun Jumalas jacanut on caikille Canssoille coco taiwan alla.
5 Moos 4:20 Mutta teidän on HERra corjannut/ ja johdattanut rautapädzist/ nimittäin/ Egyptist/ perindö Canssaxens/ nijncuin se myös on tänäpänä.
5 Moos 4:21 Ja HERra wihastui minun päälleni/ teidän töiden tähden/ nijn että hän wannoi/ ettei minun pitänyt tuleman Jordanin ylidze/ eli sijhen hywän maahan/ jonga HERra sinun Jumalas anda sinulle perinnöxi.
5 Moos 4:22 Waan minun pitä cuoleman täsä maasa/ ja ei käymän Jordanin ylidze/ mutta te käytte sen ylidze ja omistatte sen hywän maan.
5 Moos 4:23 Nijn cawattacat idziän/ ettet te HERran teidän Jumalan lijtto unhotais/ jonga hän teidän cansan on tehnyt/ ja älkät tehkö cuwa jongun muotoisexi/ nijncuin HERra sinun Jumalas sinulle käskenyt on.
5 Moos 4:24 Sillä HERra sinun Jumalas on culuttawainen tuli/ ja kijwas Jumala.
5 Moos 4:25 COsca te sijtätte lapsia/ ja lasten lapsia/ ja asutte maasa/ ja turmelette idzen/ ja teette idzellen cuwia jongun muotoisexi/ nijn että te teette pahoin HERra teidän Jumalatan wastan/ ja wihoitatte hänen.
5 Moos 4:26 Nijn minä tänäpänä cudzun taiwat ja maan todistuxexi teistä/ että teidän pitä äkist huckuman sijtä maasta/ johonga te menette Jordanin ylidze/ omistaman sitä/ ei teidän pidä cauwan elämän sijnä/ waan pitä peräti hucutettaman.
5 Moos 4:27 Ja HERra hajotta teitä Canssain secaan/ ja te tuletta wähäxi Canssaxi/ jätetyxi pacanain secaan/ cuhunga HERra wie teidän.
5 Moos 4:28 Siellä pitä sinun palweleman epäjumalica/ jotca ihmisten käsialat owat/ puut ja kiwet/ jotca eikä näe/ eikä cuule/ eikä syö/ eikä haista.
5 Moos 4:29 Jos sinä silloin siellä edzit HERra sinun Jumalatas/ nijn sinä löydät hänen/ jos sinä edzit händä caikesta sydämestäs/ ja caikesta sielustas.
5 Moos 4:30 Coscas ahdistetan/ ja nämät caicki sinun päälles tulewat wijmeisnä päiwänä/ nijn palaja HERran sinun Jumalas tygö/ ja cuule hänen änens:
5 Moos 4:31 Sillä HERra sinun Jumalas on armollinen Jumala/ ei hän sinua hyljä eikä cadota sinua/ ja ei hän unhota sinun Isäis lijtto/ jonga hän heille wannonut on.

5 Moos 4:32 KYsele endisi aicoi/ jotca owat ollet sinun edelläs/ sijtä päiwästä/ cosca Jumala loi ihmisen maan päälle/ ja sijtä yhdestä taiwan ärestä nijn toiseen äreen/ jos ikänäns nijn suuri asia tapahtunut on/ eli sencaltainen on ikänäns cuultu.
5 Moos 4:33 Että jocu Canssa on cuullut Jumalan änen puhuwan tulen keskeldä/ nijncuin sinä cuullut olet/ ja cuitengin elät.
5 Moos 4:34 Eli ongo Jumala coetellut mennäxens ottaman hänellens Canssa/ Canssalla/ kiusauxella/ tunnustähdellä/ ihmeillä/ sodalla/ wäkewällä kädellä/ ojetulla käsiwarrella ja hirmuisilla tegoilla/ nijncuin HERra teidän Jumalan caicki nämät tehnyt on teille/ sinun edesäs Egyptin maalla.
5 Moos 4:35 Nämät olet sinä nähnyt/ tietäxes että HERra on ainoastans Jumala/ ja ei yxikän muu.
5 Moos 4:36 Taiwast on hän andanut sinun cuulla änens/ opettaxens sinua/ ja maalla on hän andanut sinun nähdä suuren tulens/ ja tulen keskeldä olet sinä cuullut hänen sanans.
5 Moos 4:37 Että hän sinun Isiäs on racastanut/ ja heidän siemenitäns on walinnut heidän jälkens. Ja wienyt sinun Egyptin maasta caswoillans/ ja hänen suurella woimallans.
5 Moos 4:38 Ajaman ulos sinun edestäs suuret Canssat wäkewämmät sinua/ johdattaxens sinua sijhen/ ja andaxens sinulle heidän maans perinnöxi/ cuin se tänäpänä on.
5 Moos 4:39 Nijn tiedä sijs tänäpänä/ ja pane mielees/ että HERra on Jumala ylhällä taiwas/ ja alhalla maasa/ ja ei yxikän muu
5 Moos 4:40 Ettäs pidät hänen käskyns ja oikeudens. cuin minä tänäpänä sinulle käsken/ nijn että sinun ja sinun lapsilles sinun jälkes menestyis/ ja ettäs olisit pitkijällinen maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda/ ikäpäiwixes.
5 Moos 4:41 SIlloin eroitti Moses colme Caupungita sillä puolen Jordanin itän päin.
5 Moos 4:42 Että sinne pakenis joca tietämät hänen lähimmäisens cuoliaxi löis/ ja ei ennen ole ollut hänen wihamiehens/ että hän pakenis yhteen nijstä Caupungeista/ ja eläis.
5 Moos 4:43 Cuin oli Bezer corwes/ lakialla maalla Rubeniterein seas/ ja Ramoth Gileadis Gaditerein seas/ ja Golan Basanis Manassiterein seas.
5 Moos 4:44 TÄmä on se Laki jonga Moses Israelin lapsille sanoi.
5 Moos 4:45 Ja nämät owat todistuxet/ käskyt ja oikeudet/ cuin Moses sanoi Israelin lapsille lähdettyäns Egyptist.
5 Moos 4:46 Sillä puolen Jordanin sijnä laxos Peorin huonetta cohden/ Sihonin Amorrerein Cuningan maalla/ joca Hesbonis asui/ jonga Moses ja Israelin lapset löit lähdettyäns Egyptist.
5 Moos 4:47 Ja omistit hänen maans/ nijn myös Oggin Basanin Cuningan maan/ cahden Amorrerein

Cuningasten/ jotca sillä puolen Jordanin asuit itän päin.
5 Moos 4:48 Aroerist Arnonin wirran reunalla/ Sionin wuoren asti/ se on Hermon.
5 Moos 4:49 Ja caiken lakean maan sillä puolen Jordanin itän päin lakeuden meren asti/ Pisgan wuoren tykönä.

Vers. 1. Että te eläisitte) Lue Levit. $ cap. $ 18:5. selitys.
v. 2. Mitän lisämän sijhen) Lawiammalda selittä Jumalan sana/ eli coota sitä lyhykäisin cappalein/ ei ole lisätä eli otta sijtä pois/ waan käske pitämän ihmisten säätyjä Jumalan sanan wertaisna/ eli asetta jotain Jumalan sana wastan (se on lisätä ja wähetä sijtä/ jota täsä kieldän. v. eodem $ Kätkexen) Sillä/ ihmisen opetus estä Jumalan käskyn/ ja exyttä totuudest/ Tit. 1:14.
v. 16. Tekis teillenne cuwa) Tämän selitys lue Exod. $ 20:4.
v. 19. Jacanut) Ei nijn/ että nijtä pitä palweltaman/ waan että ne wuoden ajat eroitaisit/ cuin on/ Gen. $ 1:14.
v. 29. Caikest sydämest) se on/ ilman wilpitä/ ilman ulcocullaisutta: sillä nijn täydellisest edziä HERra cuin pidäis/ ilman yhdetäkän puutosta/ ei taida yxikän ihminen täsä elämäs/ nijncauwan cuin hänes jotakin synnin tähteist on.
v. 37. Caswoillans) Täsä cudzutan HERran caswoxi tulen padzas ja pilwen padzas cuin corwes käwi heidän edelläns: sillä he näit Jumalan läsnäolemisen/ ja sen jälken asetit he heidän matcustamisens/ cuin nähdän. Exod. $ 40:36 ja Num. $ 9:17 etc. $

V. Lucu.

MOses coco taas Canssan/ ja muistutta/ cuinga Jumala andoi heille käskyns Sinain wuorella/ v. 1.
ja kertoi heidän edesäns kymmenen Jumalan käskyt/ v. 6.
Muistutta heille heidän oman lupauxens/ v. 23.
ja neuwo heitä jällens oppiman ja pitämän HERran käskyjä/ v. 32.

5 Moos 5:1 JA Moses cudzui coco Israelin/ ja sanoi heille: cuule Israel näitä käskyjä ja oikeuxia/ jotca minä tänäpänä puhun teidän corwain cuulden/ ja oppicat ne/ ja pitäkät ne tehdäxen nijden jälken.
5 Moos 5:2 HERra meidän Jumalam teki lijton meidän cansam Horebis.
5 Moos 5:3 Ja ei tehnyt tätä lijtto meidän Isäim cansa/ mutta meidän cansam/ jotca nyt täsä olem tänäpänä/ ja caicki eläm.

5 Moos 5:4 Ja puhui caswosta caswoon teidän cansan wuorella tulesta.
5 Moos 5:5 Silloin minä seisoin HERran ja teidän waihellan ilmoittamas teille HErran sana/ sillä te pelkäsitte tulda/ ja ette nosnet wuorelle/ ja hän sanoi.
5 Moos 5:6 MInä olen HERra sinun Jumalas/ joca sinun Egyptist johdatin/ oriuden huonesta.
5 Moos 5:7 Ei sinun pidä pitämän muita jumalita minun edesäni.
5 Moos 5:8 Ei sinun pidä cuwa tekemän sinulles jongun muotoisexi/ taicka sen cuin ylhällä taiwas on/ eli alhalla maasa/ elickä wesisä maan alla.
5 Moos 5:9 Ei sinun pidä nijtä cumartaman/ eikä palweleman heitä: sillä minä olen HERra sinun Jumalas/ kijwas Jumala/ joca costan lapsille Isäin ricoxet/ colmandeen ja neljändeen polween/ nijlle jotca minua wihawat/
5 Moos 5:10 Ja osotan laupiuden monelle tuhannelle/ jotca minua racastawat/ ja minun käskyni pitäwät.
5 Moos 5:11 Ei sinun pidä lausuman turhan sinun HERras Jumalas nime: sillä ei HERra pidä händä nuhtelemat/ joca hänen nimens lausu turhan.
5 Moos 5:12 Sinun pitä lepopäiwän pitämän/ ettäs hänen pyhitäisit: nijncuin HERra sinun Jumalas sinun käski.
5 Moos 5:13 Cuusi päiwä pitä sinun työtä tekemän/ ja caicki sinun asias toimittaman.
5 Moos 5:14 Mutta seidzemes päiwä on sinun HERras Jumalas lepopäiwä: silloin ei sinun pidä mitän työtä tekemän/ eikä sinun poicas/ eikä sinun tyttäres/ eikä sinun palwelias/ eli pijcas/ eikä sinun härkäs/ eikä Asis/ eikä yxikän sinun carjas/ taicka muucalainen joca sinun porttis sisällä on/ että sinun palwelias ja pijcas lewos olis nijncuin sinäkin.
5 Moos 5:15 Ja muista että sinäkin olit orja Egyptin maalla/ ja HERra sinun Jumalas johdatti sinun sieldä wäkewällä kädellä/ ja ojetulla käsiwarrella. Sentähden HERra sinun Jumalas käski sinun pitämän lepopäiwä.
5 Moos 5:16 Sinun pitä cunnioittaman sinun Isäs ja Äitiäs: nijncuin HERra sinun Jumalas on sinun käskenyt/ ettäs cauwan eläisit/ ja menestyisit sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda.
5 Moos 5:17 Ei sinun pidä tappaman.
5 Moos 5:18 Ei sinun pidä huorintekemän.
5 Moos 5:19 Ei sinun pidä warastaman.
5 Moos 5:20 Ei sinun pidä säärä todistust sanoman lähimmäistäs wastan.
5 Moos 5:21 Ei sinun pidä himoidzeman lähimmäises emändätä. Ei sinun pidä himoidzeman lähimmäises huonetta/ peldo/ palwelia/ pijca/ härkä/ Asia/ taicka mitä ikänäns hänen omans on.
5 Moos 5:22 Nämät owat ne sanat/ jotca HERra puhui caikelle teidän cocouxellen/ wuorella tulesta/ pilwestä

ja sumusta suurella änellä/ ja ei sijhen enä lisännyt/ ja kirjoitti ne cahteen kiwiseen tauluun/ ja andoi ne minulle.
5 Moos 5:23 COsca te änen cuulitta pimeyden käskeldä/ ja näitte wuoren palawan tulesta/ nijn te caicki tulitte minun tygöni/ caicki päämiehet ja wanhimmat teidän sugustan.
5 Moos 5:24 Ja sanoitte: Cadzo/ HERra meidän Jumalam on osottanut meille hänen cunnians ja jaloudens suuruden/ ja me cuulim hänen änens tulesta. Tänäpänä me näimme Jumalan puhuwan ihmisille/ ja heidän elämän jääwän.
5 Moos 5:25 Ja mixi meidän nyt pitä cuoleman/ että tämä suuri tuli pitä culuttaman meidän. Jos me usemmin cuulem HERras meidän Jumalam änen/ nijn me cuolemme.
5 Moos 5:26 Sillä mikä on caicki liha/ että se cuulis eläwän Jumalan änen tulesta puhuwan/ nijncuin me/ ja elä?
5 Moos 5:27 Lähesty sinä ja cuule caicki mitä HERra meidän Jumalam sano sinulle/ ja sano se meille caicki mitä HERra meidän Jumalam sinun cansas puhu/ nijtä me cuulem ja teemme.
5 Moos 5:28 Cosca HERra cuuli teidän sanain änen cuin te puhuitte minun cansani/ sanoi HERra minulle: minä cuulin tämän Canssan puhen/ cuin he puhuit sinun cansas/ se on caicki hywä cuin he puhuit.
5 Moos 5:29 Ah/ että heillä olis sencaltainen sydän/ pelkämän minua/ ja kätkemän caicki minun käskyni heidän elinaicanans/ että heille menestyis ja heidän lapsillens ijancaickisest.
5 Moos 5:30 Mene sijs/ ja sano heille: palaitcait cotian teidän majoin.
5 Moos 5:31 Mutta sinun pitä seisoman täsä minun edesäni/ että minä puhun sinun cansas caicki minun lakini/ käskyni ja oikeuteni/ jotca sinun pitä heille opettaman/ että he tekisit nijden jälken/ sijnä maasa/ jonga minä heille annan heidän asumasiaxens.
5 Moos 5:32 Nijn pitäkät nämät ja tehkät nijncuin HERra teidän Jumalan teidän käski/ ja älkät poiketco eikä oikialle eikä wasemalle puolelle.
5 Moos 5:33 Waan waeldacat caickia nijtä teitä/ cuin HERra teidän Jumalan teille käski/ että te eläisitte/ ja menestyisitte/ ja olisitte pitkäijälliset sijnä maasa/ jonga te omistatte.

Vers. 22. Nämät owat ne sanat) Näistä kymmenestä käkystä tulewat colme ensimäiseen tauluun/ cuinga meidän pitä racastaman Jumalata. Ja seidzemen toiseen/ cuinga meidän pitä racastaman meidän lähimmäistäm. Nijncuin Agust $ ne jaca/ c. $ 7. Ja usiammas paicas/ Bernh. $ lib. $ de $ Conscientia $. dist. $ 37. ja usiammat.

VI. Lucu.

ISraelin lapsia neuwotan pitämän käskyjä/ että he cauwan eläisit/ ja paljo lisätäisin/ v. 1.
HERra Jumala on ainoa Jumala/ hända pitä heidän caikest sydämest/ ja woimast racastaman/ v. 4.
ja opettaman caikella wireydellä hänen käskyns heidän lapsillens/ v. 6.
Cuin he tulewat sijhen hywään maahan/ jonga HERra heille on luwannut/ ei heidän pidä händä unhottaman/ seuraten muita jumalita: sillä hän hucutais heitä sen edest hänen julmudesans/ v. 10.
Ei heidän pidä kiusaman Jumalata/ v. 16.
waan julistaman hänen tecojans heidän lapsillens/ että he myös händä pelkäisit/ v. 20.

5 Moos 6:1 NÄmät owat ne käskyt/ lait ja oikeudet/ jotca HERra teidän Jumalan teidän käski oppiman/ ja tekemän sijnä maasa/ cunga te menette omistaman sitä.
5 Moos 6:2 Ettäs pelkät HERra sinun Jumalatas/ ja pidät caicki hänen oikeudens ja käskyns/ cuin minä käsken sinulle/ sinä ja sinun lapses ja sinun lastes lapset/ caickena teidän elinaicanan/ että te cauwan eläisitte.
5 Moos 6:3 Israel/ sinun pitä cuuleman ja pitämän/ nijn että sinä myös teet sen jälken/ että sinun hywin käwis/ ja tulisit paljon lisätyxi/ nijncuin HERra sinun Isäis Jumala sinulle on luwannut/ maan josa riesca ja hunajata wuota
5 Moos 6:4 CUule Israel/ HERra meidän Jumalan/ on yxi ainoa HERra.
5 Moos 6:5 Ja sinun pitä racastaman HERra sinun Jumalatas/ caikesta sydämestäs/ caikesta sielustas/ ja caikesta woimastas.
5 Moos 6:6 Ja nämät sanat/ jotca minä käsken sinulle tänäpänä/ pitä sinun sydämees paneman.
5 Moos 6:7 Ja teroittaman ne sinun lapsilles/ ja nijstä puhuman huones istuisas/ ja tiellä käydesäs/ maata pannesas ja nostesas.
5 Moos 6:8 Ja sinun pitä sitoman ne merkixi kätees/ ja pitä oleman sinulle muistoxi sinun silmäis edes.
5 Moos 6:9 Ja pitä kirjoittaman sinun huones pihtipielijn ja porteis.
5 Moos 6:10 COsca HERra sinun Jumalas anda sinun tulla sille maalle/ cuin hän sinun Isilles/ Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille on wannonut sinulle andaxens/ suuret ja jalot Caupungit/ joita et sinä rakendanut.
5 Moos 6:11 Ja huonet täynnä caicke hywyttä/ joita et sinä idze täyttänyt/ ja wuojonkiwiset caiwot/ joita et sinä idze caiwanut/ ja wijnamäet/ ja oljymäet/ joita et sinä idze istuttanut/ että sinä syöt ja rawitan.
5 Moos 6:12 Nijn ota waari/ ettet sinä unhota HERra/ joca sinun Egyptin maalda orjuden huonesta johdattanut on.
5 Moos 6:13 Mutta sinun pitä pelkämän HERra sinun Jumalatas/ ja palweleman händä/ ja wannoman hänen

nimens cautta.
5 Moos 6:14 Ja ei sinun pidä seuraman nijden Canssain muucalaisia jumalita/ cuin teidän ymbäristöllän asuwat:
5 Moos 6:15 Sillä HERra sinun Jumalas on kijwas Jumala teidän käskellän/ ettei HERran sinun Jumalas wiha julmistuis sinun päälles: ja hucutais sinua maasta.
5 Moos 6:16 Ei teidän pidä kiusaman HERra teidän Jumalatan/ nijncuin te händä kiusaisitte Massas.
5 Moos 6:17 Mutta pitämän HERran teidän Jumalan käskyt/ ja hänen todistuxens ja hänen oikeudens/ cuin hän käskenyt on.
5 Moos 6:18 Ettäs teet sitä cuin oikia ja hywä on HERran edes/ että sinun hywin käwis/ ja tulisitte sisälle ja omistaisitte sen hywän maan/ josta HERra wannoi sinun Isilles.
5 Moos 6:19 Että hän carcotais caicki wiholiset sinun edestäs/ nijncuin HERra sanonut on.
5 Moos 6:20 COsca poicas tänäpänä taicka huomena kysy sinulle/ sanoden: mitkä todistuxet/ käskyt ja oikeudet nämät owat/ jotca HERra meidän Jumalam teille käskenyt on?
5 Moos 6:21 Nijn sinun pitä sanoman pojalles: me olim Pharaon orjat Egyptis/ ja HERra johdatti meidän Egyptist wäkewällä kädellä.
5 Moos 6:22 Ja HERra teki suuria ja pahoja tunnustähtejä ja ihmeitä Egyptille/ Pharaolle/ ja caikelle hänen huonellens/ meidän silmäim edes.
5 Moos 6:23 Ja johdatti meidän sieldä/ että hän weis meitä ja andais meille sen maan/ cuin hän wannoi meidän Isillem.
5 Moos 6:24 Ja HERra käski meitä tekemän caickein näiden oikeutten jälken/ pelkämän HERra meidän Jumalatam/ että meidän hywin käwis caickena meidän elinaicanam/ nijncuin myös tänäpänä käy.
5 Moos 6:25 Ja sen pitä oleman meille wanhurscaudexi/ HERran meidän Jumalam edes/ jos me pidämme ja teemme caicki nämät käskyt/ nijncuin hän meille on käskenyt.

Vers. 5. Sinun pitä racastaman HERra sinun Jumalatas) Ei tästä seura/ ihmisen sitä taitawan tehdä täsä turmellus luonnos: waan Jumala on sitä käskenyt/ että me sijtä ymmärräisim meidän puutoxem ja pakenisim Christuxen tygö/ häneldä armo kerjäten/ nijncuin Agust. kirjoitta. vitam $ autem $ serm. $ potest $ cepti $ ipso $ justitiae
v. 7. Teroittaman) se on/ teräwäst sanoman/ wisust harjoittaman ja opettaman Jumalan sana/ nijn ettei se ruostuis/ waan että se olis alanomati muistos: sillä/ sitä wiremmin cuin Jumalan sanas harjoitellan/ sitä kircammaxi se tule/ jota enämmän sitä rackammin. Mutta cuin se laimin lyödän/ nijn se tule woimattomaxi.

VII. Lucu.

ISraelin lapsia kieldän säästämäst Canaan maan asuwaisia/ v. 1.
ja käsketän häwittä heitä/ epäjumalinens/ v. 5.
että he tietäisit hänen ainoastans olewan Jumalan/ joca pitä lijttons nijlle/ jotca händä pelkäwät/ ja rangaise nijtä/ jotca händä wihawat/ v. 9.
Jos he sen tekewät/ nijn he myös siunatan Herralda caickein Canssain ylidzen/ v. 12.
Ei heidän pidä pelkämän Cananerejä/ waan muistaman cuinga HERra teki Egyptiläisille/ nijn hän on myös tekewä Cananereille/ v. 17.
etc. $

5 Moos 7:1 COsca HERra sinun Jumalas wie sinun sijhen maahan/ johon sinä tulet omistaman sitä/ ja aja paljon Canssa ulos sinun edestäs/ Hetherit/ Girgoserit/ Amorrerit/ Cananerit/ Pheserit/ Hewerit ja Jebuserit/ seidzemen Canssa/ jotca sinun suuremmat ja wäkewemmät owat.
5 Moos 7:2 Ja cosca HERra sinun Jumalas anda heidän sinun etees/ lyödäxes heitä/ nijn sinun pitä kiroman heitä/ ja ei tekemän yhtäkän lijtto heidän cansans/ taicka armahtaman heitä.
5 Moos 7:3 Ja ei sinun pidä yhdistämän sinuas heidän cansans: sinun tyttäritäs ei sinun pidä andaman heidän pojillens/ ja heidän tyttäritäns ei teidän pidä ottaman teidän pojillen.
5 Moos 7:4 Sillä he wiettelewät teidän poican minun tyköni/ palweleman muucalaisia jumalita/ nijn julmistu HERran wiha teidän päällen/ ja nopiast hucutta teidän.
5 Moos 7:5 Mutta näin pitä teidän tekemän heille/ heidän Altarins pitä teidän cukistaman/ heidän padzans rickoman/ heidän medzistöns hackaman/ ja heidän epäjumalans tulella polttaman.
5 Moos 7:6 Sillä sinä olet pyhä Canssa HERralle sinun Jumalalles/ sinun on HERra sinun Jumalas walinnut omaxi Canssaxens/ caikista Canssoista cuin asuwat maan päällä.
5 Moos 7:7 Ei ole HERra mielistynyt teihin ja walinnut teitä/ että teidän lucun on suurembi cuin caickein muiden Canssain: sillä sinä olet wähin caikista Canssoista.
5 Moos 7:8 Mutta että HERra racasti teitä ja pitä walans/ jonga hän wannoi teidän Isillen/ hän johdatti teidän wäkewällä kädellä/ ja wapahti teidän orjuden huonesta/ Pharaon Egyptin Cuningan kädest.
5 Moos 7:9 NIin sinun pitä nyt tietämän/ että HERra sinun Jumalas on Jumala/ uscollinen Jumala/ pitäwäinen lijttons ja laupiudens/ nijden canssa jotca händä racastawat/ ja pitäwät hänen käskyns tuhanneen polween.

5 Moos 7:10 Ja costa nijlle jotca händä wihawat/ hänen caswons edes/ nijnettä hän hucutta heitä/ ja ei wijwy costamast nijlle hänen caswons edes/ jotca händä wihawat.
5 Moos 7:11 Nijn pidä ne käskyt/ säädyt ja oikeudet/ jotca minä sinulle käsken tänäpänä tehdäxes.
5 Moos 7:12 Ja cosca te nämät oikeudet cuuletta/ ja pidätte/ ja teette ne/ nijn myös HERra sinun Jumalas pitä sen lijton ja laupiuden/ jonga hän wannoi sinun Isilles.
5 Moos 7:13 Ja racasta/ siuna ja enändä sinun/ ja siuna sinun ruumis hedelmän/ ja sinun maas hedelmän/ sinun jywäs/ wijnas ja öljys/ hedelmän sinun carjastas/ ja hedelmän sinun lambaistas/ sijnä maasa/ jonga hän sinun Isilles wannoi sinulle andaxens.
5 Moos 7:14 Sinun pitä oleman siunatun caikist Canssoist. Ei yxikän hedelmätöin pidä sinun seasas oleman/ eikä sinun carjas seas.
5 Moos 7:15 HERra otta sinulda pois caicki sairaudet/ ja ei heitä sinun päälles yhtän Egyptin paha tautia/ jotca sinä hywin ymmärtänyt olet/ mutta hän heittä ne caickein nijden päälle/ jotca sinua wihawat.
5 Moos 7:16 Sinun pitä nielemän caicki ne Canssat/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle andawa on. Ei sinun pidä säästämän heitä/ eikä palweleman heidän jumalitans: sillä se tulis sinulle paulaxi.
5 Moos 7:17 Jos sinä sanot sinun sydämesäs: nämät Canssat owat usiammat cuin minä/ cuinga taidan minä heidän aja ulos.
5 Moos 7:18 Nijn älä pelkä heitä/ muista wisust mitä HERra sinun Jumalas teki Pharaolle ja caikille Egyptiläisille.
5 Moos 7:19 Ja ne suuret kiusauxet/ cuin sinun silmäs nähnet owat/ tunnustädet ja ihmet/ ja wäkewä käsi/ ja ojettu käsiwarsi/ jolla HERra sinun Jumalas johdatti sinun. Nijn HERra sinun Jumalas teke caikille nijlle Canssoille joita sinä pelkät.
5 Moos 7:20 Nijn myäs HERra sinun Jumalas lähettä heidän secaans hörhöläiset/ että caicki hucutettaisin/ jotca jäänet/ ja heitäns sinun edestäs lymyttänet owat.
5 Moos 7:21 Älä hämmästy heitä: sillä HErra sinun Jumalas on sinun keskelläs/ se suuri ja peljättäpä Jumala.
5 Moos 7:22 HERra sinun Jumalas häwittä nämät Canssat sinun edesäs/ wähinwähin toinen toisens jälken: et sinä saa äkist hucutta heitä/ ettei medzän pedot lisännyis sinua wastan maan päällä.
5 Moos 7:23 HERra sinun Jumalas anda heitä sinun etees/ ja lyö heitä suurella lyömisellä/ sijhenasti että hän hucutta heidän.
5 Moos 7:24 Ja anda heidän Cuningans sinun käsijs/ ja sinun pitä hucuttaman heidän nimens taiwan alda: Ei pidä yhdengän seisoman sinua wastan/ sijhenasti ettäs heidän hucutat.

5 Moos 7:25 Heidän epäjumalittens cuwat pitä sinun tulella polttaman/ ja ei sinun pidä himoidzeman sitä hopiata ja culda/ cuin nijden päällä on ollut/ taicka ottaman sijtä jotain sinulles/ ettei se olis sinulle paulaxi: sillä se on HERralle sinun Jumalalles cauhistus.
5 Moos 7:26 Sentähden/ ei sinun pidä sitä cauhistusta huonesees wiemän/ ettet sinä kirotais/ nijncuin myös se on/ mutta sinun pitä cauhistuxella cauhistuman sijtä.

Vers. 3. Heidän tyttäritäns ei teidän pidä ottaman teidän pojillen) Tästä nähdän wanhimmilla olewan Awioskäskyn menos heidän isällinen waldans lasten päälle/ cuin sijtä asiast on Jerem. tykönä c. $ 29:6. Tästä myös nähdän HERra kieldäwän idzens andamast awioskäskyyn nijden cansa/ joilla on toinen usco ja Jumalan palwelus: sillä sen cautta he petetän wäärän oppijn ja Jumalanpalweluxeen/ nijncuin myös sijtte usein tapahtui. Waicka ei tämä ole meille Christityille ratki ilmeisest Udes Testamendis kieltty/ cuitengin on waarallinen/ ja moni on wääräuscoisilda waimoilda wieteldy totudest.
v. 5. Heidän Altarins pitä teidän cukistaman) Cadzo 52. vers. sijnä 33. cap. $ Num. $

VIII. Lucu.

ISraelin lapsille muistutetan HERran käskyt/ ja mixi hän heitä corwes coconans 40. ajastaica coetteli: mixi hän heitä ruockei Mannalla/ ja heidän waattens ei culunet/ v. 1.
Ja nyt että HERra oli heille andawa wiljaisen maan/ josa caickinaist hywyttä yldäkyllä on/ v. 7.
Nijn pitä heidän cawattaman/ ettei he unhotais HERra Jumalata/ joca heidän wei nijn monella ihmellä corwen läpidzen/ v. 11.
eikä palwelis muita jumalita/ ettei he huckuis/ nijncuin Cananerit heidän edelläns/ v. 19.

5 Moos 8:1 CAicki käskyt cuin minä käskin sinulle tänäpänä/ pitäkät ja tehkät/ että te eläisitte ja lisännyisitte/ tulisitte ja omistaisitte maan/ cuin HERra wannoi teidän Isillen.
5 Moos 8:2 Ja muista caicke sitä matca/ jonga cautta HERra sinun Jumalas johdatti sinun näinä neljänäkymmenenä wuonna corwes/ nöyryttäxens ja coetellaxens sinua/ tietäxens mitä sinun sydämesäs oli/ jos sinä pidäisit hänen käskyns/ taicka et.
5 Moos 8:3 Hän nöyrytti sinun ja andoi sinun isota/ ja rawidzi sinun Mannalla/ jota sinä ja sinun Isäs ei tundenet/ että hän annais sinun tietä/ ettei ihminen elä ainoastans leiwäst/ waan caikista cuin HERran suusta lähte.
5 Moos 8:4 Ei sinun waattes wanhudest culunet sinun pälläs/ ja sinun jalcas ei paisunet näinä

neljänäkymmenenä wuonna.
5 Moos 8:5 Nijn tiedä sinun sydämesäs/ että HERra sinun Jumalas on neuwonut sinua nijncuin mies neuwo poicans.
5 Moos 8:6 Nijn pidä nyt HErran sinun Jumalas käskyt waeldaxes hänen teilläns/ ja peljätäxes händä.
5 Moos 8:7 Sillä HERra sinun Jumalas wie sinun hywälle maalle/ sille maalle josa ojat/ caiwot/ ja järwet owat/ jotca wuorten siwuille ja laxoille wuotawat.
5 Moos 8:8 Maalle josa nisu/ ohra/ wijnapuut/ ficunapuut/ ja granatin omenat owat: maalle josa öljypuut ja hunaja caswawat.
5 Moos 8:9 Maalle josa sinulla pitä kyllä oleman leipä syödäxes/ josa ei mitän puutu: maalle jonga kiwet owat rauta/ josa sinä myös wasken wuoresta lohcaiset.
5 Moos 8:10 Ja cosca sinä syönyt ja rawittu olet/ ettäs silloin kijtät HERra sinun Jumalatas/ sen hywän maan edest/ cuin hän annoi sinulle.
5 Moos 8:11 NIin ota sijs waari/ ettet sinä unhota sinun Herras Jumalatas/ sijnä ettet sinä pidä hänen käskyäns/ säätyäns ja oikeuttans/ cuin minä tänäpänä sinulle käsken.
5 Moos 8:12 Coscas syönyt ja rawittu olet/ ja rakennat caunit huonet ja asut nijsä.
5 Moos 8:13 Ja sinun carjas ja lambas/ hopias ja culdas/ ja caicki cuin sinulla on/ lisändywät.
5 Moos 8:14 Ettei sinun sydämes silloin tulis ylpiäxi/ ja unhotaisit HERran sinun Jumalas/ joca sinun Egyptin maalda johdatti/ orjuden huonesta.
5 Moos 8:15 Ja on sinun johdattanut sen suuren ja hirmuisen corwen läpidze/ josa tuliset kärmet/ Scorpionit ja cuiwus oli/ ja ei ensingän wettä ollut/ ja andoi sinulle weden wuota cowasta calliosta.
5 Moos 8:16 Ja rawidzi sinun Mannalla corwes/ josta ei teidän Isän mitän tiennet/ nöyryttäxens ja coetellaxens sinua/ ja sijtte hywä tehdäxens sinulle.
5 Moos 8:17 Muutoin sinä sanoisit sydämesäs: minun woiman ja kätteni wäkewys/ on minulle näin woimalliset tegot tehnyt.
5 Moos 8:18 Waan muista HERran sinun Jumalas päälle: sillä hän on se/ joca sinulle woiman anda/ tehdäxes sencaltaisia woimallisia tecoja/ että hän wahwistais lijttons/ cuin hän wannoi sinun Isilles/ nijncuin se tänäkin päiwänä tapahtu.
5 Moos 8:19 WAan jos sinä unhotat sinun HERras Jumalas ja noudatat muita jumalita/ palwelet ja cumarrat nijtä/ nijn minä tänäpänä todistan teille/ että teidän pitä peräti huckuman.
5 Moos 8:20 Juuri nijncuin pacanat/ jotca HERra hucutta teidän edestän/ ettet te ole HERran teidän Jumalan änelle cuuliaiset.

*Vers. 1. Että te eläisitte) Lue tästä 18. cap. $ Levit. $
v. 5. selitys.*

IX. Lucu.

*ISraelin lapsia waroitan/ ettei heidän pidäis tulduans luwattuun maahan/ luuleman heidän hurscaudens/ waan sen asuwaisten jumalattomuden/ ja sen lupauxen tähden/ cuin HERra heidän Isillens oli luwannut/ sinne tullens/ v. 4.
Sillä he tiesit/ cuinga usein he HERran wihoittanet olit: nijncuin Horebin tykönä/ cosca he walettua wasickata cumarsit/ v. 7.
ja HERra tahdoi hucutta heitä/ jollei Moses olis rucoillut heidän edestäns/ cusa hän myös löi caxi kiwistä taulua ricki/ cuin HERra andoi hänelle/ v. 14.
Nijn myös Thabeeras ja mualla/ cusa he napisit HERra wastan/ v. 21.
ja hänen täytyi taas rucoilla heidän edestäns/ v. 25.*

5 Moos 9:1 CUule Israel/ tänäpänä sinä menet Jordanin ylidze/ ettäs tulet omistaman sitä Canssa/ joca on sinua suurembi ja wäkewämbi/ suuria Caupungeita raketuita taiwasen asti.
5 Moos 9:2 Suurta ja corkiat Canssa Enakin lapsia/ jotca sinä tunnet/ joista sinä myös cuullut olet: Cuca woi seiso Enakin lapsia wastan?
5 Moos 9:3 Nijn sinun pitä tänäpänä tietämän/ että HERra sinun Jumalas käy sinun edelläs nijncuin culuttawainen tuli/ hän hucutta heitä ja lyö sinun edesäs/ ja aja heitä ulos ja nopiast hucutta/ nijncuin HERra sanoi sinulle.
5 Moos 9:4 Cosca HERra sinun Jumalas on heitä ajanut sinun edestäs ulos/ nijn älä sano sydämesäs: HERra on minun tähän tuonut omistaman tätä maata minun wanhurscaudeni tähden/ waicka HERra nämät pacanat aja sinun edestäs ulos/ heidän jumalattomudens tähden.
5 Moos 9:5 Sillä et sinä tule omistaman heidän maatans sinun wanhurscaudes eli sydämes wacuuden tähden/ waan HErra sinun Jumalas/ aja pacanat ulos heidän jumalattomudens tähden/ että HERra täytäis sanans/ jonga HERra sinun Isilles Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannoi.
5 Moos 9:6 Nijn tiedä nyt/ ettei HERra sinun Jumalas anna sinulle tätä hywä maata/ omistaxes sinun wanhurscaudes tähden: sillä sinä olet niscuri Canssa.
5 Moos 9:7 Muista ja älä unhota/ cuinga sinä sinun HERras Jumalas wihoitit corwes/ sijtä päiwästä cuin sinä

läxit Egyptin maalda/ sijhenasti cuin te tullet oletta tähän paickaan/ te oletta ollet HERralle wastahacoiset.
5 Moos 9:8 Sillä Horebis te myös wihoititte HERran/ nijn että hän tahdoi wihasans teidän hucutta.
5 Moos 9:9 Cosca minä wuorelle astuin ottaman kiwisiä tauluja wastan/ lijton tauluja/ cuin HERra teki teidän cansan: Ja minä olin wuorella neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ ja en syönyt leipä/ engä juonut wettä.
5 Moos 9:10 Ja HERra andoi minulle caxi kiwistä taulua/ kirjoitetut Jumalan sormella. Ja nijsä olit caicki sanat/ cuin HERra teille tulesta wuorella puhui/ cocouxen päiwänä.
5 Moos 9:11 Ja nijden neljänkymmenen päiwän ja neljänkymmenen yön perästä/ andoi HERra minulle caxi kiwistä lijton taulua.
5 Moos 9:12 Ja sanoi HERra minulle/ nouse ja mene nopiast tääldä alas: sillä sinun Canssas/ jongas Egyptist johdattanut olet/ owat turmellet idzens/ ja owat nopiast sildä tieldä mennet pois/ jonga minä käskin heille/ ja owat tehnet heillens waletun cuwan.
5 Moos 9:13 Ja HErra puhui minulle/ sanoden: minä näen että tämä Canssa on niscuri Canssa.
5 Moos 9:14 Salli että minä hucutan heidän/ ja pyhin heidän nimens taiwan alda/ minä tahdon sinun tehdä wäkewämmäxi ja suuremmaxi Canssaxi/ cuin tämä on.
5 Moos 9:15 Ja cuin minä käänsin minuni/ ja astuin wuorelda alas/ joca tulesta paloi/ ja pidin caxi lijton taulua molemmisa käsisäni.
5 Moos 9:16 Nijn näin minä/ ja cadzo/ nijn te olitta tehnet syndiä HERra teidän Jumalatan wastan/ että te teitte waletun wasican/ ja nopiast menitte pois sildä tieldä/ jonga HERra käski teille.
5 Moos 9:17 Nijn otin minä ne molemmat taulut ja heitin minun molemmista käsistäni/ ja löin ne ricki teidän silmäin edes.
5 Moos 9:18 Ja langeisin maahan HERran eteen/ nijncuin ennengin nijnä neljänäkymmenenä päiwänä ja neljänäkymmenenä yönä/ ja en syönyt leipä/ engä juonut wettä/ caickein teidän syndein tähden/ cuin te tehnet olitta/ sijnä että te teitte sencaltaista pahutta HERran edes ja wihoititte hänen.
5 Moos 9:19 Sillä minä pelkäisin sitä wiha ja hirmuisutta/ jolla HERra teidän päällen wihastunut oli/ nijn että hän tahdoi hucutta teidän. Ja HERra cuuli minun rucouxeni wielä silläkin haawa.
5 Moos 9:20 HERRA oli myös suurest wihainen Aaronin päälle/ nijn että hän tahdoi hänen hucutta/ waan minä rucoilin silloin Aaroningin edestä.
5 Moos 9:21 Mutta teidän syndin/ sen wasican cuin te tehnet olitta/ otin minä ja poldin tules/ ja löin hänen ricki ja surwoin hänen sijhenasti/ että se tuhwaxi tuli/ ja heitin sen tuhwan sijhen ojaan/ joca sijtä wuoresta wuosi.

5 Moos 9:22 NIin myös te wihoititte HERran Thabeeras/ ja Massas/ ja himohaudoilla.
5 Moos 9:23 Ja cosca hän lähetti teidän Cades Barneast/ ja sanoi: mengät ja omistacat maa/ jonga minä annoin teille/ nijn te olitte HERran teidän Jumalan suulle wastahacoiset/ ja ette usconet hänen päällens/ ette myös ollet cuuliaiset hänen änellens.
5 Moos 9:24 Sillä te oletta ollet HERralle tottelemattomat/ sijtä päiwästä cuin minä teidän tundenut olen.
5 Moos 9:25 Nijn minä langeisin maahan HERran eteen/ neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ cuin minä sijnä macaisin: sillä HERra sanoi/ että hän tahdoi hucutta teidän.
5 Moos 9:26 Waan minä rucoilin HERra/ sanoden: HERRA/ HERra/ älä hucuta sinun Canssas ja pericundas/ jongas suurella woimallas pelastanut/ ja wäkewällä kädelläs Egyptist johdattanut olet.
5 Moos 9:27 Muista sinun palwelias Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin päälle/ älä cadzo tämän Canssan cowuden/ jumalattomuden ja synnin puoleen.
5 Moos 9:28 Ettei sen maan asuwaiset/ jostas meidän johdottanut olet/ sanois: Ei HErra woinut heitä wiedä sijhen maahan/ jonga hän heille luwannut oli/ ja on sentähden heidän johdattanut/ että hän wihais heitä ja tappais heidän corwes.
5 Moos 9:29 Sillä he owat sinun Canssas ja perimyxes/ jongas suurella woimallas ja ojetulla käsiwarrellas johdattanut olet.

Vers. 27. Muista sinun palwelias Abrahamin/ Isaachin etc. $ päälle) Ei Moses täsä rucoile heidän Isäins ansion ja mahdollisuden tähden: waan muistutta Jumalalle sen lupauxen/ cuin hän heille oli luwannut Mesiaxest/ että hän sentähden säästäis heitä. Nijncuin hän myös säästi Dawidin huonen sen lupauxen tähden/ cuin hän Cuningas Dawidille luwannut oli.

X. Lucu.

CUinga Moses wuoli toiset caxi taulua/ joihin HERra taas kirjoitti kymmenen sana/ ja käski ne panda tallella/ v. 1.
Heille muistutetan cuinga Aaron cuoli/ v. 6.
Cuinga Jumala oli eroittanut Lewin sucucunnan palweleman händäns Tabernaclis/ v. 8.
Cuinga hän jällens oli rucoillut heidän edestäns/ ja hänen rucouxens cuulttin/ v. 10.
Jonga caiken edest HERra ei mitän muuta anonut/ waan että he pelkäisit ja racastaisit händä caikest sydämest/ v. 12.
Heidän piti ymbärinsleickaman heidän sydämens esinahan/ ja ei oleman nijn niscurit/ v. 16.

Händä ainoata piti heidän palweleman/ joca heidän tykönäns nijn suuria töitä teki/ ja heidän wähäst Canssast nijn suurest enänsi/ v. 20.

5 Moos 10:1 SIlloin sanoi HERra minulle: wuole sinulles caxi kiwistä taulua endisten caltaista/ ja astu minun tygöni wuorelle/ ja tee sinulles puuArcki.
5 Moos 10:2 Nijn minä kirjoitan nijhin tauluin ne sanat cuin nijsä ensimäisis olit/ jotcas särkenyt olet/ ja pane ne Arckijn.
5 Moos 10:3 Nijn minä tein Arkin hongasta/ ja wuolin caxi kiwistä taulua endisten caltaista/ ja astuin wuorelle pitäden caxi taulua kädesäni.
5 Moos 10:4 Nijn kirjoitti hän sen ensimäisen kirjoituxen jälken nijhin tauluin kymmenen sana/ jotca HERra teille puhui tulesta wuorella cocouxen päiwänä. Ja HERra andoi ne minulle.
5 Moos 10:5 Nijn minä käänsin idzeni ja astuin wuorelda alas/ ja panin taulut Arckijn/ jonga minä tein/ että heidän piti siellä oleman/ nijncuin HERra minulle käskenyt oli.
5 Moos 10:6 Ja Israelin lapset menit Beroth BneJacanist Moseri cohden (siellä Aaron cuoli ja haudattin/ ja hänen poicans Eleazar oli pappi hänen siasans)
5 Moos 10:7 Sieldä menit he Gudegodaan/ Gudegodast Jathbathijn/ sijhen maahan josa ojat owat.
5 Moos 10:8 Silloin eroitti HErra Lewin sugun candaman HERran lijton Arckia/ ja seisoman HERran edes/ palwellen händä ja kijttäden hänen nimens/ tähän päiwän asti.
5 Moos 10:9 Sentähden ei ole Lewitailla yhtän osa eli perimystä heidän weljeins cansa: sillä HERra on heidän perimyxens/ nijncuin HERra sinun Jumalas sanoi heille.
5 Moos 10:10 Ja minä seisoin wuorella nijncuin ennengin/ neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ ja wielä silloingin cuuli HERra minun rucouxeni/ eikä hucuttanut sinua.
5 Moos 10:11 Waan hän sanoi minulle: nouse ja mene matcaas/ nijn ettäs Canssan edellä waellat/ että hän tulis ja omistais sen maan/ jonga minä wannoin heidän Isillens andaxeni.
5 Moos 10:12 NYt sijs Israel/ mitä HERra sinun Jumalas sinulda muuta ano? Waan ettäs pelkäisit HERra sinun Jumalatas/ ja waellaisit caikis hänen teisäns/ ja racastaisit händä/ ja palwelisit HERra sinun Jumalatas/ caikesta sinun sydämestäs/ ja caikesta sinun sielustas:
5 Moos 10:13 Ettäs myös pidäisit HERran käskyt ja hänen oikeudens/ jotca minä käsken sinulle tänäpänä/ sinun hywäxes.
5 Moos 10:14 Cadzo/ taiwat ja caicki taiwasten taiwat/ maa ja caicki mitä hänes on/ owat HERran sinun Jumalas.

5 Moos 10:15 Cuitengin HERralle on ollut hywä suosio sinun Isäis tygö racastaxens heitä/ ja on walinnut heidän siemenens heidän jälkens/ nimittäin/ teidän caikist Canssoist/ nijncuin tänäpäiwänäkin on.
5 Moos 10:16 Sentähden ymbärinsleicatcat nyt teidän sydämen esinahca/ ja älkät enämbi niscurit olco:
5 Moos 10:17 Sillä HERra teidän Jumalan on caickein Jumalain Jumala/ ja caickein Herrain HERra/ suuri Jumala/ woimallinen/ ja peljättäpä/ joca ei cadzo yhdengän muodon jälken/ eikä yhdeldäkän lahjoja ota.
5 Moos 10:18 Joca orwoille ja leskille oikeuden teke/ ja racasta muucalaisia/ nijn että hän heille leiwän ja waatten anda.
5 Moos 10:19 Sentähden pitä myös teidän racastaman muucalaisia: sillä te myös olitta muucalaiset Egyptin maalla.
5 Moos 10:20 Sinun pitä pelkämän HERra sinun Jumalatas/ händä pitä sinun palweleman/ hänes pitä sinun rippuman kijnni/ ja hänen nimens cautta wannoman.
5 Moos 10:21 Hän on sinun ylistyxes ja sinun Jumalas/ joca sinun tykönäs teki hirmuisita töitä/ joita sinun silmäs nähnet owat.
5 Moos 10:22 Sinun Isäs menit Egyptijn seidzenkymmenen sielun cansa/ mutta nyt sinun HERras Jumalas on enändänyt sinun/ nijncuin taiwan tähdet.

Vers. 12. Caikesta sinun sydämestäs) Tästä cadzo se cuin ennen on kirjoitettu sen 6. cap. $ 5. vers. selityxes.
v. 15. Walinnut heidän siemenens) Ei nijn/ että muut Canssat olit hyljätyt Jumalalda/ cosca he hänen armons tahdoit otta wastan/ waan että he olisit Jumalan erinomainen Canssa/ ja kätkisit hänen Lakins ja oikian Jumalan palweluxen/ joista myös Christus oli tulewa.

XI. Lucu.

MOses muistutta Israelin lapsille ihmeitä/ cuin HERra Egyptis ja sijtten oli tehnyt: sillä he olit ne idze nähnet/ v. 2.
Sentähden pitä heidän hänen käskyns pitämän/ että he omistaisit sen hywän maan/ cuin hän heille oli luwannut/ ja sijnä cauwan eläisit/ v. 7.
jos he nijn tekisit/ nijn hän annais heille amu ja ehto saten/ v. 13.
jollei taas: nijn hän sulkis heildä taiwan/ v. 16.
Heidän pitä muistaman HERran käskyjä/ kirjoittaman ja opettaman nijtä heidän lapsillens/ v. 18.
nijn hän carcotta heidän wiholisens heidän edestäns/ v. 22.

Heillä oli siunaus ja kirous/ cummanga he tahdoit walita/ v. 26.
Cosca he saisit maan halduns/ piti heidän andaman nijtä cuulutta Grisimin ja Ebalin wuorilla/ v. 29.

5 Moos 11:1 NIin racasta nyt HERra sinun Jumalatas/ ja pidä hänen lakins/ säätyns/ oikeudens ja käskyns/ nijncauwan cuin sinä elät.
5 Moos 11:2 Ja tietkä te tänäpänä nijtä joita teidän lapsen ei tietänet eikä nähnet ole/ nimittäin/ HERran teidän Jumalan curitust/ hänen jalouttans/ woimallista kättäns/ ja ojettua käsiwarttans.
5 Moos 11:3 Ja hänen ihmeitäns ja tecojans/ cuin hän teki Egyptiläisten seas/ Pharaolle Egyptin Cuningalle/ ja caikelle hänen maacunnallens.
5 Moos 11:4 Ja mitä hän teki Egyptiläisten sotawäelle/ heidän hewoisillens ja waunuillens/ cosca hän punaisen meren wedet tuotti heidän päällens/ cosca he teitä ajoit taca/ ja HERra hucutti heidän haman tähän päiwän asti.
5 Moos 11:5 Ja mitä hän teille corwes tehnyt on/ sijhen asti cuin te tähän paickaan tulitta.
5 Moos 11:6 Ja mitä hän teki Dathanille ja Abiramille Eliabin Rubenin pojan pojille/ cosca maa awais suuns ja nieli heidän/ ja heidän perhens ja majans/ ja caicki heidän tawarans/ cuin oli heidän hallusans coca Israelin keskellä.
5 Moos 11:7 SIllä teidän silmän owat nähnet ne suuret HERran tegot/ cuin hän tehnyt on.
5 Moos 11:8 Sentähden pitäkät caicki ne käskyt/ cuin minä teille tänäpänä käsken/ että te wahwistuisitte/ tuleman ja omistaman sitä maata/ cuin te menette omistaman.
5 Moos 11:9 Että te cauwan sijnä maasa eläisitte/ cuin HERra sinun Jumalas wannoi sinun Isilles/ heille andaxens ja heidän siemenellens/ sen maan/ josa riesca ja hunajata wuota.
5 Moos 11:10 Sillä se maa johongas menet omistaman sitä/ ei ole nijncuin Egyptin maa/ josta te lähtenet oletta/ josa sinä siemenes kylwit/ ja cannoit wettä nijncuin caalimaahan.
5 Moos 11:11 Waan se maa johonga te menettä omistaman sitä/ on wuorinen ja laxoinen maa/ jonga sade taiwast casta.
5 Moos 11:12 Josta maasta HERra sinun Jumalas pitä waarin/ ja sinun HERras Jumalas silmät aina näkewät sen/ wuoden algusta nijn wuoden loppuun.
5 Moos 11:13 Jos te cuuliaiset oletta minun käskylleni/ cuin minä tänäpänä teille käsken/ nijn että te racastatte HERra teidän Jumalatan/ ja palwelette händä caikest teidän sydämestän ja caikest sielustan.
5 Moos 11:14 Nijn minä annan teidän maallen saten ajallans/ warhain ja hiljain/ että sinä corjat sinun jywäs/ wijnas ja öljys.

5 Moos 11:15 Ja minä annan sinun carjalles ruoho sinun kedoillas/ että te syötte ja rawitan.
5 Moos 11:16 Waan carttacat teitän/ ettei teidän sydämen wietelläis teisä/ nijn että te exytte palweleman wieraita jumalita/ ja cumartaman heitä.
5 Moos 11:17 Ja HERran wiha julmistuis teidän päällen/ ja sulkis taiwan/ ettei sadetta tulis/ ja maa ei andais hedelmätäns/ ja te kijrust huckuisitte/ sijtä hywästä maasta cuin HERra on teille andanut.
5 Moos 11:18 NIin pangat nyt nämät sanat teidän sydämijn/ ja teidän sieluin/ ja sitocat heitä merkixi teidän käsijn/ että he olisit muistoxi teidän silmäin edes.
5 Moos 11:19 Ja opettacat nijtä teidän lapsillen/ nijn että sinä puhut nijstä huones istuisas/ tiellä käydesäs/ lewätä pannesas/ ja nostesas.
5 Moos 11:20 Ja kirjoita ne sinun huones pihtipieleen/ ja sinun porttijs.
5 Moos 11:21 Että sinä ja sinun lapses cauwan eläisit maan päällä/ cuin HERra teidän Isillen wannoi andaxens heille/ nijncauwan cuin päiwät taiwast maan päälle owat.
5 Moos 11:22 Sillä jos te caicki nämät käskyt pidätte/ cuin minä teille käsken/ että te senjälken teette/ nijn että te racastatte HERra teidän Jumalatan/ ja waellatte caikis hänen teisäns/ ja riputta hänes kijnni.
5 Moos 11:23 Nijn HERra aja caicki nämät Canssat pois teidän caswon edest/ nijn että te omistatte suuremmat ja woimallisemmat Canssat/ cuin te oletta.
5 Moos 11:24 Caicki paicat cuin teidän jalcan astu/ pitä teidän oleman/ corwesta ja Libanonin wuoresta/ ja Phrathin wirrasta ärimmäisen meren asti/ on sinun rajas.
5 Moos 11:25 Ei yxikän woi olla teitä wastan/ teidän pelcon ja wapistuxen anda HERra tulla caickein nijden maiden päälle/ cusa te waellatte/ nijncuin hän teille on sanonut.
5 Moos 11:26 CAdzo/ minä asetan tänäpänä teidän eteen/ sekä siunauxen että kirouxen.
5 Moos 11:27 Siunauxen/ jos te cuuliaiset oletta HERran teidän Jumalan käskylle/ cuin minä tänäpänä teille käsken.
5 Moos 11:28 Kirouxen/ jos et te cuule HERran teidän Jumalan käskyjä/ ja exytte sijtä tiestä/ cuin minä teille tänäpänä käsken/ nijn että te waellatte muiden jumalain jälken/ joita et te tunne.
5 Moos 11:29 Cosca HERra sinun Jumalas johdatta sinun sijhen maahan/ johongas tulet omistaman sitä/ nijn anna siunaus Grisimin wuorella/ ja kirous Ebalin wuorella.
5 Moos 11:30 Jotca sillä puolen Jordanin owat/ tiellä länden päin Cananerein maalla/ cuin asuwat sillä lakialla maalla Gilgalis/ Moren lakeuden tykönä.
5 Moos 11:31 Sillä sinun pitä menemän Jordanin ylidze/ tuleman ja omistaman maan/ cuin HERra teidän Jumalan teille andanut on/ omistaxen ja asuaxen sijnä.

5 Moos 11:32 Nijn pitäkät sijs nyt ja tehkät caickein käskyin ja oikeutten jälken/ cuin minä tänäpänä panen teidän eteen.

Vers. 18. Ja sitocat heitä merkixi) se on/ se on kyllä hywä että meillä jotain olis/ mistä me muistaisimme Jumalan käskyt/ etem me tekis nijtä wastan: taicka tilcoja waatteisam/ kirjoituxia seinis eli owein pihtipielis/ jotca me aina näkisim/ cosca ne ilman taicauxeta pidetän/ sentähden oli Jumala käskenyt sen hänen Canssallens: mutta cosca ei Jumalan käskyistä pidetä lucua/ ei kirjoituxet eikä myös muut merkit mitän auta.

XII. Lucu.

CUinga Israelin lapset tulduans sijhen maahan/ pidäis häwittämän caicki ne paicat/ joisa pacanat heidän jumalitans palwellet owat/ v. 1.
Ja ainoastans uhraman sijnä paicas/ cuin HERra walidzepa on: sijnä pitä heidän syömän ja iloidzeman HERran edes/ ja ei hylkämän Lewitaita/ nijncauwan cuin he eläwät/ v. 4.
muutoin/ sen lihan joca ei ollut aiwoittu uhrixi/ sait he syödä cusa he tahdoit/ waan ei werinens/ v. 15.
Ei heidän pidä seuraman pacanoitten cauhistuxia/ käytellen heidän lapsians tulen läpidzen/ v. 29.
waan pitämän HERran käskyt/ ei lisämän eikä wähendämän sijtä/ v. 32.

5 Moos 12:1 Nämät owat ne käskyt ja oikeudet/ joita teidän pitämän pitä/ että te sen jälken tekisitte sillä maalla/ jonga HERra sinun Isäis Jumala andoi sinulle omistaxes/ nijncauwan cuin te maan päällä elätte.
5 Moos 12:2 HÄwittäkät caicki ne paicat (jotca te omistatte) joisa pacanat heidän jumalitans palwellet owat/ joco se olis corkiain wuortein cuckuloilla/ taicka mäjillä/ eli caickein wiherjäisten puitten alla.
5 Moos 12:3 Ja cukistacat heidän Altarins ja särkekät heidän padzans/ heidän medzistöns tulella polttacat/ ja heidän epäjumalans cuwat heittäkät pois/ ja hucuttacat heidän nimens sijtä paicasta.
5 Moos 12:4 EI teidän pidä nijn tekemän HERralle teidän Jumalallen/
5 Moos 12:5 Waan sijnä paicas cuin HERra teidän Jumalan walidze caikista teidän sucucunnistan/ että hän sijnä anda asua hänen nimens/ sijnä teidän pitä kysymän ja sinne tuleman.
5 Moos 12:6 Ja siellä pitä teidän uhraman teidän polttouhrin/ ja teidän muut uhrin/ ja teidän kymmenexen/ ja teidän kätten ylönnysuhrit/ ja teidän lupauxen/ ja teidän wapaehdoiset uhrin/ nijn myös esicoiset teidän carjastan ja lambaistan.
5 Moos 12:7 Ja siellä teidän pitä syömän HERran teidän Jumalan edes/ ja iloidzeman caikisa nijsä cuin te ja

teidän huonen cannatte edes/ joilla HERra sinun Jumalas sinun on siunannut.
5 Moos 12:8 EI teidän pidä mitän nijstä tekemän/ cuin me täsä tänäpänä teemme/ jocainen cuin hänelle idze näkyis oikiaxi.
5 Moos 12:9 Sillä et te wielä ole tähänasti tullet lepoon ja perimyxeen/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle andawa on.
5 Moos 12:10 Waan teidän pitä menemän Jordanin ylidze/ ja asuman nijsä maisa/ jotca HERra teidän Jumalan teille perimyxexi jacawa on/ ja hän anda teille lewon/ caickein teidän wihamiesten edes teidän ymbärillän/ teidän pitä myös pelkämätä asuman.
5 Moos 12:11 Cosca HERra sinun Jumalas walidze paican/ että hänen nimens sijnä asuis/ sinne pitä teidän wiemän caicki ne cuin minä teille käsken/ teidän polttouhrin ja teidän muut uhrin/ teidän kymmenexen/ teidän kätten ylönnysuhrit/ ja caicki teidän wapat lupauxen/ jotca te HERralle lupatte.
5 Moos 12:12 Ja teidän pitä iloidzeman HERran teidän Jumalan edes/ sekä te että teidän poican/ teidän tyttären/ teidän palwelian ja pijcan/ ja myös Lewitat jotca teidän porteisan owat/ sillä ei heillä ole osa eli perimystä teidän cansan.
5 Moos 12:13 CArta sinuas ettes uhra sinun polttouhrias caikis paicois cuin sinä näet/
5 Moos 12:14 Waan sijnä paicas/ jonga HERra walidze josacusa sinun sucucunnasas/ siellä pitä sinun polttouhris uhraman/ ja tekemän caicki mitä minä sinun käsken.
5 Moos 12:15 Cuitengin teurasta ja syö liha caikis sinun porteisas/ caiken sinun sielus himon jälken/ HERran sinun Jumalas siunauxen jälken/ jonga hän sinun on andanut/ sekä puhdas että saastainen sijtä syökän/ nijncuin medzäwuohen eli peuran.
5 Moos 12:16 Mutta ei teidän pidä werta syömän/ waan caataman maahan nijncuin weden.
5 Moos 12:17 Waan älä syö sinun portisas sinun jywäis kymmenexiä/ sinun wijnas/ ja sinun öljyäs/ eikä myös esicoisia sinun carjastas ja lambaistas/ taicka yhdestäkän sinun lupauxestas cuin sinä luwannut olet/ taicka sinun wapan ehdos uhrista/ eli sinun kättes ylönnysuhrista/
5 Moos 12:18 Waan HERran sinun Jumalas edes pitä sinun nijtä syömän/ sijnä paicas jonga HERra sinun Jumalas sinulle walidze/ sinä ja sinun poicas/ sinun tyttäres ja sinun palwelias ja pijcas/ ja Lewitas joca sinun portisas on/ ja iloidze HERran sinun Jumalas edes/ caikis mitä sinun kätes tuo.
5 Moos 12:19 Ja ota waari/ ettes hyljä Lewitait/ nijncauwan cuins elät maan päällä.
5 Moos 12:20 COsca HERra sinun Jumalas lewittä sinun maas rajat/ nijncuin hän sanoi sinulle/ ja sinä sanot: minä syön liha/ että sinun sielus himoidze liha syödä/ nijn syö liha caiken sinun sielus himon jälken.
5 Moos 12:21 Jos se sia caucan on/ jonga HERra sinun Jumalas walidzi/ että hän siellä anda nimens asua/

nijn teurasta sinun carjastas ja lambaistas/ jotca HERra sinulle andanut on/ senjälken cuin minä sinulle käskin/ ja syö sinun portisas caiken sinun sielus himon jälken.
5 Moos 12:22 Nijncuin medzäwuohi ja peura syödän/ sekä puhtat että saastaiset ynnä syökän.
5 Moos 12:23 Waan ainoastans cawata ettes werta syö: sillä weri on hengi/ sentähden ei sinun pidä syömän henge lihan cansa.
5 Moos 12:24 Ei sinun pidä sitä syömän/ mutta caataman maahan nijncuin weden/ sentähden ei pidä sinun syömän sitä.
5 Moos 12:25 Ettäs menestyisit/ ja sinun lapses sinun jälkes/ ettäs oikein tehnyt olet HERran edes.
5 Moos 12:26 Mutta cosca sinä pyhität jotain cuin sinun omas on/ taicka teet lupauxen/ nijn sinun pitä ottaman ja wiemän sijhen siaan/ jonga HERra walinnut on.
5 Moos 12:27 Ja tee siellä lihasta ja werestä sinun polttouhris/ HERran sinun Jumalas Altarilla: mutta sinun uhris weri caada HERran sinun Jumalas Altarille/ ja syö liha.
5 Moos 12:28 Ota waari/ ja cuule caicki nämät sanat/ cuin minä käsken sinun/ ettäs menestyisit/ ja sinun lapses sinun jälkes ijancaickisest/ ettäs olet oikein ja kelwollisest HERran sinun Jumalas edes tehnyt.
5 Moos 12:29 COsca HERra sinun Jumalas häwittä pacanat sinun edesäs/ cuhunga sinä tulet heitä omistaman. Ja cosca sinä olet heitä omistanut ja asut heidän maallans/
5 Moos 12:30 Nijn ota waari/ ettes heidän cansans paulaan lange/ sijttecuin he owat hucutetut sinun edesäs/ ja ettes edzis heidän jumalitans/ sanoden: nijncuin tämäkin Canssa on palwellut heidän epäjumalitans/ nijn tahdon myös minä tehdä.
5 Moos 12:31 Ei sinun pidä nijn tekemän HERralle sinun Jumalalles: sillä he owat tehnet heidän jumalillens caickia nijtä cuin HERralle cauhistus on/ ja cuin hän wiha: sillä he owat myös heidän poicans ja tyttärens tulella polttanet heidän jumalillens.
5 Moos 12:32 Caicki cuin minä käsken teille pitä teidän pitämän tehdäxenne sen jälken: ei teidän pidä sijhen mitän lisämän/ eikä myös sijtä mitän wähendämän.

Vers. 2. Häwittäkät caicki ne paicat) Tästä cadzo se cuin on kirjoitettu 33. Num. $
v. 52. selityxexi.
v. 8. Jocainen cuin hänelle idze näkyis oikiaxi) Tästä nähdän/ ettei caicki se cuin hywäs ajatuxes ilman Jumalan sanata ja käskytä tehdän/ hänelle kelpa: eikä myös se cuin me seuraisim meidän Isäim tecoja/ cosca ne owat Jumalan sana wastan: sillä se on ilmeisest kieltty/ Ezech. 20:18. Ei teidän pidä elämän teidän Isäin käskyin jälken/ ja ei pitämän heidän oikeuttans/ etc. $ Minun käskyn jälken pitä teidän elämän/ ja

minun oikeuteni pitä teidän pitämän/ ja sen jälken tekemän.
v. 32. Ei mitän lisämän sijhen) Tästä cadzo mitä ennen on kirjoitettu/ 4. cap. $ 2. v.

XIII. Lucu.

KIeldän cuulemast häärä Prophetat ja unennäkiät/ waicka hän ihmeitä tekis/ tietäden HERran sillä coettelewan heitä/ v. 5.
Jos wielä heidän omat weljens eli langons tahtois wietellä heitä HERrasta heidän Jumalastans/ ei heidän pitänyt säästämän heitä/ v. 6.
eikä coco Caupungit/ jos hän horjatais epäjumalan palweluxeen/ waan heidän pitä cukistaman maahan/ ja peräti häwittämän hänen/ v. 12.

5 Moos 13:1 JOs Propheta eli unennäkiä nouse teidän seasan/ ja anda teille merkin eli ihmen.
5 Moos 13:2 Ja se mercki eli ihme tapahtu nijn/ josta hän puhui sinulle/ sanoden: käykäm ja noudattacam wieraita jumalita/ joita et te tunne/ ja palwelcam heitä.
5 Moos 13:3 Nijn ei sinun pidä cuuleman sen Prophetan eli unennäkiän sanoja: sillä HERra teidän Jumalan coettele teitä/ tietäxens jos te caikesta teidän sydämestän ja caikesta teidän sielustan racastatte händä.
5 Moos 13:4 Sillä HERra teidän Jumalatan pitä teidän noudattaman/ ja händä pelkämän/ ja hänen käskyns pitämän/ ja hänen ändäns cuuleman/ händä palweleman ja hänes rippuman kijnni.
5 Moos 13:5 Waan sen Prophetan eli unennäkiän pitä cuoleman: sillä hän opetti teitä luopuman HERrasta teidän Jumalastan (joca teidän Egyptin maalda johdatti/ ja sinun orjuden huonesta pelasti) ja wietteli sinun sildä tieldä/ jota HERra sinun Jumalas käski sinun käymän/ ettäs eroitaisit pahan seastas.
5 Moos 13:6 JOs sinun weljes sinun äitis poica/ eli sinun poicas/ eli tyttäres/ eli emändäs/ joca sinun sylisäs on/ eli sinun ystäwäs/ joca on cuin oma sydämes/ neuwois sinua sala/ ja sanois: käykäm ja palwelcam muita jumalita (joita et sinä tunne eikä sinun Isäskän)
5 Moos 13:7 Cuin owat: caickinaisten Canssain jumalita teidän ymbäristöllän/ joco he läsnä eli caucana owat/ yhdestä maan ärestä nijn toiseen.
5 Moos 13:8 Nijn älä sijhen mielisty/ älä myös ole hänelle cuuliainen/ ja ei sinun pidä säästämän händä/ ei ensingän pidä sinun armaidzeman händä/ eli salaman händä.
5 Moos 13:9 Mutta sinun pitä surmaman hänen/ sinun kätes pitä ensin hänen päällens oleman/ että hän surmataisin/ ja sen perästä caiken Canssan käsi.
5 Moos 13:10 Hän pitä kiwillä surmattaman/ sillä hän ahkeroidzi luowutta sinun HERrasta sinun Jumalastas/

joca sinun Egyptin maalda orjuden huonesta johdattanut on/
5 Moos 13:11 Että coco Israel sen cuulis ja pelkäis/ eikä sillen semmuotoista pahutta teidän seasan tekis.
5 Moos 13:12 JOs sinä saat cuulla josacusa Caupungisas/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle on andanut asuaxes/ sanottawan:
5 Moos 13:13 Muutamat Belialin lapset owat lähtenet sinun seastas ja käändänet heidän Caupungins asujat pois/ ja sanonet: käykäm ja palwelcam muita jumalita/ joita et te tunne.
5 Moos 13:14 Nijn pitä sinun wisust edzimän/ tutkiman ja kyselemän jos todexi löytän/ että se nijn on tosi/ että se cauhistus teidän seasan tapahtunut on.
5 Moos 13:15 Nijn pitä sinun lyömän hänen Caupungins asujat miecan terällä/ ja kiroman heitä/ caickein cansa mitä ikänäns sijnä on/ ja heidän carjans miecan terällä.
5 Moos 13:16 Ja caicki heidän saalins pitä sinun cocoman keskelle catua/ ja polttaman tules/ sekä Caupungin että hänen saalins/ yhden toisens cansa/ HERralle sinun Jumalalles/ että se autiana pysy ijancaickisest/ ja ei ikänäns pidä rakettaman.
5 Moos 13:17 Ja älä mitän sinun käsijs jätä sijtä kirotusta/ että HERra käändyis hänen wihans julmudest/ ja andais sinulle laupiuden/ ja armadais sinun päälles ja enännäis sinun/ nijncuin hän sinun Isilles wannoi.
5 Moos 13:18 Että sinä HERran sinun Jumalas änelle cuuliainen ollut olet/ ja pitänyt caicki hänen käskyns/ jotca minä sinulle tänäpänä käsken/ oikein tehdäxes HERran sinun Jumalas silmäin edes.

Vers. 2. käykäm/ noudattacam wieraita jumalita) se on/ joca jotacuta opetta sitä oikiata oppia wastan/ händä ei pidä meidän cuuleman/ waicka hän ihmeitä tekis. Mutta jos jocu jotakin muuta opetais/ joca ei ratki ilmeisest sotis wastan oikiat oppi/ händä pitä cuultaman/ jos hän wahwoilla ja pettämättömillä ihmeillä osottais puhuwans HERran käskyst: nijncuin nähdän/ cap. $ 18:22.
v. 5. Sen prophetan pitä cuoleman) Wääriä opettaita tappa/ oli erinomaisest käsketty Juuttan Canssalle ja tuli heidän Politians $: waan Udes Testamendis ei se ole käsketty muutoin cuin Hengelisellä miecalla/ joca on Jumalan sana/ heitä ajaman tacaperin. Ja nijtä jotca ei tahdo anda idzens ojeta/ pitä meidän wälttämän/ Tit. 3:10. Mutta cosca he ilmeisest Jumalata ja hänen sanans häwäisewät eli capinoidzewat/ mahdetan he nijncuin muutkin pahantekiät rangaista: ainoastans että cadzotaisin ja wisust tutkistellaisin/ ettei oikiata Jumalan Prophetat ja totuuden tunnustajat wääräin Prophetain nimellä tapetais eli maan culkiaxi pandais.
v. 8. Ensingän armaidzeman) Se on oikein racasta Jumalata ylidzen caickia.
v. 13. Belialin lapset) Ne owat monicahdat jumalattomat ja turmellut ihmiset/ joita Satanas nijncuin aseitans kehoitta sijhen cuin paha on.

XIV. Lucu.

TÄsä kieldän pijrustelemast jongun cuolluen tähden/ sillä he olit HERran Jumalan lapset/ v. 1.
ja syömäst saastaisit eläimit/ v. 3.
Raato eli imewäist wohla/ v. 21.
käsketän uscollisest anda heidän kymmenexiäns/ ja wiedä sijhen paickaan cuin HERra walidze/ v. 22.
Jos sinne on paljo matca/ nijn he saawat ne cotona myydä/ ja siellä jällens osta cuin heidän tule anda/ v. 24.
Kieldän Lewitait hyljämäst/ v. 26.
käsketän joca colmas wuosi eroitta kymmenexet Lewitain ja köyhäin elatuxexi/ v. 28.

5 Moos 14:1 TE oletta HERran teidän Jumalan lapset/ älkät pijrustelco teitän/ ja älkät teitän keritkö paljaxi teidän odzaldan jongun cuolluen tähden.
5 Moos 14:2 Sillä sinä olet pyhä Canssa HERralle sinun Jumalalles/ ja HERra on sinun walinnut erinomaisexi Canssaxi/ caikista Canssoista cuin maan päällä owat.
5 Moos 14:3 EI sinun pidä mitäkän cauhistawaista syömän.
5 Moos 14:4 Mutta nämät owat ne eläimet/ joita te saatte syödä: Härkä/ Lammas/ Wuohi/
5 Moos 14:5 Peura/ Medzäwuohi/ Medzähärkä/ Medzäcauris/ Disohn/ Medzänauta ja Hirwi.
5 Moos 14:6 Ja caickinainen eläin/ jolla on caxihaarainen sorcka/ ja märhetti/ nijtä teidän pitä syömän.
5 Moos 14:7 Mutta cuitengin nijtä ei teidän pidä syömän jotca märhettiwät/ ja sorckans ei hajota cahtia/ cuin on: Cameli/ Jänes/ Canini/ ne jotca märhettiwät ja ei ole caxisorckaiset/ pitä oleman teille saastaiset.
5 Moos 14:8 Sica waicka hänellä on caxihaaraiset sorcat/ ei hän cuitengan märhedi/ se pitä teille oleman saastainen/ hänen lihans ei teidän pidä syömän/ eikä sen raatoon sattuman.
5 Moos 14:9 Nämät owat ne joita teidän pitä syömän caikista nijstä cuin wedes owat: caickinainen jolla uimus ja suomus on/ sitä teidän pitä syömän.
5 Moos 14:10 Mutta se jolla ei ole uimuxia eikä suomuxia/ sitä ei teidän pidä syömän: sillä se on teille saastainen.
5 Moos 14:11 Caicki puhtat linnut syökät:
5 Moos 14:12 Nämät heistä owat ne joita ei teidän syömän pidä: Cotca/ Canahaucka ja Linduhaucka.
5 Moos 14:13 Louwe/ Poutahaucka/ Cockolindu lainens.
5 Moos 14:14 Ja caicki Carneht lainens.

5 Moos 14:15 Strutzi/ Tarhapöllöi/ Käki/ Hijrihaucka lainens.
5 Moos 14:16 Hyypiö/ Riutahyypiö/ Yöcköi.
5 Moos 14:17 Ruogonpäristäjä/ Storcki/ Joudzen.
5 Moos 14:18 Haicara/ Hahca lainens/ Suowares ja Pääskyinen.
5 Moos 14:19 Ja caicki linnut jotca matelewat/ pitä oleman teille saastaiset/ ja ei teidän pidä heitä syömän.
5 Moos 14:20 Nijtä puhtaita linduja saatte te syödä.
5 Moos 14:21 Ei teidän pidä syömän raatoa/ muucalaisille jotca sinun portisas owat anna se/ eli myy muucalaiselle syödä: sillä sinä olet pyhä Canssa HERralle sinun Jumalalles. Ei sinun pidä keittämän imewätä wohla.
5 Moos 14:22 SInun pitä wuosiwuodelda kymmenexet eroittaman caikista sinun jywistäs ja wuodes tulosta/ joca sinun pellostas tule.
5 Moos 14:23 Ja sinun pitä sen syömän HERran sinun Jumalas edes/ sijnä paicas jonga hän sinulle walidze/ että hänen nimens sijna asuis/ nimittäin/ sinun jywäis/ wijnas ja öljys kymmenexet/ esicoisen sinun carjastas ja sinun lambaistas/ että sinä oppisit pelkämän HERra sinun Jumalatas caickena sinun elinaicanas.
5 Moos 14:24 Mutta jos tie on sinulle ylön pitkä/ nijn ettet sinä taida sitä wiedä sinne/ että se paicka on caucana sinusta/ jonga HERra sinun Jumalas on walinnut/ että hänen nimens siellä asuis (sillä HERra sinun Jumalas on siunannut sinun)
5 Moos 14:25 Nijn myy se rahaan/ ja ota raha sinun kätees/ ja mene sijhen paickaan/ jonga HERra sinun Jumalas on walinnut.
5 Moos 14:26 Ja osta nijllä rahoilla caickia mitä sinun sielus himoidze/ joco se on nauta eli lammas/ wijna/ wäkewä juoma/ taicka caickia mitä sinun sielus himoidze/ ja syö se HERran sinun Jumalas edes/ ja ole iloinen sinä ja sinun huones.
5 Moos 14:27 Ja Lewitat joca sinun portisas on/ ei sinun pidä hyljämän: sillä ei hänellä ole yhtän osa eli perimystä sinun cansas.
5 Moos 14:28 JOca colmas wuosi pitä sinun eroittaman caicki kymmenexet sinun wuodes tulosta sinä wuonna/ ja sinun pitä sen paneman sinun porttijs.
5 Moos 14:29 Nijn pitä Lewitan tuleman/ jolla ei yhtän osa eli perimystä ole sinun cansas/ ja muucalainen/ ja orwoi/ ja leski/ jotca sinun portisas owat/ ja heidän pitä syömän ja rawittaman/ että HERra sinun Jumalas sinua siunais/ caikisa sinun kättes töisä/ cuin sinä teet.

Vers. 1. älkät pijrustelco teitän) Nijncuin pacanat/ jotca pijrustelit idzens/ keridzit hiuxens ja uhraisit

perkeleille/ lepyttäxens heitä: älkät myös sureco teidän cuolluitan/ nijncuin ne joilla ei yhtän toiwo ole/ nijncuin Paulus neuwo/ 1. Thes. 4:13.
v. 7. Ne pitä oleman teille saastaiset) Cadzo sitä cuin on kirjoitettu Lev. $ 11:4.
v. 8. Sica) Ettei heidän pitänyt sian liha syömän/ tiesi sitä: ettei heidän pitänyt sicain tawaiset eläisäns oleman/ jotca syötetän ainoastans teurastetta/ ei tahraman idzens caickeen saastaisuteen ja tämän mailman locaan/ josta ihminen tule kelpamattomaxi caickin hywijn töihijn/ kirjoitta Lactant. $ de $ vera $ sapient. $ lib. $ 4. cap. $ 14.
v. 28. Joca colmas wuosi etc. $) Kymmenexist kirjoittawat Hebrerit näin: caxi wuotta candoi jocainen kymmenexiä Lewitaille/ sijtä otettin kymmenes osa papeille. Colmannella wuodella annoit he myös kymmenexet/ mutta sijtä otettin kymmenes osa Lewitaille/ muucalaisille/ leskille ja orwoilapsille.

XV. Lucu.

WApaus wuoden sääty ettei heidän pidä welcoiman heidän weljejäns/ v. 1.
Heidän pitä auttaman ja lainaman köyhille/ mitä he tarwidzewat/ v. 4.
Heidän weljens jotca heidän myynet olit/ pitä heidän seidzemendenä wuotena andaman wapaxi/ etc. $ v. 12.
Josei jocu tahdo luopua Isännästäns/ hänen pitä pistämän hänen corwans läpidze/ että hän olis hänen orjans ijancaickisest/ v. 16.
Caicki esicoiset pitä nijn pyhät HERralle oleman/ ettei carjan esicoiset pidä heille tekemän työtä/ eikä lammasten esicoiset kerittämän/ v. 19.
Wirhilliset pitä heidän cotona syömän/ v. 21.

5 Moos 15:1 SEidzemen wuoden peräst pitä sinun pitämän wapaus wuoden.
5 Moos 15:2 Ja näin pitä se wapa wuosi pidettämän: joca jotakin hänen kädestäns lähimmäisellens lainannut on/ sen hänen pitä hänelle andaman andexi/ ja ei welcoiman hänen lähimmäistäns taicka weljiäns: sillä se cudzutan HERran wapaxi wuodexi.
5 Moos 15:3 Muucalaiselda mahdat sinä sitä welcoja/ mutta sinun weljelles pitä sinun sen andaman andexi.
5 Moos 15:4 JA ei pidä yxikän kerjäjä teidän seasan oleman: sillä HERra on siunawa sinua sinun maallas/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle perimisexi andawa on/ omistaxes sitä.
5 Moos 15:5 Waan ainoastans että sinä cuulet sinun HERras Jumalas änen/ ja pidät caicki nämät käskyt/ jotca minä sinulle tänäpänä käsken/ että sinä sen jälken tekisit.
5 Moos 15:6 Sillä HERra sinun Jumalas siuna sinua/ nijncuin hän sinulle on sanonut: nijn että sinä lainat

monelle Canssalle/ mutta ei yhdeldäkän lainaxi pidä sinun ottaman. Sinun pitä hallidzeman paljo Canssa/ mutta sinua ei pidä yxikän wallidzeman.
5 Moos 15:7 JOs jocu sinun weljistäs on joutunut köyhäxi josacusa Caupungis sinun maallas/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle andawa on/ nijn ei pidä sinun cowendaman sydändäs/ eikä käsiäs sinun köyhän weljes edest sulkeman.
5 Moos 15:8 Mutta pitä awaman kätes hänelle ja lainaman/ senjälken cuin hän tarwidze.
5 Moos 15:9 Ota waari/ ettei sinun sydämees tulis Belialin ajatus/ ettäs sanoisit: nyt tule pian seidzemes wuosi/ joca on wapa wuosi/ ja sinä armottomast cadzot sinun köyhän weljes puoleen/ ja et mitäkän anna hänelle/ nijn hän huuta sinun tähtes HERran tygö/ ja se tule sinulle synnixi.
5 Moos 15:10 Mutta sinun pitä andaman hänelle hywällä mielellä/ ja sinun sydämes ei pidä pahaxuman/ coscas hänelle sen annat: sillä sentähden on HERra sinun Jumalas siunawa sinua caikisa sinun töisäs ja sinun aiwoituxisas.
5 Moos 15:11 Sillä köyhät owat aina maalla/ sentähden käsken minä sinua/ ja sanon: ettäs awat kätes weljelles/ joca tarwidzepa ja köyhä on sinun maallas.
5 Moos 15:12 JOs sinun weljes Hebrerin mies eli waimo myy idzens sinulle/ nijn hänen pitä palweleman sinua cuusi wuotta/ seidzemendenä wuonna pitä sinun hänen wapaxi päästämän.
5 Moos 15:13 Ja cosca sinä hänen wapaxi päästät/ nijn ei sinun pidä andaman hänen mennä tyhjin käsin sinun tykös.
5 Moos 15:14 Mutta sinun pitä andaman hänelle sinun lambaistas/ sinun rijhestäs/ sinun wijnacuurnastas/ nijn että sinä annat hänelle sijtä cuin HERra sinun Jumalas sinulle myös on siunannut.
5 Moos 15:15 Ja muista ettäs myös olit orja Egyptin maalla/ ja HERra sinun Jumalas pelasti sinun/ sentähden minä näitä sinulle tänäpänä käsken.
5 Moos 15:16 Jos hän sano sinulle: en minä lähde sinun tykös/ sillä minä racastan sinua ja sinun huonettas (sillä hän ajattele hywin eläwäns sinun tykönäs.)
5 Moos 15:17 Nijn ota nascali ja pistä hänen corwans läpidze sinun huones owes/ ja anna hänen olla sinun orjas ijancaickisest: nijn pitä myös sinun tekemän pijcas cansa.
5 Moos 15:18 Ja älä työläxi lue sitä sinulles ettäs hänen wapaxi päästät: sillä hän on palwellut sinua/ nijncuin caxikertainen palcolinen/ cuusi wuotta: Nijn HERra sinun Jumalas siuna sinua caikisa nijsä cuins teet.
5 Moos 15:19 CAicki härkyiset carjan/ ja oinat lammasten esicoisist/ pitä pyhitettämän HERralle sinun Jumalalles: ei sinun pidä työtä tekemän sinun carjas esicoisen cansa/ ja ei pidä sinun keridzemän

lammastes esicoista.
5 Moos 15:20 Sinun HERras Jumalas edes pitä sinun ne syömän wuosiwuodelda/ sijnä paicas cuin HERra walinnut on/ sinä ja sinun huones.
5 Moos 15:21 Jos hänellä on jocu wirhi/ nijn että hän ondu taicka on sokia/ taicka on muutoin jocu paha wirhi hänes/ nijn ei sinun pidä uhraman sitä HERralle sinun Jumalalles.
5 Moos 15:22 Mutta sinun portisas pitä sinun sen syömän (olisit sinä puhdas taicka saastainen) nijncuin medzäwuohen ja peuran.
5 Moos 15:23 Ainoastans ota waari ettes syö hänen wertans/ mutta wuodata maahan/ nijncuin wesi.

Vers. 1. Wapaus wuoden) Tämä wapaus wuosi awisti Christuxen waldacunda/ josa caicki jotca hänen päällens uscowat/ pääsewät wapaxi hengelisestä welasta/ joca on syndi.
v. 17. Ijancaickisest) Täsä nähdän/ että sillä Hebrean sanalla: Olam $, ei aina ymmärretä loppumatoin aica/ waan toisinans pitkä aica/ nijncuin ikäpäiwät: eli määrätty aica/ nijncuin wapawuoteen eli nijncauwan cuin se hallitus pysy. Sentähden ei seura/ että cuin Jumala käske pitä Lewitain säädyt Leolam $ eli ijancaickisest/ ettei nijden ikänäns pitänyt lackaman: sillä Leolam $, on sijnä nijn paljo/ nijncauwan cuin Judalaisten walda pysy eli sijhenasti cuin Messias tulis.
v. 23. Ettes syö hänen wertans) Cadzo Lev. $ 17: cap. $ 10. versu $.

XVI. Lucu.

HERran wuosijuhlist/ nijncuin Pääsiäisest/ v. 1.
Heluntaist. v. 9.
Lehtimajan Juhlast v. 13.
Näinä colmena eränä pitä caiken miehenpuolen tuleman sijhen paickaan/ cuin HERra walidze/ ei tyhjin käsin/ waan jocainen lahjoinens/ v. 16.

5 Moos 16:1 PIdä waari sijtä cuusta Abib/ ettäs pidät HERralle sinun Jumalalles Pääsiäistä/ että sillä cuulla Abib on HERra sinun Jumalas johdattanut sinun Egyptist/ yöllä.
5 Moos 16:2 Ja teurasta HERralle sinun Jumalalles Pääsiäis lambaita ja carja/ sijnä paicas cuin HERra walidzepa on/ hänen nimens asumasiaxi.
5 Moos 16:3 Älä syö hapanda leipä sinä juhlana. Seidzemen päiwä pitä sinun syömän happamatoinda suru leipä/ sillä sinä läxit kijrust Egyptist/ ettäs sen päiwän muistaisit caickena sinun elinaicanas/ jonas läxit

Egyptist.
5 Moos 16:4 Seidzemenä päiwänä ei pidä hapannutta nähtämän caikis sinun maas äris/ ja lihasta cuin ensimäisnä päiwänä ehtona teurastetan/ ei pidä mitäkän jäämän huomenexi.
5 Moos 16:5 Et sinä saa teurasta Pääsiäisexi cusacan sinun portisas/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle andanut on.
5 Moos 16:6 Mutta sijnä paicas cuin HERra sinun Jumalas walidzepa on hänen nimens asumasiaxi/ sijnä teurasta Pääsiäisexi/ cosca auringo laskenut on/ sillä ajalla cuin sinä Egyptist läxit.
5 Moos 16:7 Ja kypsennä ja syö sijnä paicas/ cuin HERra sinun Jumalas walidzepa on/ ja sijtte huomeneltain palaja/ ja mene cotias majaas.
5 Moos 16:8 Cuutena päiwänä syö happamatoinda/ ja seidzemendenä on HERran sinun Jumalas cocous/ älä silloin mitäkän työtä tee.
5 Moos 16:9 LUe seidzemen wijcko sinulles/ ruweten sijtä päiwästä/ cosca sirppi eloon wiedän.
5 Moos 16:10 Ja pidä wijckojuhla HERralle sinun Jumalalles/ ettäs annat sinun hywän tahtoiset lahjas sinun kädestäs/ senjälken cuin HERra sinun Jumalas sinulle siunannut on.
5 Moos 16:11 Ja iloidze HERran sinun Jumalas edes/ sinä ja sinun poicas/ sinun tyttäres/ sinun palwelias/ sinun pijcas/ ja Lewita cuin on sinun portisas/ muucalainen/ orwoi ja leski/ cuin owat sinun seasas/ sijnä paicas cuin HERra sinun Jumalas walidzepa on hänen nimens asumasiaxi.
5 Moos 16:12 Ja muista että sinä olet ollut orja Egyptis/ ettäs pidät ja teet nämät käskyt.
5 Moos 16:13 LEhtimajan juhla pidä coco seidzemen päiwä/ coscas olet sisälle coonnut rijhestäs/ ja wijnacuurnastas.
5 Moos 16:14 Ja iloidze sinun juhlinas/ sinä ja sinun poicas/ sinun tyttäres/ sinun palwelias/ sinun pijcas/ Lewita/ muucalainen/ orwoi ja leski/ cuin owat sinun portisas.
5 Moos 16:15 Seidzemen päiwä pidä juhla HERralle sinun Jumalalles/ sijnä paicas cuin HERra sinun Jumalas walidzepa on: sillä HERra sinun Jumalas siuna sinua caikis cuins sisälle cocoat/ ja caikesa sinun kätes työsä/ sentähden iloidze.
5 Moos 16:16 COlmasti wuodes näkykön caicki sinun miehenpuoles HERran sinun Jumalas edes/ sijnä paicas cuin HERra walidzepa on/ happamattoman leiwän juhlana/ wijcko ja lehtimajan juhlana. Ei yhdengän pidä näkymän tyhjin käsin HERran edes.
5 Moos 16:17 Idzecukin kätens lahjan jälken/ HERran sinun Jumalas siunauxen jälken/ cuin hän sinulle andanut on.
5 Moos 16:18 DUomarit ja käskyläiset aseta sinulles/ caickijn sinun porteis/ cuin HERra sinun Jumalas

sinulle andawa on sucucunnasas/ duomidzeman Canssa oikialla duomiolla.
5 Moos 16:19 Älä käännä oikeutta/ älä muodon perän cadzo/ ja älä lahjoja ota: sillä lahjat socaisewat toimellisten silmät/ ja käändäwät hurscasten asiat.
5 Moos 16:20 Edzi oikeutta/ ettäs eläisit ja omistaisit sen maan/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle andawa on.
5 Moos 16:21 Älä istuta jonguncaltaista puuta sinun HERras Jumalas Altarin juureen/ jonga sinä teet sinulles.
5 Moos 16:22 Älä pane padzasta/ jota HERra sinun Jumalas wiha.

XVII. Lucu.

DUomaritten asetuxest/ jotca ei cadzois muodon perän/ etc. $ waan duomidzisit oikein/ v. 18.
kieldän istuttamast idzellens medzistöitä/ etc. $ v. 21.
Uhramast wirhillist/ v. 1.
epäjumalan palweliain rangaistus v. 2.
Neuwotan suuris asiois kysymän papeilda ja Duomareilda/ etc. $ ja tytymän heidän Duomions/ v. 8.
ottaman sen Cuningaxens cuin HERra walidze/ v. 14.
jonga ei pidä pitämän monda hewoista/ ei ottaman monda emändä/ eikä cocoman paljo tawarat/ v. 16.
Waan harjoittaman idzens HERran Lais/ että hän sen jälken hallidzis ja menestyis caickena hänen elinaicanans/ v. 18.

5 Moos 17:1 Älä uhra HERralle sinun Jumalalles jotacuta nauta eli lammasta/ josa jocu wirhi taicka puutos on: sillä se on HERralle sinun Jumalalles cauhistus.
5 Moos 17:2 JOs jocu löytän josacusa sinun porteistas/ cuin HERra sinun Jumalas andawa on sinulle/ mies eli waimo/ joca paha teke HERran sinun Jumalas silmäin edes/ rickoden hänen lijttons.
5 Moos 17:3 Ja mene palweleman wieraita jumalita/ ja cumarta nijtä/ olcon se Auringo/ Cuu/ eli jocu taiwan joucosta/ jota en minä käskenyt ole.
5 Moos 17:4 Ja se sanotan sinulle/ ja sinä cuulet sen/ nijn tiedustele wisust/ ja coscas löydät totisexi todexi että sencaltainen cauhistus Israelis tapahtunut on.
5 Moos 17:5 Nijn wie se mies eli waimo ulos/ joca sencaltaisen pahuden sinun porteisas on tehnyt/ ja kiwitä händä cuoliaxi.
5 Moos 17:6 Cahden eli colmen suun todistuxest pitä hänen cuoleman/ joca cuoleman on ansainnut: mutta

yhden suun todistuxest ei pidä hänen cuoleman.
5 Moos 17:7 Todistajan käsi pitä esin oleman hänen päällens tappaman händä ja sijtte caiken Canssan käsi/ eroittaman paha sinun seastas.
5 Moos 17:8 JOs jocu asia duomios näky sinulle pimiäxi/ weren ja weren wälillä/ asian ja asian wälillä/ wahingon ja wahingon wälillä/ ja cuin eripuraiset asiat owat sinun porteisas/ nijn nouse ja mene sijhen paickaan cuin HERra sinun Jumalas sinulle walidzepa on.
5 Moos 17:9 Ja tule Pappein/ Lewitain ja Duomarein tygö/ jotca sijhen aican owat/ ja kysy heildä/ he sanowat sinulle duomion sanan.
5 Moos 17:10 Ja tee nijn cuin he sinulle sanowat/ sijnä paicas cuin HERra walidzepa on/ ja ota waari ettäs teet caicki cuin he sinulle opettawat.
5 Moos 17:11 Sen lain jälken cuin he opettawat sinulle/ ja sen duomion jälken cuin he sanowat sinun etees/ pitä sinun tekemän/ nijn ettes sijtä wilpistele etkä oikialle puolle etkä wasemalle.
5 Moos 17:12 Ja jos jocu olis ollut ylpiä/ nijn ettei hän ole cuuliainen papeille/ cuin siellä HERran sinun Jumalas wiras owat/ eli duomarille/ hänen pitä cuoleman. Ja ota sinä se paha Israelist pois.
5 Moos 17:13 Että caicki Canssa sen cuulewat ja pelkäwät/ ja ei enämbi ylpiäst tee.
5 Moos 17:14 COscas tulet sijhen maahan cuin HERra sinun Jumalas sinulle andawa on/ omistaxes ja sauaxes sijnä/ ja sanot: minä asetan Cuningan minulleni/ nijncuin caicki Canssat cuin minun ymbärilläni owat.
5 Moos 17:15 Nijn aseta se Cuningaxi sinulles/ jonga HERra sinun Jumalas walidze: aseta sinun weljistäs Cuningas sinulles/ et sinä saa muucalaista asetta sinulles/ joca ei sinun weljes ole.
5 Moos 17:16 Ainoastans ettei hän pidä monda hewoista/ ja wie Canssa jällens Egyptijn nijden monein hewoisten tähden/ ja että HERra teille sanoi: ettet te enämbi tätä tietä tule.
5 Moos 17:17 Ei hänen myös pidä ottaman hänellens monda emändätä ettei hänen sydämmens käändyis pois. Ja ei hänen pidä myös idzellens paljo hopiata ja culda cocoman.
5 Moos 17:18 Ja cosca hän istu hänen waldacundans istuimella/ nijn ottacan tämän toisen lain papeilda Lewitailda/ ja andacan sen kirjoitta kirjaan.
5 Moos 17:19 Se olcan hänen tykönäns/ ja lukecan sitä caiken hänen elinaicans/ että hän oppis pelkämän HERra hänen Jumalatans/ ja pidäis caiken tämän lain sanat/ ja nämät oikeudet/ ja että hän tekis sen jälken.
5 Moos 17:20 Ei hänen pidä corgottaman sydändäns hänen weljeins ylidzen/ eikä myös käskyist wilpistelemän/ eikä oikialle/ eikä wasemalle puolelle/ että hän päiwäns pidennäis hänen waldacunnasans/ hän ja hänen lapsens Israelis.

Vers. 3. Jota en minä käskenyt ole) Cadzos ettei mitäkän kelpa Jumalalle hänen palweluxesans/ jota ei hän ole käskenyt/ olcon nijn sowelias cuin se taita olla/ lue Num. $ 15:39.
v. 8. Pimiäxi) se on/ joca ei taita ratcaista/ wähisä muiden Caupungitten käräisä.
v. 10. Tee nijncuin he sinulle sanowat) Ei tästä wahwisteta/ että Pawilla/ eli jollaculla muulla Pispalla/ eli Papilla on woima tehdä toisia uscon cappalita/ taicka muuta mitä he säätä tahtowat/ ja että meidän pitä cuuleman ja uscoman heitä/ joco he tekewät oikein eli wäärin: Sillä täsä käsketän selkiäst/ että heidän pitä opettaman Lain ja oikeuden jälken/ ei he sijtte saa oman tahtons perän tehdä/ waan Jumalan sanan jälken. Sillä jos he sijtä ercanewat/ nijn sano Jumala Jeremian cautta/ cap. $ 23:16. älkät cuulco Prophetain sanoja/ etc. $ he pettäwät teidän: sillä he saarnawat heidän sydämmens näkyjä/ ja ei HERran suusta. Ja wähä ennen: Jerusalemin Prophetaista tuli ulcocullaisus caickeen maahan. Sijtte on täsä: että heidän pitä myös Duomareita cuuleman. Nijn tule myös mailmalisten tietä ja duomita sencaltaisita asioita heidän cansans. Colmannen kerran/ ei täsä puhuta erinomaisest uscon cappaleista/ waan muista rascaista asioista/ jotca Pappein Duomiota tarwidzewat: lue tästä asiasta Lutherusta.
v. 19. Ja lukecan sitä) Tästä nähdän/ ettei ainoastans Pappein pidä lukeman Pyhä Kirja/ waan myös heidän cuulians/ erinomaisest Esiwallat/ jotca muita pitä Jumalan sanan jälken hallidzeman.

XVIII. Lucu.

PApeille ja Lewitaille ei sallita yhtän osa maasta/ waan HERran uhrist ja caikist esicoisist/ etc. $ v. 1.
Muitten Caupungitten Lewitan pitä sallittaman/ jos hän tahto/ palwella Pyhäs/ v. 6.
kieldän tekemäst pacanoitten cauhistuxia/ käyttämäst heidän lapsians tulen läpidze/ noitumast/ päiwiä walidzemast/ etc. $ ja kysymäst cuolleilda/ v. 9.
Moses ennusta HERran herättäwän heille hänen caltaisens Prophetan/ jota heidän pitä cuuleman/ v. 15.
Väärä Propheta käsketän tapetta/ v. 20.

5 Moos 18:1 PApeilla/ Lewitailla ja caikella Lewin sucucunnalla ei pidä osa eli perindötä Israelis oleman. HERRAn uhria ja hänen perindöns pitä heidän syömän.
5 Moos 18:2 Sentähden ei pidä heillä perimist oleman/ heidän weljeins keskellä: Sillä HERra on heidän perimisens/ nijncuin hän heille on sanonut.
5 Moos 18:3 Ja tämä on pappein oikeus Canssalda/ ja nijldä jotca uhrawat: olcon se härkä eli lammas/ Papeille annettacan lapa/ molemmat leucaluut/ ja sisällyxet.

5 Moos 18:4 Ja utisen sinun jywistäs/ wijnastas/ öljystäs/ ja lieminät lambaistas.
5 Moos 18:5 Sillä HERra sinun Jumalas on hänen walinnut caikista sinun sucucunnistas/ seisoman ja palweleman HERran nimeen/ hän ja hänen poicans jocapäiwä.
5 Moos 18:6 Cosca jocu Lewita tule jostacusta sinun portistas/ eli mualda jostacusta paicast Israelist/ cusa hän wieras on/ ja hän tule caiken hänen sieluns himost sijhen paickaan/ jonga HERra walinnut on.
5 Moos 18:7 Nijn palwelcan hän HERran hänen Jumalans nimeen/ nijncuin caicki muutkin Lewitat hänen weljens tekewät/ jotca siellä myös seisowat HERran edes.
5 Moos 18:8 Ja heidän pitä yhden werran osa saaman syödäxens/ paidzi sitä cuin hänellä on wanhembains myydyst hywydest.
5 Moos 18:9 COscas tulet sijhen maahan/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle anda/ nijn älä ope tekemän sen Canssan cauhistuxia.
5 Moos 18:10 Ei yxikän pidä sinun seastas löyttämän/ joca hänen poicans eli tyttärens käyttä tulen läpidzen/ eli joca on ennustaja/ päiwän walidzia/ eli tietäjä/ eli welho.
5 Moos 18:11 Eli lumoja/ eli noita/ eli kätten cadzoja/ eli joca jotakin cuolluilda kysy.
5 Moos 18:12 Sillä se joca sencaltaisia teke/ hän on HERralle cauhistus/ ja sencaltaisten cauhhistusten tähden/ aja HERra sinun Jumalas heidän sinun edestäs.
5 Moos 18:13 Ole waca HERran sinun Jumalas edes.
5 Moos 18:14 Sillä tämä Canssa/ joiden maan sinä omistat/ cuulewat nijtä päiwän walidzioita ja ennustaita/ mutta älä sinä nijn tee HERran sinun Jumalas edes.
5 Moos 18:15 HERra sinun Jumalas herättä sinulle sinun seastas ja sinun weljistäs Prophetan nijncuin minun/ cuulcat händä.
5 Moos 18:16 Nijncuin sinä anoit HERralda sinun Jumalaldas Horebis cocouxen päiwänä/ sanoden: en minä woi enämbi cuulla HERran minun Jumalani ändä/ engä sillen woi sitä suurta tulda nähdä/ etten minä cuolis.
5 Moos 18:17 Ja HERra sanoi minulle: he owat oikein puhunet.
5 Moos 18:8 Minä herätän heille Prophetan heidän weljistäns nijncuin sinä olet/ ja minä panen minun sanani hänen suuhuns/ hän puhu heille caickia mitä minä hänelle käsken.
5 Moos 18:19 Ja se joca ei minun sanani cuule/ cuin hän minun nimeeni puhu/ häneldä minä sen waadin.
5 Moos 18:20 JOs jocu Propheta ylpeydest puhu minun nimeeni/ nijtä joita en minä hänen käskenyt puhua/ ja se cuin puhu muiden jumalitten nimeen/ sen Prophetan pitä cuoleman.
5 Moos 18:21 Jos sinä sanot sinun sydämesäs: cuinga minä tiedän cuita sanoja ei HERra puhunut?
5 Moos 18:22 Cosca se Propheta puhu HERran nimeen/ ja ei sijtä mitän ole/ eikä nijn tapahdu: nijn ne owat

ne sanat/ joita ei HERra puhunut. Se Propheta on sen puhunut ylpeydestäns/ sentähden älä pelkä händä.

Vers. 10. Poicans eli tyttärens käyttä tulen läpidzen) Cadzo sitä cuin on kirjoitettu 18. cap. $ Levit. $
v. 21. selityxexi.
v. 15. Prophetan) Ei tähän tarwita muuta todistust/ että tämä Propheta on Christus/ cuin se/ että Pyhä Hengi on hänestä puhunut Apostolein tecokirjas/ 3. ja 7. cap. $ Nähdän myös kyllä/ että täsä luwatan Propheta/ joca oli muuta saarnawa cuin Moses. Ei se saa olla Laki/ sillä Moses on sijtä yldäkyllä saarnannut/ piti sijs sen oleman Evangeliumin/ jonga Christus julisti. Lue tästä Luth. $ in $ Commentar. $
v. 20. Jos jocu Propheta) Täsä puhu Moses Prophetaist/ jotca uden opin tuowat endist wastan: nijtä ei pidä uscottaman ilman ihmeitä: Sillä Jumalan tapa on ainijan wahwista hänen wastutiset sanans/ wastutisilla ihmeillä. Mutta ennen tosin 13. cap. $ puhu hän nijstä Prophetaist/ jotca sarnawat wastan sitä wanha ja wahwa oppia: nijtä ei pidä cuulttaman/ waicka he ihmeitä tekisit. v. eodem $. Sen Prophetan pitä cuoleman) Cadzo 13. cap. $
v. 5.

XIX. Lucu.

WApain Caupungeitten eroittamisest/ nijden jotca tapaturmaan mieswahingoon tulewat/ v. 1.
Joca ehdollans jongun tappa/ ei se cusan ole wapa/ v. 11.
kieldän sirtämäst lähimmäisens raja/ v. 14.
Duomidzemast yhden todistajan suusta/ v. 15.
käsketän wäärä todistaja nijn rangaista/ cuin hän oli aicoinut toiselle/ v. 16.

5 Moos 19:1 COsca HERra sinun Jumalas on häwittänyt Canssat/ joiden maan HERra sinun Jumalas sinulle anda/ omistaxes/ ja asuaxes heidän Caupungeisans ja huoneisans.
5 Moos 19:2 Nijn eroita sinulles colme Caupungita/ sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas anda sinun omistaxes.
5 Moos 19:3 JA walmista tie heidän tygöns/ ja jaa maan rajat sijnä maasa/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle anda perinnöxi/ colmen osan/ sen paeta joca mieswahingoon tullut on.
5 Moos 19:4 Ja se olcan miehentappajan meno/ joca sinne paeta ja elä saa. Jos jocu tappa lähimmäisens tietämätä/ ja ei ennen wihannut händä:
5 Moos 19:5 Waan nijncuin jocu menis medzään lähimmäisens cansa puita hackaman/ ja nostais käsin

kirwens hackaman puuta maahan/ ja kirwes putois warresta/ ja osais loucata lähimmäisens/ nijn että hän sijtä cuolis. Sen pitä yhteen näistä Caupungeista pakeneman ja saaman elä.
5 Moos 19:6 Ettei werencostaja saawutais miehentappajata/ nijncauwan cuin hänen sydämens on catkera/ että matca pitkä on/ ja löis hänen cuoliaxi/ waicka ei hän cuoleman syytä ole tehnyt: sillä ei hän ennen wihannut händä.
5 Moos 19:7 Sentähden käsken minä sinua/ ettäs eroitaisit sinulles colme Caupungita.
5 Moos 19:8 Ja jos HERra sinun Jumalas sinun maas rajat lewittä/ nijncuin hän wannoi sinun Isilles/ ja anda sinulle caiken sen maan/ jonga hän lupais sinun Isilles anda
5 Moos 19:9 (Jos sinä muutoin pidät caicki nämät käskyt/ ja teet sen jälken cuin minä sinun tänäpänä käsken/ ettäs racastat HERra sinun Jumalatas/ ja waellat hänen teisäns caickena sinun elinaicanas) nijn lisä wielä colme Caupungita näihin colmeen.
5 Moos 19:10 Ettei wiatoin weri wuodatetais sinun maasas/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda perinnöxi/ ettes tulis wiallisexi sencaltaisest werest.
5 Moos 19:11 MUtta jos jocu wiha lähimmäistäns ja wäjy händä/ ja carca hänen päällens/ tappa hänen ja pakene sijtte yhteen nijstä Caupungeist.
5 Moos 19:12 Nijn wanhimmat hänen Caupungistans/ lähettäkän sinne sanan/ ja tuocan hänen sieldä/ ja andacan hänen weren costajan käsijn/ että hän cuolis.
5 Moos 19:13 Ei sinun silmäs pidä armaidzeman händä/ ja sinun pitä ottaman pois wiattoman weren Israelist/ ettäs menestyisit.
5 Moos 19:14 ÄLä lähimmäises rajoja sijrrä/ jotca endiset pannet owat sinun perindös/ cuins perit sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda omistaxes.
5 Moos 19:15 EI pidä todistajan yxinäns astuman edes ketäkän wastan/ jostacusta pahast tegost ja synnist mikäikänäns paha teco se olis cuin tehdän: mutta cahden eli colmen suusa owat caicki asiat wahwat.
5 Moos 19:16 Jos säärä todistaja tule ja todista jotacuta wastan/ ja soima hänelle jotain syndiä/
5 Moos 19:17 Nijn molemmat ne miehet jotca rijtelewät/ seisocan HERran edes/ Pappein ja Duomarein edes/ jotca sijhen aican owat.
5 Moos 19:18 Ja Duomarit wisust tutkistelcan sijtä/ jos säärä todistaja on candanut säärän todistuxen weljens wastan.
5 Moos 19:19 Nijn tehkät hänelle nijncuin hän aicoi tehdä weljellens/ ettäs eroitaisit pahan sinustas.
5 Moos 19:20 Ja muut sen cuulisit ja pelkäisit/ ja ei tekis enämbi sencaltaista paha teidän seasan.
5 Moos 19:21 Sinun silmäs ei pidä säästämän händä/ hengi hengest/ silmä silmäst/ hammas hambast/ käsi

kädest/ jalca jalast.

Vers. 21. Silmä silmäst) Ei oli Hebrerit tätä lakia yxikertaisest sanan jälken seurannet/ nijncuin Rabbi Canan kirjoitta: waan he owat wahingon määrännet rahaan/ jonga se andoi joca wahingoon tuli. Tästä Phariseuxet otit wahwistaxens oman coston pyynnön/ jotca Christus aja tacaperin/ Matth. tykönä cap. $ 5. v. 38. etc. $

XX. Lucu.

KIeldän pelkämäst wiholisians sotaan mennesäns/ waan luotta idzens HErraan/ v. 1.
Annetan lupa cotia mennä nijlle/ joilla oli erinomainen syy/ lijatengin pelcureille/ ettei he mutta cansans peljätäis/ v. 5.
käsketän ensin tarita heidän wiholisillens rauha: jos he ottaisit wastan/ nijn heidän pitä werolisexi tekemän/ muutoin pitä heidän tappaman caiken miehenpuolen ja säästämän muita/ v. 10.
Cananerit pitä heidän peräti hucuttaman/ v. 16.
Kieldän turmelemast hedelmälisiä puita/ waan muut annetan heille aldixi heidän tarpexerns/ v. 19.

5 Moos 20:1 COscas menet sotaan sinun wiholisias wastan/ ja näet hewoiset ja waunut/ ja Canssan cuin on suurembi sinua/ nijn älä pelkä heitä: sillä HERra sinun Jumalas/ joca sinun johdatti Egyptin maalda/ on sinun cansas.
5 Moos 20:2 Ja cosca te lähestytte sota/ nijn astucan edes Pappi ja puhucan Canssalle/
5 Moos 20:3 Ja sanocan heille: cuule Israel/ te menette tänäpänä sotaan teidän wiholisian wastan/ älkän teidän sydämmen pehmitkä/ älkät peljätkö/ älkät wapisco/ älkät myös hämmästykö heidän edesäns.
5 Moos 20:4 Sillä HERra teidän Jumalan käy teidän cansan/ sotiman teidän edestän/ teidän wiholisian wastan/ ja autta teitä.
5 Moos 20:5 WAan sodan päämiehet puhutelcan Canssa/ ja sanocan: joca uden huonen on rakendanut/ ja ei sijhen wielä ruwennut asuman/ hän palaitcan tacaperin/ ja olcan cotonans/ ettei hän cuolis sodas/ ja jocu toinen omistais sen.
5 Moos 20:6 Se cuin istutti wijnapuita/ ja ei wielä nijtä tehnyt yhteisexi/ hän palaitcan tacaperin/ ja pysykän cotonans/ ettei hän cuolis sodas/ ja toinen tekis sen yhteisexi.
5 Moos 20:7 Jos jocu on hänellens waimon kihlannut/ ja ei tuonut händä cotians/ hän palaitcan tacaperin/ ja olcan cotonans/ ettei hän cuolis sodas/ ja toinen nais hänen.

5 Moos 20:8 Ja sodan päämiehet wielä puhucan Canssalle/ ja sanocan: joca pelcuri on ja wapisewaisella sydämmellä/ hän palaitcan tacaperin ja olcan cotonans/ ettei hän saatais hänen weljeins sydämmitä pelcurixi/ nijncuin hänen sydämmens on.
5 Moos 20:9 Ja sijttecuin sodan päämiehet puhunet owat Canssalle heidän puhens/ nijn he asettacan sotajoucon ylimmäiset/ ensimäisixi Canssan secaan.
5 Moos 20:10 COscas menet jongun Caupungin eteen sotiman händä wastan/ nijn taridze heille ensin rauha.
5 Moos 20:11 Ja jos he sinua rauhallisest wastawat ja awawat sinun etees/ nijn olcan caicki Canssa cuin sijnä on sinulle werollinen ja alemmainen.
5 Moos 20:12 Waan jos ei he tee rauha sinun cansas/ waan sotiwat sinua wastan/ nijn saarra heitä.
5 Moos 20:13 Ja cosca HERra sinun Jumalas anda heidän sinun käsijs/ nijn lyö cuoliaxi caicki miehenpuolet miecan terällä.
5 Moos 20:14 Paidzi waimoja/ lapsia ja eläimitä/ ja caicki ne cuin Caupungis owat/ ja caicki saalis jacacat teidän keskenän/ ja syökät wiholisten jaosta/ cuin HERra sinun Jumalas annoi sinulle.
5 Moos 20:15 Ja tee nijn jocaidzelle Caupungille/ cuin sinusta caucana owat/ ja ei ole tämän Canssan Caupungeista.
5 Moos 20:16 Mutta tämän Canssan Caupungeista/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle perimisexi anda/ älä jätä elämän yhtäkän henge.
5 Moos 20:17 Mutta kiro ne peräti/ cuin owat: Hetherit/ Amorrerit/ Cananerit/ Phereserit/ Hewerit ja Jebuserit/ nijncuin HERra sinun Jumalas sinulle on käskenyt.
5 Moos 20:18 Ettei hän opetais teidän tekemän caickia nijtä cauhistuxia cuin he teit heidän jumalillens/ ettet te myös tekis syndiä HERra teidän Jumalatan wastan.
5 Moos 20:19 JOs sinä cauwan olet jongun Caupungin edes/ jota wastan sinä sodit omistaxes sitä/ nijn älä häwitä puita/ älä myös kirwellä raisca heitä: sillä sinä saat nijstä syödä/ sentähden älä hacka heitä maahan tehdäxes nijstä scantzi/ sillä maan puu on ihmisen elatus.
5 Moos 20:20 Waan puut/ joista ei syödä/ häwitä ja hacka maahan/ ja tee nijstä puista Caupungin eteen scantzi/ jonga cansa sinä sodit nijncauwan cuins woitat hänen.

Vers. 1. Menet sotaan) Nimittäin/ sijhen sotaan johonga meille on täydellinen syy/ muutoin emme luota HERran päälle. Nijncuin nähtäwä on Amastas Judan Cuningas/ 2. Reg. $ 14.
v. 6. Yhteisexi/ Silloin owat ne yhteiset/ cosca jocainen saa nautita nijtä/ ja se tapahtu ensin wijdhennellä ajastajalla sijttecuin ne owat istutetut/ Lev. $ 19.

v. 39. Sillä maan puu) se on/ mitäs sodit kedon puiden cansa/ ei ne sinua estä/ eikä wahingoidze.

XXI. Lucu.

TIetämättömäst miestapost/ v. 1. Joca nai sodas saadun waimon/ sen pitä salliman hänen Cuucauden itke omaisians/ mutta jos hän sijtte catu/ hänen pitä andaman hänen wapana mennä/ v. 10. kieldän miehen/ jolla caxi emändätä olis/ ja pidäis yhden toista rackambana/ tekemäst sen rackamman poica esicoisexi/ jollei se ole/ v. 15. käsketän cowacorwainen poica kiwitettä/ v. 18. kieldän hirtetty pitämäst yötä puusa/ v. 22.

5 Moos 21:1 JOs jocu tapettu löytän sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinun anda/ ja on tietämätöin/ cuca hänen tappoi.
5 Moos 21:2 Nijn käykän ulos sinun Wanhimmas ja Duomaris/ ja mitackan sen tapetun tykö Caupungeihin cuin sen tapetun ymbärillä owat:
5 Moos 21:3 Joca Caupungi sinä lähin on/ sen wanhimmat ottacan nuoren lehmän carjasta/ jolla ei ole työtä tehty/ eikä iken alla ollut.
5 Moos 21:4 Ja sen Caupungin wanhimmat taluttacan sen nuoren lehmän colckaan laxoon/ joca ei ole kynnetty/ eikä kylwetty/ ja leicackan siellä hänen caulans.
5 Moos 21:5 Nijn pitä Papit Lewin pojat käymän edes (sillä HERra sinun Jumalas on heidän walinnut palweleman händäns ja hänen nimens ylistämän/ ja heidän suuns jälken pitä caicki rijdat ja wahingot toimitettaman)
5 Moos 21:6 Ja caicki wanhimmat sijtä Caupungist cuin lähin on/ käykän sen tapetun tygö/ ja peskän kätens sen nuoren lehmän päällä/ jonga caula sijnä laxos leicattin.
5 Moos 21:7 Ja he wastackan ja sanocan: ei meidän kätem tätä werta wuodattanut/ eikä myös meidän silmän sitä nähnyt.
5 Moos 21:8 Ole armollinen Canssalles Israelille/ jonga sinä HERra pelastit. Älä tätä wiatoinda werta anna tulla sinun Canssas Israelin päälle. Ja nijn he owat sowitetut sijtä werestä.
5 Moos 21:9 Ja nijn sinä eroitat sinun tykös wiattoman weren/ ettäs teet sen cuin oikia on HERran silmäin edes.
5 Moos 21:10 Coscas menet sotaan wiholisias wastan/ ja HERra sinun Jumalas anda heidän sinun käsijs/ wiedäxes heidän fangina pois.
5 Moos 21:11 Ja sinä näet fangein seas caunin waimon/ ja sinä himoidzet händä otta emännäxes.

5 Moos 21:12 Nijn wie händä sinun huoneses/ ja anna hänen keritä hiuxens ja leicata kyndens.
5 Moos 21:13 Ja rijsua waattens/ joisa hän fangittin/ ja anna hänen istua sinun huonesas/ ja itke Cuucauden Isäns ja äitiäns/ maca sijtte hänen cansans/ ja ole hänen miehens/ ja hän olcon sinun emändäs.
5 Moos 21:14 Ja jos tapahtu ettei hän sinulle kelpa/ nijn anna hänen mennä cunga hän tahto/ ja älä myy händä rahaan/ älä myös muolle pane orjaxi: sillä sinä alensit hänen.
5 Moos 21:15 JOs jollakin miehellä on caxi emändätä/ yxi jota hän racasta/ ja toinen jota hän wiha/ ja ne synnyttäwät hänelle lapsia/ sekä se cuin hän racasta/ että se cuin hän wiha/ nijn että esicoinen on sen jota hän wiha.
5 Moos 21:16 Ja aica tule että hän lastens wälillä perimisen jaca/ nijn ei hän taida tehdä sen rackamman poica esicoisexens sen wihattawan esicoisen edest.
5 Moos 21:17 Waan hänen pitä tundeman sen wihattawan pojan hänen esicoisexens/ nijn että hän anda hänen caxikertaisest/ caikista nijstä mitä häneldä löytän: sillä se on hänen ensimäinen woimans/ ja hänelle tule esicoisen oikeus.
5 Moos 21:18 Jos jollakin on idzewallainen ja cowacorwainen poica/ joca ei cuule Isäns ja äitins ändä/ ja cosca he curittawat händä/ jos ei hän heitä tottele/
5 Moos 21:19 Nijn pitä hänen Isäns ja äitins hänen ottaman kijnni/ ja wiemän Caupungins wanhemmitten ja portin tygö.
5 Moos 21:20 Ja sanocan Caupungin wanhemmille: tämä meidän poicam on idzewallainen ja cowacorwainen/ ei tottele meidän ändäm/ ja on syömäri ja juomari.
5 Moos 21:21 Nijn pitä caiken Caupungin Canssan hänen cuoliaxi kiwittämän: Ja nijn sinä eroitat sen pahan sinustas/ että coco Israel sen cuulis ja pelkäis.
5 Moos 21:22 Jos jocu on tehnyt jongun synnin/ joca cuoleman on ansainnut/ ja hirsipuus cuoletetan.
5 Moos 21:23 Nijn ei pidä hänen ruumins yötä puusa pidettämän/ mutta haudatcat händä sinä päiwänä: sillä se on kirottu Jumalalda/ joca hirtetty on/ ettet sinä saastutais sinun maatas/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle perimisexi anda.

Vers. 3. Nuoren lehmän) Tämä lehmä awisti myös Christust/ nijncuin caicki muut uhrit/ jonga cuoleman cautta caicki synnit sowitetan. Se colcka laxo awisti pääcalloin paicka/ josa Christus ristinnaulittin.
v. 12. Anna hänen keritä hiuxens/ etc. $) Tätä on Jumala käskenyt/ että hän hänen häijyst muodostans häneen suuttuis ja hyljäis.
v. 23. Kirottu) Ei sentähden että hän hirtettin/ waan että hän nijn ilkiäst käyttä idzens HERran lakia

wastan/ että hän ansiostans hirtettin. cap. $ 3.

XXII. Lucu.

Löytyst calust/ v. 1.
kieldän miehen ja waimon pukemast idzens toinen toisens waatteisijn/ v. 5.
ottamast linnun pesäst emä poikinens/ v. 6.
käsketän tehdä käsipuut huonen caton ymbärins/ v. 8.
Joca emändäns wäärin soima/ se sacoitetan/ mutta jos waimo on wicapää/ se kiwitetän/ v. 13.
joca maca toisen miehen emännän eli morsiamen/ v. 22.
Joca kihlatun pijcan ryöwä cuoletetan/ v. 25.
Joca maca neidzen/ sacoitetan ja käsketän otta omaxens/ v. 28.

5 Moos 22:1 COscas näet weljes härjän taicka lamban exynexi/ nijn älä lymytä idzes/ waan wie se jällens sinun weljelles.
5 Moos 22:2 Jollei sinun weljes ole sinua läsnä/ ja et sinä händä tunne/ nijn ota ne sinun huonesees/ että he pysywät tykönäs/ sijhenasti cuin weljes edzi heitä/ ja nijn anna ne hänelle jällens.
5 Moos 22:3 Nijn tee myös hänen Asins cansa/ hänen waattens/ ja caickein cansa/ cuin weljes cadottanut on/ ja sinä löydät: älä idzes lymytä.
5 Moos 22:4 JOs sinä näet sinun weljes Asin eli härjän langennen tiellä/ nijn älä lymytä idzes heildä/ waan auta heitä sijtä ylös.
5 Moos 22:5 Waimon ei pidä miehen asetta candaman/ eikä myös miehen pukeman waimon waatteita: sillä joca sen teke/ se on HERralle sinun Jumalalles cauhistus.
5 Moos 22:6 JA jos sinä löydät linnun pesän puusta eli maasta/ josa on pojat eli munat/ ja emä istu poicains eli munain päällä/ nijn älä ota emä poikinens.
5 Moos 22:7 Mutta päästä emä ja ota pojat sinulles/ ettäs menestyisit ja cauwan eläisit.
5 Moos 22:8 COscas rakennat utta huonetta/ nijn tee käsipuut ymbärins ylimmäiselle puolelle cattos päälle/ ettes werta saattais huonesees/ jos jocu sieldä putois.
5 Moos 22:9 ÄLä kylwä wijnamäkes moninaisilla siemenillä/ ettes pyhitäis sekä siemendä täydellisydexi/ jongas kylwänyt olet/ cosca hän kypsendy/ ja myös wijnamäen tulo.
5 Moos 22:10 Älä ynnä härjällä ja Asilla kynnä.
5 Moos 22:11 Älä pue sitä waatetta päälles/ joca willoista ja pellawista cudottu on.

5 Moos 22:12 Tee sinulles neljä tilca/ sinun waattes neljään culmaan/ jollas puetetan.
5 Moos 22:13 JOs jocu nai emännän/ ja sijttecuin hän hänen maannut on rupe wihaman händä.
5 Moos 22:14 Ja soima händä johongun häpiän wicapääxi/ ja saatta hänen päällens jongun pahan sanoman/ sanoden: minä otin tämän emännäxeni/ ja menin hänen tygöns/ ja löysin ettei hän ollut neidzy.
5 Moos 22:15 Nijn ottacan waimon Isä ja äiti hänen/ ja tuocan waimon neidzyden merkit edes/ ja näyttäkän wanhimmille cuin Caupungin portis istuwat.
5 Moos 22:16 Ja waimon Isä sanocan Caupungin wanhimmille: minä annoin tälle miehelle minun tyttäreni emännäxi/ ja nyt hän wiha händä.
5 Moos 22:17 Ja cadzo/ hän soima händä häpiälisijn asioin wicapääxi/ ja sano: en minä löytänyt sinun tytärtäs neidzexi. Ja cadzo/ tämä on minun tyttäreni neidzyden mercki. Ja heidän pitä lewittämän waatten Caupungin wanhemmitten eteen.
5 Moos 22:18 Nijn Caupungin wanhimmat ottacan sen miehen ja rangaiscan händä.
5 Moos 22:19 Ja sacoittacan hänen sataan hopia Siclijn/ ja andacan ne sen nuoren waimon Isälle/ että hän häwäis neidzen Israelis/ ja hänen pitä pitämän hänen emändänäns/ eikä saa händä hyljätä caickena elinaicanans.
5 Moos 22:20 Ja jos se tosi on/ ettei waimo löytty neidzexi.
5 Moos 22:21 Nijn wietäkän waimo hänen Isäns huonen owen eteen/ ja Caupungin Canssa kiwittäkän hänen cuoliaxi/ että hän teki tyhmyden Israelis/ ja että hän salawuoteudes macais hänen Isäns huones: ja nijn sinä otat pahan pois tykös.
5 Moos 22:22 JOs jocu löytän maannen waimon tykönä/ jolla awio mies on/ nijn pitä ne molemmat tapettaman/ sekä mies että waimo jonga tykönä hän macais/ ja nijn pahus otetan pois Israelist.
5 Moos 22:23 JOs jocu pijca on mieheldä kihlattu/ ja jocu häneen ryhty Caupungis/ ja maca hänen.
5 Moos 22:24 Nijn pitä ne molemmat wietämän Caupungin porttijn/ ja molemmat kiwitettämän cuoliaxi. Pijca/ ettei hän huutanut/ sillä hän oli Caupungis. Mies/ että hän hänen lähimmäisens waimon häwäis/ ja nijn sinä eroitat pahan tykös.
5 Moos 22:25 Jos jocu löytä kihlatun pijcan kedolda/ ryöwä ja maca hänen/ nijn mies pitä yxinäns tapettaman/ joca macais hänen.
5 Moos 22:26 Waan pijcalle ei sinun pidä mitän tekemän: sillä ei hän yhtän syndiä tehnyt/ joca cuoleman syy olis: Waan nijncuin jocu carcais hänen lähimmäistäns wastan/ ja löis hänen sieluns cuoliaxi/ nijn on myös tämä asia.
5 Moos 22:27 Sillä hän löysi kedolda hänen/ ja se kihlattu pijca huusi/ waan ei ollut hänellä auttajata.

5 Moos 22:28 JOs jocu löytä neidzen/ joca ei wielä ole kihlattu/ ja otta hänen kijnni/ ja maca hänen/ ja he löytän.
5 Moos 22:29 Nijn se joca hänen macais/ andacan pijcan Isälle wijsitoistakymmendä Sicli hopiata/ ja ottacan sen pijcan emännäxens/ että hän on alendanut hänen. Ei saa hän hyljätä händä caickena elinaicanans.
5 Moos 22:30 Ei yhdengän pidä ottaman hänen Isäns emändä/ eikä myös paljastaman hänen Isäns peitost.

Vers. 5. Waimon ei pidä) Sillä sen cautta taitan monda wica tehtä ja salatta
v. 11. Willoista ja pellawista) Ei tämä näy mitän olewan/ cuitengin eroitti Jumala näin Canssans ymbärillä olewaisista pacanoista/ ja sillä muistutta heille/ että heidän piti wälttämän ulcocullaisutta/ secoitettua Jumalan palwelusta/ ja harjoitteleman yxikertaisudes ja puhtas opis.

XXIII. Lucu.

KIeldän cuohitun eli äpärän/ Moabitin ja Ammonitin tulemast HERran seuracundaan/ v. 1.
Edomeri ja Egyptiläinen sallitan äsken colmannes polwes/ v. 6.
Sotaan lähteisäns käsketän cawahtaman idzens synnist ja caikest riettaudest/ v. 9.
kieldän andamast Isännän haldun sitä orja jällens/ joca carannut on/ v. 15.
kärsimäst yhtän portto eli huorintekiätä seasans/ v. 17.
Ottamast corco weljeldäns/ v. 19.
käsketän pitä HERralle heidän lupauxens/ v. 21.
kieldän ryöstämäst jotacan hedelmätä hänen lähimmäisens wijnamäest eli pellost/ v. 24.
& 25.

5 Moos 23:1 EI cuohitun ja raajaricon pidä tuleman HERran seuracundaan.
5 Moos 23:2 Eikä pidä myös äpärän tuleman HERran seuracundaan/ eipä wielä kymmenendengän polwen asti/ ja ei ensingän pidä HERran seuracundaan tuleman.
5 Moos 23:3 AMmoniterit ja Moabiterit ei pidä tuleman HERran seuracundaan/ eipä wielä kymmenendengän polwen asti/ ja ei ikänäns tuleman HERran seuracundaan.
5 Moos 23:4 Sentähden ettei he cohdannet teitä tiellä leiwällä ja wedellä/ cosca te läxittä Egyptist/ ja että he palckasit teitä wastan Bileamin Peorin pojan Mesopotamian Bethorist/ kiroman sinua.
5 Moos 23:5 Mutta HERra sinun Jumalas ei cuullut Bileami/ waan muutti hänen kirouxens siunauxexi: sillä

HERra sinun Jumalas racasti sinua.
5 Moos 23:6 Älä toiwota heille rauha eli jotakin hywä caickena elinaicanas ijancaickisest.
5 Moos 23:7 EDomeriä älä cauhistu: sillä hän on sinun weljes. Älä myös Egyptiläistä cauhistu: sillä sinä olit muucalainen hänen maasans.
5 Moos 23:8 Ne lapset jotca heistä syndywät colmannes polwes/ tulcan HERran seuracundaan.
5 Moos 23:9 Coscas lähdet leiristäs wiholistas wastan/ cawata idzes caickinaisest pahudest.
5 Moos 23:10 Jos jocu on teidän seasan joca ei ole puhdas/ että hänellä yöllä jotakin tapahtunut on/ hänen pitä menemän pois leirist/ ja ei palajaman.
5 Moos 23:11 Ennencuin hän ehtona idzens wedellä pesnyt on/ ja sijttecuin Auringo laskenyt on/ palaitcan leirijn.
5 Moos 23:12 ULcona leirist olcan sinulla johongas menet tarpeilles.
5 Moos 23:13 Ja sinulla pitä oleman wähä cadicka wyölläs/ ja coscas sinne istua tahdot/ caiwa sillä/ coscas tarpes olet tehnyt/ peitä se cuin on käynyt sinusta ulos.
5 Moos 23:14 Sillä HERra sinun Jumalas waelda sinun leiris läpidze pelastaman sinua ja andaman sinun wiholises sinun etees/ sentähden pitä sinun leiris pyhä oleman/ ettei häpiätä näyis sinun seasas/ ja hän käändäis idzens sinusta pois.
5 Moos 23:15 ÄLä isännän haldun anna sitä orja cuin häneldä sinulle carannut on.
5 Moos 23:16 Hän olcan sinun tykönäs sijnä paicas cuin hänelle kelpa/ josacusa sinun portisas idzellens hywäxi/ ja älä sorra händä.
5 Moos 23:17 EI pidä yhtäkän portto oleman Israelin lasten tytärten seas/ eikä yhtän huorintekiätä Israelin poicain seas.
5 Moos 23:18 Älä canna porton palcka/ eli coiran hinda HERran sinun Jumalas huoneseen/ jongun lupauxen edestä: sillä ne molemmat owat HERralle sinun Jumalalles cauhistus.
5 Moos 23:19 ÄLä corco ota weljeldäs/ rahasta/ syötäwästä eli muusta/ josta corco otetan.
5 Moos 23:20 Muucalaiselda ota corco/ mutta älä weljeldäs/ että HERra sinun Jumalas siunais sinua caikesa aiwoituxesas/ sijnä maasa johongas tulet omistaman sitä.
5 Moos 23:21 COscas HERralle sinun Jumalalles jotakin lupat/ nijn älä wijwytä maxa sitä/ sillä HERra sinun Jumalas sen welcoi sinulda/ ja se on sinulle syndi.
5 Moos 23:22 Waan jollet sinä jotakan lupa/ nijn ei ole sinulla syndiä.
5 Moos 23:23 Mitä sinun huulistas on käynyt ulos/ senjälken pidä ja tee/ nijncuins HERralle sinun Jumalalles hywällä ehdolla luwannut olet/ sitä cuins suullas puhunut olet.

5 Moos 23:24 COscas menet lähimmäises wijnamäkeen/ nijn syö wijnamarjoja himos jälken/ ettäs rawitan: mutta älä pane mitäkän astiaas.
5 Moos 23:25 Coscas menet lähimmäises laihoon/ nijn catcoi tähkäpäitä/ mutta älä sirpillä lähimmäises laiho nijtä.

Vers. 1. Tuleman HERran seuracundaan) se on/ johongun wircaan eli hallituxeen.
v. 2. äpärän) Ei tahdo Jumala että äpärät tulisit johongun cuuluisaan wircaan: ensist/ ettei Awioskäsky pidäis cadzottaman ylön. Sijtte/ ettei wirat heidän tähtens cadzotais ylön/ ja cadotais heidän woimans. Colmannen kerran/ ettei yhteinen hywä ja hyödytys sen cautta jotacuta wahingota sais: sillä usein (waicka ei aina) lapset wanhimbain tawat periwät. Mutta se cuin Ezech. on 18. cap. $ kirjoitettu: Ei poica canna Isäns pahateco: ymmärretän erinomaisest ijancaickisest rangaistuxest. Joca Jumalan armost annetan andexi/ jos he muutoin uscowat Cristuxen päälle/ ja hywänä pysywät.
v. 6. älä toiwota rauha eli jotakin hywä) Tällä ymmärretän/ cuin sanottu on/ wirca ja hallitus/ johonga heidän ei pitänyt tuleman/ muutoin piti heitä autettaman andimella/ etc. $
v. 9. Caickinaisest pahudest) se on/ ettes idze olis nuhdeltapa/ woitetais ja lyödäis/ nijncuin Elille ja Saulille tapahtui.
v. 15. Carannut on) Nijncuin laillisen Esiwallan warjeluxen ala.
v. 21. Lupa) Cadzo 27. cap. $ Levit. $
v. 2. ja Num. $ 30:3.

XXIV. Lucu.

ERokirjast/ v. 1.
Äsken nainen wapaudest/ etc. $ v. 5.
kieldän köyhildä pantti ottamast/ jonga hän idze nautitaxens tarwidzis/ v. 6.
ja 10. etc. $ Ihmisen waras käsketän cuoletetta/ v. 7.
cuulla Pappeja/ ettei he rangaistais spitalilla/ v. 8.
kieldän työwäen palcka pidättämäst/ v. 14.
toista toisen tähden cuolettamast/ v. 16.
köyhäin oikeutta käändämäst/ v. 17.
Elo aiwa tyynni köyhäin edest corjamast/ v. 19.

5 Moos 24:1 JOs jocu otta waimon awioxens/ ja tapahtu ettei hän sijtte löydä armo hänen silmäins edes/ että hän on löytänyt jongun häpiän hänen cansans/ nijn kirjoittacan hänelle erokirjan/ ja andacan hänen käteens/ ja ajacan hänen huonestan pois.
5 Moos 24:2 Cosca se hänen huonestans lähtenyt on/ mene pois ja tule jongun toisen miehen emännäxi.
5 Moos 24:3 Ja taas se toinen mies rupia händä wihaman/ ja hän kirjoitta hänelle erokirjan/ ja anda hänen käteens ja aja hänen huonestans pois/ eli jos se toinen mies/ cuin hänen emännäxens otti/ cuole.
5 Moos 24:4 Nijn hänen ensimäinen miehens joca hänen ajoi pois/ ei pidä händä ottaman jällens emännäxens/ sijttecuin hän tuli saastaisexi: sillä hän on cauhistus HERran edes/ ettes maata saastuta/ jonga HERra sinun Jumalas perimisexi sinulle anda.
5 Moos 24:5 Jos jocu on hänellens äsken emännän nainut/ ei hänen pidä menemän sotaan/ eikä pidä hänelle ulosteco pandaman/ waan olcan wapana huonesans ajastajan päiwät/ että hän sais iloita emändäns cansa/ jonga hän nainut on.
5 Moos 24:6 ÄLä myllyn päälistä eli alaista kiwe keneldäkän pandixi ota: sillä hän pani sinulle sieluns pandixi.
5 Moos 24:7 JOs jocu löytän joca sielun warasta hänen weljeistäns/ Israelin lapsist/ ja pane sen pandixi taicka myy/ sen warcan pitä cuoleman/ ettäs eroitaisit pahan sinustas.
5 Moos 24:8 OTa wisust waari spitalisten rangaistuxest/ ettäs sen wisust teet ja pidät/ caicki mitä Lewitat ja papit opettawat sinulle/ ja mitä minä heille käskin/ ne pitäkät ja nijden jälken tehkät.
5 Moos 24:9 Muista mitä HERra sinun Jumalas teki tiellä MirJamille/ cosca te Egyptist läxitte.
5 Moos 24:10 JA coscas jotain lainat lähimmäiselles/ älä mene hänen huonestans panttia ottaman.
5 Moos 24:11 Waan seiso ulcona/ ja se jolles lainaisit/ candacan idze panttins sinun kätees.
5 Moos 24:12 Waan jos hän hätäynnyt on/ älä mene lewätä hänen pandillans.
5 Moos 24:13 Waan anna hänen panttins jällens ennen auringon laskemata/ että hän macais waatteisans ja siunais sinua/ ja se luetan sinulle wanhurscaudexi HERran sinun Jumalas edes.
5 Moos 24:14 Älä pidätä palcka sildä köyhäldä ja tarwidzewalda sinun weljeis seas/ eli muucalaiselda joca on sinun maallas sinun porteisas.
5 Moos 24:15 Waan maxa hänelle hänen palckans sinä päiwänä/ ennen auringon laskemata: sillä hän on hätäynnyt ja sijtä hän elä/ ettei hän huudais HERran tygö sinun tähtes/ ja se luetaisin sinulle synnixi.
5 Moos 24:16 EI pidä Isät cuoleman lasten edest/ eikä myös lapset Isäins edest/ mutta cukin cuolcan oman syndins edest.
5 Moos 24:17 Älä käännä muucalaisen eli orwoin oikeutta/ älä myös leskeldä ota waatteita pandixi.

5 Moos 24:18 Waan muista että sinäkin olit orja Egyptis/ ja HERra sinun Jumalas sieldä sinun johdatti/ sentähden minä sinua käsken ettäs nämät tekisit.
5 Moos 24:19 JA coscas pellostas elon leickat/ ja lyhde sinulda sinne unhottu/ älä palaja sitä ottaman/ waan muucalaisen/ orwoin ja lesken olcan se oma/ että HERra sinun Jumalas siunais sinua caikisa sinun kättes töisä.
5 Moos 24:20 Coscas poiminut olet öljypuus hedelmät/ nijn älä wastudest sitä warista/ waan sen pitä muucalaisen/ orwoin ja lesken oman oleman.
5 Moos 24:21 Ja coscas wijnamäkes corjannut olet/ älä wastudest nijtä jäännyitä hae/ waan ne pitä muucalaisen/ orwoin ja lesken omat oleman.
5 Moos 24:22 Ja muista että sinäkin olet orja ollut Egyptin maalla/ sentähden käsken minä sinua näitä caickia tekemän.

Vers. 1. Erokirjan) Tämän oli Jumala sallinut Judalaisille heidän cowudens tähden/ mutta Christus on sen kieldänyt Udes Testamendis/ nijncuin luetan/ Matth. cap. $ 19:3. etc. $
v. 13. Luetan sinulle wanhurscaudexi) se on/ hurscaxi työxi: sillä ei ihminen tule wanhurscaxi yhden työn tähden/ waan sijtä/ että hän pitä coco lain/ eli uscost Christuxen päälle/ Nijncuin Paulus lawialda tästä opetta/ Rom. 3. ja 4. Gal. 2. ja 3.
v. 16. Eikä lapset cuoleman Isäns edest) Nimittäin/ jos lapset peräti wiattomat owat: mutta Adamin synnin tähden pitä caicki hänen lapsens cuoleman: sillä waicka ei he sitä syndiä hänen cansans tehnet/ cuitengin on heillä hänest perisyndi/ ja sijtte rickowat he myös idze/ heidän omilla töilläns.

XXV. Lucu.

WIcapään 40. haawast/ v. 1.
kieldän rihtätappawaisen härjän suuta sitomast/ v. 4.
Lapsittoman cuolluen weli käsketän otta weljens lesken/ ja nimittä ensimäisen pojan hänen nimelläns/ v. 5.
Jos caxi miestä rijtelewät ja jommancumman emändä tarttu sen toisen salaisijn caluin/ auttaxens miestäns: nijn hänen kätens käsketän hacatta poicki/ v. 11.
Oikiast ja wagast mitast/ v. 13.
Amalekiterein häwitöxest/ cosca he saawat lewon heidän wiholisildans/ v. 17:

5 Moos 25:1 JOs rijta on miesten wälillä/ nijn tuotacan ne oikeuden eteen/ ja duomittacan nijden wälillä/ ja

duomittacan hurscas hurscaxi/ ja jumalatoin jumalattomaxi.
5 Moos 25:2 Ja jos jumalatoin on ansainnut haawoja/ nijn käskekän duomari hänen langeta maahan/ ja andacan händä nähdens lyödä/ senjälken cuin hänen pahatecons on suuri/ lugun jälken.
5 Moos 25:3 Ja cosca hän on saanut neljäkymmendä haawa/ nijn ei pidä händä enämbi lyötämän/ ettei händä ylönpaltisest lyödäis/ nijn että sinun weljes cadzois cauhiast sinun silmäis edes.
5 Moos 25:4 Älä sido rihtätappawan härjän suuta kijnni.
5 Moos 25:5 COsca weljexet asuwat ynnä/ ja yxi heistä cuole lapsitoinna/ nijn ei pidä sen cuolluen weljen waimon ottaman jotacuta muucalaista miestä toisesta sugusta/ mutta hänen miehens weli mengän hänen tygöns/ ja ottacan händä awioxens.
5 Moos 25:6 Ja ensimäinen poica jonga hän synnyttä/ pitä nimitettämän sen cuolluen weljen nimeldä/ ettei hänen nimens peräti häwitettäis Israelist.
5 Moos 25:7 Jos ei se mies ota hänen weljens waimo/ nijn mengän sen cuolluen weljen waimo porttijn wanhemmitten eteen/ ja sanocan: minun mieheni weli ei tahdo herättä weljens nime Israelis/ ja ei tahdo otta minua emännäxens.
5 Moos 25:8 Nijn Caupungin wanhimmat andacan cudzutta hänen edes/ ja puhucan hänen cansans: Ja jos hän seiso/ ja sano: en minä ota händä.
5 Moos 25:9 Nijn hänen natons astucan hänen tygöns wanhemmitten nähden/ ja rijsucan kengän jalastans/ ja sylkekän hänen caswoillens/ sanoden: Näin jocaidzelle tehdän/ joca ei weljens huonetta rakenna.
5 Moos 25:10 Ja hänen nimens cudzuttacan Israelis paljas jalan huonexi.
5 Moos 25:11 JOs caxi miestä keskenäns rijtelewät/ ja toisen waimo juoxe hänen tygöns/ ja tahto pelasta miestä hänen kädestäns cuin händä lyö/ ja kädelläns tarttu hänen häpyyns.
5 Moos 25:12 Nijn hacka hänen kätens poicki/ ja sinun silmäs ei pidä säästämän händä.
5 Moos 25:13 ÄLä pidä cahtalaista waaca sinun säkisäs/ suurembata ja wähembätä.
5 Moos 25:14 Eikä myös pidä sinun huonesas oleman cahtalainen mitta/ suurembi ja wähembi.
5 Moos 25:15 Mutta sinulla pitä oleman täysi ja oikia waaca/ ja täysi oikia mitta: ettäs olisit pitkäijälinen sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda.
5 Moos 25:16 Sillä jocainen joca näitä teke/ hän on HERralle sinun Jumalalles cauhistus/ nijncuin myös ne caicki jotca wääryttä tekewät.
5 Moos 25:17 Mutta mitä Amalekiterit tiellä teit sinua wastan/ coscas Egyptist läxit.
5 Moos 25:18 Cuinga he cohtaisit sinua tiellä/ ja löit sinun jälkimmäises/ caicki ne jotca heicommat olit ja jälkinnä käwit/ coscas wäsyxis ja herwotoin olit/ ja ei he Jumalata peljännet.

5 Moos 25:19 Cosca HERra sinun Jumalas anda sinun lewon saada caikilda wihamiehildäs/ jotca ymbärilläs owat sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas anda perinnöxi sinulle/ ettäs sen omistat/ nijn häwitä peräti Amalekiterein muisto taiwan alda. Älä sitä unhota.

Vers. 5. Hänen miehens weli mengän hänen tygöns Lev. $ 18:16. Kieldän ottamast weljen emändä/ mutta tämä on toinen asia/ nimittäin: cosca endinen weli cuoli lapsitoinna: August. $ q. $ 61. in $ Levit. $ & Lyra $. Joca oli Juuttan Canssalle käsketty erinomaisten syiden tähden/ cuin on: ettei sucucunnat secoitettais/ ja nijn ei tiettäis mistä sugusta Christus on syndynyt. Jota ei muiden pidä tekemän/ waan pysymän yhteises ojennusnuoras.
v. 17. Muista) Cosca Jumala käske nijn me saamme costa/ muutoin on yhteisest kieltty costamast oma wahingota.

XXVI. Lucu.

TÄsä käsketän heidän tulduans Canaan maalle/ canda HERralle caickinaisia ensimäisiä maan hedelmitä/ ja sillä tunnusta ja kijttä händä/ joca heidän Egyptist/ hywään maahan wienyt oli/ v. 1.
Joca colmandena wuotena/ anda erinomaiset kymmenexet Lewitaille ja köyhille/ ja rucoilla/ että hän wielä heidän maatans siunais/ v. 12.
Pitä caicki HERran käskyt/ cuin he olit luwannet/ nijn hän on heidän Jumalans/ ja siuna heitä caikista muista Canssoista/ v. 16.

5 Moos 26:1 COscas tulet sijhen maahan/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle perimisexi anda/ ja sinä sen omistat ja asut sijnä.
5 Moos 26:2 Nijn ota caickinaisist sinun maas caswoist ensimäiset hedelmät cuin maasta caswa/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle anda/ ja pane corijn/ ja mene sijhen siaan/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle walidze hänen nimens asumasiaxi.
5 Moos 26:3 Ja mene Papin tygö/ joca sijhen ajcan on/ ja sano hänelle: minä tunnustan tänäpänä HERran sinun Jumalas edes/ että minä olen tullut sijhen maahan/ jonga HERra meidän Isillem wannoi/ meille andaxens.
5 Moos 26:4 Ja Pappi ottacan corin sinun kädestäs ja laskecan sen maahan/ HERran sinun Jumalas Altarin eteen.
5 Moos 26:5 Nijn wasta sinä/ ja sano HERran sinun Jumalas edes: minun Isän oli radollinen Syrialainen ja

meni Egyptijn wähällä joucolla/ että hän siellä olis muucalainen/ ja tuli siellä suurexi/ wäkewäxi ja monexi Canssaxi.
5 Moos 26:6 Mutta Egyptiläiset ahdistit ja waiwaisit meitä/ ja panit cowan orjuden meidän päällem.
5 Moos 26:7 NIjn me huusim HERran meidän Isäim Jumalan tygö/ ja HERra cuuli meidän änem/ ja cadzoi meidän tuscam/ työm ja ahdistuxem päälle.
5 Moos 26:8 Ja HERra wei meidän Egyptist woimallisella kädellä/ ja ojetulla käsiwarrella/ suuren peljätyxen/ merckein ja ihmetten cansa.
5 Moos 26:9 Ja johdatti meidän tähän paickaan/ ja andoi myös meille tämän maan/ josa riesca ja hunajata wuota.
5 Moos 26:10 Cadzo/ nyt minä täsä cannan maan ensimäisiä hedelmitä/ cuin sinä HERra minulle annoit. Ja nijn pane ne HERran sinun Jumalas eteen/ ja cumarra HERran sinun Jumalas edes.
5 Moos 26:11 Ja ole iloisas caikest sijtä hywydest/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle andoi/ ja sinun huonelles/ sinä ja Lewita ja muucalainen joca sinun keskelläs on.
5 Moos 26:12 COscas olet coonnut caicki kymmenexet sinun wuodes caswosta colmandena wuonna/ joca on kymmenesten wuosi/ nijn anna Lewitaille/ muucalaisille/ orwoille ja leskille/ että he söisit sinun portisas ja rawitaisin.
5 Moos 26:13 Ja sano HERran sinun Jumalas edes: minä olen tuonut huonestani sen cuin pyhitetty on/ ja annoin Lewitaille/ muucalaisille/ orwoille ja leskille/ caiken sinun käskys jälken/ cuin sinä minulle käskenyt olet/ en minä harhaillut sinun käskystäs/ engä sitä unhottanut.
5 Moos 26:14 En minä sijtä syönyt minun surusani/ engä ottanut sijtä minun saastaisudesani/ en minä nijstä mitän andanut cuolluille/ minä olin HERran minun Jumalani änelle cuuliainen/ ja tein caicki ne cuins minulle käskenyt olet.
5 Moos 26:15 Cadzata tänne sinun pyhäst asumasiastas taiwast/ ja siuna sinun Canssas Israeli/ ja se maa cuin sinä meille andanut olet/ nijncuins wannoit meidän Isillem/ sen maan josa riesca ja hunajata wuota.
5 Moos 26:16 Tänäpänä HERra sinun Jumalas käske sinun tehdä caickein näiden käskyin ja oikeutten jälken/ nijn ettäs pidät ne ja teet nijden jälken caickest sydämestäs/ ja caickest sielustas.
5 Moos 26:17 HERran edes olet sinä sen puhunut tänäpänä/ että hän on sinun Jumalas/ ja sinä waellat caikis hänen teisäns/ ja pidät hänen lakins/ käskyns ja oikeudens ja olet cuuliainen hänen änellens.
5 Moos 26:18 Ja HERra on sinulle tänäpänä sanonut ettäs olet hänen oma Canssans/ nijncuin hän sinulle on puhunut/ että sinun pitä caicki hänen käskyns pitämän.
5 Moos 26:19 Ja hän corgotta sinua caickein Canssain ylidzen/ cuin hän tehnyt on ylistöxexi/ kijtoxexi ja

cunniaxi/ ettäs olet HERralle sinun Jumalalles pyhä Canssa/ nijncuin hän sanonut on.

Vers. 14. Minun surusani) Jumalan uhrin pitä iloisen/ pyhän ja puhtan oleman/ sentähden ei pidä sijtä syötämän surulla ja saastaisudella. v. eodem $. Tein caicki ne cuins minulle käskenyt olet) Nimittäin: kymmenexist ja uhreist: sillä nijstä täsä puhutan. Nijtä taisit he hywällä omalla tunnolla sanoa idzens uscollisest tehnexi: mutta pitä caicke Jumalan lakia/ on caikille ihmisille mahdotoin/ Psal. 14:3./ 23. etc. $

XXVII. Lucu.

MOses käske Canssan pitä caicki nämät käskyt/ ja cuin he tulewat Jordanin ylidze/ nosta hän suuria kiwiä ja kirjoitta käskyt nijhin/ etc. $ v. 1.
Cuusi sucucunda heistä käsketän seiso Grisimin wuorella/ ja siunata Canssa/ ja muut Hebalilla kirota/ v. 11.
Ja Lewitat selkiällä änellä sanoa: kirottu olcon joca epäjumalan teke/ v. 14.
Joca kiro Isä ja äitiä/ etc. $ v. 16.
Lyhykäisest sanottu: kirottu olcon joca ei täytä caickia lain sanoja/ ja caiken Canssan pitä sanoman/ Amen/ v. 26.

5 Moos 27:1 MOses ja wanhimmat Israelist käskit Canssalle/ ja sanoit: pitäkät caicki käskyt/ cuin minä tänäpänä teille käsken.
5 Moos 27:2 Ja sinä päiwänä cosca te menette Jordanin ylidze/ sijhen maahan/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda/ nijn nosta suuret kiwet/ ja siwu ne calkilla.
5 Moos 27:3 Ja kirjoita nijhin caicki nämät lain sanat coscas tulet ylidze/ että sinä tulet sille maalle/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle anda/ sen maan josa riesca ja hunajata wuota/ nijncuin HERra sinun Isäis Jumala sanoi sinulle.
5 Moos 27:4 Cosca te sijs menette Jordanin ylidze/ nijn nostacat ne kiwet Ebalin wuorella (cuin minä teille tänäpänä käsken) ja siwucat ne calkilla.
5 Moos 27:5 Ja rakendacat sijnä HERralle sinun Jumalalles Altari kiwistä/ joihinga ei yxikän rauta ole sattunut.
5 Moos 27:6 Rakenna siellä se Altari HERralle sinun Jumalalles coconaisista kiwistä/ ja uhra HERralle sinun Jumalalles polttouhri sen päälle.
5 Moos 27:7 Uhra myös kijtosuhri/ ja syö siellä/ ja ole iloinen HERran sinun Jumalas edes.
5 Moos 27:8 Ja kirjoita caicki tämän lain sanat selkiäst ja ymmärtäwäisest nijhin kiwijn.

5 Moos 27:9 JA Moses ynnä pappein Lewitain cansa puhuit caikelle Israelin Canssalle/ sanoden: Ota waari ja cuule Israel: tänäpänä sinä tulit HERran sinun Jumalas Canssaxi.
5 Moos 27:10 Ettäs cuuliainen olisit HERran sinun Jumalas änelle/ ja tekisit hänen käskyins ja oikeuttens jälken/ cuin minä tänäpänä sinun käsken.
5 Moos 27:11 JA Moses käski Canssalle sinä päiwänä/ ja sanoi:
5 Moos 27:12 Nämät seisocan Grisimin wuorella/ ja siunatcan Canssa/ cosca te oletta käynet Jordanin ylidzen. Simeon/ Lewi/ Juda/ Isaschar/ Joseph ja BenJamin.
5 Moos 27:13 Ja nämät seisocan Ebalin wuorella kiroman/ Ruben/ Gad/ Asser/ Sebulon/ Dan ja Nephtali.
5 Moos 27:14 Ja Lewitat alcacan/ ja sanocan jocaidzelle Israelist corkialla änellä.
5 Moos 27:15 Kirottu olcon joca epäjumalan eli waletun cuwan teke HERralle cauhistuxexi/ wircamiesten käsialaisen/ ja pitä sen sala. Ja caicki Canssa wastackan ja sanocan/ Amen.
5 Moos 27:16 Kirottu olcon joca Isäns eli äitiäns kiroile/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.
5 Moos 27:17 Kirottu olcon joca lähimmäisens rajan sijrtä/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.
5 Moos 27:18 Kirottu olcon joca laske sokian exymän tiellä/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.
5 Moos 27:19 Kirottu olcon joca muucalaisen/ orwoin ja leskein oikeuden wäändä/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.
5 Moos 27:20 Kirottu olcon joca Isäns emännän tykönä maca/ että hän paljasti Isäns peittämisen/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.
5 Moos 27:21 Kirottu olcon joca eläimeen ryhty/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.
5 Moos 27:22 Kirottu olcon joca sisarens maca/ joca hänen Isäns eli äitins tytär on/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.
5 Moos 27:23 Kirottu olcon joca Anoppins maca/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.
5 Moos 27:24 Kirottu olcon joca lähimmäisens salaisest lyö/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.
5 Moos 27:25 Kirottu olcon joca lahjoja otta/ lyödäxens wiatoinda werta/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.
5 Moos 27:26 Kirottu olcon joca ei caickia näitä lain sanoja täytä/ että hän sen jälken teke/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

Vers. 6. Rakenna siellä Altari) Nijncuin kiwijn kirjoitettin Laki: nijn awisti Altari uhrinens Christust ja hänen pyhä Ewangeliumians/ joita molembita pitä aina Jumalan seuracunnas saarnattaman.
v. 15. Waletun cuwan) Cadzo 20. cap. $ Exod. $
v. 4.

v. 26. Joca ei caickia näitä Lain sanoja täytä) Tästä päättä Paulus Gal. 3. ettei yxikän ihminen tule wanhurscaxi lain töistä. Tästä myös nähdän/ että se wähingin horjahdos jotacuta Jumalan käskyä wastan/ ansaidze kirouxen/ se on: Jumalan wiha/ ajallisen ja ijancaickisen rangaistuxen. Sentähden sano August. $ lib. $ 9. hominum $

XXVIII. Lucu.

LUwatan HERran änelle cuuliaisille runsas siunaus/ v. 1.
Mutta jos ei he cuule hänen ändäns/ waan cadzowat ylön ja rickowat hänen Käskyns/ nijn kirous tule heidän päällens/ ja sattu heihin/ sijhenasti että he huckuwat ja raukewat tyhjän/ v. 15.

5 Moos 28:1 JA jos sinä olet sinun HERras Jumalas änelle cuuliainen/ ettäs pidät ja teet caicki hänen käskyns/ jotca minä tänäpänä sinulle käsken/ nijn HERra sinun Jumalas teke sinun corkiammaxi caicke Canssa maan päällä.
5 Moos 28:2 Ja caicki nämät siunauxet tulewat sinun päälles ja sattuwat sinuun/ ettäs HERran sinun Jumalas änelle cuuliainen olit.
5 Moos 28:3 Siunattu olet sinä Caupungis/ siunattu pellolla.
5 Moos 28:4 Siunattu on sinun ruumis hedelmä/ sinun maas hedelmä/ sinun carjas hedelmä/ sinun eläindes hedelmä/ ja sinun lammaslaumas hedelmät.
5 Moos 28:5 Siunattu on sinun coris ja sinun tähtes.
5 Moos 28:6 Siunattu olet sinä käydesäs sisälle ja käydesäs ulos.
5 Moos 28:7 Ja HERra langetta sinun wiholises sinun edesäs/ jotca sinua wastan nousewat. Yhtä tietä he tulewat sinua wastan/ ja seidzemetä tietä myöden pitä heidän pakeneman sinun edesäs.
5 Moos 28:8 HERra käske siunauxen olla sinun cansas/ sinun rijhesäs/ ja caikisa cuins aiwoit. Ja siuna sinun sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda.
5 Moos 28:9 HERra corgotta sinun idzellens pyhäxi Canssaxi/ nijncuin hän wannoi sinulle/ ettäs pidät HERran sinun Jumalas käskyt/ ja hänen teisäns waellat.
5 Moos 28:10 Että caicki Canssat maan päällä näkewät olewan sinun HERran nimeen nimitetyn/ ja pitä sinua pelkämän.
5 Moos 28:11 Ja HERra lahjoitta sinun runsast hywydellä/ sekä cohdus hedelmällä/ carjas hedelmällä/ sijnä maasa/ jonga HERra wannoi sinun Isilles/ sinulle andaxens.
5 Moos 28:12 Ja HERra awa sinulle hänen hywän tawarans/ taiwan/ andaxens sinun maalles saten ajallans/

ja siunataxens caicki sinun käsialas: Ja sinä lainat monelle Canssalle/ mutta et sinä keldäkän lainan ota.
5 Moos 28:13 Ja HERra asetta sinun pääxi/ ja ei hännäxi: sinä aina ylimmäinen olet ja et alimmainen/ ettäs olet HERran sinun Jumalas käskyille cuuliainen/ jotca minä tänäpänä sinun käsken pitä ja tehdä.
5 Moos 28:14 Ja et luowu nijstä sanoista/ jotca minä tänäpänä sinulle käsken/ eikä oikialle eli wasemalle puolelle/ muitten jumalitten jälken waeldaxes ja heitä palwellaxes.
5 Moos 28:15 MUtta ellet sinä cuule HERran sinun Jumalas ändä/ pitäxes ja tehdäxes caicki hänen käskyns ja oikeudens/ jotca minä tänäpänä sinulle käsken/ nijn caicki nämät kirouxet tulewat sinun päälles ja sattuwat.
5 Moos 28:16 Kirottu olet sinä Caupungis/ kirottu pellolla.
5 Moos 28:17 Kirottu on sinun coris ja tähtes.
5 Moos 28:18 Kirottu on sinun ruumis hedelmä/ sinun carjas hedelmä/ sinun lammaslaumas hedelmä.
5 Moos 28:19 Kirottu olet sinä käydesäs sisälle/ kirottu käydesäs ulos.
5 Moos 28:20 HERra lähettä sinun secaas onnettomuden/ tyhmyden ja wahingon/ caikisa sinun aiwoituxisas/ sijhenasti ettäs hucut ja pian catoat sinun pahain tecois tähden/ ettäs minun hyljäisit.
5 Moos 28:21 HERra ryhdyttä sinuun ruttotaudin/ sijhenasti että hän sinun hucutais sijtä maasta/ jotas tulet omistaman.
5 Moos 28:22 HERra lyö sinua paisumilla/ wilutaudilla/ polttella/ palolla/ poudalla/ myrkyllisellä ilmalla/ kellaisella taudilla/ ja waino sinua sijhenasti että hän sinun hucutta.
5 Moos 28:23 Taiwan cuin sinun pääs päällä on/ pitä nijncuin wasken oleman/ ja maan sinun allas nijncuin raudan.
5 Moos 28:24 HERra anda sinun maalles tomun ja tuhan saten edest taiwast sinun päälles/ sijhenasti että hän sinun hucutta.
5 Moos 28:25 HERra lyö sinua sinun wiholistes edes/ yhtä tietä myöden sinä menet heidän tygöns/ mutta seidzemen tien cautta sinä heidän edelläns pakenet/ ja sinä hajotetan caickein waldacundain secaan maan päällä.
5 Moos 28:26 Sinun ruumis on rawinnoxi caikille taiwan linnuille/ ja caikille maan pedoille/ ja ei kengän heitä carcota.
5 Moos 28:27 HERra lyö sinun Egyptin paisumilla/ häpiälisillä weripahgoilla/ ruwilla ja syhelmällä/ nijn ettes parane.
5 Moos 28:28 HERra lyö sinun tyhmydellä/ sokeudella ja sydämen kiuculla.
5 Moos 28:29 Ja sinä coperoidzet puoli päiwänä/ nijncuin sokia pimiäs coperoidze/ ja et menesty sinun

teisäs. Ja sinä kärsit wäkiwalda ja wääryttä/ nijncauwan cuins elät/ ja ei kengän sinua auta.
5 Moos 28:30 Waimon sinä kihlat/ mutta toinen sen maca: huonen sinä rakennat/ mutta et sinä saa hänes asua: wijnapuita sinä istutat/ mutta et sinä saa nijtä yhteisexi tehdä.
5 Moos 28:31 Sinun härkäs teurastetan sinun silmäis nähden/ mutta et sinä saa hänestä syödä. Sinun Asis otetan wäkiwallalla sinun nähdes/ ja ei sinulle anneta jällens. Sinun lambas annetan sinun wiholisilles/ ja ei kengän sinua auta.
5 Moos 28:32 Sinun poicas ja tyttäres annetan toiselle Canssalle/ nijn että sinun silmäs sen näkewät/ ja hiweldywät heistä jocapäiwä/ ja ei yhtän wäkewyttä pidä sinun käsisäs oleman.
5 Moos 28:33 Sinun maas hedelmän ja caicki sinun työs se Canssa syöwät/ jotas et tunne/ ja sinun täyty wääryttä kärsiä/ ja sortuna olla coco sinun elin aicanas.
5 Moos 28:34 Ja sinä tulet mielettömäxi nijstä cuin sinun silmäs näkewät.
5 Moos 28:35 HERra lyö sinun pahalla paisumalla polwisas ja pohkeisas/ nijn ettes taida parata pöytäjalast nijn päänlaken asti.
5 Moos 28:36 HERra sinun Cuningas/ jongas idzelles asettanut olet/ aja sen Canssan tygö/ jotas et tunne/ eikä sinun Isäs/ ja siellä sinä palwelet muucalaisia jumalita/ puita ja kiwiä.
5 Moos 28:37 Ja sinä olet cauhistus/ sananlascu ja pilcka caickein Canssain seas/ joihinga HERra aja sinun.
5 Moos 28:38 Sinä kylwät paljo siemendä/ waan wähän tuot sisälle/ sillä heinäsircat syöwät ne.
5 Moos 28:39 Wijnapuita sinä istutat ja työtä teet/ mutta et saa nijstä wijna juoda eli coota: sillä madot ne syöwät.
5 Moos 28:40 Öljypuita on sinun caikis maas paicoisa/ mutta ei sinun pidä woiteleman sinuas öljyllä: sillä sinun öljypuus rewitän ylös.
5 Moos 28:41 Poikia ja tyttäritä sinä sijtät/ ja et cuitengaan nijtä nautidze: sillä ne wiedän fangittuna pois.
5 Moos 28:42 Caicki sinun puus ja maas hedelmän syöwät turilat.
5 Moos 28:43 Muucalainen cuin sinun tykönäs on/ yletän/ ja on alati ylinnä/ mutta sinä aletan ja alati alinna olet.
5 Moos 28:44 Hän laina sinulle/ mutta et sinä woi hänelle lainata. Hän on pää/ ja sinun pitä hännän oleman.
5 Moos 28:45 Ja caicki nämät kirouxet tulewat sinun päälles/ ja sinua wainowat/ ja sinuun sattuwat/ sijhenasti ettäs hucutetan/ ettes HERran sinun Jumalas ändä cuullut/ ja ettäs hänen käskyns ja oikeudens pidäisit/ jotca hän sinulle on käskenyt.
5 Moos 28:46 Sentähden owat ne sinus merkeixi ja ihmeixi/ ja sinun siemenesäs ijancaickisest.
5 Moos 28:47 Ettes palwellut HERra sinun Jumalatas iloisella ja riemuisella sydämellä/ cosca sinulla

caickinaista kyllä oli.
5 Moos 28:48 Ja sinä palwelet wiholisias/ jotca sinulle HERra lähettä/ näljäs ja janos/ alastomudes ja caickinaises puuttumises. Ja hän pane sinun caulaas rautaisen iken sijhenasti että hän sinun hucutta.
5 Moos 28:49 HERra lähettä Canssas sinun päälles taamba mailman ärestä/ nijncuin cotcan/ jonga puhetta et sinä ymmärrä.
5 Moos 28:50 Häpiämättömän Canssan/ joca ei carta wanha/ eikä armaidze nuorucaista.
5 Moos 28:51 Ja syö sinun carjas hedelmän ja sinun maas hedelmän/ sijhenasti ettäs hucutetan. Ja ei hän sinulle jätä mitäkän jywist/ wijnast/ öljyst/ carjan eli lammasten hedelmäst/ sijhenasti että hän sinun cadotta.
5 Moos 28:52 Ja ahdista sinua caikisa sinun porteisas/ sijhenasti että hän cukista maahan sinun corkiat ja wahwat muuris/ joihins idzes luotat/ caikisa sinun maacunnisas. Ja sinä ahdistetan caikisa sinun porteisas/ sinun coco maasas/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle andanut on.
5 Moos 28:53 SInun täyty syödä sinun ruumis hedelmän/ sinun poicas ja tyttäres lihan/ jotca HERra sinun Jumalas sinulle andanut on/ sijnä ahdistuxes ja waiwas/ jolla sinun wiholises sinua ahdistawat.
5 Moos 28:54 Nijn että jocu mies cuin ennen sangen hercullisest ja hecumas teidän seasan eli/ ei pidä hänen weljellens/ ja waimollens cuin on hänen sylisäns/ ja pojallens joca on wielä jäänyt hänen pojistans/
5 Moos 28:55 Suoman annetta jongun nijstä hänen poicains lihasta/ jota hän syö/ ettei hänellä mitäkän muuta ole caikesta hywydestäns/ sijnä ahdistuxes ja waiwas/ jolla sinun wiholises ahdista sinua caikisa sinun porteisas.
5 Moos 28:56 Waimo teidän seasan cuin ennen hercullisest ja hecumas elänyt on/ nijn ettei hän malttanut jalcans laske maan päälle hercun ja hecuman tähden/ ei suo hänen miehellens/ joca hänen sylisäns lepä/ ja hänen pojallens ja tyttärellens/
5 Moos 28:57 Jälkimmäisiä jotca hänen omasta cohdustans lähtenet owat/ eikä myös poicans cuin hän synnytti: sillä he syöwät ne salaisest/ sijnä ahdistuxes ja waiwas/ jolla sinun wiholises sinua ahdistawat sinun porteisas.
5 Moos 28:58 ELles pidä ja te caickia näitä Lain sanoja/ jotca täsä kirjas owat kirjoitetut/ nijn ettäs pelkät tätä cunnialista ja peljättäpä nime/ HERra sinun Jumalas.
5 Moos 28:59 Nijn HERra ihmellisexi teke sinun ja sinun siemenes rangaistuxet/ suurilla ja pitkällisillä widzauxilla/ pahoilla ja pitkällisillä taudeilla.
5 Moos 28:60 Ja käändä sinun päälles caickinaiset Egyptin taudit/ joitas pelkäisit/ ja ne pitä sinuun tarttuman.

5 Moos 28:61 Sijhen myös caicki sairaudet ja caicki rangaistuxet/ jotca ei kirjoitetut ole täsä lakiraamatus/ laske HERra sinun päälles/ sijhenasti ettäs hucutetan.
5 Moos 28:62 Ja teistä jää wähäinen Canssa/ jotca ennen olitta nijncuin tähdet taiwas paljouden tähden/ ettes cuullut HERran sinun Jumalas ändä.
5 Moos 28:63 Ja cuin HERra ennen iloidzi teistä/ teille hywä tehdesäns ja enändäisäns teitä/ nijn hän iloidze teitä hucuttaisans ja cadottaisans/ ja te syöstän sijtä maasta pois/ jota te menette omistaman.
5 Moos 28:64 Sillä HERra hajotta teitä caickein Canssain secaan/ yhdest maan ärest toiseen. Ja siellä sinä palwelet muucalaisia jumalita/ joita et sinä tunne/ eikä Isäs/ candoja ja kiwiä.
5 Moos 28:65 Sijhen myös/ ei pidä sinulla sen Canssan seas yhtän wahwa coto oleman/ ja jalcais pöytä yhtän lepo saaman: sillä HERra anda sinulle siellä wapisewaisen sydämen/ hiweldynet silmät/ ja cuiwetun sielun.
5 Moos 28:66 Nijn että sinun elämäs rippu sinun edesäs yöllä ja päiwällä/ sinun pitä pelkämän ja elämästäs tietämätöin oleman.
5 Moos 28:67 Amulla sinä sanot: Ah/ josca minä ehtoseen eläisin? ehtona sinä sanot: Ah/ josca minä amuun eläisin? sinun sydämes suuren pelgon tähden/ joca sinua peljättä/ ja sentähden jota sinun silmäs näkemän pitä.
5 Moos 28:68 Ja HERra wie sinua taas haaxilla Egyptijn/ sitä tietä/ josta minä sanoin sinulle: Ei sinun pidä händä sillen näkemän. Ja teitä myydän teidän wiholisillen palwelioixi ja pijcoixi/ ja ei yhtäkän ostaja siellä oleman pidä.

Vers. 2. Caicki nämät siunauxet/ etc. $ Jocu sanocan: cuinga tämä Jumalan lupaus ja hänen uhcauxens/ v. 15. pidetän/ että Jumalata pelkäwäiset/ jotca uscowat Christuxen päälle/ ja ahkeroidzewat käyttämän idzens Jumalan lain jälken/ enimmäst waiwatan täsä mailmas/ enä cuin jumalattomat? Sijhen wastatan: Jumala lupa ja uhca anda cahtalaisia/ ijancaickisia ja ajallisia: ijancaickiset pidetän ilman ehdota: Mutta ajalliset sillä ehdolla/ että Jumalata pelkäwäiset menestywät maan päällä: jos ei Jumala heidän hywäxens pane toisinans ristiä heidän päällens/ coetellaxens heitä/ nijncuin culda tulesa/ pitäxens heitä cuuliaisudes/ ja harjoittaxens caikis Christillisis awuis. Nijlle Jumalattomille myös käy nuriast: jos ei Jumala armostans toisinans wijwytä rangaistusta/ ja tee heille caicke hywä/ että he sen cautta haucutellaisin parannoxeen/ ja jos ei he parannost tee/ sitä angarammast rangastaisin.

XXIX. Lucu.

MOses kertoi lijton sanat Israelin lasten edes/ v. 1.
Cudzu taas heitä ja neuwo/ muistaman nijtä ihmeitä/ cuin Jumala teke Egyptis/ v. 2.
Cuinga ihmelisest hän heitä holhois corwes/ v. 5.
ja sijtte andoi heille Sihonin ja Oggin waldacunnat/ v. 7.
Heidän pitä tietämän että HERra teke nyt lijton heidän ja heidän lastens cansa/ v. 10.
ja cawahtaman idzens/ ettei he hänestä luowuis muihin jumalijn/ v. 18.
Mutta jos he sen tekewät/ nijn ei hän ole heille armollinen/ waan hajotta ja häwittä heitä ja heidän maans/ että heidän lapsens wijmein sen näkewät/ ja sitä ihmettelewät/ v. 20.

5 Moos 29:1 NÄmät owat lijton sanat/ cuin HERra käski Mosexen tehdä Israelin lasten cansa Moabiterein maasa/ paidzi sitä lijtto/ cuin hän heidän cansans teki Horebis.
5 Moos 29:2 Ja Moses cudzui coco Israelin/ ja sanoi heille: te näitte caicki mitä HERra teidän silmäin edes teki Egyptis Pharaolle/ caikille hänen palwelioillens ja coco hänen maallens.
5 Moos 29:3 Ne suuret kiusauxet/ cuin sinun silmäs näit/ ja ne suuret merkit ja ihmelliset tegot.
5 Moos 29:4 Ja ei HERra wielä nytkän tähän päiwän asti andanut teille ymmärtäwäist sydändä/ ja silmiä näkemän ja corwia cuuleman.
5 Moos 29:5 Hän andoi teidän waelda corwes neljäkymmendä wuotta/ teidän waatten ei wanhennet teidän päällän/ ja sinun kengäs ei culunet jalwoisas.
5 Moos 29:6 Et te syönet leipä/ etkä myös juonet wijna/ elickä wäkewätä juoma/ ettäs tietäisit minun olewan HERran teidän Jumalan.
5 Moos 29:7 Ja cosca te tulitte tähän paickaan/ tuli Sihon Hesbonin Cuningas/ ja Og Basanin Cuningas sotiman meitä wastan/ ja me löimme heidän.
5 Moos 29:8 Ja omistimme heidän maans/ ja annoimme Rubenitereille ja Gaditereille/ ja puolelle Manassen sucucunnalle perimisexi.
5 Moos 29:9 Nijn pitäkät nyt nämät lijton sanat/ ja tehkät sen jälken/ että te toimellisest tekisitte/ caicki cuin te teette.
5 Moos 29:10 TE seisotte caicki tänäpänä HERran teidän Jumalan edes/ ylimmäiset teidän sugustan/ teidän wanhimban/ teidän esimiehen/ ja jocamies Israelis.
5 Moos 29:11 Teidän lapsen/ teidän waimon/ ja teidän muucalaisen cuin sinun leirisäs on/ sinun puus haccajasta/ nijn wetes ammundajan asti.
5 Moos 29:12 Että sinä käyt HERran sinun Jumalas lijttoon ja sijhen walaan/ cuin HERra sinun Jumalas teke

sinun cansas tänäpänä.
5 Moos 29:13 Että hän tänäpänä sinun hänellens corgotta Canssaxi/ ja hän on sinun Jumalas/ nijncuin hän sanoi sinulle/ ja nijncuin hän wannoi sinun Isilles/ Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille.
5 Moos 29:14 Sillä em me tee näitä lijttoja ja tätä wala ainoastans teidän cansan.
5 Moos 29:15 Mutta sekä teidän cansan/ cuin täsä läsnä tänäpänä olette ja seisotte meidän cansam HERran meidän Jumalam edes/ että myös nijden cansa/ cuin täsä tänäpänä meidän cansam ei ole.
5 Moos 29:16 Sillä te tiedätte/ cuinga me asuimme Egyptin maalla/ ja waelsimme pacanain läpidzen/ joiden cautta te waelsitte.
5 Moos 29:17 Ja näitte heidän cauhistuxens ja epäjumalans/ cannot ja kiwet/ hopiat ja cullat/ cuin heidän tykönäns olit.
5 Moos 29:18 Ettei jocu olis teidän seasan mies eli waimo/ elickä jocu langoista taicka perhestä cuin sydämens tänäpänä käännäis pois HERrast meidän Jumalastam/ palwellaxens tämän Canssan jumalita/ ja tulis teille juurexi joca caswa sappe ja coiruoho.
5 Moos 29:19 Ja waicka hän cuule nämät kirouxen sanat/ siuna hän idzens cuitengin sydämesäns/ ja sano rauha minulla cuitengin on/ minä waellan minun sydämeni ajatuxen jälken/ että juopunet janowitten cansa hucutettaisin.
5 Moos 29:20 Silloin ei HERra ole hänelle armollinen/ silloin tule suuri HERRAN wiha ja costo sen miehen päälle/ ja caicki nämät kirouxet cuin täsä kirjas owat kirjoitetut/ joutuwat hänen päällens. Ja HERra pyhki hänen nimens taiwan alda.
5 Moos 29:21 Ja HERra eroitta hänen pahuteen caikesta Israelin sugusta/ coco tämän lijton sanain kirouxen jälken/ cuin täsä lakikirjas on kirjoitettu.
5 Moos 29:22 NIin pitä teidän sucun sanoman/ ja teidän lapsen cuin teistä syndywät/ ja wierat cuin taamba pitkän matcan taca tulewat/ cosca he näkewät tämän maan rangaistuxet/ ja sairaudet/ joilla HERra lyö heitä.
5 Moos 29:23 Että hän coco heidän maans tulikiwellä ja suolalla on polttanut/ nijn ettei se kylwetä eikä wihota/ eikä myös yhtäkän ruoho käy hänestä ylös. Nijncuin Sodoma/ Gomorra/ Adama ja Zeboim olit cukistetut maahan/ jotca HERra hänen wihasans ja hirmuisudesans cukisti ylösalaisin.
5 Moos 29:24 Nijn caicki Canssat sanowat: mixi HERra nijn teki tälle maacunnalle? mikä on tämä hänen suuri julmudens wiha?
5 Moos 29:25 Silloin sanotan: että he hyljäisit HERran heidän Isäins Jumalan lijton/ cuin hän teki heidän cansans/ cosca hän heidän johdatti Egyptin maalda.

5 Moos 29:26 Ja owat mennet ja muita jumalita palwellet/ ja cumartanet nijtä/ sencaltaisita jumalita/ cuin he ei ensingän tundenet/ ja jotca ei heille mitän andanet.
5 Moos 29:27 Sentähden on HERran wiha julmistunut tämän maan päälle/ nijn että hän andoi tulla heidän päällens caicki kirouxet/ cuin täsä kirjas kirjoitetut owat.
5 Moos 29:28 Ja HERra on heidän häwittänyt heidän maastans/ suures wihas/ julmudes ja närkästyxes/ ja on heidän heittänyt wieraseen maahan/ nijncuin tänäpänä on.
5 Moos 29:29 HERran meidän Jumalam salaus ilmestyi meille ja meidän lapsillem ijancaickisest/ että meidän caicki nämät lain sanat tekemän pitä.

Vers. 4. Ei HErra wielä nytkän andanut teille ymmärtäwäist sydändä) Täsä nähdän/ ettei ihminen taida oikein tuta Jumalata ja tehdä hänen tahtoans/ jollei Jumala walista hänen silmiäns ja käännä sijhen hänen sydändäns. Mixi sijs jocu sano: Jumala soima hänelle hänen sokeuttans ja cowuttans? Sijhen wastatan: Jumala loi ihmisen hänen cuwaxens/ se on: taitawaxi/ ymmärtäwäisexi ja hurscaxi/ ja hän oli nämät lahjat oman syyns cautta tuhlannut: nijn hän oikeutta myöden welcoi näitä jällens/ että hän oppis tundeman puuttumisens/ ja pakenis armoon Christuxen cautta. Nijncuin welcamieheldä ei senwuoxi olla anomat/ ettei hänellä mitän ole maxaxens. Jumala on myös meille andanut hänen sanans ja Sacramentit/ joilla me walistetan ja käätän: cosca me nijtä nautita tahdom. Lue tästä Aug. $ quaest. $ 50. in $ hunc $ librum $.
v. 9. Toimellisest tekisitte) Sillä ilman Jumalan sanata/ on caicki mitä me teemme/ tyhmys.
v. 19. Rauha minulla cuitengin on) Nijn sanowat jumalattomat ja uscomattomat: ei helwetti ole nijn palawa cuin sanotan/ eikä Perkele nijn musta cuin hän maalatan/ kyllä se paremmaxi tule. v. eodem $. Juopunet) se on/ opettajat ynnä opetuslasten cansa pitä tuleman cadotuxeen/ eli wialliset wiattomain cansa ut $ Graeci $ habent $.
v. 29. Salaus) Cuin hän tahdois sanoa: Jumala on hänen tahtons meille Juudalaisille ilmoittanut caiken muun Canssan seas/ sentähden pitä myös meidän sitä wiremmät oleman.

XXX. Lucu.

LUwatan siunaus nijncuin ennengin/ jos he wielä heidän ricostens tähden/ nijn taiwan ärijn hajotettaisin: ja he ilman wilpitä käändäisit idzens HERran tygö/ v. 1.
Ei heidän ole cauwas menemist edzimän HERran käskyjä/ waan juuri läsnä heitäns/ jos he ottaisit waarin/ v. 11.
Taritan heille elämä/ jos he HERran käskyjä cuulewat/ v. 15.

mutta jollei he cuule/ waan poickewat epäjumalain tygö/ nijn otetan taiwas ja maa todistajaxi että heidän pitä cuoleman/ ja huckuman. Sentähden pitä heidän cuuleman HERra heidän Jumalatans/ joca on heidän elämäns/ ja pitkä ikäns/ v. 17.

5 Moos 30:1 COsca caicki nämät tulewat sinun päälles/ taicka siunauxet elickä kirouxet/ cuin minä panin etees/ ja sinä rupet paneman sydämees/ cuingas olet pacanaitten keskellä/ siellä cuhunga HERra sinun Jumalas sinun on ajanut.
5 Moos 30:2 Ja sinä käännät idzes HERran sinun Jumalas tygö/ oleman cuuliainen hänen änellens/ sinä ja sinun lapses/ caikesta sydämestäs/ ja caikesta sielustas/ caikisa nijsä cuin minä sinulle tänäpänä käsken.
5 Moos 30:3 Nijn HERra sinun Jumalas käändä sinun fangiudes ja armahta sinun päälles/ ja jällens coco sinun caikista Canssoista/ joihinga HERra sinun Jumalas sinun hajottanut on.
5 Moos 30:4 Ja jos sinä wielä olisit ajettu taiwan ärijn/ nijn cuitengin HERra sinun Jumalas coco sinun ja tuo sinun sieldä.
5 Moos 30:5 Ja johdatta sinun sijhen maahan/ cuin sinun Isäs omistanet owat/ ja sinä sen omistat/ ja hän teke hywä sinulle/ ja enändä sinun enä cuin sinun Isäs.
5 Moos 30:6 Ja HERra sinun Jumalas ymbärinsleicka sinun sydämes/ ja sinun siemenes sydämen/ racastaman HERra sinun Jumalatas caikesta sinun sydämestäs/ ja caikesta sinun sielustas/ ettäs eläisit.
5 Moos 30:7 Mutta caicki nämät kirouxet anda HERra sinun Jumalas tulla sinun wiholistes päälle/ ja caickein nijden päälle/ cuin sinua wihawat ja wainowat.
5 Moos 30:8 Mutta sinä käännät sinus ja cuulet HERran änen/ tehdäxes caicki hänen käskyns/ cuin minä sinulle tänäpänä käsken.
5 Moos 30:9 Ja HERra sinun Jumalas anda sinulle onnen caikisa sinun kättes töisä/ sinun cohtus hedelmäs/ sinun carjas hedelmäs/ ja caikesa sinun maas hedelmäs/ että ne sinulle menestyisit: sillä HERra käändä idzens riemuidzeman sinun ylidzes sinulle hywäxi/ nijncuin hän sinun Isistäs iloidzi.
5 Moos 30:10 Ettäs HERran sinun Jumalas änelle cuuliainen olet/ ja pidät hänen käskyns ja lakins/ cuin on kirjoitettu täsä lakikirjas/ jos sinä muutoin palajat HERran sinun Jumalas tygö/ caikesta sinun sydämestäs ja caikesta sielustas.
5 Moos 30:11 Sillä tämä käsky cuin minä sinulle tänäpänä käsken/ ei ole sinulda salattu/ eikä myös caucana.
5 Moos 30:12 Eikä myös taiwas/ ettäs sanoisit: cuca mene taiwaseen/ ja tuo meille sen cuullaxem/ ja tehdäxem sen jälken?
5 Moos 30:13 Eikä myös ole tuolla puolen meren/ ettäs sanoisit: Cuca menis meren ylidzen noutaman

meille sen/ cuullaxem ja tehdäxem sen jälken?
5 Moos 30:14 Sillä se sana on sangen läsnä sinun tykönäs/ ja sinun suusas/ ja sinun sydämesäs/ ettäs sen tekisit.
5 Moos 30:15 CAdzo/ minä panin tänäpänä sinun etees elämän ja hywän: cuoleman ja pahan.
5 Moos 30:16 Sijnä cuin minä sinulle tänäpänä käsken/ ettäs racastat HERra sinun Jumalatas/ ja waellat hänen teisäns/ ja pidät hänen käskyns/ lakins ja oikeudens/ ettäs saisit elä ja enätäisin/ ja HERra sinun Jumalas siunais sinua/ sijnä maasa cuhungas menet sitä omistaman.
5 Moos 30:17 Mutta jos sinä käännät sinun sydämes/ ja et ole näille cuuliainen/ mutta annat wietellä sinus/ nijn ettäs cumarrat wieraita jumalita/ ja palwelet heitä.
5 Moos 30:18 Nijn teen minä teille tänäpänä tiettäwäxi/ että teidän pitä huckanduman/ ja ei cauwan pysymän sijnä maasa/ johongas menet Jordanin ylidze/ sitä omistaman.
5 Moos 30:19 Minä otan tänäpänä taiwan ja maan todistuxexi teistä/ että minä panin teidän eteen/ elämän ja cuoleman/ siunuauxen ja kirouxen/ ettäs walidzisit elämän/ että sinä ja sinun siemenes eläisit.
5 Moos 30:20 Että te racastatte HERra teidän Jumalatan ja cuulette hänen ändäns/ ja pysytte hänes kijnni: Sillä hän on sinun elämäs ja sinun pitkä ikäs/ ettäs asuisit sijnä maasa/ cuin HERra sinun Isilles/ Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannoi/ heille andaxens.

Vers. 6. Racastaman HERra sinun Jumalatas caikesta sinun sydämestäs) Ei tästä päätetä meidän taitawan täyttä Jumalan lakia: sillä täsä puhutan nijstä/ jotca owat luopunet Jumalan laist/ että Jumala andais heille jällens sydämen halun käyttäxens idzens sen jälken/ jotca taas kyllä taitawat syndijn horjatta: sillä wanhurscaskin lange seidzemen kerta päiwäs/ Prov. $ 24:17. Ei laki sillä pidetä/ että ajaxi sen jälken eletän/ waan ettei ikänäns sitä wastan tehdä: Sentähden ei täsä puhuta sijtä/ että jocu lain täyttä. Cadzo tästä enä sen 6. cap. $
v. 5. selityxen.
v. 9. Sinulle hywäxi) Sillä jumalattomain käsi myös kyllä hywin käy mailmas/ mutta ei se heille joudu hywäxi.
v. 11. Tämä käsky cuin minä käsken) Tämän Paulus Rom. 10:6. cudzu Ewangeliumixi: sillä se on juuri Ewangeliumist/ nimittäin: että ne cuin käändäwät idzens/ saawat Jumalan armon ja syndein andexi saamisen. Eikä sijtä lucu ole/ että se täsä cudzutan käskyxi: Sillä että Hebrerit cudzuwat myös Ewangeliumin Laixi ja käskyxi. Ja pidettäkän waari/ että Juuttat owat yximielisest opettanet/ tämän paican täytettäwän Messiaxen aicana.

v. 15. Minä panin sinun etees elämän ja cuoleman) Ei tästä wahwisteta ihmisellä olewan wapa ehto nijn hywä tehdä cuin pahakin/ waan cosca Jumala on andanut wälicappalen/ joca on hänen pyhä sanans/ käändymän ja mielistymän hywään: Nijn taita hän nijtä nautita ja cadzoa ylön/ ja myös olla nijtä wastan. Mutta jotca nijtä oikein nautidzewat/ käändä Jumala hywyteen. Sentähden sanotan hänellä olewan molemmat tarjona/ walickan cumman hän tahto.
v. 19. Että sinä eläisit) Sentähden ei ole idzecungin elinaica nijn absolute $ määrätty/ ettei se taita kyllä pidettä ja lyhettä/ sen jälken cuin ihminen elä.

XXXI. Lucu.

MOses ilmoitta/ ettei hän mene heidän cansans Jordanin ylidzen/ waan Josua/ ja käske heidän olla rohkiat: sillä HERra idze on heidän cansans/ v. 1.
käske myös tämän lain/ jonga hän kirjoitti/ joca seidzemendenä wuotena luetta caiken Canssan edes/ v. 9.
HERra ilmoitta myös Mosexelle/ että hänen pitä cuoleman/ ja Israelin lasten horjahtamisest huoruteen/ muitten jumalitten cansa/ jongatähden hän on heitä rangaisepa/ v. 14.
käske sijs kirjoitta tästä asiasta wirren/ hänen uscollisen neuwons todistuxexi/ v. 19.
Lakikirjan panna tallella lijton Arckijn/ v. 24.
coco Israel käsketan wirttä cuuleman/ v. 28.

5 Moos 31:1 JA Moses meni ja puhui nämät sanat coco Israelin cansa/
5 Moos 31:2 Ja sanoi heille: minä olen tänäpänä sadan ja cahdenkymmenen ajastaicainen/ en minä woi enä käydä ulos ja sisälle: sijhen on HERra myös sanonut minulle: ei sinun pidä menemän tämän Jordanin ylidzen.
5 Moos 31:3 HERra sinun Jumalas käy idze sinun edelläs/ hän idze hucutta tämän Canssan sinun edestäs/ nijn että sinä omistat heitä/ Josua käy sinun edestäs sen ylidzen/ nijncuin HERra on sanonut.
5 Moos 31:4 Ja HERra teke heille/ nijncuin hän teki Sihonille ja Oggille Amorrerein Cuningalle/ ja heidän maallens/ jotca hän on hucuttanut.
5 Moos 31:5 Cosca HERra anda heidän teidän käteen/ nijn tehkät heidän cansans caickein käskyin jälken/ cuin minä teille olen käskenyt.
5 Moos 31:6 Olcat wahwat ja hywäs turwas/ älkät peljästykö ja cauhistuco heidän edesäns: sillä HERra sinun Jumalas idze waelda sinun cansas/ ja ei ota sinulda pois kättäns/ eikä myös hyljä sinua.
5 Moos 31:7 JA Moses cudzui Josuan/ ja sanoi hänelle coco Israelin silmäin edes: ole wahwa ja hywäs

turwas: sillä sinä johdatat tämän Canssan sijhen maahan/ jonga HERra heidän Isillens wannonut on heille andaxens/ ja jaat tämän heille perimisexi heidän keskelläns.
5 Moos 31:8 Mutta HERra joca idze käy teidän edellän/ hän on sinun cansas/ ja ei ota sinulda pois kättäns/ eikä myös hyljä sinua/ älä pelkä älä myös cauhistu.
5 Moos 31:9 Ja Moses kirjoitti tämän lain/ ja andoi papeille Lewin pojille/ jotca cannoit HERran lijton Arcki/ ja caikille Israelin wanhimmille.
5 Moos 31:10 Ja hän käski heille/ ja sanoi: aina joca seidzemen wuoden perästä/ cosca wapauswuosi alca Lehtimajan juhlana.
5 Moos 31:11 Cosca coco Israel tule osottaman händäns/ HERran sinun Jumalas eteen/ sijhen paickaan cuin hän walidze/ pitä sinun tämän lain andaman cuulutta coco Israelin edes/ heidän corwains cuulden.
5 Moos 31:12 Coco Canssa sekä miehet että waimot/ lapset ja muucalaiset/ jotca sinun portisas owat/ cuuleman ja oppiman/ cuinga heidän pitä pelkämän HERra heidän Jumalatans/ pitämän ja tekemän caicki tämän lain sanat.
5 Moos 31:13 Ja että heidän lapsens/ jotca ei sitä tiedä/ cuulisit myös ja oppisit/ cuinga heidän pitä pelkämän HERra teidän Jumalatan caickena teidän elinaicanan/ cuin te elätte maan päällä/ johonga te menette Jordanin ylidzen/ sitä omistaman.
5 Moos 31:14 JA HERra sanoi Mosexelle: Cadzo/ sinun aicas on juuri läsnä/ cuin sinä cuolet/ cudzu Josua/ ja mene seuracunnan majaan/ että minä andaisin hänelle käskyn. Ja Moses meni Josuan cansa/ ja astui seuracunnan majaan.
5 Moos 31:15 Ja HERra ilmestyi majas pilwen padzaas/ ja pilwen padzas seisoi majan owes.
5 Moos 31:16 Ja HERra sanoi Mosexelle: Cadzo/ sinun pitä lewämän sinun Isäis cansa. Ja tämä Canssa nouse ja juoxe huoruteen/ maan epäjumalitten jälken/ sinne cuin he menewät/ hyljäwät minun/ ja rickowat sen lijton jonga minä tein heidän cansans.
5 Moos 31:17 Nijn minun wihan silloin julmistu heidän päällens/ ja minä hyljän heitä/ ja peitän minun caswon heidän edestäns/ että he hucutetan. Ja cosca nijn paljo pahutta ja ahdistusta käy heidän päällens/ sanowat he: eikö caicki nämät pahudet ole tapahtunet minulle? sillä ei minun Jumalan ole minun cansan?
5 Moos 31:18 Mutta minä peräti peitän minun caswon sillä ajalla/ caiken sen pahuden tähden cuin he tehnet owat/ että he owat idzens käändänet muiden jumalitten tygö.
5 Moos 31:19 NIin kirjoittacat nyt teillen tämä wirsi/ ja opettacat se Israelin lapsille/ ja asettacat se heidän suuhuns/ että tämä wirsi olis minulle todistuxexi Israelin lapsia wastan.
5 Moos 31:20 Sillä minä johdatan heidän sijhen maahan/ jonga minä wannoin heidän Isillens/ josa riesca ja

hunajata wuota. Ja cosca he syöwät ja tulewat rawituxi ja lihawaxi/ käändäwät he heitäns muiden jumalitten tygö/ ja palwelewat nijtä/ ja pilckawat minua/ ja rickowat minun lijttoni.
5 Moos 31:21 Ja cosca heidän nijn suuri pahus ja ahdistus käsittä/ nijn tämä wirsi wasta heitä todistuxexi: sillä ei sitä pidä unhotettaman heidän siemenens suusa: Sillä minä tiedän heidän ajatuxens/ joita he jo nyt ajattelewat/ ennencuin minä johdatan heitä sijhen maahan cuin minä wannonut olen.
5 Moos 31:22 Nijn kirjoitti Moses tämän wirren silloin/ ja opetti sen Israelin lapsille.
5 Moos 31:23 Ja käski Josualle Nunin pojalle/ ja sanoi: ole wahwa ja urhollinen: sillä sinä johdatat Israelin lapset sijhen maahan/ cuin minä wannoin heille/ ja minä olen sinun cansas.
5 Moos 31:24 COsca Moses oli nämät lain sanat kirjoittanut kirjaan/ ja lopettanut.
5 Moos 31:25 Käski hän Lewitaille jotca HERran todistuxen Arckia cannoit/ sanoden:
5 Moos 31:26 Ottacat tämä Lakikirja ja laskecat HERran teidän Jumalan lijton Arkin siwulle/ että hän olis sijnä todistuxexi sinua wastan.
5 Moos 31:27 Sillä minä tunnen sinun tottelemattomudes ja niscurudes/ cadzo/ cosca minä wielä nyt tänäpänä elän teidän cansan/ oletta te tottelemattomat HERra wastan/ cuinga paljo enämmin minun cuolemani jälken?
5 Moos 31:28 Nijn cootcat nyt minun eteeni caicki wanhimmat teidän sucucunnisan/ ja teidän esimiehen/ että minä puhuisin nämät sanat heidän corwains cuullen/ ja ottaisin taiwan ja maan todistuxexi heitä wastan.
5 Moos 31:29 Sillä minä tiedän että te minun cuolemani jälken peräti turmellan/ ja poickiatte sildä tieldä cuin minä teille käskenyt olen/ nijn teille tapahtu onnettomus wijmeisillä ajoilla: että te pahasti teitte HERran silmäin edes/ ja wihoititte hänen teidän kätten töiden cautta.
5 Moos 31:30 Nijn Moses puhui coco Israelin sucucunnan cuulden tämän weisun sanat/ haman loppun asti.

Vers. 10. Seidzemen wuoden perästä) Nimittäin/ yhteisest caiken Canssan edes: muutoin luettin joca Sabbathi jocu cappale/ nijncuin Act. $ 15:21. nähdän.
v. 26. Laskecat se lijton Arkin siwulle) Nijn owat he myös pitänet tallella muitten Prophetain kirjoituxet/ jotca he wahwast tiesit herätetyxi HERralda saarnaman ja kirjoittaman. Nijn myös owat pyhäin Ewangelisteritten ja Apostolitten kirjoituxet Udes Testamendis pannut tallella/ sijtä nähdän Jumalan seuracunnalla ei olewan walda tehdä uscottapia kirjoituxia tahtons jälken/ waan hänen wircans on nijtä uscollisest pitä tallella heidän lapsillens.

XXXII. Lucu.

MOsexen wirsi/ josa hän ylistä Jumalata/ v. 3:4. Laitta kijttämätöindä Israelin lasten sydändä/ v. 5:6.
Muistutta Jumalan hywiä tecoja/ v. 7:8. Että hän on walinnut heitä omaxi Canssaxens/ v. 9.
Andanut heille lakins/ ja rawinnut heitä caikella hywällä/ etc. $ v. 10.
Ennusta heidän langemuxestans/ ja luopumisestans Jumalast/ ja harhailemisestans muitten jumalitten tygö/:c. $ v. 15.
Julista sentähden Jumalan wihan/ että hän käändä caswons pois/ ja sälyttä heidän selkääns caicki heidän widzauxens/ sijhenasti että he liki peräti huckuwat/ v. 19.
Lohdutta cuitengin heitä/ että Jumala jällens armahta heidän päällens/ ja costa heidän wiholisillens/ v. 36.
Neuwo wielä heitä cuuliaisuteen/ v. 44.
Moses käsketän astua Nebon wuorelle/ ja siellä cuolla/ v. 48.

5 Moos 32:1 CUlcatte taiwat/ minä puhun/ ja maa cuulcan minun suuni sanat.
5 Moos 32:2 Minun oppin tiuckucan nijncuin sade/ ja minun puhen wuotacan/ Nijncuin caste/ nijncuin sade wihannon päälle/ ja nijncuin pisarat ruohon päälle.
5 Moos 32:3 Sillä minä ylistän HERran nime/ andacat ainoalle meidän Jumalallem cunnia.
5 Moos 32:4 Hän on callio/ hänen työns owat laittamattomat: sillä caicki hänen tecons owat oikiat. Waca on Jumala/ ilman caickia wääryttä/ hän on oikia ja hurscas.
5 Moos 32:5 Se nurja ja paha sucu hänestä lange pois/ he owat ilkiät/ ja ei hänen lapsens.
5 Moos 32:6 Nijngös sinun HERras Jumalatas kijtät/ sinä hullu ja tyhmä Canssa? Eikö hän ole sinun Isäs ja sinun HERras? Eikö hän ole se ainoa/ joca sinun luonut ja walmistanut on?
5 Moos 32:7 Muista endisen ajan päälle/ ymmärrä wuosicaudet sugusta nijn sucuun. Kysy Isäldäs/ ja hän ilmoitta sinulle/ ja sinun wanhemmildas/ nijn he sinulle sanowat.
5 Moos 32:8 Cosca se corkein nijn arwalla pacanat jacoi/ ja hajotti ihmisten lapset: Silloin hän laski Canssain maan rajat/ Israelin lasten lugun jälken.
5 Moos 32:9 Sillä HERran osa on hänen oma Canssans/ Jacob on hänen perimisens nuora.
5 Moos 32:10 Hän löysi hänen corwes cuiwas/ cusa cauhistus on erämaas. Hän wei hänen ymbärins/ hän opetti hänelle lakins/ ja warjeli hänen nijncuin silmäin terän.
5 Moos 32:11 Nijncuin cotca poicans wie ulos/ ja heidän päälläns laucuile/ ja lewittä sijpens/ ja otta heitä/ ja canda sijpeins päällä.
5 Moos 32:12 Yxinäns HERra talutti händä/ ja ei ollut hänellä muuta Jumala.
5 Moos 32:13 Hän wei hänen haman maan corkeuteen/ ja ruocki hänen pellon hedelmällä/ ja andoi hänen

ime hunajata calliosta/ ja öljyä cowasta kiwestä.
5 Moos 32:14 Woita lehmistä/ ja riesca lambaista/ ynnä caridzain lihawuden cansa. Ja lihawimmat oinat ja caurit/ ja parhan nisun/ ja juotti hänen parhalla wijnamarjan werellä.
5 Moos 32:15 COsca Israel lihoi ja rawittin/ tuli hän carjaxi/ hän on lihawaxi/ paxuxi ja wäkewäxi tullut/ ja hyljäis Jumalan/ joca hänen teki. Ja hän cadzoi hänen autuudens callion ylön.
5 Moos 32:16 Hän yllytti hänen kijwauteen muucalaisten cautta. Cauhistuxen cautta wihoitit he hänen.
5 Moos 32:17 He uhraisit perkeleille/ ja ei heidän Jumalallens. Nijlle jumalille joita ei he tundenet/ nijlle usille jotca ei ennen ollet/ joita teidän Isän ei peljännet.
5 Moos 32:18 Sinun callios joca sinun synnytti/ sen sinä hyljäisit/ ja unhotit sen Jumalan joca sinun loi.
5 Moos 32:19 Ja cosca HERra sen näki/ wihastui hän poicains ja tyttärittens päälle/ ja hylkäis heidän.
5 Moos 32:20 Ja hän sanoi: minä peitän minun caswon heidän edestäns/ ja cadzon mitä heidän wijmeiseldä tapahtu: sillä se on nurja sucu/ ja sencaltaiset lapset joisa ei ole usco.
5 Moos 32:21 He härsyttelit minua sen cautta/ joca ei ole jumala/ heidän epäjumaludens cautta owat he minun wihoittanet. Ja minä wihoitan heitä jällens sen cautta joca ei ole Canssa/ tyhmällä Canssalla minä heitä wihoitan.
5 Moos 32:22 Sillä tuli on syttynyt minun wihasani/ ja poltta haman alemmaiseen helwettijn: Ja culutta maan/ ynnä hänen hedelmäns cansa/ ja poltta wuortein perustuxet.
5 Moos 32:23 Minä cocon caiken onnettomuden heidän päällens/ minä ambun caicki minun nuoleni heihin.
5 Moos 32:24 Näljästä heidän pitä hiucahtuman/ ja wilutaudilla culutettaman/ ja äkilisellä cuolemalla. Minä lähetän medzän petoin hambat heidän keskellens/ ja kyykärmen myrkyn.
5 Moos 32:25 Ulcona pitä miecan heitä raateleman/ ja sisällä cauhistaman. Sekä nuorucaiset ja neidzet/ imewäiset ja harmapäät.
5 Moos 32:26 Minä sanoin: minä häwitän heitä/ minä lacatan heidän muistons ihmisist.
5 Moos 32:27 Ellen minä wiholisteni wiha carttais/ ettei heidän wainollisens ylpenny/ ja lähes sanoisit: meidän oikia kätem on caicki nämät tehnyt/ ja ei HERra.
5 Moos 32:28 Sillä se on Canssa/ josa ei mitän neuwo ole/ eikä ymmärrystä.
5 Moos 32:29 Josca he taitawaiset olisit/ ymmärräisit ja huomaidzisit/ mitä heille tästälähin tapahtu.
5 Moos 32:30 Cuinga yxi ajais tuhatta taca/ ja caxi carcotaisit kymmenen tuhatta heistä? Eikö sentähden että heidän callions on heidän myynyt? ja HERra on hyljännyt heitä?
5 Moos 32:31 Sillä meidän calliom ei ole nijncuin heidän callions/ jota meidän wiholisem idze taitawat duomita.

5 Moos 32:32 Sillä heidän wijnapuuns on Sodoman wijnapuust/ ja Gomorran pellost. Heidän wijnamarjans owat sappi/ ja carwahimmat marjat.
5 Moos 32:33 Heidän wijnans on kärmen myrcky/ ja hirmullisten kyykärmetten sappi.
5 Moos 32:34 Eikö sencaltaiset liene kätketyt minun tykönäni? ja insiglatut minun tawarosani?
5 Moos 32:35 Minun on costo/ minä costan/ heidän jalcans pitä ajallans combistuman. Sillä heidän cadotuxens aica on läsnä/ ja mikä heille tarjendele/ se riendä.
5 Moos 32:36 SIllä HERra duomidze hänen Canssans/ ja hän armahta palwelians päälle. Sillä hän cadzahta/ että he owat juuri huckunet/ ja eikä ne suljetut eikä jocu jäänyt ole.
5 Moos 32:37 Ja pitä sanottaman: Cusa heidän Jumalans owat? heidän callions johonga he uscalsit?
5 Moos 32:38 Joiden lihawimmat uhrit he söit/ ja joit wijnan heidän juomauhristans. Noscan ne ja auttacan teitä ja warjelcan teitä.
5 Moos 32:39 Ettekö te näe nyt/ että minä se yxinäns olen/ ja ei ole toinen Jumala paidzi minua? Minä woin tappa ja wirwotta/ minä lyön ja parannan/ ja ei kengän ole joca minun käsistäni wapahta.
5 Moos 32:40 Sillä minä nostan käteni taiwaseen/ ja sanon: minä elän ijancaickisest.
5 Moos 32:41 Cosca minä hiwon minun mieckani nijncuin pitkäisen leimauxen/ ja minun käteni rangaistuxeen rupe: Nijn minä coston maxan minun wiholisteni/ ja nijlle palkidzen/ jotca minua wihawat.
5 Moos 32:42 Minä juotan minun nuoleni werellä/ ja minun mieckani pitä liha syömän: Ja tapettuiden werest/ ja fangittuiden/ ja wiholisten paljastetust päästä.
5 Moos 32:43 Riemuitcat te caicki jotca olette hänen Canssans: sillä hän costa palweliains weren. Ja hän costa hänen wiholisillens/ ja hän armahta hänen Canssans maan päällä.
5 Moos 32:44 JA Moses tuli ja puhui Canssan cuulden caicki nämät weisun sanat/ hän ja Josua Nunin poica.
5 Moos 32:45 Cosca Moses nämät oli caicki lopettanut coco Israelille.
5 Moos 32:46 Sanoi hän heille: pangat sydämeen caicki ne sanat/ cuin minä teille tänäpänä todistan/ että te käskisitte teidän lapsillen/ että he tekisit ja pidäisit caicki nämät lain sanat.
5 Moos 32:47 Sillä ei sijnä ole teille yhtän turha sana/ waan se on teidän elämän/ ja ne sanat pidendäwät teidän ikän maan päällä/ sinne cuin te menette Jordanin ylidze sitä omistaman.
5 Moos 32:48 JA HERra puhui Mosexelle sinä päiwänä/ ja sanoi:
5 Moos 32:49 Mene Abarin wuorelle/ Nebon wuorelle/ cuin on Moabiterein maalla Jerihon cohdalla/ ja cadzele Canaan maata/ jonga minä Israelin lapsille omaxi annan.
5 Moos 32:50 Ja cuole wuorella/ johongas menet/ ja coco sinuas Canssas tygö/ nijncuin sinun weljeskin Aaron cuoli Horin wuorella/ ja cocois idzens Canssans tygö.

5 Moos 32:51 Että te olette rickonet minua wastan Israelin lasten seas/ rijtaweden tykönä Cadexes Zinnin corwes/ ettet te minua pyhittänet Israelin lasten seas.
5 Moos 32:52 Sillä sinä näet maan cohdastans sinun tykös/ cuin minä Israelin lapsille annan/ waan ei sinun pidä sijhen tuleman.

Vers. 3. Ainoalle) Anna meidän Jumalam ainoastans olla Jumalan/ ja pitä caicki cunnia/ ja ei yhdengän muun.
v. 4. Callio) Hebrean puhenparsi cudzu Jumalan callioxi/ se on/ lohdutuxexi/ eli wahwudexi caikille nijlle jotca idzens sijhen luottawat. v. eodem $. Oikia) Jumalattomilda luetan Jumala aina wääräxi ja ojettawaxi/ Matth. 11:19. taidolle oikeus annetan hänen lapsildans. He taitawat caicki paremmin tehdä: mitä Jumala on tehnyt/ ei se mitän kelpa.
v. 17. Ei tundenet) Joista ei heillä yhtän käskyä eli Jumalan sana ollut/ waan walidzit idzellens uden Jumalan palweluxen.
v. 21. Joca ei ole Canssa) se on/ Pacanoitten cautta/ jos he sijttekin herätetäisin suostuman minuun jällens/ cuin Paulus sen selittä/ Rom. 10:11.
v. 25. Ulcona/ sisällä) se on/ ulcona pitä heidän miecan ja fangiuden cautta tuleman leskixi ja orwoixi/ mutta sen cuin jää sisälle/ pitä hämmästyxen/ se on/ näljän/ ruton ja capinan cautta surkiast huckuman.
v. 28. Mitän neuwo) Ei he pidä lucua Jumalan sanast/ waicka he paremmin tietäwät.
v. 34. Insiglatut) Ei he ennen usco cuin heidän käsisäns on/ sillä se on heidän silmistäns salattu.
v. 36. Suljetut) Owat ne jotca cotia jääwät/ se on/ emännät ja lapset/ cuin miehet sotaan menewät.
v. 42. Tapettuiden werest) Ne owat ne colme miecan rangaistusta: Ensimmäinen/ että monda lyödän. Toinen/ että he wiedän fangixi. Colmas/ että Cuningan waldacunda ja papin wirca piti heildä tuleman pois/ jotca pään cautta ymmärretän/ cuin piti paljastettaman.

XXXIII. Lucu.

MOses siuna caicki Israelin lapset ennen hänen cuolematans/ v. 1.
ja julista caikille sucucunnille erinäns/ mitä heille ajan cululla tapahtu/ v. 6.
etc. $ kersca myös heitä autuaxi caickein muiden Canssain seas/ että HERra on heidän apuns ja kilpens/ v. 26.

5 Moos 33:1 TÄmä on siunaus jolla Moses Jumalan mies siunais Israelin lapset ennen cuolematans.

5 Moos 33:2 Ja sanoi: HERra on tullut Sinaista/ ja nosnut heille Seiristä/ ja ilmestynyt Paranin wuorelda/ ja hän on tullut monen tuhannen pyhän cansa/ ja tulinen laki hänen oikias kädesäns/ heidän tygöns.
5 Moos 33:3 Ja cuinga suurest hän racasti Canssoja/ caicki hänen pyhäns owat sinun kädesäs/ ja he asettawat idzens sinun jalcais juureen/ ja ottawat opin sinun sanoistas.
5 Moos 33:4 Moses on meille käskenyt Jacobin sucucunnan perimisen.
5 Moos 33:5 Ja hän oli Cuningas Israelis/ ja Canssan päämiehet hän cocois yhteen ynnä Israelin sucucunnan cansa.
5 Moos 33:6 RUben eläkän ja älkön cuolco ja hänen Canssans olcon luettapa.
5 Moos 33:7 Tämä on Judan siunaus: Ja hän sanoi: cuule HERra Judan ändä/ ja aseta händä Canssans hallidziaxi/ ja hänen woimans olcon suuri/ ja auttacon händä wastoin hänen wiholisians.
5 Moos 33:8 Ja hän sanoi Lewille: sinun täydellisydes ja sinun walkeudes/ olcon sinun pyhän miehes tykönä/ jota sinä kiusaisit Massas/ ja annoit hänen rijdellä rijtaweden tykönä.
5 Moos 33:9 Se joca sano hänen Isästäns ja äitistäns: en minä näe heitä/ ja hänen poicans/ en minä hänestä mitän tiedä/ ne pitäwät sinun sanas/ ja kätkewät sinun lijttos.
5 Moos 33:10 He opettawat sinun oikeuxias Jacobille/ ja Israelille sinun lakis/ he candawat suidzutust sinun nenäs edes/ ja caickinaiset uhrit uhrawat sinun Altarilles.
5 Moos 33:11 Siuna HERra hänen warans/ ja anna hänen kättens työt sinulle kelwata/ ja rico heidän landens jotca carcawat händä wastan/ ja händä wihawat/ nijn ettei he wois ojeta heitäns.
5 Moos 33:12 Ja BenJaminille sanoi hän: HERran rackat pitä asuman suruttomast hänen tykönäns/ sillä hän aina händä suojele ja hän asu hänen hartioidens wälillä.
5 Moos 33:13 Ja hän sanoi Josephille: hänen maans olcon siunattu HERralda/ ja sijnä olcon ihanimmat hedelmät taiwast/ ja castest/ ja sywyydestä/ joca maca alla.
5 Moos 33:14 Sijnä olcon ihanimmat hedelmät Auringost/ ja ihanimmat kypset hedelmät Cuusta.
5 Moos 33:15 Ja idäisten wuorten cuckuloilda/ ja wanhoilda cuckuloilda parhat hedelmät.
5 Moos 33:16 Ja ne callimmat maan hedelmät/ ja mitä sijnä on/ hänen armons joca asu pensas/ tulcon Josephin päähän/ ja Nazirin pään laelle weljesten keskellä.
5 Moos 33:17 Ja hänen cauneudens olcon nijncuin esicandoisen härjän/ ja hänen sarwens olcon nijncuin yxisarwillisen sarwet/ jolla hän Canssa cuocki yhteen/ haman mailman ärin asti: Nämät owat Ephraimin tuhannet/ ja nämät Manassen tuhannet.
5 Moos 33:18 Ja hän sanoi Sebulonille: iloidze Sebulon sinun uloskäymisestäs/ mutta sinä Isaschar iloidze sinun majoistas.

5 Moos 33:19 Heidän pitä cudzuman Canssa wuorelle/ ja siellä wanhurscauden uhria uhraman: sillä he imewät meren saalin/ ja sandaan kätketyt tawarat.
5 Moos 33:20 Ja hän sanoi Gadille: siunattu olcon se joca lewittä Gadi/ hän asu nijncuin Lejoni/ ja ryöstä sekä käsiwarret että päänlaen.
5 Moos 33:21 Ja hän cadzoi edellens algusta/ että siellä oli lain opettajan osa salattu/ ja hän tuli Canssan päämiesten cansa/ ja teki HERran wanhurscautta/ ja hänen oikeudens Israelin cansa.
5 Moos 33:22 Ja Danille sanoi hän: Dan nijncuin Lejonin poica/ joca carca Basanist.
5 Moos 33:23 Ja Nephtalille sanoi hän: Nephtalilla on yldäkyllä mitä hänen mielens teke/ ja hän täytetän HERran siunauxella/ etelän ja länden päin on hänen asumisens.
5 Moos 33:24 Ja Asserille sanoi hän: Asser olcon siunattu pojisa/ ja olcon weljillens otollinen/ ja castacan jalcans öljyyn.
5 Moos 33:25 Rauta ja waski olcon hänen kengäns/ sinun wanhudes olcon nijncuin sinun nuorudes.
5 Moos 33:26 EI yhtän Jumalata ole nijncuin oikeuden Jumala/ joca istu taiwas/ hän olcon sinun auttajas/ ja hänen cunnians on pilwisä.
5 Moos 33:27 Jumalan asuinsia on algusta/ ja hänen käsiwartens owat täällä alhalla ijancaickisest. Ja hän aja sinun wiholises sinun edestäs/ ja sano: ole hucutettu.
5 Moos 33:28 Israel asu lewollisest/ ja Jacobin lähde on sillä maalla/ josa jywä ja wijna on/ sijhen myös taiwat castetta wuodattawat.
5 Moos 33:29 Autuas olet sinä Israel/ cuca on sinun caltaises? O sinä Canssa joca HERran cautta autuaxi tulet/ joca sinun awus kilpi/ ja sinun woittos miecka on. Sinun wiholises painetan alas/ ja sinä astelet heidän cuckulains päällä.

Vers. 8. Sinun täydellisydes ja walkeudes) Se on/ se walkeus ja täydellisyys/ joca on ylimmäisen papin wiran kilwes/ olcon aina pappein Aaronin sugun tykönä/ sen cautta kysyäxens HERralle ja tietäxens cuinga he wircans wastauxella ja opilla hywin tekisit.
v. 9. se joca sano Isästäns/ etc. $ Ei täsä waadita Lewitait elämän ilman Awioskäskytä/ eli luopuman luonnollisest rackaudest/ cuin heillä pitä heidän wanhemmitens ja lastens tygö oleman: sillä tiettäwä on/ että he owat elänet awios käskys/ waan ettei he enä racastais heitä/ cuin Jumalan käskyjä ja nijn heidän tähtens olisit tehnet Jumalan lakia wastan/ nijncuin Christus sen selittä/ Math. 10:37. HERran rackat) se on/ Templi ja Jerusalem/ ja Cuningan istuin olit BenJaminis.
v. 13. Ihanimmat hedelmät) Tämä on sanottu Israelin Cuningan waldacunnast.

v. 18. Uloskäymisestäs) Sen on Debora ja Barach tehnyt. Iud. $ 5.
v. 20. Hän asu nijncuin Lejoni) Tämä siunaus tule Cuningas Jehuun/ 2. Reg. $ 10:27. Joca cukisti Baalin/ ja löi caxi Cuningast/ nijn myös Isebelin
v. 21. Lain opettajan) Se oli Elia Propheta/ sillä hän oli Gileadist Gadin sucucunnast.

XXXIV. Lucu.

MOses astu Nebon wuorelle/ ja HERra näyttä hänelle coco sen luwatun maan/ v. 1.
Cuole ja HERra hauta hänen laxoon/ Peorin huonen cohdalla/ v. 5.
Hän oli sata ja caxikymmendä ajastaicainen. Israelin lapset itkewät händä colmekymmendä päiwä/ v. 7.
Josua tule hänen siaans: Mutta ei sijtte yhtäkän sencaltaista Prophetata tullut Israelijn/ joca nijn HERra puhutteli/ ja nijn suuria ihmeitä teki cuin hän/ v. 9.

5 Moos 34:1 JA Moses meni Moabiterein kedoilda/ ja astui Nebon wuorelle/ Pisgan wuoren cuckulalle/ joca oli Jerihon cohdalla. Ja HERRA osotti hänelle caiken Gileadin maan Danin asti.
5 Moos 34:2 Ja coco Nephtalin ja Ephraimin ja Manassen maan/ ja caiken Judan maan wijmeisen meren asti.
5 Moos 34:3 Ja etelän päin/ ja sen aukian kedon Jerihon tykönä/ Palmu Caupungin haman Zoarin asti.
5 Moos 34:4 JA HERra sanoi hänelle: tämä on se maa/ jonga minä Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannoin/ ja sanoin: minä annan sen sinun siemenelles/ sinä sen nyt näit silmilläs/ waan et sinä sinne tule.
5 Moos 34:5 Ja nijn Moses HERran palwelia cuoli siellä Moabiterein maalla/ HERran sanan jälken.
5 Moos 34:6 Ja hän hautais hänen laxoon/ Moabiterein maalle/ Peorin huonen cohdalla/ ja ei ole yxikän saanut tietä hänen hautans tähän päiwän asti.
5 Moos 34:7 Ja Moses oli sadan ja cahdenkymmenen ajastaicainen cosca hän cuoli. Ei hänen silmäns ollet pimennet/ ja hänen poskens ei ollet rypyis.
5 Moos 34:8 Ja Israelin lapset itkit Mosest Moabiterein kedoilla colmekymmendä päiwä/ ja itcu ja walitus päiwät Mosexest täytettin.
5 Moos 34:9 Mutta Josua Nunin poica oli täytetty taidon hengellä: sillä Moses oli kätens laskenut hänen päällens. Ja Israelin lapset olit cuuliaiset hänelle/ ja teit nijncuin HERra oli Mosexelle käskenyt.
5 Moos 34:10 Ja sijtte ei yhtän Prophetat nosnut Israelis nijncuin Moses/ jonga HERra tunsi caswosta nijn caswoon.
5 Moos 34:11 Ja caickinaisis tunnustähdeis ja ihmeis/ joihinga HERra hänen lähetti/ että hänen piti tekemän nijtä Egyptin maalla/ Pharaolle ja caikille hänen palwelioillens/ ja coco hänen maallens.

5 Moos 34:12 Ja caikes wäkewäs kädes/ ja suuris ihmeis/ jotca Moses teki coco Israelin silmäin edes.

Mosexen Kirjain loppu.

Josuan Kirja

Josa nämät cappalet owat : I. CUinga Jumala wahwista Josuan Mosexen siaan Israelin Canssan Päämiehexi.
Josua lähettä wacojat/ ja asetta wäen käymän Jordanin ylidze/ cap. $ 1. 2. 3.
Israelin lapset waeldawat ihmellisest Jordanin ylidze/ cap. $ 4.
ymbärinsleicatan/ pitäwät Pääsiäistä/ ja syöwät luatun maan hedelmist. cap.$ 5.
II. Cuinga he woittawat Jerihon/ Ain/ Gibeonin/ Amorrerit/ Hazorin/ caicki hänen maans ja Cuningas/ cap. $ 6. 12. asti/ cusa caicki nämät Cuningat luetellan.
III. Maan jaost/ Chalebin/ sijtte idzecungin sucucunnan/ cap. $ 13. 19. asti/ ja Josuan osast Ephraimin wuorella.
IV. Wapaist Caupungeist/ nijn myös 48. Caupungist/ Pappein ja Lewitain asuinsioist/ cap. $ 20. ja 21.
V. Cuinga Rubeniterit ja Gaditerit saawat luwan mennä cotia/ cap. $ 22.
Josua pitä cocouxen Sichemis/ neuwo Israeli pitämän Jumalan käskyjä/ ja teke heidän cansans lijton.
Josua ja Pappi Eleazar Aaronin poica cuolewat/ cap. $ 23. 14.
Täsä kirjas on Historia Mosexen cuolemast Josuan cuoleman asti/ nimittäin 18. ajastajan: sillä Mosexen cuolemast maan jacoon/ culuit 7. ajastaica/ maan jaost Josuan cuolemaan/ 11. ajastaica.

I. Lucu .

MOsexen cuoleman jälken käske Jumala Josuan mennä Jordanin ylidze/ ja lupa hänelle menestyxen maan asuwita wastan/ v. 1.
Josua neuwo Päämiehiä ja wäke/ walmistaman heitäns käymän Jordanin ylidze ja maata omistaman/ v. 10.
Ja että Rubeniterit/ Gaditerit/ ja se puoli Manassen sucucunda olisit heidän weljillens awulliset/ v. 12.
He lupawat olla Josualle cuuliaiset/ ja toiwottawat hänelle onne/ v. 16.

Joos 1:1 MOsexen HERran palwelian cuoleman jälken/ puhui HERra Josualle Nunin pojalle/ Mosexen palwelialle/ sanoden:
Joos 1:2 Minun palwelian Moses on cuollut/ walmista sijs idzes/ ja matcusta tämän Jordanin ylidze/ sinä ja caicki tämä Canssa/ sijhen maahan cuin minä annan Israelin lapsille.

Joos 1:3 Caiken sian minä annan teille/ cusa teidän jalcan käywät/ nijncuin minä Mosexelle sanonut olen.
Joos 1:4 Corwesta ja tästä Libanonista/ suureen Phratin wirtaan/ coco Hetherin maan nijn isoin mereen länden päin pitä teidän maanne rajat oleman.
Joos 1:5 Ei kengän woi sinua wastan seiso coco elinaicanas: nijncuin minä olin Mosexen cansa/ nijn olen minä myös sinun cansas/ en minä hyljä sinua/ engä luowu sinusta.
Joos 1:6 Ole rohkia ja wahwista sinuas/ sillä sinun pitä tälle Canssalle maan jacaman/ nijncuin minä wannoin heidän Isillens/ sen heille andaxeni.
Joos 1:7 Nijn ole sijs hywäs turwas ja wahwista sinus/ pitäden caiken Lain/ ja tehden sen jälken/ cuin Moses minun palwelian sinulle käskenyt oli: älä sijtä harhaile/ oikialle eli wasemalle puolelle/ ettäs toimellisest caikisa nijsä waellaisit/ cuin sinun tekemän pitä.
Joos 1:8 Ei pidä tämän Lakiramatun tuleman sinun suustans pois/ waan ajattele sitä yötä ja päiwä/ ettäs caicki sen jälken pidäisit ja tekisit/ cuin sijnä on kirjoitettu/ nijns menestyt caikis aiwoituxisas/ ja caicki työs toimellisest päätät.
Joos 1:9 Engö minä käskenyt sinun olla rohkian/ ja wahwista idzes: älä pelkä älä myös hämmästy: sillä sinun HERras Jumalas on sinun cansas/ caikis sinun aiwoituxisas.
Joos 1:10 SIlloin käski Josua Canssan Päämiehiä/ ja sanoi:
Joos 1:11 Käykät leirin läpidze/ ja käskekät Canssa/ sanoden: walmistacat teillen ewästä: sillä colmannen päiwän perästä pitä teidän käymän tämän Jordanin ylidze/ että te jouduisitte maata omistaman/ jonga HERra teidän Jumalan teille anda perimisexi.
Joos 1:12 JA Josua sanoi Rubenitereille/ Gaditereille/ ja puolelle Manassen sucucunnalle:
Joos 1:13 Muistacat se sana/ cuin Moses HERran palwelia teille käski/ sanoden: HERra teidän Jumalan saatti teidän lepoon/ ja andoi teille tämän maan.
Joos 1:14 Teidän emändän/ lapsen ja carjan jättäkät sijhen maahan/ tälle puolelle Jordanin/ jonga Moses teille andoi. Waan teidän pitä käymän weljeinne edellä warustettuna/ caicki ne cuin wahwat miehet owat/ ja auttaman heitä.
Joos 1:15 Sijhenasti että HERra teidän weljillennekin anda lewon/ nijncuin teillengin/ että hekin omistaisit sen maan cuin HERra teidän Jumalan heille anda: sijtte pitä teidän palajaman omalle maallen/ omistaman sitä/ cuin Moses HERran palwelia teillen anda/ tällä puolella Jordanin itän päin.
Joos 1:16 JA he wastaisit Josualle/ ja sanoit: caicki mitäs meille käskenyt olet/ sen me teemme/ ja cuhungas lähetät meidän/ sinne me menem.
Joos 1:17 Nijncuin me olemma ollet Mosexelle caikis cuuliaiset/ nijn me myös olemme sinulle cuuliaiset/

ainoastans olcon sinun HERras Jumalas sinun cansas/ nijncuin hän oli Mosexen cansa.
Joos 1:18 Joca asetta idzens sinun suutas wastan/ ja ei ole cuuliainen caikille sinun käskyilles/ hänen pitä cuoleman: ainoastans ole hywäs turwas ja wahwista sinus.

Vers. 1. Josua) se on/ Wapahtaja/ ja tämä Josua on Christuxen cuwa: että nijncuin Josua wei Israelin lapset Egyptin orjudest luwattuun maahan: nijn wie Christus seuracundans hengellisest orjudest ijancaickiseen elämään.
v. 4. Rajat) Judan maan rajat ulotuit pohjan päin/ sijhen suureen wuoreen Libanonijn Danis/ josta Jordanin alcu oli. Lounast päin Arabian Corpeen/ ja länsilounast Bersebaan ja Egyptin wirtaan/ joista puhutan. Iosu. 15:4. ja 17. Num.$ 34:5. 2. Paral.$ 7:8. Länsi pohjast se ulottui keski mereen: mutta idän puoles owat ollet Thraconin wuoret/ ja sijtte wirta Euphrates/ 1. Reg.$ 4. Vide$ Num.$ 34.

II. Lucu .

JOsua lähettä wacojat Jerihon/ v. 1.
Rahab portto sala heidän/ v. 4.
ja wannotta heidän/ että händä säästetäisin cosca he Caupungin woittawat/ v. 8.
Päästä heidän ackunasta ulos/ v. 15.
Jotca palajawat ja juttelewat Josualle/ mitä he cuulit ja näit/ v. 22.

Joos 2:1 JOsua Nunin poica lähetti salaisest caxi wacojata Sittimist/ sanoden: mengät ja cadzelcat maata ja Jerihota. Nijn he läxit matcan ja tulit porton huoneseen/ jonga nimi oli Rahab/ ja lewäisit siellä.
Joos 2:2 Mutta se ilmoitettin Jerihon Cuningalle: cadzo/ tänä yönä tulit tänne miehet Israelin lapsist/ wacoileman maata.
Joos 2:3 Nijn lähetti Jerihon Cuningas Rahabin tygö/ sanoden: tuo ne miehet ulos/ jotca sinun huoneses tulit/ sillä he owat tullet wacoiman caickea maata.
Joos 2:4 Mutta waimo oli lymyttänyt molemmat miehet/ ja sanoi: tosin miehet tulit minun tygöni/ waan en minä tietänyt custa he olit.
Joos 2:5 Ja cosca portti pimeis pandin kijnni/ nijn ne miehet läxit ulos/ engän tiedä cuhunga he menit. Ajacat nopiast heitä taca/ nijn te heidän saatte kijnni.
Joos 2:6 Mutta hän oli käskenyt heidän astua caton päälle/ ja oli peittänyt heidän pellawain warsilla/ jotca hän oli hajottanut caton päälle.

Joos 2:7 Ja miehet ajoit heitä taca/ Jordanin tietä haman luotus paickan. Ja portti pandin kijnni/ sijtte cohta cuin he läxit jotca heitä ajoit taca.
Joos 2:8 MUtta ennen cuin miehet panit lewätä/ meni hän caton päälle heidän tygöns/
Joos 2:9 Ja sanoi heille: minä tiedän HERran andanexi teille tämän maan/ ja teidän pelcon langennexi meidän päällem/ ja coco maan asuwaiset hämmästynexi teidän caswon edes:
Joos 2:10 Sillä me olemma cuullet/ cuinga HERra cuiwais punaisen meren wedet teidän edestän lähteisän Egyptist. Ja mitä te oletta tehnet nijlle cahdelle Amorrerein Cuningalle Sihonille ja Oggille tuolla puolen Jordanin/ cuinga te heidän kiroisitte.
Joos 2:11 Cosca me sen cuulim/ nijn meidän sydämem raukeis/ ja ei ole yhdelläkän rohkeutta teidän edesän: sillä HERra teidän Jumalan/ on Jumala ylhällä taiwas ja alhalla maasa.
Joos 2:12 Nijn wannocat sijs minulle HERran cautta (sillä minä tein armon teidän cohtan) että te teette armon minun Isäni huonelle/ ja annatte minulle wahwan merkin/
Joos 2:13 Että te elämän jätätte minun Isäni/ ja äitini/ ja weljeni/ ja sisareni/ ja caicki cuin heidän omans owat/ ja wapahdatte meidän sielum cuolemast.
Joos 2:14 Ja miehet sanoit hänelle: meidän sielum cuolcan teidän edestän/ jollen me tee armo ja totutta sinun cohtas/ cosca HERra tämän maan meille anda/ jolles waiwon petä tätä meidän asiatam.
Joos 2:15 Ja hän laski heidän köydellä ackunast: sillä hänen huonens oli Caupungin muuris/ ja asui juuri muuris.
Joos 2:16 Ja hän sanoi heille: mengät wuorelle/ ettei ne teitä cohdais/ jotca ajawat teitä taca/ ja olcat siellä lymys colme päiwä/ nijncauwan että tacaajajat palajawat/ ja mengät sijtte teidän tietän.
Joos 2:17 JA miehet sanoit hänelle: wapat me olemma tästä walasta/ jollas meitä wannotit.
Joos 2:18 Cosca me maalle tulemme/ ja et sinä ripusta tätä punaista köyttä ackunaan/ jostas meidän laskit/ ja cocoa tygös huoneseen sinun Isäs/ äitiäs/ weljiäs/ ja coco sinun Isäs huonetta.
Joos 2:19 Mutta jos jocu käy huones owesta ulos/ hänen werens olcon oman pääns päällä/ ja me olemma wiattomat. Ja jotca ikänäns sinun cansas huones owat/ heidän werens olcon meidän pääm päällä/ jos jongun käsi heihin sattu.
Joos 2:20 Waan jos sinä petät tämän meidän asiam/ nijn me olem wapat sijtä walasta/ jonga me sinulle wannonet olemma.
Joos 2:21 Hän wastais: olcon nijncuin te sanotte. Ja päästi heidän menemän/ ja he menit pois. Ja hän ripusti sen punaisen köyden ackunaan.
Joos 2:22 Ja he menit pois/ ja tulit wuorelle/ ja olit siellä colme päiwä/ nijncauwan että ne palaisit jotca

heitä ajoit taca/ jotca edzeit heitä caikille teille/ ja eiwät löytänet.
Joos 2:23 Nijn ne caxi miestä palaisit/ ja sijttecuin he olit astunet wuorelda alas/ menit he ylidze/ ja tulit Josuan Nunin pojan tygö/ ja juttelit hänelle caicki mitä heille tapahtunut oli.
Joos 2:24 Ja he sanoit Josualle: HERra on andanut meidän käsijm coco maan/ sillä caicki maan asuwaiset owat hämmästynet meidän edesäm.

Vers. 1. Rahab) Tämä Rahab jäi sijtte asuman Israelitain secaan/ Iosu. 6. Ja on se joca luetan Christuxen polwilucuun/ Matth. 1:5.
v. 18. Tätä punaista köyttä) Se awista sitä tulewaista autuutta Christuxen weren tähden/ Iustin$ Dial.$ cum $ Tryph.$

III. Lucu .

JOsua säätä Canssan heitäns pyhittämän ja käymän Arkin peräs Jordanin ylidzen/ v. 1.
Papit candawat Arkin/ v. 7.
Josua wahwista Jumalan woiman olewan caiken mailman ylidze sijtä ihmestä/ joca Jordanis tapahtu/ v. 9.
Jordanin wedet coconduwat yhten läjän/ ylimmäiselle puolelle/ waan alemmaiselda puolelda juoxewat mereen/ v. 16.
Ja Canssa käywät cuiwin jalgoin Jordanin läpidze/ v. 17.

Joos 3:1 JA Josua nousi warhain/ ja he matcustit Sittimist ja tulit Jordanijn/ hän ja caicki Israelin lapset/ ja olit siellä yösen/ ennencuin he matcustit ylidzen.
Joos 3:2 Mutta colmen päiwän perästä menit Päämiehet leirin läpidze.
Joos 3:3 Ja käskit Canssalle/ sanoden: cosca te näette HERran teidän Jumalan lijton Arkin/ ja Papit Lewitaist candawan sitä/ nijn matcustacat te myös siastan/ ja seuratcat händä.
Joos 3:4 Cuitengin nijn että teidän wälillän ja hänen on cahden tuhannen kynärän pituus sia/ eikä teidän pidä tuleman händä juuri lähes/ että te tiedäisitte/ cunga tien cautta pitä matcustaman: sillä et te ennen ole sitä tietä waeldanet.
Joos 3:5 JA Josua sanoi Canssalle: pyhittäkät teitän: sillä huomena teke HERra ihmellisen työn teidän keskellän.
Joos 3:6 Ja hän sanoi Papeille: ottacat lijton Arcki/ ja mengät Canssan edellä. Nijn he otit lijton Arkin/ ja menit Canssan edellä.

Joos 3:7 Ja HERra sanoi Josualle: tänäpänä rupen minä sinun suurexi tekemän coco Israelin edes/ että he tietäisit/ että nijncuin minä olin Mosexen cansa/ nijn minä olen myös sinun cansas.
Joos 3:8 Ja käske Pappein/ jotca candawat lijton Arckia/ ja sano: cuin te tuletta ensin Jordanin weden äreen/ nijn seisattacat sijnä.
Joos 3:9 Ja Josua sanoi Israelin lapsille: astucat tänne ja cuulcat HERran teidän Jumalan sana.
Joos 3:10 Ja hän sanoi: sijtä tietkät eläwä Jumala olewan teidän seasan/ ja hänen caiketi ajawan teidän edestän Cananerit/ Hetherit/ Hewerit/ Pheserit/ Gergeserit/ Amorrerit ja Jebuserit.
Joos 3:11 Cadzo/ joca on caiken mailman hallidzian lijton Arcki/ mene Jordanis teidän edellän.
Joos 3:12 Nijn ottacat nyt caxitoistakymmendä miestä Israelin sucucunnista/ jocaidzest sucucunnast yxi.
Joos 3:13 Ja cosca Pappein pöytäjalca/ jotca candawat HERRAN caiken mailman hallidzian Arckia/ tule Jordanin weteen/ nijn se wesi joca Jordanis ylimmäiseldä puolelda juoxe/ eroitta idzens/ nijn että se seiso yhdes cogos.
Joos 3:14 JA cosca Canssa läxi heidän majoistans menemän Jordanin ylidze/ ja Papit cannoit lijton Arckia Canssan edellä/
Joos 3:15 Ja Arkin candajat tulit Jordanijn/ ja heidän jalcans ensin castuit weteen (ja Jordan oli täynäns partasen saacka caiken sen syyscauden)
Joos 3:16 Nijn seisoi se wesi/ joca ylimmäiseldä puolelda juoxe coottuna yhdes coosa sangen caucana Adamin Caupungin puolest/ joca on Zarthanin tykönä. Mutta se wesi joca juoxi alas suolaisen meren käsin wäheni ja juoxi pois. Nijn meni Canssa ylidzen Jerihota cohden.
Joos 3:17 Ja Papit jotca cannoit HERran lijton Arckia/ seisatit cuiwana keskellä Jordanin/ ja coco Israel käwi cuiwin jalgoin sen läpidze/ sijhenasti että caicki Canssa tuli Jordanin ylidze.

Vers. 5. Pyhittäkät teitän) Cuin nämät Israelitat pyhittäwät heidäns ennencuin he käywät Jordanin läpidze sijhen luwattuun maahan: nijn pitä myös sen joca tahto ijancaickiseen elämään tulla/ pyhän oleman/ Apoc. $ 21:26.

IV. Lucu .

PAppein alallans olles Jordanis Arkin cansa/ ottawat caxitoistakymmendä sijhen walittua miestä/ caxitoistakymmendä kiwe Jordanista/ v. 1.
Josua myös pane caxitoistakymmendä kiwe keskelle Jordanit/ cusa Pappein jalat seisoit alallans/ v. 9.
Israelin lapset käywät warustettuna Arkin edellä/ v. 10.

Cosca Papit astuwat ylös/ juoxe Jordan jällens yhteen/ v. 16.
Jordanist otetut kiwet/ pannan muistoxi Gilgalijn/ v. 10.

Joos 4:1 JA cosca caicki Canssa oli tullut Jordanin ylidze/ puhui HERra Josualle/ sanoden:
Joos 4:2 Ottacat teillen caxitoistakymmendä miestä/ jocaidzest sucucunnast yxi.
Joos 4:3 Ja käskekät heille/ sanoden: ottacat teillen keskeldä tätä Jordanita/ sijtä paicast/ josa Pappein
jalat seisowat alallans/ caxitoistakymmendä kiwe/ ja wiekät teidän cansan ylidze/ ja jättäkät sijhen
paickaan cuin te tätä yötä pidätte.
Joos 4:4 Nijn cudzui Josua caxitoistakymmendä asetettua miestä Israelin lapsist/ jocaidzest sucucunnast
yhden.
Joos 4:5 Ja sanoi heille: mengät HERran teidän Jumalan Arkin edellä keskelle Jordanita/ ja jocainen
nostacan yhden kiwen olallens Israelen lasten sucucunnan lugun jälken.
Joos 4:6 Että ne olisit merkixi teidän seasan/ cosca teidän lapsen tästedes kysywät heidän Isillens ja
sanowat: mitä nämät kiwet täsä tietäwät?
Joos 4:7 Että te silloin sanoisitte heille: Cuinga Jordanin wesi eroitti hänens HERran lijton Arkin mennes
Jordanin läpidze/ nijn että nämät kiwet owat Israelin lapsille ijancaickisexi muistoxi.
Joos 4:8 Nijn teit Israelin lapset cuin Josua heitä käski/ ja cannoit caxitoistakymmendä kiwe keskeldä
Jordani/ nijncuin HERra oli Josualle sanonut: Israelin lasten sucucunnan lugun jälken/ ja cannoit ne heidän
cansans yösian asti/ ja panit ne sijhen.
Joos 4:9 Ja Josua nosti myös caxitoistakymmendä kiwe keskeldä Jordanita/ cusa Pappein jalat seisonet olit/
cuin lijton Arckia cannoit/ ja ne owat siellä wielä tähän päiwän asti.
Joos 4:10 Sillä papit jotca Arckia cannoit/ seisoit keskellä Jordanita/ sijhenasti cuin caicki toimitettin/ cuin
HERra käski Josuan Canssalle sanoa/ ja Moses Josualle käskenyt oli/ ja Canssa kijrutti idzens ja käwi läpidze.
Joos 4:11 Cosca caicki Canssa oli käynyt läpidze/ meni myös HERran Arcki läpidze/ ja Papit Canssan edellä.
Joos 4:12 Ja Rubeniterit ja Gaditerit/ ja puoli Manassen sucucunda käwit aseinens Israelin lasten edellä/
cuin Moses heille sanonut oli.
Joos 4:13 Liki neljäkymmendä tuhatta sotaan hangittua käwit HERran edellä sotaan Jerihon kedolle.
Joos 4:14 Sinä päiwänä teki HERra Josuan suurexi coco Israelin edes/ ja he pelkäisit händä/ nijncuin he
pelkäisit Mosest caickena hänen elinaicanans.
Joos 4:15 JA HERra sanoi Josualle:
Joos 4:16 käske Pappein cuin candawat todistuxen Arckia astua Jordanista ylös.

Joos 4:17 Nijn käski Josua Pappeia/ ja sanoi: astucat ylös Jordanista.
Joos 4:18 Ja cosca papit/ jotca HERran lijton Arckia cannoit/ astuit Jordanista ylös/ ja polgit heidän jalgoillans cuiwa maata/ tuli Jordanin wesi siallens/ ja juoxi nijncuin ennengin täynäns/ caickin hänen reunoins asti.
Joos 4:19 Ja se oli kymmenes päiwä ensimäises cuusa/ cosca Canssa astui Jordanista ylös ja sioitit heidäns Gilgalis idän puolella Jerihota.
Joos 4:20 Ja ne caxitoistakymmendä kiwe/ cuin he otit Jordanist/ pani Josua Gilgalis ylös.
Joos 4:21 Ja hän sanoi Israelin lapsille: cosca teidän lapsen tästedes kysywät heidän Isillens/ ja sanowat: mihingä nämät kiwet?
Joos 4:22 Nijn ilmoittacat heille/ ja sanocat: Israel käwi cuiwin jalgoin Jordanin läpidze.
Joos 4:23 Cosca HERra teidän Jumalan cuiwais Jordanin weden teidän edesän/ nijncauwan cuin te käwittä sen läpidze/ nijncuin HERra teidän Jumalan teki punaises meres/ jonga hän cuiwais meidän edesäm/ nijn että me käwimme sen läpidze.
Joos 4:24 Että caicki Canssa maan päällä tunde HERran käden/ cuinga wäkewä hän on/ että te pelkäisit aina HERra teidän Jumalatan.

Vers. 9. ja 20. Kiwet pannan) Ei että nijtä rucoeltaman eli epäjumalita nijden tykönä palweltaman pidäis/ sillä se oli angarast kieltty/ Exod.$ 20:4. Lev.$ 26.2. Deut.$ 5:8. waan että jälken tulewaiset sijtä ymmärräisit/ mitä sijnä muinnen tapahtunut oli/ cuin texti sen idze selittä/
v. 21. Nijn myös pitä ajateldaman Christuxen ja pyhäin cuwista.

V. Lucu .

CAnanerit hämmästywät ja wapisewat/ v. 1.
Jumala käske Josuan ymbärinsleicata caicki miehenpuolen cuin olit tullet Jordanin läpidzen/ ettei he matcalla taittu ymbärinsleicatta/ v. 2.
Canssa pitä Pääsiäistä/ v. 10.
Manna lacka/ v. 12.
HERra näky Josualle Jerihon cohdalla/ v. 13.

Joos 5:1 COsca caicki Amorrerein Cuningat/ jotca tuolla puolen Jordani länden päin asuit/ ja caicki Cananerein Cuningat meren tykönä cuulit/ cuinga HERra cuiwais Jordanin wedet Israelin lasten eteen/

nijncauwan cuin he käwit sen läpidze/ nijn heidän sydämens raukeis/ ja ei ollut heisä yhtän miehutta Israelin lapsia wastan.
Joos 5:2 SIihen aican sanoi HERra Josualle: tee sinulles kiwiweidzet/ ja ymbärinsleicka Israelin lapset toisen kerran.
Joos 5:3 Aijn teki Josua hänellens kiwiweidzet/ ja ymbärinsleickais Israelin lapset/ Aralothin cuckulalla.
Joos 5:4 Ja tämä on syy/ jongatähden Josua ymbärinsleickais caiken Canssan/ jotca Egyptist läxit/ miehenpuolet: sillä caicki sotawäki cuolit tiellä corwes/ sijttecuin he läxit Egyptist.
Joos 5:5 Sillä caicki Canssa jotca läxit olit ymbärinsleicatut/ mutta caicki se Canssa/ joca corwes syndyi matcalla/ sijttecuin he läxit Egyptist/ ei ollut ymbärinsleicattu.
Joos 5:6 Sillä Israelin lapset waelsit neljäkymmendä ajastaica corwes/ sijhenasti/ että caicki Canssa sotamiehist/ jotca Egyptist lähtenet olit/ lopuit/ ettei he cuullet HERran ändä/ nijncuin HERra heille wannonut oli/ ettei heidän pitänyt näkemän sitä maata/ jonga HERra heidän Isillens wannonut oli/ andaxens meille maan riesca ja hunaja wuotawan.
Joos 5:7 Heidän lapsens/ jotca heidän siaans tulit ymbärinsleickais Josua/ sillä heillä oli esinahca/ ja ei ollet ymbärinsleicatut matcalla.
Joos 5:8 Ja cosca caicki Canssa ymbärinsleicattu oli/ pysyit he siallans leiris/ sijhenasti/ että he paranit.
Joos 5:10 Ja HERra sanoi Josualle: tänäpänä olen minä teildä käändänyt pois Egyptin häwäistyxen/ ja se paicka cudzutan Gilgal/ tähän päiwän asti.
Joos 5:11 JA cuin Israelin lapset nijn sioitit heidäns Gilgalis/ pidit he Pääsiäistä neljändenä toistakymmendenä päiwänä sinä Cuutautena/ ehtona Jerihon kedolla.
Joos 5:12 Ja söit sen maan jywistä toisna päiwänä Pääsiäisest/ nimittäin/ happamattomia leipiä/ ja paistetuita tähkäpäitä/ juuri sinä päiwänä.
Joos 5:13 Ja Man lackais toisna päiwänä/ sijttecuin he syönet olit maan jywistä/ nijn ettei Israelin lapsilla enämbi ollut Manna/ waan söit Canaan maan jywistä/ sijtä ajastajast.
Joos 5:14 Ja tapahtui cosca Josua oli läsnä Jerihota/ nosti hän silmäns ja näki miehen seisowan siellä hänen edesäns/ ja oli awoin miecka hänen kädesäns/ ja Josua meni hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: olecko sinä meidän eli wihamiesten puolella?
Joos 5:15 Hän sanoi: en/ waan minä olen HERran sotajoucon päämies/ ja olen juuri nyt tullut. Nijn Josua maahan langeis caswoillens ja cumarsi händä/ ja sanoi hänelle: mitä minun HERran sano palweliallens?
Joos 5:16 Ja HERran sotajoucon päämies sanoi Josualle: rijsu kengät jalgoistas: sillä paicka josas seisot on pyhä/ ja Josua teki nijn.

Vers. 2. Toisen kerran) Ei että jocu caxikerta ymbärinsleicattin: sillä nijllä cuin ymbärinsleicattin oli esinahca/
v. 7. Waan että ymbärinsleickauxen Sacramenti udistettin jällens/ joca cauwan aica corwes unhotettu oli/ että heidän alati piti oleman walmit sotiman eli waeldaman: ja waicka he olit ymbärinsleickamattomat/ olit he cuitengin Jumalan lijtos Josta me ymmärräm/ ettei se ole wahingolinen/ cosca hätä meidän estä Sacramendeildä/ waan cosca me ne unhotam eli cadzom ylön.
v. 3. Araloth) se on esinahca.
v. 13. Miehen) Tämä on Jumalan poica miehen hahmos/ joca alati soti täsä elämäs hänen seuracundans edest. cap.$ 1.

VI. Lucu .

ISraelitat käywät Jumalan käskyn jälken cuusi kerta Jerihon ymbäri/ ja candawat Arckia/ v. 15.
Seidzemendenä päiwänä jacowat muurit/ ja he woittawat Caupungin/ v. 15.
Caicki Canssa ja carja kirotan ja langewat miecan terällä/ v. 22.
Rahab wapadetan/ v. 23.
Caupungi poltetan/ paidzi culda ja hopiat/ waski ja rauta calua/ jotca pandin tawaraxi HERran huoneseen/ v. 24.
Josua sadatta sitä/ joca Jerihon rakenda jällens/ v. 26.

Joos 6:1 JA Jeriho oli suljettu ja wisust warustettu Israelin lasten pelgon tähden/ nijn ettei yxikän taitanut tulla ulos eli sisälle.
Joos 6:2 Mutta HERra sanoi Josualle: Cadzo/ minä olen andanut Jerihon/ hänen Cuningans ja sotawäkens sinun kätees.
Joos 6:3 Anna caiken sotawäen kerta käydä Caupungin ymbärins/ ja tee nijn cuusi päiwä.
Joos 6:4 Ja seidzemen Pappia ottacan seidzemen cajahdoswuoden Basunata Arkin eteen. Ja seidzemendenä päiwänä käykät seidzemen kerta Caupungin ymbärins/ ja Papit soittacan Basunalla.
Joos 6:5 Ja cosca he soittawat cajahdoswuoden Basunata pitkän/ ja te cuulette Basunan änen/ nijn nostacan caicki Canssa suuren sodan änen ja huutacan/ ja nijn Caupungin muurit jacowat/ ja Canssa astu sinne sisälle/ idzecukin cohdastans.
Joos 6:6 Nijn cudzui Josua Nunin poica Papit/ ja sanoi heille: candacat lijton Arcki/ ja andacat seidzemen

Pappia canda seidzemen cajahdoswuoden Basunata HERran Arkin edellä.
Joos 6:7 Mutta Canssalle sanoi hän: mengät matcaan ja käykät Caupungin ymbärins/ ja se joca sotaaseilla warustettu on/ hän käykän HERran Arkin edellä.
Joos 6:8 Ja cosca Josua nämät Canssalle sanonut oli/ nijn otit ne seidzemen Pappia seidzemän cajahdoswuoden Basunata/ ja käwit HERran Arkin edellä/ soittaden nijtä Basunoita. Ja HERran lijton Arcki seurais heitä heidän jäljistäns.
Joos 6:9 Ja ne jotca sotaaseilla hangitut olit käwit Pappein edellä/ jotca soitit Basunoita/ waan yhteinen Canssa seurais Arckia soittoden Basunata.
Joos 6:10 Mutta Josua käski Canssalle/ ja sanoi: ei teidän pidä sodan riekinät pitämän/ taicka jotkain ändä andaman cuultta/ eli sana lausuman teidän suustan/ sijhen päiwän asti/ cuin minä sanon teille: huutacat/ nijn andacat cuulla sodan äni.
Joos 6:11 Nijn käwi HErran Arcki kerran Caupungin ymbärins/ ja tulit sijtte leirijns jällens/ ja yödyit sinne.
Joos 6:12 Ja Josua warhain huomeneltain nousi/ ja Papit cannoit HERran Arckia.
Joos 6:13 Nijn cannoit sijs ne seidzemen Pappia ne seidzemen cajahdoswuoden Basunata HERran Arkin edellä/ ja käyden soitit Basunata. Ja jocainen cuin sotaaseilla hangittu oli/ käwi heidän edelläns/ waan yhteinen Canssa käwit HERran Arkin jäljis soittaden Basunata.
Joos 6:14 Käwit he myös toisna päiwänä kerran Caupungin ymbärins/ ja tulit leirijns jällens/ ja sitä ha teit cuusi päiwä.
Joos 6:15 JA tapahtui seidzemendenä päiwänä/ cosca huomen rusco käwi ylös/ nousit he warhain ja käwit endisellä tawalla Caupungin ymbärins/ nijn että he seidzemendenä päiwänä käwit seidzemen kerta Caupungin ymbärins.
Joos 6:16 Ja sillä seidzemennellä kerralla/ cosca Papit soitit Basunata/ sanoi Josua Cansalle: riecucat/ sillä HErra andoi teille Caupungin.
Joos 6:17 Mutta Caupungi ja caicki mitä sijnä on/ pitä kirottaman HERralle/ ainoastans portto Rahab pitä elämän jäämän/ ja caicki jotca hänen cansans huones owat: sillä hän kätki sanansaattajat cuin me lähetimme.
Joos 6:18 Ainoastans carttacat teitän kirotuista HERralle/ ettet te idziän saattais kirouxeen/ jos te jotakin sijtä kirotusta otatte/ ja saatatte Israelin leirin kirouxen ja onnettomuden ala.
Joos 6:19 Mutta caicki hopia ja culda/ waski ja rauta calu/ olcan HERralle pyhitetyt/ ja tuotacan HERralle tawaraxi.
Joos 6:20 Ja nijn Canssa rieguit ja soitit Basunata: sillä caicki Canssa jotca cuulit Basunan änen/ rieguit

suurella änellä/ ja muurit jacoisit ja caicki Canssa idzecukin cohdastans astuit Caupungijn.
Joos 6:21 Nijn he woitit Caupungin/ ja kiroisit caicki cuin Caupungis olit miecan terällä/ sekä miehet että waimot/ nuoret ja wanhat/ caiken carjan/ lambat ja Asit.
Joos 6:22 JA Josua sanoi nijlle cahdelle miehelle/ jotca maata wacoinet olit: mengät sen porton huoneseen/ ja johdattacat waimo ulos caluinens/ nijncuin te oletta hänelle wannonet.
Joos 6:23 Nijn menit nuoret miehet/ jotca maata wacoinet olit/ sinne/ ja toit Rahahabin/ hänen Isäns/ Äitins/ weljens/ ja caicki mitä hänellä oli/ ja caiken hänen sucuns/ ja sioitit heidän ulcoiselle puolelle Israelin lasten leiriä.
Joos 6:24 Mutta Caapungin he poltit tulella ja caicki mitä siellä oli/ ainoastans hopian/ cullan/ wasken ja rauta calun panit he tawaraxi HERran huoneseen/ Mutta porton Rahabin/ ja hänen Isäns huonen/ ja caicki cuin hänellä oli andoi Josua elä.
Joos 6:25 Ja hän asui Israelin Canssan seas tähän päiwän asti: että hän kätki wacojat/ jotca Josua Jerihota wacoiman lähetti.
Joos 6:26 SIlloin wannoi Josua/ ja sanoi: kirottu olcon se mies HERran edes/ joca rakenda tämän Jerihon Caupungin/ cosca hän laske sijhen perustuxen/ nijn cadottacon esicoisens/ ja cosca hän pane häneen portin/ nijn cadottacon nuorimman poicans.
Joos 6:27 Ja HERra oli Josuan cansa/ ja hän tuli cuuluisaxi caikes maacunnas.

VII. Lucu .

AChan sala jotakin saalista ja wihoitta HERran/ v. 1.
sentähden lyödän 3000. miestä tacaperin/ jotca Josua lähetti Ait omistaman/ v. 4.
Josua rucoile HERra/ v. 6.
HERra käske Josuan tutkia/ v. 10.
Arpa lange Achanin päälle/ v. 16.
Joca tunnusta/ v. 20.
Ja kiwitetän lapsinens ja carjoinens/ v. 24.

Joos 7:1 MUtta Israelin lapset horjahdit kirotus calus: sillä Achan Charmin poica/ Sabdin pojan Judan sucucunnast/ otti jotakin kirotusta/ nijn julmistui HERran wiha Israelin lasten päälle.
Joos 7:2 JA Josua lähetti Jerihosta muutamia miehiä Ain päin/ joca on BethAwen tykönä itän päin Bethlistä/ ja sanoi heille: mengät ja wacoicat maata.

Joos 7:3 Ja cosca he olit mennet ja wacoinet Ain/ palaisit he jällens Josuan tygö/ ja sanoit hänelle: älä anna caickia Canssa sinne mennä/ mutta waiwon caxi eli colme tuhatta miestä mengän ja lyökän Ain/ ettei caicki Canssa huckan sinne waiwatais: sillä he owat harwat.
Joos 7:4 Nijn menit sinne Canssasta liki colmetuhatta miestä/ ja he pakenit Ain Caupungin miesten edestä.
Joos 7:5 Ja ne miehet Aista löit heistä liki cuusineljättäkymmendä miestä/ ja ajoit heitä portista taca/ Sabarimin asti/ ja he löit heitä tiellä paetes. Nijn Canssan sydän hämmästyi ja tuli nijncuin wesi.
Joos 7:6 Ja Josua repeli waatens ja langeis maahan caswoillens HERran Arkin eteen/ haman ehtosen asti/ wanhimmitten cansa Israelist/ ja he heitit tomua pääns päälle.
Joos 7:7 Ja Josua sanoi: Ah HERra/ HERra/ mixis tämän Canssan weit Jordanin ylidze/ andaxes Amorrerein käsijn ja hucuttaxes: josca me olisim tytynet ja pysynet sillen puolen Jordanit/
Joos 7:8 Woi minun HERran/ mitä minä sanon/ että Israel selkäns käändä wiholistens puoleen?
Joos 7:9 Cosca Cananerit ja caicki maan asuwaiset sen cuulewat/ nijn he pijrittäwät meidän/ ja häwittäwät meidän nimen maan pääldä/ mitäs sijs teet sinun suurella nimelläs?
Joos 7:10 Nijn sanoi HERra Josualle: nuose/ mixi sinä nijn macat caswoillas?
Joos 7:11 Israel horjahti ja rickoi minun lijttoni/ cuin minä käskin heille/ ja otit sijtä kirotusta ja warastit/ walhettelit ja panit heidän caluins secaan.
Joos 7:12 Ei Israelin lapset woi seisoa heidän wihamiestens edes/ mutta käändä selkäns wiholistens puoleen/ sillä he owat kirouxes/ en minä sillen ole teidän cansan/ jollet te hucuta sitä kirottua teidän keskeldän.
Joos 7:13 Nouse ja pyhitä Canssa/ ja sano: pyhittäkät teitän huomenen saacka/ sillä nijn sano HERra Israelin Jumala: kirous on sinun keskelläs Israel/ sentähden et sinä ole seisowainen sinun wihamiestes edes/ sijhenasti/ cuin te sen kirouxen sijrrätte teidän seastan.
Joos 7:14 Ja teidän pitä warhain huomeneldain käymän edes teidän sucucundain jälken/ ja jonga sucucunnan päälle HERran arpa lange/ hänen pitä käymän huonens jälken edes/ ja jonga huonen päälle HERran arpa lange/ pitä käymän edes cukin perhenisändä toinen toisens jälken.
Joos 7:15 Ja joca löytän ryhtynexi jongun kirottun caluun/ hän pitä tulella poltettaman/ ja caicki mitä hänellä on/ että hän HERran lijton on rickonut/ ja tehnyt hulluuden Israelis.
Joos 7:16 NIin nuosi Josua warhain huomeneldain/ ja toi Israelin edes/ yhden sucucunnan toisen jälken/ ja arpa langeis Judan sucucunnan päälle.
Joos 7:17 Ja cosca hän Judan sucucunnan toi edes/ langeis arpa Serahiterein perhecunnan päälle/ ja cosca hän toi Serahiterein perhecunnan edes/ yhden perhenisännän toisen jälken/ langeis arpa Sabdin päälle.

Joos 7:18 Ja cosca hän toi edes hänen huonens mieslugun jälken/ nijn langeis arpa Achanin Carmin pojan päälle/ Sabdin pojan/ Serahn pojan Judan sucucunnasta.
Joos 7:19 Ja Josua sanoi Achanille: minun poican/ anna HERralle Israelin Jumalalle cunnia/ ja anna hänelle ylistys/ ja tunnusta hänen edesäns/ ja sano minulle mitäs teit/ ja älä sala sitä minulda.
Joos 7:20 Silloin wastais Achan Josualle/ ja sanoi: totisesta olen minä horjahtanut HERra Israelin Jumalata wastan/ nijn ja nijn minä tein.
Joos 7:21 Sillä minä näin saalisa yhden callin Babelin hamen/ ja caxi sata Sicli hopiata/ ja yhden cullaisen kielen/ joca painoi wijsikymmndä Sicli/ jota minun mielen teki/ ja otin ne/ ja cadzo/ se on caiwettu maahan keskellä minun majani/ ja hopia sen alla.
Joos 7:22 Nijn Josua lähetti sinne sanan/ ja ne juoxit majaan/ ja cadzo/ siellä oli se caiwettu maahan hänen majaans/ ja hopia sen alla.
Joos 7:23 Ja he otit sen majasta ja weit Josuan ja caickein Israelin lasten tygö/ ja panit sen HERran eteen.
Joos 7:24 Nijn otti Josua ja coco Israel hänen cansans Achanin Serahn pojan/ ja hopian/ hamen ja cullaisen kielen/ hänen poicans ja tyttärens/ hänen härkäns/ Asins ja lambans/ hänen majans ja caicki mitä hänen omans oli/ ja weit ne Achorin laxoon.
Joos 7:25 Ja Josua sanoi: ettäs me murhellisexi saatit/ saattacon HERra sinun murhellisexi tänäpäiwänä/ ja coco Israel kiwitti heitä/ ja poltit heidän tulella.
Joos 7:26 Ja cosca he kiwitit heidän/ teit he suuren kiwirouckion heidän päällens/ joca wielä on tähän päiwän asti. Nijn lackais HERran wihan julmuus. Sijtä cudzutan se paicka Achorin laxoxi/ tähän päiwän asti.

Vers. 4. Ja he pakenit) Yhden ihmisen synnin tähden rangaise Jumala coco maacunnan/ 2. Sam. 24. että cacki wihaisit syndiä/ ja auttaisit rangaiseman ja poistaman sitä.
v. 23. HERran eteen) se on/ HERran Tabernaclin eteen/ cuhunga caicki coonnet olit käräjään/ nijncuin Jumalan näkywijn/
v. 24. Achanin lapset kiwitetän hänen cansans Jumalan sanan jälken/ Deut.$ 5:9. Ja owat Achanin lapset ilman epäilemät jotakin tietänet heidän Isäns warcaudest.

VIII. Lucu .

JOsua mene Jumalan käskyn jälken Ain eteen/ v. 1.
pane wajytyxiä/ v. 4.
Israelitat pakenewat/ Ain ja BethElin miehet ajawat heitä taca/ v. 14.

Wäjyjät carcawat Aijn/ ja sytyttäwät Caupungin/ v. 19.
Ne jotca pakenit/ palajawat ja lyöwät Ain miehet/ ryöstäwät ja polttawat sen/ ja hirttäwät heidän Cuningans/ v. 21.
Josua rakenda Altarin ja kirjoitta lain sijhen/ v. 30.
Anda cuulutta lain sanat/ siunauxen ja kirouxen/ v. 34.

Joos 8:1 JA HErra sanoi Josualle: älä pelkä/ älä myös wapise/ ota cansas caicki sotawäki/ ja walmista/ ja mene Aijn. Cadzo/ minä annoin Ain Cuningan Canssoinens/ Caupunginens ja mainens sinun kätees.
Joos 8:2 Ja tee Aille ja hänen Cuningallens/ nijncuins teit Jeriholle ja hänen Cuningallens/ ainoastans hänen saalins ja carjans jacacat keskenän/ ja pane wäjyjät Caupungin taa.
Joos 8:3 NIin Josua walmisti idzens caiken sotawäen cansa menemän Aijn/ ja Josua walidzi colmekymmendä tuhatta sotamiestä/ ja lähetti heidän yöllä ulos.
Joos 8:4 Ja käski heitä/ ja sanoi: cadzocat te jotca wäjyttä Caupungin tacana/ ettet te ylön taamma mene Caupungista/ mutta olcat caicki walmit.
Joos 8:5 Minä ja caicki Canssa/ joca minun cansani on/ lähestym Caupungita/ ja cosca he tulewat meitä wastan nijncuin ennengin/ nijn me pakenem heidän edelläns.
Joos 8:6 Että he tulisit meidän jälkem/ nijncauwan/ että me saisim heidän eroitetuxi Caupungist: sillä he sanowat: he pakenewat meidän edelläm nijncuin ennengin/ ja me pakenem heidän edelläns.
Joos 8:7 Silloin noscat wäjymäst ja ottacat Caupungi: sillä HERra teidän Jumalan anda sen teidän käteen.
Joos 8:8 Ja cosca te oletta saanet Caupungin/ sytyttäkät häneen tuli/ ja tehkät HERran sanan jälken/ cadzo/ minä olen sen käskenyt teille.
Joos 8:9 Nijn Josua lähetti heidän/ ja he menit sinne wäjymän/ ja pidätit BethElin ja Ain wälillä lännen puolella Aist/ mutta Josua yödyi Canssan keskellä.
Joos 8:10 Ja nousi warhain/ ja asetti Canssan/ ja meni wanhimbain cansa Israelist Aijn Canssan edellä.
Joos 8:11 Ja caicki sotawäki jotca hänen tykönäns olit/ menit/ käwit edes ja tulit Caupungin cohdalle/ ja sioitit idzens pohjan puolelle Aist/ ja laxo oli heidän ja Ain wälillä.
Joos 8:12 Mutta hän otti liki wijsi tuhatta miestä/ ja pani ne wäjymän BethElin ja Ain wälillä lännen puolelle Caupungita.
Joos 8:13 Ja he asetit coco leirin Canssan/ joca pohjan puolella Caupungita oli/ nijn että ne wijmeiset ulotuit lännen puolelda Caupungijn/ nijn Josua meni sinä yönä keskelle sitä laxo.
Joos 8:14 COsca Ain Cuningas sen näki/ kijrutti hän ja warhain huomeneltain walmisti idzens/ ja Caupungin

miehet menit Israeli cohtaman sodalla/ Cuningas idze caiken wäkens cansa/ määrätyllä ajalla/ lakialle kedolle/ mutta ei hän tiennyt händäns wäjyttäwän Caupungin tacana.
Joos 8:15 Mutta Josua ja caicki Israel teeskelit heidän edesäns/ nijncuin he olisit lyödyt/ ja pakenit tietä myöden corpen päin.
Joos 8:16 Nijn caicki Canssa huusi Caupungist/ että heitä piti ajettaman taca/ ja he myös ajoit Josuata taca/ ja eroitettin Caupungist/
Joos 8:17 Nijn ettei yhtän miestä jäänyt Ain ja BethElin/ joca ei mennyt ja Israeli ajanut taca/ ja jätit Caupungin awoi/ ja ajoit Israeli taca.
Joos 8:18 Nijn sanoi HERra Josualle: ojenna keihäs/ cuin kädesäs on Ain puoleen: sillä minä annan sen sinun kätees. Ja cosca Josua ojensi keihäns/ joca oli hänen kädesäns/ Caupungin puoleen/
Joos 8:19 Silloin wäjyjät kijrust nousit heidän siastans/ ja juoxit/ sijttecuin hän ojensi kätens/ ja tulit Caupungijn ja woitit sen/ ja kijrutit heitäns ja sytytit palaman.
Joos 8:20 Ja Ain miehet käänsit heidäns ja cadzoit tacans/ ja näit sawun nousewan Caupungist taiwaseen. Ja ei ollut heillä sia paeta eikä sinne eikä tänne/ ja se Canssa joca pakeni corpen päin/ palaisit heitä ajaman taca.
Joos 8:21 Cosca Josua ja coco Israel näit/ että wäjyjät woitit Caupungin: sillä sawu nousi Caupungist/ palaisit he ja löit Ain miehet.
Joos 8:22 Ja jotca Caupungis olit/ menit heitä wastan/ nijn he tulit keskellä Israeli molemmilda puolilda/ ja he löit heitä sijhenasti ettei yhtän elämän jäänyt/ eikä myös pääsnyt pois.
Joos 8:23 Ja eläwänä otit Ain Cuningan kijnni/ ja weit hänen Josuan tygö.
Joos 8:24 Ja cosca Israel löi cuoliaxi caicki Ain asujat kedolla ja corwes/ jotca heitä ajoit taca/ ja he langeisit caicki miecan terällä/ sijhenasti että he lopuit/ nijn coco Israel palais Aijn/ ja löit caiken sen miecan terällä.
Joos 8:25 Ja caicki ne jotca langeisit sinä päiwänä sekä miehist että waimoist/ heitä oli caxitoistakymmendä tuhatta caicki Ain Canssa.
Joos 8:26 Ja ei Josua kättäns wetänyt puoleens/ jolla hän oli ojendanut keihän/ sijhenasti cuin hän oli kironnut caicki Ain asuwaiset.
Joos 8:27 Mutta Caupungin carjan ja saaalin jacoi Israel keskenäns HERran sanan jälken/ nijncuin hän oli käskenyt Josualle.
Joos 8:28 Ja Josua poltti Ain ja teki sijtä kiwiraunion ijancaickiseen/ joca wielä autiona on tähän päiwän asti.
Joos 8:29 Ja andoi Ain Cuningan hirttä puuhun ehtosen asti/ ja cosca päiwä oli laskenut/ käski hän hänen

ruumins otta puusta pois/ ja he heitit sen Caupungin portin eteen/ ja cocoisit suuren kiwiraunion hänen päällens joca siellä on wielä nyt tähän päiwän asti.
Joos 8:30 NIin rakensi Josua HERralle Israelin Jumalalle Altarin/ Ebalin wuorelle.
Joos 8:31 Nijncuin Moses HERran palwelia Israelin lapsille käskenyt oli/ nijncuin Mosexen Lais kirjoitettu on/ Altarin coconaisist kiwist/ jotca ei ollet raudalla silatut/ ja uhraisit HERralle sen päälle polttouhria ja kijtosuhria.
Joos 8:32 Ja kirjoittit siellä kiwijn sen toisen lain/ jonga Moses Israelin lapsille kirjoittanut oli.
Joos 8:33 Ja coco Israel heidän wanhembains/ päämiestens ja duomareins cansa seisoit molemmilda puolin Arkin tykönä/ Pappein Lewitain edes/ jotca cannoit HERran lijton Arckia/ nijn muucalaiset cuin cotonakin syndynet/ puoli heistä Grisimin wuoren cohdalla/ ja toinen puoli Ebalin wuoren cohdalla/ nijncuin Moses HERran palwelia käskenyt oli/ ensist siunaman Israelin Canssa.
Joos 8:34 Sijtte cuulutti hän caicki lain sanat/ siunauxen ja kirouxen/ nijncuin kirjoitettu on lakikirjas.
Joos 8:35 Ei ollut yhtäkän sana caikista cuin Moses käskenyt oli/ jota ei Josua cuuluttanut coco Israelin seuracunnan edes waimoin ja lasten/ ja muucalaisten/ jotca olit heidän seasans.

IX. Lucu .

YMbärins asuwaiset Cuningat coconduwat Josua wastan/ v. 1.
Gibeoniterit pelkäwät ja tekewät petollisest lijton Josuan cansa/ pettäin hänen/ v. 3.
Josua ymmärtä hänens petetyxi/ teke heidän orjixi ja anda elä/ v. 16.

Joos 9:1 COsca caicki Cuningat/ jotca sillä puolen Jordanit olit/ wuorilla ja laxois/ isoin meren satamis/ ja jotca olit Libanonin wuoren tykönä/ nimittäin/ Hetherit/ Amorrerit Cananerit/ Phereserit/ Hewerit/ ja Jebuserit/ nämät cuulit:
Joos 9:2 Cocoisit he yximielisest sotiman Josuat ja Israeli wastan.
Joos 9:3 MUtta Gibeonin asuwaiset/ cosca he cuulit mitä Josua teki Jeriholle ja Aille/
Joos 9:4 Ajattelit he petoxen/ menit ja lähetit sanoman/ ja otit wanhat säkit Aseins päälle/ ja wanhat culunet ja rawistunet wijnaleilit.
Joos 9:5 Ja wanhat paicatut kengät jalcoins/ ja panit wanhat ja rickiömät waattet päällens/ ja caicki leiwät cuin he otit myötäns olit/ cowat ja homehtunet.
Joos 9:6 Ja menit leirijn Josuan tygö Gilgalijn/ ja sanoit hänelle/ ja caikelle Israelille:
Joos 9:7 me olemme cauca muucalaiselda maalda tullet/ tehkät lijtto meidän cansam. Nijn sanoi coco Israel

Hewereille/ mitä max sinä asut meidän seasam/ cuinga me teemme lijton sinun cansas?
Joos 9:8 He sanoit Josualle: me olemme sinun palwelias. Josua sanoi heille: cutca te oletta/ ja custa te tuletta?
Joos 9:9 He sanoit hänelle: sinun palwelias owat sangen caucaiselda maalda tullet sinun HERras Jumalas nimen tähden: sillä me olem cuullet hänen sanomans/ ja caicki mitä hän Egyptis on tehnyt.
Joos 9:10 Ja caicki mitä hän sillä puolen Jordanin cahdelle Amorrerein Cuningalle on tehnyt/ Sihonille Hesbonin Cuningalle/ ja Oggille Basanin Cuningalle/ jotca asuit Astarothis.
Joos 9:11 Sentähden sanoit meille meidän wanhimmat ja caicki maan asuwaiset: ottacat ewästä teidän myötän/ ja mengät heitä wastan/ ja sanocat heille: me olem teidän palwelian/ tähkät lijtto meidän cansam.
Joos 9:12 Tämä meidän leipäm/ jonga me myötäm ewäxi otimme meidän cotoamme/ oli wielä tuore/ cosca me läxim teitä wastan/ mutta cadzo/ tämä on cowa ja homehtunut.
Joos 9:13 Ja nämät wijnaleilit me täytimme utena/ ja cadzo/ ne owat culunet/ ja nämät meidän waattem/ ja kengäm owat wanhaxi tullet pitkän matcan tähden.
Joos 9:14 Nijn otit päämiehet heidän ewästäns ja ei kysynet HERran suulle.
Joos 9:15 Ja Josua teki rauhan heidän cansans/ ja teki lijton heidän cansans/ että he saisit elä/ ja päämiehet Canssan seas wannoit heille.
Joos 9:16 Mutta colmen päiwän jälken/ sijttecuin he teit lijton heidän cansans/ cuulit he että he olit läsnä heitä/ ja asuit heidän cansans.
Joos 9:17 Cosca Israelin lapset menit edes/ tulit he colmandena päiwänä heidän Caupungeins jotca cudzutan Gibeon/ Caphira/ Beeroth/ ja KiriatJearim.
Joos 9:18 Ja ei lyönet heitä: sillä ylimmäiset Canssan seas olit wannonet heille HERran Israelin Jumalan cautta. Ja silloin caicki Canssa napisit päämiehiä wastan.
Joos 9:19 Nijn sanoit caicki ylimmäiset Canssan seas: me olem wannonet heille HERran Israelin Jumalan cautta/ ja sentähden en me heihin rupe.
Joos 9:20 Mutta sen me teemme heille: andacam heidän elä/ ettei wiha tulis walan tähden meidän päällem/ jonga me heille wannonet olemma.
Joos 9:21 Ja päämiehet sanoit heille: andacam heidän elä/ että he olisit halcoin hackajat ja weden candajat caikelle Canssalle/ nijncuin päämiehet heille sanonet owat.
Joos 9:22 NIin Josua cudzui heitä ja puhui heille/ ja sanoi: mixi te olette pettänet meidän/ ja sanonet teidän asuwan caucana meistä/ ja cuitengin te asutte meidän seasam?
Joos 9:23 Sentähden pitä teidän kirotut oleman/ nijn että te alat oletta orjana/ jotca halcoja hackaman ja

wettä candaman pitä minun Jumalani huoneseen.
Joos 9:24 He wastaisit Josualle ja sanoit: se on sanottu sinun palwelioilles/ että sinun HERras Jumalas on käskenyt hänen palwelians Mosexen anda teille caiken tämän maan/ ja häwittä teidän edestän caicki maan asuwaiset/ nijn me suurest pelkäisim hengem teidän tähden/ ja teimme tämän.
Joos 9:25 Mutta cadzo/ me olemma nyt sinun kädesäs/ mikä sinulle näky oikiaxi eli hywäxi meille tehdäzes/ se tee.
Joos 9:26 Ja hän teki heille nijn/ ja wapahti heitä Israelin lasten kädest/ ettei he lyönet heitä cuoliaxi.
Joos 9:27 Nijn teki Josua heidän sinä päiwänä halcoin hackajaxi ja weden candajaxi seuracunnalle/ ja HERran Altarille/ tähän päiwän asti/ sijhen paickaan jonga hän walidzi.

Vers. 18. Ei lyönet heitä) Että Josua oli wannonut Gibeonitereille/ andawans heidän elä/ tahdoi hän ennen pitä hänen walans/ cuin tietämättömän asian cautta oman tundons rascautta.

X. Lucu .

JErusalemin Cuningas coco neljä Amorrerein Cuningast tygöns Gibeoni ja Israeli wastan/ v. 1.
Waan Josua tule äkist heidän päällens/ ja lyö heidän Gibeonis/ v. 6.
HERra anda sata suuria rakeita heidän päällens/ v. 11.
Auringo seisatta taiwas/ v. 12.
Josua tappa wijsi Cuningast/ v. 22.
kijruhta ja woitta caiken maan CadesBarnean asti/ ja sieldä nijn Gasan asti/ ja tappa caiken Canssan Cuningoinens/ v. 28.

Joos 10:1 COsca Jerusalemin Cuningas AdomZedek cuuli Josuan woittanexi Ain ja kironnexi sen/ ja tehnexi Aille ja hänen Cuningallens/ nijncuin hän Jeriholle ja heidän Cuningallens teki/ ja että Gibeoniterit olit tehnet rauhan Israelin cansa/ ja asuit heidän seasans.
Joos 10:2 Pelkäisit he sangen suurest (sillä Gibeon oli suuri Caupungi/ nijncuin jocu Cuningalinen Caupungi/ ja suurembi cuin Ai/ ja caicki hänen asuwaisens olit wahwat sotamiehet)
Joos 10:3 Lähetti hän Hohamin Hebronin Cuningan tygö/ ja Pireamin Jarmuthin Cuningan tygö/ ja Japhian Lachixen Cuningan tygö/ ja Debirin Eglonin Cuningan tygö/ ja sanoi:
Joos 10:4 Tulcat minun tygöni ja auttacat minua lyömän Gibeoni: sillä he teit rauhan Josuan ja Israelin lasten cansa.

Joos 10:5 Silloin cocounsit ja menit ne wijsi Amorrerein Cuningast/ Jerusalemin Cuningas/ Hebronin Cuningas/ Jarmuthin Cuningas/ Lachixen Cuningas/ Eglonin Cuningas/ caiken heidän leirins cansa/ ja pijritit Gibeonin/ ja sodeit sitä wastan.
Joos 10:6 MUtta Gibeonin asuwaiset lähetit Josuan tygö leirijn Gilgalijn/ sanoden: älä ota kättäs pois palwelioildas/ tule nopiast meidän auxem/ ja wapada meitä: sillä caicki Amorrerein Cuningat/ jotca asuwat wuorilla/ owat coonnet heidäns meitä wastan.
Joos 10:7 JA Josua meni sinne Gilgalist/ ja caicki sotawäki hänän cansans/ ja caicki wahwat sotamiehet.
Joos 10:8 ja HERra sanoi Josualle: älä heitä mitän pelkä: sillä minä annoin heidän sinun käsijs/ ei yxikän heistä ole seisowainen sinun edesäs.
Joos 10:9 Nijn Josua äkist tuli heidän päällens: sillä hän matcusti caiken yösen Gilgalist.
Joos 10:10 Ja HERra peljätti heitä Israelin edes/ ja suuri joucko heistä surmattin Gibeonis/ ja ajettin heitä taca BethHoronin päin/ ja tapettin heitä Asecan ja Makedan asti.
Joos 10:11 Ja cosca he Israelin edellä pakenit BethHoronin tietä/ andoi HERra taiwasta tulla suuret kiwet heidän pällens Asecan asti/ nijn että he cuolit: ja paljo enä heistä tuli pois kiwein cautta/ cuin Israelin lapset miecalla löit.
Joos 10:12 SIlloin puhui Josua HERralle/ sinä päiwänä jona HERra andoi Amorrerit Israelin lasten edes/ ja sanoi Israelin läsnä olles: Auringo seiso alallans Gibeonis/ ja Cuu Ajalonin laxos.
Joos 10:13 Silloin Auringo ja Cuu seisatti/ sijhenasti cuin he costit wihamiehillens. Eikö nämät ole kirjoitetut hurscan kirjas? Nijn seisoi Auringo keskellä taiwast ilman laskemat coco päiwän.
Joos 10:14 Ja ei ole yxikän päiwä ollut sencaltainen eikä ennen eikä sijtte/ cosca HERra yhden miehen änen cuuli: sillä HERra soti Israelin edest.
Joos 10:15 JA Josua meni jällens leirijn Gilgalijn/ ja coco Israel hänen cansans.
Joos 10:16 Mutta ne wijsi Cuningast pakenit/ ja lymyit luolaan Makedas.
Joos 10:17 Nijn sanottin Josualle: me olem löytänet wijsi Cuningast/ kätketyt luolaan Makedas.
Joos 10:18 Ja Josua sanoi: wierittäkät suuret kiwet luolan suulle/ ja asettacat miehet heitä wartioidzeman.
Joos 10:19 Mutta älkät alallan seisoco/ waan ajacat teidän wihamiehiän taca/ ja lyökät heidän wijmeisiäns/ ja älkät sallico heitä tulla heidän Caupungeihins: sillä HERra teidän Jumalan on andanut heidän teidän käsijn.
Joos 10:20 Ja cosca Josua ja Israelin lapset lopetit sen ylön suuren tapon/ ja peräti olit heidän surmannet/ ja jäänet pääsit nijhin wahwoin Caupungeihin.
Joos 10:21 NIin tuli caicki Canssa jällens leirijn Josuan tygö Makedaan rauhas/ ja ei kengän rohjennut Israelin lasten edes hijscuackan.

Joos 10:22 Mutta Josua sanoi: awatcat luolan suu/ ja tuocat ne wijsi Cuningast minun tygöni.
Joos 10:23 He teit nijn ja toit ne wijsi Cuningast hänen tygöns luolast/ Jerusalemin Cuningan/ Hebronin Cuningan/ Jarmuthin Cuningan/ Lachixen Cuningan ja Eglonin Cuningan.
Joos 10:24 Cosca nämät wijsi Cuningast olit tuodut hänen eteens/ cudzui Josua coco Israelin/ ja sanoi sotajoucon Päämiehille/ jotca hänen cansans matcustit: tulcat tänne/ ja tallatcat näiden Cuningaiden caulat/ ja he tulit/ ja tallaisit heidän caulans jalgoillans.
Joos 10:25 Ja Josua sanoi heille: älkät peljätkö/ älkät myös wapisco/ wahwistacat idzen ja olcat rohkiat: sillä näin teke HERra caikille teidän wihamiehillen/ joita wastan te soditte.
Joos 10:26 Ja Josua löi heidän sijtte/ ja surmais heidän/ ja ripusti wijteen puuhun/ ja he ripuit puisa haman ehtosen asti.
Joos 10:27 Cosca Auringo laskenut oli/ käski hän heidän puista otta pois/ ja heittä luolaan/ johonga he idzens lymytit/ ja he panit suuret kiwet sen suulle/ jotca siellä wielä tänäpänä owat.
Joos 10:28 SInä päiwänä woitti myös Josua Makedan/ ja löi sen ja hänen Cuningans miecan terällä/ ja kirois/ ja caicki ne sielut jotca hänes olit/ eikä yhtäkän jättänyt/ ja teki Makedan Cuningalle nijncuin Jerihon Cuningallengin.
Joos 10:29 Nijn waelsi Josua ja coco Israel hänen cansans Makedast Libnaan/ ja sodeit sitä wastan.
Joos 10:30 Ja HERra andoi myös sen Israelin käsijn heidän Cuningans cansa/ ja hän löi sen miecan terällä/ ja caicki ne sielut jotca siellä olit/ eikä ketän elämän jättänyt/ ja teki heidän Cuningallens nijncuin Jerihon Cuningallengin.
Joos 10:31 Sijtte matcusti Josua ja coco Israel hänen cansans/ Libnast Lachixeen/ ja pijritit sen ja sodeit sitä wastan.
Joos 10:32 Ja HERra andoi myös Lachixen Israelin käsijn/ nijn että he woitit sen toisna päiwänä/ ja löit sen miecan terällä/ ja caicki sen asuwaiset peräti/ nijncuin hän oli Libnalle tehnyt.
Joos 10:33 Sijhen aican meni Horam Geserin Cuningas auttaman Lachist/ mutta Josua löi hänengin caiken jouckons cansa/ sijhenasti ettei yhtäkän jäänyt.
Joos 10:34 Ja Josua meni Lachixest coco Israelin cansa Eglonijn ja pijritit ja sodeit sitä wastan.
Joos 10:35 Ja woitit sinä päiwänä/ ja löit miecan terällä/ ja surmaisit caicki sielut jotca siellä olit/ sinä päiwänä peräti/ nijncuin hän oli tehnyt Lachixelle.
Joos 10:36 Sijtte meni Josua coco Israelin cansa Eglonist Hebronijn/ ja sodeit sitä wastan.
Joos 10:37 Ja woitit sen ja löit sen miecan terällä/ ja heidän Cuningans caickein Caupungeins cansa/ ja caicki sielut jotca siellä olit/ eikä hengekän jättänyt/ juuri nijncuin hän oli tehnyt Eglonille/ ja kirois sen ja

caicki sielut jotca siellä olit.
Joos 10:38 Silloin palais Josua coco Israelin cansa Debirijn/ ja sodei sitä wastan.
Joos 10:39 Ja woitti sen Cuningoinens/ ja caicki hänen Caupungins/ ja löi ne miecan terällä/ ja kirois caicki sielut jotca siellä asuit/ ja ei ketäkän päästänyt/ juuri nijncuin hän oli Hebronille tehnyt/ nijn teki hän myös Debirille/ ja hänen Cuningallens/ ja nijncuin hän oli tehnyt Libnalle ja hänen Cuningallens.
Joos 10:40 NIin Josua löi caicki maan asuwaiset wuorilda/ ja lounan puolesta/ ja laxoista/ ja ojain tykö/ Cuningoinens/ eikä yhtäkän säästänyt/ waan kirois caicki joilla hengi oli/ nijncuin HERra Israelin Jumala oli käskenyt.
Joos 10:41 Ja tappoi heidän/ ruweten CadesBarneast Gasan asti/ ja coco Gosenin maacunnan Gibeonin asti.
Joos 10:42 Ja woitti caicki nämät Cuningat maacundinens/ yhdellä rupemisella: sillä HERra Israelin Jumala sodei Israelin edest. Ja Josua palais leirijn Gilgalijn coco Israelin cansa.

Vers. 13. Silloin Auringo seisatti) Jumalalla on woima muutta luonnon nijncuin luonnon HERralle ja luojalla/ 2. Reg.$ 20:9. Esa. 38:8. Vers. eod.$ Hurscan kirja) se on/ Hurscan kirja ei enä löytä/ cuitengin on se pyhä Raamattu täydellinen/ caikis cuin meidän autuutem tarwitan/ 2. Tim. 3:16.
v. 41. CadesBarnea) On corpe cohden etelän päin/ ja Gasa (eli Gaza) meren tykönä/ Egyptin tiellä. Gosen on Caupungi ja maa Judeas/ ei se Egyptis/ joca nimitetän Gen.$ 47. Tämä Gosen myös luetan Judan Caupungitten secaan/ Josu. 15:50.

XI. Lucu .

JAbin Hazorin Cuningas coco ne jäänet Cuningat Israeli wastan/ v. 1.
Josua carca heidän päällens/ ja lyö heidän/ v. 6.
Turmele heidän hewoisens ja poltta heidän waununs/ v. 9.
Ryöstä Caupungit ja lyö heidän Cuningans/ ja caiken Canssan miecan terällä/ ja coco maa woitetan sodalla/ paidzi Gibeoni/ jotca idzens mielelläns annoit v. 16.
häwittä Enakim/ jotca asuit wuorella/ v. 21.

Joos 11:1 COsca Jabin Hazorin Cuningas sen cuuli/ lähetti hän Jobabin Madonin Cuningan tygö/ ja Simronin Cuningan tygö/ ja Achsaphin Cuningan tygö.
Joos 11:2 Ja nijden Cuningasten tygö/ jotca asuit pohjan puolella wuorilla/ ja lakialla/ meren puolella Cinerothis/ ja jotca asuit alhalla laxois/ ja Dorin Naphothis meren puolella.

Joos 11:3 Cananerein tygö idän ja lännen puoleen/ Amorrerein/ Hetherein/ Pheserein ja Jebuserein tygö wuorelle/ nijn myös Hewerein/ alemban Hermonin wuorta Mizpan maacunnas.
Joos 11:4 Nämät läxit caiken sotajouckons cansa/ joca oli sangen suuri Canssan paljous/ nijncuin sanda meren reunas/ ja sangen monda hewoista ja waunua.
Joos 11:5 Caicki nämät Cuningat cocoisit idzens/ ja sioitit heidäns Meromin weden tygö/ sotiman Israeli wastan.
Joos 11:6 JA HERra sanoi Josualle: älä heitä ensingän pelkä/ sillä huomena tällä ajalla minä annan heitä caickia lyötynä Israelin Canssan eteen/ ja heidän hewoisens pitä sinun riwinomaxi tekemän/ ja heidän waununs tulella polttaman.
Joos 11:7 Ja Josua tuli äkist heidän päällens/ ja caicki sotajoucko heidän cansans Meromin weden tykönä/ ja carcais heidän päällens.
Joos 11:8 Ja HERra andoi heitä Israelin käsijn/ ja he löit heitä/ ja ajoit taca isoin Zidonin asti/ ja sijhen lämbymän weten asti/ ja Mizpan keton asti joca itään lange/ ja löi heitä sijhenasti ettei yxikän heistä jäänyt.
Joos 11:9 Nijn teki myös Josua heille/ cuin HERra oli hänelle käskenyt/ ja teki riwinomaxi heidän hewoisens/ ja poltti heidän waununs tulella.
Joos 11:10 Ja palais sillä ajalla/ ja woitti Hazorin/ ja löi hänen Cuningans miecalla: sillä Hazor oli ennen caiken tämän Cuningan waldacunnan pääcaupungi.
Joos 11:11 Ja löit caicki ne sielut jotca siellä olit miecan terällä/ ja kirois heidän/ nijn ettei yhtäkän jäänyt jolla hengi oli/ ja poltti Hazorin tulella.
Joos 11:12 Ja caickein nijden Cuningasten Caupungit woitti Josua caickein heidän Cuningastens cansa/ ja löi heitä miecan terällä/ ja kirois heitä/ nijncuin Moses HERran palwelia käskenyt oli.
Joos 11:13 Mutta Israelin lapset ei polttanet yhtäkän Caupungit tulella/ jotca olit wuorilla/ paidzi ainoa Hazori/ jonga Josua poltti.
Joos 11:14 Ja caiken saalin ja eläimet/ jotca he näistä Caupungeist olit ottanet/ jagoit Israelin lapset keskenäns. Ainoast ihmiset tapoit he miecan terällä/ sijhenasti että he häwitit heidän/ nijn ettei yhtäkän eläwätä henge jäänyt.
Joos 11:15 Nijncuin HERra hänen palweliallens Mosexelle käskenyt oli/ ja Moses oli Josualle käskenyt. Ja nijn Josua teki ettei nijstä yhtäkän tekemätä jäänyt/ cuin HERra Mosexelle käskenyt oli.
Joos 11:16 JA nijn Josua otti caiken tämän maacunnan wuorelda/ ja caicki ne cuin meren päin owat/ ja caiken Gosenin maan ja kedot sekä myös laxot/ ja Israelin wuoret laxoinens.
Joos 11:17 Sijtä siliäst wuorest/ joca mene Zeirin päin ja ulottu BaalGaddijn/ ja Libanonin wuoren

leweyteen/ ja Hermonin wuoren alaidzen: Caicki heidän Cuningans woitti hän/ löi ja tappoi heitä.
Joos 11:18 Mutta hän sodei cauwan näiden Cuningasten cansa.
Joos 11:19 Ja ei ollut yhtäkän Caupungita joca rauhalla idzens andoi Israelin lasten ala/ paidzi Hewerejä cuin asuit Gibeonis/ mutta caicki he woitit sodalla.
Joos 11:20 Ja se tapahtui nijn HERralda/ että heidän sydämens oli nijn paatunut/ että he cohdaisit Israelin lapsia sodalla/ että he kirotaisin/ ja ei yhtäkän armo tapahduis/ mutta kirotaisin/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli.
Joos 11:21 SIihen aican tuli Josua ja häwitti Enakim wuorilda/ Hebronist/ Debirist/ Anabist/ ja caikilda Judan wuorilda/ ja caikilda Israelin wuorilda/ ja kirois heitä Caupungeinens.
Joos 11:22 Ja ei andanut yhtäkän Enakim jäädä Israelin lasten maalle/ paidzi Gasas/ Gathas ja Asdodis/ nijstä muutamat jäit.
Joos 11:23 Ja nijn Josua otti caiken maacunnan/ peräti nijncuin HERra Mosexelle oli sanonut/ ja andoi Israelille perinnöxi/ cullengin sucucunnalle osans/ ja maacunda lackais sotimast.

Vers. 2. Pohjan puolella wuorilla) Owat ne Cuningat joilla maa oma oli Hermonin wuoresta Libanonin wuoren asti pohjan päin/ ja Cinerethin eli Genesarethin merestä haman Tyron meren randaan/ Ptolemais ja Chisonin wirtaan lännen puolella.
v. 20. Ja se tapahtui nijn HERralda) joca suurella kärsimisellä oli kärsinyt näitä wihan astioita/ Rom. 9:22. Nijn myös heidän cauhistuxians ja epäjumalan palwelustans/ ja tiesi ettei he parandanet heitäns. Cuin Jumala idze sano Pharaost/ Exod.$ 3:19 Sentähden rangais hän heitä hänen wihans widzalla.

XII. Lucu .

LUetellan Cuningat cuin Israelin lapset löit sillä puolen Jordanit/ cuin on: Sihon Amorrerein Cuningas/ v. 1. Og Basanin Cuningas/ v. 4.
Josua löi tällä puolen Jordanit Canaan maalla 31.Cuningast/ v. 7.

Joos 12:1 NÄmät owat maan Cuningat jotca Israelin lapset löit/ ja otit heidän maans tuolla puolen Jordanin itän päin/ Arnonin wirrasta Hermonin wuoren asti/ ja caicki lakeudet itän päin.
Joos 12:2 Sihon Amorrerein Cuningas joca asui Hesbonis/ ja hallidzi Aroerist/ cuin on Arnonin wirran reunalla/ ja keskellä oja/ ja Gileadin puolest Jabokin wirran tygö/ joca on Ammonin lasten raja:
Joos 12:3 Ja sitä lakeutta Cinerethin meren asti itän päin/ ja erimaan mereen/ nimittäin sen suolaisen

meren itän päin/ sitä tietä myöden BethJesimoth/ ja lounast alaspäin läsnä Asdot Pisga.
Joos 12:4 Sijhen myös Cuningas Oggin maan rajat Basanis/ joca wielä jäänyt oli uljaist/ ja asui Astharotis ja Edreis.
Joos 12:5 Ja hallidzi Hermonin wuoren/ Salchan ja coco Basanin/ Gesurin ja Machatin maan rajoihin/ ja puoli Gileadi/ joca Sihonin Hesbonin Cuningan maan raja oli.
Joos 12:6 Moses HERran palwelia ja Israelin lapset löit heitä/ ja Moses HERran palwelia andoi heidän Rubenitereille/ Gaditereille ja puolelle Manassen sucucunnalle/ omaisudexi.
Joos 12:7 NÄmät owat maan Cuningat/ jotca Josua löi ja Israelin lapset tällä puolen Jordanin lähden päin/ BaalGadist Libanonin wuoren lakeudelle/ sijhen paljaseen wuoreen/ cuin ulottu Seirijn/ ja sen Josua israelin sucucunnillen andoi omista/ idzecullengin osans/
Joos 12:8 Wuorilla/ laxoisa/ lakeudella/ wetten tykönä/ corwesa/ ja lounan puoles/ Hetherit/ Amorrerit/ Cananerit/ Phereserit/ Hewerit ja Jebuserit.
Joos 12:9 Jerihon Cuningas/ Ain Cuningas/ cuin BethElin siwus on.
Joos 12:10 Jerusalemin Cuningas/ Hebronin Cuningas.
Joos 12:11 Jarmuthin Cuningas/ Lachixen Cuningas.
Joos 12:12 Eglonin Cuningas/ Geserin Cuningas.
Joos 12:13 Debirin Cuningas/ Gederin Cuningas.
Joos 12:14 Harman Cuningas/ Aradin Cuningas.
Joos 12:15 Libnan Cuningas/ Adullamin Cuningas.
Joos 12:16 Makedan Cuningas/ BethElin Cuningas.
Joos 12:17 Thapuahn Cuningas/ Hepherin Cuningas.
Joos 12:18 Aphekin Cuningas/ Lazaronin Cuningas.
Joos 12:19 Madonin Cuningas/ Hazorin Cuningas.
Joos 12:20 Simron Meronin Cuningas/ Achsaphin Cuningas.
Joos 12:21 Thaenachin Cuningas/ Megiddon Cuningas.
Joos 12:22 Kedexen Cuningas/ Jacneamin Cuningas Carmelin tykönä.
Joos 12:23 Naphoth Dorin Cuningas/ ja pacanoitten Cuningas Gilgalis.
Joos 12:24 Thirzamin Cuningas. Ne owat yxineljättäkymmendä Cuningasta.

Näiden Cuningasten cansa soti Josua cauwan aica/ nijncuin on/ cap.$ 11:18. sillä sijtä ajasta cuin he käwit Jordanin läpidze ja maa jaettin/ ja sijhenasti että Caleb sai Hebronin/ cap.$ 14:13. culuit seidzemen

ajastaica.

XIII. Lucu .

HERra luettele maacunnat jotca ei wielä ollet woitetut/ v. 1.
ja käske Josuan jaca yhdexälle sucucunnalle/ ja puolelle Manassen sucucunnalle/ v. 7.
Luetellan ja wastudest wahwistetan Rubenin ja Gadin ja sen toisen puolen Manassen sucucunnan perindö/ v. 8.

Joos 13:1 COsca Josua wanheni ja ijällisexi tuli/ sanoi HERra hänelle: sinä wanhenit ja ijällisexi tulit/ ja maata on wielä paljo jäänyt omistamata.
Joos 13:2 Nimittäin/ caicki Philisterin maan äret/ ja coco Gessuri/
Joos 13:3 Sihorist asti/ joca juoxe Egyptin edidze/ Ekronin maan ärin asti pohjan puoleen/ jotca owat Cananean maacunda/ ja jaetan wijdelle Philisterin päämiehelle/ cuin owat: Gasiterit/ Asdoditerit/ Ascloniterit/ Gethiterit/ Ekroniterit ja Awiterit.
Joos 13:4 Mutta etelän päin owat caicki Cananerein maat/ ja Meara/ joca on Zidonerein/ Aphekin ja Amorrerein maan ärin asti.
Joos 13:5 Ja myös Gibliterein maa/ ja coco Libanon itän päin BaalGadist Hermonin wuoren alda/ sijhenasti cuin Hamathijn tullan.
Joos 13:6 Caicki jotca wuorella asuwat/ Libanonist lämbymän weten asti/ ja caicki Zidonerejä/ minä ajan Israelin lasten edest pois/ ainoast jaa Israelille perimisexi/ nijncuin minä olen sinulle käskenyt.
Joos 13:7 NIin jaa nyt tämä maa yhdexän sucucundain wälillä perimisexi/ ja puolelle Manassen sucucunnalle.
Joos 13:8 Sillä Rubeniterit ja Gaditerit owat saanet sen toisen puolen Manassen sucucunnan cansa heidän perimyxens cuin Moses heille oli andanut/ sillä puolen Jordanin itän päin/ nijncuin HERran palwelia Moses heille sen andanut oli.
Joos 13:9 Aroerist/ joca on Arnonin wirran reunalla/ ja sijtä Caupungist joca wetten keskellä asu/ ja coco Medbanin lakeudest Dibonin asti.
Joos 13:10 Ja caicki Sihonin Amorrerein Cuningan Caupungit/ joca hallidzi Hesbonis/ Ammonin lasten maan rajoin asti.
Joos 13:11 Ja myös Gilead ja caicki maan äret/ Gessurin ja Machatin tykönä/ ja coco Hermonin wuoren/ ja coco Basanin/ Salchan asti.

Joos 13:12 Coco Oggin Basanin Cuningan waldacunda/ joca hallidzi Astharothis ja Edreis/ joca wielä jäänyt oli uljaist/ ja Moses löi ja ajoi heitä pois.
Joos 13:13 Mutta Israelin lapset ei ajanet Gessuritereit ja Machathitereit ulos/ waan he asuit sekä Gessuris että Machatis Israelin lasten seas tähän päiwän asti.
Joos 13:14 Mutta Lewitain sucucunnalle/ ei hän andanut yhtän perimystä: sillä HERran Israelin Jumalan uhri on heidän perimyxens/ nijncuin hän heille sanonut oli.
Joos 13:15 JA Moses andoi Rubenin lasten sugulle heidän sucucundains jälken/
Joos 13:16 Että heidän maans rajat olit Aroerist/ joca on Arnonin wirran reunalla/ ja se Caupungi wetten keskellä/ caiken sen tasaisen kedon cansa Medban asti.
Joos 13:17 Hesbon Caupungeinens/ jotca owat sillä tasaisella kedolla/ Dibon/ Bamoth/ Baal ja BethBaal Meon.
Joos 13:18 Jahza/ Kedemoth/ Mephaoth.
Joos 13:19 Kiriathaim/ Sibma/ Zereth/ Sahar laxon wuorilla.
Joos 13:20 Ja BethPeor/ ne ojat Pisgan tykönä ja BethJesimoth.
Joos 13:21 Ja caicki lakeuden Caupungit/ ja coco Sihonin/ Amorrerein Cuningan waldacunnan/ joca asui Hesbonis/ jonga Moses löi/ nijn myös Midianein päämiehet Ewin/ Rechemim/ Zurin/ Hurin ja Reban/ Sihonin Cuningan päämiehet/ jotca maasa asuit.
Joos 13:22 Ja Bileamin Beorin pojan/ sen noidan/ jonga Israelin lapset miecalla cuoliaxi löit/ muita tapettais.
Joos 13:23 Ja Rubenin lasten raja oli Jordanin wirta. Tämä on Rubenin lasten perimys/ heidän suguisans/ Caupungeisans ja kylisäns.
Joos 13:24 GAdin lasten sugulle/ heidän sucucundains jälken andoi Moses.
Joos 13:25 Että heidän maans äret olit/ Jaeser/ ja caicki Gileadin Caupungit/ ja puoli Ammonin lasten maata/ Aroerin asti/ joca on Rabbahn cohdalla.
Joos 13:26 Ja Hesbonist Ramath Mitzpen ja Betonin asti/ ja Mahanaimist Deberin maan rajoin asti.
Joos 13:27 Ja laxos Betharamin ja BethNimran/ Sucothin ja Zaphonin/ joca jäi Sihonin Hesbonin Cuningan waldacunnasta/ joiden raja oli Jordani Cinerethin meren ären asti/ tällä puolella Jordanin itän päin.
Joos 13:28 Tämä on Gadin lasten perimys/ heidän suguisans/ Caupungeisans ja kylisäns.
Joos 13:29 PUolelle Manassen lasten sugulle heidän sucucundains jälken andoi Moses:
Joos 13:30 Että heidän maans rajat olit Mahanaimist/ coco Basan/ coco Oggin Basanin Cuningan waldacunda/ ja caicki Jairin kylät/ jotca owat Basanis/ nimittäin/ cuusikymmendä Caupungita.
Joos 13:31 Ja puolen Gileadi ja Astarothi/ Edrei/ Oggin waldacunnan Caupungit Basanis andoi hän Machirin

Manassen pojan lapsille/ se on toisella puolelle Machirin lapsist/ heidän sucucundains jälken.
Joos 13:32 Tämä on se cuin Moses jacoi Moabin kedolla/ sillä puolen Jordanin Jerihon puoleen itän päin.
Joos 13:33 Mutta Lewin sucucunnalle/ ei andanut Moses yhtän perimyst: sillä HERra Israelin Jumala on heidän perimisens/ nijncuin hän heille sanonut oli.

XIV. Lucu .

MAan jacamises ei saa Lewitat yhtän perindöosa/ waan monicahdat Caupungit asuaxens/ ja Esicaupungit carjallens/ v. 1.
Caleb ano sitä maata cuin HERra hänelle luwannut oli/ v. 6.
Ja saa perinnöxens Hebronin mäkikylinens/ v. 13.

Joos 14:1 NÄmät owat ne cuin Israelin lapset owat perimisexi saanet Canaan maalla/ jonga heille jacoi Pappi Eleazar/ ja Josua Nunin poica/ ja Israelin lasten sucucundain ylimmäiset Isät.
Joos 14:2 Ja he jaoit sen heillens arwalla/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle: puolelle kymmendä sucucunnalle.
Joos 14:3 Sillä Moses oli andanut puolelle colmatta sucucunnalle perimyxen tuolla puolen Jordanin. Mutta Lewitaille ei hän andanut yhtän perimystä heidän seasans.
Joos 14:4 Sillä Josephin lasten oli caxi sucucunda/ Manasse ja Ephraim: sentähden ei he Lewitaille yhtän osa andanet maacunnas/ mutta Caupungit joisa he asuit/ ja esicaupungit joisa heidän carjans ja caluns oleman piti.
Joos 14:5 Nijncuin HERra oli Mosexelle käskenyt/ nijn teit Israelin lapset/ ja jaoit maacunnan.
Joos 14:6 SIlloin menit Judan lapset Josuan tygö Gilgalis/ ja Caleb Jephunnen poica Kenesiteri sanoi hänelle: sinä tiedät mitä HERra sanoi Jumalan miehelle Mosexelle/ minun ja sinun puolestas CadesBarneas.
Joos 14:7 Ja minä olin neljänkymmenen ajastaicainen/ cosca Moses HERran palwelia minun lähetti CadesBarneast wacoiman maata/ ja minä sanoin hänelle jällens wastauxen minun tundoni jälken.
Joos 14:8 Mutta minun weljen jotca minun cansan mennet olit/ saatit Canssalle wapisewaisen sydämen/ mutta minä seuraisin HERra minun Jumalatani uscolliset.
Joos 14:9 Ja Moses wannoi sinä päiwänä/ ja sanoi: se maa cuins jalgoillas olet astunut päälle/ on sinun ja sinun lastes perittäpä ijancaickisest: ettäs HERra minun Jumalatani uscollisest seurannut olet.
Joos 14:10 Ja cadzo/ HERra on andanut minun elä/ nijncuin hän sanonut oli. Tämä on wijdes ajastaica widettäkymmendä/ sijttecuin HERra näitä sanoi Mosexelle/ cosca Israeli waelsi corwes. Ja cadzo/ minä olen

tänäpäiwän wijsi yhdexättäkymmendä ajastaica wanha.
Joos 14:11 Ja olen wielä tänäpäiwän nijn wäkewä/ cuin minä sinä päiwän olin/ cosca Moses minun lähetti/ nijncuin minun wäkewydeni oli sijhen aican/ nijn on hän wielä nyt wahwa sotiman/ käymän ulos ja sisälle.
Joos 14:12 Nijn anna sijs minulle tämä wuori/ josta HERra oli sanonut sinä päiwänä: sillä sinä cuulit sen sijhen aican. Ja Enakim asuwat siellä/ ja owat suuret ja wahwat Caupungit. Jos HERra on minun cansan/ että minä ajaisin heidän pois/ nijncuin HERra on sanonut.
Joos 14:13 Ja Josua siunais hänen/ ja andoi Calebille Jephunnen pojalle Hebronin perimisexi.
Joos 14:14 Sijtä oli Hebron Calebin Jephunnen pojan sen Kenesiterin perimys/ tähän päiwän asti: että hän on uscollisest seurannut HERRA Israelin Jumalata.
Joos 14:15 Mutta Hebron cudzuttin muinaisen aican Kiriath Arba/ joca oli suuri mies Enakim seas/ ja maacunda lackais sotimast.

Vers. 15. Kiriath Arba) Arban Caupungin nimi on sijtä Hijdest Arbast.

XV. Lucu .

JUdan lasten rajat luetellan/ v. 1.
Caleb saa osans Judan lasten seas/ v. 13.
Caleb anda Athnielille tyttärens Achsan emännäxi/ että hän woitti Kiriath Sepherin/ v. 16.
Sijtte luetellan Judan Caupungit/ v. 21.
Judan lapset ei woi Jebuserejä aja pois/ v. 63.

Joos 15:1 JUdan lasten sugun arpa heidän huoneins jälken/ oli Edomin maan raja Zinnin corwen puoleen/ joca etelän puoleen on/ lounan maan ärest.
Joos 15:2 Nijn että heidän lounan maan rajans/ oli suolameren ärestä/ se on/ sijtä lahdest joca mene etelän päin.
Joos 15:3 Ja käy sieldä ylöspäin Acrabijn/ ja käy Zinnin läpidze/ ja mene ylöspäin merestä CadesBarneaan/ ja mene Hetzronin läpidze/ ja käy Adarin päin/ ja notkista hänens Carca ymbärins.
Joos 15:4 Ja mene Azmonin läpidze/ ja tule Egyptin wirtaan/ nijn että sen maan rajan äri on meri. Tämä pitä oleman teille maan raja lounasen päin.
Joos 15:5 Waan raja itän päin on suolainen meri Jordanin ären asti. Waan raja pohjan puoleen/ on sijtä meren lahdest/ joca on Jordanin wierellä.

Joos 15:6 Ja mene BethHaglan tygö/ ja wetä hänens pohjast BethAraban puoleen/ ja mene Rubenin pojan Bohenin kiwen tygö.
Joos 15:7 Ja käy Debirin tygö Achorin laxost/ ja pohjan puolelda Gilgalin päin/ joca on Adumin cohdalla/ joca etelän puoleen on ojan wieres/ sijtte hän mene EnSemexen weden tygö/ ja mene Rogelin lahteen.
Joos 15:8 Sijtte hän mene Hinnamin pojan laxoon sen Jebuserin ohella joca asu lounan päin/ se on Jerusalem/ ja mene wuoren cuckulan ylidze/ joca on Hinnamin laxon edes länden päin/ Raphaimin laxon ärelle/ pohjan päin.
Joos 15:9 Sijtte hän käy sijtä wuoren cuckulast Nephtoahn lähten tygö/ ja mene nijden Caupungein tygö Ephronin wuoren Caupungein/ ja käändä hänens Baalan päin/ se on Kiriath Jearim.
Joos 15:10 Ja mene Baalast ymbärins länden päin Seirin wuoren tygö/ ja mene ulos pohjan puolest Jearin wuoren wieridze/ se on Chessalon/ ja tule BethSemexen tygö/ ja mene Thimnan läpidze.
Joos 15:11 Ja tule Ecronin wieridze pohjan puolelle/ ja wetä hänens Sichronin asti/ ja mene Baalan wuoren ylidze/ ja tule Jabnelin ohidzen/ että hänen ärens on meri.
Joos 15:12 Se maan raja länden päin on se suuri meri. Nämät owat Judan lasten maan rajat caicki ymbärins heidän suguisans.
Joos 15:13 MUtta Calebille Jephunnen pojalle annettin hänen osans Judan lasten secaan/ nijncuin HERra oli käskenyt Josualle/ nimittäin/ Kiriath Arba Enakim Isän/ se on Hebron.
Joos 15:14 Ja Caleb ajoi sieldä pois colme Enakim poica/ Cesain/ Ahimanan ja Thalmain Enakim sikiät.
Joos 15:15 Ja meni sieldä Debirin asuwaisten tygö/ waan Debir cudzuttin muinen KiriathSepher.
Joos 15:16 Ja Caleb sanoi: joca lyö KiriathSepherin ja woitta sen/ hänelle annan minä tyttäreni Achsan emännäxi.
Joos 15:17 Nijn woitti Athniel/ Kenaxen Calebin weljen poica/ ja hän andoi tyttärens Achsan hänelle emännäxi.
Joos 15:18 Ja cosca hän meni sisälle/ oli hänelle neuwottu anoman peldo hänen Isäldäns/ ja hän astui Asin pääldä alas/ nijn sanoi Caleb hänelle: mikä sinun on?
Joos 15:19 Hän sanoi: anna minulle siunaus/ sillä sinä olet andanut minulle cuiwan maan/ anna minulle myös lähteitä/ nijn andoi hän hänelle lähteitä/ sekä ylhäldä että alhalda.
Joos 15:20 Tämä on Judan lasten sucucunnan perimys heidän sucuins jälken.
Joos 15:21 JA Judan lasten sugun Caupungit yhdest culmast nijn toiseen/ Edomerein maan rajain tykönä lounasen käsin olit nämät: Capzeel/ Eder/ Jagur.
Joos 15:22 Kina/ Dimona/ AdAda.

Joos 15:23 Kedes/ Hazor/ Jethnan.
Joos 15:24 Siph/ Thelem/ Bealoth.
Joos 15:25 HazorHadatha/ Kirioth Hezron/ se on Hazor.
Joos 15:26 Amam/ Sema/ Molada.
Joos 15:27 Hazar/ Gadda/ Hesmon/ BethPalet.
Joos 15:28 Hazar Sual/ BeerSeba/ BisJothia.
Joos 15:29 Baala/ Jim/ Azem.
Joos 15:30 Eltolad/ Chesil/ Harma.
Joos 15:31 Ziclag/ Madmanna/ SanSanna.
Joos 15:32 Lebaoth/ Silhim/ Ain/ Rimon/
se on yhdexän colmattakymmendä Caupungita/ kylinens.
Joos 15:33 Waan lakialla oli Estoal/ Zarea/ Asna.
Joos 15:34 Sanoah/ EnGanim/ Tapuah/ Enam.
Joos 15:35 Jarmuth/ Adullam/ Socho/ Asecha.
Joos 15:36 Saaraim/ Adithaim/ Gedera/ Giderothaim/ se on/ neljätoistakymmendä Caupungita ja heidän kyläns.
Joos 15:37 Zenan/ Hadasa/ MigdalGad.
Joos 15:38 Dilean/ Mizpe/ Jacthiel.
Joos 15:39 Lachis/ Bazecath/ Eglon/ Chabon/ Lahmam/ Cithlis.
Joos 15:40 Gederoth/ BethDagon/ Naema/ Makeda/
Joos 15:41 se on/ cuusitoistakymmendä Caupungita/ ja heidän kyläns.
Joos 15:42 Libna/ Ether/ Asan.
Joos 15:43 Jephtah/ Asna/ Nesib.
Joos 15:44 Kegila/ Ahsib/ Maresa/ se on/ yhdexän Caupungita ja heidän kyläns.
Joos 15:45 Ekron tyttärinens ja kylinens.
Joos 15:46 Ekronist meren asti/ caicki joca ulottu Asdodijn ja heidän kyläns.
Joos 15:47 Asdod tyttärinens ja kylinens/ Gasa tyttärinens ja kylinens Egyptin weten asti/ ja se suuri meri on hänen rajans.
Joos 15:48 Mutta wuorella oli Samir/ Jathir/ Socho.
Joos 15:49 Danna/ Kiriath Sanna/ se on Debir.
Joos 15:50 Anab/ Estemo/ Anim.

Joos 15:51 Gosen/ Holon/ Gilo/ se on/ yxitoistakymmendä Caupungita ja heidän kyläns.
Joos 15:52 Arab/ Duma/ Esean.
Joos 15:53 Janum/ BethTapuah/ Apheca.
Joos 15:54 Humta/ KiriathArba/ se on Hebron/ Zior/ se on yhdexän Caupungita/ ja heidän kyläns.
Joos 15:55 Maon/ Carmel/ Siph/ Juta.
Joos 15:56 Jesreel/ Jacdeam/ Sanoah.
Joos 15:57 Cain/ Gibea/ Thimna/ kymmenen Caupungita ja heidän kyläns.
Joos 15:58 Halhul/ Bethzur/ Gedor.
Joos 15:59 Marath/ BethAnoth/ Eltecom/ ne owat cuusi Caupungita ja heidän kyläns.
Joos 15:60 Kiriath Baal/ se on KiriathJearim/ Harabba/ caxi Caupungita ja heidän kyläns.
Joos 15:61 Mutta corwes oli Beth Araba/ Middin/ Sechacha.
Joos 15:62 Nibsan/ ja suola Caupungi/ Engeddi/ cuusi Caupungita ja heidän kyläns.
Joos 15:63 Mutta Jebuserit asuit Jerusalemis/ ja Judan lapset ei woinet heitä aja ulos. Ja silloin jäit Jebuserit asuman Judan lasten cansa Jerusalemis tähän päiwän asti.

Vers. 16. Ja Caleb sanoi) Tämä on tapahtunut Josuan cuoleman jälken/ cuin nähtäwä on/ Iud.$ 1:12.

XVI. Lucu .

JOsephin lasten/ Ephraimin ja Manassen rajat ensin jaetan yhteisest/ v. 1.
Sijtte Ephraimin lasten perindö/ v. 5.
Cananerit jääwät asuman heidän secaans Gaserijn/ v. 10.

Joos 16:1 JOsephin lasten arpa langeis Jordanist Jerihon päin/ sen Jerihon weden tygö/ idästä nijn corpeen/ joca mene Jerihost ylös/ BethElin mäen cautta.
Joos 16:2 Ja tule BethElist Lusaan/ ja mene Archi Atharothin rajan läpidze.
Joos 16:3 Ja anda idzens alas länden päin Japhletin rajan tygö/ alemmaisen BethHoronin rajan asti/ nijn Gaserijn/ ja sen äri on meren tykönä.
Joos 16:4 Nämät sait Josephin lapset/ Manasse ja Ephraim perinnöxi.
Joos 16:5 Ephraimin lasten rajat heidän suguisans ja perimisisäns/ idästä oli Atharoth Adar/ ylimmäisen BethHoronin asti.
Joos 16:6 Joca anda idzens länden päin Mihmethathin tygö/ joca pohjaises on/ siellä käändä se hänens

itään/ sitä Caupungita wastan Thaenath Silo/ ja mene lännest Janoaan.
Joos 16:7 Ja tule Janoasta Atharothijn ja Narathaan/ ja anda idzens Jeriho wastan/ ja mene Jordanijn.
Joos 16:8 Tapuast mene hän länden päin NahalCanaan/ ja hänen ärens on meres. Tämä on Ephraimin lasten perimys heidän suguisans.
Joos 16:9 Ja caicki Epraimin lasten rajaCaupungit kylinens/ olit secaisin Manassen lasten perimises.
Joos 16:10 Ja ei he ajanet Cananerejä pois jotca asuit Gaseris. Nijn pysyit Cananerit Ephraimin seas tähän päiwän asti/ ja tulit werollisexi.

Vers. 10. Cananerit) Näitä Cananerejä/ nijn myös nijtä Gessuris ja Machatis/ sillä puolen Jordanit Basanin tykönä/ Iosu. 13. säästit Israelin lapset/ ja teit heitä werollisixi Jumalan käskyä wastan/ Exod.$ 34:12. Deut.$ 7:2. Joilda he sijtte wieteldin epäjumalan palweluxeen/ ja tulit suureen wahingoon/ Iud.$ 2. cap.$ Asuit myös monda muuta heidän seasans/ joita ei ajettu pois/ nijncuin Jebuserit Jerusalemis/ Philisterit meren tykönä/ Cananerit ja Amorrerit/ joista on kirjoitettu Duomarein kirjas/ cap.$ 1. ja cap.$ 3.

XVII. Lucu .

MAnassen osa määrätän/ v. 1.
Zelaphehadin tytärten osa/ v. 3.
Josephin lapset walittawat osans wähäisexi/ v. 14.
Josua wasta ja käske perata wuoren ja Cananerein Caupungit/ v. 18.

Joos 17:1 JA arpa langeis Manassen sugulle/ Josephin esicoiselle/ ja se langeis Macherille Manassen esicoiselle Gileadin Isälle/ sillä hän oli jalo sotamies/ sentähden sai hän Gileadin ja Basan.
Joos 17:2 Muille Manassen lapsille myös langeis arpa/ nimittäin Abieserin lapsille/ Helekin lapsille/ Asrielin lapsille/ Sechemin lapsille/ Hepehrin lapsille/ ja Semidan lapsille. Nämät owat Manassen Josephin pojan lapset/ jotca olit miehenpuolet heidän suguisans.
Joos 17:3 Mutta Zelaphehadilla/ joca oli Hepherin/ joca oli Gileadin/ joca oli Machirin poica/ Manassen poica/ ei ollut yhtän poica/ mutta tyttäritä. Ja nämät owat heidän nimens: Mahala/ Noa/ Hagla/ Milca/ Thirza.
Joos 17:4 Ja he menit Papin Eleazarin/ ja Josuan Nunin pojan/ ja ylimmäisten tygö/ ja sanoit: HERra käski Mosexen anda meille perinnön meidän weljeim secaan/ nijn hän andoi myös heille perinnön heidän Isäins weljein secaan/ HERran käskyn jälken.

Joos 17:5 Mutta Manasselle tuli kymmenen osa/ ilman Gileadin ja Basanin maata/ tuolla puolen Jordanin:
Joos 17:6 Sillä Manassen tyttäret sait perinnön poicains seas/ ja Gileadin maa oli annettu muille Manassen pojille.
Joos 17:7 Ja Manassen rajat olit Asserist Mihmethatin asti/ Sechemin edes/ ja mene ulos oikian käden puoleen nijhin asti/ cuin asuit EnTapuahs:
Joos 17:8 Sillä Tapuahn maa tuli Manassen puoleen/ ja on Manassen maan raja Ephraimin lapsin asti.
Joos 17:9 Sijtte tule hän NahalCanan asti/ etelän päin wesi Caupungeit/ jotca Ephraimin omat owat/ Manassen Caupungitten seas. Mutta pohjan puolest Manassen rajat owat ojan asti/ ja äri mereen.
Joos 17:10 Sillä Ephraimin oma on etelän puolella/ ja Manassen pohjan puolella/ nijn että meri on heidän rajans/ ja ulottu Asserin saacka pohjan puolest/ ja Isascharin asti idän puolest.
Joos 17:11 Nijn oli Manassella Isascharin ja Asserin seas BethSean/ ja hänen tyttärens/ Jeblaam ja hänen tyttärens/ ja Dorin asuwaiset tyttärinens/ ja EnDorin asuwaiset tyttärinens/ ja Thanachin asuwaiset tyttärinens/ Megiddon asuwaiset tyttärinens/ ja colmas osa Naphetist.
Joos 17:12 Ja Manassen lapset ei woinet aja nijden Caupungein asuwaisia ulos/ waan Cananerit rupeisit asuman sijnä maasa.
Joos 17:13 Mutta sijttecuin Israelin lapset wahwistuit/ teit he Cananerit werollisexi/ ja ei ajanet heitä pois.
Joos 17:14 SIlloin puhuit Josephin lapset Josualle/ ja sanoit: mixes minun enämbä andanut/ waan yhden arwan ja osan perinnöxi/ ja minä olen cuitengin suuri Canssa/ nijncuin HERra on minun siunannut?
Joos 17:15 Nijn Josua sanoi heille: ettäs olet suuri Canssa/ nijn mene medzään ja perca siellä sinulles sia/ Phereserein ja uljasten maalla/ jos Ephraimin wuori on sinulle ahtaimmaxi.
Joos 17:16 Nijn sanoit Josephin lapset hänelle: ei ne wuoret meille täydy: sillä caikilla Cananereillä/ jotca asuwat maan laxois/ owat rauta waunut/ ja BethSeanin asuwaisilla ja hänen tyttärilläns/ ja Jesreelin laxos asuwaisilla.
Joos 17:17 Josua sanoi Josephin huonelle/ Ephraimille ja Manasselle: sinä olet suuri Canssa/ ja ettäs nijn suuri olet/ ei sinulla pidä oleman yxi arpa.
Joos 17:18 Mutta wuori pitä myös sinun omas oleman/ josa medzä on/ siellä perca ymbärildäs/ nijn on se sinun arpas raja/ coscas ajat Cananerit pois/ joilla rauta waunut owat/ ja owat wäkewät.

XVIII. Lucu .

TOdistuxen maja pannan Siloon/ v. 1.
Josua soima heidän hitaisuttans maan omistamises/ v. 3.

Lähettä ja anda kirjoitta maan/ v. 5.
Heittä arpa Silos seidzemen sucucunnan wälillä/ v. 10.
Luetellan BenJaminin osa rajoinens ja Caupungeinens/ v. 11.

Joos 18:1 JA caicki Israelin lasten Canssa cocoisit idzens Siloon/ ja panit seuracunnan majan/ ja maa oli heille annettu.
Joos 18:2 Ja oli wielä seidzemen sucucunda Israelin lapsist/ joinen perindö ei ollut jaettu.
Joos 18:3 Ja Josua sanoi Israelin lapsille: cuinga cauwan te oletta nijn joutilat/ ettet te mene ja omista maata/ jonga HERra teidän Isäin Jumala teille on andanut.
Joos 18:4 Ottacat idzellen jocaidzesta sucucunnasta colme miestä/ lähettäxenne heitä/ menemän ja waeldaman maan läpidze/ ja ettäs kirjoitaisit sen heidän perimisens jälken/ ja palajaisit minun tygöni.
Joos 18:5 Jacacat maa seidzemen osaan/ Juda pitä oleman hänen rajallans etelän puolella/ ja Josephin huonen pitä oleman hänen rajallans pohjan puolella.
Joos 18:6 Mutta teidän pitä kirjoittaman ne seidzemen maan osat/ ja tuoman minun tygöni/ nijn minä heitän teidän arpan HERran meidän Jumalan edes.
Joos 18:7 Sillä Lewitailla ei ole yhtäkän osa teidän seasan/ waan HERran Pappius on heidän perimisens. Mutta Gad ja Ruben/ ja puoli Manassen sucucunda otit heidän osans/ tuolla puolen Jordanin idäisellä puolella/ jonga Moses HErran palwelia andoi heille.
Joos 18:8 Silloin nousit ne miehet ja läxit matcaan/ ja Josua käski heitä/ cosca he tahdoit mennä kirjoittaman maata/ ja sanoi: waeldacat maan läpidze ja kirjoittacat se/ ja tulcat jällens minun tygöni/ ja minä heitän teidän arpan HERran edes Silos.
Joos 18:9 Nijn läxit miehet ja waelsit maan läpidze/ ja kirjoitit sen kirjaan/ seidzemeen osaan/ Caupungein jälken/ ja tulit Siloon/ Josuan tygö leirijn.
Joos 18:10 Silloin heitti Josua Silos arwan heille/ HERran edes/ ja jacoi sijnä maan Israelin lasten waihella/ jocaidzelle heidän osans.
Joos 18:11 JA BenJaminin lasten sucucunnan arpa langeis heidän sucucundains jälken/ ja heidän arpans raja oli Judan ja Josephin lasten waihella.
Joos 18:12 Ja heidän rajans oli pohjan culmalla Jordanin puoles ja mene ylöskäsin Jerihon wiertä myöden pohjan puolest/ ja laske wuorelle länden päin/ ja loppu Bethawenin corpeen.
Joos 18:13 Ja juoxe sieldä Lusan tygö/ Lusan wiertä myöden lounasen päin/ se on BethEl/ ja laske Atharoth Adarin tygö mäen ohes etelän päin/ alemmaisen BethHoronin ohes.

Joos 18:14 Sijtte laske ja käändä idzens ymbärins lännen puoleen meren käsin/ sijtä mäestä BethHoronin edes meren päin/ ja loppu Kiriath Baalin tykönä/ se on Kiriath Jearim Judan lasten Caupungi. Tämä on lännen puoliainen culma.
Joos 18:15 Mutta lounan puoliainen culma on Kiriath Jearimist/ ja loppu lännen puoleen/ ja tule Nephthoahn lähten tygö.
Joos 18:16 Ja laske mäen lopust Hinnonin lasten laxon edes/ joca on Raphaimin laxos pohjan puoles/ ja laske Hinnonin laxon läpidze Jebuserein wieres etelän päin/ ja laske Rogelin lähteseen.
Joos 18:17 Ja anda idzens pohjast/ ja juoxe EnSemexen tygö/ ja juoxe Gelilothin tygö/ jotca owat ylhällä Adumin puoles/ ja laske Bohanin/ Rubenin pojan kiwen tygö.
Joos 18:18 Ja mene sen tasaisen kedon wiertä myöden/ joca on pohjan päin/ ja laske tasaiselle kedolle.
Joos 18:19 Ja mene sitä wiertä myöden BethHaglan ohest/ joca on pohjan päin/ ja loppu sijtä suolaisen meren lahdest pohjan päin/ lounan puolella Jordania. Tämä on lounan puoliainen raja.
Joos 18:20 Mutta idän puoliainen culma pitä Jordanijn loppuman. Tämä on BenJaminin lasten perindö heidän rajoisans ymbärins heidän sucucunnisans.
Joos 18:21 MUtta nämät owat BenJaminin lasten sucucunnan Caupungit heidän sucucunnisans: Jeriho/ BethHagla/ EmekKeziz.
Joos 18:22 BethAraba/ Zemaraim/ BethEl.
Joos 18:23 Awim/ Bara/ Aphra. CapharAmonai/ Ophni/ Gaba.
Joos 18:24 Nämät owat ne caxitoistakymmendä Caupungita/ kylinens.
Joos 18:25 Gibeon/ Rama/ Beeroth.
Joos 18:26 Mizpe/ Caphira/ Mosa.
Joos 18:27 Rekem/ Jirpeel/ Thareala.
Joos 18:28 Zela/ Eleph/ ja Jebusi/ se on Jerusalem/ Gibeath Kiriath. Neljätoistakymmendä Caupungita/ kylinens. Tämä on BenJaminin lasten perimys heidän sucucunnisans.

XIX. Lucu .

SImeonin/ Sebulonin/ Isascharin/ Asserin/ Nephthalin ja Danin/ idzecungin osa kirjoitetan/ v. 1.
Josua saa osaxens Timnathin Serahn Ephramin wuorella/ jota hän anoikin/ v. 49.

Joos 19:1 SEnjälken langeis toinen arpa Simeonin lasten sucucunnalle/ heidän sucuins jälken/ ja heidän perindöns oli keskellä Judan lasten perimystä.

Joos 19:2 Ja heidän perittäwäxens tuli BeerSeba/ Seba/ Molada.
Joos 19:3 HazarSual/ Bala/ Azem.
Joos 19:4 Eltholad/ Bethul/ Harma.
Joos 19:5 Ziclag/ BethMarcaboth/ HazarSussa.
Joos 19:6 BethLebaoth/ Saruhen/ ne owat colmetoistakymmendä Caupungita ja heidän kyläns.
Joos 19:7 Ain/ Rimon/ Ether/ Asan/ ne owat neljä Caupungita kylinens.
Joos 19:8 Sijhen myös caicki kylät/ cuin ymbärins näitä Caupungeita owat/ aina Baalathin/ BeerinRamathin/ etelän puoleen. Tämä on Simeonin lasten sucucunnan perimys heidän suguisans:
Joos 19:9 Sillä Simeonin lasten perimys on keskellä Judan lasten osa/ ja että Judan lasten periminen oli suurembi/ sentähden pereit Simeonin lapset osan keskellä heidän perindötäns.
Joos 19:10 COlmas arpa langeis Sebulonin lasten sucucunnalle/ heidän sucuins jälken: Ja heidän perimisens oli Saridin asti.
Joos 19:11 Ja astu lännen puoleen Marealaan/ ja ulottu Dabasethijn/ ja sijhen ojaan joca juoxe Jacnean ohidzen.
Joos 19:12 Ja käändä Saridist itän päin/ Cisloth Thaborin rajan saaden/ ja mene Dabrathijn/ ja ulottu Japhiaan.
Joos 19:13 Ja mene sieldä itän päin läpidze Githan/ Hepherin/ Ithan/ Catzin/ ja loppu Rimonijn/ Mithoarijn ja Neaan.
Joos 19:14 Ja juoxe ymbärins pohjan puolen Nathonin päin/ ja loppu JeptaElin laxoon.
Joos 19:15 Catath/ Nahalal/ Simron/ Jedeala ja Bethlehem. Ne owat caxitoistakymmendä Caupungita ja heidän kyläns.
Joos 19:16 Tämä on Sebulonin lasten sucucunnan perimys heidän suguisans. Ja nämät owat heidän Caupungins ja kyläns.
Joos 19:17 Neljäs arpa langeis Isascharin lapsille/ heidän sucuins jälken.
Joos 19:18 Ja heidän rajans oli Jesreel/ Chesulloth/ Sunem.
Joos 19:20 Hapharaim/ Sion/ Anaharath.
Joos 19:20 Rabbith/ Kiseon/ Abetz.
Joos 19:21 Remeth/ EnGannim/ Enhadda/ BethPhazez.
Joos 19:22 Ja ulottu Thaborijn/ Sahatzimaan/ BethSemexeen/ ja hänen loppuns owat Jordanin tykönä/ cuusitoistakymmendä Caupungita kylinens.
Joos 19:23 Tämä on Isascharin lasten sucucunnan perimys/ Caupungit ja kylät heidän suguisans.

Joos 19:24 WIides arpa langeis Asserin lasten sucucunnalle/ heidän sucucunnisans.
Joos 19:25 Ja heidän rajans oli Helcath/ Hali/ Bethen/ Ahsaph.
Joos 19:26 AlaMelech/ Amead/ Miseal/ ja ulottu Carmelin meren tygö/ ja SihorLibnathijn.
Joos 19:27 Ja käändä itän käsin BethDagonia wastan/ ja ulottu Sebulonijn/ ja Jephtahelin laxoon pohjan puoleen/ BethEmekijn/ Negielijn/ ja loppu Cabulin tykönä wasemalla puolella.
Joos 19:28 Ja Ebronijn/ Rehobijn/ Hamonijn/ Kanaan aina sijhen isoin Sidonijn.
Joos 19:29 Ja käändä Raman puoleen/ aina sijhen wahwan Caupungijn Zorijn/ ja palaja Hossan päin/ ja loppu meren tykönä nuora myöden Achsibin tygö.
Joos 19:30 Uma/ Aphek/ Rehob/ caxicolmattakymmendä Caupungita kylinens.
Joos 19:31 Tämä on Asserin lasten sucucunnan perimys heidän suguisans/ Caupungit ja kylät.
Joos 19:32 CUudes arpa langeis Nephtalin lapsille heidän suguisans.
Joos 19:33 Ja heidän rajans oli Heleph/ Elon/ Zananim läpidze/ Adami/ Nekeb/ JabneEl/ Lacumin asti/ ja loppu Jordanijn.
Joos 19:34 Ja käändä lännen puoleen/ Asnoth Thaborin tygö/ ja tule sieldä haman Hucokin ja ulottu etelästä Sabulonijn/ ja lännest Asserijn/ Judan asti Jordanin tygö idän puoleen.
Joos 19:35 Ja hänellä owat wahwat Caupungit/ Zidim/ Zer/ Hamath/ Racath/ Cinnareth.
Joos 19:36 Adama/ Rama/ Hazor.
Joos 19:37 Kedes/ Edrei/ Enhazor.
Joos 19:38 Jereon/ MigdalEl/ Harem/ BethAnath/ BethSames/ yhdexäntoistakymmendä Caupungita kylinens.
Joos 19:39 Tämä on Nephtalin lasten sucucunnan perimys heidän suguisans/ Caupungit ja kylät.
Joos 19:40 SEidzemes arpa langeis Danin lasten sugulle heidän suguisans.
Joos 19:41 Ja raja heidän perimisestäns oli Sarea/ Estaol/ Irsames.
Joos 19:42 Saalabin/ Ajalon/ Jethla.
Joos 19:43 Elon/ Timnatha/ Ecron.
Joos 19:44 Eltheke/ Gibethon/ Baalath.
Joos 19:45 Jehud/ BneBarac/ GatRimon.
Joos 19:46 Mejarcon/ Racon sen rajan cansa Japhoa wastan.
Joos 19:47 Ja siellä loppu Danin lasten raja/ ja Danin lapset nousit ja sodeit Lesemi wastan/ ja woitit sen ja löit miecan terällä/ omistit sen ja asuit sijnä/ ja cudzuit sen Dan heidän isäns nimeldä.
Joos 19:48 Tämä on Danin lasten sucucunnan perindö/ heidän suguisans/ Caupungit ja kylät.
Joos 19:49 JA cosca he olit lacannet jacamast maata rajoinens/ annoit Israelin lapset Josualle Nunin pojalle

perinnön heidän seasans.
Joos 19:50 Ja annoit hänelle HERran käskyn jälken sen Caupungin jota hän anoi/ joca oli TimnathSerah Ephraimin wuorella/ siellä hän rakensi Caupungin/ ja asui sijnä.
Joos 19:51 NÄmät owat ne perimiset/ jotca Pappi Eleazar/ ja Josua Nunin poica/ ja ylimmäiset Isistä sucuin seasta arwalla jagoit Israelin lapsille Silos HERran edes/ seuracunnan majan owen tykönä/ ja nijn lopetit maan jacamisen.

Vers. 1. Judan lasten perimystä) Jacob Patriarchan sanan jälken/ Gen.$ 49:7. Minä eroitan heidän Jacobijn ja hajotan heidän Israelijn.

XX. Lucu .

HERra käske eroitta muutamat wapat Caupungit/ nijden paeta/ jotca tapaturmast jongun cuoliaxi löisit/ v. 1. ja pyhittä sitä warten cuusi Caupungita/ v. 7.

Joos 20:1 JA HERra puhui Josualle/ ja sanoi:
Joos 20:2 Sano Israelin lapsille: asettacat teidän seasan muutamita wapaita Caupungeita/ joista minä teille puhuin Mosexen cautta.
Joos 20:3 Että sinne sais paeta miehentappaja/ joca jongun löy tapaturmast ja tietämät/ että he teidän seasan olisit wapat weren costajalda.
Joos 20:4 Ja joca johonguun nijstä Caupungeista pakene/ hänen pitä seisoman ulcona Caupungin portin edes/ ja jutteleman wanhinden edes hänen syyns/ nijn pitä heidän ottaman hänen Caupungijn heidän tygöns/ ja andaman hänelle sia/ asuaxens heidän tykönäns.
Joos 20:5 Ja cosca werencostaja aja händä taca/ ei heidän pidä andaman miehentappajata hänen käsijns/ että hän tapaturmast ja tietämät löi hänen lähimmäisens/ ja ei ollut ennen waino heidän wälilläns.
Joos 20:6 Nijn asucan hän sijnä Caupungis/ sijhenasti cuin hän seiso cocouxen oikeuden edes/ ylimmäisen Papin cuoleman asti/ joca sijhen aican on/ sijtte pitä miehetappajan palajaman Caupungijns ja huoneseens/ Caupungijn josta hän ennen pakeni.
Joos 20:7 Nijn he pyhitit Kedexen Galileas Nephtalin wuorella/ ja Sechem Ephraimin wuorella ja Kiriath Arban/ se on Hebron/ Judan wuorella.
Joos 20:8 Ja tuolla puolen Jordanin/ cusa Jeriho on itän päin/ annoit he Beserin corwes lakialla kedolla/ Rubenin sucucunnasta/ ja Ramothin Gileadis/ Gadin sucucunnasta/ ja Golanin Basanis Manassen

sucucunnasta.
Joos 20:9 Nämät olit ne Caupungit/ jotca asetettin caikille Israelin lapsille/ ja muucalaisille/ jotca heidän seasans asuit/ että sinne piti pakeneman/ joca jongun tapaturmast löi/ ettei hän cuolis werencostajan käden cautta/ sijhenasti että hän seisois cocouxen edes.

XXI. Lucu .

PApit Lewin sugusta anowat Caupungeit asuaxens Israelin lapsilda/ v. 1.
Heille annetan cahdexanwijdettäkymmendä Caupungita esicaupungeinens/ muiden Israelin sucucundain seas/ v. 41.
Israelin lapset asuwat maasa rauhas/ v. 44.

Joos 21:1 NIin menit ylimmäiset Isät Lewitain seast/ Papin Eleazarin/ ja Josuan Nunin pojan eteen/ ja ylimmäisten Isäin eteen/ Israelin lasten sucuin seast.
Joos 21:2 Ja puhuttelit heitä Silos Canaan maalla/ ja sanoit: HERra käski Mosexen cautta anda meille Caupungeita asuaxem/ ja esicaupungeita meidän carjallem.
Joos 21:3 Nijn annoit Israelin lapset Lewitaille heidän perinnöstäns HERran käskyn jälken/ nämät Caupungit esicaupungeinens.
Joos 21:4 Ja arpa langeis Cahatiterein sucucunnalle/ ja Papin Aaronin lapset Lewitaista sait colmetoistakymmendä Caupungita arwalla/ Judan sucucunnalda/ Simeonin sucucunnalda/ ja BenJaminin sucucunnalda.
Joos 21:5 Waan muille Cahathin lapsille tuli sijtä sugusta kymmenen Caupungita arwalla/ Ephraimin sucucunnalda/ Danin sucucunnalda/ ja puolelda Manassen sucucunnalda.
Joos 21:6 Gersonin lapsille tuli colmetoistakymmendä Caupungita arwalla Isascharin sucucunnalda/ Asserin sucucunnalda/ Nephtalin sucucunnalda/ ja puolelda Manassen sucucunnalda Basanis.
Joos 21:7 Merarin lapset sait caxitoistakymmendä Caupungita Rubenin sucucunnalda/ Gadin sucucunnalda/ ja Zebulonin sucucunnalda.
Joos 21:8 JA nijn annoit Israelin lapset Lewitaille arwalla nämät Caupungit esicaupungeinens/ cuin HERra Mosexen cautta käskenyt oli.
Joos 21:9 Judan lasten sucucunnalda/ ja Simeonin lasten sucucunnalda annettin nämät Caupungit/ jotca he nimitit heidän nimeldäns.
Joos 21:10 Aaronin laasille Cahatiterein sugusta Lewin pojista: sillä ensimäinen arpa oli heidän.

Joos 21:11 Nijn annoit he heille Kiriath Arban/ joca Enakim Isän oli/ se on Hebron Judan wuorella/ ymbäristöldä esicaupungeinens.
Joos 21:12 Waan Caupungin pellon kylinens/ annoit he Calebille Jephunnen pojalle perinnöxi.
Joos 21:13 Nijn annoit he Papin Aaronin lapsille miehentappaitten wapan Caupungin Hebronin esicaupungeinens/ ja Libnan esicaupungeinens.
Joos 21:14 Jathirin esicaupungeinens ja Estmoan esicaupungeinens.
Joos 21:15 Holonin esicaupungeinens ja Debirin esicaupungeinens.
Joos 21:16 Ain esicaupungeinens/ Jutan esicaupungeinens/ BethSemexen esicaupungeinens/ yhdexän Caupungita cahdelda sucucunnalda.
Joos 21:17 BenJaminin sucucunnalda annoit he neljä Caupungita/ Gibeonin esicaupungeinens ja Geban esicaupungeinens.
Joos 21:18 Anatothin esicaupungeinens/ ja Almonin esicaupungeinens.
Joos 21:19 Nijn että caicki Papin Aaronin lasten Caupungit olit colmetoistakymmendä esicaupungeinens.
Joos 21:20 Waan muut Cahathin lasten sucucunnat Lewitaista/ sait neljä Caupungita heidän arwallans Ephraimin sucucunnalda.
Joos 21:21 Ja he annoit heille miehentappaitten wapan Caupungin/ Sechemin esicaupungeinens Ephraimin wuorella/ ja Geserin esicaupungeinens.
Joos 21:22 Kibzaimin esicaupungeinens ja BethHoronin esicaupungeinens.
Joos 21:23 Danin sucucunnalda neljä Caupungita/ Eltheken esicaupungeinens ja Gibton esicaupungeinens.
Joos 21:24 Ajalonin esicaupungeinens ja GathRimonin esicaupungeinens.
Joos 21:25 Puolelda Manassen sucucunnalda caxi Caupungita/ Thaenakin esicaupungeinens ja GathRimonin esicaupungeinens.
Joos 21:26 Nijn että caickein muiden Cahatin lasten sucucunnan Caupungeit olit kymmenen esicaupungeinens.
Joos 21:27 Gersonin lasten Lewitain sugusta annettin puolelda Manassen sucucunnalda/ caxi Caupungita/ miehentappaitten wapa Caupungi/ Golan Basanis esicaupungeinens/ ja BeestHera esicaupungeinens.
Joos 21:28 Isascharin lasten sucucunnalda neljä Caupungita/ Kision esicaupungeinens/ ja Dabrath esicaupungeinens.
Joos 21:29 Jarmuth esicaupungeinens/ ja EnGannim esicaupungeinens.
Joos 21:30 Asserin sucucunnalda neljä Caupungita/ Miseal esicaupungeinens/ ja Abdon esicaupungeinens.
Joos 21:31 Helcath esicaupungeinens ja Rehob esicaupungeinens.

Joos 21:32 Nephtalin sucucunnalda colme Caupungita/ miehentappaitten wapa Caupungi Kedes Galileas esicaupunginens/ HamothDor esicaupunginens/ Carthan esicaupunginens.
Joos 21:33 Nijn että caicki Gersoniterin sucucunnan Caupungit olit colmetoistakymmendä esicaupungeinens.
Joos 21:34 Merarin lapsille nijlle toisille Lewitaille annettin Sebulonin sucucunnalda/ neljä Caupungita/ Jacneam esicaupunginens/ ja Cartha esicaupunginens.
Joos 21:35 Dimna esicaupunginens ja Nahalal esicaupunginens.
Joos 21:36 Rubenin sucucunnalda neljä Caupungita/ Bezer esicaupunginens ja Jahza esicaupunginens.
Joos 21:37 Kedemoth esicaupunginens ja Mephaath esicaupunginens.
Joos 21:38 Gadin sucucunnalda neljä Caupungita/ miehentappaitten wapa Caupungi/ Ramoth Gileadis esicaupunginens ja Mahanaim esicaupunginens.
Joos 21:39 Hesbon esicaupunginens ja Jaeser esicaupunginens.
Joos 21:40 Nijn että caicki toisten Lewitain MErarin lasten Caupungit/ heidän sugusans/ arpans jälken/ olit caxitoistakymmendä.
Joos 21:41 Caicki Lewitain Caupungit Israelin lasten perinnön seas olit cahdexan wijdettäkymmendä esicaupungeinens.
Joos 21:42 Ja idzecullakin Caupungilla oli hänen esicaupungins ymbäristölläns/ nijn yhdellä cuin toisellakin.
Joos 21:43 JA nijn annoi HERra Israelin lapsille caiken sen maan/ jonga hän wannoi heidän Isillens andaxens/ ja he omistit sen ja asuit sijnä.
Joos 21:44 Ja HERra andoi heille lewon/ caikella heidän ymbäristölläns/ nijncuin hän wannoi heidän Isillens/ ja ei yxikän heidän wiholisistans seisonut heitä wastan/ waan caicki he andoi hän heidän käsijns.
Joos 21:45 Ja ei puuttunut mitän caikest sijtä hywydest cuin HERra lupais Israelin huonelle/ waan caicki tapahdui.

Vers. 4. Aaronin lapset) Lewin pojat olit Gerson/ Cahath ja Merari/ jonga tähden Lewitat jaettin colmexi sucucunnaxi/ 1. Par.$ 6:1. Mutta Aaron oli Cahathitereistä.

XXII. Lucu .

ISraelin lepoon tuldua/ cudzu Josua Rubeniterit/ Gaditerit ja puolen Manassen sucucunda: neuwo heitä ettei he luopuis HERrasta. Siuna heitä ja anda heidän mennä cotians/ v. 1.
He rakendawat Jordanin tygö suuren Altarin/ v. 10.
Cosca muut sen cuulewat/ menewät he heidän peräsäns sotajoucolla/ luulten heidän uhrawan epäjumalille/

v. 11.
Waan cosca he cuulit heidän wastauxens/ menit he jällens cotia/ v. 21.

Joos 22:1 SIlloin cudzui Josua tygöns Rubeniterit/ Gaditerit/ ja puolen Manassen sucucunda.
Joos 22:2 Ja sanoi heille: te piditte caicki cuin Moses HERran palwelia teille käski/ ja oletta cuullet minun äneni/ caikisa cuin minä olen teille käskenyt.
Joos 22:3 Et te hyljännet teidän weljejän isoin aican tähän päiwän asti/ ja te piditte HERran teidän Jumalan käskyn.
Joos 22:4 Että HERra teidän Jumalan on andanut teidän weljein tulla lepoon/ nijncuin hän sanoi heille: palaitcat sijs nyt ja mengät teidän majoin teidän perindömaahan/ jonga Moses HERran palwelia andoi teille tuolla puolen Jordanin.
Joos 22:5 Ainoastans ottacat wisust waari/ että te teette sen käskyn ja lain jälken/ cuin Moses HERran palwelia on teille käskenyt/ että te racastaisitte HERra teidän Jumalatan/ ja waellaisitte caikis hänen teisäns/ ja pidäisitte hänen käskyns/ ja rippuisitte hänes kijnni: ja palwelcat händä caikesta teidän sydämestän/ ja caikesta teidän sielustan.
Joos 22:6 Nijn Josua siunais heitä/ ja andoi mennä heidän/ ja he menit heidän majoins.
Joos 22:7 MAnassen puolelle sucucunnalle on Moses andanut Basanis/ toiselle puolelle andoi Josua heidän weljeins keskellä/ tällä puolen Jordanita länden päin. Ja cosca hän andoi heidän käydä majoins/ ja siunais heitä/
Joos 22:8 Sanoi hän heille: te tuletta cotia suurella saalilla teidän majoin/ suurella carjalaumalla/ hopialla/ cullalla/ waskella/ raudalla/ ja waatteilla/ nijn jacacat teidän wihamiesten saalis teidän weljein cansa.
Joos 22:9 Ja nijn palaisit Rubeniterit ja Gaditerit ja puoli Manassen sucucunda/ ja menit pois Israelin lasten tygö Silost/ joca Canaan maalla on/ menemän Gileadin maahan heidän perindömaahans/ jonga he olit perinet HERran käskyn jälken Mosexen cautta.
Joos 22:10 JA cosca he tulit Jordanin rajoille/ jotca Canaan maasa owat/ rakensit Rubeniterit/ Gaditerit/ ja puoli Manassen sucucunda lähes Jordanit jalon suuren Altarin.
Joos 22:11 Ja cosca Israelin lapset cuulit sanottawan: cadzo/ Rubenin lapset/ Gadin lapset/ ja puoli Manassen sucucunda owat rakendanet Altarin Canaan maata wastan/ lähes Jordanin rajoja Israelin lasten puolelle.
Joos 22:12 Cocounsit caicki Canssa Silos menemän sotajoucolla sotiman heitä wastan.
Joos 22:13 Ja lähetti heidän tygöns Gileadin maahan Pinehan Papin Eleazarin pojan.

Joos 22:14 Ja hänen cansans kymmenen ylimmäistä Päämiestä heidän Isäins huoneista/ jocaidzest Israelin sucucunnast yhden.
Joos 22:15 Ja cosca he tulit heidän tygöns Gileadin maahan/ puhuit he heidän cansans/ ja sanoit:
Joos 22:16 Näin caicki HERran Canssa käski teille sanoa/ mixi te nijn syndi teette Israelin Jumalata wastan/ ja käännätte idzen tänäpäiwän HERrasta pois/ rakendain idzellen Altarin/ ja luopuen HERrasta.
Joos 22:17 Eikö meillä ole kyllä Peorin pahast tegost? josta en me wielä tänäpäiwän puhtat ole/ ja rangaistus tuli HERran Canssan ylidze.
Joos 22:18 Ja te käännätte idzen tänäpäiwän HERrasta pois/ ja olette tänäpäiwän langennet HERrasta pois/ nijn että hän tänäpäiwän taicka huomen/ wihastu caiken Israelin cocouxen päälle.
Joos 22:19 Jos te luuletta että teidän perindömaan on saastainen/ nijn tulcat tänne ylidze HERran maahan/ josa hänen majans on/ ja ottacat perindö meidän seasam/ ja älkät langetco HERrasta pois/ ja meistä/ rakendain teillen Altarin/ paidzi meidän HERram Jumalam Altarita.
Joos 22:20 Eikö Achan Serachin poica tehnyt syndiä kirotus/ ja HERran wiha tuli coco Israelin Canssan ylidze/ ja ei hän yxinäns huckunut hänen pahan tecons tähden?
Joos 22:21 NIn wastaisit Rubenin ja Gadin lapset/ ja se puoli Manassen sucucunda/ ja sanoit Israelin tuhanden päämiehille:
Joos 22:22 HERra se wäkewä Jumala/ HERra se wäkewä Jumala tietä sen/ ja Israel myös idze tietä/ jos me olemma langennet pois ja syndiä tehnet HERra wastan/ nijn älkän auttaco hän meitä tänäpäiwän.
Joos 22:23 Ja jos me olemma Altarin sentähden rakendanet/ käändäxem meitäm HERrasta pois/ uhrataxem sen päälle polttouhria ja ruocauhria/ taicka tehdäxem HERralle kijtosuhria sen päälle/ nijn edzikön sitä HERra.
Joos 22:24 Ja jos en me paljo enämmin ole sitä tehnet sen asian pelgon tähden/ sanoden: tänäpän taicka huomen mahta teidän lapsen sanoa meidän lapsillem: mitä teidän on tekemist HERran Israelin Jumalan cansa.
Joos 22:25 HERra on pannut Jordanin rajamaaxi meidän ja teidän wälillem. Rubenin ja Gadin lapset/ ei ole teillä yhtän osa HERrasa/ ja nijn teidän lapsen saattawat pois meidän lapsem HERra pelkämäst.
Joos 22:26 Sentähden me sanoimme: rakendacam meillem Altari/ ei uhrixi eli polttouhrixi/
Joos 22:27 Mutta todistuxexi meidän ja teidän waihellam/ ja meidän sucum/ tehdäxem palwelusta HErran edes/ meidän polttouhrillam/ kijtosuhrillam ja muilla uhreillam/ ja teidän lapsen ei tarwidze tänäpänä taicka huomena sanoman meidän lapsillem: ei ole teillä yhtän osa HERrasa.
Joos 22:28 Waan cosca he nijn sanowat meille/ taicka meidän lapsillem tästedes: nijn he taitawat sanoa:

cadzocat wertausta HERran Altarijn/ jotca meidän wanhembam tehnet owat/ ei uhrixi taicka polttouhrixi/ mutta todistuxexi teidän ja meidän waihellam.
Joos 22:29 Pois se meistä/ että me langem HERrasta pois/ nijn että me tänäpäiwän käännym hänestä pois/ ja rakennam Altarin polttouhrixi/ ruocauhrixi ja muuxi uhrixi/ paidzi HERran meidän Jumalam Altarita/ joca seiso hänen majans edes.
Joos 22:30 COsca Pinehas Pappi ja Canssan ylimmäiset ja päämiehet Israelin tuhanden seas/ jotca olit hänen cansans/ cuulit nämät sanat/ cuin Rubenin/ Gadin ja Manassen sugun lapset sanoit/ kelpais se heille sangen hywin.
Joos 22:31 Ja Pinehas Pappi Eleazarin poica sanoi Rubenin/ Gadin ja Manassen lapsille: tänäpänä ymmärsim me HERran olewan meidän cansam/ ettet te syndi tehnet tämän tegon cansa HERra wastan. Nyt te wapahditta Israelin lapset HERran kädest.
Joos 22:32 Nijn meni Pinehas Papin Eleazarin poica/ ja ylimmäiset Gileadin maalda Rubenin ja Gadin lasten tykö Canaan maahan jällens Israelin lasten tygö/ ja sanoi sen heille.
Joos 22:33 Nijn se kelpais hywin Israelin lapsille/ ja he cunnioitit Israelin lasten Jumalata/ ja ei enämbi sanonet/ että he tahdoit sinne mennä heitä wastan sotawäen cansa maata häwittämän/ josa Rubenin ja Gadin lapset asuit.
Joos 22:34 Ja Rubenin ja Gadin lapset cudzuit sen Altarin/ että se olis todistuxexi meidän wälilläm/ ja että HERra on Jumala.

Vers. 30. Kelpais se heille) Tämä Altari ei rakettu uhrin/ polttouhrin eli jongun epäjumalan palweluxen tähden/ waan se oli HERran Altarijn awistus ja todistus/ että he Israelitain cansa Jumalan palweluxes yximieliset olit/ ja palwelit yhtä Jumalata heidän cansans. Sentähden ei ollut tämä heidän aiwoituxens Jumalan käskyä wastan. Nijn me myös pitäkäm Christuxen ja pyhäin cuwat meidän seuracunnisam/ etten me nijtä rucoile/ eli wäärin käytä epäjumalan palweluxexi/ Exod.$ 20. Iosu. 4:9. 20.

XXIII. Lucu .

JOsua cudzu Israelin wähä ennen hänen cuolematas cocon/ ja muistutta heille Jumalan hywät tegot/ v. 1.
Neuwo heitä pitämän Jumalan käskyjä/ v. 6.
Ettei he secoitais heitäns Cananerein cansa/ eikä palwelis heidän jumalitans/ v. 7.
Nijn olis Jumala siunawa heitä ja andawa menestyxen/ v. 9.
Waan jos he heihijn secanduwat/ nijn Jumala on hucuttawa heidän sildä hywäldä maalda/ v. 12.

Joos 23:1 JA pitkän ajan peräst/ cosca HErra oli andanut Israelin tulla lepoon caikilda wiholisildans/ jotca heidän ymbärilläns olit/ Ja Josua jo oli wanha ja hywään ikään joutunut:
Joos 23:2 Cudzui hän coco Israelin tygöns/ heidän wanhimmans/ päämiehens/ duomarins ja esimiehens/ sanoden heille: minä olen jo wanha ja hywään ikään tullut.
Joos 23:3 Ja te oletta nähnet caicki jotca HERra teidän Jumalan on tehnyt caikelle tälle Canssalle teidän edesän: sillä HERra teidän Jumalan idze sodei teidän edestän.
Joos 23:4 Cadzocat/ minä olen jacanut teille ne Canssat arwalla/ jotca wielä jäljellä owat/ jocaidzelle sucucunnalle oman perinnöns jälken/ hamast Jordanist ja caiken sen Canssan jonga minä häwitin/ sijhen suuren meren asti auringon laskemisen päin.
Joos 23:5 Ja HERra teidän Jumalan syöxä ulos ne teidän edestän/ ja aja ulos teidän edestän/ nijn että te omistatte heidän maans/ nijncuin HERra teidän Jumalan teille sanonut oli.
Joos 23:6 Nijn wahwistucat jalost pitämän/ ja tekemän caicki cuin on kirjoitettu Mosexen lakiraamatus/ nijn ettet te sijtä harhais/ oikialle eli wasemalle puolelle.
Joos 23:7 Nijn ettet te tulis näiden jäänyitten Canssain secaan/ ja ettet te mielen johdatais eli wannois heidän jumalans nimen cautta/ eikä myös palwelis elickä rucoilis heitä.
Joos 23:8 Mutta wahwast rippucat HERras teidän Jumalasan kijnni/ nijncuin te myös tähän päiwän asti tehnet oletta.
Joos 23:9 Ja nijn HERra aja teidän edestän suuren ja wäkewän Canssan ulos/ nijncuin ei yxikän ole seisonut teitä wastan tähän päiwän asti.
Joos 23:10 Yxi teistä aja tuhatta taca: sillä HERra teidän Jumalan soti teidän edestän/ nijncuin hän teille sanonut oli.
Joos 23:11 Sentähden ottacat wisust waari teidän sielustan/ että te pidätte rackana HERran teidän Jumalan.
Joos 23:12 MUtta jos te käännätte teidän pois/ ja pidätte teitän jäänyitten Canssan tygö/ ja yhdistätte teitän naimises heidän cansans/ nijn että te tuletta heidän/ ja he teidän secaan:
Joos 23:13 Nijn tietkät/ ettei HERra teidän Jumalan enämbi tätä Canssa teidän edestän aja ulos/ mutta he tulewat teille pahennuxexi ja paulaxi/ ja ruoscaxi teidän kylken päälle/ ja orjantappuraxi teidän silmillen/ sijhenasti/ että hän teitä hucutta sijtä hywästä maasta/ jonga HERra teidän Jumalan teille andanut oli.
Joos 23:14 Cadzo/ minä waellan tänäpänä caiken mailman tien/ ja teidän pitä tietämän caikesta teidän sydämestän/ ja caikesta teidän sielustan/ ettei yhtän sana ole jäänyt tacaperin sijtä hywydest/ jonga HERra teidän Jumalan teille luwannut oli/ mutta caicki on tapahtunut teille/ ja ei mitän jäänyt tacaperin.

Joos 23:15 Nijncuin caicki se hywä on tullut/ jonga HERra teidän Jumalan teille sanonut oli/ nijn HERra myös anda tulla teidän ylidzen caiken pahuden/ sijhenasti että hän cadotta teidän sijtä hywästä maasta/ jonga HERra teidän Jumalan teille andanut oli.
Joos 23:16 Jos te HERran teidän Jumalan lijton käytte ylidze/ jonga hän teille käskenyt oli/ menette ja palwelette wieraita jumalita/ ja heitä rucoilette/ nijn HERran wiha julmistu teidän ylidzen/ ja äkist hucutta teidän sijtä hywästä maasta/ jonga hän teille andanut oli.

Vers. 7. Ettet te tulis) Lahcocundain/ jumalattomain ja epäjumalan palweljain cansa/ ei pidä cansakäymist pidettämän/ ettei nijldä wietelläis/ Tit. 3:10.

XXIV. Lucu .

JOsua cudzu coco Israelin Sichemijn cocon/ v. 1.
Juttele heille caicki Jumalan hywät tegot hamast Charast Abrahamin Isäst/ joca palweli epäjumalita/ v. 2.
Neuwo heitä HERra palweleman/ v. 14.
he wastawat ja sanowat heidäns palwelewan HERra/ v. 16.
Teke heidän cansans lijton/ v. 25.
Pane kiwen todistuxexi/ 26. cuole/ v. 29.
Josephin luut haudatan Sichemis/ v. 32.
Eleazar Pappi myös cuole/ v. 33.

Joos 24:1 Ja Josua cocois caicki Israelin sucucunnat Sichemijn/ ja cudzui edes wanhimmat Israelis/ päämiehet/ Duomarit ja esimiehet.
Joos 24:2 Ja cosca he olit seisatetut Jumalan eteen: Sanoi hän caikelle Canssalle: näin sano HERra Israelin Jumala: teidän Isän asuit endisen aican sillä puolen wirran/ Tharah Abrahamin ja Nahorin Isä/ ja palwelit muita jumalita.
Joos 24:3 Nijn otin minä teidän Isän Abrahamin tuolda puolen wirran/ ja annoin hänen waelda coco Canaan maalla/ ja enänsin hänen siemenens/ ja annoin hänelle Isaachin.
Joos 24:4 Ja Isaachille annoin minä Jacobin ja Esaun/ ja annoin Esaulle Seirin wuoren asuaxens. Mutta Jacob ja hänen lapsens menit Egyptin maalle.
Joos 24:5 Silloin lähetin minä Mosexen ja Aaronin/ ja rangaisin Egyptin/ nijncuin minä heidän seasans tehnyt olen/ sijtte wein minä teidän ulos.

Joos 24:6 Nijn wein minä myös teidän Isänne Egyptist ulos/ ja cosca te tulitta meren tygö/ ja Egyptiläiset ajoit teidän Isiän taca/ waunuin ja sotamiesten cansa punaisen meren saacka:
Joos 24:7 Nijn huusit he HERran tygö/ ja hän pani pimeyden teidän ja Egyptiläisten waihelle/ ja saatti meren heidän päällens ja peitti heidän: Ja teidän silmän näit mitä minä tein Egyptis/ ja te asuit corwes cauwan aica.
Joos 24:8 Ja minä toin teidän Amorrerein maahan/ joca asui tuolla puolen Jordanin. Ja cosca he sodeit teitä wastan/ annoin minä heidän teidän käsijn/ että te omistitte heidän maans/ ja häwititte heitä teidän edestän.
Joos 24:9 Silloin walmisti Balac Ziporin poica idzens/ Moabiterein Cuningas/ ja sodei Israeli wastan/ ja hän lähetti ja andoi cudzua Bileamin Beorin pojan kiroman teitä.
Joos 24:10 Mutta en minä cuullut händä/ ja hän siunais teitä/ ja minä wapahdin teitä hänen käsistäns.
Joos 24:11 Ja cosca te tulitte Jordanin ylidze/ ja jouduitte Jerihoon/ sodeit Jerihon asuwaiset teitä wastan/ ja Amorrerit/ Pheserit/ Cananerit/ Hetherit/ Girgoserit/ Hewerit ja Jebuserit. Mutta minä annoin heidän teidän käsijn.
Joos 24:12 Ja lähetin wapsaiset teidän edellän/ ja he ajoit heidän ulos teidän edestän/ caxi Amorrerein Cuningast/ ei miecan cautta/ eikä sinun joudzes cautta.
Joos 24:13 Ja annoin teille maan/ josa et te mitän työtä tehnet/ ja Caupungeita/ joita et te rakendanet/ asuaxenne nijsä/ ja syödäxenne wijnapuista ja öljypuista/ joita et te istuttanet.
Joos 24:14 PEljätkät sijs HERra ja palwelcat händä uscollisest ja täydellisest/ ja hyljätkät ne jumalat/ joita teidän Isän palwelit tuolla puolen wirta ja Egyptis/ ja palwelcat HERra.
Joos 24:15 Jollei teidän kelpa HERra palwella/ nijn walitcat teillen tänäpäiwän ketä te palwelette/ nijtäkö jumalita joita teidän Isän palwelit sillä puolen wirtoja/ eli Amorrerein jumalita/ joiden maasa te asutte. Mutta minä ja minun huonen palwelem HERra.
Joos 24:16 Nijn wastais Canssa/ ja sanoi: pois se meistä/ että me hyljäisim HERran/ ja palwelisim muita jumalita:
Joos 24:17 Sillä HERra meidän Jumalam johdatti meitä ja meidän Isiäm Egyptin maalda orjuden huonesta/ ja teki meidän silmäim edes suuria tunnusmerckejä ja warjeli meitä caikella matcalla/ jonga me waelsimme/ ja caickein Canssain seas/ joiden läpidze me käwimme.
Joos 24:18 Ja ajoi meidän edestäm ulos caiken Amorrerein Canssan/ jotca asuit maasa/ sentähden palwelem me HERra/ sillä hän on meidän Jumalam.
Joos 24:19 JOsua sanoi Canssalle: et te taida palwella HERra/ sillä hän on pyhä Jumala ja kijwas Jumala/ joca ei säästä teidän syndiän ja ricostan.

Joos 24:20 Mutta jos te hyljätte HERran/ ja palwelette muucalaisia jumalita/ nijn hän käändä hänens/ ja teke teille paha ja hucutta teitä sen jälken/ cuin hän teille hywä teki.
Joos 24:21 Mutta Canssa sanoi Josualle: ei nijn/ waan me palwelem HERra.
Joos 24:22 SIlloin sanoi Josua Canssalle: te oletta teille todistajat/ että te walidzit teillen HERran/ palwellaxen händä. Ja he sanoit: me olem todistajat.
Joos 24:23 Nijn pangat sijs teidän työöän muucalaiset jumalat pois/ jotca teidän seasan owat/ ja cumartacat teidän sydämen HERran Israelin Jumalan tygö.
Joos 24:24 Ja Canssa sanoi Josualle: me palwelem HERra meidän Jumalatam/ ja olem cuuliaiset hänen änellens.
Joos 24:25 Nijn Josua teki sinä päiwänä lijton Canssan cansa/ ja asetti lain ja oikeuden heidän eteens Sichemis.
Joos 24:26 Ja Josua kirjoitti caicki nämät Jumalan Lakikirjaan/ ja otti suuren kiwen/ ja nosti sen sijnä tammen alla/ joca oli HERran Pyhäs.
Joos 24:27 Ja sanoi caikelle Canssalle: Cadzo/ tämä kiwi pitä oleman todistus meidän waihellam: sillä hän on cuullut caicki HERran puhet/ jotca hän meidän cansam puhunut on/ ja pitä oleman teillen todistus/ ettet te teidän Jumalatan kiellä.
Joos 24:28 Ja nijn andoi Josua Canssan mennä idzecungin perindööns.
Joos 24:29 JA sen jälken tapahdui/ että Josua Nunin poica/ HERran palwelia/ cuoli sadan ja kymmenen ajastaicaisna.
Joos 24:30 Ja he hautaisit hänen oman perityn maans rajoin/ Timnath Serachijn/ joca on Ephraimin wuorella pohjan puolella/ Gaasin wuoren tykönä.
Joos 24:31 Ja Israel palweli HERra nijncauwan cuin Josua eli/ ja wanhimmat jotca cauwan aica Josuan peräst elit/ ja tiesit caicki HERran tegot/ jotca hän Israelille tehnyt oli.
Joos 24:32 JA Josephin luut/ jotca Israelin lapset olit tuonet Egyptist/ hautaisit he Sichemijn/ sijhen pellon cappaleen/ cuin Jacob osti Hemorin lapsilda/ Sichemin Isäldä sadalla penningillä. Ja se oli Josephin lasten perindö.
Joos 24:33 NIin cuoli myös Eleazar Aaronin poica/ ja he hautaisit hänen Gibeathis/ joca oli hänen poicans Pinehaxen oma/ joca hänelle Ephraimin wuorella annettu oli.

Josuan Kirjan loppu.

Duomarein Kirja

Duomarein Kirja / Josa on : I. MItä Israelitit teit Josuan cuoleman jälken/ cuinga he woitit AdoniBesekin/ Jerusalemin ja Cananerit.
Calebist ja Kenitereist/ cap.$ 1 , II. Että he palwelit Jumalata/ Josuan ja Wanhimbain eläis/ ja cuinga he annettin pacanain ala/ että he nijn usein luowuit HERrasta.
Ja Jumala sijtte heille lähetti Wapahtajat/ cuin oli: Athniel/ Ehud/ Samgar/ Debora ja Barac/ jotca heitä wapahdit/ cap. $ 2. 3. 4. 5.
III. Gideonist/ joca cukisti Baalin Altarit ja wapahti Israelin Midianitereildä/ cap. $ 6. 7. 8.
Ja Abimelechist joca tuli Sichemin Cuningaxi/ cap. $ 9.
IV. Tholast/ Jairist/ ja Jephthast/ jotca löit Ammoniterit ja Ephraimin lapset/ capinans tähden/ cap. $ 10. 11. 12.
V. Simsonist/ hänen naimisestans ja sodastans Philisterejä wastan/ ja hänen cuolemastans/ cap. $ 13. 14. 15. 16.
VI. Michan Jumalan palweluxest ja epäjumalast/ jonga Danin lapset otit pois: ja cuinga he woitit Laixen/ joca sijtte cudzuttin Danixi/ cap. $ 17. 18.
VII. Gibeoniteritten cauhiast huorudest Lewitan jalcawaimon cansa Ja cuinga BenJamiterit sen syyn tähden surkiast lyötin/ ja jäänet sait waimoja/ cap. $ 10. 20. 21.
Ja on täsä Kirjas/ Josuast Simsonin cuoleman asti 299. ajastajan Historia.
Sillä Josuan cuolemast duomidzi Athniel Israeli 40. ajast. cap. $ 3:11.
Athnielin jälken Ehud 80. ajast. cap. $ 3:30.
Hänen jälkens Debora ja Barac 40. ajast. cap. $ 5:31.
Sijtte Gideon 40 ajast. cap. $ 8:28.
Abimelech 3. ajast. cap. $ 9:22.
Abimelechin jälken Thola 23. ajast. cap. $ 10:2.
Sijtte Jair 22. ajast. cap. $ 10:3.
Jephtha 6. ajast. cap. $ 12:7.
Ebzan 7. ajast. cap. $ 12:9.
Elon 10. ajast. cap. $ 12:11.

Hänen jälkens Abdon 8. ajast. cap. $ 12:14.
Simson duomidzi Israeli 20. ajast. cap. $ 25:20.

I. Lucu .

JUdan sucucunda woitta AdoniBesekin/ leicka pois hänen peucalons ja wie Jerusalemijn/ v. 4.
Woitta Jerusalemin ja Cananerit wuorella/ ja Hebronis/ v. 9.
Caleb naitta tyttärens/ v. 12.
Calebille annetan Hebron asumasiaxi/ v. 20.
Jebuserit ja monda Cananereist asuwat Israelin seas/ v. 21.

Tuom 1:1 JOsuan cuoleman jälken kysyit Israelin lapset HERralle/ sanoden: cuca meistä ensist mene sotaan Cananerejä wastan?
Tuom 1:2 Ja HERra sanoi: Judan pitä menemän/ Cadzo/ minä annoin maacunnan hänen käsijns.
Tuom 1:3 Nijn sanoi Juda weljellens Simeonille: käy minun cansan minun arpaani/ sotiman Cananerejä wastan/ nijn minä menen sinun arpaas sinun cansas/ ja Simeon meni hänen cansans.
Tuom 1:4 COsca Juda sinne meni/ andoi HERra hänelle Cananerit ja Pheresit heidän käsijns/ ja he löit Besekis kymmenen tuhatta miestä.
Tuom 1:5 Ja he löysit AdoniBesekin Besekist/ ja sodeit händä wastan/ ja löit Cananerit ja Phereserit.
Tuom 1:6 Mutta AdoniBesek pakeni/ ja he ajoit händä taca/ ja leickaisit häneldä peucalot käsistä ja jalgoista.
Tuom 1:7 Nijn sanoi AdoniBesek: seidzemenkymmendä Cuningast leicatuilla peucaloilla heidän käsistäns ja jalgoistans/ hajit minun pöytäni alla. Nijncuin minä tein/ nijn on myös Jumala minulle maxanut. Ja he weit hänen Jerusalemijn/ ja siellä hän cuoli.
Tuom 1:8 MUtta Judan lapset sodeit Jerusalemita wastan/ ja woitit sen/ ja löit miecan terällä/ ja poltit Caupungin.
Tuom 1:9 Sijtte matcustit Judan lapset sotiman Cananerejä wastan/ jotca wuorella asuit etelän päin ja laxois.
Tuom 1:10 MEni myös Juda sotiman Cananerejä wastan/ jotca Hebronis asuit (mutta Hebron cudzuttin muinen Kiriath Arba) ja löit Sesain/ Ahiman ja Thalmain.
Tuom 1:11 Ja meni sieldä Debirin asuwita wastan (mutta Debir cudzuttin muinen Kiriath Sepher.)
Tuom 1:12 Ja Caleb sanoi: joca Kiriath Sepherin lyö ja woitta/ hänelle annan minä tyttäreni Achsan emännäxi.

Tuom 1:13 Nijn woitti Athniel Kenan poica/ Calebin nuorembi weli/ ja hän andoi tyttärens Achsan hänelle emännäxi.
Tuom 1:14 Ja se tapahtui cosca hän meni/ neuwottin händä anoman peldoa Isäldäns/ ja hän astui Asins pääldä alas. Nijn sanoi Caleb hänelle: mikä sinun on?
Tuom 1:15 Hän sanoi: anna minulle siunaus/ sillä sinä annoit minulle carkian maan/ anna myös minulle wetinen maa. Nijn andoi Caleb hänelle wetiset maat ylhäldä ja alhalda.
Tuom 1:16 JA Keniterin Mosexen apen lapset menit sijtä palmu Caupungist Judan lasten cansa Judan corpeen Aradin Caupungita etelän päin/ ja he menit ja asuit Canssan seas.
Tuom 1:17 Ja Juda meni weljens Simeonin cansa/ ja löit Cananerit cuin Sephatis asuwat/ ja häwitit hänen/ ja cudzuit Caupungin Harmah.
Tuom 1:18 Sitälikin woitti Juda Gasan rajoinens/ ja Aschalanin rajoinens/ ja Echronin rajoinens.
Tuom 1:19 Ja HERra oli Judan cansa/ nijn että hän omisti wuoret/ sillä ei hän woinut nijtä aja ulos/ cuin laxois asuit: sillä heillä olit rautaiset waunut.
Tuom 1:20 Ja he annoit Calebille Hebronin/ nijncuin Moses sanonut oli/ ja hän ajoi sijtä ulos ne colme Enakin poica.
Tuom 1:21 Mutta BenJaminin lapset/ ei ajanet Jebuserejä pois/ jotca asuit Jerusalemis/ sentähden asuit Jebuserit BenJaminin lasten tykönä Jerusalemis/ tähän päiwän asti.
Tuom 1:22 Menit myös Josephin lapset BethElijn/ ja HERra oli heidän cansans.
Tuom 1:23 Ja Josephin huone wacoi BethElit (joca muinen cudzuttin Lus)
Tuom 1:24 Ja wartiat sait nähdä miehen käywän Caupungista/ ja sanoi hänelle: osota meille/ cuinga me tulemme Caupungin sisälle/ nijn me teem laupiuden sinun cansas.
Tuom 1:25 Ja cosca hän osotti heille/ löit he Caupungin miecan terällä/ mutta sen miehen ja caiken hänen sucuns/ laskit he menemän.
Tuom 1:26 Nijn meni se mies Hetherein maacundaan/ ja rakensi Caupungin/ ja cudzi hänen Lus/ joca tähän päiwän asti nijn cudzutan.
Tuom 1:27 JA ei Manasse ajanut ulos Betseat tyttärinens/ eikä myös Thaenachi tyttärinens/ eikä Dorin asuwaisia tyttärinens/ eikä Jebleamin asuwita tyttärinens/ eikä Megiddon asuwita tyttärinens. Ja Cananerit rupeisit asuman sijnä maasa.
Tuom 1:28 Ja cosca Israel woimallisexi tuli/ teki hän Cananerit werollisexi/ ja ei ajanut heitä ulos.
Tuom 1:29 Eikä myös Ephraim ajanut ulos Cananerejä/ jotca asuit Gazaris/ mutta Cananerit asuit heidän seasans Gazaris.

Tuom 1:30 Eikä myös Zebulon ajanut Kithronin ja Nahalolin asuwaisia ulos: sentähden Cananerit asuit heidän keskelläns ja olit werolliset.
Tuom 1:31 Eikä myös Asser ajanut nijtä ulos/ jotca asuit Achos/ eikä nijtä jotca asuit Zidonis/ Ahelabis/ Ahsibis/ Helbas/ Aphikis ja Rehobis.
Tuom 1:32 Mutta Asseriterit asuit Cananerein seas/ jotca sijnä maasa asuit: ettei he nijtä ajanet ulos.
Tuom 1:33 Eikä myös Nephtali ajanut nijtä ulos/ jotca asuit BethSemes ja BethAnathis/ mutta asuit Cananerein seas/ jotca maan asuwaiset olit/ mutta ne jotca BethSemes ja BethAnathis olit/ tulit heille werollisexi.
Tuom 1:34 MUtta Amorrerit waadeit Danin lapsia wuorille/ eikä sallinet heitä tuleman laxoon.
Tuom 1:35 Ja Amorrerit rupeisit asuman wuorilla/ Herees/ Ajalonis ja Saalbimis/ nijn tuli Josephin käsi heille rascaxi/ ja he tulit werollisexi. Ja Amorrerein rajat olit/ josta käydän Acrabimijn/ sijtä wahast ja corkeudesta.

Vers. 16. Ja Keniterin/ Nämät Keniterit owat tullet Hobabist. Iud. 4:11. joca oli Mosexen appi ja asui Midianis ja johdatti Israelitat corwes/ Num.$ 10:20.
v. 21. Jebuserit) Näistä Jebusereist on Jerusalem muinen cudzuttu Jebus/ Ios. 15:8. Iud. 19:10. ja sitä ennen Salem/ Gen.$ 14:18. Ja nämät Jebuserit owat asunet Zionin wuorella/ sijhenasti että he Cuningas Dawidilda ajettin pois/ 2. Sam. 5:6.

II. Lucu .

HERra nuhtele Israelitait lijton tähden maan asuwaisten cansa/ v. 1.
Canssa itke/ v. 4.
Israel palwele HERra Josuan ja Wanhimbain aicana/ v. 6.
Heidän cuolemans jälken he syndi tekewät ja palwelewat epäjumalita/ v. 8.
HERra rangaise heitä ja anda heidän wiholistens käsijn/ v. 14.
Anda heille Duomarit/ jotca heitä wapahtawat/ v. 16.
Joita ei he cuule/ v. 17.
Sentähden ei Jumala tahdo aja caickia Cananerejä heidän edestäns pois/ v. 20.

Tuom 2:1 JA HERran Engeli astui Gilgalist Bochimijn/ ja sanoi: minä johdatin teidän tänne Egyptist/ ja johdatin teidän sijhen maahan/ jonga minä wannoin teidän Isillen/ ja sanoin: en minä tee minun lijttoani

tyhjäxi teidän cansan ijancaickisest.
Tuom 2:2 Ja ei teidän pidäis ikänäns tekemän lijtto tämän maan asuwitten cansa/ ja teidän pitä maahan cukistaman heidän Altarins: mutta et te totellet minun ändäni/ mixi te sen oletta tehnet?
Tuom 2:3 Sanoin minä myös: en minä heitä teidän edestän aja pois/ että he olisit teille pauloixi/ ja heidän jumalans teille wercoixi.
Tuom 2:4 Ja cosca HERran Engeli nämät sanat puhunut oli caikille Israelin lapsille: corgotti Canssa änens ja itki.
Tuom 2:5 Ja cudzuit sen paican: Bochim/ ja uhraisit sijnä HERralle.
Tuom 2:6 COsca Josua oli Canssan tyköns päästänyt/ ja Israelin lapset olit mennet idzecukin perindööns/ maata omistaman.
Tuom 2:7 Palweli Canssa Jumalata nijncauwan cuin Josua eli/ ja wanhimmat cuin Josuan perän cauwan elit/ ja olit nähnet caickia HERran suuria töitä/ cuin hän Israelis tehnyt oli.
Tuom 2:8 Mutta cosca Josua Nunin poica HERran palwelia cuoli/ oli hän sadan ja kymmenen ajastaicainen.
Tuom 2:9 Ja he hautaisit hänen perindömaans rajoin TimnathHerexeen/ Ephraimin wuorelle/ pohjan puolelle Gaasin wuorta.
Tuom 2:10 Cosca myös caicki cuin sijhen aican elit/ olit cocondunet heidän Isäins tygö/ tuli toinen sucucunda heidän jälkens/ jotca ei tundenet HERra/ eikä nijtä hywiä töitä cuin hän Israelille tehnyt oli.
Tuom 2:11 Ja Israelin lapset teit paha HERran edes/ ja palwelit Baali.
Tuom 2:12 Ja hyljäisit HERran heidän Isäins Jumalan/ joca heidän Egyptist johdattanut oli/ ja seuraisit wieraita jumalita/ jotca heidän ymbärilläns asuit/ cumarsit heitä ja wihoitit HERran.
Tuom 2:13 Sillä he enämmin ja enämmin hyljäisit HERran/ ja palwelit Baali ja Astharothi.
Tuom 2:14 Nijn julmistui HERran wiha Israelin päälle/ ja andoi heidän ryöwärittens käsijn/ että heidän piti heitä ryöwämän/ ja myi heitä wiholistens käsijn/ ymbäristölle. Ja ei he taitanet enämbätä seiso wiholisians wastan.
Tuom 2:15 Mutta cuhunga ikänäns he idzens käänsit/ oli HERran käsi heitä wastan onettomudexi/ nijncuin HERra heille sanonut ja wannonut oli/ ja he suurest waiwattin.
Tuom 2:16 COsca HERra herätti Duomarit/ jotca heitä ryöwäritten käsist piti wapahtaman:
Tuom 2:17 Nijn ei he Duomareitacan totellet: waan huorinteit wierasten jumalain cansa ja cumarsit nijtä/ ja nopiast harhailit sildä tieldä/ jota heidän Isäns olit waeldanet/ cuullaxens HERran käskyjä/ ja ei he tehnet.
Tuom 2:18 Cosca HERra herätti heille Duomarit/ nijn oli HERra Duomarein cansa/ ja warjeli heitä heidän wiholistens käsist/ nijncauwan cuin Duomari eli: sillä HERra armahti heidän päällens heidän huogatesans

nijden tähden/ jotca heitä waiwaisit ja ahdistit.
Tuom 2:19 Mutta cosca Duomari cuollut oli/ poickeisit he ja turmelit sen enämmin cuin heidän Isäns/ seuraten wieraita jumaloita/ palwellen ja cumartain heitä/ ja ei he luopunet heidän teoistans/ eikä heidän niscurudestans.
Tuom 2:20 Sentähden julmistui HERran wiha nijn Israelin päälle/ että hän sanoi: että tämä Canssa rickoi minun lijttoni/ jonga minä taridzin heidän Isillens/ ja ei cuullut minun ändäni:
Tuom 2:21 Nijn en minä myös tästedes yhtäkän pacanoista aja pois/ jotca Josua jätti cuoltuans.
Tuom 2:22 Että minä coettelisin Israeli heidän cauttans. Jos he pysywät HERran tiellä/ ja waeldawat nijsä cuin heidän Isäns olwat pysynet taicka ei.
Tuom 2:23 JA HERra jätti nämät pacanat/ ettei hän nopiast heitä ajanut ulos/ ja ei andanut heitä Josuan käteen.

Vers. 1. Bochimijn) Bochim se on itcu. vers. eod.$ HERran Engeli (Jos tämä HERran Engeli on ollut Pappi Pinehas/ eli jocu Propheta/ ei tietä: mutta se on textist selkiä/ että hän on HERralda lähetetty.
v. 13. Baali) Usiast pyhäs Raamatus mainitan/ ja on Moabiterein epäjumala/ jota he palwelit cuckuloilla/ Num.$ 22:41. ja medzistöis/ rakensit hänelle kircot ja Altarit/ Iud.$ 6:25 1. Reg.$ 16:31. ja uhraisit hänelle/ Os.$ 2.
v. 13. Astharothi) on Syrialaisten naisjumala Venus , jota Basanis palweltin Astharothin Caupungis/ joca ilman epäilmät on sijtä nimens saanut/ Iosu. 13:12. On myös Astharoth ollut Sidomerein jumala/ 2. Reg.$ 23:13. ja palweltin cuckuloilla.

III. Lucu .

ISraelin Canssa suostu pacanoihin/ ja palwele heidän jumalitans/ v. 5.
Sentähden anda heitä Jumala Mosopotamian Cuningan ala/ v. 8.
Jumala wapahta heitä Athnielin cautta/ v. 9.
Taas he syndiätekewät/ ja tulewat Eglonin Moabiterein Cuningan ala 18 ajastajaxi. v. 12.
ja Ehudin cautta wapadetan/ v. 15.
hän tappa Eglonin/ v. 16.
ja lyö Moabiterit/ v. 17.
Ehudin jälken tule Samgar/ v. 23.

Tuom 3:1 JA nämät owat ne pacanat cuin HERra jätti Israeli kiusaman/ caicki jotca ei mitän tiennet Canaan sodasta.
Tuom 3:2 Ainoastans että Israelin lasten sucucunda olisit oppinet sotiman/ ne cuin ei ennen sodasta mitän tiennet.
Tuom 3:3 Cuin owat: wijsi Philisterein Päämiestä/ ja caicki Cananerit/ Zidonierit ja Hewerit/ jotca asuit Libanonin wuorella/ BaalHermonin wuorest Hemathin asti.
Tuom 3:4 Ja he jäit kiusaman Israeli/ että tiettäisin jos he tottelisit HERran käskyjä/ jotca hän oli käskenyt heidän Esijsillens Mosexen cautta.
Tuom 3:5 COsca Israelin lapset asuit keskellä Cananerejä/ Hetherejä ja Jebuserejä:
Tuom 3:6 Otit he heidän tyttärens emännäxi/ ja annoit poicans heidän tyttärillens/ ja palwelit heidän jumalitans.
Tuom 3:7 Ja Israelin lapset teit paha HERran edes/ ja unhotit HERran heidän Jumalans ja palwelit Baali ja pyhiä medziä.
Tuom 3:8 Nijn julmistui HERran wiha Israelin päälle/ ja myi heidän ChusanRisathaimin Mesopotamian Cuningan käteen/ ja Israelin lapset palwelit ChusanRisathaimi cahdexan ajastaica.
Tuom 3:9 Ja Israelin lapset huusit HERran tygö/ ja HERra andoi heille wapahtajan/ joca heitä wapahti/ Athnielin Kenaxen pojan Calebin nuorimman weljen.
Tuom 3:10 Ja HERran hengi oli hänellä/ ja oli Duomari Israelis/ joca myös läxi sotaan. Ja HERra andoi tulla ChusanRisathaimin Syrian Cuningan hänen käsijns/ että hänen kätens tuli woimallisexi ChusanRisathaimin päälle.
Tuom 3:11 Silloin maa lepäis neljäkymmendä ajastaica/ ja Athniel Kenan poica cuoli.
Tuom 3:12 MUtta Israelin lapset teit wielä paha HERran edes. Nijn wahwisti HERra Eglonin Moabiterein Cuningan Israeli wastan/ että he paha teit HERran edes.
Tuom 3:13 Ja cocois tygöns Ammonin lapset/ ja Amalechiterit/ ja hän meni ja löi Israelin ja omisti palmuCaupungin.
Tuom 3:14 Ja Israelin lapset palwelit Egloni Moabiterein Cuningast cahdexantoistakymmendä ajastaica.
Tuom 3:15 NIin huusit Israelin lapset HERran tygö/ ja HERra herätti heille wapahtajan/ Ehudin Geran pojan/ Jeminin pojan/ joca oli curittu. Ja cosca Israelin lapset lähetit lahjoja Eglonille Maobiterein Cuningalle hänen cansans.
Tuom 3:16 Teki Ehud caxiteräisen miecan hänellens/ kynärätä pitkän/ ja sidoi waattens ala/ oikian reitens päälle.

Tuom 3:17 Ja candoi lahjoi Eglonille Moabiterein Cuningalle/ ja Eglon oli sangen lihawa mies.
Tuom 3:18 Cosca hän oli lahjat andanut pois häneldäns/ päästi hän Canssan jotca olit lahjoja candanet.
Tuom 3:19 Ja palais nijstä epäjumalist Gilgalis/ ja sanoi Cuningalle: minulla on/ Cuningas/ jotakin salaist sinulle sanomist: nijn hän sanoi: wait/ ja caicki menit ulos/ jotca hänen ymbärilläns seisoit:
Tuom 3:20 Ja Ehud tuli hänen tygöns/ ja hän istui suwisalis yxinäns. Ja Ehud sanoi: minulla on Jumalan sana sinun tygös/ nijn nousi hän istuimeldans.
Tuom 3:21 Mutta Ehud ojensi wasemman kätens/ ja otti miecan oikialda reideldäns/ ja pisti hänen wadzaans:
Tuom 3:22 Nijn että warsi meni sisälle terän cansa/ ja lihawus peitti warren (sillä ei hän wetänyt miecka hänen wadzastans) että rapa wuoti hänest.
Tuom 3:23 Mutta Ehud läxi owest ja sulki jälkens/ ja lukidzi sen.
Tuom 3:24 COsca hän tullut oli ulos/ tulit Cuningan palweliat/ ja cosca he näit suwisalin owen suljetuxi/ sanoit he: taita olla/ että hän peittä jalcojans suwisalin Camaris.
Tuom 3:25 Että he nijn cauwan odotit/ häpeisit he: sillä ei heille kengän Salin owe awainnut/ nijn otit he awaimen ja awaisit/ cadzo/ nijn heidän Herrans macais cuolluna maasa.
Tuom 3:26 Mutta Ehud pakeni heidän wijpyisäns/ ja meni ohidze epäjumalita/ ja pääsi Seirathin asti.
Tuom 3:27 Ja cosca hän tuli omillens/ puhalsi hän Basunaan Ephraimin wuorella. Ja Israelin lapset menit hänen cansans wuorelda/ ja hän heidän edelläns.
Tuom 3:28 Ja hän sanoi heille: seuratcat minua: sillä HERra on andanut teidän wihamiehen/ Moabiterit teidän käsijn. Ja he seuraisit händä/ ja woitit Jordanin luotuspaican/ joca on Moabin päin/ ja ei sallinet yhdengän mennä ylidzen.
Tuom 3:29 Ja tapoit Moabitereit sillä ajalla lähes kymmenen tuhatta miestä/ caicki parhat ja wahwimmat sotamiehet/ nijn ettei yhtäkän heistä pääsnyt.
Tuom 3:30 Ja nijn tulit Moabiterit painetuxi sillä ajalla Israelin lasten kätten ala/ ja maa lepäis cahdexankymmendä ajastaica.
Tuom 3:31 HÄnen jälkens tuli Samgar Anathin poica/ hän löi cuusi sata Philisteriä carjan carexella/ ja wapahti myös Israelin.

Vers. 1. HERra jätti) Moninaisten syiden tähden ei Jumala peräti ajanut pois Cananerejä. 1. ettei medzän pedot pitänyt lisändymän heitä wastan/ Deut.$ 7:22. Ettei he ensist woinet caicke maata täyttä ja omista/ Exod.$ 23:30. 2. että hän heitä coettelis/ Iud.$ 2:22. 3. että he oppisit sotiman ja ei olis suruttomat/ Iud.$

3:2. 4. heille rangaistuxexi heidän laiscudens ja hitaisudens tähden/ Iosu. 18:3. 5. että he Jumalan kieldo wastan yhdistit idzens heidän cansans/ teit lijton heidän cansans/ ja annoit idzens heildä wieteldä epäjumalan palweluxeen/ Iud.$ 3:5.

IV. Lucu .

ISrael ricko taas HERra wastan/ v. 1.
Annetan Jabinin Cananerein Cuningan ala/ 20. ajastajaxi/ v. 2.
Debora Prophetissa lähettä Barakin sotiman Sisserat Jabinin sodanpäämiest wastan/ v. 4.
Hän woitta Sisseran/ v. 10.
Joca paetesans cuoliaxi lyödän waimolda/ v. 27.

Tuom 4:1 JA Israelin lapset wielä teit paha HERran edes/ cosca Ehud cuollut oli.
Tuom 4:2 Ja HERra myi heidän Jabinin/ Cananerein Cuningan käteen/ joca hallidzi Hazoris (ja hänen sotans päämies oli Sissera) ja hän asui pacanain Harosethis.
Tuom 4:3 Ja Israelin lapset huusit HERran tygö. Sillä hänellä oli yhdexän sata rautawaunua/ ja waiwais tylyst Israelin lapsia caxikymmendä ajastaica.
Tuom 4:4 SIlloin Debora Prophetissa/ Lapidothin emändä/ oli Duomarina Israelis.
Tuom 4:5 Ja hän asui Deboran palmupuun alla/ Raman ja BethElin wälillä/ Ephraimin wuorella/ ja Israelin lapset tulit sinne hänen tygöns/ oikeuden eteen.
Tuom 4:6 Hän lähetti ja cudzui Barakin Abinoamin pojan Nephtalin Kedexest/ ja käski sanoa hänelle: Eikö HERra Israelin Jumala ole sinulle käskenyt: mene Thaborin wuorelle/ ja ota kymmenen tuhatta miestä sinun cansas/ Nephtalin ja Sebulonin lapsist:
Tuom 4:7 Sillä minä wedän sinun tygös Sisseran Jabin sodan päämiehän/ Kisonin wirran tykönä/ waunuinens ja sotajouckoinens/ ja minä annan hänen sinun käsijs.
Tuom 4:8 Nijn Barac sanoi hänelle: jos sinä menet minun cansani/ nijn minäkin menen/ mutta jollet sinä mene/ nijn en minäkän mene.
Tuom 4:9 Hän wastais: minä kyllä menen sinun cansas/ mutta et sinä cunniata tällä tiellä woita/ jotas menet: sillä HERra anda Sisseran waimon käsijn. Nijn Debora nousi ja meni Barakin cansa Kedexeen.
Tuom 4:10 Nijn cudzui Barac Kedexeen Sebulonin ja Nephtalin/ ja rupeis jalcaisin matcustaman kymmenen tuhannen miehen cansa/ ja Debora meni hänen cansans.
Tuom 4:11 Mutta Heber Keniteri oli erinnyt Hobabin Keniterin/ Mosexen apen/ lasten seast/ ja pannut

majans Zaanaimin tammen tygö/ joca on Kedexen tykönä.
Tuom 4:12 JA Sisseralle ilmoitettin että Barac Abinoamin poica oli mennyt Taborin wuorelle.
Tuom 4:13 Ja hän cocois caicki hänen waununs yhteen/ yhdexän sata rautaista waunua/ ja caicki se joucko cuin hänen cansans oli/ pacanain Harosethist Kisonin wirran tygö.
Tuom 4:14 Mutta Debora sanoi Barakille: nouse/ tämä on se päiwä/ jona HERRA on andanut Sisseran sinun käsijs/ eikö HERRA mennyt sinun edelläs? Nijn Barac meni Thaborin wuorelda alas/ ja kymmenen tuhatta miestä hänen peräsäns.
Tuom 4:15 Ja HERra cauhisti Sisseran caickein hänen waunuins ja sotajouckons cansa/ Barakin miecan edes/ nijn että Sissera hyppäis waunuistans ja pääsi jalcapacoon.
Tuom 4:16 Mutta Barac ajoi waunuja ja sotajoucko taca/ pacanain Harosethin asti/ ja caicki Sisseran joucko caatui miecan terän edes/ nijn ettei yxikän jäänyt.
Tuom 4:17 MUtta Sissera pakeni jalcaisin Jaelin majaan/ joca oli Heberin sen Keniterin emändä: sillä Cuningas Jabin Hazorist/ ja Heberin sen Keniterin huonet/ olit toinen toisens cansa rauhas.
Tuom 4:18 Silloin Jael käwi Sisserat wastan/ ja sanoi hänelle: poicke minun Herran/ poicke minun tygöni ja älä pelkä/ ja hän poickeis hänen majaans hänen tygöns/ ja hän peitti hänen waattella.
Tuom 4:19 Ja hän sanoi hänelle: annas minun wähä wettä juodaxeni/ sillä minä janon/ ja hän awais riescaleilin ja annoi hänen juoda ja peitti jällens.
Tuom 4:20 Ja Sissera sanoi hänelle: mene majan owelle/ ja jos jocu tule ja kysy: ongo täällä ketäkän? nijn sano/ ei.
Tuom 4:21 Ja Jael Heberin waimo otti naulan majast/ ja wasaran käteens/ ja meni hiljaxens hänen tygöns/ ja löi naulan läpidze hänen corwans juuren/ nijn että se meni maahan kijnni (sillä hän macais rascast ja oli woimatoin) ja hän cuoli.
Tuom 4:22 Ja cadzo/ Barac ajoi Sisserat taca/ ja Jael käwi händä wastan/ ja sanoi hänelle: tule tänne/ minä osotan sinulle miehen/ jotas edzit/ ja cosca hän tuli hänen tygöns/ macais Sissera cuolluna/ ja naula kijnni hänen corwans juures.
Tuom 4:23 Näin cukisti Jumala Jabinin Cananerein Cuningan Israelin lasten eteen.
Tuom 4:24 Ja Israelin lasten kädet jouduit ja wahwistuit Jabini Cananerein Cuningast wastan/ sijhenasti että he hänen peräti häwitit.

V. Lucu .

DEboran ja Barakin wirsi/ jolla he ylistäwät Jumalata/ että hän autti Israeli heickoin cautta/ v. 1.

Nuhtelewat nijtä jotca jätätit idzens/ v. 16.
Ja cohtullisest cunnioittawat heitä/ jotca Jumalan Canssan wihamiehiä wastan sodeit/ v. 24.

Tuom 5:1 Nijn weisais Debora ja Barac Abinoamin poica sinä päiwänä/ sanoden:
Tuom 5:2 KIittäkät HERra/ että Israel on wapahdettu jällens/ ja että Canssalla oli hywä mieli sijhen.
Tuom 5:3 Cuulcat te Cuningat/ ja ottacat waari te päämiehet: Minä weisan HERralle/ ja HERralle Israelin Jumalalle minä weisan.
Tuom 5:4 HERra cosca sinä läxit Seirist/ ja matcustit Edomin kedolla: silloin maa wapisi/ taiwat tiucuit/ ja pilwet pisaroidzit wettä.
Tuom 5:5 Wuoret wuosit HERran edes/ Sinai HERran Israelin Jumalan edes.
Tuom 5:6 SAmgarin Anathin pojan/ ja Jaelin aicana tiet catoisit/ ja ne cuin cohdastans käymän piti/ käwit wääriä polcuja.
Tuom 5:7 Puuttui/ taloinpojat puutuit Israelist/ sijhenasti cuin minä DEbora tulin/ sijhenasti cuin minä tulin Äitixi Israelijn.
Tuom 5:8 Jumala on walinnut jotakin vtta/ silloin oli sota portis/ ei siellä nähty kilpe eli keihäst/ neljän tuhannen seas Israelis.
Tuom 5:9 Minun sydämelläni on ilo Israelin waldamiehist/ jotca owat hywän tahtoiset Canssan seas: kijttäkät HERra.
Tuom 5:10 Te jotca ajatte caunisten Asein päälllä/ te jotca istutte oikeudes/ te jotca käytte teitä myöden/ puhucat näistä.
Tuom 5:11 Cusa ambujat huusit wedencandaitten seas/ siellä julistettacan HERran wanhurscautta/ ja hänen taloinpoicains wanhurscautta Israelis/ silloin meni HERran Canssa porttein tygö.
Tuom 5:12 Herä/ herä Debora/ herä/ herä ja weisa wirsiä/ walmista idzes Barac/ fangixi ota sinun fangitzias sinä AhiNoamin poica.
Tuom 5:13 Silloin rupeis se jäänyt wallidzeman woimallista Canssa/ ja HERra on hallinnut wäkewitä minun cauttani.
Tuom 5:14 Ephraimist oli heidän juurens Amalechi wastan/ ja sinun jälkes BenJamin sinun Canssoisas. Machirist owat tullet hallidziat/ ja Sebulonist kirjoittajat.
Tuom 5:5 Isascharin päämiehet olit myös Deboran cansa/ ja Isaschar oli nijncuin Barac laxois/ lähetetty jalcawäkinens. Ruben piti paljo idzestäns/ ja eroitti hänens meistä.
Tuom 5:16 Mixis istuit cahden lammashuonen wälillä/ cuullaxes laumain määkynät? ja pidit idzestäs paljo/

ja eritit sinus meistä?
Tuom 5:17 Gilead jäi toiselle puolen Jordanin/ ja mixi Dan asui hahtein seas? Asser istui meren satamis/ ja asui langenneis kylisäns.
Tuom 5:18 Mutta Sebulonin Canssa annoit idzens aldixi cuolemaan/ Nephtali myös kedon corkeudella.
Tuom 5:19 CUningat tulit ja sodeit/ silloin sodeit Cananerein Cuningat Thaanachis Megiddon weden tykönä/ mutta ei heillä ollut yhtän woitto siellä.
Tuom 5:20 Taiwast sodittin heitä wastan/ tähdet juoxusans sodeit Sisserat wastan.
Tuom 5:21 Kisonin wirta kieritti heitä/ Kedumin wirta/ Kisonin wirta/ talla minun sielun wäkewitä.
Tuom 5:22 Silloin wärisit hewoisten cawiat/ heidän wäkewitten radzasmiestens wapistuxest.
Tuom 5:23 Kirotca Meroxen Caupungita/ sanoi HERran Engeli/ kiroten kirotca hänen asuwaisians ettei he tullet HERran awuxi/ Sangerein tygö.
Tuom 5:24 SIunattu olcon Jael waimoin seas/ Heberin sen Keniterin emändä/ siunattu olcon hän majoisans waimoin seas.
Tuom 5:25 Cosca hän wettä anoi/ nijn hän riesca andoi/ ja cannoi woita callijs maljas.
Tuom 5:26 Hän otti naulan käteens/ ja sepän wasaran oikiaan käteens. Ja löi Sisseran pään läpidze/ musersi ja läwisti hänen corwains juureen.
Tuom 5:27 Hänen jalcains juureen cumarsi hän hänens maahan/ ja pani maata/ hän cumarsi idzens ja langeis hänen jalcains juureen/ ja nijncuin hän cumarsi idzens/ nijn macais hän myös hucutettuna.
Tuom 5:28 Sisseran äiti cadzoi ackunast/ ja itki häkist/ mixi wijpywät hänen waununs tulemast? mixi owat hänen waununs pyörät nijn jäänet jälken?
Tuom 5:29 Ne wijsaimmat hänen ylimmäisist waimoistans wastaisit/ ettei hän lacainnut walittamast/ näillä sanoilla:
Tuom 5:30 Eikö he löydä ja jaa saalist/ jocaidzelle miehelle pijcan taicka caxi/ Ja Sisseralle kirjawita ja ommeltuita waatteita/ neulalla ommeltuita waatteita/ kirjawita molemmin puolin/ caulan ymbärins/ saalixi.
Tuom 5:31 Caicki sinun wiholises nijn huckucon HERra/ mutta ne cuin sinua racastawat/ olcon nijncuin ylöskäypä Auringo hänen woimasans. Ja maa oli lewos neljäkymmendä ajastaica.

Vers. 2. kijttäkät HERra) Tämä wersu tiettäwäxi teke/ että Jumala oli lyönyt Sisseran caickein halwimman wäen cautta Israelis/ nijn että myös huonommat owat wihdoin jaloixi ja suurixi tullet/ cosca ne suuret ja corkiat sucucunnat Israelis istuit alallans/ ja hyljäisit heitä hädäsäns. Se on se usi/ cuin HERra walinnut on. Silloin myös taloinpojat Israelis owat jaloixi ja herroixi tullet.

v. 6. Wääriä polcuja) se on/ ei ollut sillen yhtän hallituswirca eli toime maacunnans.
v. 9. kijttäkät) se on/ te Herrat/ Duomarit ja yhteinen Canssa.
v. 11. Wedencandaitten) se on/ cosca Sisseran ambujat suuren ahdistuxen tähden huusit Kisonin wirran reunalla/ josta wettä tuodan/ silloin autti Jumala hänen taloinpoikians/ ja andoi menestyä.
v. 14. heidän juurens) se on/ Josua oli ensimäinen Ruhtinas Manassen sugusta/ hän löi Amalechin/ Exod.$ 17. ja hänen jälkens muut/ sijhenasti että Sebulon sai myös yhden Josuan Sisserata wastan. v. eod.$ Kirjoittajat) se on/ he woittawat enämmän uscolla ja rucouxella/ cuin miecalla/ Exod.$ 16:13.

VI. Lucu .

ISrael taas teke paha/ ja Jumala waiwa heitä Midianiterein cautta/ v. 1.
Soima heidän epäjumalan palwelustans/ v. 7.
Lähettä Gideonin heitä wapahtaman/ ja wahwista hänen ihmeillä/ v. 11.
Gideon rakenda HErralle Altarin/ ricko Baalin Altarit/ ja hacka medzistöt maahan v. 25.

Tuom 6:1 Tuom 6:1 JA cosca Israelin lapset taas teit paha HERran edes/ andoi HERra heidän Midianiterein käteen seidzemexi ajastajaxi.
Tuom 6:2 Cosca Midianiterein käsi oli ylön angara Israelille/ teit Israelin lapset heillens hautoja wuorille/ luolia ja linnoja.
Tuom 6:3 Ja cosca Israel jotakin kylwi/ tulit Midianiterit ja Amalechiterit/ ja ne itäiseldä maalda heidän päällens.
Tuom 6:4 Ja asetit leirins heitä wastan/ ja turmelit caiken maan caswon Gasarin asti/ ja ei yhtäkän elatust Israelille jättänet/ eikä lambaist/ härjist eli Aseista.
Tuom 6:5 Sillä he tulit laumoinens ja majoinens/ nijncuin suuri medzäsirckain paljous/ että sekä he ja heidän Camelins olit lukemattomat/ ja tulit häwittämän maata.
Tuom 6:6 Nijn Israel peräti köyhtyi Midianiterein tähden. Silloin huusit Israelin lapset HERran tygö.
Tuom 6:7 Cosca Israelin lapset huusit HERran tygö Midianiterein tähden.
Tuom 6:8 Lähetti HERra Prophetan heidän tygöns/ joca sanoi heille: näin sano HERra Israelin Jumala: minä johdatin teidän Egyptist/ ja talutin teidän orjuden huonest.
Tuom 6:9 Ja pelastin teidän Egyptiläistän kädest/ ja caickein kädest jotca teitä waiwaisit/ jotca minä ajoin teidän edestän ulos/ ja annoin teille heidän maans.
Tuom 6:10 Ja minä sanoin teille: Minä olen HERra teidän Jumalan/ älkät peljätkö Amorrerein jumalita/

joiden maasa te asutte/ ja etten te totellet minun ändäni.
Tuom 6:11 JA HERran Engeli tuli ja istui tammen alla Ophras/ joca Joaxen Esriterein Isän oma oli/ ja hänen poicans Gideon tappoi nisuja wijnacuurnan tykönä/ että hän pakenis Moabiterein edest.
Tuom 6:12 Silloin ilmandui HERran Engeli hänelle/ ja sanoi: HERra olcon sinun cansas/ sinä wäkewä sotamies.
Tuom 6:13 Gideon sanoi hänelle: minun Herran/ ongo HERra meidän cansam/ mixi meidän sijs caicki nämät tapahtunet owat? Cusa owat caicki hänen ihmens cuin meidän Isäm ilmoitit meille/ ja sanoit: eikö HERra meitä johdattanut Egyptist? Mutta nyt on HERra meidän hyljännyt ja andanut Midianiterein käsijn.
Tuom 6:14 Silloin käänsi HERra idzens hänen tygöns/ ja sanoi: mene täsä wäkewydesäs/ sinä wapahdat Israelin Midianiterein kädest/ cadzos/ minä olen sinun lähettänyt.
Tuom 6:15 Hän sanoi hänelle: minun HERran/ millä minä wapadan Israelin? cadzo/ minun sucun on caickein köyhin Manasses/ ja minä olen caickein pienin minun Isäni huones.
Tuom 6:16 HERra sanoi hänelle: minä olen sinun cansas/ ja sinä lyöt Midianiterit/ nijncuin yhden ainoan miehen.
Tuom 6:17 Mutta hän sanoi hänelle: jos minä olen löytänyt armon sinun tykönäs/ nijn anna minulle mercki/ että sinä se olet joca minun cansani puhut.
Tuom 6:18 Älä cummingan tääldä lähde/ sijhenasti cuin minä tulen sinun tygös/ ja cannan minun ruocauhrini ja panen sinun etees. Hän sanoi: minä olen sijhenasti cuins tulet.
Tuom 6:19 GIdeon tuli ja teurasti wohlan/ ja otti Ephan happamattomia jauhoja/ ja pani lihan corijn/ ja liemen pataan/ ja wei hänen tygöns tammen ala/ ja meni edes.
Tuom 6:20 Silloin HERran Engeli sanoi hänelle: ota liha ja se happamatoin leipä/ ja pane tämän kiwen päälle/ ja caada liemi ulos. Ja hän teki nijn.
Tuom 6:21 Ja HERran Engeli ojensi sauwans pään/ joca oli hänen kädesäns/ ja satutti lihaan ja happamattomaan leipään/ ja tuli tuli kiwest/ ja culutti lihan ja sen happamattoman leiwän. Ja HERran Engeli catois hänen silmäins edest.
Tuom 6:22 Cosca Gideon näki sen olewan HERran Engelin/ sanoi hän: HERra HERra/ olengo minä nijn nähnyt HERran Engelin caswosta caswoon.
Tuom 6:23 Mutta HERra sanoi hänelle: rauha olcon sinulle/ älä pelkä/ et sinä cuole.
Tuom 6:24 Silloin rakensi Gideon HERralle Altarin sijnä/ jonga hän cudzui rauhan HERraxi. Se on wielä tänäpänä Ophras joca oli Esriterein Isä.
Tuom 6:25 JA sinä yönä sanoi HERRa hänelle: ota calpei Isäs härjistä/ ja toinen calpei joca on

seidzemennellä wuodella/ ja cukista Baalin Altari/ joca on sinun Isälläs/ ja häwitä medzistö/ joca sijnä tykönä on.
Tuom 6:26 Ja rakenna HERralle sinun Jumalalles Altari tälle corkialle wuorelle/ ja walmista se/ ja ota toinen calpeista/ ja uhra polttouhri/ medzistön puilla cuins hackat.
Tuom 6:27 Silloin otti Gideon kymmenen miestä hänen palwelioistans/ ja teki nijncuin HERra sanonut oli. Mutta hän pelkäis ei sawans sitä päiwällä tehdä Isäns huonen ja Caupungin asuwaisten tähden/ ja teki yöllä.
Tuom 6:28 Cosca Caupungin Canssa amulla nousit/ cadzo/ Baalin Altari oli cukistettu/ ja medzistö hacattu/ ja toinen calpei pandu polttouhrixi Altarille/ joca sijhen rakettu oli.
Tuom 6:29 Ja he sanoit toinen toisellens: cuca sen on tehnyt? cosca he wisust tutkistelit ja kyselit cuca sen tehnyt oli/ sanottin: Gideon Joaxen poica sen teki.
Tuom 6:30 Nijn Caupungin asuwaiset puhuit Joaxelle/ sanoden: anna poicas Gideon tulla tänne/ hänen pitä cuoleman: sillä hän on Baalin Altarin cukistanut/ ja medzistön hacannut/ joca sijnä tykönä oli.
Tuom 6:31 Nijn Joas sanoi caikille jotca seisoit hänen ymbärilläns: rijtelettekö te Baalin tähden? autatteco te händä? joca rijtele hänen tähtens/ hänen pitä cuoleman tällä amulla. Jos hän on jumala/ nijn costacon idze/ että hänen Altarins on cukistettu.
Tuom 6:32 Ja sijtä päiwästä cudzuttin Gideon Jerub Baal/ ja sanoi: Baal costacon idze/ että hänen Altarins cukistettu on.
Tuom 6:33 COsca caicki Midianiterit ja Amalechiterit/ ja ne itäiseldä maalda cocoisit idzens/ ja menit ja sioitit heidäns Jesreelin laxoon/
Tuom 6:34 Nijn HERran hengi täytti Gideonin/ ja hän puhalsi Basunaan/ ja cudzui Abieseri seuraman idzens.
Tuom 6:35 Ja hän lähetti sanan coco Manasselle/ ja cudzui myös heitä seuraman händäns. Hän lähetti myös sanan Asserille/ Sebulonille ja Nephtalille/ ja hekin tulit heitä wastan.
Tuom 6:36 JA Gideon sanoi Jumalalle: jos sinä wapahdat Israelin minun cauttani/ nijncuins sanonut olet:
Tuom 6:37 Nijn minä panen willaisen nahan pihalle/ jos sinne tule caste ainoastans nahan päälle/ ja caicki muu maa on cuiwa/ nijn minä ymmärrän ettäs minun cauttani Israelin wapahdat/ nijncuins sanonut olet.
Tuom 6:38 Ja se tapahdui nijn. Cosca hän toisna päiwänä warhain nousi/ pusersi hän casten nahast/ ja täytti maljan wedestä.
Tuom 6:39 Ja Gideon sanoi Jumalalle: älkön sinun wihas syttykö minua wastan/ jos minä wielä kerran puhun: minä kiusan wielä kerran sitä nahalla/ anna ainoastans nahan cuiwan olla/ ja caikella muulla maalla casten.
Tuom 6:40 Jumala teki myös nijn sinä yönä/ että nahca ainoastans jäi cuiwaxi/ ja caste tuli caikelle muulle

maalle.

Vers. 11. Engeli) se on/ Jumalan poica ihmisen eli Engelin hahmos/ cuin nähdän idze Textin sanoista/ v. 23. cusa hän cudzutan HERraxi.
v. 24. Altarin) Ei että hän tahdoi sijnä alca utta Jumalan palwelusta oman mielens jälken: waan muistoxi/ mitä täsä tapahtunut oli.

VII. Lucu .

GIdeon sioitta idzens Haradin wierelle/ v. 1.
ja pitä cansans colme sata miestä/ v. 3.
Mene Midianiterein wartiaiden tygö/ ja cuule juteldawan unen hänen woitoistans Midianitereit wastan/ v. 9.
Jaca miehet jotca hänen tykönäns olit colmeen osaan/ ja anda jocaidzelle Basunan/ sawiastian ja lampun/ v. 16.
Lyö Midianiterit/ jotca myös tappawat toinen toisens/ ja pakenewät Jordanin asti/ v. 19.
Oreb ja Zeb tapetan/ v. 25.

Tuom 7:1 SIlloin nousi Jerub Baal (se on Gideon) warhain amulla/ ja caicki wäki cuin hänen cansans oli/ ja sioitit heidäns Harodin lähten tygö/ nijn että Midianiterein leiri oli pohjan päin/ wartian cuckulan tacana/ laxos.
Tuom 7:2 Ja HErra sanoi Gideonille: ylönpaljo on wäke sinun cansas. Jos minä andaisin Midianin heidän käsijns/ kerscais Israel idzens minua wastan/ ja sanois: minun käteni wapahti minua.
Tuom 7:3 Nijn anna sijs huuta Canssan corwis/ ja sanoa: joca pelcuri ja hämmästynyt on/ palaitcan ja nopiast riendäkän idzens Gileadin wuorelda. Silloin palais Canssa tacaperin caxicolmattakymmendä tuhatta/ ettei enä kymmenen tuhatta jäänyt.
Tuom 7:4 JA HERra sanoi Gideonille: tätä Canssa on wielä paljo/ wie heitä cansas weden tygö/ siellä minä coettelen heitä sinulle. Ja josta minä sanon: tämä mene sinun cansas/ hän myös mene sinun cansas: Ja josta minä taas sanon: ettei hän mene sinun cansas/ ei hänen pidä menemän.
Tuom 7:5 Ja hän wei Canssan weden tygö. Ja HERra sanoi Gideonille: joca wettä lacki kielelläns nijncuin coira/ aseta händä erinäns seisoman/ nijn myös caicki/ jotca heitäns polwillens cumartawat juodesans.
Tuom 7:6 Silloin oli nijtä/ jotca lakeit kädestäns suuhuns/ colme sata miestä/ caicki muu Canssa olit cumartanet polwillens juoman wettä.

Tuom 7:7 Ja HERra sanoi Gideonille: colmen sadan miehen cautta/ jotka lakeit/ wapahdan minä teitä/ ja annan Midianiterit sinun käsijs/ mutta caicki muu Canssa mengän cukin siallens.
Tuom 7:8 JA he otit ewän myötäns Canssalle ja Basunans. Mutta muut Israelitit annoi hän mennä idzecungin majaans/ hän wahwisti idzens ainoastans colmella sadalla miehellä. Ja Midianiterein leiri oli hänen edesäns laxos.
Tuom 7:9 Ja HERra sanoi sinä yönä hänelle: nouse ja mene leirijn: sillä minä olen andanut heidän sinun käsijs.
Tuom 7:10 jos sinä pelkät mennä sinne/ nijn anna sinun palwelias Puran menä sinun cansas leirijn/
Tuom 7:11 Ettäs cuulisit mitä he puhuwat/ sijtte sinä menet woimasa leirijn. Nijn Gideon meni palwelians Puran cansa leirijn/ sille paicalle cusa wartiat olit.
Tuom 7:12 Mutta Midianiterit ja Amalechiterit/ ja caicki ne itäiseldä maalda/ macaisit laxos nijncuin medzäsirckain paljous/ ja heidän Camelins olit lukemattomat/ nijncuin sanda meren reunas paljouden tähden.
Tuom 7:13 Cosca Gideon tuli/ cadzo/ nijn jutteli yxi toisellens unen/ ja sanoi: cadzo/ minä näin unda/ ja olin näkewänäns ohraisen porocacun kierittäwän idzens Midianiterein leirijn/ tulewan majaan ja lyöwän sen päälle/ heittäwän maahan ja cukistawan ylösalaisin/ nijn että maja maasa oli.
Tuom 7:14 Jolle se toinen wastais/ ja sanoi: ei se ole muuta/ cuin Gideonin Joaxen pojan sen Israelitan miecka/ Jumala on andanut Midianiterit hänen käsijns/ caiken heidän sotajouckons cansa.
Tuom 7:15 COsca Gideon cuuli juteldawan sencaltaisia unia/ ja sen selityxiä/ rucoili hän ja palais Israelin leirijn/ ja sanoi: walmistacat idzen: sillä HERra on andanut Midianiterein sotajoucon teidän käsijn.
Tuom 7:16 Ja hän jacoi ne colme sata miestä colmeen jouckoon/ ja andoi jocaidzelle heille Basunan käteen ja tyhjät sawiastiat/ ja lamput sisällä.
Tuom 7:17 Ja sanoi heille: cadzocat minua/ ja tehkätte nijn. Cadzo/ cosca minä tulen leirin tygö/ nijncuin minä teen/ nijn myös te tehkät.
Tuom 7:18 Sillä minä puhallan Basunaan/ ja caicki cuin minun cansani owat/ nijn myös teidän pitä puhaldaman Basunaan caiken leirin ymbärins/ ja teidän pitä sanoman: täsä HERra ja Gideon.
Tuom 7:19 SIlloin tuli Gideon ja sata miestä cuin hänen cansans olit/ ensimäisten wartiain tygö/ jotca siellä asetetut olit/ ja herätti wartiat/ ja puhalsit Basunijn/ ja ricoit sawiastiat/ cuin olit heidän käsisäns.
Tuom 7:20 Ja puhalsit caicki colme joucko Basunaan/ ja ricoit sawiastiat/ mutta lamput he temmaisit wasembaan käteens/ ja Basunat oikiaan käteens/ joihin he puhalsit ja huusit: täsä HERran ja Gideonin miecka.

Tuom 7:21 Ja jocainen seisoi siallans leirin ymbärillä. Silloin rupeis caicki leiri juoxeman/ huutaman ja pakeneman.
Tuom 7:22 Ja cosca ne colme sata miestä puhalsit Basunijn/ sowitti HERran nijn/ että yhden miecka käändyi toista wastan caikes sijnä sotajoucos/ ja sotawäki pakenit Bethsittahn Zeredathaan/ Abel Meholan rajan wiereen Tabathin tygö.
Tuom 7:23 Ja Israelin miehet cocounsit Nephtalist/ Asserist ja Manassest/ huusit ja ajoit Midianitereit taca.
Tuom 7:24 Ja Gideon lähetti sanansaattajat caikelle Ephraimin wuorelle/ sanoden: tulcat Midianitereitä wastan/ ja ennättäkät heildä wedet/ BethBaran ja Jordanin asti. Silloin huusit caicki Ephraimin miehet/ ja omistit wedet BethBaran ja Jordanin asti.
Tuom 7:25 Ja he otit caxi Midianiterein päämiestä kijnni/ Orebin ja Zebin/ ja tapoit Orebin Orebin calliolla/ ja Zebin he tapoit Zebin wijnacuurnas/ ja ajoit Midianitereitä taca. Mutta Orebin ja Zebin pään cannoit he Gideonille Jordanin ylidze.

Vers. 15. Sencaltaisia unia) Jumala on muinen ilmoittanut unen cautta suuret asiat/ nijncuin Jacobille/ Gen. $ 28. Josephille/ Gen.$ 37:6. Pharaolle/ Gen.$ 41. Prophetaille mones paicas/ Josephille/ Matth. 1:20. & 2:13. Mutta ei nyt tarwita että jocu hänen työns eli ajatuxens/ paljo wähemmin Raamattuin selityxen eli uscons asetta unein päälle/ waan Jumalan sanaan/ joca on kyntilä meidän jalgoillem/ Psal. 119:105. Gideon asetta idzens unen jälken/ että hänellä oli erinomainen Jumalan käsky sijtä/
v. 9. mutta nijlle jotca nyt usia ilmestyxiä anowat/ wasta Christus idze/ Luc. 16:29. Heillä on Moses ja Prophetat/ cuulan heitä.

VIII. Lucu .

EPhraimin miehet napisewat/ ettei heitä myös cudzuttu sotaan/ v. 1.
Gideon lepyttä heitä hywillä sanoilla/ v. 2.
Mene Jordanin ylidze/ ja otta Sebahn ja Zalmunan kijnni/ v. 4.
Palatesans lyö hän Suchothin ja Pnuelin/ ettei he hänelle awulliset ollet/ v. 13.
Coco Israel ano että hän olis heidän HERrans/ mutta ei hän tahtonut/ v. 22.
Hän teke pääliswaatten/ josta epäjumalan palwelus saa tilan/ v. 24.
Hänellä on seidzemenkymmendä poica/ v. 30.
Ophras cuole/ v. 32.
Israel käändä idzens taas Baalin tygö/ ja on Gideonin huonelle kijttämätöin/ v. 33.

Tuom 8:1 JA Ephraimin miehet sanoi hänelle: mixis tämän meille teit/ ettes cudzunut meitä/ cosca sinä menit sotiman Midianitereitä wastan? ja he rijtelit cowin hänen cansans.
Tuom 8:2 Nijn hän wastais heille: mitä minä olen tehnyt cuin teidän työnne werraxi wedetäisin? eikö Ephraimin wijnapuun oxa parembi ole/ cuin AbiEzerin coco wijnamarjan läjä?
Tuom 8:3 Jumala andoi Midianiterein päämiehet Orebin ja Zebin teidän käsijn/ cuinga olisin minä taitanut nijn tehdä cuin te teitte? Ja cosca hän sen sanoi/ asetui heidän wihans.
Tuom 8:4 COsca Gideon tuli Jordanin tygö/ meni hän sen ylidze/ nijden colmen sadan miehen cansa/ cuin hänen cansans olit/ ja olit wäsynet ja ajoit taca.
Tuom 8:5 Jä hän sanoi Suchotin asuwaisille: andacat tämän wäen cuin minun cansani on wähä leipä/ sillä he owat wäsynet/ että minä saisin aja Midianiterein Cuningaita Sebaht ja Zalmunat taca.
Tuom 8:6 Mutta Suchotin päämiehet sanoit: ongo Zebahn ja Salmunan kämmen juuri jo sinun kädesäs/ että meidän pitä sinun sotawäkes leipä andaman?
Tuom 8:7 Gideon sanoi: cosca HERra minun käsijn anda Sebahn ja Zalmunan/ nijn minä muserran teidän lihan orjantappuroilla ja ohdackeilla corwesta.
Tuom 8:8 Ja hän meni sieldä Pnuelijn/ ja puhui heille myös nijn. Ja Pnuelin Canssa wastais händä nijncuin Suchotingin miehet.
Tuom 8:9 Nijn sanoi hän Pnuelin Canssalle: cosca minä rauhas palajan/ cukistan minä tämän tornin.
Tuom 8:10 MUtta Sebah ja Zalmuna olit Karcoris/ ja heidän sotajouckons heidän cansans/ wijsitoistakymmendä tuhatta/ jotca jäit coco sotawäen joucosta idäiseldä maalda: sillä sata ja caxikymmendä tuhatta miecan wetäwät miestä oli siellä langennut.
Tuom 8:11 Ja Gideon meni sitä tietä myöden cuin majois asutan idäisellä puolen Nobathia ja Jagbehata/ ja löi sen leirin: sillä he olit suruttomat.
Tuom 8:12 Ja Sebah ja Zalmuna pakenit/ mutta hän ajoi heitä taca/ ja sai ne caxi Midianiterein Cuningast Sebahn ja Zalmunan kijnni/ ja peljätti caiken heidän sotawäkens.
Tuom 8:13 COsca Gideon Joaxen poica palais sodast/ ennencuin Auringo nousi/
Tuom 8:14 sai hän yhden palwelian kijnni/ joca oli Suchotist/ ja kysyi hänelle: joca kirjoitti caicki Suchotin päämiehet ja wanhimmat/ seidzemen cahdexattakymmendä miestä.
Tuom 8:15 Ja hän tuli Suchotijn Canssan tygö/ ja sanoi: cadzo/ täsä on Sebah ja Zalmuna/ joilla te pilkaisitte minua/ sanoden: ongo Sebahn ja Zalmunan kädet jo juuri sinun kädesäs/ että meidän pidäis sentähden sinun sotawäkes/ joca wäsynyt on/ leipä andaman?

Tuom 8:16 Ja hän otti ne Caupungin wanhimmat/ ja orjantappuroita ja ohdackeita corwest/ ja andoi Suchotin miehet piestä.
Tuom 8:17 Ja cukisti Pnuelin tornin/ ja tappoi caiken Caupungin Canssan.
Tuom 8:18 Ja hän sanoi Sebahlle ja Zalmunalle: mingämuotoiset miehet ne olit cuin te tapoitte Thaboris? he sanoit ne olit sinun muotoises ja caunit cuin Cuningan pojat.
Tuom 8:19 Ja hän sanoi: ne olit minun weljeni/ minun äitini pojat/ nijn totta cuin HERra elä/ jos te olisit andanet heidän elä/ nijn en tappais minä teitä.
Tuom 8:20 Ja hän sanoi Jetherille hänen esicoisellens: nouse ja tapa heitä/ mutta nuorucainen ei wetänyt mieckans/ sillä hän pelkäis että hän oli wielä nuorucainen.
Tuom 8:21 Mutta Sebah ja Zalmuna sanoit: nouse sinä meitä lyömän: sillä nijncuin mies on/ nijn on myös hänen woimans. Nijn Gideon nousi/ ja tappoi sebahn ja Zalmunan/ ja otti nastat cuin heidän Cameleins caulas olit.
Tuom 8:22 Silloin sanoit monicahdat Israelist Gideonille: ole meidän Herram/ sinä ja sinun poicas/ ja sinun pojas poica: sillä sinä wapadit meidän Midianiterein käsist.
Tuom 8:23 Mutta Gideon sanoi heille: en minä ole teidän Herran/ eikä minun poican pidä oleman teidän Herran/ mutta HERra olcon teidän HERran.
Tuom 8:24 JA Gideon sanoi heille: yhtä minä anon teildä/ jocainen andacan minulle corwarengat jotca he ryöwännet owat: sillä he olit Ismaelitit/ ja heillä olit cullaiset corwarengat.
Tuom 8:25 Ja he sanoit: me annamme sinulle. Ja lewitit waatten/ jonga päälle idzecukin heitti ne corwarengat cuin he ryöwännet olit.
Tuom 8:26 Ja ne cullaiset corwarengat/ joita hän anonut oli/ painoit tuhannen ja seidzemensata Sicli culda/ ilman nastoita/ käädyitä ja purpura waatteita/ joita Midianiterein Cuningat cannoit/ ja ilman heidän Cameleins cullaisita caulan siteitä.
Tuom 8:27 Ja Gideon teki nijstä pääliswaatten/ ja pani sen omaan Caupungijns Ophraan/ ja coco Israel teki huorin sen cansa/ ja se tuli Gideonille ja hänen huonellens pahennuxexi.
Tuom 8:28 Ja nijn Midianiterit alettin Israelin lapsilda/ ja ei enämbätä nostanet päätäns/ ja maa oli lewos neljäkymmendä ajastaica/ nijncauwan cuin Gideon eli.
Tuom 8:29 JA JerubBaal Joaxen poica meni ja asui omas huonesans.
Tuom 8:30 Ja Gideonilla oli seidzemenkymmendä poica/ jotca hänen cupeistans tullet olit: sillä hänellä oli monda emändätä.
Tuom 8:31 Ja hänen jalcawaimons joca hänellä Sichemis oli/ synnytti myös hänelle yhden pojan/ jonga hän

cudzui AbiMelech.
Tuom 8:32 Ja Gideon Joaxen poica cuoli hywällä ijällä/ ja haudattin Isäns Joaxen hautaan Ophras/ joca Esriterein Isän oma oli.
Tuom 8:33 COsca Gideon cuollut oli/ käänsi Israelin Canssa idzens huorintekemän Baalin jälken/ ja teit BaalBerithin idzellens jumalaxi.
Tuom 8:34 Ja Israelin lapset ei enämbätä muistanet HERra heidän Jumalatans/ joca heidän wapahti caikilda heidän wiholisildans ymbäristöldä.
Tuom 8:35 Ja ei he tehnet yhtän laupiutta JerubBaalin Gideonin huonelle/ caikest hywäst cuin hän Israelin teki.

Vers. 27. Pääliswaatten) Mitä Gideon täsä teki hywällä ajatuxella/ että hän olis sillä Jumalata cunnioittanut ja palwellut/ sen woiton edest jonga he sait Midianitereistä/ waan ettei hänellä ollut Jumalan käskyä sijhen/ tule se hänen huonellens langemisexi/ ja oli Jumalalle kelwotoin. Ja täsä pitä otettaman waari/ mitä Jumala idze sano/ Deut.$ 12:32. Matth. 15:9. Turhan he minua palwelewat/ opettaden sitä opetusta joca on ihmisten käsky.

IX. Lucu .

ABiMelech puhu Sichemin miesten cansa/ v. 1.
ja lyö seidzemenkymmendä hänen weljiäns cuoliaxi/ v. 5.
Tule Sichemin Cuningaxi/ v. 6.
Jotham soima hänelle ja Sichemitereille heidän kijttämättömyttäns/ ja toiwotta heille rangaistust/ v. 7.
Sichemiterit luopuwat AbiMelechist/ v. 22.
AbiMelech soti heitä wastan/ woitta Caupungin ja lyö maahan/ v. 30.
nijn myös tornin/ v. 46.
Hän woitta myös Thebetzen/ v. 50.
Waimo paisca hänen Thebetzen tornin alla cuoliaxi/ v. 52.

Tuom 9:1 MUtta AbiMelech JerubBaalin poica/ meni Sichemijn hänen Äitins weljein tygö/ puhui heille ja coco Äitins Isän huonen sucucunnalle/ ja sanoi:
Tuom 9:2 Puhucat caickein miesten corwis Sichemist: mikä teille on parembi että seidzemenkymmendä miestä caicki JerubBaalin pojat hallidzewat teitä/ eli yxi mies hallidze teitä? Ja muistacat että minä olen

teidän luun ja lihan.
Tuom 9:3 Nijn puhuit hänen äitins weljet caicki nämät sanat hänest/ caickein Sichemin miesten corwis/ ja heidän sydämens käättin AbiMelechin jälken/ ja sanoit: hän on meidän weljem.
Tuom 9:4 Ja he annoit hänelle seidzemenkymmendä hopiapenningitä BaalBerithin huonest/ joilla AbiMelech palckais hänellens waldojamia ja joutilaita miehiä/ jotca händä seuraisit.
Tuom 9:5 Ja hän tuli Isäns huoneseen Ophraan/ ja murhais seidzemenkymmendä weljiäns JerubBaalin poica/ yhden kiwen päällä. Mutta Jotham nuorin JerubBaalin pojista jäi: sillä hän kätkettin.
Tuom 9:6 JA caicki miehet Sichemist ja coco Millon huone cocounsit/ ja he menit ja asetit AbiMelechin Cuningaxi sen corkian tammen tykönä cuin Sichemis on.
Tuom 9:7 COsca tämä sanottin Jothamille: meni hän pois ja seisoi Grisimin wuoren cuckulalla/ corgotti änens ja sanoi: cuulcat minua te Sichemin miehet/ että Jumala myös cuulis teitä:
Tuom 9:8 Puut menit woiteleman heillens Cuningast ja sanoit öljypuulle: ole meidän Cuningam.
Tuom 9:9 Mutta öljypuu wastais heille: pitäkö minun luopuman lihawudestani/ jota sekä jumalat ja myös ihmiset minus ylistäwät/ menemän ja corgottaman idzeni puiden ylidze?
Tuom 9:10 Nijn sanoit puut ficunapuulle: tule sinä ja ole meidän Cuningam.
Tuom 9:11 Mutta ficunapuu sanoi: pitäkö minun luopuman makeudestani ja parhast hedelmästäni/ menemän ja corgottaman idzeni puiden ylidze?
Tuom 9:12 Nijn sanoit puut wijnapuulle: tule sinä ja ole meidän Cuningam.
Tuom 9:13 Mutta wijnapuu sanoi: pitäkö minun luopuman märkydestäni/ joca sekä jumalat että ihmiset ilahutta/ menemän ja corgottaman idzeni puiden ylidze?
Tuom 9:14 Nijn sanoit caicki puut orjantappuralle: tule sinä ja ole meidän Cuningam.
Tuom 9:15 Ja orjantappura sanoi puille: ongo se tosi että te tahdotte minua woidella teillen Cuningaxi? nijn tulcat ja lewätkät minun warjoni alla. Mutta jos et te tahdo/ nijn lähtekän tuli orjantappura pensast/ ja polttacon Cedrinpuut Libanonis.
Tuom 9:16 Olettaco te sijs nyt oikein ja toimellisest tehnet/ cosca te AbiMelechin Cuningaxi teitte/ ja olettaco te oikein tehnet JerubBaali ja hänen huonettans wastan/ Ja oletta nijn tehnet händä wastan cuin hän ansaidzikin teildä/
Tuom 9:17 Että minun Isän on teidän edestän sotinut ja hengens andanut aldixi/ wapahtaxens teitä Midianiterein kädest.
Tuom 9:18 Ja te oletta nosnet minun Isäni huonetta wastan/ ja oletta tappanet hänen poicans/ seidzemenkymmendä miestä yhden kiwen päällä/ ja teitte teillen AbiMelechin Cuningaxi/ joca oli hänen

pijcans poica/ Sichemin miesten ylidze/ että hän teidän weljen on.
Tuom 9:19 Olettaco te oikein ja toimellisest tehnet JerubBaalia ja hänen huonettans wastan tänäpänä/ nijn iloitcat AbiMelechist/ ja hän iloitcan teistä.
Tuom 9:20 Mutta jollei/ nijn lähtekön tuli AbiMelechist/ ja polttacon Sichemin miehet ja Millon huonen/ lähtekön myös tuli Sichemin miehist ja Millon huonest/ ja polttacon AbiMelechin.
Tuom 9:21 Ja Jotham pakeni ja wältti/ ja meni Beraan/ ja asui siellä weljens AbiMelechin tähden.
Tuom 9:22 Cosca AbiMelech jo colme wuotta oli hallinnut Israeli:
Tuom 9:23 Lähetti Jumala pahan tahdon AbiMelechin ja Sichemin miesten wälille/ sillä Sichemin miehet asetit idzens AbiMelechiä wastan.
Tuom 9:24 Ja heitit hänen silmillens sitä wääryttä cuin hän teki seidzemellekymmenelle JerubBaalin pojalle/ ja panit heidän werens AbiMelechin heidän weljens päälle/ joca heidän oli murhannut/ ja Sichemin miesten päälle/ jotca hänen kättäns olit wahwistanet weljejäns murhaman.
Tuom 9:25 Ja Sichemin miehet panit wäjyjitä wuorten cuckuloille händä wastan/ ja he ryöwäisit tiellä caicki heillens jotca sijtä matcustit/ ja se ilmoitettin AbiMelechille.
Tuom 9:26 NIin tuli Gaal Ebedin poica ja hänen weljens/ ja menit Sichemijn/ ja Sichemin miehet uscalsit hänen päällens.
Tuom 9:27 Ja waelsit kedolle ja poimeit heidän wijnamarjans ja tallaisit/ hyppäisit ja menit heidän jumalans huoneseen/ söit ja joit/ ja kiroisit AbiMelechiä.
Tuom 9:28 Ja Gaal Ebedin poica sanoi: mikä on AbiMelech? ja mikä on Sichem/ että me händä palwelem? eikö hän ole JerubBaalin poica/ ja Sebul hänen Päämiehens? palwelcat paremmin Hemorin Sichemin Isän miehiä: mixi meidän pitä händä palweleman?
Tuom 9:29 Jumala tekis että Canssa olis minun käteni alla/ että minä ajaisin AbiMelechin ulos. Ja hän sanoi AbiMelechille: enännä sotajouckos ja käy ulos.
Tuom 9:30 Cosca Sebul Caupungin päämies cuuli Gaalin Ebedin pojan sanan/ wihastui hän sangen suurest.
Tuom 9:31 Ja lähetti sanan AbiMelechille petollisest/ ja käski hänelle sano: Cadzo/ Gaal Ebedin poica ja hänen weljens tulit Sichemijn/ tekemän Caupungita sinulle cowacorwaisexi.
Tuom 9:32 Nijn nouse yöllä/ sinä ja sinun wäkes joca myötäs on/ ja wäjy kedolla.
Tuom 9:33 Ja amulla cosca Auringo nouse/ ole warhain ylhällä ja carca Caupungin päälle. Ja cosca hän ja se Canssa cuin hänen myötäns on tulewat sinun tygös/ nijn tee hänen cansans nijncuin sinun kätes löytä.
Tuom 9:34 AbiMelech nousi yöllä ja caicki Canssa cuin hänen seurasans oli/ ja asetti wartian Sichemin eteen neljään jouckoon.

Tuom 9:35 Ja Gaal Ebedin poica käwi Caupungin portin eteen. Mutta AbiMelech nousi wäjymisestäns/ sen wäen cansa cuin hänen myötäns oli.
Tuom 9:36 Cosca Gaal näki Canssan/ sanoi hän Sebulille: cadzo/ tuolda tule Canssan joucko wuoren cuckulalda. Sebul sanoi hänelle: sinä näet warjon wuorest nijncuin ne olisit ihmiset.
Tuom 9:37 Gaal puhui taas ja sanoi: cadzo/ tuolda tule Canssan joucko keskeldä maata/ ja joucko tule noituus tammen tieldä.
Tuom 9:38 Nijn sanoi Sebul hänelle: cusa on sinun suus? joca sanoi: cuca on AbiMelech että meidän händä palweleman pitä? Eikö tämä ole se Canssa jongas olet cadzonut ylön? käy ulos ja sodi händä wastan.
Tuom 9:39 Gaal meni Sichemin miesten edellä ja sodei AbiMelechiä wastan.
Tuom 9:40 Mutta Abimelech ajoi händä taca/ että hän pakeni hänen edestäns/ ja monda langeis lyötynä Caupungin porttin saacka.
Tuom 9:41 Ja Abimelech oli Arumas: Mutta Sebul ajoi Gaalin ja hänen weljens ulos/ nijn ettei he saanet olla Sichemis. JA amulla läxi Canssa kedolle. Sijttecuin AbiMelech sen sai tietä/
Tuom 9:42 Otti hän Canssan ja jacoi colmeen osaan/ ja asetti wäjytyxen kedolle.
Tuom 9:43 Cosca hän sijs näki että Canssa läxi Caupungist ulos/ langeis hän heidän päällens ja löi heitä.
Tuom 9:44 Mutta AbiMelech sen joucon cansa cuin hänen seurasans oli/ langeis heidän päällens/ ja käwit Caupungin porttin saacka/ ja caxi joucko langeisit nijden päälle jotca kedolla olit/ ja löit heitä.
Tuom 9:45 Sijtte sodei AbiMelech Caupungita wastan/ caiken sen päiwän/ ja woitti hänen/ ja tappoi Canssan cuin siellä oli/ cukisti Caupungin ja kylwi suola sen päälle.
Tuom 9:46 COsca caicki miehet/ jotca Sichemin tornis asuit/ nämät cuulit/ menit he linnaan jumalan Berithin huoneseen.
Tuom 9:47 Cuin AbiMelech cuuli caicki miehet Sichemin tornist cocondunexi.
Tuom 9:48 Meni hän Salmonin wuorelle wäkinens/ cuin hänen seurasans oli/ otti kirwen käteens ja hackais oxan puusta/ pani olallens ja sanoi caikelle Canssalle joca hänen seurasans oli: mitä te näette minun tekewän/ se myös te nopiast tehkät nijncuin minäkin.
Tuom 9:49 Nijn hackais caicki Canssa idzecukin edestäns oxan/ ja seuraisit AbiMelechi/ ja heitit ne linnaan ja sytytit nijhin tulem/ nijn että caicki miehet Sichemin tornis cuolit/ lähes tuhannen miestä ja waimo.
Tuom 9:50 NIin AbiMelech meni Thebetzeen/ pijritti ja woitti sen.
Tuom 9:51 Mutta sijnä oli wahwa muuri keskellä Caupungita/ johonga caicki pakenit sekä miehet että waimot/ ja caicki Caupungin asuwaiset/ ja sulijt kijnni perästäns/ ja kijpeisit tornin caton päälle.
Tuom 9:52 Sijtte tuli AbiMelech tornin tygö/ sodei sitä wastan ja tuli tornin owen eteen tulda sytyttämän.

Tuom 9:53 Mutta yxi waimo heitti cappalen myllyn kiwe AbiMelechin päähän/ ja löi hänen pääcallons ricki.
Tuom 9:54 Sijtte cudzui AbiMelech nopiast hänen palwelians/ joca cannoi hänen aseitans/ ja sanoi hänelle: wedä mieckas ulos/ ja tapa minua/ ettei minusta sanotais: waimo tappoi hänen/ nijn pisti palwelia hänen läpidze/ ja hän cuoli.
Tuom 9:55 Sijttecuin Israelin miehet cuin hänen cansans olit/ näit AbiMelechin cuollexi/ menit he idzecukin paicallens.
Tuom 9:56 Ja näin maxoi Jumala AbiMelechille sen pahuden cuin hän teki Isäns wastan/ että hän tappoi seidzemenkymmendä weljiäns.
Tuom 9:57 Nijn myös sen pahuden/ cuin Sichemin miehet teit/ andoi Jumala tulla heidän pääns päälle. Ja heidän päällens tuli Jothamin JerubBaalin pojan kirous.

X. Lucu .

THola duomidze Israeli colmecolmattakymmendä ajastaica/ v. 1.
Hänen jälkens tule Jair ja duomidze caxicolmattakymmendä ajastaica/ v. 3.
israel taas syndi teke Jumalata wastan/ ja palwele epäjumalita/ v. 6.
HERra anda heidän päällens tulla Philisterit ja Ammonin lapset/ v. 7.
He huutawat HERran tygö/ v. 10.
Hän soima heille heidän alinomaist langemistans ja epäjumalan palwelustans/ v. 11.
Että he tunnustawat syndins ja lupawat parannuxen/ armahta hän heidän päällens. v. 16.

Tuom 10:1 AbiMelechin jälken nousi Thola yxi mies Isascharist/ Puan poica/ Dodan pojan/ auttaman Israeli. Ja hän asui Samiris Ephraimin wuorella.
Tuom 10:2 Ja duomidzi Israeli colmecolmattakymmendä ajastaica/ cuoli ja haudattin Samirijn.
Tuom 10:3 HÄnen jälkens nousi Jair Gileadita/ ja duomidzi Israeli caxicolmattakymmendä ajastaica.
Tuom 10:4 Ja hänellä oli colmekymmendä poica/ ajaden colmella kymmenellä Asin warsalla/ ja hänellä oli colmekymmendä Caupungita/ jotca cudzuttin Jairin kylixi/ tähän päiwän asti/ ja owat Gileadis.
Tuom 10:5 Ja Jair cuoli ja haudattin Kamonijn.
Tuom 10:6 Mutta Israelin lapset teit jällens paha HERran edes/ ja palwelit Baali ja Astharothi/ ja Syrian jumalita/ ja Zidonin jumalita/ ja Moabin jumalita/ ja Ammonin lasten jumalita/ ja Philisterein jumalita/ luowuit HERrasta/ ja ei palwellet händä.
Tuom 10:7 Nijn julmistui HERran wiha Israelin ylidze/ ja myi heidän Philisterein ja Ammonin lasten käteen.

Tuom 10:8 Ja he waadeit ja waiwaisit sijtä wuodesta caickia Israelin lapsia cahdexantoistakymmendä ajastaica/ nimittäin/ caickia Israelin lapsia/ jotca olit tällä puolen Jordanin Amorrerein maalla Gileadis.
Tuom 10:9 Sitälikin matcustit Ammonin lapset Jordanin ylidze/ ja sodeit Judan/ BenJaminin ja Ephraimin huonetta wastan/ että Israel suurest ahdistettin.
Tuom 10:10 NIin huusit Israelin lapset HERran tygö/ sanoden: me olemme syndiä tehnet sinua wastan/ sillä me olemme hyljännet meidän Jumalam ja palwellet Baali.
Tuom 10:11 Mutta HERra sanoi Israelin lapsille: Eikö Egyptiläiset/ Amorrerit/ Ammoniterit/ Philisterit/
Tuom 10:12 Zidonierit/ Amalechitit ja Maonitit ole teitä waiwannet? Ja minä autin teitä heidän käsistäns/ cosca te minun tygöni huusitte.
Tuom 10:13 Nijn te cuitengin minun hyljäisitte/ ja olette palwellet muita jumalita/ en minä sentähden teitä enämbi auta.
Tuom 10:14 Mengät ja rucoilcat nijtä jumalita jotca te walinnet olette/ andacat nijden autta teitän teidän ahdistuxen aicana.
Tuom 10:15 Mutta Israelin lapset wastaisit HERralle: me olem syndiä tehnet/ tee meidän cansam nijncuin sinulle otollinen on/ ainoastans auta meitä/ me rucoilemme/ tällä ajalla.
Tuom 10:16 Ja he panit tyköns wierat jumalat pois/ ja palwelit HERra/ Ja hänen sieluns suurest armahti Israelin waiwa.
Tuom 10:17 Ja Ammonin lapset cocoisit idzens ja sioitit heidäns Gileadijn/ mutta ISraelin lapset cocoisit idzens ja sioitit heidäns Mizpaan.
Tuom 10:18 Ja Canssa ja ylimmäiset Gileadist sanoit toinen toisellens: cuca rupe ensist sotiman Ammonin lapsia wastan/ hänen pitä oleman caickein Gileadis asuwaisten pääruhtinan.

XI. Lucu .

JEphthah jalo sotamies ajetan Gileadist ulos/ v. 1.
Gileaditerit cudzuwat sijtte händä päämiehexens Ammonitereitä wastan/ v. 4.
Jephthah lähettä Ammoniterein Cuningan tygö ja wahwista ettei Israel ole ottanut yhtän maata Ammonin lapsilda/ v. 12.
ja anda Jumalan duomita/ v. 27.
Teke Jumalalle lupauxen/ ja lyö Ammoniterit/ v. 29.
Lupaus osais hänen ainoan tyttärens/ v. 34.
Jephthah täyttä lupauxens/ v. 39.

Tuom 11:1 JEphthah Gileadist oli wäkewä sotamies/ waan hän oli äpärä/ ja Gilead oli sijttänyt Jephthan.
Tuom 11:2 Mutta cosca Gileadin emändä synnytti hänelle lapsia/ ja sen waimon lapset tulit isoixi/ ajoit he Jephthan ulos/ ja sanoit hänelle: ei sinun pidä perimän meidän Isäm huones: sillä sinä olet wieran waimon poica.
Tuom 11:3 nijn pakeni hän weljeins edest ja asui Tobin maalla/ ja hänen tygöns cocounsit caicki joutilat miehet/ ja menit hänen cansans.
Tuom 11:4 JA cappalen ajan peräst/ sodeit Ammonin lapset Israeli wastan.
Tuom 11:5 Cosca Ammonin lapset sodeit Israeli wastan/ menit Gileadin wanhimmat tuoman Jephthat Tobin maalda jällens.
Tuom 11:6 Ja sanoit hänelle: tule ja ole meidän päämiehem sotiman Ammonin lapsia wastan.
Tuom 11:7 Waan Jephthah sanoi Gileadin wanhimmille: ettäkö te ole ne jotca minua wihaisitte/ ja ajoitte minun Isäni huonesta ulos? ja nyt äsken te tuletta minun tygöni cosca teillä tusca on?
Tuom 11:8 Gileadin wanhimmat sanoit Jephthalle: me tulemme jällens sinun tygös/ ettäs käwisit sotiman meidän cansam Ammonin lapsia wastan/ ja olisit meidän päämiehem/ ja caickein cuin Gileadis asuwat.
Tuom 11:9 Jephthah sanoi Gileadin wanhimmille: jos te wiette minun sotiman Ammonin lapsia wastan/ ja HERra anda heidän minun eteeni/ pitäkö minun oleman teidän päämiehen.
Tuom 11:10 Gileadin wanhimmat sanoit Jephthalle: HERra olcon cuulia meidän wälilläm/ jos en me sitä tee cuins sanonut olet.
Tuom 11:11 Ja Jephthah meni Gileadin wanhimbain cansa/ ja Canssa asetit hänen heillens päämiehexi ja ylimmäisexi. Ja Jephthah puhui HERralle caicki hänen sanans Mizpas.
Tuom 11:12 SIlloin lähetti Jephthah sanan Ammonin lasten Cuningalle/ sanoden: mitä sinun on minun cansani tekemist/ ettäs tulet sotiman minua ja minun maacundani wastan?
Tuom 11:13 Ammonin lasten Cuningas wastais Jephthan sanansaattaille: että Israel otti minun maani silloin cosca hän läxi Egyptist/ Arnonist Jabockin ja Jordanin asti/ anna sijs ne minulle jällens hywällä sowinnolla.
Tuom 11:14 Jephthah lähetti taas sanan Ammonin lasten Cuningalle.
Tuom 11:15 He sanoit hänelle: näin sano Jephthah: ei Israel ottanut maacunda taicka Moabiterildä elickä Ammonin lapsilda:
Tuom 11:16 Sillä cosca he läxit Egyptist/ matcusti Israel corwen läpidze punaisen meren asti/ ja tulit Cadexeen.
Tuom 11:17 Ja lähetit sanan Edomerein Cuningalle/ ja sanoit: anna minun käydä sinun maas läpidzen.

Mutta Edomerein Cuningas ei cuullut heitä. Ja hän lähetti sanan Moabiterein Cuningan tygö/ joca ei myöskän tahtonut. Nijn oli Israel Cadexes.
Tuom 11:18 Ja waelsi corwes/ ja käwi Edomerein ja Moabiterein maita ymbärins/ ja tulit Auringon nousemisen puolelda Moabiterein maahan/ ja sioitit idzens tällä puolen Arnonin/ ja ei tullet Moabiterein maan ärijn: sillä Arnon on Moabiterein raja.
Tuom 11:19 Ja Israel lähetti sanan Sihonille Amorrerein Cuningalle Hesbonijn/ ja sanoi: salli meidän käydä sinun maas läpidze minun oman paickani asti.
Tuom 11:20 Mutta ei Sihon usconut Israeli käymän hänen maans läpidze/ waan cocois caiken wäkens/ ja sioitit heidäns Jahzaz ja sodei Israeli wastan.
Tuom 11:21 Mutta HERra Israelin Jumala andoi Sihonin caiken wäkens cansa Israelin Canssan käsijn/ että he löit heidän. Ja nijn omisti Israel caiken Amorrerein maan/ cuin sijnä maasa silloin asuit.
Tuom 11:22 Ja omistit myös caicki Amorrerein rajat/ ruweten Arnonist Jabockin asti/ ja corwesta Jordanin asti.
Tuom 11:23 Näin on HERra Israelin Jumala Amorrerit hänen Canssans Israelin edest ajanut pois/ ja sinä tahdot nyt heitä omista.
Tuom 11:24 Jos sinun jumalas Camos on jongun ajanut pois/ omista se ja anna meidän omista caicki ne/ jotca meidän HERram Jumalam meidän edestäm on ajanut pois.
Tuom 11:25 Luuleckos sinullas olewan paramman oikeuden cuin Balakilla Ziporan pojalla Moabiterein Cuningalla oli? eikö hän rijdellyt ja sotinut cappaletta aica Israeli wastan?
Tuom 11:26 Cosca Israel asui Hesbonis ja hänen tyttärisäns/ Aroeris ja hänen tyttärisäns/ ja caikis Caupungeis jotca owat läsnä Arnonita/ colme sata ajastaica.
Tuom 11:27 Mixette wapahtanet sitä silloin? Cosca en minä mitän rickonut sinua wastan/ ja sinä teet nijn pahoin ettäs sodit minua wastan. HERra duomitcon tänäpänä Israelin ja Ammonin lasten wälillä.
Tuom 11:28 Mutta Ammonin lasten Cuningas ei pitänyt lucua Jephthan sanoist/ jotca hän oli hänelle käskenyt sanoa.
Tuom 11:29 Silloin tuli HERran hengi Jephthan päälle/ ja hän käwi Gileadin ja Manassen läpidze/ ja Mizpan läpidze joca on Gileadis/ ja Mizpast Ammonin lasten ylidze.
Tuom 11:30 Ja Jephthah lupais HERralle lupauxen/ ja sanoi: jos sinä annat Ammonin lapset minun käsijn/
Tuom 11:31 Mitäikänäns minun huoneni owest cohta minun/ cosca minä rauhas palajan Ammonin lapsilda/ se pitä oleman HERran/ ja minä uhran sen polttouhrixi.
Tuom 11:32 Nijn Jephthah meni sotiman Ammonin lapsia wastan/ ja HERra andoi heidän hänen käsijns.

Tuom 11:33 Ja hän löi heidän caicki/ Aroerist Minnitthin asti/ caxikymmendä Caupungita/ ja wijnamäken asti/ sangen suurella tapolla. Ja nijn Ammonin lapset lyötin Israelin lapsilda.
Tuom 11:34 COsca Jephthah tuli Mizpaan hänen huoneseens/ cadzo/ nijn hänen tyttärens käwi händä wastan candeleilla ja hypyillä/ ja oli ainoa lapsi/ eikä hänellä ollut yhtäkän muuta poica eli tytärtä.
Tuom 11:35 Ja cosca hän näki hänen/ rewäis hän waattens/ ja sanoi: Ah minun tyttären: sinä painat alas/ ja sangen surullisexi saatat minun: sillä minä awaisin minun suuni HERralle/ ja en saa sitä sillen otta tacaperin.
Tuom 11:36 Mutta hän wastais: jos sinä awaisit sinun suus HERralle/ nijn tee minun cansani nijncuin sinun suustas on lähtenyt/ että HERra on costanut sinun wiholisilles Ammonin lapsille.
Tuom 11:37 JA hän sanoi Isällens: tee se ainoastans minulle/ ettäs soisit minun caxi Cuucautta mennä wuorelle/ ja itke minun neidzyyttäni/ minun tuttawain pijcain cansa.
Tuom 11:38 Hän sanoi: mene/ ja hän laski hänen menemän cahdexi Cuucaudexi. Nijn meni hän tuttawain pijcain cansa/ ja itki neidzyyttäns wuorilla.
Tuom 11:39 Ja cahden Cuucauden peräst/ tuli hän Isäns tygö/ ja hän täytti lupauxens hänestä/ ja ei hän ollut wielä tundenut miestä.
Tuom 11:40 Ja tapa oli Israelis/ että Israelin tyttäret menit itkemän joca wuosi Jephthan sen Gileaditerin tytärtä/ neljä päiwä ajastajas.

Vers. 39. Ja hän täytti lupauxens) se on/ hän uhrais hänen polttouhrixi/ sillä sen hän oli luwannut/ v. 31. ja nijn löytän usiast suuret wiat corkiast lahjoitetuis miehis/ jota Jumala saldi tapahtuwan/ ettei kengän omast toimellisudestans ylpeilis/ eli idze päällens luotais.

XII. Lucu .

Ephraimiterit asettawat idzens Jephthat wastan/ ettei hän cudzunut heitä cansans Ammonitereit wastan/ v. 1.
Hän lyö Ephraimiterit/ v. 4.
Tappa caicki jotca tahtowat waelda Jordanin ylidze cotians 42000/ v. 5.
Duomidze Israeli cuusi ajastaica ja cuole/ v. 7.
Ebzan on Duomari seidzemen ajastaica/ v. 8.
Elon on kymmenen ajastaica/ v. 11.
Abdon cahdexan ajastaica/ v. 13.

Tuom 12:1 JA Ephraimiterit cudzuttin cocon/ menit pohjaisen päin ja sanoit Jephthalle: mixis menit sotaan Ammonin lapsia wastan/ ja et meitä cudzunut menemän sinun cansas? me poldam sinun ja sinun huones.
Tuom 12:2 Jephthah sanoi heille: minulla ja minun Canssallani oli suuri rijta Ammonin lasten cansa/ ja minä cudzuin teitä/ ja et te auttanet minua heidän käsistäns.
Tuom 12:3 Cosca minä näin ettet te tahtonet wapahta minua/ panin minä sieluni minun käteeni/ menin Ammonin lapsia wastan/ ja HERra andoi heidän minun käteeni: mixi te tuletta tänne sotiman minua wastan?
Tuom 12:4 Ja Jephthah cocois caicki Gileadin miehet/ ja sodei Ephraimi wastan/ ja Gileadin miehet löit Ephraimin/ että he sanoit: olettaco te Gileaditerit Ephraimin ja Manassen seas/ nijncuin ne carcurit Ephraimis.
Tuom 12:5 Ja Gileaditerit omistit Jordanin luotuspaican Ephraimin edest. Cosca carcurit Ephraimist sanoit: anna minun käydä ylidzen/ nijn sanoit Gileadin miehet hänelle: Oletcos Ephraimita? cosca hän wastais: en.
Tuom 12:6 Käskit he sanoa: Schiboleth/ nijn hän sanoi Siboleth/ ja ei taitanut sitä oikein sanoa. Nijn otit he hänen kijnni ja tapoit hänen Jordanin luotus paican tykönä/ nijn että silloin langeis Ephraimist caxi wijdettäkymmendä tuhatta.
Tuom 12:7 Ja Jephthah duomidzi Israeli cuusi ajastaica/ ja Jephthah se Gileadita cuoli/ ja haudattin Gileadin Caupungeihjn.
Tuom 12:8 TÄmän jälken duomidzi Ebzan Bethlehemist Israeli.
Tuom 12:9 Hänellä oli colmekymmendä poica/ ja colmekymmendä tytärtäns hän naitti/ ja colmekymmendä tytärtä otti hän muucalaisist hänen pojillens/ ja duomidzi Israeli seidzemen ajastaica.
Tuom 12:10 Ja Ebzan cuoli ja haudottin Bethlehemis.
Tuom 12:11 Tämän jälken duomidzi Israeli Elon Sebulonita/ kymmenen ajastaica.
Tuom 12:12 Ja Elon cuoli/ ja haudattin Ajalonis Sebulonin maalla.
Tuom 12:13 Tämän jälken duomidzi Israeli Abdon Hillelin poica Pireathoniteri.
Tuom 12:14 Hänellä oli neljäkymmendä poica/ ja colmekymmendä pojan poica/ jotca seidzemelläkymmenellä Asin warsalla ajoit. Hän duomidzi Israeli cahdexan ajastaica.
Tuom 12:15 Ja Abdon cuoli/ ja haudattin Pireathomijn Ephraimin maalle Amalechiterein wuorelle.

V. 6. Schiboleth) on tähkäpää/ jota Ephraimiterit ei taitanet sanoa/ Gileaditerein puhen parrella/ ja sijtä he tuttin ja Gileaditereildä lyötin. Nijn Jumala rangais heidän capinans/ Jephthat ja Gideonit heidän laillista esiwaldans wastan/ cap.$ 8:1.

XIII. Lucu .

Israelin lapset tekewät syndiä HERra wastan/ ja annetan Philisterein ala 40. ajastajaxi/ v. 1.
Manoalle ja hänen hedelmättömälle emännällens luwatan Simson/ v. 3.
Ilmoitetan cuinga hänen pitä caswatettaman ylös/ v. 11.
Manoah uhra HERRALLE polttouhria/ v. 15.
simson syndy ja Jumalan hengi on hänes/ v. 24.

Tuom 13:1 JA Israelin lapset taas teit paha HERran edes/ ja HERra andoi heidän Philisterein käsijn neljäxikymmenexi ajastajaxi.
Tuom 13:2 Mutta yxi mies oli Zareas Danin sucucunnasta Manoah nimeldä/ ja hänen emändäns oli hedelmätöin ja ei synnyttänyt.
Tuom 13:3 Ja HERran Engeli ilmestyi waimolle/ ja sanoi hänelle: cadzo/ sinä olet hedelmätöin ja et synnytä/ mutta sinä tulet hedelmälisexi ja synnytät pojan.
Tuom 13:4 Nijn carta sijs sinuas ettes juo wijna eli jotacuta wäkewätä juoma/ ja ettet sinä mitän saastaist syö:
Tuom 13:5 Sillä sinä tulet hedelmälisexi ja synnytät pojan/ jonga pään päälle eij pidä yxikän partaweidzi tuleman: sillä se lapsi on Jumalan Nazir hänen äitins cohdust/ ja hän rupe wapahtaman Israeli Philisterein kädest.
Tuom 13:6 Nijn tuli waimo ja ilmoitti sen miehellens/ ja sanoi: Jumalan mies tuli minun tygöni/ ja hän oli näkyäns nijncuin Jumalan Engeli sangen cauhistawa/ ja en minä händä kysynyt custa hän oli tullut/ ja cuhunga hän menis/ eikä hän myös nimens ilmoittanut minulle.
Tuom 13:7 Mutta hän sanoi minulle: cadzo/ sinä tulet hedelmälisexi ja synnytät pojan/ älä sijs juo wijna taicka wäkewätä juoma: sillä lapsi on Jumalan Nazir äitins cohdusta hänen cuolemans asti.
Tuom 13:8 Nijn rucoili Manoah HERra/ ja sanoi: Ah HERra/ anna sen Jumalan miehen tulla meidän tygöm jällens/ jongas lähetit/ että hän meitä opetais mitä meidän lapselle tekemän pitä joca syndywä on.
Tuom 13:9 Ja Jumala cuuli Manoahn änen/ ja Jumalan Engeli tuli jällens waimon tygö/ ja hän istui kedolla/ ja hänen miehens Manoah ei ollut hänen cansans.
Tuom 13:10 Nijn hän kijrust juoxi ja tiettäwäxi teki sen miehellens/ ja sonoi: cadzo/ se mies on minulle ilmestynyt/ ja tuli tänäpänä minun tygöni.
Tuom 13:11 Manoah nousi ja seurais emändätäns/ tuli miehen tygö/ ja sanoi hänelle: oletcos se mies joca puhutteli waimoa? hän sanoi: olen.

Tuom 13:12 Ja Manoah sanoi: cosca nijn tapahtu cuins sanonut olet/ ja mingäcaltaiset lapsen tawat ja työt pitä oleman?
Tuom 13:13 HERran Engeli sanoi hänelle: waimon pitä carttaman idzens caikista nijstä cuin minä hänelle sanonut olen.
Tuom 13:14 Ei hänen pidä syömän sijtä joca wijnapuusta tullut on/ ja ei hänen pidä wijna juoman taicka wäkewätä juoma/ eikä saastaista syömän/ caicki cuin minä hänelle käskin/ pitä hänen pitämän.
Tuom 13:15 Manoah sanoi HERran Engelille: salli sijs sinus meildä täsä pidätettä/ me uhramme sinun edesäs wohlan.
Tuom 13:16 Mutta HERran Engeli wastais Manoahlle: ehkäs minun wielä pidäisit/ en minä cuitengan söis sinun ruastas/ mutta jos sinä tahdot uhrata polttouhria/ nijn uhra HERralle: sillä ei Manoah tiennyt sitä HERran Engelixi.
Tuom 13:17 Ja Manoah sanoi HERran Engelille: mikä sinun nimes on/ että me sinua ylistäisim/ cosca se tapahtu/ cuins sanonut olet?
Tuom 13:18 HERran Engeli sanoi hänelle: mixis kysyt minun nimeni joca ihmellinen on?
Tuom 13:19 Nijn otti Manoah wohlan ja ruocauhrin/ ja uhrais sen kiwen päällä HERralle/ ja hän teki ihmen/ mutta Manoah emändinens cadzelit pääldä.
Tuom 13:20 Ja cosca liecki nousi Altarilda taiwasen päin/ meni HERran Engeli myös ylös Altarin liekis.
Tuom 13:21 Cosca Manoah emändinens sen näki langeisit he caswoillens maahan. Ja ei HERran Engeli enämbi näkynyt Manoahlle ja hänen emännällens. Nijn ymmräsi Manoah sen HERran Engelixi.
Tuom 13:22 Ja Manoah sanoi emännällens: Totisest me cuolemme/ että me näimme Jumalan.
Tuom 13:23 Mutta hänen emändäns wastais hända: jos HERra olis tahtonut meidän tappa/ nijn ei hän olis ottanut polttouhria ja ruocauhria wastan meidän kädestäm/ eikä myös olis osottanut meille caickia näitä/ eikä myös andanut meidän näitä cuulla/ nijncuin tapahtunut on.
Tuom 13:24 JA waimo synnytti pojan/ ja cudzui hänen Simson/ ja lapsi caswoi/ ja HERra siunais händä.
Tuom 13:25 Ja HERran hengi rupeis waicuttaman hänes/ Danin leiris/ Zarean ja Esthaolin wälillä.

Vers. 5. Nazir) On se/ joca Jumalalle lupauxella luwatan/ eli joca lupauxen tehnyt on/ ja idzens sijnä pitä Jumalan lain jälken/ Num.$ 6:2. Lue. Levit.$ 21:12. ja sen selitys.
v. 24. Simson) On Christuxen cuwa/ joca on se oikia Nazireri/ joca Perkelen sen Julman Lejonin woitti ja särki helwetin portit/ wapahti Canssans hengellisest orjudest/ ja cuolemasans woitti wihamiehens. Simsonin nimi luetan Jumalan pyhäin secaan/ Heb. 11:32.

XIV. Lucu .

SImson ano Philisterin waimo emännäxens/ v. 2.
Ei he tiennet Jumalan sitä nijn asettanexi/ v. 4.
Simson tappa Lejonin Thimnatthijn mennesäns/ v. 5.
Palatesans löytä hän kimalaispesän sijnä/ v. 8.
Pane Philistereille tapauxen/ v. 12.
Jotca hänen emännäns cawaludest/ osaisit tapauxen/ v. 15.
Simson anda heille colmekymmendä pyhän päiwäistä waatetta/ nijncuin hän luwannut oli/ v. 19.

Tuom 14:1 JA Simson meni Timnatthijn/ ja näki yhden waimon Thimnathis/ Philisterein tytärtens seas.
Tuom 14:2 Ja cosca hän tuli sieldä/ sanoi hän Isällens ja äitillens: minä näin yhden waimon Thimnathis Philisterein tyttäristä/ ottacat se minulle emännäxi.
Tuom 14:3 Ja hänen Isäns ja äitins wastaisit händä/ ja sanoit: eikö yhtän waimoa ole sinun weljeis tytärten seas/ ja caikes minun Canssasani/ ettäs menet ottaman sinulles emändä Philistereistä/ jotca owat ymbärinsleickamattomat?
Tuom 14:4 Ja Simson sanoi Isällens: salli minulle tämä/ sillä hän kelpa minun silmäin edes. Mutta hänen Isäns ja äitins ei tiennet sitä olewan HERralda: sillä hän edzei tila Philisterejä wastan/ ja Philisterit hallidzit silloin Israeli.
Tuom 14:5 Nijn Simson meni Isäns ja äitins cansa Thimnatthijn/ ja tulles Thimnathin wijnapuiden tygö/ tuli nuori kiljuwa Lejoni händä wastan.
Tuom 14:6 ja HERran hengi tuli woimallisexi hänes/ ja hän rewäis sen cappaleixi/ nijncuin hän olis wohlan rewäisnyt/ ja ei ollut mitän hänen kädesäns/ ja ei hän sanonut Isällens eikä äitillens mitä hän tehnyt oli.
Tuom 14:7 Cosca hän sinne tuli/ puhui hän waimolle: ja hän kelpais Simsonille/
Tuom 14:8 Ja muutamitten päiwäin peräst/ tuli hän jällens ottaman händä/ ja poickeis tieldä cadzoman Lejonin raato/ cadzo/ kimalaispesä oli Lejonin raados ja hunajata.
Tuom 14:9 Ja hän otti sen käteens tiellä syödäxens/ meni Isäns ja äitins tygö/ ja andoi heidän myös sijtä syödä. Mutta ei hän ilmoittanut sitä hunajata ottanens Lejonin raadosta.
Tuom 14:10 JA cosca hänen Isäns tuli waimon tygö/ walmisti Simson siellä häät/ nijncuin nuoren Canssan tapa oli.
Tuom 14:11 Ja cosca he näit hänen/ annoit he hänelle colmekymmendä cansollista/ hänen tykönäns oleman.

Tuom 14:12 Mutta Simson sanoi heille: minä panen teidän eteen tapauxen/ jos te sen minulle seidzemenä hääpäiwänä selitätte/ nijn minä annan teille colmekymmendä paita/ ja colmekymmendä juhlawaatetta.
Tuom 14:13 Mutta jollet te taida sitä selittä minulle/ nijn teidän pitä andaman minulle colmekymmendä paita/ ja colmekymmendä juhlawaatetta. Ja he sanoit hänelle: annas cuulla sinun tapauxes.
Tuom 14:14 Ja hän sanoi heille: ruoca läxi syömäristä/ ja makeus wäkewästä. ja ei he tainnet colmena päiwänä sitä tapausta selittä.
Tuom 14:15 JA seidzemendenä päiwänä puhuit he Simsonin emännälle: haucuttele miestäs ilmoittaman sitä tapaust/ taicka me poltamme sinun ja sinun Isäs huonen/ sentähdengö me olemme tänne cudzutut/ että me waiwaisexi tehtäisin elickä ei?
Tuom 14:16 Nijn Simsonin emändä itki hänen edesäns/ ja sanoi: sinä olet minulle wihainen ja et minua racasta/ sinä panit edes minun Canssani lapsille tapauxen/ ja et minulle sitä sanonut. Hän sanoi hänelle: cadzo/ minun Isälleni ja äitilleni en minä sitä ilmoittanut/ pidäiskö minun sen sinulle sanoman?
Tuom 14:17 Ja hän itki hänen edesäns caicki ne seidzemen hääpäiwä/ ja seidzemendenä päiwänä ilmoitti hän sen hänelle: sillä hän suurest waadei händä. Ja hän sanoi sijtte Canssans lapsille sen tapauxen.
Tuom 14:18 Mutta seidzemendenä päiwänä ennencuin Auringo laski/ sanoit Caupungin miehet hänelle: mikä on hunajata makiambi/ ja mikä Lejonit wäkewämbi? Hän sanoi heille: jollet te olis kyndänet minun wasicallani/ et te olis saanet tietä minun tapaustani.
Tuom 14:19 Ja HERran hengi tuli woimallisexi hänes/ meni Ascaloon ja löi siellä colmekymmendä miestä/ joiden waattet hän otti/ ja andoi heille juhlawaattet/ jotca tapauxen selittänet olit. Ja hän cowin julmistui wihasans/ ja meni Isäns huoneseen.
Tuom 14:20 Mutta Simsonin emändä huoli yhdelle hänen cansollisistans/ joca hänellä oli.

XV. Lucu .

SImson löytä emändäns annetuxi toiselle/ v. 1.
Poltta heidän elons/ v. 3.
Sentähden polttawat Philisterit Simsonin emännän ja hänen Isäns huonen/ v. 6.
Warustawat idzens Judat wastan/ ja andawat sito Simsonin/ v. 9.
Simson catcaise sitet ja lyö tuhannen Philisteriä Asin leucaluulla/ v. 14.
HERra anda hänen wettä juodaxens leucaluusta/ v. 18.

Tuom 15:1 JA tapahtui muutamain päiwäin peräst/ että nisuin elonaica lähestyi/ tuli Simson ja edzei hänen

emändätäns/ ja toi hänelle wohlan/ ja cuin hän ajatteli: minä menen emändäni tygö macaushuoneseen/ ja hänen emändäns Isä ei sallinut hänen sinne mennä.
Tuom 15:2 Mutta sanoi: minä luulin sinun wihastunen hänen päällens/ ja annoin hänen sinun ystäwälles/ mutta hänellä on toinen nuorembi sisar/ caunembi muotons cuin hän/ olcon se sinulla tämän edest.
Tuom 15:3 Ja Simson sanoi heille: nyt on minulla oikia syy teitä wastan Philisterit/ minä teen wahingota teille.
Tuom 15:4 JA Simson läxi ja otti colme sata kettua kijnni/ ja otti kekälet ja käänsi hännistä yhteen/ ja sidoi kekälet aina cahden hännän wälille.
Tuom 15:5 Ja sytytti tulen kekälijn/ ja päästi juoxeman/ jotca juoxit Philisterein eloon/ ja poltit heidän kykäns ja cuhilans/ nijn myös wijnapuut ja öljypuut.
Tuom 15:6 Nijn sanoit Philisterit keskenäns: cuca on tämän tehnyt? nijn sanottin: Simson Thimnitherin wäwy/ että hän otti häneldä emännän pois/ ja andoi sen hänen ystäwällens. Nijn Philisterit poltit sekä waimon että hänen Isäns.
Tuom 15:7 Mutta Simson sanoi heille: ja waicka te tämän teitte/ cuitengin minä tämän teille costan/ ja sijtte lackan.
Tuom 15:8 Ja hän löi heitä sangen cowast sekä hartioihin että cupeisijn/ ja meni sieldä asuman Ethamin mäen cuckulalle.
Tuom 15:9 Nijn Philisterit menit Judan maata omistaman/ ja sioitit heidäns Lehijn.
Tuom 15:10 Ja Judan miehet sanoit: mixi te oletta tänne tullet meitä wastan? he wastaisit: me olem tänne tullet sitoman Simsoni/ ja tekemän hänelle nijncuin hän meille teki.
Tuom 15:11 Nijn meni colme tuhatta miestä Judaista Ethamin mäen cuckulalle/ ja sanoit Simsonille: etkös tiedä Philisterein hallidzewan meitä? cuingas olet tehnyt meitä wastan? ja hän sanoi heille: nijncuin he teit minulle/ nijn minä tein heille jällens.
Tuom 15:12 Ja he sanoit hänelle: me olemma tullet sinua sitoman ja andaman Philisterein käsijn. Simson wastais heille: wannocat sijs minulle/ ettet te carca minun päälleni.
Tuom 15:13 Ja he sanoit hänelle: en me carca sinun päälles/ mutta ainoastans sidom ja annam Philisterein käsijn/ ja en me sinua cuoliaxi lyö. Ja he sidoit hänen cahdella vdella nuoralla/ ja weit hänen cuckulalda pois.
Tuom 15:14 JA cosca hän tuli Lehijn/ ilacoidzit Philisterit händä wastan/ mutta HERran hengi tuli woimallisexi hänesä. Ja nuorat hänen käsiwarsistans tulit nijncuin poltettu langa/ ja nijn raukeisit sitet hänen käsistäns.

Tuom 15:15 Ja hän löysi mädännen Asin leucaluun/ ja ojensi kätens/ otti sen ja löi sillä tuhannen miestä.
Tuom 15:16 Ja Simson sanoi: cadzo/ sijnä he coosa macawat/ yhdellä leucaluulla löin minä tuhannen miestä.
Tuom 15:17 Ja cosca hän sen sanonut oli. heitti hän leucaluun kädestäns pois/ ja cudzui sen paican RamathLehi.
Tuom 15:18 JA cosca hän cowin janois/ huusi hän HERran tygö/ ja sanoi: sinä annoit suuren terweyden sinun palwelias käden cautta/ ja nyt minä janoon cuolen/ ja langen ymbärinsleickamattomain käsijn.
Tuom 15:19 Nijn Jumala awais syömähamban leucaluusta/ ja sijtä wuosi wesi/ ja cuin hän oli juonut/ sai hän hengens taca ja wircois/ sentähden cudzutan myös se paicka wielä tähän päiwän asti huutajan lähtexi/ cuin oli leucaluusa.
Tuom 15:20 Ja hän hallidzi Israeli Philisterein aicana caxikymmendä ajastaica.

Vers. 8. Hartioihin) se on/ hän löi heitä nijncuin hän osais/ joco ne olit suuret eli pienet.
v. 17. RamathLehi) se on leucaluun ylönnys.

XVI. Lucu .

SImson pijritetän yhden porton tykönä Gasas/ v. 1.
mutta hän nouse yöllä/ otta Caupungin portit pihtipielinens ja telkinens/ ja canda wuorelle/ v. 3.
Racasta Delilat/ v. 4.
ilmoitta hänelle wäkewydens/ v. 5.
Petetän häneldä/ v. 18.
Philisterit puhcaisewat hänen silmäns/ v. 20.
Cosca he uhrawat ja tekewät wieraspidon Dagonin huones/ v. 23.
Simson cukista huonen/ ja surma monda tuhatta Philistereistä/ v. 26.
ja cuole/ v. 30.

Tuom 16:1 JA Simson meni Gasaan ja näki siellä yhden porton/ ja hän meni hänen tygöns.
Tuom 16:2 Ja se sanottin Gasitereille/ että Simson oli sinne tullut/ nijn he cohta pijritit hänen ja wäjyit händä Caupungin porteis coco yöseen/ ja sanoit: olcat hiljaxens/ amulla päiwän tulles me tapamme hänen.
Tuom 16:3 Waan Simson macais puoliyöhön asti/ nousi puoliyöstä/ ja tarttui molembijn Caupungin portin owijn/ molembain pihtipielten ja telkein cansa/ pani olallens ja candoi mäen cuckulalle Hebronin eteen.

Tuom 16:4 Sijtte rupeis hän jällens racastaman yhtä waimo Sorekin ojan tykönä/ jonga nimi oli Delila.
Tuom 16:5 Ja hänen tygöns tulit Philisterin päämiehet/ jotca sanoit: wiettele händä sanoilla/ ettäs saisit tietä/ misä hänen suuri wäkewydens on/ ja cuinga me hänen woittaisim/ että me saisim hänen sito ja waiwata. Jos sinä sen teet/ nijn me jocainen sinulle annamme tuhannen ja sata hopia penningitä.
Tuom 16:6 Ja Delila puhui Simsonille/ sanoden: sanos minulle/ misä sinun suuri wäkewydes on/ milläs sidotaisin ja waiwatasin.
Tuom 16:7 Simson wastais hänelle: jos jocu sito minun seidzemellä wiherjäisellä köydelllä/ jotca ei wielä ole hywin cuiwannet/ nijn minä tulen cohta heicoxi/ ja olen nijncuin muutkin ihmiset.
Tuom 16:8 Silloin weit Philisterein päämiehet hänelle seidzemen wiherjäistä köyttä/ jotca ei wielä ollet cuiwannet/ ja hän sitoi hänen nijllä.
Tuom 16:9 Ja he wartioidzit händä salaisest Camaris/ ja hän sanoi hänelle: Philisterit tulewat sinun päälles Simson: nijn hän cohta catcais köydet/ nijncuin rohtiminen langa catcaistan/ joca liekis poltettu on. Ja ei saanet tietä misä hänen wäkewydens oli.
Tuom 16:10 TAas sanoi Delila Simsonille: cadzo/ sinä wiettelit minua ja häärin puhuit: Sano sijs minulle milläs sidotaisin?
Tuom 16:11 Hän wastais: jos minä sidotaisin vdella nuoralla/ jolla ei wielä ole mitän tehty/ nijn minä tulisin heicoxi nijncuin muutkin ihmiset.
Tuom 16:12 Nijn Delila otti vden nuoran/ ja sidoi sillä hänen/ sanoden: Philisterit tulewat sinun päälles Simson (ja he wartioidzit händä salaisest Camaris) Ja taas hän catcais ne käsiwarsistans nijncuin langan.
Tuom 16:13 Taas Delila sanoi hänelle: sinä wiettelit wielä nyt minua ja häärin puhuit minun edesäni/ sanos sijs wielä nyt/ milläs sidotaisin? Hän wastais händä: jos sinä palmicoidzet seidzemen suortua hiuxia minun päästäni yhteen päärihmaan.
Tuom 16:14 Ja hän kijnnitti ne naulalla/ ja sanoi hänelle: Philisterit sinun päälles Simson. Nijn hän heräis vnesta/ ja wei naulan ja päärihman pois.
Tuom 16:15 Hän sanoi hänelle jällens: cuingas sanot racastawas minua? cosca sinun sydämes ei pidhä yhtä minun cansani? colmast sinä wääryttelit minun edesäni/ ja et ilmoittanut minulle/ misä sinun suuri wäkewydes on.
Tuom 16:16 COsca hän päiwä päiwäldä waadei händä sanoillans/ ja waiwais händä/ että hänen sieluns wäsyi cuoleman asti.
Tuom 16:17 Ilmoitti hän hänelle caiken hänen sydämens/ sanoden: minun päähäni ei ole ikänäns yhtän partaweistä tullut: sillä minä olen Jumalan Nazareus hamast minun äitini cohdusta. Jos sinä ajelet hiuxet

minun päästäni/ nijn minun wäkewydeni mene minusta pois/ ja tulen heicoxi nijncuin caicki muutkin ihmiset.
Tuom 16:18 Cosca Delila näki että hän ilmoitti hänelle sydämens pohjan/ lähetti hän ja cudzui Philisterein päämiehet/ sanoden: tulcat wielä erä: sillä hän ilmoitti minulle caiken hänen sydämens. Taas tulit Philisterit hänen tygöns/ ja toit rahan heidän käsisäns
Tuom 16:19 Nijn hän andoi hänen maata polweillans/ cudzui yhden/ joca ajeli seidzemen hiussuortua hänen päästäns. Ja rupeis händä waatiman pois/ ja hänen wäkens meni hänestä pois.
Tuom 16:20 Ja hän sanoi hänelle: Philisterit sinun päälles Simson. Cosca hän unestans heräis/ ajatteli hän idzellens: minä menen ulos nijncuin minä usein ennengin tehnyt olen ja kirpon/ ja ei tiennyt HERran mennen hänen tyköns pois.
Tuom 16:21 Waan Philisterit otit hänen kijnni/ ja puhcaisit hänen silmäns/ ja weit hänen Gasaan/ ja sidoit hänen waskicahleilla/ jauhaman fangi huones.
Tuom 16:22 Ja hänen hiuxens rupeisit taas caswaman/ sijttecuin hän paljaxi ajeltin.
Tuom 16:23 COsca Philisterein päämiehet cocounsit suuria uhreja tekemän heidän jumalallens Dagonille/ ja iloidzeman/ sanoit he: meidän jumalam on andanut meille meidän wiholisem Simsonin meidän käsijm.
Tuom 16:24 Nijn myös cosca Canssa näit hänen/ kijtit he jumalatans/ sanodhen: meidän jumalam on andanut meille meidän wiholisem meidän käsijm/ joca meidän maacundam häwitti/ ja sangen monda miestä tapoi.
Tuom 16:25 Cosca he juuri sydämestäns iloidzit/ sanoit he: anna Simson tulla soittaman meidän eteem. Ja he toit Simsonin fangiudesta/ ja hän soitti heidän edesäns/ ja he asetit hänen cahden pilarin wälille.
Tuom 16:26 MUtta Simson puhui palweliallens/ joca händä kädestä talutti: anna minun tarttua pilarijn/ joidenga päällä huone on/ nojataxeni nijhin.
Tuom 16:27 Ja huone oli täynäns miehiä ja waimoja. Ja Philisterein päämiehet olit caicki siellä/ ja oli myös cattoin päällä liki colme tuhatta miestä ja waimoa/ jotca cadzelit Simsonin soittawan.
Tuom 16:28 Waan Simson huuri HERran tygö/ sanoden: HERra/ HERra/ muista minun päälleni/ ja wahwista minua ainoastans tällä haawalla/ ja anna minulle jällens minun endinen wäkewyteni minun Jumalan/ että minä cahden minun silmäni tähden costaisin kerran Philistereille.
Tuom 16:29 Ja hän tarttui cahteen keskimmäiseen pilarijn/ joidenga päällä huone oli/ ja nojais ja otti yhden oikiaan ja toisen wasembaan käteens/
Tuom 16:30 Ja sanoi: minun sielun cuolcon Philisterein cansa. Ja hän nojais wahwast heidän päällens. Ja huone langeis päämiesten ja caiken Canssan päälle cuin sijnä oli/ että cuolleita cuin hän tappoi cuollesans/ oli enämbi joucko cuin nijtä cuin hän eläisäns tappoi.

Tuom 16:31 Nijn tulit hänen weljens ja caicki hänen Isäns huone/ otit hänen ja cannoit ja hautaisit hänen Isäns Manoahn hautaan/ Sarean ja Esthoalin wälille/ Ja hän hallidzi Israeli caxikymmendä ajastaica.

Vers. 9. Philisterit tulewat sinun päälles) se on/ Philisterit sinun wihamiehes owat saapuilla/ nouse ja warjele sinuas.
v. 17. Jos sinä ajelet hiuxet) Ei hänen wäkewydens ollut hiuxis/ waan että hän oli Nazireri/ piti hänen pitämän ne säädyt/ jotca lais olit käsketyt/ Num.$ 6:1. ja ei ajeleman hiuxians. Mutta että hän teke täsä Jumalan käskyä wastan/ ja ei pidä idzens sen perän/ nijn Jumala erkane hänest/ ja otta ne lahjat pois/ jotca hän hänelle andanut oli Israeli wapahtaman.
v. 30. Minun sielun cuolcon) Mitä Simson täsä teke/ sen hän teke Jumalan erinomaisest waicutuxest/ ei cuitengan pidä kenengän tällä Simsonin tawalla idzens tappaman: sillä se on wijdettä Jumalan käskyä wastan.

XVII. Lucu .

MIcha Ephraimiteri anda äitillens ne rahat jällens/ jotca hän oli eroittanut erinomaisen Jumalan palweluxen asetuxexi/ v. 1.
Joca anda nijstä tehdä waletun cuwan/ v. 4.
Micha toimitta mitä enä Jumalan palweluxeen tarwitan/ ja wihki poicans Papixi/ v. 5.
Hän saa Lewitan/ joca tule waeldain ja wihki Papixi/ v. 7.

Tuom 17:1 JA yxi mies oli Ephraimin wuorelda/ nimeldä Micha.
Tuom 17:2 Hän sanoi äitillens: ne tuhannen ja sata hopiapenningitä/ jotca sinulda otettin/ joidenga tähden sinä kiroisit minun corwaini cuulden/ ja sanoit: cadzo/ ne owat minun tykönäni/ minä ne otin. Silloin sanoi hänen äitins: siunattu olet sinä minun poican HERran edes.
Tuom 17:3 Nijn andoi hän äitillens ne tuhannen ja sata hopiapenningitä jällens. Ja hänen äitins sanoi: minä pyhitin sen rahan HERralle minun kädestäni/ pojalleni tehdä silitettyä ja walettua cuwa. Sentähden annan minä sinulle sen jällens.
Tuom 17:4 Mutta hän andoi sen rahan äitillens jällens. Silloin otti hänen äitins caxi sata hopiapenningitä/ ja andoi ne hopiasepälle/ hän teki waletun ja silitetyn cuwan/ joca sijtte oli Michan huones.
Tuom 17:5 Ja Michalla oli Jumalan huone/ ja hän teki pääliswaatten ja cuwat/ ja täytti yhden hänen poicans käden/ että hän olis hänen Pappins.

Tuom 17:6 Silloin ei ollut Cuningast Israelis/ ja idzecukin teki nijncuin heille näkyi hywäxi.
Tuom 17:7 MUtta yxi nuorucainen oli silloin Bethlehem Judast/ Judan sucucunnast/ ja se oli Lewita/ joca oli siellä muucalainen.
Tuom 17:8 Hän meni Bethlehemist Judan Caupungist waeldaman cunga hän joutuis. Ja cosca hän tuli Ephraimin wuorelle Michan huonen tygö/ tietäns ojeten/ waeldain.
Tuom 17:9 Kysyi Micha hänelle: custas tulet? Lewita wastais: minä olen Lewita Bethlehemist Judan maalda/ ja waellan cungan parhain taidan.
Tuom 17:10 Micha sanoi hänelle: ole minun tykönäni/ sinun pitä oleman minun Isän ja Pappin/ ja minä annan sinulle wuosittain kymmenen hopiapenningitä/ ja muita erinomaisia waatteita/ ja sinun elatuxes. Ja Lewita meni hänen cansans.
Tuom 17:11 Ja Lewita rupeis oleman sen miehen tykönä/ ja hän piti sen nuorucaisen nijncuin yhden pojistans.
Tuom 17:12 Ja Micha täytti Lewitan käden: sillä hän oli hänen Pappins/ ja asui Michan huones.
Tuom 17:13 Ja Micha sanoi: nyt minä tiedän HERran minulleni hywä tekewän/ että minulla on Lewita Pappina.

Vers. 2. Kiroisit) Tämä waimo oli luwannut anda nämät rahat cuwaxi/ joca ei ensist hänen pojallens kelwannut/ sentähden hän warasti ne pois. Mutta sijtte hänen walituxens cautta tuli hän käätyxi/ ja andoi hänen rahat jällens/ ja andoi hänen nijstä tehdä mitä hän tahdoi/ ja cuin se tehtin/ nijncuin tapa on/ kelpais se myös hänelle.
v. 4. Silloin otti hänen äitins) Micha äitinens luulewat tämän Jumalan palweluxen asettawans HERralle Jumalalle cunniaxi/ nijncuin sanat cuuluwat
v. 3. ja 13. jonga tähden myös Micha waatetta ja wihki Pappins/ sen tawan jälken cuin oli käsketty Jumalan Lais/ Exod.$ 29:5. ja toewo sentähden erinomaista Jumalan siunausta/
v. 13. mutta ettei hänellä ollut Jumalan sana edesäns/ waan teki omain ajatustens jälken ja Jumalan käskyä wastan/ Exod.$ 20:4. Deut.$ 5:32. Deut.$ 12:11. ja 32. sentähden luettin se hänelle epäjumalan palweluxexi/
v. 5.

XVIII. Lucu .

DAnin lapset edziwät perindöosa/ v. 1.

Lewita Michan huones ennusta heille onne/ v. 5.
Palatesans tulewat he Michan huoneseen/ ottawat hänen Pyhäns ja Lewitan pois/ v. 11.
Micha waelda heidän jälkens/ ja ei mitän saa matcan/ v. 22.
He menewät ja lyöwät Laixen/ asuwat sijnä ja asettawat Jumalan palweluxen/ v. 27.

Tuom 18:1 SIihen aican ei ollut Cuningast Israelis/ ja Danin sucucunda edzeit heillens perimyst/ josa he asuisit/ sillä sijhen päiwän asti ei ollet he yhtän perindöarpa ottanet Israelin sucucundain seas.
Tuom 18:2 Ja Danin lapset lähetit heidän sucucunnastans ja maacunnastans ja heidän äristäns wijsi sotamiestä Zareast ja Esthaolist/ wacoiman maata ja tutkisteleman sitä/ ja sanoit heille: mengät matcaan ja wacoicat maata. Ja he tulit Ephraimin wuorelle Michan huonen tygö/ ja yödyit sinne
Tuom 18:3 Ja cuin he olit Michan perhen tykönä/ tunsit he sen nuoren miehen Lewitan änen/ ja menit hänen tygöns/ ja sanoit hänelle: cuca sinun on tänne tuonut? mitäs täällä teet? ja mitä sinun on täällä?
Tuom 18:4 Hän wastais heitä: nijn ja nijn on Micha minulle tehnyt/ ja on palcannut minun Papixens.
Tuom 18:5 He sanoit hänelle: kysy Jumalalle/ että me saisim tietä/ jos meidän tiem jota me waellam on meille onnellinen.
Tuom 18:6 Pappi wastais heitä: mengät rauhas/ teidän tien on oikia HERran edes/ jota te waellatte.
Tuom 18:7 NIin menit ne wijsi miestä matcaans ja tulit Laixeen/ ja näit Canssan joca siellä oli/ asuwan surutoinna Zidonierein tawan jälken/ lewollisest ja surutoinna. Ja ei yxikän ollut joca heitä waiwais sillä maalla/ eikä myös heillä ollut yhtäkän HERra. Ja olit caucana Zidoniereistä/ ja ei ollut mitäkän yhdengän Canssan cansa tekemist.
Tuom 18:8 Ja he tulit weljeins tygö Zareaan ja Esthaolijn. Ja heidän weljens sanoit heille: cuinga teidän asian owat?
Tuom 18:9 He sanoit: noscat/ käykäm heidän tygöns: sillä me olem cadzellet maan/ se on sangen hywä/ sentähden rietkä teitän ja älkät olco hitat menemän ja omistaman maata.
Tuom 18:10 Cosca te tuletta/ nijn te löydätte suruttoman Canssan/ ja maa on pitkä ja lewiä: sillä Jumala on andanut sen teidän käsijn/ sencaltaisen paican/ josa ei mitän puutu cuin maan päällä on.
Tuom 18:11 Nijn menit Danin sucucunnasta Zareast ja Esthaolist cuusi sata miestä sotaan hywin warustettuna sotaaseilla.
Tuom 18:12 Ja menit sinne ja sioitit heidäns Judan KiriathJearimijn: sijtä cudzutan se paicka Danin leirixi tähän päiwän asti/ ja se on KiriahJearimin tacana.
Tuom 18:13 Ja sieldä menit he Ephraimin wuorelle/ ja tulit Michan huoneseen.

Tuom 18:14 Nijn puhuit ne wijsi miestä jotca läxit Laixen maata wacoiman/ ja sanoit weljillens: ettekö te tiedä/ että näisä huoneis on pääliswaate/ Pyhyys/ cuwat ja epäjumalat/ nyt ajatelcat mitä te teette?
Tuom 18:15 He menit sinne ja tulit sen nuoren miehen Lewitan huoneseen/ joca oli Michan huones/ ja terwetit händä ystäwälisest.
Tuom 18:16 Mutta ne cuusi sata sotaaseilla warustettua/ jotca olit Danin lapsista/ seisoit portin edes.
Tuom 18:17 Ja ne wijsi miestä jotca olit mennet wacoiman maata menit ylös ja tulit sinne/ ja otit cuwan/ pääliswaatten/ Pyhyden ja epäjumalan. Ja Pappi/ seisoi portin edes/ nijden cuuden sadan sotaaseilla warustettuin tykönä.
Tuom 18:18 Cuin ne olit tullet Michan huoneseen/ ja otit cuwan/ pääliswaatten/ Pyhyden ja epäjumalat/ sanoi Pappi heille: mitä te teette?
Tuom 18:19 He wastaisit händä: ole wait/ ja pidä suus kijnni/ ja tule meidän cansam/ ja ole meidän Isäm ja Pappim. Ongo se parembi ettäs olet Pappi yhden miehen huones/ cuin coco sucucunnas ja perhes Israelis?
Tuom 18:20 Ja Pappin sydän ilahti/ ja otti sekä pääliswaatten/ Pyhyden ja cuwan/ ja meni Canssan keskelle.
Tuom 18:21 Ja cuin he käänsit ja menit matcaans/ asetit he pienet lapset ja carjan/ ja caickein callimmat cuin heille olit/ menemän edelläns.
Tuom 18:22 COsca he olit taamma joutunet Michan huonest/ huusit ne miehet jotca huones olit Michan huonen tykönä/ ja ajoit Danin lapsia taca.
Tuom 18:23 Ja huusit Danin lapsille: ja he käänsit caswons/ ja sanoit Michalle: mikä sinun on ettäs nijn huudat?
Tuom 18:24 Hän wastais: te oletta ottanet minun jumalani/ jotca minä tehnyt olen/ ja Papin/ ja mennet matcaan/ ja mitä minulla nyt enämbi on? ja te sanotte wielä sijtte minulle: mikä sinun on?
Tuom 18:25 Mutta Danin lapset sanoit hänelle: älä anna sinun ändäs cuulua meidän tykönäm/ ettei wihainen Canssa langeis sinun päälles/ ja sinä hucutat sinun sielus/ ja sinun huones sielut.
Tuom 18:26 Nijn Danin lapset menit matcaans. Ja cuin Micha näki he händäsn wakewämmäxi/ palais hän huoneseens.
Tuom 18:27 MUtta he otit sen cuin Micha tehnyt oli/ ja Papin cuin hänellä oli/ ja tulit Laixeen/ yhteen suruttomaan Canssaan/ ja löit heitä miecan terällä/ ja poltit Caupungin.
Tuom 18:28 Ja ei yxikän ollut/ joca heitä autti/ sillä hän oli caucana Zidonist/ ja ei ollut heillä kenengän cansa tekemist. Ja hän oli sijnä laxos joca on BethRehobin tykönä. Nijn rakensit he Caupungin/ ja asui sijnä.
Tuom 18:29 Ja cudzuit hänen Dan heidän Isäns Danin nimeldä/ joca Israelist oli ennen syndynyt/ ja Caupungi cudzuttin ennen Lais.

Tuom 18:30 Ja Danin lapset panit heillens sen cuwan ylös/ ja Jonathan Gersonin poica Manassen pojan/ ja hänen poicans olit Papit Daniterein sucucunnas/ sijhenasti että he wietin fangina maalda pois.
Tuom 18:31 Ja panit heidän keskellens Michan cuwan/ jonga hän tehnyt oli/ nijncauwan cuin Jumalan huone oli Silos.

Vers. 1. Sijhen päiwän asti) Danin sucucunda sai hänen perindöosans/ Iosu. 19:40. mutta he ilman epäilemät ajettin Cananereildä ulos.
v. 7. Ja ei ollut mitäkän yhdengän Canssan cansa tekemist) Ei heillä ollut wiholisia eli Herra.
v. 29: Dan) ennen Lais/ joca Iosu. 19:47 cudzutan Lesem.

XIX. Lucu .

LEwita Ephraimist nouta Bethlehemist paennen emändäns/ v. 3.
Gibeas ryöwätän hänen emändäns/ ja mennän häpiälisest hänen cansans/ että hän cuole/ v. 24.
Lewita leicka hänen cahdexitoistakymmenexi cappalexi/ ja lähettä caickijn Israelin maan ärijn/ v. 29.

Tuom 19:1 SIihen aican ei ollut Cuningast Israelis/ ja yxi Lewita oli muucalainen Ephraimin wuoren reunalla/ ja otti hänellens yhden jalcawaimon emännäxens Bethlehemist Judan maalda.
Tuom 19:2 Ja cuin hän teki huorin hänen tykönäns/ juoxi hän hänen tyköns Isäns majaan Bethlehemijn Judean maalle/ ja oli siellä neljä Cuucautta.
Tuom 19:3 JA hänen miehens matcusti hänen peräns/ puhutteleman händä ystäwälisest/ ja palauttaman tygöns. Ja hänellä oli yxi palwelia ja caxi Asia hänen myötäns. Ja hän wei hänen Isäns huoneseen. Ja cuin waimon Isä näki hänen/ tuli hän iloisexi ja otti hänen wastan.
Tuom 19:4 Ja hänen appens/ waimon Isä/ piti hänen hywin/ että hän wijwyi hänen tykönäns colme päiwä/ söit ja joit/ ja olit sijnä yöseen.
Tuom 19:5 Neljändenä päiwänä olit he warhain ylhällä/ ja hän nousi ja tahdoi matcaan lähte/ nijn sanoi waimon Isä wäwyllens: wahwista sinun sydämes leiwän palalla/ mengät sijtte.
Tuom 19:6 Ja he istuit/ söit ja joit toinen toisens cansa. Nijn sanoi waimon Isä hänelle: ole tasä yötä/ ja iloita sinun sydämes.
Tuom 19:7 Mutta hän nousi waeldaman. Mutta hänen appens waadei händä että hän oli sijnä sen yön.
Tuom 19:8 Wijdendenä päiwänä oli hän amulla warhain ylhällä waeldaman. Silloin sanoi waimon Isä: wirgota sydämes rualla ja juomalla/ ja odota että jotakin culu päiwä/ ja he söit toinen toisens cansa.

Tuom 19:9 Ja hän nousi lähtemän matcaan jalcawaimons ja palwelians cansa/ mutta waimon Isä sanoi hänelle: cadzos/ päiwä on culunut ja ehto on käsis/ ole täsä yötä/ cadzo/ täsä on sinulla oldawa wielä nyt tämä päiwä/ ole täsä yö/ että sydämes tulis iloisexi/ noscat huomen puoleen päiwäst/ ja matcustacat majoillen.
Tuom 19:10 MUtta ei mies ollut yötä/ waan nousi ja meni matcaans/ ja lähestyi Jebust/ se on Jerusalemit/ ja hänen Asins matcustit hänen cansans cannattaden cuorma/ ja hänen jalcawaimons myös.
Tuom 19:11 Cuin he tulit Jebuxen asti/ oli päiwä paljo culunut/ ja palwelia sanoi Isännällens: poiketcam Jebuserein Caupungijn/ ja olcam sijnä yö.
Tuom 19:12 Mutta hänen Isändäns sanoi hänelle: en minä mene muucalaisten Caupungijn/ jotca ei ole Israelin lapsista/ waan käykäm wähä edhespäin Gibean asti.
Tuom 19:13 Ja sanoi palweliallens: käy wahwast/ että me johonguun yöxi tulisim/ eli Gibeaan taicka Ramaahn.
Tuom 19:14 Ja he menit ja waelsit/ ja Auringo joudui heildä cowin alas läsnä Gibeat/ joca on BenJaminis.
Tuom 19:15 Ja he menit Gibeaan oleman yötä. Cuin hän sinne tuli/ istui hän Caupungin cujalle: sillä ei sijnä ollut yxikän joca heille soi yösian.
Tuom 19:16 JA cadzo/ sijhen tuli yxi wanhamies pellolda ehtona töistäns/ joca myös idze oli Ephraimin wuorelda/ ja oli Gibeas muucalainen. Mutta sen paican Canssa olit Jeminin lapset.
Tuom 19:17 Ja cuin hän nosti silmäns/ näki hän sen oudon miehen Caupungin cujalla/ ja sanoi wanhamies hänelle: cungas tahdot? ja custas tulet?
Tuom 19:18 Hän wastais händä/ sanoden: me olem tullet Bethlehemist Judan maalda/ ja menen Ephraimin wuoren reunalle/ josta minä olen cotoisin/ ja waelsin Bethlehemijn Judan maalle/ waan nyt minä menen HERran huoneseen/ ja ei yxikän minua huoneseen corja.
Tuom 19:19 Meillä on olkia ja heiniä meidän Aseillem/ ja leipä ja wijna minulleni/ ja sinun pijcalles/ ja palwelialle cuin sinun palwelias cansa on/ nijn ettei meildä mitän puutu.
Tuom 19:20 WAnhamies sanoi: rauha olcon sinulle/ caickia mitä sinä puutut/ löydät sinä minulda/ ainoastans älä ole täsä cujalla yötä.
Tuom 19:21 Ja hän wei hänen huoneseens/ ja andoi Asein heiniä/ ja he pesit jalcans/ söit ja joit.
Tuom 19:22 JA cuin he rupeisit sydämest iloidzeman/ cadzos/ nijn tulit Caupungist ilkiät miehet/ ja pijritit huonen/ ja löit owen päälle/ ja sanoit sille wanhalle miehelle perhen Isännälle: anna se mies tänne ulos joca sinun huonesees on tullut/ että me tundisim hänen.
Tuom 19:23 Mutta perhen Isändä meni heidän tygöns/ ja sanoi heille: ei nijn hywät weljet/ älkät tehkö tätä

pahateco/ että tämä mies on tullut minun huoneseni/ älkät tehkö nijn suurta tyhmyttä.
Tuom 19:24 Cadzo/ minulla on tytär/ joca wielä neidzy on/ ja tällä on yxi jalcawaimo/ nämät minä tuon teille/ waiwataxenne heitä/ ja tehdxäenne heille mitä te tahdotte/ mutta tätä miestä wastan älkät osottaco nijn cauhiata pahatecoa.
Tuom 19:25 Mutta miehet ei tahtonet händä cuulla. Nijn otti mies jalcawaimons/ ja talutti hänen heidän tygöns/ jonga he tunsit/ ja käytit idzens häpiälisest hänen cansans caiken yöseen aina huonemisen asti. Ja päiwän coittais päästit he hänen menemän.
Tuom 19:26 Silloin tuli waimo wähä ennen Auringo nousemata sen huonen owen eteen josa hänen miehens macais/ langeis maahan ja macais sijnä walkian päiwän asti.
Tuom 19:27 Cosca hänen miehens huomeneldain nousi/ awais hän huonen ja meni ulos mielestäns matcallens/ cadzo/ silloin oli hänen jalcawaimons langennut maahan owen eteen/ ja hänen kätens oli kynnyxellä.
Tuom 19:28 Ja hän sanoi hänelle: nouse ja käykäm/ mutta ei hän mitän wastannut/ nijn otti hän hänen Asins päälle/ walmisti idzens ja matcusti cotians.
Tuom 19:29 Cosca hän cotians tuli/ otti hän weidzen ja jacoi jalcawaimons cahtentoistakymmeneen cappalesen caicki lihoinens ja luinens/ ja lähetti caickijn Israelin maan rajoin.
Tuom 19:30 Caicki cuin sen näit/ sanoit he: sencaltaist ei ole ikänäns ennen tapahtunut eikä nähty/ sijttecuin Israelin lapset tulit Egyptistä/ nijn tähän päiwän asti. Ajatelcat nyt idzellän tästä asiasta wisust/ ja andacat neuwo/ ja puhucat.

Vers. 1. Jalcawaimon) sencaltaiset waimot owat ollet orjat eli pijcat/ taicka ne jotca sodas olit otetut/ ja owat ollet heidän awiowaimons/ joca nähdän selkiäst Abrahamist/ Gen.$ 16:3. mutta heidän piti oleman oikialle emännälle alaannetut. Ibidem$
v. 6. ja heidän lapsens ei saanet periä. Gen.$ 25:5.

XX. Lucu .

Coco Israel coco idzens Mizpaan/ ja pitäwät neuwoa mitä he tehdä tahtowat/ v. 1.
Lähettäwät BenJaminijn/ että he annaisit heille ne miehet/ jotca sen tyhmyden tehnet olit/ v. 12.
Ei he tahdo/ waan hangidzewat idzens sotaan/ v. 13.
Cosca Israeliterit asetit idzens sotiman/ v. 17.
lyöwät BenJamiterit heistä neljäkymmendä tuhatta/ v. 21.

Israel woitta ja BenJamitereist lange wijsicolmattakymmendä tuhatta/ v. 26.
Israel kiro caicki ja poltta BenJaminin Caupungit/ v. 48.

Tuom 20:1 ISraelin lapset meni ja cocoisit heidäns jouckoon nijncuin yxi mies/ Danista BerSeban asti/ ja Gileadin maasta/ nijn HERran tygö Mizpaan.
Tuom 20:2 Ja Canssa joca louckast/ ja jocainen sucucunda Israelist/ cocounsit Jumalan seuracundaan/ neljäsata tuhatta jalcamiestä/ jotca wedit miecka ulos.
Tuom 20:3 Mutta BenJaminin lapset sait cuulla Israelin lapset mennexi Mizpaan. Ja Israelin lapset sanoit: sanocat cuinga tämä pahateco on tapahtunut.
Tuom 20:4 Silloin wastais Lewita: sen tapetun waimon mies/ ja sanoi: minä tuli Gibeaan/ joca on BenJaminis/ yöxi/ minun jalcawaimoni cansa.
Tuom 20:5 Ja cadzo/ Gibean asuwaiset nousit minua wastan/ ja pijritit huonen cuin minä olin/ ja tahdoit tappa minun ja häwäisit minun jalcawaimoni/ että hän cuoli.
Tuom 20:6 Nijn minä otin jalcawaimoni/ ja jaoin cappaleixi/ ja lähetin ne caickijn/ Israelin maan rajoin/ että he olit tehnet häpiälisen asian ja hulluten Israelis.
Tuom 20:7 Cadzo/ te oletta caicki Israelin lapset täsä/ pitäkät neuwo ja tehkät jotain tähän asiaan.
Tuom 20:8 Nijn caicki Canssa nousi nijncuin yxi mies/ ja sanoit/ älkät yxikän mengö hänen majaans taicka huoneseen.
Tuom 20:9 Mutta sen me teemme Gibeat wstan/ anna meidän heittä arpa.
Tuom 20:10 Ja otta kymmenen miestä sadasta/ ja sata tuhannesta/ ja tuhannen kymmenestä tuhannesta/ caikista Israelin sucucunnista/ ottaman Canssalle rawindo/ tuleman ja tekemän Gibealle/ joca BenJaminis on/ caiken heidän hulludens jälken/ cuin he owat tehnet Israelis.
Tuom 20:11 Nijn cocoisit heidäns caicki Israelin miehet Caupungijn/ nijncuin yxi mies/ ja teit lijton keskenäns.
Tuom 20:12 Ja Israelin sucucunda lähetti miehiä caickeen BenJaminin sucucundaan/ ja käskit heille sanoa: mikä pahateco tämä on/ joca teidän seasan on tapahtunut?
Tuom 20:13 Andacat sijs nyt ne ilkiät miehet Gibeast/ meidän tappaxem/ ja ottaxem pahutta Israelist pois. Mutta BenJaminin lapset ei cuullet heidän weljens Israelin lasten ändä.
Tuom 20:14 Waan cocoisit heidäns Gibean Caupungista sotaan menemän Israelin lapsia wastan.
Tuom 20:15 Ja olit sinä päiwänä luetut BenJaminin lapset Caupungista/ cuusicolmattakymmendä tuhatta miestä/ jotca miecka wedit ulos/ ilman Gibean asuwaisia/ joita oli seidzemen sata walittua miestä.

Tuom 20:16 Ja caiken sen Canssan seas oli seidzemen sata walittua meistä/ jotca oli wasenkätiset/ ja taisit lingolla osata hiuscarwaan/ nijn ettei he häirähtänet.
Tuom 20:17 Mutta Israelin miehiä ilman BenJamitereitä oli/ neljä sata tuhatta/ jotca miecka cannoit/ ja olit wahwat sotamiehet.
Tuom 20:18 Ja Israelin lapset nousit ja menit Jumalan huoneseen/ ja kysyit Jumalalle/ sanoden: cuca mene meidän edhelläm alcaman sota BenJaminin lapsia wastan? HERra sanoi: Judan pitä alcaman.
Tuom 20:19 Ja caicki Israelin lapset nousit amulla/ ja sioitit idzens Gibean eteen.
Tuom 20:20 Ja Israel meni sotiman BenJaminita wastan/ ja asetti idzens sotiman Gibeat wastan.
Tuom 20:21 Silloin BenJaminin lapset läxit sotiman Gibeast/ ja löit sinä päiwänä Israelist caxi colmattakymmendä tuhatta miestä kedolla.
Tuom 20:22 Ja Israelin Canssan miehet wahwistit heidäns/ ja walmistit idzens taas sotiman/ sijnä paicas josa he olit ensimäisnäkin päiwänä walmit.
Tuom 20:23 Ja Israelin lapset menit ja itkit HERran edes ehtosen asti/ ja kysyit HERralle/ sanoden: pitäkö meidän enämbi menemän sotiman BenJaminin lasten meidän weljem cansa? HERra sanoi: mängät heitä wastan.
Tuom 20:24 Ja cosca Israelin lapset käwit edes toisna päiwänä sotiman BenJaminin lapsia wastan.
Tuom 20:25 Ja BenJamiterit läxit Gibeast sinä päiwänä heitä wastan/ ja löit wielä nyt cahdexantoistakymmendä tuhatta miestä Israelin lapsista/ jotca caicki miecka cannoit.
Tuom 20:26 SIlloin menit caicki Israelin lapset/ ja caicki Canssa/ ja tulit Jumalan huoneseen/ itkit siellä HERran edes/ ja paastoisit sen päiwän ehtosen asti/ ja uhraisit polttouhria ja kijtosuhria HERran edes.
Tuom 20:27 Ja Israelin lapset kysyit HERralle (ja HERran lijton Arcki oli sijhen aican siellä.
Tuom 20:28 Ja Pinehas Eleazarin poica/ Aaronin pojan/ seisoi hänen edesäns sillä ajalla) ja sanoit: pitäkö meidän enämbi menemän sotiman BenJaminin lapsia meidän weljejäm wastan/ taicka pitäkö meidän lackaman? HERra sanoi: mengät sinne/ huomena minä annan heidän teidän käsijn.
Tuom 20:29 Ja Israelin lapset panit wäjytyxet Gibean ymbärille.
Tuom 20:30 Ja menit colmandena päiwänä BenJaminin lapsia wastan/ ja asetit heidäns Gibeata wastan/ nijncuin he ennengin caxi kerta teit.
Tuom 20:31 Silloin menit BenJaminin lapset myös heitä wastan/ ja eraunsit Caupungista/ rupeisit lyömän ja haawoittaman monicahtoja Canssasta/ nijncuin ennengin nijllä cahdella erällä/ kedolla cahden tien päällä (yxi mene BethElijn ja toinen Gibeaan) liki colmekymmendä miestä Israelist.
Tuom 20:32 Nijn BenJaminin lapset sanoit: he owat lyödyt meidän edesäm nijncuin ennengin. Waan Israelin

lapsei sanoit: paetcam ja hucutelcam heitä Caupungista ulos teidän päällen.
Tuom 20:33 Nijn nousit caicki miehet Israelistä/ jocainen siastans/ ja asetit heidäns BaalThamarijn/ ja Israelin wäjyjät nousit siastans Gabaan luolasta.
Tuom 20:34 Ja kymmenen tuhatta walittua miestä caikesta Israelistä tulit Gibeata wastan/ että sota oli sangen rascas/ mutta ei he tiennet heillens onnettomu lähestywän.
Tuom 20:35 Ja näin löi HERra BenJaminin lapset Israelin lasten edest/ nijn että Israelin lapset sinä päiwänä löit/ wijsicolmattakymmendä tuhatta ja sata miestä BenJaminist/ jotca caicki miecka cannoit.
Tuom 20:36 Mutta cosca BenJaminin lapset näit heidäns lyödyxi/ annoit Israelin miehet heille sia: sillä he uscalsit heidän wäjytyxens päälle/ jotca he olit asettanet liki Gibeat.
Tuom 20:37 Ja wäjyjät kijrutit myös idzens/ menit Gibeaan ja löit coco Caupungin miecan terällä.
Tuom 20:38 Ja Israelin miehillä oli lijtto keskenäns wäjyitten cansa lyödä heitä miecalla/ cosca sawu nousi Caupungista.
Tuom 20:39 Cosca Israelin miehet palaisit sodast/ ja BenJamiterit rupeisit lyömän ja haawoittaman Israeliä/ liki colmekymmendä miestä/ nijn he ajattelit: he owat lyödyt meildä/ nijncuin endisesäkin tappeluxes.
Tuom 20:40 Nijn rupeis sawu käymän cohdastans Caupungist ylös/ ja BenJamiterit palaisit tacaperin/ cadzo/ silloin sawu käwi caikesta Caupungista ylös taiwas ala.
Tuom 20:41 Ja Israelin miehet käänsit idzens/ ja BenJaminin miehet peljästyit/ että heille onnettomus lähestyi.
Tuom 20:42 Ja he käänsit idzens Israelin miesten edes corwen tielle/ mutta sota seurais heitä/ sitälikin ne cuin Caupungeist olit/ surmaisit he siellä.
Tuom 20:43 Ja ne pijritit BenJaminin/ ja ajoit taca Menuahn asti/ ja tallaisit nijtä idän puolelle Gibeat.
Tuom 20:44 Ja BenJaminist langeis/ cahdexantoistakymmendä tuhatta miestä/ jotca olit wahwat sotamiehet.
Tuom 20:45 Nijn käänsit he idzens ja pakenit corpen päin Rimmonin wuorelle/ mutta sillä tiellä löit he wijsi tuhatta miestä/ ja ajoit heitä taca Gideomin asti/ ja löit heistä caxi tuhatta miestä.
Tuom 20:46 Ja nijn sinä päiwän BenJaminist langeis wijsi colmattakymmendä tuhatta miestä/ jotca miecka cannoit ja olit caicki wahwat sotamiehet.
Tuom 20:47 Ainoastans cuusi sata miestä käänsit idzens/ ja pakenit jällens corpeen Rimmonin wuorelle/ ja jäit sinne neljäxi Cuucaudexi.
Tuom 20:48 Ja Israelin lapset tulit jällens. BenJaminin lasten tygö/ ja löit Caupungis miecan terällä/ sekä Canssan että eläimet/ ja caicki mitä he löysit/ ja caicki Caupungit cuin he löysit poltit he tulella.

Vers. 26. Tulit Jumalan huoneseen) se on/ Siloon/ joca ei ollut caucana Gibeast.
v. 28. Huomena minä annan heidän teidän käsijn) Tähän asti/ sano Jumala/ oletta te tahtonet omalla woimallan toimitta/ sentähden sano texti/ että HERra löi BenJaminin Israelin lasten edes/
v. 35.

XXI. Lucu .

Israel itke BenJamitereitä/ että coco sucucunda oli enimmäst häwitetty/ v. 1.
Eikä he saanet jälken jäänyille anda heidän tyttäritäns: sillä he olit wannonet/ v. 7.
Jabexen miehet Gileadis ei tahtonet tulla cansa sotaan/ sentähden andawat he lyödä heidän/ v. 8.
ja ottawat heidän tyttärens ja andawat nijlle jäänyille BenJaminist/ v. 12.
Heille sallitan myös otta heillens emännit Silon tyttärist/ v. 16.

Tuom 21:1 Ja Israelin miehet olit wannonet Mizpas/ ja sanonet: ei yxikän meistä pidä tytärtäns andaman BenJamitereille emännäxi.
Tuom 21:2 Ja Canssa tuli Jumalan huoneseen/ ja oli siellä Jumalan edes ehtosen asti/ ja he corgotit änens ja itkit catkerast.
Tuom 21:3 Ja sanoit: O HERra Israelin Jumala/ mixi tämä tapahdui Israelis? että tänäpänä on yxi sucucunda wähendynyt?
Tuom 21:4 Ja toisna päiwänä nousi Canssa warhain/ ja rakensi sijhen Altarin/ ja uhraisit polttouhria ja kijtosuhria.
Tuom 21:5 Ja Israelin lapset sanoit: cuca on ikänäns Israelin sucucunnast/ joca ei tänne ole tullut Canssan cansa HERran eteen: sillä suuri wala oli tehty/ että se joca ei ollut tullut HERran tygö Mizpaan/ hänen piti totisest cuoleman.
Tuom 21:6 Ja Israelin lapset caduit heidän weljens BenJaminin tähden/ ja sanoit: tänäpänä on yxi sucucunda Israelis wähetty.
Tuom 21:7 Ja cuinga me käytäm idzem heidän cansans/ että ne cuin jäänet owat/ saisit emänditä: sillä me olemma wannonet HERran cautta/ etten me anna heille emänditä meidän tyttäristäm.
Tuom 21:8 JA he sanoit: cuca on Israelin sucucunnast/ joca ei ole tullut tänne HERran tygö Mizpaan? ja cadzo/ ei ole yxikän ollut leiris Jabexest Gileadis.
Tuom 21:9 Sillä Canssa luettin/ ja cadzo/ ei ollut siellä yhtäkän Jabexen asuwata.

Tuom 21:10 Nijn Canssa lähetti caxitoistakymmendä tuhatta sotamiestä/ ja käski heitä/ ja sanoi: mengät matcaan ja lyökät Jabexen asuwaiset Gileadis miecan terällä/ waimoinens ja lapsinens.
Tuom 21:11 Mutta nijn pitä teidän tekemän: caicki ne cuin miehenpuolet owat/ ja caicki waimot cuin miesten cansa owat maannet/ pitä teidän tappaman.
Tuom 21:12 Ja he löysit Jabexen asuwaisist Gileadis neljäsata pijca cuin neidzet olit/ ja ei ollet yhdengän miehen tykönä maannet/ ne weit he Silon leirijn/ joca on Canaan maasa.
Tuom 21:13 Nijn coco Canssa lähetti matcaan/ ja käskit sanoa BenJaminin lapsille/ jotca olit Rimmonin calliolla/ ja cudzuit heitä ystäwälisest.
Tuom 21:14 Nijn BenJaminin lapset tulit silloin jällens/ ja he annoit heille emänditä/ nijstä cuin he olit jättänet elämän Jabexen waimoist Gileadis/ ja ei nijngän heille täytynyt.
Tuom 21:15 Nijn Canssa catui BenJaminin tähden/ että HERra oli lowen tehnyt Israelin sucucunnis.
Tuom 21:16 JA Canssan wanhimmat sanoit: cuinga me teem/ että ne jäänet saisit myös emänditä: sillä waimot BenJaminis owat häwitetyt.
Tuom 21:17 Ja sanoit: heidän pitä cuitengin nautidzeman perimisens/ cuin jäänet owat BenJaminist/ ettei yxikän sucucunda Israelist häwitettäis.
Tuom 21:18 Ja en me taida anda heille meidän tyttäritäm emännäxi: sillä Israelin lapset owat wannonet ja sanonet: kirottu olcon se joca BenJamitereille emännän anda.
Tuom 21:19 Ja he sanoit: cadzo/ HERran jocawuotinen juhlapäiwä on Silos/ joca on BethElist pohjaisen päin auringon ylönemist wastan/ BethElin tieldä nijn Sichemijn/ ja Libanonist länden päin.
Tuom 21:20 Ja he käskit BenJaminin lapsille/ ja sanoit: mängät ja wäijykät wijnamäis.
Tuom 21:21 Ja cosca te näette Silon tyttäret käywän ulos hyppyyn/ nijn juoscat kijrust wijnamäist/ ja ottacan jocainen hänellens Silon tyttärist emännän/ ja mengät BenJaminin maalle.
Tuom 21:22 Cosca heidän Isäns taicka weljens tulewat walittaman heitäns/ nijn me sanom heille: olcat heille armiat/ sillä en me ole ottanet heille emändätä sodalla/ mutta et te tahtonet heille anda/ tämä on teidän syyn.
Tuom 21:23 BenJaminin lapset teit nijn/ ja otit hypyist heidän lucuns jälken waimot ryöwydellä ja menit pois ja asuit heidän perimisisäns/ rakensit Caupungit ja asuit nijsä.
Tuom 21:24 Israelin lapset menit myös sieldä pois silloin/ idzecukin sucuns ja perhens tygö/ ja menit sieldä idzecukin perimiseens.
Tuom 21:25 Silloin ei ollut Cuningast Israelis/ waan jocainen teki nijncuin hänelle näkyi oikein olewan.

Ruthin Kirja

Ruthin Kirja / josa kirjoitetan : I. CUinga yxi mies EliMelech Judan Bethlehemist/ meni callin ajan tähden emändäns ja cahden poicans cansa Moabiterein maalle/ ja cuoli siellä poikinens.
Naemi hänen emändäns palais Ruthin hänen miniäns cansa Bethlehemijn/ cap.$ 1.
II. Millä tawalla Ruth tuli Boaxen cansa awioskäskyyn/ ja synnytti Obedin/ joca oli Isain Isä/ cap. $ 2. 3. 4.
Ruthin Historja on tapahtunut: A. $ M. $ 2771. A. $ Ante$ Chr. $ 1200.

I. Lucu .

ELiMelech mene callin ajan tähden Naemin hänen emändäns ja cahden poicans cansa Moabiterein maalle/ v. 2.
Hänen poicans ottawat Moabitereist waimot/ v. 4.
cuolewat/ v. 5.
Naemi palaja miniäns Ruthin cansa Bethlehemijn/ v. 18.

Ruut 1:1 JA Duomaritten hallites oli callis aica maalla/ ja yxi mies meni waeldaman Judan Bethlehemist Moabiterein maalle/ hänen waimons ja cahden poicans cansa.
Ruut 1:2 Hänen nimens oli EliMelech/ ja hänen emändäns nimi Naemi/ ja hänen cahden poicans nimi/ Mahlon ja Chilion/ he olit Ephraterit Judan Bethlehemist. Ja cosca he tulit Moabiterein maalle/ pysyit he siellä.
Ruut 1:3 Ja EliMelech Naemin mies cuoli/ ja hän jäi jälken cahden poicans cansa.
Ruut 1:4 He nait Moabiterein waimoja/ ja yhden nimi oli Arpah/ ja sen toisen nimi Ruth/ ja asuit siellä kymmenen ajastaica.
Ruut 1:5 Ja cuolit molemmat Mahlon ja Chilion/ ja se waimo jäi jälken cahdesta pojastans ja miehestäns.
Ruut 1:6 Ja hän nousi miniöinens/ ja palais Moabiterein maalda: sillä hän oli cuullut Moabiterein

maalla ollesans/ että HERra oli edzinyt Canssans/ ja andanut heille leipä.
Ruut 1:7 Ja meni sieldä pois cuin hän oli ollut/ molembain miniäittens cansa/ ja matcustaisans tiellä Judean maalle/
Ruut 1:8 Sanoi Naemi cahdelle miniällens: mengät ja palaitcat teidän äitein huoneseen/ tehkön HERra teille laupiuden nijncuin te olette nijlle cuolluille ja minulle tehnet.
Ruut 1:9 HERra andacon teidän löytä lewon cummangin hänen miehens huones. Ja hän suuta andoi heidän/ ja he corgotit änens ja itkit.
Ruut 1:10 Ja sanoit hänelle: me käymme cansas sinun Canssas tygö.
Ruut 1:11 Mutta Naemi sanoi: palaitcat minun tyttäreni/ mixi te tahdotte minun cansani käydä? cuinga minä taidan lapsia saada minun cohtuuni/ teille miehixi?
Ruut 1:12 Palaitcat minun tyttäreni ja mengät matcaan: sillä minä olen ylön wanha miestä ottaman/ ja waicka minä sanoisin: se on toiwottapa/ että minä ottaisin tänä yönä idzelleni miehen/ ja sijtäisin poikia.
Ruut 1:13 Cuinga te odotatte nijncauwan cuin ne suurexi tulewat/ ja cuinga te taidatte wijwyttä/ ettet te ota miestä? ei millän muoto minun tyttäreni: sillä minä suurest murhetin teidän tähten/ ja HERran käsi on sattunut minuun.
Ruut 1:14 NIin he corgotit änens ja itkit wielä hartammast/ ja Arpah andoi suuta anoppins/ waan Ruth jäi hänen tygöns.
Ruut 1:15 Mutta hän sanoi hänelle: cadzos/ sinun kälys on palainnut omaistens tygö/ ja hänen jumalittens tygö/ palaja myös sinä sinun omaistes tygö.
Ruut 1:16 Ruth wastais: älä minulle sitä puhu/ että minä luowun sinust/ palajan myös pois tykös: sillä cunga sinä menet/ sinne myös minä menen/ ja cusa sinä olet/ siellä tahdon myös minä olla/ sinun Canssas on minun Canssan/ ja sinun Jumalas on minun Jumalan.
Ruut 1:17 Cusa sinä cuolet/ siellä minä myös tahdon cuolla/ ja idzeni haudatta anda. HERra tehkön minulle sen ja sen/ jos ei cuolema eroita meitä.
Ruut 1:18 Cosca hän näki hänen täydellä mielellä händäns seurawan/ lackais hän sitä puhumast hänen cansans.
Ruut 1:19 Ja matcustit cahden Bethlehemin asti. Ja cosca he tulit Bethlehemijn/ lijckui coco Caupungi heidän tähtens/ ja sanoit: ongo tämä Naemi?

Ruut 1:20 Mutta hän sanoi heille: älkät minua cudzuco Naemi/ waan cudzucat Mara: sillä se Caickiwaldias on minun suurest surullisexi tehnyt.
Ruut 1:21 Täysinäisnä minä tääldä läxin/ waan HERra andoi minun tyhjänä palaita. Mixi te sijs cudzut minun Naemi? sillä HERra on minun alendanut/ ja se Caickiwaldias on minua waiwannut.
Ruut 1:22 Ja se oli se aica jona ohria leickaman ruwettin/ cosca Naemi ja hänen miniäns Ruth se Moabitiläinen palaisit Bethlehemijn Moabiterein maalda.

Ruthin Historia on (nijncuin wanhat Hebrerit luulewat) sentähden erinomaisest Pyhään Raamattuun pandu/ että sijtä tietäisin Christuxen meidän wapahtajan sucu: sillä Ruthist syndyi Obed Isain Isä/ joca oli Dawidin Isä/ Ruth. 4:17. Matth. 1:5.

II. Lucu .

RUth poime tähkäpäitä Boaxen pellolla/ v. 1.
Boas juttele mitä hywä hän hänestä cuullut on/ ja ylistä händä/ että hän on käändänyt idzens Israelin Jumalan tygö/ v. 10.
Anda hänen syödän perhens cansa: Ruth poime ja wie anopillens/ v. 14.
Naemi ilmoitta Ruthille Boaxen olewan heidän perillisens/ ja käske hänen wielä poime hänen pelloldans/ v. 19.

Ruut 2:1 Ja siellä oli yxi mies/ joca oli Naemin miehen EliMelechin lango Boas nimeldä/ ja hän oli jalo ja woimallinen mies.
Ruut 2:2 JA Ruth se Moabitiläinen sanoi Naemille: salli minun mennä pellolle sen peräs päitä nouckiman/ jonga edes minä löydän armon. Sanoi hän hänelle: mene minun tyttären.
Ruut 2:3 Ja hän meni nouckiman pellolle elonleickaitten jälken/ ja se peldo oli Boaxen perindöosa/ joca oli EliMelechin sugusta.
Ruut 2:4 Ja cadzo/ Boas tuli Bethlehemist/ ja sanoi elonleickaille: HERra olcon teidän cansan. Ja he sanoit hänelle: HERra siunatcon sinua.
Ruut 2:5 JA Boas sanoi palweliallens elonleickaitten teettäjälle: kenengä tämä pijca on?

Ruut 2:6 Ja palwelia/ elonleickaitten teettäjä/ sanoi: tämä pijca on Moabitiläinen/ joca tuli Naemin cansa Moabiterein maalda:
Ruut 2:7 Sillä hän sanoi: anna minun nouckia ja coota lyhdetten wälillä/ elonleickaitten peräs. Ja hän on tullut ja seisonut amusta nijn tähänasti/ ja ei ole waan wähneä htken huones ollut.
Ruut 2:8 Silloin sanoi Boas Ruthille: cuules minua minun tyttären/ älä mene muinen pellolle poimeman/ älä myös tästä lähde/ mutta ole minun pijcaini cansa.
Ruut 2:9 Cadzo wisust culla pellolla he elo ottawat/ ja seura heitä/ minä sanoin palwelioilleni/ ettei yxikän sinua wahingoidze. Ja jos sinä janot/ nijn mene astiaiden tygö/ ja juo sijtä cuin minun palwelian owat ammundanet.
Ruut 2:10 Silloin langeis hän caswoillens/ rucoili ja sanoi hänelle: mingätähden olen minä löynnyt armon sinun caswos edes/ ettäs tunnet minun/ joca cuitengin olen muucalainen.
Ruut 2:11 BOas wastais/ ja sanoi hänelle: minulle ilmoitettin caicki mitäs tehnyt olet sinun anopilles/ sijttecuin sinun miehes cuoli/ ettäs jätit sinun Isäs ja äitis/ ja Isäs maan/ ja matcustit tundemattomaan Canssaan.
Ruut 2:12 HERra maxacon sinulle sinun työs/ ja sinun palckas olcon täydellinen HERran Israelin Jumalan tykönä/ jonga tygö sinä olet tullut/ turwaman hänen sijpeins ala.
Ruut 2:13 Hän sanoi: anna minun löytä armo sinun caswos edes minun Herran: sillä sinä olet lohduttanut minua/ ja olet puhutellut sinun pijcas suloisest/ waicka en minä ole nijncuin jocu sinun pijcoistas.
Ruut 2:14 Boas sanoi jällens hänelle: cosca ruan aica joutu/ nijn tule tänne muiden cansa/ syö leipä ja casta palas etickaan. Nijn hän istui elonleickaitten wiereen/ ja he toit hänelle cuiwatuita tähkäpäitä/ hän söi ja rawittin/ ja jätti jotakin tähtexi.
Ruut 2:15 Cosca hän nousi poimeman/ käski Boas palweliatans/ ja sanoi: sallicat hänen poime lyhdetten keskellä/ ja älkät händä häwäiskö.
Ruut 2:16 Waristelcat myös läpimitten hänelle ja jättäkät sijhen/ että hän ne poimis/ ja älkän yxikän händä sen edest nuhdelco.
Ruut 2:17 Nijn poimi hän pellolla ehtosen asti/ tappoi ne poimetut/ ja oli liki yxi Epha ohria.
Ruut 2:18 Hän candoi ne Caupungijn ja osotti anopillens mitä hän oli poimenut. Toi hän myös ne ruan tähtet/ joista hän oli idzens rawinnut/ ja andoi hänelle.

Ruut 2:19 SIlloin sanoi hänen anoppins hänelle: mitäs olet poiminut tänäpänä/ ja cusas olet työtä tehnyt? Siunattu olcon se cuin sinun tundenut on. Ja hän ilmoitti anopillens kenengä tykönä hän työtä teki/ sanoden: se mies/ jonga tykönä minä työtä tein/ cudzutan Boas.
Ruut 2:20 Naemi sanoi miniällens: hän olcon siunattu HERralda: sillä ei hän ole ollut armotoin/ enämmin nijtä eläwitä cuin cuolluitacan wastan. Ja Naemi sanoi hänelle: tämä mies on meidän/ ja on meidän perillisem.
Ruut 2:21 Ja Ruth Moabitiläinen sanoi: hän sanoi myös minulle: ole minun palwelioitten cansa/ sijhenasti että elon aica loppu.
Ruut 2:22 Naemi sanoi Ruthille miniällens: minun tyttären/ hywä on sinun mennä hänen pijcains cansa/ ettei yxikän puhuis sinusta pahoin toisen pellolla.
Ruut 2:23 Ja hän wijwyi Boaxen pijcain tykönä/ ja poimi tähkäpäitä/ sijhenasti cuin ohrat ja nisut leicattin/ ja hän tuli jällens hänen anoppins tygö.

III. Lucu .

NAemi neuwo miniätäns macaman Boaxen jalgois/ v. 1.
Boas lupa hänen otta awioxi/ v. 8.
käske hänen sen sala pitä/ ja anda cuusi mitta ohria/ v. 14.
Hän tule anoppins tygö/ ja juttele mitä tapahtunut oli/ v. 16.

Ruut 3:1 JA Naemi/ hänen anoppins/ sanoi hänelle: minun tyttären/ minä saatan sinulle lewon/ että sinun käy hywin.
Ruut 3:2 Boas meidän sucum/ jonga pijcain tykönä sinä olet ollut/ wisca tänä yönä ohria hänen luwasans.
Ruut 3:3 Nijn pese idzes/ ja woitele sinus öljyllä/ ja waateta idzes/ ja mene luwaan/ ettei yxikän sinua tunne/ sijhenasti cuin syöty ja juotu on.
Ruut 3:4 Cosca hän idzens lewätä pane/ nijn cadzo/ cuhunga hän pane/ ja mene ja nosta waatten liewe hänen jalcains pääldä/ ja pane idzes lewätä/ nijn hän kyllä sinulle sano/ mitä sinun tekemän pitä.

Ruut 3:5 Hän sanoi hänelle: caicki mitä sinä sanot minulle/ teen minä.
Ruut 3:6 HÄn meni luwaan/ ja teki caicki cuin hänen anoppins hänelle käski.
Ruut 3:7 Ja cosca Boas oli syönyt ja juonut/ tuli hänen sydämens iloisexi/ ja heitti idzens yhden cuhilan taa maahan. Ja hän tuli salaisest/ ja nosti waatten hänen jalcain pääldä/ ja pani lewätä.
Ruut 3:8 Puoli yön aican/ peljästyi mies ja käänsi idzens/ ja cadzo/ yxi waimo lewäis hänen jalcains juures.
Ruut 3:9 Ja hän sanoi: cucas olet? hän wastais: minä olen Ruth sinun palcollises/ lewitä sinun sijpes ylidze sinun pijcas: sillä sinä olet perillinen.
Ruut 3:10 HÄn sanoi: siunattu ole sinä HERrasa minun tyttären/ sinä olet parandanut ensimäisen armon työn sillä wijmeisellä/ ettes ole seurannut nuorucaisia/ rickaita eli köyhiä.
Ruut 3:11 Minun tyttären/ älä pelkä/ caicki mitäs sanot/ teen minä sinulle: sillä coco minun Canssani Caupungi tietä/ ettäs olet cunniallinen waimo.
Ruut 3:12 Se on tosi että minä olen perillinen/ mutta yxi toinen on lähimmäisembi minua.
Ruut 3:13 Ole täsä yö/ jos hän huomen omista sinun/ nijn se on hywä/ waan jollei/ nijn minä otan sinun/ nijn totta cuin HERra elä: lewä huomenen asti.
Ruut 3:14 Ja hän lewäis huomenen asti hänen jalcains juures. Ja hän nousi ennencuin yxikän toisens tunsi/ ja hän ajatteli/ ettei yxikän tietäis waimo luwaan tullexi.
Ruut 3:15 Ja sanoi: ojenna tänne sinun waattes cuin ylläs on/ ja lewitä edes/ ja hän piti sen edes. Ja hän mittais hänelle cuusi mitta ohria/ ja pani hänen päällens. Ja hän idze tuli Caupungijn.
Ruut 3:16 Mutta waimo meni anoppins tygö/ joca sanoi: cuinga sinun menesty minun tyttären? ja hän jutteli hänelle caicki mitä mies oli tehnyt.
Ruut 3:17 Ja sanoi: nämät cuusi mitta ohria andoi hän minulle: sillä hän sanoi: ei pidä sinun tyhjin käsin menemän sinun anoppis tygö.
Ruut 3:18 Hän sanoi: ole hiljaxens tyttären nijncauwan ettäs saat nähdä cuinga tämä tapahtu: sillä ei se mies lacka ennen cuin hän tämän tänäpäiwänä hywin lopetta.

Vers. 7. Ja hän tuli salaisest) Tämä Naemin neuwo oli waarallinen/ mutta se toimitettin nijn HERralda/ ettei sijtä mitän paha tullut. Ja tämä Naemin neuwo wahwista idzens sijhen käskyn/ cuin on Deut.$ 25:5. että weljen pitä ottaman sen jälken jäänen emännän/ herättäxens hänen weljellens

siemendä/ muutoin ei tämä Ruthin työ sowi cunnialisten waimoin häweljäisyden cansa.

IV. Lucu .

BOas otta Ruthin emännäxens/ ja omista perinnön/ cosca lähimmäinen perillinen ei tahtonut/ v. 6.
Johonga caicki hänelle onne toiwottawat/ v. 11.
Ruth synnyttä hänelle Obedin/ joca oli Isain Isä/ v. 13.
Hänen esijsäns luetella Perezen Judan Patriarchan poican asti/ v. 18.

Ruut 4:1 JA Boas meni porttijn/ ja istui siellä/ ja hänen lähimmäinen langons käwi ohidze. Nijn Boas puhutteli händä niminomattain/ sanoden: palaja tänne ja istu wiereni. Nijn hän palais ja istui.
Ruut 4:2 BOas otti kymmenen miestä Caupungin wanhimmist/ sanoden heille: istucat tähän/ ja he istuit.
Ruut 4:3 Nijn sanoi hän perilliselle: Naemi joca on tullut Moabiterein maalda/ caupidze sitä maan cappaletta/ cuin meidän weljelläm EliMelechillä oli.
Ruut 4:4 Sentähden ajattelin minä sen sinulle ilmoitta/ ja sanoa: tahdotcos sen periä/ nijn osta se täsä Caupungin asuwaisten ja minun Canssani wanhimmitten edes: waan jollet sinä sitä tahdo periä/ nijn sano minulle/ että minä sen tietäisin: sillä ei ole yhtän muuta perillistä cuin sinä/ ja minä sinun jälkes. Hän sanoi: minä perin.
Ruut 4:5 Nijn wastais Boas: jona päiwänä sinä Naemin kädest lunastat pellon/ nijn ota Ruth Moabiti sen cuolluen emändä/ herättäxes sille cuolluelle nime hänen perimisesäns.
Ruut 4:6 Nijn sanoi hän: en minä peri sitä/ etten minä hucutais minun perimistäni/ peri sinä se cuin minun pitä perimän: sillä en minä taida sitä periä.
Ruut 4:7 Mutta Israelis oli wanhan aican sencaltainen tapa: cosca ei jocu tahtonut periä/ taicka osta jotakin tawarata/ että caicki asiat olisit ollet wahwat/ weti hän kengäns ulos/ ja andoi sen toiselle. Se oli wahwa todistus Israelis.
Ruut 4:8 Nijn perillinen sanoi Boaxelle: osta sinä se: ja hän rijsui kengän jalastans.
Ruut 4:9 Boas sanoi wanhimmille ja caikelle Canssalle: te olette tänäpäiwänä minun todistajani/ että minä olen lunastanut Naemildä caicki mitä EliMelechin/ Chilionin ja Mahlonin oli. Ja myös Ruthin sen

Moabitin.
Ruut 4:10 Mahlonin lesken minä otan emännäxeni/ herättäxeni sille cuolluelle nime hänen perimisesäns/ ja ettei hänen nimens huckuis weljeins seasta/ ja hänen siastans portisa/ sen päälle oletta te tänäpäiwänä minun todistajani.
Ruut 4:11 Nijn caicki Canssa ja wanhimmat cuin portis olit/ sanoit: me olem todistajat/ Jumala tehkön sille waimolle/ joca sinun huonesees tule/ nijncuin Rahelille ja Lealle/ jotca molemmat Israelin huonen rakensit/ ja enändykön Ephratas/ ja cuuluisaxi tulcon Bethlehemis.
Ruut 4:12 Ja sinun huones olcon nijncuin Perezen huone/ jonga Thamar synnytti Judalle/ sijtä siemenestä jonga HERra sinulle anda tästä nuoresta waimosta.
Ruut 4:13 Nijn Boas otti Ruthin emännäxens. Ja cuin hän macais hänen cansans/ andoi HERra hänen tulla hedelmälisexi/ ja hän synnytti pojan.
Ruut 4:14 Nijn waimot sanoit Naemille: kijtetty olcon HERra joca ei sallinut puuttua perillistä tähän aican sinun sugustas/ että hänen nimens pysyis Israelis.
Ruut 4:15 Hän wirgotta sinua/ ja holho sinun wanhuttas: sillä sinun miniäs/ joca sinua racasta/ on synnyttänyt sen joca sinulle on parembi cuin seidzemen poica.
Ruut 4:16 Ja Naemi otti lapsen/ pani helmaans/ ja caswatti sen.
Ruut 4:17 Mutta hänen kyläns waimot annoit hänelle nimen/ ja sanoit: Naemille on poica syndynyt/ ja cudzuit hänen Obed/ tämä on Isain Isä/ joca on Dawidin Isä.
Ruut 4:18 Tämä on Perezen sucu: Perez sijtti Hezronin.
Ruut 4:19 Hezron sijtti Raam/ Raam sijtti Aminadabin.
Ruut 4:20 Aminadab sijtti Nahessonin/ Nahesson sijtti Salmon.
Ruut 4:21 Salmon sijtti Boaxen/ Boas sijtti Obedin.
Ruut 4:22 Obed sijtti Isain/ Isai sijtti Dawidin.

Ruthin Kirjan loppu.

Ensimäinen Samuelin Kirja

PRIMUS$ REGUM$, Ensimäinen Samuelin Kirja / josa nämät cappalet owat : I. SAmuelin wanhemmist/ ja syndymisest: Papin Elin ja hänen poicains suruttomudest/ rangaistusten ilmoittamisest/ ja surkiast lopust/ cap. $ 1. 2. 3.
4.
Samuelin wagast hallituxest/ cap. $ 12. ja hänen cuolemastans/ cap. $ 25.
II. Cuinga Jumala cowast widzais Philisterejä hänen Arckins tähden/ sijhenasti cuin he sen lähetit tacaperin/ ja he Samuelin uhrin ja rucouxen cautta woitettin Israelildä/ cap. $ 5. 6. 7.
III. Cuningan menost/ Saulist/ cuinga hän Cuningaxi woideltin/ cap. $ 8. 9. 10. lyö Amorrerit/ cap. $ 11. soti Philisterejä ja Amalechi wastan/ ja ricko kirotuis/ cap. $ 13. mene welhowaimon tygö/ tapetan colmen poicans cansa Philisterejä wastan soteisans/ cap. $ 31.
IV. Dawidist/ cuinga hän woideltin Cuningaxi/ löi Goliathin/ teki lijton Jonathanin cansa/ wainottin Saulilda/ cap. $ 16. 17. 18. 19.
Pakene ja teke toisen kerran lijton Jonathanin cansa/ syö pyhitetyist leiwist/ jota Doeg Saulil ilmoitta/ ja lyö 85. HERran Pappia cuoliaxi/ cap. $ 20. 21. 22.
pakene corpeen/ käsittä Saulin/ otta Abigailin Nabalin lesken emännäxens/ cap. $ 23. 24. 25. käsittä toisen kerran Saulin/ pakene Gathijn Cuningas Achixen tygö/ cap. $ 26. 27.
kieldän sotimast Philisterein cansa Israeli wastan/ lyö Amalechiterit/ jotca Ziclagin poldit/ cap. $ 28. 29. 30.
Täsä kirjas on mitä Simsonist on tapahtunut Saulin cuoleman asti/ nimittäin 80. ajastajas.
Sillä Simsonist Elin cuolemaan olit/ 40. ajastaica/ 1. Sam. 4. 18.
Elist Saulin cuolemaan 40. ajastaica/ Act. $ 13:21.
Sillä Samuel ja Saul molemmin hallidzit 40. ajastaica.
Saul yxinäns liki 10. ajastaica.

I. Lucu.

ELkana mene emändinens rucoileman ja uhraman Siloon/ v. 1.
Hanna hedelmätöin/ häwäistän wainojaldans/ v. 6.

Hän rucoile HERra ja teke lupauxen/ v. 9.
Eli luule hänen olewan juoxis/ v. 12.
Mutta cuin hän cuule hänen asians/ siuna händä/ v. 15.
joca sijtte tule rascaxi/ ja synnyttä Samuelin/ v. 20.
ja wie hänen HERran Templijn/ v. 24.

1 Sam 1:1 YXi mies oli Ramathaimin Zophimist Ephraimin wuorelda/ hänen nimens oli Elkana Jerohamin poica/ Elihun pojan/ Tohun pojan/ Zuphin pojan/ joca oli Ephratist.
1 Sam 1:2 Ja hänellä oli caxi waimo/ yhden nimi oli Hanna/ ja toisen Pehinnah. Mutta Peninnalla oli lapsia/ waan Hannalla ei ollut lasta.
1 Sam 1:3 Se mies meni wuosiwuodelda hänen Caupungistans rucoileman ja uhraman Siloon HERralle Zebaothille. Ja siellä oli caxi Elin poica Hophni ja Pinehas HERran Papit.
1 Sam 1:4 Ja sinä päiwänä jona Elkana uhrais/ andoi hän emännällens Penninnalle ja caikille hänen pojillens ja tyttärillens osat.
1 Sam 1:4 Mutta Hannalle andoi hän osan murehtien: sillä hän racasti Hanna: mutta HERra oli sulkenut hänen cohtuns.
1 Sam 1:5 Ja hänen wainojans waiwais händä/ ja soimais hänelle/ että HERra oli sulkenut hänen cohtuns.
1 Sam 1:7 Ja nijn hän teki jocawuosi/ cosca he menit HERran huoneseen/ ja saatti hänen murhellisexi. Mutta hän itki/ ja ei syönyt.
1 Sam 1:8 Ja Elkana hänen miehens sanoi hänelle: Hanna/ mitäs itket? ja mixes syö? ja mingätähden sinun sydämes on nijn murhellinen? engö minä sinulle parambi ole cuin kymmenen poica?
1 Sam 1:9 NIin nousi Hanna/ sijttecuin hän oli syönyt ja juonut Silos (ja Pappi Eli istui istuimella HERran templin pihtipielen tykönä)
1 Sam 1:10 Ja hän oli sangen catkeralla sydämellä/ ja rucoili HERra/ ja itki hartast.
1 Sam 1:11 Ja lupais hänelle lupauxen/ sanoden: HERra Zebaoth/ jos sinä cadzoisit sinun pijcas waiwaisutta/ muistaisit ja et unhotais sinun pijcas/ mutta andaisit sinun pijcalles pojan/ nijn minä annan hänen HERralle caikixi hänen ikäpäiwixens/ ja partaweidzi ei pidä hänen päähäns tuleman.
1 Sam 1:12 Ja cuin hän cauwan rucoili HERran edes/ otti Eli waarin hänen suustans:
1 Sam 1:13 Sillä Hanna puhui sydämestäns/ ja hänen huulens lijckui ainoast/ mutta hänen änens ei ensingän cuulunut/ nijn Eli luuli hänen juoxis olewan/
1 Sam 1:14 Ja sanoi hänelle: cuinga cauwans olet juoxis? anna wijnan olla sinustas pois.

1 Sam 1:15 Mutta Hanna wastais/ ja sanoi: ei minun Herran/ minä olen murhellinen waimo/ wijna ja wäkewitä juomia en ole minä juonut/ waan olen wuodattanut minun sydämeni HERran edes.
1 Sam 1:16 Älä pidä pijcas nijncuin irtallista waimoa: sillä minä olen minun suuresta murhestani ja waiwastani tähänasti puhunut.
1 Sam 1:17 Eli wastais/ ja sanoi: mene rauhan/ Israelin Jumala anda sinulle sinun rucouxes/ cuins olet häneldä rucoillut.
1 Sam 1:18 Hän sanoi: anna sinun pijcas löytä armo sinun silmäis edes. Nijn waimo meni matcaans ja söi/ ja ei ollut sillen nijn murhellinen.
1 Sam 1:19 Ja he nousit warhain huomeneltain rucoileman HERra/ sijtte palaisit he ja tulit cotians Ramathaan. Ja Elkana tunsi emändäns/ ja HERra muisti händä.
1 Sam 1:20 JA cosca muutamat päiwät olit culunet/ tuli hän rascaxi/ ja synnytti pojan ja cudzui hänen Samuel: sillä minä olen händä rucoillut HERralda.
1 Sam 1:21 Ja cosca Elkana meni caiken hänen huonens cansa uhraman HERralle wuosicautista uhria ja hänen lupaustans.
1 Sam 1:22 Hanna ei mennyt/ waan sanoi miehellens: cosca lapsi wieroitetan/ nijn minä otan hänen cansani/ näyttäxeni HERralle/ ja sijtte pitä siellä aina oleman.
1 Sam 1:23 Elkana hänen miehens sanoi hänelle: tee nijncuin sinulle parhaxi näky/ ole nijncauwan ettäs hänen wieroitat/ HERra wahwistacon sen cuin hän puhunut on. Nijn waimo jäi cotia/ ja imetti poicans sijhenasti että hän wieroitti hänen.
1 Sam 1:24 Ja he toit hänen cansans/ sijttecuin he hänen wieroittanet olit/ colmen calpein cansa/ Ephan jauhoja ja leilin wijna/ ja toit hänen HERran huoneseen Silos/ ja nuorucainen oli wielä sangen nouri.
1 Sam 1:25 Ja he teurastit calpein ja toit nuorucaisen Elin eteen.
1 Sam 1:26 Ja hän sanoi: Ah minun HErran/ nijn totta cuin sinun sielus elä minun Herran/ minä olen se waimo cuin täsä tykönäs seisoi ja rucoili HERra.
1 Sam 1:27 Tätä nuorucaista minä anoin/ nyt on HERra minulle andanut sen rucouxen cuin minä häneldä rucoilin.
1 Sam 1:28 Sentähden annan minä hänen HERralle jällens/ caikexi elinajaxens/ että hän HERralda rucoildu on/ ja he rucoilit HERra sijnä paicas.

Ensimäinen Samuelin Kirja) Nämät caxi Samuelin Kirja cudzuttin ennen ensimäisexi ja toisexi Cuningan Kirjaxi/ ja ne toiset caxi jotca seurawat/ cudzuttin colmannexi ja neljännexi/ ja sen jälken owat allegationit

tehdyt. Mutta Hebraican Biblias cudzutan ne nijncuin täsä owat.
v. 11. Lupauxen) lupauxest lue/ Lev.$ 27:1 ja Num.$ 30:3.

II. Lucu.

HAnna ylistä Jumalata kijtoswirrellä/ että hän lohdutta murhellisia ja paina ylpeit alas/ v. 1.
Elin pojat rickowat cauhiast/ ja käyttäwät idzens uhramises cuwattomast/ v. 12.
Macawat Tabernaclin palwelus waimoja/ v. 22.
Eli heidän Isäns oli ylön hieno heitä rangaiseman/ v. 23.
Samuel caswa/ ja on sekä Jumalalle että ihmisille otollinen/ v. 26.
Jumala uhca Eliä Prohphetan cautta cowalla rangaistuxella ja onnettomudella hänen huonesans/ v. 27.

1 Sam 2:1 JA Hanna rucoili/ ja sanoi: minun sydämen riemuidze HERrasa/ minun sarwen on ylistetty HERrasa. Minun suuni on lewiäldä auwennut minun wiholisteni ylidze: sillä minä riemuidzen sinun autuudestas.
1 Sam 2:2 Ei kengän nijn pyhä ole cuin HERra/ ei yxikän ole paidzi sinua/ ja ei yhtän auttajata ole nijncuin meidän Jumalam.
1 Sam 2:3 Lacatcat teidän suurest kerscamisestan ja haastamisestan/ pangat pois teidän suustan se wanha: sillä HERra on Jumala joca sijtä otta waarin/ ei anna sencaltaisi ajatuxi menestyä.
1 Sam 2:4 Wäkewitten joudzi on särjetty/ ja heicot owat wäkewydellä wyötetyt.
1 Sam 2:5 Jotca ennen rawitut olit/ owat myydyt leiwän edest/ ja jotca nälkä kärseit/ ei sillen isoa. Sijhenasti että hedelmätöin seidzemen synnytti/ ja jolla monda lasta oli/ tuli heicoxi.
1 Sam 2:6 HERra cuoletta ja wirgotta/ wie helwettijn ja sieldä ulos.
1 Sam 2:7 HERra teke köyhäxi ja rickaxi/ hän alenda ja ylendä.
1 Sam 2:8 Hän nosta tomusta köyhän/ ja ylendä waiwaisen logasta/ istuttaxens händä päämiesten secaan ja andaxens hänen cunnian istuimen periä. Sillä mailman äret owat HERran/ ja maan pijrin on hän asettanut sen päälle.
1 Sam 2:9 Hän warjele hänen pyhäins jalat/ mutta jumalattomat pitä waickeneman pimeydes: sillä oma suuri woima ei mitän auta.
1 Sam 2:10 Ne jotca rijtelewät HERran cansa/ pitä muserrettaman ricki/ hän jylise taiwas heidän ylidzens. HERra duomidze maan äret/ ja anda Cuningallens wallan/ ja ylendä woideltuns sarwen.
1 Sam 2:11 ELkana meni jällens Ramathaan huoneseens/ waan nuorucainen palweli HERra Papin Elin edes.

1 Sam 2:12 MUtta Elin pojat olit ilkiät/ ja ei ensingän totellet HERra.
1 Sam 2:13 Eikä myös Pappein oikeutta Canssan edes/ cosca jocu jotain uhrais/ tuli Papin poica/ cosca liha keitettin/ ja oli colmihaarainen hango kädes.
1 Sam 2:14 Ja pisti sen cattilaan/ eli pataan/ eli cruusijn/ eli pannuun/ ja mitä hän otti ruoca hangolla/ sen Pappi otti sijtä/ ja nijn teit he caikelle Israelin Canssalle/ jotca tulit Siloon.
1 Sam 2:15 Nijn myös ennencuin he poltit lihawuden/ tuli Papin poica/ ja sanoi nijlle jotca uhria cannoit: anna minulle liha paistaxeni Papille: sillä ei hän ota keitettyä sinulda/ waan vtta.
1 Sam 2:16 Cosca jocu sanoi hänelle: polttacat lihawus tänäpänä nijncuin pitä/ ota sijtte sinulles mitä sydämes himoidze. Nijn sanoi hän hänelle: ei millän muoto/ mutta sinun pitä nyt minulle andaman/ jolles anna nijn minä otan wäkisin.
1 Sam 2:17 Ja sentähden oli nuorucaisten ricos sangen suuri HERran edes: sillä Canssa cadzoit HERran ruocauhrin ylön.
1 Sam 2:18 Mutta Samuel palweli HERran edes/ ja nuorucainen oli wyötetty lijnaisella pääliswaattella.
1 Sam 2:19 Ja hänen äitins oli tehnyt wähän hamen/ ja wei sen hänelle joca wuosi/ cosca hän meni miehens cansa uhraman wuosiuhria.
1 Sam 2:20 Ja Eli siunais Elkanan ja hänen emändäns/ ja sanoi: HERra andacon sinulle siemenen tästä waimosta sen rucouxen tähden cuins olet rucoillut HERralda/ ja he menit siallens.
1 Sam 2:21 Ja HERra edzei Hanna/ ja hän tuli rascaxi/ ja synnytti colme poica ja caxi tytärtä/ ja nuorucainen Samuel caswoi HERran edes.
1 Sam 2:22 MUtta Eli oli juuri wanha/ ja ymmärsi mitä hänen poicans teit caikelle Israelille/ ja että he macaisit nijden waimoin cansa/ jotca palwelit seuracunnan majan owella.
1 Sam 2:23 Ja sanoi heille: mixi te teette sencaltaisita? sillä minä cuulen teidän pahoja tecojan caikelda täldä Canssalda.
1 Sam 2:24 Ei nijn minun poicani/ ei ole se hywä sanoma cuin minä cuulen/ että te käännätte HERran Canssan pois.
1 Sam 2:25 Jos jocu ricko ihmistä wastan/ nijn Duomari sen sowitta/ mutta jos jocu ricko HERra wastan/ cuca sen edest rucoile? Ja ei he cuullet Isäns ändä: sillä HERra tahdoi heidän tappa.
1 Sam 2:26 Mutta nuorucainen Samuel waelsi ja caswoi/ ja oli otollinen sekä HERran että ihmisten edes.
1 Sam 2:27 JA yxi Jumalan mies tuli Elin tygö/ ja sanoi hänelle: näin sano HERra: engö minä ilmeisest ilmoittanut minuani sinun Isäs huonelle/ cosca he wielä olit Egyptis Pharaon huones.
1 Sam 2:28 Ja minä walidzin hänen minulleni Papixi caikesta Israelin sucucunnasta uhraman minun

Altarilleni/ ja sytyttämän suidzutusta/ ja candaman pääliswaatetta minun edesäni/ ja minä olen andanut sinun Isäs huonelle caicki Israelin lasten tulet.
1 Sam 2:29 Mixis sijs potkit minun uhriani wastan/ ja minun ruocauhriani/ jonga minä olen käskenyt uhrata seuracunnan majas/ ja enämmän cunnioitit sinun poikias cuin minua/ lihoittaxen teitän/ caikesta minun Canssani Israelin parhasta ruocauhrista.
1 Sam 2:30 Sentähden sano HERra Israelin Jumala: minä olen puhunut että sinun huones ja sinun Isäs huone piti waeldaman minun edesäni ijancaickisest/ mutta nyt sano HERra: olcon se caucana minusta: Sillä jotca minua cunnoidzewat/ nijtä minä myös cunnioidzen/ waan jotca minun cadzowat ylön/ ne pitä cadzottaman ylön.
1 Sam 2:31 Cadzo/ se aica tule että minä murran sinun käsiwartes/ ja sinun Isäs huonen käsiwarren/ ettei yxikän wanha pidä sinun huonesas oleman.
1 Sam 2:32 Ja sinun pitä näkemän sinun wiholises majas caikes hywydes cuin Israelille tapahtu/ ja ei yxikän wanha pidä oleman sinun huonesas ijancaickisest.
1 Sam 2:33 Cuitengin en minä ketän peräti häwitä sinulda minun Altarildani/ että minä culutan sinun silmäs/ ja sinun sielus murheseen saatan/ ja caicki sinun huones paljous pitä cuoleman/ cosca ne owat miehexi tullet.
1 Sam 2:34 Ja tämä pitä oleman sinulle merkixi/ cuin sinun poicais Hophnin ja Pinehaxen päälle pitä tuleman/ yhtenä päiwänä pitä heidän molemmat cuoleman.
1 Sam 2:35 Ja minä herätän minulleni yhden uscollisen Papin/ se teke nijncuin minun sydämelleni ja sielulleni kelwollinen on. Ja minä rakennan hänelle wahwan huonen/ waeldaxens minun woidelduni edes hänen elinaicanans.
1 Sam 2:36 Ja tapahtu/ että se cuin jää jälken sinun huoneses/ pitä tuleman ja cumartaman händä hopiapenningin ja leiwän cappalen edest/ ja pitä sanoman/ päästä minua yhden Papin osaan/ että minä saisin syödä cappalen leipä.

Vers. 3. Se wanha) se on/ älkön kengän turwatco idzens wanhaan tapaan/ Jumala woi sen kyllä muutta.
v. 18. pääliswaattella) Ephod oli Papin waate/ josta Exod.$ 28:6. on kirjoitettu.
v. 25. HERra tahdoi heidän tappa) Jumala saldei olla heidän suruttomudesans ja pahudesans/ ja tahdoi heitä rangaista/ lue selitys Iosu. 11. Exod.$ 4.
v. 29/ Potkit) Nijncuin Paulus Act.$ 9. potkei tutcainda wastan: se on/ olet ylpiä ja pelkämätöin.

III. Lucu.

Samuel cudzutan HERralda colmast niminomattain/ joca luule idzens Elildä cudzuttawan/ v. 1.
Samuel wasta neljännellä erällä/ v. 9.
HERra ilmoitta Elin ja hänen huonens rangaistuxen/ v. 11.
Samuel sano wijmein Elille caicki/ v. 19.
HERra on Samuelin cansa/ nijn että hän pidetän caikilda Prophetana/ v. 19.

1 Sam 3:1 COsca nuorucainen Samuel palweli Elin alla HERra. Ja HERran sana oli callis sijhen aican/ ja wähä ilmoituxia.
1 Sam 3:2 JA Eli macais sijhen aican siallans/ ja hänen silmäns rupeisit pimendymän/ nijn ettei hän nähnyt.
1 Sam 3:3 Ja Samuel macais HERran templis sijnä cuin Jumalan Arcki oli/ ennencuin Jumalan lampu sammutettin.
1 Sam 3:4 Ja HERra cudzui Samueli/ hän wastais: cadzo/ täsä minä olen.
1 Sam 3:5 Ja hän juoxi Elin tygö/ ja sanoi: cadzo/ täsä minä olen/ sinä cudzuit minua. Hän sanoi: en minä cudzunut sinua/ mene jällens ja pane maata/ ja hän meni ja pani maata.
1 Sam 3:6 Ja HERra cudzui taas Samueli/ ja Samuel nousi ja meni Elin tygö/ ja sanoi: cadzo/ täsä minä olen/ sinä cudzuit minua. Hän sanoi: en minä cudzunut sinua poican/ mene jällens/ ja pane maata.
1 Sam 3:7 Mutta Samuel ei tundenut silloin wielä HERra. Ja HERran sana ei ollut wielä ilmoitettu hänelle.
1 Sam 3:8 Ja HERra cudzui Samuelin wielä colmannen kerran/ ja hän nousi ja meni Elin tygö/ ja sanoi: cadzo/ täsä minä olen/ sinä cudzuit minua. Nijn ymmärsi Eli/ että HERra cudzui nuorucaista.
1 Sam 3:9 Ja sanoi hänelle: mene jällens ja pane maata/ ja jos sinua wielä cudzutan/ nijn sano: puhu HERra: sillä sinun palwelias cuule. Samuel meni ja pani idzens siallens.
1 Sam 3:10 NIin tuli HERra ja seisoi siellä/ ja cudzui nijncuin ennengin: Samuel/ Samuel. Ja Samuel sanoi: puhu/ sillä sinun palwelias cuule.
1 Sam 3:11 Ja HERra sanoi Samuelille: cadzo/ minä teen yhden asian Israelis/ nijn että sen molemmat corwat pitä soiman cuin sen cuule.
1 Sam 3:12 Sinä päiwänä tuotan minä Elille caicki ne cuin minä hänen huonettans wastan puhunut olen/ minä alan ja päätän sen.
1 Sam 3:13 Sillä minä olen tehnyt hänelle tiettäwäxi/ että minä olen Duomari hänen huonellens ijancaickisest/ sen pahan työn tähden/ että hän tiesi poicains häpiällisest käyttänen/ ja ei kertacan wihaisest cadzonut heidän päällens.
1 Sam 3:14 Sentähden olen minä wannonut Elin huonelle/ että tämä Elin huonen pahateco ei pidä

lepytettämän uhrilla eikä ruocauhrilla ijancaickisest.
1 Sam 3:15 Ja Samuel macais huomenen asti. Ja hän awais HERran huonen owen. Ja Samuel ei tohtinut ilmoitta Elille sitä näkyä.
1 Sam 3:16 Nijn cudzui Eli hänen/ ja sanoi: Samuel poican. Hän wastais: cadzo/ täsä minä olen.
1 Sam 3:17 Hän sanoi: mikä sana se on cuin sinulle sanottin? älä sala sitä minulda. Jumala tehkön sinulle sen ja sen/ jos sinä jotain salat minulda/ sijtä cuin sinulle sanottu on.
1 Sam 3:18 Nijn Samuel sanoi hänelle caicki/ ja ei häneldä mitän salannut. Waan hän sanoi: hän on HERra/ hän tehkön nijncuin hänelle on kelwollinen.
1 Sam 3:19 JA Samuel caswoi/ ja HERra oli hänen cansans/ ja ei langennut yhtäkän caikista hänen sanoistans maahan.
1 Sam 3:20 Ja coco Israel hamast Danist nijn BerSabaan/ tunsi Samuelin uscollisexi HERran Prophetaxi.
1 Sam 3:21 Ja HERra taas ilmestyi hänelle Silos: sillä HERra oli ilmandunut Samuelille Silos/ HERran sanan cautta.

Vers. 1. Callis/ Ei silloin ilmeistyxist paljo tieto ollut/ eikä myös lain saarnasta lucua pidetty/ mutta sijtte Samuelilda cohettin/ cap.$ 4:1.

IV. Lucu.

ISrael soti Philisterejä wastan/ ja lyödän heistä liki neljä tuhatta/ v. 1.
HERran Arcki tuodan Silost ja suurellä änellä otetan wastan/ v. 3.
Philisterit peljästywät/ v. 6.
He lyöwät toisen erän Israelist colmekymmendä tuhatta/ ja ottawat Jumalan Arkin pois. Elin pojat cuolewat/ v. 9.
Se ilmoitetan Elille/ joca puto istuimelda ja cuole/ v. 18.
ja myös Pinehaxen emändä wapistuxest/ v. 19.

1 Sam 4:1 JA Samuel rupeis saarnaman coco Israelin edes. Ja Israeli meni sotaan Philisterejä wastan/ ja sioitit heidäns EbenEzerin tygö/ mutta Philisterit asetit leirins Aphechijn.
1 Sam 4:2 Ja walmistit idzens Israeli wastan/ ja sota lewitti idzens pitkälle/ ja Israel lyötin Philistereildä/ ja he löit sijnä tappeluxes kedolla lähes neljätuhatta miestä.
1 Sam 4:3 COsca Canssa tuli leirijn/ sanoit Israelin wanhimmat: mingätähden HERra andoi meidän

tänäpänä lyötä Philistereildä? ottacam HERran lijton Arcki Silost meidän tygömme/ ja andacam hänen tulla meidän keskellem wapahtaman meitä meidän wiholistem kädest.
1 Sam 4:4 Ja Canssa lähetit sanan Siloon/ ja annoit sieldä tuoda HERran Zebaothin lijton Arkin/ joca istu Cherubimin päällä. Ja caxi Elin poica Hophni ja Pinehas olit Jumalan lijton Arkin cansa.
1 Sam 4:5 Ja HERran lijton Arkin tuldua leirijn/ huusit caicki Israel suurella änellä/ nijn että maa cajahti.
1 Sam 4:6 Cosca Philisterit cuulit sen suuren ilohuudon/ sanoit he: mikä suuri ilohuuto on Ebrerein leiris? Ja cosca he ymmärsit HERran Arkin tullen leirijn/
1 Sam 4:7 Pelkäisit he heitäns/ ja sanoit: Jumala on tullut leirijn. Ja wielä sijtte sanoit: woi meitä: sillä ei se ole ennen nijn ollut.
1 Sam 4:8 Woi meitä/ cuca pelasta meitä näiden wäkewäin Jumalten käsist? nämät owat ne Jumalat/ jotca Egyptin löit corwes caickinaisilla rangaistuxilla.
1 Sam 4:9 Olcat sijs rohkiat sydämest/ ja olcat miehet Philisterit/ ettei teidän pitäis palweleman Ebrerejä nijncuin he owat teitä palwellet. Olcat miehet ja soticat.
1 Sam 4:10 Nijn Philisterit sodeit/ ja Israel lyötin/ ja jocainen pakeni majaans/ ja se oli sangen suuri tappo/ nijn että Israelist caadui colmekymmendä tuhatta jalcamiestä.
1 Sam 4:11 Jumalan Arcki otettin pois/ ja caxi Elin poica Hophni ja Pinehas cuolit.
1 Sam 4:12 SIlloin juoxi sotajoucost yxi BenJamiteri/ ja tuli sinä päiwänä Siloon/ ja oli rewäisnyt waattens/ ja wiscoinut mulda pääns päälle.
1 Sam 4:13 Ja cadzo/ cosca hän sinne tuli/ istui Eli istuimella/ tielle cadzeleman: sillä hänen sydämens oli peljästyxis Jumalan Arkin tähden. Ja cosca mies tuli Caupungijn/ ilmoitti hän sen/ ja coco Caupungi parguit.
1 Sam 4:14 Ja cosca Eli cuuli sen corkian huudon ja pargun/ kysyi hän: mikä capina tämä on? nijn tuli mies nopiast ja ilmoitti sen Elille.
1 Sam 4:15 (Ja hän oli yhdexänkymmenen ja cahdexan ajastaicanen/ ja hänen silmäns olit jo nijn pimennet/ ettei hän nähnyt)
1 Sam 4:16 Ja mies sanoi Elille: minä olen tullut ja paennut tänäpänä sotajoucosta. Mutta hän sanoi: cuingasta käy poican?
1 Sam 4:17 Silloin wastais sanansaattaja/ ja sanoi: Israel on paennut Philisterein edellä/ ja suuri tappo on Canssas tapahtunut/ ja molemmat sinun poicas Hophni ja Pinehas on cuollet/ ja wielä sijtte Jumalan Arcki on otettu pois.
1 Sam 4:18 Ja cosca hän cuuli mainittawan Jumalan Arckia/ langeis hän maahan taapäin istuimelda/ portin tykönä/ ja mursi niscans ja cuoli: sillä hän oli wanha ja rascas mies. Ja hän duomidzi Israeli neljäkymmendä

ajastaica.
1 Sam 4:19 JA hänen miniäns Pinehaxen emändä oli wijmeiselläns rascas/ cosca hän sen sanoman cuuli/ että Jumalan Arcki oli otettu pois/ ja hänen appens ja miehens olit cuollet: cumarsi hän idzens ja synnytti: sillä hänen kipuns käwi hänen päällens.
1 Sam 4:20 Ja cosca hän oli cuolemallans/ sanoit waimot jotca seisoit hänen tykönäns: älä pelkä/ sillä sinulle on poica syndynyt. Mutta ei hän mitän wastannut/ eikä sitä mielens pannut.
1 Sam 4:21 Ja cudzui sen lapsen Ichabod/ ja sanoi: cunnia on tullut Israelist pois: sillä Jumalan Arcki otettin pois/ ja hänen appens ja miehens olit cuollet.
1 Sam 4:22 Ja hän taas sanoi: Israelin cunnia on tullut pois/ sillä Jumalan Arcki on otettu pois.

Vers. 10. Israeli lyötin) Ei heillä ollut yhtän käskyä canda Jumalan Arckia heidän edesäns sodas/ waan että he olisit tehnet Jumalan sanan ja lakikirjan jälken/ ja ei sijtä olis harhaillet/ nijn he olisit toimellisest waeldanet/ ja olisit ollet onnelliset/ Iosu. 1:7. Mutta jos Jumalan sana ja Sacramentit eli pyhät säädyt meidän mielem jälken pidetän/ jota ei Jumala ole säätänyt/ on se Jumalalle cauhistus/ jota rangaistus ja wastoinkäyminen seura.

V. Lucu.

PHilisterit panewat Jumalan Arkin Asdodijn Dagonin huoneseen/ v. 1.
Toisna päiwänä löytäwät he Dagoin pudonnexi Arkin eteen/ nijn myös colmandena päiwänä poishacatuilla käsillä ja päällä/ v. 3.
HERra lyö Asdodin Canssan salaisella taudilla/ v. 6.
Arcki cannetan Gathin ymbärins/ v. 8.
nijn Ekronijn/ mutta HErra lyö heitä jocapaicas sairaudella/ ja moni cuole/ v. 10.

1 Sam 5:1 JA Philisterit otit Jumalan Arkin/
1 Sam 5:2 ja weit EbenEzerist Asdodijn/ Dagonin huoneseen/ ja asetit hänen Dagonin tygö.
1 Sam 5:3 Ja cosca Asdoditerit toisna päiwänä warhain nousit/ cadzo/ löysit he Dagonin macawan suullans maasa HERran Arkin edes. Mutta he otit Dagonin ja nostit endiselle siallens.
1 Sam 5:4 Cosca he toisna huomena nousit jällens/ cadzo/ löysit he Dagonin jällens macawan suullans maasa HERran Arkin edes. Mutta hänen pääns ja molemmat kätens olit hacatut kynnyxellä pois/ ja muu ruumis macais sijnä.

1 Sam 5:5 Sentähden Dagonin papit ja caicki cuin Dagonin huoneseen menewät/ ei astu Dagonin kynnyxelle Asdodis/ tähän päiwän asti.
1 Sam 5:6 MUtta HERran käsi oli rascas Asdoditerein päälle/ ja hucutti heidän/ ja löi Asdodin ja caiken ymbäristön peräpuolet paiseilla.
1 Sam 5:7 Cosca Asdodin Canssa sen näit nijn olewan/ sanoit he: älkän andaco olla Israelin Jumalan Arckia meidän tykönäm: sillä hänen kätens on juuri rascas meitä ja meidän jumalatam Dagonita wastan.
1 Sam 5:8 Ja he lähetit matcaans ja cudzuit caicki Philisterein Päämiehet tygöns cocoon/ ja sanoit: mitä me teemme Israelin Jumalan Arkille? he wastaisit: andacat Israelin Jumalan Arcki cannetta Gathin ymbärins. Ja he cannoit Israelin Jumalan Arkin ymbärins.
1 Sam 5:9 Ja cosca he sen cannoit/ nousi suuri capina Caupungis HERran käden cautta/ ja hän löi Canssan Caupungis sekä pienet että suuret/ ja he sait salaiset kiwut heidän salacaluins.
1 Sam 5:10 NIin he lähetit HERran Arkin Ekronijn. Cosca HERran Arcki tuli Ekronijn/ huusit Ekroniterit/ ja sanoit: he owat wetänet Jumalan Arkin ymbärins minun tygöni/ surmataxens minua ja minun Canssani.
1 Sam 5:11 Nijn lähetit he ja cudzuit caicki Philisterein Päämiehet cocoon/ ja sanoit: lähettäkät Israelin Jumalan Arcki siallens jällens/ ettei hän surmais minua ja minun Canssani: sillä caikes Caupungis oli suuri capina cuoleman tähden/ ja Jumalan käsi oli siellä sangen rascas.
1 Sam 5:12 Ja ihmiset jotca ei cuollet/ lyötin heidän salacaluisans/ nijn että huuto meni Caupungist taiwaseen.

Vers. 7. Sen näit nijn olewan) Cuin ihmiset ja järki wallan saawat/ nijn Jumalan sana ja caicki cunnia cato/ silloin oikia Papin wirca käy nurin ja hucku/ caiken sen teke Jumalan wiha. Mutta cuin he saawat hallita/ ei ole heillä sijtte yhtän oman tunnon lepo: sillä cosca ei Jumalan sana ole woimasans/ nijn ei sijtä muuta seura cuin oman tunnon lewottomus. Nijn Jumalan Arcki teke täsä Philistereille/ sijhenasti cuin he tunnustawat heidän häpyns.

VI. Lucu.

PHilisterit kysywät noidillens mitä heidän HERran Arckille tekemän pitä/ v. 1.
He käskewät sen lähettä siallens/ ja wijsi cullaista peräpuolda wicauhrixi/ ja wijsi cullaista hijrtä/ v. 3.
Panna vteen waunuun/ jota caxi imettäwäistä lehmä/ joidenga päälle ei ollut yhtän ijestä pandu/ piti wetämän/ v. 7.
Arcki tule BethSemexeen/ v. 10.

Siellä he uhrawat/ v. 14.
BethSemitereist cuole 50070. miestä/ että he Arkin näit/ v. 19.
Lähettäwät KiriatJearimijn/ että he tulisit noutaman Arckia/ v. 21.

1 Sam 6:1 JA HERran Arcki oli seidzemen Cuucautta Philisterein maalla.
1 Sam 6:2 Ja Philisterit cudzuit pappins ja noitans cocoon/ ja sanoit: mitä meidän pitä HERran Arkille tekemän? opettacat meitä millä meidän pitä lähettämän hänen siallens?
1 Sam 6:3 He wastaisit: jos te lähetätte Israelin Jumalan Arkin/ nijn älkät händä lähettäkö tyhjänä/ waan teidän pitä maxaman hänelle wicauhrin/ nijn te tulette terwexi/ ja saatte tietä mingätähden hänen kätens ei teistä lacka.
1 Sam 6:4 Mutta he sanoit: mikä on se wicauhri cuin meidän hänelle andaman pitä? he wastaisit: wijsi cullaista peräpuolda/ ja wijsi cullaista hijrtä Philisterein päämiesten lugun jälken/ että caikilla teidän päämiehillän ja teillä oli yxi widzaus.
1 Sam 6:5 Tehkät sijs teidän peräwiertenne cuwat ja teidän hijrtenne cuwat/ jotca teidän maan häwittänet owat/ cunnioitaxenne Israelin Jumalata/ hänen kätens tule joscus huokiammaxi teille/ teidän jumalillen ja teidän maallen.
1 Sam 6:6 Mixi te paadutatte teidän sydämen nijncuin Egyptiläiset ja Pharao paadutit heidän sydämens? eikö se nijn ole/ sittecuin hän idzens ilmoitti heille/ laskit he heidän menemän/ ja he menit matcaans.
1 Sam 6:7 NIin ottacat ja tehkät vdet waunut/ ja ottacat caxi nuorta imettäwä lehmä/ joidenga päälle ei ole yhtän ijestä wielä pandu/ ja pangat ne waunuin eteen/ ja salpatcat heidän wasickans cotia heidän jälistäns.
1 Sam 6:8 Ja ottacat HERran Arcki ja pangat waunuin/ ja ne cullaiset calut cuin te hänelle annoitte/ teidän wicanne sowinnoxi/ pangat arckuun hänen siwullens/ ja lähettäkät händä matcaan/ ja andacat hänen mennä.
1 Sam 6:9 Ja cadzocat menekö hän cohdastans rajains cautta BethSemexen päin/ nijn hän on tehnyt meille caiken tämän suuren pahan: mutta jos ei/ nijn tietkät ettei hänen kätens ole meitä lijcuttanut/ waan se on meille muutoin tapaturmast tapahtunut.
1 Sam 6:10 Canssa teit nijn/ ja otit caxi nuorta imettäwä lehmä/ ja panit waunuin eteen/ ja salpaisit heidän wasickans cotia.
1 Sam 6:11 Ja panit HERran Arkin waunuin/ ja arcun cullaisten hijrten ja heidän peräwiertens cuwain cansa.
1 Sam 6:12 Ja lehmät menit cohdastans tietä myöden BethSemexeen/ ja käwit yhtä tietä ja ammuit/ ja ei poikennet oikialle taicka wasemmalle puolelle/ ja Philisterein päämiehet seuraisit heitä BethSemexen maan

ärijn.
1 Sam 6:13 MUtta BethSemiterit leickaisit nisueloans laxos/ ja nostit silmäns ja näit Arkin/ ja olit iloiset/ että he sait nähdä Arkin.
1 Sam 6:14 Mutta waunut tuli Josuan BethSemiterin pellolle/ ja sijnä seisoit alallans/ ja siellä oli suuri kiwi/ ja he waunuista puita halcaisit/ ja uhraisit ne lehmät HERralle polttouhrixi.
1 Sam 6:15 Ja Lewitat nostit HERran Arkin maahan/ ja arcun joca siwus oli/ josa ne cullaiset calut olit/ ja panit sen suuren kiwen päälle. Ja BethSemiterit uhraisit sinä päiwänä HERralle polttouhria/ ja muita uhreja.
1 Sam 6:16 Cosca ne wijsi Philisterein päämiestä näit sen/ palaisit he sinä päiwänä Ekronijn.
1 Sam 6:17 Ja nämät owat ne cullaiset peräwierten cuwat/ cuin Philisterit uhraisit HERralle wicauhrins edest/ Asdod yhden/ Gaza yhden/ Asclon yhden/ Gath yhden ja Ekron yhden.
1 Sam 6:18 Ja cullaiset hijret/ caickein Philisterein Caupungein lugun jälken/ wijden päämiehen edest sekä wahwoista Caupungeista ja maan kylistä/ sijhen suuren Abelin asti/ johonga he panit HERran Arkin tähän päiwän asti/ Josuan BethSemiterin pellolle.
1 Sam 6:19 JA muutamat BethSemiterit lyötin/ että he cadzoit HERran Arckijn/ ja hän löi sijtä Canssasta wijsikymmendä tuhatta ja seidzemenkymmendä miestä. Nijn se Canssa murhetti/ että HERra nijn suurella widzauxella löi Canssa.
1 Sam 6:20 Ja BethSemiterit sanoit: cuca on seisowainen HERran edes/ taincaltaisen pyhän Jumalan/ ja kenen tygö hän mene meidän tyköm?
1 Sam 6:21 Ja lähetit sanan KiriathJearimin asuwaisten tygö/ ja käskit heille sanoa: Philisterit owat tuonet HERran Arkin jällens/ tulcat tänne ja wiekät händä teidän tygönne jällens.

Vers. 19. He cadzoit HERran Arckijn) Ei ollut luwallinen kenengän nähdä HERran Arckia paljana ja sen Pyhän caluja/ waan Aaronin poicain ainoastans. Muut Lewitat ja Canssa sait ne nähdä peitettynä eli käärittynä/ joca toisin teki hänen piti cuoleman/ Num.$ 4:15. 19. ja 20.

VII. Lucu.

ARcki wiedän KirjathJearimijn/ josa hän on caxikymmendä ajastaica/ ja Israeli itke HERran edes/ v. 1.
Samuel neuwo heitä catumuxeen/ ja heittämän heidän epäjumalans pois/ ja palweleman HERra/ v. 3.
ja coco heitä Mizpaan/ Philisterit tulewat sinne sotiman Israeli wastan/ v. 5.
Samuel rucoile HERra ja uhra/ v. 8.
HERra peljättä Philisterit jylinällä pacoon/ ja Samuel pane sijhen kiwen/ v. 10.

Israel woitta Philistereildä Caupungins jällens. Samuel duomidze Israeli elinaicans/ v. 13.

1 Sam 7:1 NIin tuli KiriathJearimin Canssa ja toit sinne HERran Arkin/ ja weit hänen Abinadabin huoneseen Gibeaan/ ja wiheit hänen poicans Eleazarin ottaman HERran Arkist waari.
1 Sam 7:2 Ja sijtä päiwäst cosca HERran Arki oli KiriathJearimis/ cului paljon aica/ caxikymmendä ajastaica/ ja coco Israelin huone itki HERran jälken.
1 Sam 7:3 MUtta Samuel sanoi coco Israelin huonelle/ jos te käännätte teitän caikesta sydämestän HERran tygö/ nijn heittäkät teildän wierat jumalat ja Astharoth pois/ ja walmistacat teidän sydämen HERran tygö/ ja palwelcat händä ainoata/ nijn hän pelasta teidän Philisterein käsistä.
1 Sam 7:4 Nijn heitit Israelin lapset heildäns Baalim ja Astharothin pois/ ja palwelit ainoata HErra.
1 Sam 7:5 Ja Samuel sanoi: cootca Israel Mizpaan/ ja minä rucoilen teidän edestän HERra.
1 Sam 7:6 Ja he tulit Mizpaan cocoon/ ammunsit wettä ja caasit HERran eteen/ paastoisit sen päiwän ja sanoit sijnä paicas: me olem syndiä tehnet HERra wastan. Ja Samuel duomidzi Israelin lapset Mizpas.
1 Sam 7:7 COsca Philisterit cuulit Israelin lapset cocondunexi Mizpaan/ menit Philisterein päämiehet Israeli wastan. Cosca Israelin lapset sen cuulit/ pelkäisit he Philisterejä.
1 Sam 7:8 Ja sanoit Samuelille: älä lacka huutamast meidän edestäm HERran meidän Jumalam tygö/ että hän meidän pelastais Philisterein käsistä.
1 Sam 7:9 Nijn Samuel otti imewän caridzan/ ja uhrais sen coconans HERralle polttouhrixi/ ja huusi HERran tygö Israelin edest/ ja HERra cuuli hänen rucouxens.
1 Sam 7:10 Ja cuin Samuel uhrais polttouhrit/ lähestyit Philisterit sotiman Israeli wastan/ mutta HERra jylisti sinä päiwänä suurella pauhinalla Philisterein ylidze/ ja peljätti heidän/ nijn että he lyötin Israelin edes.
1 Sam 7:11 Nijn Israelin miehet menit Mizpast ja ajoit Philisterejä taca/ ja löit heidän aina BethCarin ala.
1 Sam 7:12 Silloin otti Samuel kiwen/ ja pani Mizpan ja Senin wälille/ ja cudzui hänen EbenEzer/ ja sanoi: tähän asti on HERra auttanut meitä.
1 Sam 7:13 Ja nijn Philisterit poljettin/ ja ei enämbi tullet Israelin rajoille. Ja HERran käsi oli Philisterejä wastan nijncauwan cuin Samuel eli.
1 Sam 7:14 Nijn Israelin lapset sait ne Caupungit jällens/ cuin Philisterit heildä olit ottanet pois/ Ekronist Gathin saacka/ rajoinens. Ne wapahti Israel Philisterein käsistä: sillä Israelillä oli rauha Amorrerein cansa.
1 Sam 7:15 Ja Samuel duomidzi Israeli caiken elinaicans.
1 Sam 7:16 Ja waelsi joca wuosi ymbärins BethElin asti ja Gilgalin ja Mizpan. Ja cosca hän oli duominut Israeli caikisa näisä paicoisa/

1 Sam 7:17 Tuli hän Ramathan jällens: sillä sielä oli hänen huonens/ ja siellä hän duomidzi Israeli/ ja rakensi HERralle siellä Altarin.

Vers. 2. Itki) se on/ he murhetit ja walitit HERran edes heidän waiwans Philisterein tähden.

VIII. Lucu.

SAmuel pane wanhettuans poicans Duomareixi/ jotca duomidzewat wäärin/ v. 1.
Israelin wanhimmat anowat Samuelildä Cuningast/ v. 4.
Ei se kelpa hänelle/ mutta Jumala käske hänen cuulla heitä ja opetta heille Cuningan oikeuden/ v. 6.
ja sen cuorman cuin sijtä seura/ v. 10.
Cuitengin anowat he Cuningast/ jonga Samuel wie HERran corwijn/ v. 19.

1 Sam 8:1 SAmuel asetti wanhettuans poicans Israelin Duomareixi.
1 Sam 8:2 Hänen esicoisens cudzuttin Joel/ ja se toinen Abia/ jotca duomarit olit BerSabas.
1 Sam 8:3 Mutta hänen poicans ei waeldanet hänen teisäns/ waan tulit ahnexi ja otit lahjoja/ ja käänsit oikeuden.
1 Sam 8:4 NIin caicki Israelin wanhimmat cocoisit idzens ja tulit Ramathijn Samuelin tygö.
1 Sam 8:5 Ja sanoit hänelle: cadzo/ sinä olet wanhennut/ ja sinun poicas ei waella sinun teisäs/ aseta sinä meille Cuningas joca meitä duomidzis/ nijncuin caikilla pacanoillakin on.
1 Sam 8:6 Ja Samuel otti sen pahaxi/ että he sanoit: anna meille Cuningas joca meitä duomidzis. Ja Samuel rucoili HERra.
1 Sam 8:7 Ja HERra sanoi Samuelille: cuule Canssan ändä caikis nijsä cuin he owat sinulle puhunet: sillä ei he ole sinua hyljännet/ waan minun/ etten minä olis heidän Cuningans.
1 Sam 8:8 He tekewät sinulle nijncuin he aina tehnet owat/ sijtä päiwäst cuin minä heidän wein Egyptist/ tähän päiwän asti/ ja owat minun hyljännet/ ja palwellet wieraita jumalita.
1 Sam 8:9 Cuule sijs nyt heidän änens/ todista ja ilmoita heille Cuningan oikeus/ joca heitä hallidze.
1 Sam 8:10 JA Samuel sanoi caicki HERran sanat Canssalle/ joca häneldä Cuningast anoi.
1 Sam 8:11 Tämä on Cuningan oikeus joca teitä wallidzewa on: teidän poican otta hän waunu ja hewoismiehixens/ ja waunuins edellä juoxiaxi.
1 Sam 8:12 Ja pane päämiehixi tuhannen ja wijden kymmenen päälle/ ja kyndäjäxi/ cuin hänen peldons kyndämän pitä/ ja elonleickaixi hänen eloons/ ja hänen sotacaluns ja waunucaluns tekiäxi.

1 Sam 8:13 Teidän tyttären otta hän apotecarixi/ keittäixi ja leipoixi.
1 Sam 8:14 Hän otta myös teidän parhat peldon/ wijnamäken ja öljypuun/ ja anda ne palwelioillens.
1 Sam 8:15 Sitälähin otta hän teildä kymmenexet teidän jywistän ja wijnastan/ ja anda huowillens ja palwelioillens.
1 Sam 8:16 Hän otta myös teidän palwelian ja pijcan/ ja teidän caunimmat nuorucaisen/ ja teidän Asin hänen töihins.
1 Sam 8:17 Hän otta teidän laumastan kymmenexet/ ja teidän pitä oleman hänen orjans.
1 Sam 8:18 Cosca te silloin huudatte teidän Cuningan tähden/ jonga te oletta teillen walinnet/ silloin ei HERra teitä cuule.
1 Sam 8:19 Ja ei Canssa cuullut Samuelin ändä/ waan sanoi: ei millän muoto/ mutta Cuningas pitä meillä oleman.
1 Sam 8:20 Että me myös olisim nijncuin caicki muutkin pacanat/ ja että meidän Cuningam duomidzis meitä/ ja menis meidän edelläm cosca meidän pitä sotiman.
1 Sam 8:21 Ja nijn Samuel cuuli caickia nijtä cuin Canssa sanoi/ ja julisti HERran corwain edes.
1 Sam 8:22 Nijn sanoi HERra Samuelille: cuule heidän änens ja aseta heille Cuningas. Ja Samuel sanoi Israelin miehille: mengät matcaan cukin hänen Caupungijns.

Vers. 11. Cuningan oikeus) Hebraice$ Mischpathamm$ lech$, se on/ Cuningan duomion pitä sencaltaisen oleman/ eli: sencaltaista ylölistä on tekewä/ ja sen oikeaxi duomidzewa. Sillä se nähdän kyllä sijtä Cuningan oikeudest/ jonga Jumala Mosexen cautta andoi/ ettei Jumala wahwista sencaltaista hallitusta/ ja ettei Cuningalle ole luwallinen otta hänen alemmaisildans oman tahtons jälken/ Deut.$ 17:15. Nabothin Historiast/ 1. Reg.$ 21. Dawidist/ 2. Sam. 24:21. Nijncuin myös Jumalan käskyst/ Ezech. 45:7. ja 8. & Cap. $ 46:18. Ja ei pidä Ruhtinan mitän ottaman Canssaldans heidän perinnöstäns eli ajaman heitä heidän omaisudestans pois/ waan pitä andaman lapsille omastans etc.$ Mutta Saulist ja tästä Cuningan oikeudest sano Jumala Oseae$ 13:11. näin: Minä annoin sinulle Cuningan wihasani ja temman hänen pois minun julmuudesani.

IX. Lucu.

SAul edzi Asintammoja/ v. 1.
kysy Samuelille nijtä/ v. 5.
Samuel ilmoitta hänelle Asintammat löytyxi/ ja tulewan hänen Israelin hallidziaxi/ v. 18.

Syö hänen cansans cuckulalla/ v. 22.
Huomeneltain menewät he ulos/ ja lähettäwät palweliat edelläns/ owat cahden cahtuwans/ 25. v.

1 Sam 9:1 NIin oli yxi mies BenJaminist/ nimeldä Kis/ AbiElin poica/ Serorin pojan/ Bechorathin pojan/ Aphian pojan/ Jeminin miehen pojan/ woimallinen mies.
1 Sam 9:2 Hänellä oli poica nimeldä Saul/ hän oli caunis nuori mies/ ja ei ollut yxikän händä caunembi Israelin lasten seas/ päätä pidembi caickea muuta Canssa.
1 Sam 9:3 JA Kis Saulin Isä oli cadottanut Asintammans. Ja hän sanoi pojallens Saulille: ota yxi palwelioista cansas ja walmista/ mene matcaas/ ja edzi Asintammat.
1 Sam 9:4 Ja hän käwi Ephraimin wuoren ylidze/ ja Salisan maan läpidze/ ja ei löytänet/ nijn he käwit Salimin maan läpidze/ ja ei he ollet siellä/ ja he käwit Jeminin maan läpidze/ ja ei löytänet.
1 Sam 9:5 CUin he tulit Zuphin maalle/ sanoi Saul palwelialle cuin hänen cansans oli: tule/ käykäm cotia jällens/ minun Isän unhotta Asintammans/ ja murhetti meitä.
1 Sam 9:6 Mutta hän sanoi: täsä Caupungis on cuuluisa Jumalan mies/ caicki cuin hän sano/ se tapahtu. Käykämme sinne/ cuca tietä/ hän sano meidän retkem jota me waellam.
1 Sam 9:7 Saul sanoi palweliallens: waicka me menemme sinne/ mitä me wiemme miehelle: sillä leipä on caicki loppunut meidän säkistäm: ei ole meillä yhtän lahja wietäwät sille Jumalan miehelle? Mitä meillä on?
1 Sam 9:8 Palwelia wastais Saulille/ ja sanoi: cadzo/ minulla on neljäs osa hopia Sicli minun tykönäni/ andacam se sille Jumalan miehelle/ että hän sanois meidän retkestäm.
1 Sam 9:9 Muinaisen aican Israelis/ cosca käytin Jumalata edzimän/ sanottin: tulcat/ käykäm näkiän tygö. Ne cuin nyt cudzutan Prophetaixi/ ne muinen cudzuttin näkiöixi.
1 Sam 9:10 SAul sanoi palweliallens: sinä hywin puhuit/ tule/ käykäm. Ja he menit sijhen Caupungijn/ josa se Jumalan mies oli.
1 Sam 9:11 Ja tulduans Caupungijn/ löysit he pijcoja/ jotca olit käynet wettä ammundaman/ nijlle he sanoit: ongo näkiä täällä?
1 Sam 9:12 He wastaisit heille/ ja sanoit: ia/ cadzo teiden edesän hän on/ riendäkät teitän: sillä tänäpänä hän on tullut Caupungijn/ että tänäpänä Canssa uhrawat corkeudella.
1 Sam 9:13 Cosca te tulette Caupungijn/ nijn te löydätte hänen/ ennencuin hän mene corkeudelle atroidzeman: sillä ei Canssa ennen syö/ cuin hän tule/ ja siuna uhrin/ sijtte ne syöwät cuin cudzutut owat/ mengät sijs sinne/ juuri nyt te hänen löydätte.
1 Sam 9:14 JA cuin he tulit Caupungijn/ ja olit keskellä Caupungita/ cadzo/ Samuel cohtais heidän

mennesäns corkeudelle.
1 Sam 9:15 Mutta HERra oli ilmoittanut Samuelille päiwä ennen cuin Saul tuli/ sanoden:
1 Sam 9:16 Huomena tällä ajalla lähetän minä sinun tygös miehen BenJaminin maasta/ woitele se minun Canssani Israelin päämiehexi/ wapahtaman heitä Philisterein käsistä: sillä minä olen cadzonut minun Canssani puoleen/ ja heidän huutons on tullut minun tygöni.
1 Sam 9:17 Cosca Samuel näki Saulin/ wastais HERra/ ja sanoi: cadzo/ tämä on se mies/ josta minä sinulle sanonut olen/ tämä hallidze minun Canssani.
1 Sam 9:18 Sijtte meni Saul Samuelin tygö porttijn/ ja sanoi: ilmoita minulle cusa täällä on näkiän huone.
1 Sam 9:19 Samuel wastais Saulille/ ja sanoi: minä olen Näkiä/ mene minun edelläni corkeudelle: sillä te syötte tänäpänä minun cansani/ ja huomena päästän minä sinun/ ja caicki mitä sinun sydämesäs on ilmoitan minä sinulle.
1 Sam 9:20 Ja Asintammoja/ jotca owat ollet sinulda colme päiwä pois/ älä sillen murheti: sillä ne owat löytyt/ ja kenen caicki himoittapa Israelis pitä oleman? eikö ne sinulle tule ja caikelle sinun Isäs huonelle?
1 Sam 9:21 Saul wastais: engö minä ole Jeminin poica/ ja caickein wähimmäst Israelin sugust/ ja minun huonen on wähin caickein sucucundain seas Ben Jaminist? mixis sencaltaista minulle puhut?
1 Sam 9:22 Mutta Samuel otti Saulin palwelioinens/ ja wei heitä Salijn/ ja istutti heitä ylimmäisexi caikista nijstä cuin cudzutut olit/ joita oli liki colmekymmendä miestä.
1 Sam 9:23 Ja Samuel sanoi keittäjälle: tuo tänne se cappale jonga minä sinulle annoin/ ja käskin tykönäs pitä.
1 Sam 9:24 Nijn keittäjä candoi lapaluun/ ja sen cuin sijnä rippui kijnni/ ja hän pani sen Saulin eteen/ ja sanoi: cadzo/ tämä jäi/ laske etees/ ja syö: sillä se on tähän hetken asti sinulle tallella pidetty/ silloin cuin minä cudzuin Canssan. Nijn Saul söi Samuelin cansa sinä päiwänä.
1 Sam 9:25 Ja cosca he menit corkeudelda Caupungijn/ puhui hän Saulin cansa caton päällä. Ja nousit warhain amulla/
1 Sam 9:26 Nijn Samuel cudzui Saulin amuruscon nostes caton päälle/ ja sanoi: nouse/ ja minä päästän sinun. Ja Saul nousi/ ja he molemmat menit ulos/ hän ja Samuel.
1 Sam 9:27 Ja cuin he tulit Caupungin äreen/ sanoi Samuel Saulille: sano palwelialle/ että hän menis meidän edelläm (ja hän meni edellä) mutta seiso sinä täsä/ ja minä ilmoitan sinulle mitä Jumala sanonut on.

Vers. 26. Caton päälle) Juuttan maalla olit tasaiset catot/ sentähden käski Jumala raketa käsipuut nijden

ymbärille/ ettei jocu nijstä putois/ Deut.$ 22:8. Nijden päällä käyskendeltin ja puheltin. Sencaltaisen caton pääldä näki Dawid Urian emännän/ 2. Sam. 11:2. Absalom teki majan caton päälle/ 2. Sam. 10:22. Sinne mendin myös rucoileman/ nijncuin Petrus , Act.$ 10:9.

X. Lucu.

SAmuel woitele Saulin Cuningaxi/ ja wahwistuxexi sano mitä hänelle oli tapahtuwa tiellä/ v. 1.
käske hänen mennä Gilgalijn/ cusa Prophetat Sauli cohwat/ ja hän Prophetera/ v. 10.
Samuel cudzu Israelin lapset Mizpaan/ ja nuhtele heitä/ että he anoit Cuningast/ v. 17.
Hän heittä Arpa/ ja osa BenJaminin/ sijtte Saulin/ v. 20.
Hän lymytti idzens/ mutta HERra ilmoitti hänen/ ja hän tuli Cuningaxi/ v. 22.
Monicadat cadzoit hänen ylön/ v. 27.

1 Sam 10:1 NIin otti Samuel öljyastian/ ja caasi hänen pääns päälle/ ja andoi suuta hänen/ ja sanoi: näetkös että HERra on sinun woidellut päämiehexi hänen perimiseens.
1 Sam 10:2 Coscas menet minun tyköäni tänäpänä pois/ nijns löydät caxi miestä Rahelin haudan tykö Zelahs/ BenJaminin rajas/ ne sanowat sinulle Asintammat löytyxi/ joitas olet lähtenyt edzimän. Ja cadzo/ sinun Isäs ei pidä sillen lucua Aseist/ mutta murehti sinua/ ja sano: mitä minä teen minun pojastani?
1 Sam 10:3 Ja cosca sinä edemmä sijtä menet/ nijns tulet Thaborin lakeudelle/ sijnä cohtawat sinua colme miestä/ jotca Jumalan tygö BethElijn menewät/ ensimäinen canda colme wohla/ toinen colme cappalda leipä/ ja colmas wijnaleiliä.
1 Sam 10:4 Ja ne terwehtäwät sinua ystäwälisest/ andawat sinulle caxi leipä/ ota ne heidän kädestäns.
1 Sam 10:5 Sijtte tulet sinä Jumalan corkeudelle/ cusa Philisterein leirit owat. Ja tulduas Caupungijn/ cohta sinun Prophetain joucko/ jotca owat tullet corkeudelda/ ja heidän edelläns candele ja trumpu/ huilut ja harput/ ja taitawat propheterata.
1 Sam 10:6 Ja HERran Hengi tule sinus woimallisexi/ ettäs propheterat heidän cansans/ ja tulet toisexi miehexi.
1 Sam 10:7 Ja cosca nämät merkit tapahtuwat sinule/ nijn tee caicki mitä etees tule: sillä Jumala on sinun cansas.
1 Sam 10:8 Mutta sinun pitä menemän Gilgalijn minun edelläni/ cadzo/ minä tulen sinne sinun tygös uhraman polttuhria ja kijtosuhria: seidzemen päiwä pitä sinun odottaman/ nijncauwan cuin minä tulen sinun tygös/ ja ilmoitan sinulle mitä sinun pitä tekemän.

1 Sam 10:9 Ja cosca hän oli käändänyt selkäns Samuelin puoleen/ ja meni hänen tyköns pois/ andoi Jumala hänelle toisen sydämen/ ja caicki nämät merkit tapahduit sinä päiwänä.
1 Sam 10:10 JA cosca he tulit corkeudelle/ cadzo/ cohtais hänen Prophetain joucko/ ja Jumalan Hengi tuli woimallisexi hänesä/ että hän propheterais heidän cansans.
1 Sam 10:11 Cosca hänen caicki näit cuin ennen hänen tundenet olit/ että hän propheterais muiden Prophetain cansa/ sanoit he toinen toisellens: mitä Kisin pojan tapahtunut on? ongo Saul myös Prophetain seas?
1 Sam 10:12 Ja yxi wastais siellä/ ja sanoi: cuca on heidän Isäns? sijtä on sananlascu tullut: ongo Saul myös Prophetain seas?
1 Sam 10:13 Ja cosca hän lackais propheteramast/ tuli hän corkeudelle ylös.
1 Sam 10:14 MUtta Saulin setä sanoi hänelle ja hänen palweliallens: cusa te käwitte? he wastaisit: me edzeimme Asintammoja. Mutta cosca me näimme/ etten me löytänet heitä/ tulim me Samuelin tygö.
1 Sam 10:15 Nijn sanoi Saulin setä: sano sijs minulle mitä Samuel sanoi teille?
1 Sam 10:16 Saul wastais sedällens: hän sanoi Asintammat jo löytyxi. Mutta Cuningan waldacunnast ei hän mitän hänelle puhunut/ cuin Samuel hänelle sanonut oli.
1 Sam 10:17 MUtta Samuel andoi cudzua Canssan cocoon HERran tygö Mizpaan.
1 Sam 10:18 Ja sanoi Israelin lapsille: näin sano HERra Israelin Jumala: minä johdatin teidän Egyptin maalda/ ja wapadin teidän Egyptiläisten käsist/ ja caickein waldacundain käsist/ jotca teitä waiwaisit.
1 Sam 10:19 Ja te hyljäisitte tänäpänä teidän Jumalan/ joca teidän caikest wastoinkäymisestän ja murhestan auttanut on/ ja sanotte: pane meille Cuningas. Nyt sijs/ käykät HERran eteen teidän sucun ja huonen jälken.
1 Sam 10:20 Cosca Samuel oli coonnut caicki Israelin sucucunnat/ langeis arpa BenJaminin sucuun.
1 Sam 10:21 Mutta cosca hän BenJaminin sugun cudzui langoinens edes/ langeis arpa Matrin sugun päälle/ ja langeis Kisin pojan Saulin päälle. Ja he edzeit händä/ mutta ei händä löytty.
1 Sam 10:22 Ja kysyit taas HERralle/ jos hän oli wielä sinne tulewa. HERra wastais: cadzo/ hän on lymyttänyt idzens astiain ala.
1 Sam 10:23 Nijn he juoxit sinne/ ja toit hänen. Ja cosca häne meni Canssan secaan/ oli hän päätäns pidei muuta Canssa.
1 Sam 10:24 Ja Samuel sanoi caikelle Canssalle: täsä te näette/ kenengä HERra on walinnut: sillä ei hänen wertaistans ole yhtän caikes Canssas. Nijn huusi caicki Canssa/ ja sanoit: olcon Cuningalle onnexi.
1 Sam 10:25 Ja SAmuel sanoi Canssalle caicki waldacunnan oikeudet/ ja kirjoitti kirjaan/ ja pani ne HERran

eteen. Ja Samuel päästi caiken Canssan idzecungin huoneseens.
1 Sam 10:26 Ja Saul meni myös cotia Gibeaan/ ja yxi osa sotawäest meni hänen cansans/ joinen sydämen Jumala käänsi.
1 Sam 10:27 Mutta monicahdat Belialin lapset sanoit: mitä tämä autta meitä? ja cadzoit hänen ylön/ ja ei tuonet hänelle mitän lahja. Mutta hän teeskeli/ nijncuin ei hän sitä cuulluckan olis.

Vers. 12. Cuca on heidän Isäns) se on/ salli heidän propheterata/ ei se ole heidän myötäns syndynyt Isästä/ waan Jumalasta/ hän on oikia Isä.
v. 22. Lymyttänyt) Cunniata pitä cartettaman/ ja andaman waatia idzens sijhen.

XI. Lucu.

NAhas Ammoniti pijrittä Jabexen Gileadis/ v. 1.
Jabexen asuwaiset lähettäwät Gibeaan Saulilda apua saaman/ v. 3.
Saul coco Israelist 330000. miestä/ ja lupa autta heitä/ v. 5.
toisna päiwänä huomeneltain carca Saul colmella joucolla Ammoniterein päälle/ lyö ja hajotta heidän/ v. 11.
Canssa ano että ne rangaistaisin jotca cadzoit Saulin ylön/ mutta ei hän tahtonut/ v. 12.
Saul wahwistetan wastudest hallituxeen/ v. 14.

1 Sam 11:1 NIin Nahas Ammoniti meni ja pijritti Jabexen Gileadis. Nijn caicki Jabexen miehet sanoit Nahaxelle: tee lijtto meidän cansam/ nijn me palwelem sinua.
1 Sam 11:2 Mutta Nahas Ammoniti wastais heitä: tällä tawalla teen minä lijton teidän cansan/ että minä jocaidzen teidän oikian silmän puhcaisen/ ja teen teidän häwäistyxexi Israelis.
1 Sam 11:3 Nijn sanoit hänelle Jabexen wanhimmat/ anna meille seidzemen päiwä aica/ että me lähetäisim sanoman caikille Israelin maan rajoille/ ja jollei yhtäkän ole joca meidän wapahta/ nijn me tulem sinun tygös ulos.
1 Sam 11:4 NIin tulit sanansaattajat Saulin tygö Gibeaan/ ja puhuit nämät Canssan corwain cuulden. Nijn caicki Canssa corgotti änens ja itki.
1 Sam 11:5 Ja cadzo/ Saul tuli kedolda käyden härkäins jälis/ ja sanoi: mikä Canssa waiwa/ että he itkewät? Nijn he juttelit hänelle Jabexen miesten asian.
1 Sam 11:6 Ja Jumalan hengi tuli Saulis woimallisexi/ cosca hän oli cuullut sencaltaiset sanat. Ja hänen wihans sangen suurest julmistui.

1 Sam 11:7 Nijn otti hän parin härkiä/ ja leickais cappaleixi/ ja lähetti caickijn Israelin rajoin sanansaattajain cautta/ ja käski sanoa: Jocainen cuin ei lähde Saulin ja Samuelin jälken/ hänen härkäins pitä nijn tehtämän. Nijn HERran pelco langeis Canssan päälle/ että he caicki läxit nijncuin yxi mies.
1 Sam 11:8 Ja hän luki heitä Besekis. Ja Israelin lapsia oli colmesata tuhatta miestä: mutta Judan lapsia colmekymmendä tuhatta.
1 Sam 11:9 Ja he sanoit sanansaattaille/ cuin tullet olit: sonocat näin Jabexen miehille: huomena te saatte awun/ cosca päiwä on palawimmallans. Nijn sanansaattajat tulit ja ilmoitit sen Jabexen miehille/ ja he ihastuit.
1 Sam 11:10 Ja sanoit: huomeneltain warhain me käym teidän tygön ulos tehdäxenne meidän cansam/ nijcuin teille kelpa.
1 Sam 11:11 Nijn Saul jacoi toisna päiwänä huomeneltain Canssan colmeen jouckoon/ ja tuli huomen wartias leirijn/ ja löi Ammonitereitä sijhenasti/ cuin päiwä tuli palawimmaxi. Ja ne cuin jäit/ hajotettin nijn ettei cahta heistä yhteen jäänyt.
1 Sam 11:12 Nijn Canssa sanoi Samuelille: cutca ne owat cuin sanoit? pitäkö Saul meitä hallidzeman? andacat ne tulla edes tappaxem.
1 Sam 11:13 Nijn sanoi Saul: ei tänäpänä pidä yhdengän cuoleman: sillä tänäpänä on HERra tehnyt autuuden Israelis.
1 Sam 11:14 Nijn sanoi Samuel Canssalle: tulcat/ käykäm Gilgalijn/ ja vdistacam siellä Cuningan waldacunda.
1 Sam 11:15 Nijn caicki Canssa meni Gilgalijn/ ja Saul tehtin siellä HERran edes Cuningaxi. Ja uhraisit kijtosuhria HERran edes. Nijn Saul ja caicki Israelin miehet iloidzit sangen suurest.

XII. Lucu.

SAmuel tunnusta Jumalan ja Cuningan edes hänens hywin hallinnen/ ja ei kenengän wääryttä tehnen/ v. 1.
jota ei he taida kieldä/ v. 4.
luettele mitkä hywät työt Jumala on heille osottanut/ v. 7.
muistutta heille heidän ricoxens/ sijnä cuin he anoit Cuningast/ v. 12.
Rucoile HERra/ ja HERra anda jylistä ja sata/ jota Canssa pelkä suurest/ v. 18.
Samuel lohdutta ja neuwo heitä HERran pelcoon ja palweluxeen/ v. 20.

1 Sam 12:1 JA Samuel sanoi silloin caikelle Israelille: cadzos/ minä olen cuullut teidän änen caikis cuin te

minulle puhunet olette/ ja olen asettanut teille Cuningan.
1 Sam 12:2 Ja cadzo/ nyt Cuningas käy teidän edellän. Minä olen harmaxi ja wanhaxi tullut/ ja minun poican owat teidän tykönän/ ja minä olen käynyt teidän edellän/ nuorudest tähän päiwän asti.
1 Sam 12:3 Cadzo/ täsä minä olen/ wastatcat minua/ HERran ja hänen woidelduns edes/ jos minä olen kenengän härjän eli Asin ottanut/ jos minä olen jolleculle ylöllist tehnyt? eli jotacuta sortanut? jos minä jongun kädest olen lahjoja ottanut/ ja andanut soaista minun silmäni? nijn minä teille annan jällens.
1 Sam 12:4 He wastaisit: et sinä mitän ylöllist ja wääryttä ole meille tehnyt/ etkä myös kenengän kädest ole mitän ottanut.
1 Sam 12:5 Hän sanoi heille: HERra ja hänen woidelduns olcon todistajat teille tänäpänä/ ettet te ole mitän minun kädestäni löytänet. He sanoit: olcon he todistajat.
1 Sam 12:6 Ja Samuel sanoi Canssalle: HERra/ joca Mosexen ja Aaronin teki/ ja johdatti teidän Isän Egyptin maalda.
1 Sam 12:7 Astucat edes/ oikeudelle käydäxeni teidän cansan HERran edes/ caikista HERran hywistä töistä/ jotca hän teille ja teidän esijsillen tehnyt on.
1 Sam 12:8 COsca Jacob oli tullut Egyptijn/ huusit teidän Isän HERran tygö/ ja hän lähetti Mosexen ja Aaronin johdattaman teidän Isiän Egyptist/ ja asetti heidän tähän asuman.
1 Sam 12:9 Mutta cuin he unhotit HERran heidän Jumalans/ myi hän heidän Sisseran/ Hasorin sodanpäämiehen wallan ala/ ja Philisterein wallan ala/ ja Moabiterein Cuningan wallan ala. He sodeit heitä wastan.
1 Sam 12:10 Ja he huusit HERran tygö jällens/ ja sanoit: me olem syndiä tehnet/ että me hyljäisim HERran/ ja palwelim Baali ja Astharothi. Mutta wapada nyt meitä meidän wihollistem kädest/ nijn me sinua palwelem.
1 Sam 12:11 Silloin lähetti HERra JerubBaalin/ Bedanin/ Jephtahn ja Samuelin/ ja pelasti teidän wihamiesten käsist/ ymbärildän/ ja andoi teidän asua rauhallisest.
1 Sam 12:12 Cosca te näitte Nahaxen Ammonin lasten Cuningan tulewan teitä wastan/ sanoitte te minulle: Ei/ Cuningas meitä wallitcon/ waicka HERra teidän Jumalan oli teidän Cuningan.
1 Sam 12:13 Cadzo/ sijnä on Cuningas/ jonga te olet walinnet ja anonet: sillä cadzo/ HERra on asettanut teille Cuningan.
1 Sam 12:14 Jos te pelkät ja palwelet HERra/ cuulet hänen änens/ ja ette ole HERran suulle tottelemattomat/ nijn te sekä teidän Cuningan/ joca teitä hallidze/ seura HERra teidän Jumalatan.
1 Sam 12:15 Mutta jollet te HERran ändä cuule/ waan olette hänen suullens tottelemattomat/ nijn HERran

käsi on sekä teitä/ että teidän Isiän wastan.
1 Sam 12:16 NIin käykät sijs tästä edes/ ja cadzocat sitä suurta asiat/ jota HERra on tekewä teidän silmäin edes.
1 Sam 12:17 Eikö nyt ole nisun elon aica? waan minä huudan HERran tygö/ että hän andais jylistä ja sata ymmärtäxen ja nähdäxen sen suuren pahuden/ jonga te olette tehnet HERran edes/ anoisan teillen Cuningast.
1 Sam 12:18 Ja cuin Samuel huusi HERran tygö/ andoi HERra sinä päiwänä jylistä ja sata. Silloin caicki Canssa pelkäisit HERRA ja Samueli/ juuri cowin.
1 Sam 12:19 Ja sanoit caicki Samuelille: rucoile sinun palweliais edest HERra sinun Jumalatas/ etten me cuolis: sillä me olem lisännet caiken sen pahuden meidän syndeim tygö/ että me anoim meillem Cuningast.
1 Sam 12:20 Ja Samuel sanoi Canssalle: älkät peljätkö. Te tosin olet tehnet caiken tämän pahuden/ mutta älkät cuitengan luopuco HERrasta/ waan palwelcat HERra caikest teidän sydämestän.
1 Sam 12:21 Ja älkät idziän käändäkö turhan calun perän/ ei se mitän teitä hyödytä eikä auta: sillä se on nijn turha calu.
1 Sam 12:22 Mutta HERra ei hyljä hänen Canssans/ hänen suuren nimens tähden: sillä HERra on ruwennut teitä tekemän idzellens Canssaxi.
1 Sam 12:23 Olcon myös caucana minusta/ että minä syndiä tekisin HERRA wastan/ lacaten rucoilemast HERra teidän edestän/ ja opettamast teille hywä ja oikiata tietä.
1 Sam 12:24 Ainoastans peljätkä HERra/ ja palwelca händä uscollisest caikest sydämestän: sillä te oletta nähnet cuinga suuria tecoja hän teke teidän cansan.
1 Sam 12:25 Mutta jos te teette paha/ nijn sekä te/ että teidän Cuningan hucku.

Vers. 13. Teille Cuningan) Jumala wahwista Cuningan/ ja on cuitengin wihainen/ että he anoit händä/ se on/ he teit pahoin/ että he luowuit Jumalast ja luotit yhden ihmisen ja idze päällens/ waicka he nijn cauwan ja nijn usein ilman Cuningast Jumalalda autettin. Ja wielä/ cuin heille luwattin Cuningas/ ei Jumala heidän andanut händä walita/ mutta hän walidzi hänen idze/ sixi tiedoxi/ että mitä ikänäns ei Jumala alga ja tee/ ei se hänelle kelpa.

XIII. Lucu.

SAul lyö Philisterein leirin Gibeas/ v. 1.
Philisterit cocowat suuren sotajoucon/ josta Israel peljästy/ pakene ja kätke idzens/ v. 5.

Saul uhra poltto ja kijtosuhria/ v. 9.
Samuel ilmoitta hänelle/ Jumalan eroittawan hänen waldacunnast ricoxens tähden/ v. 13.
Philisterit häwittäwät maan/ ja ei yhtän sotaaset löytä Israelis/ v. 16.

1 Sam 13:1 COsca Saul oli wuoden ollut Cuningasna ja hallinnut Israeli caxi ajastaica.
1 Sam 13:2 Walidzi hän idzellens colme tuhatta miestä Israelist: ne caxi tuhatta olit Saulin cansa Michmas ja BethElin wuorella: mutta tuhannen Jonathanin cansa BenJaminin Gibeas: mutta muun joucon päästi hän menemän idzecungin majaans.
1 Sam 13:3 Ja Jonathan löi Philisterejä heidän leirisäns/ joca oli Gibeas. Ja Philisterit sait sen tietä. Ja Saul andoi soitta Basunilla caikes maacunnas/ ja sanoa: anna Hebrerein se cuulla.
1 Sam 13:4 Ja caicki Israel cuuli sanottawan: Saul on lyönyt Philisterein leirin: sillä Israel haisi Philisterein edes/ ja caicki Canssa cudzuttin Saulin tygö cocoon Gilgalijn.
1 Sam 13:5 SIlloin cocoisit Philisterit myös sotiman Israeli wastan/ colmekymmendä tuhatta waunua/ cuusi tuhatta radzasmiestä/ ja muuta Canssa/ nijncuin sanda meren reunalla/ ja he matcustit ylöspäin ja asetit leirins Michmaan itän päin BethAwenist.
1 Sam 13:6 Cosca Israelin miehet näit heidäns ahdistetuxi (sillä Canssa oli sangen hämmästyxis) lymytit he heitäns luolijn/ maan cuoppijn/ mäen rotcoin/ kiwiraunioin ja caiwoin:
1 Sam 13:7 Ja Hebrerit waelsit Jordanin ylidze/ Gadin ja Gileadin maacundaan/ waan Saul oli wielä Gilgalis/ ja caicki Canssa jotca olit hänen piräsäns/ epäilit.
1 Sam 13:8 Nijn odotti hän seidzemen päiwä/ sijhen aican asti/ cuin Samueli määrännyt oli. Waan cosca ei Samuel tullutcan Gilgalijn/ rupeis Canssa hajoman häneldä.
1 Sam 13:9 SIlloin sanoi Saul: tuocat minulle polttouhria ja kijtosuhria. Ja hän uhrais polttouhria.
1 Sam 13:10 Cosca hän oli päättänyt polttouhrin/ cadzo/ Samuel tuli. Nijn Saul meni händä wastan/ siunaman händä.
1 Sam 13:11 Nijn sanoi Samuel: mitäs tehnyt olet? Saul wastais: minä näin Canssan minuldani hajowan/ et myös sinä tullut määrättyn aicaan/ ja Philisterit olit Michmas coosa.
1 Sam 13:12 Nijn minä sanoin: Philisterit tulewat tänne minun tygöni Gilgalijn/ ja en minä rucoillut HERran caswon edes/ nijn minä rohwaisin idzeni/ ja uhraisin polttouhria.
1 Sam 13:13 Samuel sanoi Saulille: sinä olet tyhmästi tehnyt/ ja et pitänyt HERran sinun Jumalas käskyä/ jonga hän käski sinulle: sillä hän oli wahwistanut sinun waldacundas Israelijn ijancaickisest.
1 Sam 13:14 Waan sinun waldacundas ei pidä enämbi oleman seisowainen: sillä HERra on yhden miehen

oman sydämens jälken edzinyt/ sen on HERra käskenyt olla hänen Canssans päämiehen: sillä et sinä pitänyt HERran käskyä.
1 Sam 13:15 Nijn Samuel hangidzi idzens ja meni Gilgalist pois BenJaminin Gibean päin: nijn Saul luki sen wäen/ cuin hänen tykönäns oli/ liki cuusi sata miestä.
1 Sam 13:16 Ja Saul ja Jonathan hänen poicans/ ja se wäki cuin hänen tykönäns oli/ jäit BenJaminin cuckulalle: waan Philisterit asetit leirins Michmaan.
1 Sam 13:17 Ja Philisterein leirist läxi colme joucko maata häwittämän/ yxi käänsi idzens Ophran tielle Sualin maalle.
1 Sam 13:18 Toinen käänsi idzens BethHoronin tielle/ ja colmas käänsi idzens sille tielle/ joca mene Sebomin laxon corpeen.
1 Sam 13:19 Nijn ei löytty yhtän seppä caikest Israelin maacunnast: sillä Philisterit ajattelit/ Hebrerit tekewät mieckoja ja keihäitä.
1 Sam 13:20 Ja caiken Israelin täydyi mennä Philisterein tygö teroittaman/ jos jollakin oli jocu wannas/ rautalapio/ kirwes taicka wicatin.
1 Sam 13:21 Ja wicattimet/ lapiot/ hangot ja kirwet olit tullet tylsäxi.
1 Sam 13:22 Cosca tappelus päiwä joudui/ nijn ei löytty sieldä miecka/ eikä keihästä caiken Canssan kädest/ jotca Saulin ja Jonathanin cansa olit: waan Saulilla ja hänen pojallans olit sotaaset.
1 Sam 13:23 Ja Philisterein leiri läxi Michman päin.

XIV. Lucu.

JOnathan Saulin poica mene mieckanscandajan cansa Philisterein leirijn/ v. 1.
ja lyö liki caxikymmendä miestä/ että suuri pelco tule heihin/ v. 11.
Saul aja heitä taca/ v. 16.
wannotta Canssan ettei kengän mitän söis/ waan lujast tappelis/ v. 24.
Jonathan syö medzähunajata/ v. 27.
Saul tahto hänen sentähden tappa/ mutta Canssa kieldä ja estä/ v. 45.

1 Sam 14:1 SE tapahtui yhtenä päiwänä/ että Jonathan Saulin poica sanoi palweliallens/ joca cannoi hänen asettans/ tule/ käykäm Philisterein leirijn/ jotca siellä ylhällä owat: ja ei hän sitä sanonut mitän Isällens.
1 Sam 14:2 Waan Saul wijwyi Gibean äres granatin puun alla/ joca oli esicaupungis/ ja se Canssa joca hänen tykönäns oli/ oli liki cuusi sata miestä.

1 Sam 14:3 Ja Ahia Ahitobin poica/ Icabodin weljen Pinehaxen poica Elin pojan/ oli HERran Pappi Silos/ ja puki pääliswaatten päällens/ mutta Canssa ei tietänyt Jonathani mennexi pois.
1 Sam 14:4 Ja tiellä cusa Jonathan hangidzi menemän Philisterein leirijn/ oli caxi jyrckä calliota/ yxi tällä puolella ja toinen toisella puolella/ yxi cudzuttin Bozez/ toinen Senne.
1 Sam 14:5 Ja yxi oli Michman päin pohjast/ ja toinen etelähst Gaban päin.
1 Sam 14:6 Ja Jonathan sanoi palweliallens/ joca oli hänen asenscandaja/ tule/ käykäm näiden ymbärinsleickamattomain leirijn/ taita tapahtua/ HERra on jotakin toimittawa meidän cauttam: sillä ei se ole HERralle rascas autta monen cautta/ elickä harwain.
1 Sam 14:7 Nijn hänen asenscandaja wastais händä: tee caicki mitä sinun sydämesäs on/ mene matcaan/ cadzo/ minä olen sinun cansas nijncuin sinun sydämes tahto.
1 Sam 14:8 Jonathan sanoi: cadzo/ cosca me menem nijden miesten tygö/ että he saawat nähdä meidän.
1 Sam 14:9 Jos he näin silloin sanowat: seisocat alallans sijhenasti että me tulem teidän tygön/ nijn seisocam siasam/ ja älkäm mengö heidän tygöns.
1 Sam 14:10 Waan jos he sanowat: tulcat tänne meidän tygöm/ nijn astucam heidän tygöns/ nijn on HERra andanut heidän meidän käsijm/ se olcon meille merkixi.
1 Sam 14:11 COsca Philisterin leiri näki heidän molemmat/ sanoit Philisterit: cadzo/ Hebrerit owat lähtenet heidän luolistans/ joihin he heidäns lymyttänet olit.
1 Sam 14:12 Ja miehet leirist wastaisit Jonathani ja hänen asenscandajata/ ja sanoit: tulcat tänne meidän tygöm/ me kyllä opetam teitä. Silloin sanoi Jonathan asenscandajalle: astu minun jälken/ HERra on andanut heidän Israelin käsijn.
1 Sam 14:13 Ja Jonathan kijpeis käsilläns ja jalgoillans ylöspäin/ ja asencandaja hänen jälisäns. Silloin langeisit ne maahan Jonathanin eteen/ ja hänen asenscandaja löi heitä tuimast cuoliaxi jälistä.
1 Sam 14:14 Että ensimäinen tappelus/ jonga Jonathan ja hänen asenscandaja teki/ oli liki caxikymmendä miestä/ liki puolella wacomitalla peldo/ cuin juhta kyndäis.
1 Sam 14:15 Ja pelco tuli leirijn ja kedolle/ ja coco Canssan secaan leirisä/ ja häwittäjät myös peljätettin/ että maa wapisi sijtä: sillä se hämmästys oli Jumalalda.
1 Sam 14:16 Ja Saulin wartiat BenJaminin Gibeas/ sait nähdä Canssan joucot carkelewan ja hajowan/ ja surmawan toinen toistans.
1 Sam 14:17 Sanoi Saul Canssalle cuin hänen cansans oli: lukecat ja cadzocat/ cuca meistä on mennyt pois: ja cosca he luit/ cadzo/ nijn ei ollut Jonathan ja hänen asenscandaja siellä.
1 Sam 14:18 Silloin sanoi Saul Ahialle: tuo tänne Jumalan Arcki (sillä se oli sijhen aican Israelin lasten

tykönä)
1 Sam 14:19 Ja cosca Saul wielä puhui Papin cansa/ enäni capina ja juoxu Philisterein leiris. Ja Saul sanoi Papille: ota sinun kätes pois.
1 Sam 14:20 Ja Saul huusi ja caicki Canssa cuin hänen cansans olit/ ja tulit sotaan. Ja cadzo/ silloin käwi idzecungin miecka toinen toistans wastan/ ja oli sangen suuri capina.
1 Sam 14:21 JA Hebrerit/ jotca ennen olit ollet Philisterein tykönä/ ja olit käynet heidän cansans leirit ymbärins/ annoit heidäns Israelin secaan/ jotca olit Saulin ja Jonathanin cansa.
1 Sam 14:22 Ja caicki Israelin miehet/ jotca heidäns kätkenet olit Ephraimin wuorelle/ cosca he cuulit Philisterit paennen/ ajoit he myös heitä taca sodas.
1 Sam 14:23 Ja nijn HERra autti silloin Israeli/ ja sota seisoi BethAwenin asti.
1 Sam 14:24 JA cosca Israelin miehet olit wäsynet sinä päiwänä/ wannotti Saul caiken Canssan/ ja sanoi: kirottu olcon jocainen joca syö jotakin ehtosen asti/ että minä costaisin minun wiholisilleni. Ja coco Canssa ei syönyt mitäkän.
1 Sam 14:25 Ja caicki se Canssa tuli medzään/ ja siellä oli hunajata kedolla.
1 Sam 14:26 Cosca Canssa tuli medzään/ cadzo/ silloin wuoti siellä hunajata/ mutta ei yxikän ottanut sitä kädelläns suuhuns: sillä Canssa pelkäisi wala.
1 Sam 14:27 Mutta Jonathan ei cuullut Isäns wannottanexi Canssa/ ojensi hän sauwans cuin hänen kädesäns oli/ ja satutti pään hunajaläjään/ ja pisti kätens suuhuns/ nijn hänen silmäns wilpenit.
1 Sam 14:28 Silloin sanoi yxi Canssasta: sinun Isäs wannotti Canssan/ ja sanoi: kirottu olcon jocainen joca jotakin syö tänäpänä. Ja Canssa oli wäsyxis.
1 Sam 14:29 Ja Jonathan sanoi: minun Isän on turmellut maan/ cadzos/ cuinga minun silmän wilpenit/ että minä tästä jotakin maistin.
1 Sam 14:30 Jos Canssa tänäpänä olis syönyt hänen wiholisens saalist/ cuin he löytänet owat/ nijn olis tappelus ollut suurembi Philisterejä wastan.
1 Sam 14:31 Ja he löit sinä päiwänä Philisterejä Michmast Ajalonin asti/ ja Canssa wäsyi sangen cowin.
1 Sam 14:32 Ja Canssa jacoi saalin/ ja otit lambaita/ carja ja wasicoita/ teurastit ja söit werinens.
1 Sam 14:33 Nijn Saulille ilmoitettin/ cadzo/ Canssa owat syndiä tehnet HERra wastan/ ja owat syönet werta. Hän sanoi: te olet pahast tehnet/ wierittäkät minulle tänne yxi kiwi.
1 Sam 14:34 Ja Saul sanoi: hajotcat Canssan secaan/ ja sanocat heille: tuocan idzecukin härkäns ja lambans minulle/ ja teurastacan täsä/ että te söisitte ja et syndiä tekis HERra wastan weren syömisellä. Nijn caicki Canssa toit cukin härkäns kädesäns yöllä/ ja teurastit ne siellä.

1 Sam 14:35 Ja Saul rakensi HERralle Altarin/ se on ensimäinen Altari/ ionga hän rakensi HERralle.
1 Sam 14:36 JA Saul sanoi: käykäm Philisterein jälken yöllä/ ja ryöstäkäm heitä/ sijhenasti cuin päiwä walkene/ etten me yhtäkän heistä jätäis. He wastaisit: tee caicki cuin sinulle kelpa. Silloin Pappi sanoi: käykäm tänne HERran tygö.
1 Sam 14:37 Ja Saul kysyi Jumalalle/ ja sanoi: astungo minä Philisterein perän alas/ ja annackos heitä Israelin käsijn? mutta ei hän händä silloin wastannut.
1 Sam 14:38 Nijn sanoi Saul: tulcan wäki tänne joca culmalda/ tiedustelcat ja cadzelcat/ kenes tänäpän se syndi liene:
1 Sam 14:39 Sillä/ nijn totta cuin HERra Israelin auttaja elä/ ja waicka se olis minun poican Jonathan/ nijn hänen pitä cuoleman. Ja ei yxikän wastannut händä caikesta Canssasta.
1 Sam 14:40 Ja hän sanoi coco Israelille: olcat te sillä puolella/ minä ja minun poican olem tällä puolella. Canssa sanoit Saulille: tee cuin sinulle kelpa.
1 Sam 14:41 Ja Saul sanoi HERralle Israelin Jumalalle: tee oikeus: nijn se osais Saulin ja Jonathanin/ ja Canssa menit wapana ulos.
1 Sam 14:42 Saul sanoi: heittäkät minust ja minun pojastan Jonathanist/ nijn se langeis Jonathanijn
1 Sam 14:43 Ja Saul sanoi Jonathanille: sanos minulle/ mitäs olet tehnyt?
1 Sam 14:44 Jonathan ilmoitti hänelle/ ja sanoi: minä maistin wähän hunajata sauwallani/ cuin minun kädesäni oli/ ja cadzo/ minun pitä sentähden cuoleman?
1 Sam 14:45 Waan Canssa sanoi Saulille: pitäkö Jonathanin cuoleman sen joca suuren autuuden teki Israelis? pois se/ nijn totta cuin HERra elä/ ei hiuscarwacan pidä hänen päästäns putoman: sillä Jumala on sen tehnyt tänäpänä hänen cauttans. Ja näin Canssa wapahti Jonathanin cuolemast.
1 Sam 14:46 Nijn Saul meni Philisterein tykö pois/ ja Philisterit menit sioillens.
1 Sam 14:47 MUtta cosca Saul oli saanut Israelin waldacunnan/ sodei hän joca tahwolda caickia wiholisians wastan: Moabitereitä/ Ammonitereitä/ Edomerejä/ Zoban Cuningoita/ ja Philisterejä wastan/ ja cunga hän hänens käänsi/ siellä hän rangais.
1 Sam 14:48 Ja hän cocois sotajoucon/ ja löi Amalechiterit/ ja wapahti Israelin nijden käsist jotca nijtä painoit alas.
1 Sam 14:49 JA Saulilla oli poikia: Jonathan/ Iswi/ Malchiswa/ ja hänen caxi tytärtäns/ esicoinen Merob/ ja nuorin Michal.
1 Sam 14:50 Ja Saulin emändä cudzuttin Ahinoam Ahimazin tytär/ ja hänen sotajouckons päämies cudzuttin Abner/ Nerin poica/ Saulin sedän.

1 Sam 14:51 Waan Kis Saulin isä ja Ner Abnerin Isä/ oli Abielin poica.
1 Sam 14:52 Ja sangen suuri sota oli Philisterejä wastan nijncauwan cuin Saul eli. Ja cusa Saul näki jalon ja wäkewän sotamiehen/ sen otti hän tygöns.

XV. Lucu.

SAmuel julista Saulille HERran käskyn/ että hänen pitä lyömän Amalechin/ v. 1.
Saul lyö Amalechiterit/ ja otta heidän Cuningans Agagin kijnni/ säästä lihawan carjan/ v. 4.
Jumala lähettä Samuelin kysymän/ mixi hän säästi Amalechin ja ei cuullut Jumalan ändä/ v. 10.
Saul tunnusta ricoxens/ ja rucoile Samuelit oleman tykönäns. Mutta ei hän tahtonut. Saul rewäise hänen hamens/ v. 24.
Samuel hacka Agagin cappaleixi/ v. 32.
ei näe enä Sauli/ v. 35.

1 Sam 15:1 MUtta Samuel sanoi Saulille: HERra lähetti minun woiteleman sinua hänen Canssans Israelin Cuningaxi/ nijn cuule sijs nyt HERran sanain ändä.
1 Sam 15:2 Näin sano HERRA Zebaoth: Minä olen ajatellut mitä Amalech teki Israelille/ ja cuinga hän pani hänens tiellä händä wastan/ Egyptist tulles.
1 Sam 15:3 Mene sijs nyt ja lyö Amalechiterit/ ja häwitä caicki mitä heillä on/ älä säästä heitä/ mutta tapa sekä waimo että mies/ lapset ja imewäiset/ carja ja lambat/ Camelit ja Asit.
1 Sam 15:4 Saul ilmoitti tämän Canssalle/ ja luki heitä Thelaimis: caxisata tuhatta jalcawäke/ ja kymmenen tuhatta miestä Judast.
1 Sam 15:5 Ja cosca Saul tuli liki Amalechiterein Caupungita/ pani hän wäjytyxen ojan tygö.
1 Sam 15:6 Ja andoi sanoa Kenitereille: paetcat ja eroittacat idzen Amalechitereist/ etten minä peräti häwitäis teitä heidän cansans: sillä te teitte laupiuden caikille Israelin lapsille/ cosca he waelsit Egyptist. Ja nijn luowuit Keniterit Amalechitereistä.
1 Sam 15:7 NIin löi Saul Amalechiterit Hewilast Surrin asti/ joca on Egyptin cohdalla.
1 Sam 15:8 Ja otti Agagin Amalechiterein Cuningan eläwänä kijnni/ ja caiken Canssan surmais hän miecan terällä.
1 Sam 15:9 Mutta Saul ja hänen wäkens säästi Agagin/ ja mitä parast lambaist ja carjast oli/ lihawita caridzoita ja syöttiläitä/ ja caicki mitä hywä oli/ ei he häwittänet/ mutta se cuin häjy oli ja ei kelwannut/ sen he häwitit.

1 Sam 15:10 Nijn tapahtui HERran sana Samuelin tygö/ sanoden:
1 Sam 15:11 Minä cadun että minä olen tehnyt Saulin Cuningaxi: sillä hän on luopunut minusta/ ja ei täyttänyt minun sanojani. Sijtä wihastui Samuel/ ja huusi HERran tygö caiken sen yön.
1 Sam 15:12 Ja Samuel nousi warhain huomeneldain cohtaman Sauli/ ja hänelle oli sanottu Saul tullexi Carmelijn/ ja pannexi woiton merkin/ ja waeldanexi ymbärins/ ja tullexi Gilgalijn.
1 Sam 15:13 Cosca Samuel tuli Saulin tygö/ sanoi Saul hänelle: siunattu ole sinä HERralda/ minä olen täyttänyt HERran sanan.
1 Sam 15:14 Samuel wastais: mikä sijs on tämä lammasten määkynä minun corwisan/ ja carjan ammuminen/ jonga minä cuulen?
1 Sam 15:15 Saul sanoi: Amalechitereildä owat he ne tuonet: sillä Canssa säästi nijtä parhaita lambaista ja carjasta/ sinun HERras Jumalas uhrin tähden/ ne muut olem me häwittänet.
1 Sam 15:16 MUtta Samuel wastais Saulille: salli että minä sanon sinulle mitä HERra on puhunut minun cansani tänä yönä. Hän sanoi hähelle: puhu.
1 Sam 15:17 Samuel sanoi: eikö se näin ole? coscas olit wähäinen sinun silmäis edes/ tulit sinä pääxi Israelin sucucunnis/ ja HERra woiteli sinun Israelin Cuningaxi.
1 Sam 15:18 Ja HERra lähetti sinun matcaan/ ja sanoi: mene ja tapa ne syndiset Amalechiterit ja sodi heitä wastan/ nijncauwan ettäs häwität heidän.
1 Sam 15:19 Mixes cuullut HERran ändä? mutta annoit idzes saalin puoleen/ ja teit pahoin HERran silmäin edes.
1 Sam 15:20 Nijn sanoi Saul Samuelille: minä olen cuitengin cuullut HERran änen/ ja olen waeldanut sitä tietä/ cuin HERra minun lähetti/ minä olen tuonut tänne Agagin Amalechiterein Cuningan/ ja surmannut Amalechiterit.
1 Sam 15:21 Mutta wäki on ottanut saalista lambaita ja carja/ ne parhat kirotuista/ uhrataxens Gilgalis HERralle sinun Jumalalles.
1 Sam 15:22 Mutta Samuel sanoi: kelpaco HERralle paremmin polttouhri ja uhri/ cuins cuulisit HERran änen? Cadzo/ cuuliaisus on parembi cuin uhri/ ja totella parembi cuin oinasten lihawus.
1 Sam 15:23 Sillä cuulemattomus on noituden syndi/ ja wastahacoisus on taikaus ja epäjumalan palwelus. Ettäs sijs olet hyljännyt HERran sanan/ on hän sinun myös hyljännyt/ ettei sinun sillen pidä Cuningasna oleman.
1 Sam 15:24 NIin sanoi Saul Samuelille: minä olen syndiä tehnyt/ rickoisani HERran käskyn ja sinun sanas: sillä minä pelkäisin Canssa ja cuulin heidän änens.

1 Sam 15:25 Anna sijs minulle tämä syndi andexi/ ja palaja minun cansani/ että minä rucoilisin HERra.
1 Sam 15:26 Samuel sanoi Saulille: en minä palaja sinun cansas: sillä sinä olet hyljännyt HERran sanan/ ja HERra on myös sinun hyljännyt/ nijn ettei sinun pidä oleman Israelin Cuningan.
1 Sam 15:27 Ja cosca Samuel käänsi idzens menemän pois/ otti hän hänen hamens liepestä kijnni/ ja se repeis.
1 Sam 15:28 Nijn sanoi Samuel hänelle: HERra on tänäpänä repinyt Israelin waldacunnan sinulda/ ja andanut sinun lähimmäiselles/ joca parambi on sinua.
1 Sam 15:29 Ja Israelin Sangar ei walehtele eikä sitä cadu: sillä ei hän ole ihminen joca catua taita.
1 Sam 15:30 Mutta hän sanoi: minä olen syndiä tehnyt. Tee sijs minulle nyt se cunnia nijden wanhemmitten edesä minun Canssastani/ ja Israelin/ ja palaja minun cansani/ että minä rucoilisin HERra sinun Jumalatas.
1 Sam 15:31 Ja Samuel käänsi idzens/ ja palais hänen cansans/ ja Saul rucoili HERra.
1 Sam 15:32 JA Samuel sanoi: anna tulla minun tygöni Agag Amalechiterein Cuningas. Ja Agag tuli rohkiast hänen eteens/ ja sanoi: totisest cuoleman catkerus on paennut.
1 Sam 15:33 Samuel sanoi: nijncuin sinun mieckas on tehnyt waimot lapsittomaxi/ nijn pitä myös äitis waimoin seas lapsitoin oleman. Nijn Samuel hackais Agagin cappaleixi HERran edes Gilgalis.
1 Sam 15:34 Ja Samuel meni Ramathaan/ mutta Saul meni huoneseens Saulin Gibeaan.
1 Sam 15:35 Ja ei nähnyt Samuel enämbi Sauli/ sijhenasti cuin hän cuoli/ cuitengin murehti Samuel Sauli/ että HERra oli catunut asettanens hänen Israelin Cuningaxi.

Vers. 21. Uhrataxens) Ei pidä kenengän Jumalan sana muuttaman eli käändämän/ ei se salli muuttamist eli käändämist/ Prov.$ 30:6.

XVI. Lucu.

JUmala lähettä Samuelin Bethlehemijn/ woiteleman Dawidi Cuningaxi/ v. 1.
Isai anda hänen poicans tulla Samuelin eteen yhden toisens peräst/ v. 6.
Dawid caidze lambaita/ jonga hän myös noudatta: cuin hän tule/ woitele Samuel hänen Cuningaxi/ v. 11.
Paha hengi waiwa Sauli/ anda sentähden tuoda Dawidin soittaman eteens/ josta Saul parane/ v. 14.
Dawid pysy hänen tykönäns/ ja tule hänen asenscandajaxi/ v. 21.

1 Sam 16:1 JA HERra sanoi Samuelille: cuinga cauwan sinä murhetit Sauli jonga minä hyljännyt olen/ nijn

ettei hänen pidä oleman Israelin Cuningasna? täytä sinun sarwes öljyllä ja mene/ minä lähetän sinun Isain sen Bethlehemiterin tygö: sillä hänen pojistans olen minä walinnut minulleni Cuningan.
1 Sam 16:2 Nijn Samuel sanoi: cuinga minä sinne menen? Saul saa sen tietä/ ja lyö minun cuoliaxi. Ja HERra sanoi: ota wasicka carjast/ ja sano: minä tulin uhraman HERralle.
1 Sam 16:3 Ja sinun pitä cudzuman Isain uhrille/ nijn minä osotan sinulle mitä sinun pitä tekemän/ ettäs sen woitelisit/ jonga minä sinulle sanon.
1 Sam 16:4 Samuel teki nijncuin HERra sanonut oli/ ja tuli Bethlehemijn. Nijn hämmästyit Caupungin wanhimmat/ ja menit händä wastan/ ja sanoit: ongo rauha/ että sinä tulet? Hän sanoi: on.
1 Sam 16:5 Minä tulin uhraman HERralle/ pyhittäkät teitän/ ja tulcat minun cansani uhrille. Ja hän pyhitti Isain ja hänen poicans/ ja cudzui heidän uhrille.
1 Sam 16:6 Ja cosca he tulit sisälle/ cadzoi hän Eliabin päälle/ ja ajatteli: tämäkö HERran woideldu liene/ täsä HERran edes.
1 Sam 16:7 Mutta HERra sanoi Samuelille: älä cadzo hänen muotons elickä suurta cocons/ minä olen hyljännyt hänen: sillä ei se taphdu ihmisen näyn jälken/ Ihminen näke sen cuin silmäin edes on/ mutta HERra cadzo sydämen.
1 Sam 16:8 Nijn cudzui Isai AbiNadabin/ ja andoi hänen tulla Samuelin eteen/ ja hän sanoi: ei tätäkän ole HERra walinnut.
1 Sam 16:9 Nijn andoi Isai tulla Sammahn edes/ mutta hän sanoi: ei tätäkän ole HERra walinnut.
1 Sam 16:10 Nijn andoi Isai hänen seidzemen poicans tulla Samuelin eteen/ mutta Samuel sanoi Isaille: ei yhtäkän ole HERra näistä walinnut.
1 Sam 16:11 Ja Samuel sanoi Isaille. joco nyt täällä caicki pojat owat? Hän sanoi: wielä nuorin jäljel on/ ja cadzo/ hän caidze lambaita. Nijn sanoi Samuel Isaille: lähetä hänen peräns/ ja annan nouta tänne: sillä ei meidän pidä istuman ennen cuin hän tule.
1 Sam 16:12 Nijn hän lähetti ja andoi nouta hänen/ ja hän oli werewä ja caunis caswoilda/ ja ihanan muotoinen. Ja HERra sanoi: nouse ja woitele tämä: sillä tämä se on.
1 Sam 16:13 Nijn otti Samuel öljysarwens/ ja woiteli hänen weljeins keskellä. Ja HERran hengi tuli Dawidijn sijtä päiwäst ja sen perän. Nijn Samuel nousi ja meni Ramathaan.
1 Sam 16:14 JA HERran hengi läxi Saulista/ ja paha hengi waiwais händä HERralda.
1 Sam 16:15 Nijn sanoit Saulin palweliat hänelle: cadzos/ paha hengi waiwa sinua Jumalalda.
1 Sam 16:16 Meidän Herram sanocan palwelioillens/ jotca hänen edesäns seisowat/ että he edzisit miestä joca taidais soitta harppua/ cosca paha hengi tule Jumalalda sinuun/ että hän soittais kädelläns/ nijns

paranet.
1 Sam 16:17 Nijn Saul sanoi palwelioillens: cadzocat minulle jocu mies cuin taidais hywin soitta ja noutacat händä minun tygöni.
1 Sam 16:18 Nijn wastais yxi hänen palwelioistans/ ja sanoi: cadzos/ minä näin Isain Bethlehemiterin pojan/ hän taita soitta/ ja on urhollinen sotamies/ ja toimellinen asiois/ ja ihana. Ja HERra on hänen cansans.
1 Sam 16:19 Nijn Saul lähetti sanan Isaille/ sanoden: lähetä minun tygöni sinun poicas Dawid/ joca on lamburi.
1 Sam 16:20 Nijn otti Isai Asin leipäin cansa/ ja leilin wijna/ ja wohlan wuohista/ ja lähetti Saulille poicans Dawidin myötä.
1 Sam 16:21 Nijn Dawid tuli Saulin tygö/ ja seisoi hänen edesäns/ ja hän tuli hänelle juuri rackaxi/ ja tuli hänen asenscandajaxi.
1 Sam 16:22 Ja Saul lähetti Isain tygö/ sanoden: anna Dawidin olla minun tykönäni: sillä hän on löytänyt armon minun edesäni.
1 Sam 16:23 Cosca Jumalan Hengi tuli Saulijn/ otti Dawid candelen ja soitti kädelläns/ nijn Saul wirgotettin ja tuli paremmaxi/ ja paha hengi läxi hänest.

Vers. 12. Ihanan muotoinen) Dawid oli silloin nuorucainen/ cahdenkymmenen ja colmen ajastaicainen: sillä cuin Saul cuoli ja Dawid rupeis hallidzeman Hebronis/ oli hän colmenkymmenen ajastaicainen/ 2. Sam. 5:4. On sijs Dawid syndynyt A.$ M.$ 2860.

XVII. Lucu.

PHilisterit sotiwat Israeli wastan/ v. 1.
Goliath ano yhtä Israelin sotajoucost cansans tappeleman/ v. 4.
Dawid lähetetän Isäldäns weljeins tygö leirijn/ v. 20.
Cuule Philisterin sanat/ ja taridze idzens tappeleman hänen cansans/ v. 22.
se kelpa Saulille/ v. 31.
Dawid cadzotan Philisterildä ylön: mutta hän luotta HERraan/ v. 38.
Lingo ja osa kiwellä hänen odzaans/ että hän caatu. Hän hacka hänen pääns pois/ v. 48.
Philisterit pakenewat ja lyödän Israelildä/ v. 52.

1 Sam 17:1 PHilisterit cocoisit sotawäkens sotaan/ ja tulit cocoon Sochoon/ joca on Judeas/ asetit leirins Sochon ja Asecan wälille Dammimin rajalle.
1 Sam 17:2 Mutta Saul ja Israelin miehet menit cocoon/ ja asetit leirins tammilaxoon/ ja walmistit idzens sotiman Philisterejä wastan.
1 Sam 17:3 Ja Philisterit seisoit wuorella siellä/ ja Israeliterit seisoit wuorella täällä/ että laxo oli heidän wälilläns.
1 Sam 17:4 NIin tuli Philisterein leirist Sangari/ Goliath nimeldä/ Gathist/ cuutta kynärätä ja kämmenen leweyttä pitkä.
1 Sam 17:5 Ja hänellä oli waskilacki pääsäns/ ja suomuxen caltainen panzari ylläns/ ja hänen panzarins painoi wijsi tuhatta Sicli waske.
1 Sam 17:6 Ja waskiset saappat hänen jalwoisans/ ja waski kilpi hänen hartioillans.
1 Sam 17:7 Ja hänen keihäns warsi oli nijncuin cangan orsi/ ja hänen keihäns rauta painoi cuusi sata Sicli rauta. Ja hänen kilpenscandaja käwi hänen edelläns.
1 Sam 17:8 Ja hän seisatti ja huusi Israelin joucolle/ ja sanoi heille: mixi te läxitte walmistaman teitän sotaan: engö minä ole Philisteri/ ja te oletta Saulin palweliat? walitca yxi teistän/ joca tule tänne minun cansani.
1 Sam 17:9 Jos hän woi sotia minua wastan/ ja lyö minua/ nijm me olem teidän palwelian/ mutta jos minä hänen woitan ja lyön händä/ nijn teidän pitä oleman meidän palweliam/ ja teidän pitä meitä palweleman.
1 Sam 17:10 Ja Philisteri sanoi: minä häwäisin tänäpänä Israelin sotajoucon/ andacat minulle mies/ me sodim keskenäm.
1 Sam 17:11 Cosca Saul ja coco Israel cuuli nämät Philisterin puhet/ hämmästyit he ja pelkäisit suurest.
1 Sam 17:12 Mutta Dawid oli yhden Ephrathin miehen poica Judean Bethlehemist/ joca cudzuttin Isai/ hänellä oli cahdexan poica/ ja oli wanha mies Saulin aicaan/ ja ijällinen miesten seas.
1 Sam 17:13 Ja colme Isain wanhimbata poica olit lähtenet Saulin cansa sotaan/ wanhin cudzuttin Eliab/ toinen AbiNadab ja colmas Sammah.
1 Sam 17:14 Mutta Dawid oli heistä nuorin. Nämät colme Isain wanhimbata poica olit lähtenet Saulin cansa sotaan.
1 Sam 17:15 Nijn Dawid meni cotians jällens Saulin tykö/ caidzeman Isäns lambaita Bethlehemijn.
1 Sam 17:16 Mutta Philisteri tuli warhain amulla ja ehtona/ ja sitä teco hän teki neljäkymmendä päiwä.
1 Sam 17:17 Ja Isai sanoi Dawidille pojallens: ota sinun weljelles tämä Epha cuiwatuita tähkäpäitä/ ja nämät kymmenen leipä/ ja juoxe leirijn weljeis tygö.

1 Sam 17:18 Ja nämät kymmenen tuoretta juusto/ ja canna ne päämiehille/ ja edzi weljejäs jos he rauhas owat/ ja pane mielees mitä he sinulle käskewät.
1 Sam 17:19 Mutta Saul/ ja he/ ja caicki Israelin miehet olit tammilaxos/ ja sodeit Philisterejä wastan.
1 Sam 17:20 Nijn Dawid nousi warhain amulla/ ja jätti paimenen haldun lambat/ candoi ja meni matcaans/ nijncuin Isai händä käskenyt oli/ ja tuli waunuin paicalle. Silloin olit sotawäki lähtenet/ ja walmistanet idzens sotaan/ ja huusit suurest sotiman.
1 Sam 17:21 Sillä Israel ja Philisterit olit walmistanet idzens sotiman toinen toistans wastan.
1 Sam 17:22 NIin Dawid jätti calut/ cuin hän candoi calun wartialle/ ja juoxi sodan rindaan/ ja terwetti weljejäns.
1 Sam 17:23 Cosca hän parhallans heitä puhutteli/ cadzo/ Sangar Goliath Philisteri Gathist tuli Philisterein sotajoucosta/ ja puhui nijncuin ennengin/ ja Dawid cuuli sen.
1 Sam 17:24 Ja cutca ikänäns Israelin miehist näit hänen/ pakenit he ja pelkäisit suurest.
1 Sam 17:25 Ja caicki Israelin miehet sanoit keskenäns: ettengö te nähnet sitä miestä joca on tullut? hän on tullut pilckaman Israeli. Ja joca hänen lyö/ sen anda Cuningas suuren lahjan/ ja tyttärens anda hän myös hänelle/ ja teke hänen Isäns huonen wapaxi Israelis.
1 Sam 17:26 Nijn Dawid sanoi miehille/ cuin hänen tykönäns seisoit: mitä sille miehelle annetan joca tämän Philisterin lyö/ ja otta häwäistyxen Israelist pois? mikä sijs tämä ymbärinsleickamatoin Philisteri on/ cuin häwäise eläwän Jumalan sotajoucko?
1 Sam 17:27 Nijn sanoi Canssa hänelle nijncuin ennengin: Se hänelle tehdän/ joca hänen lyö.
1 Sam 17:28 Cosca hänen wanhin weljens Eliab cuuli hänen näitä puhuwan miesten cansa/ närkästyi hän suurest Dawidin päälle/ ja sanoi: mixi sinä olet tänne tullut? ja mixis olet jättänyt sen wähän lammaslauman medzän corpeen? kyllä minä tiedän sinun ylpeydes/ ja sydämes pahan sisun: sillä sinä olet tänne tullut sota cadzoman.
1 Sam 17:29 Nijn Dawid sanoi: mitäst minä olen tehnyt? eikö se ole minulle käsketty?
1 Sam 17:30 Ja käänsi hänens toisen puoleen/ ja sanoi nijncuin hän ennengin oli sanonut/ nijn Canssa wastais händä nijncuin ennengin.
1 Sam 17:31 JA cuin he cuulit ne sanat Dawidin puhuwan/ ilmoitit he ne Saulille/ ja hän noudatti hänen tygöns.
1 Sam 17:32 Ja Dawid sanoi Saulille: älkön kenengän sydän hämmästykö hänen tähtens/ sinun palwelias käy sotiman sitä Philisteriä wastan.
1 Sam 17:33 SAul sanoi Dawidille: et sinä woi seiso tätä Philisteriä wastan: sillä sinä olet nuorucainen/

waan hän on sotamies hänen nuorudestans.
1 Sam 17:34 Mutta Dawid sanoi Saulille: sinun palwelias caidzi Isäns lambaita/ ja tuli Lejoni ja carhu/ ja wei lamban laumasta.
1 Sam 17:35 Nijn minä juoxin ja löin sen/ ja temmaisin lamban hänen suustans. Ja cuin he carcaisit minua wastan/ nijn minä tartuin hänen partaans/ löin hänen ja tapoin.
1 Sam 17:36 Nijn on sinun palwelias sekä Lejonin että carhun lyönyt/ nijn pitä tämän ymbärinsleickamattoman Philisterin oleman/ cuin jocu heistä/ sillä hän on pilcannut eläwän Jumalan sotawäke.
1 Sam 17:37 Ja Dawid sanoi: HERra/ joca minun sildä Lejonilda ja carhulda warjeli/ hän minua myös warjele täldä Philisterildä. Ja Saul sanoi Dawidille: mene/ HERra olcon sinun cansas.
1 Sam 17:38 Nijn Saul puetti waattens Dawidin päälle/ ja pani waskilakin hänen päähäns ja panzarin hänen päällens.
1 Sam 17:39 Ja Dawid sidoi miecan wyöllens waatetten päälle ja rupeis käymän/ ja ei hän ollut sijhen tottunut. Sanoi sijs Dawid Saulille: en minä näin taida käydä/ sillä en minä ole tottunut. Ja hän pani sen pois wyöldäns.
1 Sam 17:40 Ja otti sauwans käteens/ ja walidzi ojast wijsi siliätä kiwe/ pani ne paimenencuckarons cuin hänen myötäns oli/ säkis/ ja otti lingon käteens/ ja käwi Philisteriä wastan.
1 Sam 17:41 KÄweli myös Philisteri ja lähestyi Dawidita/ ja hänen kilpenscandaja hänen edelläns.
1 Sam 17:42 Cuin Philisteri näki ja cadzeli Dawidit/ cadzoi hän hänen ylön: sillä hän oli werewä ja caunis nuorucainen.
1 Sam 17:43 Philisteri sanoi Dawidille: olengo minä coira/ ettäs tulet sauwalla minun tygöni? Ja hän kiroili Dawidit hänen jumalittens cautta.
1 Sam 17:44 Ja Philisteri sanoi Dawidille: tule tänne minun tygöni/ minä annan sinun lihas taiwan linnuille/ ja kedon pedoille.
1 Sam 17:45 Nijn Dawid sanoi Philisterille: sinä tulet minun tygöni miecalla/ keihällä ja kilwellä/ waan minä tulen sinun tygös HERran Zebaothin nimeen/ Israelin sotawäen Jumalan/ jongas pilcannut olet.
1 Sam 17:46 Tänäpänä anda HERra Jumala sinun minun käsijn/ että minä lyön sinun/ ja otan sinun pääs sinulda pois/ ja annan Philisterein sotawäen ruumit tänäpänä taiwan linnuille ja kedon pedoille/ että caicki maan asuwaiset tietäwät Israelillä olewan Jumalan/
1 Sam 17:47 Ja että coco tämä seuracunda ymmärtä/ ettei HERra auta miecan eli keihän cautta: sillä sota on HERran/ ja hän anda teidän meidän käsijm.

1 Sam 17:48 COsca Philisteri idzens hangidzi/ käwi ja lähestyi Dawidit. Nijn Dawid riensi ja juoxi sotawäestä Philisteriä wastan.
1 Sam 17:49 Ja pisti kätens cuckaroon/ otti sieldä kiwen ja lingois ja paiscais Philisteriä odzaan/ että kiwi istui hänen odzaans/ ja hän langeis maahan caswoillens.
1 Sam 17:50 Nijn Dawid woitti Philisterin lingolla ja kiwellä/ löi ja tappoi hänen.
1 Sam 17:51 Ja ettei Dawidilla ollut miecka/ juoxi hän Philisterin tygö/ ja otti hänen mieckans/ ja weti tupest ulos ja tappoi hänen/ ja sillä hackais pois hänen pääns. Cuin Philisterit sen näit/ että heidän wäkewimmäns cuollut oli/ nijn he pakenit.
1 Sam 17:52 Ja Israelin ja Judan miehet nousit/ huusit ja ajoit Philisterejä taca laxon asti ja Ekronin porttijn/ ja Philisterit langeisit lyötynä tiellä/ Schaarimin tielle/ Gathin ja Ekronin asti.
1 Sam 17:53 Ja Israelin lapset palaisit ajamast taca/ ja ryöstit Philisterein leirin.
1 Sam 17:54 Mutta Dawid otti Philisterin pään/ ja wei Jerusalemijn/ waan asen pani hän majaans.
1 Sam 17:55 MUtta cosca Saul näki Dawidin menewän Philisteriä wastan/ sanoi hän Abnerille/ sodans päämiehelle: kenen poica tuoi nuorucainen on? Abner sanoi: nijn totta cuin sinun sielus elä Cuningas/ en minä tiedä.
1 Sam 17:56 Cuningas sanoi: kysy sijs/ kenengä poica se nuorucainen on?
1 Sam 17:57 Cosca Dawid palais Philisteri lyömäst/ otti Abner hänen ja wei Saulin eteen/ ja hänen kädesäns oli Philisterin pää.
1 Sam 17:58 Ja Saul sanoi hänelle: kenengäs poica olet nuorucainen? Dawid sanoi: minä olen Isain sinun palwelias/ sen Bethlehemiterin poica.

Vers. 36. Sekä Lejonin että carhun) Tämä näky olewan sijtte tapahtunen cuin hän woideltin Cuningaxi/ ja caunistettin corkeilla Jumalan lahjoilla/ cap.$ 16:13. ei Dawid tätä sano turhan cunnian pyynnöst/ waan että hän uscotaisin Cuningas Saulilda. Sencaltaiset Dawidin tegot/ nijncuin myös tämä Goliathin cansa/ owat facta$ Heroica$, ja ei jocaidzelda seurattawat: sillä HERra oli Dawidin sijhen woidellut ja erinomaisest cudzunut/ ja lahjoittanut Pyhällä Hengellä/ sentähden se hänelle myös menestyi. Mutta jos jocu rohkiais seurata tätä Dawidin teco/ hän kiusa Jumalata/ ja picaiselda huckawaaras/ lue/ Num.$ 25:11. selitys.

XVIII. Lucu.

JOnathan yhdistä idzens Dawidijn/ ja racasta händä cuin oma sydändäns/ Saul myös otta hänen tygöns/ v. 1.

Waimot laulawat ja ylistäwät Dawidi enä cuin Sauli: Saul wihastu/ v. 6.
Syöxä keihän hänen peräns/ v. 10.
Että Dawid täyttä idzens toimellisest/ lupa Saul hänelle tyttärens Merobin/ v. 14.
Saul anda tyttärens Michalin Dawidille/ sadan Philisterin esinahan edest/ v. 27.

1 Sam 18:1 JA cosca hän oli puhens lopettanut Saulin cansa/ mieltyi Jonathan ja Dawid keskenäns sydämest/ ja Jonathan racasti händä nijncuin oma sydändäns.
1 Sam 18:2 Ja Saul otti hänen sinä päiwänä/ ja ei sallinut hänen enämbi palata Isäns huoneseen.
1 Sam 18:3 Ja Jonathan ja Dawid teit lijton keskenäns: sillä hän racasti händä nijncuin oma sydändäns.
1 Sam 18:4 Ja Jonathan rijsui hamens jolla hän oli puetettu/ ja andoi Dawidille/ nijn myös waattens/ mieckans/ joudzens ja wyöns.
1 Sam 18:5 Ja Dawid meni cuhunga Saul lähetti hänen/ ja käytti idzens toimellisest. Ja Saul asetti hänen sotamiestens päälle/ ja hän oli otollinen caikelle Canssalle/ nijn myös Saulin palwelioille.
1 Sam 18:6 MUtta tapahtui/ cosca hän palais lyömäst Philisteriä/ että waimot caikist Israelin Caupungeist/ käwit wirsillä ja hypyillä Cuningas Sauli wastan/ harpuilla/ ilolla ja candeleilla.
1 Sam 18:7 Ja waimot lauloit toinen toisellens/ soittain ja sanoden: Saul löi tuhannen/ mutta Dawid kymmenen tuhatta.
1 Sam 18:8 Nijn Saul närkästyi sangen suurest/ ja se puhe ei millän muoto hänelle kelwannut/ ja sanoi: he owat andanet Dawidin kymmenen tuhatta/ ja minun tuhannen/ wielä hän Cuningangin Waldacunnan saa.
1 Sam 18:9 Ja Saul cadzoi julmast Dawidin päälle sijtä päiwäst/ ja aina sijtte.
1 Sam 18:10 TOisna päiwänä waiwais taas Jumalan paha hengi Sauli/ ja hän ennusti cotona huonesans. Ja Dawid soitti kädelläns/ nijncuin hänen jocapäiwäinen tapans oli: ja Saulin kädes oli keihäs.
1 Sam 18:11 Jonga hän syöxi/ ajatellen: minä syöxän Dawidin seinä wasten/ mutta Dawid wältti caxi kerta.
1 Sam 18:12 Ja Saul pelkäis Dawidi: sillä HERra oli hänen cansans/ ja oli mennyt pois Saulin tykö.
1 Sam 18:13 Nijn pani Saul hänen pois tyköns/ ja teki hänen tuhannen miehen päämiehexi/ ja hän käwi ulos ja sisälle Canssan edes.
1 Sam 18:14 Ja oli toimellinen caikis hänen töisäns/ ja HERra oli hänen cansans.
1 Sam 18:15 Cosca Saul näki hänen tekewän nijn toimellisest/ pelkäis hän händä.
1 Sam 18:16 Mutta coco Israel ja Juda racastit Dawidi: sillä hän käwi ulos ja sisälle heidän edesäns.
1 Sam 18:17 JA Saul sanoi Dawidille/ cadzo/ minä annan minun wanhimman tyttären Merobin sinulle emännäxi/ ole miehullinen/ ja sodi HERran sota: sillä Saul ajatteli/ ei minun käten pidä häneen sattuman/

mutta Philisterein käsi.
1 Sam 18:18 Mutta Dawid wastais Sauli: mikä minä olen? eli mikä on minun elämän? ja minun Isäni sucucunda Israelis/ että minä tulisin Cuningan wäwyxi?
1 Sam 18:19 Ja tapahtui/ cosca aica tuli/ että Merob Saulin tytär piti annettaman Dawidille/ annettin hän Adrielille Meholathiterille emännäxi.
1 Sam 18:20 Mutta Michal Saulin tytär racasti Dawidi. Cosca se Saulille ilmoitettin/ sanoi hän: se on oikein:
1 Sam 18:21 Minä annan hänen hänelle/ että hän oli hänelle paulaxi ja Philisterein kädet tulisit hänen päällens. Ja Saul sanoi Dawidille: sinä tulet tänäpänä toisen cansa minun wäwyxen.
1 Sam 18:22 Ja Saul käski palwelioillens: puhucat Dawidille salaisest/ ja sanocat: cadzo/ Cuningas mielisty sinuun/ ja caicki hänen palwelians racastawat sinua/ tule Cuningan wäwyxi.
1 Sam 18:23 Ja Saulin palweliat puhuit ne sanat Dawidin corwis/ mutta Dawid sanoi: luulettaco te sen wähäxi/ tulla Cuningan wäwyxi? ja minä olen köyhä ja halpa mies.
1 Sam 18:24 Ja Saulin palweliat ilmoitit sen hänelle/ sanoden: nämät sanat on Dawid puhunut.
1 Sam 18:25 Saul sanoi: sanocat Dawidille: ei Cuningas ano yhtän muuta huomenlahja/ waan sata Philisterein esinahca/ että Cuningan wihamiehille costetaisin: sillä Saul ajatteli Dawidi hucutta Philisterein kätten cautta.
1 Sam 18:26 Nijn hänen palwelians sanoit Dawidille nämät sanat/ ja se kelpais hänelle/ tulla nijn Cuningan wäwyxi. Ja se aica ei ollut wielä täytetty.
1 Sam 18:27 Ja Dawid hangidzi/ ja läxi matcan wäkinens/ ja löi Philistereistä caxi sata miestä/ ja Dawid cannoi heidän esinahcans ja täytti Cuningan lugun/ että hän olis Cuningan wäwy.
1 Sam 18:28 Nijn andoi Saul tyttärens Michalin hänelle emännäxi. Ja Saul näki ja ymmärsi HERran olewan Dawidin cansa/ ja Saulin tytär Michal racasti händä.
1 Sam 18:29 Nijn Saul wielä enämmin pelkäis Dawidi/ ja tuli hänen wihamiehexens caickena elinaicanans.
1 Sam 18:30 Ja cosca Philisterein Ruhtinat läxit/ teki Dawid toimellisemmast cuin caicki Saulin palweliat/ cosca he läxit/ että hänen nimens tuli sangen cuuluisaxi.

XIX. Lucu.

SAul käske palwelians tappa Dawidin/ mutta Jonathan wara händä ja lepyttä hänen Isäns/ v. 1.
Paha hengi waiwa Sauli/ ja hän syöxä Dawidin perän keihällä/ mutta Dawid pakene/ v. 9.
Saul lähettä tappaman Dawidi omas huonesans/ mutta Michal pelasta hänen. Dawid tule Samuelin tygö Ramahn Najothijn/ v. 11.

Saul lähettä händä noutaman/ ja ne cuin lähetettin/ propheterawat/ v. 19.
Wijmein mene hän idze sinne/ mutta hän myös Prophetera/ v. 22.

1 Sam 19:1 JA Saul puhui hänen pojallens Jonathanille/ ja caikille palwelioillens/ että he tappaisit Dawidin/ mutta Jonathan Saulin poica racasti sangen Dawidi.
1 Sam 19:2 Ja Jonathan ilmoitti Dawidille/ ja sanoi: minun Isän Saul pyytä sinua tappa/ warjele sijs idzes huomena/ mene lymyyn ja kätke idzes.
1 Sam 19:3 Minä menen minun Isäni cansa/ ja seison hänen ohesans kedolla/ josa sinä olet/ ja puhun sinusta Isäni cansa/ ja mitä minä näen/ ne caicki minä ilmoitan sinulle.
1 Sam 19:4 JA Jonathan puhui parhain päin Dawidist hänen Isällens Saulille/ ja sanoi hänelle: älkön Cuningas syndiä tehkö palweliatans Dawidit wastan: sillä ei hän ole mitäkän rickonut sinua wastan/ ja hänen työns owat sinulle juuri tarpelliset.
1 Sam 19:5 Ja hän on pannut hengens käteens/ ja löi Philisterin/ ja HERra teki suuren autuuden coco Israelille/ sens näit ja ihastuit/ mixis sijs tahdot syndiä tehdä wiatoinda werta wastan/ surmataxes Dawidit ilman syytä?
1 Sam 19:6 Nijn Saul cuuli Jonathanin änen ja wannoi: nijn totta cuin HERra elä/ ei hänen pidä cuoleman.
1 Sam 19:7 Nijn Jonathan cudzui Dawidin/ ja sanoi hänelle caicki nämät sanat/ ja saatti hänen Saulin eteen/ oleman hänen edesäns nijncuin ennengin.
1 Sam 19:8 NIjn nousi taas sota/ ja Dawid meni ja sodei Philisterejä wastan/ ja teki suuren tapon/ että caicki Philisterit pakenit händä.
1 Sam 19:9 Ja HERran paha hengi tuli Saulin päälle/ ja hän istui huonesans/ ja keihäs oli hänen kädesäns/ ja Dawid soitti kädelläns.
1 Sam 19:10 Mutta Saul pyyti pistä Dawidi keihällä seinä wasten/ mutta hän wältti Sauli että keihäs käwi seinään/ ja Dawid pakeni/ ja pääsi sinä yönä.
1 Sam 19:11 JA Saul lähetti sanoman Dawidin huoneseen/ että heidän piti ottaman hänest waarin/ ja tappaman hänen huomeneltain. Mutta Michal Dawidin emändä ilmoitti sen hänelle/ ja sanoi: jolletcas tänä yönä henges päästä/ nijns huomeneltain tapetan.
1 Sam 19:12 Nijn Michal laski hänen ackunan läpidze/ ja hän meni/ pakeni ja pääsi.
1 Sam 19:13 Ja Michal otti cuwan/ asetti sen wuoteseen/ ja pani wuohen nahan hänelle päänalaisexi/ ja peitti waattella.
1 Sam 19:14 Silloin lähetti Saul sanansaattajat tuoman Dawidi/ mutta hän sanoi: hän on sairas.

1 Sam 19:15 Nijn lähetti Saul sanansaattajat cadzoman Dawidit/ ja sanoi: candacat händä tänne minun tygöni wuoteinens/ surmatta.
1 Sam 19:16 Cosca sanansaattajat tulit/ cadzo/ cuwa macais wuotees/ ja wuohen nahca pään alla.
1 Sam 19:17 Nijn Saul sanoi Michalille: mixis olet minun pettänyt/ ja päästänyt minun wiholiseni/ että hän wältti minun käteni? Michal sanoi Saulille: hän sanoi minulle/ päästä minua/ eli minä tapan sinun.
1 Sam 19:18 JA Dawid pakeni ja pääsi/ ja tuli Samuelin tygö/ joca oli Ramathas/ ja ilmoitti caicki mitä Saul oli hänelle tehnyt/ ja hän meni Samuelin cansa ja oleskeli Najothis.
1 Sam 19:19 Ja se ilmoitettin Saulille: cadzos/ Dawid on Ramahn Najothis.
1 Sam 19:20 Nijn Saul lähetti sanansaattajat tuoman Dawidi/ ja he näit Prophetain cocouxen propheterawan/ ja Samuel oli heidän päällecadzojans. Nijn Jumalan Hengi tuli Saulin sanansaattaitten päälle/ että ne myös propheteraisit.
1 Sam 19:21 Cosca se Saulille ilmoitettin/ lähetti hän toiset sanansaattajat/ ne myös propheteraisit/ ja hän lähetti colmannet sanansaattajat/ jotca myös propheteraisit.
1 Sam 19:22 Nijn meni hän wijmein idze Ramathaan/ ja cosca hän tuli sen suuren caiwon tygö joca on Secus/ kysyi hän ja sanoi: cusa on Samuel ja Dawid? nijn sanottin hänelle: cadzos/ he owat Ramahn Najothis.
1 Sam 19:23 Ja hän meni Ramahn Najothijn/ ja Jumalan Hengi tuli myös hänen päällens/ ja hän propheterais/ sijhenasti cuin hän tuli Ramahn Najothijn.
1 Sam 19:24 Nijn hän myös rijsui waattens/ ja propheterais Samuelin edes/ ja langeis alasti maahan/ coco sen päiwän ja coco yön/ sentähden sanotan: ongost Saulikin Prophetain seas?

Vers. 24. Alasti) Ei hän ollut peräti alasti/ waan hän rijsui Cuningaliset waattens pääldäns/ ja piti ainoastans yxikertaiset waattens päälläns/ nijncuin jocu muu ihminen. Ja langeis maahan) se on/ hän rucoili heidän cansans/ ja cuin he langeisit maahan/ langeis hän myös maahan heidän cansans.

XX. Lucu.

DAwid pakene Najothist/ ja walitta Jonathanin edes tuscans/ ja rucoile händä sanoman estens Cuningan tykönä/ v. 1.
Jonathan lupa: nijn myös tahtowans neuwo Dawidi/ cosca hän cuulis Saulin aicoiwan jotain tehdä händä wastan/ v. 9.
teke lijton Dawidin cansa walalla wannoin/ ja anda hänelle merkin/ v. 16.

Sano Cuningalle estens/ v. 24.
Saul wihastu ja syöxä keihä Jonathanin perän/ v. 30.
Jonathan päästä Dawidin menemän/ v. 35.

1 Sam 20:1 JA Dawid pakeni Ramahn Najothist/ tuli ja sanoi Jonathanille: mitä minä olen tehnyt? mikä on minun wäärydeni? eli mikä on minun pahateconi sinun Isäs wastan/ että hän seiso minun hengeni perän?
1 Sam 20:2 Hän sanoi hänelle: pois se/ ei sinun pidä cuoleman/ cadzo/ minun Isän ei tee suurta eli piendä/ jota ei hän ennen ilmoita minulle/ cuingast minun Isän sala tämän minulda? ei se pidä nijn tapahtuman.
1 Sam 20:3 Nijn Dawid wannoi wielä/ sanoden: totisest sinun Isäs tietä/ että minä olen löytänyt armon sinun caswos edes/ sentähden hän ajattele: ei Jonathanin pidä tästä mitän tietämän/ ettei hän tulis murhellisexi. Totisest/ nijn totta cuin HERra ja sinun sielus elä/ että askele on waiwoin minun ja cuoleman waihella.
1 Sam 20:4 JOnathan sanoi Dawidille: minä teen sinulle caicki mitä sinun sydämes halaja.
1 Sam 20:5 Dawid sanoi hänelle: cadzo/ huomena on vsicuu/ ja minun pitä atrioidzeman Cuningan cansa/ salli sijs että minä kätken minuni kedolle colmannen päiwän ehtosen asti.
1 Sam 20:6 Jos sinus Isäs minua kysy/ nijn sano: Dawid rucoili suurest minulda juostaxens hänen Caupungijns Bethlehemijn: sillä siellä pidetän ajastaicainen uhri coco sucucunnalda.
1 Sam 20:7 Ja jos hän sano: se on hywin/ nijn on rauha sinun palwelialles: mutta jos hän wihastu/ nijns ymmärrät hänen paha aicoiwan.
1 Sam 20:8 Tee sijs laupius sinun palwelialles/ sillä sinä olet minun sinun palwelias cansa/ tehnyt lijton HERran edes. Ja jos jocu wäärys minus on/ nijn tapa sinä minua/ mixis sallit minun tulla sinun Isäs eteen?
1 Sam 20:9 Jonathan sanoi: pois se sinusta: jos minä ymmärräisin minun Isäni aicoiwan sinulle paha tehdä/ ja en näitä sinulle ilmoitais?
1 Sam 20:10 Dawid sanoi: cuca minulle ilmoitta/ jos sinun Isäs wasta sinua jotakin cowast?
1 Sam 20:11 Jonathan sanoi Dawidille: tule/ käykäm kedolle/ ja he menit molemmat kedolle.
1 Sam 20:12 Ja Jonathan sanoi Dawidille: HERra Israelin Jumala/ cosca minä kyselen Isälleni huomena ja colmandena päiwänä/ jos hän suo Dawidille hywä/ ja en minä lähetä sinun tygös sana/ ja ilmoita sitä sinun corwisas.
1 Sam 20:13 Nijn tehkön HERra sitä ja sitä Jonathanille. Mutta jos minun Isän taas ajattele jotakin paha sinua wastan/ nijn minä sen myös ilmoitan sinun corwisas/ ja lasken sinun rauhan menemän: ja HERra olcon sinun cansas/ nijncuin hän on minun Isäni cansa ollut on.

1 Sam 20:14 Jollen minä sitä tee/ nijn älä sinäkän yhtän HERran armo tee minun cansani/ nijncauwan cuin minä elän/ eikä silloin cosca minä cuolen.
1 Sam 20:15 Ja cosca HERra häwittä Dawidin wihamiehet idzecungin maaldans/ nijn älä ota sinun armoas minun huonestani pois ijancaickisest.
1 Sam 20:16 Näin teki Jonathan lijton Dawidin huonen cansa/ että HERra sen waadeis Dawidin wihamiesten kädest.
1 Sam 20:17 Ja Jonathan taas wannoi Dawidille: sillä nijn rackana piti hän hänen/ että hän racasti händä nijncuin sieluans.
1 Sam 20:18 Ja Jonathan sanoi hänelle: huomen on vsicuu/ jona sinun kysytän ja caiwatan sinua sialdas.
1 Sam 20:19 Tule jällens colmandena päiwän kijrust ja mene johongun paickaan/ johons taidas idzes kätke arkiona/ ja istu Aselin kiwen wiereen.
1 Sam 20:20 Nijn minä ambuan colme nuolda sen siwulle/ nijncuin minä olisin ammunnut maalijn.
1 Sam 20:21 Ja cadzo/ minä lähetän pojan/ sanoden hänelle: mene ja nouda nuoli jällens: jos minä sanon pojalle/ cadzo/ nuoli on tacanas täsä puoles/ ota ylös/ nijn tule: sillä rauha on/ ja ei ole mitän hätä/ nijn totta cuin HERra elä.
1 Sam 20:22 Mutta jos minä sanon pojalle: cadzo/ nuolet owat paremmin edesäs/ nijn mene rauhan: sillä HERra on päästänyt sinun menemän.
1 Sam 20:23 Ja mitä sinä ja minä keskenäm puhunet olem/ cadzo/ HERra on minun ja sinun waihellas ijancaickisest.
1 Sam 20:24 NIin Dawid kätki idzens kedolle. Ja cosca vsicuu tuli/ istui Cuningas pöydän tygö rualle.
1 Sam 20:25 Cosca Cuningas istunut oli siallens/ endisen tawans jälken/ seinän nojalle/ nousi Jonathan/ ja Abner istui Saulin wiereen/ ja Dawidi caiwattin siastans.
1 Sam 20:26 Ja ei puhunut Saul sinä päiwänä mitäkän: sillä hän ajatteli/ hänen on jotakin tapahtunut/ ettei hän ole puhdas.
1 Sam 20:27 Ja toisna päiwänä vdesta cuusta/ cuin Dawidi caiwattin siastans/ sanoi Saul pojallens Jonathanille: mixei Isain poica ole tullut pöydän tygö/ eilän ja tänäpänä?
1 Sam 20:28 Jonathan wastais Saulille: hän rucoili minulda mennäxens Bethlehemijn/
1 Sam 20:29 Ja sanoi: anna minun mennä: sillä meidän sucucundam uhra Caupungis/ ja minun weljen idze on minua cudzunut/ jos minä olen löytänyt armon sinun silmäis edes/ nijn minä menen cadzoman weljejäni/ ja sentähden ei hän tullut Cuningan pöydän tygö.
1 Sam 20:30 Ja Saul wihastui sangen suurest Jonathanin päällä/ ja sanoi: sinä ilkiä ja tottelematoin poica/

engö minä tiedä/ ettäs olet walinnut Isain pojan sinulles ja sinun ilkiälle äitilles häpiäxi?
1 Sam 20:31 Sillä nijncauwan cuin Isain poica elä maan päällä/ et sinä eikä sinun Cuningan waldacundas ole seisowa/ lähetä sijs nyt ja anna tuota händä minun tygöni: sillä hänen pitä cuoleman.
1 Sam 20:32 Jonathan wastais Isällens Saulille/ ja sanoi hänelle: mixi hänen pitä cuoleman? mitä hän on tehnyt?
1 Sam 20:33 Silloin paiscais Saul keihän hänen peräns/ syöstäxens händä: nijn ymmärsi Jonathan hänen Isäns aicoiwan Dawidi tappa.
1 Sam 20:34 Ja Jonathan nousi pöydän tygö sangen wihoisans/ ja ei syönyt sinä päiwänä vdesta cuusta mitän leipä: sillä hän murehtui Dawidi/ että hänen Isäns oli hänen nijn häwäisnyt.
1 Sam 20:35 JA Jonathan läxi amulla kedolle/ sijhen aican cuin hän oli lijton tehnyt Dawidin cansa/ ja wähä poicainen hänen cansans.
1 Sam 20:36 Ja hän sanoi pojalle: juoxe noutaman minun nuolen jonga minä ambuan/ pojan juostes laske hän nuolen hänen ylidzens.
1 Sam 20:37 Ja cosca poica tuli sille paicalle johon Jonathan nuolen ammunnut oli/ huusi Jonathan hänen peräns/ ja sanoi: eikö nuoli ole tuosa puoles?
1 Sam 20:38 Ja huusi taas poica: kijruta sinuas nopiammin ja älä seisattele. Nijn poica otti nuolet/ ja candoi Herrallens.
1 Sam 20:39 Eikä tietänyt asiast mitän/ waan Jonathan ja Dawid ainoastans asian tiesit.
1 Sam 20:40 Nijn Jonathan andoi asens pojalle/ ja sanoi: mene ja wie Caupungijn.
1 Sam 20:41 Ja cosca poica oli mennyt/ nousi Dawid siastans meren puolelda/ ja langeis maahan caswoillens/ ja rucoili colme kerta/ ja annoit suuta toinen toisellens ja itkit/ waan Dawid itki hartammin.
J1 Sam 20:42 a Jonathan sanoi Dawidille: mene rauhan ja muista mitä me olem wannonet yhteen HERran nimeen/ ja sanonet: HERra olcon sinun ja minun waihellan/ minun ja sinun siemenes waihella/ sen pitä pysymän ijancaickisest.
J1 Sam 20:43 a Dawid nousi ja meni matcaans/ mutta Jonathan palais Caupungijn.

XXI. Lucu.

DAwid tule Papin Ahimelechin tygö/ Nobeen/ v. 1.
Hän anda hänelle cadzomusleipä/ v. 3.
Goliathin miecan/ v. 8.
Dawid pakene Cuningas Achixen tygö Gathijn: teeskele idzens mielipuolexi/ v. 10.

wiedän pois Achixen tykö/ v. 14.

1 Sam 21:1 JA Dawid tuli Nobeen Papin Ahimelechin tygö/ ja Ahimelech hämmästyi cosca hän tuli Dawidita wastan/ ja sanoi hänelle: cuingas yxinäs tulet/ ja ei yhtän miestä ole sinun cansas?
1 Sam 21:2 Dawid sanoi Papille Ahimelechille: Cuningas on minun käskenyt asialle/ ja sanoi minulle: älä kenelläkän ilmoita mingätähden minä olen sinun lähettänyt/ ja mitä minä olen käskenyt sinulle: sillä minä olen myös lähettänyt minun palweliani sinne ja tänne.
1 Sam 21:3 Jos nyt on jotakin sinun kätes alla/ anna minulle wijsikin leipä/ taicka mitäs löydät.
1 Sam 21:4 Pappi wastais Dawidille/ ja sanoi: ei ole ensingän yhteisiä leipiä minun käteni alla/ paidzi pyhä leipä/ jos waan muutoin palweliat owat pitänet heitäns waimoista pois.
1 Sam 21:5 Dawid sanoi Papille: waimot owat colme päiwä ollet suljettuna meildä cosca minä läxin/ ja palweliain astiat olit pyhät/ mutta jos tämä tie on saastainen/ nijn hänen pitä tänäpänä pyhitettämän astiain cautta.
1 Sam 21:6 Nijn andoi Pappi hänelle sijtä pyhästä/ sillä ei siellä ollut muuta leipä/ paidzi cadzomusleipiä/ jotca olit corjatut HERran caswon edest/ että sinne pannaisin toiset wastutiset leiwät/ sinä päiwänä jona ne corjattin.
1 Sam 21:7 MUtta sinne oli suljettu sinä päiwänä yxi mies HERran eteen/ Saulin palwelioista/ Doeg nimeldä/ Edomeri/ caickein woimallisin Saulin paimenist.
1 Sam 21:8 Ja Dawid sanoi Ahimelechille: eikö täällä ole sinun kätes alla yhtäkän keihäst eli miecka? en ottanut minä myötäni minun mieckani taicka asettan minun käteeni/ sillä Cuningan asia kijrutti.
1 Sam 21:9 Mutta Pappi wastais: sen Philisterin Goliathin miecka/ jongas löit tammilaxos/ on täällä kääritty yhteen hameseen Pääliswaatten taa/ tahdockos sitä/ nijn ota: sillä ei täällä ole yhtän muuta/ paidzi se. Dawid sanoi: ei ole sen werta/ anna se minulle.
1 Sam 21:10 JA Dawid hangidzi ja pakeni Saulin caswon edest/ ja tuli Achixen Gathin Cuningan tygö.
1 Sam 21:11 Ja Achixen palweliat sanoit hänelle: eikö tämä ole Dawid/ maan Cuningas/ josta he weisaisit hypysä/ sanoden: Saul löi tuhannen/ Dawid kymmenen tuhatta?
1 Sam 21:12 Ja Dawid pani ne sanat sydämeens/ ja pelkäis suurest Gathin Cuningast Achist.
1 Sam 21:13 Ja muutteli menojans heidän edesäns/ ja hullutteli heidän käsisäns/ ja krapisteli portin owis/ ja walotti sylkens parrallens.
1 Sam 21:14 Silloin sanoi Achis palwelioillens: cadzo/ että tämän miehen näitte olewan mielipuolen/ mixi te toitte hänen minun tygöni?

1 Sam 21:15 Puuttuneco minulda mielipuolia/ että tämän toitte hulluttelemam minun eteeni? pitäkö hänen tuleman minun huoneseni?

Vers. 5. Astiat) Nijn cudzutan pyhäs Raamatus iho eli ruumis. Christus myös cudzu Pawalin walituxi astiaxi eli caluxi/ Act.$ 9:15. että Jumala teke sen cansa nijncuin wircamies hänen caluillans. Tahto sijs Dawid täsä näin sanoa: jos ihminen on pyhä/ nijn myös se on pyhä/ cuin hän syö/ juo/ teke eli tekemät jättä. Nijncuin Paulus sano/ Tit. 1:15. Puhtaille owat caicki puhtat.

XXII. Lucu.

DAwid anda Isäns ja weljens Moabiterein Cuningan haldun/ jää idze Harethin medzään/ v. 3.
Doeg sano Ahimelechin andanen Dawidille leipä ja miecan/ v. 9.
Saul anda tappa Abimelechin ja hänen Isäns huonen/ wijsi miestä yhdexättäkymmendä ja myös heidän Caupungins Noben/ v. 11.
AbJathar pakene ja ilmoitta sen Dawidille/ v. 20.

1 Sam 22:1 DAwid läxi sieldä ja pakeni Aduljan luolaan/ cosca hänen weljens ja caicki Isäns huone sen cuulit/ tulit ne myös sinne hänen tygöns.
1 Sam 22:2 Ja caickinaiset miehet/ jotca olit waiwas/ ja welas/ ja sydämen kiwus/ cocoisit idzens hänen tygöns/ ja hän oli heidän päämiehens/ että liki neljä sata miestä oli hänen tykönäns.
1 Sam 22:3 JA Dawid meni sieldä Mizpaan Moabiterein maacundaan/ ja sanoi Moabiterein Cuningalle: anna minun Isän ja äitini käydä ulos ja sisälle teidän tykönän/ sijhenasti että minä saan tietä mitä Jumala teke minun cansani.
1 Sam 22:4 Ja hän johdatti heidän Moabiterein Cuningan eteen/ että he olisit heidän tykönäns/ nijncauwan cuin Dawid oli linnas.
1 Sam 22:5 Nijn sanoi Propheta Gad Dawidille: älä ole sijnä linnas/ mutta mene Judan maalle. Nijn Dawid meni Harethin medzään.
1 Sam 22:6 Ja Saul cuuli että Dawid/ ja ne miehet cuin hänen tykönäns olit/ tulit tutuxi. COsca Saul asui Gibeas yhdes medzistös Ramahs/ oli keihäs hänen kädesäns/ ja caicki hänen palwelians seisoit hänen tykönäns.
1 Sam 22:7 Nijn sanoi Saul palwelioillens/ cuin seisoit hänen tykönäns: cuulcat te Jeminin lapset: andaco Isain poica teille caikille pellot ja wijnamäet/ ja tekekö hän teitä caickia tuhannen ja sadan päämiehixi?

1 Sam 22:8 Että te caicki teitte lijton minua wastan/ ja ei ole yhtän/ joca ilmoitti sen minun corwillen/ että minun poican on myös tehnyt lijton Isain pojan cansa: ja ei ole yhtäkän/ joca sitä pane pahaxens minun tähten/ ja ei myös ilmoita sinä minun corwain cuulden/ että minun poican on yllyttänyt minun palweliani minua wastan wäjymän minua nijncuin tänäpän on nähtäwä.
1 Sam 22:9 NIin wastais Doeg Edomeri/ joca seisoi Saulin palweliain tykönä/ ja sanoi: minä näin Isain pojan/ että hän tuli Nobeen Ahimelechin Achitobin pojan tygö.
1 Sam 22:10 Hän kysyi HERralle hänen edestäns/ ja ewästi hänen ja andoi hänelle Goliathin sen Philisterin miecan.
1 Sam 22:11 Nijn Cuningas lähetti cudzuman Pappia Ahimelechiä Achitobin poica/ ja caicke hänen Isäns huonetta/ Pappeja jotca olit Nobes: ja he tulit caicki Cuningan tygö.
1 Sam 22:12 Ja Saul sanoi: cuules Achitobin poica. Hän sanoi: täsä minä olen minun Herran.
1 Sam 22:13 Ja Saul sanoi hänelle: mixi te teitte lijton minua wastan/ sinä ja Isain poica/ ettäs annoit hänelle leipä ja miecan/ ja kysyit HERralle hänen edestäns yllyttäxes händä minua wäjymän nijncuin tänäpän on nähtäwä.
1 Sam 22:14 AHimelech wastais Cuningast ja sanoi: cuca on caickein sinun palwelioittes seas nijncuin Dawid? hän on uscollinen ja Cuningan wäwy/ waelda cuuliaisudesas ja pidetän cuuluisna sinun huonesas.
1 Sam 22:15 Olengo minä ensin tänäpän/ ruwennut kysymän HERralle hänen tähtens? pois se minusta/ älkän Cuningas luulco sencaltaist hänen palweliastans/ ja caikest minun Isäni huonest: sillä sinun palwelias ei tiennyt mitän caikista näistä/ suurest eikä pienest.
1 Sam 22:16 Cuningas sanoi: Ahimelech/ sinun pitä totisest cuoleman sinun ja coco Isäs huonen.
1 Sam 22:17 Ja Cuningas sanoi wartioillens/ cuin seisoit hänen tykönäns: käändäkät idzen ja tappacat HERran Papit: sillä heidän kätens on myös Dawidin cansa/ ja cosca he tiesit hänen paennen/ nijn ei he ilmoittanet sitä minulle. Mutta Cuningan palweliat ei tahtonet satutta käsiäns HERran Pappeijn/ tappaxens heitä.
1 Sam 22:18 Nijn sanoi Cuningas Doegille: käännä sinä idzes ja tapa Papit. Ja Doeg Edomeri käänsi idzens ja tappoi Papit sinä päiwänä/ wijsi yhdexättäkymmendä miestä/ jotca cannoit lijnaista pääliswaatetta.
1 Sam 22:19 Ja hän löi Noben/ Pappein Caupungin miecalla/ sekä miehet että waimot/ lapset ja imewäiset/ härjät/ Asit ja lambat.
1 Sam 22:20 Ja yxi Ahimelechin Achitobin pojan poica pääsi/ AbJathar nimeldä/ ja pakeni Dawidin tygö.
1 Sam 22:21 Ja ilmoitti hänelle että Saul oli tappanut HERran Papit.
1 Sam 22:22 Silloin sanoi Dawid AbJatharille: minä sen sinä päiwänä kyllä tiesin/ cosca Doeg se Edomeri oli

siellä/ että hän sen Saulille oli ilmoittawa. Minä olen sijs wicapää coco sinun Isäs huonen cuolemaan.
1 Sam 22:23 Pysy minun tykönäni ja älä pelkä/ joca seiso minun hengeni perän hän myös seiso sinun henges perän/ ja sinä warjellan minun tykönäni.

XXIII. Lucu.

DAwid autta Kegilan Philistereildä/ v. 1.
Saul pyytä händä pijrittä/ Dawid pakene Siphin corpeen/ v. 7.
Jonathan wastudista lijttons Dawidin cansa/ v. 16.
Siphiterit ilmoittawat Saulille Dawidin/ v. 19.
Saul mene heidän cansans edzimän händä/ ja pijrittä hänen Maonin corwes/ v. 24.
Mutta että Philisterit tulewat maalle/ täyty hänen loupua hänest/ v. 27.

1 Sam 23:1 JA Dawidille ilmoitettin/ cadzo/ Philisterit sotiwat Kegilat wastan/ ja ryöstäwät heidän rijhens.
1 Sam 23:2 Nijn Dawid kysyi HERralle/ ja sanoi: pitäkö minun menemän ja lyömän Philisterejä? Ja HERra sanoi Dawidille: mene/ lyö Philisterit ja wapada Kegila.
1 Sam 23:3 Ja ne miehet jotca Dawidin cansa olit/ sanoit: cadzo/ me pelkäm täällä Judas/ ja menem Kegilaan Philisterein sotawäen tygö.
1 Sam 23:4 Nijn Dawid taas kysyi HERralle/ ja HERra wastais hänelle/ ja sanoi: nouse ja mene Kegilaan: sillä minä annan Philisterit sinun käsijs.
1 Sam 23:5 Nijn Dawid meni sotawäkens cansa Kegilaan/ ja sodei Philisterejä wastan/ ja ajoi heidän carjans pois/ ja tappo heitä suurella tapolla/ ja Dawid wapahti caicki Kegilan asuwaiset.
1 Sam 23:6 Mutta cosca AbJathar Ahimelechin poica pakeni Dawidin tygö Kegilaan/ wei hän sinne myötäns pääliswaatten.
1 Sam 23:7 NIjn sanottin Saulille Dawidin tullexi Kegilaan/ ja hän sanoi: Jumala on andanut hänen minun käsijn/ että hän on salwattu/ nyt hän on tullut Caupungijn/ joca on warustettu porteilla ja teljeillä.
1 Sam 23:8 Ja Saul cudzui caiken Canssan sotaan Kegilaan/ pijrittämän Dawidi miehinens.
1 Sam 23:9 Cuin Dawid ymmärsi Saulin aicoiwan paha hänellens/ sanoi hän Papille AbJatharille: tuo pääliswaate tänne.
1 Sam 23:10 Ja Dawid sanoi: HERra Israelin Jumala/ sinun palwelias on cuullut Saulin aicoiwan tulla Kegilaan/ häwittämän minun tähten Caupungita.
1 Sam 23:11 Andanewatco Kegilan asuwaiset minun hänen käsijns/ ja tulleco Saul tänne nijncuin palwelias

on cuullut? HERra Israelin Jumala/ ilmoita se sinun palwelialles. Ja HERra sanoi: hän tule alas.
1 Sam 23:12 Ja Dawid sanoi: andanewatco Kegilan asuwaiset minun/ ja minun wäkeni Saulin käsijn? HERra sanoi: andawat.
1 Sam 23:13 Nijn Dawid hangidzi miehinens/ joita oli liki cuusi sata/ ja läxit Kegilast/ ja waelsit sinne ja tänne. Cosca Saulille sanottin Dawidin paennen Kegilast/ lackais hän menemäst.
1 Sam 23:14 Ja Dawid pysyi linnasa corwes/ wijwyi myös Siphin corwen wuorella. Ja Saul edzei händä nijncauwan cuin hän eli/ mutta ei Jumala andanut händä hänen käsijns.
1 Sam 23:15 Ja Dawid näki Saulin lähtenexi edzimän hänen hengens/ waan Dawid pysyi Siphin corwes.
1 Sam 23:16 Nijn Jonathan Saulin poica hangidzi/ ja meni Dawidin tygö medzään/ ja wahwisti hänen kätens Jumalas.
1 Sam 23:17 Ja sanoi hänelle: älä pelkä/ ei minun Isäni Saulin käsi löydä sinua/ ja sinä tulet Israelin Cuningaxi/ ja minä olen likin sinua/ ja sen myös minun Isän kyllä tietä.
1 Sam 23:18 Ja he molemmat teit lijton keskenäns HERran edes/ ja Dawid pysyi medzäs/ mutta Jonathan palais cotians.
1 Sam 23:19 MUtta Siphiterit menit Saulin tygö Gibeaan/ ja sanoit: eikö Dawid ole kätketty meidhän tykönäm linnasa medzäs Hachilan cuckulalla/ liki corpe oikealla puolella.
1 Sam 23:20 Nijn tulcan Cuningas nyt alas hänen sydämens himon jälken/ me annam hänen Cuningan käsijn.
1 Sam 23:21 Silloin sanoi Saul: olcat siunatut HERrasa/ että te armadit minun päälleni.
1 Sam 23:22 Mengät ja tutkicat paremmin/ että te saisit tietä ja nähdä/ millä paicalla hänen jalcans owat ollet/ ja cuca hänen siellä on nähnyt: sillä minulle on hän sanottu sangen cawalaxi.
1 Sam 23:23 Tutkistelcat ja wacoicat caicki paicat/ joihin hän lymyttä idzens/ ja tulcat jällens minun tygöni/ cosca te saatte wahwan tiedon/ nijn minä menen teidän cansan. Jos hän tällä maalla on/ nijn minä hänen edzin caickein tuhanden seast Judas.
1 Sam 23:24 JA he hangidzit ja menit Siphijn Saulin eteen/ mutta Dawid ja hänen miehens olit Maonin corwes/ oikialla puolella corpe kedolla.
1 Sam 23:25 Cosca Saul matcusti sinne wäkinens edzimän händä/ ja se ilmoitettin Dawidille/ meni hän cuckulalda alas/ ja oli Maonin corwes. Ja cosca Saul sen cuuli/ ajoi hän Dawidi taca Moanin corwes.
1 Sam 23:26 Ja Saul meni wäkinens yhdeldä puolelda wuorta/ ja Dawid wäkinens toiselda puolelda wuorta. Ja cosca Dawid riensi pakeneman Sauli/ pijritti Saul wäkinens Dawidin ja hänen wäkens/ ottaxens heitä kijnni.

1 Sam 23:27 Mutta sanansaattaja tuli Saulin tygö/ ja sanoi: kijruta sinuas ja tule nopiast: sillä Philisterit owat maalle tullet.
1 Sam 23:28 Nijn Saul palais ajamast Dawidi taca/ ja meni Philisterejä wastan/ sentähden cudzutan se paicka Sela Mahelcoth.

Vers. 28. Sela Mahelcoth) se on/ erocallio.

XXIV. Lucu.

SAul edzi Dawidi EnGedin corwes/ siellä tule hän yhdes luolas tapaturmast Dawidin käsijn/ v. 1.
Cuin Saul oli mennyt ulos luolast/ nouse Dawid myös/ huuta händä ja näyttä tilgan/ jonga hän oli hänen hamestans leicannut luolas/ osottaden ei hänelläns mitän paha olewan händä wastan/ v. 9.
Se kelpa Saulille/ ja että hän tietä Dawidin tulewan Cuningaxi hänen jälkens/ wannotta hän hänen ettei hän häwitäis hänen siemendäns hänen jälkens/ ja mene cotians/ v. 17.

1 Sam 24:1 JA Dawid myös sieldä matcusti ja asui EnGedin linnois.
1 Sam 24:2 Cosca Saul palais Philisterein tykö/ sanottin hänelle: cadzo/ Dawid on EnGedin corwes.
1 Sam 24:3 Ja Saul otti colme tuhatta walittua nuorta miestä coco Israelist/ meni edzimän Dawidi ja hänen miehiäns medzäwohten calliolle.
1 Sam 24:4 Ja cosca hän lähestyi lammasten huonetta tien ohes/ oli sijnä luola/ ja Saul meni sijhen peittämän jalcojans/ mutta Dawid ja hänen miehens istuit luolan perällä.
1 Sam 24:5 Silloin sanoit Dawidin miehet hänelle: cadzo/ tämä on se päiwä josta HERra sinulle on sanonut: cadzo/ minä annan sinulle wihamiehes sinun käsijs/ ettäs tekisit hänen cansans nijncuin sinulle kelpa. Ja Dawid nousi ja leickais sala cappalen Saulin waatten liepest.
1 Sam 24:6 Mutta sijtte cuin hän oli leicannut tilgan Saulilda/ tykytti hänen sydämens/ ja sanoi miehillens:
1 Sam 24:7 HERra andacon sen caucana olla minusta/ että minä sen tekisin ja satutaisin käteni minun Herrani/ HERran woidelduun: sillä hän on HERran woideldu.
1 Sam 24:8 Ja Dawid asetti miehens sanoilla/ eikä sallinut carata Saulin päälle.
1 Sam 24:9 COsca Saul nousi luolasta/ ja meni matcaans.
1 Sam 24:10 Nousi myös Dawid/ ja läxi luolasta/ ja huusi Sauli/ ja sanoi: minun Herran Cuningas. Saul cadzahti taans/ ja Dawid callisti caswons maahan ja cumarsi/ ja sanoi Saulille: mixis uscot ihmisten sanoja/ jotca sanowat: Dawid edzi sinun wahingotas.

1 Sam 24:11 Cadzo/ tänäpän näki sinun silmäs/ että HERra oli andanut sinun minun käsijni luolas/ ja se on sanottu että minä tahdon tappa sinun/ waan minä armadin sinua: sillä minä sanoin: en minä satuta minun kättäni minun Herrani: sillä hän on HERran woideldu.
1 Sam 24:12 Minun Isän/ cadzos tätä tilca sinun hamestas minun kädesäni/ etten minä tahtonut tappa sinua/ cosca minä sen tilgan leickaisin hamestas. Tunne ja cadzo/ ettei yhtän pahutta eli wääryttä ole minun kädesäni/ en minä myös ole syndiä tehnyt sinua wastan/ ja sinä seisot minun hengeni perän/ ottaxes händä pois.
1 Sam 24:13 HERra duomitcon minun ja sinun wälilläs/ ja costacon sinulle minun puolestani/ waan minun käten ei pidä sinuun sattuman.
1 Sam 24:14 Nijncuin wanha sananlascu on: jumalattomast tule jumalattomus/ mutta minun käten ei pidä sinuun sattuman.
1 Sam 24:15 Kenengä jälken Israelin Cuningas on lähtenyt? ketäs ajat taca? cuolutta coira ja kirppua.
1 Sam 24:16 HERra olcon Duomari/ ja duomitcon minun wälilläni ja sinun/ nähkön ja ratcaiscon minun asian/ ja wapahtakon minua sinun käsistäs.
1 Sam 24:17 Sijttecuin Dawid lackais puhumast Saulille/ sanoi Saul: Dawid minun poican/ eikö se ollut sinun änes? Ja Saul corgotti änens ja itki/
1 Sam 24:18 Ja sanoi Dawidille: sinä olet hurscambi minua/ sinä olet osottanut minulle hywä/ mutta minä sitä wastan sinulle paha.
1 Sam 24:19 Ja sinä olet tänäpän minulle ilmoittanut/ cuinga hywin sinä olet tehnyt minua wastan/ että HERra oli sulkenut minun sinun käsijs/ ja et sinä cuitengan minua tappanut.
1 Sam 24:20 Cuinga jocu löydäis wiholisens/ ja annais hänen sijtte mennä hywä tietä? HERra maxacon sinulle sitä hywä/ jotas tänäpän minulle olet tehnyt.
1 Sam 24:21 Cadzo/ nyt minä tiedän sinun tulewan Cuningaxi/ ja Israelin waldacunda on sinun kädesäs.
1 Sam 24:22 Nijn wanno sijs nyt minulle HERran cautta/ ettes häwitä minun siemendäni minun jälkeni/ ja et pyhkis minun nimeni minun Isäni huonesta.
1 Sam 24:23 Ja Dawid wannoi Saulille. Ja Saul meni cotians/ mutta Dawid ja hänen miehens menit linnaan.

Vers. 4. Peittämän) Nijn puhdas on pyhä Raamattu/ että hän cudzu sen jalcoja peittämisexi/ cosca tarpeille mennän.

XXV. Lucu.

SAmuel cuole/ v. 1.
Dawid mene Paranin corpeen/ lähettä anoman Nabalilda ruoca wäellens/ v. 2.
Nabal wasta händä pahoin/ v. 9.
Dawid wihastu ja mene sinne 400. miehen cansa/ v. 12.
Abigail Nabalin emändä mene Dawidit wastan/ wie hänelle ruoca/ ja puhu hänen cansans ystäwälisest/ v. 18.
Dawid palaja/ v. 32.
Naabal cuole/ ja Dawid otta Abigailin emännäxens/ v. 38.

1 Sam 25:1 JA Samuel cuoli/ ja coco Israel cocounsi murhettiman händä/ ja hautais hänen oman huoneseens Ramahn. Mutta Dawid hangidzi ja matcusti Paranin corpeen.
1 Sam 25:2 Ja yxi mies asui Maonis/ jolla myös oli tekemist Carmelis/ ja se mies oli sangen ricas/ ja hänellä oli colmetuhatta lammasta ja tuhannen wohta. Ja hän keridzi lambaitans Carmelis.
1 Sam 25:3 Ja hänen nimens oli Nabal/ ja hänen emändäns nimi oli Abigail/ ja hän oli toimellinen waimo/ ja caunis caswoilda/ mutta mies oli sangen cowa ja paha töisäns/ ja hän oli Calebista.
1 Sam 25:4 JA cosca Dawid corwes cuuli Nabalin keridzewän lambaitans:
1 Sam 25:5 Lähetti hän kymmenen nuorucaista/ ja sanoi heille: mengät Carmelijn/ ja cosca te tulet Nabalin tygö/ nijn terwettäkät händä minun puolestan ystäwälisest.
1 Sam 25:6 Ja sanocat: terwe/ rauha olcon sinulle ja sinun huonelles/ ja caikille cuin sinulla on.
1 Sam 25:7 Minä olen saanut cuulla/ että sinulla on lammasten keridziät/ cadzo/ paimenet cuin sinulla on/ olit meidän tykönäm/ ja en me heitä ikänäns häwäisnet/ ja ei heildä mitän puuttunut nijncauwan cuin he olit Carmelis.
1 Sam 25:8 Kysy palwelioilles/ he sanowat sinulle/ nijn anna sijs nuorucaisten löytä armo sinun caswos edes/ sillä me olem tullet hywän aican sinun tygös/ anna sinun palwelioilles ja sinun pojalles Dawidille/ mitä sinun kätes löytä.
1 Sam 25:9 Cosca Dawidin nuorucaiset sinne tulit/ ja caicki nämät sanat puhuit Dawidin puolest Nabalille/ nijn he waickenit.
1 Sam 25:10 Mutta Nabal wastais Dawidin palwelioita/ ja sanoi: cuca on se Dawid? ja cuca on se Isain poica? nyt on monda palweliat jotca jättäwät heidän Isändäns.
1 Sam 25:11 Pitäkö minun ottaman leipäni/ weteni ja teurani/ jonga minä keridziälleni olen teurastanut/ ja andaman Canssalle/ jota en minä tiedä custa he tullet owat?

1 Sam 25:12 Nijn Dawidin nuorucaiset palaisit tietäns/ ja tulduans Dawidin tygö/ sanoit he hänelle caicki nämät sanat.
1 Sam 25:13 Nijn sanoi Dawid miehillens: wyöttäkän cukin mieckans wyöllens. Nijn wyötti jocainen mieckans wyöllens. Ja Dawid wyötti myös mieckans wyöllens/ ja läxi hänen cansans neljä sata miestä/ mutta caxi sata jäi calun tygö.
1 Sam 25:14 MUtta yxi palwelioist ilmoitti Abigailille Nabalin emännälle/ sanoden: cadzo/ Dawid on lähettänyt corwest siunaman meidän Isändäm/ mutta hän tiuscui heitä.
1 Sam 25:15 Ja ne miehet olit meille sangen tarpelliset/ ja ei meitä pahoin puhutellet/ ja ei meildä mitän puuttunut nijncauwan cuin me waelsim heidän tykönäns kedolla ollesam.
1 Sam 25:16 Mutta he owat ollet meidän turwam yötä ja päiwä/ nijncauwan cuin me caidzim lambaitam heidän tykönäns.
1 Sam 25:17 Nijn ajattele/ ja cadzo mitäs teet: sillä pahutta on totisest tarjon meidän Isännällem/ ja hänen huonellens/ waan hän on tyly mies jota ei yxikän tohdi puhutella.
1 Sam 25:18 Nijn Abigail kijrutti/ ja otti caxi sata leipä/ ja caxi leili wijna/ ja wijsi keitettyä lammast/ ja wijsi wackaista jauhoja/ ja sata rusina rypeletä/ ja caxi sata rypeletä ficunita/ ja pani Asin päälle.
1 Sam 25:19 Ja sanoi palweliollens: mengät edellä/ minä tulen peräst. Ja ei hän tästä sanonut Nabalille hänen miehellens mitäkän.
1 Sam 25:20 Ja cosca hän ajoi Asilla/ ja tuli wuoren warjoon/ cadzo/ Dawid ja hänen wäkens tulit wuorelda alas händä wastan/ nijn että hän cohtais heidän.
1 Sam 25:21 Mutta Dawid oli sanonut: minä olen turhan tallella pitänyt caicki cuin oli corwes/ ja ei ole mitän puuttunut caikista cuin hänellä oli/ ja hän costa minun hywät työni pahalla.
1 Sam 25:22 Jumala tehkön näitä Dawidin wihamiehille/ ja wielä suurembia/ jos minä jätän hänelle huomenexi jongun joca seinään cuse/ caikista cuin hänellä on.
1 Sam 25:23 Mutta cosca Abigail näki Dawidin/ kijrutti hän ja astui nopiast alas Asin pääldä/ langeis maahan caswoillens Dawidin eteen/ ja cumarsi maahan.
1 Sam 25:24 Ja langeis hänen jalcains juureen/ ja sanoi: Ah minun Herran/ minun olcon tämä paha teco/ ja anna sinun pijcas puhua sinun corwais cuulden/ ja cuule sinun pijcas sana.
1 Sam 25:25 Alkän minun Herran asettaco sydändäns Nabalita wastan/ tätä tylyä miestä: sillä nijncuin hänen nimens cuulu nijn on hän/ Nabal on hänen nimens/ tyhmyys on hänen cansans/ mutta minä sinun pijcas/ en ole nähnyt minun Herrani nuorucaisia/ jotcas olit lähettänyt.
1 Sam 25:26 Mutta nyt minun Herran/ nijn totta cuin HERra elä/ ja nijn totta cuin sinun sielus elä/ nijn

HERra on sinun estänyt ettes werta wuodattanut/ ja hän on wapahtanut sinun kätes. Mutta nyt olcon sinun wihamiehes nijncuin Nabal/ ja caicki cuin minun Herralleni paha suowat.
1 Sam 25:27 Tämä on se siunaus jonga sinun pijcas minun Herralleni tuonut on/ ja anna se nuorucaisille/ jotca minun Herrani cansa waeldawat.
1 Sam 25:28 Anna pijcalles tämä ricos andexi: sillä HERra teke minun Herralleni wahwan huonen/ sinä sodit HERran sotia/ ja älä yhtäkän pahutta anna löyttä sinun tyköäs caickena sinun elinaicanas.
1 Sam 25:29 Jos jocu ihminen asetta idzens wainoman sinua/ ja seiso sinun sielus jälken/ nijn olcan minun Herrani sielu sidottu nijden eläwitten kimppuun/ sinun HERras Jumalas tykönä/ mutta sinun wiholises sielu pitä lingottaman lingolla.
1 Sam 25:30 Cosca HERra minun Herralleni caicki nämät hywät tekewä on/ nijncuin hän sinulle sanonut on/ ja käske olla sinun Israelin Ruhtinan.
1 Sam 25:31 Nijn ei pidä se oleman minun Herrani sydämelle langemisexi ja pahennuxexi/ ettes wuodattanut werta ilman syytä/ ja auttanut idze sinuas/ ja HERra on hywä tekewä minun Herralleni/ ja sinä muistat sinun pijcas.
1 Sam 25:32 SIlloin sanoi Dawid Abigaililles: kijtetty olcon HERra Israelin Jumala/ joca sinun tänäpän on lähettänyt minua wastan.
1 Sam 25:33 Ja siunattu olcon sinun toimellinen puhes/ ja siunattu olet sinä joca minun tänäpän estit werta wuodattamast/ ja costamast omalla kädelläni.
1 Sam 25:34 Totisest/ nijn totta cuin HERra Israelin Jumala elä/ se joca minun on tänäpän estänyt sinulle paha tekemäst/ jolles nopiast olis tullut minua wastan/ nijn ei olis Nabalilla jäänyt huomenexi yhtäkän seinään cusewata.
1 Sam 25:35 Nijn otti Dawid hänen kädestäns caicki/ mitä hän oli hänelle tuonut/ ja sanoi hänelle: mene rauhas sinun huonesees/ ja cadzo/ minä cuulin sinun änes/ ja otin sinun hywäxi.
1 Sam 25:36 COsca Abigail tuli Nabalin tygö/ cadzo/ nijn hän oli walmistanut atrian hänen huonesans/ nijncuin Cuningalisen atrian/ ja hänen sydämens oli iloinen: sillä hän oli juuri juoxis/ mutta ei hän sanonut hänelle wähä eli paljo huomenisen asti.
1 Sam 25:37 Mutta huomeneltain cosca Nabal oli wijnast caljennut/ sanoi hänen emändäns hänelle caicki nämät. Silloin hänen sydämens cuoli hänes/ että hän oli nijncuin kiwi.
1 Sam 25:38 Ja kymmenen päiwän peräst löi HERra hänen/ että hän cuoli.
1 Sam 25:39 Cosca Dawid cuuli Nabalin cuollexi/ sanoi hän: kijtetty olcon HERra joca on costanut minun häwäistyxeni Nabalille/ ja on warjellut palwelians pahasta/ ja HERra costi sen Nabalille hänen pääns päälle.

1 Sam 25:40 JA Dawid lähetti ja andoi puhutella Abigaili/ että hän ottais hänen emännäxens. Ja cosca Dawidin palweliat tulit Abigailin tygö Carmelijn/ puhuttelit he händä/ ja sanoit: Dawid lähetti meitä sinun tygös/ että hän ottais sinun emännäxens.
1 Sam 25:41 Hän nousi ja langeis maahan caswoillens/ sanoden: cadzo/ täsä on sinun pijcas palweleman ja pesemän minun Herrani palweliain jalcoja.
1 Sam 25:42 Ja Abigail kijrutti idzens/ ja walmisti hänens/ ja ajoi Asilla/ ja otti wijsi pijca cansans/ jotca olit hänen allans/ ja seurais Dawidin sanansaattaita/ ja oli hänen emändäns.
1 Sam 25:43 Dawid otti myös Ahinoamin Jesreelist/ ja olit molemmin hänen emändäns.
1 Sam 25:44 Mutta Saul andoi tyttärens Michalin Dawidin emännän Phaltille Laixen pojalle Gallimist.

XXVI. Lucu.

SAul mene taas edzimän Dawidi Siphin corwes/ v. 1.
Dawid tule Saulin leirijn Abisain cansa/ cusa Saul lewäis/ v. 4.
Abisai tahto tappa Saulin/ mutta ei Dawid salli/ waan otta keihän ja wesimaljan Saulin pään pohjast/ v. 8.
soima heitä laiscoixi Cuningan wartioixi/ v. 13.
puhuttele Sauli/ ja näyttä hänelle keihän/ v. 16.
Saul tunnusta tyhmydens/ siuna Dawidi ja mene cotians/ v. 17.

1 Sam 26:1 JA Siphiterit tulit Saulin tygö Gibeaan/ ja sanoit: eikö Dawid ole lymys Hakilan cuckulalla corwen cohdalla?
1 Sam 26:2 Silloin nousi Saul ja meni Siphin corpeen/ ja hänen cansans colme tuhatta walittua miestä Israelist/ edzimän Dawidi Siphin corwesta.
1 Sam 26:3 Ja sioitti idzens Hakilan cuckulalle corwen cohdalle tien wiereen/ mutta Dawid pysyi corwes.
1 Sam 26:4 Ja cosca hän näki Saulin tulewan peräsäns corpeen/ lähetti hän wacojat/ ja ymmärsi Saulin totisest tullen.
1 Sam 26:5 JA Dawid nousi/ ja tuli sijhen paickaan johonga Saul idzens sioittanut oli/ ja näki paican/ cusa Saul hänen sodan päämiehens Abnerin Nerin pojan cansa oli: sillä Saul macais waunuin pijris/ ja sotawäki hänen ymbärilläns.
1 Sam 26:6 Silloin wastais Dawid ja sanoi Ahimelechille/ sille Hetherille/ ja Abisaille ZeruJan pojalle Joabin weljelle: cuca mene minun cansani Saulin tygö leirijn? Abisai sanoi: minä menen cansas
1 Sam 26:7 Nijn tuli Dawid ja Abisai Canssan tygö yöllä/ ja cadzo/ Saul macais nuckunun waunuin pijris/ ja

hänen keihäns pistetty maahan hänen pääns pohjan/ mutta Abner ja Canssa macais hänen ymbärilläns.
1 Sam 26:8 Silloin sanoi Abisai Dawidille: Jumala on sulkenut tänäpän sinun wihamiehes sinun kätees/ nyt minä syöxen händä keihällä maata wastoin/ ettei hän enä tarwidze.
1 Sam 26:9 Mutta Dawid sanoi Abisaille: älä surma händä/ sillä cuca satutta kätens HERran woideltuun/ ja on wiatoin?
1 Sam 26:10 Wielä sanoi Dawid: nijn totta cuin HERra elä/ jollei HERra lyö händä/ elickä tule hänen aicans cuolla/ eli mene sotaan ja hucu.
1 Sam 26:11 Nijn andacon HERra caucana olla minusta/ että minä satutaisin käteni HERran woideltuun/ ota waiwoin keihäs hänen pääns pohjast/ ja wesimalja/ ja käykäm.
1 Sam 26:12 Nijn otti Dawid keihän ja wesimaljan hänen pääns pohjast ja meni matcaans/ ja ei yhtän ollut joca sen näki taicka huomaidzi/ eli heräis/ waan he macaisit caicki nuckunun: sillä HERralda oli tullut sywä uni heidän päällens.
1 Sam 26:13 COsca Dawid oli tullut sille puolelle/ meni hän cauwas wuoren cuckulalle/ että isoi wäli oli heidän wälilläns.
1 Sam 26:14 Ja hän huusi Canssalle/ ja Abnerille Nerin pojalle/ ja sanoi: etkös cuule Abner? Abner wastais/ ja sanoi: cucas olet/ ettäs nijn huudat Cuningast?
1 Sam 26:15 Ja Dawid sanoi Abnerille: etkös ole mies/ ja cuca on sinun wertas Israelis? mixes warjellut Herra Cuningast? sillä yxi Canssasta on mennyt tappaman Herra Cuningast.
1 Sam 26:16 Ei se ole oikein cuins tehnyt olet/ nijn totta cuin HERra elä/ te oletta cuoleman lapset/ ettet te warjellet teidän Herran/ HERran woideltua/ cadzo/ cusa Cuningan keihäs ja wesimalja on/ cuin hänen pääns pohjas olit.
1 Sam 26:17 SIlloin Saul tunsi Dawidin änen/ ja sanoi: poican Dawid/ eikö se ole sinun änes? Dawid sanoi: minun änen on/ minun Herran Cuningan.
1 Sam 26:18 Ja wielä sanoi: mixi minun Herran waino palweliatans? mitä minä olen tehnyt/ ja mitä paha on minun kädesäni?
1 Sam 26:19 Nijn cuulcan sijs minun Herran Cuningas palwelians sanan/ jos HERra on yllyttänyt sinun minua wastan/ nijn anna jocu ruocauhri sytytettä/ mutta jos ihmiset sen tekewät/ nijn olcon he kirotut HERran edes/ että he tänäpän owat minun syöxänet ulos/ etten minä pysyis HERran perimises/ ja sanowat: mene ja palwele muucalaisia jumalita.
1 Sam 26:20 Nijn älkön minun weren langetco maahan HERran eteen: sillä Israelin Cuningas on lähtenyt kirppua edzimän/ nijncuin jocu ajele peldocana wuorilla.

1 Sam 26:21 Ja Saul sanoi: minä olen syndiä tehnyt/ tule jällens poican Dawid: en minä sinun enämbi tee paha/ että minun sielun on tänäpän ollut callis sinun silmäis edes/ cadzo/ minä olen tehnyt tyhmäst ja sangen hullust.
1 Sam 26:22 Dawid wastais/ ja sanoi: cadzo/ täsä on Cuningan keihäs/ tulcan yxi nuorucaisista tänne/ ja ottacan sen.
1 Sam 26:23 HERra maxa jocaidzelle hänen wanhurscaudens ja uscons jälken: sillä HERra olis sinun tänäpän andanut minun käteeni/ waan en minä tahtonut satutta kättän HERran woideltuun.
1 Sam 26:24 Ja nijncuin sinun sielus tänäpän on paljo pidettäpä ollut minun silmäin edes/ nijn olcon myös minun sielun palio pidettäpä HERran silmäin edes/ ja wapahtacon minua caikesta minun murhestani.
1 Sam 26:25 Saul sanoi Dawidille: siunattu ole sinä minun poican Dawid/ sinä teet ja toimitat. Nijn Dawid meni matcaans ja Saul palais cotians.

XXVII. Lucu.

DAwid pakene Achixen Philisterein Cuningan tygö/ v. 1.
saa Zikiagin asuaxens/ v. 5.
Dawid lyö ja ryöstä/ Gessuriterit/ Girsiterit ja Amalechiterit/ ja wie Achixen tygö/ v. 8.
Achis usco Dawidin/ ja tahto palweleman händäns elinaicans/ v. 10.

1 Sam 27:1 NIin Dawid ajatteli sydämesäns/ cuitengin minä yhtenä päiwänä joudun Saulin käsijn/ ei ole minun parembata/ cuin että minä menen Pilisterein maalle/ että Saul lackais minua edzimäst caikis Israelin rajois/ ja minä pääsisin hänen käsistäns.
1 Sam 27:2 Ja hän hangidzi ja läxi matcaan cuuden sadan miehen cansa/ jotca hänen myötäns olit/ Achixen Maochin pojan Gathin Cuningan tygö.
1 Sam 27:3 Nijn Dawid asui Achixen tykönä Gathis/ hänen miestens cansa idzecukin perheinens/ ja Dawid caden emändäns cansa Ahinoamin Jesreelist/ ja Abigailin Nabalin emännän cansa Carmelist.
1 Sam 27:4 Cosca Saulille sanottin Dawidin paennen Gathijn/ nijn ei hän enä händä edzinyt.
1 Sam 27:5 NIin Dawid sanoi Achixelle: jos minä olen löytänyt armon sinun edesäs/ nijn anna minulle yhteen Caupungijn sia maalle/ asuaxen siellä/ mitä sinun palwelias asu Cuningalises Caupungis sinun tykönäs?
1 Sam 27:6 Sinä päiwänä andoi Achis hänelle Ziklagin/ sijtä on Ziklag Judan Cuningasten wielä tänäpän.
1 Sam 27:7 Waan se aica cuin Dawid asui Philisterein maalla/ oli ajastaica ja neljä cuucautta.

1 Sam 27:8 Ja Dawid nousi miehinens ja carcais Gessuriterein/ ja Girsiterein/ ja Amalechiterein maalle: sillä nämät asuit jo wanhast sijnä maasa cuin Surrijn mennän/ Egyptin maahan asti.
1 Sam 27:9 Ja cosca Dawid oli caiken maan lyönyt/ ei hän jättänyt yhtäkän miestä eli waimoa elämän/ ja otti heidän lambans/ härkäns/ Asins/ Camelins ja waattens/ palais ja tuli Achixen tygö.
1 Sam 27:10 Ja Achis sanoi hänelle: olettaco te tänäpän carannet kenengän päälle? Dawid wastais: lounan päin Judan/ lounan päin Jerahmelithin ja lounan päin Keniterein päälle.
1 Sam 27:11 Ja ei Dawid jättänyt eläwäxi yhtäkän miestä eli waimoa wiedäxens Gathijn/ ja ajatteli: ettei he puhuis jotakin meitä wastan. Näin teki Dawid/ ja tämä oli hänen tapans nijncauwan cuin hän asui Philisterein maalla.
1 Sam 27:12 Sentähden Achis uscoi Dawidin/ ja ajatteli/ hän on tehnyt idzens cauhistettawaxi hänen Canssallens Israelille: sentähden olcan hän aina minun palwelian.

XXVIII. Lucu.

AChis käske Dawidin mennä Israeli wastan v. 1.
Ei Jumala wasta mitän Saulille/ v. 3.
hän mene noitawaimon tygö/ ja anda nosta Samuelin haudast/ v. 7.
hänelle sanotan Israeli caatuwan päiwän peräst Philisterein edes/ ja myös hän poikinens/ v. 15.
hän peljästy ja lange maahan: mutta waimo wirgotta hänen ja anda hänelle ruoca/ v. 20.
syö ja mene matcans v. 24.

1 Sam 28:1 JA Philisterit cocoisit sijhen aican heidän sotawäkens menemän sotaan Israeli wastan. Ja Achis sanoi Dawidille: Sinun pitä tietämän että sinä/ ja sinun wäkes pitä menemän minun cansani sotaan.
1 Sam 28:2 Dawid wastais Achixelle: olcon/ sinä saat nähdä mitä sinun palwelias on tekewä. Achis sanoi Dawidille: sentähden asetan minä sinun minun pääni wartiaxi jocapäiwä.
1 Sam 28:3 NIin oli Samuel cuollut/ ja coco Israel oli händä itkenyt ja haudannet hänen/ hänen Caupungijns Ramahn. Nijn Saul oli ajanut maacunnast noidat ja welhot pois.
1 Sam 28:4 Cosca Philisterit cocoisit heidäns/ ja sioitit idzens Sunemijn. Cocois myös Saul caiken Israelin/ ja sioitit idzens Gilboaan.
1 Sam 28:5 Cosca Saul näki Philisterein sotajoucon/ pelkäis hän/ ja hänen sydämens oli suurest hämmästynyt.
1 Sam 28:6 Ja Saul kysyi HERralle/ ja ei HERra mitän händä wastannut/ eikä unen/ walkeuden eli

Prophetain cautta.
1 Sam 28:7 Silloin sanoi Saul palwelioillens: edzikät minulle waimo/ jolla noidan hengi on/ mennäxeni hänen tygöns/ ja kysyäxeni hänelle. Hänen palwelians sanoit hänelle: cadzo/ Endoris on waimo/ jolla on noidan hengi.
1 Sam 28:8 Ja Saul muutti waattens/ ja otti toiset päällens/ ja meni sinne/ ja caxi miestä hänen cansans/ ja tuli yöllä waimon tygö/ ja sanoi: noidu minulle noidan hengen cautta/ ja saata minulle se cuin minä sanon sinulle.
1 Sam 28:9 Waimo sanoi hänelle: cadzo/ sinä tiedät kyllä mitä Saul tehnyt on/ cuinga hän on häwittänyt noidat ja welhot maacunnast/ mixis sijs tahdot minun sieluani pauloin/ että minä cuoliaxi lyötäisin.
1 Sam 28:10 Nijn Saul wannoi hänelle HERran cautta/ ja sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ ei tämä lueta sinulle pahudexi.
1 Sam 28:11 NIin waimo sanoi: kenen minä nostan sinulle? hän sanoi: nosta minulle Samuel.
1 Sam 28:12 Cosca waimo näki Samuelin/ huusi hän corkiast/ ja sanoi Saulille/ sanoden: mixis olet minun pettänyt? sinä olet Saul.
1 Sam 28:13 Ja Cuningas sanoi hänelle: älä pelkä/ mitäs näet? Waimo sanoi Saulille: minä näen jumalat astuwan maasta ylös.
1 Sam 28:14 Hän sanoi: cuinga hän on muotoans? hän sanoi: wanha mies tule tänne/ ja on waatetettu hamella. Nijn ymmärsi Saul sen olewan Samuelin/ ja cumarsi caswoillens maahan/ ja rucoili.
1 Sam 28:15 MUtta Samuel sanoi Saulille: mixis olet minua waiwannut/ nostaden minua? Saul sanoi: minä olen suures ahdistuxes/ Philisterit sotiwat minua wastan/ ja Jumala on minusta erinnyt/ ja ei wasta minua Prophetain/ eikä unen cautta/ sentähden olen minä andanut sinun cudzua/ ilmoittaman mitä minun tekemän pitä.
1 Sam 28:16 Samuel sanoi: mitäs kysyt minulda/ että HERra on sinusta erinnyt/ ja on sinun wihamiehexes tullut?
1 Sam 28:17 HERra on sinulle tekewä nijncuin hän minun cauttani puhunut on/ ja rewäise waldacunnan kädestäs pois/ ja anda Dawidille sinun lähimmäiselles.
1 Sam 28:18 Ettes cuullut HERran ändä/ etkä täyttänyt hänen wihans julmutta Amalechi wastan/ sentähden on HERra näitä sinulle tänäpän tehnyt.
1 Sam 28:19 Ja wielä sijtte anda HERra Israelin sinun Canssas Philisterein käsijn. Huomena pitä sinun ja sinun poicas oleman minun tykönäni. Ja HERra anda Israelin sotajoucon Philisterein käsijn.
1 Sam 28:20 Nijn Saul caadui äkist maahan nijn pitkäxi cuin hän oli/ ja peljästyi suurest Samuelin puhen

tähden/ nijn ettei hänes mitän enämbi woima sillen ollut/ sillä ei hän ollut mitän syönyt coco sinä päiwänä ja yönä.
1 Sam 28:21 JA waimo meni Saulin tygö/ ja näki hänen suurest peljästynexi/ ja sanoi hänelle: cadzo sinun pijcas on cuullut sinun sanas/ ja olen pannut sieluni käteeni/ nijn että minä cuuliainen olin sinun sanalles/ jongas puhuit minulle.
1 Sam 28:22 Nijn cuule pijcas sana: minä panen etees palan leipä/ ettäs söisit ja tulisit wäkees jällens/ ja menisit matcaas.
1 Sam 28:23 Hän kielsi/ ja sanoi: en minä syö. Nijn hänen palwelians ja waimo waadeit händä syömän/ että hän cuuli heidän sanans. Ja hän nousi maasta ja istui wuotelle.
1 Sam 28:24 Ja waimo toi huonesta lihawan wasican/ kijrutti idzens/ ja teurasti sen/ ja otti jauhoja ja secoitti/ ja leiwoi sen happamat.
1 Sam 28:25 Ja candoi Saulille ja hänen palwelioillens. Ja cosca he olit syönet/ nousit he ja matcustt yöllä.

Vers. 3. Samuel) Tästä puhu Raamattu/ että cukin ymmärräis mitä täsä puhutan Samuelin nousemisest/ on noitumus ja teeskelemys/ nimittäin että paha hengi sencaltaisita puhu noitawaimon ja Saulin cansa/ Samuelin sias ja nimellä.
v. 6. Walkeuden) walkeus on se cuin oli Papin wirankilwes. Lue Exod.$ 28:30
v. 13. Jumalat) se on/ duomarit/ Exod.$ 22:8. ja hame on Papin hame/ Exod.$ 28:31.

XXIX. Lucu.

EI Philisterit tahdo otta Dawidi cansans sotaan/ ettei hän luowuis heistä ja olis heidän wiholisens/ v. 1.
Achis ilmoitta Dawidille hywän tahtons hänen cohtans ja Ruhtinasten tahdon/ v. 6.
Dawid sano estens ja mene Philisterein maalle jällens/ v. 8.

1 Sam 29:1 MUtta Philisterit cocoisit caiken heidän sotajouckons Aphechijn/ ja Israel sioitti idzens Ainijn Jesreelis.
1 Sam 29:2 Ja Philisterein päämiehet menit sadoin ja tuhannin/ mutta Dawid meni jälist miehinens liki Achist.
1 Sam 29:3 NIin sanoit Philisterein päämiehet: mitä nämät Hebrerit tahtowat? Achis sanoi heille: eikö tämä ole Dawid Saulin Israelin Cuningan palwelia? joca on ollut ajastajan minun tykönäni/ ja en minä ole löynnyt mitäkän hänen cansans sijtä ajasta/ cuin hän tuli minun tygöni/ tähän päiwän asti.

1 Sam 29:4 Nijn Philisterein päämiehet wihastuit hänen päällens/ ja sanoit hänelle: anna sen miehen palata/ ja olla siallans cuhungas hänen asettanut olet/ ettei hän tulis meidän cansam sotaan/ ja olis meidän wihamiehem sodas: sillä/ millä taidais hän paremmin Herrallens mielinouten tehdä/ cuin näiden miesten päillä?
1 Sam 29:5 Eikö hän ole Dawid/ josta he weisaist hypys? Saul löi tuhannen/ mutta Dawid kymmenen tuhatta.
1 Sam 29:6 NIin cudzui Achis Dawidin/ ja sanoi hänelle: nijn totta cuin HERra elä/ minä pidän sinun oikiana ja hywänä miesnä/ ja sinun ulos ja sisällekäymises minun cansani sotaleirijn kelpa minulle/ ja en ole löynnyt yhtän pahutta sinusta/ sijtä ajasta cuins tulit minun tygöni/ nijn tähän asti. Mutta et sinä kelpa päämiehille.
1 Sam 29:7 Nijn palaja nyt tacaperin/ ja mene rauhan/ ettes paha tekis Philisterein päämiesten silmäin edes.
1 Sam 29:8 Dawid sanoi Achixelle: mitä minä olen tehnyt/ ja mitäs olet löytänyt sinun palwelialdas/ sijtä ajasta cuin minä olen ollut sinun tykönäs/ nijn tähän päiwän asti/ etten minä tule ja sodi minun Herrani Cuningan wihamiehiä wastan?
1 Sam 29:9 Achis wastais ja sanoi Dawidille: minä tiedän sinun otollisexi minun silmäin edes/ nijncuin Jumalan Engelin/ mutta Philisterein päämiehet owat sanonet: älä anna hänen tulla meidän cansam sotaan.
1 Sam 29:10 Nijn nouse sijs warhain amulla/ ja sinun Herras palweliat cuin sinun cansas tullet owat/ ja cosca te oletta amulla warhain nosnet/ ja walkia on/ nijn mengät teidän tietän.
1 Sam 29:11 Nijn Dawid oli miehinens amulla warhain ylhällä matcustaman ja tuleman Philisterein maalle jällens/ mutta Philisterit menit Jesreelin päin.

XXX. Lucu.

DAwid kysy HERRALLE jos hänen pitä menemän heidän peräns jotca Ziklagin poldit/ v. 7.
He löytäwät tiellä Egyptiläisen/ joca heidän wie sotawäen tygö/ v. 11 Dawid lyö heitä ja otta jällens caiken saalin/ v. 17.
jaca sen nijlle jotca jäit heistä/ v. 21.
lähettä myös sijtä Judan wanhimmille ja ystäwillens/ cusa hän oli waeldanut/ v. 26.

1 Sam 30:1 Cosca Dawid colmandena päiwänä tuli Ziklagijn miehinens/ olit Amalechiterit tullet etelän puolelda/ lyönet Ziklagin/ ja polttanet tulella.

1 Sam 30:2 Ja olit wienet waimot/ jotca siellä olit pienimmäst nijn suurimbaan/ ei he yhtäkän surmannet/ mutta weit pois ja menit tietäns.
1 Sam 30:3 Cosca Dawid tuli miehinens Caupungijn/ ja näki sen poltetuxi/ ja wiedyxi heidän emändäns ja tyttärens pois/
1 Sam 30:4 Corgotti Dawid ja wäki/ cuin hänen cansans oli änens/ ja itki sijhenasti ettei heillä enämbi woima itke ollut.
1 Sam 30:5 Ja Dawidin caxi emändätä olit myös wiedyt pois/ Ahinoam Jesreeliteri ja Abigail Nabalin emändä Carmelist.
1 Sam 30:6 Ja Dawid oli suurest ahdistettu/ sillä Canssa tahdoit hänen kiwittä/ ja caiken Canssan sielut olit murheisans/ poicains ja tytärtens tähden. Mutta Dawid wahwisti idziäns HERrasa hänen Jumalasans.
1 Sam 30:7 Ja sanoi Papille AbJatharille Ahimelechin pojalle: tuo minulle pääliswaate.
1 Sam 30:8 Ja cosca AbJathar oli tuonut Dawidille pääliswaatten/ Kysyi Dawid HErralle/ ja sanoi: pitäkö minun ajaman sitä joucko taca/ pitäkö minun ottaman heidän kijnni? hän sanoi: aja heitä taca/ ja sinä saawutat heidän/ ja otat saalin.
1 Sam 30:9 Nijn meni Dawid matcaan/ ja cuusi sata miestä cuin hänen cansans olit/ ja tulit Besorin ojan tygö/ mutta muutamat rupeisit sijnä seisoman.
1 Sam 30:10 Mutta Dawid ja neljä sata miestä menit sotawäen perän/ ja caxi sata miestä jotca sijhen seisoman jäit/ ei wijdzinet mennä Besorin ojan ylidze.
1 Sam 30:11 JA he löysit yhden Egyptin miehen kedolda/ sen he weit Dawidin tygö/ ja annoit leipä syödä ja wettä juoda.
1 Sam 30:12 Ja annoit rypälen ficunit ja caxi rypälettä rosinoit/ ja sijttecuin hän oli syönyt/ tuli hänen hengens wirgotetuxi: sillä ei hän ollut colmena päiwänä eikä colmena yönä leipä syönyt/ eikä wettä juonut.
1 Sam 30:13 Dawid kysyi hänelle: kenengäs olet ja custas olet? hän sanoi: minä olen Egyptin nuorucainen Amalechiterein palwelia/ ja minun HERran on hyljännyt minun/ ja sijtte on jo colme päiwä cuin minä sairaxi tulin.
1 Sam 30:14 Me tulim etelästä päin Chrethin ja Judan/ etelästä päin Calebin/ ja poltim Ziklagin.
1 Sam 30:15 Dawid sanoi hänelle: wietkös minun sen sotawäen tygö? hän sanoi: wannos minulle Jumalan cautta/ ettet sinä minua tapa/ eli anna minua minun Herrani käsijn/ nijn minä wien sinun sen sotawäen tygö.
1 Sam 30:16 Ja hän wei heidän: ja cadzo/ he olit hajottanet heitäns coco maahan/ söit/ joit ja pidit juhla/ sen suuren saalin tähden/ jonga he olit sieldä saanet Philisterein ja Judan maalda.

1 Sam 30:17 Ja Dawid löi heitä amusta ruweten ehtosen asti/ liki toiseen päiwään/ nijn ettei heistä yhtäkän pääsnyt/ paidzi neljä sata nuorucaista/ jotca istuit Camelein päälle/ ja pakenit.
1 Sam 30:18 Nijn Dawid pelasti caicki cuin Amalechiterit ottanet olit/ ja sai hänen caxi emändätäns jällens.
1 Sam 30:19 Ja ei puuttunut nijstä mitän/ piendä eli suurta/ pojista ja tyttäristä/ eli muusta saalista cuin he ikänäns ottanet olit/ Dawid toi ne caicki tacaperin jällens.
1 Sam 30:20 Ja Dawid otti lambat ja härjät/ ja andoi ne aja hänen carjans edellä ja he sanoit: tämä on Dawidin saalis.
1 Sam 30:21 Ja cosca Dawid tuli nijden cahden sadan miehen tygö/ jotca olit wäsyxis ja jälist seuraisit Dawidi/ ja olit jäänet Besorin ojan tygö/ menit he Dawidi wastan/ ja sitä sotawäke cuin hänen cansans oli/ ja Dawid meni sen wäen tygö ja terwetti heitä ystäwälisest.
1 Sam 30:22 Nijn wastaisit ne cuin pahat ja tylyt miehet olit/ nijden seast cuin Dawidin cansa olit matcustanet/ ja sanoit: ettei he ollet meidän cansam/ ei pidä heille annettaman sijtä saalist cuin me saanet olemma/ mutta idzecukin ottacan emändäns ja lapsens/ ja mengän tietäns.
1 Sam 30:23 Nijn sanoi Dawid: ei teidän nijn pidä tekemän minun weljeni näiden cansa cuin HERra meille andanut on/ ja on meidän warjellut ja andanut sen sotawäen meidän käsijm/ jotca olit tullet meitä wastan.
1 Sam 30:24 Cuca teitä pitä cuuleman täsä asias/ sencaltainen cuin nijden osa on jotca olit sodas meidän cansam/ pitä myös oleman heidän osans cuin meidän caluim tykönä owat ollet/ ja pitä yhdencaltainen jaco oleman.
1 Sam 30:25 Tämä on ollut sijtä ajast ja aina sijtte oikeus ja tapa Israelis tähän päiwän asti.
1 Sam 30:26 Ja cosca Dawid tuli Ziklagijn/ lähetti hän saalista nijlle ylimmäisille Judast/ cuin hänen ystäwäns olit/ ja sanoi: cadzo/ täsä on teille siunaus HERran wiholisten saalist.
1 Sam 30:27 Nijlle cuin on BethElis/ nijlle Ramothis etelän päin/ nijlle Jatheris.
1 Sam 30:28 Nijlle Aroeris/ nijlle Siphmothis/ nijlle Esthmoas.
1 Sam 30:29 Ja nijlle cuin on Rachalis/ ja nijlle Jerahmeliterein Caupungist/ ja nijlle Keniterein Caupungist.
1 Sam 30:30 Nijlle Harmast/ ja nijlle cuin on Chorsanist/ ja nijlle Athachist.
1 Sam 30:31 Nijlle Hebronist/ ja caikista paicoista/ cusa Dawid oli miehinens waeldanut.

XXXI. Lucu.

PHilisterit sotiwat Sauli wastan/ ja Israel caatu Philisterein edes colmen Saulin pojan cansa/ Saul myös haawoitetan/ v. 1.
lange mieckaans/ ja cuole: nijn myös hänen asenscandaja/ v. 4.

Moni Israelist jättä Caupungins/ ja pakene/ v. 7.
Philisterit ottawat Saulin pään ja hänen asens/ ja lähettäwät ymbärins heidän maans ärijn/ v. 8.
Jabexen miehet Gileadist ottawat Saulin ja hänen poicains ruumit/ ja hautawat Jabexeen/ v. 11.

1 Sam 31:1 NIin Philisterit sodeit Israeli wastan/ ja Israelin miehet pakenit Philisterejä/ ja langeisit lyötynä Gilboan wuorella.
1 Sam 31:2 Ja Philisterit ripuit Saulis ja hänen pojisans/ ja surmaisit Jonathanin/ AbiNadabin ja Melchisuan/ Saulin pojat.
1 Sam 31:3 Ja sota oli angara Sauli wastan/ ja joudzimiehet käwit hänen päällens jousten cansa/ ja haawoitettin pahoin joudzimiehildä.
1 Sam 31:4 Nijn sanoi Saul asenscandajalle: wedä sinun mieckas/ ja pistä sillä minua läpidze/ ettei nämät ymbärinsleickamattomat tulis ja pistäis minua läpidze/ ja pilckais minua. Mutta hänen asenscandaja ei tahtonut: sillä hän pelkäis idzens suurest. Nijn otti Saul mieckans ja langeis sijhen.
1 Sam 31:5 Cosca hänen asenscandaja näki Saulin cuollexi/ langeis hän myös mieckaans/ ja cuoli.
1 Sam 31:6 Ja nijn cuoli Saul ja colme hänen poicans/ ja hänen asenscandaja/ ja caicki hänen miehens sinä päiwänä.
1 Sam 31:7 COsca Israelin miehet jotca olit toisella puolella laxo/ ja toisella puolella Jordani/ näit Israelin miehet paennexi/ ja Saulin poikinens cuollexi/ jätit he Caupungit ja pakenit. Nijn tulit Philisterit ja asuit nijsä.
1 Sam 31:8 JA toisna päiwänä tulit Philisterit ryöstämän tapetuita/ ja löysit Saulin ja colme hänen poicans macawan Gilboan wuorella.
1 Sam 31:9 Ja hackaisit hänen pääns pois/ ja otit häneldä aset/ ja lähetit ymbärins Philisterein maacunda/ ilmoitetta heidän epäjumalittens huoneis/ ja Canssan seas.
1 Sam 31:10 Ja panit hänen asens Astharothin huoneseen/ mutta hänen ruumins ripustit he Bethsan muurin päälle.
1 Sam 31:11 Cosca Jabexen asuwaiset Gileadis cuulit/ mitä Philisterit Saulille tehnet olit:
1 Sam 31:12 Hangidzit he caicki kelpawaiset miehet sotaan/ käwit caiken sen yön/ ja otit Saulin ja hänen poicains ruumit alas Bethsan muurin pääldä/ weit Jabexeen/ ja poldit siellä.
1 Sam 31:13 Ja otit heidän luuns/ ja hautaisit puun ala Jabexeen/ ja paastoisit seidzemen päiwä.

Ensimäisen Samuelin Kirjan loppu.

Toinen Samuelin Kirja

SECUNDUS$ REGUM$, Toinen Samuelin Kirja / Josa nämät cappalet owat : I. CUinga Dawid murhetti Sauli ja Jonathani/ tule Judan Cuningaxi ja woitta Abnerin/ cap. $ 1. 2.
Abner tule Dawdin tygö/ cuinga hän ja Isboseth tapetan: ja Dawid tule coco Israelin Cuningaxi/ cap. $ 3. 4. 5.
Anda Arkin tuoda Jerusalemijn/ ja saa lupauxen Salomost ja Christuxest/ cap. $ 6. 7. soti ja suurest menesty: osotta MephiBosethille Jonathanin pojalle laupiuden: pilcatan Hanonilda/ Ammonin lasten Cuningalda/ cap. $ 8. 9. 10.
II. Dawidin huorudest Urian emännän cansa/ ja mitä rangaistust Jumala hänelle ilmoitti Nathanin cautta/ cap. $ 11. 12.
Cuinga Ammon häwäis sisarens ja sentähden cuoliaxi lyötin Absolomilda: Absolomin asian sowittamisest Cuningan tygönä/ cap. $ 13. 14.
Hänen capinastans Isäns wastan ja lopustans/ cuinga myös Dawid tuli waldacundaan jällens/ cap. $ 13. 14. 15. 20. asti.
Gibeoniterein caipauxest Saulin huonetta wastan/ ja Philisterein sodast/ cap. $ 21.
III. Dawidin kijtoswirrest ja wijmeisist sanoist/ hänen parhaist Sangareistans: synnistäns/ Canssan lukemises/ ja mikä widzaus sijtä seurais/ cap. $ 22. 23. 24.
Ja on täsä kirjas Dawidin Historia/ hänen waldacundans algusta/ liki hänen cuolemaans.
Dawid hallidzi 40. ajastaica.
Hebronis 7. ajastaica/ 6. Cuucautta.
Jerusalemis 33. ajastaica. 2. Sam. 5:5.

I. Lucu .

YXi nuorucainen/ Amalechiterin poica ilmoitta Dawidille Saulin cuoleman/ ja tunnusta hänen tappanens/ v. 1.
Dawid itke Sauli ja Jonathani/ v. 11.
anda nuorucaisen tappa/ v. 13.
teke walituswirren heidän cuolemastans/ ylistä heidän menestystäns sodas/ ja heidän suloist ja jaloa hallitustans/ v. 17.

2 Sam 1:1 JA Saulin cuoleman jälken/ cosca Dawid oli palainnut Amalechiterein tapost/ oli hän Ziklagis caxi päiwä.
2 Sam 1:2 Cadzo/ colmandena päiwänä tuli yxi mies Saulin leirist/ rewäistyillä waatteilla/ ja mulda hänen pääns päällä. Ja cuin hän tuli Dawidin tygö/ langeis hän maahan ja cumarsi.
2 Sam 1:3 Dawid sanoi hänelle: custas tulet? hän sanoi: minä olen paennut Israelin leirist.
2 Sam 1:4 Dawid sanoi hänelle: sanos minulle/ mitä siellä on tapahtunut? hän wastais: wäki on paennut sodast ja paljo wäke on tapettu/ ja Saul on myös cuollut/ ja hänen poicans Jonathan.
2 Sam 1:5 DAwid sanoi sille nuorucaiselle joca näitä ilmoitti: mistäs tiedät Saulin ja hänen poicans Jonathanin cuollexi?
2 Sam 1:6 Nuorucainen sanoi: minä tulin tapaturmast Gilboan wuorelle/ ja cadzo/ Saul oli langennut omaan keihäseens/ ja rattat ja hewoismiehet ajoit händä taca.
2 Sam 1:7 Ja sijttecuin hän käänsi hänens/ ja näki minun ja cudzui tygöns/ ja minä sanoin: täsä minä olen.
2 Sam 1:8 Hän sanoi: cucas olet? minä wastaisin: minä olen Amalechiteri.
2 Sam 1:9 Ja hän sanoi minulle: tules minun tygöni ja tapa minua: sillä minä ahdistetan cowin/ ja minun hengen on wielä coconainen minus.
2 Sam 1:10 Nijn minä menin hänen tygöns ja tapoin hänen: sillä minä tiesin/ ettei hän olis cuitengan sen langemisen jälken elänyt. Ja minä otin cruunun hänen päästäns ja käsirengat hänen kädestäns/ ja toin ne tänne sinulle minun Herralleni.
2 Sam 1:11 Silloin tartui Dawid waatteisijns ja rewäis ne/ nijn myös jocamies cuin hänen cansans oli.
2 Sam 1:12 Ja surit/ ja itkit/ ja paastoisit ehtosen asti/ Saulin ja hänen poicans Jonathanin tähden/ ja HERran Canssan tähden/ ja Israelin huonen tähden/ että ne miecan cautta langennet olit.
2 Sam 1:13 JA Dawid sanoi nuorucaiselle/ joca näitä ilmoitti: custas olet? hän sanoi: minä olen muucalaisen Amalechiterin poica.
2 Sam 1:14 Dawid sanoi hänelle: mixes peljännyt laske sinun kättäs/ ja tappa HERran woideltua?
2 Sam 1:15 Ja Dawid sanoi yhdelle hänen nuorista miehistäns: tule tänne ja lyö händä. Ja hän löi hänen cuoliaxi.
2 Sam 1:16 Nijn sanoi Dawid hänelle: sinun weres olcon sinun pääs päälle: sillä sinun suus on todistanut idze sinuas wastan/ ja sanonut: minä olen HERran woidellun tappanut.
2 Sam 1:17 JA Dawid walitti tämän walituxen Saulin ja Jonathanin hänen poicans tähden.
2 Sam 1:18 Ja käski opetta Judan lapsia joudzeen/ cadzo/ se on kirjoitettu hurscasten kirjas.

2 Sam 1:19 Israelin jaloimmat owat sinun cuckuloillas surmatut/ cuinga Sangarit owat langennet?
2 Sam 1:20 Älkät sanoco sitä Gathis/ älkät myös ilmoittaco Aschalonin catuilla/ ettei Philisterein tyttäret iloidzis/ eikä ymbärinsleickamattomain tyttäret riemuidzis.
2 Sam 1:21 Te Gilboan wuoret/ älkön tulco caste eikä sade teidän päällen/ älkön myös olco pellot/ joista ylönnysuhri tule: sillä siellä on wäkewitten kilpi lyöty maahan/ Saulin kilpi/ nijncuin ei hän oliscan ollut öljyllä woideltu.
2 Sam 1:22 Jonathanin joudzi ei harhaillut/ ja Saulin miecka ei ollut tyhjä tapettuin werestä/ ja Sangarein lihawudesta.
2 Sam 1:23 Saul ja Jonathan suloiset ja rackat eläisäns/ ei ole myös cuollesansackan eroitetut/ liuckammat cuin cotca/ ja wäkewemmät cuin Lejonit.
2 Sam 1:24 Te Israelin tyttäret itkekät Saulia/ joca teidän waatetti rosinpunaisilla corjast/ ja caunisti teidän waatten cullaisilla caunistuxilla.
2 Sam 1:25 Cuinga Sangarit owat langennet sodas? Jonathan on myös tapettu sinun cuckuloillas.
2 Sam 1:26 Minä suren suurest sinun tähtes weljen Jonathan/ sinä olit minulle juuri racas/ sinun rackaudes oli suurembi minulle cuin waimoin rackaus.
2 Sam 1:27 Cuinga owat Sangarit langennet/ ja sotaaset tullet pois?

Vers. 18. Joudzeen) Se on ollut wirren nimi/ nijncuin monicahdoilla wirsillä nimet owat.

II. Lucu .

DAwid woidellan Hebronis Judan Cuningaxi/ v. 1.
kijttä Jabexen asuwita Saulin hautamisen edest/ v. 4.
Abner teke Isbosethin Saulin pojan Israelin Cuningaxi/ v. 8.
soti Joabi Dawidin sodan päämiestä wastan/ ja woitetan/ v. 12.
Asahel pistetän cuoliaxi ajaisans Abneriä taca/ v. 18.
Abner ano rauha/ v. 24.
Joab lacka sotimast ja cukin mene cotians/ v. 30.

2 Sam 2:1 SIittecuin nämät olit tapahtunet/ kysyi Dawid HERralle/ sanoden: menengö minä yhtengän Judan Caupungeist? Ja HERra sanoi hänelle: mene. Dawid sanoi: cuhunga? Hän sanoi: Hebronijn.
2 Sam 2:2 Nijn Dawid meni ja caxi hänen emändätäns/ Ahinoam Jesreeliteri/ ja Abigail Nabalin emändä

Carmelist.
2 Sam 2:3 Nijn myös miehet jotca olit hänen cansans/ wei Dawid myötäns jocaidzen huoneinens. Ja he asuit Hebronin Caupungeis.
2 Sam 2:4 Ja Judan miehet tulit ja woitelit siellä Dawidin Judan huonen Cuningaxi. Ja cosca Dawidille ilmoitettin Jabexen miehet Gileadis haudannen Saulin:
2 Sam 2:5 Lähetti hän heille sanan/ ja andoi sanoa heille: siunatut oletta te HERralda/ että te tämän laupiuden teitte Saulille teidän Herrallen/ ja oletta haudannet hänen.
2 Sam 2:6 Nijn tehkön HERra teille laupiuden ja totuuden/ ja minä teen myös teille hywä/ että te tämän teitte.
2 Sam 2:7 Wahwistacat sijs teidän käten/ ja olcat wäkewät: sillä teidän Herran Saul on cuollut/ ja Judan huone on myös minun woidellut hänellens Cuningaxi.
2 Sam 2:8 MUtta Abner Nerin poica/ Saulin sodan päämies/ otti Isbosethin Saulin pojan/ ja wei hänen Mahanaimijn/
2 Sam 2:9 Ja asetti hänen Gileadin/ Assurin/ Jesreelin/ Ephraimin/ BenJaminin ja caiken Israelin Cuningaxi.
2 Sam 2:10 Ja Isboseth Saulin poica oli neljänkymmenen ajastaicainen/ cosca hän tuli Israelin Cuningaxi/ ja hallidzi caxi ajastaica/ mutta Judan huone piti Dawidin cansa.
2 Sam 2:11 Ja se aica cuin Dawid oli Hebronis Judan huonen Cuningasna/ oli seidzemen ajastaica ja cuusi Cuucautta.
2 Sam 2:12 JA Abner Nerin poica meni Isbosethin Saulin pojan palwelioitten cansa Mahanaimista Gibeonijn.
2 Sam 2:13 Ja Joab ZeruJan poica meni Dawidin palweliain cansa/ ja he cohtaisit toinen toisens Gibeonin lammicon tykönä/ ja seisoit toinen toistans wastan/ nämät tällä puolella/ ja toiset toisella puolella lammickota.
2 Sam 2:14 Ja Abner sanoi Joabille: noscan nuorucaiset meidän eteem leikidzemän. Joab sanoi: tehkän nijn.
2 Sam 2:15 Nijn he nousit ja käwit caxitoistakymmendä BenJaminin lugusta Isbosethin Saulin pojan puolelda/ ja caxitoistakymmendä Dawidin palwelioista edes.
2 Sam 2:16 Ja jocainen heistä otti toinen toisens kijnni caulast/ ja pistit mieckans kylkijn/ ja langeisit toinen toisens cansa maahan. Sijtä cudzutan se paicka Helkath Hazurim/ joca on Gibeonis.
2 Sam 2:17 Ja sangen cowa sota nousi sinä päiwänä/ mutta Abner ja Israelin miehet lyötin Dawidin palwelioilda tacaperin.
2 Sam 2:18 JA colme ZeruJan poica olit siellä/ Joab/ Abisai ja Asahel/ mutta Asahel oli nopia juoxeman/ nijncuin medzäwuohi kedolla.

2 Sam 2:19 Hän ajoi Abneri taca/ ja ei poikennut oikialle eikä wasemalle puolelle ajamast Abneri taca.
2 Sam 2:20 Nijn Abner cadzoi taans/ ja sanoi: etkös ole Asahel? hän sanoi: olen.
2 Sam 2:21 Ja Abner sanoi: pakene minun tyköäni oikialle eli wasemalle puolelle/ ja käsitä sinulles yxi noista nuorucaisist/ ja ota sen ase. Mutta Asahel ei luopunut hänestä.
2 Sam 2:22 Nijn Abner taas puhui Asahelille: pakene minun tacani/ mixis tahdot minua lyömän sinuas? ja cuinga minä sijtte tohdin nosta caswoni Joabin sinun weljes edes.
2 Sam 2:23 Mutta ei hän paennut. Mutta Abner pisti händä tacammaisella puolella keihästä hänen wadzaans/ nijn että keihäs käwi taca ulos/ ja hän langeis sijhen ja cuoli hänen eteens. Ja jocainen/ cuin sijhen paickaan tuli/ cusa Asahel cuollun oli/ seisatti sijhen.
2 Sam 2:24 MUtta Joab ja Abisai ajoit Abneri taca sijhenasti cuin päiwä laski. Ja cosca he tulit Amman cuckulalle/ joca on Giahn tykönä/ Gibeonin corwen tiellä.
2 Sam 2:25 Silloin tulit BenJaminin lapset Abnerin taca cocoon/ ja cocoisit idzens yhteen jouckoon/ ja seisatit mäen cuckulalle.
2 Sam 2:26 Ja Abner huusi Joabi/ ja sanoi: pitäkö miecan syömän ilman lackamata? etkös tiedä että sijtä tule enämbi catkerut? cuinga cauwan et sinä tahdo sanoa Canssalle/ että he lackaisit wainomast heidän weljejäns?
2 Sam 2:27 Joab wastais: nijn totta cuin Jumala elä/ jos sinä olisit tänäpän huomeneltain nijn sanonut/ nijn olis Canssa tänäpänä jo warhain lacainnet wainomast cukin heidän weljejäns.
2 Sam 2:28 Ja Joab puhalsi waskitorween/ ja caicki Canssa seisatti alallans/ ja ei enä ajanet Israeli taca/ eikä myös enämbi sotinet.
2 Sam 2:29 MUtta Abner ja hänen miehens käwit caiken yösen lakialla kedolla/ ja menit Jordanin ylidze/ waelsit caiken Bithronin läpidze/ ja tulit Mahanaimijn.
2 Sam 2:30 Ja Joab käänsi idzens Abneristä/ ja cocois caiken Canssan/ ja sijnä puuttui Dawidin palwelioista yhdexäntoistakymmendä miestä/ ja Asahel.
2 Sam 2:31 Mutta Dawidin palweliat olit lyönet BenJaminilda/ ja nijstä miehistä jotca olit Abnerin cansa/ colme sata ja cuusikymmendä miestä.
2 Sam 2:32 Ja he otit Asahelin ja hautaisit Bethlehemijn hänen Isäns hautaan. Ja Joab käwi miehinens caiken sen yön/ ja tuli päiwän waljetes Hebronijn.

Vers. 11. Seidzemen ajastaica) Nimittäin/ Saulin cuolemast/
v. 16. Helkath Hazurim) on Sangarten osa.

III. Lucu .

DAwidille syndy Hebronis cuusi poica/ v. 2.
Isboseth puhu Abnerille Isäns jalcawaimosta/ v. 6.
Abner wihastu/ luopu Isbosethist Dawidin tygö/ wie hänelle hänen emändäns Michalin jällens/ v. 8.
käändä caiken Israelin Dawidin tygö/ tule hänen tygöns Hebronijn/ v. 17.
lyödän cuoliaxi Joabilda Asahelin tähden/ v. 22.
Dawid sadatta Joabi/ itke Abnerita/ tunnusta idzens wiattomaxi Abnerin cuolemaan/ v. 31.

2 Sam 3:1 JA pitkällinen sota oli Saulin ja Dawidin huonen waihella/ mutta Dawid caswoi ja menestyi/ ja Saulin huone häwis ja wäheni.
2 Sam 3:2 JA Dawidille syndyi Hebronis lapsia/ hänen esicoisens oli Amnon Ahinoamist sijtä Jesreelitist.
2 Sam 3:3 Toinen Chileab Abigailist Nabalin emännäst/ joca oli Carmelist. Colmas Absalom Maachan poica Thalmain Cuningan tyttären Gessurist
2 Sam 3:4 Neljäs Adonia Hagithin poica. Wijdes SaphatJa Abithalin poica.
2 Sam 3:5 Cuudes Jethream Eglast Dawidin emännäst. Nämät synnyit Dawidille Hebronis.
2 Sam 3:6 COsca sota Dawidin ja Saulin huonen waihella oli/ wahwisti Abner Saulin huonetta.
2 Sam 3:7 Ja Saulilla oli yxi jalcawaimo/ Rizpa nimeldä Ajan tytär. Ja Isboseth sanoi Abnerille: mixis macat minun Isäni jalcawaimon cansa?
2 Sam 3:8 Nijn Abner wihastui suurest Isbosethin sanoista/ ja sanoi: olengo minä coiran pää/ joca Judat wastan tein laupiuden sinun Isäs Saulin huonelle ja hänen weljillens ja ystäwillens/ ja en ole andanut sinua Dawidin käsijn/ ja sinä soimat minua tänäpän waimon tähden/ pahantekiäxi?
2 Sam 3:9 Jumala tehkön Abnerin cansa sen ja sen/ jos en minä tee/ nijncuin HERra on wannonut Dawidille.
2 Sam 3:10 Että minä otan Cuningan waldacunnan Saulin huonest pois/ ja ylönnän Dawidin istuimen Israelin ja Judan ylidzen/ Danist BerSeban asti.
2 Sam 3:11 Ja ei hän taitanut händä enämbi wastata yhtän sana/ sillä hän pelkäis händä.
2 Sam 3:12 JA Abner lähetti sanan edelläns Dawidille/ sanoden: kenengä maa oma on? ja sanoi: tee lijttos minun cansani/ ja cadzo/ minun käten on sinun cansas/ käändämän caicke Israeli sinun tygös.
2 Sam 3:13 Hän sanoi: oikein/ minä teen lijton sinun cansas/ mutta yhtä anon minä sinulda/ ettes tule minun näkywini ennen cuins tuot Michalin Saulin tyttären minun tygöni/ tullesas cadzoman minun caswojani.
2 Sam 3:14 LÄhetti myös Dawid sanan Isbosethille Saulin pojalle/ ja andoi hänelle sanoa: anna minulle

minun emändän Michal/ jonga minä kihlaisin minulleni sadalla Philisterein esinahalla.
2 Sam 3:15 Isboseth lähetti matcaan ja andoi hänen otetta mieheldäns Paltielildä Laixen pojalda pois.
2 Sam 3:16 Ja hänen miehens meni hänen cansans/ ja itki hänen jälisäns haman Bahurimin asti. Nijn sanoi Abner hänelle: palaja ja mene matcaas. Ja hän palais.
2 Sam 3:17 JA Abner puhui Israelin wanhimmille/ ja sanoi: te oletta jo cauwan aica halannet Dawidit teidän Cuningaxen/
2 Sam 3:18 Nijn tehkät nyt se: sillä HERra on sanonut Dawidist: minä wapadan minun Canssani Israelin minun palweliani Dawidin käden cautta Philisterein kädest/ ja caickein heidän wiholistens kädest.
2 Sam 3:19 Puhui myös Abner BenJaminin corwain cuullen/ ja meni myös puhuman Dawidin corwille Hebronijn caickia cuin Israelille ja caikelle BenJaminin huonelle kelpais.
2 Sam 3:20 COsca Abner tuli Dawidin tygö Hebronijn/ ja caxikymmendä miestä hänen cansans/ teki Dawid heille pidon.
2 Sam 3:21 Ja Abner sanoi Dawidille: minä nousen ja menen cococoman caiken Israelin minun Herrani Cuningan tygö/ että he tekisit lijton sinun cansas/ ja sinä olisit Cuningas nijncuin sinun sielus halaja. Nijn Dawid päästi Abnerin menemän rauhas.
2 Sam 3:22 JA cadzo/ Dawidin palweliat ja Joab tulit sotawäen tykö/ ja toit cansans suuren saalin/ mutta Abner ei ollut silloin Dawidin tykönä Hebronis/ waan hän oli päästänyt hänen menemän rauhas.
2 Sam 3:23 Cosca Joab ja caicki sotajoucko olit tullet/ sanottin hänelle: Abner Nerin poica on tullut Cuningan tygö/ ja hän on päästänyt hänen rauhas menemän.
2 Sam 3:24 Nijn meni Joab Cuningan tygö/ ja sanoi: mitäs tehnyt olet? cadzo/ Abner on tullut sinun tygös/ mixis olet hänen päästänyt menemän?
2 Sam 3:25 Etkös tunne Abneri Nerin poica: hän on tullut sinua pettämän/ tiedustellaxens sinun ulos ja sisälle käymistäs/ ja coetellaxens mitäs teet.
2 Sam 3:26 JA cosca Joab läxi Dawidin tykö/ lähetti hän sanan Abnerin perän/ että he toisit hänen Borhasirast/ ja ei Dawid sijtä mitän tietänyt.
2 Sam 3:27 Cosca Abner tuli Hebronijn jällens/ wei Joab hänen keskelle porttia puhutellaxens händä erinäns/ ja pisti siellä händä wadzaan/ nijn että hän cuoli/ hänen weljens Asahelin weren tähden.
2 Sam 3:28 Cosca Dawid nämät sai tietä/ sanoi hän: minä olen wiatoin ja minun waldacundan HERran edes ijancaickisest/ Abnerin Nerin pojan werestä.
2 Sam 3:29 Mutta tulcon se Joabin pään päälle/ ja caiken hänen Isäns huonen/ ja älkön puuttuco Joabin huones se jolla juoxu ja spitali on/ ja joca sauwalla käy ja miecalla caatu/ ja jolda leipä puuttu.

2 Sam 3:30 Ja näin tapoit Joab ja hänen weljens Abisai Abnerin/ että hän löi cuoliaxi Asahelin heidän weljens/ sodas Gibeonin tykönä.
2 Sam 3:31 Mutta Dawid sanoi Joabille ja caikelle Canssalle jotca olit hänen cansans: rewäiskät teidän waatten ricki/ ja puettacat teitän säkeillä/ ja parcucat Abnerin tähden. Ja Cuningas käwi paarein peräs.
2 Sam 3:32 Cosca he hautaisit Abnerin Hebronis/ corgotti Cuningas änens ja itki Abnerin haudan tykönä/ itki myös caicki Canssa.
2 Sam 3:33 Ja Cuningas walitti Abnerita/ ja sanoi: Abner ei ole cuollut/ nijncuin tyhmä cuole:
2 Sam 3:34 Sinun kätes ei ollet sidotut/ sinun jalcas ei ollet rautacahleis: sinä olet caatunut/ nijncuin se joca pahantekiän edes lange. Ja Canssa itkit wielä enämmin händä.
2 Sam 3:35 COsca caicki Canssa tulit Dawidin cansa rualle/ ja wielä walkia päiwä oli/ wannoi Dawid/ ja sanoi: Jumala tehkön minulle sen ja sen/ jos minä leipä taicka jotakin muuta maistan/ ennencuin Auringo laske.
2 Sam 3:36 Ja caicki Canssa ymmärsi sen ja se kelpais heille/ caicki se hywä cuin Cuningas oli tehnyt Canssan silmäin edes.
2 Sam 3:37 Ja caicki Canssa/ ja coco Israel ymmärsit sinä päiwänä ettei se ollut Cuningalda/ että Abner Nerin poica oli tapettu.
2 Sam 3:38 Ja Cuningas sanoi palwelioillens: ettäkö te tiedä että tänäpän on yxi päämies/ ja tosin suuri mies caatunut Israelis?
2 Sam 3:39 Ja minä olen wielä heicko ja woideltu Cuningas/ mutta ne miehet ZeruJan pojat owat cowemmat minua. HERra maxacon hänelle joca paha teke pahast sisustans.

IV. Lucu .

ISboseth hämmästy Abnerin cuolemast/ v. 1.
tapetan cahdelda palwelialdans/ v. 5.
jotca Dawid anda lyödä cuoliaxi/ ja Isbosethin pään haudata Abnerin hautaan/ v. 12.

2 Sam 4:1 COsca Saulin poica cuuli Abnerin cuollexi Hebronis/ wäsyit hänen kätens/ ja coco Israel hämmästyi.
2 Sam 4:2 Ja Saulin pojalla oli caxi päämiestä hänen sotawäelläns/ toisen nimi oli Baena ja toisen Rechob/ Rimonin sen Berothitin pojat/ BenJaminin lapsista: sillä Beroth oli myös luettu BenJaminin sucucundaan.
2 Sam 4:3 Ja Berothiterit olit paennet Gethaimijn/ ja olit siellä muucalaisna tähän päiwän asti.

2 Sam 4:4 OLi myös Jonathanilla Saulin pojalla yxi poica/ joca oli saattamatoin jalgoista/ ja oli jo wijden ajastaicainen/ cosca sanoma tuli Saulista ja Jonathanist Jesreelist: ja hänen imettäjäns otti hänen ja pakeni. Ja cosca hän kijrust pakeni/ langeis hän ja tuli saattamattomaxi/ ja hänen nimens oli MephiBoseth.
2 Sam 4:5 Nijn menit Rimonin sen Berothitin pojat Rechob ja Baena/ ja tulit Isbosethin huoneseen/ cosca päiwä oli palawimmallans/ ja hän lewäis hänen wuotesans puolipäiwän aicana.
2 Sam 4:6 Ja he tulit keskelle huonetta nisuja ottaman/ pistit händä wadzaan ja pakenit:
2 Sam 4:7 Sillä cosca he huoneseen tulit/ lewäis hän wuotesans/ hänen macaushuonesans. Ja he pistit hänen cuoliaxi/ ja hackaisit hänen pääns pois/ ja otit sen ja menit pois lakian kedon tien cautta coco sen yösen.
2 Sam 4:8 Ja cannoit Isbosethin pään Dawidille/ joca oli Hebronis/ ja sanoit Cuningalle: cadzos/ täsä on Isbosethin Saulin pojan pää sinun wiholises/ joca sinun sielus perän seisoi. Ja HERra on tänäpän costanut Saulille ja hänen siemenellens minun Herrani Cuningan puolest.
2 Sam 4:9 Nijn wastais Dawid/ ja sanoi heille: nijn totta cuin HERra elä/ joca minun sieluni on wapahtanut caikesta surusta.
2 Sam 4:10 Se cuin minulle ilmoitti/ ja sanoi: Saul on cuollut/ ja luuli hänens hywäxi sanansaattajaxi/ sen minä otin kijnni ja tapoin Ziklagis/ jolle minun piti andaman sanansaattajan palcan.
2 Sam 4:11 Ja nämät jumalattomat miehet owat tappanet hurscan miehen hänen huonesans ja omas wuotesans. Eikö sijs minun pidäis waatiman hänen wertans teidän kädestän/ ja ottaman teitä pois maan pääldä?
2 Sam 4:12 Ja Dawid käski nuorucaisians/ ja he tapoit heidän/ ja hackaisit kädet ja jalat poicki/ ja ripustit heidän lammicon tygö Hebronis. Mutta Isbosethin pään he otit ja hautaisit Abnerin hautaan Hebronijn.

Vers. 11. Hurscan miehen) Dawidin edes taisi hän wiatoin olla: sillä ei Dawid enämbätä anonut waldacunnast cuin hänelle tuli/ eli Jumala tahdoi anda hänelle/ 1. Sam. 26:10. Hän oli myös tappaittens edes wiatoin/ jotca piti warjeleman hänen hengens: sillä he olit hänen palwelians. Mutta Jumalan edes oli hän wicapää/ ettei hän tytynyt Jumalan säändön/ joca Dawidin walinnut oli. Jonga myös Canssa oli walinnut. Ja waicka hän tämän tiesi/ 2. Sam. 3:9. ja 17. tahdoi hän cuitengin wäkiwallalla hallita/ sentähden sai hän surkian lopun.

V. Lucu .

DAwid woidellan coco Israelin Cuningaxi Hebronis/ v. 1.

mene Jerusalemijn ja aja Jebuserit pois/ woitta linnan/ rakenda sen ja asu sijnä/ v. 6.
saa Tyrin Cuningalda puita ja wircamiehiä rakendaman hänellens huonetta: otta usiammat waimot: hänelle syndy yxitoistakymmendä poica Jerusalemis/ v. 11.
Philisterit cuulewat Dawidin Cuningaxi/ menewät caxi kerta sotaan händä wastan/ waan hän hajotta ja lyö heidän/ v. 20.

2 Sam 5:1 JA caicki Israelin sucucunda tulit Dawidin tygö Hebronijn/ ja sanoit: cadzos/ sinun luus ja lihas me olem.
2 Sam 5:2 Ja aina ennen cosca Saul oli meidän Cuningam/ sinä johdatit Israelin ulos ja sisälle/ ja HERra on sinulle sanonut: sinun pitä minun Canssani Israelin warjeleman/ ja Israelin päämiehen oleman.
2 Sam 5:3 Ja caicki Canssan wanhimmat Israelist tulit Cuningan tygö Hebronijn/ ja Cuningas teki heidän cansans lijton HERran edes Hebronis/ ja he woitelit Dawidin Israelin Cuningaxi.
2 Sam 5:4 Ja Dawid oli colmenkymmenen ajastaicainen tullesans Cuningaxi/ ja hän hallidzi neljäkymmendä ajastaica.
2 Sam 5:5 Hebronis hän hallidzi Judat seidzemen wuotta ja cuusi cuucautta/ mutta Jerusalemis hän hallidzi caicke Israeli ja Judat colme neljättäkymmendä wuotta.
2 Sam 5:6 JA Cuningas meni miestens cansa Jerusalemijn Jebuserejä wastan/ jotca maalla asuit. Ja he sanoit Dawidille: ei sinun pidä tänne tuleman/ waan sokiat ja onduwat pitä sinun ajaman tääldä ulos (ja he ajattelit/ ettei Dawidin pitänyt sinne tuleman)
2 Sam 5:7 Mutta Dawid woitti Zionin linnan/ se on Dawidin Caupungin.
2 Sam 5:8 Ja sinä päiwänä sanoi Dawid: jos jocu lyö Jebuserit/ ja tarttu heidän rästänsalaisijn/ ja lyö sokiat ja onduwat/ joita Dawidin sielu wiha (hänen pitä pään ja ylimmäisen oleman) josta heillä on sananlascu: ei yhtän sokiata ja onduwata päästetä huoneseen.
2 Sam 5:9 Ja Dawid asui linnas/ ja cudzui sen Dawidin Caupungixi/ ja Dawid rakensi sen ymbärins/ Millosta ja sisällisen puolen.
2 Sam 5:10 Ja Dawid menestyi ja enändyi/ ja HERra Jumala Zebaoth oli hänen cansans.
2 Sam 5:11 NIin Hiram Tyrin Cuningas lähetti sanan Dawidille/ ja Cedrin puita/ ja puuseppiä/ ja seinäkiwein hackaita. Ja he rakensit Dawidille huonen.
2 Sam 5:12 Ja Dawid ymmärsi HERran hänens wahwistanexi Israelin Cuningaxi/ ja corgottanexi hänen Cuningalisen waldacundans/ hänen Canssans Israelin tähden.
2 Sam 5:13 NIin Dawid otti Jerusalemist wielä usiambita jalcawaimoja ja emänditä/ sijttecuin hän tuli

Hebronist. Ja Dawid sijtti wielä poikia ja tyttäritä.
2 Sam 5:14 Ja nämät owat heidän nimens/ jotca hänelle Jerusalemis synnyit: Sammua/ Sobab/ Nathan/ Salomo.
2 Sam 5:15 Jebehar/ Elisua/ Nepheg/ Japhia.
2 Sam 5:16 Elisama/ Eliada/ Eliphalet.
2 Sam 5:17 JA cosca Philisterit cuulit Dawidin woidelluxi Israelin Cuningaxi/ nousit he caicki edzimän Dawidi. Ja cuin Dawid sen ymmärsi/ nijn hän meni linnaan.
2 Sam 5:18 Mutta Philisterit tulit ja sioitit idzens Raphaimin laxoon.
2 Sam 5:19 Ja Dawid kysyi HERralle/ sanoden: menengö minä Philisterejä wastan/ ja annatcos heitä minun käteeni? Ja HERra sanoi Dawidille: mene heitä wastan/ minä annan Philisterit sinun käsijs.
2 Sam 5:20 Ja Dawid tuli BaalPrazimijn/ ja löi heidän sijnä/ ja sanoi: HERra on minun wiholiseni eroittanut minun edestän/ nijncuin wesi ercane toinen toisestans/ sijtä cudzutan se paicka BaalPrazim.
2 Sam 5:21 Ja he jätit sijhen heidän epäjumalans/ mutta Dawid ja hänen wäkens otit ne pois.
2 Sam 5:22 JA Philisterit wielä nousit ja sioitit idzens Rephaimin laxoon.
2 Sam 5:23 Nijn Dawid kysyi HERralle/ ja hän wastais: ei sinun pidä menemän alas/ mutta tule taca heidän ymbärins/ ettäs tulet heitä wastan ficunapuiden cohdalla.
2 Sam 5:24 Ja cuins cuulet ficunapuun ladwat cahisewan/ nijn culje: sillä HERra on silloin lähtenyt ulos sinun etees/ lyömän Philisterein sotajouckoa.
2 Sam 5:25 Dawid teki nijncuin HERra oli hänelle käskenyt/ ja löi Philisterit hamasta Gebast/ sijhenasti cuin Gaserijn tullan.

Vers. 6. Sokiat ja onduwat) Nämät sokiat ja onduwat owat ollet heidän epäjumaltens cuwat/ jotca he owat pannet muurein päälle Dawidi wastan/ nijncuin warjelioita/ jotca heitä olisit warjellet.
v. 20. BaalPrazimijn) Baal cudzutan isännäxi eli miehexi: Perez on rewäisemys eli eroitus/ sentähden piti tämä paicka BaalPrazim cudzuttaman/ se on/ miesten eroituxexi/ että Philisterit siellä hajotettin/ ja toinen toisestans eroitettin.

VI. Lucu .

DAwid coco colmekymmendä tuhatta nuorta miestä/ ja tuo Arkin Gibeast/ v. 1.
HERra lyö Usan että hän tarttui Arckijn/ Dawid murhetti eikä tohdi wielä Arckia cotians wiedä/ waan wie ObedEdomin tygö/ jonga HERra siuna/ v. 6.

Dawid sen cuultuans anda tuoda Arkin Dawidin Caupungijn/ uhrilla/ leikillä/ hypyllä/ v. 12.
Michal Saulin tytär cadzo hänen ylön/ että hän paljasti idzens Canssan näkywis/ v. 20.

2 Sam 6:1 JA Dawid taas cocois caicki walitut miehet Israelist colmekymmendä tuhatta.
2 Sam 6:2 Ja nousi/ ja meni/ ja caicki Canssa jotca hänen tykönäns olit Judan asuwaisist/ tuoman sieldä Jumalan Arckia/ joca cudzutan HERran Zebaothin nimi/ cuin asu Cherubimin päällä.
2 Sam 6:3 Ja he panit Jumalan Arkin vden waunun päälle/ ja toit hänen AbiNadabin huonest joca asui Gibeas. Mutta Usa ja Ahio AbiNadabin pojat ajoit sitä vtta waunua.
2 Sam 6:4 Ja Cosca he ajoit Jumalan Arkin cansa AbiNadabin huonest joca asui Gibeas/ ja Ahio käwi Arkin edellä.
2 Sam 6:5 Nijn Dawid soitti ja caicki Israelin huone HERran edes caickinaisilla hongaisilla candeleilla/ harpuilla/ psaltareilla/ trumbuilla/ culcuisilla ja cimbeleillä.
2 Sam 6:6 JA cosca he tulit Nahonin rijheen/ otti Usa Jumalan Arkin ja piteli sitä/ sillä härjät menit siwuin tietä.
2 Sam 6:7 Silloin HERran wiha julmistui Usan päälle/ ja Jumala löi hänen sijnä maahan hänen tyhmydens tähden/ nijn että hän cuoli Jumalan Arkin tykönä.
2 Sam 6:8 Silloin tuli Dawid murhellisexi että HERra nijn rewäis Usan/ ja cudzui sen paican PerezUsa/ tähän päiwän asti.
2 Sam 6:9 Ja Dawid pelkäis HERra sinä päiwänä/ ja sanoi: cuinga HERran Arcki tule minun tygöni?
2 Sam 6:10 Ja ei tahtonut anda tuoda sitä Dawidin Caupungijn hänen tygöns/ waan sallei cannetta ObedEdomin Gathiterin huoneseen.
2 Sam 6:11 Ja cosca HERran Arcki wijwyi colme cuucautta ObedEdomin sen Gathiterin huones/ siunais HERra hänen ja caiken hänen huonens.
2 Sam 6:12 JA se oli sanottu Cuningas Dawidille/ että HERra oli siunannut ObedEdomin huonen/ ja caiken mitä hänellä oli/ Jumalan Arkin tähden. Nijn meni hän ja toi Jumalan Arkin ObedEdomin huonest/ Dawidin Caupungijn ilolla.
2 Sam 6:13 Ja cosca he olit joutunet cuusi askeletta HERran Arkin cansa/ nijn uhrattin härkä ja lihawa lammas.
2 Sam 6:14 Ja Dawid tandzais caikella woimalla HERran edes/ ja hän oli waatetettu lijnaisella pääliswaattella.
2 Sam 6:15 Ja Dawid ja caicki Israelin Canssa/ toit HERran Arkin riemulla ja Basunoilla.

2 Sam 6:16 Ja cosca HERran Arcki joudui Dawidin Caupungijn/ cadzoi Michal Saulin tytär ackunast/ ja näki Cuningas Dawidin hyppäwän ja tandzawan HERran edes/ ja hän cadzoi hänen ylön sydämesäns.
2 Sam 6:17 Cosca he cannoit HERran Arkin sisälle/ panit he sen siallens käskelle maja/ cuin Dawid oli hänelle rakendanut. Ja Dawid uhrais polttouhria ja kijtosuhria HERran edes.
2 Sam 6:18 Ja cosca Dawid oli uhrannut polttouhria ja kijtosuhria/ siunais hän Canssan HERran Zebaothin nimeen.
2 Sam 6:19 Ja jacoi caikelle Canssalle ja caikelle Israelin seuracunnalle/ miehille ja waimoille/ jocaidzelle kyrsän leipä/ ja cappalen liha/ ja mitan wijna/ sijtte meni caicki Canssa matcaans/ jocainen huoneseens.
2 Sam 6:20 JA cosca Dawid taas tuli siunaman huonettans/ meni Michal Saulin tytär händä wastan/ ja sanoi: cuinga jalo on ollut Israelin Cuningas tänäpän/ joca on idzens paljastanut hänen palweliains pijcain edes/ nijncuin irstat ihmiset paljastawat heidäns.
2 Sam 6:21 Mutta Dawid sanoi Michalille: minä tahdon soitta HERran edes/ joca minun walinnut on pikemmin cuin sinun Isäs ja caiken hänen huonens/ ja on käskenyt minun olla HERran Canssan Israelin päämiehenä.
2 Sam 6:22 Ja minä tahdon wielä halwembi olla ja nöyrä minun silmäin edes/ ja minä cunnioitetan nijden pijcain cansa joistas puhunut olet.
2 Sam 6:23 Ja Michalilla Saulin tyttärellä ei ollut yhtän lasta hänen cuolema päiwäns asti.

VII. Lucu .

DAwid tahto raketa HERralle huonen/ v. 1.
mutta Jumala estä hänen Nathanin cautta/ v. 4.
Waan hänen jälkens lupa Jumala herättä hänen siemenestäns joca on rakendapa huonen/ ja wahwista hänen waldacundans ja Dawidin istuimen ijancaickisest/ v. 8.
jongatähden Dawid HERra suurest ylistä/ rucoillen/ että hän sen ajallans muistais ja täytäis/ v. 17.

2 Sam 7:1 JA cosca Cuningas istui huonesans/ ja HERra oli hänelle andanut lewon caikilda hänen wiholisildans/ ymbäristöldä.
2 Sam 7:2 Sanoi Cuningas Nathan Prophetalle: cadzo/ minä asun Cedripuises huones/ ja HERran Arcki asu waatetten alla.
2 Sam 7:3 Nathan sanoi Cuningalle: mene ja tee caicki mitä sydämesäs on: sillä HERra on sinun cansas.
2 Sam 7:4 Mutta yöllä tuli HERran sana Nathan Prophetan tygö/ joca sanoi:

2 Sam 7:5 Mene ja sano minun palwelialleni Dawidille: Näin sano HERra: sinäkö minulle huonen rakennat asuaxeni?
2 Sam 7:6 Sillä en minä ole asunut yhdesäkän huones sijtä päiwästä/ jona minä Israelin lapset johdatin Egyptist/ tähän päiwään/ waan minä olen waeldanut Tabernaclis ja majois.
2 Sam 7:7 Cuhunga ikänäns minä caickein Israelin lasten cansa waelsin/ olengo minä ikänäns puhunut jongun cansa Israelin sugust/ jolle minä olen käskenyt caita minun Canssani/ ja sanonut: mixet te ole minulle rakendanet Cedripuista huonetta?
2 Sam 7:8 Sano sijs nyt minun palwelialleni Dawidille: Näin sano HERra Zebaoth: minä olen sinun ottanut lamburista minun Canssani Israelin päämiehexi.
2 Sam 7:9 Ja minä olen sinun cansas ollut/ cusa ikänäns sinä olet käynyt/ ja olen häwittänyt caicki sinun wiholises sinun edestäs/ ja olen sinulle andanut suuren nimen/ nijden suurtein nimein jälken maan päällä.
2 Sam 7:10 Ja minä asetan Israelille minun Canssallen sian/ ja istutan hänen sijnä asuman/ ettei hän enämbi culkiana olis/ ja jumalattomat ei pidä händä enämbi nijncuin ennen waiwaman.
2 Sam 7:11 Ja sijtä päiwästä jona minä asetin Duomarin Israelille minun Canssalleni/ annoin minä sinulle lewon caikilda sinun wihamiehildäs. Ja HERra ilmoitta sinulle/ että HERra sinulle huonen tehdä tahto.
2 Sam 7:12 SIittecuin sinun aicas on täytetty/ ja sinä lewät Isäis cansa/ herätän minä sinun siemenes sinun jälkes/ joca sinun ruumistas tulewa on/ ja minä wahwistan hänen waldacundans.
2 Sam 7:13 Ja hän rakenda minun nimelleni huonen/ ja minä wahwistan hänen Cuningalisen waldacundans istuimen ijancaickisest:
2 Sam 7:14 Minä olen hänen Isäns/ ja hän on minun poican: cosca hän paha teke rangaisen minä händä ihmisen widzalla/ ja ihmisten lasten haawoilla.
2 Sam 7:15 Waan minun laupiuden ei pidä hänest eriämän/ nijncuin minä sen Saulilda eritin/ jonga minä otin sinun edestäs pois.
2 Sam 7:16 Mutta sinun huones ja sinun Cuningalinen waldacundas on pysywä sinun edesäs ijancaickisest/ ja sinun istuimes wahwistetan ijancaickisest.
2 Sam 7:17 COsca Nathan oli sanonut caicki nämät sanat Dawidille/ ja caiken tämän näyn:
2 Sam 7:18 Tuli Cuningas Dawid HERran eteen/ ja sanoi: cuca olen minä HERra/ HERra: ja mikä on minun huonen/ ettäs minun tähän saattanut olet?
2 Sam 7:19 Ja olet sen wähäxi lukenut. HERra/ HERra/ mutta olet myös puhunut sinun palwelias huonelle caucaisist asioist ja tämä on ihmisen tapa/ joca on HERra Jumala.
2 Sam 7:20 Ja mitä Dawid enä sinun cansas puhu? sillä sinä tunnet sinun palwelias/ HERra/ HERra.

2 Sam 7:21 Sinun sanas tähden/ ja sinun sydämes jälken/ olet sinä HERra nämät suuret asiat tehnyt/ ilmoittaxes sinun palwelialles.
2 Sam 7:22 Sentähden olet sinä suurest ylistetty HERra Jumala: sillä ei yhtän ole sinun wertas/ ja ei ole yhtän Jumalata paidzi sinua/ caiken sen jälken/ cuin me olem corwillam cuullet.
2 Sam 7:23 Sillä cuca Canssa on maan päällä/ nijncuin sinun Canssas Israel? jongatähden Jumala on mennyt/ wapahtaman händä Canssaxens/ ja tekemän idzellens nimen ja sencaltaisia suuria ja hirmuisia asioita maan päällä sinun Canssas edes/ jongas sinulles Egyptist wapadit/ pacanain ja heidän jumalittens seast.
2 Sam 7:24 Ja sinä olet wahwistanut sinulles Israelin sinun Canssaxes ijancaickisest/ ja sinä HERra olet heidän Jumalaxens tullut.
2 Sam 7:25 Nijn wahwista sijs HERra Jumala se sana ijancaickisest/ jongas palweliastas ja hänen huonestans puhunut olet/ ja tee nijncuins puhunut olet.
2 Sam 7:26 Nijn sinun nimes tule suurexi ijancaickisest/ että sanotan: HERra Zebaoth on Israelin Jumala/ ja sinun palwelias Dawidin huone on pysywäinen sinun edesäs.
2 Sam 7:27 Sillä sinä HERra Zebaoth Israelin Jumala olet awannut sinun palwelias corwat/ ja sanonut: minä rakennan sinulle huonen/ sentähden löysi sinun palwelias sydämesäns/ että hän tämän rucouxen sinun tygös rucoelis.
2 Sam 7:28 Sentähden HERra/ HERra/ sinä olet Jumala/ ja sinun sanas owat todet/ sinä olet näitä hywiä puhunut sinun palweliastas.
2 Sam 7:29 Nijn rupe siunaman sinun palwelias huonetta/ että se olis ijancaickisest sinun edesäs: sillä sinä HERra olet sen puhunut/ sinun siunauxellas sinun palwelias huonetta ijancaickisest siunataxes.

Vers. 19. Tämä on ihmisen tapa) se on/ sinä puhut minun cansan sencaltaisest ijancaickisest waldacunnast/ josa ei kengän taida Cuningas olla/ jos ei hän ole Jumala ja ihminen/ että hän on minun poican ja Cuningan ijancaickisest/ joca ainoastans Jumalan työ on.

VIII. Lucu .

DAwid lyö Philisterit ja Moabiterit/ v. 1.
ja HadadEserin Zoban Cuningan/ ja hänen cansans Damascun/ saa myös Syrian alans ja paljo saalista v. 3.
Thoi Hemathin Cuningas siuna händä ja lähettä lahjoja/ jotca Dawid HERralle pyhittä/ v. 9.
hän lyö myös Syrialaiset suolalaxos: pane Edomijn wäke/ ja oikein hallidze/ v. 13.

2 Sam 8:1 JA sijtte tapahtui että Dawid löi Philisterit ja alansi heitä/ ja otti orjuden suidzet Philisterein kädest.
2 Sam 8:2 Hän löi myös Moabiterit maahan/ nijn että hän heistä caxi osa tappoi/ ja yhden osan andoi hän elä. Nijn tulit Moabiterit Dawidin palwelioixi/ ja he cannoit lahjoja hänelle.
2 Sam 8:3 DAwid löi HadadEserin Rehobin pojan Zoban Cuningan/ mennesäns asettaman kättäns Euphratin wirran tygö.
2 Sam 8:4 Ja Dawid otti heistä tuhannen ja seidzemen sata hewoismiestä/ ja caxikymmendä tuhatta jalcamiestä kijnni/ ja raiscais caicki waunuhewoiset/ ja sata waunua jätti heistä.
2 Sam 8:5 Nijn tulit Syrialaiset Damascust auttaman HadadEserit Zoban Cuningast/ ja Dawid löi Syrialaisist caxikymmendä tuhatta ja caxi miestä.
2 Sam 8:6 Ja asetti wäen Syrian Damascuun. Näin tuli Syria Dawidin palweliaxi/ että he cannoit hänelle lahjoja: sillä HERra autti Dawidi cuhunga ikänäns hän meni.
2 Sam 8:7 Ja Dawid otti HadadEserin palweliain cullaiset kilwet/ ja wei Jerusalemijn.
2 Sam 8:8 Mutta Bethast ja Berothaist HadadEserin Caupungist otti Cuningas Dawid paljo waske.
2 Sam 8:9 COsca Thoi Hamathin Cuningas cuuli Dawidin lyönen HadadEserin/ sotawäen/
2 Sam 8:10 Lähetti hän Joramin hänen poicans/ Dawidin tygö terwettämän händä ystäwälisest/ ja siunaman händä/ että hän sodei HadadEserin cansa ja löi hänen (sillä Thoi sodei HadadEserin cansa) ja hänen kädesäns olit cullaiset/ hopiaiset ja waskiset astiat.
2 Sam 8:11 Jotca Cuningas Dawid pyhitti HERralle/ sen cullan ja hopian cansa/ cuin hän pyhitti HERralle caikilda pacanoilda/ jotca hän waatinut oli alans.
2 Sam 8:12 Syriast ja Moabist/ Ammonin lapsilda/ Philistereildä/ Amalechitereildä ja HadadEserin Rehobin pojan Zoban Cuningan saalist.
2 Sam 8:13 JA Dawid teki hänellens nimen cosca hän tuli ja löi Syrialaiset suolalaxos/ cahdexantoistakymmendä tuhatta.
2 Sam 8:14 Ja hän asetti wäke coco Edomijn/ ja coco Edom oli Dawidin alla: sillä HERra autti Dawidi cunga ikänäns hän meni.
2 Sam 8:15 NIin oli Dawid caiken Israelin Cuningas/ ja hän toimitti Lain ja oikeuden caikelle Canssalle.
2 Sam 8:16 Ja Joab ZeruJan poica oli sotajoucon päällä/ mutta Josaphat Ahiludin poica oli Cantzleri.
2 Sam 8:17 Zadoc Ahitobin poica ja Ahimelek AbJatharin poica olit Papit/ Seraja oli kirjoittaja.
2 Sam 8:18 Banaja Jojadan poica oli Chrethein ja Plethein päällä/ ja Dawidin pojat olit Papit.

Vers. 18. Papit) Ei Lewitain tawan jälken/ waan he cudzutan nijn/ että he olit corkiat ja cuuluisat miehet. Septuag.$ Interp.$ cudzuwat Banajan/ Chrethin ja Plethin/ ja Dawidin pojat caicki yhten ylimmäisexi howisa.

IX. Lucu .

DAwid anda MephiBosethille Jonathanin pojalle/ caicki Saulin pellot/ ja syödä hänen pöydäldäns/ v. 3. pane Ziban Saulin palwelian MephiBosethin huonen hallidziaxi/ wiljelemän hänen peldojans/ v. 9.

2 Sam 9:1 JA Dawid sanoi: olleco jocu jäänyt Saulin huonest tehdäxeni laupiuden Jonathanin tähden hänelle.
2 Sam 9:2 Nijn oli yxi palwelia Saulin huonest Ziba nimeldä/ sen cudzuit he Dawidin tygö. Ja Cuningas sanoi hänelle: oletcos Ziba? hän sanoi: olen/ sinun palwelias.
2 Sam 9:3 Cuningas sanoi: jäikö jocu Saulin huonest/ että minä Jumalan laupiuden tekisin hänelle? Ziba sanoi Cuningalle: wielä on siellä Jonathanin poica/ ramba jalgoista.
2 Sam 9:4 Cuningas sanoi hänelle: cusa hän on? Ziba sanoi Cuningalle: cadzo/ hän on Lodabaris Machirin Ammielin pojan huones.
2 Sam 9:5 Nijn Cuningas Dawid lähetti/ ja andoi hänen tuoda Lodabarist Machirin Ammielin pojan huonest.
2 Sam 9:6 COsca MephiBoseth Jonathanin Saulin pojanpoica tuli Dawidin tygö/ langeis hän caswoillens ja cumarsi. Ja Dawid sanoi: MephiBoseth/ hän wastais: täsä minä olen/ sinun palwelias.
2 Sam 9:7 Dawid sanoi hänelle: älä pelkä/ sillä minä teen laupiuden sinun cansas/ Jonathanin sinun Isäs tähden/ ja minä annan sinulle sinun Isäs Saulin pellot jällens/ ja sinä syöt jocapäiwä leipä minun pöydäldäni.
2 Sam 9:8 Hän cumarsi/ ja sanoi: cuca olen minä sinun palwelias/ ettäs käänsit sinus cuolluen coiran puoleen/ nijncuin minä olen?
2 Sam 9:9 Nijn cudzui Cuningas Ziban/ SAulin palwelian/ ja sanoi hänelle: minä olen andanut sinun Herras pojalle caiken sen cuin Saulin oma on ollut/ ja coco hänen huonens.
2 Sam 9:10 Nijn pitä sinun/ ja sinun lapses/ ja palwelias/ wiljelemän hänen peldojans/ ja corjaman sinun Herras pojalle leiwäxi ja rawinnoxi. Mutta MephiBoseth sinun Herras poica syö jocapäiwä leipä minun pöydäldäni. Ja Ziballa oli wijsitoistakymmendä poica/ ja caxikymmendä palweliata.
2 Sam 9:11 Ja Ziba sanoi Cuningalle: caicki cuin minun Herran Cuningas on hänen palweliallens käskenyt/ teke hänen palwelians/ ja MephiBoseth syökän minun pöydäldäni/ nijncuin yxi Cuningan lapsist.
2 Sam 9:12 Ja MephiBosethillä oli yxi wähä poica nimeldä Micha/ mutta caicki cuin Ziban huonest olit/

palwelit MephiBosethi.
2 Sam 9:13 Ja MephiBoseth asui Jerusalemis: sillä hän söi jocapäiwä Cuningan pöydäldä/ ja hän ondui molemmista jalgoistans.

X. Lucu .

DAwid lähettä lohduttaman Hanonit Ammonin lasten Cuningan poica/ Isäns cuoleman tähden/ v. 1.
joca pilcka Dawidin palwelioita/ v. 3.
ja palcka suuren joucon sotawäke/ v. 6.
Joab soti heitä wastan ja lyö heidän/ v. 7.
Dawid lyö HadadEserin Sodanpäämiehen Sobachin wäkinens/ v. 17.

2 Sam 10:1 SIjtte cuoli Ammonin lasten Cuningas/ ja hänen poicans Hanon hallidzi hänen siasans.
2 Sam 10:2 Nijn sanoi Dawid: minä teen laupiuden Hanonin Nahaxen pojan cansa/ nijncuin hänen Isäns teki laupiuden minun cansani/ ja lähetti palwelians lohduttaman händä/ hänen Isäns tähden.
2 Sam 10:3 Cosca Dawidin palweliat tulit Ammonin lasten maahan/ sanoit Ammonin lasten ylimmäiset heidän Herrallens Hanonille: luuletcos Dawidin cunnioittawan sinun Isäs sinun silmäis edes/ että hän on lähettänyt lohduttajat sinun tygös? etkös luule lähettänen hänen palwelioitans Caupungita tutkisteleman ja wacoiman/ ja häwittämän?
2 Sam 10:4 Silloin otti Hanon Dawidin palweliat/ ja ajeli puolen heidän partans/ ja leickais puolen heidän waatteistans suoliwyöhön asti/ ja laski heidän menemän.
2 Sam 10:5 Cosca se Dawidille ilmoitettin/ lähetti hän heitä wastan (sillä miehet olit suurest pilcatut) ja Cuningas andoi heille sanotta: olcat sijhenasti Jerihos/ cuin teidän partan caswa/ ja sijtte tulcat.
2 Sam 10:6 COSca Ammonin lapset näit he haisewan Dawidin edes/ lähetit he ja palckaisit Syrialaiset Rehobin huonest ja Zobast/ caxikymmendä tuhatta jalcamiestä/ ja Cuningas Maacalda tuhannen miestä/ ja Cuningas Istobilda caxitoistakymmendä tuhatta miestä.
2 Sam 10:7 Cosca Dawid sen cuuli/ lähetti hän Joabin coco sotajoucon cansa.
2 Sam 10:8 Ja Ammonin lapset läxit ja asetit heitäns sotaan Caupungin portin eteen. Mutta Syrialaiset Zobast/ Rehobist/ Istobist ja Maacast olit erinäns kedolla.
2 Sam 10:9 Cosca Joab näki sodan asetetuxi päällens/ edest ja taca/ walidzi hän caikista Israelin nuorista miehistä/ ja asetti idzens Syrialaisia wastan.
2 Sam 10:10 Ja muun wäen andoi hän weljens Abisain käden ala/ ja asetti idzens Ammonin lapsia wastan.

2 Sam 10:11 Ja sanoi: jos Syrialaiset tulewat minua woimallisemmaxi/ nijn tule minun auxen/ jos Ammonin lapset joutuwat sinua woimallisemmaxi/ nijn minä tulen sinun apuus.
2 Sam 10:12 Ole miehullinen/ ja olcam wahwat meidän Canssam edest/ ja meidän Jumalam Caupungein edest/ mutta HERra tehkön nijncuin hänelle kelwollinen on.
2 Sam 10:13 Ja Jaob läxi matcaan sen wäen cansa cuin hänen cansans oli/ sotiman Syrialaisia wastan/ ja he pakenit heidän edestäns.
2 Sam 10:14 Ja cosca Ammonin lapset näit Syrialaiset pakenewan/ pakenit he myös Abisain edes ja menit Caupungijn. Nijn palais Joab Ammonin lasten tykö ja tuli Jerusalemijn.
2 Sam 10:15 JA cosca Syrialaiset näit heidäns Israelildä lyödyxi/ coconnuit he yhteen.
2 Sam 10:16 Ja HadadEser lähetti ja tuotti Syrialaiset toiselle puolen weden/ ja andoi heidän sotajouckons sinne tulla/ ja Sobach HadadEserin sodanpäämies meni heidän edelläns.
2 Sam 10:17 Cosca se Dawidille ilmoitettin/ cocois hän caiken Israelin/ ja meni Jordanin ylidze/ ja tuli Helamijn/ ja Syrialaiset asetit idzens Dawidit wastan/ sotiman hänen cansans.
2 Sam 10:18 Mutta Syrialaiset pakenit Israelin edest/ ja Dawid löi heistä/ seidzemen sata waunua/ ja neljäkymmendä tuhatta radzasmiestä. Löi hän myös Sobachin sodanpäämiehen/ että hän sijnä cuoli.
2 Sam 10:19 Cosca ne Cuningat näit/ jotca olit HadadEserin alla/ heidäns lyödyxi Israelildä/ teit he Israelin cansa rauhan/ ja olit heille alammaiset/ ja Syrialaiset ei uscaldanet Ammonin lapsia enämbi autta.

XI. Lucu .

JOab pijrittä Rabban Ammonin lasten Caupungin/ v. 1.
Dawid näke BathSeban Urian emännän: maca hänen cansans/ v. 2.
lähettä Urian perän/ tuleman cotia emändäns tygö/ waan cosca ei hän tahdo/ v. 5.
lähettä hän hänen Joabin tygö jällens/ ja tappa Ammoniterein miecalla/ v. 14.
otta BathSeban emännäxens/ joca hänelle synnyttä pojan/ v. 26.

2 Sam 11:1 JA cosca se aica joudui wuodest/ jolla Cuningasten tapa oli sotijn mennä/ lähetti Dawid Joabin ja hänen palwelians hänen cansans/ ja caiken Israelin/ hucuttaman Ammonin lapsia/ ja he pijritit Rabban/ mutta Dawid jäi Jerusalemijn.
2 Sam 11:2 Ja tapahtui/ että Dawid ehtopuolella nousi wuotestans/ ja käyskendeli Cuningan huonen caton päällä/ ja näki yhden waimon pesewän idziäns/ ja waimo oli sangen ihana näkyäns.
2 Sam 11:3 Ja Dawid lähetti ja andoi kysyä waimoa/ ja sanoi: eikö tämä ole BathSeba Eliamin tytär/ Urian

sen Hetheuxen emändä.
2 Sam 11:4 Ja Dawid lähetti sanan ja andoi tuoda hänen. Ja cuin hän tuli hänen tygöns/ macais hän hänen cansans (mutta hän puhdisti idzens hänen saastaisudestans) ja hän palais huonesens.
2 Sam 11:5 JA waimo tuli rascaxi/ ja lähetti ja ilmoitti sen Dawidille/ ja sanoi: minä olen rascaxi tullut.
2 Sam 11:6 Nijn lähetti Dawid Joabin tygö/ sanoden: lähetä minun tygöni Uria se Hetheus. Ja Joab lähetti Urian Dawidin tygö.
2 Sam 11:7 Ja cosca Uria tuli hänen tygöns/ kysyi Dawid/ jos Joab ja Canssa rauhas olisit/ ja jos sota menestyis.
2 Sam 11:8 Ja Dawid sanoi Urialle: mene sinun huonesees ja pese jalcas. Ja cosca Uria läxi Cuningan huonesta/ seurais händä cohta Cuningan lahja.
2 Sam 11:9 Ja Uria pani lewätä Cuningan huonen owen eteen/ cusa caicki hän Herrans palweliat macaisit/ ja ei mennyt huoneseens.
2 Sam 11:10 COsca Dawidille sanottin: ei Uria ole mennyt huoneseens/ sanoi Dawid hänelle: etkös tullut matcast? mixes mennyt huonesees?
2 Sam 11:11 Mutta Uria sanoi Dawidille: Arcki ja Israel ja Juda macawat majois/ ja Joab minun Herran ja minun Herrani palweliat macawat kedolla/ ja minä menisin huoneseen syömän/ juoman ja macaman emändäni tykönä/ nijn totta cuin sinä elät ja sinun sielus elä/ en tee minä sitä.
2 Sam 11:12 Dawid sanoi Urialle: nijn ole wielä tämä päiwä täsä/ huomen lasken minä sinun menemän. Nijn Uria oli sen päiwän Jerusalemis ja toisen päiwän.
2 Sam 11:13 Ja Dawid käski hänen cansans syömän ja juoman/ ja juowutti hänen. Ja ehtona läxi hän ulos/ ja pani wuotesens lewätä hänen Herrans palwelioitten cansa/ ja ei mennyt huonesens.
2 Sam 11:14 HUomeneltain kirjoitti Dawid Joabin tygö Kirjan/ ja lähetti sen Urian myötä.
2 Sam 11:15 Ja hän kirjoitti näin: aseta Uria sotaan/ cusa caickein cowin on/ ja käätkät teitän hänen tyköäns tacaperin/ että hän lyödäisin ja cuolis.
2 Sam 11:16 Cosca Joab oli Caupungin edes/ asetti hän Urian sijhen paickan/ cusa hän wäkewimmät sotamiehet tiesi olewan.
2 Sam 11:17 Ja cosca miehet läxit Caupungist ja sodeit Joabi wastan/ caaduit muutamat Dawidin palwelioista/ ja Uria se Hetheus myös cuoli.
2 Sam 11:18 NIin Joab lähetti/ ja andoi sanoa Dawidille caicki sodan menot.
2 Sam 11:19 Ja käski sanansaattajan sanoa: coscas olet puhunut caicki sodan menot Cuningalle:
2 Sam 11:20 Ja näet hänen wihaisexi/ ja Cuningas sano sinulle: mixi te nijn lähes Caupungita astuitte

sodalla? ettäkö te tiedä/ cuinga muurista ammutan?
2 Sam 11:21 Cuca löi Abimelechin JeruBesethin pojan? eikö waimo paiscannut myllynkiwen cappalda muurista hänen päällens/ että hän cuoli Thebezes? mixi te astuitte nijn lähes muuria? Nijn sano: sinun palwelias Uria se Hetheus on myös cuollut.
2 Sam 11:22 Sanansaattaja meni/ ja tuli ja jutteli Dawidille caicki nämät/ joiden tähden Joab hänen lähettänyt oli.
2 Sam 11:23 Ja sanansaattaja sanoi Dawidille: ne miehet woitit meidän ja tulit kedolle meidän tygöm/ mutta me löim heidän tacaperin Caupungin porttin asti.
2 Sam 11:24 Ja ambujat ambuisit muurista sinun palwelioitas/ ja tapoit muutamita Cuningan palwelioista/ ja sinun palwelias Uria se Hetheus on myös cuollut.
2 Sam 11:25 Dawid sanoi sanansaattajalle: sano näin Joabille: älä sitä huole/ sillä miecka syö nyt yhden nyt toisen/ älä lacka sotimast Caupungita wastan/ ettäs cukistaisit hänen/ ja wahwistaisit sinus.
2 Sam 11:26 JA cosca Urian emändä cuuli hänen miehens Urian cuollexi/ murhetti hän miestäns.
2 Sam 11:27 Sijttecuin hän oli murhettinut/ lähetti Dawid ja andoi hänen tuoda hänen huonesens/ ja tuli hänen emännäxens/ ja synnytti hänelle pojan/ mutta ei HERralle kelwannut tämä työ/ jonga Dawid teki.

Vers. 4. Macais hän hänen cansans) Että Dawid näin rascast teke syndiä HERra wastan/ sekä huorudella että murhalla/ cuingast hän on sijs mies Jumalan mielen jälken/ 1. Sam. 13: 14. Wastaus: Dawid cadui ja teki parannuxen Jumalan mielen jälken/ joca ei tahdo että syndinen cuolis/ waan käändyis ja eläis/ Ezech. 33:11. Sentähden otta hän Dawidin armoon/ nijn myös BathSeban/ että hänestä syndyi Salomo/ jonga siemenestä Christus syndynyt on. Mutta että Jumala rangaise Dawidi moninaisilla rangaistuxilla (cuin Historia edespäin näyttä) sen hän teke/ ensist: hillitä liha ja synnin luondo/ walituisans. Sijtte caikille suruttomille/ ja irstallisille carttamisexi/ jotca huoruden ja haureuden naurona pitäwät/ luulden taitawans sen peittä ihmisten edes/ eli: että he owat woimalliset mailmas/ taitawat he kyllä wälttä ihmisten Duomion/ nijncuin Abner/ 2. Sam. 3:8: waan Jumalan Duomiota ei he taida wälttä/ Eph. 5:5.

XII. Lucu .

NAthan ilmoitta Dawidille syndins wertauxen cautta/ v. 1.
Ja Jumalan rangaistuxen/ v. 7.
Dawid tunnusta syndins/ v. 13.
Lapsi cuole/ ehkä Dawid sen edest rucoile/ v. 14.

BathSeba synnyttä Salomon/ v. 24.
Joab lähettä leirist Dawidin perän/ joca mene ja woitta Rabbahn/ v. 26.

2 Sam 12:1 JA HERra lähetti Nathanin Dawidin tygö. Cosca hän tuli hänen tygöns/ sanoi hän hänelle: caxi miestä oli yhdes Caupungis/ toinen ricas ja toinen köyhä.
2 Sam 12:2 Sillä rickalle oli paljo lambaita ja carja.
2 Sam 12:3 Mutta köyhällä ei ollut mitän muuta cuin yxi wähä lammas/ jonga hän ostanut oli ja caswattanut suurexi/ ja rawidzi sen tykönäns lastens cansa/ joca myös söi hänen leipäns palasta/ ja joi hänen juomaastiastans/ ja macais hänen sylisäns/ ja se oli hänelle nijncuin tytär.
2 Sam 12:4 Mutta cosca rickalle miehelle tuli wieras/ ei raskinnut hän otta omista lambaistans ja härjistäns/ walmistaxens jotakin wieralle/ joca hänen tygöns tullut oli/ mutta otti sen köyhän miehen lamban/ ja walmisti wieralle/ joca hänen tygöns tullut oli.
2 Sam 12:5 Nijn Dawid wihast julmistui suurest sitä miestä wastan/ ja sanoi Nathanille: nijn totta cuin HERra elä/ se mies on cuoleman lapsi joca tämän teki.
2 Sam 12:6 Nijn myös pitä hänen maxaman neljäkertaisest sen lamban/ että hän sencaltaista tehnyt on/ ja ei säästänyt sitä.
2 Sam 12:7 Nijn sanoi Nathan Dawidille: sinä olet se mies. Nijn sano HERra Israelin Jumala: minä olen woidellut sinun Israelin Cuningaxi/ ja olen pelastanut Saulin kädest.
2 Sam 12:8 Ja olen andanut sinulle sinun Herras huonen/ sitälikin hänen emändäns sinun sylijs/ ja olen andanut sinulle Israelin ja Judan huonen/ ja jos sijnä wähä on/ nijn minä sen ja sen lisän sinulle.
2 Sam 12:9 Mixis cadzoit HERran sanan ylön/ tehden tämän pahan hänen silmäins edes. Urian sen Hetheuxen olet sinä lyönyt miecalla/ hänen waimons olet sinä ottanut sinulles emännäxi/ mutta hänen olet sinä tappanut Ammonin lasten miecalla.
2 Sam 12:10 Nijn ei pidä myös miecan lackaman sinun huonestas ijancaickisest: sillä sinä olet cadzonut minun ylön/ ja Urian sen Hetheuxen emännän ottanut sinulles emännäxi.
2 Sam 12:11 Näin sano HERra: cadzo/ minä herätän pahuden sinua wastan sinun omasta huonestas/ ja otan sinun emändäs sinun silmäis nähden/ ja annan ne lähimmäiselles/ ja hän maca sinun emändäis siwus walkiana päiwänä.
2 Sam 12:12 Sillä sinä olet sen tehnyt salaisest/ mutta minä teen coco Israelin edes/ ja Auringon edes.
2 Sam 12:13 NIjn sanoi Dawid Nathanille: minä olen syndiä tehnyt HERra wastan. Nathan sanoi Dawidille: nijn on myös HERra sinun syndis ottanut pois/ et sinä cuole.

2 Sam 12:14 Mutta ettäs tämän työn cautta saatit pilckaman HERran wiholliset/ pitä sen pojan/ joca sinulle syndynyt on/ totisest cuoleman.
2 Sam 12:15 SIjtte meni Nathan hänen huoneseens. Mutta HERra löi lapsen/ jonga Urian emändä Dawidille synnyttänyt oli/ että se sairasti cuolemallans.
2 Sam 12:16 Ja Dawid edzei Jumalata lapsen tähden/ paastois ja meni sisälle/ ja macais yön maasa.
2 Sam 12:17 Nijn nousit hänen huonens wanhimmat nostaman händä maasta/ mutta ei hän tahtonut/ eikä syönyt leipä heidän cansans.
2 Sam 12:18 Seidzemendenä päiwänä cuoli lapsi/ ja ei Dawidin palweliat tohtinet sanoa hänelle lasta cuollexi: sillä he ajattelit/ cadzo/ cosca lapsi wielä eli/ puhuim me hänen cansans/ ja ei hän cuullut meidän ändäm/ cuinga paljo enämmin hän tulis murhellisexi jos me sanoisim: lapsi on cuollut?
2 Sam 12:19 Cosca Dawid näki hänen palwelians hiljaxens puhuwan/ ja ymmärsi lapsen cuollexi/ sanoi hän palwelioillens: cuolico lapsi? he sanoit: cuoli.
2 Sam 12:20 Ja Dawid nousi maasta/ pesi idzens ja woiteli/ ja puki toiset waattet päällens/ ja meni HERran huoneseen/ ja rucoili/ anoi cotia ulduans ruoca ja söi.
2 Sam 12:21 Nijn sanoit hänen palwelians hänelle: mikä se on cuins teet? lapsen eläis paastoisit sinä ja itkit/ mutta lapsen cuolles/ nouset sinä ja syöt.
2 Sam 12:22 Hän sanoi: lapsen eläis minä paastoisin ja itkin/ sillä minä ajattelin: cuca tietä/ jos HERra on minulle armollinen/ että lapsi eläis.
2 Sam 12:23 Mutta sijttecuin se cuoli/ mitä minun pidäis paastoman? taidango minä hänen jällens tuoda? minä kyllä menen hänen tygöns/ mutta ei hän palaja minun tygöni jällens.
2 Sam 12:24 JA cosca Dawid oli lohduttanut hänen emändätäns BathSebat/ meni hän hänen tygöns/ ja lewäis hänen tykönäns/ ja hän synnytti pojan/ sen cudzui hän Salomo/ ja HERra racasti händä.
2 Sam 12:25 Ja hän lähetti hänen Nathan Prophetan käden ala/ hän cudzui hänen JedidJah HERran tähden.
2 Sam 12:26 NIjn sodei Joab Ammonin lasten Rabbaht wastan/ ja woitti sen Cuningalisen Caupungin.
2 Sam 12:27 Ja Joab lähetti sanan Dawidille/ ja andoi sanotta hänelle: minä olen sotinut Rabbath wastan/ ja olen woittanut wesi Caupungin.
2 Sam 12:28 Nijt cocoa sijs jäänyt Canssa ja pijritä Caupungi/ ja woita händä/ etten minä sitä woitais/ ja minulle sijtä nimi olis.
2 Sam 12:29 Nijn Dawid cocois caiken Canssan/ matcusti/ ja sodei Rabbaht wastan/ ja woitti sen.
2 Sam 12:30 Ja otti heidän Cuningans Cruunun hänen päästäns/ joca painoi leiwiskän culda/ ja callita kiwiä/ ja se pandin Dawidin päähän/ ja he weit paljo saalist Caupungist ulos.

2 Sam 12:31 Ja Canssan/ joca siellä oli/ johdatti hän ulos/ ja pani rautaisen sahan ala/ ja rautaäken ala/ ja rautaisten waajain ala/ ja poltti heidän tijlihaudas. Nijn hän teki caikille Ammonin lasten Caupungeille. Ja Dawid ja caicki Canssa palais sijtte Jerusalemijn.

Vers. 11. Annan ne lähimmäiselles) Se on/ minä annan sinun wihollisellles wallan sinun ylidzes/ täyttäxens hänen paha tahtoans sinua wastan/ ja häwäistäxens sinun emändäs Israelin silmäin edes: sillä cusa Raamattu nijn puhu/ ei pidä nijn ajateldaman/ että Jumala käske eli on syndijn syy. (Jumala ei ole se Jumala joca syndiä tahto/ Psal. 5:5. Ei HERra käske kenengän paha tehdä/ eikä anna kellengän lupa syndiä tehdä/ Syr.$ 15:21. Joca synnin teke hän on Perkelestä/ Ioh. 8:44.) Waan Jumala saldi sencaltaiset pahat työt synnin rangaistuxexi/ curittaxens näin omians. Ja heidän rangaistuxens/ jotca nijtä tekewät/ on rascain/ cosca Jumala heidän hyljä pahudesans/ saldi myös sijnä pysyä ja huckua. Cuin täsä tapahtu Absolomin cansa. Lue selitys/ Exod.$ 4:21 , cap.$ 7:3. ja 9:16.

XIII. Lucu .

AMnon häwäise sisarens Thamarin/ v. 7.
Wiha händä ja aja tyköns pois/ v. 15.
Thamar on yxinäinen Absolomin weljens huones/ v. 19.
Absolom tappa Amnonin/ v. 23.
Pakene Gesurin Cuningan tykö/ v. 37.

2 Sam 13:1 JA tapahtui sijtte/ että Absolomilla Dawidin pojalla oli caunis sisar/ jonga nimi oli Thamar/ ja Amnon Dawidin poica racasti händä.
2 Sam 13:2 Ja Amnon teeskeli idzens sairaxi Thamarin hänen sisarens tähden: sillä hän oli neidzy. Ja näyi työläxi Amnonin silmäin edes hänelle jotakin tehdä.
2 Sam 13:3 MUtta Amnonilla oli ystäwä/ joca cudzuttin Jonadab/ Simean Dawidin weljen poica/ ja Jonadab oli sangen cawala mies.
2 Sam 13:4 Hän sanoi hänelle: Cuningan poica/ mixis nijn laihaxi tulet päiwä päiwäldä? etkös minulle sitä sano? Nijn sanoi Amnon hänelle: minä racastan Thamarit minun weljeni Absalomin sisarta.
2 Sam 13:5 Jonadab sanoi hänelle: laske sinus wuoteses/ ja teeskele idzes sairaxi/ cosca sijs sinun Isäs tule cadzoman sinua/ nijn sano hänelle: tulcan minun sisaren Thamar ruockiman minua/ ja walmistaman herckua minulle/ että minä näkisin ja söisin hänen kädestäns.

2 Sam 13:6 Nijn Amnon pani lewätä/ ja teeskeli idzens sairaxi. Cosca Cuningas tuli händä cadzoman/ sanoi Amnon Cuningalle: tulcan minun sisaren Thamar walmistaman minun eteeni yhden hercun eli caxi/ että minä söisin hänen kädestäns.
2 Sam 13:7 Nijn lähetti Dawid sanan Thamarille huoneseens/ ja andoi hänelle sanoa: mene sinun weljes Amnonin huoneseen/ ja walmista hänelle ruoca.
2 Sam 13:8 Thamar meni hänen weljens Amnonin huoneseen/ ja hän macais wuotees/ ja hän otti taikinan/ sotcui ja keitti sen hänen silmäins edes/ ja walmisti hänelle hercun.
2 Sam 13:9 Ja hän otti sen hercun ja caasi hänen eteens/ waan ei hän tahtonut syödä. Ja Amnon sanoi: anna caicki mennä ulos minun tyköni/ ja caicki menit ulos.
2 Sam 13:10 Nijn sanoi Amnon Thamarille: canna ruoca Camarijn syödäxeni kädestäs. Nijn Thamar otti hercun/ jonga hän walmistanut oli/ ja candoi Camarijn Amnonin hänen weljens tygö.
2 Sam 13:11 Ja cuin hän taridzi hänelle syödä/ tarttui hän häneen/ ja sanoi hänelle: tule minun sisaren/ ja maca minun cansani.
2 Sam 13:12 Mutta hän sanoi: ei minun weljen/ älä minua häwäise/ sillä ei nijn ole tapa tehdä Israelis/ Älä tee tätä hulluutta.
2 Sam 13:13 Cusa pidäis minun oleman minun häpiäni tähden? Ja sinä tulisit nijncuin yxi tyhmä Israelis. Puhu paremmin Cuningan cansa/ ei hän minua sinulda kiellä.
2 Sam 13:14 Mutta ei hän cuullut händä/ waan woitti hänen/ häwäis ja macais hänen.
2 Sam 13:15 Ja Amnon wihais händä suurest/ nijn että wiha tuli suuremmaxi cuin rackaus ennen oli. Ja Amnon sanoi hänelle: nouse ja mene.
2 Sam 13:16 Mutta hän sanoi: tämä pahus on suurembi cuin se toinen/ cuins olet tehnyt minun cansani/ ettäs minun ajat ulos. Mutta ei hän cuullut händä.
2 Sam 13:17 Waan cudzui nuorucaisens/ joca händä palweli/ ja sanoi: aja tämä ulos minun tyköni/ ja sulje owi kijnni hänen jälkens.
2 Sam 13:18 Ja hänen ylläns oli kirjawa hame: sillä sencaltaisilla hameilla olit Cuningan tyttäret waatetetut/ nijncauwan cuin he olit neidzet. Ja cosca hänen palwelians oli hänen ajanut ulos/ ja sulkenut owen hänen jälkens:
2 Sam 13:19 Heitti Thamar tuhca pääns päälle/ ja rewäissen kirjawan hamen ricki/ joca hänen ylläns oli/ ja pani kätens pääns päälle/ ja huusi mennesäns.
2 Sam 13:20 Ja hänen weljens Absalom sanoi hänelle: ongo sinun weljes Amnon ollut sinun cansas? ole äneti minun sisaren/ se on sinun weljes/ älä sitä nijn pane sydämes. Nijn Thamar jäi yxinäisexi Absalomin

hänen weljens huoneseen.
2 Sam 13:21 Ja cosca Cuningas Dawid caicki nämät cuuli/ wihastui hän sangen suurest.
2 Sam 13:22 Mutta Absalom ei puhunut Amnonille paha eli hywä/ waan Absalom wihais Amnonit/ että hän häwäis hänen sisarens Thamarin.
2 Sam 13:23 CAhden wuoden peräst andoi Absalom keritä lambaitans BaalHazoris/ joca on Ephraimin alla/ ja Absalom cudzui caicki Cuningan lapset.
2 Sam 13:24 Ja Absalom tuli myös Cuningan tygö/ ja sanoi: cadzo sinun palweliallas on lammasten keridziä/ minä rucoilen että Cuningas palwelioinens tulis palwelians tygö.
2 Sam 13:25 Mutta Cuningas sanoi Absalomille: ei nijn minun poican/ älkäm caicki mengö/ tekemän sinulle waiwa. Ja cosca hän suurest rucoili händä/ ei hän cuitengan tahtonut mennä/ waan siunais händä.
2 Sam 13:26 Absalom sanoi: eikö minun weljen Amnon käy meidän cansam? Cuningas sanoi hänelle: mitä hän mene sinun cansas?
2 Sam 13:27 Nijn Absalom waadei händä/ että hän andoi Amnonin ja caicki Cuningan lapset mennä heidän cansans.
2 Sam 13:28 Ja Absalom käski palwelioillens/ ja sanoi: ottacat waari cosca Amnon tule iloisexi wijnasta/ ja minä sanon teille: lyökät Amnon/ nijn tappacat händä/ älkät peljätkö: sillä minä olen sen teille käskenyt/ olcat rohkiat ja miehulliset sijhen.
2 Sam 13:29 Ja Absalomin palweliat teit Amnonille nijncuin Absalom heitä käskenyt oli. Nijn caicki Cuningan lapset nousit/ ja jocainen istui juhtans päälle/ ja pakeni.
2 Sam 13:30 JA cosca he wielä tiellä olit/ tuli sanoma Dawidille/ että Absalom oli lyönyt caicki Cuningan lapset/ nijn ettei yxikän heistä ollut jäänyt.
2 Sam 13:31 Nijn nousi Cuningas/ ja rewäis waattens ricki/ ja heitti idzens maahan/ ja caicki palweliat/ jotca seisoit hänen ymbärilläns/ rewäisit waattens ricki.
2 Sam 13:32 Nijn wastais Jonadab Simean Dawidin weljen poica/ ja sanoi: minun Herran/ älkön ajatelco/ että caicki nuorucaiset Cuningan lapsist owat cuollet/ waan ainoastans Amnon: sillä se on ollut Absalomin mieles/ sijtä päiwästä cuin hän häwäis sisarens Thamarin.
2 Sam 13:33 Nijn älkön minun Herran Cuningas ajatelco sydämesäns että caicki Cuningan lapset owat cuollet/ waan Amnon on ainoastans cuollut.
2 Sam 13:34 Mutta Absalom pakeni. Ja nuorucainen/ joca wartian oli/ nosti silmäns ja näki/ cadzo/ suuri joucko Canssa tuli tiellä toinen toisens peräst/ wuoren siwulda.
2 Sam 13:35 Nijn Jonadab sanoi Cuningalle: cadzo/ Cuningan lapset tulewat/ nijncuin sinun palwelias

sanonut on/ nijn on myös tapahtunut.
2 Sam 13:36 Ja cuin hän puhunut oli/ cadzo/ Cuningan lapset tulit/ corgotit änens ja itkit. Cuningas ja caicki hänen palwelians itkit myös suurella itculla.
2 Sam 13:37 Mutta Absalom pakeni/ ja meni Thalmain Gesurin Cuningan Amihudin pojan tygö.
2 Sam 13:38 Mutta hän murhetti poicans tähden caicki päiwät. Mutta sijttecuin Absalom oli paennut ja matcustanut Gesurijn/ oli hän siellä colme ajastaica.
2 Sam 13:39 Ja senjälken lackais Cuningas Dawid menemäst Absalomi wastan: sillä ettei hän enä murhettinut Amnonin cuolemat.

XIV. Lucu .

YXi toimellinen waimo Thecoast rucoile Absalomin edest/ v. 12.
Cuningas lähettä Joabin Gesurijn tuoman Absalomi/ v. 18.
Absalomille syndy Jerusalemis colme poica/ ja yxi tytär/ v. 25.
caden ajastajan peräst tule hän armoin/ v. 28.

2 Sam 14:1 JA cosca Joab ZeruJan poica ymmärsi Cuningan sydämen käändynen Absalomin puoleen/
2 Sam 14:2 Lähetti hän Thecoan/ ja andoi tuotta yhden toimellisen waimon/ ja sanoi hänelle: teeskele sinun murhellisexi/ ja pue murhewaattet päälles/ ja älä woitele sinuas öljyllä/ waan ole nijncuin jocu waimo joca jo cauwan aica on murhettinut jotacuta cuollutta.
2 Sam 14:3 Ja mene Cuningan tygö/ ja puhu näin ja näin hänen cansans. Ja Joab pani sanat hänen suuhuns.
2 Sam 14:4 JA cosca Thecoan waimo tahdoi puhua Cuningan cansa/ langeis hän maahan/ cumarsi/ ja sanoi: auta minua Cuningas.
2 Sam 14:5 Cuningas sanoi hänelle: mikä sinun on? hän sanoi: minä olen murhellinen leskiwaimo ja minun miehen on cuollut.
2 Sam 14:6 Ja sinun pijcallas oli caxi poica/ ne rijtelit keskenäns kedolla/ ja ettei siellä ollut joca heidän eroitti/ tappoi toinen sen toisen.
2 Sam 14:7 Ja cadzo/ nyt nouse coco sucucunda sinun pijcas wastan/ ja sano: anna tänne se joca weljens tappoi/ tapetta hänen weljens sielun edest/ jonga hän tappanut on/ ja tehtä händä perittömäxi. Ja he tahtowat sammutta minun kipenäni/ joca wielä on/ ettei minun miehelläni ensingän nime pidhäis hänen jälkens oleman maan päällä.

2 Sam 14:8 Cuningas sanoi waimolle: mene cotias/ minä käsken sinun puolestas.
2 Sam 14:9 Ja Thecoan waimo sanoi Cuningalle: minun Herran Cuningas/ se pahateco olcon minun päällän/ ja minun Isäni huonen päällä/ mutta Cuningas ja hänen istuimens olcon wiatoin.
2 Sam 14:10 Cuningas sanoi: joca sinua wastan puhu/ tuo händä minun tygöni/ ei hänen pidä enämbi rupeman sinuun.
2 Sam 14:11 Hän sanoi: Cuningas/ ajattele sinun HERras Jumalas päälle/ ettei weren costaita ylön monda ole cadottaman/ ja ettei minun poican surmatais. Hän sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ ei pidä hiuscarwa langeman sinun pojastas maan päälle.
2 Sam 14:12 JA waimo sanoi: anna sinun pijcas sanoa jotakin minun Herralleni Cuningalleni/ hän sanoi: sano.
2 Sam 14:13 Waimo sanoi: mixi sinulla on sencaltainen ajatus Jumalan Canssa wastan/ että Cuningas sencaltaisia sanoja puhunut on/ että hänen pitä tuleman wicaan/ ja ei anna tuotta hänen culkiatans jällens:
2 Sam 14:14 Sillä me cuolem ja juoxem nijncuin wesi maahan/ jota ei pidätetä/ ja ei Jumalacan henge ota pois/ waan ajattele ettei culkia häneldä syöstäis ulos.
2 Sam 14:15 Nijn olen minä nyt tullut puhuman sencaltaisia minun Herralleni Cuningalleni: sillä Canssa on peljättänyt minua/ ja sinun pijcas ajatteli: minä puhun Cuningan cansa/ cuca tietä että hän teke pijcans sanan jälken.
2 Sam 14:16 Sillä hän cuule hänen pijcans/ ja autta nijden kädest/ jotca minua ja minun poicani Jumalan perimisest eroitta tahtowat.
2 Sam 14:17 Ja sinun pijcas ajatteli: minun Herran Cuningan sanat on minulle lohdutuxexi: sillä minun Herran Cuningan on nijncuin Jumalan Engeli/ ja cuuldele hywän ja pahan/ sentähden myös HERra sinun Jumalas on sinun cansas.
2 Sam 14:18 CUningas wastais/ ja sanoi waimolle: älä sijs sala minulda sitä/ cuin minä kysyn sinulle. Waimo sanoi: minun Herran Cuningas/ puhucan.
2 Sam 14:19 Cuningas sanoi: eikö Joabin käsi ole sinun cansas caikisa näisä? waimo wastais/ ja sanoi: nijn totta cuin sinun sielus elä minun Herran Cuningas/ ei ole yhtäkän oikialla eli wasemalla kädellä/ paidzi sitä cuin minun Herran Cuningas sanonut on: sillä sinun palwelias Joab on minun käskenyt/ ja on caicki nämät sanat sinun pijcas suuhun pannut.
2 Sam 14:20 Että minä nijn käändäisin tämän asian/ sen on sinun palwelias Joab tehnyt/ mutta minun Herran on toimellinen nijncuin Jumalan Engeli/ ja ymmärtä caicki cappalet maan päällä.
2 Sam 14:21 SIlloin sanoi Cuningas Joabille: cadzo minä olen sen tehnyt/ mene ja tuo nuorucainen

Absalom jällens.
2 Sam 14:22 Silloin langeis Joab caswoillens maahan/ cumarsi ja kijtti Cuningast/ ja sanoi: tänäpän ymmärtä sinun palwelias minun löytänexi armon sinun edesäs minun Herran Cuningas: sillä Cuningas teke mitä hänen palwelians sano.
2 Sam 14:23 Nijn nousi Joab ja meni Gesurijn/ ja toi Absalomin Jerusalemijn.
2 Sam 14:24 Mutta Cuningas sanoi: anna hänen poiketa huoneseens/ ja ei nähdä minun caswojani. Nijn Absalom poickeis huoneseens/ ja ei nähnyt Cuningan caswoja.
2 Sam 14:25 JA coco Israelis ei ollut yxikän mies nijn caunis cuin Absalom/ ja se ylistys oli hänellä caickein edes/ hamast hänen candapäästäns nijn päänlaken asti ei ollut yhtän wirhe hänes.
2 Sam 14:26 Ja cosca hänen pääns kerittin (se tapahdui wihdoin joca wuosi/ sillä se oli hänelle ylön rascas/ nijn että hänen piti sen keridzemän) nijn painoit hänen hiuxens caxi sata Sicli Cuningan waagan jälken.
2 Sam 14:27 Ja Absalomille syndyi colme poica ja yxi tytär/ se cudzuttin Thamar/ ja oli caunis waimo warttans.
2 Sam 14:28 Ja nijn oli Absalom caxi ajastaica Jerusalemis/ ettei hän Cuningan caswoja ensingän nähnyt.
2 Sam 14:29 JA Absalom lähetti Joabin perän/ lähdettäxens händä Cuningan tygö/ ja ei hän tahtonut tulla hänen tygöns. Hän lähetti toisen kerran/ ei hän cuitengan tahtonut tulla.
2 Sam 14:30 Silloin sanoi hän palwelioillens: cadzocat sitä Joabin pellon cappaletta minun peldoni wieres/ ja hänen on sijnä ohra/ mengät ja pistäkät tuli sijhen/ nijn pistit Absalomin palweliat tulen sijhen.
2 Sam 14:31 Silloin nousi Joab/ ja tuli Absalomin huoneseen/ ja sanoi hänelle: mixi sinun palwelias owat pistänet tulen minun sarcaani?
2 Sam 14:32 Absalom sanoi Joabille: cadzo/ minä lähetin sinun peräs/ ja annoin sanoa sinulle: tule minun tygöni/ lähettäxeni sinua Cuningan tygö/ ja andaxen sanoa: mixi minä tulin Gesurist? se olis minulle parembi että minä wielä siellä olisin. Nijn anna minun nähdä Cuningan caswot/ jos myös jocu pahateco on minus/ nijn tapa minua.
2 Sam 14:33 Ja Joab meni Cuningan tygö/ ja sanoi sen hänelle/ ja hän cudzui Absalomin Cuningan tygö. Ja hän cumarsi Cuningan edes maahan caswoillens/ ja Cuningas andoi suuta Absalomin.

XV. Lucu .

ABsalom ja Ahitophel tekewät lijton Cuningast wastan/ v. 10.
Cuningas pakene caiken huonens ja wäkens cansa/ v. 13.
andain Papit Zadochin ja AbJatharin mennä Arkin cansa Jerusalemijn/ v. 24.

Husai palaja estämän Ahitophelin neuwo/ v. 32.

2 Sam 15:1 JA tapahtui sijtte/ että Absalom andoi walmista idzellens waunut ja hewoiset/ ja wijsikymmendä miestä/ jotca olit edelläjuoxiat.
2 Sam 15:2 Ja Absalom nousi warhain huomeneltain/ ja seisoi porttitien wieres/ ja cosca jollakin oli asiata tulla Cuningan tygö oikeuden eteen/ cudzui Absalom sen hänen tygöns/ ja sanoi: custa Caupungist sinä olet? cosca se sanoi: sinun palwelias on yxi Israelin sucucunnist.
2 Sam 15:3 Nijn Absalom sanoi hänelle: sinun asias on oikia ja selkiä/ mutta ei ole yxikän siellä Cuningalda asetettu joca sinua cuulis.
2 Sam 15:4 Ja Absalom sanoi: cuca minun asetais duomarixi maalla? että jocainen tulis minun tygöni/ joilla jotain asiata ja caipamista on/ auttaxeni heitä oikeuteen.
2 Sam 15:5 Ja cosca jocu tuli hänen tygöns cumartaman händä/ ojensi hän kätens ja tartui häneen/ ja andoi suuta hänelle.
2 Sam 15:6 Näin teki Absalom caikelle Israelille/ cosca he tulit oikeuden eteen Cuningan tygö/ ja nijn warasti caickein Israelin miesten sydämet.
2 Sam 15:7 JA neljänkymmenen ajastajan peräst/ sanoi Absalom Cuningalle: minä menisin Hebronijn ja täyttäisin lupauxeni cuin minä lupaisin HERralle:
2 Sam 15:8 Sillä silloin cuin minä asuin Gesuris Syrias/ lupais sinun palwelias/ ja sanoi: cosca HERra tuo minun Jerusalemijn jällens/ palwelen minä HERra.
2 Sam 15:9 Cuningas sanoi hänelle: mene rauhas. Ja hän nousi ja meni Hebronijn.
2 Sam 15:10 Mutta Absalom oli lähettänyt wacojat caickijn Israelin sucucundijn/ ja käski sanoa: cosca te saatte cuulla waskitorwen änen/ nijn sanocat: Absalom on Cuningas Hebronis.
2 Sam 15:11 Mutta Absalomin cansa menit caxi sata miestä Jerusalemist/ jotca olit cudzutut. Mutta ne menit heidän yxikerraisudesans/ eikä mitän asiasta tiennet.
2 Sam 15:12 Ja Absalom lähetti myös Ahitophelin sen Giloniterin perän/ Dawidin neuwonandajan/ hänen Caupungistans Gilost/ cosca hän uhria oli uhrannut/ ja juuri wahwan lijton tehnyt. Ja paljo Canssa lisännyi ja enäni Absalomin tygö.
2 Sam 15:13 JA yxi tuli ja ilmoitti sen Dawidille/ ja sanoi: jocaidzen sydän Israelis on käändynyt Absalomin jälken.
2 Sam 15:14 Ja Dawid sanoi caikille palwelioillens/ jotca hänen cansans Jerusalemis olit: noscam ja paetcam/ sillä täällä ei pääse yxikän Absalomin kädest/ riendäkät menemän/ ettei hän äkist carcais meidän

päällem/ ja ottais meitä kijnni/ ja wahingoidzis meitä ja löis Caupungita miecalla.
2 Sam 15:15 Cuningan paweliat sanoit: mitä meidän Herram Cuningas walidze/ cadzo/ täsä me sinun palwelias olem.
2 Sam 15:16 Ja Cuningas käwi jalcaisin/ caiken hänen huonens cansa. Mutta hän jätti kymmenen hänen jalcawaimoistans huoneita wartioidzeman.
2 Sam 15:17 Ja cosca Cuningas ja caicki Canssa olit jalcaisin käynet ulos/ seisoit he caucana huoneista.
2 Sam 15:18 Ja caicki hänen palwelians käwit hänen tykönäns/ sitälikin myös caicki Cretit ja Pletit/ ja caicki Gethiterit cuusi sata miestä/ jotca jalcaisin olit tullet Gathist/ käwit Cuningan edellä.
2 Sam 15:19 JA Cuningas sanoi Ithaille sille Gethiterille: mixi sinä myös tulet meidän cansam? palaja ja ole Cuningan tykönä: sillä sinä olet muucalainen/ ja olet tänne tullut sinun sialdas.
2 Sam 15:20 Sillä eiläin sinä tulit/ ja minun pidäis tänäpän andaman sinun käydä meidän cansam? mutta minä menen/ cunga minä menen/ palaja sinä/ ja sinun weljelles sinun cansas tapahtucon armo ja wacuus.
2 Sam 15:21 Ithai wastais/ ja sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ ja nijn totta cuin minun Herran Cuningas elä/ cusa ikänäns minun Herran Cuningas on/ olis se cuolemas eli elämäs/ siellä pitä myös sinun palwelias oleman.
2 Sam 15:22 Dawid sanoi Ithaille: tule ja käy meidän cansam. Ja nijn käwi Ithai se Gethiteri/ ja caicki hänen miehens/ ja caicki lapset cuin hänen cansans olit.
2 Sam 15:23 Ja caicki maacunda itki suurella änellä/ ja caicki wäki menit cansa. Ja Cuningas käwi Kidronin ojan ylidzen/ ja caicki Canssa käwi edellä corwen tietä.
2 Sam 15:24 JA cadzo/ Zadoch myös oli siellä ja caicki Lewitat jotca hänen cansans olit/ ja he cannoit Jumalan lijton Arkin/ ja panit sinne. Ja AbJahtar meni ylös/ sijhenasti cuin caicki wäki tuli Caupungist.
2 Sam 15:25 Nijn sanoi Cuningas Zadochille: canna Jumalan Arcki Caupungijn jällens/ jos minä löydän armon HERran edes/ nijn hän tuo minun jällens/ ja anda minun hänen nähdä ja hänen majans.
2 Sam 15:26 Mutta jos hän nijn sano: et sinä ole minulle otollinen: cadzo täsä minä olen/ hän tehkän minulle mitä hän tahto.
2 Sam 15:27 Ja Cuningas sanoi Papille Zadochille: näkiä/ palaja rauhas Caupungijn/ ja molemmat pojat teidän cansan/ Ahimaaz sinun poicas ja Jonathan AbJatharin poica.
2 Sam 15:28 Cadzo/ minä odotan sijnä tasaisella kedolla corwes/ sijhenasti cuin teildä sana tule/ ja teette minulle tiettäwäxi.
2 Sam 15:29 Nijn Zadoch ja AbJathar cannoit Jumalan Arkin Jerusalemijn/ ja olit siellä.
2 Sam 15:30 MUtta Dawid meni öljymäelle/ ja itki/ ja hänen pääns oli peitetty/ ja käwi kengätä/ nijn myös

caicki Canssa/ cuin hänen cansans oli/ peitit pääns/ ja käyden astuit ylös ja itkit.
2 Sam 15:31 Ja cosca Dawidille ilmoitettin Ahitophel olewan lijtos Absalomin cansa/ sanoi hän: HERra/ tee Ahitophelin neuwo tyhmydexi.
2 Sam 15:32 JA cuin Dawid tuli cuckulalle/ cusa Jumalata rucoillan/ cadzo/ Husai se Arachiteri cohdais hänen rewäistyllä hamella/ ja mulda hänen pääns päällä.
2 Sam 15:33 Ja Dawid sanoi: jos sinä seurat minua/ nijns olet minulle cuormaxi/
2 Sam 15:34 Mutta jos sinä palajat Caupungijn/ ja sanot Absalomille: minä olen sinun palwelias Cuningas/ joca ennen sinun Isäs olen cauwan palwellut/ ja tahdon olla nyt sinun palwelias. Ja näin sinä minulle teet Ahitophelin neuwon tyhjäxi.
2 Sam 15:35 Nijn owat Zadoch ja AbJathar Papit sinun cansas/ ja caicki mitäs cuulet Cuningan huones/ ilmoita Papeille Zadochille ja AbJatharille.
2 Sam 15:36 Cadzo/ heidän caxi poicans owat heidän cansans/ Ahimaaz Zadochin poica/ nijden cansa sinä saat lähettä minulle mitäs cuulet.
2 Sam 15:37 Nijn Husai Dawidin ystäwä meni Caupungijn/ ja Absalom tuli Jerusalemijn.

XVI. Lucu .

ZIba walhettele Herrans MephiBosethin päälle Cuningan edes/ ja saa caicki hänen peldons/ v. 1.
Simei kiroile Dawidi: Abisai tahto händä lyödä/ waan ei Dawid salli/ v. 9.
Absalom tule Jerusalemijn: siellä tule Husai Dawidin ystäwä hänen tygöns/ oleman hänen tykönäns/ v. 15.
Absalom teke Ahitophelin neuwon jälken/ ja maca hänen Isäns jalcawaimot caickein nähden/ v. 22.

2 Sam 16:1 JA cuin Dawid oli wähä käynyt alas wuoren cuckulalda/ cadzo/ cohtais hänen Ziba MephiBosethin palwelia/ cahdella satuloitulla Asilla/ joiden päällä oli caxi sata leipä/ ja sata rypelettä rusinoita/ ja sata rypelettä ficunita/ ja leili wijna.
2 Sam 16:2 Nijn sanoi Cuningas Ziballe: mitäs näillä tahdot tehdä? Ziba sanoi: Asit pitä oleman Cuningan perhelle/ joilla he ajaisit/ leiwät ja ficunat palwelioillen/ joista he söisit/ ja wijna heidän juodaxens/ cosca he wäsywät corwes.
2 Sam 16:3 Cuningas sanoi: cusa on sinun Herras poica? Ziba sanoi Cuningalle: cadzo/ hän jäi Jerusalemijn: sillä hän sanoi: tänäpän pitä Israelin huone andaman minulle minun Isäni waldacunnan.
2 Sam 16:4 Cuningas sanoi Ziballe: cadzo/ caicki cuin MephiBosethillä on/ pitä sinun oleman/ Ziba sanoi: minä rucoilen nöyräst/ anna minun löytä armo sinun edesäs minun Herran Cuningas.

2 Sam 16:5 COsca Cuningas Dawid tuli Bahurimijn/ cadzo/ sieldä tuli yxi mies Saulin sucucunnast Simei nimeldä Geran poica/ joca kiroili käydesäns.
2 Sam 16:6 Ja paiskeli kiwiä Dawidin puoleen/ ja caicki Cuningas Dawidin palwelioita wastan: sillä caicki Canssa ja caicki ne wäkewät/ olit hänen oikialla ja wasemalla puolellans.
2 Sam 16:7 Ja Simei sanoi näin kiroillesans: ulos/ ulos tänne sinä wericoira/ sinä Belialin mies. HERra on maxanut sinulle caiken Saulin perhen/ ettäs olet tullut hänen siaans Cuningaxi.
2 Sam 16:8 Nyt on HERra andanut waldacunnan sinun pojalles Absalomille/ ja cadzo/ nyt sinä olet sinun pahudesas/ sillä sinä olet wericoira.
2 Sam 16:9 SIlloin Abisai ZeruJan poica sanoi Cuningalle: pitäkö tämän cuollen coiran kiroileman minun Herrani Cuningasta/ minä menen ja lyön häneldä pään pois.
2 Sam 16:10 Cuningas sanoi: te ZeruJan lapset/ mitä minun on tekemist teidän cansan? anna hänen kirota/ sillä HERra on hänelle sanonut: kiroile Dawidit/ cuca taita nyt sanoa/ mixis nijn teet?
2 Sam 16:11 Ja Dawid sanoi Abisaille ja caikille hänen palwelioillens: cadzo/ minun poican/ joca minun cupeistani tullut on/ seiso minun hengeni perään/ mixei sijs pidä myös Jeminin pojan? anna hänen asettua kiroilemast: sillä HERra on hänelle sanonut.
2 Sam 16:12 Mahta tapahtua: HERra cadzo minun wiheljäisyttäni/ ja maxa minulle hywällä sen cuin hän minua tänäpän kiroile.
2 Sam 16:13 Ja Dawid meni wäkinens tietäns myöden/ mutta Simei käwi hänen siwullans mäen wiertä myöden/ ja kiroili heitä/ lasketti kiwiä hänen puoleens ja wiskeli mulda.
2 Sam 16:14 JA Cuningas waelsi ja caicki Canssa cuin hänen cansans oli/ oli wäsyxis ja lewäis sijnä.
2 Sam 16:15 MUtta Absalom ja caicki Israelin miehet tulit Jerusalemijn/ ja Ahitophel hänen cansans.
2 Sam 16:16 Cosca Husai se Arachiteri Dawidin ystäwä tuli Absalomin tygö/ sanoi hän Absalomille: Cuningas eläkön/ Cuningas eläkön.
2 Sam 16:17 Absalom sanoi Husaille: ongo tämä sinun laupiudes ystäwätäs wastan? mixes mennyt ystäwäs cansa?
2 Sam 16:18 Husai sanoi: ei nijn/ mutta jonga HERra walidze/ ja tämä Canssa/ ja caicki Israelin miehet/ händä minä cuulen/ ja olen hänen cansans.
2 Sam 16:19 Sitälikin/ ketäst minun pidäis palweleman? eikö minun pidäis palweleman hänen poicans? nijncuin minä olen palwellut sinun Isäs/ nijn minä myös palwelen sinua.
2 Sam 16:20 JA Absalom sanoi Ahitophelille: pidä neuwo mitä meidän pitä tekemän?
2 Sam 16:21 Ahitophel sanoi Absalomille: maca Isäs jalcawaimoin cansa/ jotca hän on jättänyt huonen

wartiaxi/ nijn coco Israel saa cuulla sinun tehnexi Isäs haiseman/ ja caickein kädet wahwistetan sijtä/ jotca sinun tykönäs owat.
2 Sam 16:22 Nijn teit he Absalomille majan caton päälle/ ja Absalom macais caickein Isäns jalcawaimoin cansa/ caiken Israelin nähden.
2 Sam 16:23 Cosca Ahitophel neuwo andoi/ sillä ajalla oli se nijncuin jocu olis kysynyt Jumalalle jostakin asiast: caicki nijn olit Ahitophelin neuwot nijn Dawidin cuin Absalomingin tykönä.

XVII. Lucu .

AHitophel neuwo että Dawidit ajetaisin taca/ v. 1.
jonga Husai estä/ v. 7.
Sentähden Ahitophel hirttä idzens/ v. 23.
Dawid pakene Jordanin ylidze/ ja Absalom seura peräs: ystäwät tuowat Dawidille elatusta Mahanaimijn/ v. 24.

2 Sam 17:1 JA Ahitophel sanoi Absalomille: minä walidzen minulleni caxitoistakymmendä tuhatta miestä/ ja nousen tänä yönä ajaman taca.
2 Sam 17:2 Ja minä carcan hänen päällens/ nijncauwan cuin hän on wäsynyt ja heicko käsist. Cosca minä hänen peljätän/ että caicki Canssa pakenewat/ jotca hänen tykönäns owat/ nijn lyön minä Cuningan yxinäns.
2 Sam 17:3 Ja johdatan caiken Canssan sinun tygös. Cosca caicki Canssa owat sinun tygös johdatetut/ nijncuins anonut olet/ nijn caicki Canssa on rauhas.
2 Sam 17:4 Se näyi Absalomille ja caikille wanhimmille Israelis oikia olewan.
2 Sam 17:5 MUtta Absalom sanoi: cudzucas myös Husai se Arachiteri/ ja cuulcam mitä hän tästä asiasta sano.
2 Sam 17:6 Ja cosca Husai tuli Absalomin tygö/ sanoi Absalom hänelle: näitä Ahitophel on puhunut/ sano sinä: pitäkö meidän nijn tekemän taicka ei?
2 Sam 17:7 NIin Husai sanoi Absalomille: ei ole se hywä neuwo/ cuin Ahitophel tällä haawalla andanut on.
2 Sam 17:8 Ja Husai wielä sanoi: sinä tunnet hywin sinun Isäs ja hänen palwelians/ että ne owat wäkewät ja tuimat nijncuin carhu/ jolda pojat owat otetut kedolla pois/ on myös sinun Isän sotamies/ ja ei hän maca wäkens cansa.
2 Sam 17:9 Cadzo/ nyt hän on pääsnyt johongun luolaan/ eli johongun muuhun paickaan/ jos se nyt tapahduis/ että sinulle ensimäisen kerran pahoin menestyis/ nijn sanotaisin: siellä on tapahtunut suuri

tappo sen Canssan seas/ jotca Absalomi seuraisit.
2 Sam 17:10 Nijn rupewat jocainen pelkämän/ jotca muutoin olisit wäkewät sotamiehet. Ja hänellä on sydän cuin Lejonilla: sillä caicki Israelin Canssa tietä/ että sinun Isäs on wäkewä/ ja ne owat jalot sotamiehet jotca hänen cansans owat.
2 Sam 17:11 Mutta sitä neuwoa minä annan/ että sinä cocoat sinun tygös caiken Israelin/ hamast Danist BerSeban asti/ nijn monda cuin sanda on meren reunas/ ja sinä idze menet heidän cansans heidän seasans.
2 Sam 17:12 Nijn me carcam hänen päällens/ cusa paicas me hänen ikänäns löydäm/ ja carcam hänen päällens/ nijncuin härmä lange maan päälle/ etten me yhtäkän jätä elämän caikista hänen miehistäns cuin hänen cansans owat.
2 Sam 17:13 Mutta jos hän coco idzens johongun Caupungijn/ nijn pitä coco Israelin Canssa sijhen Caupungijn heittämän köysiä ja wetämän händä wirtaan/ ettei sijtä löyttäis yhtäkän kiwe.
2 Sam 17:14 Nijn sanoi Absalom ja jocainen mies Israelist: Husain sen Arachiterin neuwo on parembi cuin Ahitophelin. Mutta HERra asetti sen nijn/ että Ahitophelin hywä neuwo estettin/ että HERra saattais Absalomille onnettomuden.
2 Sam 17:15 JA Husai sanoi Zadochille ja AbJatharille Papeille: nijn ja nijn on Ahitophel Absalomi ja Israelin wanhembia neuwonut/ mutta minä olen nijn ja nijn neuwonut.
2 Sam 17:16 Nijn lähettäkät kijrust matcaan/ ja ilmoittacat Dawidille ja sanocat: älä ole yötä kedolla corwes/ mutta riennä pois/ ettei Cuningas nielläis/ ja caicki wäki cuin hänen cansans on.
2 Sam 17:17 Ja Jonathan ja Ahimaaz seisoit Rogelin caiwon tykönä/ ja yxi pijca meni ja sanoi sen heille/ ja he menit ja sanoit sen Cuningas Dawidille: sillä ettei he uscaldanet näyttä idzens/ että he olisit tullet Caupungijn
2 Sam 17:18 MUtta yxi palwelia sai heidän nähdä ja ilmoitti sen Absalomille. Ja he menit nopiast molemmin matcaans/ ja tulit Bahuris yhden miehen huoneseen/ hänellä oli caiwo cartanos.
2 Sam 17:19 He astuit sijhen/ ja waimo otti peitten/ ja lewitti läwen eteen/ ja hajotti gryynejä sen päälle/ nijn ettei sitä tundunut.
2 Sam 17:20 Cosca Absalomin palweliat tulit waimon tygö huoneseen: sanoit he: cusa on Ahimaaz ja Jonathan? waimo sanoi heille: he menit tuoin wähän ojan ylidze. Ja cosca he olit edzinet ja ei mitän löytänet/ menit he Jerusalemijn jällens.
2 Sam 17:21 JA cosca he olit mennet pois/ nousit he caiwost ylös/ ja menit matcaans/ ja ilmoitit Cuningas Dawidille/ ja sanoit: noscat ja mengät kijrust weden ylidze: sillä nijn ja nijn on Ahitophel pitänyt neuwoa teitä wastan.

2 Sam 17:22 Silloin nousi Dawid/ ja caicki wäki/ cuin hän cansans olit/ ja meni ennen päiwän coittamata Jordanin ylidze/ ja ei yxikän puuttunut heistä/ joca ei tullut Jordanin ylidze.
2 Sam 17:23 Cosca Ahitophel näki ettei hänen neuwons kelwannut/ satuloidzi hän Asins/ ja meni huoneseens/ ja hänen Caupungijns/ ja toimitti huonens menot/ ja hirtti idzens ja cuoli/ ja haudattin hänen Isäns hautaan.
2 Sam 17:24 JA Dawid tuli Mahanaimijn/ ja Absalom meni Jordanin ylidze/ ja caicki Israelin miehet hänen cansans.
2 Sam 17:25 Ja Absalom asetti Amasan Joabin siaan sodan päämiehexi/ ja Amasa oli Jetran sen Jesreeliterin poica/ joca macais Abigailin Nahaxen tyttären tykönä ZeruJan sisaren/ joca oli Joabin äiti.
2 Sam 17:26 Mutta Israel ja Absalom sioitit idzens Gileadijn.
2 Sam 17:27 COsca Dawid oli tullut Mahanaimijn/ toi Sobi Nahaxen poica/ Ammonin lasten Rabbathist/ ja Machir Amnielin poica Lodabarist/ ja Barsillai Gileaditeri Roglimist/
2 Sam 17:28 Macauswaatteit/ waskimaljan/ sawiastian/ nisuja/ ohria/ jauhoja/ cuiwatuita tähkäpäitä/ papuja/ herneitä/ gryynejä.
2 Sam 17:29 Hunajata/ woita/ lambaita/ ja lehmän juustoja cannoit he Dawidille ja wäelle/ joca hänen cansans oli/ rawinnoxi: sillä he ajattelit: Canssa rupe isoman/ janoman ja wäsymän corwes.

XVIII. Lucu .

ISrael lyödän Dawidin palwelioilda/ ja Absalom jää paetesans rippumaan tammeen/ v. 6.
Joab pistä colme keihäst hänen sydämeens/ wie hänen cuoppaan ja heittä kiwiä päälle/ v. 10.
Cusi ja Ahimaaz ilmoittawat sen Cuningalle/ v. 19.
joca suurest murhetti Absalomin cuolemata/ v. 32.

2 Sam 18:1 JA Dawid asetti Canssan/ cuin hänen tykönäns oli/ ja pani päämiehiä tuhannen ja sadan päälle.
2 Sam 18:2 Ja lähetti Canssast/ colmannen osa Joabin cansa/ ja colmannen osan Abisain ZeruJan pojan Joabin weljen cansa/ ja colmannen osan Ithain sen Gethiterin cansa. Ja Cuningas sanoi Canssalle: minä menen myös ylös teidän cansan.
2 Sam 18:3 Mutta Canssa sanoi: älä mene: sillä jos me pakenem/ ei hän meistä tottele/ jos puoli cuole meistä/ ei he sijtä pidä lucua: sillä sinä olet cuin kymmenen tuhatta meistä/ se on parembi/ ettäs tulet meille awuxi Caupungist.
2 Sam 18:4 Cuningas sanoi heille: mitä te luuletta teillen olewan hywäxi/ sen minä teen. Ja Cuningas seisoi

portilla/ ja Canssa käwi sadoin ja tuhannin ulos.
2 Sam 18:5 Ja Cuningas käski Joabi/ Abisai ja Ithai/ sanoden: pitäkät wisust nuorucainen Absalom. Ja caicki Canssa cuuli waarawan jocaista päämiestä Absalomist.
2 Sam 18:6 Ja cosca Canssa tuli wäliälle Israeli wastan/ ja sota oli Ephraimin medzän tykönä.
2 Sam 18:7 Ja Israelin Canssa tapettin siellä Dawidin palwelioilda/ että sinä päiwänä tapahdui sangen suuri tappo/ nimittäin cahdenkymmenen tuhannen miehen.
2 Sam 18:8 Ja sota hajotettin caickeen maahan/ ja medzä surmais usiamman sinä päiwänä Canssast/ cuin miecka.
2 Sam 18:9 JA Absalom cohdais Dawidin palweliat ja ajoi Muulilla. Ja cuin Muuli tuli paxun tammen ala/ tartui hänen pääns tammeen/ ja hän jäi rippuman taiwan ja maan wälille/ mutta Muuli juoxi matcaans hänen aldans.
2 Sam 18:10 Cosca yxi mies sen näki/ ilmoitti hän Joabille/ ja sanoi: cadzo/ minä näin Absalomin rippuwan tammes.
2 Sam 18:11 Ja Joab sanoi miehelle joca sen hänelle ilmoitti: cadzo/ näitkös sen? mixes lyönyt händä sijtä maahan? nijn minä olisin minun puolestani andanut sinulle kymmenen hopiapenningitä ja wyön.
2 Sam 18:12 Mies sanoi Joabille: jos sinä olisit punninnut tuhannen hopiapenningit minun käteeni/ en minä wielä sijttekän olis kättäni satuttanut Cuningan poicaan: sillä Cuningas käski sinun ja Abisain ja Ithain/ sanoden: pitäkät waari nuorucaisest Absalomist.
2 Sam 18:13 Eli jos minä wielä jotakin wääryttä tehnyt olisin sieluni wahingoxi (sillä ei Cuningan edes mitän salattu ole) nijns olisit ollut minua wastan.
2 Sam 18:14 Joab sanoi: en minä enämbi sinun tykönäs wijwy. Nijn otti Joab colme keihästä käteens/ ja pisti ne Absalomin sydämeen/ mutta hän eli silloin wielä tammes/
2 Sam 18:15 Ja kymmenen nuorucaist Joabin asetten candaist/ pijritit hänen ja tapoit hänen.
2 Sam 18:16 Nijn puhalsi Joab Basunaan/ ja Canssa palais ajamast Israeli taca: sillä Joab tahdoi armahta Canssa.
2 Sam 18:17 Ja he otit Absalomin/ ja heitit medzäs suureen cuoppaan/ ja panit suuren kiwirouckion hänen päällens. Ja coco Israel pakeni cukin majaans.
2 Sam 18:18 Waan Absalom oli nostanut idzellens padzan eläisäns/ se seiso Cuningan laxos: sillä hän sanoi: ei minulla ole yhtän poica/ olcon tämä sentähden minun nimeni muistoxi. Ja cudzui sen padzan nimelläns/ joca wielä tänäpän cudzutan Absalomin paicaxi.
2 Sam 18:19 AHimaaz Zadochin poica sanoi: minä juoxen ja ilmoitan Cuningalle HERran saattanexi hänelle

oikeuden hänen wiholistens käsist.
2 Sam 18:20 Joab sanoi hänelle: et sinä yhtän hywä sanomata wie tänäpän/ wie toisna päiwänä sanomita ja ei tänäpän: sillä Cuningan poica on cuollut.
2 Sam 18:21 Mutta Joab sanoi Cusille: mene matcaas ja ilmoita Cuningalle mitäs nähnyt olet. Ja Cusi cumarsi Joabi ja juoxi.
2 Sam 18:22 Mutta Ahimaaz Zadochin poica sanoi wielä kerran Joabille: waicka mitä olis/ minä juoxen myös Cusin perän. Joab sanoi: mixi sinä juoxet minun poican: et sinä wie yhtän hywä sanomata.
2 Sam 18:23 Hän wastais: waicka mitä olis/ minä juoxen. Hän sanoi hänelle: juoxe. Nijn Ahimaaz juoxi cohdastans/ ja ennätti Cusin.
2 Sam 18:24 MUtta Dawid istui cahden portin waihella/ ja wartia meni portin cohdalle/ muurin caton päälle/ nosti silmäns/ ja näki miehen juoxewan yxinäns.
2 Sam 18:25 Ja hän huusi ja sanoi sen Cuningalle. Cuningas sanoi: ongo hän yxin? nijn hän on hywä sanantuottaja.
2 Sam 18:26 Cosca hän wielä juoxi/ ja tuli lähemmä/ näki wartia juoxewan toisen miehen/ ja hän huusi owen wartialle/ ja sanoi: cadzo/ yxi mies juoxe yxinäns. Cuningas sanoi: se on myös hywä sanantuottaja.
2 Sam 18:27 Wartia sanoi: minulle näky ensimäisen juoxu/ nijncuin se olis Ahimaaxen Zadochin pojan juoxu. Ja Cuningas sanoi: se on hywä mies ja tuo hywä sanomata.
2 Sam 18:28 Ahimaaz huusi ja sanoi Cuningalle: rauha/ ja cumarsi Cuningan edes maahan caswoillens/ ja sanoi: kijtetty olcon HERra sinun Jumalas/ joca sen Canssan on andanut sinun kätees/ jotca nostit kätens Herra minun Cuningastani wastan.
2 Sam 18:29 Cuningas sanoi: ongo nuorucainen Absalom rauhas? Ahimaaz sanoi: minä näin suuren metelin cosca Joab/ Cuningan palwelia/ lähetti minun/ sinun palwelias/ tänne/ ja en minä tiedä mikä se oli.
2 Sam 18:30 Cuningas sanoi: mene erinäns ja seiso siellä. Ja hän meni erinäns ja seisoi siellä.
2 Sam 18:31 Cadzo/ Cusi tuli/ ja sanoi: täällä owat hywät sanomat Herra minun Cuningani/ HErra on saattanut tänäpän sinulle oikeuden/ caickein kädest jotca nousit sinua wastan.
2 Sam 18:32 Cuningas sanoi Cusille: ongost nuorucainen Absalom rauhas? Cusi sanoi: tapahtucon nijn minun Herrani Cuningan caikille wiholisille/ cuin nuorucaiselle on tapahtunut/ ja caikille nijlle/ jotca heidäns asettawat sinua wastan/ sinulle wahingoxi.
2 Sam 18:33 Nijn tuli Cuningas murheisijns/ ja meni portin ylöstupaan/ ja itki/ ja sanoi mennesäns: minun poican Absalom/ minun poican/ minun poican Absalom/ Jumala tekis että minä olisin cuollut sinun edestäns/ O Absalom minun poican/ minun poican.

Vers. 33. Nijn tuli Cuningas murheisijns) Että Dawid nijn ensist/
v. 5. sure Absalomi/ ja nyt täsä nijn rascast murhetti/ on syy ensist/ Isällinen rackaus/ joca on puhtambi ja wäkewembi nijsä jumalisis. Sijtte/ että hän näki poicans pysywän cuolewaises synnis neljättä käskyä wastan/ jongatähden hän taisi ijancaickisest cadotetuxi tulla.

XIX. Lucu .

JOab nuhtele Cuningast että hän murhetti Absalomi/ v. 1.
saatta hänen menemän porttijn/ v. 8.
Dawid toimitta Zadochin ja AbJatharin cautta Judan noutaman händä/ v. 11.
Simei tule Cuningan tygö tuhannen miehen cansa/ jonga Cuningas päästä hengelläns/ v. 19.
MephiBoseth caipa Ziban päälle/ v. 26.
Barsillai ei tahdo mennä Jerusalemijn Cuningan cansa hänen wanhudens tähden/ v. 31.
Eripuraisus Israelin ja Judan wälillä/ v. 41.

2 Sam 19:1 JA se ilmoitettin Joabille/ cadzo/ Cuningas itke ja sure Absalomi.
2 Sam 19:2 Ja sinä päiwänä oli woitost itcu caiken Canssan seas: sillä Canssa oli cuullut sinä päiwänä sanottawan: Cuningan olewan murhellisen poicans tähden.
2 Sam 19:3 Ja Canssa lymytti sinä päiwänä idzens/ ja ei tullut Caupungijn/ nijncuin jocu Canssa warasta idzens joca häwäisty on sodasa paetesans.
2 Sam 19:4 Mutta Cuningas peitti caswons/ ja huusi surella änellä: Ah minun poican Absalom/ Absalom minun poican/ minun poican.
2 Sam 19:5 NIin Joab tuli Cuningan tygö huoneseen/ ja sanoi: sinä olet häwisnyt tänäpän caicki sinun palwelias/ jotca owat sinun/ ja sinun poicais/ ja tytärtes/ emändäis ja jalcawaimois hengen hädästä pelastanet.
2 Sam 19:6 Ettäs racastat nijtä cuin sinua wihawat/ ja wihat nijtä cuin sinua racastawat: sillä tänäpän sinä ilmoitit sinus ei lucua pitäwän sodan päämiehistä eli palwelioistas: ja sijtä minä hywin ymmärrän/ että jos Absalom ainoastans eläis/ ja me caicki olisim tänäpän cuollet/ se sinulle kelpais.
2 Sam 19:7 Nouse sijs ja käy ulos/ ja puhele suloisest sinun palwelioittes tygö: sillä minä wannon sinulle HERran cautta/ että jolles sinä käy ulos/ nijn ei ole yxikän mies sinun tykönäs tätä yötä/ se on sinulle pahembi/ cuin caicki se wastoinkäyminen joca sinulle hamast nuorudest tähän asti on tapahtunut.

2 Sam 19:8 Nijn nousi Cuningas ja istui portilla. Ja se ilmoitettin caikelle Canssalle/ cadzo/ Cuningas istu portilla. Nijn caicki Canssa tuli Cuningan eteen/ waan Israel oli paennut idzecukin majoins.
2 Sam 19:9 JA caicki Canssa Israelin sucucunnast rijtelit keskenäns/ sanoden: Cuningas on meitä auttanut wihamiesten käsist ja pelastanut Philistereildä/ ja nyt täyty maacunnast paeta Absalomin tähden.
2 Sam 19:10 Mutta Absalom jonga me woitelim meillem/ on cuollut sodas/ mixi te nyt oletta nijn hiljaiset noutaman Cuningast?
2 Sam 19:11 MUtta Cuningas lähetti Pappein Zadochin ja AbJatharin tygö/ ja käski heille sanoa: puhucat wanhimmille Judas/ sanoden: mixi te oletta wijmeiset Cuningasta cotians noutaman? (Ja caicki Israelin puhe oli ilmoitettu Cuningan huones.)
2 Sam 19:12 Te oletta minun weljeni/ minun luuni ja minun lihani/ mixi te oletta wijmeiset noutaman jällens Cuningast?
2 Sam 19:13 Ja sanocat Amasalle: etkös ole minun luun ja lihan? Jumala tehkön minulle nijn ja nijn/ jollet sinä ole sotiherra minulla Joabin sias sinun elinaicanas.
2 Sam 19:14 Ja hän käänsi caickein Judan miesten sydämet/ nijncuin yhden miehen. Ja he lähetit Cuningalle sanan: palaja sinä ja caicki palwelias.
2 Sam 19:15 Nijn Cuningas tuli jällens. Ja cuin hän lähestyi Jordani/ olit caicki Judan miehet tullet Gilgalijn menemän Cuningasta wastan/ ja saattaman Cuningast Jordanin ylidze.
2 Sam 19:16 JA Simei Geran poica/ Jeminin pojan Bahurimist/ kijrutti idzens ja meni Judan miesten cansa Cuningas Dawidi wastan.
2 Sam 19:17 Ja hänen cansans oli tuhannen miestä BenJaminista/ oli myös Ziba Saulin huonesta/ wijdentoistakymmenen poicans cansa/ ja cahdenkymmenen palwelians cansa/ ja he kijrutit heitäns Jordanin ylidze Cuningan edellä.
2 Sam 19:18 He walmistit aluxet Cuningalle ja hänen palwelioillens/ tehdäxens sitä Cuningale mielen noutexi. Mutta Simei Geran poica langeis polwillens Cuningan eteen mennesäns Jordanin ylidze.
2 Sam 19:19 Ja sanoi Cuningalle: minun Herran/ älä lue minulle sitä pahateco/ älä myös muistuttele sinun palwelias ricoxia/ joilla hän sinun wihoitti lähteisäs Jerusalemist/ älkön nijtä sydämens pango Cuningas.
2 Sam 19:20 Sillä sinun palwelias tunde hänens syndiä tehnexi/ ja cadzo/ minä olen lähtenyt ensimäisnä coco Josephin huonesta/ Herra minun Cuningastani wastan.
2 Sam 19:21 Mutta Abisai ZeruJan poica wastais/ ja sanoi: eiköst Simein sen edest pidäis cuoleman/ että hän kirois HERran woideltua?
2 Sam 19:22 Ja Dawid wastais: mitä minun on tekemist teidän cansan te ZeruJan lapset/ että te tahdotte

tänäpän minulle tulla Sathanaxi? pidäiskö jongun tänäpän cuoleman Israelist? luulettaco/ etten minä tiedä tänäpän idzeni tullexi Cuningaxi Israelis?
2 Sam 19:23 Sanoi sijs Cuningas Simeille wannotulla walalla: ei sinun pidä cuoleman.
2 Sam 19:24 TUli myös MephiBoseth Saulin poica Cuningast wastan pesemättömillä jalgoilla/ ja ajelemattomalla parralla/ ei hän ollut myös pesnyt waatteitans/ sijtä päiwästä cuin Cuningas läxi/ ja rauhas jällens palais.
2 Sam 19:25 Cosca hän tuli Jerusalemis Cuningast wastan/ sanoi Cuningas hänelle: mixes minun cansani tullut MephiBoseth?
2 Sam 19:26 Ja hän wastais/ sanoden: Herra Cuningas/ minun palweliani on pettänyt minun/ sillä sinun palwelias ajatteli: minä satuloidzen Asin/ ajan ja waellan sillä Cuningan tygö: sillä sinun palwelias on onduwa.
2 Sam 19:27 Ja wielä päälisexi on hän candanut minun Herrani Cuningan edes sinun palwelias päälle/ waan minun Herran Cuningas on cuin Jumalan Engeli/ ia tee mitä sinulle on kelwollinen.
2 Sam 19:28 Sillä coco minun Isäni huone/ ei ole muu ollut cuin cuoleman Canssa minun Herrani Cuningan edes/ sinä olet minun/ sinun palwelias/ istuttanut nijden secaan/ jotca sinun pöydäldäs syöwät: mikä oikeus on minulla enä huuta Cuningan tygö.
2 Sam 19:29 Cuningas sanoi hänelle: mitäs tahdot enämbi puhua sinun asiastas? minä olen sanonut: Ziban ja sinun pitä keskenäns jacaman pellon.
2 Sam 19:30 Nijn MephiBoseth wastais Cuningalle: ottacan hän sen coconans/ että minun Herran Cuningan on rauhas cotians palainnut.
2 Sam 19:31 JA Barsillai se Gileaditeri tuli Roglimist/ ja meni Cuningan cansa Jordanin ylidze saattaman händä Jordanis.
2 Sam 19:32 Ja Barsillai oli sangen ijällinen/ jo cahdexankymmenen wuotinen/ hän oli rawinnut Cuningast cosca hän Mahanaimis oli: sillä hän oli jalo mies.
2 Sam 19:33 Ja Cuningas sanoi Barsillaille: seura minua/ minä rawidzen sinun minun cansani Jerusalemis.
2 Sam 19:34 Mutta Barsillai sanoi Cuningalle: mitä minun enämbi on elämist/ että minä menisin Cuningan cansa Jerusalemijn?
2 Sam 19:35 Minä olen jo tänäpän cahdexankymmenen ajastaicainen/ tiedäisingö minä mikä hywä eli paha olis/ eli maistaisco sinun palwelias mitä hän syö ja juo/ taicka cuulisingo minä sillen laulaitten ändä? mixi sinun palwelias pidäis waiwaman Herra minun Cuningastani?
2 Sam 19:36 Sinun palwelias mene wähän Jordanin ylidze Cuningan cansa: mingätähden Cuningas tahto

minulle näin costa?
2 Sam 19:37 Salli sijs nyt sinun palwelias palaita jällens/ että minä cuolisin minun Caupungisani/ ja haudataisin Isäni ja äitini hautaan. Cadzo/ täsä on sinun palwelias Chimeham/ hän mengön minun Herrani Cuningan cansa/ ja tee hänelle mitä sinulle on kelwollinen.
2 Sam 19:38 Cuningas wastais: Chimehamin pitä seuraman minua ylidze/ ja minä teen hänelle cuin sinulle on otollinen/ ja caicki mitäs minulda anot/ teen minä sinun.
2 Sam 19:39 Cosca caicki Canssa ja Cuningas olit mennet Jordanin ylidze/ andoi Cuningas Barsillain suuta/ ja siunais händä/ ja hän palais cotians.
2 Sam 19:40 Nijn Cuningas meni Gilgalijn ja Chimeham seurais händä/ ja caicki Judan wäki olit saattanet Cuningast ylidze/ waan Israelin Canssast oli puoli siellä.
2 Sam 19:41 JA cadzo/ silloin tulit caicki Israelin miehet Cuningan tygö/ ja sanoit hänelle: mixi meidän weljem Judan miehet owat warastanet sinun/ ja wienet Cuningan perheinens Jordanin ylidze/ caicki myös Dawidin miehet hänen cansans.
2 Sam 19:42 Nijn wastaisit caicki Judan miehet nijlle Israelin miehille: sillä Cuningas on meitä lähisembi/ mixi te sentähden nijn närkästyt/ wai luulettaco te että me olem Cuningalda rawitut taicka lahjoja saanet?
2 Sam 19:43 Nijn Israelin miehet wastaisit Judan miehiä/ sanoden: meillä on kymmenen osa Cuningas/ enämmin myös Dawid meille tule cuin teille/ cuinga sijs sinä olet minua nijn halwaxi lukenut/ ettei meidän olis sopinut ensimäisnä olla Cuningast noutamas? Mutta Judan miehet puhuit tuimemmin cuin Israelin miehet.

XX. Lucu .

SEba Bichrin poica nosta capinan Dawidi wastan/ v. 1.
joca lähettä Amasan cudzuman Israeli cocoon: waan että hän wijpyi/ lähettä hän Abisan palweliains ja Joabin cansa: hän cohta Amasan Gibeonis/ ja pistä hänen cuoliaxi/ v. 4.
Joab ja Abisai ajawat Sebat taca/ löytäwät hänen Abelis ja pijrittäwät hänen siellä/ v. 11.
Caupungin miehet hackawat Sebalda pään ja heittäwät muurin ylidze Joabille/ joca palaja Jerusalemijn/ v. 16.

2 Sam 20:1 MUtta sijnä paicas oli yxi cuuluisa Belialin mies/ jonga nimi oli Seba Bichrin poica Jeminist. Se soitti Basunalla/ ja sanoi: ei meillä ole yhtäkän osa Dawidis/ eikä yhtäkän perimist Isain pojas/ idzecukin palaitcan majaans/ O Israel.

2 Sam 20:2 Silloin jocainen Israelis luowui Dawidist/ ja seuraisit Sebat Bichrin poica. Mutta Judan miehet ripuit heidän Cuningasans/ Jordanist Jerusalemin asti.
2 Sam 20:3 JA Dawid tuli cotians Jerusalemijn/ ja otti ne kymmenen jalcawaimoans/ jotca hän oli jättänyt huonen wartiaxi/ ja andoi heidän kätkettä/ ja rawidzi heitä/ ja eij maannut heitä/ ja he olit salwatut heidän cuolemans asti heidän leskeydesäns.
2 Sam 20:4 JA Cuningas sanoi Amasalle: cocoa minun tygöni Judan miehet colmena päiwänä/ ja sinun pitä myös idze läsnä oleman.
2 Sam 20:5 Nijn Amasa meni cocoman Judan miehiä/ ja hän wijwyi määrätyn ajan ylidze.
2 Sam 20:6 Nijn Dawid sanoi Abisaille: nyt Seba Bichrin poica enämbi meitä wahingoidze cuin Absalom/ ota sijs sinun Herras palweliat ja aja händä taca/ ettei hän löydäis wahwoja Caupungeita/ ja pääsis meidän silmäin edest.
2 Sam 20:7 Silloin läxit hänen cansans Joabin miehet/ ja Chretit ja Pletit/ ja caicki wäkewät. Ja he läxit Jerusalemist ajaman Sebat Bichrin poica taca.
2 Sam 20:8 COsca he jouduit sen suuren wahan tygö Gibeonijn/ tuli Amasa heidän eteens. Mutta Joab oli wyötetty pääliswaatteisans/ ja sen päällä miecan wyö/ joca ripui hänen cupeisans tupesa/ ja cosca hän käwi taisi se pudota.
2 Sam 20:9 Ja Joab sanoi Amasalle: Rauha olcon sinulle minun weljen. Ja Joab tartui oikialla kädelläns Amasan partaan suuta andaxens hänen.
2 Sam 20:10 Mutta ei Amasa ottanut waari miecast cuin oli Joabin kädes/ ja hän pisti sillä händä wadzaan/ ja wuodatti hänen sisälyxens maalle/ eikä händä enä pistänyt/ ja hän cuoli. Mutta Joab ja hänen weljens Abisai ajoit Sebat Bichrin poica taca.
2 Sam 20:11 Mutta yxi Joabin palwelioista seisoi hänen tykönäns/ ja sanoi: cuca tahto pitä Joabin ja Dawidin cansa/ hän seuratcan Joabi? Mutta Amasa macais tahrattuna weres keskellä tietä.
2 Sam 20:12 Cosca yxi näki sen että caicki Canssa seisatit/ sijrsi hän hänen tieldä kedolle/ ja heitti waatten hänen päällens: sillä hän näki että jocainen cuin hänen tygöns tuli seisatti sijhen.
2 Sam 20:13 COsca hän oli tieldä sijrtty/ meni jocainen Joabin jälken ajaman Sebat Bichrin poica taca.
2 Sam 20:14 Ja hän waelsi caicki Israelin sucucunnat läpidze/ Abelin ja BethMaachan ja coco Haberimin/ ja ne cocounsit ja seuraisit händä.
2 Sam 20:15 Mutta cosca he tulit/ nijn he pijritit hänen Abelas BethMaachan tykönä/ ja rakensit wallin Caupungin ymbärins/ tungit idzens murin tygö. Mutta caicki Canssa cuin Joabin myötä oli/ carcais muuria cukistaman.

2 Sam 20:16 NIin yxi toimellinen waimo huusi Caupungista/ cuulcat/ cuulcat/ sanocat Joabille/ että hän tule tänne lähes/ minä puhuttelen händä.
2 Sam 20:17 Cosca hän tuli hänen tygöns/ sanoi waimo: oletcos Joab? Hän wastais: olen. Waimo sanoi hänelle: cuule pijcas sanat/ hän wastais: minä cuulen.
2 Sam 20:18 Hän sanoi: muinen sanottin: joca kysellä tahto/ hän kysykän Abelas/ ja nijn se menestyi.
2 Sam 20:19 Minä olen rauhallinen ja uscollinen (Caupungi) Israelis/ ja sinä tahdot tappa sen Caupungin ja Äitin Israelis? mixis tahdot niellä HERran perimisen?
2 Sam 20:20 Silloin wastais Joab/ ja sanoi: pois se/ pois se minulda/ että minä nielisin ja häwitäisin.
2 Sam 20:21 Ei asia nijn ole/ waan yxi mies Ephraimin wuorelda/ Seba Bichrin poica on nostanut capinan Dawid Cuningast wastan/ andacat hän ainoastans/ ja minä ercanen Caupungist. Ja waimo sanoi Joabille: cadzo/ hänen pääns pitä sinulle heitettämän muurin ylidze.
2 Sam 20:22 Ja se waimo tuli caiken Canssan tygö hänen toimellans. Ja hackaisit Seban Bichrin pojan pään pois/ ja heitit Joabille. Ja hän soitti Basunalla/ ja he hajoisit caicki CAupungin tykö idzecukin majoins/ mutta Joab palais Jerusalemijn Cuningan tygö.
2 Sam 20:23 JA Joab oli coco Israelin sotajoucon ylidze/ waan BenaJa Joiadan poica oli Chretin ja Plethin ylidze.
2 Sam 20:24 Adoram oli werorahan haldia/ Josaphat Alihudin poica oli Cantzleri.
2 Sam 20:25 Ja Seja oli kirjoittaja/ ja Zadoch ja AbJathar olit Papit.
2 Sam 20:26 Nijn myös Ira Jairitheri oli Dawidin ylimmäinen.

XXI. Lucu .

CAllis aica on maalla Gibeoniterein tähden/ jotca Saul oli tappanut. Dawid lepyttä Gibeoniterit/ v. 1.
andain heille seidzemen miestä Saulin huonest/ jotca he heittäwät wuorelle/ v. 4.
Rizpa/ Saulin jalcawaimo/ torju linnut ja eläimet heistä/ v. 10.
Dawid anda haudata heidän Saulin ja Jonathanin luiden cansa/ Kisin Saulin Isän hautaan/ v. 11.
Philisterit sotiwat mittoman erä Dawidi wastan/ v. 15.

2 Sam 21:1 JA Dawidin aicana oli callis aica colme wuotta järjestäns. Ja Dawid edzei HERran caswoja. Ja HERra sanoi: Saulin tähden ja sen werihuonen tähden/ että hän tappoi Gibeoniterit.
2 Sam 21:2 NIin Cuningas andoi cudzua Gibeoniterit/ ja sanoi heille (Gibeoniterit ei ollet Israelin lapsist/ waan jääneist Amorrereist: ja Israelin lapset oli wannonet heille/ ja Saul edzei heitä lyödäxens hänen

wihans kijwaudes Israelin ja Judan lasten edes)
2 Sam 21:3 Nijn sanoi Dawid Gibeonitereille: mitä minun pitä teille tekemän/ ja millä minun pitä sen sowittaman/ että te siunaisitte HERran pericunda?
2 Sam 21:4 Nijn wastaisit Gibeoniterit: ei ole meillä tekemist hopiast eli cullast Saulin ja hänen huonens cansa/ eikä myös että jocu surmataisin Israelist. Hän sanoi: mitäst te tahdotte että minä teille tekisin?
2 Sam 21:5 He sanoit Cuningalle: sen miehen joca meitä hucutti ja tyhjäxi teki/ tahdom me nijn häwittä/ ettei hänelle pidä mitän jäämän caikis Israelin maan rajois.
2 Sam 21:6 Annettacan meille seidzemen miestä hänen huonestans/ hirttäxem heitä HERran edes Saulin Gibeas/ HERran walitun. Cuningas sanoi: minä annan heidän teille.
2 Sam 21:7 MUtta Cuningas armahti MephiBosethi Jonathanin Saulin pojan poica/ sen HERran walan tähden joca oli Dawidin ja Jonathanin Saulin pojan wälillä.
2 Sam 21:8 Mutta ne caxi Rizpan Ajan tyttären poica/ jotca hän Saulist synnyttänyt oli/ Armonin ja MephiBosethin/ sijhen myös wijsi Michalin Saulin tyttären poica/ jotca hän Hadrielille Barsillain pojalle synnyttänyt oli/ joca oli Meholatiteri.
2 Sam 21:9 Ja Cuningas otti ja andoi ne Gibeoniterein käsijn/ ne he hirtit wuorella HERran eteen. Ja ne seidzemen langeisit yhdellä haawalla tapettuna/ ensimäisnä ohran leickamisen aicana
2 Sam 21:10 Nijn Rizpa Ajan tytär otti säkin ja lewitti hänellens calliolle elon algusta/ sijhenasti että wesi olis pisaroinut taiwast heidän päällens/ eikä laskenut linduja taiwan alda raateleman heitä päiwällä/ eikä medzän petoja yöllä.
2 Sam 21:11 Ja se ilmoitettin Dawidille/ mitä Rizpa Ajan tytär Saulin jalcawaimo tehnyt oli.
2 Sam 21:12 Ja Dawid läxi matcaan/ ja otti Saulin ja Jonathanin hänen poicans luut Jabexen asuwilda Gibeas/ jotca he Bethsan catulda warastanet olit/ josa Philisterit heitä ripustanet olit/ sijhen aican cosca he surmaisit Saulin Gelboas.
2 Sam 21:13 Ja wei ne sieldä pois/ ja nijden luut jotca ripustetut olit.
2 Sam 21:14 Ja hautais ne Saulin ja Jonathanin hänen poicans luiden cansa BenJaminin maahan Zelan hänen Isäns Kisin hautaan/ ja he teit caicki nijncuin Cuningas heille käskenyt oli/ ja Jumala sowitettin maacunnalle.
2 Sam 21:15 NIin taas nousi Philisterein sota Israeli wastan. Ja Dawid meni sotiman palwelioinens Philisterejä wastan.
2 Sam 21:16 Ja Dawid wäsyi. Nijn Jesbi Nobist (joca oli Raphan lapsist/ jonga keihän rauta painoi colmesata sicli/ ja hänellä oli udet harniscat) hän aicoi surmata Dawidi.

2 Sam 21:17 Mutta Abisai ZeuruJan poica autti händä ja tappoi sen Philisterin. Nijn Dawidin palweliat wannoit hänelle/ ja sanoit: ei sinun pidä sillen menemän meidän cansam sotaan/ ettei walkeus Israelist sammutetais.
2 Sam 21:18 JA taas nousi sota Gobis Philisterejä wastan/ ja Sibechai se Husathiteri löi Saphan/ joca myös oli Raphan lapsista.
2 Sam 21:19 NIin sota wielä nousi Gobis Philisterejä wastan/ ja Elhanan Jaere Orgimini sen Bethlehemiterin poica löi Goliathin sen Bethiterin/ jonga keihän warsi oli nijncuin jocu cangan puu.
2 Sam 21:20 SItälähin nousi wielä sota Gathis/ siellä oli yxi pitkä mies/ jolla oli cuusi sorme käsis/ ja cuusi warwast jalgois/ se on yhten lukein neljä colmattakymmendä/ hän oli myös syndynyt Raphast.
2 Sam 21:21 Ja cosca hän pilckais Israeli/ löi hänen Jonathan Simeanin Dawidin weljen poica.
2 Sam 21:22 Nämät neljä oli syndynet Raphast Gathis/ ja langeisit Dawidin ja hänen palwelioittens kätten cautta.

Vers. 8. Wijsi Michalin poica) Nämät owat ollet Merobin Saulin tyttären pojat/ joca oli Adrielin Meholathitin emändä/ 1. Sam. 18:19. Ja taitan cudzutta Michalin pojixi/ että hän on ottanut heidän tygöns heidän äitins cuoleman jälken.

XXII. Lucu .

DAwidin kijtoswirsi/ että Jumala hänen nijn ihmellisest oli auttanut/ v. 1.
Iloidze myös wiattomudestans/ kijttäin HERra joca hänen oli sitä nautita andanut ja tujennut händä tuskis ja hädis/ v. 21.
Riemuidze nijstä woitoista cuin hänelle oli tapahtunut hänen wiholisians wastan/ kijttäin Jumalata nijden edest/ v. 38.

2 Sam 22:1 JA Dawid puhui HERralle nämät weisun sanat/ sinä päiwänä jona HERra oli hänen wapahtanut caickein wiholistens ja Saulin käsistä.
2 Sam 22:2 JA sanoi: HERra on minun callion/ ja minun linnan/ ja minun wapahtajan.
2 Sam 22:3 Jumala on minun wahan/ johon minä turwan/ minun otan ja minun autuudeni sarwi/ ja minun warjelluxen/ ja minun turwan/ minun wapahtajan/ joca minun pelasta wäärydest.
2 Sam 22:4 Minä kijtän ja huudan HERran tygö/ ja minä wapahdetan minun wiholisistani.
2 Sam 22:5 Sillä cuoleman kiwut owat minun pijrittänet/ ja Belialin ojat hämmästytit minun.

2 Sam 22:6 Helwetin sitet kiedoit minun/ ja cuoleman paulat ennätit minun.
2 Sam 22:7 Cosca minä olen tuscas/ nijn minä huudan HERran tygö/ ja minun Jumalani tygö minä huudan/ nijn hän cuule minun äneni hänen pyhäst Templistäns/ ja minun parcun tule hänen corwijns.
2 Sam 22:8 MAa järisi ja wapisi ja taiwan perustuxet lijcuit ja wärisit/ cosca hän wihastui.
2 Sam 22:9 Sawu suidzi hänen sieramestans ja polttawainen tuli hänen suustans/ nijn että se sieldä leimahti.
2 Sam 22:10 Hän notkisti taiwat ja astui alas/ ja syngeys oli hänen jalcains alla.
2 Sam 22:11 Ja hän waelsi Cherubimin päälle ja lensi/ ja hän näkyi tuulden sijpein päällä.
2 Sam 22:12 Hänen majans hänen ymbärilläns oli pimeys ja paxut mustat pilwet.
2 Sam 22:13 Sijtä kirckaudest hänen edesäns paloit leimauxet.
2 Sam 22:14 Ja HERra jylisi taiwais/ se ylimmäinen andoi pauhinans.
2 Sam 22:15 Hän ambuis nuolens ja hajotti heitä/ hän iski cowat leimauxet ja peljätti heitä.
2 Sam 22:16 Ja nijn ilmestyit wetten culjut/ ja maan aluxet cuorittin HERran curituxest/ ja hänen sieramens puhalluxest ja cuorsamisest.
2 Sam 22:17 HÄn lähetti corkeudest ja otti minun/ ja weti minun ulos suurista wesistä.
2 Sam 22:18 Hän wapahti minun jaloimmista wiholisistani/ minun wainollisildani jotca olit minua wäkewemmät.
2 Sam 22:19 Jotca minun ennätit tuscasani/ ja HERra tuli minun turwaxeni.
2 Sam 22:20 Hän wie minun lakialle/ ja temmais minun ulos: sillä hän mielistyi minuun.
2 Sam 22:21 HERra teki hywäst minun cohtani minun wanhurscaudeni jälken/ hän maxa minulle minun kätteni puhtauden jälken.
2 Sam 22:22 Sillä minä pidän HERran tiet/ ja en ole jumalatoin minun Jumalatani wastan.
2 Sam 22:23 Sillä caicki hänen oikeudens owat minun silmäin edes/ ja hänen käskyjäns en minä tyköni hyljä.
2 Sam 22:24 Waan olen wiatoin hänen edesäns/ ja wäldän syndiä.
2 Sam 22:25 Sentähden costa HERra minun wanhurscauteni peräst/ minun puhtauteni jälken hänen silmäins edes.
2 Sam 22:26 Pyhäin cansa sinä pyhä olet/ ja toimellisten cansa toimellinen.
2 Sam 22:27 Puhdasten cansa sinä puhdas olet/ ja nuriain cansa sinä nuria olet.
2 Sam 22:28 SIllä sinä autat sitä radollista Canssa/ ja sinun silmäs nöyryttäwät ne corkiat.
2 Sam 22:29 Sillä sinä HERra olet minun walkeuten/ HERra walaise minun pimeyteni.

2 Sam 22:30 Sillä sinun cauttas minä sotawäen murennan/ ja minun Jumalasani carcan muurin ylidze.
2 Sam 22:31 Jumalan tiet owat wiattomat/ HERran puhet owat tulella peratut/ hän on caickein ota/ jotca hänen päällens uscaldawat.
2 Sam 22:32 Sillä cuca on Jumala paidzi HERra? eli wäkewä ilman meidän Jumalatam?
2 Sam 22:33 Jumala wyöttä minun woimalla/ ja pane minun tieni wiattomaxi.
2 Sam 22:34 Hän teke minun jalcani peuran caltaisexi/ ja asetta minun corkeuden päälle.
2 Sam 22:35 Hän opetta minun käteni sotiman/ ja käsiwarteni waskijousta jännittämän.
2 Sam 22:36 JA sinä annoit minulle sinun autuudes odan/ ja cosca sinä nöyrytät minun/ teet sinä minun suurexi.
2 Sam 22:37 Sinä teet minulle sian käydäxeni/ ettei minun candapääni liwistyis.
2 Sam 22:38 Minä ajan minun wiholistani taca/ ja häwitän heitä/ ja en palaja ennencuin minä heidän hucutan.
2 Sam 22:39 Minä lyön heitä ja rundelen/ ettei heidän pidä nouseman/ heidän täyty caatua minun jalcaini ala.
2 Sam 22:40 Sinä taidat minun walmista woimalla sotaan/ sinä taidat ne paiscata alas/ jotca seisowat minua wastan.
2 Sam 22:41 Ja sinä annat minulle että minun wiholiseni pakenewat/ ja minä cadotan minun wainojani.
2 Sam 22:42 He toiwowat/ waan ei ole auttajat/ he huutawat HERran tygö/ mutta ei hän wasta heitä.
2 Sam 22:43 Minä surwon heitä nijncuin maan tomun/ ja muserran ricki nijncuin logan caduilda.
2 Sam 22:44 SInä pelastat minua sijtä rijdaisesta Canssasta/ ja asetat minun pacanain pääxi/ se Canssa jota en minä tundenut/ palwele minua.
2 Sam 22:45 Muucalaiset lapset kieldäwät minun/ ja cuuldelewat minua cuuliaisilla corwilla.
2 Sam 22:46 Muucalaiset lapset waipuwat/ ja wapisewat heidän siteisäns.
2 Sam 22:47 HERra elä/ ja kijtetty olcon minun turwan/ ja Jumala minun autuudeni turwa olcon ylistetty.
2 Sam 22:48 Se Jumala joca minulle coston anda/ ja waati Canssat minun alani.
2 Sam 22:49 Joca minua autta wiholisistani/ ja corgotta minun nijstä/ jotca carcawat minua wastan/ sinä autat minua nijldä wäärildä.
2 Sam 22:50 Sentähden minä kijtän sinua HERra pacanain seas/ ja sinun nimees kijtoxen weisan.
2 Sam 22:51 Joca Cuningalles suuren autuuden osotat/ ja teet hywäst sinun woidelduas wastan/ Dawidille ja hänen siemenellens ijancaickisest.

XXIII. Lucu .

DAwidin wijmeiset sanat ja hänen Testamentins/ josa hän iloidze Jumalan armosta/ että Jumala oli hänen pannut Israelin wallidziaxi/ ja oli puhunut hänen suustans hänen ylistyxens/ ja caunit Prophetiat Messiaxest/ v. 1.
ja luwannut oli hänelle/ että Messias oli syndywä hänen siemenestäns/ ja ilmoittanut hänelle Messiaxen waldacunnast/ v. 3.
Dawidin parasten Sangaritten lucu/ v. 8.
etc.$

2 Sam 23:1 NÄmät owat Dawidin wijmeiset sanat. Dawid Isain poica sanoi/ se mies sanoi joca Jacobin Jumalalle woidelluxi corgotettu on/ ja suloisten Israelin Psalmein weisajaxi.
2 Sam 23:2 HERran Hengi on puhunut minun cauttani/ ja hänen sanans on tapahtunut minun kieleni cautta.
2 Sam 23:3 Israelin Jumala on sanonut minulle/ Israelin turwa on minulle puhunut/ se wanhurscas ihmisten hallidzia/ joca hallidze Jumalan pelgos.
2 Sam 23:4 Nijncuin walkeus on amulla/ cosca Auringo coitta warhain ilman pilwetä/ ja paistest saten jälken caswa ruoho maasta.
2 Sam 23:5 Sillä ei yhtäkän ole Jumalan tykönä nijncuin minun huonen: sillä hän on tehnyt ijancaickisen lijton minun cansani/ caikella muodolla lujan ja wahwan: sillä se on caicki minun autuudeni ja pyyndöni/ ettei hän anna mitän caswa.
2 Sam 23:6 MUtta Belialit owat caicki tyynni/ cuin peräti häwitetän nijncuin orjantappurat/ joihin ei taita käsin ruwetta.
2 Sam 23:7 Mutta jos jocu tahto tarttua heihin/ hänellä pitä oleman rauta ja keihän warsi/ ja heidän pitä poltettaman tulella heidän asuinsioisans.
2 Sam 23:8 Nämät owat Dawidin Sangaritten nimet: Jesabeam Hahmonin poica/ ylimmäinen colmen keskenä/ joca ojensi keihäns/ ja tappoi cahdexan sata yhdellä haawalla.
2 Sam 23:9 SItälähin oli Eleazar Dodon poica Ahohin pojan/ nijden colmen Sangarein keskenä Dawidin cansa/ cosca he pilckaisit Philisterejä ja olit sinne cocondunet sotaan/ ja Israelin miehet menit ylös.
2 Sam 23:10 Silloin nousi hän ja löi Philisterit/ sijhenasti että hänen kätens wäsyi ja puundui miecan tähden. Ja HERra andoi suuren autuuden sijhen aican/ nijn että Canssa palais hänen jälkens ryöstämän.
2 Sam 23:11 HÄnen jälkens oli Samma Agen sen Harathiterin poica/ cosca Philisterit cocoisit idzens yhteen kylään/ ja siellä oli peldo täynäns herneitä/ ja Canssa pakeni Philisterejä.

2 Sam 23:12 Silloin käwi hän keskelle sitä peldoa ja autti händä ja löi Philisterit/ ja HERra andoi suuren autuuden.
2 Sam 23:13 JA nämät colme ylimmäistä colmenkymmenen keskenä/ tulit elonaicana Dawidin tygö Adullan luolaan/ ja Philisterein leiri oli Rephaimin laxos.
2 Sam 23:14 Mutta Dawid oli sijhen aican linnas/ ja Philisterein Canssa oli Bethlehemis.
2 Sam 23:15 Ja Dawid himoidzi/ ja sanoi: cuca tuo minulle juoma Bethlehemin caiwon wedestä portin alda?
2 Sam 23:16 Nijn ne colme Sangarita menit Philisterein leirijn/ ja toit wettä Bethlehemin caiwost portin alda/ ja cannoit Dawidille/ mutta ei hän tahtonut sitä juoda/ waan caasi HERran eteen
2 Sam 23:17 Ja sanoi: HERra/ olcon minusta caucana/ että minä sen tekisin/ eikö tämä ole nijden miesten weri/ jotca heidäns annoit hengen waaran ja sinne menit? Ja ei hän juonut. Tämän teit ne colme Sangarita.
2 Sam 23:18 ABisai Joabin weli ZeruJan poica oli myös ylimmäinen colmen keskenä/ hän nosti keihäns ja löi colme sata/ ja oli myös ylistetty colmen keskenä.
2 Sam 23:19 Ja caickein jaloin colmen keskenä/ ja oli heidän päämiehens/ mutta ei hän tullut nijden colmen tygö.
2 Sam 23:20 JA Benaja Jojadan poica Ishailin pojan/ cuuluisan miehen hänen suurista töistäns Kabzeelist/ hän löi caxi Maobin wäkewä Lejonita/ meni alas/ ja löi yhden Lejonin caiwon tykönä lumen aicana.
2 Sam 23:21 Ja sitälikin löi hän yhden hirmuisen Egyptin miehen/ jolla oli keihäs kädes/ mutta hän meni hänen tygöns seipällä/ ja otti Egyptin miehen kädestä keihän/ ja löi hänen cuoliaxi omalla keihälläns.
2 Sam 23:22 Nämät teki Benaja Jojadan poica/ ja oli ylistetty colmen Sangarin keskenä.
2 Sam 23:23 Ja oli jalombi cuin ne colmekymmendä/ mutta ei hän tullut nijden colmen tygö/ ja Dawid asetti hänen salaisexi neuwons andajaxi.
2 Sam 23:24 ASahel Joabin weli on nijden colmenkymmenen keskenä Elhanan Dodonin poica Bethlehemist.
2 Sam 23:25 Samma se Haraditeri/ Elika se Haraditeri.
2 Sam 23:26 Helez se Palthiteri/ Ira Ikexen Thecoiterin poica.
2 Sam 23:27 Abjeser se Anthotiteri/ Mebunai se Husathiteri.
2 Sam 23:28 Zalmon se Ahohiteri/ Maharai se Netophatiteri.
2 Sam 23:29 Heleb Baenan poica/ se Netophatiteri/ Ithai Ribain poica/ BenJaminin lasten Gibeast.
2 Sam 23:30 BenaJa se Birgathoniteri/ Hidai Gaasin ojista.
2 Sam 23:31 AbiAlbon se Arbathiteri/ Asmaweth se Barhumiteri.
2 Sam 23:32 Eliaheba se Saalboniteri/ Jasenin ja Jonathanin lapset.
2 Sam 23:33 Samma se Hararitheri/ Ahiam Sararin poica se Arariteri.

2 Sam 23:34 Elipheleth Ahasbain poica Maechatin pojan: Eliam Ahitophelin sen Giloniterin poica.
2 Sam 23:35 Hesrai se Charmeliteri/ Paerai se Arbiteri.
2 Sam 23:36 Jegeal Nathanin poica Zobast/ Bani se Gaditeri.
2 Sam 23:37 Zeleg se Ammoniteri/ Naharai se Beerotiteri/ Joabin sotaasetten candaja ZeruJan pojan.
2 Sam 23:38 Ira se Jethriteri/ Gareb se Jethriteri/ Uria se Hethiteri. Nämät owat caicki yhteen seizdemen neljättäkymmendä.

Vers. 4. Ilman pilwetä) Moses asetta Lain waldacunnan Sinain wuorella/ peljättäwäisen jylinän/ pilwen ja pitkäisen tulen cansa: mutta tämä waldacunda/ on suloinen cuin kewä/ cosca satanut on/ ja Auringo warhain paista/
v. 5. Mitän caswa) Ei yxikän Cuningan walda ole nijn corkia Jumalan edes eikä caswa/ waan hucku/ ainoastans tämä Cuningan waldacunda pysy ijancaickisest.
v. 6. Belialit) Ne owat caicki Christuxen waldacunnan wiholiset/ nijncuin Juuttat/ Turkit/ väärät opettajat/ jotca tahtowat olla tarpellisemmat ja parhat/ ja owat cuitengin wahingolisimmat Christuxen seuracunnas.

XXIV. Lucu .

DAwid wihoitta Jumalan/ Canssan lukemisella HERra lähettä Prophetan Gadin hänen tygöns ja anda hänen walita colmest maan widzauxest/ cunga hän tahto. Hän walidze ruton/ josta cuole seidzemenkymmendä tuhatta miestä/ v. 10.
Dawid näke Engelin lyöwän Canssa/ ja rucoile HERra. Gad käske hänen raketa Altarin Araunan Rijheen ja uhrata polttouhria/ v. 17.
Dawid uhra ja widzaus lacka/ v. 19.

2 Sam 24:1 JA HERran wiha taas julmistui Israeli wastan/ ja kehoitti Dawidin heidän keskellens/ sanoden: mene ja lue Israel ja Juda.
2 Sam 24:2 Ja Cuningas sanoi Joabille sodans päämiehelle: mene caiken Israelin sucucunnan ymbärins/ ruweten Danist BerSeban asti/ ja lue Canssa/ että minä tiedäisin Canssan paljouden.
2 Sam 24:3 Joab sanoi Cuningalle: sinun HERras Jumalas enätkön sijhen Canssaan sata kerta sen werran cuin sijnä nyt on/ että minun HerranCuningan näkis ilons. Mutta mitä iloa minun Herralleni Cuningalleni on sijtä asiast.
2 Sam 24:4 Mutta Cuningan sana wahwistui Joabia ja sodan päämiehiä wastan. Nijn Joab ja sotajoucon

päämiehet menit Cuningan tykö lukeman Israelin Canssa.
2 Sam 24:5 Ja he menit Jordanin ylidze/ ja sioitit idzens Aroerijn/ oikialle puolelle sitä paicka/ joca on Gadin ojas ja Jaeseris.
2 Sam 24:6 Ja tulit Gileadijn ja sijhen alhaisen maahan Hadsijn/ sijtte tulit he DanJanijn ja Zidonit ymbärins.
2 Sam 24:7 Ja tulit sijhen wahwan Caupungijn Tyroon/ ja caickijn Hewerein ja Cananerein Caupungeihin. Sijtte he läxit sieldä ja tulit etelän puolelle Judat ja BerSebat.
2 Sam 24:8 Ja käwit caiken maan ymbärins/ ja tulit yhdexän Cuucauden ja cahdenkymmenen päiwän peräst Jerusalemijn jällens.
2 Sam 24:9 Ja Joab andoi Cuningalle Canssan lugun/ ja Israelis oli candexan sata tuhatta wahwa sotamiestä/ jotca aseilla käwit ulos. Mutta Judaas oli wijsisata tuhatta miestä.
2 Sam 24:10 JA Dawidin sydän tuli murhellisexi sijtte cuin Canssa luettu oli/ ja Dawid sanoi HERralle: minä olen sangen suurest syndiä tehnyt/ että minä sen tein/ HERra käännä nyt palwelias pahateco pois: sillä minä olen tehnyt sangen tyhmäst.
2 Sam 24:11 JA cosca Dawid huomeneltain nousi/ tuli HERran sana Prophetan Gadin tygö Dawidin Näkiän/ joca sanoi hänelle:
2 Sam 24:12 Mene ja puhu Dawidille/ näin sano HERra: colme minä panen sinun etees/ walidze idzelles nijstä yxi jonga minä sinulle teen.
2 Sam 24:13 GAd tuli Dawidin tygö/ ilmoitti ja sanoi hänelle: tahdotcos että nälkä tule seidzemexi ajastajaxi sinun maacunnalles/ taicka ettäs colme Cuucautta pakenet sinun wihamiestes edellä/ eli että rutto on colme päiwä sinun maallas/ nijn ota nyt waari/ ja cadzo/ mitä minä hänelle wastan/ joca minun lähetti.
2 Sam 24:14 Dawid sanoi Gadille: minulla on sangen suuri ahdistus/ mutta langetcam HERran käsijn (sillä HERran armo on suuri) en minä tahdo langeta ihmisten käsijn.
2 Sam 24:15 Ja HERra andoi tulla ruttotaudin Israelijn/ ruweten amulla nijn määrättyn aicaan/ että Canssa cuoli Danist nijn BerSebaan/ seidzemenkymmendä tuhatta miestä.
2 Sam 24:16 JA cosca Engeli ojensi kätens Jerusalemin ylidze cadottaxens händä. Nijn HERra cadui sitä pahutta/ ja sanoi Engelille joca Canssan häwitti: kyllä jo on/ pidä nyt kätes alallans. Ja HERran Engeli oli Araunan sen Jebuserin rijhes.
2 Sam 24:17 Cosca Dawid näki Engelin joca Canssa löi/ sanoi hän HERralle: cadzo/ minä olen syndiä tehnyt/ ja minä olen sen pahan tehnyt/ mitä nämät lambat owat tehnet? anna sinun kätes olla minua ja minun Isäni huonetta wastan.

2 Sam 24:18 JA sinä päiwänä tuli Gad Dawidin tygö/ ja sanoi hänelle: mene ja rakenna HERralle Altari/ sen Jebuserin Araunan rijheen.
2 Sam 24:19 Ja Dawid meni cohta nijncuin Gad sanoi ja HERra oli käskenyt.
2 Sam 24:20 Mutta cosca Arauna käänsi idzens/ näki hän Cuningan tulewan palwelioinens tygöns/ nijn hän langeis caswoillens.
2 Sam 24:21 Cumarsi ja sanoi: mixi Cuningas minun Herran tule palwelians tygö? Dawid wastais händä: minä tulin rihtä ostaman raketaxeni HERralle Altari/ että widzaus lackais Canssasta.
2 Sam 24:22 Arauna sanoi Dawidille: minun Herran Cuningas ottacan ja uhratcan nijncuin hänelle kelpa. Cadzo/ täsä on härkä polttouhrixi/ reet ja caicki härkäin calut halgoixi.
2 Sam 24:23 Nämät caicki andoi Arauna Cuningalle. Ja Arauna sanoi Cuningalle: sinun HERras Jumalas leppykön sinulle.
2 Sam 24:24 Mutta Cuningas sanoi Araunalle: ei suingan/ waan minä ostan sen sinulda: sillä en minä tee HERralle polttouhria sijtä cuin minulle lahjaxi on annettu. Nijn osti Dawid rijhen ja härjän wijdelläkymmenellä hopia Siclillä.
2 Sam 24:25 Ja rakensi HERralle siellä Altarin ja uhrais polttouhreja/ ja HERra leppyi maacunnalle/ ja widzaus lackais Canssast.

Vers. 13. Seidzemexi ajastajaxi) 1. Par.$ 22:12. luetan colme wuotta/ waicka täsä on Hebrean Textin jälken ja monicahdois muisa/ seidzemen wuotta.

Toisen Samuelin Kirjan loppu.

Ensimäinen Cuningasten Kirja

TERTIUS$ REGUM$, Ensimäinen Cuningasten Kirja / Josa Erinomaisest kirjoitetan : I. SAlomon Hallituxest/ cap. $ 1. 2. taidost/ woimast ja cunniast/ cap. $ 3. 4. cuinga hän on rakendanut HERralle Templin/ ja hänellens Cuningalisen huonen/ c. $ 5. 6. 7. wihkinyt Templin/ ja saanut wastauxen HERralda/ c. $ 8. 9. ylistetän Arabian Drotningilda hänen taitons tähden/ c. $ 10. horjahtu epäjumalan palweluxeen/ c. $ 11.
II. Salomon waldacunnan cahtia hajomisest hänen cuolemans jälken/ c. $ 12.
III. Israelin ja Judan Cuningoist/ cuinga he järjestäns hallinnet owat/ nimittäin: Jerobeamist Israelin Cuningast ja hänen epäjumalan palweluxestans/ c. $ 12. 26.
Rehabeamist Judan Cuningast/ cuinga hän poicans Abian cansa on tehnyt paha/ c. $ eod. $ ja Jumala cuitengin säästä hänestä Dawidin tähden hywät hallidziat Assan ja Josaphatin/ c. $ 15. 22.
Nadabist ja Baesast ja coco Jerobeamin huonen häwityxest/ c. $ 15.
Ellast/ Simrist ja Baesan huonen häwityxest.
Amrist ja Ahabist/ jotca enä paha teit cuin caicki jotca heidän edelläns olit/ joca myös Nabothin Wijnamäen otti/ c. $ 16.
Eliast/ cuinga hän ilmoitta Ahabille callin ajan/ ja ruokitan Carneilda ja Zarpan Leskeldä/ jonga pojan hän eläwäxi teke/ c. $ 17. saa tulen taiwast hänen uhrijns/ ja tappa Baalin Prophetat/ c. $ 18. pakene corpeen/ ja lohdutetan Jumalalda/ c. $ 19. 20. ilmoitta Ahabille wijmeisen rangaistuxen/ c. $ 21. joca hänelle tapahtui/ cosca hän Syrialaisilda lyötin/ ja coirat nuolit hänen werens/ c. $ 22.
Täsä Kirjas on Historia Salomon hallituxest sijhenasti cuin Ahasia Ahabin poica tule Israelin Cuningaxi/ sillä wälillä cului 116. ajastaica.
Sillä: Cuningas Salomo hallidzi molemmat waldacunnat 40. ajastaica/ cap. $ 11. 42.
Sijtte hallidze: Judat Rehabeam 17. ajastaica. cap. $ 14:21.
Abia/ 3. ajastaica/ cap. $ 15:1.
Assa/ sijhenasti että Josaphat tule Cuningaxi 40. ajastaica/ cap. $ 22. 41.
Josaphat/ sijhenasti että Ahasia tule Cuningaxi 16. ajastaica/ cap. $ 22:52.
Israeli Jerobeam/ sijhenasti että Nadab tule Cuningaxi/ 21. ajastaica/ cap. $ 15:25.
Nadab/ sijhenasti että Barsa tule Cuningaxi/ 1. ajastajan/ c. $ 15:33.
Barsa/ sijhenasti että Ella tule Cuningaxi/ 21. ajastaica. c. $ 16:3.

Ella/ sijhenasti että Simri tule Cuningaxi/ 1. ajastajan/ c. $ 16:15.
Simri/ sijhenasti että Amri tule Cuningaxi/ 7. päewä/ cap. $ 16:15.
Amri/ sijhenasti että Ahab tule Cuningaxi/ 11. ajastaica. c. $ 16:29.
Ahab/ sijhenasti että Ahasia tule Cuningaxi/ 19. ajastaica. c. $ 22:52.
On cadzominen nijn täsä cuin toisesakin Kirjas/ että esipuhen reunas on cuinga monda ajastaica cukin Cuningas on hallinnut cuolemans asti: mutta sen alla täsä taulus/ johon coco kirjan wuosilucu pannan/ on ainoastans cuinga monda ajastaica cukin on hallinnut/ sijhenasti/ cuin hänen poicans eli jocu muu on woideldu Cuningaxi hänen jälkens: jos nijn tapahtu että hän sijtte muutamita wuosia on poikinens hallinnut/ ei nijtä lueta/ ettei ne wuodet cahdest luetais: sillä ne annetan sille joca sijtte seura.
Sentähden pannan/ sijhenasti cuin se eli se tuli Cuningaxi.
Nämät wuodet löytän cosca Israelin ja Judan Cuningat wisust rinnalle pannan/ ja tarcast cadzotan millä wuodella se seurawainen Cuningas on ruwennut hallidzeman.

I. Lucu.

DAwid lämmitetän wanhana pijcalda/ v. 1.
Adonia pyytä Cuningaxi/ v. 5.
Salomo woidellan Cuningaxi BathSeban ja Nathanin neuwost/ v. 11.
ja 32. Adonia pakene HERran Altarin tygö/ v. 41.
josta Salomo cudzu hänen ja lupa hänelle rauhan/ jos hän idzens cunnialisest käytäis/ v. 51.

1 Kun 1:1 JA cosca Cuningas Dawid oli wanha ja ijällisexi joutunut ei hän woinut idziäns lämmittä/ ehkä hän waatteilla peitettin.
1 Kun 1:2 Nijn sanoi hänen palwelians hänelle: anna heidän edziä minun Herralleni Cuningalleni pijca/ joca neidzy on/ joca seisois Cuningan edes/ ja corjais händä/ ja macais hänen sylisäns/ ja lämmitäis Cuningan minun Herran.
1 Kun 1:3 Ja he edzeit yhden ihanan neidzen caikist Israelin rajoist/ ja löysit Abisagin Sunemist/ ja weit hänen Cuningan tygö.
1 Kun 1:4 Ja se oli sangen ihanainen neidzy/ ja hän corjais Cuningast/ ja palweli händä/ waan ei Cuningas tundenut händä.
1 Kun 1:5 MUtta Adonia Hagithin poica corgotti idzens/ ja sanoi: minä tahdon olla Cuningas/ ja rakensi idzellens waunut ja hewoismiehiä/ ja wijsikymmendä miestä juoxeman hänen edelläns.

1 Kun 1:6 Ja hänen Isäns ei tahtonut tehdä händä surullisexi hänen eläisäns/ että hän olis sanonut: cuingas nijn teet? Ja hän oli myös sangen ihanainen/ ja hän oli hänen sijttänyt Absalomin jälken.
1 Kun 1:7 Ja puhui Joabin ZeruJan pojan cansa/ ja Papin AbJatharin cansa/ he autit Adoniata.
1 Kun 1:8 Mutta Zadok Pappi/ ja BenaJa Jojadan poica/ ja Nathan Propheta/ ja Simei/ ja Rei/ ja Dawidin Sangarit/ ei ollet Adonian cansa.
1 Kun 1:9 Ja cosca Adonia uhrais lambait ja härkiä/ ja myös syötettyä carja Sohelethin kiwen tykönä/ joca on läsnä Rogelin caiwo/ cudzui hän caicki hänen weljens/ nimittäin: Cuningan pojat/ ja caicki Judan miehet Cuningan palweliat.
1 Kun 1:10 Mutta Nathan Prophetat ja BenaJat ja Sangareit ja weljens Salomot ei hän cudzunut.
1 Kun 1:11 NIin sanoi Nathan BathSeballe Salomon äitille: etkö sinä ole cuullut Adoniat Hagithin poica tullexi Cuningaxi/ ja meidän Herram Dawid ei sijtä mitän tiedä?
1 Kun 1:12 Nijn tule nyt/ minä annan sinulle neuwo/ ettäs wapadaisit sinun ja sinun poicas Salomon sielun.
1 Kun 1:13 Mene Cuningas Dawidin tygö/ ja sano hänelle: minun Herran Cuningan/ etkös ole wannonut ja sanonut sinun pijcalles: sinun poicas Salomo pitä oleman Cuningas minun jälken/ ja istuman minun istuimellani? mixi sijs Adonia on Cuningaxi tullut?
1 Kun 1:14 Cadzo/ sinun wielä siellä ollesas ja puhuisas Cuningan cansa/ tulen minä peräsäs ja täytän sinun puhes.
1 Kun 1:15 JA BathSeba meni Camarijn Cuningan tygö/ ja Cuningas oli juuri wanha/ ja Abisag Sunemist palweli Cuningast.
1 Kun 1:16 Ja BathSeba nöyrytti idzens/ ja cumarsi Cuningast. Cuningas sanoi: mitäs tahdot?
1 Kun 1:17 Hän sanoi hänelle: minun Herran/ sinä wannoit pijcalles/ sinun HERras Jumalas cautta: sinun poicas Salomo pitä oleman Cuningas minun jälkeni/ ja istuman minun istuimellani.
1 Kun 1:18 Mutta cadzo/ Adonia on tullut Cuningaxi/ ja minun Herran Cuningani ei sijtä mitän tiedä.
1 Kun 1:19 Hän on uhrannut härkiä ja syötettyä carja/ ja monda lammast/ ja on cudzunut caicki Cuningan pojat/ AbJatharin Papin/ ja Joabin sodanpäämiehen/ mutta sinun palweliatas Salomot ei hän cudzunut.
1 Kun 1:20 Mutta sinä olet minun Herran Cuningan/ coco Israelin silmät cadzowat sinun päälles/ ettäs ilmoitaisit heidän edesäns/ cuca on istuwa minun Herran Cuningan istuimella hänen jälkens.
1 Kun 1:21 Muutoin tapahtu/ cosca minun Herran Cuningani Isäins cansa nuckunut on/ nijn täyty minun ja minun poican Salomon wialliset olla.
1 Kun 1:22 JA cadzo wielä hänen puhuisans Cuningan cansa/ tuli Nathan Propheta.
1 Kun 1:23 Ja he sanoit Cuningalle: cadzo/ Nathan Propheta on täällä. Ja cuin hän tuli Cuningan eteen/

langeis hän maahan caswoillens Cuningan eteen.
1 Kun 1:24 Ja Nathan sanoi: minun Herran Cuningan/ sanoitcos: Adonia pitä oleman Cuningas minun jälkeni/ ja istuman minun istuimellani?
1 Kun 1:25 Sillä hän on tänäpän mennyt ja uhrannut härkiä/ ja syötettyä carja/ ja monda lammast/ ja on cudzunut caicki Cuningan pojat ja päämiehet/ nijn myös AbJatharin Papin/ ja cadzo/ he syöwät ja juowat hänen edesäns/ ja sanowat: onnexi Cuningalle Adonialle.
1 Kun 1:26 Mutta minua sinun palweliatas/ ja Pappia Zadoki/ ja BenaJat Jojadan poica/ ja sinun palweliatas Salomot ei ole hän cudzunut.
1 Kun 1:27 Ongo se nijn minun Herralda Cuningaldani käsketty/ ja et sinä ole sitä asiata andanut tietä palwelialles/ cuca minun Herrani Cuningan istuimella hänen jälkens on istuwa?
1 Kun 1:28 CUningas Dawid wastais/ ja sanoi: cudzucat minulle BathSeba. Ja hän tuli Cuningan eteen.
1 Kun 1:29 Ja cuin hän seisoi Cuningan edes/ wannoi Cuningas/ ja sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ joca minun sielun on päästänyt caickinaisest ahdistuxest.
1 Kun 1:30 Minä teen tänäpän nijncuin minä sinulle HERran Israelin Jumalan edes wannonut olen/ ja sanonut: Salomo sinun poicas pitä oleman Cuningas minun jälkeni/ ja hän pitä istuman minun istuimellani minun edestäni.
1 Kun 1:31 Nijn BathSeba langeis caswoillens maahan/ ja cumarsi Cuningast/ sanoden: onnexi minun Herralle Cuningalleni Dawidille ijancaickisest.
1 Kun 1:32 JA Cuningas Dawid sanoi: cudzucat Zadok Pappi/ Nathan Propheta ja BenaJa Jojadan poica. Ja cuin he tulit Cuningan tygö/
1 Kun 1:33 Sanoi Cuningas heille: ottacat teidän cansan HERran palweliat/ ja asettacat minun poican Salomo minun Muulini päälle/ ja wiekät händä Gihonijn.
1 Kun 1:34 Ja Zadok Pappi ja Nathan Propheta woidelcan hänen Israelin Cuningaxi. Ja soittacat Basunalla/ ja sanocat: onnexi Cuningalle Salomolle.
1 Kun 1:35 Ja mengät ylös hänen peräns/ että hän tulis/ ja istuis minun istuimellani/ ja olis Cuningas minun edestäni/ ja minä käsken hänen olla Israelin ja Judan Päämiesnä.
1 Kun 1:36 Nijn wastais BenaJa Jojadan poica Cuningalle/ ja sanoi: Amen/ sanocan myös nijn HERra/ minun Herrani Cuningani Jumala.
1 Kun 1:37 Nijncuin HERra on ollut minun Herrani Cuningani cansa/ nijn olcon hän myös Salomon cansa/ että hänen istuimens suurembi olis minun Herrani Cuningani Dawidin istuinda.
1 Kun 1:38 JA Pappi Zadok/ ja Nathan Propheta ja BenaJa Jojadan poica/ ja Crethi/ ja Plethi menit alas/ ja

asetit Salomon Cuningas Dawidin Muulin päälle/ ja weit hänen Gihonijn.
1 Kun 1:39 Ja Pappi Zadok otti öljyä majast sarween/ ja woiteli Salomon/ ja soitti sijtte Basunalla/ ja caicki Canssa sanoit: onnexi Cuningas Salomolle
1 Kun 1:40 Ja caicki Canssa meni ylös hänen jälkens/ ja Canssa soitit huiluilla/ ja olit sangen iloisans/ että maa wapis heidän änestäns.
1 Kun 1:41 JA Adonia ja caicki cudzutut/ jotca hänen cansans olit/ cuulit sen/ ja he olit jo atrioinnet/ ja cuin Joab cuuli Basunan änen/ sanoi hän: mitä se meteli ja töminä tietä Caupungis?
1 Kun 1:42 Ja cuin hän wielä puhui/ tuli Jonathan AbJatharin Papin poica. Ja Adonia sanoi: tule/ sillä sinä olet luja mies ja tuot hywiä sanomita.
1 Kun 1:43 Jonathan wastais ja sanoi Adonialle: totisest/ meidän Cuningam Dawid on tehnyt Salomon Cuningaxi/
1 Kun 1:44 Ja on lähettänyt hänen cansans Papin Zadokin/ ja Prophetan Nathanin/ ja BenaJan Jojadan pojan/ ja Crethin/ ja Plethin he owat hänen istuttanet Cuningan Muulin päälle.
1 Kun 1:45 Ja Zadok Pappi ja Nathan Propheta on woidellut hänen Cuningaxi Gihonis/ ja he owat sieldä mennet ylös iloisans/ nijn että Caupungi tömis/ ja se oli se meteli cuin te cuulitta.
1 Kun 1:46 Wielä sijtte istu Salomo Cuningan istuimella.
1 Kun 1:47 Ja Cuningan palweliat owat mennet siunaman meidän Herra Cuningast Dawidit/ ja owat sanonet: andacon sinun Jumalas Salomolle paramman nimen cuin sinun nimes on/ ja tehkön hänen istuimens suuremmaxi cuin sinun istuimes on/ ja Cuningas rucoili wuotesans.
1 Kun 1:48 On myös Cuningas näin sanonut: Kijtetty olcon HERra Israelin Jumala/ joca tänäpän on andanut wielä istuwan minun istuimellan/ että minun silmäni sen nähnet owat.
1 Kun 1:49 Nijn hämmästyit/ ja nousit caicki cuin Adonia cudzunut oli/ ja menit idzecukin tiellens.
1 Kun 1:50 Waan Adonia pelkäis Salomot/ nousi ja meni ja tartui Altarin sarween.
1 Kun 1:51 Ja se ilmoitettin Salomolle/ cadzo/ Adonia pelkä Cuningas Salomot/ ja cadzo/ hän tartui Altarin sarween/ ja sano: Wannocan Cuningas Salomo minulle/ ettei hän lyö cuoliaxi hänen palweliatans miecalla.
1 Kun 1:52 Salomo sanoi: jos hän tahto olla toimellinen mies/ nijn ei pidä yxikän carwa hänest langeman maan päälle/ mutta jos jotain pahutta hänes löytän/ nijn hänen pitä cuoleman.
1 Kun 1:53 Ja Cuningas Salomo lähetti ja tuotti hänen Altarilda/ ja cosca hän tuli/ rucoili hän Cuningas Salomot: mutta Salomo sanoi hänelle: mene huonesees.

Vers. 2. Pijca) Tämä Abisag oli Dawidin awio emändä: sillä waicka ei hän ottanut händä lapsia sijttäxens/

jota hän ilman epäilemät hänelle sanoi/ nijn on cuitengin molembain suosio ollut awioskäskyyn/ josa kyllä on ehkei se toinen ole täytetty: sillä/ consensus$ non$ concubitus$ facit$ matrimonium$.
Vers. 16. Cumarsi Cuningast) Cumartaminen on myös pyhäs Raamatus/ cosca jocu notkista ja cumarta sen edes/ jolla hän jongun cunnian ja nöyryden näyttä/ se on luwallinen/ muutoin cumartaminen on/ cosca jocu wahwalla uscolla ja toewolla notkista hänen sydämens polwet sen puoleen/ jonga hän pitä Jumalanans ja auttajanans. Sillä tawalla ei pidä ketän cumarrettaman/ mutta ainoata Jumalata/ Matth. 4. Ei tästä sentähden seura/ ehkä luwallinen on cumarta Cuningast/ ja Esiwalda/ ei cuitengan ole luwallinen cumarta cuolluita pyhiä ja heidän cuwians/ sillä se on peräti toinen cumartaminen.

II. Lucu.

DAwid neuwo Salomot cuollesans ahkeruteen hänen wirasans/ ja waeldaman caikis HERran käskyis/ että hän menestyis/ v. 1.
costaman sitä werta/ jonga Joab oli wuodattanut/ v. 5.
hywin tekemän Barsillain lapsille/ v. 7.
rangaiseman Simeit/ v. 8.
Dawid cuole/ v. 10.
Adonia ano Abisagi emännäxens/ v. 13.
Salomo wihastu/ ja anda hänen tappa/ v. 22.
pane AbJatharin pois wiralda/ v. 26.
anda Joabin tappa/ v. 28.
Simei kieldän menemäst pois Jerusalemist/ v. 36.
Että hän sen luwata teki/ täyty hänen cuolla/ v. 39.

1 Kun 2:1 COsca aica lähestyi että Dawidin piti cuoleman/ käski hän pojallens Salomolle/ sanoden:
1 Kun 2:2 Minä menen caiken mailman tietä/ nijn rohwaise nyt idzes ja ole mies.
1 Kun 2:3 Ja pidä mitä HERra sinun Jumalas on käskenyt/ nijn ettäs waellat hänen teisäns/ ja pidät hänen säätyns/ käskyns/ oikeudens ja todistuxens/ nijncuin on kirjoitettu Mosexen Lais/ että olisit ymmärtäwäinen caikisa nijsä cuins teet/ ja cunga sinä sinus käännät.
1 Kun 2:4 Että HERra wahwistais sanans/ jonga hän on minulle puhunut ja sanonut: jos sinun lapses kätkewät heidän tiens/ että he waeldawat uscollisest minun edesäni caikest sydämestäns ja caikest sielustans/ nijn ei sinulda ikänäns pidä puuttuman mies Israelin istuimelda.

1 Kun 2:5 JA sinä tiedät mitä Joab ZeruJan poica on tehnyt minulle/ mitä hän teki cahdelle sodanpäämiehelle Israelis/ Abnerille Nerin pojalle ja Amasalle Jetherin pojalle/ jotca hän tappoi/ ja wuodatti sodan weren rauhas/ ja andoi tulla sodan weren wyöns päälle/ joca oli hänen suolillans/ ja hänen kengäins päälle/ jotca olit hänen jalgoisans.
1 Kun 2:6 Tee sinun toimes jälken/ nijn ettes wie hänen harmaita carwojans rauhas hautaan.
1 Kun 2:7 JA tee Barsillain sen Gileaditerin lapsille laupius/ että he syöwät sinun pöydäldäs: sentähden että he pidit idzens minun tygöni/ cosca minä pakenin sinun weljes Absalomi.
1 Kun 2:8 JA cadzo sinun tykönäs on Simei Geran poica Jeminin pojan Bahurimist/ joca minua häpiälisest kiroili/ mennesäni Mahanaimijn. Mutta hän tuli minua wastan Jordanin tykönä/ silloin wannoin minä HERran cautta/ ja sanoin: en minä tapa sinua miecalla.
1 Kun 2:9 Mutta älä sinä anna hänen wiatoina olla/ sillä sinä olet toimellinen mies ja tiedät mitäs teet hänelle/ ettäs lähetät hänen harmat carwans werisä hautaan.
1 Kun 2:10 NIin nuckui Dawid hänen Isäins cansa/ ja haudattin Dawidin Caupungijn.
1 Kun 2:11 Ja aica jona Dawid oli ollut Israelin Cuningas/ oli neljäkymmendä ajastaica. Seidzemen ajastaica oli hän Cuningas Hebronis/ ja colme neljättäkymmendä ajastaica Jerusalemis.
1 Kun 2:12 Ja Salomo istui Isäns Dawidin istuimella/ ja hänen waldacundans suurest wahwistettin.
1 Kun 2:13 Mutta Adonia Hagithin poica tuli BathSeban Salomon äitin tygö. Joca sanoi: tuletcos rauhallisest? hän sanoi: rauhallisest.
1 Kun 2:14 Ja sanoi: minulla on jotakin puhumist sinun cansas. BathSeba sanoi: puhu.
1 Kun 2:15 Ja hän sanoi: sinä tiedät että waldacunda oli minun/ ja caicki Israel oli käändänyt caswons minun puoleni/ että minä olisin Cuningas/ mutta nyt on waldacunda käändynyt ja on tullut minun weljeni omaxi/ HERralda on se tullut.
1 Kun 2:16 Nyt rucoilen minä rucouxen sinulda/ ettes minulda sitä kieldäis. BatSeba sanoi hänelle: puhu.
1 Kun 2:17 Hän sanoi: puhu Cuningas Salomon cansa (sillä ei hän sinulda kiellä) että hän andais minulle Abisagin Sunemist emännäxi.
1 Kun 2:18 BathSeba sanoi: oikein/ minä puhun Cuningalle sinun puolestas.
1 Kun 2:19 JA BathSeba tuli Cuningas Salomon tygö/ puhuman hänen cansans Adonian puolest/ ja Cuningas nousi ja meni händä wastan/ ja cumarsi händä/ ja istui istumellens. Ja Cuningan äitin eteen pandin istuin/ ja hän istui sijhen hänen oikialle puolellens.
1 Kun 2:20 Ja hän sanoi: minä rucoilen wähän rucouxen sinulda/ älä sitä minulda kiellä. Cuningas sanoi hänelle: rucoile minun äitin/ en minä sinulda kiellä.

1 Kun 2:21 Hän sanoi: annettacan Abisag Sunemist sinun weljelles Adonialle emännäxi.
1 Kun 2:22 Nijn wastais Cuningas Salomo/ ja sanoi hänen äitillens: mixis rucoilet Abisagi Sunemist Adonialle? rucoile myös hänelle waldacunda: sillä hän on minun wanhin weljen/ ja hänellä on Pappi AbJathar ja Joab ZeruJan poica.
1 Kun 2:23 Ja Cuningas SAlomo wannoi HERran cautta/ ja sanoi: Jumala tehkön minulle sen ja sen/ Adonia on puhunut nämä sanat hänen hengens wastan.
1 Kun 2:24 Ja nyt nijn totta cuin HERra elä/ joca minun wahwistanut on/ ja andanut istua Isäni Dawidin istuimella/ ja joca minulle huonen tehnyt on/ nijncuin hän sanonut on: tänäpän pitä Adonian cuoleman.
1 Kun 2:25 Ja Cuningas Salomo lähetti BenaJan Jojadan pojan/ hän löi händä nijn että hän cuoli.
1 Kun 2:26 JA Cuningas sanoi Papille AbJatharille: mene Anathothijn sinun pellolles/ sillä sinä olet cuoleman mies/ mutta en minä tapa sinua tänäpän/ sillä sinä olet candanut HERran Jumalan Arckia minun Isäni Dawidin edes/ ja sinä olet kärsinyt/ mitä ikänäns minun Isäni on kärsinyt.
1 Kun 2:27 Ja nijn Salomo ajoi AbJatharin pois/ ettei hän olis HERran Pappi/ että HERran sana täytetäisin/ nijncuin hän Silos Elin huonest puhunut oli.
1 Kun 2:28 JA tämä sanoma tuli Joabin eteen (sillä Joab piti hänens Adonian puoleen/ waicka ei hän ollut Absalomin cansa) nijn pakeni Joab HERran majaan/ ja tartui Altarin sarween.
1 Kun 2:29 Ja se ilmoitettin Cuningas Salomolle/ että Joab oli paennut HERran majaan/ ja cadzo/ hän seisoi Altarin tykönä. Nijn Salomo lähetti BenaJan Jojadan pojan/ ja sanoi: mene ja lyö händä.
1 Kun 2:30 Ja cosca BenaJa tuli HERran majaan/ sanoi hän hänelle: nijn sano Cuningas: mene tästä ulos/ hän sanoi: en suingan/ täsä minä tahdon cuolla. Ja BenaJa ilmoitti nämät Cuningalle jällens/ ja sanoi: nijn on Joab sanonut/ ja nijn hän on wastannut minua.
1 Kun 2:31 Cuningas sanoi hänelle: tee nijncuin hän on sanonut/ ja lyö händä/ ja hauta händä/ ettäs käännät minusta ja minun Isäni huonest sen wiattoman weren pois/ jonga Joab on wuodattanut.
1 Kun 2:32 Ja HERra maxacon hänelle hänen werens hänen pääns päälle/ että hän on lyönyt caxi miestä/ jotca hurscammat ja paremmat olit cuin hän/ ja on murhannut ne miecalla/ nijn ettei minun Isän Dawid sijtä mitän tiennyt/ nimittäin/ Abnerin Nerin pojan sen Israelin sodanpäämiehen/ ja Amasan Jetherin pojan Judan sodanpäämiehen.
1 Kun 2:33 Nijn että heidän werens maxetaisin Joabin pään päälle/ ja hänen siemenens ijancaickisest. Mutta Dawidille ja hänen siemenellens/ hänen huonellens ja istuimellens olcon rauha HERralda ijancaickiseen aicaan.
1 Kun 2:34 Ja BenaJa Jojadan poica carcais hänen päällens/ ja tappoi hänen/ ja hän haudattin corpeen

hänen huoneseens.
1 Kun 2:35 Ja Cuningas asetti BenaJan Jojadan pojan hänen siaans sotajoucon päälle/ ja Zadochin Papin AbJatharin siaan.
1 Kun 2:36 Ja Cuningas lähetti ja andoi cudzua Simein/ ja sanoi hänelle: rakenna sinulles huone Jerusalemijn/ ja asu siellä/ ja älä mene sieldä sinne eli tänne.
1 Kun 2:37 Jona päiwänä sinä sieldä lähdet ja menet Kidronin ojan ylidze/ nijn tiedä totisest/ että sinun pitä totisesta cuoleman/ ja sinun weres tule sinun pääs päälle.
1 Kun 2:38 Simei sanoi Cuningalle: se on hywä puhe cuin minun Herran Cuningan puhunut on/ nijn on sinun palwelias tekewä. Nijn Simei asui Jerusalemis cauwan aica.
1 Kun 2:39 NIin tapahtui colmen ajastajan jälken että caxi palweliata caraisit Simeildä/ Achixen Maechan Gathin Cuningan tygö. Ja Simeille sanottin: cadzo/ sinun palwelias on Gathis.
1 Kun 2:40 NIjn Simei nousi ja satuloidzi Asins/ ja läxi Gathijn Achixen tygö/ edzimän palwelioitans. Ja cuin hän sinne tuli/ toi hän palwelians Gathist.
1 Kun 2:41 Ja Salomolle sanottin Simei mennexi Jerusalemist Gathijn/ ja tullexi jällens.
1 Kun 2:42 Nijn lähetti Cuningas/ ja andoi cudzua Simein/ ja sanoi Simeille: engö minä wannonut sinulle HERran cautta/ todistanut ja sanonut: jona päiwänä sinä lähdet sinne eli tänne/ nijn sinun piti silloin tietämän että sinun piti totisesta cuoleman. Ja sinä sanoit minulle: minä olen cuullut hywän puhen.
1 Kun 2:43 Mixes ole pitänyt HERran wala ja sitä käskyä/ cuin minä sinulle käskin?
1 Kun 2:44 Ja Cuningas sanoi Simeille: sinä tiedät caiken sen pahuden/ joca myös sinun sydämelles tiettäwä on/ jongas minun Isälleni Dawidille tehnyt olet. HERra on costanut sinun pahudes sinun pääs päälle.
1 Kun 2:45 Ja Cuningas Salomo on siunattu/ ja Dawidin istuin on wahwistettu HERran edes ijancaickisest.
1 Kun 2:46 Ja Cuningas käski Benaja Jojadan poica/ hän meni ja löi hänen cuoliaxi. Ja waldacunda wahwistettin Salomon käden cautta.

Vers. 19. Cumarsi händä) cadzo cap.$ 1.
v. 16.
Vers. 31. Lyö händä) Sillä se joca ehdolla jongun tappoi/ hän piti HERran Altarin tygö otettaman kijnni ja tapettaman. Exod.$ 21:14.

III. Lucu.

SAlomo otta Pharaon tyttären emännäxens/ v. 1.

racasta HERra ja waelda hänen käskyisäns/ v. 3.
uhra Gibeonis/ ja HERra näky hänelle/ ja käske hänen jotakin häneldäns anoa/ v. 4.
Salomo ano ymmärryst/ v. 6.
jota HERra hänelle anda/ v. 10.
Hän ratcaise cahden porton rijdan/ v. 16.

1 Kun 3:1 JA Salomo tuli Pharaon Egyptin Cuningan wäwyxi/ ja otti Pharaon tyttären ja wei hänen Dawidin Caupungijn/ sijhenasti cuin hän rakennais hänellens huonen/ ja HERran huonen/ ja Jerusalemin ymbärins muurin.
1 Kun 3:2 Mutta Canssa uhraisit silloin wielä corkeuxis: sillä ei silloin ollut wielä rakettu huonetta HERran nimeen/ sijhen aican asti.
1 Kun 3:3 Ja Salomo racasti HERra/ ja waelsi hänen Isäns Dawidin käskyis/ paidzi että hän uhrais ja suidzutti corkeuxis.
1 Kun 3:4 JA Cuningas meni Gibeonijn uhraman: sillä siellä oli jaloin corkeus/ ja Salomo uhrais tuhannen polttouhria sillä Altarilla.
1 Kun 3:5 Ja HERra ilmandui Salomolle Gibeonis yöllä unes/ ja Jumala sanoi: anos/ mitä minä annan sinulle.
1 Kun 3:6 Salomo sanoi: sinä olet tehnyt minun Isälleni Dawidille sinun palwelialles suuren laupiuden/ nijncuin hän waelsi sinun edesäs totuudes ja wanhurscaudes/ ja wagalla sydämellä sinun cansas/ ja sinä olet pitänyt hänelle suuren laupiuden/ ja olet andanut hänelle pojan joca istu hänen istuimellans/ nijncuin tänäpän on.
1 Kun 3:7 Nyt HERra minun Jumalan/ sinä olet tehnyt sinun palwelias Cuningaxi minun Isän Dawidin siaan/ ja minä olen nuorucainen/ ja en tiedä käydä ulos taicka sisälle.
1 Kun 3:8 Ja sinun palwelias on sinun Canssas seas/ cuin sinä olet walinnut/ joita ei kengän luke taicka kirjoitta taida/ paljouden tähden.
1 Kun 3:9 Anna sentähden sinun palwelialles ymmärtäwäinen sydän duomita sinun Canssas/ ja eroitta paha ja hywä: sillä ei yxikän tätä sinun suurta Canssas taida duomita.
1 Kun 3:10 JA tämä puhe kelpais HERralle/ että Salomo taencaltaisi anoi.
1 Kun 3:11 Ja HERra sanoi hänelle: ettäs näitä anoit/ ja et anonut pitkä ikä ja rickautta/ etkä sinun wihamiestes sieluja/ waan anoit sinulles tieto ymmärtä oikeutta.
1 Kun 3:12 Cadzo/ minä olen tehnyt sinun puhettes jälken/ ja olen andanut sinulle tietäwäisen ja ymmärtäwäisen sydämen/ nijn ettei sinun wertaistas ollut ole/ eikä myös pidä tuleman sinun jälkes.

1 Kun 3:13 Ja myös sitä cuin et sinä anonut minulda/ olen minä andanut sinulle/ nimittäin/ rickautta ja cunniata/ nijn ettei yhdengän pidä sinun wertaises oleman Cuningasten/ seas/ caickena sinun elinaicanas.
1 Kun 3:14 Ja jos sinä waellat minun teisäni/ ja pidät minun säätyni ja käskyni/ nijncuin sinun Isäs Dawid waelsi/ nijn sinä tulet pitkäijällisexi.
1 Kun 3:15 Cosca Salomo heräis ja ymmärsi että se oli uni/ tuli hän Jerusalemijn/ ja seisoi HERran lijton Arkin edes/ ja uhrais polttouhria ja kijtosuhria/ ja teki pidon caikille hänen palwelioillens.
1 Kun 3:16 SIlloin tulit caxi portto Cuningan eteen/ ja seisoit hänen edesäns.
1 Kun 3:17 Ja se toinen waimo sanoi: minun Herran/ minä ja tämä waimo asuimme yhdes huones/ ja minä synnytin hänen tykönäns.
1 Kun 3:18 Ja tapahtui colmandena päiwänä/ sijttecuin minä synnytin/ synnytti myös tämä/ ja me olim toinen toisem tykönä/ ja ei yxikän muucalainen ollut meidän cansam sijnä huones/ paidzi meitä cahta.
1 Kun 3:19 Ja tämän waimon lapsi cuoli yöllä: sillä hän macais hänen päällens.
1 Kun 3:20 Nijn hän nousi puoli yöstä/ ja otti minun lapseni siwustani pijcas maates/ ja pani hänen siwuns/ ja hänen cuolluen lapsens pani minun siwuni jällens.
1 Kun 3:21 Cosca minä amulla heräisin imettämän lastani/ näin minä hänen cuolluna. Nijn minä taas cadzelin wisust päiwäin coittais lapsen/ ja näin ettei se ollut minun poican/ jonga minä olin synnyttänyt.
1 Kun 3:22 Nijn se toinen waimo sanoi: ei se nijn ole cuin sinä sanot/ mutta minun lapsen elä/ ja sinun lapses on cuollut: Ja se toinen sanoi sitä wastan: ei se nijn ole/ mutta sinun lapses on cuollut/ ja minun lapsen elä. Ja näin he puhuit Cuningan edes.
1 Kun 3:23 Ja Cuningas sanoi: tämä sano: minun lapsen elä/ ja sinun lapses on cuollut. Ja taas tämä toinen sano: ei nijn/ mutta sinun lapses on cuollut/ ja minun lapsen elä.
1 Kun 3:24 Ja Cuningas sanoi: tuocat minulle miecka. Ja sijttecuin miecka oli tuotu Cuningan eteen.
1 Kun 3:25 Sanoi Cuningas: jacacat eläwä lapsi cahtia/ ja andacat toinen puoli toiselle/ ja toinen puoli toiselle.
1 Kun 3:26 Nijn sanoi se waimo Cuningalle jonga eläwä lapsi oli (sillä hänen äitillinen sydämens paloi lapsen päälle) Ah Herra/ andacat hänelle se eläwä lapsi/ ja älkät tappaco händä. Mutta se toinen sanoi sitä wastan: eikä minulle eikä sinulle pidä annettaman/ waan jaettacan cahdexi.
1 Kun 3:27 Nijn Cuningas wastais/ ja sanoi: annettacan tälle tämä eläwä lapsi/ ja ei sitä pidä tapettaman: sillä tämä on hänen äitins.
1 Kun 3:28 Ja sen duomion cuin Cuningas sanoi/ cuuli caicki Israelin Canssa/ ja pelkäisit Cuningast: sillä he näit että HERran tieto oli hänelle annettu duomitaxens.

Vers. 2. Corkeuxis) Waicka ei Jumalalle ollut otollinen että he corkeuxis uhraisit/ sillä hän oli sen kieldänyt/ Deut$ 21:2. etc.$ cuitengin kärsei hän sen ja ei cadzonut heidän uhrians ylön. Sillä ettei Templi silloin wielä ollut rakettu.
v. 25. Jacacat cahtia) Ei Cuningas Salomo sitä sanonut todest/ waan coetellaxens cumbi äiti oli.

IV. Lucu.

SAlomolla on Ruhtinat palwelioina/ v. 1.
caxitoistakymmendä käskyläisnä maacunnas/ jotca hänelle ja hänen perhellens idzecukin Cuucautenans elatuxen toimitit/ v. 7.
Jumala anda hänelle suuren ymmärryxen/ että hän on sangen cuuluisa pacanoiden seas ymbäristöllä/ v. 29.
puhu monda sananlascu ja weisu/ caickein puiden/ eläinden ja linduin luonnosta/ v. 32.

1 Kun 4:1 NIin oli Salomo coco Israelin Cuningas.
1 Kun 4:2 Ja nämät olit hänen päämiehens: AsarJa Zadochin Papin poica.
1 Kun 4:3 Elihoreph ja Ahia Sisan pojat/ olit kirjoittajat. Josaphat Ahiludin poica oli Cantzleri.
1 Kun 4:4 Benaja Jojadan poica oli sodan päämies. Zadok ja AbJathar olit Papit.
1 Kun 4:5 AsarJa Nathanin poica oli wircamiesten haldia. Sabud Papin Nathanin poica oli Cuningan neuwon andaja.
1 Kun 4:6 Ja Ahisar oli huonen haldia. Adoniram Abdain poica oli weron päällä.
1 Kun 4:7 JA Salomolla oli caxitoistakymmendä waldamiestä coco Israelis/ jotca murhen pidit Cuningast/ ja hänen huonestans/ ja cukin heistä toimitti ruan Cuucautenans wuosiwuodelda.
1 Kun 4:8 Ja nämät olit heidän nimens: Hurrin poica Ephraimin wuorelda.
1 Kun 4:9 Dekerin poica Machas/ ja Saalbimis ja BethSemexes/ Elonis ja BethHananis.
1 Kun 4:10 Hesedin poica Arubothis/ ja oli heillä sijhen wielä Socho/ ja caicki Hepherin maacunda.
1 Kun 4:11 AbiNadabin pojalla caicki rajat Doris/ jolla oli Taphat Salomon tytär emändänä.
1 Kun 4:12 Baena Ahiludin poica Taenachis ja Megiddos ja coco BethSeanis/ joca on liki Zarthana Jesreelin alla/ BethSeanist Mahalonin keton asti/ nijn tälle puolen Jakmeami.
1 Kun 4:13 Geberin poica Ramothist Gileadis/ jolla olit Jairin kylät/ Manassen pojan Gileadist/ jolla oli Argobin nijttu/ joca on Besanin päin/ cuusikymmendä suurta muurattua Caupungita waskitelkinens.
1 Kun 4:14 Ahinadab Jodon poica hallidzi Mahanaimis.

1 Kun 4:15 Ahimaaz Nephtalis/ ja hän otti myös Basemathin Salomon tyttären emännäxens.
1 Kun 4:16 Baena Husan poica Asseris ja Alothis.
1 Kun 4:17 Josaphat Paruahn poica Isascharis.
1 Kun 4:18 Semei Elan poica BenJaminis.
1 Kun 4:19 Geber Urin poica Gileadin maalla Sihonin Amorrerein Cuningan maalla/ ja Oggin Basanin Cuningan/ joca myös oli nijden maacundain waldamies.
1 Kun 4:20 Mutta Judat ja Israeli oli paljo/ nijncuin sanda meres/ ja he söit/ joit ja iloidzit.
1 Kun 4:21 Ja Salomo hallidzi caikis waldacunnis/ hamast Philisterein maacunnan wirrast Egyptin rajoin asti/ jotca toit hänen lahjoja/ ja palwelit händä caiken hänen elinaicans.
1 Kun 4:22 JA Salomolla oli jocapäiwäisexi ruaxi/ colmekymmendä coria sämbyläjauhoja/ cuusikymmendä coria muita jauhoja.
1 Kun 4:23 Kymmenen lihawata härkä/ sata lammasta/ ilman peuroita ja muita medzän eläimitä/ ja medzäwuohia/ ja lihawata carja ja linduja.
1 Kun 4:24 Sillä hän hallidzi coco maacunnas/ sillä puolen wirta hamast Diphsast Gasan asti/ caickein Cuningasten ylidze tällä puolen wirta/ ja piti rauha caickein hänen alammaistens cansa.
1 Kun 4:25 Nijn että Juda ja Israel asuit lewollisest/ idzecukin heidän wijnapuuns ja ficunapuuns alla/ Danist BerSeban asti/ nijncauwan cuin Salomo eli.
1 Kun 4:26 Ja Salomolla oli neljäkymmendä tuhatta waunuhewoista/ ja caxitoistakymmendä tuhatta hewoismiestä.
1 Kun 4:27 Ja nämät waldamiehet toimitit Cuningas Salomolle ruoca/ ja caikille cuin Cuningan pöydäldä söit/ cukin Cuucaudellans/ nijn ettei sijtä mitän puuttunut.
1 Kun 4:28 He toit myös ohria ja olkia hewoisten ja muulein/ sinne cusa hän oli/ cukin nijncuin hänelle käsketty oli.
1 Kun 4:29 JA Jumala andoi Salomolle suuren ymmärryxen ja taidon/ rohkian sydämen/ nijncuin sannan meren reunas.
1 Kun 4:30 Nijn että Salomon taito oli suurembi/ cuin caickein itäisen maan lasten/ ja Egyptiläisten taito.
1 Kun 4:31 Ja hän oli taitawambi caickia ihmisiä/ ja taitawambi cuin Ethan Ezrahita/ ja Heman/ ja Chalcol/ ja Darda Macholin pojat/ ja hänen nimens oli cuuluisa ymbäri caickein pacanoitten.
1 Kun 4:32 Ja puhui colme tuhatta sananlascua/ ja hänen wirsiäns oli tuhannen ja wijsi.
1 Kun 4:33 Ja puhui myös puista/ Cedrist joca on Libanonis haman Isopin asti/ joca seinästä caswa. Nijn puhui hän myös eläimistä/ linnuista/ matelewaisista ja caloista.

1 Kun 4:34 Ja caicki Canssat tulit cuuleman Salomon taito/ ja caicki Cuningat/ jotca olit cuullet hänen taidostans.

V. Lucu.

TYrin Cuningas Hiram teke Salomon cansa ystäwyttä/ v. 1.
Salomo lähettä rucoileman Hiramilda Cedripuita ja hongia Templin rakennuxexi/ v. 3.
Hiram teke nijncuin hän ano/ v. 7.
ja he tekewät keskenäns määrän/ v. 10.
Salomo lähettä mittoman tuhatta Israelist hackaman ja candaman puita ja kiwiä/ v. 13.

1 Kun 5:1 JA Hiram Tyrin Cuningas lähetti palwelians Salomon tygö: sillä hän oli cuullut että he olit hänen woidellet Cuningaxi hänen Isäns siaan. Ja Hiram racasti Dawidit nijncauwan cuin hän eli.
1 Kun 5:2 JA Salomo lähetti Hiramin tygö/ ja käski hänelle sanoa:
1 Kun 5:3 Sinä tiedät ettei minun Isän Dawid tainnut raketa hänen HERrans Jumalans nimelle huonetta/ sen sodan tähden/ cuin oli hänen ymbärilläns/ sijhenasti cuin HERra andoi heidän hänen jalcains ala.
1 Kun 5:4 Mutta nyt on HERra minun Jumalani andanut lewon minun ymbäristölläni/ nijn ettei wiholista eli paha estäjätä ole sillen.
1 Kun 5:5 Cadzo/ minä aiwoin raketa huonen minun HERran Jumalani nimelle/ nijncuin HERra on puhunut minun Isälleni Dawidille/ sanoden: sinun poicas/ jonga minä sinun siaas asetan sinun istuimelles/ pitä rakendaman minun nimelleni huonen.
1 Kun 5:6 Nijn käske nyt minulle hacata Cedripuita Libanonist/ ja että minun palwelian olisit sinun palwelioittes cansa/ ja minä annan sinulle sinun palwelioittes palcan nijncuins anot: sillä sinä tiedät/ ettei meillä ole yhtän joca taita hacata puita nijncuin Zidoniterit.
1 Kun 5:7 MUtta cosca Hiram cuuli Salomon puhen/ iloidzi hän suurest/ ja sanoi: kijtetty olcon HERra Jumala tänäpän/ joca on andanut Dawidille taitawan pojan tämän paljon Canssan päälle.
1 Kun 5:8 Ja Hiram lähetti Salomolle sanoman: minä olen cuullut mitäs minulle olet lähettänyt/ ja minä teen myös caiken sinun tahtos jälken Cedripuisa ja hongisa.
1 Kun 5:9 Ja minun palwelian pitä ne wetämän Libanonist mereen/ ja minä annan ne panna lauttoin merellä/ ja wien sijhen paickaan/ cuhunga sinä minun käsket/ ja minä hajottelen ne siellä/ ja anna sieldä ne otta. Mutta tee sinä myös minun tahton/ ettäs annat minun perhelleni ruan.
1 Kun 5:10 Ja nijn andoi Hiram Salomolle Cedripuita ja hongia/ nijn paljo cuin hän tahdoi.

1 Kun 5:11 Ja Salomo andoi Hiramille caxikymmendä tuhatta cori nisuja/ hänen palwelioittens ruaxi/ ja caxikymmendä cori surwottua öljyä/ nijn andoi Salomo Hiramille joca wuosi.
1 Kun 5:12 Ja HERra andoi Salomolle taidon/ nijncuin hän hänelle luwannut oli. Ja Salomon ja Hiramin wälillä oli rauha/ ja he teit myös lijton keskenäns.
1 Kun 5:13 JA Salomo walidzi mieslugun coco Israelist/ ja nijtä oli colmekymmendä tuhatta miestä.
1 Kun 5:14 Ja lähetti heidän Libanonijn/ joca Cuucaudexi kymmenen tuhatta/ nijn että he olit yhden Cuucauden Libanonis/ ja caxi Cuucautta cotona. Ja Adoniram oli sen mieslugun päällä.
1 Kun 5:15 Ja Salomolla oli seidzemenkymmendä tuhatta/ jotca cuormia cannoit/ ja cahdexankymmendä tuhatta jotca wuorella hackaisit.
1 Kun 5:16 Ilman ylimmäisi Salomon käskyläisi/ jotca työn päälle asetetut olit/ nimittäin/ colmetuhatta ja colmesata/ jotca wallidzit Canssa cuin työtä teit.
1 Kun 5:17 Ja Cuningas käski heidän wetä suuria ja callita kiwiä/ nimittäin/ hacatuita kiwiä huonen perustuxexi.
1 Kun 5:18 Ja Salomon rakendajat ja Hiramin rakendajat/ ja Giblimit/ silitit ja walmistit puita ja kiwiä huonen walmistuxexi.

Vers. 16. Colme tuhatta ja colme sata) Toises Chronican Kirjas/ cap.$ 2:2. on colme tuhatta ja cuusi sata: on sijs uscottapa/ että ne colme sata/ jotca täsä puuttuwat/ owat pannut nijden colmenkymmenen tuhannen päälle/ jotca lähetettin Libanonijn/ ja jo ennen nimitettin.

VI. Lucu.

SAlomo rakenda Templin/ v. 1.
Esihuonen/ v. 3.
colmen ymbärikäytäwän cansa/ v. 5.
caunista sen Cedripuilla/ v. 9.
saa lupauxen HERran läsnäolemisest/ v. 11.
rakenda caickein pyhimmän/ v. 16.
caunista huonen sisäldä cullalla/ v. 21.
Cherubimillä/ v. 23.
29. täyttä sen seidzemes ajastajas/ 37.

1 Kun 6:1 NEljännellä sadalla ja cahdexannella kymmenellä ajastajalla/ Israelin lasten lähtemisen jälken Egyptist/ neljännellä ajastajalla sijttecuin Salomo oli tullut Israelin Cuningaxi/ Siffin Cuucaudella/ joca on se toinen/ rakettin se huone HERralle.
1 Kun 6:2 Ja huone jonga Cuningas Salomo rakensi HERralle/ oli cuusikymmendä kynärätä pitkä/ caxikymmendä kynärätä lewiä/ ja colmekymmendä kynärätä corkia.
1 Kun 6:3 Ja rakensi esihuonen Templin eteen/ cahtakymmendä kynärätä pitkän/ huonen leweyden jälken/ ja kymmendä kynärätä lewiän/ huonen eteen.
1 Kun 6:4 Ja teki ackunan huonen päälle/ sisäldä awaraxi/ ja ahtaxi ulco.
1 Kun 6:5 Ja hän rakensi käytäwän seinä myöden huonen ymbärins/ nijn että hän käwi kircon ja Chuorin ymbärins/ ja teki seinän ulconaiselle puolelle ymbärins.
1 Kun 6:6 Se alammainen käytäwä oli wijttä kynärätä lewiä/ ja keskimmäinen cuutta kynärätä lewiä/ ja colmas seidzendä kynärätä lewiä: sillä hän asetti malat ulcoa huonetta ymbärins/ nijn ettei he sattuis huonen seinään.
1 Kun 6:7 Ja cosca huone rakettin/ olit kiwet caicki ennen walmistetut/ nijn ettei yhtän wasarata/ eikä kirwest/ eikä rautaasetta cuulunut rakennuxes.
1 Kun 6:8 Ja owi oli oikialla puolella keskellä huonetta/ nijn että mendin kieroja trappuja myöden ylös sijhen keskimmäiseen käytäwään/ ja keskimmäisest colmandeen.
1 Kun 6:9 Ja nijn rakensi hän huonen ja päätti sen/ ja caunisti huonen ylhäldä ja seinist Cedripuilla.
1 Kun 6:10 Hän rakensi myös käytäwän coco huonen ymbärins/ wijttä kynärätä corkian/ jonga hän yhdisti huoneseen Cedripuilla.
1 Kun 6:11 JA HERran sana tuli Salomon tygö/ sanoden:
1 Kun 6:12 Tämä on se huone/ jongas rakennat/ jos sinä waellat minun käskyisäni/ ja teet minun oikeuteni/ ja pidät caicki minun käskyni/ waeldain nijsä/ nijn minä wahwistan minun sanani sinun cansas/ nijncuin minä sinun Isälles Dawidille sanonut olen.
1 Kun 6:13 Ja asun Israelin lasten keskellä/ ja en hyljä minun Canssani Israeli.
1 Kun 6:14 Nijn Salomo rakensi huonen ja päätti sen.
1 Kun 6:15 Ja caunisti huonen seinät sisäldä Cedripuilla/ permannosta nijn laken asti/ ja caunisti sisäldä puilla/ ja teki huonen permannon hongaisista laudoista.
1 Kun 6:16 Ja hän rakensi huonen taa Cedripuisen seinän/ cahtakymmendä kynärätä pitkän/ permannosta catton asti/ ja teki sijhen sisälle Cuorin ja sen caickein pyhimmän.
1 Kun 6:17 Ja Templin huone (Cuorin edest) oli neljäkymmendä kynärätä pitkä.

1 Kun 6:18 Coco huone oli sisäldä aiwa Cedripuusta/ pyörtyista knupeista ja awoimista cuckaisista/ nijn ettei yhtän kiwe näkynyt.
1 Kun 6:19 Mutta Cuorin hän walmisti huonen sisälle HERran lijton Arckia panda sijhen.
1 Kun 6:20 Ja Cuorin edustan cahtakymmendä kynärätä pitkän/ cahtakymmendä kynärätä lewiän/ cahtakymmendä kynärätä corkian/ ja oli silattu selkiällä cullalla/ ja hän caunisti Altarin Cedripuulla.
1 Kun 6:21 Ja Salomo silais huonen sisäldä selkiällä cullalla/ ja teki cullaiset teljet Cuorin eteen/ jotca hän cullalla silannut oli.
1 Kun 6:22 Nijn että caicki huone jocapaicast cullalla silattu oli/ sitälikin silais hän coco Altarin Cuorin edest cullalla.
1 Kun 6:23 HÄn teki myös Cuorijn caxi Cherubimi/ kymmendä kynärätä corkian öljypuista.
1 Kun 6:24 Wijttä kynärätä pitkä oli cummangin Cherubimin sijpi/ nijn että kymmenen kynärätä oli yhden sijwen ärestä nijn toisen sijwen äreen.
1 Kun 6:25 Nijn että sillä toisella Cherubimillä/ oli myös kymmenen kynärätä/ ja oli yhtäläinen mitta ja sia molemmilla Cherubimillä.
1 Kun 6:26 Nijn että yxi Cherubim oli kymmendä kynärätä corkia/ nijn myös se toinen.
1 Kun 6:27 Ja hän pani ne Cherubimit huoneseen/ ja Cherubimit lewitit sijpens/ nijn että yhden sijpi sattui tähän seinään/ ja sen toisen Cherubimin sijpi sattui toiseen seinään/ mutta keskellä huonetta sattui sijpi sijpeen.
1 Kun 6:28 Ja hän silais Cherubimit cullalla.
1 Kun 6:29 Ja caickein huonen seinäin ymbärins andoi hän tehdä pyörtyjä töitä/ caiwetuita Cherubimejä/ palmuja/ ja awoimia cuckaisita ulos ja sisälle.
1 Kun 6:30 Ja hän silais huonen permannon cullalla ulco ja sisäldä.
1 Kun 6:31 Ja Cuorin läpikäytäwään teki hän caxi owe öljypuista/ wijsi culmaisilla pihtipielillä:
1 Kun 6:32 Ja andoi leicata nijhin pyörtyjä töitä/ Cherubimejä/ palmuja ja awoimia cuckaisia/ ja silais ne cullalla.
1 Kun 6:33 Nijn teki hän myös Templin läpikäytäwään neliculmaisen pihtipielen öljypuusta.
1 Kun 6:34 Ja caxi owe hongasta/ nijn että cummasakin owes oli caxi osa toinen toisestans awattawat.
1 Kun 6:35 Ja hän caiwoi Cherubimejä/ palmuja ja awoimia cuckaisia/ ja silais ne cullalla taitawast.
1 Kun 6:36 Ja sijtte rakensi hän sinne pihan/ colme riwiä hacatuista kiwistä ja yhden riwin wuolduista Cedripuista.
1 Kun 6:37 Neljännellä ajastajalla Siffin Cuucaudella perustettin HERran huone.

1 Kun 6:38 Ja yhdellätoistakymmenellä ajastajalla Buulin Cuucaudella (se on/ sillä cahdexannella Cuucaudella) päätettin huone caluinens. Ja he rakensit sen seidzemes ajastajas.

Vers. 1. Huone) Tämä Templi on ollut erinomaisest Christuxen cuwa/ Ioh. 2:20. josa caicki Jumaluden täydellisys asu ruumillisest/ Col. 2:9. Nijn myös Christuxen seuracunnan/ senpuolest cuin hän on Christuxen ruumis ja Pyhän hengen asuinsia/ 1. Cor. 3:16. etc.$ Tämä Templi seisoi Babelin fangeuten asti/ silloin se cukistettin ja poldettin. Sijtte 70. ajastajan perästä/ cosca he palaisit Babelist/ rakettin se jällens/ ja pysyi Cuningas Herodexen aicaan/ hän purki sen/ ja rakensi jalommast jällens/ nijncuin Iosephus$ kirjoitta/ Sijtte häwitettin se 38. ajastaicana Christuxen taewasen astumisen jälken Titus$ Vespasianuxelda$.
v. 2. Colmekymmendä kynärätä corkia) Toises Chronican kirjas/ cap.$ 3. sanotan/ että se on ollut 120. kynärätä corkia/ joca on sanottu coco huonen corkeudesta/ mutta täsä puhutan ainoastans alimmaisest osast/ joca 30. kynärätä corkia oli.
v. 23 & 29. Cherubim) Täsä nähdän että cuwat owat Templis kärsityt/ ja Jumalalda käsketyt/ Exod.$ 25:17. ei cuitengan että nijtä cumarrettaisin ; nijn taitan ne wielä kärsittä/ cadzo 20. cap.$ Exod.$

VII. Lucu.

SAlomo rakenda hänellens ja Drotningillens huonen/ v. 1.
wuolduista kiwistä ja Cederist/ v. 9.
anda Hiramin tehdä waskesta caxi suurta padzasta Templin eteen/ v. 15.
waletun järwen 12. härjän päälle/ v. 23.
kymmenen istuinda ja cattilata sen päälle/ v. 27.
patoja/ lapioita ja tarpellisia astioita/ v. 40.
Altarin/ pöydän/ ja kymmenen kyntiläjalca cullasta/ v. 48.
ja tuo nämät caicki ynnä nijden cansa cuin hänen Isäns oli pyhittänyt/ HERran huoneseen/ v. 51.

1 Kun 7:1 MUtta SAlomo rakensi huonettans colmetoistakymmendä ajastaica/ ennencuin se täydellisest walmixi tuli.
1 Kun 7:2 Ja hän rakensi Libanonin medzään huonen/ sata kynärätä pitudella/ wijsikymmendä kynärätä leweydellä ja colmekymmendä kynärätä corkeudella/ neljällä tahgolla Cedripuiset padzat/ ja Cedripuiset caaret padzasten päälle.
1 Kun 7:3 Ja se oli peitetty Cedripuun laudoilla ylhäldä caarten ylidze/ cuin olit nijden padzasten päällä/

joita oli wijsiwijdettäkymmendä/ wijsitoistakymmendä cullakin tahgolla.
1 Kun 7:4 Ja colme ackunariwiä colmen kertan suutasuuxin.
1 Kun 7:5 Ja olit heidän pihtipielisäns neliculmaiset.
1 Kun 7:6 Hän rakensi myös yhden Salin padzasten cansa/ wijsikymmendä kynärätä pituudella/ ja colmekymmendä kynärätä lawiudella ja esihuonen heidän eteens/ padzasten ja paxuin caarein cansa.
1 Kun 7:7 Ja rakensi myös esihuonen Duomiostuolin siaxi oikeutta pidettä/ ja peitti molemmat permannot Cedripuilla.
1 Kun 7:8 Nijn myös omaan huonesens/ josa hän idze asui/ toisen pihan sisälliselle puolelle esihuonet/ tehty nijncuin se toinengin huone. Hän teki myös yhden huonen nijncuin esihuonen Pharaon tyttärelle/ jonga Salomo emännäxens ottanut oli.
1 Kun 7:9 Nämät caicki olit mitan jälken wuolduist ja sahalla leicatuist calleista kiwistä/ jocaidzelda tahgolda perustuxest catton asti/ ja wielä ulcoiselda puolen isoin pihan saacka.
1 Kun 7:10 Perustuxet olit myös sangen calleista ja suurista kiwistä/ jotca cahdexantoistakymmenen kynärän suurudet olit.
1 Kun 7:11 Ja nijden päälle muita callita ja wuolduja kiwiä mitan jälken/ ja myös Cedripuita.
1 Kun 7:12 Mutta sen suuren pihan ymbärins oli colme riwiä wuolduja kiwiä/ ja yxi riwi Cedripuun lautoja/ nijn myös HERran huonen sisällä ja esihuonen.
1 Kun 7:13 JA Cuningas Salomo lähetti ja noudatti Hiramin Tyrosta/
1 Kun 7:14 Joca oli lesken poica Nephtalin sugusta/ ja hänen Isäns oli myös ollut Tyrost/ taitawa waskiseppä/ joca taidolla/ ymmärryxellä ja tiedolla lahjoitettu oli/ caickinaisia waskitöitä tekemän. Cosca hän tuli Cuningas Salomon tygö/ nijn hän teki caicki hänen työns.
1 Kun 7:15 Ja hän teki caxi waskipadzasta cummangin cahdexantoistakymmendä kynärätä corkiaxi/ ja yhden langan cahdentoistakymmenen kynärän pitudexi/ cumbakin padzasta ymbärins.
1 Kun 7:16 Ja teki caxi walettua waskista cnuppia asettaxens padzasten päihin/ ja cumbikin cnuppi oli wijttä kynärätä corkia.
1 Kun 7:17 Ja joca cnupis ylhällä padzan päällä oli seidzemen palmicoittua wyötä nijncuin rengat.
1 Kun 7:18 Ja teki jocaidzen cnupin ymbärille caxi riwiä granatin omenita wyöxi/ jolla cnuppi peitettin.
1 Kun 7:19 Ja cnupit olit nijncuin rosit/ esihuonen edes neljä kynärätä suuret.
1 Kun 7:20 Ja granatin omenat riweisä/ jotca olit ymbäristöllä/ olit caxi sata ylemmäisellä ja alemmaisella puolella wyötä/ joca keskellä cnuppia oli molembain ymbärins cummangin padzan pääsä.
1 Kun 7:21 Ja hän nosti ne padzat Templin käytäwän eteen/ ja sen cuin hän oikialle puolelle asetti/ cudzui

hän Jachinixi/ ja sen cuin hän asetti wasemalle puolelle/ cudzui hän Boaxexi.
1 Kun 7:22 Ja ne seisoit padzasten päisä nijncuin rosit/ ja nijn päätettin padzasten teco.
1 Kun 7:23 JA hän teki waletun järwen kymmendä kynärätä lewiän yhdestä partasta nijn toiseen/ ymmyrjäisen/ ja wijttä kynärätä corkian/ ja nuoran colmekymmendä kynärätä pitkän sen ymbärins.
1 Kun 7:24 Ja cnupit olit järwen parrasten alla/ kymmenen jocaidzella kynärällä järwe ymbärins/ ja cnupit olit waletut cahteen riwijn.
1 Kun 7:25 Ja se seisoi cahdentoistakymmenen härjän päällä/ colme heistä käänsit idzens pohjaiseen/ colme ländeen/ colme etelän/ ja colme itän/ ja se järwi oli ylhällä heidän päälläns/ ja caicki heidän tacaiset puolens sisällekäsin.
1 Kun 7:26 Ja se oli kämmenen paxuus/ ja sen parras oli nijncuin maljan parras/ ja nijncuin putcahtawa rosi/ ja weti caxi tuhatta Bathi.
1 Kun 7:27 HÄn teki myös kymmenen waskista istuinda/ neljä kynärätä oli idzecukin pitkä ja lewiä/ waan colme kynärätä corkia.
1 Kun 7:28 Ja istuimet olit nijn tehdyt/ että heillä olit kyljet wannetten wälillä.
1 Kun 7:29 Ja kyljis wannetten wälillä oli Lejonit/ härjät ja Cherubimit/ ja kyljis joisa Lejonit ja härjät olit/ olit wandet alhalla ja ylhällä/ ja jalcaiset alla.
1 Kun 7:30 Ja jocaidzella istuimella oli neljä waskista ratasta waskisten ijesten cansa/ ja nijsä olit neljällä culmalla waletut tynget/ idzecukin ylhällä toinen toistans wastan nojaten cattilan ala.
1 Kun 7:31 Mutta caula keskellä istuinda oli kynärän corkeus ja ymmyrjäinen/ puolitoista kynärätä lewiä/ mutta caulain päällä oli nastoja wandeis/ jotca neljätahculaiset olit/ ja ei ymmyrjäiset.
1 Kun 7:32 Waan ne neljä ratasta seisoit juuri kylkein alla/ ja ratasten iket olit istuinda liki/ jocainen ratas oli puolitoista kynärätä corkia.
1 Kun 7:33 Ja rattat olit nijncuin waunuin rattat/ ja heidän napans/ cappans/ kehrawartens ja kieruns olit caicki waletut.
1 Kun 7:34 Ja ne neljä tynge jocaidzen istuimen neljäs culmas/ olit myös istuimes.
1 Kun 7:35 Ja istuimen caulas puolda kynärätä corkialla olit wandet ymbärins/ ja kyljet istuimes.
1 Kun 7:36 Ja hän andoi caiwa tasaisin paickoin kylkijn ja wandeisijn/ Cherubimit/ Lejonit ja palmupuita/ toinen toisens tygö ymbärins.
1 Kun 7:37 Näin teki hän ne kymmenen walettua istuinda/ heillä caikilla oli yxi mitta ja muoto.
1 Kun 7:38 JA hän teki kymmenen waskicattilata/ nijn että cukin cattila weti neljäkymmendä Bathi/ ja cukin oli neljä kynärätä suuri/ ja cullakin istuimella oli cattila.

1 Kun 7:39 Ja hän asetti wijsi istuinda oikialle puolelle huoneseen/ ja toiset wijsi wasemalle puolelle/ mutta järwen pani hän juuri cohdastans eteen/ oikialle puolelle etelän päin.
1 Kun 7:40 JA Hiram teki myös patoja/ lapioita/ waskimaljoja/ ja nijn päätti caiken työns/ cuin Cuningas Salomo andoi tehdä HERran huoneseen.
1 Kun 7:41 Nimittäin/ caxi padzasta/ ja ne caxi ymmyrjäistä cnuppia/ jotca nijden cahden padzan päällä olit/ ja ne caxi palmicoittua wyötä/ peittämän nijtä cahta ymmyrjäistä cnuppia padzasten pääsä.
1 Kun 7:42 Ja ne neljä sata granatin omenata/ nijden cahden palmicoitun wyön päällä/ ja caxi riwiä granatin omenita jocaidzen wyön päällä/ peittämän nijtä cahta ymmyrjäistä cnuppia padzasten pääsä.
1 Kun 7:43 Ja ne kymmenen istuinda/ ja kymmenen cattilata nijden päällä.
1 Kun 7:44 Ja järwen ja caxitoistakymmendä härkä järwen ala.
1 Kun 7:45 Ja padat/ lapiot ja waskimaljat/ ja caicki nämät astiat/ jotca Hiram teki Cuningas Salomon käskyn jälken HErran huoneseen/ jotca selkiästä waskesta olit.
1 Kun 7:46 Jordanin kedolla andoi Cuningas Salomo ne wala/ sawises töyräs Suchotin ja Zarthanin wälillä.
1 Kun 7:47 Ja Salomo andoi caicki nämät astiat olla punnidzemat/ sillä waske oli ylönpaljo.
1 Kun 7:48 Ja Salomo teki caicki calut cuin HERran huones tarwittin/ nimittäin/ cullaisen Altarin ja cullaisen pöydän/ jolla cadzelmus leiwät pidettin.
1 Kun 7:49 Wijsi kyntiläjalca oikialle/ ja wijsi kyntiläjalca wasemalle puolelle Cuorin eteen/ puhtasta cullasta cullaisten cuckaisten/ lampuin ja nijstinden cansa.
1 Kun 7:50 Sijhen myös maljoja/ fateja/ waskimaljoja/ lusicoita ja pannuja puhtasta cullasta. Ja olit huonen säränät huonen sisälmäisis owis/ joca oli se caickein pyhin/ ja Templin huonen owen säränät aiwa puhtasta cullasta.
1 Kun 7:51 Näin caicki työ päätettin cuin Cuningas Salomo teki HERran huoneseen. Ja Salomo candoi sinne caicki cuin hänen Isäns Dawid pyhittänyt oli hopiasta ja cullasta/ ja astioista/ ja pani HERran huonen tawaroijn.

Vers. 25. Cadentoista kymmenen härjän) Cadzo mitä Cherubimist on kirjoitettu/ Sup.$ cap.$ 6. v. 33.

VIII. Lucu.

SAlomo coco caicki Israelin wanhimmat ja cannatta HERran Arkin Dawidin Caupungist/ ja asetta Templijn/ v. 1.

HERran cunnia täyttä sen/ v. 10.
Salomo kijttä HERra sen armon edest/ cuin hän Dawidille teki/ v. 12.
rucoile/ v. 22.
siuna Canssa/ v. 54.
uhra ja wihki Templin/ v. 62.
laske Canssan llemenemän cotians/ v. 66.

1 Kun 8:1 SIlloin cocois Cuningas Salomo wanhimmat Israelist/ caicki sucucundain ylimmäiset ja Isäin pääruhtinat Israelin lasten seast Jerusalemijn/ wiemän HERran lijton Arckia Dawidin Caupungist/ se on Zion.
1 Kun 8:2 Ja caicki miehet Israelist cocounsit Cuningas Salomon tygö Ethanimin Cuucaudella/ juhlapäiwänä/ se on seidzemes Cuucausi.
1 Kun 8:3 Ja cosca caicki wanhimmat Israelist tulit cocoon/ nostit Papit HERran Arkin.
1 Kun 8:4 Ja cannoit hänen ja seuracunnan majan/ ja caicki Pyhän calut jotca majas olit/ ne weit Papit ja Lewitat.
1 Kun 8:5 Ja Cuningas Salomo/ ja coco Israelin joucko/ joca hänen tygöns idzens oli coonnut/ menit hänen cansans Arkin edellä/ ja uhraisit lambaita ja carja/ joita ei yxikän arwata eli luke paljouden tähden tainnut.
1 Kun 8:6 Ja näin cannoit Papit HERran lijton Arkin siallens Templin Cuorijn/ sijhen caickein Pyhimbään/ Cherubimin sijpein ala:
1 Kun 8:7 Sillä Cherubimit hajotit sijpens Arkin siaan/ ja warjoisit Arkin/ ja hänen corendons ylhäldä.
1 Kun 8:8 Jotca nijn pitkät olit/ että heidän pääns näyit pyhän Cuorin eteen/ waan ulcopäin ei he näkynet/ ja he owat siellä tähän päiwän asti.
1 Kun 8:9 Ja Arkis ei ollut mitän/ paidzi Mosexen cahta kiwistä taulua/ jotca hän sinne pani Horebis/ HERran lijtto tehdes Israelin lasten cansa/ heidän lähteisäns Egyptist.
1 Kun 8:10 COsca Papit menit Pyhäst ulos/ täytti pilwi HERran huonen.
1 Kun 8:11 Ettei Papit saanet seiso ja tehdä heidän wircans pilwen tähden: sillä HERran cunnia täytti HErran huonen.
1 Kun 8:12 Silloin sanoi Salomo: HERra on sanonut asuans pimeydes.
1 Kun 8:13 Minä olen tosin rakendanut sinulle huonen asumisexi/ ja istuimen ettäs siellä asuisit ijancaickisest.
1 Kun 8:14 Ja Cuningas käänsi caswons ja siunais coco Israelin joucon. Ja coco Israelin joucko seisoi.
1 Kun 8:15 JA hän sanoi: kijtetty olcon HERra Israelin Jumala/ joca suullans minun Isälleni Dawidille

puhunut on/ ja on täyttänyt kädelläns/ ja sanonut:
1 Kun 8:16 Sijtä päiwästä jona minä johdatin minun Canssani Israelin Egyptist/ en ole minä yhtän Caupungita walinnut caikest Israelin sucucunanst/ että minulle huone raketaisin/ nijn että minun nimen olis siellä/ mutta Dawidin minä olen walinnut Israelin minun Canssani päälle.
1 Kun 8:17 Ja minun Isän Dawid aicoi raketa huonen/ HERran Israelin Jumalan nimelle.
1 Kun 8:18 Mutta HERra sanoi minun Isälleni Dawidille: ettäs aigoit raketa minun nimelleni huonetta/ olet sinä sen hywästi tehnyt/ ettäs sen aigoit.
1 Kun 8:19 Cuitengin ei sinun pidä sitä huonetta rakendaman/ waan sinun poicas/ joca sinun cupeistas tule/ hän on rakendawa minun nimelleni huonen.
1 Kun 8:20 Ja HERra on wahwistanut hänen sanans/ jonga hän puhunut on: sillä minä olen nosnut minun Isäni Dawidin siaan/ ja istun Israelin istuimella/ nijncuin HERra puhunut on/ ja olen rakendanut HERran Israelin Jumalan nimelle huonen.
1 Kun 8:21 Ja olen siellä walmistanut Arkille sian/ cusa HERran lijtto on/ jonga hän teki meidän Isillem johdattaisans heitä Egyptin maalda.
1 Kun 8:22 JA Salomo meni HERran Altarin tygö coco Israelin joucon edes/ ja hajotti kätens ylös taiwasen päin.
1 Kun 8:23 Ja sanoi: HErra Israelin Jumala/ ei ole yhtän Jumalata sinun wertas/ ylhällä taiwas taicka alhalla maasa/ joca pidät lijton ja laupiuden palwelioilles/ jotca sinun edesäs caikest sydämestäns waeldawat.
1 Kun 8:24 Joca olet pitänyt sinun palwelialles Dawidille minun Isälleni caicki cuins hänelle puhunut olet/ sinun suullas sinä olet puhunut sen/ ja sinä olet täyttänyt sen sinun kädelläs/ nijncuin se tänäpän on.
1 Kun 8:25 Nyt sijs Israelin HERra pidä sinun palwelialles Dawidille minun Isälleni se cuins hänelle puhunut olet/ ja sanonut: ei pidä miestä puuttuman minun edesäni/ joca istu Israelin istuimella/ jos sinun lapses pitäwät heidän tiens/ waeldain minun edesäni/ nijncuin sinä olet waeldanut minun edesäni.
1 Kun 8:26 Nyt Israelin Jumala/ anna sanas olla totinen/ jonga sinä sinun palwelialles Dawidille minun Isälleni puhunut olet.
1 Kun 8:27 Luuletcos Jumalan maan päällä asuwan? cadzo/ taiwas ja caicki taiwasten taiwat ei woi sinua käsittä/ cuingast sijs tämä huone jonga minä rakensin sen tekis?
1 Kun 8:28 Nijn käännä sijs sinuas sinun palwelias rucouxeen ja anomiseen/ HERra minun Jumalan/ ettäs cuulisit minun kijtoxen ja rucouxen/ jonga sinun palwelias tänäpän rucoile sinun edesäs.
1 Kun 8:29 Että sinun silmäs awoi olis tämän huonen puoleen yöllä ja päiwällä/ ja sen paican puoleen/ jostas sanonut olet: minun nimen on siellä. Ettäs myös cuulisit sen rucouxen jonga sinun palwelias rucoile

täsä paicas.
1 Kun 8:30 Ja cuulisit sinun palwelias/ ja Canssas Israelin hartan rucouxen/ jonga he täsä rucoilewat/ ja cuulisit sen siellä cusas asut taiwas/ ja coscas sen cuulet/ olisit armollinen.
1 Kun 8:31 COsca jocu ricko lähimmäistäns wastan/ ja otta walan päällens/ jolla hän hänens welcapääxi teke/ ja wala tule sinun Altaris eteen täsä huones.
1 Kun 8:32 Ettäs cuulisit taiwas ja saattaisit sinun palwelialles oikeuden/ ettäs duomidzisit sen jumalattoman/ ja andaisit hänen tiens tulla pääns päälle/ ja waanhurscaxi tekisit sen wiattoman/ ja tekisit hänelle hänen oikeudens jälken.
1 Kun 8:33 JOs sinun Canssas Israel lyödän wihamiestens edes heidän syndeins tähden/ ja he käändäwät idzens sinun tygös/ ja tunnustawat sinun nimes/ ja rucoilewat/ ja anowat sinulda täsä huones.
1 Kun 8:34 Ettäs cuulisit taiwas/ ja sinun Canssas Israelin synnille armollinen olisit/ ja johdataisit heitä sille maalle jällens/ jongas heidän Isillens andanut olet.
1 Kun 8:35 JOs taiwas suljettu on/ nijn ettei sada/ että he sinua wastan rickonet owat/ ja owat rucoilewaiset täsä sias/ ja tunnustawat sinun nimes/ ja käändäwät idzens heidän synnistäns/ ettäs rangaiset heitä.
1 Kun 8:36 Ettäs cuulisit heitä taiwas/ ja olisit sinun palwelias ja sinun Canssas Israelin synnille armollinen/ ettäs osotat heille sen hywän tien/ jota heidän waeldaman pitä/ ja annat sata maan päälle/ jongas Canssalles perimisexi andanut olet.
1 Kun 8:37 JOs callis aica eli rutto/ taicka pouta/ eli poltto/ taicka cascat eli jywämadot maan päälle tulewat/ taicka wihamiehet pijrittäwät heidän porttins/ taicka jocu widzaus/ eli sairaus.
1 Kun 8:38 Joca silloin rucoile eli ano/ muut ihmiset eli sinun Canssas Israel/ joca ymmärtä hänen widzauxens/ idzecukin sydämestäns/ ja hajotta hänen kätens tämän huonen puoleen.
1 Kun 8:39 Ettäs silloin cuulisit taiwas/ sijtä siasta cusas asut/ ja olisit armollinen ja tekisit sen nijn/ ettäs annat idzecullengin nijncuin hän waeldanut on/ nijncuins hänen sydämens tunnet (sillä sinä ainoastans tunnet caickein ihmisten lasten sydämet)
1 Kun 8:40 Että he aina sinua pelkäwät/ nijncauwan cuin he maalla eläwät/ jongas meidän Isillem andanut olet.
1 Kun 8:41 JOs myös jocu muucalaisist/ joca ei ole sinun Canssastas Israelist/ tule wieralda maalda sinun nimes tähden.
1 Kun 8:42 (Nijn että he saawat cuulla sinun suuresta nimestäs/ ja woimallisest kädestäs/ ja ojetusta käsiwarrestas) ja tulewat rucoileman tähän huoneseen.

1 Kun 8:43 Ettäs cuulisit taiwas/ sijtä siasta cusas asut/ ja tekisit caiken sen cuin se muucalainen ano/ että caicki Canssa maan päällä tundis sinun nimes/ että he myös pelkäisit sinua nijncuin sinun Canssas Israel/ ja tundisit tämän huonen nimitetyxi sinun nimelles/ jonga minä rakendanut olen.
1 Kun 8:44 JOs sinun Canssas waelda sotaan wiwihamiehiäns wastan/ sitä tietä jotas heidän lähetät ja rucoilewat HERra/ tiellä Caupungin puoleen/ jongas walinnut olet/ ja huonen jonga minä sinun nimelles rakendanut olen.
1 Kun 8:45 Ettäs cuulisit heidän rucouxens ja anomisens taiwas/ ja saattaisit heille oikeuden.
1 Kun 8:46 JOs he syndiä tekewät sinua wastan (sillä ei ole yhtäkän ihmistä joca ei syndiä tee) ja sinä wihastut/ ja annat heitä heidän wihamiestens käsijn/ nijn että he wiewät heitä fangina wiholisen maalle taemma eli lähemmä.
1 Kun 8:47 Ja he tekisit sydämestäns parannuxen/ ja he palaisit sinua rucoileman heidän fangeuxens maalla/ sanoden: me ricoimme ja teimme pahoin/ ja olimme jumalattomat.
1 Kun 8:48 Ja he nijn palaisit sinun tygös caikesta sydämestäns/ ja caikesta sielustans heidän wihamiestens maalla/ jotca heitä wienet owat pois/ ja rucoilewat sinua tiellä heidän maans puoleen/ jongas heidän Isillens andanut olet/ sen Caupungin/ jongas walinnut olet/ ja sen huonen/ jonga minä sinun nimelles rakendanut olen.
1 Kun 8:49 Ettäs cuulisit heidän rucouxens ja anomisens taiwas/ sijtä siasta cusa sinä asut/ ja saattaisit heille oikeuden.
1 Kun 8:50 Ja olisit sinun Canssalles armollinen/ jotca sinua wastan syndiä tehnet owat/ ja caikille heidän ricoxillens/ joilla he rickonet owat sinua wastan/ ja annaisit heille armon nijldä jotca heitä fangina pitäwät/ ja armadaisit heidän päällens.
1 Kun 8:51 Sillä he owat sinun Canssas ja sinun perimises/ jotca sinä Egyptistä johdatit rautaisesta vnista.
1 Kun 8:52 Että sinun silmäs olisit awoi sinun palwelioittes anomiseen/ ja sinun Canssas Israelin rucouxeen/ ettäs heitä caikisa cuulisit joidenga tähden he sinua rucoilewat.
1 Kun 8:53 Sillä sinä olet heidän eroittanut sinulles perimisexi caikista Canssoista maan päällä/ nijncuins sanonut olet sinun palwelias Mosexen cautta/ cosca sinä meidän Isät johdatit Egyptist HERra/ HERra.
1 Kun 8:54 JA cosca Salomo oli caiken tämän rucouxen anomisen lopettanut HERran edes/ nousi hän HERran Altarilda/ ja lackais polwians cumartamast/ ja hajottamast käsiäns taiwasen päin.
1 Kun 8:55 Ja meni ja siunais coco Israelin joucon corgotetulla änellä/ ja sanoi:
1 Kun 8:56 Kijtetty olcon HERra joca Canssallens Israelille lewon andanut on/ ei yxikän ole puuttunut hänen hywistä sanoistans/ jonga hän palwelians Mosexen cautta puhunut on.

1 Kun 8:57 HERra meidän Jumalam olcon meidän cansam/ nijncuin hän on ollut meidän Isäim cansa/ älkän meitä hyljätkö eikä lacatco käändämäst meidän sydämitäm hänen tygöns.
1 Kun 8:58 Että me waellaisim caikis hänen teisäns/ ja pidäisim hänen käskyns/ säätyns ja oikeudens/ cuin hän meidän Isillem käskenyt on.
1 Kun 8:59 Ja että nämät sanat/ jotca minä HERran edes rucoillut olen/ lähestyisit HERran meidän Jumalam tygö päiwällä ja yöllä/ että hän saattais hänen palweliallens/ ja Israelille hänen Cansallens oikeuden/ idzecullakin ajallans.
1 Kun 8:60 Että caicki Canssat maan päällä tundisit/ HERran olewan Jumalan/ ja ei yhdengän toisen.
1 Kun 8:61 Ja teidän sydämen olcon wiatoin HERran meidän Jumalam edes/ waeldaman hänen säädyisäns/ ja pitämän hänen käskyns/ nijncuin se tänäpän tapahtu.
1 Kun 8:62 JA Cuningas uhrais coco Israelin joucon cansa uhria HERran edes.
1 Kun 8:63 Ja Salomo uhrais kijtosuhria (jonga hän HERralle uhrais) caxi colmattakymmendä tuhatta härkä/ ja sata ja caxikymmendä tuhatta lammasta. Näin he wiheit HERran huonen/ Cuningas ja caicki Israelin lapset.
1 Kun 8:64 Sinä päiwänä wihkei Cuningas keskicartanon/ joca oli HERran huonen edes/ sillä hän teki siellä polttouhrin/ ruocauhrin ja kijtosuhrin lihawuden: sillä waskiAltari/ joca HERran edes oli/ oli wähäinen polttouhrin/ ruocauhrin/ ja kijtosuhrin lihawuteen.
1 Kun 8:65 Ja Salomo piti silloin juhla/ ja coco Israel hänen cansans/ suuri cocous Hemathin rajasta Egyptin wirtan asti/ HERran meidän Jumalam edes/ seidzemen päiwä/ ja taas seidzemen päiwä/ se on/ neljätoistakymmendä päiwä.
1 Kun 8:66 Ja cahdexandena päiwänä päästi hän Canssan menemän/ ja he siunaisit Cuningan/ ja waelsit heidän majoins/ iloiten ja riemuiten caikesta sijtä hywydestä/ cuin HERra hänen palweliallens Dawidille ja hänen Canssallens Israelille tehnyt oli.

Vers. 4. Seuracunnan majan) Ei sitä jonga Moses teki/ sillä se oli Gibeonis: waan jonga Cuningas Dawid oli andanut tehdä Jerusalemis/ 2. Par.$ 1:3. & 4.
v. 9. Ei Arkis ollut mitän etc.$) se on/ ei mitän erinomaist/ waan taulut. Paidzi nijtä/ oli myös siellä Aaronin sauwa/ ja yxi astia Manna/ cuin Num.$ 17:10. kirjoitetan.
v. 19. Waan sinun Poicas) Täsä Salomo oli Christuxen cuwa/ joca on HERralle rakendanut Templin/ se on/ hänen seuracundans caikist Christityist coco mailmas/ Beda$.
v. 27. Luuletcos Jumalan maan päällä asuwan?) se on/ Jumalan Majesteti ei taita suljetta ja käsitettä

yhtengän paickan/ eikä hän cuule jumalattomitten rucousta yhdengän paican mahdollisuden tähden. Nijn owat Esaia cap.$ 66:1. Jeremia c.$ 7:4 ja Stephanus Act.$ 7:48. sen ymmärtänet.
v. 39. Sinä tunnet ainoastans caickein ihmisten lasten sydämet) Ei sijs Jumalan Englit ja ne cuollet pyhät tiedä mitän meidän ajatuxistam/ waiwoistam ja ahdistuxistam/ Esa. 64: 16. Abraham$ nescit$ nos$. Sentähden turhan heitä rucoillan ja heihin luotetan.
v. 46. Ei ole yhtän ihmistä joca ei syndiä tee) sijs ei yxikän taeda Lakia täyttä/ ja sen cautta autuaxi tulla: sillä joca wihdoin syndiä teke/ han on Lain rickonut/ ja nijn se todexi löytän: kirottu olcon se joca ei caickia pidä cuin Lais kirjoitettu on/ Deut.$ 27. v. ult.$
v. 48. Caikest sydämestäns) Cadzo/ 4. capit.$ Deut.$
v. 29.

IX. Lucu.

HERra näky Salomolle ja sano cuullens hänen rucouxens/ lupa myös olla hänen cansans/ jos hän waelda nijncuin hänen Isäns Dawid: muutoin uhca hän häwittä Israelin/ ja hyljätä sen huonen/ jonga he hänelle rakensit/ v. 1.
Salomo taridze Hiramille/ 20. Caupungita/ mutta ettei ne hänelle kelwannet/ maxetan hänen culutuxens calulla/ v. 10.
rakenda Gaserin ja monda muuta wahwa linna/ v. 16.
teki jäänet Cananerit werollisexi/ v. 20.
uhra colmast wuodes/ v. 25.
lähettä laiwoja Ophirijn/ jotca hänelle paljo culda tuowat/ v. 26.

1 Kun 9:1 JA cosca Salomo oli rakendanut HERran huonen/ ja Cuningan huonen/ ja caicki cuin hänen sydämens anoi ja halais tehdäxens.
1 Kun 9:2 Ilmandui HERra hänelle toisen kerran/ nijncuin hän oli hänelle ilmandunut Gibeonis.
1 Kun 9:3 Ja HERra sanoi hänelle: Minä olen cuullut sinun rucouxes ja anomises/ cuins olet minun edesäni anonut/ ja pyhittänyt tämän huonen/ jongas rakendanut olet/ pannaxeni sijhen minun nimeni ijancaickisest. Ja minun silmän ja sydämen owat alati sijnä.
1 Kun 9:4 Ja jos sinä waellat minun edesäni/ nijncuin sinun Isäs Dawid waeldanut on sydämen yxikerraisudes ja wacuudes/ nijn ettäs teet caicki cuin minä sinulle käskenyt olen/ ja pidät minun käskyni ja oikeuteni.

1 Kun 9:5 Nijn minä wahwistan sinun waldacundas istuimen Israelin päällä ijancaickisest/ nijncuin minä sinun Isäs Dawidin cansa puhunut olen/ sanoden: ei sinulda puutu mies Israelin istuimelda.
1 Kun 9:6 Mutta jos te käännätte teitän minust tacaperin/ te ja teidän lapsen/ ja ette pidä minun käskyäni ja oikeuttani/ jotca minä olen pannut teidän eteen/ ja menette ja palwelette wieraita jumalita ja rucoilette nijtä.
1 Kun 9:7 Nijn minä häwitän Israelin sijtä maasta/ jonga minä heille andanut olen/ ja sen huonen/ jonga minä minun nimelleni pyhittänyt olen/ heitän minä minun caswoni edest pois. Ja Israel pitä oleman sananlascuxi ja jutuxi caikis Canssois.
1 Kun 9:8 Ja waicka tämä huone on caickein corkein/ nijn cuitengin caicki cuin sijtä käywät ohidze/ hämmästywät ja hawisewat/ sanoden: mixi HERra näin teki tälle maalle ja huonelle?
1 Kun 9:9 Silloin wastatan: että he heidän HERrans Jumalans hyljäisit/ joca heidän Isäns Egyptin maalda johdatti/ ja seuraisit muita jumalita ja rucoilit heitä/ ja palwelit heitä/ sentähden on HERra caicki nämät pahudet andanut tulla heidän päällens.
1 Kun 9:10 COsca caxikymmendä aiastaica culunet olit/ joina Salomo ne caxi huonetta rakensi/ nimittäin/ HERran huonen ja Cuningan huonen.
1 Kun 9:11 Joihin Hiram Tyron Cuningas Salomolle Cedripuita/ hongia ja culda/ caiken hänen anomisens jälken/ lähetti. Nijn Cuningas Salomo andoi Hiramille caxikymmendä Caupungita Galilean maasa.
1 Kun 9:12 Ja Hiram matcusti Tyrost cadzoman nijtä Caupungeita/ jotca Salomo hänelle andanut oli/ ja ei ne hänelle kelwannet.
1 Kun 9:13 Ja sanoi: mitkä nämät Caupungit owat minun weljen/ jotcas minulle andanut olet? Ja hän cudzui ne Cabulin maaxi tähän päiwän asti.
1 Kun 9:14 JA Hiram oli lähettänyt Cuningalle sata ja caxikymmendä Centneriä culda.
1 Kun 9:15 Ja tämä on lucu werosta/ jonga Cuningas Salomo candoi raketaxens HErran huonetta/ ja hänen huonettans/ ja Millot/ ja Jerusalemin muuria/ ja Hazorit/ ja Megiddot ja Gaserit.
1 Kun 9:16 Sillä Pharao Egyptin Cuningas oli mennyt ja woittanut Gaserin/ ja polttanut sen tulella/ ja lyönyt Cananerit cuoliaxi jotca Caupungis asuit/ ja oli andanut sen hänen tyttärellens Salomon emännälle lahjaxi.
1 Kun 9:17 Näin rakensi Salomo Gaserin/ ja alammaisen BethHoronin.
1 Kun 9:18 Ja Baalathin/ ja Thamorin corwesa maalla.
1 Kun 9:19 Ja caicki Caupungit joisa Salomolla olit jywähuonet/ ja caicki waunuCaupungit/ ja radzasmiestän Caupungit/ ja caicki mitä hän tahdoi raketa Jerusalemis/ ja Libanonis/ ja coco maasa joca hänen wallasans oli.

1 Kun 9:20 JA caicki Canssa joca jäi Amorrereistä/ Pheresereistä/ Hewereistä ja Jebusereistä/ jotca ei ollet Israelin lapsista.
1 Kun 9:21 Heidän lapsens/ jotca he jätit heistäns maahan/ joita Israelin lapset ei taitanet häwittä/ ne teki Salomo werollisexi tähän päiwän asti.
1 Kun 9:22 Mutta Israelin lapsista ei hän tehnyt yhtän orjaxi/ waan andoi heidän olla sotamiesnä ja palwelianans/ ja pääruhtinana/ Ruhtinana/ ja wircamiesnä hänen waunuins ja radzasmiestens päällä.
1 Kun 9:23 Ja wircamiehiä jotca olit Salomon ascarten päällä/ oli wijsisata ja wijsikymmendä jotca Canshallidzit ja ascaret suoritit.
1 Kun 9:24 JA Pharaon tytär meni Dawidin Caupungist omaan huoneseens/ jonga Salomo hänelle rakendanut oli. Silloin rakensi hän myös Millon.
1 Kun 9:25 Ja Salomo uhrais colmasti wuodes polttouhria Altarilla/ jonga hän HERralle rakendanut oli/ ja suidzutti sen päällä HERran edes/ ja nijn huone päätettin.
1 Kun 9:26 JA Salomo teki myös laewan Ezeonin Geberis/ joca liki Elothi on punaisen meren reunan tykönä Edomerein maalla.
1 Kun 9:27 Ja Hiram lähetti palwelians laewaan/ jotca olit jalot haaximiehet ja mereen hywin harjandunet Salomon palwelian cansa.
1 Kun 9:28 Ja he tulit Ophirijn/ ja weit sieldä neljä sata ja caxikymmendä leiwiskätä culda/ ja he weit sen Cuningas Salomolle.

Vers. 3. Pannaxeni sijhen minun nimeni) se on/ sinun rucouxes tähden olen minä pyhittänyt ja omistanut tämän huonen/ wastataxen nijtä/ jotca minua kysywät/ että sijnä saarnataisin ja weisataisin minun nimelleni/ ja sijnä minä otan hywäxi heidän uhrins ja Jumalan palweluxens.

X. Lucu.

ARabian Drotning cuule sanoman Salomost ja tule händä coetteleman tapauxilla/ v. 1.
tunnusta hänen cunnians suuremmaxi cuin sanoma oli/ ja cunnioitta Jumalata/ v. 4.
anda Salomolle/ 120. leiwiskätä culda/ paljo yrtejä ja callita kiwiä/ v. 10.
Salomo anda hänelle caickia cuin hän ano/ ja paljo lahjoja/ v. 13.
Salomolla on suuri cullan saando/ anda tehdä keihät ja kilwet cullasta/ v. 14.
istuimen Elephandin luista cullalla caunistetun/ v. 18.
woitta näillä caicki Cuningat/ että moni himoidze nähdä ja puhutella händä/ v. 23.

hänen aicanans oli hopiat nijn paljo cuin kiwiä Jerusalemis/ v. 27.

1 Kun 10:1 JA cosca Salomon sanoma HERran nimestä oli tullut rickan Arabian Drotningin eteen/ tuli hän coetteleman händä tapauxilla.
1 Kun 10:2 Ja hän tuli Jerusalemijn sangen suuren joucon cansa/ Camelein cansa/ jotca jaloja yrtejä cannatit/ ja paljon cullan cansa/ ja callisten kiwein cansa. Ja cosca hän tuli Cuningas Salomon tygö/ puhui hän hänelle caicki cuin hän aicoinut oli.
1 Kun 10:3 Ja Salomo sanoi ne caicki tyynni hänelle/ ja ei ollut mitän Cuningalda salattu/ jota ei hän hänelle sanonut
1 Kun 10:4 COsca rickan Arabian Drotningi näki caiken Salomon taidon/ ja huonen jonga hän rakendanut oli:
1 Kun 10:5 Ja ruat hänen pöydälläns/ ja hänen palweliains asuinsiat/ ja cungin heidän wircans/ ja heidän waattens/ ja hänen juomanslaskian/ ja polttouhrins/ jonga hän HERran huones uhrais/ ei hän idzens enämbi woinut pidättä.
1 Kun 10:6 Mutta sanoi Cuningalle: caicki cuin minä sinusta cuullut olen minun maalleni/ ja sinun menostas/ ja sinun taidostas/ se on tosi.
1 Kun 10:7 Ja en minä usconut sitä ennencuin minä tulin idze/ ja sen minä olen nyt silmilläni nähnyt/ ja cadzo/ ei ole minulle puolittaingan sanottu/ sinulla on enämbi taito ja hywyttä/ cuin sanoma on/ jonga minä cuullut olen.
1 Kun 10:8 Autuat owat sinun miehes ja palwelias/ jotca aina sinun edesäs seisowat/ ja cuuldelewat sinun taitoas.
1 Kun 10:9 Kijtetty olcon HERra sinun Jumalas joca sinuun on mielistynyt/ sinun Israelin istuimelle pannaxens/ sentähden että HERra racasta Israeli ijancaickisest/ ja on pannut sinun Cuningaxi oikeutta ja duomiota tekemän.
1 Kun 10:10 JA hän andoi Cuningalle caxikymmendä toista sata Centneriä culda/ ja sangen paljo jaloja yrtejä/ ja calleita kiwiä. Ei tullut sinne sijtte nijn paljo calleita yrtejä/ cuin rickan Arabian Drotningi Cuningas Salomolle andoi.
1 Kun 10:11 Sijhen myös Hiramin hahdet jotca culda toit Ophirist/ ja sangen paljo Hebenin puita ja callita kiwiä.
1 Kun 10:12 Ja Cuningas andoi tehdä Hebenin puist padzait HERran huoneseen ja Cuningan huoneseen/ ja candelet ja harput soittaille. Ei tullut sinne sijtte nijn paljo Hebenin puita/ eikä myös sijtte näkynyt tähän

päiwän asti.
1 Kun 10:13 Ja Cuningas Salomo andoi rickan Arabian Drotningille caicki cuin hän pyyti ja anoi häneldä/ paidzi nijtä cuin hän hänelle idze andoi. Ja hän palais ja meni palwelioinens omalle maallens.
1 Kun 10:14 MUtta culda jonga he joca wuosi toit Salomolle/ painoi cuusi sata cuusikymmendä ja cuusi Centneriä waagalla.
1 Kun 10:15 Ilman sitä cuin caupidziat ja Apotecarit/ nijn myös caicki Cuningat Arabiast/ ja ne woimalliset maalda/ toit hänelle.
1 Kun 10:16 Ja Cuningas Salomo andoi myös tehdä parhasta cullasta caxi sata keihästä/ ja andoi panna cuusi sata cappaletta culda jocaidzeen keihäseen.
1 Kun 10:17 Ja colme sata kilpe parhasta cullasta/ ja colme leiwiskätä culda jocaidzeen kilpeen/ ja Cuningas pani ne Libanonin medzähuoneseen.
1 Kun 10:18 JA Cuningas teki suuren istuimen Elephandin luista/ ja culdais sen selkiällä cullalla.
1 Kun 10:19 Ja sijnä istuimes oli cuusi astuinlauta/ ja sen istuimen pää oli ymmyrjäinen tacapäin/ ja käsipuut olit molemmilla puolilla istuinda ymbärins/ ja caxi Lejoni seisoit käsipuiden tykönä.
1 Kun 10:20 Ja siellä seisoi caxitoistakymmendä Lejoni nijden cuuden astuinlaudan päällä molemmilla puolin/ ei sencaltaista ole tehty cusacan Cuningan waldacunnas.
1 Kun 10:21 Caicki Cuningas Salomon juomaastiat olit selkiästä cullasta/ ja jocainen astia Libanonin medzähuones oli myös selkiästä cullasta: sillä ei yxikän totellut Cuningas Salomon aicana hopiasta.
1 Kun 10:22 Sillä se Cuningan haaxi/ jolla hän purjedei Hiramin hahden cansa/ tuli joca colmandena wuotena kerran/ ja toi culda/ hopiat/ Elephandin hambaita/ Apinoita ja Rikincuckoja.
1 Kun 10:23 JA näin Cuningas Salomo on ollut rickambi caickia Cuningoita maan päällä.
1 Kun 10:24 Ja caicki mailma pyysi nähdä Salomot/ cuullaxens sitä taito/ jonga Jumala oli andanut hänen sydämeens.
1 Kun 10:25 Ja caicki toit hänelle lahjoja/ hopiaastioita/ ja cullaisita caluja/ ja waatteita/ ja harniscoita/ ja yrtejä/ ja hewoisita/ ja muuleja joca wuosi.
1 Kun 10:26 Ja Salomo cocois waunuja ja radzasmiehiä/ nijn että hänellä oli tuhannen ja neljä sata waunua/ ja caxitoistakymmendä tuhatta radzasmiestä/ ne hän pani waunu Caupungeihin ja Jerusalemin Cuningan tygö.
1 Kun 10:27 Ja Cuningas teki nijn/ että hopiata oli nijn paljo Jerusalemis cuin kiwiäkin/ ja Cedripuita nijn paljo cuin willificuna puitakin laxois.
1 Kun 10:28 Ja Salomolle tuotin hewoisita Egyptist/ ja caickinaista calua/ ja Cuningan cauppamiehet ostit

ne calut.
1 Kun 10:29 Ja toit Egyptist jocaidzen waunun cuuden sadan hopiapenningin edestä/ ja hewoisen sadan ja wijden kymmenen hopiapenningin edestä. Nijn wietin myös caickein Hetherein Cuningasten ja Syrian Cuningasten tygö/ heidän kättens cautta.

Vers. 1. Tapauxilla) se on/ työläillä kysymyxillä.
v. 11. Hebenin) on puun lai Indias.

XI. Lucu.

SAlomo wietellän muucalaisilda waimoilda/ palweleman wieraita jumalita/ v. 1.
jongatähden HERra wihastu/ ja uhca hajotta waldacunnan hänen pojaldans/ ja jättä ainoastans yhden sucucunnan/ v. 9.
herättä hänelle wihamiehiä: Hadadin/ v. 14.
Resonin/ v. 23.
Jerobeamin/ v. 26.
Jerobeamille luwatan kymmenen sucucunda jos hän waelda Jumalan käskyisä/ v. 29.
Salomo edzi händä tappaxens/ mutta hän pakene Egyptijn/ v. 40.
Salomo cuole/ ja hänen poicans Rehabeam tule Cuningaxi hänen siaans/ v. 43.

1 Kun 11:1 JA Cuningas Salomo racasti monda muucalaista waimoa/ Pharaon tytärtä/ ja Moabitereitä/ Ammonitereitä/ Edomitereitä/ Zidonitereitä ja Hethitereitä:
1 Kun 11:2 Nijstä Canssoista joista HERra Israelin lapsille sanonut oli: älkät mengö heidän tygöns/ eikä hekän tulco teidän tygön/ sillä he käändäwät totisest teidän sydämen heidän jumalittens perän/ näihin suostui Salomo racastaman heitä.
1 Kun 11:3 Ja hänellä oli seidzemen sata waimo emändinä/ ja colme sata jalcawaimo/ ja hänen waimons käänsit hänen sydämens.
1 Kun 11:4 Cosca Salomo wanheni/ käänsit hänen emändäns hänen sydämens wierasten jumalitten perän/ nijn ettei hänen sydämens ollut täydellinen HErran hänen Jumalans cansa/ nijncuin Dawidin hänen Isäns sydän oli.
1 Kun 11:5 Ja nijn waelsi Salomo Astharothin Zidonerein jumalan perän/ ja Milchomin Ammoniterein jumalan perän.

1 Kun 11:6 Ja Salomo teki paha HERran edes/ ja ei seurannut HERra täydellisest/ nijncuin hänen Isäns Dawid.
1 Kun 11:7 Silloin rakensi Salomo corkeuden Chamoxelle Moabiterein cauhistuxelle sille wuorelle/ joca on Jerusalemin edes/ ja Molochille Ammoniterein cauhistuxelle.
1 Kun 11:8 Ja nijn teki Salomo caikille muucalaisille emännillens/ jotca heidän jumalillens suidzutit ja uhraisit.
1 Kun 11:9 JA HERra wihastui Salomon päälle/ että hänen sydämens oli käändynyt HERrast Israelin Jumalast/ joca hänelle cahdest ilmandunut oli.
1 Kun 11:10 Ja händä näistä kieldänyt oli/ ettei hän pitänyt waeldaman wierasten jumalitten perän/ ja ei cuitengan pitänyt mitä HERra hänelle käskenyt oli.
1 Kun 11:11 Sanoi sijs HERra Salomolle: että se on tapahtunut sinulda/ ja et sinä pitänyt minun lijttoani/ ja minun käskyjäni cuin minä sinulle käskin/ nijn minä rewäisen waldacunnan sinulda/ ja annan sen sinun palwelialles.
1 Kun 11:12 Cuitengin en minä sitä tee sinun ajallas/ sinun Isäs Dawidin tähden/ mutta sinun poicas kädest minä sen rewäisen.
1 Kun 11:13 En minä cuitengan coco waldacunda rewäise/ mutta yhden sucucunnan minä annan sinun pojalles/ Dawidin minun palweliani tähden/ ja Jerusalemin tähden/ jonga minä olen walinnut.
1 Kun 11:14 JA HERra nosti Salomolle wiholisen/ Hadadin sen Edomerin/ Cuningalisest sugust Edomis.
1 Kun 11:15 Sillä cosca Dawid oli Edomis/ ja Joab sodanpäämies meni hautaman tapetuita ja löi cuoliaxi caicki miehenpuolet Edomis:
1 Kun 11:16 Sillä Joab ja coco Israel wijwyi siellä sijhenasti että hän caicki miehenpuolet Edomis häwitti/
1 Kun 11:17 Silloin pakeni Hadad ja muutamat Edomin miehet hänen cansans/ hänen Isäns palwelioist Egyptijn. Mutta Hadad oli wähä nuorucainen.
1 Kun 11:18 Ja he nousit Midianist ja tulit Paraan/ ja otit cansans miehiä Paranist Pharaon Egyptin Cuningan tygö/ joca andoi hänelle huonen/ ja elatuxen ja maata.
1 Kun 11:19 Ja Hadad löysi suuren armon Pharaon edes/ nijn että hän andoi hänelle emändäns Tahpenexen sisaren emännäxi.
1 Kun 11:20 Ja Tahpenexen sisar synnytti hänelle Genubathin hänen poicans. Ja Tahpenes caswatti hänen Pharaon huones/ nijn että Genubath oli Pharaon huones Pharaon lasten seas.
1 Kun 11:21 Cosca Hadad cuuli Egyptis Dawidin nuckunexi Isäins cansa/ ja sodanpäämies Joab oli cuollut/ sanoi hän Pharaolle: päästä minua menemän minun maalleni.

1 Kun 11:22 Pharao wastais händä: mitä sinun puuttu minun tykönäni/ ettäs tahdot mennä sinun maalles? hän sanoi: ei mitän/ waan salli minun mennä.
1 Kun 11:23 JA Jumala nosti myös Salomolle wihamiehen Resonin ElJadan pojan/ joca oli carannut hänen Herraldans HadadEserildä Zoban Cuningalda.
1 Kun 11:24 Ja cocois miehiä händä wastan/ ja hän oli sodanpäämies silloin cosca Dawid surmais heitä/ ja menit Damascuun/ ja asuit siellä/ ja hallidzi Damascus.
1 Kun 11:25 Ja hän oli Israelin wiholinen nijncauwan cuin Salomo eli/ paidzi sitä wahingota cuin Hadad teki/ hän cauhistui Israeli ja tuli Syrian Cuningaxi.
1 Kun 11:26 NIjn myös Jerobeam Nebathin poica Ephratheri Zaredast Salomon palwelia/ hänen äitins nimi oli Zeruga yxi leski/ hän nosti myös kätens Cuningast wastan.
1 Kun 11:27 Ja tämä on syy jongatähden hän kätens nosti Cuningast wastan: Cosca Salomo rakensi Millon/ sulki hän Dawidin hänen Isäns Caupungin raon.
1 Kun 11:28 Ja Jerobeam oli jalo sotamies/ ja cosca Salomo näki sen nuorucaisen kelpawaisexi/ asetti hän hänen coco Josephin huonen cuormain päälle.
1 Kun 11:29 SE tapahtui sijhen aican että Jerobeam meni ulos Jerusalemist/ ja Propheta Ahia Silost löysi hänen tiellä/ ja hänen ylläns oli usi hame/ ja he olit ainoastans cahden kedolla.
1 Kun 11:30 Ja Ahia rupeis sijhen uten hameseen cuin hänen ylläns oli/ ja rewäis cahdexitoistakymmenexi cappalexi.
1 Kun 11:31 Ja sanoi Jerobeamille: ota kymmenen cappaletta sinulles: sillä nijn sano HERra Israelin Jumala: cadzo/ minä rewäisen waldacunnan Salomon kädest/ ja annan sinulle kymmenen sucucunda.
1 Kun 11:32 Yxi sucucunda jää hänelle Dawidin minun palweliani tähden/ jonga minä olen walinnut caikist Israelin sucucunnist.
1 Kun 11:33 Että he owat minun hyljännet ja cumartanet Astharothi Zidonerein jumalata/ Chamosta Moabiterein jumalata/ ja Milchomi Ammonin lasten jumalata/ ja ei waeldanet minun teilläni/ eikä tehnet mitä minulle kelpais/ minun käskyjäni ja minun oikeuttani/ nijncuin Dawidin hänen Isäns.
1 Kun 11:34 En minä ota coconans waldacunda hänen kädestäns/ waan teen hänen Ruhtinaxi hänen elinajaxens Dawidin minun palweliani tähden/ jonga minä walidzin/ joca pitä minun käskyni ja oikeuteni.
1 Kun 11:35 Mutta hänen poicans kädest otan minä waldacunnan/ ja annan sinulle kymmenen sucucunda.
1 Kun 11:36 Mutta hänen pojallens annan minä yhden sucucunnan/ että minun palweliallani Dawidilla olis aina walkeus minun edesäni Jerusalemin Caupungis/ jonga minä olen walinnut minulleni/ pannaxeni minun nimeni sinne.

1 Kun 11:37 Nijn otan minä nyt sinun hallidzeman caikis cuin sinun sydämes halaja/ ja sinun pitä oleman Israelin Cuningas.
1 Kun 11:38 Jos sinä cuulet caickia cuin minä sinulle käsken/ ja waellat minun teilläni/ ja teet sitä cuin minulle kelpa/ pitäden minun oikeuteni ja käskyni/ nijncuin Dawidin minun palwelian teki/ nijn minä olen sinun cansas/ ja rakennan sinulle wahwan huonen/ nijncuin minä Dawidille rakensin/ ja annan sinulle Israelin.
1 Kun 11:39 Ja näin alennan Dawidin siemenen: en cuitengan ijancaickisest.
1 Kun 11:40 Mutta Salomo pyyti tappa Jerobeami. Nijn Jerobeam nousi ja pakeni Egyptijn/ Zisakin Egyptin Cuningan tygö/ ja oli Egyptis Salomon cuoleman asti.
1 Kun 11:41 MItä muuta Salomost sanomist on/ hänen tecons ja taitons/ eikö ne ole kirjoitetut Salomon tecokirjas.
1 Kun 11:42 Mutta aica cuin Salomo oli Jerusalemis caiken Israelin Cuningas/ oli neljäkymmendä ajastaica.
1 Kun 11:43 Ja Salomo nuckui hänen Isäins cansa/ ja haudattin hänen Isäns Dawidin Caupungijn. Ja hänen poicans Rehabeam tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 4. Wierasten jumalitten perään) Ei ole uscottapa ettei Salomo paremmin tiennyt/ cuin että se oikein olis cuin hän teki/ waan hän piti nijn paljo hänen emännistäns/ että hän heille mielen noutexi sen teki/ Aug. $ lib.$ 14. cap.$ 42. v. eod.$ Täydellinen HERran cansa) Tästä näky ettei Salomo peräti HERrast luopunut/ waan että hän on catunut ja idzens parandanut/ sijttecuin HERra puhui hänen cansans. Waicka hän hänen wanhudesans ei tainnut nijn täydellisest luopua sijtä epäjumalan palweluxest/ jonga hän alcanut oli: sillä nijn näky HERra hänelle luwannexi/ 2. Sam. 7:14. ja 15.

XII. Lucu.

CUningas Rehabeamist luopuwat/ kymmenen sucucunda cowan wastauxen tähden/ v. 12.
joita kieldän HERralda sodalla ottamast jällens/ v. 21.
Jerobeam tehdän Cuningaxi/ v. 22.
säätä uden epäjumalan palweluxen cahdella cullaisella wasicalla/ saattain Israeli syndiä tekemän/ v. 26.

1 Kun 12:1 JA Rehabeam meni Sichemijn: sillä coco Israel oli silloin tullut Sichemijn tekemän händä Cuningaxi.
1 Kun 12:2 Ja Jerobeam Nebathin poica cuuli sen Egyptis ollesans/ johonga hän Cuningas Salomon edest

paennut oli/ wijwyi hän Egyptis.
1 Kun 12:3 Ja he lähetit händä cudzuman. Ja Jerobeam tuli caiken Israelin joucon cansa/ ja puhuit Rehabeamille/ ja sanoit:
1 Kun 12:4 Sinun Isäs on meidän ikem rascauttanut/ nijn huojenna nyt sinä se cowa palwelus ja rascas ijes/ jonga hän meidän päällem pannut on/ nijn me olemma sinun alemmaises.
1 Kun 12:5 Mutta hän sanoi heille: mengät pois colmanden päiwän asti/ ja tulcat jällens minun tygöni. Ja Canssa meni.
1 Kun 12:6 NIjn Cuningas Rehabeam piti neuwo wanhimmitten cansa/ jotca hänen Isäns Salomon edes seisoit/ cosca hän wielä eli/ ja sanoi: cuinga te neuwotte wastaman tätä Canssa.
1 Kun 12:7 He sanoit hänelle: jos sinä palwelet tänäpän tätä Canssa ja noudat heidän mielens/ ja cuulet/ ja annat heille hywiä sanoja/ nijn he owat sinun alammaises sinun elinaicas.
1 Kun 12:8 Mutta hän hyljäis wanhimbain neuwon/ jonga he hänelle andanet olit/ ja piti neuwo nuorucaisten cansa/ jotca hänen cansans caswanet olit/ ja hänen edesäns seisoit.
1 Kun 12:9 Ja hän sanoi nijlle: mitä te neuwotte wastaman tätä Canssa/ joca minulle on sanonut: huojenna se ijes/ jonga Isäs meidän päällem pannut on?
1 Kun 12:10 Ja nuorucaiset jotca hänen cansans caswanet olit/ sanoit hänelle: sille Canssalle joca sinulle sano: sinun Isäs on meidän ikem rascauttanut/ huojenna se meildä/ pitä sinun sanoman: minun pienin sormen on paxumbi cuin minun Isäni cupet.
1 Kun 12:11 Minun Isän on teidän iken rascauttanut/ mutta minä lisän sijhen wielä nyt teille/ minun Isän on teitä curittanut ruoskilla/ waan minä curitan teitä Scorpioilla.
1 Kun 12:12 NIin Jerobeam ja caicki Canssa tulit Rehabeamin tygö colmandena päiwänä/ nijncuin Cuningas puhunut ja sanonut oli/ tulcat minun tygöni jällens colmandena päiwänä.
1 Kun 12:13 Ja Cuningas wastais cowan Canssa/ ja hyljäis sen neuwon cuin wanhimmat olit hänelle andanet.
1 Kun 12:14 Ja puhui heille nijncuin ne nuoret olit neuwonet/ ja sanoi: minun Isän on teidän iken rascauttanut/ mutta minä lisän sijhen/ minun Isän on teitä curittanut ruoskilla/ mutta minä curitan teitä Scorpioilla.
1 Kun 12:15 Ja ei Cuningas cuullut Canssa/ sillä HERra oli sen nijn käändänyt/ wahwistaxens sanans cuin hän puhui Jerobeamille Nebathin pojalle/ Ahian cautta Silost.
1 Kun 12:16 COsca coco Israel sen näki ettei Cuningas cuullut heitä/ wastais Canssa Cuningalle/ ja sanoi: mikä osa on meillä Dawidis? eli perimys Isain pojas? Israel mene majois/ cadzo sijs sinä Dawid huonettas.

Ja Israel meni majoins.
1 Kun 12:17 Nijn että Rehabeam ainoastans wallidzi ne Israelin lapset jotca Judan Caupungeis asuit.
1 Kun 12:18 Ja cosca Cuningas Rehabeam lähetti Adoramin werorahan haldian matcaan/ nijn coco Israel kiwitti hänen. Mutta Cuningas Rehabeam astui nopiast waunuin/ ja pakeni Jerusalemijn.
1 Kun 12:19 Ja nijn ercani Israel Dawidin huonest haman tähän päiwän asti.
1 Kun 12:20 COsca coco Israel cuuli Jerobeamin tullexi jällens/ lähetit he ja käskit hänen cudzua Canssan eteen/ ja teit hänen caiken Israelin Cuningaxi/ ja ei yxikän seurannut Dawidin huonetta/ waan Judan sucu ainoastans.
1 Kun 12:21 Ja cosca Rehabeam tuli Jerusalemijn/ cocois hän coco Judan huonen ja BenJaminin sugun/ sata ja cahdexankymmendä tuhatta nuorta ja walittua sotamiestä/ sotiman Israelin huonetta wastan/ ja omistaman waldacunda Rehabeamille Salomon pojalle jällens.
1 Kun 12:22 Mutta Jumalan sana tuli sen Jumalan miehen Semajan tygö/ sanoden:
1 Kun 12:23 Puhu Rehabeamille Salomon pojalle Judan Cuningalle/ ja coco Judan huonelle/ ja BenJaminille/ ja muulle Canssalle/ ja sano:
1 Kun 12:24 Näitä sano HERra: älkät mengö sotiman teidän weljejän Israelin lapsia wastan/ palaitcan jocainen cotians: sillä se on minulda tapahtunut. Ja he cuulit HERran sanan/ ja palaisit menemän HERran sanan jälken.
1 Kun 12:25 JA Jerobeam rakensi Sichemin Ephraimin wuorelle/ ja asui siellä/ ja käwi sieldä ja rakensi Penuelin.
1 Kun 12:26 JA Jerobeam ajatteli sydämesäns/ nyt waldacunda tule Dawidin huonelle jällens.
1 Kun 12:27 Jos tämä Canssa mene Jerusalemijn uhraman HERran huoneseen/ ja tämän Canssan sydän käändy jällens heidän Herrans Rehabeamin Judan Cuningan puoleen/ nijn he tappawat minun/ ja palajawat jällens Rehabeamin Judan Cuningan tygö.
1 Kun 12:28 Ja Cuningas piti neuwon ja teki caxi cullaista wasickata/ ja sanoi heille: teidän on työläs mennä Jerusalemijn/ cadzo/ täsä on sinun Jumalas Israel/ joca sinun on johdattanut Egyptin maalda.
1 Kun 12:29 Ja pani nijstä yhden BethElijn/ ja sen toisen Danijn.
1 Kun 12:30 Ja se asia joudui synnixi: sillä Canssa meni sen yhden eteen haman Danijn.
1 Kun 12:31 Nijn teki hän myös huonen cuckulalle/ ja teki Papit halwimmist Canssan seast/ jotca ei Lewin lapsist ollet.
1 Kun 12:32 Ja hän teki juhlan wijdendenätoistakymmendenä päiwänä/ cahdexandena Cuucautena/ nijncuin Judan juhlapäiwän/ ja uhrais Altarilla. Nijn hän myös teki BethElis/ uhraten wasicoille/ jotca hän

tehnyt oli. Ja hän toimitti BethElin Papit cuckuloille/ jotca hän tehnyt oli.
1 Kun 12:33 Ja hän uhrais sillä Altarilla/ (jonga hän BethElijn tehnyt oli) sinä wijdendenätoistakymmendenä päiwänä cahdexandena Cuucautena/ jonga hän sydämesäns ajatellut oli. Ja teki Israelin lapsille juhlia/ ja uhrais Altarilla suidzutuxexi.

Vers. 15. HERra oli sen nijn käändänyt) Ihmisten ennen tehdyin syndein tähden/ otta Jumala hänen armons heildä pois/ ettei he taida löytä hywä neuwo/ eli sijnä pysyä/ waan seurawat heidän tyhmiä ajatuxians/ ja saattawat idzens cadotuxeen. Näin HERra teki Rehabeamille/ hänen ja hänen Isäns epäjumalan palweluxen tähden. Nijn myös pitä ymmärrettämän mitä 24. versys on: tänä on tapahtunut minulda.
V. 31. Halwimmist Canssan seast) Ettei Lewitat taitanet hywällä omalla tunnolla pitä tätä hänen epäjumalan palwelustans/ ajoi hän heidän pois/ ja pani sencaltaiset ajeluxet papeixi/ jotca olit walmit ottaman wastan/ mitä hän käski/ nijncuin nähdän/ 2. Par.$ 11:14. ja usein tapahtu: sillä sencaltaisia Ihmisiä aina löytän/ jotca raswaisen liemen tähden caickijn mielistywät/ cosca jotakin waara uscon asiois tarjon on. Ja tällä juonella aina wäärä oppi tuodan/ cosca opettajat Jumalan seuracundaan wäkisen tungetan/ nijldä joilla walda on/ ja Jumalan seuracunda ja hänen esimiehens cadzotan ylön/ joiden haldun Jumala tämän andanut on/

XIII. Lucu.

JErobeamin uhrates tule Jumalan mies ja ennusta että yxi Cuningas pitä tästälähin uhraman corkeuden pappeja Altarilla/ v. 1.
hänen kätens/ jolla hän käski Prophetan otta kijnni/ cuiwettu/ mutta Prophetan rucouxella tule se terwexi/ v. 4.
Ei Propheta mene Cuningan tygö/ v. 7.
palautetan cuitengin wanhalda Prophetalda/ v. 11.
jongatähden hän Lejonilda rewäistän cuoliaxi/ v. 20.
ja haudatan wanhalda Prophetalda/ v. 26.

1 Kun 13:1 JA cadzo Jumalan mies tuli Judasta HERran sanan cansa BethElijn/ ja Jerobeam seisoi Altarin tykönä suidzuttamas.
1 Kun 13:2 Ja hän huusi Altarita wastan HERran sanan cautta/ ja sanoi: ALtari/ Altari. Näin sano HERra:

cadzo/ Dawidin huonelle on syndywä poica Josia nimeldä/ hän on uhrawa sinun päälles corkeuden pappeja/ jotca sinun päälles suidzuttawat/ ja on polttawa ihmisen luita sinun päälläs.
1 Kun 13:3 Ja hän andoi sinä päiwänä ihmen/ ja sanoi: tämä on se ihme/ että HERra näitä puhunut on/ cadzo/ Altarin pitä halkeman/ ja tuhwan joca sen päällä on/ pitä hajotettaman.
1 Kun 13:4 COsca Cuningas cuuli sanan sildä Jumalan mieheldä/ joca Altarita wastan BethElis huutanut oli/ ojensi hän kätens Altarin tykö/ ja sanoi: ottacat händä kijnni. Ja hänen kätens cuiwettui/ jonga hän händä wastan ojensi/ ja ei hän tainnut sitä wetä jällens puoleens.
1 Kun 13:5 Ja Altari halkeis/ ja tuhca hajotettin Altarilda sen jhmen jälken/ cuin Jumalan mies HERran sanan cautta andanut oli.
1 Kun 13:6 Ja Cuningas wastais/ ja sanoi Jumalan miehelle: rucoile sinun HERras Jumalatas minun edestäni/ että minun käten taipuis minun tygöni. Silloin Jumalan mies rucoili HERra/ ja Cuningan käsi taiwui jällens hänen puoleens/ ja tuli nijncuin hän oli ennengin ollut.
1 Kun 13:7 Ja Cuningas puhui Jumalan miehelle: tule cotia minun cansani ja wirgota idzes/ minä annan sinulle lahjoja.
1 Kun 13:8 Mutta Jumalan mies sanoi Cuningalle: waickas annaisit minulle puolen sinun huonettas/ en minä sijttekän tulis sinun cansas: sillä en minä syö täsä paicas leipä/ engä juo wettä.
1 Kun 13:9 Sillä nijn käski minun HERra sanans cautta/ sanoden: ei sinun pidä leipä syömän/ eikä wettä juoman/ eikä myös palajaman sitä tietä cuins mennyt olet.
1 Kun 13:10 Ja hän meni toista tietä/ ja ei palainnut sitä tietä cuin hän BethElijn tullut oli.
1 Kun 13:11 MUtta BethElis asui yxi wanha Propheta/ hänen tygöns menit hänen poicans/ ja juttelit Isällens caicki hänen tecons/ cuin se Jumalan mies teki sinä päiwänä BethElis/ ja ne sanat cuin hän Cuningalle sanonut oli.
1 Kun 13:12 Ja heidän Isäns sanoi heille: cuta tietä hän on matcustanut? ja hänen poicans osotit hänelle tien/ jota se Jumalan mies waeldanut oli/ se cuin Judasta tullut oli.
1 Kun 13:13 Mutta hän sanoi pojillens: satuloitca minulle Asi/ Ja cuin he olit satuloinnet Asin/ istui hän sen päälle.
1 Kun 13:14 Ja meni sen Jumalan miehen perään/ ja löysi hänen istumast tammen alla/ ja sanoi hänelle: oletcos se Jumalan mies/ joca Judasta tullut olet? hän sanoi: olen.
1 Kun 13:15 Hän sanoi hänelle: tule minun cansani cotia/ ja syö leipä.
1 Kun 13:16 Hän sanoi: en minä palaja sinun cansas engä tule sinun tygös/ en minä syö myös leipä/ engä juo wettä täsä paicas sinun cansas:

1 Kun 13:17 Sillä minun cansani on puhuttu HERran sanan cautta: ei sinun pidä siellä leipä syömän/ eikä wettä juoman/ ei myös sinun pidä palajaman sitä tietä cuins sinne mennyt olet.
1 Kun 13:18 Hän sanoi hänelle: minä olen myös Propheta nijncuin sinäkin/ ja Engel on puhunut minun cansani HERran sanan cautta/ ja sanonut: wie händä cotia cansas syömän leipä ja juoman wettä.
1 Kun 13:19 Mutta hän walhetteli hänen edesäns. Ja palautti hänen/ ja hän söi leipä ja joi wettä hänen cansans hänen huonesans.
1 Kun 13:20 JA cuin he istuit pöydän tykönä/ tuli HERran sana Prophetalle joca hänen palattanut oli.
1 Kun 13:21 Ja hän huusi sille Jumalan miehelle joca Judasta tullut oli/ ja sanoi: näita sano HERra: ettäs olet HERran käskylle tottelematoin ollut/ ja et ole sitä käskyä pitänyt/ cuin HERra sinun Jumalas käskenyt on:
1 Kun 13:22 Ja olet palainnut syömän leipä/ ja juoman wettä sijnä paicas cuin HERra kielsi: ei sinun pidä siellä leipä syömän eikä wettä juoman: ei pidä sinun ruumis tuleman sinun Isäis hautaan.
1 Kun 13:23 JA cuin hän leipä syönyt ja wettä juonut oli/ satuloidzi mies Asin sille Prophetalle/ jonga hän palattanut oli.
1 Kun 13:24 Ja cosca hän meni pois/ cohtais hänen Lejoni tiellä/ ja tappoi hänen. Ja hänen ruumins macais heitettynä tiellä/ ja Asi seisoi hänen siwusans/ ja Lejoni seisoi lähinnä ruumista.
1 Kun 13:25 Ja cosca sijtä käwi ihmisiä ohidzen/ näit he ruumin heitetyxi tielle/ ja Lejonin seisowan ruumin tykönä/ ja he menit ja sanoit Caupungis/ josa se wanha Propheta asui.
1 Kun 13:26 Cosca Propheta sen cuuli/ joca hänen palattanut oli/ sanoi hän: se on se Jumalan mies joca HERran käskylle tottelematoin oli/ sentähden on HERra hänen andanut Lejonille/ se on musertanut ja tappanut hänen/ nijden sanain jälken/ cuin HERra hänelle sanonut oli.
1 Kun 13:27 Ja sanoi pojillens: satuloitcat minulle Asi. Ja cosca he olit satuloinnet/
1 Kun 13:28 Meni hän sinne/ ja löysi hänen ruumins heitetyxi tielle/ ja Asin ja Lejonin seisowan ruumin tykönä. Ei Lejoni ollut mitän syönyt ruumijsta/ eikä rewäisnyt Asia.
1 Kun 13:29 Silloin otti Propheta sen Jumalan miehen ruumin/ ja pani Asins päälle/ ja wei hänen tacaperin/ ja se wanha Propheta tuli Caupungijn itkemän ja hautaman händä.
1 Kun 13:30 Ja hän pani ruumin hänen omaan hautaans/ ja itkit händä: Ah weljeni.
1 Kun 13:31 Ja cosca he olit haudannet hänen/ sanoi hän pojillens: cosca minä cuolen/ nijn haudacka minua sijhen hautaan/ johonga se Jumalan mies haudattu on/ ja pangat minun luuni hänen luidens siwuun.
1 Kun 13:32 Sillä se on tapahtuwa cuin hän Altarita ja BethElitä wastan HERran sanan cautta huutanut oli/ ja caickia corkeuden huoneita wastan/ jotca Samarian Caupungeis owat.

1 Kun 13:33 MUtta cosca nämät tapahtunet olit/ ei Jerobeam käändänytkän idziäns hänen pahalda tieldäns pois/ mutta teki taas corkeuden pappeja halwimmista Canssan seasta/ kenengä hän tahdoi/ sen käden hän täytti/ ja se tuli corkeuden papixi.
1 Kun 13:34 Ja tämä tapahtui Jerobeamin huonelle synnixi/ että hänen piti catoman ja häwitettämän maan pääldä.

Vers. 22. Ei pidä sinun ruumis tuleman sinun Isäis hautaan) Taitaisin kysyä/ mixei Jumalan rangaisnut sitä toista joca hänen edesäns walhetteli? Wastatan: Duomio alca Jumalan huonest/ 1. Pet. 4. ja Jumalalla on se tapa/ että hän cohta curitta lapsians/ cosca he syndiä tekewät/ ruumillisella rangaistuxella/ mutta nijtä toisia säästä hän/ että heillä olis tila parataxens. Nijncuin näky/ että se toinen on idzens parandanut sijtä/ että hän tunnusti hänen totisexi Prophetaxi/ ja hautais hänen omaan hautaans.

XIV. Lucu.

JErobeamin emändä tule Ahian Prophetan tygö hänen poicans tähden/ v. 1.
Ahia ilmoitta sen rangaistuxen/ cuin Jerobeamin huonelle ja coco Israelille tarjon on hänen syndins tähden/ ja Abian cuoleman/ v. 5.
Cuin hän cotia tule/ cuole nuorucainen/ v. 17.
cosca Jerobeam 22. ajastaica hallinnut oli/ v. 19.
Rehabeam hallidze 17. ajastaica/ ja teke paha/ v. 21.
Sisak Egyptin Cuningas otta caicki tawarat Templist ja Cuningan huonest/ jotca Salomo sinne wienyt oli/ v. 25.
Rehabeam cuole ja hänen poicans Abiam tule Cuningaxi/ v. 31.

1 Kun 14:1 SIjhen aican sairasti Abia Jerobeamin poica.
1 Kun 14:2 Ja Jerobeam sanoi emännällens: nouse/ ja muuta sinus nijn ettei yxikän tundis sinua Jerobeamin emännäxi/ ja mene Siloon/ cadzo/ siellä on Propheta Ahia/ joca minulle sanoi: että minä olin tulewa tämän Canssan Cuningaxi.
1 Kun 14:3 Ja ota sinun cansas kymmenen leipä/ ja kymmenen kyrsä/ ja astia hunajata/ ja mene hänen tygöns/ että hän sanois sinulle mitä nuorucaiselle tapahtu.
1 Kun 14:4 Ja Jerobeamin emändä teki nijn/ nousi ja meni Siloon/ ja tuli Ahian huoneseen/ mutta ei Ahia nähnyt/ sillä hänen silmäns olit pimennet wanhudesta.

1 Kun 14:5 MUtta HERra sanoi Ahialle: cadzo/ Jerobeamin emändä tule kysymän sinulda yhtä asiata pojastans/ sillä hän on sairas/ nijn puhu sinä hänelle nijn ja nijn. Ja cosca hän tuli sisälle/ piti hän idzens outona.
1 Kun 14:6 Cosca Ahia cuuli owes hänen jalcans töminän sanoi hän: tule sisälle sinä Jerobeamin emändä/ cuingas idzes nijn outona pidät? minä olen lähetetty sinun tygös cowan sanoman cansa.
1 Kun 14:7 Mene ja sano Jerobeamille: näin sano HERra Israelin Jumala: minä olen corgottanut sinun Canssan seast/ ja pannut sinun minun Canssani Israelin Ruhtinaxi.
1 Kun 14:8 Ja olen rewäisnyt waldacunnan Dawidin huonelda pois/ ja andanut sen sinulle/ mutta et sinä ole ollut nijncuin minun palwelian Dawid/ joca piti minun käskyni/ ja waelsi minun jälkeni caikella sydämellä/ ja teki ainoastans cuin minulle kelwollinen oli.
1 Kun 14:9 Mutta sinä olet pahemmin tehnyt caickia muita/ jotca sinun edelläs ollet owat/ ja sinä olet mennyt/ ja tehnyt idzelles wieraita jumalita/ ja waletuita cuwia/ kehoittaxes minua wihaan/ ja olet heittänyt minun selkäs taa.
1 Kun 14:10 Cadzo/ sentähden minä annan tulla paha Jerobeamin huonen päälle/ ja hucutan Jerobeamist sengin joca wetens heittä seinään/ sen suljetun ja hyljätyn Israelis/ ja käwäisen Jerobeamin huonen sucucunnan/ nijncuin ricat käwäistän/ pericatons asti.
1 Kun 14:11 Se joca Jerobeamist cuole Caupungis/ hän pitä coirilda syötämän/ mutta se joca cuole kedolla/ hän pitä taiwan linnuilda syötämän: sillä HERra on sen puhunut.
1 Kun 14:12 Nijn nouse ja mene cotias/ ja cosca jalcas astu Caupungijn/ nijn lapsen pitä cuoleman.
1 Kun 14:13 Ja coco Israel itke händä ja hauta hänen/ sillä ainoastans tämä tule Jerobeamist hautaan/ että jotakin hywä on löytty hänen tykönäns HERran Israelin Jumalan edes Jerobeamin huones.
1 Kun 14:14 Ja HERra herättä idzellens yhden Israelin Cuningan/ se on häwittäwä Jerobeamin huonen sinä päiwänä/ ja mitä jo on tapahtunut?
1 Kun 14:15 Ja HERra lyö Israelin nijncuin ruoco hääly wedes/ ja repi Israelin tästä hywästä maasta/ jonga hän heidän Isillens andanut on/ ja hajotta heidän wirran ylidze/ että he owat heillens tehnet medzistöitä wihoittaxens HERra.
1 Kun 14:16 Ja hylkä Israelin Jerobeamin synnin tähden/ joca syndiä teki ja saatti Israelin syndiä tekemän.
1 Kun 14:17 Ja Jerobeamin emändä nousi/ ja meni/ ja tuli Thirzaan/ ja cosca hän tuli huonen kynnyxijn/ cuoli nuorucainen.
1 Kun 14:18 Ja he hautaisit hänen/ ja coco Israel itki händä HERran sanan jälken/ jonga hän palwelians cautta Prophetan Ahian sanonut oli.

1 Kun 14:19 Mitä enämbi Jerobeamist on sanomist/ cuinga hän sodei ja hallidzi/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
1 Kun 14:20 Ja aica cuin Jerobeam hallidzi/ oli caxicolmattakymmendä ajastaica/ ja nuckui Isäins cansa/ ja hänen poicans Nadab tuli Cuningaxi hänen siaans.
1 Kun 14:21 NIin oli Rehabeam Salomon poica Cuningas Judaas/ ja oli yhden wijdettäkymmendä ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi seidzementoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ sijnä Caupungis/ jonga HERra walinnut oli caikist Israelin sucucunnist/ pannaxens sijhen nimens. Hänen äitins cudzuttin Naema yxi Ammoniteri.
1 Kun 14:22 Ja Juda teki paha HERran edes/ ja saatit hänen enämbi kijwaxi/ cuin caicki heidän Esiisäns olit tehnet heidän synneilläns/ jotca he teit.
1 Kun 14:23 Sillä he rakensit idzellens corkeuxia/ padzaita/ medzistöitä/ caikille corkeille wuorille/ ja caickein wiherjäisten puiden ala.
1 Kun 14:24 Ja maacunnas oli huorintekijtä/ ja he teit caicki pacanoitten cauhistuxet/ jotca HERra Israelin lasten edest oli ajanut pois.
1 Kun 14:25 JA wijdennellä Cuningas Rehabeamin ajastajalla meni Sisak Egyptin Cuningas Jerusalemia wastan.
1 Kun 14:26 Ja otti ne tawarat HERran huonest/ ja Cuningan huonest/ ja caiken sen cuin sieldä taittin otetta/ ja otti caicki cullaiset kilwet/ cuin Salomo oli andanut tehdä.
1 Kun 14:27 Joiden siaan Cuningas Rehabeam andoi tehdä waskisita kilwejä/ ja andoi ne ylimmäisten wartioittens halduun/ jotca Cuningan huonen owe wartioidzit.
1 Kun 14:28 Ja nijn usein cuin Cuningas meni HERran huoneseen/ cannoit wartiat nijtä/ ja weit ne wartiacamarijn jällens.
1 Kun 14:29 Mitä enämbi Rehabeamist on sanomist/ ja caikist cuin hän tehnyt oli/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
1 Kun 14:30 Ja Rehabeamin ja Jerobeamin wälillä oli sota/ caickina heidän päiwinäns.
1 Kun 14:31 Ja Rehabeam nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins tygö Dawidin Caupungijn/ Ja hänen äitins cudzuttin Naema yxi Ammoniteri. Ja hänen poicans Abiam tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 8. Caikella sydämellä) Cadzo mitä on kirjoitettu/ Deut.$ 6:5.

XV. Lucu.

ABiam hallidze colme ajastaica/ ja teke paha nijncuin hänen Isänskin/ v. 1.
Assa hänen poicans hallidze 41. ajastaica/ ja teke mitä HERralle on otollinen/ v. 9.
häwittä caicki epäjumalat/ ja wie HERran huoneseen mitä pyhitetty on/ v. 12.
Baesa Israelin Cuningas tahto sotia händä wastan/ v. 16.
Assa lähettä lahjoja Benhadadille Syrian Cuningalle/ joca estä Baesan aicoimisen/ v. 17.
Assan jälken tule Josaphat Cuningaxi/ v. 24.
Israelis tule Nadab Cuningaxi Jerobeamin jälken/ hallidze caxi ajastaica/ ja teke paha/ v. 25.
Baesa tappa hänen/ tule Cuningaxi ja häwittä Jerobeamin huonen/ v. 27.
teke paha/ v. 33.
Jehu ennusta hänelle nijn pahoin käywän cuin Jerobeamillekin/ v. 1.

1 Kun 15:1 CUningan Jerobeamin Nebathin pojan cahdexandena wuonna toistakymmendä oli Abiam Cuningas Judaas.
1 Kun 15:2 Ja hallidzi colme ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins nimi oli Maecha Abisalomin tytär.
1 Kun 15:3 Ja hän waelsi caikis hänen Isäns synneis/ jotca hän oli tehnyt hänen edelläns. Ja ei ollut hänen sydämens waca HERran hänen Jumalans edes/ nijncuin Dawidin hänen Isäns sydän oli.
1 Kun 15:4 Mutta Dawidin tähden andoi HERra hänen Jumalans hänelle walkeuden Jerusalemis/ herättäxens hänelle pojan hänen jälkens/ ja asettaxens Jerusalemijn.
1 Kun 15:5 Sillä Dawid oli ollut otollinen HERralle/ ja ei horjattunut cungan hänen elinaicanans/ caikista cuin hänelle käsketyt olit/ paidzi sitä asiata Urian sen Hetheuxen cansa.
1 Kun 15:6 Mutta Rehabeam ja Jerobeam sodeit keskenäns caiken heidän elinaicans.
1 Kun 15:7 Mitä enämbi on sanomist Abiast/ ja caikist hänen töistäns/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas. Ja Abiam sodei Jerobeamin cansa.
1 Kun 15:8 Abiam nuckui hänen Isäins cansa/ ja haudattin Dawidin Caupungijn/ ja Assa hänen poicans hallidzi hänen peräns.
1 Kun 15:9 SInä cahtenakymmendenä Jerobeamin Israelin Cuningan wuonna/ oli Assa Judaas Cuningas.
1 Kun 15:10 Ja hallidzi yhden wijdettäkymmendä ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins oli Maecha Abisalomin tytär.
1 Kun 15:11 Ja Assa teki kelwollisest HERran edes/ nijncuin Dawid hänen Isäns.
1 Kun 15:12 Ja carcotti huorintekiät maalda/ ja cukisti caicki epäjumalat/ cuin hänen Isäns tehnyt oli.
1 Kun 15:13 Ja wielä sijtte Maechan hänen äitins pani wirasta pois/ että se oli tehnyt Miplezethin

medzistön/ waan Assa cukisti hänen Miplezethins/ ja poltti sen Kidronin ojan tykönä.
1 Kun 15:14 Mutta cuckuloita ei hän cukistanut/ cuitengin Assan sydän oli waca HERran edes caiken elinaicans.
1 Kun 15:15 Ja sen hopian ja cullan/ ja astiat cuin hänen Isäns oli pyhittänyt/ ja mitä pyhä HERran huones oli/ andoi hän alallans olla.
1 Kun 15:16 Mutta Assa ja Baesa Israelin Cuningas sodeit keskenäns caiken elinaicans.
1 Kun 15:17 WAan Baesa Israelin Cuningas nousi Judat wastan/ ja rakensi Raman/ ettei yxikän waellais ulos taicka sisälle Assan Judan Cuningan puolelda.
1 Kun 15:18 Silloin otti Assa caiken hopian ja cullan/ jotca HERran huonen tawaroist/ ja Cuningan huonen tawaroist jäänet olit/ ja andoi ne hänen palweliains käsijn/ ja lähetti Benhadadille Tabrimonin pojalle/ joca oli Hesionin poica Syrian Cuningalle/ joca asui Damascus/ ja käski sanoa hänelle:
1 Kun 15:19 Minun ja sinun waihellas/ ja minun Isäni ja sinun Isäs waihella on lijtto/ ja sentähden lähetän minä sinulle hopiata ja culda lahjaxi/ ettäs rickoisit sen lijton/ cuins Baesan Israelin Cuningan cansa tehnyt olet/ että hän ercanis minusta.
1 Kun 15:20 Benhadad oli cuuliainen Assalle Cuningalle/ ja lähetti sodans päämiehen Israelin Caupungeihin/ ja löi Iionin ja Danin ja Abelin Beth Maechan ja coco Cinerothin/ ynnä caiken Nephtalin maacunnan cansa.
1 Kun 15:21 Cosca Baesa sen cuuli/ lackais hän rakendamast Ramat ja meni Thirzaan.
1 Kun 15:22 Mutta Cuningas Assa lähetti sanoman caiken Judan ymbärins: ei täsä pidä yxikän nuhtetoin oleman. Ja he cukistit kiwet ja puut Ramast/ joilla Baesa oli rakendanut. Ja Cuningas Assa rakensi nijstä Geban BenJaminin ja Mizpan.
1 Kun 15:23 MItä muuta on Cuningas Assast puhumist/ ja caikest hänen wallastans/ ja caikist hänen töistäns/ ja Caupungeist jotca hän rakendanut oli/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas/ paidzi että hän oli wanhudellans sairas jalgoista.
1 Kun 15:24 Ja Assa nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins cansa Dawidin Caupungijn. Ja Josaphat hänen poicans oli Cuningas hänen peräns.
1 Kun 15:25 JA Nadab Jerobeamin poica oli Israelin Cuningas/ sinä toisna Assan Judan Cuningan wuonna/ ja hallidzi Israelis caxi wuotta.
1 Kun 15:26 Ja teki HERran edes paha/ ja waelsi hänen Isäns teillä ja hänen synneisäns/ joilla hän saatti Israelin syndi tekemän.
1 Kun 15:27 JA Baesa Ahian poica Isascharin huonesta teki lijton händä wastan/ ja löi hänen Philisterein Gibethonis: sillä Nadab ja coco Israel pijritit Gibethonin.

1 Kun 15:28 Sijtte tappoi Baesa hänen colmandena Assan Judan Cuningan wuonna/ ja oli Cuningas hänen peräns.
1 Kun 15:29 Cosca hän oli Cuningas/ löi hän cuoliaxi caiken Jerobeamin huonen/ ja ei jättänyt yhtän ainoata henge Jerobeamin huonest/ sijhenasti että hän häwitti hänen HERran sanan jälken/ joca oli sanottu Ahialda hänen palwelialtans/ Silost.
1 Kun 15:30 Jerobeamin synnin tähden cuin hän teki/ jolla hän saatti Israelin syndi tekemän/ sillä wihoittamisella jolla hän wihaan kehoitti HErran Israelin Jumalan.
1 Kun 15:31 Mitä enämbi Nadabist on sanomist/ ja caikist hänen töistäns/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
1 Kun 15:33 Mutta Assa ja Baesa Israelin Cuningas/ sodeit keskenäns caiken ikäns.
1 Kun 15:34 COlmandena Assan Judan Cuningan wuonna/ oli Baesa Ahian poica coco Israelin Cuningas Thirzaas neljäcolmattakymmendä ajastaica.
1 Kun 15:35 Ja teki paha HERran edes/ ja waelsi Jerobeamin teillä/ ja hänen synnisäns/ joilla hän saatti Israelin syndi tekemän.

Vers. 5. Paidzi sitä asiata) Dawidilla oli enä heickouxia nijncuin muillakin ihmisillä/ hän teki myös syndiä sijnä että hän Canssan luki/ mutta täsä mainitan hänen suurin ricoxensa.
v. 13. Miplezeth) Mikä tämä Miplezeth on ollut/ on tietämätöin/ waan muutamat sanowat että se on ollut se epäjumala Priapus.

XVI. Lucu.

BAesan jälken hallidze Ella caxi ajastaica/ v. 8.
hänen tappa Simri/ v. 9.
ja häwittä coco Baesan huonen HErran sanan jälken/ v. 11.
hallidze seidzemen päiwä/ v. 15.
Amri saarta hänen Thirzas/ josa hän idzens huoneinens poltta/ v. 17.
Amri woitta Thibnin/ v. 21.
tule Cuningaxi/ hallidze 12. ajastaica ja rakenda Samarian/ v. 23.
on pahembi nijtä cuin hänen edelläns olit/ v. 25.
hänen poicans Ahab hallidze 22. ajastaica/ ja teke pahemmin cuin caicki ne jotca hänen edelläns olit/ v. 29.
otta pacanalisen emännän Isebelin/ ja palwele Baali/ v. 31.

Jeriho raketan hänen aicanans jällens/ v. 34.

1 Kun 16:1 NIin tuli HERran sana Jehun Hananin pojan tygö Baesat wastan/ sanoden:
1 Kun 16:2 Että minä olen ylendänyt sinun tomusta/ ja tehnyt sinun minun Canssani Israelin Ruhtinaxi/ ja cuitengin sinä olet waeldanut Jerobeamin teillä ja saattanut minun Canssani Israelin syndiä tekemän/ nijn ettäs wihoitat minun heidän synneilläns.
1 Kun 16:3 Cadzo/ minä häwitän Baesan perilliset/ ja hänen huonens perilliset/ ja annan sinun huones tulla nijncuin Jerobeamin Nebathin pojan huonen.
1 Kun 16:4 Joca Baesan sugusta cuole Caupungis/ se pitä coirilda syötämän/ ja joca cuole kedolla/ se pitä taiwan linnuilda syötämän.
1 Kun 16:5 Mitä enämbi on puhumist Baesast/ ja hänen töistäns eli woimastans/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
1 Kun 16:6 Ja Baesa nuckui hänen Isäins cansa/ ja haudattin Thirzaan. Ja hänen poicans Ella tuli Cuningaxi hänen siaans.
1 Kun 16:7 Ja HERran sana tuli Prophetan Jehun Hananin pojan cautta Baesat ja hänen huonettans wastan/ ja caicke pahutta wastan/ cuin hän HERran edes tehnyt oli/ wihoittaxens händä kättens töillä/ että sen piti tuleman nijncuin Jerobeamin huone/ ja että hän hänen tappanut oli.
1 Kun 16:8 JA Assan Judan Cuningan cuudendena wuonna colmattakymmendä/ oli Ella Baesan poica Israelin Cuningas Thirzaas/ caxi ajastaica.
1 Kun 16:9 Mutta hänen palwelians Simri/ joca hallidzi puolet waunuja/ teki lijton händä wastan/ cosca hän tuli Thirzaan/ nijn hän joi ja juowui Arzan tykönä/ joca oli Thirzan cartanon haldia.
1 Kun 16:10 Ja Simri tuli ja tappoi hänen seidzemendenä colmattakymmendä Assan Judan Cuningan wuonna/ ja tuli hänen siaans Cuningaxi.
1 Kun 16:11 Ja cosca hän oli Cuningas/ ja istui hänen Cuningalisella istuimellans/ löi hän caiken Baesan huonen/ ja ei jättänyt myös seinään wettäns heittäwät/ eikä perillisiä eli langoja.
1 Kun 16:12 Ja nijn häwitti Simri coco Baesan huonen HERran sanan jälken/ joca hänelle oli puhuttu Prophetan Jehun cautta.
1 Kun 16:13 Caickein Baesan ja hänen poicans Ellan syndein tähden/ cuin he olit tehnet/ ja olit saattanet Israelin syndiä tekemän/ ja olit wihoittanet HERran Israelin Jumalan heidän epäjumalillans.
1 Kun 16:14 Mitä enämbi on sanomist Ellast/ ja caikist hänen menoistans/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.

1 Kun 16:15 SEidzemendenä colmattakymmendenä Assan Judan Cuningan wuonna oli Simri Cuningas Thirzaas seidzemen päiwä: sillä wäki oli Philisterein Gibethonis.
1 Kun 16:16 Cosca wäki leiris ollesans cuuli sanottawan Simrin tehnexi lijton ja tappanexi Cuningan/ nijn coco Israel wahwisti sinä päiwänä Amrin sodanpäämiehen Israelin Cuningaxi leiris.
1 Kun 16:17 JA Amri meni ja coco Israel hänen cansans Gibethonist ja saarsit Thirzan.
1 Kun 16:18 Cosca Simri näki Caupungin woitettawan/ meni hän Cuningalisen huonen salijn/ ja poltti idzens Cuningalisen huonen cansa/ ja cuoli.
1 Kun 16:19 Hänen syndeins tähden/ jotca hän oli tehnyt: sillä hän oli tehnyt paha HERran edes/ ja waeldanut Jerobeamin teillä/ ja nijsä synneis jotca hän oli tehnyt/ ja joilla hän oli myös saattanut Israelin syndiä tekemän.
1 Kun 16:20 Mitä enämbi on sanomist Simrist/ ja cuinga hän oli lijton tehnyt/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
1 Kun 16:21 SIihen aican hajois Israelin sotawäki cahteen jouckoon/ yxi osa Thibnin Ginathin pojan puolelle/ ja wahwistit hänen Cuningaxens/ ja toinen Amrin puolelle.
1 Kun 16:22 Mutta se joucko/ joca piti Amrin puolda/ oli wäkewämbi cuin ne jotca pidit Thibnin Ginathin pojan puolda. Ja Thibni cuoli ja Amri tuli Cuningaxi.
1 Kun 16:23 Assan Judan Cuningan ensimäisnä wuonna neljättäkymmendä/ oli Amri Israelin Cuningas caxitoistakymmendä ajastaica/ ja hallidzi Thirzaas cuusi ajastaica.
1 Kun 16:24 Hän osti Semerildä Samarian wuoren cahdella hopia Centnerillä/ ja rakensi wuorelle/ ja cudzui sen Caupungin cuin hän rakensi Semerin nimellä Samarian wuoren Herran.
1 Kun 16:25 Ja Amri teki paha HERran edes/ ja oli pahembi caickia cuin hänen edelläns ollet olit.
1 Kun 16:26 Ja waelsi caikis Jerobeamin Nebathin pojan teisä ja hänen synneisäns/ joilla hän Israelin saatti syndiä tekemän/ nijn että he wihoitit HERran Israelin Jumalan/ heidän epäjumalains palweluxilla.
1 Kun 16:27 Mitä enämbi on sanomist Amrist/ ja caikist hänen töistäns/ ja hänen woimastans tegoisans/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
1 Kun 16:28 Ja Amri nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Samariaan/ ja Ahab hänen poicans tuli Cuningaxi hänen peräns.
1 Kun 16:29 ASsan Judan Cuningan cahdexandena wuonna neljättäkymmendä oli Ahab Amrin poica Cuningas Israelis/ ja hallidzi Israelin Samarias caxi ajastaica colmattakymmendä.
1 Kun 16:30 Ja teki paha HERran edes/ enämbi cuin caicki ne jotca hänen edelläns olit.
1 Kun 16:31 Ja ei totellut sitä/ että hän waelsi Jerobeamin Nebathin pojan synneis/ mutta otti myös

Isebelin EthBaalin Zidonin Cuningan tyttären emännäxens/ ja meni palweleman ja cumartaman Baali.
1 Kun 16:32 Ja asetti Baalille Altarin Baalin huones/ jonga hän oli hänelle rakendanut Samarias.
1 Kun 16:33 Ja hän teki medziston/ nijn että Ahab wihoitti HERran Israelin Jumalan cowemmin cuin caicki muut Israelin Cuningat/ jotca hänen edelläns olit.
1 Kun 16:34 SIlloin rakensi Hiel BethElist Jerihon/ se maxoi hänen esicoisens Abiramin/ cosca hän perustuxen laski/ ja hänen nuorimman poicans Segubin/ cosca hän sen portit pani/ HERran sanan jälken/ joca oli hänelle sanottu Josualda Nunin pojalda.

Vers. 2. edellises lugus: Tehnyt sinun Ruhtinaxi) Waicka Barsa pahoilla juonilla ja petoxilla tuli hallidzeman/ nijn ei hän cuitengan olis sijhen tullut ilman Jumalan saldimat/ sentähden sanotan Jumalan hänen Ruhtinaxi tehnen.
v. 7. Ja että hän hänen tappanut oli) Sillä/ ei Barsa tappanut Nadabi sillä ajatuxella/ että hän HERran aicoimisest tahdoi rangaista hänen epäjumalans palwelusta/ waan että hän oman mielens jälken olis tullut hallituxeen/ sentähden hän rangaistan cuin miehentappaja.

XVII. Lucu.

ELia ennusta ettei pidä sataman monicahtamina wuosina/ v. 1.
HERra käske hänen olla Chritin ojan tykönä/ josa Carnet hänelle ruoca tuowat/ v. 2.
ojan cuiwates käske HERra hänen Zarpathijn/ josa leski hänen wähällä einellä cauwan ruocki/ v. 7.
jonga poica cuole/ ja Elia rucouxellans Jumalan tygö/ herättä sen/ v. 17.

1 Kun 17:1 JA Elia se Thesbiteri Gileadin asuja/ sanoi Ahabille: nijn totta cuin HERra Israelin Jumala elä/ jonga edes minä seison/ ei pidä näillä wuosilla castetta eikä sadetta tuleman/ muutoin jollen minä sitä sano.
1 Kun 17:2 JA HERran sana tuli hänen tygöns/ sanoden:
1 Kun 17:3 Mene tästä pois/ ja käännä sinus itän päin/ ja lymytä sinus Chritin ojan tygö/ joca on Jordanin tykönä.
1 Kun 17:4 Ja sinun pitä juoman ojasta/ ja minä olen käskenyt Carnetten elättä sinua siellä.
1 Kun 17:5 Hän meni sinne/ ja teki HERran sanan jälken/ ja meni ja istui Chritin ojan tykönä/ joca on Jordanin tykönä.
1 Kun 17:6 Ja Carnet weit hänelle leipä ja liha/ huomeneltain ja ehtona/ ja hän joi ojasta.
1 Kun 17:7 JA monicahtain päiwäin perästä cuiwi oja: sillä ei ollut sadetta maacunnas.

1 Kun 17:8 Nijn tuli HERran sana hänen tygöns/ sanoden:
1 Kun 17:9 Nouse ja mene Zarpathijn/ joca Zidonin tykönä on/ ja pysy siellä/ sillä minä olen käskenyt lesken sinua siellä elättä.
1 Kun 17:10 Ja hän nousi ja meni Zarpathijn. Ja cosca hän Caupungin porttijn tuli/ cadzo/ nijn leski oli siellä ja haki puita/ ja hän puhui hänelle/ sanoden: tuo minulle wähä wettä astias juodaxeni.
1 Kun 17:11 Cosca hän meni tuoman/ huusi hän händä/ ja sanoi: tuo myös minulle pala leipä kädesäs.
1 Kun 17:12 Hän sanoi: nijn totta cuin HERra sinun Jumalas elä/ ei ole minulla leipä/ mutta pio jauhoja wackaises/ ja wähä öljyä astias: ja cadzo/ minä cocon yhden puun eli caxi/ ja menen sitä walmistaman minulleni ja minun pojalleni/ syödäxem ja cuollaxem.
1 Kun 17:13 Elia sanoi hänelle: älä pelkä/ mene ja tee nijncuins sanonut olet/ cuitengin leiwo minulle wähä kyrsäinen sijtä ja tuo tänne: mutta sinulles ja sinun pojalles pitä myös sinun sijtä tekemän:
1 Kun 17:14 Sillä nijn sano HERra Israelin Jumala: ettei jauhot wackaisest pidä loppuman/ ja öljy astiast ei pidä puuttuman/ sijhen päiwään/ että HERra anda sata maan päälle.
1 Kun 17:15 Hän teki nijncuin Elia puhunut oli/ ja meni. Ja hän söi/ ja myös waimo perheinens cauwan aica.
1 Kun 17:16 Ja ei jauhot loppunet wackaisest/ eikä öljy astiast HERran sanan jälken/ cuin hän Elian cautta puhunut oli.
1 Kun 17:17 SIitte sairasti perhen emännän poica/ ja hänen sairaudens oli nijn rascas/ ettei henge hänes sillen ollut.
1 Kun 17:18 Ja hän sanoi Elialle: mitä minun on sinun cansas tekemist sinä Jumalan mies? sinä olet tullut minun tygöni/ että minun pahateconi muistetaisin/ ja minun poican cuolis?
1 Kun 17:19 Hän sanoi: tuo tänne poicas/ ja hän otti hänen/ hänen sylistäns/ ja meni ylistupaan cusa hän asui/ ja pani hänen omaan wuoteseens.
1 Kun 17:20 Ja huusi HERran tygö/ ja sanoi: HERra minun Jumalan/ oletkos nijn pahoin tehnyt tätä leske wastan/ jonga tykönä minä holhotan/ ettäs tapat hänen poicans?
1 Kun 17:21 Ja hän ojensi idzens colmasti nuorucaisen päälle/ ja huusi HERran tygö/ ja sanoi: HERra minun Jumalan/ anna tämän nuorucaisen sielu tulla häneen jällens.
1 Kun 17:22 Ja HERra cuuli Elian änen/ ja hänen sieluns tuli häneen jällens/ ja hän wircois.
1 Kun 17:23 Ja Elia otti pojan ja cannoi ylistuast alas huoneseen/ ja andoi äitillens/ ja sanoi: cadzo/ täsä elä sinun poicas.
1 Kun 17:24 Ja waimo sanoi Elialle: nyt minä ymmärrän ettäs olet Jumalan mies/ ja HERran sana on tosi sinun suusas.

Vers. 13. Leiwo minulle wähä kyrsäinen) Sitä käske hän händä coetellaxens/ jos hän uscois ja olis HERran sanalle cuuliainen.
v. 21. Ja hän ojensi idzens) Nijn Elisa myös teki 2. Reg.$ 4:34. ja Paulus , Act.$ 20:10. ei että se jotakin auttais/ waan että Jumalalle kelpais tehdä hänen ihmeitäns jongun cautta.

XVIII. Lucu.

ELia tule Cuningas Ahabin tygö/ v. 7.
soimatan Israelin wietteliäxi: joxi hän Cuningan soima/ v. 17.
coettele cuca oikia Jumala on/ v. 23.
saa tulen taiwast/ v. 25.
jota Baalin Prophetat cauwan turhan rucoilewat/ v. 30.
Canssa tunnusta HERran Jumalaxi/ v. 39.
Elia tappa Baalin papit/ v. 40.
ilmoitta Ahabille saten tulewan/ v. 41.

1 Kun 18:1 JA pitkän ajan peräst/ tuli HERran sana Elian tygö colmandena wuonna/ sanoden: mene ja osota sinus Ahabille/ ja minä annan sata maan päälle.
1 Kun 18:2 Ja Elia meni näyttämän idzens Ahabille/ waan sangen callis aica oli Samarias.
1 Kun 18:3 JA Ahab cudzui Obadian hänen huonens haldian/ (Ja Obadia pelkäis HERra suurest.
1 Kun 18:4 Sillä cosca Isebel hucutti HERran Prophetat/ otti Obadia sata Prophetat/ ja kätki ne luolijn/ wijsikymmendä tänne ja wijsikymmendä sinne/ ja elätti heidän leiwällä ja wedellä)
1 Kun 18:5 Nijn sanoi Ahab Obadialle: waella maan läpidze caickein lähdetten ja ojain tygö/ jos löytäisin ruohoja/ hewoisille ja muuleille elatuxexi/ ettei caicki carja huckuis.
1 Kun 18:6 Ja he joait idzens waeldaman maata läpidzen/ Ahab waelsi yxinäns tietä myöden/ ja Obadia toisen tien cautta yxinäns.
1 Kun 18:7 COsca Obadia tiellä oli/ cadzo/ silloin cohtais hänen Elia/ ja cuin hän tunsi hänen/ langeis hän caswoillens/ ja sanoi: etkös ole minun Herran Elia?
1 Kun 18:8 Hän sanoi: olen/ mene ja sano HERralles: cadzo/ Elia on täsä.
1 Kun 18:9 Ja hän sanoi: mitä minä olen rickonut/ ettäs annat sinun palwelias Ahabin käsijn tappa minua?
1 Kun 18:10 Nijn totta cuin HERra sinun Jumalas elä/ ei ole yhtän Canssa eli Cuningan waldacunda/

cuhunga minun Herran ei ole lähettänyt sinua edzimän. Ja cosca he owat sanonet: ei hän ole täsä/ on hän wannottanut sitä waldacunda ja Canssa/ ettet sinä ole löytty.
1 Kun 18:11 Ja sinä sanot: mene ja sano Herralles: cadzo/ Elia on täsä.
1 Kun 18:12 Ja cosca minä menen pois sinun tyköäs/ nijn otta HERran hengi sinun pois/ ja en minä tiedäis cuhunga paickan/ ja minä sijtte tulisin ja sanoisin sen Ahabille/ ja en löydäis sinua/ nijn hän tappais minun/ Mutta minä sinun palwelias pelkän HERra hamast minun nuorudestani.
1 Kun 18:13 Eikö minun Herralleni ole sanottu/ mitä minä tehnyt olen/ cosca Isebel tappoi HERran Prophetat/ ja minä kätkin sata HERran Prophetat luolijn/ wijsikymmendä tänne ja wijsikymmendä sinne/ ja ruokein heidän leiwällä ja wedellä?
1 Kun 18:14 Ja sinä sanot: mene ja sano sinun Herralles: Elia on täsä/ että hän minun tappais.
1 Kun 18:15 Elia sanoi: nijn totta cuin HERra Zebaoth elä/ jonga edes minä seison/ tänäpän minä idzeni hänelle ilmoitan.
1 Kun 18:16 NIin meni Obadia Ahabi wastan/ ja sanoi nämät hänelle: ja Ahab meni Eliat wastan.
1 Kun 18:17 Ja cuin Ahab näki Elian/ sanoi Ahab hänelle: sinäkö Israelin willidzet?
1 Kun 18:18 Hän sanoi hänelle: en minä willidze Israeli/ mutta sinä ja sinun Isäs huone/ hyljäten HERran käskyn ja waeldain Baalin jälken.
1 Kun 18:19 Lähetä sijs nyt cocoman coco Israel Carmelin wuorelle/ ja neljä sata ja wijsikymmendä Baalin Prophetat/ ja neljä sata medzistöin Prophetat/ jotca syöwät Isebelin pöydäldä.
1 Kun 18:20 Nijn lähetti Ahab caickein Israelin lasten tygö/ ja cocois Prophetat Carmelin wuorelle.
1 Kun 18:21 NIin astui Elia caiken Canssan eteen/ ja sanoi: cuinga cauwan te onnutte molemmille puolille? jos HERra on Jumala/ nijn waeldacat hänen jälkens/ Mutta jos Baal/ nijn waeldacat hänen jälkens: ja ei Canssa händä mitän wastannut.
1 Kun 18:22 Nijn sanoi Elia Canssalle: minä olen ainoastans jäänyt HERran Prophetaista/ mutta Baalin Prophetait on neljä sata ja wijsikymmendä miestä.
1 Kun 18:23 Nijn andacat nyt meille caxi härkä/ ja andacat heidän walita toinen ja hacata cappaleixi/ ja pangan händä puiden päälle/ mutta älkän sijhen pango tulda/ ja minä otan sen toisen härjän/ ja panen myös puiden päälle/ ja en pane tulda.
1 Kun 18:24 Ja huutacat te teidän jumalan nime/ ja minä huudan HERran nime/ cumbi Jumala wasta tulen cautta/ hän olcon Jumala. Ja caicki Canssa wastais/ ja sanoi: se on oikein.
1 Kun 18:25 Ja Elia sanoi Baalin Prophetaille: walitca teillen härkä/ ja tehkät te ensin/ sillä teitä on monda/ ja huutacat teidän jumalan nime/ ja älkät sijhen tulda pango.

1 Kun 18:26 Ja he otit härjän/ jonga hän heille andoi/ ja walmistit ja huusit Baalin nime/ huomenest
puolipäiwän asti/ sanoden: Baal cuule meitä/ mutta ei sijnä ollut ändä eli wastaust. Ja he hyppelit Altarin
ymbärillä jonga he tehnet olit.
1 Kun 18:27 Cosca jo puolipäiwä oli/ pilckais heitä Elia/ ja sanoi: huutacat wahwast: sillä hän on jumala/
hän ajattele jotakin/ eli on jotakin toimittamist/ eli on ulcona kedolla/ eli maca/ että hän heräis.
1 Kun 18:28 Ja he huusit suurella änellä/ ja wijleskelit idzens weidzillä ja nascaleilla heidän tawallans/ nijn
että he werta tiucuit.
1 Kun 18:29 Coisca puoli päiwä culunut oli/ Propheteraisit he sijhenasti/ että ruocauhri uhrattaman piti/ ja
ei ollut sijnä ändä eli wastaust/ elickä joca waari otti.
1 Kun 18:30 NIin sanoi Elia caikelle Canssalle: tulcat caicki Canssa minun tygöni/ ja cosca caicki Canssa tuli
hänen tygöns/ paransi hän HERran Altarin joca maasa oli.
1 Kun 18:31 Ja otti caxitoistakymmendä kiwe Jacobin lasten sucucunnan lugun jälken (jonga tygö HERran
sana tapahtunut oli/ sanoden: sinun pitä IsraEl cudzuttaman)
1 Kun 18:32 Ja rakensi nijstä Altarin HERran nimeen/ ja teki cuopan Altarita ymbärins cahden jywämitan
leweyldä.
1 Kun 18:33 Ja ladoi puut/ ja hackais härjän cappaleixi/ ja pani sen puiden päälle.
1 Kun 18:34 Ja sanoi: täyttäkät neljä Cadi wedellä/ ja caatacat se polttouhrin ja puiden päälle/ ja sanoi:
tehkät se wielä toisen kerran/ ja he teit sen toisen kerran: ja hän sanoi: tehkät se wielä colmas kerta/ ja he
teit sen colmannen kerran.
1 Kun 18:35 Ja wesi juoxi Altarita ymbärins/ että myös cuoppa täytettin wedestä.
1 Kun 18:36 Ja cosca ruocauhri piti uhrattaman/ astui Elia Propheta edes/ ja sanoi: HERra Abrahamin/
Isaachin ja Israelin Jumala/ ilmoita tänäpän ettäs olet Israelin Jumala/ ja minä sinun palwelias/ ja että minä
nämät caicki sinun sanas jälken tehnyt olen.
1 Kun 18:37 Cuule minua HERra/ cuule minua/ että tämä Canssa tiedäis sinun olewan HERran Jumalan/
ettäs käännäisit heidän sydämens.
1 Kun 18:38 Nijn langeis HERran tuli ja poltti polttouhrin/ puut/ kiwet/ mullan/ ja nuoli weden cuopasta.
1 Kun 18:39 Cosca caicki Canssa näki sen/ langeisit he caswoillens/ ja sanoit: HERra on Jumala/ HERra on
Jumala.
1 Kun 18:40 Mutta Elia sanoi heille: ottacat Baalin Prophetat kijnni/ ettei yxikän heistä pääsis. Ja he otit
heidän kijnni/ ja Elia wei heidän Kisonin ojan tygö/ ja tappoi heidän siellä.
1 Kun 18:41 JA Elia sanoi Ahabille: mene/ syö ja juo: sillä suuren saten hyminä cuulu.

1 Kun 18:42 Ja cuin Ahab meni syömän ja juoman/ meni Elia Carmelin wuoren cuckulalle/ ja langeis maahan ja cumarsi caswoillens/ ja pani pääns polweins wälille.
1 Kun 18:43 Ja sanoi hänen palweliallens: mene sinne ylös/ ja cadzo meren puoleen. Hän meni ylös/ cadzoi ja sanoi: ei siellä ole mitän. Hän sanoi: mene wielä sinne seidzemen kerta.
1 Kun 18:44 Ja seidzemennellä kerralla/ sanoi hän: cadzo/ sieldä nouse wähä pilwi merestä/ nijncuin miehen kämmen. Hän sanoi: mene/ ja sano Ahabille: waljasta ja mene/ ettei sade sinua käsitäis.
1 Kun 18:45 Ja sillä wälillä tuli taiwas pilwist mustaxi/ ja tuulesta/ ja tuli sangen suuri sade. Mutta Ahab matcusti ja tuli Jesreelijn. Ja HERran käsi oli Elian päällä/ ja wyötti cupens/ ja juoxi Ahabin edellä/ sijhenasti cuin hän tuli Jesreelijn.

Vers. 21. Onnutte molemmille puolille) se on/ mixi te oletta nijn huikeldelewaiset ja häälywäiset teidän Jumalan palweluxesan/ nijncuin jumalattomilla ja epäjumalan palwelioilla ei ikänäns ole jotacuta wahwa/ johonga he idzens luottaisit/ waan horjuwat sinne ja tänne/ nijncuin lapset/ Eph.$ 4:14.
V. 40. Ja tappoi heidän) Että Elia tappa väärät Prophetat/ oli erinomainen teco/ jota ei ole käsketty caickein seurata. Cadzo mitä tästä asiast on kirjoitettu/ Num.$ 25:11.

XIX. Lucu.

ELia pakene Isebelin uhcauxen tähden corpeen/ v. 1.
ruokitan HERran Engelildä/ v. 3.
waelda sillä rualla 40. yötä ja päiwä Horebin wuoren tygö/ v. 8.
lohdutetan HERralda/ v. 10.
käsketän woiteleman Hasaeli Syrian/ Jehut Israelin Cuningaxi/ ja Elisat Prophetaxi/ v. 15.
Elia löytä Elisan ja cudzu hänen Prophetaxi/ v. 19.

1 Kun 19:1 JA Ahab sanoi Isebelille caicki cuin Elia tehnyt oli/ ja cuinga hän oli tappanut caicki Baalin Prophetat miecalla.
1 Kun 19:2 Nijn lähetti Isebel sanan Elialle/ sanoden: jumalat minun nijn ja nijn tehkön/ jollen minä huomena tällä aica tee sinun sielulles/ nijncuin yhdelle näiden sielulle.
1 Kun 19:3 Cosca hän sen näki/ nousi hän ja meni cunga hän tahdoi/ ja tuli BerSebaan/ joca oli Judaas/ ja jätti sinne hänen palwelians.
1 Kun 19:4 Mutta idze hän meni corpeen päiwäcunnan matcan/ ja cosca hän tuli sinne/ istui hän catawan

alla/ rucoillen hänen sieluans cuoleman/ ja sanoi: jo kyllä on HERra/ ota nyt minun sielun: sillä en minä ole parembi cuin minun Isäni.
1 Kun 19:5 Ja hän pani maata/ ja nuckui catawan ala/ ja cadzo/ Engeli rupeis häneen/ ja sanoi hänelle: nouse ja syö.
1 Kun 19:6 Mutta cosca hän cadzatti ymbärillens/ cadzo/ nijn oli hänen pääns tacana hijlillä kypsetty leipä/ ja astia wettä/ ja cosca hän syönyt ja juonut oli/ nijn hän pani maata jällens ja nuckui.
1 Kun 19:7 Ja HERran Engeli palais hänen tygöns toisen kerran/ rupeis häneen/ ja sanoi: nouse ja syö: sillä sinulla on wielä pitkä matca.
1 Kun 19:8 Ja hän nousi/ söi ja joi/ ja matcusti sillä syömisellä neljäkymmendä päiwä ja yötä/ Horebin HERran wuoren asti.
1 Kun 19:9 Ja tuli siellä luolan ja oleskeli siellä yötä/ ja cadzo/ HERran sana sanoi hänelle: mitäs täsä Elia teet?
1 Kun 19:10 Hän wastais: minä olen kijwauxella kijwannut HERran Jumalan Zebaothin tähden: sillä Israelin lapset owat hyljännet sinun lijttos/ ja sinun Altaris cukistanet/ ja tappanet sinun Prophetas miecalla/ ja minä yxinäni jäin/ ja he edziwät minun hengeni/ ottaxens sitä.
1 Kun 19:11 Hän sanoi: mene tästä ulos/ ja astu wuorelle HERran eteen: sillä cadzo/ HERra meni ohidze/ ja suuri tuuli joca mäet särki ja wuoret halcais HERran edellä/ mutta ei HERra ollut tuules/ ja tuulen perästä tuli maan järistys/ ja ei HERra ollut maan järistyxes.
1 Kun 19:12 Ja maan järistyxen peräst tuli tuli/ ja ei HERra ollut tules/ tulen peräst tuli hieno tuulen hyminä.
1 Kun 19:13 Cosca Elia sen cuuli/ peitti hän caswons hamellans/ ja meni ulos/ ja seisoi luolan owella/ ja cadzo/ äni sanoi hänelle: mitä sinun täsä on Elia?
1 Kun 19:14 Hän wastais: minä olen kijwauxella kijwannut HERran Jumalan Zebaothin tähden: sillä Israelin lapset owat hyljännet hänen lijttons/ cukistanet hänen Altarins/ tappanet hänen Prophetans miecalla/ ja minä ainoastans jäin/ ja he edziwät minun hengeni/ ottaxens sitä.
1 Kun 19:15 MUtta HERra sanoi hänelle: palaja tietäs/ corwen cautta Damascun päin/ mene ja woitele Hasael Syrian Cuningaxi.
1 Kun 19:16 Ja woitele Jehu Nimsin poica Israelin Cuningaxi/ ja Elisa Saphatin poica Abel Meholast Prophetaxi sinun siaas:
1 Kun 19:17 Ja tapahtu/ että se cuin wälttä Hasaelin miecan/ se tapetan Jehulda/ ja se cuin wälttä Jehun miecan/ se tapetan Elisalda.
1 Kun 19:18 Mutta minä jätin seidzemen tuhatta Israelis/ nimittäin/ caicki polwet jotca ei cumartanet

Baalia/ ja caicki suut jotca ei hänen suuta andanet.
1 Kun 19:19 JA hän läxi sieldä ja cohtais Elisan Saphatin pojan/ joca kyndi cahdellatoistokymmenellä parilla härkiä/ ja hän idze oli nijden cahdentoistakymmenen seas/ ja Elia meni hänen tygöns/ ja heitti hamens hänen päällens.
1 Kun 19:20 Mutta hän jätti härjät ja juoxi Elian perän/ ja sanoi: anna minun suuta anda minun Isälleni ja äitilleni/ nijn minä seuran sinua/ hän sanoi hänelle: mene ja tule jällens/ sillä mitä minä sinun tein?
1 Kun 19:21 Ja hän palais hänen tyköäns/ ja keitti liha härkäin caluilla/ ja andoi Canssalle syödä/ ja hän nousi ja seurais Eliat ja palweli händä.

Vers. 8. Neljäkymmendä päiwä etc$) Tästä eli Mosexen ja Christuxen 40. päiwän paastost ei taita wahwistetta/ että caicki pidäis paastoman 40. päiwä eli seidzemen wijcko Pääsiäisen edellä: sillä nämät owat erinomaiset tegot/ joita ei käsketä eikä taita seurata. Sillä jos jocu tahto näitä seurata/ nijn ei hänen ainoastans pidä liha etc.$ wälttämän/ waan oleman peräti syömätä ja juomata 40. päiwä/ nijncuin he teit.
V. 10. Minä yxinäns jäin) Tästä me näemme/ ettei paljoudest eli ulconaisest muodost taita ymmärrettä/ cutca oikiat HERran Prophetat owat eli Jumalan seuracunda. Elia oli ainoa ja oikia opettaja: Baalin Prophetat olit usiat: Baalia palwelewaiset olit julkiset ja cuuluisat/ mutta nijstä 7000. jotca HERra palwelit/ ei moni tietänyt/ ei Eliascan/ joca oli HERran Propheta.
V. 11. Ei HERra ollut tuules) Jumala on läsnä joca paicas/ Ier. 23. Act.$ 17. ja myös tuulesakin/ mutta ei hän nijn sijnä ollut/ että hän sijnä ilmoitti hänen läsnäolemisens/ nijncuin sijnä hienos tuules cuin peräst tuli.

XX. Lucu.

AHab waaditan Benhadadild andaman caiken saatuns/ v. 1.
hänelle ilmoitetan woitto Benhadadia wastan/ v. 13.
Syrialaisten palaus sotiman/ v. 22 luwatan woitto heistä/ v. 28.
hän säästä Benhadadi/ v. 31.
händä nuhdellan Prophetailda/ ja rangaistus ennustetan/ v. 35.

1 Kun 20:1 JA Benhadad Syrian Cuningas cocois caicki hänen sotawäkens/ ja oli caxineljättäkymmendä Cuningasta hänen cansans/ ja hewoiset/ ja waunut/ ja hän meni ja pijritti Samarian/ ja sodei sitä wastan.
1 Kun 20:2 Ja lähetti sanan Ahabille Israelin Cuningalle Caupungijn.
1 Kun 20:3 Ja käski hänelle sanotta: nijn sano Benhadad: sinun hopias ja culdas owat minun/ ja sinun

emändäs ja ihanimmat lapses owat myös minun.
1 Kun 20:4 Israelin Cuningas wastais/ ja sanoi: minun Herran Cuningan/ nijncuins sanonut olet/ minä olen sinun ja caicki mitä minulla on.
1 Kun 20:5 JA sana tuli jällens/ ja sanoi: nijn sanoi Benhadad: minä olen lähettänyt sinulle sanan/ sinun hopias ja culdas/ emändäs ja lapses pitä sinun minulle andaman.
1 Kun 20:6 Nijn minä huomen tällä aica lähetän minun palwelian sinun tygös tutkiman sinun huones ja sinun alammaistes huonet/ ja mitä sinulla rackain on/ heidän pitä ne ottaman ja tuoman tänne.
1 Kun 20:7 NIin Israelin Cuningas cudzui caicki maan wanhimmat/ ja sanoi: tutkicat ja cadzocat mitä pahutta on hänen mielesäns/ hän lähetti sanan minun peräni/ ja minun emändäni ja lasteni/ hopiani ja culdani perän/ ja en ole minä häneldä sitä kieldänyt.
1 Kun 20:8 Nijn sanoit hänelle caicki wanhimmat ja caicki Canssa: ei sinun pidä händä cuuleman eikä häneen suostuman.
1 Kun 20:9 Ja hän sanoi Benhadadin sanansaattaille: sanocat minun Herralleni Cuningallen caicki cuin hän käski minulle hänen palweliallens ensin/ teen minä/ waan tätä en minä taida tehdä. Ja sanansaattajat menit tacaperin/ ja sanoit wastauxen hänelle.
1 Kun 20:10 Sijtte lähetti Benhadad hänen tygöns jällens/ ja käski hänelle sanoa: jumalat tehkön minulle nijn ja nijn/ jos mulda Samarias täyty/ että caicki Canssa cuin minulla on taidais sijtä otta pions täyden.
1 Kun 20:11 Mutta Israelin Cuningas wastais/ ja sanoi: sanocat: Se joca wyöttä idzens/ älkän kerscatco nijncuin se joca rijsu.
1 Kun 20:12 Cosca Benhadad sen cuuli (Cuningasten cansa juodesans hänen majasans) sanoi hän palwelioillens: walmistacat teitän. Ja he walmistit heitäns Caupungita wastan.
1 Kun 20:13 JA cadzo/ Propheta astui Ahabin Israelin Cuningan tygö/ ja sanoi: näin sano HERra: etkös nähnyt caicke sitä suurta jouckoa? cadzo/ minä annan heidän sinun käsijs/ ja sinä saat tietä/ että minä olen HERra.
1 Kun 20:14 Ahab sanoi: kenen cautta? hän sanoi: nijn sano HERra: maan Ruhtinasten palweliain cautta. Hän sanoi: cucast alca sodan? hän wastais: sinä.
1 Kun 20:15 Nijn hän luki maan Ruhtinasten palweliat/ ja oli caxi sata ja caxineljättäkymmendä. Ja sijtte caiken Canssan jocaidzist Israelin lapsist seidzemen tuhatta miestä.
1 Kun 20:16 Ja meni puolipäiwäst: mutta Benhadad oli juopunun majas nijden cahdenneljättäkymmenen Cuningan cansa/ cuin händä auttaman tulit. Ja maan Ruhtinasten palweliat läxit ensin.
1 Kun 20:17 Mutta Benhadad lähetti ja andoi hänelle tiettäwäxi/ ja sanoi: miehet lähtewät Samariast.

1 Kun 20:18 Hän sanoi: käsittäkät heitä eläwis/ mingätähden he owat lähtenet/ rauha tekemän eli sotiman?
1 Kun 20:19 Nijn maan Ruhtinasten palweliat olit lähtenet/ ja sotawäki heidän peräsäns.
1 Kun 20:20 Ja tapoit caicki cuin eteen tulit ja Syrialaiset pakenit ja Israel ajoi taca/ ja Benhadad Syrian Cuningas pääsi hewoistens päälle hewoismiestens cansa.
1 Kun 20:21 Nijn Israelin Cuningas meni ja löi hewoisia ja waunuja/ nijn että hän tappoi sangen paljo Syrialaisist.
1 Kun 20:22 SIlloin astui Propheta Israelin Cuningan tygö/ ja sanoi hänelle: mene ja wahwista sinus/ ymmärrä ja cadzo/ mitä sinun tekemän pitä/ cadzo/ Syrian Cuningas on sinua wastan nousewa jällens tämän wuoden peräst.
1 Kun 20:23 Sillä Syrian Cuningan palweliat sanoit hänelle: heidän jumalans owat wuorten jumalat/ sentähden woitit he meidän/ jos me wielä heitä wastan tasaisella sodimme/ mitämax me woitam heidän?
1 Kun 20:24 Nijn tee nyt ja ota caicki Cuningat pois heidän sioistans/ ja pane Ruhtinat heidän siaans.
1 Kun 20:25 Ja aseta sinulles sotajoucko/ sencaltainen cuin tämä sotajoucko oli/ ja hewoiset ja waunut nijncuin ennengin/ ja me sodim heitä wastan kedoilla/ mitämax me woitam heidän? Ja hän cuuli heitä ja teki nijn.
1 Kun 20:26 COsca se aica culunut oli/ asetti Benhadad Syrialaiset ja meni Aphekijn sotiman Israeli wastan.
1 Kun 20:27 Ja Israelin lapset nousit myös ja hangidzit idzens ja menit heitä wastan/ ja sioitit idzens heidän cohdallens/ nijncuin caxi wähä wuohilauma/ mutta maa oli täynäns Syrialaisia.
1 Kun 20:28 JA Jumalan mies astui edes/ ja sanoi Israelin Cuningalle: nijn sano HERra: että Syrialaiset owat sanonet: HERra on wuorten Jumala/ ja laxoin Jumala/ nijn minä annoin caiken tämän suuren joucon sinun kätees/ että te tiedäisit minun olewan HERran.
1 Kun 20:29 Ja he asetit leirins juuri toisten cohdalle seidzemexi päiwäxi/ mutta seidzemendenä päiwänä he menit sotiman yhteen. Ja Israelin lapset löit Syrialaisi sata tuhatta jalcamiestä yhtenä päiwänä.
1 Kun 20:30 Mutta ne cuin jäit/ pakenit Aphekin Caupungijn/ ja muuri langeis ja tappoi seidzemen colmattakymmendä tuhatta ihmistä jotca jäänet olit. Ja Benhadad pakeni myös Caupungijn yhdestä majasta toiseen.
1 Kun 20:31 NIin sanoit hänen palwelians hänelle: cadzo/ me olemme cuullet Israelin Cuningat olewan laupiat Cuningat/ nijn pangam säkit cupeisijm/ ja köydet päihim/ ja mengäm Israelin Cuningan tygö/ cuca ties että hän sinun sielus saldi elä.
1 Kun 20:32 Ja he panit säkit cupeisijns ja köydet päihins/ ja tulit Israelin Cuningan tygö/ ja sanoit: Benhadad sinun palwelias sano sinulle: minä rucoilen salli minun sieluni elä. Ja hän sanoi: jos hän wielä elä/

nijn hänen pitä oleman minun weljeni.
1 Kun 20:33 Nijn ne miehet sen sanan häneldä nopiast otit kijnni/ ja käänsit idzellens hywäxi/ ja sanoit: sinun weljes Benhadad/ nijn hän sanoi heille: mengät ja johdattacat händä tänne. Nijn Benhadad meni hänen tygöns/ ja hän andoi hänen istua waunuun.
1 Kun 20:34 Ja hän sanoi hänelle: ne Caupungit cuin minun Isän sinun Isäldäs ottanut on/ annan minä sinulle jällens/ ja tee catut Damascuun/ nijncuin minun Isän teki Samarias/ nijn minä teen lijton sinun cansas/ ja annan sinun mennä. Ja hän teki lijton hänen cansans/ ja päästi hänen menemän.
1 Kun 20:35 Silloin sanoi yxi mies Prophetain lapsist hänen lähimmäisellens HERran sanan cautta: lyö minua/ waan han kielsi ettei hän händä lyönyt.
1 Kun 20:36 Nijn hän sanoi hänelle jällens: Ettet sinä cuullut HERran ändä/ cadzo/ Lejoni lyö sinua coscas lähdet minun tyköni. Ja cosca hän läxi hänen tyköäns/ cohtais hänen Lejoni/ ja löi hänen.
1 Kun 20:37 Ja hän löysi toisen miehen/ ja sanoi: lyös minua. Ja se mies löi händä ja haawoitti hänen.
1 Kun 20:38 Nijn Propheta meni pois/ ja käwi tiellä Cuningasta wastan/ ja muutti caswons tuhwalla.
1 Kun 20:39 Ja cosca Cuningas sieldä käwi ohidze/ huusi hän Cuningast/ ja sanoi: sinun palwelias oli lähtenyt keskelle sota/ ja cadzo/ yxi mies pakeni ja johdatti yhden miehen minun tygöni/ ja sanoi: kätke tämä mies/ jos nijn on että hän tule pois/ nijn pitä oleman sinun sielus hänen sieluns sias/ eli sinun pitä punnidzeman sen edest leiwiskän hopiat.
1 Kun 20:40 Ja cosca sinun palweliallas siellä ja täällä tekemist oli/ ei hän enämbätä siellä ollut. Nijn sanoi Israelin Cuningas hänelle: se on sinun duomios/ sinä olet idze sen sanonut.
1 Kun 20:41 Nijn hän otti cohta tuhwan pois caswoistans/ ja Israelin Cuningas tunsi hänen Prophetaxi.
1 Kun 20:42 Ja hän sanoi hänelle: nijn sano HERra: ettäs päästit sen kirotun miehen tyköäs/ pitä sinun sielus oleman hänen sieluns edest/ ja sinun Canssas pitä oleman hänen Canssans edest.
1 Kun 20:43 Nijn Israelin Cuningas meni wihaisna ja pahalla mielellä huoneseens/ ja tuli Samariaan.

Vers. 11. Joca wyöttä idzens) Ei kenengän pidä huijaman ennen cuin hän on ojan ylidze/ ei se mahda kerscata joca puke harniscat/ mutta joca rijsu/ ja joca woittanut on hän saa kehua.
V. 35. Lyö minua/ waan hän kielsi) Sillä ei ollut sowelias HERran käske toisen toista lyödä. Nijn myös caicki ne tekewät jotca HERran sanan oman pääns jälken mittawat/ ja joca ei sen cansa sowi/ ei he sitä usco/ waan se pitä toisin ymmärrettämän.

XXI. Lucu.

AHab pyytä Nabothin Jesreelin wijnamäke/ waan hän kieldä/ v. 1.
Ahab wihastu ja tule sairaxi/ v. 4.
Isebel lupa hänelle toimitta wijnamäen: anda salaisest walhetella Nabothin päälle ja kiwittä hänen/ v. 5.
mennesäns Ahabin cansa wijnamäke omistaman/ ilmoitta Elia HERran käskyst/ että sijnä paicas cuin coirat olit nuollet Nabothin werta/ olit he myös nuolewat heidän wertans sen pahan tähden cuin he tehnet olit/ v. 16.
Ahab nöyryttä idzens ja HERra liewittä rangaistuxen/ v. 27.

1 Kun 21:1 SIitte tapahdui että Nabothilla yhdellä Jesreeliterillä oli wijnamäki Jesreelis/ läsnä Ahabin Samarian Cuningan huonetta.
1 Kun 21:2 Ja Ahab puhui Nabothille/ ja sonoi: anna minulle sinun wijnamäkes caalimaaxi/ että se on nijn läsnä minun huonettani/ minä annan sinulle sen edest paremman wijnamäen/ eli jos sinun nijn kelpa/ nijn minä annan sinun hopiata nijn paljo cuin se maxa.
1 Kun 21:3 Mutta Naboth sanoi Ahabille: HERra warjelcon minun andamast sinulle minun Isäni perindötä.
1 Kun 21:4 NIin Ahab tuli cotians pahalla mielellä ja wihoisans/ sen sanan tähden cuin Naboth Jeseeliteri hänelle puhunut oli/ sanoden: en minä anna sinulle minun Isäni perindötä/ ja hän heitti hänens wuoteseens/ käänsi caswons/ ja ei syönyt leipä.
1 Kun 21:5 Nijn tuli Isebel hänen emändäns hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: mikä se on/ että sinun henges on nijn murhellinen? ja et syö leipä?
1 Kun 21:6 Nijn hän sanoi: minä olen puhutellut Nabothi Jesreeliteri/ ja sanonut: anna minulle sinun wijnamäkes rahan edestä/ eli jos sinä paremman tahdot/ nijn minä annan sinulle toisen jällens. Mutta hän sanoi: en minä anna sinulle minun wijnamäkeni.
1 Kun 21:7 Nijn Isebel hänen emändäns sanoi hänelle: mikä olis Cuningan waldacunda Israelis jos sinä sen tekisit? nouse ja syö leipä ja ole hywällä mielellä/ minä saatan sinulle Nabothin sen Jesreeliterin wijnamäen.
1 Kun 21:8 Ja hän kirjoitti kirjan Ahabin nimellä/ ja lukidzi sen hänen sinetilläns/ ja lähetti ylimmäisten ja wanhimbain tygö/ jotca yhdes Caupungis asuit Nabothin cansa.
1 Kun 21:9 Ja kirjoitti näin kirjaan: cuuluttacat paasto/ ja asettacat Naboth ylimmäisexi Canssan secaan.
1 Kun 21:10 Ja tuocat caxi pahan juonista miestä händä wastan/ jotca tunnustawat/ ja sanowat: sinä olet siunannut Jumalan ja Cuningan/ ja wiekät händä ja kiwittäkät cuoliaxi.
1 Kun 21:11 Nijn wanhimmat ja sen Caupungin ylimmäiset/ jotca hänen Caupungisans asuit/ teit nijncuin Isebel heidän käskenyt oli/ ja nijncuin kirjas kirjoitettu oli/ jonga hän heidän tygöns lähettänyt oli.

1 Kun 21:12 Ja cuulutit paaston/ ja annoit Nabothin istua ylimmäisexi Canssan seas.
1 Kun 21:13 Nijn tulit caxi pahan juonista miestä/ ja istuit hänen cohdallens/ ja tunnustit Nabothia wastan
Canssan edes/ ja sanoit: Naboth on siunannut Jumalan ja Cuningan. Nijn weit he hänen Caupungist ulos/ ja
kiwitit hänen cuoliaxi:
1 Kun 21:14 Ja he lähetit Isebelin tygö/ sanoden: Naboth on kiwitetty ja cuollut.
1 Kun 21:15 Cosca Isebel cuuli Nabothin kiwitetyxi ja cuollexi/ sanoi hän Ahabille: nouse ja omista Nabothin
Jesreeliterin wijnamäki/ jonga hän sinulda on kieldänyt rahan edest: sillä ei Naboth elä/ mutta on cuollut.
1 Kun 21:16 Cosca Ahab cuuli Nabothin cuollexi/ nousi hän menemän ja omistaman Nabothin Jesreeliterin
wijnamäke.
1 Kun 21:17 MUtta HERran sana tuli Elialle Thesbitalle/ ja sanoi:
1 Kun 21:18 Nouse ja mene Ahabi Israelin Cuningasta wastan/ joca on Samarias (cadzo hän on Nabothin
wijnamäes/ jota hän on mennyt omistaman)
1 Kun 21:19 Ja puhu hänelle/ ja sano: nijn sano HERra: pitikö sinun tappaman/ ja wielä päälisexi
omistaman? Ja sinun pitä puhuman hänelle/ ja sanoman: näin sano HERra: sijnä paicas josa coirat
nuoleskelit Nabothin weren/ pitä myös coirat sinun weres nuoleskeleman.
1 Kun 21:20 Ja Ahab sanoi Elialle: löydickös nyt minun wihamiehexes? Hän sanoi: löysin/ ettäs olet sinus
myynyt paha tekemän HERran silmäin edes.
1 Kun 21:21 Cadzo/ minä anna tulla pahuden sinun päälles/ ja otan sinun sucucundas pois/ ja häwitän
Ahabilda ne cuin wettäns seinään heittäwät/ ja ne suljetut ja hyljätyt Israelis.
1 Kun 21:22 Ja teen sinun huones nijncuin Jerobeamingin Nebathin pojan huonen/ ja nijncuin Baesan Ahian
pojan huonen/ sen wihoittamisen tähden cuins minua wihoittanut olet/ ja saattanut Israelin syndiä tekemän.
1 Kun 21:23 Ja HERra puhui Isebelille/ ja sanoi: coirat pitä syömän Isebelin Jesreelin muurin tykönä.
1 Kun 21:24 Joca Ahabist cuole Caupungijn/ hänen pitä coirilda syötämän/ ja jos joca cuole kedolle/ se pitä
taiwan linnuilda syötämän:
1 Kun 21:25 Sillä ei siellä yhtän ollut joca nijn oli idzens myynyt paha tekemän HERran edes cuin Ahab/
johonga hänen emändäns Isebel saatti hänen.
1 Kun 21:26 Ja teki suuren cauhistuxen/ seuraten juuri epäjumalita/ nijncuin Amorrerit tehnet olit/ jotca
HERra ajoi Israelin lasten edestä pois.
1 Kun 21:27 COsca Ahab nämät sanat cuuli/ rewäis hän waattens/ ja puki säkin ihollens ja paastois/ ja
macais säkis ja käwi suruisans.
1 Kun 21:28 Ja HERran sana tuli Elian Thesbitan tygö/ ja sanoi:

1 Kun 21:29 Etkös nähnyt cuinga Ahab nöyrytti hänens minun edesäni? että hän idzens nijn nöyryttä minun edesäni/ en minä saata sitä paha hänen aicanans/ mutta hänen poicans aicana saatan minä pahan hänen huonens päälle.

Vers. 2. Nijn paljo cuin se maxa) Ehkä se näky cohtullisexi cuin Cuningas taridze ei cuitengan se ollut oikein: sillä Jumala oli selkiäst kieldänyt/ Num.$ 35:7. ettei sucucunnat pitänyt secoittaman perinnöitäns.
V. 7. Mikä olis Cuningan waldacunda) se on: mikä Cuningas sinä olisit ellei sinulla olis walda otta sen werta alimmaiseldas ehkei hän tahdoiscan.
V. 10. Siunannut) se on: hän on pilcannut: sillä Raamattu cudzu täsä sen hirmuisen pilcan/ jolla Jumala pilcatan/ siwiämmäst/ nijncuin myös Iob. 3. luetan. Mutta Jumalata pilckamast oli Moses cuoleman haastolla kieldänyt/ ja Israelin waldacunda oli nijn säätty Jumalalda/ että se joca pilckais Cuningast/ wihoitti myös Jumalan.
V. 27. Säkin) se on/ halwat ja häjyt waattet/ joita murhen aicana pidetän.

XXII. Lucu.

AHab tahto Syrialaisilda Ramothin otta jällens Josaphatin awulla/ v. 1.
kysy Prophetaildans/ v. 5.
ja Michalda HERran Prophetalda/ v. 7.
Hänen Prophetans ennustawat hänelle hywä/ v. 16.
waan Micha paha/ v. 17.
sano nähnens wietteliän hengen/ HERran sallimisest/ wiettelewän caicki hänen Prophetans/ v. 19.
händä lyödän/ v. 24.
pannan fangeuteen/ v. 26.
Ahab lähte matcaan/ v. 29.
ammutan ja coirat nuolewat hänen wertans/ HERran sanan jälken/ v. 34.
Josaphat pääse/ hallidze 25. ajastaica/ v. 41.
Joram tule Cuningaxi hänen siaans/ v. 51.

1 Kun 22:1 JA colmena ajastaicana ei ollut sota Syrialaisten ja Israelin waihella.
1 Kun 22:2 Mutta colmandena wuonna meni Josaphat Judan Cuningas Israelin Cuningan tygö.
1 Kun 22:3 Ja Israelin Cuningas sanoi palwelioillens: ettekö te tiedä Gileadin Ramothi olewan meidän

omam/ ja me istum äneti ja em ota sitä Syrian Cuningalda jällens?
1 Kun 22:4 Ja hän sanoi Josaphatille: tuleckos minun cansani sotiman Gileadin Ramothi wastan? Josaphat sanoi Israelin Cuningalle: minä olen nijncuin sinä/ ja minun Canssan nijncuin sinun Canssas/ ja minun hewoisen nijncuin sinun hewoises.
1 Kun 22:5 Ja Josaphat sanoi wielä Israelin Cuningalle: kysy sijs tänäpän HERran sana.
1 Kun 22:6 Nijn Israelin Cuningas cocois Prophetait liki neljäsata miestä/ ja sanoi heille: pitäkö minun menemän Gileadin Ramothijn sotaan/ taicka lackaman? he sanoit: mene ja HERra anda sen Cuningan käsijn.
1 Kun 22:7 Mutta Josaphat sanoi: eiköst täsä ole wielä HERran Prophetat/ kysyäxem häneldä?
1 Kun 22:8 Ja Israelin Cuningas sanoi Josaphatille: wielä on yxi mies Micha Jemlan poica/ jolda kysyttäkön HERra/ mutta minä wihan händä: sillä ei hän minulle mitän hywä ennusta/ waan paha. Josaphat sanoi: älkän Cuningas nijn puhuco.
1 Kun 22:9 Nijn Israelin Cuningas cudzui yhden palwelian/ ja sanoi: tuo Micha Jemlan poica kijrust tänne minun tygöni.
1 Kun 22:10 Mutta Israelin Cuningas ja Josaphat Judan Cuningas istuit molemmin Cuningalisella istuimellans/ waatetettuna Cuningalisijn waatteisijn Samarian portin paicalla/ ja caicki Prophetat ennustit heidän edesäns.
1 Kun 22:11 Ja Zedekia Cnaenan poica oli tehnyt hänellens rautasarwet/ ja sanoi: näin sano HERra: loucka näillä Syrialaisia sijhenasti cuin he häwitetän.
1 Kun 22:12 Nijn myös caicki Prophetat ennustit/ ja sanoit: mene Gileadin Ramothijn/ ja sinä menestyt/ Jumala anda sen Cuningan käsijn.
1 Kun 22:13 Mutta sanansaattaja joca oli mennyt Michat cudzuman puhui hänelle/ sanoden: cadzo/ caicki Prophetat ennustawat yximielisest Cuningan myötäkäymisest/ nijn olcon sinun sanas nijncuin heidängin sanans/ ja puhu hywä.
1 Kun 22:14 Nijn Micha sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ mitä ikänäns HERra käske/ sitä minä puhun.
1 Kun 22:15 MUtta cosca hän tuli Cuningan tygö/ sanoi Cuningas hänelle: Micha/ menemmekö me sotiman Gileadin Ramothijn/ taicka lackamengo? hän sanoi: mene/ ja sinä menestyt: sillä HERra anda sen Cuningan käsijn.
1 Kun 22:16 Ja Cuningas sanoi taas hänelle: minä wannotan jällens sinua sanoman minulle totuuden HERran nimeen.
1 Kun 22:17 Hän sanoi: minä näin coco Israelin hajotetuxi wuorelle nijncuin lambat/ joilla ei paimenda ole. Ja HERra sanoi: ei näillä ole yhtän Herra/ palaitcan jocainen cotians rauhas.

1 Kun 22:18 Ja Israelin Cuningas sanoi Josaphatille: engö minä sinulle sanonut/ ettei hän ennusta minulle hywä/ waan paha?
1 Kun 22:19 Hän sanoi: cuule nyt HERran sana/ minä näin HERran istuwan istuimellans/ ja coco taiwallisen sotajoucon hänen tykönäns/ oikialla ja wasemalla puolella.
1 Kun 22:20 Ja HERra sanoi: cuca pettä Ahabin/ että hän menis ja langeis Gileadin Ramothis? yxi sanoi nijn/ ja toinen näin.
1 Kun 22:21 Silloin läxi hengi joca seisoi HERran edes/ ja sanoi: minä petän hänen/ jolle HERra sanoi: misä?
1 Kun 22:22 Hän wastais: minä menen ja olen wietteliä hengi caickein hänen Prophetains suusa. Hän sanoi: petä händä/ ja sinä taidat/ mene ja tee nijn.
1 Kun 22:23 Ja cadzo/ nyt HERra andoi wietteliän hengen caickein näiden sinun Prophetais suuhun/ ja HERra on puhunut sinua wastan paha.
1 Kun 22:24 SIlloin astui Zedekia Cnaenan poica edes/ ja löi Michat poskelle/ ja sanoi: ongo HERran hengi paennut minusta sinua puhutteleman?
1 Kun 22:25 Micha wastais: cadzo/ sinä olet näkewä sinä päiwänä/ jonas käyt majast majaan/ ettäs sinun lymytäisit.
1 Kun 22:26 SIlloin sanoi Israelin Cuningas: ota Micha ja wie händä Caupungin päämiehen Amonin tygö/ ja Joaxen Cuningan pojan tygö.
1 Kun 22:27 Ja sano: näin sano Cuningas: pangat tätä fangihuoneseen/ ja ruockicat händä murhen leiwällä ja wedellä/ sijhenasti cuin minä tulen rauhas.
1 Kun 22:28 Micha sanoi: jos sinä palajat rauhas/ nijn ei HERra ole puhunut minun cauttani. Ja sanoi: cuulcat caicki Canssa.
1 Kun 22:29 JA Israelin Cuningas ja Josaphat Judan Cuningas meni Gileadin Ramothijn.
1 Kun 22:30 Ja Israelin Cuningas sanoi Josaphatille/ cosca hän muutti waattens sotaan lähteisäns: pue sinä sinun waatteisis. Ja Israelin Cuningas muutti waattens/ ja he menit sotaan.
1 Kun 22:31 Mutta Syrian Cuningas käski waunuin päämiehelle/ joita hänellä oli caxineljättäkymmendä/ sanoden: ei teidän pidä sotiman piendä eli suurta wastan/ mutta ainoastans Israelin Cuningast wastan
1 Kun 22:32 Cosca ylimmäiset näit Josaphatin waunun/ sanoit he: tämä on tosin Israelin Cuningas/ ja rupeisit sotiman händä wastan. Ja Josaphat huusi.
1 Kun 22:33 Cosca waunuin päämiehet näit/ ettei se ollut Israelin Cuningas luowuit he hänestä.
1 Kun 22:34 MUtta yxi mies jännitti joudzens yxikertaisudes/ ja ambuis Israelin Cuningast rautapantzarin jatcoon/ ja hän sanoi waunumiehellens: käännä kätes ja wie minua pois leirist: sillä minä olen sairas.

1 Kun 22:35 Ja sinä päiwänä oli suuri sota/ ja Cuningas seisoi waunuis Syrialaisia wastan/ ja cuoli ehtona ja weri wuoti waunuin keskelle.
1 Kun 22:36 Ja Auringon laskeis cuulutettin leiris/ sanoden: mengän jocainen Caupungijns ja maallens.
1 Kun 22:37 Ja Cuningas cuoli/ ja wietin Samariaan ja haudattin.
1 Kun 22:38 Mutta cosca waunut wirutettin Samarian calalammicos/ nuolit coirat hänen wertans/ ja portot pesit/ HERran sanan jälken/ jonga hän puhui.
1 Kun 22:39 Mitä Ahabist enämbi on sanomist/ ja caikist hänen töistäns/ ja huonest jonga hän Elephandin luista rakensi/ ja Caupungeist/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Israelin Cuningasten Aicakirjas.
1 Kun 22:40 Ja nijn Ahab nuckui Isäins cansa/ ja hänen poicans Ahasia tuli Cuningaxi hänen siaans.
1 Kun 22:41 MUtta Josaphat Assan poica tuli Judan Cuningaxi neljändenä Ahabin Israelin Cuningan wuonna.
1 Kun 22:42 Ja Josaphat oli wijsineljättäkymmendä ajastaica wanha ruwetesans hallidzeman/ ja hallidzi wijsicolmattakymmendä ajastaica Jerusalemis. Ja hänen äitins nimi oli Asuba Silhin tytär.
1 Kun 22:43 Ja waelsi caikisa hänen Isäns Assan teisä/ ja teki mitä HERralle kelpais.
1 Kun 22:44 Mutta ei hän pannut pois corkeuxia/ joisa Canssa wielä uhrais ja suidzutti.
1 Kun 22:45 Ja Josaphatilla oli rauha Israelin Cuningan cansa.
1 Kun 22:46 Mutta muut Josaphatin sanat ja tegot/ ja hänen sotans/ owat kirjoitetut Judan Cuningasten Aicakirjas.
1 Kun 22:47 Ja huorintekiät jotca jäit hänen Isäns Assan aicana/ ajoi hän pois maalda.
1 Kun 22:48 Ja silloin ei ollut Cuningast Edomis/ waan yxi oli hänen siasans.
1 Kun 22:49 Ja Josaphat oli andanut tehdä haaxia/ jotca piti Ophirijn purjehtiman culda noutaman/ mutta ei ne tullet matcaan/ waan tulit särjetyxi Ezeon Geberis.
1 Kun 22:50 Silloin Ahasia Ahabin poica sanoi Josaphatille: anna minun palweliain mennä sinun palwelias cansa haaxijn. Mutta ei Josaphat tahtonut.
1 Kun 22:51 Ja Josaphat cuoli Isäins cansa/ ja haudattin Dawidin hänen Isäns Caupungijn. Ja Joram hallidzi hänen siasans.
1 Kun 22:52 JA Ahasia Ahabin poica tuli Israelin Cuningaxi Samarias/ Josaphatin Judan Cuningan seidzemendenä wuonna toistakymmendä/ ja hallidzi Israeli caxi wuotta.
1 Kun 22:53 Ja teki paha HERran edes/ ja waelsi Isäns ja äitins teillä/ ja Jerobeamin Nebathin pojan teillä/ joca Israelin saatti syndiä tekemän.
1 Kun 22:54 Ja hän palweli Baali ja rucoili händä/ ja wihoitti HERran Israelin Jumalan/ nijncuin myös hänen Isäns oli tehnyt.

Vers. 22. Mene ja tee nijn) Waicka ei Jumala syndijn mielisty/ Psal. 5. cuitengin saldi hän Sathanan wietellä jumalattomia heidän endisten syndeins tähden/ erinomaisest ettei heillä ole rackaut totuuteen/ 2. Thes. 2. nijncuin August. kirjoitta/ libr.$ 83. sillä täsä nähdän Sathanan taridzewan idzens pettämän heitä/ ja Jumala enämmin saldi cuin käske händä. Nijncuin Christus Matth. 8. sanoi saastaisille hengille/ jotca pyysit mennä sicalaumaan/ mengät. Jonga Lucas 8. c.$ selittä/ että hän sallei sen heille.
V. 45. Josaphatilla oli rauha Israelin Cuningan cansa) Ei se ollut nuhdeltapa/ että hänellä oli rauha sen jumalattoman Ahabin cansa/ waan se cuin hän meni ja autti händä sijnä turhas sodas/ cuin ennen on/ v. 5. se oli tyhmäst tehty/ 2. Chron.$ 19. Ja se cuin hän otti hänen tyttärens/ pojallens Joramille emännäxi/ cuin on 2. Chro.$ 18:1. ja cap.$ 21:6. oli monen pahuden alcu.

Ensimäisen Cuningasten Kirjan loppu.

Toinen Cuningasten Kirja

QVARTUS$ REGUM$, Toinen Cuningasten Kirja / Josa wielä Kirjoitetan : I. ISraelin ja Judan Cuningasten hallituxest/ sijhenasti että Israel wietin pois Assyriaan: Elian ja Elisan ihmeist.
Ahasian Ahabin pojan/ ja hänen weljens jumalattomudest ja catumattomudest/ c. $ 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
Sijtte Joramin Josaphatin pojan/ ja hänen poicans Ahasian jumalattomudest ja pahoist töist/ c. $ 8.
Jehust/ c. $ 9.
Ahabin huonen häwityxest/ c. $ 10.
Athaliast ja Joaxest/ c. $ 11.
Amasiast. c. $ 12.
Joahaxest/ Joaxest ja Elisan cuolemast/ cap. $ 13.
Amasiast/ Jerobeamist/ Zachariast ja Asariast/ cap. $ 14.
Jothamist/ Sallumist/ Menahemist/ Pekahiast/ Pekast/ Hoseaxest/ Jothamist Judan Cuningast/ Ahaxest/ cap. $ 15.
Hiskiast/ cap. $ 16.
Salmanassarist Assyrian Cuningast/ cuinga hän woitti Samarian: wei Israelin pois/ ja pani pacanat heidän majoins HERran uhcauxen jälken/ cap. $ 17.
II. Sijtte Judan Cuningaist erittäin/ sijhenasti että Juda wietin pois Babelijn.
Nimittäin Hiskiast/ että hän oli jumalinen.
HERran Engeli löi Sanheribin Assyrian Cuningan sotawäest/ cosca hän tuli Jerusalemita wastan/ 185000. miestä.
Hiskian sairaudest/ ja hänen elämäns lisändymisest/ Auringon palajamisest hänen tähtens/ cap. $ 18. 19. 20.
Manassest ja hänen jumalattomudestans.
Amonist ja Josiast ja hänen jumalisudestans. c. $ 21. 22.
Joahaxest/ Joachimist/ Jojachinist ja Zidechiast/ c. $ 23. 24.
Cuinga Jojachim pääse fangeudest/ cap. $ 25.
Näiden Cuningasten aicana saarnaisit Esaia/ Jeremia/ Micha ja Hosea.
Ja näin täsä Kirjas löytän mitä tapahtunut on hamast Ahasian Ahabin pojan hallituxen algust Israelis/

Babelin fangeuten asti/ cosca Joachim päästettin EwilMerodachilda/ Babelin Cuningalda/ nimittäin/ 344. ajastajas.
Sillä: Sijttecuin Ahasia tuli Israelin Cuningaxi/ hallidzi Josaphat Judan Cuningas sijhenasti cuin Joram hänen poicans tuli Cuningaxi 5. ajastaica.
Joram sijhenasti cuin Ahasia tuli Cuningaxi/ 7. ajast.
Ahasia 1. ajastajan/ Athalia 6. ajastaica/ Joas sijhenasti cuin Amasias tuli Cuningaxi 39. ajast.
Amasia 29. ajast.
Ilman Cuningast Judasa 11. ajast.
Usia 52. ajast.
Jotham sijhenasti että Ahas tuli Cuningaxi 15. ajast.
Ahas sijhenasti että Hiskias tuli Cuningaxi 15. ajast.
Hiskia 29. ajast.
Manasse 55. ajast.
Amon 2. ajast.
Josias 31. ajast.
Johas 3. Cuucautta Jojachim 11. ajast.
Jojachin 3. Cuucautta Zedechia Babelin fangeuten asti 11. ajast.
Sijtte sijhen cuin Jojachin pääsi wallallans 25. ajast.
Ahasia hallidzi sijhenasti cuin Joram tuli Cuningaxi/ 1. ajast.
Joram 12. ajast.
Jehu 28. ajast.
Joahas sijhenasti cuin Joas tuli Cuningaxi 15. ajast.
Joas 16. ajast.
Jerobeam 41. ajast.
Ilman Cuningast Israelis 23. ajast.
Zacharia 6. Cuucautta Sallum 1. Cuucauden.
Menachem 10. ajast.
Pekaja 2. ajast.
Pekah 20. ajast.
Hosea ennencuin hän tuli Cuningaxi 8. ajast.
Sijttecuin hän tuli Cuningaxi 9. ajast.

Sijttecuin Israel wietin pois Salmanasserilda/ hallidzi Cuningas Hiskia Judasa 23. ajast. Pane ne ja seurawaiset Judan Cuningasten wuodet yhteen/ nijn tule juuri se lucu.

I. Lucu .

AHabin perän tule Ahasia Cuningaxi/ hallidze caxi ajastaica/ ja teke paha/ v. 52.
tule sairaxi ja lähettä BaalSebubille kysymän/ jos hän wielä olis paranewa/ v. 2.
lähettä sijs HERra Elian hänen lähetystäns wastan/ sanoman: ettei hän edzinyt HERra/ sentähden ei hänen pidä nouseman sijtä wuotesta/ v. 3.
cuin Ahasia sen cuule/ lähettä hän päämiehen 50. cansa/ ottaman Eliat kijnni/ v. 5.
joca anda tulen tulla taiwast/ ja poltta ne/ v. 9.
lähettä toisen/ jonga myös nijn käwi/ v. 11.
Colmas nöyryttä idzens/ jota Elia säästä/ v. 13.
mene hänen cansans ja sano sen idze Cuningalle/ v. 16.
Ahasia cuole/ ja Joram tule Cuningaxi hänen siaans/ v. 17.

2 Kun 1:1 Ja Moabiterit luowuit Israelist cosca Ahab oli cuollut.
2 Kun 1:2 JA Ahasia langeis häkin läpidze hänen ylistuwasans Samarias/ sairasti ja lähetti sanansaattajat/ ja sanoi heille: mengät ja kysykät BaalSebubille Ekronin jumalalle/ jos minä paranen tästä sairaudest.
2 Kun 1:3 Mutta HERran Engeli sanoi Elialle Thesbitille: nouse ja mene Cuningan sanansaattaita wastan Samariaan/ ja sano heille: eikö yhtän Jumalata ole Israelis/ että te menette kysymän BaalSebubille Ekronin jumalalle?
2 Kun 1:4 Sentähden näin sano HERra: ei sinun pidä sijtä wuotesta nouseman josas macat/ mutta sinun pitä caiketi cuoleman. Ja Elia meni.
2 Kun 1:5 Ja cosca sanansaatajat palaisit hänen tygöns/ sanoi hän heille: mixi te palaisitte?
2 Kun 1:6 He sanoit hänelle: yxi mies cohdais meidän ja sanoi meille: palaitcat Cuningan tygö/ joca teidän on lähettänyt/ ja sanocat hänelle: näin sano HERra: eikö yhtän Jumalata ole Israelis/ ettäs lähetät kysymän BaalSebubille Ekronin jumalalle? sentähden ei sinun pidä sijtä wuotest nouseman josas macat/ mutta sinun pitä caiketi cuoleman.
2 Kun 1:7 Ja hän sanoi heille: mingäcaltainen se mies oli joca cohtais teidän/ ja näitä puhui teille?
2 Kun 1:8 He sanoit hänelle: hän oli carwainen/ ja hihnainen wyö hänen suolillans. Hän sanoi: se on Elia Thesbita.

2 Kun 1:9 JA hän lähetti hänen tygöns yhden wijdenkymmenen päämiehen/ wijdenkymmenens cansa. Ja cosca hän tuli hänen tygöns/ (cadzo/ hän istui wuoren cuckulalla) Ja hän sanoi hänelle: sinä Jumalan mies/ Cuningas sano: tule alas.
2 Kun 1:10 Elia wastais wijdenkymmenen päämiehelle/ ja sanoi hänelle: jos minä olen Jumalan mies/ nijn tulcan tuli taiwast ja polttacan sinun ja sinun wijsikymmendäs. Nijn tuli langeis taiwast/ ja poltti hänen ja hänen wijsikymmendäns.
2 Kun 1:11 Ja hän lähetti taas toisen wijdenkymmenen päämiehen hänen tygöns/ hänen wijdenkymmenens cansa/ ja hän sanoi hänelle: sinä Jumalan mies/ näitä sano Cuningas: tule kijrust alas.
2 Kun 1:12 Elia wastais/ ja sanoi: jos minä olen Jumalan mies/ nijn langetcan tuli taiwast/ ja polttacan sinun ja sinun wijsikymmendäs. Nijn Jumalan tuli langeis taiwast ja poltti hänen/ ja hänen wijsikymmendäns.
2 Kun 1:13 NIin hän wielä lähetti colmannen wijdenkymmenen päämiehen hänen wijdenkymmenens cansa. Cosca hän tuli ylös hänen tygöns/ cumarsi hän polwillens Elian eteen rucoili händä/ ja sanoi hänelle: sinä Jumalan mies/ olcon minun sielun ja näiden wijdenkymmenen sinun palwelioittes sielut callit sinun edesäs.
2 Kun 1:14 Cadzo/ tuli on tullut taiwast/ ja on polttanut ne caxi ensimäist wijdenkymmenen päämiest heidän wijdenkymmenens cansa/ mutta olcon minun sielun callis sinun edesäs.
2 Kun 1:15 Nijn sanoi HERran Engeli Elialle: mene alas hänen cansans/ ja älä mitän pelkä händä. Nijn hän nousi/ ja meni hänen cansans Cuningan tygö
2 Kun 1:16 Ja hän sanoi hänelle: näin sano HERra: ettäs lähetit sanansaattajat/ ja annoit kysyä BaalSebubille Ekronin jumalalle/ cuin ei yhtäkän Jumalata olis Israelis/ jolda kysytäisin/ nijn ei sinun pidä sijtä wuotesta nouseman josas macat/ mutta sinun pitä caiketi cuoleman.
2 Kun 1:17 Ja nijn hän cuoli HERran sanan jälken cuin Elia puhunut oli. Ja Joram tuli Cuningaxi hänen siaans/ toisna Joramin Josaphatin pojan Judan Cuningan wuonna: sillä ei hänellä ollut poica.
2 Kun 1:18 Mitä enämbi on sanomist Ahasiast/ ja mitä hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten aicakirias.

Vers. 10. Nijn tulcan tuli taiwast) Ei Elia tehnyt tätä coston himost/ waan erinomaisest Jumalan cunnian kijwaudest ja wahwast uscost/ rangaistaxens näitä jumalattomia epäjumalan palwelioita/ ja wahwistaxens/ että hän oli oikia HERran Propheta. Ei cuitengan jocaidzen sowi tätä seurata/ toiwottaxens costo wiholisillens: nijncuin me näemme Christuxen opettawan hänen opetuslapsians/ Luc. 9:54. cosca he tahdoit sitä tehdä. Cadzo myös sitä 25. lucu Num.$

v. 11.

II. Lucu .

ENnencuin Elia otetan ylös/ tahto hän Elisan pois tyköäns/ mutta ei hän saa/ v. 1.
lyö hamellans Jordanijn/ joca jaca idzens/ ja he käywät sijtä ylidzen/ v. 8.
Elisa ano caxikertaist henge/ v. 9.
heidän käydesäns otetan Elia tulisilla waunuilla ylös/ v. 11.
Elisa otta hänen hamens/ jaca taas Jordanin ja palaja/ v. 13.
Prophetain pojat edziwät Eliata/ ja ei löydä/ v. 15.
Elisa tule Jerihoon/ ja paranda siellä wahingoliset wedet/ v. 19.
BethElijn mennes pilcatan hän nuorucaisilda/ jotca carhuilda cuoliaxi rewellän/ v. 23.

2 Kun 2:1 COsca HERra tahdoi Elian tuules otta ylös taiwasen/ käwit Elia ja Elisa Gilgalist.
2 Kun 2:2 Ja Elia sanoi Elisalle: wijwys täsä/ sillä HERra on minun lähettänyt BethElijn. Mutta Elisa sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ ja sinun sielus/ en minä luowu sinusta. Ja he tulit alas BethElin.
2 Kun 2:3 Silloin käwit Prophetain pojat cuin BethElis olit Elisan tygö/ ja sanoit hänelle: tiedäckös HERran tänäpän ottawan sinuldas pois sinun Isändäs sinun pääs pääldä? Hän sanoi: minä kyllä sen tiedän/ olcat äneti.
2 Kun 2:4 Ja Elia sanoi hänelle: Elisa/ wijwys täsä/ sillä HERra on minun lähettänyt Jerihoon. Hän sanoi: nijn totta cuin HERra elä ja sinun sielus/ en minä luowu sinusta.
2 Kun 2:5 Ja cuin he tulit Jerihoon. Tulit Prophetain pojat cuin Jerihos olit Elisan tygö/ ja sanoit hänelle: tiedäckös HERran tänäpän ottawan sinuldas pois sinun Isändäs sinun pääs pääldä? Hän sanoi: minä kyllä sen tiedän/ olcat äneti.
2 Kun 2:6 Ja Elia sanoi hänelle: oles täsä/ sillä HERra on minun lähettänyt Jordanijn. Hän sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ ja sinun sielus/ en minä luowu sinusta.
2 Kun 2:7 Ja he käwit molemmin. Mutta wijsikymmendä miestä Prophetain pojista menit pois/ ja jäit cauwas seisoman/ ja he seisoit ynnä Jordanin tykönä.
2 Kun 2:8 NIin otti Elia hamens ja käärei cocoon/ ja löi weteen/ ja wesi hajois molemmille puolille/ nijn että molemmat käwit cuiwana sen läpidze.
2 Kun 2:9 Ja cosca he tulit ylidze/ sanoi Elia Elisalle: ano/ mitä minun pitä sinulle tekemän/ ennencuin minä otetan pois sinulda. Elisa sanoi: että sinun henges olis minun cansani caxikertaisest.

2 Kun 2:10 Hän sanoi: sinä olet anonut cowa asiata/ mutta cuitengin jos sinä näet minun cosca minä sinulda otetan pois/ nijn se tapahtu/ mutta jos et sinä näe/ nijn ei se tapahdu.
2 Kun 2:11 Ja cosca he ynnä käwit ja puhuit keskenäns/ cadzo/nijn tulit tuliset waunut tulisten hewoisten cansa/ ja eroitti heidän toinen toisestans. Ja Elia meni ylös tules taiwasen.
2 Kun 2:12 MUtta Elisa näki sen/ ja huusi: minun Isän/ minun Isän/ Israelin waunu ja hänen radzasmiehens/ ja ei händä enä nähnyt. Ja hän tartui waatteisijns ja rewäis ne cahtia.
2 Kun 2:13 Ja otti Elian hamen ylös/ joca häneldä pudonnut oli/ palais ja meni Jordanin randaan.
2 Kun 2:14 Ja otti sen hamen/ joca Elialda pudonnut oli/ löi weteen/ ja sanoi: cusa on nyt HERra Elian Jumala? Ja löi weteen/ nijn wesi hajois molemmille puolille/ ja Elisa käwi ylidzen.
2 Kun 2:15 COsca Prophetain pojat/ jotca ylidze toisella puolella Jerihos olit/ näit hänen/ sanoit he: Elian hengi lepä Elisan päällä/ ja käwit händä wastan/ ja cumarsit maahan asti.
2 Kun 2:16 Ja sanoit hänelle: cadzo/ sinun palwelioisas on wijsikymmendä wahwa miestä/ anna heidän mennä edzimän sinun Isändätäs/ jos HERran hengi on ottanut hänen/ ja heittänyt jolleculle wuorelle/ taicka johongun laxoon. Hän sanoi: älkät andaco mennä.
2 Kun 2:17 Mutta he waadeit händä sijhenasti että hän häpeis/ ja sanoi: mengän. Ja he lähetit matcaan wijsikymmendä miestä/ ja he edzeit colme päiwä ja ei löytänet händä.
2 Kun 2:18 Ja tulit jällens hänen tygöns (ja hän oli Jerihos) ja sanoi heille: engö minä sanonut teille/ ettei teidän pitänyt menemän?
2 Kun 2:19 JA ne miehet cuin Caupungis olit/ sanoit Elisalle/ cadzo/ täsä Caupungis on hywä asua/ nijncuin meidän Herram näke/ mutta täsä on paha wesi/ ja hedelmätöin maa.
2 Kun 2:20 Hän sanoi: tuocat minulle usi astia/ ja pangat suola sijhen/ ja he toit hänelle.
2 Kun 2:21 Nijn hän meni ulos wesicaiwoin tygö/ ja heitti suola nijhin/ sanoden: nijn sano HERra: minä olen tämän weden parandanut/ ei yxikän cuolema taicka hedelmättömys pidä heistä tästedes tuleman.
2 Kun 2:22 Nijn parani wesi tähän päiwän asti Elisan sanan jälken/ jonga hän puhui.
2 Kun 2:23 JA hän meni sieldä BethElijn/ ja hänen mennesäns tiellä/ tulit pienet pojat Caupungist/ ja pilckaisit händä/ sanoden: tule ylös paljas pää/ tule ylös paljas pää.
2 Kun 2:24 Ja hän käänsi idzens/ ja cuin hän heidän näki/ kirois hän heitä HERran nimeen. Nijn tuli caxi carhua medzästä/ ja repelit caxi poica wijdettäkymmendä cuoliaxi.
2 Kun 2:25 Sieldä hän meni Carmelin wuorelle/ ja sijtte palais sieldä Samariaan.

Vers. 3. Prophetain pojat) Olit ne cuin opettelit ja harjoittelit idziäns Jumalan sanas Prophetain tykönä.

Vers. eod.$ Sinulda/ in$ Hebraeo$ sinun pääs pääldä) Päänä olla on olla mestarina ja opettajana: Jalcoina olla on olla opetuslapsena eli alemmaisna: sillä cosca opettaja opetta/ istu hän opetuslapsians ylömbänä/ nijn että ne owat hänelle jalcain juures/ ja hän heidän pääns wieres. Juuri nijn sano P. Pawali/ Act.$ 22:3. että hän on oppenut Lain Gamalielin jalcain juures/ ja se on yhteinen tapa näin kirjoituxes puhua Hebraean kielellä. Nijn istui myös Maria Christuxen jalcain juures/ Luc. 10:39.
v. 9. Ennencuin minä otetan sinulda pois) Täsä nähdän/ että joca tahto jotakin anoa pyhildä/ hänen pitä anoman heildä nijncauwan cuin he eläwät/ sijtte on turha jotakin anoa heildä. v. eodem$, Caxikertaisest) Ei Elisa tahtonut Elian henge caxikertaisest/ sillä yxi on hengi/ joca on caikisa pyhisä/ 1. Cor. 12. waan sen yhden hengen caxikertaisen suun/ että hän wois enä ja wäkewemmäst saarnata/ cuin Elia/ nijncuin hän tekikin.
v. 20. Pangat sijhen suola) Tällä tahdoi Jumala osotta woiwan hänens tehdä mitä hänen näky/ ja mingä cautta hän tahto. Mutta ei tästä se seura/ että wihityllä suolalla on woima syndiä ja Satanin wäjytyxiä wastan/ sijhen ei ole yhtän Jumalan sana eli lupausta.

III. Lucu .

JOram hallidze caxitoistakymmendä ajastaica/ ja teke paha/ v. 1.
hänen aicanans luopuwat Moabiterit Israelist/ v. 5.
Joram soti Josaphatin Judan Cuningan ja Edomin Cuningan cansa heitä wastan/ v. 6.
Elisa toimitta heille wettä/ ja julista heille woiton/ v. 9.
Moabiterit lyödän/ v. 21.
joinen Cuningas uhra poicans polttouhrixi muurin päällä/ v. 26.

2 Kun 3:1 JOram Ahabin poica tuli Israelin Cuningaxi Samarias cahdexandenatoistakymmendenä Josaphatin Judan Cuningan wuonna/ ja hallidzi caxitoistakymmendä wuotta.
2 Kun 3:2 Ja teki paha HERran edes/ waan ei cuitengan nijncuin hänen Isäns ja äitins: sillä hän häwitti Baalin padzat/ jotca hänen Isäns tehnyt oli.
2 Kun 3:3 Mutta cuitengin hän pysyi Jerobeamin Nebathin pojan synneis/ joca Israelin saatti syndiä tekemän/ ja ei luopunut nijstä.
2 Kun 3:4 MUtta Mesalla Moabiterein Cuningalla oli paljo lambaita/ ja hän andoi Israelin Cuningalle weron/ sata tuhatta caridzata/ ja satatuhatta oinasta/ willoinens.
2 Kun 3:5 Cosca Ahab oli cuollut/ luowui Moabiterein Cuningas Israelin Cuningast.

2 Kun 3:6 Sijhen aican läxi Cuningas Joram Samariast/ ja luki caiken Israelin.
2 Kun 3:7 Ja lähetti Josaphatille Judan Cuningalle sanoman: Moabiterein Cuningas on luopunut minusta/ tule sotiman minun cansani Moabitereitä wastan. Hän sanoi: minä tulen/ minä olen nijncuin sinä/ ja minun Canssan nijncuin sinun Canssas/ ja minun hewoisen nijncuin sinun hewoises.
2 Kun 3:8 Ja sanoi: cuta tietä meidän pitä sinne waeldaman? Hän wastais: Edomin corwen tietä.
2 Kun 3:9 JA nijn läxi Israelin Cuningas/ Judan Cuningas ja Edomin Cuningas. Ja cosca he olit waeldanet ymbäri seidzemen päiwän matcan/ ei ollut sotawäellä ja juhdilla/ jotca heidän cansans olit/ wettä.
2 Kun 3:10 Silloin sanoi Israelin Cuningas: woi/ cosca HERra on cudzunut nämät oclme Cuningasta/ andaxens heitä Moabiterein käsijn.
2 Kun 3:11 Mutta Josaphat sanoi: ongo täsä yhtän HERran Prophetata/ kysyäxem hänen cauttans neuwoa HERralda. Silloin wastais yxi Israelin Cuningan palwelioist/ ja sanoi: täsä on Elisa Saphatin poica/ joca caasi wettä Elian kätten päälle.
2 Kun 3:12 Josaphat sanoi: hänen tykönäns on HERran sana. Ja Israelin Cuningas/ ja Josaphat/ ja Edomin Cuningas menit hänen tygöns.
2 Kun 3:13 SIlloin sanoi Elisa Israelin Cuningalle: mitä sinun on minun cansan tekemist? mene pois sinun Isäs Prophetain tygö/ ja sinun äitis Prophetain tygö. Israelin Cuningas sanoi hänelle: Ei/ sillä HERra on cudzunut nämät colme Cuningasta andaxens heitä Moabiterein käsijn.
2 Kun 3:14 Elisa sanoi: nijn totta cuin HERra Zebaoth elä/ jonga edes minä seison/ jollen minä cadzois Josaphati Judan Cuningast/ en minä cadzatais sinun päälles/ engä tottelis sinua.
2 Kun 3:15 Tuocat minulle candelen soittaja: ja cosca soittaja soitti/ tuli HERran käsi hänen päällens.
2 Kun 3:16 Ja hän sanoi: näitä sano HERra/ tehkät cuoppia sinne ja tänne tähän ojaan:
2 Kun 3:17 Sillä näin sano HERra: ei teidän pidä tuulda ja sadetta näkemän/ ja cuitengin pitä ojan wettä täynnä oleman/ nijn että te ja teidän Canssan/ ja teidän juhtan saawat juoda.
2 Kun 3:18 Wielä sijttengin tämä on yxi pieni asia HERran edes/ waan hän anda myös Moabiterit teidän käsijn.
2 Kun 3:19 Nijn että te lyötte caicki wahwat Caupungit/ ja caicki walitut Caupungit/ ja te caadatte caicki hywät puut/ ja tukidzette caicki wesilähtet/ ja turmelette caicki hywät pellot kiwillä.
2 Kun 3:20 Ja amulla ruocauhrin ajalla/ cadzo/ silloin tuli wesi Edomin tietä myöden/ ja täytti maan wedellä.
2 Kun 3:21 COsca caicki Moabiterit cuulit että Cuningat olit mennet sotiman heitä wastan/ cudzuit he cocoon caicki miehet jotca olit ijälliset sotaan ja sen ylidzen/ ja menit rajoillen.
2 Kun 3:22 Mutta cosca he amulla warhain nousit/ ja Auringo nousi weden ylidze/ nijn näit Moabiterit että

wesi oli heitä wastan punainen nijncuin weri.
2 Kun 3:23 Ja sanoit: se on weri/ Cuningat owat tapellet keskenäns miecalla/ ja yxi on lyönyt toisen cuoliaxi/ nyt sijs Moab mene saalille.
2 Kun 3:24 Mutta cosca he tulit Israelin leirijn/ nousi Israel/ ja löi Moabitereit/ ja ne pakenit heitä/ mutta he tulit sisälle ja löit Moabin.
2 Kun 3:25 Cukistit Caupungin/ ja idzecukin heitti kiwens caickin hywijn peldoin ja täytit ne/ ja tukidzit caicki wesilähtet/ ja caasit caicki hywät puut/ sijhenasti cuin Kirharasethijn waiwoin kiwiä jäit/ ja he pijritit sen lingoilla ja löit hänen.
2 Kun 3:26 Cosca Moabiterein Cuningas näki sodan olewan ylön wäkewän händä wastan/ otti hän seidzemen sata miestä tygöns/ jotca wedit miecan ulos/ carataxens Edomin Cuningan päälle/ waan ei he woinet.
2 Kun 3:27 Silloin otti hän hänen ensimäisen poicans/ joca hänen siaans piti Cuningaxi tuleman/ ja uhrais sen polttouhrixi muurin päälle. Silloin tuli Israel sangen wihaisexi/ nijn että he menit pois hänen tyköäns/ ja palaisit omalle maallens.

Vers. 15. Tuocat minulle candelen soittaja) Nimittäin/ että sijtäkin hänen wihans asetuis sitä jumalatoinda Israelin Cuningasta wastan/ ja hän olis sowelias saaman ennustawaist henge.
v. 27. Silloin tuli Israel sangen wihaisexi) se on/ he wihastuit sencaltaisesta työstä/ surcuttelit heitä ja menit matcaans.

IV. Lucu .

ELisa toimitta wähäst öljyst köyhän lesken welan maxetuxi/ v. 1.
toimitta myös Sunemin waimolle pojan HERralda/ v. 18.
herättä hänen cuolluist/ v. 32.
paranda myrkyllisen liemen jauhoilla/ v. 38.
ruocki myös 100. miestä 20. leiwällä/ joista wielä jää HERran sanan jälken/ v. 42.

2 Kun 4:1 JA yxi waimo nijstä Prophetain poicain emännistä huusi Elisan tygö/ ja sanoi: sinun palwelias minun miehen cuoli. Nijn sinä tiedät sen että sinun palwelias pelkäis HERra. Nyt tuli welcamies/ ja tahto otta molemmat minun lapseni orjaxens.
2 Kun 4:2 Elisa sanoi hänelle: mitä minun pitä tekemän sinulle? sano minulle mitä sinun huonesas on? Hän

sanoi: sinun palckapijcallas ei ole muuta mitän cuin yxi öljyastia.
2 Kun 4:3 Hän sanoi: mene ja ano coco sinun kyläcunnaldas tyhjiä astioita nijn monda cuins saat.
2 Kun 4:4 Ja mene sisälle/ ja sulje owi sinun ja sinun poicais perän/ ja caada jocaidzeen nijhin astioin/ ja coscas olet täyttänyt heidän/ nijn anna ne otta pois.
2 Kun 4:5 Hän meni pois hänen tyköns/ sulki owen jälkens ynnä poicains cansa/ ja cannoit astiat äitins eteen/ ja hän caasi nijhin.
2 Kun 4:6 Ja cuin astiat olit täytetyt/ sanoi hän pojallens: tuo minun wielä yxi astia. Hän sanoi: ei ole täällä enä astiata/ nijn öljy seisatti.
2 Kun 4:7 Ja hän tuli/ ja ilmoitti sen sille Jumalan miehelle. Hän sanoi: mene ja myy öljy/ ja maxa welcamiehelles/ mutta sinä ja sinun poicas eläkät sijtä jänest.
2 Kun 4:8 JA se tapahdui sijhen aican/ että Elisa meni Sunemijn/ ja siellä oli cuuluisa waimo joca händä holhois/ nijn että hän söi hänen tykönäns/ ja nijn usein cuin hän sen cautta waelsi/ poickeis hän sinne syömän.
2 Kun 4:9 Ja hän sanoi miehellens: cadzo/ minä ymmärrän tämän Jumalan miehen olewan pyhän/ joca täsä aina waelda.
2 Kun 4:10 Tehkäm sijs tähän wähä ylistupa/ ja pangam hänelle sinne yxi wähä wuode/ pöytä/ istuin ja kyntiläjalca/ että hän siellä olis cosca hän meidän tygöm tule.
2 Kun 4:11 NIin tapahdui sijhen aican/ että hän tuli sinne/ ja pani ylistupaan lewätä ja macais siellä.
2 Kun 4:12 Ja hän sanoi palweliallens Gehazille: cudzu Sunemin waimo tänne. Ja cosca hän oli cudzunut hänen/ astui hän hänen eteens.
2 Kun 4:13 Nijn hän sanoi palweliallens: sano hänelle: cadzo/ sinä olet tehnyt meille caiken tämän palweluxen/ mitä minun pitä sinun tekemän? ongo sinulla asiat Cuningan taicka sodanpäämiehen tygö? Hän sanoi: minä asun keskellä minun Canssani.
2 Kun 4:14 Hän sanoi hänelle: mitäst sijs hänelle pitäis tehtämän? Gehazi sanoi: ei ole hänellä poica/ ja hänen miehens on wanha.
2 Kun 4:15 Hän sanoi: cudzu händä/ ja cosca hän meni händä cudzuman/ nijn hän tuli owis.
2 Kun 4:16 Ja hän sanoi: tähän aican wuoden peräst pitä sinun syleilemän poica. Hän sanoi: ei minun Herran sinä Jumalan mies/ älä wääryttele sinun pijcas edes.
2 Kun 4:17 Ja waimo tuli rascaxi/ ja synnytti pojan sijhen aican wuoden peräst/ nijncuin Elisa oli hänelle sanonut.
2 Kun 4:18 JA cosca lapsi jo isoixi tuli/ nijn tapahdui/ että hän meni ulos Isäns ja elonleickaitten tygö.

2 Kun 4:19 Ja hän sanoi Isällens: woi minun päätäni/ minun päätäni. Ja hän sanoi palweliallens: canna händä äitins tygö.
2 Kun 4:20 Ja hän otti hänen/ ja wei äitins tygö/ ja hän pani hänen helmaans puolipäiwän asti/ nijn hän cuoli.
2 Kun 4:21 Ja hän nousi ja laski hänen Jumalan miehen wuotelle/ läxi ulos ja sulki owen.
2 Kun 4:22 Ja cudzui miehens/ ja sanoi/ lähetä minun tygöni yxi palwelioista ja Asi: sillä minä menen Jumalan miehen tygö/ ja palajan.
2 Kun 4:23 Ja hän sanoi: mixi sinä hänen tygöns menet: sillä ei nyt ole usicuu taicka Sabbathi? hän sanoi: rauha.
2 Kun 4:24 Ja hän satuloidzi Asin/ ja sanoi palweliallens: aja wahwast/ ja älä wijwytä minua matcalla nijncuin minä sanon sinulle.
2 Kun 4:25 JA nijn hän meni pois ja tuli Jumalan miehen tygö Carmelin wuorelle. Cosca Jumalan mies näki hänen tulewan/ sanoi hän palweliallens Gehazille: cadzo/ Sunemin waimo on täällä.
2 Kun 4:26 Nijn juoxe nyt händä wastan/ ja kysy hänelle/ jos hän/ hänen miehens ja poicans owat rauhas? Hän wastais: rauhas.
2 Kun 4:27 Mutta cosca hän tuli wuorelle Jumalan miehen tygö/ tartui hän hänen jalcoins. Ja Gehazi meni sysämän händä pois. Mutta Jumalan mies sanoi: anna hänen olla: sillä hänen sieluns on murhellinen/ ja HERra on minulda sen salannut ja ei ilmoittanut minulle.
2 Kun 4:28 Hän sanoi: cosca minä anoin poica Herraldani/ engö minä sanonut/ ettei sinun pitänyt minua pettämän.
2 Kun 4:29 Ja hän sanoi Gehazille: wyötä sinun cupes/ ja walmista idzes/ ja ota minun sauwan kätees/ ja mene matcaas (jos jocu sinun cohta/ nijn älä terwetä händä/ ja jos jocu sinua terwettä/ nijn älä wasta händä) ja laske minun sauwan pojan caswoille.
2 Kun 4:30 Mutta pojan äiti sanoi: nijn totta cuin HERra elä ja sinun sielus/ en minä päästä sinua. Nijn hän nousi ja seurais händä.
2 Kun 4:31 Mutta Gehazi meni pois heidän edelläns/ ja laski sauwans pojan caswoille/ waan ei ollut eikä ändä eikä tundo. Nijn hän palais ja cohtais hänen/ ilmoitti hänelle/ ja sanoi: ei poica herännyt.
2 Kun 4:32 JA cuin Elisa tuli huoneseen/ cadzo/ poica macais cuolluna hänen wuotellans.
2 Kun 4:33 Ja hän meni sisälle/ ja sulki owen molembain perän/ ja rucoili HERra.
2 Kun 4:34 Nousi ja laski idzens lapsen päälle/ ja pani suuns nuorucaisen suun/ ja silmäns hänen silmäins päälle/ ja kätens hänen kättens päälle/ ja nijn ojensi idzens hänen päällens/ että lapsen ruumis tuli

lämbymäxi.
2 Kun 4:35 Ja hän nousi jällens ja käwi kerran sinne ja tänne sijnä huones/ nousi ja laski idzens hänen päällens. Nijn poica aiwasti seidzemen kerta/ sijtte awais poica silmäns.
2 Kun 4:36 Ja hän cudzui Gehazin/ ja sanoi: cudzu Sunemin waimo. Ja cosca hän oli hänen cudzunut/ tuli hän sisälle hänen tygöns. Hän sanoi: ota sinun poicas.
2 Kun 4:37 Nijn hän tuli ja langeis hänen jalcains juureen/ cumarsi ja otti poicans ja meni ulos.
2 Kun 4:38 JA Elisa palais Gilgalijn/ ja callis aica oli maalla/ ja Prophetain pojat olit hänen edesäns. Ja hän sanoi palweliallens: ota suuri pata/ ja keitä liendä Prophetain pojille.
2 Kun 4:39 Nijn yxi läxi kedolle hakeman ruohoja/ ja hän löysi williwijnapuun/ ja haki sijtä Colochintejä waattens täyden. Ja cuin hän tuli/ leickais hän sen liemipataan: sillä ei he tundenet sitä.
2 Kun 4:40 Ja cosca he annoit miesten eteen syödä/ söit he liemestä ja huusit/ sanoden: Jumalan mies/ cuolema on padas.
2 Kun 4:41 Sillä ei he saanet syödä sitä. Hän sanoi: tuocat tänne jauhoja/ ja hän heitti pataan/ ja sanoi: andacat Canssalle syödä/ ja ei ollut mitän wahingota padas.
2 Kun 4:42 JA yxi mies tuli BaalSalisast/ ja candoi Jumalan miehelle utisleipä/ nimittäin/ caxikymmendä ohraista leipä/ ja utisjywiä hänen waatteisans. Mutta hän sanoi: anna Canssalle: ja he söit.
2 Kun 4:43 Hänen palwelians sanoi: mitä minä sijtä annan sadalle miehelle? Hän sanoi: anna Canssalle syödä: sillä nijn sano HERra: he syöwät ja wielä sijttekin jää.
2 Kun 4:44 Ja hän pani ne heidän eteens/ he söit ja wielä oli lijaxi HERran sanan jälken.

Vers. 13. Minä asun keskellä minun Canssani) se on/ ei minulla ole mitän asiat Esiwallan tygö/ minulla on minun perindön ja oman.
v. 29. älä terwetä händä) Ei täsä kieldä terwettämäst/ nijncuin ei myös/ Luc. 10:4. cosca hän sen ilman wijwytyxetä tehdä taita/ waan ettei hän pitkillä jutuilla eli muilla turhilla asioilla andais idzens estettä sijtä cuin hänelle oli käsketty/
v. 34. Laski idzens lapsen päälle) Cadzo sitä 17. cap.$
v. 21. endises kirjas.
v. 41. Jauhoja) Ei ollut jauhoilla se wäki idzestäns: waan Jumala tahdoi sillä osotta/ että hän taita tehdä mitä hän tahto/ ja mingä cautta hänen kelpa. Cadzo 2. cap.$
v. 20.

V. Lucu .

NAeman pese idzens seidzemen kerta Jordanis Elisan käskyn jälken/ v. 9.
ja tule puhtaxi/ v. 13.
Ei Elisa ota lahjoja wastan/ v. 15.
Gehazi juoxe Naemanin perän/ ja otta jotain/ v. 20.
jongatähden Elisa hänen rangaise Naemanin spitalilla/ v. 25.

2 Kun 5:1 NAeman Syrian Cuningan sodanpäämies oli cuuluisa mies/ ja suurna pidetty hänen Herrans edes: sillä hänen cauttans oli HERra andanut autuuden Syriaan/ ja hän oli woimallinen mies/ waan spitalinen.
2 Kun 5:2 JA sotawäki oli Syriast mennyt ulos/ ja olit wienet pois Israelin maalda wähän pijcaisen/ joca palweli Naemanin emändätä.
2 Kun 5:3 Hän sanoi emännällens: jos minun HErran olis Prophetan tykönä cuin on Samarias/ totisest hän paranis hänen spitalistans.
2 Kun 5:4 Nijn hän meni sisälle Herrans tygö/ ja ilmoitti hänelle/ sanoden: näin ja näin on puhunut Israelin maan pijca.
2 Kun 5:5 Syrian Cuningas sanoi: mene sinne/ ja minä lähetän kirjan Israelin Cuningan tygö. Ja hän meni sinne/ ja otti myötäns kymmenen leiwiskätä hopiata/ ja cuusi tuhatta culdapenningitä/ ja kymmenen juhlapäiwän waatetta.
2 Kun 5:6 Ja wei kirjan Israelin Cuningan tygö näin kirjoitetun: Cosca tämä kirja tule sinulle/ cadzo/ nijn tiedä minun lähettänexi minun palweliani Naemanin sinun tygös/ että hänen puhdistaisit spitalistans.
2 Kun 5:7 Cosca Israelin Cuningas oli kirjan lukenut/ rewäis hän waattens/ ja sanoi: olengo minä Jumala/ että minä cuoletaisin ja eläwäxi tekisin? sillä hän lähettä minun tygöni/ että minä puhdistaisin miehen spitalistans. Hawaitcat sijs ja cadzocat/ cuinga hän edzi tila minua wastan.
2 Kun 5:8 COsca Jumalan mies Elisa cuuli Israelin Cuningan rewäisnexi waattens/ lähetti hän hänen tygöns/ ja andoi sanoa hänelle: mixis olet rewäisnyt waattes? tulcan minun tygöni/ että hän tiedäis Prophetan olewan Israelis.
2 Kun 5:9 Näin tuli Naeman hewoisilla ja waunuilla/ ja seisatti Elisan huonen owen eteen.
2 Kun 5:10 Silloin lähetti Elisa sanan hänen tygöns: mene ja pese idzes seidzemen kerta Jordanis/ ja sinun lihas pitä endisellens ja puhtaxi tuleman.
2 Kun 5:11 Silloin Naeman wihastui ja meni matcaans/ sanoden: minä luulin hänen tulewan minun tygöni/ käymän edes ja huutaman auxens HERrans Jumalans nime/ ja hänen kädelläns pitelemän tätä paicka/ ja nijn parandaman spitalin.

2 Kun 5:12 Eikö Amanan ja Pharpharan wedet Damascus ole caickia Israelin wesiä paremmat? että minä idzeni nijsä pesisin/ ja tulisin puhtaxi? Ja hän palais ja meni matcaans wihoisans.
2 Kun 5:13 Silloin hänen palwelians tulit hänen tygöns ja puhuttelit händä/ ja sanoit: Isän/ jos Propheta olis sanonut sinulle jotakin suurta asiata/ eikö sinun pitänyt sitä tekemän? mitä enämmin että hän sano sinulle: pese sinus/ ja sinä tulet puhtaxi?
2 Kun 5:14 Nijn hän meni ja pesi idzens seidzemen kerta/ nijncuin Jumalan mies käskenyt oli/ ja hänen lihans tuli endisellens nijncuin wähän nuorucaisen liha/ ja tuli puhtaxi.
2 Kun 5:15 JA hän palais Jumalan miehen tygö caiken jouckons cansa/ ja cosca hän oli tullut sisälle/ meni hän edes/ ja sanoi: cadzo/ minä tiedän ettei yhtäkän Jumalata ole caikis maacunnis/ waan Israelis? ota sijs tämä siunaus sinun palwelialdas.
2 Kun 5:16 Mutta hän sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ jonga edes minä seison/ en ota minä sitä/ ja hän waadei händä ottaman/ mutta ei hän tahtonut.
2 Kun 5:17 Silloin sanoi Naeman: eikö sinun palwelialles anneta yhtä cuorma maata nijn paljo cuin caxi Muulia canda: sillä sinun palwelias ei tahdo enä muucalaisille jumalille uhrata/ ja polttouhria tehdä/ mutta HERralle.
2 Kun 5:18 Että HERra sen cautta olis armias sinun palwelialles/ rucoillesani Rimmonin huones/ cosca minun Herran Rimmonin huoneseen mene rucoileman/ ja idzens minun käteni päälle noja.
2 Kun 5:19 Ja hän sanoi hänelle: mene rauhan.
2 Kun 5:20 COsca hän oli mennyt cappalen matca pois hänen tyköns kedolle/ ajatteli Gehazi Jumalan miehen Elisan palwelia/ cadzo/ minun Herran on säästänyt Naemanit Syrialaista/ ettei hän häneldä ottanut sitä cuin hän toi/ nijn totta cuin HERra elä/ minä juoxen hänen jälkens/ ja otan jotakin häneldä.
2 Kun 5:21 Nijn Gehazi juoxi nopiast Naemanin jälken. Ja cosca Naeman näki hänen juoxewan peräsäns/ astui hän waunusta ulos händä wastan/ ja sanoi: ongo rauha.
2 Kun 5:22 Hän sanoi: on: Minun Herran lähetti sanoman sinulle/ cadzo/ juuri nyt owat tullet minun tygöni Ephraimin wuorelda caxi nuorucaista Prophetain pojista/ anna heille leiwiskä hopiata/ ja caxi juhlapäiwän waatetta.
2 Kun 5:23 Naeman sanoi: ota caxi leiwiskätä hopiata. Ja hän waati hänen/ ja sidoi caxi leiwiskätä hopiata cahteen säckijn/ ja caxi juhlapäiwän waatetta/ ja andoi ne cahdelle palweliallens/ ja he cannoit hänen edelläns.
2 Kun 5:24 Ja cosca hän tuli Ophelijn/ otti hän ne pois heidän käsistäns/ ja kätki ne huoneseen/ ja päästi miehet.

2 Kun 5:25 Ja cosca he menit pois/ meni hän Herrans eteen. Elisa sanoi hänelle: custas tulet Gehazi? hän wastais: ei sinun palwelias ole mennyt sinne eli tänne.
2 Kun 5:26 Mutta hän sanoi: eikö minun sydämeni waeldanut miehen palaites waunuistans sinua wastan? olico nyt aica sinun mennä ottaman hopiata/ waatteita/ öljypuita/ wijnamäkiä/ lambaita/ härkiä/ palwelioita ja pijcoja.
2 Kun 5:27 Mutta Naemanin spitali pitä tarttuman sinuun ja sinun siemenees ijancaickisest. Nijn hän meni pois hänen tyköäns spitalisna nijncuin lumi.

Vers. 18. Idzens minun käteni päälle noja) tämä on Hebraean kielen puhen parsi/ ja on nijn paljo cuin: cosca minun pitä oleman läsnä ja palweleman händä/ cuin hän teke Jumalan palwelust. Tästä ei taida ne wastat edestäns/ jotca ulcocullaisest owat wääräs Jumalan palweluxes: ei he ainoastans läsnä ole waan myös pitäwät nijtä menoja/ ja nijn ei he uscalla tunnusta totutta/ jonga he sydämesäns uscowat: sillä täsä on/ ettei Naeman tahtonut enä uhrata joillecuille epäjumalille/ waicka hän oli läsnä hänen Herrans cansa/ jolla hän kyllä tunnusti/ mitä Jumalata ja Jumalan palwelusta hän racasti.

VI. Lucu .

ELisa saa raudan uiman/ v. 1.
ilmoitta Israelin Cuningalle Syrian Cuningan neuwot/ v. 8.
warjellan Dothanis Jumalan Engeleildä/ v. 15.
Syrialaiset lyödän sokeudella/ nijn ettei he tunne Caupungit eli händä: waan hän wie heidän Samariaan/ ja nijn anda palata cotians/ v. 18.
Callis aica Samarias/ nijn että äiti syö lapsens/ v. 24.
Cuningas lähettä tappaman Elisat/ etc.$ v. 30.

2 Kun 6:1 JA Prophetain pojat sanoit Elisalle: cadzo/ se sia josa me asumme sinun tykönäs/ on meille ahdas.
2 Kun 6:2 Anna meidän mennä Jordanin asti/ ja jocaidzen tuoda sieldä yxi hirsi/ että me rakennaisim sinne sian asuaxem. Ja hän sanoi: mengät.
2 Kun 6:3 Ja yxi sanoi: tules palweliais cansa: ja hän wastais: minä tulen.
2 Kun 6:4 Ja hän meni heidän cansans. Ja cosca he tulit Jordanin tygö/ hackaisit he sijnä puita.
2 Kun 6:5 Ja cuin yxi heistä oli puun maahan hacannut/ putois rauta weeteen/ ja hän huusi/ ja sanoi: woi minun Herran/ sengin minä olen lainaxi ottanut.

2 Kun 6:6 Mutta Jumalan mies sanoi: cuhunga se putois? Ja cosca hän osotti hänelle paican/ leickais hän yhden puun ja heitti sinne/ nijn rauta uiskendeli.
2 Kun 6:7 Ja hän sanoi: ota händä ylös: ja hän ojensi kätens ja otti sen.
2 Kun 6:8 JA Syrian Cuningas sodei Israeli wastan/ ja piti neuwo palwelioittens cansa/ ja sanoi: me tahdom sioitta idzem sinne ja sinne.
2 Kun 6:9 Mutta Jumalan mies lähetti Israelin Cuningan tygö/ ja käski hänelle sanoa: carta/ ettes menis sijhen paickaan: sillä Syrialaiset lewättelewät siellä.
2 Kun 6:10 Nijn lähetti sijs Israelin Cuningas sijhen paickaan/ josta Jumalan mies oli sanonut hänelle/ ja waroinut händä sijtä/ ja piti sijnä wartiat/ ja ei tehnyt sitä ainoast yhtä eli cahta kerta.
2 Kun 6:11 Nijn Syrian Cuningan sydän tuli surullisexi sijtä/ ja cudzui hänen palwelians/ ja sanoi heille: ettekö te sano minulle cuca meistä on paennut Israelin Cuningan tygö.
2 Kun 6:12 Nijn sanoi yxi hänen palwelioistans: ei nijn minun Herran Cuningan/ mutta Elisa Propheta sano Israelin Cuningalle caickia nijtä joitas puhut macaushuonesas.
2 Kun 6:13 Hän sanoi heille: nijn mengät matcaan/ ja cadzocat cusa hän on/ että minä lähetäisin ja andaisin hänen tänne tuota. Ja he ilmoitit hänelle/ ja sanoit: cadzo/ hän on Dothanis.
2 Kun 6:14 Nijn hän lähetti sinne hewoiset ja waunut ja suuren joucon/ ja cosca he sinne tulit yöllä/ pijritit he Caupungin.
2 Kun 6:15 JA Jumalan miehen palwelia nousi warhain amulla menemän ulos/ ja cadzo/ suuri sotajoucko macais Caupungin edes hewoisten ja waunuin cansa. Nijn hänen palwelians sanoi hänelle: woi minun Herran/ mitä me nyt teemme?
2 Kun 6:16 hän sanoi: älä pelkä/ sillä nijtä on enä cuin meidän cansam owat cuin heitä.
2 Kun 6:17 Ja Elisa rucoili/ ja sanoi: HERra awa hänen silmäns/ että hän näkis. Nijn awais HERra palwelian silmät/ että hän näki/ ja cadzo/ wuori on täynäns tulisia hewoisita ja waunuja Elisan ymbärillä.
2 Kun 6:18 Ja cosca he tulit alas heidän tygöns/ rucoili Elisa/ ja sanoi: HERra lyö tätä Canssa sokeudella/ ja hän löi heidän sokeudella Elisan sanan jälken.
2 Kun 6:19 Ja Elisa sanoi heille: ei tämä ole se tie ja se Caupungi/ seuratcat minua/ minä wien teidän sen miehen tygö jota te edzittä: ja hän wie heidän Samariaan.
2 Kun 6:20 Cosca he tulit Samariaan/ sanoi Elisa: HERra awa näinen silmät/ että he näkisit. Ja HERra awais heidän silmäns/ että he näit/ ja cadzo/ nijn he olit keskellä Samariata.
2 Kun 6:21 Ja cosca Israelin Cuningas näki heidän/ sanoi hän Elisalle: minun Isän/ lyöngö minä heitä?
2 Kun 6:22 Ja hän sanoi: älä lyö/ ne cuins fangixi saat miecallas ja joudzellas/ lyö nijtä. Mutta anna heille

wettä ja leipä/ että he söisit ja joisit/ ja anna heidän mennä heidän Herrans tygö.
2 Kun 6:23 Nijn walmistettin heille suuri pito. Ja cosca he olit syönet ja juonet/ laski hän heidän menemän/ ja he menit heidän Herrans tygö/ ja ei Syriast enä sotawäke tullut Israelin maalle.
2 Kun 6:24 JA senjälken tapahtui/ että Benhadad Syrian Cuningas cocois caicki hänen sotawäkens/ meni ja pijritti Samarian.
2 Kun 6:25 Ja suuri nälkä oli Samarias/ ja he ahdistit Caupungin sijhenasti/ että Asin pää maxoi cahdexankymmendä hopiapenningitä/ ja neljäs osa Cabi Kyhkyläisen sonda maxoi wijsi hopiapenningitä.
2 Kun 6:26 JA cosca Israelin Cuningas käwi muurin päällä/ huusi yxi waimo händä/ ja sanoi: auta minua minun Herran Cuningan.
2 Kun 6:27 Ja hän sanoi: Jollei HERra auta sinua/ millä minä sinua autan/ jywilläkö eli wijnalla?
2 Kun 6:28 Ja Cuningas sanoi hänelle: mikä sinun on? Hän sanoi: tämä waimo sanoi minulle: tuo tänne poicas/ että me sen söisim tänäpän/ syökäm huomena minun poican.
2 Kun 6:29 Ja me olem keittänet minun poicani ja syönet sen. Ja minä sanoin toisna päiwänä hänelle: tuo tänne sinun poicas/ että me saisimme syödä/ mutta hän kätki poicans.
2 Kun 6:30 Cosca Cuningas cuuli waimon puhet/ rewäis hän waattens käydesäns muurin päällä. Nijn caicki Canssa näki/ että hänen päälläns oli säcki ihoa wastoin.
2 Kun 6:31 Ja hän sanoi: Jumala tehkön minulle sen ja sen/ jos Elisan Zaphatin pojan pää tänäpän pysy siallans.
2 Kun 6:32 Ja Elisa istui huonesans/ ja wanhimmat istuit hänen tykönäns/ ja hän lähetti miehen edelläns/ mutta ennencuin sanoma tuli hänen tygöns/ sanoi hän wanhimmille: olettaco te nähnet cuinga se murhamies on lähettänyt tänne rewäisemän minun päätäni pois minulda? Cadzocat/ cosca se sanoma tule/ että te owen suljetta/ ja owella hänen ulos syöxätte/ cadzo/ hänen Herrans jalcain humina seura händä.
2 Kun 6:33 Cosca hän wielä heidän cansans puhui/ cadzo/ nijn sanoma tuli hänen tygöns/ ja sanoi: cadzo/ tämä paha tule HERralda/ mitä minä enä odotan HERra?

Vers. 17. Tulisia hewoisia/ etc.$) Nämät olit Jumalan Engelit/ jotca hän lähetti Elisan warjeluxexi/ ei sentähden että Jumala tarwidze Engelein apua omains warjeluxexi/ waan meidän heickoudem tähden/ että me paremmas turwas olisimme/ cosca me sen tiedämme/ nijncuin Elisan palwelia teki cosca hän ne näki. v. 33. Tämä paha tule HERralda) Cuin hän olis tahtonut sanoa: cadzo/ näin käy cosca me palwelem teidän Jumalatan te häijyn elkiset ennustajat/ parembi olis että me caiketi palwelisimme Baali/ nijncuin ne myös Jeremian tykönä sanowat/ cap.$ 44:17.

VII. Lucu .

ELisa ennusta hywä aica/ v. 1.
jonga yxi Ruhtinas turhana pitä/ v. 2.
Spitaliset ilmoittawat Samarias Syrialaiset paennexi/ v. 6.
Canssa lähte ulos ja saa nijn paljo wilja/ että se on tosi cuin Elisa sanoi/ v. 11.
ja Ruhtinas tallatan cuoliaxi/ joca hänen sanans turhaxi teki/ v. 17.

2 Kun 7:1 MUtta Elisa sanoi: cuulcat HERran sana/ näin sano HERra: huomena tähän aican maxa yxi wackainen pieniä jauhoja Siclin/ ja caxi wackaist ohraisi jauhoja Siclin/ Samarian portis.
2 Kun 7:2 Nijn wastais yxi Ruhtinas/ jonga käden päälle Cuningas idzens nojais/ Jumalan miehelle/ ja sanoi: jos HERra tekis wielä ackunan taiwaseen/ cuinga se tapahduis? Hän sanoi: cadzo/ sinun silmilläs pitä sinun sen näkemän/ mutta ei sinun pidä sijtä syömän.
2 Kun 7:3 JA neljä spitalist miestä olit portin edes/ jotca sanoit toinen toisellens: mitä me täsä olem nijncauwan cuin me cuolem?
2 Kun 7:4 Menem me myös Caupungijn/ nijn on callis aica Caupungis/ jos me taas olem täällä/ nijn me cuolem? käykäm sijs ja andacam idzem Syrialaisten leirijn/ jos he andawat meidän elä nijn me elämme/ taicka jos he meidän tappawat/ nijn me olem tapetut.
2 Kun 7:5 Ja he olit warhain huomeneltain ylhällä menemän Syrialaisten leirijn/ ja cosca he tulit ensimäisille paicoille leiriä/ cadzo/ nijn ei siellä ollut ketän.
2 Kun 7:6 Sillä HERra oli andanut Syrialaisten cuulla hewoisten/ waunuin ja wahwan sotawäen änen/ nijn että he sanoit toinen toisellens: cadzo/ Israelin Cuningas on palcannut meitä wastan Hetherein Cuningat ja Egypterein Cuningat/ että he tulisit meitä wastan.
2 Kun 7:7 Ja he nousit ja pakenit puhtella/ ja jätit majans/ hewoisens ja Asins leirijn/ nijncuin he seisoit/ ja pelastit hengens.
2 Kun 7:8 Cosca spitaliset tulit sijhen paickan cusa leiri oli/ menit he yhteen majaan/ söit/ joit ja otit hopiata/ culda ja waatteita/ ja menit pois/ kätkit ne/ ja tulit jällens ja menit toiseen majaan/ ja otit sieldä/ menit pois ja kätkit sen.
2 Kun 7:9 MUtta he sanoit toinen toisellens: älkämme nijn tehkö/ tämä päiwä on hywän sanoman päiwä/ jos me tämän salamme/ ja wijwytäm huomenisen päiwän asti/ nijn meidän pahatecom tule tiettäwäxi/ käykäm sijs ja tiettäwäxi tehkäm Cuningan huones.

2 Kun 7:10 Ja cosca he tulit/ huusit he Caupungin portis/ ja teit tiettäwäxi heille/ ja sanoit: me menim Syrialaisten leirijn/ ja cadzo/ en me sieldä ketän löynnet/ eikä ihmisen ändä/ waan hewoisia ja Aseja sidottuna/ ja majat nijncuin ne seisoit.
2 Kun 7:11 Nijn huuttin portin wartioille/ että heidän piti siellä sanoman Cuningan huonesa.
2 Kun 7:12 Ja Cuningas nousi yöllä/ ja sanoi palwelioillens: minä sanon teille/ cuinga Syrialaiset tekewät meidän cansam/ he tietäwät meidän kärsiwän nälkä/ ja sentähden owat he mennet pois leiristä/ ja owat lymyttänet idzens kedolle/ ja ajattelewat: cosca he lähtewät Caupungist/ otam me heidän kijnni eläwänä/ ja pääsem Caupungijn.
2 Kun 7:13 Nijn wastais yxi heidän palwelioistans/ ja sanoi: otettacan ne wijsi hewoista jotca tähän jäänet owat (cadzo nämät owat tähän jäänet caikest Israelin joucost/ ne muut owat loppunet) lähettäkäm nämät ulos cadzoman.
2 Kun 7:14 Nijn he toit caxi waunuhewoista/ ja Cuningas lähetti heidän Syrialaisten leirijn/ ja sanoi: mengät ja cadzocat.
2 Kun 7:15 Ja he menit heidän jälkens haman Jordanin asti/ cadzo/ siellä oli tie waatteita ja caluja täynäns/ cuin ne Syrialaiset olit heittänet pois kijruttaisans idziäns. Ja sanansaattajat tulit jällens/ ja tiettäwäxi teit sen Cuningalle.
2 Kun 7:16 Canssa meni ulos ja ryösti Syrialaisten leirin. Ja yxi wackainen sämbyläjauhoja maxoi Siclin/ nijn myös caxi wackaist ohraisia jauhoja Siclin/ HERran sanan jälken.
2 Kun 7:17 Mutta Cuningas asetti sen Ruhtinan/ jonga käden päälle Cuningas idzens nojais/ porttijn/ ja Canssa tallaisit hänen portin edes nijn että hän cuoli/ nijncuin Jumalan mies sanonut oli/ cosca Cuningas tuli alas hänen tygöns.
2 Kun 7:18 Ja tapahtui nijncuin Jumalan mies puhunut oli Cuningalle/ cosca hän sanoi: huomena tällä aica maxa caxi wackaista ohraisia jauhoja Siclin/ ja wackainen Sämbyläjauhoja maxa Siclin Samarian portis.
2 Kun 7:19 Ja Ruhtinas wastais Jumalan miehelle/ ja sanoi: cadzo/ jos HERra teke wielä ackunan taiwaseen/ cuinga tämä sijttekän tapahduis? Mutta hän sanoi: sinun pitä silmilläs sen näkemän/ ja ei sijtä syömän.
2 Kun 7:20 Ja se tapahdui hänelle nijn: sillä Canssa tallaisit hänen portis cuoliaxi.

VIII. Lucu .

ELisa ennusta callin ajan tulewan seidzemexi wuodexi/ v. 1.
Gehazi juttele Cuningalle Elisan ihmet/ v. 3.

Elisa tule Damascuun/ josa Benhadad sairasta: joca lähettä Hasaelin kysymän Elisalle/ jos hän wielä paranis/ v. 7.
Elisa sano hänen cuolewan/ ja Hasaelin tulewan Cuningaxi/ v. 10.
Josaphatin/ Joramin/ v. 16.
ja Ahasian hallituxest/ v. 25.

2 Kun 8:1 JA Elisa puhui sen waimon cansa/ jonga pojan hän oli herättänyt/ ja sanoi: nouse ja matcusta pois huoneines/ ja ole outona cusas saat/ sillä HERra on cudzuwa näljän/ joca on tulewa maalle seidzemexi wuodexi.
2 Kun 8:2 Waimo nousi ja teki nijncuin Jumalan mies sanoi: ja matcusti huoneinens/ ja oli outona Philisterein maalla seidzemen wuotta.
2 Kun 8:3 JA seidzemen wuoden peräst tuli waimo Philisterein maalda jällens. Ja hän meni rucoileman Cuningalda huonettans ja peldoans.
2 Kun 8:4 Silloin puhui Cuningas Gehazin sen Jumalan miehen palwelian cansa/ ja sanoi: juttele minulle caicki ne suuret tegot cuin Elisa on tehnyt.
2 Kun 8:5 Ja cosca hän ilmoitti Cuningalle cuinga hän oli cuollen wirgottanut/ cadzo/ ja se waimo ilmestyi sillä hetkellä/ jonga pojan hän oli cuolluista herättänyt/ ja huusi Cuningan tygö huonens ja peldons tähden. Nijn sanoi Gehazi: minun Herran Cuningan/ tämä on waimo ja tämä on hänen poicans/ jonga Elisa cuolluista herätti.
2 Kun 8:6 Ja Cuningas kysyi waimolle/ ja hän ilmoitti hänelle sen. Nijn Cuningas andoi hänelle yhden palwelioistans/ ja sanoi: anna hänen saada caicki mitä hänen omans on/ ja caicki tulot pelloista/ sijtä päiwäst jona hän maan jätti/ nijn tähän asti.
2 Kun 8:7 JA Elisa tuli Damascuun/ ja Benhadad Syrian Cuningas sairasti/ ja hänelle oli ilmoitettu ja sanottu: että Jumalan mies on tullut tänne.
2 Kun 8:8 Nijn Cuningas sanoi Hasaelille: ota lahjoja sinun cansas/ ja mene sitä Jumalan miestä wastan/ ja kysy hänen cauttans HERralle/ ja sano: parannengo minä tästä taudista?
2 Kun 8:9 Ja Hasael meni händä wastan/ ja otti lahjoja cansans/ ja caickinaista Damascun hywyttä neljäkymmendä Camelin cuorma. Ja cosca hän tuli/ käwi hän edes hänen tygöns/ ja sanoi: Benhadad sinun poicas Syrian Cuningas lähetti minun sinun tygös/ ja käski sinulle sanoa: parannengo minä tästä taudista?
2 Kun 8:10 Elisa sanoi hänelle: mene ja sano hänelle: sinä paranet/ mutta cuitengin on HERra ilmoittanut minulle/ että hänen pitä totisest cuoleman.

2 Kun 8:11 JA Jumalan mies käänsi caswons hänest/ tuli surullisexi ja itki.
2 Kun 8:12 Nijn Hasael sanoi: mixi minun Herran itke? Ja hän sanoi: minä tiedän mitä pahutta sinun pitä tekemän Israelin lapsille/ sinun pitä polttaman heidän wäkewät Caupungins tulella/ ja heidän nuoret miehens tappaman miecalla/ ja surmaman heidän lapsens/ ja heidän rascat waimons halcaiseman.
2 Kun 8:13 Hazael sanoi: mikä on sinun palwelias se coira/ että hänen pitä nijn suuria asioita tekemän? Elisa sanoi: HERra on minulle ilmoittanut sinun tulewan Syrian Cuningaxi.
2 Kun 8:14 Ja hän meni pois Elisan tykö ja tuli HErrans tygö/ ja hän sanoi hänelle: mitä Elisa sanoi sinulle? hän wastais: hän sanoi minulle sinun paranewan.
2 Kun 8:15 Mutta toisna päiwänä otti hän yhden macauswaatten ja casti weteen/ ja lewitti caswoins päälle/ nijn hän cuoli/ ja Hasael tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 8:16 JOramin Ahabin pojan Israelin Cuningan wijdendenä wuonna tuli Joram Josaphatin poica Judan Cuningaxi.
2 Kun 8:17 Ja hän oli cahden ajastajan wanha neljättäkymmendä tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi cahdexan ajastaica Jerusalemis.
2 Kun 8:18 Ja waelsi Israelin Cuningasten teillä/ nijncuin Ahabingin huone teki: sillä Ahabin tytär oli hänen emändäns. Ja hän teki paha HERran edes.
2 Kun 8:19 Mutta ei HERra tahtonut häwittä Judat hänen palwelians Dawidin tähden/ nijncuin hän oli hänelle sanonut/ että hän ijäti oli andawa hänelle yhden walkeuden ja hänen lapsillens.
2 Kun 8:20 HÄnen aicanans luowuit Edomerit Judast/ ja teit heillens Cuningan.
2 Kun 8:21 Sillä Joram oli matcustanut Zairin cautta/ ja caicki waunut hänen cansans/ ja nousi yöllä ja löi Edomerit cuin hänen ymbärilläns olit/ nijn myös waunuin päämiehet/ että Canssa pakeni heidän majoins.
2 Kun 8:22 Sentähden luowuit Edomerit Judast tähän päiwän asti/ silloin myös Libna luowui.
2 Kun 8:23 Mitä enämbi Joramist sanomist on/ ja caikista nijstä cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 8:24 Ja Joram nuckui Isäins cansa/ ja haudattin hänen Isäins cansa Dawidin Caupungijn. Ja Ahasia hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 8:25 JOramin Ahabin pojan Israelin Cuningan toisna wuonna toistakymmendä tuli Ahasia Joramin poica Judan Cuningaxi.
2 Kun 8:26 Ja oli caxi wuotta colmattakymmendä wanha/ cosca hän tuli Cuningaxi/ ja hallidzi yhden wuoden Jerusalemis/ hänen äitins nimi oli Athalia Amrin Israelin Cuningan tytär.
2 Kun 8:27 Ja hän waelsi Ahabin huonen teillä/ ja teki paha HERran edes/ nijncuin Ahabin huone: sillä hän

oli Ahabin huonen wäwy.
2 Kun 8:28 JA hän meni Joramin Ahabin pojan cansa sotiman Hasaeli Syrian Cuningasta wastan Gileadin Ramothis/ mutta Syrialaiset löit Joramin.
2 Kun 8:29 Silloin palais Cuningas Joram andaman idzens parata Jesreelis/ nijstä haawoist/ cuin Syrialaiset löit häneen Ramas/ soteisans Hasaelin Syrian Cuningan cansa. Ja Ahasia Joramin Judan Cuningan poica/ tuli cadzoman Jorami Ahabin poica Jesreelijn: sillä hän sairasti.

Vers. 10. Sinä paranet) Tällä pilcka Elisa Cuningast: Sillä ne jumalattomat jotca ei tahdo cuulla totuutta/ ei he ole myös mahdolliset saaman sitä tietä/ cosca he kysywät sen perän. Nijn tiesi myös kyllä hywin Elisa/ että waicka hän olis sen hänelle sanonut/ ei hän olis cuitengan idzens parandanut. Ei senwuoxi pidä sencaltaisita cuwia cohta seurattaman: sillä ne owat erinomaiset. Cadzo sitä 35. cap.$ Num:$
v. 11.
v. 20. luowuit Edomerit) täsä täytetän Jacobin ennustus/ Gen.$ 27:40.

IX. Lucu .

JEhu woidellan Israelin Cuningaxi/ häwittämän Ahabin huonetta/ v. 4.
tappa Joramin ja Ahasian/ v. 17.
käske Isebelin heittä ackunast ulos coirain syödä/ v. 30.

2 Kun 9:1 ELisa Propheta cudzui yhden Prophetan pojista/ ja sanoi hänelle: wyötä cupes/ ja ota tämä öljyastia kätes/ ja mene Gileadin Ramothijn.
2 Kun 9:2 Ja coscas tulet sinne/ nijns näet siellä Jehun Josaphatin pojan Nimsin pojan/ mene ja nosta händä weljeins keskeldä/ ja wie händä sisälliseen Camarijn.
2 Kun 9:3 Ota öljyastia ja wuodata se hänen pääns päälle/ ja sano: näitä sano HERra: minä olen woidellut sinun Israelin Cuningaxi/ ja sinun pitä owen awaman ja pakeneman/ eikä siecaileman.
2 Kun 9:4 JA Prophetan palwelia se nuorucainen läxi matcaan Gileadin Ramothijn.
2 Kun 9:5 Ja cosca hän tuli sisälle/ cadzo/ siellä istuit sotawäen päämiehet/ ja hän sanoi: sinä päämies/ minulla on jotakin sinulle sanomist. Jehu sanoi: kenelle meistä caikista? hän sanoi: sinulle päämies.
2 Kun 9:6 Nijn hän nousi ja meni sisälle/ mutta hän wuodatti öljyä hänen pääns päälle/ ja sanoi hänelle: näitä sano HERra Israelin Jumala minä olen sinun widellut Israelin HERran Canssan Cuningaxi.
2 Kun 9:7 Ja sinun pitä lyömän sinun herras Ahabin huonen: sillä minä costan minun palweliaini Prophetain

weren/ ja caickein HERran palwelioitten weren Isebelin kädest.
2 Kun 9:8 Nijn että caicki Ahabin huone pitä huckuman/ ja minä häwitän Ahabista sen joca seinään cuse/ ja sen suljetun ja hyljätyn Israelis.
2 Kun 9:9 Ja teen Ahabin huonen nijncuin Jerobeamin Nebathingin pojan huonen/ ja nijncuin Baesan Ahian pojan huonen.
2 Kun 9:10 Ja coirat pitä syömän Isebelin Jesreelin pellolla/ ja ei yxikän pidä händä hautaman/ ja hän awais owen ja pakeni.
2 Kun 9:11 JA cosca Jehu läxi ulos hänen herrans palweliain tygö/ sanoit he hänelle: ongo rauha? mingätähden tämä kiucuidzia on tullut sinun tygös? hän sanoi heille: te tunnette miehen hywin/ ja mitä hän puhu.
2 Kun 9:12 He sanoit: ei se ole totta/ sano sinä se meille/ hän sanoi: nijn ja nijn on hän puhunut minun cansani/ ja sanonut: näitä sano HERra: minä olen woidellut sinun Israelin Cuningaxi.
2 Kun 9:13 Nijn he kijrutit idzens/ ja jocainen otti waattens/ ja panit hänen alans corkialle paicalle/ ja puhalsit Basunalla/ ja sanoit: Jehu on tullut Cuningaxi.
2 Kun 9:14 Näin Jehu Josaphatin poica Nimsin pojan/ teki lijton Joramita wastan (mutta Joram oli Ramothin edes Gileadis caiken Israelin cansa/ Hasaeli Syrian Cuningasta wastan.
2 Kun 9:15 Mutta Cuningas Joram oli palannut paratta Jesreelijn/ nijstä haawoista cuin Syrialaiset hänen lyönet olit/ cosca hän sodei Hasaelin Syrian Cuningan cansa). Ja Jehu sanoi: jos teidän mielen on/ nijn ei pidä yhdengän pääsemän Caupungist menemän ja ilmoittaman Jesreelijn.
2 Kun 9:16 Ja Jehu meni ja matcusti Jesreelijn: sillä Joram sairasti siellä. Nijn oli Ahasia Judan Cuningas mennyt cadzoman Jorami.
2 Kun 9:17 Mutta wartia joca tornin päällä Jesreelis seisoi/ sai nähdä Jehun joucon tulewan/ ja sanoi: minä näen yhden joucon. Nijn sanoi Joram: ota yxi radzasmies ja lähetä heitä wastan/ ja sano: ongo rauha?
2 Kun 9:18 Ja radzasmies ajoi händä wastan/ ja sanoi: näitä sano Cuningas: ongo rauha? Jehu sanoi: mitä sinä rauhast tahdot? käännä minun tacani. Wartia ilmoitti ja sanoi: sanansaattaja on tullut heidän tygöns/ ja ei palaja.
2 Kun 9:19 Nijn lähetti hän toisen radzasmiehen. Cosca hän tuli hänen tygöns/ sanoi hän: näitä sano Cuningas: ongo rauha? Jehu sanoi: mitä sinä rauhast tahdot? käännä idzes minun tacani.
2 Kun 9:20 Sen ilmoitti wartia/ ja sanoi: hän on tullut heidän tygöns/ ja ei palaja: ja sen ajo on nijncuin Jehun Nimsin pojan ajo: sillä hän aja nijncuin hän olis hullu.
2 Kun 9:21 NIin sanoi Joram: waljastacat: ja he waljastit hänen waununs. Ja he menit ulos/ Joram Israelin

Cuningas ja Ahasia Judan Cuningas/ idzecukin waunusans cohtaman Jehut. Ja he löysit hänen Nabothin sen Jesreeliterin pellolla.
2 Kun 9:22 Ja cosca Joram näki Jehun/ sanoi hän: Jehu/ ongo rauha? hän sanoi: mikä rauha? sinun äitis Isebelin huorus ja noituus tule aina suuremmaxi.
2 Kun 9:23 Nijn Joram cohta käänsi hänen kätens ymbärins ja pakeni/ ja sanoi Ahasialle: täsä on petos Ahasia.
2 Kun 9:24 Mutta Jehu siwui joudzen ja ambuis Joramit lapaluiden wälille/ nijn että nuoli meni hänen sydämens läpidzen/ ja hän putois waunuuns.
2 Kun 9:25 Ja Jehu sanoi Ruhtinallens Bidekarille: ota ja heitä händä Nabothin sen Jesreeliterin pellolle: sillä minä muistan/ että cosca minä sinun cansas seuraisin hänen Isäns Ahabi yhdes waunus/ HERran nostanen tämän cuorman hänen päällens.
2 Kun 9:26 Mitämax/ sanoi HERra/ minä costan sinun tällä pellolla Nabothin ja hänen poicains weren/ jonga minä eilän näin/ nijn ota händä ja heitä pellolle HERran sanan jälken.
2 Kun 9:27 Cosca Ahasia Judan Cuningas sen näki/ pakeni hän kryydimaan huonen tietä. Mutta Jehu ajoi händä taca/ ja käski myös händä lyödä waunuis Gurrin päin/ joca on Jeblan tykönä. Ja hän pakeni Megiddoon/ ja cuoli siellä.
2 Kun 9:28 Ja hänen palwelians annoit hänen wiedä waunuilla Jerusalemijn/ ja hautaisit hänen omaan hautaans/ hänen Isäins cansa Dawidin Caupungijn.
2 Kun 9:29 Mutta Ahasia hallidzi Judas yhtenätoistakymmendenä Joramin Ahabin pojan wuotena.
2 Kun 9:30 JA cosca Jehu tuli Jesreelijn/ ja Isebel sai sen cuulla/ woiteli hän caswons ja caunisti pääns/ ja cadzeli ackunan läpidze.
2 Kun 9:31 Ja cosca Jehu tuli portille/ sanoi Isebel: käwikö Simrin hywäst/ joca tappoi herrans?
2 Kun 9:32 Ja hän nosti caswons ylös ackunaan/ ja sanoi: cuca on täsä minun tykönäni? nijn käänsi idzens hänen puoleens caxi eli colme palweliata.
2 Kun 9:33 Hän sanoi: syöskät händä ulos: ja he syöxit hänen ulos/ että seinä ja hewoiset prijscotettin hänen werestäns/ ja tallattin maahan.
2 Kun 9:34 Ja cosca hän oli tullut sisälle/ ja oli syönyt ja juonut/ sanoi hän: corjatcat cuitengin sitä kirottua/ ja haudatca händä: sillä hän on Cuningan tytär.
2 Kun 9:35 Cosca he menit pois händä hautaman/ ei he löytänet hänestä muuta mitän cuin pääcallon ja jalat/ ja paljat kämmenet.
2 Kun 9:36 Ja he tulit jällens ja sanoit hänelle sen: hän sanoi: tämä on nyt se cuin HERra puhui hänen

palwelians cautta Elian sen Thesbitin/ ja sanoi: Jesreelin pellolla pitä coirat syömän Isebelin lihan.
2 Kun 9:37 Näin tuli Isebelin raato nijncuin loca kedolla Jesreelin pellolla/ ettei sanotta taittu: tämä on Isebel.

Vers. 11. Tämä kiucuidzia) Täsä nähdän mitä jumalattomat pitäwät HERran Prophetaista/ ja cuinga he nimittelewät heitä/ se wielä tänäpän tapahtu.
v. 13. corkialle paicallen: in$ Hebraeo$ est$ Gerem$) se on ollut jocu corkia paicka/ johonga he owat hänen istuttanet.

X. Lucu .

JEhu anda tappa 70. Ahabin poica/ v. 1.
& 6. häwittä hänen huonens/ v. 9.
tappa myös 42. Cuningas Ahasian welje/ v. 12.
ja caicki Baalin papit/ v. 18.
jongatähden HERra lupa hänelle hallituxen neljänden polwen asti/ v. 30.
suuttu Israelijn/ ja anda Syrialaisten heitä waiwata/ v. 32.
Jehu hallidze 28. ajastaica/ ja Joahas tule Cuningaxi hänen peräns/ v. 34.

2 Kun 10:1 JA Ahabilla oli seidzemenkymmendä poica Samarias. Ja Jehu kirjoitti kirjat ja lähetti Samariaan Jesreelin Caupungijn päämiesten tygö/ ja wanhimbain/ ja Ahabin edustosmiesten tygö/ näin:
2 Kun 10:2 Cosca nämät kirjat tulewat teidän tygön. Joiden tykönä teidän herran pojat owat/ waunut/ hewoiset/ wahwat Caupungit ja sotaaset.
2 Kun 10:3 Nijn walitcat teidän herran pojista paras ja kelwollisin/ ja asettacat händä hänen Isäns istuimelle/ ja soticat teidän herran huonen puolest.
2 Kun 10:4 Mutta he pelkäisit sangen suurest/ ja sanoit: cadzo/ hän on woittanut caxi Cuningast/ cuingast sijs me seisoisim händä wastan?
2 Kun 10:5 Ja ne huonen ja Caupungin haldiat/ ja wanhimmat ja edustosmiehet/ lähetit sanoman Jehulle: me olemme sinun palwelias/ me teem caicki mitäs meille sanot/ en me tee ketän Cuningaxi/ tee mitä sinulle kelpa.
2 Kun 10:6 SIlloin kirjoitti hän heille toisen kirjan/ näin: jos te olet minun palweliani/ ja olet minulle cuuliaiset/ nijn ottacat teidän herran poicain päät/ ja tuocat huomena tällä aica minun tygöni Jesreelijn/ (oli

myös nijtä Cuningan poikia joita Caupungin ylimmäiset caswatit/ seidzemenkymmendä miestä).
2 Kun 10:7 Cosca he sait kirjan/ otit he ne seidzemenkymmendä Cuningan poica ja tapoit/ ja heitit nijden päät astiaan/ ja lähetit ne hänen tygöns Jesreelijn.
2 Kun 10:8 Ja sanoma saatettin hänelle/ että he owat tuonet Cuningan poicain päät tänne. Han wastais: asettacat ne cahteen rouckioon amun asti Caupungin portin eteen.
2 Kun 10:9 Cosca hän amulla meni ulos/ seisoi hän/ ja sanoi caikellen Canssalle: te tahdotte teillen oikeutta/ cadzo/ minä olen lijton tehnyt minun Herrani wastan/ ja tappanut hänen/ mutta cuca sijs nämät caicki tappanut on?
2 Kun 10:10 Josta te ymmärrätte ettei yxikän HERran sana/ jonga HERra puhunut on Ahabin huonest/ ole turhaxi tullut. Ja HERra teki nijncuin hän puhunut oli hänen palwelians Elian suun cautta.
2 Kun 10:11 Näin häwitti Jehu ne cuin Ahabin huonest olit jäänet Jesreelijn/ caicki hänen suurens/ ystäwäns ja Pappins/ nijn ettei yxikän heistä jäänyt.
2 Kun 10:12 JA nousi ja matcusti Samariaan/ ja cosca hän tuli paimenden majan tygö/ joca oli hänen tiesäns.
2 Kun 10:13 Löysi Jehu sijnä Ahasian Judan Cuningan weljet/ ja sanoi nijlle: mitkä te oletta? he wastaisit: me olem Ahasian weljet/ ja menem terwettämän Cuningan ja Drotningin poikia.
2 Kun 10:14 Ja hän sanoi: ottacat heitä eläwänä kijnni/ ja he otit heidän kijnni ja tapoit paimenden majan caiwon tykönä neljä miestä wijdettäkymmendä/ nijn ettei yxikän eläwänä pääsnyt.
2 Kun 10:15 JA cosca hän sijtä waelsi/ löysi hän Jonadabin Rechabin pojan/ joca händä cohtais/ terwetti ja sanoi: ongo sinun sydämes wilpitöin nijncuin minun sydämen on sinun sydämes cansa? Jonadab wastais: on nijngin. Hän sanoi jällens: ojenna kätes tänne/ ja hän ojensi kätens ja andoi kättä/ ja asetti sijtte istuman waunuin hänen siwuns.
2 Kun 10:16 Ja sanoi: tule minun cansani/ cadzoman minun kijwaustani HERran tähden. Ja hän wei hänen waunuis.
2 Kun 10:17 Cosca he Samariaan tulit/ löit he caicki Ahabin perilliset Samariast/ sijhenasti että hän hänen häwitti HERran sanan jälken/ cuin hän puhunut oli Elialle.
2 Kun 10:18 JA Jehu cocois caiken Canssan/ ja andoi heille sanoa: jos Ahab on wähän palwellut Baalia/ Jehu tahto enämmän händä palwella.
2 Kun 10:19 Sentähden cudzucat caicki Baalin Prophetat cocoon/ caicki hänen palwelians ja caicki hänen pappins minun tygöni/ nijn ettei yxikän heistä jää: sillä minä teen suuren uhrin Baalille/ ja jocainen cuin heistä jää pois/ ei sen pidä elämän. Mutta Jehu teki sen cawaludella/ että hän olis saanut häwittä caicki

Baalin palweliat.
2 Kun 10:20 Ja Jehu sanoi: pyhittäkät Baalille juhlapäiwä/ ja andacat cudzua cocoon.
2 Kun 10:21 Ja Jehu lähetti caickeen Israelijn/ ja andoi caicki Baalin palweliat tulla cocoon/ nijn ettei yxikän heistä jäänyt pois. Ja he tulit cocoon Baalin huoneseen/ ja täytit Baalin huonen joca louckaan.
2 Kun 10:22 Silloin sanoi hän waatehuonen haldioille: candacat caicki Baalin palweliain waattet ulos/ ja he cannoit waattet ulos.
2 Kun 10:23 Ja Jehu meni Jonadabin Rechabin pojan cansa Baalin kirckoon/ ja sanoi Baalin palwelioille: tutkistelcat ja cadzocat/ ettei jocu teidän seasan ole HERran palwelia/ waan ainoastans Baalin palweliat.
2 Kun 10:24 Cosca he tulit sisälle uhria tekemän ja polttouhria/ asetti Jehu cahdexankymmendä miestä ulos/ ja sanoi heille: cuca teistä yhden nijstä/ cuin minä teidän käteen annan/ päästä hengis/ hänen sieluns pitä oleman sen sielun edest.
2 Kun 10:25 COsca he olit uhrannet polttouhrin/ sanoi Jehu wartioille ja Ruhtinaille: mengät sisälle ja murhackat ne siellä/ nijn ettei yxikän heistä pääse. Ja he löit heidän miecan terällä/ ja wartiat ja Ruhtinat heitit heidän pois/ ja menit Baalin kirckoCaupungijn.
2 Kun 10:26 Ja cannoit padzat ulos Baalin kircost ja poldit ne.
2 Kun 10:27 Ja hackaisit Baalin padzan ja Baalin kircon ricki/ ja teit nijstä yhteisen huonen/ haman tähän päiwän asti.
2 Kun 10:28 Näin häwitti mehu Baalin Israelist.
2 Kun 10:29 Mutta Jehu ei lacannut Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca oli saattanut Israelin syndiä tekemän cullaisilla wasicoilla BethElis ja Danis.
2 Kun 10:30 JA HERra sanoi Jehulle: ettäs olet ollut hywän tahtoinen tekemän sitä cuin minulle kelpais/ ja sinä teit Ahabin huonetta wastan caiken sen cuin minun sydämesäni oli/ nijn sinun lapses istuwat Israelin istuimella neljänden polwen asti.
2 Kun 10:31 Mutta Jehu ei cuitengan pysynyt/ että hän HERran Israelin Jumalan lais caikesta sydämestäns waeldanut olis: sillä ei hän lacannut Jerobeamin synneistä/ joca Israelin oli saattanut syndiä tekemän.
2 Kun 10:32 Silloin rupeis HERra Israelist lohcaiseman: sillä Hasael löi heidän caikis Israelin rajois.
2 Kun 10:33 Hamast idän puolelda Jordanit/ ja caiken Gileadin/ Gaditerein/ Rubeniterein/ ja Manassiterein maan/ hamast Aroerist/ joca on Arnonin ojan tykönä/ ja Gileadin ja Basanin.
2 Kun 10:34 Mitä enämbi Jehust on sanottapa/ ja caikist hänen töistäns/ ja caikest hänen woimastans/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas. Ja Jehu nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Samariaan. Ja Joahas hänen poicans tuli Cuningaxi hänen peräns.

2 Kun 10:35 Ja aica cuin Jehu Israeli hallidzi Samarias/ oli cahdexan ajastaica colmattakymmendä.

XI. Lucu .

AThalia surma caiken Cuningalisen siemenen/ paidzi Joast/ v. 1.
jonga Jojada teke Cuningaxi/ v. 4.
Athalia surmatan/ v. 13.
lijtto Jumalan/ Cuningan ja Canssan wälillä/ että he owat HERran Canssa/ v. 17.
ja Baalin cuwa ja Altari cukistetan/ v. 18.

2 Kun 11:1 MUtta cosca Athalia Ahasian äiti näki hänen poicans cuollexi/ nousi hän ja hucutti caiken Cuningalisen siemenen.
2 Kun 11:2 Mutta Joseba Cuningas Joramin tytär Ahasian sisar otti Joaxen Ahasian pojan/ ja warasti hänen Cuningan lasten seast/ jotca tapetut olit/ imettäjäns cansa macaushuonest. Ja hän kätki hänen Athalian edestä nijn ettei hän tapettu.
2 Kun 11:3 Ja hän oli kätkettynä HERran huones hänen cansans cuusi ajastaica/ mutta Athalia oli Drotningi maalla.
2 Kun 11:4 SEidzemendenä ajastaicana lähetti Jojada/ ja otti sadan päämiehet/ Ruhtinasten ja wartioitten cansa/ ja noudatti heidän tygöns HERran huoneseen/ ja teki lijton heidän cansans/ ja wannotti heitä HErran huones/ ja näytti heille Cuningan pojan.
2 Kun 11:5 Ja käski heitä/ ja sanoi: tämä on se jonga teidän tekemän pitä: colmas osa teistä/ jonga wuoro on Sabbathina olcon Cuningan huonen wartiana.
2 Kun 11:6 Ja colmas osa olcon Surrin portin tykönä/ ja colmas osa olcon sen portin tykönä cuin on wartioitten tacana/ ja teidän pitä wartioidzeman huonen päällecarcamisest.
2 Kun 11:7 Mutta caxi osa teistä caikista/ jotca Sabbathina pääsettä/ pitä wartioidzeman Cuningasta HERran huones.
2 Kun 11:8 Ja teidän pitä oleman Cuningan ymbärillä/ ja jocaidzella asens hänen kädesäns. Ja joca tule järjestyxeen/ hänen pitä cuoleman/ että te olisitta Cuningan tykönä mennesäns ulos ja sisälle.
2 Kun 11:9 Ja sadan päämiehet teit caicki mitä Pappi Jojada heidän käskenyt oli/ ja otit miehens tygöns/ jotca Sabbathina tulit nijden cansa jotca Sabbathina läxit/ ja tulit Papin Jojadan tygö.
2 Kun 11:10 Ja Pappi andoi päämiehille keihät ja kilwet/ jotca olit ollet Cuningas Dawidin/ ja olit HERran huones.

2 Kun 11:11 Ja wartiat seisoit Cuningan ymbärillä/ jocaidzella ase heidän kädesäns/ oikiasta huonen louckasta nijn wasembaan huonen louckaan/ Altarita ja huonetta läsnä.
2 Kun 11:12 Ja hän toi Cuningan pojan edes/ ja pani Cruunun hänen päähäns/ ja andoi hänelle todistuxen/ ja teki hänen Cuningaxi/ ja woitelit hänen/ ja löit käsiäns yhteen/ ja sanoit: menestykön Cuningas.
2 Kun 11:13 JA cosca Athalia cuuli Canssan huudon/ juoxi hän sinne ja meni Canssan tygö HERran huoneseen.
2 Kun 11:14 Ja näki/ cadzo/ että Cuningas seisoi padzan tykönä/ nijncuin tapa oli/ ja päämiehet ja trometarit Cuningan tykönä/ ja caicki maan Canssa olit iloiset/ ja soitit Trometillä. Nijn Athalia rewäis waattens/ ja sanoi: petos/ petos.
2 Kun 11:15 Mutta Pappi Jojada käski sadanpäämiehiä/ jotca olit pannut joucon päälle/ ja sanoi heille: wiekät händä ulos joucon läpidze/ ja jos jocu seura händä hän surmattacan miecalla: sillä Pappi oli sanonut/ ettei hänen pitänyt cuoleman HERran huones.
2 Kun 11:16 Ja he laskit kätens hänen päällens/ ja hän meni sitä tietä myöden jota hewoiset Cuningan huoneseen käywät/ ja siellä tapettin.
2 Kun 11:17 NIin teki Jojada lijton HERran/ Cuningan ja Canssan wälillä/ että he owat HErran Canssa/ nijn myös Cuningan ja Canssan wälillä.
2 Kun 11:18 Nijn meni caicki maan Canssa Baalin kirckoon/ ja cukistit hänen Altarins/ ja ricoit peräti caicki hänen cuwans/ ja Mathanin Baalin papin tapoit he myös Altarin edes. Mutta Pappi asetti wirat HERran huones.
2 Kun 11:19 Ja otti sadanpäämiehet/ ja Ruhtinat/ ja wartiat/ ja caiken maan Canssan/ ja johdatti Cuningan alas HERran huonesta/ ja tulit wartioitten portin tietä haman Cuningan huonesen. Ja hän istui Cuningan istuimelle.
2 Kun 11:20 Ja caicki maan Canssa oli iloisans/ ja Caupungi oli alallans. Mutta Athalian tapoit he miecalla Cuningan huones.
2 Kun 11:21 Ja Joas oli seidzemen ajastaicainen tullesans Cuningaxi.

Vers. 4. Lähetti Jojada) Ei Jojada tehnyt wäärin eli capina nostanut: sillä hän warjeli oikian waldacunnan perillisen Athalian wäkiwallast/ ja autti händä wandacundaan/ jonga se oma oli/ nijncuin Jumala lupais Dawidille/ 2. Par.$ 23:4. Cuitengin ei pidä opettajan Udes Testamendis sencaltaist ilman erinomaist cudzumist seuraman: sillä Wanhas Testamendis on Prophetailla ja Papeilla ollut cahtalainen wirca: Mailmalinen/ sijnä/ että he owat duominnet weren ja weren wälillä/ etc.$ Deut.$ 17:8. & 21:5. woidellet

Cuningait/ Sup.$ c.$ 9. ja enä sencaltaisita. Hengellinen/ sijnä cuin he owat opettanet ja neuwonet Canssa HERRan Lais/ etc.$ Mutta Udes Testamendis ei ole heillä senmuotoisista mailmalisista asioista yhtän käskyä/ jollei se josacusa hallituxes ole heille mailmaliselda säädyldä käsketty.
v. 12. Todistuxen) se oli wijdes Mosexen kirja/ joca oli Cuningasten luke käsketty/ Deut.$ 17:18.

XII. Lucu.

JOas hallidze 40. ajastaica ja teke sitä cuin HERralle kelpa/ nijncauwan cuin Jojada händä opetta/ v. 1.
rakenda HERran huonen/ v. 5.
lepyttä Hasaelin rahalla/ v. 17.
tapetan palwelioildans v. 19.
Amazia hänen poicans tule Cuningaxi hänen siaans/ v. 20.

2 Kun 12:1 SEidzemendenä Jehun wuotena tuli Joas Cuningaxi/ ja hallidzi neljäkymmendä ajastaica Jerusalemis. Hänen äitins nimi oli Zibea BerSabast.
2 Kun 12:2 Ja Joas teki sitä cuin oikia oli/ ja cuin HERralle hywin kelpais nijncauwan cuin Pappi Jojada opetti händä.
2 Kun 12:3 Paidzi ettei hän pannut pois corkeuxia: sillä Canssa uhrais ja teki suidzutust wielä corkeuxis.
2 Kun 12:4 JA Joas sanoi Papeille: caicki pyhitetyt rahat/ cuin tuodan HERran huoneseen/ nimittäin/ raha jocaidzelda ohidzekäywäldä/ raha cuin cukin anda weroxi hengeldäns/ ja caicki raha cuin idzecukin uhra wapast sydämest/ että ne cannetaisin HERran huoneseen.
2 Kun 12:5 Ottacan Papit sen idzellens cukin tuttawaldans/ sillä pitä heidän parandaman cuin raukewa on HERran huones/ cusa he löytäwät olewan rauwennen.
2 Kun 12:6 Ja cuin ei Papit ollet parandanet sitä cuin HERran huones rauwennut oli colmanden colmattakymmendä Cuningas Joaxen wuoten asti.
2 Kun 12:7 Cudzui Cuningas Joas Papin Jojadan muiden Pappein cansa/ ja sanoi heille: mixette paranna sitä cuin huones rauwennut on? nijn ei pidä nyt teidän ottaman nijtä rahoja tygön cukin tuttawaldans/ mutta pitä andaman sijhen tulla cuin rauwennut on huones.
2 Kun 12:8 Ja Papit mielistyit ettei heidän pitänyt ottaman raha Canssalda/ eikä parandaman sitä cuin rauwennut oli huones.
2 Kun 12:9 Nijn Pappi Jojada otti yhden arcun/ ja läwisti läwen candeen/ ja pani oikialle puolelle Altarita/ josta käydän HERran huonesen sisälle. Ja Papit jotca wartioidzit owe/ panit sinne caicki ne rahat cuin tuotin

HERran huoneseen.
2 Kun 12:10 Cosca he näit paljon raha olewan arcus/ tuli Cuningan kirjoittaja ja ylimmäinen Pappi ylös/ ja sidoit rahan yhteen/ cuin he olit sen lukenet/ cuin HERran huonesta löyttin.
2 Kun 12:11 Ja he annoit rahan lugulla ja mitalla teettäille/ jotca olit asetetut HERran huoneseen: ja he annoit ne puusepille/ jotca rakensit ja työtä teit HERran huones.
2 Kun 12:12 Ja muuraille/ ja kiwen hackaille/ ja nijlle jotca hirsiä ja wuolduja kiwiä ostit parandaxens mitä rauwennut oli HERran huones/ ja caickijn cuin he huones löysit parannust tarwidzewan.
2 Kun 12:13 Ei cuitengan tehty hopiamaljoja/ psaltareita/ waskimaljoja/ trometejä/ taicka jotakin cullaista eli hopiaista astiata HERran huones/ nijstä rahoista jotca HERran huoneseen tuodut olit.
2 Kun 12:14 Mutta annettin työwäelle/ että he nijllä parannaisit HERran huonen.
2 Kun 12:15 Ja nijden miesten ei tarwittu lucua tekemän sijtä rahasta cuin he annoit työwäelle/ waan he toimitit sen uscollisest.
2 Kun 12:16 Mutta ricosuhrin ja syndiuhrin rahat ei tuodut HERran huoneseen: sillä ne olit Pappein.
2 Kun 12:17 SIlloin matcusti Hasael Syrian Cuningas/ ja sodei Gathi wastan/ ja woitti sen. Ja cosca Hasael aicoi mennä ylös Jerusalemin.
2 Kun 12:18 Nijn otti Joas Judan Cuningas caicki pyhitetyt/ jotca hänen esiwanhembans Josaphat/ Joram ja Ahasia Judan Cuningat olit pyhittänet/ sijhen myös caiken cullan/ cuin löyttin HERran huonen tawaroista/ ja Cuningan huonesta/ ja lähetti Hasaelille Syrian Cuningalle/ sijtte hän meni Jerusalemist pois.
2 Kun 12:19 Mitä enämbi on Joaxest sanomist/ ja caikista cuin hän tehnyt on/ eikö se ole kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 12:20 Ja hänen palwelians nousit ja teit lijton/ ja löit hänen cuoliaxi Millon huones/ josta mennän alas Sillan.
2 Kun 12:21 Sillä Josabar Simeathin poica/ ja Josabad Somerin poica hänen palwelians/ löit hänen cuoliaxi. Ja hän haudattin Isäins cansa Dawidin Caupungijn/ ja Amazia hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 2. Nijncauwan cuin Pappi Jojada opetti händä) Cuningat ja pääruhtinat hallidzewat hywin/ ja tekewät mitä Jumalalle kelpa/ nijncauwan cuin he racastawat/ cuulewat ja tottelewat jumalisia opettaita/ jotca heitä Jumalan sanas opettawat/ ja neuwowat hywyteen. Cadzo myös 2. Chron.$ 26:5.

XIII. Lucu .

JOahas waelta Jerobeamin synneis/ ja waiwatan Hasaelilda/ v. 1.

rucoile HERra ja autetan/ mutta ej he paranna heitäns/ v. 4.
Joas hallidze 16. wuotta/ ja ei luowu Jerobeamin teistä/ v. 9.
Elisa cuole/ v. 14.
cuollut wirco sattuisans Elisan luihin/ v. 20.
Joas lyö Syrialaisi/ ja otta ne Caupungit jällens cuin hänen Isäns oli cadottanut/ v. 22.

2 Kun 13:1 COlmandena colmattakymmendä JOaxen Ahasian pojan Judan Cuningan wuonna/ oli Joahas Jehun poica Israelin Cuningas Samarias seidzementoistakymmendä ajastaica.
2 Kun 13:2 Ja teki paha HErran edes/ ja waelsi Jerobeamin Nebathin pojan synneis/ joca Israelin saatti syndiä tekemän/ ja ei lacannut sijtä.
2 Kun 13:3 Ja HERran wiha julmistui Israelin päälle/ ja andoi heidän Hasaelin Syrian Cuningan ja Benhadadin Hasaelin pojan käsijn/ nijncauwan cuin he elit.
2 Kun 13:4 MUtta Joahas rucoili HERran caswoja/ ja HERra cuuli händä: sillä hän näki Israelin ahdistuxen/ cuinga Syrian Cuningas ahdisti heitä.
2 Kun 13:5 Ja HErra andoi Israelille pelastajan/ joca heidän johdatti ulos Syrialaisten käsistä/ nijn että Israelin lapset asuit heidän majasans nijncuin ennengin.
2 Kun 13:6 Ei he cuitengan luopunet Jerobeamin huonen synneistä/ joca Israelin saatti syndiä tekemän/ mutta he myös waelsit nijsä/ ja medzistö seisoi Samarias.
2 Kun 13:7 Sillä ettei Joahaxen Canssast enämbi jäänyt cuin wijsikymmendä hewoismiestä/ ja kymmenen waunua/ ja kymmenen tuhatta jalcamiestä: sillä Syrian Cuningas oli heidän hucuttanut ja tehnyt nijncuin tomun rihtä tapettais.
2 Kun 13:8 Mitä enä Joahaxest sanomist on/ ja caikist mitä hän tehnyt on/ ja hänen woimastans/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 13:9 Ja Joahas nuckui hänen Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Samariaan/ ja hänen poicans Joas tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 13:10 SEidzemendenä neljättäkymmendä Joaxen Judan Cuningan wuonna oli Joas Joahaxen poica Israelin Cuningas Samarias cuusitoistakymmendä ajastaica.
2 Kun 13:11 Ja teki paha HERran edes/ ja ei luopunut caikist Jerobeamin Nebathin pojan synneistä/ joca Israelin saatti syndiä tekemän/ mutta hän waelsi nijsä.
2 Kun 13:12 Mitä enä Joaxest sanomist on/ ja mitä hän tehnyt on/ ja hänen woimastans/ cuinga hän Amazian Judan Cuningan cansa sotinut on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.

2 Kun 13:13 Ja Joas nuckui hänen Isäins cansa/ ja Jerobeam istui hänen istuimellens. Mutta Joas haudattin Samariaan Israelin Cuningasten ohen.
2 Kun 13:14 JA Elisa sairasti cuolintautians/ ja Joas Israelin Cuningas tuli hänen tygöns/ ja itki hänen edesäns/ ja sanoi: minun Isän/ minun Isän/ Israelin waunu ja hänen radzasmiehens.
2 Kun 13:15 Elisa sanoi hänelle: ota joudzi ja nuolet/ ja cosca hän otti joudzen ja nuolet:
2 Kun 13:16 Sanoi hän Israelin Cuningalle: jännitä joudzi kädelläs/ ja hän jännitti kädelläns. Ja Elisa laski kätens Cuningan käden päälle/
2 Kun 13:17 Ja sanoi: awa ackuna joca on itän päin/ ja hän awais sen. Ja Elisa sanoi: ambua/ ja hän ambuis. Hän sanoi pelastuxen nuoli HERralda/ pelastuxen nuoli Syrialaisia wastan/ ja sinun pitä lyömän ne Syrialaiset Aphekis/ sijhenasti että he tyynni hucutetan.
2 Kun 13:18 Ja hän sanoi: ota nuolet: ja cosca hän otti ne/ sanoi hän Israelin Cuningalle: lyö maahan/ ja hän löi colmast/ ja sijtte lackais.
2 Kun 13:19 Nijn Jumalan mies närkästyi hänen päällens/ ja sanoi: jos sinä olisit lyönyt wijdest eli cuudest/ nijns olisit lyönyt Syrialaiset/ sijhenasti että he olisit lopetetut/ mutta nyt sinun pitä lyömän heitä colmast.
2 Kun 13:20 COsca Elisa oli cuollut ja he olit hänen haudannet/ tuli Moabiterein sotajoucko maalle sinä wuonna.
2 Kun 13:21 Ja se tapahtui että he hautaisit yhtä miestä/ ja cosca he sait nähdä sotajoucon/ heitit he miehen Elisan hautaan/ ja cosca hän sinne tuli ja sattui Elisan luihin/ tuli hän eläwäxi ja nousi jalgoillens.
2 Kun 13:22 Nijn ahdisti Hasael Syrian Cuningas Israeli nijncauwan cuin Joahas eli.
2 Kun 13:23 Mutta HERra teki armon heidän cansans/ ja armahti heidän päällens/ ja käänsi idzens heidän puoleens hänen lijttons tähden/ Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin cansa/ ja ei tahtonut cadotta heitä/ eikä heittänyt heitä pois hänen caswons edest tähän asti
2 Kun 13:24 JA Hasael Syrian Cuningas cuoli/ ja hänen poicans Benhadad tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 13:25 Ja Joas palais ja otti ne Caupungit Benhadadilda jällens Hasaelin pojalda/ jotca hän hänen Isäldäns Joahaxelda sodalla ottanut oli. Joas löi colmast händä/ ja sai Israelin Caupungit jällens.

Vers. 19. Jos sinä olisit lyönyt wijdest eli cuudest) Jumala oli nijn ilmoittanut Elisalle/ että nijn monda erä cuin hän löis maahan/ nijn usein tahdois hän anda hänelle woiton Syrialaisia wastan. Sencaltaiset merkit näkywät kyllä camalaxi meidän silmäim edes/ cuitengin että HERran kelpais nijn tehdä/ ei pidä ihmisen hänen tiedollans sitä panetteleman ja parjaman.
v. 21. Ja cosca hän sinne tuli ja sattui Elisan luihin) Ei tästä seura/ että meidän pitä palweleman pyhäin

jätöxitä eli cuoluitten luita/ ja andaman idzem pelegrimin waelluxille pyhäin hautain tygö/ nijncuin heillä olis jocu woima autta jongun terweyteen/ elickä muuta sencaltaist. Sillä 1. ei ollut kengän wienyt tätä cuollutta sinne sillä luulolla/ että hänen piti siellä wircoman/ waan hän tuli muutoin tapaturmast heitetyxi Elisan hautaan. 2. ei ollut näillä luilla idzestäns se woima/ että he taisit wirgotta/ waicka cuca nijhin olis sattunut: sillä sijtte olis kyllä monda sinne wiety/ ja wirgounut/ waan Jumala tahdoi sen erän anda nijn tapahtua. 3. teke Jumala toisinans sencaltaisita tunnustähtiä pyhäin luiden eli jätösten cautta/ ei että nijtä palwellaisin ja jumalina pidetäisin/ waan että uscotaisin heidän olluen Jumalan ystäwät ja oikiat opettajat nijncauwan cuin he elit/ ja seurataisin heidän opetustans/ nijnpaljo cuin se Jumalan/ oman sanan cansa yhteen tule ja sopi.

XIV. Lucu .

AMasia tappa palwelians jotca hänen Isäns surmaisit/ v. 5.
lyö Edomerit/ v. 7.
haasta Joaxen sotaan/ v. 8.
woitetan/ fangixi saadan ja Jerusalem ryöstetän/ v. 11.
Jerobeam tule Israelin Cuningaxi/ v. 16.
Amasia tapetan/ v. 17.
Asaria tule Cuningaxi/ v. 21.
HERra autta Israeli hänen cauttans sanans ja lupauxens tähden/ v. 25.
Sacharia tule Cuningaxi/ v. 28.

2 Kun 14:1 TOisna Joaxen Joahaxen pojan Israelin Cuningan wuonna/ tuli Amasia Cuningaxi/ Joaxen Judan Cuningan poica.
2 Kun 14:2 Hän oli wanha wijsi ajastaica colmatta kymmendä/ cosca hän tuli Cuningaxi/ ja hallidzi yhdexän ajastaica colmattakymmendä Jerusalemis. Hänen äitins cudzuttin Joadan Jerusalemist.
2 Kun 14:3 Ja hän teki cuin HERralle hywästi kelpais/ ei cuitengan nijncuin hänen Isäns Dawid/ waan caiketi nijncuin hänen Isäns Joas oli tehnyt/ nijn myös hän teki:
2 Kun 14:4 Sillä ne corkeudet ei ollet pannut pois/ mutta Canssa wielä uhraisit ja suidzutit corkeuxis.
2 Kun 14:5 Ja cosca waldacunda hänen kädesäns wahwistui/ löi hän palwelians/ jotca Cuningan hänen Isäns tappanet olit.
2 Kun 14:6 Mutta tappaitten lapsia ei hän surmannut/ nijncuin kirjoitettu on Mosexen Lakikirjas/ josa HERra käskenyt oli ja sanonut: Isät ei pidä cuoleman lastens tähden/ ja lapset ei pidä cuoleman Isäins tähden/

waan jocainen pitä cuoleman oman syndins tähden.
2 Kun 14:7 HÄn löi myös kymmenen tuhatta Edomeriä suolalaxos/ ja woitti Selan Caupungin sodalla/ ja cudzui hänen Jaktheel tähän päiwän asti.
2 Kun 14:8 Silloin lähetti Amasia sanansaattajat Joaxen Joahaxen pojan Jehun pojan Israelin Cuningan tygö/ ja käski hänelle sanoa: tule ja cadzelcam toinen toistam.
2 Kun 14:9 Mutta Joas Israelin Cuningas lähetti Amasian Judan Cuningan tygö/ ja andoi hänelle sanoa: Orjantappurapensas cuin Libanonis on/ lähetti Cedripuun tygö Libanonijn/ ja andoi hänelle sanoa: anna tyttäres minun pojalleni emännäxi/ mutta medzän eläimet kedolla Libanonin medzäs juoxit orjantappuran päällen ja maahaan tallaisit hänen.
2 Kun 14:10 Sinä olet lyönyt Edomerit/ sijtä paisu sinun sydämes/ pidä se ylistys/ ja ole cotonas/ mixis edzit wahingota caatuaxes/ ja Juda sinun cansas?
2 Kun 14:11 Mutta Amasia ei totellut händä. Nijn meni Joas Israelin Cuningas ylös/ ja he näit toinen toisens/ hän ja Amasia Judan Cuningas BethSemexes/ joca Judaas on.
2 Kun 14:12 Mutta Juda lyötin Israelildä/ nijn että jocainen pakeni heidän majoins.
2 Kun 14:13 Ja Joas Israelin Cuningas otti Amasian Judan Cuningan Joaxen Ahasian pojan pojan BethSemexes kijnni/ ja tuli Jerusalemijn/ ja cukisti Jerusalemin muurit Ephraimin portist culmaporttin asti/ neljän sadan kynärän pituudelda.
2 Kun 14:14 Ja otti caiken cullan ja hopian ja astiat/ jotca löyttin HERran huonest/ ja Cuningan huonen tawaroist/ ja wielä hänen lapsens pantixi/ ja palais Samariaan.
2 Kun 14:15 Mitä enämbi Joaxest sanomist on/ mitä hän tehnyt on/ ja hänen wäkewydestäns/ ja cuinga hän Amasian Judan Cuningan cansa sodei/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 14:16 Ja Joas nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Samarias Israelin Cuningasten secaan/ Ja hänen poicans Jerobeam tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 14:17 MUtta Amasia Joaxen Judan Cuningan poica/ eli Joaxen Joahaxen Israelin Cuningan pojan cuoleman jälken/ wijsitoistakymmendä ajastaica.
2 Kun 14:18 Mitä enämbi Amasiast sanomist on/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 14:19 Ja he teit lijton händä wastan Jerusalemis/ mutta hän pakeni Lachixeen/ ja he lähetit hänen peräns Lachixeen/ ja tapoit hänen siellä.
2 Kun 14:20 Ja he weit hänen sieldä hewoisilla pois/ ja hän haudattin Jerusalemis Dawidin Caupungis hänen Isäins ohen.
2 Kun 14:21 Ja coco Judan Canssa otit Azarian cuudentoistakymmenen ajastajan wanhana/ ja teit hänen

Cuningaxi hänen Isäns Amasian siaan.
2 Kun 14:22 Hän rakensi Elathin/ ja saatti sen jällens Judan ala/ sijttecuin Cuningas hänen Isäins cansa nuckunut oli.
2 Kun 14:23 WIidendenätoistakymmendenä Amasian Judan Cuningan Joaxen pojan wuonna/ oli Jerobeam Joaxen poica Israelin Cuningas Samarias/ yhden ajastajan wijdettäkymmendä.
2 Kun 14:24 Ja teki paha HERran edes/ ja ei lacannut caikista Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca Israelin saatti syndiä tekemän.
2 Kun 14:25 Hän otti Israelin maan rajat jällens/ Hemathist haman meren asti/ joca on sillä tasaisella kedolla/ HERran Israelin Jumalan sanan jälken/ jonga hän sanonut oli hänen palwelians Jonan Prophetan cautta Amithain pojan/ joca oli GathHepherist.
2 Kun 14:26 Sillä HERra näki Israelin suuren wiheljäisyden/ nijn että ne suljetut ja hyljätyt olit myös pois/ ja ei yhtän auttajat ollut Israelis.
2 Kun 14:27 Ja HERra ei ollut sanonut tahtowans pyhkiä Israelin nime taiwan alda pois/ mutta autti heitä Jerobeamin Joaxen pojan cautta.
2 Kun 14:28 Mitä enämbi Jerobeamist sanomist on/ ja caikista cuin hän tehnyt on/ ja hänen wäkewydestäns/ cuinga hän sotinut on/ ja cuinga hän otti Damascun jällens ja Hemathin Judalle Israelis/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 14:29 Ja Jerobeam nuckui hänen Isäins Israelin Cuningasten cansa/ ja hänen poicans Sacharia tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 12. Mutta Juda lyötin) Täsä nähdän cuinga ne sodat menestywät/ jotca ylpeydest ja ilman tarpellist syytä aljetan. Cadzo 20. cap.$ Exod.$
v. 1.

XV. Lucu .

ASaria Judan Cuningas hallidze 52. ajastaica/ ja teke mitä HERralle kelpa/ v. 1.
hänen peräns tule hänen poicans Jotham/ v. 5.
Sacharia Israelin Cuningas hallidze 6. Cuucautta/ v. 8.
Sallum tappa hänen HERran sanan jälken/ v. 10.
hallidze yhden Cuucauden/ v. 13.
lyödän Menahemild/ v. 14.

joca hallidze 10. ajastaica/ v. 17.
Phul Assyrian Cuningas tule Israeli wastan/ jolle Menahem anda tawaran/ että hän hänen wahwista waldacundaan/ v. 19.
Pekahja on Cuningasna 2. ajastaica/ v 22. tapetan Pekahld/ joca on Cuningasna 20. ajastaica/ v. 25.
Thiglath P. Assyrian Cuningas woitta Galilean ja coco Nephtalin/ v. 29.
tapetan Hosealda/ joca tule Cuningaxi/ v. 30.
Jotham Judan Cuningas hallidze 16. ajastaica/ ja teke hywä/ v. 32.
hänen jälkens tule Ahas/ v. 38.

2 Kun 15:1 SEidzemendenäcolmattakymmendenä Jerobeamin Israelin Cuningan wuonna tuli Asaria Amasian Judan Cuningan poica Cuningaxi.
2 Kun 15:2 Ja cuudentoistakymmenen ajastaicainen oli hän tullesans Cuningaxi/ ja hän hallidzi caxi wuotta cudettakymmendä Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Jechalia Jerusalemist.
2 Kun 15:3 Ja hän teki cuin HERralle hywäst kelpais/ caiketi nijncuin hänen Isäns Amasia.
2 Kun 15:4 Paidzi sitä ettei he luopunet corkeuxist/ sillä Canssa uhraisit ja suidzutit wielä corkeuxis.
2 Kun 15:5 Ja HERra waiwais Cuningast/ nijn että hän oli spitalis cuolemans asti/ ja asui erinomaises huones. Mutta Jotham Cuningan poica hallidzi huonen/ ja duomidzi Canssa maalla.
2 Kun 15:6 Mitä enämbi Asariast sanomist on/ ja caikist cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 15:7 Ja Asaria nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins tygö Dawidin Caupungijn/ ja hänen poicans Jotham tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 15:8 CAhdexandena neljättäkymmendenä Asarian Judan Cuningan wuonna/ oli Sacharia Jerobeamin poica Israelin Cuningas cuusi Cuucautta Samarias.
2 Kun 15:9 Ja teki paha HERran edes/ nijncuin hänen Isäns tehnet olit/ ja ei luopunut Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca Israelin saatti syndiä tekemän.
2 Kun 15:10 Ja Sallum Jabethin poica teki lijton händä wastan/ ja löi hänen Canssan edes/ tappoi hänen ja tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 15:11 Mitä enämbi Sachariast sanomist on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 15:12 Ja tämä oli se cuin HERra Jehulle puhunut oli/ sanoden: sinun lapses pitä istuman Israelin istuimella neljänden polwen asti/ ja se tapahtui nijn.
2 Kun 15:13 JA Sallum Jabexen poica tuli Cuningaxi yhdexändenäneljättäkymmendenä Usian Judan

Cuningan wuonna/ ja hallidzi Cuucauden Samarias:
2 Kun 15:14 Sillä Menahem Gadin poica meni ylös Thirsast/ ja tuli Samariaan/ ja löi Sallumin Jabexen pojan Samarias/ tappoi hänen ja tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 15:15 Mitä enämbi Sallumist sanomist on/ ja hänen lijtostans jonga hän teki/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 15:16 Silloin löi Menahem Tiphsan ja caicki jotca siellä olit/ ja heidän rajans Thirsast/ ettei he händä tahtonet päästä sisälle/ ja löi caicki heidän rascat waimons/ ja rewäis ne ricki.
2 Kun 15:17 YHdexändenä neljättäkymmendenä Asarian Judan Cuningan wuonna/ oli Menahem Gadin poica Israelin Cuningas kymmenen wuotta Samarias.
2 Kun 15:18 Ja teki paha HERran edes/ ja ei luopunut elinaicanans Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca Israelin saatti syndiä tekemän.
2 Kun 15:19 Ja Phul Assyrian Cuningas tuli maacundan/ ja Menahem andoi Phullin tuhannen leiwiskätä hopiata/ että hän olis pitänyt hänen cansans/ ja wahwistais händä waldacundaan.
2 Kun 15:20 Ja Menahem pani hopiaweron rickaimbain päälle Israelis/ että idzecukin heistä andais wijsikymmendä hopiaSicli Assyrian Cuningalle. Nijn meni Assyrian Cuningas cotia jällens/ ja ei jäänyt maalle.
2 Kun 15:21 Mitä enämbi Menahemist sanomist on/ ja caikista cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 15:22 Ja Menahem cuoli hänen Isäins cansa/ ja Pekahja hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 15:23 WIidendenäkymmendenä Asarian Judan Cuningan wuonna oli Pekahja Menahemin poica Israelin Cuningas caxi wuotta Samarias.
2 Kun 15:24 Ja teki paha HERran edes: sillä ei hän luopunut Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca Israelin saatti synditä tekemän.
2 Kun 15:25 Ja Pekah Remalian poica hänen Ruhtinans teki lijton händä wastan/ ja löi hänen cuoliaxi Cuningan huones Samarias/ Argobin ja Ariehn cansa/ ja wijsikymmendä miestä hänen cansans Gileadin lapsist. Ja cosca hän oli hänen tappanut/ tuli hän Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 15:26 Mitä enämbi Pekahjast sanomist on/ ja caikist cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 15:27 TOisna cuudettakymmendä Asarian Judan Cuningan wuonna/ oli Pekah Remalian poica Israelin Cuningas Samarias caxikymmendä wuotta.
2 Kun 15:28 Ja teki paha HERran edes/ sillä ei hän luopunut Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca Israelin syndiä saatti tekemän.

2 Kun 15:29 PEkahn Israelin Cuningan aicana tule Tiglath Pillesser Assyrian Cuningas/ ja otti Hionin/ AbelBethMaechan/ Janohan/ Kedexen/ Hasorin/ Gileadin/ Galilean ja caiken Nephtalin maan/ ja wei Assyriaan.
2 Kun 15:30 Ja Hosea Elan poica teki Pekaht Remalian poica wastan lijton/ ja löi hänen cuoliaxi/ ja tuli Cuningaxi hänen siaans/ cahtenakymmendenä Jothamin Usian pojan wuonna.
2 Kun 15:31 Mitä enämbi Pekahst sanomist on/ ja caikist cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 15:32 TOisna Pekahn Remalian pojan Israelin Cuningan wuonna/ tuli Jotham Usian Judan Cuningan poica Cuningaxi.
2 Kun 15:33 Ja wijden colmattakymmenen ajastaicainen oli hän tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi cuusitoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Jerusa Zadochin tytär.
2 Kun 15:34 Ja teki cuin HERralle hywäst kelpais/ caiketi nijncuin hänen Isäns Usia tehnyt oli.
2 Kun 15:35 Paidzi ettei hän luopunut corkeuxist: sillä Canssa uhrais ja suidzutti wielä corkeuxis/ hän rakensi HERran huonen corkian portin.
2 Kun 15:36 Mitä enämbi Jothamist sanomist on/ ja caikist cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 15:37 SIlloin rupeis HERra lähettämän Judalle Rezin Syrian Cuningan/ ja Pekahn Remalian pojan.
2 Kun 15:38 Ja Jotham nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins tygö/ hänen Isäns Dawidin Caupungijn/ ja Ahas hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 1. Asaria) Tämä Asaria cudzutan myös Usiaxi/ nijncuin nähdän 2. Par.$ 26. cusa hänen elämäns lawiammalda kirjoitetan.

XVI. Lucu .

AHas hallidze 16. ajastaica/ ja teke paha HERran edes/ käyttä poicans tulen läpidze/ ja uhra caickein wiherjäisten puiden alla/ v. 1.
Rezin Syrian Cuningas tule Pekahn Israelin Cuningan cansa Jerusalemita wastan/ v. 5.
Ahas lähettä lahjoja Tiglathille Assyrian Cuningalle/ joca lyö Syrialaisi/ v. 7.
Ahas lähte händä wastan Damascuun/ näke siellä Altarin/ ja anda tehdä sencaltaisen Jerusalemis/ v. 10.
Otta waskiAltarit pois/ jotca SAlomo oli andanut tehdä/ v. 14.
käske uhrata Pappein udella Altarilla/ v. 15.

otta Templist monda muuta cappaletta pois/ v. 17.
cuole/ ja Hiskia tule Cuningaxi hänen peräns/ v. 20.

2 Kun 16:1 SEidzemendenätoistakymmendenä Pekahn Remalian pojan wuonna/ tuli Ahas Jothamin Judan Cuningan poica Cuningaxi.
2 Kun 16:2 Cahdenkymmenen ajastaicainen oli Ahas tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi cuusitoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ ja ei tehnyt cuin oli kelwollinen HERralle hänen Jumalallens/ nijncuin Dawid hänen Isäns.
2 Kun 16:3 Sillä hän waelsi Israelin Cuningasten tiellä/ ja käytti poicans tulen läpidze/ pacanoitten cauhistuxen jälken/ jotca HERra Israelin lasten edest oli ajanut ulos.
2 Kun 16:4 Uhraeli ja suidzutti corkeuxilla ja cuckuloilla/ ja caickein wiherjäisten puiden alla.
2 Kun 16:5 SIlloin matcusti Rezin Syrian Cuningas/ ja Pekah Remalian poica Israelin Cuningas Jerusalemijn sotiman/ ja pijritit Ahaxen/ ja ei cuitengan woittanet händä.
2 Kun 16:6 Silloin myös Rezin Syrian Cuningas sai Syrialaisille Elothin jällens/ ja ajoi Judalaiset Elothist ulos/ mutta Syrialaiset tulit Elothijn/ ja asuit sijnä tähän päiwän asti.
2 Kun 16:7 MUtta Ahas lähetti sanoman Tiglath Pillesserille Assyrian Cuningalle/ ja käski hänelle sanoa: minä olen sinun palwelias ja poicas/ matcusta tänne ja wapada minua Syrian ja Israelin Cuningan kädest/ jotca owat nosnet minua wastan.
2 Kun 16:8 Ja Ahas otti culda ja hopiata/ cuin hän löysi HERran huonest/ ja Cuningan huonen tawaroist ja lähetti Assyrian Cuningalle lahjoja.
2 Kun 16:9 Ja Assyrian Cuningas cuuli händä/ ja meni Damascuun/ ja woitti sen/ ja wei heidän Kirrijn/ ja löi Rezin cuoliaxi.
2 Kun 16:10 JA Cuningas Ahas matcusti Tiglath Pillesseri Assyrian Cuningasta wastan Damascuun/ ja cuin hän näki yhden Altarin Damascus/ lähetti Cuningas Ahas sen cuwan ja muodon Papille Urialle/ nijncuin se tehty oli.
2 Kun 16:11 Nijn rakensi Pappi Uria Altarin/ ja teki caicki sen jälken cuin Ahas Cuningas hänelle oli lähettänyt Damascust/ ja näin teki Uria Pappi sijhenasti cuin Ahas Cuningas tuli Damascust.
2 Kun 16:12 Ja cuin Cuningas tuli ja näki Altarin/ uhrais hän sillä.
2 Kun 16:13 Ja sytytti sen päälle polttouhrins ja ruocauhrins/ ja caasi sen päälle hänen juomauhrins ja kijtosuhrins weren/ cuin hän uhrais/ andoi hän prijscotta Altarille.
2 Kun 16:14 Mutta waskiAltarin/ cuin HERran edes seisoi/ otti hän pois/ nijn ettei se seisonut Altarin ja

HERran huonen wälillä/ waan pani Altarin siwulle pohjan puoleen.
2 Kun 16:15 Ja Cuningas Ahas käski Urialle Papille/ sanoden: sillä suuremmalla Altarilla pitä sinun uhraman polttouhrin huomeneltain/ ja ruocauhrin ehtona/ ja Cuningan polttouhrin ja hänen ruocauhrins/ ja caiken maan Canssan polttouhrin/ heidän ruocauhrins ja juomauhrins/ ja caiken polttouhrin weren/ ja caickein muiden uhrein/ pitä sinun prijscottaman sijhen päälle/ waan minä ajattelen mitä minä teen waskiAltarin cansa.
2 Kun 16:16 Uria Pappi teki caicki cuin Ahas Cuningas hänelle käskenyt oli.
2 Kun 16:17 Ja Cuningas Ahas särki istuimen siwut/ ja sijrsi cattilan ylhäldä/ ja hän otti meren nijstä waskihärjistä pois/ jotca sen alla olit/ ja pani ne kiwipermannolle.
2 Kun 16:18 Sitälikin Sabbathin peitoxen/ jonga he huoneseen rakendanet olit. Ja Cuningan huonen sisällekäytäwän käänsi hän HERran huonen puoleen/ Assyrian Cuningan mielen noutexi.
2 Kun 16:19 Mitä enämbi Ahaxest sanomist on/ ja mitä hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 16:20 Ja Ahas nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins tygö Dawidin Caupungijn/ ja Hiskia hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 5. Ja ei cuitengan woittanet händä) waicka Ahas hänen jumalattomudellans sen kyllä ansainnut oli/ nijn taisi cuitengin olla monda jumalista Caupungis/ joiden tähden Jumala händä säästi.
v. 16. Uria Pappi teki caicki cuin Ahas Cuningas hänelle käski) Täsä asias tämä ylimmäinen Pappi sangen suurest erhetyi/ että hän cuuli Cuningast epäjumalan palweluxen rakendamises: sillä hänen piti enä cuuleman Jumalata cuin ihmisitä/ ja estämän sitä/ Act.$ 4:19. ja Canssa olis tehnyt oikein/ jos he olisit eroittanet idzens hänestä täsä asias/ ja ei yhtän uhri sijhen candanet/ waan paremmin olisit kärsinet mitä heidän päällens olis joutunut: sillä mitä Papit Lain jälken opettawat/ sitä olem me welcapäät cuuleman/ Deut.$ 17:10. ja ei muutoin/ Ierm. 23:16.

XVII. Lucu .

HOsea hallidze yhdexän ajastaica/ ja teke paha/ v. 1.
Cuningas Salmanassar Assyriast teke hänen idzellens werollisexi/ v. 3.
mutta cuin Hosea ei anna sitä cuin hänen tule/ palaja hän ja woitta Samarian/ ja wie Israelin Assyriaan pois/ v. 4.
Sillä cosca Israel ricko HERra wastan/ v. 7.

ja hän neuwo heitä parannuxeen/ ja ei he tottele sitä/ v. 13.
wihastu hän ja heittä heidän caswons edest pois/ v. 18.
Cuin muu Canssa pannan Samariaan/ jotca ei HERra pelkä/ lähettä hän Lejonit jotca repelewät monda cuoliaxi/ v. 24.
he saawat yhden nijstä fangituist Papeist/ jotca heille opettawat HERran Lain. v. 27.
He pitäwät myös heidän epäjumalans/ ja nijn on heillä secoitettu Jumalan palwelus/ v. 29.

2 Kun 17:1 TOisna toistakymmendä Ahaxen Judan Cuningan wuonna/ hallidzi Hosea Elan poica Israelin Samarias yhdexän ajastaica.
2 Kun 17:2 Ja teki paha HERran edes/ mutta ei cuitengan nijncuin Israelin Cuningat/ jotca hänen edelläns olit.
2 Kun 17:3 Händä wastan sodei Salmanassar Assyrian Cuningas/ ja Hosea tuli hänelle alemmaisexi/ nijn että hän andoi hänelle lahjoja.
2 Kun 17:4 Mutta cosca Assyrian Cuningas sai tietä Hosean tehnexi hänen cansans lijton/ lähetti hän sanan Soolle Egyptin Cuningalle/ ja ei lähettänyt Assyrian Cuningalle lahjoja wuosi wuodelda/ nijn pijritti Assyrian Cuningas hänen/ ja pani hänen fangihuoneseen.
2 Kun 17:5 Ja Assyrian Cuningas meni caickeen sijhen maacundaan ylös/ ja tuli Samariaan/ ja pijritti sen colmexi ajastajaxi.
2 Kun 17:6 Mutta yhdexännellä Hosean ajastajalla woitti Assyrian Cuningas Samarian/ ja wei Israelin Assyriaan/ ja pani heidän Halaan/ ja Haborijn Gosan wirran tygö/ ja Mederein Caupungeihin.
2 Kun 17:7 Mutta silloin cuin Israelin lapset syndiä teit HERra heidän Jumalatans wastan/ joca heidän Egyptin maalda johdattanut oli Pharaon Egyptin Cuningan käsist/ ja he pelkäisit wieraita jumalita.
2 Kun 17:8 Ja waelsit pacanoitten tapain jälken/ jotca HERra oli ajanut Israelin lasten edest ulos/ ja nijncuin myös Israelin Cuningat teit.
2 Kun 17:9 Ja Israelin lapset caunistit heidän asians HERra heidän Jumalatans wastan/ jotca ei cuitengan hywät ollet/ nimittäin/ että he rakensit heillens corkeuxia jocaidzis Caupungeis/ sekä linnois/ että wahwois Caupungeis.
2 Kun 17:10 Ja rakensit padzaita ja medzistöitä caikilla corkeilla wuorilla/ ja caikein wiherjäisten puiden alla.
2 Kun 17:11 Ja he suidzutit caikis corkeuxis/ pacanoitten tawan jälken/ jotca HERra heidän edestäns oli ajanut pois. Ja teit myös hirmuisia töitä/ joilla he wihoitit HERran.
2 Kun 17:12 Ja palwelit epäjumalita/ joista HERra heille oli sanonut: sencaltaisita ei teidän pidä tekemän.

2 Kun 17:13 Ja cosca HERra todisti Israeli ja Judat wastan/ caickein Prophetain ja Näkiäin cautta/ ja andoi heille sanoa: palaitca teidän wäärildä teildän/ ja pitäkät minun käskyni ja oikeuteni/ caiken sen Lain jälken/ cuin minä teidän Isillen käskenyt olen/ ja myös minun palweliaini Prophetain cautta teille lähettänyt olen.
2 Kun 17:14 Ja ei he cuullet/ mutta olit niscurit nijncuin heidän esiisänskin/ jotca ei usconet HERran heidän Jumalans päälle:
2 Kun 17:15 Sitälikin cadzoit he myös hänen käskyns ja lijttons ylön/ cuin hän heidän Isäins cansa tehnyt oli/ ja hänen tunnustuxens/ cuin hän heidän seasans tunnusti/ ja waelsit heidän turhis menoisans/ ja teit turhia cuin pacanatkin heidän ymbärilläns/ joita HERra heitä oli tekimäst kieldänyt.
2 Kun 17:16 Mutta he hyljäisit caicki heidän HERrans Jumalans käskyt/ ja teit heillens caxi walettua wasickata ja medzistöitä/ ja rucoilit coco taiwallista sotajoucko/ ja palwelit Baalia.
2 Kun 17:17 Ja käytit heidän poicans ja tyttärens tulen läpidze/ ja pidit noituxia ja welhouxia/ ja myit idzens tekemän sitä cuin paha oli HERran edes/ händä wihoittaxens.
2 Kun 17:18 NIin wihastui HERra suurest Israelin päälle/ ja heitti heidän pois caswons edest/ nijn ettei yhtän heistä jäänyt/ waan Judan sucucunda yxinäns.
2 Kun 17:19 (Ei myös Juda pitänyt hänen HERrans Jumalans käskyjä/ waan waelsit Israelin tawan jälken)
2 Kun 17:20 Sentähden hyljäis HERra caiken Israelin siemenen/ waiwais heitä ja andoi ryöwärein käsijn/ sijhenasti että hän heidän caswons edest heitti pois.
2 Kun 17:21 Sillä Israel oli eroitettu Dawidin huonest/ ja he teit heillens Jerobeamin Nebathin pojan Cuningaxi. Hän käänsi Israelin HERrasta pois/ ja saatti heidän suurest syndiä tekemän.
2 Kun 17:22 Ja nijn waelsit Israelin lapset caikis Jerobeamin synneis/ cuin hän tehnyt oli/ ja ei lacannet sijtä.
2 Kun 17:23 Sijhenasti että HERra heitti Israelin caswons edest pois/ nijncuin hän ennen sanonut oli caickein palweliains Prophetain cautta. Ja nijn Israel oli culkiana omalda maaldans Assyrias/ tähän päiwän asti.
2 Kun 17:24 JA Assyrian Cuningas andoi tulla Canssa Babelist ja Cuthast/ ja Awast/ ja Hemathist/ ja Sepharwaimist/ ja asetti heidän Samarian Caupungeihin Israelin lasten siaan/ jotca omistit Samarian/ ja asuit nijsä Caupungeis.
2 Kun 17:25 Mutta cosca he nijsä ensin rupeisit asuman/ ja ei peljännet HERra/ lähetti HERra Lejonit heidän secaans/ jotca heidän surmaisit.
2 Kun 17:26 Ja he annoit sanoa Assyrian Cuningalle: pacanat cuins tänne annoit tulla/ ja panit Samarian Caupungeihin asuman/ ei tiedä mitän maacun~an Jumalan säädyist/ sentähden lähetti hän Lejonit heidän

secaans/ ja cadzo/ he surmawat heidän/ sentähden ettei he mitän tiedä maacunnan Jumalan säädyist.
2 Kun 17:27 MUtta Assyrian Cuningas käski/ ja sanoi: wiekät sinne yxi Papeista/ cuin te sieldä wienet oletta pois ne mengän sinne/ ja asucan siellä/ ja opettacan heille maan Jumalan tawat.
2 Kun 17:28 Nijn tuli yxi Papeista/ joca wiety oli Samariast pois/ ja asui BethElis/ ja opetti heille/ cuinga heidän piti pelkämän HERra.
2 Kun 17:29 Mutta joca Canssa teki idzellens erinomaisen jumalan/ ja panit ne nijhin corkeuden huoneisin/ jotca Samarialaiset tehnet olit/ jocainen Canssast omas Caupungisans josa he asuit.
2 Kun 17:30 Mutta ne Babelist teit SuchotBenothin/ ne Chutist teit Nergelin/ ne Hemathist teit Asiman.
2 Kun 17:31 Ne Awast teit Nibehan/ ja Tharthak/ ne Sepharwaimist poldit heidän poicans Adramelechin ja Anamelechin heidän epäjumalains edes Sepharwaimis.
2 Kun 17:32 Mutta että he pelkäisit myös HERra/ teit he heille pappeja corkeudelle nijstä halwimmista heidän seasans/ jotca uhraisit heidän corkeustens huoneis.
2 Kun 17:33 Ja cuin he näin pelkäisit HERra/ ja he palwelit myös epäjumalita/ jocainen Canssa tawans jälken/ custa he tullet olit.
2 Kun 17:34 Ja haman tähän päiwän asti tekewät he tätä wanhan tawan jälken/ nijn ettei he eikä pelkä HERra/ eikä myös pidä heidän tapans ja oikeuttans/ lain ja käskyn jälken/ cuin HERra käski Jacobin lapsille/ jolle hän andoi IsraElin nimen.
2 Kun 17:35 Ja HERra teki heidän cansans lijton/ ja käski heitä sanoden: älkät peljätkö muita jumalita/ ja älkät heitä cumartaco/ älkät heitä palwelco/ älkät heille uhratco.
2 Kun 17:36 Mutta HERra joca teidän Egyptin maalda suurella woimalla toi ulos/ ja ojetulla käsiwarrella/ händä peljätkä/ händä rucoelca/ hänelle uhratca.
2 Kun 17:37 Ja pitäkät ne tawat/ oikeudet/ lait ja käskyt/ cuin hän teille kirjoitta andanut on/ että te aina caikis paicois teette sen jälken/ ja älkät peljätkö muita jumalita.
2 Kun 17:38 Ja älkät unhottaco sitä lijtto cuin hän teidän cansan teki/ ettet te pelkäis muita jumalita.
2 Kun 17:39 Mutta peljätkä HERra teidän Jumalatan/ hän teitä autta teidän wihamiesten käsist.
2 Kun 17:40 Mutta ei he totellet sitä/ waan teit wanhan tawans jälken.
2 Kun 17:41 Ja näin nämät pacanat pelkäisit HERra/ ja palwelit myös heidän jumalitans. Nijn myös teit heidän lapsens/ ja lastens lapset/ cuin heidän Isänskin tehnet olit/ haman tähän päiwän asti.

Vers. 18. Caswons edest) Jumalan caswo toisinans on Jumalan läsnäolemus ja armo/ nijncuin Psal. 51:13. älä minua heitä pois caswos edest. Toisinans se paicka cusa oikia Jumalan palwelus tehdän ja opetetan/

toisinans ne molemmat. Toisinans on se jolla Jumalan läsnäolemus ilmoitetan/ nijncuin ne pilwet ja tulipadzat/ jotca Israelin lasten edellä käwit corwes/ cadzo/ Deut.$ 4:37.
v. 33. Ja he palwelit myös epäjumalita) Sentähden wihaisit Judalaiset Samarialaisi/ että cosca he tahdoit ymmärtä jongun joca oli palwelewanans sitä oikiata Jumalata/ ja cuitengin teki hänen lakians wastan palwellen muita jumalita/ nijn he cudzuit hänen Samarialaisexi/ nijncuin nähdän/ Ioh. cap.$ 8:48.

XVIII. Lucu .

HIskia hallidze 29. ajastaica/ ja teke hywä. Otta caicki maan epäjumalat pois ja waskikärmen/ jonga edes he suidzutit/ v. 1.
hänen aicanans wiedän Israel pois/ v. 9.
händä wastan tule Sanherib Assyrian Cuningas/ jolle hän lähettä tawaran/ että hän menis matcaans/ v. 13.
Sanherib lähettä RabSaken Jerusalemin eteen/ v. 17.
anda sano Hiskian lähetyxelle/ ettei he luotais idzens Egyptin päälle/ v. 19.
eli HERran/ v. 22.
eli oman woimans päälle/ v. 23.
waan andaisit idzens hänen alans/ v. 31.
sillä ei yxikän jumala ole pelastanut Canssans hänen käsistäns/ v. 33.
jonga Hiskian palweliat sanowat hänelle/ v. 37.

2 Kun 18:1 COlmandena Hosean Elan pojan Israelin Cuningan ajastaicana/ tuli Hiskia Ahaxen Judan Cuningan poica Cuningaxi.
2 Kun 18:2 Ja hän oli wijdencolmattakymmenen ajastaicainen tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi yhdexän ajastaica colmattakymmendä Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Abi Sacharian tytär.
2 Kun 18:3 Ja teki sitä cuin otollinen oli HERran edes/ nijncuin hänen Isäns Dawid.
2 Kun 18:4 Hän cukisti corkeudet/ ja särki padzat/ ja häwitti medzistöt/ ja löi waskikärmen ricki/ jonga Moses tehnyt oli: sillä Israelin lapset suidzutit hänelle aina sijhen päiwän asti/ ja he cudzuit hänen Nehusthan.
2 Kun 18:5 Hän turwais HERran Israelin Jumalaan/ nijn ettei yxikän hänen caltaisens ollut hänen jälkens/ ei myös hänen edelläns/ caickein Judan Cuningasten seas.
2 Kun 18:6 Hän rippui HERrasa/ ja ei luopunut hänestä/ ja piti hänen käskyns cuin HERra Mosexelle oli käskenyt.

2 Kun 18:7 Ja HERra oli hänen cansans/ ja cungapäin hän meni/ toimitti hän taitawast/ hän luowui myös Assyrian Cuningast/ ja ei ollut hänelle alemmainen.
2 Kun 18:8 Hän löi Philisterit Gasan asti/ ja heidän rajans/ linnasta wahwoin Caupungeihin asti.
2 Kun 18:9 NEljändenä Hiskian Cuningan wuonna (se oli seidzemes Hosean Elan pojan Israelin Cuningan wuosi) meni Salmanasser Assyrian Cuningas Samariata wastan ja pijritti sen.
2 Kun 18:10 Ja woitti colmen wuoden peräst/ cuudendena Hiskian wuonna (se on yhdexäs Hosean Israelin Cuningan wuosi) woitettin Samaria.
2 Kun 18:11 Ja Assyrian Cuningas wei Israelin Assyriaan/ ja pani heitä Halahn ja Haborin/ Gosanin wirran tygö Mederein Caupungeihin.
2 Kun 18:12 Ettei he ollet cuuliaiset HERran heidän Jumalans änelle/ ja ricoit hänen lijttons/ ja caicki mitä Moses HERran palwelia käskenyt oli/ sitä ei he totellet eikä tehnet.
2 Kun 18:13 MUtta neljändenätoistakymmendenä Hiskian Cuningan wuonna/ meni Sanherib Assyrian Cuningas caickia Judan wahwoja Caupungeita wastan/ ja otti ne.
2 Kun 18:14 Nijn lähetti Hiskia Judan Cuningas Lachixeen Assyrian Cuningan tygö/ ja andoi hänelle sanoa: minä olen rickonut/ mene minun tyköäni pois/ mitäs panet minun päälleni/ sen minä cannan. Nijn pani Assyrian Cuningas Hiskian Judan Cuningan päälle/ colme sata leiwiskätä hopiata/ ja colmekymmendä leiwiskätä culda.
2 Kun 18:15 Nijn andoi Hiskia caiken sen hopian cuin HERran huones löyttin ja Cuningan huones.
2 Kun 18:16 Silloin särki Hiskia HERran Templin owet ja kiscot/ cuin hän idze oli andanut silata.
2 Kun 18:17 JA Assyrian Cuningas lähetti Thartanin/ ja ylimmäisen Camari palwelian/ ja RabSaken Lachixest Cuningas Hiskian tygö suuren wäen cansa Jerusalemijn/ ja he menit sinne. Ja tulduans sinne/ pidätit he lammicon wesijuoxun ylimmäisellä puolella/ cuin on ylhällä wanuttajan pellolla.
2 Kun 18:18 Ja cudzui Cuningan: nijn meni Eliachim Hilchian poica heidän tygöns ulos/ huonenhaldia/ ja Sebna kirjoittaja/ ja Joah Asaphin poica Cantzleri.
2 Kun 18:19 NIin sanoi RabSake heille: sanocas Cuningas Hiskialle: nijn sano se woimallinen Cuningas/ Assyrian Cuningas: mikä on tämä suuri rohkeus johon sinä luotat?
2 Kun 18:20 Ajatteletcos (waicka ne owat tyhjät puhet) neuwo ja woima olewan sotiaxes? mihingä sinä sinus luotat/ ettäs olet minusta luopunut?
2 Kun 18:21 Cadzo/ jos sinä uscallat sen särjetyn ruocosauwan päälle Egyptist? että se cuin noja idzens sen päälle/ se mene sisälle hänen käteens/ ja läpidze pistä sen: nijn on Pharao Egyptin Cuningas caikille cuin luottawat hänen päällens.

2 Kun 18:22 Mutta jos te sanoisitte: me uscallam HERran meidän Jumalam päälle: eikö hän ole jonga corkeudet ja Altarit Hiskia cukistanut on? Ja sanoi Judalle ja Jerusalemille: tämän Altarin edes cuin on Jerusalemis pitä teidän cumartaman.
2 Kun 18:23 Lupa sijs nyt minun Herralleni Assyrian Cuningalle/ nijn minä annan sinulle kymmenen tuhatta hewoista/ jos sinä waiwoin taidat anda cuin nijllä radzastawat.
2 Kun 18:24 Cuinga sijs sinä taidat seisoa yhden edes nijstä caickein pienimmistä Herroista/ jotca owat minun Herrani alammaiset? Ja/ sinä luotat sinus Egyptin päälle/ waunuin ja radzasmiesten tähden?
2 Kun 18:25 Eli/ luuletcos että minä ilman HERrata tänne tullut olen/ häwittämän näitä Caupungeita? HERra on minun käskenyt: mene tätä maata wastan ja hucuta se.
2 Kun 18:26 NIin sanoi Eliachim Hilckian poica/ ja Sebna ja Joah RabSakelle: puhu sinun palweliais cansa Syrian kielellä (sillä me ymmärräm sen) ja älä puhu meidän cansam Judan kielellä/ Canssan cuulden cuin muurin päällä owat.
2 Kun 18:27 Mutta RabSake sanoi heille: ongo minun Herran lähettänyt minun sinun Herras tygö eli sinun tygös/ että minun sencaltaisia sanoja puhuman pitä? Ja nijden miesten tygö cuin muurin päällä istuwat/ että heidän pitä syömän oma locans teidän cansan/ ja juoman oma custans?
2 Kun 18:28 Nijn seisoi RabSake/ ja huusi corkialla änellä Judan kielellä/ puhui ja sanoi: cuulcat sen woimallisen Cuningan ändä Assyrian Cuningan.
2 Kun 18:29 Näin sano Cuningas: älkät andaco Hiskian pettä teitän: sillä ei hän woi wapahta teitä minun käsistäni.
2 Kun 18:30 Ja älkän andaco Hiskia teidän turwata HERran päälle/ sanoden: HERra on totisest pelastawa teitä/ ja ei tämä Caupungi anneta Assyrian Cuningan käsijn.
2 Kun 18:31 Älkät cuulco Hiskiat/ sillä näin sano Assyrian Cuningas: Ottacat minun armon wastan/ ja tulcat minun tygöni/ nijn jocamies on syöpä wijnapuustans ja ficunapuustans/ ja on juopa hänen caiwostans.
2 Kun 18:32 Sijhenasti että minä tulen ja wien teitä sijhen maahan/ joca teidän maan caldainen on/ josa jywiä/ wijna/ leipä/ wijnamäkiä/ öljypuita/ öljyä ja hunajata on/ nijn te elätte ja ette cuole/ älkät cuulco Hiskiat/ sillä hän pettä teidän/ cosca hän sano: HERra pelasta meitä.
2 Kun 18:33 Ongo myös pacanoitten jumalat pelastanet cukin maans Assyrian Cuningan käsist?
2 Kun 18:34 Cusa owat Hemathin ja Arphadin jumalat? cusa owat Sepharwaimin jumalat? Henan ja Iwan? owatco he Samarian pelastanet minun käsistäni?
2 Kun 18:35 Cusa on jocu Jumala caiken maacunnan jumalten seas/ cuin maans on pelastanut minun kädestäni/ että HERra nyt pelasta Jerusalemin minun kädestäni?

2 Kun 18:36 Ja Canssa waickeni/ ja ei händä mitäkän wastannut/ sillä Cuningas oli käskenyt ja sanonut: älkät händä wastatco.
2 Kun 18:37 Nijn tuli Eliakin Hilckian poica huonenhaldia/ ja Sebna kirjoittaja/ ja Joah Asaphin poica Cantzleri Hiskian tygö rewäistyillä waatteilla ja ilmoitit hänelle RabSaken sanat.

Vers. 4. Nehusthan) Se on/ wähäländä waskicappale/ mikä jumala se taita olla. Täsä on meillä erinomainen cuwa/ cuinga myös ne cappalet/ jotca Jumala idze on käskenyt ja andanut tehdä toiseen astiaan/ taitan käytettä wäärin epäjumalan palweluxeen/ cuin nijden edes ruwetan cumarteleman ja suidzuttaman. Ja cosca nijn tapahtu/ ettei epäjumalan palwelus muutoin taita heitettä pois/ nijn ne kyllä otettacon pois ja ricottacon/ se on wahwa/ ettei Jumala tahdo mingän cuwan cautta idzens rucoelda/ waan henges ja totuudes/ Ioh. 4.
v. 25. HERra on minun käskenyt) Tästä nähdän cuinga pacanalliset owat heidän pitänet. Heidän epäjumalittens wastauxen jälken on he lähtenet Jerusalemin eteen/ ja ne olit luwannet heille menestyxen/ mutta he petettin nijncuin seurawainen cap.$ osotta.

XIX. Lucu .

CUningas Hiskia lähettä Prophetan Esaian tygö/ että hän rucoilis heidän edestäns/ v. 1.
Esaias lohdutta händä Sanheribin sieldä menewän pois ja tapettawan omas maasans/ v. 6.
Sanherib saa cuulla Ethioperit tulewan/ lähte sieldä pois/ v. 9.
kirjoitta Hiskian tygö/ että hän luotais HERran päälle/ ja myötä andais/ v. 10.
Hiskia rucoile HERran costa sita pilcka/ v. 14.
HERra anda Esaian sano hänelle: että Assyrian Cuningas on corgottanut sydämens hänen tegoistans/ pane HERra rengan hänen nenäns/ ja wie hänen tacaperin/ etc.$ v. 20.
se myös tapahtu: sillä HERran Engeli tappa sinä yönä heidän leirisäns 185000. miestä/ ja Sanherib mene cotia ja tapetan omilda pojildans/ v. 35.

2 Kun 19:1 COsca Cuningas Hiskia nämät cuuli/ rewäis hän waattens/ ja puki säkin päällens/ ja meni HERran huoneseen.
2 Kun 19:2 Ja hän lähetti Eliakimin huonenhaldian ja Sebnan kirjoittajan wanhimmitten Pappein cansa puetettuna säkeillä Prophetan Esaian Amoxen pojan tygö.
2 Kun 19:3 Ja hän sanoi hänelle: näin sano Hiskia: tämä päiwä on waiwan/ toran ja häwäistyxen päiwä/

lapset owat synnyttämiselläns/ mutta ei ole woima synnyttä.
2 Kun 19:4 Jos HERra sinun Jumalas cuulis caicki RabSaken sanat/ jotca hänen Herrans Assyrian Cuningas on lähettänyt tänne/ pilcka puhuman eläwätä Jumalata wastan/ ja häwäisemän sanoilla/ cuin HERra sinun Jumalas cuullut on/ nijn corgota sinun rucouxes nijden edest cuin wielä jäänet owat?
2 Kun 19:5 COsca Cuningas Hiskian palweliat tulit Esaian tygö/
2 Kun 19:6 Sanoi Esaia heille: näin sanocat teidän herrallen: näin sano HERra: älä mitän peljästy nijden sanain tähden cuins cuullut olet/ joilla Assyrian Cuningan palweliat minua häwäisnet owat.
2 Kun 19:7 Cadzo/ minä annan hänelle hengen/ että hän saa cuulla sanoman/ ja palaja omalle maallens/ ja minä annan hänen caatua miecalla hänen maacunnasans.
2 Kun 19:8 Ja cosca RabSake palais/ löysi hän Assyrian Cuningan sotimast Libnat wastan: sillä hän oli cuullut hänen mennexi Lachixest pois.
2 Kun 19:9 Ja cosca hän sai cuulla Thirhakast Ethiopian Cuningast/ cadzo/ hän on mennyt sotiman sinua wastan/ nijn hän palais. JA lähetti sanan Hiskialle/ ja andoi hänelle sanoa:
2 Kun 19:10 Näin sanocat Hiskialle Judan Cuningalle: älä anna sinun Jumalas wietellä sinuas/ jonga päälle sinä idzes luotat/ ja sanot: ei Jerusalem anneta Assyrian Cuningan käteen.
2 Kun 19:11 Cadzo/ sinä olet cuullut/ mitä Assyrian Cuningat tehnet owat caikille maacunnille/ ja hucuttanet heitä/ ja sinä pelastettaisin?
2 Kun 19:12 Owatco myös pacanoitten jumalat pelastanet heidän/ jotca minun Isäni hucuttanet owat/ Gosanin/ Haranin/ Resephin ja Edenin lapset/ jotca Thelassaris olit?
2 Kun 19:13 Cusa on Hemathin Cuningas/ Arphadin Cuningas/ Sepharwaimin/ Henan ja Iwan Caupungin Cuningas?
2 Kun 19:14 COsca Hiskia oli ottanut kirjat sanansaattailda/ ja lukenut ne/ meni hän HERran huoneseen/ ja lewitti ne HERran eteen.
2 Kun 19:15 Ja rucoili HERran edes/ ja sanoi: HERra Israelin Jumala/ joca istut Cherubimin päällä/ sinä olet ainoastans Jumala/ caikis maan waldacunnis/ sinä olet tehnyt taiwan ja maan.
2 Kun 19:16 HERra cumarra corwas ja cuule/ awa silmäs ja näe: ja cuule Sanheribin sanat/ joca tänne on lähettänyt pilckaman eläwätä Jumalata.
2 Kun 19:17 Se on tosi HERra/ että Assyrian Cuningat owat häwittänet pacanat ja heidän maacundans.
2 Kun 19:18 Ja owat heittänet heidän Jumalans tuleen/ sillä ei ne ollet jumalat/ mutta ihmisten kätten tegot/ puut ja kiwet/ sentähden owat he ne häwittänet.
2 Kun 19:19 Mutta sinä HERra meidän Jumalam/ auta meitä hänen kädestäns/ että caicki waldacunnat

maalla tiedäisit sinun HERra ainoastans Jumalaxi.
2 Kun 19:20 NIin lähetti Esaia Amoxen poica Hiskian tygö/ ja andoi hänelle sanoa: näitä sano HERra Israelin Jumala: minä olen cuullut mitäs minulda rucoillut olet/ Sanheribin Assyrian Cuningan tähden.
2 Kun 19:21 Nämät owat ne cuin HERra händä wastan puhunut on/ neidzy Zionin tytär cadzo sinun ylön/ ja pilcka sinua/ Jerusalemin tytär wäändele päätäns sinun jälkes.
2 Kun 19:22 Ketäs olet pilcannut ja häwäisnyt? ketä wastans olet corgottanut änes? sinä olet nostanut sinun silmäs sitä pyhä wastan Israelis.
2 Kun 19:23 Sinä olet sanansaattaittes cautta häwäisnyt HERra/ ja sanonut: minä olen nosnut wuorten cuckuloille minun waunueni paljoudella Libanonin siwulle/ minä olen hacannut maahan hänen corkiat Cedripuuns/ ja walitut hongans/ ja olen tullut Carmelin medzän wijmeiseen majaan.
2 Kun 19:24 Minä olen caiwanut ja juonut muucalaiset wedet/ ja olen cuiwanut caicki meret minun jalwoillan.
2 Kun 19:25 Etkös ole cuullut minun näitä jo aica ennen tehnexi/ ja algusta minuani walmistanexi? mutta nyt olen minä sen andanut tapahtua/ että wahwat Caupungit pidäis cukistettaman häwinnexi kiwirouckioxi.
2 Kun 19:26 Ja ne jotca sijnä asuwat/ pidäis tuleman heicoxi peljästymän/ häpiämän ja tuleman nijncuin ruoho kedolla/ ja nijncuin wiherjäinen ruohon corsi caton päällä/ ja nijncuin tuulelda poltettu oras käytyäns ylös.
2 Kun 19:27 Minä tiedän sinun asuma sias/ sinun ulos ja sisällekäymises/ ja ettäs kiucuidzet minua wastan.
2 Kun 19:28 Ettäs kiucuidzet minua wastan/ ja sinun ylpeydes on tullut minun corwini/ panen minä rengan sinun sieramijs ja suidzet sinun suuhus/ ja johdatan sinun sitä tietä myöden tacaperin/ jotas tulitkin.
2 Kun 19:29 JA tämä pitä oleman sinulle merkixi/ syö tällä ajastajalla sitä cuin tallattu on/ toisella ajastajalla sitä cuin idzestäns caswa/ colmannella ajastajalla kylwäkät ja leicackat/ ja istuttacat wijnapuita/ ja syökät heidän hedelmäns.
2 Kun 19:30 Ja Judan tytär joca pelastettu ja jäänyt on/ hänen pitä wielä nyt alda juurtuman/ ja ylhäldä hedelmöidzemän.
2 Kun 19:31 Sillä ne jäänet pitä käymän Jerusalemist ulos/ ja Zionin wuorest ne cuin pääsnet owat/ HERran Zebaothin kijwaus teke näitä.
2 Kun 19:32 Sentähden sano HERra Assyrian Cuningasta näin: ei hänen pidä tuleman tähän Caupungijn/ eikä yhtän nuolda sinne ambuaman/ ei myös yhtän kilpe tuoman sen eteen/ ja ei yhtän walli rakendaman sen ymbärille.
2 Kun 19:33 Mutta hänen pitä sitä tietä palajaman/ jota hän tullut on/ ja ei pidä hänen tähän Caupungijn

pääsemän/ HERra sen sano.
2 Kun 19:34 Ja minä warjelen tämän Caupungin ja autan minun tähteni/ ja Dawidin minun palweliani tähden.
2 Kun 19:35 JA sinä yönä meni HERran Engeli ja tappoi Assyrian leiris/ sata cahdexankymmendä ja wijsituhatta miestä. Ja cosca he silloin warhain huomeneltain nousit/ cadzo/ nijn caicki tie oli täynnä cuoluita ruumita.
2 Kun 19:36 Ja näin meni Sanherib Assyrian Cuningas matcaans/ palais ja oli Niniwes.
2 Kun 19:37 Ja cosca hän rucoili Nisrochin hänen jumalans huones/ nijn hänen poicans AdraMelech ja SarEzer tapoit hänen miecalla/ ja pakenit sijtte sieldä Araratin maacundaan: ja hänen poicans Assarhaddon tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 28. Panen rengan sinun sieramijs) Nijn teke Jumala hänen seuracundans ja caickein jumalisten wiholisille/ ettei hän salli heitä edemmä tulla/ cuin hän tahto/ waan pane määrän heidän eteens/ cuingacauwan he kiucuidzewat. Ja cuin hän on widzannut omians/ otta hän widzan/ taitta sen ja heittä tuleen.

XX. Lucu .

HIskia sairasta/ ja HERra anda Esaian sanoa hänen cuolewan/ v. 1.
itke ja rucoile/ v. 2.
HERra lähettä taas Esaian sanoman jatcawans hänen ikäns/ 15. ajastajaxi/ v. 4.
sixi merkixi pitä hänen Säjärins warjo käymän 10. pykälätä tacaperin/ v. 9.
Babelin Cuningas cuule sen ja lähettä hänelle sanan/ v. 12.
Hiskia riemastu heidän cansans/ ja näyttä tawarans/ v. 13.
Esaia ennusta caicki nämät/ ja hänen lapsens wietäwän Babelijn/ v. 14.
Hiskia tyty sijhen/ cuole ja hänen poicans Manasse tule Cuningaxi/ v. 21.

2 Kun 20:1 SIlloin sairasti Hiskia cuolemallans. Ja Propheta Esaia Amoxen poica tuli hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: nijn sano HERra: cadzo huonettas/ sillä sinun pitä nyt cuoleman ja ei elämän.
2 Kun 20:2 Mutta hän käänsi caswons seinän puoleen/ rucoili HERra ja sanoi:
2 Kun 20:3 Ah HERra/ muista että minä olen uscollisest ja wagalla sydämellä waeldanut sinun edesäs/ ja tehnyt mikä sinulle otollinen ollut on: ja Hiskia itki hartast.

2 Kun 20:4 Mutta cosca Esaia ei ollut wielä puoliwälis Caupungista käynyt ulos/ tuli HERran sana hänen tygöns/ ja sanoi:
2 Kun 20:5 Palaja/ ja sano Hiskialle minun Canssani päämiehelle: näitä sano HERra/ sinun Isäs Dawidin Jumala: minä olen cuullut sinun rucouxes/ ja nähnyt sinun kyyneles/ cadzo/ minä parannan sinun/ colmandena päiwänä pitä sinun menemän HERran huoneseen.
2 Kun 20:6 Ja minä lisän sinun ikääs wijsitoistakymmendä ajastaica/ ja wapadan sinun ja tämän Caupungin Assyrian Cuningan kädest/ ja warjelen tämän Caupungin minun tähteni/ ja minun palweliani Dawidin tähden.
2 Kun 20:7 JA Esaia sanoi: andacat minulle ficunarypelä. Ja cosca he hänelle ne andanet olit/ pani hän ne paisuman päälle/ ja hän tuli terwexi.
2 Kun 20:8 Hiskia sanoi Esaialle: mikä mercki sijhen on/ että HERra minun paranda/ ja minun pitä menemän colmandena päiwänä HERran huoneseen?
2 Kun 20:9 Esaia sanoi: sinä saat tämän merkin HERralda/ että HERra teke mitä hän sanonut on. Pitäkö warjon käymän kymmenen pijrdo edeskäsin taicka kymmenen pijrdo tacaperin?
2 Kun 20:10 Ja hän sanoi: se on kewiä että warjo käy edeskäsin kymmenen pijrdo/ sitä en minä tahdo/ mutta että hän käwis kymmenen pijrdo tacaperin.
2 Kun 20:11 Nijn rucoili Esaia HERra/ ja warjo käwi kymmenen pijrdo tacaperin/ jotca hän oli käynyt edeskäsin Ahaxen Säjäris.
2 Kun 20:12 SIlloin lähetti Brodäch Baledan Baledanin poica Babelin Cuningas kirjoituxen ja lahjoja Hiskialle: sillä hän oli cuullut Hiskian sairastanexi.
2 Kun 20:13 Ja Hiskia cuuli heitä/ ja osotti heille coco tawarohuonens/ hopian/ cullan/ callit yrtit/ ja sen parhan öljyn/ ja asehuonen/ ja caicki mitä hänen tawaroisans oli. Ja ei mitän ollut hänen huonesans ja caikes hänen wallasans/ jota ei Hiskia heille osottanut.
2 Kun 20:14 NIin tuli Propheta Esaia Cuningas Hiskian tygö/ ja sanoi hänelle: mitä nämät miehet owat sanonet/ ja custa he owat tullet sinun tygös? Hiskia sanoi: he owat tullet Babelist caucaiselda maalda.
2 Kun 20:15 Hän sanoi: mitä he owat nähnet sinun huonesas? Hiskia sanoi: he owat nähnet caicki mitä minun huonesan on/ ja ei ole mitän minun tawaroisan/ jota en minä heille osottanut ole.
2 Kun 20:16 Nijn sanoi Esaia Hiskialle: cuule HERran sana:
2 Kun 20:17 Cadzos/ aica tule/ että caicki sinun huonestas wiedän pois Babelijn/ ja caicki mitä sinun esiisäs coonnet owat tähän päiwän asti/ ja ei jätetä mitän/ sano HERra.
2 Kun 20:18 Ja myös lapset jotca sinusta tulewat/ jotcas sijtät/ otetan Camaripalwelioixi Babelin Cuningan huoneseen.

2 Kun 20:19 Hiskia sanoi Esaialle: se on hywä cuin HERra puhunut on: ja sanoi wielä: olcon nijn/ jos waiwoin rauha ja uscollisus minun aicanani olis.
2 Kun 20:20 Mitä enämbi sanomist on Hiskiast/ ja hänen woimastans/ ja mitä hän tehnyt on/ ja calalammicost ja wesiruuhist/ joilla hän weden johdatti Caupungijn/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 20:21 Ja Hiskia nuckui hänen Isäins cansa/ ja Manasse hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 1. Sinun pitä cuoleman) Hiskia olis jo ennen cuollut/ jos hän olis elänyt jumalattomast: sillä hän oli cuolemallans/ nijn ettei mitkän taitanet händä autta/ waan hänen loppuns oli tullut. Mutta että hän jumalisest oli elänyt ja rucoili Jumalalda sitä/ jatcoi Jumala hänen ikäns. Josta nähdän ettei Ihmisen ikä ole nijn ehdottomast/ kijndiäst ja muuttamattomast säätty/ ettei se taita pidettä ja lyhettä/ senperäst cuin jocu elä/ etc.$ sillä Jumala on mones paicas hänen sanasans luwannut/ nijncuin Deut.$ 5:33. cap.$ 6:3. cap.$ 11:9. cap.$ 30:19. etc.$ että nijden jotca hänen käskyns pitäwät/ pitä saaman cauwan elä. Ja neljännes käskys: Cunnioita Isäs ja äitiäs/ ettäs cauwan eläisit. Ja taas uhca nijtä jotca hyljäwät hänen käskyns/ että heidän pitä pian huckuman. Deut.$ 4:26. cap.$ 7:4. Nijn myös/ Iob. 21:21. Psal. 55:24. Wericoirat ja petoliset ei pidä tuleman heidän puoleen ikääns. Cuitengin on meidän elinaicam Jumalalle kyllä tiettäwä: sillä nijncuin hän tietä cuinga me tawoitam meidän elämäkertam/ nijn tietä myös hän kyllä hywin/ ja on sen jälken asettanut meidän loppum. Lue myös Iust.$ tästä asiasta 2. ad$ Orth.$ 33.
v. 3. Muista) Cadzo/ Nehem. 13:22.

XXI. Lucu .

MAnasse hallidze 55. ajastaica/ ja teke paha/ rakenda Baalin Altarin/ ja rucoile caicke taiwan joucko/ etc.$ ja teke pahemmin cuin pacanat/ v. 3.
HERra sano Prophetains cautta tahtowans anda onnettomuden tulla Judaan ja Jerusalemijn/ nijncuin hän oli tehnyt Samarialle/ v. 10.
Manasse wuodatta paljo wiatoinda werta/ v. 16.
Cuole ja hänen poicans Amon tule Cuningaxi/ v. 17.
hallidze caxi ajastaica/ ja waelda Isäns tiellä/ v. 19.
hänen palwelians tappawat hänen/ v. 23.
Josia tule Cuningaxi/ v. 26.

2 Kun 21:1 MAnasse oli cahdentoistakymmenen ajastaicainen tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi wijsi ajastaica cudettakymmendä Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Hephziba.
2 Kun 21:2 Ja hän teki paha HERran edes pacanoitten cauhistuxen jälken/ jotca HERra Israelin lasten edest oli ajanut pois.
2 Kun 21:3 Hän rakensi corkeuxet jällens/ jotca hänen Isäns Hiskia cukistanut oli/ ja nosti Baalin Altarin/ ja teki medzistön/ nijncuin Ahab Israelin Cuningas tehnyt oli/ ja cumarsi coco taiwan sotajoucko/ ja palweli nijtä.
2 Kun 21:4 Ja rakensi myös Altarin HERran huoneseen/ josta HERra sanonut oli: minä asetan minun nimeni Jerusalemijn.
2 Kun 21:5 Ja hän rakensi coco taiwalliselle sotajoucolle Altarit molembijn cartanoihin HERran huoneseen.
2 Kun 21:6 Ja käytti poicans tulen läpidze/ ja otti waarin linduin lauluist ja merkeist/ ja piti noitia ja merckein sanoita/ ja teki paljo paha HERran edes/ jolla hän hänen wihoitti.
2 Kun 21:7 Hän pani myös medzistöjumalan/ jonga hän tehnyt oli huoneseen/ josta HERra Dawidille ja hänen pojallens Salomolle sanonut oli: täsä huones ja Jerusalemis/ jonga minä walinnut olen coco Israelin sucucunnasta/ panen minä minun nimeni ijancaickisest.
2 Kun 21:8 Ja en lijcuta enämbi jalcoja sijtä maasta/ jonga minä heidän Isillens andanut olen. Cuitengin jos he pitäwät ja tekewät caicki cuin minä heille käskenyt olen. Ja caiken sen lain cuin minun palwelian Moses heille käskenyt oli.
2 Kun 21:9 Mutta ei he totellet sitä/ waan Manasse wietteli heitä/ nijn että he teit pahemmin cuin pacanat/ jotca HERra Israelin lasten edest häwittänyt oli.
2 Kun 21:10 SIlloin puhui HERra hänen palwelioittens Prophetain cautta/ ja sanoi:
2 Kun 21:11 Että Manasse Judan Cuningas on nämät cauhistuxet tehnyt/ jotca pahemmat owat cuin caicki ne cauhistuxet/ joita Amorrerit tehnet owat/ jotca hänen edelläns olit/ ja on myös saattanut Judan syndiä tekemän hänen epäjumalittens cansa.
2 Kun 21:12 Sentähden sano HERra Israelin Jumala näin: cadzo/ minä saatan wahingon Judan ja Jerusalemin päälle/ että cuca ikänäns sen cuule/ pitä hänen molemmat corwans soiman.
2 Kun 21:13 Ja minä wedän Samarian mittausnuoran Jerusalemin ylidze/ ja Ahabin huonen waagan/ ja wirutan Jerusalemin nijncuin astiat wirutetan/ he wirutetan ja käätän ymbärins.
2 Kun 21:14 Ja minä heitän ne jäänet minun perimisestäni/ ja annan heidän wihamiestens käsijn/ että heidän pitä oleman caikille heidän wiholisillens saalixi ja ryöstöxi.
2 Kun 21:15 Että he teit nijtä jotca ei minulle kelwannet/ ja owat minun wihoittanet sijtä päiwästä/ jona

heidän Isäns läxit Egyptist/ tähän päiwän asti.
2 Kun 21:16 JA Manasse wuodatti paljo wiatoinda werta/ että Jerusalem sieldä ja tääldä täynäns oli/ ilman nijtä syndejä joilla hän Judan saatti syndiä tekemän/ että he teit paha HERran edes.
2 Kun 21:17 Mitä enämbi Manassest sanomist on/ ja caikista cuin hän tehnyt on/ ja nijstä synneistä cuin hän teki/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 21:18 Ja Manasse nuckui hänen Isäins cansa/ ja haudattin hänen huonens krydimaahan/ joca oli Usan krydimaa/ ja hänen poicans Amon tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 21:19 CAhden ajastaicainen colmattakymmendä oli Amon tullesans Judan Cuningaxi/ ja hallidzi caxi ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Mesulemeth Hazurin tytär Jathbast.
2 Kun 21:20 Ja teki sitä cuin HERralle ei kelwannut/ nijncuin hänen Isänskin Manasse tehnyt oli.
2 Kun 21:21 Ja hän waelsi caickia nijtä teitä cuin hänen Isäns waeldanut oli/ ja palweli epäjumalita/ joita hänen Isäns palwellut oli/ ja cumarsi nijtä.
2 Kun 21:22 Ja luowui HERrasta hänen Isäins Jumalasta/ ja ei waeldanut HERran tiellä.
2 Kun 21:23 Ja hänen palwelians teit lijton Amonita wastan/ ja tapoit Cuningan omas huonesans.
2 Kun 21:24 Mutta maacunnan Canssa löi caicki ne cuoliaxi/ jotca olit lijton tehnet Cuningas Amonita wastan. Ja Canssa teit Josian hänen poicans Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 21:25 Mitä Amon enämbi tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 21:26 Ja hän haudattin hänen omaan hautaans Usan krydimaahan. Ja hänen poicans Josia tuli Cuningaxi hänen siaans.

XXII. Lucu .

Josia hallidze yhden ajastajan neljättäkymmendä/ v. 1.
lähettä kirjoittajans Papin Hilkian tygö/ saaman coottuta raha parandaxens HERran huonetta/ v. 3.
Hilkia anda hänelle HERran Lakikirjan/ jonga hän löytänyt oli/ v. 8.
cuin Cuningas cuule sitä luettawan/ rewäise hän waattens/ ja lähettä HERralda kysymän/ v. 11.
he tulewat Huldan Prophetissan tygö/ joca sano HERran andawan tulla caiken sen pahan Judalle/ cuin Lakikirjas kirjoitettu on/ heidän epäjumalan palweluxens tähden/ v. 14.
mutta Cuningas Josian/ että hän nöyryttä idzens/ anda hän cogotta Isäins tygö/ ettei hän sitä näkis/ v. 18.
se sanotan hänelle/ v. 20.

2 Kun 22:1 Josia oli cahdexan ajastaicainen tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi yhden ajastajan

neljättäkymmendä Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Jedida Adajan tytär Bazkathist.
2 Kun 22:2 Ja teki sitä cuin HERran edes oli kelwollinen/ ja waelsi caikella hänen Isäns Dawidin tiellä/ ja ei poikennut oikialle eli wasemalle puolelle.
2 Kun 22:3 MUtta cahdexandena toistakymmendenä Cuningas Josian wuonna/ lähetti Cuningas Saphan Azalian pojan Mesullamin pojan kirjoittajans HERran huoneseen/ sanoden:
2 Kun 22:4 Mene ylimmäisen Papin Hilkian tygö/ ja anna hänen luke se raha cuin HERran huoneseen tuotu on/ ja owen wartiat Canssalda coonnet owat.
2 Kun 22:5 Että ne annetaisin teettäille/ jotca HERran huoneseen asetetut owat/ ja he andawat työwäelle/ jotca työtä tekewät HERran huones/ ja parandawat mitä HERran huones langennut on.
2 Kun 22:6 Nimittäin/ puusepille/ rakendaille/ muuraille/ ja nijlle jotca hirsiä ja wuoltuja kiwiä ostaman pitä huonen parannuxexi.
2 Kun 22:7 Waan ei cuitengan yhtän lucua pidä heildä waadittaman nijstä rahoista/ jotca heidän käsijns owat annetut/ waan heidän pitä uscollisest nijtä toimittaman.
2 Kun 22:8 JA ylimmäinen Pappi Hilkia sanoi Saphanille kirjoittajalle: minä löysin Lakikirjan HERran huonest: ja Hilkia andoi kirjan Saphanille/ ja hän luki sen.
2 Kun 22:9 Ja Saphan kirjoittaja tuli Cuningan tygö/ ja ilmoitti hänelle/ ja sanoi: sinun palwelias owat coonnet ne rahat jotca HERran huones löytyt owat/ ja owat ne jacanet työwäelle/ jotca asetetut owat HERran huoneseen.
2 Kun 22:10 Ja Saphan kirjoittaja puhui Cuningalle/ ja sanoi: Hilkia Pappi andoi minulle yhden kirjan: ja Saphan luki sen Cuningan edes.
2 Kun 22:11 Cosca Cuningas cuuli Lakikirjan sanat/ rewäis hän waattens.
2 Kun 22:12 Ja Cuningas käski Papin Hilkian/ ja Ahikamin Saphanin pojan/ ja Achborin Michajan pojan/ ja Saphanin kirjoittajan/ ja Asajan Cuningan palwelian/ sanoden:
2 Kun 22:13 Mengät ja kysykät HERralle minun puolestani/ Canssan ja coco Judan puolesta/ tämän kirjan sanoista joca löytty on: sillä se on julma HERran wiha joca meidän päällem syttynyt on/ ettei meidän Isäm ole cuuliaiset ollet tämän kirjan sanoille/ että he olisit tehnet nijtä caickia cuin sijnä kirjoitettu oli.
2 Kun 22:14 NIin meni Hilkia Pappi/ Ahakam/ Achbor/ Saphan ja Asaja Prophetissan Huldan tygö/ Sallumin Thicuan pojan emännän/ Harhamin pojan/ waatetten wartian (ja hän asui Jerusalemis toisella puolella) ja he puhuit hänelle.
2 Kun 22:15 Mutta hän sanoi heille: näitä sano HERra Israelin Jumala: sano sille miehelle joca teidän minun tygöni lähettänyt on:

2 Kun 22:16 Nijn sano HERra: cadzo/ minä saatan onnettomuden tähän siaan/ ja hänen asuwaisillens/ caicki Lain sanat/ cuin Judan Cuningas on andanut edesäns luke.
2 Kun 22:17 Että he owat luopunet minusta ja suidzuttanet wieraille jumalille/ wihoittain minua caikilla heidän kättens töillä/ sentähden sytty minun wihan tätä sia wastan/ ja ei sammuteta.
2 Kun 22:18 Mutta Judan Cuningalle/ joca teidän lähettänyt on kysymän HERralda/ pitä teidän näin sanoman: näin sano HERra Israelin Jumala:
2 Kun 22:19 Että sinun sydämes on pehminnyt HERran sanoista/ cuins cuullut olet/ ja olet sinus nöyryttänyt HERran edes/ coscas cuulit mitä minä sanoin tätä sia ja hänen asuwaisians wastan/ että heidän pitä tuleman häwityxexi ja kirouxexi. Ja olet repinyt sinun waattes/ ja olet itkenyt minun edesäni/ nijn olen minä myös cuullut sen/ sano HERra.
2 Kun 22:20 Sentähden cocoon minä sinua Isäis tygö/ ettäs cootan rauhas hautaan/ ettei sinun silmäs näkis caicke sitä onnettomutta cuin minä tälle sialle saatan. Ja he sanoit caicki nämät Cuningalle jällens.

Vers. 8. Minä löysin Lakikirjan) Ei se ole ihmeteldäwä/ että he nijn suureen epäjumalan palweluxeen ja hulluuteen langennet olit/ cosca ei he parembata waari pitänet HERran Laist/ cuin että se oli cadoxin tullut v. 20. Ettei sinun silmäs näkis) Tästä nähdän ettei cuollet mitän tiedä meidän tilastam täsä mailmas/ sentähden turhan heitä rucoillan.

XXIII. Lucu .

JOsia coco Canssan ja anda Lakikirjan luetta/ v. 1.
udista HERran cansa lijton/ tehdäxens caickein Lain sanain jälken/ v. 3.
cukista caiken epäjumalan palweluxen/ jonga endiset Cuningat olit asettanet/ v. 4.
pitä Pääsiäist suurella juhlalla/ v. 21.
aja caicki noidat ja merckein cadzojat pois/ nijn ettei yhtän Cuningast ollut joca nijn sydämest HERra edzei cuin hän/ v. 24.
Ei HERran wiha lacka Manassen kehoittamisen tähden/ v. 26.
Hänen aicanans lähte Egyptin Cuningas Necho Assyriat wastan: silloin mene Josia händä wastan ja cuole Megiddos/ v. 29.
hänen poicans Joahas hallidze colme Cuucautta/ v. 31.
Pharao otta hänen kijnni/ teke maan werollisexi ja asetta Jojakimin Cuningaxi/ v. 33.
joca hallidze yxitoistakymmendä ajastaica/ ja teke paha/ v. 36.

2 Kun 23:1 Ja Cuningas lähetti/ ja caicki wanhimmat Judast ja Jerusalemist cocounsit hänen tygöns.
2 Kun 23:2 Ja Cuningas meni HERran huoneseen ja caicki Judan ja Jerusalemin asuwaiset hänen cansans/ Papit ja Prophetat/ ja caicki Canssa/ pienet ja suuret/ ja luettin heidän corwains cuulden caicki lijttokirjan sanat/ joca HERran huonesta löytty oli.
2 Kun 23:3 Ja Cuningas seisoi yhden padzan tykönä/ ja teki lijton HERran edes/ että heidän piti waeldaman HERran jälken/ ja pitämän hänen käskyns/ todistuxens ja oikeudens caikest sydämestäns/ caikest sielustans/ että heidän piti pitämän nämät lijton sanat jotca kirjoitetut olit täsä kirjas. Ja Canssa mielistyi sijhen lijtton.
2 Kun 23:4 JA Cuningas käski Hilkiat ylimmäistä Pappia/ ja Pappeja toisesta wuorosta/ ja owen wartioita otta HERran Templist caickinaiset calut/ jotca Baalille/ medzistölle ja caikelle taiwaliselle joucolle tehdyt olit/ ja he poldit ne ulcona Jerusalemin edes Kidronin laxos/ ja tuhca canntetin sieldä BethElijn.
2 Kun 23:5 Ja hän otti Camarim pois jotca Judan Cuningat asettanet olit suidzuttaman corkeuxis/ Judan Caupungeis ja ymbärins Jerusalemita. Ja ne jotca suidzutit Baalille/ ja Auringolle/ ja Cuulle ja planeteille/ ja caikelle taiwaliselle joucolle.
2 Kun 23:6 Ja andoi Jerusalemista wiedä ulos medzistön/ ja poltti sen Kidronin ojan tykönä/ ja musersi tuhwaxi/ ja heitti tuhwan Canssan lasten hautoin.
2 Kun 23:7 Ja cukisti huorain huonet/ jotca olit ylhällä HERran huonen tykönä/ joisa waimot cudoit huonetta medzistölle.
2 Kun 23:8 JA hän cocois caicki Papit Judan Caupungist/ ja saastutti corkeuxet joisa Papit suidzutit/ Gebast BerSeban asti. Ja hän särki corkeuxet portis/ jotca olit Josuan Caupungin päämiehen portin majas/ joca oli wasemalla puolella Caupungin portia sisälle mennes.
2 Kun 23:9 Ei cuitengan corkeuxen papit uhrannet coscan HERran Altarille Jerusalemis/ mutta söit caldiaist leipä heidän weljeins keskenä.
2 Kun 23:10 Hän saastutti myös Tophetin/ Hinnomin lasten laxos/ ettei yxikän käyttäis hänen poicans ja tytärtäns tulen läpidze Molechille.
2 Kun 23:11 Ja otti ne hewoiset pois/ jotca Judan Cuningat Auringolle asettanet olit HERran huonen sisällekäymiseen/ Nethan Melechin Camaripalwelian majan tykönä/ joca oli Parwarimis/ ja Auringon rattat poltti hän tules.
2 Kun 23:12 Nijn myös Altarit/ jotca cattoin päällä Ahaxen Salis olit/ jotca Judan Cuningat tehnet olit. Ja ne Altarit cuin Manasse tehnyt oli/ nijsä cahdesa HERran huonen cartanos/ särki Cuningas ja pakeni sieldä/ ja

heitti heidän tuhcans Kidronin ojaan.
2 Kun 23:13 Ja ne corkeuxet jotca Jerusalemin edes olit/ oikialla puolella Mashithin wuorta/ jonga Salomo Israelin Cuningas rakendanut oli Astharotille Zidonin cauhistuxelle/ ja Chamoxelle Moabin cauhistuxelle/ ja Milchomille Amonin lasten cauhistuxelle/ saastutti myös Cuningas.
2 Kun 23:14 Ja särki padzat/ ja häwitti medzistöt/ ja täytti heidän sians ihmisten luilla.
2 Kun 23:15 NIin myös BethElin Altarin/ joca on sijnä corkeuxes cuin Jerobeam Nebathin poica tehnyt oli/ joca Israelin saatti syndiä tekemän/ hän cukisti sen Altarin ja corkeuden/ ja poltti corkeudet tuhwaxi/ ja poltti myös medzistön.
2 Kun 23:16 Ja Josia käänsi hänens/ ja näki ne haudat jotca olit wuorella/ lähetti ja andoi tuotta luut haudoista/ ja poltti ne Altareilla/ ja saastutti sen HERran sanan jälken/ cuin Jumalan mies huutanut oli/ joca nämät nijn ennen puhunut oli.
2 Kun 23:17 Ja hän sanoi: mikä haudan mercki tämä on cuin minä täsä näen? Ja Caupungin Canssa sanoi hänelle: se on sen Jumalan miehen hauta joca Judast tuli/ ja näitä huusi cuins tehnyt olet Altarille BethElis.
2 Kun 23:18 Ja hän sanoi: anna hänen maata/ ja älkän yxikän lijcuttaco hänen luitans. Näin olit hänen luuns wapadetut sen Prophetan luiden cansa/ joca Samariasta tullut oli.
2 Kun 23:19 Hän percais myös caicki corkeusten huonet Samarian Caupungis/ jotca Israelin Cuningas tehnyt oli wihoittaxens HERra/ ja teki heidän cansans peräti nijncuin hän BethElis tehnyt oli.
2 Kun 23:20 Ja hän uhrais caicki corkeuden papit/ cuin siellä olit Altarille/ ja poltti ihmisten luut sen päällä/ ja palais Jerusalemijn.
2 Kun 23:21 JA Cuningas käski Canssa ja sanoi: pitäkät teidän HERralle Jumalalle Pääsiäist/ nijncuin kirjoitettu on tämän lijton kirjas.
2 Kun 23:22 Sillä ei yhtän Pääsiäistä ollut nijn pidetty cuin tämä/ Duomarein ajasta jotca olit duominnet Israelis/ ja caickein Isralin Cuningasten ja Judan Cuningasten aicana.
2 Kun 23:23 Mutta cahdexandena toistakymmendenä Cuningas Josian wuonna/ oli tämä Pääsiäinen pidetty HERralle Jerusalemis.
2 Kun 23:24 JA Josia percais caicki noidat/ merckein cadzojat/ cuwat ja epäjumalat/ ja caicki cauhistuxet cuin Judan maalla ja Jerusalemis pannut olit/ että hän pidäis Lain sanat/ jotca kirjas kirjoitetut olit/ jonga Pappi Hilkia löysi HERran huonest.
2 Kun 23:25 Hänen wertaisens ei ollut yxikän Cuningas ennen händä/ joca nijn caikesta sydämestäns/ caikesta sielustans/ caikesta woimastans/ hänens käänsi HERran tygö/ caiken Mosexen Lain jälken/ ja hänen jälkens ei tullut myöskän hänen caltaistans.

2 Kun 23:26 Cuitengin ei käändynyt HERra hänen wihans julmuudest/ jolla hän Judan päälle wihoitettu oli/ caickein kehoitusten tähden ioilla Manasse hänen kehoittanut oli.
2 Kun 23:27 Ja HERra sanoi: minä heitän Judan pois minun caswoni edest/ nijncuin minä Israelin heittänyt olen/ ja tämän Caupungin jonga minä walinnut olen/ nimittäin Jerusalemin/ ja sen huonen josta minä puhunut olen: Minun nimen on olewa siellä.
2 Kun 23:28 Mitä enämbi Josiast sanomist on/ ja caikist cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 23:29 HÄnen ajallans matcusti Pharao Necho Egyptin Cuningas/ Assyrian Cuningasta wastan Phratin wirran tygö/ mutta Cuningas Josia meni händä wastan/ ja cuoli Megiddos/ sijttecuin hän oli nähnyt hänen.
2 Kun 23:30 Ja hänen palwelians weit hänen cuolluna pois Megiddost/ ja weit hänen Jerusalemijn/ ja hautaisit hänen omaan hautaans. Ja maan Canssa otti Joahaxen Josian pojan/ woitelit ja teit hänen Cuningaxi hänen Isäns siaan.
2 Kun 23:31 Colmen ajastajan wanha colmattakymmendä oli Joahas cosca hän tuli Cuningaxi/ ja hallidzi colme Cuucautta Jerusalemis. HÄnen äitins nimi oli Hamutal Jeremian tytär Libnast.
2 Kun 23:32 Ja hän teki paha HERran edes nijncuin hänen Isänskin tehnyt oli.
2 Kun 23:33 Mutta Pharao Necho otti hänen kijnni Riblathis Hamathin maalla/ ettei hän hallidzis Jerusalemis/ ja pani weron maan päälle sata leiwiskätä hopiata/ ja leiwiskän culda.
2 Kun 23:34 Ja Pharao Necho teki Eliachimin Josian pojan Cuningaxi hänen Isäns siaan/ ja muutti hänen nimens Jojachimixi/ mutta Joahaxen hän otti ja wei Egyptijn/ siellä hän cuoli.
2 Kun 23:35 Ja Jojakim andoi Pharaolle hopian ja cullan/ nijn cuitengin laski hän maan werollisexi/ että hän wois nijn paljo hopiata anda Pharaon käskyn jälken/ idzecungin maacunnan Canssan teki hän werollisexi woimans perästä hopiaan ja culdaan/ Pharaolle Necholle andaxens.
2 Kun 23:36 WIjdencolmattakymmenen ajastajan wanha oli Jojakim cosca hän Cuningaxi tuli/ ja hallidzi yxitoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins nimi oli Zebuda Pedajan tytär Rumast.
2 Kun 23:37 Ja hän teki paha HERran edes/ nijncuin hänen Isänskin tehnet olit.

Vers. 5. Camarim) Ne olit hengelliset miehet/ nijncuin nyt tähän aican ne caickein jumalisemmat ja angarimmat Munkit olla tahtowat/ sentähden on myös heillä tämä nimi Camarim/ se on nijncuin suurest palawaisest jumalisudest. Ja suidzuttaminen eli suidzutus/ oli nijn paljo heillä cuin Munckein laulu ja rucous kircos: sillä suidzutuxella ymmärretän jocapaicas Raamatus/ rucoileminen. Mutta nijncuin näiden rucous on/ nijn oli myös nijden toisten suidzuttaminen/ molemmat jhmisen ajatus/ ilman Jumalan henget ja sanat.

v. 13. Mashith) cudzutan turmeluxexi/ ja luullan se ollen öljymäki/ cusa pahointekijt hucattin.
v. 12. & 15. Altarit särki) Cadzo 33. cap.$ Num.$
v. 52.
V. 20. Ja uhrais caicki Corkeuden Papit) Cadzo Deut.$ 13:5.
V. 25. Caikest sydämest/ etc.$ caiken Mosexen Lain jälken) Se on/ hän on täydellä todella ja ilman ulcocullaisutta parandanut alaslasketun Jumalan palweluxen/ Mosexen Lain jälken/ ja on elänyt sen jälken nijn paljo cuin mahdollinen on täsä heicos luonnos. Cadzo/ Deut.$ 4:29. ja cap.$ 6:5.

XXIV. Lucu .

JOjakimin aicana tule NebucadNezar Babelin Cuningas/ ja teke sen idzellens alemmaisexi/ v. 1.
joca luopu hänest/ mutta HERra pane wieran wäen waiwaman heitä Manassen syndein tähden/ v. 2.
Jojakimin perän tule Joachin/ joca myös Jechonia cudzutan/ hallidze colme Cuucautta/ v. 8.
NebucadNezar tule jällens/ ja pijrittä Jerusalemin/ v. 10.
otta Jechonian/ caiken HERran huonen rijstan/ maan Sangarit/ ja wie Babelijn/ v. 12.
pane Zedechian jäänyitten Cuningaxi/ v. 17.
hän hallidze/ 11. ajastaica/ teke paha ja luopu Babelin Cuningast/ v. 18.

2 Kun 24:1 NEbucadNezar Babelin Cuningas meni hänen aicanans/ ja Jojakim tuli hänelle alemmaisexi colmexi wuodexi/ joca käänsi idzens ja ercani hänest.
2 Kun 24:2 Ja HERra andoi tulla hänen päällens sotawäen Chaldeast/ Syriast/ Moabist ja Ammonin lapsist/ ja andoi ne tulla Judean hucuttaman händä HERran sanan jälken/ nijncuin hän oli puhunut hänen palweliains Prophetain cautta.
2 Kun 24:3 Mutta se tapahdui Judalle HERran sanan jälken/ että hän heitä heittäis pois caswoins edest Manassen syndein tähden cuin hän tehnyt oli.
2 Kun 24:4 Ja wiattoman weren tähden jonga hän wuodatti/ ja täytti Jerusalemin wiattomalla werellä/ sitä ei HERra tahtonut anda andexi.
2 Kun 24:5 Mitä enämbi Jojachimist sanomist on/ ja caikist hänen tegoistans/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
2 Kun 24:6 Ja Jojachim nuckui hänen Isäins cansa/ ja hänen poicans Joachin tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Kun 24:7 Ja Egyptin Cuningas ei lähtenyt enä hänen maaldans: sillä Babelin Cuningas oli häneldä ottanut caicki pois mitä Egyptin Cuningan oma oli/ Egyptin ojasta Phratin wirtan asti.

2 Kun 24:8 CAhdexantoistakymmenen wuotinen oli Joachin tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi colme Cuucautta Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Nehustha Elnathanin tytär Jerusalemist.
2 Kun 24:9 Ja hän teki paha HERran edes/ nijncuin hänen Isänskin tehnyt oli.
2 Kun 24:10 SIlloin matcustit NebucadNezarin Babelin Cuningan palweliat Jerusalemijn/ ja CAupungi pijritettin.
2 Kun 24:11 Ja cosca NebucadNezar tuli palwelioittens cansa Caupungijn/ pijritti hän sen.
2 Kun 24:12 Mutta Jojachin Judan Cuningas meni äitinens Babelin Cuningan tygö/ ja palweliains cansa/ ja ylimmäistens cansa/ ja Camaripalwelioittens cansa. Ja Babelin Cuningas otti hänen cahdexandena hänen waldacundans wuonna.
2 Kun 24:13 Ja hän otti caiken tawaran HERran huonest/ ja Cuningan huonest/ ja rickoi caicki cullaiset astiat/ jotca Salomo Israelin Cuningas oli HERran Templijn andanut tehdä/ nijncuin HERra puhunut oli.
2 Kun 24:14 Ja wei coco Jerusalemin/ caicki ylimmäiset/ caicki woimalliset/ kymmenen tuhatta fangia/ ja caicki puusepät/ ja caicki rautasepät pois/ ja ei yhtäkän jättänyt/ waan köyhimmän Canssan maalle.
2 Kun 24:15 Ja wei Jojachinin/ ja Cuningan äitin/ Cuningan emännät/ ja hänen Camaripalwelians pois Babelijn. Ja ne woimalliset maalda/ wei hän myös Jerusalemist fangina Babelijn.
2 Kun 24:16 Ja seidzemen tuhatta parasta Canssasta/ ja tuhannen puuseppä ja rautaseppä/ caicki wäkewät sotamiehet. Ja Babelin Cuningas wei heidän fangina Babelijn.
2 Kun 24:17 Ja Babelin Cuningas asetti Mathanian hänen setäns Cuningaxi hänen siaans/ ja muutti hänen nimens/ ja cudzui hänen Zidechia.
2 Kun 24:18 YHden wuoden wanha colmattakymmendä oli Zidechia tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi yxitoistakymmendä wuotta Jerusalemis. Hänen äitins cudzuttin Hamital Jeremian tytär Libnast.
2 Kun 24:19 Ja hän teki paha HERran edes/ nijncuin Jojachim myös tehnyt oli.
2 Kun 24:20 Sillä se tapahdui nijn Jerusalemin ja Judan cansa HERran wihasta/ sijhenasti että hän heitti heidän pois caswons edest. Ja Zidechia ercani Babelin Cuningast.

Vers. 4. Ei HERra tahtonut anda andexi) Sillä he olit mielistynet ja auttanet Manasseta wuodattaman wiatoinda werta/ ja ei catunet sitä.

XXV. Lucu .

NEbucadNezar tule jällens/ pijrittä ja saa Jerusalemin/ v. 1.
Zidechia pakene/ otetan fangixi ja wiedän hänen tygöns/ v. 4.

hän wiedän Babelijn/ v. 6.
lähettä NebuzarAdanin cukistaman Templi ja Caupungita/ v. 8.
hän wie pois yhteisen Canssan/ v. 11.
caicki callit calut HERran huonest/ v. 13.
jäänet wie Cuningalle tapetta/ v. 18.
pane jäänein köyhäin päälle Gedalian/ v. 22.
hänen tappa yxi Ismael nimeldä/ v. 24.
Canssa pelkä ja pakene Egyptijn/ v. 25.
EwilMerodach tulduans Babelin Cuningaxi otta Jojachinin fangeudest/ ja asetta pöytäns tygö/ v. 27.

2 Kun 25:1 JA yhdexändenä hänen waldacundans wuonna kymmendenä päiwänä kymmenellä Cuulla tuli NebucadNezar Babelin Cuningas/ caiken hänen wäkens cansa Jerusalemin eteen/ ja he sioitit heidäns sen eteen/ ja rakensit skantzin sen ymbärille.
2 Kun 25:2 Ja nijn oli se Caupungi pijritetty yhtentoistakymmenden Cuningas Zidechian wuoten asti.
2 Kun 25:3 Mutta yhdexännellä Cuucaudella/ tuli sangen suuri nälkä Caupungijn/ nijn ettei Canssalla maacunnas mitän syömist ollut.
2 Kun 25:4 Nijn cukistettin Caupungi/ ja caicki sotamiehet pakenit yöllä ulos portitietä/ nijden cahden muurin wälildä/ joca mene Cuningan krydimaahan (waan Calderit olit ymbäri Caupungita) ja hän pakeni sitä tietä myöden tasaiselle kedolle.
2 Kun 25:5 Mutta Chalderein sotawäki ajoi Cuningast taca/ ja käsitit hänen tasaisella kedolla läsnä Jerihota/ ja caicki sotamiehet jotca hänen tykönäns olit/ olit hänestä erannet.
2 Kun 25:6 Mutta Cuningan he otit kijnni/ ja weit hänen Babelin Cuningan tygö Riblathijn/ ja he duomidzit hänen.
2 Kun 25:7 Ja he tapoit Zidechian lapset hänen silmäins nähden/ ja puhcaisit Zidechian silmät/ ja sidoit hänen cahleisijn ja weit Babelijn.
2 Kun 25:8 SEidzemendenä päiwänä wijdennellä Cuucaudella/ se on yhdexästoistakymmenes NebucadNezarin Babelin Cuningan ajastaica/ tuli NebuzarAdan sodanpäämies Babelin Cuningan palwelia Jerusalemijn.
2 Kun 25:9 Ja poltti HERran huonen ja Cuningan huonen/ ja caicki huonet Jerusalemist/ caicki myös suuret huonet poltti hän tulella.
2 Kun 25:10 Ja caicki Chalderein sotawäki jotca huowin päämiehen cansa olit/ särjit muurit cuin

Jerusalemin ymbärillä olit.
2 Kun 25:11 Mutta muun Canssan joca jäänyt oli Caupungijn/ ja ne jotca Babelin Cuningan tygö paennet olit/ ja sen muun yhteisen Canssan wei NebuzarAdan huowin ylimmäinen päämies pois.
2 Kun 25:12 Ja jätti nijtä halwimbia maacundaan wijnamäen miehiä ja peldomiehiä.
2 Kun 25:13 MUtta Chalderit särjit waskiset padzat HERran huones/ ja istuimet/ ja waskimeren joca HERran huones oli/ ja weit wasken Babelijn.
2 Kun 25:14 Ja padat/ lapoit/ weidzet/ lusicat/ ja caicki waskiset astiat/ joilla palweltin/ otit he pois.
2 Kun 25:15 Huowin päämies otti myös pannut ja waskimaljat jotca olit cullast ja hopiast.
2 Kun 25:16 Caxi padzasta yhden meren/ ja istuimet jotca Salomo oli andanut raketa HERran huoneseen/ näitä waskiastioita ei taittu caickia punnita.
2 Kun 25:17 Yxi padzas oli cahdexantoistakymmendä kynärätä corkia/ ja sen cnuppi oli myös waskesta/ joca oli colme kynärätä corkia/ ja wyöt ja Granatin omenat ymbäri cnupin olit caicki waskesta/ taincaltainen oli myös toinen padzas wöinens.
2 Kun 25:18 JA huowinpäämies otti Papin Serajan sijtä ensimäisest wuorost/ ja Papin Zephanian toisest wuorost/ ja colme owen wartiat.
2 Kun 25:19 Ja yhden Camarihaldian Caupungist/ joca oli sotawäen haldiaxi asetettu/ ja wijsi miestä nijstä cuin seisoit aina Cuningan edes/ jotca Caupungist löyttin. Ja Sopherin sodanpäämiehen/ joca maan Canssan opetti sotiman/ ja cuusikymmendä miestä maan wäest/ jotca sijtä Caupungista löyttin.
2 Kun 25:20 Nämät otti NebuzarAdan huowin ylimmäinen/ ja wei Babelin Cuningan tygö Riblathijn.
2 Kun 25:21 Ja Babelin Cuningas tappoi ne Riblathis Hemathin maalla. Näin wietin Juda pois hänen maaldans.
2 Kun 25:22 MUtta NebucadNezar Babelin Cuningas asetti Gedalian Ahikamin pojan Saphanin pojan sen wäen päälle/ jonga hän jätti Judaan.
2 Kun 25:23 Cosca caicki sotajoucko/ päämiehet ja muut cuulit Babelin Cuningan corgottanen Gedalian/ tulit he Gedalian tygö Mizpaan/ nimittäin/ Ismael Nethanin poica/ ja Johanan Kareahn poica/ ja Seraja Thanhumethin sen Netophathiterin poica/ ja Jaesanja Maechatin poica/ heidän miehinens.
2 Kun 25:24 Ja Gedalia wannoi heille ja heidän miehillens/ ja sanoi: älkät peljätkö olla Chalderein alimmaisna/ pysykätte maalla ja olcat Babelin Cuningalle cuuliaiset/ nijn teidän menesty.
2 Kun 25:25 MUtta seidzemennellä Cuucaudella tuli Ismael Nethanian poica/ Elisaman poica Cuningalisesta sugusta/ ja kymmenen miestä hänen cansans/ ja tapoit Gedalian/ ja ne Judalaiset ja Chalderit jotca hänen cansans olit Mizpaas.

2 Kun 25:26 Nijn nousi caicki Canssa sekä suuret että pienet/ ja sotawäen päämiehet/ ja tulit Egyptijn: sillä he pelkäisit Chalderejä.
2 Kun 25:27 SEidzemendenä ajastaicana neljättäkymmendä/ sijttecuin Jojachin Judan Cuningas oli wiety pois/ seidzemendenä päiwänä colmattakymmendä/ toisella Cuucaudella toistakymmendä otti EwilMerodach Babelin Cuningas ensimäisnä hänen waldacundans wuonna Jojachinin Judan Cuningan fangihuonesta.
2 Kun 25:28 Ja puhui hänen cansans ystäwälisest/ ja asetti hänen istuimens ylemmä Cuningasten istuimita/ jotca hänen tykönäns olit Babelis.
2 Kun 25:29 Ja muutti hänen fangeudens waattet/ ja hän söi aina hänen tykönäns caiken elinaicans.
2 Kun 25:30 Ja määräis hänelle hänen osans/ hänelle aina jocapäiwä Cuningalda annetta caickena hänen elinaicanans.

Toisen Cuningasten Kirjan loppu.

Ensimäinen Chrönikän Kirja

PRIMUS$ PARALIPOMENON$, Ensimäinen Chrönikän Kirja / josa Kirjoitan : I. ISraelin Canssan algust ja polwilugust/ hamast ensimäisest Ihmisest/ Babelin fangeuten asti: Adamist nijn Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin asti/ cap. $ 1. 2. 3. 4.
II. Heidän ensimäisest Cuningastans Saulist/ hänen onnettomast sodastans Philisterejä wastan/ cuinga hän myös on poikinens tapettu/ waldacunda otettu pois/ hänen tottelemattomudens tähden HERra wastan/ ja annettu Dawidille/ c. $ 11.
III. Cuningas Dawidist ja hänen tegoistans/ kirjan loppun asti/ 1. Cuinga hän on Cuningaxi woideltu/ ja hänen Sangareistans/ cap. $ 12:13.
2. Cuinga hän rakensi HERran Arkille majan Jerusalemis/ on andanut sinne nouta HERran Arkin/ ja asettanut soittomiehiä HERralle/ cap. $ 14. 16. 17. 18.
3. Sotinut ymbärinsolewaisten maacundain cansa/ heitä woittanut ja werollisexi tehnyt/ cap. $ 15. 19. 20.
4. Pahoin tehnyt Canssan lukemises/ cap. $ 22.
5. Coonnut calua/ ja neuwonut poicans Salomot rakendaman HERralle huonetta/ säätänyt Lewitain/ Pappein/ soittaitten ja owen wartioiden järjestyxen/ cuinga he wuoroin piti ottaman wirastans waarin/ cap. $ 23. 24. 25. 26. 27.
6. hänen Ruhtinaistans ja neuwonandaistans/ cap. $ 28.
7. Mitä hän on andanut Templin rakennuxexi/ neuwonut Canssa ja poicans hänen wijmeiselläns/ ja cuollut/ cap. $ 29. 30.
Ja löytän täsä Kirjas 2930. wuoden aica/ nijncuin endisist Kirjoist on nähtäwä/ Sillä: Adamin luomisest Josephin cuolemaan/ on 2310. ajast.
Sijtä/ sijhenasti cuin Tabernacli pandin ylös corwes 144. ajast.
Sijtte/ sijhenasti cuin he tulit Canaan maahan 39. ajast/ Sijtä/ Josuan cuolemaan 18. ajast.
Sijtte/ Simsonin cuolemaan 299. ajast.
Simsonist Cuningas Saulin cuolemaan 80. ajast.
Saulist/ sijhenasti cuin Salomo rupeis hallidzeman 40. ajast.
Eli nijn: Mailman luomisest wedenpaisumiseen 1656. ajast.
Wedenpaisumus oli/ 1. ajastajan.

Sijtä/ sijhenasti cuin Abraham synnyi 292. ajastaica.
Sijtte/ sijhenasti cuin hän cudzuttin Chaldeast 75. ajast.
Sijtä/ Israelin lähtemiseen Egyptist 430. ajast.
Sijtte/ sijhenasti cuin Cuningas Salomo rupeis Templiä rakendaman 480. ajast.
Joca tapahdui neljännellä hänen hallitus wuodellans.

I. Lucu.

ADamin lasten polwilucu Noahn asti/ v. 1.
Noohn lasten/ Abrahamin asti/ v. 26.
hänen lastens/ v. 43.
cutca Cuningat ja Förstit owat/ ennen Israelin Cuningasten aica/ Edomis ollet/ v. 51.

1 Aikak 1:1 ADam/ Seth/ Enos.
1 Aikak 1:2 Kenan/ Mahalaleel/ Jared.
1 Aikak 1:3 Henoch/ Methusala/ Lamech.
1 Aikak 1:4 Noe/ Sem/ Ham ja Japhet.
1 Aikak 1:5 Nämät owat Japhetin lapset: Gomer/ Magog/ Madai/ Jawan/ Tubal/ Mesech ja Thiras.
1 Aikak 1:6 Gomerin lapset owat: Ascenas/ Riphat ja Thogarma.
1 Aikak 1:7 Jawan lapset owat: Elisa/ Tharsisa/ Chitim ja Dodanim.
1 Aikak 1:8 Hamin lapset owat: Chus/ Mizraim/ Put ja Canaan.
1 Aikak 1:9 Chusin lapset owat: Seba/ Hewila/ Sabtha/ Raema ja Sabthecha.
1 Aikak 1:10 Raeman lapset owat: Scheba ja Dedan.
1 Aikak 1:11 Chus sijtti Nimrodin. Tämä rupeis oleman woimallinen maalla.
1 Aikak 1:12 Mizraim sijtti Ludim/ Anamim/ Lehabim/ Naphtuhim/ Patrusim ja Casluhim.
1 Aikak 1:13 (Joista Philisterit owat tullet) ja Caphthorim.
1 Aikak 1:14 Canaan sijtti Zidonin esicoisens.
1 Aikak 1:15 Hethin/ Jebusin/ Amorin/ Gergosin/ ja Hewin.
1 Aikak 1:16 Arkin/ Sinin/ Arwadin/ Zemarin ja Hemathin.
1 Aikak 1:17 SEmin lapset owat: Elam/ Assur/ Arphachsad/ Lud/ Aram/ Uz/ Hul/ Gether ja Masech.
1 Aikak 1:18 Arphachsad sijtti Salahn/ ja Salah Eberin.
1 Aikak 1:19 Eberille oli syndynyt caxi poica/ yhden nimi Peleg/ että hänen aicanans oli maa jaettu/ ja

hänen weljens nimi oli Jaketan.
1 Aikak 1:20 Jaketan sijtti Almodadin/ Salephin/ Hazarmawethin/ Jarahn.
1 Aikak 1:21 Hadoramin/ Usalin/ Diklan.
1 Aikak 1:22 Ebalin/ Abimaelin/ Scheban.
1 Aikak 1:23 Ophirin/ Hewilan ja Jobabin. Nämät owat caicki Jakethanin lapset.
1 Aikak 1:24 Sem/ Arphachsad/ Salah.
1 Aikak 1:25 Eber/ Peleg/ Regu.
1 Aikak 1:26 Serug/ Nahor/ Tharah.
1 Aikak 1:27 Abram/ se on Abraham.
1 Aikak 1:28 Abrahamin lapset olit Isaac ja Ismael.
1 Aikak 1:29 Nämät owat heidän sucucundans: Ismaelin esicoinen Nebajoth/ Kedar/ Adbeel/ Mibsam.
1 Aikak 1:30 Misma/ Duma/ Masa/ Hadad/ Thema.
1 Aikak 1:31 Jethur/ Naphis/ Kedma. Nämät owat Ismaelin lapset.
1 Aikak 1:32 Keturan Abrahamin toisen emännän lapset olit: Simran/ Jachsan/ Medan/ Midian/ Jesbach/ Sua. Jachsanin lapset owat Scheba ja Dedan.
1 Aikak 1:33 Midianin lapset owat: Epha/ Epher/ Henoch/ Abida/ Eldaa. Nämät owat caicki Keturan lapset.
1 Aikak 1:34 JA Abraham sijtti Isaachin. Isaachin lapset olit Esau ja Israel.
1 Aikak 1:35 Esaun lapset owat: Eliphas/ Reguel/ Jeus/ Jaelam ja Korah.
1 Aikak 1:36 Eliphan lapset owat: Theman/ Omar/ Zephi/ Gaethan/ Kenas/ Thimna ja Amalech.
1 Aikak 1:37 Reguelin lapset owat: Nahath/ Serah/ Sammah ja Misa.
1 Aikak 1:38 Seirin lapset owat: Lothan/ Sobal/ Sibeon/ Ana/ Dison/ Ezer ja Disan.
1 Aikak 1:39 Lothanin lapset owat: Hori ja Homam. Mutta Lothanin sisar oli Thimna.
1 Aikak 1:40 Sobalin lapset olit: Alian/ Manahath/ Ebal/ Sephi ja Onam. Sibeonin lapset owat: Aja ja Ana.
1 Aikak 1:41 Anan lapsi/ Dison. Disonin lapset owat: Hamram/ Esban/ Jethran ja Chran.
1 Aikak 1:42 Ezerin lapset owat: Bilhan/ Saewan/ Jaechan. Disanin lapset owat: Uz ja Aran.
1 Aikak 1:43 Nämät owat Cuningat jotca hallidzit Edomin maalla/ ennencuin yxikän Cuningas hallidzi Israelin lasten seas:
1 Aikak 1:44 Bela Beorin poica/ ja hänen Caupungins nimi oli Dinhaba. Ja cosca Bela oli cuollut/ tuli Jobab Serahn poica Bozrast Cuningaxi hänen siaans.
1 Aikak 1:45 Cosca Jobab oli cuollut/ tuli Husam Cuningaxi hänen siaans/ Themaniterein maalda.
1 Aikak 1:46 Cosca Husam oli cuollut/ tuli hänen siaans Cuningaxi Hadad Bedadin poica/ joca löi Midianiterit

Moabiterein kedolla. Ja hänen Caupungins nimi oli Awith.
1 Aikak 1:47 Cosca Hadad oli cuollut/ tuli hänen siaans Cuningaxi Samla Mazrekist.
1 Aikak 1:48 Cosca Samla oli cuollut/ tuli Saul Rehobothin wirran tykö Cuningaxi hänen siaans.
1 Aikak 1:49 Cosca Saul oli cuollut/ tuli BaalHanan Ahborin poica Cuningaxi hänen siaans.
1 Aikak 1:50 Cosca BaalHanan/ oli cuollut/ hallidzi hänen siasans Hadad/ ja hänen Caupungins nimi oli Pagi. Ja hänen emändäns nimi oli Mehetabeel Matredin tytär ja Mesahabin tytär.
1 Aikak 1:51 Cosca Hadad oli cuollut/ olit Förstit Edomis.
1 Aikak 1:52 Se Försti Thimna/ se Försti Alian/ se Försti Thetheth/ se Försti Ahalibama/ se Försti Elath/ se Försti Pinon.
1 Aikak 1:53 Se Försti Kenan/ se Försti Theman/ se Försti Mibzar.
1 Aikak 1:54 Se Försti Madia/ se Försti Iram: Nämät owat Edomin Förstit.

ETtä se on tarpellinen ymmärtä hengellisiä ja mailmalisia Historiaita/ tietä cuista Noahn lapsist ja lasten lapsist cukin maacunda on mailmaan tullut ja hajotetut/ annetan täsä lyhykäisest tietä: Noahn colmen poicain lapset. etc.$ 1. Japhetin lapsist owat tullet: Gomerit/ Cimmerij/ ne owat Saxalaiset. Fransosit. Magogist/ Schytat/ ne owat Göthit. Suomalaiset Wenäläiset. Puolacat. Tartarit. Turkit. Madaist/ Mederit. Jawanist/ Jones/ owat Grekit. Cilicerit. Macedonierit. Rhodierit. Thubalist/ Walerit/ owat Spanjorit. Italianit. Mesechist/ Cappadocerit. Thirast/ Thracerit. 2. Semin lapsist owat tullet: Elamist/ Elamiterit/ owat Persianit. Assurist/ Assyrialaiset. Arphachsadist Chalderit. Hebrerit. Indianit. Ludist/ Lyderit. Aramist. Armenierit. Bahtrianit. 3. Hamin lapsist owat tullet. Chusist Ethioperit. Arabit/ ja osa Judianeja. Mizraimist Egyptiläiset. Lybierit. Philisterit. Putist Numidierit. Mauritanierit eli Morerit. Cananist Cananerit. Sidonierit.

II. Lucu.

JAcobin pojist/ v. 1.
Judan lapsist Dawidin asti/ v. 10.
Chalebist/ v. 18.
Hezronist/ v. 21.
Jerahmeelist/ v. 25.
Kiriath Jearimin ja Jabexen asuwaisist/ v. 53.

1 Aikak 2:1 NÄmät owat Israelin lapset: Ruben/ Simeon/ Lewi/ Juda/ Isaschar/ Sebulon.

1 Aikak 2:2 Dan/ Joseph/ BenJamin/ Nephtali/ Gad ja Asser.
1 Aikak 2:3 JUdan lapset owat/ Ger/ Onan/ Sela/ ne colme synnytti hänelle Suhan tytär se Cananeri. Ja Ger Judan esicoinen oli paha HERran edes/ sentähden tappoi hän hänen.
1 Aikak 2:4 Ja Thamar hänen miniäns synnytti hänelle Perezin ja Serahn/ nijn että Judan lapsia oli caickians wijsi.
1 Aikak 2:5 Perezin lapset owat: Hezron ja Hamul.
1 Aikak 2:6 Serahn lapset owat: Simri/ Ethan/ Heman/ Caleol ja Dara/ ja heitä caickians oli myös wijsi.
1 Aikak 2:7 Charmin lapset owat: Achar/ joca Israelin murhellisexi saatti/ ryhtyisäns kirottuun.
1 Aikak 2:8 Ethanin lapsi on Azaria.
1 Aikak 2:9 Hezronin lapset jotca hänelle owat syndynet: Jerahmeel/ Ram ja Chalubai.
1 Aikak 2:10 Ram sijtti AmiNadabin/ AmiNadab sijtti Nahessonin/ Judan lasten päämiehen.
1 Aikak 2:11 Nahesson sijtti Salman/ Salma sijtti Boaxen.
1 Aikak 2:12 Boas sijtti Obedin/ Obed sijtti Isain.
1 Aikak 2:13 Isai sijtti Eliabin hänen esicoisens/ toisen AbiNadabin/ colmannen Simean.
1 Aikak 2:14 Neljännen Nethaneelin/ wijdennen Raddainin.
1 Aikak 2:15 Cuudennen Ozemin ja seidzemennen Dawidin.
1 Aikak 2:16 Ja Seruja ja Abigail oli heidän sisarens. Serujan lapset owat: Abisai/ Joab ja Asahel/ ne colme.
1 Aikak 2:17 Ja Abigail synnytti Amasan/ ja Jether se Ismaeliteri oli Amasan Isä.
1 Aikak 2:18 Chaleb Hezronin poica sijtti Asuban ja Jerigothin hänen emändäins cansa/ ja nämät owat hänen lapsens: Jeser/ Sobab ja Ardon.
1 Aikak 2:19 Ja cosca Asuba cuoli/ otti Chaleb Ephrathin/ ja hän synnytti hänelle Hurin.
1 Aikak 2:20 Hur sijtti Urin/ ja Uri sijtti Bezaleelin.
1 Aikak 2:21 Sijtte macais Hezron Machirin Gileadin Isän tyttären cansa/ ja nai hänen cuudenkymmenen ajastaicaisna/ ja hän synnytti hänelle Segubin.
1 Aikak 2:22 Ja Segub sijtti Jairin/ hänellä oli colmecolmattakymmendä Caupungita Gileadin maacunnas.
1 Aikak 2:23 Mutta Gesur ja Aram sait heildä Jairin kylät/ Kenath ja hänen tyttärens cuusikymmendä Caupungita: caicki nämät owat Machirin Gileadin Isän lapset.
1 Aikak 2:24 Cosca Hezron oli cuollut Chalebin Ephratas/ ja Hezronin emändä Abia synnytti hänelle Assurin Thecoan Isän.
1 Aikak 2:25 Jerahmeelillä Hezronin esicoisella olit lapset: Ram/ Buna/ Oren/ Ozem ja Ahia.
1 Aikak 2:26 Ja Jerahmeelillä oli wielä toinen emändä/ hänen nimens oli Atara/ hän on Onamin äiti.

1 Aikak 2:27 Ja Ramin Jerahmeelin esicoisen lapset owat: Maaz/ Jamin ja Eker.
1 Aikak 2:28 Ja Onamilla olit lapset/ Samai ja Jada. Samain lapset owat/ Nadab ja Abisur.
1 Aikak 2:29 Ja Abisurin emändä cudzuttin Abihail/ ja hän synnytti hänelle Ahbanin ja Molidin.
1 Aikak 2:30 Nadabin lapset owat/ Seled ja Appaim. Ja Seled cuoli lapsitoinna.
1 Aikak 2:31 Ja Appaimin lapset owat/ Jesei/ ja Jesein lapset owat/ Sesan/ Sesanin lapset owat/ Ahelai.
1 Aikak 2:32 Ja Jadanin Samain weljen lapset owat/ Jether ja Jonathan. Ja Jether cuoli lapsitoinna.
1 Aikak 2:33 Ja Peleth ja Sasa owat Jonathanin lapset/ nämät owat Jerahmeelin lapset.
1 Aikak 2:34 Sesanilla ei ollut yhtän poica/ mutta tyttäritä. Ja Sesanilla oli Egyptiläinen palwelia/ hänen nimens oli Jarha.
1 Aikak 2:35 Ja Sesan andoi Jarhalle hänen palweliallens tyttärens emännäxi/ hän synnytti hänelle Athain.
1 Aikak 2:36 Athai sijtti Nathanin/ Nathan sijtti Sabadin.
1 Aikak 2:37 Sabad sijtti Ephlalin/ Ephlal sijtti Obedin.
1 Aikak 2:38 Obed sijtti Jehun/ Jehu sijtti Asarian.
1 Aikak 2:39 Asaria sijtti Halezin. Halez sijtti Elleasan.
1 Aikak 2:40 Elleasa sijtti Sissemain/ Sissemai sijtti Sallumin.
1 Aikak 2:41 Sallum sijtti Jekamian/ Jekamia sijtti Elisaman.
1 Aikak 2:42 Chalebin Jerahmeelin lapset owat/ Mesa hänen esicoisens/ hän on Siphin Isä: ja Maresa Hebronin Isän lapsi.
1 Aikak 2:43 Ja Hebronin lapset owat: Korah/ Thapuah/ Rekem ja Sama.
1 Aikak 2:44 Sama sijtti Rahamin Jarkamin Isän/ Rekem sijtti Samain.
1 Aikak 2:45 Ja Samain pojan nimi oli Maon/ ja Maon oli Bethzurin Isä.
1 Aikak 2:46 Ja Epha Chalebin waimo synnytti Haranin/ Mosanin ja Gasexen/ ja Haran sijtti Gasexen.
1 Aikak 2:47 Ja Jahdainin lapset owat: Rekem/ Jotham/ Gesan/ Peleth/ Epha ja Saaph.
1 Aikak 2:48 Ja Maecha Chalebin waimo synnytti Seberin ja Thirhenan.
1 Aikak 2:49 Ja hän synnytti myös Saphin Madmannan Isän/ ja Sewan Mahbenan Isän/ ja Gibean Isän/ ja Achsa oli Chalebin tytär.
1 Aikak 2:50 Nämät olit Chalebin lapset Hurin pojan Ephratan esicoisen/ Sobal KiriathJearimin Isä.
1 Aikak 2:51 Salma Bethlehemin Isä/ Hareph Bethgaderin Isä.
1 Aikak 2:52 Ja Sobalilla KiriathJearimin Isällä oli poikia/ Haroe/ Hatzi/ Menyhot.
1 Aikak 2:53 Ne sucucunnat KiriathJearimis olit/ Jethriterit/ Puthiterit/ Sumahiterit ja Misraiterit. Heistä owat ne Zaregathiterit ja Esthoaliterit tullet.

1 Aikak 2:54 Salman lapset owat/ Bethlehem ja Netophatiterit/ Joabin huonen Cruunu/ ja puoli osa Manahtitereist owat Zareitherit.
1 Aikak 2:55 Ja kirjoittajan sucucunnat cuin asuit Jabexes owat Thircathiterit/ Simeathiterit/ Suchathiterit. Nämät owat Kinitherit/ jotca owat tullet Hamathist Bethrechabin Isäst.

III. Lucu.

DAwidin lapsist/ cuinga he järjestäns owat hallinnet Judas Babelin fangeuten asti/ v. 10.
cutca Förstit owat ollet fangeuden jälken/ v. 17.

1 Aikak 3:1 NÄmät olit Dawidin pojat/ jotca hänelle syndynet olit Hebronis. Amon esicoinen joca synnyi Ahinoamist Jesreeliterist/ toinen Daniel Abigailist Carmeliterist.
1 Aikak 3:2 Colmas Absolom Maechan poica Thalmain Gessurin Cuningan tyttären/ neljäs Adoniah Hagithin poica.
1 Aikak 3:3 Wijdes SaphathJa Abitalist/ cuudes Jethream/ hänen emännästäns Eglast.
1 Aikak 3:4 Nämät cuusi owat hänelle syndynet Hebronis. Ja hän hallidzi siellä seidzemen wuotta ja cuusi Cuucautta/ mutta Jerusalemis hallidzi hän colmeneljättäkymmendä ajastaica.
1 Aikak 3:5 Ja nämät owat hänelle syndynet Jerusalemis/ Simea/ Sobab/ Nathan/ Salomo/ ne neljä BathSuast Amielin tyttärest.
1 Aikak 3:6 Sijtte Jebehar/ Elisama/ Eliphaleth.
1 Aikak 3:7 Nogah/ Nepheg/ Japia.
1 Aikak 3:8 Elisama/ Eliada/ Eliphaleth/ yhdexän.
1 Aikak 3:9 Nämät owat caicki Dawidin pojat/ ilman jalcawaimon lapsita. Ja Thamar oli heidän sisarens.
1 Aikak 3:10 REhabeam oli Salomon poica/ hänen poicans oli Abia/ hänen poicans oli Assa/ hänen poicans oli Josaphat.
1 Aikak 3:11 Hänen poicans oli Joram/ hänen poicans oli Ahasia/ hänen poicans oli Joas.
1 Aikak 3:12 Hänen poicans oli Amasia/ hänen poicans oli Asaria/ hänen poicans oli Jotham.
1 Aikak 3:13 Hänen poicans oli Ahas/ hänen poicans oli Hiskia/ hänen poicans oli Manasse.
1 Aikak 3:14 Hänen poicans oli Amon/ hänen poicans oli Josia.
1 Aikak 3:15 Mutta Josian pojat olit/ esicoinen Johanan/ toinen Jojakim/ colmas Zedechia/ neljäs Sallum.
1 Aikak 3:16 Mutta Jojakimin lapset olit/ Jechania/ hänen poicans oli Zidechia.
1 Aikak 3:17 MUtta Jechanian lapset olit Assir/ ja Sealthiel/

1 Aikak 3:18 hänen poicans Malkiram/ Phadaja/ Seneazar/ Jekamia/ Hosama/ Nedabia.
1 Aikak 3:19 Phadajan pojat olit/ Zerubabel ja Simei/ Zerubabelin pojat olit Mesullam ja Hanania/ ja heidän sisarens Selomith.
1 Aikak 3:20 Hesuba/ Ohel/ Berechia/ Hasadia/ JusabHeses/ wijsi.
1 Aikak 3:21 Hananian pojat olit PlatJa/ ja Jesaia/ Rephajan pojat/ Arnan pojat/ Obadian pojat/ Sachanian pojat.
1 Aikak 3:22 Mutta Sachanian lapset olit/ Semaja: Ja Semajan lapset olit/ Hatus/ Jegeal/ Bariah/ Nearia/ Saphath/ cuusi.
1 Aikak 3:23 Nearian lapset olit/ Elioenai/ Hiskia/ Asrikam/ colme.
1 Aikak 3:24 Elioenain lapset olit/ Hodaja/ Eliasib/ Plaja/ Akub/ Johanan/ Delaja/ ja Anani/ seidzemen.

IV. Lucu.

JUdan lasten polwilugus erinomattain ylistetän Jaebez hänen Jumalisudens tähden/ v. 9.
Chalebin lapsist/ v. 15.
Selahn/ Judan pojan lapsist/ v. 21.
SImeonin lapsist ja heidän kylistäns/ v. 24.
28. Nijstä cuuluisista Försteistä jotca heistä olit tullet/ v. 34.
heidän sodistans Cuningas Hiskian aicana/ v. 39.
42.

1 Aikak 4:1 JUdan lapset olit Perez/ Hezron/ Charmi/ Hur/ ja Sobal.
1 Aikak 4:2 Mutta Reaja Sobalin poica sijtti Jahathin/ Jahath sijtti Ahumain ja Lahadin/ nämä owat Zaregathiterin sucucunda.
1 Aikak 4:3 Ja tämä on Ethamin Isä/ Jesreel/ Jesma/ Jedbas/ ja heidän sisarens nimi oli Hazlelponi.
1 Aikak 4:4 Ja Pnuel Gedorin Isä/ ja Eser Husan Isä. Nämät owat Hurin lapset/ sen ensimäisen Ephrathan pojat Bethlehemin Isän.
1 Aikak 4:5 Mutta Assurilla Thecoan Isällä oli caxi emändätä Helea ja Naera.
1 Aikak 4:6 Ja Naera synnytti hänelle Ahusamin/ Hepherin/ Themin/ Ahastharin/ nämät owat Naeran lapset.
1 Aikak 4:7 Mutta Helean lapset olit Zereth/ Jesohar ja Ethnan.
1 Aikak 4:8 Mutta Coz sijtti Anubin ja Hazobeban/ ja Aharhelin Harumin pojan sugut.
1 Aikak 4:9 Mutta Jaebez oli cuuluisambi cuin hänen weljens/ ja hänen äitins cudzui hänen Jaebez/ sillä hän

sanoi: minä olen hänen synnyttänyt kiwulla.
1 Aikak 4:10 Ja Jaebez rucoili Israelin Jumalata/ ja sanoi: jos sinä minua siunat ja lewität minun maani rajat/ ja sinun kätes on minun cansan/ ja asetat sitä paha/ ettei se minua waiwais. Ja Jumala andoi tapahtua nijncuin hän rucoili.
1 Aikak 4:11 Mutta Calub Suahn weli sijtti Mehirim/ se on Esthonin Isä.
1 Aikak 4:12 Mutta Esthon sijtti Betraphan/ Pascahn/ ja Thehinnan Nahaxen Caupungin Isän/ se on Rechan miehet.
1 Aikak 4:13 Kenaxen lapset olit Athniel ja Saraja/ Athnielin lapset olit Hathath.
1 Aikak 4:14 Ja Meonathai sijtti Ophran/ ja Saraja sijtti Joabin laxon seppäin Isän: sillä he olit puusepät.
1 Aikak 4:15 Chalebin Jephunnen pojan lapset olit: Iru/ Ela ja Naam/ Elan lapset olit Kenas.
1 Aikak 4:16 Jehaleelin lapset olit Siph/ Sipha/ Thiria ja Asareel.
1 Aikak 4:17 Esran lapset olit Jether/ Mered/ Epher ja Jalon/ ja hän sijtti MirJamin/ Samain/ Jesbahn/ Esthemoanin Isän.
1 Aikak 4:18 Ja hänen emändäns Judia synnytti Jeredin Gedorin Isän/ Heberin Sochon Isän/ Jecuthielin Sanoahn Isän. Nämät owat Bithian Pharaon tyttären lapset/ jonga Mared otti.
1 Aikak 4:19 Hodijan emännän Nahamin sisaren lapset Kegilan Isän oli Garmi ja Esthemoa/ se Maechathiteri.
1 Aikak 4:20 Ja Simonin lapset olit Amon/ Rinna ja Benhanan/ ja Thilon. Jezein lapset olit/ Sohet ja BenSoheth.
1 Aikak 4:21 Selan Judan pojan lapset olit/ Er Lechan Isä/ Laeda Maresan Isä/ ja lijnaincutojan sugut Asbean huones.
1 Aikak 4:22 Nijn myös Jokim/ ja Coseban miehet/ Joas ja Saraph/ jotca herrat olit Moabis ja Jasubis/ se on wanha puhe.
1 Aikak 4:23 He olit sawenwalajat/ ja asuit umbiaidois ja cartanois Cuningan tykönä työns tähden/ ja tulit ja olit siellä.
1 Aikak 4:24 Simeonin lapset olit/ Nemuel ja Jamim/ Jarib/ Serah/ Saul.
1 Aikak 4:25 Sallum oli hänen poicans/ Mibsam oli hänen poicans/ Misma oli hänen poicans.
1 Aikak 4:26 Mutta Mismam pojat olit/ Hamuel/ Sachur oli hänen poicans/ Simei oli hänen poicans.
1 Aikak 4:27 Simeillä oli cuusitoistakymmendä poica ja cuusi tytärtä/ mutta hänen weljelläns ei ollut monda lasta: sillä caicki hänen sucucundans ei enändänyt händäns nijncuin Judan lapset.
1 Aikak 4:28 Ja he asuit BerSebas/ Molodahs ja Hazaris Sualis.

1 Aikak 4:29 Ja Bilhas ja Ezemis ja Tholadis.
1 Aikak 4:30 Ja Bethuelis/ ja Harmas ja Siclagis.
1 Aikak 4:31 Ja BethMartabothis ja Hazaris/ Susimis/ BethBieris/ Saaraimis. Nämät olit häidän Caupungins Cuningas Dawidin asti.
1 Aikak 4:32 Ja heidän kyläns/ Etam/ Ain/ Rimmon/ Thochen ja Asan/ wijsi Caupungita.
1 Aikak 4:33 Ja caicki ne kylät jotca olit nijden Caupungein ymbäristöllä Baalin asti. Tämä on heidän asumasians ja sucucundans heidän keskenäns.
1 Aikak 4:34 Ja Mesobab Jamlech/ ja Josath Amasian poica.
1 Aikak 4:35 Joel ja Jehu Josibian poica/ Serajan poica/ Asielin poica.
1 Aikak 4:36 Elioenai/ Jaechobah/ Jesohajah/ Asajah/ Adiel Ismeel ja Benajah.
1 Aikak 4:37 Ja Ziza Siphin poica Alonin pojan/ Jedajan pojan/ Simrin pojan/ Semajahn pojan.
1 Aikak 4:38 Nämät nimitettin päämiehixi heidän sucucundains seas/ ja heidän Isäins huones/ ja he hojotit idzens paljouden tähden.
1 Aikak 4:39 Ja he menit pois ja tulit haman Gedorin asti itäiselle puolelle laxo/ edzimän laituimita heidän lambaillens.
1 Aikak 4:40 Ja he löysit hywän ja lihawan laituimen/ ja maan joca oli awara ja lawia/ rauhallinen ja lewollinen: sillä Hamin lapset olit ennen siellä asunet.
1 Aikak 4:41 Ja ne cuin nyt niminomattain kirjoitetut owat/ tulit Hiskian Judan Cuningan aican/ ja he löit nijden muiden majat ja asuinsiat cuin sieldä löyttin/ ja häwitit heidän haman tähän päiwän asti/ ja asuit heidän siallans: sillä siellä olit laituimet heidän lambaillens.
1 Aikak 4:42 Ja silloin meni heistä liki wijsi sata miestä/ jotca olit Simeonin lapsist/ Seirin wuorelle päämiehinens/ Platia/ Nearia/ Rephaja/ ja Usiel Jesein lapset.
1 Aikak 4:43 Ja tapoit ne cuin olit jäänet Amalechitereistä/ ja asuit aina sijnä tähän päiwän asti.

V. Lucu.

Al.$ 5. RUbenin Jacobin esicoisen lapsist/ Försteist heidän seasans/ heidän sodistans Hagariterein cansa/ ja woitostans/ v. 18.
puolest Manassen sucucunnast. v. 23.
Cuinga Rubeniterit/ Gaditerit ja puoli Manassen sucucunda wiedän pois/ v. 25.

1 Aikak 5:1 RUbenin Israelin esicoisen lapset (sillä hän oli ensimäinen poica/ mutta että hän Isäns wuoten

saastutti/ annettin hänen esicoisudens Josephin Israelin pojan lapsille/ ja ei hän luettu esicoisexi:
1 Aikak 5:2 Sillä Judan joca oli woimallinen weljeins seas/ ja pääruhtinat owat hänest/ ja Josephilla on esicoisuus)
1 Aikak 5:3 Nijn owat Rubenin Israelin ensimäisen pojan lapset/ Hanoch/ Pallu/ Hezron ja Charmi.
1 Aikak 5:4 Ja Joelin lapset olit Semaja/ hänen poicans oli Gog/ hänen poicans oli Simei.
1 Aikak 5:5 Hänen poicans oli Micha/ hänen poicans oli Reajah/ hänen poicans oli Baal.
1 Aikak 5:6 Hänen poicans oli Berah/ jonga Thilgath Pilnesser Assyrian Cuningas wei fangixi/ hän oli Rubeniterein pääruhtinas.
1 Aikak 5:7 Mutta hänen weljens heidän sucucundains jälken/ cosca he heidän sucucunnasans luettin/ pidit he Jejelin ja Zacharian heidän pääruhtinasnans.
1 Aikak 5:8 Ja Bela Asan poica Seman pojan/ Joelin pojan/ hän asui Aroeris haman Nebon ja Baalmeonin.
1 Aikak 5:9 Ja asui itän päin sijhenasti cuin tullan corpeen/ Phratin wirran tykö: sillä heidän carjans/ oli enändynyt Gileadin maalla.
1 Aikak 5:10 Ja Saulin ajalla sodeit he Hagaritereitä wastan/ nijn että he langeisit heidän kättens cautta/ ja asuit heidän majoisans caikes itäises puoles Gileadin maata.
1 Aikak 5:11 JA Gadin lapset asuit juuri heidän cohdallans Basanin maasa Salchan asti.
1 Aikak 5:12 Joel ylimmäinen/ Saphan toinen/ Jaenai ja Saphat Basanis.
1 Aikak 5:13 Ja heidän weljens heidän Isäns huones olit/ Michael/ Mesullam/ Seba/ Jorai/ Jaechan/ Sia ja Eber/ seidzemen.
1 Aikak 5:14 Nämät owat Abihailin lapset Hurin pojan/ Jaroahin pojan/ Gileadin pojan/ Michaelin pojan/ Jesisain pojan/ Jahdon pojan/ Busin pojan.
1 Aikak 5:15 Ahi Abdielin poica/ Gunin pojan/ oli päämies heidän Isäns huones.
1 Aikak 5:16 Ja he asuit Basanin Gileadis/ ja hänen kylisäns/ ja caikis Saronin esicaupungeis/ haman heidän rajoins asti.
1 Aikak 5:17 Nämät olit caicki luetut Jothamin Judan Cuningan ja Jerobeamin Israelin Cuningan aicana.
1 Aikak 5:18 RUbenin lapset/ Gaditerit ja puoli Manassen sucucunda/ jotca olit sotimiehet/ jotca kilpe ja miecka cannoit/ ja taisit joudzen jännittä/ ja olit oppinet sotiman/ joita oli neljä ja neljäkymmendä tuhatta/ seidzemen sata ja cuusikymmendä/ jotca kelpaisit sotaan menemän.
1 Aikak 5:19 Ja cosca he läxit sotaan Hagaritereitä/ Jethuri/ Naphest ja Nodabi wastan.
1 Aikak 5:20 Nijn he autettin heitä wastan/ ja Hagariterit annettin heidän käsijns/ ja caicki cuin heidän cansans olit: Sillä he huusit sodas Jumalan tygö/ ja hän cuuli heidän rucouxens/ että he turwasit häneen.

1 Aikak 5:21 Ja he weit heidän carjans pois/ wijsi tuhatta Cameliä/ caxi sata ja wijsikymmendä tuhatta lammasta/ casi tuhatta Asia/ ja sata tuhatta Ihmistä.
1 Aikak 5:22 Sillä siellä langeis monda haawoitettuna/ että sota oli Jumalalda. Ja ne asuit heidän siasans fangeuten asti.
1 Aikak 5:23 Ja puolen Manassen sucucunnan lapset/ asuit Basanist haman BaalHermonin ja Senerin/ ja Hermonin wuoren asti: sillä heitä oli monda.
1 Aikak 5:24 Ja nämät olit pääruhtinat heidän Isäins huones/ Epher/ Jesei/ Eliel/ Asriel/ Jeremia/ Hodawia/ Jahdiel/ wäkewät ja woimalliset miehet/ ja cuuluisat pääruhtinat heidän Isäins huones.
1 Aikak 5:25 Ja cosca he syndiä teit heidän Isäins Jumalata wastan/ ja teit huorutta nijden Canssain epäjumalain cansa/ sijnä maasa cuin Jumala oli häwittänyt heidän edestäns.
1 Aikak 5:26 Nijn herätti sijs Israelin Jumala Phulin Assyrian Cuningan hengen/ ja Thilgath Pilnesserin Assyrian Cuningan hengen/ ja wei Rubeniterit/ Gaditerit/ ja puolen Manassen sucucunda pois/ ja wei heidän Halahn/ Haborin/ ja Harahn/ ja Gosanin wirran tygö/ haman tähän päiwän asti.

Vers. 20. Että he turwaisit häneen) Tästä nähdän/ cuinga usco woi caicki cappalet nijncuin Christus sano/ Matth. 21:21. Marc. 9:23. ja lewiämmäldä wahwistetan/ Hebr: 11.

VI. Lucu.

Al.$ 6. LEwin lapsist ja lasten lapsist/ Mosexen ja Aaronin Isäst ja wirast palweleman HERran Pyhäs/ v. 31.
heidän asumasiastans muiden Israelin lasten seas/ v. 55.

1 Aikak 6:1 LEwin lapset olit/ Gerson/ Kahath ja Merari.
1 Aikak 6:2 Mutta Kahathin lapset olit/ Amram/ Jesehar/ Hebron ja Usiel.
1 Aikak 6:3 Amramin lapset olit/ Aaron/ Moses ja MirJam. Aaronin lapset olit/ Nadab/ Abihu/ Eleazar ja Ithamar.
1 Aikak 6:4 Eleazar sijtti Pinehaxen/ Pinehas sijtti Abisuan.
1 Aikak 6:5 Abisua sijtti Buukin/ Buuki sijtti Usin.
1 Aikak 6:6 Usi sijtti Serajan/ Seraja sijtti Merajothin.
1 Aikak 6:7 Merajoth sijtti Amarian/ Amaria sijtti Ahitobin.
1 Aikak 6:8 Ahitob sijtti Zadokin. Sadok sijtti Ahimazin.

1 Aikak 6:9 Ahimaz sijtti Asarian/ Asaria sijtti Johananin.
1 Aikak 6:10 Johanan sijtti Asarian/ joca oli Pappi sijnä huones/ jonga Salomo rakensi Jerusalemis.
1 Aikak 6:11 Asaria sijtti Amarian/ Amaria sijtti Ahitobin.
1 Aikak 6:12 Ahitob sijtti Zadokin/ Zadok sijtti Sallumin.
1 Aikak 6:13 Sallum sijtti Hilkian/ Hilkia sijtti Asarian.
1 Aikak 6:14 Asaria sijtti Serajan/ Seraja sijtti Jozadakin.
1 Aikak 6:15 Jozadak myös wietin pois/ silloin cosca HERra andoi Judan ja Jerusalemin wietä fangina NebucadNezarin cautta.
1 Aikak 6:16 Nijn owat Lewin lapset nämät/ Gerson/ Kahath ja Merari.
1 Aikak 6:17 Ja Gersonin lasten nimet olit/ Libni ja Simei.
1 Aikak 6:18 Kahathin lapset cudzuttin/ Amram/ Jezehar/ Hebron ja Usiel.
1 Aikak 6:19 Merarin lapset cudzuttin/ Maheli ja Muusi. Nämät owat Lewitain sucucunnat heidän Isäins seas.
1 Aikak 6:20 Gersonin poica oli Libni/ hänen poicans oli Jahath/ hänen poicans oli Sima.
1 Aikak 6:21 Hänen poicans oli Joah/ hänen poicans oli Iddo/ hänen poicans oli Serah/ hänen poicans oli Jeathrai.
1 Aikak 6:22 Kahathin poica oli Aminadab/ hänen poicans oli Korah/ hänen poicans oli Assir.
1 Aikak 6:23 Hänen poicans oli Elkana/ hänen poicans oli AbiAsaph/ hänen poicans oli Assir.
1 Aikak 6:24 Hänen poicans oli Thahath/ hänen poicans oli Uriel/ hänen poicans oli Usia/ hänen poicans oli Saul.
1 Aikak 6:25 Elkanan lapset olit/ Amasai ja Ahimoth.
1 Aikak 6:26 Elkana/ hänen poicans oli Elkana/ hänen poicans oli Sophai/ hänen poicans oli Nahath.
1 Aikak 6:27 Hänen poicans oli Eliab/ hänen poicans oli Jeroham/ hänen poicans oli Elkana.
1 Aikak 6:28 Hänen poicans oli Samuel/ hänen esicoisens oli Wasni ja Abia.
1 Aikak 6:29 Merarin poica oli Maheli/ hänen poicans oli Libni/ hänen poicans oli Simei/ hänen poicans oli Usa.
1 Aikak 6:30 Hänen poicans oli Simea/ hänen poicans oli Hagia/ hänen poicans oli Asaia.
1 Aikak 6:31 JA nämät owat ne cuin Dawid asetti weisaman HERran huoneseen/ cosca Arcki lewäis.
1 Aikak 6:32 Ja he palwelit wirsillä seuracunnan majan asuinsian edes/ sijhenasti että Salomo rakensi HERran huonen Jerusalemis/ ja he seisoit heidän wirasans heidän asetuxens jälken.
1 Aikak 6:33 Ja nämät owat cuin siellä seisoit/ ja heidän lapsens: Kahathin lapsist oli Heman weisaja Joelin poica/ Samuelin pojan.

1 Aikak 6:34 Elkanan pojan/ Jerohamin pojan/ Elielin pojan/ Thoahn pojan.
1 Aikak 6:35 Zuphin pojan/ Elkanan pojan/ Mathathin pojan/ Amasain pojan.
1 Aikak 6:36 Elkanan pojan/ Joelin pojan/ Asarian pojan/ Zephanian pojan.
1 Aikak 6:37 Thahathin pojan/ Assirin pojan/ AbiAsaphin pojan/ Korahn pojan.
1 Aikak 6:38 Jezeharin pojan/ Kahathin pojan/ Lewin pojan/ Israelin pojan.
1 Aikak 6:39 Ja hänen weljens Assaph seisoi hänen oikialla puolellans/ ja Assaph oli Berechian poica/ Simeian poica.
1 Aikak 6:40 Michaelin pojan/ Baeseian pojan/ Malchian pojan.
1 Aikak 6:41 Athnin pojan/ Serahn pojan/ Adajan pojan.
1 Aikak 6:42 Ethanin pojan/ Siman pojan/ Simein pojan.
1 Aikak 6:43 Jahathin pojan/ Gersonin pojan/ Lewin pojan.
1 Aikak 6:44 Mutta heidän weljens Merarin lapset seisoit wasemalla puolella/ Ethan Chusin poica/ Abdin pojan/ Malluchin pojan.
1 Aikak 6:45 Hasabian pojan/ Amasian pojan/ Hilkian pojan.
1 Aikak 6:46 Amzin pojan/ Banin pojan/ Samerin pojan.
1 Aikak 6:47 Mahelin pojan/ Muusin pojan/ Merarin pojan/ Lewin pojan.
1 Aikak 6:48 Ja Lewitat heidän weljens olit annetut caickinaisijn wircoin HERran huonen asuinsias.
1 Aikak 6:49 Ja Aaron ja hänen poicans olit sytyttäjät polttouhrin Altarilla/ ja suidzutus Altarilla/ caickinaisis töis sijnä caickein pyhimmäs sowittamas Israeli/ nijncuin Moses Jumalan palwelia käskenyt oli.
1 Aikak 6:50 NÄmät owat Aaronin lapset/ Eleazar hänen poicans/ Pinehas oli hänen poicans/ Abisua oli hänen poicans.
1 Aikak 6:51 Buki oli hänen poicans/ Usi oli hänen poicans/ Seraja oli hänen poicans.
1 Aikak 6:52 Merajoth oli hänen poicans/ Amaria oli hänen poicans/ Ahitob oli hänen poicans.
1 Aikak 6:53 Zadok oli hänen poicans/ Ahimaaz oli hänen poicans.
1 Aikak 6:54 Ja nämät owat heidän asuinsians ja kyläns heidän rajoisans/ cuin on Aaronin lapset Kahathiterein sucucunnast: sillä arpa langeis heidän päällens.
1 Aikak 6:55 Ja he annoit heille Hebronin Judan maalda/ ja hänen esicaupungins hänen ymbäristöldäns.
1 Aikak 6:56 Mutta he annoit Chalebille Jephunnen pojalle Caupungin/ pellot ja sen kylät.
1 Aikak 6:57 Nijn annoit he Aaronin lapsille ne wapat Caupungit Judaas/ Hebronin ja Libnan esicaupunginens/ Jatherin ja Esthemoan esicaupunginens.
1 Aikak 6:58 Hilen ja Debirin esicaupunginens.

1 Aikak 6:59 Asanin ja BethSemexen esicaupunginens.
1 Aikak 6:60 Ja BenJaminin sucucunnasta/ Geban/ Alemethin ja Anathotin esicaupunginens. Ja caicki Caupungit heidän sucucunnasans olit colmetoistakymmendä.
1 Aikak 6:61 Mutta ne muut Kahathin lapset heidän sugusans/ sijtä puolesta Manassen sucucunnasta sait kymmenen Caupungita arwalla.
1 Aikak 6:62 Gersonin lapset heidän sucucunnasans sait Isascharin sucucunnalda/ Asserin sucucunnalda/ Nephtalin sucucunnalda ja Manassen sucucunnalda Basanis colmetoistakymmendä Caupungita.
1 Aikak 6:63 Ja Merarin lapset heidän sucucunnasans sait arwalla Rubenin sucucunnalda/ Gadin sucucunnalda ja Sebulonin sucucunnalda caxitoistakymmendä Caupungita.
1 Aikak 6:64 Ja Israelin lapset annoit myös Lewitaille Caupungit/ esicaupunginens.
1 Aikak 6:65 Cuin owat arwan jälken Judan lasten sucucunnasta/ Simeonin lasten sucucunnasta/ BenJaminin lasten sucucunnasta/ ne Caupungit cuin he nimitit.
1 Aikak 6:66 Mutta ne cuin olit Kahathin lasten sugusta/ sait heidän rajacaupungins Ephraimin sucucunnasta.
1 Aikak 6:67 NIin annoit he heille nämät wapat Caupungit/ Sichemin Ephraimin wuorelda/ Geserin ja hänen esicaupungins.
1 Aikak 6:68 Jakmeamin ja BethHoronin esicaupunginens.
1 Aikak 6:69 Ajalonin ja GadRimonin esicaupunginens.
1 Aikak 6:70 Nijn myös sijtä puolesta Manassen sucucunnasta/ Anerin ja Bileamin esicaupunginens/ annoit he Kahathin lasten sucucunnalle cuin jäänet olit.
1 Aikak 6:71 Mutta Gersonin lapsille annoit he sijtä puolesta Manassen sucucunnasta/ Golan Basanis ja Astherotin esicaupunginens.
1 Aikak 6:72 Isascharin sucucunnasta Kedexen ja Dabrathin esicaupunginens.
1 Aikak 6:73 Ramothin ja Anemin esicaupunginens.
1 Aikak 6:74 Asserin sucucunnasta/ Masalin ja Abdonin esicaupunginens.
1 Aikak 6:75 Hukokin ja Rehobin esicaupunginens.
1 Aikak 6:76 Nephthalin sucucunnasta Kedexen Galileas/ Hammonin ja Kiriathaimin esicaupunginens.
1 Aikak 6:77 Muille Merarin lapsille annoit he Sebulonin sucucunnasta/ Rimonon ja Thaborin esicaupunginens.
1 Aikak 6:78 Ja tuolda puolen Jordanin Jerihon päin/ itän käsin Jordanin tykö/ Rubenin sucucunnast/ Bezerin corwes ja Jahzan/ esicaupunginens.

1 Aikak 6:79 Kedamothin ja Mephaatin esicaupunginens.
1 Aikak 6:80 Gadin sucucunnasta/ Ramothin Gileadis Mahanaimin esicaupunginens.
1 Aikak 6:81 Hesbonin ja Jaeserin esicaupunginens.

Vers. 54. Ja nämät owat heidän asuinsians ja kyläns) Sijtä cuin seura/ että Lewitat owat hajoitetut ja asunet caikis Israelin sucucunnis/ nähdän että Jacobin Prophetia on täytetty/ Gen.$ 49:7. Minä eroitan heidän Jacobis/ ja hajotan heidän Israelis. Cuitengin on Jumala tämän heidän rangaistuxens käändänyt/ sen syyn tähden cuin on/ Exod.$ 32:28:29. Deut.$ 33:9 heille ja coco Israelille hywäxi: heille/ että he otettin Jumalan palweluxeen/ ja sait sijtä elatuxens: coco Israelille/ että he asuit heidän seasans/ ja opetit heille HERran Lain.

VII. Lucu.

ISascharin lasten paljoudest/ v. 5.
BenJaminin/ v. 6.
Nephtalin/ v. 13.
Manassen/ v. 14.
Ephraimin/ v. 20.
ja Asserin lapsist/ v. 30.

1 Aikak 7:1 ISascharin lapset olit/ Thola/ Pua/ Jasub/ ja Simron/ neljä.
1 Aikak 7:2 Tholan lapset olit: Usi/ Rephaja/ Jeriel/ Jahemai/ Jebsam ja Samuel/ jotca olit päämiehet heidän Isäins huones Tholast/ ja wäkewät miehet sucucunnasans/ heidän lucuns oli Dawidin aicana/ caxicolmattakymmendä tuhatta ja cuusi sata.
1 Aikak 7:3 Usin lapset olit: Jesraja. Ja Jesrajan lapset olit: Michael/ Obadia/ Joel ja Jesia/ wijsi/ ja olit caicki päämiehet.
1 Aikak 7:4 Ja heidän Canssans heidän sucucunnisans Isäins huones oli sotajoucko cuusineljättäkymmendä tuhatta: sillä heillä oli monda emändätä ja lasta.
1 Aikak 7:5 Ja heidän weljens jalot miehet caikest Isascharin sucucunnast/ olit seidzemen yhdexättäkymmendä tuhatta/ nämät caicki luettin.
1 Aikak 7:6 BEnJamin lapset olit: Bela/ Becher/ Jediael/ ne colme.
1 Aikak 7:7 Belan lapset olit: Ezbon/ Usi/ Usiel/ Jerimoth ja Iri/ ne wijsi/ päämiehet heidän Isäins huonest/

wäkewät miehet/ ja heitä luettin caxicolmattakymmendä tuhatta/ ja neljä neljättäkymmendä.
1 Aikak 7:8 Becherin lapset olit: Semira/ Joas/ Elieser/ Elioenai/ Amri/ Jeremoth/ Abia/ Anatoth ja Alemeth/ ne caicki olit Becherin lapset.
1 Aikak 7:9 Ja olit luetut heidän sucucunnastans päämiesten jälken/ heidän Isäins huonest/ caxikymmendä tuhatta ja caxi sata jaloa miestä.
1 Aikak 7:10 Jediaelin lapset olit/ Bilhan. Bilhan lapset olit Jeus/ BenJamin/ Ehud/ Cnaena/ Sethan/ Tharsis ja Ahisaar.
1 Aikak 7:11 Ne olit caicki Jediaelin lapset/ heidän Isäins sucucundain päämiehet ja wäkewät miehet/ seidzementoistakymmendä tuhatta/ caxi sata/ jotca sotaan läxit.
1 Aikak 7:12 Supim ja Hupim olit Irin lapset. Mutta Husim olit Aherin lapset.
1 Aikak 7:13 NEphtalin lapset olit/ Jahziel/ Guni/ Jezer ja Sallum/ Bilhan lapset.
1 Aikak 7:14 NÄmät owat Manassen lapset: Esriel/ jonga Aramie hänen waimons synnytti/ hän sijtti Machirin Gileadin Isän.
1 Aikak 7:15 Ja Machir andoi Hupimille ja Supimille emännät/ ja hänen sisarens nimi oli Maecha: hänen toinen poicans cudzuttin Zalaphehad. Ja Zalaphehadilla olit tyttäritä.
1 Aikak 7:16 Ja Maecha Machirin emändä synnytti pojan/ jonga hän cudzui Perez/ ja hänen weljens cudzuttin Sares. Ja hänen poicans olit Ulam ja Rachem.
1 Aikak 7:17 Mutta Bedam oli Ulamin poica. Nämät owat Gileadin lapset/ Machirin pojan/ Manassen pojan.
1 Aikak 7:18 Ja hänen sisarens Moleeheth synnytti Ishudin/ Abieserin ja Maholan.
1 Aikak 7:19 Ja Semidalla olit nämät lapset: Ahean/ Sichem/ Likhi ja Aniam.
1 Aikak 7:20 NÄmät owat Ephraimin lapset: Suthelah/ Bered oli hänen poicans/ Thahath oli hänen poicans/ Eleada oli hänen poicans/ Thahath oli hänen poicans.
1 Aikak 7:21 Sabad oli hänen poicans/ Suthelah oli hänen poicans/ Eser ja Elead. Ja Gathin miehet/ sijnä maasa syndynet löit heidän cuoliaxi: sillä he olit mennet ottaman heidän carjans.
1 Aikak 7:22 Ja heidän Isäns Ephraim murhedei cauwan aica/ ja hänen weljens tulit lohduttaman händä.
1 Aikak 7:23 Ja hän macais emändäns cansa/ ja tuli hedelmälisexi ja synnytti pojan/ jonga hän cudzui Bria/ että hän oli ollut ahdistuxes huonesans.
1 Aikak 7:24 Hänen tyttärens oli Seera/ hän rakensi alammaisen ja ylömmäisen BethHoronin ja UsenSeran.
1 Aikak 7:25 Hänen poicans oli Rephath ja Reseph/ Thelah oli hänen poicans/ Thahan oli hänen poicans.
1 Aikak 7:26 Laedan oli hänen poicans/ Amihud oli hänen poicans/ Elisama oli hänen poicans.
1 Aikak 7:27 Nun oli hänen poicans/ Josua oli hänen poicans.

1 Aikak 7:28 Ja heidän tawarans ja asuinsians oli BethEl/ hänen kyläins cansa/ ja Naeran itän päin/ ja Gezer länden päin hänen kyläins cansa/ Sechem hänen kyläins cansa/ haman Azzan asti hänen kyläins cansa.
1 Aikak 7:29 Ja Manassen lasten poicain tyköä BethSean ja hänen kyläns/ Thaenach ja hänen kyläns/ Megiddo ja hänen kyläns/ Dor ja hänen kyläns. Näisä asuit Josephin Israelin pojan lapset.
1 Aikak 7:30 NÄmät olit Asserin lapset: Jemna/ Jesua/ Jeswai/ Bria ja Serah heidän sisarens.
1 Aikak 7:31 Heber ja Malchiel olit Brian lapset/ se on Birsawithin Isä:
1 Aikak 7:32 Ja Heber sijtti Japhletin/ Somerin/ Hothamin ja Suan heidän sisarens.
1 Aikak 7:33 Japhletin lapset olit/ Pasah/ Bimehal ja Asuath/ ne olit Japhletin lapset.
1 Aikak 7:34 Somerin lapset olit/ Ahi/ Rahga/ Jehuba ja Aram.
1 Aikak 7:35 Ja hänen weljens Helemin lapset olit/ Zopha/ Jemna/ Seles ja Amal.
1 Aikak 7:36 Zophan lapset olit/ Suah/ Harnepher/ Sual/ Beri/ Jemra.
1 Aikak 7:37 Bezer/ Hod/ Sama/ Silsa/ Jethran ja Beera.
1 Aikak 7:38 Jetherin lapset olit/ Jephunne/ Phispa ja Ara.
1 Aikak 7:39 Ullan lapset olit/ Arah/ Haniel ja Rizia.
1 Aikak 7:40 Nämät olit caicki Asserin lapset/ walitut päämiehet heidän Isäins huones/ wäkewät miehet/ ja päämiesten pääruhtinat/ ja luettin sotajouckoon/ ja heidän lucuns oli cuusicolmattakymmendä tuhatta miestä.

Vers. 21. Ja Gathin miehet sijnä maasa syndynet löit heidän) He tiesit heidän Esiisillens Canaan maan luwatuxi/ sentähden coettelit he saadaxens jotakin sijtä/ waan että he luotit omaan wäkeens/ ja ei odottanet Jumalan käskyä/ ei heidän paremmin menestynyt.

VIII. Lucu.

BEnJaminin lapset owat enimmäst asunet Jerusalemis ja Gibeonis/ v. 1.
heistä oli Cuningas Saul/ v. 33.

1 Aikak 8:1 BenJamin sijtti Belan hänen ensimäisen poicans/ Asbalin toisen/ Arahn colmannen:
1 Aikak 8:2 Noahn neljännen/ Raphan wijdennen.
1 Aikak 8:3 Ja Belalla oli lapsia/ Addar/ Gerah/ Abihud.
1 Aikak 8:4 Abisua/ Naeman/ Ahoah.

1 Aikak 8:5 Gera/ Sphupham ja Huram.
1 Aikak 8:6 Nämät owat Ehudin lapset/ jotca olit Isäin päämiehet nijden seas cuin asuit Gebas/ ja weit heitä Manahathijn.
1 Aikak 8:7 Cuin olit: Naeman/ Ahia ja Gera/ se wei heidän pois/ ja hän sijtti Usan ja Ahihudin.
1 Aikak 8:8 Ja Serahaim sijtti Moabin maalla (sijttecuin hän heidän tyköäns laskenut oli) Husist ja Baerast hänen emännistäns.
1 Aikak 8:9 Ja hän sijtti Hodest hänen emännästäns/ Jobabin/ Zibian/ Mesan/ Malcham.
1 Aikak 8:10 Jeuzin/ Sachian ja Mirman. Nämät owat hänen lapsens Isäin päämiehet.
1 Aikak 8:11 Husist sijtti hän Ahitobin ja Elpaalin.
1 Aikak 8:12 Elpaalin lapset olit/ Eber/ Miseam ja Samed/ se rakensi Onon ja Lodon/ ja hänen kyläns.
1 Aikak 8:13 Ja Bira ja Sama olit Isäin päämiehet/ nijden cuin asuit Ajalos/ ne ajoit nijtä taca jotca asuit Gathis.
1 Aikak 8:14 Ja Ahio/ Sasak ja Jeremoth.
1 Aikak 8:15 Sebadia/ Arad/ Ader.
1 Aikak 8:16 Michael/ Jespa/ Joha/ Urian lapset.
1 Aikak 8:17 Sebadia/ Mesullam/ Hiski/ Heber.
1 Aikak 8:18 Jesmerai/ Jeslia/ Jobab/ Elpaalin lapset.
1 Aikak 8:19 Jakim/ Sichri/ Sabdi.
1 Aikak 8:20 Elionai/ Zilthai/ Eliel.
1 Aikak 8:21 Adaja/ Braja ja Simrath/ Simein lapset.
1 Aikak 8:22 Jespan/ Eber/ Eliel.
1 Aikak 8:23 Abdon/ Sichri/ Hanan.
1 Aikak 8:24 Hanania/ Elam/ Anthothia.
1 Aikak 8:25 Jephdeja ja Pnuel/ Sasakin lapset.
1 Aikak 8:26 Samserai/ Seharia/ Athalia.
1 Aikak 8:27 Jaeresia/ Elia ja Sichri/ Jerohamin lapset.
1 Aikak 8:28 Nämät owat Isäin päämiehet heidän sucucunnisans/ ja he asuit Jerusalemis.
1 Aikak 8:29 MUtta Gibeonis asui Gibeonin Isä/ ja hänen emändäns cudzuttin Maecha.
1 Aikak 8:30 Ja hänen ensimäinen poicans oli Abdon/ Zur/ Kis/ Baal/ Nadab.
1 Aikak 8:31 Gedor/ Ahio ja Secher.
1 Aikak 8:32 Mutta Mikloth sijtti Semean/ ja he asuit Jerusalemis heidän weljeins cohdalla heidän cansans.

1 Aikak 8:33 Ner sijtti Kisin/ Kis sijtti Saulin/ Saul sijtti Jonathanin/ Melchisuan/ AbiNadabin/ Esbaalin.
1 Aikak 8:34 Jonathanin poica oli Meribaal/ Meribaal sijtti Michan.
1 Aikak 8:35 Michan lapset olit/ Pithon/ Melech/ Thaerea ja Ahas.
1 Aikak 8:36 Ahas sijtti Joaddan/ Joadda sijtti Alemethin/ Asmawetin ja Simrin/ Simri sijtti Mozan.
1 Aikak 8:37 Moza sijtti Binean/ hänen poicans oli Rapha/ hänen poicans oli Eleasa/ hänen poicans oli Azel.
1 Aikak 8:38 Mutta Azelilla oli cuusi poica/ joinenga nimet olit/ Esricam/ Bochru/ Jesmael/ Searia/ Abadia/ Hanan. Nämät olit caicki Azelin pojat.
1 Aikak 8:39 Esekin hänen weljens lapset olit: Ulam hänen ensimäinen poicans. Jeus toinen Elipeleth colmas.
1 Aikak 8:40 Mutta Ulamin lapset olit wahwat miehet ja jalot joudzimiehet/ ja heillä oli paljo poikia/ sata ja wijsikymmendä. Nämät owat caicki BenJaminin lapsista.

IX. Lucu.

Al.$ 9. COco Israelin lucu kirjoitetan/ v. 1.
cutca Israelist/ Papeist ja Lewitaist owat asunet Jerusalemis/ Dawidin ja Samuelin säädyn jälken/ v. 23.

1 Aikak 9:1 JA coco Israel luettin/ ja cadzo/ he owat kirjoitetut Israelin ja Judan Cuningasten kirjaan/ ja wietin Babelijn heidän pahain tecoins tähden.
1 Aikak 9:2 Ne jotca ennen asuit heidän perinnöisäns ja Caupungeisans/ nimittäin Israel/ Papit/ Lewitat ja Nethinimit.
1 Aikak 9:3 Ja silloin asuit Jerusalemis muutamat Judan lapsist/ muutamat BenJaminin lapsist/ muutamat Ephraimin ja Manassen lapsist.
1 Aikak 9:4 Nimittäin/ Perezen Judan pojan lapsist oli Uthai Amihudin poica/ Amrin pojan/ Imrin pojan/ Banin pojan.
1 Aikak 9:5 Mutta Silonist Asaja ensimäinen poica/ ja hänen muut poicans.
1 Aikak 9:6 Serahn lapsist/ Jeguel weljinens/ cuusi sata ja yhdexänkymmendä.
1 Aikak 9:7 BenJaminin lapsist/ Sallu Mesullamin poica/ Hodawian pojan/ Hasunan pojan. Ja Jebneja Jerohamin poica.
1 Aikak 9:8 Ja Ela Uzin poica/ Michrin pojan/ ja Mesullamin Sephatian pojan/ Reguelin pojan/ Jebnejan pojan.
1 Aikak 9:9 Nijn myös heidän weljeins heidän sucucunnisans/ yhdexän sata ja cuusicuudettakymmendä/ ja nämät caicki owat ollet Isäin päämiehet/ heidän Isäins huoneis.

1 Aikak 9:10 PApeista on ollut Jedaja/ Jojarib/ ja Jachin:
1 Aikak 9:11 Ja Asaria Hilkian poica/ Mesullan pojan/ Zadochin pojan/ Merajothin pojan/ Ahitobin pojan/
Jumalan huonen päämies.
1 Aikak 9:12 Ja Adaja Jerohamin poica/ Pashurin pojan ja Melchian pojan/ ja myös Maesai Adielin poica/
Jahseran pojan/ Mesullamin pojan/ Mesillemethin pojan/ Immerin pojan.
1 Aikak 9:13 Nijn myös heidän weljeins päämiehet Isäins huoneis/ tuhannen/ seidzemen sata ja
cuusikymmendä wäkewätä miestä/ toimittaman wiran menoja Jumalan huones.
1 Aikak 9:14 Mutta Lewitaista/ jotca olit Merarin lapsista/ Semaja Hasubin poica/ Asrikamin pojan/ Hasabian
pojan.
1 Aikak 9:15 Ja Bakbakar Heres/ ja Galal ja Mathania Michan poica/ Sichrin pojan/ Asaphin pojan.
1 Aikak 9:16 Ja Obadia Semajan poica/ Galalin pojan/ Jeduthun pojan/ ja Berechia Assan poica/ Elkanan
pojan/ jotca asuit Netophatiterein kylis.
1 Aikak 9:17 Ja owen wartiat olit Sallum/ Akub/ Talmon/ Ahiman ja heidän weljens/ ja Sallum oli
ylimmäinen.
1 Aikak 9:18 Sillä he olit tähän saacka wartioinnet idäisellä puolella Cuningan porttia/ ne olit owen wartiat
Lewin poicain seas.
1 Aikak 9:19 Ja Sallum Koren poica AbiAsaphin pojan/ Korahn pojan ja hänen wäljens hänen Isäns
huonesta: ne Korhiterit heidän wircans menois/ wartioidzeman seuracunnan majan owipieleen. Ja hänen
Isäns pitä wartioidzeman HERran leiris sisällekäymistä.
1 Aikak 9:20 Mutta Phinees Eleazarin poica oli heidän päämiehens: sillä HERra oli hänen cansans.
1 Aikak 9:21 Ja Sacharia Meselemian poica oli wartia seuracunnan majan owen edes.
1 Aikak 9:22 Caicki nämät olit walitut majan owea wartiodzeman/ caxi sata ja caxitoistakymmendä/ jotca
olit luetut heidän kylisäns. Ja Dawid ja Samuel/ se Näkiä/ asetit heitä wircaan heidän uscollisudesans.
1 Aikak 9:23 Nijn että he ja heidän lapsens ottaisit HERran huonesta waarin/ nimittäin/ seuracunnan majan
huonesta/ että he sitä wartioidzisit.
1 Aikak 9:24 Ja ne owen wartiat olit asetetut neljä ilma cohden/ nimittäin/ itän/ länden/ etelän ja pohjan
päin.
1 Aikak 9:25 Mutta heidän weljens olit heidän maan kylisäns/ nijn cuitengin että heidän piti tuleman sisälle
seidzemendenä päiwänä/ ja ajasta nijn aicaan heidän tykönäns oleman.
1 Aikak 9:26 Sillä Lewitat olit uscotut oleman neljäxi ylimmäisexi owen wartiaxi/ ja he olit myös HERran
huonen kätkyn ja tawaran päällä.

1 Aikak 9:27 Ja he olit yöllä Jumalan huonetta ymbärins: sillä heidän piti sitä wartioidzeman ja awajaman joca amu.
1 Aikak 9:28 Ja muutamat olit heistä wiran asetten päällä: sillä heidän pitä ne candaman ulos ja sisälle lugun jälken.
1 Aikak 9:29 Ja muutamat heistä olit asetetut astiain ja pyhäin caluin päälle/ sämbyläjauhoin päälle/ wijnan päälle/ öljyn päälle/ pyhän sawun päälle/ ja myös yrtein päälle.
1 Aikak 9:30 Mutta muutamat Pappein lapsist teit krydätyitä woiteita.
1 Aikak 9:31 Nimittäin/ Mathithia Lewitaista/ Sallumin sen Korhiterin ensimäinen poica oli uscottu sijhen cuin pannuin walmistettin.
1 Aikak 9:32 Ja Cahathitereistä heidän weljistäns olit asetetut walmistaman cadzomusleipiä/ että he nijtä walmistaisit joca Sabbathina.
1 Aikak 9:33 Nämät owat weisajat/ Lewitain Isäin päämiehet/ wapat heidän Camareisans: sillä he olit siellä ascareisans yötä ja päiwä.
1 Aikak 9:34 Nämät ylimmäiset Lewitain Isät heidän sucucunnisans asuit Jerusalemis.
1 Aikak 9:35 JEjel Gibeonin Isä asui Gibeonis/ hänen emändäns cudzuttin Maecha.
1 Aikak 9:36 Ja hänen ensimäinen poicans Abdon/ Zur/ Kis/ Baal/ Ner/ Nadab.
1 Aikak 9:37 Gedor/ Ahio/ Sacharia/ Mikloth.
1 Aikak 9:38 Mutta Mikloth sijtti Simeamin/ jotca myös asuit heidän weljeins cohdalla/ weljinens Jerusalemis.
1 Aikak 9:39 Ja Ner sijtti Kisin/ Kis sijtti Saulin/ Saul sijtti Jonathanin/ Melchisuan/ AbiNadabin/ Esbaalin.
1 Aikak 9:40 Ja Meribaal oli Jonathanin poica/ ja Meribaal sijtti Michan.
1 Aikak 9:41 Michan lapsi oli Pithon/ Melech ja Thaherea.
1 Aikak 9:42 Ahas sijtti Jaeran/ Jaera sijtti Alemethin/ Asmawethin ja Simrin: Simri sijtti Mozan.
1 Aikak 9:43 Moza sijtti Binejan/ ja Raphaja oli hänen poicans/ Eleasa oli hänen poicans/ Azel oli hänen poicans.
1 Aikak 9:44 Ja Azelilla oli cuusi poica/ ne cudzuttin Asrikam/ Bockru/ Jesmael/ Searia/ Obadia ja Hanan/ ne owat Azelin lapset.

Vers. 2. Nethinimit) cudzuttin andimixi eli lahjoixi. Ja olit ne Lewitit/ jotca erinomaisest idzens Jumalan palweluxeen andanet olit/ cusa Jumalan Tabernacli eli Arcki oli Pappein seas.
v. 22. heidän uscollisudesans) se on nijn paljo: sitä ei he asettanet Ihmisten jumalisudest ja luulost/ waan

Jumalan käskyst ja heidän uscostans: sillä Ihmisten sääty eli työ ei kelpa mitän jumalisis asiois.

X. Lucu.

Al.$ 10. PHilisterit sotiwat Israeli wastan/ ja lyöwät heidän Gilboan wuorella/ v. 1.
Saul ammutan/ ja surma idzens/ v. 3.
Philisterit panewat hänen pääns Dagonin huonen päälle/ v. 8.
Gileadin Jabexen miehet ottawat hänen sieldä ja hautawat/ v. 11.
Näin cuole Saul tottelemattomudens tähden HERran sana wastan/ ja waldacunda annetan DAwidille/ v. 13.

1 Aikak 10:1 MUtta Philisterit sodeit Israeli wastan/ ja Israel pakeni Philisterejä/ ja he langeisit lyötynä Gilboan wuorella.
1 Aikak 10:2 Ja Philisterit cowan ajoit Saulia poikinens taca/ ja löit Jonathanin/ AbiNadabin ja Malchisuan Saulin pojat.
1 Aikak 10:3 Ja sota oli angara Saulia wastan/ ja joudzimiehet tulit hänen päällens/ ja hän pelkäis ambuita.
1 Aikak 10:4 Silloin sanoi Saul asenscandajalle: wedä mieckas ulos/ ja pistä minua läpidze/ ettei nämät ymbärinsleickamattomat tulis ja tekis häpiälisest minulle. Mutta hänen asenscandaja ei tahtonut: sillä hän pelkäis suurest. Silloin otti Saul mieckans/ ja langeis sen päälle.
1 Aikak 10:5 Cosca hänen asenscandaja näki Saulin cuollexi/ langeis hän mieckaans/ ja cuoli.
1 Aikak 10:6 Ja nijn Saul cuoli/ ja colme hänen poicans/ ja coco hänen huonens yhtä haawa.
1 Aikak 10:7 Cosca Israelin miehet/ jotca laxos olit/ näit heidän paennexi/ ja Saulin poikinens cuollexi/ jätit he Caupungins ja pakenit: Ja Philisterit tulit ja asuit nijsä.
1 Aikak 10:8 TOisna huomena tulit Philisterit rijsuman lyötyjä/ ja he löysit Saulin poikinens macawan Gilboan wuorella.
1 Aikak 10:9 Ja sijttecuin he hänen rijsunet olit/ otit he hänen pääns ja asens/ ja lähetit Philisterein maan ymbärins/ ja annoit ilmoitta heidän epäjumalittens ja Canssans edes.
1 Aikak 10:10 Ja panit hänen asens heidän jumalans huoneseen/ ja panit hänen pääns Dagonin huonen päälle.
1 Aikak 10:11 Cosca caicki Gileadin Jabexes cuulit/ caicki mitä Philisterit Saulille tehnet olit.
1 Aikak 10:12 Nousit caicki wäkewät miehet/ ja otit Saulin ja hänen poicains ruumit/ ja weit Jabexeen/ ja hautaisit heidän luuns tammen ala Jabexes/ ja paastoisit seidzemen päiwä.
1 Aikak 10:13 Ja nijn cuoli Saul hänen pahois tegoisans/ cuin hän HERra wastan tehnyt oli/ ettei hän pitänyt

HERran sana/ ja että hän kysyi welhowaimolda.
1 Aikak 10:14 Ja ei kysynyt HERralda/ sentähden tappoi hän hänen/ ja käänsi waldacunnan Dawidille Isain pojalle.

Vers. 6. Ja coco hänen huonens) Ehkä hänen poicans Isboseth wähän aica sijtte eli/ nijn cuitengin hän wähän ajan peräst surkiast tapettin/ 2. Sam. 4:5 Ja Jonathanin poica MephiBoset eli armost Cuningas Dawidin tykönä/ ja ei ikänäns enämbi mihingän cunniaan tullet/ että oikein saadan sanotta/ että coco hänen huonens silloin häwis.

XI. Lucu.

Al.$ 11. COco Israel woitele Dawidin Cuningaxi/ v. 1.
hän woitta Jerusalemin Jebusereildä/ v. 4.
Joab astu ensimäisnä muurin päällä/ ja pannan Päämiehexi/ v. 6.
Dawidin colmestkymmenest Sangarist/ joista colme owat erinomaiset ja auttawat Dawidi waldacundaan/ v. 10.
jotca myös urhollisia töitä tekewät/ v. 11.
etc.$

1 Aikak 11:1 JA coco Israel cocois idzens Dawidin tygö Hebronijn/ ja sanoi: cadzo/ me olem sinun luus ja lihas.
1 Aikak 11:2 Ja aina ennen Saulin olles Cuningasna/ johdatit sinä Israelin ulos ja sisälle. Ja HERra sinun Jumalas on sanonut sinulle/ sinun pitä caidzeman minun Canssani Israelin/ ja sinun pitä oleman Israelin Canssan päämiehen.
1 Aikak 11:3 Ja caicki Israelin wanhimmat tulit Cuningan tygö Hebronijn/ ja Dawid teki lijton heidän cansans HERran edes Hebronis. Ja he woitelit Dawidin Israelin Cuningaxi HERran sanan jälken Samuelin cautta.
1 Aikak 11:4 JA Dawid meni matcans/ ja coco Israel Jerusalemijn (se on Jebus: sillä Jebuserit asuit maalla)
1 Aikak 11:5 Ja Jebuserit sanoit Dawidille: ei sinun pidä tuleman tänne: mutta Dawid woitti Zionin linnan/ se on/ Dawidin Caupungi.
1 Aikak 11:6 Ja Dawid sanoi: joca Jebuserit ensin lyö/ hänen pitä oleman pään ja ylimmäisen. Silloin Joab ZeruJan poica astui ensin ylös/ ja tuli päämiehexi.

1 Aikak 11:7 Ja Dawid asui linnas/ sentähden cudzutan se Dawidin Caupungixi.
1 Aikak 11:8 Ja hän rakensi Caupungin ymbärins Millost saacka/ ja sijtte caiken ymbärins. Ja Joab jätti elämän jotca jäänet olit Caupungijn.
1 Aikak 11:9 Ja Dawid menestyi ja tuli wäkewäxi/ ja HERra Zebaoth oli hänen cansans.
1 Aikak 11:10 NÄmät owat ylimmäiset Dawidin wäkewämbäin seas/ jotca miehullisest hänen cansans pidit hänen waldacunnasans coco Israelin tykönä/ nijn että hän tehtin coco Israelin Cuningaxi/ HERran sanan jälken.
1 Aikak 11:11 Ja tämä on Dawidin wäkewitten lucu/ Jasabeam Hakmonin poica ylimmäinen colmenkymmenen seas. Hän nosti keihäns/ ja löi kerralla colme sata.
1 Aikak 11:12 HÄnen jälkens oli Eleazar/ Dodon AhoHiterin/ ja hän oli colmen Sangarin seas.
1 Aikak 11:13 Tämä oli Dawidin cansa Pasdammimis/ cosca Philisterit olit coonnet idzens sijhen sotaan. Ja oli cappale peldo ohra täynäns/ ja Canssa pakenit Philisterejä.
1 Aikak 11:14 Ja he astuit keskelle peldoa/ ja warjelit sitä/ ja löit Philisterit. Ja HERra andoi heille suuren autuuden.
1 Aikak 11:15 JA ne colme nijstä colmestakymmenest ylimmäisest tulit calliolle alas Dawidin tygö Adullamin luolaan. Mutta Philisterein leiri oli Rephaimin laxos.
1 Aikak 11:16 Ja Dawid oli linnas/ ja Philisterin Canssa olit silloin Bethlehemis.
1 Aikak 11:17 Ja Dawid himoidzi/ ja sanoi: cuca andais minun juoda sijtä wedestä/ cuin on caiwos Bethlehemin portin alla?
1 Aikak 11:18 Nijn nämät colme juoxit Philisterein leirin läpidze/ ja toit wettä caiwosta Bethlehemin portin alda/ ja cannoit Dawidille/ waan ei hän tahtonut sitä juoda/ mutta caasi HERran eteen.
1 Aikak 11:19 Ja sanoi: Jumala andacon sen caucana olla minusta/ että minä tämän tekisin/ ja joisin näiden miesten werta heidän hengens waaras: sillä he owat sen tuonet hengens waaralla/ sentähden ei hän tahtonut juoda. Sen teit nämät colme Sangarita.
1 Aikak 11:20 ABisai Joabin weli/ hän oli ylimmäinen colmest/ ja hän nosti keihäns ja löi colme sata/ ja hän ylistettin nijden colmen seas.
1 Aikak 11:21 Ja hän oli cuuluisambi nijtä cahta/ ja oli heidän päämiehens. Mutta nijden colmen tygö ei hän tullut.
1 Aikak 11:22 BEnaJa Jojadan poica Ishailin pojan/ joca suuria töitä tehnyt oli Kabzeelist/ hän löi caxi Moabiterein Lejonita: ja hän meni alas ja löi Lejonin keskellä caiwoa lumen aicana.
1 Aikak 11:23 Hän löi myös Egyptin miehen/ joca oli wijttä kynärätä pitkä/ ja hänellä oli keihäs kädesäns

nijncuin cangan puu/ mutta hän meni alas hänen tygöns sauwalla/ otti keihän hänen kädestäns/ ja tappoi hänen omalla keihälläns.
1 Aikak 11:24 Tämän teki BenaJa Jojadan poica/ ja ylistettin nijden colmen Uljasten seas.
1 Aikak 11:25 Ja oli cuuluisin nijsä colmeskymmenes. Mutta nijden colmen tygö ei hän tullut. Ja Dawid teki hänen salaisexi neuwoxens.
1 Aikak 11:26 SOta Sangarit owat nämät: Asahel Joabin weli: Elhanan Dodonin poica Bethlehemist.
1 Aikak 11:27 Samoth Haroriteri/ Heles Peloniteri.
1 Aikak 11:28 Ira Ekes Theokiterin poica/ Abjeser Anthotiteri.
1 Aikak 11:29 Sibbechai Husathiteri/ Ilai Ahohiteri.
1 Aikak 11:30 Maherai Nethophatiteri/ Heled Baenan Nethophatherin poica.
1 Aikak 11:31 Ithai Ribain poica Gibeast BenJaminin lapsist: BenaJa Pirgathoniteri.
1 Aikak 11:32 Hurai Gasin ojista: Abiel Arbathiteri.
1 Aikak 11:33 Asmaweth Baherumiteri: Eliahba Saalbonitheri.
1 Aikak 11:34 Hasemin Gisonitherin lapset: Jonathan Sagen Hararitherin poica:
1 Aikak 11:35 Ahiam Sacharin Hararitherin poica: Eliphal Urin poica.
1 Aikak 11:36 Hepher Macherathiteri: Ahia Pelonitheri.
1 Aikak 11:37 Hezro Carmeliteri: Naerai Asbain poica.
1 Aikak 11:38 Joel Nathanin weli/ Mibhar Hagrin poica.
1 Aikak 11:39 Zeleg Amoniteri: Naherai Berothiteri/ Joabin ZeruJan pojan asencandaja.
1 Aikak 11:40 Ira Jethriteri: Gareb Jethriteri.
1 Aikak 11:41 Uria Hethiteri: Sabad Ahelain poica.
1 Aikak 11:42 Adina Sisan Rubeniterin poica/ Rubeniterein päämies/ ja colmekymmendä oli hänen cansans.
1 Aikak 11:43 Hanan Maechan poica: Josaphat Mathoniteri.
1 Aikak 11:44 Usia Asthrathiteri: Sama ja Jajel Hothamin Aroeritherin pojat.
1 Aikak 11:45 Jediael Simrin poica: Joha hänen weljens Thiziteri.
1 Aikak 11:46 Eliel Mahewiteri: Jeribai ja Josawia Elnaamin pojat: Jethma Moabiteri.
1 Aikak 11:47 Eliel/ Obed/ Jaesiel/ Mesobajasta.

Vers. 11. Colmesata) Toises Samuelin kirjas/ cap.$ 23:8. on cahdexan sata: pitä nijn ymmärrettämän/ että hän on tapellut cahdexata sata wastan/ ja nijstä tappanut colme sata/ ja ne muut pacoon lyönyt/ sentähden sanocan hän ne caicki lyönexi.

v. 19. Caasi sen) se on/ hän uhrais sen HERralle juomauhrixi: kijtoxexi/ että hän heidän warjeli.

XII. Lucu.

Al.$ 12. DAwidin culkiana olles Saulin edest tule monda cuuluisata miestä Israelist hänen tygöns Ziklagijn/ jotca hänen cansans pitäwät/ v. 1.
Saulin weljist/ v. 3.
Gaditereist/ v. 8.
BenJamitereist/ ja Judast/ v. 16.
Manassest/ v. 19.
Päämiehet ja walittu sotawäki caikist Israelin sucucunnist/ enä cuin 340000. miestä/ tulewat Dawidin tygö Hebronijn tekemän händä Cuningaxi/ v. 23.
owat hänen tykönäns colme päiwä/ syöwät ja juowat: sillä ilo oli Israelis/ v. 39.

1 Aikak 12:1 NÄmät tulit Dawidin tygö Ziklagijn/ cosca hän wielä oli suljettu Saulin Kisin pojan tähen/ ja he olit myös nijden Sangarein seas/ cuin sotaan autit.
1 Aikak 12:2 Ja olit soweliat ambujat joudzella molemmin käsin/ kiweillä/ nuolilla ja joudzilla: Saulin weljistä/ BenJaminist.
1 Aikak 12:3 Ahieser Päämies/ ja Joas Samajan Gibeathiterin pojat/ Jesiel ja Pelet Asmawethin pojat/ Baracha ja Jehu Anthothiterit.
1 Aikak 12:4 Jesmaja Gibeoniteri/ wäkewä colmenkymmenen seas/ ja ylidze colmenkymmenen: Jeremia/ Jahesiel/ Johanan/ Josabad/ Gederathitheri.
1 Aikak 12:5 Eleusai/ Jerimoth/ Bealia/ Samaria/ Saphatia Harophiteri.
1 Aikak 12:6 Elkana/ Jesija/ Asareel/ Joeser/ Jasabeam Korhiteri.
1 Aikak 12:7 Joela ja Sabadia Jerohamin lapset Gedorist.
1 Aikak 12:8 SAditereistä eroitit heidäns Dawidin tygö linnan corwes/ wäkewät Sangarit ja sotamiehet/ jotca kilpeä ja keihästä cannoit/ ja heidän caswons olit nijncuin Lejonin/ ja nopiat nijncuin peurat wuorilla.
1 Aikak 12:9 Ensimäinen Eser/ toinen Obadia/ colmas Eliab.
1 Aikak 12:10 Neljäs Masmanna/ wijdes Jeremia.
1 Aikak 12:11 Cuudes Athai/ seidzemes Eliel.
1 Aikak 12:12 Cahdexas Johanan/ yhdexäs Elsabad.
1 Aikak 12:13 Kymmenes Jeremia/ yxitoistakymmenes Mahbanai.

1 Aikak 12:14 Nämät olit Gadin lapsist sodan Ruhtinat/ wähin sadan päälle/ ja suurin tuhannen päälle.
1 Aikak 12:15 Nämät owat ne cuin menit Jordanin ylidze ensimäisnä Cuuna/ cosca se oli täysi molembin reunoin asti/ ja he ajoit pacoon caicki cuin asuit laxos/ itän ja länden päin.
1 Aikak 12:16 JA sinne myös tulit BenJaminin lapsist ja Judast Dawidin tygö linnaan.
1 Aikak 12:17 Ja Dawid meni ulos heidän tygöns/ ja wastais: ja sanoi heille: jos te tulette rauhan cansa minun tygöni auttaman minua/ nijn minun sydämen on teidän cansan/ waan jos te tuletta pettämän minua minun wihollisilleni/ waicka ei wääryttä ole minus/ nijn meidän Isäim Jumala nähkön ja rangaiscon.
1 Aikak 12:18 Ja hengi waicutti Amasain päämiehen/ colmenkymmenen seas: Sinun me olemma Dawid/ ja pidäm sinun cansas Isain poica/ rauha/ rauha olcon sinulle/ rauha olcon sinun auttailles: sillä sinun Jumalas autta sinua. Nijn otti Dawid heidän tygöns/ ja asetti sotawäen päämiehixi.
1 Aikak 12:19 JA Manassest langeis Dawidin tygö/ cosca hän tuli Philisterein cansa Saulia wastan sotaan/ ja ei auttanut heitä: sillä Philisterein päämiehet annoit hänen työäns mennä neuwon pitest/ ja sanoit: jos hän lange Herran Saulin tygö/ nijn se tule meidän hengem waaraxi.
1 Aikak 12:20 Ja cosca hän meni Ziklagijn/ langeis hänen tygöns Manassest/ Adna/ Josabad/ Jediael/ Michael/ Josabad/ Elihu/ Zilthai/ tuhannen päämiehet Manassest.
1 Aikak 12:21 Ja he autit Dawidi sotajoucko wastan: sillä he olit caicki wäkewät Sangarit/ ja olit päämiehet sodas.
1 Aikak 12:22 Ja jocapäiwä tuli muutamia Dawidin tygö auttaman händä/ sijhenasti että se tuli suurexi joucoxi/ nijncuin Jumalan joucoxi.
1 Aikak 12:23 JA tämä on sotaan hangittuin päämiesten lucu/ cuin tulit Dawidin tygö Hebronijn/ käändämän Saulin waldacunda hänen tygöns HERran sanan jälken.
1 Aikak 12:24 Judan lapsist cuin cannoit kilpeä ja keihäst/ oli cuusi tuhatta ja cahdexan sata sotaan hangittuta.
1 Aikak 12:25 Simeonin lapsist wäkewät Sangarit sotiman/ seidzemen tuhatta ja sata.
1 Aikak 12:26 Lewin lapsist/ neljä tuhatta ja cuusi sata.
1 Aikak 12:27 Ja Jojada nijden seas päämies/ jotca olit Aaronist/ colmen tuhannen ja seidzemen sadan cansa.
1 Aikak 12:28 Zadoch nuorucainen/ jalo Sangar hänen Isäns huonen cansa/ caxicolmattakymmendä päämiestä.
1 Aikak 12:29 BenJaminin lapsist Saulin weljistä colme tuhatta: sillä sijhenasti pidit heistä sangen monda wielä Saulin huonen cansa.

1 Aikak 12:30 Ephraimin lapsist caxikymmendä tuhatta ja cahdexan sata/ wäkewät Sangarit/ ja ylistetyt miehet heidän Isäns huones.
1 Aikak 12:31 Puolest Manassen sucucunnast/ cahdexantoistakymmendä tuhatta/ jotca olit nimeldäns nimitetyt tuleman ja tekemän Dawidi Cuningaxi.
1 Aikak 12:32 Isascharin lapsist/ jotca olit ymmärtäwäiset/ ja neuwoit mitä Israelin tekemän piti/ joca aica caxi sata päämiestä/ ja caicki heidän weljens täytit heidän puhens.
1 Aikak 12:33 Sebulonist/ jotca menit sotiman/ hangitut caickinaisilla sataaseilla/ wijsikymmendä tuhatta asettaman heitäns yximielisest järjestyxeen.
1 Aikak 12:34 Nephtalist tuhannen päämiestä/ seidzemenneljättäkymmendä tuhatta heidän cansans/ cuin cannoit kilpiä ja keihäst.
1 Aikak 12:35 Danist hangidzit sotaan cahdexancolmattakymmendä tuhatta ja cuusi sata.
1 Aikak 12:36 Asserist cuin menit hangittuna sotiman/ neljäkymmendä tuhatta.
1 Aikak 12:37 Tuolda puolelda Jordanin: Rubenitereistä/ Gaditereistä ja puolesta Manassen sucucunnasta/ caickinaisten asetten cansa sotaan sata ja caxikymmendä tuhatta.
1 Aikak 12:38 Caicki nämät sotamiehet sodan toimittajat tulit caikest sydämestäns Hebronijn/ tekemän Dawidita coco Israelin Cuningaxi/ ja caikilla muilla Israelis oli yxi sydän/ että Dawid tehdäisin Israelin Cuningaxi.
1 Aikak 12:39 Ja he olit siellä Dawidin tykönä colme päiwä/ söit ja joit: sillä heidän weljens olit walmistanet heidän eteens.
1 Aikak 12:40 Ja ne myös cuin likin olit heidän ymbärilläns Isascharin/ Sebulonin ja Nephtalin asti/ he toit leipiä Aseilla/ Cameleillä/ Muuleilla ja Härjillä/ syötä: jauhoja/ ficunita/ rusinoita/ wijna/ öljyä/ härkiä ja lambaita/ wiljalda: sillä ilo oli Israelis.

Vers. 23. Tulit Dawidin tygö Hebronijn) Nimittäin/ sijttecuin hän oli ollut seidzemen wuotta Cuningas Hebronis/ tulit nämät händä tekemän Israelin Cuningaxi.

XIII. Lucu.

Al.$ 13. DAwid coco caiken Israelin HERran Arckia wiemän KirjathJearimist/ v. 1.
sitä wiedes suurella ilolla/ v. 7.
poickewat härjät/ jotca sitä wetäwät/ tieldä/ ja Usa otta Arkin wastan: sentähden HERra julmistu ja tappa hänen/ v. 9.

Dawid hämmästy/ eikä uscalla wiedä Caupungijns/ waan ObedEdomin huoneseen/ v. 11.
jonga HERra siuna caiken hänen huonens cansa/ v. 14.

1 Aikak 13:1 JA Dawid piti neuwo tuhannen ja sadan pääruhtinasten ja caickein päämiesten cansa.
1 Aikak 13:2 Ja sanoi caikelle Israelin joucolle: kelpaco se teille/ ja ongo se HERralda meidän Jumalaldam? nijn toimittacam caikella muoto menemän muiden meidän weljeim tygö/ coco Israelin maahan/ ja Pappein ja Lewitain tygö Caupungeihin/ joisa esicaupungit owat/ että he coconnuisit meidän tygönne.
1 Aikak 13:3 Ja noutacam meidän Jumalam Arcki meidän tygöm: sillä emme Saulin aicana mitän kysellet sitä.
1 Aikak 13:4 Nijn caicki joucko wastais/ että nijn piti tehtämän: sillä se kelpais caikelle Canssalle.
1 Aikak 13:5 NIin Dawid cocois caiken Israelin Egyptin Sijhorist/ aina Hemathin asti/ noutaman HERran Arckia KirjathJearimist.
1 Aikak 13:6 Ja Dawid meni caiken Israelin cansa KirjathJearimijn/ joca on Judaas/ noutaman sieldä HERran Jumalan Arckia/ cuin Cherubimin päällä istu/ josa nime rucoillan.
1 Aikak 13:7 Ja he panit Jumalan Arkin uteen waunuun/ weit hänen AbiNadabin huonesta/ ja Usa ja Ahio ajoit waunua.
1 Aikak 13:8 Mutta Dawid ja caicki Israel iloidzi Jumalan edes caikest woimastans/ lauluilla/ candeleilla/ Psaltareilla/ trombuilla/ Cymbaleilla ja Basunilla.
1 Aikak 13:9 JA he tulit Chidonin lakeudelle: nijn ojensi Usa kätens Arckia pitämän: sillä härjät poickeisit siwulle.
1 Aikak 13:10 Nijn HERran wiha julmistui Usan päälle/ ja löi händä/ että hän ojensi kätens Arckia pitämän/ nijn että hän sijnä cuoli Jumalan edes.
1 Aikak 13:11 Nijn Dawid tuli murhellisexi/ että HERra Usan rewäis ricki. Ja hän cudzui sen paican PerezUsa/ tähän päiwän asti.
1 Aikak 13:12 Ja Dawid pelkäis Jumalata sinä päiwänä/ ja sanoi: cuinga minun pitä wiemän Jumalan Arkin minun tygöni?
1 Aikak 13:13 Sentähden ei hän andanut wiedä Jumalan Arckia hänen tygöns Dawidin Caupungijn/ waan andoi poiketa ObedEdomin Githiterin huoneseen.
1 Aikak 13:14 Ja näin oli Jumalan Arcki ObedEdomin tykönä hänen huonesans colme cuucautta: Ja HERra siunais ObedEdomin huonen/ ja caicki mitä hänellä oli.

Vers. 10. HERran wiha julmistui) Sillä HERra oli käskenyt että Lewitat piti candaman Arkin: ja ei kengän

paidzi Aaronin poikia pitänyt näkemän eikä pitelemän Arckia/ eikä mitäkän pyhistä caluista/ peittämätä.

XIV. Lucu.

Al.$ 14. HIram lähettä Dawidille calua ja rakendaita rakendaman hänelle huonetta/ v. 1.
Dawid otta usiammat waimot/ ja sijttä usiammat lapset/ v. 3.
Philisterit tulewat sotiman händä wastan/ v. 8.
tapetan häneldä/ v. 10.
ja Dawid tule cuuluisaxi caikes maacunnas/ v. 13.

1 Aikak 14:1 JA Hiram Tyrin Cuningas lähetti sanansaattajat Dawidin tygö/ ja Cedripuita/ muuraita/ puuseppiä/ rakendaman hänelle huonetta.
1 Aikak 14:2 Ja Dawid ymmärsi että HERra oli hänen wahwistanut Israelin Cuningaxi: sillä hänen waldacundans enäni hänen Canssans Israelin tähden.
1 Aikak 14:3 Ja Dawid otti wielä emändiä Jerusalemis/ ja sijtti wielä poikia ja tyttäritä.
1 Aikak 14:4 Ja ne cuin hänelle olit syndynet Jerusalemis: cudzuttin Sammua/ Sobab/ Nathan/ Salomo/
1 Aikak 14:5 Jebehar/ Elisua/ Eliphaleth.
1 Aikak 14:6 Noga/ Nepheg/ Japhia.
1 Aikak 14:7 Elisama/ BaelJada/ ja Eliphaleth.
1 Aikak 14:8 JA cuin Philisterit cuulit Dawidin woidelluxi coco Israelin Cuningaxi/ nousit he caicki Dawidita edzimän. Cosca Dawid sen cuuli/ meni hän heitä wastan.
1 Aikak 14:9 Ja Philisterit tulit ja lewitit heidäns Rephaimin laxoon.
1 Aikak 14:10 Mutta Dawid kysyi neuwo Jumalalda/ ja sanoi: pitäkö minun menemän Philisterejä wastan/ ja tahdotcos heitä anda minun käsijni? HERra sanoi hänelle: mene/ Minä olen andanut heidän sinun käsijs.
1 Aikak 14:11 Ja cosca hän meni ylös BaalPrazimin päin/ löi Dawid heidän siellä: Ja Dawid sanoi: Jumala on hajottanut minun wihamieheni/ minun kätteni cautta nijncuin wesi hajotetan/ sijtä cudzui hän sen paican BaalPrazim.
1 Aikak 14:12 Ja he jätit sinne heidän jumalans/ ja Dawid käski ne poltetta.
1 Aikak 14:13 MUtta Philisterit cocoisit heidäns jällens/ ja asetit idzens alas laxon.
1 Aikak 14:14 Ja Dawid kysyi jällens neuwo Jumalalda/ ja Jumala sanoi hänelle: ei sinun pidä menemän heidän jälkens/ mutta poicke heistä/ ettäs tulisit willificunapuiden cohdalla heitä wastan.
1 Aikak 14:15 Ja coscas cuulet willifijcuna puiden ladwat hawisewan/ nijn mene sotiman: sillä Jumala on

mennyt sinun edelläs lyömän Philisierein sotajoucko.
1 Aikak 14:16 Ja Dawid teki nijncuin Jumala hänelle oli käskenyt. Ja he löit Philisterin sotajoucot Gibeonist nijn Gaserin asti.
1 Aikak 14:17 Ja Dawidin nimi cuului caikisa maisa. Ja HERra andoi hänen pelcons tulla caickein pacanain päälle.

Vers. 3. Otti wielä emändiä) Cadzo Gen.$ 29:28.
v. 11. BaalPrazim) Cadzo/ 2. Sam. 5:20.

XV. Lucu.

Al.$ 15. DAwid rakenda idzellens huonen Dawidin Caupungis/ ja HERran Arkille majan/ v. 1.
coco coco Israelin/ Lewitat ja päämiehet candaman Arckia siallens/ v. 11.
asetta weisajat/ v. 17.
Arcki tuodan suurella ilolla ObedEdomin huonesta/ v. 25.
Michal Saulin tytär cadzo Dawidin ylön/ v. 29.

1 Aikak 15:1 JA hän rakensi hänellens huonen Dawidin Caupungijn/ ja walmisti sian Jumalan Arkille/ ja walmisti hänelle majan.
1 Aikak 15:2 Silloin sanoi Dawid: ei yhdengän pidä candaman Jumalan Arckia/ waan Lewitat: sillä HERra on heidän walinnut candaman Jumalan Arckia/ ja palweleman händäns ijancaickisest.
1 Aikak 15:3 Sentähden cocois Dawid coco Israelin Jerusalemijn/ candaman HERran Arckia sijhen paickan/ cuin hän walmistanut oli.
1 Aikak 15:4 JA Dawid andoi myös tulla cocon Aaronin lapset ja Lewitat.
1 Aikak 15:5 Cahathin lapsista/ sen päämiehen Urielin sadan ja cahdenkymmenen weljens cansa.
1 Aikak 15:6 Merarin lapsist/ sen päämiehen Asajan/ cahden sadan ja cahdenkymmenen weljens cansa.
1 Aikak 15:7 Gersonin lapsist/ sen päämiehen Joelin/ sadan ja colmenkymmenen weljens cansa.
1 Aikak 15:8 Elizaphan lapsist sen päämiehen Semajan/ cahden sadan weljens cansa.
1 Aikak 15:9 Hebronin lapsist sen päämiehen Elielin cahdexankymmenen weljens cansa.
1 Aikak 15:10 Usielin lapsista sen päämiehen Amminadabin/ sadan ja cahdentoistakymmenen weljens cansa.
1 Aikak 15:11 JA Dawid cudzui Zadochin ja AbJatharin Papit/ ja Lewitat/ nimittäin/ Urielin/ Asajan/ Joelin/

Semajan/ Eljelin/ Amminadabin.
1 Aikak 15:12 Ja sanoi heille: te cuin oletta Isäin päämiehet Lewitain seas/ pyhittäkät teitän teidän weljein cansa/ candaman HERran Israelin Jumalan Arckia/ sijhen siaan/ jonga minä hänelle walmistanut olen.
1 Aikak 15:13 Sillä ennen cosca et te läsnä ollet/ teki HERra meidän Jumalam raon meisä/ etten me händä edzinet/ nijncuin meidän tekemän piti.
1 Aikak 15:14 Nijn Papit ja Lewitat pyhitit heidäns HERran Israelin Jumalan Arckia candaman.
1 Aikak 15:15 Ja Lewitain pojat cannoit Jumalan Arkin heidän olallans corennoilla jotca sijnä olit/ nijncuin Moses HERran sanan jälken käskenyt oli.
1 Aikak 15:16 JA Dawid sanoi Lewitain päämiehille/ että he asetaisit heidän weljistäns weisaita/ harpuilla/ Psaltareilla/ candeleilla/ ja Cymbaleilla/ nijn että he olisit cuultut weisawan corkialla änellä ilon cansa.
1 Aikak 15:17 Nijn Lewitat asetit Hemanin Joelin pojan/ ja hänen weljistäns Assaphin/ Berechian pojan. Ja Merarin pojista heidän weljens/ Ethanin Cusajan pojan.
1 Aikak 15:18 Ja heidän cansans heidän weljens toisesta wuorosta/ nimittäin/ Sacharian/ BenJaesielin/ Semiramothin/ Jehielin/ Unnin/ Eliabin/ Benajan/ Maesejan/ Mathithian/ Eliphelejan/ Miknejan/ ObedEdomin/ ja Jejelin owen wartiat.
1 Aikak 15:19 Sillä Heman/ Assaph ja Ethan/ olit weisajat waskicymbaleilla/ helistäin heliällä änellä.
1 Aikak 15:20 Mutta Zacharia/ Asiel/ Semiramoth/ Jehiel/ Unni/ Eliab/ Maesia ja Benaja Psaltarilla Alamothin päällä.
1 Aikak 15:21 Waan Mathithia ja Elipheleja ja Masenias/ ja ObedEdom/ Jejel ja Asasia weisaisit cahdexan kielisillä candeleilla heidän edelläns.
1 Aikak 15:22 Mutta ChenanJa Lewitain päämies weisumestari piti neuwoman heitä weisaman: sillä hän oli sangen taitawa.
1 Aikak 15:23 Ja Berechia ja Elkana olit Arkin owen wartiat.
1 Aikak 15:24 Mutta Sachania/ Josaphat/ Nethaneel/ Amasai/ Zacharia/ Benaja/ Eljezer Papit/ soitit Basunilla Jumalan Arkin edes/ ja ObedEdom ja Jeheja olit Arkin owen wartiat.
1 Aikak 15:25 NIin meni Dawid ja Israelin wanhimmat ja tuhannen päämiehet/ noutaman HERran lijton Arckia ObedEdomin huonesta ilolla.
1 Aikak 15:26 Ja cosca Jumala autti Lewitait candamas HERran lijton Arckia/ uhraisit he seidzemen härkä/ ja seidzemen oinasta.
1 Aikak 15:27 Ja Dawid oli puetettu lijnawaattella/ ja caicki Lewitat jotca Arckia cannoit/ ja weisajat/ ja ChenanJa weisumestari weisaitten cansa.

1 Aikak 15:28 Oli myös Dawidin päällä lijnainen pääliswaate. Näin cannoi coco Israel HERran lijton Arkin ilolla/ Basunain/ trometein/ heliäin Cymbalein/ Psaltarein ja candelein cansa.
1 Aikak 15:29 COsca HERran lijton Arcki tuli Dawidin Caupungijn/ cadzoi Michol Saulin tytär ackunasta/ ja näki Dawidin hyppäwän ja leikidzewän/ nijn hän cadzoi hänen sydämesäns ylön.

Vers. 12. Pyhittäkät teitän) Papit pesit heidäns Wanhas Testamendis/ ja otit puhtat ja pyhät waattet päällens/ wäldit caicke saastaisutta ja wijna ja wäkewitä juomia/ cosca heidän piti pitelemän sitä cuin pyhä oli/ josa he olit Christuxen meidän ylimmäisem Pappim cuwa/ joca oli olewa puhdas/ saastatoin ja ilman caiketa synnitä/ Heb. 7:26. Me myös muistutetan täsä sisällisest pyhydest ja puhtaudest/ jota meidän pitä ahkeroidzeman/ 2. Cor. 7. 1.

XVI. Lucu.

Al.$ 16. ARcki pannan Tabernaclijn/ Dawid uhra/ siuna Canssa ja jaca idzecullengin ruoca/ v. 1.
asetta Lewitat/ nimittäin/ Assaphin weljinens/ ylistämän ja kijttämän Israelin Jumalata/ v. 4.
cauneilla Psalmeilla: kijttäkät HERra/ saarnatcat hänen nimens/ etc.$ v. 8.
Item$: Weisatcat HERralle caikis mais/ etc.$ v. 23.
Zadochin weljinens jättä hän endisen majan tygö Gibeonijn/ jocapäiwäistä uhria päättämän/ v. 39.
Hemanin ja Jedithun cansa weisaman ja soittaman HERran edes/ v. 41.

1 Aikak 16:1 COsca he Jumalan Arkin olit candanet sisälle/ asetit he hänen majaan/ jonga Dawid oli walmistanut/ ja uhrais polttouhria ja kijtosuhria Jumalan edes.
1 Aikak 16:2 Ja cosca Dawid oli täyttänyt polttouhrit ja kijtosuhrit/ siunais hän Canssa HERran nimeen.
1 Aikak 16:3 Ja jacoi jocaidzelle Israelis sekä miehille että waimoille/ jocaidzelle leiwän/ ja cappalen liha/ ja mitan wijna.
1 Aikak 16:4 JA hän asetti HERran Arkin eteen muutamita Lewitaita palweliaxi/ ylistämän/ kijttämän ja cunnioittaman HERra Israelin Jumalata.
1 Aikak 16:5 Cuin olit Assaph ensimäinen/ ZacharJa toinen/ Jejel/ Semiramoth/ Jehiel/ Mathithia/ Eliab/ Benaja/ ObedEdom/ ja Jejel Psaltarin ja harpuin cansa: mutta Assaph kilisewäisten Cymbalein cansa.
1 Aikak 16:6 Ja Benaja ja Jehasiel Papit trumetarein cansa aina Jumalan lijton Arkin edes.
1 Aikak 16:7 SIlloin asetti Dawid ensist kijttämän HERra Assaphin cautta ja hänen weljeins:
1 Aikak 16:8 Kijttäkät HERra ja saarnatcat hänen nimens/ julistacat hänen töitäns Canssan seas.

1 Aikak 16:9 Weisatcat/ soittacat hänen edesäns/ puhucat caikista hänen ihmellisistä töistäns.
1 Aikak 16:10 Ylistäkät hänen pyhä nimens/ nijden sydän iloitcan/ jotca edziwät HERra.
1 Aikak 16:11 Kysykät HERra ja hänen woimans/ edzikät hänen caswojans alati.
1 Aikak 16:12 Muistacat hänen ihmellisiä töitäns/ jotca hän tehnyt on/ hänen ihmeitäns ja sanojans.
1 Aikak 16:13 Te Israelin hänen palwelians siemen/ te Jacobin hänen walituns lapset.
1 Aikak 16:14 Hämbä on HERra meidän Jumalam/ hän duomidze caikes mailmas.
1 Aikak 16:15 Muistacat ijancaickisest hänen lijttoans/ mitä hän on käskenyt tuhannelle sucucunnalle.
1 Aikak 16:16 Jonga hän teki Abrahamin cansa/ ja hänen walans Isaachin cansa.
1 Aikak 16:17 Ja sääsi sen Jacobille oikeudexi/ ja Israelille ijancaickisexi lijtoxi.
1 Aikak 16:18 Ja sanoi: sinulle minä annan Canaan maan/ teidän perimisen arwan.
1 Aikak 16:19 Cosca he wähät ja harwat olit/ ja muucalaiset sijnä:
1 Aikak 16:20 Waelsit he Canssasta Canssaan/ ja yhdest waldacunnast toiseen Canssaan.
1 Aikak 16:21 Eipä hän sallinut heitä kenengän wahingoitta/ waan rangais Cuningatkin heidän tähtens.
1 Aikak 16:22 Älkät ruwetco minun woideltuihin/ ja älkät paha tehkö minun Prophetailleni.
1 Aikak 16:23 WEisatcat HERralle caicki maa/ julistacat päiwä päiwäldä hänen autuuttans.
1 Aikak 16:24 Luetelcat pacanain seas hänen cunniatans/ caickein Canssain seas hänen ihmeitäns.
1 Aikak 16:25 Sillä HERra on suuri ja sangen kijtettäpä/ peljättäpä caickein jumalitten seas.
1 Aikak 16:26 Sillä caicki pacanain jumalat owat epäjumalat: mutta HERra on taiwat tehnyt.
1 Aikak 16:27 Se on caunis ja cunnialinen hänen edesäns/ ja wäkewys ja ilo on hänen siasans.
1 Aikak 16:28 Te Canssat tuocat HERralle/ tuocat HERralle cunnia ja woima.
1 Aikak 16:29 Tuocat hänen nimens cunnia/ tuocat lahjoja/ ja tulcat hänen eteens. Cumartacat HERra pyhäs caunistuxes.
1 Aikak 16:30 Peljätkät händä caicki mailma/ hän on maan wahwistanut/ ettei hän lijcu.
1 Aikak 16:31 Taiwat iloidcan ja maa riemuidcan/ sanottacan pacanain seas että HErra hallidze.
1 Aikak 16:32 Meri paohatcan/ ja mitä sijnä on/ kedot iloitcat/ ja caicki cuin sen päällä owat.
1 Aikak 16:33 Ja ihastucan caicki puut medzis HERran edes: sillä hän tule duomidzeman maata.
1 Aikak 16:34 Kijttäkät HERra/ sillä hän on hywä/ ja hänen laupiudens on ijancaickinen.
1 Aikak 16:35 Ja sanocat: auta meitä Jumala meidän wapahtajam/ ja coco meitä/ ja kehitä meitä pacanoista/ että me kijtäisim sinun pyhä nimes/ ja kerscaisim meitäm sinun kijtoxesas.
1 Aikak 16:36 Kijtetty olcon HERra Israelin Jumala ijancaickisest ijancaickiseen/ ja caicki Canssa sanocan Amen: ja kijttäkän HERra.

1 Aikak 16:37 NÄin jätti hän HERran lijton Arkin eteen Assaphin ja hänen weljens/ palweleman alinomat Arkin edes/ jocapäiwäises työs.
1 Aikak 16:38 Mutta ObedEdomin ja hänen cahdexan weljiäns sedzemettäkymmendä: Ja ObedEdomin Jedithun pojan ja Hossan owen wartiaxi.
1 Aikak 16:39 Ja Zadochin Papin ja hänen weljens Papit/ pani hän HERran majan eteen Gibeonin corkeudelle.
1 Aikak 16:40 Tekemän päiwä päiwäldä HERralle polttouhria polttouhrin Altarilla/ amulla ja ehtona/ nijncuin kirjoitettu on HERran Lais/ ja hän Israelille käskenyt oli.
1 Aikak 16:41 Ja Hemanin ja Jedithunin heidän cansans/ ja muut walitut cuin nimeldäns nimitetyt olit kijttämän HERra/ että hänen laupiudens on ijancaickisest.
1 Aikak 16:42 Ja Hemanin ja Jedithunin heidän cansans/ waskitorwella ja Cymbaleilla soittaman/ ja Jumalan candeleilla. Mutta Jedithunin pojat pani hän owen wartiaxi.
1 Aikak 16:43 Ja näin matcusti caicki Canssa cukin cotians: Dawid myös läxi siunaman huonettans.

Vers. 11. Edzikät hänen caswojans) HERran caswo on Kirjoituxes toisinans Jumalan sana ja Sacramenti/ joita edzittämän pitä: mitä se enämbi merkidze/ cadzo 4. Reg.$ 17:18.

XVII. Lucu.

Al.$ 17. DAwid sano Prophetalle Nathanille tahtowans raketa HERralle huonen/ v. 1.
HERra ilmoitta idzens Nathanille ja kieldä hänen sitä tekemäst/ hän lupa muutoin siunata hänen/ ja coco Israelin/ v. 3.
ja hänen jälkens herättä yhden hänen pojistans (se on Christuxen) joca hänelle on rakendawa ijancaickisen huonen/ v. 11.
Dawid ihmettele/ ylistä HERran hywyttä ja rucoile että hän pidäis lupauxens ja täyttäis sen/ v. 15.

1 Aikak 17:1 SE tapahdui cosca Dawid asui huonesans/ sanoi hän Prophetalle Nathanille: cadzo/ minä asun Cedrihuones/ ja HERran lijton Arcki on waatetten alla.
1 Aikak 17:2 Nathan sanoi Dawidille: caicki cuin sinun sydämesäs on/ tee: sillä HERRA on sinun cansas.
1 Aikak 17:3 MUtta sinä yönä tuli Jumalan sana Nathanin tygö/ ja sanoi:
1 Aikak 17:4 Mene/ ja sano minun palwelialleni Dawidille: Näin sano HERra: älä minulle rakenna yhtän huonetta asuaxeni:

1 Aikak 17:5 Sillä en minä ole asunut yhdesäkän huones/ sijtä päiwäst cuin minä Israelin lapset johdatin ulos/ tähän päiwän asti/ waan minä olen aina ollut majas ja Tabernaclis.
1 Aikak 17:6 Cuhunga ikänäns minä waelsin coco Israelis/ olengo minä puhutellut jotacuta Duomarita Israelis/ jonga minä olen käskenyt ruockia minun Canssani/ ja sanonut: mixet te ole minulle rakendanet Cedrihuonetta?
1 Aikak 17:7 Nijn sano näin minun palwelialleni Dawidille: Näin sano HERra Zebaoth: minä olen ottanut sinun kedolda cusas lambaita caidzit/ minun Canssani Israelin Förstixi.
1 Aikak 17:8 Ja olen ollut sinun cansas cuhungas ikänäns waelsit/ ja olen häwittänyt sinun wihamiehes edestäs/ ja olen tehnyt sinulle nimen/ nijncuin suurilla maan päällä nimi on.
1 Aikak 17:9 Mutta minä panen minun Canssalleni Israelille paican/ ja istutan sen nijn/ että se sijnä/ asu ja ei enä lijcuteta/ ja pahan Canssan ei pidä enä sitä waiwaman nijncuin ennen.
1 Aikak 17:10 Ja sijtä ajasta cuin minä käskin/ että minun Canssallani Israelillä piti Duomarit oleman: minä painan caicki sinun wihamiehes alas/ ja ilmoitan sinulle HERran rakendawan sinulle huonen.
1 Aikak 17:11 MUtta cosca sinun päiwäs täytetän/ että sinä menet Isäis tygö/ nijn minä herätän sinun siemenes sinun jälkes/ yhden sinun pojistas/ ja minä wahwistan hänen waldacundans.
1 Aikak 17:12 Ja hän rakenda minulle huonen/ ja minä wahwistan hänen istuimens ijancaickisest.
1 Aikak 17:13 Minä olen hänen Isäns/ ja hän on minun poican/ ja en minä käännä minun laupiuttani häneldä pois/ nijncuin minä sen käänsin häneldä pois/ joca sinun edelläs oli.
1 Aikak 17:14 Mutta minä asetan hänen minun huoneseni/ ja minun waldacundani ijancaickisest/ nijn että hänen istuimens on pysywäinen ijancaickisest.
1 Aikak 17:15 JA cosca Nathan caickein näiden sanain ja näyn jälken Dawidin cansa puhunut oli.
1 Aikak 17:16 Nijn tuli Cuningas Dawid ja oli HERran edes/ ja sanoi: cuca olen minä HERra Jumala? ja mikä on minun huonen/ ettäs olet andanut minun tulla tähän asti.
1 Aikak 17:17 Ja tämä on wähä ollut sinun silmäis edes Jumala/ mutta sinä olet myös puhunut sinun palwelias huonesta/ pitkän ajan peräst tulewaisest/ ja olet cadzellut minun nijncuin ihmisen hahmos/ joca on HERra Jumala corkeudes.
1 Aikak 17:18 Mitä Dawid enä mahta anoa sinulda/ ettäs cunnioitaisit palwelias? sinä tunnet palwelias.
1 Aikak 17:19 HERra sinä olet tehnyt caicki ne suuret tegot oman sydämes jälken/ sinun palwelias tähden/ ilmoittaxes caiken jalouden.
1 Aikak 17:20 HERra/ ei ole sinun caldaistas/ ja ei ole Jumalata paidzi sinua/ caikis cuin me corwillam cuullet olem.

1 Aikak 17:21 Ja cusa on jocu Canssa maan päällä/ nijncuin sinun Canssas Israel/ cuhunga Jumala mennyt on/ wapahtaman idzellens Canssa/ ja tekemän hänellens nimet suurist ja hirmullisist töistä/ ajain pacanat ulos sinun Canssas edest/ jongas Egyptist wapahtanut olet?
1 Aikak 17:22 Ja olet tehnyt sinun Canssas Israelin idzelles ijancaickisexi Canssaxi/ ja sinä HERra olet heidän Jumalaxens tullut.
1 Aikak 17:23 Nyt HERra se sana jongas palwelialles puhunut olet/ ja hänen huonellens/ wahwistucon ijancaickisest/ ja tee nijncuins puhunut olet.
1 Aikak 17:24 Wahwistucon ja suurexi tulcon sinun nimes ijancaickisest/ että sanotaisin: HERra Zebaoth/ Israelin Jumala on Jumala Israelis/ ja sinun palwelias Dawidin huone olcon pysywäinen sinun edesäs.
1 Aikak 17:25 Sillä sinä minun Jumalan olet ilmoittanut sinun palwelias corwain cuullen/ ettäs rakennat hänelle huonen/ sentähden on sinun palwelias aicoinut rucoilla sinun edesäs.
1 Aikak 17:26 Nyt HERra sinä olet Jumala/ ja olet tätä hywä puhunut palwelialles.
1 Aikak 17:27 Siuna nyt sinun palwelias huone/ että se pysyis ijancaickisest sinun edesäs: sillä mitä sinä HERra siunat/ se on siunattu ijancaickisest.

Vers. 5. Minä olen aina majas ja Tabernaclis ollut) Jumala on jocapaicas läsnä/ eikä ole sidottu yhtengäns paickaan/ waan erinomaisest sanotan hän siellä olewan cusa hänen sanans opetetan ja Sacramentit nautitan/ cadzo 1. Reg.$ 8:27.
v. 11. Nijn minä herätän sinun siemenes: se on selkiä/ että se pitä ymmärrettämän Christuxest. Waan että Salomo rakensi HERralle Templin/ owat Judalaiset tahtonet sen ymmärtä hänestä/ ja ei Christuxest.
v. 17. Ja olet cadzellut minun nijncuin ihmisen hahmos) Cadzo/ 2. Sam. 7:19.

XVIII. Lucu.

Al.$ 18. DAwid lyö Philisterit/ v. 1.
Moabiterit/ v. 2.
HadadEserin Zoban Cuningan/ v. 5.
Syrialaiset Damascust/ ja teke idzellens alemmaisexi/ v. 12.
Cullan ja wasken cuin hän heidän Caupungeistans saa/ pyhittä HERralle/ v. 7:11. Abisai lyö Edomerit ja teke Dawidille alemmaisexi/ v. 12.
HERra autta Dawidit cunga ikänäns hän mene/ ja hän pitä oikeuden ja hurskauden woimasans caikelle Canssallens. v. 13.

1 Aikak 18:1 SIitte löi Dawid Philisterit/ ja waati alans heidän/ ja otti Gathin ja hänen kyläns Philisterein kädest.
1 Aikak 18:2 Hän löi myös Moabiterit/ nijn että he tulit Dawidille alemmaisexi/ ja weit hänelle lahjoja.
1 Aikak 18:3 Hän löi myös HadadEserin/ Zoban Cuningan Hamathis/ silloin cuin hän meni nostaman kättäns Phratin weden tygö.
1 Aikak 18:4 Ja Dawid woitti häneldä tuhannen waunua/ seidzemen tuhatta hewoismiestä ja caxikymmendä tuhatta jalcamiestä. Ja Dawid raiscais caicki waunut/ ja piti heistä tallella sata waunua.
1 Aikak 18:5 Ja Syrialaiset Damascusta tulit HadadEserin Zoban Cuningan apuun/ mutta Dawid löi Syrialaisist caxicolmattakymmendä tuhatta miestä.
1 Aikak 18:6 Ja asetti Canssan Damascoon Syriaas/ nijn että Syrialaiset tulit Dawidin alemmaisexi/ ja weit hänelle lahjoja: sillä HERra autti Dawidi cunga ikänäns hän waelsi.
1 Aikak 18:7 Ja Dawid otti cullaiset kiwet/ cuin olit HadadEserin palwelioilla/ ja wei Jerusalemijn.
1 Aikak 18:8 Otti myös Dawid HadadEserin Caupungeista Thibehatist ja Chunist juuri paljo waske/ josta Salomo waskimeren/ padzat ja waskiastioita teki.
1 Aikak 18:9 JA cosca Thogu Hemathin Cuningas cuuli Dawidin lyönen caiken HadadEserin Zoban Cuningan sotajoucon.
1 Aikak 18:10 Lähetti hän poicans Hadoramin Cuningas Dawidin tygö/ käski terwettä ja siunata händä/ että hän HadadEserin cansa sotinut ja hänen lyönyt oli (sillä Thogulla oli sota HadadEserin cansa).
1 Aikak 18:11 Ja Cuningas Dawid pyhitti HERralle caicki cullaiset/ hopiaiset ja waskiset astiat/ sen hopian ja cullan cansa cuin hän oli ottanut pacanoilda/ Edomereildä/ Moabitereildä/ Ammonitereidä/ Philistereildä ja Amalechitereildä.
1 Aikak 18:12 JA Abisai ZeruJan poica/ löi suolalaxos Edemereist cahdexantoistakymmendä tuhatta.
1 Aikak 18:13 Ja asetti Canssan Edomijn/ nijn että caicki Edomerit olit Dawidin alemmaiset: sillä HERra autti Dawidi cunga ikänäns hän waelsi.
1 Aikak 18:14 Ja nijn hallidzi Dawid caiken Israelin/ ja teki oikeuden ja hurscauden caikelle hänen Canssallens.
1 Aikak 18:15 JOab ZeruJan poica oli sotajoucon päällä/ Josaphat Ahiludin poica oli Cantzleri.
1 Aikak 18:16 Zadok Ahitobin poica/ ja AbiMelech Abjatharin poica olit Papit/ Sausa oli kirjoittaja.
1 Aikak 18:17 Benaja Jojadan poica oli Chretin ja Pletin päällä. Ja Dawidin pojat olit ensimäiset Cuningan käsillä.

Vers. 2. Moabiterit) Nijden cansa oli Jumala jo aica ennen kieldänyt rauha pitämäst/ Deut.$ 23:6. Sillä he olit palcannet Bileamin noidan/ Israelin lapsia wastan/ cosca heidän piti Canaan maata omistaman.

XIX. Lucu.

Al.$ 19. NAhas Ammoniterein Cuningas cuole/ Dawid lähettä lohduttaman hänen poicans/ v. 1.
he luullan wacojaxi/ pilcatan ja annetan mennä/ v. 3.
cosca he ymmärtäwät sen pahaxi otetun/ palckawat he Syrialaiset Israeli wastan/ v. 6.
Dawid lähettä Joabin ja Abisain Uljasten cansa/ v. 8.
Syrialaiset ja Ammoniterit lyödän pacoon/ v. 14.
Syrialaiset tulewat jällens: Dawid coco Israelin ja lyö heidän/ ettei he enä tohdi tulla/ v. 16.

1 Aikak 19:1 SEnperäst cuoli Nahas Ammonin lasten Cuningas/ ja hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.
1 Aikak 19:2 Nijn Dawid ajatteli: minä osotan laupiuden Hanonille Nahaxen pojalle: sillä hänen Isäns on tehnyt laupiuden minun cohtani. Ja hän lähetti sinne sanansaattajat lohduttaman händä hänen Isäns tähden. Ja Dawidin palweliat tulit Ammonin lasten maalle Hanonin tygö lohduttaman händä.
1 Aikak 19:3 Nijn sanoit Ammonin lasten pääruhtinat Hanonille: luuletcos Dawidin cunnioittawan sinun Isäs sinun silmäis edes/ että hän lähetti lohduttajat sinun tygös? ja eikö hänen palwelians tullet tutkisteleman/ cukistaman ja wacoiman maata?
1 Aikak 19:4 Silloin otti Hanon Dawidin palweliat ja ajeli heidän/ ja leickais puolen heidän waatteistans haman cupeisin asti/ ja päästi heidän menemän.
1 Aikak 19:5 Ja he menit/ ja se tehtin Dawidille tiettäwäxi nijstä miehistä. Ja hän lähetti heitä wastan (sillä miehet olit sangen suurest häwäistyt) ja Cuningas sanoi: olcat sijhenasti Jerihos cuin teidän partan caswa/ tulcat sijtte jällens.
1 Aikak 19:6 MUtta cosca Ammonin lapset näit heidäns haisewan Dawidin edes/ lähetti Hanon ja Ammonin lapset tuhannen leiwiskätä hopiata palcataxens waunuja ja hewoismiehiä Mesopotamiast/ Syrian Maechast ja Sohast.
1 Aikak 19:7 Ja he palckaisit caxineljättäkymmendä tuhatta waunua/ ja Maechan Cuningan wäkinens: He tulit ja sioitit heidäns Medban eteen. Ja Ammonin lapset cocoisit myös heidäns heidän Caupungeistans ja tulit sotaan.

1 Aikak 19:8 COsca Dawid sen cuuli/ lähetti hän Joabin ja coco Sangarein joucon.
1 Aikak 19:9 Ja Ammonin lapset olit lähtenet/ ja hangidzit heitäns sotaan Caupungin portin edes: Mutta Cuningat jotca tullet olit/ olit kedolla erinäns.
1 Aikak 19:10 Cosca Joab näki sodan sekä edesäns että tacanans nousewan händäns wastan/ walidzi hän caicki nuoret miehet Israelist/ ja asetti hänens Syrialaisia wastan.
1 Aikak 19:11 Muun wäen andoi hän Abisain hänen weljens käsijn menemän Ammonin lapsia wastan.
1 Aikak 19:12 Ja sanoi: jos Syrialaiset owat minua wäkewemmät/ nijn tule minun auxeni/ ja jos Ammonin lapset owat sinua wäkewemmät/ nijn minä autan sinua.
1 Aikak 19:13 Rohwaise sinus/ ja toimittacam miehullisest meidän Canssam/ ja meidän Jumalan Caupungein edest/ HERra tehkön nijncuin hänelle otollinen on.
1 Aikak 19:14 Ja Joab lähestyi sillä wäellä cuin hänen cansans oli/ sotiman Syrialaisia wastan/ Ja ne pakenit händä.
1 Aikak 19:15 Cosca Ammonin lapset näit Syrialaiset pakenewan/ pakenit he myös Abisait hänen weljiäns ja menit Caupungijn/ mutta Joab meni Jerusalemijn.
1 Aikak 19:16 COsca Syrialaiset näit heidäns Israelildä lyödyxi/ lähetit he sanansaattajat/ ja toit Syrialaiset tuolda puolen wirta. Ja Sophach HadadEserin sodan päämies meni heidän edelläns.
1 Aikak 19:17 Cosca se oli Dawidille sanottu/ cocois hän coco Israelin ja meni Jordanin ylidze. Ja cosca hän tuli heidän tygöns/ asetti hän hänens heitä wastan/ ja Dawid asetti hänens Syrialaisia wastan sotaan/ ja ne sodeit hänen cansans.
1 Aikak 19:18 Mutta Syrialaiset pakenit Israeli. Ja Dawid tappoi Syrialaisista seidzemen tuhatta waunua/ ja neljäkymmendä tuhatta jalcamiestä/ hän tappoi myös Sophachin sodan päämiehen.
1 Aikak 19:19 Ja cosca HadadEserin palweliat näit heidäns lyödyxi Israelildä/ teit he rauhan Dawidin cansa/ ja olit hänen palwelians/ ja Syrialaiset ei tahtonet enämbätä autta Ammonin lapsia.

XX. Lucu.

Al.$ 20. JOab turmele Dawidin käskyst Ammoniterein maan/ ja woitta heidän pääcaupungins Rabban.
Dawid otta heidän Cuningans Cruunun ja pane päähäns/ v. 1.
Philisterit nousewat/ waan Dawid lyö heidän/ ja tappa colme heidän Sangaritans/ v. 4.

1 Aikak 20:1 JA cosca ajastaica culunut oli/ sijhen aican cuin Cuningat lähtewät ulos/ johdatti Joab sotajoucon ja häwitti Ammonin lasten maan/ tuli ja pijritti Rabban (mutta Dawid oli Jerusalemis) Ja Joab

löi Rabban/ ja cukisti sen.
1 Aikak 20:2 Ja Dawid otti heidän Cuningans Cruunun hänen päästäns/ ja löysi sen painawan leiwiskän culda/ ja callita kiwiä hänes/ ja pandin Dawidin päähän. Hän toi myös sangen paljo saalista Caupungist.
1 Aikak 20:3 Mutta wäen/ cuin siellä oli/ toi hän ulos/ ja andoi heidän sahata sahoilla/ ja petkeleillä ja kirweillä. Nijn teki Dawid caickein Ammonin lasten Caupungein cansa. Ja Dawid palais sijtte wäen cansa Jerusalemijn.
1 Aikak 20:4 SIitte nousi taas sota Gaseris Philisterein cansa. Silloin löi Sibechai Husathiteri Sibain/ joca oli Sangarten lapsist/ ja sorsi heidän.
1 Aikak 20:5 Ja wielä nousi sota Philisterein cansa/ Silloin löi Elhanan Jairin poica/ Lahemin Goliathin Gathiterin weljen/ jonga keihän warsi oli nijncuin cangan puu.
1 Aikak 20:6 Ja taas nousi sota Gathis/ siellä oli suuri mies/ ja hänellä oli cuusi sorme ja cuusi warwast/ se on neljäcolmattakymmendä. Ja hän myös oli syndynyt Sangareist.
1 Aikak 20:7 Ja hän pilckais Israeli.
1 Aikak 20:8 Mutta Jonathan Simean poica Dawidin weljen poica löi hänen. Nämät oli sijnnet Sangareist Gathis/ ja langeisit Dawidin ja hänen palweliains kätten cautta.

XXI. Lucu.

Al.$ 21. DAwid luke Israelin/ v. 1.
josta HERra närkästy/ v. 7.
käske hänen walita rangaistuxexi callin ajan/ sodan eli ruton/ v. 10.
Dawid wasta tahtowans langeta ennen HERran käsijn cuin ihmisten/ v. 13.
HERra anda Engelins lyödä Israelis 70000. ihmistä/ v. 14.
Engeli tahto tulla Jerusalemijn: Dawid näke/ lange ja rucoile että HERra rangaisis händä ja hänen huonettans/ v. 15.
Engeli käske sanoa että hän walmistais HERralle Altarin Arnan Jebuserin rijhes/ v. 18.
Dawid teke nijn/ v. 19.
uhra/ rucoile/ cuuldan ja rangaistus lacka/ v. 26.
aicoi sen paican HERran huonen siaxi/ v. 28.

1 Aikak 21:1 JA Sathan seisoi Israeli wastan ja kehoitti Dawidin lukeman Israeli.
1 Aikak 21:2 Ja Dawid sanoi Joabille ja Canssan ylimmäisille: mengät ja lukecat Israel/ BerSebast Danin

saacka/ ja tuocat minulle/ että minä tiedäisin heidän lucuns.
1 Aikak 21:3 Joab sanoi: HERra enändäkön hänen Canssans sata kerta suuremmaxi cuin se nyt on. Minun Herran Cuningan/ eikö nämät caicki ole minun Herrani palweliat? mixi sijs minun Herran kysy sitä? mixi se tulis synnixi Israelille?
1 Aikak 21:4 Mutta Cuningan sana woitti Joabin. Ja Joab meni/ ja waelsi coco Israelin ymbärins/ ja tuli Jerusalemijn.
1 Aikak 21:5 Ja Joab andoi Dawidille luetun Canssan lugun/ ja coco Israelis oli/ yxitoistakymmendä kerta sata tuhatta miestä/ cuin weti mieckans ulos. Ja Judas neljä sata tuhatta ja seidzemenkymmendä tuhatta miestä/ cuin wedit mieckans ulos.
1 Aikak 21:6 Mutta Lewi ja BenJaminit ei hän näiden secan lukenut: sillä Joab cauhistui Cuningan sanast.
1 Aikak 21:7 Mutta ei Jumalalle nämät kelwannet/ ja hän löi Israelin.
1 Aikak 21:8 Ja Dawid sanoi Jumalalle: minä olen rascast syndiä tehnyt/ että minä sen tehnyt olen/ mutta ota sinun palwelias wäärys pois: sillä minä olen juuri tyhmäst tehnyt.
1 Aikak 21:9 JA HERra puhui Gadin cansa/ Dawidin Näkiän/ sanoden:
1 Aikak 21:10 Mene puhu Dawidin cansa/ sanoden: näitä sano HERra: colme panen minä sinun etees/ walidze sinulles yxi nijstä/ ja minä teen sinulle.
1 Aikak 21:11 Ja cosca Gad tuli Dawidin tygö/ sanoi hän hänelle: Näitä sano HERra: walidze sinulles/
1 Aikak 21:12 Taicka colme callista wuotta/ taicka colmen Cuucauden paco wihollistes edes/ ja wainollises miecan edes/ että se on käsittäwä sinun/ eli colmexi päiwäxi HERran miecka ja ruttotauti maalle/ nijn että HERran Engeli cadotta caicki Israelin rajoilla. Nijn ajattele sijs nyt mitä minä händä wastan cuin minun on lähettänyt.
1 Aikak 21:13 Dawid sanoi Gadille: minulla on suuri ahdistus/ cuitengin tahdon minä langeta HERRAN käsijn (sillä hänen laupiudens on sangen suuri) ja en ihmisten käsijn.
1 Aikak 21:14 SIlloin andoi HERra tulla ruttotaudin Israelijn/ nijn että Israelist langeis seidzemenkymmendä tuhatta miestä.
1 Aikak 21:15 Ja Jumala lähetti Engelin Jerusalemijn cadottaman sitä. Ja hucuttais/ cadzoi HERra sijhen/ ja catui sitä paha/ ja sanoi Engelille joca hucutti: nyt on kyllä/ pidä kätes ylös. Mutta HERran Engeli seisoi Arnan Jebuserin rijhen tykönä.
1 Aikak 21:16 Ja Dawid nosti silmäns/ ja sai nähdä HERran Engelin seisowan taiwan ja maan wälillä/ ja uloswedetyn miecan hänen kädesäns ojetun Jerusalemin päälle. Silloin langeis Dawid ja wanhimmat heidän caswoillens puetetut säkeillä.

1 Aikak 21:17 Ja Dawid sanoi Jumalalle: engö minä se ole cuin annoin luke Canssan? minä se olen cuin syndiä tein ja saatin matcan sitä paha? mitä nämät lambat tehnet owat? HERra minun Jumalan anna sinun kätes olla minun ja minun Isäni huonen päälle/ ja ei sinun Canssalles waiwaxi.
1 Aikak 21:18 JA HERran Engeli sanoi Gadille/ että hän sanois Dawidille/ että Dawid menis ja rakennais HERralle Altarin Arnan Jebuserin rijheen.
1 Aikak 21:19 Ja Dawid meni Gadin sanan jälken/ cuin hän HERran nimeen puhunut oli.
1 Aikak 21:20 Waan cuin Arnan käänsi hänens ja näki neljän poicans cansa Engelin/ lymytit he heidäns: sillä Arnan tappoi nisuja.
1 Aikak 21:21 Cuin Dawid meni Arnanin tygö/ näki Arnan ja hawaidzi Dawidin/ meni rijhest ulos ja langeis caswoillens Dawidin eteen maahan.
1 Aikak 21:22 Ja Dawid sanoi Arnanille: anna minulle rijhen sia/ raketaxeni sijhen HERralle Altarita/ suo se minulle täyden rahan edest/ että widzaus lackais Canssasta.
1 Aikak 21:23 Ja Arnan sanoi Dawidille: ota sinulles/ ja tee minun Herran Cuningan cuin sinulle kelpa. Cadzo/ minä annan myös härkiä polttouhrixi ja aseita puixi ja nisuja ruocauhrixi/ caickia minä annan.
1 Aikak 21:24 Mutta Cuningas Dawid sanoi Arnanille: ei nijn/ waan minä ostan täydellä rahalla: sillä en minä ota sitä cuin sinun on/ HERralle/ ja tee polttouhria maxamat.
1 Aikak 21:25 Nijn Dawid andoi Arnanille sen sian edest cuuden sadan Siclin painon culda.
1 Aikak 21:26 Ja Dawid rakensi sijnä HERralle Altarin/ ja uhrais polttouhria ja kijtosuhria. Ja cosca hän rucoili HERra/ cuuli hän hänen tulen cautta taiwasta polttouhrin Altarilla.
1 Aikak 21:27 Ja HERra sanoi Engelille että hän pistäis mieckans tuppeens.
1 Aikak 21:28 Cosca Dawid näki HERran cuullexi hänens/ Arnanin Jebuserin rijhesä/ uhrais hän siellä.
1 Aikak 21:29 Sillä HERran maja/ cuin Moses oli tehnyt corwes/ ja polttouhrin Altari/ olit silloin Gibeonin corkeudes.
1 Aikak 21:30 Ja ei Dawid tainnut mennä sen eteen kysymän Jumalata: sillä hän oli peljästynyt HERran Engelin miecka.

Vers. 1. Kehoitti Dawidin) Nimittäin ylpeyden cautta/ tietäxens mitä waldacunda oli lisändynyt sijttecuin hän sen sai/ ja kerscata sijtä nijncuin hän sen toimittanut olis/ joca on epäjumalan pelwelus/ ja Jumalan mieldä wastoin/
v. 5. Yxitoistakymmendä kerta sata tuhatta) 2. Sam. 24. cusa se Historia myös kirjoitetan/ on waiwon 800000. ne mahtawat wäkewät ja walitut sotamiehet olla/ waan täsä caicki cuin miecka cannoit. Siellä on

myös 500000. miestä Judasta/ täsä 470000: sillä täsä luetan ainoastans sotamiehet/ siellä caicki järjestäns.
v. 16. Säkeillä) Cadzo 3. Reg.$ 21:27.
v. 17. Mitä nämät lambat owat tehnet) Että alemmaiset rangaistan Dawidin ricoxen tähden/ näky olewan sitä wastoin/ cuin on/ Deut.$ 24 Ezech. 18. idzecukin pitä cuoleman syndeins tähden. Täsä pitä tietämän/ ettei kengän ole wiatoin Jumalan edes. He olit myös kyllä tähän rickonet/ waicka ei tällä tawalla/ nijn cuitengin muilla. Ei taittu Dawidille suurembata rangaistusta panda/ cuin että hänen alemmaisens rangastaisin/ cuin nähdän/ että hän olis ennen suonut hänellens sen tapahtuwan. Cuningas ja hänen waldacundans owat nijncuin jäsenet ruumis. Cosca pää eli kädet rickowat/ nijn selkä saa haawoja/ cuin täsä tapahtui. Lue Iustin.$
v. 25. Cuuden sadan Siclin) 2. Sam. 24. on ainostans 50. Sicli. Jotca ymmärretän Ladost/ Härjistä ja uhripuista/ mutta tämä coco paicast/ joca on enämmän maxanut.

XXII. Lucu.

Al.$ 22. DAwid anda wuolta paljon kiwejä/ walmista paljo rauta/ waske ja Cedripuita/ raketaxens HERralle huonetta/ v. 1.
cudzu poicans Salomon/ ja neuwo händä/ ettei HERra tahtonut että hänen piti sen rakendaman paljoin sotain tähden/ waan SAlomon/ jolle hän tahdoi rauhan anda aicanans/ v. 6.
waeldaman HERran Lais/ nijn hän olis onnellinen/ v. 11.
käske caickia Förstejä Israelis auttaman händä/ v. 14.
teke Salomon Cuningaxi/ v. 17.

1 Aikak 22:1 Ja Dawid sanoi: täsä pitä oleman HERran huone/ ja tämä Altari Israelin polttouhria warten.
1 Aikak 22:2 JA Dawid käski coota muucalaiset/ jotca Israelin maalla olit/ ne asetti hän kiweinwuoliaxi/ wuoleman kiwejä Jumalan huonen rakennuxexi.
1 Aikak 22:3 Ja Dawid walmisti paljo rauta porttein owein nauloixi/ ja mitä yhteen naulitta tarwittin. Ja nijn paljo waske ettei se punnitta taittu.
1 Aikak 22:4 Ja Cedripuita epälugun: sillä Sidonist ja Tyrost wietin paljo Cedripuita Dawidille.
1 Aikak 22:5 Ja Dawid ajatteli: minun poican Salomo on nuori ja heicko/ mutta huonen/ joca pitä HERralle rakettaman/ pitä nijn suuren oleman/ että sen nimi ja cunnia corgotetan caikisa maisa/ sentähden walmistan minä hänelle waraxi. Näin walmisti Dawid paljo ennen cuolematans.
1 Aikak 22:6 JA hän cudzui hänen poicans Salomon/ ja käski hänen raketa huonen HERralle Israelin

Jumalalle.
1 Aikak 22:7 Ja sanoi hänelle: minun poican/ minun mielen on raketa HERralle minun Jumalalleni huonetta.
1 Aikak 22:8 Mutta HERran sana tuli minun tygöni/ ja sanoi: sinä olet paljo werta wuodattanut ja suurta sota pitänyt/ sentähden ei sinun pidä rakendaman minun nimelleni huonetta/ ettäs nijn paljo werta olet wuodattanut maan päälle minun edesäni.
1 Aikak 22:9 Cadzo poica joca sinulle syndy/ on lewollinen mies: sille minä anna lewon caikilda wihollisildans hänen ymbäristöldäns/ sentähden hänen pitä cudzuttaman Salomo: sillä minä annan rauhan ja lewon Israelille hänen elinaicanans.
1 Aikak 22:10 Hänen pitä rakendaman minun nimelleni huonen/ hänen pitä oleman minun poican/ ja minä olen hänen Isäns/ ja wahwistan hänen Cuningalisen istuimens Israelis ijancaickisest.
1 Aikak 22:11 Nijn on nyt minun poican/ HERra sinun cansas/ sinä menestyt ja rakennat HERralle sinun Jumalalles huonen/ nijncuin hän sinusta puhunut on.
1 Aikak 22:12 Ja HERra on andawa sinulle ymmärryxen ja toimen/ taitaman Israeli hallita/ ja pitämän HERras Jumalas Lain.
1 Aikak 22:13 Mutta silloin sinä menestyt/ coscas ahkeroidzet pitämän nijtä käskyjä ja oikeuxia/ cuin HERra Mosexen cautta on käskenyt Israelille. Ole wahwa ja hywäs turwas/ älä pelkä/ älä myös mitän wawahdu.
1 Aikak 22:14 Cadzo/ minä olen minun waiwasani walmistanut HERran huoneseen sata tuhatta leiwiskätä culda/ ja tuhannen kerta tuhannen leiwiskätä hopiata/ nijn myös waske ja rauta määrättömäst (sillä nijtä on ylön paljo) minä olen myös toimittanut hirsiä ja kiwiä/ joihingas wielä lisätä taidat.
1 Aikak 22:15 Nijn on sinulla paljon työn tekijtä/ kiwen hackaita/ ja puuseppiä/ ja caickia taitawita caickinaisijn töihin.
1 Aikak 22:16 Cullast/ hopiast/ waskest ja raudast/ joilla ei lucua ole/ hangidze sijs/ ja tee se/ HERra on sinun cansas.
1 Aikak 22:17 JA Dawid käski caickia Israelin ylimmäisiä auttaman hänen poicans Salomot.
1 Aikak 22:18 Eikö HERra teidän Jumalan ole teidän cansan/ ja on andanut teille lewon joca tahwolda? sillä hän on andanut maan asujamet teidän käsijn/ ja maa on woitettu/ HERran ja hänen Canssans edes.
1 Aikak 22:19 Sentähden andacat teidän sydämen ja sielun edziä HERra teidän Jumalatan/ hangitcat ja rakendacat HERralle Jumalalle Pyhä/ cannetta sijhen HERran lijton Arcki/ ja pyhät Jumalan astiat huoneseen/ joca HERran nimeen raketan.

Vers. 9. Rauha) Salomo/ se on/ rauhallinen. Täsä Salomo myös oli Christuxen cuwa/ joca cudzutan rauhan

päämiehexi/ Esa. 9:6. joca meille oli toimittawa ijancaickisen rauhan/ ia rakendawa sen oikian Jumalan huonen/ joca on hänen pyhä seuracundans. Sillä HERra ymmärtä händä erinomaisest lupauxesans/ cosca hän sano tahtowans wahwista hänen waldacundans istuimen ijancaickisest.
V. 14. Minun waiwasani) se on/ nijn paljo minä olen andanut sijhen/ cuinga paljo enämmän sinun pitä sijhen andaman. (v. eod.$ Centneri) on 600. Cruunua.

XXIII. Lucu.

Al.$ 23. DAwid coco caicki Papit ja Lewitat jotca ylidzen 30. ajastajan olit/ 38000. Nijstä asetta hän 24000. palweleman HERran huones. 6000. Duomareixi ja wircamiehixi. 4000. owenwartioixi ja 4000. weisaixi/ v. 1.
teke heille määrän caickein sucuundain seas/ v. 6.
Gersonitereille/ v. 7.
Kahathitereille/ v. 12.
Meraritereille/ v. 22.
ja nuorille ylidzen 20. ajastajan/ jotca palwelewat Pappeja caickinaises palweluxes/ erinomaisest ylistämäs HERra joca huomena ja ehtona/ v. 26.

1 Aikak 23:1 Näin teki Dawid poicans Salomon Israelin Cuningaxi/ cosca hän wanha ja elämäst kylläns saanut olit.
1 Aikak 23:2 JA Dawid cocois caicki ylimmäiset Israelis/ ja Papit ja Liwitat.
1 Aikak 23:3 Että Lewitat luetaisin hamast colmestkymmenest ajastajast ja sen ylidzen. Ja heidän lucuns oli päästä päähän wäkewitä miehiä/ cahdexanneljättäkymmendä tuhatta.
1 Aikak 23:4 Joista oli neljäcolmattakymmendä tuhatta teettäjätä HERran huones/ ja cuusi tuhatta wircamiestä ja duomarita.
1 Aikak 23:5 Ja neljä tuhatta owen wartiata/ jotca HERralle kijtost weisaisit candeleilla/ jotca minä pannut olen kijtost weisaman.
1 Aikak 23:6 JA Dawid teki määrän Lewin lapsille/ nimittäin/ Gersonille/ Kahathille ja Merarille.
1 Aikak 23:7 Gersonitereistä olit: Laedan ja Simei.
1 Aikak 23:8 Laedanin lapset: ensimäinen Jeheli/ Sethan ja Joel/ colme.
1 Aikak 23:9 Mutta Simein lapset olit: Salomith/ Hasiel ja Haran/ colme. Nämät olit Laedanin Isäin ylimmäiset.

1 Aikak 23:10 Olit myös nämät Simein lapset: Jahath/ Sina/ Jeus ja Bria.
1 Aikak 23:11 Nämät neljä olit myös Simein lapset: Jahath oli ensimäinen/ Sina toinen. Mutta Jeuxella ja Brialla ei ollut monda lasta/ sentähden luettin ne yhdexi Isän huonexi.
1 Aikak 23:12 KAhathin lapset olit: Amram/ Jezehar/ Hebron/ ja Usiel/ neljä.
1 Aikak 23:13 Amramin lapset olit: Aaron ja Mose.
1 Aikak 23:14 Mutta Aaron eroitettin/ että hän oli pyhitetty caickein pyhimmälle/ hän ja hänen poicans ijancaickisest/ candaman suidzutusta HERran edes/ ja palweleman händä/ ja siunaman HERran nimeen ijancaickisest.
1 Aikak 23:15 Ja Mosexen sen Jumalan miehen lapset luettin Lewitain sucucundain secaan.
1 Aikak 23:16 Mosexen lapset olit: Gerson ja Eljeser.
1 Aikak 23:17 Gersonin lapset: ensimäinen oli Sebuel.
1 Aikak 23:18 Eljeserin lapset/ ensimäinen oli Rehabia. Ja Eljeserillä ei ollut muita lapsia/ waan Rehabian lapsia oli paljo enämbi.
1 Aikak 23:19 Jezeharin lapset olit: Salomith ensimäinen.
1 Aikak 23:20 Hebronin lapset olit: Jeria ensimäinen/ Amaria toinen/ Jehasiel colmas/ ja Jakmeam neljäs.
1 Aikak 23:21 Usielin lapset olit: Micha ensimäinen/ ja Jesia toinen.
1 Aikak 23:22 MErarin lapset olit: Maheli ja Musi.
1 Aikak 23:23 Mahelin lapset olit: Eleazar ja Kis. Mutta Eleazar cuoli/ ja ei ollut hänellä yhtän poica/ waan hänellä oli tyttäritä/ jotca heidän weljens Kisin pojat nait. Musin lapset olit: Maheli/ Eder ja Jeremoth/ colme.
1 Aikak 23:24 Nämät owat Lewin lapset heidän Isäns huones/ ja Isäin Päämiehet jotca nimeldäns päästä päähän luetut olit/ jotca teit wiran töitä HERran huonen palweluxes/ cahdestkymmenest ajastajast/ ja sen ylidzen.
1 Aikak 23:25 Sillä Dawid sanoi: HERra Israelin Jumala on andanut hänen Canssallens lewon/ joca on asuwa Jerusalemis ijancaickisest.
1 Aikak 23:26 Ja ei Lewitat tarwinnet canda maja caickein hänen wircains caluin cansa.
1 Aikak 23:27 Ja Lewin lapset luettin Dawidin wijmeisten sanain jälken Lewitain secaan/ cahdestkymmenest wuodest/ ja sen ylidze.
1 Aikak 23:28 Että heidän piti seisoman Aaronin lasten käden alla palwelemas HERran huones cartanoilla ja camareisa/ ja puhdistuxis/ caickinaises pyhydes/ ja caikis wiran tegois HERran huones.
1 Aikak 23:29 Ja oleman cadzomusleipäin/ sämbyläjauhoin/ ruocauhrein/ happamottomain kyrsäin/ pannuin/ haastaritten/ ja caickein waacain ja mittain päällä.

1 Aikak 23:30 Ja seisoman joca amulla/ kijttämän ja ylistämän HERra/ nijn myös ehtona.
1 Aikak 23:31 Ja uhraman HERralle caickinaiset polttouhrit Sabbathina/ udella cuulla ja juhlapäiwinä/ lugun ja tawan jälken alati HERran edes.
1 Aikak 23:32 Ja ottaman seuracunnan majast ja Pyhydest waarin/ ja Aaronin lasten heidän weljens wartiosta/ HERran huonen palweluxes.

Vers. 3. Colmestkymmenest ajastajast) Cadzo Num.$ 4:3. ja cap.$ 8:24.
v. 4. Neljäcolmattakymmendä tuhatta) Ei nämät palwellet caicki yhtä haawa/ waan wuoroittain/ joca wijcko tuhannen.

XXIV. Lucu.

Al.$ 24. PApeille Aaronin pojille tehdän määrä/ nimittäin Zadochin haldun annetan cuusitoistakymmendä Päämiestä/ Eleazarin pojista/ waan Ahimelechin haldun annetan 8. Päämiestä Ithamarin lapsista/ v. 1. heitetän arpa heidän wälilläns wuoroin palweleman Pyhäs/ v. 5.
muut Lewin lapset jaetan myös arwalla heidän palweluxeens/ v. 20.

1 Aikak 24:1 MUtta tämä oli Aaronin lasten määrä. Aaronin lapset olit/ Nadab/ Abihu/ Eleazar ja Ithamar.
1 Aikak 24:2 Mutta Nadab ja Abihu cuolit ennen cuin heidän Isäns/ ja ei heillä ollut yhtän lasta. Ja Eleazar ja Ithamar tulit Papeixi.
1 Aikak 24:3 Ja Dawid määräis heitä näin: Zadochin Eleazarin lapsista/ ja Ahimelechin Ithamarin lapsista/ heidän lucuns ja wircans jälken.
1 Aikak 24:4 Ja usiammat jalot wäkewät miehet löyttin Eleazarin cuin Ithamarin lapsist. Ja cosca he heitä nijn määräisit/ oli siellä cuusitoistakymmendä Eleazarin lapsist/ ylimmäistä heidän Isäins huones/ ja cahdexan Ithamarin lapsist/ heidän Isäns huones.
1 Aikak 24:5 Ja he määräisit heitä arwalla sekä näitä että nijtä: sillä molemmat Eleazarin ja Ithamarin lapset olit Päämiehet Pyhäs/ ja Päämiehet Jumalan edes.
1 Aikak 24:6 Ja Semaja kirjoittaja Nethaneelin poica Lewitaist/ kirjoitti heidän Cuningan edes/ ja Päämiesten ja Papin Zadochin edes/ ja Ahimelechin AbJatharin pojan edes/ ja ylimmäisten Isäin edes/ Pappein ja Lewitain edes/ cuin oli: yxi Isän huone Eleazarin edest/ ja toinen Ithamarin edest.
1 Aikak 24:7 JA ensimäinen arpa langeis Jojaribin päälle/ toinen Jedajan.
1 Aikak 24:8 Colmas Harimin/ neljäs Seorimin.

1 Aikak 24:9 Wijdes Malchian/ cuudes Mejamin.
1 Aikak 24:10 Seidzemes Hakozin/ cahdexas Abian.
1 Aikak 24:11 Yhdexäs Jeswan/ kymmenes Zechanian.
1 Aikak 24:12 Yxitoistakymmenes Eliasibin/ caxitoistakymmenes Jakimin.
1 Aikak 24:13 Colmastoistakymmenes Hupan/ neljästoistakymmenes Jesebeabin.
1 Aikak 24:14 Wijdestoistakymmenes Bilgan/ cuudestoistakymmenes Immerin.
1 Aikak 24:15 Seidzemestoistakymmenes Hesirin/ cahdexastoistakymmenes Hapizezin.
1 Aikak 24:16 Yhdexästoistakymmenes Pethahian/ caxikymmenes Jeheskelin.
1 Aikak 24:17 Ensimäinen colmattakymmendä Jachinin/ toinen colmattakymmendä Gamulin.
1 Aikak 24:18 Colmas colmattakymmendä Delajan/ neljäs colmattakymmendä Maasian päälle.
1 Aikak 24:19 Tämä on heidän järjestyxens heidän wircans jälken/ menemän HERran huoneseen/ heidän tawans jälken/ heidän Isäns Aaronin käden ala/ nijncuin HERra Israelin Jumala heidän oli käskenyt.
1 Aikak 24:20 MUiden Lewin lasten seas oli Amramin lasten seast/ Subael/ Subaelin lasten seas oli Jehdea.
1 Aikak 24:21 Rehabian lasten seas oli Jesia ensimäinen.
1 Aikak 24:22 Mutta Jezeharitereist oli Slomoth/ Slomothin lasten seas oli Jahath.
1 Aikak 24:23 Hebronin lapset olit: Jeria ensimänen/ Amaria toinen/ Jehasiel colmas/ Jakmeam neljäs.
1 Aikak 24:24 Usielin lapset olit: Micha. Michan lasten seas oli Samir. Jesia oli Michan weli:
1 Aikak 24:25 Jesian lasten seas oli Zacharia.
1 Aikak 24:26 Merarin lapset olit: Maheli ja Musi/ jonga poica oli Jaesia.
1 Aikak 24:27 Merarin lapset Jaesiast/ hänen poicans oli Sohan/ Sacur ja Ibri.
1 Aikak 24:28 Mutta Mahelilla oli Eleazar/ ja hänellä ei ollut yhtän poica.
1 Aikak 24:29 Kisist/ Kisin lapset olit/ Jerahmeel.
1 Aikak 24:30 Musin lapset olit/ Maheli/ Eder ja Jeremoth. Ne owat Lewitain lapset heidän Isäns huones.
1 Aikak 24:31 Ja nämät myös heitit arpa heidän weljeins Aaronin lasten cansa/ Cuningas Dawidin/ Zadochim ja Ahimelechin edes Pappein ja Lewitain seas/ Nijn ylimmäinen cuin pieningin Isäin seas.

XXV. Lucu.

Al.$ 25. DAwid eroitta Prophetan Assaphin/ Hemanin ja Jedithunin pojista/ propheterajat harpuilla/ Psaltareilla/ Cymbaleilla v. 1.
288. caickinaisten weisuin sepixi/ v. 6.
nämät jaettin arwalla 24. Päämiehen ala/ joista cukin hänen cahdentoistakymmenens cansa piti wuorons

weisua hallidzeman/ v. 8.

1 Aikak 25:1 JA Dawid sodanpäämiesten cansa eroitti wircoin Assaphin/ Hemanin ja Jedithunin lapset/ jotca Propheteraisit harpuilla/ Psaltareilla ja Cymbaleilla. Ja he luettin töihin heidän wircans jälken.
1 Aikak 25:2 Assaphin lasten seas oli. Sacur/ Joseph/ Nethania/ Asarela/ Assaphin lapset/ Assaphin alla/ jotca ennustit Cuningan tykönä.
1 Aikak 25:3 Jedithunist: Jedithunin lapset olit/ Gedalia/ Zori/ Jesaia/ Hasabia/ Mathathia/ ne cuusi heidän Isäns Jedithunin alla harpuilla/ jotca ennustit/ kijtit ja ylistit HERra.
1 Aikak 25:4 Hemanist: Hemanin lapset olit/ Bukia/ Mathania/ Usiel/ Sebuel/ Jerimoth/ Hanania/ Hanani/ Eliatha/ Gidalthi/ Romamthi/ Eser/ Jasbecasa/ Mallothi/ Hothir ja Mahesioth.
1 Aikak 25:5 Nämät olit caicki Hemanin/ Cuningan Näkiän lapset Jumalan sanas/ ylöndämän sarwe: sillä Jumala oli andanut Hemanille neljätoistakymmendä poica ja colme tytärtä.
1 Aikak 25:6 Nämät olit caicki heidän Isäins alla/ Assaphin/ Jedithunin ja Hemanin/ weisamas HERran huones/ Cymbaleilla/ Psaltareilla ja harpuilla/ Jumalan huonen wiran jälken Cuningan tykönä.
1 Aikak 25:7 Ja he ja heidän weljens lucu caicki yhteen/ jotca olit Mestarit ja oppenet HERran weisus/ oli caxi sata ja cahdexanyhdexättäkymmendä.
1 Aikak 25:8 Ja heitit arpa heidän wirgoistans/ pienimmän edest nijncuin suurimmangin/ ja oppenen nijncuin opetuslapsengin.
1 Aikak 25:9 JA ensimäinen arpa langeis Josephin päälle Assaphin alla/ toinen Gedalian ja hänen weljeins ja poicains/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:10 Colmas Sacurin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:11 Neljäs Jezrin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:12 Wijdes Nethanian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:13 Cuudes Bukian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:14 Seidzemes Isreelan ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:15 Cahdexas Jesaian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:16 Yhdexäs Mathanian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:17 Kymmenes Simein ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:18 Yxitoistakymmenes Asareelin/ ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä/
1 Aikak 25:19 Caxitoistakymmenes Hasabian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli

caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:20 Colmastoistakymmenes Subaelin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:21 Neljästoistakymmenes Mathithian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:22 Wijdestoistakymmenes Jeremothin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:23 Cuudestoistakymmenes Ananian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:24 Seidzemestoistakymmenes Jasbecasan ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:25 Cahdexastoistakymmenes Hananin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:26 Yhdexästoistakymmenes Mallothin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:27 Caxikymmenes Eliathan/ ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:28 Ensimäinen colmattakymmendä Hothirin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:29 Toinen colmattakymmendä Gidalthin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:30 Colmas colmattakymmendä Mahesjothin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.
1 Aikak 25:31 Neljäs colmattakymmendä RomamthiEserin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

Vers. 1. Jedithunin) Tämä cudzutan myös toises paicas Ethamixi/ nijncuin Sup.$ 4:44. ja cap.$ 16:19.
v. 5. Ylendämän sarwe) Tämä Heman luullan Dawidin Prophetaxi Cuningallisis asiois/ jotca waldacunnan tarpexi tulit/ cuinga hänen piti sotiman ja hallidzeman: sillä sarwi merkidze hallidzemist ja waldacunda.

XXVI. Lucu.

Al.$ 26. Owenwartiat nimitetän Korhiterein ja Merarin lapsist/ v. 1.
arpa heitetän heidän wälilläns/ cuca cusakin owes wartioidzeman pitä/ itäises/ pohjaises/ eteläises ja länsises/ v. 12.
Ahia pannan weljinens HERran huonen tawaran päälle/ ja nijden cuin Samuelilda/ Saulilda ja Dawidilda etc. $ pyhitetyt olit/ v. 20.
Muutamat pannan Duomareixi ja käskyläisixi tälle puolen Jordanit/ muutamat sille puolen/ caickein Jumalan ja Cuningan asiain päälle/ v. 29.

1 Aikak 26:1 OWenwartioitten järjestyxest: Korhitereist oli Meselemia Koren poica/ Assaphin lapsist.
1 Aikak 26:2 Meselemian lapset olit nämät: hänen esicoisens Zacharia/ toinen Jediael/ colmas Sebadia/ neljäs Jathniel.
1 Aikak 26:3 Wijdes Elam/ cuudes Johanan/ seidzemes Elioenai.
1 Aikak 26:4 Mutta ObedEdomin lapset olit nämät: hänen esicoisens Semaja/ toinen Josabad/ colmas Joah/ neljäs Sachar/ wijdes Nethaneel.
1 Aikak 26:5 Cuudes Ammiel/ seidzemes Isaschar/ cahdexas Pegulthai: sillä Jumala oli siunannut hänen.
1 Aikak 26:6 Ja hänen poicans Semaja sijtti myös poikia/ jotca heidän Isäns huones hallidzit/ ja olit wäkewät Sangarit.
1 Aikak 26:7 Nijn olit Semajan lapset: Athni/ Rephael/ Obed ja Elsabad/ joiden weljet olit wäkewät miehet/ Elihu ja Samachia.
1 Aikak 26:8 Nämät caicki olit ObedEdomin lapset/ heidän lastens ja weljeins cansa/ ja olit wäkewät miehet wiras/ caxiseidzemettäkymmendä.
1 Aikak 26:9 Meselemialla oli lapsia ja weljejä/ wäkewitä miehiä cahdexantoistakymmendä.
1 Aikak 26:10 Mutta Hossalla Merarin lapsist oli poikia/ caickein jaloin oli Simri/ waicka ei hän ollut esicoinen/ cuitengin asetti hänen Isäns hänen päämiehexi.
1 Aikak 26:11 Toinen Hilkia/ colmas Tebali/ neljäs Zacharia/ caicki Hossan lapset ja weljet olit colmetoistakymmendä.
1 Aikak 26:12 TÄmä on owenwartioitten järjestys Sangarein seas/ wirasa/ heidän weljeins wartioisa palweleman HERran huones.
1 Aikak 26:13 Ja arpa oli heitetty pienden nijncuin suurtengin wälillä/ heidän Isäins huones jocaidzen portin eteen.
1 Aikak 26:14 Arpa itän päin langeis Miselemian päälle. Mutta hänen poicans Zacharia/ joca toimellinen

neuwos oli/ heitti arwan ja hänen langeis pohjan päin.
1 Aikak 26:15 Mutta ObedEdomin etelän päin/ ja hänen poicains Esupimin huonen tygö.
1 Aikak 26:16 Ja Supim ja Hossa lännen puolelle/ Sallechetin portin tygö/ josta sen corkian ahten päälle mennän/ josa wartiat seisowat toinen toistans wastan.
1 Aikak 26:17 Itän päin oli cuusi Lewitat/ pohjan päin neljä jocapäiwä/ etelen päin neljä/ mutta Esupimin tykönä caxi ja caxi.
1 Aikak 26:18 Parbarin tykönä länden päin neljä joca haaras/ ja cahdet Parbarin tykönä.
1 Aikak 26:19 Tämä on owenwartioitten järjestys Korhiterein lasten seas ja Merarin lasten seas.
1 Aikak 26:20 LEwitaist oli Ahia Jumalan huonen tawaran päällä/ ja nijden tawarain päällä jotca pyhitetyt olit.
1 Aikak 26:21 Laedan lapsist Gersoniterein lapset. Laedanist olit päämiehet Isäin seas/ nimittäin/ Jehieliterit.
1 Aikak 26:22 Jehieliterein lapset olit/ Setham ja hänen weljens Joel HERran huonen tawaran päällä.
1 Aikak 26:23 Amramitereist/ Jezeharitereist/ Hebronitereist ja Usielitereist.
1 Aikak 26:24 Oli Sebuel Gersomin poica/ Mosexen pojan poica/Försti tawarain päällä.
1 Aikak 26:25 Mutta hänen weljelläns EliEserillä oli poica Rehabia/ hänen poicans oli Jesaia/ hänen poicans oli Joram/ hänen poicans oli Sichri/ hänen poicans oli Selomith.
1 Aikak 26:26 Se Selomith ja hänen weljens/ olit caickein Pyhän tawarain päällä/ jotca Dawid Cuningas oli pyhittänyt. Ja ylimmäiset Isät/ tuhannen ja sadan ja sodan päälle.
1 Aikak 26:27 Sodast ja saalist owat he pyhittänet HERran huonen parannuxexi.
1 Aikak 26:28 Caicki myös mitä se Näkiä Samuel/ ja Saul Kisin poica/ ja Abner Nerin poica/ ja Joab ZeruJan poica olit pyhittänet/ ja caicki cuin pyhitetyt olit/ olit Selomithin ja hänen weljeins käden alla.
1 Aikak 26:29 MEzeharitereist olit/ Chenania poikinens/ asetetut ulconaisen työn haldioixi ja duomareixi Israelis.
1 Aikak 26:30 Hebronitereist oli/ Hasabia ja hänen weljens/ wäkewät miehet tuhannen ja seidzemen sata/ asetetut wircaan Israelis/ tälle puolen Jordanin länden päin/ caickinaisijn HERran asioihin ja Cuningan palweluxeen.
1 Aikak 26:31 Oli myös Hebroniterein seast Jeriah/ se Päämies Hebronitereist/ heidän sucucundans ja Isäins seas. Ja neljändenäkymmendenä Cuningas Dawidin waldacunnan wuonna/ edzittin ja löyttin wäkewät miehet Jaeserin Gileadis.
1 Aikak 26:32 Ja heidän weljens wäkewät miehet caxi tuhatta ja seidzemen sata Isäin päämiehistä. Ja Dawid Cuningas asetti heitä Rubeniterein/ Gaditerein ja puolen Manassen sucucunnan päälle/ caickijn

Jumalan ja Cuningan asioihin.

Vers. 29. Haldioixi ja Duomareixi) Sillä Lewitain oli myös mailmalisis asiois tekemist/ ja olit nijncuin Lainlukiat/ joille muut usein neuwo kysymän piti: sillä Israelitain Caupungin Laki/ eli jus$ civile$ (cuin se cudzutan) on myös Mosexen Lais/ jota Lewitat oppiman/ ja Canssalle opettaman piti.

XXVII. Lucu.

Al.$ 27. CUningas Dawidin caxitoistakymmendä sodan Päämiestä/ wartioidzewat händä wuoroittain cukin Cuucautens/ jocainen 24000. miehen cansa/ v. 1.
jocaidzella sucucunnalla on hänen Förstins eli Päämiehens/ v. 16.
Cuningan tawaran päällä owat erinomaiset Päämiehet/ jotca pitäwät nijstä waarin/ v. 25.
ja erinomaiset Neuwonandajat/ v. 32.

1 Aikak 27:1 MUtta Israelin lapset heidän lucuns jälken olit Isäin päämiehet/ tuhannen ja sadan päällä. Ja wircamiehet jotca otit Cuningaast waarin/ heidän järjestyxens jälken/ waeldaman sinne ja tänne jocainen Cuucautenans/ joca Cuucautena ajastajas/ ja jocaidzes joucos oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:2 Ensimäisen joucon päällä ensimäisnä Cuucautena oli Jasebeam Sabdielin poica/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:3 Mutta Perezin lapsista oli ylimmäinen caickein sodan päämiesten päällä ensimäisnä Cuucautena.
1 Aikak 27:4 Toisen Cuucauden joucon päällä oli Dodai Ahohiter/ ja Mikloth oli Försti hänen jouckons päällä/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:5 Colmannen Cuucauden joucon Päämies oli Benaja Papin Jojadan poica/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:6 Tämä on Benaja Sangari colmenkymmenen seas ja colmenkymmenen päällä/ ja hänen jouckons oli hänen poicans AmiSabadin alla.
1 Aikak 27:7 Neljäs neljändenä Cuucautena oli Asahel Joabin weli/ ja hänen jälkens Sabadia hänen poicans/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:8 Wijdes wijdendenä Cuucautena oli Samehuth Jesrahiter/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:9 Cuudes cuudendena Cuucautena oli Ira Ikes Thecoiterin poica/ ja hänen joucosans oli

neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:10 Seidzemes seidzemendenä Cuucautena oli Heles Peloniter Ephraimin lapsista/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:11 Cahdexas cahdexandena Cuucautena oli Sibechai Husathiter Sarehitereist/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:12 Yhdexäs yhdexändenä Cuucautena oli Abieser Antothiter Jeminin lapsista/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:13 Kymmenes kymmendenä Cuucautena oli Maherai Netophathiter Serahethitereist/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:14 Yxitoistakymmenes yhtenätoistakymmendenä Cuucautena oli Benaja Birgatoniter. Ephraimin lapsista/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:15 Toinen toistakymmenes toisna toistakymmendenä Cuucautena oli Heldai Netophathiter Athnielist/ ja hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.
1 Aikak 27:16 ISraelin sucucundain päällä olit nämät: Rubeniterein seas oli EliEser Sichrin poica Försti/ Simeoniterein seas oli Sephatia Maechan poica.
1 Aikak 27:17 Lewitain seas oli Hasabia Kemuelin poica/ Aaroniterein seas oli Zadok.
1 Aikak 27:18 Judan seas oli Elihu Dawidin weljistä/ Isascharin seas oli Amri Michaelin poica.
1 Aikak 27:19 Sebulonin seas oli Jesmaja Obadian poica/ Nephthalin seas oli Jeremoth Asrielin poica.
1 Aikak 27:20 Ephraimin lasten seas oli Hosea Asaian poica/ puolen Manassen sucucunnan seas oli Joel Pedajan poica.
1 Aikak 27:21 Puolen Manassen sucucunnan seas Gileadis/ oli Jeddo Sacharian poica/ BenJaminin seas oli Jaesiel Abnerin poica.
1 Aikak 27:22 Danin seas oli Asareel Jerohamin poica. Nämät owat Israelin sucucundain Förstit.
1 Aikak 27:23 MUtta Dawid ei lukenut nijtä cuin cahdenkymmenen wuotiset ja sitä nuoremmat olit: sillä HERra oli luwannut enätä Israelin nijncuin tähdet taiwas.
1 Aikak 27:24 Mutta Joab ZeruJan poica oli ruwennut lukeman/ ja ei sitä täyttänyt: sillä wiha tuli sentähden Israelin päälle/ ja ei se lucu tullut Cuningas Dawidin Aicakirjaan.
1 Aikak 27:25 CUningan tawaran päällä oli Asmaweth Adielin poica/ ja nijden tawarain päällä jotca olit Caupungeis maalla/ kylis ja linnois/ oli Jonathan Usian poica.
1 Aikak 27:26 Taloinpoicain päällä/ jotca maata wiljelit/ oli Esri Chelubin poica.
1 Aikak 27:27 Wijnamäkein oli Simei Ramathiteri/ Wijnakellarein ja wijnan tawarain päällä oli Sabdi

Siphiniteri.
1 Aikak 27:28 Öljypuiden ja willificuna puiden laxos oli BaalHanan Gadariter/ öljyin tawarain päällä oli Joas.
1 Aikak 27:29 Laiduinhärkäin päällä Saronis/ oli Sithari Saronitheri. Mutta härkäin päällä laxos oli Saphat Adlain poica.
1 Aikak 27:30 Camelein päällä oli Obil Ismaeliter/ Asein päällä oli Jehedia Meronothiter.
1 Aikak 27:31 Lammasten päällä oli Jasis Hagarither. Nämät caicki olit Päämiehet/ Cuningas Dawidin hywyden päällä.
1 Aikak 27:32 Mutta Dawidin setä Jonathan oli Neuwonandaja/ Hofmestari ja Cantzleri. Jehiel Hahmonin poica oli Cuningan lasten tykönä.
1 Aikak 27:33 Ahitophel oli myös Cuningan Neuwonandaja/ Husai Arahiter oli Cuningan ystäwä.
1 Aikak 27:34 Ja Ahitophelin jälken oli Jojada Benajan poica ja AbJathar. Mutta Joab oli Cuningan sodanpäämies.

XXVIII. Lucu.

Al.$ 28. DAwid coco caicki Päämiehet ja erinomaiset miehet Israelis/ v. 1.
juttele heille cuinga HERra oli hänen Cuningaxi walinnut/ ja että hän aicoi raketa HERralle huonetta/ mutta ei HERra tahtonut/ waan hänen poicans piti sen tekemän/ v. 2.
neuwo heitä waeldaman HERran käskyis/ v. 8.
Salomot palweleman HERra caikest sydämest/ ja rakendaman HERralle sen huonen/ v. 9.
anda hänelle caiken rakennuxen muoden/ v. 11.
culda ja hopiata caickijn caluin cuin tehtämän piti/ v. 15.
lupa hänelle HERran apua/ v. 20.

1 Aikak 28:1 JA Dawid cocois Jerusalemijn caicki Israelin Päämiehet/ cuin owat sucucundain Förstit/ ja nijden jouckoin Förstit/ jotca Cuningasta wartioidzit/ Förstit tuhannen ja sadan päällä/ Cuningan ja hänen poicains hywyden ja tawaran Förstit/ Camaripalweliat ja sotamiehet/ ja caicki wäkewimmät miehet.
1 Aikak 28:2 Ja Cuningas Dawid nousi seisoalle/ ja sanoi: minun weljeni ja Canssani/ cuulcat minua/ minä olen aicoinut raketa HERran lijton Arkin lepohuonen/ ja meidän Jumalam jalcain astinlaudan/ ja olen walmistanut rakennuxen.
1 Aikak 28:3 Mutta Jumala andoi sanotta minulle: ei sinun pidä rakendaman minun nimelleni huonetta: sillä sinä olet sotamies/ ja olet werta wuodattanut.

1 Aikak 28:4 HERra Israelin Jumala on walinnut minun coco minun Isäni huonest Israelin Cuningaxi
ijancaickisest: sillä hän on Judan walinnut Förstixi/ ja Judan huonest minun Isäni huonen/ ja minä olen ollut
minun Isäni lapsist hänelle nijn kelwollinen/ että hän teki minun coco Israelin Cuningaxi.
1 Aikak 28:5 Ja caickein minun poicaini seas (sillä HERra on andanut minulle monda poica) on hän
walinnut minun poicani Salomon istuman HERran waldacunnan istuimella ijancaickisest.
1 Aikak 28:6 Ja on puhunut minulle: sinun poicas Salomo pitä rakendaman minun huoneni ja cartanoi: sillä
minä olen hänen walinnut pojaxeni/ ja minä olen hänen Isäns.
1 Aikak 28:7 Ja wahwistan hänen waldacundans ijancaickisest/ jos hän wahwana pysy/ pitäden minun
käskyni ja oikeuteni/ nijncuin tänäpängin.
1 Aikak 28:8 Nyt sijs coco Israelin/ HERran cocouxen silmäin edes/ ja meidän Jumalam corwis/ pitäkät ja
tutkistelcat caicki teidän HERran Jumalan käskyt/ että te omistaisitte tämän hywän maan ja perisitte sen
teidän lapsillen teidän jälken ijancaickisest.
1 Aikak 28:9 JA sinä minun poikan Salomo/ tunne Isäs Jumala/ ja palwele händä caikest sydämest/ jä
hywällä mielellä: sillä HERra tutkistele caicki sydämet/ ja ymmärtä caickein ajatuxet/ jos sinä edzit händä/
nijns löydät hänen: jos sinä hyljät hänen/ nijn hän sinun hyljä ijancaickisest.
1 Aikak 28:10 Nijn cadzo/ että Jumala on sinun walinnut rakendaman huonetta pyhäxi siaxi/ ole wahwa ja
tee nijn.
1 Aikak 28:11 JA Dawid andoi pojallens Salomolle/ pihan ja hänen huonettens/ ja wähäin majain/ Salin ja
Camaritten sisällisen puolen/ ja Armonistuimen huonen muodon.
1 Aikak 28:12 Ja wielä caickein nijden jotca hänen mielesäns olit/ nimittäin/ HERran huonen cartanon/ ja
caickein wähäisten majain ymbärins/ Jumalan huonen tawarain ja pyhitetyin caluin tawarain.
1 Aikak 28:13 Pappein ja Lewitain joucon/ ja caickein HERran huonen wircain töiden/ caickein astiain
HERran huonen palweluxes.
1 Aikak 28:14 Culda hän andoi cullan painon perän caickinaisixi astioixi joca wiras/ andoi myös hopiata
jocaidzeen hopiaastiaan hänen painons/ jocaidzen wircaastian jälken.
1 Aikak 28:15 JA culda cullaisille kyntiläjalgoille/ ja cullaisille lampuille/ jocaidzelle kyntiläjalalle ja hänen
lampullens/ hänen painons. Nijn andoi hän myös hopiata hopiakyntiläjalgoille/ ja heidän lampuillens/
jocaidzen kyntiläjalan wiran jälken.
1 Aikak 28:16 Andoi hän myös culda cadzomusleipäin pöydixi/ jocaidzelle pöydälle hänen painons/ ja andoi
myös hopiata hopiapöydixi.
1 Aikak 28:17 Ja puhdast culda colmihaaraisixi hangoixi/ waskimaljoixi ja cannuixi/ culda myös

culdapicareixi/ jocaidzelle picarille painons/ hopiata hopiapicareixi/ jocaidzelle picarille/ painons.
1 Aikak 28:18 Ja sawuAltarixi caickein puhtambata culda hänen painons/ ja cullaisten Cherubimein ratasten muodon/ jotca heidäns lewitit/ ja peitit HERran lijton Arkin.
1 Aikak 28:19 Caicki nämät owat minun annetut kirjoitettuna HERran kädest/ joca minun andoi ymmärtä caickein töiden muodon.
1 Aikak 28:20 Ja Dawid sanoi pojallens Salomolle: ole wahwa ja miehullinen/ ja tee nijn/ älä pelkä/ älä myös wapise/ HERra Jumala minun Jumalan on sinun cansas/ ja ei ota kättäns pois sinulda/ eikä hyljä sinua/ sijhenasti ettäs caiken wiran työt Jumalan huones päättänyt olet.
1 Aikak 28:21 Ja cadzo/ Pappein ja Lewitain joucot pitä oleman caikes Jumalan huonen työs sinun cansas/ ja he owat hywäntahtoiset ja ymmärtäwäiset caickeen wircaan/ nijn myös Förstit ja caicki Canssa/ caikis sinun asioisas.

Vers. 3. Werta wuodattanut) Ehkei se ole syndi/ cosca Esiwalda oikias sodas werta wuodatta: sillä ei hän canna miecka huckan Rom. 13. Cuitengin/ että se joca Templin rakendaman piti/ piti olemam Christuxen oikian rauhan päämiehen cuwa: kelpais HERralle että Salomo/ jolla rauha oli/ ja ei Dawid/ sen rakennais. Cadzo ennen/ cap.$ 23:9.
v. 19. Minulle annettu kirjoitettuna) Salomo rakensi HERralle huonen Jumalan käskyn jälken hänen Isäns Dawidin tygö/ Nijn sai hän myös muodon Isäldäns/ jonga HERra Dawidille andanut oli/ nijncuin hän Mosexellekin andoi Tabernaclin/ Exod.$ 25:9. Sillä idzewalittu Jumalan palwelus ei mitän kelpa/ Matth. 15:9.

XXIX. Lucu.

Al.$ 29. DAwid luettele mitä wara hän oli coonnut rakennuxeen/ culda/ hopiata/ waske/ rauta ja callita kiwiä/ v. 1.
neuwo Päämiehiä/ että he myös sijhen andaisit. He tekewät nijn/ v. 5.
iloidze/ kijttä HERra caickein hänen lahjains edest/ rucoile että hän andais heille aina sencaltaisen sydämen/ pelkämän ja palweleman händäns/ v. 9.
coco Seuracunda kijttä HERra/ v. 20.
toisna päiwänä uhrawat he jalon uhrin/ syöwät/ juowat ja owat iloiset HERran edes/ v. 21.
Salomo tule Cuningaxi/ v. 23.
Dawid cuole/ cosca hän 40 ajastaica hallinnut oli/ v. 26.

1 Aikak 29:1 JA Cuningas Dawid sanoi coco Canssalle: ainoa Salomo minun pojistani/ jonga Jumala on walinnut/ on wielä nuori ja heicko/ mutta työ on suuri: sillä ei se ole ihmisen asumasia/ waan HERran Jumalan.
1 Aikak 29:2 Ja minä olen caikesta minun woimastani walmistanut HERran huonelle/ culda culdacaluixi/ hopiata hopiaisixi/ waske waskisixi/ rauta rautaisixi/ puuta puuaseixi. Ja Onichin kiwiä/ kijnnilijtetyitä Rubijnejä/ monen pilcuisia kiwiä/ ja caickinaisia callita kiwiä/ ja marmorkiwiä sangen paljon.
1 Aikak 29:3 Ja olen andanut minun omastakin hywydestäni (sillä minulla on hywä tahto minun Jumalani huonelle) culda ja hopiata Jumalan pyhän huoneseen/ ylidze sen caiken cuin minä olen walmistanut.
1 Aikak 29:4 Colme tuhatta leiwiskätä Ophirin culda/ ja seidzemen tuhatta leiwiskätä puhdast hopiata/ silata huonen seiniä.
1 Aikak 29:5 Että se on culda cuin culda on/ ja hopia cuin hopia on/ ja caickinaisijn töihin tekiäin käden cautta. Ja cuca on hywän tahtoinen täyttämän hänen kättäns HERran edes?
1 Aikak 29:6 NIin Isäin Förstit/ ja Israelin sucucundain Förstit/ nijn myös tuhannen ja sadan Förstit/ ja Cuningan töiden Förstit/ olit hywän tahtoiset.
1 Aikak 29:7 Ja annoit Jumalan huonen palweluxeen/ wijsi tuhatta leiwiskätä culda/ ja kymmenen tuhatta culdapenningitä/ ja kymmenen tuhatta leiwiskätä hopiata/ cahdexantoistakymmendä leiwiskätä waske/ ja sata tuhatta leiwiskätä rauta.
1 Aikak 29:8 Ja joiden tykö kiwiä löyttin/ ne he annoit HERran huonen tawaroihin. Jehielin Gersoniterin käden ala.
1 Aikak 29:9 Ja Canssa olit iloiset ja hywän tahtoiset: sillä he annoit HERralle caikest sydämest wapast tahdostans. Ja Cuningas Dawid oli myös sangen suurest iloisans.
1 Aikak 29:10 Kijtti Jumalata/ ja sanoi caiken Canssan edes: kijtetty ole sinä HERra Israelin meidän Isäim Jumala ijancaickisest.
1 Aikak 29:11 Sillä sinun on suuruus/ ja woima/ ja cunnia/ ja woitto/ ja kijtos: sillä caicki mitä maan päällä ja taiwas on/ se on sinun. Sinun HERra on waldacunda/ ja sinä olet corgotettu caickein päämiesten ylidze.
1 Aikak 29:12 Rickaus ja cunnia owat sinun edesäs/ ja sinä hallidzet caicki cappalet. Sinun myös kädesäs on wäki ja woima/ sinä teet suurexi ja wäkewäxi.
1 Aikak 29:13 MEidän Jumalam me kijtäm sinua/ ja sinun herraudes nime ylistäm.
1 Aikak 29:14 Sillä mikä minä olen/ ja mikä on minun Canssan? Että me olem nijn paljo woinet/ että me uhram hywällä mielellä/ nijncuin se nyt tapahtu? sillä se on caicki sinulda tullut/ ja sinun kädestäs olemma me andanet sinulle sen.

1 Aikak 29:15 Sillä me olemma muucalaiset ja oudot sinun edesäs/ nijncuin myös caicki meidän Isämmekin olit. Meidän ikäm on maan päällä nijncuin warjo/ ja ei täällä ole yhtän wijpymystä.
1 Aikak 29:16 HERra meidän Jumalam/ caicki tämä calun paljous/ jonga me olemma walmistanet sinun pyhälle nimelles raketa huonetta/ se on caicki tullut sinun kädestäs/ ja ne owat caicki sinun.
1 Aikak 29:17 Minun Jumalan/ minä tiedän ettäs tutkistelet caicki sydämen pohjat/ ja racastat oikeutta. Sentähden olen myös minä caicki nämät yxikertaisest sydämest andanut sinulle wapast mielest. Ja minä näin ilolla tämän sinun Canssas/ joca täsä on/ että se on hywällä mielellä sinulle andanut.
1 Aikak 29:18 HERra meidän Isäim Abrahamin/ Isaachin ja Israelin Jumala/ pidä ijancaickisest tämäncaltainen mieli ja tahto sinun Canssas sydämes/ ja walmista heidän sydändäns sinun tygös.
1 Aikak 29:19 Ja minun pojalleni Salomolle anna oikia ja täydellinen sydän pitämän sinun käskys/ todistuxes ja oikeudes/ nijn että hän ne caicki tekis/ ja rakennais tämän asuinsian/ jonga minä olen walmistanut.
1 Aikak 29:20 JA Dawid sanoi caikelle Canssalle: kijttäkät HERra teidän Jumalatan. Ja caicki Canssa kijtit HERra heidän Isäins Jumalata/ cumarsit idzens ja rucoilit HERra ja Cuningast/ ja uhraisit HERralle uhrin.
1 Aikak 29:21 Ja toisna päiwänä uhraisit he polttouhrin HERralle/ tuhannen härkä/ tuhannen oinasta/ tuhannen caridzata/ ja heidän juomauhrins/ ja monda uhria caiken Israelin edes.
1 Aikak 29:22 Ja he söit ja joit sinä päiwänä sangen suurella ilolla HERran edes. Ja teit Salomon Dawidin pojan toisen kerran Cuningaxi/ ja woitelit hänen HERralle Förstixi/ ja Zadochin Papixi.
1 Aikak 29:23 JA nijn Salomo istui HERran istuimella Cuningaxi hänen Iäns Dawidin siaan/ oli onnellinen/ ja coco Israelin Canssa oli hänelle cuuliainen:
1 Aikak 29:24 Nijn myös caicki päämiehet ja woimalliset/ ja caicki Cuningas Dawidin lapset annoit heidäns Cuningas Salomon ala.
1 Aikak 29:25 Ja HERra teki Salomon enämmin ja enämmin jalommaxi caiken Israelin edes. Ja andoi hänelle cuuluisan waldacunnan/ jongacaltaista ei yhdelläkän Cuningalla Israelis hänen edelläns ole ollut.
1 Aikak 29:26 Ja nijn oli Dawid Isain poica coco Israelin Cuningas.
1 Aikak 29:27 Mutta aica cuin hän oli Israelin Cuningasna/ oli neljäkymmendä ajastaica. Hebronis hallidzi hän seidzemen ajastaica/ ja Jerusalemis colme neljättäkymmendä.
1 Aikak 29:28 Ja hän cuoli hywällä ijällä/ täytetty elämäst/ rickaudest ja cunniast. Ja hänen poicans Salomo tuli Cuningaxi hänen siaans.
1 Aikak 29:29 Mutta Cuningas Dawidin tegot ensimäiset ja wijmeiset/ cadzo/ ne owat caicki kirjoitetut sen Näkiän Samuelin tegois/ ja Prophetan Nathanin tegois/ ja sen Näkiän Gadin tegois.

1 Aikak 29:30 Caiken hänen waldacundans/ wäkewydens ja aicans cansa/ cuin hänen ja Israelin/ ja caickein maan waldacundain aicana culunet owat.

Vers. 20. Rucoilit Cuningasta) Tästä cadzo/ 3. Reg.$ 1:16.
v. 22. Toisen kerran) Sillä ensist tapahtui se äkist Adonian capinan tähden. 3. Reg.$ 1.

Ensimäisen Chrönikän Kirjan loppu.

Toinen Chrönikän Kirja

SECUNDUS$ PARALIPOMENON$, Toinen Chrönikän Kirja / Josa kirjoitetan Judan Cuningaist/ tulluist Dawidin lapsist/ Babelin fangeuten asti: I. SAlomost/ cuinga hän on edzinyt HERra/ anonut häneldä taito ja ymmärryst toimittaman hänen cuningalist wircans/ rakendaman Jerusalemin Templiä caluinens/ suurest menestynyt/ tullut suurembaan woimaan ja rickauteen/ cuin jocu Cuningas hänen edelläns taicka jälkens/ cap. $ 1. 2. 10. cap. $ asti.
II. Rehabeamist hänen pojastans/ hänen tyhmydestäns ja jumalattomudestans/ jongatähden kymmenen sucucunda hänestä luowuit/ cap. $ 10. 11. 12.
Abiast/ cap. $ 13.
Assast/ cap. $ 14. 15. 16.
Josaphatist. 17. 18. 19. 20.
Joramist ja hänen pojastans Ahasiast/ cap. $ 21. 22.
Joaxest/ cap. $ 23. 24.
Amasiast/ cap. $ 25.
Usiast/ cap. $ 26.
Jothamist/ cap. $ 27.
Ahaxest/ cap. $ 28.
Hiskiast/ cap. $ 29. 30. 31. 32.
Manassest ja Ammonist/ cap. $ 33. Josiast/ cap. $ 34. 35.
Joahaxest/ Jojachimist/ Jojachinist/ Zedechiast/ Jerusalemin Caupungin ja Templin häwityxest/ Babelin fangeudest/ Corexen Persian Cuningan asti/ cap. $ 36.
Ja löytän täsä kirjas 505. wuoden aica/ Sillä: Sijtä cuin Salomo hallidzi/ sijhenasti että Ahasia Ahabin poica tuli Israelin Cuningaxi/ cului 116. ajast.
Sijtä nijn Babelin fangeuteen/ jona wuonna Jechonia ylettin 344. ajast.
Babelin fangeus Cyruxen asti/ 45. ajast.
Sillä EwilMerodach hallidzi 28. ja Balthasar 17. ajastaica.
Eli: Salomo hallidzi 40. ajastaica.
Sijtte Israelin luopumisen 38. ajastaica.

Jerusalemin pijrittämisest 390. ajastaica.
Jerusalem oli pijritetty/ sijhenasti että Caupungi häwitettin 2. ajastaica.
Sijtte oli Babelin fangeus 70. ajastaica.

I. Lucu .

CUningas Salomo ja coco Israel mene Gibeonijn HERran Tabernaclijn/ ja uhra HERralle tuhannen polttouhria/ v. 1.
HERra käske hänen jotakin anoa häneldäns: Salomo aao ymmärristä/ v. 7.
HERra lupa hänelle sen/ nijn myös suuremman rickauden ja woiman/ cuin caikilla muilla Cuninnoilla/ jotca hänen edälläns olit/ v. 11.
joca myös tapahtu: sillä hän tule sangen woimallisexi ja rickaxi/ että culda ja hopiata oli hänen aicanans Jerusalemis nijn paljo cuin kiwiäkin/ v. 14.

2 Aikak 1:1 JA Salomo Dawidin poica wahwistettin waldacundaans/ ja HERra hänen Jumalans oli hänen cansans/ ja teki hänen aina suuremmaxi.
2 Aikak 1:2 Ja Salomo puhui coco Israelin cansa/ tuhannen ja sadan Päämiesten cansa/ Duomarein ja caickein Förstein cansa Israelis/ ja ylimmäisten Isäin cansa.
2 Aikak 1:3 Että he menisit/ Salomo ja coco joucko corkeuxelle/ cuin on Gibeonis: sillä siellä oli Jumalan seuracunnan maja/ jonga Moses HERRan palwelia teki corwes.
2 Aikak 1:4 Sillä Dawid oli wienyt Jumalan Arkin KiriathJearimist sinne/ johonga hän oli hänelle sian walmistanut: sillä hän oli rakendanut hänelle majan Jerusalemis.
2 Aikak 1:5 Ja se waskiAltari/ jonga Besaleel Urin poica Hurin pojan/ rakendanut oli/ oli siellä HERran asuinsian edes. Ja Salomo ja coco joucko edzeit sitä.
2 Aikak 1:6 Ja Salomo uhrais HERran edes waskiAltarilla/ joca siellä HERran seuracunnan majas oli/ tuhannen polttouhria.
2 Aikak 1:7 SInä yönä ilmestyi Jumala Salomolle/ ja sanoi hänelle: ano/ mitä minä sinulle annan?
2 Aikak 1:8 Ja Salomo sanoi Jumalalle: sinä olet tehnyt suuren armon minun Isälleni Dawidille/ ja olet tehnyt minun hänen sians Cuningaxi.
2 Aikak 1:9 Olcon nyt HERra Jumala sinun sanas totinen minun Isälleni Dawidille: sillä sinä olet tehnyt minun Canssan Cuningaxi/ joita nijn monda on cuin tomua maan päällä.
2 Aikak 1:10 Nijn anna minulle nyt taito ja ymmärrys/ käydäxeni tämän Canssan edes ulos ja sisälle: sillä

cuca woi duomita tätä sinun suurta Canssas?
2 Aikak 1:11 Nijn sanoi Jumala Salomolle: että se on sinun mielesäs/ ja et ole anonut rickautta/ eli tawarata/ eli suurta cunniata/ eli wihamiestes sieluja/ eli pitkä ikä/ mutta olet anonut taito ja ymmärrystä/ duomitaxes minun Canssani/ joinen Cuningaxi minä olen sinun pannut.
2 Aikak 1:12 Nijn olcon sinulle taito ja ymmärrys annettu/ wielä sijtte annan minä sinulle rickautta/ hywyttä ja cunniata/ nijn ettei sinun wertas Cuningasten seas ennen sinua ole ollut/ eikä myös sinun jälkes tule.
2 Aikak 1:13 Ja Salomo tuli corkeuxelda/ joca oli Gibeonis/ Jerusalemijn/ seuracunnan majasta/ ja hallidzi Israelin.
2 Aikak 1:14 JA Salomo cocois idzellens rattaita ja hewoismiehiä/ nijn että hän jo saatti cocoon neljä sata toistatuhatta ratasta/ a caxitoistakymmendä tuhatta hewoismiestä/ ja andoi heidän olla ratas Caupungeis/ ja Cuningan tykönä Jerusalemis.
2 Aikak 1:15 Ja Cuningas toimitti nijn että hopiata ja culda oli Jerusalemis nijn paljo cuin kiwiäkin/ ja Cedripuita cuin willificuna puitakin laxois.
2 Aikak 1:16 Ja Salomolle wietin hewoisita Egyptist/ ja caickinaista tawarata. Ja Cuningan cauppamiehet ostit ne tawarat.
2 Aikak 1:17 Ja weit ne Egyptistä/ ja jocainen ratas maxoi cuusi sata hopiapenningitä/ ja hewoinen sata ja wijsikymmendä. Ja nijn wietin ne myös caickein Hetherein ja Syrian Cuningasten tygö heidän kättens cautta.

II. Lucu .

SAlomo aicoi raketa HERralle Templi/ ja asetta 150000. työmiestä/ ja 3600. teettäjätä heidän päällens/ v. 1. ano Hiramilda caickinaisia caluja/ ja taitawata seppä/ v. 3.
työmiehet jotca Salomo sijhen määrä/ olit muucalaiset Israelis/ v. 17.

2 Aikak 2:1 JA Salomo aicoi raketa HERran nimelle huonetta/ ja myös hänen waldacunnallens huonetta.
2 Aikak 2:2 Ja luki seidzemenkymmendä tuhatta miestä cuorman candaixi/ ja cahdexankymmendä tuhatta hirtten hackaixi wuorille/ ja colme tuhatta ja cuusi sata teettäjätä heidän päällens.
2 Aikak 2:3 JA Salomo lähetti Cuningas Hiramin tygö Tyron/ ja käski hänelle sanoa: nijncuins minun Isäni Dawidin cansa teit/ ja lähetit hänelle Cedripuita/ raketaxens hänellens huonetta/ josa hänen asuman piti.
2 Aikak 2:4 Cadzo/ minä rakennan HERralle minun Jumalani nimelle huonen/ että se hänelle pyhitetäisin/ poldetta hywän hajun uhria hänen edesäns/ ja aina walmistetta cadzomusleipiä ja polttouhria amulla ja ehtona/ lepopäiwinä ja udella Cuulla/ ja meidän HERram Jumalam juhlina ijancaickisest/ Israelin edes.

2 Aikak 2:5 Ja se huone/ jonga minä rakennan/ pitä oleman suuri: sillä meidän Jumalam on suurembi cuin caicki jumalat.
2 Aikak 2:6 Mutta cuca on nijn woimallinen/ että hän rakenda hänelle huonen? sillä caicki taiwat ja taiwasten taiwat ei taida käsittä händä: mikä sijs minä olen rakendaman hänelle huonetta? mutta ainoastans suidzutta hänen edesäns.
2 Aikak 2:7 Nijn lähetä minulle taitawa mies työtä tekemän cullast/ hopiast/ waskest/ raudast/ skarlacanast/ rosinpunaisest/ ja kellaisest silkist/ ja se joca taita caiwa taitawitten cansa/ jotca minun tykönäni owat Judas ja Jerusalemis/ jotca minun Isäni Dawid on walmistanut.
2 Aikak 2:8 Ja lähetä minulle Cedripuita/ ja hongia/ ja Heben puita Libanonin mäest: sillä minä tiedän sinun palwelias taitawan hacata puita Libanonist. Ja cadzo/ minun palweliani pitä oleman sinun palwelioittes cansa.
2 Aikak 2:9 Että he walmistaisit minulle paljo puita: sillä huone jonga minä rakennan pitä oleman suuri ja ihmellinen.
2 Aikak 2:10 Ja cadzo/ minä annan sinun palwelioilles/ hirsimiehille jotca puita hackawat/ caxitoistakymmendä tuhatta punda surwotuita nisuja/ caxikymmendä tuhatta punda ohria/ ja caxikymmendä tuhatta Bathi wijna/ ja caxikymmendä tuhatta Bathi öljyä.
2 Aikak 2:11 JA Hiram Tyron Cuningas wastais kirjoituxella/ ja lähetti Salomolle: että HERra racasta hänen Canssans/ on hän sinun tehnyt heidän Cuningaxens.
2 Aikak 2:12 Ja Hiram sanoi wielä: kijtetty olcon HERra Israelin Jumala/ joca taiwan ja maan tehnyt on/ että hän on andanut Cuningas Dawidille toimellisen ja ymmärtäwäisen pojan/ joca HERralle huonen rakenda/ ja hänen waldacunnallens huonen.
2 Aikak 2:13 Nijn lähetän minä nyt taitawan ja toimellisen miehen/ jolla ymmärrys on/ nimittäin/ Huram Abi.
2 Aikak 2:14 Joca on yhden waimon poica Danin tyttäristä/ ja hänen Isäns on ollut Tyriläinen/ hän taita työtä tehdä cullast/ hopiast/ waskest/ raudast/ kiwest/ puust/ skarlacanast/ kellaisest silkist/ callist lijnast/ rosinpunaisest/ ja caickinaisia caiwa/ ja tehdä caickinaisia taitawast/ mitä hänen eteens pannan/ sinun taitawittes cansa/ ja minun herrani Cuningas Dawidin sinun Isäs taitawitten cansa.
2 Aikak 2:15 Nijn lähettäkän nyt minun herran nisuja/ ohria/ öljyä ja wijna hänen palwelioillens/ nijncuin hän on sanonut.
2 Aikak 2:16 Nijn me hackam puita Libanonist nijn paljon cuin tarwitan/ ja wiemme ne merelle lauttain cansa Japhoon/ nouta sieldä Jerusalemijn.
2 Aikak 2:17 JA Salomo luki caicki muucalaiset Israelin maalla/ sen lugun jälken cuin hänen Isäns Dawid ne luki/ ja siellä löyttin sata ja wijsikymmendä tuhatta/ colme tuhatta/ ja cuusi sata.

2 Aikak 2:18 Ja hän asetti nijstä seidzemenkymmendä tuhatta wetäjäxi/ ja cahdexankymmendä tuhatta hackajaxi wuorella/ ja colme tuhatta ja cuusi sata teettäjäxi/ jotca Canssa piti teettämän.

Vers. 8. Heben puita) Cadzo 3. Reg.$ 10:11.
v. 12. kijtetty olcon HERra) Näky että tämä Cuningas Hiram on käätty Cuningas Dawidilda oikiaan Jumalan tundoon/ waicka ei hän andanut idzens ymbärinsleicata: sillä se oli erinomaisest Abrahamin lasten. Nijncuin monda muuta pacanoista owat Israelin lasten uscon ja Jumalan palweluxen ottanet wastan/ heidän cansakäymisestäns ja neuwomisestans/ cuin nähdän/
v. 17. täsä lugus.

III. Lucu .

NEljändenä hänen waldacundans wuotena rupe Salomo rakendaman Templi/ v. 1.
sila sen sisäldä kirckalla cullalla/ v. 3.
teke erinäns sen caickein pyhimmän/ v: 8. caxi Cherubimi sen sisälle/ v. 10.
Esiripun silkist/ v. 14.
ja acxi suurta waskipadzast cahden cnupin cansa huonen teeen/ v. 15.

2 Aikak 3:1 JA Salomo rupeis rakendaman HERran huonetta Jerusalemis Morian wuorelle/ joca Dawidille hänen Isällens neuwottu oli/ jonga paican Dawid myös oli walmistanut Arnan Jebuserin codiximelle.
2 Aikak 3:2 Ja hän rupeis rakendaman toisna Cuucaunna/ toisna päiwänä/ neljändenä hänen waldacundans wuonna.
2 Aikak 3:3 Ja Salomo laski perustuxen/ Jumalan huonetta raketta/ ensist pituudelle cuusikymmendä kynärätä/ ja leweydelle caxikymmendä kynärätä.
2 Aikak 3:4 Mutta esihuonen leweys oli caxikymmendä kynärätä/ corkeus sata ja caxikymmendä kynärätä/ ja hän silais sen sisäldä puhtalla cullalla.
2 Aikak 3:5 Mutta sen suuren huonen teki hän hongasta/ ja silais sen päällä parhalla cullalla/ ja teki sijhen päälle palmuin ja käädyin caltaiset työt.
2 Aikak 3:6 Ja caunisti huonen permannon calleilla kiwillä/ ja culda oli Parwaimin culda.
2 Aikak 3:7 Ja hän silais huonen caaret/ pihtipielet/ seinät ja owen cullalla/ ja andoi leicata Cherubimejä seinijn.
2 Aikak 3:8 TEki hän myös sitä liki caickein pyhimmän huonen/ jonga pituus oli caxikymmendä kynärätä/

huonen leweyden jälken/ ja hänen leweydens oli caxikymmendä kynärätä/ ja silais sen parhalla cullalla/ cuudella sadalla leiwiskällä.
2 Aikak 3:9 Nijn myös nauloin andoi hän wijsikymmendä Sicli culda painon jälken/ ja silais Salin cullalla.
2 Aikak 3:10 NIin teki hän myös sijhen caickein pyhimbään huoneseen caxi Cherubimi cuwan työllä/ ja silais sen cullalla.
2 Aikak 3:11 Ja pituus oli Cherubimin sijweistä caxikymmendä kynärätä/ nijn että yxi sijpi oli wijttä kynärätä/ ja ulotui huonen seinään/ ja toinen sijpi oli myös wijttä kynärätä/ ja ulotui haman sen toisen Cherubimin sijpeen.
2 Aikak 3:12 Nijn oli myös sillä toisella Cherubimillä sijpi/ wijttä kynärätä pitkä/ ja lijcuit huonen seinäin päällä/ ja hänen toinen sijpens myös wijttä kynärätä pitkä/ ja rippui sijnä toises Cherubimin sijwes.
2 Aikak 3:13 Nijn että nämät Cherubimin sijwet olit lewitettynä/ cahtakymmendä kynärätä leweydelle/ ja ne seisoit jalcains päällä/ ja heidän caswons olit käätyt huonesen päin.
2 Aikak 3:14 HÄn teki myös esiripun kellaisesta skarlacanasta/ rosinpunaisesta ja callista lijnasta/ ja teki Cherubimin sijhen päälle.
2 Aikak 3:15 Ja hän teki huonen eteen caxi padzasta/ wijttäneljättäkymmendä kynärätä corkiaxi/ ja nijden päälle cnupin wijttä kynärätä.
2 Aikak 3:16 Ja käädyin caltaiset työt Cuorijn/ ja sowitti nijden padzasten päälle/ ja teki sata Granatin omenata/ ja asetti nijden käädytecoin päälle.
2 Aikak 3:17 Ja walmisti ne padzat ylös Templin eteen/ yhden oikialle ja toisen wasemalle puolelle/ ja cudzui sen cuin oikialla puolella oli/ Jachin/ ja sen cuin wasemalla puolella oli/ Boas.

Vers. 1. Morian) Tällä wuorella käski Jumala Abrahamin uhrata hänen poicans Isaachin/ Genes.$ 22:2. v. eod.$ Arnan) Tämä luullan ollen Jebuserein Cuningasna/ ja että Dawid on hänen opettanut ja käändänyt oikian uscoon.

IV. Lucu .

SAlomo anda tehdä waskiAltarin/ v. 1.
waletun meren/ asetetun cahdentoistakymmenen härjän päälle/ v. 2.
kymmenen cattilata/ v. 6.
kymmenen cullaista kyntiläjalca/ v. 7.
sata cullaista malja/ v. 8.

Cartanon Papeille/ v. 9.
ja paljo muita caluja/ cuin Jumalan palweluxeen tarwittin/ v. 11.

2 Aikak 4:1 JA hän teki myös waskisen Altarin/ cahtakymmendä kynärätä pitkän ja lewiän/ ja kymmendä kynärätä corkian.
2 Aikak 4:2 JA hän teki waletun meren kymmendä kynärätä lewiän yhdestä reunasta nijn toiseen/ ymmyrjäisexi/ wijttä kynärätä corkian ja juonne käwi ymbärins/ colme kynärätä pitkä.
2 Aikak 4:3 Ja härkäin cuwat olit sen alla/ jotca caicki käwit ymbärins sitä kymmendä kynärätä/ ja pijritit meren/ caxi riwiä härkiä oli sen päällä.
2 Aikak 4:4 Ja seisoi nijden cahdentoistakymmenen härjän päällä/ että colme käättin heistä pohjaisen päin/ colme länden/ colme ettelän/ colme itän päin/ ja meri oli ylhällä heidän päälläns/ ja caicki heidän tacaiset puolens olit käättynä sisälle päin.
2 Aikak 4:5 Ja se oli kämmenen leweyttä paxu/ ja hänen reunans nijncuin maljan reuna/ ja cuin cucoistawaisen Lilien cuckainen/ ja se weti colme tuhatta Bathi.
2 Aikak 4:6 JA hän teki kymmenen cattilata/ ja pani nijstä wijsi oikialle puolelle/ ja wijsi wasemalle puolelle/ että nijstä pestäisin caickia nijtä/ cuin polttouhrixi tarwittin/ ja nijhin heitetäisin. Mutta meren Pappein pestä heitäns.
2 Aikak 4:7 JA hän teki myös kymmenen cullaista kyntiläjalca/ nijncuin ne oleman piti/ ja pani Templijn/ wijsi oikialle puolelle/ ja wijsi wasemalle.
2 Aikak 4:8 Ja hän teki kymmenen pöytä/ ja pani Templijn/ wijsi oikialle ja wijsi wasemalle puolelle/ ja hän teki sata cullaista malja.
2 Aikak 4:9 HÄn teki myös Esihuonen Papeille/ ja sen suuren Esihuonen/ ja Esihuonen owet/ ja silais owet waskella.
2 Aikak 4:10 Ja pani meren oikialle siwulle/ itän ja etelän päin.
2 Aikak 4:11 Ja Huram teki patoja/ lapioita ja maljoja. Ja nijn Huram lopetti caicki Cuningas Salomon työt Jumalan huones.
2 Aikak 4:12 Nimittäin/ ne caxi padzasta nuorinens/ ja cnupit ylhällä molembain padzasten päällä/ ja molemmat pyörtyt rengat/ peittämän cnuppein nuoria ylhäldä päin/ molembain padzasten pään päälle/
2 Aikak 4:13 Ja neljä sata Granatin omenata jocaidzen rengan päälle/ caxi riwiä Granatin omenita jocaidzen rengan päälle/ peittämän molembita cnuppein nuoria/ jotca olit ylhällä padzasten pääsä.
2 Aikak 4:14 Ja hän teki istuimita/ ja cattiloita istuimitten päälle.

2 Aikak 4:15 Ja meren ja caxitoistakymmendä härkä sen ala.
2 Aikak 4:16 Sijhen myös patoja/ lapioita ja hangoja/ ja caicki heidän astians teki Huram Abi/ Cuningas Salomolle HERran huoneseen puhtasta waskesta.
2 Aikak 4:17 Jordanin kedolla andoi Cuningas waletta ne paxusa maasa/ Sucothin ja Saredethan waihella.
2 Aikak 4:18 Ja Salomo teki caicki nämät astiat suures paljoudes/ nijn ettei wasken paino tietty.
2 Aikak 4:19 Ja Salomo teki caicki astiat Jumalan huoneseen/ nimittäin/ cullaisen Altarin ja pöydän/ cadzomusleipiä pidettä.
2 Aikak 4:20 Kyntiläjalat lampuinens puhtasta cullast/ palaman Cuorin edes soweliast.
2 Aikak 4:21 Ja cuckaiset ja lamput/ ja kyntilän nijstimet olit cullast/ ne olit caicki puhtast cullasta.
2 Aikak 4:22 Ja weidzet/ maljat/ lusicat/ ja sammuttimet olit puhtast cullast/ ja läpikäytäwä/ ja hänen owens sisälmäiseldä puolelda sitä caickein pyhindä/ ja owet Templin huoneseen olit cullast. Nijn caicki työ täytettin cuin Salomo teki HERran huoneseen.

V. Lucu .

SAlomo anda tuoda Templijn caicki mitä hänen Isäns Dawid pyhittänyt oli/ v. 1.
coco Israelin/ ja anda canda HERran Arkin ja Tabernaclin caluinens Dawidin Caupungist/ ja pane caickein pyhimmän/ Cherubimin ala/ v. 2.
Ei Papit saa seisoa ja palwella pilweldä/ v. 21.

2 Aikak 5:1 JA Salomo andoi sinne sisälle tuota caicki mitä hänen Isäns Dawid pyhittänyt oli/ nimittäin/ hopian/ cullan ja caicki astiat/ ja pani ne Jumalan huonen tawarain secaan.
2 Aikak 5:2 SIlloin cudzui Salomo caicki wanhimmat Israelist cocon/ ja caicki sucucundain Päämiehet/ Israelin lasten Isäin Förstit Jerusalemijn/ tuoman HERran lijton Arckia Dawidin Caupungist/ se on Zion.
2 Aikak 5:3 Ja caicki Israelin miehet cocounsit Cuningan tygö juhlapäiwänä seidzemendenä Cuucautena.
2 Aikak 5:4 Ja caicki wanhimmat Israelist tulit/ ja Lewitat nostit Arkin ylös.
2 Aikak 5:5 Ja cannoit sen ylös/ ja seuracunnan majan/ ja caicki pyhät astiat/ jotca majas olit: ja Papit ja Lewitat cannoit ne ylös.
2 Aikak 5:6 Mutta Cuningas Salomo ja caicki Israelin cocous/ joca oli tullut cocon Arkin eteen/ uhrais lambaita ja härkiä/ nijn monda ettei yxikän luke eli laskea tainnut.
2 Aikak 5:7 Ja nijn Papit cannoit HERran lijton Arkin siallens huonen Cuorin sisälle/ sijhen caickein pyhimbään Cherubimin sijpein ala.

2 Aikak 5:8 Nijn että Cherubimit lewitit sijpens/ Arkin paican päälle. Ja Cherubim peitti Arkin corendoinens ylhäldä päin.
2 Aikak 5:9 Mutta corennot olit nijn pitkät/ että heidän cnuppins näyit Cuorin edes Arkista/ mutta ei heitä ulcoiselda puolelda näkynyt/ ja oli siellä tähän päiwän asti.
2 Aikak 5:10 Ja Arkis ei ollut muuta mitän/ waan caxi taulua/ cuin Moses oli sinne pannut Horebis/ HERran tehdes lijtto Israelin lasten cansa/ cosca he Egyptist läxit.
2 Aikak 5:11 JA Papit cosca he tulit Pyhästä ulos (sillä caicki Papit/ jotca silloin läsnä olit/ pyhitit heidäns/ nijn ettei heidän järjestyxestänsäkän eroitust pitänyt pidettämän)
2 Aikak 5:12 Ja Lewitat caickein nijden cansa/ jotca Assaphin/ Hemanin/ Jedithunin/ ja heidän lastens ja weljeins alla olit/ olit puetetut callisa lijnawaatteis/ soitit Cymbaleilla/ Psaltareilla/ harpuilla/ ja seisoit itän päin Altarista/ ja heidän tykönäns sata ja caxikymmendä Pappia/ jotca puhalsit Basunoihin.
2 Aikak 5:13 Ja soittaitten ja weisaitten äni cuului nijncuin sen joca kijttä ja cunnioitta HERra: ja cuin Basunan/ Cymbalein ja muiden harpuin äni hänens corgotti HERran kijtoxes/ että hän on hywä/ ja hänen laupiudens ulottu ijancaickiseen/ silloin HERran huone täytettin pilwellä.
2 Aikak 5:14 Nijn ettei Papit saanet seisoa ja palwella pilwen tähden: sillä HERran cunnia täytti Jumalan huonen.

Vers. 10. Ja Arkis ei ollut) Cadzo 3. Reg.$ 8:9.

VI. Lucu .

SAlomo käändä caswons/ ja siuna Canssa/ v. 3.
kijttä HERra/ että hän Jerusalemin asumasiaxens ja Dawidin hänen Canssans Ruhtinaxi walinnut on/ v. 4.
rucoile/ että HERra pidäis lijttons cuin hän Dawidin cansa teki/ v. 12.
ja cuulis caickein rucouxet/ jotca sijnä huones rucoilewat/ v. 18.
misä tuscas ikänäns he owat/ v. 22.

2 Aikak 6:1 SIlloin sanoi Salomo: HERra on sanonut tahtowans asua pimeydes.
2 Aikak 6:2 Minä tosin rakensin sinulle huonen ja sian asuaxes ijancaickisest.
2 Aikak 6:3 Ja Cuningas käänsi caswons/ ja siunais coco Israelin joucon (sillä caicki Israelin joucko seisoi)
2 Aikak 6:4 Ja hän sanoi: kijtetty olcon HERra Israelin Jumala/ joca suullans on puhunut minun Isälleni Dawidille/ ja kädelläns täyttänyt/ sanoden:

2 Aikak 6:5 Sijtä ajast cuin minä minun Canssani Egyptin maalda johdatin/ en ole minä yhtän Caupungita walinnut caikesta Israelin sugusta raketta huonetta minun nimeni asuinsiaxi/ engä ole yhtän miestä walinnut minun Canssani Israelin Förstixi.
2 Aikak 6:6 Waan Jerusalemin olen minä walinnut/ minun nimeni asuinsiaxi. Ja Dawidin olen minä walinnut Israelin minun Canssani päälle.
2 Aikak 6:7 Ja cosca minun Isäni Dawid aicoi raketa HERran Israelin Jumalan nimelle huonetta:
2 Aikak 6:8 Sanoi HERra minun Isälleni Dawidille: sinä olet tehnyt hywin/ ettäs olet aicoinut rakenda minun nimelleni huonetta.
2 Aikak 6:9 Cuitengin ei pidä sinun rakendaman sitä huonetta/ waan poicas/ joca cupeistas tulewa on/ rakenda minun nimelleni huonen.
2 Aikak 6:10 Nijn on nyt HERra wahwistanut hänen sanans/ cuin hän puhunut on/ sillä minä olen tullut minun Isäni Dawidin siaan/ ja istun Israelin istuimella/ nijncuin HERra sanonut on/ ja olen rakendanut huonen HERran Israelin Jumalan nimelle.
2 Aikak 6:11 Ja minä olen pannut sinne Arkin/ josa HERran lijtto on/ jonga hän Israelin lasten cansa tehnyt oli.
2 Aikak 6:12 JA hän meni HERran Altarin eteen/ coco Israelin cocouxen läsnä olles/ ja ojensi kätens:
2 Aikak 6:13 Sillä Salomo oli tehnyt waskicattilan ja pannut keskelle esihuonetta/ wijttä kynärätä pitkäxi ja lewiäxi/ ja colme kynärätä corkiaxi. Sen tygö meni hän ja langeis polwillens caiken Israelin cocouxen edes/ ja ojensi kätens taiwasen päin.
2 Aikak 6:14 JA sanoi: HERra Israelin Jumala/ ei ole yhtän jumalata sinun wertaistas/ taiwas eli maasa/ sinä joca pidät lijton ja laupiuden palwelioittes cansa/ jotca sinun edesäs waeldawat caikesta sydämestäns.
2 Aikak 6:15 Sinä olet pitänyt sinun palwelias Dawidin minun Isäni cansa/ mitäs hänelle puhunut olet/ sinun suullas olet sinä sen puhunut/ ja käsilläs täyttänyt/ nijncuin se tänäpäiwän tapahtunut on.
2 Aikak 6:16 Nyt HERra Israelin Jumala/ pidä palwelialles Dawidille minun Isälleni/ mitäs hänelle puhunut olet/ ja sanonut: et sinä puutu yhtän miestä minun edesäni/ joca Israelin istuimella istu/ cuitengin että sinun lapses kätkewät heidän tiens/ että he waeldawat minun Laissani/ nijncuin sinä minun edesäni waeldanut olet.
2 Aikak 6:17 Nyt HERra Israelin Jumala/ anna sanas tosi olla/ cuins palwelialles Dawidille puhunut olet.
2 Aikak 6:18 Sillä luuletcos Jumalan asuwan ihmisten tykönä maasa? cadzo/ taiwas ja caicki taiwasten taiwat/ ei käsitä sinua/ cuingast se huone sen teke jonga minä rakendanut olen?
2 Aikak 6:19 Mutta käännä sinuas HERra minun Jumalan/ sinun palwelias rucouxeen/ ja hänen anomiseens/

cuuleman palwelias anomusta ja rucousta.
2 Aikak 6:20 Ja että sinun silmäs olisit awoi tämän huonen puoleen yötä ja päiwä/ sitä paicka päin jostas sanonut olet/ tahtowas asetta sinun nimes sinne ja cuulewas sen rucouxen/ jonga sinun palwelias sijnä paicas rucoilewa on.
2 Aikak 6:21 Nijn cuule nyt sinun palwelias ja sinun Canssas Israelin rucous/ jonga he täsä rucoilewat/ ja cuule se sinun asumises paicast taiwasta/ ja coscas sen cuulet/ nijn ole armollinen.
2 Aikak 6:22 JOs jocu ricko lähimmäistäns wastan/ ja wala pannan hänen eteens/ jonga hänen wannoman pitä/ ja se wala tule sinun Altaris eteen täsä huones.
2 Aikak 6:23 Ettäs cuulisit taiwasta ja saattaisit palwelialles oikeuden/ costaisit sille jumalattomalle ja andaisit hänen tiens pääns päälle/ julistaden wanhurscan wanhurscaxi/ ja andaden hänelle hänen wanhurscaudens jälken.
2 Aikak 6:24 COsca Canssas Israel wiholisildans lyödän/ että he sinua wastan rickonet owat/ ja he käändäwät idzens tunnustaden sinun nimes/ rucoilewat ja anowat sinun edesäs täsä huones.
2 Aikak 6:25 Ettäs cuulisit taiwast/ ja olisit Canssas Israelin synneille armollinen/ ja andaisit heidän tulla jällens sijhen maahan/ jongas heille ja heidän Isillens andanut olet.
2 Aikak 6:26 COsca taiwas suljettu on/ nijn ettei sada/ että he sinua wastan rickonet owat/ ja he rucoilewat täsä paicas/ ja tunnustawat sinun nimes/ käändäden heitäns heidän synneistäns/ sijttecuins heitä curittanut olet.
2 Aikak 6:27 Ettäs cuulisit heitä taiwas/ ja olisit palwelioittes ja Canssas Israelin ricoxelle armollinen/ coscas heille olet osottanut sen hywän tien/ jota heidän waeldaman pitä/ ja andaisit saten maalles/ jongas Canssalles andanut olet asuttawaxi.
2 Aikak 6:28 JA cosca callis aica tule maalle/ eli rutto/ cuiwuus/ palo/ heinäsircat/ caalimadot/ taicka jos heidän wiholisens pijrittäwät heidän porttins/ eli jocu waiwa taicki sairaus.
2 Aikak 6:29 Joca silloin rucoile eli ano sinulda caickinaisist ihmisist/ ja caikest Canssastas Israelin seast/ cosca jocu hänen rangaistuxens ja murhens tunde/ ja ojenda hänen kätens tämän huonen puoleen.
2 Aikak 6:30 Ettäs cuulisit taiwast asumasias istuimelda/ ja olisit armollinen andaden jocaidzelle caiken hänen tiens jälken/ sen jälken cuins tunnet hänen sydämens (sillä sinä ainoastans tunnet ihmisten sydämet)
2 Aikak 6:31 Että he pelkäisit sinua/ ja waellaisit sinun teisäs jocapäiwä/ nijncauwan cuin he eläwät maalla/ jongas meidän Isillem andanut olet.
2 Aikak 6:32 JA jos jocu muucalainen/ joca ei ole sinun Canssastas Israelist/ tule wieralda maalda/ sinun

suuren nimes ja woimallisen kätes/ ja ojetun käsiwartes tähden/ ja rucoile täsä huones.
2 Aikak 6:33 Ettäs cuulisit taiwast sinun asumises istuimelda/ ja tekisit caiken sen/ jota hän sinulda ano/ että caicki Canssat maan päällä tundisit sinun nimes/ ja pelkäisit sinua/ nijncuin sinun Canssas Israeli/ ja tietäisit tämen huonen/ jonga minä rakendanut olen/ sinun nimelläs nimitetyn olewan.
2 Aikak 6:34 JOs sinun Canssas lähte sotaan hänen wiholisians wastan/ sitä tietä jotas heitä lähettäwä olet/ ja he rucoilisit sinua sillä tiellä/ sitä Caupungita päin/ jongas walinnut olet/ ja sen huonen puoleen/ jonga minä sinun nimelles rakendanut olen.
2 Aikak 6:35 Ettäs cuulisit heidän rucouxens ja anomisens taiwast/ ja auttaisit heitä heidän oikeuteens.
2 Aikak 6:36 COsca he rickowat sinua wastan: sillä ei yhtän ihmistä ole joca ei syndiä tee/ ja sinä wihastut heidän päällens/ ja annat heitä wihamiestens ala/ wietä fangina johonguun maahan cauwas eli lähes.
2 Aikak 6:37 Ja he käändäwät idzens sydämestäns nijllä mailla/ joisa he fangina owat/ käändäwät idzens ja rucoilewat sinua fangeudens maalla ja sanowat: me olemma rickonet/ wäärin tehnet ja ollet jumalattomat.
2 Aikak 6:38 Ja nijn käändäwät idzens sinun tygös caikest sydämestäns/ ja caikest sielustans heidän fangeudens maalla/ josa heitä fangina pidetän/ ja he rucoilewat sillä tiellä heidän maans puoleen/ jongas heidän Isillens andanut olet/ ja sitä Caupungita päin/ jongas walinnut olet/ ja sen huonen puoleen/ jonga minä nimelles rakendanut olen.
2 Aikak 6:39 Ettäs cuulisit heidän rucouxens ja anomisens taiwast asumasias istuimelda/ ja auttaisit heitä oikeuteens/ ja olisit Canssalles armollinen/ jotca sinua wastan rickowat.
2 Aikak 6:40 NIin anna nyt minun Jumalan sinun silmäs awoi olla/ ja sinun corwas ottacon waarin rucouxest täsä paicas.
2 Aikak 6:41 Nijn nouse nyt HERRA Jumala sinun lepoos/ sinä ja sinun woimas Arcki/ anna sinun Pappis HERRA Jumala olla puettuna autuudella/ ja anna sinun pyhäs iloita idzens hywydes.
2 Aikak 6:42 HERra Jumala älä käännä caswojas pois sinun woideltuldas/ muista sen armon päälle/ cuins Dawidille sinun palwelialles lupaisit.

Vers. 6. Walinnut) Cadzo cuinga caicki pitä tapahtuman Jumalan käskyst/ ettei yxikän omast ehdostans Jumalan palwelust alcais: Sillä Salomo ylistä sekä täsä Jerusalemin Caupungit ja Dawidi/ että ne molemmat owat walitut Jumalalda
v. 17. Anna sanas tosi olla) Ei Jumala muuta sanans/ waan pitä wilpitöin: mutta caicki Ihmiset särkewät sanans/ ettei he waella hänen teisäns/ nijncuin he luwannet owat. Nijn on myös Jumala wapa lupauxestans/ nijncuin Salomo täsä tunnusta. Sitä piti Salomon ajatteleman loppuns asti/ nijn olis hänen lapsillens ja

jälkentulewaisillens paremmin tapahtunut/ cuin heille sijtte käwit. 32. Jos jocu muucalainen) Jerusalemin Templi oli rucous huone caikelle Canssalle/

VII. Lucu .

SAlomon rucouxen lopus/ tule tuli taiwast ja poltta uhrin/ ja HERran cunnia täyttä huonen/ v. 1.
Canssa näke sen/ lange maahan ja rucoile HERra/ v. 3.
Salomo ja Canssa uhrawat monda tuhatta nauta ja lammasta. Lewitat weisawat/ soittawat ja wihkiwät HERran huonen/ v. 4.
Salomo pitä juhlia/ ja Canssa mene cotia ilojsans/ v. 8.
HERra näky Salomolle/ ja sano cuullens hänen rucouxens/ v. 12.
Jos hän waelda Isäns Dawidin tiellä/ wahwista hän hänen waldacundans/ nijncuin hän lupais/ muutoin hyljä hän heitä ja heidän huonens/ v. 17.

2 Aikak 7:1 JA cosca Salomo rucoillut oli/ langeis tuli taiwast ja culutti polttouhrit ja muut uhrit/ ja HERran cunnia täytti huonen.
2 Aikak 7:2 Nijn ettei Papit saanet mennä HERran huoneseen/ nijncauwan cuin HERran cunnia täytti huonen.
2 Aikak 7:3 Ja Israelin lapset näit caicki tulen langewan ja HERran cunnian huonen ylidzen/ ja cumarsit caswoillens maahan permannolla/ rucoilit ja kijtit HERra/ että hän on hywä/ ja hänen laupiudens pysy ijancaickisest.
2 Aikak 7:4 MUtta Cuningas ja caicki Canssa uhraisit HERran edes:
2 Aikak 7:5 Sillä Cuningas Salomo uhrais caxicolmattakymmendä tuhatta härkä/ sata ja caxikymmendä tuhatta lammasta/ ja wihgeit Jumalan huonen/ Cuningas ja caicki Canssa.
2 Aikak 7:6 Mutta Papit seisoit wartioisans/ ja Lewitat HERran weisun candeleis/ jotca Cuningas Dawid oli andanut tehdä HERra kijtettä/ että hänen laupiudens oli ijancaickisest/ nijncuin Dawid kijtti heidän kättens cautta. Ja Papit puhalsit Basunoihin heidän cohdallans/ ja coco Israel seisoi.
2 Aikak 7:7 Ja Salomo pyhitti wälicartanon/ joca HERran huonen edes oli/ että hän oli siellä täyttänyt polttouhrit/ ja kijtosuhrin lihawuden: sillä waskiAltari/ jonga Salomo oli andanut tehdä/ ei wetänyt caicke polttouhria/ ruocauhria ja lihawutta.
2 Aikak 7:8 Ja Salomo piti silloin juhla coco seidzemen päiwä/ ja coco Israel hänen cansans/ sangen suuri Canssan paljous/ Hemathist Egyptin ojan asti.
2 Aikak 7:9 Ja piti cahdexandena päiwänä cocouxen: sillä he pidit Altarin wihkimist seidzemen päiwä/ ja

juhla myös seidzemen päiwä.
2 Aikak 7:10 Mutta colmannella päiwällä colmattakymmendä seidzemennellä Cuucaudella/ laski hän Canssan menemän heidän majoins iloiten ja hywäs mieles/ caikest sijtä hywydest cuin HERra Dawidille/ Salomolle ja Israelille hänen Canssallens tehnyt oli.
2 Aikak 7:11 Ja näin päätti Salomo HERran huonen/ ja Cuningan huonen/ ja caiken sen cuin hänen mieleens tullut oli/ tehdäxens HERran huones ja hänen huonesans/ onnellisest.
2 Aikak 7:12 JA HERra ilmestyi Salomolle yöllä/ ja sanoi hänelle: minä olen cuullut rucouxes/ ja walinnut minulleni tämän sian uhrihuonexi.
2 Aikak 7:13 Cadzo/ jos minä suljen taiwan/ nijn ettei sada/ taicka jos minä käsken heinäsirckain syödä maan/ eli annan tulla ruton minun Canssani secaan.
2 Aikak 7:14 Että minun Canssani nöyryttä idzens/ joca minun nimeni jälken nimitetty on. Jos he rucoilewat/ ja edziwät minun caswojani/ ja käändäwät heitäns pois pahoilda teildäns/ nijn minä cuulen heitä taiwast/ ja heidän syndins annan andexi/ ja parannan heidän maans.
2 Aikak 7:15 Nijn minun silmän owat auki/ ja corwan ottawat heidän rucouxistans waarin täsä paicas.
2 Aikak 7:16 Nijn olen minä nyt walinnut ja pyhittänyt tämän huonen/ että minun nimen on sijnä ijancaickisest/ ja minun silmän ja sydämen owat siellä ainijan.
2 Aikak 7:17 JA jos sinä waellat minun edesäni/ nijncuin sinun Isäs Dawid waeldanut on/ nijn ettäs teet caicki cuin minä sinun käsken/ ja pidät minun käskyni ja oikeuteni.
2 Aikak 7:18 Nijn minä wahwistan sinun waldacundas istuimen/ nijncuin minä Isälles Dawidille luwannut olen/ sanoden: ei sinulda puutu mies/ joca on olewa Israelin hallidzia.
2 Aikak 7:19 Mutta jos te käännätte idzen pois/ ja hyljätte minun oikeuteni ja käskyni/ jotca minä teille andanut olen/ menette myös ja palweletta wieraita jumalita/ ja cumarratte heitä.
2 Aikak 7:20 Nijn minä häwitän heitä minun maaldani/ jonga minä heille andanut olen. Ja tämän huonen jonga minä minun nimelleni pyhittänyt olen/ heitän minä pois minun caswoni edest/ ja annan sen sananlascuxi ja jutuxi caickein Canssain seas.
2 Aikak 7:21 Ja tätä huonetta joca caickein corkeimmaxi tullut on/ caicki jotca käywät sen ohidze hämmästywät/ ja sanowat: mixi on HERra tälle maalle/ ja tänne huonelle nijn tehnyt?
2 Aikak 7:22 Nijn sanotan: että he hyljäisit HERran heidän Isäins Jumalan/ joca heidän Egyptin maalda johdattanut oli/ ja olit mielistynet wieraisijn jumalijn/ ja palwellet ja rucoillet heitä/ sentähden on hän saattanut caiken tämän onnettomuden heidän päällens.

Vers. 1. Langeis tuli taiwast) Cadzo Levit.$ 9:6.
v. 5. Ja wihgeit) Että Salomo wihki Templin/ oli hänellä sijhen Jumalan käsky: sillä hänen oli käsketty se raketa ja sijnä uhrata ja säätty/ cuinga hänen piti uhraman: sen piti hänen wihdoin alcaman/ etc.$ Että Udes Testamentis jocu idzestäns erinomaisia menoja alca/ on sencaltainen Jumalan palwelus/ joca hänelle ei kelpa. Waan Templi silloin kyllä wihitän/ cosca sijnä ruwetan saarnaman Jumalan sana ja Jumalata palweleman/ rucoillan myös HERra/ että hän sen ottais otollisexi/ ja annais sijnä aina hänen sanans runsast saarnatta ja opetetta/ monelle opixi ja autuudexi: ja nijn se on mailmalisist menoist eroitettu ja pyhijn asioihin wihitty ja puhdistettu.

VIII. Lucu .

SAlomo rakenda monda wahwa Caupungita/ v. 1.
teke jäänet Cananerit werollisexi/ v. 7.
sijrtä Pharaon tyttären sijhen huoneseen/ joca hänelle tehtin/ v. 11.
uhra joca wuosi colmena suurna juhlana/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli/ v. 12.
asetta Papit ja Lewitat wuoroons/ nijncuin Dawid toimittanut oli/ v. 14.
hänellä on myös paljo laewoja EzeonGeberis/ jotca purjehtiwat Ophirijn noutaman paljo culda/ v. 17.

2 Aikak 8:1 JA cahdenkymmenen wuoden perästä/ sijttecuin Salomo rakensi HERran huonen ja hänen huonens.
2 Aikak 8:2 Rakensi hän myös ne Caupungit/ jotca Hiram andoi Salomolle/ ja andoi Israelin lapset asua nijsä.
2 Aikak 8:3 Ja Salomo meni HemathSobaan ja sai sen alans.
2 Aikak 8:4 Rakensi hän myäs Thadmorin corwes/ ja caicki jywäCaupungit/ jotca hän rakensi Hemathis.
2 Aikak 8:5 Hän rakensi myös ylisen ja alaisen BethHoronin sangen wahwoixi Caupungeixi/ muureilla/ porteilla ja salwoilla.
2 Aikak 8:6 Ja Baelathin ja caicki jywäCaupungit/ jotca hänellä olit/ ja caicki waunuCaupungit/ ja hewoismiestenCaupungit/ ja caicki mitä ikänäns Salomon mieli oli raketa sekä Jerusalemis että Libanonis/ ja caikis paicois hänen waldacunnasans.
2 Aikak 8:7 JA caiken sen Canssan cuin jäänyt oli Hethereist/ Amorrereist/ Pheresereist/ Hewereist ja Jebusereist/ jotca ei Israelin lapsist ollet.
2 Aikak 8:8 Ja heidän lapsens jotca he olit jättänet heistä maalla/ joita Israelin lapset ei häwittänet/ ne laski

Salomo werollisexi tähän päiwän asti.
2 Aikak 8:9 Mutta Israelin lapsist ei tehnyt Salomo yhtän orjaxi hänen työhöns/ mutta he olit sotamiehet/ hänen huowins/ waunuins ja hewoismiestens päällä.
2 Aikak 8:10 Ja Cuningas Salomon ylimmäiset wircamiehet/ jotca Canssa hallidzit/ olit caxi sata ja wijsikymmendä.
2 Aikak 8:11 JA Salomo andoi tuota Pharaon tyttären Dawidin Caupungist/ sijhen huoneseen/ jonga hän hänelle rakendanut oli/ sille hän sanoi: minun emändän ei pidä Dawidin Israelin Cuningan huones asuman: sillä se on pyhä/ että HERran Arcki on sijhen tullut.
2 Aikak 8:12 SIitte uhrais Salomo HERralle polttouhria HERran Altarille/ jonga hän rakendanut oli Esihuonen eteen.
2 Aikak 8:13 Cungin uhrin päiwänäns Mosexen käskyn jälken/ Sabbathina/ udella Cuulla ja määrätyillä aigoilla colmast wuodes/ nimittäin/ makian leiwän juhlana/ wijckojuhlana ja lehtimajan juhlana.
2 Aikak 8:14 Ja hän asetti Papit heidän järjestyxisäns heidän wircoins/ nijncuin hänen Isäns Dawid sen oli asettanut/ ja Lewitat heidän wartioons/ kijttämän ja palweleman Pappein edes/ senjälken cuin jocapäiwä tarwittin/ ja portin wartiat heidän järjestyxeens cungin hänen porttijns: sillä Dawid Jumalan mies oli sen nijn käskenyt.
2 Aikak 8:15 Ja ei yxikän heistä horjahtanut Cuningan käskyist/ cuin hän andoi Papeille ja Lewitaille/ caikis asiois ja tawarois.
2 Aikak 8:16 Ja caicki Salomon tegot tulit walmixi sijtä päiwäst/ cuin HERran huone perustettu oli/ sijhenasti cuin se oli täytetty/ nijn että HERran huone täydellisest walmis oli.
2 Aikak 8:17 SIlloin meni Salomo EzeonGeberin ja Elothin meren reunalle/ Edomin maalle.
2 Aikak 8:18 Ja Hiram lähetti hänelle haaxia/ hänen palwelioittens kätten cautta/ jotca taitawat merimiehet olit: ja he menit Salomon palwelioitten cansa Ophirijn/ ja toit sieldä neljä sata ja wijsikymmendä leiwiskätä culda/ ja weit Salomo Cuningalle.

IX. Lucu .

ARabian Drotning tule tapauxilla coetteleman Salomot/ v. 1.
ymmärrät hänen taitons ja cunnians suuremmaxi/ cuin sanoma oli hänestä/ v. 3.
tuo suuret lahjat Salomolle/ ja saa jällens monda lahja häneldä/ v. 9.
Salomolla on suuri cullan saalis joca wuosi/ v. 13.
anda tehdä keihät ja kilwet cullast/ v. 15.

istuimen Elephantin luista cullalla silatun/ v. 17.
caicki hänen juomaastians owat cullast/ v. 20.
hän woitta caicki Cuningat rickaudella ja taidolla/ v. 22.
on woimallinen ja hallidze monda maacunad/ v. 25.
neljäkymmendä ajastaica ja cuole/ v. 30.

JA cosca rickan Arabian Drotning cuuli Salomost sanoman/ tuli hän suuren joucon cansa Jerusalemijn/ ja Camelein cansa/ jotca cannatit yrtejä ja paljon culda/ ja callita kiwiä/ coetteleman Salomot tapauxilla. Ja cuin hän tuli Salomon tygö/ puhui hän hänen cansans caicki mitä hän hänen sydämesäns aicoinut oli.
2 Aikak 9:1 Ja Cuningas sanoi hänelle caicki mitä hän kysyi/ ja ei mitän häneldä salannut/ jota ei hän sanonut hänen edesäns.
2 Aikak 9:2 JA cuin rickan Arabian Drotning näki Salomon taidon ja huonen/ jonga hän tehnyt oli.
2 Aikak 9:3 Ja ruan hänen pöydälläns/ ja hänen palweliains asuinsiat/ nijn myös hänen palwelioittens wiran/ ja heidän waattens/ hänen juomanlaskians heidän waatteinens/ ja Salin/ josta HERran huoneseen käytin/ ei hän tainnut händäns enämbi pitä.
2 Aikak 9:4 Ja hän sanoi Cuningalle: se on tosi cuin minä cuullut olen maalleni sinun menostas ja taidostas.
2 Aikak 9:5 Waan en minä usconut heidän sanojans/ ennencuin minä nyt idze tänne tullut olen/ ja nähnyt ne silmilläni/ ja cadzo/ ei minun edesäni nijn puolittaingan ole sanottu sinun suurest taidostas: sinus on enä cuin se sanoma on/ jonga minä cuulin.
2 Aikak 9:6 Autuat owat sinun miehes/ autuat owat myös nämät sinun palwelias/ jotca joca hetki sinun edesäs seisowat ja cuuldelewat sinun taitoas.
2 Aikak 9:7 HERra sinun Jumalas olcon kijtetty/ joca sinuun mielistynyt on/ ja pannut sinun istuimellens/ HERralle sinun Jumalalles Cuningaxi. Että sinun Jumalas racasta Israeli/ wahwistaxens händä ijancaickisest/ sentähden on hän sinun asettanut heidän Cuningaxens/ tekemän oikeutta ja wanhurscautta.
2 Aikak 9:8 Ja hän andoi Cuningalle sata ja caxikymmendä leiwiskätä culda/ ja ylönpaljon yrtejä ja callita kiwiä. Ja ei sencaltaista yrtiä yhtän ennen ollut/ cuin ne olit/ jotca rickan Arabian Drotning andoi Cuningas Salomolle.
2 Aikak 9:9 Weit myös Hiramin ja Salomon palweliat culda Ophirist ja Hebenin puita/ ja callita kiwiä.
2 Aikak 9:10 Ja Salomo andoi tehdä traput Hebenin puista HERran huoneseen/ ja Cuningan huoneseen/ ja candeleit ja Psaltareit weisaille. Ei yhtän sencaltaista puuta ennen ollut nähty Judan maalla.
2 Aikak 9:11 Ja Cuningas Salomo andoi rickan Arabian Drotningille caickia mitä hän anoi ja pyysi/ paidzi

sitä cuin hän Cuningalle tuonut oli. Ja hän palais omalle maallens palwelioinens.
2 Aikak 9:12 JA culda/ joca wuodes tuotin Salomolle/ oli cuusi sata ja cuusi seidzemettäkymmendä leiwiskätä.
2 Aikak 9:13 Paidzi sitä cuin cauppamiehet toit: Ja caicki Arabian Cuningat ja maan Herrat weit culda ja hopiata Salomolle.
2 Aikak 9:14 Nijstä teki Cuningas Salomo caxi sata keihästä parhast cullast/ nijn että cuusi sata cappaletta culda tuli jocaidzeen keihäseen.
2 Aikak 9:15 Teki hän myös colme sata kilpe parhast cullast/ nijn että colme sata cappalda culda tuli jocaidzeen kilpeen. Ja Cuningas pani ne Libanonin medzähuoneseen.
2 Aikak 9:16 JA Cuningas teki istuimen Elephantin luista/ ja culdais puhtalla cullalla.
2 Aikak 9:17 Ja istuimes oli cuusi trappua/ ja cuusi cullaista astinlauta istuimen edes/ ja caxi käsipuuta istuimen edes molemmin puolin istuinda/ ja caxi Lejonita seisoit käsipuiden tykönä.
2 Aikak 9:18 Ja caxitoistakymmendä Lejonita seisoit nijllä cuudella trapulla/ molemmilla puolilla/ sencaltaista ei ole tehty yhdesäkän Cuningan waldacunnas.
2 Aikak 9:19 Ja caicki Cuningan juomaastiat olit cullast/ ja caicki astiat Libanonin medzähuones olit puhtast cullast: sillä ei hopiata mixikän luettu Salomon aicana.
2 Aikak 9:20 Sillä Cuningan hahdet menit merelle Hiramin palwelioitten cansa/ ja tulit erän joca colmandena wuotena/ ja toit culda/ hopiata/ Elephantin luita/ Apinoita ja Rikincuckoja.
2 Aikak 9:21 JA nijn Cuningas Salomo tuli suuremmaxi caickia Cuningaita maan päällä rickaudest ja taidost.
2 Aikak 9:22 Ja caicki Cuningat maan päällä himoidzit nähdä Salomon caswoja/ ja cuulla hänen taitoans/ cuin Jumala hänen sydämeens andanut oli.
2 Aikak 9:23 Ja he weit hänelle cukin lahjans/ cuin olit: hopiaastioita/ culdaastioita/ watteita/ harniscoita/ yrtejä/ hewoisita ja Muuleja joca wuosi.
2 Aikak 9:24 JA Salomolla oli neljä tuhatta seimiä/ waunuhewoisita/ ja caxitoistakymmendä tuhatta radzasmiestä/ ja ne pandin waunucaupungeihin Cuningan tygö Jerusalemijn.
2 Aikak 9:25 Ja hän oli caickein Cuningasten haldia/ hamast wirrast nijn Philisterein maahan asti/ ja Egyptin maan rajan saacka.
2 Aikak 9:26 Ja Cuningas saatti nijn paljon hopiata Jerusalemijn cuin kiwiäkin/ ja nijn paljo Cedripuita/ cuin willificuna puitakin laxos.
2 Aikak 9:27 Ja hänelle wietin hewoisia Egyptist/ ja jocaidzist maacunnist.
2 Aikak 9:28 Mitä enämbi Salomost sanomist on/ sekä hänen ensimäisist että wijmeisistäns/ cadzo/ ne

owat kirjoitetut Nathan Prophetan Aicakirjas/ ja Ahian Prophetias/ joca on Silost/ nijn myös Jeddin sen Näkiän näys/ Jerobeami Nebathin poica wastoin.
2 Aikak 9:29 Ja Salomo hallidzi Jerusalemis coco Israeli/ neljäkymmendä ajastaica.
2 Aikak 9:30 Ja Salomo nuckui Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Dawidin Isäns Caupungijn/ ja Rehabeam hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 1. Tapauxilla) Cadzo 3. Reg.$ 10:1.

X. Lucu .

ISrael tule Sichemis cocon täkemän Rebabeami Salomon poica Cuningaxi/ v. 1.
Canssa ano työn ja weron huojennust/ waan hän wasta nuortein neuwost/ heitä enä waiwawans/ v. 5.
Kymmenen sucucunda luopuwat hänest/ ja menewät Jerobeamin Nebathin pojan tygö/ v. 16.
Hadoram kiwitetän/ ja Rehabeam mene Jerusalemijn/ v. 18.

2 Aikak 10:1 JA Rehabeam meni Sichemijn: sillä caicki Israel oli tullut Sichemijn tekemän händä Cuningaxi.
2 Aikak 10:2 Ja cosca Jerobeam Nebathin poica/ joca oli Egyptis/ sen cuuli (johonga hän oli paennut Cuningas Salomon edest) nijn hän tuli jällens.
2 Aikak 10:3 Ja he lähetit ja annoit hänen cudzutta: Ja Jerobeam tuli caiken Israelin cansa/ ja puhuit Rehabeamille/ ja sanoit:
2 Aikak 10:4 Sinun Isäs teki meidän ikem ylön cowaxi/ nijn huojenna nyt sinun Isäs cowa palwelus/ ja se rascas ijes/ jonga hän laski meidän päällem/ nijn me olem sinun alemmaises.
2 Aikak 10:5 Ja hän sanoi heille: tulcat minun tygöni jällens colmandena päiwänä: ja Canssa meni matcaans.
2 Aikak 10:6 JA Cuningas Rehabeam kysyi neuwo wanhimmilda/ jotca seisoit hänen Isäns Salomon edes/ hänen eläisäns/ ja sanoi: mitä te neuwotte wastaman tätä Canssa?
2 Aikak 10:7 He puhuit hänen cansans/ ja sanoit: jos sinä olet tälle Canssalle ystäwälinen/ ja suosittelet heitä hywillä sanoilla/ nijn he owat aina sinulle alemmaiset.
2 Aikak 10:8 Mutta hän hyljäis wanhemmitten neuwon/ cuin he annoit hänelle/ ja piti neuwo nuorucaisten cansa/ jotca hänen cansans caswanet olit/ ja seisoit hänen edesäns.
2 Aikak 10:9 Ja sanoi heille: mitä te neuwotte wastaman tätä Canssa/ joca minun cansani puhui/ ja sanoi: huojenna se ijes/ jonga Isäs laski meidän päällem?

2 Aikak 10:10 Ja nuorucaiset/ jotca olit caswanet hänen cansans/ puhuit hänelle/ ja sanoit: sano näin Canssalle joca puhui cansas/ ja sanoi: Isäs teki meidän ikem ylön rascaxi/ huojenna sinä se: Ja sano heille: minun pienin sormen pitä oleman paxumbi Isäni cupeita.
2 Aikak 10:11 Jos minun Isän on laskenut ylön rascan iken teidän päällen/ nijn minä wielä lisän sijhen: minun Isän rangais teitä ruoskilla/ mutta minä Scorpioilla.
2 Aikak 10:12 COsca Jerobeam ja caicki Canssa tulit jällens Rehabeamin tygö colmandena päiwänä/ nijncuin Cuningas sanonut oli/ tulcat minun tygöni colmandena päiwänä jällens.
2 Aikak 10:13 Silloin Cuningas wastais heitä cowast/ ja Cuningas Rehabeam hyljäis wanhimmitten neuwon.
2 Aikak 10:14 Ja puhui heidän cansas nuorucaisten neuwon jälken/ ja sanoi: ongo minun Isän teidän iken ylön rascaxi tehnyt/ nijn minä lisän sijhen: minun Isän on rangaisnut teitä ruoskilla/ mutta minä Scorpioilla.
2 Aikak 10:15 Nijn ei Cuningas cuullut Canssa: sillä se oli nijn asetettu Jumalalda/ että HERra tahdoi wahwista sanans/ cuin hän puhui Ahian cautta Silost Jerobeamille Nebathin pojalle.
2 Aikak 10:16 JA cosca caicki Israel näki ettei Cuningas cuullut heitä/ nijn wastais Canssa Cuningalle/ ja sanoi: mikä osa meillä sijtte on Dawidis eli perimys Isain pojas? cukin maajans Israel/ nijn cadzo nyt Dawid huonettas. Ja caicki Israel meni heidän majoins.
2 Aikak 10:17 Ja Rebabeam hallidzi ainoastans Israelin lapset/ jotca asuit Judan Caupungeis.
2 Aikak 10:18 Ja Cuningas Rehabeam lähetti Hadoramin joca oli weron päällä/ mutta Israelin lapset kiwitit hänen cuoliaxi. Ja Cuningas Rehabeam astui nopiast hänen waunuuns pakeneman Jerusalemijn.
2 Aikak 10:19 Nijn luopui Israel Dawidin huonest tähän päiwän asti.

Vers. 15. Se oli nijn asetettu Jumalalda) Cadzo 3. Reg.$ 12:15.

XI. Lucu .

Rehabeam tahto jällens sodalla ne kymmenen sucucunda/ mutta HERra kieldä/ v. 1.
hän rakenda wahwat Caupungit maallens/ v. 5.
Papit ja Lewitat ja muut jotca HERra edzeit/ tulewat hänen tygöns/ ja wahwistawat hänen waldacundans/ v. 13.
hän otta monda emändätä ja sijttä paljo lapsia/ v. 18.
racasta erinomaisest Maechat Absolomin tytärtä/ ja aicoi hänen poicans Abiat Cuningaxi/ v. 20.

2 Aikak 11:1 JA cosca Rehabeam tuli Jerusalemijn/ nijn hän cocois Judan ja BenJaminin huonen/ sata ja

cahdexankymmendä tuhatta walittua sotamiestä sotiman Israeli wastan/ saattaxens waldacunda Rehabeamille jällens.
2 Aikak 11:2 Mutta HERran sana tuli Semajan Jumalan miehen tygö/ sanoden:
2 Aikak 11:3 Puhu Rehabeamille Salomon pojalle Judan Cuningalle/ ja caikelle Israelille/ cuin Judas ja BenJaminis owat/ sanoden:
2 Aikak 11:4 Näin sano HERra: ei teidän pidä nouseman eikä sotiman teidän weljejän wastan/ waan palaitcan jocainen cotians: sillä se on minulda nijn tapahtunut. He olit cuuliaiset HERran sanalle/ ja palaisit menemäst Jerobeami wastan.
2 Aikak 11:5 MUtta Rehabeam asui Jerusalemis/ ja rakensi caicki Judan Caupungit wahwaxi.
2 Aikak 11:6 Cuin olit: Bethlehem/ Etam/ Techoa
2 Aikak 11:7 Bethzur/ Socho/ Adullam.
2 Aikak 11:8 Gath/ Maresa/ Siph.
2 Aikak 11:9 Adoraim/ Lachis/ Aseka.
2 Aikak 11:10 Zarega/ Ajalon ja Hebron/ jotca olit caickein wahwimmat Caupungit Judas ja BenJaminis.
2 Aikak 11:11 Ja hän teki ne wahwaxi/ ja pani nijhin Förstit/ ja elatuxen wara öljyä ja wijna.
2 Aikak 11:12 Ja hän toimitti caickijn caupungeihin kilwet ja keihät/ ja teki ne sangen wahwaxi/ ja Juda ja BenJamin olit hänen allans.
2 Aikak 11:13 JA hänen tygöns tulit Papit ja Lewitat caikest Israelist/ ja caikist heidän maans rajoista.
2 Aikak 11:14 Sillä he hyljäisit caicki heidän esiCaupungins ja saamans/ ja tulit Judaan ja Jerusalemijn: sillä Jerobeam ja hänen poicans ajoit heidän pois/ ettei he olis saanet tehdä HERralle palwelusta.
2 Aikak 11:15 Mutta hän asetti Papit idzellens caikille cuckuloille/ ja Perkeleille ja wasicoille/ jotca hän tehdä andoi.
2 Aikak 11:16 Ja monda caikista Israelin sucucunnista/ jotca sydämestäns kyselit HERra Israelin Jumalata/ tulit heidän jälkens Jerusalemijn/ uhraman HERralle heidän Isäins Jumalalle.
2 Aikak 11:17 Ja wahwistit Judan waldacunnan/ ja Rehabeami Salomon poica colmexi ajastajaxi: sillä he waelsit Dawidin ja Salomon teitä colme ajastaica.
2 Aikak 11:18 JA Rehabeam otti Mahelathin/ Jerimothin Dawidin pojan tyttären emännäxens ja Abihailin Eliabin tyttären Isain pojan.
2 Aikak 11:19 Joca hänelle synnytti nämät pojat: Jeuxen/ Semarian ja Sahamin.
2 Aikak 11:20 Sijtte otti hän Maechan Absolomin tyttären/ joca hänelle synnytti/ Abian/ Athain/ Sisan ja Senlomithin.

2 Aikak 11:21 Mutta Rehabeam piti Maechan Absolomin tyttären rackambana caickia muita hänen emänditäns ja jalcawaimojans: sillä hänellä oli cahdexantoistakymmendä emändätä/ ja cuusitoistakymmendä jalcawaimoa/ ja ne synnytit hänelle cahdexancolmattakymmendä poica/ ja cuusikymmendä tytärtä.
2 Aikak 11:22 Ja Rehabeam asetti Abian Maechan pojan weljeins pääxi ja Förstixi/ sillä hän mielei tehdä händä Cuningaxi.
2 Aikak 11:23 Ja hän teki toimellisest/ ja jacoi poicans Judan ja BenJaminin maahan caickin wahwoin Caupungeihin/ ja hän andoi heille yldäkyllä wilja/ ja otti hänellens monda emändätä.

Vers. 4. Se on minulda tapahtunut) Cadzo 3. Reg.$ 12:15.

XII. Lucu .

Rehabeam ja coco Israel luopuwat HERrast/ v. 1.
HERra anda Sisakin Egyptin Cuningan tulla ja woitta Judan Caupungit/ v. 2.
hän nöyryttä idzens Semajan neuwost/ jongatähden HERra säästä händä/ ja anda hänelle awun/ v. 5.
Sisak tule Jerusalemin eteen/ otta HERran ja Cuningan huonen tawarat/ cullaiset keihät ja kilwet cuin Salomo teetti/ v. 8.
Rehabeam hallidze 17. ajastaica/ v. 13.
cuole/ ja hänen poicans Abia tule Cuningaxi/ v. 16.

2 Aikak 12:1 JA cosca Rehabeamin waldacunda tuettu ja wahwistettu oli/ hyljäis hän HERran Lain/ ja caicki Israel hänen cansans.
2 Aikak 12:2 Mutta wijdendenä Cuningas Rehabeamin wuotena/ meni Sisak Egyptin Cuningas Jerusalemijn (sillä he olit rickonet HERra wastan)
2 Aikak 12:3 Tuhannen ja cahden sadan waunun/ ja cuudenkymmenen tuhannen hewoismiehen cansa/ ja se Canssa oli lukematoin/ jotca händä seuraisit Egyptist/ Libiast/ Suchimist ja Ethiopiast.
2 Aikak 12:4 Ja hän woitti ne wahwat Caupungit Judas/ ja tuli Jerusalemijn.
2 Aikak 12:5 SIlloin tuli Semaja Propheta Rehabeamin ja Förstein tygö Judas/ jotca heidäns olit coonnet Sisakin tähden Jerusalemijn/ ja sanoi heille: Näitä sano HERra: te oletta hyljännet minun/ sentähden olen minä myös hyljännyt teidän Sisakin käteen.
2 Aikak 12:6 Nijn Israelin ylimmäiset nöyrytit idzens Cuningan cansa/ ja sanoit: HERra on wanhurscas.

2 Aikak 12:7 Cosca HERra näki heidän nöyryttäwän idzens/ tuli HERran sana Semajan tygö/ ja sanoi: he owat idzens nöyryttänet/ sentähden en minä heitä cadota/ waan minä annan cohta heille pelastuxen/ nijn ettei minun wihan wuodais Jerusalemin päälle Sisakin cautta.
2 Aikak 12:8 Mutta heidän pitä cuitengin hänelle alammaiset oleman/ että he tiedäisit mikä se on/ palwella minua/ ja palwella waldacunda maan päällä.
2 Aikak 12:9 Nijn Egyptin Cuningas Sisak meni Jerusalemijn/ ja otti caicki HERran huonen ja Cuningan huonen tawarat pois. Ja hän otti myös ne culdakilwet/ jotca Salomo oli tehdä andanut.
2 Aikak 12:10 Joiden siaan Cuningas Rehabeam teetti waskiset kilwet/ ja andoi wartioitten päämiehille tallella/ jotca Cuningan huonen owia wartioidzit.
2 Aikak 12:11 Ja nijn usein cuin Cuningas meni HERran huoneseen/ tulit wartiat ja cannoit nijtä/ ja weit sijtte jällens wartoitten Camarijn.
2 Aikak 12:12 Ja että hän nöyrytti idzens/ sentähden HERran wiha käändyi hänestä pois/ nijn ettei se peräti cadotettu: sillä wielä jotain hywä löyttin Judas.
2 Aikak 12:13 NIin Cuningas Rehabeam wahwistettin Jerusalemis/ ja hallidzi/ ja Rehabeam oli yhden ajastaicainen wijdettäkymmendä tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi Jerusalemis seidzementoistakymmendä ajastaica/ sijnä Caupungis/ jonga HERra caikista Israelin sucucunnista walinnut oli/ asettaxens sijhen nimens. Hänen äitins oli Naema Ammoniteri.
2 Aikak 12:14 Ja hän teki pahoin/ ettei hän walmistanut sydändäns HERra edzimän.
2 Aikak 12:15 Rehabeamin tegot/ ensimäiset ja wijmeiset owat kirjoitetut Semajan Prophetan ja Iddon Näkiän puheis/ josa hän kirjoitta sucucunnat. Nijn myös Rehabeamin ja Jerobeamin sodat/ coco elinaicanans.
2 Aikak 12:16 Ja Rehabeam nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Dawidin Caupungijn/ ja hänen poicans Abia tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 8. Että he tiedäisit) Ota wisust waari/ mingätähden Jumala anda tulla wihollisten waewaman ja hallidzeman maata.
v. 12. Jotain hywä löyttin Judas) se on/ siellä olit wielä muutamat hywät ja Jumalata pelkäwäiset Ihmiset/ jotca pidit oikian uscon

XIII. Lucu .

ABia hallidze colme ajastaica/ v. 1.

coco 400000 miestä Jerobeami wastan/ olla on 800000. v. 3.
soima yhten tulles Jerobeamin wäke/ että he luowuit HERrast ja palwelit waletuita wasicoita/ etc.$ kieldä heitä sotimast wastans/ v. 4.
huuta HERra wäkinens/ joca autta heitä että he woittawat ja lyöwät Israelist 500000. miestä/ v. 14.
ottawat heildä muutamita Caupungeita/ v. 19.
hänellä on monda emändätä ja lasta/ cuole ja hänen poicans Assa tule Cuningaxi/ v. 21.

2 Aikak 13:1 CAhdexandenatoistakymmendenä Cuningas Jerobeamin wuotena/ tuli Abia Judan Cuningaxi.
2 Aikak 13:2 Ja hallidzi colme ajastaica Jerusalemis (hänen äitins cudzuttin Michajaxi/ joca oli Urielin tytär Gibeast) Ja sota nousi Abian ja Jerobeamin wälillä.
2 Aikak 13:3 Ja Abia walmisti sotaan neljän sadan tuhannen/ nuorten/ wäkewäin ja jaloin sotamiesten cansa. Ja Jerobeam walmisti sotaan heitä wastan/ cahdexan sadan tuhannen nuoren ja urhollisen sotamiehen cansa.
2 Aikak 13:4 JA Abia walmisti idzens Semaraimin wuorelle/ joca oli Ephraimin wuorella/ ja sanoi: cuulcat minua Jerobeam ja coco Israel:
2 Aikak 13:5 Ettäkö te tiedä HERra Israelin Jumalata andanexi Dawidille Cuningan waldacunda Israelis ijancaickisest/ hänelle ja hänen pojillens suolan lijtolla.
2 Aikak 13:6 Mutta Jerobeam Nebathin poica/ Salomon Dawidin pojan palwelia nosti capinan herrans wastan.
2 Aikak 13:7 Ja hänen tygöns cocondui paljo joutilaita miehiä/ ja Belialin lapsia/ ja wahwistit idzens Rehabeami Salomon poica wastan: sillä Rehabeam oli nuori ja pehmiä sydämest/ nijn ettei hän woinut warjella idzens häneldä.
2 Aikak 13:8 Mutta te ajattelet asettaxen teitän HERran waldacunda wastan/ joca on Dawidin pojilla/ että teitä on suuri joucko ja pidät cullaisit wasicoit/ jotca Jerobeam teille jumalixi tehnyt on.
2 Aikak 13:9 Ettäkö te ole ajanet Aaronin poikia HERran Pappeja ja Lewitaita pois/ ja olette idze teillen tehnet pappeja nijncuin Canssat maacunnas? Se cuin tule käsiäns täyttämän nuorella calpeilla/ ja seidzemellä oinalla/ se tule papixi/ ei Jumalalle.
2 Aikak 13:10 Mutta HERra meidän Jumalam on meidän cansam/ jota en me hyljä/ ja Papit jotca HERra palwelewat/ Aaronin pojat ja Lewitat heidän ascareisans.
2 Aikak 13:11 Ja sytyttäwät HERralle polttouhrin joca amuna ja ehtona/ nijn myös hywän suidzutuxen/ ja walmistawat leipiä puhtalle pöydälle/ ja cullatun kyntiläjalan lampuinens/ nijn että ne joca ehto sytytetän:

sillä me pidämme meidän HERram Jumalam wartiata/ mutta te oletta hänen hyljännet.
2 Aikak 13:12 Cadzo/ meidän cansam on Jumala esipääsä/ ja hänen Pappins ja Basunans soittajat soittaman/ nijn että pitä soitettaman teitä wastan. Te Israelin lapset älkät sotico HERra wastan teidän Isäin Jumalata: sillä ei se teille menesty.
2 Aikak 13:13 JA Jerobeam asetti wäjytyxen tullaxens taca heidän päällens/ nijn että ne olisit Judan edes heidän tacanans.
2 Aikak 13:14 Cosca Judan lapset käänsit idzens ymbärins/ cadzo/ nijn oli sota sekä edes että tacana. Nijn he huusit HERran tygö ja Papit soitit Basunalla.
2 Aikak 13:15 Ja joca mies huusi Judas. Ja cosca joca mies nijn Judas huusi/ löi Jumala Jerobeami ja coco Israeli Abian ja Judan edes.
2 Aikak 13:16 Ja Israelin lapset pakenit Judan edellä/ ja Jumala andoi heitä heidän käsijns.
2 Aikak 13:17 Nijn että Abia tappoi wäkinens paljon heitä/ ja Israelist langeis lyötynä wijsi sata tuhatta nuorta sotamiestä.
2 Aikak 13:18 Ja nijn Israelin lapset nöyrytettin sijhen aican/ ja Judan lapset lohdutettin: sillä he turwaisit HERraan heidän Isäins Jumalaan.
2 Aikak 13:19 Ja Abia ajoi Jerobeami taca/ ja woitti häneldä Caupungeita: BethElin kylinens/ Jesaman kylinens ja Ephronin kylinens.
2 Aikak 13:20 Nijn ettei Jerobeam enämbi tullut woimaans nijncauwan cuin Abia eli/ ja HERra rangais händä nijn että hän cuoli.
2 Aikak 13:21 COsca Abia wahwistui/ otti hän neljatoistakymmendä emändätä/ ja sijtti caxicolmattakymmendä poica/ ja cuusitoistakymmendä tytärtä.
2 Aikak 13:22 Mitä enämbi Abiast sanomist on/ ja hänen teistäns ja tegoistans/ se on kirjoitettu Iddon Prophetan Historiasa.

Vers. 2. Michajaxi joca oli Urielin tytär) Tämä cudzutan myös Maechaxi Absolomin tyttärexi/ Sup.$ c.$ 11:20 ja 3. Reg.$ 15:2. Suolan lijtolla) se on sencaltainen lijtto/ joca ei enä ricota/ cuin suola mätäne. Cadzo Levit.$ 2.14: Num.$ 18:19.
v. 13. Jerobeam asetti wäjytyxen) Cadzo/ ettei wäjytys/ Canssan paljous/ woima eli toimi auta sodas/ cosca Jumala rangaist tahto.
v. 16. Ja Jumala andoi heitä) Tämän woiton andoi Jumala Abialle/ ei wahwistaxens hänen syndiäns ja erhetystäns Jumalan palweluxes/ waan että hän sitä/ cuin oikia heisä oli/ warjelis: sillä Abia ja Judan

waldacunda oli wielä jotakin parembi cuin Jerobeam ja Israelin waldacunda/ ja ei nijn peräti langennut Epäjumalan palweluxeen/ cuin he.

XIV. Lucu .

ASsa hallidze hywin/ häwittä epäjumalan palweluxen/ ja asetta oikian Jumalan palweluxen/ v. 1.
hänellä on cauwan lepo/ ja rakenda wahwat Caupungit maallens/ v. 6.
hänen sotajoucosans on 580000 miestä/ v. 8.
händä wastan tule Serah Ethiopialainen 1000000. miehen cansa/ etc.$ v. 9.
Assa auxihuuta HERra/ v. 11.
lyö ja hajotta heidän/ saa myös jalon saalin/ v. 12.

2 Aikak 14:1 Ja Abia nuckui Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Dawidin Caupungijn/ ja Assa hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans. Sijhen aican oli maa lewos kymmenen ajastaica.
2 Aikak 14:2 JA Assa teki sitä cuin oikein oli ja hywin kelwollinen HERran hänen Jumalans edes.
2 Aikak 14:3 Ja otti wierat Altarit pois/ ja corkeuxet/ ja rickoi padzat/ ja maahan hackais medzistöt.
2 Aikak 14:4 Ja hän andoi sanotta Judas/ että he edzeisit HERra heidän Isäins Jumalata/ ia tekesit Lain ja käskyn jälken.
2 Aikak 14:5 Ja hän otti pois corkeuxet ja epäjumalat caikista Judan Caupungeista: sillä waldacunda oli lewos hänen allans.
2 Aikak 14:6 Ja hän rakensi wahwat Caupungit Judas/ sillä maa oli lewos: ja ei ollut sota händä wastan nijnä wuosina: sillä HCRra andoi hänelle lewon.
2 Aikak 14:7 JA hän sanoi Judalle: rakendacam nämät Caupungit ja tehkäm muurit nijden ymbärins/ ja tornit/ ja portit/ ja salwat/ nijncauwan cuin maa on meidän edesäm: sillä me olem edzinet HERra meidän Jumalatam/ ja hän on andanut meille lewon joca tahwolda. Nijn he rakensit/ ja se menestyi.
2 Aikak 14:8 Ja Assalla oli suuri joucko/ jotca cannoit kilpejä ja keihäitä: Judasta colmesata tuhatta/ ja BenJaminist caxi sata ja cahdexankymmendä tuhatta/ cuin kilpejä cannoit ja joudzia jännitit. Ja nämät olit caicki wahwat Sangarit.
2 Aikak 14:9 JA Serah Ethiopiast meni heitä wastan sangen jalon sotawäen cansa tuhannen kerta tuhannen ja colmen sadan waunun cansa/ ja tuli Maresan asti.
2 Aikak 14:10 Ja Assa meni händä wastan. Ja he hangidzit heitäns sotiman Zephatan laxos Maresan tykönä.
2 Aikak 14:11 Ja Assa huusi HERran hänen Jumalans tygö/ ja sanoi: HERra/ et sinä wäliä pidä/ auttaisas

monen cautta/ taicka cusa ei yhtäkän woima ole/ Auta meitä HErra meidän Jumalam: sillä me turwamme meitäm sinuun/ ja olem tullet sinun nimees tätä suurta jouckoa wastoin/ HERra meidän Jumalam/ ei kengän woi mitän sinua wastan.
2 Aikak 14:12 Ja HERra waiwais Ethiopialaisia Assan ja Judan edes/ nijn että he pakenit.
2 Aikak 14:13 Ja Assa ja hänen wäkens cuin olit hänen cansans ajoit heitä Gerarijn taca. Ja Ethiopialaiset langeisit/ nijn ettei yhtän heistä eläwäxi jäänyt/ mutta he tapettin HERran ja hänen sotawäkens edes. Ja he weit sieldä paljon saalista.
2 Aikak 14:14 Ja hän löi caicki Caupungit Gerarin ymbärildä maahan: sillä HERran pelco tuli heidän päällens. Ja he ryöstit caicki Caupungit: sillä nijsä oli paljon saalista.
2 Aikak 14:15 Ja he löit nawetot maahan/ ja weit ylön paljo lambaita ja Camelejä/ ja tulit jällens Jerusalemijn.

Vers. 6. Wahwat Caupungit) Se on luwallinen raketa ja pitä linnoja/ mutta ei luotta nijhin: sillä ei Jumala sitä kärsi/ waan rangaise sen/ cuin nähdän Ier. 48:7.

XV. Lucu .

HERra anda neuwoa Assat jumalisuteen/ ja lupa olla hänen cansans/ v. 1.
ilmoitta tulewan ajan/ jona ei oikiata jumalan palwelust eli Pappia ole Israelis/ v. 3.
Assa heittä caicki cauhistuxet pois maalda/ v. 8.
Israel näke Jumalan olewan Assan cansa/ ja monda tule hänen tygöns/ v. 9.
Assa udista lijton että he HERra caikest sydämest edziwät/ v. 12.
häwittä Miplezethin epäjumalan palweluxen/ jonga hänen äitins oli asettanut/ v. 16.

2 Aikak 15:1 JA HERran Hengi tuli Asarian Obedin pojan päälle.
2 Aikak 15:2 Hän meni Assat wastan/ ja sanoi hänelle: cuulcat minua Assa/ ja coco Juda ja BenJamin/ HERra on teidän cansan/ että te oletta hänen cansans/ ja cosca te edzitte händä/ anda hän idzens teildä löyttä/ mutta jos te hyljätte hänen/ nijn hän hyljä myös teidän.
2 Aikak 15:3 Monda päiwä on Israelis/ ettei yhtän oikeata Jumalata ole/ eikä yhtän Pappia/ joca opetta/ eli yhtän Lakia.
2 Aikak 15:4 Ja cosca he käändäwät idzens heidän tuskisans HERran Israelin Jumalan tygö ja edziwät händä/ nijn hän löytän heildä.

2 Aikak 15:5 Silloin ei ole hywä nijden jotca käywät sisälle ja ulos: sillä suuri meteli tule caickein maan asuwaisten päälle.
2 Aikak 15:6 Ja yxi Canssa muserta toisen/ ja yxi Caupungi toisen: sillä Jumala hämmästyttä heitä caickinaisilla ahdistuxilla.
2 Aikak 15:7 Mutta te wahwistacat teitän/ ja älkät liewittäkö käsiän: sillä teidän työllän on hänen palckans.
2 Aikak 15:8 COsca Assa cuuli nämät Obedin Prophetan sanat ja Prophetian/ wahwistui hän ja otti cauhistuxet pois caikelda Judan ja BenJaminin maalda/ ja Caupungeist/ jotca hän oli woittanut Ephramin wuorelda/ ja udisti HERran Altarin/ joca HERran Esihuonen edes oli.
2 Aikak 15:9 Ja cocois caiken Judan ja BenJaminin/ ja ne muucalaiset heidän tygöns Ephraimist/ Manassest ja Simeonist: sillä hänen tygöns tuli monda Israelist/ cosca he näit HERran hänen Jumalans olewan hänen cansans.
2 Aikak 15:10 Ja he tulit Jerusalemijn cocoon colmandena Cuucautena Assan waldacunnan wijdendenätoistakymmendenä wuonna.
2 Aikak 15:11 Ja uhraisit sinä päiwänä HERralle sijtä saalist cuin he cotians tuonet olit/ seidzemen sata härkä ja seidzemen tuhatta lammasta.
2 Aikak 15:12 Ja he teit lijton että heidän piti edzimän HERra heidän Isäins Jumalata caikesta sydämestäns ja caikesta sielustans.
2 Aikak 15:13 Ja cucaikänäns ei tahtonut edziä HERra Israelin. Jumalata/ hänen piti cuoleman/ pienen ja suuren/ miehen ja waimon.
2 Aikak 15:14 Ja he wannoit HERralle corkialla änellä/ huudolla/ trometeillä ja Basunoilla.
2 Aikak 15:15 Ja coco Juda iloidzi sijtä walasta: sillä he olit wannonet caikest sydämestäns/ ja edzeit händä caikest tahdostans. Ja hän löyttin heildä/ ja HERra andoi heille rauhan joca paicas heidän ymbäristölläns.
2 Aikak 15:16 Ja Cuningas Assa pani äitins Maechan pois wallan pääldä: sillä hän oli asettanut Miplezethin medzistöön. Ja Assa häwitti hänen Miplezethins/ ja löi sen ricki/ ja poltti Kidronin ojan wieres.
2 Aikak 15:17 Mutta corkeuxet ei ollet wielä pannut pois Israelis/ cuitengin oli Assan sydän waca nijncauwan cuin hän eli.
2 Aikak 15:18 Ja hän andoi tuota HERran huoneseen mitä hänen Isäns pyhittänyt oli/ ja mitä hän idze pyhittänyt oli/ hopiata/ culda ja astioita.
2 Aikak 15:19 Ja ei ollut yhtän sota haman wijtenneljättäkymmenden Assan waldacunnan ajastaican asti.

Vers. 3. Monda päiwä) Tästä näky että oikia oppi eli oikia Jumalan seuracunda ei ole sidottu määrättyn

paickan/ eikä sucucundaan eli Personaan/ waan ne joilla oikia Jumalan palwelus on taitawat jällens sen cadotta heidän kijttämättömydens ja muiden syndeins tähden.
v. 12. Caikesta sydämestäns) Cadzo Deut.$ 4:29. cap.$ 6:5
v. 16. Miplezethin) Cadzo 3. Reg.$ 15:13.
v. 19. Wijtenneljättäkymmenden Assan waldacunnan ajastaican asti) se on/ sijttecuin Judan waldacunda eroitettin Israelist/ joca oli 15. ajastaica sijttecuin Assa tuli waldacundaan.

XVI. Lucu .

BAesa tule Judat wastan/ rakenda Raman/ v. 1.
Assa palcka Benhadadin sotiman Israeli wastan/ v. 2.
Hanani nuhtele Assat/ että hän luotta Benhadadin/ ja ei HERran päälle/ v. 7.
Assa wihastu ja pane hänen fangiuteen/ v. 10.
Assa tule saeraxi/ edzi Läkäreit ja ei HERra/ hän cuole/ cosca hän 41. ajastaica hallinnut oli/ v. 12.

2 Aikak 16:1 CUudendena neljättäkymmendenä Assan waldacunnan wuonna/ meni Baesa Israelin Cuningas Judat wastan/ ja rakensi Raman/ estäxens Assan Judan Cuningan sisälle ja ulos käymist.
2 Aikak 16:2 Waan Assa otti HERran huonen ja Cuningan huonen tawaroista/ hopiata ja culda/ ja lähetti Benhadadille Syrian Cuningalle/ joca asui Damascus/ ja käski sanotta hänelle:
2 Aikak 16:3 Sinun ja minun waihellani on lijtto/ minun ja sinun Isäs waihella/ sentähden lähetin minä sinulle hopiata ja culda/ ettäs Baesan Israelin Cuningan lijton särkisit/ että hän menis pois minun tyköäni.
2 Aikak 16:4 Benhadad oli cuuliainen Cuningas Assalle/ ja lähetti sotanspäämiehet Israelin Caupungeita wastan/ he löit Eionin/ Danin ja AbelMaimin/ ja caicki Nephtalin jywäcaupungit.
2 Aikak 16:5 Cosca Baesa sen cuuli/ lackais hän rakendamast Ramat/ ja jätti työns.
2 Aikak 16:6 Waan Cuningas Assa otti tygöns coco Judan/ ja he otit kiwet ja hirret Ramast/ joista Baesa rakensi. Ja hän rakensi nijstä Geban ja Mizpan.
2 Aikak 16:7 SIihen aican tuli Hanani Näkiä Assan Judan Cuningan tygö/ ja sanoi hänelle: ettäs turwaisit Syrian Cuningaan/ ja et turwannut HERraan sinun Jumalaas/ sentähden on Syrian Cuningan wäki pääsnyt pois sinun käsistäs.
2 Aikak 16:8 Eikö Ethiopialaiset ja Libialaiset ollet suuri joucko monen waunuin ja hewoismiesten cansa? cuitengin andoi HERra heidän sinun käsijs/ coscas häneen turwaisit.
2 Aikak 16:9 Sillä HERran silmät cadzelewat caicki maat/ wahwistaxens nijtä/ jotca pysywät hänen

tykönäns caikest sydämestäns. Sinä olet tyhmästi tehnyt/ sentähden sinun pitä tästedeskin sotia saaman.
2 Aikak 16:10 Nijn Assa wihastui Näkiän päälle/ ja heitti hänen fangeuteen: sillä hän napisi tästä cappalesta händä wastan. Ja Assa ahdisti muutamita Canssasta sijhen aican.
2 Aikak 16:11 Mutta Assan työt sekä ensimäiset että wijmeiset/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Judan ja Israelin Cuningasten kirjas.
2 Aikak 16:12 Ja Assa tuli kipiäxi jalgoista/ yhdexändenä neljättäkymmendä waldacundans wuotena/ ja hänen tautins cowan enäni/ ja ei hän cuitengan edzinyt HERra hänen taudisans/ waan Läkäreitä.
2 Aikak 16:13 Nijn Assa nuckui Isäins cansa/ ja cuoli ensimäisnä wijdettäkymmendä wandacundans wuotena. Ja hän haudattin hänen hautaans/ jonga hän oli andanut caewa hänellens Dawidin Caupungis.
2 Aikak 16:14 Ja he panit hänen leposiaans/ joca täytettin jalolla suidzutuxella/ ja caikinaisilla calleilla yrteillä/ walmistetut Apotekarein tawalla/ ja poltit sangen suuren poldon.

Vers. 1. Cuudendena neljättäkymmendä Assan waldacunnan wuonna) se on/ sijttecuin Assan/ se on/ Judan waldacunda eroitettin Israelin waldacunnast (nijncuin se edellises lugus selitettin) joca oli 16. ajastaica sijttecuin Assa tuli sijhen waldacundaan Cuningaxi: sillä Rehabeam hallidzi 17. ajastaica/ Abia 3. cosca sijs Assan hallitus wuosist tygö pannan 16. tule 36. Muutoin cosca Assa hallizi 36. ajastaica/ oli Baesa aica cuollut: sillä hän tuli hallituswircaan 3. wuotena/ sijttecuin Assa tuli Cuningaxi/ ja ei hallinnut enä cuin 24. ajastaica/ cuin nähdän 3. Reg.$ 15:33.
v. 2 Waan Assa otti HERran huonen tawaroist) Cuinga se kelpa HERralle/ että jumaliset Cuningat edziwät apua jumalattomilda/ eli ostawat heidän ystäwyttäns/ nähdän Hananin Prophetan saarnast/
v. 7. josta myös luetan Esa. 30. ja 31.

XVII. Lucu .

JOsaphat tule woimallisexi Cuningaxi Israeli wastan/ v. 1.
waelda Dawidin hänen Isäns teisä/ siunatan ja corgotetan HERralda/ v. 3.
anda opetta HERran Lain caikis Caupungeisans/ v. 7.
Philisterit/ Arabit ja muut maacunnat pelkäwät händä ja tuowat hänelle lahjoja/ v. 10.
hänen sotawäkens on 1160000. miestä Judast ja BenJaminist/ v. 14.

2 Aikak 17:1 JA Josaphat hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans/ ja hän tuli wäkewäxi Israeli wastan.
2 Aikak 17:2 Ja hän asetti sotawäen caickijn Judan wahwoin Caupungeihin ja pani wircamiehiä Judan maalle

ja Ephraimin Caupungijn/ jotca hänen Isäns Assa oli woittanut.
2 Aikak 17:3 Ja HERra oli Josaphatin cansa: sillä hän waelsi endisillä hänen Isäns Dawidin teillä/ ja ei edzinyt Baalia.
2 Aikak 17:4 Waan Isäns Jumalata/ ja waelsi hänen käskyisäns/ ja ei Israelin töiden jälken.
2 Aikak 17:5 Sentähden kijnnitti HERra hänen waldacundans ja caicki Juda annoit Josaphatille lahjoja/ ja hänellä oli rickautta ja cunniata yldäkyllä.
2 Aikak 17:6 Ja cuin hänen sydämens tuli rohkiaxi HERran töisä/ otti hän corkeuxet ja medzistöt Judasta pois.
2 Aikak 17:7 JA colmandena hänen waldacundans wuonna/ lähetti hän hänen Förstins Benhailin/ Obadian/ Sacharian/ Nethaneelin ja Michajan opettaman Judan Caupungeisa.
2 Aikak 17:8 Ja Lewitat heidän cansans/ Semajan/ Nethanian/ Sebadian/ Asaelin/ Semiramothin/ Jonathanin/ Adonian/ Tobian ja TobAdonian/ ja heidän cansans Pappeja/ Elisaman ja Joramin.
2 Aikak 17:9 Ja he opetit Judaas/ ja pidit HERran Lakikirjan myötäns/ ja waelsit caicki Judan Caupungit/ ja opetit Canssa.
2 Aikak 17:10 Ja HERran pelco tuli caickein waldacundain päälle/ nijsä maacunnis cuin olit Judan ymbäristöllä/ nijn ettei he sotinet Josaphatia wastan.
2 Aikak 17:11 Ja Philisterit toit Josaphatille lahjoja/ isoin calun hopiata/ ja Arabit toit seidzemen tuhatta ja seidzemen sata oinasta/ ja seidzemen tuhatta ja seidzemen sata caurista.
2 Aikak 17:12 Nijn caswoi Josaphat ja tuli aina suuremmaxi/ ja hän rakensi Judaas linnoja ja jywäcaupungeita.
2 Aikak 17:13 Ja hänellä oli paljo wara Judan Caupungeis/ ja sotamiehiä ja wäkewätä Canssa Jerusalemis.
2 Aikak 17:14 Ja tämä on järjestys heidän Isäns huonen waihella/ jotca Judaas tuhannen päämiehet olit: Se päämies Adna/ ja hänen cansans oli colme sata tuhatta wäkewätä miestä.
2 Aikak 17:15 Lähin händä oli se päämies Johanan/ ja hänen cansans oli caxi sata ja cahdexankymmendä tuhatta.
2 Aikak 17:16 Händä likin Amasia Sichrin poica HERran hywä tahdollinen/ ja hänen cansans caxi sata tuhatta wahwa sotamiestä.
2 Aikak 17:17 BenJaminin lapsist oli Eliada wäkewä sotamies/ ja hänen cansans oli caxi sata tuhatta/ jotca olit hangittuna joudzeilla ja kilweillä.
2 Aikak 17:18 Händä likin oli Josabad ja hänen cansans oli sata ja cahdexankymmendä tuhatta hangittua sotamiestä.

2 Aikak 17:19 Nämät caicki otit Cuningasta waarin/ ilman nijtä jotca Cuningas oli asettanut wahwoin Caupungeihin coco Judaas.

Vers. 12. Suuremmaxi) Josaphatis/ Dawidis/ Hiskias ja muisa/ on Cuningaille ja Försteille cuwa/ jotca tahtowat peljätä Jumalata ja hänen käskyisäns waelda/ cuinga HERra heitä siuna ja corgotta.

XVIII. Lucu .

AHab teke lijton Josaphatin cansa/ v. 1.
mene hänen cansans Syrialaisia wastan Ramothijn. v. 3.
hänen Prophetans ennustawat hänelle hywä/ v. 4.
Micha sitä wastan paha/ v. 18.
he menewät matcaan/ v. 28.
Ahab ammutan ja cuole sodas/ v. 33.

2 Aikak 18:1 JA Josaphatilla oli suuri rickaus ja cunnia/ ja hän teki nuoteutta Ahabin cansa. Ja cahden wuoden peräst sen jälken/ meni hän Ahabin tygö Samariaan.
2 Aikak 18:2 Ja Ahab andoi teurastetta hänelle/ ja hänen wäellens/ cuin oli hänen cansans/ monda lammasta ja härkä/ ja hän sai hänen menemän Ramothijn joca on Gileadis.
2 Aikak 18:3 Ja Ahab Israelin Cuningas sanoi Josaphatille Judan Cuningalle: mene minun cansani Gileadin Ramothijn. Hän sanoi hänelle: minä olen nijncuin sinä/ ja minun Canssan nijncuin sinun Canssas/ me tahdomme sinun cansas sotaan.
2 Aikak 18:4 MUtta Josaphat sanoi Israelin Cuningalle: kyseles tänäpän HERran sana.
2 Aikak 18:5 Ja Israelin Cuningas cocois Prophetait neljä sata miestä/ ja sanoi heille: menemmengö me sotiman Gileadin Ramothijn eli ei? He sanoit: mene/ Jumala anda heidän Cuningan käteen.
2 Aikak 18:6 Silloin sanoi Josaphat: eiköst täsä ole jocu HERran Propheta/ kysyäxem häneldä?
2 Aikak 18:7 Israelin Cuningas sanoi Josaphatille: täsä on wielä yxi mies jonga cautta taittaisin kyseldä HERra/ waan minä olen wihainen hänen päällens: sillä ei hän ennusta minulle mitän hywä/ mutta aina paha/ se on Micha Jemlan poica. Josaphat sanoi: älkön Cuningas nijn puhuco.
2 Aikak 18:8 JA Israelin Cuningas cudzui yhden Camaripalwelioistans/ ja sanoi: nouda nopiast Micha Jemlan poica.
2 Aikak 18:9 Ja Israelin Cuningas/ ja Josaphat Judan Cuningas istuit cumbikin istuimellans puetettuna

waatteisijn Samarian portin lakeudella/ ja caicki Prophetat ennustit heidän edesäns.
2 Aikak 18:10 Ja Zidechia Cnaenan poica teki idzellens rautasarwen/ ja sanoi: näin sano HERra: tällä sinun pitä sysämän Syrialaisia/ sijhenasti ettäs heidän häwitát.
2 Aikak 18:11 Ja caicki Prophetat ennustit nijn/ ja sanoit: mene sinne/ se menesty sinulle/ HERra anda heidän Cuningan käteen.
2 Aikak 18:12 JA sanansaattaja/ joca oli mennyt cudzuman Michat/ puhui hänen cansans/ ja sanoi: cadzo/ Prophetain puhe on yximielisest hywä Cuningan edes/ annas sinun sanas olla myös nijncuin heidängin/ ja puhu hywä.
2 Aikak 18:13 Ja Micha sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ minä puhun mitä minun Jumalan sano.
2 Aikak 18:14 Ja cosca hän tuli Cuningan tygö/ sanoi Cuningas hänelle: Micha/ menemmengö me sotiman Gileadin Ramothia wastan eli ei? Hän sanoi: mengät/ se menesty teille/ he annetan teidän käsijn.
2 Aikak 18:15 Nijn Cuningas sanoi hänelle: cuinga usein minä wannotan sinua/ ettet sinä sano minulle muuta cuin totuden HERran nimeen.
2 Aikak 18:16 Nijn hän sanoi: minä näin caicki Israeliterit hajotettuna wuorella/ nijncuin lambat joilla ei yhtän paimenda ole. Ja HERra sanoi: eikö näillä ole yhtän Herra? mengän cukin cotians rauhas.
2 Aikak 18:17 Nijn sanoi Israelin Cuningas Josaphatille: engö minä sanonut sinulle/ ettei hän minulle ennusta hywä/ waan paha.
2 Aikak 18:18 Ja hän sanoi: sentähden cuulcat HERran sana/ minä näin HERran istuwan hänen istuimellans/ ja caicki taiwan sotawäki oikialla ja wasemalla puolella.
2 Aikak 18:19 Ja HERra sanoi: cuca saatta Ahabin Israelin Cuningan menemän ylös/ ja langeman Gileadin Ramothis. Ja cosca yxi sanoi nijn/ ja toinen näin.
2 Aikak 18:20 Nijn tuli yxi hengi HERran eteen/ ja sanoi: minä saatan hänen sijhen. Ja HERra sanoi hänelle: millä?
2 Aikak 18:21 Hän sanoi: minä menen ja olen wäärä hengi caickein Prophetain suusa.
2 Aikak 18:22 Ja hän sanoi: sinä saatat ja täytät sen/ mene ja tee nijn. Cadzo/ HERra on andanut wäärän hengen sinun Prophetias suuhun/ ja HERra on puhunut paha sinua wastan.
2 Aikak 18:23 SIlloin Zidechia Cnaenan poica käwi edes/ ja löi Michat poskelle/ ja sanoi: cunga tien cautta HERran hengi on mennyt minun tyköäni pois/ että hän puhu sinun cauttas?
2 Aikak 18:24 Micha sanoi: cadzo/ sinä näet sen/ coscas menet alas sijhen sisälliseen Camarijn lymyttämän sinuas.
2 Aikak 18:25 Nijn sanoi Israelin Cuningas: ottacat Micha ja andacat hänen olla Ammonin Caupungin foudin

tykönä/ ja Joaxen Cuningan pojan tykönä.
2 Aikak 18:26 Ja sanocat: nijn sano Cuningas/ pangat tämä fangeuteen/ ja ruockicat händä ahdistuxen leiwällä ja wedellä/ sijhenasti että minä tulen jällens rauhas.
2 Aikak 18:27 Micha sanoi: jos sinä palajat rauhas/ nijn ei ole HERra puhunut minun cauttani. Ja hän sanoi: cuulcat caicki Canssa.
2 Aikak 18:28 NIin meni Israelin Cuningas ja Josaphat Judan Cuningas Gileadin Ramothia wastan.
2 Aikak 18:29 Ja Israelin Cuningas sanoi Josaphatille: minä muutan waatteni ja tulen sotaan/ mutta pidä sinä omat waattes: ja Israelin Cuningas muutti waattens/ ja he menit sotaan.
2 Aikak 18:30 Ja Syrian Cuningas käski hänen ylimmäiselle hewoismiehellens/ ja sanoi: ei teidän pidä sotiman piendä eli suurta wastan/ waan ainoastans Israelin Cuningasta wastan.
2 Aikak 18:31 Cosca ylimmäiset hewoismiehet näit Josaphatin/ ajattelit he/ se on Israelin Cuningas/ ja he menit caickialda ymbärins sotiman händä wastan. Ja Josaphat huusi/ ja HERra autti händä/ ja Jumala käänsi heidän pois hänestä.
2 Aikak 18:32 Sillä cosca ylimmäiset hewoismiehet näit/ ettei hän ollut Israelin Cuningas/ käänsit he idzens pois hänestä.
2 Aikak 18:33 Nijn yxi mies jännitti joudzens yxikertaisudes/ ja ambuis Israelin Cuningast panzarin ja miecan candimen wälille. Nijn hän sanoi waununs ajajalle: käännä kätes ja wie minua ulos sotawäestä: sillä minä olen haawois.
2 Aikak 18:34 Ja sota tuli suurexi sinä päiwänä/ ja Israelin Cuningas astui waunuuns Syrialaisia wastan/ ehtosen asti/ ja cuoli Auringon laskeis.

Vers. 12. Prophetain puhe on yximielisest hywä) Iterum$
v. 21. Wäärä hengi caickein Prophetain suusa) Tästä näky/ ettei nijllä aina ole totuus ja oikeus joita paljo on/ ja yximielisest yhtä pitäwät/ waan että he myös taitawat wäärin mennä/ ja yxinäisellä taita olla totuus. Sentähden pitä toinen coetuskiwi oleman/ josta totuus tutan/ cuin paljous ja yximielisys/ nimittäin/ Jumalan sana ja hywä tieto ja todistus. Mitä sitä wastan on/ se on walhe/ waicka cuinga monda sen puolda pitäwät. Sentähden sano Jumala/ Exod.$ 23:2. Ei sinun pidä seuraman jouckoa pahuteen. Mitä täsä enä on waari ottamist/ cadzo 3. Reg.$ 22. josa tämä Historia kirjoitetan.

XIX. Lucu .

JOsaphat tule cotia rauhas/ ja nuhdellan Jehulda/ että hän autti jumalatoinda Cuningast/ v. 1.

waelda ymbärins/ asetta Duomarit maalle/ ja neuwo heitä pitämän oikeutta woimas/ v. 4.
säätä Lewitat ja Papit HERran duomioon Jerusalemis/ ja neuwo heitä/ v. 8.
saatta hengelliset ja mailmaliset oikeudet hywän menoon/ v. 11.

2 Aikak 19:1 MUtta Josaphat Judan Cuningas palais cotia rauhas Jerusalemijn.
2 Aikak 19:2 Ja Jehu Näkiä Hananin poica meni händä wastan/ ja sanoi: Cuningas Josaphat/ pitäkö sinun nijn auttaman sitä jumalatoinda/ ja racastaman sitä joca HERra wiha/ ja sentähden on HERran wiha sinun päälläs.
2 Aikak 19:3 Nijn on cuitengin jotain hywä löytty sinun tykönäs/ ettäs olet häwittänyt medzistöt maalda/ ja olet aicoinut sydämestäs Jumalata edziä.
2 Aikak 19:4 NIin Josaphat jäi Jerusalemijn. Ja hän palais ja meni ulos Canssan seas/ BerSebast haman Ephraimin wuorelle/ ja palautti heidän jällens heidän Isäins Jumalan tygö.
2 Aikak 19:5 Ja hän asetti Duomarit maalle/ caickijn Judan wahwoin Caupungeihin/ muutamita cuhungin Caupungijn.
2 Aikak 19:6 Ja hän sanoi Duomareille: cadzocat mitä te teettä/ sillä et te pidä duomiota ihmisten/ mutta HERran edes. Ja hän on teidän cansan duomios.
2 Aikak 19:7 Sentähden andacat HERran pelgon olla teidän tykönän/ ja cartacat teitän ja tehkät se: sillä HERran meidän Jumalam tykönä ei ole yhtän wääryttä/ ei myös hän cadzo muoto eikä ota lahjoja.
2 Aikak 19:8 Ja Josaphat asetti Jerusalemijn Lewitaista ja Papeista/ ja Israelin ylimmäisistä Isistä HERran duomion ja asiain päälle/ ja he palaisit Jerusalemijn.
2 Aikak 19:9 Ja käski heitä/ sanoden: tehkät näin HERran pelgos uscollisest ja wagalla sydämellä.
2 Aikak 19:10 Caikis asiois jotca tulewat teidän eteen teidän weljildän/ jotca heidän Caupungeisans asuwat/ weren ja weren wälillä/ lain ja käskyn wälillä/ säätyin ja oikeutten wälillä pitä teidän neuwoman heitä/ ettei he syndiä tekis HERra wastan/ ja saattais wiha teidän ja teidän weljein päälle/ tehkät sijs caicki näin/ nijn et te syndiä tee.
2 Aikak 19:11 Cadzo/ Amaria Pappi on caickein ylimmäinen teidän päällän caikis HERran asiois. Nijn on Sebadia Ismaelin poica Första Judan huones caikis Cuningan asiois/ nijn on myös teillä wircamiehet Lewitat/ olcat hywäs turwas ja tehkät tämä/ ja HERra on hywäin cansa.

Vers. 6. Ei te pidä Duomiota) Cadzo Deut.$ 1:17.

XX. Lucu .

JOsaphati wastan cocowat Moabiterit/ Ammoniterit/ etc.$ asetta paaston coco maalle/ ja he rucoilewat apua HERralda/ v. 5.
he iloidzewat ja kijttäwät HERra/ v. 18.
Josaphat asetta/ mennes wiholisia wastan/ weisajat joucon edellä kijttämän HERra/ v. 21.
HERra anda wiholisten tappa toinen toisens/ v. 22.
Josaphat saa woiton ja jalon saalin/ palaja myös cotians ilolla/ v. 24.
hallidze 25. ajastaica/ v. 31.
yhdistä idzens jumalattoman Ahasian cansa purjehtiman/ v. 33.
Eljeser nuhtele händä ja leawat rickanduwat/ v. 35.

2 Aikak 20:1 SIitte tulit Moabin lapset/ Ammonin lapset/ ja heidän cansans ne Amunimist/ sotiman Josaphatia wastan.
2 Aikak 20:2 Nijn tultin ja ilmoitettin Josaphatille/ sanoden: sinua wastan tule sangen suuri sotajoucko Syriast tuolda puolelda meren/ ja cadzo/ he owat Hazezon Thamaris/ se on Engeddi.
2 Aikak 20:3 Mutta Josaphat pelkäis/ ja asetti caswons edzimän HERra/ ja andoi cuulutta paaston coco Judas.
2 Aikak 20:4 Ja Juda tuli cocoon edzimän HERra/ tulit myös caikist Judan Caupungeist edzimän HERra.
2 Aikak 20:5 Ja Josaphat tuli Judan ja Jerusalemin seuracundaan HERran huoneseen vden cartanon eteen.
2 Aikak 20:6 JA sanoi: HERra meidän Isäim Jumala/ etkös ole Jumala taiwais/ ja hallidzet caickein pacanoitten waldacunnis? Ja sinun kädesäs on wäki ja woima/ ja ei ole yhtän joca woi olla sinua wastan.
2 Aikak 20:7 Etkös meidän Jumalam ole ajanut tämän maan asujamia sinun Canssas Israelin edest pois/ ja olet sen andanut Abrahamin sinun ystäwäs siemenelle ijancaickisest.
2 Aikak 20:8 Nijn että he owat asunet sijnä/ ja rakendanet sinun nimelles Pyhän/ sanoden:
2 Aikak 20:9 Cosca jocu onnettomus/ rangaistus/ miecka/ rutto eli callis aica meille tule/ nijn pitä meidän seisoman täsä huones sinun edesäs (sillä sinun nimes on täsä huones/) ja huudamme sinua meidän tuscasam/ nijn sinä cuulet ja autat.
2 Aikak 20:10 Cadzo/ Ammonin lapset/ Moab ja ne Seirin wuorelda/ joidenga cautta et sinä andanut Israelin lasten mennä waeldaisans Egyptist/ mutta heidän täydyi palata pois heidän tyköäns/ ja ei häwittänet heitä.
2 Aikak 20:11 Ja cadzo/ he costawat sen meille/ ja tulewat meitä ajaman sinun perinnöstäs pois/ jongas meille perinnöxi andanut olet.
2 Aikak 20:12 Meidän Jumalam/ etkös heitä duomidze? sillä ei ole meillä yhtän woima tätä suurta jouckoa

wastan/ joca tule meitä wastan/ en me tiedä mitä me teemme/ waan meidän silmän cadzelewat sinun puoles.
2 Aikak 20:13 Ja caicki Juda seisoi HERran edes/ lapsinens/ waimoinens ja poikinens.
2 Aikak 20:14 JA HERran hengi tuli Jehasielin Sacharian pojan päälle/ Benajan pojan/ Jehielin pojan/ Mathanian Lewitan pojan/ Asaphin lapsist/ seuracunnan keskellä.
2 Aikak 20:15 Ja sanoi: cuulcat coco Juda/ ja Jerusalemin asuwaiset/ ja Cuningas Josaphat. Näin sano HERra teille: älkät peljätkö eli wapisco tätä suurta jouckoa: sillä et te sodi/ mutta Jumala.
2 Aikak 20:16 Huomena pitä teidän menemän heidän tygöns/ ja cadzo/ he menewät Zizijn/ ja te löydätte heidän ojan lopulla cohdastans Jeruelin corwen edes.
2 Aikak 20:17 Ei teidän pidä sotiman täsä asias/ ainoastans käykät edes/ ja cadzocat HERran autuutta/ joca on teidän cansan/ Juda ja Jerusalem älkät peljätkö ja älkät hämmästykö/ mengät huomena heitä wastan/ HERra on teidän cansan.
2 Aikak 20:18 Silloin cumarsi Josaphat caswoillens maahan/ ja caicki Juda ja Jerusalem langeis HERran eteen/ ja rucoili händä.
2 Aikak 20:19 Ja Lewitat Kahatiterein lapsist ja Korhiterein lapsist/ nousit kijttämän HERra Israelin Jumalata/ corkialla änellä taiwasen päin.
2 Aikak 20:20 JA he nousit warhain huomeneltain/ ja menit Tekoan corpeen. Ja heidän lähteisäns seisoi Josaphat/ ja sanoi: cuulcat Juda ja Jerusalemin asujamet/ uscocat HERran teidän Jumalan päälle/ nijn te oletta hywäs turwas/ ja uscocat hänen Prophetans/ nijn te menestytte.
2 Aikak 20:21 Ja hän neuwoi Canssa/ ja asetti weisajat HERralle kijttämän pyhäs caunistuxes/ mennes hangitun sotawäen edellä/ ja sanoit: kijttäkät HERRa/ sillä hänen laupiudens pysy ijancaickisest.
2 Aikak 20:22 Ja sijttecuin he rupeisit kijttämän ja ylistämän HERra/ andoi HERra wäjyjät tulla Ammonin/ Moabin ja Seirin wuoren lasten päälle/ jotca Judat wastan tullet olit/ ja löit heidän.
2 Aikak 20:23 Nijn nousit Ammonin ja Moabin lapset heitä wastan Seirin wuorelda/ tappaman ja häwittämän heitä. Ja sijttecuin he olit lopettanet Seirin wuorelda/ autit he toinen toistans/ nijn että he myös idzens hucutit.
2 Aikak 20:24 MUtta cosca Juda tuli Mizpeen/ joca on corwen tykönä/ käänsit he heidäns joucko päin/ ja cadzo/ silloin macaisit cuollet ruumit maasa/ nijn ettei yxikän heistä ollut pääsnyt.
2 Aikak 20:25 Ja Josaphat tuli wäkinens jacaman saalista/ ja he löysit sieldä nijn paljo tawarata/ waatteita ja callista calua/ cuin he heildä otit/ ettei he woinet canda/ ja he jaoit sitä saalist colme päiwä: sillä sitä oli sangen paljon.

2 Aikak 20:26 Neljändenä päiwänä he tulit cocoon kijtos laxoon/ sillä sijnä he kijtit HERra/ sijtä cudzutan se paicka kijtoslaxoxi tähän päiwän asti.
2 Aikak 20:27 Ja caicki Juda ja Jerusalem palaisit tatacaperin/ ja Josaphat caickein esin/ nijn että he menit ilolla Jerusalemijn: sillä HERra oli andanut heille ilon heidän wiholisistans.
2 Aikak 20:28 Ja menit Jerusalemijn Psaltareilla/ harpuilla/ ja Basunoilla HERran huoneseen.
2 Aikak 20:29 Ja Jumalan pelco tuli caickein waldacundain päälle maalla/ sijttecuin he cuulit HERran sotinen Israelin wiholista wastan.
2 Aikak 20:30 Ja nijn Josaphatin waldacunda oli alallans/ ja Jumala andoi hänelle lewon ymbäristölläns.
2 Aikak 20:31 Ja Josaphat hallidzi Judat/ ja oli wijden ajastaicainen neljättäkymmendä tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi Jerusalemis wijsicolmattakymmendä ajastaica/ hänen äitins nimi oli Asuba Silhin tyttär.
2 Aikak 20:32 Ja hän waelsi Isäns Assan teillä/ ja ei sijtä horjahtanut/ ja teki sitä cuin HERralle otollinen oli.
2 Aikak 20:33 Paidzi ettei corkeuxet tullet otetuxi pois: sillä ettei Canssa wielä asettanut sydändäns HERran heidän Isäins Jumalan tygö.
2 Aikak 20:34 Mitä enämbi Josaphatist sanomist on/ sekä ensimäisist että wijmeisist/ cadzo/ se on kirjoitettu Jehun Hananin pojan tegois/ cuin hän oli kirjoittanut Israelin Cuningasten kirjaan.
2 Aikak 20:35 SEnjälken yhdisti Josaphat Judan Cuningas idzens Ahasian Israelin Cuningan cansa/ joca oli jumalatoin menoisans.
2 Aikak 20:36 Ja hän suostui hänen cansans haaxia tekemän/ waeldaxens merellä. Ja he teit haaxia Ezeon Geberis.
2 Aikak 20:37 Mutta Eljeser Dodawan poica Maresast ennusti Josaphati wastan/ ja sanoi: ettäs olet suostunut Ahasiaan/ on HERra särkenyt sinun työs/ ja haaxi lyötin ricki/ ja ei he saanet enä merta waelda.

Vers. 1. Cuulutta paaston) Ei että hän ajatteli sillä sowitta heidän syndins/ eli jotakin ansaita Jumlalda/ waan että he sen cautta sitä peremmin nöyrytäisit idzens Jumalan edes ja olisit soweliammat rucoileman apua. Cadzo Num.$ 29:7.
v. 21. Ja asetti weisajat) Se on camala ihmisten järjelle/ tulla weisuilla/ candeleilla ja soittamisella wiholistans wastan/ mutta ilman epäilemät/ tämän on Josaphat tehnyt/ wahwast uscost/ ja Jumalan waicuttamisest ja on menestynyt. Nijn tapahdui Jerihon edes/ Josu. 6.

XXI. Lucu .

JOsaphat cuole/ ja Joram hänen poicans tule Cuningaxi/ v. 1.

hän tappa caicki weljens/ on jumalatoin ja waelda Israelin Cuningasten tiellä/ v. 4.
hänen aicanans luopuwat Edomerit Judast/ v. 8.
Elian Kirjoitus ilmoitta HERran tahtowan händä rangaista/ että hän HERrast luowui/ v. 12.
Philisterit ja Arabit ryöstäwät Judan/ ja ottawat hänen emändäns/ lapsens ja parhan tawarans/ v. 16.
hän cuole ja haudatan/ v. 18.

2 Aikak 21:1 JA Josaphat nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins tygö Dawidin Caupungijn. Ja hänen poicans Joram tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Aikak 21:2 Ja hänellä oli weljejä Josaphatin poikia/ Asaria/ Jehiel/ Zacharia/ Azaria/ Michael ja Sephatia. Nämät caicki olit Josaphatin Israelin Cuningan lapset.
2 Aikak 21:3 Ja heidän Isäns andoi heille monda lahja/ hopiast/ cullast ja callist cappaleist/ wahwain Caupungein cansa. Mutta Joramille andoi hän waldacunnan: sillä hän oli esicoinen.
2 Aikak 21:4 COsca Joram corgotettin Isäns waldacundaan ja tuli woimallisexi/ tappoi hän caicki weljens miecalla/ ja muutamit Israelin ylimmäisist.
2 Aikak 21:5 Ja Joram oli caxineljättäkymmendä ajastaica wanha tulduans Cuningaxi ja hallidzi cahdexan ajastaica Jerusalemis.
2 Aikak 21:6 Ja hän waelsi Israelin Cuningasten tiellä/ cuin Ahabin huone teki: sillä Ahabin tytär oli hänen emändäns/ ja hän teki paha HERran edes.
2 Aikak 21:7 Mutta ei HERra tahtonut hucutta Dawidin huonetta/ sen lijton tähden cuin hän teki Dawidin cansa/ ja cuin hän puhunut oli andaxens hänelle ja hänen lapsillens aina yhden walkeuden.
2 Aikak 21:8 HÄnen aicanans luowuit Edomerit Judast/ ja teit idzellens Cuningan:
2 Aikak 21:9 Sillä Joram oli mennyt ylidzen ylimmäistens cansa/ ja caicki waunut hänen cansans/ ja hän walmisti idzens yöllä/ ja löi caicki Edomerit ymbäristöldäns ja waunuin ylimmäiset.
2 Aikak 21:10 Sentähden luowuit Edomerit Judast tähän päiwän asti/ silloin luowui myös Libna hänestä: sillä hän hyljäis HERran Isäins Jumalan.
2 Aikak 21:11 Ja hän teki corkeuxia Judan wuorilla/ ja saatti Jerusalemin asuwaiset huorin tekemän/ ia wietteli Judan.
2 Aikak 21:12 JA cosca kirjoitus tuli hänelle Elialda Prophetalda/ joca näin oli: näin sano HERra sinun Isäs Dawidin Jumala: ettes waeldanut Isäs Josaphatin teillä/ eikä Assan Judan Cuningan teillä.
2 Aikak 21:13 Mutta waellat Israelin Cuningasten teillä/ ja saatat Judan ja Jerusalemin asuwaiset huorin tekemän Ahabin huonen huoruden jälken/ ja olet tappanut weljes Isäs huonest/ jotca sinua paremmat olit.

2 Aikak 21:14 Cadzo/ nijn HERra lyö sinua cowin/ ja sinun lapsias/ Canssas/ emänditäs ja caickea hywyttäs.
2 Aikak 21:15 Ja sinun sisällyxisäs pitä oleman monda sairautta/ sijhenasti että sisällyxes sinusta päiwä päiwäldä sairauden tähden käywät ulos.
2 Aikak 21:16 Nijn HERra herätti Joramita wastan Philisterein ja Arabein hengen/ jotca owat Ethiopialaisten tykönä.
2 Aikak 21:17 Ja he menit Judaan/ ja häwitit sen/ ja weit pois caiken calun cuin Cuningan huones oli/ nijn myös hänen poicans/ ja emändäns/ nijn ettei hänelle yhtän poica jäänyt/ paidzi Joahast hänen nuorinda poicans.
2 Aikak 21:18 Ja caiken sen jälken rangais HERra händä hänen sisällyxisäns/ sen caltaisella taudilla/ jota ei taittu parata.
2 Aikak 21:19 Ja se tapahdui paiwä päiwäldä sijhenasti cuin cahden wuoden aica culunut oli/ nijn käwit hänen sisällyxens ulos hänestä/ hänen tautins cansa. Ja hän cuoli pahoista taudeista. Ja ei he tehnet yhtän suidzutusta hänelle/ cuin he olit tehnet hänen esijsillens.
2 Aikak 21:20 Hän oli caxi neljättäkymmendä ajastaica wanha tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi cahdexan ajastaica Jerusalemis/ ja waelsi kelwottomast/ ja he hautaisit hänen Dawidin Caupungijn/ mutta ei Cuningasten hautain secan.

Vers. 17. Joahast) Tämä cudzutan myös Ahasiaxi/ nijncuin nähdän seurawaisest lugust 22:1.
V. 18. Rangais HERra händä) Nijncuin nähdän Josaphatis/ cuinga HERra tahto nijtä jumalisia haldioita corgotta ja siunata/ cap.$ 17. NIjn myös Joramis ja hänen caltaisisans nähdän/ cuinga HERra jumalattomia curitta ja rangaise.

XXII. Lucu .

AHasia hallidze wuoden/ ja waelda Ahabin huonen teillä/ v. 1.
soti Joramin Ahabin pojan cansa Asaeli Syrian Cuningast wastan/ v. 5.
Cosca Joram haawoitetan/ ja hän parannutta händäns Jesreelis/ tutca hän händä/ v. 7.
Jehu tappa hänen/ v. 8.
Athalia hucutta caiken Cuningalisen siemenen Judas/ ainoastans Joas kätketän cuudexi ajastajaxi/ v. 10.

2 Aikak 22:1 JA Jerusalemin asuwaiset asetit Ahasian hänen nuorimman poicans Cuningaxi hänen siaans: sillä se sotawäki joca Arabiast tuli/ olit tappanet caicki wanhemmat/ sentähden tuli Ahasia Joramin poica

Judan Cuningaxi.
2 Aikak 22:2 Ja Ahasia oli caxiwijdettäkymmendä ajastaica wanha tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi ajastajan Jerusalemis. Ja hänen äitins oli Athalia Amrin tytär.
2 Aikak 22:3 Ja hän waelsi myös Ahabin huonen teillä: sillä hänen äitins neuwoi händä jumalattomuteen.
2 Aikak 22:4 Sentähden hän myös teki sitä/ joca ei HERralle kelwannut/ nijncuin Ahabingin huone: sillä he olit hänen neuwonsandajat hänen Isäns cuoleman jälken hucuttaman händä/ ja hän waelsi heidän neuwons jälken.
2 Aikak 22:5 Ja hän meni pois Joramin Ahabin Israelin Cuningan pojan cansa sotaan Gileadin Ramothijn/ Hasaeli Syrian Cuningast wastan. Mutta Syrialaiset löit Joramin.
2 Aikak 22:6 Nijn että hän palais andaman idzens parata Jesreelis: sillä hänellä oli haawa/ cuin hän oli saanut Raamas soteisans Hasaelin Syrian Cuningan cansa. Ja Ahasia Joramin poica Judan Cuningas meni sinne cadzoman Jorami Ahabin poica/ joca sairasti Jesreelis.
2 Aikak 22:7 Sillä se onnettomus oli Jumalalda Ahasian päälle pandu/ että hän tuli Joramin tygö/ ja hän meni Joramin cansa Jehut Nimsin poica wastan/ jonga HERra woidellut oli Ahabin huonetta häwittämän.
2 Aikak 22:8 JA cosca Jehu rupeis rangaiseman Ahabin huonetta/ löysi hän muutamita ylimmäisiä Judast/ ja Ahasian weljen lapsist/ jotca Ahasiat palwelit/ ja tappoi ne.
2 Aikak 22:9 Ja hän edzei Ahasiat/ ja sai hänen kijnni Samarias/ johonga hän idzens lymyttänyt oli/ ja he weit hänen Jehun eteen/ joca tappoi hänen/ ja hän haudattin: sillä he sanoit/ hän on Josaphatin poica/ joca on edzinyt HERra caikest sydämestäns. Ja eisijtte yhtän enä ollut Ahasian huonest/ joca Cuningaxi tuli.
2 Aikak 22:10 COsca Athalia Ahasian äiti näki poicans cuollexi/ nousi hän ja murhais caiken Cuningalisen siemenen Judan huones.
2 Aikak 22:11 Mutta Josabeath Cuningan tytär otti Joaxen Ahasian pojan warcain Cuningan lasten seast/ jotca tapettin/ ja lähetti sängycamarijns imettäjäns cansa/ ja näin lymytti Josabeath Cuningas Joramin tytär/ ja Jojadan Papin emändä hänen/ Athalian edest (sillä hän oli Ahasian sisar) nijn ettei hän tapettu.
2 Aikak 22:12 Ja oli heidän cansans Jumalan huones kätkettynä cuusi wuotta/ nijncauwan cuin Athalia hallidzi maalla.

Vers. 2. Caxiwijdettäkymmendä) Että se on ainoastans caxicolmatta kymmendä/ nijncuin 4. Reg.$ 8:26 on/ ymmärretän seurawaisest textist/ että hänen äitins yllytti hänen paha tekemän. Item$/ että Ahabin huonen neuwonandajat turmelit hänen/ jos hän olis ollut caxiwijdettäkymmendä ajastaica wanha/ nijn ei tätä olis hänestä kirjoitettu. Item$/ hänen Isäns Joram oli ainoastans neljäkymmendä ajastaica wanha cuollesans/

cuin nähdän/ sup.$ 21:5. nijn ei ollut poica Ahasia caxiwijdettäkymmendä ajastaica wanha sijhen aican.

XXIII. Lucu .

JOjada coco Papit/ Lewitat ja coco Judan/ v. 1.
tuo Joaxen ja woitele Cuningaxi/ v. 11.
Canssa toiwotta Cuningalle onne/ Athalia tule juosten ja huuta: capina/ capina/ v. 12.
hän tapetan/ v. 15.
Jojada teke lijton HERran/ Cuningan ja Canssan wälillä/ että he olisit HERran Canssa/ v. 16.
särke Baalin Altarin ja huonen/ v. 17.
ja asetta Jumalan palweluxen pidettä Mosexen lain jälken/ v. 18.

2 Aikak 23:1 Seidzemendenä wuonna rohwais Jojada idzens/ ja otti sadanpäämiehet/ nimittäin Azarian Jerobeamin pojan/ Ismaelin Johanan pojan/ Asarian Obedin pojan/ Maesejan Adajan pojan ja Elizaphatin Sichrin pojan/ lijtton cansans.
2 Aikak 23:2 Jotca käwit Judan ymbärins/ ja cocoisit caicki Lewitat caikist Judan Caupungeist/ ja ylimmäiset Isät Israelin seas/ tuleman Jerusalemijn.
2 Aikak 23:3 Ja caicki seuracunda teki lijton Cuningan cansa Jumalan huones. Ja hän sanoi heille: cadzo/ Cuningan poica pitä Cuningas oleman/ nijncuin HERra Dawidin lapsist sanonut on.
2 Aikak 23:4 Näin pitä teidän tekemän: colmas osa teistä/ jotca käywät sisälle Sabbathina Papeist ja Lewitaist pitä oleman owen tykönä wartiana.
2 Aikak 23:5 Ja colmas osa Cuningan huones/ ja colmas osa perustuxen portis. Mutta caicki Canssa pitä oleman pihalla HERran huonen edes.
2 Aikak 23:6 Ettei yxikän mene HERran huoneseen/ waan Papit ja Lewitat jotca siellä palwelewat/ nijden pitä sinne menemän: sillä he owat pyhät/ ja caicki muu Canssa wartioitcan HERran wartiata.
2 Aikak 23:7 Ja Lewitat pitä pijrittämän Cuningan/ jocainen asens cansa kädesäns. Ja jocainen cuin muista mene huoneseen/ hänen pitä cuoleman. Ja heidän pitä oleman Cuningan tykönä/ cosca hän käy ulos ja sisälle.
2 Aikak 23:8 JA Lewitat caiken Judan cansa teit nijncuin Pappi Jojada heidän käskenyt oli. Ja jocainen otti wäkens jotca menit Sabbathille/ nijden cansa cuin menit pois Sabbathilda: sillä Pappi Jojada ei andanut nijtä cahta joucko eritä toinen toisestans.
2 Aikak 23:9 Ja Jojada Pappi andoi sodan päämiehille keihät ja kilwet/ ja Cuningas Dawidin aset/ jotca

Jumalan huones olit.
2 Aikak 23:10 Ja asetti caiken Canssan idzecungin asen käteen/ oikiast louckast nijn wasembaan louckaseen/ Altarita ja huonetta wastan Cuningasta ymbärins.
2 Aikak 23:11 Ja he toit Cuningan pojan edes/ panit Cruunun hänen päähäns/ ja todistuxen/ ja teit Cuningaxi. Ja Jojada woiteli hänen poikinens/ ja sanoi: menestykön Cuningas.
2 Aikak 23:12 COsca Athalia cuuli Canssan änen/ jotca juoxit ylistäden Cuningast/ nijn hän meni Canssan tygö HERran huoneseen.
2 Aikak 23:13 Ja hän näki/ ja cadzo/ Cuningas seisoi hänen siasans läpikäytäwäs/ ja ylimmäiset/ ja Basunat Cuningan ymbärins/ ja caicki maan Canssa oli iloinen/ ja puhalsi Basunoihin/ ja weisajat caickinaisten candeleitten cansa/ taitawat kijttämän. Silloin rewäis Athalia waattens/ ja sanoi: capina/ capina.
2 Aikak 23:14 Mutta Jojada Pappi meni sadanpäämiesten cansa ulos/ ja sanoi heille: taluttacat händä ulos huonesta pihan läpidze/ joca händä seura/ se pitä miecalla tapettaman: sillä Pappi oli käskyn andanut/ ettei händä pitänyt HERran huones tapettaman.
2 Aikak 23:15 Ja he panit kätens hänen päällens/ ja cosca hän tuli hewoisportin läpikäytäwään/ joca oli Cuningan huonen tykönä/ tapoit he hänen siellä.
2 Aikak 23:16 JA Jojada teki lijton hänen/ caiken Canssan ja Cuningan waihella/ että he olisit HERran Canssa.
2 Aikak 23:17 Silloin meni caicki Canssa Baalin huoneseen/ ja cukistit sen/ ja särjit hänen Altarins ja cuwans/ ja tapoit Mathanin Baalin Papin Altarin edes.
2 Aikak 23:18 Ja Jojada asetti wiran HERran huoneseen Pappein ja Lewitain keskenä/ jotca Dawid oli asettanut HERran huoneseen tekemän polttouhria HERralle/ nijncuin kirjoitettu on Mosexen Lais/ ilolla ja weisulla cuin Dawid tehnyt oli.
2 Aikak 23:19 Ja asetti portin wartiat HERran huonen eteen/ ettei mitän saastaisutta tullut yhdengän cappalen päälle.
2 Aikak 23:20 Ja hän otti sadanpäämiehet/ ja woimalliset/ ja Canssan hallidziat/ ja caiken maan Canssan/ ja toit Cuningan HERran huonest/ ja weit ylimmäisen portin läpidze Cuningan huoneseen/ ja annoit Cuningan istua Cuningan istuimelle. Ja caicki maan Canssa oli iloinen/ ja Caupungi oli lewos/ mutta Athalia tapettin miecalla.

Vers. 1. Rohwais Jojada idzens) Cadzo 4. Reg.$ 11:4.
V. 11. Panit Cruunun hänen päähäns/ ja todistuxen) Cruunu tiettäwäxi teke jumalisen Cuningan olewan

Jumalan warjeluxen alla: todistuxen/ se on/ Lakikirjan/ että heidän pitä pitämän ja wastaman sen opin cuin sijnä on/ ja pitämän oikeuden woimas.
v. 17. Särijt hänen) Cadzo Num.$ 33:52. v. eod.$ Tapoit Mathanin) Cadzo Deut.$ 13:5.

XXIV. Lucu .

JOas hallidze 40. ajastaica hywin/ nijncauwan cuin Jojada elä/ v. 1.
parannutta caicki särjetyt HERran huones/ v. 4.
hän wietellän epäjumalan palweluxeen Jojadan cuoleman jälken Försteildäns/ v. 15.
Sacharia Jojadan poica neuwo händä parannuxeen/ v. 19.
joca kiwitetän/ v. 21.
HERra anda Syrialaiset tulla häwittämän Judat ja Jerusalemit/ ja rangaiseman Joast/ v. 23.
joca tapetan palwelioildans/ v. 25.

2 Aikak 24:1 JOas oli seidzemen ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi neljäkymmendä ajastaica Jerusalemis/ ja hänen äitins nimi oli Zibia BerSebast.
2 Aikak 24:2 Ja Joas teki mitä HERralle kelwollinen oli/ nijncauwan cuin Pappi Jojada eli.
2 Aikak 24:3 Ja Jojada andoi hänelle caxi emändätä/ ja hän sijtti poikia ja tyttäritä.
2 Aikak 24:4 SIitte aicoi Joas udista HERran huonetta.
2 Aikak 24:5 Ja cocois Papit ja Lewitat/ ja sanoi heille: mengät Judan Caupungeihin ja cootcat raha caikelda Israelildä wuosi wuodelda teidän Jumalan huonen parannuxexi. Ja kijruttacat teitän tekemän sitä/ mutta Lewitat ei kijruttanet heitäns.
2 Aikak 24:6 Silloin cudzui Cuningas Jojadan sen ylimmäisen/ ja sanoi hänelle: mixes ota waari Lewitaist/ tuoman wero Judast ja Jerusalemist/ jonga Moses HERran palwelia pani päälle/ cuin piti Israelist coottaman todistuxen majaxi?
2 Aikak 24:7 Sillä se jumalatoin Athalia on poikinens särkenyt Jumalan huonen ja caiken HERran huoneseen pyhitetyn/ olit he tehnet Baalille.
2 Aikak 24:8 Nijn Cuningas käski tehdä Arcun/ jonga he panit HERran huonen läpikäytäwän ulcoiselle puolelle.
2 Aikak 24:9 Ja he cuulutit Judas ja Jerusalemis tuoman HERralle wero/ jonga Jumalan palwelia Moses oli pannut Israelin päälle corwes.
2 Aikak 24:10 Silloin iloidzit caicki ylimmäiset ja caicki Canssa/ toit ja panit Arckuun/ sijhenasti että se tuli

täyten.
2 Aikak 24:11 Ja cuin aica tuli että Arcku cannettin edes Lewitailda Cuningan käskyn jälken (ja he näit sijnä olewan paljo raha) tuli Cuningan kirjoittaja/ ja se joca ylimmäiseldä Papilda uscottu oli/ tyhjänsi Arcun/ ja cannoi sen jällens siallens. Näin he teit jocapäiwä sijhenasti että he cocoisit paljo raha.
2 Aikak 24:12 Ja Cuningas ja Jojada annoit ne HERran huonen teettäille/ ne palckaisit kiwenhackaita ja rakendaita/ udistaman HERran huonetta/ rauta ja waskiseppiä/ parandaman HERran huonetta.
2 Aikak 24:13 Ja työmiehet teit työtä/ nijn että työn parannus menestyi heidän kättens cautta/ ja he sait Jumalan huonen coconans walmixi ja hywin raketuxi.
2 Aikak 24:14 Ja cosca he sen olit päättänet/ weit he lijan rahan Cuningan ja Jojadan eteen/ sijtä tehtin astioita HERran huoneseen/ astioita palweluxeen ja polttouhrijn/ lusicoita/ culda ja hopiaastioita. Ja uhraisit polttouhria HERran huonen tykönä caikis paicois nijncauwan cuin Jojada eli.
2 Aikak 24:15 JA Jojada tuli wanhaxi ja ijällisexi/ ja cuoli/ ja hän oli sadan ja colmenkymmenen ajastaicainen cuollesans.
2 Aikak 24:16 Ja he hautaisit hänen Dawidin Caupungijn Cuningasten secan/ sillä hän oli tehnyt hywin/ Israelin Jumalan/ ja hänen huonens cohtan.
2 Aikak 24:17 JA Jojadan cuoleman jälken tulit Judan ylimmäiset/ ja rucoilit Cuningast. Nijn Cuningas cuuli heitä.
2 Aikak 24:18 Ja he hyljäisit HERran heidän Isäins Jumalan huonen/ ja palwelit medzistöitä ja epäjumali. Nijn tuli wiha Judan ja Jerusalemin päälle tämän heidän syndins tähden.
2 Aikak 24:19 Ja hän lähetti heille Prophetat palauttaman heitä HERran tygö/ ja he todistit heille/ mutta ei he totellet.
2 Aikak 24:20 JA Jumalan hengi puetti Zacharian Jojadan Papin pojan/ hän astui Canssan eteen/ ja sanoi heille: näitä sano Jumala: mixi te ricotte HERran käskyn/ ei se pidä teille menestymän: Sillä te oletta hyljännet HERran/ nijn hylkä hän jällens teidän.
2 Aikak 24:21 Mutta he teit lijton händä wastan/ ja kiwitit hänen cuoliaxi Cuningan käskyn jälken/ HERran huonen cartanolla.
2 Aikak 24:22 Ja Cuningas Joas ei ajatellut sitä laupiutta/ jonga Jojada hänen Isäns hänelle tehnyt olit/ mutta tappoi hänen poicans. Ja hän sanoi cuollesans: HERra näke ja edzi.
2 Aikak 24:23 JA cuin ajastaica oli culunut/ tuli Syrian sotajoucko Judaan ja Jerusalemijn/ ja surmaisit caicki ylimmäiset Canssan seast/ ja lähetit caiken saalins Damascun Cuningalle.
2 Aikak 24:24 Waicka Syrian sotajoucko tuli wähällä wäellä/ cuitengin andoi HERra sangen suuren joucon

heidän käsijns/ että he HERran heidän Isäins Jumalan hyljännet olit. Ja nijn he myös rangaisit Joaxen.
2 Aikak 24:25 Ja cuin he läxit hänen tyköäns/ jätit he hänen suureen sairauteen. Ja hänen palwelians teit lijton händä wastan/ Jojadan Papin lasten weren tähden/ ja tapoit hänen omalla wuotellans/ ja hän cuoli/ ja haudattin Dawidin Caupungijn/ mutta ei Cuningasten hautain secan.
2 Aikak 24:26 Ne jotca lijton olit tehnet händä wastan/ olit nämät: Sabad Simeathin Ammonitin poica/ ja Josabad Simrithin Moabitin poica.
2 Aikak 24:27 Mutta hänen poicans ja hänen alans coottuiden lucu/ ja Jumalan huonen rakennus/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Cuningasten kirjain Historias. Ja hänen poicans Amazia tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 2. Nijncauwan cuin Pappi Jojada eli) Cadzo/ 4. Reg.$ 12:2.
v. 16. Tehnyt hywin Jumalan/ etc.$) Nimittäin/ että hän oli häwittänyt epäjumalan palweluxen/ joca oli asetettu Jumalan häwäistyxexi/ ja asettanut oikian Jumalan palweluxen.

XXV. Lucu .

AMazia hallidze 29. ajastaica/ v. 1.
anda tappa Isäns tappajat/ v. 3.
coco sotajoucon/ v. 5.
woitta Edomerit/ v. 11.
palwele heidän jumalitans/ v. 14.
HERra neuwo händä Prophetan cautta parannuxeen/ waan ei hän tottele/ v. 15.
hän haasta Israelin Cuningan cansans sotaan/ joca hänen woitta/ otta fangixi ja ryöstä Jerusalemin/ v. 17.
Amazia tapetan palwelioildans/ v. 17.

2 Aikak 25:1 AMazia oli wijsi ajastaica colmattakymmendä wanha/ tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yhdexäncolmattakymmendä ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins nimi oli Joada Jerusalemist.
2 Aikak 25:2 Ja hän teki mitä HERralle oli otollinen/ waan ei täydest sydämest.
2 Aikak 25:3 Cosca hänen waldacundans wahwistettin/ tappoi hän hänen palwelians/ jotca tapoit Cuningan hänen Isäns.
2 Aikak 25:4 Mutta heidän lapsians ei hän tappanut: sillä näin on kirjoitettu Mosexen Lakiraamatus/ josa HERra kieldä/ sanoden: ei tule Isäin cuolla lasten edest/ eikä lasten Isäin edest/ mutta jocaidzen pitä cuoleman oman syndins tähden.

2 Aikak 25:5 JA Amasia cocois Judan/ ja asetti heidän Isäins huonen jälken/ tuhannen ja sadan päämiesten jälken coco Judas ja BenJaminis/ ja luki cahdenkymmenen wuotiset/ ja sitä wanhemmat/ ja löysi heitä colme sata tuhatta walittua/ jotca olit kelwolliset sotaan candaman keihästä ja kilpiä.
2 Aikak 25:6 Hän palckais myös Israelist sata tuhatta wahwa sotamiestä/ sadalla leiwiskällä hopiata.
2 Aikak 25:7 MUtta silloin tuli Jumalan mies hänen tygöns/ ja sanoi: Cuningas/ älä salli Israelin sotajoucon tulla cansas: sillä ei HERra ole Israelin cansa/ eikä caickein Ephraimin lasten cansa.
2 Aikak 25:8 Sillä jos sinä tulet osottaman sinun rohkeuttas sodas/ nijn Jumala anda sinun caatua wihamiestes eteen: sillä Jumalalla on woima autta ja langetta.
2 Aikak 25:9 Amazia sanoi Jumalan miehelle: mitästä nijden sadan leiwiskän cansa tehdän/ jotca minä Israelin sotamiehille annoin? Jumalan mies sanoi: HERralla on wielä enä/ jota hän sinulle anda.
2 Aikak 25:10 Silloin eroitti Amazia ne sotamiehet tyköäns/ jotca Ephraimist olit hänen cansans tullet/ menemän siallens. Nijn he närkästyit sangen suurest Judan päälle/ ja menit cotians wihoisans.
2 Aikak 25:11 Ja Amazia tuli rohkiaxi ja johdatti Canssans ulos/ ja meni suolalaxoon/ ja löi siellä Seirin lapsist kymmenen tuhatta.
2 Aikak 25:12 Ja Judan lapset fangidzit heistä eläwäldä kymmenen tuhatta/ ja weit callion cuckulalle/ ja sysäisit heidän maahan caicki lijwaxi.
2 Aikak 25:13 Mutta sotamiehet jotca Amazia oli andanut mennä tacaperin/ nijn ettei ne hänen wäkens cansa mennet sotaan/ hajotit idzens Judan Caupungeihin Samariast BethHoronijn/ ja löit heistä colme tuhatta/ ja otit paljo saalista.
2 Aikak 25:14 JA cosca Amazia palais Edomerein tapost/ toi hän myötäns Seirin lasten epäjumalat/ ja asetti hänellens jumalixi/ cumarsi nijden edes/ ja teki heille suidzutusta.
2 Aikak 25:15 Nijn HERran wiha julmistui Amazian päälle/ ja lähetti Prophetan hänen tygöns/ joca sanoi: mixis edzit sen Canssan jumalita/ jotca Canssans ei taitanet autta sinun käsistäs?
2 Aikak 25:16 Ja cosca hän puhui hänen cansans/ sanoi hän hänelle: oletcos asetettu Cuningan neuwonandajaxi? lacka/ mixis tahdot anda sinuas lyödä? Nijn Propheta lackais/ ja sanoi: minä ymmärrän että Jumala on aicoinut sinua turmella/ ettäs sen tehnyt olet/ ja et totellut minun neuwoani.
2 Aikak 25:17 JA Amazia Judan Cuningas piti neuwo/ ja lähetti Joaxen/ Joahaxen pojan/ Jehun Israelin Cuningan pojan tygö/ ja käski sanoa hänelle: tule/ cadzelcam toinen toistam.
2 Aikak 25:18 Mutta Joas Israelin Cuningas lähetti Amazian Judan Cuningan tygö/ ja käski sanoa hänelle: orjantappurapensas Libanonis/ lähetti Cedripuun tygö Libanonis/ ja andoi sanoa hänelle: anna tyttäres minun pojalleni emännäxi/ mutta pedot Libanonis juoxit orjantappurapensan ylidze/ ja tallaisit sen.

2 Aikak 25:19 Sinä luulet/ cadzo/ minä olen lyönyt Edomerit/ sijtä sinun sydämes paisu/ ja sinä kerscat idziäs: pysy cotona/ mixis edzit wahingotas/ langettaxes Judan Canssa?
2 Aikak 25:20 MUtta ei Amazia totellut/ sillä se tapahtui Jumalalda: sillä heidän piti annettaman heidän käsijns: sillä he olit edzinet Edomerein jumalita.
2 Aikak 25:21 Nijn Joas Israelin Cuningas meni/ ja he cadzelit toinen toistans/ hän ja Amazia Judan Cuningas BethSemexes/ joca on Judas.
2 Aikak 25:22 Mutta Juda lyötin Israelildä/ ja cukin pakeni majoins.
2 Aikak 25:23 Ja Joas Israelin Cuningas käsitti Amazian Judan Cuningan Joaxen pojan Joahaxen pojan BethSemexes/ ja wei Jerusalemijn/ ja särki Jerusalemin muurin Ephraimin portist culmaporttijn/ neljä sata kynärätä.
2 Aikak 25:24 Ja hän otti caiken cullan ja hopian/ ja caicki astiat jotca käsillä olit Jumalan huones ObedEdomin tykönä/ ja Cuningan huonen tawarois/ ja otti lapset cansans pandixi Samariaan.
2 Aikak 25:25 Ja Amazia Joaxen poica Judan Cuningas eli Joaxen Joahaxen pojan Israelin Cuningan cuoleman jälken/ wijsitoistakymmendä ajastaica.
2 Aikak 25:26 Mitä enä Amaziast sanomist on sekä ensimäisist että wijmeisist/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan ja Israelin Cuningasten kirjas.
2 Aikak 25:27 Ja sijtä ajasta jona Amazia luopui HERrast/ teit he händä wastan lijton Jerusalemis. Mutta hän pakeni Lachixeen. Nijn lähetit he hänen jälkens Lachixeen/ ja tapoit hänen siellä.
2 Aikak 25:28 Ja he weit hänen hewoisilla/ ja hautaisit hänen Isäins tygö Judan Caupungijn.

Vers. 7. älä salli Israelin sotajoucon tulla cansas) se on nähtäwä/ mitä se hyödyttä cosca epäjumalan palweliat/ jumalattomat ja wääräst uscost/ sotaan awuxi palcatan/ ja ei HErraan luoteta/ eikä wähän jumalisten jouckoon tydytä.
v. 16. Cuningan neuwon andajaxi) Cadzo mingä wastauxen se saa/ joca jumalattomita ja woimallisia parannuxeen neuwo.
v. 20. Se tapahtui Jumalalda) Ei nijn että se oli ijancaickisest päätetty/ ja ettei se tainnut millän muoto toisin tapahtua/ waan että hän sen hänen epäjumalan palweluxellans ansainnut oli/ cuin texti selkiäst osotta/ että hän sen olis kyllä tainnut jättä tekemät.

XXVI. Lucu .

USia hallidze 52. ajastaica jumalisest/ nijncauwan cuin Zacharia elä/ ja menesty/ v. 1.

soti ja woitta Philisterit ja muut maacunnat/ v. 6.
hänen sotawäkens on 307700. miestä/ v. 11.
suidzuttaisans lyödän hän spitalilla/ v. 19.
Jotham hänen poicans hallidze hänen eläisäns/ v. 21.

2 Aikak 26:1 MUtta coco Judan Canssa otit Usian/ joca oli cuudentoistakymmenen ajastaicainen/ ja asetit hänen Cuningaxi hänen Isäns Amazian siaan.
2 Aikak 26:2 Hän rakensi Elothin ja saatti sen jällens Judalle/ sijttecuin Cuningas oli nuckunut Isäins cansa.
2 Aikak 26:3 Cuudentoistakymmenen wuotinen oli Usia tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi caxi ajastaica cuudettakymmendä Jerusalemis. Mutta hänen äitins nimi oli Jechalia Jerusalemist.
2 Aikak 26:4 Ja hän teki mitä otollinen oli HERran edes/ caiketi nijncuin hänen Isäns Amazia oli tehnyt.
2 Aikak 26:5 Ja hän edzei Jumalata/ nijncauwan cuin Zacharia eli/ se opettaja Jumalan nägyisä. Ja nijncauwan cuin hän edzei HERra/ andoi Jumala hänen menestyä.
2 Aikak 26:6 SIllä hän läxi ja sodei Philisterejä wastan/ ja cukisti Gathin muurin/ ja Jabnen muurin/ ja Asdodin muurin/ ja rakensi Caupungeita Asdodin ymbärille/ ja Philisterein keskelle:
2 Aikak 26:7 Sillä Jumala autti händä Philisterejä/ Arabeita/ GurBaalin asuwita ja Meunitereitä wastan.
2 Aikak 26:8 Ja Ammoniterit annoit Usialle lahjoja/ ja hän tuli cuuluisaxi haman sijhen saacka/ josta Egyptijn mennän: sillä hän tuli aina wäkewemmäxi.
2 Aikak 26:9 Ja Usia rakensi tornit Jerusalemis culmaportin ja laxoportin päälle/ ja muihin culmijn/ ja wahwisti nijtä.
2 Aikak 26:10 Hän rakensi myös torneja corpeen/ ja caiwoi monda caiwo: sillä hänellä oli paljo carja laxois ja tasaisella kedolla. Ja peldo ja wijnamäkimiehiä wuorilla/ ja Carmelis: sillä hän racasti peldoja.
2 Aikak 26:11 USialla oli myös sotajoucko/ jotca sotaan menit/ sen lugun jälken/ cuin he olit luetut Jejelin kirjoittajan ja Maesejan wircamiehen kätten cautta/ Hananian käden ala/ joca oli Cuningan päämies.
2 Aikak 26:12 Ja ylimmäisten Isäin lucu wäkewistä sotamiehistä/ oli caxi tuhatta ja cuusi sata.
2 Aikak 26:13 Ja heidän allans sotajoucko/ colme sata ja seidzemen tuhatta/ ja wijsi sata wäkewätä sotamiestä/ jotca piti Cuningast auttaman wihamiehiä wastan.
2 Aikak 26:14 Ja Usia walmisti coco sotajoucolle kilpiä ja keihäitä/ rautalackeja ja pantzareita/ joudzia ja lingoja kiwiä lasketta.
2 Aikak 26:15 Hän teki myös Jerusalemis taitawita töitä/ jotca piti oleman tornein päällä/ ja culmain päällä/ joista piti ammuttaman nuolilla ja suurilla kiwillä/ ja hänen sanomans cuului sangen lewiälle: sillä hän tuli

erinomattain autetuxi/ sijhenasti että hän wäkewäxi tuli.
2 Aikak 26:16 COsca hän oli wäkewäxi tullut/ paisui hänen sydämens omaxi cadotuxexens/ ja teki HERra hänen Jumalatans wastan/ ja meni HERran Templijn suidzuttaman pyhän sawun Altarille.
2 Aikak 26:17 Ja Azaria Pappi meni hänen peräsäns/ ja cahdexankymmendä HERran Pappia/ wäkewitä miehiä.
2 Aikak 26:18 Ja seisoit Cuningas Usiat wastan/ ja sanoit hänelle: Usia/ ei sinun sowi suidzutta HERralle/ waan Pappein Aaronin poicain/ jotca owat pyhitetyt suidzuttaman/ mene ulos Pyhäst/ sinä olet wäärin tehnyt/ ei se tule sinulle cunniaxi HERran Jumalan edes.
2 Aikak 26:19 Mutta Usia wihastui/ ja piti kädesäns pyhän sawun astian suidzuttaxens. Waan cosca hän wihastui Pappeja wastan/ käwi spitali hänen odzastans ulos HERran huones/ pyhän sawun Altarin edes.
2 Aikak 26:20 Silloin cadzoi ylimmäinen Pappi Azaria hänen puoleens/ ja caicki muut Papit/ ja cadzo/ hän oli spitalinen hänen odzasans. Ja he sysäisit hänen sieldä kijrust ulos/ ja hänen täydyi myös idze lähte: sillä hän oli HERralda rangaistu.
2 Aikak 26:21 Ja nijn oli Usia Cuningas spitalinen haman cuolemans asti/ ja asui erinäises huones spitalisna/ sillä hän oli eroitettu HERran huonest. Mutta Jotham hänen poicans hallidzi Cuningalisen huonen/ ja duomidzi Canssoja maalla.
2 Aikak 26:22 Mitä enä Usian menoist sanomist on/ sekä ensimäisist että wijmeisist/ on Propheta Esaia Amoxen poica kirjoittanut.
2 Aikak 26:23 Ja Usia nuckui Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Isäins cansa Cuningasten hautapeldoon. Sillä he sanoit: hän on spitalinen. Ja Jotham hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 5. Jumalan nägyisä) Se on Prophetis/ nijncuin hän tahdois sanoa: hän oli oppenut/ Mosexes/ Prophetais/ Samuelis/ Dawidis ja muisa. v. eodem$. Nijncauwan cuin Zacharia eli) Näitä sanoja ja coco tätä lucu/ edellisen 24. cansa/ ei pidä Cuningan ja Förstin uneljast/ waan ahkerast lukeman ja ajatteleman/ nijn hän sijtä näke nijncuin Almanachast eli ilmakirjast/ cuinga cauwan hänen hywin käy hallituxesans/ ja cosca hänen pahoin rupe käymän/ nijn ettei hän muuta thema$ nativitatis$ eli ennustusta tarwidze. Cadzo 4. Reg. $ 12:2.

XXVII. Lucu .

*JOtham tule Cuningaxi/ hallidze 16. ajastaica/ ja teke mitä HERralle otollinen on/ v. 1.
rakenda paljo/ v. 3.*

soti Ammonin lapsia wastan/ ja teke heidän werollisixi/ v. 5.
cuole/ ja hänen poicans Ahas tule Cuningaxi/ v. 9.

2 Aikak 27:1 JOtham oli wijden ajastaicainen colmattakymmendä tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi cuusitoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins nimi oli Jerusa Zadochin tytär.
2 Aikak 27:2 Ja hän teki mitä HERralle oli kelwollinen/ nijncuin hänen Isäns Usiakin tehnyt oli/ paidzi sitä/ ettei hän käynyt HERran Templis/ ja Canssa käytti wielä idzens pahoin.
2 Aikak 27:3 Hän rakensi sen corkian portin HERran huoneseen/ ja Ophelin muuri hän paljon rakensi.
2 Aikak 27:4 Ja hän rakensi Caupungit Judan wuorelle/ ja medzijn rakensi hän linnat ja tornit.
2 Aikak 27:5 JA hän sodei Ammonin lasten Cuningan cansa/ ja woitti heidän/ nijn että Ammonin lapset annoit sinä wuonna hänelle sata leiwiskätä hopiata/ kymmenen tuhatta punda nisuja/ ja kymmenen tuhatta punda ohria. Nijn palio annoit myös Ammonin lapset hänelle toisna ja colmandena wuonna.
2 Aikak 27:6 Näin tuli Jotham woimallisexi: sillä hän toimitti tiens oikein HERran hänen Jumalans edes.
2 Aikak 27:7 Mitä enä Jothamist sanomist on/ ja caikist hänen sodistans ja töistäns/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Israelin ja Judan Cuningasten kirjas.
2 Aikak 27:8 Wijdencolmattakymmenen wuoden wanha oli hän tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi cuusitoistakymmendä wuotta Jerusalemis.
2 Aikak 27:9 Ja Jotham nuckui hänen Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Dawidin Caupungijn. Ja hänen poicans Ahas tuli Cuningaxi hänen siaans.

XXVIII. Lucu .

AHas hallidze 16. ajastaica/ ja waelda Israelin Cuningasten teillä/ pacanoiden cauhistuxes/ v. 1.
HERra anda hänen Syrialaisten käsijn/ ja he waewawat Judat/ v. 5.
Ja Israelin käsijn/ jotca lyöwät yhtenä päiwänä 12000. ottawat fangixi 200000. v. 6.
ja Obedin Prophetan neuwost waatettawat he fangitut ja wiewät cotians/ v. 15.
Ahas edzi apua Assurin Cuningalda/ v. 16.
Edomerejä ja Philisterejä wastan/ v. 27.
Thiglath Assurin Cuningas pijrittä hänen/ jolla hän suuret lahjat anda/ v. 20.
Ahas uhra epäjumalille ja lukidze HERran huonen/ v. 22.
cuolemans asti/ v. 27.

2 Aikak 28:1 AHas oli cahdenkymmenen ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi cuusitoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ ja ei tehnyt mitä HERralle kelwollinen oli/ nijncuin hänen Isäns Dawid.
2 Aikak 28:2 Waan hän waelsi Israelin Cuningasten teillä/ ja teki Baalille waletuita cuwia.
2 Aikak 28:3 Ja suidzutti Hinnomin poicain laxos/ ja poltti poicans tulella pacanain cauhistuxen jälken/ jotca HERra Israelin lasten edest oli ajanut pois.
2 Aikak 28:4 Ja hän uhrais ja suidzutti corkeuxilla ja cuckuloilla/ ja caickein wiherjäisten puiden alla.
2 Aikak 28:5 SEntähden andoi HERra hänen Jumalans/ hänen Syrian Cuningan käsijn/ nijn että he löit hänen/ ja weit heistä suuren joucon fangixi Damascuun. Hän annettin myös Israelin Cuningan käsijn/ joca heistä sangen paljo tappoi.
2 Aikak 28:6 Sillä Pekah Remalian poica löi Judast sata ja caxikymmendä tuhatta yhtenä päiwänä/ jotca caicki wäkewät miehet olit/ että he hyljäisit HERran heidän Isäins Jumalan.
2 Aikak 28:7 Ja Sichri se Ephraimin wäkewä/ tappoi Cuningan pojan Maesejan/ ja Asrikamin Cuningan huonen Förstin/ ja Elkanan/ joca Cuningasta lähimmäinen oli.
2 Aikak 28:8 Ja Israelin lapset weit fangina heidän weljistäns/ caxi sata tuhatta waimoa/ poikia ja tyttäritä/ ja ryöstit heildä paljon saalist/ jonga he weit Samariaan.
2 Aikak 28:9 JA siellä oli yxi HERran Propheta/ joca cudzuttin Obed/ hän läxi sitä jouckoa wastan/ cuin Samariaan tuli/ ja sanoi heille: cadzo/ että HERra teidän Isäin Jumala on wihastunut Judan päälle/ ja on andanut teidän käsijn/ mutta te oletta hirmuisest heitä tappanet/ nijn että se taiwaseen cuulu.
2 Aikak 28:10 Nijn te luuletta polkewan teidän alan Judan lapset ja Jerusalemin/ teidän palwelioixen ja pijcoixen: Eikö teisä wica ole HERra teidän Jumalatan wastan?
2 Aikak 28:11 Nijn cuulcat minua/ ja wiekät ne fangit sinne jällens/ jotca te toitta teidän weljistäns: sillä HERRAN wiha julmistui teidän päällen.
2 Aikak 28:12 Silloin nousit muutamat Ephraimin lasten ylimmäisist/ Asaria Johanan poica/ Berechia Mesillemothin poica/ Jehiskia Sallumin poica/ ja Amazia Hadlain poica/ nijtä wastan/ jotca sodasta tulit:
2 Aikak 28:13 Ja sanoit heille: ei teidän pidä nijtä fangeja tuoman tänne/ sillä et te muuta saata cuin wica meidän päällem HERran edes/ lisätäxen meidän syndejäm ja ricoxitam/ täsä on endiseldäkin paljo ricosta/ ja wiha julmistu Israelin päälle.
2 Aikak 28:14 Silloin sotawäki päästi fangit wallallens/ ja asetti saalin ylimmäisten ja caiken Canssan eteen.
2 Aikak 28:15 Silloin nousit ne miehet/ jotca nimeldäns nimitetyt olit/ ja otit fangit ja caicki cuin heidän seasans alasti olit/ ja waatetit sijtä saalista. Ja cuin he heidän olit waatettanet/ kengitit he heidän/ ja annoit heille ruoca ja juoma/ ja woitelit heitä/ ja weit caicki ne Asein päällä cuin heicoimmat olit/ ja saatit heidän

Jerihon palmucaupungijn weljeins tygö/ ja palaisit sijtte Samariaan.
2 Aikak 28:16 SIlloin lähetti Cuningas Ahas Assurin Cuningasten tygö/ että ne olisit auttanet händä:
2 Aikak 28:17 Sillä Edomerit tulit wielä/ ja löit Judan ja muutamita weit pois.
2 Aikak 28:18 Ja Philisterit hajotit idzens caickijn ketocaupungeihin/ etelän puolelle Judat/ ja woitit BethSemexen/ Ajalonin/ Gederothin ja Sochonin kylinens/ ja Timnan kylinens/ ja Gimson kylinens/ ja asuit siellä.
2 Aikak 28:19 Sillä HERra waewais Judat Ahaxen Israelin Cuningan tähden/ että hän oli wietellyt Judan/ ja teki wäärin HERra wastan.
2 Aikak 28:20 Ja händä wastan tuli Tiglath Pilnesser Assurin Cuningas/ joca pijritti hänen/ ja ei händä mitän wahwistanut.
2 Aikak 28:21 Sillä Ahas otti yhden osan HERran huonest/ Cuningan ja ylimmäisten huonest/ jotca hän andoi Assurin Cuningalle/ waan ei se händä mitän auttanut.
2 Aikak 28:22 Silloin teki Cuningas Ahas wielä enämmän wäärin HERra wastan hänen tuscasans.
2 Aikak 28:23 Ja uhrais Damascun epäjumalille/ jotca olit lyönet händä/ ja sanoi: Syrian Cuningan jumalat autit heitä/ sentähden minä uhran heille/ että he myös minua autaisit: mutta he olit hänelle ja caikelle Israelille langemisexi.
2 Aikak 28:24 Ja Ahas cocois astiat Jumalan huonest/ ja särki Jumalan huonen astiat/ ja sulki HERran huonen owet/ ja teki idzellens Altareita joca nurckan Jerusalemis.
2 Aikak 28:25 Ja myös caikis Judan Caupungeis teki hän corkeuxet siellä ja täällä/ suidzuttaxens wieraille jumalille/ ja wihoitti HERran heidän Isäins Jumalan.
2 Aikak 28:26 Mitä enä hänest on sanomist/ ja caikist hänen teistäns/ ensimäisist ja wijmeisist/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan ja Israelin Cuningasten kirjas.
2 Aikak 28:27 Ja Ahas nuckui Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Jerusalemin Caupungijn: mutta ei he pannet händä Israelin Cuningasten secaan. Ja hänen poicans Jehiskia tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 3. Hinnomin poicain laxos) Täsä laxos on paljon epäjumalan palweluxia pidetty/ sentähden owat jälkentulewaiset Judalaiset cudzunet Helwetin sillä nimellä: Gehenna/ erinomaisest että he owat heidän lapsens sijnä polttanet/ Infr.$ cap.$ 33:16.
v. 19. Wietellyt) Tämä wietteleminen eli paljastaminen oli/ ettei Canssa elänyt Jumalan sanan jälken/ waan wapast/ heidän oman mielens jälken/ heidän jumalan palweluxesans. Sentähden on Exod.$ 32:25. tulkittu/ Aaron wietteli eli teki Canssan wapaxi/ joca täsä cudzutan paljastamisexi. Cadzo ennen nimitettyä paicka/

Exod.$ etc.$

XXIX. Lucu .

JEhiskia tule Cuningaxi/ hallidze 29. ajastaica/ ja teke mitä HERralle otollinen on/ v. 1.
awaja HERran huonen/ v. 3.
käske Pappein puhdista idzens ja HERran huonen/ v. 12.
anda uhrata/ v. 20.
pane Lewitat weisaman ja soittaman caickinaisilla candeleilla/ v. 25.
Cuningas rucoile ja käske heidän myös kijttä HERra Dawidin Psalmeilla/ etc.$ v. 29.
käske seuracunnan uhrata/ v. 31.
jotca nijn paljo uhrawat/ ettei Papit ilman Lewitain awuta woi corjata/ v. 34.

2 Aikak 29:1 Jehischia oli wijdencolmattakymmendä ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yhdexän colmattakymmendä ajastaica Jerusalemis: hänen äitins nimi oli Abia Sacharian tytär.
2 Aikak 29:2 Ja hän teki mitä HERralle oli otollinen/ nijncuin hänen Isänskin Dawid.
2 Aikak 29:3 Hän awais HERran huonen owet ensimäisnä waldacundans Cuucautena ensimäisnä wuonna/ ja wahwisti ne.
2 Aikak 29:4 Ja saatti Papit ja Lewitat sinne/ ja cocois heidän idäiselle catulle.
2 Aikak 29:5 JA sanoi heille: cuulcat minua Lewitat/ pyhittäkät nyt teitän/ pyhittäkät HERran teidän Isäin Jumalan huone/ ja caicki saastaisus candacat pois Pyhästä:
2 Aikak 29:6 Sillä meidän Isäm owat mennet wäärin/ ja tehnet sitä cuin HERran meidän Jumalam edes kelpamatoin on/ ja owat hyljännet hänen: sillä he owat caswons käändänet pois HERran majast ja käändänet selkäns sen puoleen.
2 Aikak 29:7 Ja owat sulkenet esihuonen owet/ ja sammuttanet lamput/ ja ei suidzuttanet suidzutust/ eikä uhrannet polttouhria Israelin Jumalalle Pyhäs.
2 Aikak 29:8 Sijtä on HERran wiha Judan ja Jerusalemin päälle tullut/ ja hän on andanut heidän hämmästyxexi ja häwityxexi/ nijn että heitä filistellän/ nijncuin te näettä.
2 Aikak 29:9 Sillä/ cadzo/ sentähden owat meidän Isäm langennet miecan cautta/ meidän poicam/ tyttärem ja emändäm owat wiedyt pois.
2 Aikak 29:10 Nyt olen minä aicoinut tehdä HERran Israelin Jumalan cansa lijton/ että hän wihans hirmusuden käännäis meidän pääldäm pois.

2 Aikak 29:11 Nyt minun poicani älkät siecailco: sillä HERra on teidän walinnut seisoman hänen edesäns palweluxes/ ja oleman hänen palwelians ja suidzuttaman.
2 Aikak 29:12 NIin nousit Lewitat/ Mahat Amasain poica/ ja Joel Asarian poica/ Kahatitherein lapsist. Ja Merarin lapsist/ Kis Abdin poica/ ja Azaria Jahaleleelin poica. Gersoniterein lapsist Joah Simman poica/ ja Eden Joahn poica.
2 Aikak 29:13 Ja Elizaphanin lapsist/ Simri ja Jejel. Assaphin lapsist/ Zacharia ja Mathania.
2 Aikak 29:14 Hemanin lapsist/ Jehiel ja Semei. Jedithunin lapsist/ Semaja ja Usiel.
2 Aikak 29:15 Ja cocoisit heidän weljens ja pyhitit idzens/ ja menit Cuningan käskyst HERran sanan jälken puhdistaman HERran huonetta.
2 Aikak 29:16 Ja Papit menit HERran huoneseen puhdistaman sitä/ ja percaisit caiken saastaisuden/ jonga he löysit HERran Templist/ ja cannoit cartanolle lähes HERran huonetta: ja Lewitat otit sen ja cannoit Kidronin ojaan.
2 Aikak 29:17 Ensimäisnä päiwänä ensimäisesta Cuusta rupeisit he pyhittämän heitäns/ ja cahdexandena päiwänä sijtä Cuusta/ menit he HERran esihuoneseen/ ja pyhitit HERran huonetta cahdexan päiwä/ ja päätit sen cuudendenatoistakymmendenä päiwänä ensimeisellä Cuulla.
2 Aikak 29:18 JA he menit Cuningas Jehiskian tygö/ ja sanoit: me olemma puhdistanet caiken HERran huonen ja polttouhrin Altarin/ ja caicki sen astiat.
2 Aikak 29:19 Caicki myös ne astiat jotca Cuningas Ahas oli hyljännyt Cuningasna ollesans/ cosca hän wäärin teki/ ne olemma me walmistanet ja pyhittänet/ cadzo/ ne owat HERran Altarin edes.
2 Aikak 29:20 Nijn Cuningas Jehiskia nousi warhain amulla/ cocois Caupungin ylimmäiset ja meni HERran huoneseen.
2 Aikak 29:21 Ja toit seidzemen härkä/ ja seidzemen oinasta/ ja seidzemen caridzata/ ja seidzemen caurista syndiuhrixi waldacunnan edestä/ Pyhän edestä ja Judan edestä. Ja hän sanoi Papeille Aaronin lapsille/ että he uhraisit ne HErran Altarille.
2 Aikak 29:22 Nijn he teurastit härjät/ waan Papit otit weren ja prijscotit Altarille/ ja he taas teurastit oinat/ ja prijscotit weren Altarille/ ja teurastit caridzat/ ja prijscotit weren Altarille.
2 Aikak 29:23 Ja toit caurit syndiuhrixi Cuningan ja seuracunnan eteen/ ja he panit kätens nijden päälle.
2 Aikak 29:24 Ja Papit teurastit ne/ ja prijscotit weren Altarille/ sowittaman caicke Israeli: sillä Cuningas oli heidän käskenyt uhrata polttouhrin ja syndiuhrin caiken Israelin edestä.
2 Aikak 29:25 Ja hän asetti Lewitat HERran huoneseen/ Cymbalein/ Psaltarein ja harpuin cansa/ nijncuin Dawid käskenyt oli/ ja Gad Cuningan Näkiä/ ja Nathan Propheta: sillä se oli HERran käsky hänen

Prophetains cautta.
2 Aikak 29:26 Ja Lewitat seisoit Dawidin harpuin cansa/ ja Papit Basunain cansa.
2 Aikak 29:27 Ja Jehiskia käski heidän uhrata polttouhria Altarille. Ja ruwetes uhraman polttouhria/ ruwettin myös weisaman HERralle Basunilla ja moninaisilla Dawidin Israelin Cuningan candeleilla. Ja coco seuracunda cumarsi.
2 Aikak 29:28 Ja weisaitten weisu/ ja Basunan soittaitten Basunan äni cuului/ sijhenasti että caicki polttouhri täytettin.
2 Aikak 29:29 COsca polttouhri uhrattu oli/ notkisti Cuningas ja caicki ne jotca hänen cansans olit/ polwians ja cumarsit.
2 Aikak 29:30 Ja Cuningas Jehiskia ja caicki ylimmäiset käskit Lewitain kijttä HERra Dawidin ja sen Näkiän Assaphin sanoilla. Ja he kijtit händä suurella ilolla/ ja he callistit päätäns ja cumarsit.
2 Aikak 29:31 Nijn Jehiskia wastaten sanoi: nyt te oletta täyttänet teidän käten HERralle/ käykät ja candacat uhria ja kijtosuhria HERran huoneseen. Ja seuracunda weit uhria ja kijtosuhria/ ja jocainen sydämest hywäntahtoinen polttouhria.
2 Aikak 29:32 Ja polttouhrin lucu/ jonga seuracunda wei/ oli seidzemenkymmendä härkä/ sata oinasta ja caxi sata caridzata/ ja nämät caicki weit he polttouhrixi HERralle.
2 Aikak 29:33 Ja he pyhitit cuusi sata härkä ja colme tuhatta lammasta.
2 Aikak 29:34 Waan Pappeja oli wähimmäxi/ nijn ettei he woinet nylke wuotia caikilda polttouhreilda/ sentähden autit heitä heidän weljens Lewitat/ sijhenasti että se työ täytettin/ ja cuin Papit pyhitit heitäns: sillä Lewitat olit wiremmät pyhittämäs idzens cuin Papit.
2 Aikak 29:35 Ja polttouhria oli paljo kijtosuhrin lihawuden cansa/ ja juomauhria polttouhrixi. Näin wirca walmistettin HERran huones.
2 Aikak 29:36 Ja Jehiskia riemuidzi ja caicki Canssa/ sijtä cuin Jumala oli heille walmistanut: sillä se tapahtui sangen kijrust.

Vers. 25. Cymbalein ja Psaltarein) Täsä nähdän cuinga jumaliset Cuningat candeleilla ja cauneilla weisuilla owat palwellet HERra/ joca hänelle otollinen on/ nijncuin Pyhä Hengi käske Dawidin cautta/ Psal. 150. kijttäkät HERra Basunalla/ kijttäkät händä Psaltarilla ja harpulla. Ei se ole myös Udes Testamendis kielty/ waan käsketty/ 1. Cor. Sentähden ei se ole Pyhä Hengi/ waan toinen hengi/ jota sencaltaista Jumalan seuracunnast tahto hyljätä ja häwittä.

XXX. Lucu .

CUningas Jehiskia käske coco Israelin käätä idzens HERran tygö/ ja tulla Jerusalemijn Pääsiäist pitämän/ v. 1.
Israelitat pilckawat sanansaattait/ mutta muutamat tulewat Judan cansa Jerusalemijn/ v. 10.
Cuningas ja coco seuracunda pitä Pääsiäist suurella/ ilolla/ v. 14.

2 Aikak 30:1 JA Jehiskia lähetti caiken Judan ja Israelin tygö/ ja kirjoitti kirjan Ephraimin ja Manassen tygö/ että heidän piti tuleman HERran huoneseen Jerusalemijn/ pitämän HERralle Israelin Jumalalle Pääsiäistä.
2 Aikak 30:2 Ja Cuningas piti neuwon ylimmäistens cansa/ ja coco seuracunnan cansa/ Jerusalemis pidettä Pääsiäistä toisna Cuucautena.
2 Aikak 30:3 Sillä ei he tainnet sitä pitä sijhen aican/ sillä Papit ei ollet wielä täydellisest pyhitetyt/ eikä Canssa ollut tullut cocon Jerusalemijn.
2 Aikak 30:4 Ja tämä kelpais Cuningalle ja coco seuracunnalle.
2 Aikak 30:5 Ja he toimitit nijn että se cuulutettin caikes Israelis/ Bersebast Danin asti/ tuleman ja pitämän HERralle Israelin Jumalalle Pääsiäistä Jerusalemis: sillä ei se pidetty suuren aican/ nijncuin kirjoitettu on.
2 Aikak 30:6 JA sanansaattajat menit kirjoitusten cansa/ Cuningan ja ylimmäisten kädest/ caiken Israelin ja Judan läpidze/ Cuningan käskyst/ ja sanoit: te Israelin lapset/ käändäkät teitän HERran Abrahamin/ Isaachin ja Israelin Jumalan tygö/ nijn hän käändä idzens pääsnyitten tygö/ jotca wielä owat jäänet Assyrian Cuningan kädest.
2 Aikak 30:7 Ja älkät olco nijncuin teidän Isän ja weljen cuin wäärin teit HERra teidän Isäin Jumalata wastan/ ja hän andoi heidän häwityxexi/ nijncuin te idze näette.
2 Aikak 30:8 Nijn älkät olco uppiniscaiset (nijncuin teidän Isän/ mutta andacat HERralle teidän käten/ ja tulcat hänen Pyhääns/ jonga hän on pyhittänyt ijancaickisest/ ja palwelcat HERra teidän Jumalatan/ nijn hänen wihans julmuus käändy teistä pois.
2 Aikak 30:9 Ja jos te käännätte teitän HERran tygö/ nijn teidän weljen ja lapsen saawat armon nijden edes/ jotca heitä fangina pitäwät/ että he tulewat tähän maahan jällens: sillä HERra teidän Jumalan on armollinen ja laupias/ ja ei käännä caswojans pois teistä/ jos te käännätte teidän hänen tygöns.
2 Aikak 30:10 Ja sanansaattajat menit yhdest Caupungist nijn toiseen/ Ephraimin ja Manassen maalla Sebulonin asti/ mutta ne nauroit ja pilckaisit heitä.
2 Aikak 30:11 Cuitengin nöyrytit muutamat idzens Asserist/ Manassest ja Sebulonist/ ja tulit Jerusalemijn.
2 Aikak 30:12 Ja Jumalan käsi tuli Judaan/ että hän andoi heille yximielisen sydämen/ tekemän Cuningan ja ylimmäisen käskyä/ HERran sanan jälken.

2 Aikak 30:13 Ja paljo Canssa tuli Jerusalemijn cocon pitämän happamattoman leiwän juhlapäiwä toisna Cuucautena/ sangen suuri cocous.
2 Aikak 30:14 JA he nousit ja cukistit Altarit cuin olit Jerusalemis/ ja otit caicki suidzutuxet pois/ ja heitit Kidronin ojaan.
2 Aikak 30:15 Ja teurastit Pääsiäisen neljändenätoistakymmendenä päiwänä toisna Cuucautena. Ja Papit ja Lewitat häpeisit ja pyhitit idzens/ ja cannoit polttouhria HERran huoneseen.
2 Aikak 30:16 Ja seisoit järjestyxesäns nijncuin pitikin/ Mosexen Jumalan miehen Lain jälken. Ja Papit prijscotit weren Lewitain kädest.
2 Aikak 30:17 Sillä monda oli seuracunnas/ jotca ei ollet pyhittänet heitäns/ sentähden teurastit Lewitat Pääsiäisen caickein nijden edest/ jotca ei ollet puhtat/ pyhittäxens heitä HERralle.
2 Aikak 30:18 JA paljo Canssa oli Ephraimist/ Manassest/ Isascharist ja Sebulonist/ jotca ei ollet puhtat/ mutta he söit Pääsiäis lamban/ ei nijncuin kirjoitettu on: Sillä Jehiskia rucoili heidän edestäns/ ja sanoi: HERra joca on hywä/ hän on armollinen heille/
2 Aikak 30:19 Caikille jotca sydämens asettawat edzimän HERra heidän Isäins Jumalata/ waicka ei he ole Pyhän puhtauden jälken.
2 Aikak 30:20 Ja HERra cuuli Jehiskian rucouxen/ ja paransi Canssan.
2 Aikak 30:21 Nijn Israelin lapset pidit/ jotca olit Jerusalemis/ happamattoman leiwän juhla suurella ilolla seidzemen päiwä. Ja Papit ja Lewitat kijtit HERra jocapäiwä/ HERran wäkewillä candeleilla.
2 Aikak 30:22 JA Jehiskia puhui ystäwälisest caickein Lewitain cansa/ joilla oli hywä ymmärrys HERrasta/ ja he söit juhla coco seidzemen päiwä/ ja uhraisit kijtosuhria/ ja kijtit HERra heidän Isäins Jumalata.
2 Aikak 30:23 Ja coco seuracunda mielistyi pitämän wielä toiset seidzemen päiwä/ ja he pidit myös ne seidzemen päiwä ilolla.
2 Aikak 30:24 Sillä Jehiskia Judan Cuningas andoi ylönnyxexi Canssalle/ tuhannen härkä ja seidzemen tuhatta lammasta. Ja ylimmäiset annoit ylönnyxexi Canssalle tuhannen härkä/ ja kymmenen tuhatta lammasta/ näin monda Pappia pyhitti hänens.
2 Aikak 30:25 Ja coco seuracunda Judas iloidzi ja Papit ja Lewitat/ ja coco seuracunda/ joca oli tullut Israelist/ ja muucalaiset jotca olit tullet Israelin maalda/ ja ne cuin asuit Judas.
2 Aikak 30:26 Ja silloin oli suuri ilo Jerusalemis/ että Salomon Dawidin pojan Israelin Cuningan ajasta/ ei ole sencaltaista ollut Jerusalemis.
2 Aikak 30:27 Ja Papit ja Lewitat nousit ja siunaisit Canssan/ ja heidän änens cuultin/ ja heidän rucouxens tuli hänen pyhän asumiseens taiwaseen.

Vers. 19. Pyhän puhtauden jälken) se on/ Jumala cadzo sydändä/ cosca se on waca Jumalan puoleen/ nijn ei hän kysele ulconaista puhdistust lain jälken.

XXXI. Lucu .

ISraeliterit palajawat cotians/ ja hyljäwät epäjumalan palweluxens coco maalda/ v. 1.
Jehiskia säätä Pappein järjestyxen/ palweleman ja kijttämän HERra/ v. 2.
Anda paljo uhrixi/ ja käske Canssan anda Pappein rawinnoxi esicoiset ia kymmenexet HERran käskyn jälken/ v. 4.
Canssa anda paljo/ v. 8.
joca heille jaetan wuorons jälken/ v. 15.

2 Aikak 31:1 COsca nämät caicki päätetyt olit/ läxit caicki Israelitat ulos/ jotca Judan Caupungeis olit/ ja ricoit padzat/ ja hackaisit maahan medzistöt/ ja cukistit corkeuxet ja Altarit coco Judast/ BenJaminist/ Ephraimist ja Manassest/ sijhenasti että he peräti häwitit heidän. Ja Israelin lapset menit jocainen omains tygö heidän Caupungeihins.
2 Aikak 31:2 MUtta Jehiskia asetti Papit ja Lewitat järjestyxeens/ cungin wircans jälken/ sekä Papit että Lewitat/ polttouhrilla ja kijtosuhrilla/ palweleman/ kijttämän ja cunnioittaman HERran leirein porteis.
2 Aikak 31:3 Ja Cuningas andoi osans tawarastans huomeneltain ja ehtona polttouhrixi/ ja Sabbathin/ uden Cuun ja juhlapäiwän polttouhrixi/ nijncuin kirjoitettu on HERran lais.
2 Aikak 31:4 JA hän sanoi Canssalle cuin asui Jerusalemis/ että heidän piti andaman osan Papeille ja Lewitaille/ että he olisit wiriämmät HERran lais.
2 Aikak 31:5 Ja cosca se sanottu oli/ annoit Israelin lapset paljon vtista/ jywistä/ wijnasta/ öljystä/ hunajasta ja caickinaisesta pellon caswosta/ ja he toit heille kymmenexet caikist runsast.
2 Aikak 31:6 Ja Israelin ja Judan lapset/ cuin Judan Caupungeis asuit/ toit kymmenexet carjast ja lambaist ja pyhitetyst/ cuin he HERralle heidän Jumalallens pyhittänet olit/ ja asetit eri läjin.
2 Aikak 31:7 Colmandena Cuucautena rupeisit he paneman läjin/ ja seidzemendenä Cuucautena päätit.
2 Aikak 31:8 Ja cosca Jehiskia tuli ylimmäisten cansa/ ja näki läjät/ kijtit he HERra ja hänen Canssans Israeli.
2 Aikak 31:9 Ja Jehiskia kysyi Papeille ja Lewitaille läjistä.
2 Aikak 31:10 Ja Azaria ylimmäinen Pappi Zadochin huonesta/ sanoi hänelle: sijtä ajasta cuin he rupeisit

ylönnyst tuoman HERran huoneseen/ olem me syönet ja tullet rawituxi/ ja täsä on wielä paljo tähtenä: sillä HERra on siunannut hänen Canssans/ sentähden on tämä paljous jäänyt.
2 Aikak 31:11 Nijn Cuningas käski arcut walmista HERran huoneisin/ ja he walmistit.
2 Aikak 31:12 Ja panit nijhin ylönnyxen kymmenexet/ ja sen cuin pyhitetty oli uscollisest. Ja Chanania Lewita oli asetettu päämiehexi sen päälle/ ja Simei hänen weljens toisexi.
2 Aikak 31:13 Ja Jehiel/ Asasia/ Nagath/ Asahel/ Jerimoth/ Josabad/ Eliel/ Jesmachia/ Mahath ja Benaja/ asetetut Chananialda ja hänen weljeldäns Simeildä/ Cuningas Jehiskian käskyn jälken/ ja Azaria oli Jumalan huonen päämies.
2 Aikak 31:14 Ja Chore Jemnan poica se Lewita/ owen wartia idän puolella/ ja Jumalan wapaehdollisten lahjain päällä jacaman nijtä/ cuin HERralle annettu oli ylönnyxexi/ ja sen caickein pyhimmän päälle.
2 Aikak 31:15 Ja hänen kätens alla olit Eden/ Miniamin/ Jesua/ Semaja/ Amaria ja Sachania Pappein Caupungeis. Että heidän piti uscollisest andaman osan weljillens heidän järjestyxens jälken/ pienimmälle nijncuin suuremmallekin.
2 Aikak 31:16 Nijn myös nijlle cuin luettin miehen puolista/ colmest ajastajast ja sen ylidzen/ caickein nijden seas cuin HERran huoneseen menit/ cukin päiwänäns heidän wircans ja heidän wartions/ heidän järjestyxens jälken.
2 Aikak 31:17 Nijn myös nijlle/ jotca olit Pappein lugus heidän Isäins huoneis/ ja Lewitat cahdestkymmenest ajastajast ja sen ylidze/ heidän wartions/ heidän järjestyxens jälken.
2 Aikak 31:18 Sijtte nijlle cuin luetut olit/ lastens/ waimoins/ poicains ja tytärtens seas/ coco seuracunnan seas/ sillä he pyhitit uscollisest sen pyhitetyn.
2 Aikak 31:19 Nijn olit myös miehet nimeldäns nimitetyt Papin Aaronin lasten seas/ esicaupungin kedolla caikis Caupungeis/ että heidän piti osan andaman caikille miehenpuolille Pappein seas/ ja caikille nijlle cuin Lewitain secan luetut olit.
2 Aikak 31:20 Näin teki Jehiskia caikes Judas/ ja teki cuin hywä/ oikia ja totinen oli HERran hänen Jumalans edes.
2 Aikak 31:21 Ja caikis hänen tegoisans cuin hän alcoi Jumalan huonen palweluxes/ lain ja käskyn jälken/ edziäxens hänen Jumalatans/ sen teki hän caikest sydämestäns/ sentähden hän myös menestyi.

Vers. 1. Ricoit padzat) Cadzo Num.$ 33:52.
v. 4. Että he olisit wiriämmät HERran lais) se on/ ettei he lackais lukemast HERran lakia/ opettamast ja neuwomast Canssa: sillä heidän täyty oppia wircoja/ työtä tekemän/ caupidzeman eli muutoin rawindotans

edzimän. Sillä se joca muita tahto opetta/ hänen pitä idze oppeman/ ja sentähden muut wirat hyljämän/ nijncuin Syrach lewiämmäldä opetta c.$ 39. Cadzo Nehem. 10:32. ja 12:44. ja 13:10.

XXXII. Lucu .

SAnherib pijrittä Judan Caupungit/ v. 1.
Jehiskia tukidze caicki Jerusalemin caewot/ ja wahwista idzens/ v. 2.
rohwaise Canssa/ v. 7.
Sanherib neuwo heitä myötä andaman/ v. 9.
Jehiskia rucoile HERra/ ja HERran Engeli lyö Sanheribin parhan wäen/ v. 20.
Jehiskia tule sairaxi ja saa HERralda terweydens merkin/ v. 24.
hänen rickaudens/ v. 27.
joista hänen sydämens paisu/ v. 25.
händä neuwotan nöyryteen/ ettei Jumala rangaisis/ v. 31.

2 Aikak 32:1 NÄiden tecoin ja totuden jälken/ tuli Sanherib Assurin Cuningas/ ja meni Judaan ja sioitti idzens wahwain Caupungitten eteen/ ja ajatteli päästä nijhin.
2 Aikak 32:2 Cosca Jehiskia näki Sanheribin tulewan/ ja että hänen caswons olit käätyt sotiman Jerusalemita wastan.
2 Aikak 32:3 Piti hän neuwo ylimmäistens ja wäkewittens cansa/ tukitaxens wesilähtet/ jotca ulcona Caupungist olit/ ja he autit händä:
2 Aikak 32:4 Ja paljo Canssa cocondui/ ja tukidzit caicki lähtet ja wuotawat ojat keskellä maata/ ja sanoi: ei Assurin Cuningat paljo tulduans wettä löydä.
2 Aikak 32:5 Ja hän wahwisti idzens/ ja rakensi caicki rauwennet muurit/ ja corgotti tornin tasalle/ ja wielä sijtte rakensi ulconaiselle puolelle toisen muurin/ ja wahwisti Millon Dawidin Caupungin/ ja andoi tehdä paljon aseita ja kilwejä.
2 Aikak 32:6 Ja asetti sodanpäämiehet Canssan secan. Ja hän cocois heitä tygöns/ sillä lewiällä catulla Caupungin portin ohes/ ja puhui sydämelisest heidän tygöns/ ja sanoi:
2 Aikak 32:7 Olcat rohkiat ja hywäs turwas/ älkät peljätkö/ ja älkät wawahtuco Assurin Cuningast/ ja caicke joucko cuin hänen cansans on: sillä meidän cansam on enä cuin hänen cansans.
2 Aikak 32:8 Hänen cansans on lihallinen käsiwarsi/ waan meidän cansam on HERra meidän Jumalam/ auttamas meitä ja sotimas meidän edestäm. Ja Canssa luotti idzens Jehiskian Judan Cuningan sanoin.

2 Aikak 32:9 SIitte lähetti Sanherib Assurin Cuningas palwelians Jerusalemijn (sillä hän oli Lachixen edes/ ja caicki hänen sotawäkens hänen cansans) Jehiskian Judan Cuningan tygö/ ja coco Judan tygö joca Jerusalemis oli/ ja andoi heille sanoa:
2 Aikak 32:10 Näin sano Sanherib Assurin Cuningas: mihingä te uscallatte/ jotca oletta sijnä pijritetys Jerusalemis?
2 Aikak 32:11 Jeheskia pettä teidän/ saattain teitä cuoleman näljäst ja janost/ ja sano: HERra meidän Jumalam pelasta meitä Assurin Cuningan kädest.
2 Aikak 32:12 Eikö hän ole se Jehiskia joca corkeuxens ja Altarins on heittänyt pois/ ja sanonut Judalle ja Jerusalemille: teidän pitä rucoileman yhden Altarin edes/ ja sen päällä suidzuttaman?
2 Aikak 32:13 Ettäkö te tiedä mitä minä ja minun Isäni tehnet olemma caikille Canssoille maacunnisa? owatco pacanoitten jumalat maacunnis woinet pelasta maans minun kädestäni?
2 Aikak 32:14 Cuca on caikista pacanoitten jumalista/ cuin minun Isäni kironnet owat/ joca on pelastanut Canssans minun kädestäni? että teidän Jumalan wois autta teitä minun kädestäni?
2 Aikak 32:15 Nijn älkät sijs andaco Jehiskian wietellä teitän/ älkän myös uscottaco teitä/ ja älkät te uscoco händä: Sillä jos ei caickein pacanain waldacundain jumalat ole woinet autta Canssans minun ja minun Isäini kädest/ paljo wähemmin ei myös teidän Jumalan auta teitä minun kädestäni?
2 Aikak 32:16 Ja wielä hänen palwelians puhuit enä HERra Jumalata wastan/ ja hänen palweliatans Jehiskiat wastan.
2 Aikak 32:17 Hän kirjoitti myös kirjoituxen häwäistäxens HERra Israelin Jumalata/ ja puhui händä wastan/ ja sanoi: nijncuin ei pacanoittengan jumalat ole auttanet Canssans minun kädestäni/ nijn ei pidä myös Jehiskian Jumala pelastaman Canssans minun kädestäni.
2 Aikak 32:18 Ja he huusit corkialla änellä Judan kielellä Canssan tygö/ jotca muurin päällä Jerusalemis olit/ peljättäxens ja hämmästyttäxens heitä/ että he woittaisit Caupungin.
2 Aikak 32:19 Ja he puhuit Jerusalemin Jumalata wastan/ nijncuin maan Canssain jumalita wastan/ jotca ihmisten käsitegot olit.
2 Aikak 32:20 MUtta Cuningas Jehiskia ja Esaia Propheta Amoxen poica/ rucoilit sitä wastan ja huusit taiwaseen.
2 Aikak 32:21 Ja HERra lähetti Engelin joca surmais caicki woimalliset sotajoucost/ ja Förstit/ ja ylimmäiset Assurin Cuningan leiris/ nijn että hän häpiällä palais maallens. Ja cosca hän meni jumalans huoneseen tapoit ne hänen siellä miecalla/ cuin hänen ruumistans tullet olit.
2 Aikak 32:22 Ja nijn autti HERra Jehiskiat ja Jerusalemin Caupungin asuwaisia Sanheribin Assurin

Cuningan kädest/ ja caickein muiden kädest/ ja warjeli heitä caikilda/ jotca ymbäristöllä olit.
2 Aikak 32:23 Ja moni cannoi HERralle lahjoja Jerusalemijn/ ja Jehiskialle Judan Cuningalle callita caluja/ ja nijn hän sijtte corgotettin caickein pacanoitten seas.
2 Aikak 32:24 SIihen aican sairasti Jehiskia cuolematautia/ ja hän rucoili HERra/ ja hän lupais hänelle/ ja andoi hänelle ihmen.
2 Aikak 32:25 Waan Jehiskia ei maxanut sitä cuin hänelle annettu oli: sillä hänen sydämens oli paisunut/ sentähden tuli wiha hänen/ Judan ja Jerusalemin päälle.
2 Aikak 32:26 Mutta Jehiskia nöyrytti idzens/ sydämens ylpeydest Jerusalemin asuwaisten cansa/ sentähden ei HERran wiha tullut heidän päällens Jehiskian elinaicana.
2 Aikak 32:27 JA Jehiskialla oli rickautta ja cunniata sangen paljo: sillä hän teki idzellens suuret tawarat hopiast/ cullast ja callist kiwist/ jaloist yrteist/ kilweist ja caickinaisist calleist caluist.
2 Aikak 32:28 Ja aittoja jywiä/ wijna ja öljyä warten/ ja pihatot caickinaisille eläimille/ ja carsinat lambaille.
2 Aikak 32:29 Ja rakensi idzellens Caupungeita/ ja hänellä oli carja/ lambaita ja härkiä kyllä: sillä Jumala andoi hänelle paljo rickautta.
2 Aikak 32:30 Hän on se Jehiskia/ joca tukidzi ylimmäisen wesijuoxun Gihonis/ ja johdatti alaskäsin länden päin Dawidin Caupungijn: sillä Jehiskia oli onnellinen caikis tegoisans.
2 Aikak 32:31 Mutta cosca Babelin Förstein lähetyssana oli hänen tygöns lähetetty/ kysymän sitä ihmettä joca maalla tapahtunut oli/ hyljäis Jumala hänen kiusataxens händä/ että caicki tiettäisin mitä hänen sydämesäns oli.
2 Aikak 32:32 Mitä enämbi Jehiskiast sanomist on/ ja hänen laupiudestans/ cadzo/ se on kirjoitettu Esaian Prophetan Amoxen pojan nägys/ Judan ja Israelin Cuningasten kirjas.
2 Aikak 32:33 Ja Jehiskia nuckui Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen ylemmä Dawidin lasten hautoin. Ja caicki Juda ja Jerusalemin asuwaiset teit hänelle cunnian hänen cuollesans. Ja hänen poicans Manasse tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 31. Että tiettäisin) Nimittäin/ ettei hängän ollut täydellinen/ waan heicko ja wiallinen nijncuin muutkin.

XXXIII. Lucu .

MAnasse tule Cuningaxi ja hallidze 55. ajastaica/ v. 1.
teke paha/ v. 4.
wiedän fangina Babelijn/ v. 11.

rucoile HERra/ ja oppe tundeman Jumalans/ v. 12.
HERra cuule händä/ ja hän häwittä epäjumalans/ ja käske Canssan palwella HERra/ v. 13.
Amon tule Cuningaxi/ hallidze 2. ajastaica/ teke paha ja tapetan palwelioildans/ v. 21.
Josia tule Cuningaxi/ v. 25.

2 Aikak 33:1 MAnasse oli cahdentoistakymmenen ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi wijsi ajastaica cuudettakymmendä Jerusalemis.
2 Aikak 33:2 Ja teki paha HERran edes pacanoitten cauhistuxen jälken/ jotca HERra Israelin lasten edest oli ajanut pois.
2 Aikak 33:3 Ja hän palais/ ja rakensi corkeuxet/ jotca hänen Isäns Jehiskia cukistanut oli/ ja rakensi Baalille Altareita/ ja teki medzistöt/ ja cumarsi caickea taiwallista sotawäke/ ja palweli nijtä.
2 Aikak 33:4 Hän rakensi myös Altareita HERran huoneseen/ joista HERra sanonut oli: Jerusalemis on minun nimen ijancaickisest.
2 Aikak 33:5 Ja hän rakensi Altareita caikelle taiwalliselle sotawäelle/ molembijn HERran huonen cartanoihin.
2 Aikak 33:6 Ja hän käytti poikians tules/ Hinnomin poicain laxos/ ja walidzi hänellens päiwät/ ja otti waarin linduin lauluista/ ja noidui/ ja sääsi welhot ja merckein tulkidziat/ ja teki ylön paljo paha HERran silmäin edes/ kehoittaxens händä wihaan.
2 Aikak 33:7 Hän asetti myös cuwia ja epäjumalita/ jotca hän Jumalan huoneseen tehdä andoi/ joista Jumala oli sanonut Dawidille/ ja hänen pojallens Salomolle/ sanoden: tähän huoneseen Jerusalemis/ cuin minä walinnut olen caikist Israelin sucucunnist/ panen minä minun nimeni ijancaickisest.
2 Aikak 33:8 Ja en enä Israelin lasten jalcoja tästä maasta sijrrä/ jonga minä heidän Isillens luwannut olen/ jos he muutoin pitäwät caickia nijtä/ cuin minä heille Mosexen cautta käskenyt olen/ caikes Lais/ käskyis ja oikeudes.
2 Aikak 33:9 MUtta Manasse wietteli Judan ja Jerusalemin asuwaiset/ tekemän pahemmin cuin pacanat/ jotca HERra Israelin lasten edest häwittänyt oli.
2 Aikak 33:10 Ja cosca HERra puhui Manasselle ja hänen Canssallens/ nijn ei he sitä totellet.
2 Aikak 33:11 Sentähden saatti HERra heidän päällens Assurin Cuningan sodan Förstit/ he otit Manassen fangixi jalcaraudois/ ja sidoit hänen cahleilla/ ja weit Babelijn.
2 Aikak 33:12 Ja cosca hän oli sijnä ahdistuxes/ rucoili hän HERra hänen Jumalatans ja nöyrytti idzens suurest hänen Isäins Jumalan edes.
2 Aikak 33:13 Ja rucoili händä hartast/ ja hänen rucouxens cuultin/ ja johdatti hänen jällens waldacundaans

Jerusalemijn. Nijn Manasse ymmärsi että HERra oli Jumala.
2 Aikak 33:14 SEnjälken rakensi hän ulcomaisen muurin Dawidin Caupungijn/ lännen puoleen/ Gihonin ojaan/ ja custa calaporttijn mennän/ ja Ophelin ymbärins/ ja teki sen sangen corkiaxi/ ja asetti sodanpäämiehet caickijn Judan wahwoin Caupungeihin.
2 Aikak 33:15 Ja otti wierat Jumalat ja epäjumalat pois HERran huonest/ ja caikilda Altareilda/ cuin hän rakendanut oli HERran huonen wuorelle Jerusalemis/ ja heitti ne Caupungist ulos.
2 Aikak 33:16 Ja udisti HERran Altarin/ ja uhraisi sillä kijtosuhria ja ylistysuhria HERralle/ ja käski Judan palwella HERra Israelin Jumalata.
2 Aikak 33:17 Cuitengin uhrais Canssa wielä corkeuxilla/ waan HERralle heidän Jumalallens.
2 Aikak 33:18 Mitä enämbi Manassest sanomist on/ ja hänen rucouxistans Jumalans tygö/ ja Näkiäin puhest/ cuin HERran Israelin Jumalan nimeen hänen cansans puhunet olit/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Israelin Cuningasten tecoin kirjas.
2 Aikak 33:19 Ja hänen rucouxens/ ja cuinga hän cuultin/ ja caicki hänen syndins ja wäärät tecons/ ja paicat joihinga hän corkeuxet rakensi/ ja asetti medzistöt ja epäjumalat/ enenncuin hän oli nöyryttänyt idzens/ cadzo/ se on kirjoitettu Näkiäin tegois.
2 Aikak 33:20 Ja Manasse nuckui Isäins cansa/ ja he hautiasit hänen hänen huoneseens. Ja hänen poicans Amon tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Aikak 33:21 AMon oli cahden ajastaicainen colmattakymmendä tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi caxi ajastaica Jerusalemis.
2 Aikak 33:22 Ja teki paha HERran edes/ nijn cuin hänen Isäns Manasse tehnyt oli/ ja Amon uhrais caikille epäjumalille/ jotca hänen Isäns Manasse tehnyt oli/ ja palweli nijtä.
2 Aikak 33:23 Mutta ei hän nöyryttänyt idzens HERran edes/ nijncuin hänen Isäns Manasse idzens nöyryttänyt oli: sillä tämä Amon teki paljo syndiä.
2 Aikak 33:24 Ja hänen palwelians teit lijton händä wastan/ ja tapoit hänen hänen huonesans.
2 Aikak 33:25 Nijn maan Canssa tappoi caicki ne/ jotca olit lijton tehnet Cuningas Amonita wastan. Ja maan Canssa teki hänen poicans Josian Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 13. Hänen rucouxens cuultin) Tämä on lohdullinen/ ettei yxikän ole nijn suuri syndinen/ ettei Jumala ota armoins cosca hän catu ja parannuxen teke. Mutta ei yhdengän pidä sentähden syndiä tekemän: sillä joca syndiä teke Jumalan laupiuden päälle/ hän ilman laupiudeta rangaistan. Lue Syr. 5. cap.$ 6.

XXXIV. Lucu .

JOsia hallidze 31. ajastaica/ v. 1.
teke hywä/ v. 3.
häwittä caiken epäjumalan palweluxen/ v. 4.
ano Hilkialda raha parata HERran huonetta/ v. 8.
anda heille HERran Lakikirjan/ v. 15.
joca luetan hänen edesäns/ v. 19.
Hulda Prophetissa ennusta paha syndein tähden/ v. 22.
Josia nöyryttä idzens/ v. 26.
teke lijton HERran cansa händä palwellaxens/ v. 29.

2 Aikak 34:1 JOsia oli cahdexan ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yhden wuoden neljättäkymmendä Jerusalemis.
2 Aikak 34:2 Ja teki oikein HERran caswon edes/ ja waelsi Isäns Dawidin teillä/ ja ei poikennut oikialle eikä wasemalle puolelle.
2 Aikak 34:3 Mutta cahdexandena hänen waldacundans wuonna/ wielä nuorucaisna ollesans/ rupeis hän edzimän Isäns Dawidin Jumalata/ ja toisna wuonna toistakymmendä rupeis hän puhdistaman Judat ja Jerusalemit corkeuxista/ ja medzistöistä/ ja epäjumalista/ ja waletuista cuwista.
2 Aikak 34:4 Ja andoi cukista Baalin Altarit/ ja rickoi cuwat cuin nijden päällä olit/ ja hän hackais medzistöt pois/ ja löi epäjumalat murscaxi/ ja hajoitti heidän hautains päälle jotca nijlle uhrannet olit.
2 Aikak 34:5 Ja poltti Pappein luut Altarilla/ ja nijn puhdisti hän Judan ja Jerusalemin.
2 Aikak 34:6 Nijn myös Manassen/ Ephraimin ja Simeonin Caupungeis/ haman Nephtalin asti/ heidän corwesans/ ymbäristöldä.
2 Aikak 34:7 Ja sijttecuin hän oli cukistanut Altarit/ medzistöt ja epäjumalat musertanut/ ja oli caicki cuwat coco Israelin maalla maahan hacannut/ palais hän Jerusalemijn.
2 Aikak 34:8 MUtta cahdexandenatoistakymmendenä hänen waldacundans wuonna/ sijttecuin hän maacunnan ja huonen puhdistanut oli/ lähetti hän Saphan Asaian pojan/ ja Maesejan Caupungin Päämiehen/ ja Joahn Joahaxen pojan Cantzelerin/ parandaman HERran hänen Jumalans huonetta.
2 Aikak 34:9 Nijn he tulit Hilkian ylimmäisen Papin tygö/ ja annoit hänelle rahan/ jotca Jumalan huoneseen wiedyt olit/ jotca owenwartiat Lewitat coonnet olit Manassest/ Ephraimist/ ja caikilda jääneildä Israelist/ ja caikelda Judalda ja BenJaminilda/ ja Jerusalemin asuwaisilda.
2 Aikak 34:10 Ja nijn he annoit ne HERran huonen teettäille/ ne taas annoit nijlle jotca HERran huones

työtä teit huonen rakendamises ja parandamises.
2 Aikak 34:11 Ne sijtte annoit sen sepille ja rakendaille/ osta hacatuita kiwiä ja silitettyjä puita caarixi ja malgoixi huoneseen/ jonga Judan Cuningat olit häwittänet.
2 Aikak 34:12 Ja miehet teit työtä uscollisest. Ja heidän päällens asetettin Jahath ja Obadia Lewitat Merarin lapsist/ Sacharia ja Mesullam Kahathiterin lapsist/ työtä kijruttaman.
2 Aikak 34:13 Ja jocainen Lewita taisi soitta candeletta. Candaitten ja caickinaisen työn teettäitten päällä/ caikis wirgois olit Lewitaist/ kirjoittajat/ esimiehet ja owenwartiat.
2 Aikak 34:14 JA cosca he otit rahan ulos/ cuin HERran huoneseen pandu oli/ löysi Hilkia HERran Lakikirjan/ joca Mosexen cautta annettu oli.
2 Aikak 34:15 Ja Hilkia wastais ja sanoi Saphanille kirjoittajalle: minä olen löytänyt Lakikirjan HERran huonest. Ja Hilkia andoi kirjan Saphanille.
2 Aikak 34:16 Nijn Saphan wei kirjan Cuningalle/ puhui ja sanoi: caicki cuin palwelioittes käsijn annettu on/ sen he tekewät.
2 Aikak 34:17 Ja he cocoisit rahan/ joca HERran huonesta löytty oli/ ja annoit teettäille ja tekiöille.
2 Aikak 34:18 Nijn Saphan kirjoittaja sanoi Cuningalle: Hilkia Pappi andoi minulle yhden kirjan. Ja Saphan luki sijtä Cuningan edes.
2 Aikak 34:19 JA cosca Cuningas cuuli lain sanat/ rewäis hän waattens.
2 Aikak 34:20 Nijn Cuningas käski Hilkian ja Ahikan Saphanin pojan/ ja Abdonin Michan pojan/ ja Saphanin kirjoittajan/ ja Asatan Cuningan palwelian/ ja sanoi:
2 Aikak 34:21 Mengät ja kysykät HERralle minun edestäni/ ja nijden cuin wielä jäänet owat Israelis ja Judas/ kirjan sanoista/ joca löytty on: sillä HERran wiha on hirmuinen joca meihin on syttynyt/ ettei meidän Isäm ole pitänet HERran sana/ ja tehnet nijncuin täsä kirjas kirjoitettu on.
2 Aikak 34:22 NIin Hilkia meni nijden cansa/ jotca Cuningalda lähetetyt olit/ Prophetissan Huldan Sallumin Takehathin Hasran pojanpojan waatetten kätkiän emännän tygö/ joca asui toisella puolella Jerusalemis/ ja puhui sencaltaisia hänen cansans.
2 Aikak 34:23 Ja hän sanoi heille: näitä sano HERra Israelin Jumala: sanocat sille miehelle/ joca teidän minun tygöni lähettänyt on:
2 Aikak 34:24 Näin sano HERra: cadzo/ minä saatan onnettomuden tämän paican ja hänen asuwaistens päälle/ ja caicki kirouxet/ jotca sijnä kirjas kirjoitetut owat/ joca Judan Cuningan edes luettin.
2 Aikak 34:25 Että he owat hyljännet minun ja suidzuttanet wieraille jumalille/ wihoittaxens minua caikilla heidän kättens töillä/ ja minun wihan sytty tämän paican päälle/ ja ei pidä sammutettaman.

2 Aikak 34:26 Ja teidän pitä sanoman Judan Cuningalle/ joca teidän lähettänyt on kysymän HERralle: näitä sano HERra Israelin Jumala/ näistä sanoista jotcas cuulit.
2 Aikak 34:27 Että sinun sydämes on pehminnyt/ ja sinä olet sinus nöyryttänyt Jumalan edes/ coscas hänen sanans cuulit tätä paicka ja sen asuwaisia wastan/ ja olet idzes nöyryttänyt minun edesäni/ repinyt waattes/ ja itkenyt minun edesäni/ nijn minä myös olen sinua cuullut/ sano HERra.
2 Aikak 34:28 Cadzo/ minä cocon sinun sinun Isäis tygö/ ettäs cootan sinun hautaas rauhas/ ettei sinun silmäs näe caicke tätä onnettomutta/ cuin minä tämän paican ja hänen asuwaistens päälle saatan. Ja he sanoit sen Cuningalle.
2 Aikak 34:29 NIin Cuningas lähetti ja cocois caicki wanhimmat Judast ja Jerusalemist.
2 Aikak 34:30 Ja Cuningas meni HERran huoneseen/ ja caicki Judan miehet ja Jerusalemin asuwaiset/ ja Papit/ ja Lewitat/ ja caicki Canssa sekä suuret että pienet/ ja caicki lijton kirjan sanat/ joca oli löytty HERran huonest/ luettin heidän corwains cuulden.
2 Aikak 34:31 Nijn Cuningas meni siallens/ ja teki lijton HERran edes/ että heidän piti waeldaman HERran jälken/ ja pitämän hänen käskyns/ todistuxens ja oikeudens caikesta sydämestäns/ ja caikesta sielustans/ ja tekemän caickein lijton sanain jälken/ cuin owat kirjoitetut sijnä kirjas.
2 Aikak 34:32 Ja caicki cuin olit Jerusalemis ja BenJaminis/ andoi hän seisoa. Ja Jerusalemin asuwaiset teit HERran heidän Isäns Jumalan lijton perän.
2 Aikak 34:33 Ja Josia otti caicki cauhistuxet caikesta maasta pois/ cuin Israelin lasten oma oli/ ja waati caickia cuin Israelist löyttin/ palweleman HERra heidän Jumalatans. Ja ei he luopunet HERrast heidän Isäins Jumalast/ nijncauwan cuin Josia eli.

Vers. 35 Ja hän poltti) Cadzo/ Deut.$ 14:8.

XXXV. Lucu .

JOsia pitä Pääsiäistä/ v. 1.
anda sijhen Försteinens paljo carja/ v. 7.
Egyptin Cuningas tule Phratijn sotiman Charchemist wastan/ jota wastan Josia lähte/ ja ei anna idzens neuwoa/ v. 20.
ammutan/ wiedän Jerusalemijn ja cuole/ v. 23.
Canssa ja Jeremia murhettiwat händä/ v. 25.

2 Aikak 35:1 JA Josia piti Pääsiäistä HERralle Jerusalemis/ ja teurasti Pääsiäisen neljändenätoistakymmendenä päiwänä ensimäisellä Cuulla.
2 Aikak 35:2 Ja asetti Papit wartioons/ ja wahwisti heitä wircaans HERran huones.
2 Aikak 35:3 Ja hän sanoi Lewitaille/ jotca coco Israeli opetit/ ja HERralle pyhitetyt olit: pangat se pyhä Arcki huoneseen/ jonga Salomo Dawidin poica Israelin Cuningas on raketa andanut/ ja ei teidän pidä sitä candaman teidän olgillan. Nijn palwelcat nyt HERra teidän Jumalatan/ ja hänen Canssans Israeli.
2 Aikak 35:4 Ja walmistacat teitän teidän Isäin huonen järjestyxen jälken/ nijncuin se on kirjoitettu Dawidilda Israelin Cuningalda/ ja hänen pojaldans Salomolda.
2 Aikak 35:5 Ja seisocat Pyhäs Isäin huonen asettuxen jälken/ teidän weljein seas/ jotca owat Canssasta syndynet. Ja Lewitain Isäin huonen asetuxen jälken.
2 Aikak 35:6 Teurastacat Pääsiäinen ja pyhittäkät teitän/ asettacat myös teidän weljen tekemän HERran sanan jälken Mosexen cautta.
2 Aikak 35:7 JA Josia andoi ylönnysuhrixi yhteisen Canssan edestä caridzoita ja wohlia (caicki Pääsiäisexi nijlle cuin läsnä olit) colmekymmendä tuhatta/ ja colme tuhatta härkä. Ja nämät caicki olit Cuningan hywydest.
2 Aikak 35:8 Hänen Förstins annoit myös mielelläns Canssan edest ylönnyxexi Papeille ja Lewitaille (cuin olit: Hilchia/ Sacharia ja Jehiel Förstit Jumalan huones Pappein seasta) Pääsiäis uhrixi caxi tuhatta ja cuusi sata (caridzoita ja wohlia) nijn myös colme sata härkä.
2 Aikak 35:9 Mutta Chanania Semejan cansa/ ja Nethaneel hänen weljens/ ja Hasabia/ Jejel ja Josabad Lewitain ylimmäiset/ annoit ylönnyxen Lewitaille Pääsiäis uhrixi wijsi tuhatta (caridzata ja wohla) nijn myös wijsi sata härkä.
2 Aikak 35:10 JA nijn Jumalan palwelus asetettin/ ja Papit seisoit siasans/ ja Lewitat joucosans/ Cuningan käskyn jälken.
2 Aikak 35:11 Ja he teurastit Pääsiäisen/ ja Papit otit weren heidän käsistäns ja prijscotit/ ja Lewitat nyljit ne.
2 Aikak 35:12 Ja teit nijstä polttouhria andaxens heidän yhteises joucosans/ uhratta HERralle/ nijncuin kirjoitettu on Mosexen kirjas. Nijn teit he myös härkäin cansa.
2 Aikak 35:13 Ja he walmistit Pääsiäist tulella/ nijncuin se myös tehtämän piti/ mutta pyhitetyn keitit he padois/ cattilois ja pannuis/ ja teit sen kijrust tariten caikelle Canssalle.
2 Aikak 35:14 Sijtte walmistit he idzellens ja Papeille: sillä Pappein Aaronin lasten oli tekemist polttouhrin cansa ja lihawuden/ haman yöhön asti/ sentähden Lewitain piti idzellens ja Papeille Aaronin pojille jotain

walmistaman.
2 Aikak 35:15 Ja weisajat Asaphin lapset seisoit siasans Dawidin käskyn jälken/ ja Assaphin ja Hemanin ja Jedithunin Cuningan Näkiän/ ja owenwartiat jocaidzen owen tykönä/ eikä lähtenet heidän wirastans: sillä Lewitat heidän weljens walmistit heidän eteens.
2 Aikak 35:16 Nijn oli caicki HERran Jumalan palwelus toimitettu sinä päiwänä/ pidettä Pääsiäistä ja tehtä polttouhria HERran Altarilla Cuningas Josian käskyn jälken.
2 Aikak 35:17 Nijn pidit Israelin lapset/ jotca sijnä läsnä olit/ Pääsiäist sijhen aican/ ja happamattoman leiwän juhla/ seidzemen päiwä.
2 Aikak 35:18 Ei yhtän sencaltaist Pääsiäist ollut Israelis pidetty/ nijncuin tämä/ hamast Samuel Prophetan ajast. Ja ei yxikän Cuningas Israelist ollut sencaltaista Pääsiäistä pitänyt/ cuin Josia piti/ ja Papit/ Lewitat ja coco Juda ne cuin läsnä olit Israelist/ ja cuin asuit Jerusalemis.
2 Aikak 35:19 Cahdexandenatoistakymmendenä Josian waldacunnan wuonna/ pidettin tämä Pääsiäinen.
2 Aikak 35:20 Senjälken cosca Josia oli walmistanut huonen/ meni Necho Egyptin Cuningas sotiman Charchemest wastan Phratin tykönä/ ja Josia meni händä wastan.
2 Aikak 35:21 Mutta hän lähetti sanan hänen tygöns/ ja käski hänelle sanotta: mitä minun on sinun cansas tekemist Judan Cuningas? en minä tule sinua wastan/ mutta sitä huonetta cuin soti minua wastan. Ja Jumala on sanonut/ että minun pitä minuani riendämän/ lacka tekemäst Jumalata wastan/ joca minun cansani on/ ettei hän sinua hucutais.
2 Aikak 35:22 Mutta ei Josia käändänyt caswojans hänestä/ waan asetti idzens sotiman händä wastan/ ja ei totellut Nechon sanoja Jumalan suusta/ ja tuli sotiman hänen cansans tasaisella Megiddon kedolla.
2 Aikak 35:23 Ja ambujat ambuisit Cuningas Josiat. Ja Cuningas sanoi palwelioillens: wiekät minua tästä pois: sillä minä olen sangen pahoin haawoitettu.
2 Aikak 35:24 Ja hänen palwelians otit hänen waunust/ ja panit hänen toiseen waunuuns/ ja weit hänen Jerusalemijn. Ja hän cuoli ja haudattin Isäins hautoin. Ja coco Juda ja Jerusalem itkit Josiat.
2 Aikak 35:25 Ja Jeremia itki Josiat/ ja caicki laulajat murhedeit händä itcuwirsillä/ haman tähän päiwän asti. Ja he teit sijtä tawan Israelis/ cadzo/ se on kirjoitettu walitus wirsis.
2 Aikak 35:26 Mitä enä Josiast sanomist on/ ja hänen laupiudestans kirjoituxen jälken HERran Lais.
2 Aikak 35:27 Ja hänen tegoistans ensimäisist ja wijmeisist/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin ja Judan Cuningasten kirjas.

XXXVI. Lucu .

JOahas tule Cuningaxi/ ja hallidze colme Cuucautta/ v. 1.
Pharao Necho otta hänen fangixi/ ja pane Jojakimin Cuningaxi/ v. 3.
joca hallidze 11. ajastaica jumalattomast/ v. 5.
NebucadNezar wie hänen fangina Babelijn v. 6.
Jojachin hänen poicans tule Cuningaxi/ v. 8.
hallidze colme Cuucautta/ ja wiedän Babelijn/ v. 9.
Zidechia tehdän Cuningaxi/ v. 10.
joca hallidze 11. ajastaica/ teke paha/ ja ei paranna idzens Jeremian ja Prophetain neuwoist/ v. 11.
eikä Canssa/ v. 14.
Chalderit häwittäwät Jerusalemin/ ja wiewät heidän Babelijn 70. ajastajaxi fangeuteen/ v. 17.
sijhenasti cuin Persian Cuningas Cores pelasta heidän/ v. 22.

2 Aikak 36:1 JA Canssa maalla otti Joahaxen Josian pojan/ ja teit hänen Cuningaxi Isäns siaan Jerusalemijn.
2 Aikak 36:2 Colmen wuotinen colmattakymmendä oli Joahas tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi colme Cuucautta Jerusalemis.
2 Aikak 36:3 Sillä Egyptin Cuningas pani hänen pois Jerusalemist/ ja sacoitti maan sataan leiwiskään hopiata/ ja leiwiskään culda.
2 Aikak 36:4 Ja Egyptin Cuningas teki Eliakimin hänen weljens Judan ja Jerusalemin Cuningaxi/ ja muutti hänen nimens Jojakimixi. Mutta Necho otti hänen weljens Joahaxen/ ja wei Egyptijn.
2 Aikak 36:5 WIiden wuotinen colmattakymmendä oli Jojakim tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yxitoistakymmendä wuotta Jerusalemis/ ja teki paha HERran hänen Jumalans edes.
2 Aikak 36:6 Ja NebucadNezar Babelin Cuningas meni händä wastan/ ja sitoi hänen cahleilla wiedäxens Babelijn.
2 Aikak 36:7 Ja NebucadNezar wei muutamita HERran huonen astioita Babelijn/ ja pani ne Templijns Babelis.
2 Aikak 36:8 Mitä muuta Jojakimist sanomist on/ ja hänen cauhistuxestans cuin hän teki/ ja hänes löytty oli/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Israelin ja Judan Cuningasten kirjas. Ja hänen poicans Jojachin tuli Cuningaxi hänen siaans.
2 Aikak 36:9 CAhdexan wuotinen oli Jojachin tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi colme Cuucautta ja kymmenen päiwä Jerusalemis/ ja teki paha HERran edes.
2 Aikak 36:10 Cosca wuosi culunut oli/ lähetti NebucadNezar ja andoi hänen tuoda Babelijn/ nijden callisten HERran huonen astiain cansa. Ja teki Zidechian hänen weljens Judan ja Jerusalemin Cuningaxi.

2 Aikak 36:11 YHden wuotinen colmattakymmendä oli Zidechia tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yxitoistakymmendä wuotta Jerusalemis.
2 Aikak 36:12 Ja teki paha HERran hänen Jumalans edes/ ja ei nöyryttänyt idziäns Prophetan Jeremian edes/ joca puhui HERran suusta.
2 Aikak 36:13 Hän luowui myös NebucadNezarist Babelin Cuningast/ joca händä Jumalan cautta wannottanut oli/ ja tuli uppiniscaisexi ja cowetti sydämens/ nijn ettei hän ollengan tahtonut idziäns käändä HERran Israelin Jumalan tygö.
2 Aikak 36:14 JA caicki ylimmäiset Pappein seas ja Canssan seas teit myös syndiä suurest caickinaisten pacanoitten cauhistusten jälken/ ja saastutit HERran huonen/ jonga hän oli pyhittänyt Jerusalemis.
2 Aikak 36:15 Ja HERra heidän Isäins Jumala lähetti heidän tygöns warhain/ hänen sananssaattajan cautta: sillä hän armahti Canssans ja majans päälle.
2 Aikak 36:16 Mutta he pilckaisit Jumalan lähetyssanan/ ja cadzoit hänen sanans ylön/ ja häwäisit hänen Prophetians/ sijhenasti että HERran wiha caswoi hänen Canssans päälle/ nijn ettei heillä enämbi parannusta ollut.
2 Aikak 36:17 Sillä hän saatti heidän ylidzens Chalderein Cuningan/ ja hän andoi tappa heidän nuorucaisens miecalla/ heidän Pyhäns huones/ eikä armahtanut nuorucaisia eli neidzeitä/ taicka wanhoja eli ijällisiä Isiä/ caicki andoi hän hänen käteens.
2 Aikak 36:18 Ja caicki astiat HERran huonest suuret ja pienet/ tawarat HERran huonest/ Cuningan ja hänen Försteins tawarat/ caicki andoi hän ne wiedä Babelijn.
2 Aikak 36:19 Ja he poldit Jumalan huonen/ ja cukistit muurin Jerusalemis/ ja caicki heidän Palazins poltettin tulella/ nijn että caicki heidän callit caluns hunningolle tulit.
2 Aikak 36:20 Ja ne jotca olit miecalda pääsnet/ weit he Babelijn/ ja he olit hänen ja hänen poicans orjat/
2 Aikak 36:21 Sijhenasti että Persian waldacunda hallidzi/ että täytetäisin HERran sana Jeremian suun cautta/ ja sijhenasti oli maacunnilla kyllä heidän Sabbathins: sillä coco häwityxen aicana oli Sabbathi/ sijhenasti cuin seidzemenkymmendä ajastaica täytettin.
2 Aikak 36:22 MUtta ensimäisnä Persian Cuningan Corexen wuonna (että HERran sana olis täytetty Jeremian suun cautta) herätti HERran Corexen Persian Cuningan hengen/ cuuluttaman coco hänen waldacundans kirjoitusten cautta/ ja sanoi:
2 Aikak 36:23 Näin sano Cores Persian Cuningas: HERra Jumala taiwast on andanut minulle caicki waldacunnat maalla/ ja on käskenyt minun rakenda hänellens huonen Jerusalemis Judas/ cuca nyt on teistä hänen Canssastans? HERra hänen Jumalans olcon hänen cansans/ ja mengän sinne.

Vers. 9. Cahdexan wuotinen) 4. Reg.$ 24:8. on 18. ajastaica/ nijn täsä myös pidäis oleman/ eli että hän oli 8. ajastaicainen cosca hänen Isäns tuli Cuningaxi/ ja on hallinnut 10. ajastaica hänen cansans/ iotca tästä jätetän pois.
V. 10. Hänen weljens) Zidechia oli Jojachinin setä/ cuin nähdän 4. Reg.$ 24:17. mutta täsä cudzutan hän hänen weljexens Ebrerein tawalla/ jotca caicki likisugut cudzuwat weljixi.
V. 15. Warhain) se on/ hän sanoi heille sen aica ennen/ että heillä oli kyllä aica idzens parata/ ennencuin rangaistus tuli.

Toisen Chrönikän kirjan loppu.

Esran Kirja

PRIMUS$ ESDRAE$, Esran Kirja / josa kirjoitetan : I. CUinga Cyrus eli Cores Persian Cuningas/ sijttecuin hän oli saanut Babelin waldacunnan/ anda Judalaiset mennä cotia rakendaman Jerusalemin Templi: jotca caicki/ nijn monda cuin heitä on/ rupewat cotia tulduans sitä rakendaman/ cap. $ 1. 2. 3.
II. Että Judalaisten wihamiehet candawat heidän päällens Cuningas Arthahsasthan edes/ joca kieldä heitä sitä rakendamast.
III. Että Haggai ja Sacharia HERran Prophetat/ neuwowat heitä aica ottain taas rakendaman/ ja cosca maan Herra oli sijtä kirjoittanut Cuningas Dariuxen tygö/ nijn hän käske lujast rakenda.
Jonga he myös päättäwät/ cap. $ 5. 6.
IV. Cuinga Esra muiden Babelijn jäänytten Judalaisten cansa/ owat saanet Darius Artaxerxes Longimanuxelda luwan mennäxens Jerusalemijn/ asettaman Jumalan palwelust ja hallituswircans.
Judalaiset walittawat hänen edesäns/ olewans secoitetun pacanoitten cansa/ ja heilläns olewan pacanaliset emännät/ jotca he Esran käskyn jälken heistäns eroittawat/ cap. $ 7. 8. 9. 10.
Täsä kirjas on mitä tapahtui liki 93. ajastajas/ ensimäisest Corexen hallituxen ajastajast Babelis/ liki Nehemian tulemust Jerusalemijn.
Sillä: Cores hallidzi Babelis 8. Arthahsastha Cambyses tietäitten cansa 8. Darius Hystaspis 36. Xerxes 21. Artaxerxes Longimanus sijhenasti cuin Nehemia tuli Jerusalemijn 20. ajastaica.

Esran Kirja

I. Lucu.

CUningas Cores anda Judalaiset mennä jällens cotia/ ja käske raketa Jerusalemin Templi/ v. 1 Judan ja BenJaminin ylimmäiset/ ja monda muuta heidän cansans/ lähtewät Jerusalemijn/ v. 5.
ottawat myötäns Cuningan käskyn jälken hopia ja culdaastiat/ jotca Cuningas NebucadNezar oli wienyt pois Templist/ v. 7.

Esra 1:1 ENsimäisnä Corexen Persian Cuningan wuonna/ että HERran sana täytetäisin joca oli puhuttu Jeremian suun cautta/ herätti HERra Corexen Persian Cuningan hengen cuuluttaman coco waldacunnasans

kirjoituxella/ sanoden:
Esra 1:2 Näin sano Cores Persian Cuningas: HERra Jumala taiwast on andanut minulle caicki maan waldacunnat/ ja on käskenyt minun rakenda hänellens huonen Jerusalemijn/ joca on Judaas.
Esra 1:3 Cuca on teidän seasan caikest hänen Canssastans/ hänen Jumalans olcon hänen cansans/ ja hän mengön Jerusalemijn/ joca on Judaas/ ja rakendacan HERran Israelin Jumalan huonen/ se on Jumala cuin Jerusalemis on.
Esra 1:4 Ja caickia jääneit caikis paicois cusa he muucalaisna olit/ pitä autettaman sen paican Canssalda hopialla ja cullalla/ tawaralla ja eläimillä mielelläns Jumalan huoneseen cuin on Jerusalemis.
Esra 1:5 NIin walmistit idzens Isäin päämiehet Judast ja BenJaminist/ Papit ja Lewitat/ caicki jotca Jumalan Hengi kehoitti menemän rakendaman HERran huonetta cuin on Jerusalemis.
Esra 1:6 Ja caicki jotca olit heitä ymbärins/ wahwistit heidän kätens hopia ja culdaastioilla/ tawaralla ja eläimillä/ ja calleilla caluilla/ paidzi sitä cuin he mielelläns uhraisit.
Esra 1:7 CUningas Cores myös toi HERran huonen astiat/ jotca NebucadNezar oli ottanut Jerusalemist/ ja pannut jumalans huoneseen.
Esra 1:8 Mutta Cores Persian Cuningas otti ne ulos rahanhaldian Mithridatin käden cautta/ joca ne luki Judan Förstille Sesbazarille.
Esra 1:9 Ja tämä on heidän lucuns: colmekymmendä culdamalja/ tuhannen hopiamalja ja yhdexäncolmattakymmendä weistä.
Esra 1:10 Colmekymmendä cullaista malja/ ja nijtä toisia hopiaisia maljoja neljä sata ja kymmenen/ ja muita astioita tuhannen.
Esra 1:11 Nijn että caickia astioita sekä cullast/ että hopiast/ oli wijsi tuhatta ja neljä sata: Sesbazar wei ne caicki nijden cansa/ jotca Babelin fangeudest menit Jerusalemijn.

Vers. 1. Corexen) Tästä Corexest on Esaia ennustanut/ cap.$ 44:28. Hän luetan pyhäin ja jumalisten hallidziain secaan/ nijncuin hänen sanoistans ja töistäns nähdän: sillä hän on täsä käskenyt raketa HERran huonetta Jerusalemis. Ja Daniel Prophetan piti hän suurna nijncuin Neuwonandajans ja ylimmäisen saarnamiehens/ Dan. 6. vers. ult.$
V. 8. Sesbazarille) Se on se cuin sijtte cudzutan Serubabelixi cuin cuullan ja nähdän cap.$ 5:16.

II. Lucu.

NIitä cuin lähtewät fangeudest ja tulewat Jerusalemijn ja Judaan/ Serubabelin/ Jesuan ja Nehemian etc.$

cansa/ on 42360. ilman heidän palcollisitans/ v. 64.
sinne tulduans andawat he hywäst tahdost HERran huonen rakennuxeen 61000. culdapenningitä/ 5000.
leiwiskätä hopiata/ ja 100. Papin hametta/ v. 68.

Esra 2:1 NÄmät owat maacunnan lapset cuin läxit fangeudest/ jotca NebucadNezar Babelin Cuningas oli wienyt Babelijn/ ja tulit Jerusalemijn ja Judaan jällens/ cukin Caupungijns.
Esra 2:2 Jotca tulit Serubabelin Jesuan/ Nehemian/ Serajan/ Reelian/ Mardochain/ Bilsan/ Misparin/ Bigiwain/ Rehumin ja Baenan cansa.
Esra 2:3 TÄmä on Israelin Canssan miesten lucu: Parexen lapset/ caxi tuhatta/ sata ja caxicahdexattakymmendä.
Esra 2:4 Sephatian lapset/ colme sata ja caxicahdexattakymmendä.
Esra 2:5 Arahn lapset/ seidzemen sata ja wijsicahdexattakymmendä.
Esra 2:6 Pachat Moabin lapset/ Jesua Joabin lasten seas/ caxi tuhatta/ cahdexan sata/ ja caxitoistakymmendä.
Esra 2:7 Elamin lapset/ tuhannen/ caxi sata/ ja neljäcuudettakymmendä.
Esra 2:8 Zathun lapset/ yhdexän sata ja wijsiwijdettäkymmendä.
Esra 2:9 Zacain lapset/ seidzemen sata ja cuusikymmendä.
Esra 2:10 Banin lapset/ cuusi sata ja caxiwijdettäkymmendä.
Esra 2:11 Bebain lapset/ cuusi sata ja colmecolmattakymmendä.
Esra 2:12 Azgadin lapset/ tuhannen/ caxi sata ja caxicolmattakymmendä.
Esra 2:13 Adonicamin lapset/ cuusi sata/ ja cuusiseidzemettäkymmendä.
Esra 2:14 Bigewain lapset/ caxi tuhatta ja cuusicuudettakymmendä.
Esra 2:15 Adin lapset/ neljä sata ja neljäcuudettakymmendä.
Esra 2:16 Aterin lapset Jehiskiast/ yhdexänkymmendä ja cahdexan.
Esra 2:17 Basain lapset/ colme sata ja colmecolmattakymmendä.
Esra 2:18 Jorahn lapset/ sata ja caxitoistakymmendä.
Esra 2:19 Hasumin lapset/ caxi sata ja colmecolmattakymmendä.
Esra 2:20 Gibbarin lapset/ yhdexänkymmendä ja wijsi.
Esra 2:21 Bethlehemin lapset/ sata ja colmecolmattakymmendä.
Esra 2:22 Netophan miehet/ sata ja cahdexancolmattakymmendä.
Esra 2:23 Anathotin miehet/ sata ja cahdexancolmattakymmendä.

Esra 2:24 Asmawethin lapset/ caxiwijdettäkymmendä.
Esra 2:25 Kirjath Arimin lapset/ Chephiran ja Berothin/ seidzemen sata ja colmewijdettäkymmendä.
Esra 2:26 Raman ja Gabaan lapset/ cuusi sata ja yxicolmattakymmendä.
Esra 2:27 Michman miehet/ sata ja caxicolmattakymmendä.
Esra 2:28 BethElin ja Ain miehet/ caxi sata ja colmecolmattakymmendä.
Esra 2:29 Nebon lapset/ caxicuudettakymmendä.
Esra 2:30 Magbixen lapset/ sata ja cuusicuudettakymmendä.
Esra 2:31 Toisen Elamin lapset/ tuhannen/ caxi sata ja neljäcuudettakymmendä.
Esra 2:32 Harimin lapset/ colme sata ja caxikymmendä.
Esra 2:33 ZodHadidin ja Onon lapset/ seidzemen sata ja wijsicolmattakymmendä.
Esra 2:34 Jerehon lapset/ colme sata ja wijsiwijdettäkymmendä.
Esra 2:35 Senaan lapset/ colme tuhatta/ cuusi sata ja colkymemmendä.
Esra 2:36 PApit: Jejadan lapset Jesuan huonesta/ yhdexän sata ja colmecahdexattakymmendä.
Esra 2:37 Immerin lapset/ tuhannen ja caxicuudettakymmendä.
Esra 2:38 Pashurin lapset/ tuhannen/ caxi sata ja seidzemenwijdettäkymmendä.
Esra 2:39 Harimin lapset/ tuhannen ja seidzemen toistakymmendä.
Esra 2:40 LEwitat: Jesuan ja Cadmielin lapset/ Hodawian lapsista/ neljäcahdexattakymmendä.
Esra 2:41 Weisajat: Asaphin lapset/ sata ja cahdexancolmattakymmendä.
Esra 2:42 Owenwartiain lapset/ Salumin lapset/ Aterin lapset/ Talmonin lapset/ Akubin lapset/ Hatitan lapset ja Sobain lapset caickians/ sata ja yhdexän neljättäkymmendä.
Esra 2:43 NEthinimit Zihahn lapset/ Hasuphan lapset/ Tabaothin lapset:
Esra 2:44 Keroxen lapset/ Siehhan lapset/ Padonin lapset.
Esra 2:45 Lebanan lapset/ Hagaban lapset/ Accubin lapset.
Esra 2:46 Hagabin lapset/ Samlain lapset/ Hananin lapset.
Esra 2:47 Giddelin lapset/ Gaharin lapset/ Reajan lapset.
Esra 2:48 Resinin lapset/ Necodan lapset/ Gazamin lapset.
Esra 2:49 Usahn lapset/ Passeahn lapset/ Bessaihn lapset.
Esra 2:50 Asnan lapset/ Meummin lapset/ Nephussimin lapset.
Esra 2:51 Bacbukin lapset/ Hacuphan lapset/ Harhurin lapset.
Esra 2:52 Bazeluthin lapset/ Mehiran lapset/ Harsan lapset.
Esra 2:53 Barcoxen lapset/ Sisseran lapset/ Thamahn lapset.

Esra 2:54 Neziahn lapset/ Hatiphan lapset.
Esra 2:55 Salomon palweliain lapset/ Sotain lapset/ Sopheretin lapset/ Perudan lapset.
Esra 2:56 Jaelan lapset/ Darconin lapset/ Giddelin lapset.
Esra 2:57 Sephatian lapset/ Hattilin lapset/ Pocherethin lapset Zebaimista/ Amin lapset.
Esra 2:58 Caicki Nethinimin ja Salomon palweliain lapset/ colme sata/ yhdexänkymmendä ja caxi.
Esra 2:59 NÄmät myös menit Mithel/ Mela/ Thelharsa/ Cherub/ Addon/ ja Immer/ jotca ei tietänet Isäins huonetta sanoa ja siemendäns/ jos he olit Israelist.
Esra 2:60 Delajan lapset/ Tobian lapset/ Necodan lapset/ cuusi sata ja caxicuudettakymmendä.
Esra 2:61 Ja Pappein lapsist: Habajan lapset/ Hacoxen lapset/ Barsillain lapset/ joca otti idzellens emännän Barsillain Gileaditerin tyttären/ joca cudzuttin heidän nimelläns.
Esra 2:62 Nämät edzeit heidän sucucundans polwilucu kirja/ ja ei löynnet/ sentähden he pandin pois pappeudest.
Esra 2:63 Ja Hathirsatha sanoi heille/ ettei heidän pitänyt syömän sijtä caickein pyhimmäst/ ennencuin Pappi seisois Urimin ja Thumimin cansa.
Esra 2:64 COco joucko nijncuin yxi mies oli/ caxiwijdettäkymmendä tuhatta/ colme sata ja cuusikymmendä.
Esra 2:65 Paidzi heidän palwelioitans ja pijcojans/ joita oli seidzemen tuhatta/ colme sata ja seidzemenneljättäkymmendä/ ja heillä oli weisaita/ miehiä ja waimoja/ caxi sata.
Esra 2:66 Seidzemen sata ja cuusineljättäkymmendä hewoista: caxi sata ja wijsiwijdettäkymmendä Muulia.
Esra 2:67 Neljä sata ja wijsineljättäkymmendä Cameliä/ cuusi tuhatta/ seidzemen sata/ ja caxikymmendä Asia.
Esra 2:68 Ja monicahdat Isäins Päämiehistä/ cosca he menit HERran huoneseen Jerusamis/ uhraisit hywällä mielellä Jumalan huoneseen/ raketta sitä paicallens.
Esra 2:69 Ja he annoit warans jälken rakennuxen tawaraxi/ yhdenseidzemettäkymmendä tuhatta culdapenningitä/ ja wijsi tuhatta leiwiskä hopiata/ ja sata Papin hametta.
Esra 2:70 Nijn Papit/ Lewitat ja muutamat Canssast/ weisajat/ ja owenwartiat ja Nethinimit asuit Caupungeisans/ ja coco Israel myös Caupungeisans.

Vers. 2. Serubabelin) Tämä tuli sijtte Judan Canssan Förstixi/ ja Jesua ylimmäisexi Papixi/ cuin nähdän Zachar. 3. ja 4.
v. 63. Hathirsatha) Tämä oli Nehemia: sillä nijn hän cudzutan Persian kielellä/ nijncuin nähdän/ Nehem. 8:9.

III. Lucu.

SEidzemendenä Cuucautena tulewat Israelin lapset cocon Jerusalemis/ ja Jesua rakenda Serubabelin cansa HERralle Altarin/ v. 1.
pitäwät Lehtimajan juhla/ ja uhrawat sen päällä Mosexen lain jälken/ v. 4.
palckawat kiwenhackait ja seppiä/ rakendaman HERran huonetta/ v. 7.
Toisna wuonna/ toisna Cuucautena laskewat he Templin perustuxen suurella riemulla ja laululla/ v. 8.
monicahdat itkewät jotca olit nähnet endisen Templin/ v. 12.

Esra 3:1 COsca seidzemes Cuucausi oli tullut/ ja Israelin lapset olit Caupungeisans/ tuli Canssa cocon nijncuin yxi mies Jerusalemijn.
Esra 3:2 Ja Jesua Josedekin poica/ ja Papit hänen weljens nousit/ ja Serubabel Sealthielin poica ja hänen weljens/ ja rakensit Israelin Jumalan Altarin/ uhrataxens sen päällä polttouhria/ nijncuin kirjoitettu on Mosexen Jumalan miehen lais.
Esra 3:3 Ja he laskit Altarin perustuxens päälle/ waicka he pelkäisit sen maan Canssoja/ ja he uhraisit sen päällä HERralle polttouhria/ amulla ja ehtolla.
Esra 3:4 Ja he pidit Lehtimajan juhla/ nijncuin kirjoitettu on/ ja teit polttouhria jocapäiwä/ sen lugun jälken cuin pitikin/ cutakin päiwänäns.
Esra 3:5 Senjälken mitä alinomaisia polttouhreja/ ja uden Cuun/ ja caickein HERran juhlain pyhitettyin/ ja caickinaisia mieliuhreja/ cuin he hywällä mielellä teit HERralle.
Esra 3:6 Seidzemennen Cuucauden ensimäisnä päiwänä/ rupeisit he uhraman HERralle polttouhria/ mutta ei HERran Templin perustus ollut wielä laskettu.
Esra 3:7 Ja he annoit kiwenhackaille ja työwäelle raha/ ruoca ja juoma/ ja öljyä Sidonialaisille ja Tyriläisille/ että he toisit heille Cedripuita Libanonista Japhonin merta myöden/ Corexen Persian Cuningan suomast.
Esra 3:8 MUtta toisna wuonna sijttecuin he tulit Jerusalemijn/ HERran huonen tygö toisna Cuucautena/ rupeis Serubabel Sealthielin poica/ ja Sesuja Josedechin poica/ ja muut heidän jäänet weljens/ Papit ja Lewitat/ ja caicki cuin fangeudesta tulit Jerusalemijn/ ja panit cahdenkymmenen ajastaicaiset ja wanhemmat Lewitat HERran huonen työn teettäjixi.
Esra 3:9 Ja Jesua seisoi poikinens ja weljinens/ ja Kadmiel poikinens/ ja Judan lapset nijncuin yxi mies teettämäs HERran huonen työwäke/ Henadadin lapset poikinens/ ja Lewita heidän weljens.
Esra 3:10 Ja cosca rakendajat laskit HERran Templin perustuxen/ seisoit Papit puetettuna/ waskitorwein

cansa/ ja Lewitat Asaphin pojat candeleilla/ kijttämäs HERra Dawidin Israelin Cuningan sanoilla.
Esra 3:11 Ja he weisaisit wuoroittain ylistäisäns ja kijttäisäns HERra/ että hän on hywä ja hänen laupiudens pysy ijancaickisest Israelin päälle: Ja caicki Canssa huusit corkialla änellä ja kijtit HERra/ että HERran huonen perustus oli laskettu.
Esra 3:12 Mutta moni wanhoista Papeista ja Lewitaista ja Isäin päämiehistä/ jotca olit nähnet ensimäisen huonen: cosca tämä huonen perustus laskettin heidän silmäins edes/ itkit suurella änellä/ ja moni huusi corkialla änellä ilon tähden.
Esra 3:13 Että se huuto oli nijn suuri/ ettei Canssa eroittanut ilon ändä itcun änestä: sillä Canssa huusi corkialla änellä/ että se äni cauwas cuului.

Vers. 12. Itkit) Sillä ei he luullet tämän Templin tulewan nijn caunixi cuin endinen oli.

IV. Lucu.

SAmaritereit ei sallita rakendaman Templi/ v. 1.
he palckawat neuwonandaita Judalaisi wastan/ estämän Templin rakennust Corexen aicana/ v. 4.
Kirjoittawat Ahasweruxen ja Arthahsasthan aicana Judalaisi wastan kirjan/ näin: jos he saawat raketa Jerusalemin/ nijn he luopuwat Cuningast/ ja owat idze Herrana nijncuin ennengin/ v. 7.
Arthahsastha wasta/ ja käske estä heidän/ v. 17.
jota he tekewät toisen Dariuxen wuoten asti/ v. 23.

Esra 4:1 MUtta cosca Judan ia BenJaminin wihamiehet cuulit/ että ne jotca fangiuxes olit ollet/ rakensit HERralle Israelin Jumalalle Templi.
Esra 4:2 Tulit he Zerubabelin ja Isäin Päämiesten tygö/ ja sanoit heille: me rakennam teidän cansan/ sillä me edzim teidän Jumalatan nijncuin tekin/ ja emme ole sijtte uhrannet cuin Asser Haddon Assurin Cuningas meidän tänne wei.
Esra 4:3 Mutta Zerubabel ja Jesua ja muut Israelin Isäin Päämiehet wastaisit: ei sowi teidän ja meidän raketa meidän Jumalallem huonetta/ mutta me rakennam yxin HERralle Israelin Jumalalle huonen/ nijncuin Cores Persian Cuningas meidän käski.
Esra 4:4 Nijn sen maacunnan wäki esti Judan Canssan kädet/ ja peljätti rakendamast/
Esra 4:5 Ja palckais Neuwonandaita heitä wastan/ estämän heidän neuwoans/ nijncauwan cuin Cores Persian Cuningas eli/ Dariuxen Persian Cuningan waldacundan asti.

Esra 4:6 Mutta cosca Ahaswerus tuli Cuningaxi/ hänen waldacundans algusa kirjoitit he canden Judan ja Jerusalemin asujamia wastan.
Esra 4:7 JA Arthahsasthan aicana/ kirjoitti Bilsam/ Mitridates/ Tabeel ja muut heidän neuwostans Arthahsasthan Persian Cuningan tygö. Ja kirja oli kirjoitettu Syrian kielellä/ ja tulkittu Syrian kielellä.
Esra 4:8 Rehum Cantzleri ja Simsai kirjoittaja/ kirjoitit kirjan Jerusalemita wastan Cuningas Arthahsasthan tygö.
Esra 4:9 Silloin Rehum Cantzleri ja Simsai kirjoittaja/ ja muut Neuwonandajat Dinast/ Arphasathast ja Tarplatast/ Persiast/ Arachast/ Babelist/ Susanist/ Dehast ja Elamist.
Esra 4:10 Ja muut Canssat/ jotca wäkewä ja cuuluisa mies Asnaphar toi tänne/ ja pani heidän asuman Samarian Caupungeihin/ ja muihin Caupungeihin tällä puolen weden ja Canaan.
Esra 4:11 Ja kirja jonga he lähetit Cuningas Arthahsasthan tygö/ oli näin kirjoitettu.
Esra 4:12 SInun palwelias ne miehet cuin asuwat tällä puolella weden/ ja Canaas. Se olcon Cuningalle tiettäwä/ että Judalaiset jotca sinun tyköäs tulit meidän tygöm Jerusalemijn/ rakendawat capinalist ja paha Caupungita/ ja on perustanet ja corgottanet muurit.
Esra 4:13 Nijn olcon Cuningalle tiettäwä/ että jos se Caupungi raketan ja muurit perustetan/ nijn ei he sinulle anna lahja/ tullia ja ajastaicaista wero/ ja wahingoidzewat Cuningasten weron.
Esra 4:14 Me olem caicki palatzis caswatetut/ emme tahtonet enä Cuningan ylöncadzomist nähdä/ sentähden me lähetim ja ilmoitim Cuningalle.
Esra 4:15 Ettäs edzisit Isäis Aicakirjoin/ ja sinä löydät nijstä ja saat tietä tämän olewan capinalisen ja wahingolisen Caupungin Cuningoille ja maacunnille/ joca saatti jo wanhast muutkin luopuman/ jongatähden myös tämä Caupungi on autiaxi tehty.
Esra 4:16 Mingätähden me annam Cuningan tietä/ että jos tämä Caupungi raketan/ ja muurit tehdän. nijn et sinä tätä puolda wirta saa pitä.
Esra 4:17 NIin Cuningas lähetti wastauxen Rehumille/ Cantzlerille ja Simsaille kirjoittajalle/ ja muille heidän cansaweljillens cuin Samarias asuit/ ja muille cuin toisella puolella weden olit/ rauhan ja terweyden.
Esra 4:18 Lähetys kirja/ jonga te meidäm tygöm lähetit/ on luettu julkisest minun edesän.
Esra 4:19 Ja on minulda käsketty edzittä/ ja on löytty sen Caupungin jo wanhan aican nosnen Cuningoita wastan/ ja luopunen/ nijn että capina on sijnä nosnut.
Esra 4:20 Ja että Jerusalemis owat ollet wäkewät Cuningat/ ja owat wallinnet caicki cuin toisella puolella weden on/ ja heille on annettu tulli/ lahjat ja ajastaicainen wero.
Esra 4:21 Tehkät sijs tämän käskyn jälken/ estäkät nijtä miehiä rakendamast Caupungi/ sijhenasti cuin

minä annan käskyn.
Esra 4:22 Nijn ottacat waari ettet te wijwyttelis täsä asias/ ettei Cuningoille mitän wahingota tulis.
Esra 4:23 COsca Cuningas Arthahsasthan kirja luettin Rehumin/ Simsain kirjoittajan ja heidän cansaweljeins edes/ menit he kijrust Jerusalemijn Judalaisten tygö/ ja estit heidän käsiwarrella ja wäkewydellä.
Esra 4:24 Silloin lacattin Jumalan huonen työstä Jerusalemis/ nijn että se jäi Dariuxen Persian Cuningan toisen wuoten asti.

Vers. 1. Wihamiehet) Ne olit Samariterit jotca ei ollet Israelin lapsist/ waan Assurin Cuningalda sinne wiedyt/ cuin sijtä luetan 4. Reg.$ 17:24. Nämät pidit Judalaisten puolda myötäkäymises/ mutta cuin Judalaisilla nurin käwi/ olit he heidän pahimmat wihamiehens.
v. 6. Ahaswerus ja
v. 7. Arthahsastha) Judalaiset owat näillä nimillä nimittänet yhteisest Perisian Cuningoita/ waicka mitkä heidän nimens muutoin owat ollet. Nijncuin Ruomin hallidziat owat cudzutut/ Caesar , Augustus , etc.$ ei näitä asioita/ ilman oikein ymmärretä. Ilman epäilemät Ahaswerus Esran mielest on Darius Hystaspis täsä/ jonga tygö hän sano heidän kirjoittanen/ ja kirjoitus seura wijdennes lugus/ ja wastaus cuudennes. Mutta Arthahsastha Cambyses/ joca likin Corest hallidzi ja esti rakennuxen.

V. Lucu.

HAggai ja Sacharia ennustawat Judalaisille/ ja käskewät heidän lujast rakenda/ v. 1.
Thathnai Maanherra tällä puolen wirta/ kysy heille kenen käskyst he rakendawat/ v. 3.
cuin he händä olit wastannet/ kirjoitta Thathnai Cuningas Dariuxen tygö/ ja ano tietä hänen tahtoans/ v. 6.

Esra 5:1 JA Prophetat Haggai ja Sacharia Iddon poica ennustit Judalaisille jotca olit Judas ja Jerusalemis/ Israelin Jumalan nimen.
Esra 5:2 Silloin nousit Serubabel Sealthielin poica ja Jesua Josedekin poica/ ja rupeisit rakendaman Jumalan huonetta Jerusalemis/ ja Jumalan Prophetat heidän cansans/ auttain heitä.
Esra 5:3 SIihen aican tuli Thathnai heidän tygöns/ joca oli Maanherra tällä puolen weden/ ja StarBosnai heidän cansaweljens/ ja sanoit näin heille: cuca teidän on käskenyt rakenda tätä huonetta/ ja hänen muurejans perusta.
Esra 5:4 Nijn me sanoim heille: mitkä nijden miesten nimet owat/ jotca tätä rakennusta rakendawat.
Esra 5:5 Ja Jumamalan silmä tuli Judan wanhimbain päälle/ ettei se heildä nijncauwaxi estetty cuin sanoma

wietin Dariuxen tygö: ja lähetys kirja tuli sijtä asiast tacaperin jällens.
Esra 5:6 JA kirja jonga Thathnai Maanherra tällä puolen weden/ ja StarBosnai/ ja hänen cansaweljens Arphasadist/ jotca olit tällä puolen weden/ lähetit Cuningas Dariuxen tygö.
Esra 5:7 Ja ne sanat jotca he lähetit hänen tygöns/ owat näin kirjoitetut: Darius Cuningalle caicki rauha.
Esra 5:8 Se olcon Cuningalle tiettäwä/ että me tulim Judan maacundaan sen caickein suurimman Jumalan huonen tygö/ sitä raketan caickinaisist kiwist/ hirret pannan seinijn/ ja työ joutu ja menesty heidän käsisäns.
Esra 5:9 Nijn me kysyim wanhimmille/ ja sanoim heille: cuca teille andoi käskyn rakenda tätä huonetta/ ja näitä muureja perusta?
Esra 5:10 Me kysyimme myös heille heidän nimens/ andaxem sinulle ne tietä: ja me kirjoitim nijden miesten nimet jotca heidän Päämiehens olit.
Esra 5:11 Ja sencaltaisen sanan he meille wastaisit/ sanoden: me olem taiwan ja maan Jumalan palweliat/ ja rakennam tätä huonetta/ joca ennen monda wuotta oli rakettu/ jonga yxi wäkewä Israelin Cuningas oli rakendanut ja pannut ylös.
Esra 5:12 Mutta sijttecuin meidän Isät wihoitit Jumalan taiwast/ andoi hän heidän NebucadNezarin käsijn/ Calderein Cuningan Babelist/ hän jaotti tämän huonen ja wei Canssan Babelijn.
Esra 5:13 MUtta ensimäisnä Corexen Babelin Cuningan wuonna käski Cuningas Cores tämän Jumalan huonen raketa.
Esra 5:14 Ne culdaastiat ja hopiaastiat cuin olit sijnä Jumalan huones/ jotca NebucadNezar otti Jerusalemin Templist/ ja wei Babelin Templijn/ ne otti Cuningas Cores Babelin Templist/ ja andoi Sesbazarille/ jonga hän pani heidän päämiehexens.
Esra 5:15 Ja sanoi hänelle: ota nämät astiat/ mene ja wie heitä Jerusalemin Templijn/ ja anna Jumalan huone raketta paicallens.
Esra 5:16 Silloin tuli tämä Sesbazar/ ja laski Jumalan huonen perustuxen Jerusalemis/ ja sijtä ajast nijn tähän asti on rakettu/ ja ei ole wielä täytetty.
Esra 5:17 Nyt sijs/ jos Cuningan kelpa/ nijn andacan edziä Cuningan tawarahuones Babelis/ jos se on käsketty Cores Cuningalda heidän raketa tätä Jumalan huonetta cuin on Jerusalemis/ ja andacon tästä asiast Cuningan tahdon meidän tietä.

Vers. 6. Ja kirja) Tämä on se kirjoitus josta ennen puhuttin/ cap.$ 4:6. Ahasweruxen tygö. Ja tämä Darius on Ahaswerus. Cadzo supra$, cap.$ 4:6. ja 7.

VI. Lucu.

CUningas Darius anda tutkistella ja löytä Corexen käskenen Judalaisia menemän cotia rakendaman Templi/ v. 1.
anda käskyns Thathnaille/ ettei heitä estetäis rakendamast/ waan autetaisin Cuningan tawarast/ v. 6.
annetaisin myös uhrixi mitä he tarwidzisit/ että he rucoilisit Cuningan ja hänen lastens edest/ v. 9.
Thathnai teke nijn/ työ menesty ja päätetän cuudendena Cuningas Dariuxen wuotena/ v. 12.
Judalaiset uhrawat ja pyhittäwät Templin ilolla/ v. 16.
pitäwät Pääsiäist aicanans Mosexen lain jälken/ v. 19.

Esra 6:1 NIin Darius Cuningas käski edziä Cantzelijs/ Cuningan tawarahuones Babelis.
Esra 6:2 Silloin löyttin Ahmethan linnast/ joca on Medis/ yxi kirja/ josa oli näin muistoxi kirjoitettu:
Esra 6:3 ENsimäisnä Cuningas Corexen wuonna/ käski Cuningas Cores Jumalan huonen raketa Jerusalemis/ sille paicalle cuin uhratan/ ja laske perustuxen/ cuuttakymmendä kynärätä corkiaxi/ ja cuuttakymmendä kynärätä lewiäxi.
Esra 6:4 Colme seinä caickinaisista kiwistä ja yxi seinä puista/ ja että Cuningan huonest pitä annettaman ruoca.
Esra 6:5 Nijn myös Jumalan huonen hopiaiset ja cullaiset astiat/ jotca NebucadNezar oli ottanut Jerusalemin kircost ja wienyt Babelijn/ annetta ja wietä jällens Jerusalemijn siallens Jumalan huoneseen.
Esra 6:6 NIin olcat nyt erinäns heistä/ sinä Thathnai maan Herra sillä puolen weden/ ja sinä StharBosnai/ ja teidän cansaweljen Arphasathist/ te jotca oletta sillä puolen weden.
Esra 6:7 Andacat heidän tehdä työtä Jumalan huones/ että Judasten päämies ja heidän wanhimbans saisit Jumalan huonen raketuxi hänen endiselle paicallens.
Esra 6:8 Se on myös käsketty minulda mitä Judan wanhimmille pitä annettaman/ että he rakennaisit tämän Jumalan huonen/ nimittäin: että sille wäelle pitä juuri kijrust ruoca annettaman Cuningan werocalust sildä puolen weden/ ja ei heitä estettämän.
Esra 6:9 Jos he tarwidzewat calpeja/ caridzoita taicka caurita uhrixi taiwaliselle Jumalalle/ nisuja/ suoloja/ wijna ja öljyä/ Jerusalemin Pappein tawan jälken/ nijn pitä heille annettaman jocapäiwä ilman yhdetäkän estettä.
Esra 6:10 Että he uhraisit taiwaliselle Jumalalle makiata hajua/ ja rucoilisit Cuningan ja hänen lastens elämän edest.

Esra 6:11 Tämä käsky on minulda annettu/ ja cucaikänäns nämät sanat muutta/ hänen huonestans pitä yxi hirsi rewäistämän ja nostettaman ylös/ ja hänen pitä sijhen ripustettaman/ ja hänen huonens pitä localäjäxi tehtämän sen työn tähden.
Esra 6:12 Jumala joca taiwas asu/ hän tappacon caicki ne Cuningat ja Canssat/ jotca ojendawat kätens muuttaman taicka särkemän Jumalan huonetta/ joca on Jerusalemis. Minä Darius olen näitä käskenyt/ että se pidäis juuri nopiast tehtämän.
Esra 6:13 SIlloin Thathnai maan Herra sillä puolen weden/ ja StharBosnai heidän cansaweljeins cansa/ joiden tygö Cuningas Darius oli lähettänyt/ teit sen nopiast.
Esra 6:14 Ja Judalaisten wanhimmat rakensit/ ja se menestyi Haggai Prophetan ja Sacharian Iddon pojan ennustuxen jälken/ ja he rakensit ja päätit Israelin Jumalan käskyn jälken/ ja Corexen/ Dariuxen ja Arthahsasthan Persian Cuningasten käskyn jälken.
Esra 6:15 Ja huone päätettin täydellisest colmanden päiwän asti Adarin Cuusta/ joca oli cuudendena Cuningas Dariuxen waldacunnan wuonna.
Esra 6:16 JA Israelin lapset/ Papit/ Lewitat/ ja muut jotca fangina olit ollet/ pidit ilolla Jumalan huonen wihkimist.
Esra 6:17 Ja uhraisit täsä Jumalan huonen wihkimyxes sata calpeja/ caxi sata oinasta/ neljä sata caridzata/ ja caxitoistakymmendä caurista/ coco Israelin syndein edest/ Israelin sucucundain lugun jälken.
Esra 6:18 Ja asetit Papit wuorollens/ ja Lewitat järjestyxellens/ palweleman Jumalata joca on Israelis/ nijncuin Mosexen kirjas on kirjoitettu.
Esra 6:19 JA ne/ jotca fangina olit ollet pidit Pääsiäistä neljändenätoistakymmendenä päiwänä ensimäisest Cuucaudest.
Esra 6:20 Papit ja Lewitat olit puhdistanet idzens/ nijn että he caicki olit puhtat nijncuin yxi mies/ ja he teurastit Pääsiäisen caickein fangeuxen lasten edest/ ja Pappein heidän weljeins edest/ ja idze edestäns.
Esra 6:21 Ja Israelin lapset jotca fangeudest palannet olit/ ja caicki jotca idzens olit erittänet maan pacanaiden saastaisudest heidän tygöns/ edzimän HERra Israelin Jumalata.
Esra 6:22 Ne söit ja pidit happamattoman leiwän juhla/ ilolla seidzemen päiwä: sillä HERra oli heidän iloittanut ja käändänyt Assurin Cuningan sydämen heidän puolens/ että he tulit wahwistetuxi Jumalan huonen tegois/ joca on Israelin Jumala.

Vers. 16. Jumalan huonen wihkimist) Cadzo/ 2. Chron.$ 7:5.]

VII. Lucu.

CUningas Arthahsasthan seidzemendenä wuonna tule Esra kirjanoppenu Babelist/ v. 1.
ja hänen cansans monda muuta Israelist/ v. 7.
Cuningan kirja/ että hän ottais sen hopian ja cullan jällens cuin Cuningas ja hänen Neuwons sijhen lahjoittanet olit/ ja udistais Jumalan palweluxen Jerusalemis/ v. 11.
mitä puuttu/ pitä otettaman Cuningan tawarahuonest/ v. 20.
ei pidä laskettaman wero jongun päälle/ joca HERran huones palwele/ v. 24.
pitä asetettaman duomarit sille puolen wirta/ jotca Jumalan ja Cuningan lain tallella pitäwät/ v. 25.
Esra kijttä HERra joca Cuningan sijhen kehoittanut oli/ v. 27.

Esra 7:1 MUtta näiden jälken Arthahsasthan Persian Cuningan waldacunnas oli Esra Sarajan poica/ Asarian pojan/ Hilkian pojan.
Esra 7:2 Sallumin pojan/ Zadochin pojan/ Ahitobin pojan.
Esra 7:3 Amariahn pojan/ Asarian pojan/ Merajothin pojan.
Esra 7:4 Serahian pojan/ Usin pojan/ Bukin pojan.
Esra 7:5 Abisuan pojan/ Phineexen pojan/ Eleazarin pojan/ Aaronin pojan/ sen ylimmäisen Papin.
Esra 7:6 Tämä Esra meni Babelist/ joca oli kelwollinen kirjanoppenu Mosexen lais/ jonga HERra Israelin Jumala oli andanut. Ja Cuningas andoi hänelle caicki mitä hän anoi/ HERran hänen Jumalans käden jälken joca hänen päälläns oli.
Esra 7:7 Ja sijnä meni muutamita Israelin lapsist ja Papeist ja Lewitaist/ weisaist/ owenwartioist ja Nethinimeist Jerusalemijn/ seidzemendenä Arthahsasthan Cuningan wuonna.
Esra 7:8 Ja he tulit Jerusalemijn wijdendenä Cuucautena/ se on seidzemes Cuningan wuosi.
Esra 7:9 Sillä ensimäisnä päiwänä ensimäisestä Cuusta aiwoit he lähte Babelist/ ja ensimäisnä päiwänä wijdennestä Cuusta/ tuli hän Jerusalemijn Jumalan hywän käden cautta/ joca hänen päälläns oli.
Esra 7:10 Sillä Esra oli walmistanut sydämens edzimän HERran Lakia/ ja tekemän ja opettaman Israelille käskyjä ja oikeutta.
Esra 7:11 Ja näin on se kirja jonga Cuningas Arthahsastha andoi Papille Esralle kirjanoppenulle/ joca oli opettaja HERran sanas ja Lais/ Israelin päällä:
Esra 7:12 Arthahsastha Cuningasten Cuningas Esralle Papille ja kirjanoppenulle taiwalisen Jumalan Lais/ rauhan ja terweyden.
Esra 7:13 Minä olen käskenyt/ että kenengä ikänäns Israelin Canssasta/ Papeista ja Lewitaista/ kelpa minun waldacunnasani mennä cansas Jerusalemijn/ nijn mengän.

Esra 7:14 Sinä joca olet lähetetty Cuningalda ja nijldä seidzemeldä Neuwonandajalda edzimän Judat ja Jerusalemit Jumalan Lain jälken/ joca käsisäs on.
Esra 7:15 Ja ettäs otat myötäs sen cullan ja hopian cuin Cuningas ja hänen Neuwonandajans hywällä mielellä owat uhrannet Israelin Jumalalle/ jonga maja on Jerusalemis.
Esra 7:16 Ja caickinaisen cullan ja hopian cuins saat coco Babelin maacunnast/ cuin Canssa ja Papit hywällä mielellä andawat Jumalan huoneseen/ joca on Jerusalemis.
Esra 7:17 Ota ne caicki myötäs ja nopiast osta sillä rahalla calpeja/ caridzoita/ caurita/ ja ruocauhria ja juomauhria/ ja uhra teidän Jumalan huonen Altarilla/ joca on Jerusalemis.
Esra 7:18 Mutta mitä sinun ja sinun weljes sijtä rahasta kelpa tehdä cuin lijaxi on/ se tehkät teidän Jumalan tahdon jälken.
Esra 7:19 Ja astiat jotca sinun haldus owat annetut sinun Jumalas huonen palweluxexi/ anna ne pois Jumalan eteen Jerusalemijn.
Esra 7:20 Ja mitä enä tarwitan sinun Jumalas huoneseen ja sinä culutat/ nijn anna Cuningan tawarahuonest.
Esra 7:21 Minä Arthahsastha olen käskenyt weronhaldioille sillä puolen weden/ että mitä ikänäns Esra Pappi ja kirjanoppenut taiwalisen Jumalan lais/ teildä ano/ se nopiast tehkät.
Esra 7:22 Haman satan leiwiskän hopiat/ ja satan pundan nisuja/ ja satan tynnyrin wijna/ ja satan tynnyrin öljyä/ ja suoloja ilman mitat.
Esra 7:23 Ja caickia nijtä cuin taiwan Jumalan laki ano/ se pitä taiwan Jumalan huonelle juuri nopiast tehtämän/ ettei hänen wihans tulis Cuningan waldacunnan ja hänen lastens päälle.
Esra 7:24 Ja se pitä oleman teille caikille tiettäwä/ ettei teillä ole walda panna jotakin weroa/ tullia/ eli ajastaicaist ulostecoa yhdengän Papin päälle/ Lewitan/ weisajan/ owenwartian/ Nethinimin/ tämän Jumalan huonen palwelian päälle.
Esra 7:25 Ja sinun Esra pitä sinun Jumalas wijsauden jälken/ paneman duomarit ja käskyläiset nijstä cuin sinun kätes alla on/ duomidzeman caiken Canssan cuin toisella puolen weden owat/ että caicki taidaisit sinun Jumalas lain/ ja sitä joca ei taida/ pitä teidän opettaman.
Esra 7:26 Ja jocainen joca ei täytä wisust sinun Jumalas lakia/ ja Cuningan lakia/ hänen pitä saaman duomions työns jälken/ joco se on cuolemaan eli maan culkemuxeen/ eli rahasackoon/ taicka fangiuteen.
Esra 7:27 KIjtetty olcon HERra meidän Isäim Jumala/ jotca näitä on andanut Cuningan sydämeen/ että hän caunista HERran huonetta Jerusalemis.
Esra 7:28 Ja hän on notkistanut hänen laupiudens minun päälleni Cuningans ja hänen Neuwonandaittens edes/ ja caickein Cuningan suuriwaldiaitten miesten. Ja minä wahwistettin HERran minun Jumalani kädellä

minun päälleni/ ja cocoisin päämiehet Israelist menemän minun cansani.

Vers. 1. Arthahsasthan) Tämä on Darius Artaxerxes Longimanus/ joca rupeis hallidzeman Corexen cuoleman jälken 66. ajastajalla. Tämän Arthahsasthan seidzemennellä wuodella tuli Esra Jerusalemijn Cuningan kirjalla/ udistaman Judalaisten Jumalan palwelusta ja hallituswirca. Tästä ajastajast pitä ruwettaman lukeman ne 70. wuoden wijckoa/ se on/ ne 490. ajastaica/ Dan. 9:24. jotca silloin lopuit cuin Christus ristinnaulittin ja cuoletettin. Sillä täsä saa Esra ensist luwan raketa ja omista Jerusalemi/ ja toimitta Judalaisten jumalan palwelust ja hallituswirca/ joista Daniel puhu: mutta Serubabelille oli ainoastans Templist käsky annettu ja Nehemialle Caupungin muureista. Löytän myös Historian kirjoittajain kirjoituxis tästä nijn monda ajastaica Christuxen asti culunexi.

VIII. Lucu.

ESran cansa tule isoi Judalaisten joucko/ jotca olit jäänet Babelijn/ v. 1.
anda cuulutta Ahewan wirran tykönä paaston/ rucoillaxens rauhallisen matcan edest/ v. 21.
hopia ja culda joca häälytysuhrixi annettu oli/ punnitan Papeille/ myötä wiedä/ v. 24.
HERra autta heitä caunist ja rauhas Jerusalemijn/ v. 31.
hopia ja culda pannan neljändenä päiwänä HERran huonen arcuin/ v. 32.
uhratan/ v. 35.
Cuningan kirja näytetän/ v. 36.

Esra 8:1 NÄmät owat nijden Isäin päämiehet/ ja heidän lucuns/ jotca läxit minun Canssani Babelist Cuningas Arthahsasthan hallites.
Esra 8:2 Pineexen pojista Gersom. Ithamarin pojista Daniel. Dawidin pojista Hattus.
Esra 8:3 Sechanian pojista/ Pareos/ Sacharia/ ja hänen cansans luettu sata ja wijsikymmendä miestä.
Esra 8:4 Pahath Moabin pojista Elioenai Serahian poica/ ja hänen cansans caxi sata miestä.
Esra 8:5 Sechanian pojista Jehasielin poica/ ja hänen cansans colme sata miestä.
Esra 8:6 Adin pojista Ebed Jonathanin poica/ ja hänen cansans wijsikymmendä miestä.
Esra 8:7 Elamin pojista Jesaia Athalian poica/ ja hänen cansans seidzemenkymmendä miestä.
Esra 8:8 Sephatian pojista Sebadia Michaelin poica/ ja hänen cansans cahdexankymmendä miestä.
Esra 8:9 Joabin pojista Obadia Jehielin poica/ ja hänen cansans caxi sata ja cahdexantoistakymmendä miestä.

Esra 8:10 Selomithin pojista Jesiphian poica/ ja hänen cansans sata ja cuusikymmendä miestä.
Esra 8:11 Bebain pojista Sacharia Bebain poica/ ja hänen cansans cahdexancolmattakymmendä miestä.
Esra 8:12 Asgadin pojista Johanan se nuorin poica/ ja hänen cansans sata ja kymmenen miestä.
Esra 8:13 Adonicamin wijmeisistä pojista/ joiden nimet owat/ Eliphelet/ Jehiel ja Semaja/ ja heidän cansans cuusikymmendä miestä.
Esra 8:14 Bigewain pojista Uthai ja Sabud/ ja heidän cansans seidzemenkymmendä miestä/ miehenpuolet.
Esra 8:15 JA minä cocoisin heidän sen wirran tygö joca tule Ahewaan/ ja olimma sijnä colme päiwä. Ja cosca minä wisust cadzelin Canssan ja Papit/ en minä löytänyt yhtäkän Lewitat.
Esra 8:16 Nijn minä lähetin Elieserin/ Arielin/ Semajan/ Elnathanin/ Jaribin/ Elnathanin/ Nathanin/ Sacharian ja Mesullamin/ ne päämiehet/ ja Jojaribin ja Elnathanin/ opettajat.
Esra 8:17 Ja lähetin ne Iddon tygö/ joca oli päämies Casphias/ tuoman meille palwelioita meidän Jumalam huoneseen/ ja minä panin heidän suuhuns sanat mitä heidän piti Iddolle puhuman/ ja hänen weljillens Nethinimille Casphias.
Esra 8:18 Ja he toit meille meidän Jumalam hywän käden jälken meidän ylidzem yhden wijsan miehen/ Mahelin pojista Lewin pojan/ Serebian poicains ja weljeins cansa/ cahdexantoistakymmendä.
Esra 8:19 Ja Hasabian ja Esaian hänen cansans/ Merarin pojist/ hänen weljeins ja poicains cansa/ caxikymmendä.
Esra 8:20 Ja Nethinimeist cuin Dawid ja Försti olit pannet Lewitaita palweleman/ caxi sata ja caxikymmendä/ caicki nimelläns nimitetyt.
Esra 8:21 JA minä cuulutin siellä paaston Ahewan wirran tykönä/ nöyryttäxem meitäm Jumalan edes/ ja kysyäxem häneldä oikiata tietä/ meille ja meidän lapsillem ja caikille meidän caluillem.
Esra 8:22 Sillä en minä rohjennut anoa Cuningalda sotawäkeä ja huowia warjeleman meitä tiellä wiholisilda: sillä me olimme sanonet Cuningalle/ että meidän Jumalan käsi on hywäxi caickein ylidze/ jotca händä edziwät: mutta hänen wäkewydens ja wihans caickein nijden päälle/ jotca hänen hyljäwät.
Esra 8:23 Nijn me paastoisim/ ja rucoilim meidän Jumalatam sen edest/ ja hän cuuli meitä.
Esra 8:24 Ja minä walidzin ylimmäisistä Papeista caxitoistakymmendä/ Serebian ja Hasabian/ ja kymmenen heidän weljistäns heidän cansans.
Esra 8:25 Ja minä punnidzin heille sen hopian ja cullan/ ja ylönnysastiat meidän Jumalam huoneseen/ cuin Cuningas ja hänen Neuwonandajans ja Förstins/ ja coco Israel/ cuin saapuilla oli/ olit andanet ylönnyxexi.
Esra 8:26 Ja punnidzin heidän käsijns hopiata cuusi sata ja wijsikymmendä leiwiskätä/ ja hopiaastioita sata leiwiskätä/ ja sata leiwiskätä culda.

Esra 8:27 Ja caxikymmendä cullaista malja/ jotca painoit tuhannen culdapenningitä/ ja caxi callista waskiastiata/ kircast cuin culda.
Esra 8:28 Ja minä sanoin heille: te oletta pyhät HERralle/ nijn myös owat astiat/ culda ja hopia/ joca on hywällä mielellä annettu HERralle teidän Isäin Jumalalle.
Esra 8:29 Walwocat sijs ja pitäkät ne nijncauwan tallella/ että te ne jällens punnidzet ulos Pappein ja Lewitain/ päämiesten ja Israelin ylimmäisten Isäin edes Jerusalemis/ HERran huonen Arckuun.
Esra 8:30 Nijn Papit ja Lewitat otit wastan sen punnitun hopian ja cullan/ ja astiat/ ja weit Jerusalemijn meidän Jumalam huoneseen.
Esra 8:31 JA me läxim Ahewan wirran tykö toisna päiwänä toistakymmendä ensimäisestä Cuusta/ menemän Jerusalemijn/ ja meidän Jumalam käsi oli meidän päälläm/ joca meitä pelasti meidän wiholistem käsist ja wäjymisest tiellä.
Esra 8:32 Ja me tulim Jerusalemijn/ ja olim siellä colme päiwä.
Esra 8:33 Mutta neljändenä päiwänä punnittin hopia ja culda/ ja astiat meidän Jumalam huoneseen/ Papin Urian pojan Meremothin käden ala/ ja hänen cansans oli Eleazar Pineexen poica/ ja heidän cansans Josabad Jesuan poica ja Noadia Benuin Lewitan poica.
Esra 8:34 Jocaidzen lugun ja painon perän/ ja caicki se paino kirjoitettin sijhen aican.
Esra 8:35 Ja fangeuden lapset jotca olit tullet fangeudest/ uhraisit Israelin Jumalalle polttouhria/ caxitoistakymmendä härkä/ coco Israelin edestä/ yhdexänkymmendä ja cuusi oinast/ seidzemencahdexattakymmendä caridzata/ caxitoistakymmendä caurista/ syndiuhrixi/ caicki tyynni polttouhrixi HERralle.
Esra 8:36 Ja he annoit Cuningan wircamiehille ja maan foudeille tällä puolen wirran/ Cuningan kirjan ja käskyn/ ja corgotti Canssan ja Jumalan huonen.

Vers. 21. Paaston) Cadzo 2. Chron.$ 20:3. ja Num.$ 29:7.

IX. Lucu.

YLimmäiset tulewat Esran tygö walittaman/ että Israelin Canssa/ Papit ja Lewitat olit secoittanet idzens pacanoitten cansa/ ja ottanet heidän tyttäritäns emännixi/ v. 1.
Esra rewäise waattens ja istu yxinäns ehtosen asti/ nouse ja lange polwillens/ v. 3.
tunnusta omat ja Canssan synnit/ ja rucoile hartast että HERra olis heille armollinen/ annais ne andexi/ ja ettei he peräti hucuis/ v. 6.

Esra 9:1 COsca nämät caicki olit päätetyt/ nijn tulit päämiehet minun tygöni/ ja sanoit: Israelin Canssa ja Papit ja Lewitat ei ole erinnet maan Canssain/ Cananerein/ Hetherein/ Phereserein/ Jebuserein/ Ammoniterein/ Moabiterein/ Egyptiläisten ja Amorrerein cauhistuxista.
Esra 9:2 Sillä he owat ottanet heidän tyttäritäns heillens/ ja heidän pojillens/ ja owat secoittanet sen pyhän siemenen maan Canssain sanca/ ja heidän päämiehens ja Esiwaldans owat caickein ensimäiset sijnä pahas tegos.
Esra 9:3 Cosca minä sen cuulin/ rewäisin minä waatteni ja hameni/ ja repelin minun hiuxeni minun päästäni ja partani/ ja istuin hämmästyxis.
Esra 9:4 Ja caicki jotca pelkäisit HERran Israelin Jumalan sana/ tulit cocoon minun tygöni/ jällenstulluitten synnin tähden/ ja minä istuin hämmästyxis haman ehtouhrin asti.
Esra 9:5 Ja ehtouhrin aican nousin minä surkeudestani/ rewäisin waatteni ja hameni/ ja langeisin polwilleni/ ja hajotin käteni HERran minun Jumalani tygö/ ja sanoin:
Esra 9:6 MInun Jumalan/ minä häpen ja en kehta minun silmiäni nosta sinun tygös/ minun Jumalan: sillä meidän syndim owat enändynet meidän pääm ylidzen/ ja meidän pahat tecom owat caswanet hamas taiwasen asti.
Esra 9:7 Hamast meidän Isäim ajast/ nijn tähän päiwän saacka/ olem me ollet suuris synneis/ ja meidän pahain töidem tähden/ me ja meidän Cuningam ja Pappim owat annetut maan Cuningasten käsijn ja miecan/ ja fangeuxen ja ryöstöxi/ ja meidän caswom häpiän/ nijncuin tänäkin päiwänä.
Esra 9:8 Mutta nyt on meille wähä armo HERralda tapahtunut meidän Jumalaldam wähällä ajalla/ että wielä on muutamita meistä jäljellä ja pääsneitä/ että hän andoi wielä waarnan meille hänen pyhän siaans/ että meidän Jumalam walistais meidän silmäm/ ja andais meille wähän elämän meidän orjudesam.
Esra 9:9 Sillä me olem orjat/ ja meidän orjudesam ei hyljännyt meitä meidän Jumalam/ ja hän on käändänyt laupiudens meidän tygöm Persian Cuningasten edes/ että he annoit meidän elä/ ja corgotta meidän Jumalam huonen/ ja corja ne jaonnet/ ja andoi meille aidan Judas ja Jerusalemis.
Esra 9:10 Mitä me sijttekin sanom meidän Jumalan? että me olem hyljännet sinun käskys.
Esra 9:11 Joita sinä olet käskenyt sinun palweliais Prophetain cautta: maa/ johon te menet omistaman/ on saastainen maa/ maan Canssain saastaisuden tähden/ nijden cauhistusten tähden/ joilla he owat sen täyttänet heidän saastaisudellans sekä siellä että täällä.
Esra 9:12 Nijn ei teidän pidä andaman nyt teidän tyttäritän heidän pojillens/ ja ei teidän pidä ottaman heidän tyttäritäns teidän pojillen/ älkät myös edzikö heidän rauhans ja caluans ijancaickisest/ että te

tulisitte wäkewäxi/ ja söisit maan hywyttä/ ja saisit sen anda teidän lapsillen ijancaisexi perimisexi.
Esra 9:13 Ja nijden caickein jälken cuin meidän päällem tullet owat/ meidän pahain tecoim ja suurten syndeim tähden/ nijn olet sinä meidän Jumalam säästänyt meidän pahoja töitäm/ ja andanut wapauden/ cuin nyt on.
Esra 9:14 Pitäisköst meidän taas sinun käskys käymän ylidze/ ja tekemän langoutta tämän ilkiän Canssan cansa/ etkös mahda wihastua meidän päällem/ sijhenasti että peräti autioxi tullan/ ettei ketän jää eikä ole pääsemyst.
Esra 9:15 HERra Israelin Jumala sinä olet wanhurscas: sillä me olem jäänet wapadetta/ nijncuin se tänäpän on. Cadzo/ me olem sinun edesäs meidän synneisäm/ sentähden ei kengän woi edesäs pysyä.

Vers. 2. He owat ottanet heidän tyttäritäns) Nijn myös
v. 12. Nijn ei teidän pidä nyt andaman) Cadzo Deut.$ 7:3. Vz 8. ja 9. Waajan ja aidan) Tämä on sanottu sananlascun tawalla/ että caicki muu Canssa ja maa on häwitetty/ ja he owat wielä jäänet nijncuin waarna huoneseen/ ja cappale aita pellon ymbärille.

X. Lucu.

ESran rucoilles cocondu hänen tygöns suuri joucko Israelist/ ja Zechania Jehielin poica tunnusta heidän puolestans/ että he täsä asias olit tehnet HERra wastan/ ja ano ero wieraist waimoist/ v. 1.
Esra wannotta heitä nijn tekemän/ v. 5.
wijden päiwän päräst coconduwat he taas Jerusalemijn tätä tutkisteleman/ ja tekewät nijn/ v. 9.
Pappein seas löytän monicahdat ottanen pacanalisi emänditä/ jotca heildä hyljätän/ v. 18.

Esra 10:1 COsca Esra näin rucoili ja tunnusti/ itki ja macais Jumalan huonen edes/ cocondui suuri joucko Israelist hänen tygöns/ miehist/ waimoist ja lapsist/ ja Canssa itki sangen cowin.
Esra 10:2 Ja Zechania Jehielin poica Elamin lapsist/ wastais Esrat/ ja sanoi: me olem rickonet meidän Jumalatam wastan/ että me olem ottanet muucalaiset waimot maan Canssoista/ mutta wielä on toiwo senwuoxi Israelis
Esra 10:3 Nijn tehkäm nyt lijtto meidän Jumalam cansa ajaxem caicki waimot pois/ ja ne jotca heistä syndynet owat/ HERran neuwon jälken/ ja nijden jotca pelkäwät meidän Jumalam käskyä/ ja tapahtucon lain jälken.
Esra 10:4 Nijn nouse/ sillä sinun se tule/ me olem sinun cansas/ ole hywäs turwas ja tee nijn.

Esra 10:5 SIlloin nousi Esra/ ja wannotti ylimmäiset Papit ja Lewitat/ ja coco Israelin/ tekemän tämän sanan jälken/ ja he wannoit.
Esra 10:6 Ja Esra nousi Jumalan huonen edest/ ja meni Johanan Eliasibin pojan Camarijn/ ja cuin hän sinne tuli/ ei hän syönyt leipä eikä juonut wettä: sillä hän murhetti heidän ricostens tähden/ jotca olit ollet fangeuxes.
Esra 10:7 Ja he cuulutit Judas ja Jerusalemis caikille lapsille cuin fangina olit ollet/ tuleman cocon Jerusalemijn.
Esra 10:8 Ja joca ei colmes päiwäs tullut päämiesten ja wanhimbain neuwon jälken/ nijn caicki hänen tawarans piti kirottu oleman/ ja hän idze eritettämän nijden joucost cuin fangina olit ollet.
Esra 10:9 Nijn tulit caicki Judan ja BenJaminin miehet Jerusalemijn colmes päiwäs cocon/ se on/ cahtenakymmendenä päiwänä/ yhdexännestä Cuusta/ ja caicki Canssa istui catulla HERran huonen edes/ ja wärisit sijtä asiast ja saten tähden.
Esra 10:10 JA Pappi Esra nousi/ ja sanoi heille: te oletta rickonet naidesan muucalaisia waimoja/ ja lisännet Israelin synnit.
Esra 10:11 Nijn tunnustacat nyt HERralle teidän Isäin Jumalalle/ ja tehkät sitä cuin hänelle kelpa/ ja eroittacat teitän maan Canssoista ja muucalaisista waimoista.
Esra 10:12 Nijn wastais coco seuracunda/ ja sanoi corkialla änellä: se pitä tapahtuman cuins olet sanonut.
Esra 10:13 Mutta Canssa on paljo ja on sade ilma/ ja ei woi täällä ulcona seisoa/ eikä tämä ole yhden eli cahdn päiwän työ: sillä meitä on paljo/ jotca olem sijnä asias sangen suurest syndiä tehnet.
Esra 10:14 Anna meidän päämiestem coco seuracunnas meitä toimitta/ että caicki jotca meidän Caupungeis owat nainet muucalaisia waimoja/ tulewat tänne määrättynä päiwänä/ jocaidzen Caupungin wanhimman ja heidän duomarittens cansa/ nijncauwan cuin meidän Jumalam wiha käändy meistä tämän syyn tähden.
Esra 10:15 Nijn pandin Jonathan Asahelin poica/ ja Jahsia Tikuan poica sen päälle/ ja Mesullam/ ja Sabthai/ Lewitat autit heitä.
Esra 10:16 Ja fangeuxen lapset teit nijn/ ja eroitettin. Ja Esra Pappi/ ja päämiehet heidän Isäins sucucundain seas/ ja caicki cuin nimitetyt owat/ istuit ensimäisnä päiwänä kymmenennest Cuucaudest tutkisteleman sitä.
Esra 10:17 Ja he toimitit sen caickein miesten cansa joilla olit muucalaiset waimot/ ensimäisnä päiwänä ensimäisestä Cuusta.
Esra 10:18 JA Pappein poicain seast löyttin jotca olit ottanet muucalaisia waimoja/ cuin oli: Jesuan Josedechin pojan lasten seas ja hänen weljeins Maeseia/ Elieser/ Jareb ja Gedalia.

Esra 10:19 Ja he annoit kätens/ tahtowans aja waimot ulos/ ja andawans jäärän heidän ricosuhrixens/ heidän ricoxens edest.
Esra 10:20 Immerin lasten seas/ Hanani ja Sebadia.
Esra 10:21 Harimin lasten seas Maeseia/ Elia/ Semaia Jehiel ja Usia.
Esra 10:22 Pashurin lasten seas Elioenai/ Maesia/ Ismael/ Nethaneel/ Josabad ja Eleasa.
Esra 10:23 Lewitain seas Josabad/ Simei ja Kelaia (hän on se Klita) Petakja/ Juda ja Elieser.
Esra 10:24 Weisaitten seas/ Eliasib. Owen wortioitten seas Sallum/ Telem ja Uri.
Esra 10:25 Israelist: Pareoxen lasten seas/ Ramia/ Jesia/ Malchia/ Meiamin/ Eleazar/ Malchia ja Benaja.
Esra 10:26 Elamin lasten seas/ Mathania/ Sacharia/ Jehiel/ Abdi/ Jeremoth ja Elia.
Esra 10:27 Sathun lasten seas/ Elioenai/ Eliasib/ Mathania/ Jeremoth/ Sabad/ ja Asisa.
Esra 10:28 Bebain lasten seas/ Johanan/ Hanania/ Sebai ja Athlai.
Esra 10:29 Banin lasten seas/ Mesullam/ Malluch/ Adaia/ Jasub/ Seal ja Jaremoth.
Esra 10:30 PahathMoabin lasten seas/ Adna/ Chelal/ Benaja/ Maeseia/ Mathania/ Bezaleel/ Benui ja Manasse.
Esra 10:31 Harimin lasten seas/ Elieser/ Jesia/ Malchia/ Semaia/ Simeon.
Esra 10:32 Benjamin/ Malluch ja Samaria.
Esra 10:33 Hasumin lasten seas/ Mathnai/ Mathatha/ Sabad/ Eliphelet/ Jeremai/ Manasse ja Simei.
Esra 10:34 Banin lasten seas/ Maedai/ Amram/ Huel.
Esra 10:35 Benaja/ Bedia/ Cheliu.
Esra 10:36 Wanja/ Meremoth/ Eliasib.
Esra 10:37 Mathania/ Matthenai/ Joasau/
Esra 10:38 Bain/ Benui/ Simei.
Esra 10:39 Selemia/ Nathan/ Adaja.
Esra 10:40 Machnadbai/ Sasai/ Sarai/
Esra 10:41 Asareel/ Selemia/ Samaria.
Esra 10:42 Sallum/ Amaria ja Joseph.
Esra 10:43 Nebon lasten seas/ Jeiel/ Mathithia/ Sabad/ Sebina/ Jaddai/ Joel ja Benaja.
Esra 10:44 Nämät caicki olit ottanet muucalaisia waimoja/ ja olit monicahdat nijstä waimoist synnyttänet lapsia.

Vers. 2. Me olem rickonet meidän Jumalatam wastan) Tästä nähdän/ ettei se ole cohta awioskäsky/ että

mies ja waimo yhten annetan/ waan sen pitä tapahtuman lailisest Jumalan säädyn jälken.
v. 13. Eikä tämä ole yhden eli cahden päiwän työ) Sillä ei heidän pitänyt heitä nijn arwolda ajaman tyköäns pois/ waan piti tutkisteldaman cuinga he olit tullet yhten/ ja nijn toimitettaman että sekä he ja heidän lapsens jotakin saisit/ josta he jollain tawalla tulisit holhotuxi. Jonga piti Duomaritten cautta tapahtuman.

Esran Kirjan loppu.

Nehemian Kirja

SECUNDUS$ ESDRAE$, Eli Nehemian Kirja / josa kirjoitetan : I. CUinga Nehemia Judalainen Persian Cuningan Arthahsasthan juomanlaskia/ on sen Cuningan aicana tietä saanut/ että Jerusalemin muurit olit wielä maasa/ on sijtä tullut murhellisexi/ rucoillut Jumalalda apua/ anonut ja saanut Cuningalda täyden luwan mennä Jerusalemijn/ ja on sen muurit jällens rakendanut ymbärins joca tahgolda/ cap. $ 1. 2. 3.
II. Saneballat on monen muiden Judalaisten cansa sijtä närkästynyt/ ja tahtonut sitä wäkiwallalla ja cawaludella estä/ mutta ei he ole taitanet/ waan Nehemia on menestynyt/ sijhenasti että muurit täydellisest rakettin/ c. $ 4.
portit pandin ja wartiat asetettin Caupungijn/ c. $ 6.
7.
ja on usein sillä callilla ajalla auttanut köyhiä Judalaisia omastans/ ja culuttanut rakennuxeen/ c. $ 5.
III. Judalaiset owat cocondunet seizemendenä Cuucautena ja pitänet Lehtimajan juhla suurella ilolla/ pitänet myös sijtte paasto ja rucouspäiwiä/ tunnustanet heidän ja esiisäins pahat tegot/ rucoillet Jumalalda andexi ja apua/ ja tehnet lijton HERran cansa/ tästälähin uscollisemmast hänen laisans waelda/ c. $ 8. 9. 10.
IV Heittäwät arpa/ että kymmenes osa Canssast paidzi Päämiehiä piti asuman Jerusalemis/ waan muut wähis Caupungeis ja heidän kylisäns Owat nijn suurella ilolla sijtte wihkinet ne äsken raketut muurit/ c. $ 11. 12.
V. Cuinga Nehemia löytä palatesans Cuningan tykö muutamita pahoja tawoja Canssan seas/ joita hän angarast kieldä ja waati paneman pois/ c. $ 13.
Ja on täsä Kirjas liki 114. wuoden aica/ sijtä 20. Arthahsasthan wuodest/ nijn suuren Alexandrin asti/ cosca Nehemia ajoi pois Manassen joca oli nainut Saneballatin tyttären/ josta puhutan/ c. $ 13:28.
Sillä sijtä 20. ajastajast cuin Nehemia sai täyden lupauxen/ hallidzi Arthahsastha 20. ajastaica/ Caickians 40.
Darius Notus 19. ajastaica Artaxerxes Memor 43. ajastaica Artaxerxes Ochus 23. ajastaica Arsemes eli Arses 3. ajastaica/ Darius Codomannus 6. ajastaica/

I. Lucu .

NEhemia Judalainen Arthahsasthan Persian Cuningan juomalaskia saa cuulla Jerusalemin muurit wielä

olewan maasa/ ja weljens Judalaiset ahdistuxes/ v. 1.
paasto/ surcuttele ja tunnusta nämät tapahtuwan heidän syndeins tähden/ rucoile HERra muistaman lupaustans/ että hän cocois heitä/ jos he mailman ärijn hajotetut olisit/ ja annais menestyä hänen aiwoituxens/ v. 6.

Neh 1:1 NÄmät owat Nehemian Hachalian pojan tegot. Se tapahtui Chisleuwin Cuulla cahtenakymmendenä wuonna/ cosca minä olin Susan linnas.
Neh 1:2 Nijn tuli Hanani yxi minun weljistäni/ muutamitten Judan miesten cansa/ ja minä kysyin heille Judalaisista/ jotca fangeudest jäänet ja pääsnet olit/ ja mikä meno Jerusalemis oli.
Neh 1:3 Ja he sanoit minulle: ne jotca jäänet owat fangeudest/ owat siellä maasa suures onnettomudes ja häpiäs/ Jerusalemin muurit owat jaotetut/ ja hänen porttins tulella poltetut.
Neh 1:4 Cosca minä sencaltaiset sanat cuulin/ nijn minä istuin ja itkin ja muurhedein muutamat päiwät/ paastoisin ja rucoilin taiwan Jumalan edes.
Neh 1:5 Ja sanoin: Ah HERra Jumala taiwast/ wäkewä/ suuri ja peljättäpä Jumala/ joca pidät lijttos ja laupiudes nijlle jotca sinua racastawat ja pitäwät sinun käskys.
Neh 1:6 Anna corwas cuulla ja silmäs awoi olla/ cuuleman sinun palwelias rucousta cuin minä rucoilen sinun edesäs yöt ja päiwät/ sinun palweliais Israelin lasten edest: Ja minä tunnustan Israelin lasten synnit/ cuin me olem tehnet sinua wastan/ ja minä ja minun Isäni huone olemme syndiä tehnet.
Neh 1:7 Me olem sangen rascast syndiä tehnet/ etten me ole pitänet sinun käskyjäs/ säätyjäs ja oikeuttas/ joitas olet Mosexelle sinun palwelialles käskenyt.
Neh 1:8 Mutta muista cuitengin sitä sana cuins käskit Mosexelle sinun palwelialles/ ja sanoit: cosca te ricotta/ nijn minä hajotan teidän Canssain secaan.
Neh 1:9 Mutta jos te palajat minun tygöni/ ja pidätte minun käskyni ja teette ne. Ja jos te ajetan haman taiwan ärijn/ nijn minä sieldäkin teidän cocon/ ja wien sijhen paickan/ jonga minä olen walinnut minun nimeni asumasiaxi.
Neh 1:10 He owat cuitengin sinun palwelias ja sinun Canssas/ jotcas suurella woimallas wapadit/ ja wäkewällä kädelläs pelastit.
Neh 1:11 O HERra/ olcon sinun corwas awoi sinun palwelias rucouxeen/ ja sinun palwelioittes rucouxijn/ jotca pyytäwät peljätä sinun nimes/ ja anna sinun palwelias tänäpän menestyä/ ja anna heille armo tämän miehen edes: sillä minä olin Cuningan juomanlaskia.

Vers. 1. Cahtenakymmendenä wuonna) Nimittäin Arthahsasthan Persian Cuningan/ cuin nähdän

ensimäisest wersyst/ seurawaises lugus.
v. 4. Paastoisin) Cadzo 2. Chron.$ 20:3. ja Num.$ 29:7.

II. Lucu .

CUningas näke Nehemian murehtiwan/ ja kysy mitä hänen puuttu/ v. 1.
Nehemia wasta: Jerusalemin ja hänen Isäins hautaushuonen autiana olewan/ v. 2.
ano Cuningalda kirja mennäxens ja raketaxens sen muureja/ v. 4.
Cuningas anda sen/ v. 6.
Nehemia tule ja näke caatunet muurit/ v. 11.
neuwo Päämiehiä nijtä rakendaman cansans/ v. 17.
Saneballat muiden cansa pilcka heitä/ v. 17.

Neh 2:1 JA tapahtui Arthahsasthan Cuningan cahtenakymmendenä wuonna Nisan Cuulla/ cosca wijna oli hänen edesäns/ nijn minä otin wijnan ja annoin Cuningalle/ mutta en minä ollut murhellinen hänen edesäns.
Neh 2:2 Nijn Cuningas sanoi minulle: mixis nijn pahoin cadzot? ja et cuitengan kipiä ole? ei se muu ole mutta murhe on sinun sydämesäs: ja minä pelkäisin sangen cowin.
Neh 2:3 Nijn minä sanoin Cuningalle: eläkön Cuningas ijancaickisest: eikö minun caswon mahda olla murhellinen/ cosca se Caupungi/ josa minun Isäini hautamushuone on/ kylmillä on/ ja hänen porttins owat tulella culutetut.
Neh 2:4 Nijn sanoi Cuningas minulle: mitäs sijs anot? nijn minä rucoilin taiwan Jumalata.
Neh 2:5 Ja minä sanoin Cuningalle: jos se kelpa Cuningalle/ ja jos sinun palwelias on sinun edesäs kelwollinen/ ettäs lähetäisit minun Judaan/ minun Isäini hautamus Caupungijn/ rakendaman sitä.
Neh 2:6 Nijn sanoi Cuningas minulle Drötningin wieres istuisans: cuinga cauwans matcas olet? ja coscas palajat? ja se kelpais Cuningalle/ ja lähetti minun sijttecuin minä ajan määrännyt olin.
Neh 2:7 Ja minä sanoin Cuningalle: jos Cuningan tahto nijn on/ nijn andacon minulle kirjan maanhaldiain tygö toiselle puolelle wirta/ että he wiewät minun ylidze/ sijhenasti cuin minä tulen Judaan.
Neh 2:8 Ja Assaphin tygö kirjan/ joca on Cuningan medzän wartia/ että hän lähettä minulle hirsiä salin porttein wuoldeixi/ cuin on huonen tykönä/ ja Caupungin muurijn/ ja sijhen huoneseen johon minä menen. Ja Cuningas andoi minulle nijncuin minun Jumalani hywä käsi oli minun päälleni.
Neh 2:9 Ja cosca minä tulin sille puolen wirta maanhaldiain tygö/ nijn minä annoin heille Cuningan kirjan/ ja Cuningas lähetti minun cansani sodanpäämiehiä ja hewoismiehiä.

Neh 2:10 MUtta cosca Saneballat Horonijta ja Tobia Ammoniteritten palwelia sen cuulit/ panit he pahaxens sangen cowin/ että jocu ihminen oli/ joca Israelin lasten parasta cadzoi.
Neh 2:11 JA cosca minä tulin Jerusalemijn/ ja olin siellä ollut colme päiwä.
Neh 2:12 Walmistin minä idzeni yöllä/ ja wähä wäke minun cansani/ sillä en minä sanonut kenellengän/ mitä minun Jumalani oli minun andanut sydämeni tehdäxeni Jerusalemis/ ja ei minulla ollut yhtän juhta myötäni/ muuta cuin se jonga päällä minä istuin.
Neh 2:13 Ja minä ajoin laxoportista ulos yöllä/ Drakin lähten tyköä nijn sodanporttijn/ ja coettelin Jerusalemin muureja/ jotca olit jaotetut/ ja porteja jotca olit tulella culutetut.
Neh 2:14 Ja minä menin wielä lähdeporttijn/ ja Cuningan lammin tygö/ ja ei ollut siellä sia/ että minun juhtan sai käydä minun allani.
Neh 2:15 Cuitengin menin yöllä ojan tygö/ ja coettelin muuria/ palaisin ja tulin jällens laxoporttijn.
Neh 2:16 Ja ei ylimmäiset tiennet cunga minä menin/ taicka mitä minä tein: sillä en minä wielä sijhenasti ilmoittanut mitän kellengän/ Judalaisille ja Papeille/ Raadimiehille ja ylimmäisille/ ja muille työn tekiöille.
Neh 2:17 Ja minä sanoin heille: te näette tämän onnettomuden josa me olemma/ että Jerusalem on autian/ ja hänen porttins owat tulella culutetut/ tulcat ja rakendacam Jerusalemin muurit/ etten me häpiänä olis.
Neh 2:18 Ja minä ilmoitin heille minun Jumalani käden joca oli hywä minun päälläni/ ja myös Cuningan sanat/ cuin hän sanoi minulle. Ja he sanoit: noscam sijs ja rakendacam. Ja heidän kätens wahwistuit hywyteen.
Neh 2:19 MUtta cosca Saneballat Horonijta/ ja Tobia Ammoniteritten palwelia/ ja Gosem Arabiast sen cuulit/ häwäisit he meitä ja cadzoit ylön ja sanoit: mikä se on cuin te teette/ tahdottaco te luopua jällens Cuningast?
Neh 2:20 Nijn minä wastaisin heitä/ ja sanoin: Jumala taiwast anda meille menestyxen/ sillä me hänen palwelians olem walmistanet idzem/ ja rakennam/ mutta ei teillä ole yhtäkän osa eli oikeutta/ taicka muistoa Jerusalemis.

III. Lucu .

JUdalaiset rakendawat muurit Caupungin ymbärins/ ja panewat sen portit ja teljet ylös. Eliasib ylimmäinen Pappi rakenda lammasportin/ ja nijn cukin osans järjestäns/ toinen toisens perästä/ sijhen porttijn jällens/ v. 1.
etc.$

Neh 3:1 JA Eliasib ylimmäinen Pappi nousi Pappein hänen weljens cansa/ ja rakensit lammasportin ja pyhitit sen/ ja panit sijhen owen/ ja he pyhitit sen Meahn tornin asti/ joca oli haman Hananeelin tornin saacka.
Neh 3:2 Ja Jerihon miehet rakensit hänen wieresäns. Ja Sachur Imrin poica rakensi hänen wieresäns.
Neh 3:3 Mutta Senaan lapset rakensit calaportin ja catit sen/ ja panit sijhen owet/ lucut ja teljet.
Neh 3:4 Ja Meremoth Urian poica/ Hacoxen pojan/ rakensi heidän wieresäns/ Ja Mesullam Berechian poica Mesesabeelin pojan/ rakensi heidän wieresäns. Zadoch Baenan poica rakensi heidän wieresäns.
Neh 3:5 Nijden tykönä rakensit ne Tekoast/ mutta heidän Sangarins ei käändänet caulans heidän Herrans palweluxeen.
Neh 3:6 Wanhan portin rakensi Jojada Passean poica/ ja Mesullam Besodian poica/ ja catit sen/ ja panit sijhen owet/ lucut ja teljet.
Neh 3:7 Melathia Gibeonist ja Jadon Meronost rakensi heidän wieresäns/ Gibeonin ja Mizpan miehet maanhaldian istuimen tykönä sillä puolen weden.
Neh 3:8 Hänen wieresäns rakensi Usiel Harhaian culdasepän poica/ hänen wieresäns rakensi Hanania krydeinmyjän poica/ ja he rakensit Jerusalemis lewiän muurin asti.
Neh 3:9 Hänen wieresäns rakensi Rephaja Hurin poica puolen Jerusalemin päämies.
Neh 3:10 Hänen wieresäns rakensi Jodaja Harumaphin poica/ hänen huonens cohdalla/ hänen wieresäns rakensi Hattus/ Hasabenian poica.
Neh 3:11 Mutta Malchia Harimin poica/ ja Hasub Pahath Moabin poica rakensit caxi cappalda/ ja tornin pädzein tykönä.
Neh 3:12 Hänen wieresäns rakensi Sallum Haloexen poica/ puolen Jerusalemin päämies/ hän idze ja hänen tyttärens.
Neh 3:13 Laxoportin rakensi Hanon ja Sanoahn asujamet/ ne rakensit sen ja panit sijhen owet/ lucut ja teljet/ ja tuhannen kynärätä muuria sondaporttin asti.
Neh 3:14 Mutta Malchia Rechabin poica/ neljännen osan wijnamäen päämies rakensi sondaportin/ hän rakensi sen/ ja pani sijhen owet/ lucut ja teljet.
Neh 3:15 Mutta lähdeportin rakensi Sallum Chalhosen poica/ neljännen osan päämies Mizpas/ hän rakensi ja catti sen/ ja pani sijhen owet/ lucut ja teljet/ Siloan lammen muurin cansa Cuningan krydimaan tykönä/ nijhin trappuin asti cuin tulewat alas Dawidin Caupungist.
Neh 3:16 Hänen wieresäns rakensi Nehemia Asbukin poica/ puolen BethSurin päämies/ hamas Dawidin hautain cohdalle/ ja Aswian calalammen wäkewitten huonesin asti.
Neh 3:17 Händä likimbänä rakensit Lewitat/ Rehum Banin poica/ hänen wieresäns rakensi Hasabia/ puolen

Kegilan päämies hänen neljäscunnasans.
Neh 3:18 Händä likimbänä rakensit heidän weljens Bawai Hanadadin poica/ puolen Kegilan päämies.
Neh 3:19 Hänen wieresäns rakensi Eser Jesuan poica/ Mizpan päämies/ toisen osan sijnä culmas asehuonen puoles.
Neh 3:20 Händä likin rakensi Baruch Sebain poica/ mäellä/ colmas/ toisen osan/ Eliasibin ylimmäisen Papin huonen owen asti.
Neh 3:21 Händä likin rakensi Meremoth Urian poica/ Hakoxen pojan/ toisen osan/ Eliasibin huonen owest nijn Eliasibin huonen loppun asti.
Neh 3:22 Hänen jälkens rakensit Papit/ ne miehet lakialda.
Neh 3:23 Heidän jälkens rakensi BenJamin ja Hasub oman huonens cohdalla/ heidän peräsäns rakensi Asaria Maeseian poica/ Ananian pojan/ oman huonens tykönä.
Neh 3:24 Hänen jälkens rakensi Benui Hanadadin poica/ toisen osan/ Asarian huonen tyköä nijn louckoon ja hamas culman asti.
Neh 3:25 Palal Usian poica loucast wastan/ ja sitä corkiata tornia cuin näky Cuningan huonest/ joca oli fangicartanon tykönä/ hänen jälkens rakensi Pedaja Pareoxen poica.
Neh 3:26 Mutta Nethinimit asuit Ophelin tykönä wesiporttin asti itän päin/ josta torni näky ulos.
Neh 3:27 Sitälikin rakensit Thecoalaiset toisen osan isoi torni päin/ cuin näky ulos/ Ophelin muurin asti.
Neh 3:28 Mutta hewoisportist rakensit Papit/ jocainen huonens cohdalla.
Neh 3:29 Heidän jälisäns rakensi Zadok Immerin poica hänen huonens cohdalla. Hänen jälisäns rakensi Semaja Sachanian poica/ itäportin wartia. Hänen jälisäns rakensi Hanania Selemian poica/ ja Hanum cuudes/ Salaphin poica toisen osan.
Neh 3:30 Hänen jälisäns rakensi Mesullam/ Berechian poica hänen Camarins cohdalla.
Neh 3:31 Hänen jälisäns rakensi Malchia culdasepän poica Nethinimein huonesen asti/ ja cauppamiesten/ Raadiportin cohdalda/ hamas culmasalin saacka.
Neh 3:32 Culdasepät ja cauppamiehet rakensit culmasalin wälille ja lammasporttin asti.

Vers. 5. Sangarins) Wäkewät ja rickat taitawat liuckaudella heidäns kirwotta yhteisist rasitoxist: joilla taas ei mitän ole/ ne ei mitän anna/ sentäden caicki cuorma joutu köyhän Canssan päälle/ jonga caicki täyty kärsiä.

IV. Lucu .

SAneballat ja ymbäriasuwaiset Canssat pilckawat Judalaisia/ v. 1.
he anowat Jumalalda apua/ v. 4.
Wiholiset aicoiwat heitä wäkiwallalla estä/ v. 7.
he rucoilewat taas HERra/ ja asettawat wartiat muurein ymbärille/ v. 9.
Wiholisten neuwo rauke tyhjän/ v. 15.
Judalaiset cuitengin wartioidzewat/ ja jocaidzella cuin muura on ase toises kädes/ ja toisella teke työtä/ v. 16.
Nehemia anda cudzua muita awuxi Basunalla/ jos he olisit nähnet wiholisen tulewan/ v. 19.

Neh 4:1 COsca Saneballat cuuli meidän muurin rakendawan/ syttyi hän wihaan ja wihastui sangen suurest/ ja häwäis Judalaisia.
Neh 4:2 Ja sanoi weljeins edes ja nijden wäkewitten Samarias: mitä nämät woimattomat Judalaiset tekewät? pitäkö heille nijn salittaman? pitäkö heidän uhraman? pitäkö heidän sen täyttämän yhtenä päiwänä? pitäkö heidän kiwejä eläwäxi tekemän? jotca owat tuhcaläjä ja palanet? Ja
Neh 4:3 Tobia Ammoniteri sanoi hänen jälkens: rakendacon wapasti/ jos ketut sinne menisit/ nijn he kyllä jaotaisit heidän kiwimuurins.
Neh 4:4 CUule meidän Jumalam cuinga me olem cadzotut ylön/ käännä heidän häwäwäistyxens heidän pääns päälle/ ja saata heitä häpiään heidän fangeudens maasa.
Neh 4:5 Älä peitä heidän pahoja tecojans/ ja älä pyhi heidän syndiäns caswos edest: sillä he owat rakendajat wihoittanet.
Neh 4:6 Mutta me rakensimme muurin ja panim hänen caiketi yhteen haman puoli wälin asti/ ja Canssa sai sydämen työtä tehdäxens.
Neh 4:7 COsca Saneballat ja Tobia ja Arabialaiset ja Ammonitiläiset ja Asdodiläiset cuulit Jerusalemin muurit corgotetuxi ja ruwetuxi nijtä haljennuita parandaman/ wihastuit he sangen suurest.
Neh 4:8 Ja he caicki teit lijton keskenäns tullaxens sotiman Jerusalemita wastan/ ja tekemän heille capinata.
Neh 4:9 Mutta me rucoilim meidän Jumalatam/ ja panim wartiat öin ja päiwin heitä wastan.
Neh 4:10 Ja Juda sanoi: candaitten woima on heicoxi tullut/ ja mulda on nijn paljo etten me saa raketa muuria.
Neh 4:11 Ja meidän wiholisem sanoit: ei heidän pidä tietämän eli näkemän ennencuin me olem juuri heidän keskelläns/ tapamme heidän ja lacatam työstä.
Neh 4:12 Ja cosca ne Judalaiset jotca heidän tykönäns asuit/ tulit ja sanoit meille kyllä kymmenen kerta/

joca paicast meidän ymbärildäm.
Neh 4:13 Nijn minä lähetin Canssan alas muurin taa cuiwijn paickoin/ heidän sucucundains jälken mieckoinens/ keihäinens ja joudzinens.
Neh 4:14 Ja minä cadzelin ja walmistin idzeni/ ja sanoin Raadiherroille/ päämiehille ja muulle Canssalle: älkät peljätkö heitä/ muistacat sitä suurta ja peljättäpä HERra/ ja soticat teidän weljein/ poicain/ tytärten/ emändäin ja coton edest.
Neh 4:15 Mutta cosca meidän wiholisem sen cuulit että me olit tietä saanet/ nijn Jumala teki heidän neuwons tyhjäxi/ ja me palaisim caicki muurin tygö/ jocainen työhöns.
Neh 4:16 Ja tapahtui sijtä päiwäst/ että toinen puoli nuoria miehiä teit työtä/ ja toinen puoli pidit keihäitä/ kilpiä/ joudzeja ja panzareita. Ja päämiehet seisoit coco Judan huonen tacana.
Neh 4:17 Ne jotca rakensit muuria ja cannoit cuormia/ ja jotca sälytit/ yhdellä kädellä he teit työtä/ ja toises pidit asen.
Neh 4:18 Ja jocaidzen cuin siellä rakensi/ oli miecka sidottu wyölle/ ja nijn rakensit/ ja se joca soitti waskitorwe/ oli minun tykönäni.
Neh 4:19 JA minä sanoin Raadiherroille/ päämiehille ja muulle Canssalle: työ on suuri ja awara/ ja me olem hajalla muurin päällä caucana toinen toisestam.
Neh 4:20 Culla paicalla te cuulet waskitorwen änen/ tulcat sinne cocon meidän tygöm/ meidäm Jumalam soti meidän edestäm.
Neh 4:21 Nijn tehkäm sijs työtä/ ja toinen puoli heistä pidit keihäitä/ päiwän coittamast nijn sijhen saacka/ että tähdet näyit.
Neh 4:22 Ja minä sanoin sijhen aican Canssalle: jocainen olcan Jerusalemis palwelians canssa yösen/ että me yöllä ottaisim waarin wartiosta ja päiwällä työstä.
Neh 4:23 Mutta minä ja minun weljeni ja minun palweliani/ ja wartiat jotca minua seuraisit/ en me rijsunet meidän waatteitam/ ja jocaidzella oli hänen asens ja wetens.

Vers. 5. Älä peitä) Ei Nehemia näin rucoile lihallisest himost eli coston pyydöst/ waan oikiast kijwaudest/ Jumalan cunnian tähden ja hänen Canssans parhaxi: sillä tämä Saneballat ja Tobia olit Samarialaiset/ joilla oli jollakin muoto oikia Jumalan tundo/ ja tahdoit cuitengin tehdä Judalaisille caicke paha/ heidän Cuningans kieldo wastan/ sulast wihast ja cateudest.

V. Lucu .

COwalla ajalla walittawat köyhät Judalaisist/ että rickat otit heildä corco/ ja saatit heitä orjuteen jällens/ v. 1.
Nehemia nuhtele ylimmäisiä ja Raadiherroja/ ja käske corgon anda jällens/ v. 6.
ei hängän ottanut Canssalda maanherraudens elatust nijncuin edelliset maanherrat/ waan pikemmin autti omastans ja rawidzi monda heistä/ v. 14.

Neh 5:1 JA tapahtui sangen suuri Canssan ja heidän waimoins huuto Judalaisia heidän weljiäns wastan.
Neh 5:2 Ja oli muutamita jotca sanoit: meillä on paljo poikia ja tyttäritä/ ottacam sijs jywiä syödäxem/ että me eläisim.
Neh 5:3 Mutta monicahdat sanoit: pangam meidän peldom/ wijnamäkem ja huonen pandixi/ ja ottacam jywiä tällä callilla ajalla.
Neh 5:4 Ja monicahdat sanoit: me otim raha lainaxi Cuningan weroxi/ meidän peldoim ja wijnamäkeim päälle.
Neh 5:5 Sillä meidän ruumim on nijncuin meidän weljeimmekin ruumis/ ja meidän lapsem nijncuin heidängin lapsens: mutta cadzo/ me heitäm meidän poicam ja tyttärem orjuteen/ ja jo parhallans owat muutamat meidän tyttäristäm sortut/ ja ei ole woima meidän käsisäm/ meidän peldom ja wijnamäkem owat joutunet muillen.
Neh 5:6 COsca minä tämän puhen ja heidän huutons cuulin/ wihastuin minä sangen cowin.
Neh 5:7 Ja minä ajattelin sydämesäni/ ja nuhtelin Raadiherroja ja päämiehiä/ ja sanoin heille: tahtoco yxi otta toiselda corco? ja minä wein suuren joucon heitä wastan.
Neh 5:8 Ja sanoin heille: me olem ostanet meidän weljem Judalaiset jällens/ jotca olit myydyt pacanoille/ meidän waram jälken/ ja te wielä nyt tahdot myydä teidän weljen/ että he meille myytäisin? nijn he waickenit/ ja ei taitanet wastata.
Neh 5:9 Nijn minä sanoin: ei se ole hywä cuin te teette/ eikö teidän pitäis waeldaman Jumalan pelgos/ pacanoitten meidän wiholistem häwäistyxen tähden?
Neh 5:10 Minä myös ja minun weljeni ja palweliani olem lainannet heille raha ja jywiä/ mutta jättäkäm corko.
Neh 5:11 Andacat heille tänäpän heidän peldons/ wijnamäkens/ öljypuuns ja huonens/ ja sadas osa rahast/ jywist/ wijnast ja öljyst/ cuin te oletta heildä corgoxi waatinet.
Neh 5:12 Nijn he sanoit: me annam jällens ja em mitän ano heildä/ ja me teem nijncuins olet sanonut. Ja minä cudzuin Papit/ ja wannotin heitä/ että heidän piti nijn tekemän.

Neh 5:13 Minä pudistin myös minun helmani/ ja sanoin: noin Jumala pudistacon jocaidzen miehen huonestans ja hänen töistäns/ joca ei tätä sana pidä/ ja tulcon nijn pudistetuxi ja tyhjäxi. Ja coco Canssa sanoi: AMEN. Ja he kijtit HERra/ ja Canssa teki nijn.
Neh 5:14 JA sijtä ajast cuin minun käskettin olla maanhaldiana Judan maasa/ joca oli sijtä cahdestkymmenest wuodest nijn toiseen neljättäkymmendä Arthahsasthan Cuningan wuoteen/ se on/ cahdestoistakymmenes ajastajas/ minä ja minun weljeni/ en me syönet maanhaldian ruasta.
Neh 5:15 Sillä ne maanhaldiat cuin ennen minua olit ollet/ ne olit rascauttanet Canssa/ ja ottanet leipä ja wijna heildä/ ja wielä sijtte neljäkymmendä Sicli hopiata ja olit andanet palwelioittens tehdä wäkiwalda Canssalle/ mutta en minä nijn tehnyt Jumalan pelgon tähden.
Neh 5:16 Ja minä tein työtä muuris/ ja en ostanut yhtän peldoa/ ja caicki minun palweliani täytyi tulla sinne cocoon työhön.
Neh 5:17 Wielä päälisexi oli myös Judalaisista ja nijstä päämiehistä sata ja wijsikymmendä minun pöytäni tykönä/ jotca olit tullet pacanoista minun tygöni/ cuin owat täsä meidän ymbärilläm.
Neh 5:18 Ja minulle walmistettin jocapäiwä yxi härkä/ ja cuusi walittua lammast/ ja linduja/ ja erilaisia wijnoja yldäkyllä/ joca kymmenes päiwä/ ja en minä cuitengan anonut maanhaldian ruoca/ sillä rascas orjuus oli Canssalla.
Neh 5:19 Minun Jumalan muista minulle caicki hywäxi/ cuin minä olen tehnyt tälle Canssalle.

Vers. 10. Lainannut heille raha/
v. 14. En me syönet maanhaldan ruasta/
v. 15. En andanet heidän palwelioittens tehdä wäkiwalda Canssalle/ mutta en minä nijn/
v. 15. Minä tein työtä muuris/ ja en ostanut yhtäkän peldo etc.$) Caikis näisä cappaleis on jumaliselle Herralle ja käskyläiselle caunis opetus/ cuinga hänen idzens käyttämän pitä alemmaistans wastan/ cosca cowa aica päällä käy/ eli jocu muu tusca/ eli köyhys heitä ahdista/ nimittäin/ ei aiwa angarast waatiman heidän oikeuttans/ ei waiwaman köyhiä eikä andaman palweliains tuimat olla heitä wastan/ waelda ymbärins/ waiwata/ torua ja tiuscua/ waan andacan heidän työtä tehdä/ eikä silloin andaman osta heildä peldo eli toista taloja toisens jälken/ waan paremmin lainaman heille/ ja auttaman heitä ilman corgota ja woitota.
v. 18. Minun Jumalan muista caicki minulle) Cadzo Infr.$ c.$ 13:22.

VI. Lucu .

SAneballat ja muut Judalaisten wihamiehet cuulewat Nehemian rakendanen muurit: cudzuwat he händä Onoon puhutellaxens/ waan ei Nehemia mene/ v. 1.
he lähettäwät kirjan hänelle/ soimaten hänen luopuwan Cuningast/ ja sentähden rakendawan muureja/ v. 5.
Nehemia teke sen tyhjäxi/ v. 8.
wäärät Prophetat palcatan Nehemiat wastan/ v. 10.
ei hän näitä tottele/ waan rakenda sen wahwemmin/ sijhenasti että muurit tulewat täydellisest walmixi/ v. 15.

Neh 6:1 COsca Saneballat/ Tobia ja Gosem Arabiast/ ja muut meidän wiholisem cuulit meidän muurit rakendanexi/ ja ettei yhtän pacoacan sillen ollut (mutta en minä wielä pannut porteja siallens).
Neh 6:2 Nijn Saneballat ja Gosem lähetit minun tygöni nämät sanat: tule/ ja coconducam maan kylijn Onoon laxoon/ mutta he ajattelit minulle tehdä paha.
Neh 6:3 Mutta minä lähetin heille sanan/ sanoden: minulla on sangen suuri työ tehtäwänä/ en minä saa tulla alas: mixi pidäis työ lackaman/ minun jättäisäni sitä/ ja tullesani alas teidän tygön.
Neh 6:4 He lähetit minun tygöni täyttä neljä kerta sillä tawalla/ ja minä wastaisin heitä jällens sillä tawalla.
Neh 6:5 NIin Saneballat lähetti wijdennen kerran palwelians minun tygöni/ awoimen kirjan cansa hänen kädesäns.
Neh 6:6 Josa näin oli kirjoitettu: se on pacanaiden eteen tullut/ ja Gosem on sanonut/että sinä ja Judalaiset ajatteletta luopua/ ja sentähden rakennat muureja/ ja tahdot olla nijn heidän Cuningans.
Neh 6:7 Ja sinä olet toimittanut Prophetat/ jotca sinua pitä cuuluttaman Jerusalemis/ ja sanoman: hän on Judalaisten Cuningas/ ja nyt pitä se asia tuleman Cuningan eteen/ sentähden tule ja pitäkäm neuwo toinen toisem cansa sijtä asiast.
Neh 6:8 Mutta minä lähetin hänen tygöns/ ja annoin hänelle sanoa: ei se ole tapahtunut cuins sanot/ sinä olet sen ajatellut omast sydämestäs.
Neh 6:9 Sillä he tahdoit meidän caicki peljättä/ ja ajattelit: heidän pitä kätens ottaman pois työstä/ ettei he enä työtä tekis/ mutta minä wahwistin käteni.
Neh 6:10 JA minä tulin Semajan huoneseen/ Delajan pojan/ Mehetabeelin pojan/ ja hän oli sulkenut idzens sisälle/ ja sanoi: käykäm cocon Jumalan huoneseen keskelle Templi/ ja sulkecam owi/ sillä he tulewat tappaman sinua/ ja he tulewat yöllä sinua tappaman.
Neh 6:11 Minä wastaisin: pitäkö sencaltaisen miehen pakeneman? pidäiskö sencaltaisen miehen cuin minä olen Templijn menemän/ että hän sais elä? en minä mene sinne.

Neh 6:12 Sillä cadzo/ minä ymmärsin hywin/ ettei Jumala ollut händä lähettänyt: sillä hän ennusti minua wastan/ mutta Tobia ja Saneballat olit palcannet hänen.
Neh 6:13 Sentähden hän otti palcan/ että minä olisin peljännyt/ ja olisin nijn/ ja syndiä tehnyt/ että he olisit saanet pahan huudon/ jolla he olisit minun häwäisnet.
Neh 6:14 Minun Jumalan muista Tobian ja Saneballatin päälle näiden heidän töidens jälken/ ja Noadian Prophetissan päälle/ ja muiden Prophetain päälle/ jotca minua tahdoit sijtä peljättä.
Neh 6:15 JA muuri tuli walmixi wijdennellä päiwällä colmattakymmendä Elulin Cuusta cahtena päiwänä cuudettakymmendä.
Neh 6:16 Cosca caicki meidän wiholisem sen cuulit/ nijn caicki pacanat pelkäisit/ jotca meidän ymbärilläm olit/ ja heildä langeis heidän rohkeudens: sillä he ymmärsit meidän työm olewan Jumalalda.
Neh 6:17 Ja sijhen aican oli monda Judan päämiehistä siellä/ joiden kirjat menit Tobian tygö/ ja Tobian kirjat heidän tygöns.
Neh 6:18 Sillä monda oli Judalaisist jotca olit wannonet hänen cansans: sillä hän oli Sechanian wäwy Arahn pojan. Ja hänen pojallans Johananilla oli Mesullamin Berechian pojan tytär.
Neh 6:19 Ja he puhuit hywin minun edesäni hänestä/ ja weit minun puheni hänen tygöns. Nijn Tobia lähetti kirjan minun tygöni peljättäxens minua.

Vers. 1. Cosca Saneballat/ etc.$) Coco Tästä menosta nähdän cuinga Perkele ja hänen seurans caikilla juonilla ja cawaluxilla on tarjona estämäs/ ettei Jumalan Caupungi Jerusalem/ se on/ Jumalan seuracunda raketais: mutta hänen neuwons ja aiwoituxens tulewat tyhjäxi/ mutta cuitengin se raketan/ ehkä se työläst tapahtu.

VII. Lucu .

POrtit pannan ja wartiat asetetan Borgareist/ cukin paickans/ v. 1.
Nehemia coco Päämiehet ja Canssan/ luke heitä ja löytä nijtä cuin ennen Serubabelin cansa Babelist tullet olit/ liki 42360. miestä/ v. 66.
Nehemia/ ylimmäiset ja Canssa andawat caunin lahjan rakennuxeen/ nijncuin nekin jotca ennen tullet olit/ v. 70.

Neh 7:1 MUtta sijttecuin muurit olit raketut/ panin minä portit/ ja toimitettin porttein wartiat/ weisajat ja Lewitat.

Neh 7:2 Ja minä käskin minun weljeni Hanani ja Hananiat linnan wanhinda Jerusalemis (sillä hän oli uscolinen ja Jumalata pelkäwäinen mies monen suhten)
Neh 7:3 Ja sanoin heille: ei Jerusalemin porteja ennen pidä awattaman/ cuin Auringo lämbiä/ ja cosca wielä työtä tehdän/ nijn pitä portit pandaman ja teljettämän kijnni. Ja wartiat asetettin Jerusalemin asuwaisist jocainen paickans ja oman huonens cohdalle:
Neh 7:4 Sillä Caupungi oli awara ja suuri/ mutta Canssa oli wähä hänes/ ja ei ollet huonet raketut.
Neh 7:5 JA minun Jumalan lyckäis minun mieleeni cocoman Raadiherrat/ päämiehet ja Canssan/ ja luin heidän/ ja minä löysin heidän mieslucuns/ cuin ennen olit tullet fangeudest/ ja minä löysin sijnä kirjoitetun.
Neh 7:6 Nämät owat maacunnan lapset cuin palaisit poiswiedyistä fangeista/ jotca NebucadNezar Babelin Cuningas oli wienyt pois. Ja he asuit Jerusalemis/ ja Judas jocainen Caupungisans.
Neh 7:7 Jotca tulit Serubabelin/ Jesuan/ Nehemian/ Asarian/ Raamian/ Nehemanin/ Mardochain/ Bilsan/ Misperetin/ Bigewain/ Nehumin ja Baenan cansa.
Neh 7:8 TÄmä Israelin miesten lucu: Paroexen lapsia/ caxi tuhatta/ sata ja caxicahdexattakymmendä.
Neh 7:9 Sephathian lapsia/ colme sata ja caxicahdexattakymmendä.
Neh 7:10 Arahn lapsia/ cuusi sata ja caxicuudettakymmendä.
Neh 7:11 PahathMoabin lapsia/ Jesuan ja Joabin seas/ caxi tuhatta/ cahdexan sata ja cahdexantoistakymmendä.
Neh 7:12 Elamin lapsia/ tuhannen/ caxi sata ja neljäcuudettakymmendä.
Neh 7:13 Sathun lapsia/ cahdexan sata ja wijsiwijdettäkymmendä.
Neh 7:14 Sacain lapsia/ seidzemen sata ja cuusikymmendä.
Neh 7:15 Benuin lapsia cuusi sata ja cahdexanwijdettäkymmendä.
Neh 7:16 Bebain lapsia cuusi sata ja cahdexancolmattakymmendä.
Neh 7:17 Asgadin lapsia/ caxituhatta/ colme sata ja caxicolmattakymmendä.
Neh 7:18 Adonieamin lapsia/ cuusi sata ja seidzemenseidzemettäkymmendä.
Neh 7:19 Bigewain lapsia/ caxi tuhatta ja seidzemenseidzemettäkymmendä.
Neh 7:20 Adin lapsia/ cuusi sata ja wijsicuudettakymmendä.
Neh 7:21 Atherin lapsia Hiskiast/ yhdexänkymmendä ja cahdexan.
Neh 7:22 Hasumin lapsia/ colme sata ja cahdexancolmattakymmendä.
Neh 7:23 Besain lapsia/ colme sata ja neljäcolmattakymmendä.
Neh 7:24 Hariphin lapsia/ sata ja caxitoistakymmendä.
Neh 7:25 Gibeonin lapsia/ yhdexänkymmendä ja wijsi.

Neh 7:26 Bethlehemin ja Netophan miehiä/ sata ja cahdexanyhdexättäkymmendä.
Neh 7:27 Anathothin miehiä/ sata ja cahdexancolmattakymmendä.
Neh 7:28 BethAsmawethin miehiä/ caxiwijdettäkymmendä.
Neh 7:29 KirjathJearimin/ Caphiran ja Beerothin miehiä/ seidzemen sata ja colmewijdettäkymmendä.
Neh 7:30 Ramahn ja Gabaan miehiä/ cuusi sata ja yxicolmattakymmendä.
Neh 7:31 Michmaxen miehiä/ sata ja caxicolmattakymmendä.
Neh 7:32 BethElin ja Ain miehiä/ sata ja colmecolmattakymmendä.
Neh 7:33 Toisen Nebon miehiä/ caxicuudettakymmendä.
Neh 7:34 Toisen Elamin lapsia/ tuhannen/ caxi sata ja neljäcuudettakymmendä.
Neh 7:35 Harimin lapsia/ colme sata ja caxikymmendä.
Neh 7:36 Jerihon lapsia/ colme sata ja wijsiwijdettäkymmendä.
Neh 7:37 Lodhadidin ja Onon lapsia/ seidzemen sata ja yxicolmattakymmendä.
Neh 7:38 Senaan lapsia/ colme tuhatta/ yhdexän sata ja colmekymmendä.
Neh 7:39 PApit: Jedajan lapsia Jesuan huonesta/ yhdexän sata ja colmecahdexattakymmendä.
Neh 7:40 Immerin lapsia/ tuhannen ja caxicuudettakymmendä.
Neh 7:41 Pashurin lapsia/ tuhannen/ caxi sata ja seidzemenwijdettäkymmendä.
Neh 7:42 Harimin lapsia/ tuhannen ja seidzementoistakymmendä.
Neh 7:43 LEwitat: Jesuan lapsia Kadmielist Hoduan lasten seast/ neljäcahexattakymmendä.
Neh 7:44 Weisajat: Asaphin lapsia/ sata ja cahdexanwijdettäkymmendä.
Neh 7:45 Owenwartiat olit Sallumin lapset/ Aterin lapset/ Talmonin lapset/ Akubin lapset/ Hatitan lapset/ Sobain lapset/ caicki yhteen/ sata ja cahdexanneljättäkymmendä.
Neh 7:46 NEthinimit: Zihan lapset/ Hasuphan lapset/ Tabaothin lapset.
Neh 7:47 Keroxen lapset/ Siahn lapset/ Padonin lapset:
Neh 7:48 Libanan lapset/ Hagaban lapset/ Salmain lapset.
Neh 7:49 Hananin lapset/ Giddelin lapset/ Gaharin lapset.
Neh 7:50 Reajan lapset/ Resin lapset/ Necodan lapset.
Neh 7:51 Gasamin lapset/ Usan lapset/ Passeahn lapset.
Neh 7:52 Besain lapset/ Megunimin lapset/ Nephussimin lapset.
Neh 7:53 Bakbukin lapset/ Hakuphan lapset/ Harhurin lapset.
Neh 7:54 Bazlithin lapset/ Mehidan lapset/ Harsan lapset.
Neh 7:55 Barcoxen lapset/ Siseran lapset/ Thamahn lapset.

Neh 7:56 Neziahn lapset/ Hatiphan lapset.
Neh 7:57 Salomon palwelioitten lapsia oli/ Sotain lapset/ Sopherethin lapset/ Pridan lapset.
Neh 7:58 Jaelan lapset/ Darkonin lapset/ Giddelin lapset.
Neh 7:59 Sephatiahn lapset/ Hatilin lapset/ Pocheretin lapset/ Zebaimist Amonin lapset.
Neh 7:60 Caickia Nethinimin ja Salomon palwelioitten lapsia oli yhteen/ colme sata/ yhdexänkymmendä ja caxi.
Neh 7:61 JA nämät menit ThelMelahst/ ThelHarsasat/ Cherubist/ Addonist ja Immerist/ mutta ei he tietänet Isäins huonetta/ taicka siemendäns/ jos he olit Israelist.
Neh 7:62 Delajan lapset/ Tobian lapset/ Necodan lapset/ cuusi sata ja caxiwijdettäkymmendä.
Neh 7:63 Ja Papeista/ Habajan lapset/ Hacozin lapset/ Barsillain lapset/ joca otti emännän Barsillain Gileaditiläisen tyttärist/ ja cudzuttin sijtte sillä nimellä.
Neh 7:64 Nämä edzeit heidän sucucundans lucukirjan perän/ ja ettei he sitä löytänet/ hyljättin he pappeudest.
Neh 7:65 Ja Thirsatha sanoi heille ettei heidän pitänyt syömän sijtä caickein pyhimmäst/ ennencuin Pappi seisois Urimin ja Thumimin cansa.
Neh 7:66 Coco joucko nijncuin yxi mies oli caxiwijdettäkymmendä tuhatta/ colme sata ja cuusikymmendä.
Neh 7:67 Paidzi heidän palwelioitans ja pijcojans/ joita oli seidzemen tuhatta/ colme sata ja seidzemenneljättäkymmendä. Nijn myös heidän seasans oli mies ja waimoweisaita/ caxi sata ja wijsiwijdettäkymmendä.
Neh 7:68 Seidzemen sata ja cuusi neljättäkymmendä hewoista/ caxi sata/ ja wijsiwijdettäkymmendä Muuli.
Neh 7:69 Neljä sata ja wijsineljättäkymmendä Cameliä. Cuusi tuhatta/ seidzemen sata ja caxikymmendä Asia.
Neh 7:70 JA muutamat ylimmäisist Isist annoit rakennuxeen: Thirsatha andoi tawaraxi tuhannen culdapenningitä/ wijsikymmendä malja/ wijsi sata ja colmekymmendä Papin hametta.
Neh 7:71 Ja muutamat ylimmäisist Isist annoit rakennuxen tawaraxi/ caxikymmendä tuhatta culdapenningit/ caxi tuhatta ja caxi sata leiwiskätä hopiata.
Neh 7:72 Ja muu Canssa andoi caxikymmendä tuhatta culdapenningitä/ ja caxi tuhatta leiwiskätä hopiata/ ja seidzemen seidzemettäkymmendä Papin hametta.
Neh 7:73 Ja Papit/ Lewitat/ owenwartiat/ weisajat/ ja muutamat Canssast/ ja Nethinimit/ ja coco Israel asuit Caupungeisans.

Vers. 5. Ja minä löysin heidän mieslucuns) Täsä wähä toisin luetan cuin on Esdrae$ 2. josta näky/ että tämä on sijtten kirjoitettu/ cosca muutamat sucucunnat olit lisätyt ja muutamat cuollet.
Vers. 70. Ja muutamat etc$) Tähän asti ulottu lucu/ mutta se cuin seura/ on Nehemian Historiast.

VIII. Lucu .

SEidzemendenä Cuucautena coconduwat Israelin lapset Jerusalemiin/ v. 1.
Esra Pappi otta edes Mosexen Lain/ v. 2.
astu ylös ja luke sijtä selkiäst Canssan edes v. 4.
Canssa itke Lain ymmärrettyäns/ waan Nehemia ja Esra käskewät heidän mennä ja ilahutta idziäns/ ja jaca köyhille mitä heillä olis: sillä se oli suuri juhla/ he tekewät nijn/ v. 9.
toisnapäiwänä tulewat he taas cocon/ ja andawat cuulutta tahtowans pitä Lehtimajan juhla Lain jälken/ v. 13.
he pitäwät sitä seidzemen päiwä/ ja luetan jocapäiwä Lakikirjasta Canssan edes/ v. 16.

Neh 8:1 COsca seidzemes Cuucausi tuli/ ja Israelin lapset olit heidän Caupungeisans/ nijn cocondui caicki Canssa nijncuin yxi mies sille catulle/ joca on wesiportin edes/ ja sanoit Esralle kirjanoppenelle: että hän tois Mosexen Lakikirjan/ jonga HERra oli Israelille käskenyt.
Neh 8:2 Ja Esra Pappi candoi Lakikirjan Canssan eteen sekä miesten että waimoin/ ja caickein cuin ymmärtä taisit/ ensimäisnä päiwänä seidzemennestä Cuusta.
Neh 8:3 Ja hän luki sijtä catulla wesiportin edes amusta haman puolipäiwän asti miesten ja waimoin edes/ ja jocaidzen cuin ymmärtä taisit/ ja caiken Canssan corwat olit Lakikirjaan käätyt.
Neh 8:4 JA Esra kirjanoppenut seisoi corkialla puuistuimella/ jonga he sitä warten olit tehnet/ ja Mathithia/ Sema/ Anaja/ Uria/ Hilkia ja Maeseia seisoit hänen wieresäns hänen oikialla puolellans/ ja hänen wasemmalla puolellans seisoit Pedaia/ Misael/ Malchia/ Hasum/ Hasbadana/ Sacharia/ ja Mesullam.
Neh 8:5 Ja Esra awais kirjan caiken Canssan edes: sillä hän seisoi ylembänä caicke Canssa. Ja cosca hän sen awais/ nijn seisoi caicki Canssa.
Neh 8:6 Ja Esra kijtti HERra sitä suurta Jumalata/ ja caicki Canssa wastais nostetuilla käsillä: Amen Amen/ sijtte he cumarsit idzens ja rucoilit HERra caswoillans maasa.
Neh 8:7 Ja Jesua/ Bani/ Serebia/ Jamin/ Akub/ Sabthai/ Hodaja/ Maeseia/ Klita/ Asaria/ Josabad/ Hanan/ Plaja/ ja Lewitat opetit Canssan Lakia ymmärtämän/ ja Canssa seisoi alallans.
Neh 8:8 Ja he luit Jumalan Lakikirjan selkiäst ja ymmärtäwäisest/ että he ymmärsit cosca luettin.

Neh 8:9 JA Nehemia (joca on se Thirsatha) ja Esra Pappi se kirjanoppenut/ ja Lewitat jotca Canssan opetit ymmärtämän/ sanoit caikelle Canssalle: tämä päiwä on pyhä HERralle teidän Jumalallen/ sentähden älkät murhettico ja itkekö: sillä cosca Canssa cuulit Lain sanat/ nijn he caicki itkit.
Neh 8:10 Sentähden sanoi hän heille: mengät ja syökät sitä lihawata/ ja juocat sitä makiata/ ja lähettäkät nijlle myös osa/ joilla ei mitän ole walmistettu: tämä päiwän on pyhä HERralle/ sentähden älkät murhettico: sillä HERran ilo on teidän wäkewyden.
Neh 8:11 Ja Lewitat waikitit caiken Canssan/ ja sanoit: olcat äneti/ sillä tämä päiwä on pyhä/ älkät murhettico.
Neh 8:12 Ja caicki Canssa meni syömän ja juoman/ ja lähettämän osia ulos/ ja teit suuren ilon: sillä he olit ymmärtänet ne sanat/ jotca heille olit ilmoitetut.
Neh 8:13 TOisna päiwänä tulit ylimmäiset Isät caikest Canssast/ Papit ja Lewitat cocon/ Esran sen kirjanoppenen tygö/ oppeman Lain sanoja.
Neh 8:14 Ja he löysit Lais kirjoitetun/ että HERra oli käskenyt Mosexen cautta Israelin asua lehtimajois seidzemennen Cuun juhlalla.
Neh 8:15 Ja he annoit sen julkisest ilmoitetta/ ja cuulutta caikis heidän Caupungeisans ja Jerusalemis/ ja sanoa: mengät wuorelle/ ja tuocat öljypuun oxia/ Balsampuun oxia/ Myrrhampuun oxia/ palmupuun oxia/ ja paxusta puusta oxia/ tehdäxen majoja/ nijncuin kirjoitettu on.
Neh 8:16 Ja Canssa menit ja toit/ ja teit heillens lehtimajoja/ jocainen cattons päälle/ ja cartanoihins/ ja Jumalan huonen cartanolle/ ja wesiportin catulle/ ja Ephraimin portin catulle.
Neh 8:17 Ja coco Canssa joca palainnut oli fangeuxest/ teit lehtimajoja ja asuit nijsä: sillä ei Israelin lapset nijn ollet tehnet hamast Josuan Nunin pojan ajast/ nijn sijhen päiwän asti/ ja sijnä oli sangen suuri ilo.
Neh 8:18 Ja luettin jocapäiwä Jumalan Lakikirja/ ensimäisest päiwäst nijn wijmeiseen. He pidit juhla seidzemen päiwä/ ja cahdexandena päiwänä cocouxen tawan jälken.

Vers. 6. Nostetuilla käsillä/ ja sijtte he cumarsit) Sencaltaiset tawat ei tosin ole caickein tarpellisemmat meidän rucouxisam ja Jumalan palweluxisam/ cuitengin cusa jumalinen sydän on/ joca tunde mahdottomudens ja hänen suuren tarpens Jumalan edes ja aicoi todella jotakin häneldä anoa/ nijn harwoin tapahtu/ ellei se puhke ulos ja näytä idzens sencaltaisis kelwollisis tawois: sillä ei meidän pidä luuleman/ että meidän ainoastans sydämellä ja ajatuxilla pitä Jumalata palweleman/ waan myös ruumilla ja sielulla ja caikella wäellä/ cuin kirjoitettu on. Sillä hän on nijn hywin yhden cuin toisengin luonut ja lunastanut.
V. 18. Ja luettin jocapäiwä) On sangen caunis opetus/ cuinga me meidän juhlam Jumalalle kelwollisest

pitämän pitä/ nimittäin/ Jumalan sanan cuulemisella/ lukemisella/ tutkimisella/ rucouxilla/ kijtoxilla/ ilolla ja laupiudella waiwaisten cohtan/ nijncuin sijtä 2. 3. 4. 5. 6. etc.$ 10. 11. ja 12. versyist ennen nähdän.

IX. Lucu .

Israelin lapset tulewat cocon paastoten ja säkeillä puetetut/ v. 1.
andawat luke HERran lakikirjast neljä kerta päiwäs/ ja tunnustawat heidän syndins/ v. 3.
tunnustawat pitkäldä Jumalan hywät tegot cohtans/ Isäins aigoist sijhen aican asti/ ja cuinga he usein hänen wihoittanet olit/ sentähden myös hän heitä oikein rangais/ v. 6.
rucoilewat händä armollisest cadzoman heidän puolens/ ja auttaman heitä heidän orjudestans ja tuscastans/ v. 32.
tekewät wastudest lijton händä tahtowans palwella/ v. 38.

Neh 9:1 NEljändenä päiwänä colmattakymmendä tästä Cuusta tulit Israelin lapset cocon paastoten säkeis/ ja mulda heidän päälläns.
Neh 9:2 (Ja he eroitit Israelin siemenen caikist muucalaisist lapsist) ja he tulit edes/ ja tunnustit heidän syndins/ ja heidän Isäins pahat tegot.
Neh 9:3 Ja he nousit ylös siallens/ ja heidän edesäns luettin neljä kerta päiwäs HERran heidän Jumalans lakikirjast/ ja he tunnustit ja rucoilit HERra heidän Jumalatans/ neljä kerta päiwäs.
Neh 9:4 Ja Lewitain corkeitten istuinden päällä seisoi Jesua/ Bani/ Kadmiel/ Sebania/ Buni/ Serebia/ Bani ja Chenani/ ja huusit suurella änellä HERran heidän Jumalans tygö.
Neh 9:5 Ja Lewitat Jesau/ Kadmiel/ Bani/ Hasabenia/ Serebia/ Hodia/ Sebania ja Pethahia sanoit: noscat/ kijttäkät HERra teidän Jumalatan ijancaickisest nijn ijancaickiseen: Ja sinun cunnias nimi kijtetän/ joca on corgotettu caikella siunauxella ja kijtoxella.
Neh 9:6 Sinä olet se HERra yxinäns/ sinä olet luonut taiwan/ ja caicki taiwasten taiwat caiken sotawäkens cansa/ maan ja caicki mitä sen päällä on/ meret ja caicki mitä heisä on/ sinä teet caicki eläwäxi/ ja taiwan sotajoucko rucoilewat sinua.
Neh 9:7 SInä olet HERra se Jumala/ joca walidzit Abrahamin/ ja johdatit hänen Caldean Urrist/ ja nimitit hänen Abrahamixi.
Neh 9:8 Ja sinä löysit hänen sydämens uscollisexi sinun edesäs/ ja sinä teit lijton hänen cansans/ andaxes hänen siemenellens Cananealaisten/ Hethealaisten/ Amorrealaisten/ Pheresealaisten/ Jebusealaisten ja Girgosealaisten maan/ ja sinä olet pitänyt sinun sanas/ sillä sinä olet wanhurscas.

Neh 9:9 Ja sinä näit meidän Isäim wiheljäisyden Egyptis/ ja cuulit heidän huutons caisilameren tykönä.
Neh 9:10 Ja teit tunnustähtejä ja ihmeitä Pharaolle ja caikis hänen palwelioisans/ ja caikis hänen maans Canssas: sillä sinä tiesit heidän ylpiäxi heitä wastan. Ja sinä teit idzelles nimen/ nijncuin se tänäkin päiwänä on.
Neh 9:11 Ja sinä jagoit meren heidän edesäns/ nijn että he cuiwana menit keskidzen meren/ ja heidän wainojans heitit sinä sywyteen/ nijncuin kiwen wäkewijn wesijn.
Neh 9:12 Ja päiwällä sinä johdatit heitä pilwisellä padzalla/ ja yöllä tulisella padzalla/ walaisten heille sitä tietä/ jota he waelsit.
Neh 9:13 SInä tulit Sinain wuorelda alas/ ja puhuit heidän cansans taiwast/ ja sinä annoit heille oikiat duomiot/ ja totisen Lain/ hywät käskyt ja säädyt.
Neh 9:14 Ja sinä ilmoitit heille sinun pyhän Sabbathis/ ja annoit heille käskyt/ säädyt ja Lain/ sinun palwelias Mosexen cautta.
Neh 9:15 Ja sinä annoit heille leipä taiwast/ cosca he isoisit/ ja annoit weden wuota calliost/ cosca he janoisit. Ja puhuit heille: että heidän piti menemän ja maan omistaman/ jongatähden sinä nostit kätes andaxes sen heille.
Neh 9:16 MUtta he ja meidän Isäm tulit ylpiäxi ja cowacorwaisexi/ ettei he totellet sinun käskyjäs.
Neh 9:17 Ja/ eipä he tahtonet cuullackan/ ja ei he ajatellet nijtä ihmeitä cuin sinä teit heidän cansans/ mutta he tulit uppiniscaisexi/ ja asetit pään palajaman tacaperin heidän orjuteens/ heidän kärsimättömydesäns/ mutta sinä Jumala olet andexiandaja/ armollinen/ laupias ja pitkämielinen/ sangen suuri laupiudest/ ja et sinä heitä hyljännyt.
Neh 9:18 Waicka he teit waletun wasican/ ja sanoit: tämä on sinun Jumalas/ joca sinun johdatti Egyptin maalda/ ja teit suuren häwäistyxen.
Neh 9:19 Et sinä cuitengan heitä hyljännyt corwes/ sinun suuren laupiudes tähden/ ja pilwinen padzas ei mennyt heildä pois päiwällä/ johdattamast heitä tielle/ eikä tulinen padzas yöllä/ walaisemast heille tietä/ jota he waelsit.
Neh 9:20 Ja sinä annoit heille sinun hywän henges opettaman heitä/ et sinä myös kieldänyt Manna heidän suustans/ ja sinä annoit heille wettä heidän janosans.
Neh 9:21 Sinä rawidzit heitä corwes neljäkymmendä ajastaica/ nijn ettei heildä mitän puuttunut/ ei heidän waattens wanhendunet/ eikä heidän jalcans ajettunet.
Neh 9:22 Sinä annoit heille waldacunnat ja Canssat/ ja jagoit heidän sinne ja tänne/ omistaman Sihonin Hesbonin Cuningan maata/ ja Oggin Basanin Cuningan maata.

Neh 9:23 Ja sinä enänsit heidän lapsens nijncuin tähdet taiwas/ ja sinä weit heidän sijhen maahan/ jostas heidän Isillens sanonut olit/ että heidän piti sinne menemän ja omistaman.
Neh 9:24 Ja lapset menit ja omistit maan/ ja sinä nöyrytit Cananerein maan asujamet heidän edestäns/ ja annoit heitä heidän käsijns/ ja heidän Cuningans ja maan Canssat/ tehdä heille oman tahtons perän.
Neh 9:25 Ja he woitit wahwat Caupungit ja lihawan maan/ ja omistit huonet/ täynnä caickinaista wilja/ wuojonkiwisit caiwoja/ wijnamäkejä ja öljymäkejä/ ja paljo hedelmälisiä puita/ ja he söit ja rawittin/ ja lihoit/ ja elit hecumas sinun suurest hywydestäs.
Neh 9:26 Mutta he tulit tottelemattomaxi ja wastahacoisexi sinua wastan/ ja heitit sinun Lakis selkäns taa/ ja tapoit sinun Prophetas/ jotca heidän edesäns todistit/ että he olisit käändynet sinun tygös/ ja he suurest häwäisit sinua.
Neh 9:27 Sentähden sinä annoit heitä heidän wiholistens käsijn/ jotca heitä ahdistit/ ja he huusit sinua heidän ahdistuxesans/ ja sinä cuulit taiwast heitä/ ja sinun laupiudes tähden annoit sinä heille pelastajat/ jotca heitä autit heidän wiholistens käsist.
Neh 9:28 Mutta cosca he lepoon tulit/ palaisit he paha tekemän sinun edesäs/ nijn sinä hyljäisit heitä heidän wiholistens käsijn/ jotca heitä hallidzit/ nijn he käänsit heidäns ja taas huusit sinua/ ja sinä cuulit heitä taiwast/ ja monaist heitä pelastit sinun suuren laupiudes tähden.
Neh 9:29 Ja sinä annoit heille tiettäwäxi tehdä/ että heidän piti käändämän idzens sinun Lakis tygö/ mutta he olit ylpiät/ ja ei totellet sinun käskyjäs/ ja syndiä teit sinun duomiotas wastan (joita jos ihminen teke/ hän elä nijsä) ja he käänsit heidän hartions/ ja cowaisit niscans/ ja ei totellet.
Neh 9:30 Ja sinä kärseit heitä monda ajastaica/ ja annoit heille tehdä tiettäwäxi sinun henges cautta sinun Prophetaisas/ mutta ei he ottanet corwijns/ sentähden sinä annoit heitä maan Canssan käsijn.
Neh 9:31 Mutta sinun suuren laupiudes tähden et sinä heitä peräti teloittanut eli hyljännyt: sillä sinä olet armollinen ja laupias Jumala.
Neh 9:32 NYt meidän Jumalam/ sinä suuri Jumala/ wäkewä ja peljättäpä/ sinä joca pidät lijton ja laupiuden/ älä wähäxy caickia nijtä waiwoja/ jotca meille ja meidän Cuningoillem/ pääruhtinaillem/ Papeillem/ Prophetaillem/ Isillem ja caikelle Canssalle Assurin Cuningan ajasta/ nijn tähän päiwän asti tapahtunet owat.
Neh 9:33 Sinä olet wanhurscas caikis nijsä cuins meidän päällem olet tuonut: sillä sinä olet oikein tehnyt/ mutta me olem ollet jumalattomat.
Neh 9:34 Ja meidän Cuningat/ pääruhtinat/ Papit ja Isät/ ei ole tehnet sinun Lakis jälken/ eikä lucua pitänet sinun käskyistäs ja todistuxistas/ joitas annoit heille ilmoitetta.
Neh 9:35 Ja ei he palwellet sinua/ heidän waldacunnasans/ ja sinun suures hywydesäs/ jongas annoit heille/

ja sijnä awaras ja lihawas maasa/ jongas annoit heidän eteens/ ja ei he palainnet heidän pahoista töistäns.
Neh 9:36 Cadzo/ me olem palweliat tänäpänä/ ja sijnä maasa/ jongas annoit meidän Isillem/ että he olisit syönet hänen hedelmitäns ja hywyttäns/ cadzo/ sijnä me olem palweliat.
Neh 9:37 Ja hän enändä hedelmäns Cuningoille/ jotcas panit meidän päällem/ meidän syndeim tähden/ ja he hallidzewat meidän ruumim ja carjam heidän oman tahtons jälken/ ja me olem juuri suures tuscas.
Neh 9:38 Ja näisä caikis teem me wahwan lijton/ ja kirjoitam sen/ ja annam meidän pääruhtinastem/ Lewitaim/ Pappeim sinetilläns wahwista.

Vers. 1. Paastoten säkeis) Cadzo 2. Par.$ 20:3 ja Num.$ 29:3.
v. 3. Ja luettin HERran Lakikirjast) Täsä on caunis opetus/ cuinga paasto ja rucouspäiwät pitä pidettämän/ nimittäin/ pitä saarnattaman HERran Laista/ sillä sen cautta ihminen tule syndeins tundoon/ rupe catuman ja huocaman pahain töidens tähden. Sijtte pitä tunnustettaman Jumalan hywyys/ hänen moninaiset hywät työns meitä wastan/ ja meidän suuri kijttämättömyden sen edest ja moninaiset ricoxem/ että hän oikein rangaise meitä ja curitta. Rucoileman myös häneldä armo ja syndein andexisaamist/ hänen suuren hywydens tähden. Wijmeiseldä/ totisest lupaman parannuxen/ nijn että me pidäm mitä me lupam. Nijncuin täsä on
v. 38. ja he teit wahwan lijton. Ja
v. 29. seurawaises Lugus/ he teit heidäns welcapääxi waeldaman Jumalan Lais.

X. Lucu .

PAppein ylimmäiset/ Lewitat ja muu Canssa wahwistawat lijton/ v. 14.
wannowat ja lupawat waelda HERran Lais/ v. 29.
Erinomaisest ettei he nai maan Canssast/ v. 30.
pitä Sabbathin/ v. 31.
anda wuosi wuodelda jotakin Jumalan palweluxen awuxi/ v. 32.
ilman halgoita jotca annettin poltetta HERran Altarille/ v. 34.
Esicoiset ja kymmenexet caikist cuin HERra heille siunawa oli/ v. 35.
ei hyljäwäns heidän Jumalans huonetta/ v. 39.

Neh 10:1 JA ne jotca heidän sinettimens painoit/ oli Nehemia Thirsatha Hachalian poica/ ja Zidechia.
Neh 10:2 Zeraja/ Asaria/ Jeremia.

Neh 10:3 Pashur/ Amaria/ Malchia.
Neh 10:4 Hattus/ Sebania/ Malluch.
Neh 10:5 Harim/ Meremoth/ Obadia.
Neh 10:6 Daniel/ Ginthum/ Baruch.
Neh 10:7 Mesullam/ Abia/ Meamin.
Neh 10:8 Maasia/ Bilgai ja Semaia ne olit Papit.
Neh 10:9 Mutta Lewitat olit/ Jesua/ Asanian poica/ Binui Henadadin lapsista/ Kadmiel.
Neh 10:10 Ja heidän weljens Techania/ Hodia/ Klita/ Plaja/ Hanan.
Neh 10:11 Micha/ Behob/ Hasabia.
Neh 10:12 Sachur/ Serebia/ Sebania.
Neh 10:13 Hodia/ Bani ja Beninu.
Neh 10:14 Canssan päämiehet olit/ Pareos/ PahathMoab/ Elam/ Satu/ Bani.
Neh 10:15 Buni/ Asgad/ Bebai.
Neh 10:16 Adonia/ Biguai/ Adin.
Neh 10:17 Ater/ Hiskia/ Asur.
Neh 10:18 Hodia/ Hasum/ Bezai.
Neh 10:19 Hariph/ Anathoth/ Neubai.
Neh 10:20 Magpias/ Mesullam/ Hesir.
Neh 10:21 Mesesabeel/ Zadok/ Jaddua.
Neh 10:22 Platiah/ Hanan/ Anaja.
Neh 10:23 Hosea/ Hanania/ Hasub.
Neh 10:24 Halohes/ Pilha/ Sobek.
Neh 10:25 Rehum/ Hasabna/ Maeseia.
Neh 10:26 Ahia/ Hanan/ Anan.
Neh 10:27 Malluch/ Harim/ ja Baena.
Neh 10:28 Ja muu Canssa/ Papit/ Lewitat owenwartiat/ weisajat/ Nethinimit/ ja caicki jotca heidäns olit erittänet maan Canssoista Jumalan Lain tygö/ heidän waimoins/ poicains ja tytärtens cansa/ ja caicki cuin sen ymmärtä taisit.
Neh 10:29 Ja heidän woimallisens otit heidän weljeins puolest sen wastan. JA he tulit wannoman ja lupaman heidän walallans/ että he waeldawat Jumalan Lais/ joca heille on annettu Mosexen Jumalan palwelian cautta/ että he pitäwät ja täyttäwät caicki meidän HERram Jumalam käskyt/ duomiot ja säädyt.

Neh 10:30 Ja ettei meidän pidä andaman maan Canssoille meidän tyttäritäm/ engä myös ota meidän pojillem heidän tyttäritäns.
Neh 10:31 Ja cosca maan Canssa tuo Sabbathina cauppacalua/ ja caickinaista wuoden tuloa myydäxens/ nijn en me ota Sabbathina ja pyhä päiwänä/ ja että me sen seidzemennen wuoden annam olla wapana caickinaisista rasituxista.
Neh 10:32 Ja panemme käskyn idze päällem/ että me annam colmannen osan yhdest Siclist ajastajas/ meidän Jumalam huonen palweluxeen.
Neh 10:33 Cuin oli cadzomusleiwäxi/ alinomaisexi ruocauhrixi/ alinomaisexi polttouhrixi/ Sabbathina/ usilla Cuilla ja juhlapäiwinä ja pyhitetyille/ ja syndiuhrixi/ jolla Israel sowitetan/ ja caickinaisixi tarpeixi meidän Jumalam huones.
Neh 10:34 Ja me heitim arpa Pappein/ Lewitain ja Canssan wälillä halcouhrista/ joita jocawuosi piti wietämän meidän Jumalam huoneseen/ meidän Isäim huonetten jälken määrätyillä aigoilla/ poldetta HERran meidän Jumalam Altarilla/ nijncuin Lais kirjoitettu on.
Neh 10:35 Ja ettäme jocawuosi tuomme meidän maam esicoisia/ ja caickinaisten puiden ensimäisiä hedelmitä HERran huoneseen.
Neh 10:36 Ja esicoiset meidän pojistam/ ja meidän eläimistäm/ nijncuin Lais kirjoitettu on) ja esicoiset meidän härjistäm ja lambaistam/ että meidän pitä wiemän caicki nämät meidän Jumalam huoneseen Papeille/ jotca palwelewat meidän Jumalam huones.
Neh 10:37 Ja meidän pitä wiemän taikinast sen ensimäisen/ ja meidän ylönnyxen/ ja caickinaisia puun hedelmitä/ wijna ja öljyä Papeille/ meidän Jumalam huonen Camarijn: Ja Lewitaille kymmenexet meidän maastam/ että Lewitat caikis Caupungeis pitä saaman kymmenexet caikis peldocaupungeis.
Neh 10:38 Ja Pappi Aaronin poica pitä myös saaman Lewitain cansan heidän kymmenexistäns/ ja Lewitat pitä wiemän heidän kymmenexistäns kymmenennen osan meidän Jumalam huoneseen/ tawarahuonen Camarijn.
Neh 10:39 Sillä Israelin lapset ja Lewin lapset piti myös wiemän jywäin/ wijnan ja oljyn ylönnyxen Camarijn/ ja siellä pitä oleman Pyhän astiat/ ja Papit jotca palwelewat/ ja owenwartiat/ ja weisajat/ ja en me luowu meidän Jumalam huonesta.

Vers. 29. Lupaman heidän walallans) Jocainen Ihminen on muutoin welcapää tekemän mitä Jumala on käskenyt/ erinomaisest on Judalaiset sen luwannet ymbärinsleickauxes ja me Christityt Castes. Mutta cuitengin/ cosca jocu tule johonguun tuscaan/ lupa hän usein tulla jumalisemmaxi ja waelda HERran

käskyisä/ jos HERra sillä erällä auttais. Mutta cosca hän on autettu/ tule hän usein suruttomaxi ja unhotta sen. Sentähden on tosin tarpellinen/ että jhminen teke lujan lijton/ ja udista lupauxens. Nijncuin Dawid sano wannonens pitäxens HERran käskyt. Psal. 119. ja Assa teki: 2. Chron.$ 15:14. että sijtä tulis suurembi pelco ricko Jumalan käskyjä. Mutta ei tästä seura/ että pitä luwattaman mitä tahdotan turhist ja mahdottomist asioist/ ja jocu lukis sen erinomaisexi Jumalan palweluxexi. Sijtä cadzo lewiämmäldä/ Num.$ 6:2. Lev.$ 27:2.

XI. Lucu .

COsca Jerusalem nijn wahwistettu oli/ asuit Canssan Päämiehet siellä/ mutta muut heittäwät arpa/ että kymmenes heistä piti asuman Jerusalemis/ v. 1.
jotca luetellan/ v. 2.
etc.$ mutta muut asuwat wähis Caupungeis ja heidän kylisäns maalla/ v. 20.

Neh 11:1 JA Canssan Päämiehet asuit Jerusalemis/ mutta muu Canssa heitti arpa/ saattaxens yhden kymmenest asuman Jerusalemijn sijhen pyhän Caupungijn/ mutta yhdexän osa Caupungeis.
Neh 11:2 Ja Canssa siunais caickia nijtä miehiä/ jotca mielistyit asuman Jerusalemis.
Neh 11:3 Nämät owat maacunnan päämiehet/ jotca asuit Jerusalemis/ mutta Judan Caupungeis asui idzecukin omasans heidän Caupungeisans: Israel/ Papit/ Lewitat/ Nethinimit/ ja Salomon palwelioitten lapset.
Neh 11:4 Ja Jerusalemis asui muutamat Judan ja BenJaminin lapsista/ Athaja Usian poica/ Sacharian pojan/ Amarian pojan/ Sephatian pojan/ Mahelaleelin pojan/ Parexen lapsista.
Neh 11:5 Ja Maeseia Baruchin poica Chalhoxen pojan/ Hasajahn pojan/ Adajahn pojan/ Jojaribin pojan/ Sacharian pojan/ Silonin pojan.
Neh 11:6 Caicki Parexen lapset cuin asuit Jerusalemis/ oli neljä sata ja cahdexanseidzemettäkymmendä wahwa miestä.
Neh 11:7 Nämät olit BenJaminin lapset: Sallu Mesullamin poica/ Joedin pojan/ Pedajan pojan/ Kolajan pojan/ Maeseian pojan/ Ithielin pojan/ Jesaian pojan.
Neh 11:8 Ja hänen jälkens Gabai/ Sallai/ yhdexän sata ja cahdexancolmattakymmendä.
Neh 11:9 Ja Joel Sichrin poica oli heidän haldians/ ja Juda Senuan poica oli toisna Caupungin päällä.
Neh 11:10 PApeista/ Jejada Jojaribin poica/ Jachin.
Neh 11:11 Saraja Hilkian poica/ Mesullamin pojan/ Zadokin pojan/ Merajothin pojan/ Ahitobin pojan/

Jumalan huonen pääruhtinas.
Neh 11:12 Ja hänen weljens/ jotca huones työtä teit/ oli cahdexan sata ja caxicolmattakymmendä. Ja Adaja Jerohamin poica/ Plalian pojan/ Amzin pojan/ Zacharian pojan/ Pashurin pojan/ Malchian pojan.
Neh 11:13 Ja hänen weljeins päämiehet Isäins seas olit caxi sata ja caxiwijdettäkymmendä/ ja Amasia Asareelin poica/ Ahasain pojan/ Mesillemothin pojan/ Immerin pojan.
Neh 11:14 Ja heidän weljens wäkewät miehet/ sata ja cahdexancolmattakymmendä: Ja Sabdiel Gedolimin poica oli heidän haldians.
Neh 11:15 LEwitaista/ Semaia Hasubin poica/ Asricamin pojan/ Hasabian pojan/ Bunnin pojan.
Neh 11:16 Ja Sabthai/ ja Josabad/ Lewitain päämiehistä/ Jumalan huonen ulconaisesa työsä.
Neh 11:17 Ja Mathania Michan poica/ Sabdin pojan/ Asaphin pojan/ joca oli ylimmäinen kijtost alcaman rucouxes: Ja Bakbukiah toinen weljeins keskellä/ ja Abda Sammuan poica/ Galalin pojan/ Jedithunin pojan.
Neh 11:18 Lewitait oli caickians sijnä pyhäs Caupungis/ caxi sata ja neljäyhdexättäkymmendä.
Neh 11:19 Ja owenwartiat Akub ja Talmon/ ja heidän weljens/ jotca porteis wartioidzit/ sata ja caxicahdexattakymmendä.
Neh 11:20 Mutta muut Israelist/ Papit ja Lewitat olit caikis Judan Caupungeis/ jocainen omas perinnösäns.
Neh 11:21 Ja Nethinimit asuit Ophelis ja Ziha ja Gispa olit Nethinimein päällä.
Neh 11:22 Mutta Lewitain päämies oli Jerusalemis UsiBanin poica/ Hasabian pojan/ Mathanian pojan/ Michan pojan. Weisajat olit Asaphin pojist/ Jumalan huonen työn tykönä.
Neh 11:23 Sillä se oli Cuningan käsky heille/ että weisaille piti oleman päiwäinen määrä.
Neh 11:24 Ja Pelhaja Mesesabeelin poica Serahn lapsist/ Judan pojan/ oli Cuningan käskyläinen caikis asiois Canssan tygö.
Neh 11:25 JA Judan lapset ne cuin ulcona olit kylis heidän maasans/ muutamat asuit KiriathArbas/ ja hänen kylisäns/ ja Dibonis ja hänen kylisäns/ ja Kapseelis ja hänen kylisäns.
Neh 11:26 Ja Jesuas/ Moladas/ Bethpaletis.
Neh 11:27 Ja HasarSualis/ BerSebas/ ja hänen kylisäns.
Neh 11:28 Ja Ziklagis ja Mochonas/ ja hänen kylisäns.
Neh 11:29 Ja Erimmonis/ Zaregas/ Jeremuthis.
Neh 11:30 Zanoahs/ Adullamis ja heidän kylisäns/ Lachixes/ ja hänen kedollans/ Asekas ja hänen kylisäns. Ja olit hamast BerSebast nijn Hinnomin laxon asti.
Neh 11:31 Mutta BenJaminin lapset Gabaast asuit Michmas/ Ajas ja BethElis/ ja heidän kylisäns.
Neh 11:32 Ja Anathotis/ Nobis/ Ananias.

Neh 11:33 Hazoris/ Ramas/ Githaimis.
Neh 11:34 Hadidis/ Ziboimis/ Neballathis.
Neh 11:35 Lodis/ Onos seppäin laxos.
Neh 11:36 Ja muutamat Lewitat asuit Judan ja BenJaminin rajoilla.

XII. Lucu .

ERinomaiset Papit ja Lewitat luetellan/ jotca tulit Serubabelin ja Jesuan cansa/ v. 1.
ylimmäisen Papin Jojachimin/ v. 12.
Eliasibin/ Jojadan/ Johanan ja Jadduan/ nijn myös Nehemian ja Esran aicaiset/ v. 22 jotca Jerusalemin muurin wihkimiseen cudzutan/ v. 27.

Neh 12:1 NÄmät owat Papit ja Lewitat/ jotca menit Serubabelin ja Jesuan Sealthielin pojan cansa. Seraja/ Jeremia/ Esra.
Neh 12:2 Amaria/ Malluch/ Hattus.
Neh 12:3 Sechania/ Rehum/ Meremoth.
Neh 12:4 Iddo/ Ginthoi/ Abia.
Neh 12:5 Mejamin/ Maadia/ Bilga.
Neh 12:6 Semaia/ Jojarib/ Jedaja.
Neh 12:7 Sallu/ Amok/ Hilkia ja Jedaja. Nämät olit Pappein ja heidän weljeins päämiehet Jesuan aicana.
Neh 12:8 Mutta nämät olit Lewitat: Jesua/ Benui/ Kadmiel/ Serebia/ Juda ja Mathania olit kijtoxen päällä/ hän ja hänen weljens.
Neh 12:9 Bakbukia ja Unni ja heidän weljens olit wartiana heidän tykönäns.
Neh 12:10 Jesua sijtti Jojakimin/ Jojakim sijtti Eliasibin/ Eliasib sijtti Jojadan.
Neh 12:11 Jojada sijtti Jonathanin/ Jonathan sijtti Jadduan.
Neh 12:12 Ja Jojakimin aicana olit nämät ylimmäiset Isät Pappein seas/ Serajast oli Meraja/ Jeremiast oli Hanania.
Neh 12:13 Esrast oli Mesullam/ Amariast oli Johanan.
Neh 12:14 Malluchost oli Jonathan/ Sebaniast oli Joseph.
Neh 12:15 Harimist oli Adna/ Merajothist oli Helkai.
Neh 12:16 Iddost oli Zacharia/ Ginthonist oli Mesullam.
Neh 12:17 Abiast oli Sichri/ Minjaminist Moadiast oli Piltai.

Neh 12:18 Bilgast oli Sammua/ Semajast oli Jonathan.
Neh 12:19 Jojaribist oli Mathnai/ Jedajast oli Usi.
Neh 12:20 Sallaist oli Kallai/ Amakast oli Eber.
Neh 12:21 Hilkiast oli Hasabia/ Jedajast oli Nathanael.
Neh 12:22 Ja Eliasibin aicana tulit Jojada/ Johanan ja Jaddua kirjoitetuxi ylimmäisixi Isixi Lewitain ja Pappein secaan/ Dariuxen Persian Cuningan waldacunnas.
Neh 12:23 Mutta Lewin lapset ylimmäiset Isät owat kirjoitetut Aicakirjaan/ Johanan ja Eliasibin pojan aican asti.
Neh 12:24 Ja nämät olit Lewitain päämiehet: Hasabia/ Herebia ja Jesua Kadmielin poica/ ja heidän weljens heidän wieresäns/ ylistämäs ja kijttämäs/ nijncuin Dawid Jumalan mies oli käskenyt/ yxi wartia toisen tykönä.
Neh 12:25 Mathania/ Bakbukia/ Obadia/ Mesullam/ Talmon ja Akub/ olit owenwartiat/ tawaraportin wartioidzemises.
Neh 12:26 Nämät olit Jojachimin Jesuan pojan aicana/ Jozadakin pojan/ ja Nehemian maanwanhimman/ ja Esran Papin sen kirjanoppenen aicana.
Neh 12:27 JA he edzeit Lewitait Jerusalemin muurein wihkimyxelle caikist heidän paicoistans tuodaxens heitä Jerusalemijn/ pitämän wihkimystä ilolla/ kijtoxella/ wirsillä/ Cymbaleillä/ Psalmeilla ja harpuilla.
Neh 12:28 Ja weisaitten lapset tulit cocon lakialda Jerusalemin ymbärins/ ja Netophatin kylistä.
Neh 12:29 Ja Gilgalin huonesta/ ja Gibeahn ja Asmawethin pelloilda: sillä weisajat olit rakendanet heillens cartanoit Jerusalemin ymbärillä.
Neh 12:30 Ja Papit ja Lewitat puhdistit idzens/ ja puhdistit Canssan/ portit ja muurit.
Neh 12:31 JA minä annoin Judan päämiehet mennä muurin päälle/ ja laitin caxi suurta kijtoschuoria/ jotca ulotuit muurin päälle/ oikialle puolelle/ sondaporttin asti.
Neh 12:32 Ja Hosaja ja toinen puoli Judan päämiehist käwit heidän peräsäns.
Neh 12:33 Ja Asaria/ Esra/ Mesullam.
Neh 12:34 Juda/ BenJamin/ Semaia ja Jeremia.
Neh 12:35 Ja muutamat Pappein lapsist waskitorwein cansa/ Sacharia Jonathanin poica/ Semajan pojan/ Mathanian pojan/ Machajan pojan/ Sachurin pojan/ Asaphin pojan.
Neh 12:36 Ja hänen weljens Semaja/ Asareel/ Milalai/ Gilalai/ Maai/ Nethaneel/ Juda/ Hanani/ Dawidin Jumalan miehen candeleitten cansa. Ja Esra kirjanoppenut heidän edelläns caiwoporttin päin.
Neh 12:37 Ja he menit heidän cohdaldans trappuja myöden Dawidin Caupungijn/ muurein päälle/ Dawidin

huonesta wesiporttin asti/ itän päin.
Neh 12:38 Ja toinen kijtoschuori käwi wastan/ ja minä heidän peräsäns/ ja toinen puoli Canssa muurin päällä/ pidzitornist lewiän muurin saacka.
Neh 12:39 Ja Ephraimin portist/ wanhan porttin asti/ ja calaporttin ja Hananeelin tornin ja Mean tornin/ lammasportiin asti/ ja seisatit fangiportis.
Neh 12:40 Ja nijn ne caxi kijtoschuoria seisoit Jumalan huones/ ja minä/ ja toinen puoli ylimmäisiä minun cansani.
Neh 12:41 Ja Papit Eliakim/ Maeseia/ MinJamin/ Michaja/ Elioenai/ Zacharia/ Hanania/ olit waskitorwein cansa.
Neh 12:42 Ja Maeseia/ Semaia/ Eleazar/ Usi/ Johanan/ Malchia/ Elam ja Asar. Ja weisajat weisaisit corkiast/ ja Jesrahia oli haldiana.
Neh 12:43 Ja he uhraisit sinä päiwänä suuret uhrit/ ja olit iloiset: sillä Jumala oli heitä iloittanut suurella ilolla/ että waimot ja lapsetkin iloidzit/ ja Jerusalemin ilo cuului cauwas.
Neh 12:44 SIihen aican asetettin miehet tawaraarcun päälle/ josa ylönnyxet/ ensimäiset hehedelmät ja kymmenexet olit/ joita heidän piti cocoman pelloilda ja Caupungeista/ Papeille ja Lewitaille jaetta Lain jälken: sillä Judalaisilla oli ilo Papeista ja Lewitaista/ jotca seisoit.
Neh 12:45 Ja he pidit waarin heidän Jumalans wartiasta/ ja puhdistuxen wartiasta/ ja weisajat ja owenwartiat seisoit Dawidin/ ja Salomon hänen poicans käskyn jälken.
Neh 12:46 Sillä Dawidin ja Asaphin aicana/ olit asetetut ylimmäiset weisajat/ ja kijtoswirret/ ja kijtoxet Jumalalle.
Neh 12:47 Mutta coco Israel andoi weisaille ja owenwartioille osan/ Serubabelin ja Nehemian aicana/ jocapäiwä heidän osans. Ja he annoit sen pyhitetyn Lewitaille/ ja Lewitat annoit sen pyhitetyn Aaronin lapsille.

Vers. 11. Jaddua) Tämä on se cuin otti sen suuren Alexanderin wastan/ cosca hän tuli Jerusalemin eteen. Nijn on hän ja Nehemia elänet sijhen aican/ ja owat joutunet wanhaxi.
v. 30. Puhdistit etc.$ portit ja muurit) Että ne olit pacanoilda cukistetut/ ja caickinaisilla wioilla saastutetut/ tahdoit he ne puhdista jällens/ nijncuin Jumala oli käskenyt puhdistaman huonet ja muurit/ joihin jotakin spitalit eli saastaisutta tullut oli. Leu.$ 14. 33.
v. 31. kijtos chuoria) Nimittäin/ nijncuin processis tapahtu.

XIII Lucu .

MOsexen Kirja luetan Canssan edes/ ja secoitettu Canssa eroitetan/ v. 1.
Nehemia käske anda Lewitaille kymmenexet/ ja mitä heidän tule/ v. 10.
kieldä angarast/ jotakin Sabbathina ulos ja sisälle wiemäst Caupungijn/ v. 15.
ja ettei Judalaiset nais pacanoista/ ja sen cautta petetäisi/ cuin Salomo/ v. 23.

Neh 13:1 JA Mosexen kirja luettin sijhen aican Canssan edes/ ja sijnä löyttin kirjoitettu/ ettei Ammonitiläiset ja Moabitiläiset pitänyt ikänäns tuleman Jumalan seuracundaan.
Neh 13:2 Sillä ei he tullet Israelin lapsia wastan leiwällä ja wedellä/ mutta palckaisit Bileamin heitä wastan/ kiroman heitä/ mutta meidän Jumalam käänsi kirouxen siunauxexi.
Neh 13:3 Cosca he sen lain cuulit/ nijn he eroitit caicki muucalaiset Israelist.
Neh 13:4 Ja Eliasib Pappi/ joca oli pandu meidän Jumalan huonen arcun päälle/ oli ennen Tobialle lähimmäinen.
Neh 13:5 Ja hän oli hänelle tehnyt isoin arcun/ johonga he ennen olit pannet ruocauhria/ pyhä sawua/ astioita ja kymmenexet jywist/ wijnast ja öljyst/ jotca olit käsketyt anda Lewitaille/ weisaille ja owenwartioille/ ja Pappein ylönnyxet.
Neh 13:6 Mutta en minä ollut silloin Jerusalemis/ cosca he caickia näitä teit: sillä Arthahsasthan Babelin Cuningan toisna wuonna neljättäkymmendä tulin minä Cuningan tygö/ ja sain muutamain päiwäin peräst Cuningalda luwan.
Neh 13:7 Ja menin Jerusalemijn/ ja ymmärsin sen pahuden cuin Eliasib oli tehnyt Tobian tähden/ että hän oli tehnyt hänelle arcun Jumalan huonen cartanolle.
Neh 13:8 Ja minä pahaxuin sitä cowin/ ja heitin caicki Tobian huonen astiat arcust ulos.
Neh 13:9 Ja käskin puhdista arcun/ ja panin sijhen jällens Jumalan huonen astiat/ ruocauhrit ja pyhänsawun.
Neh 13:10 JA minä ymmärsin ettei Lewitailla ollut annettu heidän osans/ sentähden olit Lewitat ja weisajat paennet tekemän työtä cukin pellollens.
Neh 13:11 Nijn minä nuhtelin esiwaldoja/ ja sanoin: mixi me Jumalan huonen hylkäm? mutta minä cocoisin heitä ja asetin siallens.
Neh 13:12 Nijn coco Juda toit kymmenexet tawaroixi/ jywist/ wijnast ja öljyst.
Neh 13:13 Ja minä panin sen tawaran päälle Selemian Papin ja Zadokin kirjanoppenen/ ja Lewitaista Pedaian/ ja heidän kätens alla Hananin Sachurin pojan/ Mathanian pojan: sillä he luultin uscolisexi ja heidän käskettin jaca weljillens.

Neh 13:14 Minun Jumalan muista minun päälleni sen edest/ ja älä pyhi minun laupiuttani pois/ cuin minä olen tehnyt minun Jumalani huonelle ja hänen wartioillens.
Neh 13:15 SIlloin näin minä Judas tallattawan wijnacuurnia Sabbathina/ ja cannettawan läjin/ ja cannatettawan Aseilla wijna/ wijnamarjoja/ ficunita/ ja caickinaisia cuormia Sabbathin päiwänä/ ja minä todistin heille sinä päiwänä/ jona he myit syötäwitä.
Neh 13:16 Sijnä asui myös muutamita Tyriläisiä/ jotca toit caloja ja caickinaisia cauppacaluja/ ja myit Judan lapsille Jerusalemis Sabbathina.
Neh 13:17 Nijn minä nuhtelin Judan päämiehiä/ ja sanoin heille: mikä paha se on/ cuin te teette ja ricotte Sabbathin päiwän?
Neh 13:18 Eikö meidän Isäm nijn tehnet/ ja meidän Jumalam toi onnettomuden meidän päällem/ ja tämän Caupungin päälle/ ja te saatat wielä nyt wihan enämmäxi Israelin päälle/ että te ricotte Sabbathin?
Neh 13:19 JA cosca Jerusalemin portit olit awatut ennen Sabbathia/ käskin minä ne sulke/ ja kielsin awamast ennencuin jälken Sabbathin/ ja minä panin muutamita palwelioitani porttein/ ettei yhtän candamust olis tuotu sisälle Sabbathin päiwänä.
Neh 13:20 Nijn cauppamiehet ja caickinaisten caluin myjät olit ulcona Jerusalemist yösen/ kerran eli caxi.
Neh 13:21 Nijn minä todistin heidän edesäns/ ja sanoin heille: mixi te oletta yösen ymbärins muurein? jos te wielä kerran sen teette/ nijn minä lasken käten teidän päällen. Ja sijtä ajast ei he Sabbathina tullet.
Neh 13:22 Ja minä sanoin Lewitaille jotca puhtat olit: tulcat ja olcat porttein päällä/ ja pyhittäkät Sabbathin päiwä/ minun Jumalan muista minua sengin edes/ ja säästä sinun suuren laupiudes tähden.
Neh 13:23 MInä näin myös silloin Judalaiset ottawan waimoja Asdodist/ Ammonist ja Moabist.
Neh 13:24 Ja heidän lapsens puhuit puolittain Asdodin kielellä/ ja ei tainnet puhua Judan kielellä/ mutta jocaidzen Canssan kielellä.
Neh 13:25 Ja minä rangaisin ja kiroisin heitä/ ja löin muutamita miehiä/ ja tukistelin heitä/ ja wannotin heitä Jumalan cautta: Ei teidän pidä andaman teidän tyttäritän heidän pojillens/ eikä ottaman heidän tyttäritäns teidän pojillen eli idze teillen.
Neh 13:26 Eikö Salomo Israelin Cuningas sijnä syndiä tehnyt? Ja ei cuitengan ollut yhtän Cuningast hänen wertaistans pacanain seas/ ja hän oli racas hänen Jumalallens/ ja Jumala pani hänen coco Israelin Cuningaxi/ cuitengin saatit muucalaiset waimot hänengin syndiä tekemän.
Neh 13:27 Ettekö te sitä ole cuullet cosca te sencaltaista suurta pahutta teette/ että te ricotte meidän Jumalatam wastan/ ottaisan muucalaisia waimoja.
Neh 13:28 Ja yxi Jojadan lapsist Eliasibin ylimmäisen Papin poica/ oli Saneballatin Horonitiläisen wäwy/

mutta minä ajoin hänen pois minun tyköäni.
Neh 13:29 Muista heitä minun Jumalan/ jotca owat luowutetut pappeudest/ ja Pappein ja Lewitain lijtost.
Neh 13:30 Nijn minä puhdistin heidän caikist muucalaisist/ ja asetin Pappein ja Lewitain wartian/ idzecungin heidän palweluxeens.
Neh 13:31 Ja uhrihalcoja määrätyillä aigoilla/ ja ensimäisiä hedelmitä. Minun Jumalan muista minun hywydellä.

Vers. 3. Eroitit) Nimittäin/ erinomaisist wirgoist/ cuin Laki on ymmärrettäpä/ Deut.$ 23:3. muutoin sait he kyllä olla Israelin lasten seas/ jos he heidän uscons ja Jumalan palweluxens tahdoit otta wastan.
v. 22. ja 31. Muista minua) että Jumala armostans lupa maxa caicki hywät työt/ muistuttacam sijs Jumalalle ja anocam/ että hän muistais lupauxens: cuitengin suurella nöyrydellä/ tunnustaden että me olem welcapäät nijtä tekemän/ cuin Christus meitä opetta/ Luc. 17:10. Ja jos me nijn teemme hywä/ ei ole se meistä/ waan Jumalan armost/ 2. Cor. 3:5. ja owat puuttuwaiset meidän heickouden tähden. Että hän sentähden tahdois armost sen meille maxa/ ja ei ansiost. Nijn teke täsä Nehemia. Sentähden sano hän myös: säästä minua sinun suuren laupiudes tähden. Nijn on Cuningas Jehiskia tehnyt/ 4. Reg.$ 20:3.
v. 28. Jojadan lapsist) Se oli Manasse Jadduan weli/ josta lue Iosephust$ Antiquit.$ cap.$ 7. & 8.

Nehemian Kirjan loppu.

Estherin Kirja.

Estherin Kirja. Josa nämät cappalet owat.
I. Cuinga se woimallinen Persian Cuningas Ahaswerus on tehnyt suuren pidon monexi päiwäxi.
Ja cuin hän cudzui hänen Drotningins Wasthin/ nijn ei hän tullut/ jongatähden hän hyljättin/ ja Judan Canssast Esther nimeldä tuli Drotningixi hänen siaans/ cap. $ 1. 2.
II. Haman corgotettin Cuningalda/ joca löysi neuwon/ että caicki Judalaiset piti hucutettaman ja Mardachai hirtettämän/ mutta Esther sen laitti nijn/ että hänen täydyi Mardachait cunnioitta/ ja hirtettin idze sijhen hirsipuuhun/ jonga hän Mardachaille rakendanut oli/ ja Judalaiset pelastettin/ cap. $ 3. 4. 5. 6. 7.
III. Mardachai tule suureen cunniaan Cuningan tykönä.
Judalaiset costawat sinä päiwänä wihamiehillens/ jona he aewoittin hucutta/ ja asetit pyhäpäiwiä muistoxi/ että Jumala oli heitä pelastanut/ cap. $ 8. 9. 10.

I. Lucu.

CUningas Ahaswerus teke suuren wieraspidon/ v. 1.
tule iloisexi/ lähettä Drotning Wasthin perän/ v. 10.
hän cadzo ylön ja ei tule/ v. 12.
Cuningas wihastu ja hyljä hänen Försteins neuwost/ v. 13.
että muut waimot pidäisit miehens cunnias/ v. 17.
lähettä sijtä kirjan coco waldacundaans/ v. 21

Ester 1:1 SIjhen aican cosca Ahaswerus hallidzi Indiast Ethiopian asti/ sata ja seidzemen colmattakymmendä maacunda.
Ester 1:2 Ja cuin hän istui hänen Cuningalisella istuimellans Susanin linnas.
Ester 1:3 Colmandena hänen hallituxens wuonna/ teki hän pidon caikille hänen Försteillens/ palwelioillens ja wäkewillens Persiast ja Medist/ ja maan wanhimmillens maacundain ylimmäisille.
Ester 1:4 Näyttäin heille Cuningalisen waldacundans cunnian rickaudet/ ja hänen Herraudens callit caunistuxet monexi päiwäxi/ nimittäin/ sadaxi ja cahdexaxikymmenexi päiwäxi.
Ester 1:5 Ja nijden päiwäin peräst teki Cuningas caikelle Canssalle/ cuin Susanin linnas oli/ sekä suurille

että pienille pidon seidzemexi päiwäxi/ Cuningalisen Salin porstuas.
Ester 1:6 Siellä ripuit walkiat/ punaiset ja kellaiset seinäwaattet/ yhten sidotut callilla lijnaisilla ja purpuraisilla siteillä hopiarengais marmorkiwisten padzasten päällä/ wuotet olit cullast ja hopiast/ permando oli laskettu wiherjäisist/ walkeist/ kellaisist ja mustist marmorkiwist.
Ester 1:7 Ja juoma cannettin cullaisilla astioilla/ ja aina toisilla ja toisilla astioilla ja Cuningalista wijna yldäkyllä Cuningan waran perän.
Ester 1:8 Ja ei yhtäkän waadittu juoman: sillä Cuningas oli käskenyt caikille edeskäywille hänen huonesans/ tehdä jocaidzen mielen noutexi.
Ester 1:9 JA Wasthi Drotning teki myös pidon waimoille Cuningas Ahasweruxen Cuningalises huones.
Ester 1:10 Ja seidzemendenä päiwänä/ cosca Cuningas oli iloinen wijnast/ käski hän Mehumanin/ Bisthan/ Harbonan/ Bigthan/ Abagthan/ Setharin ja Chareaxen/ ne seidzemen Camaripalweliata/ jotca palwelit Ahaswerust Cuningast/
Ester 1:11 Tuoman Drotning Wasthi Cuningan eteen/ hänen Cuningalisella Cruunullans/ näyttäxens Canssalle ja Försteille hänen cauneuttans: sillä hän oli caunis.
Ester 1:12 Mutta Drotning Wasthi ei tullut Cuningan käskyn jälken/ cuin hän oli käskenyt Camaripalwelioitten cautta. Nijn Cuningas wihastui cowin/ ja hänen wihans syttyi hänes.
Ester 1:13 Ja Cuningas sanoi wijsaille/ jotca ymmärsit maan tawat (sillä Cuningan asia piti ratcaistaman caickein Lain ja oikeuden ymmärtäwäisten edes.
Ester 1:14 Ja lähin händä olit/ Charsena/ Sethar/ Admatha/ Tharsis/ Meres/ Marsena ja Memuchan/ seidzemen Persian ja Medin Förstiä/ jotca näit Cuningan caswot/ ja istuit ylimmäisnä waldacunnas)
Ester 1:15 Mitä Drotning Wasthille pitä tehtämän oikeuden jälken? sillä ei hän tehnyt Cuningas Ahasweruxen sanan jälken/ hänen Camaripalweliains cautta.
Ester 1:16 NIin sanoi Memuchan Cuningan ja Förstein edes: Drotning Wasthi ei ole ainoastans tehnyt pahoin Cuningasta wastan/ mutta myös caickia Förstejä ja caickia Canssoja wastan/ cuin owat caikis Cuningas Ahasweruxen maacunnis.
Ester 1:17 Sillä tämä Drotningin teco hajo caickein waimoin tygö/ nijn että hekin cadzowat heidän miehens ylön/ heidän silmäins edes/ ja sanowat: Cuningas Ahaswerus käski tulla Drotning Wasthin eteens/ mutta ei hän tullut.
Ester 1:18 Nijn Persian ja Medin Förstinnat sanowat caikille Cuningan Försteille/ cosca he cuulewat tämän Drotningin tegon/ nijn sijtä tule kyllä ylöncadzetta ja wiha.
Ester 1:19 Jos sijs Cuningalle kelpa/ nijn andacan käskyn häneldäns käydä ulos/ ja andacan kirjoitta Persian

ja Medin Lakijn/ jota ei kengän ricko tohdi/ ettei Wasthin pidä enä tuleman Cuningas Ahasweruxen eteen/ ja andacan Cuningas hänen lähimmäisellens/ joca on parembi händä/ hänen waldacundans.
Ester 1:20 Ja tämä Cuningan kirja cuin nyt tehdän/ cuulucon ymbärins coco hänen waldacundans/ joca suuri on/ että jocainen waimo pidäis miehens cunnias/ surten ja pienden seas.
Ester 1:21 Tämä kelpais Cuningalle ja Försteille/ ja cuningas teki Memuchan sanan jälken.
Ester 1:22 Nijn kirjat lähetettin caickijn Cuningan maacundijn/ jocaidzeen maacundaan heidän kirjoituxens jälken/ ja caickein Canssain tygö heidän kielelläns/ että jocainen mies on hallidzia hänen huonesans/ ja andoi puhutta Canssans kielellä.

Vers. 1. Ahaswerus) Tämä on ollut Darius Hystaspis/ colmas Cuningas Persian Monarchias/ joca wahwisti kirjoituxellans Corexen käskyn/ että Judalaiset sait rakenda Jerusalemin Templi/ toisna hänen hallituxens wuonna/ cuin nähdän Esr. 4:24. ja 6:1. etc.$

II. Lucu.

CUningas coco palwelioittens neuwost ihanat neidzet caikist maacunnist/ walitaxens yhden Drotningixi/ v. 1.
Esther otetan Cuningan huoneseen/ v. 8.
kelpa ja tule Drotningixi Wasthin siaan/ v. 12.
Mardachai ilmoitta Cuningalle/ että caxi hänen palweliatans aicoiwat händä tappa/ jotca hirtetän/ ja se muistoxi kirjoitetan/ v. 21.

Ester 2:1 NÄitten jälken/ sijttecuin Cuningas Ahasweruxen wiha asetui/ muisti hän mitä Wasthi oli tehnyt ja mitä hänestä päätetty oli.
Ester 2:2 Nijn sanoit Cuningan palweliat jotca händä palwelit: edzittäkön Cuningalle caunita nuoria neidzeitä.
Ester 2:3 Ja lähettäkön Cuningas cadzojat caickijn hänen waldacundans maacundijn/ cocoman caickia caunita nuoria neidzeitä Susanin linnan waimoin huoneseen/ Hegen Cuningan Camaripalwelian käden ala/ joca waimoist piti waarin/ ja andoi heille heidän caunistuxens.
Ester 2:4 Ja se pijca joca Cuningalle kelpa/ hänen pidäis oleman Drotningin Wasthin sias. Tämä kelpais Cuningalle ja hän teki nijn.
Ester 2:5 JA Susanin linnas oli yxi Judalainen/ jonga nimi oli Mardachai Jairin poica/ Simein pojan/ Kisin pojan/ Jeminin pojan.
Ester 2:6 Joca oli wiety Jerusalemist sen wiedyn joucon cansa/ joca wietin Jechonian Judan Cuningan cansa/

jonga Nebucadnezar Babelin Cuningas wei pois.
Ester 2:7 Ja hän oli Hadassan/ se on/ Estherin hänen setäns tyttären holhoja: sillä ei hänellä ollut Isä eikä äitiä/ ja hän oli caunis ja hywän muotoinen pijca/ ja cosca hänen Isäns ja äitins cuolit/ otti Mardachai hänen tyttärexens.
Ester 2:8 Cosca Cuningan käsky ja Laki ilmoitettin/ ja monda pijca coottin Susanin linnaan/ Hegen käden ala/ otettin myös Esther Cuningan huoneseen/ Hegen käden ala/ joca oli waimoin wartia.
Ester 2:9 Ja pijca kelpais hänelle/ ja hän löysi laupiuden hänen edesäns/ ja hän joudutti hänen caunistustens cansa/ andaxens hänelle hänen osans ja sijhen seidzemen caunista pijca Cuningan huonest/ ja hän pani hänen pijcoinens parhaseen paickan waimoin huoneseen.
Ester 2:10 Ja ei Esther ilmoittanut hänelle hänen Canssans ja sucuans: sillä Mardochai oli händä kieldänyt ilmoittamast.
Ester 2:11 Ja Mardochai käyskendeli jocapäiwä neidzytten Camarin porstuan edes/ että hän olis saanut tietä/ jos Estherin hywin käwis/ ja mitä hänelle tapahduis.
Ester 2:12 Ja cosca idzecungin neidzen määrätty aica tuli mennä Cuningas Ahasweruxen tygö/ sijttecuin hän oli ollut caxitoistakymmendä Cuucautta waimoin caunistuxes (sillä heidän caunistuxellans piti oleman nijn paljo aica/ nimittäin cuusi Cuucautta Balsamilla ja Myrrhamilla/ ja cuusi Cuucautta calleilla woiteilla/ ja muilla waimoin caunistuxilla.)
Ester 2:13 Nijn pijca meni Cuningan tygö/ ja jonga hän tahdoi/ piti hänelle annettaman/ joca piti hänen cansans menemän waimoin huonest Cuningan huoneseen.
Ester 2:14 Ehtona hän tuli/ ja huomeneltain palais toiseen waimoin huoneseen Saasgaxen Cuningan Camaripalwelian käden ala/ joca oli waimoin wartia/ ja ei hänen pitänyt palajaman Cuningan tygö muutoin jos Cuningas händä tahdoi ja cudzutti händä nimeldäns.
Ester 2:15 COsca Estherin Abihailin Mardochain sedän tyttären aica joutui/ (jonga hän oli ottanut tyttärexens) tulla Cuningan tygö/ ei hän mitän muuta anonut/ waan mitä Hege Cuningan Camaripalwelia waimoin wartia sanoi: ja Esther löysi armon caickein edes cuin hänen näit.
Ester 2:16 Ja Esther otettin Cuningas Ahasweruxen tygö Cuningaliseen huoneseen/ kymmendenä Cuucautena/ joca cudzutan Tebeth/ seidzemendenä hänen waldacundans wuonna.
Ester 2:17 Ja Cuningas racasti Estherit enä cuin caickia muita waimoja/ ja hän löysi armon ja laupiuden hänen edesäns enä cuin caicki muut neidzet/ ja hän pani Cuningalisen cruunun hänen päähäns/ ja teki hänen Drotningixi Wasthin siaan.
Ester 2:18 Ja Cuningas teki caikille hänen Försteillens ja palwelioillens suuren pidon/ ja se pito oli Estherin

tähden/ ja hän andoi maan lewätä/ ja jacoi Cuningalisia lahjoja.
Ester 2:19 Ja cosca neidzet toisen kerran coottin/ istui Mardochai Cuningan portis.
Ester 2:20 Ja ei Esther ollut wielä ilmoittanut sucuans eikä Canssans/ nijncuin Mardochai hänelle oli käskenyt: sillä Esther teki Mardochain sanan jälken/ nijncuin silloingin/ cosca hän hänen caswatti.
Ester 2:21 SIlloin cosca Mardochai istui Cuningan portis/ wihastuit caxi Cuningan Camaripalweliata Bigthan ja Theres owenwartiat/ ja aiwoit heittä kätens Cuningas Ahasweruxen päälle.
Ester 2:22 Ja se sanottin Mardochaille/ ja hän andoi Drotningi Estherin sen tietä. Ja Esther sanoi Mardochain puolest sen Cuningalle.
Ester 2:23 Ja cosca sitä tutkisteldin/ löyttin se todexi/ ja he hirtettin molemmat puuhun/ ja se kirjoitettin Aicakirjaan Cuningan edes

Vers. 7. Hadassan) Herodotus lib.$ 3. cudzu hänen Atossamixi/ mutta että hän luule hänen Cyruxen tyttärexi/ tule sijtä ettei hän tunnustanut sucuans Mardochain neuwost.
v. 10. Sillä Mardochai oli händä kieldänyt) Ei hän opettanut händä walhetteleman: sillä toinen on walhetella/ ja toinen salata jotacuta asiata/ ja ei cohta ilmoitta ennencuin aica on. Nijn usein toimellinen ihminen teke/ ja ei tee sillä kenengän wahingot/ mutta sitä wastan/ ei sowi kenengän walhetella.
v. 22. Ja andoi Drotningi Estherin tietä) Mardochai teki sijnä oikein/ ja jocaidzen uscollisen alammaisen pitä Esiwallallens nijn tekemän/ että cosca hän ymmärtä petost ja capina olewan käsillä Esiwaldans eli Isänsmaata wastan/ että hän sen ilmoitta. Waan ei jocaidzen pidä tyhjän puhen cansa juoxeman ja saattaman wiatoinda wahingoon/ nijncuin kielikellot tekewät.

III. Lucu.

HAman corgotetan caickein Förstein päälle/ että jocaidzen pitä cumartaman händä/ v. 1.
Mardochai ei tee sitä/ sentähden hän wihastu/ v. 5.
ja canda caickein Judalaisten päälle/ että heillä oli erinomainen laki/ ja cadzoit Cuningan käskyn ylön/ v. 6.
säätä Cuningan lähettämän kirjan caickijn maacundijn/ että caicki Judalaiset yhtenä päiwänä hucutetaisin/ v. 8.

Ester 3:1 COsca nämät olit tapahtunet/ teki Cuningas Ahaswerus Hamanin Medathan Agagilaisen pojan suurexi/ ja corgotti hänen/ istuimens ylemmä caickia Förstejä/ cuin hänen tykönäns olit.
Ester 3:2 Ja caicki Cuningan palweliat/ jotca Cuningan portis notkistit polwejans ja cumarsit Hamanit: sillä

nijn oli Cuningas käskenyt/ mutta Mardochai ei notkistanut polwejans eikä cumartanut.
Ester 3:3 Nijn Cuningan palweliat/ jotca Cuningan portis olit/ sanoit Mardochaille: mixis ricot Cuningan käskyn?
Ester 3:4 Ja cosca he jocapäiwä sitä hänelle sanoit/ ja ei hän totellut heitä/ ilmoitit he sen Hamanille/ nähdäxens jos sencaltainen Mardochain työ olis pysywäinen: sillä hän oli sanonut hänens Judalaisexi.
Ester 3:5 JA cuin Haman näki ettei Mardochai notkistanut polwians hänen edesäns/ eikä cumartanut händä/ wihastui hän juuri cowin.
Ester 3:6 Ja hän wähäxi luki laske ainoastans Mardochain päälle kättäns: sillä he olit tiettäwäxi tehnet Mardochain Canssan: mutta pyysi teloitta caickia Mardochain Canssa Judalaisia/ jotca olit coco Cuningas Ahasweruxen waldacunnas.
Ester 3:7 Ensimäisellä Cuulla/ se on/ Nisan Cuulla/ Cuningas Ahasweruxen toisna wuonna toistakymmendä/ heitettin arpa Hamanin edes päiwä päiwäldä ja cuucaudelda nijn toiseen Cuuhun toistakymmendä/ se on/ Cuu Adar.
Ester 3:8 Ja Haman sanoi Cuningas Ahasweruxelle: yxi Canssa on hajotettu ja jaettu caickein Canssain secan/ caickijn sinun waldacundas maacundijn/ ja heidän lakins on toisin cuin caickein Canssain/ ja ei he tee Cuningan lain jälken/ ei Cuningan tule sitä kärsiä/ että heidän nijn olla annetan.
Ester 3:9 Jos Cuningalle kelpa/ nijn kirjoitettacon/ että ne hucutetaisin/ nijn minä punnidzen kymmenen tuhatta leiwiskä hopiata wircamiesten käsijn/ weitä Cuningan Camarijn.
Ester 3:10 Silloin otti Cuningas sormuxen sormestans ja andoi Hamanille/ Medathan Agagilaisen pojalle Judalaisten wihamiehelle.
Ester 3:11 Ja Cuningas sanoi Hamanille: se hopia olcon sinun/ nijn myös Canssa/ tee heille mitäs tahdot.
Ester 3:12 NIin Cuningan kirjoittajat cudzuttin colmandenatoistakymmendenä päiwänä ensimäisestä Cuusta/ ja kirjoitettin nijncuin Haman käski Cuningan Förstein ja maan wanhinden tygö/ sinne ja tänne maacundijn/ ja jocaidzen Canssan päämiesten tygö siellä ja täällä/ idzecungin Canssan kirjoituxen jälken/ ja heidän kielilläns Cuningas Ahasweruxen nimellä/ ja Cuningan sormuxella lukittu.
Ester 3:13 Ja kirjat lähetettin juoxewitten cautta caickijn Cuningan maacundijn/ hucuttaman/ tappaman ja teloittaman caickia Judalaisia nuoria ja wanhoja/ lapsia ja waimoja/ yhtenä päiwänä/ cuin oli colmastoistakymmenes päiwä toisesta Cuusta toistakymmendä/ se on Cuu Adar/ ja ryöstämän heidän tawarans.
Ester 3:14 JA kirja oli näin: käsky on annettu caickijn maacundijn/ caikille Canssoille/ että heidän piti oleman sinä päiwänä walmit.

Ester 3:15 Ja juoxewat menit kijrust Cuningan käskyn jälken. Ja käsky pandin Susanin linnaan. Ja Cuningas ja Haman istuit ja joit/ mutta Susanin Caupungi oli hämmästyxis.

Vers. 2. Mutta Mardochai ei notkistanut) Tämä Haman on ollut ilman epäilemät juuri jumalatoin mies/ sentähden Mardochai oikiast rohkeudest ei hänelle yhtän cunniata tehnyt/ jota ei picaisest duomidzeman eikä seurattaman pidä/ waan idzecukin pitäkän yhteisen neuwon/ andaden sille cunnia/ jolle cunnia tule/ ja nijlle myös jotca esiwallalda johongun cunniaan ja wircaan pannan. Ja andacan sijtte Jumalan laitta/ kyllä hän heitä ajallans alenda/ jos he owat jumalattomat. Cadzo sencaltaisist Num.$ 25:11.
v. 7. heitettin arpa Hamanin edes) se on/ hän heittä arpa pacanalisella tawalla/ cuna päiwänä hänen piti aiwoituxens päättämän/ että se hänelle menestyis/ mutta hän osais oikein/ että se käännyi idze häneen.

IV. Lucu.

MArdochai rewäise waattens ja puke säkin päällens/ caickein myös Judalaisten seas on suuri walitus/ v. 1.
Esther anda kysyä Mardochaille: mikä on? v. 4.
Mardochai sano sen/ ja käske Drotningin rucoilla Cuningast heidän edestäns/ v. 7.
Esther estele ensist/ waan cohta lupa sen tekewäns/ ja käske Mardochain ja muut Judalaiset Caupungis paastota ja rucoilla/ että hänen asians menestyis/ v. 15.

Ester 4:1 SIittecuin Mardochai ymmärsi caicki mitä tapahtunut oli/ rewäis hän waattens/ ja puetti idzens säkillä ja tuhwalla/ ja meni keskelle Caupungita/ ja huusi suurella änellä ja surkiast.
Ester 4:2 Ja tuli Cuningan portin eteen: sillä ei ollut luwallinen yhdengän mennä Cuningan portist sisälle/ jonga päällä säcki oli.
Ester 4:3 Ja Judalaisilla oli suuri parcu caikis maacunnis/ joihin Cuningan sana ja käsky tuli/ ja moni paastois/ itki ja murhetti/ ja macais säkis ja tuhwas.
Ester 4:4 Nijn Estherin pijcat ja hänen Camaripalwelians tulit ja ilmoitit sen hänelle. Nijn Drotning peljästyi cowin/ ja lähetti waattet Mardochain päällens puke/ ja käski säkin panna pääldäns pois/ mutta ei hän tahtonut.
Ester 4:5 NIin Esther cudzui Hatachin Cuningan Camaripalwelian/ joca hänen edesäns seisoi/ ja käski hänen Mardochain tygö/ tiedustaman/ mikä on/ ja mingätähden hän nijn teki.
Ester 4:6 Nijn Hatach meni Mardochain tygö Caupungin catulle Cuningan portin etten.
Ester 4:7 Ja Mardochai sanoi hänelle caicki mitä hänelle tapahtunut oli/ ja sen hopian cuin Haman oli

luwannut punnita Cuningan Camarijn Judalaisten tähden/ että he surmataisin.
Ester 4:8 Ja hän andoi hänelle kirjoituxen sijtä käskyst/ joca Susanis oli cuulutettu/ että heidän piti teloitettaman/ osottaxens sen Estherille ja andaxens hänelle tietä/ että hän käskis hänen mennä Cuningan tygö/ ja rucoilla händä hänen Canssans edest.
Ester 4:9 JA cuin Hatach tuli ja sanoi Estherille Mardochain sanat.
Ester 4:10 Sanoi Esther Hatachille/ ja käski Mardochain tygö:
Ester 4:11 Caicki Cuningan palweliat/ ja caicki Cuningan maacundain Canssa tietä/ että cuca ikänäns mene Cuningan tygö sisälmäiselle cartanolle/ joca ei ole cudzuttu/ hänen duomions on/ että hänen pitä cohta cuoleman/ olis se mies eli waimo/ (muutoin jos Cuningas ojenda cullaisen waldican hänen puoleens/ että hän eläis) ja en minä ole cudzuttu colmenakymmenenä päiwänä Cuningan tygö.
Ester 4:12 Ja cosca Estherin sanat sanottin Mardochaille:
Ester 4:13 Käski hän sanoa Estherille jällens: älä luuleckan/ ettäs päästät henges caickein Judalaisten ehton/ ehkäs Cuningan huones olet
Ester 4:14 Sillä jos sinä tähän aican peräti waickenet/ nijn Judalaiset saawat cuitengin awun ja pääsemyxen mualda/ ja sinä ja sinun Isäs huone pitä sijtte huckuman. Ja cuca tietä jos sinä olet tämän ajan tähden tullut Cuningan waldacundaan?
Ester 4:15 Esther käski Mardochait wastata:
Ester 4:16 Mene ja coco caicki Judalaiset/ cuin Susanis owat/ ja paastocat minun edestäni/ ettet te syö colmena päiwänä yöllä eli päiwällä/ minä paaston myös pijcoineni ja menen Cuningan tygö käskyäkin wastan/ jos minä hucun nijn minä hucun.
Ester 4:17 Mardochai meni ja teki caicki nijncuin Esther hänen käski.

Vers. 16. Paastocat minun edestäni) Caikis asiois on tarpellinen rucoilla Jumalalda apua/ erinomaisest suuris ja corkeis aicoimisis/ ettei ainoastans jocu idze rucoile/ waan muut ja coco seuracunda/ että se onnellisest menestyis/ ja että se sitä sydämelisemmäst tapahduis/ pitä se tehtämän paastolla ja raitiudella/ Cadzo 2. Chron.$ 20:3.

V. Lucu.

COlmandena päiwänä mene Esther Cuningan tygö/ v. 1.
löytä armon hänen edesäns/ v. 2.
cudzu Cuningan ja Hamanin rualle/ v. 4.

Cuningas lupa mitä hän anois/ 6. Esther rucoile heitä wielä toisna päiwänä tulla/ v. 7.
josta Haman tule ylpiäxi ja pahoitta mielens/ ettei Mardochai cunnioittanut händä lähteis/ v. 9.
anda raketa hirsipuun Mardochait hirttä/ v. 14.

Ester 5:1 JA colmandena päiwänä puetti Esther idzens Cuningalisin waatteisin/ ja meni cartanoon Cuningan huonen tygö/ sisälliselle puolelle Cuningan huonen cohdalle. Ja Cuningas istui hänen Cuningalisella istuimellans Cuningalises huonesans/ juuri huonen owen cohdalla.
Ester 5:2 Ja cuin Cuningas näki Drotning Estherin seisowan cartanolla/ löysi hän armon hänen edesäns/ ja Cuningas ojensi cullaisen waldican/ joca oli hänen kädesäns Estherin puoleen/ nijn Esther astui edes/ ja rupeis waldican päähän.
Ester 5:3 Ja Cuningas sanoi hänelle: Drotning Esther/ mikä sinun on? ja mitäs anot? puolen minun Cuningalisen waldacundan asti/ pitä sinulle annettaman.
Ester 5:4 Esther sanoi: jos Cuningalle kelpa/ nijn tulcon Cuningas ja Haman tänäpän sijhen pitoon/ cuin minä olen walmistanut.
Ester 5:5 Ja Cuningas sanoi: kijruttacat/ että Haman tekis cuin Esther on sanonut. Cosca Cuningas ja Haman tulit pitoon/ jonga Esther oli walmistanut.
Ester 5:6 Sanoi Cuningas Estherille sijttecuin hän oli wijna juonut: mitäs pyydät Esther/ se pitä sinulle annettaman/ ja mitäs anot/ waicka se olis puoli Cuningan waldacunnast/ se pitä tapahtuman.
Ester 5:7 Nijn Esther wastais ja sanoi: minun rucouxen ja anomisen on:
Ester 5:8 Jos minä olen löytänyt armon Cuningan edes/ ja jos se kelpa Cuningalle anda minulle minun rucouxeni/ ja tehdä minun anomiseni/ nijn tulcon Cuningas ja Haman sijhen pitoon/ cuin minä walmistan heille/ nijn minä teen huomena nijncuin Cuningas on sanonut.
Ester 5:9 SIlloin meni Haman ulos sinä päiwänä iloisans ja rohkialla sydämellä. Ja cosca hän näki Mardochain Cuningan portis/ ettei hän nosnut eikä siastans lijcahtanut hänen edesäns/ wihastui hän suurest Mardochain päälle.
Ester 5:10 Mutta hän pidätti idzens/ ja cuin hän tuli cotians/ lähetti hän ja andoi cudzua hänen ystäwäns/ ja hänen emändäns Serexen.
Ester 5:11 Ja luetteli heille hänen rickaudens cunniat/ ja lastens paljouden/ ja caicki cuinga Cuningas oli hänen tehnyt nijn suurexi/ ja että hän oli corgotettu Cuningan Förstein ja palweliain ylidze.
Ester 5:12 Sanoi myös Haman: ja Drotning Esther ei andanut yhtäkän cudzua Cuningan cansa sijhen pitoon cuin hän walmisti/ paidzi minua/ ja minä olen myös huomenisexi cudzuttu hänen tygöns Cuningan cansa.

Ester 5:13 Mutta caikist näista ei minulle mitäkän kelpa/ nijncauwan cuin minä näen sen Judalaisen Mardochain istuwan Cuningan portis.
Ester 5:14 Nijn wastais hänen emändäns Seres/ ja caicki hänen ystäwäns hänelle: walmistettacon yxi puu/ wijttäkymmendä kynärätä corkia/ ja sano huomena Cuningalle/ että Mardochai sijhen hirtetäisin/ nijns menet iloisans Cuningan cansa pitoon. Se kelpais Hamanille/ ja puu walmistettin.

Vers. 8. Tulcon Cuningas ja Haman) Se on ylistettäwä wacuus/ ettei Drotning canna Hamanin päälle hänen pois ollesans/ waan cosca hän saapuilla on/ ja taita wastat edestäns. Se olis toiwottapa että caikilla herrain huoneis/ ja myös muilla olis sencaltainen hywä tapa.
V. 9. Eikä siastans lijcahtanut) Cadzo sup.$ cap.$ 3:2.

VI. Lucu.

CUningas anda luetta edesäns Aicakirjoja/ ja löytä Mardochain uscolisexi/ v. 1.
kysy huomeneltain Hamanille/ mitä sille tehtämän pidäis/ jota Cuningas cunnioitta tahto/ v. 6.
Haman sano: puetettacon Cuningaliseen caunistuxeen ja johdatettacon ymbärins Caupungita Cuningan hewoisella/ etc.$ v. 7.
Cuningas käske Hamanin sitä tehdä Mardochaille/ v. 10.
Haman waicuroidze sitä sangen suurest/ ja walitta ystäwillens/ v. 13.

Ester 6:1 JA sinä yönä ei saanut Cuningas unda/ ja hän käski tuota aica ja muistokirjat/ ja ne luettin Cuningan edes.
Ester 6:2 Nijn löyttin kirjoitettu/ cuinga Mardochai oli tietä andanut/ että caxi Cuningan Camaripalweliata/ Bigthana ja Theres/ jotca owen kynnyxistä pidit waarin/ olit aicoinet heittä kätens Cuningas ahasweruxen päälle.
Ester 6:3 Ja Cuningas sanoi: mitä cunniat eli hywä me olem Mardochaille sen edest tehnet? Nijn sanoit Cuningan palweliat/ jotca händä palwelit: ei ole hänelle mitän tapahtunut.
Ester 6:4 Ja Cuningas sanoi: cuca cartanolla on? (sillä Haman käweli ulcona cartanolla Cuningan huonen edes/ sanoaxens Cuningalle/ että Mardochai piti hirtettämän sijhen puuhun/ jonga hän oli händä warten walmistanut)
Ester 6:5 Ja Cuningan palweliat sanoit hänelle: cadzos/ Haman seiso cartanolla. Cuningas sanoi: tulcan sisälle.

Ester 6:6 JA cuin Haman tuli/ sanoi Cuningas hänelle: mitä sille miehelle pitä tehtämän/ jota Cuningas tahto cunnioitta: Ja Haman ajatteli sydämesäns: ketäst Cuningas paremmin cunnioitta cuin minua?
Ester 6:7 Ja Haman sanoi Cuningalle: se mies jota Cuningas tahto cunnioitta/
Ester 6:8 Pitä tänne nouttaman/ ja puetettaman Cuningalisilla waatteilla/ joita Cuningas idze pitä/ ja tuotaman se hewoinen jolla Cuningas aja/ ja että Cuningalinen Cruunu pannaisin hänen päähäns.
Ester 6:9 Ja waattet ja hewoinen pitä annettaman yhden Cuningan Förstin käteen/ että hän puetais sen miehen/ jota Cuningas tahto cunnioitta/ ja johdatta händä hewoisen päällä Caupungin catuilla/ ja anda cuulutta hänen edelläns: näin pitä sille miehelle tehtämän/ jota Cuningas tahto cunnioitta.
Ester 6:10 Cuningas sanoi Hamanille: kijruta ja ota waattet ja hewoinen nijncuins olet sanonut/ ja tee nijn Mardochain Judalaisen cansa/ joca istu Cuningan portis/ ja älä anna mitän puuttua caikista näistä cuins puhunut olet.
Ester 6:11 Nijn Haman otti waattet ja hewoisen/ ja puetti Mardochain päälle/ ja johdatti händä Caupungin catuilla/ ja huusi hänen edelläns: näin sille miehelle tehdän/ jota Cuningas tahto cunnioitta.
Ester 6:12 Ja Mardochai palais Cuningan portijn/ mutta Haman meni kijrust cotians murhettien/ peitetyllä päällä.
Ester 6:13 Ja jutteli emännällens Serexelle ja caikille ystäwillens caicki mitä hänelle tapahtunut oli. Nijn sanoit hänen wijsans ja hänen emändäns Seres hänelle: jos Mardochai on Judalaisten siemenest/ jonga edesä sinä olet ruwennut langeman/ nijn et sinä woi mitän händä wastan/ mutta sinun täyty peräti hänen edesäns langeta.
Ester 6:14 Cosca he wielä parhallans hänen cansans puhuit/ tulit Cuningan Camaripalweliat sijhen/ ja kijrutit Hamanin pitoon/ jonga Esther oli walmistanut.

Vers. 1. Ei saanut unda) Se tapahtui Jumalan hallituxest/ että hänelle muistutettaisin Mardochain uscollisus/ ja hän tulis pelastetuxi sijtä pahast/ cuin Haman hänelle toisna päiwänä aicoinut oli. Ja on caunis opetus/ cuinga sen caickein corckeiman käsiwarsi cohta asian käätä taita/ omillens awuxi ja jumalattomille rangaistuxexi.

VII. Lucu.

Esther rucoile että Cuningas päästäis hänen ja hänen Canssans hengellens/ v. 1.
Cuningas kysy/ cuca sen perän seiso/ v. 5.
Hän sano: Haman/ v. 6.

Cuningas wihastu ja lähte ulos/ v. 7.
sisälletulduans näke hän Hamanin callistawan idzens Drotningin puoleen/ jota hän pahaxui/ v. 8.
saa cuulla Hamanin rakendanen hirsipuun/ johon hän käske hänen hirtettä/ v. 9.

Ester 7:1 COsca Cuningas tuli Hamanin cansa sijhen pitoon jonga Drotning Esther oli walmistanut.
Ester 7:2 Cuningas sanoi taas toisna päiwänä Estherille/ sijttecuin hän oli wijna juonut: mitäs rucoilet Drotning Esther sinulles annetta/ ja mitäs anot? ehkä se olis puoli Cuningan waldacunda/ se pitä tapahtuman.
Ester 7:3 Drotning Esther wastais/ ja sanoi: Cuningas/ jos minä olen löytänyt armon sinun edesäs/ ja jos Cuningan kelpa/ nijn suocon minulle minun hengeni/ minun rucouxeni tähden/ ja minun Canssalleni minun anomiseni tähden.
Ester 7:4 Sillä me olem myydyt/ minä ja minun Canssan/ teloitetta/ surmatta ja hucutetta. Ja josca Jumala että me olisim myydyt orjixi ja pijcoixi/ nijn minä olisin wai/ eikä wihamiehen pidäis sijttekän Cuningalle tekemän wahingota.
Ester 7:5 CUningas Ahaswerus puhui ja sanoi Drotning Estherille: cuca se on/ eli cusa se on/ joca tohti sencaltaist ajatella tehdäxens?
Ester 7:6 Esther sanoi: se wihamies ja wainoja on tämä paha Haman. Ja Haman peljästyi Cuningan ja Drotningin edes.
Ester 7:7 Ja Cuningas nousi wieraspidost ja wijnan tyköä wihoisans/ ja meni Salin tygö cartanolle. Ja Haman nousi ja rucoili Drotningi hengens edest: sillä hän näki hänellens olewan walmistetun onnettomuden Cuningalda.
Ester 7:8 Ja cosca Cuningas tuli jällens cartanolda Salin tykö/ josa he olit rualla ollet/ nojais Haman sille pengille jolla Esther istui: Nijn sanoi Cuningas: tahtoco hän Drotningille tehdä myös wäkiwalda/ minun läsnä ollesani huones? cosca se sana tuli Cuningan suusta ulos/ peitit he Hamanin caswot.
Ester 7:9 Ja Harbona/ yxi Cuningan Camaripalwelioista/ sanoi Cuningalle: cadzo/ Hamain cartanolla seiso yxi puu wijttäkymmendä kynärätä corke/ jonga hän teki Mardochait warten/ joca hywä puhui Cuningan edest. Nijn sanoi Cuningas: hirtettäkän hän sijhen.
Ester 7:10 Nijn he hirtit Hamanin sijhen puuhun/ jonga hän teki Mardochait wasten/ ja nijn asettui Cuningan wiha.

Vers. 10. JOnga hän teki Mardochait wasten) On sijs caicki todexi tullut/ cuin Psal. 7:16. ja Prov.$ 26:27. on: joca cuoppa caiwa/ hän puto sijhen/ ja joca kiwen wierittä/ hänen päällens se kieriä/ ota sijtä sinä

tyhmä waari/ joca toisen wahingota edzit.

VIII. Lucu.

CUningas anda Estherille Hamanin huonen/ ja Mardochai asetetan Hamanin siaan/ v. 1.
Drotning rucoile sitä käsky Judalaisist palauttaman/ v. 5.
tapahtu/ ettei Judalaiset ainoastans pelasteta/ waan annetan myös costa wihamiehillens/ v. 9.
Mardochai lähte Cuningan tykö Cuningalisis waatteis/ v. 13.
heidän murhens käändy jocapaicas iloxi/ v. 15.

Ester 8:1 SInä päiwänä andoi Cuningas ahaswerus Drotning Estherille Hamanin Judalaisten wiholisen huonen. Ja Mardochai tuli Cuningan eteen: sillä Esther ilmoitti mikä hän hänelle oli.
Ester 8:2 Ja Cuningas otti sormuxen sormestans/ jonga hän Hamanilda otti/ ja andoi Mardochaille. Ja Esther pani Mardochain Hamanin cartanon päälle.
Ester 8:3 JA Esther puhui wielä Cuningalle/ ja langeis hänen jalcains juuren/ itki ja rucoili händä palauttaman Hamanin Agagilaisen pahutta/ ja hänen anomistans cuin hän oli ajatellut Judalaisille.
Ester 8:4 Nijn Cuningas ojensi cullaisen waldican Estherin puoleen. Ja Esther nousi ja seisoi Cuningan edes.
Ester 8:5 Ja sanoi: jos Cuningalle kelpa/ ja jos minä olen armon löytänyt hänen edesäns/ ja jos se on Cuningalle sowelias/ ja minä kelpan hänelle/ nijn kirjoitettacon ja otettacon tacaperin caicki Hamanin Medathan Agagilaisen pojan aicoimuskirjat/ jotca hän on kirjoittanut/ että caicki Judalaiset surmataisin caikis Cuningan maacunnis.
Ester 8:6 Sillä cuinga minä woin nähdä sitä pahutta cuin minun Canssalleni tulis? ja cuinga minä woin nähdä että minun sucucundan nijn teloitetan?
Ester 8:7 Nijn Cuningas Ahaswerus sanoi Drotning Estherille/ ja Mardochaille Judalaiselle: cadzo/ minä olen andanut EStherille Hamanin huonen/ ja hän hirtettin puuhun/ että hän laski kätens Judalaisten päälle.
Ester 8:8 Nijn kirjoittacat sijs teitin Judalaisten puolest Cuningan nimeen/ nijncuin te idze tahdot/ ja painacat sinetti Cuningan sormuxella: sillä se kirjoitus joca Cuningan nimellä kirjoitetan/ ja Cuningan sormuxella sinetti painetan/ ei sitä oteta tacaperin.
Ester 8:9 SIlloin cudzuttin Cuningan kirjoittajat colmandena Cuucautena/ se on Siwan Cuu/ colmandena päiwänä colmattakymmendä/ ja kirjoitettin juuri nijncuin Mardochai käski/ Judalaisten tygö/ ja Förstein tygö/ maanwanhimmitten ja maacunnan päämiesten tygö/ Indiast Ethiopian asti/ joita oli sata ja seidzemencolmattakymmendä maacunda/ heidän oman kirjoituxens jälken/ jocaidzen Canssan tygö heidän

kielelläns/ ja Judalaisten tygö heidän kirjoituxens jälken/ ja heidän kielelläns.
Ester 8:10 Ja ne kirjoitettin Cuningas Ahasweruxen nimellä/ ja sinetti painettin Cuningan sormuxella/ ja hän lähetti kirjat hewoisilla/ Cameleillä ja nuoreilla Muuleilla ajawaisten cautta.
Ester 8:11 Joisa Cuningas sallei Judalaiset cusakin Caupungis coota heitäns/ ja warjella heidän hengens/ ja teloitta/ tappa/ ja hucutta caickein Canssan ja maacundain sotawäen/ jotca heitä waiwaisit lapsinens ja waimoinens/ ja ryöstä heidän tawarans.
Ester 8:12 Yhtenä päiwänä caikis Cuningas Ahasweruxen maacunnis/ colmandenatoistakymmendenä päiwänä toisesta Cuusta toistakymmendä/ se on Cuu Adar.
Ester 8:13 Ja kirjois oli/ että käsky oli annettu caickijn maacundijn julistetta caikille Canssoille/ että Judalaiset olisit sinä päiwänä walmit costaman wiholisillens.
Ester 8:14 Ja Muuleilla ajawaiset sanansaattajat ajoit nopiast ja kijrust Cuningan sanan jälken/ ja se käsky lyötin Susanin linnas ylös.
Ester 8:15 Ja Mardochai läxi Cuningan työöä Cuningalisis waatteis kellaisis ja walkeis/ ja suurella culdacruunulla/ ja callilla lijnaisella hamella ja purpuralla/ ja Susanin Caupungi iloidzi ja riemuidzi.
Ester 8:16 Sillä sinne oli tullut walkeus ja ilo/ riemu ja cunnia Judalaisille.
Ester 8:17 Ja caikis maacunnis ja Caupungeis/ joihin Cuningan sana ja käsky tuli/ oli ilo ja riemu Judalaisten keskellä/ pito ja hywät päiwät/ ja monda maan Canssast tuli Judalaisexi: sillä Judalaisten pelco tuli heidän päällens.

IX. Lucu.

JUdalaiset costawat wihamiehillens ja tappawat heistä monda tuhatta/ v. 1.
tappawat kymmenen Hamanin poica/ v. 7.
ja hirttäwät Estherin käskyn jälken/ v. 13.
pitäwät sijtte juhlia/ v. 17.
Esther ja Mardochai wahwistawat kirjoituxilla/ Judalaiset pitämän nämät päiwät muistoxi/ v. 20.
ja cudzuwat ne Purimixi/ v. 26.

Ester 9:1 JA toisna Cuucautena toistakymmendä Adarin Cuulla/ colmandenatoistakymmendenä päiwänä/ jona Cuningan sana ja käsky oli tullut/ että piti tehtämän juuri sinä päiwänä/ jona Judalaisten wiholiset toiwoit woittawans heitä/ käändyi nijn että Judalaiset woitit heidän wiholisens.
Ester 9:2 Nijn Judalaiset cocoisit idzens Caupungeihins caikis Cuningas Ahasweruxen maacunnis/ laskeman

kätens nijden päälle/ jotca heille pahutta tahdoit/ ja ei yxikän woinut seisoa heitä wastan: sillä caicki Canssa pelkäis heitä.
Ester 9:3 Ja caicki maacundain päämiehet ja Förstit/ ja maanwanhimmat/ ja Cuningan wircamiehet ylistit Judalaisia: sillä Mardochain pelco tuli heidän päällens.
Ester 9:4 Ja Mardochai oli suuri Cuningan huones/ ja hänen sanomans cuului caickijn maacundijn/ cuinga hän menestyi ja tuli suurexi.
Ester 9:5 Nijn Judalaiset löit caicki wihamiehens miecalla/ tapoit ja hucutit heidän/ ja teit heidän cansans oman tahtons jälken.
Ester 9:6 Ja Susanin linnas löit Judalaiset wijsi sata miestä cuoliaxi/ ja hucutit heidän.
Ester 9:7 Wielä päälisexi tapoit he Parsandathan/ Dalphonin/ Aspathan.
Ester 9:8 Porathan/ Adalian/ Aridathan.
Ester 9:9 Parmasthan/ Arissain/ Aridain/ Wajesathan.
Ester 9:10 Nämät kymmenen Hamanin poica/ joca oli Medathanin poica Judalaisten wihamies: mutta ei he ruwennet heidän tawaroihins.
Ester 9:11 SIlloin tuli tapettuiden lucu Susanin linnaan Cuningan eteen.
Ester 9:12 Ja Cuningas sanoi Drotning Estherille: Judalaiset owat tappanet wijsi sata miestä/ ja hucuttanet heidän Susanin linnas/ ja kymmenen Hamanin poica: mitäs luulet heidän muisa Cuningan maacunnis tehnen? mitäs pyydät sinulles annetta? ja mitäs wielä anot sinulles tehtä?
Ester 9:13 Esther sanoi: jos Cuningalle kelpa/ nijn andacon myös Judalaisten huomena tehdä Susanis tämän päiwäisen käskyn jälken/ että he hirtäisit kymmenen Hamanin poica puuhun.
Ester 9:14 Ja Cuningas käski nijn tehdä/ ja se käsky lyötin Susanis ylös/ ja kymmenen Hamanin poica hirtettin.
Ester 9:15 Ja Judalaiset cocoisit idzens Susanis/ neljändenätoistakymmendenä päiwänä Adar Cuusta/ ja tapoit colme sata miestä Susanis: mutta heidän tawaroihins ei he ruwennet.
Ester 9:16 MUtta muut Judalaiset Cuningan maacunnis tulit cocon ja warjelit hengens/ saadaxens lepo wiholisildans/ ja tapoit wiholisistans wijsicahdexattakymmendä tuhatta/ mutta ei he sattunet tawaroihin.
Ester 9:17 Se tapahdui colmandenatoistakymmendenä päiwänä Adar Cuusta/ ja he lewäisit neljändenätoistakymmendenä päiwänä sijtä Cuusta. Sen he teit ilon ja pidon päiwäxi.
Ester 9:18 Mutta Judalaiset cuin Susanis olit/ tulit cocon colmandenatoistakymmendenä ja neljändenätoistakymmendenä päiwänä/ ja lewäisit wijdendenätoistakymmendenä päiwänä/ ja teit sen päiwän pidon ja ilon päiwäxi.

Ester 9:19 Sentähden Judalaiset jotca asuit wähis Caupungeis ja maan kylis/ teit sen neljännentoistakymmenennen päiwän Adar Cuusta pidon ja ilon päiwäxi/ ja lähetit lahjoja toinen toisellens.
Ester 9:20 JA Mardochai kirjoitti caicki nämät tegot/ ja lähetti kirjat caikille Judalaisille/ jotca olit caikis Cuningas Ahasweruxen maacunnis/ sekä lähes että cauwas.
Ester 9:21 Että he ottaisit wastan ja pidäisit jocawuosi sen neljändenätoistakymmendenä ja wijdendenätoistakymmendenä Adar Cuusta.
Ester 9:22 Nijnä päiwinä joina Judalaiset olit tullet lepoon wiholistens edest/ ja sinä Cuucautena/ jona heidän suruns on iloxi käändynyt ja heidän murhens hywixi päiwixi/ että he ne pidäisit ilo ja pitopäiwinä/ ja lähetäisit lahjoja toinen toisellens/ ja jacaisit waiwaisille.
Ester 9:23 Ja Judalaiset otit wastan sen cuin he ennen olit ruwennet tekemän/ ja cuin Mardochai heidän tygöns kirjoitti.
Ester 9:24 Millä tawalla Haman Medathan Agagilaisen poica/ caickein Judalaisten wiholinen/ oli ajatellut hucutta caickia Judalaisia/ ja andoi heittä arpa murendaxens ja hucuttaxens heitä.
Ester 9:25 Ja cuinga Esther oli mennyt Cuningan tygö ja puhunut että hänen paha aicoimisens/ cuin hän oli ajatellut Judalaisia wastan/ käättin kirjoitusten cautta hänen oman pääns päälle/ ja cuinga hän ja hänen poicans ripustettin puuhun.
Ester 9:26 Sijtä he nämät päiwät cudzuit Purim arwan nimen jälken/ ja mitä he olit idze nähnet/ ja cuinga heille oli tapahtunut.
Ester 9:27 Ja Judalaiset sääsit sen/ ja otit päällens ja heidän siemenens päälle/ ja caickein nijden päälle/ jotca idzens annoit heidän tygöns/ ettei he hyljä nijtä cahta päiwä/ waan pitäwät ne jocawuosi/ nijncuin ne olit toimitetut ja kirjoitetut.
Ester 9:28 Ettei näitä päiwiä pitänyt unhotettaman/ mutta pidettämän heidän lastens lapsilda/ ja caikilda heidän sucucunnildans/ caikis maacunnis ja Caupungeis. Nämät owat Purimin päiwät/ joita ei pidä hyljättämän Judalaisten seas/ ja heidän muistons ei pidä unhotettaman heidän siemenesäns.
Ester 9:29 Ja Drotning Esther Abihailin tytär/ ja Mardochai Judalainen kirjoitit caikella woimalla toiset Purimin kirjat.
Ester 9:30 Ja lähetti kirjat caikille Judalaisille/ sataan ja seidzemencolmattakymmeneen Ahashweruxen waldacunnan maacundijn suloisilla ja ystäwälisillä sanoilla.
Ester 9:31 Wahwistaxens näitä Purimin päiwiä/ heidän määrätyillä aigoillans/ nijncuin Mardochai Judalainen ja Drotning Esther olit heille walmistanet/ nijncuin he olit sieluns päälle ottanet ja siemenens päälle/ sen määrätyn paaston ja heidän huutons.

Ester 9:32 Ja Esther käski ja wahwisti nämät Purimin menot/ ja että ne piti kirjaan kirjoitettaman.

Vers. 21. Että he ottaisit wastan ja jocawuosi sen pidäisit) Jumalan sanas on se angarast kielty/ ettei pidä sijhen lisättämän eli wähettämän sijtä/ eikä utta jumalan palwelust asetettaman ilman hänen käskytäns/ sijhen pitä tydyttämän. Ei Judalaiset tätä wastan syndi tee/ asettaisans näitä juhlapäiwiä: sillä ei he aseta udella tawalla Jumalata palwelda/ eikä erinomaisest näinä päiwinä tule cocon/ waan että he tiesit idzens welcapääxi kijttämän ja ylistämän Jumalata/ sijtä hywäst työstä cuin heille tapahtunut oli/ mielistywät he ainoastans tähän wapaan aicaan/ näinä päiwinä sitä yximielisest tekemän: joca aica ei mitän muuttanut heidän menoistans.

X. Lucu.

CUningas Ahasweruxen tegot/ ja mihingä cunniaan MArdochai corgotetan/ etc.$ on kirjoitettu Medein ja Persian Cuningasten Aicakirjas.

Ester 10:1 Ja Cuningas Ahaswerus laski weron maan päälle/ ja luotoin päälle merellä.
Ester 10:2 Mutta caicki hänen työns/ woimans ja wäkewydens/ ja Mardochain suuri cunnia cuin Cuningas hänelle andoi/ cadzo se on kirjoitettu Medein ja Persian Cuningasten Aicakirjas.
Ester 10:3 Sillä Mardochai Judalainen oli toinen Cuningas Ahasweruxesta/ ja wäkewä Judalaisten seas/ ja otollinen weljeins paljouden keskellä/ joca edzei Canssans parast/ ja puhui parhain päin caiken hänen siemenens puolest.

Estherin kirjan loppu.

Hiobin Kirja

Hiobin Kirjan Esipuhe .
HIobin Kirja selittä sen kysymyxen: jos myös hywillekin tapahtu wastoinkäymist ja waiwa Jumalalda?
Sen päälle Hiob wahwast seiso ja pitä/ että Jumala waiwa myös hywiäkin ilman syytä/ ainoastans idzellens kijtoxexi ja cunniaxi/ nijncuin Christus Ioh. 9:3. myös sen todista sijtä sokiana syndynestä.
Sitä wastan asettawat heitäns hänen ystäwäns/ ja monilla sanoilla tahtowat todista/ että Jumala on wanhurscas/ nijn ettei hän waiwa jotacuta hywä/ waan jos hän händä waiwa/ nijn hän on osannut syndiä tehdä: ja nijn heillä on yxi mailmallinen ja inhimilinen ajatus Jumalast ja hänen wanhurscaudestans/ cuin hän olis nijncuin ihmiset owat/ ja hänen oikeutens/ cuin mailman oikeus on.
Ehkä Hiob myös/ nijncuin se joca cuoleman hädäs on/ inhimilisest heickoudest ylön paljo Jumalata wastan puhu/ ja hänen tuscasans harhaele/ ja cuitengin lujana pysy/ ettei hän sencaltaist tusca ole ansainnut enä cuin muutcan/ nijncuin se myös tosikin oli.
Mutta wijmeiseldä duomidze Jumala/ että mitä Hiob Jumalata wastan puhui hänen tuscasans/ sen oli hän wäärin puhunut: cuitengin mitä hän ystäwitäns wastan oli puhunut hänen wiattomudestans ennencuin hän waiwattin/ sen oli hän oikein puhunut.
Ja nijn tämä Kirja wijmein tämän asian päättä/ että ainoa Jumala on hurscas/ ja cuitengin ihminen taita olla hurscas ihmisten edes/ nijn myös Jumalangin edes.
Mutta tämä on meille lohdutuxexi kirjoitettu/ että Jumala saldi hänen suuretkin pyhäns horjahtua/ erinomaisest wastoinkäymises.
Sillä ennencuin Hiob tuli cuoleman ahdistuxeen/ kijttä hän Jumalata/ cosca hänen caluns tuli pois/ ja lapsens cuolit.
Mutta cosca cuolema ahdisti händä ja Jumala eroitti hänens/ annoit hänen sanans kyllä tietä/ mikä ihmisen ajatus on (ehkä cuinga pyhä hän olis) Jumalata wastan/ nimittäin/ että hän luule ettei Jumala ole Jumala/ waan pikemmin angara Duomari ja wihainen Tyranni/ joca wäkiwalda teke/ ja ei pidä lucua kenengän hywäst elämäst.
Tämä on suurin cappale täsä Kirjas.
Sen ymmärtäwät ainoastans ne jotca kiusawat ja tundewat/ mikä on kärsiä Jumalan wiha ja duomiota/ cusa hänen armons peitetty on.

MItä aican tule cuin Hiob on ollut/ näky että hän on elänyt silloin/ cosca Israelin lapset olit Egyptis.
Sillä Hiob näky olewan Jobab/ josta puhutan/ Gen. $ 36:33.
Cuningas Edomis. Ja hänen ystäwäns/ jotca händä opit hänen taudisans/ cuin on Eliphas Themanist ja Zophar Naemast eli Timnast/ jotca owat Esaun sugust/ joista puhutan/ Gen. $ 36:11. & 41.
Bildad Suahst on Suahst Abrahamin pojan sugust/ jonga Ketura hänelle synnytti/ Gen. $ 25:2.
Elihu Barachelin poica Busist Nahorin sugust.
Nämät caicki nijncuin Ramatust taitan ymmärtä/ owat sijhen aican elänet cuin Israelin lapset asuit Egyptis.
Wielä sijtte ylistä täsä texti sangen suurest hänen uhrejans/ joita hän jocapäiwä teki.
Mutta sijtte cuin Moses johdatti Israelin lapset medzän corpeen/ ja Laki oli annettu uhreista/ ei ollut yhdengän luwallinen/ paidzi Jumalan erinomaista käskyä/ uhrata muolla cuin ainoastans lijton Arkin eli majan tykönä/ Lev. $ 17:3. Deut. $ 12:6.
Ja Mosexen aican/ nijncuin hän idze sen todisti/ Psal. 90:10. harwoin tuldin nijn ijällisexi/ cuin täsä Hiobist puhutan/ cap. $ 42:16.
Joista caikist taitan päättä/ että Hiob on ollut Edomin maan Cuningas sijhen aican cuin Israelin lapset olit Egyptis.
Ja Judalaiset luulewat Mosexen tämän Kirjan kirjoittanen: jos se nijn on/ nijn Hiobin nimi on ollut hänen aicanans monelle tiettäwä.
Pyhä Ramattu puhu hänest/ Ezech. 14:14. Iac. 5:11.

Hiobin Kirja

I. Lucu .

HIob on jumalinen/ ja hänellä on seidzemen poica ja colme tytärtä ja paljo tawarata/ v. 1.
uhra jocapäiwä polttouhria lastens edest/ v. 4.
Sathan canda wäärin HERran edes hänen päällens/ v. 6.
HERra saldi hänen kiusata Hiobi/ joca otta caicki hänen härkäns ja Asins pois Arabialaisten cautta/ v. 12.
poltta hänen lambans/ v. 16.
ryöstä hänen Camelins Chaldealaisten cautta/ v. 17.
tappa hänen lapsens rajun ilman cautta/ v. 18.
joca cuitengin pysy wahwana uscos Jumalan päälle/ v. 20.

Job 1:1 YXi mies oli Uzin maalla nimeldä Hiob/ hän oli waca/ hurscas/ Jumalata pelkäwäinen/ ja wältti paha.
Job 1:2 Ja hän sijtti seidzemen poica ja colme tytärtä.
Job 1:3 Ja hänen carjans oli/ seidzemen tuhatta lammasta/ colme tuhatta Cameli/ wijsi sata pari härkiä/ ja wijsi sata Asia/ ja sangen paljo perhettä. Ja hän oli woimallisembi cuin caicki jotca idäisellä maalla asuit.
Job 1:4 JA hänen poicans menit ja teit pidon/ idzecukin päiwänäns/ huonesans/ ja annoit cudzua colme sisartans syömän ja juoman cansans.
Job 1:5 Ja cosca pidon päiwät olit culunet/ lähetti Hiob ja pyhitti heitä/ ja nousi amulla warhain/ ja uhrais polttouhria caickein heidän lucuns jälken. Sillä Hiob ajatteli: minun poicani owat taitanet syndiä tehdä/ ja siunannet Jumalata heidän sydämesäns. Näin teki Hiob jocapäiwä.
Job 1:6 MUtta se tapahtui yhtenä päiwänä/ että Jumalan lapset tulit ja astuit HERran eteen/ tuli myös Sathan heidän cansans.
Job 1:7 Mutta HERra sanoi Sathanille: custas tulet?
Job 1:8 Sathan wastais HERra/ ja sanoi: minä olen waeldanut ymbäri maan. Nijn sanoi HERra Sathanille: Etkös ottanut waari minun palweliastan Hiobist: sillä ei hänen wertaistans ole maalla/ waca ja hursas/ Jumalata pelkäwäinen/ ja wälttä paha.
Job 1:9 Sathan wastais HERra/ ja sanoi: turhango Hiob pelkä Jumalata?
Job 1:10 Etkös ole kätkenyt händä/ hänen huonettans/ ja caickia cuin hänellä on ymbärins. Sinä olet siunannut hänen käsialans/ ja hänen tawarans on lewitetty maasa.
Job 1:11 Mutta ojenna kätes ja tartu caicken hänen saatuuns/ mitämax hän siuna sinua caswoille.
Job 1:12 HERra sanoi Sathanille: cadzo/ caicki hänen tawarans olcon sinun kädesäs/ ainoastans älä häneen kättäs satuta. Silloin läxi Sathan HERran tykö.
Job 1:13 MUtta sinä päiwänä cosca hänen poicans ja tyttärens söit ja joit wijna wanhimman weljens huones:
Job 1:14 Tuli sanansaattaja Hiobin tygö/ ja sanoi: härjillä kynnettin/ ja Asit käwit läsnä laituimella.
Job 1:15 Nijn he tulit rickast Arabiast ja otit ne/ ja löit palweliat miecan terällä/ ja minä yxinäns pääsin sanoman sinulle.
Job 1:16 Cosca hän wielä puhui/ tuli toinen/ ja sanoi: Jumalan tuli tuli taiwast/ ja poltti lambat ja palweliat/ ja minä yxinäns pääsin sanoman sinulle.
Job 1:17 Cosca hän wielä puhui/ tuli yxi ja sanoi: Chaldealaiset teit colme joucko/ ja hyöcköisit Camelein päälle/ ja otit ne pois/ ja löit palweliat miecan terällä/ ja minä yxinäns pääsin sanoman sinulle.
Job 1:18 COsca hän wielä puhui/ tuli yxi/ ja sanoi: sinun poicas ja tyttäres söit/ ja joit wijna wanhimman weljens huones:

Job 1:19 Ja cadzo/ suuri tuulispää tuli corwesta/ ja sysäis neljän huonen nurckaan/ ja heitti sen nuorucaisten päälle/ nijn että he cuolit/ ja minä yxin pääsin sanoman sinulle.
Job 1:20 SIlloin Hiob nousi ja rewäis waattens/ ja rewei päätäns/ ja langeis maahan/ ja sanoi:
Job 1:21 Alasti olen minä tullut äitini cohdusta/ ja alasti pitä minun sinne jällens menemän/ HERra andoi/ ja HERra otti/ HERran nimi olcon kijtetty.
Job 1:22 Näisä caikis ei rickonut Hiob/ eikä tehnyt tyhmäst Jumalata wastan.

Vers. 1. Uzin) Se maacunda cudzuttin Uzist Aramin pojast/ Gen.$ 10:23. Eli Uzist Nahorin esicoisest/ Gen.$ 22:21. cusa Edomerit asuit/ Thren.$ 4:21. ja oli maacunda kiwises Arabias/ ricast Arabiata läsnä/ sillä ne Sabast ängäwät sinne sisälle. Hiob) on Jobab Edomin Cuningas/ Gen.$ 36:33.
v. 3. Woimallisembi) Ei rickauden puolest/ waan hänen taitons/ ymmärryxens ja jumaludens tähden on hän luettu woimallisemmaxi caickia muita.
v. 11. Siuna) se on/ kiroile ja häwäise.

II. Lucu .

HERra saldi lyödä Hiobi paiseilla hamast kijrest nijn candapäähän/ v. 6.
hänen emändäns häwäise händä/ v. 9.
Hiob pysy cuitengin wahwana uscos/ ja otta wastan caiken tämän tuscan nijncuin Jumalan kädest/ v. 10.
hänen ystäwäns lohduttawat händä/ v. 11.
ja itkewät hänen tuscans seidzemen päiwä/ v. 12.

Job 2:1 SE tapahdui yhtenä päiwänä että Jumalan lapset tulit ja astuit HERran eteen/ että Sathan myös tuli heidän cansans/ ja astui HERran eteen.
Job 2:2 Silloin sanoi HERra Sathanille: custas tulet? Sathan wastais HERra/ ja sanoi: minä olen waeldanut ymbäri maan.
Job 2:3 HERra sanoi Sathanille: etkös ole ottanut waari minun palweliastan Hiobist? sillä hänen wertaistans ei ole maalla/ waca ja hurscas ja Jumalata pelkäwäinen/ ja wälttä paha/ ja pysy wielä wacuudesans/ ja sinä yllytit minua händä häwittämän ilman syytä.
Job 2:4 Sathan wastais HERra/ ja sanoi: nahca nahast/ caicki mitä ihmises on/ anda hän hengens edest.
Job 2:5 Mutta ojenna kätes ja rupe hänen luihins ja lihaans/ mitämax hän siuna sinua caswoille.
Job 2:6 HERra sanoi Sathanille: cadzo/ hän olcon sinun kädesäs/ cuitengin säästä hänen hengens.

Job 2:7 Silloin läxi Sathan HERran tykö/ ja löi Hiobin pahoilla paisumilla/ candapäästkijresen asti.
Job 2:8 Ja hän otti sawiastian murun ja caapei händäns/ ja istui tuhwas.
Job 2:9 Ja hänen emändäns sanoi hänelle: wieläkös pysyt wacuudesas? siuna Jumalata ja cuole.
Job 2:10 Mutta hän sanoi hänelle: sinä puhut nijncuin tyhmät waimot puhuwat. Jos me olemme hywä saanet Jumalalda/ eikö myös meidän pidä ottaman paha wastan. Caikisa näisi ei Hiob syndiä tehnyt huulillans.
Job 2:11 COsca Hiobin colme ystäwät cuulit caiken onnettomuden cuin hänelle tullut oli/ tulit he idzecukin paickacunnastans: Eliphas Themanist/ Bildad Suahst ja Zophar Naemast. Sillä he olit yximieliset tuleman armahteleman ja lohduttaman händä.
Job 2:12 Ja cosca he nostit taamba silmäns/ ei he händä tundenet/ ja he huusit ja itkit/ ja jocainen rewäis waattens/ ja heitit tomua pääns päälle taiwasta cohden.
Job 2:13 Ja istuit hänen cansans maan päälle seidzemen päiwä ja seidzemen yötä/ ja ei mitän hänen cansans puhunet: sillä he näit hänen kipuns sangen suurexi

Vers. 4. Nahca nahast) se on/ ihminen anda nahcans edest mennä lapsens/ carjans/ perhens ja caickein muiden nahan.
v. 10. Siuna Jumalata) Ja/ sano hän/ jalost sinä teet/ ettäs palwelet ja kijtät Jumalata/ sentähden täyty sinun häwitä ja huckua.
v. 11. Hiobin ystäwät) Ne olit Cuningat lähimmäisist maacunnist.

III. Lucu .

HIob kiroile kärsimättömydest syndymäpäiwäns/ v. 1.
ja yötä jona hän sijnnyt oli/ v. 5.
sois että hän äitins cohdus cuollut olis/ ja cuolluitten cansa olis lewos/ v. 10.
walitta ylönpaldista kipuans ja waiwans/ v. 19.
sillä huocaus on hänen jocapäiwäinen ruocans/ ja hänen kynelens on hänen juomans hänen lewottomudesans/ v. 23.

Job 3:1 SIitte awais Hiob suuns ja kirois hänen päiwäns ja sanoi:
Job 3:2 Se päiwä olcon cadotettu/ jona minä syndynyt olen.
Job 3:3 Ja se yö jona sanottin: mies on sijnnyt.

Job 3:4 Se päiwä olcon pimiä/ ja älkön Jumala kysykö ylhäldä sen perän/ älkön kirckaus paistaco hänen päällens.
Job 3:5 Pimeys ja syngeys peittäkön hänen/ olcon pilwi hänen päälläns/ ja musta päiwän sumu tehkän hänen cauhiaxi.
Job 3:6 Sen yön käsittäkön pimeys/ ja älkän iloitco wuosicautten päiwäin seas/ ja älkön tulco Cuucautten lucuun.
Job 3:7 Cadzo/ olcon se yö yxinäinen/ ja älkön yhtäkän ilo tulco sijhen.
Job 3:8 Ne cuin päiwä kirowat/ he kirotcan sitä/ ja ne cuin owat walmit herättämän Lewiathani.
Job 3:9 Sen tähdet olcan pimiät hämäräsäns/ odottacan walkeutta/ ja ei tulwo/ ja älkön nähkö amuruscoa.
Job 3:10 Ettei se sulkenut minun ruumini owea/ ja ei kätkenyt onnettomutta minun silmäin edest.
Job 3:11 Mixen minä cuollut äitini cohdusta? mixen minä lacastunut äitini cohdust tulduani?
Job 3:12 Mixi he owat ottanet minun helmaans?
Job 3:13 Mixi minä olen nisillä imetetty?
Job 3:14 Nijn minä nyt macaisin/ olisin äneti/ lewäisin ja olisin lewolla/ maan Cuningasten ja Neuwoitten cansa/ jotca heillens rakendawat sitä cuin kylmillä on.
Job 3:15 Eli Förstein cansa/ joilla culda on/ ja heidän huonens täynnä hopiata.
Job 3:16 Eli nijncuin keskensyndynet kätketyt/ ja en oliscan/ ja nijncuin nuoret lapset/ jotca ei coscan walkeutta nähnet.
Job 3:17 Sijnä täyty jumalattomain lacata heidän wäkiwallastans. Sijnä owat ne lewolla/ jotca paljo waiwa nähnet owat.
Job 3:18 Sijnä on fangeilla rauha muiden cansa/ ja ei cuule waatian ändä.
Job 3:19 Sijnä owat sekä pienet että suuret/ ja palweliat owat wapat isännistäns.
Job 3:20 Mixi walkeus on annettu waiwaisille/ ja elämä murhellisille sydämille?
Job 3:21 (Jotca odottawat cuolemata/ ja ei hän tule/ ja caiwaisit händä ennencuin arnihauta.
Job 3:22 Ne cuin cowin iloidzewat ja riemuidzewat/ että he saisit haudan)
Job 3:23 Ja se mies jonga tie kätketty on/ ja hänen edestäns Jumalalda peitetty.
Job 3:24 Sillä minun syödesäni minä huocan/ ja minun parcun on nijncuin purisewa wesi: sillä jota minä pelkäisin/ se tuli minun päälleni.
Job 3:25 Ja sitä cuin minä cartin/ tapahdui minun.
Job 3:26 Engö minä ollut onnellinen? engö minä ollut äneti? eikö minulla ollut hywä lepo? ja nyt sencaltainen lewottomus tule?

Vers. 10. Minun ruumini) Josta minä olen syndynyt/ se on/ äitin cohtua.
v. 14. kylmillä) Ne cuin rakendawat cusa ei ennen rakettu.
v. 23. Peitetty) se on/ mitä se elämäs teke/ joca ei tiedä custa hän löytä lewollisemman cuoleman.

IV. Lucu .

ELiphas nuhtele Hiobi kärsimättömydens tähden/ sillä hän on terwenä ollesans muita lohduttanut heidän ahdistuxesans/ v. 1.
sano/ ettei Jumala waiwa wiattomia/ waan wiallisi/ v. 7.
ja että hänelle ilmoitettin nägys/ ettei yxikän ole hurscambi Jumalata/ joca Engeleiskin löytä wian/ paljo enämmin ihmisis/ jotca asuwat sawihuones ja madoilda syödän/ v. 12.

Job 4:1 JA Eliphas Themanist wastais/ ja sanoi:
Job 4:2 Jos jocu sinun cansas rupeis puhuman/ mitämax et sinä sitä kärsi/ mutta cuca taita säästä.
Job 4:3 Cadzo/ sinä olet monda neuwonut/ ja wahwistanut wäsyneit käsiä.
Job 4:4 Sinun puhes on ojendanut langenneit/ ja wapisewaisia polweja wahwistanut.
Job 4:5 Mutta että se nyt tule sinun päälles/ epäilet sinä/ ja että se langeis sinun päälles/ nijns peljästyit.
Job 4:6 Tämäköst on sinun Jumalan pelcos/ sinun lohdutuxes/ sinun wacuudes ja sinun toiwos.
Job 4:7 Muista cusa jocu wiatoin on huckunut? eli cusa hurscat owat joscus häwitetyt?
Job 4:8 Nijncuin minä kyllä nähnyt olen/ ne cuin kyndäwät wääryden ja onnettomuden kylwäwät/ sitä he myös nijttäwät.
Job 4:9 Että he owat Jumalan hengen cautta cadonnet/ ja hänen wihans hengeldä hucatut.
Job 4:10 Lejonein kiljumus/ ja julmain naaras Lejonein äni/ ja nuorten Lejonein hambat owat lowistetut.
Job 4:11 Wäkewä Lejoni on häwinnyt haascamast/ ja wanhan Lejonin pojat owat häwitetyt.
Job 4:12 Ja minun tygöni on tullut salainen sana/ ja minun corwan on saanut wähäisen sijtä.
Job 4:13 Cosca minä ajattelin yönäkyjä/ cosca uni lange ihmisen päälle.
Job 4:14 Nijn pelco ja wapistus tuli minun päälleni/ ja caicki minun luuni särjettin.
Job 4:15 Ja hengi meni minun siwuidzeni/ caicki minun carwani nousit ruumisani.
Job 4:16 Silloin seisoi yxi cuwa minun edesäni/ jonga caswoa en minä tundenut/ hän oli alallans ja minä cuulin änen.
Job 4:17 Cuinga on ihminen hurscambi cuin Jumala? eli jocu mies puhtambi cuin se joca hänen tehnyt on?

Job 4:18 Cadzo/ hänen palwelioittens seas ei löydä hän uscollisutta/ ja hänen Engeleisäns löytä hän tyhmyden.
Job 4:19 Cuinga enämmin nijsä cuin asuwat sawihuones/ nijsä cuin owat perustetut maan päällä/ joita madot syöwät.
Job 4:20 Se pysy amust ehtosen asti/ nijn he muserretan/ ja ennencuin he sen hawaidzewat owat he peräti pois.
Job 4:21 Ja heidän jälkenjäänens huckuwat ja tapaturmast myös cuolewat.

Vers. 6. Tämäköst on sinun) Tästä näky cuinga jalo sinä olet/ että Jumala sinun nijn rangaise.
v. 10. Lejonein) owat ne rickat ja woimalliset maan päällä/ jotca polkewat köyhät.

V. Lucu .

WAhwista wielä endisen puhens ja osotta/ että se on Jumalan tapa ainoastans rangaista jumalattomia/ joiden lapset huckuwat/ ja heidän caluns hajotetan/ v. 1.
mana Hiobi käändymän HERran tygö/ joca ainoastans ihmeitä teke/ anda saten maan päälle/ corgotta sorttuja/ ja saatta cawalitten neuwot tyhjäxi/ v. 8.
päättä nijn puhens/ että Hiob kärsiwälisest hywäxens ottais Caickiwaldian curituxen/ joca hänen päästä caikest murhest/ ja anda hänen huonellens rauhan/ v. 17.

Job 5:1 NImitäs jocu/ mitämax jos löydät/ ja cadzo pyhiä:
Job 5:2 Mutta tyhmän tappa wiha/ ja taitamattoman cuoletta kijwaus.
Job 5:3 Minä näin tyhmän hywin juurdunen/ ja minä kiroisin cohta hänen huonettans.
Job 5:4 Hänen lapsens pitä oleman caucana terweydest/ ja pitä oleman murtut ricki portis/ cusa ei yhtän auttajat ole.
Job 5:5 Hänen elons pitä isowaisen syömän ja orjantappuroist sen ottaman/ ja hänen caluns pitä janowaiset nielemän.
Job 5:6 Sillä ei waiwa käy ylös maasta/ ja onnettomus ei caswa pellosta.
Job 5:7 Waan ihminen syndy onnettomuteen nijncuin cuumain hijlden kipinät singoilewat ylöskäsin.
Job 5:8 Cuitengin tahdon minä Jumalast puhua ja hänestä tutkia/
Job 5:9 Joca woimallisia töitä teke/ joita ei tutkia taita/ ja ihmeitä/ joita ei lukea taita.
Job 5:10 Joca anda saten maan päälle/ ja anda tulla weden teiden päälle.

Job 5:11 Joca ylendä nöyrät/ ja autta sortuja.
Job 5:12 Hän teke cawalitten aiwoituxet tyhjäxi/ ettei heidän kätens mitän toimitta taida.
Job 5:13 Hän käsittä taitawat cawaludesans/ ja pahain neuwo cukistetan.
Job 5:14 Että he päiwällä juoxewat pimeydes/ ja coperoidzewat puolipäiwänä nijncuin yöllä.
Job 5:15 Ja hän autta köyhä miecasta/ ja heidän suustans/ ja woimallisten kädestä.
Job 5:16 Ja on köyhän turwa/ että wäärys pitäis suuns kijnni.
Job 5:17 CAdzo/ autuas on se ihminen jota Jumala curitta/ sentähden älä hyljä Caickiwaldian curitusta:
Job 5:18 Sillä hän haawoitta ja paranda/ hän lyö ja hänen kätens terwexi teke.
Job 5:19 Cuudesta murhesta päästä hän sinun/ ja seidzemennestä ei tule mitän pahutta sinulle.
Job 5:20 Callilla ajalla wapatta hän sinun cuolemast/ ja sodas miecasta.
Job 5:21 Hän peittä sinun kielen ruoscasta/ ettei sinun pidä pelkämän häwitystä/ cosca se tule.
Job 5:22 Häwityxes ja näljäs sinä naurat/ ja et pelkä medzän petoja.
Job 5:23 Waan sinun lijttos pitä oleman kiwein cansa kedolla/ ja maan pedot pitä sinun cansas rauhallisest oleman.
Job 5:24 Sinä ymmärrät että sinun majas on rauhas/ ja sinä oleskelet sinun asuinsiasas ilman synnitä.
Job 5:25 Ja sinä saat ymmärtä/ että sinun siemenes on suurexi tulewa/ ja sinun wesas nijncuin ruoho maasa.
Job 5:26 Ja tulet wanhalla ijällä hautaan/ nijncuin elosidoin ajallans corjatan.
Job 5:27 Cadzo/ sitä me olemme tutkinet/ ja se on nijn/ cuule sitä/ tunne se hywäxes.

Vers. 1. Pyhä) se on/ osota minulle jocu pyhä/ joca wiatoina on waiwattu/ nijncuin sinä luulet. Mutta hecumaliset ja ynsiät ihmiset cudzu hän tyhmäxi ja taitamattomaxi/ ja jotca ei Jumalasta lucua pidä/ sencaltaiset Jumalan wiha ja kijwaus cadotta.
v. 5. Isowaiset ja janowaiset/ owat ryöwärit ja tyrannit.
v. 6. Ei käy ylös) Ihminen ansaidze ne synnilläns/ ei se ilman olis.
v. 23. Sinun lijttos) se on/ kiwet pitä warjeleman sinun siemenes/ nijn että nijstä tehdän aidat laihon ymbärille.

VI. Lucu .

HIob wasta Eliphast/ ettei hän tehnyt paha kärsimättömydest/ waan rascas kipu waati hänen sencaltaisia puhuman/ v. 1.

sois Jumalan lyhendäwän elämäns/ v. 8.
sillä ei hän ole kiwestä eli waskesta/ että hän nijn paljo woi kärsiä/ v. 11.
canda ystäwittens päälle/ ettei he händä lohduta hänen ahdistuxesans ja tuscasans/ waan enämmin murheseen saattawat/ v. 15.
osotta/ että Jumala jumalisiakin curitta ja rangaise/ v. 24.

Job 6:1 HIob wastais/ ja sanoi:
Job 6:2 jos minun surkeuteni punnitaisin/ ja minun kärsimiseni yhtä haawa lasketaisin waagan päälle.
Job 6:3 Nijn se olis rascambi cuin sanda meres/ sentähden on minun puhen turha.
Job 6:4 Sillä Caickiwaldian nuolet on minusa/ joiden myrcky särpä minun hengeni/ ja Jumalan cauhistus tarcoitta minua.
Job 6:5 Ei medzäAsi huuda cosca hänellä ruohoja on/ eikä härkä ammu cosca hänellä on ruoca.
Job 6:6 Syödängö mautoinda ilman suolata: eli maistaco walkiainen munan ruskiaisen ymbärildä:
Job 6:7 Jota minun sielun ennen cuoitti/ se on nyt minun ruocan minun kipuni tähden.
Job 6:8 Josca minun rucouxen tapahduis/ ja Jumala annais minulle mitä mniä toiwon.
Job 6:9 Että Jumala löis minun ricki/ ja päästäis kätens särkemän minua.
Job 6:10 Nijn olis minulla wielä sijtte lohdutus/ ja minä wahwistuisin minun sairaudesani: Ei hän säästä/ en ole minä cuitengan kieldänyt pyhän puhetta.
Job 6:11 Mikä on minun wäken että minä woisin toiwo/ ja mikä on minun loppun/ että minun sielun wois kärsiwäinen olla:
Job 6:12 Ei ole minun wäken kiwinen/ eikä minun lihan waskinen.
Job 6:13 Ei ole minulla cusan apua/ ja minun saatun on pois.
Job 6:14 Joca ei osota lähimmäisellens laupiutta hän hyljä Caickiwaldian pelgon.
Job 6:15 Minun weljeni owat rickonet minua wastan/ nijncuin oja/ ja nijncuin wirta ohidze wuota.
Job 6:16 Jotca owat cauhiat jäästä/ ja jotca lumi peittä.
Job 6:17 Cosca helle heitä ahdista/ pitä heidän näändymän/ ja cosca palawa on/ pitä heidän catoman paicastans.
Job 6:18 Heidän polcuns poickewat pois/ he raukewat tyhjän ja huckuwat.
Job 6:19 He cadzoit Themanin tietä/ rickan Arabian polcuja he toiwoit.
Job 6:20 Mutta heidän pitä häpiään tuleman/ ratki surutoinna ollesans/ ja heidän pitä häpiämän sijhen tulduans.

Job 6:21 Sillä et te nyt mitän ole/ ja että te näette surkiuden/ pelkät te.
Job 6:22 Olengo minä sanonut: tuocat tänne/ lahjoittacat minulle tawarastan.
Job 6:23 Ja pelastacat minua wihollisen kädest/ ja wapahtacat minua tyrannein käsistä.
Job 6:24 Opettacat minua/ minä olen äneti/ ja jota en minä tiedä/ sitä neuwocat minulle.
Job 6:25 Mixi te laitatte oikiata puhetta?
Job 6:26 Cuca teistä on se/ joca sitä laitta taita? te ajattelette sanoja/ ainoastans nuhdellaxen/ ja teette sanoillan epäilewäisen mielen.
Job 6:27 Te carcatte köyhän orwoin päälle/ ja caiwatte lähimmäisellen cuoppa.
Job 6:28 Mutta että te olette ruwennet/ cadzocat jos te löydätte minun jotakin walehtelewan teidän edesän.
Job 6:29 Wastatcat mikä oikeus on/ minun wastauxen pitä oikia oleman.
Job 6:30 Mitämax ei minun kielesän ole wääryt/ ja minun suuni ei tuo edes paha.

Vers. 5. MedzäAsi) se on/ kyllä teidän on hywä lohdutta/ ettei teildä mitän puutu/ ei suolatoinda ruoca mielelläns syödä jos parambata saadan/ sentähden et te taida uscoa/ että minulla on täysi syy walitta.
v. 10. En ole minä cuitengan kieldänyt) se on/ en minä ole ansainnut/ että minä nijn hirmuisest waiwatan/ Jumala tekis että minä olisin cuollut.
v. 19. Themanin tietä) se on/ he pitäwät nijden cansa/ jotca minun ryöwännet owat/ nijncuin 1. cap.$ on: he sanowat heidän oikiaxi/ minun wääräxi.

VII. Lucu .

HIob walitta wielä hänen ja caickein ihmisten wiheljäisyttä/ ja werta sotaan/ erinomaisten waarain tähden/ ja orjaan/ joca ikäwöidze ehtota/ v. 1.
walitta että hän kiwun tähden on unetoin/ ja päiwällä ikäwöidze ehtota/ v. 3.
ja että hänen päiwäns lendäwät pois nijncuin syöstäwä eli nijncuin tuuli/ v. 7.
rupia puhuman Jumalan cansa rohkiast/ mingätähden hän hänen nijn kätke/ ettei hän ole meri eikä walascala/ joca sencaltaist tarwidze/ sois että hän olis cuollut ja ei enä eläis/ v. 11.
että Jumala myös ottais hänen pahattecons pois/ ja lyhennäis hänen elämäns/ v. 14.

Job 7:1 EIkö ihmisen aina pidä oleman sodas maan päällä/ ja hänen päiwäns nijncuin orjan päiwät?
Job 7:2 Nijncuin palwelia halaja warjoa/ ja orja hänen työns loppua.
Job 7:3 Nijn olen minä coco Cuucauden turhan työtä tehnyt/ ja minulla on monda murhellista yötä ollut.

Job 7:4 Cosca minä lewätä panin/ sanoin minä: coscast minä nousen? ja sijtte lueskelen cosca ehto tulle/ minä olin rawittu waiwaloisudella haman pimeyten asti.
Job 7:5 Minun lihan cuohu madoja ja mulda on ymbärillä/ minun nahcan on rypys ja tyhjäxi tullut.
Job 7:6 Minun päiwäni owat lendänet nopiammast pois cuin syöstäwä/ ja culunet ilman wijwytystä.
Job 7:7 Muista että minun elämän on tuuli/ ja minun silmäni ei palaja hywä näkemän.
Job 7:8 Ja ei yxikän eläwä silmä pidä minua enämbi näkemän. Sinun silmäs cadzocon minua/ sijtte minä hucun.
Job 7:9 Pilwi rauke ja mene pois/ nijn myös se cuin mene hautaan/ ei hän nouse jällens.
Job 7:10 Eikä palaja jällens huoneseens/ ei myös hänen sians hända enämbi tunne.
Job 7:11 Sentähden en minä estä suutani/ minä puhun sydämeni ahtaudes/ ja juttelen minun sieluni murhen.
Job 7:12 Olengo minä meri eli walascala/ ettäs minun nijn kätket?
Job 7:13 Cosca minä ajattelin: minun wuoten lohdutta minun/ ja minun kehton saatta minulle lewon.
Job 7:14 Cosca minä idzelleni puhun/ nijns peljätät minua unilla/ ja cauhistat minua nägyillä.
Job 7:15 Että minun sielun sois hänens hirtetyxi/ ja minun luuni cuolluexi:
Job 7:16 En minä pyydä sillen elä.
Job 7:17 Luowu minusta/ sillä minun päiwän owat turhat. Mikä on ihminen/ ettäs hänen suurna pidät ja suret händä:
Job 7:18 Sinä edzit händä jocapäiwä/ ja coettelet händä aina.
Job 7:19 Mixes minusta luowu ja päästä minua/ sijhenasti että minä sylkeni nielen.
Job 7:20 Minä olen paha tehnyt/ mitä minun pitä sinulle tekemän/ o sinä ihmisten wartia? mixis minun teit sinuas louckaman/ ja idzelleni cuormaxi?
Job 7:21 Ja mixes minun pahateconi anna andexi/ ja ota pois minun wääryttäni? Sillä nyt pitä minun macaman mullas/ ja jos jocu minua amulla edzi/ en minä ole.

Vers. 3. Turhan) se on/ minä olen edzinyt lepoa ja työni loppua/ waan se on turha/ sillä wielä nyt on caicki lewotoin meno.
v. 9. Ei hän nouse jällens) ennencuin wijmeisnä päiwänä/ josta Hiob caunist puhu 19. cap.$ (Hautaan) Se Hebrean sana Scheol$, on helwetti/ hauta eli cuolema/ sentähden se paicoin selitetän haudaxi/ paicoin helwetixi/ että helwettijn mennä on peräti cuolla.

VIII Lucu .

BIldad Hiobin toinen ystäwä sano myös händä waiwattawan syndeins tähden: sillä Jumala on hurscas Duomari/ v. 1.
ehkä hänen poicans owat syndeins tähden huckunet/ nijn cuitengin taita Hiob catumuxens cautta pysyä/ v. 4.
tahto osotta Isäin Historiaist/ ulcocullattuiden lacastuwan cuin ruohon/ v. 8.
neuwo händä catumuxeen/ että Jumala olis hänelle jällens armollinen/ v. 20.

Job 8:1 NIin wastais Bildad Suahst/ ja sanoi:
Job 8:2 Cuinga cauwans tahdot sencaltaista puhua? ja suullas ylpiäst puhua?
Job 8:3 Wääringö Jumala duomidze/ eli rickoco Caickiwaldias oikeuden?
Job 8:4 Jos sinun poicas owat paha tehnet hänen edesäns/ nijn hän on hyljännyt heitä pahain tecoins tähden:
Job 8:5 Mutta jos sinä aicanans edzit Jumalata/ ja rucoilet Caickiwaldiasta/
Job 8:6 Ja jos sinä olet puhdas ja hywä/ nijn hän herättä sinun/ ja taas teke rauhallisexi sinun hurscaudes majan.
Job 8:7 Ja cusa sinulla oli ennen wähä/ pitä tästedes sangen paljo lisändymän.
Job 8:8 Sillä kysy nijlle endisille sucucunnille/ ja rupes kysymän heidän Isillens:
Job 8:9 Sillä me olemme nijncuin eiläin tullet/ ja en me mitän tiedä/ meidän elämäm on nijncuin warjo maan päällä.
Job 8:10 Heidän pitä opettaman sinua/ ja sanoman sinulle/ ja tuoman heidän puhens edes heidän sydämistäns.
Job 8:11 Caswaco caisila ellei se seiso märkydes/ eli caswaco ruoho ilman wedetä?
Job 8:12 Cosca se wielä cucoista ennencuin se nijtetän/ cuiwettu se/ ennencuin heinä corjatan.
Job 8:13 Nijn käy caickein nijden cuin Jumalan unhottawat/ ja ulcocullattuin toiwo cato.
Job 8:14 Sillä hänen uscalluxens tule tyhjäxi/ ja hänen toiwons cuin hämmähäkin wercko.
Job 8:15 Hän luotta huonens päälle/ ja ei pidä pysymän/ hän turwa sijhen/ ja ei pidä pysywäisen oleman.
Job 8:16 Se wiherjöidze kyllä ennen Auringon nousemata/ ja oxat caswawat hänen kryydimaasans.
Job 8:17 Hänen juurens seiso paxuna lähdetten tykönä/ ja huonet kiwein päällä.
Job 8:18 Mutta cosca hän niele sen paicastans/ asetta hän idzens sitä wastan/ nijncuin ei he tundiscan sitä.
Job 8:19 Cadzo/ tämä on hänen menons riemu/ ja toiset taas caswawat tuhwasta.
Job 8:20 Sentähden cadzo/ ei Jumala hywiä hyljä/ eikä wahwista pahain kättä.

Job 8:21 Sijhenasti että sinun suus naurolla täytetän/ ja huules riemulla.
Job 8:22 Mutta ne cuin sinua wihawat/ pitä häpiän tuleman/ ja jumalattomain asuinsia ei pidä pysywäinen oleman.

IX. Lucu .

HIob wasta Bildadi/ ja tunnusta ettei ihmisen hurscaus ole mixikän luettapa Jumalan edes/ cuitengin sano hän ettei hän ole ollut jumalatoin/ eikä ansainnut nijtä widzauxia pahoilla töilläns/ v. 1.
waan Jumala waiwa händä/ että hän on caickein luondocappalten HERra taiwas ja maasa/ ja woi tehdä ja jättä tekemät oman tahtons jälken/ ja ei yxikän woi olla händä wastan/ v. 4.
walitta/ ettei hänen rucoustans cuulla/ v. 16.
ei woi hän Jumalata wastan mitän toimitta/ joca tappa wiattoman wicapään cansa/ v. 20.
werta päiwäns juoxewaan hahteen ja cotcaan/ v. 25.
tunnusta idzens wicapääxi Jumalan edes/ waan wiattomaxi nijhin pahoin töihin cuin hänen ystäwäns hänelle soimaisit/ v. 27.

Job 9:1 HIob wastais/ ja sanoi:
Job 9:2 Minä kyllä sen tiedän että nijn on/ ettei ihminen taida hurscas olla Jumalan edes.
Job 9:3 Jos hän tahdois rijdellä hänen cansans/ ei hän taidais wastata händä yhtä tuhanden.
Job 9:4 Hän on taitawa ja woimallinen/ kenengä sijtä on hywä ollut/ cuin händä wastan on idzens asettanut.
Job 9:5 Hän sijrtä wuoret ennencuin he sen ymmärtäwät/ jotca hän wihasans cukista.
Job 9:6 Hän lijcutta maan siastans/ nijn että hänen padzans wapisewat.
Job 9:7 Hän puhu Auringonlle nijn ei se nouse/ ja hän lukidze tähdet.
Job 9:8 Hän yxin lewittä taiwat/ ja käy meren aldoin päällä.
Job 9:9 Hän teke Otawan taiwas ja Orionin/ Seulaiset ja ne tähdet elelän päin.
Job 9:10 Hän teke woimallisia cappalita/ joita ei taita tutkia/ ja epälucuisita ihmeitä.
Job 9:11 Cadzo/ hän käy minun ohidzeni ennencuin minä sen hawaidzen/ ja muutta hänens ennencuin minä sen ymmärrän.
Job 9:12 Cadzo/ jos hän mene äkist/ cuca nouta hänen jällens? cuca sano hänelle: mitäs teet?
Job 9:13 Hän on Jumala/ hänen wihans ei yxikän aseta/ hänen alans pitä cumartaman ylpiätkin herrat.
Job 9:14 Cuingast minun pidäis händä wastaman/ ja löytämän sanoja händä wastan?
Job 9:15 Ehkä minulla wielä oikeus olis/ nijn en cuitengan taida minä händä wastata/ waan täydyis

oikeudes rucoilla.
Job 9:16 Ja ehkä minä wielä huudaisin ja hän cuulis minua/ nijn en minä uscois että hän cuulis minun äneni.
Job 9:17 Sillä hän rundele minun tuulispäällä/ ja enändä minun haawani ilman syytä.
Job 9:18 Ei hän annan minun hengeni wirgota/ waan täyttä minun murhella.
Job 9:19 Jos jocu tahto woima/ hän on woimallinen: jos jocu tahto oikeutta/ cuca todista minun cansani?
Job 9:20 Jos minä sanoisin: minä olen oikia/ nijn minun suun cuitengin duomidze minun/ jos minä olen hywä/ nijn hän cuitengin teke minun pahaxi.
Job 9:21 Ehkä minä wielä olisin hywä/ nijn ei cuitengan minun sielun woi tytyä sijhen. En minä pyydä enä elä.
Job 9:22 Se on se ainoa cuin minä sanonut olen: hän cadotta hywän ja jumalattoman.
Job 9:23 Cosca hän rupe lyömän/ nijn hän tappa äkist/ ja pilcka wiattomain kiusausta.
Job 9:24 Mutta maa annetan jumalattomain käsijn/ että hän paina alas sen Duomarit/ ellei se nijn ole/ cuingast se myös toisin on?
Job 9:25 Minun päiwäni owat ollet nopiammat cuin juoxia/ ne owat lendänet ja ei mitän hywä nähnet.
Job 9:26 Ne owat culunet cuin joutuwa haaxi/ cuin cotca lendä rualle.
Job 9:27 Cosca minä ajattelen: minä unhotan walituxeni/ ja muutan caswoni ja wirgotan minuni.
Job 9:28 Nijn minä pelkän/ tieten caickia minun kipujani/ ettes anna minun olla wiatoinna.
Job 9:29 Jos minä olen jumalatoin/ mixi minulla sencaltaiset tarpettomat waiwat owat.
Job 9:30 Waicka minä pesisin idzeni lumiwedes/ ja puhdistaisin käteni lähtes.
Job 9:31 Nijns cuitengin pistäisit minun locaan/ ja minun waatteni olisit minulle cauhistuxexi:
Job 9:32 Sillä ei hän ole minun wertaisen/ jota minä wastata taidan/ että me molemmin tulisim oikeuden eteen.
Job 9:33 Ei ole joca meitä eroitta/ joca laskis kätens meidän cahden wälillen.
Job 9:34 Hän ottacon widzans pois minusta/ ja älkön hänen hirmuisudens peljättäkö minua.
Job 9:35 Että minä puhuisin ja en pelkäis händä/ muutoin en minä mitän cansani tiedä.

Vers. 9. Otawa) Oppenet cudzuwat sen Ursam$ majorem$. Orion) on se kircas tähti lounas/ jonga talonpojat cudzuwat Jacobin sauwaxi. Tästä näky että se jalo taito Astronomia$ ei ole wanhoillecan ollut tietämätöin/ että he jo Jobin aicana owat tundenet nämät tähdet/ ja andanet heille heidän nimens.
v. 13. Ylpiätkin) owat ne cuin luottawat idzens omaan woimaans/ ja luulewat woipans caickia autta.
v. 31. Minun waatteni) se on/ minun hywät työni.

X. Lucu .

HIob walitta wielä catkerast/ hänen surkiuttans ja wiheljäisyttäns/ ja sano: ettei hän/ sijtä sijhen tiedä/ cosca ei hän ole ollut jumalatoin/ ja hywät kelpawat aina Jumalalle/ v. 1.
toiwo cuitengin että Jumala muista händä/ jonga hänen omat kätens tehnet owat/ v. 8.
walitta että hän ajetan taca Jumalalda ja waiwatan nijncuin Lejonilda/ v. 14.
sois ettei hän ikänäns syndynytkän olis/ v. 18.
ano jotain wirgotusta ennencuin hän cuole/ v. 20.

Job 10:1 MInun sielun suuttu elämäst/ minun walituxeni minust annan minä olla/ ja puhun minun sieluni murhes.
Job 10:2 Sanon Jumalalle: älä minua duomidze/ anna minun tietä/ mingätähdens rijtelet minun cansani.
Job 10:3 Ongo sinulle ilo sijtä ettäs wäkiwalda teet/ ja hyljät minun joca käsialas olen/ ja annat jumalattomain aiwoituxet cunniaan tulla.
Job 10:4 Ongo sinulla lihalliset silmät/ eli cadzotcos nijncuin ihminen cadzo?
Job 10:5 Eli ongo sinun aicas nijncuin ihmisen aica? eli wuotes nijncuin ihmisen wuodet?
Job 10:6 Ettäs kysyt minun wääryttäni/ ja tutkit paha tecoani.
Job 10:7 Ehkäs tiedät eten minä ole jumalatoin/ ehkei yhtän ole cuin taita sinun kädestäs wapautta.
Job 10:8 Sinun kätes owat minun walmistanet ja tehnet minun caicki ymbärins/ ja tahdot hucutta minun.
Job 10:9 Muista sijs ettäs olet minun tehnyt nijncuin sawen/ ja annat minun tulla maaxi jällens.
Job 10:10 Etkös minua ole lypsänyt cuin riesca/ ja andanut minua juosta nijncuin juustoa?
Job 10:11 Sinä olet minun puettanut nahgalla ja lihalla/ luilla ja suonilla olet sinä minun peittänyt.
Job 10:12 Elämän ja hywän työn olet sinä minulle osottanut/ ja sinun cadzomises minun hengeni kätke.
Job 10:13 Ja waicka sinä sencaltaiset salat sydämesäs/ nijn minä tiedän sen cuitengin/ ettäs sen muistat.
Job 10:14 Jos minä paha teen/ nijns cohta hawaidzet/ ja et jätä minun paha teconi rangaisemata.
Job 10:15 Jos minä olen jumalatoin/ woi minua: jos minä olen hurscas/ nijn en minä cuitengan uscalla nosta päätäni/ nijncuin se joca on täynäns ylöncadzetta/ cadzos minun wiheljäisyttäni.
Job 10:16 Nostes sinä ajat minua taca nijncuin Lejoni/ ja ihmellisest minun cansani menet.
Job 10:17 Sinä udistat todistuxes minua wastan/ ja wihastut cowin minun päälleni. Minua waiwa yxi toisens jälken.
Job 10:18 Mixis minun annoit lähte äitini cohdusta? josca minä olisin cuollut/ ettei yxikän silmä olis minua

nähnyt.
Job 10:19 Nijn minä olisin cuin en oliscan ollut/ cannettu äitini cohdusta hautaan.
Job 10:20 Eiköst minun lyhyelle ijälleni loppua tule? ja luowu minusta/ että minä wähängin wirgotusta saisin?
Job 10:21 Ennencuin minä menen/ ja en palaja/ nimittäin/ pimeyden ja syngeyden maalle.
Job 10:22 Joca on pimeyden maa/ ja syngiä cuollon warjo/ josa ei yhtän järjestyst ole/ joca paistesans on nijncuin syngeys.

Vers. 8. Caicki ymbärins) se on/ ei minus mitän ole jota et sinä ole tehnyt/ eli joca ei sinun ole/ paidzi syndiä/ cuitengin sinä hyljät minun/ nijncuin toinen/ joca olis sinun wiholises/ olis minun tehnyt/ nijn sinä unhotat oman käsialas,
v. 12. Hengeni) se on/ minun elämäni/ josta hengen wetämys todista.

XI. Lucu .

ZOphar on yhdes ajatuxes muiden cansa/ ettei Hiob olis nijn rangaistu Jumalalda/ jos hän olis ollut hywä/ nijncuin hän luuli olewans/ v. 1.
waan on ansainnut paha/ v. 6.
neuwo ettei hän tutkis Jumalan taito/ joca on corkiambi/ sywembi/ pidembi/ lewembi cuin ylimmäiset ja alimmaiset/ v. 7.
hänen rangaistustans ei taida kengän estä/ v. 10.
hän tietä ihmisen jumalattomuden/ v. 11.
neuwo myös händä oikian catumuxeen/ v. 13.
jumalattomain toiwo on turha/ v. 20.

Job 11:1 NIin wastais Zophar Naemast/ ja sanoi:
Job 11:2 Cosca jocu on cauwan puhunut/ eiköst händä pidäis wastattaman/ eli pitäkö suupaltilla oikeus oleman?
Job 11:3 Pitäkö sinun jaarituxijs ihmiset waickeneman/ että sinä häwäiset/ ja ei yxikän sinua häwäisis?
Job 11:4 Sinä sanot: minun opetuxen on selkiä/ ja minä olen puhdas sinun silmäis edes.
Job 11:5 Josca Jumala puhelis cansas/ ja awais huulens/ ja osotais sinulle salaisen tiedon.
Job 11:6 Sillä hänellä olis wielä enä tekemist/ ettäs tiedäisit ettei hän muistele caickia sinun pahoja töitäs.

Job 11:7 Luuletkos tietäwäs nijn paljo cuin Jumala tietä/ ja tahdotcos caicki nijn täydellisest tutkia/ cuin Caickiwaldias?
Job 11:8 Hän on corkiambi cuin taiwas/ mitäs tahdot tehdä? sywembi cuin Helwetti/ cuingas taidat tuta?
Job 11:9 Pidembi cuin maa/ ja lawiambi cuin meri.
Job 11:10 Jos hän käändäis eli kätkis eli heittäis cocon/ cuca sen häneldä estäis?
Job 11:11 Hän tunde turhatkin ihmiset/ ja näke wäärydet/ ja ei hänen pidäis ymmärtämän?
Job 11:12 Turha ihminen ylpeile/ ja syndynyt ihminen on nijncuin medzäAsin warsa.
Job 11:13 Jos sinä olisit asettanut sydämes/ ja nostanut kätes hänen tygöns.
Job 11:14 Jos sinä olisit heittänyt cauwas pahat tecos cuin owat kädesäs/ ettei yhtän wääryttä olis majasas:
Job 11:15 Nijns mahdaisit yletä caswos ilman laitosta/ ja olla pysywäinen ja ei pelkäwäinen.
Job 11:16 Nijns myös unhotaisit wiheljäisyden/ ja nijncuin ohidze juosnut wesi/ ei tulis mieles.
Job 11:17 Ja sinun elämäs aica käwis ylös nijncuin puolipäiwä/ ja pimeys olis nijncuin kircas amu.
Job 11:18 Ja uscoisit että toiwo läsnä olis/ ja sinä tulisit lewos hautaan.
Job 11:19 Macaisit ja ei kengän sinun peljätäis/ ja moni sinua cunnioittais.
Job 11:20 Mutta jumalattomain silmät pitä näändymän/ ja ei woi päästä: sillä heidän toiwons pitä puuttuman heidän sieluildans.

Vers. 12 MedzäAsin warsa) se on/ wapa ja idzewallainen.
v. 20) Jumalattomain) Se on kyllä oikein puhuttu/ mutta ei hän sitä oikein todista Hiobi wastan/ joca piti händä lohduttaman täsä hänen suures murhesans.

XII. Lucu .

HIob wasta Zopharit/ ja walitta että he nijn pilckawat händä/ v. 1.
tunnusta Jumalan Caickiwaldiaxi/ joca on caicki luonut/ tallella pitä ja woi tehdä mitä hän tahto/ v. 7.
hänen kädesäns on caickein ihmisten hengi/ v. 9.
hänellä ainoalla on taito ja woima/ v. 12.
hän saawutta cawalat nijncuin saalin/ ja saatta duomarit hulluxi/ v. 16.
caata ylencatzen Förstein päälle/ v. 22.
saatta muutamat suurexi Canssaxi/ ja muutamat taas häwittä/ v. 23.
käändä Canssan päämiesten sydämet/ v. 24.

Job 12:1 NIin wastais Hiob/ ja sanoi:
Job 12:2 Te oletta miehet/ taito cuole teidän cansan.
Job 12:3 Minulla on nijn sydän cuin teilläkin/ engä ole alemmaisembi teitä.
Job 12:4 Cuca se on joca ei sitä tiedä: minä lähimmäiseldäni pilcatan: hän rucoile Jumalata/ hän cuule händä.
Job 12:5 Hurscas ja hywä pilcatan/ ja on ylöncadzottu kyntiläinen ylpeitten ajatuxis/ walmistettu että he sijhen louckawat jalcans.
Job 12:6 Ryöwärein majois on kyllä/ ja he härsyttelewät rohkiast Jumalata/ ehkä Jumala on sen andanut heidän käteens.
Job 12:7 Kysy eläimille/ ja he opettawat sinua/ ja taiwan linnuille/ ja he sanowat sinulle.
Job 12:8 Puhu maan cansa/ ja hän opetta sinua/ ja calat meres ilmoittawat sinulle.
Job 12:9 Cuca se on joca ei caickia näitä tiedä? että HERran käsi on ne tehnyt?
Job 12:10 Että hänen kädesäns on caickein eläwitten sielu/ ja cungin lihan hengi?
Job 12:11 Eikö corwa coettele puhetta/ ja suu maista ruoca.
Job 12:12 Ja wanhoilla on taito/ ja pitkäijällisillä ymmärrys.
Job 12:13 Hänen tykönäns on taito ja woima/ neuwo ja ymmärrys: cadzo/ cosca hän cukista/ nijn ei auta rakendaman.
Job 12:14 Cosca hän jongun salpa/ nijn ei kengän taida awata.
Job 12:15 Cadzo/ cosca hän pidättä weden/ nijn caicki cuiwettu/ ja cosca hän sen laske/ nijn se käändä maan.
Job 12:16 Hän on wahwa ja pystywäinen/ hänen on se cuin exy/ ja se cuin exyttä.
Job 12:17 Hän johdatta cawalat nijncuin saalin/ ja saatta Duomarit tyhmäxi.
Job 12:18 Hän päästä Cuningasten sitet/ ja wyöttä heidän cupens.
Job 12:19 Papit wie hän cuin saalin/ ja wahwat anda hän puuttua.
Job 12:20 Hän wäändä pois totisten huulet/ ja wanhain tawat otta pois.
Job 12:21 Hän caata ylöncadzen Förstein päälle/ ja woimallisten wäkewyden hajotta.
Job 12:22 Hän ilmoitta pimiät perustuxet/ ja pimeydet walkeuteen.
Job 12:23 Hän saatta muutamat suurexi Canssaxi/ ja taas hucutta heidän.
Job 12:24 Hän lewittä Canssan/ ja taas hajotta.
Job 12:25 Hän muutta maan Canssan Ruhtinasten sydämet/ ja exyttä heitä autialle kedolle.
Job 12:26 Ja he coperoidzewat pimeydes ilman walkeutta/ ja exyttä heitä cuin juopuneita.

Vers. 12. Wanhoilla) se on/ te sanotte että taito on wanhoilla/ mutta minä sanon: taito on Jumalalla/ joca yxinäns tyhjäxi teke Cuningasten/ Pappein/ Duomaritten woiman/ pyhyden ja taidon.

XIII. Lucu .

HIob nuhtele wielä heitä/ että he owat kelwottomat lohduttajat/ jotca ei ymmärrä että Jumala anda ihmellisest hywäingin täsä elämäs wastoin käydä/ ja jumalattomain hywin/ v. 1.
eli wastatteco te/ sano hän/ Jumalan puolest wäärydellä/ v. 7.
walitta suurta waiwans/ jota wastan hän idziäns lohdutta tulewans autuaxi ja ei hyljätyxi/ v. 13.
käändä idzens Jumalan tygö sydämelisellä rucouxella/ että hän häneldä ottais ristin pois/ v. 20.
ano myös Jumalalda andexi/ cuin hän nuorna rickonut on/ v. 24.

Job 13:1 CAdzo/ caickia näitä owat minun silmäni nähnet/ ja corwani cuullet/ ja olen ne ymmärtänyt.
Job 13:2 Jota te tiedätte/ sitä minä myös tiedän/ ja en ole halwembi teitä.
Job 13:3 Minä puhun sijs sijtä Caickiwaldiasta/ ja mielin rijdellä Jumalan cansa.
Job 13:4 Sillä te selitätte sen wäärin/ ja oletta caicki kelwottomat läkärit.
Job 13:5 Josca te woisit äneti olla/ nijn te olisitta taitawat.
Job 13:6 Cuulcat sijs minun nuhdettani/ ja ottacat waari asiast/ cuin minä puhun.
Job 13:7 Tahdottaco te Jumalan puolest wastata wäärydellä/ ja hänen puolestans puhua petosta? tahdottaco te cadzo hänen mieldäns?
Job 13:8 Tahdottaco te rijdellä Jumalan edes?
Job 13:9 Pitäkö se teille menestymän/ cosca hän teitä edzi? luulettaco te hänen pettäwänne/ nijncuin jocu pettä jongun ihmisen?
Job 13:10 Hän rangaise teitä/ jos te salaisest mieliä cadzotte?
Job 13:11 Eikö hän teitä peljätä/ cosca hän ilmendy? ja hänen pelcons lange teidän päällen.
Job 13:12 Teidän muiston wedetän tuhwan werraxi/ ja teidän selkän pitä oleman nijncuin sawirouckio.
Job 13:13 Olcat äneti minun edesäni minä puhun/ ei minulda pidä puuttuman.
Job 13:14 Mixi minun pitä pureman minun lihani hambaillani/ ja asettaman sieluni minun käsijni?
Job 13:15 Cadzo/ hän minun cummingin tappa/ ja en minä woi odotta/ minä nuhtelen sijs minun teitäni hänen edesäns.
Job 13:16 Hän on cuitengin minun autuuden: sillä ei yxikän ulcocullattu tule hänen eteens.

Job 13:17 Cuulcat minun puhettani/ ja minun selitystäni teidän corwain edes.
Job 13:18 Cadzo/ jo minä olen duomion sanonut/ minä tiedän/ että minä olen hurscas.
Job 13:19 Cuca tahto käydä oikeudelle minun cansani? Mutta minun täyty äneti olla/ ja loppua.
Job 13:20 Älä tee minulle cahta/ nijn en minä kätke idziäni sinun edestäs.
Job 13:21 Anna kätes olla caucana minusta/ ja sinun cauhistuxes älkön minua peljättäkö.
Job 13:22 Cudzu minua ja minä wastan sinua/ eli minä puhun ja wasta sinä minua.
Job 13:23 Cuinga usiat owat minun wäärydeni ja pahat tegoni/ anna minun saada tietä minun syndini ja ricoxeni.
Job 13:24 Mixis peität caswos/ ja pidät minua wihollisnas?
Job 13:25 Tahdotcos nijn cowa olla lendäwätä lehte wastan/ ja wainota cuiwa oljen cortta?
Job 13:26 Sillä sinä kirjoitat minulle murhetta/ ja tahdot minua cadotta minun nuorudeni syndein tähden.
Job 13:27 Sinä olet pannut minun jalcani jalcapuuhun/ ja otat caikista minun polguistani waarin/ ja cadzot caickia minun jälkiäni.
Job 13:28 Minun joca cuitengin hucun nijncuin mädänyt raato/ ja nijncuin coilda syöty waate.

Vers. 14. Pureman) se on/ mixi minä paljon waiwan minuani/ cosca minun cuitengin pitä cuoleman/ ei se minua mitän auta. Item$/ asettaman sieluni) se on/ paljo rupeman ja andaman idzeni wahingoon.

XIV. Lucu .

HIob walitta surkiast ihmisen ijän lyhyyttä/ werta sen cuckaiseen ja warjoon/ ja sano hänellä olewan määrän/ jota ei hän woi käydä ylidze/ v. 1.
hacattu puu caswa jällens/ waan cuollut ihminen ei tule jällens/ nijncauwan cuin taiwas pysy/ v. 7.
toiwo/ että Jumala kätke hänen/ joca on hänen käsialans/ sijhenasti että caicki hänen syndins annetan andexi/ ja sidotan kimpuun/ v. 13.
wuoret langewat ja ihmiset catowat/ jotca owat wiheljäiset eläisäns/ mutta cuin he cuollet owat/ ei he mitän tiedä jälkentulewaistens menosta/ v. 18.

Job 14:1 IHminen waimost syndynyt elä wähän aica/ ja on täynäns lewottomutta:
Job 14:2 Caswa nijncuin cuckainen/ ja lange/ pakene nijncuin warjo/ ja ei pysy.
Job 14:3 Ja sencaltaisen päällä sinä awat silmäs/ ja wedät minun cansas oikeuden eteen.
Job 14:4 Cuca löytä puhtan nijden seas/ cusa ei puhdast ole?

Job 14:5 Hänelle on märätty aica/ hänen Cuucautens lucu on sinun tykönäs/ sinä olet määrän asettanut hänen eteens/ jota ei hän taida käydä ylidze.
Job 14:6 Luowu hänestä/ että hän sais lewätä/ nijncauwan cuin hänen aicans tule/ jota hän odotta nijncuin palcollinen.
Job 14:7 Puulla on toiwo ehkä se hacataisin/ että se udistetan/ ja sen wesat caswawat jällens:
Job 14:8 Ehkä sen juuret wanhenewat maasa/ ja cando mätäne mullas:
Job 14:9 Cuitengin wiherjöidze hän jällens weden märkydest/ ja caswa nijncuin hän istutettu olis.
Job 14:10 Mutta cusa ihminen on/ cosca hän cuollut/ huckunut ja pois on?
Job 14:11 Nijncuin wesi juoxe meres/ ja oja wuota ja cuiwettu:
Job 14:12 Nijn on ihminen cosca hän maahan pannan/ ei hän nouse eikä herä/ nijncauwan cuin taiwas pysy/ eikä herä unestans.
Job 14:13 Joscas minun hautaan kätkisit ja peittäisit minun/ nijncauwan cuin wihas menis pois/ ja asetaisit minulle määrän muistaxes minua:
Job 14:14 Luuletcos cuollen ihmisen tulewan eläwäxi jällens? minä odotan jocapäiwä nijncauwan cuin minä sodin/ sijhenasti että minun muutten tule.
Job 14:15 Ettäs cudzuisit minua/ ja minä wastaisin sinua/ ja ettes hyljäis käsialas:
Job 14:16 Sillä sinä olet jo lukenut caicki minun askeleni/ mutta älä ajattele minun pahoja tecojani.
Job 14:17 Minun ricoxeni olet sinä lukinnut kimpuun/ ja pannut cocon minun wäärydeni.
Job 14:18 Wuori caatu ja cato/ ja waha sijrty siastans.
Job 14:19 Wesi culutta kiwet/ ja wirta wie maan pois.
Job 14:20 Waan ihmisen toiwo on cadonnut: sillä sinä sysät hänen ylesalaisin/ nijn että hän cato. Sinä muutat hänen menons/ ja annat hänen mennä.
Job 14:21 Owatco hänen lapsens cunnias/ sitä ei hän tiedä/ taicka owatco he ylöncadzes/ sitä ei hän ymmärrä.
Job 14:22 Nijncauwan cuin hän canda liha/ täyty hänen olla waiwas/ ja nijncauwan cuin hänen sieluns on hänes/ täyty hänen murhetta kärsiä.

Vers. 19. Ihmisen toiwo) se on/ cuolemata wastan ei ole ihmiselle täsä mailmas yhtän toiwoa.

XV. Lucu .

ELiphas Hiobin ensimäinen ystäwä/ nuhtele taas Hiobi/ että hän nijn idziäns öyckä/ v. 1.

sillä jos Hiob olis ilman synnitä/ nijncuin hän luule/ nijn hän olis parembi muita ihmisitä/ v. 3.
sillä caicki ihmiset owat saastaiset/ ja pyhäin seas ei ole nuhtetoinda/ cuinga paljo enämmin se/ joca on cauhia ja paha/ ja juo wääryttä/ nijncuin wettä/ v. 14.
päättä sijs Jumalan ainoastans jumalattomita ja ulcocullatuita nijn waiwawan/ ja että Hiobin nijn tapahtunut on/ opetta hänen onnettomudens hänen paha ansainnen/ v. 17.

Job 15:1 SIlloin wastais Eliphas Themanist/ ja sanoi:
Job 15:2 Pitäkö taitawan nijn tuuleen puhuman/ ja täyttämän wadzans tuulella?
Job 15:3 Sinä nuhtelet kelwottomilla sanoilla ja puheilla/ joista ei ole hyödytystä.
Job 15:4 Sinä olet hyljännyt pelgon/ ja puhut ylöncadzella Jumalan edes.
Job 15:5 Sillä sinun pahudes opetta nijn sinun suus/ ja sinä olet walinnut wieckan kielen.
Job 15:6 Sinun suus pitä duomidzeman sinun/ ja en minä/ sinun huules pitä wastaman sinua.
Job 15:7 Oletcos ensimäinen ihminen cuin syndynyt on? oletcos ennen caickia wuoria sijnnyt?
Job 15:8 Oletcos cuullut Jumalan salaisen neuwon? ja ongo taito halwembi sinua?
Job 15:9 Mitä sinä tiedät jota en me tiedä? mitäs ymmärrät joca ei ole meidän tykönäm?
Job 15:10 Harmapäät ja wanhat owat meidän tykönäm/ jotca ennen owat elänet cuin sinun Isäs.
Job 15:11 Pidäiskö Jumalan lohdutuxet oleman halwat sinulle?
Job 15:12 Waan sinulla on jotakin salaist tykönäs.
Job 15:13 Mitä sinun sydämes aicoi? cuingas cadzot nijn ylpiäst? cuingas asetat mieles Jumalata wastan? että sencaltaiset sanat suustas päästät?
Job 15:14 Mikä on ihminen että hän olis puhdas/ ja että hän olis hurscas/ cuin waimosta syndynyt on?
Job 15:15 Cadzo/ hänen pyhäins seas ei ole yhtän nuhtetoinda/ ja taiwat ei ole puhtat hänen edesäns:
Job 15:16 Cuinga paljo enämmin ihminen on cauhia ja ilkiä/ joca juo wääryttä nijncuin wettä.
Job 15:17 Minä osotan sinulle sen/ cuule minua/ minä luettelen sinulle mitä minä nähnyt olen.
Job 15:18 Mitä taitawat sanonet owat/ ja heidän Isildäns ei ole peitetyt.
Job 15:19 Joille ainoille maa annettu on/ nijn ettei yxikän outo saa käydä heidän keskelläns.
Job 15:20 Jumalatoin wapise caiken elinaicans/ ja tyrannin wuosilugut owat peitetyt.
Job 15:21 Mitä hän cuule/ se hirmuitta händä/ ja ehkä wielä rauha olis/ nijn on hänellä cuitengin se murhe/ että hänen pitä huckuman.
Job 15:22 Ei hän usco että hän taita wälttä onnettomuden/ ja waroi aina miecka.
Job 15:23 Cosca hän lähte sinne ja tänne elatuxens jälken/ nijn hän luule aina onnettomuden käsisäns

olewan.
Job 15:24 Ahdistus ja hätä peljättäwät händä/ ja lyöwät hänen maahan/ nijncuin Cuningas sotajoucolla.
Job 15:25 Sillä hän on ojendanut kätens Jumalata wastan/ ja wahwistanut idzens Caickiwaldiast wastan.
Job 15:26 Hän juoxe päätäpitein händä wastan/ ja seiso ynsyst händä wastan.
Job 15:27 Hän on peittänyt caswons lihawudellans/ lihoittanut ja paisuttanut idzens.
Job 15:28 Mutta hänen pitä asuman häwitetys Caupungis/ cusa ei yhtän huonetta ole/ waan owat läjäsä.
Job 15:29 Ei hänen pidä ricastuman/ eikä hänen tawarans pysymän maasa.
Job 15:30 Ei hänen pidä wälttämän onnettomutta. Tulen liecki cuiwa hänen oxans/ ja hänen suuns hengellä cato.
Job 15:31 Ei hän taida pysyä/ että hän on petetty turhudellans ja turhuus on hänen palckans.
Job 15:32 Hän loppu sopimattomalla ajalla/ ja hänen oxans ei pidä wihottaman.
Job 15:33 Hän poimitan nijncuin kypsymätöin marja wijnapuusta/ ja nijncuin öljypuu warista cucoistuxens.
Job 15:34 Sillä ulcocullattuin seuracunnan pitä oleman yxinäisen/ ja tulen pitä polttaman lahjain ottajan huonen.
Job 15:35 Hän sijttä onnettomuden/ ja synnyttä waiwaisuden/ ja heidän wadzans tuo petoxen.

Vers. 2. Tuuleen) se on/ täynäns tyhjä puhetta.
v. 11. Halwat) se on/ luuletcos että Jumala nijn lohdutta syndistä/ ja nijn picaisest lähettä lohdutuxens/ sinun pitä ensist tuleman hywäxi.
v. 27. Peittänyt) Scilicet$ contra$ Deum$, sicut$ bos$ pingvis$,

XVI. Lucu .

HIob wasta/ ja nuhtele ystäwitäns/ että he owat häjyt lohduttajat/ ja aina yhtä kertoiwat ilman tiedota/ waicka hän aina tunnusta syndins/ ja rucoile andexi/ v. 8.
alca taas wastuden walituxen hänen kipuns surkeudesta/ erinomaisest/ että sijttecuin HERran käsi tuli hänen päällens/ owat hänen ystäwäns lisännet hänen wiheljäisyttäns heidän cowilla puheillans/ v. 7.
lohdutta idzens cuitengin omalla hywällä tunnolla/ v. 17.
ja otta Jumalan hänen wiattomudens todistajaxi/ v. 19.

Job 16:1 HIob wastais ja sanoi:
Job 16:2 Minä olen usein cuullut/ te oletta caicki häijyt lohduttajat.

Job 16:3 Cosca sijs nämät tyhjät puhet loppuwat? eli mikä sinun nijn rohwaise puhuman?
Job 16:4 Minä taidaisin myös puhua nijncuin tekin. Minä soisin teidän sielun olewan minun sieluni sias: minä löydäisin myös sanoja teitä wastan/ ja taidaisin wäändä päätäni teitä wastan.
Job 16:5 Minä tahdoisin wahwista teitä suullani/ ja lohdutta huulillani.
Job 16:6 Mutta ehkä minä puhuisin/ nijn ei cuitengan säästä minun waiwani minua: jos minä waickenen/ nijn ei hän cuitengan mene minusta pois.
Job 16:7 Mutta nyt hän saatta minulle waiwaisuden/ ja särke minun coconans.
Job 16:8 Hän on tehnyt minun rypyisexi/ ja todista minua wastan.
Job 16:9 Minun wastaiseisojan nouse minua wastan/ ja sano minua wastan. Hänen wihans rewäise minun/ ja joca minua wiha/ kiristele hambaitans minun päälleni/ ja minun wiholliseni silmät kijluwat minun päälleni.
Job 16:10 He ammotit suuns minua wastan/ ja owat minua häpiällisest poskelle piesnet/ he owat sammuttanet heidän wihans minun päälleni.
Job 16:11 Jumala on minun hyljännyt wäärille/ ja on andanut minun tulla jumalattomain käsijn.
Job 16:12 Minä olin ricas/ waan hän on tehnyt minun paljaxi/ hän on tarttunut minun caulani/ ja on särkenyt minun/ ja pannut minun malixi.
Job 16:13 Hän on pijrittänyt minun nuolillans/ ja on rewäisnyt minun munascuuni/ eikä säästänyt. Hän on wuodattanut minun sappeni maan päälle/ hän on haawoittanut minun yhdellä haawalla toisen perän.
Job 16:14 Hän carcais minun päälleni nijncuin jocu wäkewä.
Job 16:15 Minä ombelin säkin minun nahcani päälle/ ja laskin sarweni muldaan.
Job 16:16 Minun caswoni owat pullistunet itcusta/ ja silmäni culmat piminnet.
Job 16:17 Ehkei cuitengan minun kädesäni ole wäärys/ ja minun rucouxen on puhdas.
Job 16:18 Maa älä peitä minun wertani/ ja älkän olco minun pargulleni sia.
Job 16:19 Ja cadzo/ minun todistajani on taiwas/ ja joca minun tunde/ on corkeudes.
Job 16:20 Minun ystäwäni owat minun pilckajani: mutta minun silmäni wuodattawat kyynelitä Jumalan tygö.
Job 16:21 Jos jocu taidais oikeudelle käydä Jumalan cansa/ nijncuin ihmisen lapsi lähimmäisens cansa.
Job 16:22 Mutta määrätyt wuodet owat tullet/ ja minä menen sitä tietä pois/ jota en minä ikänäns palaja.

Vers. 8. Todista) se on/ heidän apuns on caicki minua wastan.
v. 15. Sarweni) se on/ minun waldani/ woimani ja herrauteni/ johonga minä luotin.
v. 19. Todistajani on taiwas) Ramattu sano Jumalan asumasian olewan taiwas/ hänen mittamattoman Majestetins ja cunnians tähden/ ehkei hän ainoastans ole taiwas/ waan myös hänen jumalisella

läsnäolemisellans täyttä taiwan ja maan/

XVII. Lucu .

HIob sano wielä idzens wiattomaxi/ v. 1.
walitta wastahacoistens ymmärtämättömyttä/ ja uhca heille rangaistusta/ v. 4.
napise/ nijncuin se jolla suuri ahdistus olis/ Jumalata wastan/ että hän on pannut hänen sananlascuxi Canssan secaan/ nijn että hurscat hämmästywät nähdesäns wiatoinda nijn cowin waiwattawan/ v. 6.
nuhtele wastahacoisians heidän tyhmydens tähden/ että he nijn taitamattomast arwoittelewat hänen wiheljäisydestäns/ v. 10.
joca nijn suuri on/ ettei hän toiwo sijtä pääsewäns/ waan cuolewans ja haudattawans/ v. 11.

Job 17:1 MInun hengen on heicko/ minun päiwäni owat lyhetyt/ ja hauta on käsis.
Job 17:2 En minä ketäkän pettänyt/ ja cuitengin minun silmäni täyty olla murhes.
Job 17:3 Jos sinä tahdoisit minulda tacausta/ cuca minun tacais?
Job 17:4 Ymmärryxen olet sinä heidän sydämistäns kätkenyt/ sentähden et sinä corgota heitä.
Job 17:5 Hän kersca ystäwilläns saalistans lujast/ mutta hänen lastens silmät pitä waipuman.
Job 17:6 Hän on minun pannut sananlascuxi Canssan secaan/ ja pilcaxi heidän keskellens.
Job 17:7 Minun caswon on mustettu minun suruni tähden/ ja caicki minun jäseneni owat nijncuin warjo.
Job 17:8 Tästä hurscat hämmästywät/ ja wiattomat asettawat heitäns ulcocullatuita wastan.
Job 17:9 Hurscas pysy tielläns/ ja jolla on puhtat kädet/ se pysy wahwana.
Job 17:10 Käändäkät sijs teitän caicki ja tulcat/ en minä cuitengan löydä yhtän taitawata teistä.
Job 17:11 Minun päiwäni owat culunet/ minun aiwoituxeni owat hajotetut/ cuin minun sydämesäni olit:
Job 17:12 Ja owat yöstä päiwän ja päiwästä yön tehnet.
Job 17:13 Ja ehkä minä cauwan odotaisin/ nijn on cuitengin hauta minun huonen/ ja minun wuoten pimeydesä tehty.
Job 17:14 Mätänemisen minä cudzuin Isäxeni/ ja madot äitixeni ja sisarixeni.
Job 17:15 Mitästä minun pitä odottaman? ja cuca otta minun toiwostani waarin?
Job 17:16 Hautaan se mene/ ja maca minun cansani mullas.

Vers. 2. Pettänyt) hywästä mielestäns: ja nijn ei hän puhu täsä tapaturmaisest heickoudest/ Psal. 19:15.
v. 16. Hautaan) HERra wie omans helwettijn/ ja sieldä ulos jällens/ 1. Sam. 2:6.

XVIII. Lucu .

BIldad taas tahto osotta Hiobin ollen jumalattoman/ ja ansainnen tämän waiwan/ että Jumala nijn hirmuisest händä rangaise: ja nuhtele ettei hän tottele hänen neuwons/ v. 1.
juttele/ cuinga jumalattomalla ei ole pysywäistä onne maan päällä/ waan Jumala curitta händä moninaisilla waiwoilla/ v. 5.
hänen majans jää kylmille/ v. 14.
ja cuole ilman sikiöitä/ v. 19.
hänestä ihmetellen sanotan: tämä on sen asuinsia/ joca Jumalan cadzoi ylön/ v. 21.

Job 18:1 SIlloin wastais Bildad Suahst/ ja sanoi:
Job 18:2 Cosca te lackatte puhumast? ymmärtäkät ensin ja puhucat sijtte.
Job 18:3 Mixi me pidetän sinun edesäs nijncuin eläimet/ ja olem nijn saastaiset teidän silmäin edes?
Job 18:4 Tahdotcos rewetä kiucusas? luuletcos että maa sinun tähtes hyljätän/ ja calliot sijrtän.
Job 18:5 Jumalattoman walkeus pitä sammuman/ ja hänen walkians kipinä ei pidä paistaman.
Job 18:6 Hänen majasans pitä walkeus tuleman pimeydexi/ ja hänen kyntiläns pitä sammuman.
Job 18:7 Hänen woimans askelet pitä ahdistettaman/ ja hänen aiwoituxens pitä puuttuman:
Job 18:8 Sillä hän on wiety jalcoinens paolaan/ ja waelda wercosa.
Job 18:9 Paola pitä pitämän hänen candapääns/ ja janowaiset pitä hänen käsittämän.
Job 18:10 Hänen paolans on wiritetty maan päälle/ ja hänen satimens hänen polguillens.
Job 18:11 Caikin tahgoin pitä cauhistus händä peljättämän/ nijn ettei hän tiedä cuhunga hän mene.
Job 18:12 Nälkä pitä oleman hänen tawarans/ ja onnettomus pitä oleman walmistettu hänelle/ ja rippuman hänesä.
Job 18:13 Hänen nahcans wahwus pitä culutettaman/ ja hänen wäkewydens pitä cuoleman esicoisen syömän.
Job 18:14 Hänen toiwons pitä rewittämän ylös juurinens hänen majastans/ ja hänen pitä ajaman pelgon Cuningan tygö.
Job 18:15 Hänen majasans ei pidä mitän pysymän/ ja hänen majans päälle pitä tulikiwe wiscoittaman.
Job 18:16 Alhalda pitä hänen juurens cuiwettuman/ ja ylhäldä hänen elons nijtettämän.
Job 18:17 Hänen muistons pitä huckuman maan pääldä/ ja ei pidä ensingän tiellä nime oleman.
Job 18:18 Hän pitä ajettaman walkeudesta pimeyteen/ ja pitä maalda heitettämän pois.

Job 18:19 Ei hänellä pidä yhtän lasta oleman/ eikä lasten lasta hänen Canssasans: ei pidä yhtän jäämän hänen sucucundaans.
Job 18:20 Ne cuin hänen peräns tulewat/ pitä hämmästymän hänen päiwästäns/ ja ne cuin hänen edelläns owat ollet/ pitä peljästymän.
Job 18:21 Tämä on jumalattoman maja/ ja sen sia cuin ei Jumalasta mitän tiedä.

Vers. 4. Calliot sijrtän) se on/ ei Jumala toisin tee sinun cansas cuin caickein muidengan/ ja ei hyljä tapans sinun tähtes.
v. 13. Esicoisen) se on/ cuoleman wäki ja walda: nijn myös/ pelgon Cuningas/ se on/ cauhistuxen walda ja woima/ nijn että hänen pitä macaman alla/ ja ei pääsemän.
v. 16. Juurens cuiwettuman) Juurexi cudzu hän caicki cuin maahan on istutetut. Eloxi cudzutan caicki cuin maasta caswawat/ cuin on: ohrat/ öljy/ wijna/ etc.$

XIX. Lucu .

HIob walitta että hänen ystäwäns enändäwät hänen wiheljäisydens ylpeillä puheillans/ v. 1.
käske heidän otta waarin/ että Jumala teke hänelle wääryttä/ v. 6.
hänen rucoillesans ei hän cuule händä/ waan pitä hänen wihollisnans hänen hirmuisudesans/ v. 7.
saatta hänen nijn ylöncadzotuxi/ että hänen lähimmäisens pakenewat händä/ hänen palwelians cadzowat hänen ylön/ emändä ja lapset cauhistuwat händä/ v. 13.
huuta armahtaman hänen päällens/ v. 21.
ennusta caunist ruumisten nousemisest ja ijancaickisest elämäst/ jolla hän händäns lohdutta hänen wiheljäisydesäns/ v. 25.

Job 19:1 HIob wastais/ ja sanoi:
Job 19:2 Mixi te waiwatte minun sieluani/ ja kidutatte minua sanoilla?
Job 19:3 Te oletta nyt kymmenen kerta pilcannet minua/ ja ette häpiä minun nijn waiwata.
Job 19:4 Jos minä erehdyn/ nijn minä idzelleni erehdyn.
Job 19:5 Mutta te tosin nousetta minua wastan/ ja soimatte minun pilckani.
Job 19:6 Tiedätkös sijs wihdoin että Jumala teke minulle wääryttä/ ja on pijrittänyt minun werckohinsa.
Job 19:7 Cadzo/ ehkä minä wielä wäkiwallan tähden huudaisin/ nijn ei cuitengan cuulda minua. Minä huudan/ ja ei täsä ole yhtän oikeutta.

Job 19:8 Hän on aidannut minun tieni/ etten minä taida sitä käydä/ ja pannut pimeyden minun polguilleni.
Job 19:9 Hän on rijsunut minun cunniani minun päàldäni/ ja ottanut cruunun minun päästäni.
Job 19:10 Hän on minun särkenyt joca culmalda/ ja laskenut menemän/ ja on rewäisnyt ylös minun toiwoni nijncuin puun.
Job 19:11 Hän on hirmuisest wihastunut minulle/ ja hän pitä minun wihamiesnäns.
Job 19:12 Hänen sotamiehens owat cocondunet/ ja owat asettanet tiens minun päälleni/ ja owat pijrittänet minun majani.
Job 19:13 Hän on eroittanut minun weljeni cauwas minusta/ ja minun tuttawani owat minulle muucalaisexi tullet.
Job 19:14 Minun lähimmäiseni pijloiwat minua/ ja minun ystäwäni owat unhottanet minun.
Job 19:15 Minun huonecundaiseni ja pijcani pitäwät minun wierasna/ minä olen tundemattomaxi tullut heidän silmäins edes.
Job 19:16 Minä huusin minun palweliatani/ ja ei hän wastannut minua: minun täyty rucoilla händä omalla suullani.
Job 19:17 Minun emändän pitä idzens wierasna/ cosca minä huudan händä.
Job 19:18 Minun täyty palwella omia lapsiani/ ja nuoretkin lapset minun cadzowat ylön/ jos minä nousen/ nijn he puhuwat minusta.
Job 19:19 Caicki uscolliset ystäwäni cauhistuwat minua/ ja joita minä racastin/ owat käändänet idzens minua wastan.
Job 19:20 Minun luuni tartuit minun nahcani ja lihani. En minä taida nahallani peittä hambaitani.
Job 19:21 Armahtacat minun päälleni/ armahtacat minun päälleni/ te minun ystäwäni: sillä Jumalan käsi on minuun sattunut.
Job 19:22 Mixi te wainotte minua nijncuin Jumalakin/ ja ette taida minun lihastani rawitta.
Job 19:23 Josca minun puheni kirjoitettaisin/ josca ne kirjaan pandaisin.
Job 19:24 Raudalla caiwetaisin plyijyyn/ ja ijancaickisexi muistoxi hacataisin kiween.
Job 19:25 Minä tiedän minun lunastajan eläwän/ ja hän herättä minun wijmein maasta.
Job 19:26 Ja minä puetetan tällä minun nahallani/ ja minä saan lihasani nähdä Jumalan.
Job 19:27 Hänen minä olen näkewä/ ja minun silmäni cadzowat händä/ ja ei kengän outo.
Job 19:28 Minun munascuuni owat culunet minun helmasani/ sillä te sanotte: cuinga me wainoisim händä ja löydäisim syytä händä wastan.
Job 19:29 Peljätkä miecka/ sillä miecka on pahain töiden costo/ että te tiedäisitte curituxen tulewan.

Vers. 9. Cunniani/ Cruunun/
v. 10. toiwoni) Nämät owat puhutut ajallisen elämän hywistä päiwistä.
v. 22. Rawitta) se on/ et te lacka minua puremasta ja nuhtelemasta.
v. 25. Lunastajan) Heb. on Goel$/ Latinaxi Vindex$/ joca Lev.$ 25. ja Num.$ 26. ja mualla/ on suculainen/ joca lähimmäisen sucuns pandixi pannut calut lunasta/ eli hänen tapetun sucuns costaja ja päälle candaja on. Että Hiob Christuxen täxi cudzu/ opetta hän/ että hän miehudens cautta on tullut meidän weljexem/ costaman meidän puolestam sille murhajalle Perkelelle/ ja lunastaman meille jällens ijancaickista Isän maata.

XX. Lucu .

ZOphar tahto taas hänen cumpanittens neuwon ja ajatuxen wahwista/ ja sano: ellei Hiob olis ollut jumalatoin/ nijn ei hänen onnens olis nijn pian loppunut/ v. 1.
sillä/ sano hän/ ehkä ulcocullatut olisit taiwas/ pitä heidän cuitengin äkist catoman ja heidän lapsens hajotettaman/ v. 6.
calut/ cuin he petoxella coonnet owat/ pitä wieran käteen tuleman/ v. 12.
he tekewät työtä/ ja ei pidä mitän nautidzeman/ v. 18.
heidän pitä pakeneman tulda ja miecka/ v. 23.
taiwas ja maa ilmoitta heidän pahudens/ v. 27.

Job 20:1 SIlloin Zophar Naemast wastais/ ja sanoi:
Job 20:2 Sijhen minä wastan/ ja en taida odotta.
Job 20:3 Ja tahdon mielelläni cuulla/ cuca minua nuhtele ja laitta: sillä minun ymmärryxeni hengi wasta minun puolestani.
Job 20:4 Etkös tiedä sen aina nijn käynen sijtä ajasta cuin ihmiset maan päällä ollet owat.
Job 20:5 Että jumalattomain kerscaus ei ulotu cauwas/ ja ulcocullattuin ilo on silmän räpäyxexi.
Job 20:6 Jos hänen corkeutens ulotuis taiwaseen/ ja hänen pääns sattuis pilwijn.
Job 20:7 Nijn pitä hänen wijmein catoman nijncuin logan/ nijn että ne cuin hänen owat nähnet/ sanowat: cusa hän on?
Job 20:8 Nijncuin uni cato/ nijn ei pidä händä löyttämän/ ja nijncuin yönäkö pitä hänen raukeneman.
Job 20:9 Se silmä cuin hänen nähnyt on/ ei pidä händä enä näkemän/ ja hänen paickans ei pidä händä enä

näkemän.
Job 20:10 Hänen lapsens pitä keriämän/ ja hänen kätens pitä hänelle andaman waiwan palcaxi.
Job 20:11 Hänen luuns pitä maxaman hänen salaiset syndins/ ja pitä macaman maasa hänen cansans.
Job 20:12 Ehkä wielä pahuus maistais makiast hänen suusans/ cuitengin pitä hänen puuttuman hänen kielens päällä.
Job 20:13 Hän pitä pidettämän ja ei päästettämän/ ja pitä otettaman pois hänen curcustans.
Job 20:14 Hänen ruocans pitä muuttuman hänen wadzasans kärmen sapexi.
Job 20:15 Ne calut cuin hän niellyt on/ pitä hänen oxendaman jällens/ ja Jumala wetä ne ulos hänen wadzastans.
Job 20:16 Hänen pitä imemän kyykärmen sappe/ ja kärmen kielen pitä hänen tappaman.
Job 20:17 Ei hänen pidä näkemän hunaja ja woiojia/ ja wirtoja wuotawan.
Job 20:18 Hän teke työtä/ ja ei saa nautita/ ja hänen caluns pitä toisen saaman/ nijn ettei hänellä pidä nijstä iloa oleman.
Job 20:19 Sillä hän on polkenut ja hyljännyt köyhän. Hän on repinyt idzellens huoneita/ joita ei hän ole rakendanut.
Job 20:20 Sillä hänen wadzans ei ole tainnut täyten tulla/ ja hänen callit caluns ei taida händä pelasta.
Job 20:21 Hänen ruastans ei pidä mitän jäämän/ sentähden ei pidä hänen hywät päiwäns pysywäiset oleman.
Job 20:22 Ehkä hänellä olis yldäkyllä/ nijn pitä hänelle cuitengin ahdistus tapahtuman. Caicki käden waiwa pitä tuleman hänen päällens.
Job 20:23 Hänen wadzans pitä wihdoin täyten tuleman/ ja hänen pitä lähettämän hänen wihans hirmuisuden hänen päällens. Hän sata hänen sotans hänen päällens.
Job 20:24 Hänen pitä pakeneman rautaisia harniscoita/ ja waskijoudzen pitä händä ajaman taca.
Job 20:25 Awojoin miecka pitä käymän hänen läpidzens/ ja miecan wälckynä/ joca hänelle pitä carwas oleman/ pitä pelgolla hänen päällens tuleman.
Job 20:26 Ei pimeys taida händä peittä/ tuli pitä hänen culuttaman/ joca ei puhallettu ole. Ja sille joca jää hänen majaans/ pitä pahoin käymän.
Job 20:27 Taiwan pitä ilmoittaman hänen pahudens/ ja maan pitä asettaman idzens händä wastan.
Job 20:28 Jywät pitä hänen huonestans wietämän pois/ ja hajotettaman hänen wihans päiwänä.
Tämä on jumalattoman ihmisen palcka Jumalalda/ ja hänen puhens perindö Jumalalda.

Vers. 12. Puuttuman) Ehkä hän pahudens algus sijtä iloidzis/ nijn ei ole se cuitengan pysywäinen/ waan tule hänelle pian carwaxi.
v. 16. Imemän) se on/ hänen pitä kärsimän surkiutta ja sydämen kipua/ ja eroitettaman caikesta hywästä.
v. 26. Puhallettu) se on/ tuli Jumalalda wiritetty/ ei ihmisildä puhallettu.

XXI. Lucu .

HIob osatta Zopharin puhen wääräxi/ v. 1.
sillä Jumala anda jumalattomaingin menestyä mailmasa/ lisändyä tawarois ja lapsis/ v. 5.
mutta heidän kyntiläns sammu nopiast/ ja hajotetan nijncuin acanat tuules/ v. 16.
onneliset cuolewat nijncuin nekin/ jotca waiwatan onnettomudella/ v. 22.
jumalattomain rangaistus ei ole ajallinen/ waan on säästetty duomion ja wihan päiwäxi/ v. 27.

Job 21:1 HIob wastais/ ja sanoi:
Job 21:2 Cuulcat sijs minun puhettani/ ja andacat neuwo teitän.
Job 21:3 Kärsikät/ että minä myös puhuisin/ ja pilcatca sijtte minua.
Job 21:4 Puhungo minä ihmisen cansa/ että minun hengen pidäis tästä murehtiman?
Job 21:5 Käändäkät teitän tänne minun tygöni/ teidän pitä ihmettelemän/ ja käten suun eteen paneman.
Job 21:6 Cosca minä sitä ajattelen/ nijn minä peljästyn/ ja wapistus tule minun lihani päälle.
Job 21:7 Mixi jumalattomat eläwät/ tulewat wanhaxi/ ja lisändywät tawaras.
Job 21:8 Heidän siemenens on surutoin heidän ymbärilläns/ ja heidän sikiäns owat läsnä heitä.
Job 21:9 Heidän huonens owat wapat pelgosta/ ja Jumalan widza ei ole heidän päälläns.
Job 21:10 Heidän sonnins päästetän/ ja ei käy väärin: heidän lehmäns poikiwat/ ja ei ole hedelmättömät.
Job 21:11 Heidän nuoret lapsens käywät ulos nijncuin lauma/ ja heidän lapsens hyppäwät.
Job 21:12 He riemuidzewat trumbuilla ja candeleilla/ ja iloidzewat huiluilla.
Job 21:13 He wanhenewat hywisä päiwisä/ ja menewät silmän räpäyxes helwettijn.
Job 21:14 Jotca sanowat Jumalalle: mene pois meidän tyköäm/ en me tahdo tietä sinun teitäs.
Job 21:15 Cuca on se Caickiwaldias/ että meidän pitä händä palweleman? eli mitä meidän sijtä hywä on/ että me händä rucoilem?
Job 21:16 Mutta cadzo/ heidän tawarans ei ole heidän kädesäns/ sentähden pitä jumalattomain mieli caucana minusta oleman.
Job 21:17 Cuinga jumalattomain kyntilä sammu/ ja heidän cadotuxens tule heidän päällens? Hänen pitä

jacaman surkiutta hänen wihasans.
Job 21:18 Heidän pitä oleman nijncuin corsi tuules/ ja nijncuin acanat jotca tuulispää wie pois.
Job 21:19 Jumala säästä hänen lapsillens hänen saatuns. Cosca hän maxa hänelle/ silloin hänen pitä tietämän.
Job 21:20 Hänen silmäns pitä näkemän hänen cadotuxens/ ja Caickiwaldian wihasta pitä hänen juoman.
Job 21:21 Sillä mitä hän tottele hänen huonettans hänen jälkens? ja hänen Cuucautens lucu tuskin tulewat puolellens.
Job 21:22 Cuca tahto opetta Jumalata/ joca corkiatkin duomidze?
Job 21:23 Tämä cuole waurasna ja terwenä/ ricasna ja onnelisna.
Job 21:24 Hänen pijmäastians owat täynäns riesca/ ja hänen luuns owat täynäns ydyindä.
Job 21:25 Mutta toinen cuole murhellisella mielellä/ ja ei coscan syönyt ilosa.
Job 21:26 Ja he macawat ynnä maasa/ ja madot peittäwät heidän.
Job 21:27 Cadzo/ minä tunnen kyllä teidän ajatuxen/ ja teidän wäärän aiwoituxen minua wastan.
Job 21:28 Sillä te sanotte: cusa Ruhtinan huone on/ ja cusa owat majat/ joisa jumalattomat asuit?
Job 21:29 Puhuttaco sijs te näistä nijncuin yhteinen Canssa/ ja et te tiedä/ mitä muinen meno merkidze?
Job 21:30 Sillä paha säästetän cadotuxen päiwään/ ja hän pysy haman wihan päiwän asti: cuca sano: mitä hän ansaidze/ cosca jocu ulconaisesta otta waarin?
Job 21:31 Cuca tahto hänelle costa mitä hän teke?
Job 21:32 Mutta hän wiedän hautaan/ ja täyty joucos pysyä.
Job 21:33 Ojan näljä kelpais hänelle/ ja caicki ihmiset wiedän hänen peräns/ ja ne cuin owat hänen edelläns ollet/ owat epälucuiset.
Job 21:34 Mixi te minua lohdutatte turhan/ ja teidän wastauxen löytän wääräxi.

Vers. 13. Silmän räpäyxes) se on/ heillä on hywät päiwät cuoleman asti/ ja nijn he pääsewät yhdellä pahalla silmän räpäyxellä/ mutta minun täyty wielä cauwan pelco ja onnettomutta kärsiä.
v. 31. Costa) se on/ cuca taita arwata/ mitä hänelle pitä maxettaman/ paidzi ainoata Jumalata.
v. 32. Joucos) se on/ hänelle on hauta walmistettu/ muitten hautain secaan.
v. 33. Ojan näljä) se on/ lihallinen hecuma ja hywät päiwät.

XXII. Lucu .

ELiphas wahwista endisen ajatuxens/ Jumalan olewan ainoastans laupian jumalisille/ mutta jumalattomille

costajan/ v. 1.
ja että Hiob on paha tehnyt/ on Jumala händä rangaisnut/ v. 4.
joca näke caicki/ ja ei mitän ole häneldä salattu/ v. 12.
Tahdotcos/ sano hän/ wastata nijden ajatusta/ cuin pilckawat Jumalata? jotca catowat/ ja heidän caluns poltetan/ v. 17.
neuwo Hiobi tunnustaman syndins ja parandaman elämäns/ nijn hän saa armon Jumalalda/ ja murhens lopun/ v. 21.
joca nöyrän corgotta ja wiattoman wapautta/ v. 29.

Job 22:1 SIlloin wastais Eliphas Themanist/ ja sanoi:
Job 22:2 Mitä Jumala wäkewätä tarwidze/ eli mitä jocu cawala hyödyttä händä?
Job 22:3 Luuletcos Caickiwaldialle kelpawan/ ettäs sinus luet hywäxi/ eli mitä se auttais händä/ ehkä sinun ties olisit ilman ricoxeta?
Job 22:4 Luuletcos että hän pelkä sinua rangaista/ ja käydä oikeudelle cansas.
Job 22:5 Ja/ sinun pahudes on sangen suuri/ ja sinun wäärydelläs ei ole loppua.
Job 22:6 Sinä olet ottanut pandin sinun weljeldäs ilman syytä/ ja olet rijsunut waatten alastomalda.
Job 22:7 Et sinä ole andanut wäsynelle wettä juoda/ sinä olet kieldänyt isowaiselda leipäs.
Job 22:8 Sinä olet tehnyt wäkiwalda maacunnas/ ja sijnä asunut suures corkeudes.
Job 22:9 Lesket olet sinä laskenut tyhjänä/ ja taittanut orwoin käsiwarret.
Job 22:10 Sentähden olet sinä kierty paoloilla/ ja hämmästys on sinun äkist peljättänyt.
Job 22:11 Eikö sinun pidäis näkemän pimeyttä/ ia wedenpaisumisen peittämän sinua?
Job 22:12 Cadzo/ Jumala on ylhällä taiwas/ ja näke tähdet corkeudes.
Job 22:13 Ja sinä sanot: mitä Jumala tietä? taitaneco hän duomita sitä cuin pimeydes on?
Job 22:14 Pilwet peittäwät hänen/ ettei hän näe/ hän waelda taiwan ymbäristöllä.
Job 22:15 Tahdotcos tuta mailman polcuja/ joita väärät käynet owat?
Job 22:16 Jotca ennen aicans huckunet owat/ ja wesi on liottanut heidän perustuxens.
Job 22:17 Ne cuin sanowat Jumalalle: mene meistä pois: mitä Caickiwaldias taidais heidän tehdä?
Job 22:18 Ehkä hän täytäis heidän huonens tawaralla: mutta jumalattomain neuwo olcon caucana minusta.
Job 22:19 Hurscat näkewät sen ja iloidzewat/ ja wiatoin pilcka heitä.
Job 22:20 Heidän menons pitä huckuman/ ja heidän tähtens pitä tulen polttaman.
Job 22:21 Nijn sowi nyt hänen cansans/ ja ole rauhallinen/ sijtäs saat paljo hywä.

Job 22:22 Cuule lakia hänen suustans/ ja käsitä hänen puhens sinun sydämees.
Job 22:23 Jos sinä käännät sinus Caickiwaldian tygö/ nijns raketan/ ja hyljät wääryden cauwas majastas.
Job 22:24 Nijns annat cullan mullasta/ ja kiwestä cullaiset ojat.
Job 22:25 Caickiwaldias on sinun culdas/ ja hopiata pitä paljo oleman.
Job 22:26 Silloin sinun ilos pitä oleman Caickiwaldiasa/ ja nostaman caswos Jumalan tygö.
Job 22:27 Sinä rucoilet händä/ ja hän cuule sinua/ ja sinä maxat lupauxes.
Job 22:28 Mitäs aiwoit/ sen hän anda sinulle menestyä/ ja walkeus paista sinun teilläs.
Job 22:29 Sillä ne cuin idzens nöyryttäwät/ corgotta hän/ ja se cuin silmäns paina alas/ wapautetan.
Job 22:30 Wiatoin autetan/ ja pelastetan kättens puhtauden tähden.

Vers. 11. Pimeydexi cudutan täsä/ murhe ja onnettomus: mutta walkeudexi/ onni ja terweys.

XXIII. Lucu .

HIob wasta Eliphasta/ ja ajattele hänens wiattomaxi/ eikä ansainen sitä rangaistusta/ v. 1.
sois löytäwäns Jumalan istuimen/ ja käypäns oikeudelle hänen cansans/ nijn hän toiwois woittawans/ v. 4.
walitta ettei hän taida löytä händä/ ehkä cunga hän hänens käändäis/ v. 8.
nuhtele Jumalata/ nijncuin hän ei tekis hänelle oikeutta/ waan wäkiwalda woimastans/ ja nijn ricko Jumalata wastan/ v. 13.

Job 23:1 HIob wastais/ ja sanoi: minun puhen on wielä murhellinen/
Job 23:2 Minun woiman on heicko huocauxeni tähden.
Job 23:3 Josca minä tiedäisin/ cuinga minä hänen löydäisin/ ja tulisin hänen istuimens tygö/
Job 23:4 Ja asetaisin oikeuteni hänen eteens/ ja täyttäisin suuni nuhtella/
Job 23:5 Ja coettelisin/ mitä hän wastais minulle/ ja ymmärräisin/ mitä hän minulle sanowa olis.
Job 23:6 Rijtelekö hän suurella woimalla minun cansani?
Job 23:7 Älkän nijn asettaco händäns minua wastan/ waan pangan cohtuden eteeni/ nijn minä kyllä woitan oikeuteni.
Job 23:8 Mutta jos minä cohdastans käyn/ nijn ei hän ole siellä/ menen minä tacaperin/ nijn en minä händä hawaidze.
Job 23:9 On hän wasemalla puolella/ nijn en minä händä käsitä/ kätke hän hänens oikialle puolelle/ nijn en minä händä näe.

Job 23:10 Mutta hän tunde minun tieni/ coetelcan minua/ nijn minä löytän nijncuin culda:
Job 23:11 Sillä minä panen jalcani hänen askelillens/ pidän hänen tiens/ ja en poicke sijtä.
Job 23:12 Ja en poicke hänen huuldens käskyistä/ ja kätken hänen suuns sanat/ enä cuin minä welcapää olen.
Job 23:13 Hän on idze ainoa/ cuca wasta händä/ ja teke mitä hän tahto.
Job 23:14 Ja ehkä hän wielä minulle costais minun ansioni perän/ nijn olis wielä hänen edesäns paljo tacaperin.
Job 23:15 Sentähden olen minä hämmästynyt händä/ ja cosca minä sen ymmärrän/ nijn minä pelkän händä.
Job 23:16 Jumala on tehnyt minun sydämeni pehmexi/ ja Caickiwaldias on minun peljättänyt.
Job 23:17 Pimeys ei luowu minusta/ ja syngeys ei kätketä minulda.

Vers. 13. Ainoa) Nijncuin/ Gal. 3:20. Jumala on ainoa/ ja sillä ainoalla ei ole yhtän wälimiestä.

XXIV. Lucu .

HIob päättä wielä/ että jos ne/ joita Jumala nijn cowin rangaise/ pidetäisin jumalattomina/ nijn seurais/ nijncuin Jumala ei tiedäis/ eikä lucua pidäis/ mitä ihmiset tekewät/ hywä taicka paha/ v. 1.
mutta ei se ole tosi: sillä wäärät/ wäkiwallaiset/ ryöwärit/ warcat/ huorintekiät/ etc.$ wijmein Helwetti otta pois/ nijncuin cuiwus culutta lumisen weden/ v. 19.
ja waicka he owat suruttomat/ nijn cuitengin he huckuwat/ v. 23.

Job 24:1 MIxei Caickiwaldialda ole ajat salatut/ ja ne jotca hänen tundewat/ ei näe hänen päiwiäns.
Job 24:2 He sijrtäwät hänen rajans/ he ryöwäwät lauman/ ja ruockiwat sen.
Job 24:3 He ajawat orwoin Asit pois/ ja ottawat leskein härjät pandixi.
Job 24:4 Köyhät täyty tiellä paeta heitä/ ja siwiät maan päällä lymyttäwät idzens.
Job 24:5 Cadzo/ pedot corwes käyskendelewät tawallans amulla warhain saalin perän/ walmistaxens pojillens ruoca.
Job 24:6 He nijttäwät pellolla caiken tulon/ poimewat ja hakewat jumalattoman wijnamäestä.
Job 24:7 Alastomat andawat he maata pacaisesa peittämätä.
Job 24:8 Nijn että heidän täyty wuorijn turwata/ cosca sadecuuro lange wuorella heidän päällens/ ettei heillä muutoin neuwo ole.
Job 24:9 HE repiwät orwoit nisistä/ ja pantawat köyhän.

Job 24:10 Alastoman andawat he käydä werhata/ ja ottawat isowaiselda jallaliset pois.
Job 24:11 He pusertawat öljyä heidän huoneisans/ ja janowat wijna cuurnites.
Job 24:12 He saattawat Canssan Caupungis huocaman/ ja tapettuin sielut huutaman/ ja ei Jumala heitä rangaise.
Job 24:13 Sentähden owat he wilpistynet walkeudesta/ ja ei tunne sen tietä/ ja ei palaja sen polguille.
Job 24:14 Murhaja nouse warhain/ ja tappa köyhän ja tarwidzewan/ ja on yöllä nijncuin waras.
Job 24:15 Salawuotisen silmät wartioidzewat hämärätä/ ja sano: ei minua yxikän silmä näe: ja luule hänens peitetyxi.
Job 24:16 Pimeis mene hän huoneseen/ päiwällä he kätkewät heitäns/ ja ei tahdo tietä walkeutta.
Job 24:17 Sillä waicka amu heille tulis/ on se heillä nijncuin pimeys: sillä hän tunde pimeyden cauhistuxen.
Job 24:18 Hän mene matcan kewiäst/ nijncuin weden päällä/ hänen osans pitä kirotun oleman maalla/ ja ei nautidze wijnans.
Job 24:19 Helwetti otta syndiset pois nijncuin pouta/ ja nijncuin cuiwus culutta lumisen weden.
Job 24:20 LAupiat pitä unhottaman hänen/ hänen ilons on täynäns madoja/ ei händä pidä muistettaman/ hän pitä särjettämän nijncuin lahopuu.
Job 24:21 Hän on saattanut murhellisexi hedelmättömän/ ja ei tehnyt leskelle mitän hywä.
Job 24:22 Ja on wetänyt woimalliset alans wäelläns: cosca hän seiso/ ei pidä hänen tietämän elämästäns.
Job 24:23 Hän teke idzellens lewon/ johon hän luotta/ ja hänen silmäns cadzowat heidän asioitans.
Job 24:24 He owat yrjäldä corgotetut/ waan he tulewat tyhjän/ ja cukistetan/ ja saawat lopun nijncuin caicki cappalet/ ja nijncuin ogas tähkäpäästä lyödän pois.
Job 24:25 Eikö se nijn ole? cuca nuhtele minua walhetteliaxi/ ja minun sanani tyhjäxi teke?

Vers. 1. Ajat) Että Jumala anda jumalattomaille mitä he tahtowat/ näky se nijncuin ei hän sijtä mitän tiedäis. Että te sanotte/ hän rangaise pahoja ja ei hywiä/ nijn teidän pitä myötä andaman/ ettei hän nijtä tiedä/ jotca hänen tundewat/ ja ei tiedä millä ajalla hän rangaise/ jota te kehutte teidän tietäwän.
v. 5. Pedot) owat ylpiät/ wäkiwallaiset ja tyrannit.
v. 18. Ei nautidze) se on/ Ne cuin yökengis käywät/ tuhlawat caluns/ ja jättäwät peldons rakendamata.
v. 23. Ansioittens) se on/ ettei he metelitä nostais händä wastan/ polke hän heitä alans/ ja näin edzi juonilla turwa idzellens/ mutta ei se ole cauwaxi.

XXV. Lucu .

BIldad puhu endisellä tawallans Hiobille/ ja sano: Jumala on hurscas/ v. 1.
ja ettei yxikän ihminen taida kerscata Jumalan edes/ wiattomudestans/ v. 4.

Job 25:1 SIlloin wastais Bildad Suahst/ ja sanoi:
Job 25:2 Eikö hallitus ja pelco ole hänen tykönäns/ joca teke rauhan corkeittens seas.
Job 25:3 Cuca woi luke hänen jouckons? ja kenen päälle ei paista hänen walkeudens?
Job 25:4 Cuinga on ihminen hurscas Jumalan edes? eli cuinga waimon lapsi on puhdas?
Job 25:5 Cadzo/ Cuu ei walaise wielä/ eikä tähdet ole wielä kirckat hänen silmäins edes: cuinga paljo wähemmin ihminen/ se coi/ ja ihmisen lapsi/ se mato.

Vers. 2. Hallitus) Jumala on Caickiwaldias/ ja hillidze kyllä suuretkin/ että sinä ainoast olisit hywä: waan sinä luulet ettei hän sitä tiedä/ nijncuins äskein puhuit.

XXVI. Lucu .

HIob wasta Bildadi/ ja sano peräti turhaxi/ että he nijn monaist sencaltaista hänen edesäns matkiwat/ cosca hän idze sen mielelläns tunnusta/ v. 1.
ja osotta Jumalan tutkimattoman ja käsittämättömän Majestetin/ woiman ja taidon/ hänen ihmellisist töistäns ja tegoistans/ v. 8.

Job 26:1 HIob wastais/ ja sanoi:
Job 26:2 Ketäs autat? sitä jolla ei woima ole? autackos sitä/ jolla ei woima ole käsiwarres?
Job 26:3 Ketäs neuwot? sitä cuin ei mitän tiedä/ ja opetat woimalista toimittaman.
Job 26:4 Kenen edesäs puhut/ ja kenen edes henges käy ulos?
Job 26:5 Uljat huocawat weden alla/ ja ne cuin nijden seas asuwat.
Job 26:6 Helwetti on awoi hänen edesäns/ ja cadotuxella ei ole peitosta.
Job 26:7 Hän wenyttä pohjaisen tyhjän päälle/ ja maa rippu tyhjän päällä.
Job 26:8 Wedet hän coco pilwijns/ ja pilwet ei repe sen alla.
Job 26:9 Hän pitä istuimens/ ja lewittä pilwens sijhen eteen.
Job 26:10 Hän on asettanut määrän wetten ymbärins/ sijhenasti cuin walkeus ja pimeys loppuwat.
Job 26:11 Taiwan padzat wapisewat ja hämmästywät hänen curituxestans.
Job 26:12 Hänen woimastans meri äkist pauha/ ja hänen ymmärryxestäns tywendy meren ylpeys.

Job 26:13 Taiwas tule kirckaxi hänen ilmans cautta/ ja hän walmista kädelläns pitkän kärmen.
Job 26:14 Cadzo/ näin tapahtu hänen tecoins cansa/ mutta näistä olem me wähän ymmärtänet: waan cuca woi ymmärtä hänen wäkewydens jylinän?

Vers. 5. Uljat) Owat suuret walascalat/ joilla ymmärretän suuret tyrannit mailmas.
v. 7. Pohjaisen) Ei pohjan puolda taiwasta taita muuxi cudzua.

XXVII. Lucu .

HIob otta Jumalan ja oman tundons todistajaxi/ ettei hän rangaista nijncuin jumalatoin/ v. 1.
sano/ ettei ulcocullatuilla ole yhtän toiwo/ eikä Jumala cuule heidän rucoustans/ v. 8.
waan heidän lapsens pitä mestattaman miecalla/ ja heidän huonens pitä oleman nijncuin hämmähäkin/ v. 18.
ei he saa mitän myötäns cuollesans/ waan cauhistus pitä heidän päällens tuleman/ v. 20.

Job 27:1 JA Hiob wielä Sananlascuns puhui/ ja sanoi:
Job 27:2 Nijn totta cuin Jumala elä/ joca minulda minun oikeudeni kieldä/ ja Caickiwaldias/ cuin minun sieluni murhellisexi saatta.
Job 27:3 Nijncauwan cuin minun hengen on minusa/ ja Jumalalda puhallus minun sieramisani/
Job 27:4 Ei pidä minun huuleni wääryttä puhuman/ ja minun kielen ei pidä petosta ottaman eteens.
Job 27:5 Pois se minusta/ että minun pitä andaman teidän myötä/ sijhenasti cuin minun loppun tule.
Job 27:6 En minä luowu minun jumalisudestani/ minun oikeudestani/ jonga minä pidän/ en minä luowu.
Job 27:7 Minun oma tundon ei calwa minua coco elinaicanani/ mutta minun wiholiseni löytän jumalattomaxi/ ja minun wastahacoiseni wääräxi.
Job 27:8 Sillä/ mikä on ulcocullatun toiwo/ että hän nijn ahne on/ ja Jumala otta hänen sieluns pois?
Job 27:9 Luuletcos Jumalan cuulewan hänen änens/ cosca hänelle ahdistus tule?
Job 27:10 Cuinga hänelle taita olla ilo Caickiwaldialda/ ja rucoilla Jumalata joca aica?
Job 27:11 Minä opetan teitä Jumalan kädestä/ ja mitä Caickiwaldialle kelpa/ en minä sala.
Job 27:12 Cadzo/ te oletta caicki taitawanans/ mixi sijs te sencaltaisia turhia asioita otatte eteen?
Job 27:13 Tämä on Jumalalda jumalattoman palcka/ ja tyrannein perimys/ cuin he Caickiwaldialda saawat.
Job 27:14 Jos hän saa paljo lapsia/ nijn ne mestatan miecalla/ ja hänen sikiäns ei rawita leiwillä.
Job 27:15 Hänen jälkenjäänens pitä haudattaman cuolemaan/ ja hänen leskens ei pidä itkemän.

Job 27:16 Jos hän coco raha nijncuin tuhca/ ja walmista hänellens waatteita nijncuin loca.
Job 27:17 Nijn hänen pitä kyllä walmistaman/ mutta hurscas puke ne päällens/ ja wiatoin jaca rahan.
Job 27:18 Hän rakenda huonens nijncuin hämmähäcki/ nijncuin wartia teke idzellens lacan.
Job 27:19 Cosca ricas pannan maahan/ ei pidä hänen mitän myötäns saaman/ hän awa silmäns/ ja ei mitän löydä.
Job 27:20 Hänen päällens lange pelco nijncuin wesi/ raju ilma otta hänen yöllä pois.
Job 27:21 Itätuuli wie hänen pois/ että hän hucku/ ja tuulispää sijrtä hänen siastans.
Job 27:22 Nämät Jumala hänelle lähettä/ ja ei säästä händä.
Job 27:23 Caicki pitä hänen kädestäns puuttuman/ hänen tähtens pitä käsiä paucutettaman ja wiheltämän/ cusa hän on ollut.

Vers. 8. Ulcocullatun) ulcocullatuxi cudzutan täsä kirjas joca paicas väärät ihmiset/ nijncuin caicki owat Jumalan edes/ joilla ei uscoa ole.
v. 15. Ei pidä itkemän) se on/ heidän pitä iloidzeman/ että hän cuoli.

XXVIII. Lucu .

HIob puhu wielä luonnollisist salatuist asioist: hopiast/ cullast/ raudast/ waskest/ calleist kiwist etc.$ v. 1.
Jumalan wijsaudest/ että se caickia callimbi on/ v. 12.
joca cadzele maan äret/ ja näke caicki mitä taiwan alla on/ v. 24.
caickein suurin taito on: peljätä HERra ja wälttä paha/ v. 27.

Job 28:1 HOpialla on hänen lähtemisens/ ja cullalla hänen sians/ josa se waletan.
Job 28:2 Rauta otetan maasta/ ja kiwistä waski.
Job 28:3 Pimeydelle asetti hän lopun/ ja caiken täydellisyden hän tutki/ ja kiwen joca paxus pimeydes on.
Job 28:3 Sijtä wuota sencaltainen oja/ että ymbäriasuwaiset ei taida sijtä jalcaisin käydä ylidze. Se on ihmiselle ylön sywä/ ja wuota pois.
Job 28:4 Tuli saadan myös maan alda/ josa cuitengin wilja päällä caswa.
Job 28:5 Saphiri löytän muutamista paicoista/ ja maan cockaroita joisa culda on.
Job 28:6 Sitä polcua ei ole yxikän lindu tundenut/ eikä ahne linducan nähnyt.
Job 28:7 Ne ylpiät sikiät ei ole sitä sotcunet/ eikä Lejon käynyt sen päällä.
Job 28:8 Kädellä callioon ruwetan/ ja wuoret ylisalaisin cukistetan.

Job 28:9 Ojat lasketan callioista/ ja caickein callimatkin näke silmä.
Job 28:10 Wirrat estetän juoxemasta/ ja ne ilmoitetan cuin näisä peitetyt owat.
Job 28:11 MUtta cuinga taito löytän/ ja cusa on ymmärryxen sia?
Job 28:12 Ei yxikän tiedä hänen sians/ eikä löytä eläwitten maasta.
Job 28:13 Sywys sano: ei se ole minusa/ ja meri sano: ei se ole minun tykönäni.
Job 28:14 Ei hänest anneta culda/ eikä hopiata punnita sen hinnaxi.
Job 28:15 Ei Ophirin culda eli callit Onichin ja Saphirin kiwet ole werratut hänen cansans.
Job 28:16 Culda ja Dimanti ei taita sijhen werrata/ eikä se taita waihetetta cullaisijn Clenodiaihin.
Job 28:17 Ramoth ja Gabis ei ole mitän sen suhten/ se pidetän callimbana pärlyjä.
Job 28:18 Topatzi Ethiopiast ei ole sijhen werrattapa/ ja puhtain culda ei maxa mitän sen suhten.
Job 28:19 Custast sijs taito tule/ ja cusa on ymmärryxen sia?
Job 28:20 Hän on peitetty caickein eläwitten silmistä/ ja salattu taiwan linnuildakin.
Job 28:21 Cadotus ja cuolema sanowat:
Job 28:22 Me olem corwillam cuullet hänen sanomans/ Jumala tietä hänen tiens/ ja tunde hänen sians.
Job 28:23 Sillä hän näke maan ärijn/ ja caicki mitä taiwan alla on.
Job 28:24 Nijn että hän anda tuulelle hänen painons/ ja wedelle hänen mittans.
Job 28:25 Cosca hän asetti satelle määrän/ ja pitkäisen tulen leimauxille heidän tiens.
Job 28:26 Silloin näki hän sen/ luki sen/ walmisti sen ja löysi sen. Ja sanoi ihmiselle:
Job 28:27 Cadzo/ HERran pelco on taito/ ja cartta paha on ymmärrys.

Vers. 3. Pimeydelle) se on/ nijn sywäst wijmein caiwetan/ että se löytän joca on salattu maan pimeydes.
v. 8. Vlpiät sikiät) se on/ nuoret Lejonit.

XXIX. Lucu .

HIob juttele endisen tilans/ v. 1.
cosca nuorucaiset pakenit/ ja wanhat nousit hänen edesäns/ v. 8.
cosca hän autti köyhiä ja orwoja/ v. 12.
ja wanhurscaus oli hänen pucuns/ v. 14.
cosca hän särki wääräin syömähambat/ v. 17.
ja caicki tottelit hänen neuwoans/ v. 21.

Job 29:1 HIob puhui taas sananlascuns/ ja sanoi:
Job 29:2 Ah jos minä olisin nijncuin endisinä Cuucausina/ nijnä päiwinä/ jona Jumala minun kätki.
Job 29:3 Cosca hänen walkeudens paisti minun pääni päälle/ ja minä käwin pimeis hänen walkeudesans.
Job 29:4 Nijncuin minä olin nuorna ollesani/ cosca Jumalan salaisus oli minun majani päällä.
Job 29:5 Cosca Caickiwaldias oli wielä minun cansani/ ja minun poicani minun ymbärilläni.
Job 29:6 Cosca minä pesin minun tieni woilla/ ja callio wuoti minulle öljywirrat.
Job 29:7 Cosca minä menin Caupungin porteille/ ja annoin walmista istuimeni cujille.
Job 29:8 Cosca nuoret näit minun/ nijn he pakenit/ ja wanhat nousit minun edesäni.
Job 29:9 Cosca ylimmäiset lackaisit puhumast/ ja panit kätens suuns päälle.
Job 29:10 Cosca Ruhtinasten äni kätki hänens/ ja heidän kielens lakeen tartui.
Job 29:11 Sillä kenen corwa minun cuuli/ hän kijtti minua onnellisexi/ ja jonga silmä minun näki/ hän todisti minusta.
Job 29:12 Sillä minä autin köyhä cuin huusi/ ja orwoja/ jolla ei auttajata ollut.
Job 29:13 Nijden siunaus cuin catomallans olit tuli minun päälleni/ ja minä ilahutin leskein sydämen.
Job 29:14 Wanhurscaus oli minun pucun/ jonga minä päälleni pujin nijncuin waatten/ ja minun oikeuten oli minun caunistuxen.
Job 29:15 Minä olin sokian silmä/ ja onduwan jalca.
Job 29:16 Minä olin köyhäin Isä/ ja jonga asiata en minä ymmärtänyt/ sen minä wisust tutkein.
Job 29:17 Minä särjin köyhäin wäärän syömähambat/ ja otin saalin hänen hambaistans.
Job 29:18 Minä ajattelin: minä cuolen minun pesäni/ ja teen minun päiwäni nijncuin sannan.
Job 29:19 Minun juuren putcahti weden tykönä/ ja caste pysyi minun laihoni päällä.
Job 29:20 Minun cunnialisuden udistui minun edesäni/ ja minun joudzen muuttui minun kädesäni.
Job 29:21 He cuulit minun ja waickenit/ ja odotit minun neuwoni. Minun sanain jälken ei yxikän enämbätä puhunut/ ja minun puheni tiuckui heidän päällens.
Job 29:22 He odotit minua nijncuin sadetta.
Job 29:23 Ja awaisit suuns nijncuin ehtosadetta wastan.
Job 29:24 Jos minä nauroin heidän puoleens/ ei he luottanet sen päälle/ eikä tohtinet minua murheseen saatta.
Job 29:25 Cosca minä tulin heidän cocouxijns/ nijn minun täydyi istua ylimbänä. Ja asuin nijncuin Cuningas sotawäen keskellä/ lohduttaisan murhellisia.

Vers. 6. Woilla) se on/ cosca minulla caickinaist yldäkyllä oli/ caicki lihawana ja täynäns.
v. 20. Joudzen) se on/ minun woiman alati enäni.
v. 24. Nauroin heidän puoleens) se on/ cosca minä ystäwälisest ja suloisest olin heidän cansans/ ei he sentähden rohgennet cadzo minua ylön

XXX. Lucu .

HIob surcuttele hänens wajonnen waiwoin ja wastoinkäymisijn/ että nuorucaiset pitäwät hänen juttuna/ v. 1.
jotca häneldä leipä kerjäisit/ candelenans/ v. 3.
sillä Jumala oli ottanut häneldä pois endisen wallan/ jolla hän saatti heidän cuuliaisexi/ v. 11.
walitta/ ettei Jumala cuule hänen rucoustans/ waan on hänen wihamiehens/ jonga mittamattoman woiman tähden ei hän saa lepo/ ennencuin cuolema hänen tääldä otta/ v. 20.

Job 30:1 NYt minun nuorembani naurawat minua/ joiden Isiä en minä olis pannut minun laumaini coirain secaan.
Job 30:2 Joiden woiman minä tyhjänä pidin/ jotca ei ijällisixi tullet.
Job 30:3 Ne cuin näljän ja tuscan tähden pakenit erinäns corpeen/ äsken turmellut ja köyhtynet.
Job 30:4 Jotca nuculaisia reweit pensasten ymbäri/ ja catawan juuret olit heidän ruocans.
Job 30:5 Ja cosca he nijtä reweit/ riemuidzit he sijtä nijncuin waras.
Job 30:6 He asuit cauhiain ojain tykönä/ maan luolisa ja wuortein rotcoisa.
Job 30:7 Pensasten keskellä he huusit/ ja ohdackein secaan he cocoisit heitäns.
Job 30:8 Turhain ja hyljättyin ihmisten lapset/ cuin halwimmat olit maan päällä.
Job 30:9 Nyt minä olen heidän lauluixens tullut/ ja täyty heidän juttunans olla.
Job 30:10 He cauhistuwat minua/ ja ercanewat cauwas minusta/ ja ei häpe sylke minun caswoilleni.
Job 30:11 Sillä hän on minun köyteni päästänyt/ ja on nöyryttänyt minun/ he owat ottanet suidzet minun suustani.
Job 30:12 Oikialle puolelle/ jolda minä wiherjöidzin/ asetit he idzens minua wastan ja lyckäisit pois minun jalkani/ ja teit tien minun päälleni/ hucuttaxens minua.
Job 30:13 He owat cukistanet minun polcuni/ se oli huokia heille minua wahingoitta ilman kenengän awuta.
Job 30:14 He owat tullet sisälle nijncuin suurten racoin läpidze/ ja owat secaseuraisin carannet sisälle.
Job 30:15 Pelco on käändynyt minua wastan/ ja nijncuin tuuli wainonnut minun cunniatani/ ja nijncuin juoxewa pilwi minun autuuttani.

Job 30:16 Mutta nyt caata minun sielun hänens minun päälleni/ ja minun murhepäiwäni owat minun käsittänet.
Job 30:17 Yöllä minun luuni läwistettin caikin paicoin läpidze.
Job 30:18 Suuren woiman cautta minä monella muoto waatetetan/ ja hän on wyöttänyt minun nijncuin minun hameni pään läwellä.
Job 30:19 Minä sotcutan locaan/ ja werratan tomuun ja tuhcaan.
Job 30:20 Minä hudan sinun tygös/ nijn et sinä wasta minua/ käyn minä edes/ nijn et sinä minusta tietäwäns ole.
Job 30:21 Sinä olet muuttunut minulle hirmuisexi/ ja wainot minua kätes woimalla.
Job 30:22 Sinä nostat minun tuuleen/ ja sulat minun woimallisest.
Job 30:23 Sillä minä tiedän ettäs annat minun cuolemaan/ joca on se huone/ cuin caikille eläwille on eteen asetettu.
Job 30:24 Ei hän cuitengan ojenna kättäns luutarhaan/ eikä huuda cadotuxestans.
Job 30:25 Minä itkin cowana aicana/ ja minun sielun armahti köyhä.
Job 30:26 Minä odotin hywä ja paha tuli/ minä odotin walkeutta/ ja pimeys tuli.
Job 30:27 Minun sisällyxeni kiehuwat lackamata/ murhen aica on minun ennättänyt.
Job 30:28 Minä käyn mustettuna/ ehkei Auringo minua ruscoittanut.
Job 30:29 Minä nousen Canssan seas ja huudan/ minä olen kärmehten weli/ ja Strutzlinnun cumpani.
Job 30:30 Minun nahcan on mustettunut/ ja minun luuni owat cuiwetut.
Job 30:31 Minun candelen on muuttunut walituxexi/ ja minun huilun itcuxi.

Vers. 10. He) ne owat Chaldealaiset.
v. 11. Suidzet minun suustani) se on/ on minulda waunut ja ajajan wiran/ se on/ minun waldani ottanut pois/
v. 18 Waatetetan) se on/ moninainen waiwa tule wäkewäst minun päälleni/ nijn etten minä taida sitä estä/ minä wyötän minuni/ nijn etten minä taida tulla sijtä ulos/ ja pitä pitämän päälläni nijncuin hamen.
v. 24. Luutarhaan) se on/ luutarhas minä cuitengin saan lewon.

XXXI. Lucu .

HIob juttele coco hänen elämäns/ että hän on aina waeldanut Jumalan edes omalla hywällä tunnolla/ ja elänyt cunnialisest/ v. 1.

ei ole poikennut wanhurscauden tieldä/ v. 3.
ei ole himoinnut muucalaisia waimoja/ v. 9.
ei ole cadzonut palwelians oikeutta ylön/ v. 13.
on rawinnut isowat ja waatettanut alastomat/ v. 16.
ei ole turwannut tawaroihins/ v. 24.
eikä iloinnut wiholistens wahingosta/ v. 29.
ano/ että Jumala idze hänen asians cuulis ja duomidzis/ v. 35.

Job 31:1 MInä olen tehnyt lijton silmäini cansa/ etten minä cadzois neidzen päälle.
Job 31:2 Mutta mitä Jumala ylhäldä anda minulle osaxi/ ja Caickiwaldias corkialda perinnöxi.
Job 31:3 Eikö väärä pidäis näkemän sencaltaista waiwaisutta/ ja pahantekiä sencaltaista surkeutta kärsimän?
Job 31:4 Eikö hän näe minun teitäni/ ja lueskele caickia minun askelitani?
Job 31:5 Olengo minä waeldanut turhas menos/ eli minun jalcani kijruhtanet petoxeen?
Job 31:6 Punnitcan hän minua oikialla waagalla/ nijn Jumala ymmärtä minun hywydeni.
Job 31:7 Ongo minun askeleni poikennet tieldä/ ja minun sydämen seurannut silmiäni/ ja jotakin rippunut minun käsisäni.
Job 31:8 Nijn minä kylwäisin ja toinen söis/ ja minun sikiäni huckuis juurinens.
Job 31:9 Ongo minun sydämen wieteldy waimoilda/ ja olengo minä wäijynyt läihimmäiseni owella?
Job 31:10 Nijn minun emändän häwäistäkän muilda/ ja muut maatcan hänen:
Job 31:11 Sillä se on häpiä ja paha työ Duomaritten edes.
Job 31:12 Sillä se on tuli cuin poltta cadotuxeen/ ja caiken minun saatuni peräti hucutta.
Job 31:13 Olengo minä cadzonut ylön palcolliseni oikeuden/ rijdellesäns minun cansani.
Job 31:14 Mitä minä Jumalan nostua teen? eli mitä minä wastan/ cosca hän costa?
Job 31:15 Eikö hän ole tehnyt händä/ joca minungin äitini cohdus teki? ja on meidän molemmat cohdus walmistanut.
Job 31:16 Olengo minä kieldänyt tarwidzewaisilda/ mitä he minulda owat pyytänet? ja andanut leskein silmät heicoxi tulla.
Job 31:17 Olengo minä syönyt palani yxinäni/ ettei orwoi ole myös sijtä syönyt?
Job 31:18 Sillä minun nuorudestani olen minä ollut nijncuin Isä/ ja hamast äitini cohdust olen minä mielelläni lohduttanut.

Job 31:19 Olengo minä nähnyt jongun huckuwan/ ettei hänellä ollut waatetta/ ja sallinut käydä köyhän peittämätä?
Job 31:20 Eikö hänen suolens ole siunannut minua/ cosca hän minun lammasnahgoillani lämmitettin.
Job 31:21 Olengo minä nostanut käteni orwoja wastan/ ehkä minä näin minuni woimallisna porteisa olewan.
Job 31:22 Nijn caatucon minun hartiani lapaluildani/ ja minun käsiwarten särkykön luinens.
Job 31:23 Sillä minä pelkäisin Jumalata/ nijncuin onnettomutta päälleni/ ja en woinut hänen cuormans canda.
Job 31:24 Olengo minä asettanut cullan turwaxeni? ja sanonut culdarouckiolle: sinä olet minun uscalluxen.
Job 31:25 Olengo minä iloinnut minun tawarani paljoudesta/ ja että minun käteni paljo rijsta coonnet owat?
Job 31:26 Olengo minä cadzonut walkeutta/ cosca se kirckast paisti/ ja Cuuta/ cosca se täydellinen oli?
Job 31:27 Ongo minun sydämen sala wietellyt suuta andaman käteni?
Job 31:28 Joca myös wäärys on Duomarein edes: sillä nijn olisin minä kieldänyt Jumalan ylhäldä.
Job 31:29 Olengo minä iloinnut wiholiseni wastoinkäymisest/ taicka riemuinnut/ että onnettomus tuli hänen päällens?
Job 31:30 Sillä en minä andanut minun suuni syndiä tehdä/ sadatellaxeni hänen sieluans.
Job 31:31 Eiköstä miehet/ cuin minun majasani owat/ sanois: josca emme hänen lihastans rawitais?
Job 31:32 Muucalaisen ei pitänyt ulcona oleman/ waan waelluswäelle awaisin minä oweni.
Job 31:33 Olengo minä nijncuin ihminen peittänyt minun pahudeni/ salataxeni minun wääryttäni?
Job 31:34 Olengo minä hämmästynyt suurta joucko/ eli olengo minä suculaisteni ylöncadzetta peljästynyt? Minä olin äneti/ ja en mennyt owesta ulos.
Job 31:35 Cuca andais minulle cuuldelian/ että Caickiwaldias cuulis minun pyytöni? että jocu kirjoitais kirjan minun asiastani.
Job 31:36 Nijn minä ottaisin sen hartioilleni/ ja sidoisin ymbärilleni nijncuin Cruunun.
Job 31:37 Minä ilmoitaisin hänelle minun askelitteni lugun/ ja nijncuin Ruhtinas candaisin sen edes.
Job 31:38 Jos minun maan huudais minua wastan/ ja sen wagot caicki ynnä itkisit.
Job 31:39 Olengo minä sen hedelmän maxamata syönyt/ ja tehnyt peldomiesten elämän työläxi.
Job 31:40 Nijn caswacon minulle nisuista ohdacket/ ja ohrista orjantappurat. Hiobin sanat loppuwat.
Vers. 21. Nostanut käteni) se on/ ajanut hänen sinne tänne.

v. 26. Walkeutta) Cosca minulle hywin käwi/ en minä ole mielistynyt sijhen
v. 27. Suuta andaman käteni) se on/ kehua omista töistäns/ joca ainoastans Jumalan oma on.

v. 31. Majasani) se on/ minun perhen ei pidä paha suoman minun wihamiehilleni.
v. 37. Ruhtinas) se on wahwa ja wapisematoin.

XXXII. Lucu .

ELihu tule ja sano idzens tähän asti ollens wait/ ja cuulellens wanhembita/ v. 1.
waan että hän näke ettei he woi enämbi wastata händä/ ilmoitta hän hänen taitons/ v. 6.
jota hän luule idzelläns yldäkyllä olewan/ v. 17.
tahto pitkällä puhellans osotta ainoastans Jumalan hurscaxi/ mutta ne jumalattomaxi/ jotca heitäns ilman syytä ajattelewat rangaistawan/ ja nijn sanowat Jumalan wääräxi/ v. 21.

Job 32:1 NIin ne colme miestä lackaisit wastamast Hiobi/ että hän piti idzens hurscana.
Job 32:2 Mutta Elihu BarachElin poica Busist/ Rhamin sucucunnast/ wihastui Hiobin päälle/ että hän piti sieluns hurscambana Jumalata.
Job 32:3 Ja närkästyi colmen ystäwäns päälle/ ettei he mitän wastausta löytänet/ ja cuitengin duomidzit Hiobin.
Job 32:4 Sillä Elihu odotti nijncauwan cuin he puhuit Hiobin cansa/ että he olit wanhemmat händä.
Job 32:5 Cosca hän näki/ ettei wastausta ollut colmen miehen suusa/ wihastui hän:
Job 32:6 Ja näin wastais Elihu BarachElin poica Busist/ ja sanoi:
Job 32:7 MInä olen nuori/ ja te oletta wanhat/ sentähden minä häpeisin/ ja pelkäisin osotta minun taitoani.
Job 32:8 Minä ajattelin: puhucan wuodet/ ja wanhus osottacon taitons:
Job 32:9 Mutta hengi on ihmises/ ja Caickiwaldian hengi teke hänen ymmärtäwäisexi. Suuret ei ole taitawimmat/ eikä wanhat ymmärrä mikä oikeus on.
Job 32:10 Sentähden minä myös puhun/ cuulcat/ minä osotan minun tietoni.
Job 32:11 Cadzo/ minä olen odottanut teidän puhuisan/ minä olen ottanut teidän ymmärryxestän waarin/ sijhenasti että te oletta osannet oikeuden.
Job 32:12 Ja minä olen ottanut teistä waarin/ ja cadzo/ ei ole yxikän teistä Hiobi nuhdellut/ eli hänen sanans wastata tainnut.
Job 32:13 Mitämax te sanotte: me olemma löynnet taidon/ että Jumala on hänen hyljännyt/ ja ei yxikän muu.
Job 32:14 En minä sijhen tydy/ engä wasta händä/ nijncuin te puhuitte.
Job 32:15 He pelkäwät ja ei taida sillen mitän wastata/ eikä mitän puhua.

Job 32:16 Että minä olen odottanut/ ja ei he taida mitän puhua (sillä he waickenit ja ei wasta mitän).
Job 32:17 Minä wastan cuitengin osani/ ja osotan minun tietoni.
Job 32:18 Sillä minä olen nijn täynnä sanoja/ että minun hengen ahdista minun wadzani.
Job 32:19 Cadzo/ minun wadzan on nijncuin wijna ilman hengetä/ joca udet leilit särke.
Job 32:20 Minun täyty puhua/ että minä saisin hengeni wetä/ minun täyty awata huuleni ja wastata.
Job 32:21 En minä muoto cadzo/ engä ihmisen mielen perän puhu.
Job 32:22 Sillä en minä tiedä (jos minä nijn teen) että minun luojan temma äkist minun pois.

Vers. 2. Saisin hengeni wetä) se on/ minä läkähdyn muutoin suurest taidost.

XXXIII. Lucu .

ELihu nuhtele Hiobi/ että hän oli sanonut idzens ennen wiattomaxi/ ja että Jumala rangaise händä ilman syytä/ v. 1.
sulke sijtä/ että Hiobilla on wäärys/ joca rohke soimata Jumalata wääräxi/ joca oli caickein hurscain/ v. 12.
ja curitta ihmistä ristillä/ wapahtaxens hänen sieluans cadotuxest/ v. 15.
että ihminen myös tunnustais sen hänellens tarpellisexi/ v. 26.
tätä teke (sano hän) Jumala usein/ v. 29.

Job 33:1 CUule sijs Hiob minun puhettani/ ja ota waari caikista minun sanoistani.
Job 33:2 Cadzo/ minä awan minun suuni/ ja minun kielen puhu minun suusani.
Job 33:3 Minun sydämen puhu oikeuden/ ja minun huuleni sano puhtan ymmärryxen.
Job 33:4 Jumalan hengi on tehnyt minun/ ja Caickiwaldian hengi on minulle andanut elämän.
Job 33:5 Jos taidat nijn wasta minua/ ja tule minun eteeni.
Job 33:6 Cadzo/ minä olen Jumalan oma nijncuin sinäkin/ ja sawesta olen minä myös tehty.
Job 33:7 Ei sinun tarwita hämmästymän minua/ ja minun käten ei ole sinulle rascas.
Job 33:8 SInä olet puhunut minun corwaini cuulden/ sinun ändäs täyty minun cuulla.
Job 33:9 Minä olen puhdas ja ilman laitosta/ wiatoin ja synnitöin.
Job 33:10 Cadzo/ hän on löynnyt syyn minua wastan/ sentähden pitä hän minun wiholisnans.
Job 33:11 Hän on pannut minun jalcani jalcapuuhun/ ja kätkenyt caicki minun tieni.
Job 33:12 Cadzo/ juuri sijtä minä suljen/ ettes ole hurscas: sillä Jumala on suurembi cuin yxikän ihminen.
Job 33:13 Mixis rijtelet hänen cansans/ ettei hän tee sinulle lucua caikista hänen töistäns.

Job 33:14 Jos Jumala wihdoin jotakin käske/ ei hän sitä jälist ajattele.
Job 33:15 Unesa yöllä/ cosca uni tule ihmisen päälle/ cosca he macawat wuotesa/
Job 33:16 Awaja hän ihmisen corwat/ peljättä ja nuhtele heitä.
Job 33:17 Kääntäxens ihmistä aiwoituxestans/ ja warjellaxens ylpeydest.
Job 33:18 Hän säästä hänen sieluans cadotuxest/ ja hänen elämätäns/ ettei se mieckan langeis.
Job 33:19 Ja curitta händä kiwulla wuotesans/ ja wäkewästi caicki hänen luuns.
Job 33:20 Ja nijn toimitta hänen cauhistuman ruoca/ ja hänen mielens kyylyttämän.
Job 33:21 Hänen lihans surcastu/ nijn ettei sitä nähdä/ ja hänen luuns särkywät nijn ettei nijtä mielellä cadzella.
Job 33:22 Että hänen sieluns lähene turmelusta/ ja hänen elämäns cuolemata.
Job 33:23 Jos yxi Engeli tuhannesta tulis ilmoittaman ihmiselle Jumalan wanhurscautta.
Job 33:24 Nijn hän armahdais händä/ ja sanois: hän pelastetan menemäst alas turmeluxeen: sillä minä olen löynnyt sowinnon.
Job 33:25 Hänen lihans tuorehticon jällens/ ja tulcon taas nuorexi paremmin cuin ennen.
Job 33:26 Hän rucoile Jumalata/ joca hänelle osotta armon/ hän anda caswons nähdä ilolla/ ja maxa ihmiselle hänen hurscaudens.
Job 33:27 Hän tunnusta ihmiselle/ ja sano: minä olen syndiä tehnyt ja oikeuden wäändänyt/ waan ei se minua auttanut.
Job 33:28 Hän on kirwottanut minun sieluni/ ettei se tulis turmeluxeen/ waan että minun elämän näkis walkeuden.
Job 33:29 Cadzo/ nämät caicki teke Jumala idzecullengin cahdest eli colmast.
Job 33:30 Tuodaxens heidän sieluns jällens turmeluxesta/ ja walaistaxens eläwitten walkeudella.
Job 33:31 Hiob ota tästä waari ja cuule/ ole myös äneti että minä puhuisin.
Job 33:32 Mutta jos sinulla on jotakin puhumist/ nijn wasta minua. Sanos: oleckos wanhurscas? minä mielelläni cuulisin/ jos et sinä oleckan/ nijn cuule minua ja ole äneti/ minä opetan sinulle taidon.

Vers. 14. Ajattele) Nijncuin ihminen tegon jälken pitä neuwo/ catu ja muuttais. Israelin hallidzia (sano Samuel) ei cadu eikä muuta/ 1. Sam. 15:29.
v. 17. Käätäxens) Nijncuin AbiMelechin/ Gen.$ 20:3.
v. 21. Cadzella) se on/ että hänelle näky huckuwan/ nijn ettei hän näe eikä cuule.
v. 29. Cahdest eli colmast) se on/ usein.

XXXIV. Lucu .

ELihu nuhtele Hiobi/ että hän oli sanonut: jumalisten käy täsä mailmas nijncuin jumalattomaingin/ jonga hän luule Jumalan pilcaxi/ v. 1.
sillä ei Jumala ole wäärä eikä poicke oikeudest/ v. 11.
löydäis kyllä syyn caickia rangaistaxens/ jos hänelle nijn kelpais v. 14.
ei hän cadzo suurten muoto/ waan näke ja tietä caicki asiat/ ja rangaise idzecutakin nijncuin hän on ansainnut/ v. 16.
anda toisinans ulcocullatun hallita Canssan syndein tähden/ v. 30.
ja nijn Elihu toiwotta Jumalan rangaisewan Hiobi/ että hän nijn pilcallisest puhu/ v. 35.

Job 34:1 JA Elihu wielä sanoi:
Job 34:2 Te taitawat cuulcat minun puhettani/ ja te ymmärtäwäiset ottacat corwijn:
Job 34:3 Sillä corwa coettele puhen/ ja suu maista ruan.
Job 34:4 Pyytäkämme duomio/ tietäxem keskenäm mikä hywä on.
Job 34:5 Sillä Hiob on sanonut: minä olen hurscas/ ja Jumala on kieldänyt minulda minun oikeudeni.
Job 34:6 Minun täyty walhetella/ ehkä minulla wielä oikeus olis/ minä waiwatan ilman ansiota minun nuolildani.
Job 34:7 Cuca on Hiobin wertainen/ joca irwitöstä juo nijncuin wettä.
Job 34:8 Ja käy pahantekijtten cansa tiellä/ nijn että hän waelda jumalattomain cansa?
Job 34:9 Sillä hän on sanonut: ehkä jocu olis hurscas/ nijn ei se cuitengan Jumalalle mitän kelpa/ cuulcat taitawat minua.
Job 34:10 Pois se että Jumala olis jumalatoin/ ja Caickiwaldias wäärä.
Job 34:11 Waan hän anda idzecullengin ihmiselle ansions jälken/ ja maxa työns jälken.
Job 34:12 Ilman epäilemätä/ ei Jumala duomidze ketän wäärydellä/ eikä Caickiwaldias käännä oikeutta.
Job 34:13 Cuca on asettanut ne cuin maan päällä owat/ ja cuca on pannut coco maan pijrin?
Job 34:14 Jos hän tahdois/ nijn hän wois caickein hengen ja elämän coota tygöns.
Job 34:15 Caicki liha cuolis yhten/ ja ihminen tulis tuhwaxi jällens.
Job 34:16 Ongo sinulla ymmärrystä/ nijn cuule näitä/ ja ota waari minun puheni änestä.
Job 34:17 Taiwutaisco jocu sentähden oikeuden/ että hän wiha händä/ ja tahdoisickos jalon ja hurscan duomita jumalattomaxi?

Job 34:18 Pidäiskö sanottaman Cuningalle: sinä Belial/ ja Ruhtinalle: te jumalattomat.
Job 34:19 Joca ei cuitengan cadzo Ruhtinain muoto/ eikä tunne enä sitä cunnialista cuin köyhäkän: sillä he owat caicki hänen käsialans.
Job 34:20 Picaisest täyty ihmisen cuolla/ ja puoliyöstä hämmästyä ja huckua/ wäkewä woimatoinna otetan pois.
Job 34:21 Sillä hänen silmäns näkewät jocaidzen tien/ ja cadzo caicki heidän askelens.
Job 34:22 Ei pimiä eikä warjo ole/ että pahantekiät heitäns sijtä salawat.
Job 34:23 Sillä ei se ole yhdellekän sallittu/ että hän tule Jumalan cansa oikeudelle.
Job 34:24 Hän muserta monda epälucuista tuima/ ja asetta muita heidän siaans.
Job 34:25 Että hän tunde heidän työns/ ja cukista heitä yöllä/ että he muserretan ricki.
Job 34:26 Hän heittä jumalattomat ilmeisestä cocoon.
Job 34:27 Ettei he händä seurannet/ ja ei tahtonet ymmärtä hänen teitäns.
Job 34:28 Että waiwaisten huuto tulis hänen eteens/ ja hän cuulis wiheljäisten huudon.
Job 34:29 Jos hän anda rauhan/ cuca tahto cadotta? ja jos hän peittä caswons/ cuca taita cadzoa hänen päällens/ Canssan ja ihmisten seas?
Job 34:30 Nijn anda hän ulcocullatun hallita Canssa ja waiwata.
Job 34:31 Minä puhun Jumalan edes/ joca sanoi: minä olen säästänyt/ en minä turmele.
Job 34:32 Ellen minä ole osannut/ nijn opeta minua paremmin. Jos minä olen puhunut wäärin/ nijn en minä sitä sillen tee.
Job 34:33 Minä odotan sinulda wastausta: sillä sinä hyljät caicki/ ja olet sen alcanut/ ja en minä.
Job 34:34 Jos sinä nyt jotakin tiedät/ nijn puhu/ toimellisten miesten sallin minä kyllä puhua minulleni/ ja taitawa mies cuule minua.
Job 34:35 Mutta Hiob puhu tyhmäst/ ja hänen puhesans ei ole ymmärrystä.
Job 34:36 Minun Isän/ anna Hiobi coetelda loppun asti/ että hän käändä idzens wääräin ihmisten tygö.
Job 34:37 Hän on paidzi endisiä syndejäns wielä nyt pilcannut/ hän on meitä pititellyt/ ja paljo Jumalata wastan napisnut.

Vers. Minun nuolildani) se on/ Jumalan nuolet jotca minusa owat.
v. 30. Waiwata) se on/ hän anda tyrannin hallita/ joca päällepanoilla ja cuormalla waiwa Canssa.

XXXV. Lucu .

ELihu nuhtele Hiobi/ että hän on walittanut idzens wiattomast kärsiwän/ eikä löytäwän waiwasans yhtän lepo/ että hän on nuhtettomast elänyt/ joca Elihun mielest oli puhuttu wäärin/ v. 1.
sillä jos sinä syndiä teet/ sano hän/ taidatcos Jumalata wastan mitän tehdä/ eli jos sinä olet hurscas/ taidatcos hänelle mitän anda/ v. 4.
duomio on tapahtuwa/ jona Jumalan wiha ilmei tule/ v. 14.

Job 35:1 JA Elihu sanoi:
Job 35:2 Luuletcos sen oikiaxi/ ettäs sanot: minä olen hurscambi Jumalata/
Job 35:3 Sillä sinä sanot: cuca luetan joxikin sinun edesäs? mitä se autta/ jos jocu wälttä syndiä?
Job 35:4 Minä wastan sinua sanoilla/ ja sinun ystäwitäs sinun cansas.
Job 35:5 Cadzo taiwaseen ja näe/ ja cadzo pilwijn/ että ne owat corkiammat sinua.
Job 35:6 Jos sinä paha teet/ mitäs taidat hänelle tehdä? ja jos sinun pahudes on suuri/ mitäs taidat hänelle tehdä?
Job 35:7 Ja jos sinä olet hurscas/ mitäs taidat hänelle anda? eli mitä hän otta sinun kädestäs?
Job 35:8 Ihmiselle sinun caltaiselles/ teke sinun pahudes jotakin/ ja ihmisen lapselle sinun hurscaudes.
Job 35:9 Ne huutawat cosca heidän paljo wäkiwalda tapahtu/ ja walittawat woimallisten käsiwartta/
Job 35:10 Jotca ei sano: cusa on Jumala minun luojan/ joca yöllä teke wirret?
Job 35:11 Joca meitä oppenemmaxi teke eläimitä maan päällä/ ja taitawammaxi taiwan linduja.
Job 35:12 Mutta ne myös walittawat pahain ylpeyttä/ ja ei hän cuule heitä.
Job 35:13 Sillä ei Jumala cuule turha/ ja Caickiwaldias ei cadzo sitä.
Job 35:14 Nyt sinä sanot: et sinä näe händä/ mutta duomio on hänen edesäns/ waan odota händä.
Job 35:15 Jos ei hänen wihans nijn äkist costa/ ja ei ole tietäwänäns/ että sijnä nijn monda ricosta on.
Job 35:16 Sentähden on Hiob turhan suuns awannut/ taitamattomilla sanoilla.

Vers. 10. Teke wirret) se on/ linduin laulut/ eli hengelisest/ cuin ihminen waiwas kijttä Jumalata/ Psal. 42:9.

XXXVI. Lucu .

ELihu osotta wielä Jumalan hurscaxi/ v. 1.
joca rangaise jumalattomia/ mutta hywille teke hän hywä/ v. 5.
että toisinans hywiä curitetan/ tapahtu että he käännyisit pois synnist ja edzisit armo/ v. 9.
luule Hiobin rickonen Jumalata wastan/ sentähden olis hänen paras käändä synneistä pois/ v. 16.

sillä Jumala teke wäkewitä töitä/ v. 22.

Job 36:1 ELihu puhui wielä/ ja sanoi:
Job 36:2 Odota wielä wähä/ minä osotan sinulle sen: sillä minulla on wielä nyt jotakin Jumalan puolest sanomist.
Job 36:3 Minä tuon minun ymmärryxeni cauca/ ja osotan että minun luojan on hurscas.
Job 36:4 Minun puhesan ei ole/ ilman epäilemätä/ petosta/ minun ymmärryxen on wilpitöin sinun edesäs.
Job 36:5 Cadzo/ ei Jumala hyljä woimallisia: sillä hän on myös woimallinen sydämens wäestä.
Job 36:6 Jumalatoinda ei hän warjele/ waan autta köyhä oikeuteen.
Job 36:7 Ei hän käännä silmiäns pois hurscasta/ ja Cuningat anda hän istua istuimellans ijancaickisest/ että he corkiaxi tulewat.
Job 36:8 Ja ehkä fangit olisit jalcapuusa/ ja sidottuna surkiuden köysillä.
Job 36:9 Nijn hän ilmoitta heille heidän työns ja ricoxens/ että he owat tehnet wäkiwalda.
Job 36:10 Ja awa heidän corwans curituxeen/ ja sano heille: että he käändäisit heitäns pois wäärydestä.
Job 36:11 Jos he cuulewat ja palwelewat händä/ nijn he hywis päiwis wanhenewat ja ilolla eläwät.
Job 36:12 Jos ei he cuule/ nijn he caatuwat miecalla/ ja huckuwat ennencuin he sen hawaidzewat.
Job 36:13 Ulcocullatut/ cosca wiha tule heidän päällens/ ei huuda/
Job 36:14 Cosca he fangina owat/ nijn heidän sieluns cuole nuorudesa/ ja heidän elämäns huorintekiäin seasa.
Job 36:15 Mutta waiwaista autta hän waiwaisudesans/ ja awa köyhän corwan murhesa.
Job 36:16 Hän temma sinun awaran ahdistuxen kidasta/ jolla ei pohja ole/ ja sinun pöydälläs on lepo/ täytetty caikella hywällä.
Job 36:17 Mutta sinä teet jumalattoman asian hywäxi/ nijn että hänen asians ja oikeudens pysy.
Job 36:18 Cadzo/ ettei wiha ole wietellyt sinua woimasas/ eli suuret lahjat ole käändänet sinua.
Job 36:19 Luuletcos hänen huolewan jalouttas/ culda eli jongun wäkewyttä ja wara?
Job 36:20 Ei sinun tarwita ikäwöidzemän yötä/ carataxes ihmisten päälle heidän siallans.
Job 36:21 Cawata sinuas ja älä käännä sinuas wääryteen/ nijncuins surkeuden tähden ruwennut olet.
Job 36:22 Cadzo/ Jumala on corkia hänen woimasans/ cuca on sencaltainen opettaja cuin hän on?
Job 36:23 Cuca tutki hänen tiens? ja cuca sano hänelle: sinä teet wäärin.
Job 36:24 Muista ettäs ylistät hänen töitäns/ nijncuin ihmiset weisawat.
Job 36:25 Sillä caicki ihmiset sen näkewät/ ihmiset näkewät sen cauca.

Job 36:26 Cadzo/ Jumala on suuri ja en me tiedä/ hänen wuosilucuns owat arwamattomat.
Job 36:27 Hän teke weden pienixi pisaroixi/ ja aja pilwens cocoon satexi.
Job 36:28 Että pilwet wuotawat ja pisaroidzewat wahwast ihmisten päälle.
Job 36:29 Cosca hän aicoi hajotta pilwens ja majans hyminän/
Job 36:30 Cadzo/ nijn hän lewittä walkeudens heidän päällens/ ja peittä meren sywyden.
Job 36:31 Sillä siellä duomidze hän Canssan/ ja anda ruoca runsast.
Job 36:32 Hän peittä walkeuden nijncuin käsillä/ ja käske sen palata.
Job 36:33 Sen ilmoitta hänen lähimmäisens/ joca on pitkäisen wiha pilwisä.

Vers. 27. Pienixi pisaroixi) Descriptio$ poetica$ tempestatis$.

XXXVII. Lucu .

ELihu luettele wijmein Jumalan suuria tecoja luonnosa/ cuin on: pitkäisen pauckina ja tulen leimaus/ v. 1.
lumi/ sade/ pilwet ja ilma/ v. 6.
osotta näistä Jumalan wäen ja caickiwaldiaisuden käsittämättömäxi/ v. 24.
owat sentähden caicki luondocappalet welcapäät osottaman hänelle cuuliaisuden ja nöyryden/ ei turha puhuman Jumalan tegoista/ ja tutkisteleman hänen käsittämättömiä duomioitans/ v. 24.

Job 37:1 SIitä hämmästy minun sydämen ja wapise.
Job 37:2 Cuulcat hänen wihans huuto ja hänen ändäns/ joca hänen suustans käy ulos.
Job 37:3 Hän toimitta sen oikein caickein taiwasten alla/ ja hänen leimauxens paista maan äris.
Job 37:4 Hänen jälkens cuulu pitkäisen jylinä/ ja hän jylise suurella änellä/ ja cosca hänen jylinäns cuullan/ ei sitä taita estä.
Job 37:5 Jumala jylistä ihmellisest/ ja teke suuria ja tutkimattomita töitä.
Job 37:6 Hän puhu lumelle/ ja se cohta tule maan päälle/ ja sadecuurolle/ ja nijn sadecuurolla on woima.
Job 37:7 Hänen kädesäns owat caicki ihmiset kätketyt/ että Canssa tunde hänen tecons.
Job 37:8 Medzän pedot pakenewat warjoon/ ja pysywät paicasans.
Job 37:9 Etelästä tuule tuulispää/ ja pohjasta kylmä.
Job 37:10 Jumalan hengestä tule packainen/ ja suuri wesi/ cosca se tule.
Job 37:11 Paxut pilwet hajowat/ että seijes tulis/ ja hänen walkeudens lewittä idzens pilwein läipidze.
Job 37:12 Hän käändä pilwens cunga hän tahto/ tekemän caickia mitä hän tahto maan pijrin päällä.

Job 37:13 Jos se tapahtu yhdelle sucucunnalle eli maacunnalle/ cosca hän löytän laupiaxi.
Job 37:14 Cuules näitä Hiob/ seiso ja ota waari Jumalan ihmellisistä töistä.
Job 37:15 Tiedätkös cosca Jumala saatta nämät heidän päällens/ ja cosca hän anda hänen pilweins walkeuden paista?
Job 37:16 Tiedätkös cuinga pilwet hajottawat heitäns? Cuca näitä ihmeitä täydellisest tietä?
Job 37:17 Että sinun waattes lämbywät/ cosca ilma tywendy etelästä.
Job 37:18 Ja sinä lewität hänen cansans pilwiä/ jotca wahwat owat/ nijncuin walettu speili.
Job 37:19 Mitäst me sanom hänelle: sillä en me ulotu hänen tygöns pimeydeldä.
Job 37:20 Cuca luettele hänelle mitä minä puhun/ jos jocu puhu/ nijn hän niellän.
Job 37:21 Ei nähdä nyt walkeutta joca pilwis leimahta/ waan cuin tuuli puhalda nijn seijesty.
Job 37:22 Pohjaisest tule culda/ peljättäwän Jumalan cunniaxi.
Job 37:23 Mutta Caickiwaldiasta ei he taida löytä/ joca on nijn suuri woimasa: sillä ei hän lucua laske hänen oikeudestans/ ja hurscast asiastans.
Job 37:24 Sentähden täyty ihmisten händä peljätä/ ja ei hän pelkä yhtän taitawata sydämestä.

Vers. 7. Kätketyt) se on/ cosca jylise/ nijn paetan pelgon tähden.
v. 22. Culda) se on/ selkiä ilma nijncuin culda.

XXXVIII. Lucu .

TÄsä aljetan usi saarna/ cusa Jumala idze tuulesa puhu Hiobille/ ja nuhtele händä napisnen händäns wastan ja cudzunen oikeudelle/ v. 3.
joca on nijn wäkewä/ että hän on maan perustanut/ ja lukinnut meren owinens/ v. 8.
pannut amuruscolle sians/ v. 12.
tutkistellut meren sywydet/ pimeyden owet/ maan leweyden ja tietä caickein ihmisten päiwät/ v. 16.
joca tietä custa lumi/ raket/ walkeus/ ilma/ sadecuuro/ pitkäisen jyliwä ja leimaus/ caste/ jää ja härmä tulewat/ v. 22.
hallidze myös tähdet taiwaisa/ v. 31.

Job 38:1 JA HERra wastais Hiobi tuulispäästä/ ja sanoi:
Job 38:2 Cuca on se joca taidosans nijn exy/ ja puhu nijn taitamattomast?
Job 38:3 Wyötä suoles nijncuin mies.

Job 38:4 Minä kysyn sinulle: opeta minua. Cusas silloin olit/ cosca minä maan perustin?
Job 38:5 Sanos minulle se/ oletcos nijn taitawa/ tiedätkös cuca hänen määräns asettanut on/ eli cuca on wetänyt oijennus nuoran hänen päällens?
Job 38:6 Eli mihingä owat hänen jalcans wajotetut/ ja cuca on hänen culmakiwens laskenut?
Job 38:7 Cosca amutähdet ynnä minua kijtit/ ja caicki Jumalan lapset riemuidzit.
Job 38:8 Cuca on lukinnut meren owinens/ cosca se ratkeis nijncuin äitin cohdusta?
Job 38:9 Cosca minä puetin sen pilwillä/ ja käärein syngeydellä nijncuin capaloilla?
Job 38:10 Cosca minä estin sen paisumisen käskylläni/ ja asetin sijhen teljet ja owen eteen.
Job 38:11 Tule tähän asti ja ei edemmä/ täsä pitä sinun ylimmät aldos asettuman.
Job 38:12 Oletcos eläisäs käskenyt amulle/ ja amuruscolle osottanut hänen sians?
Job 38:13 Käsittä maan äriä/ ja puhdista sijtä jumalattomat.
Job 38:14 Ja muutetan nijncuin sinetin sawi/ nijn että he tulewat nijncuin waate.
Job 38:15 Ja jumalattomilda otetan pois heidän walkeudens/ ja ylpeitten käsiwarsi ricotan.
Job 38:16 Oletcos tullut meren pohjaan/ ja waeldanut sywyden jälkiä.
Job 38:17 Ongo cuoleman owet coscan auwennet etees/ eli oletcos nähnyt pimeyden owet?
Job 38:18 Oletcos ymmärtänyt cuinga lewiä maa on?
Job 38:19 Annas cuulla/ tiedätkös caicki nämät? cuca on sinne tie cusa walkeus asu? ja cuca on pimeyden sia?
Job 38:20 Ettäs saattaisit hänen rajoillens/ ja osaisit polgut heidän huonesens.
Job 38:21 Tiesitkös coscas syndywä olit/ ja cuinga paljo sinulla päiwiä olis?
Job 38:22 Oletcos siellä ollut custa lumi tule/ eli oletcos nähnyt custa raket tulewat?
Job 38:23 Jotca minä olen tallella pitänyt murhepäiwän asti/ sodan ja tappeluxen päiwän asti.
Job 38:24 Cunga polgun cautta walkeus hajotta hänens/ ja itätuuli tuule maan päälle.
Job 38:25 Cuca on sadecuurolle jacanut juoxuns/ ja pitkäisen walkialle ja jylinälle hänen tiens?
Job 38:26 Nijn että se sata sengin maan päälle/ josa ei ketän ole/ corwesa/ josa ei yhtän ihmist ole.
Job 38:27 Että se täytäis erämaan ja corwen/ ja saattais ruohot wihottoman.
Job 38:28 Cuca on saten Isä? cuca on synnyttänyt casten pisarat?
Job 38:29 Kenen cohdusta jää on tullut? ja cuca on härmän synnyttänyt taiwan alla?
Job 38:30 Että wesi on peitos nijncuin kiwi/ ja sywydet pysywät ylhällä.
Job 38:31 Taidatcos sito seolaisen sitet/ eli päästä Orionin siten?
Job 38:32 Taidatcos tuoda cointähdet edes aicanans/ eli otawan taiwast lastens päälle.

Job 38:33 Tiedätkös cuinga taiwas hallitan/ eli taidatcos hänen hallituxens toimitta maan päällä?
Job 38:34 Taidatcos jylinä wiedä ylös pilwijn/ eli peittäkö sinua weden paljous?
Job 38:35 Taidatcos lähettä pitkäisen leimauxet matcan menemän/ ja sanoman: täsä me olemma?
Job 38:36 Cuca on asettanut taidon salaisuteen? cuca on ajatuxille andanut toimen? cuca on nijn taitawa/ että hän pilwet luke taita?
Job 38:37 Cuca taita tukita wesitydyt taiwasa. Cosca tomu castu ja juoxe yhten/ ja cockaret ryhtywät toinen toiseens.

Vers. 14. Sinetin) se on/ heidän wircans ja menons/ joihin he luottawat idzens/ nijncuin se olis sinetillä painettu.
v. 36. Salaisuteen) se on/ sydämeen.

XXXIX. Lucu .

HERra sano wielä Hiobille hänen taitons ja työns tutkimattomaxi/ jonga hän osotta luondocappalten luomisest ja luonnost: sillä hän ruocki Lejonit ja Carnein pojat/ jotca händä huutawat/ v. 1.
ruocki medzän eläimet kedolla/ ja ihmelisest hallidze/ v. 4.
Cadzo caickia linduja/ että he poicans cuoriwat/ v. 16.
anda hewoisille woiman sotaan/ v. 22.
cotcalle saalins/ v. 29.
Käske Hiobin sano/ mitä hän jumalattomast händä wastan puhunut on/ v. 34.
Hiob tunnusta idzens wicapääxi/ ja lupa ettei hän nijn enämbi tee/ v. 37.

Job 39:1 TAidatcos naaras Lejonille anda hänen saalins ajaxens taca/ ja rawita nuoret Lejonit?
Job 39:2 Nijn että he macawat sioillans/ ja lewäjäwät luolisans joisa he wäijywät.
Job 39:3 Cuca walmista Carneille ruan/ cosca heidän poicans huutawat Jumalata/ ja cosca ei he tiedä exyxis cusa heidän ruocans on?
Job 39:4 Tiedätkös cosca medzäwuohet poikiwat/ eli oletcos hawainnut peorat käywän tijnenä.
Job 39:5 Oletcos lukenut heidän Cuucautens/ cosca ne täydelläns owat/ eli tiedätkös ajan cosca he poikiwat.
Job 39:6 He cumartawat heitäns poikeisans/ ja ajawat sen pois josta heillä kipu on.
Job 39:7 Heidän poicans lihoiwat ja caswawat jywistä/ ne menewät ulos ja ei palaja heidän tygöns.
Job 39:8 Cuca on medzän pedon andanut nijn wapana käydä? cuca on medzän pedon siten päästänyt?

Job 39:9 Joille minä olen erämaan huonexi andanut/ ja corwen asuinsiaxi.
Job 39:10 Hän cadzo ylön Caupungin pauckinat.
Job 39:11 Waatian huuto ei hän cuule/ hän cadzo wuorella laiduindans/ ja edzi cusa wiherjäist on.
Job 39:12 Luuletcos Yxisarwisen palwelewan sinuas/ ja olewan sinun seimelläs.
Job 39:13 Taidatcos sito iken hänen päällens kyndäxes/ nijn että hän kiscois keto laxos sinun peräsäs?
Job 39:14 Taidatcos sinus luotta häneen ehkä hän paljo woi/ ja anda hänen edestäs työtä tehdä?
Job 39:15 Uscotcos hänen siemenes cotia tuowan/ ja rijhees cocowan.
Job 39:16 Owatco Rikincucoin sulgat caunemmat sinulda cuin Storkin eli Sthrution sulgat?
Job 39:17 joca munans jättä maahan/ ja anda maan lämbymän hauto nijtä.
Job 39:18 Hän unhotta ne tallattawan/ ja että peto ne rickois.
Job 39:19 Hän on nijn cowa poikians wastan/ cuin ei ne hänen olisickan.
Job 39:20 Ei hän tottele turhan työtä tehdä: sillä Jumala on häneldä taidon ottanut pois/ ja ei ole andanut hänelle ymmärrystä.
Job 39:21 Cosca hän ylöndä idzens corkeuteen/ ja naura sekä hewoista ja miestä.
Job 39:22 Taidatcos anda hewoiselle wäen/ eli taidatcos caunista hänen caulans hirnumisella.
Job 39:23 Taidatcos peljättä hänen nijncuin heinäsircat? peljättäpä on hänen sieramittens kijtos.
Job 39:24 Hän caiwa maata cawioillans/ on riemuinen ja mene harniscoittua wastan.
Job 39:25 Hän naura pelco ja ei hämmästy/ eikä pakene miecka.
Job 39:26 Ehkä wielä wijni calisis händä wastan/ ja keihät ja kilwet wälckyisit.
Job 39:27 Hän cuorscu ja pudistele/ ja ei tottele waskitorwen helinätä.
Job 39:28 Cosca waskitorwi soi/ luicka hän/ hui/ ja haista sodan taamba/ Ruhtinasten huudon ja riemun.
Job 39:29 Lendäkö haucka sinun ymmärryxestäs/ ja hajotta sijpens etelän käsin.
Job 39:30 Lendäkö Cotca sinun käskystäs nijn corkialla/ että hän teke pesäns corkeuteen.
Job 39:31 Hän asu wuorilla ja oleskele wuorten cuckuloilla/ ja wahwoisa paicoisa.
Job 39:32 Sieldä hän wartioidze ruoca/ ja hänen silmäns näkewät cauwas.
Job 39:33 Hänen poicans särpäwät werta/ ja cusa raato on/ siellä myös hän on.
Job 39:34 JA HERra wastais Hiobi/ ja sanoi:
Job 39:35 Joca rijtele Caickiwaldian cansa/ eikö hänen pidäis sitä wahwistaman? ja se cuin nuhtele Jumalata/ eikö hänen pidäis wastaman?
Job 39:36 HIob wastais HERra/ ja sanoi: Cadzo/ minä olen halpa/ mitä minä wastan? ja lasken käteni suuni päälle.

Job 39:36 Minä olen kerran puhunut/ en minä enämbi wasta/ engä toiste sitä enä tee.

Vers. 23. Kijtos) se on/ hän on sitä rohkiambi ja uljambi/ ja cuorscu nijncuin hän idziäns kerscais/ jotakin cauhiata/ cuin sota ja tappelus käsis olis.
v. 27. Ei tottele) se on/ hän on nijncuin ei hän sijtä lucua ensingän pidäis/ joca cuitengin nijn cauhia on.

XL. Lucu .

HERra kysy Hiobille jos hän woi jylistä taiwas nijncuin hän/ v. 1.
ja alenda suuret ja ylpiät/ v. 6.
puhu Behemothist/ jonga hän luonut on/ ja käske Hiobin cadzo hänen jäsenitäns ja woimans/ v. 10.
joca juodesans näky caiken Jordanin tyhjändäwän/ v. 18.
cuitengin hän saawutetan ja nuoralla sieramet läpidze pistetän/ v. 19.

Job 40:1 JA HERra wastais Hiobi tuulispäästä/ ja sanoi: wyötä suoles nijncuin mies.
Job 40:2 Minä kysyn sinulle ja wasta sinä minua.
Job 40:3 Pidäiskö sinun minun duomioni tyhjäxi tekemän/ ja minua wääräxi soimaman/ ettäs idze olisit hurscas?
Job 40:4 Ongo sinulla käsiwarsi nijncuin Jumalalla/ ja taidatcos yhdencaltaisella änellä jylistä hänen cansans.
Job 40:5 Caunista sinus coreudella/ corgota sinus/ pueta sinus kijtoxella ja cunnialla.
Job 40:6 Heitä sinun julmudes wiha/ cadzo caickia ylpeitä/ ja nöyrytä heitä.
Job 40:7 Ja cukista jumalattomat paicastans.
Job 40:8 Hauta heitä caickia maahan/ ja upota heidän jaloudens kätköön.
Job 40:9 Nijn minä tunnustan sinun oikian kätes auttawan sinua.
Job 40:10 Cadzo Behemothi/ jonga minä wieres tehnyt olen/ joca syö heiniä nijncuin härkä.
Job 40:11 Cadzo/ hänen wäkens on hänen cupeisans/ ja hänen woimans wadzans nawasa.
Job 40:12 Hänen händäns ojendu nijncuin Cedripuu/ ja hänen salaisencaluns suonet owat nijncuin puun oxat.
Job 40:13 Hänen luuns owat wahwat nijncuin waski/ hänen ruotons nijncuin rautaiset seipät.
Job 40:14 Hän on alcu Jumalan teistä/ joca hänen tehnyt on/ hän woitta hänen miecallans.
Job 40:15 Wuori canda hänelle ruohot/ ja caicki pedot leikidzewät siellä.
Job 40:16 Hän maca mielelläns warjosa/ caisilois ja mudasa.

Job 40:17 Pensas peittä hänen warjollans/ ja ojan halawat peittäwät hänen.
Job 40:18 Cadzo/ hän laino wirran ja luule cuiwawans Jordanin suullans.
Job 40:19 Hän saawutetan nähdens/ ja pauloilla pistetän hänen nenäns läpidze.
Job 40:20 TAidatcos wetä Lewiathanin ongella/ ja sito hänen kielens nuoralla?
Job 40:21 Taidatcos panna ongen hänen sieramijns/ ja hänen leucaluuns pistä nascalilla läpidze?
Job 40:22 Luuletcos että hän sinua paljo rucoile/ ja liehacoidze sinun edesäs?
Job 40:23 Luuletcos että hän teke lijton sinun cansas/ saadaxes händä alinomaisexi orjaxes?
Job 40:24 Taidatcos leikitä hänen cansans nijncuin linnun cansa/ eli sito hänen sinun pijcais secaan?
Job 40:25 Luuletcos hänen cumpaneilda leicattawan/ jaetta cauppamiehille.
Job 40:26 Taidatcos täyttä coco wercon hänen nahallans/ eli wadan hänen päälläns.
Job 40:27 Coscas häneen rupet kädelläs/ nijn muista ettäs tulet sotaan/ josta et sinä mitän woita? Cadzo/ hänen toiwons pettä hänen/ ja cosca hän hänen näke/ mukelda hän pois.

Vers. 10. Behemoth) Behemothixi cudzutan caicki suuret ja hirmuiset pedot/ ja Lewiathanixi caicki suuret ja hirmuiset calat/ waan täsä puhu hän Perkelen ja hänen jouckons woimast täsä mailmas.

XLI. Lucu .

HERra neuwo wijmein Hiobi/ ettei hän olis Jumalata wastan/ wan olis hänelle cuuliainen/ kysy myös jos hän taita Lewiathanin wetä couculla ja panna rengan sieramijn/ v. 20.
leikitä hänen cansans nijncuin linnun cansa/ ja saawutta hänen wercolla/ v. 24.
puhu Lewiathanin wäkewydest/ v. 1.
jonga suomuxet owat nijncuin kilwet/ v. 7.
silmät nijncuin amurusco/ v. 9.
suusta käy ulos palawainen liecki/ ja jäsenet owat kijnnitetyt lujast toinen toiseens/ v. 13.
ei hän tottele miecka/ keihästä ja rauta/ v. 17.
ja ei taita mitän werrata hänen wäkewyteens/ v. 22.

Job 41:1 Ei ole nijn rohkiata cuin tohti hänen herättä: cuca sijs seiso minun edesän?
Job 41:2 Cuca on minulle jotakin ennen andanut/ että minä sen hänelle maxaisin? Minun owat caicki mitä caickein taiwasten alla on.
Job 41:3 Minun täyty puhua cuinga suuri/ cuinga wäkewä ja cuinga caunis hän on.

Job 41:4 Cuca rijsu hänen waattens? Cuca tohti ruweta hänen hambaisijns?
Job 41:5 Cuca woi awata hänen leucaluuns/ jotca owat hirmuiset hänen hammastens ymbärins.
Job 41:6 Hänen ylpiät suomuxens owat kijnnitetyt toinen toiseens nijncuin kilwet.
Job 41:7 Yxi on kijnni toises/ nijn ettei tuuli pääse läpidze.
Job 41:8 Ne owat kijnni toinen toisesans/ ja pysywät yhdes/ ettei heitä taita eroitetta.
Job 41:9 Hänen aiwastamisens on nijncuin kijldäwä walkia/ ja hänen silmäns owat nijncuin amuruscon silmälaudat.
Job 41:10 Hänen suustans käywät tulisoitot ulos/ ja tuliset kipinät singoilewat.
Job 41:11 Hänen sieramistans käy sawu nijncuin palawast padasta ja cattilasta.
Job 41:12 Hänen hengens on nijncuin tulinen hijli/ ja hänen suustans käy liecki.
Job 41:13 Hänen caulans on wahwa/ ja se on hänen ilons/ cosca hän teke jotakin wahingota.
Job 41:14 Hänen lihans jäsenet owat kijnni toinen toisesans/ ne owat hänes kijnni ettei hän lijcuteta.
Job 41:15 Hänen sydämens on cowa nijncuin kiwi/ ja nijn wahwa cuin jocu cappale alemmaisesta myllyn kiwestä.
Job 41:16 Cosca hän walmista idzens matcan/ nijn ne wäkewät peljästywät/ ja cosca hän joutu edes/ nijn ei siellä armo ole.
Job 41:17 Jos hänen tygöns mennän miecalla eli keihällä/ aseilla eli harniscoilla/ nijn ei hän idzens lijcuta.
Job 41:18 Ei hän rauta tottele enä cuin cortta/ eikä waske enä cuin lahopuuta.
Job 41:19 Ei händä nuolet carcota/ ja lingokiwet owat hänelle nijncuin acanat.
Job 41:20 Wasara on hänen edesäns nijncuin corsi.
Job 41:21 Hän pilcka wapisepi keihäitä/ ja hän taita maata teräwällä kiwellä. Hän maca teräwällä nijncuin sondatungiolla.
Job 41:22 Hän saatta sywän meren kiehuman nijncuin padan/ ja lijcutta yhteen nijncuin woiten.
Job 41:23 Hänen jälkens polcu walkene/ hän teke sywydet sangen harmaxi.
Job 41:24 Ei ole maalla hänen wertans/ hän on tehty pelkämättömäxi.
Job 41:25 Hän cadzo caicki corkiat ylön/ hän on caickein ylpeitten Cuningas.

Vers. 1. Lewiathanin) se on/ ne suuret walascalat meres/ waan sillä hän puhu Perkelest mailman päämiehest jouckoinens/ Esa. 27:1.
v. 16. Wäkewät) se on suuret calat pakenewat händä.
v. 21. Wapisepi) se on/ he owat nijn syndiä tehnet/ että heidän pitä sen kärsimän/ ja oleman hänen

edesäns nijncuin syndiset.
v. 23. Harmaxi) se on/ hän uiskendele ja elä meresä nijncuin hän tahto/ että tie nähdän cauca hänen jälkens.

XLII. Lucu .

HIob tunnusta HERran ainoastans Caickiwaldiaxi ja totisexi Jumalaxi/ ja idzens puhunen taitamattomast/ v. 1.
HERra nuhtele Hiobin ystäwitä puhunen wäärin/ että hän tämän waiwan synneilläns ansainnut oli/ käske heidän uhrata/ ja että Hiob rucoilis heidän edestäns/ v. 8.
paranda Hiobin ja anda hänelle caxi sen werta cuin häneldä oli tullut pois/ ja hänen ystäwäns tutcawat händä/ v. 10.
HERra anda myös Hiobille poikia ja tyttäritä/ v. 13.
joca sijtte elä 140. wuotta/ ja cuole/ v. 17.

Job 42:1 JA Hiob wastais HERRA/ ja sanoi:
Job 42:2 Minä tiedän sinun caicki woiwan/ ja ei ole sinulda yxikän ajatus peitetty.
Job 42:3 Se on turha ihminen/ joca ajattele peittä neuwoans/ sentähden tunnustan minä/ että minä taitamattomast puhunut olen/ joca on minun tietoni ylidze/ ja jota en minä ymmärrä.
Job 42:4 Nijn cuules nyt/ anna minun puhua/ minä kysyn sinulle/ opeta minua.
Job 42:5 Minä olen cuullut sinun corwillani/ ja minun silmäni owat nähnet myös sinun.
Job 42:6 Sentähden pidän minä idzeni wiallisna/ ja cadun tomus ja tuhwas.
Job 42:7 COsca HERra nämät sanat oli Hiobille puhunut/ sanoi hän Eliphaxelle Themanist: minun wihan on julmistunut sinun ja cahden sinun ystäwäs päälle: sillä et te ole oikein puhunet minusta/ nijncuin minun palwelian Hiob.
Job 42:8 Ottacat sijs seidzemen calpeja ja seidzemen jäärä/ ja mengät minun palweliani Hiobin tygö/ ja uhratcat polttouhria teidän edestän: sillä hänen puoleens minä cadzon/ nijn etten minä tee teille teidän tyhmyden jälken/ sillä et te ole oikein puhunet minusta/ nijncuin minun palwelian Hiob.
Job 42:9 Nijn menit Eliphas Themanist/ Bildad Suahst ja Zophar Naemast/ ja teit nijncuin HERra heille sanonut olit. Ja HERra cadzoi Hiobin puoleen.
Job 42:10 Ja HERra käänsi Hiobin fangiuxen/ cosca hän rucoili ystäwittens edestä. Ja HERra andoi Hiobille caxi sen werta/ enä cuin hänellä ennen ollut oli.

Job 42:11 JA hänen tygöns tulit caicki hänen weljens/ ja caicki hänen sisarens/ ja caicki ne cuin hänen ennen tunsit/ ja söit hänen cansans hänen huonesans/ ja käänsit heidäns hänen puoleens/ ja lohdutit händä/ caikest sijtä pahudest/ cuin HERra oli andanut tulla hänen päällens. Ja idzecukin heistä andoi hänelle cappalen raha/ ja cullatun Clenodian.
Job 42:12 Ja HERra siunais Hiobi enä cuin ennen/ että hän sai neljätoistakymmendä tuhatta lammasta/ ja cuusi tuhatta Cameli/ ja tuhannen paria härkiä/ ja tuhannen Asia.
Job 42:13 Ja hän sai seidzemen poica ja colme tytärtä: ja cudzui ensimäisen Jemina/ toisen Kezia ja colmannen Kerenhapuch.
Job 42:14 Ja ei löytty nijn caunita waimoja caikesta maasta cuin Hiobin tyttäret olit.
Job 42:15 Ja heidän Isäns andoi heille perimisen/ heidän weljeins cansa.
Job 42:16 Ja Hiob eli sijtte sata ja neljäkymmendä wuotta/ nijn että hän sai nähdä hänen lapsens ja lastens lapset/ haman neljänden polwen. Ja Hiob cuoli wanhana ja suuttununa elämään.

Hiobin Kirjan loppu.

Psaltari .

Psaltarin Esipuhe .

MOnda pyhä Isä owat erinomaisest/ muiden pyhän Ramatun Kirjain suhten/ racastanet ja ylistänet Psaltarita: Ja on tosi/ työ tekiäns kyllä kijttä: tule cuitengin meidängin sitä kijttä ja ylistä.

Muineisina wuosina on canneskeldu monda pyhäin legendat/ Passionaleta/ exempelkirja/ ja nijllä mailma täytetty/ että Psaltari oli nijn unhotettu/ että tuskin yxi Psalmi oikein ymmärrettin.

Joca cuitengin nijn jalost ja makiast hajais/ että caicki jumaliset sydämet owat tundenet näistä tundemattomista sanoista erinomaisen waicutuxen ja halun/ ja owat sentähden tätä kirja racastanet.

Ja totta/ minun mielestäni/ ei ollut eikä taida olla caunemba pyhäin exempelkirja eli legendat mailmas/ cuin Psaltari on.

Ja jos parhat cappalet cootaisin caikista exempelkirjoista/ legendaista ja historiaista/ ja parhalla järjestyxellä sowitettaisin yhten nijn olis se kirja idze tämä Psaltari.

Sillä en me löydä mitä yxi eli caxi pyhä tehnet owat/ waan mitä caickein pyhäin päämies on tehnyt/ ja wielä caicki pyhät tekewät/ cuinga he idzens asettawat Jumalata/ ystäwitä ja wihamiehiä wastan/ ja cuinga he idzens caickinaisis waarois ja waiwois käyttäwät/ löytän myös sijnä caickinaiset jumaliset/ terwelliset käskyt ja opit.

Sentähden pitä meidän Psaltarita racastaman ja callina pitämän/ joca nijn selkiäst ilmoitta Christuxen cuoleman ja nousemisen cuolluista/ hänen waldacundans ja coco Christicunnan tilan ja menon/ että se kyllä mahdetan cudzua wähäxi Bibliaxi/ johon caicki sangen jalost ja lyhykäisest on coottu/ mitä coco Biblias on/ nijncuin jaloon ja lyhykäiseen käsikirjaan.

Ja minä luulen/ että Pyhä Hengi on tahtonut idze otta sen waiwan päällens/ cootaxens lyhykäistä Bibliata ja exempelkirja/ coco Christicunnasta ja caikista pyhistä: että se/ joca ei coco Bibliata lukeman kerkiäis/ hänellä olis täsä parasten cappalten ydyin wähän kirjaan coottu.

Päälisexi on tämä Psaltarin callis lahja ja luondo/ että muut kirjat puhuwat paljo pyhäin tegoista/ mutta heidän sanoistans juttelewat he sangen wähän.

Sijtä on myös Psaltari kijtettäpä/ että hän nijden sydämet jotca sitä lukewat/ nijncuin parhalla hajulla wirgotta/ ettei hän ainoastans luettele pyhäin tecoja/ mutta myös heidän sanans/ cuinga he owat rucoillet ja Jumalan cansa puhunet/ ja wielä puhuwat ja rucoilewat: että muut legendat ja exempelkirjat Psaltarin

suhten ei muuta luettele cuin myckiä pyhiä/ mutta Psaltari näyttä meille eläwät pyhät.
Ja tosin/ myckä ihminen on puhuwaisen suhten nijncuin puoli cuollut/ eikä ole ihmisen callimbata ja parembata työtä cuin puhua/ josta hän muista eläimistä eroitetan/ paljo paremmin cuin muodosta ja muusta tegosta: sillä puukin saa ihmisen muodon sepän taidost/ ja eläimet myös taitawat nähdä/ cuulla/ haista/ laula/ käydä/ seiso/ syödä/ juoda/ paastota/ janota/ isota/ kylmäs olla/ cowalla maata/ etc. $ cuin ihminengin.
Teke myös Psaltari wielä enä/ ettei hän meille luettele ainoastans pyhäin halpoja ja yhteisiä sanoja/ waan caickein parhaita/ joita he täydestä todesta corkeimmis asiois Jumalan cansa puhunet owat.
Josa hän meille näyttä ei ainoastans heidän tecojans ja sanojans/ waan myös heidän sydämens/ ja heidän sieluns salaiset tawarat/ että me näemme heidän sanains ja tecoins pohjan ja lähten/ se on: heidän sydämijns/ mitkä heidän ajatuxens owat ollet/ ja heidän mielens caickinaisis menois/ waiwois ja waarois.
Jota pyhäin legendat ja exemplit ei tehdä taida/ jotca ainoastans heidän tecojans ja ihmeitäns ylistäwät.
Ja waicka minä jongun monet jalot työt cuulen eli näen/ nijn en minä cuitengan tiedä hänen mieldäns.
Ja nijncuin minä paremmin tahdoisin cuulla jongun pyhän puhetta/ cuin nähdä hänen töitäns: nijn tahdoisin minä mielelläni nähdä hänen sydämens ja sieluns tawarat/ cuin cuulla hänen puhettans.
Mutta sen Psaltari meille sangen runsast näyttä pyhisä/ tietäxem cuinga heidän sydämens on/ ja heidän sanans owat ollet Jumalata ja ihmisitä wastan.
Sillä ihmisen sydän on nijncuin laewa meren aldoin keskellä/ jonga raju ilma neljäldä mailman äreldä culjetta/ tääldä tarjendele pelco ja suru tulewaisest onnettomudest: sieldä tule murhe ja ahdistus nykyisest pahast/ täsä liehu toiwo ja rohkeus tulewaisest onnest/ tuolda tuule suruttomus ja riemu nykyisist tawaroist.
Sencaltaiset myrskyt opettawat täydest todest puhuman/ awawat sydämet/ ja sisälliset huocauxet ja rucouxet paljastawat: Sillä joca waiwas ja pelgos on/ hän toisin onnettomudest puhu/ cuin se joca ilolla oleskele/ ja jolla ilo on/ hän puhu ja laula toisella tawalla riemusta/ cuin se joca pelgos on.
Sanotan: ei murhellinen sydämest naura/ eikä iloinen sydämest itke/ hänen sydämens pohja ei ole awoi/ ja ei tule edes.
Ja mitä parembat Psaltaris on/ cuin sencaltaisia totisia puheita/ caickinaisis sencaltaisis myrskyis ?
cusa löytän caunemmat sanat ilosta/ cuin KijtosPsalmeis ja YlistysPsalmeis ?
sijnäs cadzot caickein pyhäin sydämijn/ nijncuin caunis ja iloises krydimaas.
Ja nijncuin taiwas/ mitkä caunisten ajatusten cuckaiset Jumalata wastan sijnä caswawat.
Ja taas/ cusas löydät sywemmät/ surkemmat ja murhellisemmat sanat cuin WalitusPsalmeisa ?
Joisas näet jällens pyhäin sydämet/ nijncuin cuolemas/ helwetis/ mikä pimeys ja sumu siellä on/

caickinaisista surullisista Jumalan wihan muodoista.
Nijn myös/ cosca he toiwosta ja pelgosta puhuwat/ löytän sijnä sencaltaiset sanat/ ettei yxikän taidais heitä nijn/ eikä Cicero eli jocu muu/ puheljaisudellans kirjoitta.
Ja se/ cuin sanottu on/ on caickein paras/ että he sencaltaiset sanat Jumalalle ja Jumalan cansa puhuwat/ josta tule/ että näisä sanoisa on caxi sen werta henge ja totuutta.
Sillä jos jocu muutoin puhu sencaltaisis asiois ihmisille/ ei se nijn cowin sydämest käy/ pala/ elä eikä salwa.
Josta Psaltari on caickein pyhäin kirja/ ja jocainen löytä sijnä/ cuinga ikänäns hänen tilans olis/ sanat ja Psalmit: jotca hänelle hänen asiasans soweliat owat/ nijn sowitetut/ cuin ne ainoastans hänen tähtens sijhen olisit pannut/ ettei hän idze nijtä paremmin panna/ löytä eli toiwo taidais.
Tämä on myös hywä sijhen/ cosca jolleculle sencaltaiset sanat kelpawat ja hänelle hywin sopiwat/ wahwistetan hän sijtä pyhäin jouckoon/ ja että caikille pyhille on nijn käynyt cuin hänellekin/ ja nijn he hänen cansans weisawat yhtä wirtä/ erinomaisest/ jos hän ne sanat nijn Jumalalle puhua taita/ cuin he puhunet owat/ joca uscosa tapahtuman pitä: sillä jumalattomille ne mauttomat owat.
Wijmein/ on Psaltaris se wahwa turwa ja rauhallinen johdatus/ että caickia pyhiä waarata seurata taitan: sillä muut exemplit ja legendat mykistä pyhistä/ puhuwat monista töistä/ joita en me seurata taida: mutta paljo useammista töistä/ jotca waaralliset olisit seurata/ ja jotca enimmäst saattawat eripuraisudet ja lahcocunnat/ wietellen ja wetäden pois pyhäin seuracunnasta.
Mutta Psaltari estä sinua erhetyxestä/ ja pitä pyhäin joucosa: sillä hän opetta sinun ilosa/ pelgosa/ toiwosa ja murhesa nijn ajatteleman ja puhuman/ cuin caicki pyhät ajatellet ja puhunet owat.
Pääldiskein/ jos tahdot cadzo Christillisen seuracunnan oikiata muoto ja cuwa wähäsä taulusa/ nijn ota Psaltari etees/ joca sinulle on jalo/ kircas ja puhdas speili/ osottaman mikä Christicunda on.
Ja sinä löydät myös sijnä idze sinus/ ja sen oikian $, ja myös idze Jumalan caickein luondocappalden cansa.
Sentähden ahkeroitcam kijttämän Jumalata sencaltaisten sanomattomitten lahjain edestä ja ottaman nijtä wastan caikella ahkerudella ja totuudella/ harjoitellen ja käyttäin Jumalan kijtoxexi ja cunniaxi/ etten me kijttämättömydelläm jotacuta pahembat ansaidzis.
Sillä muinnen pimeyden aicana/ joca jongun Psalmin olis oikein ymmärtänyt ja saanut luke ja cuulla suomexi/ cuinga suuri lahja ja tawara se olis näkynyt olewan/ ja ei cuitengan sitä saanet.
Mutta nyt owat autuat ne silmät jotca näkewät joita me näemme/ ja ne corwat jotca cuulewat joita me cuulemma.
Ja on peljättäpä/ että me/ sen pahemmin/ näemme meillem tapahtuwan/ nijncuin Juudalaisille tapahtui corwesa/ cusa he sanoit sijtä taiwallisesta leiwästä: meidän sielum suuttu sijhen huonon ruocaan.

Mutta meidän pitä tietämän/ että he sijtä rangaistin ja cuolit: Ottacam sijs waari/ ettei meille myös nijn tapahduis.
Sijhen auttacon meitä Jumala/ armon ja laupiuden Isä/ Jesuxen Christuxen meidän HERram cautta/ jolle olcon kijtos/ cunnia ja ylistys tämän suomen kielisen Psaltarin edestä/ ja caickein hänen lukemattomain ja sanomattomain hywäin töidens edestä/ ijancaickisest/ AMEN/ AMEN.
Nijncuin Christicunnan tarpet owat moninaiset / nijn owat myös Psaltaris moninaiset Psalmit .
Sillä : Muutamat owat OpetusPsalmit/ joista opetan Jumala oikein tundeman/ Psal. 67.
Jumalan poica/ Psal. 2.
Pyhä Henge/ Psal. 33.
Christuxen Persona ja wirca/ Pappeutta ja Waldacunda/ Psal. 2.
96.
Muutamat opettawat/ Christuxen pijnasta: Psal. 22.
Nousemisest cuolluista/ Psal. 3.
taiwasen astumisest/ Psal. 8.
Luomisest/ Psal. 34.
Laista ja Jumalan sanasta/ Psal. 1.
Synnistä ja cuolemasta/ Psal. 14.
53.
Evangeliumista ja syndein andexi andamisest/ Psal. 25.
Uscosta Christuxen päälle/ Psal. 2.
78.
Hywistä töistä ja oikiasta Jumalan palweluxesta/ Psal. 50.
Esiwallasta/ Psal. 18.
Perhenisännistä/ Psal. 127.
Oikiasta catumuxesta ja parannuxesta opettawat meitä seidzemen CatumusPsalmia/ Psal. 6. 51.
Casten Sacramentistä. Psal.
29. HERran ehtolisesta/ Psal.
111.
Jumalan seuracunnasta ja saarna wirasta/ Psal. 1. 84.
Nousemisest cuolluist ja ijancaickisest elämäst/ Psal. 16.
MUutamat owat KijtosPsalmit/ Jumalata kijttä hänen jumalisten hywäin töidens edestä.

Caickein cappalitten luomisen edest/ Psal. 104. 136.
Syndein andexi saamisen ja hengellisten lahjain edest/ Psal. 34.
Että hän hänen seuracundans ja jumaliset autta waarasta/ Psal. 9.
Sairaudesta/ Psal. 6.
Hywäin tecoin edest/ jotca Israelin lapsille tapahtunet olit/ Psal. 78.
Messian waldacunnan ja Evangeliumin tunnon/ ja hänen seuracundans warjeluxen edestä/ Psal. 45.
Maan hedelmän edestä/ Psal. 65.
MUutamat owat Riemulaulut: Christuxen woitosta/ Psal. 68.
Morsiamesta Psal. 45.
Joisa Jumalan laupius ylistetän/ Psal. 103.
Yhteys/ Psal. 133.
Awioskäsky/ Psal. 128.
MUutamat owat myös LohdutusPsalmit: Jumalan wiha ja oman tunnon waiwa wastan/ Psal. 3.
Pahain waino wastan/ Psal. 52.
Sairautta ja cuolemata wastan/ Psal. 6. 32.
Cosca jumaliset sortan julmilda wihamiehildä/ ja wäärildä opettailda/ Psal. 9. 79.
Ristiä ja surua wastan/ Psal. 37.
On myös monda RucousPsalmia/ rucoilla Jumalata. Synnin andexi saamisen edest/ Psal. 6. 42.
Warjeluxen edest Tyranneista/ wääristä opettaista ja caikista wihamiehistä/ Psal. 5. 26.
Kirckoin ja Schouluin wihamiehiä ja häwittäitä wastan/ Psal. 74.
Pelastuxest waaroista/ Psal. 3. 57.
Sairaudesta/ Psal. 6.
Esiwallan ja mailmallisen hallituxen edestä/ Psal. 20.
Yhteisen rauhan edestä/ Psal. 60.
Wanhalla ijällä ja lopulla/ Psal. 71.
Christuxen rucous ristin päällä/ Psal. 22. 40.
Hywän lopun edestä/ Psal. 39.

Psaltari .

I. Psalmi .

TÄmä Psalmi on coco Psaltarin alcu/ ja opetta mikä oikia autuus on/ cutca myös jumaliset ja jumalattomat owat/ v. 1.
werta jumalisen tilan puuhun/ joca wesiojan wierelle istutettu on/ v. 3.
jumalattomat acanoihin/ jotca tuuli hajotta pois/ v. 4.
HERra racasta jumalisia/ mutta jumalattomat huckuwat ijancaickisesta/ v. 6.

Ps 1:1 AUtuas on se joca ei waella jumalattomitten neuwosa/ eikä astu synneisten teille/ eikä istu cusa pilckajat istuwat.
Ps 1:2 Waan racasta HERran Lakia/ ja ajattele hänen Lakians päiwät ja yöt.
Ps 1:3 Hän on nijncuin istutettu puu wesiojan tykönä/ joca hedelmäns anda ajallans/ ja hänen lehtens ei warise/ ja caicki menesty mitä hän teke.
Ps 1:4 MUtta jumalattomat ei ole nijn/ waan nijncuin acana/ jonga tuuli hajottele.
Ps 1:5 Sentähden ei jumalattomat kestä duomiota/ eikä synneiset wanhurscasten seura.
Ps 1:6 Sillä HERra tietä wanhurscasten tien/ mutta jumalattomitten tie hucku.
Vers. 1. Pilckajat) jotca caicki Jumalan puhet ja tegot tyhmydexi luulewat.

v. 5. Duomiota) se on/ ei heillä pidä oleman wirca eikä Christillises seuracunnas pysymän/ waan he hajottawat heitäns nijncuin acanat jywist.
v. 6. Sillä HERra) Tästä näky että tästä Psalmikirjasta pitä jumalisuden algut ja lisäyxet edzittämän.

II. Psalmi .

Tämä on jalo ennustus Christuxest ja hänen hengellisest waldacunnastans/ jota wastan idzens pacanat/ Cuningat ja paljo Canssa tuimast asettawat/ v. 1.
mutta HERra tuke sen ijancaickisest/ v. 4.
puhu myös Christuxest ja hänen Jumaludens woimasta/ v. 6.
neuwo caicki ihmisi ottaman händä wastan ja häneen suostuman/ v. 10.
ettei he hänen wihasans ijancaickisest cadotetais/ v. 14.

Ps 2:1 MIxi pacanat kiucuidzewat/ ja Canssat turhia ajattelewat ?
Ps 2:2 Maan Cuningat hangidzewat heitäns/ ja herrat keskenäns neuwo pitäwät/ HERra ja hänen woideltuans wastan.

Ps 2:3 Catcaiscam heidän sitens/ ja heittäkäm meistäm pois heidän köytens.
Ps 2:4 Mutta joca taiwas asu/ naura heitä/ ja HERra pilcka heitä.
Ps 2:5 Kerran hän puhu heille wihoisans/ ja hirmuisudesans peljättä heitä.
Ps 2:6 MUtta minä asetin minun Cuningani Zionin/ minun pyhälle wuorelleni.
Ps 2:7 Minä saarnan sencaltaisest säädyst/ josta HERra minulle sanoi: Sinä olet minun poican/ tänäpän minä sinun synnytin.
Ps 2:8 Ano minulda/ nijn minä annan sinulle/ pacanat sinun perinnöxes/ ja mailman äret omaxes.
Ps 2:9 Sinä särjet heitä rautaisella waldicalla/ ja nijncuin sawisen astian heitä murennat.
Ps 2:10 Nyt te Cuningat sijs ymmärtäkät/ ja te maan Duomarit andacat teitän curitta.
Ps 2:11 Palwelcat HERra pelgosa/ ja iloitcat wapistuxes.
Ps 2:12 Andacat suuta Pojan/ ettei hän wihastuis/ ja te huckuisitte tiellä: sillä hänen wihans sytty pian. Mutta autuat owat ne jotca häneen uscaldawat.

Vers. 7. Säädyst) se on/ usi Evangeliumin oppi Christuxest Jumalan Pojasta.
v. 11. Palwelcat) se on/ olcat cuuliaiset ja alammaiset.
v. 12. Andacat suuta Pojan) suositelcat (tiellä) se on/ teidän tawoisan ja menoisan.

III. Psalmi .

ON RucousPsalmi/ josa Dawid/ cosca hän capinan nostajalda pojaldans Absolomilda ajettu oli pois/ walitta hänen monista wihollisistans/ v. 1.
asetta heidän silmäins eteen Jumalan Caickiwaldian awun ja läsnäolemisen/ v. 3.
turwa hänen suojeluxeens/ v. 5.
huuta HERran tygö auttaman händä wihollisistans/ v. 7.

Ps 3:1 Dawidin Psalmi/ cosca hän pakeni poicans Absolomi.
Ps 3:2 WOi HERra/ cuinga monda on minulla wihollista ? ja nijn usiat carcawat minua wastan.
Ps 3:3 Moni puhu minun sielustani: ei ole hänellä apua Jumalan tykönä. Sela.
Ps 3:4 Mutta sinä HERra olet minun kilpen/ joca minun cunniaan saatat/ ja minun pääni cohennat.
Ps 3:5 Änelläni minä huudan HERra/ ja hän cuule minua pyhästä wuorestans. Sela.
Ps 3:6 Minä macan/ ja nucun/ ja herän: sillä HERra tuke minua.
Ps 3:7 En minä pelkä monda sata tuhatta Canssoista/ jotca minua pijrittäwät.

Ps 3:8 Nouse HERra ja auta minua minun Jumalan/ sillä sinä caickia minun wihollisiani poskelle paiscat/ ja murennat jumalattomain hambat.
Ps 3:9 HERran tykönä apu löytän/ ja sinun Canssas päälle sinun siunauxes. Sela.

IV. Psalmi .

RUcousPsalmi/ josa Dawid rucoile Jumalalda apua capinan nostaita wastan/ v. 2.
nuhtele heitä/ ja neuwo mieldäns malttaman/ v. 3.
opetta ettei yldäkylläisys ole paras cappale/ waan Jumalan laupius/ ystäwys ja armo/ v. 7.
joihin hän idzens turwallisest luotta/ v. 9.

Ps 4:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa/ candeleilla.
Ps 4:2 RUcoillesani/ cuule minua minun wanhurscaudeni Jumala/ joca minua lohdutat ahdistuxesani/ ole minulle armollinen/ ja cuule minun rucouxen.
Ps 4:3 Te pääruhtinat/ cuinga cauwan pitä minun cunniani pilcattaman ? mixi te racastatte turhutta/ ja kysyttä walhetta ? Sela.
Ps 4:4 Nijn tundecat että HERra wie hänen pyhäns ihmellisest/ HERra cuule/ cosca minä händä rucoilen.
Ps 4:5 Jos te wihastutte/ älkät syndiä tehkö/ puhucat sydämisän/ teidän wuoteisan/ ja odottacat. Sela.
Ps 4:6 Uhratcat wanhurscautta/ ja toiwocat HERran päälle.
Ps 4:7 Moni sano: cuinga se meille osotais mikä hywä on ? mutta nosta sinä HERra meidän päällem sinun caswos paiste.
Ps 4:8 Sinä ilahutat minun sydämeni/ ehkä muilla on wijna ja jywiä kyllä.
Ps 4:9 Minä macan ja lewän juuri rauhasa: sillä sinä HERra yxinäns autat minua turwas asuman.

Vers. 1. Edelläweisattapa) Nijncuin Cantor eli Pappi versyn taicka Epistolan edellä weisa/ ja Chuori weisa sijtte Responsoriumin/ Halelujan eli Amenin.
v. 3. Cunniani) se on/ minun Psalmin eli opetuxeni/ jolla minä Jumalata cunnioitan. Eph. 4:26.
v. 5. Wihastutte) se on/ jos jocu saatta teidän mielen carwaxi.
v. 7. Paiste) On suloinen ja armollinen cadzando.

V. Psalmi .

RUcousPsalmi caickia wääriä opettaita ja jumalattomia wastan/ joiden muodon hän täsä näyttä/ v. 1.
rucoile Jumalata/ että hän hänen armollisest heistä warjelis/ v. 2.
ja heitä cadotais/ v. 7.
rucoile myös Jumalalda apua wihollisians wastan/ v. 8.
ja että hän rangaisis heitä heidän pahudens tähden/ v. 10.
siunais nijtä jotca heidäns häneen luottawat/ v. 12.

Ps 5:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa/ perimisestä.
Ps 5:2 HERra ota minun sanani corwijs/ hawaidze minun puheni. Ota waari minun huudostani/ minun Cuningan ja Jumalan: sillä sinua minä rucoilen.
Ps 5:3 HERra cuuldele warhain minun ändäni/ warhain hangidzen minä idzeni sinun tygös/ ja sijtä otan waarin.
Ps 5:4 Sillä et sinä ole se Jumala/ jolle jumalatoin meno kelpa/ joca paha on/ ei se pysy edesäs
Ps 5:5 Öyckärit ei pysy sinun silmäis edes/ caickia pahantekiöitä sinä wihat.
Ps 5:6 Sinä cadotat walehteliat/ HERra cauhistu murhait ja wieckait.
Ps 5:7 Mutta minä menen sinun huoneses sinun suuresa laupiudesas/ ja cumarran sinun pyhän Templis päin/ sinun pelgosas.
Ps 5:8 HERra saata minua wanhurscaudesas/ minun wihollisteni tähden/ ojenna sinun ties minun eteeni.
Ps 5:9 Sillä heidän suusans ei ole mitän totutta/ heidän sisällyxens on sydämen kipu/ heidän kitans on awoin hauta/ ja heidän kielilläns he liehacoidzewat.
Ps 5:10 Nuhtele heitä Jumala/ että he langeisit heidän ajatuxistans/ syöxä heitä ulos heidän suuren ylidzekäymisens tähden: sillä he owat sinulle wastahacoiset.
Ps 5:11 Iloitcat caicki jotca sinuun uscaldawat/ anna heidän riemuita ijancaickisest: sillä sinä warjelet heitä/ iloitcat ne sinusa jotca sinun nimes racastawat.
Ps 5:12 Sillä sinä HERra siunat wanhurscat/ sinä caunistat heitä armollas nijncuin kilwellä.

Vers. 9. Totutta) se on/ ei heidän oppins muuta tee/ cuin lewottomat ja wiheljäiset omat tunnot.

VI. Psalmi .

RUcousPsalmi/ josa Dawid huocauxella ja kyneleillä tunnusta syndeins paljouden/ joilla hän Jumalan suurest wihoitti/ v. 2.

pakene Jumalan suuren laupiuden tygö/ v. 3.
iloitta idzens wihollisia wastan/ jotca sanoit hänen olewan Jumalalda hyljätyn/ v. 9.
ja lupa totisen parannuxen/ v. 11.

Ps 6:1 Dawidin Palmi edelläweisattapa/ cahdexalla kielellä.
Ps 6:2 OI HERRA/ älä rangaise minua wihasas/ ja älä minua julmudesas curita.
Ps 6:3 HERra ole minulle armollinen: sillä minä olen heicko/ paranna HErra minua: sillä minun luuni owat peljästynet.
Ps 6:4 Ja minun sielun on sangen hämmästynyt/ woi HERra/ cuinga cauwan ?
Ps 6:5 Käännä sinuas HERra ja pelasta minun sielun/ auta minua sinun hywydes tähden.
Ps 6:6 Sillä ei cuolemas kengän muista sinua/ cuca kijttä sinua Helwetis ?
Ps 6:7 Minä olen nijn wäsynyt huocauxista/ minä uitan minun wuoteni yli yötä/ ja castan minun leposiani kyynelilläni.
Ps 6:8 Minun muoton on muuttunut murhesta/ ja on wanhennut: sillä minä ahdistetan caikilda puolilda.
Ps 6:9 Eritkät minusta caicki pahoin tekiät: sillä HERra cuule minun itcuni.
Ps 6:10 HERra cuule minun rucouxeni/ minun anomiseni HERra otta wastan.
Ps 6:11 Caicki minun wihollliseni häpiän saawat ja suurest peljätetän/ kääntäwät heidäns tacaperin/ ja nopiast häwäistän.

Vers. 7. uitan) se on/ minä olen hiesä maannut.

VII. Psalmi .

RUcousPsalmi/ jolla Dawid rucoile Simeitä Jeminin poica wastan/ ja muita hänen wihollisians wastan/ v. 1.
toiwotta sielullens onnettomutta/ jos hän wiallinen on/ v. 4.
rucoele Jumalan cadzo hänen wiattomuttans/ ja auttaman händä jällens endiseen wircaans/ v. 7.
neuwo wihollisians parannuxeen/ jos he tahtowat wälttä Jumalan costo ja rangaistusta/ v. 12.
kijttä Jumalata ja anda asians hänen halduns/ v. 18.

Ps 7:1 Dawidin wiattomus/ josta hän HERralle weisais/ Chusin Jeminin pojan sanan tähden.
Ps 7:2 SInuun HERra minun Jumalan minä uscallan/ auta minua caikista minun wainollisistani/ ja pelasta minua.

Ps 7:3 Ettei he repis ja särkis minun sieluani nijncuin Lejoni/ ilman holhojata.
Ps 7:4 HERra minun Jumalan/ jos minä sen tein/ ja jos wäärys on minun käsisäni.
Ps 7:5 Jos minä pahalla costanut olen nijlle/ jotca minun rauhas soit olewan/ (minä olen nijtä pelastanut/ jotca ilman syytä minua wihaisit.)
Ps 7:6 Nijn wainockan minun wiholliseni minun sieluani ja sen käsittäkön/ ja maahan poljeskelcan minun elämäni/ ja painacan minun cunniani tomuun.
Ps 7:7 Nouse HERra wihasas/ corgota sinuas ylidze minun wihollisteni hirmuisuden/ ja saata minua jällens sijhen wircaan/ jongas minun halduni annoit.
Ps 7:8 Että Canssat coconuisit jällens sinun tygös/ ja tule heidän tähtens taas ylös.
Ps 7:9 HERra on Canssan Duomari/ duomidze HERra minua/ minun wanhurscaudeni ja wacudeni jälken.
Ps 7:10 Loppucon jumalattomitten pahus/ ja holho wanhurscaita/ sillä sinä wanhurscas Jumala tutkit sydämet ja munascuut.
Ps 7:11 Minun kilpen on Jumalan tykönä/ joca wagat sydämet autta.
Ps 7:12 Jumala on oikia Duomari/ ja Jumala joca jocapäiwä uhca.
Ps 7:13 Ellet te palaja/ nijn hän on mieckans teroittanut ja joudzens jännittänyt/ ja tarcoitta.
Ps 7:14 Ja on pannut sen päälle surman nuolet/ hän on walmistanut wasamans cadottaman
Ps 7:15 Cadzo/ hänellä on paha mieles/ hän on onnettomutta rascas/ mutta hän synnyttä puuttumisen.
Ps 7:16 Hän caiwoi haudan ja walmisti/ ja on caatunut sijhen cuoppaan/ jonga hän oli tehnyt.
Ps 7:17 Hänen onnettomudens pitä hänen pääns päälle tuleman/ ja hänen wäärydens pitä hänen pääns laelle langeman.
Ps 7:18 Minä kijtän HERra wanhurscaudens tähden/ ja cunnioitan ylimmäisen HERran nime.

VIII. Psalmi .

DAwid ihmettele Jumalan jalo nime/ joca imewäisten lasten suusta/ se on/ ilman ruumillista woima uscon ja sanan cautta lewitetän/ v. 2.
ylistä Jumalan nime/ luomisest/ v. 4.
ihmisen lunastamisest/ v. 5.
ennusta Christuxen alendamisest/ waldacunnasta ja Herraudesta/ caickein ylidze taiwasa ja maasa/ v. 6.

Ps 8:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa Githithin päälle.
Ps 8:2 HERRA meidän HERram/ cuinga ihmellinen on sinun nimes caikesa maasa/ joca panit cunnias

taiwasten ylidze.
Ps 8:3 Nuorten lasten ja imewäisten suusta perustit sinä woiman sinun wihollistes tähden/ ettäs wihollisen ja kijwan costajan murennaisit
Ps 8:4 Sillä minä näen taiwat/ sinun sormeis tegot/ Cuun ja tähdet/ jotcas walmistit.
Ps 8:5 Mikä on ihminen/ ettäs händä muistat ? eli ihmisen poica/ ettäs händä edziskelet ?
Ps 8:6 Sinä teit hänen wähä wähemmäxi Engeleitä/ waan sinä caunistat hänen cunnialla ja caunistuxella.
Ps 8:7 Sinä asetat hänen sinun käsitecois HERraxi/ caicki olet sinä hänen jalcains ala heittänyt.
Ps 8:8 Lambat ja caicki carjat/ ja myös medzän eläimet.
Ps 8:9 Linnut taiwan alda/ ja calat meres/ ja mitä meres waelda.
Ps 8:10 HERra meidän HERram/ cuinga ihmellinen on sinun nimes caikesa maasa.

IX. Psalmi .

KIitosPsalmi/ sijtä woitosta/ cuin Jumala hänelle andoi wihollisians wastan/ v. 2.
joca myös sortuja autta ja paina jumalattomat alas/ v. 5.
on wanhurscas Duomari ja caickein jumalisten turwa/ v. 8.
rucoile/ että Jumala auttais myös händä/ hänen muilda wihollisildans/ joilda hän cowain waiwatan/ v. 14.
ja nijn hän sijtä händä kijttäis/ v. 15.
erinomaisest/ wanhurscauden tähden jumalattomita wastan/ v. 17.
toiwotta/ että Jumala osotais woimans heitä wastan/ ymmärtäxens heitäns ihmisixi/ v. 18.

Ps 9:1 Dawidin Psalmi/ caunista nuorudesta/ edelläweisattapa.
Ps 9:2 MInä kijtän HERra caikesta sydämestäni/ ja luettelen caicki sinun ihmes.
Ps 9:3 Minä iloidzen ja riemuidzen sinusa/ ja kijtän sinun nimes/ sinä caickein ylimmäinen.
Ps 9:4 Ettäs minun wiholliseni olet ajanut tacaperin/ he langeisit ja nucuit sinun etees.
Ps 9:5 Sillä sinä saatat oikeudeni ja syyni toimeen/ sinä istuit istuimella/ oikia Duomari.
Ps 9:6 Sinä nuhtelet pacanat/ ja cadotat jumalattomat/ ja heidän nimens sinä pyhit pois aina ja ijancaickisest.
Ps 9:7 Wihollisten miecat owat lopetetut/ Caupungit sinä cukistit/ että heidän muistons heidän cansans huckanduis.
Ps 9:8 Mutta HERra pysy ijancaickisest/ hän on walmistanut istuimens duomioon.
Ps 9:9 Ja hän duomidze maan pijrin oikein/ ja hallidze Canssat cohtullisest.

Ps 9:10 Ja HERra on waiwaisten turwa/ ja turwa hädäsä.
Ps 9:11 Sentähden he sinuun toiwowat/ jotca sinun nimes tundewat: sillä et sinä nijtä hyljä/ jotca sinua HERra edziwät.
Ps 9:12 Weisatcat HERralle joca Zionis asu/ julistacat Canssoisa hänen tecons.
Ps 9:13 Sillä hän muista ja kysele heidän wertans/ eikä unhoda köyhäin parcumist.
Ps 9:14 HERra ole minulle armollinen/ cadzo minun radollisuttan wihollisten seas/ sinä joca ylönnät minun surman porteista.
Ps 9:15 Että minä luettelisin caicki sinun kijtoxes Zionin tytärten porteisa/ ja iloidzisin sinun awustas.
Ps 9:16 Pacanat owat wajonnet sijhen hautaan/ jonga he walmistit/ heidän jalcans on käsitetty sijnä wercosa/ jonga he wiritit.
Ps 9:17 Nijn ymmärretän HERran tekewän oikeuden/ cosca jumalatoin juuri omisa kättens töisä käsitetän/ sanan cautta. Sela.
Ps 9:18 Josca jumalattomat palajaisit Helwettijn/ ja caicki pacanat/ jotca Jumalan unhottawat.
Ps 9:19 Sillä ei hän nijn cohta köyhä unhoda/ ja radollisten toiwo ei hucu ijancaickisest.
Ps 9:20 Nouse HERra/ ettei ihminen sais walda/ anna caicki pacanat edesäs duomita.
Ps 9:21 HERra anna heille opettaja/ että pacanat tundisit idzens ihmisixi. Sela.

Vers. 17. Sanan cautta) se on/ teidän wäkewyden olcan perustettu Jumalan sanasa/ ilman wäkiwallata/ miecata ja lihalliseta woimata/ toiwos ja hiljaisudes.

X. Psalmi .

WAikia walitus Tyrannein/ seuracunnan wihamiesten ja heidän cawalitten juondens tähden/ Jumalan Canssa wastan/ v. 1.
näyttä heidän pahudens muodon/ v. 3.
rucoile Jumalata pelastaman jumalisia/ joita syyttömäst sortan/ v. 12.
rangaiseman ja häwittämän wanhurscaudesans jumalattomia/ v. 15.

Ps 10:1 MIxis HERra nijn cauwas menet/ ja tuscan ajalla sinus peität ?
Ps 10:2 Nijncauwan cuin jumalatoin wallidze/ täyty köyhän kärsiä/ käsitettäkön he heidän juonisans/ joita he ajattelewat.
Ps 10:3 Sillä jumalatoin idze kersca oma mieliwaldans/ ahne siunaile idzens/ ja wihoitta HERRAN.

Ps 10:4 Jumalatoin on corja ja wihainen/ ettei hän ketän tottele caikesa menosans/ ei hän Jumalata mixikän luule.
Ps 10:5 Hän joutu tegoisans/ sinun duomios on caucana hänestä/ hän ylpeile caickein wihollistens edes.
Ps 10:6 Sillä hän puhu sydämesäns: en minä ikänäns cukisteta/ eikä coscan hätä ole.
Ps 10:7 Jonga suu on täynäns kirouxia/ cawalutta ja wiettelystä/ hänen kielens saatta waiwan ja työn.
Ps 10:8 Hän istu ja wäijy cartanoisa/ murhataxens sala wiatoinda/ hänen silmäns pala köyhän puoleen.
Ps 10:9 Hän wäijy sala nijncuin Lejoni luolasans/ hän wäijy radollista käsittäxens/ ja hän käsittä hänen/ cosca hän temma sen werckoijns.
Ps 10:10 Hän paisca ja polke alas/ ja sysä köyhän wäkiwallalla maahan.
Ps 10:11 Sillä hän sano sydämesäns: Jumala on hänen unhottanut/ ja werhannut caswons/ ei hän ikänäns näe.
Ps 10:12 Nouse sijs HERra Jumala/ ylönnä kätes/ ja älä köyhä unhota.
Ps 10:13 Mixi jumalatoin pilcka Jumalata/ ja sano sydämesäns: et sinä sitä tottele ?
Ps 10:14 Cadzo sijs: sillä sinä näet tuscat ja surut/ se on sinun käsisäs/ sinuun köyhä idzens luotta/ ja sinä olet orwoilasten holhoja.
Ps 10:15 Särje jumalattoman käsiwarsi ja edzi pahutta/ nijn ei suingan hänen jumalattomuttans sijtte löytä.
Ps 10:16 HERra on Cuningas aina ja ijancaickisest/ pacanat pitä häwiämän hänen maastans.
Ps 10:17 Köyhäin halauxen sinä HERra cuulet/ heidän sydämens on wahwa/ että sinun corwas sijtä otta waarin.
Ps 10:18 Ettäs oikeuden saatat orwoille ja köyhille/ ettei ihminen enä ylpeile heitä wastan maan päällä.
Vers. 3. Kersca) Hän kersca sijtä että hän opillans taita wahingoitta/ nijncuin hän asian hywin toimittanut olis.

v. 7. Työn) Hän waiwa idzens ja culutta paljo/ cuitengin mielelläns/ että hänen aiwoituxens pysyis ja menestyis.

XI. Psalmi .

LAT.$ X. LOhdutusPsalmi/ jolla hän tiettäwäxi teke/ ettei hän enä tahdo paeta Saulin tuimutta ja julmutta/ nijncuin muutamat händä tekemän neuwoit/ v. 1.
Jumala on wanhurscas/ Caickiwaldias ja sydänden tutkia/ v. 4.
joca woi estä jumalattomat/ ja suojella siweit/ v. 6.

Ps 11:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 11:2 HERraan minä uscallan: cuinga te sanotte minun sielulleni/ että hän lennäis nijncuin lindu teidän wuorillen ?
Ps 11:3 Sillä cadzos/ jumalattomat jännittäwät joudzen/ ja panewat nuolens jänden päälle/ salaisest ammutaxens hurscaita.
Ps 11:4 Sillä he ricoit perustuxen/ mitä wanhurscas taita toimitta ?
Ps 11:5 HERra on hänen pyhäsä Templisäns/ HERran istuin on taiwasa/ hänen silmäns ottawat waarin/ ja hänen silmäns laudat coettelewat ihmisten lapset.
Ps 11:6 HERra coettele wanhurscasta/ hänen sieluns wiha jumalatoinda/ ja jotca wääryttä racastawat.
Ps 11:7 Hän anda sata jumalattomain päälle pitkäisen leimauxia/ tulda ja tulikiwe/ ja anda heille tuulispäät palcaxi.
Ps 11:8 Sillä HERra on wanhurscas/ ja racasta wanhurscautta/ että heidän caswons cadzowat oikeutta.

Vers. 4. Toimitta) Nijncuin he tahdoisit sano: mitä tyhmän pidäis meitä estämän ja opettaman.
v. 8. Heidän) se on/ siweitten v. cod.$ Cadzowat) Ei he luowu wainomisen tähden/ waan pysywät oikeudes/ ja ymmärtäwät/ että oikeus on Jumalalle otollinen.

XII. Psalmi .

LAT.$ XI. RUcousPsalmi/ sillä wanhurscaita on wähä/ ja jumalattomia paljo/ v. 3.
että Jumala häwitäis caicki ulcocullatut ja tylyt/ v. 4.
ja lupauxens peräst autais sorttuja/ v. 6.
pitäis sanans puhtana ja wilpitöinnä/ v. 7.
jumalattomat owat wahingoliset/ v. 9.

Ps 12:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa cahdexalla kielellä.
Ps 12:2 AUta HERRA: sillä pyhät owat wähendynet/ ja uscolliset owat harwat ihmisten lasten seas.
Ps 12:3 Jocainen puhu lähimmäisens cansa turha/ liehacoidzewat ja opettawat eripuraisist sydämistä.
Ps 12:4 Catcoickon HERra caiken ulcocullaisuden/ ja ylpiäst puhuwaiset sydämet.
Ps 12:5 Jotca sanowat: meidän kielem pitä woittaman/ meidän tule puhua/ cuca meidän HERram on ?
Ps 12:6 Että köyhät häwitetän ja waiwaiset huocawat/ nyt minä nousen/ sano HERra/ minä saatan awun/

että rohkiast pitä opetettaman.
Ps 12:7 HERran puhet owat kirckat nijncuin selitetty hopia sawiastiois/ seidzemen kerta coeteldu.
Ps 12:8 Sinä HERra kätke ne/ ja warjele meitä tästä sugusta ijancaickisesti.
Ps 12:9 Sillä jocapaicka on jumalattomia täynäns/ cusa sencaltaiset irralliset ihmiset Canssa hallidzewat.

Vers. 9. Irralliset) Cusa tyrannit/ ulcocullatut ja eriseurat hallidzewat/ sijhen jumalattomat idzens cocowat/ ja jalost menestywät.

XIII. Psalmi .

*LAT.$ XII. DAwid suurimmas sydämen ahdistuxes/ walitta että hän on Jumalalda hyljätty/ v. 2.
rucoile häneldä apua/ ettei hän surusans huckuis/ wihamiestens iloxi/ v. 4.
riemuidze uscosa/ että hänen rucouxens on cuultu/ ja lupa olla Jumalalle kijtollinen/ v. 6.*

Ps 13:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 13:2 CUinga cauwans HERra peräti tahdot minua unhotta ? cuinga cauwans peität caswos minusta ?
Ps 13:3 Cuinga cauwan minä yxinäni neuwo pidän ? ja ahdistetan sydämesäni jocapäiwä ? cuinga cauwan minun wihollisen yldy minua wastan ?
Ps 13:4 Cadzo sijs/ ja cuule minua HERra minun Jumalan/ walista minun silmäni/ etten minä coscan cuolemaan nuckuis.
Ps 13:5 Ettei minun wihollisen sanois: minä woitin hänen. Ja minun sortajan iloidzis/ että minä combastuin.
Ps 13:6 Mutta minä turwan sinun armoos/ minun sydämen riemuidze/ ettäs nijn mielelläs autat.
Ps 13:8 Minä weisan HERralle/ että hän minulle nijn hywästi teke.

Vers. 4. Silmäni) Tee minun caswoni iloisexi.

XIV. Psalmi .

*LAT.$ XIII. ON sydämelinen walitus ihmisen turmellust luonnosta/ että tyhmät owat peräti suruttomat ja Jumalan ylöncadzojat/ v. 1.
cuin nähdän Jumalan omast todistuxest/ joca sydämet tutki/ v. 2.
uhca HERran ylöncadzoit/ ja hänen pyhäins wainoit/ Jumalan rangaistuxella ja wihalla/ v. 4.*

toiwotta sydämest/ että Christus luwattu Messias tulis Canssans pelastaman/ v. 7.

Ps 14:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 14:2 TYhmät sanowat sydämesäns: ei Jumalata oleckan/ ei he mitän kelpa/ ja owat ilkiät heidän menoisans/ ei ole joca hywä teke.
Ps 14:3 HERra cadzoi taiwast ihmisten lapsia/ nähdäxens/ jos jocu ymmärräis eli edzeis Jumalata.
Ps 14:4 Mutta he owat caicki poikennet pois/ ja caicki owat kelwottomat/ ei ole yxikän joca hywä teke/ ei ainoacan.
Ps 14:5 Eikö sijs kengän pahointekiöist sitä hawaidze ? jotca minun Canssani syöwät rawiten heitäns/ waan ei he rucoile HERra.
Ps 14:6 Siellä he cowin pelkäisit: mutta Jumala on läsnä wanhurscasten sucua.
Ps 14:7 Te häwäisette köyhän neuwon/ mutta Jumala on hänen turwans.
Ps 14:8 Oi/ jos apu tulis Israelille Zionist/ ja HERra päästäis fangitun Canssans/ nijn Jacob iloidzis/ ja Israel riemuidzis.

Vers. 2. Tyhmät) se on/ irtat ihmiset/ jotca ei Jumalasta lucua pidä.
v. 6. Pelkäisit) Ei he Jumalata pelkä/ mutta elatustans/ tawaratans/ cunniatans/ waarojans ja cuolematans/ etc.$

XV. Psalmi .

LAT.$ XIV. ON OpetusPsalmi/ joca osotta oikiat ja eläwät Jumalan seuracunnan jäsenet/ v. 1. nimittäin/ jotca oikialla uscolla Christuxen päälle/ harjoittawat idzens jumalises/ wanhurscas ja saastattomas elämäsä/ ensimäisen ja toisen taulun jälken/ ja osottawat heidän uscons rackauden töillä lähimmäistäns cohtan/ v. 2.

Ps 15:1 Dawidin Psalmi.
Ps 15:2 HERra/ cuca asu sinun majasas ? eli cuca lewä sinun pyhällä wuorellas ?
Ps 15:3 Joca waelda wacana/ ja teke oikeuden/ ja puhu totuden sydämestäns.
Ps 15:4 Joca ei kielelläns panettele/ eikä lähimmäisens mitän paha tee/ ja ei häwäise lähimmäistäns.
Ps 15:5 Joca jumalattomat cadzo ylön/ waan cunnioidze Jumalata pelkäwäisiä/ joca lähimmäisellens wanno/ ja pitä.

Ps 15:6 Joca ei anna rahans corgolle/ ja ei ota lahjoja wiatoinda wastan. Joca näin teke/ ei hän horjada ijancaickisest.

XVI. Psalmi .

LAT.$ XV . ENnustus Christuxen pijnast ja nousemisest cuolluist. Josa Dawid Christuxen personas rucoile Jumalalda laupiutta/ ja lupa kijttä HERra/ v. 1.
tehdä pyhille hywä/ ja wainota epäjumalan palwelioita/ v. 2.
rucoile Jumalata/ joca on caiken hywyden alcu ja lähde/ että hän händä kärsimisesäns/ hautamisesans/ ja nousemisans cuolluista/ armollisesta warjelis/ v. 5.
lupa nijn kijttä händä/ täsä ja tulewaises elämäs/ v. 11.

Ps 16:1 Dawidin cullainen cappale. KÄtke minua Jumala: sillä minä uscallan sinuun.
Ps 16:2 Minä olen HERralle sanonut: sinä olet minun HERran/ minun täyty sinun tähtes kärsiä.
Ps 16:3 Pyhäin tähden jotca maan päällä owat/ ja cunnialisten tähden/ heisä on minulle caicki mielen noude.
Ps 16:4 Mutta jotca toisen jälken riendäwät/ nijllä pitä suuri sydämen kipu oleman/ En minä uhra heidän juomauhrians werellä/ engä mainidze heidän nimiäns suusani.
Ps 16:5 Mutta HERra on minun tawaran ja osan/ sinä tähdelle panet minun perimiseni.
Ps 16:6 Arpa langeis minulle caunimmisa/ minä olen jalon perimisen saanut.
Ps 16:7 Minä kijtän HERra/ joca minua on neuwonut/ nijn myös minun munascuuni owat minua yöllä curittanet.
Ps 16:8 Minä pidän aina HERran caswoni edes: sillä hän on minun oikialla puolellani/ sentähden en minä horju.
Ps 16:9 Sentähden minun sydämen riemuidze/ ja minun cunnian on iloinen/ ja minun lihan lewä toiwos.
Ps 16:10 Sillä et sinä hyljä minun sieluani helwetis/ etkä salli Pyhäs mätänewän.
Ps 16:11 Sinä osotat minulle elämän tien/ sinun caswos edes on täydellinen ilo/ ja riemullinen meno oikialla kädelläs ijancaickisest.

Vers. 4. Werellä) se on/ jotca tahtowat caurin werellä Jumalata lepyttä/ mutta minä omalla werelläni.
(Nimeäns) se on/ en minä opeta eli saarna heidän oppians/ jotca töihins luottawat/ mutta uscosta/ jonga Jumala anda.
v. 9. Cunnian) se on/ minun kielen/ jolla minä cunnioitan ja ylistän Jumalata.

XVII. Psalmi .

LAT.$ XVI . ON RucousPsalmi/ josa Dawid rucoile wanhurscast Jumalata todistaman wiattomudestans/ nijsä cuin hänen wihollisens händä soimawat/ v. 1.
tunnusta idzens johdatettawan HERran sanalla/ v. 4.
rucoile händäns warjelda/ nijncuin silmän terä/ v. 5.
walitta jumalattomain wäkiwalda ja salaisia juonia/ v. 9.
kirjoitta heidän huikendelewaisest menestyxestäns täsä mailmas/ ja jumaisten loppumattomast autuudesta/ v. 14.

Ps 17:1 Dawidin rucous. CUule HERra oikeutta/ hawaidze minun parcun/ ymmärrä minun rucouxen/ joca ei wieckasta suusta lähde.
Ps 17:2 Puhu sinä minun syysäni/ ja cadzo sinä mikä oikeus on.
Ps 17:3 Sinä coettelet minun sydämeni/ ja edziskelet sitä yöllä/ ja tutkit minua/ ja et mitän löydä/ minä olen aicoinut ettei minun suuni misäkän rico.
Ps 17:4 Minä warjelen minuni/ sinun huuldes sanoisa/ ihmisten töistä/ murhajan tiellä.
Ps 17:5 Hallidze minun käyndöni polguilles/ ettei minun askeleni liucadais.
Ps 17:6 Minä huudan sinua/ ettäs Jumala minua cuulisit/ cumarra corwas minun puoleni/ cuule minun puheni.
Ps 17:7 Osota sinun ihmelliset hywydes/ sinä nijden wapahtaja/ jotca sinuun uscaldawat/ nijtä wastan/ jotca sinun oikia kättäs wastan owat.
Ps 17:8 Warjele minua nijncuin silmän muna/ suojele minua sijpeis warjon alla.
Ps 17:9 Jumalattomilda jotca minua häätäwät/ minun wihollisistani/ jotca minun sieluani pijrittäwät.
Ps 17:10 Heidän lihawans yhtä pitäwät/ he puhuwat suullans ylpiäst.
Ps 17:11 Cuhunga me menem/ nijn he meitä pijrittäwät/ sijhen he silmäns tarcoittawat/ meitä cukistaxens.
Ps 17:12 Nijncuin Lejon joca saalist persoittele/ nijncuin nuori Lejon joca luolasta wäijy.
Ps 17:13 Nouse HERra/ carca ja polje händä/ ja wapada minun sielun miecallas jumalattomista.
Ps 17:14 Sinun kätes ihmisist HERra/ tämän mailman ihmisist/ joiden osa on täsä elämäsä/ ja joiden wadzan sinä täytät tawarallas/ joilla lapsia kyllä on/ ja jättäwät tähtens heidän lapsucaisillens.
Ps 17:15 Mutta minä cadzon caswoas wanhurscaudesa/ minä rawitan herättyäni/ sinun cuwas jälken.

Vers. 2. Puhu sinä/ eli sano sinä minun asiani) se on/ minä tiedän etten minä opeta walhetta/ waan sinun sanas minä opetan sentähden jos et sinä minua cuule/ nijn cuitengin cuule minun wanhurscast asiatani
v. 10. Lihawans) se on/ suuret ja woimalliset
v. 14. Kätes) se on/ jotca tulewat sinun käsijs rangaista Heb. 10:30. Hirmuinen on tulla eläwän Jumalan käsijn. Psal. 21:9.
v. 15. Herättyäni) on olla walpas sanasa ja uscosa.

XVIII. Psalmi .

LAT.$ XVII. ON erinomainen KijtosPsalmi/ josa Dawid hartast ylistä HERra/ joca hänen on pelastanut caikista hänen wihamiehistäns/ v. 2.
lueskele/ mistä ja millä Jumala on händä auttanut/ v. 5.
osotta Jumalan wihan ja woiman rangaista/ näillä sanoilla: tomu/ tulenleimaus/ pitkäisen jylinä/ raket ja maan järistys/ v. 8.
kersca wiattomudestans/ v. 17.
luettele suuret ja monet hywät tegot/ cuin Jumala hänelle tehnyt on/ erinomaisest/ että hän rohwais hänen sydämens sotiman ja woittaman hänen wihollisians/ v. 29.
caikista näistä kijttä hän HERra/ v. 50.

Ps 18:1 Dawidin HERran palwelian Psalmi/ edelläweisattapa/ joca HERralle nämät weisun sanat puhui/ cosca HERra hänen wapahti caickein wihollistens ja Saulin käsistä/ ja sanoi:
Ps 18:2 MInä racastan sydämestäni sinua HERra/ minun woiman/ HERra minun callion/ minun linnan minun wapahtajan/ minun Jumalan/ minun wahan/ johonga minä turwan.
Ps 18:3 Minun kilpen/ ja minun autuudeni sarwi/ ja minun warjeluxen.
Ps 18:4 Minä kijtän ja rucoilen HERra/ nijn minä wapadetan wihollisistani.
Ps 18:5 Sillä cuoleman sitet owat käärinet minun ymbäri/ ja Belialin ojat peljätit minun.
Ps 18:6 Helwetin sitet käsitit minun/ ja cuoleman paulat ennätit minun.
Ps 18:7 Ahdistuxesani rucoilen minä HERra/ ja pargun minun Jumalani tygö/ nijn hän cuule minun äneni hänen Templistäns/ ja minun huuton hänen edesäns tule hänen corwijns.
Ps 18:8 MAa lijckui ja wapisi/ ja wuorten perustuxet lijcuit ja wärisit/ cosca hän wihastui.
Ps 18:9 Tomu suidzi hänen sieramistans/ ja culuttawa tuli hänen suustans/ nijn että se sieldä leimahti.
Ps 18:10 Hän notkisti taiwat ja astui alas/ ja hämärä oli hänen jalcains alla.

Ps 18:11 Hän astui Cherubimin päälle ja lensi/ ja hän lensi tuulden sijpein päällä.
Ps 18:12 Hänen majans ymbärillä oli pimeys/ ja musta paxu pilwi/ josa hän lymys oli.
Ps 18:13 Kirckaudest hänen edesäns hajoisit pilwet/ rakeilla ja leimauxilla.
Ps 18:14 Ja HERra jylisti taiwaisa/ ylimmäinen andoi pauhinans/ rakeilla ja leimauxilla.
Ps 18:15 Hän ambuis nuolens ja hajotti heitä/ hän iski cowat leimauxet/ ja peljätti heitä.
Ps 18:16 Ja nijn ilmestyit wetten culjut ja maan/ HERra sinun laitoxestas ja sinun sierames puhalluxesta ja cuorsamisesta.
Ps 18:17 HÄn lähetti corkeudesta ja haki minun/ ja weti minun ulos suurista wesistä.
Ps 18:18 Hän wapahti minun woimallisista wihollisistani/ minun wainollisistani/ jotca minua wäkewämmät olit.
Ps 18:19 Jotca minun ennätit tuscasani/ ja HERra tuli minun turwaxeni.
Ps 18:20 Ja hän wei minun lakialle/ hän temmais minun ulos: sillä hän mielistyi minuun.
Ps 18:21 HERra teke hywästi minun cohtani/ minun wanhurscaudeni peräst/ hän maxa minulle kätteni puhtauden perästä.
Ps 18:22 Sillä minä pidän HERran tiet/ ja en ole jumalatoin Jumalatani wastan.
Ps 18:23 Sillä caicki hänen oikeudens owat minun silmäini edes/ ja hänen käskyjäns en minä hyljä.
Ps 18:24 Waan olen wiatoin hänen edesäns/ ja wäldän syndiä.
Ps 18:25 Sentähden HERra costa minulle wanhurscaudeni perästä/ minun kätteni puhtauden perästä/ hänen silmäins edesä.
Ps 18:26 Pyhäin cansa sinä pyhä olet/ ja hywäin cansa hywä.
Ps 18:27 Puhdasten cansa sinä puhdas olet/ ja nurjain cansa sinä nurja olet.
Ps 18:28 Sillä sinä autat radollista Canssa/ ja corkiat silmät sinä alennat.
Ps 18:29 Sillä minun kyntiläni sinä walaiset/ HERra minun Jumalan/ walaise minun pimeydeni.
Ps 18:30 SIllä sinun cauttas minä sotawäen murennan/ ja minun Jumalasani minä carcan muurin ylidze.
Ps 18:31 Jumalan tiet owat wiattomat/ HERran puhet owat peratut/ hän on caickein kilpi/ jotca häneen uscaldawat.
Ps 18:32 Sillä cuca on Jumala/ paidzi HERra ? eli waha ilman meidän Jumalatam.
Ps 18:33 Jumala wyöttä minun woimalla/ ja pane minun tieni wiattomaxi.
Ps 18:34 Hän teke minun jalcani nijncuin peurain/ ja asetta minua corkeudelle.
Ps 18:35 Hän opetta minun käteni sotiman/ ja käsiwarteni waskijousta wetämän.
Ps 18:36 JA sinä annoit minulle autuudes kilwen/ ja sinun oikia kätes wahwista minun. Ja coscas minun

alennat/ nijn sinä teet minun suurexi.
Ps 18:37 Sinä teet minulle sian käydäxeni/ ettei minun candapääni liwistyis.
Ps 18:38 Minä ajan wihollisiani taca/ ja käsitän heitä/ ja en palaja ennencuin minä heitä hucutan.
Ps 18:39 Minä rundelen heitä/ ja ei he taida seiso minua wastan/ heidän täyty caatua minun jalcaini ala.
Ps 18:40 Sinä taidat minun walmista woimalla sotaan/ sinä taidat ne paiscata alas/ jotca owat minua wastan.
Ps 18:41 Sinä saatat minun wiholliseini pakeneman/ ja minä cadotan wainojan.
Ps 18:42 He huutawat/ waan ei ole auttajata/ HERra/ mutta ei hän wasta heitä.
Ps 18:43 Minä surwon heitä nijncuin maan tomun tuulen edesä/ ja heitän pois nijncuin logan raitilda.
Ps 18:44 SInä autat minua rijdaisesta Canssasta/ ja asetat pacanain pääxi/ Canssa palwele minua/ jota en minä tundenut.
Ps 18:45 Se cuuldele minua cuuliaisilla corwilla/ ja muucalaiset lapset ei minusta mitän woittanet.
Ps 18:46 Muucalaiset lapset waipuwat/ ja wapisewat heidän siteisäns.
Ps 18:47 HERra elä/ ja kijtetty olcon minun wahan/ ja minun autuudeni Jumala olcon ylistetty.
Ps 18:48 Jumala joca minulle coston anda/ ja waati Canssat minun alani.
Ps 18:49 Joca minua autta wihollisistani/ ja corgotta minun nijstä/ jotca carcawat minua wastan/ sinä autat minua wääristä.
Ps 18:50 Sentähden minä kijtän sinua HERra pacanain seas/ ja weisan nimelles kijtoxen.
Ps 18:51 Joca suuren autuuden Cuningalles osotat/ ja teet hywästi woidellulles/ Dawidille ja hänen siemenellens ijancaickisest.

Vers. 21. Wanhurscaudeni) se on/ en minä ole epätiedosta mitän alcanut/ waan olen pysynyt Jumalan sanasa/ ja olen sentähden kärsinyt mitä minun tuli kärsiä. Ja tämä on se wanhurscaus/ josta hän täsä puhu. Hän puhu myös täsä Christuxen personas/ joca oli puhdas ja ilman synnitä: muutoin ei ole yhtän ihmistä Jumalan edes puhdasta ja ilman synnitä/ jota Dawid myös idzestäns tunnusta/ Psal. 51: ja mualla.

XIX. Psalmi .

LAT.$ XVIII. ON ennustus Evangeliumist/ joca saarnatan coco mailmas/ v. 2.
caickinaisilla kielillä/ v. 4.
ja nijncuin Auringo paista/ lämmittä ja wirgotta caicki caikis/ v. 5.
nijn myös Evangeliumin oppi jocapaicas walista/ opetta/ lohdutta/ selittä ja puhdista sydämet/ v. 8.

rucoile synnin andexisaamisest/ ja että hänen rucouxens olis Jumalalle otollinen/ v. 15.

Ps 19:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 19:2 TAiwat ilmoittawat Jumalan cunnian/ ja wahwus julista hänen kättens tegot.
Ps 19:3 Päiwä sano päiwälle/ ja yö ilmoitta yölle.
Ps 19:4 Ei ole kieldä eikä puhetta/ cusa ei heidän änens cuulu.
Ps 19:5 Heidän nuorans käy ulos caickijn maihin/ ja heidän puhens mailman loppun asti/ Auringolle hän pani majan heisä.
Ps 19:6 Ja hän käy ulos cammiostans nijncuin ylkä/ ja riemuidze nijncuin Sangari tietä juostaxens.
Ps 19:7 Hän käy ylös taiwasten lopulda/ ja juoxe ymbärins haman sijhen loppun/ ja ei ole peitetty mitän hänen lämbymäns edestä.
Ps 19:8 HERran laki on wiatoin/ ja wirgotta sielut.
Ps 19:9 HERran todistus on wahwa/ ja teke yxikertaiset taitawaxi.
Ps 19:10 HERran käskyt owat oikiat/ ja ilahuttawat sydämet.
Ps 19:11 HERran käskyt owat kirckat/ ja walistawat silmät.
Ps 19:12 HERran pelco on puhdas/ ja pysy ijancaickisest/ HERran oikeudet owat todet/ caicki tyynni wanhurscat.
Ps 19:13 Ne owat callimmat culda/ ja caickein parast culda/ ja makemmat hunajata/ ja mesileipiä.
Ps 19:14 Sinun palwelias myös heidän cauttans neuwotan/ ja joca nijtä pitä/ hänellä on suuri palcka.
Ps 19:15 Exytyxet cuca ymmärtä ? anna minulle andexi salaiset ricoxet.
Ps 19:16 Warjele myös palwelias ylpeistä ettei he minua hallidzis/ nijn minä olen wiatoin/ ja nuhtetoin suurest pahast tegost.
Ps 19:17 Kelwatcon sinulle minun suuni puhet/ ja minun sydämeni ajatuxet sinun edesäs.
Ps 19:18 HERra on minun wahan/ ja minun lunastajan.

XX. Psalmi .

LAT.$ XIX. ON callis Psalmi/ toiwotuxia täynäns/ josa jumaliset alammaiset rucoilewat Cuningans ja Esiwaldans edestä/ cosca hän sotaan hangidze/ wahwistaxens händä aiwoituxesans/ ja toiwottawat että Jumala cuulis hänen rucouxens/ suojelis händä ja annais hänelle woiton wihollisians wastan/ v. 2. rohwaisewat händä että hän woitolla palajais/ ettei hän/ nijncuin wiholliset/ idzens turwa waunuijn ja hewoisijn/ waan HERran nimeen/ v. 7.

Ps 20:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 20:2 HERra cuulcon sinua hädäsäs/ Jacobin Jumalan nimi sinua warjelcon.
Ps 20:3 Hän lähettäkön sinulle apua Pyhästä/ ja Zionista sinua wahwistacon.
Ps 20:4 Hän muistacon caicki sinun ruocauhris/ ja sinun polttouhris olcon lihawat. Sela.
Ps 20:5 Hän andacon sinulle mitä sinun sydämes ano/ ja päättäkön caicki aiwoituxes.
Ps 20:6 Me kerscamme sinun awustas/ ja meidän Jumalam nimes/ me ylennäm meidän lippum/ HERra täyttäkön caicki sinun rucouxes.
Ps 20:7 Nyt minä tunnen HERran woideltuans auttawan/ ja händä cuulewan hänen pyhästä taiwastans/ hänen oikia kätens autta woimallisest.
Ps 20:8 Nämät uscaldawat rattaisijn ja oreihin/ mutta me muistam meidän HERram Jumalan nime.
Ps 20:9 He owat cukistetut ja langennet/ mutta me pystyällä seisomma.
Ps 20:10 Auta HERra/ Cuningas meitä cuulcan/ cosca me huudamme.

Vers. 7. Nyt minä tunnen) se on jollei Jumala auta ja holho/ nijn meidän aiwoituxem owat turhat
v. 10. Cuningas) se on/ Christus/ joca on Cuningas ja auttaja/ Psal. 24:10.

XXI. Psalmi .

LAT.$ XX. ON ennustus Christuxen waldacunnasta/ että se pysy Jumalan edes ijancaickisest/ ja woitta caicki wihollisens/ v. 1.
mutta Judan waldacunda/ joca Christusta ja hänen Evangeliumitans waino/ pitä hajotettaman ja peräti häwitettämän/ v. 9.
herättä Jumalata costaman ja lupa kijttä händä/ v. 14.

Ps 21:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 21:2 HERra/ Cuningas riemuidze sinun woimasas/ ja cuinga suurest hän iloidze awustas.
Ps 21:3 Hänen sydämens halun sinä annat hänelle/ ja et kiellä mitä hänen suuns ano. Sela.
Ps 21:4 Sinä ennätät hänen hywällä siunauxella/ sinä panet cullaisen cruunun hänen päähäns.
Ps 21:5 Hän anoi elämätä sinulda/ nijns annat hänelle pitkän elämän/ aina ja ijancaickisest.
Ps 21:6 Hänellä on suuri cunnia sinun awustas/ sinä panet ylistyxen ja caunistuxen hänen päällens.
Ps 21:7 Sillä sinä asetat hänen siunauxexi ijancaickisest/ sinä ilahutat hänen caswons ilolla.
Ps 21:8 Sillä Cuningas turwa HERraan/ ja ylimmäisen laupiudes ei hän horju.
Ps 21:9 Sinun kätes löytä caicki wihollises/ sinun oikia kätes löytä/ jotca sinua cadehtiwat.
Ps 21:10 Sinä panet heitä nijncuin cuumaan pädzijn/ sinun wihas aicana HERra niele heitä wihasans/ tuli syö heitä.
Ps 21:11 Heidän hedelmäns sinä cadotat maan pääldä/ ja heidän siemenens ihmisten lapsista.
Ps 21:12 Sillä he ajattelit tehdä sinulle paha/ ja pidit neuwo/ jota ei he woinet täyttä.
Ps 21:13 Sillä sinä teet heitä olcapääxi/ ja tarcoitat jändelläs heidän caswoans wastan.
Ps 21:14 HERra ylönnä sinuas sinun wäkewydesäs/ nijn me weisamme ja kijtämme sinun woimas.

Vers. 13. Olcapääxi) Että heidän pitä aina candaman ja paha kärsimän.

XXII. Lucu .

LAT.$ XXI. ON juuri jalo ennustus Christuxen pijnasta/ cuolemasta ja nousemisesta cuolluista/ josa Dawid puhu ne Christuxen sanat jotca hän monen sadan ajastajan perästä ristin päällä puhuwa oli: walitta hänens

olewan Jumalalda peräti hyljätyn/ v. 2.
sano/ Isäin rucouxet cuulluxi/ mutta hän on caickein pilckain ala hyljätty/ v. 5.
wahwista idzens taas uscolla/ muistaden Jumalan endisiä hywiä töitä/ v. 10.
walitta wihollistens julmutta/ ja hänen ylön suuria waiwojans/ v. 13.
rucoile Jumalalda apua/ v. 20.
lupa kijtoxia/ ja neuwo caickia jumalisia kijttämän/ v. 23.
Ennusta Christuxen waldacunnasta ja seuracunnasta/ joca Judalaisista ja pacanoista/ Evangeliumin opilla coco mailmas piti coottaman/ v. 27.

Ps 22:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa/ peurasta jota warhain wäijytän.
Ps 22:2 MInun Jumalan/ minun Jumalan/ mixis minun hyljäisit ? minä pargun/ waan minun apun on caucana.
Ps 22:3 Minun Jumalan/ päiwällä minä huudan/ ja et sinä wasta/ ja en myös yöllä waickene.
Ps 22:4 Sinä olet pyhä/ joca asut Israelin kijtoxes.
Ps 22:5 Meidän Isäm toiwoit sinuun/ ja cuin he toiwoit/ nijn wapadit heitä.
Ps 22:6 Sinua he huusit/ ja wapadettin/ sinuun he turwaisit/ ja ei tullet häpiään.
Ps 22:7 Mutta minä olen mato ja en ihminen/ ihmisten pilcka ja Canssan ylöncadze.
Ps 22:8 Caicki jotca minun näkewät/ häwäisewät minua/ wääristelewät huulians/ ja päätäns pudistawat.
Ps 22:9 Hän walitta HERralle/ hän wapahtacon hänen/ hän auttacon händä/ jos hän mielisty häneen.
Ps 22:10 Sillä sinä olet minun wetänyt ulos äitini cohdusta/ sinä olit minun turwan/ ollesani wielä äitini rinnalla.
Ps 22:11 Sinun päälles minä olen heitetty äitini cohdusta/ sinä olet minun Jumalan hamast äitini cohdusta.
Ps 22:12 Älä caucana ole minusta: sillä ahdistus on läsnä/ ja ei ole auttajata.
Ps 22:13 Suuret mullit owat minun pijrittänet/ lihawat härjät kiersit minun ymbärins.
Ps 22:14 Heidän kitans awaisit he minua wastan/ nijncuin raatelewa ja kiljuwa Lejoni.
Ps 22:15 Minä olen caattu ulos nijncuin wesi/ ja minun luuni owat caicki hajotetut/ minun sydämen on nijncuin sulattu medenwaha minun ruumisani.
Ps 22:16 Minun woiman on cuiwettu nijncuin cruusin muru/ ja minun kielen tarttu suuni lakeen/ ja sinä panet minun cuoleman tomuun.
Ps 22:17 Sillä coirat owat minun pijrittänet/ ja julmain parwi asetti hänens minun ymbärilleni/ he läwistit minun käteni ja jalcani.

Ps 22:18 Minä lukisin caicki minun luuni/ mutta he cadzelit ja näit ihastuxens minusta.
Ps 22:19 He jacawat heillens minun waatteni/ ja heittäwät minun hamestani arpa.
Ps 22:20 Mutta sinä HERra älä ole caucana/ minun wäkewyden riennä minun auxeni.
Ps 22:21 Pelasta minun sielun miecasta/ ja minun ainocaisen coirilda.
Ps 22:22 Wapada minua Lejonin suusta/ ja päästä minun yxisarwillisista.
Ps 22:23 MInä saarnan sinun nimes weljilleni/ minä ylistän sinua seuracunnas.
Ps 22:24 Ylistäkät HERra te jotca händä pelkät/ coco Jacobin siemen cunnioittacon händä/ ja cawattacon händä caicki Israelin siemen.
Ps 22:25 Sillä ei hän hyljännyt eikä cadzonut ylön köyhän radollisutta/ eikä käändänyt caswoans hänestä pois/ ja cuin se händä huusi/ cuuli hän sitä.
Ps 22:26 Sinua minä ylistän suuresa seuracunnasa/ minä maxan lupauxeni heidän edesäns/ jotca händä pelkäwät.
Ps 22:27 Radolliset syöwät ja rawitan/ ja jotca HERra edziwät/ pitä händä ylistämän/ heidän sydämens elä ijancaickisest.
Ps 22:28 Muistettacan caiken mailman ärijn/ että he käännäisit heitäns HERran tygö/ ja cumartacan händä caicki pacanain sucucunnat.
Ps 22:29 Sillä HERralla on waldacunda/ ja hän wallidze pacanain seas.
Ps 22:30 Caicki lihawat maan päällä pitä syömän ja cumartaman/ hänen edesäns polwians notkistaman/ caicki jotca tomusa macawat/ ja jotca surusans eläwät.
Ps 22:31 Hänen pitä saaman siemenen joca händä palwele/ HERrasta pitä ilmoitettaman lasten lapsijn.
Ps 22:32 He tulewat ja hänen wanhurscauttans saarnawat syndywälle Canssalle/ että hän sitä teke.

Vers. 4. Kijtoxes) se on/ pyhäs Canssas/ josa sinua kijtetän Israelis.
v. 18. Ihastuxens) se on/ he sammuttawat minuun wihans.
v. 30. Lihawat) se on/ äweriät ja woimalliset: Jotca tuhwas owat/ owat waiwaiset ja onhet/ jotca waiwalla ja murhella eläwät/ jotca cuoleman walmit owat/ caicki pitä Christusta rucoileman.

XXIII. Psalmi .

Lat.$ XXII. DAwid ylistä Jumalata/ että hän on oikia paimen/ v. 1.
joca johdatta sielun terwelliselle laituimelle/ ja wirwotta hänen tuorella wedellä/ suojele caikisa murheisa/ ja idze cuolemasakin/ v. 4.

hän on myös oikia holhoja/ joca ruocki hänen terwellisellä rualla/ woitele hänen pääns Pyhän Hengen öljyllä/ v. 6.
ja täyttä hänen caikella hengellisellä ja ruumillisella siunauxella v. 7.

Ps 23:1 Dawidin Psalmi. HERra on minun paimenen/ ei minulda mitän puutu.
Ps 23:2 Hän caidze minua wiherjäises niitysä/ ja wie minua wirgottawan weden tygö.
Ps 23:3 Minun sieluni hän wirgotta/ hän wie minun oikialle tielle/ hänen nimens tähden.
Ps 23:4 Ja waicka minä waellaisin pimiäsä laxosa/ en minä pelkäis mitän pahutta ettäs olet cansani/ sinun widzas ja sauwas minun tukewat.
Ps 23:5 Sinä walmistat minulle pöydän/ minun wihollisteni cohdalle/ sinä woitelet minun pääni öljyllä/ ja sinä panet täyten minulle.
Ps 23:6 Hywyys ja laupius noudattawat minua caiken elinaicani/ ja minä asun HERran huonesa ijancaickisest.

XXIV. Psalmi .

Lat.$ XXIII. ON ennustus Christuxen waldacunnast/ joca asetetan coco maan pijrin ymbäri/ v. 1.
ilmoitta/ cutca oikiat jäsenet Christuxen seuracunnas owat/ v. 3.
neuwo cahdest caickia esiwaldoja/ awaman portia Christuxen eteen/ ja päästämän händä armons waldacunnan cansa sisälle/ v. 7.

Ps 24:1 Dawidin Psalmi. HERran on maa/ ja caicki cuin hänesä owat/ maan pijri ja mitkä sen päällä asuwat.
Ps 24:2 Sillä hän on perustanut sen merten päälle/ ja wirtain päälle sen walmistanut.
Ps 24:3 Cuca astu HERran wuorelle ? ja cuca taita seisoa hänen pyhäsä siasans ?
Ps 24:4 Jolla wiattomat kädet owat/ ja on puhdas sydämest/ joca ei halaja turhutta/ eikä wanno wäärin.
Ps 24:5 Se saa siunauxen HERralda/ ja wanhurscauden hänen autuudens Jumalalda.
Ps 24:6 Tämä on se sucucunda joca händä edzi/ joca kysy sinun caswoas Jacob. Sela.
Ps 24:7 Tehkät portit awaraxi/ ja owet mailmas corkiaxi/ cunnian Cuningan mennä sisälle.
Ps 24:8 Cuca on se cunnian Cuningas ? se on se HERra/ wäkewä ja woimallinen/ se HERra woimallinen sodasa.
Ps 24:9 Tehkät portit awaraxi/ ja owet mailmas corkiaxi/ cunnian Cuningan mennä sisälle.
Ps 24:10 Cuca on se cunnian Cuningas ? se on se HERra Zebaoth/ hän on se cunnian Cuningas. Sela.

Vers. 6. Caswoas) se on/ Jumalan caswo ja läsnäolemus/ joca Israelin Canssas oli/ ja ei cusan mualla.

XXV. Psalmi .

Lat.$ XXIV. ON RucousPsalmi/ josa Propheta ano/ että Jumala hänen suuren toiwons jälken/ annais andexi caicki hänen syndins/ ja warjelis händä caikest häpiäst ja onnettomudest/ v. 2.
puhu Jumalan armost ja totuudest/ v. 6.
jumalisten siunauxest/ v. 12.
hänen wiheljäisydestäns ja tuscastans/ v. 15.
wihollistens pahudest/ v. 19.
wiattomudestans/ v. 21.
ja anda coco hänen seuracundans Jumalan haldun/ v. 22.

Ps 25:1 Dawidin Psalmi. SInua HERra minä ikäwöidzen.
Ps 25:2 Minun Jumalan sinuun minä turwan/ älä salli minua häwäistä/ ettei minun wihollliseni iloidzis minusta.
Ps 25:3 Sillä ei yxikän tule häpiään joca sinua odotta/ mutta irralliset pilckajat saawat häpiän.
Ps 25:4 HERra osota minulle sinun ties/ ja opeta minulle sinun polcus.
Ps 25:5 Johdata minua sinun totudesas/ ja opeta minua: sillä sinä olet Jumala joca minua autta/ yli päiwä minä odotan sinua.
Ps 25:6 Muista HERra sinun laupiuttas ja hywyttäs/ joca mailman algusta on ollut.
Ps 25:7 Älä muista minun nuorudeni syndejä/ ja ylidzekäymisitäni/ mutta muista minua sinun laupiudes jälken/ sinun hywydes tähden HERra.
Ps 25:8 HERra on hywä ja waca/ sentähden saatta hän synniset tielle.
Ps 25:9 Hän johdatta oikiasta radollisen/ ja opetta siweille hänen tiens.
Ps 25:10 Caicki HERran tiet owat hywyys ja totuus/ nijlle jotca hänen lijttons ja todistuxens pitäwät.
Ps 25:11 Sinun nimes tähden HERra/ ole armollinen minun pahalle tegolleni/ joca suuri on.
Ps 25:12 Cuca on joca HERra pelkä ? sille hän opetta parhan tien.
Ps 25:13 Hänen sieluns asu hywydes/ ja hänen sikiäns omista maan.
Ps 25:14 HERran salaisus on nijden seas jotca händä pelkäwät/ ja hänen lijttons ilmoitta hän heille.
Ps 25:15 Minun silmäni cadzowat alati HERra: sillä hän kirwotta minun jalcani wercosta.

Ps 25:16 Käännä sinuas minun puoleeni/ ja ole minulle armollinen/ sillä minä olen yxinäinen ja radollinen.
Ps 25:17 Minun sydämeni murhet owat moninaiset/ wie sijs minua ulos minun tuskistani.
Ps 25:18 Cadzos minun waiwaisudeni ja radollisudeni puoleen/ ja anna caicki minun syndini andexi.
Ps 25:19 Cadzos/ cuinga monda wihollista minulla on/ ja sulasta cateudesta he minua wihawat.
Ps 25:20 Warjele minun sielun ja wapada minua/ älä laske minua häpiään: sillä sinuun minä turwan.
Ps 25:21 Cohtuus ja oikeus warjelcon minua: sillä minä odotan sinua.
Ps 25:22 Jumala päästäkön Israelin caikista tuskistans.

Vers. 3. Irralliset) Joilla on kyllä tila/ ja ei cuitengan oikiata syytä/ cadzoa ylön/ nijncuin wäki/ oppi/ taito/ tawara/ etc.$

XXVI. Psalmi .

Lat.$ XXV. RUcous/ jolla Dawid rucoile Jumalan warjelusta/ wainoitans wastan oikiasa asiasa/ v. 1.
luotta wiattomuteens/ ja rucoile Jumalata/ joca sydämet tutkistele/ sijtä todistaman/ v. 2.
pakene Jumalan suojeluxeen/ ja lupa aina racasta hänen asuinsians/ v. 6.
rucoile Jumalan suojella händäns wihollisildans/ joiden pahudest hän täsä puhu/ muistutta wiattomudens ja lupa kijtollisuden/ v. 9.

Ps 26:1 Dawidin Psalmi. HERRA saata minulle oikeus: sillä minä olen wiatoin. Minä toiwon HERraan/ sentähden en minä lange.
Ps 26:2 Coettele minua HERra ja kiusa minua/ puhdista minun munascuuni ja sydämeni.
Ps 26:3 Sillä sinun hywydes on minun silmäini edes/ ja minä waellan sinun totudesas.
Ps 26:4 En minä istu turhain ihmisten seasa/ engä seura petollisia.
Ps 26:5 Minä wihan pahain seuracunda/ engä istu jumalattomain tykönä.
Ps 26:6 Minä pesen käteni wiattomudesa/ ja oleskelen HERra Altaris tykönä.
Ps 26:7 Cusa kijtossanan äni cuullan/ ja caicki sinun ihmes saarnatan.
Ps 26:8 HERra/ minä racastin sinun huones asuisia/ ja sitä sia josa sinun cunnias asu.
Ps 26:9 Älä temma minun sieluani pois synneisten cansa/ taicka minun hengeni coirain cansa.
Ps 26:10 Jotca pahanjuoniset owat ja mielelläns lahjoja ottawat.
Ps 26:11 Mutta minä waellan wiattomudesani/ päästä minua ja ole minulle armollinen.
Ps 26:12 Minun jalcan käy oikiasti/ minä kijtän sinua HERra seuracunnisa.

Vers. 8. Asuinsia) Jumalan huone ja seuracunda on sijnä josa Jumalan sana on/ ja ei mualla: sillä sijnä Jumala asu/ sentähden ylistä hän Jumalan huonetta/ iloiten sanan tähden.

XXVII. Psalmi .

LAT.$ XXVI. ON LohdutusPsalmi/ että Jumala on meidän walkeudem ja elämäm woima/ v. 1.
älkäm sentähden peljätkö ketän/ ehkä cuinga suuri waara meille ihmisildä taritaisin/ v. 2.
rucoile Jumalalda sijtte hartast/ että hän olis jocapäiwä totinen jäsen Christuxen seuracunnasa/ josa hän olis turwas/ caikelda onnettomudelda/ v. 4.
siellä hän ano/ että hän cuullaisin/ johdatetaisin/ suojellaisin/ ja näkis HERran hywä/ v. 7.
neuwo idzens rohkeuteen/ v. 13.

Ps 27:1 Dawidin Psalmi. HERRA on minun walistuxen ja autuuden/ ketä minä pelkän ? HERra on minun hengeni wäkewys/ ketä minä wapisen ?
Ps 27:2 Sentähden ehkä pahat/ minun wainolliseni ja wihollliseni lähestywät minun lihani syömän/ täyty heidän cuitengin heitäns loucata ja langeta.
Ps 27:3 Ja waicka sotawäki saartais minua/ nijn ei minun sydämen sentähden pelkäis. Ja jos sota nousis minua wastan/ minä turwan sijttekin häneen.
Ps 27:4 Yhtä minä HERralda anon/ sitä minä pyydän/ asuaxeni HERran huonesa caiken elinaicani/ että minä näkisin HERran Jumalan caunin palweluxen/ ja hänen Templiäns edzisin.
Ps 27:5 Sillä hän peittä minua majasans pahana aicana/ hän kätke minua teldaans/ ja corgotta minua calliolle.
Ps 27:6 Ja hän corgotta nytkin minun pääni wihollisteni ylidze/ jotca minun ymbärilläni owat/ nijn minä uhran hänen majasans kijtosuhria/ minä weisan ja laulan HERralle.
Ps 27:7 HERRA cuule minun änen cosca minä huudan/ ole minulle armollinen/ ja cuuldele minua.
Ps 27:8 Minun sydämen sano sinulle tämän sinun sanas. Kysykät minun caswojani/ sentähden minä edzin HERra sinun caswojas.
Ps 27:9 Älä peitä caswoas minulda/ ja älä sysä pois sinun palweliatas wihasas/ sillä sinä olet minun apun/ älä minua hyljä/ älä myös wedä kättäs minusta pois/ minun autuudeni Jumala.
Ps 27:10 Sillä minun Isän ja äitin hyljäisit minun/ mutta HERra corjais minun.
Ps 27:11 HERRA osota minulle sinun ties/ ja johdata minua oikiata polcua/ minun wihollisteni tähden.

Ps 27:12 Älä anna minua wihollisteni tahtoon: sillä wäärät todistuxet owat minua wastan/ ja tekewät häpemät wääryttä.
Ps 27:13 Mutta minä uscon cuitengin näkewäni HERRAN hywyttä eläwitten maalla.
Ps 27:14 Odota HERRA/ ole turwasa ja pelkämätöin ja odota HERra.

Vers. 13. Eläwitten) nijden seas joille menesty.

XXVIII. Psalmi .

LAT.$ XXVII. ON RucousPsalmi/ ettei Jumala sallis händä wieteldä nijldä jotca mielin kielin puhuwat/ ja teeskelewät idzens ystäwällisexi/ mutta cuitengin on paha mieles/ v. 1.
rucoile/ että Jumala costais heille/ nijncuin he ansainnet owat/ v. 4.
ylistä HERra/ joca händä armollisest on cuullut/ v. 6.
ja anda hänen halduns coco seuracundans/ v. 9.

Ps 28:1 Dawidin Psalmi. COsca minä huudan sinua HERra/ minun uscalluxen/ nijn älä waickene minulle/ että (coscas waickenet minusta) minä tulen heidän caltaisexens/ jotca hautaan menewät.
Ps 28:2 Cuule minun rucouxeni äni/ cosca minä huudan sinua/ cosca minä nostan käteni sinun pyhä Chuorias päin.
Ps 28:3 Älä wedä minua jumalattomain ja pahointekiäin secaan/ jotca lähimmäistens cansa puhuwat ystäwällisest/ waan pahutta on heidän sydämisäns.
Ps 28:4 Anna heille heidän työns perän/ ja heidän pahan menons perän/ anna heille heidän kättens töiden perän/ maxa heille ansions perästä.
Ps 28:5 Sillä ei he ota waari HERran töistä/ eikä hänen käsialoistans/ sentähden ricko hän heitä ja ei rakenna heitä.
Ps 28:6 Kijtetty olcon HERra: sillä hän on cuullut minun rucouxeni änen.
Ps 28:7 HERRA on minun wäkewyden ja kilpen/ häneen minun sydämen toiwo/ ja minä olen autettu/ ja minun sydämen riemuidze/ ja minä kijtän händä weisullani.
Ps 28:8 HERRA on heidän wäkewydens/ hän on wäkewä/ joca woideltuans autta.
Ps 28:9 Auta Canssas ja siuna perimises/ ja rawidze heitä/ ja corgota heitä ijancaickisest.

XXIX. Psalmi .

LAT.$ XXVIII. ON ennustus Christuxen Evangeliumist/ että se ilmoitetan coco mailmas/ ja Cuningoilda/ Försteildä/ ja herroilda otetan wastan/ v. 1.
pitä cukistaman ja rickoman caicki jotca seisowat sitä wastan/ v. 5.
asettaman synnin wircan/ cuin on pyhä Caste/ josa wanha Adam upotetan/ ja taas usi ihminen syndy/ v. 10.

Ps 29:1 Dawidin Psalmi. TUocat HERralle te wäkewät/ tuocat HERralle cunnia ja wäkewys.
Ps 29:2 Tuocat HERralle hänen nimens cunnia/ cumartacat HERra pyhäsä caunistuxesa.
Ps 29:2 HERRAN äni käy wetten päällä/ cunnian Jumala pauha/ HERra suurten wetten päällä.
Ps 29:3 HERRAN äni käy woimasa/ HERran äni käy julkisest.
Ps 29:4 HERran äni särke Cedrit/ ja HERra särke Cedrit Libanonis.
Ps 29:5 Hän hyppäyttä heitä nijncuin wasican/ sekä Libanonin että Sirionin/ nijncuin nuoren yxisarwisen.
Ps 29:6 HERran äni leicka nijncuin tulen liecki.
Ps 29:7 HERran äni häälyttä corwen/ ja HERran äni lijcutta Cadexen corwen.
Ps 29:8 HERran äni saatta peurat poikiman/ ja paljasta medzät/ ja hänen Templisäns pitä sanoman jocaidzen hänelle cunniata.
Ps 29:9 HERra istu wirtain päällä/ ja HERra pysy Cuningasna ijancaickisest.
Ps 29:10 HERra anda Canssallens wäkewyden/ HERra siuna Canssans rauhalla.

Vers. 11. Rauhalla) Että hän menestyis.

XXX. Psalmi .

LAT.$ XXIX. ON kijtos/ että Jumala pelasti hänen/ ei ainoastans ruumillisest taudist/ mutta myös rascast sielun ahdistuxest/ jolla Perkele händä cowin waiwais/ v. 2.
neuwo/ caickia pyhiä kijttämän HERra/ jonga wiha on silmän räpäyxen/ ja joca racasta elämätä/ v. 5.
tunnusta myötäkäymises ollens surutoinna/ ja wihoittanens Jumalan/ ja nijn rangaistuxen tuottanens päällens/ v. 7.
mutta cosca hän rucoili/ cuuli HERra händä/ v. 9.
lupa hänelle kijtoxen/ v. 12.

Ps 30:1 Psalmi weisattapa Dawidin huonen wihkimises.

Ps 30:2 MInä ylistän sinua HERra: sillä sinä olet corgottanut minua/ et myös salli iloita wiholliseni minusta.
Ps 30:3 HERra minun Jumalan/ cosca minä huusin sinua/ nijns teit minun terwexi.
Ps 30:4 HERra sinä weit minun sieluni ulos helwetist/ sinä olet minun eläwänä pitänyt/ nijden mennes cuoppaan.
Ps 30:5 Pyhät/ weisatca kijtost HERralle/ ja kjttäkät händä pyhydens muistoxi.
Ps 30:6 Sillä hänen wihans wijpy silmän räpäyxen/ ja ihastu elämäst/ ehtona on itcu/ mutta amulla ilo.
Ps 30:7 Mutta minä sanoin myötäkäymisesäni: en minä ikänäns cukisteta.
Ps 30:8 Sillä sinä HERra olet hywäsä tahdosas minun wuoreni wahwistanut/ mutta coscas caswos peitit/ nijn minä hämmästyin.
Ps 30:9 Sinua HERra minä huudan/ ja HERra minä rucoilen.
Ps 30:10 Mitä hywä minun cuoltuani weresäni on ? kijttänekö myös tomu sinua ja ilmoittaneco sinun totudes ?
Ps 30:11 HERRA cuule ja ole minulle armollinen/ HERra ole minun auttajan.
Ps 30:12 Sinä olet muuttanut minun walituxeni iloxeni/ sinä olet rijsunut minun säckini/ ja wyötit minun riemulla.
Ps 30:13 Että minun cunnian weisais sinulle kijtost/ ja ei waickenis/ HERra minun Jumalan/ minä kijtän sinua ijancaickisest.

Vers. 6. Ihastu) Ei hän wihastu sydämestäns/ hän edzi sillä meidän parastam ja ei cuolemata/ nijncuin näky.
v. 13. Cunnian) minun kielen ja candeleni/ jolla minä sinua kijtän.

XXXI. Psalmi .

LAT.$ XXX. ON rucous/ josa Christus rucoile taiwallist Isäns/ ettei hän/ joca hänen turwans on/ andais hänen pijnasans ja cuolemasans/ jonga hän oli kärsiwä/ tulla häpiään/ v. 2.
walitta waikiast hänen wiheljäisyttäns/ ja wihollistens pahutta/ v. 10.
toiwo Jumalaan/ ja rucoile häneldä apua/ v. 15.
kersca suurista ja monista hywistä tegoista/ cuin Jumala hänelle tehnyt oli/ ja kijttä händä sydämest/ v. 20.
neuwo coco Jumalan seuracunda hänen tawallans hädän aicana oleman rohkian/ ja ei epäilemän Jumalan awusta/ v. 24.

Ps 31:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 31:2 HERRA sinuun minä uscallan/ älä minua ikänäns häpiään laske/ päästä minua sinun wanhurscaudes cautta.
Ps 31:3 Cumarra corwas minun puoleeni/ auta minua äkist/ ole minulle wahwa callio/ ja linna minua auttaman.
Ps 31:4 Sillä sinä olet minun callion ja linnan/ ettäs sijs sinun nimes tähden minua talutaisit ja weisit.
Ps 31:5 Ettäs minun kirwotaisit wercosta/ jonga he minun eteeni wiritit: sillä sinä olet minun wäkewyden.
Ps 31:6 Sinun käsijs minä annan minun hengeni/ sinä olet minun pelastanut HERra sinä totinen Jumala.
Ps 31:7 Minä wihan nijtä jotca pitäwät wäärä oppia/ mutta minä uscallan HERraan.
Ps 31:8 Minä ihastun ja riemuidzen sinun hywydes tähden/ ettäs cadzot minun radollisuttani/ ja tunnet minun sieluni tuscasa.
Ps 31:9 Ja et sinä sulje minua wihollisteni käsijn/ sinä asetat minun jalcani awaraan paickan.
Ps 31:10 HERra ole minulle armollinen: sillä minä ahdistetan/ minun caswoni on muuttunut murhesta/ nijn myös minun sielun ja wadzan.
Ps 31:11 Sillä minun elämän on culutettu murhesta/ ja minun wuoteni huocauxest/ minun woiman on rauwennut minun pahain tecoini cautta/ ja minun luuni owat musertut.
Ps 31:12 Minä olen suuri pilcka kylänmiehilleni/ ja ilkeys minun tuttawilleni/ jotca minun raitilla näkewät/ pakenewat minua.
Ps 31:13 Minä olen sydämestä unhotettu nijncuin cuollut/ minä olen nijncuin ricottu astia.
Ps 31:14 Sillä moni minua pahasti häwäise/ että jocainen minua carcko/ he pitäwät keskenäns neuwo minusta/ ja tahtowat otta minun hengeni.
Ps 31:15 Mutta minä toiwon sinuun HERra/ ja sanon: sinä olet minun Jumalan.
Ps 31:16 Minun aicani owat sinun käsisäs/ pelasta minua wihollisistani/ ja nijstä jotca minua wainowat.
Ps 31:17 Anna paista caswos palwelias päälle/ auta minua laupiudes cautta.
Ps 31:18 HERra älä minua laske häpiään: sillä sinua minä rucoilen/ jumalattomat tulcat häpiään/ ja waiketcat helwetis.
Ps 31:19 Tulcon mykäxi wäärät suut/ jotca puhuwat wanhurscasta wastan/ cangiast/ corjast ja häjyst.
Ps 31:20 Cuinga suuret owat sinun hywydes/ jotcas panit tallella nijlle jotca sinua pelkäwät/ ja jotcas nijlle osotat/ jotca sinuun uscaldawat/ ihmisten lasten edesä.
Ps 31:21 Sinä lymytät heitä tykönäs salaisest/ jocaidzen haastosta/ sinä peität heitä majasas/ rijtelewäisistä kielistä.

Ps 31:22 HERra olcon kijtetty/ että hän on minulle osottanut ihmellisen hywyden/ wahwasa Caupungisa.
Ps 31:23 Sillä minä sanoin epäyxesäni: minä olen sinun caswos edestä sysätty pois/ sinä cuulit cuitengin minun rucouxeni änen/ cosca minä sinun tygös parguin.
Ps 31:24 Racastacat HERra caicki hänen pyhäns/ HERra warjele uscollista/ ja runsast costa nijlle/ jotca ylpeyttä harjoittelewat.
Ps 31:25 Olcat turwas ja wapisemata/ caicki jotca HERra odotatte.

Vers. 22. Wahwasa Caupungisa) on caickinainen suruttomus.
v. 23. Epäyxesäni) Waicka meidän uscoam kiusatan/ ja on heicko/ cuitengin cuule Jumala meidän rucouxen.

XXXII. Psalmi .

LAT.$ XXXI. ON jalo CatumusPsalmi/ josa Dawid opetta/ että oikia wanhurscaus/ joca Jumalalle kelpa/ on synnin andexiandamus/ v. 1.
osotta/ cuinga cauhia cappale syndi on ja paha oma tundo/ v. 3.
tunnusta syndins/ pakene Jumalan laupiuteen/ rucoile andexi/ ja neuwo myös muita sijhen/ v. 5.
juttele sitä suurta lupausta cuin Jumala nijlle teke jotca hänen käskyns pitäwät/ v. 8.
neuwo caicki jumalisi iloidzeman HERrasa/ v. 11.

Ps 32:1 Dawidin opetus. AUtuas on jonga pahat tegot owat annetut andexi/ ja jonga synnit peitetyt owat.
Ps 32:2 Autuas on se ihminen/ jollen HERra ei soima wääryttä/ jonga hengesä ei wilpiä ole.
Ps 32:3 Sillä cosca minä tahdoin sitä waiketa/ muserruit minun luuni/ minun jocapäiwäisestä itcustani.
Ps 32:4 Sillä sinun kätes oli yöllä ja päiwällä rascas minun päälläni/ nijn että minun nesteni cuiwi/ nijncuin se kesällä cuiwa. Sela.
Ps 32:5 Sentähden minä tunnustan syndini/ ja en peitä minun pahoi tecojani/ minä sanoin: minä tunnustan HERralle minun pahat teconi/ nijn sinä annoit andexi minun syndini wäärydet.
Ps 32:6 Tämän tähden pitä caicki pyhät sinua rucoileman oikialla ajalla/ sentähden cosca suuret wedenpaisumiset tulewat/ ei he sijhen ulotu.
Ps 32:7 Sinä olet minun warjeluxen/ kätke minua murhesta/ että minä pelastettuna sangen riemuisest kerscaisin. Sela.
Ps 32:8 Minä neuwon sinua ja osotan sinulle tien jotas waellat/ minä johdatan sinun minun silmilläni.
Ps 32:9 Älkät olco nijncuin orhit ja muulit/ joilla ei ymmärryst ole/ joille pitä suidzet ja ohjat suuhun

pandaman/ ellei he lähene sinua.
Ps 32:10 Jumalattomalla on monda widzausta/ mutta joca HERraan toiwo/ hänen syle laupius.
Ps 32:11 Riemuitcat teitän HERrasa/ ja olcat iloiset wanhurscat/ ja kerscatcat idzen caicki te yxiwacaiset.

Vers. 3. Waiketa) Cosca en minä tunnustanut/ ettei minusa ole muuta cuin syndi/ ei ollut minun tunnollani rauha nijncauwan että minun täydyi tunnusta/ ja minuani ainoastans Jumalaan luotta.
v. 6. Wedenpaisumiset) Lihan/ mailman ja Perkelen kiusauxet ja ahdistuxet.

XXXIII. Psalmi.

LAT$ XXXII. ON kijtos/ josa Dawid herättä idzens ja muita kijttämän HERra monen hywän tegon edest/ v. 1.
ylistä Jumalan totutta/ duomiota ja taito/ joca luoduja holho/ v. 4.
ja Jumalan wanhurscautta/ joca rangaise jumalattomat/ v. 10.
sano ainoastans ne autuaxi/ jotca HERran tundewat/ v. 12.
opetta/ ainoastans Jumalan tundewan ihmisen sydämen/ v. 13.
hyljä caiken luottamisen ihmisten apuun/ v. 15.
neuwo ainoastans luottaman Jumalaan/ v. 17.

Ps 33:1 RIemuitcat te wanhurscat HERrasa/ wagat pitä händä caunisti kijttämän.
Ps 33:2 Kijttäkät HERra candeleilla/ ja weisatcat hänelle kijtost kymmenen kielisellä Psaltarilla.
Ps 33:3 Weisatca hänelle usi wirsi/ weisatcat jalost kielten leikis helisemisellä.
Ps 33:4 Sillä HERran sana on totinen/ ja mitä hän lupa/ sen hän wahwana pitä.
Ps 33:5 Hän racasta wanhurscautta ja duomiota/ maa on täynäns HERran laupiutta.
Ps 33:6 HERran sanalla owat taiwat tehdyt/ ja caicki hänen jouckons hänen suuns hengellä.
Ps 33:7 Hän pitä coosa weden meresä nijncuin leilisä/ ja sala sywydet.
Ps 33:8 Peljätkön caicki maa HERra/ händä peljätkön caicki maan pijrin asuwaiset.
Ps 33:9 Cosca hän sano/ nijn se tapahtu/ jos hän käske/ nijn se on tehty.
Ps 33:10 HERra teke pacanain neuwot tyhjäxi/ ja käändä Canssan ajatuxet.
Ps 33:11 Mutta HERran neuwo pysy ijancaickisest/ hänen sydämens ajatuxet sucucunnast sucucundaan.
Ps 33:12 Autuas on se Canssa jonga HERra on Jumala/ se Canssa jonga hän idzellens on perillisexi walinnut.
Ps 33:13 HERra cadzoi taiwasta ales/ ja näki caickein ihmisten lapset.

Ps 33:14 Wahwalda istuimeldans cadzo hän caickia jotca maan päällä asuwat.
Ps 33:15 Hän taitta caickein heidän sydämens/ hän ymmärtä caickein heidän työns.
Ps 33:16 Ei Cuningasta auta hänen suuri wäkens/ eikä Sangari wapadeta suurella woimallans.
Ps 33:17 Orhit ei myös auta/ ja heidän suuri wäkewydens ei pelasta.
Ps 33:18 Cadzo/ HERran silmät cadzowat nijtä jotca händä pelkäwät/ jotca hänen laupiuteens toiwowat.
Ps 33:19 Että hän pelastais heidän sieluns cuolemasta/ ja elätäis heitä näljän aicana.
Ps 33:20 Meidän sielum odotta HERra/ joca on meidän apum ja kilpem.
Ps 33:21 Sillä meidän sydämem iloidze hänesä/ ja me toiwomme hänen pyhän nimeens.
Ps 33:22 Olcon sinun laupiudes HERra meidän päälläm/ nijncuin me sinuun uscallam.

Vers. 15. Taitta) se on/ mitä he ajattelewat/ sen hän taitta ja käändä nijncuin hän tahto.

XXXIV. Psalmi .

LAT$ XXXIII. ON Kijtos ja OpetusPsalmi/ josa Dawid lupa Jumalalle olla kijtollinen caikista hywistä töistä/ jotca hän hänelle tehnyt oli/ v. 2.
kehoitta muita rucoileman ja kijttämän händä hänen hywäin tecoins edest/ v. 4.
opetta Jumalan pelgosta/ kielen oikiasta wirasta/ rauhallisudesta ja wiattomasta elämästä/ v. 12.
cuinga paljo hywä on nijllä toiwomist/ jotca tätä edziwät ja racastawat/ v. 6.
jumalattomille tule rangaistus/ v. 22.

Ps 34:1 Dawidin Psalmi/ cosca hän muotons muutti Abimelechin edesä/ joca hänen ajoi pois tyköäns ja hän meni pois.
Ps 34:2 MInä kijtän HERra aina/ hänen kijtoxens on alati minun suusani.
Ps 34:3 Minun sielun kersca HERrasa/ että radolliset sen cuulewat ja iloidzewat.
Ps 34:4 Ylistäkät HERra minun cansani/ ja corgottacam ynnä hänen nimens.
Ps 34:5 Cosca minä HERra edzein/ wastais hän minua/ ja pelasti minun caikista wapistuxista.
Ps 34:6 Jotca händä cadzowat/ ja häneen luottawat/ heidän caswons ei tule häpiään.
Ps 34:7 Cosca radollinen huusi/ cuuli HERra händä/ ja autti hänen caikista tuskistans.
Ps 34:8 HERran Engeli pijrittä heitä jotca händä pelkäwät/ ja pelasta heitä.
Ps 34:9 Maistacat ja cadzocat cuinga HERra on suloinen/ autuas on se joca häneen turwa.
Ps 34:10 Peljätkän HERra caicki hänen pyhäns: sillä jotca händä pelkäwät/ ei nijldä mitän puutu.

Ps 34:11 Nuoret Lejonit pitä tarwidzeman ja isoman/ mutta jotca HERra edziwät/ ei heildä mitän hywä puutu.
Ps 34:12 Tulcat tänne lapset/ cuulcat minua/ HERran pelgon minä teille opetan.
Ps 34:13 Cuca on/ joca hywä elämätä pyytä ? ja pidäis mielelläns hywiä päiwiä ?
Ps 34:14 Warjele kieles pahudesta/ ja huules wilpi puhumasta.
Ps 34:15 Lacka pahasta/ ja tee hywä/ edzi rauha ja noutele händä.
Ps 34:16 HERran silmät cadzowat wanhurcasta/ ja hänen corwans heidän parcuans.
Ps 34:17 Mutta HERran caswo on pahointekiöitä wastan/ hucuttaxens maasta heidän muistoans.
Ps 34:18 Cosca wanhurscat huutawat/ nijn HERra cuule/ ja pelasta heitä caikista tuskistans.
Ps 34:19 HERRA on juuri läsnä nijtä joilla on murhellinen sydän/ ja autta nijtä joilla on surkia mieli.
Ps 34:20 Wanhurscalle tapahtu paljo paha/ mutta HERra hänen nijstä caikista päästä.
Ps 34:21 Hän kätke caicki hänen luuns/ ettei yxikän heistä mureta.
Ps 34:22 Pahus tappa jumalattoman/ ja jotca wanhurscasta wihawat/ he tulewat wicapääxi.
Ps 34:23 HERRA lunasta palweliains sielut/ ja caicki jotca häneen toiwowat/ tulewat nuhtettomaxi.

Vers. 6. (Heidän caswons ei tule häpiään) se on/ he lohdutetan ja saawat ilon.
v. 14. Warjele) se on/ wäldä wäärä oppia/ tee hywä/ ja kärsi.
v. 17. Hucuttaxens) Nijn ettei heistä enä lucua pidetä.

XXXV. Psalmi .

LAT.$ XXXIV. ON RucousPsalmi/ josa Dawid rucoile Jumalalda apua ja suojellust/ petollisia ystäwitäns wastan/ joilda hän cawalast waiwatan/ v. 1.
sadattele wihollisians/ että he owat pilckajat/ petolliset/ kijttämättömät ja nopsat wahingoidzeman/ v. 4.
toiwo täydellisest/ että Jumala näke sen pahan joca hänelle wihamiehildäns tapahtu/ ja sen costa/ v. 17.
lupa sijtä ylistä HERra/ v. 27.
Muutamat selittäwät tämän Psalmin Christuxest/ joca Dawidin Personas walitta wihollistens tähden.

Ps 35:1 Dawidin Psalmi. RIitele HERra minun rijtaweljeini cansa/ sodi minun wihollisiani wastan.
Ps 35:2 Temma kilpi ja keihäs/ ja nouse minua auttaman.
Ps 35:3 Siwalla ase ja suojele minua/ minun sortaitani wastan/ sanos sielulleni: minä olen apus.
Ps 35:4 Häpiään ja pilckaan tulcon caicki jotca minun sieluani wäijywät/ palatcon tacaperin ja nauroxi tulcon

jotca minulle paha suowat.
Ps 35:5 Olcon he nijncuin acanat tuulesa/ ja HERran Engeli sysätkön heitä pois.
Ps 35:6 Heidän tiens olcan pimiä ja niljacas/ ja HERran Engeli wainotcon heitä.
Ps 35:7 Sillä he owat ilman syytä heidän werckons wirittänet minua cadottaxens/ ja ilman syytä owat sielulleni caiwanet haudan.
Ps 35:8 Tulcon hänelle waiwa/ jota ei hän tiedä/ ja wercko/ jonga hän wiritti/ käsittäkön hänen/ sijhen hän langetcon.
Ps 35:9 Mutta minun sielun iloitcan HERrasa/ ja riemuitcan hänen awustans.
Ps 35:10 Caicki minun luuni sanocan: HERra cuca on sinun wertaises ? sinä joca päästät nöyrän wäkewemmän käsistä/ radollisen ja köyhän raatelialdans.
Ps 35:11 Väärät todistajat astuwat edes/ jotca minua nijhin soimawat/ joista minä olen wiatoin.
Ps 35:12 He tekewät minulle paha hywästä/ minulle mielicarwaudexi.
Ps 35:13 Mutta minä/ cosca he sairastit/ puin säkin päälleni/ waiwaisin idzeni paastolla/ ja rucoilin sydämestäni.
Ps 35:14 Minä käytin idzeni cuin he olisit ollet minun ystäwäni ja weljeni/ minä käwin murehtien/ nijncuin se joca äiti wainatans sure.
Ps 35:15 Mutta he iloidzewat minun wahingostani ja coconduwat/ cuucat myös cocowat heidäns hawaidzemata minua wastan/ he repiwät ja ei lacka.
Ps 35:16 Wiecasten ja pilcuritten seas iskewät he hambaitans minuun.
Ps 35:17 HERra cuinga cauwan sinä tätä cadzelet/ päästä sijs minun sielun heidän metelistäns/ ja minun yxinäisen nuorista Lejoneista.
Ps 35:18 Minä kijtän sinua suuresa seuracunnasa/ ja paljon Canssan keskenä minä sinua ylistän.
Ps 35:19 Älä salli heidän iloita minusta/ jotca syyttömästä minun wihollliseni owat/ eli silmiäns iskewät/ jotca minua ilman syytä wihawat.
Ps 35:20 Sillä he aicoiwat wahingota tehdä/ ja edziwät wääriä syitä hiljaisita wastan maan päällä.
Ps 35:21 Ja lewittäwät kitans awaralda minua wastan/ pitittäwät ja sanowat: sen me mielelläm näemme.
Ps 35:22 HERra sinä sen myös näet/ älä sijs wait ole/ HERra älä caucana ole minusta.
Ps 35:23 Herä ja nouse cadzoman minun oikeuttani ja syytäni/ minun Jumalan ja HERran.
Ps 35:24 HERra minun Jumalan/ duomidze minua oikeudes jälken/ ettei he riemuidzis minusta.
Ps 35:25 Älä salli heidän sydämisäns pitittä/ älä anna heidän sanoa: me olemma hänen niellet.
Ps 35:26 Häwäistäkön ja nauroxi joutucon caicki jotca minun pahudestani iloidzewat/ puetettacon häpiällä

ja pilcalla/ jotca idzens minusta kerscawat.
Ps 35:27 Iloitcan ja riemuitcan/ jotca minulle oikeuden suowat/ ja aina sanocan: HERra olcon suurest kijtetty/ joca suo palweliallens hywä.
Ps 35:28 Ja minun kielen puhu sinun wanhurscaudestas/ ja kijttä sinua jocapäiwä.

Vers. 12. minulle mielicarwaudexi) Nijn pitä minun sielun hyljätty ja ylöncadzottu oleman/ cuin leski eli hedelmätöin.
v. 15. Cuucat) jotca hametta molemmilla olgilla candawat/ ja nijn palwelewat Jumalata ja Perkelettä/ 3. Reg.$ 18:26.
v. 20. Hiljaisita) se on/ rauhallisia.

XXXVI. Psalmi .

LAT.$ XXXV. ON opetus ja lohdutusPsalmi/ josa Dawid osotta caickein ulcocullattuin ja jumalattomain luonnon/ v. 2.
lohdutta hywiä Jumalan hywydellä ja laupiudella/ joita hän täsä nijn suurest ylistä/ sijtä paljost hywydest joca heille täsä ja tulewaises elämäs tapahtu/ v. 7.
toiwotta/ että Jumala aina andais hywillä olla laupiudens/ ja rangaisis wericoiria ja jumalattomia/ v. 12.

Ps 36:1 Dawidin HERRAN palwelian Psalmi/ edelläweisattapa.
Ps 36:2 SE on sydämestäni sanottu jumalattomain menosta/ ettei he ensingän Jumalata pelkä.
Ps 36:3 Hän liehacoidze idzelläns nijncauwan että hänen wihattapa pahudens ilmandu.
Ps 36:4 Caicki heidän oppins on wahingolinen ja walhe/ ei he myös salli heitäns neuwoa/ että he jotakin hywä tekisit.
Ps 36:5 Mutta he ajattelewat wuoteisans wahingota/ ja pysywät wahwast pahalla tiellä/ ja ei he mitän paha carta.
Ps 36:6 HERRA/ sinun laupiudes ulottu nijn lewiäldä cuin taiwas on/ ja sinun totudes nijn awaralda cuin pilwet juoxewat.
Ps 36:7 Sinun wanhurscaudes on nijncuin Jumalan wuori/ ja sinun oikeudes nijncuin suuri sywyys/ HERra sinä autat sekä ihmiset että eläimet.
Ps 36:8 Cuin callis on sinun hywydes Jumala/ että ihmisten lapset sinun sijpeis warjon ala uscaldawat.
Ps 36:9 He juopuwat sinun huones runsast tawarast/ ja sinä juotat heitä hecumalla nijncuin wirralla.

Ps 36:10 Sillä sinun tykönäs on eläwä lähde/ ja sinun walkeudesas me näemme walkeuden.
Ps 36:11 Lewitä laupiudes nijlle jotca sinun tundewat/ ja sinun wanhurscaudes toimellisille.
Ps 36:12 Älä salli minua tallatta coreilda/ ja jumalattomain käsi älkön minua cukistaco.
Ps 36:13 Waan anna pahointekiät sijhen langeta/ että he syöstäisin pois/ ja ei seisoalla pysyis.

Vers. 2. Sydämestäni) Cosca minä sanon täyden toden/ nijn jumalattomat owat olewanans hywät ja pyhät/ mutta he owat cuitengin aiwa suckelat ja petolliset.
v. 5. Wuoteisans) se on/ ilman hellittämätä ja lackamata.
v. 7. Wuori) se on/ wahwa ja woittamatoin.
v. 10. Walkeudesas) se on/ lohdutuxesa ja ilosa.

XXXVII. Psalmi .

LAT.$ XXXVI. ON lohdutus Psalmi/ ettei jumalisten pidä pahaxuman jumalattomain catowaista menestystä täsä mailmasa/ v. 2.
mutta uscaldaman HERraan/ tekemän hywä/ andaman hänen halduns tiens/ ja odottaman hänen apuans/ v. 4.
osotta jumalattomain tylyden ja pahuden jumalisia wastan/ että he pitäwät ja nautidzewat tawaroita/ jotca wäärydellä cootut owat/ nijn myös/ että heille ja heidän tawaroillens lähesty tapaturmainen cadotus: Näyttäin myös jumalisten luonnon/ että he racastawat HERran käskyjä/ ja HERra siuna heitä ja heidän omians/ v. 9.
lupa heille ja heidän sikiöillens Jumalan awun caikisa wastoinkäymisis ja wainomisis/ v. 11.
mutta jumalattomille peräti cadotuxen/ v. 34.

Ps 37:1 Dawidin Psalmi. ÄLä wihastu pahain tähden/ ja älä cadeti pahointekiöitä.
Ps 37:2 Sillä nijncuin ruoho he pian hacatan pois/ ja he cuiwawat nijncuin wihoittapa yrtti.
Ps 37:3 Toiwo HERraan ja tee hywä/ asu maasa ja elätä idzes wacuudella.
Ps 37:4 Iloidze HERrasa/ ja hän anda sinulle mitä sinun sydämes halaja.
Ps 37:5 Anna ties HERran haldun/ ja toiwo hänen päällens/ kyllä hän sen teke.
Ps 37:6 Ja hän tuo edes sinun wanhurscaudes nijncuin walkeuden/ ja sinun oikeudes nijncuin puolipäiwän.
Ps 37:7 Odota HERra ja wartioidze händä/ älä kijwoittele sitä jonga tie pahudes menesty.
Ps 37:8 Lacka wihasta ja hyljä tuimudes/ älä nijn wihastu/ ettäs idzeckin paha teet.

Ps 37:9 Sillä pahat häwitetän/ mutta HERra odottawaiset periwät maan.
Ps 37:10 Wielä wähä hetki on/ nijn ei jumalatoin oleckan/ ja cuins cadzot hänen siaans/ nijn hän on pois.
Ps 37:11 Mutta siwiät periwät maan/ ja iloidzewat suuresa rauhasa.
Ps 37:12 Jumalatoin uhca wanhurscasta/ ja kiristele hambaitans hänen päällens.
Ps 37:13 Mutta HERra naura händä: sillä hän näke hänen päiwäns joutuwan.
Ps 37:14 Jumalattomat wetäwät mieckans/ ja jännittäwät joudzens/ cukistaxens radollista ja köyhä/ ja teurastawat hurscat.
Ps 37:15 Mutta heidän mieckans pitä käymän heidän sydämeens/ ja heidän joudzens pitä särkymän.
Ps 37:16 Se wähä cuin wanhurscalla on/ on parambi cuin monen jumalattoman suuret tawarat.
Ps 37:17 Sillä jumalattoman käsiwarsi pitä ricottaman/ mutta HERra wahwista wanhurscat.
Ps 37:18 HERra tietä hurscasten päiwät/ ja heidän perimisens pysy ijancaickisest.
Ps 37:19 Ei he tule häpiään pahalla ajalla/ ja nälkäwuosilla pitä heillä kyllä oleman.
Ps 37:20 Sillä jumalattomat huckuwat ja HERran wiholliset/ ehkä he olisit nijncuin ihana nijtty/ nijn heidän pitä cuitengin nijncuin sawu catoman.
Ps 37:21 Jumalatoin otta lainan ja ei maxa/ mutta hurscas on laupias ja runsas.
Ps 37:22 Sillä hänen siunattuns periwät maan/ mutta hänen kirottuns pitä häwitettämän.
Ps 37:23 HERralda sencaltaisen miehen waellus hallitan/ ja hänen tiens kelpa hänelle.
Ps 37:24 Jos hän lange nijn ei händä hyljätä: sillä HERra tuke hänen kätens.
Ps 37:25 Minä olin nuori ja wanhennuin/ ja en ikänäns nähnyt wanhurscasta hyljätyxi/ engä hänen siemenens kerjäwän leipä.
Ps 37:26 Hän on aina laupias ja laina mielelläns/ ja hänen siemenens on siunattu.
Ps 37:27 Wäldä paha ja tee hywä/ ja pysy ijancaickisest.
Ps 37:28 Sillä HERra racasta oikeutta/ ja ei hyljä pyhiäns/ ne kätketän ijancaickisest/ mutta jumalattomain siemen pitä häwitettämän.
Ps 37:29 Hurscat periwät maan/ ja asuwat sijnä ijancaickisest.
Ps 37:30 Wanhurscan suu puhu taitawast/ ja hänen kielens opetta oikeutta.
Ps 37:31 Hänen Jumalans laki on hänen sydämesäns/ ja ei hänen askelens liwisty.
Ps 37:32 Jumalatoin wäijy wanhurscasta/ ja edzi händä tappaxens.
Ps 37:33 Mutta ei HERra jätä händä hänen käsijns/ ja ei duomidze händä/ cosca hän duomitan.
Ps 37:34 Odota HERRA ja kätke hänen tiens/ nijn hän sinun corgotta/ ettäs perit maan/ ja sinä saat nähdä/ cosca jumalattomat häwitetän.

Ps 37:35 Minä näin jumalattoman/ sangen jalon ja waldian/ joca lewitti idzens/ ja wihotti nijncuin Laurbärin puu.
Ps 37:36 Ja käwin ohidze/ cadzo/ nijn hän oli pois/ minä kysyin händä/ ja ei händä cusan löytty.
Ps 37:37 Ole wiatoin ja pidä sinus oikein: sillä sencaltaiset wijmein menestywät.
Ps 37:38 Mutta wäärät pitä ynnä huckuman/ ja jumalattomat pitä wijmein häwitettämän.
Ps 37:39 Mutta HERRA autta wanhurscaita/ hän on heidän wäkewydens tuscan ajalla.
Ps 37:40 Ja HERra autta heitä/ ja päästä heitä/ ja pelasta heitä jumalattomist/ ja wapahta heitä: sillä he uscalsit häneen.

Vers. 11. Nämät sanat/ jotca owat/ Matth. 5:5. Autuat owat siwiät/ sillä he periwät maan/ tämän Psalmin jalost selittäwät.
v. 3. Wacuudella) Jumalisest ja cunniallisest/ ettäs pelkät Jumalata/ ja et tee kellengän wääryttä.
v. 7. Odota) se on/ ole alallas/ ja älä kiukuidze.
v. 17. käsiwarsi) heidän tawarans/ woimans ja aiwoituxens/ pitä tyhjäxi raukeman.

XXXVIII. Psalmi .

LAT.$ XXXVII. ON jalo catumusPsalmi/ jolla Dawid/ ollesans caickein suurimmas ahdistuxes synnin tähden/ rucoile hartast/ ettei Jumala rangaisis händä wihasans/ waan armollisest curitais/ v. 2.
walitta surkiast syndeins paljoutta/ Jumalan ylön rascasta wiha/ omantunnons cauhiutta/ ja synnin myrckyä/ v. 4.
walitta myös wihamiestens ylöncadzetta/ ja wihollistens woima ja pahutta/ v. 12.
pakene Jumalan laupiuteen/ anda idzens hänen isällisen curituxens ala/ ja ano apua wihollisians wastan/ jotca sangen woimalliset owat/ v. 16.

Ps 38:1 Dawidin Psalmi/ muistoxi.
Ps 38:2 HERRA älä rangaise minua wihasas/ ja älä curita minua hirmuisudesas.
Ps 38:3 Sillä sinun nuoles owat minuun kijnnitetyt/ ja sinun kätes paina minua.
Ps 38:4 Ei ole terweys minun ruumisani/ sinun uhcauxestas/ ja ei ole rauha minun luisani/ minun syndeini tähden.
Ps 38:5 Sillä minun syndini käywät pääni ylidze/ nijncuin rascas cuorma owat he minulle ylön rascaxi tullet.
Ps 38:6 Minun haawani haisewat ja mätänewät/ minun hulludeni tähden.

Ps 38:7 Minä käyn kymäräs ja cumarruxis/ yli päiwä minä käyn murehisani.
Ps 38:8 Sillä minun cupeni peräti cuiwettuwat/ ja ei ole mitän terweyttä minun ruumisani.
Ps 38:9 Minä olen ylön paljo runneldu ja lyöty ricki/ minä myrisen minun sydämeni kiwusta.
Ps 38:10 HERra sinun edesäs on caicki minun haluni/ ja minun huocauxen ei ole sinulda salattu.
Ps 38:11 Minun sydämen wärise/ minun woiman on minusta luopunut/ ja minun silmäni walkeus ei ole minun tykönäni.
Ps 38:12 Minun ystäwäni ja langoni owat cohdastans minua wastan/ ja cadzowat minun waiwani/ ja minun lähimmäiseni cauwas astuwat.
Ps 38:13 Jotca minun sieluani wäijywät/ he wirittelewät minun eteeni/ ja jotca minulle paha suowat/ he neuwo pitäwät cuinga he wahingoitzisit/ ja sulilla juonilla he kiertäwät ymbäri.
Ps 38:14 Mutta minun täyty olla nijncuin cuuroin/ ja ei mitän cuuleman/ ja nijncuin mykän/ joca ei awaja suutans.
Ps 38:15 Ja minun täyty olla nijncuin se joca ei mitän cuule/ ja jonga suusa ei ole wastausta.
Ps 38:16 Mutta minä odotan sinua HERra/ sinä HERra minun Jumalan cuuldelet minua.
Ps 38:17 Sillä minä ajattelen/ ettei he suingan minusta iloidzis/ jos minun jalcan ainoastans combastuis/ nijn he kerscaisit sangen minusta.
Ps 38:18 Sillä minä olen tehty kärsimän/ ja minun kipun on alati minun edesäni.
Ps 38:19 Sillä minä julistan pahan teconi/ ja murhedin minun syndini tähden.
Ps 38:20 Mutta minun wihholliseni eläwät ja owat wäkewät/ ne owat suuret/ jotca minua syyttömäst wihawat.
Ps 38:21 Ja jotca minulle maxawat pahalla hywän/ ja asettawat heitäns minua wastan/ että minä hywä noudatan.
Ps 38:22 Älä hyljä minua HERra minun Jumalan/ älä ole caucana minusta.
Ps 38:23 Riennä sinuas minua auttaman/ HERra minun apun.

Vers. 1. Muistoxi) Jumalata kijttä ja nuhdella idzens/ on oikia muisto Jumalast ja idzestäns.
v. 11. Walkeus) se on/ minun caswon ei ole walistettu ja iloisans/ waan murhellinen ja pimiä.

XXXIX. Psalmi .

LAT.$ XXXVIII. ON RucousPsalmi ettei Jumala saldis händä tuleman kärsimättömäxi/ jumalattomain onnest ja menestyxest/ v. 2.
että Jumala opetais händä ajatteleman lyhykäistä ikäns/ v. 7.

rucoile Jumalalda apua/ ja rangaistusten liewitystä/ v. 9.
tunnusta idzens wieraxi maan päällä/ ano wirgotusta Jumalan hywydest ja armosta/ ja wijmein autuasta loppua tästä mailmasta/ v. 14.

Ps 39:1 Dawidin Psalmi/ Jeduthunilda edelläweisattapa.
Ps 39:2 MInä olen aicoinut cawahta/ etten minä tee syndiä kielelläni.
Ps 39:3 Minä hillidzen minun suuni/ että minä näen jumalattoman edesäni.
Ps 39:4 Minä tulin mykäxi/ waickenin ja en puhunut riemusta/ ja minun murhen lisäyndy.
Ps 39:5 Minun sydämen on palawa minusa/ ja cuin minä sitä ajattelen/ nijn minä sytyn/ ja minä puhun kielelläni.
Ps 39:6 Mutta HERra opeta minua/ että minulla on loppu/ ja minun elämälläni on mitta/ ja minä ercanen tääldä.
Ps 39:7 Cadzo/ minun päiwäni owat kämmenen leweys tykönäs/ ja minun elämän on nijncuin ei mitän sinun edesäs/ cuinga aiwa tyhjät owat caicki ihmiset/ jotca cuitengin nijn suruttomast eläwät. Sela.
Ps 39:8 Waan he menewät pois nijncuin warjo/ ja tekewät heillens huckan suuren murhen/ he cocowat ja ei tiedä cuca sen saa.
Ps 39:9 Ja nyt HERra/ mihingä minä idzeni luotan ? sinuun minä toiwon.
Ps 39:10 Wapada minua caikista synneistäni/ ja älä minua salli hulluden pilcaxi.
Ps 39:11 Minä waickenen ja en awa suutani/ kyllä sinä sen teet.
Ps 39:12 Käännä sinun rangaistuxes pois minusta: sillä minä olen näändynyt sinun kätes piexemisestä.
Ps 39:13 Coscas jongun rangaiset synnin tähden/ nijn hänen caunistuxens culutetan nijncuin coilda/ woi cuinga aiwa tyhjät owat caicki ihmiset. Sela.
Ps 39:14 Cuuldele minun rucouxen HERra/ ja ymmärrä minun parcun/ ja älä waickene minun kyyneldeni tähden: sillä minä olen muucalainen ja asuwainen sinun cansas/ nijncuin caicki minun Isäni.
Ps 39:15 Luowu minusta/ että minä wircoisin/ ennencuin minä menen pois/ ja en sille täsä ole.

Vers. 3. Hillidzen) Etten minä napise tuscasani/ ja cosca pahat menestywät.
v. 4. Riemusta) Ei se minulle nauro ole.
v. 6. Opeta) Etten minä nijn suruttomast eläis cuin jumalattomat/ jotca ei toista elämätä toiwo/
v. 11. Minä waickenen) Minä annan heidän mennä/ ja en napise sinua wastan.

XL. Psalmi .

LAT.$ XXXIX. JAlo ennustus Christuxest/ ja hänen wiattomast pijnastans ja cuolemastans/ josa hän ilmoitta/ cuinga Jumala händä autti hänen suuresta ahdistuxestans ja surustans/ v. 2.
opetta/ cuinga synnit andexi saadan/ ja custa wanhurscaus tule/ nimittäin/ Christuxen ansiost uscon cautta/ v. 4.
ja ei uhrist eli ruocauhrista/ v. 7.
ja että hän cuolemans ja nousemisens jälken cuolluista/ anda sitä ilmoitta coco mailmasa/ v. 10.
rucoile Jumalalda apua/ juttele wiheljäisyttäns/ sadattele wihollisians onnettomudella/ mutta jumalisille toiwotta hän ilo/ v. 12.

Ps 40:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 40:2 Minä odotin HERra/ ja hän callisti hänens minun tygöni/ ja hän cuuldeli minun parcuni.
Ps 40:3 Ja hän weti minun ulos sijtä hirmuisesta haudasta/ ja pascaisesta logasta/ ja asetti minun jalcani calliolle/ ja hallidzi minun käymiseni.
Ps 40:4 Ja hän andoi minun suuhuni uden weisun/ kijttämän meidän Jumalatam. Sitä saawat monda nähdä/ ja pelkäwät HERra/ ja toiwowat häneen.
Ps 40:5 Autuas on/ joca pane uscalluxens HERraan/ ja ei käännä ylpeitten tygö/ ja jotca walhella waeldawat.
Ps 40:6 HERra minun Jumalan/ suuret owat sinun ihmes ja ajatuxes/ jotcas meille osotat/ ei ole mitän sinun wertas/ minä ilmoitan nijtä/ ja sanon waicka he owat epälucuiset.
Ps 40:7 Uhri ja ruocauhri ei sinulle kelpa/ waan corwat sinä minulle awaisit/ et sinä tahdo polttouhria eli syndiuhria.
Ps 40:8 Silloin minä sanoin: cadzo/ minä tulen/ Raamatus on minusta kirjoitettu. Sinun tahtos/ minun Jumalan/ teen minä mielelläni/ ja sinun Lakis on minun sydämesäni.
Ps 40:9 Minä saarnan sinun wanhurscauttas suuresa seuracunnasa/ cadzo/ en minä anna tukita suutani/ HERra sinä sen tiedät.
Ps 40:10 En minä sala wanhurscauttas sydämesäni/ minä puhun sinun totuudestas ja autuudestas/ en minä peitä sinun laupiuttas ja wacuuttas/ suuresa seuracunnasa.
Ps 40:11 Mutta sinä HERra/ älä käännä laupiuttas minusta pois/ sinun laupiudes ja wacuudes aina minua warjelcon.
Ps 40:12 Sillä lukemattomat waiwat owat minun pijrittänet/ minun syndini owat minun ottanet kijnni/ nijn etten minä nähdä taida/ he owat usiammat cuin hiuxet pääsäni/ ja minun sydämen on minusa waipunut.
Ps 40:13 Kelwatcon se sinulle HERra/ ettäs minun wapadat/ riennä HERra minua auttaman.

Ps 40:14 Häwetkön ja caicki pilcaxi tulcon/ jotca minun sieluani wäijywät hucataxens/ palaitcon tacaperin ja häpiään tulcon/ jotca minulle paha suowat.
Ps 40:15 Hämmästykön heidän häpiäsäns/ jotca minua pitittäwät.
Ps 40:16 Iloitcan ja riemuitcan caicki/ jotca sinua edziwät/ ja jotca sinun autuuttas racastawat: sanocan aina: HERra olcon corkiast kijtetty.
Ps 40:17 Minä olen köyhä ja waiwainen/ mutta HERra sure minun edestäni/ sinä olet minun auttajan ja wapahtajan/ minun Jumalan älä wijwy.

Vers. 12. Nähdä) että minun näkön cato suuresta murhesta.

XLI. Psalmi .

LAT.$ XL. ON OpetusPsalmi/ että Jumala maxa runsast caicki hywät tegot/ jotca waiwaisille ja wiheljäisille tehdän täsä mailmas/ v. 2.
on myös EnnustusPsalmi/ josa Christus walitta hänen wihollistens tähden/ v. 6.
erinomaisest hänen pettäjäns Judan/ v. 10.
rucoile taiwallist Isäns/ että hän cuolluist herätettäisin/ ja Jumalan oikialle kädelle corgotettaisin/ v. 11.

Ps 41:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 41:2 AUtuas on joca köyhä holho/ händä HERra autta pahana päiwänä.
Ps 41:3 HERra kätke hänen ja pitä hänen eläwänä/ että hän menesty maan päällä/ ja ei hyljä händä wihollistens käsijn.
Ps 41:4 HERRA wirgotta händä tautiwuotesans/ sinä autat hänen caikesta sairaudestans.
Ps 41:5 Minä sanoin: HERra ole minulle armollinen/ paranna minun sielun: sillä minä tein syndiä sinua wastan.
Ps 41:6 Minun wihollliseni puhuit pahoja minua wastan: cosca hän cuolle ? ja hänen nimens cadonne ?
Ps 41:7 Ja cuin he tulewat cadzeleman/ nijn ei he tee sitä sydämestäns/ waan jotakin edziwät/ jota he laittaisit/ nijn he menewät pois ja sitä panettelewat.
Ps 41:8 Caicki jotca minua wihawat/ cuiscuttelewat keskenäns minua wastan/ ja ajattelewat paha minua wastan.
Ps 41:9 He owat päättänet minusta coiranparin: cosca hän maca/ nijn ei hän nouse jällens.
Ps 41:10 Nijn myös minun ystäwän johon minä uscalsin/ joca söi minun leipäni/ se tallais minun jalcains ala.
Ps 41:11 Mutta sinä HERra ole minulle armollinen/ ja auta minua/ nijn minä sen heille costan.
Ps 41:12 Sijtä minä ymmärrän ettäs suot minulle hywä/ ettei minun wihollliseni saa kerscata minusta.
Ps 41:13 Mutta minua sinä holhot minun wiattomudeni tähden/ ja asetat minun caswos eteen ijancaickisest.
Ps 41:14 Kijtetty olcon HERra Israelin Jumala/ ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen/ Amen.

XLII. Psalmi .

LAT.$ XLI. ON RucousPsalmi/ josa Dawid teke tiettäwäxi erinomaisen himons/ cadzellaxens jalo Jumalan

palwelust Jerusalemis/ ollesans maan culkiana/ v. 2.
walitta surullisest sitä sydämelistä murhetta/ cuin hänellä oli maan culkiana olles/ ja hänen wihollistens pilckamista/ v. 6.
lohdutta idzens HERran armost ja ystäwydest/ ja että hän händä cohta autta/ v. 9.

Ps 42:1 Corahn lasten opetus edelläweisattapa.
Ps 42:2 NIincuin peura himoidze tuoretta wettä/ nijn minun sielun himoidze sinua Jumala.
Ps 42:3 Minun sielun jano Jumalata/ sitä eläwätä Jumalata/ sitä eläwätä Jumalata: cosca minä tulen Jumalan caswo näkemän ?
Ps 42:4 Minun kyyneleni owat minun ruocani päiwällä ja yöllä/ että jocapäiwä minulle sanotan: cusa nyt on sinun Jumalas ?
Ps 42:5 Cosca minä näitä muistelen/ nijn minä wuodatan ulos minun sydämeni idzesäni: sillä minä menisin mielelläni joucon cansa/ ja waellaisin heidän cansans Jumalan huoneseen/ ihastuxella ja kijtoxella/ sen joucon seasa/ jotca juhla pitäwät.
Ps 42:6 Mitäs murhedit minun sielun/ ja olet nijn lewotoin minusa ? turwa Jumalaan: sillä minä wielä nytkin händä kijtän/ että hän minua autta hänen caswollans.
Ps 42:7 Minun Jumalan/ minun sielun on murheisans minusa/ sentähden minä muistan sinun sijnä maasa Jordanin ja Hermonin tykönä/ sillä wähällä wuorella.
Ps 42:8 Sinun wirtas pauhawat cowin/ nijn että yxi sywys pauha täsä/ ja toinen sywys siellä/ caicki sinun wesilaines ja aldos käywät minun ylidzeni.
Ps 42:9 Päiwällä on HERra luwannut hänen hywydens/ ja yöllä minä hänelle weisan/ ja rucoilen minun elämäni Jumalata.
Ps 42:10 Minä sanon Jumalalle minun calliolleni: mixis olet minun unhottanut ? mixi minä käyn nijn murheisani ? cosca minun wiholliseni minua ahdista ?
Ps 42:11 Se on nijncuin murha minun luisani/ että minun wihollliseni häwäisewät minua/ cosca he jocapäiwä sanowat minulle: cusa nyt on sinun Jumalas ?
Ps 42:12 Mitäs murhedit minun sielun/ ja olet minusa nijn lewotoin ? turwa Jumalaan: sillä minä wielä nytkin händä kijtän/ että hän on minun caswoni apu/ ja minun Jumalan.

Vers. 5. Jumalan caswo) Josa Jumala asu/ nijncuin Templisä/ cusa hänen sanans on.
v. 6. Caswollans) on hänen tundons ja läsnäolemisens/ sanan ja uscon cautta.
v. 7. Jordanin tykönä) se on/ Judan maa/ jonga hän nijn cudzu/ että Jordan juoxe sen läpidze/ ja Hermonin

suuret wuoret sen ymbärillä/ jonga suhten Zionin wuori wähä on.
v. 8. Wirtas) Nijncuin punaises meres Egyptiläisille tapahtui.

XLIII. Psalmi .

LAT.$ XLII. RUcous/ joca endisen Psalmin cansa sopi yhteen sanoisa ja ymmärryxesä/ josa Dawid ano Jumalan apua wieckaita ihmisiä wastan/ nijn myös Jumalan wiha ja hänen hämmästynyttä omatundons wastan/ v. 1.
rucoile että Jumala johdatais händä seuracundaans jällens/ v. 3.
nijn hän sijtä händä ylistä ja kijttä/ v. 5.

Ps 43:1 DUomidze minua Jumala/ ja ratcaise minun asian/ armotoinda Canssa wastan/ ja päästä minua wääristä ja cawaloista ihmisistä.
Ps 43:2 Sillä sinä olet minun wäkewydeni Jumala/ mixis syöxät minun pois ? mixis minun annat murehisani käydä/ cosca wihollinen minua ahdista ?
Ps 43:3 Lähetä walkeudes ja totudes minua saattaman/ ja tuoman sinun pyhän wuores tygö/ ja sinun asumises tygö.
Ps 43:4 Ja minä käwisin Jumalan Altarin tygö/ sen Jumalan tygö joca minun ilon ja riemun on/ ja sinua Jumala Candelisa kijttäisin/ minun Jumalan.
Ps 43:5 Mitäs murhedit minun sielun/ ja olet minusa nijn lewotoin ? turwa Jumalaan: sillä minä wielä nytkin händä kijtän/ että hän on minun caswoni apu/ ja minun Jumalan.

XLIV. Psalmi .

LAT.$ XLIII. HArras rucous/ josa caicki pyhät/ erinomaisest Udes Testamendis/ juttelewat Jumalan suurista tegoista/ cuin hän on Isille tehnyt/ ja rucoilewat heitäns myös nijn auttaman ja suojeleman/ v. 2.
juttelewat sijtä suurest tuscast/ joca heille tullut on/ ja wihollisten häwäistyxest/ jotca heitä caicki sangen suurest rasittawat/ v. 10.
joisa he cuitengin owat turwannet Jumalaan/ ja ei mihingän luwattomaan cappalesen/ v. 18.
Seuracunnan wainomisen oikia syy on Christillisen uscon tunnustus/ v. 21.

Ps 44:1 Corahn lasten opetus edelläweisattapa.

Ps 44:2 JUmala/ me olema corwillam cuullet/ meidän Isäm owat meille luetellet/ mitäs heidän aicanans ja muinen tehnyt olet.
Ps 44:3 Sinä olet ajanut pacanat pois kädelläs/ mutta nijtä sinä olet istuttanut jällens/ sinä olet Canssat cadottanut/ mutta nijtä sinä olet lewittänyt.
Ps 44:4 Sillä ei he ole miecallans sitä maata omistanet/ ja heidän käsiwartens ei auttanut heitä/ waan sinun oikia kätes/ sinun käsiwartes/ ja sinun caswos walkeus/ sillä sinä mielistyit heihin.
Ps 44:5 Jumala sinä olet minun Cuningan/ joca apua Jacobille lupat.
Ps 44:6 Sinun cauttas me wihollisem paiscam maahan/ sinun nimesäs me tallam meidän wastamcarcajat.
Ps 44:7 Sillä en minä luota minun joudzeeni/ ja minun mieckan ei auta minua.
Ps 44:8 Mutta sinä autat meitä meidän wihollisistam/ ja saatat nijtä häpiään/ jotca meitä wihawat.
Ps 44:9 Jumalasta me kerscam jocapäiwä/ ja kijtäm sinun nimes ijancaickisest. Sela.
Ps 44:10 Mixis nyt sysät meitä pois/ ja häwäiset meitä/ ja et lähde meidän jouckom cansa ?
Ps 44:11 Sinä palautat meitä wihollistem edesä/ että ne raatelisit meitä/ jotca wihawat meitä.
Ps 44:12 Sinä annat meitä syötä nijncuin lambaita/ ja hajotat meitä pacanain secaan.
Ps 44:13 Sinä myit Canssas ilman hinnata/ ja et mitän sijtä ottanut.
Ps 44:14 Sinä panet meitä häpiäxi meidän läsnäasuwaisillem/ pilcaxi ja nauroxi/ jotca meidän ymbärilläm owat.
Ps 44:15 Sinä teet meitä sananlascuxi pacanain seas/ ja että Canssat wäändelewät päätäns meidän tähtem.
Ps 44:16 Jocapäiwä on minun häwäistyxen minun edesäni/ ja minun caswon on täynäns häpiätä.
Ps 44:17 Että minun pitä pilckureita ja laittaita cuuleman/ ja wiholliset ja tylyt costajat näkemän.
Ps 44:18 Nämät caicki owat tullet meidän päällem/ ja en me sentähden ole sinua unhottanet/ engä sinun lijttos rickonet.
Ps 44:19 Ja ei meidän sydämen tacaperin mennyt/ eikä meidän käymisem poikennut sinun tiestäs.
Ps 44:20 Ettäs meitä nijn löit ricki Drakein seas/ ja meitä peität pimeydellä.
Ps 44:21 Jos me olisim meidän Jumalam nimen unhottanet/ ja meidän kätem nostanet wieralle Jumalalle.
Ps 44:22 Sen Jumala edzikän/ waan hän idze tietä meidän sydämen pohjan.
Ps 44:23 Sillä sinun tähtes surmatan me jocapäiwä/ ja luetan teuraxi tehtäwäxi lambaxi.
Ps 44:24 Herä HERra/ mixis macat ? walwo/ ja älä meitä sysä pois caiketickan.
Ps 44:25 Mixis peität caswos ? ja unhodat meidän radollisudem ja ahdistuxem.
Ps 44:26 Sillä meidän sielum on painettu alas maahan asti/ meidän wadzam rippu maasa.
Ps 44:27 Nouse/ auta meitä/ ja lunasta meitä sinun laupiudes tähden.

Vers. 20. Drakein) se on/ tylyt ja tyrannit. Pimeydexi cudzutan onnettomus.
v. 23. Sinun tähtes) Ei he meitä waino meidän tähtem/ waan sinun sanas tähden.

XLV. Psalmi .

LAT.$ XLIV. JAlo ja lohdullinen ennustus/ hengellisest awioskäskyst/ Christuxen ja hänen seuracundans wälillä/ ja nijn osotta Christuxen ja hänen wircans/ hänen cauneudens/ wäkewydens ja totudens/ etc.$ v. 2.
hänen waldacundans/ joca on ijancaickinen/ ja on woideldu ilman määrätä Pyhällä Hengellä/ v. 7.
näyttä morsiamen joca pacanoist ja Judalaisist cootan/ hänen caunistuxens/ tawarans ja seurans/ v. 10.
neuwo händä Isäns huonetta unhottaman ja racastaman ylkä/ v. 11.
nijn wierat tuowat hänelle lahjoja/ ja hän lisändy suurest/ ja muistetan ijancaickisella muistolla/ v. 13.

Ps 45:1 Morsiamen opetuswirsi cuckaisest/ Corahn lapsilda edelläweisattapa.
Ps 45:2 MInun sydämen ajattele caunin laulun/ minä weisan Cuningasta/ minun kielen on jalon kirjoittajan kynä.
Ps 45:3 Sinä olet caunein ihmisten lasten seasa/ suloiset owat sinun huules/ sentähden siuna Jumala sinua ijancaickisest.
Ps 45:4 Pane miecka wyölles/ sinä Sangari/ ja caunista idzes cunnialisesta.
Ps 45:5 Menestykön sinun cauniudes/ aja totuden parhaxi/ pitämän radollisi oikeudesa/ nijn sinun oikia kätes ihmellisiä osotta.
Ps 45:6 Teräwät owat sinun nuoles/ että Canssat langewat etees maahan/ Cuningan wihollisten keskellä.
Ps 45:7 Jumala/ sinun istuimes pysy aina ja ijancaickisest/ sinun waldacundas waldicka on hurscas waldicka.
Ps 45:8 Sinä racastat wanhurscautta/ ja wihat jumalatoinda meno/ sentähden on Jumala/ sinun Jumalas/ sinua woidellut ilon öljyllä/ enä cuin sinun osaweljes.
Ps 45:9 Sinun waattes owat sula Mirrham/ Aloes ja Kezia/ coscas Elephandin luisest tuastas lähdet/ minusta he ilauttawat sinun.
Ps 45:10 Sinun caunistuxesas käywät Cuningasten tyttäret/ morsian seiso oikialla kädelläs/ sulas callimmas cullas.
Ps 45:11 Cuule tytär/ cadzo/ ja callista corwas/ unhoda Canssas ja Isäs huone.
Ps 45:12 Nijn Cuningas saa halun sinun cauniutees: sillä hän on sinun HERras/ ja sinun pitä händä cumartaman.

Ps 45:13 Tyrin tyttären pitä myös sijhen lahjoinens tuleman/ rickat Canssois pitä sinun edesäs rucoileman.
Ps 45:14 Cuningan tytär on coconans caunis sisäldä/ hän on cullaises waattes puetettu.
Ps 45:15 Hän wiedän monella mutcalla cudotuis waatteis Cuningan tygö/ ja nuoret neidzet hänen caltaisens/ jotca händä seurawat/ tuodan sinun tygös.
Ps 45:16 Ne wiedän ilolla ja riemulla/ ja menewät Cuningan tupaan.
Ps 45:17 Sinun Isäis siaan pitä sinun lapsia saaman/ jotcas asetat päämiehixi caickeen mailmaan.
Ps 45:18 Minä muistan sinun nimes sucucunnasta nijn sucucundaan. Sentähden pitä Canssat sinua kijttämän/ aina ja ijancaickisest.

Vers. 13. Tyrin) Tyrus nimitetän täsä/ cuin warallisin ja cuuluisan Caupungi sijhen aican/ nijncuin hän olis tahtonut sanoa: äwerjämmät mailmasa cunnioittawat myös Christusta.
v. 14. Sisäldä) nijncuin Frouwan tuwasa on caicki culda ja silcki/
v. 15. Sinun tygös) se on/ nijncuin dantzijn eli iloon.

XLVI. Psalmi .

LAT.$ XLV. KIitos ja LohdutusPsalmi/ josa Jumalan seuracunda rohkiast turwa Jumalan armoon caickinaises waaras ja tuscas/ ja ei pelkä/ waicka coco mailma huckuis/ v. 2.
sillä hän on Jumalan Caupungisa/ josa sen korkeimman asuinsia on/ ja HERra Zebaoth on hänen turwans/ v. 5.
sano Jumalan puhuwan ja lupawan seuracunnallens awun ja woiton wihollisians wastan/ v. 11.

Ps 46:1 Corahn lasten weisu/ nuorudest/ edelläweisattapa.
Ps 46:2 JUmala on meidän turwam ja wäkewydem/ joca on sowelias apu tuskisa.
Ps 46:3 Sentähden en me pelkä/ jos wielä mailma huckuis/ ja wuoret keskelle merta wajoisit.
Ps 46:4 Waicka wielä meri pauhais ja lainedis/ nijn että sijtä pauhinasta mäet cukistuisit. Sela.
Ps 46:5 Cuitengin on Jumalan Caupungi ihana wirtoinens/ josa corkeimman pyhät asumiset owat.
Ps 46:6 Jumala on hänen tykönäns/ sentähden se kyllä pysy/ Jumala autta händä warahin.
Ps 46:7 Pacanain pitä hämmästymän ja waldacunnat langeman/ ja maa hucku cosca hän änens anda.
Ps 46:8 HERra Zebaoth on meidän cansam/ Jacobin Jumala on meidän tukem. Sela.
Ps 46:9 Tulcat ja cadzocat HERran tecoja/ joca maan päällä sencaltaiset häwityxet teke.
Ps 46:10 Joca hillidze sodat caikes mailmas/ joca joudzen särke ja ricko keihät/ ja rattat tulesa poltta.

Ps 46:11 Lacatcat ja tundecat minua Jumalaxi/ minä olen woittawa cunnian pacanain seas/ ja minä yletän maan päällä.
Ps 46:12 HERRA Zebaoth on meidän cansam/ Jacobin Jumala on meidän tukem. Sela.

Vers. 7. änens anda) se on/ cosca hän jylise.

XLVII. Psalmi .

LAT.$ XLVI. ENnustus Christuxest/ ja woiton wirsi Christuxen riemullisest taiwasen astumisest/ joca ihmisen luondons puolest istu Jumalan oikialla kädellä/ Cuningasna ja caickein HERrana/ joca Evangeliumilla coco hänellens pyhän seuracunnan/ v. 2.
neuwo caickia ihmisiä ilolla ja riemulla tätä HERra ottaman wastan/ v. 7.
jonga waldacunda lewiä coco maan pijrin ylidze/ v. 9.

Ps 47:1 Corahn lasten Psalmi edelläweisattapa.
Ps 47:2 CAicki Canssat paucuttacat käsiän/ ja ihastucat Jumalalle/ iloisella änellä.
Ps 47:3 Sillä HERra caickein corkein on hirmuinen/ suuri Cuningas coco maan päällä.
Ps 47:4 Hän waati Canssat meidän alam/ ja pacanat meidän jalcaim ala.
Ps 47:5 Hän walidze meille meidän perimisem/ Jacobin cunnian/ jota hän racasta. Sela.
Ps 47:6 Jumala astui ihastuxella ylös/ ja HERra helisewällä Basunalla.
Ps 47:7 Weisatcat/ weisatcat Jumalalle/ weisatcat/ weisatcat meidän Cuningallem.
Ps 47:8 Sillä Jumala on coco maan Cuningas/ weisatcat hänelle taitawast.
Ps 47:9 Jumala on pacanoitten Cuningas/ Jumala istu pyhäsä istuimesans.
Ps 47:10 Canssain päämiehet owat cocondunet Abrahamin Jumalan Canssan tygö: sillä/ Jumala on sangen corgotettu kilpein tykönä maan päällä.

Vers. 10. Kilpein) Herrat myös tulewat Christityxi.

XLVIII. Psalmi .

LAT.$ XLVII. KIitos/ että Jumala Hierusalemin Caupungin ja sen nimen alla Christillisen kircon/ caikista hänen wihollisistans woimallisest suojellut ja warjellut on/ v. 2.

kijttä myös Jumalata sen woiton edest/ cuin hän hänelle andanut on/ v. 5.
tunnusta täydellisest ymmärtänens Jumalan awun/ josta hän Isildäns ennen cuullut oli/ v. 9.
toiwo Jumalan wieläkin pitäwän surun Christillisest seuracunnastans/ v. 10.
turwa Hierusalemijn/ joca Jumalan awulla on woittamatoin/ v. 13.

Ps 48:1 Corahn lasten Psalmiweisu.
Ps 48:2 SUuri on HERra/ ja sangen kijtettäpä meidän Jumalan Caupungisa/ hänen pyhällä wuorellans.
Ps 48:3 Zionin wuori on nijncuin caunis wesa/ coco maan turwa/ pohjan puolella on suuren Cuningan Caupungi.
Ps 48:4 Jumala on tuttawa hänen huonesans/ sitä warjeleman.
Ps 48:5 Sillä cadzo/ Cuningat owat coonnet/ ja ynnä menit ohidze.
Ps 48:6 He ihmettelit cosca he tämän näit/ ja hämmästyit/ ja cukistettin.
Ps 48:7 Wapistus on heidän siellä käsittänyt/ ja ahdistus nijncuin synnyttäwäisen.
Ps 48:8 Sinä särjet hahdet meresä itätuulella.
Ps 48:9 Nijncuin me cuulimma/ nijn me sen näemme/ HERran Zebaothin Caupungisa meidän Jumalan Caupungisa/ Jumala sen wahwista ijancaickisest. Sela.
Ps 48:10 Jumala me odotamme sinun hywyttäs/ sinun Templisäs.
Ps 48:11 Jumala/ nijncuin sinun nimes on/ nijn myös on sinun kijtoxes haman mailman ären/ sinun oikia kätes on täynäns wanhurscautta.
Ps 48:12 Riemuitcan Zionin wuori/ ja Judan tyttäret iloitcan/ sinun oikeudes tähden.
Ps 48:13 Mengät Zionin ymbäri ja pijrittäkät händä/ lukecat hänen tornins.
Ps 48:14 Turwatcat hänen wahwuteens/ ja corgottacat hänen huonens/ mainitta tulewaisille sucucunnille.
Ps 48:15 Sillä tämä Jumala on meidän Jumalam/ aina ja ijancaickisest/ hän johdatta meitä cuoleman asti.

Vers. 5. Cuningat) se on/ tätä Caupungita owat Cuningat hämmästynet/ ja usiast mennet häpiällä pois.
v. 14. Mainitta) Että Jumalan sana saarnataisin.

XLIX. Psalmi .

LAT.$ XLVIII. OPetusPsalmi/ josa Dawid neuwo caickia ihmisiä/ ettei he pahenis jumalattomain menestyxest täsä mailmasa/ v. 2.
sillä heidän tawarans/ cunnians ja hecumans etc.$ on turha/ ja ei auta cuolemast/ waan upottawat

helwettijn/ v. 6.
neuwo caickia jumalisia/ ettei he jumalattomille sencaltaisi cadetis/ waan idze edzisit ijancaickista ja catomatoinda hywä/ v. 16.

Ps 49:1 Corahn lasten Psalmi edelläweisattapa.
Ps 49:2 CUulcat tätä caicki Canssat/ ottacat corwijn caicki jotca tällä ajalla elätte.
Ps 49:3 Sekä yhteinen Canssa/ että herrat/ sekä rickat että köyhät/ yxi toisens cansa.
Ps 49:4 Minun suun puhu taitawast/ ja minun sydämen sano ymmärryxen.
Ps 49:5 Minä tahdon cuulla hywän sananlascun/ ja caunin tapauxen candeleilla soitta.
Ps 49:6 Mixi minä pelkäisin pahoina päiwinä/ cosca minun sortajani pahat tegot käywät minua ymbäri.
Ps 49:7 Jotca luottawat tawaroihins/ ja suurest kerscawat rickaudestans.
Ps 49:8 Ei welikän taida ketän lunasta/ eikä Jumalalle ketän sowitta.
Ps 49:9 Sillä heidän sieluns lunastus on ylön callis/ nijn että se jää tekemät ijancaickisest.
Ps 49:10 Waicka hän myös wielä cauwan eläis/ ja ei näkis hauta.
Ps 49:11 Sillä cuitengin nähdän senmuotoiset taitawat cuolewan/ nijn ikänäns cuin tyhmät ja hullut catowat/ ja täyty muille jättä heidän tawarans.
Ps 49:12 Ja sijttekin he ajattelewat heidän huonens pysywän ijancaickisest/ ja cotons sugusta sucuun/ ja heidän nimens muistetaisin maan päällä.
Ps 49:13 Waan ei ihminen taida pysyä cunniasa/ mutta loppu nijncuin eläimetkin.
Ps 49:14 Tämä heidän tiens on sula hulluus/ cuitengin heidän sucuns sitä suullans kijttäwät. Sela.
Ps 49:15 He macawat helwetis nijncuin lambat/ cuolema heitä calua/ mutta hurscat sangen pian hallidzewat heitä/ ja heidän öyckäyxens pitä huckuman/ ja heidän täyty jäädä helwettijn.
Ps 49:16 Mutta Jumala cuitengin wapahta minun sieluni helwetin wallasta/ sillä hän corjais minua. Sela.
Ps 49:17 Älä sitä tottele cosca jocu ricastu/ eli jos hänen huonens cunnia suurexi tule.
Ps 49:18 Sillä cosca hän cuole/ ei hän mitän myötäns wie/ eikä hänen cunnians mene hänen cansans alas.
Ps 49:19 Waan hän uscalda tähän hywään elämään/ ja kijttä sitä/ cosca jocu idzellens hywiä päiwiä saatta.
Ps 49:20 Nijn he menewät Isäins perän/ ja ei näe ikänäns walkeutta.
Ps 49:21 Sillä cosca ihminen on cunniasa/ ja ei ole ymmärryst/ nijn hän mene tääldä cuin eläimet.

Vers. 10. Cauwan eläis) On hywällä mielellä/ ja ei ikänäns ajattele cuolemata.
v. 12. heidän huonens) heidän sucuns/ lapsens ja perhens.
v. 19. Uscalda) hän pitä sijtä paljo/ että coreillan/ ja on yldäkylläisest täsä mailmasa.

L. Psalmi .

LAT.$ XLIX. ENnustus Christuxen waldacunnasta/ että se alca Zionist/ ja cuulu coco mailmasa/ v. 1.
ei pidä uhrijn turwattaman/ v. 7.
sillä ei Jumala nijllä lepytetä/ waan rucouxella/ ylistyxellä ja kijtoxella/ jotca uscosä tapahtuwat/ v. 9.
caicki ulcocullatut rangaistan/ jotca peittäwät heidän pahat tecons caunilla sanoilla/ luullen ne myös Jumalan edesä peitetyxi/ nijncuin he ihmisten edes owat tietämättömät/ joca on turha/ v. 16.
mutta Jumala lepytetän toisella uhrilla/ v. 22.

Ps 50:1 Assaphin Psalmi. HERra Jumala se wäkewä/ puhu ja cudzu mailman/ hamast Auringon coitosta nijn laskemisen asti.
Ps 50:2 Zionista käy ylös kircas Jumalan paiste.
Ps 50:3 Meidän Jumalam tule ja ei waickene/ culuttawainen tuli käy hänen edelläns/ ja hänen ymbärilläns suuri ilma.
Ps 50:4 Hän cudzu taiwan ja maan/ duomitaxens hänen Canssans.
Ps 50:5 Cootcat minulle minun pyhäni/ jotca lijtosta enämmän pitäwät cuin uhreista.
Ps 50:6 Ja taiwat pitä hänen wanhurscauttans ilmoittaman/ sillä Jumala on Duomari. Sela.
Ps 50:7 Cuule minun Canssan/ anna minun puhua/ Israel anna minun sinun seasas todista/ minä Jumala/ olen sinun Jumalas.
Ps 50:8 Sinun uhreistas en minä sinua nuhtele: sillä sinun polttouhris owat alati minun edesäni.
Ps 50:9 En minä ota härkiä sinun huonestas/ engä caurita nawetostas.
Ps 50:10 Sillä caicki medzän eläimet owat minun/ ja carjat mäjillä jotca tuhannin käywät.
Ps 50:11 Minä tunnen caicki linnut wuorten päällä/ ja caickinaiset pedot medzäs owat minun edesäni.
Ps 50:12 Jos minä ison/ en minä sitä sanois sinulle: sillä maan pijri on minun/ ja caicki mitä sijnä on.
Ps 50:13 Luuletcos minun syöwän härjän liha/ elickä cauristen werta juoman ?
Ps 50:14 Uhra Jumalalle kijtosuhri/ ja maxa ylimmäiselle lupauxes.
Ps 50:15 Ja rucoile minua hädäsäs/ nijn minä autan sinua/ ja sinun pitä cunnioidzeman minua.
Ps 50:16 Mutta jumalattomalle sano Jumala: mixis ilmoitat minun oikeuxiani/ ja otat minun lijttoni suulles ?
Ps 50:17 Ettäs cuitengin curitusta wihat/ ja heität minun sanani tacas.
Ps 50:18 Coscas warcan näet/ nijns juoxet hänen cansans/ ja pidät yhtä huorintekiäin cansa.
Ps 50:19 Sinun suus sallit sinä paha puhua/ ja sinun kieles saatta petosta matcan.

Ps 50:20 Sinä istut ja puhut weljeis wastan/ sinä panettelet äitis poica.
Ps 50:21 Näitäs teet ja minä olen wait/ nijns luulet että minä olen sinun wertaises. Mutta minä rangaisen sinua/ ja asetan näitä silmäis eteen.
Ps 50:22 Ymmärtäkät sijs näitä/ te jotca Jumalan unhotatte/ etten minä temmais joscus pois/ ja ei olis enämbi wapahtaja.
Ps 50:23 Joca kijtosta uhra/ se ylistä minua/ ja sijnä on se tie/ että minä osotan hänelle Jumalan autuuden.

Vers. 4. Duomitaxens) hallitaxens/ auttaxens/ pelastaxens Perkelest/ ihmisist/ cuolemast/ synnist/ etc.$
v. 15. Lupauxes) Jotas hänelle luwannut olet/ että hän olis sinun Jumalas.

LI. Psalmi .

LAT.$ L. CAunis CatumusPsalmi/ josa Dawid hartast rucoile Jumalata/ että hän suurest laupiudestans andais hänelle andexi hänen huorudens ja murhans/ v. 3.tunnusta sydämest syndins/ ja walitta turmelduaa luondoans/ josta caicki paha tule/ v. 5.
turwa Jumalan armoon Christuxen ansion tähden/ v. 8.
ano Pyhä Henge johdattaman ja hallidzeman/ v. 12.
lupa muille opetta oikian tien Jumalan tygö/ v. 15.
ano taas pelastust/ v. 16.
opetta mikä uhri Jumalalle kelpa/ nimittäin/ catuwainen ja särjetty sydän/ v. 18.
anda coco seuracunnan Jumalan haldun/ ja lupa parannuxen/ v. 20.

Ps 51:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa/
Ps 51:2 Cosca Propeta Nathan tuli hänen tygöns/ sijttecuin hän BathSeban tygö käynyt oli.
Ps 51:3 JUmala ole minulle armollinen sinun hywydes tähden/ ja pyhi pois minun syndini sinun suuren laupiudes tähden.
Ps 51:4 Pese minua hywäst minun pahasta tegostani/ ja puhdista minua minun synnistäni.
Ps 51:5 Sillä minä tunnen pahat teconi/ ja minun syndini owat aina minun edesäni.
Ps 51:6 Sinua ainoata wastan minä syndiä tein/ ja pahasti tein sinun edesäs. Että sinä olisit oikia sanasas/ ja puhdas/ coscas duomidzet.
Ps 51:7 Cadzo/ minä olen syndisest siemenest syndynyt/ ja minun äitin on synnisä minun sijttänyt.
Ps 51:8 Cadzo/ sinä halajat totutta/ joca salaudes on/ ja julistit salatun taidon minulle.

Ps 51:9 Puhdista minua Isopilla/ että minä puhdistuisin/ pese minua/ että minä lumiwalkiaxi tulisin.
Ps 51:10 Anna minun cuulla ilo ja riemua/ että ne luut/ jotcas särkenyt olet/ ihastuisit.
Ps 51:11 Peitä caswos minun synnistäni/ ja pyhi pois caicki minun pahat teconi.
Ps 51:12 Jumala luo minuun puhdas sydän/ ja anna minulle usi wahwa hengi.
Ps 51:13 Älä heitä minua pois caswos edestä/ ja älä minulda ota pois sinun Pyhä Henges.
Ps 51:14 Wahwista minua taas awullas/ ja sillä wäkewällä hengellä tuke minua.
Ps 51:15 Sillä minä tahdon wäärille opetta sinun ties/ että syndiset tygös palajaisit.
Ps 51:16 Päästä minua weren wigoista/ Jumala/ joca minun autudeni Jumala olet/ että minun kielen kerscais sinun wanhurscauttas.
Ps 51:17 Awa HERra minun huuleni/ että minun suun ilmoitais sinun kijtoxes.
Ps 51:18 Sillä ei sinulle kelpa uhri/ muutoin minä sen mielelläni annaisin/ ja ei polttouhri sinulle ensingän kelpa.
Ps 51:19 Ne uhrit jotca Jumalalle kelpawat/ owat murhellinen hengi/ ahdistettua ja särjettyä sydändä et sinä Jumala hyljä.
Tee Zionille hywästi sinun armos jälken/ rakenna Jerusalemin muurit.
Ps 51:20 Silloin sinulle kelpawat wanhurscauden uhrit/ polttouhrit ja caickinaiset uhrit/ silloin sinun Altarilles härkiä uhratan.

Vers. 9. Puhdista) Päästä minua/ nijncuin muinen laisa prijscottamisella tietä annettin
v. 12. Wahwa hengi) se on joca uscosa ja asiasa wahwa on/ joca ei anna idzens wieteldä eli juonitella moninaisten ajatusten/ tapain ja oppien perän.
v. 16. Weren wigoista) se on/ nijstä joilla minä cuoleman ansainnut olen/ nijncuin me caicki olemma Jumalan edes.

LII. Psalmi .

LAT.$ LI. ON lohdutusPsalmi/ tyranneja ja Jumalan seuracunnan wihollisia wastan/ sencaltaisia cuin Doeg oli/ joiden pahutta ja tuimutta hän cowast soima/ v. 3.
uhca heille rangaistusta/ v. 7.
lohdutta caickia jumalisia/ että he saawat nähdä wihollistens cadotuxen/ v. 8.
ja kijttä sen edestä Jumalata/ v. 11.

Ps 52:1 Dawidin opetus edelläweisattapa/ cosca Edomeri Doeg tuli ja sanoi Saulille: Dawid on tullut Abimelechin huoneseen.
Ps 52:2 MItäs kerscat sinä wäkewä/ ettäs taidat wahingoita ? että cuitengin Jumalan laupius wielä jocapäiwä pysy.
Ps 52:3 Sinun kieles ongi wahingota/ ja leicka walhellans nijncuin teräwä partaweidzi.
Ps 52:4 Sinä puhut pikemmin paha cuin hywä/ ja walhetta cuin oikeutta. Sela.
Ps 52:5 Sinä puhut mielelläs caickia mitä cadotuxeen sopiwat/ wäärälla kielellä.
Ps 52:6 Sentähden Jumala särke sinun aiwa coconans/ ja murenda sinun/ ja majasta temma sinun ulos/ ja häwittä sinun eläwitten maalda. Sela.
Ps 52:7 Wanhurscat näkewät sen ja pelkäwät/ ja naurawat händä.
Ps 52:8 Cadzo/ tämä on se mies/ joca ei pitänyt Jumalata hänen turwanans/ waan uscalsi suuren rickauteens/ ja oli wäkewä wahingota tekemän.
Ps 52:9 Mutta minä pysyn nijncuin hedelmälinen öljypuu Jumalan huonesa/ minä uscallan Jumalan laupiuteen/ aina ja ijancaickisest.
Ps 52:10 Minä kijtän sinua ijancaickisest/ ettäs sen teit/ ja minä odotan sinun nimes: sillä sinun pyhäs iloidzewat sijtä.

Vers. 3. Wahingota) Ettäs saattaisit muita wahingoon ja onnettomuteen.
v. 6. Aiwa coconans) Neljä widzausta hän luettele/ ettei hänellä oleman pidä: huonet/ tawarat/ Caupungit ja maat.

LIII. Psalmi .

LAT.$ LII. TÄsä Psalmisa on se oppi cuin 14. Psalmisakin/ ja walitta/ että jumalatoinda ja surutoinda Epicurusta jocapaicas löytän monda/ v. 1.
kirjoitta heidän pahat aiwoituxens jumalisia wastan/ ja uhca heitä rangaistuxella/ v. 5.
mutta jumalisille lupa hän autuuden ja awun taiwast/ v. 8.

Ps 53:1 Dawidin opetus/ Chuoris edelläweisattapa/ Mahelathin päälle.
Ps 53:2 TYhmät sanowat sydämisäns: ei Jumalata oleckan/ ei he mitän kelpa ja owat ilkeys heidän menoisans/ ei yxikän joca hywä teke.
Ps 53:3 Jumala cadzoi taiwast ihmisten lapsia/ että hän näkis jos jocu olis ymmärtäwäinen/ joca Jumalata

edzis.
Ps 53:4 Mutta he owat caicki wilpistellet/ ja caicki owat kelwottomat/ ei ole yxikän joca hywä teke/ ei ainoacan.
Ps 53:5 Eiköst pahantekiät sitä huomaidze ? jotca minun Canssani syöwät/ idziäns rawita/ waan ei he rucoile HERra.
Ps 53:6 Siellä he pelkäisit cusa ei mitän peljättäpä ollut: sillä Jumala hajotta waatiwaisten luut/ sinä häwäiset heitä/ että Jumalakin cadzo heitä ylön.
Ps 53:7 Oi/ jos apu tulis Zionist Israelille/ ja Jumala hänen fangitun Canssans päästäis/ nijn Jacob iloidzis ja Israel riemuidzis.

Vers. 7. Apu Zionist) se on/ Messias.

LIV. Psalmi .

LAT.$ LIII. ON RucousPsalmi/ josa Dawid ollesans suures waaras/ anda hänen asians wahwalla turwalla Jumalan haldun/ v. 2.
uhca wihollisians rangaistuxella/ v. 7.
lupa HERralle uhria ja kijtoxen/ joca händä auttanut on/ v. 8.

Ps 54:1 Dawidin opetus Candeleilla edelläweisattapa/
Ps 54:2 Cosca Zipheit tulit/ ja ilmoitit Saulille: Dawid on lymynnyt meidän tykönäm.
Ps 54:3 AUta minua Jumala sinun nimelläs/ ja saata minulle oikeus sinun wallallas.
Ps 54:4 Jumala cuule minun rucouxen/ ota corwijs minun suuni sanat.
Ps 54:5 Sillä corjat carcaisit minua wastan/ ja wäkiwallaiset wäijywät minun sieluani/ ja ei pidä Jumalata silmäins edes. Sela.
Ps 54:6 Cadzos/ Jumala autta minua/ ja HERra tuke minun sieluani.
Ps 54:7 Hän costa minun wihollisteni pahuden/ hajota ne sinun wacuudellas.
Ps 54:8 Nijn minä mielelläni sinulle uhran/ ja kijtän HERra sinun nimiäs/ joca nijn hywä on.
Ps 54:9 Sillä sinä pelastat minun caikesta hädästäni/ että minun silmäni iloidzisit minun wihollisistani.

Vers. 9. Iloidzisit) Ei jumalinen ihminen iloidze wihollistens wahingosta (sillä me olemma caicki syndiset/ ja ansainnet Jumalan rangaistuxen) mutta hän iloidze Jumalan oikiasta duomiosta ja hallituxesta/ joca suojele

omans/ ja rangaise pahat. Muutoin tule meidän aina toiwotta ja ahkeroita/ että pahat käänäisit idzens parannuxeen ja tulisit autuaxi/ Matth. 5:44. Luc. 23:34.

LV. Psalmi .

LAT.$ LIV. ON RucousPsalmi/ josa Christuxest puhutan/ ja on waikia ja surullinen walitus sijtä suurest wiheljäisydest ja waarast/ josa hän oli/ v. 2.
walitta myös hänen pilckajans ja waiwajans wäkiwalda/ v. 10.
erinomaisest/ pettäjäns Judan/ v. 14.
rucoile/ että caicki nämät saisit Jumalalda heidän ansaitun rangaistuxens/ v. 15.
toiwoden/ että Jumala händä pelasta/ v. 16.
ja cadotta jumalattomat/ v. 23.

Ps 55:1 Dawidin opetus edelläweisattapa/ candeleilla.
Ps 55:2 JUmala cuule minun rucouxen/ ja älä peitä sinuas minun rucouxeni edestä.
Ps 55:3 Ota minusta waari ja cuuldele minua/ että minä surkiast walitan rucouxisani/ ja pargun.
Ps 55:4 Että wihollinen nijn huuta/ ja jumalatoin ahdista: sillä he tahtowat minua wahingoitta/ ja owat minulle sangen wihaiset.
Ps 55:5 Minun sydämen wapise minusa/ ja cuoleman pelco tule minulle.
Ps 55:6 Pelco ja wapistus tulit minun päälleni/ ja cauhistus sattui minuun.
Ps 55:7 Minä sanoin: josca minulla olisit sijwet nijncuin mettisellä/ että minä lennäisin/ ja joscus lewäisin.
Ps 55:8 Cadzo/ nijn minä cauwas pakenisin/ ja olisin corwesa. Sela.
Ps 55:9 Minä riennäisin/ että minä pääsisin sijtä tuulen puuscasta ja tuulispäästä.
Ps 55:10 Secoita HERra ja turmele heidän kielens: sillä minä näen wääryden ja rijdan Caupungisa.
Ps 55:11 Ne käywät päiwällä ja yöllä ymbäri heidän muurins/ sijnä on waiwa ja työ.
Ps 55:12 Wäärys siellä hallidze/ walhe ja petos ei luowu heidän polguildans.
Ps 55:13 Jos minun wihollisen häwäisis minua/ kyllä minä sitä kärsisin/ ja jos minun cadehtian minua äikistelis/ nijn minä lymyisin hänen edestäns.
Ps 55:14 Waan nyt sinä olet minun cumpanin/ minun haldian/ ja minun tuttawan.
Ps 55:15 Me cuin ystäwälisest toinen toisemme cansa olim keskenäm/ me waelsim ynnä Jumalan huonesa.
Ps 55:16 Riendäkön cuolema heidän päällens/ ja mengän eläwänä alas helwettijn/ sillä sula pahus on heidän joucosans.

Ps 55:17 Mutta minä huudan Jumalata/ ja HERra autta minua.
Ps 55:18 Ehtona/ amulla ja puolipäiwänä minä walitan ja itken/ ja nijn hän cuule minun äneni.
Ps 55:19 Hän lunasta minun sieluni nijstä jotca sotiwat minua wastan/ ja saatta hänelle rauhan/ waicka minulla on monda wihollista.
Ps 55:20 Jumala sitä cuulcon ja heitä nöyryttäkön/ joca alati pysy. Sela. Sillä ei he paranna heitäns/ eikä pelkä Jumalata.
Ps 55:21 He laskewat kätens hänen rauhallistens päälle/ ja rijwawat hänen lijttons.
Ps 55:22 Heidän suuns on liuckambi cuin woi/ ja pitäwät cuitengin sodan mielesäns/ heidän sanans owat silemmät cuin öljy/ ja owat cuitengin paljat miecat.
Ps 55:23 Heitä sinun surus HERran päälle/ hän sinust murhetti/ ja ei hän salli wanhurscan olla culkiana ijancaickisest.
Ps 55:24 Mutta sinä Jumala syöxät heitä sijhen sywään cuoppaan/ murhamiehet ja pettäjät ei tule puoli ikääns/ waan minä toiwon sinuun.

Vers. 11. Waiwa ja työ) se on/ caicki pahus/ jolla he idzens ja muita waiwawat.
v. 24. Puoli ikääns) Mitä he tekewät ja aicoiwat/ heidän elämätäns pitäxens ja pidetäxens.

LVI. Psalmi .

LAT.$ LV. Tämä on myös RucousPsalmi/ josa Dawid rucoile Jumalata suurimmas tuscasans/ ja tunnusta hänen autuudens toiwoxi ja turwaxi/ v. 2.
osotta wihollistens cawalat juonet/ ja ano että Jumala rangaisis heitä/ v. 6.
lohdutta idzens Jumalan läsnäolemisella/ v. 9.
lupa olla Jumalalle kijtollinen ja cuuliainen/ v. 11.

Ps 56:1 Dawidin cullainen cappale mykäst mettisest muucalaisten seas/ cosca Philisterit käsitit hänen Gathis.
Ps 56:2 JUmala ole minulle armollinen: sillä ihmiset tahtowat sulloa minua alas/ jocapäiwä he sotiwat/ ja ahdistawat minua.
Ps 56:3 Minun wihollliseni sullowat minua alas jocapäiwä: sillä moni soti ylpiäst minua wastan.
Ps 56:4 Cosca minä pelkän/ nijn minä toiwon sinuun.
Ps 56:5 Minä ylistän Jumalan sanan/ Jumalaan minä toiwon/ ja en pelkä mitä liha minulle tekis.
Ps 56:6 Jocapäiwä he minun sanani wääryttelewät/ caicki heidän ajatuxens owat minua wahingoittaxens.

Ps 56:7 He pitäwät yhtä ja wäijywät/ ja ottawat minun candapäästäni waarin/ cuinga he minun sieluni käsitäisit.
Ps 56:8 Mitä he paha tekewät/ jopa se on annettu andexi/ Jumala sencaltaisia ihmisiä syöskön alas ilman armoita.
Ps 56:9 Lue minun paconi/ pane minun kyyneleni leilijs/ sinä heitä luet ilman epäilemätä.
Ps 56:10 Silloin pitä minun wihollliseni pakeneman tacaperin/ cosca minä huudan/ nijn minä huomaidzen/ ettäs minun Jumalan olet.
Ps 56:11 Minä ylistän Jumalan sanan/ minä ylistän HERran sanan.
Ps 56:12 Jumalaan minä toiwon/ ja en pelkä mitä ihminen minun tekis ?
Ps 56:13 Minä olen sinulle Jumala luwannut/ kijttä sinua.
Ps 56:14 Sillä sinä olet pelastanut minun sieluni cuolemasta/ minun jalcani langemisesta/ että minä waellaisin Jumalan edesä/ eläwitten walkeudes.

Vers. 1. Mykäst) Dawidin täydyi olla myckänä cuin mettinen/ se on/ alallans/ wai/ ja ei canda Saulin päälle Philisterein edes.
v. 8. Moni) Saulin palweliat ajawat minua pois/ että minun täyty olla maan culkiana.
v. 9. Luet) sinnä tiedät cuinga monda heitä on/ ja et unhota heitä.

LVII. Psalmi .

LAT.$ LVI. ON RucousPsalmi/ jolla hän rucoile että Jumala olis hänelle armollinen ja auttais händä caikisa tuskisa: sillä hän turwa häneen/ v. 2.
osotta wihollistens pahuden ja uhca heitä cadotuxella/ v. 5.
lupa kijttä HERra caiken jumalisen suojeluxen/ ja warjeluxen edestä/ eikä epäile että sencaltaiset hänelle totisest tapahtuwat/ v. 8.

Ps 57:1 Dawidin cullainen cappale edelläweisattapa/ ettei hän huckunut/ cosca hän Saulin edestä pakeni luolaan.
Ps 57:2 Jumala ole minulle armollinen/ ole minulle armollinen: sillä sinuun minun sielun uscalda/ ja sinun sijpeis warjon ala minä turwan/ sijhen asti että paha käy ohidze.
Ps 57:3 Minä huudan Jumalata/ sitä caickein corkeinda/ sitä Jumalata joca minun wiheljäisydeni lopetta.
Ps 57:4 Hän lähettä taiwast/ ja autta minua minun upottajani pilcoista/ Sela/ lähettäkön Jumala armons ja

wacuudens.
Ps 57:5 Minä macan sieluni cansa Lejonein seas/ ihmisten lapset owat liekit/ heidän hambans owat keihät ja nuolet/ ja heidän kielens teräwä miecka.
Ps 57:6 Corgota idzes Jumala taiwan ylidze/ ja sinun cunnias caickeen mailmaan.
Ps 57:7 Wercon he wirittäwät minun käymiseni eteen/ ja painawat alas minun sieluni/ cuopan he caiwawat minun eteeni/ ja sijhen he idze langewat. Sela.
Ps 57:8 Walmis on minun sydämen Jumala/ walmis on minun sydämen/ weisaman ja kijttämän.
Ps 57:9 Herä minun cunnian/ herä Psaltari ja candele/ warhain minä herän.
Ps 57:10 HERra sinua minä kijtän Canssain seas/ ja weisan sinulle kijtost sucucunnisa.
Ps 57:11 Sillä sinun laupiudes on nijn awara cuin taiwas/ ja totuudes nijn awara cuin pilwet käywät.
Ps 57:12 Corgota sinus Jumala taiwan ylidze/ ja sinun cunnias caickeen mailmaan.

Vers. 2. Paha) Wahingo ja waiwa/ jota he minulle tekewät.
v. 9. Cunnian) se on/ minun Psaltarin ja weisun/ jolla minä cunnioitan Jumalata.

LVIII. Psalmi .

LAT.$ LVII. WAlitus Cuningas Saulin palwelioist/ jotca händä yllytit Dawidita wastan/ joiden coreuden/ petoxen/ walhen ja wallan hän täsä kirjoitta/ v. 2.
toiwotta että Jumala heille costais/ v. 7.
joca wähän hetken perästä/ jumalisille iloxi/ heille on totisest tapahtuwa/ v. 8.
että Jumalan hywys/ jumalisten suojeluxes/ ja hänen wanhurscaudens jumalattomain rangaistuxes/ sen cautta tiettäwäxi tulis/ v. 12.

Ps 58:1 Dawidin cullainen cappale edelläweisattapa/ ettei hän huckunut.
Ps 58:2 OLettaco te juuri nijn mykät/ ettet te puhu sitä cuin oikeus on/ ja duomidze cuin cohtuus on/ te ihmisten lapset ?
Ps 58:3 Ja/ sulast pahudest te teete wääryden maacunnasa/ ja riennät cohta käsillän wäkiwaldaan.
Ps 58:4 Nurjat owat jumalattomat äitins cohdusta/ walehteliat exywät hamast äitins cohdusta.
Ps 58:5 Heidän julmistuxens on nijncuin kärmen julmistus/ nijncuin cuuroin kyykärmen/ joca corwans tukidze.
Ps 58:6 Ettei hän cuulis lumojans ändä/ lumojan joca hywästi lumoja taita.

Ps 58:7 Jumala särje heidän hambans heidän suuhuns/ murenna HERra nuoren Lejonin syömähambat.
Ps 58:8 Heidän pitä sulaman nijncuin wuotawa wesi/ he ambuwat nuolillans/ mutta ne rickanduwat.
Ps 58:9 He huckuwat nijncuin näkincodat raukewat/ ja nijncuin waimon luoden cando/ ei he Auringota näe.
Ps 58:10 Ennencuin teidän orjantappuran kypsywät pensasans/ nijn pitä wihan heitä tuorenans rewäisemän pois.
Ps 58:11 Wanhurscas iloidze cosca hän sencaltaisen coston näke/ ja pese jalcans jumalattoman weresä.
Ps 58:12 Että jocainen sano: wanhurscas sen cuitengin nautidze/ että Jumala wielä on Duomari maan päällä.

Vers. 4. äitins cohdusta) heidän luondons ei ole hywä/ ja ei he hyljä luondoans.
v. 10. Ennencuin) se on/ ennencuin he tulewat puoli tiehen cuhunga he tahtowat/ pitä Jumalan wiha heitä cukistaman/ ja wanhurscaita auttaman.
v. 11. Weresä) se on/ costo pitä suurembi oleman cuin anotan/ nijn että jos jocu pisaran werta ano/ nijn pitä nijn paljo oleman/ että hän saa idzens pestä.

LIX. Psalmi .

LAT.$ LVIII. RUcous/ josa Dawid/ ollesans caickein surimmas surus ja ahdistuxes/ turwa ainoastans Jumalan apuun/ v. 2.
toiwo wahwast/ että hänen tylyt wihollisens yrjäldä rangaistan/ v. 8.
mutta jumaliset warjellan ja pelastetan/ josta hän tahto Jumalata ylistä/ v. 17.

Ps 59:1 Dawidin cullainen cappale (ettei hän huckunut) cosca Saul lähetti hänen huonettans pijrittämän/ saadaxens händä tappa.
Ps 59:2 PElasta minua minun Jumalan wihollisistani/ ja warjele minua nijstä jotca heitäns asettawat minun wastani.
Ps 59:3 Pelasta minua pahointekijst/ ja auta minua murhamiehistä.
Ps 59:4 Sillä cadzos HERra/ he wäijywät minun sieluani/ wäkewät cocowat heitäns minua wastan/ ilman syytä ja ricosta.
Ps 59:5 He juoxewat ilman syytä/ ja walmistawat heitäns/ nouse cohtaman minua ja cadzoman.
Ps 59:6 Sinä HERra Jumala Zebaoth/ Israelin Jumala/ herä edzimän caicki pacanat/ älä ketän heistä armaidze/ jotca sencaltaiset paatunet pahantekiät owat. Sela.
Ps 59:7 Ulwocan taas ehtona nijncuin coirat/ ja samotcan ymbäri Caupungin.

Ps 59:8 Cadzos/ he puhuwat keskenäns/ miecat owat heidän huulisans/ cuca sen cuulis ?
Ps 59:9 Mutta sinä HERra naureskelet heitä/ ja pilckat caickia pacanoita.
Ps 59:10 Heidän wäkewydens tähden minä turwan sinuun: sillä Jumala on minun warjeluxen.
Ps 59:11 Jumala osotta minulle runsast hywydens/ Jumala anda minun iloni nähdä minun wihollisisani.
Ps 59:12 Älä heitä tapa/ ettei minun Canssan sitä unohdais/ mutta hajota heitä woimallas/ HERra meidän kilpem/ paisca heitä alas.
Ps 59:13 Heidän opetuxens on sula syndi/ ja käsitetän heidän ylpeydesäns/ ja ei he muuta saarna cuin sula kiroust ja napistust.
Ps 59:14 Pyhi heitä pois wihasas/ pyhi heitä pois/ ettei he olisickan/ ja ymmärräis Jumalan olewan Jacobin haldian caikesa mailmasa. Sela.
Ps 59:15 Ulwocan taas ehtona nijncuin coirat/ ja samotcan ymbäri Caupungin.
Ps 59:16 Anna heidän juosta sinne ja tänne ruan tähden/ ja ulwocan cosca ei he rawituxi tule.
Ps 59:17 Mutta minä weisan sinun wäkewydestäs/ ja kerscan huomeneltain sinun hywyttäs: sillä sinä olet minun warjeluxen ja turwan minun hädäsäni.
Ps 59:18 Minä weisan sinulle minun turwan kijtosta: sillä sinä Jumala olet minun warjeluxen/ ja minun armollinen Jumalan.

Vers. 6. älä ketän) älkön sinulle kelwatco heidän paha aiwoituxens/ ja älä auta heidän pahuttans menestymän.
v. 8. Sen cuulis) se on/ he tekewät nijncuin ei yhtän Jumalata oliscan/ joca sen cuulis: ja ei ajattele että sen cuitengin pitä tuleman walkeuteen.
v. 10. heidän wäkewydens) se on/ cosca he owat minua wäkewämmät/ nijn minä cadzon sinua.
v. 11. Runsast) Jumala teke minulle enä hywä/ cuin he minulle paha tehdä taitawat.
v. 13. Ylpeydesäns) se on/ he pysywät heidän tuimudesans.
v. 14. Pyhi pois) Luc. 109. Psalmin selityst.

LX. Psalmi .

LAT.$ LIX. ON RucousPsalmi/ jonga Dawid weisais cosca Israelin Canssa sodei Ammonitereitä/ Edomerejä ja Syrialaisia wastan/ ollesans suures waiwas/ ja näkyi/ nijncuin Jumala olis heitä syndeins tähden hyljännyt/ v. 3.
sentähden rucoile Cuningas Dawid idzellens ja Canssallens apua/ v. 7.

juttele woitosta/ jonga Jumala hänelle luwannut oli/ v. 8.
joita caickia ei hän omalla woimallans/ waan Jumalan wäellä ja hywydellä sano tekewäns/ v. 11.

Ps 60:1 Dawidin cullainen cappale/ edelläweisattapa/ cullaisest seppelin cuckaisest/ opettaman:
Ps 60:2 Cosca hän oli sotinut Syrialaisten cansa Mesopotamiast/ ja Zoban Syrialaisten cansa. Cosca Joab palais ja löi suolalaxos/ caxitoistakymmendä tuhatta Edomeriä.
Ps 60:3 JUmala sinä cuin meitä lyckäisit pois ja hajotit ja olit wihainen/ wahwista taas meitä.
Ps 60:4 Sinä cuin maan lijcuttanut ja halaisnut olet/ paranna hänen racons/ joca nijn haljennut on.
Ps 60:5 Sillä sinä olet sinun Canssalles cowutta osottanut/ sinä juotit meitä wijnalla/ combistuaxem.
Ps 60:6 Mutta sinä annoit cuitengin pelkäwäisilles lipun/ jonga he nostit ylös/ että he olisit turwatut. Sela.
Ps 60:7 Että sinun ystäwäs wapadetuxi tulisit/ nijn auta nyt oikialla kädelläs/ ja cuuldele meitä.
Ps 60:8 Jumala puhu hänen Pyhäsäns/ sijtä minä iloidzen/ ja jaan Sichemin/ ja mittan Suchothin laxon.
Ps 60:9 Gilead on minun/ minun on Manasse/ Ephraim on minun pääni woima/ Juda on minun pääruhtinan.
Ps 60:10 Moab on minun pesinpatan/ Edomin ylidze heitän minä minun kengäni/ Philistea se minuun ihastu.
Ps 60:11 Cuca wie minua wahwaan Caupungijn ? cuca johdatta minua haman Edomin ?
Ps 60:12 Etkös Jumala sitä tee/ joca meitä lyckäisit pois ? ja eipäs mene ulos Jumala meidän sotawäem cansa ?
Ps 60:13 Saata meille apu tuscasa: sillä ihmisten apu on turha.
Ps 60:14 Jumalasa me wäkewät tegot teemme/ ja hän talla alas meidän wihollisem.

Vers. 1. Seppelin cuckaisest) se on/ callis ja caunis cappale tehty nijncuin cuckainen/ nijn hän cudzu täsä waldacundans.
v. 3. Duomaritten ja Cuningasten Historiat todistawat/ että Ruhtinat usiast owat herätetyt/ jotca lewon ja pelastuxen tälle Canssalle saatit.
v. 8. Jaan) se on/ minä luen mitä Canssa minulla on.
v. 9. Pääruhtinan) Sillä Juda oli Cuningalinen sucu.
v. 10. Pesinpatan) se on/ minun alemmaisen.
v. 11. Wahwaan Caupungijn) cudzutan caicki/ johonga jocu turwa.
v. 12. Sotawäen) se on/ ei meidän woimallam/ waan sinun woimallas teet sinä caicki mitäs meille teet.

LXI. Psalmi .

Ps 61:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa candeleilla.
Ps 61:2 CUuldele HERra minun huuton/ ja ota waari minun rucouxistani.
Ps 61:3 Täällä alhalla maan päällä huudan minä sinua/ cosca minun sydämen ahdistuxes on/ wie minua sijs corkialle calliolle.
Ps 61:4 Sillä sinä olet minun turwan/ wahwa torni minun wihollisteni edes.
Ps 61:5 MInä asun sinun majasas ijancaickisest/ ja uscallan sinun sijpeis ala. Sela.
Ps 61:6 Sillä sinä Jumala cuulet minun lupauxeni/ ja maxat hywästi nijlle jotca nimeäs pelkäwät.
Ps 61:7 Sinä annat Cuningalle pitkän ijän/ että hänen wuotens olisit sucucunnasta nijn sucucundaan.
Ps 61:8 Että he alati istuwana pysyisit Jumalan edes/ osota hänelle hywyttä ja totutta/ jotca händä warjelisit.
Ps 61:9 Nijn minä weisan kijtost sinun nimelles ijancaickisest/ maxaxeni minun lupaustani päiwä päiwäldä.

LXII. Psalmi .

Ps 62:1 Dawidin Psalmi Jeduthunin edestä/ edelläweisattapa.
Ps 62:2 MInun sielun odotta ainoastans Jumalata/ joca minua autta.
Ps 62:3 Sillä hän on minun uscalluxen/ minun apun/ minun warjeluxen/ ettei minua mikän paha cukistais/ ehkä cuinga suuri se olis.
Ps 62:4 Cuinga cauwan te yhtä wäijytte/ että te händä surmaisit/ nijncuin jocu callistuwa seinä ja raukewa muuri.
Ps 62:5 He ajattelewat waiwoin cuinga he händä polkisit maahan/ ahkeroidzewat heitäns walhesa/ andawat hywiä sanoja/ waan sydämisäns he kiroilewat. Sela.
Ps 62:6 Mutta minun sielun odotta ainoastans Jumalata: sillä hän on minun toiwon.
Ps 62:7 Hän on minun uscalluxen/ minun apun ja warjeluxen/ etten minä langeis.
Ps 62:8 Jumalas on minun autuuden/ minun cunnian/ minun wäkewydeni callio/ minun turwan on Jumalasa.
Ps 62:9 Toiwocat häneen aina rackat ihmiset/ wuodattacat teidän sydämen hänen eteens/ Jumala on meidän turwam. Sela.
Ps 62:10 Mutta ihmiset ei cuitengan mitän ole/ ja Sangarit myös puuttuwat/ he painawat wähemmän cuin ei

mitän/ nijn monda cuin heitä on.
Ps 62:11 Älkät uscaldaco wääryteen ja wäkiwaldaan/ älkät turwatco nijhin jotca ei mitän ole/ jos te rickaxi tuletta/ nijn älkät nijstä lucua pitäkö.
Ps 62:12 Jumala on yhden sanan puhunut/ sen olen minä cahdesti cuullut/ että Jumala yxinäns wäkewä on.
Ps 62:13 Ja sinä HERra olet armollinen/ ja maxat jocaidzen ansions jälken.

LXIII. Psalmi .

Ps 63:1 Dawidin Psalmi/ cosca hän oli Judan corwes.
Ps 63:2 JUmala sinä olet minun Jumalan/ warhain minä sinua edzin/ sinua minun sielun jano/ minun lihan hala sinua/ carkiasa ja cuiwasa maasa/ joca wesitöin on.
Ps 63:3 Siellä minä cadzon sinua/ sinun Pyhäsäs/ että minä näkisin sinun woimas ja cunnias.
Ps 63:4 Sillä sinun hywydes on parambi cuin elämä/ minun huuleni kijttäwät sinua.
Ps 63:5 Siellä minä mielelläni sinua cunnioitaisin minun ikäpäiwäni/ ja minun käteni nostan ylös sinun nimees.
Ps 63:6 Se olis minun sydämeni ilo ja riemu/ cosca minä kijttäisin sinua iloisella suulla.
Ps 63:7 Cosca minä wuoteseni lasken/ nijn minä muistan sinun/ cosca minä herän/ nijn minä puhun sinusta.
Ps 63:8 Sillä sinä olet minun auttajan/ ja sinun sijpeis warjon alla minä kerscan.
Ps 63:9 Minun sielun rippu sinusa/ sinun oikia kätes minun tuke.
Ps 63:10 Mutta he edziwät cadottaxens minun sieluani/ heidän täyty maan ala mennä.
Ps 63:11 Heidän pitä mieckaan langeman/ ja ketuille osaxi tuleman.
Ps 63:12 Mutta Cuningas iloidze Jumalasa/ joca hänen cauttans wanno se cunnioitetan: sillä walhetteliain suut pitä tukittaman.

LXIV. Psalmi .

Ps 64:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 64:2 CUuldele Jumala minun ändäni minun walituxesani/ warjele minun elämän sildä hirmuiselda wiholliselda.
Ps 64:3 Peitä minua pahain cocouxist/ pahaintekiäin kimbusta.
Ps 64:4 Jotca heidän kielens hiowat nijncuin miecan/ jotca ambuwat heidän myrkyllisillä sanoillans nijncuin nuolilla.

Ps 64:5 Että he salaisest ambuisit hurscasta/ he ambuwat händä äkist/ ilman pelgota.
Ps 64:6 He owat rohkiat pahoilla aiwoituxillans/ ja puhuwat cuinga he paulat wiritäisit/ ja sanowat: cuca taita ne nähdä ?
Ps 64:7 He ajattelewat coirutta/ ja sala sen pitäwät/ he owat pahan elkiset/ ja pitäwät cawalat juonet.
Ps 64:8 Mutta Jumala ambu heitä äkist/ nijn että heidän pitä kiwistämän.
Ps 64:9 Heidän oma kielens pitä heitä langettaman/ että jocainen cuin heidän näke/ häwäise heitä.
Ps 64:10 Ja caicki ihmiset jotca sen näkewät/ pitä sanoman: sen on Jumala tehnyt/ ja astaidzeman sen olewan Jumalan tegon.
Ps 64:11 Wanhurscat pitä HERrasa riemuidzeman/ ja häneen uscaldaman/ ja caicki hurscat sydämet kerscawat sijtä.

LXV. Psalmi .

Ps 65:1 Dawidin Psalmi ja weisu/ edelläweisattapa.
Ps 65:2 Jumala sinua kijtetän Zionis hiljaisudes/ ja sinulle maxetan lupaus.
Ps 65:3 Sinä cuuldelet rucouxet/ sentähden tule caicki liha sinun tygös.
Ps 65:4 Meidän pahat tecom meitä cowin rascauttawat/ waan anna sinä meille synnit andexi.
Ps 65:5 Autuas on se jongas walidzet ja otat tygös/ asuman cartanoisas/ hänellä on runsas uscallus sinun huonestas ja pyhästä Templistäs.
Ps 65:6 Cuuldele meitä ihmellisest wanhurscaudesta/ Jumala meidän autuudem/ joca olet caickein turwa maan päällä/ ja caucana meresä.
Ps 65:7 Joca wuoret wahwistat awullas/ ja on hangittu woimalla.
Ps 65:8 Sinä cuin asetat meren pauhinan ja hänen aldoins pauhinan ja Canssain metelin.
Ps 65:9 Että ne hämmästyisit/ jotca nijsä maan ärisä asuwat/ sinun ihmeitäs/ sinä iloitat caicki lijckuwaiset/ amulla ja ehtona.
Ps 65:10 Sinä edziskelet maan ja liotat sen/ ja teet sen ylön rickaxi/ Jumalan wirta on wettä täynäns/ sinä caswatat heidän jywäns/ ettäs näin maan walmistat.
Ps 65:11 Sinä juotat hänen wacons/ ja castat hänen kyndöns/ satella sinä ne pehmität/ ja siunat hänen laihons.
Ps 65:12 Sinä caunistat wuoden hywydelläs/ ja sinun askeles tiuckuwat raswasta.
Ps 65:13 Corwen asuwaiset owat myös lihawat/ että he tiuckuwat/ ja cuckulat owat ymbärins iloisans.
Ps 65:14 Laitumet owat lauma täynäns/ ja laxos on tihkiäldä jywiä/ nijn että sijtä ihastutan ja lauletan.

LXVI. Psalmi .

Ps 66:1 Dawidin Psalmi ja weisu edelläweisattapa.
Ps 66:2 IHastucat Jumalalle caicki maa/ weisatcat kijtost hänen nimens cunniaxi/ ylistäkät händä suurest.
Ps 66:3 Sanocat Jumalalle: cuinga ihmelliset owat sinun työs/ sinun wihollisildas pitä puuttuman sinun suuren wäkes tähden.
Ps 66:4 Caicki maa cumartacon sinua/ ja weisatcan kijtost sinun nimelles. Sela
Ps 66:5 Tulcat ja cadzocat Jumalan tecoja/ joca nijn ihmellinen on hänen töisäns ihmisten lasten seas.
Ps 66:6 Hän muutta meren cuiwaxi/ nijn että jalcaisin käydän weden ylidze/ sijtä me hänesä iloidzemma.
Ps 66:7 Hän hallidze waldans cautta ijancaickisest/ hänen silmäns cadzelewat Canssoja/ eripuraiset ei pidä woiman corgotta heitäns. Sela.
Ps 66:8 Kijttäkät te pacanat meidän Jumalatam/ cajahtacan hänen kijtoxens äni cauwas.
Ps 66:9 Joca meidän sielum elättä/ ja ei salli meidän jalcojam liucastella.
Ps 66:10 Sillä sinä Jumala olet meitä coetellut/ ja walanut nijncuin hopia waletan.
Ps 66:11 Sinä weit meitä fangiuteen/ ja panit cuorman meidän landehillem.
Ps 66:12 Sinä olet andanut ihmiset meidän päämme päällidze mennä/ me olemma tuleen ja weteen tullet/ mutta sinä weit meitä ulos ja wirgotit.
Ps 66:13 Sentähden minä menen polttouhrilla sinun huonesees/ ja maxan sinulle lupauxeni.
Ps 66:14 Jotca minun huuleni lupaisit/ ja minun suuni puhunut on minun tuscasani.
Ps 66:15 Lihawat polttouhrit minä teen sinulle poldetuista oinaista/ minä uhran sinulle naudat cauristen cansa. Sela.
Ps 66:16 Tulcat/ cuulcat/ te caicki jotca Jumalata pelkät/ minä ilmoitan mitä hän minun sielulleni on tehnyt.
Ps 66:17 Händä minä suullani huusin/ ja ylistin kielelläni.
Ps 66:18 Jos minä jotakin wääryttä pidäisin sydämesäni/ nijn ei HERra minua cuuldelis.
Ps 66:19 Sentähden cuuldele minua Jumala/ ja ota waari minun rucouxeni änestä.
Ps 66:20 Kijtetty olcon Jumala joca ei hyljä minun rucoustani/ eikä käännä hywyttäns pois minusta.

LXVII. Psalmi .

Ps 67:1 Psalmi ja weisu edelläweisattapa candeleilla.
Ps 67:2 JUmala olcon meille armollinen ja siunatcon meitä/ hän walistacon caswons aina meidän päällem.

Sela.
Ps 67:3 Että me maan päällä tundisim hänen tiens/ ja caickein pacanain seas hänen autuudens.
Ps 67:4 Sinua Jumala Canssat kijttäwät/ sinua caicki Canssat kijttäwät.
Ps 67:5 Canssat iloidzewat ja ihastuwat/ ettäs Canssat oikein duomidzet/ ja hallidzet Canssat maan päällä.
Sela.
Ps 67:6 Sinua Jumala Canssat kijttäwät/ sinua caicki Canssat kijttäwät.
Ps 67:7 Maa anda hedelmäns/ siunatcon meitä Jumala/ meidän Jumalam.
Ps 67:8 Siunatcon meitä Jumala/ ja caicki mailma peljätkön händä.

LXVIII. Psalmi .

Ps 68:1 Dawidin Psalmi ja weisu edelläweisattapa.
Ps 68:2 NOscan Jumala/ että hänen wihollisens hajotetaisin/ ja jotca händä wihawat paetcan hänen edestäns.
Ps 68:3 Aja heitä pois nijncuin sawu ajetan pois/ nijncuin meden waha sula tulen edes/ nijn huckucan jumalattomat Jumalan caswon edes.
Ps 68:4 Mutta wanhurscat riemuitcan ja iloitcan Jumalan edes/ ja riemuitcan sydämestäns.
Ps 68:5 Weisatcat Jumalalle/ weisatcat kijtost hänen nimellens/ tehkät hänelle tietä/ joca hiljan mene edes/ hänen nimens on HERra/ ja iloitcat hänen edesäns.
Ps 68:6 Joca on orwoin Isä ja leskein Duomari/ hän on Jumala hänen pyhäsä asumisesans.
Ps 68:7 Jumala joca yxinäisten anda huonen täynäns lapsia/ joca fangit wie ulos oikialla ajalla/ ja anda eripuraiset cuiwasa asua.
Ps 68:8 Jumala/ coscas käwit Canssas edellä/ coscas waelsit corwesa. Sela.
Ps 68:9 Nijn maa wapisi ja taiwat tiucuit/ tämän Jumalan edesä Sinais/ sen Jumalan edesä/ joca Israelin Jumala on.
Ps 68:10 Mutta nyt sinä Jumala annat armollisen saten/ ja wirgotat sinun perimises/ joca cuiwa on.
Ps 68:11 Että sinun eläimes sijnä asuisit/ Jumala sinä wirgotat sinun hywydelläs radolliset.
Ps 68:12 HERra anda sanan suurella Ewangelistain joucolla.
Ps 68:13 Sotawäen Cuningat pakenewat/ pakenewat ja huonen cunnia jaca ryöwäyxet.
Ps 68:14 Cosca te leiris oletta/ nijn se kijldä cuin mettisen sijwet/ jotca nijncuin hopia ja culda läickywät.
Ps 68:15 Cosca Caickiwaldias jocapaicas heidän seasans Cuningat asetta/nijn tule seijäs cusa syngiä on.
Ps 68:16 Jumalan mäki on hedelmälinen mäki/ suuri ja hedelmälinen mäki.

Ps 68:17 Mixi te suuret wuoret kippatte ? tämä on Jumalan wuori/ josa hän mielisty asuman/ ja HERra pysy siellä ijancaickisest.
Ps 68:18 Jumalan rattaita on monda tuhatta kerta tuhat/ HERra on heisä pyhäsä Sinais.
Ps 68:19 Sinä astuit ylös corkeuxeen/ ja olet fangixi ottanut fangeuxen/ sinä olet lahjoja saanut ihmisiä warten: eripuraiset myös/ että HERra Jumala siellä cummingin asu.
Ps 68:20 Kijtetty olcon HERra jocapäiwä/ Jumala pane cuorman meidän päällem/ mutta hän myös autta meitä. Sela.
Ps 68:21 Meillä on Jumala joca autta/ ja HERra HERra/ joca cuolemasta wapahta.
Ps 68:22 Mutta Jumala särke hänen wihollisens päät heidän päänlakeins cansa/ jotca pysywät heidän synnisäns.
Ps 68:23 Cuitengin sano HERra: minä haen muutamat lihawista/ meren sywydestä minä muutamita haen.
Ps 68:24 Sentähden sinun jalcas tule painetuxi sinun wihollises weresä/ ja sinun coiras sen nuole.
Ps 68:25 Se näky Jumala cuingas waellat/ cuingas minun Jumalan ja Cuningan Pyhäsä waellat.
Ps 68:26 Laulajat käywät edellä ja sijtte leicarit pijcain seas/ jotca trumpuja lyöwät.
Ps 68:27 Kijttäkät HERra Jumalata seuracunnisa/ Israelin lähten tähden.
Ps 68:28 Siellä hallidze heidän seasans wähä BenJamin/ Judan päämiehet jouckoinens/ Zebulonin päämiehet/ Naphtalin päämiehet.
Ps 68:29 Sinun Jumalas on sinun waldacundas asettanut/ wahwista sitä Jumala meisä: sillä se on sinun tecos.
Ps 68:30 Sinun Templis puolesta cuin on Jerusalemis/ pitä Cuningat sinulle lahjoja wiemän.
Ps 68:31 Nuhtele peto ruogosa/ härkäin laumat wasickains seas/ jotca waatiwat rahan tähden/ hän hajotta Canssat jotca mielelläns sotiwat.
Ps 68:32 Egyptin päämiehet pitä tuleman/ Ethiopia pitä käsiäns Jumalalle ojendaman.
Ps 68:33 Te Cuningasten waldacunnat maan päällä weisatcat Jumalalle/ weisatcat kijtost HERralle. Sela.
Ps 68:34 Se cuin asu taiwais jocapaicas hamast algusta/ cadzo/ hän anda jylinällens woiman.
Ps 68:35 Andacat Jumalalle woima/ hänen herraudens on Israelis/ ja hänen woimans pilwisä.
Ps 68:36 Jumala on ihmellinen hänen Pyhäsäns/ hän on Israelin Jumala/ hän anda Canssalle wäen ja woiman/ kijtetty olcon Jumala.

LXIX. Psalmi .

Ps 69:1 Dawidin Psalmi cuckaisista/ edelläweisattapa.

Ps 69:2 JUmala auta minua: sillä wedet käywät haman minun sieluni asti.
Ps 69:3 Minä wajon sywään mutaan/ josa ei pohja ole/ minä olen tullut sywijn wesijn/ ja wirta upotta minun.
Ps 69:4 Minä wäsyin huutamisest/ minun curckun cuiwettu/ minun näkyn waipu/ että minä nijncauwan Jumalata odotan.
Ps 69:5 Nijtä on enämbi cuin minun pääsäni hiuxia/ jotca ilman syytä minua wihawat.
Ps 69:6 Jotca syyttömäst minun wiholliseni owat/ ja minua hucuttawat/ owat wäkewät/ nijtä täyty minun maxa/ joita en minä ryöwännyt.
Ps 69:7 Jumala sinäpä tiedät minun tyhmydeni/ ja minun ricoxeni ei ole sinulle salatut.
Ps 69:8 Älä salli heitä häpiään tulla minun tähteni/ jotca sinua odottawat HERra HERra Zebaoth/ älä anna heitä häwäistä minun tähteni/ jotca sinua edziwät Israelin Jumala.
Ps 69:9 Sillä sinun tähtes minä pilcka kärsin/ minun caswon on täynäns häpiätä.
Ps 69:10 Minä olen muucalaisexi welijlleni tullut/ ja oudoxi äitini lapsille.
Ps 69:11 Sillä sinun huones kijwaus syö minua/ ja heidän pilckans jotca sinua pilckaisit/ langeisit minun päälleni.
Ps 69:12 MInä itkin ja paastoisin hartasta/ ja minä pilcattin päälisexi.
Ps 69:13 Ja minä puin säkin päälleni/ waan he sijttekin leickiä teit.
Ps 69:14 Jotca portisa istuwat/ ne minusta jaarittelewat/ ja juodesans he minusta weisawat.
Ps 69:15 Mutta minä HERra rucoilen sinua otollisella ajalla/ Jumala sinun suuren laupiudes puolesta/ cuuldele minua wagan awus cautta.
Ps 69:16 Pelasta minua logasta/ etten minä wajois/ että minä pelastettaisin wihollisistani/ ja sywistä wesistä.
Ps 69:17 Ettei wuo minua upotais/ ja sywydet minua lainois/ eikä caiwon suu suljetais minun päälleni.
Ps 69:18 Cuuldele minua HERra/ sillä sinun hywydes on turwallinen/ käännä sinuas minuun päin/ sinun suuren laupiudes tähden.
Ps 69:19 Ja älä peitä caswoas palwelialdas: sillä minä ahdistetan/ cuuldele minua nopiast.
Ps 69:20 Lähene minun sieluani/ ja lunasta händä/ minun wihollisteni tähden pelasta minua.
Ps 69:21 Sinäpä tiedät minun pilckani/ häpiäni ja häwäistyxeni/ caicki minun wiholliseni owat edesäs.
Ps 69:22 Pilcka särke minun sydämeni/ ja waiwa minua: minä odotan jos jocu armahtais/ ja ei ole kengän/ lohduttaja/ waan en minä ketän löydä.
Ps 69:23 Ja he annoit minulle sappe syödäxeni/ ja etickata juodaxeni/ minun suurimmas janosani.
Ps 69:24 Heidän pöytäns olcon heille paulaxi/ sekä costoxi että langemisexi.

Ps 69:25 Tulcon heidän silmäns pimiäxi/ ettei he näkis/ ja salli heidän landens aina horjua.
Ps 69:26 Wuodata närkästyxes heidän päällens/ ja sinun hirmuinen wihas käsittäkön heitä.
Ps 69:27 Olcon heidän asumisens kylmillä/ ja ei kengän olco/ joca heidän majasans asuis.
Ps 69:28 Sillä he wainowat sitä jotas lyönyt olet/ ja kerscawat ettäs omaidzes pahasti haawoitat.
Ps 69:29 Salli heitä langeta synnistä syndijn/ ettei he tulis wanhurscaudens tygö.
Ps 69:30 Pyhi heitä eläwitten kirjasta/ ettei he kirjoitettais wanhurscasten cansa.
Ps 69:31 Mutta minä olen radollinen ja murhellinen/ Jumala/ sinun apus suojelcon minua.
Ps 69:32 Minä kijtän Jumalan nime weisulla/ ja ylistän sangen händä kijtoxella.
Ps 69:33 Se kelpa parammin HERralle cuin härkä taicka mulli/ jolla owat sarwet ja sorcat.
Ps 69:34 Radolliset näkewät sen ja iloidzewat/ ja jotca Jumalata edziwät/ heidän sydämens pitä elämän.
Ps 69:35 Sillä HERra cuule köyhiä/ ja ei hän fangians cadzo ylön.
Ps 69:36 Kijttäkän händä taiwat/ maa ja meri/ caicki mitä nijsä lijckuwat.
Ps 69:37 Sillä Jumala autta Zioni/ ja rakenda Judan Caupungit/ että siellä asutan ja ne omistetan.
Ps 69:38 Ja hänen palwelians siemen ne peri/ ja jotca hänen nimens racastawat/ asuwat nijsä.

LXX. Psalmi .

Ps 70:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa/ muistoxi.
Ps 70:2 RIennä Jumala minua wapahtaman/ kijruta HERra minua auttaman.
Ps 70:3 Häwetkön ja häwäistäkön/ jotca minun sieluani wäijywät.
Ps 70:4 Ajettacon tacaperin ja tulcon häwäistyxi/ jotca minulle paha suowat.
Ps 70:5 Että he jällens häpiään tulisit/ jotca minua pitittäwät.
Ps 70:6 Iloitcan ja riemuitcan sinusa caicki jotca sinua edziwät/ ja jotca sinun autuuttas racastawat/ sanocan aina: Jumala olcon suurest ylistetty.
Ps 70:7 Mutta minä olen radollinen ja köyhä/ riennä Jumala minun tygöni: sillä sinä olet minun auttajan ja pelastajan/ minun Jumalan älä wijwytä.

LXXI. Psalmi .

Ps 71:1 SInuun HERra minä uscallan/ älä anna minua ikänäns häwäistä.
Ps 71:2 Wapada minua wanhurscaudellas ja pelasta minua/ callista corwas minun puoleeni ja auta minua.
Ps 71:3 Ole minulle wahwa turwa/ johon minä aina pakenisin/ joca aina autta luwannut olet: sillä sinä olet

minun callion ja linnan.
Ps 71:4 Minun Jumalan auta minua jumalattoman kädestä/ däärän ja ylpiän kädestä.
Ps 71:5 Sillä sinä olet minun turwan HERra HERra/ minun toiwon hamast minun nuorudestani.
Ps 71:6 Sinuun minä olen luottanut hamast äitini cohdusta/ sinä minun wedit ulos äitini cohdusta/ sinusta on aina minun kerscauxen.
Ps 71:7 Minä olen monelle ihmexi tullut/ mutta sinä olet minun wahwa turwan.
Ps 71:8 Täytä minun suun sinun kijtoxestas/ ja sinun cunniastas jocapäiwä.
Ps 71:9 Älä minua heitä pois minun wanhudesani/ älä minua hyljä/ cosca minä heicoxi tulen.
Ps 71:10 Sillä minun wiholliseni puhuwat minua wastan/ ja jotca minun sieluani wäijywät/ he keskenäns neuwo pitäwät.
Ps 71:11 Ja sanowat: Jumala hyljä hänen: ajacat taca ja käsittäkät händä: sillä ei ole wapahtajata.
Ps 71:12 Jumala älä ercane cauwas minusta/ minun Jumalan riennä minua auttaman.
Ps 71:13 Häwetkön ja huckucon jotca minun sieluani wastan owat/ häpiän ja häwäistyxen ala tulcon/ jotca minulle paha suowat.
Ps 71:14 Mutta minä odotan aina/ ja corgotan aina sinun kijtoxes.
Ps 71:15 Minun suun pitä ilmoittaman sinun wanhurscauttas/ jocapäiwä sinun autuuttas/ joita en minä woi caickia luke.
Ps 71:16 Minä waellan HERran HERran wäkewydes/ minä ylistän ainoastans sinun wanhurscauttas.
Ps 71:17 Jumala sinä olet minua nuorudestani opettanut/ sentähden minä julistan sinun ihmeitäs.
Ps 71:18 Ja minun wanhudesani ja harmaxi tulduani älä Jumala minua hyljä/ sijhenasti cuin minä ilmoitan sinun käsiwartes lasten lapsille/ ja sinun wäkewydes caikille tulewaisille.
Ps 71:19 Ja tosin Jumala sinun wanhurscaudes on sangen corkia/ sinä suuria teet/ Jumala cuca on sinun wertaises ?
Ps 71:20 Sillä sinä annat minun nähdä paljo ja suuria ahdistuxia/ ja wirgotat minua jällens/ ja taas sinä haet minua ulos maan sywydestä.
Ps 71:21 Sinä teet minun sangen suurexi/ ja lohdutat minua jällens.
Ps 71:22 Nijn minäkin kijtän sinua Psaltarilla/ sinun wacuuttas/ minun Jumalan: minä weisan kijtost sinulle candeleilla/ sinä pyhä Israelis.
Ps 71:23 Minun huulen ja minun sielun/ jongas lunastit/ iloidzewat ja weisawat kijtost sinulle.
Ps 71:24 Ja minun kielen puhu myös jocapäiwä sinun wanhurscaudestas/ sentähden häwetkän he ja häpiään tulcon/ jotca minulle paha suowat.

LXXII. Psalmi .

Ps 72:1 Salomolle. JUmala anna duomios Cuningalle/ ja wanhurscaudes Cuningan pojalle.
Ps 72:2 Että hän weis Canssas wanhurscauteen/ ja auttais sinun radollistas.
Ps 72:3 Wuoret tuocan rauhan Canssalle/ ja cuckulat wanhurscauden.
Ps 72:4 Hänen pitä radollisen Canssan oikeudesa pitämän/ ja köyhiä auttaman/ ja särkemän pilckurit.
Ps 72:5 Sinua peljätän/ nijncauwan cuin Auringo ja Cuu owat/ lapsista nijn lasten lapsijn.
Ps 72:6 Hän astu alas nijncuin sade nijtetylle nijtylle/ nijncuin pisarat jotca maan liottawat.
Ps 72:7 Hänen aicanans wanhurscaus ja suuri rauha cucoista/ sijhenasti ettei Cuuta oleckan.
Ps 72:8 Hän hallidze merestä mereen/ ja wirrasta mailman ärijn.
Ps 72:9 Händä heidän pitä cumartaman jotca corwesa owat/ ja hänen wihollisens pitä tomun nuoleman.
Ps 72:10 Cuningat meren tykö ja luodoist pitä lahjoja candaman/ Cuningat rickast Arabiast ja Sebast pitä annot tuoman.
Ps 72:11 Caicki Cuningat pitä händä cumartaman/ ja caicki pacanat pitä händä palweleman.
Ps 72:12 Sillä hän wapahta huutawaisen köyhän/ ja radollisen/ jolla ei ole auttajata.
Ps 72:13 Hän on armollinen waiwaiselle ja köyhälle/ ja köyhäin sielua hän autta.
Ps 72:14 Hän lunasta heidän sieluns petoxest ja ylöllisest/ ja heidän werens luetan callixi hänen edesäns.
Ps 72:15 Ja hän elä/ ja hänelle annetan culda rickast Arabiasta/ ja händä alati cumarretan/ jocapäiwä kijtetän händä.
Ps 72:16 Maasa ja wuorten cuckuloilla pitä tihkiän tulon oleman/ hänen hedelmäns pitä häälymän nijncuin Libanonin/ ja sen pitä cucoistaman Caupungeisa/ nijncuin ruoho maan päällä.
Ps 72:17 Hänen nimens pysy ijancaickisest/ nijncauwan cuin Auringo on/ ulottu hänen nimens jälkentulewaisille/ ja he tulewat siunatuxi hänen cauttans/ caicki pacanat ylistäwät händä.
Ps 72:18 Kijtetty olcon Jumala/ HERra Israelin Jumala/ joca yxinäns ihmeitä teke.
Ps 72:19 Ja kijtetty olcon hänen cuuluisa nimens ijancaickisest/ ja caicki maa täytettäkön hänen cunniastans/ Amen/ AMEN.

LXXIII. Psalmi .

Ps 73:1 Assaphin Psalmi. TOtta on Jumala Israelille hywä/ nijlle jotca puhtat sydämest owat.
Ps 73:2 Mutta minä olin pian jalgoillani horjunut/ minun askeleni olisit lähes liucastunet.

Ps 73:3 Sillä minä närkästyin öyckäristä/ että minä näin jumalattomat menestywän.
Ps 73:4 Sillä ei he ole misän cuoleman hädäs/ waan he owat wahwana/ ja heidän woimans pysy wahwana.
Ps 73:5 Ei he ole wastoinkäymises nijncuin muut ihmiset/ ja ei waiwata nijncuin muita ihmisiä.
Ps 73:6 Sentähden on heidän ylpeydens callis/ ja heidän wäkiwaldans täyty hywäxi työxi cudzutta.
Ps 73:7 He paisuwat caswoilda nijncuin lihawa wadza/ he tekewät mitä ainoastans heille kelpa.
Ps 73:8 Caickia he cadzowat ylön/ ja sijtte pahasti puhuwat/ ja puhuwat ja laittawat ylpiäst.
Ps 73:9 Mitä he puhuwat sen täyty olla taiwasta puhuttu/ mitä he sanowat/ sen täyty maan päällä kelwata.
Ps 73:10 Sentähden noudatta heitä yhteinen Canssa/ ja coconduwat heidän tygöns nijncuin wedet.
Ps 73:11 Ja sanowat: mitä Jumalan pidäis heitä kysymän ? mitä pidäis corkeimman heistä lucua pitämän ?
Ps 73:12 Cadzo/ ne owat jumalattomat/ he owat onnelliset mailmasa/ ja ricastuwat.
Ps 73:13 Pidäiskö sijs sen turhan oleman/ että minun sydämen nuhdetoinna elä/ ja minä pesen wiattomudes minun käteni ?
Ps 73:14 Ja ruoskitan jocapäiwä/ ja minun rangaistuxen on joca amulla käsis ?
Ps 73:15 Minä olisin lähes nijn sanonut cuin hekin/ mutta cadzo/ nijn minä olisin duominnut caicki sinun lapses/ jotca ikänäns ollet owat.
Ps 73:16 Minä ajattelin sitä tutkia/ mutta se oli minulle ylön rascas.
Ps 73:17 Sijhenasti cuin minä menin Jumalan Pyhään/ ja astaitzisin heidän loppuns.
Ps 73:18 Mutta sinä asetit heitä liuckalle/ ja syöxit heitä pohjaan.
Ps 73:19 Cuinga he nijn pian huckuwat/ he huckuwat ja saawat cauhian lopun.
Ps 73:20 Nijncuin uni cosca jocu herä/ nijnpäs HERra teet heidän cuwans Caupungis ylöncadzotuxi.
Ps 73:21 Waan se carwastele minun sydämesäni/ ja se pistä minun munascuitani.
Ps 73:22 Että minun pitä tyhmän oleman/ ja ei mitän tietämän/ ja minun täyty olla nijncuin naudan sinun edesäs.
Ps 73:23 Cuitengin minä pysyn alati sinun tykönäs: sillä sinä pidät minun oikiasta kädestäni.
Ps 73:24 Sinä talutat minua neuwollas/ ja corjat minua wijmein cunnialla.
Ps 73:25 Cuin sinä ainoastans minulla olisit/ nijn en minä ensingän sijtte taiwasta eli maasta tottelis.
Ps 73:26 Waicka wielä minun ruumin ja sielun waipuis/ nijn sinä Jumala cuitengin olet aina minun sydämeni uscallus/ ja minun osan.
Ps 73:27 Sillä cadzo/ jotca sinusta heitäns erittäwät/ ne huckuwat/ sinä cadotat caicki/ jotca sinua wastan huorin tekewät.
Ps 73:28 Mutta se on minun ilon/ että minä idzeni Jumalaan pidän/ ja panen minun toiwoni HERran HERran

päälle/ mainidzeman cuinga sinä sen teet.

LXXIV. Psalmi .

Ps 74:1 Assaphin opetus. JUmala mixis meitä nijn ratki poissyöxät ? ja olet nijn hirmuisesta wihainen sinun laituimes lambaille.
Ps 74:2 Muista seuracundas/ jongas wanhast omistit/ ja sinulles perimisexi lunastanut olet/ Zionin wuorta/ josas asut.
Ps 74:3 Talla heitä jalgoillas/ ja sysä juuri pohjaan/ wihollinen on raiscannut caicki Pyhäs.
Ps 74:4 Sinun wihollises kiljuwat sinun huoneisas/ ja asettawat epäjumalans nijhin.
Ps 74:5 Kirwet näkywät wälckywän ylhällä/ nijncuin medzäs hacataisin.
Ps 74:6 Ja hackawat ricki caicki hänen snickarin caunistuxens/ sekä keihäillä että kirweillä.
Ps 74:7 He polttawat sinun Pyhäs/ ja rijwawat sinun nimes asuinsian pohjan asti.
Ps 74:8 He puhuwat sydämisäns: radelcam heitä ynnä/ he polttawat caicki Jumalan huonet maalla.
Ps 74:9 Em me näe meidän ihmeitäm/ eikä sillen yxikän Propheta saarna/ ei kengän opettaja meitä opeta.
Ps 74:10 Jumala/ cuinga cauwan wihollinen häwäise/ ja wainollinen sinun nimes ratki nijn pilcka ?
Ps 74:11 Mixis käännät pois sinun kätes ? ja oikian kätes nijn ratki sinun powestas ?
Ps 74:12 Mutta Jumala on wanhasta minun Cuningan/ joca awut caicki matcan saatta maan päällä.
Ps 74:13 Sinä hajotat meren woimallas/ ja sinä murennat Drakein päät wesisä.
Ps 74:14 Sinä musersit walascalain päät/ ja annat ne Canssalle ruaxi medzän corwesa.
Ps 74:15 Sinä cuohutat lähtet ja wirrat/ sinä cuiwat wäkewät cosket.
Ps 74:16 Päiwä ja yö owat sinun/ sinä rakennat Auringon ja tähdet määrätyn juoxuns pitämän.
Ps 74:17 Sinä sowitit jocaidzen maan rajat/ sinä teet suwen ja talwen.
Ps 74:18 Nijn muista sijs että wihollinen häwäise HERra/ ja hullu Canssa laittawat sinun nimes.
Ps 74:19 Älä sijs anna pedolle mettises sielua/ ja älä nijn ratki unohda sinun köyhiä eläimitäs.
Ps 74:20 Muista lijtto: sillä maa on jocapaicas surkiast häwitetty/ ja huonet owat täynnä wääryttä.
Ps 74:21 Älä anna huonon mennä pois häpiällä: sillä köyhät ja radolliset kijttäwät sinun nimes.
Ps 74:22 Nouse Jumala ja aja asias/ muista nijtä häwäistyxiä/ jotca sinulle jocapäiwä hulluilda tapahtuwat.
Ps 74:23 Älä unohda wihollistes parcuja/ sinun wainollistes meteli tule aina suuremmaxi.

LXXV. Psalmi .

Ps 75:1 Assaphin Psalmi ja weisu/ ettei hän huckunut/ edelläweisattapa.
Ps 75:2 ME kijtäm sinua Jumala/ me kijtäm sinua ja ilmoitam sinun ihmeitäs/ että sinun nimes on nijn läsnä.
Ps 75:3 Sillä ajallans minä oikein duomidzen.
Ps 75:4 Maa wapise ja caicki jotca sen päällä asuwat/ mutta minä wahwistan lujast hänen padzans. Sela.
Ps 75:5 Minä sanoin Öyckäreille: älkät nijn kerscatco/ ja jumalattomille: älkät wallan päälle haastaco.
Ps 75:6 Älkät nijn paljo haastaco teidän waldan päälle/ älkät puhuco nijn niscurist.
Ps 75:7 Nijncuin ei mitän hätä olis/ eikä idästä eli lännestä/ taicka wuorista jotca corwesa owat.
Ps 75:8 Sillä Jumala on Duomari/ joca tämän alenda ja toisen ylendä.
Ps 75:9 Sillä HERran kädes on malja täynäns/ wäkewällä wijnalla täytetty/ ja sijtä hän pane sisälle/ waan caickein jumalattomain täyty juoda/ ja rahgangin ryypätä ulos.
Ps 75:10 Mutta minä ilmoitan ijancaickisest/ ja weisan kijtost Jacobin Jumalalle.
Ps 75:11 Ja minä tahdon särkiä caiken jumalattomain wallan/ että wanhurscasten walda corgotettaisin.

LXXVI. Psalmi .

Ps 76:1 Assaphin Psalmi ja weisu candeleilla/ edelläweisattapa.
Ps 76:2 JUmala on tuttu Judaas/ Israelis on hänen nimens suuri.
Ps 76:3 Salemis on hänen majans/ ja Zionis hänen asumisens.
Ps 76:4 Siellä hän särke joudzen nuolet/ kilwet/ miecan ja sodan. Sela.
Ps 76:5 Sinä olet kirckambi ja wäkewämbi/ cuin ryöstöwuoret.
Ps 76:6 Coriat pitä ryöstettämän ja nuckuman/ ja caicki sotamiehet täyty käsistäns herwottomaxi tulla.
Ps 76:7 Sinun rangaistuxestas Jacobin Jumala/ uneen wajo orhi ja ratas.
Ps 76:8 Sinä olet hirmullinen/ cuca woi seiso sinun edesäs/ coscas wihastut ?
Ps 76:9 Coscas duomion annat cuulua taiwast/ nijn maa wapise ja waickene.
Ps 76:10 Cosca Jumala nouse duomidzeman/ että hän auttais caickia radollisia maan päällä. Sela.
Ps 76:11 Cosca ihmiset kiucuidzewat sinua wastan/ nijn sinä woitat cunnian/ ja cuin he wielä enä kiucuidzewat/ nijn sinä myös wielä olet.
Ps 76:12 Luwatcat ja andacat teidän HERrallen Jumalalle caicki jotca hänen ymbärilläns oletta/ wiekät lahjoja hirmulliselle.
Ps 76:13 Joca päämiehildä otta rohkeuden/ ja on hirmullinen maan Cuningaille.

LXXVII. Psalmi .

Ps 77:1 Assaphin Psalmi Jeduthunin edestä/ edelläweisattapa.
Ps 77:2 MInä huudan änelläni Jumalata/ Jumalata minä huudan/ ja hän cuuldele minua.
Ps 77:3 Minun hätä ajallani edzin minä HERra/ minun käten on yöllä ojettu/ ja ei lacka: sillä ei minun sielun salli händäns lohdutetta.
Ps 77:4 Cuin minä murheisani olen/ nijn minä ajattelen Jumalan päälle/ cuin minun sydämen on ahdistuxes/ nijn minä puhun. Sela.
Ps 77:5 Sinä pidät minun silmäni että he walwowat/ minä olen nijn woimatoin/ etten minä woi puhua.
Ps 77:6 Minä ajattelen wanhoja aicoja/ endisitä wuosia.
Ps 77:7 Minä ajattelen yöllä minun candelettani/ ja puhun minun sydämelleni/ ja minun hengen tutki.
Ps 77:8 Heittänekö Jumala pois ijancaickisest/ ja ei yhtän armo sillen osottane ?
Ps 77:9 Puuttuneco hänen laupiudens: ja olleco lupauxella jo loppu ?
Ps 77:10 Ongo Jumala unhottanut olla armollinen ? ja sulkenut hänen laupiudens wihans tähden ? Sela.
Ps 77:11 Minä sanoin: se minua waiwa/ waan ylimmäisen oikia käsi woi caicki muutta.
Ps 77:12 Sentähden minä muistan HERran töitä/ ja minä ajattelen sinun endisiä ihmeitäs.
Ps 77:13 Ja puhun caikista sinun töistäs/ ja sanon sinun tegoistas.
Ps 77:14 Jumala sinun ties on pyhä/ cusa on nijn wäkewätä Jumalata cuin sinä olet ?
Ps 77:15 Sinä olet se Jumala joca ihmeitä teke/ sinä osotit woimas Canssain seas.
Ps 77:16 Sinä lunastit Canssas woimallisest/ Jacobin ja Josephin lapset. Sela.
Ps 77:17 Wedet näit sinun Jumala/ wedet näit sinun ja wapisit/ ja sywydet pauhaisit.
Ps 77:18 Paxut pilwet caasit wettä/ pilwet jylisit ja nuolet lensit secaan.
Ps 77:19 Se jylisi taiwasa/ ja sinun leimauxes wälkyi maan pijrin päälle/ maa lijckui ja wärisi sijtä.
Ps 77:20 Sinun ties oli meresä/ ja sinun polcus olit suurisa wesisä/ ja ei sinun jälkiäs kengän huomainnut.
Ps 77:21 Sinä weit Canssas nijncuin lammaslauman/ Mosexen ja Aaronin cautta.

LXXVIII. Psalmi .

Ps 78:1 Assaphin opetus. CUule minun Canssan minun Lakin/ callistacat teidän corwan minun suuni sanoin.
Ps 78:2 Minä awan suuni sananlascuun/ ja wanhat tapauxet mainidzen.
Ps 78:3 Jotca me cuullet olemma ja tiedämme/ ja meidän Isäm meille jutellet owat.
Ps 78:4 Etten me sitä salais heidän lapsildans/ jotca tulewat/ julistain HERran kijtoxita/ ja hänen woimans ja ihmeitäns/ jotca hän on tehnyt.

Ps 78:5 HÄn sääsi todistuxen Jacobis/ ja andoi Lain Israelis/ jonga hän käski meidän Isäm opetta heidän lapsillens.
Ps 78:6 Että wastatulewaiset oppisit/ ja lapset/ jotca wielä syndywät.
Ps 78:7 Cuin he caswawat/ että hekin myös ilmoitaisit lapsillens.
Ps 78:8 Että he panisit toiwons Jumalaan/ ja ei unhodais Jumalan tecoja/ ja pidäisit hänen käskyns.
Ps 78:9 Ja ei tulis nijncuin heidän Isäns/ huikendelewa ja cangia sucu/ joca ei wahwistanut sydändäns/ ja heidän hengens ei rippunut uscollisest Jumalasa.
Ps 78:10 Nijncuin Ephraimin lapset/ harniscoitut/ joudzimiehet pakenit sodan ajalla.
Ps 78:11 Ei he pitänet Jumalan lijtto/ ja ei waeldanet hänen Laisans.
Ps 78:12 Ja he unhotit hänen tecons ja ihmens/ jotca hän heille osottanut oli.
Ps 78:13 HEidän Isäins eteen teki hän ihmeitä Egyptin maasa/ Zoan kedolla.
Ps 78:14 Hän halcais meren/ ja wei heitä sen läpidze/ ja asetti weden/ nijncuin muurin.
Ps 78:15 Ja hän talutti heitä ylipäiwä pilwellä/ ja yliyötä walkialla tulella.
Ps 78:16 Hän halcais calliot corwesa/ ja juotti heitä wedellä yldäkyllä.
Ps 78:17 Ja hän laski ojat wuotaman calliosta/ nijn että he sijtä wuodit cuin wirrat.
Ps 78:18 Ja wielä he sijttengin syndiä teit händä wastan/ ja wihoitit corkeimman corwesa.
Ps 78:9 He kiusaisit Jumalata sydämisäns/ anoden ruoca heidän sielullens.
Ps 78:20 He puhuit Jumalata wastan/ ja sanoit: woineco Jumala walmista pöydän corwesa ?
Ps 78:21 Cadzo/ kyllä tosin hän callioon löi/ ja wedet wuosit ja ojat juoxit.
Ps 78:22 Mutta cuinga hän woi myös leipä anda/ eli Canssallens liha saatta ?
Ps 78:23 Cuin HERra sen cuuli/ wihastui hän/ ja tuli sytytettin Jacobis/ ja julmuus tuli Israelin päälle.
Ps 78:24 Ettei he usconet Jumalan päälle/ ja ei uscaldanet hänen apuuns. Ja hän käski pilwille ylhäldä/ ja awais taiwan owet.
Ps 78:25 Ja andoi sata heille Manna syödäxens/ ja andoi heille taiwan leipä.
Ps 78:26 He söit Engelitten leipä/ hän lähetti heille kyllä ruoca rawinnoxi.
Ps 78:27 Hän andoi itätuulen puhalda taiwan alla/ ja hänen wäkewydelläns kehoitti etelätuulen.
Ps 78:28 Ja andoi sata nijncuin tomua/ liha heille/ ja linduja nijncuin sanda meresä.
Ps 78:29 Ja sallei langeta keskelle heidän leiriäns/ jocapaicas cuin he asuit.
Ps 78:30 Nijn he söit ja rawittin/ ja sait heidän himons.
Ps 78:31 Cuin ei he wielä lacannet himoidzemast/ ja he wielä sijtte söit.
Ps 78:32 Tuli Jumalan wiha heidän päällens/ ja tappoi jaloimmat heidän seastans/ ja parahimmat Israelis

hän maahan löi.
Ps 78:33 Mutta wielä sijttekin caikisa näisä he syndiä teit/ ja ei usconet hänen ihmeitäns.
Ps 78:34 Sentähden andoi hän heidän cuolla/ nijn ettei he mitän saanet/ ja täytyi heidän elinaicans rangaistuna olla.
Ps 78:35 Cuin hän heitä tappoi/ edzit he händä/ ja he palaisit/ ja tulit warhain Jumalan tygö.
Ps 78:36 Ja muistelit että Jumala on heidän turwans/ ja Jumala se corkein heidän lunastajans.
Ps 78:37 Ja he petit hänen heidän suullans/ ja walehtelit hänelle kielilläns. Mutta heidän sydämens ei ollut wahwa hänen puoleens/ ja ei pitänet uscollisest hänen lijttoans.
Ps 78:38 MUtta hän oli armollinen/ ja andoi pahat tegot andexi/ ja ei hucuttanut heitä/ ja hän käänsi pois usein wihans/ ettei hän laskenut caickia wihaans menemän.
Ps 78:39 Sillä hän muisti heidän lihaxi/ tuulexi/ joca mene pois ja ei palaja.
Ps 78:40 He wihoitit hänen sangen usein corwesa/ ja kehoitit hänen aukiasa maasa.
Ps 78:41 Ja he kiusaisit taas Jumalata jocapaicas/ ja härsyttelit sitä pyhä Israelis.
Ps 78:42 Ei he muistanet hänen kättäns/ sinä päiwänä jona hän lunasti heitä wihollisista.
Ps 78:43 Nijncuin hän oli ihmens Egyptis tehnyt/ ja hänen merckins Zoan maasa.
Ps 78:44 Cosca hän heidän wetens werexi muutti/ ettei he ojistans tainnet juoda.
Ps 78:45 Cosca hän turilat heidän secaans lähetti/ jotca heitä söit/ ja sammacot cuin heitä hucutit.
Ps 78:46 Ja andoi heidän tulons ruohomadoille/ ja heidän kylwöns etanoille.
Ps 78:47 Cosca hän rakehilla heidän wijnapuuns löi/ ja heidän medzäficunans jääteellä.
Ps 78:48 Cosca hän löi heidän carjans rakehilla/ ja heidän laumans pitkäisen tulella.
Ps 78:49 Cosca hän hirmuises wihasans lähetti heidän secaans pahat engelit/ ja andoi heitä raadella/ cadotta ja wahingoitta.
Ps 78:50 Hän päästi wihans heidän secaans/ ja ei säästänyt heidän sielujans cuolemasta/ ja heidän eläimens rutolla cuoletti.
Ps 78:51 Cosca hän caicki esicoiset löi Egyptisä/ ensimäiset perilliset Chamin majoisa.
Ps 78:52 JA laski hänen Canssans nijncuin lambat/ ja wei heidän nijncuin lauman corwesa.
Ps 78:53 Ja saatti heitä irstasta/ ettei he peljännet/ waan heidän wihollisens peitti meri.
Ps 78:54 Ja hän wei heitä Pyhäns rajoijn/ tämän mäen tygö/ jonga hänen oikia kätens saanut oli.
Ps 78:55 Ja hän ajoi pois heidän edestäns pacanat/ ja jacoi heille perimisen arwalla/ ja nijden majoisa andoi hän Israelin sucucunnat asua.
Ps 78:56 Mutta he kiusaisit ja wihoitit Jumalan sen corkeimman/ ja ei pitänet hänen todistuxians.

Ps 78:57 Waan he palaisit tacaperin ja cadzoit ylön nijncuin myös heidän Isäns/ ja ei pitänet/ nijncuin hellinnyt joudzi.
Ps 78:58 Ja he wihoitit hänen medzistöilläns/ ja härsyttelit händä epäjumalillans.
Ps 78:59 Ja cuin Jumala sen cuuli/ nijn hän närkästyi/ ja hyljäis cowin Israelin.
Ps 78:60 Nijn että hän luowui asuinsiastans Silos/ sijtä majasta josa hän ihmisten seas asui.
Ps 78:61 Ja andoi heidän waimons fangiuxeen/ ja heidän cauniudens wihollisten käsijn.
Ps 78:62 Ja hän hyljäis Canssans miecan ala/ ja närkästyi hänen perimistäns wastan.
Ps 78:63 Heidän miehucaisens culutti tuli/ ja heidän neidzens täydyi huolemata jäädä.
Ps 78:64 Heidän Pappins langeisit miecalla/ ja ei ollutcan leske/ joca heitä itki.
Ps 78:65 Ja HERra heräis nijncuin jocu macawainen/ nijncuin jocu wäkewä rämäjä wijnan juopumisest.
Ps 78:66 Ja löi wihollistans peräwierijn/ ja pani ijancaickisen häpiän heidän päällens.
Ps 78:67 Ja heitti Josephin majan pois/ ja ei walinnut Ephraimin sucucunda.
Ps 78:68 Waan hän walidzi Judan sucucunnan/ Zionin wuoren/ jota hän racasti.
Ps 78:69 Ja rakensi Pyhäns corkeuxeen/ nijncuin ijancaickisest pysywäisen maan.
Ps 78:70 Ja walidzi palwelians Dawidin/ ja otti hänen lammashuonesta.
Ps 78:71 Imettäwistä lambaista haki hän hänen/ että hän hänen Canssans Jacobin caidzis/ ja Israelin hänen perimisens.
Ps 78:72 Ja hän caidzi heitä caikella sydämens wacuudella/ ja hallidzi heitä caikella ahkerudella.

LXXIX. Psalmi .

Ps 79:1 Assaphin Psalmi. HERra/ pacanat owat pericundaas carannet/ he owat saastuttanet sinun pyhän Templis/ ja Jerusalemista kiwiraunion tehnet.
Ps 79:2 He annoit palwelias ruumit linnuille taiwan alla ruaxi/ ja sinun pyhäis lihat maan pedoille.
Ps 79:3 He wuodatit heidän werens nijncuin weden Jerusalemin ymbärille/ ja ei kengän haudannut.
Ps 79:4 Me olemma meidän läsnä asuwaisillem nauroxi tullet/ häwäistyxexi ja pilcaxi nijlle jotca meidän ymbärilläm owat.
Ps 79:5 HERra cuinga cauwan sinä nijn wihainen olet ? ja annat sinun kijwauxes nijncuin tulen pala ?
Ps 79:6 Wuodata hirmuisudes pacanain päälle/ jotca ei sinua tunne/ ja nijden waldacundain päälle/ jota ei sinun nimes rucoile.
Ps 79:7 Sillä he owat Jacobin syönet/ ja hänen huonens häwittänet.
Ps 79:8 Älä muistele meidän endisiä pahoja tecojam/ armada pian meidän päällem: sillä me olemma

sangen köyhäxi tullet.
Ps 79:9 Auta sinä meitä Jumala meidän auttajam/ sinun nimes cunnian tähden/ pelasta meitä/ ja anna meillen synnit andexi sinun nimes tähden.
Ps 79:10 Mixis sallit pacanain sanoa: cusa on nyt heidän Jumalans ? ilmoitettacan pacanain seas/ meidän silmäim edes sinun palweljas weren costo/ joca wuodatettu on.
Ps 79:11 Anna etees tulla fangein huocauxet/ sinun suuren käsiwartes cautta/ corja cuoleman lapset.
Ps 79:12 Ja costa meidän läsnä asuwaisillem seidzemen kerroin heidän pilckans heidän helmaans/ jolla he sinua HERra pilcannet owat.
Ps 79:13 Mutta me sinun Canssas/ ja sinun wehmas lauma kijtäm sinua ijancaickisest/ ja julistam sinun kijtostas loppumata.]

LXXX. Psalmi .

Ps 80:1 Assaphin Psalmi cullaisesta cuckaisesta/ edelläweisattapa.
Ps 80:2 CUules Israelin paimen/ joca saatat Josephin nijncuin lambat/ ilmoita sinus joca istut Cherubimin päällä.
Ps 80:3 Herätä sinun waldas/ sinä cuin Ephraimin/ BenJaminin ja Manassen edes olet/ ja tule meidän auxem.
Ps 80:4 Jumala lohduta meitä/ ja anna sinun caswos paista/ nijn me tulemma autetuxi.
Ps 80:5 HERra Jumala Zebaoth/ cuinga cauwans wihastut Canssas rucouxijn ?
Ps 80:6 Sinä ruokit heitä kyynelitten leiwällä/ ja juotat heitä suurella mitalla täynäns kyynelitä.
Ps 80:7 Sinä annat caickein meidän läsnäasuwaistem meitä kiroilla/ ja meidän wihollistem meitä pilcata.
Ps 80:8 Jumala Zebaoth lohduta meitä/ ja walista sinun caswos/ nijn me autetuxi tulemma.
Ps 80:9 Sinä toit Wijnapuun Egyptistä/ ja olet pacanat carcottanut/ ja sen istuttanut.
Ps 80:10 Sinä percaisit tien hänen eteens/ ja annoit hänen hywästi juurtua/ nijn että se täytti maan.
Ps 80:11 Mäet owat sen warjolla peitetyt/ ja hänen oxillans Jumalan Cedripuut.
Ps 80:12 Sinä lewitit hänen wesans haman meren asti/ ja hänen haarans haman wirran tygö.
Ps 80:13 Mixis sijs särjit hänen aitans/ että sitä caicki ohidzekäywät repiwät.
Ps 80:14 Medzäsica on sen caiwanut ylös/ ja pedot owat turmellet.
Ps 80:15 Jumala Zebaoth käännä sijs sinuas/ cadzo alas taiwast ja näe/ ja edzi sitä wijnapuuta.
Ps 80:16 Ja pidä se kijndiänä/ jonga sinun oikia kätes on istutanut/ ja jongas sinulles lujasti walinnut olet.
Ps 80:17 Cadzo sijhen ja nuhtele/ että polttamisest ja repimisest loppu tulis.

Ps 80:18 Sinun kätes warjelcon sen sinun oikian kätes Canssan/ ja ihmiset jotcas sinulles lujasti walinnut olet.
Ps 80:19 Nijn en me sinusta luowu/ suo meidän elä/ nijn me sinun nimes rucoilem.
Ps 80:20 HERra Jumala Zebaoth lohduta meitä/ ja anna caswos paista/ nijn me autetuxi tulemma.

LXXXI. Psalmi .

LAT.$ LXXX. TÄmä Psalmi näky kirjoitetuxi weisatta Lehtimajan juhlana/ ja neuwo Judan Canssa sitä juhla pitämän Jumalan pelgosa/ v. 2.
luettele/ cuinga Jumala idze heille muistutta hywät tecons ja wanhan lijttons/ v. 8.
walitta Judalaisten kijttämättömyttä ja cowacorwaisutta/ ja millä rangaistuxella hän heitä on edziwä/ v. 12.
mutta hän rangaise heitä ylönmielen/ ja sois paljo ennen heille hywä/ jos he hänelle olisit cuuliaiset/ v. 14.

Ps 81:1 Githithin päälle edelläweisattapa/ Assaphin.
Ps 81:2 WEisatcat iloisest Jumalalle/ joca on meidän wäkewydem/ ihastucat Jacobin Jumalalle.
Ps 81:3 Ottacat Psalmit ja tuocat trumbut/ iloiset candelet ja Psaltari.
Ps 81:4 Soittacat Basunilla udesa Cuusa/ meidän lehtimajam juhlapäiwänä.
Ps 81:5 Sillä se on tapa Israelis/ ja Jacobin Jumalan oikeus.
Ps 81:6 Sen hän pani Josephis todistuxexi/ cosca he Egyptin maalda läxit/ ja oudon kielen cuullet olit.
Ps 81:7 Ja hän oli heidän olcans cuormasta wapahtanut/ ja heidän kätens pääsit tijliä tekemäst
Ps 81:8 Cosca sinä tuscasas minua rucoilit/ nijn minä autin sinua/ ja cuuldelin sinua/ cosca tuulispää tuli sinun päälles/ ja coettelin sinua rijtaweden tykönä. Sela.
Ps 81:9 Cuule minun Canssan/ minä todistan sinun seasas/ Israel/ sinun pitä minua cuuleman.
Ps 81:10 Ettei sinun seasas muucalainen Jumala olis/ ja ettes wierasta Jumalata cumarrais.
Ps 81:11 Minä olen sinun HERras Jumalas/ joca sinun wein ulos Egyptin maalda/ lewitä suus nijn minä sen täytän.
Ps 81:12 Mutta minun Canssan ei cuullut minun ändäni/ ja Israel ei totellut minua.
Ps 81:13 Nijn minä laskin heitä heidän sydämens pahuteen/ waeldaman neuwons jälken.
Ps 81:14 Jos minun Canssan cuulis minua/ ja Israel minun teisäni käwis.
Ps 81:15 Nijn minä pian heidän wihollisens painaisin/ ja minun käteni käändäisin heidän wihollistens päälle.
Ps 81:16 Ja jotca HERra wihawat/ huckan he pyrkiwät händä wastan/ mutta heidän aicans olis ijancaickisest pysywä.
Ps 81:17 Ja minä ruockisin heitä parhailla nisuilla/ ja rawidzisin heitä hunajalla calliosta.

LXXXII. Psalmi .

LAT.$ LXXXI. JAlo opetus mailmalisille haldioille/ että he heidän woimans ja hallituxens Christillisest käyttäisit: sillä Jumala on corkein Duomari/ jolle caicki käskyläiset pitä tilin tekemän/ v. 2.
walitetan myös heidän wääryttäns/ ja muistutetan heille heidän wircans/ v. 6.
että he owat suuresa wallasa/ nijn heidän pahan tecons tähden pitä heidän hirmuisest rangaistaman/ v. 7.
rucoile Jumalata duomidzeman Canssans/ v. 9.

Ps 82:1 Assaphin Psalmi.
Ps 82:2 Jumala seiso Jumalan seuracunnasa/ ja on Duomari jumalitten seasa.
Ps 82:3 Cuinga cauwan te väärin duomidzetta/ ja jumalattoman muoto cadzotta ? Sela.
Ps 82:4 Tehkät oikeus köyhälle ja orwoille/ ja auttacat radolliset ja waiwaiset oikeudelle.
Ps 82:5 Pelastacat ylöncadzottua ja köyhä/ ja päästäkät händä jumalattoman wallasta.
Ps 82:6 Mutta ei he tottele eikä lucua pidä/ he käywät lackamata pimeisä/ sentähden täyty caicki maan perustuxet caatua.
Ps 82:7 Minä tosin sanoin: te oletta jumalat/ ja caicki corkeimman lapset.
Ps 82:8 Cuitengin täyty teidän cuolla nijncuin ihmisetkin/ ja nijncuin tyrannit huckuwat.
Ps 82:9 Nouse Jumala ja duomidze maa: sillä caicki pacanat owat sinun omas.

LXXXIII. Psalmi .

LAT.$ LXXXII. JUmalan seuracunda suuresa ahdistuxesans pakene Jumalan tygö/ rucoile apua moninaisia wihollisians wastan/ joita hän täsä luettele/ v. 2.
ja nijncuin Cananerit muinen woitettin Barakilda/ ja Midianiterit Gideonilda/ nijn rucoile hän että hänen wainollisens nijn woitetaisin ja painetaisin alas/ v. 10.
että Jumalan caickiwaldiaisus ja cunnia pacanoittengin seas ilmoitettaisin/ v. 19.

Ps 83:1 Assaphin Psalmi ja weisu.
Ps 83:2 JUmala älä nijn ratki waickene/ ja älä caiketi nijn hiljainen ole/ Jumala älä sitä nijn kärsi.
Ps 83:3 Sillä cadzo/ sinun wihollises kiucuidzewat/ ja jotca sinua wihawat/ ylendäwät pääns.
Ps 83:4 He pitäwät cawaloita juonia sinun Canssas wastan/ ja pitäwät neuwo sinun salatuitas wastan.
Ps 83:5 Sanoden: tulcat/ häwittäkäm heitä/ nijn ettei he ensingän Canssa oliscan/ ettei Israelin nime sillä

muistellais.
Ps 83:6 Sillä he owat pannet neuwons yhteen/ ja tehnet lijton sinua wastan.
Ps 83:7 Edomerein ja Ismaeliterein majat/ Moabiterein ja Hagariterein.
Ps 83:8 Gebaliterein/ Ammoniterein ja Amalechiterein/ Philisterit ja Tyron asuwaiset.
Ps 83:9 Assur on myös hänens heihin lijttänyt/ auttaman Lothin lapsia. Sela.
Ps 83:10 Tee nijlle nijncuin Midianitereille/ nijncuin Sisseralle/ nijncuin Jabinille Kisonin osan tykönä.
Ps 83:11 Jotca mestattin Endorin tykönä/ ja tulit logaxi maan päälle.
Ps 83:12 Tee heidän pääruhtinans nijncuin Oreb/ ja Seeb/ ja caicki heidän ylimmäisens nijncuin Sebah ja Salmuna.
Ps 83:13 Jotca sanowat: me omistam meillem Jumalan huonet.
Ps 83:14 Jumala tee heitä nijncuin tuulispää/ nijncuin corsi tuulen edesä.
Ps 83:15 Nijncuin culo joca medzän poltta/ ja nijncuin liecki joca mäet sytyttä.
Ps 83:16 Waino juuri nijn heitä tuulispäälläs/ ja hämmästytä heitä tuiscullas.
Ps 83:17 Täytä heidän caswons häpiällä/ että he sinun nimes edzisit.
Ps 83:18 Häwetkön ja hämmästykön ijancaickisest/ ja häpiään tulcon ja huckucon.
Ps 83:19 Nijn he saawat tuta että sinun nimes on ainoastans HERra/ ja ylimmäinen caikesa mailmasa.

Vers. 4. Salatuitas) se on/ jotca uscosa eläwät/ mailmalda salatut/ nijn että he wääränä opettajana pidetän.

LXXXIV. Psalmi .

LAT.$ LXXXIII. ON LohdutusPsalmi/ josa Propheta corkiast ylistä ja kersca heidän cunniatans/ jotca asuwat HERran majasa/ se on/ jotca owat oikiat seuracunnan jäsenet/ ja eläwätä Jumalata oikein palwelewat/ v. 2.
osotta heidän ilons ja menestyxens/ v. 5.
että he saawat yhden woiton toisen jälken wihollisians wastan: sillä Jumala on heidän kilpens/ v. 8.
ja parembi on päiwä HERran huones/ cuin tuhannen jumalattoman majois/ v. 11.

Ps 84:1 Corahn lasten Psalmi Githithin päälle/ edelläweisattapa.
Ps 84:2 CUinga ihanat owat sinun asuinsias HERra Zebaoth.
Ps 84:3 Minun sielun ikäwöidze ja halaja HERran esicartanoihin/ minun ruumin ja sielun iloidze eläwäsä Jumalasa.
Ps 84:4 Sillä lindu on huonen löytänyt/ ja pääskyinen hänen pesäns/ johonga he poicans laskewat/

nimittäin/ sinun Altaris HERra Zebaoth/ minun Cuningan ja minun Jumalan.
Ps 84:5 Autuat owat jotca sinun huoneisas asuwat/ he kijttäwät sinua ijancaickisest. Sela.
Ps 84:6 Autuat owat ne ihmiset jotca sinun pitäwät wäkenäns/ ja sydämestäns waeldawat sinun jälkes.
Ps 84:7 Jotca käywät itcun laxon läpidze/ ja tekewät siellä caiwoja/ ja opettajat monella siunauxella caunistetan.
Ps 84:8 He saawat yhden woiton toisen jälken/ että huomataisin oikia Jumala Zionis.
Ps 84:9 HERra Jumala Zebaoth cuuldele minun rucouxen/ ota Jacobin Jumala tätä corwijs. Sela.
Ps 84:10 Cadzele sijs Jumala meidän kilpem/ cadzo sinun woideldus caswoa.
Ps 84:11 Sillä yxi päiwä sinun esicartanoisas on parambi cuin tuhatta mualla/ ennen minä olisin owenwartia minun Jumalani huonesa/ cuin cauwan asuisin Jumalattoman majoisa.
Ps 84:12 Sillä HERra Jumala on Auringo ja kilpi/ HERra anda armon ja cunnian/ hurscailda ei mitän hywä puutu.
Ps 84:13 HERra Zebaoth/ autuas on se ihminen/ joca sinuun uscalda.

LXXXV. Psalmi .

LAT.$ LXXXIV. RUcous Jumalan tygö/ että hän muistais laupiuttans ja armons cuin hän muinen Isille osotti/ v. 2.
rucoile/ ettei hän wielä hyljäis seuracundans/ waan armahdais hänen päällens ja liewitäis rangaistuxen/ v. 5
sois myös että oikia Jumalan palwelus woimas pidetäisin/ v. 9.
rauha/ uscollisus ja wanhurscaus hallituswirasa jocapäiwä caswais/ v. 11.
että maa hedelmän cannais/ v. 13.

Ps 85:1 Corahn lasten Psalmi/ edelläweisattapa.
Ps 85:2 HERra sinä cuin muinen olit armollinen sinun maacunnalles/ ja Jacobin fangit lunastit.
Ps 85:3 Sinä cuin muinen olet andanut andexi sinun Canssas pahat tegot/ ja caicki heidän syndins peittänyt. Sela.
Ps 85:4 Sinä cuin muinen lepytit caicki wihas/ ja käänsit sinuas wihas julmudesta.
Ps 85:5 Lohduta meitä Jumala meidän wapahtajam/ ja käännä pois wihas meistä.
Ps 85:6 Tahdotcos sijs ijancaickisest olla wihainen meidän päällem ? eli sinun wihas pitä sucucunnasta sucucundaan ?
Ps 85:7 Etkös meitä wirgota jällens/ että Canssas sinusa iloidzis ?

Ps 85:8 HERra osota meille armos ja auta meitä.
Ps 85:9 Josca minä cuulisin mitä HERra Jumala puhu/ että hän rauhan lupais Canssallens ja pyhillens/ ettei he hulluteen joutuis.
Ps 85:10 Cuitengin on hänen apuns nijden tykönä jotca händä pelkäwät/ että meidän maalla cunnia asuis.
Ps 85:11 Että laupius ja totuus keskenäns cohtaisit/ wanhurscaus ja rauha toinen toisens suuta andaisit.
Ps 85:12 Että totuus maasta wesois/ ja wanhurscaus taiwast cadzois.
Ps 85:13 Että myös meille HERra hywin tekis/ ja meidän maam hedelmäns annais.
Ps 85:14 Että wanhurscaus sijttekin hänen edesäns pysyis ja menestyis.

Vers. 9. Hulluteen) Ettei he wijmein epäilis ja kärsimättömäxi tulisi/ ja nijn pilckais Jumalata.
v. 10. Cunnia) Että cunniallisest tapahtuis/ ja Canssa hywin käyttäis toinen toistans cohtan.

LXXXVI. Psalmi .

LAT.$ LXXXV. DAwidin rucous/ että Jumala suojelis händä hänen wihollisildans/ v. 2.
iloitais hänen sieluns/ v. 4.
cuulis händä hädän aicana/ v. 7.
osotais hänelle oikian tien/ v. 11.
ylistä hänen laupiuttans/ cunniatans ja armoans/ v. 13.
ja rucoile/ että hän hänen jumalisella woimallans wahwistais ja holhois händä. v. 17.

Ps 86:1 Dawidin rucous.
Ps 86:2 CAllista HERra corwas ja cuuldele minua: sillä minä olen radollinen ja köyhä.
Ps 86:3 Kätke minun sielun: sillä minä olen pyhä/ auta minua minun Jumalan/ sinun palweliatas/ joca idzeni sinuun luotan.
Ps 86:4 HERra ole minulle armollinen/ sillä minä huudan ylipäiwä sinua.
Ps 86:5 Ilahuta sinun palwelias sielu/ sillä sinua HERra minä ikäwöidzen.
Ps 86:6 Sillä sinä HERra olet hywä ja armollinen/ ja sangen laupias caikille jotca sinua rucoilewat.
Ps 86:7 Ymmärrä HERra minun rucouxen/ ja ota waari minun rucouxeni änestä.
Ps 86:8 Tuscasani minä sinua rucoilen/ että minua cuuldelisit/ HERra/ ei ole yxikän jumalista sinun caltaises/ ja ei ole kengän joca nijn tehdä taita cuin sinä.
Ps 86:9 Caicki pacanat jotcas tehnyt olet/ pitä tuleman ja cumartaman sinua HERRA/ ja sinun nimes

cunnioittaman.
Ps 86:10 Ettäs nijn suuri olet ja teet ihmeitä/ ja sinä olet yxinäns Jumala.
Ps 86:11 Osota minulle HERra sinun ties waeldaxen sinun totuudesas/ kijnnitä minun sydämen sijhen yhteen/ että minä sinun nimes pelkäisin.
Ps 86:12 Minä kijtän sinua HERra minun Jumalan caikesta sydämestäni/ ja cunnioitan sinun nimes ijancaickisest.
Ps 86:13 Sillä sinun hywydes on suuri minusa/ ja sinä olet pelastanut minun sieluni sywimmästä helwetistä.
Ps 86:14 Jumala/ corjat carcawat minua wastan/ ja tyrannein joucot wäijywät minun sieluani/ ja ei pidä sinua silmäins edesä.
Ps 86:15 Mutta sinä HERra Jumala olet armollinen ja laupias/ kärsiwäinen ja sangen hywä ja waca.
Ps 86:16 Käännä idzes minun päin/ ole minulle armollinen/ wahwista palwelias sinun woimallas/ ja auta pijcas poica.
Ps 86:17 Tee mercki minun Canssani/ että minun menestyis/ ja he sen näkisit jotca minua wihawat/ ja häpiäisit/ että sinä HERra autat ja wahwistat minua.

Vers. 3. Pyhä) En minä ole tehnyt nijlle/ jotca minun hengeni perän seisowat/ mitän paha.
v. 11. Sijhen yhteen) se on/ Jumalan sana pysy/ ja teke yhtä/ eli yhteyttä/ muu oppi teke eripuraisuden ja metelin.

LXXXVII. Psalmi .

LAT.$ LXXXVI. ENnustus Christuxen waldacunnast ja sen cunniast täsä mailmasa/ nimittäin/ että Christillisillä seuracunnalla on wahwa perustos/ v. 2.
josa saarnatan pyhä Ewangelium/ v. 3.
ja caickinaisijn Canssoijn hajotetan/ v. 4.
holhotan Jumalalda ijancaickisest/ v. 5.
jongatähden hänen pitä händä ijancaickisest ylistämän ja cunnioittaman/ v. 7.

Ps 87:1 Psalmi/ Corahn lasten weisu.
Ps 87:2 HÄn on wahwast perustettu pyhäin wuorten päälle. HERra racasta Zionin portia/ caikista Jacobin asuinsioista.
Ps 87:3 Cunnialliset asiat sinusa saarnatan/ sinä Jumalan Caupungi. Sela.

Ps 87:4 Minä annan saarnata Rahabin ja Babelin edesä/ että he minun tundewat/ cadzo/ Philisterit/ Tyrit ja Ethiopialaiset syndywät siellä.
Ps 87:5 Zionille pitä sanottaman: että caickinaiset Canssat siellä syndywät/ ja että Corkein sitä rakenda.
Ps 87:6 HERra anda saarnata caickinaisilla kielillä/ että myös muutamat heistä siellä syndywät. Sela.
Ps 87:7 Ja weisajat nijncuin tantzis/ caicki minun lähteni sinusa.

LXXXVIII. Psalmi .

LAT.$ LXXXVII. ON RucousPsalmi/ josa on waikia ja surullinen walitus/ cuinga ihminen surcuttele ja näke idzens olewan ilman caickia ihmisten apua/ soti epäilyxen ja ijancaickisen cuoleman cansa/ v. 2.
josa sodasa hän rohwaise idzens Jumalan armosta/ ja turwa hänen laupiuteens wahwalla toiwolla/ v. 14.
ei huole heickouttans/ eli wiheljäisydens paljoutta/ v. 15.

Ps 88:1 Psalmi/ Corahn lasten weisu/ edelläweisattapa/ radollisten heickoudesta/ Hemanin sen Esrahitin oppi.
Ps 88:2 HERRA Jumala minun wapahtajan/ minä huudan yöllä ja päiwällä sinun edesäs.
Ps 88:3 Anna minun rucouxen sinun etees tulla/ callista corwas minun huutoni puoleen.
Ps 88:4 Sillä minun sielun on surkiutta täynäns/ ja minun elämän on juuri liki Helwettiä.
Ps 88:5 Minä olen arwattu nijnen caltaisexi jotca Helwettijn menewät/ minä olen nijncuin se mies jolla ei yhtän apua ole.
Ps 88:6 Minä macan hyljättynä cuolluitten seas/ nijncuin haawoitetut jotca haudasa macawat/ joita et sinä sillen muista/ ja jotca kädestäs eroitetut owat.
Ps 88:7 Sinä olet minun painanut alemmaiseen caiwoon/ pimeyteen ja sywyteen.
Ps 88:8 Sinun hirmuisudes ahdista minua/ ja pacotta minua sinun alloillas. Sela.
Ps 88:9 Sinä eroitit cauwas minun ystäwäni minusta/ sinä olet minun tehnyt heille cauhistuxexi/ minä macan fangittuna/ etten minä woi päästä ulos.
Ps 88:10 Minun caswoni on surkia radollisuden tähden/ HERra/ minä rucoilen sinua jocapäiwä/ minä hajotan käteni sinun puolees.
Ps 88:11 Teetkös sijs ihmeitä cuolluitten seasa/ eli nousewatco cuollet sinua kijttämän ? Sela.
Ps 88:12 Luetellango haudoisa sinun hywyttäs ? ja sinun wacuuttas cadotuxesa ?
Ps 88:13 Tutango sinun ihmes pimiäsä ? eli sinun wanhurscaudes sijnä maasa josa caicki unhotetan ?
Ps 88:14 Mutta minä huudan sinua HERra/ ja minun rucouxen tule warahin sinun etees.

Ps 88:15 Mixis HERra heität pois minun sieluni/ ja peität caswos minulda ?
Ps 88:16 Minä olen radollinen ja wäetöin/ että minä nijn hyljätty olen/ minä kärsin sinun hirmuisuttas/ että minä lähes epäilen.
Ps 88:17 Sinun julmudes tule minun päälleni/ sinun pelcos likistä minua.
Ps 88:18 Ne saartawat minua jocapäiwä nijncuin wesi/ ja ynnä minua pijrittäwät.
Ps 88:19 Sinä teet että minun ystäwäni ja lähimmäiseni/ ercanewat cauwas minusta/ ja minun tuttawilleni olen minä pimeydes.

LXXXIX. Psalmi .

LAT.$ LXXXVIII. SAngen jalo ennustus Christuxest ja hänen ijancaickisest waldacunnastans/ cunniastans/ herraudestans/ caickiwaldiaisudestans ja totudestans/ v. 2.
lupaus Christuxest/ joca Dawidille muinen walan cautta annettin/ caunist täsä selitetän/ v. 10.
ennusta/ että Jumalan seuracunda Turkilda/ Pawilda ja muilda lahcocunnilda hirmuisest täsä mailmas wainotan/ v. 39.
rucoile hartast että Jumala hänen surullisen seuracundans armollisest muistais/ v. 49.
ja että hän händä ijancaickisest kijtäis ja ylistäis/ v. 53.

Ps 89:1 Ethanin sen Esrahitin opetus.
Ps 89:2 MInä weisan HERran armoista ijancaickisest/ ja hänen totudens ilmoitan suullani/ sugusta sucuun.
Ps 89:3 Ja sanon: ijancaickinen armo käy ylös/ ja sinä pidät uscollisest sinun totudes taiwasa.
Ps 89:4 Minä olen lijton tehnyt walittuni cansa/ minä olen Dawidille minun palwelialleni wannonut.
Ps 89:5 Haman ijancaickisuteen minä saatan sinulle siemenen/ ja rakennan sinun istuimes sugusta sucuun. Sela.
Ps 89:6 Ja taiwat pitä ylistämän HERra sinun ihmeitäs ja totuttas/ pyhäin seuracunnasa.
Ps 89:7 Sillä cuca taitan pilwisä werrata HERraan ? ja cuca on HERran caltainen jumalitten lasten seas ?
Ps 89:8 Jumala on sangen wäkewä pyhäins cocouxisa/ ja ihmellinen caickein nijden seas/ jotca owat hänen ymbärilläns.
Ps 89:9 HERra Jumala Zebaoth/ cuca on nijncuin sinä/ wäkewä Jumala ? ja sinun totudes on sinun ymbärilläs.
Ps 89:10 Sinä wallidzet pauhawaisen meren/ sinä hillidzet paisuwaiset allot.
Ps 89:11 Sinä lyöt Rahabin cuoliaxi/ sinä hajotat sinun wihollises urhollisella käsiwarrellas.

Ps 89:12 Taiwas ja maa on sinun/ sinä olet perustanut maan pijrin/ ja mitä sijnä on.
Ps 89:13 Pohjan ja etelän olet sinä luonut/ Thabor ja Hermon ihastuwat sinun nimees.
Ps 89:14 Sinulla on woimallinen käsiwarsi/ wäkewä on sinun kätes/ ja corkia on sinun oikia kätes.
Ps 89:15 Wanhurscaus ja duomio on sinun istuimes wahwistus/ armo ja totuus owat sinun caswos edes.
Ps 89:16 Autuas on se Canssa joca ihastua taita/ HERra/ heidän pitä waeldaman sinun caswos walkeudesa.
Ps 89:17 Heidän pitä iloidzeman jocapäiwä sinun nimestäs/ ja sinun wanhurscaudesas cunnialliset oleman.
Ps 89:18 Sillä sinä olet heidän wäkewydens kerscaus/ ja sinun armos cautta nostat sinä meidän sarwem.
Ps 89:19 Sillä HERra on meidän kilpem/ ja Pyhä Israelis on meidän Cuningam.
Ps 89:20 SIlloin sinä puhuit näwyisä pyhilles/ ja sanoit: minä olen Sangarin herättänyt auttaman/ minä olen corgottanut yhden walitun Canssasta.
Ps 89:21 Minä olen löytänyt palweliani Dawidin/ minä olen hänen woidellut pyhällä öljylläni.
Ps 89:22 Minun käteni tuke händä/ ja minun käsiwarteni wahwista händä.
Ps 89:23 Ei pidä wiholliset händä woittaman/ ja wäärät ei pidä händä sulloman.
Ps 89:24 Waan minä lyön hänen wihollisens hänen edestäns/ ja jotca händä wihawat tahdon minä waiwata.
Ps 89:25 Mutta minun totuudeni ja armoni pitä hänen tykönäns oleman/ ja hänen sarwens pitä minun nimeni nostettaman.
Ps 89:26 Minä asetan hänen kätens mereen/ ja hänen oikian kätens wirtoihin.
Ps 89:27 Näin hänen pitä minun cudzuman: sinä olet minun Isän/ minun Jumalan ja turwan/ joca minua autta.
Ps 89:28 Ja minä asetan hänen esicoisexi/ caickein corkeimmaxi Cuningasten seas maan päällä.
Ps 89:29 Minä pidän hänelle armoni tähdellä ijancaickisest/ ja minun lijttoni pitä hänelle wahwa oleman.
Ps 89:30 Minä annan hänelle ijancaickisen siemenen/ ja wahwistan hänen istuimens nijncauwan cuin taiwat pysywät.
Ps 89:31 MUtta jos hänen lapsens minun Lakini hyljäwät/ ja ei waella minun oikeudesani.
Ps 89:32 Jos he minun säätyni rijwawat/ ja ei minun käskyjäni pidä.
Ps 89:33 Nijn minä heidän syndins widzalla rangaisen/ ja heidän pahat tecons haawoilla.
Ps 89:34 Mutta minun armojani en minä hänestä käännä pois/ engä salli minun totudeni wilpistellä.
Ps 89:35 En minä rijwa lijttoani/ ja mitä minun suustani käynyt on/ en minä muuta.
Ps 89:36 Minä olen wihdoin wannonut pyhydeni cautta/ en minä Dawidille walhettele.
Ps 89:37 Hänen siemenens on olewa ijancaickisest/ ja hänen istuimens minun edesäni nijncuin Auringo.
Ps 89:38 Ja nijncuin Cuu/ wahwistetan hän ijancaickisest/ ja on wahwana nijncuin todistus pilwisä. Sela.

Ps 89:39 WAan nyt sinä syöxät ja heität pois/ ja wihastut woidellulles.
Ps 89:40 Sinä särjet palwelias lijton/ ja tallat hänen cruununs maahan.
Ps 89:41 Sinä ricot hänen muurins/ ja annat hänen linnans särjettä.
Ps 89:42 Händä raatelewat caicki ohidzekäywäiset/ hän on tullut läsnäolewaisillens nauroxi.
Ps 89:43 Sinä corgotat hänen wihollistens oikian käden/ ja ilahutat caicki hänen wainollisens.
Ps 89:44 Hänen mieckans woiman olet sinä myös ottanut pois/ ja et salli hänen woitta sodasa.
Ps 89:45 Sinä häwitit hänen puhtaudens/ ja paiscat hänen istuimens maahan.
Ps 89:46 Sinä lyhennät hänen nuorudens ajat/ ja peität hänen häpiällä. Sela.
Ps 89:47 HERra/ cuinga cauwan sinä sinus nijn salat ? ja annat hirmuisudes pala nijncuin tulen ?
Ps 89:48 Muista/ cuinga lyhyt minun elämän on/ mixis tahdoit caicki ihmiset huckan luoda ?
Ps 89:49 Cuca elä/ ja ei näe cuolemata ? joca sieluns Helwetin käsistä pelasta ? Sela.
Ps 89:50 HERra/ cusa owat sinun endiset armos ? jotcas Dawidille wannonut olet sinun totudesas ?
Ps 89:51 Muista HERra palwelias pilcka/ jonga minä cannan helmasani/ caikista nijn monista Canssoista.
Ps 89:52 Joilla Herra wihollises sinua pilckawat/ joilla he pilckawat sinun woideltuis jäljet.
Ps 89:53 Kijtetty olcon HERRA ijancaickisest/ Amen/ Amen.

Vers. 2. Armoista) Jesuxen cautta on armo ja totuus tullut/ Ioh. 1.
v. 3. Taiwasa) Sillä ei Christuxen waldacunda ole mailmallinen/ waan taiwallinen.
v. 11. Rahabin) Egyptin/ ut$ supra$/ cudzutan ylpiäxi.
v. 13. Ihastuwat) Coco maa wiherjöidze ja on ihana.
v. 16. Ihastua) se on/ jolla on suloinen Jumalan sana.
v. 38. Todistus) se on/ taiwan caari/ jonga Jumala on pannut todistajaxi ja ijancaickisexi lijtoxi Noahn cansa/ Gen.$ 9:13.
v. 45. Puhtaudens) se on/ caiken hänen caunistuxens ja Jumalan palweluxens.

XC. Psalmi .

LAT.$ LXXXIX. ON waikia walitus/ josa Moses surullisilla sanoilla osotta ihmisen wiheljäisyden/ waiwan ja lyhyen ijän/ v. 2.
opetta synnin olewan oikian syyn cuolemaan ja caickinaiseen tuscaan/ josta Jumala cowin wihastu/ v. 8.
rucoile Jumalata herättämän ihmisen sydändä/ sitä jocapäiwä ajatteleman/ ja sijtä ymmärtäwäisexi tuleman/ v. 12.

ja että hän sanomattomast hywydestäns olis läsnä ja annais menestyä/ v. 13.

Ps 90:1 Mosexen/ Jumalan miehen/ Rucous. HERRA Jumala/ sinä olet meidän turwam/ sugusta sucuun.
Ps 90:2 Ennencuin wuoret olit eli maa/ ja mailma luotin/ sinä olet Jumala ijancaickisesta ijancaickiseen.
Ps 90:3 Sinä joca annat ihmiset cuolla/ ja sanot: tulcat jällens te ihmisten lapset.
Ps 90:4 Sillä tuhat ajastaica owat sinun edesäs nijncuin eiläinen päiwä meni/ ja nijncuin wartia yöllä.
Ps 90:5 Sinä wuodatat heitä nijncuin cosken/ ja owat nijncuin uni/ nijncuin ruoho amulla/ joca cohta lacastu.
Ps 90:6 Joca amulla cucoista ja nopiast cuiwa/ ja ehtona leicatan ja cuiwettu.
Ps 90:7 Sen teke sinun wihas/ että me nijn hucumme/ ja sinun hirmuisudes/ että me nijn äkist tääldä temmatan.
Ps 90:8 Sillä meidän pahat tecom sinä asetat etees/ meidän tundemattomat syndim walkeuteen sinun caswos eteen.
Ps 90:9 Sentähden culuwat caicki meidän päiwäm sinun wihastas/ meidän wuotem loppuwat pikemmin cuin juttu.
Ps 90:10 Meidän elinaicam on seidzemenkymmendä wuotta/ taicka eninnäkin cahdexankymmendä wuotta/ ja cuin se paras on ollut/ nijn on se tusca ja työ ollut: sillä se mene pian pois/ nijncuin me lendäisim pois.
Ps 90:11 Mutta cuca usco sinun nijn rascast wihastuwan/ ja cuca pelkä sencaltaista sinun hirmuisuttas ?
Ps 90:12 Opeta meitä ajatteleman/ että meidän pitä cuoleman/ että me ymmärtäwäisexi tulisim.
Ps 90:13 HERra käännä sijs idzes taas meidän puoleem/ ja ole palwelioilles armollinen.
Ps 90:14 Täytä meitä pian armollas/ nijn me riemuidzem ja iloidzem caickina meidän elinaicanam.
Ps 90:15 Ilahuta nyt meitä jällens/ ettäs meitä nijncauwan waiwannut olet/ että me nijncauwan onnettomutta kärsinet olem.
Ps 90:16 Osota palwelialles sinun tecos/ ja sinun cunnias heidän lapsillens.
Ps 90:17 Ja/ HERra meidän Jumalam olcon meille lepyinen/ ja auttacon meidän kättem tegot meidän cansam/ Ja/ meidän kättem tegot hän auttacon.

Vers. 3. Cuolla) Ihmiset cuolewat aina/ ja toiset tulewat jällens/ Jumalan sanan perän/ sentähden on meidän elämäm hänen suhtens nijncuin ei mitän.
v. 8. Tundemattomat) se on/ Adamin synnit/ Rom. 5:12. joilla cuolema ansaittu on/ ja ei mailma sijtä mitän tiedä.
v. 11. Wihastuwan) se on/ että se sinun wihas tähden on/ ja että meidän syndim sen ansainnet owat.
v. 16. sinun tecos) se on/ elämä/ apu ja caicki hywä.

v. 17. Kättem tegot) se on/ hengellinen ja mailmallinen hallituswirca.

XCI. Psalmi .

LAT.$ XC. Tämä on LohdutusPsalmi/ josa tiettäwäxi tehdän/ cuinga suuri menestys ja rauha nijllä on/ jotca idzens andawat Jumalan halduun/ ja häneen ainoan turwawat/ v. 1.
sillä ei heidän ole pelkämist/ että wäkiwalda/ tusca/ meteli/ sota/ wäijyminen/ myrcky/ rutto/ eli cuolemacan taita heille ilman Jumalan tahdota mitän wahingota tehdä/ v. 3.
kersca pyhäin Engelitten warjeluxesta/ jotca Jumalan seuracunda walwowat/ v. 10.
osotta Jumalan oman puhen/ joca händäns pelkäwäisille armollisest lupa ystäwydens/ suosions ja suojeluxens/ v. 14.

Ps 91:1 JOca corkeimman warjeluxes istu/ ja on Caickiwaldian warjosa.
Ps 91:2 Hän sano HERralle: minun toiwon ja linnan/ minun Jumalan/ johonga minä uscallan.
Ps 91:3 Sillä hän pelasta minun wäijyjän paulasta/ ja wahingollisesta ruttotaudista.
Ps 91:4 Hän kynilläns sinua warjo/ ja sinun turwas on hänen sijpeins alla/ hänen totuudens on keihäs ja kilpi.
Ps 91:5 Ettes pelkäis yön cauhistust/ ja nuolia/ jotca päiwällä lendäwät.
Ps 91:6 Sitä rutto joca pimeisä lijcku/ ja sairautta cuin puolipäiwänä turmele.
Ps 91:7 Waicka tuhannen langeisit siwullas/ ja kymmenen tuhatta sinun oikiallas/ nijn ei se sinuun satu.
Ps 91:8 Ja tosin sinä näet ilos silmilläs/ ja cadzot cuinga jumalattomalle costetan.
Ps 91:9 Sillä HERra on sinun toiwos/ ja ylimmäinen on sinun turwas.
Ps 91:10 Ei sinua cohta mikän paha/ ja ei yhtän waiwa pidä sinun majaas lähestymän.
Ps 91:11 Sillä hän on andanut käskyn Engeleillens sinusta/ että he kätkewät sinua caikisa teisäs.
Ps 91:12 Että he candawat sinua käsisäns/ ettes jalcas kiween louckais.
Ps 91:13 Sinä käyt Lejonin ja kyykärmen päällä/ ja tallat nuoren Lejonin ja Drakin.
Ps 91:14 Että hän minua halais/ nijn minä hänen päästän/ hän tunde minun nimeni/ sentähden minä warjelen händä.
Ps 91:15 Hän rucoile minua/ sentähden minä cuuldelen händä/ hänen tykönäns olen minä tuscasa/ sijtä minä hänen temman pois/ ja saatan hänen cunniaan.
Ps 91:16 Minä rawidzen hänen pitkällä ijällä/ ja osotan hänelle autuuteni.

Vers. 4. Totuudens) Hänen sanans/ ja armo lupauxens.
v. 6. Rutto) tällä ymmärretän caicki pahat/ wäkiwalda/ wäärys/ petos/ etc.$

XCII. Psalmi .

LAT.$ XCI. ON Kijtos ja LohdutusPsalmi/ josa Propheta ilman hellittämätä lupa ilmoitta Jumalan ijancaickista wanhurscautta ja hywyttä/ v. 2.
ettei hän anna täsä mailmas jumalattomain cauwan menestyä/ v. 6.
mutta hän wirgotta jumalisia/ ja saldi heidän olla waurana wijmeiseen ikään/ nijncuin palmupuun/ v. 11.
että hänen laupiudens ylistettäisin ijancaickisest/ v. 16.

Ps 92:1 Psalmi Sabbathina weisattapa.
Ps 92:2 HYwä on HERra kijttä/ ja weisata kijtost sinun nimelles sinä caickein ylimmäinen.
Ps 92:3 Amulla julista sinun armos/ ja ehtona sinun totuuttas.
Ps 92:4 Kymmenen kielisellä ja Psaltarilla/ soittain candeleilla.
Ps 92:5 Sillä sinä ilahutit minua HERra/ weisaten sinun tegoistas/ ja minä kerscan sinun kätes töitä.
Ps 92:6 HERra/ cuinga sinun tecos owat nijn suuret ? sinun ajatuxes owat ylön sywät.
Ps 92:7 Hullu ei usco sitä/ ja tompeli ei ymmärrä nijtä.
Ps 92:8 Jumalattomat wiherjöidzewät nijncuin ruoho/ ja pahointekiät caicki cucoistawat/ sijhenasti cuin he huckuwat ijancaickisest.
Ps 92:9 Mutta sinä HERra olet corkein/ ja pysyt ijancaickisest.
Ps 92:10 Sillä cadzo/ sinun wihollises HERra/ cadzo/ sinun wihollises pitä catoman/ ja caicki pahantekiät pitä hajotettaman.
Ps 92:11 Mutta minun sarweni tule corgotetuxi nijncuin yxisarwisen/ ja minä woidellan tuorella öljyllä.
Ps 92:12 Ja minun silmäni näkewät ihastuxens wihollisistani/ ja minun corwani cuulewat ilons pahoista/ jotca heitäns asettawat minua wastan.
Ps 92:13 Wanhurscas wiherjöidze nijncuin palmupuu/ hän caswa nijncuin Cedripuu Libanonis.
Ps 92:14 Jotca owat istutetut HERran huonesa/ wiherjöidzewät meidän Jumalam cartanoisa.
Ps 92:15 He wesoiwat wielä wanhudesans/ hedelmöidzewät ja tuorehtuwat.
Ps 92:16 Ja he julistawat että HERra on nijn hurscas/ minun turwan/ ja ei ole hänesä wääryttä.

Vers. 6. Ylön sywät) se on/ ihmelliset/ joilla hän meitä nijn autta/ ettei yxikän ihminen ymmärrä sitä.

v. 11. Woidellan) Että minä tulisin iloisexi.
v. 16. Wääryttä) Ei hän cadzo yhdengän muoto/ eikä auta jumalatoinda asiata/ waicka he nijn luulewat.

XCIII. Psalmi .

LAT.$ XCII. TÄmä Psalmi ennusta/ että Christuxen waldacunda Ewangeliumin cautta lewitetän coco mailmaan/ ja pysy wahwana/ ja woittamatoinna/ v. 1.
mutta caicki Christuxen wiholliset/ jotca idzens asettawat sitä wastan/ pitä painettaman alas/ v. 3.

Ps 93:1 HERRA on Cuningas/ ja jalost caunistettu/ HERra on caunistettu ja on alcanut waldacunnan nijn lewiäldä cuin mailma on/ ja walmisti sen pysymän.
Ps 93:2 Sijtä ajasta pysy sinun istuimes wahwana/ sinä olet ijancaickinen.
Ps 93:3 HERra/ wesicosket paisuwat/ wesicosket paisuttawat pauhinans/ wesicosket paisuttawat aldons.
Ps 93:4 Allot meresä owat suuret ja pauhawat hirmuisest/ mutta HERra on wielä wäkewämbi corkeuxes.
Ps 93:5 Sinun sanas on oikia oppi/ pyhitys on sinun huones caunistus ijancaickisest.

XCIV. Psalmi .

LAT.$ XCIII. ON RucousPsalmi/ josa anotan Jumalalda apua hänen seuracundans wihollisia wastan/ jotca luulewat taitawans wiattomia Christityitä ilman rangaisemata paina alas/ v. 1.
opetetan/ että Jumala/ joca costaja on/ cadzele caickia jumalattomain aiwoituxia/ v. 7.
joca totisest heitä duomidze ja rangaise/ ja pelasta jumaliset caickinaisista waaroista/ v. 12.
sillä HERra on meidän autuudem/ ainoa costaja ja suojelja/ v. 22.

Ps 94:1 HERRA Jumala jonga costot owat/ Jumala jonga costot owat/ selkiäst idzes näytä.
Ps 94:2 Corgota sinuas sinä mailman Duomari/ maxa coreille mitä he ansainnet owat.
Ps 94:3 HERra/ cuinga cauwan jumalattomat/ HERra cuinga cauwan jumalattomat coreilewat ?
Ps 94:4 Ja nijn ylpiäst puhuwat/ ja caicki pahantekiät heitäns nijn kerscawat ?
Ps 94:5 HERra/ he polkewat alas sinun Canssas/ ja sinun perimistäs he waiwawat.
Ps 94:6 Lesket ja muucalaiset he tappawat/ ja orwoit he cuolettawat.
Ps 94:7 Ja sanowat: ei HERra sitä näe/ ja Jacobin Jumala ei sitä tottele.
Ps 94:8 Ymmärtäkät sijs te hullut Canssan seas/ ja te tyhmät/ cosca te taitawaxi tuletta ?

Ps 94:9 Joca corwan on istuttanut/ eikö hän cuule ? eli joca silmän loi/ eikö hän näe ?
Ps 94:10 Joca pacanoita curitta/ eikö hän rangaise ? joca ihmisille opetta mitä he tietäwät.
Ps 94:11 Mutta HERra tietä ihmisten ajatuxet/ että ne turhat owat.
Ps 94:12 Autuas on se jota sinä HERra curitat/ ja opetat sinun Laillas.
Ps 94:13 Että hänellä kärsimys olis cosca wastoin käy/ sijhenasti cuin jumalattomalle hauta walmistetan.
Ps 94:14 Sillä ei HERra heitä Canssans pois/ eli hyljä perimistäns.
Ps 94:15 Sillä oikeuden pitä sijttekin oikeuden oleman/ ja caicki hurscat sydämet sitä seurawat.
Ps 94:16 Cuca seiso minun cansani pahoja wastan ? cuca astu minun tygöni pahointekiöitä wastan ?
Ps 94:17 Ellei HERra minua auttais/ nijn minun sielun macais lähes hiljaisudes.
Ps 94:18 Minä sanoin: minun jalcan on horjunut/ waan sinun armos HERra minun tukeis.
Ps 94:19 Minulla oli paljo surua sydämesäni/ mutta sinun lohdutuxes ilahutti minun sieluni.
Ps 94:20 Etpäs mielisty coscan tosin wahingolliseen istuimeen/ joca Lain häijyst opetta.
Ps 94:21 He hangidzewat wanhurscan sielua wastan/ ja duomidzewat wiattoman weren.
Ps 94:22 Mutta HERra on minun warjeluxen/ minun Jumalan on minun uscalluxeni turwa.
Ps 94:23 Ja hän costa heidän wäärydens/ ja hucutta heitä heidän pahudens tähden/ HERra meidän Jumalam hucutta heitä.

Vers. 1. Näytä) tule edes ja näytä sinuas.
v. 3. Coreilewat) se on/ öyckäwät/ nijncuin HErra ja tyranni jota peljätän/ mitä hän puhu ja tahto.
v. 17. Hiljaisudes) se on/ cuolemas/ josa caicki alallans ja loppunut on.
v. 20. Wahingolliseen) se on/ josa wahingollisia asioita ja sielun cadotusta opetetan.

XCV. Psalmi .

LAT.$ XCIV. TOinen neuwo/ että caickinainen Canssa pitä ilolla oleman Christuxelle suurelle Cuningalle kijtollinen/ v. 1.
muistaman ja tutkiman Jumalan suuria hywiä töitä/ v. 3.
rucoileman händä/ ja hänen pyhän sanans perän mielelläns elämän/ v. 6.
muutoin he uppiniscaisten Judalaisten cansa/ joiden pahutta hän walitta/ ei tule ikänäns lewollisuteen/ v. 8.

Ps 95:1 TUlcat/ riemuitcam HERralle/ ja iloitcam meidän autuudem turwalle.
Ps 95:2 Tulcam hänen caswons eteen kijtoxella/ ja riemuitcam hänelle lauluilla.

Ps 95:3 Sillä HERra on suuri Jumala/ ja suuri Cuningas caickein jumalitten päällä.
Ps 95:4 Sillä hänen kädesäns on caicki mitä maa canda/ ja wuorten cuckulat owat myös hänen.
Ps 95:5 Sillä hänen on meri/ ja hän on sen tehnyt/ ja hänen kätens owat cuiwan walmistanet.
Ps 95:6 Tulcat/ cumartacam ja polwillem langetcam/ ja maahan laskecam HERran meidän luojam eteen.
Ps 95:7 Sillä hän on meidän Jumalam/ ja me hänen elatus Canssans/ ja hänen kättens lauma.
Ps 95:8 Tänäpän/ jos te cuuletta hänen änens/ nijn älkät paaduttaco sydämitän/ nijncuin Meribas tapahtui/ nijncuin Massas corwesa.
Ps 95:9 Cusa teidän Isänne minua kiusaisit/ coettelit minua/ ja näit myös minun teconi.
Ps 95:10 Että minä neljäkymmendä ajastaica kärsein waiwa täldä Canssalda/ ja sanoin: se on sencaltainen Canssa/ jonga sydämet aina exyä tahtowat/ ja jotca minun tietäni ei tahtonet oppia.
Ps 95:11 Joille minä wihoisani wannoin: ettei heidän pidä minun lepooni tuleman.

Vers. 5. Cuiwan) se on/ maan.

XCVI. Psalmi .

LAT.$ XCV. ON ennustus Christuxen waldacunnasta/ että se caickinaiselda Canssalda coco mailmasa/ Judalaisilda ja pacanoilda/ ylistetän ja kijtetän/ v. 1.
sillä hänen cunnians käy caickein jumalitten ylidze/ v. 5.
hän on Cuningas/ jonga waldacunda on nijn awara cuin mailma/ v. 10.
neuwo/ että taiwas ja maa/ ja caicki mitä sen päällä on/ odotaisit riemulla hänen tulemistans/ v. 11.

Ps 96:1 WEisatcat HERralle usi weisu/ weisatcat HERralle caicki mailma.
Ps 96:2 Weisatcat HERralle ja kijttäkät hänen nimens/ saarnatcat päiwä päiwäldä hänen autuuttans.
Ps 96:3 Lukecat pacanain seas hänen cunnians/ caickein Canssain seas hänen ihmeitäns.
Ps 96:4 Sillä HERra on suuri ja sangen kijtettäpä/ ihmellinen caickein jumalain seas.
Ps 96:5 Sillä caicki Canssain jumalat owat epäjumalat/ mutta HERra on taiwat tehnyt.
Ps 96:6 Cunnia ja caunistus owat hänen edesäns/ ja hänen Pyhäsäns tapahtu wahwast ja cunnialisest.
Ps 96:7 Canssat tuocat HERralle/ tuocat HERralle cunnia ja woima.
Ps 96:8 Tuocat HERralle hänen nimens cunnia/ tuocat lahjoja ja tulcat hänen esihuonesens.
Ps 96:9 Cumartacat HERra pyhäsä caunistuxesa/ peljätkän händä caicki mailma.
Ps 96:10 Sanocat pacanain seas HERra Cuningaxi/ joca pitä waldacundans nijn lewiäldä/ cuin mailma on

walmistettu/ että se pysy ja duomidze Canssan oikein.
Ps 96:11 Taiwat riemuitcan/ ja maa iloitcan/ meri pauhatcan ja mitä sijnä on.
Ps 96:12 Kedot olcan iloiset/ ja caicki cuin hänes owat/ ja caicki puut ihastucan medzisä.
Ps 96:13 HERran edesä: sillä hän tule/ sillä hän tule duomidzeman maata.
Ps 96:14 Hän duomidze maan pijrin wanhurscaudesa/ ja Canssat hänen totudesans.

XCVII. Psalmi .

LAT.$ XCVI. TÄsä ennustetan Christuxen waldacunnasta/ ja sen suurest woimasta ja cunniasta/ hedelmästä ja hyödytyxestä/ jonga hän matcan saatta hywäin ja jumalattomain tykönä/ v. 1. häwäistän cauhia epäjumalan palwelus/ että caicki tämän Caickiwaldian Cuningan ilolla wastan ottaisit/ v. 7. neuwo Christuxen waldacunnan alammaisia/ ahkeroidzeman Jumalan pelco/ ja paneman caiken heidän autuudens turwan hänen päällens/ v. 10.

Ps 97:1 HERRA on Cuningas/ sijtä maa iloitcan/ ja olcon saaret riemuiset/ nijn monda cuin heitä on.
Ps 97:2 Pilwet ja syngyt owat hänen ymbärilläns/ wanhurscaus ja duomio owat hänen istuimens wahwistus.
Ps 97:3 Tuli käy hänen edelläns/ ja poltta ymbärillä hänen wihollisens.
Ps 97:4 Hänen leimauxens wälckywät maan pijrin päällä/ maa näke sen ja wapise.
Ps 97:5 Wuoret sulawat nijncuin medenwaha HERran edes/ coco mailman haldian edes.
Ps 97:6 Taiwat julistawat HERran wanhurscautta ja caicki Canssat näkewät hänen cunnians.
Ps 97:7 Häwetkän caicki jotca cuwia palwelewat/ ja kerscawat heitäns epäjumalista/ cumartacat händä caicki jumalat.
Ps 97:8 Zion cuule sen ja iloidze/ ja Judan tyttäret owat riemuisans/ HERra sinun hallituxestas.
Ps 97:9 Sillä sinä HERra olet ylimmäinen caikis maacunnis/ sinä olet corgotettu caickein jumalitten päälle.
Ps 97:10 Te cuin HERra racastatte/ wihatcat paha/ HERra kätke pyhäins sielut/ jumalattomain käsistä hän heitä pelasta.
Ps 97:11 Wanhurscalle coitta walkeus/ ja ilo hurscaille sydämille.
Ps 97:12 Wanhurscat iloitcat HERrasa/ kijttäkät hänen pyhydens muistoxi.

Vers. 2. Wanhurscaus) Christus on jumalisten wanhurscaus/ mutta jumalattomille culuttawainen tuli.
v. 11. Walkeus) se on/ onni ja autuus.

XCVIII. Psalmi .

LAT.$ XCVII. TÄmä on ennustus Christuxen waldacunnast/ josa Propheta neuwo/ ei ainoastans Canssa/ mutta myös caickia/ joilla ei henge ole/ cuin on: meri/ maa/ wuoret/ wirrat/ ylistämän Christuxen hywyttä/ totutta ja wanhurscautta/ v. 1.
käske ilolla händä otta wastan/ cosca hän tule maan pijriä duomidzeman/ v. 10.

Ps 98:1 Psalmi. WEisatcat HERralle usi weisu: sillä hän teke ihmeitä.
Ps 98:2 Hän woitta oikialla kädelläns woiton/ ja hänen pyhällä käsiwarrellans.
Ps 98:3 HERra anda tiettäwäxi tehdä hänen autuudens/ Canssoille anda hän ilmoitta wanhurscauttans.
Ps 98:4 Hän muista armons ja totudens Israelin huonelle/ caicki mailman äret näkewät meidän Jumalam autuutta.
Ps 98:5 Ihastucat HERralle caicki mailma/ weisatcat/ ylistäkät ja kijttäkät.
Ps 98:6 Kijttäkät HERra candeleilla/ candelella ja Psalmilla.
Ps 98:7 Waskitorwilla ja Basunilla/ ihastucat HERran Cuningan edesä.
Ps 98:8 Meri pauhatcan ja caicki mitä hänesä on/ maan pijri ja jotca asuwat sen päällä.
Ps 98:9 Cosket ihastucan/ ja caicki wuoret olcan iloiset.
Ps 98:10 HERran edesä: sillä hän tule maata duomidzeman/ hän duomidze maan pijrin wanhurscaudella/ ja Canssat oikeudella.

XCIX. Psalmi .

LAT.$ XCVIII. TÄmä Psalmi opetta/ Christusta ja hänen waldacundans wastan mailman cowin kiucuidzewan/ v. 1 mutta että Christus on corgotettu Isän oikialle kädelle taita hän wihollisens maahan paina/ v. 2.
neuwo kijttämän ja rucoileman HERra/ joca muinen cuuli Isäin rucouxen/ ja wielä nytkin cuule/ v. 5.

Ps 99:1 HERra on Cuningas/ että Canssat wapisewat: hän istu Cherubimin päällä/ sentähden lijcku mailma.
Ps 99:2 Suuri on HERra Zionis/ ja corkia caickein Canssain päällä.
Ps 99:3 Kijttäkän sinun suurta ja ihmellistä nimes/ joca pyhä on.
Ps 99:4 Ja tämän Cuningan waldacunnasa racastetan oikeutta/ sinä annat hurscauden/ sinä saatat duomion ja wanhurscauden Jacobis.

Ps 99:5 Corgottacat HERra meidän Jumalatam/ ja cumartacat hänen astinlautans juures/ sillä hän on pyhä.
Ps 99:6 Moses ja Aaron hänen Pappeins seas/ ja Samuel nijden seas/ jotca hänen nimens rucoilewat/ he rucoilit HERra/ ja hän cuuldeli heitä.
Ps 99:7 Hän puhui heille pilwen padzasta/ he pidit hänen todistuxens ja käskyns/ jotca hän heille andoi.
Ps 99:8 HERra sinä olet meidän Jumalam/ sinä cuuldelit heitä/ sinä Jumala annoit heille andexi/ ja laitit heidän työns.
Ps 99:9 Corgottacat HERra meidän Jumalatam/ ja cumartacat hänen pyhällä wuorellans: sillä HERra meidän Jumalam on pyhä.

Vers. 5. Hänen astinlautans) se on/ hänen pyhällä wuorellans/ nijncuin Pyhä Hengi idze sen selittä.
v. 9. ja maa cudzutan HERran astinlaudaxi/ Esa. 66:1. erinomaisest sijhen aican Zionin wuori/ lupauxen perän/ 3. Reg.$ 9:3. Mutta Udes Testamendis ei ole Jumala sitonut hänen seuracundans ja palwelustans erinomaiseen paickan nijncuin Christus sano/ Ioh. 4:21. (sillä hän) se on/ Jumala/ on Pyhä/
v. 9.

C. Psalmi .

LAT.$ XCIX. NEuwo caicke mailma riemuidzeman Christuxes/ ja händä palweleman/ v. 1.
joca on luonut ja walinnut meitä Canssaxens/ v. 2.
ja suojele meitä armollans ja totuudellans ijancaickiseen.

Ps 100:1 KijtosPsalmi. IHastucat HERralle caicki mailma/ palwelcat HERra ilolla/ tulcat hänen caswons eteen ihastuxella.
Ps 100:2 Tundecat että HERra on Jumala/ hämbä meidän teki/ ja en me idze meitäm/ hänen Canssaxens ja laituimens lambaixi.
Ps 100:3 Mengät hänen porttijns kijtoxella/ hänen esihuoneisijns weisulla/ kijttäkät händä ja ylistäkät hänen nimens.
Ps 100:4 Sillä HERra on suloinen/ ja hänen armons pysy ijancaickisest/ ja hänen totuudens sucucunnasta sucucundaan.

CI. Psalmi .

LAT.$ C. Hallituxen cuwa/ jota caicki haldiat pitä jocapäiwä cadzeleman/ että he sen jälken heidän aiwoituxens/ neuwons ja työns asetaisit. Ja Propheta pane idzens cuwaxi/ nijncuin oikia Cuningas ja hallidzia/ v. 1.
joca palwelians pitä curituxes ja hywisä tawoisa/ ja ei kärsi huonesans wääriä ja pahoja palwelioita/ v. 4.
waan racasta totisia ja wacoja/ v. 6.
häwittä caicki jumalattomat ja pahantekiät/ v. 8.

Ps 101:1 Dawidin Psalmi. MInä weisan armosta ja oikeudesta/ ja sanon sinulle HERra kijtoxen.
Ps 101:2 Minä käytän minuni taitawast ja toimellisest nijtä cohtan/ jotca minun omani owat/ ja waellan uscollisest minun huonesani.
Ps 101:3 En minä ota paha asiata eteeni/ minä wihan wäärintekiöitä/ ja en salli heitä olla tykönäni.
Ps 101:4 Nurja sydän olcon minusta pois/ en minä kärsi paha.
Ps 101:5 Joca lähimmäistäns sala panettele/ sen minä hucutan/ en minä kärsi ylpeitä ja röyckiöitä.
Ps 101:6 Minun silmäni cadzowat uscollisia maan päällä/ että he asuisit minun tykönäni/ ja racastan hurscaita palwelioita.
Ps 101:7 Petollisia ihmisiä en minä pidä huonesani/ ei walehteliat menesty minun tykönäni.
Ps 101:8 Warahin minä hucutan caicki jumalattomat maasta/ häwittäxeni caickia pahointekiötä HERran Caupungista.

CII. Psalmi .

LAT.$ CI. CAtumusPsalmi/ josa Propheta hartast rucoile Jumalata/ cuuleman händä hänen hädäsäns ja tuscasans/ johonga hän syndeins tähden joutunut oli/ v. 1.
ja että Jumala muistais lupauxens/ ja auttais wiheljäistä Canssans endisellens/ että händä kijtetäisin/ ja Zion/ se on/ Christuxen waldacunda mailmas lewitettäisin ja suojellaisin/ v. 14.
walitta wiheljäisyttäns ja lyhyttä ikäns/ v. 18.
ylistä Jumalata hänen caickiwaldiaisudestans/ ja pane caiken toiwons hänen päällens/ v. 24.

Ps 102:1 Radollisen rucous/ cosca hän murehisans on/ ja hänen walituxens HERran eteen wuodatta.
Ps 102:2 HERra cuuldele minun rucouxeni/ ja anna minun parcuni tulla tygös.
Ps 102:3 Älä caswoas minulda peitä/ hädäsä callista corwas minun puoleeni/ cosca minä sinua rucoilen/ nijn cuuldele pian minua.
Ps 102:4 Sillä minun päiwäni owat culunet nijncuin sawu/ ja minun luuni owat poldetut nijncuin kekäle.
Ps 102:5 Minun sydämen on lyöty ja cuiwettunut nijncuin heinä/ nijn että minä myös unohdan minun leipäni syödä.
Ps 102:6 Minun luuni takistuwat tuscalla minun lihaani/ itkemisest ja huocamisesta.
Ps 102:7 Minä olen aewa nijncuin ruogonpäristäjä corwesa/ minä olen nijncuin Hyypiä häwitetyisä Caupungeisa.
Ps 102:8 Minä walwon ja olen nijncuin yxinäinen lindu caton päällä.
Ps 102:9 Jocapäiwä häwäisewät minun wiholliseni minua/ ja jotca minua syljeskelewät/ wannowat minun cauttani.
Ps 102:10 Sillä minä syön tuhca nijncuin leipä/ ja secoitan minun juoman itculla.
Ps 102:11 Sinun uhcauxes ja wihas tähden/ ettäs minun nostanut olet ja paiscannut maahan.
Ps 102:12 Minun päiwäni owat culunet nijncuin warjo/ ja minä cuiwetun nijncuin ruoho.
Ps 102:13 Mutta sinä HERra pysyt ijancaickisest/ ja sinun muistos sucucunnasta sucucundaan
Ps 102:14 Nouse sijs ja armahda Zionita/ sillä aica on händä armahta/ ja aica on tullut.
Ps 102:15 Sillä sinun palwelias halajawat sitä raketta/ ja näkisit mielelläns/ että hänen kiwens ja calckins walmit olisit.
Ps 102:16 Että pacanat HERra sinun nimes pelkäisit/ ja caicki Cuningat maan päällä sinun cunniatas.
Ps 102:17 Että HERra rakenda Zionin/ ja ilmandu hänen cunniasans.
Ps 102:18 Hän käändä idzens hyljättyiden rucousten puoleen/ ja ei cadzo heidän rucoustans ylön.
Ps 102:19 Sen pitä kirjoitettaman tulewaisille sucucunnille/ ja se Canssa cuin luodan/ pitä kijttämän HERra.
Ps 102:20 Sillä hän cadzele pyhästä corkeuxestans/ ja HERra näke taiwasta maan päälle.
Ps 102:21 Että hän cuule fangein huocauxet/ ja kirwotta cuoleman lapset.
Ps 102:22 Että he saarnawat HERran nime Zionis/ ja hänen kijtostans Jerusalemis.
Ps 102:23 Cosca Canssat coconduwat/ ja waldacunnat HERra palweleman.
Ps 102:24 Hän nöyryttä tiesä minun woimani/ hän lyhendä minun päiwäni.
Ps 102:25 Minä sanoin: minun Jumalan älä minua ota pois minun keski ijäsäni.
Ps 102:26 Sinun wuosicautes owat ijancaickiset/ sinä olet maan perustanut/ ja taiwat owat sinun käsialas.

Ps 102:27 Ne catowat/ mutta sinä pysyt/ ne caicki wanhenewat nijncuin waate/ ne muuttuwat nijncuin waate/ cosca sinä heitä muuttelet.
Ps 102:28 Mutta sinä pysyt nijncuins olet/ ja sinun wuotes ei lopu.
Ps 102:29 Sinun palweliais lapset pysywät/ ja heidän sikiäns sinun edesäs menestywät.

Vers. 19. Kirjoitettaman) Että sijtä saarnataisin.
v. 25. Keski ijäsäni) Ennencuin minä sen tiedängän eli huomaidzen.

CIII. Psalmi .

LAT.$ CII. TÄmä on callis KijtosPsalmi/ caickinaisten hengellisten ja ajallisten hywäin tecoin edestä/ v. 1. Propheta osotta Jumalan loppumattoman hywyden ja laupiuden/ (jotca hän wiheljäiselle ihmisen sugulle jocapäiwä näyttä) monella caunilla sanalla ja wertauxella/ v. 6 neuwo Jumalan Engeleitä ja caickia luoduja/ nijn myös oma sieluans/ kijttämän Jumalata nijn monen hywän tegon edestä/ ja ei ikänäns nijtä unhottaman.

Ps 103:1 Dawidin Psalmi. KIitä HERra minun sielun/ ja caicki mitä minusa on/ hänen pyhä nimens.
Ps 103:2 Kijtä HERra minun sielun/ ja älä unohda mitä hywä hän minulle tehnyt on.
Ps 103:3 Joca sinulle caicki synnis anda andexi/ ja paranda caicki sinun ricoxes.
Ps 103:4 Joca sinun henges päästä turmeluxesta/ joca sinun cruuna armolla ja laupiudella.
Ps 103:5 Joca sinun suus ilolla täyttä/ että sinun nuorudes udistettaisin nijncuin Cotcan.
Ps 103:6 HERra saatta caikille wanhurscauden ja duomion/ jotca wääryttä kärsiwät.
Ps 103:7 Hän on tiens Mosexelle tiettäwäxi tehnyt/ Israelin lapsille hänen tecons.
Ps 103:8 Laupias ja armollinen on HERra/ kärsiwäinen ja aiwa hywä.
Ps 103:9 Ei hän aina rijtele/ eikä wihastu ijancaickisest.
Ps 103:10 Ei hän meidän syndeim peräst tee meille/ eikä costa meille pahain tecoim jälken.
Ps 103:11 Sillä nijn corkia cuin taiwas on maasta/ anda hän armons lisändyä nijlle/ jotca händä pelkäwät.
Ps 103:12 Nijn caucana cuin itä on lännestä/ sijrsi hän meistä pahat tecomme.
Ps 103:13 Nijncuin Isä armahta lastans/ nijn HERrakin armahta pelkäwäisiäns.
Ps 103:14 Sillä hän tietä mingäcaltainen teco me olemma/ hän muista meidän tomuxi.
Ps 103:15 Ihminen on eläisäns nijncuin ruoho/ hän cucoista nijncuin cuckainen kedolla.
Ps 103:16 Cosca tuuli käy sen päällidze/ nijn ei hän enä kestä/ eikä hänen sians tunne händä ensingän.

Ps 103:17 Mutta HERran armot ulottuwat ijancaickisest ijancaickiseen/ hänen pelkäwäistens päälle/ ja hänen wanhurscaudens lasten lapsijn.
Ps 103:18 Nijden tykönä jotca hänen lijttons pitäwät/ ja ajattelewat hänen käskyjäns/ nijtä tehdäxens.
Ps 103:19 HERra on walmistanut istuimens taiwasa/ ja hänen waldacundans hallidze caickia.
Ps 103:20 Kijttäkät HERra te hänen Engelins/ te wäkewät Sangarit/ jotca hänen käskyns toimitatte/ että hänen sanans äni cuultaisin.
Ps 103:21 Kijttäkät HERra caicki hänen sotawäkens/ te hänen palwelians/ jotca teette hänen tahtons.
Ps 103:22 Kijttäkät HERra caicki hänen työns/ caikisa hänen waldans paicoisa/ kijtä minun sielun HERra.
Vers. 9. Rijtele) se on/ ei hän ole wihainen.

v. 14. Teco) Cuinga heicko ja turha rakennus me olemma/ ja elämme lyhyäs ja wiheljäises elämäs.
v. 16. Eikä tunne) Ei jää muisto/ eli jälke.

CIV. Psalmi .

LAT.$ CIII. PRopheta kijttä Jumalata/ joca caickiwaldiasta toimestans ja hywydestäns on caicki ihmellisest luonut/ taiwas/ maasa ja meresä/ ja wielä nijtä jocapäiwä hallidze ja woimasa pitä/ v. 1.
erinomaisest ylistä hän Jumalan hywyttä ja rackautta ihmisen sucua cohtan/ v. 13.
joiden caickein edestä me olemma welcapäät kijttämän ja ylistämän händä caickena meidän elinaicanam/ v. 27.

Ps 104:1 KIitä HERra minun sielun/ HERra minun Jumalan/ sinä olet sangen cunnialinen/ sinä olet caunis ja jalosti puetettu.
Ps 104:2 WAlkeus on sinun waattes/ jollas puetettu olet/ sinä lewität taiwat nijncuin waatten.
Ps 104:3 Sinä peität sen päälyxen wedellä/ sinä menet pilwisä nijncuin ratasten päällä/ ja käyt tuulen sijpein päällä.
Ps 104:4 Sinä teet Engelis tuulexi/ ja sinun palwelias liekidzewäisexi tulexi.
Ps 104:5 Sinä joca maan perustit perustuxens päälle/ pysymän ijancaickisest.
Ps 104:6 Sywydellä sinä händä peität nijncuin waattella/ ja wedet seisowat wuorilla.
Ps 104:7 Mutta sinun rangaistuxestas he pakenewat/ sinun jylinästäs he menewät pois.
Ps 104:8 Wuoret astuwat ylös ja laxot astuwat alas siallens/ johongas heitä perustanut olet.
Ps 104:9 Määrän sinä panit/ jota ei he käy ylidze/ eikä palaja maata peittämän.

Ps 104:10 Sinä annat lähtet laxoisa cuohua/ nijn että wedet mäkein wälidze wuotawat.
Ps 104:11 Että caicki eläimet medzäs joisit/ ja että pedot janons sammutaisit.
Ps 104:12 Heidän tykönäns istuwat taiwan linnut/ ja wisertäwät oxilla.
Ps 104:13 Sinä liotat wuoret ylhäldä/ sinä täytät maan hedelmällä/ jonga sinä saatat.
Ps 104:14 Sinä caswatat ruohot carjalle/ ja jywät ihmisten tarpexi/ tuottaxes leipä maasta.
Ps 104:15 Ja että wijna ihmisen sydämen ilahutta/ ja hänen caswons caunistu öljystä/ ja leipä wahwista ihmisen sydämen.
Ps 104:16 Että HERran puut nestestä täynnä olisit/ Libanonin Cedripuut/ jotca hän on istuttanut.
Ps 104:17 Siellä linnut pesiwät/ ja Haicarat hongisa asuwat.
Ps 104:18 Corkiat wuoret owat medzäwohten turwa/ ja kiwirauniot Caninein.
Ps 104:19 Sinä teet Cuun wuotta jacaman/ ja Auringo tietä lascuns.
Ps 104:20 Sinä teet pimeyden ja yö tule/ silloin caicki pedot lytiwät.
Ps 104:21 Nuoret Lejonit saalista kiljuwat/ ja heidän elatustans Jumalalda edziwät.
Ps 104:22 Mutta cosca Auringo coitta/ nijn he lymywät ja luolisans macawat.
Ps 104:23 Nijn mene myös ihminen hänen työhöns/ ja ascareillens ehtosen asti.
Ps 104:24 HERra cuin suuret ja monet owat sinun käsialas ? sinä olet caicki taitawast säätänyt/ ja maa on täynnäns sinun tawaratas.
Ps 104:25 TÄmä meri joca nijn suuri ja lawia on/ hänesä epälugut coikistelewat/ sekä isoit että pienet eläimet.
Ps 104:26 Siellä hahdet culjeskelewat/ sijnä walascalat owat/ jotcas tehnyt olet/ leikidzemän hänesä.
Ps 104:27 Caicki odottawat sinua/ ettäs heille andaisit ruan ajallans.
Ps 104:28 Coscas heille annat/ nijn he cocowat/ coscas kätes awat/ nijn he hywydellä rawitan.
Ps 104:29 Jos sinä caswos peität/ nijn he hämmästywät/ coscas otat heidän hengens pois/ nijn he huckuwat/ ja tomuxi tulewat jällens.
Ps 104:30 Sinä lasket sinun henges/ nijn he luoduxi tulewat/ ja sinä udistat maan muodon.
Ps 104:31 HERran cunnia on ijancaickinen HERralla on mielen noude käsialans puoleen.
Ps 104:32 Hän cadzahta maan päälle/ nijn se wapise/ hän rupe wuorijn/ nijn he suidzewat.
Ps 104:33 Minä weisan HERralle minun elinaicani/ ja kijtän minun Jumalatani nijncauwan cuin minä olen.
Ps 104:34 Ja minun puhen kelpa hänelle/ ja minä ihastun HERrasa.
Ps 104:35 Syndiset maalda lopetetan/ ja jumalattomat ei pidä sillen oleman/ kijtä HERra minun sielun/ Halleluja.

Vers. 16. HERran puut) Cudzu hän ne jotca medzäs owat/ ja ei ole ihmisildä istutetut.

CV. Psalmi .

LAT.$ CIV. KIittä Jumalata hänen hywydens ja laupiudens edestä Canssans cohtan/ erinomaisest/ mitä hän Abrahamille ja hänen sucucunnallens tehnyt on/ jotca hän on omaxens walinnut/ ihmellisest lijttons perän johdattanut/ suojellut ja warjellut moninaises waarasa/ sijhenasti että hän woimallisella kädellä wei heitä luwattuun maahan/ ja andoi sen heille asuaxens/ v. 1.
joca aina pitä herättämän/ palweleman ja cuuleman händä/ v. 45.

Ps 105:1 KIittäkät HERra/ ja saarnatcat hänen nimens/ julistacat hänen töitäns Canssoisa.
Ps 105:2 Weisatcat hänestä ja kijttäkät händä/ puhucat caikista hänen ihmeistäns.
Ps 105:3 Riemuitcat hänen pyhästä nimestäns/ iloitcan nijden sydämet/ jotca händä edziwät.
Ps 105:4 Kysykät HERra ja hänen woimans/ edzikät alati hänen caswons.
Ps 105:5 Muistacat hänen ihmellisiä töitäns/ jotca hän tehnyt on/ hänen ihmeitäns ja hänen sanans.
Ps 105:6 Te cuin oletta Abrahamin hänen palwelians siemen/ te Jacobin hänen walittuns lapset.
Ps 105:7 Hänbä on HERra meidän Jumalam/ hän duomidze caikesa mailmasa.
Ps 105:8 Hän muista hänen lijttons ijancaickisest/ sanans/ jonga hän on luwannut monelle tuhannelle sugulle.
Ps 105:9 Jonga hän teki Abrahamin cansa/ ja sen walan Isaachin cansa.
Ps 105:10 Ja sääsi sen Jacobille oikeudexi/ ja Israelille ijancaickisexi lijtoxi.
Ps 105:11 Ja sanoi: sinulle minä annan Canaan maan/ teidän perimisen arwan.
Ps 105:12 Cosca heitä wähä ja harwat olit/ ja muucalaiset hänesä.
Ps 105:13 Ja he waelsit Canssasta Canssaan/ ja waldacunnasta toiseen Canssaan.
Ps 105:14 Ei hän sallinut yhtän ihmistä heitä wahingoitta/ ja rangais Cuningatkin heidän tähtens.
Ps 105:15 Älkät ruwetco minun woideltuihin/ ja älkät tehkö paha minun Prophetailleni.
Ps 105:16 Ja hän cudzui näljän maan päälle/ ja wei caiken leiwän waran pois.
Ps 105:17 Hän lähetti miehen heidän eteens/ Joseph orjaxi myytin.
Ps 105:18 He ahdistit hänen jalcans jalcapuuhun/ hänen ruumins täydyi raudois maata.
Ps 105:19 Sijhenasti että hänen sanans tuli/ ja HERran puhe coetteli hänen.
Ps 105:20 Nijn lähetti Cuningas ja päästi hänen/ Canssain päämies käski hänen lasketta.

Ps 105:21 Ja asetti hänen huonens herraxi/ ja caiken tawarans haldiaxi.
Ps 105:22 Opettaman pääruhtinaillens oma tahtons/ ja wanhemmillens taito.
Ps 105:23 Ja Israel meni Egyptijn/ ja Jacob tuli muucalaisexi Hammin maalle.
Ps 105:24 Ja hän andoi Canssans sangen suurest caswa/ ja teki heitä wäkewemmäxi cuin heidän wihollisens.
Ps 105:25 Hän käänsi heidän sydämens wihaman hänen Canssans/ ja he tahdoit juonilla hänen palwelians paina alas.
Ps 105:26 Hän lähetti Mosexen hänen palwelians/ ja Aaronin/ jonga hän walidzi.
Ps 105:27 Ne teit hänen merckins heidän seasans/ ja hänen ihmens Hammin maalla.
Ps 105:28 Hän andoi pimeyden tulla/ ja sen pimeytti/ ja ei ollet he hänen sanoillens cuulemattomat.
Ps 105:29 Hän muutti heidän wetens werexi/ ja cuoletti heidän calans.
Ps 105:30 Heidän maans cuohutti hänestäns sammacoita/ heidän Cuningastens cammioisa.
Ps 105:31 Hän sanoi/ nijn turilat ja täit tulit heidän maans ärijn.
Ps 105:32 Hän andoi raket heille satexi/ tulen liekit heidän maallens.
Ps 105:33 Ja löi heidän wijnapuuns ja ficunapuuns/ ja hän särki puut heidän maans äris.
Ps 105:34 Hän sanoi/ nijn tulit parmat ja wapsaiset epälugut.
Ps 105:35 Ja he söit caicki ruohot heidän maaldans/ ja söit caiken heidän maans hedelmän.
Ps 105:36 Ja löi caicki esicoiset Egyptisä/ caicki heidän ensimäiset perillisens.
Ps 105:37 Ja hän wei heitä hopialla ja cullalla ulos/ ja ei ollut heidän sucucunnisans yxikän sairas.
Ps 105:38 Egypti iloidzi heidän lähtemisestäns/ sillä heidän pelcons oli tullut heidän päällens.
Ps 105:39 Hän lewitti pilwen werhoxi/ ja tulen yöllä heitä walistaman.
Ps 105:40 He anoit/ nijn andoi hän medzäcanat tulla/ ja hän rawidzi heitä taiwan leiwällä.
Ps 105:41 Hän awais callion/ nijn wesi wuoti sieldä/ että ojat juoxit cuiwaan erimaahan.
Ps 105:42 Sillä hän muisteli hänen pyhä sanans/ cuin hän Abrahamille hänen palweliallens puhunut oli.
Ps 105:43 Ja hän wei Canssans ilolla ulos/ ja hänen walittuns riemulla.
Ps 105:44 Ja andoi heille pacanain maan/ nijn että he Canssain hywydet omistit heillens.
Ps 105:45 Että he pidäisit hänen oikeuttans/ ja hänen Lakins kätkisit. Halleluja.

CVI. Psalmi .

LAT.$ CV. KIitos/ josa wanhoista Historjista tiettäwäxi tehdän/ cuinga Jumala on joca aica hänen Canssans Judalaisia rangaisnut/ heidän epäuscons/ luopumisens/ epäjumalan palweluxens ja muiden syndeins

tähden/ v. 1.
ja taas armahtanut nijtä/ osottanut hywydens/ ja muistanut hänen lijttons/ v. 8.
caikille catuwaisille opixi/ että jos he nöyryttäwät idzens/ oikialla catumuxella ja parannuxella/ nijn Jumala on heille armollinen/ ja anda heidän syndins andexi/ v. 47.

Ps 106:1 KIittäkät HERra: sillä hän on hywä/ ja hänen laupiudens pysy ijancaickisest.
Ps 106:2 Cuca taita puhua HERran suuria töitä/ ja ylistä caickia hänen kijtettäpiä tecojans ?
Ps 106:3 Autuat owat jotca käskyn pitäwät/ ja aina oikein tekewät.
Ps 106:4 HERra muista minua sen armos peräst/ jongas Canssalles luwannut olet/ osota meille apus.
Ps 106:5 Että me näkisim walittuides menestyxen/ ja iloidzisim/ että sinun Canssas menesty/ ja kerscaisim meitäm sinun perimises cansa.
Ps 106:6 Me teim syndiä meidän Isäim cansa/ me teim wäärin ja olemma ollet jumalattomat.
Ps 106:7 Ei meidän Isäm tahtonet ymmärtä Egyptis sinun ihmeitäs/ eikä muistanet sinun suurta laupiuttas/ ja olit meren tykönä tottelemattomat/ nimittäin/ punaisen meren tykönä
Ps 106:8 Mutta hän autti heitä hänen nimens tähden/ nijn että hän woimans osotti.
Ps 106:9 Ja hän uhcais punaista merta/ nijn se cuiwi/ ja wei heitä sywyden läpidze/ nijncuin corwesa.
Ps 106:10 Ja wapahti heitä nijden käsistä/ jotca heitä wihaisit/ ja lunasti heitä wihollistens käsistä.
Ps 106:11 Ja wedet upotit heidän wainollisens/ nijn ettei yxikän eläwäxi jäänyt.
Ps 106:12 Silloin he uscoit hänen sanans/ ja weisaisit hänen kijtoxens.
Ps 106:13 Mutta he unhotit pian hänen hywät työns/ ja ei odottanet hänen neuwons.
Ps 106:14 Ja he kiehuit himosa corwesa/ ja kiusaisit Jumalata erimaasa.
Ps 106:15 Mutta hän andoi heille heidän anomisens/ ja lähetti heille kyllä/ sijhenasti että he ilgoitit.
Ps 106:16 Ja he carcaisit Mosesta wastan leirisä/ Aaronita HERran pyhä wastan.
Ps 106:17 Maa aukeni ja nieli Dathanin/ ja peitti Abiramin joucon.
Ps 106:18 Ja tuli syttyi heidän joucoisans/ ja liecki poltti jumalattomat.
Ps 106:19 He teit wasican Horebis/ ja cumarsit walettua cuwa.
Ps 106:20 Ja he muuttelit heidän cunnians härjän muoton/ joca heiniä syö.
Ps 106:21 He unhotit Jumalan heidän wapahtajans/ joca oli nijn suuria töitä tehnyt Egyptis.
Ps 106:22 Ihmeitä Hammin maalla/ ja hirmuisia töitä punaisesa meresä.
Ps 106:23 Ja hän sanoi heitä hucuttawans/ ellei Moses hänen walittuns sitä rangaistusta estänyt olis/ kääten hänen hirmuisuttans/ ettei hän ratki heitä cadottanut.

Ps 106:24 Ja he cadzoit sen carskin maan ylön/ eikä usconet hänen sanans.
Ps 106:25 Ja napisit heidän majoisans/ eikä ollet cuuliaiset HERran änelle.
Ps 106:26 Ja hän nosti kätens heitä wastan/ maahan lyödäxens heitä corwesa.
Ps 106:27 Ja heittäxens heidän siemenens pacanain secaan/ ja hajottaxens heitä maacundijn.
Ps 106:28 Ja he ryhdyit BaalPeorijn/ ja söit cuolluitten epäjumalitten uhreista.
Ps 106:29 Ja wihoitit hänen heidän töilläns/ nijn julmistui myös rangaistus heidän secaans.
Ps 106:30 Nijn Pinehas astui edes/ ja lepytti sen asian/ nijn rangaistus lackais.
Ps 106:31 Ja se luettin hänelle wanhurscaudexi/ sugusta sucuun ijancaickisest.
Ps 106:32 Ja he wihoitit hänen rijtaweden tykönä/ ja waiwaisit Mosesta pahoin.
Ps 106:33 Sillä he saatoit murhellisexi hänen sydämens/ nijn että hän sanoisans exyi.
Ps 106:34 Eikä he hucuttanet nijtä pacanoita/ cuin HERra cuitengin heille käskenyt oli.
Ps 106:35 Waan secoitit heitäns pacanain secaan/ ja opit heidän töitäns.
Ps 106:36 Ja palwelit heidän epäjumalitans/ ne yllytit heitä pahennuxijn.
Ps 106:37 Ja he uhraisit heidän poicans ja tyttärens perkeleille.
Ps 106:38 Ja wuodatit wiattoman weren/ heidän poicains ja tytärdens weren/ jotca he uhraisit Cananerein epäjumalille/ nijn että maa weren wigoista turmeltin.
Ps 106:39 Ja hieroit heitäns omisa töisäns/ ja teit huoria heidän tegoisans.
Ps 106:40 Nijn julmistui HERran wiha Canssans päälle/ ja hän cauhistui hänen perimistäns.
Ps 106:41 Ja hyljäis ne pacanoitten käsijn/ että ne wallidzit heitä/ jotca heitä wihaisit.
Ps 106:42 Ja heidän wihollisens ahdistit heitä/ ja he painettin heidän kättens ala.
Ps 106:43 Hän monaist heitä pelasti/ mutta he wihoitit hänen neuwoillans/ ja he wähenit pahain tecoins tähden.
Ps 106:44 Ja hän näki heidän tuscans/ cosca hän heidän walituxens cuuli.
Ps 106:45 Ja muisti hänen lijttons/ cuin hän heidän cansans tehnyt oli/ ja catui sitä suurest laupiudestans.
Ps 106:46 Ja andoi heidän armon löytä caickein edes/ cuin heitä fanginnet olit.
Ps 106:47 Auta meitä HERra meidän Jumalam/ ja coco meitä pacanoista/ että me kijttäisim sinun pyhä nimes/ ja kehuisim sinun kijtostas.
Ps 106:48 Kijtetty olcon HERRA Israelin Jumala/ ijancaickisudesta nijn ijancaickisuteen/ ja sanocan caicki Canssa/ Amen/ Halleluja.

Vers. 25. Eikä ollet cuuliaset) Nimittäin/ Mosexelle ja Aaronille.

CVII. Psalmi .

*LAT.$ CVI. NEuwo nijtä jotca owat hädäsä/ nijncuin köyhydes/ wiheljäisydes/ v. 1.
fangiudes/ v. 10.
taudis/ v. 17.
myrskys merellä/ v. 23.
jotca waiwatan callilla ajalla/ v. 33.
sodalla/ ja wäkiwallalla/ v. 39.
rucoileman HERra hädäsäns/ ja saaman awun tuscasa/ jonga edest heidän pitä händä kijttämän ja ylistämän ijancaickisest.*

Ps 107:1 KIittäkät HERra: sillä hän on hywä/ ja hänen laupiudens pysy ijancaickisest.
Ps 107:2 Sanocat te/ jotca oletta HERran cautta lunastetut/ jotca hän on tuscasta wapahtanut.
Ps 107:3 Ja jotca hän on maacunnasta coonnut/ idästä ia lännestä/ pohjaisesta ja etelästä.
Ps 107:4 Jotca exyxis waelsit corwesa umbi tietä/ ja ei löytänet Caupungita asuaxens.
Ps 107:5 Nälkäiset ja janowaiset/ ja heidän sieluns waipui.
Ps 107:6 Ja he huusit HERra heidän tuskisans/ ja hän pelasti heitä heidän hädistäns.
Ps 107:7 Ja wei heitä oikiata tietä/ että he menit asuin Caupungijn.
Ps 107:8 Kijttäkän he sijs HERra hänen laupiudens edestä/ ja hänen ihmeittens tähden/ jotca hän ihmisten lasten cohtan teke.
Ps 107:9 Että hän rawidze janowaisen sielun/ ja täyttä isowaisen sielun hywydellä.
Ps 107:10 JOtca istuwat pimeis ja cuoleman warjos/ fangitut ahdistuxes ja raudasa.
Ps 107:11 Että he olit Jumalan käskyä wastan cowacorwaiset/ ja olit häwäisnet ylimmäisen Lain.
Ps 107:12 Sentähden täyty heidän sydämens onnettomudella waiwatta/ nijn että he langeisit/ ja ei kengän heitä auttanut.
Ps 107:13 Ja he huusit HERra heidän tuskisans/ ja hän autti heitä heidän hädistäns.
Ps 107:14 Ja wei heitä pimeydest ulos ja cuoleman warjosta/ ja särki heidän sitens.
Ps 107:15 Kijttäkän he sijs HERra hänen laupiudens edestä/ ja hänen ihmeittens tähden/ jotca hän ihmisten lasten cohtan teke.
Ps 107:16 Että hän särke waskiportit/ ja ricko raudaiset salwat.
Ps 107:17 HUllut jotca rangaistin heidän ylidzekäymisens tähden/ ja heidän syndeins tähden.

Ps 107:18 Että heidän sieluns ilgotti caicke ruoca/ ja sait cuolintautins.
Ps 107:19 Ja he huusit HERra heidän tuskisans/ ja hän autti heitä heidän hädistäns.
Ps 107:20 Hän lähetti sanans ja paransi heitä/ ja peasti heitä/ ettei he cuollet.
Ps 107:21 Kijttäkän he sijs HERra hänen laupiudens edest/ ja hänen ihmeittens tähden/ jotca hän ihmisten lasten cohtan teke.
Ps 107:22 Ja uhratcan kijtosuhri/ ja luetelcan hänen tecons ilolla.
Ps 107:23 JOtca haaxilla meres waeldawat/ ja asians toimittawat suurilla wesillä.
Ps 107:24 He owat tundenet HERran tegot/ ja hänen ihmeitäns sywydes.
Ps 107:25 Cuin hän sanoi/ ja paisutti suuren ilman/ joca allot nosti.
Ps 107:26 Nijn he menit ylös taiwasta cohden/ ja menit sywyten asti/ että heidän sieluns ahdistuxest epäili.
Ps 107:27 Että he horjuit ja hoipertelit nijncuin juopunet/ ja ei sillen neuwo tietänet.
Ps 107:28 Ja he huusit HERra heidän tuskisans/ ja hän autti heitä heidän hädistäns.
Ps 107:29 Ja hän hillidzi cowan ilman/ että allot heitäns asetit.
Ps 107:30 Ja he tulit iloisexi/ että tyweni/ ja hän wei heitä satamaan heidän mielens jälken.
Ps 107:31 Kijttäkän he sijs HERra hänen laupiudens edest/ ja hänen ihmeittens tähden/ jotca hän ihmisten lasten cohtan teke.
Ps 107:32 Ja ylistäkän händä Canssain seuracunnisa/ ja kijttäkän händä wanhimbain seas.
Ps 107:33 JOiden ojat cuiwit/ lähtet wuotamasta lackaisit.
Ps 107:34 Ettei hedelmällinen maa mitän candanut/ heidän pahudens tähden/ jotca sijnä asuit.
Ps 107:35 Ja se cuin cuiwa oli/ sen hän taas wetisexi teki/ ja cuiwan maan wesilähteixi.
Ps 107:36 Ja asetti sinne isowaiset/ walmistaman sijhen Caupungita/ josa he asuisit.
Ps 107:37 Ja pellot kylwäisit/ ja wijnapuita istutaisit/ ja wuosittain hedelmän saisit.
Ps 107:38 Ja hän siunais heitä/ enändämän sangen heitäns/ ja andoi heille paljo carja.
Ps 107:39 JOtca alaspainetut ja sortut olit pahoilda/ jotca heitä waatinet ja waiwannet olit.
Ps 107:40 Cosca ylöncadze päämiesten päälle wuodatettu oli/ ja caicki maa exyxis ja autiana oli.
Ps 107:41 Ja hän warjeli köyhä radollisudesta/ ja enänsi hänen sucuns nijncuin lauman.
Ps 107:42 Näitä wanhurscat näkewät ja iloidzewat/ ja jocainen paha suu pitä tukittaman.
Ps 107:43 Cuca on taitawa/ ja näitä kätke ? nijn he astaidzewat cuinga monet hywät tegot HERra osotta.

Vers. 4. Ensimäiset owat köyhät ja wiheljäiset/ joilla ei ole coto eli cartanota/ ja ei tiedä mitä heidän tekemän pitä.

v. 10. Toiset owat/ jotca pahan tecons tähden fangeuxella waiwatan/ ja Jumalan awulla pelastetan.
v. 17. Colmannet owat tyhmät/ se on/ jotca ei pelkä Jumalata/ ja synnisä eläwät/ sairaudella widzatan/ ja tulewat terwexi/ ja ei cuole.
v. 23. Neljännet owat/ jotca meren hädäsä tulewat autetuxi.
v. 33. Wijdennet/ jotca wahingollisella ilmalla waiwatan/ ja saawat saten ja hedelmän jällens.
v. 39. Cuudennet owat/ jotca tylyillä ja metelillä widzatan/ ja rauhan ja sowinnon saawat jällens.
v. 43. kätke) ajattele ja teke sitä.

CVIII. Psalmi .

LAT.$ CVII. Tämä Psalmi on jalo kijtos/ josa Psalmista ylistä Jumalan totutta ja laupiutta/ ja rucoile hänen olla hädän aicana läsnä/ v. 2.
ja että hän olis hänelle awullinen wihollisia wastan/ ja wahwistais waldacundans ymbäriolewaisi Canssoja wastan/ v. 6.

Ps 108:1 Psalmi Dawidin weisu.
Ps 108:2 JUmala/ minun sydämen on walmis/ minä weisan ja kijtän/ ja myös minun cunnian.
Ps 108:3 Nouse Psaltari ja Candele/ minä nousen warahin.
Ps 108:4 Sinua HERra minä kijtän Canssain seas minä weisan sinulle kijtost sucucunnisa.
Ps 108:5 Sillä sinun armos ulottu nijn lewiäldä cuin taiwas on/ ja sinun totudes nijn lewiäldä cuin pilwet käywät.
Ps 108:6 Corgota sinuas Jumala taiwan ylidze/ ja sinun cunnias caiken maan ylidze.
Ps 108:7 Että sinun rackat ystäwäs wapaxi tulisit/ auta oikialla kädelläs/ ja cuuldele minua.
Ps 108:8 Jumala puhu hänen Pyhäsäns/ sijtä minä iloidzen/ ja jaan Sichemin/ ja mittan Suchothin laxon.
Ps 108:9 Gilead on minun/ Manasse on myös minun/ ja Ephraim on minun pääni wäkewys/ Juda on minun päämiehen.
Ps 108:10 Moab on minun pesinastian/ minä wenytän kengäni Edomin päälle/ Philisterein ylidze minä ihastun.
Ps 108:11 Cuca wie minua wahwaan Caupungijn ? cuca wie minua Edomijn ?
Ps 108:12 Etkös Jumala sitä tee ? joca meitä heittänyt olet pois. Ja et mene ulos Jumala meidän sotawäkem cansa ?
Ps 108:13 Saata meille apua tuskisam: sillä ihmisten apu on turha.

Ps 108:14 Jumalasa me teem urhollisia töitä/ ja hän polke meidän wihollisem alas.

Vers. 2. Cunnian) se on/ minun candelen/ jolla minä sinua cunnioitan.

CIX. Psalmi .

LAT.$ CVIII. CHristus walitta pettäjätäns Judat/ ja uscomattomia Judalaisia/ v. 1.
uhca ja sadatta heille caickinaista rangaistusta/ että he händä ja hänen Ewangeliumitans nijn cowan wainowat/ v. 6.
rucoile Jumalata/ armons ja laupiudens tähden/ händäns auttaman/ v. 20.
nijn hän tahto kijttä händä sijtä ijancaickisest.

Ps 109:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 109:2 JUmala minun kijtoxen/ älä waickene: sillä he owat heidän jumalattoman ja pettäwäisen suuns awannet minua wastan/ ja puhuit minua wastan wieckalla kielellä.
Ps 109:3 Ja he puhuwat alati myrkyllisest minua wastan/ ja sotiwat minua wastan ilman syytä.
Ps 109:4 Että minä heitä racastan/ owat he minua wastan/ mutta minä rucoilen.
Ps 109:5 He osottawat minulle paha hywän edestä/ ja wiha rackauden edestä.
Ps 109:6 Aseta jumalattomat hänen päällens/ ja perkele seisocan hänen oikialla kädelläns.
Ps 109:7 Joca hänens sijtä sanasta opetta anda/ sen elämä olcon jumalatoin/ ja hänen rucouxens olcon syndi.
Ps 109:8 Olcon hänen päiwäns harwat/ ja hänen wircans ottacon toinen.
Ps 109:9 Hänen lapsens olcon orwoit/ ja hänen emändäns leski.
Ps 109:10 Käykän hänen lapsens culkiana/ ja kerjätkän/ ja edzikän elatuxens radollisudes.
Ps 109:11 Caicki mitä hänellä on corcorahainen ottacon/ ja muucalaiset repikän hänen hywydens.
Ps 109:12 Älkön kengän hänelle hywä tehkö/ eikä yxikän armahtaco hänen orwojans.
Ps 109:13 Hänen sucuns olcon häwitetyt/ heidän nimens olcon toises polwes pyhitty pois.
Ps 109:14 Hänen Isäins pahat tegot tulcon muistoxi HERran edes/ ja hänen äitins syndi ei pidä pyhittämän pois.
Ps 109:15 Olcon ne alati HERran caswon edes/ ja huckucon heidän muistons maan pääldä.
Ps 109:16 Ettei hänellä ensingän laupiutta ollut/ waan wainois radollista ja köyhä/ ja murhellista tappaxens.
Ps 109:17 Ja hän tahdoi kirousta saada/ sen myös pitä hänelle tuleman/ ei hän tahtonut siunausta/ sen pitä

myös hänestä cauwas ercaneman.
Ps 109:18 Ja hän puki kirouxen päällens nijncuin paitans/ ja se meni hänen sisällyxijns nijncuin wesi/ ja hänen luihins nijncuin öljy.
Ps 109:19 Se olcon hänelle nijncuin waate/ jolla hän werhotan/ ja nijncuin wyö/ jolla hän aina idzens wyöttä.
Ps 109:20 Aiwa näin tapahtucon heille HERralda/ jotca owat minua wastan/ ja puhuwat pahoin minun sieluani wastan.
Ps 109:21 Mutta sinä HERra/ HERra ole minun cansani sinun nimes tähden/ sillä sinun armos on minun turwan/ pelasta minua.
Ps 109:22 Minä olen köyhä ja radollinen/ minun sydämen on särjetty minusa.
Ps 109:23 Minä menen pois nijncuin warjo/ joca ajetan pois/ ja pudistetan ulos nijncuin cascat.
Ps 109:24 Minun polweni owat heicot paastosta/ ja minun lihan on laiha/ ja ei ole ensingän lihawutta.
Ps 109:25 Ja minun täyty olla heidän pilckans/ cosca he minun näkewät/ nijn he päätäns pudistawat.
Ps 109:26 Auta minua HERra minun Jumalan/ auta minua sinun armos perästä.
Ps 109:27 Että he tundisit sen sinun kädexes/ ja että sinä HERra sen teet.
Ps 109:28 Cosca he sadattawat/ nijn siuna sinä/ cosca he carcawat minua wastan/ nijn tulcon he häpiään/ mutta sinun palwelias iloitcan.
Ps 109:29 Olcon minun wainolliseni häwäistyxellä puetetut/ ja olcon häpiälläns werhotut nijncuin hamella.
Ps 109:30 Minä kijtän suurest HERra minun suullani/ ja ylistän händä monen seas.
Ps 109:31 Sillä hän on köyhän oikialla kädellä/ auttamas händä nijstä jotca hänen sieluans duomidzewat.

Vers. 6. Aseta jumalattomat) heidän oppins/ elämäns ja rucouxens olcon turha ja tyhjä.
v. 7. hänen rucouxens) Ei se rucous joca uscosa tapahtu catuwaisella sydämellä/ waan ulcocullattu rucous/ jotca rucoilewat Jumalan otta rangaistusta pois/ ja pysywät cuitengin synnisä/ sencaltaisia rucouxia ei Jumala cuule/ waan nijden cautta närkästy ja kehoitetan wihaan/ Esa. 29:13. & 58:2.9. Esa. 59:2.
v. 10. Culkiana) Tämä ennustus on wiheljäisis Judalaisis täytetty/ jotca nyt culkewat caikis maacunnis muiden orjuden alla/ ja ei ole heillä cusa he asua saawat.
v. 16. Ettei) Syy/ että Christus uhca heille ajallista ja ijancaickista rangaistusta/ ei että Jumala ijancaickisest on Judast ja Judan Canssa aicoinut cadotta/ waan cuin täsä on: että he ilman laupiutta nijn julmast wainoisit wiatoinda Christusta cuoleman asti/ joca oli tullut heidän ja caickein ihmisten autuuden tähden. Matth. 23:37. Jerusalem/ Jerusalem/ sinä joca tapat Prophetat etc.$ Toinen syy/ että he tahdoit kirousta/ se on/ ei he tundenet edzicons aica/ waan cadzoit Jumalan neuwon heidän autuudestans ylön/

pilckaisit sitä/ ja pysyit sencaltaises ylöncadzes loppun asti/ sentähden rangaise heitä Jumala ijancaickisella cadotuxella ja cawahtamisexi ilmoitti Jumalan poica heille aica ennen/ joca nijncuin totinen Jumala kyllä tiesi/ että he sencaltaisen synnin teit ja sijnä pysyit. Nijn on tämä Psalmi ei ainoastans RucousPsalmi/ waan enä ennustus Judalaisten ja Judaxen langemisest ja cadotuxest/ nijncuin myös Petari Apostoli sen sixi pitä/ Act.$ 1:8.

CX. Psalmi .

LAT.$ CIX. JAlo ennustus Christuxest ja hänen waldacunnastans/ joca Zionist alca ja lewiä haman mailman ären/ v. 1.
Christuxen pappeudest/ johonga Jumala hänen on corgottanut/. 4. hänen cuolemastans/ nousemisestans cuolluista ja taiwaseen astumisestans/ että hän corgotetan Jumalan oikialle kädelle/ ja woitta caicki wihollisens/ v. 5.

Ps 110:1 HERra sanoi minun HERralleni: istu minun oikialle kädelleni/ sijhenasti cuin minä panen sinun wihollises sinun jalcais astinlaudaxi.
Ps 110:2 HERra lähettä sinun waldacunnas waldican Zionista/ wallidze sinun wihollistes seas.
Ps 110:3 Sinun woitostas sinun Canssas mielelläns sinulle uhra pyhisä caunistuxisa/ sinun lapses synnytetän sinulle nijncuin caste amuruscosta.
Ps 110:4 HERra on wannonut/ ja ei cadu sitä/ sinä olet Pappi ijancaickisest/ Melchisedechin säädyn jälken.
Ps 110:5 HERra sinun oikialla kädelläs muserta Cuningaita/ hänen wihans aicana.
Ps 110:6 Hän duomidze pacanoitten seas/ hän teke suuret tapot/ hän muserta suurden maacundain päät.
Ps 110:7 Hän juo ojasta tiellä/ sentähden corgotta hän pääns.

Vers. 7. Ojasta) hän cuole ja nouse jällens cuolluista.

CXI. Psalmi .

LAT.$ CX. ON KijtosPlalmi Judan Canssalle kirjoittetu weisatta Pääsiäis juhlana/ sillä ylistä Jumalan cunniata/ wanhurscautta ja totutta/ että hän lijttons heidän cansas tehnyt oli/ ja heitä caickinaisella hywydellä runsast siunannut/ v. 1.
sillä HERran pelco ja Christillinen elämä on totinen taito/ v. 10.

Ps 111:1 Halleluja. MInä kijtän HERra caikesta sydämestäni hurscasten neuwos ja seuracunnasa.
Ps 111:2 Suuret owat HERran tegot/ joca nijstä otta waarin/ hänelle on nijstä sula riemu.
Ps 111:3 Mitä hän asetta se on cunniallinen ja jalo/ ja hänen wanhurscaudens pysy ijancaickisest.
Ps 111:4 Hän on säätänyt ihmeittens muiston/ armollinen ja laupias HERra.
Ps 111:5 Hän anda ruan pelkäwäisillens/ hän muista lijttons ijancaickisest.
Ps 111:6 Hän anda ilmoitta Canssallens wäkewydens tegot/ andaxens heille pacanain perimisen.
Ps 111:7 Hänen kätens tegot owat totuus ja oikeus/ caicki hänen käskyns owat toimelliset.
Ps 111:8 Ne pysywät wahwana aina ja ijancaickisest/ ja tapahtuwat uscollisest ja cohtullisest.
Ps 111:9 Hän lähetti Canssallens lunastuxen/ hän lupa hänen lijttons pysymän ijancaickisest/ pyhä ja hirmuinen on hänen nimens.
Ps 111:10 HERran pelco on taidon alcu/ se on hywä ymmärrys/ joca sen peräst teke/ hänen kijtoxens pysy ijancaickisest.

CXII. Psalmi .

LAT.$ CXI. ON OpetusPsalmi/ joca opetta misä totinen autuus ja hywys on täsä mailmas/ nimittäin/ että me oikein pelkäm ja palwelem Jumalata/ eläm HERran käskyn perästä/ ahkeroidzem laupiuden töillä seurata hänen tapans/ v. 1.
joca tämän teke/ hän jalost siunatan/ v. 6.
jumalattomat cadehtiwat sitä/ ja ei menesty/ v. 10.

Ps 112:1 Halleluja. AUtuas on se cuin pelkä HERra/ joca hänen käskyjäns sangen himoidze.
Ps 112:2 Hänen siemenens on waldias maan päällä/ hurscasten sugut siunatan.
Ps 112:3 Rickaus ja runsaus on hänen huonesans/ ja hänen wanhurscaudens pysy ijancaickisest.
Ps 112:4 Hurscaille coitta walkeus pimeis/ armolliselda/ laupialda ja wanhurscalda.
Ps 112:5 Autuas on se cuin laupias on/ ja mielelläns laina/ ja sowitta nijn asians ettei hän kenengän tee wääryttä.
Ps 112:6 Sillä hän pysy ijancaickisest/ ei wanhurscas ikänäns unhoteta.
Ps 112:7 Cosca rangaistus tule/ nijn ei hän pelkä/ hänen sydämens uscalda lujasti HERran päälle.
Ps 112:8 Hänen sydämens on wahwistettu ja ei pelkä/ sijhenasti cuin hän näke ilons wihollisistans.
Ps 112:9 Hän hajotta ja anda waiwaisten/ hänen wanhurscaudens pysy ijancaickisest/ hänen sarwens

corgotetan cunnialla.
Ps 112:10 Jumalatoin näke sen ja närkästy/ hän pureskele hambaitans ja näändy/ sillä mitä jumalattomat halajawat/ se tyhjäxi tule.

Vers. 4. Walkeus) se on/ onni ja autuus hädäsä.

CXIII. Psalmi

LAT.$ CXII. NEuwo caickia Jumalan palwelioita ahkerast ylistämän ja kijttämän Jumalata Caickiwaldiasta/ surun ja murhen edest/ jonga hän jocapäiwä pitä köyhist ja radollisist/ v. 1.
erinomaisest/ että hän corgotta heitä tomusta/ v. 8.
autta hedelmättömiä pilcastans ja pane cunniaan/ v. 10.

Ps 113:1 Halleluja. KIjttäkät HERra/ kijttäkät te HERran palweliat/ kijttäkät HERran nime.
Ps 113:2 Kijtetty olcon HERran nimi/ nyt ja ijancaickisest.
Ps 113:3 Auringon coitosta hänen laskemisens asti/ olcon HERran nimi kijtetty.
Ps 113:4 HERra on corkia ylidze caickein pacanain/ ja hänen cunnians käy nijn lewiäldä cuin taiwas on.
Ps 113:5 Cuca on nijncuin HERra meidän Jumalam ? joca nijn corkialla asu ?
Ps 113:6 Ja cuitengin cadzo alimmaisia/ taiwasa ja maasa.
Ps 113:7 Joca köyhän tomusta ylendä/ ja waiwaisen logasta corgotta.
Ps 113:8 Istuttaxens händä päämiesten siwuun/ ja hänen Canssans päämiesten siwuun.
Ps 113:9 Joca hedelmättömät saatta huoneseen asuman/ että hän riemuisexi lasten äitixi tule. Halleluja.

CXIV. Psalmi .

LAT.$ CXIII. KIitos/ jaloin ihmetten ja tunnustähtein edestä/ cuin Jumala teki Israelin lapsille/ cosca hän johdatti heitä Egyptistä/ v. 1.
punaisen meren ja Jordanin läpidze/ v. 3.
wuoret wapisit/ cosca hän pyhät käskyns andoi/ v. 6.
ja wedet juoxit calliosta/ v. 8.
jotca caicki ilmoittawat meille Jumalan Caickiwaldian woiman ja wäen.

Ps 114:1 CUin Israel Egyptist läxi/ Jacobin huone muucalaisesta Canssasta.
Ps 114:2 Nijn Juda tuli hänen Pyhäxens/ Israel hänen wallaxens.
Ps 114:3 Sen meri näki ja pakeni/ Jordani palais tacaperin.
Ps 114:4 Wuoret hyppäisit nijncuin oinat/ ja cuckulat nijncuin nuoret lambat.
Ps 114:5 Mikä sinun oli meri/ ettäs pakenit ? ja sinä Jordani/ ettäs palaisit tacaperin ?
Ps 114:6 Te wuoret että te hyppäisitte nijncuin oinat/ te cuckulat nijncuin nuoret lambat ?
Ps 114:7 HERran edesä wapisi maa/ Jacobin Jumalan edesä.
Ps 114:8 Joca calliot muutta wetisixi merixi/ ja kiwen wesilähtexi.

CXV. Psalmi .

TÄsä tunnusta Dawid woiton ja pelastuxen tulewan Jumalalda/ ja ei yhdeldäkän ihmisen awulda/ v. 1.
osotta mikä eroitus on oikian ja eläwän Jumalan/ ja pacanain myckäin epäjumalain wälillä/ v. 3.
ja että epäjumalain palweliat owat heidän caltaisens/ v. 8.
neuwo Israelin Canssa ja coco Jumalan seuracunda/ toiwoman ainoaan ja oikiaan Jumalaan/ v. 9.
iloidze/ että Jumala nijtä jotca händä rucoilewat siuna yldäkylläisest/ v. 12.
ja sentähden seuracunnaldans ylistetän ja cunnioitetan/ v. 17.

Ps 115:1 EI meille HERra/ ei meille/ waan sinun nimelles anna cunnia/ sinun armos ja totudes tähden.
Ps 115:2 Mixi pacanat sanowat: cusa on nyt heidän Jumalans ?
Ps 115:3 Mutta meidän Jumalam on taiwasa/ mitä ikänäns hän tahto/ sitä hän teke.
Ps 115:4 Waan heidän epäjumalans owat hopia ja culda/ ihmisten käsillä tehdyt.
Ps 115:5 Heillä on suu ja ei puhu/ heillä owat silmät ja ei näe.
Ps 115:6 Heillä owat corwat/ ja ei cuule/ heillä owat sieramet ja ei he haista.
Ps 115:7 Heillä owat kädet ja ei rupe/ heillä owat jalat ja ei käy/ ja ei puhu heidän curcustans.
Ps 115:8 Jotca nijtä tekewät/ he owat heidän caltaisens/ ja caicki jotca heihin uscaldawat.
Ps 115:9 Mutta Israel toiwocan HERran päälle/ hän on heidän apuns ja kilpens.
Ps 115:10 Aaronin huone toiwocan HERran päälle/ hän on heidän apuns ja kilpens.
Ps 115:11 Jotca HERra pelkäwät toiwocan myös HERran päälle/ hän on heidän apuns ja kilpens.
Ps 115:12 HERRA muista meitä ja siuna meitä/ hän siuna Israelin huonen/ hän siuna Aaronin huonen.
Ps 115:13 Hän siuna ne cuin HERra pelkäwät/ sekä pienet että suuret.
Ps 115:14 HERRA siunatcon teitä enämmin ja enämmin/ teitä ja teidän lapsian.

Ps 115:15 Te oletta HERran siunatut/ joca taiwan ja maan on tehnyt.
Ps 115:16 Taiwas on coconans HERran/ mutta maan on hän ihmisten lapsille andanut.
Ps 115:17 Cuollet ei taida sinua HERra kijttä/ eikä ne jotca menewät alas hiljaisuteen.
Ps 115:18 Mutta me kijtäm HERra/ hamast nyt ja ijancaickiseen. Halleluja.

CXVI. Psalmi .

LAT.$ CIV. JAlo kijtos/ josa Propheta kijttä Jumalata/ joca cuuli hänen rucouxens/ v. 1.
ja autti händä suuresta hädästä/ ja helwetin ahdistuxesta/ v. 3.
ja että hän toisinans wijpy awun cansa/ pitä meidän HERran calckia kärsimisellä juoman/ v. 10.
ja maxaman HERralle meidän lupauxem ja uhraman hänelle kijtosta/ v. 14.

Ps 116:1 SItä minä racastan/ että HERra cuuldele minun rucouxeni änen.
Ps 116:2 Että hän corwans callista minun puoleeni/ sentähden minä rucoilen händä elinaicanani.
Ps 116:3 Cuoleman paulat owat minun pijrittänet/ ja helwetin ahdistuxet owat minun löytänet/ minä tulin waiwaan ja tuscaan.
Ps 116:4 Mutta minä rucoilin HERran nime/ o HERra pelasta minun sielun.
Ps 116:5 HERra on armollinen ja oikia/ ja meidän Jumalam on laupias.
Ps 116:6 HERra hän kätke yxikertaiset/ cuin minä macaisin alla/ nijn hän minua autti.
Ps 116:7 Ole nyt taas rauhas minun sielun: sillä HERra teke hywästi sinulle.
Ps 116:8 Sillä sinä olet minun sieluni rewäisnyt pois cuolemast/ minun silmäni kyynelistä/ minun jalcani combastuxesta.
Ps 116:9 Minä waellan HERran edes/ eläwitten maasa. LAT.$ CXV.
Ps 116:10 MInä uscon/ sentähden minä puhun/ mutta minä sangen waiwatan.
Ps 116:11 Minä sanoin hämmästyxesäni/ caicki ihmiset owat walehteliat.
Ps 116:12 Cuinga minä maxan HERralle caicki hänen hywät tecons/ jotca hän minulle teki ?
Ps 116:13 Minä otan sen autualisen calkin/ ja saarnan HERran nimen.
Ps 116:14 Minä maxan lupauxeni HERralle/ caiken hänen Canssans edesä.
Ps 116:15 Hänen pyhäins cuolema on callis HERran edesä.
Ps 116:16 O HERra minä olen sinun palwelias/ sinun pijcas poica/ sinä olet minun siteni rewäisnyt ricki.
Ps 116:17 Minä uhran sinulle kijtosta/ ja HERran nime saarnan.
Ps 116:18 Minä maxan HERralle lupauxeni/ caiken hänen Canssans edesä.

Ps 116:19 HERran huonen esicartanoisa/ keskellä sinua Jerusalem. Halleluja.

Vers. 11. Walehteliat) se on/ ei pidä yhtengän ihmiseen luotettaman/ ei hän cuitengan wijmein taida autta/ waan täyty puuttua.

CXVII. Psalmi .

LAT.$ CXVI. CAickein ihmisten/ cusa ikänäns he asuwat mailmas/ pitä ylistämän Jumalata/ hänen ijancaickisen hywydens ja totudens tähden/ v. 1.

Ps 117:1 KIittäkät HERra caicki pacanat/ ylistäkät händä caicki Canssa.
Ps 117:2 Sillä hänen armons ja totudens on woimallinen meidän päällem ijancaickisest. Halleluja.

CXVIII. Psalmi .

LAT.$ CXVII. TÄmä Psalmi/ jonga wanhat owat cudzunet/ Halleluja$ aureum$/ etc.$ on parhaista Psalmeista/ josa Dawid/ cosca hän oli pelastettu wihollisildans ja wapadettu suurista murheista/ ja corgotettin hänen Canssans Cuningaxi/ kijttä Jumalata coco Israelin Canssan edes/ nijn ahkerast hänen hywydens tähden/ jonga hän hänelle usein/ ja monella tawalla on osottanut/ v. 1.
ennusta Christuxest ja hänen nousemisestans cuolluista/ v. 15.
ja että hän/ joca hänen Canssaldans nijn hyljätty oli/ on tullut culmakiwexi/ v. 22
neuwo/ että he riemuilla ottaisit tätä autuutta wastan/ ja sen edest Jumalata kijttäisit/ v. 24.

Ps 118:1 KIittäkät HERra: sillä hän on hywä/ ja hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 118:2 Sanocan Israel/ hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 118:3 Sanocan Aaronin huone/ hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 118:4 Sanocan caicki jotca HERra pelkäwät/ hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 118:5 Tuskisani minä HERra rucoilin/ ja HERra cuuldeli minua/ ja lohdutti minua.
Ps 118:6 HERra on minun cansani/ sentähden en minä pelkä/ mitä ihmiset minun tekisit.
Ps 118:7 HERra on minun cansani auttamas minua/ ja minä tahdon nähdä iloni minun wihollisistani.
Ps 118:8 Parambi on uscalda HERran päälle/ cuin luotta ihmisijn.
Ps 118:9 Parambi on uscalda HERran päälle/ cuin luotta päämiehin.

Ps 118:10 Caicki pacanat pijrittäwät minua/ mutta HERran nimeen minä heitä lyön maahan.
Ps 118:11 He pijrittäwät minun joca curilda/ mutta HERran nimeen minä heitä lyön maahan.
Ps 118:12 He pijrittäwät minua nijncuin kimalaiset/ ja he sammuwat nijncuin tuli orjantappuroisa/ mutta HERran nimeen minä heitä lyön maahan.
Ps 118:13 Minua sysätän langeman/ mutta HERra autta minua.
Ps 118:14 HERra on minun wäkewyden/ ja minun Psalmin/ ja on minun autuuden.
Ps 118:15 Ilolla weisatan woitosta wanhurscasten majoisa/ HERran oikia käsi saa woiton.
Ps 118:16 HERran oikia käsi on corgotettu/ HERran oikia käsi saa woiton.
Ps 118:17 En minä cuole/ waan elän/ ja HERran tecoja ilmoitan.
Ps 118:18 Kyllä HERra minua curitta/ waan ei hän minua cuolemalle anna.
Ps 118:19 Awatcat minulle wanhurscauden portit/ minun sisälle käydäxeni/ kijttämän HERra.
Ps 118:20 Se on HERran portti/ wanhurscat sijtä käywät sisälle.
Ps 118:21 Minä kijtän sinua ettäs minua nöyrytit/ ja autit minua.
Ps 118:22 Se kiwi jonga rakendajat hyljäisit/ on tullut culmakiwexi.
Ps 118:23 HERralda se on tapahtunut/ ja on ihme meidän silmäim edesä.
Ps 118:24 Tämä on se päiwä jonga HERra teke/ iloitcam ja riemuitcam hänesä.
Ps 118:25 O HERra auta/ o HERra anna menestyä.
Ps 118:26 Kijtetty olcon se joca tule HERran nimeen/ me siunam teitä HERran huonesta.
Ps 118:27 HERra on Jumala joca meitä walista/ caunistacat juhla lehdeillä/ haman Altarin sarwein asti.
Ps 118:28 Sinä olet minun Jumalan/ ja minä kijtän sinua/ minun Jumalan/ sinua minä ylistän.
Ps 118:29 Kijttäkät HERra: sillä hän on hywä/ ja hänen hywydens pysy ijancaickisest.

Vers. 12. Sammuttawat) He juoxewat caicki sammuttaman/ ikänäns cuin mailma hucuis minun opistan.

CXIX. Psalmi .

LAT.$ CXVIII. ON OpetusPsalmi/ josa Dawid corkiast ylistä Jumalan sana ja terwellistä oppia/ ja tiettäwäxi teke/ cuinga hän himoidze sijnä idzens lohdutta ja opetta anda: ja on täsä Psalmisa/ ensist/ misä ihmisten auttuus ja terwellisys on/ ja cuinga suurest hän sitä ikäwöidze/ nimittäin waelda HERran sanois ja käskyis/ ja edzi händä caikisest sydämest/ rucoile myös että Jumala tällä walistais händä/ caickena elinaicanans mielelläns cuuleman sitä/ tutkisteleman ja nijncuin kyntilätä caikis hänen teisäns seuraman. Neuwo myös muita racastaman Jumalan sana ja cawahtaman päärä ja petollista oppia. Anda sijtte tietä mitä hyödytyst

ristist ja murhest on/ ja cuinga suurest se on tarpellinen/ rucoilla hartast Jumalata auttaman hätäaicana. Lohdutta idzens ja muita ahdistuxes/ tunnusta rohkialla sydämellä uscons ja toiwons Jumalan päälle. Lupa kijttä Jumalata hänen hywäin tecoins edestä. Ja että Jumalisuden harjoitus ja Christillisen ihmisen meno on näisä luetuisa cappaleisa/ sentähden pitä tämä Psalmi jocapäiwä luettaman/ sydämesä tutkisteldaman ja mielesä pidettämän.

Ps 119:1 AUtuat owat ne cuin wiattomasti eläwät/ ja jotca HERran Laisa waeldawat.
Ps 119:2 Autuat owat ne jotca hänen todistuxians pitäwät/ ja caikest sydämest händä edziwät.
Ps 119:3 Sillä jotca hänen teisäns waeldawat/ ei he tee mitän paha.
Ps 119:4 Sinä olet käskenyt pitä wisust sinun käskys.
Ps 119:5 Josca minun elämän pidäis sinun oikeuttas/ täydellä todella.
Ps 119:6 Cosca minä ainoastans cadzon caickia sinun käskyjäs/ nijn en minä tule häpiään.
Ps 119:7 Minä kijtän sinua oikiasta sydämestä/ ettäs opetat minulle wanhurscaudes oikeudet.
Ps 119:8 Sinun oikeuttas minä pidän/ älä minua ikänäns hyljä.
Ps 119:9 CUinga nuorucainen waelda nuhtettomast hänen teisäns ? cosca hän idzens käyttä sinun sanas jälken.
Ps 119:10 Minä edzin sinua caikest sydämestäni/ älä salli minua exyä sinun käskyistäs.
Ps 119:11 Minä pidän sydämesäni sinun sanas/ etten minä rickois sinua wastan.
Ps 119:12 Kijtetty olwo sinä HERra/ opeta minulle sinun oikeuttas.
Ps 119:13 Minä luettelen huulillani caicki sinun suus oikeudet.
Ps 119:14 Minä iloidzen sinun todistuxes teisä/ nijncuin caickinaisesta rickaudesta.
Ps 119:15 MInä puhun mitäs käskenyt olet/ ja cadzelen sinun teitäs.
Ps 119:16 Minä halajan sinun oikeuttas/ ja en unhoda sinun sanojas.
Ps 119:17 TEe hywästi palwelialles/ että minä eläisin ja sinun sanas pidäisin.
Ps 119:18 Awa minun silmäni/ näkemän ihmeitä sinun Laistas.
Ps 119:19 Minä olen wieras maan päällä/ älä peitä minulda käskyjäs.
Ps 119:20 Minun sielun on muserrettu ricki ikäwöidzemisest/ alati sinun oikeudes jälken.
Ps 119:21 Sinä rangaiset corjat/ kirotut owat ne cuin sinun käskyistäs poickewat.
Ps 119:22 Käännä minusta pois pilcka ja ylöncadze: sillä minä pidän sinun todistuxes.
Ps 119:23 Istuwat myös päämiehet ja puhuwat minua wastan/ mutta sinun palwelias puhu sinun oikeudestas.

Ps 119:24 Sinun todistuxias minä halajan/ ne owat minun neuwonandajani.
Ps 119:25 MInun sielun tomusa maca/ wirgota minua sinun sanas jälken.
Ps 119:26 Minä luen minun tietäni ja sinä cuuldelet minua/ opeta minulle sinun oikeudes.
Ps 119:27 Neuwo minulle sinun käskyis tie/ nijn minä puhun sinun ihmeistäs.
Ps 119:28 Nijn minä suren/ että sydän sula minusa/ wahwista minua sinun sanas jälken.
Ps 119:29 Käännä minusta pois wäärä tie/ ja suo minulle sinun Lakis.
Ps 119:30 Totuden tien minä olen walinnut/ sinun oikeudes olen minä asettanut eteeni.
Ps 119:31 Minä ripun sinun todistuxisas/ HERra älä salli minua häpiään tulla.
Ps 119:32 Coscas minun sydämeni wahwistat/ nijn minä juoxen sinun käskyis tietä myöden.
Ps 119:33 OPeta minulle HERra sinun oikeudes tie/ että minä sen loppun asti kätkisin.
Ps 119:34 Anna minulle ymmärrys/ kätkeäxen sinun Lakias/ ja pitäxen sitä coco sydämesäni.
Ps 119:35 Wie minua sinun käskyis polgulle: sillä nijhin minä halajan.
Ps 119:36 Callista minun sydämen sinun todistuxees/ ja ei ahneuden puoleen.
Ps 119:37 Käännä minun silmäni pois cadzelemast turha opetusta/ waan wirgota minua sinun tiehes.
Ps 119:38 Anna palwelias lujasti sinun käskys pitä sinun sanas tähden/ että minä sinua pelkäisin.
Ps 119:39 Käännä minusta pois se pilcka/ jota minä pelkän/ sillä sinun oikeudes owat suloiset.
Ps 119:40 Cadzo/ minä pyydän sinun käskyjäs/ wirgota minua sinun wanhurscaudellas.
Ps 119:41 HERra/ anna armos minulle tapahtua/ sinun apus/ sinun sanas jälken.
Ps 119:42 Että minä woisin wastata minun pilckaitani: sillä minä luotan idzeni sinun sanaas.
Ps 119:43 Älä suingan ota totuden sana pois minun suustani/ sillä minä toiwon sinun oikeuttas.
Ps 119:44 Minä pidän alati sinun Lakis/ aina ja ijancaickisest.
Ps 119:45 Ja minä waellan ilosa/ sillä minä edzin sinun käskyjäs.
Ps 119:46 Minä puhun sinun todistuxistas Cuningasten edesä/ ja en häpe.
Ps 119:47 Ja minä halajan sinun käskyjäs/ joita minä racastan.
Ps 119:48 Ja nostan käsiäni sinun käskyihis/ joita minä racastan/ ja puhun sinun oikeudestas.
Ps 119:49 MUista sinun sanas palwelialles/ jota sinä annoit minun toiwo.
Ps 119:50 Se on minun turwan minun waiwasani/ sillä sinun sanas wirgotta minun.
Ps 119:51 Corjat irwittelewät minua sangen/ en minä sentähden sinun Laistas poicke.
Ps 119:52 HERra/ cuin minä ajattelen/ cuinga sinä mailman algusta duominnut olet/ nijn minä lohdutetan.
Ps 119:53 Minä sytyn jumalattomain tähden/ jotca sinun Lakis hyljäwät.
Ps 119:54 Sinun oikeudes owat minun weisuni/ minun waelluxeni huonesa.

Ps 119:55 HERra/ minä ajattelen yöllä sinun nimes/ ja pidän sinun Lakis.
Ps 119:56 Se olis minun tawaran/ että minä sinun käskys pidäisin.
Ps 119:57 MInä olen sanonut: HERra/ se on minun perimiseni/ että minä pidän sinun ties.
Ps 119:58 Minä rucoilen sinun caswos edes täydest sydämest/ ole minulle armollinen sinun sanas jälken.
Ps 119:59 Minä tutkin minun teitäni/ ja käännän minun jalcani sinun todistustes puoleen.
Ps 119:60 Minä riennän ja en wijwy/ sinun käskyjäs pitämän.
Ps 119:61 Jumalattomain kicuri raatele minua/ mutta en minä unohda sinun Lakias.
Ps 119:62 Puoli yöstä minä nousen sinua kijttämän/ sinun wanhurscaudes oikeuden tähden.
Ps 119:63 Minä olen heidän puolellans jotca sinua pelkäwät/ ja sinun käskyjäs pitäwät.
Ps 119:64 HERra/ maa on täynäns sinun hywyttäs/ opeta minulle sinun oikeuttas.
Ps 119:65 HYwästi sinä teit HERra sinun palwelias cohtan/ sinun sanas jälken.
Ps 119:66 Opeta minulle hywiä tapoja/ ja taito: sillä minä uscon sinun käskys.
Ps 119:67 Ennencuin minä nöyrytettin/ exyin minä/ mutta nyt minä pidän sinun sanas.
Ps 119:68 Sinä olet hywä ja runsas/ opeta minulle sinun oikeuttas.
Ps 119:69 Corjat ajattelewat walhen minun päälleni/ mutta minä pidän täydest sydämest sinun käskys.
Ps 119:70 Heidän sydämens on paxu nijncuin raswa/ mutta minä halajan sinun Lakias.
Ps 119:71 Se kelpa minulle ettäs minun nöyrytit/ että minä sinun oikeuttas oppisin.
Ps 119:72 Sinun suus Laki on minulle otollisembi cuin monda tuhatta cappaletta culda ja hopiata.
Ps 119:73 SInun kätes owat minun tehnet ja walmistanet/ anna minulle ymmärryst oppiaxeni sinun käskyjäs.
Ps 119:74 Jotca sinua pelkäwät/ ne minun näkewät ja iloidzewat/ sillä minä toiwon sinun sanaas.
Ps 119:75 HERra minä tiedän sinun duomios oikiaxi/ ja sinä olet minua uscollisest nöyryttänyt.
Ps 119:76 Olcon sijs sinun armos minun lohdutuxen/ nijncuins palwelialles luwannut olet.
Ps 119:77 Anna minulle sinun laupiudes tapahtua/ että minä eläisin: sillä minä halajan sinun Lakias.
Ps 119:78 Josca corjat häpiään tulisit/ jotca minua painawat alas walhellans/ mutta minä puhun sinun käskyistäs.
Ps 119:79 Josca ne tulisit minun tygöni/ jotca sinua pelkäwät/ ja sinun todistuxes tundewat.
Ps 119:80 Olcon minun sydämen toimellinen sinun oikeudesas/ etten minä häwäistäis.
Ps 119:81 MInun sielun ikäwöidze sinun autuuttas/ minä toiwon sinun sanas päälle.
Ps 119:82 Minun silmäni hiweldywät sinun sanas jälken/ ja sanowat: coscas minua lohdutat ?
Ps 119:83 Sillä minä olen nijncuin nahca sawus/ en minä unohda sinun oikeuttas.

Ps 119:84 Cuinga cauwan sinun palwelias odotta ? coscas duomidzet minun wainojani ?
Ps 119:85 Corjat minulle cuoppia caiwawat/ jotca ei ole sinun Lais perästä.
Ps 119:86 Caicki sinun käskys owat sula totuus/ ne walhella minua waiwawat/ auta minua.
Ps 119:87 He olisit juuri lähes minun maan päällä hucuttanet/ mutta en minä sinun käskyjäs hyljännyt.
Ps 119:88 Wirgota minua sinun armollas/ että minä pidäisin sinun suus todistuxet.
Ps 119:89 HERra sinun sanas pysy ijancaickisest/ nijn lewiäldä cuin taiwas on.
Ps 119:90 Sinun totudes pysy sugusta sucuun/ sinä perustit maan/ ja se pysy.
Ps 119:91 Se pysy jocapäiwä sinun sanas jälken: sillä caicki täyty sinua palwella.
Ps 119:92 Ellei sinun Lakis olis ollut minun lohdutuxen/ nijn minä olisin radollisudesani huckunut.
Ps 119:93 En minä ikänäns unohda sinun käskyjäs/ sillä nijllä sinä minua lohdutat.
Ps 119:94 Sinun minä olen/ auta minua: sillä minä edzin sinun käskyjäs.
Ps 119:95 Jumalattomat minua wartioidzewat hucuttaxens/ mutta sinun todistuxestas minä otan waarin.
Ps 119:96 Caikista cappaleista minä olen lopun nähnyt/ mutta sinun käskys pysywät.
Ps 119:97 CUinga minä racastan sinun Lakias ? jocapäiwä minä sijtä puhun.
Ps 119:98 Sinä teit minun taitawammaxi käskyilläs cuin minun wiholliseni owat: sillä se on minun ijancaickinen tawaran.
Ps 119:99 Minä olen oppenembi cuin caicki minun opettajani: sillä sinun todistuxes owat minun puheni.
Ps 119:100 Enämmän minä ymmärrän cuin wanhemmat: sillä minä pidän sinun käskyjäs.
Ps 119:101 Minä wäldän jalcani caikista pahoista teistä/ että minä sinun sanas pidäisin.
Ps 119:102 En minä poicke sinun oikeudestas: sillä sinä opetat minua.
Ps 119:103 Sinun sanas owat minun suulleni makiammat cuin hunaja.
Ps 119:104 Sinun sanas teke minun ymmärtäwäisexi/ sentähden minä wihan caickia wääriä teitä.
Ps 119:105 SInun sanas on minun jalcaini kyntilä/ ja walkeus minun teilläni.
Ps 119:106 Minä wannon ja pidän/ että minä sinun wanhurscaudes oikeudet pitä tahdon.
Ps 119:107 Minä olen sangen waiwattu/ HERra wirgota minua sinun sanas perästä.
Ps 119:108 Olcon sinulle HERra otolliset minun suuni mieliset uhrit/ ja opeta minulle sinun oikeudes.
Ps 119:109 Minä cannan alati minun sieluani minun käsisäni/ ja en unohda sinun Lakias.
Ps 119:110 Jumalattomat wirittäwät minulle paulat/ mutta en minä exy sinun käskyistäs.
Ps 119:111 Sinun todistuxes owat minun ijancaickiset perimiseni: sillä he owat minun sydämeni riemut.
Ps 119:112 Minä callistan minun sydämeni/ tekemän sinun oikeudes jälken/ aina ja ijancaickisest.
Ps 119:113 MInä wihan wieckaita hengejä/ ja racastan sinun Lakias.

Ps 119:114 Sinä olet minun warjeluxen ja kilpen/ minä toiwon sinun sanas päälle.
Ps 119:115 Poiketcat minusta te pahanelkiset/ minä pidän minun Jumalani käskyt.
Ps 119:116 Tuke minua sanallas/ että minä eläisin/ ja älä anna minun toiwoni wilpistellä.
Ps 119:117 Wahwista minua/ että minä autetuxi tulisin/ nijn minä halajan alati sinun oikeuttas.
Ps 119:118 Sinä tallat alas caicki jotca sinun oikeudestas horjuwat: sillä heidän wietellyxens on sula walhe.
Ps 119:119 Sinä heität pois caicki jumalattomat maan pääldä nijncuin logan/ sentähden minä racastan sinun todistuxias.
Ps 119:120 Minä pelkän sinua/ nijn että minun ihon wärise/ ja wapisen sinun duomiotas.
Ps 119:121 MInä otan waarin oikeudesta ja wanhurscaudesta/ älä minua hyljä nijlle/ jotca minulle wäkiwalda tekewät.
Ps 119:122 Wasta palwelias edestä ja lohduta händä/ ettei corjat tekis minulle wäkiwalda.
Ps 119:123 Minun silmäni hiweldywät sinun autuudes perän/ ja sinun wanhurscaudes sanan jälken.
Ps 119:124 Toimita sinun palwelias cansa sinun armos perästä/ ja opeta minulle sinun oikeuttas.
Ps 119:125 Sinun palwelias minä olen/ anna minulle ymmärryst/ että minä tundisin sinun todistuxes.
Ps 119:126 Jopa aica on että HERra sijhen jotakin tekis/ he owat sinun Lakis särkenet.
Ps 119:127 Sentähden minä racastan sinun käskyäs/ enä cuin culda/ ja parasta culda.
Ps 119:128 Sentähden minä pidän wisust caickia sinun käskyjäs/ minä wihan caickia wääriä teitä.
Ps 119:129 IHmelliset owat sinun todistuxes/ sen tähden minun sielun ne pitä.
Ps 119:130 Cuin sinun sanas julistetan/ nijn se ilahutta/ ja anda yxikertaisille ymmärryxen.
Ps 119:131 Minä awan suuni ja huocan/ sillä minä halajan sinun käskyjäs.
Ps 119:132 Käännä sinuas minun puoleeni ja ole minulle armollinen/ nijncuins olet nijlle tottunut tekemän/ jotca sinun nimes racastawat.
Ps 119:133 Anna minun käymiseni olla wahwana sanasas/ ja älä anna wäkiwallan minua wallita.
Ps 119:134 Lunasta minua ihmisten wäkiwallasta/ nijn minä pidän sinun käskyjäs.
Ps 119:135 Walista sinun caswos palwelias päälle/ ja opeta minulle oikeudes.
Ps 119:136 Minun silmäni wettä wuotawat/ ettei sinun käskyjäs pidetä.
Ps 119:137 HERra sinä olet wanhurscas/ ja sinun sanas on oikia.
Ps 119:138 Sinä olet wanhurscaudes todistuxet/ ja totuden wisust käskenyt.
Ps 119:139 Minä olen lähes surmaxeni kijwannut/ että minun wiholliseni owat sinun sanas unohtanet.
Ps 119:140 Sinun puhes on sangen coeteldu/ ja sinun palwelias sen rackana pitä.
Ps 119:141 Minä olen halpa ja ylöncadzottu/ mutta en minä unohda sinun käskyjäs.

Ps 119:142 Sinun wanhurscaudes on ijancaickinen wanhurscaus/ ja sinun Lakis on totuus.
Ps 119:143 Ahdistus ja tusca owat minuun sattunet/ mutta minä halajan sinun käskyjäs.
Ps 119:144 Sinun wanhurscaudes todistuxet owat ijancaickiset/ anna minulle ymmärrys/ nijn minä elän.
Ps 119:145 MInä huudan coco sydämestäni/ cuuldele HERra minua/ että minä sinun oikeudes pidäisin.
Ps 119:146 Sinua minä huudan/ auta minua/ että minä sinun todistuxes pidäisin.
Ps 119:147 Warahin minä ennätän ja huudan/ sinun sanas päälle minä toiwon.
Ps 119:148 Warahin minä walwon/ että minä puhuisin sinun sanoistas.
Ps 119:149 Cuuldele minun änen sinun armos perästä HERra/ wirgota minua sinun oikeudes jälken.
Ps 119:150 Minun pahanelkiset wainolliseni carawat päälleni/ ja owat caucana sinun Laistas.
Ps 119:151 HERra/ sinä olet läsnä/ ja sinun käskys owat sula totuus.
Ps 119:152 Mutta minä sen aica tiesin/ että sinä olet sinun todistuxes ijancaickisest perustanut.
Ps 119:153 CAdzo minun radollisuttani/ ja pelasta minua/ auta minua/ sillä embä minä unohda sinun Lakias.
Ps 119:154 Toimita minun syyn ja päästä minua/ wirgota minua sinun sanas cautta.
Ps 119:155 Autuus on caucana jumalattomista/ sillä ei he tottele sinun oikeuttas.
Ps 119:156 HERra/ sinun laupiudes on suuri/ wirgota minua sinun oikeudes perästä.
Ps 119:157 Minun wainojani ja wihollniseni owat monda/ mutta en minä poicke sinun todistuxistas.
Ps 119:158 Minä näen ylöncadzojat/ ja se teke minulle paha/ ettei he sinun sanas pidä.
Ps 119:159 Cadzo/ minä racastan sinun käskyjäs/ HERRA wirgota minua sinun armos perästä.
Ps 119:160 Sinun sanas on algusta totuus ollut/ caicki sinun wanhurscaudes oikeudet pysywät ijancaickisest.
Ps 119:161 PÄämiehet wainowat minua ilman syytä/ ja minun sydämen pelkä sinun sanojas.
Ps 119:162 Minä iloidzen sinun puhestas/ nijncuin jocu sais suuren saalin.
Ps 119:163 Walhetta minä wihan ja cauhistun/ mutta sinun Lakias minä racastan.
Ps 119:164 Seidzemest päiwäs minä kijtän sinua/ sinun wanhurscaudes oikeuden tähden.
Ps 119:165 Suuri rauha on nijllä/ jotca sinun Lakias racastawat/ ja ei he horju.
Ps 119:166 HERra minä odotan sinun autuuttas/ ja teen sinun käskys perästä.
Ps 119:167 Minun sielun pitä sinun todistuxes/ ja racasta nijtä sangen.
Ps 119:168 Minä pidän sinun käskyjäs ja todistuxias: sillä caicki minun tieni owat edesäs.
Ps 119:169 HERra/ anna minun candeni tulla sinun etees/ anna minulle ymmärrystä sinun sanas jälken.
Ps 119:170 Anna minun rucouxeni tulla sinun etees/ pelasta minua sinun sanas jälken.
Ps 119:171 Minun huuleni kijttäwät/ coscas minulle opetat sinun oikeudes.
Ps 119:172 Minun kielen puhu sinun sanastas: sillä caicki sinun käskys owat oikiat.

Ps 119:173 Olcon sinun kätes minulle awullinen: sillä minä olen walinnut sinun käskys.
Ps 119:174 HERra/ minä ikäwöidzen sinun autuuttas/ ja halajan sinun Lakias.
Ps 119:175 Anna minun sieluni elä/ että hän sinua kijttäis/ ja sinun oikeudes auttacon minua.
Ps 119:176 Minä olen nijncuin exywä ja cadotettu lammas/ edzi sinun palwelias: sillä en minä unohda sinun käskyjät.

Vers. 61. Raatele) Col. 2:9. Älkät andaco teitän ryöstä.
v. 113. Wieckaita) owat/ jotca aina jotakin utta ajattelewat ja alcawat/ nijncuin wääräin opettajain tapa on.
v. 139. Unohtanet) Ei ainoastans ei tottele: Waan myös nijn tyhjänä pitäwät cuin ei se Jumalan sana oliscan.
v. 163. Walhetta) Ulcocullatuita ja petollisia ihmisiä.
v. 165. Horju) Ei heidän pidä harhaileman eli exymän/ eikä wäkiwallalla eli petoxella käätyxi tuleman.

CXX. Psalmi .

LAT.$ CXIX. PRopheta rucoile wääriä opettaita/ walehtelioita/ petollisia ja myrkyllisiä ihmisiä wastan/ että Jumala händä nijstä warjelis/ v. 1.
osotta cuinga paljo paha he matcan saattawat/ ja cuinga työläs on asua sencaltaisten rijdaisten ihmisten cansa/ v. 3.

Ps 120:1 Weisu corkeimmas Chuoris. MInä huudan HERra minun tuskisani/ ja hän cuuldele minua.
Ps 120:2 HERra pelasta minun sielun walehtelewista suista/ ja wääristä kielistä.
Ps 120:3 Mitä häärä kieli taita sinulle tehdä ? ja mitä se taita toimitta ?
Ps 120:4 Se on nijncuin wäkewän teräwät nuolet/ nijncuin tuli catawisa.
Ps 120:5 Woi minua/ että minä olen muucalainen Mesechin seas/ minun täyty asua Kedarin majain seas.
Ps 120:6 Se tule minun sielulleni ikäwäxi/ asuwa nijden tykönä/ jotca rauha wihawat.
Ps 120:7 Minä pidän rauhan/ mutta cuin minä puhun/ nijn he sodan nostawat.

Vers. 4. Catawisa) Tuli rätise catawisa ja pala sangen: sillä se on lihawa ja sytty cohta: nijn myös väärä oppi lijcku suurella woimalla/ ja pala.

CXXI. Psalmi .

LAT.$ CXX. LOhdutusPsalmi/ josa Dawid osotta caikesa tuscasa ja hädäsä/ panewans rohkiast caiken toiwons Jumalan läsnäolemiseen ja hywyteen/ v. 1.
ja neuwo coco Jumalan seuracunda/ seuraman hänen tapans/ v. 4.

Ps 121:1 Weisu corkeimmas Chuoris. MInä nostan silmäni mäkin päin/ joista minulle apu tule.
Ps 121:2 Minun apun tule HERralda/ joca taiwan ja maan tehnyt on.
Ps 121:3 Ei hän salli sinun jalcas horjua/ eikä se maca joca sinua kätke.
Ps 121:4 Cadzo/ Israelin wartia/ ei hän maca eli torcu.
Ps 121:5 HERra kätkekön sinua/ HERra on sinun warjos/ sinun oikialla kädelläs.
Ps 121:6 Ettei Auringo sinua poldais päiwällä/ eikä Cuu yöllä.
Ps 121:7 HERra kätkekön sinua caikista pahoista/ hän kätkekön sinun sielus.
Ps 121:8 HERra kätkekön sinun ulos käymises ja sisällekäymises/ hamast nyt ja ijancaickiseen.

CXXII. Psalmi .

LAT.$ CXXI. KIitos/ josa Dawid iloidze sangen suurest/ että hän pääsis Jumalan palweluxeen muiden jumalisten cansa/ v. 1.
ylistä Jerusalemin Caupungita/ joca sijhen Jumalalda walittu ja rakettu on/ v. 3.
neuwo ahkerast rucoileman Jerusalemin menestyxen edest/ v. 6.
että muutkin tästä callista tawarasta osallisexi tulisit/ v. 8.

Ps 122:1 Dawidin weisu corkeimmas. Chuoris. MInä iloidzen nijstä cuin minulle sanotut owat/ että me menem HERran huoneseen.
Ps 122:2 Ja että meidän jalcam pitä seisoman/ sinun porteisas Jerusalem.
Ps 122:3 Jerusalem on rakettu Caupungixi/ johonga on tuleminen cocon.
Ps 122:4 Että sucucunnat astuisit sinne ylös/ nimittäin/ HERran sucucunda/ saarnaman Israelin Canssalle/ ja kijttämän HERran nime.
Ps 122:5 Sillä siellä owat istuimet raketut duomitta/ Dawidin huonen istuimet.

Ps 122:6 Toiwottacat Jerusalemille onne/ he menestykön jotca sinua racastawat.
Ps 122:7 Rauha olcon sinun muureis sisällä/ ja onni sinun huoneisas.
Ps 122:8 Minun weljeini ja ystäwäini tähden/ minä toiwotan sinulle rauha.
Ps 122:9 Meidän HERram Jumalam huonen tähden/ edzin minä sinun parastas.

Vers. 1. HERran huoneseen) Josa Jumalan sana opetetan ja cuullan/ ja se on Jumalan huone/ josta iloidzeman pitä.
v. 8. Rauha) se on/ ettäs menestyisit.

CXXIII. Psalmi .

LAT.$ CXXII. RUcous/ että Jumala pelkäwäisiäns ja jotca häneen sydämest turwawat ja händä rucoilewat/ v. 1.
armollisest auttais ylpeitten ylöncadzesta ja pilcasta/ masennais myös ylöncadzoita ja ylpeitä/ v. 5.

Ps 123:1 Weisu corkeimmas Chuoris. MInä nostan silmäni sinun tygös/ joca asut taiwaisa.
Ps 123:2 Cadzo/ cuin palweliain silmät cadzowat heidän isändäins käsijn.
Ps 123:3 Cuin pijcain silmät cadzowat heidän emändäins käsijn.
Ps 123:4 Nijn meidän silmäm cadzowat meidän HERram Jumalatam/ sijhenasti että hän meille armollisexi tule.
Ps 123:5 Ole meille armollinen HERra/ ole meille armollinen: sillä me olem sangen täytetyt ylöncadzesta.
Ps 123:6 Sangen täynäns on meidän sielum ylpeitten pilcasta/ ja coreitten ylöncadzesta.

CXXIV. Psalmi .

LAT.$ CXXIII. KIitos/ josa Jumalan seuracunda tunnusta pääsnens suuresta hädästä/ ei omalla eli ihmisten woimalla/ waan Jumalan erinomaisella awulla ja läsnäolemisella/ v. 1.
luettele mitkä suuret waarat hänellä ollet owat/ v. 3.
neuwo/ caickia sydämest Jumalata kijttämän/ v. 8.

Ps 124:1 Dawidin weisu corkeimmas Chuoris. ELlei HERra olis meidän cansam/ nijn sanocan Israel.
Ps 124:2 Ellei HERra olis meidän cansam/ cosca ihmiset carcawat meitä wastan.

Ps 124:3 Nijn he nielisit meidän eläwäldä/ cosca heidän wihans julmistu meidän päällem.
Ps 124:4 Nijn wesi meitä upotais/ cosket käwisit meidän sieluim ylidze.
Ps 124:5 Kijtetty olcon HERra/ ettei hän meitä anna raateluxexi heidän hambaillens.
Ps 124:6 Meidän sielum pääsi nijncuin lindumiehen paulasta. Paula on särjetty/ ja me olemma päästetyt.
Ps 124:7 Meidän apum on HERran nimesä/ joca taiwan ja maan tehnyt on.

CXXV. Psalmi .

LAT.$ CXXIV. TÄmä Psalmi osotta sen suuren rauhan ja onnellisuden/ cuin nijllä on jotca tuscas toiwowat HERran päälle/ v. 1.
ja ymmärtäwät tämän mailman tuscan olewan ajallisen/ ja joca ei ole werrattapa ijancaickiseen/ v. 3.
pyytä apua jumalattomia wastan/ v. 5.

Ps 125:1 Weisu corkeimmas Chuoris. JOtca HERran päälle uscaldawat/ ei he lange/ waan pysywät ijancaickisest nijncuin Zionin wuori.
Ps 125:2 Jerusalemin ymbäri owat wuoret/ ja HERra on hänen Canssans ymbärillä/ hamast nyt ja ijancaickiseen.
Ps 125:3 Sillä jumalattomain waldicka ei pidä pysymän wanhurscasten joucon päällä/ ettei wanhurscat ojennais käsiäns wääryteen.
Ps 125:4 HERra tee hywästi/ hywille ja hurscaille sydämille. Mutta jotca poickewat wäärijn teihins/ nijtä Jumala aja pois pahantekiäin cansa/ mutta rauha olcon Israelille.

CXXVI. Psalmi .

LAT.$ CXXV. KIitos/ sen sanomattoman ilon ja riemun edestä/ joca Israelin lapsille oli tapahtunut/ cosca he wapadettin Babelin fangeudesta/ v. 1.
ja harras rucous/ että Jumala hänen seuracundans sencaltaises menestyxes armollisest warjelis/ v. 4.
ja waicka suuri suru on ollut/ nijn on suurembi riemu seurannut/ v. 5.

Ps 126:1 Weisu corkeimmas Chuoris. COsca HERra päästä Zionin fangit/ nijn me olemma nijncuin unda näkewäiset.
Ps 126:2 Silloin meidän suum naurolla täytetän/ ja meidän kielem on täynäns riemua/ silloin sanotan

pacanoisa: HERra on suuria heidän cohtans tehnyt.
Ps 126:3 HERra on suuria tehnyt meidän cohtam: sillä me olemma iloiset.
Ps 126:4 HERra käännä meidän fangiuxem/ nijncuins wirrat eteläs cuiwannut olet.
Ps 126:5 Jotca kyyneleillä kylwäwät/ ne ilolla nijttäwät.
Ps 126:6 He menewät ja itkewät/ ja wiewät ulos callin siemenen/ ja tulewat riemulla/ ja tuowat heidän lyhtens.

Vers. 1. Unda näkewäiset) se on/ ilo on nijn suuri/ että työläst uscotan/ ja se on nijncuin me unexuisimme/ ja ei olis tosi.
v. 4. Eteläs) cosca hän punaisen meren cuiwais.

CXXVII. Psalmi .

LAT.$ CXXVI. ON OpetusPsalmi/ ettei mailmallinen hallituswirca/ eikä talon meno menesty eli enäne ihmisen nopeudella/ ahkerudella ja toimella/ waan ainoastans Jumalan siunauxella/ v. 1.
opetta lapset olewan Jumalan lahjan/ v. 4.
ja sen olewan autuan/ joca nijllä lahjoitetan/ v. 6.

Ps 127:1 Salomon weisu corkeimmas Chuoris. JOs ei HERra huonetta rakenna/ nijn he huckan työtä tekewät/ jotca sitä rakendawat.
Ps 127:2 Jos ei HERra Caupungita warjele/ nijn wartiat huckan walwowat.
Ps 127:3 Se on turha että te warhain nouset ja hiljain maata menet/ ja suurella työllä elatuxen walmistatte: sillä hän anda ystäwillens heidän maatesans.
Ps 127:4 Cadzo/ lapset owat HERran lahja/ ja ruumin hedelmä on ando.
Ps 127:5 Cuin nuolet wäkewän kädesä/ nijn owat nuorucaiset.
Ps 127:6 Autuas on se jonga wijni on nijtä täynäns/ ei ne häwäistä/ cosca heillä wihollistens cansa portisa tekemist on.

CXXVIII. Psalmi .

LAT.$ CXXVII. Opetus ja lohdutus Jumalisille awio puolisoille/ mitä hywä heidän on toiwomist Jumalalda/ nimittäin/ onne ja menestyst caikisa heidän aicoimisisans/ v. 1.

onnellista awioskäskyä ja terweitä lapsia/ v. 3.
Jumalan siunausta ja Isän maan menestystä/ v. 4.
monda sikiätä/ rauha ja lewollisutta hallituswiras/ v. 5.

Ps 128:1 Weisu corkeimmas Chuoris. AUtuas on se cuin HERra pelkä/ ja hänen teilläns waelda.
Ps 128:2 Sinä elätät sinua kättes töistä/ autuas sinä olet/ ja sinulle käy hywästi.
Ps 128:3 Sinun emändäs on nijncuin hedelmällinen wijnapuu/ sinun huones louckaita ymbäri/ sinun lapses nijncuin öljyn wesat/ sinun pöytäs ymbärillä.
Ps 128:4 Cadzos/ näin se mies siunatan/ joca HERra pelkä.
Ps 128:5 HERra siuna sinua Zionista/ ettäs näet Jerusalemin onnen/ caickena sinun elinaicanas.
Ps 128:6 Ja saat nähdä sinun lastes lapset/ ja rauhan Israelis.

CXXIX. Psalmi .

LAT.$ CXXVIII. KIitos/ waicka Jumalan seuracunda jumalattomilda HERran wihamiehildä monaist on surkiast waiwattu ja wainottu/ v. 1.
cuitengin on wanhurscas Jumala/ aina auttanut ja pelastanut Canssans/ v. 4.
toiwo/ että hänen wihollisens cuiwais nijncuin ruoho/ ja häpiään tulis/ v. 5.

Ps 129:1 Weisu corkeimmas Chuoris. HE owat usein minua ahdistanet hamast minun nuorudestani/ sanocan Israel.
Ps 129:2 He owat usein minua ahdistanet hamast minun nuorudestani/ mutta ei he minua woittanet.
Ps 129:3 Kyndäjät owat minun selkäni päällä kyndänet/ ja wacons pitkäxi wetänet.
Ps 129:4 HERra joca wanhurscas on/ on jumalattomain köydet catcoinut.
Ps 129:5 Josca he häpiään tulisit ja käändyisit tacaperin/ caicki jotca Zionita wihawat.
Ps 129:6 Josca he olisit nijncuin ruohot cattoin päällä/ jotca ennen cuiwettuwat cuin he rewäistän ylös.
Ps 129:7 Joista nijttäjä ei kättäns täytä/ eikä lyhten sitoja syliäns.
Ps 129:8 Eikä yxikän ohidzekäypä sano: olcon HERran siunaus teidän päällän/ me siunam teitä HERran nimeen.

CXXX. Psalmi .

LAT.$ CXXIX. TÄmä on callis CatumusPsalmi josa ahdistettu syndinen/ rucoile Jumalalda syndein andexisaamista/ v. 1.
tunnusta sydämestäns Jumalan edes/ ei pysywäns hänen edesäns/ jos hän käy oikeudelle hänen cansans/ v. 3.
jonga tähden hän pakene Jumalan totisen lupauxen perästä hänen laupiuteens/ ja sen cautta wahwast toiwo syndein andexisaamista/ v. 4.
neuwo Jumalan seuracunda/ että hän myös sitä tekis/ v. 7.

Ps 130:1 Weisu corkeimmas Chuoris. SYwydestä minä huudan sinua HERra.
Ps 130:2 HERra cuule minun änen/ waarin ottacan sinun corwas minun rucouxeni änestä.
Ps 130:3 Jos sinä HERra soimat syndiä ? HERra cuca sijs pysy ?
Ps 130:4 Sillä sinun tykönäs on andexiandamus/ että sinua peljätäisin.
Ps 130:5 Minä odotan HERra/ minun sielun odotta/ ja minä toiwon hänen sanans päälle.
Ps 130:6 Minun sielun wartioidze HERra/ huomen wartiasta toisen huomen wartian asti.
Ps 130:7 Israel toiwocan HERran päälle/ sillä HERralla on armo/ ja runsas lunastus hänellä.
Ps 130:8 Ja hän lunasta Israelin caikista hänen synneistäns.

CXXXI. Psalmi .

LAT.$ CXXX. ON OpetusPsalmi/ josa rucoillan Dawidin tawalla/ ettei sydän tulis ylpiäxi eli silmät corjaxi/ v. 1.
waan nijncuin wieroitettu lapsi/ toiwoisim totisesa nöyrydesä ainoastans Jumalalda laupiutta/ v. 2.

Ps 131:1 Dawidin weisu corkeimmas Chuoris. HERra/ ei minun sydämen ole corja/ eikä minun silmäni ole ylpiä/ engä waella suurisa asioisa/ jotca minulle työlät owat.
Ps 131:2 Cosca en minä minun sieluani asettanut ja waikittanut/ nijn minun sielun tuli wieroitetuxi/ nijncuin lapsi äitistäns wieroitetan.
Ps 131:3 Israel toiwocan HERran päälle hamast nyt ja ijancaickiseen.

CXXXII. Psalmi .

LAT.$ CXXXI. RUcous/ että Jumala lupauxens jälken/ tahdois wäkewällä kädelläns suojella hänen

Templins/ jonga Dawid aicoi raketa Jerusalemijn/ hänen pyhän nimens cunniaxi/ ja Jumalan palweluxen lisändymisexi/ v. 1.
ihastu suuresti Jumalan asumasiast/ v. 8.
rucoile mailmallisen hallituxen edest/ v. 10.
weisa Christuxest ja hänen waldacunnastans/ joca oli tulewa Dawidin siemenestä/ v. 11.
ja Zionist/ se on/ Jumalan oikiasta seuracunnasta/ josa HERra tahto lewätä ja asua/ v. 13.

Ps 132:1 Weisu corkeimmas Chuoris. MUista HERra Dawidita/ ja caicke hänen waiwans.
Ps 132:2 Joca HERralle wannoi/ ja lupais lupauxens Jacobin wäkewälle.
Ps 132:3 En minä mene minun huoneni majaan/ engä wuoteseni pane maata.
Ps 132:4 En minä anna silmäini unda saada/ engä silmälautaini torckua.
Ps 132:5 Sijhenasti cuin minä löydän sian HERralle/ Jacobin wäkewän asumisexi.
Ps 132:6 Cadzo/ me cuulimma hänestä Ephratas/ me olemma sen löynnet medzän kedoisa.
Ps 132:7 Me tahdomma hänen asuinsioins mennä/ ja cumarta hänen jalcains astinlaudan edes.
Ps 132:8 Nouse HERra sinun lepoos/ sinä ja sinun wäkewydes Arcki.
Ps 132:9 Anna sinun Pappis puke heitäns wanhurscaudella/ ja sinun pyhäs riemuitcan.
Ps 132:10 Älä ota pois sinun woidellus hallitust/ sinun palwelias Dawidin tähden.
Ps 132:11 HERra on wannonut Dawidille totisen walan/ ja ei hän sijtä wilpistele/ sinun ruumis hedelmästä minä istutan sinun istuimelles.
Ps 132:12 Jos sinun lapses minun lijttoni pitäwät ja minun todistuxeni/ jotca minä heille opetan/ nijn heidän lapsens myös sinun istuimellas istuwat ijancaickisest
Ps 132:13 Sillä HERra on Zionin walinnut/ ja halaja siellä asua.
Ps 132:14 Tämä on minun lepon ijancaickisest/ täsä minä tahdon asua: sillä se minulle kelpa.
Ps 132:15 Minä siunan heidän elatuxens/ ja hänen köyhillens kyllä annan leipä.
Ps 132:16 Hänen Pappins minä puetan autuudella/ ja hänen pyhäns pitä riemuidzeman.
Ps 132:17 Siellä minä annan puhjeta Dawidin sarwen/ minä walmistin kyntiläni woideltulleni.
Ps 132:18 Hänen wihollisens minä häpiällä puetan/ mutta hänen päälläns cucoista hänen cruununs.

Vers. 6. Hänestä) se on/ sijtä siasta.
v. 8. Wäkewydes) se on/ sinun jaloudes.
v. 18. Cruununs) se on/ waldacundans.

CXXXIII. Psalmi .

*LAT.$ CXXXII. ON OpetusPsalmi/ että rauhallisest ja yximielisest yhdes eletäisin/ v. 2.
osotta yhteyden cauneuden ja hyödytyxen/ werta hywänhajuiseen Balsamijn ja hedelmälliseen sateseen/ v. 3.*

Ps 133:1 Dawidin weisu corkeimmas Chuoris. CAdzos/ cuinga hywä ja suloinen se on/ että weljet sowinnos keskenäns asuwat.
Ps 133:2 Nijncuin se callis woide/ joca Aaronin päästä wuota coco hänen partaans/ joca wuota hänen waatteisijns.
Ps 133:3 Nijncuin neste/ joca Hermonist tule alas Zionin wuorelle: Sillä siellä lupa HERra siunauxen/ ja elämän alati ja ijancaickisest.

Vers. 1. Keskenäns) se on/ cosca woimalliset/ suuret/ pyhät/ ja taitawat pitäwät murhen köyhist/ huonoist ja taitamattomist/ Rom. 14:1.

CXXXIV. Psalmi .

*LAT.$ CXXXIII. NEuwo seuracunnan palwelioita/ että he ahkerast ja uscollisest pidäisit wirastans waarin/ v. 2.
nijn Jumala heitä wiljalda siuna/ v. 4.*

Ps 134:1 Weisu corkeimmas Chuoris. CAdzo/ kijttäkät HERra caicki HERran palweliat/ jotca yöllä seisotta HERran huonesa.
Ps 134:2 Nostacat käten Pyhä päin/ ja kijttäkät HERra.
Ps 134:3 HERra siunatcon sinua Zionista/ joca taiwan ja maan tehnyt on.

CXXXV. Psalmi .

*LAT.$ CXXXIV. NEuwo Pappeja ja coco Israeli/ kijttämän ahkerast Jumalata/ monein hywäin tacoins edestä/ v. 2.
luettele onnelliset hywät työt cuin Jumala Israelin Canssalle muinen teki/ v. 5.
häwäise pacanain jumalita/ jotca tehdyt owat ihmisten käsillä/ v. 16.*

neuwo heitä jotca Zionisa asuwat/ kijttämän HERra/ v. 20.

Ps 135:1 Halleluja. YListäkät HERran nime/ kijttäkät HERran palweliat.
Ps 135:2 Te cuin seisotta HERran huonesa/ meidän Jumalam esihuoneisa.
Ps 135:3 Kijttäkät HERra/ sillä HERra on hywä/ ja weisatcat kijtost hänen nimellens: sillä se on suloinen.
Ps 135:4 Sillä HERra on idzellens walinnut Jacobin/ Israelin hänen omaxens.
Ps 135:5 Minä tiedän että HERra on suuri/ ja meidän Jumalam caickein jumalain seas.
Ps 135:6 Caicki mitä HERra tahto/ nijn hän teke/ taiwas/ maas/ meres ja caikes sywydes.
Ps 135:7 Joca pilwet nosta maan äristä/ joca pitkäisen tulen ja saten teke/ joca tuulet salaisista paicoista anda puhalda.
Ps 135:8 Joca esicoiset Egyptis löi/ sekä ihmisistä että carjasta.
Ps 135:9 Ja andoi merckins ja ihmens tulla Egyptin keskelle/ Pharaolle ja caikille hänen palwelioillens.
Ps 135:10 Joca paljon Canssa löi/ ja tappoi wäkewät Cuningat.
Ps 135:11 Sihonin Amorrerein Cuningan/ ja Oggin Basanin Cuningan/ ja caicki Canaan waldacunnat.
Ps 135:12 Ja andoi heidän maans perimisexi/ Israelille hänen Canssallens perimisexi.
Ps 135:13 HERra sinun nimes pysy ijancaickisest/ sinun muistos pysy HERra loppumata.
Ps 135:14 Sillä HERra duomidze hänen Canssans/ ja on palwelioillens armollinen.
Ps 135:15 Pacanain epäjumalat owat hopia ja culda/ ihmisten käsillä tehdyt.
Ps 135:16 Heillä on suu/ ja ei mitän puhu/ heillä owat silmät/ ja ei mitän näe.
Ps 135:17 Heillä owat corwat/ ja ei mitän cuule/ eikä ole henge ensingän heidän suusans.
Ps 135:18 Jotca nijtä tekewät/ he owat heidän caltaisens/ ja caicki jotca heihin uscaldawat.
Ps 135:19 Israelin huone kijttäkän HERra/ te Aaronin huonesta/ kijttäkät HERra.
Ps 135:20 Te Lewin huonesta kijttäkät HERra/ te cuin HERra pelkätte/ kijttäkät HERra.
Ps 135:21 Kijtetty olcon HERra Zionista/ joca Jerusalemis asu. Halleluja.

CXXXVI. Psalmi .

LAT.$ CXXXV. SYdämellinen kijtos moninaisten Jumalan hywäin tecoin edestä/ cuin on/ että hän loi taiwan/ maan ja caicki cappalet/ v. 1.
ja erinomaisest/ että hän armollisest hallidze ja suojele Christillisen seuracundans/ v. 10.
ja händä wapahta ja pelasta moninaisista waaroista/ v. 14.
ruocki ja elättä caicki luodut/ v. 25.

Ps 136:1 KIittäkät HERra/ sillä hän on hywä/ ja hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:2 Kijttäkät caickein jumalain Jumalata/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:3 Kijttäkät caickein herrain HERra: sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:4 Joca yxinäns suuret ihmet teke/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:5 Joca taiwat toimellisest on tehnyt/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:6 oca maan on lewittänyt weden päälle/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:7 Joca suuret walkeudet on tehnyt/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:8 Auringon päiwä hallidzeman/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:9 Cuun ja tähdet yötä hallidzeman/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:10 Joca Egyptin esicoiset löi/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:11 Ja sieldä wei Israelin ulos/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:12 Wäkewällä kädellä ja ojetulla käsiwarrella/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:13 Joca punaisen meren jacoi cahtia/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:14 Ja andoi Israelin käydä/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:15 Joca Pharaon sotawäkinens punaiseen mereen upotti/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:16 Joca Canssans wei corwen läpidze/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:17 Joca suuret Cuningat löi/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:18 Ja tappoi wäkewät Cuningat/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:19 Sihonin Amorrerein Cuningan/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:20 Ja Oggin Basanin Cuningan/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:21 Ja andoi heidän maans perimisexi/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:22 Perimisexi palweliallens Israelille/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:23 Hän muisti meitä/ cosca me olimma painetut alas/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:24 Ja lunasti meitä wihollisistam/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:25 Joca anda caikelle lihalle ruan/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
Ps 136:26 Kijttäkät taiwan Jumalata/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.

Vers. 5. Toimellisest) Että taiwalla ja caikilla tähdeillä on heidän määrätty lijckumisens/ ja ei puutu.

CXXXVII. Psalmi .

LAT.$ CXXXVI. ON surullinen walitus/ moninaisen pilcan ja ylöncadzen tähden/ cuin Judalaiset kärseit wihollisildans/ Babelin fangeudes/ v. 1.
ja rucous eli toiwotus/ että Jumala costais heidän wihollistens häwäistyxen ja pahuden/ v. 7.

Ps 137:1 BAbelin wirtain tykönä me istuimme ja itkimme/ cosca me Zionin muistimme.
Ps 137:2 Meidän candelem me ripustim pajuihin/ jotca siellä olit.
Ps 137:3 Siellä he käskit meidän weisata/ jotca meitä fangina pidit/ ja iloita meidän itcusam: Weisatcat meille Zionin weisu.
Ps 137:4 Cuinga me weisaisim HERran weisun wieralla maalla ?
Ps 137:5 Jos minä unhodan sinua Jerusalem/ nijn olcon minun oikia käten unohdettu.
Ps 137:6 TArttucon minun kielen suuni lakeen/ ellen minä sinua muista/ ellen minä tee Jerusalemita minun ylimmäisexi iloxeni.
Ps 137:7 HERra muista Edomin lapsia Jerusalemin päiwänä/ jotca sanowat: raadelcat/ raadelcat caicki haman hänen perustuxens asti.
Ps 137:8 Sinä häwitetty tytär Babel/ autuas on se joca sinulle costa/ nijncuin sinä meille tehnyt olet.
Ps 137:9 Autuas on se joca sinun piscuiset lapses otta/ ja paisca kiwijn.

CXXXVIII. Psalmi .

LAT.$ CXXXVII. DAwid kijttä Jumalata hänen pyhän sanans ja Ewangeliumin edestä/ jonga hän on andanut ilmoitta caikille pacanoille mailmas/ v. 1.
neuwo Cuningaita ja woimallisia ottaman sitä wastan/ ettei HERra cukistais heitä istuimeldans/ v. 4.
sillä hän racasta nöyriä/ ja wiha ylpeitä/ v. 6.
ja anda idzens Jumalan suojeluxen ala/ v. 8.

Ps 138:1 Dawidin. MInä kijtän sinua coco sydämestäni/ jumalitten edes minä sinulle kijtost weisan.
Ps 138:2 Minä cumarran sinun pyhän Templis puoleen/ ja kijtän sinun nimes/ sinun hywydes ja wacuudes tähden/ sillä sinä teit sinun nimes cunnialisexi caickein päälle/ sinun sanallas.
Ps 138:3 Cosca minä sinua rucoilen nijn cuuldele minua/ ja anna minun sielulleni suuri wäkewys.
Ps 138:4 HERra/ sinua kijttäwät caicki Cuningat maan päällä/ että he cuulewat sinun suus sanoja.
Ps 138:5 Ja weisawat HERran teillä/ että HERran cunnia on suuri.
Ps 138:6 Sillä HERra on corkia/ ja cadzele nöyriä/ ja ylpiät tunde cauca.

Ps 138:7 Jos minä waellaisin ahdistuxeni keskellä/ nijns wirgotat minua/ ja lähetät kätes minun wihollisteni wihan päälle/ ja autat oikialla kädelläs.
Ps 138:8 HERra teke sijhen lopun minun tähteni/ HERra sinun hywydes on ijancaickinen/ älä sinun käsialas hyljä.

Vers. 1. Jumalitten) Engelitten ja Jumalan lasten edes.

CXXXIX. Psalmi .

LAT.$ CXXXVIII. KIitosPsalmi/ josa Dawid muistele ja tutkistele/ Jumalan ihmellist edescadzomist/ jonga hän on ilmoittanut ihmisen luomises/ ja sijtä arwa/ että caicki hänen tecons ja ajatuxens owat hänelle tiettäwät/ ja ei ole mitän salattu/ v. 1.
jonga tähden hän neuwo idzens ja muita waeldaman wagast/ nijncuin he jocapäiwä olisit Jumalan caswoin edes/ v. 5.
ano että Jumala händä warjelis wääristä opettaista/ v. 19.
ja johdatais hänen oikiata tietä/ v. 22.

Ps 139:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa. HERra sinä tutkit minua/ ja tunnet minun.
Ps 139:2 Waicka minä istun eli nousen/ nijn sinä sen tiedät/ sinä ymmärrät taamba minun ajatuxeni.
Ps 139:3 Ehkä minä käyn eli macan/ nijn sinä olet minun ymbärilläni/ ja näet caicki minun tieni.
Ps 139:4 Sillä cadzo/ ei ole sanacan minun kieleni päällä/ joita et sinä HERra caickia tiedä.
Ps 139:5 Sinä toimitat/ mitä minä ennen eli sijtte teen/ ja pidät sinun kätes minun päälläni.
Ps 139:6 Sencaltainen tieto on minulle ylön ihmellinen ja ylön corkia/ en minä woi sitä käsittä.
Ps 139:7 Cuhunga minä menen sinun hengestäs ? ja cuhunga minä sinun caswostas pakenen ?
Ps 139:8 Jos minä astuisin taiwaseen/ nijn sinä siellä olet/ jos minä wuoteni helwetis rakennaisin/ cadzo/ sinä myös siellä olet.
Ps 139:9 Jos minä ottaisin amuruscon sijwet/ ja asuisin meren ärisä:
Ps 139:10 Nijn sinun kätes cuitengin sinne weis minua/ jä sinun oikia kätes pidäis minun.
Ps 139:11 Jos minä sanoisin: pimeys peittäkön minua/ nijn myös yön täyty olla walkeuden minun ymbärilläni.
Ps 139:12 Sillä ei pimeys ole sinun tykönäs pimeys/ ja yö walista nijncuin päiwä/ pimeys on nijncuin walkeus.

Ps 139:13 Sinun woimasas owat minun munascuuni/ sinä peitit minun äitini cohdusa.
Ps 139:14 Minä kijtän sinua sen edestä/ että minä ihmellisest tehty olen/ ihmelliset owat sinun tecos/ ja sen minun sielun kyllä tietä.
Ps 139:15 Ei minun luuni ollet sinulda salatut/ cosca minä sijnä salaises tehty olin/ cosca minä olin luotu alhalla maasa.
Ps 139:16 Sinun silmäs näit minun/ cosca en minä wielä walmistettu ollut/ ja caicki päiwät sinun kirjaas olit kirjoitetut/ jotca wielä oleman piti/ joista ei yxikän silloin wielä tullut ollut.
Ps 139:17 Mutta cuinga callit owat minun edesäni Jumala sinun ajatuxes ? cuinga suuri on heidän lucuns.
Ps 139:18 Jos minä heitä lukisin/ nijn he sanda usiammat olisit/ cosca minä herän/ olen minä wielä tykönäs.
Ps 139:19 Jumala joscas tappaisit jumalattomat/ ja wericoirat minusta poickeisit.
Ps 139:20 Sillä he puhuwat sinusta häpiällisest/ ja sinun wihollises corgottawat heitäns ilman syytä.
Ps 139:21 HERra/ minä tosin wihan nijtä/ jotca sinua wihawat/ ja minä närkästyn heistä/ jotca carcawat sinua wastan.
Ps 139:22 Täydestä todesta minä heitä wihan/ sentähden owat he minulle wiholliset.
Ps 139:23 Tutki minua Jumala ja coettele minun sydämen/ kiusa minua ja ymmärrä cuinga minä ajattelen.
Ps 139:24 Ja cadzos/ jos minä pahalla tiellä lienen/ nijn saata minua ijancaickiselle tielle.

Vers. 15. Maasa) se on/ äitini cohdusa.
v. 16. Kirjoitetut) Cuinga cauwan minun elämän piti/ tiesit sinä ennencuin minä rupeisingan elämän.

CXL. Psalmi .

LAT.$ CXXXIX. DAwid rucoile/ että Jumala warjelis hänen pahoista ja wääristä ihmisistä/ jotca mielelläns metelitä ja onnettomutta matcan saattawat hallituswirasa/ v. 1.
että HERra heitä estäis/ ja andais Esiwallalle onnen ja woiton/ v. 6.
ano/ että he saisit ansaitun rangaistuxen/ v. 9.
ja wiheljäisen asia oikein toimitettaisin/ v. 12.

Ps 140:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
Ps 140:2 HERra/ pelasta minua pahoista ihmisistä/ warjele minua wääristä miehistä.
Ps 140:3 Jotca paha ajattelewat sydämisäns/ ja jocapäiwä sotaan hangidzewat.
Ps 140:4 He hiowat kieldäns nijncuin kärme/ kyykärmen myrcky on heidän kielens alla. Sela.

Ps 140:5 Warjele minua HERra jumalattomain käsistä/ warjele minua wääristä ihmisistä/ jotca ajattelewat minun käymiseni cukista.
Ps 140:6 Corjat asettawat paulat minun eteeni/ ja wenyttäwät nuorat wercoxi minun eteeni/ ja wirittelewät tien wieres minua warten. Sela.
Ps 140:7 Mutta minä sanon HERralle: sinä olet minun Jumalan/ HERra ymmärrä minun rucouxeni äni.
Ps 140:8 HERra/ HERra minun wäkewä apun/ sinä warjelet minun pääni sodan aicana.
Ps 140:9 HERra älä salli jumalattomalle hänen himoans/ älä wahwista hänen paha tahtoans/ ettei hän ylpennyis. Sela.
Ps 140:10 Pahus/ josta wiholliseni neuwo pitäwät/ langetcon heidän pääns päälle.
Ps 140:11 Hän warista heidän päällens leimauxet/ hän lyö heitä tulella alas sywähän maahan/ ettei he ikänäns nouse.
Ps 140:12 Pahan suun ei pidä menestymän maan päällä/ häijy häärä ihminen carcotetan ja cukistetan.
Ps 140:13 Sillä minä tiedän/ että HERra radollisen asian/ ja köyhän oikeuden toimitta.
Ps 140:14 Wanhurscat kijttäwät sinun nimes/ ja wagat pysywät sinun caswos edes.

CXLI. Psalmi .

LAT.$ CXX. DAwidin rucous/ että Jumala händä warjelis jumalattomast opist ja pahast elämäst/ v. 1.
johdatais händä caikis hänen teisäns/ ettei hän jumalattomain mielen noutexi mitän paha puhuis eli tekis/ v. 3.
waan racastais jumalisten ja totisten ihmisten paria/ v. 5.
että jumalattomain cawala aiwoitus möys tyhjän raukeis/ v. 6.
ja tulis wijmein heidän oman pääns päälle/ v. 10.

Ps 141:1 Dawidin Psalmi. HERra/ minä huudan sinua/ riennä sinuas minun puoleen/ ota corwijs minun änen/ cosca minä sinua rucoilen.
Ps 141:2 Kelwatcon minun rucouxen sinun edesäs nijncuin sawuuhri/ minun käteni ylönnys nijncuin ehtouhri.
Ps 141:3 HERra kätke minun suun/ ja warjele minun huuleni.
Ps 141:4 Älä callista minun sydändäni mihingän pahuteen/ pitämän jumalatoinda meno pahointekiäin cansa/ etten minä söis nijstä jotca heille kelpawat.
Ps 141:5 Wanhurscas lyökän minua ystäwällisest/ ja laittacan minua/ se teke minun aiwa hywä/ nijncuin Balsam minun pääni päällä: sillä minä rucoilen alati/ ettei he minua wahingoidzis.
Ps 141:6 Heidän opettajans sysättäkön kiween/ nijn sijtte cuullan minun opetuxen suloisexi.
Ps 141:7 Meidän luum owat hajotetut haman helwettijn/ nijncuin jocu maan repis ja caiwais.
Ps 141:8 Sillä sinua HERra HERra minun silmäni cadzowat/ minä uscallan sinuun/ älä minun sieluani hyljä.
Ps 141:9 Warjele minua sijtä paulasta/ jonga he asetit eteeni/ ja pahointekiäin ansasta.
Ps 141:10 Jumalattomat langewat toinen toisens cansa omijn werckoihins/ mutta minä aina pääsen.

CXLII. Psalmi .

LAT.$ CXLI. JAlo rucous/ josa Dawid osotta/ että cosca hän on caickein suurimmas ahdistuxes ja hädäs/ caikilda myös ihmisildä hyljätty/ nijn hän rucoile caickein corkeimmalda Jumalalda suojelust ja warjelust/ v. 2.
sillä hän luotta idzens ainoastans häneen/ v. 6.

ja caickein pyhäin cansa kijttä händä ja ylistä/ v. 8.

Ps 142:1 Dawidin oppi/ rucoelda/ cosca hän luolas oli.
Ps 142:2 MInä pargun HERran tygö minun änelläni/ ja rucoilen HERra minun huudollani.
Ps 142:3 Minä wuodatan minun puheni hänen edesäns/ ja osotan hänelle minun hätäni.
Ps 142:4 Cosca minun hengen on ahdistuxes/ nijn sinä corjat minua/ he asettawat paulat minun eteeni/ tielleni jota minä waellan.
Ps 142:5 Cadzele oikialle kädelle ja näe/ siellä ei yxikän tahdo minua tuta/ en minä taida paeta/ ei tottele kengän minun sieluani.
Ps 142:6 HERra sinua minä huudan/ ja sanon: sinä olet minun toiwon ja minun osan eläwitten maalla.
Ps 142:7 Ota waari minun rucouxestani/ sillä minua waiwatan sangen/ pelasta minua wainollisistani: sillä he owat minua wäkewemmät.
Ps 142:8 Wie minun sielun fangeudesta ulos/ kijttämän sinun nimes/ wanhurscat coconduwat minun tygöni/ coscas minulle hywästi teet.

Vers. 8. Fangeudesta) se on/ hädästä ja ahdistuxesta/ josa minä fangittu olen.4

CXLIII. Psalmi .

LAT.$ CXLII. ON sangen callis CatumusPsalmi/ josa Dawid/ joca oli mies Jumalan mielen jälken/ rucoile Jumalata murhellisella ja ahdistetulla sydämellä/ ettei hän angaran oikeudens perästä käwis oikeudelle hänen cansans/ v. 2.
sillä hänen edesäns ei ole yxikän ihminen seisowainen v. 3.
sentähden pakene hän Jumalan armoon ja laupiuteen/ ja ikäwöidze suurest syndins andexisaamist/ v. 5.
että hän auttais myös händä hänen wihollisistans/ wirgotais/ opetais ja johdatais händä. 8.

Ps 143:1 Dawidin Psalmi. HERra cuuldele minun rucouxen/ ymmärrä minun anomisen sinun totudes tähden/ cuuldele minua sinun wanhurscaudes tähden.
Ps 143:2 Ja älä käy duomiolle palwelias cansa/ sillä ei yxikän eläwä ole waca sinun edesäs.
Ps 143:3 Sillä wihollinen waino minun sieluani/ ja lyö minun elämäni ricki maahan asti/ hän pane minun pimeyteen/ nijncuin cuollet mailmasa.
Ps 143:4 Ja minun hengen on minusa ahdistettu/ minun sydämen on minusa culutettu.

Ps 143:5 Minä muistelen endisitä aicoja/ minä puhun caikista sinun töistäs/ ja sanelen sinun käsialoistas.
Ps 143:6 Minä lewitän käteni sinun puolees/ minun sielun jano sinua/ nijncuin carkia maa. Sela.
Ps 143:7 HERra cuuldele minua nopiast/ minun hengen cato/ älä caswos minulda kätke/ etten minä nijden caltaisexi tulis/ jotca hautaan menewät.
Ps 143:8 Suo minua warahin cuulla sinun armojas: sillä sinuun minä toiwon/ ilmoita minulle tie/ jota minä käyn: sillä minä ikäwöidzen sinua.
Ps 143:9 Pelasta minua HERra minun wihollisistani/ sinun tygös minä pakenen.
Ps 143:10 Opeta minua tekemän sinun suosios jälken: sillä sinä olet minun Jumalan/ sinun hywä henges wiekän minun tasaista tietä.
Ps 143:11 HERra wirgota minua sinun nimes tähden/ wie minun sielun hädästä ulos sinun oikeudes tähden.
Ps 143:12 Ja teloita minun wihollliseni sinun hywydes tähden/ ja cadota caicki jotca minun sieluani ahdistawat: sillä minä olen sinun palwelias.

Vers. 8. Warahin) se on/ cohta ja aicanans.

CXLIV. Psalmi .

LAT.$ CXLIII. RUcous ja kijtos/ josa Dawid tunnusta woiton wihollisia wastan/ ja onnen hallitus wirasa/ olewan HERran lahjan/ jonga edest hän händä hartast kijttä/ v. 1.
rucoile/ että Jumala wastakin händä warjelis caikista wihollisistans/ ja andais rauhallisen hallitus wiran/ v. 5.
sillä wiholliset wahingollisia ja kelwottomia opettawat/ ja cadzowat ajallista ja catowaista hywyttä/ v. 8.
mutta autuas on se Canssa/ jonga Jumala HERra on/ v. 15.

Ps 144:1 Dawidin Psalmi. KIjtetty olcon HERra minun turwan/ joca minun käteni opetta sotiman/ ja minun sormeni tappeleman.
Ps 144:2 Minun laupiuden ja minun linnan/ minun warjeluxen ja minun wapahtajan/ minun kilpen/ johon minä uscallan/ joca minun Canssani alani waati.
Ps 144:3 HERra/ mikä ihminen on ettäs händä näin corjat ? eli ihmisen poica/ ettäs hänestä nijn otat waarin ?
Ps 144:4 On sijttekin ihminen tyhjän werta/ hänen aicans cato nijncuin warjo.
Ps 144:5 HERra callista taiwas ja astu alas/ rupe wuorihin että he suidzisit.
Ps 144:6 Anna leimauxet iske ja hajota heitä/ ambua sinun nuolias ja cauhistuta heitä.

Ps 144:7 Lähetä kätes ylhäldä ja kirwota minua/ ja pelasta minua suurista wesistä/ ja muucalaisten lasten käsistä.
Ps 144:8 Joiden opetus on kelwotoin/ ja heidän työns wäärät.
Ps 144:9 Jumala/ minä weisan sinulle uden wirren/ minä soitan sinulle kymmenen kielisellä Psaltarilla.
Ps 144:10 Sinä joca Cuningalle woiton annat/ ja wapadat Dawidin sinun palwelias/ häijyin murhamiecasta.
Ps 144:11 Päästä myös minua ja pelasta minua muucalaisten lasten kädestä/ joiden opetus on kelwotoin/ ja heidän työns wäärät.
Ps 144:12 Että meidän pojat caswaisit nuorudellans nijncuin wesat/ ja meidän tyttäret/ nijncuin Templin caunistetut seinät/ ja cuin coriat huonet.
Ps 144:13 Meidän aittam olcon täynnä/ jotca runsat elatuxet andaisit/ toinen toisens perästä/ että meidän lambam poikisit tuhannen/ ja satata tuhatta/ meidän kylisäm.
Ps 144:14 Että meidän härkäm olisit wahwat työhön/ ettei yhtän wahingota/ eikä walitusta/ eli cannetta olis meidän catuillam.
Ps 144:15 Autuas on se Canssa jolle nijn käy/ waan autuas on se Canssa/ jonga HERra Jumalana on.

Vers. 7. Muucalaisten lasten) jotca ei ole oikiat Jumalan lapset uscosa/ waan he owat ainoastans olewanans lapset.
v. 12. Caswaisit) Nijn jumalattomat puhuwat ja toiwottawat/ jotca ei Jumalan päälle luota/ nijncuin ricas mies Evangeliumis/ Luc. 12:19.
v. 14. Walitusta) Ettei meille mitän waara/ tautia eli tusca tapahduis/ waan että caickinaist kyllä olis.

CXLV. Psalmi .

LAT.$ CXLIV. JAlo kijtos/ josa Dawid corkiast ylistä Jumalata/ ja Christusta hänen Cuningastans/ joca on suuri ja jalo/ v. 3.
armollinen/ totinen ja sangen hywä/ v. 7.
jolla on ijancaickinen ja catomatoin waldacunda/ v. 13.
joca siuna ja rawidze meidän ruumim ja sielum/ v. 14.
cuule caickia nijtä/ jotca händä rucoilewat/ ja anda mitä he anowat/ v. 18.
sentähden pitä caickein händä kijttämän ja ylistämän/ v. 21.

Ps 145:1 Dawidin kijtos. MInä ylistän sinua minun Jumalan/ sinä Cuningas/ ja kijtän sinun nimes aina ja

ijancaickisest.
Ps 145:2 Jocapäiwä minä cunnioitan sinua/ ja julistan sinun nimes aina ja ijancaickisest.
Ps 145:3 Suuri on HERra ja sangen cunniallinen/ ja hänen suurudens on sanomatoin.
Ps 145:4 Lasten lapset pitä sinun töitäs ylistämän/ ja sinun woimastas puhuman.
Ps 145:5 Minä puhun sinun cunniallisesta cauniudestas/ ja sinun ihmeistäs.
Ps 145:6 Että puhutaisin sinun cunniallisesta tegoistas/ ja että sinun herrauttas mainitaisin.
Ps 145:7 Että sinun suuri hywydes ylistettäisin/ ja sinun wanhurscaudes kijtetäisin.
Ps 145:8 Armollinen ja laupias on HERra/ hidas wihaan ja sangen hywä.
Ps 145:9 Suloinen on HERra caikille/ ja armahta caickia hänen tecojans.
Ps 145:10 Kijttäkän sinua HERra caicki sinun tecos/ ja sinun pyhäs kijttäkän sinua.
Ps 145:11 Julistacan sinun waldacundas cunniata/ ja puhucan sinun woimastas.
Ps 145:12 Että sinun woimas tulis ihmisten lapsille tiettäwäxi/ ja sinun waldacundas suuri cunniallinen wäki.
Ps 145:13 Sinun waldacundas on ijancaickinen waldacunda/ ja sinun herraudes pysy ilman loputa.
Ps 145:14 HERra tuke caickia caatuwaisia/ ja nosta caickia sullotuita.
Ps 145:15 Caickein silmät wartioidzewat sinua/ ja sinä annat heille ruan ajallans.
Ps 145:16 Sinä awat kätes/ ja täytät caicki cuin eläwät suosiollas.
Ps 145:17 Wanhurscas on HERra caikisa hänen teisäns/ ja pyhä caikisa töisäns.
Ps 145:18 Läsnä on HERra caickia jotca händä rucoilewat/ caickia jotca totudesa händä rucoilewat.
Ps 145:19 Hän teke mitä Jumalata pelkäwäiset halajawat/ ja cuule heidän parcuns/ ja autta heitä.
Ps 145:20 HERra warjele caickia jotca händä racastawat/ ja hucutta caicki jumalattomat.
Ps 145:21 Minun suuni pitä puhuman HERran kijtoxen/ ja caicki liha cunnioittacan hänen pyhä nimens/ aina ja ijancaickisest.

Vers. 9. Suloinen caikille) Ei tämä olis tosi/ jos Jumala olis jongun luonut ja aicoinut ijancaickisest cadotuxeen: sillä/ cuinga taittaisin hän cudzutta hywäxi ja laupiaxi/ nijldä cuin hän sencaltaiseen wiheljäisyteen luonut ja aicoinut olis ? Jumalan tahto on että caicki autuaxi tulisit/ 1. Tim. 2:4. Mutta että muutamat cadotetan/ on syy/ ettei he usco Jumalan sana/ Rom. 10:16. waan sanowat sitä wastan/ Rom. 10:21.
v. 16. Suosiollas) se on/ yldäkyllä/ nijn että se heille on otollinen/ waicka ahne muuta edzi.

CXLVI. Psalmi .

LAT.$ CXLV. ON OpetusPsalmi/ ettei Päämiehin eli muihijn ihmisijn pidä luotettaman/ sillä he owat catowaiset ja ei taida autta/ v. 3.
waan pitä turwattaman ainoastans Jumalaan/ v. 5.
sillä hän on Caickiwaldias/ v. 6.
wanhurscas/ v. 7.
armollinen ja laupias/ etc.$ ja autta caickia surullisia ja wiheljäisiä/ v. 8.

Ps 146:1 Halleluja.
Ps 146:2 KIjtä HERra minun sielun/ minä kijtän HERra/ nijncauwan cuin minä elän/ ja minun Jumalalleni kijtoxen weisan/ nijncauwan cuin minä täällä olen.
Ps 146:3 Älkät uscaldaco päämiehijn/ ihmiset he owat/ ei he woi mitän autta.
Ps 146:4 Sillä ihmisen hengi pitä ercaneman/ ja hänen täyty maaxi tulla jällens/ silloin owat caicki hänen aiwoituxens hucas.
Ps 146:5 Autuas on se jonga apu Jacobin Jumala on/ jonga toiwo HERras hänen Jumalasas on.
Ps 146:6 Joca taiwan/ maan/ meren/ ja caicki jotca nijsä owat/ tehnyt on/ joca uscon pitä ijancaickisest.
Ps 146:7 Joca oikeuden saatta nijlle cuin wäkiwalda kärsiwät/ joca isowaiset rawidze.
Ps 146:8 HERra kirwotta fangitut/ HERra walaise sokiat.
Ps 146:9 HERra nosta cukistetut/ HERra racasta wanhurscaita.
Ps 146:10 HERra warjele wierat ja orwoit/ holho leskejä/ ja jumalattomain tien hajotta.
Ps 146:11 HERra on Cuningas ijancaickisest/ sinun Jumalas Zion ilman loppumata/ Halleluja.

CXLVII. Psalmi .

LAT.$ CXLVI. JAlo kijtos caickein hengellisten ja ruumillisten hywäin tecoin edestä/ cuin Jumala jocapäiwä osotta Christilliselle seuracunnallens ja caikille luoduille/ cuin on: että hän anda pyhän ja autuaxi tekewän sanans/ ja oikian Jumalan palweluxen/ v. 3.
anda rauhan ja sowinnon/ ja hallidze caicki jumalisella woimallans/ v. 12.
jonga edest pitä lackamat Jumalata kijtettämän ja cunnioitettaman.

Ps 147:1 KIjttäkät HERra/ sillä meidän Jumalatam kijttä on callis asia/ se kijtos on suloinen ja caunis.
Ps 147:2 HERra rakenda Jerusalemin/ ja coco hajotetut Israelitit.
Ps 147:3 Hän paranda muretut sydämet/ ja sito heidän kipuns.

Ps 147:4 Hän luke tähdet/ ja cudzu heitä caickia nimeldäns.
Ps 147:5 Suuri on meidän HERram/ ja mittamatoin hänen woimans/ ja se on käsittämätöin/ cuinga hän hallidze.
Ps 147:6 HERra oijenda radolliset/ ja jumalattomat maahan paisca.
Ps 147:7 Wuoroin weisatcat HERralle kijtossanalla/ ja weisatcat meidän HERrallem candelella.
Ps 147:8 Joca taiwan pilwillä peittä/ ja anda saten maan päällä/ joca ruohot wuorilla caswatta.
Ps 147:9 Joca eläinden anda heidän ruocans/ ja Carnen pojille/ jotca händä rucoilewat.
Ps 147:10 Ei hän racasta wäkewitä hewoisita/ eikä hänelle kelpa miehen sääriluut.
Ps 147:11 HERralle kelpa ne jotca händä pelkäwät/ ja jotca hänen laupiuteens uscaldawat.
Ps 147:12 YListä Jerusalem HERra/ kijtä Zion sinun Jumalatas.
Ps 147:13 Sillä hän wahwista sinun porttis salwat/ ja siuna sinusa sinun lapses.
Ps 147:14 Hän saatta rauhan sinun ärijs/ ja rawidze sinua parahilla nisuilla.
Ps 147:15 Hän lähettä puhens maan päälle/ hänen sanans nopiasti juoxe.
Ps 147:16 Hän anda lumen nijncuin willan/ hän hajotta härmän nijncuin tuhwan.
Ps 147:17 Hän heittä rakens nijncuin palat/ cuca hänen packaisens edes kestä ?
Ps 147:18 Hän sano/ nijn se sula/ hän anda tuulens puhalda/ nijn se suojene.
Ps 147:19 Hän ilmoitta Jacobille hänen sanans/ ja Israelille hänen tapans ja oikeudens.
Ps 147:20 Ei hän näin tehnyt kellengän pacanalle/ eikä he tiedä hänen oikeuttans/ Halleluja.

Vers. 17. Packaisens) hän teke sencaltaisen talwen ja packaisen/ että täyty walkiata pitä/ muutoin ei mitän auttais.

CXLVIII. Psalmi .

CAicki Jumalan käsialat taiwas/ maa ja caicki mitä sijnä on/ rickat ja köyhät/ nuoret ja wanhat/ suuret ja pienet/ pitä Jumalata hänen suurten hywäin tecoins edestä/ hellittämät ylistämän/ kijttämän ja cunnioidzeman/ v. 1.

Ps 148:1 Halleluja. KIjttäkät te taiwat HERra/ kijttäkät händä corkeudes.
Ps 148:2 Kijttäkät händä caicki hänen Engelins/ kijttäkät händä caicki hänen sotawäkens.
Ps 148:3 Kijttäkät händä Auringo ja Cuu/ kijttäkät händä caicki kirckat tähdet.
Ps 148:4 Kijttäkät händä joca paicas te taiwasten taiwat/ ja wedet jotca taiwasten päällä owat.

Ps 148:5 Heidän pitä HERran nime kijttämän: sillä hän käske/ nijn se luoduxi tule.
Ps 148:6 Hän pitä ne aina ja ijancaickisest/ hän asetta heitä/ ettei heidän toisin käymän pidäis.
Ps 148:7 Kijttäkät HERra maan päällä/ te Walascalat ja caicki sywydet.
Ps 148:8 Tuli/ raket/ lumi ja sumu/ ja tuulispää/ jotca hänen sanans toimittawat.
Ps 148:9 Wuoret ja caicki cuckulat/ hedelmälliset puut ja caicki Cedrit.
Ps 148:10 Pedot ja caicki eläimet/ madot ja sijwilliset linnut.
Ps 148:11 Te Cuningat maan päällä ja caicki Canssat/ päämiehet ja caicki Duomarit maan päällä.
Ps 148:12 Nuorucaiset ja neidzet/ wanhat nuorten cansa.
Ps 148:13 Pitä kijttämän HERran nime: sillä ainoa hänen nimens on corkia/ jonga kijtos nijn cauwas ulottu/ cuin taiwas ja maa.
Ps 148:14 Joca hänen Canssans sarwen corgotta/ caicki hänen pyhäns kijttäkät/ Israelin lapset/ Canssa joca händä palwele/ Halleluja.

Vers. 8. Hänen sanans) se on/ hänen tahtons.

CXLIX. Psalmi .

ON ennustus Christuxest ja hänen hywistä töistäns/ että hän woimallisest hallidze ja wahwista waldacundans Evangeliumilla/ v. 1.
ja otta caicki mailmalliset wallat/ woimat ja cunniat fangixi uscon cuuliaisuden ala/ v. 6.

Ps 149:1 Halleluja. WEisatcat HERralle usi weisu/ pyhäin seuracunnan pitä händä kijttämän.
Ps 149:2 Iloitcan Israel hänen tekiäsäns/ Zionin lapset ihastucon Cuningastans.
Ps 149:3 Heidän pitä dantzis hänen nimens kijttämän/ trumbuilla ja candeleilla pitä heidän soittaman.
Ps 149:4 Sillä HERra racasta hänen Canssans/ hän autta siwiätä ja radollista jalosti.
Ps 149:5 Pyhät pitä iloidzeman ja ylistämän/ ja kijttämän heidän wuoteisans.
Ps 149:6 Heidän suuns pitä Jumalata ylistämän/ ja caxiteräiset miecat heidän käsisäns.
Ps 149:7 Costaman pacanoille/ ja rangaiseman Canssoja.
Ps 149:8 Heidän Cuningaitans sitoman cahleisijn/ ja heidän jalombians rautacahleisijn.
Ps 149:9 Ja tekemän heille kirjoitetun oikeuden/ ja tämä cunnia pitä caikille hänen pyhillens oleman/ Halleluja.

CL. Psalmi .

MEidän pitä kijttämän HERra caikis hänen töisäns ja cunniasans/ änellä/ Basunalla ja candelella/ v. 1.
caicki joilla hengi on pitä kijttämän HERra/ v. 6.

Ps 150:1 Halleluja. KIittäkät HERra hänen Pyhäsäns/ kijttäkät händä hänen wäkewydens wahwudes.
Ps 150:2 Kijttäkät händä hänen jaloimbain tecoins tähden/ kijttäkät händä ylönpaldisen jaloudens tähden.
Ps 150:3 Kijttäkät hända Basunilla/ kijttäkät händä Psaltarilla ja candeleilla.
Ps 150:4 Kijttäkät händä trumbuilla ja dantzilla/ kijttäkät händä harpun kielillä ja huiluilla.
Ps 150:5 Kijttäkät händä kilisewillä culcuisilla/ kijttäkät händä cumisewilla Cymbaleilla.
Ps 150:6 Caicki joilla hengi on/ kijttäkän HERra/ Halleluja.

Psaltarin loppu.

Salomon Kirjain Esipuhe .

COlme kirja nimitetän Salomon nimellä: Ensimäinen on Proverbia$, se on/ Sananlascut/ joca taitan oikein cudzutta/ hywäin tapain kirjaxi: Sillä sijnä hän opetta caunist elämän sekä Jumalan että ihmisten edes.
Ja erinomaisest pyytä hän nuorta Canssa Isällisest Jumalan käskyijn totutta/ toisinans haucuttele/ toisinans waati/ andain tietä: cuinga jumalisille hywin tapahtu/ ja taas/ cuinga cowin pahat rangaistan.
Sillä nuori wäki on idzestäns hembiämbi caickeen pahuteen/ owat myös taitamattomat/ mailman ja Perkelen petosta ja wieckautta ymmärtämän/ ja ylön heicot seisoman pahoja tapoja ja caickinaisia pahennuxia wastan/ eikä woi hallita idzens.
Waan jos ei heitä hywin caswateta ja opeteta/ nijn he turmellan/ ennencuin jocu luulecan: sentähden tarwidzewat he hywiä opettaita ja hallidzioita/ jotca heitä neuwowat/ curittawat/ rangaisewat/ nuhtelewat/ ja Jumalan pelcoon ja Lakijn alati totuttawat/ wastoin Perkelen/ mailman ja lihan paha haucutusta/ nijncuin Salomo täsä kirjasa caikella ahkerudella runsasti teke.
Ja asetta hänen oppins sananlascuihin/ että cukin sitä nopemin sen käsitäis ja paremmin muistosans pidäis: nijn että jocainen ihminen/ cuin tahto hurscaxi tulla/ pidäis tämän kirjan jocapäiwäisnä Käsikirjanans ja Rucouskirjanans/ sitä alati lukis/ ja elämäns sijnä cadzelis.
Sillä jombicumbi tie hänen edesäns on/ taicka hän anda Isäns idzens curitta/ eli Böwelin rangaista.
Ja se olis hywä/ että nuorelle wäelle aina muistutetaisin/ että heillä olis wahwa tieto sijtä/ että heidän täyty kärsiä/ taicka Isäns widza/ eli Böwelin miecka: nijncuin Salomo täsä kirjas aina uhca uppiniscaisille cuolemata.
Sillä ei taida muutoin tapahtua/ ettei Jumala heitä rangaise.
Nijncuin aina näky/ cuinga ihmellisest tottelemattomat/ tylyt ja pahan juoniset huckuwat/ ja wijmein Böwelin käsijn joutuwat/ cosca he wähemmin uscowat ja suruttomast eläwät.
Tämän todistawat julkisest/ Hirsipuut/ Rattat ja muut mestaus paicat Caupungein teiden wieresä/ jotca Jumala mailmalliselda Esiwallalda on andanut sijhen panna/ caikille pelgoxi/ jotca ei salli heitäns Jumalan sanalla neuwotta/ ja ei ole wanhemmillens cuuliaiset.
Sentähden cudzu Salomo täsä kirjasans caicki hulluxi/ jotca Jumalan käskyn cadzowat ylön.
Mutta ne taitawaxi/ jotca nijtä tottelewat.
Eikä puhu ainoastans nuorucaisista/ joita hän cuitengin erinomaisest on aicoinut opetta/ mutta caikista

säädyistä/ ylimmäisistä nijncuin alimmaisistakin.
Sillä nijncuin nuorella wäellä on heidän wirhens wastoin Jumalan Lakia: nijn on myös muilla säädyillä heidän wirhens/ jotca owat paljo pahemmat cuin nuorten.
Nijncuin sananlascus sanotan: jota wanhembi sitä pahembi.
Item$: Ei wanhus estä hullutta.
Ja jos ei muuta pahutta muisa corkiammisa säädyisä olis/ cuin/ ahneus/ ylpeys/ wiha/ waino/ etc. $ nijn on tämä wirhi aina kyllä paha/ että he tahtowat olla wijsat ja taitawat nijsä/ joihin ei heidän mitän tulis.
Ja jocainen on nopia tekemän nijtä/ cuin heildä on kieltty/ ja unhottaman mitä heille on käsketty.
Joca on hengellises wirasa/ on olewanans taitawa mailmallisisa.
Ja taas: joca mailmallises wiras on/ ei ole wähembätä tietäwänäns/ cuinga hengellinen wirca hallitan.
Sencaltaisia tyhmiä owat caicki maat/ caicki Caupungit ja caicki huonet täynnäns: joita täsä kirjas sangen paljo nuhdellan/ ja sangen ahkerast neuwotan/ että idzecukin ottais wirastans waarin/ ja jota käsketty on/ uscollisest toimitais ja tekis.
Eikä ole mitän parembata cuin cuuliaisus/ se on/ että cukin otta waarin sijtä cuin hänelle uscottu ja käsketty on tehdä.
Sencaltaiset cudzutan taitawaxi: waan tottelemattomat hulluxi/ waicka ei he sitä mielelläns cuulla eli nijn cudzutta tahdo.
Toinen kirja cudzutan Koheleth$/ jonga me cudzumme Saarnajaxi/ ja on Lohdutuskirja: sillä cosca ihminen sen ensimäisen kirjan opin jälken elä cuuliaisudes/ ja otta waarin uscotusta wirastans/ silloin asetta idzens sitä wastan Perkele/ mailma ja hänen oma lihans himo nijn cowin/ että ihminen wäsy ja suuttu säätyyns/ ja catu caickia mitä hän tehnyt ja alcanut on.
Sillä cosca ei se menesty hänen mielens jälken/ nijn nouse waiwa ja työ/ suuttumus ja kärsimättömys/ nijn että ihminen hellittä kätens ja jalcans/ jättä työns/ ja ei woi enä wircans töitä tehdä.
Sillä cosca ei Perkele taida oikialda puolelda/ tietämättömyden/ halun ja picaisuden cautta estä cuuliaisudest/ nijn hän tahto estä wasemalda puolelda/ waiwan ja wastoinkäymisen cautta.
Nijncuin Salomo ensimäises kirjas neuwo cuuliaisuteen: sencaltaista hecumata ja hembeyttä wastan: nijn hän täsä kirjas opetta oleman kärsiwällisen ja lujan cuuliaisudes/ wastoin suuttumusta ja waiwoja/ että hän aina odotais cuoleman hetke/ ilolla ja rauhalla.
Ja jota ei hän taida estä eli muutoin asetta/ pitä silläns andaman mennä/ kyllä se toista palkitan/ etc.$
Colmas kirja cudzutan Weisuxi/ josa Salomo kijttä Jumalata cuuliaisuden edest/ nijncuin Jumalan lahjan edest: sillä josa huones Jumala ei idze hallidze ja wallidze/ silloin ei yhdesäkän säädys ole rauha eli

cuuliaisutta.
Waan cusa cuuliaisus ja hywä hallitus on/ sijnä Jumala asu/ suuta anda ja hala racasta morsiandans hänen sanallans/ ja se on hänen suuta andamisens.
Cosca sijs josacusa maacunnas eli huones hywin käy eli menesty/ cahden edellisen kirjan jälken (nijn paljo cuin mahdollinen on) sijnä myös tämä colmas kirja weisattacon/ kijttäin ja cunnioittain Jumalata/ joca ei ainoastans meille ole sencaltaisia opettanut/ mutta myös on idze tehnyt.
AMEN.

Salomon Sananlascut

I. Lucu .

SAlomo anda tietä/ mitä hän täsä kirjas opetta/ v. 1.
että taito tule Jumalan pelgosta ja opin halusta cuuliaisuden cautta/ v. 5.
neuwo wälttämän pahain seura/ v. 10.
ja myös wijsauteen/ v. 20.
teke nijlle tiettäwäxi rangaistuxen/ waiwan/ tuscan ja cadotuxen/ jotca sen cadzowat ylön/ v. 24.

Sananl 1:1 NÄmät owat Salomon Israelin Cuningan Dawidin pojan sananlascut.
Sananl 1:2 Opetta wijsautta/ curitusta/ taito/ ymmärrystä/ wanhurscautta/ oikeutta ja siweyttä.
Sananl 1:3 Että tyhmät wijsaxi tulisit:
Sananl 1:4 Ja nuorucaiset ymmärryxen ja taidon saisit.
Sananl 1:5 JOca wijsas on/ hän cuulcan/ että hän wijsammaxi tulis/ ja joca toimellinen on/ hän otta neuwon.
Sananl 1:6 Että hän ymmärräis sananlascut ja heidän selityxens: wijsasten opin ja heidän tapauxens.
Sananl 1:7 HERran pelco on wijsauden alcu/ tyhmät hyljäwät wijsauden ja pelgon.
Sananl 1:8 POican/ cuule Isäs curitusta/ ja älä hyljä äitis käskyä.
Sananl 1:9 Sillä se on sinun pääs päällä caunistus/ ja käädy sinun caulasas.
Sananl 1:10 Poican/ jos pahanjuoniset sinua haucuttelewat/ nijn älä heitä seura.
Sananl 1:11 Jos he sanowat: käy meidän cansam/ me wäijym werta ja wiritäm pauloja nuhtettoman eteen ilman syytä.
Sananl 1:12 Me nielem hänen/ nijncuin helwetti eläwäldä/ ja wanhurscan nijncuin hautaan pudotam.
Sananl 1:13 Me löydäm suuren tawaran/ ja täytämme meidän huonem saalista.

Sananl 1:14 Coettele meidän cansam/ meillä caikilla pitä yxi cuckaro oleman.
Sananl 1:15 Poican/ älä waella heidän cansans/ estä jalcas heidän retkeildäns.
Sananl 1:16 Sillä heidän jalcans juoxewat pahuteen/ ja kijruttawat idzens werta wuodattaman.
Sananl 1:17 Sillä turhan wercot wiritetän linduin silmäin edes.
Sananl 1:18 Idze he myös wäijywät toinen toisens werta/ ja petoxella seisowat toinen toisens hengen perän.
Sananl 1:19 Nijn caicki ahnet tekewät/ ja ahneus on isännillens surmaxi.
Sananl 1:20 WIisaus ulcona walitta/ ja caduilla änens ilmoitta.
Sananl 1:21 Hän huuta Canssan edes portisa/ ja tuotta sanans edes Caupungisa/ sanoden:
Sananl 1:22 Cuinga cauwan te tyhmät tahdotta olla taitamattomat/ ja pilckakirwet racasta nauroa?
Sananl 1:23 Ja te hullut wihatta opetusta. Käändäkät idzen minun curituxen puoleen/ cadzo/ minä tuon minun hengeni edes/ ja ilmoitan teille minun sanani.
Sananl 1:24 Että minä cudzuin teitä/ ja te estelitte teitän/ minä cocotin käteni/ ja ei yxikän ottanut sijtä waari.
Sananl 1:25 Te hylkäisitte caiken minun neuwoni/ ja unhotitta minun curituxeni.
Sananl 1:26 Nijn minä myös nauran teidän wahingostan/ ja pilckan teitä/
Sananl 1:27 Cosca teidän päällen tule se jota te pelkätte. Cosca cadotus tule teidän päällen nijncuin raju ilma/ ja tusca nijncuin tuulispää. Cosca teidän päällen tule ahdistus ja waiwa.
Sananl 1:28 Silloin he huutawat/ ja en minä cuule heitä/ warahin he edziwät minua/ ja ei löydä.
Sananl 1:29 Että he wihaisit opetusta/ ja ei ottanet wastan HERran pelcoa.
Sananl 1:30 Eikä tytynet minun neuwoni/ mutta laitit minun curituxeni.
Sananl 1:31 Nijn pitä heidän syömän heidän tiens hedelmästä/ ja heidän neuwostans rawituxi tuleman.
Sananl 1:32 Että tyhmäin himo tappa heidän/ ja hulluin onni cadotta heidän.
Sananl 1:33 Mutta joca minua cuule/ hän on lewosa yldäkylläisydes/ ja ei mitän paha pelkä.

Vers. 7. Alcu) Joca hywin oppia tahto/ hänen pitä ensist jumalisen oleman/ mutta joca Jumalan halpana pitä/ ei hän wijsaudestacan huole/ eikä woi kärsiä curitusta ja neuwo
v. 17. Turhan) Sillä he taitawat nähdä waaran ja cawatta.

II. Lucu .

JOca ahkerast wijsautta noudatta/ hän oppe tundeman Jumalan/ v. 1.
custa wijsaus/ warjelus/ menestys/ wanhurscaus ja siweys tule/ v. 6.

Wijsaus anda hywän neuwon/ warjele onnettomudest ja langemuxest/ ja pahasta seurasta/ v. 10.
hecumasta ja cadotuxesta/ v. 16.
sillä siwiä asu maasa/ mutta jumalatoin häwitetän/ v. 20.

Sananl 2:1 POican/ jos sinä otat minun puheni/ ja minun käskyni kätket.
Sananl 2:2 Nijn anna corwas cuulla wijsautta/ ja taita sydämes ymmärryxeen.
Sananl 2:3 Sillä jos sinä sitä ahkerast halajat ja rucoilet.
Sananl 2:4 Jos sinä sitä edzit nijncuin hopiata/ ja pyörit sen perän nijncuin tawaran.
Sananl 2:5 Nijn sinä ymmärrät HERran pelgon/ ja HERran tunnon löydät.
Sananl 2:6 Sillä HERra anda wijsauden/ ja hänen suustans tule taito ja ymmärrys.
Sananl 2:7 Hän anda toimellisten hywin käydä/ ja suojele siwiät.
Sananl 2:8 Warjele hurscat/ ja holho pyhäins retket.
Sananl 2:9 Silloin sinä ymmärrät wanhurscauden ja duomion/ oikeuden ja caiken hywän tien.
Sananl 2:10 JOs wijsaus sinun sydämees tule/ nijn että se on sinulle kelwollinen.
Sananl 2:11 Nijn hywä neuwo sinun warjele/ ja ymmärrys kätke sinun.
Sananl 2:12 Ettes pahalle tielle joudu/ eli nijden secaan/ jotca toimettomi puhuwat.
Sananl 2:13 Ja hyljäwät oikian tien/ ja waeldawat pimeitä retkiä.
Sananl 2:14 Jotca iloidzewat heidän pahoista töistäns/ ja riemuidzewat pahoisa menoisans.
Sananl 2:15 Joiden tiet owat wastahacoiset/ ja retket wäärät ja häpiälliset.
Sananl 2:16 Ettet sinä ryhtyis toiseen waimoon joca ei sinun ole/ joca suloisilla sanoilla puhuttele.
Sananl 2:17 Ja hyljä hänen nuorudens johdattajan/ ja unhotta Jumalans lijton.
Sananl 2:18 Sillä hänen huonens cuolemaan callistu/ ja hänen askelens cadotettuin tygö.
Sananl 2:19 Jocainen cuin mene hänen tygöns/ ei palaja/ eikä elämän tielle joudu.
Sananl 2:20 Ettäs waellaisit hywä tietä/ ja olisit oikialla retkellä.
Sananl 2:21 Sillä wanhurscat asuwat maasa/ ja siwiät sijnä owat.
Sananl 2:22 Mutta jumalattomat hucutetan maasta/ ja ylöncadzojat sijtä teloitetan.

Vers. 17. Johdattajan) Hänen Awio miehens/ jonga hän otti nuorna ollesans.

III. Lucu .

JOca Jumalan Lakia racasta/ ja luotta idzens HERraan/ hän saa pitkän ijän/ rauhan/ ymmärryxen/ armon ja

caicke hywä/ v. 5.
meidän tawarastam pitä meidän Jumalata palweleman/ ja hänen curituxens kärsimän/ v. 9.
Wijsaus on callis/ ja alcu caickeen hywyteen/ wijsaudella on mailma luotu/ v. 13.
hän anda lewon/ ja hywän omantunnon/ v. 21.
hywä teco ja rauhallisus/ siunauxen myötäns tuowat/ mutta wäärintekiät pitä kirouxen perimän/ v. 27.

Sananl 3:1 POican/ älä unohda minun Lakiani/ mutta sinun sydämes pitäkön minun käskyni.
Sananl 3:2 Sillä ne saattawat sinulle pitkän ijän/ hywät wuodet ja rauhan.
Sananl 3:3 Armo ja totuus ei sinua pidä hyljämän/ ripusta ne caulaas/ ja kirjoita sydämes tauluun.
Sananl 3:4 Nijns löydät armon ja hywän toimen/ Jumalan ja ihmisten edesä.
Sananl 3:5 LUota idzes HERraan caikesta sydämestäs/ ja älä luota sinun ymmärryxees.
Sananl 3:6 Mutta ajattele händä caikisa teisäs/ nijn hän sinua oikein johdatta.
Sananl 3:7 Älä ole wijsas mielestäs/ waan pelkä HERra/ ja wäldä paha.
Sananl 3:8 Sillä se on sinun nawalles terwellinen/ ja wirgotta sinun luus.
Sananl 3:9 Cunnioita HERra sinun tawarastas/ sinun wuoden tulos esicoisista.
Sananl 3:10 Nijn sinun rijhes täytetän/ ja sinun wijnacuurnas wuota ylidze.
Sananl 3:11 Poican/ älä HERRAN curitusta hyljä/ ja älä ole kärsimätöin cosca hän sinua rangaise.
Sananl 3:12 Sillä jota HERra racasta sitä hän rangaise/ ja on hänelle otollinen nijncuin poica Isällens.
Sananl 3:13 AUtuas on se ihminen joca wijsauden löytä/ ja ymmärryxen käsittä.
Sananl 3:14 Sillä parembi on caupita händä cuin hopiata/ ja hänen hedelmäns on parembi cuin culda.
Sananl 3:15 Hän on callimbi cuin pärly/ eikä hänen wertans mitän toiwotta taita.
Sananl 3:16 Pitkä ikä on hänen oikialla kädelläns/ rickaus ja cunnia hänen wasemallans.
Sananl 3:17 Hänen tiens owat iloiset/ ja caicki hänen askelens rauha.
Sananl 3:18 Hän on elämän puu caikille jotca häneen rupewat/ ja autuat owat ne jotca hänen pitäwät.
Sananl 3:19 Sillä HERra on wijsaudella maan perustanut/ ja taiwat toimella walmistanut.
Sananl 3:20 Hänen wijsaudesans owat sywydet eroitetut/ ja pilwet pisaroidzewat casten.
Sananl 3:21 Poican/ älä händä salli silmistäs tulla pois/ nijns tulet onnellisexi ja wijsaxi.
Sananl 3:22 Se on sinun sielus elämä/ ja sinun suus on otollinen.
Sananl 3:23 Silloin sinä murhetoinna waellat teisäs/ ettes jalcas loucka.
Sananl 3:24 Et sinä pelkä maata panduas/ mutta macat makiasti.
Sananl 3:25 Ettei sinun tarwita pelkämän äkillistä hirmua/ eikä jumalattomain myrskyä cosca se tule.

Sananl 3:26 Sillä HERra on sinun lohdutuxes/ hän warjele sinun jalcas/ ettei sitä saawuteta.
Sananl 3:27 ÄLä estele tarwidzewalle hywä tehdä/ jos sinun kätes on Jumalalda wara saanut.
Sananl 3:28 Älä sano ystäwälles: mene ja tule jällens/ huomena minä sinulle annan/ jos sinulla on.
Sananl 3:29 Älä pyydä sinun ystäwäs wahingota/ joca hywäs toiwos asu sinun tykönäs.
Sananl 3:30 Älä kenengän cansa toru ilman syytä/ jos ei hän mitän paha sinulle tehnyt ole.
Sananl 3:31 Älä kijwoittele wäärä miestä/ ja älä noudata hänen retkiäns.
Sananl 3:32 Sillä HERra cauhistu sitä joca wilpistele/ ja hänen salaisudens on siweitten tykönä.
Sananl 3:33 Jumalattoman huones on HERran kirous/ mutta wanhurscan huone siunatan.
Sananl 3:34 Hän pilcka pilckaita/ mutta radollisille hän anda armon.
Sananl 3:35 Wijsat cunnian periwät/ mutta tyhmät häpiän saawat.

Vers. 4. Toimen) se on/ sinä tulet toimellisexi/ nijn että caicki mitäs aiwoit/ owat pysywäiset ja menestywät.
v. 34. Pilckait) Owat irstat/ jotca ei pelkä Jumalata eikä hänen sanans.

IV. Lucu .

SAlomo näyttä hänen tapans/ että hän on racastanut wijsautta/ ja oli Isällens cuuliainen/ joca händä sijhen neuwoi/ jongatähden hänen hywin tapahdui/ v. 1.
Jumalattomain ja wäärintekiöin joucosa/ ei pidä oldaman/ v. 14.
Jumalan sana pitä hywällä mielellä cuultaman/ ja omat jäsenet pahudest warjeldaman/ v. 20.

Sananl 4:1 CUulcat minun lapseni teidän Isän curitusta/ ja ottacat waari/ oppiaxen/ ja wijsammaxi tullaxen
Sananl 4:2 Sillä minä annan teille hywän opetuxen/ älkät hyljätkö minun Lakiani.
Sananl 4:3 Sillä minä olin Isäni poica/ hoicka ja ainoa äitilläni.
Sananl 4:4 Ja hän opetti minua/ ja sanoi: anna sydämes otta minun sanan wastan/ pidä minun käskyni/ nijns elä saat.
Sananl 4:5 Ota wijsaus/ ota ymmärrys/ älä unhota/ älä myös poicke minun puhestani.
Sananl 4:6 Älä händä hyljä/ nijn hän sinun kätke/ racasta händä/ nijn hän sinua warjele.
Sananl 4:7 Sillä wijsauden alcu on osta wijsautta/ ja caikisa caupoisa osta taito.
Sananl 4:8 Pidä händä corkias cunnias/ nijn hän sinua corgotta ja saatta cunniaan/ jos sinä händä racastat.
Sananl 4:9 Hän sinun pääs jalost caunista/ ja cunnioitta sinua ihanalla Cruunulla.
Sananl 4:10 Cuule sijs minun poican ja ota minun puheni/ nijn ikäs wuotta on monda.

Sananl 4:11 Minä johdatan sinua wijsauden tielle/ ja saatan sinua oikialle retkelle.
Sananl 4:12 Nijn että coscas waellat/ ei sinun käymises ole rascas/ ja coscas juoxet/ nijn et sinä loucka sinuas.
Sananl 4:13 Kärsi curitusta/ älä hyljä händä/ kätke händä: sillä hän on sinun elämäs.
Sananl 4:14 Älä mene jumalattomain askeleille/ ja älä astu pahain teille.
Sananl 4:15 Jätä ja älä käy sijnä/ carta händä ja mene ohidzen.
Sananl 4:16 Sillä ei he maca/ jollei he ole pahoin tehnet/ eikä lewä/ jollei he ole wahingota tehnet.
Sananl 4:17 Sillä he elättäwät heitäns jumalattomalla leiwällä/ ja juowat wääryden wijna.
Sananl 4:18 Mutta wanhurscan retki paista nijncuin walkeus/ käy edes ja walista haman isoin päiwän asti.
Sananl 4:19 Mutta jumalattomain tiet owat nijncuin pimeys/ ja ei he tiedä cusa he langewat.
Sananl 4:20 POican/ ota waari minun sanoistani/ ja callista corwas minun puheiseni.
Sananl 4:21 Älä nijtä anna tulla pois silmistäs/ pidä ne sydämesäs.
Sananl 4:22 Sillä ne owat nijden elämä/ jotca nijtä owat löytänet/ ja owat terwelliset coco heidän ruumillens.
Sananl 4:23 Warjele sydämes caikella ahkerudella: sillä sijtä elämä tule.
Sananl 4:24 Pane pois sinuldas paha suu/ ja väärät huulet anna olla sinustas caucana.
Sananl 4:25 Cadzocon sinun silmäs oikein eteens/ ja sinun silmäs laudat olcon oikeat edesäs.
Sananl 4:26 Coettele tie jalgoillas/ nijns wilpistelemätä astut.
Sananl 4:27 Älä poicke oikialle eli wasemalle puolelle/ temba sinun jalcas pois pahudesta.

Vers. 25. Cadzocon sinun silmäs oikein eteens) Cusa hecumalinen/ irtainen/ ahne/ cade eli ilkiä mieli on se puhke aina ulos ulconaisella käyttämisellä/ ja hänellä on huikendelewainen/ hecumalinen ja carsas cadzondo/ Pro.$ 17:24. mutta jolla oikia sydän on/ se taita sen hywin wälttä/ sentähden sano Hiob: hän on tehnyt lijton silmäins cansa/ 31, cap.$ v.1.

V. Lucu .

SAlomo osotta sen wahingon joca tule huorudest/ v. 1.
cuinga tawara oikein hallitan/ v. 15.
mikä suloisus on jumalises ja uscollises awioskäskys/ v. 17.
Ei pidä ryhtymän muihin waimoijn/ josta joudutan Jumalan wihoin ja rangaistuxeen/ v. 20.

Sananl 5:1 POican/ ota waari minun wijsaudestani/ callista corwas minun oppijni.

Sananl 5:2 Ettäs pidäisit hywän neuwon/ ja sinun suus tiedäis toimen.
Sananl 5:3 Sillä porton huulet owat nijncuin mesileiwät/ ja hänen kitans liuckambi cuin öljy.
Sananl 5:4 Mutta wijmeiseldä carwas cuin Coiruoho/ ja teräwä nijncuin caxiteräinen miecka.
Sananl 5:5 Hänen jalcans juoxewat alas cuolemaan/ ja hänen askelens joutuwat helwettijn.
Sananl 5:6 Ei hän käy cohdastans elämän tiellä/ huikendelewaiset owat hänen astumisens/ nijn ettei hän tiedä cunga hän mene.
Sananl 5:7 Nijn cuulcat nyt minua minun lapseni/ ja älkät poiketco minun puheistani.
Sananl 5:8 Olcon sinun ties taambana hänestä/ ja älä lähesty hänen huonens owe.
Sananl 5:9 Ettes andais cunniatas muucalaisille/ ja wuosias julmille.
Sananl 5:10 Ettei muucalaiset rawitais sinun warastas/ ja sinun työs olis toisen huonesa.
Sananl 5:11 Ja sinä tästälähin huocaisit/ coscas elämäs ja hywydes tuhlannut olet/ ja sanoisit:
Sananl 5:12 Woi/ cuinga minä olen wihannut curitusta/ ja minun sydämen on hyljännyt rangaistuxen?
Sananl 5:13 Ja en ole cuullut opettajani ändä/ engä callistanut corwani opettajani puoleen.
Sananl 5:14 Minä olen caickeen onnettomuteen pikimmäldäns joutunut/ caickein ihmisten ja Canssain seas.
Sananl 5:15 JUo wettä caiwostas/ ja mitä lähtestäs wuota.
Sananl 5:16 Anna luondolähtes wuota/ ja vesiojas cujille.
Sananl 5:17 Mutta pidä ne yxinäs/ ja ei yxikän muucalainen sinun cansas.
Sananl 5:18 SInun caiwos olcon siunattu/ ja iloidze sinun nuorudes waimosta/ se on suloinen nijncuin naaras hirwi/ ja otollinen nijncuin medzäwuohi.
Sananl 5:19 Hänen rackaudens sinua aina rawitcon/ ja iloita sinuas aina hänen rackaudestans.
Sananl 5:20 Poican/ mixis annat muucalaisten sinuas pettä/ ja halajat toista?
Sananl 5:21 Sillä HERran edes owat caickein ihmisten tiet/ ja hän cadzele caicki heidän askelens.
Sananl 5:22 Jumalattoman wäärys käsittä hänen/ ja hänen syndins paulat ottawat hänen kijnni.
Sananl 5:23 Hänen pitä cuoleman/ ettei hän andanut opetta idzens/ ja hänen suuren tyhmydens tähdän tule hän petetyxi.

Vers. 9. Muucalaisille) Sillä huorintekiät culuttawat elämäns ja hywydens/ pahain elkisten ja häijyin juonisten cansa/ jotca ei mitän hywä coscan hänelle sen edest tee/ nijncuin tuhlajalle pojalle tapahtui/ cosca hän hywydens tuhlannut oli/ Luc. 15:16.
v. 18. Iloidze sinun) se on/ ole sinun waimos tykönä/ ja pidä hywydes tallella/ ettes huorudella sitä tuhla/ waan auta tarwidzepia: sillä ei ole yhtän suloisemba cappaletta maan päällä/ cuin mies ja waimo rackaudes

eläwät.

VI. Lucu .

HEmbiästä tacauxest/ v. 1.
laiscudest/ joca köyhyden tuo/ v. 6.
hecumalisten ihmisten käyttämisest ja langemisest/ v. 12.
Cuusi joita Jumala wiha/ v. 16.
wanhemmitten käsky pitä wisust pidettämän/ v. 20.
huorus on elämälle wahingolinen/ on pahembi warcautta/ ja ei salli sowindo/ v. 24,

Sananl 6:1 POican/ jos sinä tacat lähimmäises/ nijns olet kijnnittänyt kätes muucalaiseen.
Sananl 6:2 Sinun sanoisas olet sinä paulaan istunut/ sinä olet saawutettu puheisas.
Sananl 6:3 Tee sijs poican näin: pelasta sinus: sillä sinä olet tullut lähimmäises käsijn/ joudu ja waadi lähimmäistäs kijnni.
Sananl 6:4 Älä anna silmilles unda/ eikä silmälautais torckua.
Sananl 6:5 Kirwota sinus nijncuin medzäwuohi pois käsistä/ ja nijncuin lindu pyytäjäns käsistä.
Sananl 6:6 MEne laisca myyriäisen tygö/ cadzo hänen menoans/ ja opi.
Sananl 6:7 Waicka ei hänellä yhtän Ruhtinast ja teettäjätä ja hallidziata ole.
Sananl 6:8 Cuitengin walmista hän hänen elatuxens suwella/ ja caiken ruocans elon aicana.
Sananl 6:9 Cuinga cauwans laisca macat? coscas nouset unestas?
Sananl 6:10 Maca wielä wähä/ ota wielä unda päähäs/ laske kätes yhteen/ ettäs wielä lewätä woisit.
Sananl 6:11 Nijn köyhys äkist tule päälles nijncuin matcamies/ ja waiwaisus nijncuin warustettu mies.
Sananl 6:12 HUikendelewainen ihminen/ wahingolinen mies/ käwele wäärällä suin.
Sananl 6:13 Iske silmä/ nyhkä jalgoillans/ cocottele sormillans.
Sananl 6:14 Ajattele aina paha ja wiha sydämesäns/ ja saatta rijta matcan.
Sananl 6:15 Sentähden tule picaisest hänen cadotuxens/ ja äkist muserta ricki/ nijn ettei hänellä yhtän apua ole.
Sananl 6:16 CUusi on joita HERra wiha/ ja seidzemes on cauhistus hänen edesäns.
Sananl 6:17 Ylpiät silmät/ petollinen kieli/ kädet jotca wuodattawat wiatoinda werta.
Sananl 6:18 Sydän joca wahingolisia ajattele/ jalgat jotca owat nopsat pahuteen juoxeman.
Sananl 6:19 Väärä todistaja/ joca walheita tuotta/ ja saatta rijdan weljesten wälille.

Sananl 6:20 POican/ pidä Isäs käskyt/ ja älä hyljä äitis Lakia.
Sananl 6:21 Sido ne alati yhteen sinun sydämes päälle/ ja ripusta ne caulaas.
Sananl 6:22 Coscas waellat nijn ne johdattawat sinua/ coscas lewät nijn he wartioidzewat sinua/ coscas herät nijn he puhuttelewat sinua.
Sananl 6:23 Sillä käsky on nijncuin kynttilä/ ja Laki nijncuin walkeus/ ja curituxen rangaistus on elämän tie.
Sananl 6:24 Ettäs warjellaisin pahasta waimosta/ ja muucalaisen makiasta kielestä.
Sananl 6:25 Älä iloita sydändäs hänen cauneudestans/ ettes wietelläis hänen silmäins kijlosta.
Sananl 6:26 Sillä porto saatta leiwäldä pois/ mutta awio waimo saatta caunin elämän.
Sananl 6:27 Taitaco jocu kätke tulen poweens/ ettei hänen waattens pala?
Sananl 6:28 Eli hijlden päällä käwellä/ ettei hän jalcojans polda?
Sananl 6:29 Nijn sen tapahtu/ joca lähimmäisens waimoa lähendele/ ei hän pääse rangaisemata/ joca häneen ryhty.
Sananl 6:30 Ei se ole warcalle nijn suuri häpiä/ jos hän warasta hengens pitexi/ cosca nälkä on.
Sananl 6:31 Jos hän warcaista löytän/ anda hän sen seidzemen kertaisest jällens/ ja caiken hänen huonens saadun.
Sananl 6:32 Mutta joca huoruteen lange/ se on tyhmä/ ja saatta elämäns cadotuxeen.
Sananl 6:33 Rangaistus ja häpiä tule hänen päällens/ ja hänen häwäistyxens ei pyhitä pois.
Sananl 6:34 Miehen wiha ja kijwaus ei säästä händä coston päiwänä.
Sananl 6:35 Ei hän lucua pidä sowittajast/ eikä ota waickas paljo annaisit.

Vers. 12. Käwele) Ei pidä wahwa puhetta/ eikä cadzo oikein kenengän päälle.
V. 26. Saatta leiwäldä pois) se on/ saatta suureen köyhyteen. Sup.$ 5:9. Caunin elämän) Joca huorin teke toisen miehen waimon cansa/ hän ricko hengens Jumalan Lain jälken. Lev.$ 20:10. Deut.$ 22:22. Joca ilman eroitusta caicki cuolemalla rangaise/ jotca toisen miehen waimon ja kihlatun morsiamen cansa huorin tekewät/ ja ei ota sijtä yhtän mailmallista sowindota.

VII. Lucu .

SAlomo neuwo pitämän Jumalan käskyjä/ ja racastaman wijsautta/ v. 1.
opetta/ cuinga nuorucaiset huorilda ja hecumalda cawalast petetän/ ja cadotuxeen saatetan/ v. 6.

Sananl 7:1 POican/ kätke minun sanani/ ja pidä tykönäs minun käskyni.

Sananl 7:2 Ota waari minun opetuxestani/ nijns elä saat/ ja minun Laistani/ nijncuin silmäs terästä.
Sananl 7:3 Sido ne sinun sormijs/ kirjoita ne sinun sydämes tauluun.
Sananl 7:4 Sano wijsaudelle: sinä olet minun sisaren: ja cudzu toimi ystäwäxes.
Sananl 7:5 Että hän sinua warjelis muucalaiselda waimolda/ ja toiselda/ jonga sanat siliät owat.
Sananl 7:6 Sillä minä curkistelin huoneni ackunasta läpi häkin.
Sananl 7:7 Ja näin tyhmän nuorucaisen taitamattomain seas/ ja äckäisin hänen lasten joucosa.
Sananl 7:8 Joca käweli catuilla nurckain taidze/ ja asteli sitä tietä/ joca meni hänen huoneseens.
Sananl 7:9 Pimeis/ cosca päiwä ehtolla oli/ ja jo sydänyö oli.
Sananl 7:10 Ja cadzo/ händä cohtais waimo/ porton waatteilla.
Sananl 7:11 Cawala/ tuima ja hillimätöin/ jonga jalat ei pysynet hänen huonesans.
Sananl 7:12 Nyt on hän ulcona/ nyt catuilla/ ja wäijy joca nurcas.
Sananl 7:13 Hän otti hänen kijnni/ ja suuta andoi hänelle/ ja sanoi häpemätä:
Sananl 7:14 Minä olen tänäpän tehnyt kijtosuhrin/ ja täyttänyt lupauxeni.
Sananl 7:15 Ja olen tullut sinua wastan/ warahin sinua edzimän/ ja olen nyt sinun löytänyt.
Sananl 7:16 Minä olen corjast walmistanut wuoteni/ Egyptin kirjawalla waattella.
Sananl 7:17 Ja olen hywän hajuisexi tehnyt minun cammioni/ Mirrhamilla/ Aloella ja Canelillä.
Sananl 7:18 Tule/ eläkäm hecumallisest/ ja halatcam haman amun asti:
Sananl 7:19 Sillä ei mies ole cotona.
Sananl 7:20 Hän on pitkälle matcalle mennyt/ hän on ottanut rahasäkin myötäns/ ja tule cotia äsken määrätyllä päiwällä.
Sananl 7:21 Ja nijn händä haucutteli monella sanalla/ ja waati händä makialla puhella.
Sananl 7:22 Hän meni hänen cansans nopiast/ nijncuin teurastettawa härkä/ ja nijncuin jalcapuuhun/ jolla tyhmät rangoitan.
Sananl 7:23 Sijhenasti cuin hän nuolilla ambu hänen maxans läpidzen. Ja nijncuin lindu idzens kijrutta paulaan/ ja ei tiedä sitä hänen hengellens waarallisexi.
Sananl 7:24 Nijn cuulcat sijs minua minun lapseni/ ja ottacat waari minun suuni sanoista.
Sananl 7:25 Älkön sinun sydämes poiketco hänen tiellens/ älä salli sinuas wietellä hänen retkillens.
Sananl 7:26 Sillä hän on monda haawoittanut ja langettanut/ ja caickinaiset woimalliset owat häneldä tapetut.
Sananl 7:27 Hänen huonens owat helwetin tiet/ joca mene alas cuoleman cammioon.

VIII. Lucu .

WIisaus cudzu tygöns taitamattomat/ v. 1.
joca on callimbi cuin caicki muut callit cappalet/ opetta Jumalan pelgon ja anda hywän neuwon caikisa säädyisä ja hallituxesa/ v. 10.
hän on ollut Jumalan tykönä ijancaickisest/ ja hänen cauttans on mailma ja caicki cappalet luodut/ v. 22.
joca hänen löytä/ hän pysy ijancaickisest/ v. 32.

Sananl 8:1 EIkö wijsaus huuda/ ja toimi cuulu?
Sananl 8:2 Seiso teiden ja cujain wieres julkisest/
Sananl 8:3 Caupungin portisa/ josta käydän sisälle/ hän huuta:
Sananl 8:4 Te miehet/ minä huudan teitä/ ja cudzun Canssa.
Sananl 8:5 Cuulcat te tyhmät wijsautta/ ja te houckiot pangat sydämijn.
Sananl 8:6 Cuulcat/ minä puhun sitä cuin Ruhtinaille sopi/ ja opetan sitä cuin oikia on.
Sananl 8:7 Sillä minun suun puhu totutta/ ja minun huuleni wiha jumalatoinda.
Sananl 8:8 Caicki minun puheni owat oikiat/ ei ole sijnä mitän wääryttä eli petosta.
Sananl 8:9 He owat selkiät nijlle jotca nijtä ymmärtäwät/ ja oikiat nijlle jotca ottawat nijtä wastan.
Sananl 8:10 Ottacat minun curituxen ennencuin hopia/ ja pitäkät corkiambana minun oppin cuin callin culda.
Sananl 8:11 Sillä wijsaus on parembi cuin pärly/ ja caicki mitä ihminen hänellens toiwotta/ ei ole hänen wertaisens.
Sananl 8:12 Minä wijsaus asun toimen tykönä/ ja minä taidan anda hywän neuwon.
Sananl 8:13 HERran pelco wiha paha/ ylpeyttä/ tuimutta ja pahoja teitä/ ja ei kärsi petollista suuta.
Sananl 8:14 Minun on neuwo ja meno/ minun on toimi ja woima.
Sananl 8:15 Minun cauttani Cuningat hallidzewat/ ja Neuwonandajat oikeutta saattawat.
Sananl 8:16 Minun cauttani Ruhtinat wallidzewat/ ja caicki Förstit maan päällä.
Sananl 8:17 Minä racastan nijtä jotca minua racastawat/ ja jotca warahin minua edziwät/ ne löytäwät minun.
Sananl 8:18 Rickaus ja cunnia on minun tykönäni/ pysywäinen tawara ja wanhurscaus.
Sananl 8:19 Minun hedelmäni on parembi cuin culda ja kirckain culda/ ja minun tulon parembi cuin walittu hopia.
Sananl 8:20 Minä waellan oikiata tietä/ ja oikeuden askelilla.
Sananl 8:21 Että minä cadzoisin nijtä jotca minua racastawat/ ja täyttäisin heidän tawarans.

Sananl 8:22 Minä olen ollut HERran oma hänen teidens algusa/ ennen cuin mitän tehty oli/ olin minä.
Sananl 8:23 Jo ijancaickisudest olen minä asetettu/ algusa ennen cuin maa oli.
Sananl 8:24 Cosca ei sywyys wielä ollut/ silloin minä olin jo syndynyt.
Sananl 8:25 Cosca ei lähtet wielä wettä cuohunet/ ennen cuin wuoret olit perustetut/ ja cuckulat walmistetut/ olen minä syndynyt.
Sananl 8:26 Ei hän ollut wielä maata luonut/ ja mitä sen päällä on/ eikä maan pijrin wuoria.
Sananl 8:27 Cosca hän walmisti taiwan/ olin minä siellä/ cosca hän sywyden wisust mittais.
Sananl 8:28 Cosca hän pilwet rakensi ylhälle/ ja sääsi sywyden lähtet.
Sananl 8:29 Cosca hän meren äret määräis/ ja wetten eteen asetti määrän/ ettei he astuis sen ylidze.
Sananl 8:30 Cosca hän maan perustuxen laski/ silloin minä hänen cansans waicutin/ ja iloidzin jocapäiwä/ ja leikidzin hänen edesäns joca aica:
Sananl 8:31 Ja leikidzin maan pijrin päällä/ ja minun ilon on olla ihmisten lasten cansa.
Sananl 8:32 Nijn cuulcat sijs minua minun lapseni/ autuat owat ne jotca minun tieni pitäwät.
Sananl 8:33 Cuulcat curitusta/ olcat wijsat/ ja älkät hyljätkö sitä.
Sananl 8:34 Autuas on se ihminen joca minua cuule/ ja joca minun owellani walwo jocapäiwä/ ja wartioidze minun pihtipielesäni.
Sananl 8:35 Joca minun löytä/ hän elämän löytä ja on Jumalalle otollinen: mutta joca minua wastan syndiä teke/ hän wahingoidze sieluns/ jocainen cuin minua wiha/ hän racasta cuolemata.

Vers. 24. Syndynyt) Ei nijn että Jumalan wijsaus on jocu luotu cappale/ waan on idze Jumala/ ja on ollut ijancaickisest/ sentähden sano Jumala/ että hän on ollut hänen teidens algus/
v. 22. ja hän on se sana/ josta Dawid puhu/ Psalm. 33:6. & Ioh 1:1.

IX. Lucu .

Wijsaus on walmistanut hercullisen atrian/ ja cudzu tyhmät atrioidzeman/ v. 1.
mutta tyhmät ja pilckajat ei paranna sijtä heitäns/ v. 7.
HERrasta tule wijsaus ja autuus/ v. 10.
Tyhmys ja väärä oppi on porton caltainen/ joca hänen liehacoidzemisellans monda langemuxeen ja duomioon saatta/ v. 13.

Sananl 9:1 WIjsaus rakensi hänellens huonen/ ja wuoli sijhen seidzemen padzasta.

Sananl 9:2 Ja teurasti teurans/ secoitti wiinan ja walmisti pöytäns.
Sananl 9:3 Ja lähetti pijcans/ corkeista Caupungin saleista cudzuman.
Sananl 9:4 Joca tyhmä on/ hän tulcan tänne/ ja hulluille sanoi hän:
Sananl 9:5 Tulcat ja syökät minun leiwistäni/ ja juocat sijtä wijnasta/ jota minä caadan sisälle.
Sananl 9:6 Hyljätkät hullu meno/ nijn te saatte elä/ ja käykät ymmärryxen tiellä.
Sananl 9:7 Joca pilckajata curitta/ hän saa häpiän/ ja joca jumalatoinda nuhtele/ hän häwäistän.
Sananl 9:8 Älä rangaise pilckajata/ ettei hän sinua wihais/ nuhtele wijsasta/ ja hän racasta sinua.
Sananl 9:9 Anna wijsalle/ nijn hän wijsammaxi tule/ opeta wanhurscasta/ nijn hän opisa enäne.
Sananl 9:10 Wijsauden alcu on HERran pelco/ ja pyhäin opetus on ymmärrys.
Sananl 9:11 Sillä minun cauttani sinun päiwäs enätän/ ja ikäs wuodet lisätän.
Sananl 9:12 Jos sinä olet wijsas/ nijns idzelles wijsas olet/ mutta jos sinä olet pilckaja/ nijn se idze sinuun sattu.
Sananl 9:13 Hullu/ huikendelewainen waimo/ kielikello/ on taitamatoin.
Sananl 9:14 Istu huonens owella/ corkialla istuimella/ ylimmäises sias Caupungis.
Sananl 9:15 Että hän haucuttelis caickia jotca sijtä käywät ohidze/ ja tietäns waeldawat.
Sananl 9:16 Se joca tyhmä on/ hän tulcan tänne: ja hullulle sano hän: warastettu wesi on makia/ ja salattu leipä on suloinen.
Sananl 9:17 Waan ei hän tiedä/ että siellä cuollet owat/ ja hänen wierans helwetin sywydes.

X. Lucu .

Täsä puhutan cuuliaisist ja tottelemattomist lapsist/ wääräin ja hurscasten tawaroist/ ahkerudest ja laiscudest/ hywäin ihmisten siunauxest/ ja jumalattomain onnettomudest/ wacuudest ja wanhurscaudest ostamisis ja myymisis/ wijsasten ja hulluin wastahacoisest ilost ja halust.

Sananl 10:1 Nämät owat Salomon sananlascut. WIjsas poica on Isäns ilo/ mutta hullu poica on äitillens murhexi.
Sananl 10:2 Wäärin saatu tawara ei ole hyödyllinen/ mutta wanhurscaus wapautta cuolemasta.
Sananl 10:3 Ei HERra anna wanhurscasten sieluin nälkä kärsiä/ mutta jumalattomain wäärin saadun hän hajotta.
Sananl 10:4 Petollinen käsi teke köyhäxi/ mutta ahkera käsi saatta rickaxi.
Sananl 10:5 Joca suwella coco/ hän on toimellinen: mutta joca elon aicana maca/ hän tule häpiään.

Sananl 10:6 Siunaus on wanhurscan pään päällä/ mutta jumalattoman suun peittä väärys.
Sananl 10:7 Wanhurscan muisto pysy siunauxesa/ waan jumalattoman nimi pitä mätänemän.
Sananl 10:8 Joca sydämestäns wijsas on/ hän otta käskyt wastan/ mutta jolla hullu suu on/ se saa haawoja.
Sananl 10:9 Joca nuhtettomast waelda/ hän elä murhetoinna/ mutta joca väärällä tiellä waelda/ hän tule ilmei.
Sananl 10:10 Joca silmä iske/ hän waiwa matcan saatta/ ja jolla hullut huulet owat/ hän saa haawoja.
Sananl 10:11 Wanhurscan suu on elämän lähde/ mutta jumalattoman suun peittä väärys.
Sananl 10:12 Wiha rijdan saatta/ mutta rackaus peittä caicki ricoxet.
Sananl 10:13 Toimellisten huulisa löytän wijsaus/ waan tyhmäin selkään tarwitan widza.
Sananl 10:14 Wijsat opin kätkewät/ waan hulluin huulet sitä tyhmistywät.
Sananl 10:15 Rickan tawara on hänen wahwa Caupungins/ mutta köyhys teke köyhän pelcurixi.
Sananl 10:16 Wanhurscas teke työtä hengen pitexi/ mutta jumalattoman saalis on synnixi.
Sananl 10:17 Joca curituxen otta wastan/ hän on elämän tiellä/ mutta joca rangaistuxen heittä pois/ hän mene väärin.
Sananl 10:18 Petolliset suut peittäwät wainon/ ja joca panettele/ hän on tyhmä.
Sananl 10:19 Josa paljo puhutan/ sijtä ei syndi ole caucan/ mutta joca huulens hillidze/ hän on toimellinen.
Sananl 10:20 Wanhurscan kieli on callimbi hopiata/ mutta jumalattoman sydän on tyhjä.
Sananl 10:21 Wanhurscan huulet monda rawidzewat/ mutta hullut huckuwat hulludesans.
Sananl 10:22 HERran siunaus teke rickaxi/ ilman waiwata.
Sananl 10:23 Hullu teke paha/ ja naura sitä/ waan wijsas pitä sijtä waarins.
Sananl 10:24 Mitä jumalatoin pelkä/ se hänelle tapahtu/ ja mitä wanhurscat himoidzewat/ sitä heille annetan.
Sananl 10:25 Jumalatoin on nijncuin tuuli/ joca mene ohidze ja tyhjäxi rauke/ mutta wanhurscas pysy ijancaickisest.
Sananl 10:26 Nijncuin eticka teke paha hammasten ja sawu silmäin/ nijn on laisca nijden mielest paha/ jotca hänen lähettäwät.
Sananl 10:27 HERran pelco enändä päiwiä/ waan jumalattoman wuodet wähetän.
Sananl 10:28 Wanhurscan toiwo on ilo/ mutta jumalattomain toiwo cato.
Sananl 10:29 HERran tie on siwiäin lohdutus/ mutta pahointekiät owat pelcurit.
Sananl 10:30 Wanhurscas pysy aina cohdallans/ mutta jumalattoman ei pidä asuman maan päällä.
Sananl 10:31 Wanhurscan suut tuotta wijsauden/ waan wääräin suu häwitetän.

Sananl 10:32 Wanhurscan huulet opettawat terwellisiä asioita/ waan jumalattoman suu on täynäns wääryttä.

Vers. 3. Väärin saadun) se on/ mitä he nylkemiselläns/ weroillans/ waiwamisellans owat saanet/ cosca he muiden ihmisten wahingosta rickaxi tulewat.
v. 5. Häpiään) Rickauden Salomo usein cudzu cunniaxi ja köyhyden häpiäxi: sillä se joca ricas on/ hän cunnioitetan/ waan joca köyhä on/ hän häwäistän.
v. 16. Hengen pitexi) se on/ että hän idzens elätäis.
v. 18. Petolliset suut) Ei he neuwo weljens/ cosca se syndi teke/ mutta jos hän lange/ nijn he sen mielelläns soisit/ panettelewat muita/ eikä ketän saata parannuxeen.
v. 26. Laisca) Täsä nuhdellan nijtä/ jotca owat hitat wirasans.
v. 29. Pelcurit) Pahalla omalla tunnolla on aina pelco ja wapistus myötäns.

XI. Lucu .

Hywät ihmiset ja jumalattomat rinnan asetetan/ ja misä arwos hywät tawat muiden caluin suhten owat/ tutkitan/ erinomaisest täsä lugus owat jalot sanat Jumalan edes cadzomisest/ lohdutuxet ristin pahennusta wastan.

Sananl 11:1 WÄärä waaca on HERralle cauhistus/ mutta oikia waaca on hänelle otollinen.
Sananl 11:2 Cusa ylpeys on/ sijnä on myös ylöncadze/ mutta wijsaus on nöyräin tykönä.
Sananl 11:3 Wiattomus johdatta siwiät/ waan pahus cukista pilckajat.
Sananl 11:4 Ei rickaus auta wihan päiwänä/ mutta wanhurscaus wapahta cuolemasta.
Sananl 11:5 Jumalisen wanhurscaus teke hänen tiens tasaisexi/ mutta jumalatoin lange jumalattomas menosans.
Sananl 11:6 Jumalisten wanhurscaus pelasta heitä/ waan wäärintekiät käsitetän wieckaudesans.
Sananl 11:7 Cosca jumalatoin ihminen cuole/ nijn ei ole yhtän toiwo/ ja jota wäärintekiät odottawat/ tule tyhjäxi.
Sananl 11:8 Wanhurscas wapadetan waiwasta/ ja jumalatoin tule hänen siaans.
Sananl 11:9 Ulcocullatun ihmisen suun cautta petetän hänen lähimmäisens/ waan wanhurscat ymmärtäwät sen/ ja pelastetan.
Sananl 11:10 Coco Caupungi iloidze cosca wanhurscan hywin käy/ ja riemuidze cosca jumalatoin hucku.

Sananl 11:11 Wanhurscasten siunauxen cautta Caupungi corgotetan/ waan jumalattoman suun cautta cukistetan.
Sananl 11:12 Joca lähimmäistäns häwäise se on huullu/ mutta toimellinen mies sen hillidze.
Sananl 11:13 Panettelia ilmoitta salaisuden/ waan jolla on uscollinen sydän/ hän sala sen.
Sananl 11:14 Josa ei neuwo ole/ sijnä wäärin mennän/ waan josa monda neuwonandajata on/ sijnä hywin käy.
Sananl 11:15 Joca toisen taca/ hän tule wahingoon/ waan joca sijtä idzens pitä pois/ hän on murhetoin.
Sananl 11:16 Waimo joca otollinen on pitä cunnians/ waan wäkewät pitäwät rickauden.
Sananl 11:17 Armias mies teke ruumillens hywä: waan se joca julma on/ hän saatta lihans ja werens murhellisexi.
Sananl 11:18 Jumalattoman työ on turha/ waan joca wanhurscautta kylwä/ sillä on hywä palcka.
Sananl 11:19 Sillä wanhurscaus saatta elämän/ waan joca paha pyytä/ hän saatta cuoleman.
Sananl 11:20 Petollinen sydän on cauhistus HERralle/ waan wiattomat owat hänen edesäns otolliset.
Sananl 11:21 Ei Jumalattomia auta waicka caicki kätens yhten pistäisit/ mutta wanhurscan siemen pelastetan.
Sananl 11:22 Caunis waimo ilman cunniata on nijncuin sica/ jolla olis cullainen käädy cuonon päällä.
Sananl 11:23 Wanhurscasten himo on hywä/ ja menesty: waan jumalattomain odotus on kiucullinen.
Sananl 11:24 Muutama jaca omastans ja saa enämmän: toinen säästä josa ei pidäis/ ja tule köyhemmäxi.
Sananl 11:25 Sielu joca runsast siuna/ tule lihawaxi/ ja joca juotta/ hän tule juowuxin.
Sananl 11:26 Joca jywät sala/ händä Canssa kiroile/ mutta joca myy/ hänelle tule siunaus.
Sananl 11:27 Joca jotain hywä edzi/ hänen hywin menesty/ mutta joca paha noudatta/ hänelle pahoin tapahtu.
Sananl 11:28 Joca rickauteen luotta hän hucku/ waan wanhurscat wiherjöidzewät nijncuin lehti.
Sananl 11:29 Joca huonens murhellisexi teke/ hän saa tuulen perinnöxi/ ja hullun täyty wijsasta palwella.
Sananl 11:30 Wanhurscan hedelmä on elämän puu/ joca wijsas on/ hän ihmisistä pitä murhen.
Sananl 11:31 Että wanhurscas paljo kärsi/ cuinga paljo enämmin jumalatoin ja syndinen.

Vers. 12. Häwäise) se on/ ilmoitta toisen ricoxet/ waan wijsas peittä ja wasta edest.
v. 16. Wäkewät) se on/ tyrannit pyytäwät rickautta/ ja ei pidä lucua cunniast ja wacudest.
v. 25. Juotta) se on/ joca runsast anda/ hänelle pitä runsast annettaman.
v. 29. Tuulen) Rauha ruocki/ jota culutta.

v. 30. Elämän puu) Mitä wanhurscat tekewät/ se tule caikille hywäxi.

XII. Lucu .

NIjncuin edellises lugus nijn myös täsä caunit sananlascut löytän Jumalan Caickiwaldian edescadzomisest/ nijn myös ihmisten seas/ totudest/ ahkerudest/ laupiudest ja awuist/ hywist tawoist/ wastahacoisist wioist ja heidän häpiällisest lopustans.

Sananl 12:1 JOca idzens mielelläns curitta anda/ se tule toimellisexi/ mutta joca rangaisemat olla tahto/ hän tule tyhmäxi.
Sananl 12:2 Siwiä saa lohdutuxen HERralda/ mutta häijy mies hyljätän.
Sananl 12:3 Ei ihminen wahwistu jumalattomudes/ waan wanhurscan juuri on pysywäinen.
Sananl 12:4 Ahkera waimo on miehens cruunu/ waan häijy on nijncuin märkä hänen luisans.
Sananl 12:5 Wanhurscasten ajatuxet owat wilpittömät/ waan jumalattomain aiwoitus on petollinen.
Sananl 12:6 Jumalattomain sanat wäijywät werta/ waan jumalisten suu wapahta heitä.
Sananl 12:7 Jumalattomat caatuwat ja ei ole sijtte enä/ mutta wanhurscan huone pysy.
Sananl 12:8 Toimellinen mies neuwosans ylistetän/ waan petollinen tule häpiään.
Sananl 12:9 Parembi on nöyrä joca omans cadzo/ cuin se joca tahto isoi olla/ ja cuitengin puuttu leipä.
Sananl 12:10 Wanhurscas armahta juhtans/ mutta jumalattoman sydän on halutoin.
Sananl 12:11 Joca peldons kyndä/ se saa leipä yldäisest/ waan joca turhia ajele taca/ se on tyhmä.
Sananl 12:12 Jumalatoin halaja aina paha tehdä/ mutta wanhurscan juuri hedelmöidze.
Sananl 12:13 Ilkiä käsitetän omisa sanoisans/ waan wanhurscas pääse hädästä.
Sananl 12:14 Suun hedelmäst tule paljo hywä/ ja nijncuin cukin käsilläns tehnyt on/ costetan hänelle.
Sananl 12:15 Tyhmän mielest on otollinen se cuin hän teke/ mutta wijsas otta neuwon.
Sananl 12:16 Tyhmä osotta cohta wihans/ waan joca peittä wääryden/ se on cawala.
Sananl 12:17 Joca totinen on/ se oikein asian ilmoitta/ mutta joca wäärin todista/ hän pettä.
Sananl 12:18 Joca ajattelemata puhu/ hän pistä nijncuin miecalla/ waan wijsasten kieli on terwellinen.
Sananl 12:19 Totinen suu pysy ijancaickisest/ waan käärä kieli ei pysy cauwan.
Sananl 12:20 Jotca paha ajattelewat/ he pettäwät idzens/ waan jotca rauha neuwowat/ heillä on ilo.
Sananl 12:21 Ei wanhurscan mitän waara tapahdu/ waan jumalattomat pahudella täytetän.
Sananl 12:22 Petolliset huulet owat HERralle cauhistus/ waan jotca oikein tekewät/ owat hänelle otolliset.
Sananl 12:23 Cawala sala hänen taitons/ waan hulluin sydän ilmoitta hullutta.

Sananl 12:24 Ahkera käsi saa hallita/ waan laisca teke weron.
Sananl 12:25 Sydämellinen murhe kiwistele/ waan lohdullinen sana iloitta.
Sananl 12:26 Wanhurscas on parembi lähimmäistäns/ mutta jumalattoman tie wiettele hänen.
Sananl 12:27 Ei petollisen asia menesty/ mutta ahkera saa hywän tawaran.
Sananl 12:28 Wanhurscauden tiellä on elämä/ ja sen cautta ei kengän wietellä cuolemaan.

Vers. 4. Häijy) Joca ei mitän tee/ waan on nijncuin wieras huonesa.
v. 11. Peldons) Joca parastans teke wirasans/ muutoin tapahtu/ nijncuin sanotan: Wijsi wirca/ cuusi cowa onne.
v. 18. Ajattelemata) Joca ei ota waari puhestans/ cuin se sopis asian cansa/ saarnasa/ duomiosa ja muisa cocouxisa.
v. 26. Parembi) Waicka hän paljo kärsi/ ja jumalattoman käy hywin.
v. 28. Tiellä) Wanha tie wie edes/ waan udet retket owat waaralliset/ Jumalan sana elämään johdatta/ waan oma ajatus saatta cuolemaan.

XIII. Lucu .

TÄsä muutamat yhteiset terwelliset neuwot löytän yhteisest wanhurscaudest/ curituxest/ ja muutamat caunit talois tarwittawat opetuxet töist ja wisudest/ tuhlamisen wahingost ja ahneuden cauhiudest.

Sananl 13:1 WIisas poica otta Isäns curituxen/ mutta pilckaja ei anna idziäns rangaista.
Sananl 13:2 Suun hedelmäst jocainen rawitan/ waan ylöncadzojat ei ajattele muuta cuin wääryttä.
Sananl 13:3 Joca suuns hallidze/ hän saa elä/ waan joca suuns toimettomast awaja/ hän tule hämmästyxeen.
Sananl 13:4 Laisca pyytä ja ei saa/ mutta wiriät saawat yldäisest.
Sananl 13:5 Wanhurscas wiha walhetta/ mutta jumalatoin häwäise ja pilcka idzens.
Sananl 13:6 Wanhurscas warjele nuhtetoinda/ mutta jumalatoin meno saatta syndijn.
Sananl 13:7 Moni on köyhä suuresa rickaudesa/ ja moni on ricas köyhydesäns.
Sananl 13:8 Rickaudella taita jocu lunasta hengens/ mutta joca köyhä on/ ei hän cuule curitusta.
Sananl 13:9 Wanhurscasten walkeus teke iloisexi/ waan jumalattomain kynttilä sammu.
Sananl 13:10 Ylpeitten seas on aina rijta/ mutta wijsaus saatta ihmisen toimellisexi.
Sananl 13:11 Rickaus wähene tuhlates/ waan cogosa pitäin se enäne.

Sananl 13:12 Wijwytetty toiwo saatta sydämen ikäwöidzemän/ waan cosca se tule jota hän toiwo/ se on elämän puu.
Sananl 13:13 Joca sanan cadzo ylön/ hän turmele idzens/ mutta joca käskyä pelkä/ hän rauhas waelda.
Sananl 13:14 Wijsan oppi on elämän lähde/ wälttämän cuoleman paula.
Sananl 13:15 Hywä neuwo on otollinen/ waan ylöncadzoitten tie on cowa.
Sananl 13:16 Wijsas teke caicki toimellisest/ waan hullu ilmoitta tyhmydens.
Sananl 13:17 Jumalatoin sanansaattaja ilmoitta paha/ waan totinen lähetys on terwellinen.
Sananl 13:18 Joca curituxen hyljä/ hänellä on köyhys ja häpiä/ waan joca anda rangaista idzens/ hän tule cunniaan.
Sananl 13:19 Cosca toiwo tule täytetyxi/ nijn sydän iloidze/ mutta joca pahutta wälttä/ hän on hulluille cauhistuxexi.
Sananl 13:20 Joca wijsasten cansa on/ hän tule wijsaxi/ waan joca hulluin cumpani on/ hän tule wahingoon.
Sananl 13:21 Pahus noudatta syndistä/ mutta wanhurscaille costetan hywydellä.
Sananl 13:22 Hywällä owat perilliset lasten lapsisa/ waan syndisen tawara wanhurscalle säästetän.
Sananl 13:23 Paljon ruoca on köyhän kynnös/ waan jotca wääryttä tekewät/ ne huckuwat.
Sananl 13:24 Joca widzans säästä/ hän wiha lastans/ waan joca händä racasta/ hän aicanans sitä curitta.
Sananl 13:25 Wanhurscas syö/ että hänen sieluns rawitaisin/ waan jumalattomain wadza on tytymätöin.

Vers. 3. Hämmästyxen) se on/ waaran ja rangaistuxen.
v. 7. Köyhä) Monella on kyllä ja ei tydy sijhen/ ja hänen tilans on huonombi cuin sen köyhän/ joca Jumalata pelkä ja tyty sijhen wähän cuin hänellä on/ 1. Tim. 6:6.
v. 23. Jumala siuna köyhäingin wähän waran.
v. 25. Rawitaisin) se on/ tytyis.

XIV. Lucu .

TÄsä lugus pannan eroitus Christillisen ja pacanalisen lohdutuxen wälillä. Sijtte walitus ihmisen järjen pimeydest/ rauhallisen ja terwellisen sydämen ylistys/ selkiä opetus wijmeisest duomio päiwäst.

Sananl 14:1 WIisan waimon cautta huone raketan/ waan hullu cukista sen tegollans.
Sananl 14:2 Joca HERra pelkä/ hän waelda oikiata tietä/ mutta joca hänen cadzo ylön/ hän poicke hänen tieldäns.

Sananl 14:3 Hullut julmast puhuwat/ waan wijsat suuns hillidzewät.
Sananl 14:4 Josa ei härkiä ole/ sijnä seimet puhtana owat/ waan josa juhdat työtä tekewät/ sijnä tulo kyllä on.
Sananl 14:5 Totinen todistaja wälttä walhetta/ waan läärä todistaja rohkiast walhettele.
Sananl 14:6 Pilckaja edzi wijsaut/ ja ei löydä/ waan toimelliset wijsauden huokiast saawat.
Sananl 14:7 Mene pois tyhmän tykö/ sillä et sinä ope mitän häneldä.
Sananl 14:8 Toimellisen wijsaus on tiestäns otta waarin/ waan tyhmän hulluus on aiwa petos.
Sananl 14:9 Tyhmä naura syndiä/ waan siwiät siweitä racastawat.
Sananl 14:10 Cosca sydän on murhellinen/ nijn ei auta ulconainen ilo.
Sananl 14:11 Jumalattomain huonet cukistetan/ waan jumalisten majat wiherjöidzewät.
Sananl 14:12 Muutamat tiet näkywät oikiaxi/ waan wijmeiseldä johdatta hän hänen cuolemaan.
Sananl 14:13 Nauron jälken tule murhe/ ja ilon peräston suru.
Sananl 14:14 Irtaiselle ihmiselle tapahtu laittamisens perästä/ waan hywälle hänen laittamisens perästä.
Sananl 14:15 Taitamatoin usco caicki/ mutta ymmärtäwäinen otta tiestäns waarin.
Sananl 14:16 Wijsas pelkä ja cartta paha/ waan tyhmä päätahawin mene.
Sananl 14:17 Kärsimätöin ihminen teke hullun töitä/ mutta toimellinen wiha sitä.
Sananl 14:18 Taitamattomat periwät tyhmyden/ waan se on toimellisten Cruunu/ että he toimellisest tekewät.
Sananl 14:19 Häijyn täyty cumarta hywiä/ ja jumalattomat wanhurscasten porteisa.
Sananl 14:20 Köyhä wihawat hänen lähimmäisens/ waan rickailla on monda ystäwätä.
Sananl 14:21 Joca cadzo lähimmäisens ylön/ hän syndi teke: waan autuas on se joca wiheljäistä armahta.
Sananl 14:22 Jotca wieckaudesa waeldawat/ nijldä puuttu/ mutta jotca hywä ajattelewat/ heille tapahtu hywys ja uscollisus.
Sananl 14:23 Josa työtä tehdän/ sijnä kyllä on/ waan joca tyhjin puheisin tyty/ sijnä on köyhys.
Sananl 14:24 Wijsasten rickaus on Cruunu/ mutta tyhmäin hulluus on hulluus.
Sananl 14:25 Uscollinen todistus wapahta hengen/ waan wäärä todistaja pettä.
Sananl 14:26 Joca HERra pelkä/ hänellä on wahwa linna/ ja hänen lapsens warjellan.
Sananl 14:27 HERran pelco on elämän lähde/ että cuoleman nuora wälttä taitan.
Sananl 14:28 Cosca Cuningalla on paljo wäke/ se on hänen cunnians/ waan cosca wähä on wäke/ se teke herran kehnoxi.
Sananl 14:29 Joca on kärsiwälinen/ hän on wijsas/ waan joca kärsimätöin on/ hän ilmoitta tyhmydens.

Sananl 14:30 Laupias sydän on ruumin elämä/ waan cateus on myrcky luisa.
Sananl 14:31 Joca köyhälle teke wäkiwalda/ hän laitta hänen luojans/ waan joca armahta waiwaista/ hän cunnioidze Jumalata.
Sananl 14:32 Jumalatoin ei pysy wahwana onnettomudesans/ waan wanhurscas on cuolemasakin rohkia.
Sananl 14:33 Toimellisen sydämes lepä wijsaus/ ja tule ilmei tyhmäin seas.
Sananl 14:34 Wanhurscaus corgotta Canssan/ waan syndi on Canssan cadotus.
Sananl 14:35 Toimellinen palwelia on Cuningalle otollinen/ waan häpiällistä palweliata ei hän kärsi.

Vers. 1. Cukista) Se mies häwitetän/ jolla on tottelematoin waimo.
v. 4. Härkiä) Josa ei työtä tehdä/ sijtä ei mitän woiteta.
v. 6. Edzi) Pahat ihmiset edziwät wijsautta/ ei täydest todest: waan heidän hywäxens/ cunniaxens ja cuuluisudexens.

XV. Lucu .

YListetän siweys ja ystäwälinen wastaus/ sanotan myös että cowa wastaus saatta wihan/ ja hulluin suu hulluden oxenda/ oikia ja wäärä jumalan palwelus eroitetan/ caunit opetuxet annetan Jumalan edescadzomisest/ cuinga callis cappale on rauhallinen sydän ja hywä sanoma.

Sananl 15:1 NÖyrä wastaus hillidze wihan/ mutta cowa sana saatta mielen carwaxi.
Sananl 15:2 Wijsasten kielet saattawat opetuxen suloisexi/ waan tyhmäin suut aina hullutta sylkewät.
Sananl 15:3 HERran silmät cadzelewat jocapaicas/ sekä hywät että pahat.
Sananl 15:4 Terwellinen kieli on elämän puu/ waan walhettelewainen saatta sydämen kiwun.
Sananl 15:5 Tyhmä laitta Isäns curituxen/ waan joca rangaistuxen otta/ hän tule taitawaxi.
Sananl 15:6 Wanhurscan huones on tulo kyllä/ waan jumalattoman saalis on häwindö.
Sananl 15:7 Wijsasten suut jacawat neuwoja/ waan tyhmäin sydämet ei ole nijn.
Sananl 15:8 Jumalattoman uhri on HERralle cauhistus/ waan jumalisten rucous on hänelle otollinen.
Sananl 15:9 Jumalattoman tie on HERralle cauhistus/ waan joca wanhurscautta noudatta/ on hänelle racas.
Sananl 15:10 Se on paha curitus/ joca hyljä tiens/ ja joca rangaistusta wiha/ hänen pitä cuoleman.
Sananl 15:11 Helwetti ja cadotus on HERran edesä/ cuinga paljo enämmin ihmisten sydämet.
Sananl 15:12 Ei pilckaja racasta sitä joca händä rangaise/ ja ei mene wijsan tygö.
Sananl 15:13 Iloinen sydän teke iloiset caswot/ waan cosca sydän on surullinen/ nijn rohkeus rauke.

Sananl 15:14 Toimellinen sydän toimitta wijsast/ waan elkiwaldaiset tyhmät/ tyhmäst hallidzewat.
Sananl 15:15 Surullisella ihmisellä ei ole coscan hywä päiwä/ waan jolla hywä sydän on/ hänellä on jocapäiwä wieraspito.
Sananl 15:16 Parambi on wähä HERran pelwos/ cuin suuri tawara ilman lewota.
Sananl 15:17 Parambi on aterja caalia rackaudesa/ cuin syötetty härkä wihasa.
Sananl 15:18 Wihainen mies saatta toran matcan/ mutta kärsiwälinen asetta rijdan.
Sananl 15:19 Laiscan tie on orjantappurainen/ waan siweitten tie on tasainen.
Sananl 15:20 Wijsas poica iloitta Isäns/ ja hullu ihminen häwäise äitins.
Sananl 15:21 Hullulle on tyhmys iloxi/ waan toimellinen mies pysy oikialla tiellä.
Sananl 15:22 Aiwoitus rauke ilman neuwota/ waan josa monda neuwonandajata on/ se on wahwa.
Sananl 15:23 Se on ihmisen ilo/ että händä toimella wastatan/ ja aicanans sanottu sana on otollinen.
Sananl 15:24 Elämän tie johdatta wijsan ylöspäin/ wälttämän helwettiä joca alhalla on.
Sananl 15:25 HERra ylpeitten huonet cukista/ ja wahwista leskein rajat.
Sananl 15:26 Ilkiäin aiwoituxet owat HERralle cauhistuxexi/ waan toimellinen puhe on otollinen.
Sananl 15:27 Ahnet cukistawat oman huonens/ waan joca lahjoja wiha/ saa elä.
Sananl 15:28 Wanhurscan sydän ajattele wastausta/ waan jumalattoman suu ammunda paha.
Sananl 15:29 HERra on caucana jumalattomista/ waan hän cuule wanhurscasten rucouxet.
Sananl 15:30 Suloinen caswo iloitta sydämen/ hywä sanoma teke luut lihawaxi.
Sananl 15:31 Corwa joca cuule elämän rangaistusta/ on asuwa wijsasten seasa.
Sananl 15:32 Joca ei idzens salli curitta/ hän teke idzens tyhjäxi/ waan joca rangaistusta cuule/ hän tule wijsaxi.
Sananl 15:33 HERran pelco on curitus wijsauteen/ ja ennencuin cunniaan tullan/ pitä paljo kärsittämän.

XVI. Lucu .

Usiammat täsä lugus löytän sananlascut/ joista ihmisen ymmärrys kyllä hyöty/ nimittäin/ että oikeus ja cohtuus on tekeminen/ apu Jumalalda rucoileminen/ asian loppu Jumalan haldun andaminen. Caunit sanat Jumalan edescadzomisest/ ylpeyden rangaistuxest/ Jumalan tygö palajamisest ja mailmallisest säädyst.

Sananl 16:1 IHminen aicoi sydämesäns/ waan HERralda tule kielen wastaus.
Sananl 16:2 Jocaidzen mielest on hänen tiens puhdas/ mutta HERra ainoastans teke sydämen wahwaxi.
Sananl 16:3 Anna HERran haldun sinun työs/ nijn sinun aiwoituxes menesty.

Sananl 16:4 HERra teke caicki idze tähtens/ nijn myös jumalattoman pahaxi päiwäxi.
Sananl 16:5 Ylpiä sydän on HERralle cauhistus/ ja ei pääse rangaisemat/ ehkä he caicki pidäisit yhtä.
Sananl 16:6 Hywyden ja uscollisuden cautta pahateco sowitetan/ ja HERran pelwolla paha wäldetän.
Sananl 16:7 Jos jongun tiet owat HERralle kelwolliset/ nijn hän myös käändä wihamiehens rauhaan.
Sananl 16:8 Parambi on wähä wanhurscaudesa/ cuin suuri saalis wäärydesä.
Sananl 16:9 Ihmisen sydän aicoi hänen tiens/ waan HERra ainoa anda menestyä.
Sananl 16:10 ENnustus on Cuningan huulisa/ ei hänen suuns puhu duomios väärin.
Sananl 16:11 Oikia pundaxi ja waaca on HERralda/ ja caicki painokiwet cuckarosa/ owat hänen tecons.
Sananl 16:12 Cuningan edes wäärin tehdä on cauhistus/ sillä wanhurscaudella istuin wahwistetan.
Sananl 16:13 Oikia neuwo on Cuningalle otollinen/ ja joca oikein puhu/ händä racastetan.
Sananl 16:14 Cuningan wiha on cuoleman sanansaattaja/ ja wijsas mies lepyttä hänen.
Sananl 16:15 Cosca Cuningan caswo on lepyinen/ sijnä on elämä/ ja hänen armons on nijncuin hiljainen sade.
Sananl 16:16 OTa wijsautta tygös/ sillä se on parembi culda/ ja toimellisus on callimbi hopiata.
Sananl 16:17 Siwiän tiet wälttäwät paha/ ja joca tiestäns otta waarin/ hänellä on elämä.
Sananl 16:18 Joca aletan/ se ensist tule ylpiäxi/ ja ylpeys on aina langemuxen edellä.
Sananl 16:19 Parembi on nöyränä olla siweitten cansa/ cuin jaca suurta saalista ylpeitten cansa.
Sananl 16:20 Joca jongun asian wijsast alca/ hän löytä onnen/ ja se on autuas/ joca idzens luotta HERraan.
Sananl 16:21 Toimellinen mies ylistetän wijsaudens tähden/ ja suloinen puhe lisä oppia.
Sananl 16:22 Wijsaus on elämän lähde/ hänelle joca sen saanut on/ waan tyhmäin curitus on hulluus.
Sananl 16:23 Wijsas sydän puhu toimellisest/ ja opetta hywin.
Sananl 16:24 Suloiset sanat owat mesileiwät/ lohduttawat sielua ja wirwottawat luut.
Sananl 16:25 Monella on tie mielestäns otollinen/ waan se johdatta wijmein cuolemaan.
Sananl 16:26 Moni tule suureen wahingoon/ oman suuns cautta.
Sananl 16:27 Irtainen ihminen caewa onnettomutta/ ja hänen suusans pala tuli.
Sananl 16:28 Häärä ihminen saatta rijdan ja panettelia teke Ruhtinat eripuraisexi.
Sananl 16:29 Wiecas ihminen haucuttele lähimmäistäns/ ja johdatta hänen pahalle tielle.
Sananl 16:30 Joca silmä iske/ ei hän hywä ajattele: ja joca huulians pureskele/ hän paha matcan saatta.
Sananl 16:31 Harmat hiuxet owat cunnian Cruunu/ joca löytän wanhurscauden tieldä.
Sananl 16:32 Kärsiwälinen on parembi cuin wäkewät/ ja joca hillidze mielens/ on parembi cuin se joca Caupungin woitta.

Arpa heitetän sylijn/ waan hän puto nijncuin HERra tahto. Vers 1. HERralda) Jos me jotakin hywä taidam ajatella/ puhua ja tehdä/ nijn se on HERralda/ ja ei meidän omasta toimellisudestam/ 2. Cor. 3:5. sentähden andacam meidän tiem HErran halduun. v. 4. Jumalattoman) Ei Jumala ole wicapää johongun jumalattomuteen eli cadotuxeen/ Psal. 5:4. mutta estä heidän pahan aiwoituxens/ ja rangaise/ jollei he paranna idzens/ sysä heitä cadotuxeen/ ja ei anna tulla heidän puoli ikään/ Psal. 55:24. Cuitengin/ nijn paljo cuin heidän ruumins ja sieluns tule/ on Jumala heidän/ nijncuin myös caickein muiden ihmisten luoja/ ja anda heidän syndyä mailmaan luonnon juoxun jälken/ ehkä hän kyllä hywin ennen näke heidän luopuwan Jumalast/ ja waeldawan jumalattomas elämäs. Waan ettei he tahdo cuulla Jumalan sana/ ja parata heitäns/ rangaise hän heitä/ ja nijn Jumalan wanhurscaus tule sen cautta ilmei/ ja hänen nimens cunnioitetan. v. 6. Sowitetan) Sekä Jumalan että ihmisten tykönä: sillä Jumala käändä rangaistuxen pois/ ja ihmiset tulewat sen cautta ystäwyteen. v. 10. Cuningan) Sillä hän duomidze lain ja oikeuden jälken/ jonga Jumala wahwista ja käske/ nijncuin julkises wiras. v. 22. Curitus) Heidän oppins ja wijsaudens.

XVII. Lucu .

ERinomaiset sananlascut täsä lugus owat sowinnost/ kijtollisudest/ joca ei ainoastans ole caickein paras tapa/ waan myös caickein hywäin tapain äiti ja alcu/ uscollisudest joca ystäwydes on jalo cappale/ kijttämättömyden suurest wahingost/ ettei pahus pidä kijttämättömän huonest ikänäns luopuman.

Sananl 17:1 CUiwa pala/ johon ihminen tyty/ on parembi cuin huone liha täynäns rijdan cansa.
Sananl 17:2 Toimellinen palwelia hallidze häpiällisiä lapsia/ ja jaca perindötä weljein wälillä.
Sananl 17:3 Nijncuin tuli coettele hopian/ ja ahjo cullan/ nijn Jumala tutkistele sydämet.
Sananl 17:4 Paha otta pahoista suista waarin/ ja petollinen cuuldele mielelläns wahingollista kieldä.
Sananl 17:5 Joca köyhä syljeskele/ hän häwäise hänen luojans/ ja joca iloidze toisen wahingosta/ ei hän pääse rangaisemata.
Sananl 17:6 Wanhain Cruunu owat lasten lapset/ ja lasten cunnia on heidän Isäns.
Sananl 17:7 Ei sowi tyhmäin puhua corkeista asioista/ paljo wähemmin Förstin walhetella.
Sananl 17:8 Jolla wara on lahja anda/ se on nijncuin callis kiwi/ cuhunga hän idzens käändä/ nijn hän wijsana pidetän.
Sananl 17:9 Joca syndiä peittä/ hän saatta hänellens ystäwitä/ waan joca asian ilmoitta/ hän saatta Förstit eripuraisexi.

Sananl 17:10 Sanat peljättäwät enämmän toimellista/ cuin sata haawa tyhmä.
Sananl 17:11 Tyly ihminen edzi wahingota tehdä/ waan julma Engeli tule hänen päällens.
Sananl 17:12 Parembi on cohdata carhua/ jolda pojat owat otetut pois: cuin hullua hulludesans.
Sananl 17:13 Joca costa hywän pahalla/ ei hänen huonestans pidä pahus luopuman.
Sananl 17:14 Rijdan alcu on nijncuin wesi/ joca idzens leicka ulos: Lacka rijdast ennencuins sijhen secannut.
Sananl 17:15 Joca jumalottoman hurscaxi sano/ ja joca wanhurscan soima jumalattomaxi/ ne molemmat owat HERralle cauhistus.
Sananl 17:16 Mitä tyhmä teke kädesäns rahalla/ ettei hänellä ole sydändä osta wijsautta?
Sananl 17:17 Ystäwä racasta ainian/ ja weli tule julki hädäsä.
Sananl 17:18 Se on tyhmä/ joca kätens taridze/ ja taca lähimmäisens.
Sananl 17:19 Joca tora racasta/ hän racasta syndiä/ ja joca owens corgotta/ hän edzi onnettomutta.
Sananl 17:20 Häijy sydän ei löydä mitän hywä/ ja jolla paha kieli on/ hän lange onnettomuteen.
Sananl 17:21 Joca tyhmän synnyttä/ hänellä on murhe/ ja tyhmän Isällä ei ole ilo.
Sananl 17:22 Iloinen sydän teke elämän suloisexi/ waan surullinen sydän cuiwa luut.
Sananl 17:23 Jumalatoin otta mielelläns salaisest lahjat/ mutcataxens lain teitä.
Sananl 17:24 Toimellinen mies laitta hänens wijsasti/ waan tyhmä heittele silmiäns sinne ja tänne.
Sananl 17:25 Hullu poica on Isäns suru/ ja äitillens murhe/ joca hänen synnyttänyt on.
Sananl 17:26 Ei ole se hywä/ että wanhurscalle tehdän wäärin/ taicka että sitä Ruhtinasta lyödän/ joca oikein duomidze.
Sananl 17:27 Toimellinen mies taita puhens tallella pitä/ ja taitawa mies on callis sielu.
Sananl 17:28 Jos tyhmä wai olis/ nijn hän wijsaxi luetaisin/ ja toimellisexi/ jos hän suuns pidäis kijnni.

Vers. 9. Ilmoitta) Kertoi/ tuotta ilmei.

XVIII. Lucu .

JUmalattomuden palcka on ylöncadze/ häpiä ja häwäistys/ panetteliain sanat owat caickein pahimmat haawat. Caunis sananlascu totisen ja jumalisen rucouxen hedelmäst/ ylönpaldisen surun ja murhen wahingost.

Sananl 18:1 ERipurainen edzi mitä hänelle kelpa/ ja secoitta idzens caickeen wijsauteen.
Sananl 18:2 Tyhmällä ei ole himo ymmärryxeen/ mutta mitä hänellä on hänen sydämesäns.

Sananl 18:3 Cusa jumalatoin hallidze/ sijnä on ylöncadze/ pilcka ja häpiä.
Sananl 18:4 Sanat ihmisen suusa/ owat nijncuin sywät wedet/ ja wijsauden lähde on täynnäns wirta.
Sananl 18:5 Ei ole hywä cadzoa jumalattoman muoto/ ja sorta wanhurscasta duomiosa.
Sananl 18:6 Tyhmän huulet saattawat toran/ ja hänen suuns noudatta haawoja.
Sananl 18:7 Tyhmän suu häwäise idzens/ ja hänen huulens saatta paulaan oman sieluns.
Sananl 18:8 Panettelian sanat owat haawat/ ja käywät läpi sydämen.
Sananl 18:9 Joca laisca on työsäns/ hän on sen weli joca wahingota teke.
Sananl 18:10 HERran nimi on wahwa linna/ wanhurscas juoxe sinne/ ja tule warjelluxi.
Sananl 18:11 Rickan tawara on hänelle wahwa Caupungi/ ja nijncuin corkia muuri sen ymbärillä.
Sananl 18:12 Cosca jocu lange/ nijn hänen sydämens ensist tule ylpiäxi/ ja ennencuin jocu cunniaan tule/ pitä hänen kärsimän.
Sananl 18:13 Joca wasta ennencuin hän cuule/ se on hänelle hulludexi ja häpiäxi.
Sananl 18:14 Jolla iloinen sydän on/ hän taita pitä hänens kärsimises/ mutta cosca hengi on murhellinen/ cuca taita sitä kärsiä?
Sananl 18:15 Wijsas sydän taita hänens pitä toimellisest/ ja wijsat cuulewat mielelläns/ että jocu toimellisest on heidän cansans.
Sananl 18:16 Ihmisen lahja teke hänelle awaron sian/ ja saatta suurten Herrain eteen.
Sananl 18:17 Jocaidzella on ensist omasa asiasans oikeus/ waan cosca hänen lähimmäisens tule/ nijn se löytän.
Sananl 18:18 Arpa asetta rijdan/ ja eroitta woimallisten waihella.
Sananl 18:19 Wihoitettu weli pitä puoldans lujemmin cuin wahwa Caupungi/ ja rijta pitä cowemmin puolens cuin telki linnan edes.
Sananl 18:20 Senjälken cullekin maxetan cuin hänen suuns on puhunut/ ja hän rawitan huuldens hedelmäst.
Sananl 18:21 Cuolema ja elämä on kielen woimasa/ joca händä racasta/ hän saa syödä hänen hedelmästäns.
Sananl 18:22 Joca awio waimon osa/ hän löytä hywän cappalen/ ja mitä hänelle kelpa HERralda.
Sananl 18:23 Köyhä mies puhu nöyräst/ waan ricas wasta ylpiäst.
Sananl 18:24 Ihminen jolla on ystäwä/ pitä oleman ystäwällinen/ sillä ystäwä pitä lujemmin hänen cansans cuin weli.

Vers. 3. Hallidze) Sillä hän tahto caicki tehdä jumalattoman pääns jälken.

XIX. Lucu .

HYwän hajulliset cuckaiset täsä lugus owat/ hywän neuwon hyödetyxest/ hywäst emännäst ja puolisast custa se tule/ nimittäin/ Jumalalda/ laupiudest waiwaisia ja köyhiä wastan/ että Jumala armollisille ja laupioille kyllä runsast palkidze.

Sananl 19:1 KÖyhä/ joca siwydes waelda/ on parembi cuin väärä huulisans/ joca cuitengin tyhmä on.
Sananl 19:2 Joca ei toimella laita/ ei hänen hywin käy/ ja joca on nopsa jalgoist/ hän combastu.
Sananl 19:3 Ihmisen tyhmyys exyttä hänen tiens/ wihastuman hänen sydämens HERra wastan.
Sananl 19:4 Tawara teke monda ystäwätä/ waan köyhä hyljätän ystäwildäns.
Sananl 19:5 Ei väärä todistaja pidä pääsemän rangaisemata/ ja joca rohkiast walhettele/ ei hänen pidä selkemän.
Sananl 19:6 Moni otta waarin Förstistä/ ja jocainen on hänen ystäwäns/ joca lahjoja jaca.
Sananl 19:7 Köyhä wihawat caicki hänen weljens/ ja hänen ystäwäns wetäwät heitäns taamma hänestä/ ja joca hänens sanoijn luotta/ ei hän saa mitän.
Sananl 19:8 Joca wijsas on/ hän racasta hengens/ ja joca toimellinen on/ hän löytä hywän.
Sananl 19:9 Väärä todistaja ei pidä pääsemän rangaisemata/ ja joca rohkiast walhettele/ hän cadotetan.
Sananl 19:10 Ei hullulle sowi hywät päiwät/ paljo wähemmin palwelian Förstejä hallita.
Sananl 19:11 Joca on kärsiwällinen/ hän on toimellinen ihminen/ ja se on hänelle cunniaxi/ että hän wiat wälttä.
Sananl 19:12 Cuningan wiha on nijncuin nuoren Lejonin kiljuminen/ mutta hänen ystäwydens on nijncuin caste ruoholle.
Sananl 19:13 Hullu poica on Isäns murhe/ ja rijtainen waimo on nijncuin alinomainen pisaroidzeminen.
Sananl 19:14 Huonet ja tawarat peritän wanhemmilda/ waan toimellinen emändä tule HERralda.
Sananl 19:15 Laiscus tuo unen/ ja joutilas sielu kärsi nälkä.
Sananl 19:16 Joca käskyt pitä/ hän on wapahtanut hengens/ waan joca tiens hyljä/ hänen pitä cuoleman.
Sananl 19:17 Joca köyhä armahta/ hän laina HERralle/ hän costa hänen hywydellä.
Sananl 19:18 Curita lastas/ cosca wielä toiwo on/ mutta älä pyydä händä tappa.
Sananl 19:19 Sillä suuri julmuus saatta wahingon/ sentähden laske händä wallallens/ nijns händä enämmän curitat.
Sananl 19:20 Cuule neuwo ja ota curitus wastan/ tullaxes wijsaxi.

Sananl 19:21 Monet aiwoituxet owat miehen sydämes/ mutta HERran neuwo on pysywäinen.
Sananl 19:22 Ihmiselle kelpa hänen hywät tecons/ ja köyhä mies on parembi cuin walehtelia.
Sananl 19:23 HERran pelco saatta elämän/ ja tule rawituxi/ ettei mitän paha händä lähesty.
Sananl 19:24 Laisca kätke kätens poweens/ ja ei wie händä jällens suuhuns.
Sananl 19:25 Jos pilckajata lyödän/ nijn taitamatoin tule wijsaxi/ jos toimellista lyödän/ nijn hän tule toimellisexi.
Sananl 19:26 Joca waiwa Isäns/ ja aja ulos äitins/ hän on häpemätöin ja kirottu lapsi.
Sananl 19:27 Lacka minun poican cuuldelemasta sitä curitusta/ joca sinua wiettele pois toimellisesta opista.
Sananl 19:28 Wäärä todistus häwäise duomion/ ja jumalattomain suut nielewät wäryden.
Sananl 19:29 Pilckaille on rangaistus walmistettu/ ja haawat hulluin selkään.

Vers. 2. Ei hänen hywin käy) Sillä toisen pitä toista kärsimän.
v. 8. Racasta hengens) Hän otta wahingosta waarin/ ja ei usco ihmisiä heidän siliöisä sanoisans.
v. 12. Cuningan) Rom. 13:4. Ei hän huckan miecka canna.
v. 16. Cuoleman) hän tule Böwelin käteen ja hirsipuuhun: sillä idzewallaiset lapset ei pääse häneldä.
v. 24. Laisca) Ei laisca tahdo waiwata kättäns eli jalcans wijdzimättömydens tähden/ waicka hän paljokin tarwidzis/ mutta ennen kärsi nälkä cuin hän idzens waiwa cunniallisen rawinnon tähden.
v. 29. Pilckaille) Idzewallaiset/ wastahacoiset ja coiranpariset tulewat Böwelin käteen/ että hän heitä rangaise.

XX. Lucu .

TÄsä lugus laitetan juopumus ja hänen moninaiset wahingons ilmoitetan/ wanhurscauden ja wacuuden palcka pitä oleman että lapset menestywät: cahtalainen mitta ja pundari on Jumalalle cauhistus/ tottelemattomain lasten onnettomus.

Sananl 20:1 WIina teke pilckajaxi/ ja wäkewät juotawat tekewät tyhmäxi: joca nijtä halaja/ ei hän ikänäns wijsaxi tule.
Sananl 20:2 Cuningan hirmu on nijncuin nuoren Lejonin kiljuminen/ joca hänen wihoitta/ hän teke oma hengens wastoin.
Sananl 20:3 Miehen cunnia on olla ilman rijdata: waan jotca mielelläns rijtelewät/ owat caicki tyhmät.
Sananl 20:4 Kylmän tähden ei tahdo laisca kyndä/ sentähden hän elonaicana kerjä/ ja ei saa mitän.

Sananl 20:5 Neuwo on wijsan miehen sydämes nijncuin sywä wesi/ mutta toimellinen ymmärtä mitä hän luule.
Sananl 20:6 Monda ihmistä kerscatan hywäxi/ waan cuca löytä jongun joca todella hywä on?
Sananl 20:7 Wanhurscas joca siweydes waelda/ hänen lastens käy hywin hänen peräns.
Sananl 20:8 Cuningas joca istu istuimella duomidzeman/ hajotta caicki jotca pahat owat hänen silmilläns.
Sananl 20:9 Cuca sano? minä olen puhdas sydämesäni/ ja wapa synnistäni.
Sananl 20:10 Monilainen waaca ja mitta/ owat cauhistus HERralle.
Sananl 20:11 Nuorucainen tutan menoistans/ jos hän siwiäxi ja toimellisexi tulewa on.
Sananl 20:12 Cuulewaisen corwan ja näkewäisen silmän/ on HERra molemmat tehnyt.
Sananl 20:13 Älä racasta unda ettes köyhtyis: anna silmäs walwo/ nijns saat kyllä leipä.
Sananl 20:14 Paha/ paha/ sano ostaja/ mutta poismennes kijtetän hywäxi.
Sananl 20:15 Culda ja callita kiwiä löytän kyllä/ waan toimellinen suu on callis cappale.
Sananl 20:16 Ota hänen waattens joca toisen taca/ ja ota häneldä pantti/ tundemattoman edestä.
Sananl 20:17 Warastettu leipä maista jocaidzelle hywin/ waan sijtte pitä hänen suuns oleman täynnäns teräwitä kiwejä.
Sananl 20:18 Aiwoituxet menestywät/ cosca ne neuwolla toimitetan/ ja sodat myös pitä toimella pidettämän.
Sananl 20:19 Älä secoita sinuas sen cansa joca salaisuden ilmoitta/ ja joca panettele ja jolla petollinen suu on.
Sananl 20:20 Joca Isäns ja äitiäns kiroile/ hänen kynttiläns pitä sammuman syngiäs pimeydes.
Sananl 20:21 Perindö johonga warhain kijrutetan/ on wijmeiseldä ilman siunauxeta.
Sananl 20:22 Älä sano: minä costan pahan/ odota HERra/ hän autta sinua.
Sananl 20:23 Monilaiset pundarit owat HERralle cauhistus/ ja wäärä waaca ei ole hywä.
Sananl 20:24 Jocaidzen retket tulewat HERralda: cuca ihminen ymmärtä hänen tiens?
Sananl 20:25 Se on ihmiselle paula/ cosca hän pilcka pyhä: ja edzi sijtte lupausta.
Sananl 20:26 Wijsas Cuningas hajotta jumalattomat/ ja anda ratasten käydä heidän päälidzens.
Sananl 20:27 HERran kynttilä on ihmisen hengi/ hän käy läpi coco sydämen.
Sananl 20:28 Siweys ja totuus warjele Cuningan/ ja hänen istuimens on seisowainen/ siweyden cautta.
Sananl 20:29 Nuorten miesten wäkewys on heidän cunnians/ ja harmat carwat on wanhain caunistus.
Sananl 20:30 Haawoilla pitä pahuus ajettaman pois/ ja coco sydämen kiwut.

Vers. 1. Pilckajaxi) Juopumudest seura tawatoin elämä/ Eph. 5:18.

v. 4. Laisca) Saarnamiehet ja Ruhtinat/ jotca ei wircans uskollisest toimita/ peljäten wiha ja waino/ etc.$ owat nijncuin hitat taloinmiehet.
v. 6. Hywä) Sillä hywisä töisä on paljo ulcocullaisutta: moni pidetän pahana ja moni hywänä/ ja tehdän molemmille wääryttä/ sentähden älä luota sinuas ihmisijn.
v. 14. Paha) Mitä cullakin on/ sijhen cukin suuttu/ ja himoidze sitä/ jota ei hänellä ole.
v. 21. Kijrutetan) Nijncuin lapset/ jotca mielelläns näkisit heidän wanhembans cuolewan. Item$: jotca toisen tawaran saattawat alans jollaculla oikeuden muodolla/ kymmendä käskyä wastan/ nijncuin Absolom.
v. 25. Pyhä) Jumalan sana/ nime ja palwelust/ ja anda sijtä almu/ rucoile ja paasto.
v. 17. Kynttilä) se on/ Jumalan lohdutus ja ystäwys.
v. 30. Haawoilla) se on/ widzalla/ joca teke werisen ja haawoitetun nahan.

XXI. Lucu .

TÄsä saarnatan Jumalan wijsaudest hallites/ mielden aicoimiset ja hywist neuwoist. Laitetan nijtä jotca edemmä pyytäwät cuin heidän wircans saldi/ angarus ja tiweys köyhiä wastan/ sanotan että Jumalan apu ja ihmisen ahkerus toinen toisens cansa oleman pitä.

Sananl 21:1 CUningan sydän on HERran kädes/ nijncuin wesioja: ja taitta sen cuhunga hän tahto.
Sananl 21:2 Jocainen luule tiens oikiaxi/ waan HERRA ainoastans wahwista sydämet.
Sananl 21:3 Hywin ja oikein tehdä on HERralle otollinen/ nijncuin uhri.
Sananl 21:4 Ylpiät silmät ja paisunut sydän/ ja jumalattomain kynttilä/ on syndi.
Sananl 21:5 Ahkeran miehen aiwoituxet tuowat yldäkylläisyden: waan joca picainen on/ se tule köyhäxi.
Sananl 21:6 Joca tawaran coco walhella/ se on culkewa turhuus: nijden seas jotca cuolemata edziwät.
Sananl 21:7 Jumalattomain raatelemus pitä heitä peljättämän/ sillä ei he tahtonet tehdä mitä oikia oli.
Sananl 21:8 Ihmisen tie on umbi ja outo/ mutta puhtan työ on oikia.
Sananl 21:9 Parembi on asua caton culmalla/ cuin rijtaisen waimon cansa huonesa.
Sananl 21:10 Jumalattoman sielu toiwotta paha/ ja ei suo lähimmäisellens mitän.
Sananl 21:11 Cosca pilckaja rangaistan/ nijn tyhmät wijsaxi tulewat: ja cosca wijsas tule opetetuxi/ nijn hän otta sen hywäxi.
Sananl 21:12 Wanhurscas pitä hänens wijsast jumalattoman huonetta wastan/ waan jumalattomat ajattelewat tehdä wahingota.
Sananl 21:13 Joca tukidze corwans köyhän huutoon/ hänen pitä myös huutaman ja ei cuultaman.

Sananl 21:14 Salainen lahja asetta wihan/ ja helmaan ando lepyttä suurimman wainon.
Sananl 21:15 Se on wanhurscaille ilo/ tehdä mikä oikia on/ waan pahointekiöillä on pelco.
Sananl 21:16 Ihminen joca poicke wijsauden tieldä/ pitä oleman cuolluitten joucosa.
Sananl 21:17 Joca mielelläns elä hecumas/ hän tule köyhäxi: ja joca wijna ja öljyä racasta/ ei hän tule rickaxi.
Sananl 21:18 Jumalatoin pitä annettaman ulos wanhurscan siaan/ ja ylöncadzoja siweitten edestä.
Sananl 21:19 Parembi on asua autiasa maasa/ cuin rijtaisen ja wihaisen waimon cansa.
Sananl 21:20 Wijsan huones on iloinen tawara ja öljy/ waan tyhmä sen tuhla.
Sananl 21:21 Joca laupiutta ja hywyttä noudatta/ hän löytä elämän/ wanhurscauden ja cunnian.
Sananl 21:22 Wijsas mies woitta wäkewitten Caupungin/ ja cukista heidän suruttomudens woiman.
Sananl 21:23 Joca suuns ja kielens hillidze/ hän warjele sieluns ahdistuxesta.
Sananl 21:24 Joca ynsy ja ylpiä on/ hän cudzutan pilckajaxi/ joca wihas ynseydens näyttä.
Sananl 21:25 Laisca cuole toiwomisestans/ ettei hänen kätens tee mitän.
Sananl 21:26 Hän himoidze jocapäiwä/ mutta wanhurscas anda ja ei kiellä.
Sananl 21:27 Jumalattomain uhri on cauhistus: sillä se on synnis uhrattu.
Sananl 21:28 Wäärän todistajan pitä huckuman: waan joca tottele/ hän saa aina puhua.
Sananl 21:29 Jumalatoin juoxe päätahawin läpidze: waan jumalisen tie on pysywäinen.
Sananl 21:30 Ei yxikän wijsaus eli ymmärrys eikä neuwo auta HERra wastan.
Sananl 21:31 Hewoiset waljastetan sodan päiwäxi/ mutta woitto tule HERralda.

Vers. 2. HERra) se on/ Jumalan sanat owat wagat/ mutta ihmisen ajatuxet owat pettäwäiset.
v. 4. Kynttilä) se on/ mailman lembi eli ystäwys.
v. 8. Outo) se on/ joca seura hänen oma mieldäns/ ehkä cuinga hywä se näkyis olewan/ nijncuin Saul teki Amalechille/ 1. Sam. 15:21.
v. 12. Nähtäwä on Saulis ja Dawidis.
v. 14. Salainen) Josta ei mitän kehuta.
v. 21. Laupiutta) Autuat owat laupiat/ Matth. 5:7.
v. 22. Wäkewitten) Joca luotta omaan woimaans/ ja on murhetoin/ nijllä ei ole yhtän onne.
v. 24. Pilckajaxi) hän saa häpiällisen nimen/ ja ei ikänäns kijtettäwäxi ja cunnialisexi miehexi tule: sillä hän hänen hembeydelläns/ ynseydelläns/ ylpeydelläns ja napinallans teke caicki wihollisexens.
v. 25. Cuole) Ennencuin hän jotain hywä tehdä taita.

XXII. Lucu .

MOnen sananlascuin seas cuin täsä lugus löytän/ nämät caickein parhat owat: hywä nimi on callimb cuin paljo tawarata/ ja sentähden pitä caikella ahkerudella pyyttämän. Jumalattomain seura wäldettämän. Caunis neuwo taiwallisen opin tundemisest/ juuri jalo käsky ettei wanhoja rajoja pidä sijrttämän.

Sananl 22:1 HYwä sanoma on callimbi cuin rickaus/ ja suosio on parembi cuin hopia ja culda.
Sananl 22:2 Ricas ja köyhä pitä toinen toisens cansa oleman: ja HERRA loi heidän molemmat.
Sananl 22:3 Wijsas näke pahan/ ja cartta idzens: taitamattomat juoxewat läpidze/ ja saawat wahingon.
Sananl 22:4 Joca HERrasa kärsi/ sijnä on rickaus/ cunnia ja elämä.
Sananl 22:5 Keihäs ja paulat owat väärän tiellä/ waan joca hänens sijtä taamma wetä/ hän warjele hengens.
Sananl 22:6 Nijncuin lapsi tottu nuorudest/ nijn ei hän sijtä luowu/ cosca hän wanhene.
Sananl 22:7 Ricas wallidze köyhä/ ja joca lainaxi otta/ hän on lainajan orja.
Sananl 22:8 Joca wääryttä kylwä/ hän nijttä waiwan ja hänen pahudens hucku widzalla.
Sananl 22:9 Laupiat silmät siunatan/ sillä hän anda leiwästäns köyhille.
Sananl 22:10 Aja pilckaja pois/ nijn rijta asettu: ja tora ja häwäistys lacka.
Sananl 22:11 Uscollinen sydän puhu otollisest/ hänen ystäwäns on Cuningas.
Sananl 22:12 HERran silmät warjelewat hywät neuwot: mutta ylöncadzojan sanat ne cukistawat.
Sananl 22:13 Laisca sano: Lejoni on ulcona ja minä tapetan catulla.
Sananl 22:14 Porton suu on sywä cuoppa/ joca ei HERran suosios ole/ hän lange sijhen.
Sananl 22:15 Hulluus on nuorucaisen sydämes/ waan curituxen widza aja sen cauwas hänestä.
Sananl 22:16 Joca köyhän teke wääryttä enätäxens tawaratans: hänen pitä idze rickalle andaman/ ja köyhäxi tuleman.
Sananl 22:17 Callista corwas ja cuule wijsasten sanat/ ja pane minun oppin sydämees.
Sananl 22:18 Sillä ne owat sinulle suloiset/ jos sinä pidät ne tykönäs: ja ne caicki owat sinun suus cautta onnelliset.
Sananl 22:19 Että sinun toiwos olis HERrasa/ täyty minun sinua sencaltaisist jocapäiwä neuwoa.
Sananl 22:20 Engö minä ole monella tawalla kirjoittanut sinun etees/ neuwoin ja opettain?
Sananl 22:21 Osottaxeni sinulle wahwan totuden perustuxen/ wastataxes nijtä oikein/ jotca sinun lähettäwät.

Sananl 22:22 Älä ryöstä köyhä/ waicka hän köyhä on: ja älä solwaise waiwaista portisa.
Sananl 22:23 Sillä HERra aja heidän asians/ ja sorta heidän sortajans.
Sananl 22:24 Älä anna sinuas wihaisen miehen seuraan/ ja älä ole julman tykönä.
Sananl 22:25 Ettes oppis hänen teitäns/ ja sais sielulles pahennusta.
Sananl 22:26 Älä ole nijden tykönä/ jotca heidän kättä lyöwät/ ja welca tacawat.
Sananl 22:27 Sillä jos ei sinulla ole wara maxa/ nijn wuotes otetan aldas pois.
Sananl 22:28 Älä sijrrä tacaperin endisiä rajoja/ jotca esiisäs tehnet owat.
Sananl 22:29 Jos sinä näet nopsan miehen asiasans/ sen pitä seisoman Cuningan edesä/ ja ei nijden edes jotca ei wapat ole.

Vers. 12. Hywät neuwot) Mitä hywä on opisa ja neuwosa/ sijhen anda Jumala myötäkäymisen: sillä monda on petollista suuta/ että caicki pikimmäldäns turmellan.
v. 13. Lejoni) se on/ waara on käsis/ nyt täyty minun olla alallans. Ja se pitä nijstä caikista ymmärrettämän jotca oikeuden hyljäwät/ cosca jocu waara seura/ sekä hengellises että mailmallises wirasa.
v. 18. Onnelliset) Sinä tahdot sillä hyödyttä ja autta sinuas ja muita.
v. 21 Wastataxes) Sanoa hywällä omalla tunnolla: HERra/ mitä sinä minun käskenyt olet/ se on tapahtunut: sillä sinä tiedät että se on Jumalalle otollinen/ joca hänen sanans jälken tapahtu.

XXIII. Lucu .

COhta tämän lugun algusa juuri jalost saarnatan/ että ylpeys on wälttäminen/ nijn myös ahneus ja cateus. Sijtte löytän usiammat sananlascut jotca neljännen käskyn selittäwät. Lopulla laitetan juopumus/ ja osotetan cuinga Jumalan lahjain tuhlaus on caiken wahingon/ ruumijs/ sielus ja tawarois/ alcu/ ja estä caicki cuin hywä on.

Sananl 23:1 COscas istut ja syöt Herran cansa/ nijn ota waari cuca edesäs on.
Sananl 23:2 Ja pane weidzi caulaas/ jos sinä tahdot henges pitä.
Sananl 23:3 Älä himoidze hänen ruastans/ sillä se on petollinen leipä.
Sananl 23:4 Älä waiwa sinuas tullaxes rickaxi/ ja lacka sinun wijsaudestas.
Sananl 23:5 Älä lennätä silmiäs sen jälken/ jota et sinä taida saada/ sillä se teke idzellens sijwet nijncuin Cotca/ ja lendä taiwasta päin.
Sananl 23:6 Älä syö leipä caten cansa/ ja älä himoidze hänen ruocans.

Sananl 23:7 Sananl 23:Sillä nijncuin hän idze sydämesäns ajattele/ nijn on: hän sano: syö ja juo: ja ei cuitengan ole hänen mielens sinun cansas.
Sananl 23:8 Sinun palas jotcas syönyt olet/ pitä sinun oxendaman: ja sinun ystäwälliset puhes/ pitä huckan tuleman.
Sananl 23:9 Älä puhu hullun corwisa: sillä hän cadzo sinun toimellisen puhes ylön.
Sananl 23:10 Älä sijrrä tacaperin endisiä rajoja/ ja älä mene orwoin pellolle.
Sananl 23:11 Sillä heidän lunastajans on woimallinen/ hän toimitta heidän asians sinua wastan.
Sananl 23:12 Anna sydämes curituxeen/ ja corwas toimelliseen puheseen.
Sananl 23:13 Älä lacka lastas curittamast: sillä jos sinä händä widzalla lyöt/ nijn ei hän cuole.
Sananl 23:14 Sinä lyöt händä widzalla/ waan sinä wapadat hänen sieluns Helwetist.
Sananl 23:15 Poican/ jos sinä wijsas olet/ nijn myös minun sydämen iloidze.
Sananl 23:16 Ja minun munascuuni owat riemuiset/ cosca sinun huules puhuwat mitä oikia on.
Sananl 23:17 Älkön sinun sydämes kijwoitelco syndisiä/ waan olcon HERran pelgos jocapäiwä.
Sananl 23:18 Sillä se on sinulle wijmein hywäxi/ ja ei sinun odottamises puutu.
Sananl 23:19 Cuule poican ja ole wijsas/ ja johdata sydämes tielle.
Sananl 23:20 Älä ole juomaritten ja tuhlaitten seas/ sillä juomarit ja tuhlajat köyhtywät: ja unikeco pitä ryysyisä käymän.
Sananl 23:21 Cuule Isäs joca sinun sijttänyt on/ ja älä cadzo äitiäs ylön/ cosca hän wanhaxi tule.
Sananl 23:22 Osta totuutta/ ja älä händä myy: wijsautta/ curitusta ja ymmärrystä.
Sananl 23:23 Wanhurscan Isä riemuidze/ ja joca wijsan synnyttänyt on/ hän iloidze hänestä.
Sananl 23:24 Anna Isäs ja Äitis iloita/ ja riemuitcan ne jotca sinun synnyttänet owat.
Sananl 23:25 Anna minulle poican sydämes/ ja anna minun tieni silmilles kelwata.
Sananl 23:26 Sillä portto on sywä cuoppa/ ja wieras waimo on ahdas cuoppa.
Sananl 23:27 Ja hän wacoi nijncuin ryöwäri/ tottelemattomat ihmiset coconduwat hänen tygöns.
Sananl 23:28 Cusa on kipu? cusa on murhe? cusa on tora? cusa on walitus? cusa owat haawat ilman syytä? cusa owat punaiset silmät?
Sananl 23:29 Nimittäin/ cusa mielelläns juodan/ ja pyytän tyhjätä mitä sisälle pandu on.
Sananl 23:30 Älä cadzele wijna/ ehkä se punoitta/ ja on selkiänä clasis/ ja huokiast mene alas.
Sananl 23:31 Waan wijmeiseldä pane hän nijncuin kärme/ ja pistä nijncuin kyykärme.
Sananl 23:32 Nijn cadzowat sinun silmäs muita waimoja/ ja sinun sydämes puhu toimettomia asioita.
Sananl 23:33 Ja sinä tulet nijncuin se joca maca keskellä merta/ ja nijncuin se joca maca ylhällä pielesä.

Sananl 23:34 He lyöwät minua/ ja ei se tee paha: he sysäwät minua/ mutta en minä sitä tunne.
Sananl 23:35 Cosca minun pitä herämän/ wielä sitä ezimän.

Vers. 2. Weidzi) se on/ warjele kieles ettes idzes wastan puhuis/ ja tulis sen cautta wahingoon.
v. 3. Petollinen leipä) Herrain palweluxesa yhteisest nijn tapahtu/ että toinen toista wiettele/ saattaxens händä wahingoon/ ja idziäns ylös.
v. 5. Lennätä) Sitä enä cuin sencaltaisia himoitan/ sitä enämmin hän pakene.
v. 7. Sydämesäns ajattele) ja ei ole sencaltainen cuin hän näky olewan.
v. 13. Cuole) Nijn ei tarwita Böwelin händä rangaista.

XXIV. Lucu .

YListetän taito ja toimi nijncuin hywän rakennuxen perustus/ sitälikin käsketän wiattomia warjella ja holhota/ nijncuin cungin wirca myötä anda/ Cuuliainen olla Esiwallalle. Wijmein laiscus selkiäst kirjoitetan.

Sananl 24:1 ÄLä seura pahoja ihmisiä/ ja älä himoidze olla heitä läsnä.
Sananl 24:2 Sillä heidän sydämens pyytä wahingoitta/ ja heidän huulens neuwowat pahuteen.
Sananl 24:3 Wijsaudella raketan huone/ ja toimella se wahwistetan.
Sananl 24:4 Taidolla huone täytetän/ caickinaisista callista ja jaloista tawaroista.
Sananl 24:5 Wijsas mies on wäkewä/ ja toimellinen mies on woimallinen wäestä.
Sananl 24:6 Sillä neuwolla sodatkin pidetän: ja josa monda neuwonandajat on/ sijnä on woitto.
Sananl 24:7 Wijsaus on hulluille ylön corkia/ ei hän tohdi awata suutans portisa.
Sananl 24:8 Joca idzellens wahingota teke/ hän cudzutan pää coiraxi.
Sananl 24:9 Tyhmän ajatus on syndi/ ja pilckaja on cauhistus ihmisille.
Sananl 24:10 Ei se ole wäkewä/ joca ei tuscasa wahwa ole.
Sananl 24:11 Auta nijtä joita tappa tahdotan/ ja älä wedä sinuas pois nijden tykö/ jotca cuoletetan.
Sananl 24:12 Sanotcos: cadzo/ en me ymmärrä mitän: luuletcos ettei se joca sydämet tietä/ sitä ymmärrä? Ja se joca sielusta otta waarin/ tunne sitä? ja costa ihmiselle tecons jälken.
Sananl 24:13 Syö poican hunajata: sillä se on hywä: ja mesileipä on makia curcusas.
Sananl 24:14 Ja ope nijn wijsautta sielulles.
Sananl 24:15 Coscas hänen löydät/ nijn sinun wijmein käy hywin: ja ei sinun toiwos ole turha.
Sananl 24:16 Älä wartioidze wanhurscan huonetta nijncuin jumalatoin/ älä hucka hänen lepoans.

Sananl 24:17 Sillä wanhurscas lange seidzemen kerta/ ja nouse jällens: mutta jumalattomat uppowat onnettomuteen.
Sananl 24:18 Älä iloidze wihamiehes wahingosta/ ja älkön sinun sydämes riemuitco hänen onnettomudestans.
Sananl 24:19 Ettei HERra näkis sitä/ ja se olis hänelle kelwotoin/ ja käändäis wihans pois hänen pääldäns.
Sananl 24:20 Älä wihastu pahan päälle/ älä myös ole kijwas jumalattoman tähden.
Sananl 24:21 Sillä ei häijyillä ole mitän toiwomist/ ja jumalattomain kynttilä pitä sammuman.
Sananl 24:22 Poican/ pelkä HERra ja Cuningasta/ ja älä secoita sinuas capinan nostaitten cansa.
Sananl 24:23 Sillä heidän cadotuxens nouse äkist/ ja cuca tietä cosca cummangin onnettomus tule?
Sananl 24:24 Nämät owat myös wijsasten: Ei ole hywä cadzo muoto duomiosa.
Sananl 24:25 Joca jumalattomalle sano: sinä olet wiatoin: händä kirowat ihmiset/ ja Canssa wiha händä.
Sananl 24:26 Mutta jotca rangaisewat/ he owat otolliset: ja runsas siunaus tule heidän päällens.
Sananl 24:27 Toimellinen wastaus on nijncuin suloinen suun andamus.
Sananl 24:28 Toimita asias ulcona/ ja walmista peldos: rakenna sijtte huones.
Sananl 24:29 Älä todista lähimmäistäs wastan ilman syytä/ ja älä petä sinun suullas.
Sananl 24:30 Älä sano: nijncuin muut tekewät minulle/ nijn minä teen jällens: ja costan jocaidzelle tecons.
Sananl 24:31 Minä käwin laiscan pellon ohidze/ ja tyhmän wijnamäen siwuidze.
Sananl 24:32 Ja cadzo/ ei sijnä muuta ollut cuin noculaisia/ ja oli ohdackeita täynäns/ ja aidat olit caatunet.
Sananl 24:33 Cosca minä sen näin/ panin minä sen sydämeeni/ cadzelin ja opin sijtä.
Sananl 24:34 Sinä tahdot wielä wähä maata ja unelias olla/ ja enä käsiäs yhten panna lepämän: mutta sinun köyhydes pitä sinulle tuleman nijncuin matcamies/ ja sinun waiwaisudes nijncuin warustettu mies.

Vers. 1. Seura) Älwös pango pahaxes sinun köyhä ja onnetoinda elämätäs/ ettäs seuraisit pahoja heidän hywisä päiwisäns.
v. 8. Idzellens) Että hän muille wahingota tekis.
v. 11. Tappa tahdotan) ilman syytä
v. 13. Hunajata) se on/ nautidze tawaratas/ jonga Jumala sinulle andanut on/ ja älä säästä sinulles wahingoxi.
v. 16. Lepoans) Nijncuin ne jotca saattawat alans köyhän huonet ja tawarat.
v. 17. Lange) Jumala autta händä ylös jällens/ ehkä cuinga usein hän lange/ ja tule wahingoon.
v. 34. Warustettu mies) Sencaltainen wieras joca tunge idzens wäkiwallalla huoneseen/ jota et sinä woi

wastan olla.

XXV. Lucu .

MIkä hywän Förstin ja hallidzian wirca on/ opetta idze Salomo: nimittäin/ jos jumalattomus Cuningalda eroitetan/ nijn hänen istuimens wahwistetan. Sanotan myös että siweys on caunis ja tarpellinen cappale mailmallisen oikeuden edes/ cuinga myös coston pyyndö on hillidzeminen.

Sananl 25:1 NÄmät owat myös Salomon sananlascut/ jotca Hiskian Judan Cuningan miehet owat tähän pannet tygö.
Sananl 25:2 Se on Jumalan cunnia/ salata asiata: mutta Cuningan cunnia/ tutkia asiata.
Sananl 25:3 Taiwas on corkia ja maa sywä/ waan Cuningan sydän on tutkimatoin.
Sananl 25:4 Raisca otetan pois/ nijn sijtä tule puhdas astia.
Sananl 25:5 Jos jumalatoin meno otetan Cuningalda pois/ nijn hänen istumens wanhurscaudella wahwistetan.
Sananl 25:6 Älä coreile Cuningan nähden/ ja älä astu suurten sialle.
Sananl 25:7 Sillä se on sinulle parembi/ cosca sinulle sanotan: mene ylemmä/ cuins Förstin edes aletaisin/ jota sinun silmäs näkisit.
Sananl 25:8 Älä ole picainen rijtelemän: sillä mitäs sijtte teet coscas lähimmäises häwäisnyt olet?
Sananl 25:9 Toimita asias lähimmäises cansa/ ja älä ilmoita toisen salaisutta.
Sananl 25:10 Ettei se joca cuule/ sinua häijyst puhuttelis/ ja ettei sinun paha sanomas palaja.
Sananl 25:11 Sana aicananས puhuttu/ on nijncuin cullainen omena hopiamaljasa.
Sananl 25:12 Joca wijsasta rangaise/ ja hän händä cuule/ se on nijncuin cullainen corwarengas/ ja cuin cullainen caulan caunistus parhasta cullasta.
Sananl 25:13 Nijncuin lumen kylmä elon aicana/ nijn on uscollinen lähetyssana/ hänelle joca sen lähettänyt on: ja wirgotta hänen Herrans sielun.
Sananl 25:14 Joca paljo puhu ja wähän pitä/ hän on nijncuin tuuli ja pilwi ilman sateta.
Sananl 25:15 Kärsimisellä Försti lepytetän/ ja siwiä kieli pehmittä cowuden.
Sananl 25:16 Jos sinä löydät hunajata/ nijn syö tarpexes: ettes ylönpaldisest tulis rawituxi/ ja oxennais sitä.
Sananl 25:17 Wedä jalcas tacaperin lähimmäises huonesta/ ettei hän suuttuis ja wihastuis sinulle.
Sananl 25:18 Joca säärä todistusta puhu lähimmäistäns wastan/ hän on keihäs/ miecka ja teräwä nuoli.
Sananl 25:19 Pilckajan toiwo hädän aicana/ on nijncuin mädännyt hammas: ja wilpistelewäinen jalca.

Sananl 25:20 Joca murhellisen sydämen edes wirsiä weisa/ hän on nijncuin rewäisty waate talwella/ ja eticka pleicun päällä.
Sananl 25:21 Jos sinun wihamiehes iso/ nijn rawidze händä leiwällä: jos hän jano/ nijn juota händä wedellä.
Sananl 25:22 Sillä sinä cocot hijlet hänen pääns päälle/ ja HERra costa sen sinulle.
Sananl 25:23 Pohjatuuli aja saten pois/ ja salainen kieli saatta caswon wihaisexi.
Sananl 25:24 Parembi on istua caton culmalla/ cuin rijtaisen waimon cansa suuresa huonesa.
Sananl 25:25 Hywä sanoma caucaiselda maalda/ on kylmän weden caltainen janowaiselle sielulle.
Sananl 25:26 Wanhurscas joca jumalattoman eteen lange/ on nijncuin secoitettu caiwo ja turmeldu lähde.
Sananl 25:27 Joca paljon hunajata syö/ ei se ole hywä: ja joca työläitä asioita tutki/ se tule hänelle työläxi.
Sananl 25:28 Joca ei taida hillitä hengens/ hän on nijncuin muuritoin Caupungi.

Vers. 2. Salata) Jumalan hallituxes ei meidän pidä kysymän/ mingätähden? mutta caicki cohta uscoman: mutta mailmallises hallituxes pitä kysymän/ ja ei picaisest uscoman ketän.
v. 13. Lumen kylmä) uscollista palweliata ja alemmaista/ ei taita täydellisest maxetta.
v. 14. Paljo puhu) Mailman tawan jälken/ hywiä sanoja/ ja ei muuta mitän.
v. 26. Secoitettu caiwo) Caiwo eli lähde on caikille tarpellinen/ ja jos jocu heidän wetens secoitta ja turmele/ nijn se pidetän pahana työnä.

XXVI. Lucu .

JAlo ja tarpellinen opetus/ cosca meidän pitä wihollisillem/ panettelioillem ja parjaillem wastauxen andaman/ ja cosca ei: sillä ei aina sowi wastata. Nuhdellan täsä angarast nijtä paisuneita öyckäreitä/ jotca ylön taitawana idzens pitäwät.

Sananl 26:1 NIincuin lunda suwella ja sadetta elon aicana: nijn ei tarwita tyhmälle cunniata.
Sananl 26:2 Nijncuin lindu mene pois/ ja pääskyinen lendä/ nijn ei salwa nuhtetoin kirous.
Sananl 26:3 Hewoiselle ruosca ja Asille ohjat/ ja hullulle widza selkän.
Sananl 26:4 Älä wasta tyhmä hänen tyhmydens jälken/ ettes hänen caltaisexens tulis.
Sananl 26:5 Mutta wasta hullua hulludens jälken/ ettei hän näkyis wijsaxi.
Sananl 26:6 Joca tyhmäin sanansaattajain cautta asian toimitta/ hän on nijncuin nilcku jalgoista/ ja saa wahingon.
Sananl 26:7 Nijncuin nilcku woi tanzata/ nijn tyhmä taita puhua wijsaudesta.

Sananl 26:8 Joca tyhmälle taridze cunniata/ on nijncuin jocu heittäis callita kiwiä muiden kiwein secaan.
Sananl 26:9 Sananlascu on tyhmän suusa nijncuin orjantappura/ joca juopunen käsijn pistele.
Sananl 26:10 Taitawa ihminen teke cappalen oikein: waan joca taitamattoman palcka/ hän sen turmele.
Sananl 26:11 Nijncuin coira syö oxennuxens/ nijn on hullu joca hänen hulludens kertoi.
Sananl 26:12 Coscas näet jongun joca luule idzens wijsaxi/ enä on silloin toiwo tyhmäst cuin hänestä.
Sananl 26:13 Laisca sano: nuori Lejoni on tiellä/ ja naaras Lejoni cujalla.
Sananl 26:14 Laisca käändele idzens wuotella/ nijncuin owi säränäsä.
Sananl 26:15 Laisca pane kätens poweens: ja se tule hänelle työläxi/ saatta suuhuns jällens.
Sananl 26:16 Laisca luule hänens wijsammaxi/ cuin seidzemen jotca hywiä tapoja opettawat.
Sananl 26:17 Joca käy ohidzen ja secoitta idzens muiden rijtoin/ hän on sencaltainen joca coira corwasta wetä.
Sananl 26:18 Nijncuin se joca sala ambu/ tarcoitta joudzella ja tappa.
Sananl 26:19 Nijn on petollinen ihminen/ hänen lähimmäisellens ja sano: leikillä minä sen tein.
Sananl 26:20 Cosca halwot loppuwat/ nijn tuli sammu: ja cosca kielikellot pannan pois/ nijn rijdat lackawat.
Sananl 26:21 Nijncuin hijlet tulen ja puut liekin: nijn rijtainen ihminen saatta metelin.
Sananl 26:22 Panettelian sanat owat nijncuin haawat/ ja käywät läpi sydämen.
Sananl 26:23 Wiecas kieli ja paha sydän/ on nijncuin sawiastia hopian sawulla juotettu.
Sananl 26:24 Wihollinen tutan puhestans: ja cosca hän lähesty/ waelda hän petoxella.
Sananl 26:25 Cosca hän liehacoidze makeilla puhellians/ nijn älä usco händä: sillä seidzemen cauhistusta on hänen sydämesäns.
Sananl 26:26 Joca pitä sala wiha tehdäxens wahingota/ hänen pahudens tule ilmei cocouxisa.
Sananl 26:27 Joca cuopan caiwa/ hän lange sijhen: ja joca kiwen wierittä/ hän sijhen idze combistu.
Sananl 26:28 Petollinen kieli wiha rangaistusta: ja suu joca myötäkielin puhu/ saatta cadotuxeen.

Vers. 1. Cunniata) se on/ tawarata/ rickautta/ ja caickinaista joista cunnia tule.
v. 9. Orjantappura) Cosca juopunut canda orjantappuroita kädesäns/ nijn hän saa enä wahingota cuin hyödytystä: nijn myös tyhmä jolla kirjoitus ja sananlascut suus owat/ saatta enä wahingota.
v. 16. Luule) Muutamat owat jotca tahtowat muita parata ja opetta/ ja cuitengin eikä taida eikä tahdo paremmin idze tehdä.
v. 19. Leikillä) Jos hänen paha aiwoituxens käy tacaperin/ nijn hän on leikillä tehnyt/ ja estele idzens nijn: mutta ennen hän olis nähnyt/ ettei se olis tacaperin käynyt.

XXVII. Lucu .

IHmisten menoin ja tilain turhudest ja wiheljäisydest saarnatan: Neuwotan että cungin pitä laillises wirasans wahwana pysymän. Mingäcaltainen ystäwys pitä oleman/ opetetan. Cuinga myös oma kerscaus pahoin haise/ ja cuinga ihmisen sydän on häälywäinen.

Sananl 27:1 ÄLä kehu sinuas huomenesta päiwästä: sillä et sinä tiedä mitä tänäpän tapahtu.
Sananl 27:2 Anna toisen sinuas kijttä/ ja ei sinun oma suus: muucalaisen/ ja ei omain huuldes.
Sananl 27:3 Kiwi on rascas ja sanda paina/ waan tyhmän wiha on rascambi cuin ne molemmat.
Sananl 27:4 Wiha on julma cappale/ ja carwas mieli on myrsky/ ja cuca taita olla waino wastan?
Sananl 27:5 Julkinen curitus/ on parembi cuin salainen rackaus.
Sananl 27:6 Hywän suowan haawat/ owat paremmat cuin petolliset wainojan suunandamiset.
Sananl 27:7 Rawittu sielu polke hunajata/ waan isowaiselle sielulle owat caicki carwatkin makiat.
Sananl 27:8 Nijncuin lindu joca pesästäns culke/ nijn on se joca siastans sijrtä.
Sananl 27:9 Woitesta ja suidzutuxesta sydäin iloidze/ ja ystäwän hywä neuwo on sielulle otollinen.
Sananl 27:10 Älä hyljä sinun ystäwätäs ja sinun Isäs ystäwitä/ ja älä mene weljes huoneseen/ cosca sinun wäärin käy: sillä parembi on kylänmies joca läsnä on/ cuin weli joca taambana on.
Sananl 27:11 Ole wijsas poican/ nijn minun sydämen iloidze: että minä taitaisin wastata sitä joca minua pilcka.
Sananl 27:12 Wijsas mies näke waaran/ ja lymyttä idzens: waan tyhmät menewät sijhen/ ja saawat wahingon.
Sananl 27:13 Ota hänen waattens joca toisen edestä hywä on/ ja ota häneldä pantti muucalaisen edestä.
Sananl 27:14 Joca lähimmäistäns siuna corkialla änellä/ ja nouse warahin: se luetan hänelle kirouxexi.
Sananl 27:15 Rijtainen waimo ja alinomainen tiuckuminen suuresta satesta/ nämät oikein yhten werratan.
Sananl 27:16 Joca händä holho/ hän käsittele tuulda/ ja piwo öljyä kädesäns.
Sananl 27:17 Weidzi teroitta weidzen/ ja mies miehen.
Sananl 27:18 Joca hänen Ficunapuuns warjele/ hän syä sijtä hedelmän: ja joca hänen Herrans wartioidze/ hän cunnioitetan.
Sananl 27:19 Nijncuin warjo on wedesä ihmisen caswon suhten: nijn on ihmisen sydän toista wastan.
Sananl 27:20 Helwetti ja cadotus ei tule ikänäns täyten/ ja ihmisen silmät owat tytymättömät.
Sananl 27:21 Mies tule kiusatuxi kijttäjän suun cautta: nijncuin hopia ahjosa/ ja culda pädzisä.

Sananl 27:22 Jos sinä tyhmän huhmarosa surwoisit nijncuin kryynit/ nijn ei cuitengan hänen hulludens hänestä ercane.
Sananl 27:23 Ota waari lambaistas/ ja pidä murhe laumastas.
Sananl 27:24 Sillä ei tawara ole ijancaickisest/ eikä Cruunu sugusta sucuun.
Sananl 27:25 Ruohot owat putkennet/ heinät owat käsillä/ ja wuorella yrtit cogotan.
Sananl 27:26 Caridzat waatettawat sinua/ ja caurit andawat pellon wuoron.
Sananl 27:27 Sinulla on wohten riesca kyllä/ huones rawinnoxi: ja sinun pijcas elatuxexi.

Vers. 8. Lindu) Älä anna kiusauxen aja sinuas pois sinun wirastas/ mutta ole wahwa/ Jumala idze parhain päin laitta.
v. 11. Ole wijsas) Warjele sinuas työstä/ kyllä walhe taca saadan.
v. 14. Siuna) Älä ylistä ketän ylönpaldisest: sillä et sinä sen paremmin uscota.
v. 19. Wedesä) Nijncuin warjo ei ole alallans wedesä silmäin edes: nijn ihmisen sydän on huicendelewainen toista wastan.
v. 21. Kijttäjän) Joca anda idzens mielelläns ylistä/ hän oikeutta myöden petetän: sillä hän tahto suurembata cunniata idzellens cuin caicki muut.
v. 24. Cruunu) Se on walda huonesa/ nijncuin hän tahdois sanoa: tydy sijhen cuin käsillä on: sillä ei täsä ole mitän pysywäistä.

XXVIII. Lucu .

MIkä erinomainen syy on että hallituxet muutetan/ tiettäwäxi annetan: nimittäin/ maacunnan ricosten tähden se tapahtu. Laitetan corcoraha/ käsketän caikella ahkerudella pahennuxia wälttä/ cadzo että cullekin oikeus tapahtuis/ että cukin cohdastans idzens parannais/ ja olis waiwaisia wastan andias.

Sananl 28:1 JUmalatoin pakene/ ja ei kengän aja händä taca: waan jumalinen on rohkia nijncuin nuori Lejoni.
Sananl 28:2 Maacunnan synnin tähden tule waldacundaan monda mulckausta: waan toimellisten ja ymmärtäwäisten ihmisten tähden pysywät ne cauwan.
Sananl 28:3 Nälkäinen joca köyhiä waiwa/ on nijncuin caste joca hedelmän turmele.
Sananl 28:4 Jotca Lain hyljäwät/ ne ylistäwät jumalattomia: waan jotca Lain kätkewät/ owat heille wihaiset.
Sananl 28:5 Ei pahat ihmiset oikeudest lucua pidä: waan jotca HERra edziwät/ he ottawat caikista waarin.

Sananl 28:6 Parembi on köyhä/ joca siweydesäns waelda/ cuin ricas joca väärillä teillä käyskendele.
Sananl 28:7 Joca Lain kätke/ hän on toimellinen lapsi: mutta joca tuhlajata ruocki/ hän häwäise Isäns.
Sananl 28:8 Joca tawarans enändä corgolla ja woitolla/ hän coco köyhäin tarpexi.
Sananl 28:9 Joca corwans käändä pois Lain cuulosta/ hänen rucouxens on cauhistus.
Sananl 28:10 Joca jumaliset saatta väärälle tielle/ hän lange omaan cuoppaans: waan siwiät periwät hywydet.
Sananl 28:11 Ricas luule hänens wijsaxi/ waan toimellinen köyhä ymmärtä hänen.
Sananl 28:12 Cosca wanhurscat wallidzewat/ nijn käy sangen hywin: waan cosca jumalattomat hallidzewat/ nijn muuttet owat Canssan seas.
Sananl 28:13 Joca pahan tecons kieldä/ ei hän menesty: waan joca sen tunnusta ja hylkä/ hänelle tapahtu laupius.
Sananl 28:14 Autuas aina pelkä/ waan niscuri lange onnettomuteen.
Sananl 28:15 Jumalatoin Försti joca köyhä Canssa hallidze/ hän on kiljuwa Lejoni ja ahne carhu.
Sananl 28:16 Cosca Försti on ilman toimeta/ nijn paljon vääryttä tapahtu: waan joca wiha ahneutta/ hän elä cauwan.
Sananl 28:17 Ihminen joca jongun sielun weres vääryttä teke: ei hän pääse waicka hän haman hautan pakenis.
Sananl 28:18 Joca siweydes waelda/ hän on tallesa: mutta joca käy paha tietä/ hänen täyty joscus langeta.
Sananl 28:19 Joca peldons wiljele/ hän saa leipä yldäisest: waan joca pyytä joutilasna käydä/ hän tule peräti köyhäxi.
Sananl 28:20 Uscollinen mies siunatan: waan joca pyrki rickauden perän/ ei hän ole wiatoin.
Sananl 28:21 Ei ole se hywä että jocu cadzo muoto: sillä hän teke leiwän cappalen tähden väärin.
Sananl 28:22 Joca äkistä rickautta pyytä/ ja on saita: hänen päällens tule ahdistus/ nijn ettei hän tiedäckän.
Sananl 28:23 Joca ihmistä rangaise/ hän löytä paremman ystäwyden: cuin se joca puhu myötäkielin.
Sananl 28:24 Joca otta Isäldäns ja äitildäns/ ja sano: ei se ole syndi: hän on häwittäjän cansaweli.
Sananl 28:25 Ylpiä ihminen saatta rijdan: mutta joca luotta idzens HERraan/ hän costu.
Sananl 28:26 Joca omaan sydämeens uscalda/ hän on tyhmä: mutta joca wijsaudes waelda/ hän wapadetan.
Sananl 28:27 Joca waiwaiselle anda/ ei häneldä puutu: waan joca silmäns hänestä käändä/ hänen käy caicki tacaperin.
Sananl 28:28 Cosca jumalattomat tulewat/ nijn Canssa idzens kätke: mutta cosca ne huckuwat/ nijn

wanhurscat enänewät.

Vers. 1. Pakene) Oma tundo on enä cuin tuhannen todistaja.

XXIX. Lucu .

TÄsä lugus opetetan/ mikä Förstein ja hallidziain oikia wirca on/ cuinga tarpellinen saarnawirca on/ jonga cautta cootan Jumalalle ijancaickinen sauracunda: Siweys ja hiljaisus ihmisiä paljon caunistawat.

Sananl 29:1 JOca curituxelle on uppiniscainen/ hän äkist cadotetan ilman yhdetäckän awuta.
Sananl 29:2 Cosca wanhurscaita monda on/ nijn Canssa iloidze: waan cosca jumalatoin hallidze/ nijn Canssan täyty huogata.
Sananl 29:3 Joca wijsautta racasta/ hän iloitta Isäns: mutta joca huoria elättä/ hän tuhla tawarans.
Sananl 29:4 Cuningas rakenda oikeudella waldacunnan/ waan ahne sen turmele.
Sananl 29:5 Joca lähimmäisens cansa liehacoidze/ hän hajotta wercon hänen jalcains eteen.
Sananl 29:6 Cosca paha syndiä teke/ nijn hän hänens paulaan secoitta: waan wanhurscas riemuidze/ ja hänellä on ilo.
Sananl 29:7 Wanhurscas tunde köyhän asian/ waan jumalatoin cadzo caiken toimen ylön.
Sananl 29:8 Pilckajat saattawat Caupungin onnettomuteen: waan wijsat asettawat wihan.
Sananl 29:9 Cosca wijsas tule tyhmän cansa cauppaan: joco hän on wihainen eli iloinen/ nijn ei ole hänellä yhtän lepo.
Sananl 29:10 Wericoirat wihawat siwiätä/ waan wanhurscat pitäwät murhen sielustans.
Sananl 29:11 Tyhmä wuodatta caiken hänen hengens/ waan wijsas sen pidättä.
Sananl 29:12 Herra/ joca walhetta racasta/ hänen palwelians owat caicki jumalattomat.
Sananl 29:13 Köyhä ja ricas cohtaisit toinen toisens/ HERra walaise heidän molembain silmäns.
Sananl 29:14 Cuningas joca uscollisest duomidze köyhiä/ hänen istuimens pysy ijancaickisest.
Sananl 29:15 Widza ja rangaistus anda wijsauden: waan idzewaldainen lapsi häwäise äitins.
Sananl 29:16 Josa monda jumalatoinda on/ sijnä on monda syndiä: waan wanhurscat näkewät heidän langemisens.
Sananl 29:17 Curita poicas nijn hän sinun wirwotta/ ja saatta sielus iloisexi.
Sananl 29:18 Cosca ennustuxet loppuwat/ nijn Canssa hajotetan: waan autuas kätke Lain.
Sananl 29:19 Palwelia ei anna idzens curitta sanoilla: sillä waicka hän sen ymmärtä/ nijn ei hän ole

cuitengan ymmärtäwänäns.
Sananl 29:20 Jos sinä näet jongun joca on nopsa puhuman/ enä on toiwo tyhmäs cuin hänes.
Sananl 29:21 Jos palwelia nuorudest hercullisest pidetän/ nijn hän tahto sijtte poicana olla.
Sananl 29:22 Wihainen mies saatta rijdan/ ja kiuckuinen teke monda syndiä.
Sananl 29:23 Ylpeys cukista ihmisen/ waan cunnia corgotta nöyrän.
Sananl 29:24 Joca warcan cansa on osallinen/ cuule kirouxen ja ei ilmoita: hän wiha hänen sieluans.
Sananl 29:25 Joca pelkä ihmisiä/ hän tule langemuxeen: mutta joca luotta idzens HERraan/ hän tule ylöspidetyxi.
Sananl 29:26 Moni edzi Förstin caswo/ mutta jocaidzen duomio tule HERralda.
Sananl 29:27 Jumalatoin ihminen on wanhurscaille cauhistus/ ja joca oikialla tiellä on/ hän on jumalattomalle cauhistus.

Vers. 4. Ahne) Joca maacunda ulostegolla rasitta.
v. 8. Pilckajat) Pahat neuwonandajat/ saattawat usein Herrans eli Caupungin nijn suureen onnettomuteen/ ettei he monena wuotena sijtä pääse.
v. 11. Caiken) Hän sano caicki mitä hän tietä
v. 13. Ricas) Että he enimmäst corcorahasta ricastuwat (walaise) lohdutta ja anda kyllä.
v. 18. Ennustuxet) Ilman Jumalan sanata/ ei ihminen taida muuta tehdä cuin palwella epäjumalita/ ja tehdä oma tahtoans.
v. 26. Förstin) Herrain lembi/ ilman Jumalan armota/ on tyhjä.

XXX. Lucu .

SAngen corkiat ja erinomaiset cappalet täsä lugus pannan meidän eteem/ jotca meitä caickein jaloimmist asioist opettawat: cuinga oikian opin puhtaus on pitäminen/ muutamat wiat wälttämiset ja oijendamiset/ cawahtaminen ettei wanhemmat cadzotais ylön.

Sananl 30:1 NÄmät owat Agurin Jakenin pojan sanat/ ja sen miehen Leithielin/ Leithielin ja Uchalin oppi ja puhe.
Sananl 30:2 Minä olen caickein hulluin/ ja ihmisten ymmärrys ei ole minusa.
Sananl 30:3 En minä ole oppenut wijsautta/ ja en minä tiedä mikä pyhä on.
Sananl 30:4 Cuca taiwasen ylös ja alas mene? cuca käsittä tuulen piwoons? cuca sito weden waatteseen?

cuca on asettanut maan pijrit? mikä on hänen nimens? cuinga hänen poicans cudzutan? tiedätkös?
Sananl 30:5 Caicki Jumalan sanat owat kircastetut/ ja owat kilpi nijlle jotca uscowat hänen päällens.
Sananl 30:6 Älä lisä hänen sanoijns/ ettei hän sinua rangaisis: ja sinä löytäisin walehteljaxi.
Sananl 30:7 CAhta cappaletta minä sinulda anon/ ettes minulda nijtä kieldäis/ ennencuin minä cuolen.
Sananl 30:8 Epäjumalan palwelus ja walhe olcon minusta caucana/ köyhyttä ja rickautta älä minulle anna: waan anna minun saada minun määrätty osan rawinnost.
Sananl 30:9 Etten minä (jos minä ylön rawituxi tulisin) kieldäis sinua/ ja sanois: cuca on HERra? Eli jos minä ylön köyhäxi tulisin/ warastais ja syndiä tekis Jumalan nime wastan.
Sananl 30:10 Älä canna palwelian päälle hänen isändäns edes: ettei hän sinua kiroilis/ ja sinä nijn nuhteseen tulet.
Sananl 30:11 On nijtä jotca kiroilewat Isäns/ ja ei siuna äitiäns.
Sananl 30:12 On nijtäkin jotca luulewat idzens puhtaxi/ ja ei ole cuitengan saastaisudestans pestyt.
Sananl 30:13 Owat myös/ jotca silmäns nostawat/ ja silmälautans corgottawat.
Sananl 30:14 Ja owat/ joilla on miecka hammasten sias/ jotca heidän syömähambaillans pureskelewat/ ja syöwät waiwaiset maan pääldä/ ja köyhät ihmisten seasta.
Sananl 30:15 Ilillä on caxi tytärtä: tuo tänne/ tuo tänne.
Sananl 30:16 Colme on tytymätöindä/ ja neljäs ei sano kyllä olewan: Helwetti/ waimon suljettu cohtu/ maa joca ei wedellä täytetä/ ja tuli ei sano: jo kyllä on.
Sananl 30:17 Silmä joca häwäise Isäns/ ja ei cuule äitiäns/ sen Corpit ojan tykönä hackawat ulos/ ja Cotkan pojat syöwät.
Sananl 30:18 Colme minulle owat ihmelliset/ ja neljättä en minä tiedä: Cotcan tiet taiwan alla.
Sananl 30:19 Kärmen retket calliolla/ hahden jäljet wedesä ja miehen jäljet pijcan tygö.
Sananl 30:20 Nijn on myös porton polgut/ hän niele ja pyhki suuns/ ja sano: en minä mitän paha ole tehnyt.
Sananl 30:21 Colmen cautta maacunda tule lewottomuteen/ ja neljättä ei hän woi kärsiä.
Sananl 30:22 Cosca palwelia rupe hallidzeman/ cosca hullu ylön rawituxi tule.
Sananl 30:23 Cosca ilkiä naitetan/ ja cosca pijca tule emändäns perillisexi.
Sananl 30:24 Neljä on piendä maan päällä/ ja owat toimellisemmat cuin wijsat.
Sananl 30:25 Muuraaiset wähä wäki/ jotca cuitengin elatuxens suwella toimittawat.
Sananl 30:26 Caninit wähä wäki/ jotca cuitengin pesäns wuorten racoon tekewät.
Sananl 30:27 Heinäsircoilla ei ole yhtän Cuningasta/ cuitengin he lähtewät ulos joucosans.
Sananl 30:28 Hämmähäcki kehrä käsilläns/ ja on Cuningan linnoisa.

Sananl 30:29 Colmella on jalo käyndö/ ja neljäs astu hywin.
Sananl 30:30 Lejoni woimallinen petoin seas/ joca ei palaja kenengän edestä.
Sananl 30:31 Hurtta jolla wahwat siwut owat/ ja jäärä: ja Cuningas jota wastan ei kengän olla tohdi.
Sananl 30:32 Jos sinä olet ollut tyhmä ja corgottanut sinuas/ ja jotakin paha tehnyt: nijn laske käsi suus päälle.
Sananl 30:33 Joca riesca kirnu/ hän teke woita: ja joca nenä puserta/ hän waati ulos weren: ja joca wiha kehoitta/ hän waati rijtaan.

Vers. 2. Hulluin) Wijsat ymmärtäwät/ ettei heidän wijsaudens ole mitän: waan caicki hullut tietäwät/ ja ei taida wäärin mennä.
v. 8. Epäjumalan) Tämä on jalo rucous/ jolla hän ano Jumalan sana ja jocapäiwäistä leipä/ että hän sekä täällä että siellä eläis.
v. 19. Pijcan) se on/ ei kengän taida hecumata täydellisestä ajatella/ ja sijtä puhua.
v. 32. Tyhmä) Älä häpe jos sinä olet osannut wäärin mennä/ ja älä sitä peitä: sillä inhimillinen on langeta/ waan wastata syndiäns on Perkelest.

XXXI. Lucu .

KIeldän täsä juopumus erinomaisest Cuningaille ja Ruhtinaille/ käsketän wiattomia holhoman ja heidän edestäns wastaman. Sijtte pannan caunis Speili/ josa perhen emändä taita idzens jalost cadzella/ jonga myös caunin cuwan jälken hänen idzens käyttämän pitä/ että hän myös ylistettäisin.

Sananl 31:1 NÄmät owat Cuningas Lamuelin sanat:
Sananl 31:2 Se oppi jonga hänen äitins hänelle opetti: Ah minun walittun/ ah minun cohtuni hedelmä/ ah minun toiwottu poican.
Sananl 31:3 Älä anna waimoin saada tawaratas: ja älä käy nijllä retkillä/ joisa Cuningat idzens turmelewat.
Sananl 31:4 Älä Cuningalle/ O Lamuel/ älä anna Cuningalle wijna juoda: eli Ruhtinalle wäkewiä juotawita.
Sananl 31:5 Ettei he jois/ ja oikeutta unhodais/ ja hyljäis waiwaisten asioita.
Sananl 31:6 Anna wäkewitä juotawita nijlle jotca hucattaman pitä/ ja wijna murhellisille sieluille.
Sananl 31:7 Että he joisit ja unhotaisit ahdistuxens: ja ei enä johdatais mieleens wiheljäisyttäns.
Sananl 31:8 Awa suus mykän edesä/ ja auta hyljättyin asioita.
Sananl 31:9 Awa suus ja duomidze oikein: ja pelasta waiwainen ja köyhä.

Sananl 31:10 Jolle toimellinen waimo edescadzottu on/ hän on callimbi cuin caickein callin pärly.
Sananl 31:11 Hänen miehens sydän uscalda luotta häneen: hänen elatuxens ei puutu häneldä.
Sananl 31:12 Hän teke hywä ja ei paha/ caickena elinaicanans.
Sananl 31:13 Hän harjoitta idzens willois ja pellawis/ ja teke mielelläns työtä käsilläns.
Sananl 31:14 Hän on nijncuin cauppamiehen haaxi/ joca elatuxens tuo cauca.
Sananl 31:15 Hän nouse yöllä ja anda perhens ruoca/ ja pijcoillens heidän osans.
Sananl 31:16 Hän pyytä peldo ja osta sen/ ja istutta wijnapuita kättens hedelmästä.
Sananl 31:17 Hän wyöttä cupens/ ja wahwista käsiwartens.
Sananl 31:18 Hän näke ascarans hyödyllisexi/ hänen kynttiläns ei sammuteta yöllä.
Sananl 31:19 Hän ojenda kätens ruckijn/ ja tarttu sormillans kehrawarteen.
Sananl 31:20 Hän cocotta kätens köyhille/ ja ojenda kätens tarwidzewille.
Sananl 31:21 Ei hän pelkä lunda huonesans: sillä caikella hänen perhelläns owat caxikertaiset waattet.
Sananl 31:22 Hän teke idzellens sängywaatteita/ walkia Silcki ja Purpura owat hänen waattens.
Sananl 31:23 Hänen miehens on ylistetty portisa/ istuisans maan wanhemmitten tykönä.
Sananl 31:24 Hän teke hamen ja myy sen/ ja anda wyön cauppajalle.
Sananl 31:25 Hänen caunistuxens on/ että hän on puhdas ja ahkera/ ja wijmein hän naura.
Sananl 31:26 Hän awa suuns wijsaudes/ ja hänen kielesäns on otollinen oppi.
Sananl 31:27 Hän cadzele curkistellen/ cuinga hänen huonesans caicki asiat owat: ja ei syö laiscudes leipäns.
Sananl 31:28 Hänen poicans tulewat ja ylistäwät händä autuaxi: hänen miehens kijttä händä.
Sananl 31:29 Moni tytär käyttä idzens caunist/ mutta sinä woitat caicki.
Sananl 31:30 Otollinen ja ihana olla/ on turha: waan waimo/ joca HERRA pelkä/ ylistetän.
Sananl 31:31 Händä ylistetän kättens hedelmäst/ ja hänen kätens työt kijttäwät händä portisa.

Vers. 3. Turmelewat) Nijncuin nijlle tapahtu jotca ajetan pois/ tapetan/ ja muutoin häpiällisest huckuwat.
v. 17. Cupens) Hän on ahkera huonesans.
v. 18. Yöllä) Hädäsä on hänellä hänen tarpens.
v. 26. Suuns) se on/ hän caswatta lapsens ja perhens Jumalan pelwosa.

Salomon Sananlascuin loppu.

Salomon Saarnaja

Salomon rucous.
Nämät on yxi Cuningas pannut Salomon sananlascuin tygö.

Salomon Saarnaja

I. Lucu .

SAlomo opetta/ että caicki mitä mailmas on/ ihminen/ ja hänen tecons on turha/ v. 2.
ei himolla ole hellityst/ v. 8.
mailmas mitän utta tapahdu/ waan muutamat näkywät usixi/ että sencaltaiset harwoin meidän aicanam tapahtuwat/ v. 9.
osotta hänesäns/ että ihmisen wijsaudella taitan caicki ojeta cuin wäärä on/ ja tuo paljo waiwa ja suru myötäns.

Saarn 1:1 NÄmät owat saarnajan sanat/ Dawidin pojan Jerusalemin Cuningan:
Saarn 1:2 Caicki on turha/ sanoi saarnaja/ ja caicki mitä on/ se on turha.
Saarn 1:3 Mitä on ihmisellä enä caikesta waiwastans/ cuin hänellä on Auringon alla?
Saarn 1:4 Yxi sucu hucku/ ja toinen tule jällens/ waan maa pysy ijancaickisest.
Saarn 1:5 Auringo ylene ja laske/ ja juoxe siallens/ että hän sieldä ylönis jällens.
Saarn 1:6 Hän mene etelään/ ja palaja jällens pohjaan/ ja tuuli mene aina ymbärins/ tuli pala ymbärpyöryä.
Saarn 1:7 Caicki wirrat juoxewat mereen/ ja ei meri tule cuitengan täydemmäxi. Sille sialle josta he juoxit/ sijhen he juoxewat jällens.
Saarn 1:8 Caicki owat työlät/ nijn ettei kengän taida sanoa/ ei silmät suutu näkemäst/ eikä corwat suutu coscan cuulemast.
Saarn 1:9 Mikä on se joca on tapahtunut? joca myös tästedes tapahtu. Mikä on se joca tehty on/ joca myös edespäin tehdän?
Saarn 1:10 Ja ei nyt mitän utta tapahdu Auringon alla: jos jotakin tapahtu josta sanoa taitan/ cadzo/ se on usi: sillä se on myös ennen tapahtunut endisillä aigoilla/ jotca meidän edelläm olit.

Saarn 1:11 Ei taida kengän muista/ cuinga ennen on tapahtunut: eikä taida cucan ajatella/ mitä wasta tapahtu jälkentulewaisille.
Saarn 1:12 Minä Israelin Cuningas olin saarnaja Jerusalemis.
Saarn 1:13 Ja minun sydämen pyysi edziä ja wijsast tutkia caickia mitä taiwan alla tehdän. Sencaltaisen wiheljäisen waiwan on Jumala andanut ihmisten lapsille/ sijnä idzens waiwataxens.
Saarn 1:14 Minä cadzoin caickia/ jotca Auringon alla tapahtuwat/ ja cadzo/ se oli caicki turhus ja wiheljäisys.
Saarn 1:15 Ei wäärät taida oikiaxi tulla/ eikä puuttumuxia taita lukea.
Saarn 1:16 Minä sanoin sydämesäni: cadzo/ minä olen jaloxi tullut/ ja olen wijsambi cuin caicki muut/ jotca minun edelläni olit Jerusalemis: ja minun sydämen on paljon oppenut ja coetellut.
Saarn 1:17 Ja olen minun sydämeni asettanut oppeman wijsautta/ ymmärrystä/ tyhmyttä ja hullutta.
Saarn 1:18 Waan minä ymmärsin että sijnä on myös waiwa: sillä cusa paljo wijsautta on/ sijnä on myös paljo mielicarwautta/ ja joca lisä ymmärryxen/ hän lisä myös waiwan.

Vers. 8. Työlät) se on/ wiheljäisys ja turhus on nijn suuri maan päällä/ ettei kengän sanoa taida: cuitengin täyty hänen sijtä täsä kirjasa puhua.

II. Lucu .

HEcumas elä on turha/ v. 1.
toimellisus/ woima/ jalous/ hallituswirca/ rickaus/ wijsaus/ ruumillinen ilo ja riemu/ on caicki turha/ v. 3.
wijsasten tila ei ole parembi cuin tyhmäingän: sillä caicki wijmein unhotetan/ ja caickein täyty cuolla/ v. 12.
wijsasten ja ahkerain työt tulewat usiast tyhmäin käsijn/ v. 18.
sentähden on paras ettäs Jumalan pelwos nautidzet mitä Jumala anda/ v. 24.

Saarn 2:1 MInä sanoin sydämesäni: käykäm hywin elämän/ ja pitämän hywiä päiwiä: waan cadzo/ se on myös turha.
Saarn 2:2 Minä sanoin naurolle: sinä olet hullu: ja ilolle: mitäs teet?
Saarn 2:3 MInä ajattelin sydämesäni minun lihani pitä pois wijnasta/ ja minun sydämen wijsauteen asetta/ ymmärtämän mikä tyhmys on: sijhenasti että minä oppisin/ mikä ihmisille olis tarpellinen tehdä/ nijncauwan cuin he taiwan alla eläwät.
Saarn 2:4 Minä tein suuria cappalita/ minä rakensin huoneita/ istutin wijnapuita.
Saarn 2:5 Minä tein minulleni krydimaita/ ja iloisia umbiaitoja/ ja istutin nijhin caickinaisia hedelmälisiä

puita.
Saarn 2:6 Minä tein minulleni wesilammicoita/ castaxeni wiherjäisten puiden medzä.
Saarn 2:7 Minulla oli palwelioita ja pijcoja ja palcollisia: minulla oli suuremmat tawarat carjasta ja lambaista/ cuin caikilla jotca olit minun edelläni Jerusalemis.
Saarn 2:8 Minä cocoisin minulleni hopiata ja culda/ ja tawaran/ Cuningoilda ja maacunnista. Minä toimitin minulleni weisaita miehistä ja waimoista/ ja ihmisten ilon caickinaiset candelet.
Saarn 2:9 Ja menestyin enäcuin caicki jotca minun edelläni ollet olit Jerusalemis. Wijsaus pysyi myös minun tykönäni.
Saarn 2:10 Ja caickia mitä minun silmäni toiwoit/ olen minä heille andanut/ ja en estänyt minun sydämeldäni yhtän iloa/ nijn että hän iloidzi caikesta minun työstäni: ja oli minun osan caikista minun töistäni.
Saarn 2:11 Mutta cosca minä cadzoin caickia minun töitäni/ jotca minun käteni tehnet olit: ja waiwa joca minulla ollut oli/ cadzo/ se oli caicki turhus ja waiwa/ ja Auringon alla ei ole mitän muuta.
Saarn 2:12 Cosca minä käänsin idzeni cadzoman wijsautta ja hullutta ja tyhmyttä: Sillä cuca on se ihminen/ joca on tulewa Cuningan jälken/ jonga he tehnet owat.
Saarn 2:13 Silloin minä näin wijsauden woittawan hulluden/ nijncuin walkeus woitta pimeyden.
Saarn 2:14 Nijn että wijsalla owat silmät pääsä: waan tyhmä waelda pimeydes: ja ymmärsin heillä olewan yhtäläisen menon.
Saarn 2:15 Silloin minä ajattelin sydämesäni/ että hulluin käy nijncuin minungin: mixist minä olen wijsautta edzinyt? Silloin minä ajattelin sydämesäni/ että se on myös turha.
Saarn 2:16 Sillä ei wijsas ole ijancaickisesa muistosa/ enäcuin tyhmäkän/ ja tulewaiset päiwät unhottawat caicki: ja nijncuin wijsas cuole/ nijn hullu myös cuole.
Saarn 2:17 Sentähden minä suutuin elämään: sillä caicki olit minun mielestäni pahat/ jotca owat Auringon alla/ olit turhat ja työlät.
Saarn 2:18 JA minä suutuin caickijn minun töihini/ jotca minulla olit Auringon alla/ että minun sen jälkentulewaisille ihmisille jättämän pitä.
Saarn 2:19 Sillä cuca tietä jos hän wijsas eli tyhmä on/ ja pitä cuitengin hallidzeman caickia minun töitäni/ jotca minä Auringon alla wijsast tehnyt olen: joca myös on turha.
Saarn 2:20 Jongatähden minä käänsin minun sydämeni/ caikista minun töistäni/ cuin minä Auringon alla tein.
Saarn 2:21 Sillä ihmisen (joca työns wijsaudella/ ymmärryxellä ja toimella tehnyt on) täyty työns toiselle

jättä/ joca sijhen ei mitän tehnyt ole.
Saarn 2:22 Se on myös turha ja suuri onnettomus: sillä mitä ihminen saa caikesta työstäns/ ja sydämelisestä surustans/ joca hänellä on ollut Auringon alla:
Saarn 2:23 Waan kiwun/ mielicarwauden ja murhen caickena elinaicanans/ nijn ettei hänen sydämens saa yölläkän lepo: se myös on turha.
Saarn 2:24 Eiköst ihmisen ole parembi syödä ja juoda/ ja tehdä sielullens hywiä päiwiä hänen töisäns? minä näin sen myös olewan Jumalan kädestä.
Saarn 2:25 Sillä cuca on iloisemmast syönyt ja hercullisemmast elänyt/ cuin minä?
Saarn 2:26 Sillä/ sille ihmiselle joca hänelle on otollinen/ anda hän wijsauden/ ymmärryxen ja ilon. Waan syndisille anda hän cowan onnen coota ja hakia: Ja se cuitengin annetan hänelle/ joca on Jumalalle otollinen: sillä se ei ole myös muu cuin wiheljäisys.

Vers. 12. Cuningan) Jumala ainoastans taita caickia tehdä/ ilman yhdetäkän estetä mitä hän aicoi: mutta ihmiset estetän monelda/ eli idze wäsywät ja suuttuwat. Waan wijsas cuitengin idzens laitta taita.

III. Lucu .

CAicki mitä mailmas tapahtu/ sillä on hänen aicans/ hemme aiwoitus on turha/ v. 1.
me paljosta murhetim/ mutta Jumala tietä parhan ajan/ ja se on paras joca tyty sijhen mitä Jumala teke/ ja on iloinen/ v. 10.
se tapahtu cuitengin Jumalan tahdon jälken/ v. 14.
Wijsas mies walitta/ että hallituxes ja duomarin wirasa käy enimmäst wäärin/ sentähden täyty Jumalan caicki duomita/ v. 16.
ja että ihmisen pitä cuoleman ja mullaxi tuleman/ nijncuin carjakin/ sentähden olcan lewollinen hänen työsäns/ älkön myös ylön paljo pahaxuco mitä hänelle tapahtu/ v. 18.

Saarn 3:1 CAikilla on heidän aicans/ ja caikilla mitä taiwan alla aljetan/ on heidän hetkens.
Saarn 3:2 Aica on Syndyä/ Cuolla/ Istutta/ Repiä ylös istutettua.
Saarn 3:3 Tappa/ Paranda/ Cukista/ Raketa.
Saarn 3:4 Itke/ Naura/ Walitta/ Hypätä.
Saarn 3:5 Heitellä kiwiä/ coota/ Halata/ ja lacata halamast.
Saarn 3:6 Edziä/ cadotta/ Pitä/ poisheittä.

Saarn 3:7 Rewäistä/ paicata/ Wai olla/ puhua.
Saarn 3:8 Racasta/ wihata/ Sotia/ rauha pitä.
Saarn 3:9 Tehkän nijncuin hän tahto/ ei hän enä saa.
Saarn 3:10 Sijtä minä näin sen waiwan/ jonga Jumala ihmiselle andanut oli/ heitä waiwataxens.
Saarn 3:11 Waan hän teke caicki hywin oikialla ajalla/ ja anda heidän sydämens caiwata mitä mailmas tapahtu: sillä ei ihminen taida löytä sitä työtä jota Jumala teke/ ei alcua eikä loppua.
Saarn 3:12 Sentähden ymmärsin minä/ ettei mitän parembata ole/ cuin iloita ja hywä tehdä hänen elinaicanans.
Saarn 3:13 Sillä jocainen ihminen joca syö ja juo/ ja on hywällä mielellä työsäns/ se on Jumalan lahja.
Saarn 3:14 Minä ymmärrän että caicki mitä Jumala teke/ se pysy/ en me taida sijhen lisätä eli sijtä wähetä/ ja Jumala teke sitä että händä peljätäisin.
Saarn 3:15 Mitä Jumala teke/ se pysy nijn/ ja mitä hän tehdä tahto/ se tapahtu: sillä hän ajattele sitä ja täyttä sen.
Saarn 3:16 JA minä näin wielä Auringon alla Duomarin istuimella jumalattoman menon/ ja oikeuden sialla wääryden.
Saarn 3:17 Silloin ajattelin minä mielesäni: Jumalan täyty duomita wanhurscan ja jumalattoman: sillä caikella aiwoituxella ja caikella työllä on hänen aicans.
Saarn 3:18 MInä sanoin ihmisten menosta minun sydämesäni: josa Jumala tiettäwäxi teke ja näyttä/ että he idzestäns owat nijncuin carja: sillä ihmisen tapahtu nijncuin carjangin.
Saarn 3:19 Nijncuin he cuolewat/ nijn myös hän cuole/ ja nijn on caikilla yhtäläinen hengi. Ja ei ihmisellä ole mitän enämbi cuin carjallacan: sillä caicki on turha.
Saarn 3:20 Caicki menewät yhtä sia cohden: caicki owat mullasta tehdyt/ ja caicki jällens muldaan joutuwat.
Saarn 3:21 Cuca tietä jos ihmisen hengi mene ylöspäin/ eli carjan hengi mene ales maan ala? Sentähden sanon minä: ettei mitän ole parembata/ cuin että ihminen on iloinen hänen työsäns: sillä se on hänen osans.
Saarn 3:22 Sillä cuca tahto saatta händä cadzoman/ mitä hänen jälkens tulewa on?

Vers. 9. Tehkän) Jos ei oikia aica ole/ nijn ei ihminen taida mitän toimitta: waicka cuinga hän teke/ nijn ei se cuitengan tapahdu/ eikä tule mixikän.
v. 14. Se pysy) se on/ ei hän wilpistele/ eikä suutu/ nijncuin ihminen sen toimitais.
v. 22. Iloinen) se on/ älä sure huomenisesta päiwästä: sillä et sinä tiedä mitä tapahtu. Tydy tähän päiwään/ cosca toinen päiwä tule/ nijn toinen neuwo tule.

IV. Lucu .

HEicommat sortan woimallisilda/ ja ei ole heillä ketän joca heitä autta/ v. 1.
jos jocu on toimellinen ja nopsa/ händä tyhmät wihawat/ v. 4.
jotca ilman awioskäskytä eläwät/ he surewat ja työtä tekewät/ ja ei tiedä kenen hywäxi/ v. 7.
parembi on nijden tila jotca awioskäskys owat/ he lohduttawat/ wahwistawat ja auttawat toinen toistans/ v. 9.
moni tule suurest onnettomudest Cuningaliseen waldaan/ moni on syndynyt suureen cunniaan/ ja joutu cuitengin alas/ v. 13.

Saarn 4:1 MInä käänsin minuni/ ja cadzoin caickia jotca kärseit wääryttä Auringon alla/ ja cadzo/ sijnä olit heidän kyynelens/ jotca wääryttä kärsiwät/ ja ei ollut heillä lohduttaja. Ja jotca wääryttä teit olit woimalliset/ nijn ettei ne lohduttaja löytänet.
Saarn 4:2 Silloin ylistin minä cuolluita/ jotca jo cuollet olit/ enämmin cuin eläwitä/ joisa wielä hengi oli.
Saarn 4:3 Ja sitä joca ei wielä ollut/ enäcuin heitä molembita/ ettei hän ole coetellut paha/ cuin Auringon alla tapahtu.
Saarn 4:4 MInä cadzoin työtä ja toimellisutta caikisa asioisa/ josa toinen toista wiha.
Saarn 4:5 Ja sekin on turha ja waiwallinen.
Saarn 4:6 Sillä tyhmä pusertele käsiäns/ ja järsä oma lihans. Parembi on piwon täysi lewos/ cuin täysinäinen cahmalo waiwasa ja wiheljäisydesä.
Saarn 4:7 MInä käänsin minuni/ ja näin turhuden Auringon alla.
Saarn 4:8 Joca on yxinäinen ilman toista/ ja ei ole hänellä lasta eli welje/ ja ei ole cuitengan loppua hänen työlläns/ eikä hänen silmäns täytetä ikänäns rickaudesta. Kenengä hywäxi minä työtä teen/ ja en tee sielulleni hywä/ se on myös turha ja paha suru.
Saarn 4:9 Nijn on sijs parembi caxi cuin yxi: sillä heille on hyödytys työstäns.
Saarn 4:10 Jos toinen heistä lange/ nijn hänen cumpanins autta hänen ylös/ woi sitä yxinäistä/ jos hän lange/ nijn ei ole toista saapuilla händä auttaman.
Saarn 4:11 Ja cosca caxi yhdesä macawat/ nijn he lämmittäwät idzens/ cuinga yxinäinen tule lämbymäxi?
Saarn 4:12 Yxi woitetan/ waan caxi seisowat wastan: sillä colmikertainen köysi ei katke nijn pian.
Saarn 4:13 Köyhä ja wijsas lapsi on parembi wanha Cuningasta joca tyhmä on/ ja ei taida otta idzestäns waari.

Saarn 4:14 Fangiudesta tullan Cuningaliseen waldaan/ ja se joca Cuningaliseen waldaan syndynyt on/ köyhty.
Saarn 4:15 Ja minä näin että caicki jotca Auringon alla eläwät/ toisen lapsen cansa waeldawan/ joca tämän toisen siaan tule.
Saarn 4:16 Ja Canssalla joca käwi hänen edelläns/ ja joca myös käwi hänen jälisäns/ ei ollut loppua/ ja ei cuitengan hänest iloinnut. Eipä sekän ole muu cuin turha ja wiheljäisys.
Saarn 4:17 WArjele jalcas coscas menet Jumalan huoneseen/ ja tule cuuleman. Se on parembi cuin tyhmäin uhri/ jotca ei tiedä mitä paha he tekewät.

Vers. 4. Wiha) Jos jocu jotakin taita/ nijn händä wihatan/ ja se joca wiha/ on idze tyhmä/ joca ei muuta taida cuin idzens wihalla waiwata/ sentähden on se surkia meno mailmas.
v. 15. Eläwät) Salomo ymmärtä nijtä jotca hercullisest eläwät maan päällä/ nijncuin elämä ja mailma olis heidän omans.

V. Lucu .

JUmalan edestä pitä waarallisest ja pelgolla oldaman/ joco Jumalan sana cuullan eli jocu lupaus tehdän/ v. 1.
taicka ripisä ja synnin tunnustuxesa/ v. 5.
jos jolleculle wäärys tapahtu/ sijnä pitä Esiwallan duomidzeman/ v. 7.
Ahnelle on wähin hyödytyst hänen rahastans/ suru/ lewotoin uni/ waiwallinen lähdendö tästä mailmasta/ ja hänen lapsillens kyllä wähä hywä/ v. 9.
sentähden on paras/ että idzecukin kijttä Jumalata osans edest/ nautidze hywäxens ja on iloinen/ v. 17.

Saarn 5:1 ÄLä ole ylön picainen suustas/ ja älä anna sydämes kijrutta puhuman Jumalan edes:
Saarn 5:2 Sillä Jumala on taiwas/ ja sinä maan päällä/ ole sentähden wähän puheinen. Cusa paljo murhetta on/ sijnä on paljo unia/ ja paljosa puhesa löytän myös hulluus.
Saarn 5:3 COscas Jumalalle lupauxen teet/ nijn älä wijwyttele sitä: sillä ei hän tyhmijn mielisty.
Saarn 5:4 Mitäs lupat nijn pidä/ se on parembi ettes lupa/ cuin ettes täytä mitäs luwannut olet.
Saarn 5:5 ÄLä salli suus wietellä lihas/ ja älä sano Engelille: se oli exymys: ettei Jumala wihastuis sinun änees/ ja duomidzis caickia sinun kättes töitä.
Saarn 5:6 Cusa paljo unia on/ sijnä on myös turha meno ja paljo puhetta/ mutta pelkä sinä Jumalata.
Saarn 5:7 JOs sinä näet köyhän wääryttä kärsiwän/ ja oikeuden ja wanhurscauden tulewan pois maasta/

älä ihmettele sitä: sillä yxi on joca on corkein wartia corkeudes/ ja on wielä corkiambi molembita.
Saarn 5:8 Sen päällä on Cuningas maacunnasa/ että kedot kynnetäisin.
Saarn 5:9 JOca raha racasta/ ei hän ikänäns rahaan suutu/ ja joca rickautta racasta/ ei hänelle pidä sijtä hyödytystä oleman/ ja se on myös turha:
Saarn 5:10 Sillä cusa paljo rickautta on/ sijnä on myös paljon syöpiä/ mitästä hyödytystä sijs hänen sijtä on? mutta että hän ainoastans sen näke silmilläns.
Saarn 5:11 Joca työtä teke/ hänelle on uni makia/ joco hän wähä eli paljo syönyt on/ waan rickan ylönpaldisus ei salli hänen maata.
Saarn 5:12 Se on paha waiwa/ jonga minä näin Auringon alla/ nimittäin/ että rickaudet tallella pannan hänelle wahingoxi/ jonga se oma on:
Saarn 5:13 Sillä rickat huckuwat suures wiheljäisydes/ ja jos hän on sijttänyt pojan/ nijn ei sen käsijn jää mitän.
Saarn 5:14 Nijncuin hän on alastoina tullut äitins cohdusta/ nijn hän jällens mene pois cuin hän tullutkin on/ ja ei ota mitän cansans caikesta hänen työstäns joca hänen käsisäns on/ cosca hän mene pois.
Saarn 5:15 Se on paha waiwa että hän nijn tästä lähte/ nijncuin hän tullut on/ mitä se händä autta/ että hän tuulen työtä on tehnyt?
Saarn 5:16 Caiken elinaicans on hän pimeydes syönyt/ suuresa murhesa/ sairaudesa ja surusa.
Saarn 5:17 Nijn minä pidän sen parhana/ että ihminen syö ja juo/ ja on hywällä mielellä caikesa hänen työsäns cuin hänellä Auringon alla on/ hänen elinaicanans/ ja Jumala hänelle anda: sillä se on hänen osans.
Saarn 5:18 Ja jolle ihmiselle Jumala anda rickautta/ tawarata ja woima/ että hän sijtä söis ja jois hänen osaxens/ ja olis iloinen hänen työsäns/ se on Jumalan lahja:
Saarn 5:19 Sillä ei hän paljo ajattele tätä wiheljäistä elämätä/ että Jumala on iloittanut hänen sydämens.

Vers. 5. Engelille) Nijn cudzutan Papit ja opettajat/ Malach. 2. Exymys) se on/ älä caunistele sinun erhetyxiäs/ nijncuin wäärät henget ja unennäkiät tekewät.
v. 8. Kynnetäisin) se on/ hän hallidze caicki/ ja pitä maacunnan woimasans/ ettei se tyhjäxi eli kylmille tulis/ josta Cuningan wirca ja nimi on.

VI. Lucu .

SE on suuri waiwa/ pitä rickautta ja cunniata/ ja ei taita sitä nautita/ ja toiwo aina enämbätä/ v. 1.
jocos olet wijsas/ huono eli köyhä/ nijn ota wirastas waari/ ja tydy sijhen mitä sinulla on/ v. 7.

sinä olet cuitengin ihminen/ ja et taida tulla edemmä cuin Jumala tahto/ v. 10.

Saarn 6:1 SE on paha jonga minä näin Auringon alla/ ja on yhteinen ihmisis.
Saarn 6:2 Jolle Jumala on andanut rickautta/ tawarata ja cunniata/ ja ei häneldä mitän puutu/ jota hänen sydämens ano/ ja ei Jumala anna hänelle cuitengan sitä woima/ että hän sitä nautita taita/ mutta toinen ne nautidze/ se on turha ja paha waiwa.
Saarn 6:3 Jos hän sata lasta sijtäis/ ja hänellä olis nijn pitkä ikä/ että hän monda wuotta eläis/ ja ei hänen sieluns taidais tulla tawaroista täytetyxi/ ja olis ilman haudata/ hänestä sanon minä: kesken syndynyt on parembi hända:
Saarn 6:4 Sillä hän tule turhaan menoon/ ja hän mene pois pimeydesä/ ja hänen nimens pimeydellä peitetän.
Saarn 6:5 Ei ole hänen Auringosta ilo/ eikä hänellä ole lepo eli siellä taicka täällä.
Saarn 6:6 Jos hän eläis caxi tuhatta ajastaica/ nijn ei hän sijttekän sijhen tydyis/ eiköst caicki tule yhteen paickan?
Saarn 6:7 JOcaidzella ihmisellä on määrätty työ/ mutta sydän ei taida tytyä sijhen:
Saarn 6:8 Sillä mitä taita wijsas enä toimitta/ cuin tyhmäkän? mitä köyhä aicoi että hän olis eläwitten seas.
Saarn 6:9 Parembi on nautita tawaroita jotca käsillä owat/ cuin pyrkiä toisten perän/ se on myös turha ja wiheljäisys.
Saarn 6:10 Mikäst on/ waicka joku corkiast ylistetty on/ nijn hän cuitengin tietän ihmisexi/ ja ei hän taida woimallisemman cansa rijdellä:
Saarn 6:11 Sillä monda asiata on/ jotca turhuden enändäwät/ mitä sijs ihmisen sijtä enä on.

Vers. 3. Ilman haudata) Sillä he tahdoisit hänestä päästä/ ja ei anna hänen saada cunnialista hautamista. v. 8. Wijsas) He owat molemmat tyhmät sekä wijsas että köyhä: wijsas tahto toimitta murhellans/ köyhä ajattele: josca minä olisin sijnä eli sijnä säädysä/ cuinga hywin se tapahduis. (Eläwitten) Ne jotca runsast eläwät/ ja tawarat nautidzewat.

VII. Lucu .

SAlomo opetta että hywä sanoma on paras cappale/ cuin jocu jättä jälkens/ v. 1.
murhesta/ ilosta/ kärsimisest/ wijsaudesta ja perinnöstä/ v. 3.
että ollaisin kärsiwäinen myötä ja wastoinkäymises/ ja cohtullisest caikis asiois/ v. 14.

ihmisen wijsaus on hywä/ mutta ei sijhen auta luottaman/ ja paljo tapahtu cuin sitä estä/ ja pian wilpistele/ v. 20.

Saarn 7:1 CUca tietä/ mikä ihmiselle on hyödyllinen hänen elinaicanans/ nijncauwan cuin hän turhasa menosans elä/ joca culke nijncuin warjo: eli cuca sano ihmiselle/ mitä on tulewa hänen jälkens Auringon alla?
Saarn 7:2 HYwä sanoma on parembi cuin callis woide/ ja cuolema päiwä on parembi cuin syndymä päiwä.
Saarn 7:3 Parembi on mennä murhe huoneseen cuin ilo huoneseen/ toisesa on caickein ihmisten loppu/ ja eläwä pane sen sydämeens.
Saarn 7:4 Parembi on murehtia cuin naura: sillä murhen cautta sydän parane.
Saarn 7:5 Wijsasten sydän on murhe huonesa/ ja tyhmäin sydän ilo huonesa.
Saarn 7:6 Parembi on cuulla wijsan curitusta/ cuin cuulla hulluin lauluja:
Saarn 7:7 Sillä hulluin nauro on nijncuin ohdakein rätinä padan alla/ ja se on myös turha.
Saarn 7:8 Niscuri saatta wijsan suuttuman/ ja turmele laupian sydämen.
Saarn 7:9 Asian loppu on parembi cuin alcu. Kärsiwäinen hengi on parembi cuin ylpiä hengi.
Saarn 7:10 Älä ole ylön picainen wihaan: sillä wiha lepä hullun sydämes.
Saarn 7:11 Älä sano: mikä on/ että mennet päiwät olit paremmat/ cuin tämä: sillä et sinä sitä wijsast kysele.
Saarn 7:12 Wijsaus on hywä perinnön cansa/ ja autta ihmisen iloidzeman Auringon alla:
Saarn 7:13 Sillä wijsaus warjele/ ja raha myös warjele/ mutta wijsaus anda sille hengen/ jolla se on.
Saarn 7:14 Cadzo Jumalan töitä/ cuca tata oijeta sen jonga hän wääräxi teke?
Saarn 7:15 Ole iloinen hywinä päiwinä/ ja ota myös pahakin päiwä hywäxes: sillä sen on Jumala luonut toisen cansa/ ettei ihminen tiedäis mitä tulewa on.
Saarn 7:16 MInä olen nähnyt caickinaiset turhudeni aicana/ wanhurscas hucku wanhurscaudesans/ ja jumalatoin elä cauwan hänen pahudesans.
Saarn 7:17 Älä ole ylön wanhurscas elickä ylön wijsas/ ettes idzes turmelis.
Saarn 7:18 Älä ole ylön jumalatoin elickä hullu/ ettes cuolis ennen aicas.
Saarn 7:19 Se on hywä ettäs tähän tartut/ ja ettes myös sitä toista päästä pois kädestäs: sillä joca HERra pelkä hän wälttä nämät caicki.
Saarn 7:20 Wijsaus wahwista enä wijsast/ cuin kymmenen woimallista/ jotca Caupungis owat.
Saarn 7:21 Sillä ei yhtän ihmistä ole maan päällä/ joca hywä ja ei syndiä tee.

Saarn 7:22 Älä pane caickia sydämees mitä sinulle sanotan: ettes cuulis sinun palwelias sinua toruwan:
Saarn 7:23 Sillä sinun sydämes tietä/ sinun usein muita torunen.
Saarn 7:24 Caickia sencaltaisita olen minä wijsast coetellut/ Minä ajattelin: minä tahdon olla wijsas/ mutta se culki cauwas minusta.
Saarn 7:25 Se on caucana/ mixi se tule? ja se on sangen sywä/ cuca taita sen löytä?
Saarn 7:26 Minä käänsin sydämeni coetteleman/ tutkiman ja edzimän wijsautta ja taito/ ymmärtämän Jumalattomain tyhmyttä ja hulluin erhetyxiä.
Saarn 7:27 Ja löysin että sencaltainen waimo/ jonga sydän on wercko ja paula/ ja hänen kätens owat cahlet/ on haikiambi cuin cuolema. Se joca Jumalalle on otollinen hän wälttä händä/ mutta syndinen käsitetän hänen cauttans.
Saarn 7:28 Cadzo minä olen löytänyt/ sano saarnaja: toisen toisens jälken/ että minä myös löytäisin taito/ ja minun sielun wielä nyt edzi/ ja ei ole löytänyt. Tuhannen seas olen minä löytänyt yhden miehen/ waan en minä ole löytänyt yhtän waimo caickein seas.
Saarn 7:29 Sen minä ainoastans löysin/ että Jumala on luonut ihmisen oikiaxi. Mutta he edziwät monda taito. Cuca on nijn wijsas? ja cuca taita sen selittä?

Vers. 1. Hänen jälkens) Cuinga hänen työns menesty/ ja mildisen lopun ne saawat.
v. 9. Loppu) Cosca loppu on hywä/ nijn caicki on hywä/ sillä kyllä pian on aljettu.
v. 22. älä pane) Joca paljo cuule/ hän cuule sitä jota ei hän mielelläns cuulla tahdois.
v. 27. Cuolema) Sillä huorus ansaidze cuoleman.
v. 28. Yhtän waimo) Ei se sowi cainolle waimon sydämelle/ mutta tarwidze wahwa ja miehen sydändä/ joca caickia sencaltaisia tohti coetella/ kärsiä ja wastan seiso/ käykän cuinga tahtons.
v. 29. Taito) He coettelewat/ ja luulewat sen menestywän.

VIII. Lucu .

TOimellisesest pitä waellettaman/ cuultaman ja cunnioitettaman Esiwalda ja ajasta waari otettaman: sillä ei yxikän tiedä ikäns pituutta/ v. 1.
eikä mahda pyytä corketa wirca/ sillä moni on sijtä häpiällä käynyt tacaperin/ v. 10.
jumalattomilla on enimmäst paha loppu/ v. 11.
caicki owat annetut turhan menon ala/ syyn/ mingätähden se nijn tapahtu maan päällä/ tietä Jumala ainoastans/ sentähden ei pidä kenengän sijtä murehtiman/ mutta elämän hiljaisudes ja iloisest wirasans/ v.

Saarn 8:1 IHmisen wijsaus walista hänen caswons/ mutta joca tottelematoin on/ händä wihatan.
Saarn 8:2 Minä pidän Cuningan sanan ja Jumalan walan.
Saarn 8:3 Älä ole nopsa menemän pois hänen caswons edestä/ ja älä secannu pahan asiaan: sillä hän teke mitä hänelle kelpa.
Saarn 8:4 Cuningan sanoisa on woima/ ja cuca tohti sano hänelle: mitäs teet?
Saarn 8:5 Joca käskyt pitä/ ei hänen pidä paha coetteleman/ mutta wijsan sydän tietä ajan ja muodon:
Saarn 8:6 Sillä jocaidzella aiwoituxella on hänen aicans ja muotons: sillä ihmisen onnettomus on paljo hänen päälläns.
Saarn 8:7 Sillä ei hän tiedä mitä ollut on/ ja cuca taita sano mitä tulewa on?
Saarn 8:8 Ei ihmisellä ole woima hengeen/ estämän sitä/ ja ei ole woima cuoleman hetkellä/ ja ei päästetä sodasa/ ja jumalatoin meno ei auta jumalatoinda.
Saarn 8:9 CAicki nämät olen minä nähnyt ja andanut minun sydämeni caickijn töihin/ jotca tapahtuwat Auringon alla. Ihminen hallidze toisinans toista idzellens wahingoxi.
Saarn 8:10 Ja sijnä minä näin jumalattomat/ jotca haudatut olit/ jotca käynet ja waeldanet olit pyhäsä siasa/ ja olit unohdetut Caupungisa/ että he nijn tehnet olit/ se on myös turha.
Saarn 8:11 ETtei cohta pahoja töitä duomita/ tule ihmisen sydän täytetyxi paha tekemän.
Saarn 8:12 Jos syndinen sata kerta paha teke/ ja sijtekin cauwan elä/ nijn tiedän minä cuitengin/ että nijlle käy hywin jotca Jumalata pelkäwät/ jotca hänen coswoans pelkäwät.
Saarn 8:13 Sillä jumalattomille ei pidä hywin käymän/ ja nijncuin warjo/ ei heidän pidä cauwan elämän/ jotca ei Jumalata pelkä.
Saarn 8:14 SE on turha meno cuin tapahtu maan päällä/ muutamat owat wanhurscat/ ja heille tapahtu nijncuin he olisit jumalattomain töitä tehnet. Ja muutamat owat jumalattomat/ ja heille käy/ nijncuin he olisit wanhurscasten töitä tehnet. Minä sanoin: se on myös turha.
Saarn 8:15 Sentähden ylistin minä ilo/ ettei ihmisellä ole parembata Auringon alla/ cuin syödä ja juoda ja olla iloinen. Ja sen hän saa hänen työstäns caickena elinaicanans/ jonga Jumala hänelle Auringon alla anda.
Saarn 8:16 MInä annoin minun sydämeni wijsautta tietämän/ ja cadzoman sitä waiwa cuin maan päällä tapahtu/ ja ettei jocu päiwällä eli yöllä saa unda silmijns.
Saarn 8:17 Ja minä näin caicki Jumalan tegot: sillä ei ihminen taida löytä sitä työtä joca Auringon alla tapahtu/ ja jota enämmin ihminen ahkeroidze edziä/ sitä wähemmin hän löytä. Jos hän wielä sano: minä

olen wijsas ja tiedän sen/ nijn ei hän cuitengan taida löytä.

Vers. 1. Walista) Jolla coirus mieles on/ taicka jotain muuta/ ei hän taida iloisest eli oikein cadzo muiden päälle/ joca wiatoin on/ hän cadzo iloisest ja rohkiast.
v. 17. Löytä) Hän luule että hänen pidäis osaman/ waan se on caicki onnella.

IX. Lucu .

Myödenkäyminen ja wastoinkäyminen ei tee täsä mailmas yhtän eroitusta/ hywän ja pahan wälillä/ waan nijncuin yhdelle nijn toisellekin tapahtu/ v. 1.
sentähden ei pidä ihmisen lucua pitämän tästä mailmasta/ mutta elämän hywin/ ja oleman iloisen ja rohkian/ v. 7.
ei yxikän taida wälttä onnettomuttans wickelydelläns/ v. 11.
wijsaus on parambi cuin tyhmäin woima/ v. 12.
parembi on kärsiä cuin sorta walda wastan/ v. 14.

Saarn 9:1 SIllä minä olen caickia sencaltaisia minun sydämeeni pannut/ tutkiman caickia näitä/ että muutamat wanhurscat owat ja wijsat/ joiden tegot owat Jumalan kädesä. Eikä ihminen tiedä kenengän rackautta eli wiha/ caikisa cuin hänen edesäns on.
Saarn 9:2 Se tapahtu nijn yhdelle cuin toisellekin/ wanhurscaille nijncuin jumalattomillekin/ hywille ja puhtaille/ cuin saastaisillengin/ uhraille/ nijncuin sillengin joca ei uhrackan. Nijncuin tapahtu hywille/ nijn myös tapahtu syndisille: nijncuin käy walapattoisten/ nijn myös käy nijlle/ jotca wala pelkäwät.
Saarn 9:3 Se on paha caickein seas/ jotca Auringon alla tapahtuwat/ että yhdelle käy nijncuin toisellengin/ josta myös ihmisen sydän täytetän pahudella/ ja hulluus on heidän sydämesäns/ nijncauwan cuin he eläwät/ sijtte pitä heidän cuoleman.
Saarn 9:4 Mitä sijs pitä walidzeman? nijncauwan cuin eletän/ pitä toiwottaman (sillä eläwä coira on parembi cuin cuollu Lejoni)
Saarn 9:5 Sillä eläwät tietäwät heidäns cuolewan/ mutta ei cuollet tiedä mitän/ eikä he mitän enä ansaidze.
Saarn 9:6 Sillä heidän muistons on unhotettu/ nijn ettei heitä enä racasteta/ wihata eli wainota/ eikä heidän ole yhtän osa mailmasa/ caikisa mitä Auringon alla tapahtu.
Saarn 9:7 NIin mene sijs ja syö leipäs ilolla/ ja juo wijnas hywällä mielellä: sillä sinun työs kelpa Jumalalle.
Saarn 9:8 Anna waattes aina walkiat olla/ ja älä puututa woidetta pääs pääldä.

Saarn 9:9 Elä caunist waimos cansa jotas racastat/ nijncauwan cuins tätä turha elämätä saat nautita/ jonga Jumala sinulle Auringon alla andanut on/ ja nijncauwan cuin sinun turha elämäs pysy: sillä se on sinun osas/ elämäsäs ja työsäs Auringon alla.
Saarn 9:10 Caickia mitä tule sinun etees tehtäwäxi/ se tee wapast: sillä haudas/ johongas tulet/ ei ole työtä/ taito/ ymmärryst eli wijsautta.
Saarn 9:11 MInä käänsin idzeni ja cadzoin/ cuinga Auringon alla käymän pidäis? ettei auta juosta/ ehkä jocu nopsa olis/ eikä auta sotiman/ waicka jocu wäkewä olis. Ei auta elatuxeen/ ehkä jocu taitawa olis/ ei myös rickauteen auta toimellisuus/ että jocu otollinen on/ eikä se auta/ että hän cappalens taita hywin/ mutta se on caicki ajasa ja onnesa.
Saarn 9:12 Ja ei ihminen tiedä hänen aicans/ waan nijncuin calat saadan wahingolisella ongella/ ja nijncuin linnut käsitetän paulalla/ nijn myös ihmiset temmatan pois pahalla ajalla/ cosca se äkistä tule heidän päällens.
Saarn 9:13 MInä olen myös nähnyt tämän wijsauden Auringon alla/ joca minulle suurexi näkyi.
Saarn 9:14 Että oli wähä Caupungi/ ja sijnä wähä wäke/ ja woimallinen Cuningas tuli ja pijritti sen/ ja rakensi suuret wallit sen ymbärille.
Saarn 9:15 Ja sijnä löyttin köyhä wijsas mies/ joca taisi wijsaudellans autta Caupungita/ ja ei yxikän ihminen muistanut sitä köyhä miestä.
Saarn 9:16 Silloin sanoin minä: wijsaus on parembi cuin wäkewys/ cuitengin cadzottin sen köyhän wijsaus ylön/ ja ei cuultu hänen sanans.
Saarn 9:17 Se sen teki/ että wijsasten sanat maxawat enämmän hiljaisten tykönä/ cuin Herrain huuto tyhmäin tykönä.
Saarn 9:18 Sillä wijsaus on parembi cuin harnisca/ waan pahanelkinen turmele paljo hywä.

Vers. 5. Tietäwät) se on/ he taitawat parata idzens/ ja cauhistuwat cuolemata/ waan ei cuollet mitän tunne.
v. 11. Auta) Mutta caicki on onnella/ nijncuin sananlascus sanotan/ Ei cuitengan sentähden pidä lackaman/ mutta edzimän parastans/ ja andaman Jumalan käsijn
v. 18. Pahanelkinen) Hän turmele toisinans coco maacunnan hänen pahalla neuwollans.
v. 4. Myötäandaminen) Sijnä on taito/ cuulla ja anda mennä.

X. Lucu .

USein tapahtu että tyhmät hallidzewat/ ja wijsat ei tule cuulduxi/ v. 1.

Joca hallituswiras jotakin muutta tahto/ hänen on sijtä waiwa/ v. 11.
Cosca lapset/ hiturit ja juomarit hallidzewat/ silloin maacunnas pahoin menesty/ v. 16.
ei cuitengan pidä Esiwalda paneteldaman ja häwäistämän/ v. 20.

Saarn 10:1 NIin myös pahat kärwäiset turmelewat hywän woiten/ sentähden on tyhmyys toisinans parembi cuin wijsaus ja cunnia:
Saarn 10:2 Sillä wijsan sydän on hänen oikialla kädelläns/ waan hullun sydän on hänen wasemallans.
Saarn 10:3 Ja waicka hullu on tyhmä hänen aiwoituxesans/ nijn hän pitä cuitengin caicki muut tyhmänä.
Saarn 10:4 Sentähden jos woimallisen miehen waatimisella on menestys/ sinun tahtoas wastan/ nijn älä hämmästy: sillä myötäandaminen asetta paljo pahutta.
Saarn 10:5 SE on wielä paha meno/ jonga minä näin Auringon alla/ nimittäin: taitamattomuden/ joca on enimmäst woimallisten seasa.
Saarn 10:6 Että tyhmä istu suuresa cunniasa/ ja rickat alembana istuwat.
Saarn 10:7 Minä näin palweliat istuwan hewoisten päällä/ ja Ruhtinat käywän jalain nijncuin palweliat: mitta joca cuoppa caewa/ hänen pitä sijhen idze langeman.
Saarn 10:8 Ja joca repi aita maahan/ händä pitä madon pistämän/ joca kiwiä wierittä/ hänellä on sijtä waiwa.
Saarn 10:9 Joca puita halcaise/ hän tule sijtä haawoitetuxi.
Saarn 10:10 Cosca rauta tylsäxi tule/ ja ei pysty/ nijn täyty lujemmin ruweta: nijn myös wijsaus ahkerutta noudatta.
Saarn 10:11 EI lackari parembi ole cuin kärme/ joca lumojat pistä.
Saarn 10:12 Vijsan suun sanat owat otolliset/ waan tyhmän huulet nielewät hänen.
Saarn 10:13 Hänen puhens alcu on tyhmyys/ ja loppu on wahingolinen hulluus.
Saarn 10:14 Tyhmällä on paljo puhetta: sillä ei ihminen tiedä mitä ollut on.
Saarn 10:15 Ja cuca tahto hänelle sanoa mitä tulewa on? Tyhmäin työt tulewat työläxi/ ettei tietä Caupungijn mennä.
Saarn 10:16 WOi sinuas maacunda/ jonga Cuningas lapsi on/ ja jonga Ruhtinat warahin syöwät.
Saarn 10:17 Hywä on sinulle maacunda/ jonga Cuningas wapa on/ ja jonga Ruhtinat oikialla ajalla syöwät/ wahwistuxexi ja ei hecumaxi.
Saarn 10:18 (Sillä laiscuden tähden malat maahan putowat/ ja joutilain kätten tähden tule huone wuotaman)

Saarn 10:19 Sijtä seura/ että he nauroxi walmistawat leipäns/ ja wijnans eläwitä iloittaman: Ja raha caicki toimitta.
Saarn 10:20 Älä kiroile Cuningasta sydämesäs/ ja älä kiroile ricasta macaus Cammiosas: sillä linnut taiwan alla wiewät sinun änes/ ja joilla sijwet owat/ ilmoittawat sinun sanas.

Vers. 8. Wierittä) Se on waiwalloinen tehdä utta hallituswirca: sillä Canssa on wastahacoinen.
v. 14. Tiedä) Ei johdata mieleens/ cuinga muille ennen on tapahtunut/ hän anda mennä/ ja ei tiedä mikä loppu tule.
v. 19. Eläwitä) se on/ ne jotca eläwät hecumas ja tuhlawat.

XI. Lucu .

Köyhille ja oudoille pitä oldaman andias/ cosca tila annetan/ että HERralda löytäisin hywä tehnen/ v. 1.
et sinä tiedä mitä Jumala tekewä on/ v. 5.
waan ole wirasas wiriä ja toimellinen/ v. 6.
sillä jos ihminen on iloinen ja cauwan elä/ nijn tule cuitengin nijn monda paha päiwä/ että hän kyllä saa murhetta/ v. 7.

Saarn 11:1 ANna leipäs mennä weden ylidzen/ nijn sinä sen ajallans löytäwä olet.
Saarn 11:2 Ja seidzemelle ja cahdexelle: sillä et sinä tiedä/ mikä cowa onni maan päälle tulla taita: Cosca pilwet täynäns owat/ nijn he andawat saten maan päälle.
Saarn 11:3 Ja cosca puu caatu/ joco se caatu etelään eli pohjaan/ cuhunga hän caatu/ sinne hän jää.
Saarn 11:4 Joca ilma cadzo/ ei hän kylwä/ ja joca pilwiä curkistele/ ei hän mitän leicka.
Saarn 11:5 Nijncuin et sinä tiedä tuulen tietä/ ja cuinga luut äitin cohdusa walmistetan: nijn et sinä myös tiedä Jumalan töitä/ jotca hän caicki teke.
Saarn 11:6 Kylwä siemenes huomeneldain/ ja älä pidä kättäs ylös ehtona: sillä et sinä tiedä cumbi paremmin menesty/ ja jos molemmat menestywät/ nijn on parembi.
Saarn 11:7 Walkeus on suloinen/ ja se on silmille otollinen/ nähdä Auringota.
Saarn 11:8 Jos jocu ihminen cauwan elä/ ja on caikisa iloinen/ nijn hän cuitengin ajattele ainoastans pahoja päiwiä/ että nijtä nijn monda on: sillä caicki mitä hänelle tapahtu/ on turha.
Saarn 11:9 NIin iloidze nyt nuorucainen nuorudesas/ ja anna sydämes iloinen olla nuorudesas: tee mitä sydämes käske/ ja silmilles on kelwollinen.

Saarn 11:10 Ja tiedä että Jumala caickein näiden tähden sinun duomion eteen asetta. Pane pois murhe sydämestäs/ ja heitä pois paha ruumistas: sillä lapsillisus ja nuoruus on turha.

Vers. 1. Weden ylidzen) se on/ anna runsast mitäs woit: sillä aica taita/ tulla ettäs mielelläs annaisit/ mutta ei ole sinulla wara.
v. 5. Tiedä) Joca tulewa on/ se on meildä salattu/ sentähden pitä caicki tapahtuman coettelemisella/ täsä ajallises elämäs.

XII. Lucu .

NEuwotan iloidzeman cosca se tila on: sillä se rauke pian/ v. 9.
totuta sinuas Jumalan pelcoon nuorudesta: sillä cosca wanhat päiwät tulewat saerauden ja caiken puuttumisen cansa/ nijn et sinä sijhen ole sowelias/ v. 1.
Ajattele/ cungas tulet tämän elämän perästä/ ennencuin cuolema tule/ v. 6.
Salomo päättä/ että tämä on terwellinen oppi/ ja ei caickinaiset opit ole hywät/ v. 8.
mutta caiken hywän opin ydyin on tämä: pelkä Jumalata ja pidä hänen käskyns/ ajattele myös että caicki sinun työs pitä tuleman Jumalan duomion eteen/ v. 13.

Saarn 12:1 Ajattele sinun luojas sinun nuorudesas/ ennen cuin pahat päiwät tulewat/ ja wuodet lähestywät.
Saarn 12:2 Coscas olet sanowa: ei ne minulle kelpa. Cosca Auringo ja walkeus/ Cuu ja tähdet pimiäxi tulewat/ ja pilwet tulewat jällens saten jälken.
Saarn 12:3 Silloin cosca wartiat huonesa wärisewät/ ja wekewät notkistawat idzens/ ja jauhajat owat joutilasna/ että he harwaxi tullet owat/ ja näkö tule pimiäxi ackunan läpidze.
Saarn 12:4 Ja owet catua wastan suljetan/ nijn että myllyn äni waickene/ ja heräjä cosca lindu laula/ ja weisun tyttäret taipuwat.
Saarn 12:5 Nijn että cuckulat pelkäwät ja wapisewat tiellä/ Cosca Mandelpuut cucoistuwat ja heinäsircat rascaxi tulewat/ ja caicki himo cato.
Saarn 12:6 (Sillä ihminen mene sinne/ josa hänen ijancaickisesta oleman pitä) ja itkejät käywät ymbäri catuja. Ennen cuin hopiaside catke/ ja culdalähde juoxe ulos/ ja ämbäri rawistu lähten tykönä/ ja ratas mene ricki caiwon tykönä.
Saarn 12:7 Sillä mulda pitä jällens maahan tuleman/ nijncuin se ollut on/ ja hengi jällens Jumalan tygö/ joca hänen andanut on.

Saarn 12:8 CAicki on turha/ sano saarnaja: caicki on turha.
Saarn 12:9 Se saarnaja ei ollut ainoastans wijsas/ mutta hän opetti myös Canssalle hywä oppia/ ja ymmärsi/ ja tutkei/ ja pani cocoon monda sananlascua.
Saarn 12:10 Hän edzei soweliaita sanoja/ ja kirjoitti aiwa totuden sanat.
Saarn 12:11 Nämät owat sen wijsan sanat/ keihät ja naulat/ kirjoitetut seuracunnan mestarilda/ ja annetut paimenelda.
Saarn 12:12 Cawata sinuas poican muista: sillä ei ole loppua kirjain tekemisest/ ja ylönpaldinen ajatus waiwa ruumin.
Saarn 12:13 Cuulcam sijs caiken opin ydyindä: Pelkä Jumalata/ ja pidä hänen käskyns: sillä sitä tule caickein ihmisten tehdä. Sillä Jumala tuotta duomiolle caicki salatut työt/ joco ne owat hywät eli pahat.

Vers. 2. Auringo) Tällä tapauxella kirjoitta hän ihmisten wanhuden: cosca kädet wärisewät/ jalat notkistuwat/ silmät pimenewät/ hambat ei hywin jauha/ hiuxet tulewat harmaxi/ hartiat cumartawat/ corwat rippuwat ja cuuroxi tulewat. etc.$

Salomon Saarnajan loppu.

Salomon Corkia Weisu .

I. Lucu.

Täsä kirjoitetan Christuxen puhe rackan morsiamens/ se on/ hänen pyhän seuracundans cansa/ joca ikäwöidze lohdutusta hänen sanastans ja Evangeliumistans/ v. 1.
walitta hänen suruans/ v. 5.
ja lohdutetan v. 8.
täsä tehdän myös tiettäwäxi Christuxen ja hänen seuracundans sisällinen rackaus/ v. 9.

Kork.v 1:2 HÄn suuta andacon minulle/ hänen suuns andamisella: sillä sinun nisäs owat suloisemmat cuin wijna.
Kork.v 1:3 Että sinun hywä woites haistetaisin. Sinun nimes on caatunut woide/ sentähden racastawat sinua pijcat.
Kork.v 1:4 Wedä minua peräs/ nijn me juoxemma/ Cuningas wie minun hänen Camarijns. Me iloidzem ja riemuidzem sinusta/ me ajattelem enä sinun nisiäs cuin wijna/ siwiät racastawat sinua.
Kork.v 1:5 Minä olen musta/ mutta sangen otollinen/ te Jerusalemin tyttäret/ nijncuin Kedarin majat/ nijncuin Salomon kirjoiteldu waate.
Kork.v 1:6 Älkät sitä cadzoco/ että minä nijn musta olen: sillä päiwä on minun polttanut/ minun äitini lapset wihastuwat minun päälleni/ he owat asettanet minun wijnamäen wartiaxi/ mutta en minä warjellut minun wijnamäkeni.
Kork.v 1:7 Sano sinä minulle/ jota minun sielun racasta/ cusas laiduinda pidät/ ja cusas lounalla lepät? etten minä sinne tänne käwis sinun cumpanittes lauman tygö.
Kork.v 1:8 Jos et sinä sinuas tunne/ sinä caickein ihanaisin waimoin seas/ nijn mene lammastes jäljille/ ja syötä wohlas paimenitten huonetten tykönä.
Kork.v 1:9 Minä wertan sinun/ minun ystäwän/ minun radzascaluihini/ Pharaon waunuihin.
Kork.v 1:10 Sinun sasupääs owat ihanat/ odzarihmas ja caulakäädys.
Kork.v 1:11 Me teemme sinulle cullaiset pangut hopia nastoilla.
Kork.v 1:12 Cosca Cuningas käänsi idzens tänne/ andoi minun Narduxeni hajuns.

Kork.v 1:13 Minun ystäwän on minun Myrrham kimppun/ joca minun rinnoillan rippu.
Kork.v 1:14 Minun ystäwän on minulle wijna Copher rypälö/ Engeddin wijnamäestä.
Kork.v 1:15 Cadzo/ minun armani sinä olet/ ihana sinä olet/ sinun silmäs owat nijncuin kyhkyläisen silmät.
Kork.v 1:16 Cadzo/ minun ystäwän/ sinä olet ihana ja suloinen/ meidän wuotem wiherjöidze/ meidän huonem caaret owat Cedripuusta/ wuoldet Cypressistä.

II. Lucu.

JUmalan seuracunda iloidze hänen yljästäns/ ja ylistä hänen hywyttäns/ v. 1.
saa lupauxen rauhasta ja turwasta/ v. 7.
riemuidze myös hänen läsnäolemisesians/ warjeluxestans ja lohdutuxestans/ v. 8.
wastoin lahcocundia ja petollisia weljiä/ v. 15.

Kork.v 2:1 MInä olen Saronin cuckainen/ ja cucoistus laxosa.
Kork.v 2:2 Nijncuin ruusu orjantappurois/ nijn on minun arman tytärten seas.
Kork.v 2:3 Nijncuin omenapuu medzäpuiden seas/ nijn on minun ystäwän poicain seas. Minä istun hänen warjosans jota minä anon/ ja hänen hedelmäns on minun curcusan makia.
Kork.v 2:4 Hän johdatti minua wijnakellarijns/ ja rackaus on hänen lippuns minun päälleni.
Kork.v 2:5 Hän wirwotta minua cuckaisella/ ja tuoretta minua omenalla: sillä minä olen saeras rackaudesta.
Kork.v 2:6 Hänen wasen kätens on minun pääni alla/ hänen oikia kätens halaja minua.
Kork.v 2:7 Minä wannotan teitä Jerusalemin tyttäret/ medzäwohten ja naaras peurain cautta kedolla/ ettet te herätä eli waiwa minun armastani/ sijhenasti cuin hänen idze kelpa.
Kork.v 2:8 Tämä on minun ystäwäni äni/ cadzo/ hän tule ja hyppä wuorilla/ ja carca cuckuloilla.
Kork.v 2:9 Minun ystäwän on medzäwuohen eli nuoren hirwen caltainen/ cadzo/ hän seiso meidän seinän tacana/ ja cadzo ackunast sisälle/ ja curkistele häkin läpidze.
Kork.v 2:10 Minun ystäwän wasta ja sano minulle: nouse minun armani/ minun ihanaisen.
Kork.v 2:11 Sillä cadzo/ talwi on culunut ja sade lacannut ja matcans mennyt:
Kork.v 2:12 Cuckaiset owat puhgennet ulos kedolla/ kewät on tullut ja toucomettinen cuulu meidän maasam.
Kork.v 2:13 Ficunapuut puhkewat/ wijnapuut cucoistawat ja andawat heidän hajuns. Nouse minun arman ja tule minun ihanaisen/ tule tänne.
Kork.v 2:14 Minun Kyhkyläisen wuoren raos ja kiwiraunios/ anna minun nähdä sinun caswos/ anna minun

cuulla sinun änes: sillä sinun änes on suloinen ja caswos ihanainen.
Kork.v 2:15 Ottacat meille ketut/ ne wähät ketut/ jotca turmelewat wijnamäen: sillä meidän wijnamäkem cucoistawat.
Kork.v 2:16 Minun ystäwän on minun/ ja minä hänen/ joca caidze cuckaisten keskellä/ sijhenasti että päiwä jähty/ ja warjot kulkewat pois.
Kork.v 2:17 Palaja/ ole nijncuin medzäwuohi/ minun ystäwän/ eli nijncuin nuori hirwi wuorella.

III. Lucu.

COsca Christus lymyttä idzens/ nijn hänen seuracundans tule murhellisexi/ v. 1.
cosca hän taas löytä hänen/ saa hän lewon/ v. 4.
kirjoitetan Christuxen suuri woima ja wara/ jolla hän woi seuracundans suojella ja warjella/ v. 7.

Kork.v 3:1 MInä edzein yöllä minun wuotesani/ jota minun sieluni racasta/ minä edzein händä/ mutta en löytänyt.
Kork.v 3:2 Minä nousen/ ja käyn Caupungita ymbärins/ catuilla ja cujilla/ ja edzin/ jota minun sielun racasta/ minä edzein/ mutta en minä löytänyt.
Kork.v 3:3 Wartiat/ jotca käywät Caupungin ymbärins/ löysit minun. Olettaco nähnet jota minun sielun racasta?
Kork.v 3:4 Cosca minä heistä wähä eraunsin/ löysin minä jota minun sielun racasta/ minä pitelen händä ja en tahdo laske/ sijhenasti että minä hänen saatan minun äitini huoneseen/ minun äitini Cammioon.
Kork.v 3:5 Minä wannotan teitä/ Jerusalemin tyttäret/ medzäwohten ja naaras peurain cautta kedolla/ ettet te herätäis minun armastani eli waiwais händä/ sijhenasti cuin hänelle idze kelpa.
Kork.v 3:6 Cuca on tämä joca lähte corwesta/ nijncuin nousewa sawu/ Mirrhamin suidzutus/ pyhä sawu ja caickinaiset Apotecharin yrtit.
Kork.v 3:7 Cadzo/ Salomon wuoten ymbärillä seisowat cuusikymmendä wäkewätä Israelin wäkewistä.
Kork.v 3:8 He pitäwät caicki miecka ja owat soweliat sotaan/ jocaidzella on hänen mieckans reidelläns/ pelgon tähden yöllä.
Kork.v 3:9 Cuningas Salomo andoi tehdä idzellens lepocammion Libanonin puista:
Kork.v 3:10 Sen padzat olit hopiasta/ ja sen peitos cullasta/ istuin oli purpurasta/ ja permando soweliast laskettu/ Jerusalemin tytärten tähden.
Kork.v 3:11 Lähtekät ulos te Zionin tyttäret ja cadzelcat Cuningas Salomot sijnä Cruunusa/ jolla hänen

äitins hänen cruunannut on hänen hää päiwänäns/ ja hänen sydämens ilo päiwänä.

IV. Lucu.

Christuxen morsian on ihanainen ja ilman wirhetä Christuxen tähden/ v. 1.
sentähden on hän hänelle sangen racas/ v. 5.

Kork.v 4:1 CAdzo minun arman/ sinä olet ihanainen/ cadzo/ ihanainen sinä olet/ sinun silmäs owat nijncuin mettisen silmät sinun palmickos wälillä/ sinun hiuxes owat nijncuin wuohilauma/ jotca owat kerityt Gileadin wuorella.
Kork.v 4:2 Sinun hambas owat nijncuin laumat kerittyin willain cansa/ jotca pesosta tulewat/ ja caxoisist tijnet owat/ ei myös yxikän heistä ole hedelmätöin.
Kork.v 4:3 Sinun huules owat nijncuin ruusun punaiset rihmat/ ja sinun puhes owat suloiset/ sinun poskes owat nijncuin Granatin omenan pykälä/ sinun palmickos wälillä.
Kork.v 4:4 Sinun caulas on nijncuin Dawidin torni/ joca on rakettu toramuurin cansa/ josa tuhannen kilpe rippu/ ja caickinaiset wäkewäin sotaaset.
Kork.v 4:5 Sinun caxi nisäs owat nijncuin caxi nuorta medzäwohla/ jotca cuckaisten seas laituimella käywät.
Kork.v 4:6 Sijhenasti että päiwä soipemmaxi tule/ ja warjo cato. Minä menen Mirrhamin wuorelle ja pyhän sawun cuckulalle.
Kork.v 4:7 Sinä olet coconans ihana/ minun arman/ ja ei sinusa ole yhtän wirhe.
Kork.v 4:8 Tule minun morsiamen Libanonist/ tule Libanonist/ mene sisälle/ astu tänne Amanan cuckulalda/ Senixin ja Hermonin niscalda/ Lejonin luolasta ja Leopardein wuorelda.
Kork.v 4:9 Sinä olet ottanut minun sydämeni pois/ minun sisaren/ racas morsiamen/ sinun yhdellä silmälläs ja yhdellä caulakäädylläs.
Kork.v 4:10 Cuinga ihana on sinun rindas/ minun sisaren/ racas morsiamen/ sinun nisäs owat iloisemmat cuin wijna/ ja sinun woites haju woitta caicki yrtit.
Kork.v 4:11 Sinun huules/ minun morsiamen/ owat nijncuin walowa mesicacko/ mesi ja maito on sinun kieles alla/ ja sinun waattes haju on nijncuin Libanonin haju.
Kork.v 4:12 MInun sisaren/ racas morsiamen/ sinä olet suljettu krydimaa/ peitetty lähde/ kijnnipandu caiwo.
Kork.v 4:13 Sinun hedelmäs on nijncuin krydimaa Granatomenista/ callin hedelmän cansa/ Cyprit Narduxen cansa:
Kork.v 4:14 Narduxet Safframin cansa/ Calmus ja Caneli/ caickinaisen pyhän sawun puiden cansa/ Mirrham

ja Aloes/ caickein parasten yrttein cansa.
Kork.v 4:15 Nijncuin krydimaan caiwo ja eläwän weden lähde/ joca Libanonista wuota.
Kork.v 4:16 Pohjatuuli nouse/ ja lounatuuli tule/ ja puhalla minun krydimaani läpidze/ että hänen yrttins pisaroidzis.

Vers. 7. Yhtän wirhe) Ei yxikän ihminen ole nijn pyhä/ että hän on peräti synnitöin/ 1. Ioh. 1:8. mutta Jumalan seuracunda on Jumalan caswon edes pyhä/ Christuxen tähden/ jonga hän uscolla käsittä.

V. Lucu.

CHristillisen seuracunnan hedelmät ja hywät työt ylistetän/ v. 1.
kirjoitetan hänen uscons heickous/ ahdistuxet ja sortamus/ v. 2.
cuinga hän näyttä rackaudens ylkäns wastan/ sijnä että hän händä nijn corkiast ylistä/ v. 8.

Kork.v 5:1 MInun ystäwän tulcon hänen krydimaahans/ ja syökän hänen callita hedelmitäns. Minä tulin minun sisaren/ racas morsiamen/ minun krydimaahani/ ja olen minun Mirrhamin ja minun yrttin leicannut ylös. Minä olen syönyt minun mesileipäni minun hunajani cansa/ minä olen juonut minun wijnani minun maitoni cansa: syökät minun armani/ ja juocat minun ystäwäni/ ja juopucat.
Kork.v 5:2 MInä macan ja minun sydämeni walwo/ se on minun ystäwäni äni joca colcutta. Awa minun eteeni/ minun arman/ minun sisaren/ minun kyhkyläisen/ minun ihanaisen: sillä minun pään on täynäns castetta/ ja minun palmickon täynäns yön pisaroita.
Kork.v 5:3 Minä olen rijsunut minun hameni/ cuinga minun pidäis taas pukeman päälleni? minä olen wiruttanut minun jalcani/ cuinga minun pidäis socaiseman ne jällens.
Kork.v 5:4 Mutta minun ystäwän pisti kätens läwestä/ ja minun sisällyxeni wapisit sijtä/ silloin nousin minä awaman ystäwälleni.
Kork.v 5:5 Minun käteni tiucuit Mirrhamita/ ja Mirrham waloi minun sormistani/ lucun salwan päälle.
Kork.v 5:6 Ja cosca minä ystäwälleni awaisin/ oli hän mennyt pois ja waeldanut ohidzen.
Kork.v 5:7 Silloin läxi minun sielun hänen sanans jälken/ minä edzein händä/ mutta en löytänyt/ minä huudin/ mutta ei hän wastannut. Wartiat/ jotca käywät Caupungin ymbärins/ löysit minun ja haawoitit minun/ ja wartiat muurin päällä otit pois minun päälijnani.
Kork.v 5:8 Minä wannotan teitä Jerusalemin tyttäret/ jos te löydätte minun ystäwäni/ nijn ilmoittacat hänelle/ että minä olen sairas rackaudesta.

Kork.v 5:9 MIllinen on sinun ystäwäs muiden ystäwitten suhten/ sinä caickein ihanaisin waimoin seas? mingäcaltainen on sinun ystäwäs/ muiden ystäwitten ehdolla/ ettäs meitä olet nijn wannottanut?
Kork.v 5:10 Minun ystäwän on walkia ja punainen/ walittu monen tuhannen seas.
Kork.v 5:11 Hänen pääns on se paras culda/ hänen hiuxens owat caharat ja mustat nijncuin Carneh:
Kork.v 5:12 Hänen silmäns owat nijncuin mettisen silmät/ wesiojan tykönä riescalla pestyt/ ja owat täynäns.
Kork.v 5:13 Hänen poskens owat nijncuin Apotecharin caswawainen krydimaa/ hänen huulens owat nijncuin ruusut/ jotca wuotawat Mirrhamin pisaroita.
Kork.v 5:14 Hänen kätens owat nijncuin cullaiset sormuxet/ täynäns Torckuusia/ hänen ihons on nijncuin puhdas Elephandin luu/ Saphirilla caunistetut.
Kork.v 5:15 Hänen jalcans owat nijncuin Marmorpadzat/ perustetut cullaisten jalcain päälle/ hänen hahmons on nijncuin Libanon ja walittu Ceder/ hänen caulans on suloinen ja peräti ihanainen.
Kork.v 5:16 Sencaltainen on minun ystäwän/ minun rackan on sencaltainen/ Jerusalemin tyttäret.

Vers. 12. Täynäns) Ymmyrjäiset silmät ja täysi caswot/ ei julma eli ryppyinen.

VI. Lucu.

CHristus sala idzens toisinans/ mutta hän pitä cuitengin murhen seuracunnastans/ v. 1.
ylistä Morsiandans ja hänen cauneuttans ja ilmoitta suuren rackaudens hänen cohtans/ v. 3.

Kork.v 6:1 CUngasta sinun ystäwäs on mennyt/ o sinä caickein caunin waimoin seas? cunga sinun ystäwäs on käändänyt idzens/ me edzimme händä sinun cansas? Minun ystäwän on mennyt krydimaahans/ yrttisängijns/ että hän siellä krydimaas idzens iloitais ja hakis ruusuja.
Kork.v 6:2 Minun ystäwän on minun ja minä olen hänen/ joca idzens ruusuin seas iloittele.
Kork.v 6:3 Sinä olet ihana minun culdan/ nijncuin Tirza/ iloinen nijncuin Jerusalem/ hirmuinen nijncuin sotajoucon lauma.
Kork.v 6:4 Käännä silmäs minun tygöni: sillä ne minun sytyttäwät: sinun hiuxes owat nijncuin wuohilauma/ jotca Gileadin wuorella kerityt owat.
Kork.v 6:5 Sinun hambas owat nijncuin lammaslauma/ jotca pesosta nousewat ja caicki caxoisista tijnet owat/ ja ei yxikän ole heistä hedelmätöin.
Kork.v 6:6 Sinun caswos on nijncuin Granatomenan pykälät sinun palmickois wälillä.
Kork.v 6:7 Cuusikymmendä Drotningi owat/ ja cahdexankymmendä waimo/ ja neidzet owat epälucuiset.

Kork.v 6:8 Mutta yxi on minun kyhkyläisen/ ja minun täydellisen/ yxi on hänen äitins rackain/ ja hänen synnyttäjäns walittu: cosca tyttäret hänen näit/ ylistit he hänen autuaxi/ Drotningit ja waimot ylistit händä.
Kork.v 6:9 Cuca on tämä joca käy ulos nijncuin amurusco/ ihana nijncuin Cuu/ walittu nijncuin Auringo/ hirmuinen nijncuin sotajoucko?
Kork.v 6:10 Minä olen mennyt alas sarapiston/ cadzoman wesoja/ ojan reunalle/ curkisteleman jos wijnapuut cucoistit/ jos Granat omenat wiherjöidzit.
Kork.v 6:11 Ei minun sielun tietänyt että hän minun haman AmiNadabin waunuin asti asettanut oli.
Kork.v 6:12 Palaja/ palaja Sulamith: palaja/ palaja/ nähdäxem sinua. Mitä te näitte Sulamithis/ paidzi dandzi/ Mahanaimis.

VII. Lucu.

CHristus ylistä wielä seuracundans cauneutta ja muoto/ v. 1.
seuracunda kersca Christuxen hywyttä/ joca pacanoihingijn ulottu/ v. 10.

Kork.v 7:1 CUinga ihana on sinun käyndös sinun kengisäs/ sinä Förstin tytär/ sinun molemmat landes owat yhtäläiset nijncuin caxi käädyä/ jotca taitawat kädet tehnet owat. Sinun napas on nijncuin ymmyrjäinen malja/ josta ei coscan juoma puutu.
Kork.v 7:2 Sinun wadzas on nijncuin nisuläjä/ istutettu ymbäri ruusuilla.
Kork.v 7:3 Sinun molemmat nisäs owat nijncuin caxi nuorta medzäwuohen caxoista.
Kork.v 7:4 Sinun caulas on nijncuin Elephandin luinen torni: sinun silmäs owat nijncuin Hesbonin lammicot/ Batrabimin portisa. Sinun nenäs on nijncuin Libanonin torni/ joca cadzo Damascun päin.
Kork.v 7:5 Sinun pääs on nijncuin Carmelin/ sinun pääs hiuxet on nijncuin Cuningan purpura/ poimuinen.
Kork.v 7:6 Cuinga ihana ja suloinen olet sinä minun arman/ hecumasa.
Kork.v 7:7 Sinun pitudes on nijncuin palmupuu/ ja sinun rindas on wijnamarjan caltainen.
Kork.v 7:8 Minä sanoin: minun täyty astua palmupuuhun/ ja ruweta sen oxijn/ anna sinun nisäs olla nijncuin wijnapuun marjarypelä/ ja sinun sierandes haju on nijncuin omena.
Kork.v 7:9 Ja sinun caulas nijncuin hywä wijna/ joca huokiast mene minun ystäwän sisälle/ ja puhu wanhoista asioista.
Kork.v 7:10 Minun ystäwän on minun/ ja hän himoidze minua.
Kork.v 7:11 TUle minun ystäwän/ käykäm tästä kedolle ja wijpykämme maan kylisä.
Kork.v 7:12 Että me nousisim warahin wijnamäkeen/ ja näkisim jos wijnapuut cucoistuwat ja puhkeman

rupewat/ jos Granatomenat owat tullet ulos: sillä minä annan sinulle minun nisäni.
Kork.v 7:13 Cuckaiset andawat hajuns/ ja meidän owen edes owat caickinaiset hywät hedelmät. Minun ystäwän/ minä olen sinulle tallella pannut sekä udet että wanhat.

Vers. 13. Cuckaiset) Dudaim/ Gen.$ 30:14. on ollut hywän hajuinen yrtti.

VIII. Lucu.

SEuracunnan himo Christuxen jälken/ v. 1.
Christus wasta seuracundans edestä/ ja osotta hänelle hänen suuren rackaudens/ v. 4.
puhu wielä hänen cansans nijstä jotca wielä heicot owat ja wahwistusta tarwidzewat/ v. 8.
ja häneldä ylistetän hänen armons tähden/ v. 11.

Kork.v 8:1 JOsca minä sinun löytäisin ulcona minun weljen/ sinä joca minun äitini nisiä imenyt olet/ ja sinun suuta andaisin/ ja ettei kengän minua pilckais.
Kork.v 8:2 Minä ottaisin sinun ja saattaisin sinua minun äitini huoneseen/ josas minua opetaisit/ ja minä annan sinulle krydättyä wijna/ ja Granatomenan märkyttä.
Kork.v 8:3 Hänen wasen kätens on minun pääni alla/ ja hänen oikia kätens halaja minua.
Kork.v 8:4 Minä wannotan teitä Jerusalemin tyttäret/ ettet te minun armastani herätä/ eli waiwa händä/ sijhenasti cuin hänelle idze kelpa.
Kork.v 8:5 Cuca corwesta tule ja noja ystäwäns päälle? Omenapuun alla minä sinua herätän/ josa sinun äitis sinun synnyttänyt on: josa hän/ joca sinun synnytti/ macais sinun cansas.
Kork.v 8:6 Pane minua nijncuin sinetti sinun sydämees/ ja nijncuin sinetti sinun käsiwartees.
Kork.v 8:7 Sillä rackaus on wäkewä nijncuin cuolema/ ja kijwaus on wahwa nijncuin Helwetti/ hänen hijlens hehcuwat ja owat HERRAN tuli: nijn ettei wedengän paljous taida rackautta sammutta/ eli wirrat upotta. Jos jocu andais caicki saatuns ja taloins calut rackaudesta/ nijn ei ne caicki mitän maxais.
Kork.v 8:8 Meidän sisarem on wähä/ ja ei hänellä ole nisiä: Mitä meidän pitä tekemän sisarellem/ cosca hänelle puhutan?
Kork.v 8:9 Jos hän on muuri/ nijn me teemme hopialinnan sen päälle: jos hän on owi/ nijn me wahwistam hänen Cedrilaudoilla.
Kork.v 8:10 Minä olen muuri ja minun rindani on nijncuin torni/ sijtä minä olen hänen silmäins edes nijncuin rauhan löytäjä.

Kork.v 8:11 Salomolla on wijnamäki BaalHamonis/ sen wijnamäen andoi hän wartioille/ että jocainen andais hänen hedelmistäns tuhannen hopiapenningitä: Minun wijnamäken on idze minullani.
Kork.v 8:12 Sinulle Salomo tule tuhannen/ mutta wartioille caxi sata hedelminens.
Kork.v 8:13 Sinä joca asut krydimaasa/ anna minun cuulla sinun änes/ cuulcan cumpanit pääldä. Pakene minun ystäwän/ ja ole medzäwuohen caltainen/ eli nuoren peuran/ yrtti wuorella.

Vers. 7. HERran tuli) Täsä näky että Salomo weisa täsä weisusa hengelisestä rackaudesta ja halusta/ jonga Jumala anda ja meille osotta caikisa hänen hywisä töisäns.

Salomon Corkian weisun loppu.

Wanhan Testamendin colmannen osan loppu.

Propheta Jesaia .

Prophetast Jesaiast Esipuhe .
Joca tahto hyödytyxen cansa luke ja oikein ymmärtä tämän pyhän Prophetan Jesaian/ hänelle on sangen tarpellinen/ Ensist/ että hän hywin otta waarin tituluxest eli tämän kirjan algust: sillä joca sen tituluxen ensist hywin ja tyynni ymmärtä/ hänelle on sijtä suuri ojennus/ ja nijncuin selkiä walistus coco kirjaan.
Mutta ei titulusta cohta ymmärretä/ waicka nämät sanat/ Usia/ Jotham/ Ahas/ Ezechia/ Judan Cuningat/ etc. $ ymmärrettäisin/ pitä cuitengin tiettämän mitä näiden Cuningain aicana tapahtunut on/ millinen maan tila oli/ mikä Canssa oli ja millä mielellä/ mikä heidän aiwoituxens oli/ ja cuinga sijhen aican oli/ cuinga he idzens käytit kylänmiehiäns/ ystäwitäns ja wihollisians wastan: Ja erinomaisest/ cuinga he olit Jumalata ja Prophetaita wastan/ oikias ja wääräs Jumalan palweluxes/ nijncuin tästä on kirjoitettu wijmeises Cuningasten kirjas cap. 15. 16. 17. 18. ja 19. ja toises Aicakirjas/ cap. $ 26. 27. 28. 29. 30. 31.
Olis myös hywä jotakin tietä cuinga maacunnat sijnä ymbärillä owat ollet/ ettei wierat ja oudot sanat suututais lukemast/ eli estäis ymmärtämäst.
Ja sentähden yxikertaiset tästä nijn paljo tietäkön: itän päin Jerusalemia eli Judat/ cusa Propheta eli ja saarnais/ on cuollu meri/ josa/ Sodoma ja Gomorra muinen olit.
Sillä puolella cuollutta merta/ on Moabin ja Ammonin lasten maa/ sijtte edembänä on Babel eli Chaldea/ ja wielä edembänä on Persia/ josta Jesaia paljo puhu.
Mutta pohjan päin on Libanonin wuori/ jonga tacana on Damascu ja Syria/ mutta wielä edembänä itän päin on Assyria/ jonga cansa Jesaian on kyllä tekemist.
Länden päin suuren meren tykönä owat Philisterit/ Judalaisten angarammat wiholliset.
Nijn on myös Tyrus ja Sidon sen meren tykönä pohjan päin/ Galilean rajoisa.
Etelän päin on monda maacunda/ nijncuin Egypti/ Ethiopia/ Arabia ja punainen meri/ Edom ja Midian: Egypti on luodelännesä.
Näistä maacunnista/ jotca Judan ja Jerusalemin ymbärillä nijncuin sudet lammashuonen ymbärillä owat/ joiden cansa Judalaiset olit usein tehnet lijton/ waan huckan/ Jesaia ennusta.
Sijtte jaettacon tämä kirja colmeen osaan.
Ensimäises puhu Jesaia nijncuin muutkin Prophetat/ cahdesta cappalesta.
Ensist/ että hän opetta Canssa/ ja nuhtele moninaisia syndejä/ erinomattain moninaista epäjumalan

palwelusta/ joca sen Canssan seas oli wallan saanut/ nijncuin hywät ja uscolliset saarnajat wielä nyt tekewät ja tekemän pitä/ pitäin heitä nijn curituxes sekä uhcauxella ja lupauxella.
Sijtte asetta hän ja walmista heitä odottaman tulewaista Christuxen waldacunda/ josta hän nijn monella tawalla ja selkiäst ennusta/ että hän sijnä asias woitta caicki muut Prophetat/ nijn että hän myös Christuxen Äitistä Neidzest Mariasta kirjoitta/ että hän ilman neidzyen turmellusta oli sijttäwä ja synnyttäwä Christuxen/ 7. cap. $ nijn myös hänen pijnastans 53. cap. $ nousemisestans cuolluista ja waldacunnastans puhu hän nijn selkiäst/ cuin se olis jo silloin tapahtunut/ on hän sijs ollut sangen jalo ja corkest walistettu Propheta.
Toises osas puhu hän erinomattain Assyrian Keisarin wallasta/ ja Keisar Sanheribist/ josta hän myös enä cuin jocu muu Propheta ennusta/ nimittäin/ cuinga se Keisar oli woittawa caicki maacunnat ymbärildäns/ Israelin waldacunnan cansa/ ja päälisexi paljo paha tekewä Judan waldacunnalle.
Mutta sen hän pitä cuitengin lujana/ lupa myös Jerusalemin tulewan Jumalalda warjelluxi ja pelastetuxi hänestä/ joca ihme on yxi nijstä caickein suurimmista/ cuin coco pyhäs Raamatus löytän/ ei ainoastans sentähden/ että nijn woimallinen Keisar piti lyötämän Jerusalemin edes/ waan myös että sencaltainen mahdotoin asia siellä jumalisilda uscotaisin.
Hän sai/ ilman epäilemät/ monda paha sana cuulla uscottomilda.
Hän piti sen cuitengin wahwana ja sai woiton/ nijn että Keisar hänen sanans jälken Jerusalemin edes lyötin/ ja Caupungi pelastettin/ sentähden on hän tosin Jumalan edes ollut callis ja cuuluisa mies.
Colmannes osas puhu hän Babelin Keisarin wallasta/ ja ennusta Babelin fangeutta/ jolla Canssa piti rangaistaman ja Jerusalemin Caupungi häwitettämän.
Mutta caickein enimmin hän sitä ahkeroidze/ että hän taitais lohdutta ja wahwista hänen tulewaisen Canssans/ ettei he sencaltaisesa fangiudes ja Caupungin häwityxes epäilis/ ikänäns cuin he peräti huckuisit/ ja ei Christuxen waldacunda olis tulewa/ ja caicki ennustuxet häärät ja turhat olisit.
Ennusta hän sijs wiljalda/ cuinga taas sitä wastan Babel piti häwitettämän/ ja Judalaiset pelastettaman ja palajaman Jerusalemijn/ nijn että hän nimittä Cuningatkin jotca piti Babelin häwittämän/ erinomattain sen joca Judalaiset oli wallallens päästäwä/ nimittäin/ Cuningas Corexen Persiast/ jonga hän myös Jumalan woidelluxi cudzu/ aica ennen cuin jocu Cuningan waldacunda olican Persias.
Nämät owat ne colme osa/ joista Jesaia puhu.
Mutta ei hän näitä cappalita tuo edes oikialla järjestyxellä/ waan secoitta toisen cappalen toinen toiseens/ nijn että hän ensimäisest cappalest paljo toiseen ja colmandeen wetä/ ja colmannest puhu jotain ennen cuin toisest.

Jos se nijn muilda/ jotca nämät ennustuxet coonnet ja kirjoittanet owat/ on tapahtunut/ eli jos Propheta idze tilan jälken sen nijn on tehnyt/ ei tietä sanoa.
Mutta sijtä hyödytyxest cuin tästä Prophetast saadan/ ei tarwita täsä paljo puhua/ se cuin händä wiriäst luke/ on kyllä idze ymmärtäwä/ että hän on täynäns caickinaisia/ mitä ikänäns Jumalata pelkäwäinen ja murhellinen sydän taita idzellens turwaxens ja lohdutuxexens anoa.
Täsä puhutan myös kyllä muiden seas niscureita cowacorwaisita syndisitä wastan/ erinomaittain nijtä jotca wäärän jumalan palweluxeen ja epäjumalisuteen/ Cuningoihin ja lijttoihin idzens luotit/ jos se muutoin jotain olis tainnut autta.
Älkön myös jocu luulco/ että Jesaiast on nijn paljo pidetty silloin hänen aicanans Judan Canssan seas/ nijncuin hänestä nyt pidetän/ waan sangen ylöncadzottuna/ nijncuin hän idze todista 58. lugusa/ nimittäin/ että he pistit kieldäns maalle/ ja cocotit händä cohden sormellans/ ja pidit caicki hänen saarnans hulludena/ paidzi muutamita harwoja hywiä/ sencaltaisia cuin Cuningas Ezechia: sillä se oli sen Canssan wanha tapa/ naura ja pilcata Jumalan Prophetaita/ 4. Reg. $ 9. nijncuin myös ainakin caikille saarnaille ja Jumalan palwelioille tapahtu.
Judalaisten seas myös sanotan Jesaia wiimein tapetuxi Cuningas Manasselda/ sahalla sahatuxi.

Propheta Jesaia .

I. Lucu .

JUmala walitta Prophetan cautta/ hänen Canssans Judalaisten uppiniscaisutta/ ettei he taicka hywäin tecoin eli rangaistusten tähden taiwuta idzens parannuxeen/ v. 1.
waan cuin he uhraisit ja pidit juhlians/ luulit he sijnä kyllä olewan/ joita Jumala sano ei woiwans enä kärsiä/ v. 10.
neuwo parannuxeen ja lupa armons/ v. 16.
ihmettele että he nijn pian riiwattin/ v. 21.
uhca rangaista/ v. 24.
lupa sen ajallans toisexi wäändä/ v. 25.
silloin pitä epäjumalan palweliat häpiään tuleman/ v. 28.

Jes 1:1 Tämä on Jesaian Amozin pojan näky/ jonga hän näki Judast ja Jerusalemist/ Usian/ Jothamin/ Ahaxen ja Jehiskian/ Judan Cuningasten aicana.

Jes 1:2 Cuulcat taiwat/ ja maa ota corwijs: sillä HERra puhu. Minä olen lapsia caswattanut ja corgottanut/ ja he owat minusta luopunet.
Jes 1:3 Härkä tunde hänen omistajans/ ja Asi Isändäns seimen: mutta Israel ei tunne minua/ ja minun Canssan ei ymmärrä.
Jes 1:4 Woi sitä syndistä Canssa/ sitä Canssa suuresta pahasta tegosta/ sitä pahanelkistä siemendä/ nijtä wahingolisia lapsia/ jotca HERran hyljäisit ja Israelin Pyhän pilckaisit/ he poickeisit tacaperin.
Jes 1:5 Mitä warten teitä enä lyödän/ cosca te aina harhaelet? coco pää on sairas/ ja coco sydän on wäsynyt.
Jes 1:6 Hamast candapäätst nijn kijresen asti/ ei hänesä ole mitän terwe/ waan haawat ja sinimarjat ja weripahgat/ jotca ei ole puserretut/ eikä sidotut/ taicka öljyllä siwellyt.
Jes 1:7 Teidän maan on autiana/ teidän Caupungin owat tulella poldetut. Muucalaiset syöwät teidän peldon teidän silmäin edes/ ja on autia/ nijncuin se joca muucalaisilda raadeldu on.
Jes 1:8 Mutta mitä wielä Zionin tyttärest jäänyt on/ se on nijncuin maja wijnamäes/ ja nijncuin hacomaja krydimaas/ nijncuin häwitetty Caupungi.
Jes 1:9 Ellei HERra Zebaoth meille jotakin wähä jätäis/ nijn me olisim cuin Sodoma ja Gomorra.
Jes 1:10 TE Sodoman päämiehet cuulcat HERran sana/ ottacat corwijn meidän Jumalam Laki/ sinä Gomorran Canssa.
Jes 1:11 Mitä minulle on teidän uhrein paljoudest? sano HERra: minä olen oinasten polttouhrist/ ja syöttiläin raswasta rawittu/ ja en tottele wasickain/ lambain ja cauristen werta.
Jes 1:12 Cosca te ilmestytte minun caswoni eteen/ cuca sencaltaisita waati teidän käsistän/ että te waellaisit minun esihuonesani?
Jes 1:13 Älkät sillen teidän ruocauhrian huckan tuoco edes/ suidzutus on minulle cauhistus. Utta Cuuta ja Sabbathia cosca te tuletta cocoon/ en minä kärsi: sillä nijsä on wäkiwalda ja wäärys.
Jes 1:14 Minun sielun wiha teidän Utta Cuutan ja juhlapäiwän/ minä olen nijstä suuttunut/ minä wäsyn sijtä kärseisäni.
Jes 1:15 Ja cuin te parhallans käsiän nostat/ nijn minä cuitengin käännän silmäni teistä pois: ja waicka te paljo rucoilisitta/ en minä cuitengan teitä cuule/ sillä teidän käten owat werta täynäns.
Jes 1:16 Peskät/ puhdistacat teitän/ pangat teidän paha menon pois minun silmäin edest.
Jes 1:17 Lacatcat pahasta/ oppicat tekemän hywä/ ja edzikät oikeutta. Auttacat alaspainettua/ saattacat orwoille oikeus/ ja auttacat lesken asiata:
Jes 1:18 Ja sijtte tulcat/ ja cadzocam cummalla oikeus on/ sano HERra. Jos teiden syndin weriruskiat olisit/

nijn heidän pitä lumiwalkiaxi tuleman: ja waicka he olisit nijncuin ruusun carwaiset/ pitä heidän cuitengin nijncuin willa tuleman.
Jes 1:19 Jos te minua cuulisit/ nijn te maan hywyden nautidzisit.
Jes 1:20 Mutta jos te poikette pois ja oletta cowacorwaiset/ nijn miecka syö teitä: sillä HERran suu puhu sen.
Jes 1:21 Cuinga se tapahtu että hurscas Caupungi on portoxi tullut? hän oli täynäns oikeutta/ wanhurscaus asui hänesä/ mutta nyt murhajat.
Jes 1:22 Sinun hopias on carrexi tullut/ ja sinun juomas on wedellä secoitettu.
Jes 1:23 Sinun päämiehes owat wilpistellet/ ja warasten cumpanit/ caicki he mielelläns lahja ottawat/ ja pyytäwät andimita. Ei he orwoille oikeutta tee/ ja leskein asia ei tule heidän eteens.
Jes 1:24 Sentähden sano HERra Jumala Zebaoth/ wäkewä Israelis/ woi/ minä tahdon idzeni lohdutta wihollisistani/ ja minun wihamiehisäni wihani sammutta.
Jes 1:25 Ja minä käännän käteni sinua wastan/ ja sinun cartes puhtammaxi selitän ja wien pois caiken sinun tinas.
Jes 1:26 Ja saatan sinun Duomaris endisellens ja Raadimiehes nijncuin algustakin. Sentähden sinä cudzutan wanhurscaxi ja toimellisexi Caupungixi.
Jes 1:27 Zion lunastetan oikeudella/ ja hänen fangins wanhurscaudella.
Jes 1:28 Että ylidzekäymärit ja syndiset ynnä särjetän/ ja jotca HERran hyljäwät/ hucutetan.
Jes 1:29 Sillä heidän täyty häpiään tulla tammein tähden/ joita he himoidzit/ ja häwäistyxi tuleman krydimaiden tähden/ jotca he walidzit.
Jes 1:30 Cosca te tuletta nijncuin jocu tammi cuiwilla lehdeillä/ ja nijncuin jocu wedetöin krydimaa.
Jes 1:31 Ja cosca warjelus tule nijncuin rohdin/ ja teidän tecon nijncuin kipinä. Ja he sytytetän ynnä molemmat/ jota ei kengän sammuta.

Vers. 1. Näky) Pyhäin Prophetain saarna cudzutan näwyixi/ sekä sentähden että Jumala on enimmäst sanalla ilmoittanut heille jongun merkin eli muodon jonga heidän piti ilmoittaman Canssalle/ että he sen pikemmin olisit heidän taiwuttanet uscoman ja cuuleman heitäns/ nijncuin Iesai. 6:1 Ier. 1:11. etc $/ Sentähden myös owat Prophetat idzens cudzunet Näkiöixi/ 1. Sam. 9:9. Nijncuin myös sentähden/ että Jumala on heille näyttänyt ja tiettäwäxi tehnyt tahtons/ joca muutoin on ihmisille tietämätöin. v. eod. $. Usian Jothamin) Millinen meno näiden Cuningasten aicana on ollut/ sijtä luettacon 4. Reg $ 15. 16. 18. 19. 20. ja 2. Par. $ 26. 27. etc. $

v. 4. Wanhingolisia lapsia) Jotca sekä väärällä opilla ja epäjumalan palweluxella häiridzit ja turmelit Canssan
v. 11. Teidän uhrein paljoudest) Tämä ulconainen Jumalan palwelus oli idzestäns hywä ja Jumalalda käsketty/ mutta että se tehtin catumattomilda ja ulcocullatuilda sijnä luulos/ että heidän sen cautta piti tuleman wanhurscaxi/ hyljättin se Jumalalda.
v. 22. Sinun hopias on carrexi) se on minun puhtan sanani oletta te secoittanet ihmisten säädyillä Iren. $ lib. $ 4. adv $ Haer. $ c. 25.
v. 24. Wihollisistani) se on Chaldereistä ja muista Cuningoista/ joiden pitä minun puolestani costaman minun Canssalleni.
v. 25. käännän minun käteni) Täsä lupa Jumala tämän parandawans Christuxen ja Apostoleins cautta
v. 13. Cosca warjellus) se on/ heidän epäjumalans (ja sen työt) se on/ heidän epäjumalan palweluxens pitä turhan raukeman/ eikä pidä woiman heitä autta.

II. Lucu .

JEsaia ennusta Christuxen waldacunnan tulewan wijmeisellä ajalla/ ja olewan suuremman caickia waldacundia maan päällä/ johonga myös pacanat idzens andawat/ v. 1.
mutta Judalaiset hyljätän syndeins ja jumalattomudens tähden/ v. 6.
neuwo jocaista nöyryttämän idzens HERran Christuxen tulemisen edes: sillä sijhen aican hän ainoastans caickein corkiambana pidetän/ v. 10.
mutta epäjumalat ja cuwat pitä cadzottaman ylön/ hyljättämän ja heitettämän pois/ v. 18.

Jes 2:1 TÄmä on cuin Jesaia Amozin poica näki Judast ja Jerusalemist.
Jes 2:2 Wijmeisnä aicana pitä sen wuoren/ jolla HERran huone on/ wahwan oleman/ corkiambi cuin caicki wuoret/ ja corgotettaman caickein cuckulain ylidze/ ia caicki pacanat pitä sinne juoxeman.
Jes 2:3 Ja paljo Canssa sinne menemän/ ja sanoman: tulcat/ astucam ylös HERran wuorelle/ Jacobin Jumalan huoneseen/ että hän opetais meille hänen teitäns/ ja me waellaisimme hänen polguillens: sillä Zionist on Laki tulewa/ ja HERran sana Jerusalemist.
Jes 2:4 Ja hän duomidze pacanain seas/ ja rangaise monda Canssa. Silloin heidän pitä mieckans auraxi tekemän/ ja keihäns wicahtexi: sillä ei yhdengän Canssan pidä toista Canssa wastan miecka nostaman/ eikä sillen tottuman sotiman.
Jes 2:5 Tulcat te Jacobin huonesta/ waeldacam HERran walkeudes.

Jes 2:6 MUtta sinä olet sinun Canssas Jacobin huonen laskenut menemän: Sillä he rickowat enämmän cuin itäläiset/ ja owat päiwäin walidziat/ nijncuin Philisterit/ ja salliwat muucalaiset lapset monexi tulla.
Jes 2:7 Heidän maans on täynäns culda ja hopiata/ ja heidän rickaudellans ei ole loppua.
Jes 2:8 Heidän maans on täynäns orheja/ ja heidän rattaillans ei ole loppua. Heidän maans on myös täynäns epäjumalita/ ja he cumartawat heidän käsialans/ jotca heidän sormens tehnet owat.
Jes 2:9 Siellä yhteinen Canssa notkista/ siellä Sangarit heitäns nöyryttäwät/ jotas et heille anna andexi.
Jes 2:10 MEne callioon ja kätke sinuas maahan HERran pelgon edestä/ ja hänen cunnialisen Maijestetins edestä.
Jes 2:11 Sillä caicki corkiat silmät aletan/ ja jotca jaloimmat Canssois owat/ täyty idzens notkista: sillä HERra on yxinäns sinä aicana corkein.
Jes 2:12 HERran Zebaothin päiwä käy caiken coreuden ja corkeuden ylidze/ ja caickein paisunuitten ylidze/ että ne aletaisin.
Jes 2:13 Ja caickein corkiain ja corgotettunin Cedrein ylidze Libanonis/ ja caickein tammein ylidze Basanis.
Jes 2:14 Nijn myös caickein corkiain wuorten ylidze/ ja caickein corgotettuin cuckulain ylidze.
Jes 2:15 Ja jocaidzen corkian tornin ylidze/ ja caickein wahwain muurein ylidze.
Jes 2:16 Nijn myös caickein hahtein ylidze meresä/ ja caiken caunin käsialan ylidze.
Jes 2:17 Että caicki ihmisten corkeus notkista hänens/ ja nöyryttä idzens mitä ihmises corkiata on/ ja HERra yxinäns on silloin corkia olewa.
Jes 2:18 Ja epäjumalat pitä ratki huckuman.
Jes 2:19 Silloin wuorten rotcoihin mennän ja maan cuoppijn/ HERran pelgon tähden/ ja hänen cunnialisen Maijestetins tähden/ cosca hän nouse maata peljättämän.
Jes 2:20 Silloin pitä jocaidzen hopiaiset ja cullaiset epäjumalans heittämän pois (jotca hän on teettänyt cumartaxens) myyrät ja yöcköit.
Jes 2:21 Että hän lymytäis kiwein racoihin ja wuorten rotcoihin/ HERran pelgon tähden/ ja hänen cunnialisen Maijestetins tähden/ cosca hän nouse maatta peljättämän.
Jes 2:22 Nijn lacatcat sijs ihmisest jonga hengi sieramis on: sillä et te tiedä misä arwios hän on.

Vers. 2. Wijmeisnä aicana) Elian jutun jälken/ jaetan mailman ikä colmeen osaan. Ensin ollit 2000. ajastaica aukena/ se on/ ilman kirjoitettua Lakia. Sijtte olit Laki 2000 ajastaica/ loppun asti. Näin cudzutan täsä se aica cuin Christuxen waldacunda oli tulewa/ sixi wijmeisexi ajaxi.
v. 3. Lain) Hebreas on Thorah $/ joca ei ainoastans ymmärretä osaxi Jumalan sanasta/ joca erinomattain

cudzutan Laixi/ waan myös caicki Jumalan sanat/ nijn Evangelium cuin lakikin. Tämä nijn ymmärretän/ että Jumalan sana se oikia oppi tule Zionist eli Jerusalemist coco mailmaan/ nijncuin tapahtunutkin on.
v. 4. Heidän mieckans auraxi) se on/ silloin otetan wäliaita pois/ ja rauha tule Judalaisten ja pacanoitten waihella/ nijn myös Jumalan ja ihmisten waihella/ mutta muut sodat pysywät mailman loppun asti/ hänen toiseen tulemiseens/ silloin myös tämän/ bookstawin jälken/ pitä täytetyxi tuleman. Iustin. $ Apol. $ 2. pro $ Christ. $ Gal. $ Lib $ 5. c. 6.
v. 6. Muucalaiset lapset) Ne owat jotca rippuwat wääräs opis ja epäjumalan palweluxes/ jotca owat epäuscoisemmat pacanoita idäisellä maalla.
v. 22. Nijn lacatcat sijs ihmisest) se on/ älkät olco Christusta wastan/ älkät myös wainotco händä: sillä ehkä hän on totinen ihminen/ nijn on hän myös cuitengin Caickiwaldias Jumala/ joca teidän aiwoituxen woi picaisest estä ja tyhjäxi tehdä. Cassiod. $ de $ incarnatione $ Domini $ lib. $ 5.

III. Lucu .

Jesaia uhca Judan Canssa callilla ajalla/ ja ymmärtäwäisten miesten puuttumisella/ että lapset hallidzewat heitä/ v. 1.
heidän moninaisten syndeins tähden/ v. 8.
sano cuitengin wanhurscasten menestywän/ ja nautidzewan heidän hywyttäns/ v. 10.
HERran tulewan duomidzeman Canssans ja heidän pääruhtinoitans/ v. 13.
nuhtele erinomattain heidän waimoins ylpeyttä ja coreutta/ jonga HERra on ottawa pois/ ja andawa häpiän siaan tulla/ v. 16.

Jes 3:1 SIllä cadzo/ HERra/ HERra/ Zebaoth otta pois Jerusalemist ja Judast caickinaisen waran/ caiken leiwän waran/ ja caiken weden waran.
Jes 3:2 Wäkewät sotamiehet/ Duomarit/ Prophetat/ Tietäjät ja Wanhimmat.
Jes 3:3 Wijdenkymmenen päämiehet ja cunnialiset miehet/ Raadimiehet ja taitawat wircamiehet/ ja toimella puhuwaiset miehet.
Jes 3:4 Ja tahto heille anda nuorucaiset pääruhtinoixi/ ja lapsilliset heitä hallidzeman.
Jes 3:5 Ja Canssan pitä ryöstämän toinen toistans/ ja jocainen hänen lähimmäistäns. Ja nuoremman pitä ylpiän oleman wanha wastan/ ja irstan cunnialista wastan.
Jes 3:6 Silloin tarttu weli weljeens/ Isäns huonest: sinulla on waattet/ ole meidän pääruhtinam/ auta sinä tätä langemusta.

Jes 3:7 Mutta silloin hän wanno/ ja sano: en minä taida parata/ ei cotonani ole leipä. eikä waatteita/ älkät minua pango Canssan pääruhtinaxi.
Jes 3:8 Sillä Jerusalemi caatu sinne/ ja Juda on ylösalaisin siellä/ että heidän kielens ja tecons on HERra wastan/ nijn että he hänen Maijestetins silmiä wastoin sotiwat.
Jes 3:9 Ei he peitä heidän tecojans/ mutta kerscawat ricoxistans/ nijncuin Sodoma/ ja ei sala nijtä. We teidän sieluillen: sillä he idze saattawat päällens sen cansa caiken onnettomuden.
Jes 3:10 Saarnatcat wanhurscaista/ että heidän käy hywin: sillä he saawat syödä heidän töidens hedelmän.
Jes 3:11 Mutta woi jumalattomita: sillä he owat pahat/ ja heille maxetan nijncuin he ansaidzewat.
Jes 3:12 Lapset owat minun Canssani waiwajat/ ja waimot wallidzewat heitä. Minun Canssani/ sinun lohduttajas häiridzewät sinun/ ja turmelewat tien/ jota sinun käymän pidäis.
Jes 3:13 Mutta HERra seiso siellä oikeudella/ ja on seisattanut duomidzeman Canssa.
Jes 3:14 HERra tule duomiolle Canssans wanhemmitten cansa/ ja hänen pääruhtinastens cansa: sillä te oletta turmellet wijnamäen/ ja köyhäin ryöstö on teidän huoneisan.
Jes 3:15 Mixi te tallatte minun Canssani/ ja rundelette köyhä/ sano HERra HERra Zebaoth.
Jes 3:16 JA HERra sano: että Zionin tyttäret owat ylpiät/ ja käywät kenos cauloin/ kijlus silminä/ käwelewät ja coriast astelewat nijncuin jalat sidotut olisit.
Jes 3:17 On sijs HERra tekewä Zionin tytärten päät rupisexi/ ja HERra on paljastapa heidän häpiäns.
Jes 3:18 Silloin on HERra ottawa polusten caunistuxen pois/ ja sitet/ pangut/
Jes 3:19 Käädyt/ rannerengat/ kijldäwät waattet/ päälijnat/ präämit/ snyörit/ desmacnupit/ corwarengat/
Jes 3:20 Sormuxet/ päärihmat/ odzaladit/ pyhäpäiwäiset waattet/
Jes 3:21 Caaput/ timbit/ cuckarot/ speilit/ miehustuxet/
Jes 3:22 Liepet ja heidän lijnawaattens.
Jes 3:23 Ja pitä häijy löhkä hywän hajun edest oleman/ ja waldain side wyön edest/
Jes 3:24 Ja paljas pää caharain hiusten edest/ ja ahdas säcki awaran hamen edest.
Jes 3:25 Nämät caicki sinun cauneutes siaan. Sinun yhteinen Canssas on caatuwa miecan cautta/ ja sinun sotawäkes sodasa.
Jes 3:26 Ja heidän porttins pitä murehtiman ja walittaman.

Vers. 14. Wijnamäen) se on/ Jumalan Canssan/ cuin nähdän/ cap. $ 5:7.

IV. Lucu .

PRopheta lohdutta taas jääneitä Judalaisia/ että Messias oli tulewa/ jonga hän cudzu HERran wesaxi/ v. 2. joca tahto pestä caicki heidän ricoxens/ v. 4.
ja olla heidän lohdutuxens ja warjeluxens/ v. 5.

Jes 4:1 Ja heidän pitä waikiast istuman maan päällä/ nijn että seidzemen waimo tarttuwat silloin yhteen miehen/ ja sanowat: me tahdom idze meidäm elättä ja waatetta/ anna meitä ainoastans sinun nimelläs nimitettä/ että meidän häwäistyxem otetaisin meildä pois.
Jes 4:2 SInä päiwänä on HERran wesa olewa racas ja callis/ ja maan hedelmä jalo ja cunnialinen nijden tykönä/ jotca Israelist wapadetan.
Jes 4:3 Ja joca Zionis ja Jerusalemis jäänyt on/ pitä pyhäxi cudzuttaman/ jocainen cuin kirjoitettu on eläwittän seas Jerusalemis.
Jes 4:4 Silloin HERra pese Zionin tyttären saastaisudet ja Jerusalemin weren wiat pois/ duomidzewan ja polttawan hengen cautta.
Jes 4:5 Ja HERra saatta caiken Zionin wuoren asumisen ylidze/ ja cusa ikänäns se coottu on/ päiwällä sawun ja pilwen/ ja tulen paisten yöllä palaman.
Jes 4:6 Sillä suojelus pitä oleman caickein ylidze cuin cunnialinen on/ ja werho pitä oleman päiwän warjoxi hellettä wastan/ turwa ja warjelus wirta ja sadetta wastan.

Vers. 2. HERran Wesan) Näin cudzutan Christus: sillä hän on Jumalan poica/ wesoinut eli syndynyt taiwallisesta Isästäns/ Psal. 2. Cudzutan hän myös (maan hedelmäxi) että hän on myös totinen ihminen syndynyt neidzestä Mariasta.
v. 4. Polttawan hengen) Ei tämä polttaminen ole kijras tuli/ jonga cautta ihmisten synnit puhdistettaisin: sillä pyhä Raamattu ei ensingän tiedä sencaltaisest tulest/ waan ne pestän pois Christuxen werellä ja ansiolla/ Eph. 5:26. nijstä täsä puhutan ja cudzutan Metaphoricª $ eli wertauxen cautta polttamisexi.
v. 5. Zionin wuoren asumisen) Supr. $ cap. $ 2:2. v. eod. $ Päiwällä sawun ja pilwen) se on/ lohdutus caicke surua/ waino ja ahdistusta wastan. v. eod. $ tulen paisten) se on oikian walistuxen/ ymmärryxen ja tiedon Jumalast ja heidän autudestans.
v. 6. Cuin Cunnialinen on) Nimittäin/ sen cuin Jumalan edes on jalo/ nijncuin uscolliset.

V. Lucu .

PRopheta ylistä Jumalan hywiä töitä Judan Canssan cohtan/ ja nuhtele heidän kijttämättömyttäns ja suuria

ricoxitans/ wijnamäen wertauxella/ jonga hän cudzu ystäwän lauluxi/ v. 1.
nuhtele niminomattain heidän tytymätöindä ahneuttans/ v. 8.
uhca heille häwityxen callilla ajalla/ v. 10.
heidän ylönsyömisens ja ylönjuomisens tähden/ v. 11.
fangeuxen ja cuoleman/ v. 13.
heidän Jumalans uhcauxen ylöncadzomisen/ v. 18.
heidän ulcocullaisudens ja wäärän oppins/ v. 20.
nijn myös wäärydens tähden/ v. 23.
uhca heitä wihollisilla/ caucaiselda maalda/ jotca äkist pitä carcaman heidän päällens/ v. 26.

Jes 5:1 MInä weisan ystäwälleni minun Setäni weisun hänen wijnamäestäns.
Jes 5:2 MInun ystäwälläni on wijnamäki lihawas paicas. Ja hän aitais sen ymbärins/ ja kiwiraunioilla warjeli/
ja istutti sijhen kempit wijnapuut. Hän rakensi myös sijhen tornin/ ja pani sinne wijnacuurnan. Ja odotti sen
wijnamarjoja candawan/ waan hän cannoi pahoja marjoja.
Jes 5:3 Te Jerusalemin asujat/ ja Judan miehet/ duomitcat nyt minun ja minun wijnamäkeni wälillä.
Jes 5:4 Mitä sijs olis enämbi minun wijnamälleni tekemist/ jota en minä hänesä tehnyt ole? Mixi hän candoi
pahoja marjoja/ cosca minä odotin hänen wijnamarjoja candawan?
Jes 5:5 Ja nyt minä tahdon teille ilmoitta/ mitä minä tahdon wijnamäelleni tehdä. Hänen aitans pitä
otettaman pois/ että hänen pitä autiana oleman/ ja hänen muurins pitä särjettämän/ että hän tallataisin.
Jes 5:6 Minä tahdon sen hyljätä/ ettei kengän pidä hänesä leickaman eli caiwaman/ Waan ohdacket ja
orjantappurat pidä hänes caswaman/ ja tahdon pilwiä kieldä satamast hänen päällens.
Jes 5:7 Mutta Zebaothin HERran wijnamäki on nyt Israelin huone/ ja Judan miehet hänen suloinen
istuttamans. Hän odotta oikeutta/ cadzo/ ei ole muuta cuin wäkiwalda: wanhurscautta/ nijn on sula walitus.
Jes 5:8 Woi nijtä jotca yhden huonen toiseen wetäwät/ ja yhden pellon toiseen saattawat/ sijhenasti ettei
enä sia ole/ asuaxens yxinäns maan päällä.
Jes 5:9 Nämät owat HERran Zebaothin corwijn tullet/ mitämax/ ellei ne monet huonet tule kylmille/ ja ne
suuret ja caunit jää ilman asuita:
Jes 5:10 Sillä kymmenen wijnamäen sarca pitä waiwoin yhden Bathin andaman/ ja Gomer siemenitä teke
ainoastans yhden Ephan.
Jes 5:11 Woi nijtä jotca warahin huomeneltain ylhällä owat/ juopumutta nouteleman/ ja istuwat haman
yöhön asti/ että he wijnasta hehcuisit.

Jes 5:12 Joilla owat candelet/ Psaltarit/ trumbut/ huilut/ ja wijna heidän pidoisans/ ja ei cadzo HERran tecoa/ eikä tottele hänen käsialans.
Jes 5:13 Sentähden pitä minun Canssan wietämän tapaturmast fangeuteen/ ja hänen cunnialistens täyty nälkä kärsiä/ ja heidän yhteinen Canssans kärsi jano.
Jes 5:14 Sitäwarten on helwetti sieluns lawialda awainnut/ ja hänen kitans on ammollans ilman mitata: mennä sinne alas sekä heidän cunnialisens että yhteisen Canssans/ sekä heidän rickans että riemullisens.
Jes 5:15 Että jocainen idzens notkistais ja cukin nöyrytettäisin/ ja coreitten silmät myös nöyrytetyxi tulisit.
Jes 5:16 Mutta HERran Zebaothin pitä duomios ylistettämän/ ja pyhän Jumalan pitä wanhurscaudes pyhitettämän.
Jes 5:17 Silloin pitä lambat tawallans caittaman/ ja muucalaiset pitä idzens elättämän lihawitten aukiudes.
Jes 5:18 Woi nijtä jotca idzens sitowat walhen nuoralla yhteen/ wääryttä tekemän/ ja nijncuin ratasten köydellä syndiä tekemän:
Jes 5:19 Ja sanowat: anna hänen tecons riendä ja pian tulla/ sitä nähdäxem. Lähestykön ja tulcon Israelin pyhän aiwoitus/ että me sen tietäisimme.
Jes 5:20 Woi nijtä jotca pahan hywäxi ja hywän pahaxi sanowat/ jotca pimeydestä walkeuden/ ja walkeudesta pimeyden tekewät/ jotca happamast makian/ ja makiast happaman tekewät.
Jes 5:21 Woi nijtä jotca wijsat olewanans owat/ ja heitäns toimellisna pitäwät.
Jes 5:22 Woi nijtä jotca jalot owat wijna juoman/ ja juomasa kilwoittelewat.
Jes 5:23 Jotca jumalattoman lahjain tähden wanhurscauttawat/ ja käändäwät heidän oikeudens pois wanhurscaista.
Jes 5:24 SEntähden/ nijncuin tulen liecki corren culutta/ ja siwalda acanat pois: aiwa nijn pitä heidän juurens mätänemän/ ja heidän wesans hajoman pois nijncuin tomu.
Jes 5:25 Sillä he cadzowat HERran Zebaothin Lain ylön/ ja pilckawat Israelin pyhän sanat. Sentähden HERran wiha julmistu Canssans päälle/ ja oijenda kätens heidän päällens. Ja lyö heitä nijn että wuoret wapisewat/ ja heidän ruumins owat nijncuin loca catulla. Ja caikisa näisä ei hänen wihans lacka/ waan hänen kätens on wielä oijettu.
Jes 5:26 Sillä hän nosta lipun ylös caucana pacanoitten seas/ haucutteleman maan äristä. Ja cadzo/ he tulewat äkist ja nopiasti/ ja ei ole kengän heistä wäsynyt eli heicko/ eikä kengän torcu eli maca.
Jes 5:27 Ei päästä kengän wyötä landestas/ eikä kenengän kengän rihmoja ricota.
Jes 5:28 Heidän nuolens owat teräwät/ ja caicki heidän joudzens jännitetyt. Heidän orittens cawiat owat nijncuin limsiä/ ja heidän ratastens pyörät nijncuin tuulispää.

Jes 5:29 He kiljuwat nijncuin Lejonit/ ja kiljuwat nijncuin nuoret Lejonit. He kiristelewät ja temmawat saalin/ ja omistawat sen/ ettei kengän sitä saa jällens.
Jes 5:30 Ja silloin pauhatan heidän ylidzens nijncuin meri. Cosca silloin cadzotan maan päälle/ cadzo/ nijn on pimeys ahdistuxest/ ja ei walkeus paista sillen heidän ylidzens.

Vers. 1. Setäni weisun) se on/ HERran Christuxen laulua/ joca tämän laulun eli wertauxen usein suullens ottawa oli/ Matth. 20:1. & 21:33. Luc. 13:6. Sillä ensist cudzu hän hänen ystäwäxens/ ystäwäns lauluxi hänen wijnamäestäns/ eli cuin Hebreas enä on/ hänen suculaisens eli langons laulua/ sen piti oleman ihmisen. Sijtte seidzemennes versys cudzu hän hänen HERraxi Zebaothixi/ että hän oli idze se/ ja puhui hänen wijnamäestäns/ joca ei taida olla jocu muu cuin Christus/ Jumala ja Mies/ joca myös lihan jälken oli Prophetan suculainen.
v. 4. Mitä sijs olis enämbi) Tiedä Jumalan tekewän caicki mitä hänen tule tehdä/ että ihminen käändäis idzens/ ja tulis hywäxi ja autuaxi/ ei sentähden ole Jumalan syy/ että jocu cadotetan hänen catomattomudesans/ waan hän idze/ cuin nähden Matth. 23:37. Act. $ 7:57. Rom. 2:4. v.5. Hänen aitans) se on/ Jumala otta heildä pois warjeluxens/ nijn että heidän wihollisens saawat wallan/ ja häwittäwät heidän maans.
v. 8. Woi nijtä) Täsä rupe Propheta selittämän/ cutca pahat marjat olit cuin he cannoit/ nimittäin/ wiat jotca täsä luetellan.
v. 12. Ei cadzo HERran tecoa) se on/ mitä Jumala käske eli tahto/ ei he sijtä lucua pidä.
v. 17. Lihawitten) se on/ wäkewitten ja ricasten/ jotca pitä ajettaman pois/ ja he jättäwät tawarans autiaxi jälkens.
v. 26. Pacanoitten seas) se on/ Chalderein jotca sijtte häwitit heidän maans/ 4. Reg. $ ult. $

VI. Lucu .

JEsaia juttele cuinga hän näki HERran cunnian/ ja pyhät Engelit ymbärilläns/ v. 1.
ja cuin hän peljästy/ tule yxi tulisella hijlellä Altarilda/ ja puhdista hänen/ v. 5.
hän saa sijtä käskyn HERralda/ saarnata Judalaisten paatumisest heidän sokeudesans/ sijhenasti että he liki pericaton tulewat/ v. 8.
joista cuitengin pyhä siemen jääpä oli/ v. 13.

Jes 6:1 SInä wuonna jona Cuningas Usia cuoli/ näin minä HERran istuwan corkialla ja corgotetulla

istuimella/ ja hänen waattens liewet täytti Templin.
Jes 6:2 Seraphim seisoit händä ylembänä/ ja cullakin oli cuusi sijpe: cahdella he peitit caswons/ cahdella jalcans/ ja cahdella he lensit.
Jes 6:3 Huusit toinen toisellens/ ja sanoit: Pyhä/ Pyhä/ Pyhä/ HERra Zebaoth/ caicki maa on täynäns hänen cunniatans.
Jes 6:4 Nijn että pihtipielet wapisit heidän huudons änestä/ ja huone täytettin sawulla.
Jes 6:5 Nijn minä sanoin: woi minuani/ minä hucun: sillä minulla on saastaiset huulet/ ja asun sen Canssan seas/ jolla on saastaiset huulet: sillä minun silmäni owat nähnet Cuningan HERran Zebaothin.
Jes 6:6 Nijn lensi yxi Zeraphimeist minun tygöni/ jolla oli kädes tulinen hijli/ jonga hän otti hohtimilla Altarilda.
Jes 6:7 Ja rupeis minun suuhuni/ ja sanoi: cadzo/ tällä olen minä ruwennut sinun huulijs/ että sinun pahat tecos otetaisin sinulda pois/ ja sinun ricoxes olis sowitettu.
Jes 6:8 JA minä cuulin HERran änen/ että hän sanoi: kenengä minä lähetän? cuca tahto olla meidän sanansaattajam?
Jes 6:9 Mutta minä sanoin: täsä minä olen/ lähetä minua. Ja hän sanoi: mene/ ja sano tälle Canssalle: cuulcat ja älkät ymmärtäkö/ nähkät ja älkät tähtäkö.
Jes 6:10 Paaduta tämän Canssan sydän/ ja anna heidän corwans paxuxi tulla/ ja sowaise heidän silmäns/ ettei he näe silmilläns/ eikä cuule corwillans/ eli myös ymmärrä sydämilläns/ eli käännä idzens ja paranisit.
Jes 6:11 Mutta minä sanoin: HERra/ cuinga cauwan? hän sanoi: sijhenasti cuin Caupungit tulewat kylmille/ ilman asuwita/ ja huonet ilman wäetä/ ja maa on peräti autiana.
Jes 6:12 Sillä HERra aja wäen cauwas/ nijn että maa tule peräti hyljätyxi.
Jes 6:13 Cuitengin pitä sijhen wielä kymmenennen osan jäämän: Sillä se wiedän pois ja culutetan/ nijncuin Tammi ja Tuomi joilla cando on/ waicka heidän lehtens waristetan/ pyhä siemen on se cando.

Vers. 1. HERran) se on/ pyhän Colminaisuden: sillä tämä ymmärretän Christuxest/ Ioh. 12:4. ja Pyhäst Hengest/ Act. $ 28:25. Sijtä myös Basilius $ wahwista lib. $ 5. cont. $ Eunom. $ Isän/ Pojan ja P. Hengen olewan yhden Jumalan.
v. 2. Zeraphim) se on/ Jumalan Engelit.
v. 3. Pyhä) Nämät colme Pyhä tiettäwäxi tekewät Pyhän Colminaisuden/ jota myös wanhat Judalaiset owat ymmärtänet.
v. 8. Cuca tahto olla meidän sanansaattajam) Pyhä Colminaisus puhu nijncuin usiammast Personast/

nijncuin/ Gen. $ 1:26. Tehkämme ihminen/ etc. $
v. 10. Paaduta/ socaise) Ei nijn että Propheta olis pitänyt paaduttaman eli socaiseman heitä/ sillä ei se ollut hänen woimasans/ waan että hän olis saarnannut ja ennustanut sijtä/ nijncuin tästä on ennen/
v. 8. ei myös Jumala tahtonut socaista heitä/ jotca muutoin taisit nähdä/ ja ymmärtä/ waan nijncuin Auringo/ cosca hän kirckast paista/ nijn hän sitä enämmin heijäise nijden silmät/ joilla muutoingin on heicko näkö/ nijncuin yöcköin/ tarhapöllöin/ carsasten/ etc. $ Nijn piti myös kirckan Evangeliumin walkeuden/ jonga HERra tahtoi Christuxen cautta sytyttä/ sitä enämmin heijäisemän Judalaisia/ että he Perkeleldä ja idze heistäns olit paadutetut/ ja peitit silmäns ettei heidän pitänyt näkemän. Ierem. $ lib. $ 4. cap. $ 48. Cadzo myös Exod. $ 4. 21: ja 7:3. ja 9:16.
v. 13. Pyhä siemen) Owat ne jotca Judalaisist pitä käätyxi tuleman ja uscoman Christuxen päälle.

VII. Lucu .

REzin Syrian Cuningas ja Petah Israelin Cuningas/ tulewat Cuningas Ahasta wastan/ josta Ahas peljästy/ v. 1.
HERra käske Jesaian lohdutta händä/ ettei heidän pitänyt händä woittaman/ v. 3.
waan idze tyhään raukeneman/ v. 8.
sijhen anda Jumala merkixi/ että neidzy oli rascaxi tulewa ja synnyttäwä pojan/ v. 10.
mutta ennencuin se tapahtu/ piti Syrian ja Israelin häwitettämän ja Judan turmeldaman Assyrialaisilda/ v. 16.
nijn että orjan tappurat ja ohdacket piti sijnä caswaman/ cusa heidän parhat peldons ja wijnamäkens olit/ v. 21.

Jes 7:1 SE tapahtui Ahaxen/ Jothamin pojan/ Usian pojan/ Judan cuningan aicana/ että Rezin Syrian Cuningas/ ja Pekah Remalian poica Israelin Cuningas waelsit Jerusalemijn/ sotiman sitä wastan/ mutta ei he tainnet sitä woitta.
Jes 7:2 Silloin sanottin Dawidin huonelle: Syrialaiset luottawat heitäns Ephraimijn. Silloin wapisi hänen sydämens/ ja hänen Canssans sydän/ nijncuin puut wapisewat medzäs tuulesta.
Jes 7:3 MUtta HERra puhui Jesaialle: mene Ahasta wastan/ sinä ja sinun poicas Sear Jaduh/ wesijuoxun päähän/ ylemmäisellä puolella lammickota/ tiellä/ painajan pellon cohdalla.
Jes 7:4 Ja sano hänelle: cawata idzes ja pysy alallas/ älä pelkä/ älkön myös sinun sydämes wapisco näitä cahta sammutettawa kekälettä/ nimittäin/ Rezinin Syrialaisten ja Remalian pojan wiha.

Jes 7:5 Että Syrialaiset owat pitänet pahoja juonia sinua wastan/ nijn myös Ephraim ja Remalian poica/ ja
sanowat:
Jes 7:6 Me tahdom mennä Judaan/ ja herättä händä ja jaca keskenäm/ ja tehdä sijhen Tabealin pojan
cuningaxi.
Jes 7:7 Sillä näin sano HERra HERra: ei sen pidä pysymän eikä näin oleman:
Jes 7:8 Waan nijncuin Damascus on Syrian pää/ nijn pitä Rezinin oleman Damascun pään. Ja wijden
ajastajan peräst seidzemettäkymmendä/ pitä Ephraimin tuleman peräcaton/ nijn ettei heidän enä pidä
Canssana oleman.
Jes 7:9 Ja nijncuin Samaria on Ephraimin pää/ nijn pitä Remalian poica oleman Samarian pään. Jollette
usco/ nijn et te wahwistu.
Jes 7:10 JA HERra puhui taas Ahaxelle/ ja sanoi:
Jes 7:11 Pyydä sinulles mercki HERralda sinun Jumalaldas/ taicka alhalle sywyteen/ eli ylhälle corkeuteen.
Jes 7:12 Nijn Ahas sanoi: en ano/ ja en tahdo HERra kiusata.
Jes 7:13 Nijn hän sanoi: cuulcat sijs te Dawidin huone: wähäkö se teille on/ että te ihmisiä wastoin teettä/
mutta myös teettä minun Jumalani wastoin?
Jes 7:14 Sentähden anda idze HERra teille merkin/ cadzo/ Neidzy sijttä ja synnyttä pojan/ sen nimi pitä
cudzuttaman ImmanuEl.
Jes 7:15 Woita ja hunajata hän syö/ tietäxens hyljätä paha ja walita hywä.
Jes 7:16 Sillä ennencuin poicainen oppe hyljämän paha ja walidzeman hywä/ pitä se maa/ jotas cauhistut/
cahdelda hänen Cuningaldans hyljättämän.
Jes 7:17 MUtta HERra anda sinun/ sinun Canssas ja sinun Isäs huonen päälle tulla Assyrian Cuningan cautta
ne päiwät/ jotca ei sijtte tullet ole/ cuin Ephraim ercani Judasta.
Jes 7:18 Sillä silloin wiheldä HERra kärwäisitä Egyptin weden päästä/ ja kimalaisia Assurin maalda:
Jes 7:19 Että he tulewat ja sioittawat caicki tyynni idzens cuiwaunuin ojijn/ ja kiwen racoin ja caickijn
mättäisihin ja pensaisihin.
Jes 7:20 Silloin HERra ajele pään ja carwat jalwoista/ ja otta pois parran palcatulla partaweidzellä/
nimittäin/ nijden cautta/ jotca sillä puolen wesiä owat/ nijncuin Assyrian Cuningan cautta.
Jes 7:21 Sijhen aican pitä yhden miehen yhtä lehmä ja cahta lammasta caidzeman/
Jes 7:22 Ja saaman nijn paljo riesca/ että hän saa syödä woita:
Jes 7:23 Sillä se joca jää maahan/ saa woita ja hunajata syödä: sillä sijhen aican tapahtu/ että cusa nyt on
tuhannen wijnapuuta/ jotca maxawat tuhannen hopiapenningitä/ siellä pitä orjantappurat ja ohdacket

oleman/ nijn että sinne mennän nuolella ja joudzella.
Jes 7:24 Sillä coco maasa pitä oleman orjantappurat ja ohdacket:
Jes 7:25 Nijn ettei taita tulda caickin nijhin mäkihijn/ joiden ymbäri tapa on hacaten caiwa/ orjantappurain/ mätästen ja ohdakesten peitoxen tähden/ waan härjät annetan sijnä käydä/ ja lambat sitä tallata.

Vers. 9. Wahwistu) se on/ mitä te aiwoitta/ sen pitä puuttuman ja ei pysymän eikä menestymän.
v. 12. En ano) Ahas oli ulcocullattu/ teeskeli idzens muutoin uscowans Jumalata/ paidzi tunnustähdetä/ joca ei cuitengan mitän maxanut. Ei hän olis sillä kiusannut Jumalata/ eikä hän olis sallinut idzellens anda tunnustähden/ cuin HERra idze sitä taridzi.
v. 14. Cadzo/ Neidzy) Että tämä pitä ymmärtämän Christuxest/ on selke: sillä Pyhä Hengi on idze sen hänestä puhunut/ Matth. 1:23.
v. 18. Kärwäisitä ja kimalaisia) se on/ nälkäisiä sotamiehiä/ jotca saalista edziwät.
v. 20. Palcatulla) Assyrian Cuningas cudzutan palcatuxi partaweidzexi: sillä Jumala rangaise cappalen aica Canssans hänen cauttans.

VIII. Lucu .

HERra käske Jesaian panna muistoxi/ että Syria ja Samaria pitä Assyrialaisilda cukistettaman/ v. 1.
nijn myös Judan waldacunda/ v. 5.
cuitengin pilcka hän wihollista sijtä/ että heidän cansans on ImmanuEl/ v. 9.
neuwo heitä/ ei luottaman idzens ihmisten liittoon/ waan HERraan/ v. 11.
muutoin on hän heille louckaus kiwexi/ v. 14.
mutta ei Judalaiset sitä ymmärrä/ v. 16.
waan hän toiwo hänen päällens/ joca oli tulewa ihmexi Israelis/ v. 17.
neuwo hyljämän noitia ja pysymän HERran sanasa/ muutoin pitä suuren pimeyden ja erhetyxen tuleman/ v. 19.

Jes 8:1 JA HERra sanoi minulle: ota suuri kirja etees/ ja kirjoita sijhen ihmisen kirjoituxella:
Jes 8:2 ryöstä nopiast/ riennä saalille. Ja minä otin tygöni caxi uscollista todistajata/ Papin Urian/ ja Zacharian Jebereckian pojan/
Jes 8:3 Ja menin yhden Prophetissan tygö/ se tuli rascaxi ja synnytti pojan/ ja HERra sanoi minulle: nimitä se: ryöstä pian/ ja riennä jacoon.

Jes 8:4 Sillä ennencuin poicainen taita huuta/ racas Isä/ racas Äiti/ pitä Damascun woima ja Samarian saalis/ Assyrian Cuningalda otettaman pois.
Jes 8:5 JA HERra puhui wielä minun cansani/ ja sanoi:
Jes 8:6 Että tämä Canssa hylkä Siloahn weden/ joca hiljaxens juoxe/ ja luotta idzens Rezinin ja Remalian poicaan.
Jes 8:7 Cadzo/ HERra anda sijs tulla hänen päällens paljon ja wäkewän wirtaweden/ nimittäin/ Assyrian Cuningan/ ja caiken hänen cunnians/ että he waeldawat caickein heidän ojains ylidzen/ ja käywät caickein heidän randains ylidzen.
Jes 8:8 Ja pitä cukistaman Judan/ wajottaman ja cuohuman/ sijhenasti cuin he ulottuwat caulaan/ ja lewittäwät heidän sijpens/ nijn että he täyttäwät sinun maas/ o ImmanuEl/ nijn lewiä cuin se on.
Jes 8:9 COconducat Canssat ja paetcat cuitengin/ cuulcat caicki jotca oletta caucaisis maacunnisa/ hangitcat sotaan/ ja paetcat cuitengin.
Jes 8:10 Hangitcat ja paetcat cuitengin/ päättäkät neuwo/ ja ei se mixikän tule: puhucat keskenän/ ja ei sekän seiso: sillä täsä on ImmanuEl.
Jes 8:11 Sillä näin sano HERra minulle/ cosca hän käteeni rupeis ja osotti minulle/ etten minä waellais tämän Canssan tiellä/ ja sanoi: Älkät sanoco: Iijtto.
Jes 8:12 Ei tämä Canssa muusta puhu cuin Iijtosta. Älkät te nijn peljätkö/ cuin he tekewät/ älkät myös wapisco.
Jes 8:13 Waan pyhittäkät HERra Zebaoth/ se olcon teidän pelcon ja wapistuxen.
Jes 8:14 Nijn hän on pyhitys. Mutta louckauskiwi ja combastuscallio cahdelle Israelin huonelle/ paulaxi ja langemisexi Jerusalemin asuwillen.
Jes 8:15 Nijn että moni heistä loucka idzens/ ja langewat/ särjetän/ kiedoitan ja fangitan.
Jes 8:16 Sido todistus kijnni/ lukidze Laki minun opetuslapsisani.
Jes 8:17 Sillä minä toiwon HERran päälle/ joca caswons Jacobin huonesta kätkenyt on: Mutta minä odotan händä.
Jes 8:18 Cadzos/ täsä minä olen/ ja ne lapset/ jotca HERra minulle andanut on merkixi ja ihmexi Israelis HERrasta Zebaothista/ joca Zionin wuorella asu.
Jes 8:19 Cosca sijs he teille sanowat: Kysykät noidille ja tietäille/ jotca jaarittelewat ja tutkiwat/ nijn sanocat: eikö Canssa pidä Jumalaldans kysymän? eikö ole parambi kysyä eläwildä cuin cuolleilda?
Jes 8:20 Ja pikemmin Lain jälken ja todistuxen? ellei he nijn sano/ nijn ei heidän pidä amurusco saaman.
Jes 8:21 Waan heidän pitä käwelemän maacunnas cowan piestynä ja nälkäisnä. Mutta cuin he nälkä

kärsiwät/ nijn he wihastuwat ja kiroilewat Cuningastans ja Jumalatans.
Jes 8:22 Ja cadzelewat maata/ waan ei muuta mitän löydä/ cuin murehet ja pimeydet: sillä he owat pimitetyt ahdistuxes/ ja exywät pimeydes.
Jes 8:23 Sillä wielä toinen tusca tule/ joca heitä ahdista/ cuin endises ajas oli/ cosca se tapahtui kewiäst Zebulonin ja Nephtalin maasa. Ja tuli sijtte rascammaxi Meren tien wieres/ tällä puolella Jordanin/ pacanain Galileasa.

Vers. 1. Kirjoita) Näin on Jumala käskenyt kirjoitta/ mitä hän Wanhasa Testamendisa on puhunut ja tallella pitä lijtonArkisa/ jälkentulewaisille opixi ja oijennuxexi. Cadzo myös Iosu. 24:26. Habac. 2:2. (Ihmisten kirjoituxella) se on nijncuin tapa on kirjoitta.
v. 3. Prophetissan tygö) Täsä ymmärretän Prophetan nähnen hengesä/ näys eli wertauxes sen Neidzen/ josta Jumala oli ennen puhunut/ että hän tuli rascaxi ja synnytti sen pojan: piti cuitengin Syria ja Samaria ennen häwitettämän.
v. 7. Wirtaweden) se on/ Phratin/ joca on sillä puolen Assyriata/
v. 8. ImmanuEl) se on/ Jumala meidän cansam.
v. 12. Lijtto) Ei Judalaiset usconet Jumalata/ waan teit lijton pacanain cansa.
v. 13. Pyhittäkät HERra) Propheta neuwo heitä luottaman heitäns Christuxeen: sillä tämä puhutan hänestä/ Luc. 2:34 etc. $ in $ margine $/ nähdän myös cuinga hän idzens lohdutta hänesä/ cusa hän sano edellä
v. 10. Sillä täsä on ImmanuEl/jonga hän edellisesä lugusa sanoi syndywän Neidzestä: ja taas
v. 17. joca myös ymmärretän Christuxest/ Heb. 2:13.
v. 16. Sido kijnni) Hän ennusta Judalaisten sokeudesta/ ettei heidän pitänyt sitä ymmärtämän: sillä ei Lakia ymmärretä eikä pidetä/ josa ei usco ole/ joca meidän teke Christuxen opetuslapsixi.
v. 18. Merkixi) Sillä Judalaiset olit pahenduwat Christuxen yxikertaisudest/ ja cuitengin ihmettelewät hänen ihmeitäns ja tecojans.
v. 19. Kysykät tietäille) Täsä me näemme/ ettei usco eli Jumalan palwelus pidä Noitain eli cuolluitten ilmoittamisen jälken asetettaman/ waan Jumalan sanan jälken. v. eod. $ Tutkiwat) se on/ ne cuin tahtowat olla taitawat ja paranda Raamatuita heidän toimellans.
v. 21. Käymän maacunnasa) se on/ he tulewat suureen pimeyteen ja erhetyxeen/ nijn että he heidän oma Jumalatans ja Cuningastans Christusta kiroilewat/ nijncuin se on tapahtunut.

IX. Lucu .

PRopheta ennusta/ että Canssa joca pimeydes istu/ saa nähdä suuren walkeuden/ v. 2.
jota Judalaiset cadehtiwat/ että he heidän orjudestans pääsewät/ v. 3.
sillä heille oli syndynyt lapsi/ ja poica oli heille annettu/ jonga nimet/ wirca ja meno täsä kirjoitetan/ v. 6.
uhca Israelin waldacunda (että se cadzoi Jumalan rangaistuxen ylön/ ja ei parandanut idzens)
rascammalla rangaistuxella/ v. 8.
sekä candoin että oxain hackamisella/ v. 14.

Jes 9:1 CAnssa joca pimeydes waelsi/ näki suuren walkeuden/ ja jotca asuit pimiäsä maasa/ nijden ylidze
se kircasti paista.
Jes 9:2 Sinä lisät Canssa/ ja et sentähden ilo lisä/ mutta sinun edesäs iloitan/ nijncuin elonaicana iloitan/
nijncuin saalin jaosa iloitan:
Jes 9:3 Sillä sinä olet heidän cuormans iken/ heidän olcains widzan/ ja heidän waatians sauwan särkenyt/
nijncuin Midianin aicana.
Jes 9:4 Sillä caicki sota ja meteli/ ja weriset waattet pitä poldettaman ja tulella culutettaman.
Jes 9:5 Sillä meille on lapsi syndynyt/ ja poica on meille annettu/ jonga hartioilla Herraus on/ ja hänen
nimens cudzutan/ Ihmelinen/ Neuwo/ Wäkewä/ Jumala/ Ijancaickinen Isä/ Rauhan päämies.
Jes 9:6 Että hänen Herraudens on suuri olewa: ja ei rauhalle loppua/ Dawidin istuimelle ja hänen
waldacunnallens. Walmistaman sitä ja wahwistaman duomiolla ja wanhurscaudella hamast nyt nijn
ijancaickisuteen. Näitä HERran Jumalan Zebaothin kijwaus on tekewä.
Jes 9:7 HERra on lähettänyt sanan Jacobis/ ja se on langennut Israelis:
Jes 9:8 Että Ephraimin Canssa ja Samarian asuwaiset pitä sen tietä saaman/ jotca ylpeydes ja corialla
mielellä sanowat:
Jes 9:9 Tijlikiwet owat pudonnet/ mutta me tahdom sen raketa wuojonkiwillä jällens/ Muulbärin puut owat
hacatut maahan/ mutta me panemme siaan Cedripuita.
Jes 9:10 Sillä HERra tahto corgotta Rezinin sotawäen heitä wastan/ ja heidän wihollisens niwo yhten.
Jes 9:11 Syrialaiset eteen ja Philisterit taa/ että he söisit Israelin täydellä suulla. Näisä caikisa ei lacka wielä
hänen wihans/ waan hänen kätens on wielä cocotettu.
Jes 9:12 Ei myös Canssa käännä idzens hänen tygöns/ joca heitä lyö/ eikä kysy HERra Zebaothi.
Jes 9:13 Sentähden carsi HERra Israelildä pois yhtenä päiwänä pään ja hännän/ oxat ja cannon.
Jes 9:14 Wanhat cunnialiset ihmiset owat pää/ mutta Prophetat jotca opettawat wäärin/ owat händä.
Jes 9:15 Sillä tämän Canssan johdattajat owat pettäjät/ ja ne cuin salliwat idzens johdattaa/ owat cadotetut.

Jes 9:16 Sentähden ei HERra taida iloita heidän nuorista miehistäns/ eikä armahda heidän orwoilapsians ja leskejäns: sillä he owat caicki ulcocullatut ja pahat/ ja jocaidzen suu puhu hulluutta: näisä caikisa ei lacka wielä hänen wihans/ hänen kätens on wielä cocotettu.
Jes 9:17 Sillä jumalatoin meno on sytytetty nijncuin tuli/ ja culutta orjantappurat ja ohdacket/ joca pala nijncuin paxusa medzäsä/ ja nosta sawun corkialle.
Jes 9:18 Sillä maa on pimennyt HERran Zebaothin wihasa/ nijn että Canssa on nijncuin tulen ruoca/ ja ei yxikän armaidze toista.
Jes 9:19 Jos he ryöstäwät oikialla puolella/ nijn he nälkä näkewät/ jos he syöwät wasemmalla puolella/ nijn ei he tule rawituxi.
Jes 9:20 Jocainen syö käsiwartens liha/ Manasse Ephraimi/ Ephraim Manasseta/ ja ne molemmat yhdestä puolesta Judat wastan. Ei wielä näisä caikis hänen wihans asetu/ hänen kätens on wielä cocotettu.

Vers. 2. Suuren walkeuden) Tämän walkeuden todista Pyhä Hengi olewan Jumalan oikean tunnon/ jonga pacanat piti saaman Christuxen saarnan ja Ewangeliumin cautta/ Matth. 4:15.
v. 6. Meille on syndynyt lapsi) Lue tästä Luther. $ Tom. $ 5. Witteb. $ Germanic. $

X. Lucu .

PRropheta kiro wääriä Duomareita ja käskyläisiä/ v. 1.
HERra rangaise heitä Assurin Cuningan cautta/ v. 5.
waicka hän muuta ajatteli/ nimittäin/ woimallans cukista Jerusalemita/ nijncuin muita Caupungeita/ v. 7.
mutta cosca HERra aiwoituxens hänen cauttans toimitti/ tahdoi hän myös rangaista hänen ylpeyttäns/ v. 12.
ja nijn jäänet Israelist pelastettin/ v. 20.
lohdutta sijs Canssans ettei he pelkäis/ v. 24.
sillä HERra oli hajottawa Assyrialaiset/ v. 25.
jotca kyllä waeldawat ja yhden Caupungin toisen perästä saawat alans/ v. 28.
mutta cosca he tulewat Jerusalemin eteen/ pitä heidän caatuman/ v. 32.

Jes 10:1 WOi kirjanoppenuita jotca räärän Lain tekewät/ ja väärän duomion kirjoittawat.
Jes 10:2 Että he wäändelisit köyhän asian/ ja tekisit wäkiwalda radollisen oikeudes/ minun Canssasani/ nijn että lesket owat heidän saalins/ ja orwoit heidän jacons.
Jes 10:3 Mitä te tahdotta tehdä rangaistuxen ja onnettomuden päiwänä/ joca cauca tule?

Jes 10:4 Kenen tygö te pakenetta apua saaman/ ja cunga te tahdotta panna teidän cunnian/ ettei te fangittuin cansa taiwutettais/ ja lyötyin seas lange? Ei näisä caikis ole hänen wihans asetettu/ hänen kätens on wielä nyt cocotettu.
Jes 10:5 Woi Assur/ joca minun wihani widza/ ja heidän käsisäns minun julmudeni sauwa on.
Jes 10:6 Minä tahdon lähettä hänen ulcocullattu Canssa wastan/ ja anda hänelle käskyn minun wihani Canssa wastan/ sitä ryöstämän/ jacaman ja tallaman sitä nijncuin loca cujilla.
Jes 10:7 Waicka ei hän sitä nijn luule/ eikö hänen sydämens nijn ajattele/ waan hänen sydämens on turmeleman ja häwittämän monda Canssa.
Jes 10:8 Sillä hän sano: eikö caicki minun pääruhtinan ole Cuningat? eiko Calno ole nijncuin Charchemis?
Jes 10:9 Eikö Hamath ole nijncuin Arpad? Eikö Samaria ole nijncuin Damascus?
Jes 10:10 Nijncuin minun käteni on löytänyt epäjumalain waldacunnan/ waicka heidän epäjumalans olit wäkewemmät cuin ne jotca Jerusalemis ja Samarias owat.
Jes 10:11 Eikö minun tullut tehdä Jerusalemille ja hänen epäjumalillens/ nijncuin minä Samariallekin ja hänen epäjumalillens tein?
Jes 10:12 MUtta cosca HERra on caicki hänen tecons Zionin wuorella ja Jerusalemis toimittanut/ nijn minä tahdon edziä sen ylpen Assurin Cuningan hedelmätä/ ja hänen ylpeitten silmäins coreutta.
Jes 10:13 Että hän sano: minä olen sen toimittanut minun käteni woimalla ja minun taitoni cautta: sillä minä olen taitawa/ minä olen toisella tawalla jacanut maan ja heidän tawarans ryöstänyt/ ja nijncuin jalo/ lyönyt heidän asujamens maahan.
Jes 10:14 Ja minun käteni on löynnyt Canssan nijncuin canan pesän/ nijn että minä olen caiken maan coonnut nijncuin hyljätyt munat cootan/ cusa ei yhtän höyhendä lijcu/ eikä kengän awa nockans eli kiraise.
Jes 10:15 Taitaco kirwes kerscata idzens sitä wastan joca hänellä hacka? eli saha taistella sen cansa/ joca händä wetä? se olis nijncuin capula tahdois lijcutta sitä joca hänen nosta/ ja sauwa nostais händä nijncuin ei se puu oliscan.
Jes 10:16 Sentähden on HERRA HERRA Zebaoth lähettäwä laihuden hänen lihawittens secaan/ ja sytyttäwä hän cunnians palaman cuin tulen.
Jes 10:17 Ja Israelin walkeus on tulewa tulexi/ ja hänen Pyhäns liekixi/ ja on sytyttäwä ja culuttawa hänen orjantappurans ja ohdackens yhtenä päiwänä.
Jes 10:18 Ja hänen medzäns ja ketons cunnia pitä tyhjän raukeneman sekä sielu että ruumis/ ja pitä huckuman ja catoman pois.
Jes 10:19 Nijn että hänen medzäns jäänet puut luke taitan/ ja että lapsikin ne pyäldä taita.

Jes 10:20 Silloin ei pidä jäänet Israelis/ ja ne jotca tallella owat Jacobin huonesta enämbi turwaman häneen joca heitä lyö/ waan pitä todella turwaman HERran Pyhään.
Jes 10:21 Jäänyt pitä käändämän idzens: Jacobin jäänet wäkewän Jumalan tygö.
Jes 10:22 Sillä jos sinun Canssas/ O Israel/ on nijncuin hiucka meresä/ nijn cuitengin heidän jäänens käändywät: sillä aiwoittu häwitys pitä wuotaman yldäkylläisen wanhurscauden.
Jes 10:23 Että HERra HERra Zebaoth anda tulla aiwoitun häwityxen coco maahan.
Jes 10:24 Sano sijs HERra HERra Zebaoth: älä pelkä minun Canssan/ joca Zionis asut/ Assurita. Hän lyö sinua widzalla ja nosta sauwans sinua wastan nijncuin Egyptis.
Jes 10:25 Sillä aiwa wähän ajan perästä pitä onnettomus ja minun wihan täytettämän heidän cadotuxexens.
Jes 10:26 Silloin on HERra Zebaoth nostawa ruoscan heidän päällens/ nijncuin Midianin tapos Orebin calliolla/ ja on ylöndäwä hänen sauwans joca hänellä oli merellä/ nijncuin Egyptis.
Jes 10:27 Silloin pitä hänen cuormans pakeneman pois sinun hartioildas/ ja hänen ikens sinun caulastas: sillä iken pitä mätänemän lihawudesta.
Jes 10:28 HÄn tule Ajathijn/ hän waelda Migronin läpidze/ hän cadzele asens Michmasa.
Jes 10:29 Hän waelda ohidze meidän leiriäm Gebaat/ Rama peljästy. Saulin Gibeath pakene.
Jes 10:30 Sinä tytär Gallim huuda wahwast/ ota waari Laisa/ sinä radollinen Anathoth.
Jes 10:31 Madmena mene pois tieldä/ Gebimin asuwaiset juoxewat matcaans.
Jes 10:32 Ollan/ mitämax/ päiwäcunda Nobis/ nijn hän on käändäwä kätens tyttären Zionin wuoren päin/ ja Jerusalemin corkeuden puoleen.
Jes 10:33 Mutta cadzo/ HERra HERra Zebaoth/ on hackawa oxat wäellä/ ja lyhendäwä sitä corkiata.
Jes 10:34 Nijn että corkiat pitä alettaman/ ja tihkiä medzä pitä raudalla maahan hacattaman/ ja Libanonin pitä sen woimallisen cautta caatuman.

Vers. 8. Sillä hän sano) Nämät owat Assurin Cuningan sanat/ joita hän myös puhui cosca hän tuli Jerusalemin eteen/ cuin taitan luke Infr. $ 16. ja 4. Reg. $ 18:19.
v. 15. Taitaco kirwes) se on/ Jumalan on huokembi tehdä wericoirast mitä hän tahto/ cuin meidän nosta kirwestä/ saha eli sauwa. Ei tästä seura Jumalan nostawan/ wetäwän eli waatiwan jumalattomita pahuteen: sillä sijhen owat he kyllä walmit/ nijncuin on edellises seidzemennes versysä/ waan hän hallidze ja cohenda heidän hallituxens/ nijn ettei he caiketi sinne tule cuin he tahtowat/ waan sinne cuin HERra sen on aicoinut/ jota wastan ei he mitän tehdä taida.
v. 20. Silloin ei pidä) Tällä ei ymmärretä ainoastans se pelastus cuin tapahtui Assurin Cuningasta/ waan

erinomaisest ne harwat Judalaisist jotca olit uscowat Christuxen päälle ja autuaxi tulewat/ cuin nähdän Pawalista/ Rom. 9:27.
v. 27. Mätänemän) Nijncuin härkä caswa iken alda cosca hän tuli lihawaxi/ ja wäkewäxi/ että hän sen särke nijncuin mädännen köyden.
v. 28. Hän tule) Täsä hän kirjoitta Assurin Cuningan matcustamisest Jerusalemijn/ nijncuin sijtä joca sencaltaisita Caupungeita ryöstäis/ etc. $ mutta hän piti hacattaman maahan nijncuin medzän. Cuinga tämä ennustus on täytetty/ kirjoitetan Infr. $ c. $ 36. ja 37. 4. Reg. $ 8. ja 19.

XI. Lucu .

JEsaia ennusta Christuxest/ hänen sugustans/ v. 1.
wirastans/ ja tegoistans/ v. 2.
erinomattain hänen Canssastans/ että ne eläwät rackaudes ja rauhas/ ylimmäiset ja alemmaiset/ ja nekin jotca juuri sopimattomat ja angarimmat wiholliset owat ollet/ v. 6.
pacanain ja jäänyitten Israelis rippuwan hänesä/ v. 10.
älkö mingän Canssan woiwan sitä estä/ waan caicken mailman tulewan hänelle ja hänen Canssallens alemmaisexi/ v. 14.

Jes 11:1 JA widza on putcahtawa Isain cannosta/ ja wesa on hedelmöidzewä hänen juurestans.
Jes 11:2 Jonga päälle HERran Hengi lewäjä/ wijsauden ja ymmärryxen hengi/ neuwon ja wäkewyden hengi.
Jes 11:3 Taidon ja HERran pelgon hengi/ ja hänen haistamisens on HERran pelgos olewa. Ei hän duomidze silmäins nägön jälken/ eikä nuhtele corwains cuullon jälken.
Jes 11:4 Waan hän duomidze köyhiä wanhurscaudesa/ ja nuhtule maan radollisia cohtudella/ ja lyö maata hänen suuns sauwalla. Ja hänen huuldens hengellä tappa hän jumalattoman.
Jes 11:5 Wanhurscaus on hänen cuwehtens wyö/ ja usco hänen munascuidens side.
Jes 11:6 Sudet asuwat lammasten seas/ ja Pardus maca wohlain cansa. Wasicka myös ja nuori Lejoni/ ja syötin naudat käywät yhdes/ ja wähä poicainen caidze heitä.
Jes 11:7 Nijn myös lehmät ja carhut käywät yhdellä laituimella/ ja heidän wasickans myös ynnä macawat.
Jes 11:8 Ja Lejoni syö olkia nijncuin härkä/ ja imewä lapsi ihastu waskikärmen läwestä. Ja wieroitettu lapsi pistä kätens Basiliscuxen luolaan.
Jes 11:9 Ei kengän wahingoidze eikä turmele/ caikella minun pyhydeni mäellä. Sillä maa on täynäns HERran tundo/ nijncuin meri wedellä peitetty.

Jes 11:10 JA tapahtu sinä päiwänä/ että Isain juurta/ joca seiso Canssain lippuna/ pitä pacanain edzimän/ ja hänen lepons on cunnialinen olewa.
Jes 11:11 Ja HERra wielä toisen kerran cocotta kätens/ omistaman Canssans tähteitä/ jotca jäänet olit/ Assyrialaisilda/ Egyptiläisildä: Patroxelda/ Morilaisilda/ Elamitildä/ Sineareilda/ Hamateilda/ ja meren luodoilda.
Jes 11:12 Ja hän nosta lipun pacanoisa/ cocoman poisajetuita Israelistä ja hajotettuja Judasta/ neljästä maan culmasta.
Jes 11:13 Ja kijwaus Ephraimi wastan pitä lackaman/ ja Judan wiholliset pitä peräti catoman/ nijn ettei Ephraimin pidä cadehtiman Judata/ ja Judan ei pidä ahdistaman Ephraimi.
Jes 11:14 Mutta heidän pitä carcaman Philisterein caulaan länden päin/ ja ryöstämän idän asuwaiset. Edom ja Moab pitä heidän käsijns langeman/ ja Ammonin pojat pitä heille cuuliaiset oleman.
Jes 11:15 Ja HERra on kirowa Egyptin meren wirran/ ja lijcuttawa kätens wirta wastan hänen tuulens wäkewydesä. Ja lyö seidzemen coske nijn että kengis käydän ylidze.
Jes 11:16 Ja rata pitä oleman hänen jäänyelle Canssallens/ joca Assyrialaisilda jätetty oli: nijncuin Israelille silloin tapahtui/ cosca hän Egyptistä läxi.

Vers. 1. Widza) Isai oli Cuningas Dawidin Isä/ 1. Sam. 16. ja Dawidille oli luwattu/ että hänen sugustans oli Messias tulewa/ 2. Sam. 7:12. Sen sano täsä Jesaia tulewan/ cosca Dawidin eli Isain sucu oli joutunut nijn alas/ ettei enä sijtä nägy cuin cando eli juuri hacatusta puusta. Silloin on hän nijncuin wesa eli widza sijtä putkahtawa. Tämän ymmärryxen opetta meille Paulus Rom. 15:12. cusa hän tämän Christuxeen sowitta.
v. 4. Cohtudella) se on/ ei wihalla eli julmudella: waan toimella/ heidän hywäxens.
v. 6. Sudet asuwat) Ei tätä pidä nijn ymmärrettämän/ että nämät eläimet piti Christuxen tulles luopuman luonnostans/ waan tällä ymmärretän caickinainen Canssa/ Judalaiset ja pacanat/ Nimittäin/ Susilla/ Pardeilla/ ja Carhuilla wäkewät ja rickat: Caridzoilla/ Wohlilla ja Wasicoilla/ köyhät ja yxikertaiset. Että cosca nämät tulisit käätyxi Christuxen tygö/ nijn he tulisit nijn siwiäxi ja hiljaisexi/ että he aiwa hywin sopisit: joca myös nijn on tapahtunut. Sillä sijtä (sano Christus/ Ioh. 13:35.) tutan hänen opetuslapsens/ että he racastawat toinen toistans keskenäns.
v. 10. Hänen lepons) se on/ hänen seuracundans/ josa hän on asuwa/ caunistetan moninaisilla Pyhän Hengen lahjoilla.
v. 11. Omistaman) se on/ hän on Apostoleins cautta cudzuwa cocoon Jumalan lapset omaan waldacundaans/ Ioh. 11:52.

v. 15. Kiro meren wirran) se on/ hän otta caicki estet pois/ ettei mingän pidä estämän Christuxen waldacunnan menestystä.

XII. Lucu .

PRopheta ennusta cuinga Jumalan Canssa/ joca otti Christuxen wastan/ oli silloin kijttäwä ja ylistäwä Jumalata sen armon edestä/ cuin hän heille Christuxen cautta osotti.

Jes 12:1 SIlloin pitä sinun sanoman: Minä kijtän sinua HERra/ ettäs wihainen olet ollut minun päälleni/ mutta sinun wihas on palannut/ ja sinä lohdutat minua.
Jes 12:2 Cadzo/ Jumala on minun autuden/ minä olen turwas ja en mitän pelkä/ sillä HERra Jumala on minun wäkewyden/ ja minun wirten ja minun autuden.
Jes 12:3 Teidän pitä ammundaman wettä ilolla autuden lähteistä.
Jes 12:4 Ja silloin te sanotta: kijttäkät HERra/ ja saarnatcat hänen nimens/ julistacat Canssoisa hänen tecojans/ muistacat cuinga corkia hänen nimens on.
Jes 12:5 Weisatcat kijtost HERralle: sillä hän on woimallisest idzens asettanut: se olcon tiettäwä jocaidzesa maasa.
Jes 12:6 Ihastu ja iloidze sinä Zionin asuwainen: sillä Israelin Pyhä on suuri sinun tykönäs.

XIII. Lucu .

JEsaia rupe ennustaman pacanoita wastan/ että Jumala on rangaisewa heitä heidän pahain tecoins tähden. Ja saarna ensist täsä lugus Babelin asuwaisia wastan/ että HERra oli herättäwä wäkewän Canssan heitä wastan monesta maasta/ v. 1.
joiden piti nijn heitä häwittämän että se oli suuri suru/ v. 6.
ne piti oleman Mederit/ v. 17.
ja nijn se caunis Caupungi Babel/ oli wähän ajan peräst autiaxi tulewa/ v. 19.

Jes 13:1 TÄmä on Babelin cuorma cuin Jesaia Amoxen poica näki.
Jes 13:2 Nostacat liput corkeille wuorille/ huutacat cowin heitä wastan/ nostacat käten ylös/ andacat mennä pääruhtinasten sisälle owein cautta.
Jes 13:3 Minä olen käskenyt minun Pyhydeni/ ja cudzunut minun wäkewäni minun wihaani/ jotca iloidzewat

minun cunniasani.
Jes 13:4 Siellä on huuto isoista joucosta wuorilla/ nijncuin suuresta Canssasta huuto/ nijncuin humaus pacanain cootusta waldacunnasta/ HERRA Zebaoth warusta joucon sotaan.
Jes 13:5 Jotca caucaiselda maalda tulewat/ taiwan äristä/ tosin idze HERra hänen wihans joucolla/ häwittämän coco maata.
Jes 13:6 Surecat/ että HERran päiwä on juuri läsnä/ hän tule nijncuin häwitys Caickiwaldialda.
Jes 13:7 Sentähden pitä caicki kädet langeman maahan/ ja caicki ihmisten sydämet waipuman.
Jes 13:8 Hämmästys/ tusca ja kipu pitä tuleman heidän päällens/ heillä pitä oleman tuscan nijncuin lapsen synnyttäwäisellä/ yhden pitä toista cauhistuman/ heidän caswons pitä oleman punaisen nijncuin tulen.
Jes 13:9 Sillä cadzo/ HERran päiwä tule cauhiasti wihaisna/ julmana/ häwittämän maata/ ja sijtä teloittaman syndisitä.
Jes 13:10 Ettei tähdet taiwasa/ ja hänen Orionins ei paista kirckast/ Auringo ylöne syngiäst/ ja Cuu paista pimiästi.
Jes 13:11 Minä tahdon rangaista maan pijrin hänen pahudens tähden/ ja jumalattomat heidän wicains tähden/ ja tahdon lopetta coreitten ylpeyden/ ja nöyryttä jaloin ynseyden.
Jes 13:12 Nijn että mies pitä oleman callimbi puhdasta culda/ ja ihminen enä cunnioitettu cuin cullan cappale Ophirist.
Jes 13:13 Sentähden minä lijcutan taiwan/ nijn että maan pitä wapiseman paicastans HERran Zebaothin wihan cautta/ ja hänen wihans päiwän cautta.
Jes 13:14 Ja hänen pitä oleman nijncuin ajetun medzäwuohen/ ja nijncuin lauman ilman paimenda/ nijn että jocaidzen pitä palajaman Canssans tygö/ ja jocaidzen pakeneman hänen maallens.
Jes 13:15 Että jocainen cuin löytän/ se pitä pistettämän läpidze/ ja joca siellä läsnä on/ pitä miecalla langeman.
Jes 13:16 Pitä myös heidän lapsens heidän silmäins edes tapettaman/ heidän huonens ryöstettämän/ ja heidän emändäns häwäistämän.
Jes 13:17 Sillä cadzo/ minä herätän Mederit heidän päällens/ jotca ei edzi hopiata/ eikä kysy culda.
Jes 13:18 Waan ambua nuoria miehiä cuoliaxi joudzilla/ ja ei armahda äitin cohdun hedelmätä/ eikä säästä lastacan.
Jes 13:19 Näin pitä Babelin sen caickein caunimman waldacundain seas/ Chalderein coreuden cukistettaman Jumalalda/ nijncuin Sodoma ja Gomorra.
Jes 13:20 Nijn ettei siellä enä pidä asuttaman/ eli jocu siellä oleman ijancaickisest. Nijn ettei myös Arabein

sinne pidä yhtän maja tekemän/ eikä paimenet pihatto sinne rakendaman.
Jes 13:21 Waan cauhiat linnut pitä siellä macaman/ ja heidän huonens oleman täynäns petoja/ ja Strutzit pitä siellä asuman/ ja Lieckiöt pitä siellä hyppelemän/
Jes 13:22 Ja tarhapöllöit laulaman hänen caunistetuis huoneisans/ ja Drakit nijsä iloisisa linnoisa. Ja hänen aicans on pian tulewa/ ja hänen päiwäns ei pidä wijpymän.

Vers. 12. enä cunnioitettu) se on/ Canssa pitä oleman maasa nijn wähäinen cuin culda.
v. 14. Hänen pitä oleman) se on/ Babel.
v. 21. Cauhiat linnut) Hebreas on Zihim $, jolla ymmärretän caickinaiset medzälinnut. Ja petoin edest on siellä Ohim $, joca on nijn paljo cuin caickinaiset neljäjalcaiset pedot. Tämä ennustus on täytetty/ cosca Cyrus Persian ja Medein Cuningas sai Babelin alans/ josta puhutan Esdrae $ 1. Dan. 5:30.

XIV. Lucu .

PRopheta lohdutta wielä hänen Canssans/ HERran armaidzewan heitä ja pelastawan heidän fangeuxestans/ nijn että pacanatkin wijmein piti heihin suostuman/ ja heidän omaxens tuleman/ v. 1.
silloin piti heidän ihmettelemän ja puhuman sijtä/ cuinga HERra oli auttanut heitä heidän orjudestans/ ja cukistanut sen wäkewän Babelin Cuningan hänen suuresta wäkiwallastans ja woimastans/ v. 4.
sillä hän ylpeili ja tahdoi olla Jumalan caldainen/ oli myös Jumala hänen sysäwä Helwettin alas/ ynnä muiden cansa/ v. 12.
ja häwittäwä hänen lapsens/ nijn ettei heidän enä pitänyt kengimän/ v. 21.
uhca myös Assurin Cuningasta/ että hän piti Judan maalla telattaman/ v. 24.

Jes 14:1 SIllä HERra armahta Jacobin päälle/ ja walidze wielä nyt Israelin/ ja pane heitä hänen maahans/ ja muucalaisten pitä andaman idzens heidän alans/ ja suostuman Jacobin huoneseen.
Jes 14:2 Ja Canssan pitä ottaman heitä tygöns/ ja wiemän heitä heidän paickans/ nijn että Israelin huone on omistawa heitä HERran maasa palwelioixi ja pijcoixi/ ja pitä heitä fangina pitämän/ joilda he olit fangitut/ ja nijn he wallidzewat heidän waiwaitans.
Jes 14:3 Ja sijhen aican cuin HERra on andawa sinulle lewon sinun surustas/ murhestas ja waiwastas/ ja sijtä cowasta orjudesta josas olit.
Jes 14:4 Nijn sinun pitä puhuman näin Babelin Cuningasta wastan/ ja sanoman: Cuinga waiwaja on tullut peräcaton/ ja weron laskemus on loppuun joutunut.

Jes 14:5 HERra on taittanut jumalattomain widzan/ sen wäkewän widzan.
Jes 14:6 Joca löi Canssa julmudes ilman lackamat/ ja wallidzi pacanoita angarudella/ ja waiwais heitä ilman laupiutta.
Jes 14:7 Nyt on cuitengin coco mailmalla lepo/ ja on alallans/ ja riemuidze ilosa.
Jes 14:8 Ja hongat riemuidzewat sinusta/ ja Cedrit Libanonis/ ja sanowat/ ettäs macat/ nijn ei nouse yhtän joca meitä maahan hacka.
Jes 14:9 Helwetti wapisi alhalla sinua/ sinun tulemisestas. Se herättä sinulle cuollet/ caiken mailman Caurit/ ja käski caickia pacanain Cuningoita nosta heidän istuimildans.
Jes 14:10 Yhden toisens perästä puhuman ja sanoman sinulle: sinä olet myös lyöty nijncuin mekin/ ja sinun kätes käy nijncuin meidängin.
Jes 14:11 Sinun coreudes on joutunut Helwettin alas sinun candeleis kilisemisellä. Coin pitä oleman sinun wuotes/ ja madot sinun peittes.
Jes 14:12 Cuinga sinä caunis cointähti olet pudonnut taiwasta? cuingas olet maan päälle langennut/ joca pacanat teit heicoxi?
Jes 14:13 Etkös cummingan ajatellut sydämesäs: minä astun taiwaseen ja corgotan istuimeni Jumalan tähtejä ylidzen/ minä istutan idzeni todistuxen wuorelle/ sille puolelle pohjan päin.
Jes 14:14 Minä tahdon waelda corkeitten pilwein päällä/ ja olla caickein corkeimman wertainen.
Jes 14:15 Tosin/ sinä menet Helwettijn/ luolan puolelle.
Jes 14:16 Joca sinun näke/ hänen pitä cadzeleman sinua/ ja cadzoman päälles/ ja sanoman: ongo se se mies/ joca mailman saatti wärisemän/ ja waldacunnat wapiseman?
Jes 14:17 Joca maan pijrin autiaxi saatti/ ja cukisti siellä Caupungit/ ja ei kirwottanut hänen fangejans?
Jes 14:18 Caicki pacanain Cuningat macawat cuitengin cunnialla/ jocainen huonesans.
Jes 14:19 Mutta sinä olet hyljätty haudastas nijncuin turmeldu oxa/ nijncuin lyötyin waattet/ jotca miecalla owat cuoliaxi pistetyt/ jotca menewät alas kiwicuoppan/ nijncuin tallattu raato.
Jes 14:20 Ei sinua pidä nijn haudattaman cuin ne: sillä sinä olet häwittänyt sinun maas/ ja lyönyt sinun Canssas/ sentähden ei pidä ikänäns muistettaman sitä ilkiätä siemendä.
Jes 14:21 Walmistacat teurastaman hänen lapsians/ heidän Isäins pahain tecoin tähden/ ettei he nousis eli pereis maata/ eikä täyttäis maan pijriä Caupungeilla.
Jes 14:22 Ja minä tulen heidän päällens/ sano HERra Zebaoth: ja häwitän Babelis hänen muistons/ hänen jäänens/ sikiäns ja sucucundans/ sano HERra:
Jes 14:23 Ja teen hänen tarhapöllöin perinnöxi ja wesiculjuxi/ ja käwäisen hänen häwityxen luudalla/ sano

HERra Zebaoth.
Jes 14:24 HERra Zebaoth on wannonut/ ja sanonut: mitämax/ että sen pitä nijn tapahtuman cuin minä ajattelen/ ja pitä nijn pysymän cuin minun mielesän on.
Jes 14:25 Että Assur telatan minun maasani/ ja minä tallan hänen minun wuorellani/ että hänen ikens heildä otetaisin/ ja hänen cuormans heidän cauloistans tulis pois.
Jes 14:26 Nämät owat hänen juonens cuin hän pitä caikisa maan paicoisa/ ja se on se cocotettu käsi caickein pacanain ylidze.
Jes 14:27 Sillä HERra Zebaoth on sen päättänyt/ cuca tahto kieldä? ja hänen kätens on cocotettu/ cuca woi sen wäändä pois?
Jes 14:28 SInä wuonna cuin Cuningas Ahas cuoli/ nähtin tämä cuorma.
Jes 14:29 Sinä Philistea älä nijn cowin riemuidze/ että se widza/ joca sinua löi/ on taitettu: sillä kärmen juuresta on tulewa Basiliscus/ ja hänen hedelmäns on nijncuin palawan lendäwäisen Drakin.
Jes 14:30 Sillä tarwidzewaisen esicoiset pitä corjaman idzens/ ja köyhät suruttomast lepämän/ mutta sinun juures tapan minä näljällä/ ja suretan hänen jäänens.
Jes 14:31 Surcuttele sinuas owi/ huuda sinä Caupungi/ coco Philisterein maa on marras: sillä pohjaisest tule sawu/ ja ei yxikän ole hänen majasans.
Jes 14:32 Ja mitä pacanain sanansattajat wastawat? nimittäin/ että HERra on perustanut Zionin/ ja siellä pitä radollisille hänen Canssastans turwa oleman.

Vers. 1. Muucalaisten) se on/ pacanat owat tulewat. Israelin Jumalan tundoon/ ja tulewat heidän weljixens uscosa
v. 9. Helwetti wapisi alhalla) Propheta ilmoitta cuinga ne muut jumalattomat Cuningat ja wericoirat terwettäwät Helwetis Babelin Cuningasta/ ja pilckawat händä/ että hän myös oli sinne tullut/ jota ei hän olis usconut. v. eod. $ Caurit) Owat jumalattomat herrat ja wericoirat.
v. 11. Sinun candeleis kilisemisellä) se on/ woima ja ilo owat loppunet.
v. 19. kiwicuoppaan) se on/ kiwiseen hautaan.
v. 27. Cuca tahto kieldä) Ei tästä seura caicki olewan peräti lujasti suljetut/ ettei mitän enä ole ehdos/ waan caicki mitä tapahtu/ pitä nijn hänen päätöxens jälken tapahtuman: sillä Jumala on monda asiata ehdoxi jättänyt/ nijncuin ihmisen tahdon mones cappales. Syr. $ 15:12. nijn on hän myös idze wapa/ että mitä hän on päättänyt/ sen hän myös idze taita muutta nijncuin hänen näky/ Ier. 18:7. waicka ei kengän muu sitä muutta taida/ josta täsä ainoastans puhutan.

XV. Lucu .

Alijs $ pars $. 14. PRopheta neuwo Philisterejä ettei he aiwa paljo riemuidzis Cuningas Ahaxen cuolemast: sillä hänen juuristans oli se tulewa joca heitä enä oli surettawa/ v. 29.
että he ymmärräisit HERran/ warjelewan Israeli/ v. 32.

Jes 15:1 TÄmä on Moabin cuorma: yöllä tule Urin häwitys Moabis/ jo on pois/ yöllä tule Kirin häwitys Moabis/ jo on pois.
Jes 15:2 He menewät Baithin ja Dibonin Altarille/ itkemän ja sureman Nebot ja Metbat Moabis/ caicki päät owat ajellut/ caicki parta on leicattu.
Jes 15:3 Heidän catuillans käywät he kiedoitut säckeihin/ heidän cattoins päällä ja catuilla he caicki idzens surcuttelewat/ ja tulewat itkein alas.
Jes 15:4 Hesboni ja Eleale huutawat/ nijn että se cuulu haman Jahzan/ sentähden asettencandajat surcuttelewat idzens Moabis/ että heidän sielullens käy nurin.
Jes 15:5 Minun sydämen huuta Moabi/ heidän culkians pakenewat aina Zoarin/ colmicarjaista lehmä: sillä he menewät Luhithijn ja itkewät/ ja tiellä Horonaimin päin nouse waikia huuto.
Jes 15:6 Sillä Nimrimin wedet cuiwawat/ nijn että heinä siellä cuiwettu ja ruoho lacastu/ ja ei yhtän wiherjäistä ruoho caswa.
Jes 15:7 Sillä ne tawarat cuin he coonnet owat/ ja Canssa jonga he warustanet owat/ wiedän pajuojan ylidzen.
Jes 15:8 Huuto hajo Moabin rajoja ymbärins/ he itkewät haman Eglaimin/ ja itkewät Elimin caiwon tykönä.
Jes 15:9 Että Dimonin wedet owat werta täynäns. Sijhen minä tahdon wielä enä anda tulla Dimonin päälle/ ja myös heidän päällens jotca Moabin Lejonist tallella owat/ ja jäänyitten päälle maasa.

Vers. 31. Sawu) se on/ isoi joucko/ joca ei waella yxinäns/ mutta suurin joucoin.

XVI. Lucu .

Al. $ 15. PRopheta ennusta Moabiterein surkiata häwitystä/ ja myös sitä itcua ja walitusta cuin heidän seasans oli olewa heidän suuren onnettomudens tähden/ v. 1.
haman loppun asti. Sijtte lohdutta hän idzens ja hänen Canssans/ harwoilla sanoilla/ sijtä armon

waldacunnasta cuin heidän seasans piti asetettaman/ v. 5.
posteriori $.

Jes 16:1 LÄhettäkät Maanherran caridzat Selast corpeen Zionin tyttären wuorelle.
Jes 16:2 Mutta nijncuin lindu lendä pois/ joca pesästäns ajettu on/ nijn pitä Moabin tyttärelle tapahtuman/
cosca hän mene Arnonin ohidze.
Jes 16:3 Pitäkät neuwo yhdesä/ sanocat duomio/ tee sinulles puolipäiwän warjo nijncuin yö/ sala ajetut/ ja
älä ilmoita culkioita.
Jes 16:4 Anna minun ajetuilleni yönsia tykönäs/ ole Moab heidän warjeluxens häwittäjätä wastan/ nijn
waiwaja saa lopun/ cukistaja lacka/ ia sotcuja tauco maasa.
Jes 16:5 Mutta istuin walmistetan armosta yhdelle istua/ totudes/ Dawidin majasa/ duomita ja edziä
oikeutta/ ja tehdä oikein.
Jes 16:6 Mutta me cuulemma Moabin ylpeydest/ että hän on aiwa ylpe/ nijn että hänen ylpeydens/
coreudens ja wihans on suurembi cuin hänen woimans.
Jes 16:7 Sentähden pitä yhden Moabitin itkemän toista/ heidän pitä caickein itkemän/ Kir Haresethin
Caupungin perustuxia pitä rambain huocaman.
Jes 16:8 Sillä Hesbon on tullut autiaxi maaxi/ Sibmas owat wijnapuut turmellut/ Herrat owat pacanain seas
sotcunet hänen callit wijnapuuns/ ja owat tullet Jaeserin asti/ ja waeldawat corpe ymbäri/ hänen wijnaoxans
owat hajotetut ja wiedyt meren ylidzen.
Jes 16:9 Sentähden minä itken Jaeserin tähden/ ja Sibman wijnapuun/ ja wuodatan monda pisarata
Hesbonin ja Elealen tähden: sillä laulu on langennut sinun suwees ja tuloos/
Jes 16:10 Nijn että ilo ja riemu lacka kedolla/ ja ei wijnamäisä iloita eikä huuta/ eli puserreta wijna
cuurnisa/ minä olen lopettanut laulun.
Jes 16:11 Sentähden minun sydämen cumise Moabin tähden cuin candele/ ja minun sisällyxeni KirHarexen
tähden.
Jes 16:12 Silloin pitä ilmoitettaman cuinga Moab on suuttunut Altarijn/ ja cuinga hän on mennyt kirckoons
rucoileman/ ja ei cuitengan ole mitän aicoin saanut.
Jes 16:13 Tämä on se cuin HERra sijhen aican puhui Moabi wastan. Mutta nyt puhu HERra/ ja sano:
Jes 16:14 Colmena wuonna nijncuin palwelian wuodet owat/ pitä Moabin cunnian/ joca suuri ja corkia on/
tuleman pienexi/ nijn että aiwa wähän pitä jäämän/ ja ei paljo.

Vers. 5. Colmicarjaista lehmä) Moab cudzutan täsä colmicarjaisexi lehmäxi/ että se oli caunis maa ja ricas

Canssa/ nijncuin nuori lehmä on hedelmällinen ja lypsä kyllä.
v. 8. Lejonist) Moabin Lejonixi cudzutan täsä woimalliset/ ja hän tahto sanoa: että sekä Herrain ja myös alammaisten/ jotca jääwät/ pitä wielä enä onnettomutta saaman.
v. 1. Lähettäkät) se on/ lähettäkät uhria Jerusalemijn ja coetelcat mitä se teitä autta/ cuin hän olis tahtonut sano: ei sengän pidä teitä auttaman.
v. 9. Laulu) se on/ riecuna wiholliselda/ sen sias cuins ennen iloisesta lauloit.
v. 12. suuttunut Altarijn) se on/ että hän on waiwannut idzens turhan/ moneilla uhreilla ja väärällä Jumalan palweluxella.
v. 14. Colmena wuonna) Tämä ennustus on cohta sen jälken täytetty/ cosca Cuningas Salmanasser Assyriast wei pois ne kymmenen Israelin sucucunda: silloin hän cukisti ja raateli myös Moabin. Taas ei paljo wäliä/ Cuningas NebucadNezar/ cuin hän oli woittanut Jerusalemin ja Judan/ josta Iosephus $ puhu/ Antiq. $ lib. $ 10. cap. $ 11.

XVII. Lucu .

JEsaia ennusta wielä Syrian pääcaupungita Damascua wastan/ että se piti myös cukistettaman muiden Syrian Caupungein cansa/ v. 1.
ja Israelin waldacunda/ että ainoastans harwat piti sijtä jäämän/ v. 4.
että he olit hyljännet heidän HERrans Jumalans/ v. 10.
cuitengin oli Herra rangaisewa sentähden heidän wihollisians/ ja teloittawa heidän/ v. 13.

Jes 17:1 TÄmä on Damascun cuorma: cadzo/ ei Damascun pidä oleman enä Caupungina/ waan rauwennun kiwirouckion.
Jes 17:2 Aroerin Caupungeista pitä luowuttaman/ nijn että Peurat käywät siellä laituimella/ ja ei heitä kengän ulos aja.
Jes 17:3 Ja Ephraimin linnat pitä tuleman pericatoon/ ja Damascun waldacunda. Ja jäänen Syrias pitä oleman nijncuin Israelin lasten cunnia/ sano HERra Zebaoth.
Jes 17:4 Silloin pitä Jacobin cunnian ohucaisexi tuleman/ ja hänen lihavan ruumins laihaxi: sillä hänen pitä silloin tuleman/ nijncuin cosca jocu cocoais jywiä elonaicana:
Jes 17:5 Ja nijncuin cosca jocu corjais tähkäpäitä käsiwarrellans/ ja nijncuin jocu nouckeis tähkäpäitä Rephaimin laxosa/ ja jocu jälkinouckiminen tulis.
Jes 17:6 Nijncuin cosca jocu pudista öljypuita/ ja on caxi eli colme marja ylhällä ladwasa/ eli nijncuin neljä

eli wijsi marja rippuwat/ wielä oxisa/ sano HERra Israelin Jumala.
Jes 17:7 Silloin pitä ihmisen pysymän hänesä joca hänen tehnyt on/ ja hänen silmäns pitä cadzeleman Israelin Pyhä.
Jes 17:8 Ja ei pitämän Altarista jonga hänen kätens owat tehnet/ ja ei sitä cadzoman jonga hänen sormens tehnet owat/ eli meidzistöitä taicka cuwia.
Jes 17:9 Silloin pitä hänen wäkewydens Caupungein tuleman nijncuin hyljätyn wesan eli oxan/ joca oli Israelin lasten edest hyljätty/ ja pitä tuleman autiaxi.
Jes 17:10 Sillä sinä olet unhottanut sinun autuudes Jumalan/ ja et ajatellut sinun wäkewydes callion päälle: sentähden pitä sinun istuttaman ihanita wesoja/ mutta nijn sinä olet istuttanut wijnaoxia muucalaisille.
Jes 17:11 Istuttamisen ajalla sinä kyllä ahkeroidzet/ että sinun jywäs aicanans caswais/ mutta sykysyllä cosca lyhtet corjaman pitä/ saat sinä surullisen murhen sijtä.
Jes 17:12 Woi sitä peräti paljo Canssa/ se on pauhawa nijncuin meri/ ja Canssan hyminä on carcawa/ nijncuin isoi wesi lange.
Jes 17:13 Tosin nijncuin isoi wesi lange/ nijn on Canssa carcawa/ mutta hän on curittawa heitä/ ja heidän pitä cauwas pakeneman/ ja wainoman heitä nijncuin tomulle tapahtu wuorella tuulelda/ ja nijncuin ymmyrjäiselle tapahtu tuulis pääldä.
Jes 17:14 Cadzo/ ehtona on peljästys käsillä/ ja ennen amua ei he ensingän ole. Tämä on heidän palckans/ jotca meitä ryöstäwät: ja heidän perindöns/ jotca meildä meidän omam temmawat.

Vers. 3. Linnat) hän cudzu Damascun Ephraimin linnaxi/ että Ephraim/ se on/ Israelin waldacunda oli lijtos heidän cansans ja luotit idzens heihin.
v. 9. Wäkewydens Caupungein) Nimittäin ne Caupungit joisa heidän epäjumalans ja jumalan palweluxens oli/ joihin he idzens luotit.
v. 12. Peräti paljo Canssa) Nimittäin/ Assyrialaiset/ joille hän ennusta peräcato ja häwitystä/ Canssallens lohdutuxexi. Joca myös heille tapahtu/ cuin saadan luke. Infr. $ cap. $ 37.

XVIII. Lucu .

JEsaia ennusta Murjanin maan Canssa wastan/ v. 1.
että ne piti myös cukistettaman/ v. 3.
mutta nijn/ että cuitengin monda heistä piti aicanans tuleman käätyxi Israelin Jumalan tygö/ v. 7.

Jes 18:1 WOi sitä maata joca waelda sijpein warjon alla/ tällä puolella Ethiopian wirtoja/
Jes 18:2 Joca sanan lähettä merelle/ ja culke wedellä ruocoisesa hahdesa: Mengät nopiast matcan sanansaattajat/ sen Canssan tygö joca rewäisty ja ryöstetty on/ sen Canssan tygö joca julmembi on cuin jocu muu/ sen Canssan tygö joca siellä ja täällä mitattu ja tallattu on/ jonga maa wirtain hallus on.
Jes 18:3 Te caicki jotca asutta maan päällä/ ja te cuin maasa oletta/ saatte nähdä cuinga lippu nostetan wuorella/ ja cuulla cuinga waskitorwella soitetan.
Jes 18:4 Sillä näin sano HERra minulle: minä olen hiljaxens ja cadzelen minun majastani/ nijncuin palawus joca saten cuiwa/ ja nijncuin caste elonajan palawudes:
Jes 18:5 Sillä ennen elonaica/ cosca tulo walmixi tule/ ja röhkömarjat kypsendywät/ täyty oxat leicata sirpillä/ ja wijnapuut hacata/ ja heittä pois:
Jes 18:6 Nijn että ne jätetän coconans linnuille wuorten päällä/ ja eläimille maasa/ nijn että linnut suwella tekewät sijhen pesäns/ ja caickinaiset eläimet macawat sijnä talwella.
Jes 18:7 Silloin se rewitty ja ryöstetty Canssa/ joca julmembi on cuin jocu muu/ joca siellä ja täällä mitattu ja tallattu on/ jonga maa wirtain hallus on/ tuo HERralle Zebaothille lahjoja/ sijhen paickan josa HERran Zebaothin nimi on/ Zionin wuoren tygö.

Vers. 1. Sitä maata) Se maa on Egyptin ja punaisen meren wälillä/ Niluxen wirran tykönä/ jonga asuwaiset cudzutan Troglotiläisixi/ Egyptiläisixi/ Arabialaisixi ja Ismaelitereixi: sillä näillä owat hahdet ruogoista/ nijncuin Plinius $ kirjoitta/ lib. $ 7. nat. $ hist. $ cap. $ 56. & lib. $ 13. cap. $ 11. ja kerscawat idzens sijtä/ että he eläwät ryöstöstä ja warcaudesta.
v. 7. Tuo HERralle) Tämä on ennustettu Christuxen ajasta/ ja silloin täytetty.

XIX. Lucu .

MUrianilaisist tule Propheta Egyptiläisijn/ ja ennusta HERran rangaisewan myös heitä sodalla/ ja julmalla tyrannilla/ v. 1.
lähettäwän myös heille näljän ja callin ajan/ nijn että heidän elatuxens estetän/ v. 5.
ja nijn/ ettei heidän tietäjäns tästä ensingän tiedä: jotca noitumisellans pettäwät heitä/ v. 11.
cuitengin käändy heistä monda HERran Israelin Jumalan tygö/ ja oppi cunnioittaman/ palweleman ja tundeman händä/ v. 18.
jota myös Assyrialaisten pitä tekemän/ v. 21.

Jes 19:1 TÄmä on Egyptin maan cuorma: cadzo/ HERra on waeldapa nopiasa pilwesä/ ja tulewa Egyptijn. Silloin pitä epäjumalain Egyptis wapiseman hänen edesäns/ ja Egyptiläisten sydämen pitä wawahtaman.
Jes 19:2 Ja minä hytytän Egyptiläiset toinen toisens päälle/ nijn että yhden weljen pitä sotiman toista wastan/ yhden ystäwän toista wastan/ yhden Caupungin toista wastan/ ja yhden waldacunnan toista wastan.
Jes 19:3 Ja ei Egyptiläisillä pidä oleman sydändä/ ja minä teen heidän neuwons tyhjäxi. Nijn he sijs kysywät epäjumalilda/ welhoilda/ noidilda ja tietäildä.
Jes 19:4 Mutta minä annan Egyptiläiset julmain Herrain käsijn/ ja cowan Cuningan pitä hallidzeman heitä/ sano HERra HERra Zebaoth.
Jes 19:5 Ja wesi pitä meresä cuiwuman/ nijn myös wirrat pitä wähenemän ja catoman.
Jes 19:6 Järwein pitä juoxeman pois/ nijn että lammiwedet pitä wähenemän ja cuiwuman/ ruoco ja caisila catoman.
Jes 19:7 Ja ruoho ojain tykönä/ ja caickinainen jywä wetten tykönä/ pitä lacastuman ja tyhjään tuleman.
Jes 19:8 Ja calamiesten pitä murhettiman/ ja caicki cuin ongen heittäwät weteen/ pitä walittaman/ ja caicki ne cuin wercot weteen laskewat/ pitä murhellisexi tuleman.
Jes 19:9 Ne pitä häwäistämän jotca hywä langa tekewät/ ja wercko cutowat.
Jes 19:10 Ja ne joilla on calaarcut/ caickein nijden cansa jotca lammicoita palcan edest tekewät/ pitä sureman.
Jes 19:11 ZOanin pääruhtinat owat tyhmät/ Pharaon taitawat neuwonandajat owat heidän neuwosans hulluxi tullet/ mixi te sijs sanotte Pharaosta: minä olen taitawan miehen lapsi/ ja olen wanhoista Cuningoista tullut?
Jes 19:12 Cusa sijs owat nyt sinun taitawas? anna heidän sano ja opetta sinuas/ mitä HERra Zebaoth on Egyptistä aicoinut.
Jes 19:13 Mutta Zoanin pääruhtinat owat tullet tyhmixi. Nophin pääruhtinat owat petetyt/ he peipoittelewat Egyptin sucuin culmakiwen.
Jes 19:14 Sillä HERRA on wuodattanut heidän secaans wäärän hengen/ pettämän Egyptiä caikisa mitä he tekewät/ nijncuin juopunu horju oxetesans.
Jes 19:15 Ja ei pidä Egyptillä oleman päätä eli händä/ oxa eli cando.
Jes 19:16 Silloin pitä Egyptin oleman nijncuin waimot/ pelkämän ja wawahtuman/ cosca HERRA Zebaoth häälyttä kättäns heidän päälläns.
Jes 19:17 Ja Egyptin pitä pelkämän Judan maata/ nijn että sen/ joca sitä ajattele/ pitä peljästymän HERran Zebaothin neuwo/ jonga hän sijtä on pitänyt.

Jes 19:18 Sijhen aican pitä wijsi Caupungita Egyptisä Canaan kielellä puhuman/ ja wannoman HERran Zebaothin cautta/ jocainen heistä pitä häwityxen Caupungixi cudzuttaman.
Jes 19:19 Silloin pitä HERran Zebaothin Altari keskellä Egyptin maata oleman/ ja HERran wartiowaha hänen ärisäns.
Jes 19:20 Joca pitä merkixi ja todistuxexi oleman HERralle Zebaothille Egyptin maasa: sillä heidän pitä HERran tygö huutaman heidän waiwajains tähden/ nijn hän heille lähettä wapahtajan ja Sangarin joca heitä autta.
Jes 19:21 Sillä HERra tutan Egyptis/ ja HERra tunde myös silloin Egyptiläiset. Ja he palwelewat händä uhrilla/ ja ruocauhrilla/ ja lupawat HERralle lupausta/ ja sen pitäwät.
Jes 19:22 Ja HERra on waiwawa Egyptiläisiä/ ja parandawa jällens: sillä he palajawat HERran tygö/ ja hän anda rucoilla händäns/ ja paranda heitä.
Jes 19:23 Silloin on tie awoin Egyptist Assyriaan/ Assyrialaisten mennä Egyptijn/ ja Egyptiläisten Assyriaan/ että Assyrialaiset ja Egyptiläiset ynnä palwelisit Jumalata.
Jes 19:24 Silloin Israel piti idze colmandena oleman/ Assyrialaisten ja Egyptiläisten cansa/ sen siunauxen cautta joca on olewa maan päällä.
Jes 19:25 Sillä HERra Zebaoth on siunawa heitä/ ja sanowa: siunattu ole sinä Egypti minun Canssan/ ja sinä Assur minun käsialani/ ja sinä Israel minun perimisen.

Vers. 2. Toinen toisens päälle) Cohta tämän ennustuxen perästä/ Cuningas Manassen aicana/ cuoli Egyptiläisten Cuningas/ ja waldacunda oli ilman Cuningasta caxi wuotta/ silloin nousit caxitoistacymmendä pääruhtinasta maata hallidzeman/ jotca sijtte tulit eripuraisexi/ ja ajoit yhden nijstä pois/ nimittäin Psammeticum. Joca sijtte sai jällens Jonerein awulla maan alans/ suuren sodan ja wahingon cautta/ nijncuin Herodot. ja Diod. kirjoittawat/ tästä näky Jesaia ennustawan/ waicka ei paljon aica sijtte Egypti myös waiwattin Assyrian Cuningalda.
v. 13. Culmakiwen) se on/ Cuningan.
v. 14. HERra on wuodattanut) Cadzo 3. Reg. $ 22:22.
v. 18. Wijsi Caupungita) Täsä on määrätty lucu/ määrättömän edestä/ se on/ monda Egyptin Caupungita tulewat Israelin Jumalan tundoon. Joca on tapahtunut Christuxen Apostolein saarnain cautta/ cuin Kirckoin Aicakirjat todistawat (Canaan kielellä puhuman) se on/ heidän pitä nijn puhuman ja opettaman Jumalasta/ cuin mekin nyt täsä Canaan maasa teemme.
v. 21. Lupauxen) se on heidän pitä luopuman Perkelestä ja caikista epäjumalista/ ja lupaman palwelewans

ainoata Jumalata. Ei tästä seura/ että heidän pitä idzens lupaman Clöstärijn eli muuhun turhuteen/ joita ei Jumala ole käskenyt. Cadzo Lev. $ 27:2. ja Num. $ 30:4.

XX. Lucu .

PRopheta saa käskyn/ että hänen pitä idzens häijyst waatettaman/ sixi merkixi/ että Assyrian Cuningas oli Egyptiä ja Ethiopiata cowin waiwawa/ v. 1.
etc. $

Jes 20:1 SInä wuonna cuin Tarthan tuli Asdodijn/ jonga Assyrian Cuningas Sargon oli lähettänyt/ ja sodei Asdodia wastan ja woitti sen:
Jes 20:2 Silloin puhui HERra Jesaian Amoxen pojan cautta/ ja sanoi: mene ja rijsu säcki cupeistas ja kengät jalgoistas/ ja hän teki nijn/ ja käwi alasti ja paljain jalgoin.
Jes 20:3 Sanoi sijs HERra: nijncuin minun palwelian Jesaia käy alasti ja paljailla jalgoilla/ colmen ajastajan merkixi ja ihmexi Egyptille ja Ethiopialle:
Jes 20:4 Nijn on Assyrian Cuningas ajawa sitä fangittua Egyptiä/ ja häwitettyä Ethiopiata/ sekä nuoria että wanhoja/ alastomia ja paljasjalcaisia/ paljastetun häwyn cansa/ Egyptille häwyxi.
Jes 20:5 Ja heidän pitä peljästymän ja häpemän Ethiopiata/ johon he idzens luotit/ ja sitä wastan Ethiopian Egyptiläisiä/ joista he idzens kerscaisit.
Jes 20:6 Ja näiden luotoin asuwaiset pitä silloin sanoman: ongost se meidän turwam/ johonga me olemma paennet apua saaman/ että me Assyrian Cuningalda pelastettaisin? cuin caunist me olemma pääsnet.

Ver. 1. Sargon) Tämä luullan Sanheribixi: sillä hänen päämiehens jonga hän lähetti Jerusalemijn/ cudzuttin myös Tarthanixi/ nijncuin tämäkin/ josta luetan 4. Reg. $ 18:17.
v. 2. Alasti ja paljain jalgoin) Ei ärmätit eikä paljasjalcaiset munkit taida tällä heitäns wastata/ muutoin jollei he wahwista saanens sencaltaista käskyä/ cuin Jesaia täsä sai.

XXI. Lucu .

ENnustetan Babelita ja muita maacundia wastan/ cuinga Babel Persiläisildä ja Mediläisildä piti häwitettämän/ v. 1.
nijn myös oli tapahtuwa Edomille/ v. 11.

ja Arabialle/ v. 13.

Jes 21:1 TÄmä on corwen cuorma meren tykönä: nijncuin tuuli tule etelästä/ joka caicki käändä ylösalaisin/ nijn se tule corwesta/ cauhiasta maasta. Sillä minulle on osotettu cowa näky.
Jes 21:2 Pettäjä tule toista wastan/ häwittäjä toista wastan/ mene ylös Elam/ pijritä heitä Madai/ minä lopetan caicki hänen huocauxens.
Jes 21:3 Sentähden owat minun cupeni täynäns kipua/ ja ahdistus on minun käsittänyt nijncuin lapsen synnyttäjän/ minä kyyristän minuni cosca minä sen cuulen/ ja peljästyn cosca minä sen näen.
Jes 21:4 Minun sydämen wapise/ cauhistus on minun peljättänyt/ sentähden ei ole minulla ollut suloisella yöllä yhtän lepo.
Jes 21:5 Walmista pöytä/ anna walwoitten walwo/ syökät/ juocat/ noscat te pääruhtinat ja woidelcat kilwet.
Jes 21:6 Sillä HERra sano näin minulle: mene ja toimita wartio/ joca cadzelis ja ilmoitais.
Jes 21:7 Mutta hän näke radzastajat ajawan ja menewän Aseilla ja Cameleillä/ ja pitä sijtä wisun waarin.
Jes 21:8 Ja hän huusi/ nijncuin Lejoni/ HERra/ minä olen wartialla yli päiwä/ ja olen minun wartiollani caicki yöt.
Jes 21:9 Ja cadzo/ siellä tule yxi waunusa/ ja caxi radzahin/ joca wasta ja sano: Babel on langennut/ se on langennut/ ja caicki hänen jumalains cuwat owat lyödyt maahan.
Jes 21:10 O minun tappamisen ja minun rijheni permando/ mitä minä olen HERralda Zebaothilda Israelin Jumalalda cuullut/ sen minä teille ilmoitan.
Jes 21:11 Tämä on Duman cuorma/ Seirist huutan minua: wartia mitä yö culu? wartia mitä yö culu?
Jes 21:12 Wartia sanoi: cuin amu tule/ nijn wielä yö on/ jos te wielä kysytte/ nijn teidän pitä wielä sijtte palajaman ja taas kysymän.
Jes 21:13 Tämä on Arabian cuorma: teidän pitä yötymän Arabian medzäsä Dedanimin tiellä.
Jes 21:14 Candacat wettä janowata wastan/ te cuin asutte Theman maasa.
Jes 21:15 Taritcat pakenewaisille leipä: sillä he pakenewat miecka/ paljasta miecka/ jännitettyä jousta/ isoja sota.
Jes 21:16 Sillä nijn sano HERra minulle: wielä nyt wuosi/ nijncuin palcollisen wuodet owat/ nijn pitä caiken Kedarin cunnian huckuman.
Jes 21:17 Ja ne jäänet ambujat Kedaris pitä wähemmäxi joutuman: sillä HERra Israelin Jumala on sen sanonut.

Vers. 2. Elam/ Madai) Owat Persialaiset ja Mediläiset v. eod. $ Caicki hänen huocauxens) Jonga hän

matcan saatta: sillä cuin hän waiwais Canssa/ erinomattain Jumalan Canssa.
V. 10. Minun rijheni) Babel on Jumalan rijhi: sillä hän tahto hänen tappa pilwaxi.
v. 11. Duman) Tämä luetan Ismaelin sugun secaan/ Gen. $ 25:14.
v. 12. Yö) se on pime ja surullinen aica.
v. 17. Kedaris) Tämä oli myös Ismaelin poica/ hänestä on yxi osa Arabialaista/ nimittäin/ ne cuin owat kiwisesä Arabiasa.

XXII. Lucu .

PRopheta ennusta Jerusalemia ahdistettawan ja sen asuwaiset wietäwän fangina pois/ v. 1.
waicka he tuhlawat/ ja caicki hywät neuwot hyljäwät/ v. 13.
erinomattain ennusta hän Sebnan pandawan wiralda pois/ v. 15.
ja Eliakimin tulewan hänen siaans/ v. 20.

Jes 22:1 TÄmä on Näkylaxon cuorma: mikä teidän on/ että te nijn caicki juoxette caton päälle?
Jes 22:2 Sinä olet täynäns humu/ Caupungi täynäns wäke/ iloinen Caupungi/ sinun lyötys ei ole miecalla lyödyt/ ja ei ole cuollet sodasa.
Jes 22:3 Waan caicki sinun päämiehes owat poikennet joudzesta pois/ ja owat fangitut/ caicki cuin sinusa löyttin/ owat fangitut ja cauwas paennet.
Jes 22:4 Sentähden minä sanon: mengät pois minun työni/ andacat minun itke waikiast/ älkät ahkeroitco minua lohdutta minun Canssani häwityxen tähden:
Jes 22:5 Sillä se on capinan/ sortamisen ja surun päiwä HERralda HERralda Zebaothilda/ Näkylaxosa muurein alda caiwamisen tähden/ ja huudon tähden wuorella.
Jes 22:6 Että Elam lähte wijnellä/ waunuilla/ wäellä/ radzasmiehillä/ ja Kir wälcky kilweistä.
Jes 22:7 Ja tapahtu että sinun walitut laxos owat täynäns waunuja/ ja radzastajat sioittawat idzens owein eteen.
Jes 22:8 Silloin pitä Judan peitoxen awattaman/ että aset nähdän silloin medzähuonesa.
Jes 22:9 Ja te oletta näkewät monda reickä Dawidin Caupungis/ ja cocotte weden alemmaiseen lammickoon
Jes 22:10 Teidän pitä lukeman huonet Jerusalemis/ teidän pitä jaottaman huonet/ wahwistaxenne muureja.
Jes 22:11 Ja teidän pitä tekemän wesihaudan molembain muurein wälille/ sijtä wanhasta lammin wedestä/ cuitengin et te cadzo händä joca tämän teke/ etkä cadzele sitä joca sencaltaisia on cauca toimittanut.
Jes 22:12 Sentähden anda HERra HERra Zebaoth silloin julista/ että itketän ja murehditan/ ja hiuxet ajellan

ja puetan säckijn.
Jes 22:13 Waicka ei nyt mitän muuta ole/ cadzo/ cuin ilo ja riemu/ teurasta härkiä/ tappa lambaita/ syödä liha/ juoda wijna/ ja sanoa: syökäm ja juocam/ meidän pitä cuitengin huomena cuoleman.
Jes 22:14 Tämä on HERran Zebaothin corwille tullut/ mitämax/ jos minä tämän pahan tegon annan andexi/ sijhenasti cuin te cuoletta/ sano HERra HERra Zebaoth.
Jes 22:15 NÄin sano HERra HERra Zebaoth: mene Rentmestarin tygö/ Sebnan Hoffmestarin tygö/ ja sano hänelle:
Jes 22:16 Mitä sinun täsä on/ kenengä oma sinä olet? ettäs annat hacata idzelles haudan corkeuteen/ ja olet nijncuin se joca anda idzellens tehdä asumasian wuorelle.
Jes 22:17 Cadzo/ HERra hylkä sinun/ nijncuin wäkewä mies heittä jongun pois/ ja temma sinun alas:
Jes 22:18 Ja pyöryttä sinun nijncuin kierican aukealla kedolla/ siellä sinun pitä cuoleman/ siellä pitä sinun callit waunus/ sinun herras huonen cansa tuleman häwäistyxexi.
Jes 22:19 Ja minä cukistan sinun säädystäs/ ja panen sinun pois wiraldas.
Jes 22:20 Ja silloin cudzun minä palweliani Eliakimin/ Hilkian pojan:
Jes 22:21 Ja panen hänen päällens sinun hames/ ja wyötän hänen sinun wyölläs/ ja annan sinun waldas hänelle/ että hän on nijden Isä/ jotca Jerusalemis ja Judan huonesa asuwat.
Jes 22:22 Ja panen Dawidin huonen awaimen hänen oljillens/ että hän awaja ja ei kengän sulkis/ että hän sulkis ja ei kengän awaja.
Jes 22:23 Ja minä lyön hänen naulan werost wahwaan paickaan/ ja hänellä on olewa cunnian istuin/ hänen Isäns huones.
Jes 22:24 Että hänen päällens ripustetan caicki hänen Isäns huonen cunnia/ lapset ja lasten lapset/ caicki pienet cappalet/ juomaastiat ja caickinaiset candelet.
Jes 22:25 Silloin/ sano HERra Zebaoth/ naula pitä otettaman pois/ joca wahwasa paicasa on/ nijn että hänen pitä rickanduman/ langeman/ putoman ja hänen cuormans huckuman: sillä HERra sen sano.

Vers. 1. Näkylaxon) Hän cudzu Jerisalemin Näkylaxoxi/ että sijnä oli monda Näkiätä/ se on/ Prophetaita ja Jumalan sanan opettaita.
V. 6. Elam) Owat Persianit Chalderein cansa. V. eod. $ Kir) On osa Medereistä/ cuin nähdän 4. Reg. $ 16:8. & 17:6.
V. 8. Peitoxen) se on/ Aitat ja caluhuonen pitä seisoman awoi wihollisille.
V. 13. Syökäm) Näin he pilckaisit Prophetaita/ jotca heille cuoleman ilmoitit.

V. 17. Hylkä sinun) Ettei hänen pitänyt huoneseens eli hautaan/ waan mualle haudattaman ja cuopattaman.
V. 22. Awaimen) Että hän on olewa tawaran päällä hänen siasans. Tämä ennustus näky täytetyxi cosca Manasse tuli fangixi Babelijn/ ja tämä Eliakim sijtte tule Hoffmestarixi/ Infr. $ 36:3. joca sillä wälillä hallituxen piti woimasans/ ja cosca Manasse tuli jällens/ on hän cuuluisna pidetty hänen tykönäns.

XXIII. Lucu .

ENnusta sitä wäkewätä Caupungita Tyrusta wastan/ että hän Macedonialaisilda piti cukistettaman/ v. 1.
joiden myös Babelingin piti cukistaman/ v. 12.
joca cuitengin piti seidzemenkymmenen ajastajan perästä rakettaman jällens/ v. 15.
ja sijtte tuleman käätyxi HERran tygö/ ja palweleman händä. v. 18.

Jes 23:1 TÄmä on Tyrin cuorma: surcutelcat teitän te hahdet merellä: sillä se on cukistettu/ nijn ettei siellä ole yhtän huonetta/ eikä sinne mene kengän.
Jes 23:2 Chittimin maasta pitä heidän sen äckämän. Luotoin asuwaiset owat yhdesä cohden/ Zidonin cauppamiehet/ jotca merelle läxit/ täytit sinun.
Jes 23:3 Ja caickinainen hedelmä joca Zihorin tykönä caswa/ ja jywät wirran tykönä/ wietin sinne suuren weden ylidzen/ ja olet pacanain tuexi tullut.
Jes 23:4 Sinä mahdat kyllä hämmästyä Zidon: sillä meri/ ja wahwin meren tykönä sano: en minä ole sillen rascas/ en minä synnytä/ engä myös caswata yhtän nuorucaista/ ja ruoki jotacuta neidzyttä.
Jes 23:5 Nijncuin cuultais Egyptist hämmästyttin/ nijn pitä myös hämmästyttämän/ cosca Tyruxest cuullan.
Jes 23:6 Mengät merille/ walittacat jotca luodoisa asutte. Eikö tämä ole teidän ilocaupungin/ joca kersca idzens wahwudestans?
Jes 23:7 Hänen jalcans pitä wiemän hänen pitkän matcan taa waeldaman.
Jes 23:8 Cuca olis sitä ajatellut/ että sille cruunatulle Tyruxelle piti nijn käymän? että sen cauppamiehet owat pääruhtinat/ ja sen cauppiat ylimmäiset maasa?
Jes 23:9 HERra Zebaoth on sen nijn ajatellut/ että hän caicki hänen caunistuxens heicoxi tekis/ sijnä iloisesa Caupungisa/ ja tekis ylöncadzotuxi caicki cuuluisat maasa.
Jes 23:10 Waella sinun maas läpidzen nijncuin wirta/ sinä meren tytär/ ei siellä ole enä yhtän wyötä.
Jes 23:11 Hän cocotta kätens meren päälle/ ja peljättä waldacunnat/ HERra käske Canaast häwittä woimalliset/ ja sano:
Jes 23:12 Ei sinun pidä enä iloidzeman sinä häwäisty neidzy Zidonin tytär. O Chittim/ nouse ja mene

matcas: sillä ei sinun pidä siellä oleman.
Jes 23:13 Waan Calderein maasa/ josa ei yhtän Canssa ollut/ waan Assur on sen perustanut corwes/ asuwaisille/ ja pannut sinne wahwan tornin/ ja rakendanut salit/ ja on cuitengin pandu cukistettawaxi. Surecat te hahdet merillä:
Jes 23:14 sillä teidän woiman on tyhjä.
Jes 23:15 Silloin pitä Tyrus unhotettaman seidzemenkymmendä wuotta/ nijncauwan cuin yxi Cuningas elä/ mutta seidzemenkymmenen wuoden perästä pitä Tyruxesta weisattaman porton wirsi.
Jes 23:16 Ota candele/ mene ymbärins Caupungita sinä unhotettu portto/ soita wahwast candelettas/ ja laula lohdullisest/ että sinä taas muistetaisin.
Jes 23:17 Sillä seidzemenkymmenen wuoden perästä on HERra edziwä Tyrusta/ että hän tulis jällens porttopalcoillens/ ja huoria tekis caickein waldacundain cansa maan päällä. Mutta hänen cauppans ja porttopalckans pitä oleman pyhä HERralle.
Jes 23:18 Ei sitä coota tawaraxi/ eikä salata/ waan jotca asuwat HERran edes/ nijllä pitä hänen cauppacaluns oleman/ sijtä syödä/ rawitta ja hywin idziäns waatetta.

Vers. 1. Chittimist) se on/ Macedoniast/ josta Alexander Magnus tuli/ joca Tyruxen cukisti/ nijn paljon aica ennen on Jesaia sencaltaista ennustanut.
V. 4. Meri) se on/ Tyrus/ joca meren tykönä oli.
V. 10. Enä yhtän wyötä) se on/ Macedonialaiset piti myös heidän Cuningans Alexander Magnuxen cansa cukistaman Babelin Tyruxen perän.
V. 17. Porttopalcoillens) se on/ heidän elatuxens/ tecons ja cauppans cuin he teit epäjumalan palweluxella oli muuttuwa ja käändywä Jumalan cunniaxi/ joca Christuxen aicana tapahtui.

XXIV. Lucu .

TÄsä ennusta Jesaia taas Judan maata wastan/ että se piti häwitettämän ja cukistettaman/ v. 1.
että sen asuwaiset owat sen saastuttanet/ ja luopunet ijancaickisesta lijtosta/ v. 5.
jotca sencaltaista olit kyllä ansainnet/ ja sentähden piti heille myös nijn tapahtuman/ v. 6.
Cuitengin piti wähä heitä jäämän/ niiden piti pacanain cansa tundeman ja cunnioittaman HERra/ v. 13.
mutta että nijn usia oli sitä cadzowa ylön/ piti maan pahoin käymän/ v. 16.
ja HERran olewan edziwän maan wäkewitä/ cosca hän idze seuracundaan Cuningaxi oli tulewa/ v. 21.

Jes 24:1 CAdzo/ HERra teke maan tyhjäxi ja autiaxi/ ja cukista mitä sijnä on/ ja häwittä sen asuwaiset.
Jes 24:2 Ja Papeille tapahtu nijncuin Canssallekin/ Herralle nijncuin palweliallekin/ emännälle nijncuin pijcallekin/ myyjälle nijncuin ostajallekin/ lainajalle nijncuin lainaxi ottajallekin/ corcorahan ottajalle nijncuin andajallekin.
Jes 24:3 Sillä maan pitä tyhjäxi ja ryöstetyxi tuleman/ ja HERra on tämän sanonut.
Jes 24:4 Maa on cauhia ja häwitetän/ maa pelehty ja häwiä/ Canssan ylimmäiset harwenewat maasa.
Jes 24:5 Maa on saastaisexi tullut hänen asuwaisistans: sillä he tekewät Lakia wastan/ ja muuttawat käskyt/ ja luopuwat ijancaickisesta lijtosta.
Jes 24:6 Sentähden culutta kirous maan/ jota myös sen asuwaiset ansaidzewat. Sentähden maan asuwaiset cuiwettuwat/ nijn että wähä jää wäke.
Jes 24:7 Wijna cato/ wijnapuu cuiwa/ ja caicki jotca sydämestäns iloisna olit/ huocawat.
Jes 24:8 Trumbuin riemu tauco/ iloidzewaisten ilo puuttu/ candeleitten riemu loppu.
Jes 24:9 Ei lauleta wijna juotais/ ja hywä juoma on carwas juowille.
Jes 24:10 Tyhiä Caupungi on cukistettu maahan/ caicki huonet owat teljetyt/ nijn ettei yxikän sinne mene.
Jes 24:11 Wijnan puutten tähden walitetan catuilla/ caicki ilo on pois/ caicki maan riemu on matcasans.
Jes 24:12 Ei ole muuta jäänyt Caupungijn cuin häwitys/ ja owet owat autiat.
Jes 24:13 SIllä/ Canssalle tapahtu myös maasa nijncuin öljypuillekin/ cosca sijtä on poimettu/ nijncuin sijtte poimetaisin cuin oikia wijnaelon aica pois on.
Jes 24:14 Ne corgottawat änens/ ylistäwät ja iloidzewat HERran cunniasta/ hamas merestä.
Jes 24:15 Nijn kijttäkät nyt HERra laxoisa/ luodoisa HERran Israelin Jumalan nime.
Jes 24:16 Me cuulemma kijtoswirren mailman ärestä/ wanhurscaille cunniaxi. Ja minun pitä sanoman: mixi minä olen nijn laiha? woi minua: sillä ylöncadzojat ylöncadzowat/ ja ylöncadzojat ylöncadzowat.
Jes 24:17 SEntähden tule teidän asuwitten päälle hämmästys/ cuoppa ja paula.
Jes 24:18 Ja jos jocu pakenis hämmästyxen huuto/ nijn hän cuitengin puto cuoppaan/ ja jos hän pääse cuopasta/ nijn hän cuitengin käsitetän paulaan: sillä corkeuden ackunat owat awatut/ ja maan perustuxet wapisewat.
Jes 24:19 Maan käy pahoin/ ei sen pidä menestymän/ waan pitä raukeman.
Jes 24:20 Maan pitä hoiperteleman nijncuin juopunen/ ja wietämän pois nijncuin majan: Sillä sen pahat tegot painawat sen/ nijn että sen pitä langeman/ ja ei woi pysyä.
Jes 24:21 Silloin on HERra edziwä sitä corkiata sotawäke/ joca corkeudesa on/ ja maan Cuningoita/ jotca owat maan päällä.

Jes 24:22 Että he cootan yhteen nijncuin cuopas sidotut/ ja pitä oleman suljetut fangiudesa/ ja suuren ajan perästä taas edzittämän.
Jes 24:23 Ja Cuun pitä häpemän ja Auringon ujoeleman/ cosca HERra Zebaoth on tulewa Cuningaxi Zionin mäelle/ ja Jerusalemis/ ja hänen wanhemmittens edes cunniasa.

Vers. 16. Me cuulemma kijtoswirren) se on/ pacanat kijttäwät Jumalata suurin joucoin/ mutta meidän Canssam owat sangen harwat/ jotca sen tekewät.
v. 21. HERra on edziwä) se on/ hän on edziwä maan pijriä Evangeliumillans/ ja cukistawa caicki corkeudet/ ja taidon joca idzens asetta tundons wastan/ 2. Cor. 10:4. Ja ne jotca asettawat idzens sitä wastan/ on hän miecalla/ rutolla ja muulla rangaistuxella cocowa hautaan/ sijhenasti cuin hän taas wijmeisnä päiwänä on edziwä heitä/ cosca hän tule Apostoleins ja caickein Pyhäins cansa heitä duomidzeman/ ja cosca hän on myös panewa täydellisest caicki hänen wihollisens astinlaudaxens/ ja idze olewa Cuningas taiwallisesa Jerusalemisa. V. eod. $ Joca corkeudesa on) Cadzo Infr. $ cap. $ 26:5.

XXV. Lucu .

PRopheta kijttä Jumalata/ joca on häwittänyt Canssans wiholliset v. 1.
jongatähden myös monda pacanata on pelkäwä händä/ v. 3.
Ennusta Christuxen waldacunnan moninaisista hywistä töistä/ lihawan pidon wertauxella/ jonga HERra oli caikelle Canssalle tekewä/ v. 6.
Ja Christuxen waldacunnan wihollisten wijmeisestä häwityxestä/ v. 10.

Jes 25:1 HERra sinä olet minun Jumalan/ sinua minä ylistän/ minä kijtän sinun nimes: sillä sinä teet ihmeitä/ sinun wanhat aiwoituxes owat uscolliset ja todet.
Jes 25:2 Sillä sinä teet Caupungin kiwiraunioxi/ sen wahwan Caupungin/ että hän läjäs on/ muucalaisten palazit/ nijn ettei ne sillen ole caupungit/ eikä coscan enämbi raketa.
Jes 25:3 SEntähden cunnioitta sinua wäkewä Canssa/ urholliset pacanain Caupungit pelkäwät sinua.
Jes 25:4 Sillä sinä olet heickoin wäkewys/ ja köyhäin turwa heidän waiwoisans. Tulispääsä toiwo/ warjo heltes/ cosca tyrannit julmistuwat nijncuin tuulispää seinä wastoin.
Jes 25:5 Sinä nöyrytät muucalaisten metelin/ nijncuin helden cuiwasa paicasa. Että helle tyrannein wijnaoxat poltais/ ja pilwet cuitengin warjon andaisit.
Jes 25:6 Ja HERra Zebaoth teke caikille Canssoille tällä wuorella lihawan pidon/ pidon selkiästä wijnasta/

raswasta/ ytyimestä ja rahgattomasta wijnasta.
Jes 25:7 Ja tällä wuorella on hän käärilijnan panewa pois/ jolla caicki ihmiset käärityt owat/ ja peittowaatten/ jolla caicki pacanat peitetyt owat.
Jes 25:8 Sillä cuolema pitä nieltämän/ ja HERra Zebaoth on kyynelet pyhkiwä pois jocaidzen caswoista. Ja on ottawa Canssans häwäistyxet pois/ caikis maacunnis/ sillä HERra on sen sanonut.
Jes 25:9 Silloin sanotan: cadzo/ tämä on meidän Jumalam/ jota me odotam/ ja hän autta meitä. Tämä on se HERra/ händä me odotam/ iloitaxem ja riemuitaxem hänen autudesans.
Jes 25:10 Sillä HERran käsi lepä tällä wuorella/ mutta Moab runnellan sen alla/ nijncuin corret runnellan ja nijncuin loca.
Jes 25:11 Ja HERra hajotta kätens heidän secaans/ nijncuin uipa hajotta uidaxens.
Jes 25:12 Ja hän on käsiwarrellans heidän prameudens alendapa/ ja teidän muurein corkiat wahwistuxet callista/ alenda ja heittä tomuun.

Vers. 2. Sinä teet Caupungin) se on/ Babelin.
V. 8. Nieltämän) Tämän selittä Pawali. 1. Cor. 15. näin: caicki cuoleman wäki ja woima on Christuxen cautta otettu pois/ ettei hän enä mitän taida wahingoitta hänen Christityitäns. Mutta wijmeisnä päiwänä pitä tämän caiketi täytettämän. Josta myös on selke/ että tämä ennustus on Christuxen waldacunnasta/ cosca Pawalikin sen sijhen sowitta.
V. 9. Cadzo/ tämä on meidän Jumalam) se on/ tämä on Christus/ jonga he heidän silmilläns olit näkewät.

XXVI. Lucu .

JEsaian kijtoswirsi/ jolla Christuxen seuracunnan piti idzens lohduttaman/ ja kijttämän Christusta Jumalan poica/ että hän hänen nijn aina woimallisest tallella pitä/ v. 1.
ad $ 18. ja cukista hänen wihollisens/ v. 5: 6: 10: 11: 14. erinomattain/ joca wijmein oli herättäwä hänen cuollens/ cosca he wähän aica heidän lepocammiosans lewäjäwät/ v. 19.
ja on duomidzewa maan pijri.

Jes 26:1 SIihen aican pitä Judan maasa taincaltainen weisu weisattaman: Meillä on wahwa Caupungi/ hän pani muurit ja warjeluxen autudexi.
Jes 26:2 Awatcat portit/ wanhurscan Canssan/ joca uscosa pysy/ käydä sisälle.
Jes 26:3 Sinä pidät aina rauhan/ wahwan lupauxes jälken: sillä sinuun turwatan.

Jes 26:4 Sentähden luottacat HERraan ijancaickisest: sillä HERra Jumala on callio ijancaickisest.
Jes 26:5 Ja hän notkista alas ne jotca corkialla asuwat/ hän alenda corgotetun Caupungin/ ja sysä sen maahan/ nijn että se tomusa maca.
Jes 26:6 Että hän jalgoilla poljetan/ Ja/ waiwaisten jalgoilla ja köyhäin candapäillä.
Jes 26:7 Mutta wanhurscasten tie on tasainen/ sinä oijennat wanhurscasten polgut.
Jes 26:8 HERra me odotamme sinua sinun oikeudes tiellä/ sydäin himoidze sinun nimes ja muistos.
Jes 26:9 Minä halajan sinua sydämestäni yöllä/ minun hengen walwo myös minusa warhain sinun tygös. Sillä cusa sinun oikeudes maacunnasa on/ nijn maan pijrin asuwaiset oppiwat wanhurscautta.
Jes 26:10 Mutta ehkä jumalattomille armoja taritaisin/ nijn ei he opi cuitengan wanhurscautta. Waan tekewät ainoastans paha wagalla maalla: sillä ei he näe HERran cunniata.
Jes 26:11 HERra/ sinun kätes on ylötty/ waan ei he sitä näe/ mutta cuin he sen nähdä saawat/ nijn he häpiään tulewat/ (kijwaudesas Canssan tähden) Ja wielä sijtte sinä olet heitä tulella culuttawa/ jollas sinun wihollises culutat.
Jes 26:12 Mutta sinä HERra saatat meille rauhan/ sillä caicki mitä me toimitamme/ olet sinä meille andanut.
Jes 26:13 HERra meidän Jumalam: muut herrat tosin meitä myös wallidzewat paidzi sinua/ mutta me muistamme ainoastans cuitengin sinun/ ja sinun nimes.
Jes 26:14 Ei cuollet eläwäxi tule/ ja nuckunet ei nouse. Sillä sinä olet heitä edzinyt ja häwittänyt/ ja caiken heidän muistons cadottanut.
Jes 26:15 Mutta sinä HERra olet lisännyt sinun Canssas/ sinä HERra olet lisännyt sinun Canssas/ sinä olet cunnialisexi tullut/ sinä olet ajanut heitä cauwas pois mailman ärijn.
Jes 26:16 HERra/ cosca tusca tule/ nijn sinua edzitän/ coscas heitä curitat/ nijn he parcuwat surkiast.
Jes 26:17 Nijncuin wastoin olewa/ cosca hän synnyttämälläns on/ nijn hänellä on ahdistus/ ja parcu kiwuillans/ nijn meille myös tapahtu/ HERra/ sinun caswos edesä.
Jes 26:18 Ja mekin wastoin olemma/ ja on kipu/ nijncuin tuulen synnyttäwäiset. En me cuitengan woi maata autta/ eikä maan pijrin asuwaiset tahtonet langeta.
Jes 26:19 Mutta sinun cuolles eläwät/ ja minun cuollet ruumini nousewat jällens cuolluista. Herätkät ja kerscatcat/ te jotca macatte maan alla: sillä sinun castes on wiherjäisen kedon caste/ ja maa on cuollet hänestäns andawa.
Jes 26:20 Mene minun Canssan sinun Cammioos/ ja sulje owet jälkes/ lymy silmän räpäyxexi/ nijncauwan cuin wiha käy ylidze.
Jes 26:21 Sillä cadzo/ HERra on käypä ulos siastans/ edzimän maan asuwaisten pahutta/ heidän päällens/

nijn että maa ilmoitta heidän werens/ ja ei nijtä sillen peitä jotca hänen päälläns tapetut owat.

Vers. 1. Warjeluxen) se on/ wahwan ja woittamattoman.
V. 5. Jotca corkialla asuwat) Ne owat tyrannit ja Jumalan Canssan wiholliset.
V. 14. Ei cuollet eläwäxi tule) se on/ ne jumalattomat jotca synnisäns owat cuollet/ ei pidä nouseman ijancaickiseen elämään/ waan pitä oleman cuolemasa ijancaickisest.
V. 19. Mutta sinun cuolles) se on/ jotca uscosa sinun päälles owat nuckunet/ ne nousewat jällens heidän ruumillans ijancaickiseen elämään.
v. 21. käypä Ulos siastans) se on/ HERra Christus on tulewa taiwan pilwisä/ nijn että caicki liha on hänen näkewä/ ja duomidze maan pijrin wanhurscaudella. Act. $ 17:31.

XXVII. Lucu .

JEsaia ilmoitta wielä/ cuinga HERra Christus sillä ajalla oli woittawa Perkelen/ sen wäkewän ja cawalan wihollisen/ v. 1.
että hänen Canssastans piti silloin weisattaman: HERra warjele heitä/ v. 2.
HERra anda heidän juurtua/ ja taas cucoista/ sijttecuin hän on heitä edzinyt/ ja opettanut tundeman syndins/ v. 6.
cuitengin piti sen caunin Jerusalemin Canssoinens hyljättämän/ v. 10.
HERra oli cocowa idzellens seuracunnan jääneistä ja pacanoista/ v. 12.

Jes 27:1 SIlloin on HERra hänen cowalla/ suurella ja wäkewällä miecallans edziwä Lewiathania/ joca on pitkä kärme/ ja Lewiathania/ joca on kiperä kärme/ ja on tappawa Drakin meresä.
Jes 27:2 Silloin pitä oleman punaisen wijnan wijnamäen/ laulacat hänestä.
Jes 27:3 Minä HERra warjelen hänen/ ja castan hänen aicanans/ ettei hänen lehtens huckuis/ minä warjelen händä päiwällä ja yöllä
Jes 27:4 Ei ole Jumala minulle wihainen/ woi jos minä saisin sotia ohdackein ja orjantappurain cansa/ nijn minä menisin heidän tygöns/ ja poltaisin heidän caicki tyynni.
Jes 27:5 Hän on minua tallella pitäwä/ ja toimittawa minulle rauhan/ rauhan on hän wielä sijtte minulle saattawa.
Jes 27:6 Sijhen on se cuitengin joutuwa/ että Jacob juurtu/ ja Israel wihotta ja cucoista/ nijn että he maan pijrin hedelmällä täyttäwät.

Jes 27:7 Eiköst hän cummingan tule lyödyxi/ nijncuin hänen wihollisens lyöwät händä/ ja eikö hän tule tapetuxi nijncuin hänen wihollisens händä tappawat?
Jes 27:8 Waan sinä duomidzet heitä määrällä/ ja kirwotat heitä sijttecuins angaralla tuulellas olet heitä murhellisexi saattanut/ cosca idästä tuule. Sentähden pitä sen Jacobin synnin cautta lackaman.
Jes 27:9 Ja se on sijtä hyödytys/ että hänen syndins otetan pois/ cosca hän teke caicki Altarin kiwet/ nijncuin tuhwaxi muserretut kiwet/ ettei yhtän medzistötä eli cuwa pidä enämbi jäämän.
Jes 27:10 Sillä sen wahwan Caupungin pitä yxinäns oleman/ ne caunit huonet hyljättämän ja jätettämän nijncuin corpi/ nijn että wasicat käywät siellä laitumella/ oleskelewat siellä ja pureskelewat oxia.
Jes 27:11 Hänen oxans pitä murtuman cuiwuden tähden/ nijn että waimot nijllä walketa tekewät: sillä se on ymmärtämätöin Canssa/ sentähden ei myös se joca heidän tehnyt on/ armahda heitä/ ja joca heidän luonut on/ ei ole heille armollinen.
Jes 27:12 Silloin on HERra heittäwä meren rannasta Egyptin wirtaan/ ja Israelin lapset cootan yxi toisens perästä.
Jes 27:13 Silloin soitetan suurella Basunalla/ nijn tulewat cadotetut Assyrialaiset/ ja carcotetut Egyptiläiset/ ja rucoilewat HERra/ pyhällä Jerusalemin wuorella.

Vers. 1. Lewiathania) se on/ se wanha kärme/ jonga pään waimon siemen oli tallawa/ Gen. $ 3. hän cudzutan pitkäxi ja kiperäxi: sillä hän on sekä wäkewä että cawala.
V. 9. Altarin kiwet) se on/ caicki heidän epäjumalan palweluxens.
V. 12. Heittäwä) Nijncuin jywät rijhesä heitetän.

XXVIII. Lucu .

JEsaia uhca Ephraimi/ että sen pitä nijncuin cuckaisen äkist nijtettämän pois hänen ylpeydens tähden/ v. 1.
Juda on myös täynäns nijtä wicoja/ v. 7.
ja sylke caickia neuwomisia/ v. 10.
sentähden oli HERra kerran saarnawa heille/ toisella kielellä jota ei he ymmärrä/ waan pahenduwat sijtä ja paatuwat/ v. 11.
Neuwo heitä ettei he luottais heitäns pettäwäiseen turwaan/ v. 14.
ja HErra oli laskewa perustuskiwen Zionijn/ joca usco sen päälle/ hän tule autuaxi/ mutta muut otetan pois cuin wirralla/ v. 16.
Neuwo myös heitä ajatteleman/ cuinga ihmellisest Jumala seuracundans wallidze/ ristis ja kiusauxes/

nijncuin peldomies wiljele hänen peldoans/ v. 23.

Jes 28:1 WOi sitä ylpetä juopunein Cruunua Ephraimist/ jonga caunis cunnia on pudonnut/ cuckainen joca on ylömmäisellä puolella lihawata laxo/ josa he wijnasta hoipertelewat.
Jes 28:2 Cadzo/ wäkewä ja woimallinen HERralda/ nijncuin rajeilma/ nijncuin wahingolinen tuuli/ nijncuin wesimyrsky joca wäkewäst lange/ pitä wäkiwallalla maahan päästettämän.
Jes 28:3 Että juopunein ylpiä Cruunu Ephraimist jalgoilla tallatan.
Jes 28:4 Ja ne hänen iloisen cunnians pudonnet cuckaiset/ jotca lihawata laxo ylömmäisellä puolella owat/ pitä tuleman nijncuin se joca warhain suwella kypsy/ jonga jocu nähtyäns ja käsillä pidellesäns syö.
Jes 28:5 Silloin HERra Zebaoth on jäänylle Canssalle iloinen Cruunu ja caunis seppele.
Jes 28:6 Ja duomion hengi hänelle/ joca oikeudesa istu/ ja wäkewys nijlle/ jotca sodasta palajawat portin tygö.
Jes 28:7 SIjhen myös owat nämät hulluxi tullet wijnasta/ ja hoipertelewat wäkewistä juomista: sillä Papit ja Prophetat owat hullut wäkewästä juomasta/ he owat uponnet wijnaan/ ja hoipertelewat wäkewästä juomasta/ he owat hullut ennustuxes/ ja ei osa oikeutta duomiosa.
Jes 28:8 Sillä caicki pöydät owat täynäns oxennusta/ ja riettautta on jocapaicas.
Jes 28:9 Kenelle hän sijs opetta wijsautta? kenengä hän anda ymmärtä saarna? wieroitettuin riescasta/ eroitettuin nisistä.
Jes 28:10 Sillä he sanowat: käske käske/ käske käske/ odota odota/ odota odota/ täsä wähä/ siellä wähä.
Jes 28:11 Sillä hän on wihdoin pilckawaisilla huulilla ja toisella kielellä puhuwa tälle Canssalle/ jolle nyt näitä saarnatan.
Jes 28:12 Nijn saadan lepo/ näin wirgotetan wäsynet/ nijn ollan alallans/ ja ei cuitengan tahdota cuulla tätä saarna.
Jes 28:13 Sentähden pitä myös HERran sana heille juuri nijn oleman: käske käske/ käske käske/ odota odota/ odota odota/ täsä wähä/ siellä wähä/ että heidän pitä menemän pois ja caatuman tacaperin/ musertuman/ kiedoittaman ja fangixi tuleman.
Jes 28:14 Cuulcat sijs te pilckakirwet/ HERran sana/ jotca wallidzetta tätä Canssa joca on Jerusalemis:
Jes 28:15 Sillä te sanotte: me olemma tehnet lijton cuoleman cansa/ ja sowinnon helwetin cansa. Cosca wirta tule/ ei hänen pidä meitä cohtaman: sillä me olemma tehnet walhen turwaxem/ ja petoxen warjeluxexem.
Jes 28:16 SEntähden sano HERra HERra: Cadzo/ minä lasken Zionijn perustuskiwen/ coetellun kiwen/ callin

culmakiwen joca hywin on perustettu/ joca usco ei hänen pidä peljästymän.
Jes 28:17 Ja minä teen duomion oijennus nuoraxi/ ja wanhurscauden mitaxi/ nijn pitä raket carcottaman pois häärän turwan/ ja weden pitä wiemän tuken pois.
Jes 28:18 Että teidän lijton cuoleman cansa pitä tyhjäxi tuleman/ ja teidän sowindon helwetin cansa/ ei pidä wahwa oleman: ja cosca wirta tule/ pitä hänen tallaman teitä/ nijn pian cuin hän tule/ nijn hänen pitä teitä wiemän pois.
Jes 28:19 Jos hän tule amulla/ nijn tapahtu se amulla/ nijn myös jos hän tule päiwällä eli yöllä: sillä rangaistus opetta ainoastans ottaman sanoista waari.
Jes 28:20 Sillä wuode on ahdas/ nijn ettei mitän ole lijaxi/ ja peitto on nijn lyhykäinen/ että sen alla täyty mykyräs olla.
Jes 28:21 Sillä HERra on nousewa nijncuin Prazimin wuorella/ ja wihastupa nijncuin Gibeonin laxosa. Että hän tekis työns toisella tawalla/ ja että hän tekis tecons toisella tawalla.
Jes 28:22 Pangat sijs teidän pilckan pois/ että teidän siten cowemmaxi tulis: sillä minä olen cuullut häwityxen ja teloituxen/ joca HERralda HERralda Zebaothilda on tapahtuwa caikesa mailmasa.
Jes 28:23 OTtacat corwijn ja cuulcat minun änen/ ymmärtäkät ja cuulcat minun puhen.
Jes 28:24 Kyndäkö eli jyrästäkö taicka wiljelekö peldomies peldons aina jywixi?
Jes 28:25 Eikö nijn ole? cosca hän sen on tasoittanut/ nijn hän kylwä sijhen herneitä ja heittä cuminoita/ ja kylwä nisuja/ ohria/ jocaista cunga hän tahto/ ja caurat paickaans.
Jes 28:26 Juuri nijn curitta myös Jumala rangaistuxella/ ja opetta heitä.
Jes 28:27 Sillä ei herneitä tapeta warstalla/ eikä waunuratas anneta cuminain päällä käydä/ waan hernet waristetan sauwalla ja cuminat widzalla.
Jes 28:28 Se jauhetan ja leiwotan/ eikä peräti tyhjäxi tapeta/ cosca se waunurattalla ja hewoisilla tapetan.
Jes 28:29 Näin teke myös HERra Zebaoth: sillä hänen neuwons on ihmellinen/ ja sen jalosti toimitta.

Vers. 1. Ephraimist) Israelin waldacunda cudzutan Ephramixi/ että se sucu oli paras sijnä waldacunnasa ja heidän ensimäinen Cuningans Jeroboam/ oli Ephraimist/ 3. Reg. $ 11:26.
V. 10. He sanowat) Nimittäin/ pilckakirwet.
V. 12. Nijn saadan lepo) se on/ joille nyt saarnatan cuinga heidän pitä elämän/ nijn että heillä olis hywä oma tundo/ ja taitaisit idzens luotta Jumalaan/ ja ei he sijtä pidä ensingän lucu/ nijlle on HERra ajallans saarnawa toisella kielellä/ nijn ettei he sitä cuitengan ymmärrä/ waan pahenduwat sijtä.
V. 19. Rangaistus opetta) se on/ risti ja kiusaus teke hywiä Christityitä/ Rom. 5:4. mutta taitamattomat

ihmiset owat kelwottomat hocarit/ ja tahtowat cuitengin opetta ja oijenda muita.
V. 21. Toisella tawalla) Sillä ei mailma taitanut omalla taidollans tuta Jumalata hänen wijsaudesans/ nijn kelpais Jumalan tyhmillä saarnoilla pelasta uscowaisia/ 1. Cor. 1:21. Se on se saarna rististä/ joca oli mailmalle pahennuxexi ja hulludexi/ nijncuin muucalainen kieli/ sitä cuin he paljo wähemmin ymmärsit/ cuin Lain eli järjen wijsautta/ josta ei he myös parandanet idzens/ sentähden werta Christus hänen Matth. $ 11:17 lopsijn jotca turulla istuwat/ etc. $ Puhucan Jumala lohdullisest eli cowast/ ei se cuitengan mitän auta. Sentähden on myös wähä ennen/
v. 11. että hän on wihdoin heille puhuwa toisella kielellä.
V. 26. Juuri nijn curitta) Jumala rangaise omians/ mutta ei hän cadota heitä.

XXIX. Lucu .

JEsaia uhca Jerusalemin Caupungita ja sen asuwaisia/ ensist/ että heidän piti woitettaman pacanoilda/ v. 1. jota woitto ei pitänyt wihollisen cuitengan cauwan nautidzeman/ v. 7.
sijtte/ että heidän piti sokeudella lyötämän/ nijn ettei heidän pitänyt ymmärtämän Jumalan sana ja Prophetaita/ v. 9.
että he palwelit Jumalata ainoastans ulconaisilla töillä/ luowuit hänen käskyistäns ja pidit ihmisten säätyjä/ v. 13.
luullen ettei Jumala sitä huomaidze eli sijtä lucua pidä/ v. 15.
sentähden hylkä HERra heitä/ ja anda pacanat tulla hänen tundoons jällens/ v. 17.
cuitengin piti monda Israelist käättämän heidän hapatuxestans/ ja suostuman Israelin Pyhään/ v. 22.

Jes 29:1 WOi Ariel Ariel/ sinä Dawidin leirin Caupungi/ te pidätte wuoden ajat ja pyhäpäiwät.
Jes 29:2 Mutta minä waiwan Arieli/ nijn että hänen pitä murhettiman ja surcutteleman/ ja oleman minulle oikia Ariel.
Jes 29:3 Sillä minä pijritän sinun joca culmalda/ ja ahdistan sinun Skantzilla/ ja annan panna wallit sinun ymbärilles.
Jes 29:4 Silloin pitä sinun alettaman/ ja maasta puhuman/ ja mutiseman puhellas tomusta/ että sinun änes on nijncuin noidan maasta/ ja sinun puhes pitä oleman nijncuin hawisewaisen tomusta.
Jes 29:5 Ja nijtä jotca sinua hajottawat/ pitä oleman nijn monda cuin piendä tomua/ ja tyranneja nijn monda cuin lendäwiä acanoita/ ja sen pitä ratki äkist tapahtuman.
Jes 29:6 Sillä sinun pitä HERralda Zebaothilda edzityxi tuleman/ tuulella/ maan järinällä/ suurella jylinällä/

tuulen pyöriäisellä/ rajuilmalla ja culuttawaisella tulen liekillä.
Jes 29:7 MUtta nijncuin yön näkö unesa/ nijn pitä caicki ne moninaiset pacanat oleman/ jotca sotiwat Arieli wastan/ caiken jouckons ja Skantzins cansa/ ja nijtä jotca händä ahdistawat.
Jes 29:8 Sillä nijncuin isowainen mies on syöpänäns/ mutta herättyäns on hänen sieluns wielä tyhjä/ ja nijncuin janowa mies on juopanans/ mutta herättyäns on hän woimatoin ja janoisans/ juuri nijn pitä myös nijden moninaisten pacanain oleman/ jotca sotiwat Zionin wuorta wastan.
Jes 29:9 WIipykät ja ihmetelkät/ eläkät hecumas ja juopucat/ ei cuitengan wijnasta/ horjucat/ ei cuitengan wäkewästä juomasta.
Jes 29:10 Sillä HERra on teille rascan unen hengen lähettänyt/ ja teidän silmän sulkenut. Teidän Prophetan/ päämiehen ja Näkiän on hän socaisnut.
Jes 29:11 Nijn että caickein Prophetain nägyt owat teille nijncuin lukitun kirjan sanat. Jos jocu sen andais sille cuin luke taita/ ja sanois: lues tätä/ ja hän wasta: en minä taida: sillä se on lukittu.
Jes 29:12 Eli jos jocu andais sille cuin ei luke taitais/ ja sanois: lues tätä/ ja hän wasta: en minä taida ensingän luke.
Jes 29:13 Ja HERra sano: Että tämä Canssa lähesty minua suullans/ ja cunnioidze minua huulillans/ mutta heidän sydämens on caucana minusta/ ja pelkäwät minua ihmisten käskyin jälken/ joita he opettawat.
Jes 29:14 Nijn minä myös teen tälle Canssalle ihmellisest/ hirmuisest ja camalast/ että heidän wijsastens wijsaus hucku/ ja heidän ymmärtäwäistens ymmärrys kätketän.
Jes 29:15 Woi nijtä jotca tahtowat olla salatut HERran edes/ peittä heidän aiwoituxens ja heidän tecons pimeydes pitä/ ja sanowat: cucasta meidän näke? eli cuca tunde meitä?
Jes 29:16 Mixi te nijn nuriat oletta? nijncuin sawenwalajan sawi ajattelis/ ja käsiala puhuis tekiästäns: ei hän ole minua tehnyt/ ja teco sanois tekiästäns: ei hän minua tunne.
Jes 29:17 Eiköst wähän hetken peräst Libanon pidä hedelmälisexi kedoxi tuleman/ ja hedelmälinen keto pitä medzäxi luettaman?
Jes 29:18 Silloin cuulewat cuuroit tämän kirjan sanoja/ ja sokiain silmät näkewät pimeydesä/ ja syngiäsä.
Jes 29:19 Ja radolliset saawat ilon HERrasta/ ja köyhät ihmisten seas riemuidzewat Israelin pyhäsä.
Jes 29:20 Cosca tyrannit huckuwat ja pilckajat loppuwat/ ja ne caicki teloitetan jotca walwowat/ että he paha tekisit.
Jes 29:21 Jotca ihmisen tekewät syndisexi sanan tähden/ ja wainowat rangaisians portisa/ ja poickewat oikeudesta walhen cautta.
Jes 29:22 Sentähden sano HERra/ Abrahamin lunastaja Jacobin huonelle näin: ei Jacob tule sillen häpiään/

eikä hänen caswons ole enämbi häpewä.
Jes 29:23 Sillä cosca he saawat lapsens nähdä/ minun käsialani/ heidän seasans/ nijn he pyhittäwät minun nimeni/ ja heidän pitä Pyhä Jacobis pyhittämän/ ja Israelin Jumalata pelkämän.
Jes 29:24 Sillä joilla exywäinen hengi on/ ne ottawat ymmärryxen/ ja turhan puhujat salliwat heitäns opetta.

Ver. 1. Ariel) On Jumalan Lejoni. Nijn cudzutan Jerusalemin Caupungi/ että hän oli Jumalasa wäkewä. Mutta nyt pitä hän cudzuttaman Jumalan Lejonixi/ jota wastan Jumala tahto sotia.
V. 10. HERra on teille rascan unen hengen lähettänyt) Syy seura. 13. versys/ nimittäin/ heidän ulcocullaisudens/ Jumalan sanan ylöncadze ja ihmisten oppi. Sentähden nijncuin Paulus sano: 2. Thess. 2:10. Ettei he racastanet totutta. Ei tämä nijn pidä ymmärrettämän/ että Jumala woimallisest waicutta sencaltaisen sokeuden ihmisen ymmärryxes: sillä caicki ihmiset owat muutoin luonnostans perisynnin cautta sokiat ja taitamattomat hengellisisä asioisa/ waan ettei hän anna heille hänen armojans ymmärtämän/ eikä walaise heitä/ waan salli Sathanan pitä heitä heidän exymisesäns/ heidän wastahacoisudens tähden/ ja se sanotan tulewan Jumalalda nijncuin rangaistus. Cadzo tästä enä Sup. $ 6:18. ja Exod. $ 4:21. Ihmisten käskyn jälken) Tästä kirjoitta Cyprianus ettei yhtän traditiot eli ihmisen käskyä pidä Jumalan sanan werraxi wedettämän.
V. 17. Libanon) Cadzo Infr. $ 32:15. ja 35:1.
V. 20. Paha) se on/ wäärän opin ja kiwun.

XXX. Lucu .

PRopheta nuhtele Judalaisia/ ettei he idzens HERraan luottanet/ waan Egyptiläisijn/ v. 1.
ja ettei he tahtonet cuulla hänen Lakians ja Prophetain neuwo/ waan tahdoit heitä saarnaman heillens mielin kielin/ v. 8.
sentähden oli heille tapahtuwa nijncuin haljennulle muurille/ eli rickiömälle sawiastialle/ v. 12.
jos he olisit kärsiwäiset ja odotaisit HERra/ nijn he tulisit autetuxi/ v. 15.
sillä HERra wijwyttä sentähden awun/ että cosca hän rangaisis heitä/ nijn hän myös auttais heitä/ cosca he händä rucoilisit/ v. 19.
mutta heidän wihollisens Assyrialaiset oli hän hajottawa ja häwittäwä/ v. 27.

Jes 30:1 WOi luopuwaisia lapsia/ sano HERra: jotca ilman minua neuwo pitäwät/ ja ilman minun hengeni warjelusta edziwät/ cocowat syndiä synnin päälle.

Jes 30:2 Ne jotca menewät alas Egyptijn/ ja ei kysy minun suulleni/ warustaxens idzens Pharaon woimalla/ ja warjellaxens heitä Egyptin warjolla.
Jes 30:3 Sillä Pharaon wäkewys pitä oleman teille häpiäxi/ ja Egyptin warjon turwa häwäistyxexi.
Jes 30:4 Heidän pääruhtinans owat ollet Zoanis/ ja heidän sanansaattajans owat tullet Hanexeen.
Jes 30:5 Mutta heidän pitä caickein cuitengin häpiään tuleman/ sen Canssan tähden joca ei heille hywäxi eli awuxi olla taida/ eikä muutoin hyödytyxexi/ waan ainoastans häpiäxi ja pilcaxi.
Jes 30:6 Tämä on nijden petoin cuorma/ jotca etelän päin menewät/ cusa wanha ja nuori Lejoni on/ tuliset kyykärmet ja lendäwäiset Drakit murhen ja ahdistuxen maasa. He wiewät rijstans warsoilla/ ja tawarans Camelein seljäsä/ sille Canssalle joca ei heille ensingän hyödytyxexi olla taida.
Jes 30:7 Sillä ei egypti mitän ole/ ja hänen apuns on turha/ sentähden minä saarnan teille sijtä näin: alallans olla on paras.
Jes 30:8 Mene sijs nyt ja kirjoita tämä heidän eteens tauluun/ ja pane kirjaan/ pysymän wijmeisen päiwän asti/ alati ja ijancaickisest.
Jes 30:9 Sillä se on tottelematoin Canssa/ ja walhetteliat lapset/ jotca ei tahdo cuulla HERran Lakia/ waan sanowat Näkijlle:
Jes 30:10 Ei teidän pidä näkemän/ ja cadzojille: ei teidän pidä cadzoman meille totuutta/ mutta saarnatcat meille suloisest/ cadzocat petos/
Jes 30:11 poiketcat tieldä/ luopucat tästä retkestä/ Andacat Israelin Pyhän lacata meistä.
Jes 30:12 Sentähden sano Israelin Pyhä näin: että te hyljätte tämän sanan/ ja luottate häwäisiäihin ja pettäjihin/ ja kerscatte sijtä.
Jes 30:13 Nijn pitä tämän pahan tegon oleman teille nijncuin raco corkiasa muurisa/ cosca se rupe jacoman/ joca äkist puto maahan ylösalaisin/ ja murendu.
Jes 30:14 Nijncuin sawiastia muserrettu olis/ joca muserretan ja ei säästetä/ sijhenasti ettei sijtä löytä nijn suurta cappaletta/ että tulda tuotaisin totoista/ eli wettä caiwosta.
Jes 30:15 Sillä näin sano HERra HERra Israelin Pyhä/ käändymisellä ja hiljaisudella: te tuletta autetuxi hiljaisudes ja toiwosa/ te wäkewäxi tuletta/ mutta et te tahtonet/ waan sanoitte:
Jes 30:16 Ei: me tahdom paeta hewoisilla (sentähden teidän pitä culkiana oleman) ja me tahdon nopiast aja (sentähden pitä teidän wainojan myös nopiat oleman)
Jes 30:17 Sillä tuhannen teistä pitä pakeneman ainoastans yhtä miestä/ wijttä pitä teidän jocapahimman pakeneman/ sijhenasti että teistä jää nijncuin pieli wuorelle/ ja nijncuin lippu corkeudelle.
Jes 30:18 SEntähden odottacat HERra/ että hän olis teille armollinen/ joca on nosnut teitä armahtaman:

Sillä HERra on oikeuden Jumala/ ne owat caicki jotca händä odottawat.
Jes 30:19 Sillä Zionin Canssa on asuwa Jerusalemis/ ja et sinä ole itkewä: Hän armahta sinua coscas huudat/ hän wasta sinua/ nijn pian cuin hän sen cuule.
Jes 30:20 Ja HERra anda teille leipä tuscasan/ ja wettä ahdistuxesan: sillä ei sinun opettajas lennä sillen pois nijncuin sijwillä/ waan sinun silmäs näkewät sinun opettajas:
Jes 30:21 Ja sinun corwas cuulewat sanan tacanas/ sanoden: tämä on tie/ käykät sitä/ cosca te oikialle eli wasemalle kädelle exynet oletta.
Jes 30:22 Silloin pitä teidän saastuttaman teidän hopialla silatut cuwan/ ja teidän cuwain cullaiset waattet/ ja teidän pitä ne heittämän pois nijncuin logan/ ja nijlle sanoman:
Jes 30:23 Silloin hän anda saten siemenelles/ jongas pellolles kylwänyt olet/ ja leipä pellon tulosta/ ylön runsast.
Jes 30:24 Silloin sinun carjas caitan awaralla kedolla/ härjät ja warsat/ jotca peldos kyndäwät/ syöwät secoitettuja ohria/ jotca wiskimellä ja pohtimella owat pohdetut.
Jes 30:25 Ja caickein suurten wuorten päälle/ ja caickein suurten cuuckulain päälle pitä eroitetut wirrat käymän/ sen suuren surmamisen aicana/ ja cosca tornit langewat.
Jes 30:26 Ja Cuun walu on nijncuin Auringon paiste olewa/ ja Auringon paiste on seidzemettä kirckambi olewa cuin nyt. Cosca HERra sito Canssans wahingon kijnni/ ja sen haawat paranda.
Jes 30:27 CAdzo/ HERran nimi tule cauca/ hänen wihans poltta ja on sangen rascas. Hänen huulens owat hirmuisutta täynäns/ ja hänen kielens on nijncuin culuttawa tuli.
Jes 30:28 Ja hänen hengens nijncuin wirta/ joca haman caulan ulottu. Hajottaman pacanoita sijhenasti että he tyhjäxi tulewat/ ja ajaman Canssa sinne ja tänne/ suidzilla heidän suusans.
Jes 30:29 Silloin pitä teidän weisaman nijncuin juhlapäiwän yönä/ ja sydämestän riemuidzeman/ nijncuin huiluilla käydäisin HERRAN wuorelle/ Israelin turwan tygö.
Jes 30:30 Ja HERra cuulutta hänen cunnialisen änens/ että hänen cocotettu käsiwartens nähtäisin. Wihaisella haastamisella ja culuttawaisella tulen liekillä/ säteillä/ wäkewällä satella ja rakehilla.
Jes 30:31 Sillä Assurin pitä peljästymän HERran ändä/ joca händä lyö widzalla.
Jes 30:32 Sillä widzan pitä kyllä sattuman ja coseman/ cosca HERra sen wie heidän ylidzens trumbuilla ja candeleilla/ ja jocapaicas soti heitä wastan.
Jes 30:33 Sillä cuoppa on jo eilän walmistettu/ ja se on walmistettu Cuningalle/ kyllä sywä ja lewiä. Siellä on asumus/ tuli ja paljo puita/ HERran Hengi on sen sytyttätäpä nijncuin jongun tulikiwisen wirran.

Vers. 4. Zoanis ja Hanexeen) Ne olit Egyptin Caupungit/ joihin he heidän sanansaattajans lähetit.
V. 6. Tämä on cuorma) Jesaia ennusta sanansaattaille tapahtuwan pahoin/ ja ei heidän taitawan mitän toimitta.
V. 9. Waan sanowat Näkijille) se on heidän opettajillens. Cadzo cuinga Canssa on nijtä wastan/ jotca oikein saarnawat ja nuhtelewat heidän syndiäns.
V. 15. Hiljaisudes) se on/ jos te kärsitte/ oletta kärsiwäiset ja odotatte.
V. 18. Oikeuden) se on/ ei hän rangaise julmudella/ waan cohtudella.
V. 25. Cosca tornit langewat) se on/ suuret tyrannit ja waldiat.
V. 26. Cuun walu on olewa) se on cosca Assyrialaiset owat aletut/ pitä hallituxen jalost endisellens tuleman.
V. 33. Cuoppa) helwetti ja ijancaickinen tuli on hänelle walmistettu.

XXXI. Lucu .

JEsaia nuhtele Judalaisia/ että he pydit apua Egyptiläisildä/ v. 1.
jongatähden Jumala oli heitä rangaisepa/ v. 2.
cuitengin warjelewa ja auttawa Jerusalemita/ v. 4.
neuwo parannuxeen/ v. 6.
sano Assyrialaiset lyötäwän Jerusalemin edes/ v. 8.

Jes 31:1 WOi nijtä jotca menewät alas Egyptin apua kerjämän/ ja luottawat hewoisijn/ ja turwawat waunuijn/ että nijtä on monda/ ja radzasmiehijn/ että he juuri wäkewät owat/ ja ei turwa Israelin Pyhään/ eikä kysy HERra.
Jes 31:2 Mutta hän on wijsas ja anda tulla onnettomuden/ ja ei muuta sanojans/ waan asetta idzens pahain huonetta wastan/ ja pahantekiäin apua wastan.
Jes 31:3 Sillä Egypti on ihminen ja ei Jumala/ ja heidän hewoisens owat liha ja ei hengi. Ja HERra on cocottawa kätens nijn että auttajan pitä hoiperteleman/ ja sen jota autetan pitä langeman/ ja ynnä molemmat toinen toisens cansa huckuman.
Jes 31:4 SIllä nijn sano HERra minulle: nijncuin Lejon ja nuori Lejon kilju saalins päällä/ cosca paimenden joucko huuta sen päällä/ nijn ei se peljästy heidän huudostans/ eikä hämmästy waicka heitä monda on: juuri nijn on HERra Zebaoth menewä ales sotiman Zionin wuorella ja sen corkeudella.
Jes 31:5 Ja HERra Zebaoth on warjelewa Jerusalemi (nijncuin linnut siwilläns tekewät) suojelewa/ auttawa/ siellä olewa ja holhowa händä.

Jes 31:6 Palaitcat te Israelin lapset jotca peräti harhaillet oletta:
Jes 31:7 Sillä silloin pitä jocaidzen heittämän pois hänen hopia ja culdaepäjumalans/ joita teidän käten owat tehnet teille synnixi.
Jes 31:8 Ja Assurin pitä langeman/ ei miehen miecalla/ ja pitä culutettaman/ ei ihmisen miecalla/ ja pitä cuitengin pakeneman miecka. Ja hänen nuorucaisens pitä werollisexi tuleman.
Jes 31:9 Ja hänen pitä pelgon tähden menemän hänen callions ohidze/ ja hänen pääruhtinans pitä lippuns edestä pacoon menemän/ sano HERra Zebaoth/ jolla Zionis tuli ja Jerusalemis tottoi on.

Vers. 1. Pahantekiäin (se on/ Judalaiset jotca sencaltaista apua edzeit.
V. 9. Hänen callions) se on/ heidän Cuningans. V. eod. $ Tuli/ ja Jerusalemis tottoi on) se on/ joca Jerusalemis asu. Waicka HERra on jocapaicas läsnä/ Ier. 23:23: nijn hän cuitengin sanotan asuwan siellä/ josa hänen sanans opetetan/ ja pyhät Sacramentit oikein jaetan.

XXXII. Lucu .

JEsaia ennusta Christuxest/ cuinga hän on oikein hallidzewa/ v. 1.
omillens paljoxi lohdutuxexi/ ja warjeluxexi/ v. 2.
silloin sokiat ja taitamattomat tulewat opetetuxi/ v. 3.
väärä oppi aletan/ v. 6.
sijtte ennunusta hän ylpeitten waimoin/ se on/ Judan Caupungein häwityxest/ v. 9.
Ja wijmein Pyhän Hengen wuodattamisest/ cuin corpi tule pelloxi ja peldo corwexi/ v. 15.

Jes 32:1 CAdzo/ Cuningas on hallidzewa oikeudella/ ja pääruhtinat owat wallidzewat oikeutta pitämän woimasans.
Jes 32:2 Että jocainen on nijncuin jocu joca tuulelda warjeldu on/ ja nijncuin jocu joca sadecuurolda on peitetty/ nijncuin wesiojat cuiwasa paicasa/ nijncuin suuren wuoren warjo cuiwasa maasa/
Jes 32:3 Ja näkewäiset silmät ei pidä andaman idzens sowaista/ ja cuulewaisten corwat pitä wisusti tutkisteleman.
Jes 32:4 Ja hulluin pitä oppiman taito/ ja epäilewäinen kieli pitä selkexi tuleman ja selkesti puhuman.
Jes 32:5 Ei hullua pidä enä pääruhtinaxi cudzuttaman/ eikä ahnetta Herraxi.
Jes 32:6 Sillä tyhmä puhu tyhmydes/ ja hänen sydämens on pahudes/ että hän olis ulcocullaisudes/ ja saarnais HERrasta wäärin/ että hän sillä isowaiset sielut nälkän näännytäis/ ja kieldäis janowaisilda juoman.

Jes 32:7 Sillä ahnen hallitus ei ole muu cuin wahingo: sillä hän löytä cawaluxen häwittäxens radollisia wäärillä sanoilla/ cosca hänen köyhän oikeutta pitä puhuman.
Jes 32:8 Mutta Förstillä pitä oleman Förstilliset ajatuxet/ ja nijsä pysymän.
Jes 32:9 NOscat te ylpiät waimot/ cuulcat minun ändäni/ te jotca nijn suruttomat oletta/ ottacat corwijn minun puheni.
Jes 32:10 Ajastajan ja päiwän perästä pitä teidän cuin suruttomat olette wapiseman: sillä ei tule yhtän wijnan elo/ eikä tule yhtän cocomust.
Jes 32:11 Peljästykät te ylpiät waimot/ wapiscat te suruttomat/ sen pitä tapahtuman/ että te rijsutan/ paljastetan ja säkillä puetetan.
Jes 32:12 Walitettaman pitä nisistä/ iloisista pelloista/ ja hedelmälisistä wijnapuista.
Jes 32:13 Sillä minun Canssani pellosa pitä orjantappurat ja ohdacket caswaman/ nijn myös caikisa ilohuoneisa/ sijnä iloisesa Caupungisa.
Jes 32:14 Sillä Salit pitä hyljättämän/ ja Canssan paljous Caupungisa pitä wähenemän/ nijn että tornit ja linnat pitä tuleman ijancaickisexi luolaxi/ ja medzän pedoille iloxi/ ja laumoille laituimexi.
Jes 32:15 SIihenasti että Hengi corkeudesta wuodatetan meidän päällem/ silloin tule corpi peldomaaxi ja peldomaa luetan medzäxi.
Jes 32:16 Ja oikeus asu corwesa/ ja wanhurscaus peldomaasa.
Jes 32:17 Ja wanhurscauden hedelmä on rauha/ ja wanhurscauden hyödytys on ijancaickinen hiljaisus ja lepo.
Jes 32:18 Nijn että minun Canssani on asuwa rauhan huonesa/ suruttomisa asumapaicoisa ja jalosa lewosa.
Jes 32:19 Mutta raket pitä oleman alhalla medzisä/ ja Caupungin pitä alhalla mataloisa paicoisa oleman.
Jes 32:20 Hywin teidän menesty/ jotca kylwätte jocapaicas wetten tygö/ sillä andacat härkäin ja Asein käydä jalgoillans nijden päällä.

Vers. 1. Cuningas) se on/ Christus. (Pääruhtinat) Owat P. Apostolit/ jotca myös Psal. 45:17. ja 68:28. nijn cudzutan.
V. 2. Nijncuin tuulelda warjeldu) se on/ ne cuin uscowat hänen päällens/ pitä warjeldaman ja oleman suruttomat Jumalan wihasta/ etc. $
V. 15. Corpi tule peldomaaxi) se on/ pacanat jotca silloin olit pois Jumalan seuracunnasta/ nijncuin erämaa/ johonga se häwä jywä/ Jumalan sana/ ei kylwetty eli leicattu/ etc. $ ja ei muuta caswanut cuin ohdakeitä ja orjantappuroita/ jä hedelmättömiä puita/ pitä tuleman parhaxi Jumalan seuracunnaxi/ nijncuin

iloinen peldo eli wijnamäki/ jonga pitä paljo hywä hedelmätä candaman. Ja sitä wastan Judan Canssa/ joca silloin oli HERran peldo ja wijnamäki/ HERran oma Canssa/ piti tuleman erämaaxi/ se on/ cadottaman Jumalan sanan ja oikian totuuden/ etc. $
V. 20. Hywin teidän menesty) se on/ hywin teidän menesty Apostolit/ joiden pitä saarnaman P. Evangeliumita caikisa maacunnisa: sillä se on teille menestywä/ nijncuin nijlle jotca kyndäwät ja kylwäwät hedelmälistä paicka.

XXXIII. Lucu .

JEsaia uhca Assyrialaisia/ että cuin he olit kyllä häwittänet/ nijn pitä myös heidän häwitettämän/ v. 1.
rucoile Jumalalda apua heitä wastan/ v. 2.
lohdutta idzens hänen awustans/ v. 4.
juttele Jehiskian sanansaattajan sanat maan tilasta/ palates Sanheribin tykö/ v. 7.
lohdutta taas idzens Jumalan lupauxesta/ että hän oli hajottawa heidän wihollisens/ v. 10.
nuhtele nijtä jotca pelkäisit Jumalan ei tahtowan autta Jerusalemia/ ja opetta heitä/ cuinga heidän pitä idzens laittaman Jumalata wastan/ nijn että he säälyisit/ v. 13.
lupa että he saawat nähdä HERran/ ja ihmettelewät/ v. 17.
ja ettei heidän pitänyt näkemän heidän wihollisians/ v. 19.
riemuidze Zionin/ se on/ Jumalan seuracunnan wahwudest ja lujudest/ v. 20.
häwäise wihollista/ joca heille oli tulewa saalixi/ v. 23.

Jes 33:1 WOi sinuas sinä häwittäjä/ luuletcos ettei sinun pidä häwitetyxi tuleman? ja sinuas ylöncadzoja/ luuletcos ettei sinua ylöncadzota? Cosca sinä olet täyttänyt sinun häwityxes/ nijn sinun myös pitä tuleman häwitetyxi: cosca sinä olet täyttänyt sinun ylöncadzes/ nijn sinua pitä jällens ylöncadzottaman?
Jes 33:2 HERra ole meille armollinen: sillä me odotamme sinua/ ole heidän käsiwartens warahin/ ja meidän autudem murhen ajalla.
Jes 33:3 Anna Canssas paeta sitä suurta capinata ja pacanat hajotetta cuin sinä nouset.
Jes 33:4 Silloin pitä teitä saalina corjattaman nijncuin perhoinen otetan/ ja nijncuin heinäsircat carcotetan/ cosca heidän päällens tullan.
Jes 33:5 HERra on corgotettu: sillä hän asu corkeudesa/ hän on täyttänyt Zionin oikeudella ja wanhurscaudella.
Jes 33:6 Ja sinun ajallas pitä oleman usco ja woima/ autuus/ tieto/ toimi/ ja HERran pelco pitä oleman

hänen tawarans.
Jes 33:7 CAdzo/ heidän sanansaattajans huutawat ulcona/ rauhan Engelit itkewät haikiast/ ja sanowat:
Jes 33:8 Polgut owat autiat/ ei käy yxikän enä tiellä/ ei hän pidä lijtto/ hän hylkä Caupungit ja ei pidä lucua Canssasta.
Jes 33:9 Maa on cauhialla ja surkialla muodolla/ Libanon on häpiällä hacattu/ Zaron on nijncuin tasainen keto/ Basan ja Carmeli owat häwitetyt.
Jes 33:10 Nyt minä tahdon nosta/ sano HERra: nyt minä tahdon idzeni corgotta/ nyt minä tahdon corkiaxi tulla.
Jes 33:11 Olgista oletta te rascat/ corsia te synnytätte/ tulen pitä culuttaman teidän ylpeydenne cansa:
Jes 33:12 Sillä Canssa pitä poldettaman calkixi/ nijncuin hacatut orjantappurat tulella sytytetän.
Jes 33:13 Nijn cuulcat nyt te/ jotca caucana oletta/ mitä minä olen tehnyt/ ja te jotca oletta läsnä/ cadzocat minun wäkewyttäni.
Jes 33:14 Syndiset Zionis owat peljästynet/ hämmästys on tullut ulcocullattuin päälle/ ja sanowat: cuca on meidän seasam/ joca taita asua culuttawaisen tulen tykönä? cuca on meidän seasam/ joca woi asua ijancaickisten hijlden tykönä?
Jes 33:15 Joca wanhurscaudesa waelda ja puhu oikeutta/ joca wääryttä ja ahneutta wiha/ ja wetä kätens pois ettei hän ota lahjoja/ joca tukidze corwans cuulemast weren wicoja/ ja peittä silmäns näkemäst paha:
Jes 33:16 Hän on corkeudesa asuwa/ ja calliot owat hänen linnans ja tukens/ hänelle annetan hänen leipäns/ eikä hän ole epäilewä hänen wedestäns.
Jes 33:17 Sinun silmäs näkewät Cuningan cunniasans/ sinä näet maan lewitettynä.
Jes 33:18 Nijn että sinun sydämes juuri ihmettele/ ja sano: cusa nyt owat kirjanoppenet? cusa owat neuwonandajat? cusa owat Cantzlerit?
Jes 33:19 Etkä myös sinä ole näkewä sitä wäkewät canssa/ sitä sywäkielistä Canssa/ jota ei ymmärretä/ ja käändämättömästä kielestä/ jota ei taita ymmärtä.
Jes 33:20 Cadzo Zionita meidän juhlacaupungitam/ sinun silmäs on näkewä Jerusalemin caunin asumuxen/ majan jota ei wiedä pois/ jonga paanuja ei ikänäns pidä temmattaman ylös/ ja jonga köysiä ei ikänäns pidä catcoittaman.
Jes 33:21 Sillä HERra on siellä olewa wäkewä meidän tykönäm/ ja siellä pitä oleman lewiät wesicuopat/ nijn ettei wenehellä taita mennä sen ylidzen/ eikä laiwa taida sinne purjehtia:
Jes 33:22 Sillä HERra on meidän Duomarim/ HERra on meidän opettajam/ HERra on meidän Cuningam/ hän autta meitä.

Jes 33:23 Anna heidän pingotta köytens/ ei heidän pidä cuitengan pitämän/ Nijn ei pidä myös heidän hajottaman lippuja pielden päälle: sillä paljo callimbi saalis pitä jaettaman/ nijn että onduwat myös ryöstäwät.
Jes 33:24 Ja ei yhdengän asuwaisen pidä sanoman: minä olen heicko: että Canssalla joca siellä asu/ pitä oleman syndein päästö.

Vers. 3. Anna Canssan paeta) se on/ Assyrialaisten pitä pakeneman Jerusalemist hämmästyxis.
v. 5. Täyttänyt oikeudella) Sillä se jumalinen Cuningas Jehiskia oli asettanut puhtan Jumalan palweluxen Jerusalemis/ josta luetan/ 4. Reg. $ 18:1. etc. $
v. 7. Sanansaattajans) Ne olit ne jotca olit lähetetyt heidän tygöns/ ja ei cuitengan tahtonet heitä cuulla. Lue sijtä/ 4. Reg. $ 18:14.
v. 9. Libanon on häpiällä) se on/ nämät ihanaiset wuoret ja medzät owat enimmäst hacatut ja häwitetyt wihollisilda/ rakennuxixi/ puixi ja silloixi.
v. 17. Näkewät Cuningan) Tämä ymmärretän Christuxest/ jonga he caicki heidän hengellisillä silmilläns piti saaman nähdä/ jotca idzens nijn täytit/ cuin ennen sanottin/ mutta harwat kirjanoppeneista ja laintaitawista otit hänen wastan/ 1. Cor. 1:10.
v. 19. Etkä myös sinä ole näkewä) Tämä ymmärretän hengellisestä rauhasta/ joca oli Christuxen Seuracunnalla olewa Jumalan tykönä/ ja täytetän myös ruumillisest toisesa Christuxen tulemises.

XXXIV. Lucu .

PRopheta uhca caickia Jumalan seuracunnan wihollisia HERran costomiecalla/ nijn ettei yhtän heistä pitänyt säästettämän/ v. 1.
erinomattain Edomerejä/ v. 5.
Sijtte/ että heidän myös piti saaman palcaxens ojat jotca terwa juoxewat/ ja maan palawaisest terwasta/ joca ei ikänäns sammu/ v. 8.
johon Perkelet/ welhot ja caicki saastaiset linnut pitä coconduman ja heidän cumpanins oleman/ v. 11.
joca ei heildä ole puuttuwa/ v. 16.

Jes 34:1 TUlcat te pacanat ja cuulcat/ Canssat ottacat waari/ maa cuulcan ja mitä sijnä on/ mailman pijri tulons cansa.
Jes 34:2 Sillä HERra on wihainen caikille pacanoille/ ja on närkästynyt caikille heidän joucoillens/ hän on

heitä kirowa/ ja anda teurasta heitä.
Jes 34:3 Heidän lyötyns pitä heitettämän pois/ nijn että hajun pitä tuleman heidän ruumistans/ ja wuoret cuohuman heidän werestäns.
Jes 34:4 Ja coco taiwan joucko pitä mätänemän/ ja taiwan pitä käärittämän cocoon nijncuin kirjan/ ja caicki hänen jouckons putoman nijncuin lehti puto wijnapuusta/ ja nijncuin cuiwettunut lehti ficunapuusta.
Jes 34:5 Sillä minun mieckan on juowuxis taiwasa/ ja cadzo/ sen pitä tuleman ales Edomin päälle/ ja kirotun Canssan päälle/ sitä rangaiseman.
Jes 34:6 HERran miecka on werta täynäns/ ja on lihawa lihawudest/ caridzan werest/ caurin werest ja jääräin munascuiden lihawudest: sillä HERralla on suuri tappo Bazras/ ja suuri surmaminen Edomin maalla.
Jes 34:7 Yxisarwillisten pitä myös culkeman ales heidän cansans/ ja mullit syötettyin härkäin cansa: sillä heidän maans pitä juopuman werestä/ ja heidän maans lihawaxi tuleman lihawudesta.
Jes 34:8 Sillä ne owat HERran costopäiwät ja costamisen wuodet/ Zionille costaman.
Jes 34:9 Silloin sen ojat muutetan terwaxi/ ja se maa tulikiwexi/ ja sen maacunda pitä muuttuman palawaisexi terwaxi.
Jes 34:10 Jonga ei pidä päiwällä eikä yöllä sammuman/ mutta sawun pitä sijtä ijancaickisest nouseman/ ja pitä tuleman ilman loppumat/ nijn ettei yhdengän pidä käymän sen läpidzen ijancaickisest.
Jes 34:11 Waan Ruogonpäristäjäin ja tarhapöllöin pitä sen omistaman/ yöcköin ja Carnein pitä siellä asuman.
Jes 34:12 Sillä hän on wetäwä nuoran sen ylidzen/ nijn että sen pitä autiaxi tuleman/ ja ojennusluodin/ nijn että sen pitä tyhjäxi tuleman. Nijn että sen Herrat pitä cudzuttaman Herroixi ilman maacunnata/ ja caicki sen pääruhtinat pitä saaman lopun.
Jes 34:13 Ja orjantappurat pitä caswaman heidän salisans/ noculaiset ja ohdacket sen linnoisa/ ja pitä oleman Drakein asumasiat/ ja Strutzein laituimet.
Jes 34:14 Silloin pitä männingäiset ja köpelit cohtaman toinen toistans/ ja yhden Lieckiön pitä toista huutaman/ Kratin pitä myös siellä asumasians saaman/ ja siellä lewon löytämän.
Jes 34:15 Hyypiän pitä myös siellä pesäns pitämän ja muniman/ hautoman ja cuoriman sen warjon alla/ ja Hijrihaucat pitä myös sinne coconduman.
Jes 34:16 Edzikät nyt HERran kirjaan ja lukecat/ ei yhtän näistä pidä puuttuman/ ei pidä näistä caiwattaman yhtä eli toista: sillä hän on se joca minun suuni cautta käske/ ja hänen hengens tuo sen cocoon.
Jes 34:17 Hän heittä arpoja heidän päällens/ ja jaca mitan heidän seasans/ että heillä pitä siellä oleman

perindö ijancaickisest/ ja siellä ilman loputa pysymän.

Vers. 4. Taiwan joucko) Taiwan joucoxi täsä cudzutan Judan Canssa/ heidän Jumalan palweluxens cansa/ jolla he idzens pidit nijncuin taiwallinen Canssa muiden pacanain suhten.
v. 5. Edomin) Edomereillä ymmärtä Propheta erinomaisest Antichristuxen ja hänen lahcons: Sillä nijncuin Edomerit olit myös Abrahamin sucucunda/ joilla oli ymbärileickaus/ ja olit cuitengin Jumalan Canssan pahimmat wiholliset nijn on myös Antichristuxen joucko/ ne owat Christityt/ joilla on yhtäläiset Sacramentit oikeitten Evangeliläisten cansa/ ja owat cuitengin heidän surimmat wainojans.
v. 6. Caridzan/ Caurin ja Jääräin werellä ymmärretän sekä ylimmäiset että alimmaiset/ nuoret ja wanhat. v. eod. $ Bazras) On Edomin Caupungi
v. 7. Yxisarwilliset/ mullit ja syötetyt härjät) Owat woimalliset ja rickat.
v. 9. Kirjoitetan Helwetti.
v. 11. Ruogonpäristäiäin/ Hyypiäin/ tarhapöllöin. etc. $) Näillä ja muilla saastaisilla ja cauhioilla linnuilla jotca täsä nimitetän/ ymmärretän saastaiset henget jotca helwetisä owat.

XXXV. Lucu .

JEsaia ennusta Jumalan seuracunnan tilasta Udesa Testamendisä/ nimittäin/ että silloin pitä sen kelwottoman pacanalisen Canssan tuleman pyhäxi ja otollisexi HERran seuracunnaxi/ v. 1.
käske sijtä lohdutta heickomielisiä Jumalan lapsia/ että HERra Christus oli idze tulewa/ ja silloin sokeitten silmät ja cuuroin corwat awatan/ v. 3.
ja HERralda lunastetut saawat ijancaickisen ilon ja riemun/ v. 10.

Jes 35:1 COrwet ja erimaat pitä iloidzeman/ ja se aukia sia pitä iloinen oleman/ ja nijncuin cuckainen cucoistaman.
Jes 35:2 Hän on caswain wihottawa ja seisowa riemuisna caikes ilos ja riemus: sillä Libanonin cunnia annetan hänelle/ Carmelin ja Saronin caunistus: ja he näkewät HERran cunnian/ ja meidän Jumalam cauniuden.
Jes 35:3 Wahwistacat wäsynet kädet ja tuetcat näändynet polwet.
Jes 35:4 Sanocat heickomielisille: olcat turwas ja älkät peljätkö. Cadzocat/ teidän Jumalan tule costaman/ se Jumala joca maxa/ hän tuke ja wapahta teidän.
Jes 35:5 Silloin awatan sokiain silmät/ ja cuuroin corwat aukenewat.

Jes 35:6 Silloin rambat hyppäwät nijncuin peurat/ ja myckäin kieli pacahtu kijtoxeen: sillä corwesa pitä wuotaman wedet/ ja wirrat erimaasa.
Jes 35:7 Ja carkia paicka pitä järwexi sowitettaman/ cuiwa maa pitä cuohuwaxi wedexi tuleman/ ja cuopas/ josa kärme macais/ pitä heinän/ ruogon ja caisilan oleman.
Jes 35:8 Sijnä myös pitä matca ja tie oleman/ joca pitä pyhäxi tiexi cudzuttaman/ ettei kengän saastainen sitä waellais. Ja se pitä heidän edesäns oleman/ jota käydän/ nijn ettei tyhmätkän exy.
Jes 35:9 Ei siellä Lejonit oleman pidä/ eikä jocu julma peto mene sitä myöden/ eli sieldä löytä/ waan lunastetut sitä waeldawat.
Jes 35:10 HERran lunastetut palajawat ja tulewat sen cautta riemulla Zionijn/ ja ijancaickinen ilo on olewa heidän pääns päällä. Ilon ja riemun he käsittäwät/ ja murhe ja huocaus pitä pakeneman.

Vers. 1. Corwet ja erimaat) Nijn cudzutan pacanat sijtä ettei heillä ollut yhtän hedelmälistä puuta. Nijncuin Judan ja Israelin huone cudzuttin HERran wijnamäexi ja peldomaaxi. Supr. $ cap. $ 5. Cadzo Supr. $ cap. $ 32:15.
v. 5. Silloin awatan sokiain silmät) Tämä on Christuxen aicana sanain jälken ja hengellisellä tawalla täytetty: cosca monda sairasta parattin ja sokiat pacanat tulit myös totuden tundoon/ Matth. $ 11:5.
v. 6. Wedet pitä wuotaman) Se pitä hengellisellä tawalla ymmärrettämän/ Pyhän Hengen runsasta lohdutuxesta/ joca piti pacanoille jaettaman. Nijn myös/
v. 8. Pyhäxi tiexi) se on/ oikia Ewangeliumin oppi: ja nijn nämät pitä ymmärrettämän toinen toisens perästä järjestäns.

XXXVI. Lucu .

MItä Jesaia oli ennen ennustanut Assyrialaisist/ nijncuin cap. $ 10:23. ja cap. $ 14:24. nijn hän täsä nyt rupe kirjoittaman/ cuinga se on täytetty/ nimittäin/ että Assyrian Cuningas Sanherib on tullut ja woittanut Judan Caupungit/ v. 1.
on lähettänyt palwelians Rabsaken Jerusalemijn/ ja suurella Jumalan ja hänen Canssans ylöncadzella ja häwäistyxellä neuwonut heitä andaman idzens heidän halduuns/ v. 2.
etc. $

Jes 36:1 JA tapahtui Cuningas Jehiskian neljännellä toistakymmenellä wuodella/ meni Assyrian Cuningas Sanherib caickia Judan wahwoja Caupungeita wastan/ ja woitti ne.

Jes 36:2 Ja Assyrian Cuningas lähetti Rabsaken Lachixest Jerusalemijn Cuningas Jehiskian tygö suurella woimalla: ja hän astui edes wesitorin tygö ylimmäiselle puolelle lammickota/ waatetten painajan pellon tielle.
Jes 36:3 Ja hänen tygöns menit ulos Eliakim Hilkian poica/ Hofmestari/ ja Sebna Cantzleri/ ja Joah Assaphin poica/ Kirjoittaja.
Jes 36:4 Ja Rabsake sanoi heille: sanocat sijs Jehiskialle: näin sano suuri Cuningas Assyrian Cuningas: millinen on se turwa/ johongas turwat?
Jes 36:5 Minä taidan arwata ettäs luulet idzelläs wielä nyt olewan neuwo ja woima sotiman/ keneen sinä sijs idzes luotat/ ettäs olet minusta luopunut?
Jes 36:6 Luotackos idzes sijhen musertuneen ruocosauwaan Egyptijn/ joca silloin cuin nojatan hänen päällens/ mene hänen käteens ja pistä sen läpidzen. Nijn myös Egyptin Cuningas Pharao teke caikille nijlle jotca häneen luottawat.
Jes 36:7 Jos sinä tahdot sano: me luotamme meitäm HERraan meidän Jumalaam. Eikö hän ole se jonga corkeudet ja Altarit on Jehiskia heittänyt pois/ ja sanonut Judalle ja Jerusalemille: tämän Altarin edes pitä teidän rucoileman.
Jes 36:8 RUpe sijs minun Herrani Assyrian Cuningan cansa kiusaman/ minä annan sinulle caxi tuhatta hewoista/ annas nähdä/ jos sinä woit saada nijtä tykös jotca nijllä ajawat.
Jes 36:9 Cuinga sinä sijs tahdot pysyä yhden sodanpäämiehen edesä joca minun Herrani wähimmistä palwelioista on yxi? ja sinä luotat idzes Egyptin rattaisijn ja radzasmiehin?
Jes 36:10 Nijns luulet myös päälisexi/ että minä ilman Herrata olen lähtenyt tänne maacundaan/ sitä häwittämän? Ja HERra sanoi minulle: mene ylös sihen maacundaan/ ja häwitä se.
Jes 36:11 MUtta Eliakim/ Sebna ja Joah sanoi Rabsakelle: puhu palwelioittes cansa Syrian kielellä: sillä me ymmärräm kyllä sen/ ja älä puhu Judan kielellä meidän cansam/ Canssan corwain edes joca muurin päällä on.
Jes 36:12 Nijn sanoi Rabsake: luuletcos minun Herrani lähettänen minun sinun Herras eli sinun tygös näitä sanoja puhuman ainoastans/ ja ei paljo enämmin nijlle miehille cuin istuwat muurin päällä/ että heidän pitä teidän cansan syömän pascans/ ja juoman custans?
Jes 36:13 Ja Rabsake seisoi ja huusi wahwast Judan kielellä/ ja sanoi: cuulcat sen suuren Cuningan sanoja/ Assyrian Cuningan.
Jes 36:14 Näin sano Cuningas: älkät andaco Jehiskian pettä teitän: sillä ei hän woi teitä pelasta.
Jes 36:15 Ja älkät andaco Jehiskian lohdutta teitän HERrasa/ että hän sano: HERra autta meitä/ ja ei tämä

Caupungi anneta Assyrian Cuningan käsijn.
Jes 36:16 Älkät cuulco Jehiskiat: sillä nijn sano Assyrian Cuningas: Olcat minun mieleni noutexi/ ja tulcat ulos minun tygöni/ nijn teidän idzecungin pitä syömän hänen wijnapuustans/ ja juoman hänen caiwostans.
Jes 36:17 Sijhenasti että minä tulen ja wien teidän sencaltaiseen maahan cuin teidängin maan on/ maahan josa jywiä ja wijna on/ maahan josa leipä ja wijnamäkiä on.
Jes 36:18 Älkät andaco Jehiskian pettä teitän/ että sano: HERra pelasta meitä. Owatco myös pacanain jumalat jocainen maans wapahtanet Assyrian Cuningan käsistä?
Jes 36:19 Cusa owat Hamathin ja Arpadin jumalat? owatco he myös wapahtanet Samarian minun kädestäni?
Jes 36:20 Cuca näistä caikista maan jumalista on auttanut hänen maans minun kädestäni? että HERra pelastais Jerusalemin minun kädestäni?
Jes 36:21 MUtta he olit äneti ja ei wastannet händä mitän: sillä Cuningas oli käskenyt/ ja sanonut: älkät händä mitän wastacko.
Jes 36:22 Nijn tulit Eliakim Hilkian poica/ Hofmestari/ ja Sebna Cantzleri/ ja Joah Assaphin poica/ Kirjoittaja/ rewäistyillä waatteilla/ ja ilmoitit hänelle Rabsaken sanat.

Vers. 6. Musertuneen ruocosauwaan) Sencaltainen on caicki ihmisen apu/ cosca sijhen luotetan/ ja Jumala unhotetan.
v. 10. HERra sanoi) Cadzo 4. Reg. $ 18:25.
v. 21. Mutta he olit äneti) ei aina pidä tyhmä wastattaman hänen tyhmydens jälken/ Prov. $ 26:4. ettei händä kehoitettais ammundaman enä hulluutta Jumalata ja ihmisiä wastan.

XXXVII. Lucu .

CUningas Jehiskia lähettä sanan Prophetalle/ ja ano että hän rucoilis Jumalata heidän edestäns/ v. 1.
saa jalon lohdutuxen häneldä/ että Sanheribin piti saaman toisia sanomita/ ja lähtemän sijtä pois/ v. 6.
Sanherib kirjoitta Jehiskian tygö häpiälisen kirjan/ sillä tawalla cuin Rabsake oli puhunut/ v. 8.
Jehiskia otta sen/ mene HERran huoneseen/ ja rucoile Jumalalda sydämestäns apua/ v. 14.
saa taas lupauxen Prophetan cautta/ HERran händä auttawan/ ja costawan heidän wihollisillens/ v. 21.
HERran Engeli tappa yhtenä yönä Sanheribin leiris 185000. miestä/ nijn että hänen häpiällä täydyi sieldä mennä pois/ ja tapettin sijtte omilda pojildans/ v. 36.

Jes 37:1 COsca Cuningas Jehiskia tämän cuuli/ rewäis hän waattens/

Jes 37:2 ja käärei säkin ymbärillens ja meni HERran huoneseen. Ja lähetti Eliakimin Hofmestarin/ ja Sebnan Cantzlerin/ ylimmäisten Pappein cansa kääritytsäckeijn/ Prophetan Jesaian Amoxen pojan tygö/ sanoman hänelle:
Jes 37:3 Näin sano Jehiskia: tämä on surun/ soimun ja häwäistyxen päiwä/ ja on nijncuin cosca lapset owat tullet synnyttämiselle/ ja ei ole woima synnyttä.
Jes 37:4 Josca sijs HERra sinun Jumalas tahdois cuulla Rabsaken sanat/ jonga hänen Herrans Assyrian Cuningas lähetti häwäisemän eläwätä Jumalata/ ja pilckaman sencaltaisilla sanoilla/ cuin HERra sinun Jumalas on cuullut: Ja ettäs tahdoisit corgotta rucouxes jäänyitten edestä/ jotca wielä käsisä owat.
Jes 37:5 Ja Cuningas Jehiskian palweliat tulit Jesaian tygö. Mutta Jesaia sanoi heille: näin sanocat teidän Herrallen:
Jes 37:6 HERra sano näin: älä pelkä nijtä sanoja cuins cuulit/ joilla Assyrian Cuningan palweliat owat häwäisnet minua.
Jes 37:7 Cadzo/ minä teen hänelle toisen mielen/ ja hänen pitä saaman jotakin cuulla/ jongatähden hänen pitä palajaman maahans/ ja minä tahdon caata hänen miecalla hänen maasans.
Jes 37:8 MUtta cosca Rabsake palais/ löysi hän Assyrian Cuningan sotimast Libnat wastan: sillä hän oli cuullut hänen matcustanen Lachixest.
Jes 37:9 Sillä sanoma tuli Thirhacasta Ethiopialaisten Cuningasta/ sanoden: hän on lähtenyt sotiman sinua wastan. Cosca hän tämän cuuli/ lähetti hän sanan Jehiskian tygö/ ja käski hänelle sanoa:
Jes 37:10 Sanocat Jehiskialle Judan Cuningalle näin: älä anna sinun Jumalas pettä sinuas/ johons luotat ja sanot: ei Jerusalem anneta Assyrian Cuningan käteen.
Jes 37:11 Cadzo/ sinä olet cuullut mitä Assyrian Cuningat caikille maacunnille tehnet owat/ ja ne häwittänet/ ja sinä pelastettaisin?
Jes 37:12 Ongo myös pacanain jumalat auttanet nijtä maacundia/ joita minun Isäni owat häwittänet? nijncuin on Gosan/ Haran/ Rezeph ja Edomin lapset Thelassaris?
Jes 37:13 Cusa on Hamathin Cuningas/ ja Sepharwaiminin Caupungin Cuningas/ Henan ja Iwan?
Jes 37:14 JA cosca Jehiskia oli saanut kirjan sanansaattajalda/ ja lukenut sen/ meni hän ylös HERran huonesen/ ja ilmoitti sen rucouxisa HERran edesä.
Jes 37:15 Ja Jehiskia rucoili HERra/ ja sanoi:
Jes 37:16 HERra Zebaoth sinä Israelin Jumala/ joca istut Cherubimin päällä/ sinä joca olet ainoa Jumala caickein maacundain ylidzen maan päällä/ sinä olet tehnyt taiwan ja maan.
Jes 37:17 HERra cumarra corwas ja cuule/ HERra awa silmäs ja näe/ cuule sijs caicki Sanheribin sanat/

jotca hän on lähettänyt/ häwäisemän eläwätä Jumalata.
Jes 37:18 Totta se on HERra/ Assyrian Cuningat owat autiaxi tehnet caicki waldacunnat heidän maacundains cansa/
Jes 37:19 Ja owat heittänet heidän jumalans tuleen: sillä ei ne ollet jumalat/ waan ihmisten kätten työt/ puut ja kiwet/ ne owat häwitetyt.
Jes 37:20 Mutta nyt HERra meidän Jumalam/ auta meitä hänen kädestäns/ että caicki waldacunnat maan päällä ymmärräisit/ sinun ainoan olewan HERran.
Jes 37:21 SIlloin lähetti Jesaia Amozin poica Jehiskian tygö/ ja käski hänelle sanoa: näin sano HERra Israelin Jumala/ sitä cuin sinä minua rucoillut olet Assyrian Cuningan Sanheribin tähden.
Jes 37:22 Nijn on tämä se cuin HERra hänestä sano: neidzy tytär Zion cadzo sinun ylön ja pilcka sinua/ ja tytär Jerusalem wäändele päätäns sinun peräs.
Jes 37:23 Ketä sinä olet pilcannut ja häwäisnyt/ kenengä päälle sinä olet corgottanut änes? ja olet nostanut silmäs Israelin Pyhä wastan.
Jes 37:24 Sinun palwelioittes cautta olet sinä häwäisnyt HERra/ ja sanot: minun monilla rattaillani olen minä mennyt ylös wuorten cuckuloille Libanonin puolelle/ ja olen hacannut hänen corkiat Cedripuunsa ja walitut hongans/ ja olen tullut cuckulain ylidzen medzän loppuun maalla.
Jes 37:25 Minä olen caiwanut ja juonut wettä/ ja minun jalcapöytän on cuiwanut caicki kätketyt wedet.
Jes 37:26 Mutta etkös ole cuullut/ että minä muinen juuri nijn tehnyt/ ja wanhast toimittanut olen/ ja wielä nyt nijn teen/ että wahwat Caupungit cukistetan kiwiraunioixi?
Jes 37:27 Ja heidän asujans woimattomixi ja epäilewäisexi tulewat/ ja häpiään joutuwat/ ja tulewat kedon ruohoxi/ ja wiherjäisexi yrtixi/ nijncuin heinä cattoin päällä/ joca ennen cuiwettu cuin se kypsendy.
Jes 37:28 Mutta minä tunnen sinun asumas hywin/ sinun uloslähtemises ja sisällekäymises/ ja sinun kiuckus minua wastan.
Jes 37:29 Ettäs kiucuidzet minua wastan/ ja sinun ylpeydes on joutunut minun corwijni/ panen minä rengan sinun nenääs/ ja suidzet suuhus/ ja wien sinun sitä tietä jällens cotias/ jotas tullutkin olet.
Jes 37:30 JA tämä pitä oleman sinulle merkixi: syö tänä wuonna mitä tallattu on/ toisna wuonna mitä idzestäns caswa/ colmandena wuonna kylwäkä ja leicatca/ istuttaca wijnapuita ja syökät heidän hedelmätäns.
Jes 37:31 Sillä pelastettuin ja jäänyitten Judan huonesta pitä taas juurtuman/ ja ylhäldä candaman hedelmän.
Jes 37:32 Sillä Jerusalemist pitä wielä nyt jäänyitten tuleman ulos/ ja wapahdetut Zionin wuorelda: Tätä on

HERran Zebaothin kijwaus tekewä.
Jes 37:33 Sentähden sano HERra Assyrian Cuningasta näin: ei hänen pidä tuleman tähän Caupungijn/ eikä yhtän nuolda sinne ambuaman/ eli yhtän kilpe tuleman sen eteen/ taicka yhtän skantzia tekemän sen ymbärille.
Jes 37:34 Waan pitä palajaman sitä tietä tacaperin/ jota hän tullutkin oli/ nijn ettei hän tähän Caupungijn ensingän tule/ sano HERra.
Jes 37:35 Sillä minä warjelen tämän Caupungin/ nijn että minä autan händä minun tähteni/ ja minun palweliani Dawidin tähden.
Jes 37:36 Silloin läxi HERran Engeli/ ja löi Assyrian leirisä/ sata ja wijsi yhdexättäkymmendä tuhatta miestä. Ja cuin he warhain huomeneldain nousit/ cadzo/ nijn joca paicka oli cuolleita ruumita täynäns.
Jes 37:37 Ja Assyrian Cuningas Sanherib läxi matcans/ ja palais cotians/ ja oli Niniwes.
Jes 37:38 Ja tapahtui/ cosca hän rucoili hänen jumalans Nisrochin huonesa/ löit hänen poicans Adramelek ja SarEzer hänen miecalla/ ja pakenit Araratin maalle. Ja hänen poicans AssarHaddon tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers. 29. Rengan sinun Nenääs) Cadzo/ 4. Reg. $ 19:28.

XXXVIII. Lucu .

PRopheta kirjoitta wielä/ cuinga Cuningas Jehiskia tuli sillä ajalla cuolemakielijn/ ja HERra andoi hänelle sanotta/ että hänen piti cuoleman/ v. 1.
mutta cosca hän rucoili/ pidensi HERra hänen ikäns wielä wijdexitoistakymmenexi wuodexi/ v. 3.
sentähden kijttä hän ja ylistä Jumalata caunilla kijtoswirrellä/ v. 9.

Jes 38:1 SIlloin tuli Jehiskia cuolema kielijn: Ja Propheta Jesaia Amozin poica tuli hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: näin sano HErra: toimita talois: sillä sinun pitä cuoleman/ ja ei hengisä oleman.
Jes 38:2 Nijn käänsi Jehiskia caswons seinän päin/ ja rucoili HERra/ ja sanoi:
Jes 38:3 Ajattele cuitengin HERra/ cuinga minä sinun edesäs olen totuudes täydellisellä sydämellä waeldanut/ ja olen tehnyt mitä sinulle on ollut otollinen. Jehiskia itki catkerast.
Jes 38:4 SIlloin tuli HERran sana Jesaian tygö/ ja sanoi: mene ja sano Jehiskialle:
Jes 38:5 Näin sano HERra sinun Isäs Dawidin Jumala: Minä olen cuullut sinun rucouxes/ ja nähnyt sinun kyyneles/ cadzo/ minä lisän wielä nyt sinun päiwijs wijsitoistakymmendä wuotta.

Jes 38:6 Ja wapahdan sinun tämän Caupungin cansa Assyrian Cuningan kädestä: sillä minä tahdon hywin warjella tämän Caupungin.
Jes 38:7 Ja tämä olcon merkixi HERralda/ että HErra on tämän tekewä nijncuin hän on sanonut.
Jes 38:8 Cadzo/ minä tahdon wetä warjon tacaperin Ahaxen Säijäristä/ kymmenen juonda cuin hän on juosnut ylidzen/ nijn että Auringon pitä käymän tacaperin kymmenen juonda/ jotca hän Säijäris on juosnut ylidzen.
Jes 38:9 TÄmä on Jehiskian Judan Cuningan kirjoitus/ cosca hän sairastanut oli/ ja hänen taudistans oli terwexi tullut.
Jes 38:10 MInä sanoin minun päiwäini lyhettäis: nyt minun täyty mennä haudan owelle/ ennencuin minä sen huomaidzin/ ja ajattelin wielä edemmä eläxeni.
Jes 38:11 Minä sanoin: en minä sillen HERra enämbi näe/ ja HERra eläwitten maasa. En minä sillen ihmisiä näe/ nijden seas jotca mailmasa eläwät.
Jes 38:12 Minun aican cului/ ja on minulda otettu pois/ nijncuin paimenen maja: ja minä rewein pois minun elämäni nijncuin Canguri.
Jes 38:13 Hän catcais minun nijncuin hienon langan/ sinä lopetat minun huomenisest ehtosen asti. Minä ajattelin: josca minä eläisin amun asti/ mutta hän särki caicki minun luuni nijncuin Lejoni: sillä sinä lopetat minun huomenisest ehtosen asti.
Jes 38:14 Minä cuicutin nijncuin Curki ja Pääskyinen/ ja waikeroidzin nijncuin Mettinen: minun silmän rupeisit puhkeman: HERra/ minä kärsin tusca/ huojenna minulda.
Jes 38:15 O cuinga minä puhua tahdon/ että hän sen minulle lupais/ ja teke myös sen. Sentähden minä tahdon caickena minun elinaicanani tämän minun sieluni murhen tähden cartella.
Jes 38:16 HERra/ sijtä eletän/ ja minun hengeni elämä on sijnä coconans: sillä sinä annoit minun nuckua/ ja teit minun taas eläwäxi.
Jes 38:17 Cadzo/ suuri hätä oli minulle turwasta/ mutta sinä olet minun sieluni sydämelisest wapahtanut/ ettei se huckuis: sillä sinä heitit caicki minun syndin selkäs taa.
Jes 38:18 Ei Helwetti sinua kijtä/ eikä cuolema sinua ylistä/ ei myös ne sinun totuuttas odota/ jotca ales cuoppan menewät.
Jes 38:19 Waan ainoastans eläwät kijttäwät sinua/ nijncuin minäkin nyt teen: Isän pitä lapsillens sinun totuuttas ilmoittaman.
Jes 38:20 HERra auta minua/ nijn me weisam minun weisuni/ nijncauwan cuin me eläm/ HERran huonesa.
Jes 38:21 JA Jesaia käski otta woidetta fijcunista/ ja panna paisens päälle/ että se tulis terwexi.

Jes 38:22 Mutta Jehiskia sanoi: mikä mercki on/ että minun pitä menemän ylös HERran huonesen?

Vers. 1. Sillä sinun pitä cuoleman) Cadzo/ 4. Reg. 20:1 nijn myös Damascen. $ Dialog. $ Manich. $ cansa lopulla.
v. 3. Ajattele sijs HERra) Cadzo Nehem. 13:22. ja 31. v. eod. $ Täydellä sydämellä) se on/ minä olen ilman ulcocullaisutta täydellä todella edzinyt sinun cunniatas/ sekä asettaman puhdasta Jumalan palwelusta ja hallitusta.
v. 14. Minun silmän rupeisit puhkeman) Ne cuin cowin kipet owat/ cadzowat ylidze niscans/ nijncuin silmät tahdoisit päästä pudota pois.
v. 16. Sijtä eletän) se on/ sencaltaisista sinun sanoistas/ ettäs lupat meidän saawan elä/ mutta ei meidän wäestäm eli woimastam.
v. 18. Sinun totuttas) se on/ sinun lupaustas armosta ja elämästä.

XXXIX. Lucu .

JEsaia wielä kirjoitta/ cuinga Babelin Cuningan sanansaattajat tulit Cuningas Jehiskian tygö/ ja hän näytti heille caicki hänen tawarans/ v. 1.
Propheta tule hänen tygöns HERran käskyn jälken/ ja ilmoitta hänelle että nämät caicki/ ja hänen lapsens piti aicanans wietämän Babelijn/ v. 3.

Jes 39:1 SIlloin lähetti Merodach BalAdan/ BalAdanin poica/ Babelin Cuningas kirjoituxen/ ja lahjoja Jehiskialle: sillä hän oli cuullut hänen sairastanen/ ja tullen terwexi jällens.
Jes 39:2 Nijn Jehiskia riemuidzi/ ja näytti heille rijstahuonen/ hopian ja cullan/ yrtit/ callit woitet ja caicki hänen caluhuonens/ ja caiken tawaran cuin hänellä oli: ei ollut mitän/ jota ei Jehiskia heille näyttänyt hänen huonesans ja hänen tacanans.
Jes 39:3 SIlloin tuli Propheta Jesaia Cuningas Jehiskian tygö/ ja sanoi hänelle: mitä nämät miehet sanowat/ ja custa he sinun tygös tulewat? Jehiskia sanoi: he tulewat cauca minun tygöni/ nimittäin/ Babelist.
Jes 39:4 Mutta hän sanoi: mitäst he owat nähnet sinun huonesas? Jehiskia sanoi: caicki mitä minun huonesani on/ owat he nähnet/ ja ei ole mitän minun tawaroisani/ jota ei he ole nähnet.
Jes 39:5 Ja Jesaia sanoi Jehiskialle: cuule HERran Zebaothin sana.
Jes 39:6 Cadzo/ se aica tule/ että caicki mitä sinun huonesas on/ ja mitä sinun Isäs coonnet owat tähän päiwän asti/ pitä wietämän pois Babelijn/ nijn ettei mitän pidä jäämän/ sano HERra.

Jes 39:7 Heidän pitä myös päälisexi ottaman sinun lapses jotca sinusta tulewat/ ja sinulle synnytetän/ ja heidän pitä oleman Camaripalwelioina Babelin Cuningan Howisa.
Jes 39:8 Ja Jehiskia sanoi Jesaialle: HERran sana on hywä sen cuins puhut. Ja sanoi: olcon cuitengin rauha ja uscollisus minun päiwinäni.

XL. Lucu .

PRopheta lohdutta Jumalan Canssa/ ettei he luopuis HERrasta heidän Jumalastans/ etc. $ ilmoitta cuinga Jumala oli käskenyt saarnata sitä suloista Ewangeliumita heidän edesäns/ v. 1.
jota Johannes Castaja oli alcawa Udes Testamendis/ v. 3.
neuwo saarnaman urhollisesta/ ja HERra oli idze heitä ruockiwa/ nijncuin paimen laumans/ v. 9.
Kirjoitta Jumalan cunnian/ johon ei mitän taita werrata/ v. 12.
neuwo heitä nostaman silmäns hänen tygöns/ v. 26.
jolle caicki owat tiettäwät/ v. 27.
joca nijtä wahwista ja lohdutta/ jotca häneen turwawat/ v. 29.

Jes 40:1 LOhduttacat/ lohduttacat/ minun Canssani/ sano teidän Jumalan.
Jes 40:2 Puhucat suloisest Jerusalemin cansa/ ja saarnatcat hänelle/ että hänen sotimisens on lopetettu: sillä hänen ricoxens on annettu andexi/ että hän on saanut caxikertaisest HERran kädestä/ caickein hänen syndeins tähden.
Jes 40:3 Huutawaisen äni on corwes/ walmistacat HERran tietä/ tehkät tasaiset polgut erimaasa meidän Jumalallem.
Jes 40:4 Caicki laxot pitä corgotettaman/ ja caicki wuoret ja cuckulat pitä alettaman. Ja mitä on tasoittamat/ pitä tasattaman/ ja jotca coleat owat pitä/ silitettämän.
Jes 40:5 Sillä HERran cunnia ilmoitetan/ ja caicki liha on ynnä näkewä HERran suun puhuwan.
Jes 40:6 Äni sano: saarna. Ja hän sanoi: mitäst minun pitä saarnaman? Caicki liha on heinä/ ja caicki hänen hywydens nijncuin kedon cuckainen.
Jes 40:7 Heinä cuiwa pois ja cuckainen lacastu: sillä HERra puhalsi sijhen.
Jes 40:8 Ja/ Canssa on heinä/ heinä cuiwettu ja cuckainen lacastu. Mutta meidän Jumalam sana pysy ijancaickisest.
Jes 40:9 ZIon sinä suloinen saarnaja/ astu corkialle wuorelle: Jerusalem sinä suloinen saarnaja/ corgota urhollisest änes/ corgota ja älä pelkä. Sano Judan Caupungeille/ cadzo/ teidän Jumalan.

Jes 40:10 Sillä cadzo/ HERra Jumala tule wäkewydes/ hänen käsiwartens on hallidzewa. Cadzo/ hänen palckans on hänen myötäns/ ja hänen tecons on hänen edesäns.
Jes 40:11 Nijncuin paimen hän on caidzewa laumans/ coco caridzat sylijns/ ja canda helmasans/ ja tijnet lambat hän saatta.
Jes 40:12 CUca mittä wedet piollans/ ja käsittä waaxallans taiwat? ja maan tomun sulke colmannexeen? Ja wuoret pundarilla punnidze? ja cuckulat waagalla?
Jes 40:13 Cuca HERran Henge opetta/ eli cuca on hänen Neuwonandajans?
Jes 40:14 Keneldä hän neuwo kysy/ joca hänelle ymmärryst anda? ja opetta hänelle oikeuden tien? ja anda hänelle tiedon/ ja opetta hänelle ymmärryxen tien?
Jes 40:15 Cadzo/ pacanat owat nijncuin pisara joca jää ämbärijn/ ja nijncuin rahtu joca jää waacaan?
Jes 40:16 Cadzo/ luodot owat nijncuin piscuinen tomu/ Libanon olis sangen wähä tulexi ja hänen eläimens ylön harwat polttouhrixi.
Jes 40:17 Caicki pacanat owat nijncuin ei mitän hänen edesäns/ ja nijncuin juuri tyhjä/ jotca turhana pidetän.
Jes 40:18 KEnengä te tahdotta weratta Jumalaan/ eli mitä cuwa te tahdotta hänelle tehdä?
Jes 40:19 Tekiä wala kyllä cuwan/ ja hopiaseppä culda sen/ ja teke sijhen hopiakäädyt.
Jes 40:20 Nijn myös jolla wähä wara on tehdä ylönnysuhria/ hän walidze puun joca ei mätäne/ ja edzi sijhen taitawan tekiän walmistaman cuwa/ joca on kestäwäinen.
Jes 40:21 Ettäkö te tiedä? ettäkö te cuule? eikö tämä ole ennen teille ilmoitettu? ettäkö te ole sitä ymmärtänet maan algusta?
Jes 40:22 Hän istu maan pijrin ylidzen/ ja ne cuin sen päällä asuwat/ owat nijncuin heinäsircat.
Jes 40:23 Joca taiwan wenyttä nijncuin ohucaisen nahan/ ja lewittä sen nijncuin tellan/ josa asutan joca pääruhtinat tyhjäxi teke/ ja häwittä Duomarit maan pääldä.
Jes 40:24 Nijn cuin ei he olis istutetut/ eikä kylwetyt/ eli heidän candons juurtunet maahan/ nijn että he cuiwettuwat/ cosca tuuli heidän päällens puhalda/ ja tuulispää wie heidän matcans nijncuin acanat.
Jes 40:25 Keneengä sijs te minun werrata tahdotta/ jonga caltainen minä olen? sano se Pyhä.
Jes 40:26 NOstacat silmän corkeuteen/ ja cadzocat/ cuca ne cappalet luonut on/ ja wie edes heidän jouckons lugulla? joca heidän cudzu caicki nimeldäns. Hänen warans ja wäkewä woimans on nijn suuri/ ettei häneldä mitän puutu.
Jes 40:27 Mixi sijs sinä Jacob sanot? ja sinä Israel puhut? minun tieni on HERralda salattu/ ja minun Jumalatani?

Jes 40:28 Etkös tiedä? etkös ole cuullut? HERra ijancaickinen Jumala/ joca maan äret on luonut/ ei wäsy eikä näänny/ hänen ymmärryxens on tutkimatoin.
Jes 40:29 Hän anda wäsyneille woiman/ ja wäettömille kyllä wäke.
Jes 40:30 Nuorucaiset wäsywät ja näändywät/ ja nuoret miehet langewat.
Jes 40:31 Mutta jotca HERra odottawat/ ne saawat uden woiman/ nijn että he menewät sijwillä ylös cuin Cotcat. Että he juoxewat ja ei näänny/ he waeldawat ja ei wäsy.

Vers. 2. Caxikertaisest) Nimittäin syndein andexisaamisen ja wapauden Lain siaan/ armon wian siaan/ ja elämän cuoleman siaan.
V. 3. Huutawaisen äni) se on/ Johannes Castaja/ nijncuin nimitetyistä paicoista Udes Testamendis nähdän.
V. 6. Caicki hänen hywydens) se on/ caicki hywät työt cuin ihminen woi idzestäns tehdä.
V. 9. Teidän Jumalan) Tämä on puhuttu Christuxest. Cassiod. $ de $ incarnat $ lib. $ 7.
V. 22. Heinäsircat) Jotca pian peljätettä ja carcotetta taitan.
V. 30. Nuorucaiset) Ne owat nuoret miehet/ jotca luottawat idzens heidän wäkewyteens ja nuoruteens.

XLI. Lucu .

JUmala puhu idze caickein pacanain tygö/ ja osotta hänens olewan ainoastans Jumalan/ joca on cudzunut Abrahamin Ehaldeasta/ ja andanut woitta monet pacanat ja heidän epäjumalans/ v. 1.
lohdutta Canssans/ että hän on heitä warjelewa/ ja andawa heidän wihollisens häpiään tulla/ v. 8.
lupa anda radollisille ja murhellisille saarnata suloista Evangeliumita/ v. 17.
pilcka caickia pacanain jumalita/ ettei he tiedä mitä tapahtuwa on/ eikä taida mitän tehdä/ hywä eli paha/ v. 21.
waan hän ilmoitta ainoastans/ mitä tapahtuman pitä/ v. 25.

Jes 41:1 LUodot olcan äneti minun edesäni/ ja Canssa wahwistucon/ astucan edes ja puhucan. Käykäm oikeudelle toinen toisemme cansa.
Jes 41:2 Cuca on herättänyt wanhurscan idästä? cuca hänen cudzui käymän? cuca andoi pacanat ja Cuningat hänen eteens/ että hän tuli woimallisexi heidän päällens/ ja andoi heidän miecallens nijncuin tomun/ ja joudzellens nijncuin acanat/ jotca hajotetan.
Jes 41:3 Ja hän ajoi heitä taca ja pääsi rauhas sitä tietä/ jota ei hänen jalcans ennen käynyt.
Jes 41:4 Cuca teke ja toimitta sen/ ja cudzu sugut/ yhden toisens perästä/ aina algusta? Minä olen HERra

sekä ensimäinen että wijmeinen/ idze minä.
Jes 41:5 Cosca luodot näit sen/ pelkäisit he/ ja maan äret peljästyit.
Jes 41:6 He lähestyit ja astuit edes/ autit toinen toistans/ ja sanoit lähimmäisellens: ole hywäs turwas.
Jes 41:7 Puuseppä otti hopiasepän tygöns/ joca tasoitti wasaralla alaisimen päällä/ ja sanoi: kyllä se pysy.
Ja he wahwistit sen nauloilla/ ettei se sinne tänne huljuis.
Jes 41:8 MUtta sinä Israel minun palwelian/ Jacob jonga minä olen walinnut/ sinä Abrahamin minun
ystäwäni siemen/
Jes 41:9 Jonga minä olen wahwistanut aina mailman ärestä/ ja olen sinun cudzunut hänen jalgoistans/ ja
sanoin sinulle: sinun pitä oleman minun palweliani: sillä minä walidzen sinun/ ja en hyljä sinua.
Jes 41:10 Älä pelkä/ minä olen sinun cansans/ älä harhaele: sillä minä olen sinun Jumalas/ minä wahwistan
sinun/ minä autan myös sinua/ minä tuen sinun minun wanhurscaudeni oikialla kädellä.
Jes 41:11 Cadzo/ caicki ne/ jotca owat angarat sinua wastan/ pitä nauroon ja häpiään tuleman/ ja
joutuman nijncuin tyhjäxi/ ja ne miehet jotca sinun cansas rijtelewät/ pitä huckuman.
Jes 41:12 Nijn että sinun pitä kysymän heitä ja ei löytämän: Ne miehet jotca sinun cansas torelewat/ pitä
tuleman nijncuin tyhjä/ ja ne miehet jotca sotiwat sinua wastan/ pitä saaman loppuns.
Jes 41:13 Sillä minä olen HERra sinun Jumalas/ joca sinun oikian kätes wahwistan/ ja sanon: älä pelkä/
minä autan sinua.
Jes 41:14 Älä sijs nyt pelkä sinä mato Jacob/ te köyhä joucko Israel/ minä autan sinua/ sano HERra/ ja
sinun wapahtajas se Pyhä Israelis.
Jes 41:15 Cadzo/ minä olen sinun tehnyt udexi teräwäxi rautaisexi warstaxi/ että sinä tapat wuoria/ ja
muserrat heitä/ ja teet corkeudet nijncuin acanat/
Jes 41:16 Sinun pitä hajottaman heitä/ nijn että tuuli wie heidän pois/ ja tuulispää wiscoi heidän sinne ja
tänne: mutta sinä iloidzet HERrasa/ ja kerscat idzes Israelin Pyhästä.
Jes 41:17 Radolliset ja köyhät edziwät wettä/ ja ei ole mitän. Heidän kielens cuiwettu janosta/ mutta minä
HERra tahdon heitä cuulla: minä Israelin Jumala en tahdo heitä hyljätä.
Jes 41:18 Waan minä awajan wirrat corkeuxilla/ ja lähtet keskellä ketoja.
Jes 41:19 Minä teen corwen wesilammicoixi/ ja carkiat maat luondolähteixi/ Minä annan corwesa Cedri/
Sitti/ Myrthi ja Öljypuita/ minä annan kedolla Cuusen/ Böökin ja Buxpuun ynnä.
Jes 41:20 Nähtä/ tuta/ ja ymmärtä ja huomatta/ että HERran käsi on nämät tehnyt/ ja se Pyhä Israelis on
nämät luonut.
Jes 41:21 ANdacat sijs teidän asian tulla edes/ sano HERra/ tuocat edes/ misä te luuletta woittawan/ sano

Jacobin Cuningas.
Jes 41:22 Anna heidän astua edes/ ja ilmoitta tulewaisia asioita/ ilmoittacat meille ja ennustacat jotain edellä/ ottacam sydämelläm waari/ ja ajatelcam cuinga tästedes tulewa on/ eli anna meidän cuulla mitä tuleman pitä.
Jes 41:23 Ilmoittacat meille mitä tästedes on tulewa/ nijn me ymmärräm teidän olewan jumalat/ tehkat hywä eli paha/ nijn me puhum sijtä ja cadzelem ynnä.
Jes 41:24 Cadzo/ te oletta tyhjäst/ ja teidän tecon pahembi Kyykärmettä/ ja joca teitä walidze/ on cauhistus.
Jes 41:25 Mutta minä herätän yhden pohjasta/ ja hän tule idästä/ hän on heille saarnawa minun nimeni/ ja hän käy woimallisten päällä nijncuin sawen/ ja sotcu sawe nijncuin sawenwalaja.
Jes 41:26 Cuca taita jotain ilmoitta algusta/ että me ymmärräisim? eli ennusta edellä/ että me sanoa mahdaisim? sinä puhut oikein. Mutta ei täsä ole yhtän ilmoittajata/ ei yhtän joca jotain anda cuulla/ ei yhtän joca teildä yhdengän sanan cuule.
Jes 41:27 Minä olen ensimäinen joca sanon Zionille: cadzo/ siellä on se/ ja andacat Jerusalemille saarnaja.
Jes 41:28 Mutta tänne minä cadzelen/ ei siellä ole ketän ja cadzon heidän keskelläns/ mutta ei siellä ole yhtän neuwonandajata: minä kysyn heille/ ja heidän pidäis wastaman minua.
Jes 41:29 Cadzo/ se on caicki tusca/ sula turhuus/ ja heidän työns on turha/ heidän epäjumalans owat tuuli ja tyhjys.

Vers. 2. Wanhurscan) se on/ Abrahamin.
V. 6. Sanoit lähimmäisellens) Hän naura pacanoita/ että he nijn waiwawat idzens heidän epäjumalan palweluxellans/ sillä he pelkäwät tulewans woitetuxi ja poljetuxi.
V. 9. Hänen jaloistans) se on/ Egyptin pääruhtinoista.
V. 15. Warstaxi) Tämä on ymmärrettäwä hengellisestä woitosta/ cuin pyhäin Apostolein piti saaman caikista pacanain epäjumalista ja heidän palwelioistans.
V. 18. Wirrat) se on/ evangeliumin lohdulliset saarnat.
V. 19. Corwen ja carkiat maat) se on köyhät ja murhelliset Judalaiset ja pacanat/ joilla ei ennen yhtän lohdutusta ollut. V. eod. $ Cedri/ Sitti) se on/ monda Cuningasta/ Förstiä ja wäkewätä piti myös käätyxi tuleman/ ja oleman hedelmäliset puut HERRAN krydimaasa. Sup. $ 35:1. ja 7.
V. 22. Mitä tulewa on) Waicka pacanalliset epäjumalat eli Satan on taitanut jotain ennusta/ cuin piti tapahtuman/ taicka luonnollisista syistä/ eli pitkästä coettelemuxesta/ taicka sijtä cuin ennen Jumalan sanas

oli ilmoitettu/ cuitengin ettei hän idzestäns ole sencaltaisia tiennyt/ eli hänen woimasans ollut: on hän sangen pimest ja sokest sijtä puhunut/ ja usein walhetellut/ ja nijn on hänen ennustuxillans tyhjän rauwennut/ cuin hänen wastauxistans (oraculis $) on tiettäwä: mutta joilla ei yhtän luonnollista syytä ole/ eikä Jumalalda ole ilmoitettu/ ei hän sijtä ensingän tiedä/ eikä taida mitän hywä eli paha tehdä (jos sijtä tapahtu) ilman Jumalan sallimista.
V. 24. Joca teitä walidze) Joca teitä racasta ja otta wastan teidän menon ja tecon/ hän on cauhistus.
V. 25. Yhden pohjasta) se on Christuxen Nazarethist/ hän on nijn saarnawa/ että wäkewät pitä tuleman ylöncadzotuxi. V. eod. $ Woimallisten) Woimallisexi hän täsä cudzu Saganim/ ne owat ylimmäiset hengellises säädys/ nijncuin ylimmäiset Papit/ Lewitat etc. $

XLII. Lucu .

PRopheta sano cuinga Jumala puhu hänen Pojastans Christuxest/ tulewan caickein pacanain opettajaxi/ joita hän oli caikella siweydellä opettawa ja neuwowa/ v. 1.
neuwo sen edest coco mailmata kijttämän ja ylistämän händä/ v. 10.
joca oli nijncuin Sangar woittawa caicki wihollisens/ v. 13.
ja auttawa soket ja oppiwaiset heidän pimeydestäns/ v. 16.
walitta Canssans sokeutta ja cowacorwaisutta/ ettei he opetuxella eikä rangaistuxella anna idzens ojeta v. 18.

Jes 42:1 CAdzo/ minun palweliani/ minä händä tuen/ ja minun walittun/ josa minun sielun hywäst mielisty. Minä olen hänelle minun Hengeni andanut/ hänen pitä oikeuden saattaman pacanoille.
Jes 42:2 Ei hänen pidä huutaman eli parcuman/ ja hänen ändäns ei cuulla caduilla.
Jes 42:3 Särjettyä ruoco ei hänen pidä murendaman/ ja suidzewaista kyntilän sydändä/ ei pidä hänen sammuttaman/ hän saatta oikeuden totudella.
Jes 42:4 Ei hänen pidä nurisewan eikä hirmuisen oleman: sillä hänen pitä oikeuden maan päälle säätämän. Ja luodotkin pitä hänen Lakians odottaman.
Jes 42:5 Näitä sano HERra Jumala/ joca luo ja lewittä taiwat/ ja maan teke ja hänen caswons. Joca Canssalle cuin sen päällä on/ hengittämisen anda/ ja hengen nijlle jotca sijnä käywät.
Jes 42:6 Minä HERra olen sinun cudzunut wanhurscaudes/ ja rupeisin sinun kätees ja warjelin sinua. Ja olen sinun andanut Canssoille lijtoxi/ ja pacanoille walkeudexi.
Jes 42:7 Awajaman sokiain silmiä/ ja fangeja pelastaman fangeudesta/ ja tornista nijtä/ jotca pimeydes

istuwat.
Jes 42:8 Minä HERra/ se on minun nimen/ en minä anna toiselle cunniatani/ engä ylistystäni epäjumalille.
Jes 42:9 Cadzo/ mitä tapahtuwa on/ nijtä minä ennustan/ ja ilmoitan utta: ennencuin se tapahtu annan minä sen teille cuulla.
Jes 42:10 WEisatcat HERralle utta weisua/ hänen ylistyxens owat mailman loppun asti. Jotca meresä waeldawat/ ja mitä sijnä on/ luodot ja jotca nijsä asuwat.
Jes 42:11 Huutacat corkiast te corwet ja Caupungit nijsä/ ja ne kylät joisa Kedar asu. Ne ihastuwat jotca calliois asuwat/ ja huutawat wuorten corkeuxista.
Jes 42:12 Sallicat heidän HERralle cunniat anda/ ja hänen nimens luodoisa ilmoitta.
Jes 42:13 HErra käy nijncuin Sangar ulos/ hän herättä kijwauxens nijncuin sotamies. Hän on ihastuwa ja hymisepä/ hän woitta wihollisens.
Jes 42:14 Wanhast minä olen wai ollut/ olin hiljainen ja pidätin idzeni. Mutta nyt minä tahdon huuta nijncuin synnyttäjä/ minä tahdon hajotta heitä/ ja caicki niellä.
Jes 42:15 Minä häwitän wuoret ja cuckulat/ ja annan caicki heidän ruohons cuiwua/ teen wirrat luodoixi/ ja järwet cuiwan pois.
Jes 42:16 Mutta soket minä johdatan sitä tietä/ jota ei he tiedä/ minä wien heidän nijtä polcuja/ joita ei he tunne. Minä teen heille pimeyden walkeudexi/ ja colean tasaisexi/ näin tahdon minä heille tehdä/ ja en hyljä heitä.
Jes 42:17 Mutta jotca uscaldawat epäjumalihin/ ja sanowat waletuille cuwille: te oletta meidän jumalam/ heidän pitä käändymän tacaperin/ ja häpiään tuleman.
Jes 42:18 Cuulcat te cuuroit/ ja cadzocat tähän te soket/ että te näkisitte.
Jes 42:19 Cuca on nijn soke cuin minun palwelian? ja cuca on nijn cuuroi cuin minun käskyläisen/ jonga minä lähetän? Cuca on nijn soke cuin se täydellinen? ja nijn soke cuin se HERran palwelia?
Jes 42:20 Kyllä saarnatan/ waan ei sitä cuitengan pidetä/ kyllä heille sanotan/ waan ei he tahdo cuulla.
Jes 42:21 Cuitengin suo HERRA heille hywä hänen wanhurscaudens tähden/ ja hän teke Lakins cunnialisexi ja suurexi.
Jes 42:22 Se on raadeldu ja ryöstetty Canssa/ he owat caicki saadut kijnni cuopasta/ ja fangein huoneseen lymytetyt. He owat tehdyt saalixi/ eikä ole yhtän auttajata: raadellut/ ja ei kengän sano: tuo ne jällens.
Jes 42:23 Cuca on teidän seasan/ joca näitä otta corwijns? hän hawaitcan ja cuulcan mitä tästedes tule.
Jes 42:24 Cuca on Jacobin raateluxexi andanut/ ja Israelin ryöwäreille? Eikö HERRA sitä tehnyt/ jota wastan me syndiä tehnet olemma? Ja ei he tahtonet hänen teilläns waelda/ eikä totellet hänen Lakians.

Jes 42:25 Sentähden on hän heidän päällens pudistanut wihans hirmuisuden/ ja wäkewän sodan. Ja on heidän sytyttänyt ymbäri/ mutta ei he tundenet/ ja hän sytytti heitä/ mutta ei he sitä ottanet mieleens.

Vers. 1. Minun palweliani) Isä Jumala cudzu Poicans palweliaxens/ että hän puki päällens orjan hahmon/ Phil. 2:7. ja palweli händä lunastaijans ihmisen sucucunda.
V. 4. Ei hirmuisen oleman) se on/ ei hänen pidä oleman cowan eli angaran: waan suloisen/ ystäwällisen ja laupian/ Matth. 11:29.
V. 8. En minä anna minun cunniatan toiselle) Ei tästä seura/ ettei pidä Christusta palweldaman ihmisen luonnon puolesta: sillä hänestä Jumala täsä puhu/ että händä pitä cunnioitettaman/ eikä yhtän muuta cuin händä. Nijncuin Iustinus sen selittä Dial. $ cum $ Tryph. $ p. $ 225. se $ huicgloriam $ cuipiam $ Sillä Christuxesta on Heb. 1:6. että caicki hänen Pyhät Engelins pitä händä cumartaman. Phil. 2:10. Caicki polwet pitä notkistaman idzens hänen nimeens/ etc. $
V. 14. Wai ollut) Jumala on kärsiwäinen/ hän kärsi kyllä ajaxi hänen sanans wastanseisoita ja wainoita/ mutta cosca ei he paranna idzens/ cukista hän wijmein heidän peräti.
V. 15. Häwittä wuoret ja cuckulat) se on/ hän on häwittäwä wäkewät Canssat ja Caupungit/ jotca idzens asettawat Christuxen Evangeliumita wastan.
V. 19. Minun käskyläisen) se on/ ylimmäiset Papit/ joilla oli wirca Canssan seasa opetta muita/ ne olit caickein sokemmat/ nijncuin Christus heidän cudzu/ Matth. 15:14. ja Cap. 23:16. ja 24.

XLIII. Lucu .

JEsaia ilmoitta cuinga Jumala idze lohdutta Canssans/ ja lupa heille hänen jumalisen warjeluxens/ v 1. ja on cocowa heitä caikista maista/ v. 5.
Cuinga HERra osotta idzens olewan ainoan oikian Jumalan: sillä hän tietä ilmoitta caicki mitä on tapahtuwa/ v. 8.
lupa Canssallens/ että hän tahto taas pelasta heitä Babelist/ v. 14.
ja jaca heille ja pacanoille hänen lohdullisen Evangeliumins/ 18. Opetta myös ettei hän tee sitä heidän ansions eli hywäin töidens tähden/ waan sulast armostans/ v. 21.

Jes 43:1 JA nyt sano HERra: joca sinun Jacob loi/ ja joca sinun Israel teki. Älä pelkä. sillä minä olen sinun lunastanut/ minä olen sinun nimeldäs cudzunut/ sinä olet minun.
Jes 43:2 Sillä jos sinä wesis käyt/ nijn minä olen tykönäs/ ettei wirrat sinua upota. Ja jos sinä tules käyt/ et

sinä pala/ ja liekin ei pidä sinua sytyttämän.
Jes 43:3 Sillä minä olen HERra sinun Jumalas/ ja Israelin Pyhä/ sinun wapahtajas. Minä olen Egyptin/ Ethiopian ja Seban andanut sinun edestäs sowinnoxi.
Jes 43:4 Ettäs nijn callixi olet luettu minun caswoni edes/ nijn sinun täyty myös cunnialisen olla. Ja minä racastan sinua ja annan sentähden ihmiset sinun edestäs/ ja Canssat sinun sielus edestä.
Jes 43:5 Älä sijs nyt pelkä: sillä minä olen sinun tykönäs idästä tahdon minä sinun siemenes saatta/ ja lännestä tahdon sinua coota.
Jes 43:6 Minä tahdon sano pohjaiselle: tuo tänne/ ja etelälle: älä kiellä. Tuo tänne minun poicani taamba/ ja minun tyttäreni hamast mailman äristä.
Jes 43:7 Caicki jotca minun nimelläni owat nimitetyt nimittäin/ jotca minä luonut olen/ walmistanut ja tehnyt minun cunniaxeni.
Jes 43:8 TUo edes sokia Canssa/ jolla cuitengin silmät owat: ja cuuroit/ joilla cuitengin corwat owat.
Jes 43:9 Anna caicki pacanat tulla cocon/ ja Canssan cocondua/ cuca on heidän seasans/ joca näitä ilmoitta tietä/ ja cuulutta meille edellä mitä tapahtuman pitä? Anna heidän tuoda edes todistuxens ja osotta/ nijn saadan cuulla/ ja sano: se on totuus.
Jes 43:10 Mutta te oletta minun todistajani/ sano HErra: ja minun palwelian/ jonga minä walidzin/ että te tiedäisitte ja uscoisitte minua/ ja ymmärräisitte/ että Minä se olen.
Jes 43:11 Ei yhtän Jumalata ole minun edelläni tehty/ ei myös kengän tule minun jälken/ Minä/ Minä olen HERra/ ja paidzi minua ei ole yhtän wapahtajata.
Jes 43:12 Minä sen olen ilmoittanut/ ja olen myös auttanut ja olen sen teille andanut sanoa/ ja ei ole muucalainen Jumala teidän seasan. Te oletta minun todistajani/ sano HERra/ Nijn minä Jumala olen.
Jes 43:13 Ja Minä olen ennencuin jocu päiwä olican/ ja ei kengän woi minun kädestäni pelasta/ Minä waicutan/ cuca tahto sitä estä?
Jes 43:14 NÄin sano HERra teidän lunastajan/ Israelin Pyhä: teidän tähden olen minä lähettänyt Babelijn/ ja olen cukistanut caicki teljet/ ja ajanut murhelliset Chaldealaiset haaxijn.
Jes 43:15 Minä olen HERra teidän Pyhän/ joca Israelin luonut olen/ teidän Cuningan.
Jes 43:16 Näin sano HERra joca tien teke meresä/ ja polgun wäkewäsä wedesä:
Jes 43:17 Joca wie rattan ja hewoisen/ joucon ja woiman/ nijn että he yhdesä rouckiosa macawat/ eikä nouse että he sammuwat nijncuin kyntilän sydän sammu.
Jes 43:18 Älkät ajatelco wanha/ ja älkät pitäkö lucua endisest.
Jes 43:19 Sillä cadzo/ Minä teen utta/ juuri nyt pitä sen coittaman/ että te ymmärrätte minun tekewän tietä

corpeen/ ja wirtoja erämaihin.
Jes 43:20 Että eläimet kedolla cunnioittawat minua Drakit ja Strutzit: sillä minä annan wettä corwesa/ ja wirrat erämaasa/ andaxeni Canssalleni minun walituilleni juoda.
Jes 43:21 Tämän Canssan olen minä minulleni walmistanut/ sen pitä minun ylistyxeni julistaman.
Jes 43:22 Ei/ että sinä Jacob cudzuit minua/ ja että sinä Israel olet työtä tehnyt minua saadaxes/
Jes 43:23 Etpäs minulle tuonut edes polttouhris lambaita/ etkä cunnioittanut sinun uhrillas. En minä ollut iloinen/ cosca sinä ruocauhris purgit/ engä myös ihastunut sinun pyhän sawus työstä.
Jes 43:24 Etpäs minulle ostanut rahalla hajawata Calmusta/ et myös minua sinun uhris raswalla täyttänyt. Ja sinä sait minun työtä tekemän sinun synnisäs/ ja olet tehnyt minulle waiwa sinun pahoisa tegoisas.
Jes 43:25 Minä/ Minä pyhin sinun ylidzekäymises pois minun tähteni/ ja en muista sinun syndejäs.
Jes 43:26 Muistuta minulle coetelcam oikeudella/ sanos/ millä tawallas tahdot wanhurscaxi tulla?
Jes 43:27 Sinun ensimäinen Isäs on syndiä tehnyt/ ja sinun opettajas owat minua wastan wääryttä tehnet.
Jes 43:28 Sentähden minä rijwaisin Pyhän esimiehet/ ja olen andanut Jacobin raateluxexi/ ja Israelin pilcaxi.

Vers. 2. Jos sinä käyt wesis) Ehkei Jumala aina wapada omians ruumillisella tawalla: nijn hän cuitengin wapahta heitä idze cuolemasa/ nijn ettei he ijancaickisest hucu: sillä caicki käändywät nijlle hywäxi/ jotca Jumalata racastawat/ Rom. 8:28.
v. 3. Seban) On yxi Ethiopian pääcaupungi.
v. 4. Sinun sielus edest) se on/ minä annan häwittä muut maacunnat Assyrian Cuningalda/ että sinä tallella pysyisit.
v. 5. Idästä sinun siemenes saatta) Tämä on puhuttu erinomaisest Christityist Udes Testamendis/ jotca owat oikia Abrahamin siemen/ Rom. 4:17. ja piti coottaman caikista maan paicoista
v. 10. Ja minun palwelian) se on/ Messias/ nijn cuin myös Chaldeangin selittäjällä on. Cadzo Supr. $ 42:1.
v. 14. Cukistanut caicki teljet) se on/ häwittänyt caicki pääruhtinat/ ja wäkewät Babelis Cuningas Corexen cautta.
v. 18. älkät wanhat ajatelco) se on/ sencaltaisen suuren armon minä tahdon Evangeliumin saarnan cautta Udes Testamendis osotta/ että endiset hywät työt pitä näkymän wähixi sen suhten.
v. 19. Tietä corpeen) se on Evangelium on oikia tie elämään/ ja pitä julistettaman wieteillyin ja exywäisten pacanain seas etc. $ Supr. $ 35:1. 17.
v. 2. Tämän Canssan) Tämä on nijn paljo: ei meidän työm puhdista syndiä Jumalan edes/ waan ainoastans hänen armons.

XLIV. Lucu .

HERra lohdutta wielä hänen Canssans/ erinomaisest/ että hän tahto wuodatta hänen hengens/ ja Evangeliumin runsan lohdutuxen heidän siemenens päälle/ ja että monda muuta on tulewat HERran tygö/ ja cudzutan hänen Canssaxens/ v. 1.
heidän pitä ainoastans rippuman hänesä/ ja tietämän hänen olewan ainoan heidän Jumalans ja wapahtajans/ v. 6.
mutta epäjumalain tekiät olewan caicki tyhmät/ jotca ei ymmärrä heidän epäjumalains turhutta/ v. 9.
neuwo heitä sitä tutkisteleman/ ja hänesä rippuman/ sillä hän anda heille caicki heidän syndins andexi/ v. 21.
lupa tehdä noidat walhetteliaxi/ ja wahwista hänen Prophetains sanat/ että Jerusalem tulis raketetuxi jällens hänen palwelians Corexen käskyn cautta/ v. 24.

Jes 44:1 NIin cuule nyt minun palwelian Jacob/ ja Israel jonga minä walidzin.
Jes 44:2 Näin sano HERra/ joca sinun tehnyt ja walmistanut on/ joca sinua autti hamast äitis cohdusta. Älä pelkä minun palwelian Jabob/ ja sinä hurscas/ jonga minä walidzin.
Jes 44:3 Sillä minä tahdon wuodatta wedet janowaisen päälle/ ja wirrat carkian päälle. Minä tahdon wuodatta minun hengeni sinun siemenes päälle/ ja minun siunauxeni sinun jälkentulewaistes päälle.
Jes 44:4 Että he caswaisit nijncuin ruoho/ ja nijncuin pajut wesiwirtain tykönä.
Jes 44:5 Tämän pitä sanoman: HERran minä olen/ ja se pitä Jacobin nimen alla cudzuttaman. Ja tämän pitä idzens omalla kädelläns HERralle kirjoittaman/ ja pitä nimitettämän Israelin nimellä.
Jes 44:6 Näin sano HERra Israelin Cuningas/ ja hänen pelastajans HERra Zebaoth: Minä olen ensimäinen ja minä olen wijmeinen/ ja paidzi minua ei ole yhtän Jumalata.
Jes 44:7 Ja cuca on minun caltaisen/ joca cudzu ja ilmoitta/ ja sen minulle walmista? minä joca asetan Canssat mailman algusta:
Jes 44:8 Anna heidän ilmoitta merkejä ja mitä tulewa on? Älkät peljätkö ja älkät hämmästykö: Engö minä silloin andanut cuulla ja ilmoitta sitä sinulle? Sillä te oletta minun todistajani/ Ongo jocu Jumala paidzi minua? Ei ole yhtän lohdutust/ en minä tiedä ketän.
Jes 44:9 EPäjumalain tekiät owat caicki turhat/ ja mistä he paljon pitäwät/ ei ole mitän tarpellinen/ He owat heidän todistajans/ ja ei näe mitän/ eikä mitän ymmärrä/ sentähden pitä heidän häpiään tuleman.
Jes 44:10 Cutca owat ne cuin Jumalan tekewät/ ja walawat epäjumalan/ joca ei mihingän kelpa.

Jes 44:11 Cadzo/ caicki heidän cumpanins tulewat häpiään: sillä he owat tekiät ihmisist. Jos he caicki coconduisit/ nijn heidän pitä cuitengin pelkämän ja häpiään tuleman.
Jes 44:12 Yxi taco rauta pihdeillä/ pitä sen hijlisä/ ja walmista sen wasaralla/ ja taco sitä caikella hänen käsiwartens wäellä/ kärsi myös nälkä sijhenasti ettei hän enä woi/ eikä juo wettä/ sijhenasti cuin hän näändy.
Jes 44:13 Toinen weistele puuta ja mitta sitä nuoralla/ ja arwoittele sen langalla/ ja hacka sen/ ja pijrittä sen Cirklillä/ ja teke sen miehen cuwaxi/ nijncuin caunixi ihmisexi/ jonga pidäis asuman huonesa.
Jes 44:14 Hän käy puiden seas medzäsä/ hacataxens Cedripuita/ ja ottaxens Böökiä ja Tamme/ ja Cedripuuta joca istutettu on/ ja satesta on caswanut/
Jes 44:15 Joca kelpa ihmisille poltta/ josta lämmitellä saadan/ jonga palamisella myös leipiä kypsetän: Sijtä hän teke jumalan ja palwele sitä/ hän teke sijtä epäjumalan/ ja lange sen eteen polwillens.
Jes 44:16 Puolen poltta hän tulesa/ ja toisen puolen tykönä syö hän liha/ hän paista paistin ja rawidze idzens/ lämmittä idzens/ ja sano: hoi/ minun helle/ minä iloidzen tulesta.
Jes 44:17 Mutta jäänestä teke hän jumalan/ epäjumalaxens/ sen eteen lange hän polwillens/ ja cumartele sitä/ rucoile ja sano: wapahda minua: sillä sinä olet minun jumalan.
Jes 44:18 Ei he tiedä eikä ymmärrä mitän: sillä he owat sowaistut/ nijn että heidän silmäns ei näe mitän/ ja heidän sydämens ei äckä mitän.
Jes 44:19 Ja ei he johdata sydämeens/ ei ole sijnä yhtän toime eli järke/ että he sijttekin ajattelisit: minä olen puolen polttanut tules/ ja olen hijlillä kypsendänyt leipiä/ ja paistanut liha ja syönyt: pidäiskö minun nyt tekemän sen/ cuin jäänyt on/ cauhistuxexi? ja pidäiskö minun cumartaman cando?
Jes 44:20 Hän elättä idzens tuhwalla/ hänen wimmattu sydämens pettä hänen/ ettei hän taida sieluans pelasta/ ei hän cuitengan ajattele: eikö petos ole minun oikiasa kädesäni?
Jes 44:21 AJattele sitä Jacob ja Israel: sillä sinä olet minun palwelian/ minä olen sinun walmistanut/ ettäs minun palwelian olisit/ Israel älä minua unohda.
Jes 44:22 Minä pyhin sinun pahat tecos pois nijncuin pilwen/ ja sinun syndis nijncuin sumun/ käännä sinuas minun puoleen: sillä minä sinun lunastin.
Jes 44:23 Iloitcat te taiwat: sillä HERra idze sen teki/ ihastu sinä maa täällä alhalla/ pauckucat te wuoret ihastuxella/ medzä ja caicki hänen puuns: sillä HERra lunasti Jacobin/ ja on Israelis cunnialinen.
Jes 44:24 NÄitä sano HERra sinun lunastajas/ joca sinun äitis cohdusta walmistanut on: Minä olen se HERra joca caicki teke/ joca taiwat yxinäni wenytän/ ja lewitän maan ilman apulaiseta.
Jes 44:25 Joca noitain merkit tyhjäxi teen/ ja tietäjät teen hulluxi. Joca wijsat ajan tacaperin/ ja heidän

taitons teen hulludexi.
Jes 44:26 Mutta hän wahwista hänen palwelians sanan/ ja hänen käskyläistens neuwon täyttä. Joca Jerusalemille sano: ole asuwa: ja Judan Caupungeille: olcat raketut/ ja minä heidän aukions nostan.
Jes 44:27 Minä joca sywydelle sanon: loppucat: ja wirroille: cuiwucat.
Jes 44:28 Minä joca sanon Corexelle: hän on minun paimenen/ ja hänen pitä caiken minun tahtoni täyttämän. Nijn että Jerusalemille sanotan: ole rakettu: ja Templille: ole perustettu.

Vers. 5. Tämän pitä sanoman) se on/ täällä ja siellä ja joca paicas on Christus olewa pacanain seas.
V. 6. Paidzi minua ei ole yhtän) Ei tällä kieldä pojan olewan myös Jumalan caltaisen Isän cansa: sillä ei hän ole jocu muu jumala/ waan yxi Isän cansa. Cyril $ V. nisi $ forte $ ut $ apud fabulas $
V. 23 Teki) Hän on joca teke/ eikä ainoastans puhu/ nijncuin turhat epäjumalat.
V. 26 Hänen palwelians sanan) se on/ nijden saarnan/ joilla he ihmisiä neuwowat.
V. 28. Corexelle) Cadzos cuinga hywin Jumala caicki tietä/ että hän nimelläns nimittä sen Cuningangin/ joca oli käskewä raketa Jerusalemia jällens/ ennencuin hän syndynytkän oli/ ja cosca Jerusalem oli wielä woimasans. Ope sentähden tästä P. Prophetain/ P. kirjoituxen ja Jumalan sanan totuus.

XLV. Lucu .

HERra lupa tahtowans anda Corexelle Persian Cuningalle monda maacunda ja waldacunda/ että hän oli pelastawa Israelin lapset Babelin fangeudest. Ja tämän hän ennusta jo aica ennen cuin C. Cores syndyikän/ että jocainen näkis/ ei yhtän muuta Jumalata olewan cuin HERran/ v. 1.
nuhtele nijtä jotca kärsimättömydest napisewat Jumalan hallitust/ v. 9.
ilmoitta/ cuinga Egyptin/ Ethiopian ja monen suuren Canssan piti oppiman tundeman sen oikian Corexen/ HERran Christuxen/ mutta epäjumalain tekiät tuleman häpiään/ v. 14.
neuwo coco mailma käändämän idzens hänen tygöns/ v. 22.

Jes 45:1 NÄin sano HERra Corexelle hänen woidellullens/ jonga oikian käteen minä rupen: minä taiwutan pacanat hänen eteens/ ja päästän Cuningasten miecat heidän suolildans/ että owet awatan hänen eteens/ eikä uxia suljeta.
Jes 45:2 Minä tahdon käydä sinun edelläs ja tehdä woärät oikiaxi/ Minä tahdon ricko waskiowet/ ja taitta rautateljet.
Jes 45:3 Ja annan sinulle salatut tawarat ja kätketyt callit calut/ ettäs ymmärräisit/ minun HERran Israelin

Jumalan/ sinun nimeldäs nimittänyn/ Jacobin minun palweliani tähden/ ja Israelin minun walittuni tähden.
Jes 45:4 Ja minä cudzuin sinun/ nimeldäs/ ja nimitin sinun/ cosca et sinä minua wielä tundenut.
Jes 45:5 Minä olen HERra/ ja ei yxikän muu/ Ei yhtäkän jumalata ole/ waan minä.
Jes 45:6 Minä warustin sinun cuins et wielä minua tundenut/ että sekä idästä ja lännestä ymmärrettäisin/ ettei ilman minuta mitän ole/ Minä olen HERra ja ei kengän muu.
Jes 45:7 Minä joca teen walkeuden ja luon pimeyden: Minä joca annan rauhan ja luon pahan/ Minä olen HERra joca caicki nämät teen.
Jes 45:8 Te taiwat tiuckucat ylhäldä/ ja pilwet satacon wanhurscauden: maa awatcon idzens ja candacon autuuden/ ja wanhurscaus caswacon myös/ Minä HERra luon sen.
Jes 45:9 Woi sitä rijtele joca luojans cansa/ nimittäin: sawiastia sawenwalajan cansa: Sanoneco sawi sawenwalajalle: mitäs teet: et sinä osota sinun kättäs sinun tegosas.
Jes 45:10 Woi sitä joca Isälle sano: mixis minun olet sijttänyt? ja waimolle: mixis minun synnytit?
Jes 45:11 NIjn sano HERra/ se pyhä Israelis/ ja hänen tekiäns: anocat minulda mercki/ neuwocat minun lapseni ja minun kätteni työ minun tygöni.
Jes 45:12 Minä olen tehnyt maan/ ja luonut ihmisen sen päälle/ Minä olen se jonga kädet owat lewittänet taiwan/ ja andanut käskyn caikelle sen joucolle.
Jes 45:13 Minä olen herättänyt hänen wanhurscaudes/ ja minä teen caicki hänen tiens tasaisexi/ Hänen pitä rakendaman minun Caupungini/ ja päästämän minun fangini wallallens/ ei rahan eli lahjan tähden/ sano HERra Zebaoth.
Jes 45:14 Näin sano HERra: Egyptiläisten cauppa ja Ethiopialaisten saando/ ja se suuri Seban Canssa/ pitä idzens andaman sinun alas/ ja oleman sinun omas/ heidän pitä noutaman sinua/ jalcapuisa pitä heidän käymän/ ja pitä langeman maahan sinun etees/ ja rucoileman sinua: sillä Jumala on sinun tykönäs/ ja ei ole yhtän muuta Jumalata.
Jes 45:15 TOtisest sinä olet salattu Jumala/ sinä Jumala Israelin wapahtaja.
Jes 45:16 Mutta epäjumalain tekiät täyty caicki häpias ja häwäistyxes pysyä/ ja yxi toisens cansa häwäistynä mennä pois.
Jes 45:17 Mutta Israel lunastetan HERran cautta ijancaickisella lunastuxella/ eikä tule häpiään eli pilckan coscan ijancaickisest.
Jes 45:18 Sillä nijn sano HERra joca taiwan luonut on/ se Jumala joca maan on walmistanut/ ja on sen tehnyt ja hanginnut. Ja ei nijn sitä tehnyt/ että se olis tyhjänä ollut/ waan walmisti sen että sijnä asutaisin: Minä HERra olen ja ei kengän muu.

Jes 45:19 En minä ole sala puhunut/ pimiäs paicas maan päälle/ engä ole huckan Jacobin siemenelle sanonut: Edzikät minua: sillä minä olen se HERra/ joca wanhurscaudest puhu/ ja ilmoitan oikeutta.
Jes 45:20 ANna pacanain Sangarein heitäns coota ja tulla yhten/ jotca ei mitän tiedä/ ja candawat heidän epäjumalans Cannot/ ja rucoilewat sitä jumalata cuin ei autta taida.
Jes 45:21 Ilmoittacat ja tulcat tänne/ pitäkät neuwo keskenän/ cuca näitä algusta cuulutti/ ja silloin on sen ilmoittanut. Engö minä HERra ole sitä tehnyt? ja ei ole ensingän Jumalata paidzi minua/ hurscas Jumala ja wapahtaja/ ja ei ole ketän paidzi minua.
Jes 45:22 Käändäkät teitän minun tygöni/ nijn te autuaxi tuletta/ caicki mailman äret: sillä minä olen Jumala/ ja ei kengän muu.
Jes 45:23 Minä wannon idzelläni/ ja minun suustani on wanhurscauden sana käypä ulos/ ja se jää silläns/ nimittäin/ minulle pitä caicki polwet notkistaman/ ja caicki kielet wannoman/ ja sanoman: HERrasa minun on wanhurscaus ja wäkewys.
Jes 45:24 Sencaltaiset tulewat hänen tygöns/ mutta caicki jotca ottawat händä wastan/ ne häpiään tulewat.
Jes 45:25 Sillä HERrasa caicki Israelin siemen wanhurscautetan/ ja saawat idziäns hänestä kerscata.

Vers. 4. Cosca et sinä minua wielä) Cadzo supr. $ c. $ 44:28.
v. 7. Luon pahan) Nijn on likimmitten/ Am. 3:6. Eeclesi. $ 11. 14. Mutta ei tästä seura/ että Jumala on syy syndijn ja mailman pahuteen: sillä meidän tule tietä/ että paha on cahtalainen: Yxi on wica/ joca on syndi ja idze pahuus: toinen on rangaistus joca sitä noudatta. Cuin nälkä/ rutto/ miecka ja idze cuolema. Syndi ja pahuus on Perkelestä ja ihmisestä/ sap. $ 2:24. mutta rangaistus tule HERralda/ nijncuin wanhurscalda Duomarilda. Tästä pahasta puhutan täsä ainoastans/ sentähden pane hän sitä wastan rauhan/ ajatellen sota ja lewottomutta. Näin on puhdas Jumalan seuracunda tämän aina ymmärtänyt. Iren $ lib $ 4. Basil. $ M $ Orat $ Minun tygöni) Ettei he olis kärsimättömät/ ja edzeis muita jumalita: sillä minä annan heille kyllä sanoa/ cosca tämä wiheljäisys on loppuwa.
v. 14. Idzens andaman sinun alas) se cuulu nijncuin täsä wielä nyt puhutaisin Cuningas Corexest/ mutta täsä puhutan toisesta Corexesta/ joca on Christus/ nijncuin seurawaisist sanoist nähdä taitan: sillä sinun tykönäs eli sinusa on Jumala/ ja ei ole yhtän muuta jumalata/ joca ei muutoin cuin Christuxest ymmärrettä taita/ cuin Hieron $. tästä paicasta osotta. Ja Cypr. $ 1. 2. sen owat ymmärtänet. Ja se tapahtu sentähden/ että nijncuin Josua/ joca Israelin lapset wei Canaan maalle/ awisti Christusta/ nijn oli myös tämä Cores olewa/ joca heidän Babelist oli pelastawa: Sentähden lacka hän nijn äkist puhumast cuwast/ ja puhu sitä joca cuwalla awistettin.

v. 19. Sala) se on/ tuulesa/ eli siellä cusa ei Canssa ole jota cuule.
v. 23. Minua pitä caicki polwet) Ne owat Jumalan pojan sanat/ cuin hänestä puhutan/ Rom. 14:12.
v. 25. Caicki Israelin siemen) Oikia Israelin siemen owat Christityt/ joilla on Israelin usco/ Gal. 3:29.

XLVI. Lucu .

HERra ilmoitta Babelin epäjumalan pian huckuwan/ v. 1.
tahto Canssans warjella ja tuke/ v. 3.
näyttä cuinga caicki epäjumalat peräti kelwottomat owat/ v. 5.
neuwo heidän sitä ajatteleman ja hänesäns rippuman/ v. 8.
lupa anda tulla yhden idästä joca heitä Babelist oli pelastawa/ v. 11.

Jes 46:1 BEl callistu cowin/ Nebo on pudonnut/ heidän epäjumalans owat joutunet eläimille ja carjalle osaxi/ että he wäsywät teidän cuormian candaisans.
Jes 46:2 Ja ne putowat ja callistuwat caicki tyynni/ ja ei taida canda pois cuorma/ waan heidän sieluns pitä käymän fangiudesa.
Jes 46:3 CUulcat minua te Jacobin huonesta/ ja caicki tähtet Israelin huonesta/ jotca cohdusa cannetan ja äitisän oletta.
Jes 46:4 Minä/ Minä tahdon teitä canda haman wanhuten/ ja sijhenasti cuin harmaxi tuletta/ Minä sen teen/ Minä nostan/ cannan ja pelastan.
Jes 46:5 Keneengä te wertatte minun/ ja kenengä caltaisexi te teettä minun? ja kenen werraxi te minua mittat/ jonga caltainen minä olisin?
Jes 46:6 He pudistawat culda säkistä/ ja hopian wihtillä punnidzewat/ ja hopiasepän palckawat/ että hän jumalan tekis/ jonga eteen he polwillens langewat ja sitä cumartawat.
Jes 46:7 He nostawat sen hartioillens ja candawat sitä/ ja panewat sen siallens/ sijnä se seiso ja ei lijcu siastans. Jos jocu händä huuta nijn ei hän wasta/ ja ei auta händä hänen tuscastans.
Jes 46:8 Sencaltaista muistacat ja olcat wahwat/ te wäärintekiät mengät sydämijn.
Jes 46:9 Muistacat endistä cuin wanhasta on ollut: sillä minä olen Jumala ja ei yxikän muu/ Jumala/ jonga wertaista ei cusan ole.
Jes 46:10 Minä joca edellä ennustan/ mitä edespäin tulewa on/ ja ennencuin se tapahtu/ sanon minä. Minun aiwoituxeni pysywät/ ja minä teen caicki mieleni perän.
Jes 46:11 Minä cudzun linnun idästä/ ja miehen/ joca minun aiwoituxeni teke/ caucaiselda maalda.

Jes 46:12 Mitä minä sanon/ sen minä tulla annan/ ja mitä minä ajattelen/ sen minä myös teen.
Jes 46:13 CUulcas minua te ylpiät sydämet/ te cuin oletta caucana wanhurscaudesta: Minä olen minun wanhurscaudeni andanut lähestyä/ ei se ole caucana/ ja ei minun autuudeni wijwy: sillä minä annan autuuden Zionis/ ja minun cunnian Israelis.

Vers. 1. Bel) Näin owat Babylonialaiset cudzunet heidän epäjumalans Iovem, $ jota he palwelit. Cuin Berosus ja Diod. kirjoittawat.
v. 11. Linnun) Hän cudzu nijn Cuningas Corexen/ jonga nijn äkist piti tuleman/ nijncuin hän lendäis.

XLVII. Lucu .

JEsaia ennusta Babelita wastan/ että sen piti pääsemän muitten maacundain hallituxest/ tuleman fangixi ja orjixi/ v. 1.
hänen tyranniudens tähden Jumalan Canssa wastan/ jonga hän sinne oli fangixi wiepä/ v. 6.
hänen hecumans/ suruttomudens/ ylpeydens ja welhoudens tähden/ v. 8.
joca nijn totisest ja tapaturmaisest oli tapahtuwa/ ettei heidän tietäjäns sitä pitänyt tietämän/ eikä taitaman autta sitä wastan/ v. 11.

Jes 47:1 AStu alas neidzy/ sinä tytär Babel/ istu tomuun/ istu maahan: sillä Chalderein tyttärellä/ ei ole yhtän istuinda enä/ ei sinua pidä enä cudzuttaman ihanaisexi ja iloisexi.
Jes 47:2 Ota mylly ja jauha jauhoja/ päästä hiustes palmicot/ rijsu kengäs/ paljasta sääres/ cahla wirran ylidzen.
Jes 47:3 Että sinun häpys ilmoitetuxi/ ja sinun riettaudes nähdyxi tulis/ Minä costan/ ja ei yxikän ihminen pidä rucouxellans minua sijtä estämän.
Jes 47:4 Tämän teke meidän pelastajam/ joca cudzutan HERraxi Zebaothixi/ Israelin Pyhäxi.
Jes 47:5 Istu alallas/ mene pimeyteen sinä Calderein tytär: sillä ei sinua enä pidä cudzuttaman waldacundain Frouwaxi.
Jes 47:6 Sillä cosca minä olin wihainen minun Canssani päälle/ ja turmelin minun perindöni/ hyljäisin minä heidän sinun kätees: mutta et sinä tehnyt laupiutta/ ja wanhoille teit sinä iken peräti rascaxi/ ja ajattelit: minä olen Drotningi ijancaickisest.
Jes 47:7 Et sinä tähän päiwän asti wielä ole sitä johdattanut sydämees/ eli ajatellut cuinga heille wijmein oli tapahtuwa.

Jes 47:8 NIjn cuule nyt tätä/ sinä joca elät hecumas/ ja istut nijn surutoin/ ja sanot sydämesäs: minä olen ja ei yxikän muu/ en minä leskexi eli hedelmättömäxi tule: molemmat nämät pitä sinua äkildä cohtaman yhtenä päiwänä/ että sinä tulet leskexi ja hedelmättömäxi.
Jes 47:9 Ja ne pitä sinuun täydellisest sattuman/ sinun monen welhois tähden/ ja sinun noitais tähden/ joista suuri osa on sinun tykönäs.
Jes 47:10 Sillä sinä olet luottanut idzes sinun pahutees/ coscas ajattelit: ei minua nähdä. Sinun taitos ja tietos on sinun cukistanut/ ettäs sanot sydämesäs: minäpä olen ja ei yxikän muu.
Jes 47:11 Sentähden pitä onnettomuden tuleman sinun päälles/ nijn ettei sinun pidä tietämän cosca se tule/ ja sinun wastoinkäymises pitä langeman sinun päälles/ jota ei sinun pidä taitaman sowitta: sillä capinan pitä äkist tuleman sinun päälles/ jota et sinä edellä tiedä.
Jes 47:12 KÄys nyt edes sinun welhois cansa/ ja sinun monen noitais cansa/ joiden seas sinä olet idzes nuorudestas waiwannut/ jos sinä taidaisit autta idzes/ jos sinä taidaisit wahwista idzes: sillä sinä olet wäsyxis sinun monen coettelemuxes tähden.
Jes 47:13 Tulcan edes ja auttacon sinua ne taiwan juoxun tietäjät ja tähtein curkisteliat/ jotca Cuucautten jälken lukewat/ mitä sinulle pitä tapahtuman.
Jes 47:14 Cadzo/ he owat nijncuin corret/ jotca tuli poltta/ ei he taida pelasta heidän hengens liekistä: sillä ei pidä yhtän hijlistö oleman/ josa jocu taidais idzens lämmitellä/ eli tulda jonga tykönä istutaisin.
Jes 47:15 Juuri nijn owat ne joiden alla sinä sinus waiwannut olet/ sinun cauppamiehes sinun nuorudestas/ pitä jocaidzen käymän sinne ja tänne/ ja sinulla ei ole yhtän auttajata.

Vers. 16 c. $ 46. Ylpiät sydämet) Ne olit Babylonialaiset.
v. 1. Yhtän istuinda) se on/ yhtän hallitusta.
v. 5. Alallas) se on/ cuolemasa.
v. 13. Sinä olet wäsyxis) se on/ ne monet coettelemuxet tekewät sinun hulluxi ja wiheljäisexi/ ehkä ei ne mitän kelpa. v. eod. $ Tähtein curkisteliat) Owat ne cuin taiwan juoxusta tahtowat ilmoitta mitä jolleculle erinomaisest/ eli myös coco Caupungille eli maacunnalle tapahtuman pitä/ onni eli wastoinkäymys/ paha eli hywä/ etc. $ (nijncuin on selkiäst textis) jota ei he sijtä tietä taida/ ja Jumala on sentähden nijncuin petosta kieldänyt sitä pidettä. Cadzo Levit. 19:26.

XLVIII. Lucu .

HERra neuwo ulcocullaisia ja cowacorwaisia/ jotca cuitengin cudzuttin hänen Canssaxens/ cuuleman/ v. 1.

että hän oli se/ joca heille edellä ilmoitti mitä oli tapahtuwa/ josta heidän piti tietämän/ että hän/ ja ei heidän epäjumalans sitä tehnyt: waicka hän hywin tiesi ei heidän sitä tottelewan/ v. 3.
cuitengin Nimens tähden ei hän tahtonut heitä peräti häwittä nijncuin he olit ansainnet/ v. 9.
Neuwo heitä wielä cuuleman/ että hän on se joca caicki oli luonut ja hallidze: sentähden tahdoi hän myös osotta woimans Chaldereisä/ v. 12.
Hän on se joca ennen heidän cansans oli puhunut/ ja oli myös nyt lähetetty HERralda ja hänen Hengeldäns/ opettaman heitä ja johdattaman oikialle tielle/ v. 16.
käske heidän lähte Babelist/ nijncuin he ennen olit lähtenet Egyptist/ v. 20.

Jes 48:1 CUulcat tätä te Jacobin huonesta/ te cuin cudzutan Israelin nimellä/ ja oletta culkenet Judan wedestä/ te jotca wannotte HERran nimeen/ ja muistatte Israelin Jumalan/ ei cuitengan totudes eikä wanhurscaudes.
Jes 48:2 Sillä he nimittäwät idzens pyhästä Caupungista/ ja luottawat heitäns Israelin Jumalaan/ joca cudzutan HERraxi Zebaothixi.
Jes 48:3 Minä olen ennen ilmoittanut tulewaisia/ minun suustani on se lähtenyt/ ja minä olen andanut sitä sanoa/ ja teen sen myös äkist/ että se tule.
Jes 48:4 Sillä minä tiedän sinun cowaxi/ ja sinun niscas on rautasuoni/ ja sinun odzas on waskesta.
Jes 48:5 Minä olen sen ilmoittanut ennen/ ja olen sen sinulle andanut sanoa ennencuin se tulican/ ettes sanois: minun epäjumalan sen teke/ ja minun cuwan ja epäjumalan on sen käskenyt.
Jes 48:6 Caicki nämät sinä cuulit ja näit/ ja et ole cuitengan sitä ilmoittanut: sillä minä olen edellä andanut sinulle sanoa usia ja salaisia/ joita et sinä tiennyt.
Jes 48:7 Mutta nyt on se luotu ja ei sijhen aican/ ja et sinä sijtä ole cuullut päiwäkän ennen/ ettei sinun pidäis sanoman:
Jes 48:8 Cadzo/ sen minä hywin tiesin: sillä et sinä sitä cuullut/ etkä sitä tiennyt/ ja sinun corwas ei ollut sijhen aican awattu. Mutta minä kyllä tiesin sinun cadzowan ylön/ joca olet nimitetty rickojaxi sinun äitis cohdusta.
Jes 48:9 Sentähden olen minä minun nimeni tähden pitkämielinen/ ja minun ylistyxeni tähden tahdon minä säästä sinua/ ettes tulis häwitetyxi.
Jes 48:10 Cadzo/ minä tahdon coetella sinua/ mutta ei nijncuin hopiata/ waan minä teen sinun walituxi murhen pädzisä.
Jes 48:11 Minun tähteni/ Ja/ minun tähteni tahdon minä tehdä/ etten minä häwäistyxi tulis: sillä en minä

anna cunniatani toiselle.
Jes 48:12 CUule minua Jacob/ ja sinä minun cudzuttun Israel: Minä olen/ Minä olen ensimäinen ja wijmeinen.
Jes 48:13 Minun käten on perustanut maan/ ja minun oikia käten on kämmenellä mitannut taiwan: mitä minä cudzun/ se on cohta walmis.
Jes 48:14 Cootcat teitän caicki ja cuulcat/ cuca on näiden seas joca näitä ilmoitta taita? HERra racasta händä/ sentähden on hän osottawa hänen tahtons Babelis/ ja käsiwartens Chaldereis.
Jes 48:15 Minä/ Ja minä olen sen sanonut: Minä olen hänen cudzunut/ minä myös annan hänen tulla/ ja hänen tiens menesty hänelle.
Jes 48:16 Tulcat tänne minun tygöni/ ja cuulcat tätä: En minä ole ennen sala puhunut/ sijtä ajasta cuin se oli puhuttu olen/ minä siellä/ ja nyt lähettä minun HERra HERra ja hänen Hengens.
Jes 48:17 Nijn sano HERra sinun pelastajas/ se Pyhä Israelis: Minä olen sinun HERras Jumalas/ joca sinulle opetan mikä tarpellinen on/ ja johdatan sinun tietä jotas käyt.
Jes 48:18 O jos sinä pidäisit minun käskyistäni waarin/ nijn sinun rauhas olis nijncuin wirta/ ja wanhurscaudes nijncuin meren aldo.
Jes 48:19 Ja sinun siemenes olis nijncuin sanda/ ja cohtus hedelmä nijncuin hänen somerons/ joiden nime ei pidäis häwitettämän/ eli pyhittämän pois minun edesäni.
Jes 48:20 Lähtekät Babelist/ paetcat Chalderein tykö iloisella änellä ilmoittacat ja cuuluttacat/ wiekät se aina mailman ärijn/ ja sanocat: HERra on pelastanut hänen palwelians Jacobin.
Jes 48:21 Ei heitä jano waiwannut/ cosca hän johdatti heitä corwesa/ hän andoi heille wuota wettä calliosta: hän halcais callion/ ja sijtä wuoti wesi. Mutta jumalattomalla/ sano HERra/ ei ole rauha.

Vers. 6 Usia) Nimittäin/ että heidän piti menemän fangixi Babelijn/ ja taas pelastettaman sieldä Cuningas Corexen cauta.
v. 10. Ei nijncuin hopiata) se on/ en minä ratki tyynni puhdista heitä/ jotca ei ole sencaltaiset cuin heidän pidäis oleman
v. 11. Häwäistyxi) Cadzo täsä että se on häwäistä Jumalata/ cosca jocu kersca idzens omista töistäns ja ansiostans.
v. 15. Hänen cudzunut) Nimittäin/ Cuningas Corexen.
v. 16. Ja nyt lähettä minun HERra) Ajattele/ että HERra joca idze on puhunut coco täsä lugus/ sanonut ilmoittanens mitä tapahtuwa oli/ luonens caicki cappalet/ etc. $ Hän sano idzens täsä olewan lähetetyn

HERralda ja hänen Hengeldäns. Nijn ei se taida jocu muu olla cuin Jumalan Poica/ joca Isäldä lähetetän/ Ioh. 8. ja Pyhäldä Hengeldä/ Luc. 4. Nijncuin Pyhät Isät/ Basil. lib. $ 3. cap. $ ult $ tästä puhuwat
v. 20. Lähtekät Babelista) Ope Prophetain puhenparsi: hän käske heidän lähte Babelist/ ikänäns cuin he jo olisit siellä fangittuna/ joca cuitengin monen wuoden peräst sijtte tapahdui.

XLIX. Lucu .

HERra Christus neuwo caickia pacanoita ottaman waaria/ että HERra on walinnut hänen opettajaxi/ v. 1.
ei ainoastans käändämän nijtä hajotettuja Israelist/ waan että hän oli myös tulewa pacanain walkeudexi ja autudexi/ v. 5.
lijtoxi Canssasa/ wapahtaman fangituita/ walistaman sokeita/ ja johdattaman exywäisiä oikialle tielle/ v. 8.
että Jumalan Canssa luuli HERran heitä hyljännen/ lupa hän ettei se pidä tapahtuman/ waan tahto enändä ja lisätä heitä caikesta Canssasta/ v. 14.
sillä pacanain pitä suurin joucoin tuleman hänen tygöns: Cuningat pitä tuleman heidän holhoixens/ ja Förstinnain heidän imettäixens/ v. 22.
HERra oli pelastawa heitä ja andawa heidän wihollisens tulla häpiään/ v. 24.

Jes 49:1 CUulcat minua te luodot/ ja te caucaiset Canssat ottacat waari. HERra on minun äitin cohdusta cudzunut.
Jes 49:2 Hän muisti minun nimeni/ cosca minä wielä äitini cohdus olin/ ja teki minun suuni nijncuin teräwän miecan. Hänen kätens warjolla hän minua peitti.
Jes 49:3 Ja pani minun kijldäwäxi nuolexi/ pisti minun wijneens/ ja sanoi minulle: sinä olet minun palwelian/ Israel sinä olet/ josa minä cunnioitetan.
Jes 49:4 Mutta minä sanoin: huckan minä työtä tein/ turhan ja tyhjän minä täsä culutin wäkeni: cuitengin on minun asian HERran/ ja minun wircan on minun Jumalani.
Jes 49:5 Ja HERra sano/ joca loi minun hänellens cohdusta palweliaxi/ että minä palautan Jacobin hänelle/ ettei Israel huckuis.
Jes 49:6 Sentähden olen minä caunis HERran edes/ ja minun Jumalan on minun wäkewyden. Ja sano: Wähä se on/ ettäs olet minun palwelian/ corjamas Jacobin sucua ja tuomas jällens Israelin hajotettuja. Mutta minä panin sinun myös pacanain walkeudexi/ ja oleman minun autuden mailman ärijn.
Jes 49:7 NIjn puhu HERra Israelin lunastaja/ hänen Pyhäns/ ylöncadzotuille sieluille/ sille Canssalle josta me cauhistum/ sille palwelialle joca Sangarein alla on/ Cuningasten pitä näkemän ja nouseman/ Förstit pitä

rucoileman HERran tähden/ joca uscollinen on/ Israelin Pyhän tähden/ joca sinun walinnut on.
Jes 49:8 Näin sano HERra: Minä olen sinun rucouxes otollisella ajalla cuullut/ ja olen autuden päiwänä sinua auttanut. Ja olen warjellut sinua/ ja lijtoxi Canssain secaan olen sinun säätänyt/ wahwistaman maata/ ja haascatuita perimisiä omistaman.
Jes 49:9 Sanoman fangituille: mengät ulos/ ja jotca pimiäs owat: tulcat edes/ että he teiden ohes heitäns elätäisit.
Jes 49:10 Ja saisit joca cuckulalla elatuxens: ei heidän pidä isoman eikä janoman. Ei helle eikä Auringo pidä heitä polttaman: sillä heidän armahtajans wie ja johdatta heitä wesilähteille.
Jes 49:11 Ja minä panen caicki wuoreni tiexi/ ja minun polcuni pitä tallattaman.
Jes 49:12 Cadzo/ nämät tulewat cauca/ ja cadzo/ nämät pohjan puolest/ nämät etelän puolest/ ja ne muut Sinimin maalda.
Jes 49:13 Iloitcat te taiwat/ riemuidze sinä maa/ kijttäkät te wuoret ihastuxella: sillä HERra on hänen Canssans lohduttanut/ ja on hänen radollisians armahtanut.
Jes 49:14 MUtta Zion sano: HERra hyljäis minun/ HERra unohti minun.
Jes 49:15 Unohtaco waimo lapsucaisens/ nijn ettei hän armahda hänen ruumins poica? ja waicka hän unohdais/ nijn en minä cuitengan sinua unohda.
Jes 49:16 Cadzo/ käsijni olen minä sinun pyäldänyt/ sinun muuris owat alati minun silmäini edes.
Jes 49:17 Sinun rakendajas riendäwät/ mutta sinun cukistajas ja häwittäjäs pitä pakeneman sinusta pois.
Jes 49:18 Nosta silmäs ymbärins ja cadzo/ caicki nämät cootut tulewat sinun tugös. Nijn totta cuin Minä elän/ sano HERra/ sinun pitä caikilla näillä/ nijncuin cauniudella/ puetettaman.
Jes 49:19 Ja sinä käärit ne ymbärilles nijncuin morsian: sillä sinun autia/ häwitetty ja turmeldu maas pitä silloin ahdas oleman asuaxes/ cosca sinun raatelias sinusta cauwas pakenewat.
Jes 49:20 Nijn että sinun hedelmättömydes lapset/ pitä wielä sinun corwas sanoman: ahdas on minulla sia/ istu puolees/ että minäkin asuisin sinun tykönäs.
Jes 49:21 Mutta sinä olet sanowa sydämesäs: cuca nämät minulle synnytti? sillä minä olen hedelmätöin/ yxinäinen/ poisajettu ja ulossyösty. Cuca nämät on minulle caswattanut? cadzo/ minä olin yxinäns jätetty/ cusa nämät silloin olit?
Jes 49:22 Nijn sano HERra Jumala: cadzo/ Minä nostan käteni pacanain puoleen/ ja minun lippuni corgotan Canssain puoleen. Nijn he candawat edes helmasans sinun poikias/ ja sinun tyttäritäs hartioillans.
Jes 49:23 Ja Cuningat pitä oleman sinun holhojas/ ja heidän Drotningins sinun imettäjäs. Heidän pitä langeman caswoillens maahan sinun edesäs/ ja nuoleskeleman sinun jalcais tomua. Silloin sinä tiedät/ että

Minä HERra olen/ ja ettei kengän tule häpiään/ joca minua toiwo.
Jes 49:24 OTetango saalis joldaculda Sangarilda pois? taitaco jocu päästä jongun hurscan fangit?
Jes 49:25 Sillä näin sano HERra: nyt pitä fangit Sangarilda otettaman pois/ ja wäkewäin saalis irralle pääsemän. Ja minä tahdon rijdellä sijnun rijtaweljeis cansa/ ja autta sinun lapsias.
Jes 49:26 Ja minä ruokin sinun häwittäjäs heidän omalla lihallans. Ja heidän pitä juopuman omasta werestäns/ nijncuin makiasta wijnasta/ ja caicki liha pitä tietämän/ että minä olen HERra/ sinun auttajas ja sinun lunastajas/ Jacobin wäkewä.

Vers. 1. Cuulcat te luodot) Että Propheta coco täsä lugus/ nijncuin endisesäkin puhu Christuxen puolest eli sias/ sen idze texti osotta/ nijn myös se/ että cudennest versyst/ puhutan Christuxest/ Act. $ 13:47 (te luodot) se on/ pacanat/ nijncuin se monest paicast nähdän/ ja on nijn pandu.
v. 2. Kijldäwäxi nuolexi) Christus werratan Evangeliumillans nuoleen/ että se oli nopiast menewä caickein maacundain läpidze.
v. 3. Minun palwelian) Cadzo Sup. $ 42:1.
v. 4. Huckan työtä tein) Että nijn harwat Judalaisist tahdoit otta hänen oppins wastan/ ja hywäxens omista hänen pijnans ja ansions.
v. 7. Ylöncadzotuille) Sillä Jumalan seuracunda on enimmitten ylöncadzottu jumalattomilda/ ja tämän mailman lapsilda.
v. 8. Lijtoxi) Nimittäin asettaman Utta Testamentiä eli lijtto/ josta puhutan/ Ier. 31:31.
v. 20. Hedelmättömydes lapset) Ne owat jotca hänellä on/ waicka hän on hedelmätöin/ se on/ hyljätty Canssa/ mutta cummingin paljo enätty/ nijncuin Christityt owat.
v. 22. Candawat edes sinun poikias) Nimittäin/ Pyhään Casteseen/ että he tulisit istutetuxi sinuun/ ja taidaisit tulla sinun lapsixes ja sinun Canssaxes.
v. 24. Hurscan fangit) Laki ja Perkele piti meitä oikeudella fangina syndein tähden/ nijden käsist oli Christus meidän pelastawa.

L. Lucu .

HERra Christus osotta ei hänens olewan syyn/ että Judalaiset hyljätän/ waan heidän oma catumattomudens/ v. 1.
joca tulit heitä pelastaman/ mutta ei he ottanet händä wastan/ v. 2.
hän tuli saarnaman lohdullista Evangeliumita/ v. 4.

oli Isällens cuuliainen/ kärsei heidän edestäns/ wanhurscas wääräin edest/ v. 5.
Neuwo nijtä jotca pimeydes waeldawat turwaman HERraan/ v. 10.
mutta walistettuja waeldaman walkeudes/ v. 11.

Jes 50:1 NÄin sano HERra: cusa on teidän äitin eroituskirja/ jolla minä olen hänen hyljännyt? eli/ cuca on
minun corkorahani candaja/ joilla minä teidän olen myynyt? cadzo/ te oletta teidän syndein tähden myydyt/
ja teidän äitin on teidän ricosten tähden hyljätty.
Jes 50:2 Mixi minä tulin/ ja ei ollut siellä ketän? Minä huusin/ ja ei yxikän wastannut? ongo minun käten
nijn lyhendynyt/ ettei hän woi pelasta? eikö minulla ole woima wapahta? Cadzo/ minun rangaistuxellani
teen minä meren cuiwaxi/ ja teen wirrat nijncuin corwen/ nijn että calat haisewat weden puuttumisen
tähden/ ja cuolewat janosta.
Jes 50:3 Minä puetan taiwan pimeydellä/ ja teen hänen peittens nijncuin säkin.
Jes 50:4 HERra/ HERra andoi minulle oppenen kielen/ puhua wäsyneille ajallans.
Jes 50:5 Hän herättä minua joca amu/ herättä minulle corwan cuuleman nijncuin opetuslapset. HERra
Jumala awais minulle corwan/ ja en ole minä tottelematoin/ engä mene tacaperin.
Jes 50:6 Minä annoin selkäni nijlle jotca minua piexit/ ja poskeni nijlle jotca minua näpistit.
Jes 50:7 En minä käändänyt caswoani pois häwäistyxistä ja syljistä/ että HERra Jumala minua autta/ en
minä tule häpiään. Sentähden taridzin minä heille caswoni nijncuin limpsiön/ sillä minä tiedän etten minä
tule häpiään.
Jes 50:8 Se on läsnä joca minun wanhurscautta/ cuca tahto rijdellä minun cansani? Käykäm yhten/ kellä on
oikeus minua wastan? se tulcon tänne minun tygöni.
Jes 50:9 Cadzo/ HERra Jumala autta minua/ cuca tahto minua cadotta? Cadzo/ ne caicki wanhenewat
nijncuin waate/ coit syöwät heidän.
Jes 50:10 CUca on teisä joca pelkä HERra? joca hänen palwelians ändä cuuldele/ joca pimeydes waelda/ ja
ei näe walkeutta? Hän toiwocan HERran nimen päälle/ ja luottacan idzens Jumalans päälle.
Jes 50:11 Cadzo/ te caicki jotca tulen sytytätte/ jotca oletta liekillä hangitut/ waeldacat teidän tulenna
walkeudes/ ja sijnä liekis jonga te sytytitte. Näitä tapahtu teille minun kädestäni/ kiwus täyty teidän lewätä.

Vers. 4. Oppenen kielen) Joca ei mitän idzestäns latele/ waan opetta mitä hän on oppenut Jumalalda.
Nimittäin/ P. Evangeliumita/ jonga hän toi Isäns helmasta/ Ioh. 1:8.
v. 11. Waeldacat) Turmelducat pahasa/ jonga te oletta minulle walmistanet.

LI. Lucu .

HERra lohdutta nijtä jotca händä pelkäwät/ nijncuin hän oli enändänyt Abrahamin lapsitoinna ollesans nijn on hän myös heille tekewä/ waicka he nyt harwat ja ylöncadzotut olit/ v. 1.
hän anda hajotta hänen oppins caikille pacanoille/ ja hänen autudens joca pysy ijancaickisest/ v. 4.
lupa heitä pelasta/ nijncuin hän muinengin Canssans Egyptist pelastanut oli/ v. 9.
Neuwo ettei he ajallisten waiwain tähden suuttuis/ hän oli heitä kyllä wielä auttawa ja wapahtawa/ nijncuin ennengin/ v. 12.
Cosca heidän olis pitänyt juoman hänen hirmuisudens calckia/ oli hän sen heildä ottawa ja andawa heidän waiwaittens juoda/ v. 17.

Jes 51:1 CUulcat minua te jotca wanhurscautta noudatat/ te jotca HERra edzitte. Cadzocat sitä calliota josta te lohwaistut oletta/ ja sitä caiwo josta te caiwetut oletta.
Jes 51:2 Cadzocat Abrahami teidän Isän/ ja Saarat josta te syndynet oletta: sillä minä cudzuin hänen cosca hän oli wielä yxinäinen/ siunaisin ja enänsin hänen.
Jes 51:3 Sillä HERra lohdutta Zioni/ hän lohdutta caiken hänen aukiudens/ ja teke hänen aukiudens nijncuin Edenin. Ja hänen erimaans nijncuin HERran krydimaan/ että siellä löytän ilo ja riemu/ kijtos ja kijtoswirsi.
Jes 51:4 Ottacat minusta waari minun Canssan/ ja cuulcat minua minun sucucundan: sillä minulda on Laki käypä ulos/ ja minä panen minun oikeudeni Canssoille walkeudexi.
Jes 51:5 Sillä minun wanhurscauden on läsnä/ minun wapahtajan waelda ulos/ ja minun käsiwarten on Canssoja duomidzepa. Luodot odottawat minua/ ja wartioidzewat minun käsiwarttani.
Jes 51:6 Nostacat teidän silmän taiwaseen/ ja cadzocat ales maan päälle: sillä taiwas on catowa nijncuin sawu/ ja maa wanhene nijncuin waate/ ja jotca asuwat sijnä/ cuolewat nijncuin tämäkin. Mutta minun autuden pysy ijancaickisest/ ja minun wanhurscauden ei ole puuttuwa.
Jes 51:7 Cuulcat minua te jotca wanhurscauden tunnetta/ Canssa/ jonga sydämes minun Lakini on. Älkät peljätkö cusa ihmiset teitä häwäisewät/ ja älkät wapisco cosca he teitä pilckawat.
Jes 51:8 Sillä Coin pitä heidän syömän nijncuin waatten/ ja madot pitä heidän syömän nijncuin willaisia: mutta minun wanhurscauden pysy ijancaickisest ja minun autuden ilman loppumat.
Jes 51:9 Ylös/ ylös/ pue päälles wäkewyttä/ sinä HERran käsiwarsi/ ylös/ nijncuin muinen wanhan aican.
Jes 51:10 Etkös se ole/ joca löit ylpiän/ ja haawoitit Drakin? Etkös se ole/ joca meren/ sen suuren sywän weden cuiwaisit? Joca meren tiexi teki/ että lunastetut käwit sitä myöden.
Jes 51:11 Silläns HERran lunastetut palajawat/ ja tulewat Zionijn riemulla/ ja ijancaickinen ilo on heidän

pääns päällä olewa. Ilo ja riemu on heitä käsittäwä: mutta murhe ja huocaus pakene heitä.
Jes 51:12 Minä/ minä olen teidän lohduttajan/ cucast sijs sinä olet/ ettäs cuolewaista ihmistä pelkät? ja ihmisten lapsia jotca culutetan nijncuin heinä?
Jes 51:13 Ja unohdat HERran/ joca sinun tehnyt on/ joca taiwat lewittä ja maan perusta? Mutta sinä pelkät alati yli päiwä waiwajan julmutta/ cosca hän rupe hucuttaman.
Jes 51:14 Cuhunga jäi waiwajan julmuus? cosca hän waadittin riendämän ja juoxeman ymbärins/ että hän päästäis/ ettei he cuolis cadottajalda/ eikä heidän leipäns puuttuis?
Jes 51:15 Sillä minä olen HERra sinun Jumalas/ joca meren lijcutan että sen allot pauhawat/ hänen nimens on HErra Zebaoth.
Jes 51:16 Minä panen sanani sinun suuhus/ ja peitän sinun minun käteni warjolla. Että minä taiwan istutaisin/ ja maan perustaisin/ ja sanoisin Zionille: sinä olet minun Canssan.
Jes 51:17 HErä/ herä/ nouse Jerusalem/ joca joit HERran kädest hänen hirmuisudens calkin/ sen unen calkin rahgan olet sinä juonut/ ja ne pisaratkin nuoleskellut.
Jes 51:18 Ei kengän hänen pojistans/ jotca hän oli synyttänyt/ händä holhonnut/ eikä kengän caikista hänen lapsistans/ jotca hän oli caswattanut/ hänen käteens ruwennut.
Jes 51:19 Nämät caxi sinua cohtaisit/ cuca sinua armahti? häwitys/ wahingo/ nälkä ja miecka oli siellä/ cucast sinua lohdutta?
Jes 51:20 Sinun lapses olit pindunet/ ja macaisit caikilla catuilla/ nijncuin paulattu medzähärkä/ täynäns wiha HERrasta/ ja rangaistusta sinun Jumalastas.
Jes 51:21 Sentähden cuule näitä sinä radollinen ja juopunut ilman wijnata.
Jes 51:22 Nijn sano HERra sinun haldias ja sinun Jumalas/ joca Canssallens costa: Cadzo/ minä otan unen calkin sinun kädestäs/ ja minun wihani calkin rahgan/ ei sinun sitä pidä sillen juoman.
Jes 51:23 Waan minä annan sen sinun raateliais käsijn/ jotca sanoit sinun sielulles: notkista/ että me käwisin sinun ylidzes/ ja pane sinun selkäs maan päälle nijncuin caduxi/ että sitä myöden juostaisin.

Vers. 4. Laki) se on/ sen P. Evangeliumin oppi/ Cadzo myös Sup. $ 2. 4.
v. 5. Minun wanhurscaudeni) se on: jonga Christus cansans oli tuopa/ josta myös Dan. 9:2. puhutan.
v. 10. Ylpiän) Ne owat Egyptiläiset (Drakin) se on/ Cuningas Pharao.
v. 13. Waiwajan) se on/ Pharaon.
v. 16. Minun sanani) se on/ sen P. Evangeliumin. (Istutaisin taiwan) se on/ cocoisin sillä minulleni seuracunnan.

LII. Lucu .

CHristus Jumalan poica herättä Canssans walmistaman idzens/ ja ottaman sitä pelastusta wastan/ joca hänen cauttans oli tapahtuwa/ v. 1.
ilmoitta/ cuinga lohdullisen ja hywän sanoman hänen Apostolins piti heidän saarnallans tuoman/ v. 7.
neuwo sentähden heitä riemuidzeman/ ja riendä idzens pois saastaisten syndisten tykö/ v. 9.

Jes 52:1 NOuse/ nouse Zion/ pue sinun wäkewytes sinun päälles/ caunista sinuas jalost sinä pyhä Caupungi Jerusalem.
Jes 52:2 Sillä ei tästedes yxikän ymbärileickamatoin eikä saastainen pidä sinusa hallidzeman. Pudista tomu/ nouse ja istu Jerusalem.
Jes 52:3 Päästä sinus cahleista/ sinä fangittu Zionin tytär: sillä näin sano HERra: te oletta tyhjän mydyt/ ja ilman rahata te lunastetan.
Jes 52:4 Sillä nijn sano HERra Jumala: minun Canssan meni ensin alas Egyptin/ oleman siellä wierasna/ ja Assur on heille wäkiwalda tehnyt ilman syytä.
Jes 52:5 Waan mitä tämän edest tehdän? sano HERra: sillä minun Canssan huckan wietellän/ että ne jotca heitä hallidzewat/ saattawat heidän itkemän/ sano HERra.
Jes 52:6 Ja minun nimen pilcatan päiwä päiwäldä sentähden pitä minun Canssan sinä päiwänä minun nimeni tundeman.
Jes 52:7 Sillä cadzo/ minä puhun idze: O cuinga suloiset owat nijden jalat wuorilla jotca rauha julistawat/ jotca hywä saarnawat/ autuden ilmoittawat.
Jes 52:8 Jotca Zionille sanowat: sinun Jumalas on Cuningas/ sinun wartias huutawat corkiast ja iloidzewat: sillä se nähdän ilmeisest cosca HERra käändä Zionin.
Jes 52:9 Iloitcat ja riemuitcat te Jerusalemin autiat: sillä HERra on hänen Canssans wahwistanut/ ja Jerusalemin päästänyt.
Jes 52:10 HERra on ilmoittanut hänen pyhän käsiwartens caickein pacanain silmäin edes/ nijn että caicki mailman äret näkewät meidän Jumalam autuden.
Jes 52:11 PAetcat/ paetcat/ lähtekät sieldä ja älkät mihingän saastaiseen sattuco/ mengät ulos heidän tyköns/ puhdistacat teitän/ te jotca HERran calua cannat.
Jes 52:12 Sillä ei teidän pidä lähtemän nopiast/ eli waeldaman pagolla: sillä HERra on lähtewä teidän edellän/ ja Israelin Jumala on cocowa teitä.

Jes 52:13 CAdzo/ minun palwelian teke toimellisest/ ja corgotetan/ nostetan/ ja tule sangen corkiaxi.
Jes 52:14 Nijn että monda sinusta heidäns pahenda/ että hänen muotons on rymembi muita ihmisiä/ ja hänen hahmons on nijncuin ihmistengin lasten.
Jes 52:15 Mutta nijn on hän monda pacanata prijscottawa/ että myös Cuningatkin heidän suuns hänen edesäns tuckiwat: sillä joille ei mitän hänestä ilmoitettu ollut/ nekin hänen ilolla näkewät ja jotca ei mitän sijtä cuullet ole/ nekin hawaidzewat.

Vers. 2. Ei yxikän ymbärileickamatoin) Tämä lupaus täytetän äsken täydellisest taiwallises elämäs.
v. 3. Tyhjän mydyt) se on/ te oletta Adamin langemisen cautta turmellut/ waan te wapahdetan minun ansioni cautta/ Rom. 5:19.
v. 5. Saattawat heidän itkemän) Sen teit Phariseuxet opillans/ jotca ainoastans opetit Lakia ja Isäin käskyjä?/ ja ei lohduttanet Evangeliumilla murhellisia omia tundoja.
v. 12. Nopiast) Nijncuin he pelgolla läxit Egyptist/ Exod. $ 12:33.

LIII. Lucu .

JUmala idze puhu täsä ensist Pojastans Christuxest/ että hänen pitä corgotettaman/ cuitengin oli moni hänen köyhän muotons tähden pahenduwa/ mutta wijmein oli moni nöyryttäwä idzens ja uscowa hänen päällens/ erinomattain pacanat jotca ei mitän ennen sijtä ollet cuullet/ v. 13.
Propheta walitta sijtte Apostolein nimellä/ että harwat Judalaisist tahdoit usco hänen päällens/ v. 1.
hänen nöyrän sucuns/ muotons ja kärsimisens tähden/ v. 2.
cuitengin/ sano Propheta/ kärsei hän caickia näitä wiattomast meidän syndeim tähden/ että me wapadettaisin/ v. 4.
HERra lupa wijmein että sijttecuin hän pijnan ja cuoleman oli kärsinyt/ oli hän saapa paljo siemendä/ ja elämän cauwan/ tekemän myös hänen tundemisellans monda wanhurscaxi/ et. $ v. c $ 10.

Jes 53:1 MUtta cuca usco meidän saarnam? ja kenelle HERran käsiwarsi ilmoitetan?
Jes 53:2 Sillä hän putcahta hänen edesäns nijncuin wesa/ ja nijncuin juuri cuiwasta maasta. Ei hänellä ole ensingän muoto eikä cauneutta/ me näimme hänen/ waan ei ollut hänellä meille kelpawata muoto.
Jes 53:3 Hän oli caickein ylöncadzottapa ja caickein halwin/ kipua ja sairautta täynäns. Hän oli nijn ylöncadzottu/ ettei kengän kehdannut cadzo hänen päällens/ sentähden en me händä minäkän pitänet.
Jes 53:4 TOtisest hän candoi meidän sairaudem ja meidän kipum hän sälytti päällens/ mutta me pidim

hänen Jumalalda rangaistun/ piestyn ja waiwattun.
Jes 53:5 Waan hän on haawoitettu meidän pahain tecoim tähden/ ja meidän syndeim tähden on hän hosuttu. Rangaistus on hänen päälläns/ että meille rauha olis/ ja hänen haawains cautta olemma me paratut.
Jes 53:6 Me waelsimma caicki exyxis nijncuin lambat/ ja idecukin poickeis omalle tiellens.
Jes 53:7 Mutta HERra heitti caicki meidän wäärydem hänen päällens. Cosca hän rangaistin ja waiwattin/ nijn ei hän suutans awannut. Nijncuin caridza joca teuraxi wiedän/ ja nijncuin lammas joca keridziäns edes waickene/ ja ei suutans awa.
Jes 53:8 MUtta hän on otettu pois ahdistuxest ja duomiost/ cuca tietä hänen elämäns pituden? sillä hän on siwalttu pois eläwitten maalda/ cosca hän minun Canssani pahain tecoin tähden rangaistin.
Jes 53:9 Hän on haudattu nijncuin jumalattomat/ ja cuollut nijncuin ricas. Ei hän kellengän wääryttä tehnyt/ eikä petost ollut hänen suusans/ mutta HERra tahdoi hänen nijn piestä sairaudella.
Jes 53:10 Cosca hän on hengens wicauhrixi andanut/ nijn hän saa siemenen ja elä cauwan/ ja HERran aiwoitus on hänen kädesäns menestywä.
Jes 53:11 Että hänen sieluns on työtä tehnyt/ saa hän ilons nähdä/ ja on rawittu. Ja hänen tundemisens cautta minun wanhurscas palwelian monda wanhurscautta: sillä hän canda heidän syndins. Sentähden annan minä hänelle monda suurexi saalixi/ ja hänelle pitä wäkewät raateluxexi oleman.
Jes 53:12 Sentähden andoi hengens cuolemaan/ ja oli pahantekiäin caltaisexi luettu. Hän candoi monen synnit/ ja rucoili pahantekiäin edestä.

Vers. 13. Minun palwelian) Sup. $ 42:1. Että tämä caicki ymmärretän Christuxest/ nähdän monesta paicasta Udes Testamendis/ jotca tästä lugusta Christuxesta puhuwat/ nijncuin myös idze textistä.
v. 14. Hänen muotons on rymembi) se on hänen köyhydens/ kärsimisens ja cuolemans tähden/ on hän monelda cadzottu ylön. Zach. 9:9.
v. 2. Cuiwasta maasta) se on/ Cuningas Dawidin sugusta/ joca oli joutunut alas/ Sup. $ 11:1. t. v 8. Cuca tietä hänen elämäns pituuden) se on/ hän on taas nousewa cuolluist ja eläwä/ ja cuolemalla ei pidä mitän walda oleman hänesä enä/ Rom. 6:9. Heb. 7:24.
v. 9. Nijncuin ricas) Joca luotta rickauteens/ se on jumalatoin. Nijn Christus ristinnaulittin/ ja hänen hautans sotawäeldä warjeldin/ nijncuin jumalattoman ryöstäjän/ joca muilda olis jotakin ottanut.
v. 10. Saa siemenen) se on/ monda jotca uscowat hänen päällens/ ja tulewat hänen lapsexens. (HERran aiwoituxen) se on/ hänen tahtons ja tecons/ jotca owat hänen mielesäns/ nimittäin/ ihmisten pelastus.

LIV. Lucu .

PRopheta lohdutta Jumalan seuracunda/ että ehkä hän oli silloin wähäinen ja ylöncadzottu/ nijncuin hyljätty waimo/ nijn oli se cuitengin wähän ajan peräst nijn caswawa/ ja lewewä/ että myös pacanaingin piti joutuman hänen lapsixens/ v. 1.
sillä HERra hänen miehens/ joca hänen silmän rapäyxexi oli hyljännyt/ tahdoi händä taas ijancaickisella armolla coota/ v. 5.
lupa raketa ja walmista händä caunist/ v. 11.
mutta caickein jotca idzens asettawat händä wastan/ ei pidä menestymän/ v. 15.

Jes 54:1 RIemuidze sinä hedelmätöin/ joca et synnytä/ iloidze riemulla/ ja ihastu sinä joca et rascas ole. Sentähden on sillä yxinäisellä enämbi lapsia/ cuin sillä jolla mies on/ sano HERra:
Jes 54:2 Lewitä teldas sia/ ja wenytä asumises waate/ älä säästä/ pidennä köytes/ ja kijnnitä waajas lujast.
Jes 54:3 Sillä sinun pitä oikialle ja wasemalle puolelle lewenemän/ ja sinun siemenes pitä pacanat perimän/ ja aukeisa Caupungeisa asuman.
Jes 54:4 Älä pelkä: sillä et sinä tule häpiään/ älä ole caino: sillä ei sinun pidä häpiään tuleman. Waan sinun pitä sinun neidzydes häpiätä unohtaman/ ja sinun leskiydes cainousta ei sillen muistaman.
Jes 54:5 Sillä joca sinun tehnyt on/ hän on sinun miehes/ HERra Zebaoth on hänen nimens/ ja Israelin Pyhä sinun lunastajas/ joca caiken mailman Jumalaxi cudzutan.
Jes 54:6 Sillä HERra on saattanut sinun huutoon/ että sinä olet nijncuin hyljätty/ ja sydämest murhellinen waimo/ ja nijncuin nuori emändä joca hyljätty on/ sano sinun Jumalas.
Jes 54:7 Minä olen wähäxi silmän räpäyxexi sinun hyljännyt/ mutta minä tahdon sinua suurella laupiudella taas edziä.
Jes 54:8 Minä olen wihasani minun caswoni wähäxi silmän räpäyxexi kätkenyt sinulda/ mutta minä tahdon armahta sinua ijancaickises armos/ sano HERra sinun lunastajas:
Jes 54:9 Sillä tämä on minulle olewa nijncuin Noahn wesi/ cosca minä wannoin/ ettei Noahn wedet pitänyt sillen käymän maan ylidze. Juuri nijn olen minä nyt wannonut/ ettei minun sillen pidä sinulle wihastuman/ eikä sinua rangaiseman.
Jes 54:10 Sillä wuoret pitä wälttämän ja cuckulat langeman/ mutta minun armon ei pitä sinusta poickeman/ ja minun rauhani lijtto ei pidä langeman pois/ sano HERra sinun armahtajas.
Jes 54:11 SInä radollinen/ jonga päälidze caicki tuulet käywät/ ja sinä turwatoin/ cadzo/ minä panen sinun

kiwes nijncuin caunistuxen/ ja tahdon sinun perustuxes Saphireillä laske.
Jes 54:12 Ja sinun ackunas Christallist raketa/ ja sinun porttis Rubinist/ ja caicki sinun äres walituista kiwistä.
Jes 54:13 Ja caicki sinun lapses opetetut HERralda/ ja suuri rauha walmistetan sinun lapsilles wanhurscauden cautta.
Jes 54:14 Sinun pitä oleman caucana wäkiwallast ja wäärydest/ ettes nijtä pelkä/ ja hämmästyxest: sillä ei sen pidä sinua lähestymän.
Jes 54:15 Cadzo/ cuca tahto sinua wastan coota ja sorta sinua/ jos he ilman minuta coconduwat?
Jes 54:16 Cadzo/ minä sen teen/ että seppä/ joca hijlet tules hehgutta/ teke yhden asen työtäns warten: nijn minä myös teen/ että raatelia hucku.
Jes 54:17 Sillä jocainen ase joca walmistetan sinua wastan/ ei pidä menestymän: ja caicki kielet jotca heitäns asettawat sinua wastan/ pitä sinun duomios cadottaman. Tämä on HERran palwelian perimys ja heidän wanhurscaudens minusta/ sano HERra.

Vers. 10. Hedelmätöin) Jumalan seuracunda cudzuttin silloin hedelmättömäxi/ hyljätyxi/ leskexi/ etc. $ sillä hänellä oli nijn wähä lapsia/ nimittäin/ ainoastans Judan Canssa/ ja piti silloin nijncuin hyljätty waimo fangittaman ja Babelijn wietämän. Mutta Udes Testamendis piti hänen tuleman hedelmälisexi: sillä hänen miehens eli ylkäns Christus oli hänelle toimittawa monda lasta/ nimittäin/ pacanat/ joiden piti silloin myös oppiman tundeman HERran/ ja tuleman hänen ja hänen seuracundans lapsixi.
v. 4. Neidzydes) se on/ ettäs lapsitoinna ja ilman miehetä murhes ja wiheljäisydes ollut olet.
v. 11. Saphireist) Nämät kiwet osottawat Christuxen/ sen oikian perustuxen ja culmakiwen/ josta puhutan/ sup. $ c. $ 28:16. Eph. 2:20. Ja hänen Apostoleitans/ nijncuin muitakin uscollisia opettaita/ 1. Pet. 2:5. joille HERra oli andawa hänen seuracundans Udes Testamendis/ joilda se piti rakettaman.
v. 13. Opetetut HERralda) Ei sijtä wahwisteta ettei heidän pitänyt tarwidzeman cuulla Jumalan sana: waan heidän piti tuleman oppenexi Jumalan sanan cautta/ pyhän Evangeliumin saarnasta.
v. 16. Seppä) se on/ lahcocunnat ja Jumalan seuracunnan häwittäjät/ ne tulewat HERran Jumalan sallimisest Jumalan sana wastan/ ihmisten kijttämättömyden tähden/ 2. Thess. 2:10 coetteleman oikeita/ 1. Cor. 11:18. cuitengin pitä heidän idzens sillä turmeleman/ eikä oikeita Jumalalda walituita.

LV. Lucu .

HERra cudzu caickia ihmisiä nautidzeman poicans Christuxen armo ja hywiä töitä/ v. 1.

sillä hän tahto wahwista heidän cansans sen lijton/ jonga hän Dawidille luwannut oli/ ja pannut hänen poicans opettajaxi/ että hänen piti pacanat cudzuman hänen tundoons/ v. 3.
neuwo heitä ottaman händä wastan oikialla catumuxella ja parannuxella/ cosca hän heille taritan/ v. 7.
Werta sanans sateseen/ joca ei puto maan päälle muutoin/ mutta se teke sen hedelmälisexi/ v. 10.

Jes 55:1 CAicki janowaiset tulcat wetten tygö/ tekin joilla ei ole raha/ tulcat/ ostacat ja syökät. Tulcat/ ostacat ilman rahata ja ilman caiketa hinnata/ wijna ja riesca.
Jes 55:2 Mixi te annatte rahan/ cusa ei leipä ole? ja teidän työn/ cusa ei ole rawindota? cuulcat/ cuulcat minua/ ja nautitcat sitä hywä/ ja teidän sielun riemuitcan lihawudes.
Jes 55:3 Callistacat corwan ja tulcat minun tygöni/ cuulcat/ nijn teidän sielun elä. Ja minä teen teidän cansan ijancaickisen lijton/ nimittäin/ lujat Dawidin armot.
Jes 55:4 Cadzo/ minä panin hänen Canssoille todistajaxi/ päämiehexi ja opettajaxi Canssoille.
Jes 55:5 Cadzo/ sinun pitä cudzuman pacanat/ joita et sinä tunne/ ja ne pacanat/ jotca ei sinua tundenet/ pitä juoxeman sinun tygös. Sinun HERras Jumalas tähden/ ja Israelin Pyhän tähden/ joca sinua ylistä.
Jes 55:6 EDzikät HERra/ cosca hän löytä taitan/ rucoilcat händä/ cosca hän läsnä on.
Jes 55:7 Jumalatoin hyljätkön hänen tiens/ ja pahointekiä ajatuxens/ ja palaitcan HERran tygö/ nijn hän armahta händä. Ja meidän Jumalam tygö: sillä hänen tykönäns on paljo andexi andamusta.
Jes 55:8 Sillä minun ajatuxeni ei ole teidän ajatuxen/ ja teidän tien ei ole minun tieni/ sano HERra.
Jes 55:9 Waan nijn paljo corkembi cuin taiwas on maasta/ nijn owat myös minun tieni corkiammat teidän teitän/ ja minun ajatuxeni teidän ajatuxian.
Jes 55:10 SIllä nijncuin sade tule taiwast alas/ ja ei mene sinne jällens/ waan tuoretta maan/ ja teke sen hedelmöidzemän ja caswaman/ ja hän anda siemenen kylwettä/ ja leiwän syötä.
Jes 55:11 Näin on myös se sana/ joca minun suustani lähte/ ei sen pidä tyhjänä palajaman minun tygöni: waan tekemän mitä minulle otollinen on/ ja sen pitä menestymän/ jota warten minä sen lähettänytkin olen.
Jes 55:12 Sillä ilosa teidän pitä lähtemän ja rauhasa saatettaman: wuoret ja cuckulat pitä teidän eteen ihastuxella ja kerscamisella carcajaman.
Jes 55:13 Ja caicki puut kedolla käsilläns yhten lyömän: hongat pitä orjantappurain sias caswaman/ ja Mirtus orjantappura pensan edestä. Ja HERralla pitä oleman nimen/ ja ijancaickisen merkin/ joca ei loppuman pidä.

Vers. 1. Wetten) Evangeliumin saarna Christuxen ansiost ja syndein andexi saamisest werratan weteen ja leipän: sillä se wirwotta ja tallella pitä janowaiset ja isowaiset sielut/ jotca heidän synneildäns waiwatan/

janowat armo ja owat näändymälläns Jumalan wihan heldestä.
v. 3. Dawidin armot) se on/ joca Dawidille on luwattu.
v. 4. Hänen) se on/ Dawidin pojan Christuxen
v. 5. Cadzo/ sinun pitä) Nimittäin/ Dawidin poica Christe.
v. 13. Hongat pitä) se on/ kelpamattomain ja jumalattomain pacanain siaan pitä monda hywä ja jumalista Christittyä tuleman.

LVI Lucu .

HERra neuwo Canssan parannuxeen: sillä hänen autuudens/ se on/ Christus Messias oli pian tulewa/ v. 1.
erinomaisest lohdutta hän wieraita ja hedelmättömiä/ jotca cuitengin pidit HERran lijton/ ettei heitä pitänyt hyljättämän/ waan saaman sians HERran seuracundaan/ v. 3.
nuhtele petollisia opettaita/ jotca enä pitäwät lucua omasta hyödytyxestäns ja hecumastans/ cuin heidän cuuliaittens autuudest/ v. 9.

Jes 56:1 NÄin sano HERra: pitäkät oikeus/ ja tehkät wanhurscautta: sillä minun autuuden on läsnä tulemas: ja minun wanhurscauteni/ että se ilmoitetan.
Jes 56:2 Autuas on se ihminen joca sen teke/ ja se ihmisten lapsi/ joca sen käsittä: että hän pidäis Sabbathi/ eikä arkioxi tekis/ ja pidätäis kätens/ ettei hän mitän paha tekis.
Jes 56:3 JA se muucalainen joca HERraan on suostunut/ ei pidä sanoman: HERra eroitta minun hänen Canssastans. Ja cuohittu ei pidä sanoman: cadzo/ minä olen cuiwa puu.
Jes 56:4 Sillä näin sano HERra cuohituille: jotca minun Sabbathini pitäwät/ ja walidzewat mitä minulle kelpa/ ja lujast pitäwät minun lijttoni.
Jes 56:5 Nijn minä annan heille minun huonesani ja muurisani paican/ ja paremman nimen cuin pojilla ja tyttärillä on. Ijancaickisen nimen minä heille annan/ joca ei ikänäns hucu.
Jes 56:6 Ja muucalaisten lapsille/ jotca heidän HERran huoman andanet owat/ händä palweleman ja hänen nimens racastaman/ händä palweleman. Jocainen heistä cuin Sabbathin pitä/ ettei hän sitä arkioxi tekis/ ja pidäis lujast minun lijttoni.
Jes 56:7 Ne minä wien minun pyhän wuoreni tygö/ ja ilahutan heitä minun rucoushuonesani: ja heidän uhrins ja polttouhrins pitä minulle otolliset oleman minun Altarillani: sillä minun huonen pitä cudzuttaman caickein Canssain rucoushuonexi.
Jes 56:8 HERra Jumala/ joca ne hyljätyt Israelis coco/ sano: minä tahdon wielä enämmän coottuin jouckoon

coota.
Jes 56:9 CAicki pedot kedolla tulcat ja syökät/ ja caicki pedot medzäsä.
Jes 56:10 Caicki heidän wartians owat sokiat/ eikä tiedä mitän/ he owat mykät coirat/ jotca ei woi hauckua/ he owat laiscat/ he macawat ja unda racastawat.
Jes 56:11 Mutta he owat häpemättömät wäkewät coirat/ jotca ei ikänäns taidä tulla rawituxi. Ei paimenet idzekän tiedä mitän eli ymmärrä/ jocainen otta waarin omasta tiestäns/ cukin noudatta ahneuttans hänen wirasans.
Jes 56:12 Tulcat/ ottacam wijna ja juopucam/ ja olcon huomena nijncuin tänäpänäkin/ ja wielä paljo enämbi.

Vers. 1. Minun autuuden) se on/ Christus/ waicka wielä oli mittoman sata wuotta sijhen/ cosca hän oli tulewa: sillä Jumalan edes on tuhannen wuotta niincuin yxi päiwä.
v. 3. Muucalainen) HERra oli kieldänyt/ Deut. $ 23:1. cuohitut eli muucalaiset tulemast hänen seuracundaans. Täsä lohdutta hän heitä/ että jos he waeldawat hänen käskyisäns/ nijn ei heidän ole sijtä wahingota: sillä pacanat piti myös aicanans cudzuttaman hänen seuracundaans.
v. 5. Paremman nimen) Ei tästä wahwisteta/ että sen pitä oleman täydellisemmän säädyn/ mennä Cluostarijn/ elä ilman awioskäskytä ja lapsitoinna: eli myös ettei Pappein pidä naiman: sillä ei cuohituita ja hedelmättömiä täsä sentähden ylistetä/ waan ainoastans lohdutetan/ ettei heille sijtä pitänyt wahingota oleman/ jos he muutoin hywät owat. Nijn on myös Apostoleista ja heidän opetuslapsistans monda elänyt awioskäskys/ jotca cuitengin olit ensimäiset ja ylimmäiset opettajat Udes Testamendis/ nijncuin Ign. $ sijtä todistawat. Ja Paulus käske Pispan olla yhden emännän miehen/ Timotheuxen ia Tituxen tygö kirjoittaisans.
v. 9. Pedot) se on/ tulcon wiholliset ja rangaiscon heitä.
v. 10. Wartians) se on/ heidän opettajans.
v. 11. Tiedä mitän eli ymmärrä) se on/ Jumalan sana: josta nähdän/ että lailliset opettajat Jumalan seuracunnas taitawat myös exyä/ cosca he poickewat Jumalan sanasta. Cadzo Ierem. 2:8.

LVII. Lucu .

HERra walitta ettei yxikän tutki että wanhurscat cudzutan täältä lepoon/ v. nuhtele cowin Canssans epäjumalan palwelust/ v. 3.
ja että he luotit heitäns muiden lijttoon/ v. 9.
uhca ettei se heitä mitän auta/ v. 12.

Jotca häneen turwawat/ nijlle lupa hän awun ja lohdutuxen/ v. 13.
erinomattain lähettäwäns Pyhän Hengens joca heitä oli parandawa/ v. 16.
ja saarna miehiä/ joiden heille piti saarnaman rauha/ v. 3.

Jes 57:1 WAan wanhurscas hucku/ ja ei ajattele kengän sitä sydämesäns. Pyhät miehet temmatan pois/ ja ei sijtä kengän pidä waaria:
Jes 57:2 Sillä wanhurscat otetan pois onnettomudest/ ja jotca toimellisest waeldanet owat/ tulewat rauhaan/ ja lepäwät heidän cammioisans.
Jes 57:3 TUlcat tänne edes te noitain lapset/ te huorintekiäin ja porttoin siemenet/ kenengä cansa te nyt tahdotta iloita hecumasa?
Jes 57:4 Kenengä päälle te nyt tahdotta suutan irwitellä/ ja kieldän pistä? Että kö te ole ricoxen lapset/ ja wäärä siemen?
Jes 57:5 te jotca oletta hembet epäjumalijn caickein wiherjästen puiden alla/ ja teurastatte lapsia ojain tykönä wuorten alla.
Jes 57:6 Sinun menos on sileitten kiwein cansa ojisa/ ne owat sinun osas/ nijlle sinä wuodatat sinun juomauhris/ cuins ruocauhria uhrat/ pidäiskö minun sijhen mielistymän?
Jes 57:7 Sinä teet sinun wuotes corkialle jyrkälle wuorelle/ ja menet myös idze sinne ylös uhraman.
Jes 57:8 Owen taa ja pihtipielen panet sinä sinun muistos: sillä sinä wierität sinus minun tygöni/ menet ylös ja lewität sinun wuotes/ ja kijnnität idzes heihin/ sinä racastat heidän wuodettans cusa ikänäns sinä heidän näet.
Jes 57:9 Sinä menet Cuinngan tygö öljyllä/ ja sinulla on moninaiset woitet/ ja lähetät sanas saattajat cauwas/ ja olet alettu haman helwettin.
Jes 57:10 Sinä waiwaisit idzes monisa teisäs/ ja et sanonut: lepä wähäkin. Waan ettäs löydät sinun kätes elämän/ et sinä wäsy.
Jes 57:11 Kenengäs tähden olet nijn suruisas ja pelkät? ettäs cuitengin walhes olet ja et muista minua/ etkä johdata sitä mielees: luuletcos minun jocapaicas olewan äneti/ ettes minua ensingän pelkä?
Jes 57:12 Minä ilmoitan sinun wanhurscaudes/ ja ei sinun tecos pidä mihingän tarpexi tuleman.
Jes 57:13 Cosca sinä huudat/ nijn auttacon sinun jouckos sinua/ mutta tuulen pitä heidän caicki wiemän pois/ ja turhuden pitä ne ottaman pois.
Jes 57:14 Mutta joca idzens minuun uscalda/ hän peri maan/ omista minun pyhän wuoreni/ ja sano: tehkät tietä/ tehkät tietä/ lewittäkät polcu/ sysätkät louckauxet minun Canssani tieldä pois.

Jes 57:15 Sillä näin sano corkia ja ylistetty/ joca asu ijancaickisest/ ja jonga nimi on Pyhä. Minä asun corkeudes ja pyhydes/ ja nijden tykönä/ joilla särjetty ja nöyrä hengi on: että minä wirgotaisin nöyrytetyn hengen/ ja särjetyn sydämen.
Jes 57:16 En minä ijäti tahdo rijdellä/ engä wihastu ijancaickisest/ waan minun caswostani on hengi lähtewä/ ja minä teen hengen.
Jes 57:17 Minä olin wihainen heidän ahneudens wäärydest/ ja löin heitä/ lymytin idzeni ja närkästyin. Silloin he menit exyxis heidän oman sydämens tiellä.
Jes 57:18 Mutta cosca minä näin heidän/ paransin minä heidän ja johdatin heitä/ ja lohdutin nijtä/ jotca heitä murhedeit.
Jes 57:19 Minä tahdon saatta hedelmäliset huulet/ jotca pitä saarnaman: rauha/ rauha/ sekä caucaisille että lähisille/ sano HERra/ ja tahdon heitä parata.
Jes 57:20 Mutta jumalattomat owat nijncuin lainehtiwa meri/ joca ei woi tywendyä/ waan hänen aldons heittäwät logan ja mudan.
Jes 57:21 Jumalattomilla ei ole rauha/ sano minun Jumalan.

Vers. 3. Noitain lapset) Ne owat väärät wesat Jumalan sana wastan/ jotca pistäwät kieldäns maalle/ ja pilckawat HERran Prophetaita.
v. 7. Wuotes) Wuotexi hän cudzu täsä Altarit ja asetuxet/ cusa he teit huorin epäjumalten cansa/ nijncuin riettain portto huorintekiän cansa. Ja mennä Cuningas Pharaon tygö lahjoilla/ on luotta idzens ihmisijn.
v. 10. Lepä wähäkin) se on/ et sinä aiwoickan eräkän lacata sinun paljosta turhudestas/ jollas idzes waiwat/ nimittäin/ sinun wäärällä jumalan palweluxellas/ ja monilla lijtoilla muiden cansa.
v. 11. Suruisas) Jumalattomat owat suruisans heidän menoistans/ waicka ei muuta ole cuin walhe ja petos.
v. 14. Jouckos) Ne owat/ sinun opettajas/ cumpanis ja epäjumalan palweluxes/ etc. $
v. 14. Tehkät tietä) se on/ tuscasa pitä heillä oleman sia ja lohduttusta.
Vers. 16. Hengi) se on/ Pyhän Hengen/ joca piti annettaman Heluntaina. Iren $ lib. $ 5. 18: Jotca heitä murhedeit) Hywät murehtiwat jumalattomain pahuden tähden/ nijncuin Loth Sodomas.
v. 19. hedelmäliset huulet) Joiden saarna piti ulottuman coca mailmaan.
v. 20. Logan) joca on heidän pyhydens/ jota he suurella waiwalla ahkeroidzewat. Phil. 3:8.

LVIII. Lucu .

HERra käske Prophetan corgotta änens/ ja nuhdella Canssans syndejä/ v. 1.

sillä he luulit heidäns wanhurscaixi/ ja tahdoit mennä oikeudelle hänen cansans/ että he paastoisit ja waiwaisit heidän ruumitans/ v. 2.
Mutta HERra teke tyhjäxi heidän paastons/ että he teit wäkiwalda ja wääryttä/ v. 3.
opetta heitä cuinga heidän pitä oikein paastoman/ v. 5.
ja mitä hywä heille on sijtä olewa/ v. 8.
opetta myös heitä pitämän oikein Sabbathi/ v. 13.

Jes 58:1 HUuda rohkiast/ älä säästä corgota änes nijncuin Basuna/ ja ilmoita minun Canssalleni heidän ylidzekäymisens/ ja Jacobin huonelle heidän syndins.
Jes 58:2 Minua tosin he edziwät jocapäiwä/ ja tahtowat tietä minun tietäni/ nijncuin se Canssa/ joca jo wanhurscauden tehnyt on/ ja ei ole heidän Jumalans oikeutta hyljännet. He kysywät minulda oikiata duomiota/ ja tahtowat lähestyä Jumalata.
Jes 58:3 Mixi me paastomme/ ja et sinä sitä cadzo? mixi me meidän ruumistam waiwamme/ ja et sinä sitä tahdo tietä? cadzo/ cosca te paastotta/ nijn te teette teidän tahton/ ja waaditta caickia teidän welgollisian.
Jes 58:4 Cadzo/ te paastotta toraxi ja rijdaxi/ ja piexette rusicalla jumalattomast. Älkät paastotco nijncuin te nyt teettä/ että teidän parcun cuulu corkeuteen.
Jes 58:5 Pidäiskö se oleman sencaltainen paasto/ jonga minä walidzen/ että ihminen ruumistans päiwällä waiwa/ eli callista pääns nijncuin caisila/ taicka säkis eli tuhgas maca/ sengö te paastoxi cudzutta? ja HERran otollisexi päiwäxi?
Jes 58:6 MUtta tämä on paasto/ jonga minä walidzen: laske ne wallallens/ jotca sinä wäärydellä sitonut olet. Päästä ne irralle joitas rascautat/ laske ne wapaxi/ joitas ahdistat/ ota pois caickinainen cuorma.
Jes 58:7 Taita isowille leipäs/ wie radolliset huoneses. Jos sinä näet jongun alastoman/ nijn wateta händä/ ja älä cadzo lihas ylön.
Jes 58:8 Silloin sinun walkiudes puhke nijncuin amurusco/ ja sinun parannuxes on nopiast caswawa/ ja sinun wanhurscaudes waelda sinun edelläs/ ja HERran cunnia on sinun corjawa.
Jes 58:9 Silloin sinä rucoilet/ ja HERra wasta sinua. Cosca sinä huudat/ nijn hän sano: cadzo/ täsä minä olen. Ellet sinä ketän tykönäs rascauta/ eli sormellas osota/ taicka pahasti puhu.
Jes 58:10 Jos sinä awat sydämes isowaiselle/ ja rawidzet radolliset sielut/ nijn sinun walkeudes on pimiäs coittawa/ ja sinun hämäräs on olewa nijncuin puolipäiwä.
Jes 58:11 Ja HERra johdatta aina sinua/ ja rawidze sinun sielus poudalla/ ja sinun luus wahwista. Ja sinä olet olewa nijncuin castettu krydimaa/ ja nijncuin lähde/ josta ei coscan wesi puutu.

Jes 58:12 Ja se raketan sinulda joca cauwan on autiana ollut/ ja sinä lasket perustuxen joca pysy ijancaickisest. Ja sinä pitä cudzuttaman lahon tukiaxi/ ja teiden percajaxi/ että sijnä saadaisin asua.
Jes 58:13 JOs sinä käännät jalcas Sabbathista pois/ nijn ettes tee sinun tahtos minun pyhä päiwänäni/ nijn se pitä iloisexi Sabbathixi cudzuttaman/ HERra pyhittämän ja ylistämän: sillä nijns händä ylistät/ cosca et sinä tee sinun teitäs/ etkä nijstä löytä jotca sinulle kelpawat/ eli mitä sinä puhut.
Jes 58:14 Silloin on sinulle ilo olewa HERrasta/ ja minä ylönnän sinun maan cuckulain päälle/ ja minä tahdon sinua ruockia Jacobin sinun Isäs perimisest: sillä HERran suu tämän puhu.

Vers. 5. Callista pääns) se on/ että hän käy ja cadzo maahan alas näky surullisexi ja pyhäxi/ nijncuin ulcocullattu/ Matth. 6:16.
v. 8. Sinun parannuxes) Ettäs tulet rickaxi/ ja sinun tawaras enänewät autuuden cansa.
v. 12. Raketan sinulda) se on/ sinä olet tulewa maan parandajaxi ja warjeliaxi.
v. 13. Jos sinä) Täsä hän opetta oikein ymmärtämän Sabbathi/ että silloin pitä ihmisen harjoitteleman idzens Jumalan sanas ja tegois.
v. 14. Cuckulain päälle) se on/ minä teen sinun suuremmaxi ja wäkewämmäxi suuria ja wäkewitä Canssoja mailmasa.

LIX. Lucu .

PRopheta opetta ettei Jumalan sijhen syytä ole/ ette hän aina cuule ja auta Canssans/ waan heidän oma syndins/ jotca Jumalan ja ihmisen yhdest eroittawat/ v. 1.
sillä he tekewät caickinaista syndiä ja wääryttä/ joita hän täsä pitkäldä luettele/ v. 3.
sentähden cosca he apua ja lohdutusta toiwowat Jumalada/ rangaise hän heitä/ ja anda heidän pysyä pimeydesäns/ jota he racastawat/ v. 9.
cuitengin ettei yhtän ollut joca tästä lucua piti/ tahto idze HERra lähettä heille yhden/ joca heitä oli auttawa ja häwittäwä heidän wihollisens/ nimittäin/ Christuxen/ v. 16.
jonga suusta ja siemenen suusta ei pitänyt HERran sanan ijancaickisest puuttuman/ v. 21.

Jes 59:1 CAdzo/ ei HERran käsi ole lyhetty/ nijn ettei hän woi autta/ ja ei hänen corwans ole paxut/ ettei hän cuule:
Jes 59:2 Waan teidän pahuden eroitta teidän ja teidän Jumalan toinen toisestans/ ja teidän syndin kätkewät pois hänen caswons teildä/ nijn ettei teitä cuulla.

Jes 59:3 Sillä teidän käten owat saastutetut werellä/ ja teidän sormen pahalla curilla/ teidän huulen puhuwat walhetta/ ja teidän kielen latelewat wääryttä.
Jes 59:4 Ei ole yhtän joca saarna wanhurscautta eli duomidze uscollisest. Turhuteen luotetan ja puhutan kelpamattomia/ onnettomudesta owat he rascat/ ja synnyttäwät tuscan.
Jes 59:5 He hautowat Basiliscuxen munia/ ja cutowat hämmähäkin wercko/ jos jocu syö hänen munians/ nijn hänen täyty cuolla/ jos myös nijtä poljetan/ nijn nijstä tule kyykärme.
Jes 59:6 Heidän hämmähäckins wercot ei kelpa waatteixi/ ja heidän tecons ei kelpa peitoxexi: sillä heidän työns on waiwa/ ja heidän käsisäns on wäärys.
Jes 59:7 Heidän jalcans juoxewat pahaan/ ja owat nopsat wuodattaman wiatoinda werta/ heidän ajatuxens owat tusca/ heidän tiens on wahingo ja häwitys.
Jes 59:8 Ei he tunne rauhan tietä/ eikä ole oikeutta heidän käymisisäns/ he owat väärät heidän teisäns/ joca sitä käy/ ei hänellä ole ikänäns rauha.
Jes 59:9 SEntähden on meistä oikeus caucana/ ja en me saa oikeutta/ me odotamme walkeutta/ cadzo/ nijn tule pimexi: paistetta/ ja cadzo/ me waellamme sumusa.
Jes 59:10 Me haparoidzem tietä nijncuin sokiat/ ja osamme nijncuin ne joilla ei silmiä ole. Me louckamme idzem puolipäiwänä nijncuin hämärisä/ me olemma pimeydes nijncuin cuollet.
Jes 59:11 Me myrisemme caicki nijncuin Carhut/ ja waikeroidzemme nijncuin mettiset: sillä me odotamme oikeutta/ ja cadzo/ ei ole siellä ketän: autuutta/ ja cadzo/ se on meistä caucana.
Jes 59:12 Sillä meidän ricoxiam on sinun edesäs aiwa paljo/ ja meidän syndim owat rascat meitä wastan: sillä meidän ricoxemme on meitä läsnä/ ja me ricomme tieten/ ricoxella ja walhella HERra wastan.
Jes 59:13 Luopumisella meidän Jumalastam puhuman wääryttä ja tottelemattomutta/ ajatellaxem ja ladellaxem wääriä sanoja sydämestä.
Jes 59:14 Sentähden on myös oikeus palainnut tacaperin/ ja wacuus on cauwas mennyt: sillä totuus puto catuille/ ja wacuus ei taida tulla edes.
Jes 59:15 Totuus on pois/ ja joca luopu pahasta/ hänen pitä oleman jocaidzen saalina. SEncaltaisia näke HERRA/ ja se on hänelle nuria ettei oikeutta ole.
Jes 59:16 Ja hän näke ettei yhtän miestä ole/ ja ihmettele ettei kengän pyydä sitä sowitta. Sentähden autta hän idze händä hänen käsiwarrellans/ ja hänen wanhurscaudens pitä hänen tallella.
Jes 59:17 Sillä hän puke päällens wanhurscauden nijncuin rautapaidan/ ja pane autuuden rautalakin päähäns/ ja puetta idzens costaman/ ja puke päällens kijwauxen nijncuin hamen:
Jes 59:18 Nijncuin se joca costa wihollisillens ja tahto maxa hänen wihamiehillens julmudella/ ja luodoille

tahto hän maxa.
Jes 59:19 Että HERran nime peljätäisin lännestä/ ja hänen cunniatans idästä/ cosca hän on tulewa nijncuin tydytetty wirta/ jonga HERran tuuli aja matcan.
Jes 59:20 Sillä nijlle Zionis on tulewa wapahtaja/ ja nijlle cuin idzens käändäwät synneistä pois Jacobis/ sano HERra.
Jes 59:21 Ja minä teen tämän lijton sinun cansas/ sano HERra: minun hengen joca sinun päälläs on/ ja minun sanani/ jotca minä sinun suuhus pannut olen/ ei pidä huikendeleman sinun suusas/ eikä sinun siemenes suusa/ ja lastes lasten suusa/ sano HERra/ nyt nijn ijancaickiseen.

Vers. 4. Duomidze) se on opetta: sillä hän puhu täsä wääristä opettaista.
v. 5. He hautowat Basiliscuxen munia) Näillä wertauxilla puhu hän wääristä opettaista/ ja heidän opetuxens hyödytyxest ja hedelmäst.
v. 9. Walkeutta) se on/ sitä oikiata Jumalan sanan ymmärrystä/ hywä neuwo ja lohdutusta. (Pimexi) se on/ erhettymys/ paha neuwo/ suru ja murhe. Cadzo Hiob. 22:11.
v. 16. Pyydä sitä sowitta) se on/ ettei yxikän ihminen taitanut autta täsä tuscas/ tahdoi HERra idze tätä armahta/ ja lähettä heille wapahtajan
v. 21. Sinun siemenes suusa) Täsä luwatan ettei Christuxen seuracunnan pidä ikänäns oleman paidzi hänen sanans ijancaickisest. Joca yhteisest ymmärretän hänen seuracunnastans/ nijn että se aina mailman loppun asti on pysywä/ Matth. 16:18. Mutta ei tällä wahwisteta ettei Ruomin eli Grekin seuracunda exy: sillä cosca he luopuwat Jumalan sanasta/ nijn ei he ole enämbi hänen seuracundans/ sillä hänen lambans cuulewat hänen änens. Ja silloin taita HERralla olla muisa paicoisa hänen seuracundans/ jotca hänen sanans pitäwät/ ja nijn tule cuitengin tämä lupaus täytetyxi.

LX. Lucu .

PRopheta neuwo Jumalan seuracunda iloidzeman ja riemuidzeman: sillä HERra oli händä walaisepa hänen cunniallans/ v. 1.
ja caicki pacanat cootan hänen tygöns/ nijn että se maa ja waldacunda joca ei tahdo händä palwella/ hucutetan ja häwitetän/ v. 4.
ja ne jotca hänen ennen cadzoit ylön/ pitä häneen suostuman/ v. 14.
ja nijncuin hän oli ennen ollut köyhä ja sortu/ pitä hänelle silloin caickinaisest tawarast yldäkyllä oleman/ ja ijancaickinen rauha/ riemu ja autuus hänesä saarnattaman/ joita hän ijancaickisest oli nautidzewa/ v. 17.

Jes 60:1 NOuse/ ole kircas: sillä sinun walkeudes tule/ ja HERran cunnia coitta sinun ylidzes.
Jes 60:2 Sillä cadzo/ pimeys peittä maan/ ja syngeys Canssan/ mutta HERra coitta sinun päälles/ ja hänen cunnians pitä sinun ylidzes nähtämän.
Jes 60:3 Ja pacanat pitä waeldaman sinun walkeudesas/ ja Cuningat sinun paistesas/ cuin sinun ylidzes coitta.
Jes 60:4 Nosta silmäs/ cadzo ymbärilles/ caicki nämät cootut tulewat sinulle/ sinun poicas tulewat cauca/ ja sinun tyttäres kylkein wieresä caswatetan.
Jes 60:5 Silloin sinä saat ilos nähdä ja pacahdat/ sinun sydämes ihmettele ja lewittä hänens.
Jes 60:6 Cosca se suuri paljous meren tykönä hänens käändä sinun tygös/ ja pacanain woima tule sinulle: sillä Camelein paljous on peittäwä sinun/ ne nopsat Midianin ja Ephan Camelit. Caicki tulewat Sabast/ culda ja pyhä sawua he tuowat/ ja he ilmoittawat HERran kijtoxen.
Jes 60:7 Caicki laumat Kedaris pitä coconduman sinun tygös/ ja järät Nabajothis pitä sinua palweleman. Heidän pitä minun otolliselle Altarilleni uhrattaman/ sillä minä tahdon minun Maijestetini huonen caunista.
Jes 60:8 CUtca owat ne jotca lendäwät nijncuin pilwet/ ja nijncuin mettiset heidän ackunoillens?
Jes 60:9 Luodot odottawat minua/ ja hahdet meresä jo aica tähänasti. Että he toisit sinun lapses tähän cauca/ ja heidän hopians ja culdans/ sinun HERras Jumalas ja Israelin Pyhän nimeen/ joca sinua cunnioitti.
Jes 60:10 Muucalaiset pitä sinun muuris rakendaman/ ja heidän Cuningans pitä sinua palweleman: sillä minun wihasan löin minä sinua/ ja minun armosan minä armahdan sinua.
Jes 60:11 Ja sinun porttis pitä alati awoi oleman/ ja ei pidä päiwällä eikä yöllä suljettaman: että pacanain woima tuodaisin sinun tygös/ ja heidän Cuningans saatetaisin sinun tygös.
Jes 60:12 Sillä jotca pacanat eli waldacunnat ei tahdo sinua palwella/ ne pitä huckuman/ ja pacanat pitä autiaxi tuleman.
Jes 60:13Libanonin cunnian pitä tuleman sinun tygös/ honga/ tammi ja Buxpuu/ caunistaman sitä minun pyhä siani: sillä minä tahdon minun jalcani sian cunnioitta.
Jes 60:14 Heidän pitä myös cumaroisans sinun tygös tuleman/ jotca sinua sortanet owat/ ja caicki jotca sinua pilcannet owat/ pitä langeman sinun jalcais eteen. Ja heidän pitä cudzuman sinua HERran Caupungixi/ Zionin sen pyhän Israelis.
Jes 60:15 Sillä ettäs olet hyljätty ja wihattu ollut/ cusa ei kengän waeldanut/ tahdon minä sinua ijancaickisexi coreudexi tehdä ja iloxi ijancaickisest.
Jes 60:16 Että sinun pitä pacanoista riesca imemän/ ja Cuningasten nisät pitä sinua imettämän. Ettäs

tundisit minun HERraxi sinun wapahtajaxes/ ja että minä wäkewä Jacobis/ olen sinun lunastajas.
Jes 60:17 Minä tahdon saatta culda wasken siaan/ ja hopiata raudan siaan/ ja waske puiden siaan/ ja rauta kiwein siaan. Ja minä tahdon tehdä sinun hallidzias rauhallisexi/ ja sinun tettäjäs wanhurscaxi.
Jes 60:18 Ei sillen sinun maallas wääryttä cuuluman pidä/ ei wahingota eikä cadotusta sinun ärisäs: waan sinun muuris pitä autuudexi/ ja sinun porttis kijtoxexi cudzuttaman.
Jes 60:19 Ei Auringon pidä sillen päiwällä sinulle paistaman/ eikä Cuun walon pidä sinua walistaman: waan HERra on sinun ijancaickinen walkeudes/ ja sinun Jumalas on sinun ylistyxes.
Jes 60:20 Ei sinun Auringos sillen laske/ eikä Cuus cadota waloans: sillä HERra on sinun ijancaickinen walkeudes/ ja sinun murhepäiwäs loppuwat.
Jes 60:21 Ja sinun Canssas on caicki wanhurscas olewa/ ja maan pijrin ijancaickisest omistawa/ nijncuin minun istutuxen wesat ja käsialani owat ylistyxexi.
Jes 60:22 Sijtä pienimmäst on tuhatta tulewa/ ja sijtä huonommast wäkewä Canssa. Minä HERra tahdon näitä pian toimitta.

Vers. 1. Sillä sinun walkeudes) Tämä ennustus on täytetty Udes Testamendis/ cosca pacanain paljous käättin Jumalan seuracundaan pyhäin Apostolein saarnalla/ joca myös täydellisemmäst täytetän ijancaickises elämäs/ nimittäin/ se cuin lopus on: ettei sinun maasas pidä enä wääryttä cuuluman/ ja sinun murhepäiwäs loppuwat.
v. 6. Camelein paljous) Näillä caikilla ymmärretän/ että pacanain piti suurella joucolla tunnustaman idzens Christuxen ja seuracunnan omaxi.
v. 7. Kedaris ja Nebajothis) Nämät olit Ismaelin pojat/ Gen. $ 25:12 joista osa on Arabialaisia. Nebajothin jäärät owat heidän woimallisens.
V. 12. Ne pitä huckuman) Sillä ulcona Jumalan seuracunnast ei ole autuutta.
V. 13. Honga/ tammi) Owat erinomaiset opettajat Jumalan seuracunnasa ja pacanoista/ joilla hänen piti rakettaman ja caunistettaman.
V. 16. Pitä sinua imettämän) se on/ heidän pitä andaman heidän warans Kirckoin ja Sehouluin rakennuxexi/ lewittämän ja woimasa pitämän minun seuracundani.

LXI. Lucu .

*HERra Christus julista idzens cudzutuxi Isäldäns tuoman mailmaan lohdullista Evangeliumita/ v. 1.
jolla hänen häwitetty ja hajotettu seuracundans taas piti rakettaman/ v. 4.*

hänen opetuslapsens tulewat HERran Papeixi/ ja käändäwät pacanoita/ nijn että heidän siemenens tule cuuluisaxi ja siunatuxi HERralda/ v. 6.
riemuidze/ että HERra hänen ja seuracunnan/ nijncuin yljän ja morsiamen/ caunisti ja rakensi/ v. 10.

Jes 61:1 HERran HERran Hengi on minun päälläni/ sentähden on HERra idze minua woidellut. Hän on minun lähettänyt saarnaman köyhille hywä sanomata/ parandaman särjetyjä sydämitä. Saarnaman fangeille lunastusta/ ja sidotuille pääsemistä.
Jes 61:2 Saarnaman HERran armollista wuotta/ ja meidän Jumalam costopäiwä/ lohduttaman caickia murhellisia. Että minä saattaisin murhellisille Zionis caunistuxen tuhwan edest/ ja ilooljyn murhen edest/ ja caunit waattet murhellisen hengen edest.
Jes 61:3 Että he wanhurscauden puuxi cudzutaisin/ HERran istuttamisen ylistyxexi.
Jes 61:4 Ja heidän pitä wanhat autiat paicat rakendaman/ ja parandaman mitä muinen on häwitetty. Heidän pitä autiat Caupungit/ jotca sugusta sucuun tähänasti häwitettynä olit/ udistaman.
Jes 61:5 Muucalaiset pitä seisoman ja teidän lauman caidzeman/ ja wierat pitä teidän peldomiehen ja wijnamäken miehet oleman.
Jes 61:6 Mutta teitä pitä HERran Papeixi cudzuttaman/ ja sanottaman: te oletta meidän Jumalam palweliat. Ja teidän pitä pacanain hywydet syömän/ ja heidän cunniastans pitä teidän coreileman.
Jes 61:7 Teidän cahtalaisen häwäistyxen ja häpiän edest pitä heidän riemuidzeman heidän osasans: sillä heidän pitä caxikertaisest heidän maans omistaman/ ja heillä pitä ijancaickisen riemun oleman.
Jes 61:8 Sillä minä olen HERra/ joca oikeutta racastan/ ja wihan raadelluita polttouhreja. Ja tahdon saatta ettei heidän työns pidä turha oleman/ ja teen ijancaickisen lijton heidän cansans.
Jes 61:9 Ja heidän siemenens pitä pacanain seas tuttaman/ ja heidän jälkentulewaisens Canssain seas. Että jocainen joca heidän näke/ pitä heidän tundeman/ että he owat siunattu siemen HERralda.
Jes 61:10 MInä iloidzen HERrasa/ ja minun sielun riemuidze minun Jumalasani. Sillä hän puetti minun autuuden waatteilla/ ja werhotti minun wanhurscauden hamella. Nijncuin ylkä caunistettu papillisella caunistuxella/ ja nijncuin morsian caunistettu hänen caunistuxesans.
Jes 61:11 Sillä nijncuin hedelmä caswa maasta ja siemen krydimaasa putcahta. Nijn pitä wanhurscaus ja kijtos pacahtuman HERrast Jumalast caickein pacanain edes.

Vers. 2. HERran armollista wuotta) se on/ coco se aica/ sijtä cuin Christus rupeis saarnaman evangeliumita mailman loppun asti. v. eod. $ Costopäiwä) se on/ wijmeinen päiwä. Iren. $ lib. $ 2. adv. $ Haer. $ cap. $ 38.

v. 8. Raadelluita polttouhreja) se on/ caicke Jumalan palwelusta/ joca ei tule Jumalan Cunniaxi/ waan omaxi hywäxi/ ylistyxexi ja iloxi.
v. 10. Papillisella caunistuxella) Papit olit jalost ja cunnialisest caunistetut/ nijn on myös yljän caunistus. Mutta hän tahto täsä sano: että Christus on sekä Pappi ja ylkä

LXII. Lucu .

HERra lupa aicanans cunnialisest caunista seuracundans/ ja anda hänelle uden nimen/ nijn että hän mielisty häneen/ nijncuin ylkä morsiameens/ v. 1.
lupa myös anda uscollisia ja wireitä opettaita/ v. 6.
toimitta hänelle rauhan/ v. 8.
coota pacanat hänen tygöns/ nijn että hän cudzutan pyhäxi Canssaxi/ jonga HERra on pelastanut. v. 10.

Jes 62:1 EN minä waickene Zionin tähden/ ja Jerusalemin tähden en minä lacka/ sijhenasti että hänen wanhurscaudens coitta nijncuin paiste/ ja hänen autuudens pala nijncuin tulisoitto.
Jes 62:2 Että pacanatkin näkisit sinun wanhurscaudes/ ja caicki Cuningat sinun cunnias. Ja sinä nimitetän udella nimellä/ jonga HERran suu on nimittäwä.
Jes 62:3 Ja sinä olet olewa cunnian Cruunu HErran kädesä/ ja Cuningan Hijppa sinun Jumalas kädesä.
Jes 62:4 Et sinä sillen cudzuta hyljätyxi/ eikä sinun maallas enämbi sanota: häwitys/ waan sinä cudzutan/ minun himon hänesä. Ja sinun maas: hänellä on Isändä: sillä HERralla on himo sinuun/ ja sinun maallas on Isändä.
Jes 62:5 Sillä nijncuin nuorucainen racasta neidzyttä nijn sinun lapses pitä sinua racastaman. Ja nijncuin ylkä iloidze morsiamestans: nijn myös sinun Jumalas iloidze sinusta/
Jes 62:6 JErusalem/ minä asetan wartiat sinun muuris päälle/ jotca ei ikänäns päiwällä eikä yöllä waickene/ ja jotca HERran muistawat.
Jes 62:7 Ettei teidän tykönän waikitust olis/ etkä te hänen tähtens wait olis/ sijhenasti että Jerusalem walmistetan/ ja asetetan maan päälle kitoxexi.
Jes 62:8 HERra wannoi oikian kätens cautta/ ja woimans käsiwarren cautta: En minä tahdo sinun jywiäs sillen anda wihollistes syödä/ engä wijnas syöxy/ jonga tähdens työtä teit/ muucalaisten juoda.
Jes 62:9 Waan jotca sen cocowat/ syöwät sitä ja kijttäwät HERra/ ja jotca sitä cocowat/ juowat sitä minun pyhydeni esihuonesa.
Jes 62:10 MEngät/ mengät porttein cautta/ peratcat tietä Canssalle/ silittäkät/ silittäkät polgut/ sijrtäkät

kiwet pois/ ylöndäkät lippu Canssoille.
Jes 62:11 Cadzo/ HERra anda cuulutta idzens haman mailman ärin asti: sanocat Zionin tyttärille: Cadzo/ sinun autuudes tule/ cadzo/ hänen työns ja tecons ei pidä hedelmätöin oleman.
Jes 62:12 Heitä pitä cudzuttaman pyhäxi Canssaxi/ lunastetuxi HERralda/ ja sinä cudzutan edzityxi/ ja ei hyljätyxi Caupungixi.

Vers. 1. Sijhenasti) Tämä on täytetty Udes Testamendis/ cosca monda pacanata/ maacunda ja waldacunda tuli käätyxi Christuxen tygö/ ja hänen seuracundans tuli wäkewäxi ja caunixi Canssaxi/ nijncuin Constantinus Magnuxen aicana ja sijtte.
V. 2. Udella nimellä) se on minun Canssan/ joca nyt cudzutan Judalaisixi ja Israelitereixi/ ne silloin Christuxesta cudzuttin Christityxi/ nijncuin tapahtui/ Act. $ 11:26.
v. 8. Wihollistes) Tällä ymmärretän puolittain ajallinen rauha/ cuin Christillisellä Kircolla toisinans on ollut/ puolittain hengellinen rauha/ Jumalan wihasta ja lain kirouxesta/ jonga hän ijancaickisest nautidze/ etc. $

LXIII. Lucu .

PRopheta kirjoitta cahden puhella woiton Förstin Christuxen/ joca tule Edomist/ ja oli woittawa hänen wihollisens/ hänen cuolemallans ja werens wuodattamisella/ hänen hengelliset wihamiehens/ cuoleman/ Perkelen ja helwetin/ ja menewä taiwaseen jällens/ nijncuin woiton HErra/ nijn myös caicki hänen seuracundans ruumilliset wiholliset/ tyrannit ja wainojat/ v. 1.
etc. $

Jes 63:1 CUca on se joca tule Edomist prijscotetuilla waatteilla Bazrast/ joca nijn on caunistettu hänen waatteisans/ ja käy hänen suuresa woimasans? Minä olen joca opetan wanhurscauden/ ja taidan kyllä autta.
Jes 63:2 Mixi owat sijs sinun waattes nijn punaiset/ ja sinun pucus nijncuin wijnan sotcujan? Minä sotcun wijnacuurnan yxinäns/ ja ei ole yxikän Canssast minun cansani.
Jes 63:3 Minä olen tallannut heitä minun wihasani/ ja sotcunut heitä minun julmudesani? Sijtä on heidän werens prijscottanut minun waatteni/ ja minä olen saastuttanut minun pucuni:
Jes 63:4 Sillä minä olen säätänyt idzelleni costopäiwän/ wuosi on tullut omiani pelasta.
Jes 63:5 Sillä minä cadzoin ymbärilleni/ ja ei ollut auttajata/ ja minä olin wapistuxes/ ja ei kengän holhonnut minua/ waan minun käsiwarten piti auttaman minua/ ja minun wihan holhois minua.
Jes 63:6 Sentähden olen minä tallannut Canssan minun wihasani/ ja tehnyt heitä juowuxin minun

julmudesani/ ja sysäisin heidän woittons maahan.
Jes 63:7 MInä tahdon HERran hywyttä muista/ ja HERran kijtosta/ nijsä caikisa cuin hän meille tehnyt on. Ja sitä suurta hywyttä Israelin huonen cohtan/ cuin hän sille tehnyt on hänen suuren laupiudens ja hywydens cautta.
Jes 63:8 Sillä hän sano: he owat tosin minun Canssan/ lapset jotca ei walhetteliat ole/ sentähden oli hän heidän wapahtajans.
Jes 63:9 Joca heitä ahdisti/ he ahdistit myös händä/ ja se Engeli joca hänen edesäns on/ autti heitä. Hän lunasti heitä: sillä hän racasti ja armahti heitä. Hän otti heitä ylös/ ja candoi heitä aina wanhast tähän asti.
Jes 63:10 Mutta he haikiutit ja wihoitit hänen Pyhän Hengens/ sentähden tuli hän heidän wihollisexens/ ja sodei heitä wastan.
Jes 63:11 Ja hän muisti taas sen endisen ajan/ Mosexen/ joca hänen Canssasans oli. Cusa sijs nyt se on/ joca heidän wei ulos merestä/ hänen laumans paimenden cansa?
Jes 63:12 CUsa on se joca hänen Pyhän Hengens heidän secaans andoi? joca oikialla kädelläns Mosexen wei/ hänen cunnialisella käsiwarrellans. Joca wedet jacoi heidän edelläns/ tehdäxens idzellens ijancaickista nime.
Jes 63:13 Joca heitä wei sywyden cautta/ combastumata nijncuin orihita corwesa.
Jes 63:14 Nijncuin carja joca kedolle mene/ jonga HERran Hengi aja. Nijn sinä myös Canssas johdatit/ tehdäxes idzelles ijancaickista nime.
Jes 63:15 NIjn cadzo nyt taiwast/ ja cadzo tähän alas/ sinun pyhästä ja cunnialisesta asuinsiastas. Cusa nyt on sinun kijwaudes ja sinun woimas? sinun suuri sydämelinen laupiudes cowetan minua wastan.
Jes 63:16 Sinä olet cuitengin meidän Isäm: sillä ei Abraham meistä mitän tiedä/ ja ei Israel meitä tunne. Mutta sinä HERra olet meidän Isäm ja lunastajam/ ja se on ijäti sinun nimes.
Jes 63:17 Mixis HERra sallit exyä sinun teildäs/ ja meidän sydämem paatua/ etten me sinua peljännet? Palaja palwelias tähden/ ja sinun perimises sucucunnan tähden.
Jes 63:18 He omistawat lähes caiken sinun pyhän Canssas/ sinun wastanseisojas polkewat sinun pyhydes alas.
Jes 63:19 Me olemma juuri nijncuin ennengin/ cosca et sinä meitä hallinnut/ ja en me olletcan sinun nimees nimitetyt.

Vers. 1. Edomist) se on/ sijtä maasta josa Esaun sucucunda asuit/ Judalaisten pahimmat wiholliset/ sen Caupungi oli Bazra. Näillä hän ymmärtä Christuxen ja hänen seuracundans hengelliset ja ruumilliset

wiholliset/ jotca Christus oli woittawa.
v. 2. Yxinäns) Tästä nähdän ettei neidzy Maria/ eikä jocu pyhistä/ eli meidän omat työm ole wähäkän auttanet meidän syndeim maxoon/ lepyttämän Jumalan wiha/ woittaman Perkelettä ja helwettiä/ waan sen on Christus yxinäns tehnyt/ hänelle tule cunnia/ ja ainoastans hänen cauttans on meillä syndein andexi saamisus/ wanhurscaus/ rauha ja autuus Jumalan tykönä.

LXIV. Lucu .

JEsaian rucous/ jota Judalaisten piti lukeman Babelin fangeudes. Josa he ensist luettelewat Jumalan hywiä tecoja/ jotca hän heille muinen osottanut oli/ v. 7.
ja heidän Isäins tottelemattomuden händä wastan/ v. 10.
walittawat että hän on heidän hyljännyt/ eikä tee enä sencaltaisia ihmeitä heidän seasans/ v. 12.
rucoilewat/ että hän cadzois taiwast ales/ ja näkis heidän tuscans/ v. 15.
ja annais taiwan haljeta/ ja tulis pian pelastaman heitä/ että hänen nimens tulis cuuluisaxi pacanain seas/ v. 1.
tunnustawat heidän syndins/ v. 6.
rucoilewat/ että hän olis heille armollinen ja auttais heitä/ v. 8.

Jes 64:1 JOscas taiwat halcaisisit/ ja astuisit alas? että wuoret wuodaisit sinun edesäs/ nijncuin palawa wesi kiehu pois wäkewällä tulella.
Jes 64:2 Että sinun nimes tulis tiettäwäxi wihollistengin seas/ ja että pacanat sinun edesäs wapisisit.
Jes 64:3 Nijden ihmetten tähden jotca sinä teet/ joita ei kengän toiwonut/ cosca sinä menit alas ja wuoret edesäs sulaisit.
Jes 64:4 Nijncuin ei mailman algusta ensingän cuultu ole/ eikä corwille tullut ole/ eli yxikän silmä nähnyt ole/ paidzi sinua Jumala/ mitä nijlle tapahtu/ jotca sinua odottawat.
Jes 64:5 Sinä cohtaisit nijtä iloisna/ jotca wanhurscautta harjoittelit/ ja sinua muistelit sinun teilläs. Cadzo/ sinä wihastuit cosca me syndiä teim ja cauwan nijsä wijwyim/ mutta cuitengin meitä autettin.
Jes 64:6 Mutta me olemma caicki saastaiset/ ja caicki meidän wanhurscaudem on nijncuin saastainen waate. Me olemma caicki lacastunet nijncuin lehdet/ ja meidän syndim wiscoiwat meitä nijncuin tuuli.
Jes 64:7 Ei rucoile kengän sinun nimes/ eikä nouse sinua edzimän. Sillä sinä peität caswos meildä/ ja lasket meitä näändymän syndijn.
Jes 64:8 MUtta nyt HERra/ sinä olet meidän Isäm/ ja me olemme sawi/ sinä olet meidän walajam/ ja me

olemma caicki sinun käsialas.
Jes 64:9 HERra älä nijn suurest wihastu/ ja älä ijät ajattele syndiä/ cadzo sitä me olemma caicki sinun Canssas.
Jes 64:10 Sinun Pyhydes Caupungit owat häwitetyt/ Zion on autiaxi tehty/ ja Jerusalem on kylmillä.
Jes 64:11 Meidän pyhydem ja cunniam huone/ josa meidän Isäm sinua cunnioitit/ on tulella poldettu/ ja caicki meidän caunimmam owat häwäistyt.
Jes 64:12 HERra maldackos sinus näistä nijn cowana pitä ja wait istua/ ja lyödä meitä nijn cowin alas.

Vers. 9. Engeli) Cadzo/ Exod. 25:20.
v. 16. Ei Abraham meistä mitän tiedä) Cadzo/ 4. Reg. 22:20
v. 17. Mixi sinä HERra sallit) Ei Jumala saata ketän erhetyxeen/ waan ihmisten kijttämättömyden ja cowacorwaisuden tähden saldi hän Perkelen pettä ihmistä/ Rom. 1:28. 2. Thes. 2:10. Nijncuin syy sijhen on Supr. $
v. 10. Sillä nijncuin Syrach opetta cap. $ 15:11. ja 12. Et sinä uscalla sanoa/ jos minä olen opettanut wäärin/ nijn Jumala on sen tehnyt/ etc. $ nijn Jumala on sen pettänyt: sillä ei hän tarwidze jumalatoinda/ etc. $
v. 11. Joscas taiwat) Täsä toiwotta Jesaia Canssansa cansa nijncuin Dawidikin/ Psal. 144:5. että HERra Messias tahdois tulla pelastaman heitä/ nijncuin hän oli luwannut.
v. 6. Caicki meidän wanhurscaudem) Tästä nähdän selkiäst etten me taida täyttä Lakia/ eli tulla wanhurscaxi meidän omilla töilläm: Sillä Bernhard. sano/ serm. $ 5. de $ his $ verbis $: Nostra $ si $ nisi $ forte $ non $ minus $ nostrae $ tanquam $ pura $ justicia $ Dialog. $ 1. peccatores $ ex $ Dei $

LXV. Lucu .

HERra wasta Prophetan rucouxeen/ tahtowans ilmoitta idzens pacanoille/ jotca ei händä tundenet/ v. 1.
ja lupa hyljätä hänen tottelemattoman Canssans/ heidän moninaisen epäjumalan palweluxens tähden/ v. 2.
cuitengin tahtowans pitä heistä muutamita/ oleman hänen seuracunnasans ja enändämän sitä/ v. 8.
uhca luopuneita miecalla/ v. 11.
lupa palwelioillens riemun ja siunauxen/ v. 13.
tahto luoda uden taiwan ja uden maan/ joisa ei yhtän puuttumusta enä eli murhetta pidä oleman/ v. 17.

Jes 65:1 MInä edzitän nijldä jotca ei kysynet minua/ Minä löytän nijldä jotca ei minua edzinet/ Ja

pacanoille/ jotca ei rucoillet minun nimeni/ sanon minä: täsä minä olen/ täsä minä olen.
Jes 65:2 Sillä minä cocotan minun käteni coco päiwän tottelemattomalle Canssalle/ joca waelda ajatuxens jälken/ sitä tietä joca ei hywä ole.
Jes 65:3 Canssa joca wihoitta minun/ on aina minun caswoini edes/ uhra krydimaisa/ suidzutta tijlikiwein päällä:
Jes 65:4 Asu hautain keskellä/ on luolisa/ syö sianliha/ ja heillä on cauhia liemi heidän padoisans.
Jes 65:5 Ja sanowat: pysy cotona ja älä satu minuun: sillä minä pyhitän sinun. Näiden pitä oleman sawun minun wihasani/ ja tulen joca pala coco päiwän.
Jes 65:6 Cadzo/ minun edesäni on kirjoitettu: en minä tahdo olla äneti/ waan maxa/ ja minä tahdon maxa heille heidän helmaans.
Jes 65:7 Sekä heidän pahan tecons/ ja heidän Isäins pahat tegot yhtenäns/ sano HERra: ne jotca wuorilla suidzuttawat ja minua cuckuloilla häwäisnet owat/ minä tahdon mitata heille heidän endiset menons heidän helmaans.
Jes 65:8 NÄin sano HERra: nijncuin wijnan syöxy löytän wijnamarjoisa/ ja sanotan: älä sitä häwitä: sillä siellä on siunaus.
Jes 65:9 Juuri nijn tahdon minä palweliani tähden tehdä/ etten minä sitä caicke häwitä. Waan annan Jacobin siemenest caswa/ ja Judasta/ joca minun wuorellani asuman pitä: sillä minun walittuni pitä sen pitämän/ ja minun palweliani sijnä asuman.
Jes 65:10 Ja Saronin pitä oleman laumain huonen/ ja Achorin laxon pitä oleman carjan pihaton/ minun Canssalleni joca minua edzi.
Jes 65:11 Mutta te jotca hyljätte HERran/ ja unhotatte minun pyhän wuoreni/ ja nostatte Gadille pöydän/ ja panette täyten Menille.
Jes 65:12 Olcan/ minä tahdon luke teitä mieckaan/ nijn että teidän caickein pitä teitän cumartaman teurastamiseen. Sillä minä cudzuin/ ja et te mitän wastannet/ minä puhuin/ ja et te mitän cuullet: waan teitte mitä minä pahaxi panin/ ja walidzitte sitä joca ei minulle kelwannut.
Jes 65:13 SEntähden sano HERra/ HERra näin: cadzo/ minun palweliani syöwät/ mutta teidän pitä isoman. Cadzo/ minun palweliani juowat/ mutta teidän pitä janoman. Cadzo minun palweliani riemuidze/ mutta teidän pitä häpiään tuleman.
Jes 65:14 Cadzo/ minun palweliani ihastu hywästä mielestä/ mutta teidän pitä sydämen kiwusta parcuman/ ja surkiudest ulwoman.
Jes 65:15 Ja teidän pitä jättämän teidän nimen minun walituilleni walaxi. Ja HErra Jumala on tappawa

sinun/ mutta hänen palwelians nimitetän toisella nimellä.
Jes 65:16 Että joca hänens siuna maan päällä/ hän siuna hänens totises Jumalas: ja joca wanno maan päällä/ se wanno totisen Jumalan cautta: Sillä endiset ahdistuxet owat unhotetut/ ja owat minun silmistäni peitetyt.
Jes 65:17 Sillä cadzo/ minä luon uden taiwan ja uden maan/ ettei endisiä muistetais eikä mieleen johdatetais.
Jes 65:18 Waan he riemuidzewat ijancaickisest/ ja iloidzewat nijsä cuin minä luon: sillä cadzo/ minä tahdon Jerusalemin iloxi saatta/ ja hänen Canssans riemuxi.
Jes 65:19 Ja minä tahdon iloita Jerusalemist/ ja riemuita minun Canssastani. Ja ei hänes sillen pidä cuultaman itcun ändä/ eikä walituxen ändä.
Jes 65:20 Ei siellä pidä sillen lapsia oleman/ jotca ei päiwijns ulotu: eikä wanhoja/ jotca ei heidän wuosians täytä. Waan sadan wuotiset lapset pitä cuoleman/ ja sadan ajastaicaiset syndiset pitä kirotut oleman.
Jes 65:21 He rakendawat huoneita/ ja nijsä asuwat/ he istuttawat wijnapuita/ ja nijden hedelmistä syöwät.
Jes 65:22 Ei heidän pidä muiden waraxi rakendaman/ eikä istuttaman muiden syödä. Sillä minun Canssani päiwät pitä oleman nijncuin puun päiwät/ ja heidän käsialans pitä wanheneman minun walittuini tykönä.
Jes 65:23 Ei heidän pidä huckan työtä tekemän/ eikä häwityxexi synnyttämän: sillä he owat HERran siunattuin siemen/ ja heidän jälkentulewaisens heidän cansans.
Jes 65:24 Ja tapahtu/ että ennencuin he huutawat/ tahdon minä wastata: cosca he wielä puhuwat/ tahdon minä cuulla.
Jes 65:25 Susi ja lammas pitä ynnä caittaman/ Lejonin pitä corsia syömän nijncuin naudan/ ja kärmet pitä maata syömän. Ei heidän pidä wahingoittaman eikä raateleman minun coco pyhän wuoreni päällä/ sano HERra.

Vers. 1. Nijldä jotca ei kysynet) Tästä nähdän ettei ihminen ensingän ex $ merito $ eikä ex $ condigno $, taida ansaita Jumalan armo/ että Jumalan pitä cudzuman eli käändämän händä/ nijncuin Concil. $ Arausicanum $, cap $ 3. ja 4. tästä päättä Pelag. $ wastan: Si $ quis $ posse $ conferri $ nobis $
v. 2. Minä cocotan) Tämän owat wanhat Isät/ Iustin. $ ymmärtänet Christuxen ristin naulidzemisest/ joca ristin päällä oli hajottawa kätens ja cudzuwa meitä caickia tygöns. Pitä myös tämä ajateldaman wastan lahcocundia/ millä kijwauxella ja ahkerudella Jumala tahto ihmistä käändämän idzens/ ja tuleman autuaxi.
v. 3. Tijlikiwein päällä) se on/ nijllä Altareilla/ jotca he idze teit.
v. 5. Minä pyhitän sinun) se on/ ei Prophetan tarwita sinua opettaman minua oleman pyhänä/ waan salli

paremmin minun sinuas pyhittä/ eli opetta cuinga sinä pyhäxi tulisit.
v. 9. Jacobin siemenest) se on/ Christus/ hengellisten Jacobin lasten cansa/ joilla on yxi usco hänen cansans.
v. 11. Gadille/ Menille) Gad on ollut sodan jumala/ nijncuin Mars. sillä Gad on warusta. Meni on lucu ; joca on ollut cauppamiesten jumala/ nijncuin Mercurius joca rahan lukemisen toimitti. Sitä hän ymmärtä/ cosca hän sano: minä tahdon luke teitä mieckaan.
v. 15. Walaxi) se on/ tawaxi kiroilla. v. eod. $ Toisella nimellä) Cadzo/ Supr. 62:2. Sadan wuotiset lapset) Owat tyhmät ja jumalattomat/ jotca/ waicka he cauwan eläwät/ ei cuitengan paranna idzens/ mutta pysywät heidän hulludesans.
v. 25. Suden) Cadzo/ Supra $ cap. $ 11:6.

LXVI. Lucu .

HERra sano hänellens ne kelpawan joilla on särjetty hengi/ ja jotca pelkäwät hänen sanans: mutta jotca ainoastans ulconaisest Jumalata palwelewat/ eikä paranna idzens/ owat hänelle cauhistus/ v. 1.
lohdutta jumalisia/ että heidän pilckajans pitä tuleman häpiään/ v. 5.
mutta hänelle ja hänen seuracunnallens pitä monda lasta synnytettämän/ v. 7.
Neuwo heitä riemuidzeman hänen cansans/ v. 9.
sillä he tulewat osallisexi hänen lohdutuxestans ja rauhastans/ v. 10.
HERra tahto duomita caicki jumalattomat/ v. 15.
ja coota käskylläns tygöns caicki pacanat/ v. 18.
tehdä heistä Pappeja ja Lewitaita/ että caicki liha palwelis händä päiwä päiwäldä/ v. 21.
ja sais nähdä jumalattomat hyljätyxi/ sinne cusa ei heidän matons ikänäns cuole/ eikä heidän tulens ikänäns sammu/ v. 24.

Jes 66:1 NÄin sano HERra: taiwas on minun istuimen/ ja maa minun astinlautan. Cuca sijs on se huone/ jonga te minulle rakennatte? eli cuca on se sia/ josa minun leposian on?
Jes 66:2 Minun käteni on caicki tehnyt mitä ikänäns on/ sano HERra: Mutta minä cadzon sen puoleen/ joca radollinen ja särjetyllä hengellä on/ ja joca wapise minun sanani edes.
Jes 66:3 Sillä joca härjän teurasta/ on nijncuin hän miehengin tappais. Joca lamban uhra/ on nijncuin jocu coiran caulan leickais. joca ruocauhria tuo/ on nijncuin jocu sicain werta uhrais. Joca pyhä sawua muistele/ on nijncuin jocu wääryttä kijttäis. Sencaltaisia he walidzewat heidän teisäns/ ja heidän sieluns mielisty

heidän ilkeyxijns.
Jes 66:4 Sentähden tahdon minä myös walita mitä he naurawat/ ja jota he pelkäwät/ saatan minä sen heidän päällens. Sillä minä cudzuin/ ja ei kengän wastannut/ cosca minä puhuin/ nijn ei he cuullet. Ja he teit sitä cuin ei minulle kelwannut/ ja walidzit/ jota en minä tahtonut.
Jes 66:5 CUulcat HERran sana te jotca hänen sanans pelkät. Teidän weljen jotca teitä wihaisit ja eritit teidän heistäns minun nimeni tähden/ he sanowat: (cadzocam/ cuinga cunnialinen HERra on: ilmanducan hän teidän iloon) heidän pitä häpiään tuleman.
Jes 66:6 Sillä metelin äni pitä Caupungis cuuluman/ yxi äni Templist/ HERran äni/ joca wihollisens costa.
Jes 66:7 Hän synnyttä ennencuin hän saa kiwun/ hän synnyttä pojan ennencuin hänen kipuns tule.
Jes 66:8 Cuca on ikänäns sencaltaista cuullut? cuca on ikänäns sencaltaista nähnyt? Syndynekö jocu Canssa ennencuin se saa synnyttämisens kiwun? Nyt on cuitengin Zion lapsens ilman kiwuta synnyttänyt.
Jes 66:9 Eikö minun/ joca muut saatan synnyttämän/ pidäis idze myös synnyttämän? sano HERra: Pidäiskö minun andaman muiden synnyttä/ ja idze hedelmätöin oleman? sano sinun Jumalas.
Jes 66:10 ILoitcat Jerusalemin cansa/ ja ihastucat hänestä/ caicki te jotca händä racastatte. Iloitcat hänen cansans/ caicki te jotca tähänasti oletta hänen tähtens murhelliset ollet.
Jes 66:11 Sillä sentähden pitä teidän imemän ja rawittaman hänen lohdutuxens nisistä. Teidän pitä sen edest imemän/ ja ilahuttaman teitän hänen cunnians täydellisydest.
Jes 66:12 Sillä näin sano HERra: cadzo/ minä lewitän hänen tykönäns rauhan nijncuin wirran/ ja pacanain cunnian nijncuin wuotawan ojan. Silloin te saatte ime/ ja teitä pitä sylis cannettaman/ ja polwein päällä ihaneldaman.
Jes 66:13 Minä tahdon teitä lohdutta/ nijncuin jocu hänen äitiäns lohdutta/ ja teidän pitä Jerusalemin puolest ilahutettaman.
Jes 66:14 Teidän pitä sen näkemän/ ja teidän pitä iloidzeman/ ja luut pitä wihottaman nijncuin ruoho. Nijn tutan HERran käsi hänen palwelioisans/ ja sen wiha hänen wihollisisans.
Jes 66:15 SIllä cadzo/ HERRA tule tulella/ ja hänen rattans owat nijncuin tuulispää: että hän costais wihans hirmuisudes/ ja hänen rangaistuxens tulen liekis.
Jes 66:16 Sillä HERra on duomidzepa tulesa/ hänen miecallans caiken lihan/ ja HERralda tapetuita pitä paljo oleman.
Jes 66:17 Jotca heitäns pyhittäwät ja puhdistawat krydimais/ yxi täällä ja toinen siellä/ ja syöwät sian liha/ cauhistuxia ja Hijriä/ caicki nämät pitä temmattaman pois yhtä haawa/ sano HERra:
Jes 66:18 SIllä minä tahdon tulla ja coota heidän ajatuxens ja tecons/ ynnä caickein pacanain ja kielden

cansa/ että he tulisit ja näkisit minun cunniani.
Jes 66:19 Ja minä asetan merkin heidän secaans/ ja muutamat nijstä cuin pelastetut owat lähetän minä pacanoille meren tygö/ joudzimiesten puoleen Phulin ja Ludin. Tubalin ja Jawan päin/ ja nijhin caucaisijn saarijn/ joisa ei tähänasti mitän ole minusta cuultu/ ja ei ole minun cunniatani nähnet.
Jes 66:20 Ja heidän pitä minun cunniani pacanain seas ilmoittaman. Ja he tuowat ulos caicki teidän weljen caikista pacanoista/ HERralle ruocauhrixi/ Orehilla ja rattahilla/ paareilla/ Muuleilla ja juhdilla/ Jerusalemin minun pyhän wuoreni puoleen/ sano HERra: nijncuin Israelingin lapset tuowat ruocauhrin puhtas astias HERran huoneseen.
Jes 66:21 JA minä tahdon nijstä otta Papit ja Lewitat/ sano HERra:
Jes 66:22 Sillä nijncuin se usi taiwas ja usi maa/ jotca minä teen/ owat minun edesäni/ sano HERra: juuri nijn pitä teidän siemenen ja nimen pysymän.
Jes 66:23 Ja caicki liha pitä yhdest Cuucaudest nijn toiseen/ ja yhdest Sabbathist nijn toiseen/ tuleman cumartaman minun eteeni/ sano HERra:
Jes 66:24 Ja heidän pitä menemän ulos ja cadzeleman nijden ihmisten raatoja/ jotca minua wastan wäärin teit: sillä ei heidän matons pidä cuoleman/ eikä heidän tulens sammuman/ ja heidän pitä caikelle lihalle cauhistuxexi oleman.

Vers. 1. Taiwas on) HERra aja tacaperin nijden luullot/ jotca ajattelit/ ettei hän tahtonut olla paidzi Jerusalemin Templiä/ ja nijtä uhreja ja ulconaisia Jumalan palweluxia cuin hänelle siellä tehtin/ waicka ei he parandanet idzens/ eikä usconet Christuxen päälle/ luullens idzens heidän uhreillans ja säädyilläns tulewan sowindoon otetuxi ja wanhurscaxi hänen edesäns. Cadzo Supr. $ cap. $ 1:11.
v. 3. Jocu wääryttä) se on/ epäjumalan palwelust. v. eodem $, Sencaltaisia he walidzewat) Sillä waicka Jumala on käskenyt sencaltaisia uhreja tehdä/ nijn ei hän ole cuitengan käskenyt/ että heidän piti sencaltaisella ajatuxella nijtä tekemän.
v. 5. Cadzocam) Jumalattomat rijtelewät Christuxen cansa/ nijn he owat wahwat heidän pyhydestäns.
v. 7. Hän synnyttä) Damascen. $ Orthod. $ fid. $ lib. $ 4. c. $ 15. selittä tämän Christuxen Äitistä Mariasta/ että hän oli synnyttäwä Jumalan Pojan ilman kiwuta/ joca on oikein: sillä hän oli mones cappales Jumalan seuracunnan cuwa: nijn piti Jumalan seuracunnan Judalaisten seas/ joca oli wähäinen ja hedelmätöin/ synnyttämän tapaturmast monda hengellistä lasta/ nimittäin/ lukemattoman pacanain joucon/ joca oli hänen cansans uscowa yhden Jumalan päälle/ ja piti pidettämän hänen lapsenans/ jotca molemmat owat ihmelliset asiat.

v. 19. Ja lähettä muutamat) Ne owat pyhät Apostolit/ ja Christuxen opetuslapset.
v. 21. Tahdon nijstä otta) se on/ tehdä pacanoista opettaita minun seuracundani: nijn cuin tapahtunutkin on.

Jesaian Prophetan loppu.

Propheta Jeremia.

Esipuhe Prophetast Jeremiast.

PRophetat Jeremiat ymmärtä/ ei tarwita paljo selityst/ jos ainoastans cadzotan mitä nijden Cuningasten aican on tapahtunut/ joiden ajalla hän saarnais: sillä nijncuin silloin maacunnas elettin/ nijn myös hän saarna.

Ensin oli maacunda täynäns wicoja ja epäjumalan palwelusta/ he tapoit Prophetat/ ja tahdoit olla heidän wicans ja epäjumalan palweluxens cansa rangaisemata/ sentähden on ensimäinen osa enimmitten nuhtelemus ja walitus Judalaisten pahudest/ 20. cap. $ asti.

Sijtte ennusta hän sitä rangaistusta cuin tarjon on ollut/ nimittäin/ Jerusalemin ja coco maacunnan häwitystä/ Babelin fangeutta/ ja pacanain rangaistusta/ lohdutta myös cuitengin ja lupa määrätyllä ajalla sen curituxen jälken pelastuxen/ ja luwan mennä jällens cotia maacundaans ja Jerusalemijn/ etc. $ ja tämä on paras cappale Jeremias: Sillä sentähden tuli Jeremia herätetyxi/ nijncuin se näky ensimäises lugus/ Mandelpuisest sauwast ja kiehuwaisest padast/ jotca pohjaisest tulit.

Ja se oli myös suurest tarpellinen/ sillä nijn suuri rangaistus oli Canssalle tulewa/ että heidän piti peräti hajotettaman ja maaldans wietämän pois.

Nijn olisit ne hywät sydämet/ nijncuin Daniel ja monda muuta/ epäillet Jumalast ja hänen lupauxestans/ jotca ei muutoin olis tainnet ajatella cuin että heidän piti jo peräti hucas oleman ja Jumalalda hyljättämän/ eikä myös Christus oliscan ollut sillen tulewa: Mutta että Jumala oli Canssan syndein tähden/ hänen suures mielicarwaudesans/ sanans ja lupauxens ottawa tacaperin: Sentähden piti Jeremian ilmoittaman wiha ja rangaistusta/ ettei se myös ollut ijäti olewa/ mutta määrätyn ajan/ nimittäin/ seidzemenkymmentä ajastaica/ ja sijtte piti heidän armoon tuleman: jolla lupauxella hän myös idzens on lohduttanut: muutoin ei hänellä ole paljo lohdutust eikä hywiä päiwiä ollut.

Sillä hän oli wiheljäinen ja surullinen Propheta/ joca eli pahalla ja cowalla ajalla.

Sijtte oli hänellä sangen työläs ja rascas saarnawirca/ ja piti enä cuin 40. ajastaica/ haman fangeuten asti/ rijtelemän pahan ja angaran Canssan cansa/ mutta cuitengin wähän hedelmätä saattaman/ Waan näkemän sen/ että he jouduit aina pahemmaxi/ tahdoit myös aina händä tappa ja paljo waiwaisit händä.

Hän näki wielä sijtekin silmilläns maan häwityxen ja Canssan fangiuden/ nijn myös paljo wiheljäisyttä ja weren wuodatusta/ paidzi sitä cuin hän Egyptis saarnais ja kärsei: sillä hän luullan Judalaisilda Egyptis

cuoliaxi kiwitetyxi.
Hän ennusta/ nijncuin muutkin Prophetat/ Christuxest ja hänen waldacunnastans/ erinomaisest 23. ja 31. cap. $ joisa hän selkiäst ennusta Christuxen Personast/ hänen waldacunnastans/ Udest Testamendist/ ja Wanhan testamendin lopusta.
Mutta ei nämät colme cappaletta seura järjestäns toinen toistans/ eikä ole kirjas eroitetut toinen toisestans/ nijncuin ne toinen toisens jälken tapahtunet owat.
Ja sentähden näky nijncuin ei Jeremia olis idze tätä kirja tehnyt/ mutta on coottu cappale cappalelda hänen puhestans yhteen kirjaan/ sentähden ei ole järjestyxestä paljo lucua.
Mutta me opimme Jeremiast muiden seas/ että enimmäst jota lähembänä rangaistus on/ sitä pahemmaxi Canssa tule/ ja sitä enämmin cuin heidän edesäns saarnatan/ sitä enämmin he sen cadzowat ylön/ ymmärrettä/ että cosca Jumala tahto rangaista/ nijn hän anda Canssan paatua/ huckuman ilman armota/ ja nijn Jumalan wiha ei taitais lepytettä yhdelläkän parannuxella.
Nijn Sodomiterit ei ainoastans cadzonet ylön jumalista Lothia/ mutta myös cowin waiwaisit händä/ cosca hän heitä opetti/ ja cuitengin heidän rangaistuxens ja surmans oli owen edes.
Pharao cosca hän piti upotettaman punaiseen mereen/ nijn hän paljo enämmin cuin ennen kidutti ja waiwais Israelin lapsia/ nijn myös Jerusalemin asuwaiset ristinnaulidzit Jumalan Pojan/ cosca heidän piti peräti häwitettämän.
Nijn myös nyt joca paicas tapahtu/ että mailman loppu lähesty/ kiucuidzewat ihmiset ja owat caickein hulluimmat Jumalata wastan/ laittawat ja duomidzewat Jumalan sana/ jonga he julkisest ja tiettäwäst ymmärtäwät että se on sula totuus.
Näky myös nijn monda cauhiata ihmettä sekä taiwasa että caikisa luondocappaleisa/ jotca heitä hirmuisest uhcawat.
Ja nijn tämä on sencaltainen paha ja wiheljäinen aica/ ja wielä pahembi cuin Jeremian aica.
Mutta se tahto nijn olla ja pitä oleman/ että he tulewat suruttomaxi/ ja sanowat: rauha/ rauha/ ei ole yhtän hätä.
Ja että caickia nijtä wihatan mitä Jumala tahto/ ja pidetän caicki tyhjänä mitä sencaltaiset ihmet uhcawat/ nijn tapahtu cuin Pawali sano: äkillinen cadotus tule heidän päällens ja hucutta heidän ennen cuin he sen hawaidzewatcan.
Cuitengin tietä Christus kyllä omans warjella/ joiden tähden hän sanans anda paista tällä pahalla ajalla/ nijncuin hän Babelis warjeli Danielin ja hänen caltaisens/ joiden tähden Jeremian Prophetia piti walistaman.
Tälle HERralle Christuxelle olcon kijtos ja cunnia/ ynnä Isän ja Pyhän Hengen cansa ijancaickisuteen/ AMEN.

Propheta Jeremia.

I. Lucu.

ENsist kirjoitetan Jeremian sucu/ cosca hän on ruwennut saarnaman/ ja cuinga cauwan hän on saarnannut/ v. 1.
Jeremia teke tiettäwäxi/ cuinga HERra hänen sijhen wircaan on cudzunut/ v. 4.
ja andanut näyn cautta nähdä/ että hän tahtoi rangaista Judat ja Jerusalemit heidän syndeins tähden/ v. 11.
ja oli hänen käskenyt saarnata ilman pelkämät: sillä hän tahtoi olla hänen cansans/ v. 17.

Jer 1:1 NÄmät owat Jeremian sanat/ Hilkian pojan/ Anathothin Papeista/ BenJamin maalda.
Jer 1:2 Jolle HERran sana tapahtui Josian Amonin pojan Judan Cuningan aicana/ colmandena toistakymmendenä hänen waldacundans wuonna.
Jer 1:3 Ja sijtte Josian pojan/ Joachimin Judan Cuningan aicana/ Zedechian Josian pojan Judan Cuningan/ yhdentoistakymmenen wuoden loppuun/ nijn Jerusalemin fangiuten asti/ wijdendenä Cuucautena.
Jer 1:4 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Jer 1:5 Minä tunsin sinun jo ennen cuin minä sinun walmistin sinun äitis cohdus/ ja pyhitin sinun ennen cuins äitistäs synnytkän/ ja panin sinun Canssain Prophetaxi.
Jer 1:6 Mutta minä sanoin: woi HERra/ HERra/ en minä kelpa saarnaman: sillä minä olen nuori.
Jer 1:7 Nijn HErra sanoi minulle: älä sano: minä olen nuori/ mutta sinun pitä sinne menemän cuin minä sinun lähetän/ ja saarnaman mitä minä sinulle käsken.
Jer 1:8 Älä pelkä heitä: sillä minä olen tykönäs/ ja pelastan sinun/ sano HERRA.
Jer 1:9 Ja HERra oijensi kätens ja tartui minun suuhuni/ ja sanoi minulle:
Jer 1:10 Cadzo/ minä panen minun sanani sinun suuhus/ cadzo/ minä panen sinun tänäpänä Canssain ja waldacundain päälle/ repimän/ särkemän/ cukistaman/ hucuttaman/ rakendaman ja istuttaman.
Jer 1:11 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi: Jeremia/ mitäs näet? Minä sanoin: minä näin Mandelpuisen sauwan.
Jer 1:12 Ja HERra sanoi minulle: oikein sinä olet nähnyt: sillä minä tahdon walwo/ tehdäxeni minun sanani.
Jer 1:13 Ja HERran sana tapahtui toisen kerran minulle/ ja sanoi: mitäs näet? Minä sanoin: minä näen kiehuwaisen padan/ ja hänen esipuolens pohjan puoleen.
Jer 1:14 Ja HERra sanoi minulle: pohjast on paha tulewa caickein maan asuwaisten päälle:

Jer 1:15 Sillä cadzo/ minä cudzun caicki waldacundain sucucunnat cuin on pohjas/ sano HERra/ tuleman ja asettaman istuimens Jerusalemin portin eteen/ ja ymbäri caickia hänen muurejans/ ja caickein Judan Caupungein.
Jer 1:16 Ja minä annan oikeuden käydä heidän päällens/ caiken heidän pahudens tähden/ että he owat minun hyljännet/ ja muille jumalille suidzuttanet/ ja cumartanet oma käsialans.
Jer 1:17 Nijn wyötä nyt sinun cupes/ nouse ja saarna heille caicki cuin minä sinun käsken: älä pelkä heitä/ etten minä sinua surma heidän edesäns.
Jer 1:18 Ja cadzo/ minä teen tänäpän sinun wahwaxi Caupungixi/ rautapadzaxi ja waskimuurixi coco maasa/ Judan Cuningaita ja hänen Ruhtinoitans wastan.
Jer 1:19 Hänen Papejans ja maan Canssa wastan/ nijn että jos he wielä sotiwat sinua wastan/ ei cuitengan heidän pidä sinua woittaman: sillä minä olen sinun tykönäs/ sano HERra/ wapahtamas sinua.

Vers. 2. Josian) Cuinga nijden Cuningasten aican elettin/ on kirjoitettu/ 4. Reg. $ 22:23. 24. 25.
v. 6. En minä kelpa saarnaman) Nijn myös muutkin/ älkän luulco olewans kyllä soweliat sijhen eli sijhen wircaan/ älkän myös päätähawin juosco eli pyytkä sijhen/ mutta odottacan laillist cudzumist/ ja ajatelcan sijttekin heickouttans/ estelkän idzens ja wälttäkän corkiata wirca/ jos se on mahdollinen tehdä/ nijncuin Syrach opetta. Cap. $ 3:19. Nijn on myös Moses tehnyt/ Exod. $ 3: ja 4: Mutta ei löytä yhtäkan pyhistä/ jotca owat tarinnet heitäns sencaltaisijn wircoijn ilman cudzumata/ Rom. 10:15. Cuinga he saarnawat/ jos ei heitä lähetetä?
v. 10. Cukistaman) Ei sodalla/ mutta saarnalla ja Prophetialla.

II. Lucu.

HERra muistutta Jeremian cautta Canssallens/ cuinga paljon hywä hän heille wanhast näyttänyt oli/ v. 1.
soima heidän suurta kijttämättömyttäns sitä wastan/ v. 5.
jotca hyljäisit opettajans ja palwelit muita jumalita/ v. 8.
jongatähden he jouduit orjaxi/ ja jocaidzelle saalixi/ v. 14.
nuhtele/ että he turwaisit ihmisijn/ cosca he cuitengin häneldä jo cauwan/ heidän pahudens tähden/ waiwattin/ v. 18.
soima heidän tottelemattomuttans/ v. 20.
jotca cuitengin tahdoit näkyä hywixi ja nuhtettomixi/ v. 22.
todista heidän syndisexi ja catumattomaxi/ v. 23.

uhca/ että heidän auttajans on tulewa häpiään/ v. 36.
neuwo heitä parannuxeen/ v. 1.

Jer 2:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi: mene ja saarna julkisest Jerusalemis/ ja sano: Nijn sano HERra:
Jer 2:2 Minä ajattelen sitä hywä työtä/ joca sinulle tapahtui sinun nuorudesas/ ja sitä rackautta/ jonga minä sinulle osotin/ coscas caunis olit ja minua corwes seuraisit/ sijnä maasa josa ei kylwetä: cosca Israel oli HERran pyhä ja hänen ensimäinen hedelmäns.
Jer 2:3 Jocainen cuin händä söi/ tuli wicapääxi/ ja paha tuli hänen päällens/ sano HERra.
Jer 2:4 CUulcat HERran sana/ te Jacobin huonesta/ ja caicki sucucunnat Israelin huonesta.
Jer 2:5 Näitä sano HERra: mitä wääryttä teidän Isän minusa löysit/ että he ercanit minusta/ ja menit turhuteen/ tulit turhaxi ja ei ensingän ajatellet:
Jer 2:6 Cusa se HERra on/ joca meitä wei ulos Egyptin maalda/ johdatti meitä corwesa/ autiasa ja erämaasa/ cuiwasa ja pimiäsä maasa/ sijnä maasa josa ei yxikän ihminen ollut eikä asunut?
Jer 2:7 Ja minä wein teidän hywään maahan/ sen hedelmätä ja hywyttä syömän/ mutta cosca te sinne tulitte/ saastutitta te minun maani/ ja minun perindöni teitte cauhistuxexi.
Jer 2:8 Papit ei ajatellet/ cusa HERra on/ ja oppenet ei tundenet minua/ paimenet luowuit minusta ja Prophetat Propheteraisit Baalin cautta ja seuraisit kelwottomia.
Jer 2:9 Minä rijtelen wielä teidän ja teidän lastenne cansa/ sano HERRA:
Jer 2:10 Mengät Chitimin luotoijn/ cadzocat ja lähettäkät Kedarijn/ tutkistelcat wisust ja cadzocat jos siellä nijn tapahtu.
Jer 2:11 Jos pacanat muuttawat heidän jumalitans/ waicka ei ne jumalat oleckan: ja cuitengin minun Canssan on muuttanut hänen cunnians kelwottomaan.
Jer 2:12 Taiwat hämmästykön sijtä/ peljästykön ja wapiscon/ sano HERra: sillä minun Canssan teke cahtalaisen synnin.
Jer 2:13 Minun joca olen eläwä lähde/ he hyljäwät/ ja caiwawat idzellens caiwoja/ pahoja caiwoja joisa ei wesi pysy.
Jer 2:14 Ongost Israel orja/ eli cotona syndynyt/ mixist hän on joutunut saalixi?
Jer 2:15 Sillä nuoret Lejonit kiljuwat hänestä/ huutawat ja häwittäwät hänen maans/ ja polttawat hänen Caupungins/ nijn ettei nijsä kengän asu.
Jer 2:16 Ne Nophin Thachpanexen lapset musertawat sinun pääs.

Jer 2:17 Näitä sinä idzelles teet/ ettäs hyljät sinun HERras Jumalas/ cosca hän sinua tahto wiedä oikiata tietä.
Jer 2:18 Mitä se sinua autta/ ettäs menet Egyptijn/ ja tahdot juoda Sihorin wettä/ eli mitä se sinua autta/ ettäs menet Assyriaan/ ja tahdot juoda wirran wedestä?
Jer 2:19 Sinun pahudes tähden sinua nuhdellan/ ja sinun tottelemattomudes tähden sinua curitetan. Näin sinä saat nähdä ja ymmärtä cuinga se on wiheljäinen ja surullinen/ ettäs hyljät sinun HERras Jumalas/ ja et pelkä minua/ sano HERra HERra Zebaoth.
Jer 2:20 Sillä minä olisin jo wanhast taittanut sinun ikes/ ja särkenyt sinun juttas/ waan sinä sanoit: en minä tahdo orjuden alla olla: mutta jocaidzelle corkialle wuorelle/ ja caickein lehtipuiden alla juoxit sinä salawuoteudes.
Jer 2:21 Mutta minä olen istuttanut sinun makiaxi wijnapuuxi ja hedelmälisexi siemenexi: cuingast sinä olet nyt muuttunut nijn carwaxi ja medzä wijnapuuxi?
Jer 2:22 Ja jos sinä sinus wielä lipiällä pesisit/ ja ottaisit paljo saipuata/ cuitengin sinun pahudes wielä sijttekin sitä enämmin nägyis minun edesäni/ sano HERra HERra.
Jer 2:23 Cuingas sijs sanot: en minä ole saastainen/ en minä pidä Baalist mitän. Cadzo/ cuingas sen laxos olet toimittanut/ ajattele cuingas tehnyt olet.
Jer 2:24 Sinä nopsa naaras Cameli/ joca sinne ja tänne juoxet nijncuin medzäasi corwesa: cosca hän heldestä hengittä/ cuca hänen taita asetta? caicki jotca händä edziwät/ ei pidä wäsymän/ hänen Cuucaudesans löytä hän hänen.
Jer 2:25 Seisata ja älä jano kärsi. Mutta sinä sanoit: ei se tapahdu/ minä racastan muucalaisia ja juoxen heidän peräns.
Jer 2:26 Nijncuin waras tule häpiään/ cosca hän saadan kijnni/ nijn myös pitä Israelingin huonen häpiään tuleman/ Cuningastens/ waldamiestens/ Pappeins ja Prophetains cansa.
Jer 2:27 Jotca puulle sanowat: sinä olet minun Isän: ja kiwelle: sinä minun synnytit: Sillä he käändäwät selkäns minun puoleni ja ei caswojans. Mutta cosca hätä tule/ sanowat he: nouse ja auta meitä.
Jer 2:28 Cusast owat sinun jumalas/ jotcas idzelles tehnyt olet? noscan ne/ cadzo/ jos he taitawat sinua autta sinun hätä aicanas: sillä nijn monda cuin sinulla Juda Caupungita on/ nijn monda on myös sinulla jumalata.
Jer 2:29 TAhdotcos wielä käydä minun cansani oikeudelle? te oletta caicki minusta luopunet/ sano HERra.
Jer 2:30 Turhan minä rangaisin teidän lapsian/ ei he ota opetusta: sillä teidän mieckan syö teidän Prophetan/ nijncuin julma Lejoni.

Jer 2:31 Sinä paha sucucunda/ ota waari HERran sanasta: olengo minä nyt tullut Israelin erämaaxi eli autiaxi? mixi sijs minun Canssan sano: me olemma Herrat/ en me juoxe sinun peräs.
Jer 2:32 Ei neidzy unhota hänen caunistustans/ eikä morsian hänen seppelettäns/ mutta minun Canssan unhotta minun ijancaickisest.
Jer 2:33 Mitäs caunistat sinun menos/ että minä sinua racastaisin? joca sen warjon alla paha teet enämmin ja enämmin.
Jer 2:34 Löytän myös waiwaisten ja wiattomain sieluin weri sinun tykönäs jocapaicas/ ja ei ole se sala/ mutta julki nijsä paicoisa.
Jer 2:35 Ja sinä wielä nyt sanot: minä olen wiatoin/ hän käändäkön wihans minusta pois:
Jer 2:36 Cadzo/ minä tahdon oikeudelle käydä sinun cansas/ että sinä sanoit: en minä ole syndiä tehnyt. Mixis nijn horjahtelet/ ja menet sinne ja tänne? mutta sinun pitä Egyptist häpiällä palajaman/ nijncuins Assyriastakin häpiällä palaisit.
Jer 2:37 Sillä sinä olet sieldä lähtewä ja lyöpä kätes yhteen pääs päälle: sillä HERra teke tyhjäxi sinun toiwos/ ja ei sinulla pidä mitän menestystä nijsä oleman

Vers. 8. Papit ja Oppenet) Item. $
V. 26. Cuningastens ja Waldamiestens) Tästä nähdän että corkiat ja matalat/ oppenet ja oppimattomat/ opettajat ja cuuliat/ ja coco seura cunda taita wäärin mennä/ cosca he luopuwat HERran sanast/ Infr. $ 8:9.
V 10. Chitimin luotoijn) Cadzo Esa. 23:1. V. eod. $ Kedar) Cadzo Esa 21:17.
V. 16. Nophin ja Thachpanexen lapset) Ne owat Egyptin Caupungit/ joista myös Esa. 19:13. ja Esa. 30:4. puhutan.
V. 18. Juoda) se on/ edziä apua Egyptin ja Assyrian Cuningailda/ paidzi Jumalata.
V. 24. Cuucaudesans) se on/ heidän udella Cuullans/ cosca he Jumalan palwelust pitäwät.

III. Lucu.

HERra walitta Israelin waldacunnan catumattomutta/ ja waicka Juda näke cuinga Israel rangaistan/ ei he cuitengan paranna heitäns/ waan tekewät pahemmin/ v. 6.
käske Jeremian neuwo heitä parannuxeen/ nijn hän tahto wielä otta heitä armoons/ v. 12.
lupa wielä kerran otta heitä Canssaxens/ ja anda heille opettajat heidän sydämens jälken/ v. 13.
ei sijtten enä Lewin uhreist lucua pidetä/ waan ynnä heidän cansans cootan caicki pacanat hänen waldacundaans palweleman händä v.14. Mutta ei he pidä lucua näistä/ v. 20.

ainoastans catuwaiset tunnustawat/ että he owat turhan waiwannet heitäns/ heidän Isäins säädyillä/ ja nijn wihoittanet hänen/ v. 23.

Jer 3:1 Sananlascu on: cosca mies eroitta waimons tyköns/ ja waimo mene pois hänen tyköns/ ja otta toisen miehen: ottaco hän hänen jällens? eikö maa nijn saastutetais? Mutta sinä olet huorintehnyt monen huorintekiän cansa/ mutta tule cuitengin jällens minun tygöni/ sano HERra.
Jer 3:2 NOsta silmäs ylös corkeuten/ ja cadzo/ cuinga sinä jocapaicas huorinteet. Sinä istut tiellä/ ja odotat heitä nijncuin ryöwäri corwesa/ ja saastutat maan huorudellas ja pahudellas.
Jer 3:3 Sentähden pitä amusaten tuleman pois/ eikä ehtosaten tuleman: sinulla on porton caswot/ et sinä tahdo ensingän häwetä?
Jer 3:4 Ja cuitengin sinä huudat minua:
Jer 3:5 Minun Isän/ minun nuorudeni johdattaja/ wihastuckos ijancaickisest/ ja et käänny julmudestas? cadzo/ sinä opetat ja teet paha/ ja et taita hillitä.
Jer 3:6 JA HERra sanoi minulle/ Cuningas Josian aicana: oletcos myös nähnyt mitä se luopunut Israel teki? hän meni caikille wuorille/ ja jocaidzen wiherjäisen puun ala/ ja teki siellä huorutta:
Jer 3:7 Ja cosca hän näitä caickia tehnyt oli/ sanoin minä: käännä sinuas minun tygöni/ mutta ei hän käändänytkän idzens.
Jer 3:8 Ja waicka hänen paatunut sisarens Juda näki/ cuinga minä sen luopunen Israelin huorutta nuhtelin ja hyljäisin hänen/ ja annoin hänelle erokirjan/ ei cuitengan hänen sisarens se paatunut Juda pelkä/ mutta mene ja teke myös huorutta.
Jer 3:9 Ja hänen huorudens sanomast on maacunda saastutettu: sillä hän teke huorutta puun ja kiwen cansa.
Jer 3:10 Ja caikisa näisä ei se paatunut hänen sisarens Juda käännä idzens minun tygöni caikest sydämestäns/ mutta teeskele/ sano HERra.
Jer 3:11 JA HERra sanoi minulle: luopunut Israel on jaloxi luettapa paatunen Judan suhten.
Jer 3:12 Mene ja saarna pohjas päin näin/ ja sano: Käännä sinus sinä luopunut Israel/ sano HERra/ nijn en minä käännä caswoani teistä pois: sillä minä olen laupias/ sano HERra/ ja en wihastu ijancaickisest.
Jer 3:13 Tunne ainoastans sinun pahatecos/ ja ettäs olet HERra wastan syndiä tehnyt. Ja juosnut sinne tänne wierasten jumalain tygö caickein wiherjäisten puiden ala/ etkä cuullut minun ändäni/ sano HERra.
Jer 3:14 Käändäkät teitän te luopunet lapset: sano HERra: sillä minä kihlan teidän minulleni/ ja otan yhden coco Caupungist/ ja coco maacunnast.

Jer 3:15 Ja minä annan teidän tulla Zionijn/ ja annan teille paimenet minun sydämeni jälken/ jotca teitä rawidzewat opilla ja wijsaudella. Ja se on silloin tapahtuwa/ cosca te caswatte ja monexi tuletta maasa.
Jer 3:16 Ei sijhen aican/ sano HERra/ pidä enä puhuttaman HERran lijton Arkista/ eikä sitä enä muistettaman/ taicka sijtä saarnattaman/ eli sitä edzittämän/ taicka enä tehtämän.
Jer 3:17 Mutta Jerusalem cudzutan sijhen aican HERran istuimexi/ ja caicki pacanat pitä idzens sinne cocoman HERran nimen tähden/ eikä heidän pidä enä waeldaman pahan sydämens ajatusten jälken.
Jer 3:18 Silloin pitä Judan huonen menemän Israelin huonen tygö/ ja pitä ynnä tuleman pohjaisesta päin sijnä maasa/ jonga minä olen andanut teidän Isillen perinnöxi.
Jer 3:19 Ja minä sanon: cuinga monda lasta minä olen andawa sinulle/ ja sen hywän maan/ ja ihanaisen perinnön/ nimittäin/ pacanain joucon. Ja minä sanon sinulle: silloin sinä olet cudzuwa minun hywäxi Isäxi/ etkä pakene minua.
Jer 3:20 Mutta Israelin huone ei pidä lucua minusta/ nijncuin waimo pettä racastajans/ sano HERra.
Jer 3:21 Sentähden pitä cuuluman walitus/ itcu ja parcu Israelin lapsilda corkeudes/ että he owat pahoin tehnet/ ja HERran heidän Jumalans unohtanet:
Jer 3:22 Nijn palaitcat te luopunet lapset/ nijn minä parannan teitä teidän tottelemattomudestan.
Jer 3:23 CAdzo/ me tulemma sinun tygös: sillä sinä olet HERra meidan Jumalam. Totisest ei ole wuoret ja cuckulat ilman petosta/ totisest ei ole Israelillä yhtän apua/ waan ainoa HERra meidän Jumalam.
Jer 3:24 Ja meidän Isäim asetuxet/ jotca me nuorudest olemma pitänet/ pitä häpiällä käymän pois/ ynnä heidän lammastens/ carjans/ poicains ja tytärtens cansa:
Jer 3:25 Sillä se johon me luotimme/ on meille caicki häpiäxi: ja johon me uscalsimme/ sitä meidän pitä häpemän: sillä me sen cansa teim syndiä HERra meidän Jumalatam wastan/ sekä me että meidän Isäm/ hamast meidän nuorudestam/ nijn tähän päiwän asti/ ja en me totellet HERran meidän Jumalam ändä.

Vers. 14. Minä kihlan teidän) Tämä on lupaus Udest Testamendist
v. 15. Annan teille paimenet) se on/ Pyhät Apostolit/ ja heidän opetuslapsens.
v. 16. Ei pidä enä puhuttaman HERran lijton Arkista) Tästä näky/ että Lewitain Laki uhreins ja menoins cansa lacka Udes Testamendis/ josta Christus puhu/ Matth. 11:13. Caicki Laki ja Prophetat owat ennustanet Johannexen asti. Ja Epistola Hebrerein tygö mones paicas. Cadzo myös Infr. $ 31:31.
v. 24. Meidän Isäim asetuxet) Cadzo mikä ylistys on ihmisten säädyillä Jumalan tykönä. Item $ Ezech. 20:18.

IV. Lucu.

JEremia neuwo HERran suusta sanan cuulioita parannuxeen/ ja käändämän heitäns HERran tygö/ paneman heidän syndins pois ja ymbärinsleickaman heidän sydämens/ v. 1.
muutoin anda HERra Chalderit tulla häwittämän heitä/ v. 5.
Neuwo heitä wielä parannuxeen/ v. 14.
sano/ cuinga wihollinen on tulewa/ hajottawa ja häwittäwä heidän maans/ v. 15.
eikä heidän lijttoweljens pidä taitaman heitä autta/ jotca teeskelewät pitäwäns heidän cansans/ v. 30.

Jer 4:1 JOs sinä käännät sinus Israel/ nijn käännä sinus minun tygöni/ ja jos sinä panet sinun cauhistuxes pois minun caswoni edestä/ nijn et sinä tule ajetuxi pois.
Jer 4:2 Silloin sinä olet wannowa totudes/ oikein ja pyhäst. Nijn totta cuin HERra elä/ nijn pacanat siunatan hänesä/ ja he kerscawat heitäns hänestä.
Jer 4:3 Sillä nijn sano HERRA: te Judan ja Jerusalemin asuwaiset/ kyndäkät wastudest/ ja älkät kylwäkö orjantappurain secaan/ ymbärins leicatcat teitän HERralle.
Jer 4:4 Te Judan miehet ja Jerusalemin asuwaiset pangat teidän sydämen esinahca pois/ ettei minun julmuden pääsis wallallens nijncuin tuli/ ja nijn palais ettei yxikän händä sammutta taida/ teidän pahuden tähden.
Jer 4:5 JA ilmoittacat silloin Judas ja Jerusalemis/ corkiast huutacat ja sanocat: soittacat waskitorwe maasa/ huutacat corkialla änellä/ ja sanocat: cootcat teitän ja käykän caicki wahwoin Caupungeihin/ nostacat lippu Zionis/ cootcat teitän pacoon ja älkät wijwytelkö.
Jer 4:6 Sillä minä annan tulla suuren onnettomuden pohjast/ ja suuren pargun.
Jer 4:7 Lejoni lähte hänen luolastans/ ja pacanain hucuttaja hänen siastans/ häwittämän sinun maatas ja polttaman sinun Caupungeitas/ nijn ettei yxikän pidä sijnä asuman.
Jer 4:8 Sentähden pukecat säkit päällen/ itkekät ja parcucat: sillä HERran julma wiha ei tahdo lacata.
Jer 4:9 Sijhen aican/ sano HERra/ pitä Cuningasten ja pääruhtinasten sydän langeman/ Pappein pitä peljästymän ja Prophetain wapiseman.
Jer 4:10 Mutta minä sanoin: Woi HERra/ HERra/ sinä olet andanut tämän Canssan ja Jerusalemin suurest pettä idzens/ cosca he sanoit: teillä on olewa rauha/ waicka miecka haman sielun asti lähesty.
Jer 4:11 Silloin pitä sanottaman tälle Cansalle ja Jerusalemille: cuiwa tuuli on tulewa wuorten ylidze nijncuin corwesta/ minun Canssani tyttären tielle/ joca ei wisca eli puhdista.
Jer 4:12 Tuuli joca heille on sangen wäkewä olewa: Nijn minä myös silloin käyn heidän cansans oikeudelle.
Jer 4:13 Cadzo/ hän waelda pois nijncuin pilwi/ ja hänen waununs nijncuin tuulispää/ hänen hewoisens

owat nopiammat Cotca/ woi meitä me häwitetän.
Jer 4:14 NIjn pese nyt Jerusalem sinun sydämes pahudest/ ettäs autetuxi tulisit: cuinga cauwan pitä turhat ajatuxet sinun tykönäs pysymän?
Jer 4:15 Sillä Danist cuulu sanoma/ ja paha ilmoitus Ephraimin wuoresta.
Jer 4:16 Cadzo/ cuuluttacat Jerusalemis/ wartiat tulewan caucaiselda maalda/ jotca luihcawat Judan Caupungeita wastan.
Jer 4:17 He pijrittäwät heidän caikilda haaroilda/ nijncuin wartiat kedolla: sillä he owat wihoittanet minun/ sano HERra.
Jer 4:18 Se on sinun menos ja töides palcaxi/ ja nijn sinun sydämes on silloin tundewa cuinga suuri sinun pahudes on
Jer 4:19 CUinga on minun sydämen kipiä/ minun sydämen tykyttä minun ruumisani ja ei ole lepo/ sillä minun sielun cuule Basunan änen.
Jer 4:20 Ja sodan huudon/ ja murhan luihkinan toinen toisens peräst: sillä coco maa hajotetan/ ja minun majani ja köyteni pitä äkist cukistuman.
Jer 4:21 Cuinga cauwan pitä minun näkemän lippuja/ ja cuuleman Basunan ändä.
Jer 4:22 Mutta minun Canssan on hullu ja ei usco minua/ he owat hullut eikä pidä lucua. He owat kyllä wijsat tekemän sitä cuin paha on/ mutta ei he tahdo oppia hywä tekemän.
Jer 4:23 Minä cadzoin maan päälle/ cadzo/ se oli tyhjä ja autia: ja taiwan päälle/ ja se oli pimiä.
Jer 4:24 Minä cadzoin wuorten päälle/ ja cadzo/ ne wapisit/ ja caicki cuckulat wärisit.
Jer 4:25 Minä näin/ ja cadzo/ ei ollut siellä yhtän ihmist/ caicki myös taiwan linnut olit lendänet pois.
Jer 4:26 Minä cadzoin/ cadzo/ peldo oli autiana/ ja caicki Caupungit olit särjetyt maahan HERralda/ ja hänen julmalda wihaldans.
Jer 4:27 Sillä nijn sano HERra: coco maa pitä kylmille tuleman/ ja en minä cuitengan sinua peräti häwitä.
Jer 4:28 Sentähden pitä maan oleman surullisen/ ja taiwan ylhäldä murhellisen: sillä minä olen sanonut: minä olen sen päättänyt/ ja en tahdo sitä catua/ engä lacata: caicki Caupungit pitä pakeneman hoimiesten ja joudzimiesten huuto.
Jer 4:29 Ja pitä juoxeman tihcuijn medzijn ja lymyttämän idzens kiwiraunioihin: Caicki Caupungit pitä oleman kylmillä/ nijn ettei yxikän nijsä asu.
Jer 4:30 Mitäs tahdot tehdä/ sinä häwitetty? jos sinä wielä caunistaisit sinus purpurawaattella ja culdakädyillä/ ja woitelisit sinun caswos/ nijn sinä cuitengin sinuas turhan caunistelet.
Jer 4:31 Sillä ne cuin nyt owat sinua racastawanans/ pitä cadzoman sinua ylön/ ja wäijymän sinun henges:

sillä minä cuulin huudon nijncuin synnyttäwäisen: tuscan/ nijncuin sen joca ensimäisen lapsen waiwas on/ Zionin tyttären änen/ joca walitta ja hajotta kätens: woi minuani/ minun pitä pian huckuman murhen tähden.

Vers. 3. Kyndäkät wastudest) se on/ tehkät wahwa catumus/ peratcat caicki epäjumalan palwelus ja wilpi. Mutta joca jongun osan pane pois wääräst jumalan palweluxest ja suurista wigoista/ ja pitä wielä jongun osan/ ei se tyynni kynnä/ waan kylwä ohdakesten secaan/ ja nijn ne ynnä caswawat.
v. 5. Ilmoittacat) Cosca tuli sytty/ ja et te ole parandanet teitän/ nijn ei sekän auta/ että te warustatte teitän.
v. 7. Lejoni) pacanain häwittäjä.
v. 11. Tuuli) se on Babelin Cuningas.
v. 16. Wartia) Nimittä wartian/ mutta ymmärtä cuitengin häwitäjän.

V. Lucu.

PRopheta walitta/ ettei hänen Canssasans löytä yhtän joca Jumalata pelkä/ v. 1.
eikä yxikän paranna händäns/ v. 3.
ylimmäinen eli alimmainen/ v. 4.
sentähden on Babelin Cuningas tulewa ja häwittäwä heidän/ v. 6.
he owat paatunet heidän pahudesans/ sentähden ei Jumala ole heille armollinen: lausuit turhan Jumalan nime ja teit huorutta/ v. 7.
cadzoit HERran sanan ylön/ v. 10.
sentähden anda hän tulla wihollisen häwittämän heidän maatans/ v. 14.
Neuwo parannuxeen/ v. 20.
walitta heidän catomattomuttans/ v. 23.
jumalattomuttans/ v. 25.
wääryttäns ja wäkiwaldans/ v. 27.
ja uhca heitä rangaistuxella/ v. 29.

Jer 5:1 KÄykät Jerusalemin catuja ymbärins/ cadzocat/ coetelcat ja edzikät hänen catuillans/ jos te löydätte jongun joca oikein teke: ja kysykät totutta/ nijn minä olen hänelle armollinen.
Jer 5:2 Ja jos he wielä sanoisit: nijn totta cuin HERra elä: nijn he cuitengin wannowat wäärin.

Jer 5:3 HERra/ sinun silmäs cadzowat usco/ sinä lyöt heitä/ ja ei he tunne/ sinä waiwat heitä/ mutta ei he paranna heitäns/ heillä on cowembi caswo cuin kiwi/ ja ei tahdo käätä heitäns.
Jer 5:4 Mutta minä ajattelin/ olcan: se waiwainen joucko on ymmärtämätöin/ joca ei tiedä HERran tietä/ eikä hänen oikeuttans.
Jer 5:5 Minä käyn woimallisten tygö ja puhun heidän cansans/ heidän pitä tietämän HERran tien ja heidän Jumalans oikeuden: mutta ne owat caicki iken särkenet/ ja catcaisnet siten.
Jer 5:6 Sentähden pitä Lejonin/ joca medzäst tule/ repelemän heidän ricki/ ja suden corwest pitä haascaman heidän/ ja Pardin pitä wartioidzeman heidän Caupungeitans/ ja caicki cuin nijstä tulewat ulos/ pitä hänen syömän: sillä heidän syndejäns on juuri monda/ ja he owat paatunet heidän tottelemattomudesans.
Jer 5:7 Cuinga sijs minun pitä sinulle oleman armollinen? Että sinun lapses nyt hyljäwät minun/ ja wannowat sen cautta joca ei Jumala oleckan/ ja nyt/ että minä olen heitä rawinnut/ tekewät he huorin/ ja juoxewat porton huoneseen.
Jer 5:8 Cukin hirnu lähimmäisens emändätä/ nijncuin hywin ruokitut joutilat orhit.
Jer 5:9 Eiköst minun pidäis heitä sencaltaisist curittaman/ sano HERra/ ja eikö minun sielun pidäis costaman sencaltaiselle Canssalle cuin tämä on?
Jer 5:10 Cukistacat hänen muurins ylösalaisin/ ja älkät peräti häwittäkö/ ottacat pois hänen tornins: sillä ei ne ole HERran.
Jer 5:11 Mutta he cadzowat minun ylön/ sekä Israelin huone/ että Judan huone/ sano HERra.
Jer 5:12 He kieldäwät pois HERran/ ja sanowat: ei hän se ole: ei meille käy nijn pahoin: ei miecka ja nälkä tule meidän päällem.
Jer 5:13 Prophetat puhuwat tuuleen: ei heillä ole Jumalan sana: nijn heille idze käykön.
Jer 5:14 Sentähden sano HERra Jumala Zebaoth: että te sencaltaisia puhutte/ cadzo/ nijn minä teen minun sanani sinun suusas tulexi/ ja tämän Canssan puuxi/ ja hänen pitä polttaman heidän.
Jer 5:15 CAdzo/ minä annan tulla teidän päällen Israelin huone/ sano HERra/ cauca yhden Canssan/ wäkewän Canssan/ joca on ollut ensimäinen Canssa/ Canssan jonga kieldä et sinä ymmärrä/ etkä taida ymmärtä/ mitä he sanowat
Jer 5:16 Heidän wijnens on awojoin hauta/ ja he owat caicki Sangarit.
Jer 5:17 He syöwät sinun tulos ja leipäs/ jota sinun poicas ja tyttäres syönet olisit/ he nielewät sinun lambas ja carjas/ he syöwät sinun wijnapuus ja ficunapuus/ ja wahwat Caupungit/ joihin sinä sinus luotat/ häwittäwät he miecalla.

Jer 5:18 Ja en minä silloingan/ sano HERra/ peräti häwitä teitä.
Jer 5:19 Ja jos he sanowat: mixi HERra meidän Jumalam teke meille näitä caickia? nijn wasta heitä: että te oletta hyljännet minun/ ja palwellet wieraita jumalita teidän omasa maasan/ nijn teidän pitä myös palweleman wieraita sijnä maasa/ joca ei teidän oleckan.
Jer 5:20 Näitä teidän pitä ilmoittaman Jacobin huones ja saarnaman Judas. Ja sanoman:
Jer 5:21 cuulcat te hullu Canssa/ jolla ei taito ole/ joilla on silmät/ ja ei cuule.
Jer 5:22 Ettekö te tahdo peljätä minua/ sano HERra/ ja ettekö te pelkä minua/ joca panen heidan meren rajaxi ja ijancaickisexi määräxi/ jota ei hänen pidä käymän ylidze/ waicka se wielä pauhais/ nijn ei hän cuitengan mitän woi: ja jos hänen aldons paisuwat/ nijn ei heidän pidä menemän sen ylidzen.
Jer 5:23 Mutta tällä Canssalla on wilpistelewäinen ja tottelematoin sydän/ he harhailewat enämmin ja enämmin:
Jer 5:24 Ja ei sano coscan sydämesäns: peljätkäm HERra meidän Jumalatam/ joca anda meille amu ja ehtosaten ajallans/ ja warjele joca ajastaica wuoden tulon uscollisest.
Jer 5:25 MUtta teidän pahat tecon nämät estäwät/ ja teidän syndin tämän hywän teildä käändä pois:
Jer 5:26 Sillä minun Canssasani löytän jumalattomia/ jotca paulat ja pyydyxet asettawat ihmisiä käsittäxens/ nijncuin lindumiehet satimella:
Jer 5:27 Ja heidän huonens on täynäns petosta/ nijncuin häcki linduja. Sijtä he tulewat wäkewäxi/ rickaxi ja lihawaxi.
Jer 5:28 He waeldawat pahudes ja ei pidä oikeutta: ei holho orwoja hänen asiasans/ eikä auta köyhä oikeuteen.
Jer 5:29 Eiköst minun pidäis sitä costaman/ sano HERra/ ja eiköst minun sielun pidäis costaman sencaltaiselle Canssalle cuin tämä on?
Jer 5:30 Cuinga julmast ja cauhiast eletän maasa?
Jer 5:31 Prophetat opettawat walhetta/ Papit owat herrat wirasans/ ja minun Canssan tahto sitä mielelläns/ mitä te wijmein teette?

V. 6. Lejonin) se on/ Babelin Cuningas.
v. 12. Kieldäwät pois HERran) Sanoden: ei ole Jumalan sana cuin Jeremia puhu.
v. 31. Prophetat opettawat walhetta) Cadzo Supr. $ cap. $ 2:8.

VI. Lucu.

JEremia uhca Jerusalemille onnettomutta wihollisilda/ v. 1.
ettei siellä ollut mitän muuta cuin wäärys/ pahus ja wäkiwalda/ v. 7.
Neuwo aicanans parannuxeen/ v. 8.
muutoin tahto HERra heitä häwittä/ jos jotakin wielä jäänyt on/ v. 9.
walitta ettei he sitä tottele/ waan pitäwät Jumalan sanan turhana/ v. 10.
sentähden täyty hänen angarast saarnata heidän häwityxestäns/ v. 11.
olit ahnet/ suruttomat ja ei sallinet idzens nuhdella/ v. 13.
HERra neuwo heitä wielä kysymän oikiata tietä/ waan ei he tahdo/ v. 15.
sentähden on rangaistus tulewa/ v. 18.
eikä heidän uhrins pidä heitä auttaman/ v. 20.
Babylonialaiset pitä totisest tuleman/ v. 22.
Neuwo wielä parannuxeen/ ja sano: HERra on pannut minun sulajaxi/ coetteleman ja puhdistaman Canssans: mutta caicki owat kelwottomat/ v. 27.

Jer 6:1 COotcat teitän/ te BenJaminin lapset Jerusalemista/ ja puhaldacat torween Techoasa/ ja nostacat lippun BethChemeris: sillä pohjast on pahus ja suuri wiheljäisys käsis.
Jer 6:2 Minä olen werrannut Zionin tyttären cauniseen ja ihanaiseen:
Jer 6:3 Mutta paimenet tulewat sijheen laumoinens/ he panewat majans hänen ymbärillens/ ja cukin caidze paicasans/
Jer 6:4 Ja sanowat: warustacat teitän händä wastan sotaan/ käykäm puolipäiwänä ylös/ woi meitäm/ sillä ehto joutu ja warjo tule suurexi.
Jer 6:5 Noscam ja astucam ylös/ meidän pitä sinne wielä yöllä menemän/ ja häwittämän hänen jalot huonens.
Jer 6:6 Sillä nijn sano HERra Zebaoth: caatacat puita/ ja tehkät muldaseiniä Jerusalemita wastan: sillä Caupungi pitä curitettaman/ caicki on siellä wäärys.
Jer 6:7 Nijncuin lähde cuohutta wetens: nijn cuohu myös hänen pahudens ja wäärydens/ wäärys ja häwitys sijnä cuullan/ kitu ja waiwa on aina minun edesäni.
Jer 6:8 Paranna sinuas Jerusalem/ ennencuin minun sydämen sinust käändy pois/ ja minä teen maan autiaxi/ josa ei kenengän asuman pidä.
Jer 6:9 Näitä sano HERra Zebaoth: mitä Israelist jäänyt on/ se pitä myös saalixi joutuman nijncuin wijnapuu/ cocota kätes corijn nijncuin wijnamarjain poimia.

Jer 6:10 KEnelle sijs minä puhun ja todistan/ että jocu cuulis? mutta heidän corwans owat ymbärinsleickamat/ eikä taida cuulla/ cadzo/ he pitäwät HERran sanan pilckana/ ja ei kärsi sitä.
Jer 6:11 Sentähden olen minä nijn täynnä HERran waatimust/ etten minä taida lacata wuodattamast/ sekä lasten päälle catuilla/ ja myös nuorucaisten cocouxen päälle yhtä haawa: sillä sekä mies että waimo/ ijällinen ja ikiwanha pitä otettaman kijnni.
Jer 6:12 Heidän huonens pitä tuleman muucalaisten käsijn/ ja heidän peldons ja emändäns: sillä minä ojennan käteni/ sano HERra/ maan asujain ylidzen.
Jer 6:13 Jotca caicki ahnettiwat/ sekä pienet että suuret: Prophetat ja Papit opettawat wäärin/
Jer 6:14 Ja lohduttawat minun Canssani hänen wiheljäisydesäns/ että hän halpana pitä/ ja sano: rauha/ rauha/ ja ei rauha oleckan.
Jer 6:15 Sentähden pitä heidän häpiään tuleman/ että he sencaltaisen cauhistuxen tekewät/ waicka he tahtowat olla häwäisemät/ eikä tahdo häwetä heitäns: sentähden pitä heidän jocaidzen langeman toinen toisens päälle/ ja cosca minä heitä curitan/ nijn heidän pitä langeman/ sano HERra.
Jer 6:16 NÄitä sano HERra: mengät teille/ cadzocat ja kysykät endisiä teitä/ cuca oikia tie on/ ja sitä te waeldacat/ nijn te löydätte lewon teidän sieluillen.
Jer 6:17 Mutta he sanowat: en me tee sitä. Minä olen pannut teille wartiat/ ottacat waari torwen änestä: mutta he sanowat: en me tee.
Jer 6:18 Sentähden te pacanat/ cuulcat ja ottacat tästä waari/ nijn myös teidän wäken.
Jer 6:19 Maa/ cuule sinä: cadzo/ minä annan tulla cowan onnen tälle Canssalle/ nimittäin/ heidän ansaitun palckans/ ettei he pidä lucua minun sanastani/ mutta hyljäwät minun Lakini/
Jer 6:20 Mitä minä lucua pidän pyhästä sawusta/ joca rickasta Arabiast tule/ eli hywästä Canelista/ joca caucaiselda maalda tule? teidän polttouhrin ei ole minulle otollinen/ eikä teidän uhrin kelpa minulle.
Jer 6:21 Sentähden sano HERra juuri näin: cadzo/ minä asetan tälle Canssalle esten/ sijhen pitä sekä Isä/ että lapset caicki heitäns louckaman/ ja kylän miehet pitä huckuman toinen toisens cansa.
Jer 6:22 NÄitä sano HERra: cadzo/ Canssa on tulewa pohjast/ ja suuri Canssa on asettawa idzens juuri meidän maamme wiereen/
Jer 6:23 Jolla on joudzet ja kilwet/ hän on julma ja armotoin/ hymise nijncuin pauhawainen meri/ aja hewoisilla nijncuin warustettu sotawäki sinua wastan sinä tytär Zion.
Jer 6:24 Cosca me saamme heistä cuulla/ nijn meidän kätem näändywät/ meille tule tusca ja murhe nijncuin lapsen kiwusa.
Jer 6:25 Älkän kengän lähtekö pellolle/ ja älkön kengän tielle mengö: sillä joca paicas on rauhatoin

wihollisen miecan tähden.
Jer 6:26 O sinä minun Canssani tytär/ pue säcki päälles ja aseta idzes tuhcaan/ sure nijncuin nekin jotca suurest surulliset owat: sillä häwittäjä tule äkist meidän päällem.
Jer 6:27 MInä olen pannut sinun wartian tornixi ja linnaxi minun Canssasani/ tietämän ja coetteleman heidän menons.
Jer 6:28 He owat caicki luopunet/ waeldain petollisest/ he owat caicki turmeldu waski ja rauta.
Jer 6:29 Palkeet owat poldetut/ plyijy rauke pois/ sulaminen on hucas: sillä ei paha ole eroitettu.
Jer 6:30 Sentähden he myös cudzutan hyljätyxi hopiaxi: sillä HERra on heidän hyljännyt.

Vers. 11. Täynnä HERran waatimusta) se on/ minun täyty caata Jumalan waatimisen ja hänen wihans sanan/ nijncuin astia ricko pohjan.
v. 13. Prophetat) Sup. $ 2:8.
v. 15. Häwäisewät) se on/ ei he tahdo pahaxi cudzutta/ eikä taita häwetä heitäns.
v. 16. Mengän teille) se on/ tutkistelcat caickista Jumalan palweluxista ja opeista/ cuca wanhin ja paras on se pitäkät.
v. 20. Pyhästä sawusta) Cadzo Esa. 1:11.
v. 27. Wartian tornixi ja linnaxi) se on sinun pitä sanan cautta wartioidzeman ja rangaiseman heitä/ mutta se on paha rauta caicki sulaminen on hucas.
v. 29. Palkeet) se on/ Papit/ joiden cautta pitä opetettaman/ taencaltaisia wertauxia/ Ezech. 22:18. ja 24:3.

VII. Lucu.

HERra käske Jeremian neuwo Canssans parannuxeen/ eikä luottaman idzens HERran Templijn/ että se oli heidän tykönäns/ v. 1.
muutoin teke hän heidän Templins ja Caupungins cansa/ nijncuin Silongin/ v. 12.
kieldä heidän edestäns rucoilemast eli jotakin tekemäst heidän tähtens: sillä hän näke heidän cauhian epäjumalan palweluxens/ v. 16.
walitta ettei he ainoastans uhraelit uhrejans/ mutta olit hänen käskyllens tottelemattomat/ v. 21.
hän oli neuwonut heitä jocapäiwä Prophetains cautta/ mutta ei he heitä cuullet/ v. 28.
käske sitä Jeremian heille sano/ ja murehtia heitä: sillä hän oli hyljäwä Canssans/ ja anda tulla rangaistuxen heidän päällens heidän epäjumalan palweluxens tähden/ v. 29.

Jer 7:1 TÄmä sana tapahdui HERralda Jeremialle/ sanoden:
Jer 7:2 Seiso HERran huonen portis/ saarna siellä tämä sana/ ja sano: cuulcat HERran sana te caicki Judas/ jotca käytte sisälle tästä portista rucoileman HERra.
Jer 7:3 Näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: paratcat teidän elämän ja menon/ ja minä tahdon asua täsä paicas teidän cansan.
Jer 7:4 Älkät luottaco teitän walheseen/ sanoden: täsä on HERran Templi/ täsä on HERran Templi/ täsä on HERran Templi.
Jer 7:5 Mutta parandacat teidän elämän ja menon/ ja tehkät oikeus yhdelle ja toiselle muucalaisille/ orwoille ja leskille/
Jer 7:6 Ja älkät tehkö wäkiwalda/ älkät myös wuodattaco wiatoinda werta täsä paicas/ ja älkät muita jumalita seuratco/ idze teillen wahingoxi.
Jer 7:7 Nijn minä asun teidän cansan täsä paicas ijancaickisest/ täsä maasa jonga minä annoin teidän Isillen.
Jer 7:8 MUtta te luotatte teitän walheseen/ joca ei teitä auta.
Jer 7:9 Ja te oletta wielä sijttekin warcat/ murhamiehet/ huorintekiät walapattoiset/ suidzutatte Baalille/ ja noudatatte wieraita jumalita/ joita et te tunne.
Jer 7:10 Te tuletta myös ja seisotta minun edesäni täsä huonesa/ joca minun nimelläni cudzutan/ ja sanotta: ei meidän mitän hätä ole/ ehkä me teem nämät cauhistuxet.
Jer 7:11 Pidättekö te sijs tämän huonen/ joca minun nimelleni nimitetty on/ murhan luolana? cadzo/ kyllä minä sen näen/ sano HERra.
Jer 7:12 Mengät minun paickani Siloon/ josa minun nimen ennen asunut on/ ja cadzocat mitä minä siellä tehnyt olen/ minun Canssani Israelin pahuden tähden.
Jer 7:13 Että te nyt caickia sencaltaisia töitä teettä/ sano HERra/ ja minä annan wielä jocapaicas saarnata/ ja et te tahdo cuulla: minä huudan/ ja et te tahdo wastata.
Jer 7:14 Nijn minä myös tahdon tehdä tämän huonen cansa/ joca nimelleni nimitetty on/ johon te idzen luotatte: ja sen paican cansa/ jonga minä teidän Isillenne annoin: nijncuin minä tein Silon cansa.
Jer 7:15 Ja heitän teitä pois minun caswoni edestä/ nijncuin minä heitin pois caicki teidän weljennekin/ caicki Ephraimin siemenet.
Jer 7:16 JA ei sinun pidä rucoileman tämän Canssan edest/ eikä myös yhtäkän walitust eli rucoust tuoman edes/ eli sinuas minun eteeni heidän tähtens waiwaman: sillä en minä tahdo sinua cuulla.
Jer 7:17 Sillä etkös näe mitä he tekewät Judan Caupungeis ja cujilla Jerusalemis.

Jer 7:18 Lapset candawat puita ja Isät tekewät walkiata/ ja waimot tekewät taikinata/ uhrataxens leipiä
taiwan Melechetille/ ja andaxens juomauhria wieraille jumalille/ että he minua wihoitaisit.
Jer 7:19 Mutta ei he minulle tee sillä mielicarwautta/ sano HERra: waan idzellens/ ja heidän pitä häpiään
tuleman.
Jer 7:20 Sentähden sano HERra/ HERra: cadzo/ minun wihan ja minun julmuden on wuodatettu tähän
paickan/ sekä Canssaan että carjaan/ puihin medzäsä/ ja maan hedelmään/ joca pitä palaman nijn ettei
yxikän sitä sammutta taida.
Jer 7:21 NÄitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: cootcat teidän polttouhrin ja muut uhrin/ ja syökät liha.
Jer 7:22 Sillä sinä päiwänä jona minä teidän Isänne johdatin Egyptin maalda/ en minä sanonut engä käskyä
andanut heille polttouhrista/ engä muusta uhrista.
Jer 7:23 Waan minä käskin heille/ ja sanoin: cuulcat minun sanani/ nijn minä tahdon olla teidän Jumalan/ ja
te oletta minun Canssan/ ja waeldacat caicki nijllä teillä cuin minä teidän käsken/ että teille käwis hywin.
Jer 7:24 Mutta ei he tahtonet cuulla/ eikä sinne corwians callista/ waan waelsit omasa neuwosans ja pahan
sydämens halusa/ ja käwit tacaperin ja ei edespäin.
Jer 7:25 Ja sijtä päiwäst cuin minä johdatin teidän Isän Egyptin maalda/ nijn tähän päiwän asti/ olen minä
lähettänyt jocapäiwä teille caicki minun palweliani/ Prophetat:
Jer 7:26 Mutta et te tahtonet cuulla/ etkä corwian callista/ waan oletta niscurit/ ja teettä pahemmin cuin
teidän Isän.
Jer 7:27 Ja jos sinä caicki nämät sanot heille/ nijn ei he sijtteckän cuule/ ja jos sinä huudat/ nijn ei he
sijtteckän wasta.
Jer 7:28 Sentähden sano heille: Tämä on se Canssa joca ei heidän HERrans Jumalatans cuule/ eikä tahdo
idzens parata/ usco on peräti pois/ ja on temmattu heidän suustans.
Jer 7:29 LEicka hiuxes ja heitä pois tykös/ ja surcuttele sinuas walittain corkeuxes: sillä HERra on hyljännyt
ja ajanut tämän sucucunnan pois/ jolda hän on wihoitettu.
Jer 7:30 Sillä Judan lapset tekewät paha minun silmäini edes/ sano HERra. He panewat sijhen huoneseen
cauhistuxen/ joca minun nimelleni nimitetty on/ saastuttaxens sitä.
Jer 7:31 Ja he rakendawat Tophetin Altarin BenHinnomin laxosa/ polttaxens heidän poicans ja tyttärens
tules/ jota en minä ikänäns käskenyt eli joscus ajatellut ole.
Jer 7:32 Sentähden cadzo/ se aica tule/ sano HERra/ ettei se enä cudzuta Tophetixi ja BenHinnomin laxoxi/
waan murhan laxoxi/ ja Tophetis pitä haudattaman ruumita/ ettei sijnä enä ole sia.
Jer 7:33 Ja tämän Canssan ruumit pitä taiwan linduin ja maan eläinden ruaxi tuleman/ ja ei yxikän pidä

heitä sijtä ajaman pois.
Jer 7:34 Ja minä otan pois Judan Caupungeista ja Jerusalemin catuilda ilon ja riemuhuudon/ yljän ja morsiamen änen: sillä maan pitä kylmille tuleman.

Vers. 4. Täsä on HERran Templi) Nijncuin muutamat wielä nyt huutawat: täsä on Christillinen seuracunda/ täsä on P. Petarin istuin/ täsä owat lailliset opettajat/ Pispat ja Praelatit/ jotca toinen toisens jälken istunet owat. Se oikia seuracunda ei taida mennä wäärin: waicka he cuitengin waeldawat epäjumaludesans/ taicauxisans ja erhetyxisäns Jumalan sana wastan/ ja ei laita idzens nijn monen opettajan neuwon jälken/ jotca Jumala on herättänyt/ waan waiwawat ja tappawat heitä. Cadzo Inf. $ 18:18.
V. 31. BenHinnomin laxosa) Sijtä puhutan/ Ios. 15:8. Cadzo 2 Par. $ 28:3. V. eod. $ Tophetin) tule sijtä sanast Toph/ se on/ trompu: ja cudzuttin nijn/ että he annoit lyödä heidän Pappins trompua/ cosca he poltit lapsians sille epäjumalalle Molochille/ ettei heidän itcuns ja parcuns olis cuulunut. V. eod. $ Jota en minä ikänäns käskenyt) Deut. $ 4:2. ja 12:8. ja 17:3.
V. 34. Yljän) se on/ huilut ja caickinaisen ilon helinän/ joca yljän morsiamen cunniaxi häisä pidetän.

VIII. Lucu.

JUmala uhca wielä Canssallens hucutuxen ja cadotuxen/ heidän epäjumalan palweluxens tähden/ v. 1.
käske Prophetan ilmoitta heidän catumattomudens/ muutamain wertausten cautta/ v. 4.
erinomattain opettajain petoxen ja väärän opin/ v. 8.
uhca heille rangaistuxen/ sekä sijtä että ahneuden ja muiden wicain tähden/ v. 10.
tahto otta pois mitä heistä jäänyt on/ v. 13.
eikä wijwyttele/ v. 16.
jota Propheta suurest surcuttele/ v. 18.

Jer 8:1 SIjhen aican/ sano HERra/ pitä Judan Cuningasten luut/ Pappein luut/ Prophetain luut/ cauppamiesten luut heitettämän Jerusalemis ulos heidän haudoistans.
Jer 8:2 Ja ne pitä hajotettaman Auringon/ Cuun ja caickein taiwan jouckoin ala/ joita he racastanet/ palwellet/ seurannet/ edzinet ja rucoillet owat/ ei heitä pidä enä haettaman ja haudattaman/ waan pitä oleman locana maasa.
Jer 8:3 Ja caicki jäänet tästä pahasta Canssasta/ misä ikänäns paicas he owat/ johon minä heitä ajanut olen/ pitä paremmin tahtowan olla cuolluna cuin eläwänä/ sano HERra Zebaoth.

Jer 8:4 SEntähden sano heille: näitä sano HERra: cusa on jocu/ jos hän lange/ joca ei jällens mielelläns
nouse? cusa on jocu joca käy exyxis/ eikö hän mielelläns jällens oikialle tielle tule?
Jer 8:5 Cuitengin tahto tämä Jerusalemin Canssa käydä exyxis palajamat/ ja rippuwat nijn cowin wääräs
jumalan palweluxes/ ettei he millän tawalla anna käätä heitäns pois.
Jer 8:6 Minä näen ja cuulen ettei he oikein opeta/ ei ole yhtän joca catu pahuttans/ ja sano: mitä minä sijs
teen? he juoxewat caicki heidän juoxuans nijncuin julma hewoinen sodas.
Jer 8:7 Haicara taiwan alla tietä hänen aicans/ Kyhkyinen/ Curki ja Pääskyinen huomaidzewat heidän
aicans/ cosca heidän pitä tuleman jällens: waan minun Canssan ei tahdo tietä HERran oikeutta.
Jer 8:8 CUinga te sijs taidatte sano: me olemma wijsat/ ja meillä on HERran Laki/ cadzo/ se on totisest
cuitengin walhe cuin ne kirjanoppenet kirjoittawat.
Jer 8:9 Sentähden pitä sencaltaiset opettajat häwäistämän/ peljätettämän ja fangittaman: sillä mitä hywä
he taitawat opetta/ jotca HERran sanan hyljäwät.
Jer 8:10 Sentähden annan minä heidän emändäns muucalaisille/ ja heidän peldons nijlle jotca heitä
carcottawat: sillä he owat caicki ahnet/ pienimmäst nijn suurembaan/ Papit ja Prophetat opettawat wäärän
jumalan palweluxen:
Jer 8:11 Ja rohwaisewat minun Canssani heidän onnettomudesans/ että he sen turhana pidäisit/ ja
sanowat: rauha/ rauha.
Jer 8:12 Ja ei rauha oleckan/ sentähden pitä heidän häpiään tuleman/ että he sencaltaista cauhistusta
tekewät: ja waicka he tahtowat ilman häwäistystä olla/ eikä tahdo häwetä/ sentähden pitä heidän langeman
toinen toisens päälle/ ja cosca minä heitä curitan/ silloin pitä heidän langeman/ sano HERra.
Jer 8:13 MInä tahdon heitä nijn poimia/ sano HERra/ ettei yhtäkän wijnamarja pidä wijnapuusa oleman/
eikä yhtäkän ficunata ficunapuusa/ lehdet pitä wariseman/ ja se cuin minä heille andanut olen/ pitä heildä
otettaman pois.
Jer 8:14 Mixi me nijn alallans istumme? Ja/ cootcat teitän silloin/ käykäm wahwoin Caupungeihin/ ja
odottacam nijsä apua: sillä HERra meidän Jumalam on meitä waikittanut catkeralla siemellä/ että me nijn
teem HERra wastan syndiä.
Jer 8:15 Ja odota rauha ja terweyden aica/ ehkei mitän hywä ole käsis/ ja että te parataisin/ ehkei muuta
ole cuin hämmästys.
Jer 8:16 Jo nyt cuulu hamasta Danist hewoisten hirnuminen/ ja heidän orhins cuorsuwat/ nijn että caicki
maa järise. He tulewat ja syöwät maan/ ja caicki mitä sijnä on/ Caupungin caickein nijden cansa cuin sijnä
on.

Jer 8:17 Sillä cadzo/ minä lähetän kärmet ja Basiliscuxet teidän secaan/ joita ei auta lumoiman/ teitä pistämän/ sano HERra.
Jer 8:18 Minun wirwotuxen on murhella secoitettu/ ja minun sydämen on näändynyt.
Jer 8:19 Cadzo/ minun Canssani tyttären pitä wieralda maalda huutaman: Eikö HERRA tahdo sillen olla Zionis? eli/ eikö hänellä sillen ole Cuningasta? Mixi he wihoitit minun cuwillans ja turhalla wieran jumalan palweluxellans?
Jer 8:20 Elon aica on mennyt edes/ suwi on loppunut/ ja ei meille ole apua tullut.
Jer 8:21 Minä suren suurest että minun Canssan nijn turmeldu on/ minä surcuttelen ja olen pahalla mielellä.
Jer 8:22 Eikö Gileadis ole woidetta/ eli eikö siellä ole läkäritä? mixei minun Canssani tytär ole terwexi tehty?

Vers. 10. Opettawat wäärän jumalan palweluxen) Sup. $ 2:8.
V. 14. Catkeralla siemellä) se on/ hän autta meitä onnettomuteen ja wiheljäisyteen/ ei hywyteen/ nijncuin te luuletta.
V. 16. Hama ja Danist) Dan on Babelin rajoilla/ sieldä/ sano hän/ cuulu jo sanoma/ Babylonialaiset olewan tulosa.

IX. Lucu.

PRopheta walitta wielä ettei hän täydellisest taida idke ja sure sitä hirmuista häwitystä cuin hänen Canssallens tulewa on/ v. 10.
17. jonga he olit saattanet matcan huorudellans/ walhellans/ wäkiwallallans ja petoxellans heidän menoisans/ v. 2.
lyhykäisest sanottu: että he olit hyljännyt HERRAN Lain/ ei totellet hänen sanans/ waan seuraisit oman sydämens tahto/ cuin heidän Isäns heille olit opettanet/ v. 12.
neuwo heitä ettei he heitäns luota yhtengän muuhun/ waan HERRAAN: sillä hän curitta wähän ajan peräst sekä Judalaisia että pacanoita/ v. 23.

Jer 9:1 JOsca minun pääsäni olis kyllä wettä/ ja minun silmäni olisit kyynelden lähde/ että minä woisin itke yötä ja päiwä/ lyödyjä minun Canssastani.
Jer 9:2 Josca minulla olis maja corwesa/ nijn minä jätäisin minun Canssani ja menisin pois heidän tyköns: sillä he owat caicki huorintekiät/ ja paha joucko.
Jer 9:3 He ambuwat caicki heidän kielelläns walhetta ja ei totuutta/ waeldawat wäkiwallalla maasa/ ja

menewät yhdest pahudest nijn toiseen/ ei totellen minua/ sano HERra.
Jer 9:4 Jocainen ottacan waarin lähimmäisestäns/ älkän uscoco weljensäckän: sillä weli sorta weljens ja ystäwä ystäwätäns.
Jer 9:5 Ystäwä pilcka ystäwätäns/ ja ei puhu yhtän totist sana/ he ahkeroidzewat toinen toistans pettämän/ ja heidän mielens on paha/ ettei he wielä pahemmin tehdä taida.
Jer 9:6 Jocapaicas on petos heidän seasans/ ja ei he taida minua tuta petoxen tähden/ sano HERra.
Jer 9:7 SEntähden sano HERRA Zebaoth näin: cadzo/ minä sulan ja coettelen heitä: sillä mitäst minä muuta teen minun Canssani tyttären nähden.
Jer 9:8 Heidän petolliset kielens owat murhanuolet/ suullans he puhuwat lähimmäisens cansa ystäwälisest/ waan sydämesäns he wäijywät händä.
Jer 9:9 Eiköst minun sentähden pidäis rangaiseman heitä/ sano HERRA/ ja eiköst minun sielun pidäis costaman sencaltaiselle Canssalle cuin tämä on?
Jer 9:10 Minä itken ja surcuttelen wuorilla/ ja walitan corwesa paimenitten tykönä: sillä he owat peräti hajotetut/ nijn ettei siellä sillen kengän asu/ ei myös siellä sillen cuulu carjan ändä/ taiwan linnut ja caicki carja on jo pois.
Jer 9:11 Ja minä teen Jerusalemin kiwiraunioxi ja Drakein pesäxi/ ja häwitän Judan Caupungit/ nijn ettei nijsä yhtäkän pidä asuman.
Jer 9:12 Joca wijsas olis hän ajattelis sitä/ ja ilmotais mitä HERRAN sana hänelle sano: Mingätähden sijs maa nijn hucutetuxi ja häwitetyxi tule/ että se on nijncuin erämaa/ josa ei yxikän asu.
Jer 9:13 Ja HERRA sanoi: sentähden/ että he hyljäwät minun Lakini/ jonga minä heille annoin/ ja ei tottele minun sanani/ eikä elä sen jälken:
Jer 9:14 Waan seurawat oman sydämens tahto ja Baalimita/ nijncuin heidän Isäns heitä opettanet owat.
Jer 9:15 Sentähden sano HERRA Zebaoth Israelin Jumala: cadzo/ minä syötän tämän Canssan coiruoholla/ ja annan heidän sappe juoda.
Jer 9:16 Minä hajotan heidän pacanain secaan/ joita ei he eikä heidän Isäns tunne/ ja lähetän miecan heidän peräns/ sijhenasti että he caicki lopetetan.
Jer 9:17 NÄin sano HERRA Zebaoth: toimittacat teillen itkewäisiä/ että he tulisit/ ja lähettäkät nijden perän jotca taitawat meitä itke nopiast:
Jer 9:18 Että meidän silmäm kyyneleitä wuodataisit/ ja meidän silmämripset wettä tiuckuisit.
Jer 9:19 Että walitus ja itcu cuuluis Zionis näin: nimittäin/ woi cuinga me olemma näin peräti häwitetyt ja häwäistyt? meidän täyty maalda paeta: sillä meidän asuinsiam owat cukistetut.

Jer 9:20 Cuulcat sijs te waimot HERran sana/ ja käsittäkät corwijn hänen suuns puhe/ andacat teidän tyttären itke/ ja opettacan toinen toistans walittaman/ nimittäin/ näin:
Jer 9:21 Cuolema on tullut meidän ackunistam sisälle/ ja meidän palatzijm langennut/ lapsia catuilla tappaman ja nuorucaisia cujilla.
Jer 9:22 Näin sano HERra: sano: ihmisten ruumit pitä nijncuin loca maan päällä oleman/ ja nijncuin jalalliset jääwät elomiehen perän/ josa ei kengän ota ylös.
Jer 9:23 Näitä sano HERRA: älkän wijsas kerscatco wijsaudestans/ älkän wäkewä kerscatco wäkewydestäns/ älkän myös ricas kerscatco rickaudestans:
Jer 9:24 Waan joca tahto kerscata/ nijn kerscatcan sijtä että hän tietä ja tunde minun/ että minä olen HERRA/ joca teen laupiuden/ oikeuden ja wanhurscauden maan päällä: sillä se minulle kelpa/ sano HERra:
Jer 9:25 Cadzo/ se aica tule että minä rangaisen caicki ymbärinsleicatut ymbärinsleickamattomain cansa/ nimittäin/ Egyptin/ Judan/ Edomin/ Ammonin ja Moabin lapset/ ja caicki jotca corwesa asuwat: sillä caikilla pacanoilla on ymbärinsleickamatoin esinahca/ mutta coco Israelin huonella on ymbärinsleickamatoin sydän.

Vers. 7. Minä sulan) se on/ minä annan tulla heille suuren ahdistuxen ja surun/ se cuin silloin paatunut on/ hän hucku sijnä/ ja se cuin silloin notkia on/ hän parandacon sen cautta idzens/ että hän pääsis toiseen elämään.
V. 14. Nijncuin heidän Isäns heitä opettanet owat) Cadzo Ezech. 20:18.
V. 25. Rangaisen caicki) Toisen toisens cansa/ sekä Judalaiset että pacanat/ toinen on nijn hywä cuin toinengin/ Judalaiset owat nijn pahat sydämest cuin pacanatkin/ waicka he owat ymbärinsleicatut ruumisa.

X. Lucu.

JEremia waroi Jumalan Canssa/ seuramast pacanain epäjumalan palwelust ja taicaust/ v. 1.
jotca ei ole jumalat/ mutta turhuus/ v. 3.
8. 14. HERra on yxinäns Jumala/ joca taiwan ja maan on tehnyt/ etc. $ v. 6.
10. 16. Uhca/ että HERra heittä heidän pois maastans/ v. 17.
walitta sitä surullisest/ v. 19.
ja rucoile että HERra heitä cohtullisest rangaisis/ eikä peräti hucutais/ v. 23.

Jer 10:1 CUulcat mitä HERra teille sano: te Israelin huone.
Jer 10:2 Näitä sano HERra: ei teidän pidä oppeman pacanain tapa/ eikä teidän pidä taiwan merkejä

pelkämän.
Jer 10:3 Sillä pacanain jumalat ei ole muu cuin turhuus/ he hackawat puun medzästä/ ja seppä walmista sen kirwellä/
Jer 10:4 Ja caunista hopialla ja cullalla/ ja kijnittä sen nauloilla ja wasaralla/ ettei se lange maahan.
Jer 10:5 Ne owat tehdyt nijncuin wahwat palmupuut/ waan ei he taida puhua/ ja heitä täyty myös canda: sillä ei he taida käydä/ sentähden ei teidän pidä nijtä pelkämän/ sillä ei ne taidä autta eikä wahingoitta.
Jer 10:6 MUtta HERra/ ei yxikän ole sinun wertas/ sinä olet suuri/ ja sinun nimes on suuri/ jongas töilläs taidat osotta.
Jer 10:7 Kenengä ei pidäis sinua pelkämän/ sinä pacanain Cuningas? sinua pitä cuultaman: sillä ei caickein pacanain lasten seas eikä yhdesäkän waldacunnas ole sinun wertas.
Jer 10:8 He owat caicki tyhmät ja taitamattomat: sillä puu osotta turhuden.
Jer 10:9 Taottu hopia tuodan meren ylidze/ ja culda tuodan Uphasta/ walmistettu tecomiehildä ja hopiasepildä/ he puetetan kellaisella silkillä ja purpuralla/ jotca caicki owat taitawain työt.
Jer 10:10 Mutta HERra on oikia Jumala/ eläwä Jumala/ ja ijancaickinen Cuningas/ hänen wihans edes wapise maa/ ja pacanat ei taida kärsiä hänen uhcaustans.
Jer 10:11 Nijn sanocat sijs heille näin: jumalat jotca ei taiwasta eikä maata tehnet ole/ cadotcan maasta ja taiwan alda.
Jer 10:12 Mutta hän on tehnyt maan woimallans ja mailman pijrin wijsaudellans/ on myös lewittänyt taiwan ymmärryxelläns.
Jer 10:13 Cosca hän jylistä/ silloin on paljo wettä taiwan alla/ ja wetä ylös udun maan äristä/ hän teke pitkäisen leimauxen saten cansa/ ja anda tuulen tulla salaisesta paicasta.
Jer 10:14 Caicki ihmiset owat tyhmät heidän taidosans/ ja caicki hopiasepät owat häpiäs cuwinens: sillä heidän cuwans owat petos/ ja ei heisä ole henge.
Jer 10:15 Se on caicki turha ja petollinen työ/ heidän pitä huckuman/ cosca heitä edzitellän.
Jer 10:16 Mutta Jacobin osa ei ole sencaltainen: waan hän on se joca caicki luonut on/ ja Israel on hänen perindöns widza/ hänen nimens on HERra Zebaoth.
Jer 10:17 Ota sinun cauppas pois maasta/ joca asut wahwas Caupungisa: sillä näin sano HERra:
Jer 10:18 Cadzo/ minä heitän pois tällä haawalla maan asujamet/ ja waiwan nijn heitä että heidän pitä sen tundeman.
Jer 10:19 Woi minun murheni ja sydämeni suru: waan minä luulen että se on minun waiwan/ jonga minun pitä kärsimän: minun majan on hajotettu/ ja caicki minun nuorani owat catkennet.

Jer 10:20 Minun lapseni owat pois/ eikä ole joca rakenda minun majani jällens/ ja ei kengän pane ylös minun teldani.
Jer 10:21 Sillä paimenet owat tyhmäxi tullet/ eikä kysy HERra.
Jer 10:22 Sentähden ei he taida oikein opetta/ waan caicki heidän laumans on hajotettu/ cadzo/ sanoma tule/ ja suuri wapistus pohjan maalda: Judan Caupungit pitä kylmille tuleman ja Drakein asumasiaxi.
Jer 10:23 MInä tiedän HERra ettei ihmisen tie ole hänen woimasans/ eikä yhdengän miehen wallas/ cuinga hän waellais ja käymisens ojennais.
Jer 10:24 Curita HERra minua/ mutta cuitengin cohtudella ja ei sinun julmudesas/ ettes minua peräti hucutais.
Jer 10:25 Mutta wuodata wihas pacanain päälle/ jotca ei sinua tunne/ ja nijden sucuin päälle/ jotca ei sinun nimes rucoile: sillä he owat syönet ja niellet Jacobin/ he owat tehnet hänen cansans lopun/ ja hänen asuinsians häwittänet.

Vers. 2. Taiwan merkejä) Cadzo Esa. 47:13. Lev. $ 19:26.
V. 17. Caupungisa) Nimittäin/ Jerusalemis.
V. 23. Ihmisen tie) se on/ ihminen on perisynnin cautta nijn turmeldu/ ettei hän idzestäns taida sitä tietä waelda joca Jumalalle kelpa/ mutta HERra on se joca hänes waicutta sekä tahdon että tegon/ sijhen cuin hywä on/ Phil. 2:13.

XI. Lucu.

HERra käske Prophetan muistutta Judalaisille lijton/ jonga hän heidän Isäins cansa tehnyt oli/ v. 1.
ja ettei he sitä ole pitänet/ anda hän heille tapahtua lijton sanain jälken/ v. 7.
hän myös kyllä tiesi heidän käändywän Isäins syndijn/ v. 9.
sentähden anda hän tulla onnettomuden heidän päällens/ josta ei heidän epäjumalans woi heitä autta/ v. 11.
kieldä Prophetan rucoilemast heidän edestäns: sillä ei hän cuule händä/ että he owat caicke coirutta tehnet/ ja luulewat uhreillans nijstä puhtaxi tulewans/ v. 16.
Propheta ilmoitta heidän juonens händä wastan Anathotis/ v. 18.
jongatähden HErra oli heitä rangaisewa/ v. 21.

Jer 11:1 TÄmä on se sana/ joca tapahtui HErralda Jeremialle sanoden:

Jer 11:2 Cuulcat näitä lijton sanoja/ sanoaxen nijtä Judalaisille ja Jerusalemin asuwaisille.
Jer 11:3 Ja sano heille: näin sano HERra Israelin Jumala: kirottu olcon se joca ei tottele näitä lijton sanoja/
Jer 11:4 Jotca minä sinä päiwänä teidän Isillen käskin/ jona minä johdatin heitä Egyptin maalda rautapädzistä/ ja sanoin: cuulcat minun äneni/ ja tehkät nijncuin minä teidän käskenyt olen/ nijn teidän pitä minun Canssan oleman/ ja minä olen teidän Jumalan/
Jer 11:5 Että minä pidäisin sen walan jonga minä teidän Isillen wannonut olen/ andaxeni heille maan/ joca riesca ja hunajata wuota/ nijncuin se tänäpän on. Minä wastaisin/ ja sanoin: Amen HERra.
Jer 11:6 Ja HERra sanoi minulle: saarna caicki nämät sanat Judan Caupungeisa/ ja Jerusalemin catuilla/ ja sano: cuulcat näitä lijton sanoja/ ja tehkät nijden jälken.
Jer 11:7 Sillä minä olen todistanut teidän Isillen sijtä päiwästä/ cuin minä heitä johdatin Egyptin maalda/ nijn tähän päiwän asti/ todistin joca paicas/ ja sanoin: cuulcat minun änen.
Jer 11:8 Mutta ei he cuullet eikä callistanet corwians tännepäin/ waan cukin meni oman pahan sydämens tahdon jälken. Sentähden annan minä myös caicki nämät lijton sanat tulla heidän päällens/ cuin minä käskin pitämän/ mutta ei he sitä cuitengan tehnet.
Jer 11:9 HERra sanoi minulle: minä kyllä tiedän cuinga ne Judas ja Jerusalemis sitowat idzens yhten.
Jer 11:10 He käändäwät idzens Isäins syndeijn/ jotca ei myös minun sanojani cuullet/ mutta seuraisit muita jumalita ja palwelit nijtä. Israelin ja Judan huone owat myös nijn rickonet joca paicas minun lijttoni/ jonga minä heidän Isäins cansa tehnyt olen.
Jer 11:11 Sentähden cadzo/ sano HERra: minä saatan onnettomuden heidän päällens/ jota ei heidän pidä saaman wälttä/ ja cosca he minua huutawat/ nijn en minä cuule heitä.
Jer 11:12 Annan sijs silloin Judan Caupungit ja Jerusalemin asuwaiset mennä ja huuta nijtä jumalita/ joille he suidzuttanet owat/ waan ei he taida heitä autta heidän hädäsäns.
Jer 11:13 Sillä cuinga monda Caupungita/ nijn monda on sinulla jumalatakin Juda: ja nijn monda cuin catua on Jerusalemis/ nijn monda häpiälist Altarita oletta te rakendanet/ suidzuttaxen Baalille.
Jer 11:14 Älä sijs rucoile tämän Canssan edestä/ älä myös huuda tämän Canssan tähden: sillä en minä cuule heitä/ cosca he minua huutawat heidän hädäsäns.
Jer 11:15 MItä on minun ystäwälläni toimittamist minun huonesani? he tekewät caickinaista coirutta/ ja luulewat pyhän lihan sen heildäns ottawan: ja cosca he pahoin tekewät/ nijn he iloidzewat sijtä.
Jer 11:16 HERra cudzui sinun wiherjäisexi/ caunixi hedelmälisexi öljypuuxi/ mutta nyt on hän suurella murhan pargulla sytyttänyt tulen sen ymbärille/ nijn että sen oxat pitä häwitetyxi tuleman.
Jer 11:17 Sillä HERra Zebaoth/ joca sinun on istuttanut/ uhcais sinulle paha/ Israelin ja Judan huonen

tähden cuin he tekewät/ nijn että he wihoittawat minun suidzuttaisans Baalille.
Jer 11:18 HERra on minulle sen ilmoittanut nijn että minä sen tiedän/ ja osotti minulle mitä he aicoiwat/ nimittäin/ että he tahtowat teurasta minun/ nijncuin lamban eli härjän.
Jer 11:19 Sillä en minä tiennyt että he olit pitänet neuwo minua wastan/ ja sanonet: turmelcamme puu hedelmöinens ja temmatcamme händä ylös juurinens eläwitten maasta/ ettei hänen nimens ikänäns enämbi muistetais.
Jer 11:20 Mutta sinä HErra Zebaoth/ sinä oikia Duomari/ sinä joca tutkistelet sydämet ja munascuut/ anna minun nähdä sinun costos heidän päällens: sillä minä olen minun asiani andanut sinun haldus.
Jer 11:21 Sentähden sano HERra Anathotin miehiä wastan/ jotca sinun hengeens wäijywät ja sanowat: älä ennusta meille HERran nimeen/ jolles muutoin tahdo cuolla meidän käsisäm?
Jer 11:22 Sentähden sano HERra Zebaoth juuri nijn: cadzo/ minä edzin heitä costolla/ nuoret miehet pitä heistä miecalla tapettaman/ heidän poicans ja tyttärens pitä näljästä cuoleman.
Jer 11:23 Nijn ettei heistä pidä mitän jäämän: sillä minä saatan Anathotin miehille onnettumuden/ sinä wuonna/ cosca heitä costolla pitä edzittämän.

Vers. 15. Minun ystäwälläni) Nijncuin äiti cudzu poicans junckarixi wihoisans ollesans: nijn cudzu HERra täsä Judalaiset ystäwäxens/ hänen hywäxi lapsexens/ jotca teit caicke coirutta ja epäjumalan palwelusta/ ja tahdoit cuitengin että se oli caicki hywin tehty. v. Eod. $ Pyhän lihan) se on/ se cuin he uhraisit/ jolla he ajattelit caicki sowitetuxi/ ehkä ei he parandanet idzens. Cadzo Esa. 1:11.
v. 16. Tulen) se on/ Babelin Cuningas.
v. 20. Anna minun nähdä sinun costos) Yhteisen neuwon jälken pitä meidän rucoileman nijden edest/ jotca meitä wihawat/ ja wainowat/ Matth. 5. cuitengin nähdän että pyhätkin owat toisinans rucoillet costo wihamiehillens/ ei että costost on heillä ollut ilo heidän cadotuxeens/ mutta että Jumala/ jollei he paranna heitäns/ andais nähdä oikeudens muille peljätyxexi ja parannuxexi.

XII. Lucu.

PRopheta kysele Jumalalle/ mingätähden jumalattomille käy nijn hywin/ v. 1.
walitta HERran puolesta/ että Judan maata nijn cauwan häwitetän asuwaisten pahuden tähden/ ja ettei he usco hänen sanans/ v. 4.
sano hyljännens huonens ja Canssans wihollisillens saalixi/ v. 7.
ja että he owat jo häwitetyt ja pitä wielä enämmin häwitettämän/ v. 10.

cuitengin tahto hän costolla edziä kyläns miehiä/ jotca sitä teit/ ja nijn heitä pelasta/ v. 14.
jos myös heidän wihollisens oppisit tundeman hänen/ nijn he tulisit hänen Canssaxens/ v. 16.

Jer 12:1 HERra/ jos minä wielä käwisin sinun cansas oikeudelle/ nijn sinä cuitengin löytän hurscaxi/ cuitengin puhun minä sinun cansas oikeudesta. Mixi käy jumalattomille nijn hywin/ ja ylöncadzoilla on caickinaista kyllä.
Jer 12:2 Sinä istutat heitä juurtuman/ caswaman ja candaman hedelmän/ sinä annat heidän paljon kerscata sinustas/ joca ei ole heidän sydämestäns/ mutta minun sinä HERra tunnet/ näet myös ja tutkistelet minun sydämeni sinun edesäs.
Jer 12:3 Temma heitä nijncuin lambaita teuraxi tehtä/ ja pyhitä heitä tapetta.
Jer 12:4 CUinga cauwan sijs pitä maan nijn surkiast oleman/ ja ruohon caikis paicois kedolla cuiwaman/ asuwaisten pahuden tähden/ että sekä eläimet että linnut catowat: sillä he sanowat: hän kyllä wähän tietä cuinga meille käy.
Jer 12:5 Jos he wäsyttäwät teidän/ jotca jalcaisin käywät/ cuinga sijs sinun silloin käy/ cosca sinun täyty hewoismiesten cansa juosta/ ja jos sinä edzit nijsä maacunnis suruttomutta joisa rauha on/ mitä sinulle on tapahtuwa sen ylpiän Jordanin tykönä?
Jer 12:6 Sillä weljes ja Isäs huone cadzowat myös sinun ylön ja pitittäwät sinua täydellä curculla/ sentähden älä usco heitä jos he wielä ystäwälisest sinun cansas puhuwat.
Jer 12:7 Sentähden minun täyty anda minun huoneni ylön/ ja paeta minun perindötäni/ ja anda minun rackan sieluni wihollisten käsijn.
Jer 12:8 Minun perindön on tullut minulle nijncuin Lejoni medzäs ja räysky minua wastan/ sentähden wihan minä händä.
Jer 12:9 Minun perindön on nijncuin kirjawa lindu/ jonga ymbärillä linnut heidäns cocowat/ noscat ja cootcat teitän caicki eläimet kedolla/ tulcat ja syökät.
Jer 12:10 Monet paimenet owat häwittänet minun wijnamäkeni/ ja sotcunet minun peldoni/ he owat tehnet minun caunin peldoni corwexi ja autiaxi.
Jer 12:11 Minä näen jo caiketi/ cuinga surkiast hän on häwittänyt/ että coco maa on kylmillä/ mutta ei yxikän pannut sitä sydämeens.
Jer 12:12 Sillä häwittäjät tulewat caikille cuckuloille corwesa/ ja HERran miecka culutta yhdest maan ärest nijn toiseen/ ja ei yhdelläkän lihalla pidä rauha oleman.
Jer 12:13 He kylwäwät nisuja/ mutta heidän pitä ohdackeita nijttämän/ he tekewät idzellens paljon waiwa/

mutta ei heidän pidä sitä nautidzeman/ eikä iloidzeman heidän wuoden tulostans/ HERran julman wihan tähden.
Jer 12:14 NÄitä sano HERra caickia pahoja minun kyläni miehiä wastan/ jotca tarttuwat minun perindööni/ jonga minä Canssalleni Israelis jacanut olen: cadzo/ minä rewin heitä ylös heidän maastans/ ja otan ulos Judan huonen juuri heidän keskeldäns.
Jer 12:15 Ja cosca minä olen heidän ottanut ulos/ armadan minä jällens heitä/ ja annan cullekin oman perindöns ja maans jällens.
Jer 12:16 Ja se on tapahtuwa/ jos he minun Canssastani oppiwat wannoman minun nimeni cautta (nijn totta cuin HERra elä) nijncuin he ennen minun Canssani opetit wannoman Baalin cautta: nijn pitä heitä myös rakettaman minun Canssani seas.
Jer 12:17 Mutta jollei he cuule/ nijn minä rewin ylös sen Canssan/ ja surman sen/ sano HErra.

Vers. 1. Mixi käy jumalattomille nijn hywin) Cadzo Deut. $ 28:2.
v. 4. Hän kyllä wähän tietä) Nimittäin/ syyn heidän cadotuxeens/ ettei he usco Jumalan eli Prophetain sanoja/ mutta sanoit: mitä hän tietä/ cuinga meidän käy.
v. 5. Jos he wäsyttäwät teidän) se on/ jos sinä pelkät Anathotis/ mitäs sijtte teet Jerusalemis/ josa ylpiät Tyrannit asettawat idzens sinua wastan) nijn älä sijs pelkä/ etc. $
v. 7. Minun huoneni) se on Jerusalemin Templi ja Judan Canssa/ joca mones paicas cudzutan HERran perinnöxi/ Deut. $ 9:29. ja 32:9. etc. $
v. 10. Winamäkeni) Cadzo Esa. 5.
v. 13. He kylwäwät nisuja) se on/ he odottawat jocapäiwä hywä tulewan/ mutta sen pitä wielä pahemmaxi tuleman.
v. 16. Wannoman minun nimeni cautta) Tämän cansa ymmärretän caicki oikia Jumalan palwelus/ jonga pacanat wijmein piti ottaman wastan.

XIII. Lucu.

HERra käske Jeremian osta uden wyön/ mennä ja caiwa maahan liki Phrati/ v. 1.
käske taas pitkän ajan peräst sen jällens otta ylös/ joca silloin oli turmeldu/ v. 6.
nijn/ sano HERra/ häwitän minä Canssani/ ettei he cuullet minun sanani/ mutta menit sydämens mielen jälken/ v. 8.
käske hänen saarnata/ että caicki leilit pitä wijnalla täytettämän: nijn on HERra täyttäwä Judan asuwaiset/

että he juopuwat/ ja hajowat toinen toisestans/ v. 12.
Neuwo heitä parannuxeen/ v. 15.
käske sano Cuningalle ja Drotningille/ että heidän pitä tuleman pois hallitus wirastans/ v. 18.
walitta heidän catumattomuttans/ ja uhca wielä rangaistuxella/ v. 23.

Jer 13:1 NÄin sano HERra minulle: mene ja osta sinulles lijnainen wyö/ ja wyötä sillä cupes/ ja älä händä casta.
Jer 13:2 Ja minä ostin wyön HERran käskyn jälken/ ja sidoin sen ymbäri minun cupeitani.
Jer 13:3 Nijn tapahtui HERran sana toisen kerran minulle/ ja sanoi:
Jer 13:4 Ota wyö cuins ostanut ja ymbäri cupeitas sitonut olet/ nouse ja mene Phratijn/ ja kätke se kiwiraunioon.
Jer 13:5 Minä menin ja kätkin sen Phratin tygö/ nijncuin HERra minulle käskenyt oli:
Jer 13:6 Mutta pitkän ajan peräst/ sanoi HErra minulle: nouse ja mene Phratijn/ ja ota se wyö jällens/ jonga minä sinun käskin sinne kätke.
Jer 13:7 Minä menin Phratijn/ ja caiwoin sen ylös/ ja otin wyön sijtä paicast/ johon minä sen pannut olin/ ja cadzo/ wyö oli mädändynyt/ nijn ettei se mitän enä kelwannut.
Jer 13:8 Nijn tapahtui HERran sana minulle/ ja sanoi:
Jer 13:9 Näitä sano HERra: nijn minä myös häwitän Judan ja Jerusalemin suuren ylpeyden/
Jer 13:10 Sen pahan Canssan/ joca ei minun sanani cuulla tahdo/ mutta mene sydämens tahdon jälken/ ja seura muita jumalita/ palwellaxens ja cumartaxens nijtä/ hänen pitä tuleman nijncuin wyö/ joca ei enä kelpa.
Jer 13:11 Sillä nijncuin mies sito wyön ymbäri cupeitans: nijn ikänäns olen minä/ sano HERra/ minuani ymbäri wyöttänyt coco Israelin huonen/ ja coco Judan huonen/ oleman minun Canssani nimexi/ ylistyxexi ja cunniaxi/ mutta ei he tahtonet cuulla.
Jer 13:12 NIjn sano nyt heille tämä sana. Näin sano HERra Israelin Jumala: caicki leilit pitä wijnalla täytettämän: nijn pitä heidän sanoman: cuca ei sitä tiedä/ että caicki leilit pitä wijnalla täytettämän.
Jer 13:13 Nijn sano heille/ näin sano HERra: cadzo/ minä täytän caicki ne jotca täsä maasa asuwat/ Cuningat jotca Dawidin istuimella istuwat/ Papit ja Prophetat/ ja caicki Jerusalemin asuwaiset/ nijn että he juopuwat.
Jer 13:14 Ja hajotan heitä toiset toisistans/ Isät lapsinens/ sano HERra/ en minä armahda eli säästä/ taicka ole laupias heidän cadotuxesans.

Jer 13:15 Nijn cuulcat nyt ja ottacat waari/ ja älkät haastaco: sillä HERra on sen sanonut.
Jer 13:16 Andacat HERralle teidän Jumalallen cunnia/ ennencuin se pimiäxi tule/ ja ennencuin teidän jalcan louckandu pimeijn wuorijn/ nijn että te odotatte walkeutta/ ja hänen pitä cuitengin tekemän caicki pimeydexi ja cuoleman warjoxi.
Jer 13:17 Mutta jollet te näitä cuule/ nijn on cuitengin minun sielun salaisest itkewä sencaltaist coreutta/ minun silmän on catkerast wuodattawa kyyneleitä/ että HERran lauma fangixi tule.
Jer 13:18 SAno Cuningalle ja Drotningille: nöyryttäkät teitän ja istucat maahan: sillä cunnian Cruunu on teidän päästän pudonnut.
Jer 13:19 Caupungit meren puoles owat suljetut/ ja ei ole yhtän joca heitä awa/ coco Juda on wiety pois.
Jer 13:20 Nostacat teidän silmän/ ja cadzocat cuinga he pohjaisesta tulewat/ cusa lauma nyt on/ joca sinun haldus annettu oli/ sinun jalo laumas/ mitäs tahdot sano/ cosca hän näin on costolla edziwä sinua?
Jer 13:21 Sillä sinä olet nijn totuttanut heidän sinuas wastan/ että he Ruhtinat ja päämiehet olla tahtowat/ mitämax/ sinulle pitä tusca tuleman/ nijncuin waimolle lapsen synnyttämises.
Jer 13:22 Ja jos sinä sydämestäs sanoa tahdoisit: mingätähden minulle sencaltaista tapahtu? sinun moninaisen pahudes tähden on sinun saumas ratkennet/ ja sääres wäkisin paljastettu.
Jer 13:23 Taitaco musta Canssa muutta nahcans/ eli Pardi pilckuns? nijn te myös taidatte tehdä jotain hywä/ että te pahaan tottunet oletta.
Jer 13:24 Sentähden hajotan minä heidän nijncuin acanat/ jotca tuuli corpeen lennättä.
Jer 13:25 Se pitä oleman sinun palckas ja osas/ jonga minä sinulle jacanut olen/ sano HERra/ ettäs minun unhotit.
Jer 13:26 Ja luotit idzes walheisijn/ sentähden kirwotan minä myös paljo sinun saumastas/ että se hywin nähtämän pitä.
Jer 13:27 Sillä minä olen nähnyt sinun huorudes/ sinun haureudes/ sinun häpemättömän salawuoteudes ja sinun cauhiudes/ sekä cuckuloilla että kedoilla/ woi sinua Jerusalem/ coscas sijs joscus tahdot puhdista idzes?

Vers. 13. Että he juopuwat) se on/ ettei he lähestywäises waaras yhtän neuwo tiedä/ mutta häälywät sinne ja tänne nijncuin juopunut ja hocari ihminen.
v. 16. Pimeijn wuorijn) se on/ te luotatte teitän Egyptijn/ ja toiwotte walkeutta/ joca sencaltaisilla wuorilla on/ mutta heidän pitä teidän hyljämän pimeyteen ja cowaan onneen/ ja teidän uscalluxen pitä teildä puuttuman.

XIV. Lucu.

HERra ilmoitta Jeremialle callin ajan tulewan Judalaisille/ v. 1.
Propheta rucoile andexi andamusta/ v. 7.
HERra wasta hänens caiketi heille costawans/ v. 8.
kieldä rucoilemast heidän edestäns: sillä ei hän tahdo cuulla/ v. 10.
Jeremia sano heidän estens/ että heidän Prophetans lupaisit heille rauhan ja hywät wuodet/ v. 13.
HERra wasta heidän Prophetans wiettelewän heitä/ sentähden rangaise hän sekä Prophetat että Canssan/ v. 14.
Jeremia rucoile wielä colmannen kerran/ v. 19.

Jer 14:1 TÄmä on se sana/ jonga HERra sanoi Jeremialle callista ajasta.
Jer 14:2 Juda murehti/ ja hänen porttins owat herwottomat/ maasa ollan surullisest/ ja Jerusalemis on walitus.
Jer 14:3 Suuret lähettäwät pienet weden perän/ mutta cosca he tulewat caiwolle/ nijn ei he löydä wettä/ ja candawat nijn astians cotia tyhjänä jällens/ he käywät surullisna ja murheisans/ ja peittäwät pääns.
Jer 14:4 Että maa pacahteli/ ettei sada maan päälle/ peldomiehet käywät suruisans ja peittäwät pääns.
Jer 14:5 Sillä naaras peurat jotca kedolla poikiwat/ hyljäwät wasickans/ ettei ruoho caswa.
Jer 14:6 Ja medzäasit seisowat mäjillä/ ja haistelewat tuulda nijncuin Drakit/ ja heidän silmäns näändywät/ ettei heinä caswa.
Jer 14:7 Woi HERra/ meidän pahat tecom owat sen kyllä ansainnet/ mutta auta cuitengin sinun nimes tähden:
Jer 14:8 Sillä meidän cowacorwaisudem on suuri/ cuin me olemma ollet sinua wastan/ sinä Israelin turwa ja auttaja hähdäs/ mixis olet nijncuin muucalainen maasa/ ja nijncuin wieras/ joca sijhen ainoastans yöty.
Jer 14:9 Mixis olet nijncuin Sangari/ joca on pelcuri/ ja nijncuin wäkewä/ joca ei autta taida/ sinä olet cuitengin meidän seasam HERra/ ja me nimitetän sinun nimelläs/ älä meitä hyljä.
Jer 14:10 NÄin sano HERra tästä Canssasta: he juoxewat mielelläns sinne ja tänne eikä pysy alallans/ sentähden ei he kelpa HERralle/ waan hän muista kyllä heidän pahudens/ ja tahto edziä heidän syndins.
Jer 14:11 Ja HERra sanoi minulle: ei sinun pidä rucoileman tämän Canssan edest heidän hywäxens.
Jer 14:12 Sillä jos he paastowat/ en minä sijttekän cuule heidän rucoustans/ ja jos he polttouhria ja ruocauhria uhraisit/ nijn ei nekän minulle kelpa: waan minä lopetan heidän miecalla/ näljällä ja rutolla.

Jer 14:13 Nijn minä sanoin: HERra/ HERra/ cadzo/ Prophetat sanowat heille: ei teidän pidä miecka näkemän/ eikä saaman callista aica/ mutta minä annan teille hywän rauhan täsä paicas.
Jer 14:14 Ja HERra sanoi minulle: Prophetat ennustawat walhetta minun nimeeni/ en ole minä heitä lähettänyt/ engä käskenyt/ elickä puhunut heidän cansans/ ja he saarnawat teille wääriä näwyjä/ noituutta/ turhutta/ ja heidän sydämens petosta.
Jer 14:15 Sentähden sano HERra nijstä Prophetaista/ jotca minun nimeeni ennustawat/ waicka en minä ole heitä lähettänyt/ ja cuitengin he saarnawat/ ettei miecan ja callin ajan pidä tähän maahan tuleman: taencaltaiset Prophetat pitä cuoleman miecalla ja näljällä.
Jer 14:16 Ja Canssa/ joille he ennustawat/ pitä näljäst ja miecast siellä ja täällä Jerusalemin catuilla macaman/ ettei yxikän heitä hauta/ nijn myös heidän waimons/ poicans ja tytärtens/ ja minä tahdon caata heidän pahudens. heidän päällens.
Jer 14:17 Ja sinun pitä sanoman heille tämän sanan: minun silmäni wuotawat kyyneleitä yli päiwä ja yötä/ ja ei lacka: sillä neidzy/ minun Canssani tytär/ on hirmuisest waiwattu/ ja surkiast lyöty.
Jer 14:18 Jos minä menen kedolle/ nijn siellä macawat miecalla lyödyt/ jos minä tulen Caupungijn/ nijn sielläkin macawat näljästä näändynet: sillä Prophetat ja Papit pitä myös menemän pois sijhen maahan/ jota ei he tunne.
Jer 14:19 Oletcostas Judan hyljännyt/ eli ilgottaco sinun sielus Zionita? mixi sinä olet nijn meitä lyönyt/ ettei kengän parata taida: me toiwoimme rauha/ mutta ei tule mitän hywä/ me toiwoimme meidän paranewam/ ja cadzo/ täsä on wielä nyt enä wahingota.
Jer 14:20 HERra/ me tunnemme meidän jumalattoman menom/ ja meidän Isäim pahat tegot: sillä me olem syndiä tehnet sinua wastan/ mutta sinun nimes tähden älä anna meitä häwäistyxi tulla/ älä sinun cunnias istuinda anna pilcatuxi tulla/ muista sijs/ ja älä anna sinun lijttos meidän cansam lacata.
Jer 14:21 Ei ole cuitengan pacanain epäjumalain seas joca saten anda taita/ ei taida taiwas myöskän sata/ sinä ainoa olet HERra meidän Jumalam/ jonga päälle me toiwomme: sillä sinä taidat caicki nämät tehdä.

Vers. 8. Wieras) se on/ sinä pidät sinus outona/ wierana ja kehnona: sillä et sinä meistä lucua pidä/ etkä näytä woimas/ auttaxes meitä.
v. 10. Juoxewat mielelläns sinne ja tänne) se on/ ei he tydy sijhen Jumalan palweluxeen cuin heillä minulda on/ mutta edziwät jocapaicas jotakin utta.
v. 12. Jos he paastowat) Täsä nähden/ ettei paasto ilman oikiata catumusta ja parannusta mitän auta Cadzo Esa. 58:3. Zach. 7:5.

v. 14. Ennustawat walhetta) Cadzo Sup. $ 2:8.

XV. Lucu.

HERra wasta Prophetat/ että ehkä Moses ja Samuel rucoilisit heidän edestäns/ ei hän tahdo sijttengän heitä armahta/ v. 1.
mutta tahto curitta heitä Manassen syndein tähden/ v. 2.
että he olit hänen hyljännet/ ojenda hän myös kätens cadottaxens heitä/ v. 6.
Propheta walitta/ että jocamies kiroile händä ilman syytä/ v. 10.
HERra lupa warjella muutamat Canssastans/ ja rangaista heidän wihollisens/ v. 11.
waan sijttecuin hän olis heidän maasta ajanut pois/ v. 13.
Propheta rucoile/ ettei hän heitä hyljäis/ eikä wijwyis awullans/ v. 15.
HERra lupa holhota ja warjella händä/ v. 19.

Jer 15:1 JA HERra sanoi minulle: jos Moses ja Samuel seisoisit minun edesäni/ nijn ei minun sydämen ole sijttengän sen Canssan tygö/ aja heitä pois minun edestäni/ ja anna heidän mennä.
Jer 15:2 Ja jos he sinulle sanowat: cunga meidän pitä menemän? Nijn sano heille: näitä sano HERra: jota cuolema cohta/ sitä hän cohdackon/ jota miecka cohta/ sitä se cohdackon/ jota nälkä cohta/ sitä hän cohdackon/ jota fangius cohta/ sitä se cohdackon:
Jer 15:3 Sillä minä tahdon curitta heitä neljällä curituxella/ sano HERra: Miecalla/ että he pitä tapettaman: coirilla/ jotca heitä pitä repimän/ taiwan linnuilla ja maan pedoilla/ että heidän pitä syötämän ja huckuman.
Jer 15:4 Ja minä tahdon aja heitä sinne ja tänne/ jocaidzen waldacundaan maan päälle/ Manassen Jeheschian Judan Cuningan pojan tähden cuin hän teki Jerusalemis.
Jer 15:5 CUca silloin tahto sinua armahta Jerusalem? cuca sinua surcuttele? cuca silloin pitä menemän ja saattaman rauha sinulle?
Jer 15:6 Sinä olet minun hyljännyt/ sano HERra: ja olet minusta luopunut/ sentähden olen minä ojendanut käteni sinua wastan/ hucuttaxeni sinua/ minä suutun jo armahtamast.
Jer 15:7 Minä tahdon wiscata heitä wiskimellä pois maasta/ ja minun Canssani/ joca ei tahdo käätä idzens hänen menostans/ ne tahdon minä tehdä caicki Isättömäxi ja cadotta.
Jer 15:8 Minulla pitä enä leskejä oleman heidän seasans/ cuin sanda meres/ minä tahdon anda tulla nuoren häwittäjän äitiä wastan/ julkisen häwittäjän/ ja annan äkist ja tapaturmast langeta Caupungin päälle:
Jer 15:9 Nijn että se jolla seidzemen lasta on/ pitä wiheljäisexi tuleman/ ja sydämestäns huocaman: sillä

heidän Auringons pitä warahin päiwällä laskeman/ että heidän kehumisens ja ilons saa lopun/ ja ne cuin jääwät/ tahdon minä anda miecan ala heidän wihollisillens/ sano HERra.
Jer 15:10 WOi minun äitin/ ettäs minun synnytit rijteliäxi ja coco maalle eripuraisexi/ en minä ole corco ottanut/ engä caswolle andanut/ cuitengin caicki minua kiroilewat.
Jer 15:11 HERra sanoi: mahta kyllä/ minä tahdon muutamat teistä tallella pitä: sillä wielä nytkin hywin tapahtu/ ja minä tahdon joutua teidän auxen hädäsä ja ahdistuxes wihollisten seas.
Jer 15:12 Luulettaco nijn ettei josacusa jocu rauta ole/ joca taita särke sen raudan eli wasken pohjaisest?
Jer 15:13 Waan ennen tahdon minä anda teidän calun ja tawaran raateluxexi/ nijn ettei teidän pidä sijtä mitän saaman/ ja se on caicki teidän syndeinne tähden/ jotca te caikis teidän majoisan tehnet oletta.
Jer 15:14 Ja minä tahdon anda teitä teidän wihollisten käsijn sijhen maahan jota et te tunne: sillä tuli on minun wihasani tullut teidän päälen.
Jer 15:15 WOi sinä HERra sen tiedät/ muista meitä ja pidä meistä suru/ ja costa meidän puolestam meidän wihollisillem/ ota meitä wastan/ ja älä wijwytä sinun wihas heidän päällens/ sillä sinä tiedät että me sinun tähtes häwäistän:
Jer 15:16 Sillä wälillä tuke meitä sinun sanas/ cosca me sen saamme/ ja sinun sanas on meille ilo ja sydämen lohdutus: ja me olemma nimitetyt sinun nimes jälken/ HERra Jumala Zebaoth.
Jer 15:17 En me anna idzem pilckaitten parijn/ engä iloidze heidän cansans/ waan olemme yxinäns sinun kätes pelgon tähden: sillä sinä wihastut rascast meidän päällem.
Jer 15:18 Mixi meidän ahdistuxem wijpy nijn cauwan/ ja meidän haawam on aiwa pahat/ nijn ettei nijtä cucan parata taida/ sinä olet meille nijncuin lähde/ joca ei enä wuota tahdo.
Jer 15:19 Sentähden sano HERra näin: jos sinä pidät idzes minun tygöni/ nijn minä tahdon pitä minuni sinun tygös/ ja sinun pitä oleman minun saarnajan/ ja jos sinä opetat hywät eroittaman pahoista/ nijn sinun pitä minun opettajan oleman/ ja ennencuin sinä olet käändywä heidän tygöns/ pitä heidän käändymän sinun tygös.
Jer 15:20 Sillä minä olen tehnyt sinun wahwaxi waskisexi muurixi tätä Canssa wastan/ jos he sotiwat sinua wastan/ nijn ei heidän pidä sinua woittaman: sillä minä olen sinun tykönäs auttamas sinua ja wapahtamas/ sano HERra.
Jer 15:21 Ja tahdon sinun wapahta ylpiäin käsistä/ ja pelasta sinun julmain wallasta.

Vers. 1. Jos Moses) Ei tästä seura/ että cuollet rucoilewat meidän edestäm/ että heitä sentähden pidäis palweldaman nijncuin wälimiehiä/ Jumalan ja meidän wälilläm: sillä näin tämä pitä ymmärrettämän/

nijncuin Hieronimus sen selittä: että jos Moses ja Samuel nyt eläisit ja rucoilisit Judalaisten edestä/ nijncuin Moses teki/ Exod. $ 33:11. ja Samuel/ 1. Reg. $ 7:9. ja 12:9. nijn ei tahdois HERra heitäkän cuulla. Sencaltainen sana on myös Ezech. 14:14. josta wielä selkiämmäst ymmärretän/ että se näin pitä selitettämän. Sijtte ei täsä ole/ että he rucoilewat/ waan jos he sen tekisit: josta ei taita sulke/ että he nijn tehnet owat. Eikä myös täsä ole/ että heidän pitä cuulduxi tuleman/ jos he sen tehdä tahdoisit.
v. 12. Jocu rauta) Cowa cowa wastan/ se on/ Persianit Chaldealaisia wastan.
v. 15. älä wijwytä) Sup. $ 11:20.

XVI. Lucu.

JUmala kieldä ottamast Prophetan emändätä ja lapsia sijttämäst/ v. 1.
suruhuonesen menemäst/ v. 5.
taicka hänen Canssans ilohuonesen/ v. 8.
sillä HERra tahto curitta heitä/ heidän waimojans ja lapsians/ ja otta pois caiken heidän ilons/ ettei yhdengän pidä heitä sureman/ v. 2.
6. 9. käske sano heille tähän syyn/ nimittäin/ että he olit HERran hyljännet/ ja palwelit muita jumalita/ v. 10.
cuitengin tahto HERra heitä pelasta heidän wihollistens maalda/ v. 14.
ja cudzua heitä hänen seuracundaans/ v. 16.
cosca hän oli rangaisnut heidän syndins/ v. 18.
josta Propheta idzens lohdutta/ että pacanatkin piti ajallans oppeman HERran nimen tundeman/ 9. 19.

Jer 16:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Jer 16:2 Ei sinun pidä ottaman sinulles waimo/ eikä sijttämän poica eli tytärtä täsä paicas.
Jer 16:3 Sillä nijn sano HERra/ nijstä pojista ja tyttäristä/ jotca täsä paicas syndywät/ ja äiteistä cuin heitä synnyttäwät/ ja heidän Isistäns cuin heitä täsä maasa sijttäwät:
Jer 16:4 Heidän pitä cuoleman sairaudesans/ ja ei heitä pidä itkettämän eli haudattaman/ waan heidän pitä loaxi kedolle tuleman: Heidän pitä wielä sijtte miecalla ja näljällä huckuman/ ja heidän ruumins pitä linnuille taiwan alla/ ja eläimille maasa ruaxi tuleman.
Jer 16:5 Sillä nijn sano HERra: ei sinun pidä menemän peijaisijn/ eikä johonguhun paickan itkemän eli surcutteleman heitä: sillä minä olen ottanut pois minun rauhani täldä Canssalda/ sano HERra/ ja minun armoni ja laupiuteni:

Jer 16:6 Että sekä suuret että pienet pitä täsä maasa cuoleman/ ja ei haudatuxi eli itketyxi tuleman/ ja ei yhdengän pidä repimän hiuxians heidän tähtens.
Jer 16:7 Ja ei myös pidä leipä jaettaman sijnä itkemises/ että heitä lohdutettaisin cuolluen tähden/ eikä pidä annettaman juoda lohdutus maljast Isäns ja äitins tähden.
Jer 16:8 Sentähden ei pidä sinun menemän johonguun juomahuonesen/ istuman heidän wiereens/ syömän eli juoman.
Jer 16:9 Sillä nijn sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: cadzo/ minä tahdon otta pois tästä siasta/ teidän silmäin edest/ ja teidän eläisän ilon ja riemun änen/ yljän ja morsiamen änen.
Jer 16:10 JA cosca sinä nämät caicki tälle Canssalle sanonut olet/ ja he sanowat sinulle: mixi HERra uhca meille caicke tätä wastoinkäymistä? Cuca on se pahateco eli syndi/ jolla me olemma rickonet HERra meidän Jumalatam wastan?
Jer 16:11 Nijn sinun pitä sanoman heille: että teidän Isän/ sano HErra/ owat hyljännet minun ja seurannet muita jumalita/ palwellet nijtä ja cumartanet: mutta minun owat he hyljännet/ ja ei pitänet minun Lakiani.
Jer 16:12 Ja te teette wielä pahemmin cuin teidän Isänne: sillä cadzo/ cukin elä oman pahan sydämens sisun jälken/ eikä yxikän tottele minua.
Jer 16:13 Sentähden minä tahdon aja teidän pois tästä maasta/ sijhen maahan/ josta et te eikä teidän Isän mitän tiedä/ siellä pitä teidän palweleman muita jumalita ylipäiwä ja yötä/ ja en minä tahdo siellä armo näyttä teille.
Jer 16:14 SEntähden cadzo/ se aica tule/ sano HErra/ ettei sijtte pidä enä sanottaman:
Jer 16:15 Nijn totta cuin HERra elä/ joca Israelin lapset Egyptin maalda on johdattanut: mutta nijn totta cuin HERra elä/ joca Israelin lapset on johdattanut pohjan maasta/ ja caikista maista/ joihin hän heitä ajanut oli: sillä minä tahdon anda heidän tulla jällens sijhen maahan/ jonga minä heidän Isillens andanut olen.
Jer 16:16 CAdzo/ minä lähetän monda calamiestä sano HERra/ heidän pitä heitä ongiman/ ja sijtte lähetän minä monda medzämiestä/ jotca heitä pitä käsittämän caikilla wuorilla/ caikilla cuckuloilla ja caikisa kiwiraunioisa.
Jer 16:17 Sillä minun silmäni näke caicki heidän tiens/ ettei heidän pidä taitaman kätke heitäns minun edestäni/ ja heidän pahatecons on minun silmäini edes salamatoin.
Jer 16:18 Ennen pitä minun caxikertaisest maxaman heidän pahattecons ja syndins/ että he owat saastuttanet minun maani heidän epäjumaludens ruumilla/ ja täytit minun perindöni heidän cauhistuxellans.
Jer 16:19 HErra sinä olet minun wäkewyden ja woiman ja minun paconi hädäsä/ pacanat pitä tuleman sinun

tygös mailman äristä/ ja sanoman: meidän Isäm on pitänet wääriä ja turhia jumalita/ jotca ei autta taida.
Jer 16:20 Cuinga taita ihminen tehdä heitä jumalixi/ jotca ei jumalat oleckan? Sentähden cadzo/ minä tahdon opetta heitä/ ja tehdä heille minun käteni ja waldani tiettäwäxi/ heidän pitä ymmärtämän/ että minä cudzutan HERraxi.

Vers. 2. Waimo) Ei HERra kiellä juuri peräti Prophetan naimast/ waan sijhen aican yhdexi merkixi/ ja sen waaran tähden cuin oli lähestywä/ nijncuin Pauluskin teke/ 1. Cor. 7.
v. 5. Surcutteleman) Neuwotan yhteisest/ Rom. 12:15. että surullisten cansa pitä murhettiman/ cuitengin taita nijn tapahtua/ ettei sitä toisinans pidä tekemän/ jos HERra erittäin jotacuta kieldä.
v. 6. Repimän hiuxians) HERra ymmärtä sitä/ että he pacanain tawalla reweit hiuxians cuolluitten tähden/ jonga hän kieldänyt oli/ Deut. $ 14:1.
v. 7. Leipä jaettaman) Nijncuin tapa oli/ cuin näky Tob. 4:18. joca ei tapahtunut cuolluitten tähden/ waan eläwitten lohdutuxexi.
v. 16. Calamiestä ja Medzämiestä) se on/ Christuxen Apostolit/ jotca heitä piti cudzuman hänen waldacundaans/ Matth. 4:19.
v. 18. Ruumilla) Nimittäin/ että he monda lasta uhraisit ja poldit Molochin edes.

XVII. Lucu.

JUmala walitta Prophetan cautta Canssans cangeutta ja catomattomutta/ ja uhca heille fangeutta ja orjutta/ v. 1.
kiro nijtä jotca idzens ihmisijn luottawat/ ja siuna nijtä jotca häneen uscaldawat/ v. 5.
Joca tutkistele sydämet ja munascuut/ ja maxa cullekin töidens jälken/ v. 9.
Caicki jotca luottawat heitäns tawaroihin ja hyljäwät HErran/ pitä häpiään tuleman/ v. 11.
Propheta rucoile pilckaitans wastan/ että HERra olis hänen turwans/ v. 14.
HERra käske hänen neuwo Canssans pitämän Sabbathia/ v. 29.

Jer 17:1 JUdan syndi on raudalla ja cowalla Demantilla kirjoitettu/ ja heidän sydämens tauluijn caewettu/ ja heidän Altarins sarwijn.
Jer 17:2 Että heidän lapsens mieleens johdataisit ne Altarit ja medzistöt/ wiherjäisten puiden tykönä corkeilla wuorilla.
Jer 17:3 Mutta minä olen andawa sinun corkeuxes ryöwiöxi/ sekä wuorilla että kedoilla/ sekä sinun rijstas/

että caiken sinun tawaras/ nijden syndein tähden cuin caikisa sinun maas äris on tehty.
Jer 17:4 Ja sinun pitä tuleman ajetuxi pois sinun perinnöstäs/ cuin minä sinulle andanut olen/ ja minä tahdon sinun tehdä wihollistes orjaxi/ sijnä maasa jota et sinä tunne: sillä te oletta sytyttänet minun wihani tulen/ joca ijancaickisest palawa on.
Jer 17:5 NÄitä sano HERra: kirottu olcon se mies joca luotta idzens ihmiseen/ ja pane lihan idzellens käsiwarrexi/ ja jonga sydän luopu pois HERrasta:
Jer 17:6 Hänen pitä tuleman nijncuin canerwa corwesa/ ja ei pidä saaman nähdä tulewaista lohdutusta/ pitä oleman cuiwudes corwesa/ hedelmättömäs ja autias erämaasa.
Jer 17:7 Mutta se mies on siunattu/ joca luotta HERraan/ ja HERra on hänen turwans.
Jer 17:8 Hän on nijncuin se puu/ joca weden reunalle on istutettu/ ja ojan wiereen juurtunut on: sillä jos wielä palawus tule/ nijn ei hän cuitengan pelkä/ waan sen lehdet pysywät wiherjäisnä/ eikä murehdi cosca cuiwa wuosi tule/ mutta canda hedelmän ilman lackamat.
Jer 17:9 SYdän on häijy ja pahanelkinen cappale caickein cappalden ylidze/ cuca taita sitä tutkia.
Jer 17:10 Minä HErra tahdon tutkia sydämet ja coetella munascuut/ ja annan cullengin heidän töidens jälken/ ja hänen töidens hedelmän jälken.
Jer 17:11 Sillä nijncuin lindu muni ja ei haudo/ nijn on myös se joca näärä calua coco: sillä hänen pitä jättämän cosca hän wähimmän ajattele/ ja pitä wielä wijmeiseldä nauroxi tuleman.
Jer 17:12 Mutta meidän pyhydem sia/ nimittäin/ Jumalan cauniuden istuin on aina lujana pysynyt.
Jer 17:13 Sillä sinä HERra olet Israelin toiwo/ caicki jotca sinun hyljäwät/ pitä häpiään tuleman/ ja ne luopunet pitä maahan kirjoitettaman: sillä he hyljäwät HERran/ joca on eläwäinen wesilähde.
Jer 17:14 Paranna minua HERra/ nijn minä paranen/ auta sinä minua/ nijn minä olen autettu/ sillä sinä olet minun kerscauxen.
Jer 17:15 Cadzo/ he sanowat minulle: cusa sijs on HERran sana? annas tulla.
Jer 17:16 Mutta en minä ole sentähden paennut sinust/ minun paimenen/ nijn en minä ole myös himoinnut ihmisten kehumista/ sen sinä tiedät/ mitä minä saarnannut olen/ se on oikia sinun edesäs.
Jer 17:17 Älä sinä ole minulle cauhia/ minun turwan hädäsä.
Jer 17:18 Anna heidän häpiään tulla/ jotca minua wainowat/ ja ei minun: anna heidän peljästyä/ ja ei minun/ anna onnetoin päiwä heille tulla/ ja lyö ricki heitä caxikertaisest.
Jer 17:19 NIjn sano HERra minulle: mene ja seiso Canssan portis/ josta Judan Cuningat käywät ulos ja sisälle/ ja caikis Jerusalemin porteis/ ja sano heille:
Jer 17:20 Cuulcat HERran sana te Judan Cuningat/ ja caicki Judan ja Jerusalemin asuwaiset/ jotca tästä

portista käytte.
Jer 17:21 Näitä sano HERra: cawattacat teitän/ ja älkät Sabbathina jotacuta cuorma candaco Jerusalemin porttein läpidze.
Jer 17:22 Ja älkät wiekö yhtän tacka Sabbathina ulos teidän huoneistan/ ja älkät tehkö työtä/ waan pyhittäkät Sabbathin päiwä/ nijncuin minä teidän Isillen käskenyt olen.
Jer 17:23 Mutta ei he cuule/ eikä callista corwians/ waan tulewat cangiaxi/ ettei heidän pidäis cuuleman ja salliman heitäns neuwo.
Jer 17:24 Jos te cuuletta minua/ sano HERra/ nijn et te yhtän cuorma canna Sabbathin päiwänä tämän Caupungin portin läpidze/ waan pyhitätte sen/ ja et te myös työtä tee sinä päiwänä.
Jer 17:25 Nijn pitä myös tämän Caupungin portista käymän Cuningat ja Förstit ulos ja sisälle/ jotca Dawidin istuimella istuwat/ radzastawat ja waeldawat sekä waunuilla/ ja orehilla/ he ja heidän pääruhtinans/ ja caicki ne jotca Judas ja Jerusalemis asuwat/ ja täsä Caupungis pitä ijancaickisest asuttaman.
Jer 17:26 Ja pitä tuleman Judan Caupungeist/ ja nijstä jotca ymbäri Jerusalemin owat/ ja BenJaminin maasta/ laxoista ja wuorista/ ja lounasta päin/ ne jotca pitä wiemän edes polttouhrit/ uhrit/ ruocauhrit ja suidzutuxen HERran huonesen.
Jer 17:27 Mutta jollet te minua cuule/ nijn ettet te pyhitä Sabbathin päiwä/ ja ette yhtän tacka canna/ Jerusalemin porteista Sabbathin päiwänä/ nijn minä sytytän tulen sen portteijn joca Jerusalemin huonet culuttaman pitä/ jota ei pidä sammutettaman.

Vers. 1. Judan syndi) se on/ heidän epäjumalans palwelusta he nijn kijnnittäwät ja wahwistawat/ että sen pidäis pysymän heidän jälkentulewaistens tykönä.
v. 5. Luotta idzens ihmiseen) Ei tästä seura/ ettei HERra Christust pidä cumarrettaman hänen ihmisen luondons puolesta: sillä ei täsä puhuta Chistuxesta/ waan epäjumalita wastan/ ja kieldän turwamast paljaisijn ihmisijn/ mutta Christus on sekä Jumala että ihminen/ hänen ihmisen luondons on yxi persona jumaluden luonnon cansa/ josta on kirjoitettu/ Esa. 11:10. Rom. 15:12. Sen pitä oleman Jässen wesa/ ja joca nouse/ pitä hallidzeman pacanoita/ hänen päällens pitä pacanat toiwoman. Ja Ioh. 5. Isä on andanut caiken duomion Pojalle/ että caicki pitä cunnioittaman Poica/ nijncuin he cunnioittawat Isä/ Phil. 2. Jesuxen nimeen pitä caicki polwet taiwutettaman/ etc. $ Psal. 97. Heb. 1. Cosca hän on tuopa sen esicoisen mailmaan/ sano hän: händä pitä caicki Jumalan Engelit cumartaman. Cadzo Esa. 42:8.
v. 6. Cuiwudes) se on/ hän tule wiheljäisexi.
v. 9. Häijy) Cosca pahoin käy/ nijn ei se ole mikän muu cuin epäillys/ cosca hywin käy/ nijn ei yxikän taida

hillitä ja estä hänen ylpeyttäns/ eikä tottele rangaistusta/ etc. $
v. 13. Maahan kirjoitettaman) se on/ ne pitä pian huckuman/ nijncuin heidän nimens olis sandaan eli tomuun kirjoitettu/ joca äkist puhalletan ja pyhitän pois.
v. 18. Anna heidän häpiään tulla) Sup. $ 11:20.

XVIII. Lucu.

JEremia käsketän mennä sawenwalajan tygö/ ja cadzo cuinga hän pitele sawe/ v. 1.
HERra sano: nijncuin sawi on walajan käsis/ nijn on Israelin huone myös hänen kädesäns/ v. 5.
hän puhu äkist yhtä Canssa wastan/ cadottaxens/ mutta jos he parandawat idzens/ nijn hän myös catu sitä paha cuin hän heille oli ajatellut tehdä/ v. 7.
käske hänen sano sen Canssallens/ ja neuwo heitä parannuxeen/ v. 11.
ettei he tahdo totella/ walitta HERra heidän äkillistä luopumistans hänestä/ ja uhca heitä cadotuxella/ v. 13.
He pitäwät juonia Jeremiata wastan/ ja tahtowat tappa hänen/ v. 18.
sentähden rucoile hän heitä wastan/ v. 19.

Jer 18:1 TÄmä on se sana/ joca tapahdui HERralda Jeremialle/ sanoden:
Jer 18:2 Nouse ja mene sawenwalajan huonesen/ siella tahdon minä sinun anda cuulla minun sanani.
Jer 18:3 Ja minä menin sawenwalajan huonesen/ ja cadzo/ hän teki työtä pyöräns päällä.
Jer 18:4 Ja sawiastia cuin hän teki sawesta särkyi hänen käsisäns.
Jer 18:5 Nijn hän teki taas toisen sawiastian/ nijncuin hänen kelpais. Nijn tapahtui HERran sana minulle/ ja sanoi:
Jer 18:6 Engö minä myös taida laitta minuani nijncuin tämä sawenwalajakin/ teille Israelin huonest/ sano HERRA: Cadzo/ nijncuin sawi on sawenwalajan kädes: nijn olette te myös Israelin huonest minun kädesäni.
Jer 18:7 Äkist minä puhun Canssa ja waldacunda wastan/ cukistaxeni/ häwittäxeni ja hucuttaxeni sitä:
Jer 18:8 Mutta jos se käändä idzens pahudestans/ jota wastan minä puhun/ nijn minäkin cadun sitä paha/ jota minä ajattelin heille tehdä.
Jer 18:9 Ja minä puhun äkist yhdestä Canssasta ja waldacunnasta/ raketaxeni ja istuttaxeni sitä.
Jer 18:10 Mutta jos se teke paha minun edesäni/ nijn ettei hän cuule minun ändäni/ nijn minä cadun myös sitä hywä/ cuin minä heille luwannut olin tehdä.
Jer 18:11 Nijn sano nyt heille Judas ja Jerusalemin asuwaisille: näitä sano HERra: cadzo/ minä walmistan teille onnettomuden/ ja ajattelen jotakin teitä wastan/ sentähden käändäkön cukin pahudestans/ ja paratcat

teidän menon ja juonen.
Jer 18:12 Mutta he sanoit: ei se tapahdu/ me tahdomma waelda meidän ajatustem jälken/ ja tehdä cukin pahan sydämens jälken.
Jer 18:13 Sentähden sano HERra: kysykät pacanain seas/ cuca on joscus sencaltaista cuullut/ että neidzy Israel nijn cauhian työn teke.
Jer 18:14 Pysykö sijs lumi enämmän aica kiwein päällä kedolla/ cosca Libanonist sata maahan/ ja ei sadewesi juoxe nijn nopiast/ cuin minun Canssan minun unhotta?
Jer 18:15 He suidzuttawat jumalille/ ja pahennuxen matcan saattawat ilman lackamat/ ja käywät tallamattomilla teillä.
Jer 18:16 Että heidän maans pitä autiaxi tuleman/ heille ijäisexi häpiäxi/ nijn että jocainen joca waelda ohidze/ ihmettele ja päätäns pudista.
Jer 18:17 Sillä minä tahdon itä tuulella hajotta heitä heidän wihollistens edes: minä tahdon näyttä heille selkäni ja en caswojani/ cosca he cadotetan.
Jer 18:18 MUtta he sanoit: tulcat ja käykäm neuwo pitämän Jeremiata wastan: sillä ei Papit taida wäärin mennä Laisa/ wijsasten neuwo ei puutu/ ja ei Prophetat taida wäärin opetta: Tulcat ja lyökämme händä cuoliaxi kielellä/ ja älkäm totelco mitä hän sano.
Jer 18:19 HERra/ ota waari minusta/ ja cuule minun wihollisteni äni.
Jer 18:20 Ongo se oikein/ että hywä costetan pahalla? sillä he owat caiwanet minun sielulleni cuopan. Muista sijs/ cuinga minä olen seisonut sinun edesäs/ ja puhunut heidän parastans/ ja käänsin sinun julmudes heidän puolestans.
Jer 18:21 Rangaise sijs heidän lapsians näljällä/ ja anna heidän miecalla langeta/ että heidän waimons ja leskens lapsittomaxi jääwät/ ja heidän miehens lyödäisin/ ja nuoret miehet sodas miecalla tapetaisin.
Jer 18:22 Että huuto cuuluis heidän huoneistans/ cuingas nijn äkist olet andanut tulla sotawäen heidän päällens? sillä he owat caiwanet cuopan minua fangitaxens/ ja owat wirittänet paulan minun jalcaini eteen.
Jer 18:23 Ja että sinä HERra tiedät caicki heidän juonens minua wastan/ että he tahtowat minua tappa/ nijn älä anna andexi heidän paha tecons/ ja älä anna heidän syndejäns pyhittynä olla sinun edesäs/ he olcon cukistettuna sinun edesäs/ ja tee heidän cansans sinun wihas jälken.

Vers. 15. Tallamattomilla teillä) se on/ he palwelewat muucalaisia jumalita/ joita ei heidän Isäns tundenet/ joca oli outo asia/ nijncuin waeldamatoin tie.
v. 18. Ei puutu) se on/ nijncuin muutamat wielä sanowat: heidän wircans on Jumalast/ pyhä seuracunda ei

taida exyä/ Sup. $ c. $ 7:8.
v. 21. Rangaise sijs) Sup. $ 11:20.

XIX. Lucu.

HERra käske Prophetan otta sawisen astian/ ja muutamat wanhimmist hänen cansans/ ja mennä Hinnomin laxoon/ v. 1.
siellä pitä hänen sanoman heille: mingä onnettomuden ja häwityxen HERra tahto anda tulla Judan ja Jerusalemin päälle/ heidän epäjumalan palweluxens tähden/ v. 3.
ja merkixi pitä hänen rickoman sawiastian heidän edesäns/ että HERra on myös heidän maallens ja Caupungillens nijn tekewä/ v. 10.
cosca Jeremia sen tehnyt oli/ palais hän jällens/ ja saarnais HERran huonen cartanos/ v. 14.

Jer 19:1 NÄin sanoi HERra: mene ja osta sinullens sawiastia sawenwalajalda/ ja muutamat Papit ja wanhimmat Canssas.
Jer 19:2 Ja mene BenHinnomin laxoon/ joca on tijliportin edes/ ja saarna siellä ne sanat cuin minä sanon sinulle/ ja sano:
Jer 19:3 Cuulcat HERran sana te Judan Cuningat ja Jerusalemin asuwaiset. Näin sano HErra Zebaoth Israelin Jumala: cadzo/ minä tahdon anda sencaltaisen cowan onnen tulla tälle paicalle/ että joca sen cuule/ pitä hänen corwisans soiman.
Jer 19:4 Että he owat hyljännet minun/ ja andanet tämän sian wieralle jumalalle/ ja owat suidzuttanet sijnä muille jumalille/ joita ei he eikä heidän Isäns eli Judan Cuningat tundenet/ ja owat täyttänet tämän sian wiattomalla werellä.
Jer 19:5 Sillä he owat rakendanet corkeuxia Baalille/ polttaxens lapsians Baalille polttouhrixi/ jota en minä ole heille käskenyt/ eli sijtä puhunut/ eikä myös joscus minun sydämeeni tullut ole.
Jer 19:6 Sentähden cadzo/ se aica pitä tuleman/ sano HERra/ ettei tätä sia pidä enä cudzuttaman Tophet/ eli BenHinnomin laxo/ waan murhalaxoxi.
Jer 19:7 Sillä minä tahdon häwittä Judan ja Jerusalemin Jumalan palweluxen täsä siasa/ ja tahdon anda heidän langeta miecalla ja heidän wihollistens edes/ ja heidän käsisäns cuin seiso heidän hengens perän/ ja tahdon anda heidän ruumins taiwan linnuille ja eläimille kedolla ruaxi:
Jer 19:8 Ja tahdon tehdä tämän Caupungin autiaxi ja nauroxi/ nijn että caicki jotca käywät tästä ohidze/ pitä ihmettelemän hänen waiwojans/ ja sylkemän händä.

Jer 19:9 Minä olen andawa heidän syödä poicains ja tytärtens liha/ ja heidän pitä syömän toinen toisens liha/ sijnä waiwas ja ahdistuxes/ cuin heidän wihollisens/ ja ne cuin seisowat heidän hengens perän/ heitä ahdistaman pitä.
Jer 19:10 Ja sinun pitä rickoman sawiastian nijden miesten/ nähden cuin owat mennet sinun cansas/ ja sano heille:
Jer 19:11 Näitä sano HERra Zebaoth: juuri nijncuin ihminen ricko sawenwalajan astian/ nijn ettei se taida jällens terwexi tulla:
Jer 19:12 Nijn olen minä myös porottawa ricki tämän Canssan ja tämän Caupungin/ ja pitä Tophetis haudatuxi tuleman/ sentähden ettei siellä pidä oleman muutoin yhtän sia hautamiseen. Näin tahdon minä tehdä tälle sialle ja asuwaisille/ sano HErra/ että tämän Caupungin pitä tuleman nijncuin Tophet.
Jer 19:13 Wielä sijtte pitä Jerusalemin huonet ja Judan Cuningan huonet/ juuri nijn saastaisexi tuleman/ cuin se paicka Tophet/ Ja/ caicki huonet joisa he cattoin päällä caikelle taiwan joucolle suidzuttanet/ ja muille jumalille juomauhri uhrannet owat.
Jer 19:14 JA cosca Jeremia palais Tophetist/ johon HERra hänen lähettänyt oli ennustaman/ meni hän HERran huonen pihaan/ ja sanoi Canssalle:
Jer 19:15 Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala/ cadzo/ minä annan tulla tämän Caupungin/ ja caickein hänen Caupungeins päälle caiken sen cowan onnen/ cuin minä olen puhunut heitä wastan/ että he owat uppiniscaiset/ ja ei tahdo minun sanani cuulla.

Vers. 2. Hinnomin laxo) Sup. $ 7:31. 2. Par. $ 28:3.
V. 5. Jota en minä ole heille käskenyt) Deut. $ 4:2. & 12:8. & 17:3. Num. $ 15:39.
V. 6. Tophet) Sup. $ 7:31.

XX. Lucu.

YXi Papeista lyö Jeremiat ja pane hänen fangiuteen/ v. 1.
toisna päiwänä otta hän jällens hänen ulos/ ja Jeremia ennusta händä ja coco Judat wastan/ että heidän piti caluinens wietämän fangina Babelijn/ v. 3.
hän napise HERra wastan Prophetan wiran tähden/ että hänen sijnä paljo pitä kärsimän/ v. 7.
lohdutta cuitengin idzens Jumalan warjeluxest/ ja rucoile wihollisians wastan: mutta cosca hän muista wastoinkäymisens/ kiro hän kärsimättömydest hänen syndymä päiwäns/ v. 14.

Jer 20:1 MUtta cosca Pashur Immerin poica/ Pappi/ joca oli ylimmäisexi pandu HErran huonesa/ cuuli Jeremian ennustawan näitä sanoja:
Jer 20:2 Löi hän Prophetat Jeremiat/ ja heitti hänen fangiuteen/ BenJaminin ylimmäises portis/ joca HERran huonesa on.
Jer 20:3 Ja toisna päiwänä otti Pashur Jeremian fangiudest. Nijn Jeremia sanoi hänelle: ei HErra cudzu sinua Pashurixi/ waan Magurixi/ caicki ymbärins.
Jer 20:4 Sillä näin sano HERra: Cadzo/ minä annan sinun caickein sinun ystäwäis cansa pelcoon/ ja heidän pitä caatuman wihollistens miecan cautta/ sen pitä sinun silmilläs näkemän. Ja minä olen hyljäwä coco Judan/ Babelin Cuningan käteen/ jonga heitä pitä wiemän Babelijn ja tappaman miecalla.
Jer 20:5 Ja minä olen andawa caiken tämän Caupungin calun/ ynnä caiken hänen työns cansa/ ja caicki callit cappalet/ ja caiken Judan Cuningasten tawaran/ heidän wihollistens käteen/ nijn että heidän pitä heitä ryöstämän/ ottaman pois ja wiemän Babelijn.
Jer 20:6 Ja sinä Pashur/ sinun pitä caiken perhes cansa oleman fangina ja menemän Babelijn/ siellä pitä sinun cuoleman ja haudattaman/ ynnä caickein sinun ystäwittes cansa/ joille sinä walhetta saarnat.
Jer 20:7 HERra sinä olet minun yllyttänyt/ ja minä olen yldynyt/ sinä olet minulle juuri wäkewä ollut/ ja olet woittanut: mutta minä olen sentähden tullut syljetyxi jocapäiwä/ että jocainen naura minua.
Jer 20:8 Sillä sijttecuin minä puhunut/ huutanut ja saarnannut olen sijtä tuscast ja häwityxest/ on HERran sana tullut minulle pilcaxi ja nauroxi jocapäiwä.
Jer 20:9 Nijn joucahtui minun mieleni: en minä tahdo enä ajatella hänen päällens/ engä tahdo enä saarnata hänen nimeens: mutta minun sydämesäni ja luisani oli nijncuin polttawainen tuli/ nijn etten minä woinut sitä kärsiä/ ja olin liki huckumallans.
Jer 20:10 Sillä minä cuulen cuinga monda minua panettelewat/ ja minun pitä jocapaicas pelcuri oleman: Candacat päälle/ me tahdom wahwast canda hänen päällens/ sanowat caicki minun ystäwäni ja cumpanini/ jos me taidaisimme woitta hänen/ tulla hänen cansans yhteen/ ja costa hänelle.
Jer 20:11 Mutta HErra on minun cansani/ nijncuin wäkewä Sangari/ sentähden pitä minun wainojani langeman/ ja ei woittaman: waan pitä suureen häpiään tuleman/ että he nijn tyhmäst toimittawat/ se häpiä pitä oleman ijancaickinen/ ja ei pidä unhotettaman.
Jer 20:12 JA nyt HERra Zebaoth/ sinä joca coettelet wanhurscan/ sinä tutkit munascuut ja sydämen/ anna minun nähdä costos heistä: sillä minä olen andanut sinun haldus minun asiani.
Jer 20:13 Weisatcat HErralle/ kijttäkät HERra/ joca autta köyhän henge pahain käsistä.
Jer 20:14 KIrottu olcon se päiwä/ jona minä syndynyt olen/ älkön se päiwä olco siunattu/ jona minun äitin

on minun synnyttänyt.
Jer 20:15 Kirottu olcon se joca minun Isälleni hywä sanomata toi/ ja sanoi: sinä olet saanut nuoren pojan/ ilahuttaxens händä.
Jer 20:16 Se mies olcon nijncuin ne Caupungit/ jotca HERra cukisti/ ja ei hän sitä catunut/ hän cuulcan huomeneltain pargun/ ja puolipäiwänä surun.
Jer 20:17 Ettes sijs tappanut minua äitini cohdusa/ että minun äitin olis ollut minun hautan/ ja hänen cohtuns olis ijancaickisest candawa ollut.
Jer 20:18 Mixi minä sijs olen äitini cohdusta tullut/ että minun sencaltaista tusca ja sydämen surua näkemän pitä/ ja culuttaman minun päiwäni häpiäll.

Vers. 1. Pashur) Tule sijtä sanasta Pas/ se on/ lewe: Hur/ se on/ walke.
V. 3. Magurixi) se on/ pelco: Nijn käändä Jeremia Papin nimen/ nijncuin hän tahdois sano: ei sinun pidä oleman nijn lewiän ja walkian cuin sinun nimes anda myötä/ waan ymbärins sinua pitä oleman pelco ja hämmästys/ ja sinun ymbärilläs pitä oleman mustuutta ja ahtautta kyllä.
V. 7. Yllyttänyt) Ei johonguhun syndijn/ eli erhetyxeen/ waan mielistymän saarnawircaan: sillä ei hän olis usconut/ että saarnamises piti oleman nijn suuri waiwa. Ja Propheta cadzo tacaperin cap. $ 1:6. cusa hän estele idziäns/ ja HErra saatta hänen cuitengin propheteraman. Cadzo Esa. 64:17.
V. 12. Anna minun nähdä) Sup. $ 11:20.

XXI. Lucu.

CUningas Zedechia lähettä kysymän Prophetalda/ jos HERra tahto autta Caupungita/ eli ei/ v. 1.
Jeremia wasta HErran tahtowan myös idze sotia händä wastan/ näljällä/ rutolla ja miecalla/ ja mitä jääpä on/ tahto hän anda Chaldealaisten käsijn/ että heidän pitä fangina Babelijn wietämän/ v. 3.
neuwo heitä mielistymän/ että he hengens pidäisit/ v. 8.
ja mana heitä wielä oikeutta woimasa pitämän/ ettei HErra heitä peräti culutais nijncuin tuli/ v. 11.

Jer 21:1 TÄmä on se sana joca tapahdui HERralda Jeremialle/ cosca Cuningas Zedechia lähetti hänen tygöns Pashurin Malchian pojan/ ja Zephanian Maesejan Papin pojan/ ja andoi hänelle sano:
Jer 21:2 Kysys HERralle meidän puolestam: sillä NebucadNezar Babelin Cuningas soti meitä wastan/ että HERra tahdois sijs meille tehdä caickein ihmettens jälken/ että hän menis pois meidän tyköäm.
Jer 21:3 Jeremia sanoi heille: näitä sanocat Zedechialle.

Jer 21:4 Näin sano HERra Israelin Jumala: cadzo/ minä tahdon käändä ne aset tacaperin/ cuin te käsisänne pitelette/ joilla te soditte Babelin Cuningasta wastan/ ja Chaldealaisia wastan/ jotca teidän muurin ymbärins pijrittänet owat/ ja tahdon heitä coota keskelle Caupungita cocoon.
Jer 21:5 Ja minä tahdon tapella teitä wastan ojetulla kädellä/ wäkewällä käsiwarrella/ suurella wihalla/ julmudella ja armottomudella.
Jer 21:6 Ja tahdon lyödä tämän Caupungin asuwaisia/ sekä Canssa että carja/ nijn että heidän pitä cuoleman suureen rutton.
Jer 21:7 Ja sijtte/ sano HERra/ tahdon minä anda Zedechian Judan Cuningan/ palwelioinens ja Canssoinens/ jotca tähän Caupungijn rutolda/ miecalda ja näljäldä jäänet owat/ NebucadNezarin Babelin Cuningan käsijn/ ja heidän wihollisens käsijn/ ja nijden käsijn jotca seisowat heidän hengens perän/ että hänen pitä lyömän heitä miecan terällä/ ettei sijnä yhtän säästetä/ eikä armo eli laupiutta pidä oleman.
Jer 21:8 JA sanos tälle Canssalle: näin sano HErra: Cadzo/ minä panen teidän eteen elämän tien ja cuoleman tien.
Jer 21:9 Joca täsä Caupungis on/ hänen pitä cuoleman mieckan/ nälkän ja rutton: mutta joca lähte ulos ja pakene Chaldealaisten tygö/ jotca teitä pijrittäwät/ se saa elä ja pitä hengens nijncuin saalin.
Jer 21:10 Sillä minä olen asettanut minun caswoni tätä Caupungita wastan/ onnettomudexi ja en hywäxi/ sano HErra: hänen pitä Babelin Cuningan haldun annettaman/ että hän poltais hänen tulella.
Jer 21:11 JA cuulcat HERran sana/ te Judan Cuningan huonesta.
Jer 21:12 Sinä Dawidin huone/ näitä sano HERra: pitäkät duomio amulla/ ja pelastacat wäkiwallaisen käsist surullinen/ ettei minun julmuden waellais nijncuin tuli/ ja palais/ nijn ettei sitä yxikän sammutta taida/ teidän pahan menon tähden.
Jer 21:13 Cadzo/ sano HERra: Minä sanon sinulle joca asut laxoisa/ mäjillä ja tasaisilla kedoilla/ ja sanot: cuca tahto carata meidän päällem/ eli tulla meidän linnoijm?
Jer 21:14 Minä tahdon edzitellä teitä/ sano HERra/ teidän töiden hedelmän jälken/ minä tahdon tulen sytyttä teidän medzään/ culuttaman caickia cuin sijnä ymbärillä on.

Vers. 2. NebucadNezar) Tämä myös cudzutan usein NebucadRezarixi.

XXII. Lucu.

JEremia neuwo Cuningast ja hänen Canssans pitämän Lakia ja oikeutta woimas/ etc. $ nijn HERra tahto holhota heitä että heidän waldacundans on pysywäinen/ v. 3.

muutoin uhca hän heitä cadotta/ v. 5.
Ennusta Sallumit Josian poica wastan/ ettei hänen pidä cotia tuleman wihollisen maalda/ josa hän fangina oli/ v. 10.
nijn myös Cuningas Jojachimi wastan/ ja hänen ahneuttans ja wäkiwaldans/ joca pitä riepoiteldaman ulos Jerusalemist/ ja saaman Asin hautamisen/ v. 13.
ja wijmein Cuningas Jechaniat wastan/ joca piti fangina wietämän Babelijn ja oleman siellä ylöncadzottuna/ eikä yhtän hänen siemenestäns pidä tuleman hallituxeen/ v. 14.

Jer 22:1 NÄitä sano HERra: mene alas Judan Cuningan huonesen/ ja puhu siellä nämät sanat/ ja sano:
Jer 22:2 Cuule HERran sana/ sinä Judan Cuningas/ joca istut Dawidin istuimella/ sekä sinä että sinun palwelias/ ja sinun Canssas/ jotca tästä portista käytte.
Jer 22:3 Näin sano HErra: pitäkät Laki ja oikeus/ ja auttacat surullista wäkiwaldaisen kädestä/ ja älkät waiwatco muucalaista/ orwoja ja leskiä/ ja älkät kellengän tehkö wääryttä/ ja älkät täsä paicas wuodattaco wiatoinda werta.
Jer 22:4 Jos te näitä teette/ nijn pitä Cuningat/ jotca Dawidin istuimella istuwat/ tämän huonen portista menemän sisälle/ sekä waunuilla että orehilla/ palwelioinens ja Canssoinens.
Jer 22:5 Mutta jollet te näitä cuule/ nijn olen minä idzelläni wannonut/ sano HERra/ tämä huone pitä cukistettaman.
Jer 22:6 Sillä näin sano HERra Judan Cuningan huoneista: Gilead sinä olet minulle pää Libanonis/ mitämax/ minä tahdon sinun tehdä kylmille/ ja laitan Caupungit oleman ilman asujamita:
Jer 22:7 Sillä minä olen määrännyt sinulle häwittäjän/ cungin heidän asettens cansa/ nijden pitä hackaman maahan sinun walitut Cedris ja heittämän tuleen.
Jer 22:8 Nijn pitä monda pacanata lähtemän tästä Caupungist/ ja sanoman keskenäns: mixi on HERra näin tehnyt tälle suurelle Caupungille?
Jer 22:9 Ja pitä wastattaman: että he heidän HErrans Jumalans lijton hyljännet owat/ ja cumartanet muita jumalita/ ja palwellet nijtä.
Jer 22:10 ÄLkät itkekö cuolluita/ älkät myös sureco heitä/ waan itkekät sitä cuin mene pois/ ja ei pidä ikänäns palajaman Isäns maata näkemän.
Jer 22:11 Sillä näin sano HERra Sallumist Josian Judan Cuningan pojast/ joca Isäns Josian sias on Cuningas/ ja on lähtenyt tästä siasta: waan ei hänen pidä tähän palajaman.
Jer 22:12 Mutta pitä cuoleman sijnä/ johonga hän fangixi wiety on/ ja ei saa tätä maata enämbi nähdä.

Jer 22:13 WOi sitä joca ei wanhurscaudella huonettans rakenna/ waan sioitta cotons wäärydellä: joca anda lähimmäisens ilman mitän työtä tehdä/ ja ei anna hänelle palckans:
Jer 22:14 Waan ajattele: minä tahdon rakenda minulleni suuren huonen/ ja awaron salin: ja anda hacata ackunat sijhen/ ja caaritta sen Cedreillä/ ja tehdä sen punaisexi.
Jer 22:15 Ajatteletcostas Cuningas olla/ ettäs coreilet Cedreillä? Eikö Isäs ole myös syönyt ja juonut/ ja pysyi cuitengin Laisa ja oikeudesa/ ja menestyi?
Jer 22:16 Hän autti waiwaista ja köyhä oikeuteen/ ja se menestyi hänelle hywin/ eikö se ole oikein tuta minua? sano HERra.
Jer 22:17 Mutta sinun silmäs ja sydämes ei nijn ole/ waan on ahneuteen/ wuodattaxens wiatoinda werta/ ja tehdäxens wäkiwalda ja wääryttä.
Jer 22:18 Sentähden sano HERra/ Jojachimist Josian Judan Cuningan pojasta: ei händä pidä itkettämän/ sanoden: woi weljen/ woi sisaren: ei händä pidä itkettämän/ sanoden: woi herra/ woi cuuluisa mies:
Jer 22:19 Hän pitä haudattaman nijncuin Asi/ riepoitettaman ja wetkättämän Jerusalemin portin eteen.
Jer 22:20 Ja mene myös nyt Libanonijn ja huuda/ ja anna sinus cuulla Basanis/ ja huuda Abarimista: sillä caicki sinun racastajas owat surkiast surmatut.
Jer 22:21 Minä olen ennen sinulle sanonut sen/ cuin sinun wielä myöden käwi: mutta sinä sanoit: en minä tahdo cuulla. Juuri näin olet sinä tehnyt caiken sinun ikäs/ ettes ole cuullut minun ändäni.
Jer 22:22 Tuuli aja pois caicki sinun paimenes/ ja caicki sinun racastajas menewät fangixi/ sijnä pitä sinua sijtte syljettämän/ ja häpiään tuleman caiken sinun pahudes tähden.
Jer 22:23 Sinä joca nyt asut Libanonis ja siellä pesä pidät Cedrisä/ cuinga caunist sinun pitä cadzoman/ cosca tusca ja kipu sinulle tule/ nijncuin lapsen waiwas.
Jer 22:24 NIjn totta cuin minä elän/ sano HErra: jos Jechonia Jojachimin Judan Cuningan poica/ olis sinetti sormus minun oikiasa kädesäni/ nijn minä sijttekin wielä rewäisisin sinun sijtä pois.
Jer 22:25 Ja andaisin sinun heidän käsijns/ jotca seisowat sinun henges perän/ ja joitas pelkät/ nimittäin/ NebucadNezarin Babelin Cuningan käsijn/ ja Chaldealaisten käsijn:
Jer 22:26 Ja tahdon aja sinun/ ja sinun äitis cuin sinun synnyttänyt on/ toiseen maahan/ joca ei teidän Isänne maa ole/ ja siellä pitä teidän cuoleman.
Jer 22:27 Ja sijhen maahan josa he mielelläns olisit/ ei pidä heidän palajaman.
Jer 22:28 Mikä wiheljäinen/ ylöncadzottu ja hyljätty mies on Chania? kelwotoin astia. Woi mixi on hän ynnä hänen siemenens cansa ajettu pois/ ja tundemattoman maahan hyljätty?
Jer 22:29 O maa/ maa/ maa/ cuule HERran sana.

Jer 22:30 Näitä sano HERra: kirjoittacat tämä mies lapsittomaxi/ onnettomaxi/ caickena hänen elinaicanans.
Jer 22:31 Sillä ei hänellä pidä onne oleman/ että jocu hänen siemenestäns istu Dawidin istuimella/ eikä enä Judat hallidze.

Vers. 11. Sallumist) Tämä cudzutan myös Joahas joca tuli Cuningaxi cohta Josian jälken/ ja sijtte otettin fangixi Pharao Necholda Egyptin Cuningalda/ 4. Reg. $ 23:31. 2. Par. $ 36:1.
V. 31. Woi sitä) Oppican täsä ne wisust/ jotca cocowat raha wäärydellä lähimmäiseldäns ja waiwawat heidän alimmaisians tottumattomilla päiwätöillä ja tegoilla/ raketaxens heillens caunita huoneita ja asuinsioja/ eli muutoin ylönpaldisuteen käyttäwät ja tuhlawat.
V. 18. Jojachimist) Lue hänestä 4. Reg. $ 23:36. 2. Chron. $ 36:5.
V. 24. Jechonia) Tämä myös cudzutan Jojachinixi. Hänen Historians on kirjoitettu 4. Reg. $ 34:10. 2. Chron. $ 36:9.

XXIII. Lucu.

PRopheta toru Jumalan Canssan paimenita/ jotca hajotit laumans/ ja uhca/ että HERra on heitä rangaisewa/ v. 1.
ja on sijtte cocowa Canssans caikista maacunnista/ ja on heille andawa uscollisia paimenita heidän siaans/ v. 3.
Silloin tahto hän herättä Dawidille wanhurscauden hedelmän/ joca on Cuningas olewa/ ja pitä cudzuttaman: HERra meidän wanhurscaudem/ v. 5.
Nuhtele sijtte Prophetain wicoja ja paha elämätä/ v. 11.
heidän väärä oppians ja petostans/ v. 16.
että he juoxit cudzumata/ ja saarnaisit walheita HERran nimeen/ v. 21.
uhca heitä rangaistuxella/ v. 30.
erinomattain/ että he cudzuit pilcaten HERran sanan/ HERran cuormaxi/ v. 33.

Jer 23:1 WOi teitä paimenet/ jotca turmelette ja hajotatte minun laituimeni lauman/ sano HErra.
Jer 23:2 Sentähden/ sano HERra Israelin Jumala nijstä paimenista/ jotca minun Canssani caidzewat: te oletta hajottanet minun laumani ja ajanet pois/ ja etten edzinet händä/ cadzo/ minä tahdon edziä teitä teidän pahan elämänne tähden/ sano HERra.
Jer 23:3 Ja minä tahdon coota tähtet minun laumastani caikista maacunnista/ joihin minä heidän ajanut

olen/ ja tahdon saatta heitä cotia jällens heidän huonesens/ että he caswawat ja enänewät.
Jer 23:4 Ja minä tahdon panna heille paimenet/ jotca heitä pitä caidzeman/ ettei heidän enä pidä pelkämän eli wapiseman/ eikä heitä pidä ahdistettaman/ sano HERra.
Jer 23:5 CAdzo se aica tule/ sano HERra/ että minä herätän Dawidille wanhurscauden hedelmän/ joca on Cuningaxi tulewa/ ja on hywin hallidzewa/ ja toimittawa oikeuden ja wanhurscauden maan päällä.
Jer 23:6 Silloin Judat autetan/ ja Israel asu surutoinna/ ja tämä on hänen nimens olewa cuin hän cudzutan: HERra meidän wanhurscaudem.
Jer 23:7 Sentähden cadzo/ se aica tule/ sano HErra/ ettei heidän pidä enä sanoman: nijn totta cuin HErra elä/ joca Israelin lapset johdatti Egyptin maalda.
Jer 23:8 Mutta/ nijn totta cuin HErra elä/ joca Israelin huonen siemenen toi ulos ja johdatti pohjaisesta maasta/ ja caikista maacunnista/ joihin minä heidän ajanut olin/ nijn että he nyt saawat asua omasa maasans. Prophetaita wastan.
Jer 23:9 MInun sydämen tahto haljeta minusa/ caicki minun luuni wapisewat/ minä olen nijncuin juopunut mies/ ja nijncuin se joca wijnasta horju/ HErran edes/ ja hänen pyhäin sanains edes.
Jer 23:10 Että maa on nijn täynäns huorintekiöitä/ että maa nijn surkia on/ että hän kirottu on/ ja kedot medzisä cuiwuwat/ ja heidän elämäns on paha/ ja ei heidän hallituxens mitän kelpa.
Jer 23:11 Sillä sekä Prophetat että Papit owat pahanelkiset/ ja minä löydän heidän pahudens minun huonesani/ sano HERra.
Jer 23:12 Sentähden on heidän tiens nijncuin liucastus pimiäsä/ josa heidän pitä liwistelemän ja langeman: sillä minä tahdon anda tulla heille onnettomuden/ heidän curituswuotenans/ sano HERra.
Jer 23:13 Samarian Prophetais olen minä nähnyt hulluden: sillä he propheteraisit Baalin cautta/ ja hucuttelit minun Canssani Israelin.
Jer 23:14 Mutta Jerusalemin Prophetais näen minä cauhistuxen/ cuinga he huorin tekewät/ ja walhesa waeldawat/ ja wahwistawat pahoja/ ettei yhdengän pidäis pahudestans käändymän/ he owat caicki minun edesäni nijncuin Sodoma/ ja sen asuwaiset nijncuin Gomorra.
Jer 23:15 Sentähden sano HERra Zebaoth Prophetaista näin: cadzo/ minä tahdon syöttä heitä coiruoholla/ ja anda heidän sappe juoda: sillä Jerusalemin Prophetaista tule ulcocullaisus coco maalle.
Jer 23:16 ÄLkät cuulco Prophetain sanoja/ jotca teille ennustawat/ he pettäwät teidän: sillä he saarnawat heidän sydämens näkyjä/ mutta ei HERran suusta.
Jer 23:17 He sanowat nijlle jotca minua pilckawat: HERra on sen sanonut: teille käy hywin/ ja caikille nijlle jotca waeldawat heidän sydämens ajatusten jälken/ sanowat he: ei yxikän onnettomus tule teidän päällen:

Jer 23:18 Sillä cuca on HErran neuwos ollut/ joca hänen sanans nähnyt ja cuullut on? cuca cuuldeli ja cuuli hänen sanans?
Jer 23:19 Cadzo/ HERran tuuli on julmuden cansa tulewa/ ja hirmuinen ilma on langewa jumalattomain pään päälle.
Jer 23:20 Ei HErran wiha lacka/ sijhenasti cuin hän teke ja täyttä sen joca hänen mielesäns oli/ tästälähin pitä teidän sen kyllä ymmärtämän.
Jer 23:21 En minä lähettänyt Prophetaita/ cuitengin he juoxit/ en minä puhunut heille/ cuitengin he ennustit.
Jer 23:22 Sillä jos he olisit pysynet minun neuwosani/ ja olisit saarnannet Canssalleni minun sanani/ nijn he olisit heidän käändänet pahasta menostans ja elämästäns.
Jer 23:23 Engö minä ole Jumala/ joca läsnä olen/ sano HERra/ ja en ole se Jumala joca caucana on?
Jer 23:24 Luuletcos että jocu taita hänens nijn salaisest kätke/ etten minä händä näe? sano HERra: engö minä se ole/ joca täytän taiwan ja maan? sano HERra.
Jer 23:25 MInä cuulen että Prophetat saarnawat ja ennustawat walhetta minun nimeeni/ ja sanowat: minä näin unda/ minä näin unda.
Jer 23:26 Cosca sijs Prophetat tahtowat lacata/ ne jotca walhetta ennustawat? ja ennustawat oman sydämens petoxia:
Jer 23:27 Ja tahtowat että minun Canssan pidäis unhottaman minun nimeni heidän uneins tähden/ joita he toinen toisellens saarnawat/ nijncuin heidän Isänskin unhotit minun nimeni Baalin tähden.
Jer 23:28 Propheta/ jolla unia on/ hän saarnatcan unia: mutta jolla on minun sanan/ hän saarnatcan minun sanani oikein: mitä acanat owat nisuen suhten? sano HERra.
Jer 23:29 Eikö minun sanan ole nijncuin tuli/ sano HERra/ ja nijncuin wasara joca wuoren murenda?
Jer 23:30 Sentähden cadzo/ minä tahdon tehdä nijtä Prophetaita wastan/ sano HERra/ jotca minun sanani toinen toiseldans warastawat.
Jer 23:31 Cadzo/ minä tahdon nijtä Prophetaita wastan tehdä/ sano HERra/ jotca omia puheitans puhuwat/ ja sanowat: hän on sen sanonut.
Jer 23:32 Cadzo/ minä tahdon tehdä nijtä wastan/ jotca pettäwäisiä unia ennustawat/ sano HERra/ ja saarnawat nijtä/ wietellen minun Canssani heidän walheillans ja turhilla jutuillans/ waicka en minä ole heitä lähettänyt engä käskenyt/ ei myös he tälle Canssalle ole hyödylliset/ sano HERra.
Jer 23:33 JOs tämä Canssa/ eli jocu Propheta/ taicka Pappi kysy sinulle/ ja sano: cuca on HERran cuorma? nijn sinun pitä wastaman heille: mikä cuorma se on? Minä tahdon heittä teidän pois/ sano HERra.
Jer 23:34 Ja jos jocu Propheta/ taicka Pappi/ elickä Canssa on sanowa: tämä on HERran cuorma: sitä

tahdon minä curitta/ ja hänen huonettans.
Jer 23:35 Mutta näin pitä cungin puhuman toisellens/ ja sanoman keskenäns: mitä HERra wasta? ja mitä HERRA sano? ja/ älkät sitä enä cudzuco HERran cuormaxi:
Jer 23:36 Sillä cullekin pitä oma sanans oleman cuormaxi/ että te nijn eläwän Jumalan/ HErran Zebaothin/ meidän Jumalam sanan käännätte.
Jer 23:37 Sentähden pitä teidän sanoman Prophetalle näin: mitä HErra wasta? ja/ mitä HERra sano?
Jer 23:38 Että te sanotta HErran cuorma: sentähden sano HERra näin: että te cudzutta sanan HErran cuormaxi/ ja minä olen lähettänyt teidän tygön/ ja andanut sano/ ettei teidän pitänyt sitä cudzuman HERran cuormaxi.
Jer 23:39 Cadzo/ minä tahdon teidän otta pois/ ja heittä teitä pois/ ynnä Caupungin cansa/ jonga minä teille/ ja teidän Isillen andanut olen/ minun caswoini edest:
Jer 23:40 Ja tahdon saatta teitä ijancaickisexi pilcaxi ja ijancaickisexi häpiäxi/ jota ei ikänäns pidä unhotettaman.

Vers. 4. Panna heille Paimenet) Nämät owat pyhät Apostolit/ ja heidän opetuslapsens.
V. 5. etc. $ Sijtä lue Luth. Tom. $ 5. Witteb. Germ. pag. $ 301.
V. 6. Meidän wanhurscaudem) Nijn cudzutan Christus/ Esa. 53:11. 1. Cor. 1:30. 2. Cor. 5:21.
V. 14. walhesa waeldawat) Sup. $ 2:8.
V. 15. Ulcocullaisus) se on/ petollinen pyhys ja uscottomus.
V. 22. Nijn he olisit käändänet) Jumalan sana käändä ja ojenda: caicki muu opetus wiettele.
V. 23. Läsnä) se on/ he owat nijn suruttomat ja ylpiät/ cuin en minä näkis heidän petollist oppians.
V. 25. Saarnawat walhetta) Sup. $ 2:8.
V. 28. Hän saarnatcan unia) se on/ hän andacon olla minun nimeni/ ja älkän sanoco/ mitä hän unesa näke/ että se on minun sanani.
V. 30. Jotca minun sanani toinen toiseldans warastawat) se on/ petollisest selittäwät/ jolla he warastawat Canssalda pois oikian sanan.
V. 33. Cuorma) He cudzuit Prophetain sanat pilcalla cuormaxi/ ja pidit Jeremian tyhmänä.
V. 36. Eläwän Jumalan) Hebreas on/ eläwäin Jumalain/ nijncuin he olisit usiammat/ ja cuitengin yxi on HERra Zebaoth/ että sijtä ymmärrettäisin colme personat olewan Jumaludes.

XXIV. Lucu.

JEremia ilmoitta että HERra oli näyttänyt hänelle caxi coria/ yhden täynnä hywiä ficunoita/ ja toisen pahoja/ jotca ei kelwannet syödä/ v. 1.
jonga näyn HERra idze on selittänyt/ nimittäin/ että hän on armahtawa. C. Jechoniata ja caickia nijtä/ jotca mielelläns menit Babelin fangeuteen/ ja tahto autta heitä cotia jällens/ v. 4.
mutta C. Zedechian ja muut jotca ei mielistynet hänen cansans/ tahto hän hucutta näljällä/ rutolla/ ja miecalla/ v. 8.

Jer 24:1 CAdzo/ HERra osotti minulle caxi ficuna coria/ pandua HERran Templin eteen (sijttecuin NebucadNezar Babelin Cuningas oli wienyt pois Jechonian Jojachimin pojan Judan Cuningan/ ja Judan päämiehet ja sepät Babelijn)
Jer 24:2 Yhdesä corisa oli aiwa hywät ficunat/ nijncuin ensin kypsynet ficunat owat: mutta toises coris olit aiwa pahat ficunat/ nijn ettei nijtä taittu syödä/ että he olit nijn pahat.
Jer 24:3 Ja HERra sanoi minulle: Jeremia/ mitäs näet? minä sanoin: ficunita: hywät ficunat owat aiwa hywät/ ja pahat owat aiwa pahat/ ettei nijtä taita syödä nijn pahat he owat.
Jer 24:4 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Jer 24:5 Näitä sano HERra Israelin Jumala: nijncuin nämät ficunat owat hywät: nijn minä tahdon myös armollisest corjata Judan fangeja/ jotca minä tästä Caupungist olen lähettänyt Chaldean maalle:
Jer 24:6 Ja tahdon armollisest cadzo heidän puoleens/ ja tahdon tuoda heitä tähän maahan jällens/ ja tahdon raketa heitä ja en lyödä maahan: minä tahdon heitä istutta ja en repiä ylös.
Jer 24:7 Ja tahdon anda heille sydämen että he minun tundewat/ että minä olen HERra/ ja he owat minun Canssan/ ja minä tahdon olla heidän Jumalans: sillä heidän pitä caikest heidän sydämestäns minun tygöni idzens käändämän.
Jer 24:8 Mutta nijncuin pahat ficunat owat pahat/ ettei cucan nijtä syödä taida/ sano HERra: nijn tahdon minä myös hyljätä Zedechian Judan Cuningan/ nijn myös hänen päämiehens/ ja mitä Jerusalemin jäänyt on/ ja jotca Egyptis asuwat.
Jer 24:9 Minä tahdon saatta heille onnettomuden/ ja en tahdo anda heidän olla josacusa waldacunnas maan päällä/ nijn että heidän pitä häpiään tuleman/ sanan parrexi/ jutuxi ja kirouxexi jocapaicas/ cuhunga minä heidän poisajawa olen/
Jer 24:10 ja tahdon lähettä miecan/ näljän ja ruton heidän secaans/ sijhenasti cuin heidän pitä maasta huckuman/ jonga minä heille ja heidän Isillens andanut olen.

Vers. 1. Jechania) ja

V. 8. Zedechia) Lue Historia 4. Reg. $ 24. ja 25.
V. 7. Caikest heidän sydämestäns) Cadzo Deut. $ 6:5. cap. $ 30:6.

XXV. Lucu.

PRopheta walitta/ että hän oli nijncauwan saarnannut hänen Canssans edes/ nijn myös muut Prophetat/ mutta ei he cuitengan idzens parandanet v. 1.
sentähden on HERra käskenyt hänen heille sano/ että hän tahto anda Cuningas NebucadNezarin häwittä heidän maans/ ja wiedä heitä fangixi Babelijn 70. ajastajaxi/ v. 8.
mutta sijtte oli hän curittawa Babelin Cuningast/ v. 12.
ja nijn oli HERra andawa tulla caiken maan päälle/ sen cuin Jeremia ennustanut oli/ v. 13.
ja merkixi käske hän hänen otta näysä calkin hänen kädestäns/ ja juoda caickein waldacundain tygö/ että heidän totisest sijtä saaman pitä/ v. 15.
sillä jos ei HErra armahda oma Canssans/ älkön myös muut häneldä armo toiwoco/ v. 28.

Jer 25:1 TÄmä on se sana joca tapahdui Jeremialle/ coco Judan Canssasta/ neljändenä Jojachimin Josian pojan Judan Cuningan wuotena/
Jer 25:2 (Joca oli ensimäinen NebucadNezarin Babelin Cuningan wuosi) jonga myös Propheta Jeremia puhui caikelle Judan Canssalle/ ja caikille Jerusalemin asuwaisille/ ja sanoi:
Jer 25:3 HERran sana on tapahtunut minulle/ colmannest toistakymmenest Josian Amonin pojan Judan Cuningan wuodesta/ tähän päiwän asti/ ja minä olen sitä colme ajastaica colmattakymmendä teille ahkerast saarnannut/ waan et te coscan tahtonet cuulla.
Jer 25:4 Nijn on myös HERra lähettänyt teidän tygön caicki hänen palwelians Prophetat juuri ahkerast/ mutta et te cuullet heitä/ etkä callistanet corwian cuuleman/ cosca hän sanoi:
Jer 25:5 Käändäkät teitän cukin pahalda tieldäns/ ja teidän pahasta menostan/ nijn teidän pitä pysymän sijnä maasa/ jonga HERra teille ja teidän Isillen andanut on ijancaickisest.
Jer 25:6 Älkät muita jumalita seuratco/ nijn että te palwelette ja cumarratte heitä/ ettet te minua teidän kätten töillä wihoitais/ ja minä teillen cowan onnen saattaisin.
Jer 25:7 Mutta et te tahtonet cuulla minua/ sano HERra/ että te minun cummingin wihoititte teidän kätten töillä/ teidän omaxi onnettomudexen.
Jer 25:8 Sentähden sano HERra Zebaoth: ettet te cuullet minun sanojani/ cadzo/ nijn minä tahdon lähettä ja anda tulla caicki Canssat pohjaisesta/ sano HErra/ ja minun palwelian NebucadNezarin Babelin Cuningan/

Jer 25:9 Ja tahdon tuoda heidän tälle maalle/ nijden päälle jotca sijnä asuwat/ ja caiken tämän Canssan päälle/ cuin täsä ymbäristöllä on/ ja tahdon anda heidän haascaxi ja häwityxexi/ ja tahdon tehdä heitä häwäistyxexi/ ja ijancaickisexi autioxi.
Jer 25:10 Ja tahdon heildä otta pois caiken ilon wirren/ yljän ja morsiamen änen/ myllyn änen ja kyntilän walituxen.
Jer 25:11 Että caicki tämä maa pitä kylmillä ja häwitettynä oleman. Ja nämät Canssat pitä Babelin Cuningasta palweleman seidzemenkymmendä ajastaica.
Jer 25:12 COsca ne seidzemenkymmendä wuotta culunet owat/ nijn minä tahdon costa Babelin Cuningalle/ sano HERra/ heidän pahain tecoins tähden/ sijhen myös Chaldealaisten maalle/ ja tahdon tehdä ijancaickisexi autioxi.
Jer 25:13 Cadzo/ näin minä tahdon anda tulla tämän maan päälle caicki minun sanani/ cuin minä olen puhunut händä wastan/ nimittäin/ caiken sen cuin Ramatus on kirjoitettu/ jota Jeremia caikelle Canssalle on ennustanut.
Jer 25:14 Ja heidän pitä myös palweleman/ waicka he woimallinen Canssa ja waldiat Cuningat owat. Näin tahdon minä maxa heille heidän ansions jälken/ ja heidän kättens tecoin jälken.
Jer 25:15 SIllä näin sano HERra Israelin Jumala minulle: ota tämä wijnamalja minun kädestäni täynäns wiha/ ja caada sijtä caikille Canssoille/ joiden tygö minä sinun lähetän.
Jer 25:16 Että he joisit/ horjuisit ja hocarixi tulisit miecan edes/ jonga minä heidän secaans tahdon lähettä.
Jer 25:17 Ja minä otin maljan HERran kädestä/ ja caadin caikille Canssoille/ joiden tygö HERra minun lähetti/
Jer 25:18 Nimittäin/ Jerusalemille/ Judan Caupungeille/ hänen Cuningaillens/ ja Försteillens/ että heidän pitä kylmillä ja cukistettuna oleman/ ja pitä oleman pilckana/ ja kirousna/ nijncuin tänäpän on.
Jer 25:19 Sijtte Pharaolle Egyptin Cuningalle/ palwelioinens/ Ruhtinoinens ja Canssoinens/
Jer 25:20 Caikille maille etelän päin/ caikille Cuningaille Uzin maalla/ caikille Cuningaille Palestinan maalla/ Achalonin/ Gazan/ Acharonin ja Asdodin jäänyitten cansa.
Jer 25:21 Edomitereille/ Moabitereille/ Ammonitereille/
Jer 25:22 Caikille Tyrin Cuningaille/ caikille Sidonin Cuningaille/ luotoin Cuningaille sillä puolen merta/
Jer 25:23 Dedanille/ Themalle/ Busille ja caikille culmis asuwaisille/
Jer 25:24 Caikille Arabian Cuningaille/ caikille etelän Cuningaille/ jotca corwesa asuwat.
Jer 25:25 Caikille Simrin Cuningaille/ caikille Cuningaille Elamis/ caikille Cuningaille Madais.
Jer 25:26 Caikille Cuningaille pohjaises/ sekä läsnä että caucana toinen toisens cansa/ ja caikille Cuningaille

maan päälle/ jotca maan pijrin päällä owat/ ja Cuningas Sesachin pitä juoman näiden perän.
Jer 25:27 Ja sano heille: näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: juocat ja juopucat/ oxendat ja langetcat/ ja et te taida nosta miecan edestä/ jonga minä teidän secaan lähettä tahdon.
Jer 25:28 Ja jollei he tahdo otta malja sinun kädestäs/ ja juoda/ nijn sano heille: juuri näin sano HERra Zebaoth: teidän pitä juoman:
Jer 25:29 Sillä cadzo/ sijnä Caupungis joca minun nimelläni nimitetty on/ rupen minä waiwaman: luulettaco että teidän pitä rangaisemata pääsemän? ei teidän pidä rangaisemata pääsemän: sillä minä cudzun miecan caickein nijden päälle jotca maalla asuwat/ sano HERra Zebaoth.
Jer 25:30 JA sinun pitä ennustaman heille caicki nämät sanat/ ja sano heille: HERra on räyskywä corkeudesta/ ja andawa cuulla jylinäns hänen pyhästä asuinsiastans/ hän on räyskywä hänen majastans/ hän weisa wirren/ nijncuin wijnan polkia/ caikista maan asuwaisista.
Jer 25:31 Jonga äni on cuuluwa maan ärijn: sillä HERra toimitta pacanat oikiuden eteen/ ja tahto duomita caiken lihan: jumalattomat anda hän miecan ala/ sano HERra.
Jer 25:32 Näitä sano HERra Zebaoth: cadzo/ waiwa tule toiselda Canssalda toiselle/ ja suuri ilma nouse maan siwusta.
Jer 25:33 Nijn pitä HERralda lyötyjä sinä päiwänä oleman toisesta maan ärestä toisen asti/ ei pidä heitä itkettämän eikä corjattaman eli haudattaman/ waan pitä oleman kedolla/ ja loaxi tuleman.
Jer 25:34 Parcucat nyt te paimenet/ huutacat ja wieritelkät teitän tuhwas te lauman waldiat: sillä aica on tullut teitä teurasta ja hajotta/ ja teidän pitä putoman ricki/ nijncuin callis astia.
Jer 25:35 Ja ei paimenden pidä taitaman paeta/ ja lauman waldiat ei pidä pääsemän pois.
Jer 25:36 Nijn pitä paimenet huutaman/ ja lauman waldiat surcutteleman/ että HERra on nijn häwittänyt heidän laituimens.
Jer 25:37 Ja heidän nijttuns/ jotca nijn caunit olit/ owat häwitetyt HERran julmalda wihalda.
Jer 25:38 Hän on hyljännyt hänen majans/ nijncuin nuori Lejoni/ ja heidän maans on nijn häwitetty häwittäjän wihalda/ ja hänen julmalda wihaldans.

Vers. 20. Uzin) se on se maacunda josa se jumalinen Hiob asui Edomin maalla. V. eod. $ Aschalonin/ Gazan/ Acharonin/ Asdodin etc. $) olit Philisterein Caupungit.
V. 23. Dedanille/ Themalle) olit Abrahamin lapset. Dedan Rethurast/ Gen. $ 25:3. Thema Hagarist. ibidem. $
V. 25. Buus oli Nahorist Abrahamin weljest/ Gen. $ 22:21. Joista näille maacunnille on heidän nimens. V.

eod. $ Nijsä maan ärisä) Owat Trogloditerit jotca cudzutan Egyptin Arabialaisixi/ sijnä culmas punaisen meren ja Egyptin wälillä.
V. 25. Simrin) se on osa rickast Arabiast/ ja näky heillä olewan nimi Simrast Abrahamin pojast/ josta puhutan/ Gen. $ 25:2. Plin. Nat. $ Hist. $ lib. $ 6. cap. $ 28. cudzu heitä Samraneos. V. eod. $ Elamis) se on/ Persia.
V. 26. Sesachin) se on Cuningas Babelis/ cuin taitan nähdä. Inf. $ 51:41.
V. 30. wirren) se on/ wiholliset pitä riemuidzeman/ että he nijn woittawat. V: 34. Paimenet) Ne owat pääruhtinat ja Herrat.
V. 36. Heidän laituimens) On heidän waldans/ jonga Babelin tyranni oli maahan cukistawa.

XXVI. Lucu.

HERra käske Jeremian ilmoitta Canssallens: että jollei he paranna heitäns/ nijn hän tahto tehdä Jerusalemille ja sen Templille nijncuin hän Silollengin tehnyt oli/ v. 1.
cosca Jeremia sijtä saarnais/ otit Papit ja Canssa hänen kijnni ja tahdoit tappa/ v. 7.
Judan pääruhtinat cannoit myös hänen päällens/ v. 10.
cosca Jeremia wastais edestäns/ ja sanoi HERran käskyst sitä saarnawans/ v. 12.
tahtowat muutamat händä Michan tawalla wapahta/ v. 17.
muutamat Urian tawalla tahdoit hänen tappa/ v. 20.
cuitengin hän pelastetan Ahichamin Saphanin pojan cautta/ ettei hän tapeta/ v. 24.

Jer 26:1 JOjachimin Josian pojan Judan Cuningan waldacunnan algusa/ tapahdui tämä sana HERralda/ ja sanoi:
Jer 26:2 Näitä sano HERra: mene cartanoon HERran huonen eteen/ ja saarna caickein Judan Caupungein edesä/ cuin tänne tulewat rucoileman/ HERran huonesa/ caicki ne sanat jotca minä sinulle käskenyt olen/ sanoaxes heille.
Jer 26:3 Ja älä mitän sijtä wähennä: jos he/ mitämax/ taitawat cuulla ja käändä heitäns/ cukin pahasta menostans/ että minäkin caduisin sitä paha/ cuin minä heille ajattelin tehdä/ heidän pahan menons tähden.
Jer 26:4 Ja sano heille: näitä sano HERra: jos et te minua cuule/ nijn että te waellatte minun Laisani/ jonga minä olen pannut teidän eteen.
Jer 26:5 Että te cuuletta minun palweliain Prophetain sanat/ jotca minä joca paickan teille lähettänyt olen/ ja et te cuitengan tahtonet cuulla.

Jer 26:6 Nijn tahdon minä tehdä tälle huonelle nijncuin Silolle/ ja tahdon tehdä tämän Caupungin caikille pacanoille maan päällä kirouxexi.
Jer 26:7 COsca Papit/ Prophetat ja caicki Canssa cuulit Jeremian sencaltaisita puheita puhuwan HERran huonesa:
Jer 26:8 Ja Jeremia oli lopettanut puhens/ caiken sen cuin HERra hänen käskenyt oli sanoa caikelle Canssalle: tartuit Papit häneen/ ja Prophetat/ ja caicki Canssa/ ja sanoit: sinun pitä cuoleman.
Jer 26:9 Mixi sinä tohdit ennusta HERran nimeen/ ja sanoa: nijn pitä tälle huonelle tapahtuman cuin Silollengin/ ja tämä Caupungi pitä nijn kylmille tuleman/ ettei sijnä kengän enä asu. Ja caicki Canssa cocondui HERran huonesa Jeremiat wastan.
Jer 26:10 COsca Judan Ruhtinat sen cuulit/ menit he Cuningan huonest HERran huonesen/ ja istuit HERran uden portin eteen.
Jer 26:11 Ja Papit ja Prophetat puhuit Ruhtinasten ja caickein Canssain edes/ ja sanoit: tämä on cuolemaan wiallinen: sillä hän on saarnannut tätä Caupungita wastan/ nijncuin te corwillan cuullet oletta.
Jer 26:12 Mutta Jeremia sanoi caikille Ruhtinaille ja caikelle Canssalle: HERra on minun lähettänyt caickia näitä cuin te cuullet oletta/ saarnaman tätä huonetta ja tätä Caupungita wastan.
Jer 26:13 Nijn parandacat nyt teidän menon ja olon/ cuulcat HERran teidän Jumalan ändä: nijn tahto myös HERra catua sitä paha/ cuin hän on puhunut teitä wastan.
Jer 26:14 Cadzo/ minä olen teidän käsisän/ tehkät minun cansani nijncuin teidän kelpa.
Jer 26:15 Cuitengin pitä teidän tietämän/ että jos te minun tapatte/ nijn te tuotatte wiattoman weren teidän päällen/ tämän Caupungin ja hänen asuwaistens päälle: sillä HERra on totisest minun lähettänyt teidän tygön/ puhuman näitä caickia teidän corwain edes.
Jer 26:16 Silloin sanoit Ruhtinat ja caicki Canssa Papeille ja Prophetaille: ei tämä ole wiallinen cuolemaan: sillä hän on puhunut meille HERran meidän Jumalamme nimeen.
Jer 26:17 Ja muutamat maan wanhimmista nousit ja puhuit caikelle joucolle Canssast/ ja sanoit:
Jer 26:18 Jehiskian Judan Cuningan aicana oli yxi Propheta nimeldä Micha Maresast/ hän puhui caikelle Judan Canssalle/ ja sanoi: Näitä sano HERra Zebaoth: Zion pitä kynnettämän nijncuin peldo/ ja Jerusalem pitä kiwiraunioxi tuleman/ ja HERran huonen mäki medzän corwexi.
Jer 26:19 Ei cuitengan Jehiskia Judan Cuningas/ ja coco Judan Canssa andanet händä tappa/ waan he pelkäisit HERra/ ja rucoilit andexi HERralda. Ja HERra catui sitä paha/ cuin hän oli puhunut heitä wastan/ sentähden me teemme aiwa pahoin meidän sielujamme wastan.
Jer 26:20 OLi myös yxi joca ennusti HERran nimeen/ Uria Semajan poica KirjathJearimist: hän ennusti tätä

Caupungita wastan/ ja tätä maacunda wastan/ nijncuin Jeremiakin.
Jer 26:21 Mutta cosca Cuningas Jojachim/ ja caicki hänen woimallisens ja waldamiehens cuulit hänen sanans/ tahdoi Cuningas anda hänen tappa.
Jer 26:22 Cosca Uria ymmärsi sen/ nijn hän pakeni ja meni Egyptijn. Mutta Cuningas Jojachim lähetti muutamat miehet Egyptijn/ ELNathanin Achborin pojan/ ja muita hänen cansans.
Jer 26:23 Ne toit Egyptist/ ja weit Cuningas Jojachimin eteen/ ja hän andoi hänen tappa miecalla/ ja andoi huonost haudata.
Jer 26:24 Nijn myös oli Ahikamin Saphanin pojan käsi Jeremian cansa/ ettei hän tullut Canssan käsijn/ tapetta.

XXVII. Lucu.

PRopheta kirjoitta/ cuinga HERra oli käskenyt hänen tehdä idzellens iken/ ja lähettä sen ymbäri asuwille Cuningaille/ että he ymmärräisit HERran tahtowan anda heidän olla Babelin Cuningan alla palweluxes/ v. 1.
sentähden ei pidä heidän cuuleman heidän Prophetaitans/ jotca heille toisin ennustawat/ v. 9.
sitä saarnais hän myäs Zedechian Judan Cuningan edes/ v. 12.
ja kieldä hänen cuulemast wääriä Prophetaita/ jotca toisin sanowat/ v. 14.
Nijn myös Pappein ja caiken Canssan tygö/ v. 16.
sillä NebucadNezar oli totisest tulewa/ ja wiepä pois mitä Jerusalemijn wielä jäänyt oli/ v. 19.

Jer 27:1 JOjachimin Josian pojan Judan Cuningan waldacunnan algusa/ tapahdui tämä sana HERralda Jeremialle/ ja sanoi:
Jer 27:2 Sen sano HERra minulle: tee sinulles ijes ja ripusta caulaas/
Jer 27:3 Ja lähetä Edomin Cuningalle/ Moabin Cuningalle/ Ammonin lasten Cuningalle/ Tyrin Cuningalle ja Sidonin Cuningalle/ nijden sanansaattajain cansa/ jotca olit tullet Zedechian Judan Cuningan tygö Jerusalemijn.
Jer 27:4 Ja käske että he sanowat heidän herroillens: näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: Näin pitä teidän sanoman teidän herroillen:
Jer 27:5 Minä olen tehnyt maan ja ihmisen/ ja eläimet jotca maan päällä owat/ minun suurella woimallani/ ja ojetulla käsiwarrellani/ ja annan sen kelle minä tahdon.
Jer 27:6 Mutta nyt olen minä andanut caicki nämät maacunnat minun palweliani NebucadNezarin Babelin Cuningan käteen/ ja olen myös andanut hänelle pedot maan päällä/ että heidän pitä händä palweleman.

Jer 27:7 Ja caicki Canssat pitä händä palweleman/ hänen poicans ja hänen poicans poica/ sijhenasti cuin hänengin maans aica tule: sillä monda Canssa ja suuret Cuningat pitä händä palweleman.
Jer 27:8 Waan se Canssa ja waldacunda/ joca ei tahdo palwella Babelin Cuningasta NebucadNezarita/ eikä anna niscans Babelin Cuningan iken ala/ tahdon minä curitta miecalla/ näljällä ja rutolla/ sano HERra/ sijhenasti että minä hucutan heidän hänen kättens cautta.
Jer 27:9 SEntähden älkät cuulco teidän Prophetaitan/ ennustaitan/ unen selittäitän/ päiwäin eroittaitan ja noitian/ jotca teille sanowat: ei teidän pidä palweleman Babelin Cuningasta:
Jer 27:10 Sillä he ennustawat teille walhetta/ että heidän pidäis teitä cauwas teidän maastan saattaman/ ja minä ajan silloin teitä ulos/ ja tahdon hucutta.
Jer 27:11 Sillä cuca Canssa cumarta caulans Babelin Cuningan iken ala/ ja palwele händä/ ne tahdon minä anda olla heidän maasans/ että he sitä saawat nautita/ ja sijnä asua/ sano HERra.
Jer 27:12 JA minä puhuin caicki nämät Zedechialle Judan Cuningalle/ ja sanoin: cumartacat teidän caulan Babelin Cuningan iken ala/ ja palwelcat händä ja hänen Canssans/ nijn te saatte elä.
Jer 27:13 Mixi te tahdotta cuolla/ sinä ja sinun Canssas/ miecalla/ näljällä ja rutolla? nijncuin HERra on sijtä Canssast sanonut/ joca ei Babelin Cuningast palwella tahdo.
Jer 27:14 Sentähden älkät cuulco nijden Prophetain sanoja/ jotca teille sanowat: ei teidän pidä Babelin Cuningast palweleman: sillä he ennustawat teille walhetta/ ja en minä ole heitä lähettänyt/ sano HERra.
Jer 27:15 Waan he ennustawat walhetta minun nimeeni/ että minä ajaisin teitä ulos/ ja te huckuisit ynnä Prophetain cansa/ jotca teille ennustawat.
Jer 27:16 Ja Papeille ja caikelle tälle Canssalle puhuin minä/ ja sanoin: näitä sano HERra: älkät cuulco teidän Prophetain sanoja/ jotca teille ennustawat/ ja sanowat: cadzo/ HERran huonen astiat tulewat nyt cohta jällens Babelist: sillä he ennustawat teille walhetta.
Jer 27:17 Älkät heitä cuulco/ waan palwelcat Babelin Cuningast/ nijn te saatte elä/ mixi pidäis tämän Caupungin kylmille tuleman?
Jer 27:18 Jos he owat Prophetat/ ja heille on HERran sana: nijn rucoilcat HERralda Zebaothilda/ ettei jäänet astiat HERran huones/ ja Judan Cuningan huones/ ja Jerusalemis/ myös wiedäis Babelijn.
Jer 27:19 SIllä näin sano HERra Zebaoth padzaista/ ja merestä/ ja istuimista/ ja astioista/ jotca wielä tähän Caupungijn jäänet owat:
Jer 27:20 Joita NebucadNezar Babelin Cuningas ei ottanut pois/ cosca hän wei pois Judan Cuningan Jechonian Jojachimin pojan/ Jerusalemist Babelijn/ ja caicki Judan ja Jerusalemin waldamiehet.
Jer 27:21 Sillä näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala/ nijstä astioista jotca wielä jäänet owat/ HERran

huonesen/ ja Cuningan huonesen/ ja Jerusalemijn.
Jer 27:22 Ne pitä Babelijn wietämän/ ja siellä pysymän sijhen päiwän asti/ että minä edzin heitä/ sano HERra/ ja annan heidän taas tuota tähän paickan siallens.

Vers. 1. Jojachimin) Tästä me näemme/ että Propheta on saanut tämän ilmestyxen/ yxitoistakymmendä wuotta ennencuin Zedechia Cuningaxi tuli/ jonga aicana hänen näitä tekemän ja saarnaman piti: sillä Jojachim hallidzi 11. ajastaica/ 4. Reg. $ 23:36.
V. 3. Sanansaattajain) Nämät Cuningat lähetit sanan Cuningas Zedechian tygö/ ja teit lijton Babelin Cuningasta wastan/ nijncuin tapa on/ että jumalattomat edziwät enämmin lijtos ruumillista apua/ auttaxens heitäns/ cuin he ajattelewat paranda idziäns/ ja rucoilla Jumalata ja toiwo häneldä apua.
V. 18. Rucoilcat) Ope se/ jolla on Jumalan sana/ se taita myös rucoilla/ mutta jolla ei sitä ole/ ei hän taidackan rucoilla/ waan nijncuin hänen saarnans on petollinen/ nijn ei myös hänen rucouxenscan mitän kelpa.

XXVIII. Lucu.

HAnania wäärä Propheta ennusta sitä wastan/ että HERra oli särkewä cahta wuotta ennen Babelin Cuningan iken/ ja andawa HErran huonen astiat/ ja caicki fangit tulla cotia jällens/ v. 1.
Jeremia toiwotta nijn tapahtuwan/ cuitengin aja hän hänen tacaperin toimella/ v. 5.
Hanania otta puuiken Jeremialda/ ja särke merkixi sen nijn tapahtuwan/ v. 10.
HERra käske Jeremian tehdä rautaiken jällens/ merkixi/ ettei heidän pidä saaman wälttä Babelin Cuningan ijestä/ v. 12.
ilmoitta myös Hananialle/ että hänen sinä wuonna pitä walhens tähden cuoleman/ v. 14.
joca myös nijn tapahtu/ v. 15.

Jer 28:1 JA sinä wuotena/ Zedechian Judan Cuningan waldacunnan algusa/ wijdendenä Cuucautena neljännellä wuodella/ puhui Hanania Azurin poica/ Gibeonin Propheta/ minulle HERran huonesa/ Pappein ja caiken Canssan läsnä olles/ ja sanoi:
Jer 28:2 Näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: minä olen taittanut ricki Babelin Cuningan iken:
Jer 28:3 Ja ennen cuin caxi ajastaica culu/ tahdon minä anda tulla jällens tähän siaan HERran huonen astiat/ jotca NebucadNezar Babelin Cuningas tääldä ottanut ja Babelijn wienyt on.
Jer 28:4 Wielä sijtte tahdon minä myös Jechonian/ Jojachinin pojan Judan Cuningan/ ja caicki Judan fangit/

jotca Babelijn wiedyt owat/ anda tulla tähän siaan jällens/ sano HERra: sillä minä tahdon taitta ricki Babelin Cuningan iken.
Jer 28:5 SIlloin wastais Propheta Jeremia Prophetat Hananiat/ Pappein ja caiken joucon läsnä olles/ jotca olit HERran huones/ ja sanoi:
Jer 28:6 HERra tehkön nijn/ HERra wahwistacon sanas/ jongas ennustanut olet/ että hän andais HERran huonen astiat/ ja caicki fangit tulla tähän paickan jällens.
Jer 28:7 Mutta cuule cuitengin tätä sana/ jonga minä sinun corwais/ ja caiken Canssan corwain edes puhun:
Jer 28:8 Ne Prophetat jotca minun edelläni ja sinun edelläs wanhast ollet owat/ he owat ennustanet monda maacunda ja suuria waldacundia wastan/ sota/ onnettomutta ja rutto.
Jer 28:9 Mutta cosca Propheta ennusta rauha/ nijn hän tutan jos HERra hänen totisest on lähettänyt/ cosca hänen sanans täytetyxi tule.
Jer 28:10 Silloin otti Hanania iken Jeremian caulasta/ ja taitti sen ricki.
Jer 28:11 Ja Hanania sanoi joucon läsnä olles: näin sano HERra: nijn tahdon minä myös taitta ricki NebucadNezarin Babelin Cuningan iken/ caickein Canssain caulast/ ennencuin caxi ajastaica culunet owat. Ja Propheta Jeremia meni pois oma tietäns.
Jer 28:12 MUtta HERran sana tapahdui Jeremialle/ sijttecuin Propheta Hanania oli rickonut iken Prophetan Jeremian caulasta/ ja sanoi:
Jer 28:13 Mene ja sano Hananialle: näin sano HERra: sinä olet taittanut ricki puuiken/ nijn tee nyt rautaijes sen siaan.
Jer 28:14 Sillä näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: Minä olen ripustanut rautaiken caickein näiden Canssain caulaan/ jolla heidän pitä palweleman NebucadNezaria Babelin Cuningasta/ ja heidän pitä palweleman händä: sillä minä olen myös andanut hänelle pedot.
Jer 28:15 Ja Propheta Jeremia sanoi Prophetalle Hananialle: cuule Hanania/ ei HERra ole sinua lähettänyt/ ja sinä olet tehnyt/ että tämä Canssa luotta idzens walheseen.
Jer 28:16 Sentähden sano HERra näin: cadzo/ minä tahdon otta sinun pois maasta/ tänä wuonna pitä sinun cuoleman: sillä sinä olet sinun puhellas heidän HERrasta käändänyt pois.
Jer 28:17 Ja nijn Propheta Hanania cuoli sinä wuonna/ wijdennellä Cuucaudella.

Vers. 2. Näin sano HERra) Cadzo/ cuinga wäärät opettajat aina idzens asettawat Jumalan sana wastan/ ja sanowat/ että heilläkin on Jumalan sana/ mutta idze opetus ja sen hedelmä kyllä osotta mitkä opettajat he owat: sillä cuca ikänäns opetta Jumalan ylöncadzetta/ joca ihmisille kelpa/ ja wahwista syndijn ja

suruttomuteen/ se on wäärä opettaja: se on se cuin Jeremia sano.
Vers. 9. Ennusta rauha) ne owat totisest wäärät Prophetat/ jotca ruumillisia lohdutuxia andawat/ waicka ihmiset owat pahat.

XXIX. Lucu.

JEremia lähettä nijlle kirjoituxen/ jotca Cuningas Jechanian cansa olit wiedyt Babelijn/ v. 1.
josa hän heitä neuwo pitämän idzens siellä nijncuin heidän pidäis siellä cauwan oleman/ v. 4.
sillä HERra tahto heitä äsken 70. wuoden peräst autta cotia jällens/ v. 10.
mutta Cuningas Zedechian/ ja jäänet jotca ei tahtonet idzens anda Babelin Cuningan ala/ oli HERra häwittäwä näljällä/ rutolla ja miecalla/ v. 16.
ja andawa Babelin Prophetaille/ Ahabille ja Zedechialle/ jotca heille HERran nimeen ennustit walhetta/ surkian lopun/ v. 20.
Sijtte ennusta hän HERran andawan Semajan cuolla fangiudes/ että hän hänen kirjoituxellans kehoitti Jerusalemin Papit Jeremiat wastan/ ja ettei hänen pitänyt näkemän heidän pelastustans Babelist/ v. 24.

Jer 29:1 NÄmät owat kirjoituxen sanat/ cuin Jeremia Propheta lähetti Jerusalemist jäänyille wanhemmille/ jotca olit wiedyt pois: ja Papeille/ ja Prophetaille/ ja caikelle Canssalle/ jotca NebucadNezar oli wienyt Jerusalemist Babelijn.
Jer 29:2 (Sijtte cuin Cuningas Jechania ja Drotningi/ Camarerein/ ja Judan/ ja Jerusalemin Förstein/ sekä puuseppäin ja seppäin cansa olit pois Jerusalemist.)
Jer 29:3 Eleasan Zaphanin pojan/ ja Gemarian Hilkian pojan cautta/ jotca Judan Cuningas Zedechia lähetti Babelijn Cuningas NebucadNezarin tygö.
Jer 29:4 Ja sanoi: näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala/ caikille fangeille jotca minä olen andanut wiedä pois Jerusalemist Babelijn.
Jer 29:5 RAketcat huoneita/ joisa te taidatte asua/ istuttacat puita/ joista te saisitte syödä hedelmitä.
Jer 29:6 Naicat idzellen emänditä/ ja sijttäkät poikia ja tyttäritä/ ja andacat teidän pojillen emänditä/ ja teidän tyttärillen miehiä/ että he synnytäisit poikia ja tyttäritä/ enändäkät idziän siellä/ nijn ettet te wähenis.
Jer 29:7 Cadzocat Caupungin parast/ sinne cuin minä olen andanut teitä wiedä pois/ ja rucoilcat hänen edestäns HERra: sillä cosca hän menesty/ nijn myös te menestytte:
Jer 29:8 Sillä näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: älkät andaco Prophetain/ jotca teidän tykönän owat/ ja tietäjäin pettä teitän/ ja älkät totelco teidän unian/ cuin te unisan näette:

Jer 29:9 Sillä he ennustawat teille walhetta minun nimeeni: en minä ole heitä lähettänyt/ sano HERra.
Jer 29:10 SIllä nijn sano HERra: cosca Babelis owat seidzemenkymmendä wuotta culunet/ nijn minä tahdon edziä teitä/ ja tahdon herättä minun armollisen sanani teidän päällen/ nijn että minä tahdon anda tulla tähän paickan teidän jällens:
Jer 29:11 Sillä minä kyllä tiedän mitkä teistä minun ajatuxeni owat/ sano HERra/ nimittäin/ rauhalliset ajatuxet/ ja ei murhelliset/ että minä olen andawa teille sen lopun cuin te toiwotte.
Jer 29:12 Ja teidän pitä minua rucoileman/ käymän ja anoman minulda/ ja minä cuulen teitä.
Jer 29:13 Teidän pitä edzimän minua/ ja löytämän minun: sillä jos te edzitte minua caikesta sydämestän:
Jer 29:14 Nijn minä tahdon anda idzeni löytä teildä/ sano HERRA. Ja käännän teidän fangiuten/ ja cocon teidän caikesta Canssasta/ ja caikista paicoista/ joihin minä teidän ajanut olin/ sano HERra/ ja tahdon anda teidän tulla jällens tähän paickan/ josta minä olen andanut wiedä teitä pois.
Jer 29:15 Sillä te luuletta HERran herättänen teillen Prophetaita Babelis.
Jer 29:16 SIllä näitä sano HERra sijtä Cuningast/ joca istu Dawidin istuimella/ ja caikesta Canssasta/ joca täsä Caupungis asu/ nimittäin/ teidän welijstän/ jotca ei teidän cansan lähtenet fangiuteen/ näin sano HERra Zebaoth:
Jer 29:17 Cadzo/ minä lähetän heidän secaans miecan/ näljän ja ruton/ ja teen heille nijncuin pahoille ficunoille/ joita ihminen syömäst suuttu.
Jer 29:18 Ja wainon heitä miecalla/ näljällä ja rutolla/ ja en anna heidän olla josacusa waldacunnas maan päällä/ että heidän pitä tuleman kirouxexi/ ihmexi/ häwäistyxexi ja pilcaxi caickein Canssain seas/ cunga minä heidän ajawa olen.
Jer 29:19 Ettei he cuullet minun sanojani/ sano HERra/ joita minä jocapaicas minun palweliain Prophetain cansa teille lähettänyt olen/ mutta et te tahtonet cuulla/ sano HERra.
Jer 29:20 MUtta te caicki jotca fangittuna oletta wiedyt pois/ jotca minä olen Jerusalemist andanut mennä Babelijn/ cuulcat HERran sana.
Jer 29:21 Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala/ Ahabi Kolajan poica/ ja Zedechiat Masejan poica wastan/ jotca teille minun nimeeni walhetta ennustawat.
Jer 29:22 Cadzo/ minä annan heidän NebucadNezarin Babelin Cuningan käsijn/ hänen pitä andaman heitä lyödä teidän silmäin edes/ nijn että heitä pitä jo sadateldaman caickein Judan fangein seas/ jotca owat Babelis/ ja sanottaman: HERra tehkön sinulle nijncuin Zedechialle ja Ahabille/ jotca Babelin Cuningas andoi tulesa paista.
Jer 29:23 Että he teit hulluden Israelis/ ja macaisit muiden emänditä/ ja saarnaisit walhetta minun nimeeni/

jota en minä ollut heille käskenyt/ tämän minä tiedän/ ja wahwistan sen/ sano HERra.
Jer 29:24 JA Semajat wastan Nehalamist/ pitä sinun sanoman:
Jer 29:25 Tätä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: että sinä sinun nimelläs olet lähettänyt kirjoituxen caikelle Canssalle/ joca on Jerusalemis/ ja Papille Zephanialle Masejan pojalle/ ja caikille Papeille/ ja sanonut:
Jer 29:26 HERra on asettanut sinun Papixi/ Papin Jehojadan siaan/ että teidän pitä oleman Näkiät HERran huonesa/ ylidzen caickein mielipuolten ja tietäitten/ että sinun pitä paneman heitä fangeuteen ja jalcapuuhun.
Jer 29:27 Mixet sinä sijs nuhtele Jeremiat Anathotist joca teille ennusta? että hän on lähettänyt meidän tygöm Babelijn/ ja andanut meille sano:
Jer 29:28 Wielä nyt pitä oleman cappale aica/ raketcat huoneita cusa te asutta/ ja istuttacat puita/ syödäxen nijstä hedelmätä.
Jer 29:29 Sillä Pappi Zephania oli lukenut sen kirjoituxen/ ja andanut Jeremian Prophetan sitä cuulla.
Jer 29:30 Sentähden tapahdui HERran sana Jeremialle/ ja sanoi:
Jer 29:31 Lähetä caickein fangein tygö/ ja anna heille sano: tätä sano HERra Semajat wastan Nehalamist: että Semaja ennusta teille/ ja en cuitengan minä ole händä lähettänyt/ ja tehnyt että te luotatte teitän walheseen.
Jer 29:32 Sentähden sano HERra/ juuri näin cadzo/ minä tahdon costa Semajalle Nehalamist/ ja hänen siemenellens/ nijn ettei yhdengän pidä hänen omistans pysymän tämän Canssan seas/ eikä pidä näkemän sitä hywä/ cuin minä tahdon tehdä minun Canssalleni/ sano HERra: sillä hän on käändänyt heidän pois puhellans HERrasta.

Vers. 6. Andacat teidän pojillen emänditä) Deut. $ 7:3.
v. 7. Cadzocat Caupungin parasta) Täsä nähdän cuinga myös Tyranneja wastan oldaman pitä/ ja cowa esiwalda/ joita wäärydellä Canssa ja maacundia waatiwat alans/ nimittäin/ ei capinalla/ häwäistyxellä/ eli muilla sencaltaisilla: waan cuuliaisudella ja kärsimisellä/ rucoildaman heidän edestäns/ että Jumala andais heille paremman mielen/ tehdä catumusta ja parannusta/ nijn Jumala on kyllä aicanans auttawa heitä heidän ahdistuxens alda/ ja rangaisewa sencaltaisita Tyranneja/ heidän ansions jälken/ 1. Tim. 2:2. Tit. 3:1. 1. Pet. 2:18.
v. 10. Cosca Babelis owat) Tähän lupauxeen Canssa idzens luotit/ joca sijhen aican Babelis fangina oli/ cuin Dan. 9:1. ylistetän

v. 13. Caikesta sydämestän) Deut: $ 30:6.
v. 15. Te luuletta) se on/ ei teidän pidä uscoman teidän Prophetaitan Babelis/ en minä ole heitä herättänyt nijncuin te luuletta.
v. 26. Mielipuolten) Cadzo 4. Reg. $ 9:11.

XXX. Lucu.

HERra käske Prophetan kirjoitta mitä hän puhu/ v. 1.
sillä hän tahto aicanans pelasta Canssans/ ja anda heidän tulla jällens cotia/ v. 3.
waicka heillä on surkeutta/ nijn he tulewat cuitengin sijtä autetuxi/ v. 4.
ja tulewat wapaxi heidän ikestäns/ ja saawat palwella heidän Jumalatans/ ja Cuningas Dawidin poica/ jonga hän heille on herättäwä/ v. 16.
heidän haawans owat suuret heidän syndeins tähden/ v. 10.
sentähden tahto hän ne parata jällens/ v. 17.
anda heidän Caupungins ja Kirckons raketa/ v. 18.
ja sen Förstin tulla heistä/ joca hänelle oli uhrawa/ v. 21.
mutta jumalattomat pitä saaman heidän palckans/ v. 23.

Jer 30:1 TÄmä on se sana cuin tapahdui HERralda Jeremialle:
Jer 30:2 Näitä sano HERra Israelin Jumala: kirjoita idzellens caicki ne sanat kirjaan/ jotca minä puhun sinulle:
Jer 30:3 Sillä se aica tule/ sano HERra/ että minä minun Canssani fangeuden/ sekä Israelin että Judan/ käätä tahdon/ sano HERra/ ja annan heidän tulla jällens sijhen maahan cuin minä heidän Isillens andanut olen omista.
Jer 30:4 Ja nämät owat ne sanat jotca HERra puhui Israelist ja Judast/ sillä nijn sano HERra:
Jer 30:5 Me cuulemma pelgon änen/ siellä on sula pelco/ ja ei yhtän rauha.
Jer 30:6 Mutta kysykät cuitengin sitä ja nähkät jos miehenpuoli taita synnyttä? Cuingast sijs silloin on/ että minä näen caickein miesten pitäwän kätens heidän cupeisans/ nijncuin waimoin lapsen kiwusa/ ja että caicki caswot owat nijn waljut.
Jer 30:7 Woi/ se on suuri päiwä/ ja ei ole hänen wertaistans ollut/ ja murhen aica on Jacobis/ cuitengin pitä heitä sijtä autettaman.
Jer 30:8 MUtta sen pitä tapahtuman sijhen aican/ sano HERra Zebaoth/ että minä taitan hänen ikens ricki

sinun caulastas/ ja rewäisen sinun sites/ nijn ettei sinun enä siellä pidä muucalaisia palweleman.
Jer 30:9 Waan heidän pitä palweleman HERra heidän Jumalatans ja Dawidita heidän Cuningastans/ jonga minä heille herättänyt olen.
Jer 30:10 Sentähden älä pelkä minun palwelian Jacob/ sano HERra/ ja Israel älä näänny: sillä cadzo/ minä tahdon autta sinua caucaiselda maalda/ ja sinun siemendäs hänen fangiudens maasta/ nijn että Jacobin pitä tuleman jällens elämän rauhas/ ja yldäkyllä oleman/ ja ei kenengän pidä händä peljättämän.
Jer 30:11 Sillä minä olen sinun tykönäs/ sano HERra/ auttamas sinua/ ja teloitan caicki pacanat/ cunga minä olen sinun hajottanut. Mutta en minä sinua lopeta/ waan tahdon sinua curitta cohtudella/ ja en tahdo sinua peräti wiattomana pitä.
Jer 30:12 Sillä näitä sano HERra: sinun haawas on cuoleman haawa/ ja sinun reikes on juuri paha/
Jer 30:13 Ei toimita kengän sinun asiatas/ että hän ne sitois/ ei kengän taida sinua parata.
Jer 30:14 Caicki sinun racastajas unhottawat sinun/ ja ei kysy sitä/ minä olen lyönyt sinua/ nijncuin minä löisin wihollista/ ja nijncuin armotoin suominut sinua sinun suurten pahaintecois tähden/ ja sinun rascasten syndeis tähden.
Jer 30:15 Mitäs huudat sinun haawais tähden/ ja sinun suuresta kiwustas? minä olen tämän tehnyt sinulle sinun suurten pahaintecois/ ja rascasten syndeis tähden.
Jer 30:16 SEntähden caicki jotca sinua owat syönet/ heitä pitä taas syötämän/ ja caicki jotca sinua owat ahdistanet/ pitä fangixi tuleman/ ja jotca sinua owat ryöstänet/ pitä jällens ryöstettämän/ ja jocainen joca sinua on nylkenyt/ pitä taas nyljettämän.
Jer 30:17 Mutta sinun minä jällens parannan/ ja teen terwexi sinun haawas/ sano HERra: että sinä cudzutan ajetuxi/ ja Zion/ sixi jota ei kengän kysy.
Jer 30:18 Näitä sano HERra: cadzo/ minä käännän Jacobin majan fangeuden/ ja armahdan hänen asumistans/ ja Caupungin pitä jällens mäellens rakettaman/ ja Kircon pitä oleman endisellä muodollans.
Jer 30:19 Ja kijtoxen ja riemun pitä sijtä cuuluman: sillä minä tahdon heitä enätä/ ja en wähetä/ minä tahdon tehdä heitä suurixi/ ja en wähimmixi.
Jer 30:20 Hänen poicains pitä oleman nijncuin ennengin/ ja hänen yhteinen Canssans pitä menestymän minun edesäni: sillä minä tahdon rangaista caicki ne cuin heitä waiwawat.
Jer 30:21 Ja hänen Ruhtinans pitä idze hänestä syndymän/ ja hänen hallidzians tuleman idze hänestäns. Ja minä tahdon hänen anda tulla minun eteeni: sillä cuca on muutoin/ joca minua nijn sydämelisest lähesty/ sano HERra/
Jer 30:22 Ja teidän pitä oleman minun Canssan/ ja minä olen teidän Jumalan.

Jer 30:23 CAdzo/ HERran ilma on tulewa julmudella/ cauhia rajuilma on langewa jumalattomain päähän:
Jer 30:24 Sillä HERran julma wiha ei ole taucowa/ sijhenasti cuin hän teke ja toimitta/ mitä hänen mielesäns on/ wijmein sen pitä teidän kyllä ymmärtämän.

Vers. 2. Kirjoita) Näin on Jumala käskenyt Mosexen/ ja muita hänen Prophetaitans kirjoittaman/ ja tämä on Pyhän Kirjan alcu/ että me sijtä oppisimme tundeman Jumalan/ ja tietämän mikä hänen tahtons on. Cadzo myös Esa. 8:1.
v. 8. Hänen ikens) Ei tällä ymmärretä ainoastans ruumillinen orjuus/ josta heidän piti wapahdetuxi tuleman: waan myös hengellinen/ josta Christus oli heitä wapahtawa.
v. 9. Dawidita) se on/ Messiasta Dawidin poica/ nijncuin myös Chaldean käändäjä sen käändä/ ja hän myös muisa paicois pyhäs Ramatus cudzutan: Ezech. 34:23: ja 24.
v. 11. En tahdo) Ajattele mingätähden Jumala usein curitta omians.
v. 21. Hänen Ruhtinans) Hebreas puhutan ainoastans yhdestä/ joca on Christus/ joca myös oli heidän ylimmäisnä Pappinans olewa/ ja kerran käypä Jumalan tygö caickein pyhimbään/ oman werens cautta/ ja nijn oli löytäwä ijancaickisen pelastuxen/ Heb. 9:12.

XXXI. Lucu.

JEremia lohdutta Jumalan Canssa/ HERran palauttawan heitä cotia heidän fangeudestans/ istuttawan ja caswattawan heitä/ v. 1.
ja käske heidän sentähden olla hywäs turwas: sillä heidän lapsens piti coottaman jällens wihollisten maalda/ v. 15.
Neuwo heitä käändämän heitäns HERran tygö: sillä HERra oli luopa jotain utta maan päälle/ nijn että waimo oli käsittäwä miehen/ v. 21.
ja HERra oli wielä nyt cocowa ja rakendawa heitä/ v. 23.
ja nijn tekewä uden lijton heidän cansans/ nijn että he oppiwat tundeman hänen/ ja saawat syndein andexisaamisen hänen nimeens/ v. 31.
sillä ei hän tahdo heitä hyljätä ijancaickisest/ v. 35.

Jer 31:1 SIllä ajalla/ sano HERra/ tahdon minä caickein Israelin sucucundain Jumala olla/ ja heidän pitä minun Canssan oleman.
Jer 31:2 Näin sano HERra: se Canssa joca miecalda jäi/ on armon corwesa löytänyt/ sijnä että minä

ahkeroidzin saatta Israeli lepoon/ HERra ilmestyi minulle caucaisella maalla.
Jer 31:3 Minä olen aina ja alati sinua racastanut/ sentähden olen minä wetänyt sinua puoleeni sulasta armosta.
Jer 31:4 Minä tahdon raketa sinua jällens/ että sinä neidzy Israel raketuxi cudzutan. Sinun pitä ilolla trumbua lyömän/ ja menemän dantzijn:
Jer 31:5 Sinun pitä taas istuttaman wijnapuita Samarian wuorilla/ istuttaman ja nautidzeman.
Jer 31:6 Sillä wielä on se aica tulewa/ että wartiat pitä Ephraimin wuorilla huutaman: noscat/ käykäm ylös Zionijn/ meidän HERram Jumalamme tygö.
Jer 31:7 Sillä näin sano HERra: huutacat Jacobist ilolla/ ja ihastucat pacanain pään tähden/ huutacat corkiast/ ylistäkät ja sanocat: HERra auta Canssas/ Israelin tähteitä.
Jer 31:8 Cadzo/ minä tahdon heitä pohjaisest maacunnast anda tulla/ ja tahdon heitä coota maan äristä/ sokiat/ rammat/ rascat/ synnyttäwäiset/ nijn että heidän tänne suures joucos pitä tuleman jällens.
Jer 31:9 Heidän pitä itkein ja rucoillen tuleman/ nijn minä heitä johdatan. Minä tahdon heitä johdatta wesiojain reunalla tasaista tietä/ ettei he louckais heitäns: sillä minä olen Israelin Isä ja Ephraim on minun esicoisen.
Jer 31:10 CUulcat pacanat HERran sana/ ja julistacat sitä caucana luodoisa/ ja sanocat: Joca Israelin hajotti/ se coco hänen jällens/ ja on händä wartioidzewa nijncuin paimen laumans.
Jer 31:11 Sillä HERra on päästäwä Jacobin/ ja on auttawa händä wäkewän kädestä.
Jer 31:12 He tulewat ja Zionin corkeudella ihastuwat/ ja heidän pitä joucolla HERran lahjain tygö tuleman/ nimittäin/ jywäin/ nuoren wijnan/ öljyn/ caridzain ja härkäin: Nijn että heidän sieluns pitä oleman cuin jocu castettu krydimaa/ eikä enä surullisen oleman.
Jer 31:13 Silloin pitä neidzet dantzis iloiset oleman/ sijhen myös nuoret miehet ynnä wanhain cansa: sillä minä tahdon heidän murhens iloxi käätä/ ja lohdutta heitä/ ja ilahutan heitä heidän murhens perän.
Jer 31:14 Ja minä tahdon Pappein sydämet ilolla täyttä/ ja minun Canssan pitä minun lahjastani kyllyden saaman/ sano HERra.
Jer 31:15 NÄin sano HERra: corkeudes cuulu parcuwaisten äni ja catkera itcu/ Rachel itke lapsians/ ja ei tahdo anda idziäns lohdutta hänen lastens tähden/ että he huckunet owat.
Jer 31:16 Mutta HERra sano näin: lacka parcumast ja itkemäst/ ja pyhi silmistäs kyynelet: sillä ei sinun työs pidä turha oleman/ sano HERra.
Jer 31:17 Heidän pitä palajaman wihollisten maasta/ ja sinun jälkentulewaises pitä paljon hywyttä toiwoman/ sano HERra: sillä sinun lapses pitä tuleman maallens jällens.

Jer 31:18 Kyllä minä olen cuullut cuinga Ephraim walitta: Sinä olet minua curittanut/ ja minä olen myös curitettu/ nijncuin hillimätöin wasicka. Palauta minua/ nijn minä palajan: sillä sinä HERra olet minun Jumalan.
Jer 31:19 Cosca minä palautettin/ nijn minä caduin/ sillä sijttecuin minä taitawaxi tulin/ nijn minä löin landeitani. Minä olen häwäisty/ ja häpen/ sillä minun täyty kärsiä minun nuorudeni pilcan.
Jer 31:20 Eikö Ephraim ole minun racas poican/ ja minun ihana lapsen? Sillä minä wielä kyllä muistan/ mitä minä hänelle puhunut olen/ sentähden minun sydämen halke laupiudest hänen cohtans/ että minä caiketi armahdan händä/ sano HERra.
Jer 31:21 Toimita sinulles muistomerkit/ ja aseta sinulles murhen muisto/ ja cohenna sydämes oikialle tielle/ jota minä olen waeldanut. Palaja sinä neidzy Israel/ palaja näiden sinun Caupungeis tygö.
Jer 31:22 Cuinga cauwan sinä tahdot exyxis käydä/ sinä horjahtawainen tytär? Sillä HERra on jotakin utta maalla luopa/ waimon pitä miestä pijrittämän.
Jer 31:23 NÄin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: wielä tämä sana sanotan Judan maasa ja hänen Caupungeisans/ cosca minä heidän fangeudens käändäwä olen. HERra siunatcon sinua sinä wanhurscauden asumus/ sinä pyhä wuori.
Jer 31:24 Ja Judan ynnä caickein hänen Caupungeins cansa pitä siellä asuman/ nijn myös peldomiehet/ ja jotca laumans cansa waeldawat ymbäri.
Jer 31:25 Sillä minä tahdon wäsytetyt sielut wirgotta/ ja surkiat sielut rawita.
Jer 31:26 Sentähden minä heräisin ja cadzelin/ josa minä olin makiast maannut.
Jer 31:27 Cadzo/ aica tule/ sano HERra/ että mina tahdon Judan ja Israelin huonet kylwä/ sekä Canssalla että carjalla.
Jer 31:28 Ja cosca minä walwoin heitä/ häwittämän/ repimän/ raateleman/ cadottaman ja rangaiseman: nijn minä myös walwon heitä rakendaman ja istuttaman/ sano HERra.
Jer 31:29 Ei silloin enä sanota: Isät owat racoja wijnamarjoja syönet/ ja lasten hambat owat huoldunet.
Jer 31:30 Waan jocaidzen pitä pahantecons tähden cuoleman/ ja cuca ihminen syö racoja wijnamarjoja/ hänen hambans pitä huoloittuman.
Jer 31:31 CAdzo/ se aica tule sano HERra/ että minä teen Uden lijton Israelin ja Judan huonen cansa.
Jer 31:32 En sencaltaista cuin endinen lijtto oli/ jonga minä heidän Isäins cansa tein/ cosca minä heidän käteens rupeisin/ heitä Egyptin maalda johdattaxeni. Jota lijtto ei he pitänet/ ja minun pitä heitä waatiman/ sano HERra.
Jer 31:33 Mutta tämän pitä sen lijton oleman/ jonga minä Israelin lasten cansa teen/ tämän ajan perästä/

sano HERra. Minä tahdon minun Lakini anda heidän sydämeens/ ja sen heidän mielijns kirjoitta: ja heidän pitä minun Canssan oleman/ nijn minä tahdon olla heidän Jumalans.
Jer 31:34 Ja ei pidä kenengän toistans opettaman/ eikä weli weljens/ ja sanoman: tunne HERra: mutta heidän pitä caickein minun tundeman/ sekä pienden että suurten/ sano HERra: sillä minä tahdon heidän pahat tecons anda andexi/ ja en ikänäns enä muista heidän synnejäns.
Jer 31:35 Näin sano HERra/ joca Auringon anda päiwällä walkeudexi/ ja Cuun ja tähdet yöllä walkeudexi/ heidän culkemisens jälken. Joca meren lijcutta/ että hänen aldons pauhawat/ HERra Zebaoth on hänen nimens.
Jer 31:36 Cosca sencaltaisest säädyt minun edestäni huckuwat/ sano HERra/ silloin myös Israelin siemenen pitä puuttuman/ ettei se ole enä Canssa minun edesäni ijancaickisest.
Jer 31:37 Näin sano HERra: jos taiwas taitan ylhällä mitata/ ja maan perustus tyynni tutkistella/ nijn myös minä tahdon heittä pois coco Israelin siemenen caickein tähden cuin he tekewät/ sano HERra.
Jer 31:38 Cadzo/ aica tule/ sano HERra/ että HERran Caupungi raketan/ Hananeelin tornista culmaporttin asti.
Jer 31:39 Ja tasausnuora pitä sieldä cohdastans käymän/ haman Garebin cuckulan asti/ kääten Gaathi päin.
Jer 31:40 Ja coco cuolluitten ja tuhgan laxo/ ja coco peldo/ haman Kidronin ojan saacka: Ja haman hewoisportin culman itän päin/ pitä HERralle pyhä oleman/ nijn ettei se ikänäns särjetä eli ricota.

Vers. 2. Israeli lepoon) Ymmärretän hengellinen/ josta Matth. 11. puhutan: te löydätte lewon teidän sieluillen. Nijncuin myös se cuin coco lugus seura/ ei ymmärretä ainoastans ruumillisest pelastuxest Babelist/ waan enä hengellisest/ Christuxen cautta. Waicka täsä sencaltaiset sanat pannan/ joilla ruumillisia cappaleita nimitetän
v. 3. HERra ilmestyi minulle) Ne owat Jumalan Canssan sanat: sijtte wasta Jumala taas: Minä olen aina/ etc. $
v. 18. Palauta minua) Heb. käännä sinä minua/ nijn minä käännyn/ etc. cuin minä käätyxi tulisin/ nijn minä tekisin parannuxen Josta me näemme/ ettei kengän idzestäns taida käätä idzens Jumalan tygö/ mutta se tapahtu myös Jumalan armosta. Nijncuin Hieronymus tästä caunist kirjoitta: Vide $, inquit $, quantum $ quam $ agimus $
V. 19. Löin landeitani) lyödä landeita/ on waiwan ja kiwun mercki/ nijncuin waimot tekewät lasta synnyttäisäns.
v. 21. Murhen muisto) se on/ muista sitä mennyttä paha/ nijncuin hän tahdois sano: ole kijtollinen/ ja älä

sitä unhoda.
v. 22. Miestä pijrittämän) Tämä ymmärretän pyhästä neidzestä Mariasta/ jonga piti ilman miehen awuta synnyttämän miehen/ luwatun Messiaxen: sillä se oli usi ja cuulumatoin. Cypr. $ de $ Nat. $ Christi $ cap. $ 9.
v. 31. Uden lijton) Selke todistus/ että Wanhan Testamendin piti uhreins ja säätyins cansa wanheneman ja pandaman pois/ ja vsi siaan asetettaman. Cadzo myös Supr. $ 3:16.
v. 34. Ei pidä kenengän toistans opettaman) Ei se ole nijn/ ettei silloin pidä tarwittaman saarnata ja selittä Jumalan sana: se luulo olis coco pyhä Ramattua wastan: waan että silloin piti Jumalan tunnon tuleman paljo selkiämmäxi cuin ennen Wanhas Testamendis. v. eod. $ En ikänäns enä muista.) Ei sijtte ole kijrastulda nijlle/ jotca täsä mailmas owat saanet syndein andexi saamisen.
v. 37. Coco Israelin siemenen) Ne jotca uscoit Christuxen päälle ja otit hänen wastan/ piti tuleman autuaxi.
v. 40. Ikänäns särjetä) Täsä nähdän/ että tämä pitä erinomaisest ymmärrettämän hengellisest Jerusalemist Jumalan seuracunnast/ jota wastan helwetin portit ei ole woimalliset/ Matth. 16. sillä ruumillinen Jerusalem cukistettin taas Titus Vespasianuxelda.

XXXII. Lucu.

COsca Jerusalem oli Cuningas NebucadNezarilda pijritetty/ ja Jeremia oli paiscattu fangiuteen Cuningas Zedechialda/ että hän oli saarnannut Caupungin häwitettäwän/ ja Canssan wietäwän Babelijn/ v. 1.
käske HERra hänen osta pellon suculaiseldans merkixi/ että heidän pitä tuleman jällens cotia Babelist/ ja omistaman maans/ v. 6.
jonga hän myös teke/ v. 9.
rucoile Jumalata hartast/ v. 16.
ihmettele sitä cuin HERra oli hänen käskenyt/ v. 24.
HERra wasta: Caupungin pitä totisest Chaldealaisilda häwitettämän/ heidän syndeins ja catumattomudens tähden/ v. 26.
cuitengin tahto hän taas coota heitä caikista maan paicoista/ ja teke heidän cansans ijancaickisen lijton/ v. 36.
ja njjn he saawat taas osta peldoja ja asua maasans/ nijncuin ennengin/ v. 42.

Jer 32:1 TAmä on se sana/ joca tapahdui HERralda Jeremialle/ kymmendenä Zedechian Judan Cuningan wuonna/ joca on NebucadNezarin cahdexastoistakymmenes wuosi.

Jer 32:2 Silloin Babelin Cuningan sotajoucko pijritti Jerusalemin: Mutta Propheta Jeremia oli fangina pihasa fangihuonen edesä/ Judan Cuningan huonesa:
Jer 32:3 Cuhunga Zedechia Judan Cuningas oli andanut hänen panda/ sanoden: mixi sinä ennustat/ ja sanot: näitä sano HERra: cadzo/ minä annan tämän Caupungin Babelin Cuningan käsijn/ ja hän on woittawa sen.
Jer 32:4 Ja Zedechian Judan Cuningan ei pidä Chaldealaisilda pääsemän/ waan minä annan hänen Babelin Cuningan käsijn/ nijn että hänen pitä suusta suuhun händä puhutteleman ja silmilläns näkemän.
Jer 32:5 Ja hänen pitä Zedechian wiemän Babelijn/ siellä myös pitä hänen pysymän/ sijhenasti cuin minä edzin händä/ sano HERra/ sillä waicka te soditta Chaldealaisia wastan/ ei sen cuitengan pidä teille menestymän.
Jer 32:6 JA Jeremia sanoi: HERran sana on tapahtunut minulle/ ja sanoi: cadzo/ Hanameel Sallumin poica tule sinun tygös/ ja on sanowa:
Jer 32:7 Ostas minun peldon Anathothista: sillä sinulla on lähimmäinen oikeus sitä osta.
Jer 32:8 Ja nijn Hanameel minun setäni poica tuli minun tygöni/ nijncuin HERra oli sanonut pihalla fangihuonen edesä/ ja sanoi minulle: Ostas minun peldon Anathothis/ joca on BenJaminin maalla: sillä sinulla on sijhen perindöoikeus/ ja sinä olet lähimmäinen/ osta se.
Jer 32:9 Nijn minä ymmärsin sen olewan HERran sanan/ ja ostin pellon Hanameelildä minun setäni pojalda Anathothis/ ja punnidzin hänelle raha seidzementoistakymmendä hopia sicliä:
Jer 32:10 Ja kirjoitin kirjoituxen/ ja wahwistin sen sinetillä/ ja otin sijhen todistuxet/ ja punnidzin rahan waagalla/
Jer 32:11 Ja otin sinetillä wahwistetun cauppakirjan tygöni/ oikeuden ja tawan jälken/ ja myös awojoman kirjan.
Jer 32:12 Ja annoin cauppakirjan Baruchille Nerian pojalle/ Mahasean pojan Hanameelin minun setäni pojan/ ja todistajain jotca cauppakirjasa olit ja caickein Judalaisten läsnä olles/ jotca pihasa fangihuonen edesä istuit.
Jer 32:13 Ja käskin Baruchia heidän silmäins edes/ ja sanoin:
Jer 32:14 Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: ota nämät kirjat/ tämä sinetillä wahwistettu cauppakirja/ ja tämä awojoin kirja/ ja pane ne sawiastiaan/ että he olisit cappalen aica tallella.
Jer 32:15 Sillä nijn sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: wielä nyt pitä ostettaman huoneita/ peldoja ja wijnamäkiä näisä maisa.
Jer 32:16 JA cuin minä olin andanut Baruchille Nerian pojalle cauppakirjan/ rucoilin minä HERra/ ja sanoin:

Jer 32:17 O HERra Jumala/ cadzo/ sinä olet tehnyt taiwan ja maan sinun suurella woimallas/ ja sinun cocotetulla käsiwarrellas/ ja ei ole mitän sinulle mahdotoinda.
Jer 32:18 Sinä joca monelle tuhannelle teet hywin/ ja costat Isäin pahat tegot heidän lastens helmaan heidän jälkens/ sinä suuri ja wäkewä Jumala/ HERra Zebaoth on sinun nimes:
Jer 32:19 Isoi neuwos ja wäkewä töisä/ ja sinun silmäs owat awoi caickein ihmisten lasten teiden päälle/ andaxes cullengin heidän menons jälken/ ja heidän menons hedelmän jälken.
Jer 32:20 Sinä joca Egyptin maalla merkejä ja ihmeitä teit/ aina tähän päiwän asti/ sekä Israelin että ihmisten cansa/ ja teit sinulles nimen/ nijncuin se tänäpän on.
Jer 32:21 Ja weit sinun Canssas Israelin ulos Egyptin maalda/ merkeillä ja ihmeillä ja wäkewällä kädellä/ cocotetulla käsiwarrella/ ja suurella pelgolla/
Jer 32:22 Ja annoit heille tämän maan/ jongas heidän Isillens wannonut olit/ sen heille andaxes/ maan josa riesca ja hunajata wuoti.
Jer 32:23 Ja cosca he sinne tulit ja omistit sen/ ei he cuullet sinun ändäs/ eikä waeldanet sinun Lakis jälken/ ja caickia mitä sinä käskenyt olit heidän tehdä/ ei he sitä tehnet/ sentähden sinä annoit myös caiken tämän onnettomuden heille tapahtua.
Jer 32:24 Cadzo/ tämä Caupungi on pijritetty/ nijn että se pitä woitettaman/ ja miecan/ näljän ja ruton tähden Chalderein käsijn/ jotca sotiwat sitä wastan/ annettaman/ ja nijncuin sinä olet sanonut/ nijn nyt tapahtu/ sen sinä näet.
Jer 32:25 Ja sinä HERra Jumala sanot minulle: osta peldo rahalla/ ja ota sijhen todistuxet/ waicka Caupungi pitä annettaman Chalderein käsijn.
Jer 32:26 JA HERran sana tapadui Jeremialle/ ja sanoi:
Jer 32:27 cadzo/ minä HERra olen caiken lihan Jumala/ Pidäiskö minulle jotain oleman mahdotoinda.
Jer 32:28 Sentähden sano HERra näin: cadzo/ minä annan tämän Caupungin Chalderein käsijn/ ja NebucadNezarin Babelin Cuningan käteen/ ja hän on sen woittawa.
Jer 32:29 Ja Chalderein/ jotca sotiwat tätä Caupungita wastan/ pitä tänne tuleman/ ja tähän tulen sytyttämän/ ja polttaman sen huoneinens/ cusa he Baalille cattoin päällä suidzuttanet/ ja muille jumallille juomauhria uhrannet owat/ minua wihoittaxens.
Jer 32:30 Sillä Israelin ja Judan lapset owat heidän nuorudestans tehnet/ mitä ei minulle ole kelwannut/ ja Israelin lapset owat wihoittanet minun heidän kättens töillä/ sano HERra.
Jer 32:31 Sillä sijtä ajasta cuin tämä Caupungi rakettin/ nijn tähän päiwän asti/ on hän tehnyt minun wihaisexi ja julmaxi/ nijn että minun täytyi heittä hänen pois minun caswoni edest.

Jer 32:32 Caickein Israelin ja Judan lasten pahuden tähden/ jonga he owat tehnet/ minua wihoittaxens. Cadzo/ heidän Cuningans/ Ruhtinans/ Pappins ja Prophetans/ ja ne jotca asuwat Judas ja Jerusalemis/
Jer 32:33 Owat käändänet selkäns minun puoleeni ja ei caswojans/ waicka minä annoin jocapaicas opetta heitä/ mutta ei he tahtonet cuulla eikä parata heitäns.
Jer 32:34 Päälisexi owat he pannet heidän cauhistuxens sijhen huonesen/ jolla minusta on nimi/ saastuttaxens sitä.
Jer 32:35 Ja owat rakendanet Baalin corkeuxia BenHinnomin laxoon/ polttaxens heidän poikians ja tyttäritäns Molochille/ jota en minä ole heidän käskenyt/ eikä myös joscus ole minun mieleeni iohtunut/ että heidän sencaltaisia cauhistuxia piti tekemän/ joilla he Judan saatit rickoman.
Jer 32:36 JA nyt sentähden sano HERra Israelin Jumala näin: tästä Caupungista/ josta te sanotta/ että hänen pitä miecan/ näljän ja ruton cautta Babelin Cuningan käsijn annettaman.
Jer 32:37 Cadzo/ minä tahdon heitä coota caikista maacunnista/ joihin minä heitä olen sysännyt pois minun suuresa wihasani/ hirmuisudesani/ ja julmudesani. Ja tahdon tuotta heitä jällens tähän paickan/ että heidän irstasti asuman pitä.
Jer 32:38 Ja heidän pitä minun Canssan oleman/ ja minä tahdon olla haidän Jumalans.
Jer 32:39 Ja tahdon heille yhtäläisen sydämen ja menon anda/ että he pelkäisit minua caickena elinaicanans/ että heille ja heidän lapsillens heidän jälkens/ pidäis hywästi käymän.
Jer 32:40 Ja tahdon ijancaickisen lijton tehdä heidän cansans/ nijn etten minä lacka heille hywä tekemäst. Ja tahdon minun pelconi anda heidän sydämihins/ ettei he poickeis minusta.
Jer 32:41 Ja se pitä minun ilon oleman/ että minä heille hywä teen. Ja minä tahdon heitän tähän maahan lujast istutta/ caikest minun sydämestäni ja sielustani.
Jer 32:42 Sillä nijn sano HERra: nijncuin minä olen andanut tulla tämän Canssan päälle caiken tämän suuren onnettomuden: nijn myös minä annan tulla heidän päällens caiken sen hywän cuin minä olen heille luwannut.
Jer 32:43 Ja wielä nyt pitä peldoja ostettaman näisä maisa/ joista te sanotta: sen pitä autiana oleman/ nijn ettei sijnä wäke eli carja oleman pidä/ ja pitä Chalderein käsijn annettaman.
Jer 32:44 Cuitengin pitä wielä nyt peldoja ostettaman rahalla/ ja kirjoituxella/ nijn myös sinetillä wahwistettaman/ ja BenJamin maalla julistettaman/ ja ymbärins Jerusalemia/ ja Judan Caupungeisa/ Caupungeisa jotca wuorilla owat/ laxoCaupungeisa/ ja Caupungeisa jotca etelä päin owat: sillä minä tahdon käändä heidän fangeudens/ sano HERra.

Vers. 32. Cuningans etc. $) Sup. $ 2:8.
v. 35. En ole käskenyt) Deut. $ 4:2. ja 12:8. ja 17:3. Num. $ 15:39.

XXXIII. Lucu.

HERran sana tule toisen kerran Jeremian tygö/ ja sanoi: että HERra oli totisest andawa Jerusalemin häwittä/ ja Canssans wiedä Babelijn/ v. 1.
cuitengin tahto hän taas heitä sieldä pelasta ja autta cotia maallens jällens/ asuman nijncuin ennengin/ v. 6.
se aica on tulewa cuin hän tahto herättä Dawidin wanhurscauden hedelmän/ se on/ Cuningan/ joca oikeuden ja wanhurscauden oli tekewä/ v. 14.
jonga waldacunda ja seuracunda on nijncauwan pysywä/ cuin päiwä ja yö owat/ v. 17.

Jer 33:1 JA HERran sana tapahdui toisen kerran Jeremialle/ cuin hän oli wielä suljettu pihasa fangihuonen edesä/ ja sanoi:
Jer 33:2 Näitä sano HERra/ joca tämän teke/ päättä ja toimitta/ HERra on hänen nimens.
Jer 33:3 Huuda minua/ nijn minä tahdon cuulla sinua/ ja tahdon ilmoitta sinulle suuria ja woimallisia asioita/ nijtä cuin et sinä tiedäckän.
Jer 33:4 Sillä nijn sano HERra Israelin Jumala tämän Caupungin huoneista/ ja Judan Cuningasten huoneista/ jotca owat maahan cukistetut/ nijstä tehtä scantzia/ warjeluxexi.
Jer 33:5 Ja nijstä cuin tänne owat tullet sotiman Chalderejä wastan/ että he täyttäisit hänen cuolluilla ruumijlla/ jotca minä minun wihasani ja julmudesani lyöpä olen: sillä minä olen kätkenyt minun caswoni tämän Caupungin edestä/ caiken heidän pahuhdens tähden.
Jer 33:6 CAdzo/ minä tahdon sito heidän haawans/ ja tehdä heitä terwexi/ ja tahdon cuulla heidän rucouxens rauhasta ja uscollisudesta:
Jer 33:7 Sillä minä tahdon käändä Judan fangeuden/ ja Israelin fangeuden/ ja rakennan heidän nijncuin algusta/
Jer 33:8 Ja puhdistan heidän caikesta pahasta tegosta/ jolla he owat rickonet minua wastan/ ja tahdon anda heille andexi caiken pahan tegon/ jolla he owat rickonet ja harhaillet minua wastan.
Jer 33:9 Ja se on olewa minulle ilonimexi/ ylistyxexi ja cunniaxi/ caickein pacanain seas maan päällä/ cosca he saawat cuulla caiken sen hywän cuin minä heille teen/ ja heidän pitä ihmettelemän ja peljästymän caicke sitä hywä ja rauha/ cuin minä heille anda tahdon.
Jer 33:10 Näitä sano HERra täsä paicas/ josta te sanotta: se on autia/ ettei Canssa eikä carja Judan

Caupungeisa ja catuilla Jerusalemis ole (jotca nijn häwitetyt owat/ ettei wäke eikä asuwaisia/ ei myös carja siellä ole)
Jer 33:11 Siellä pitä wielä nyt cuultaman riemun ja ilon äni/ yljän ja morsiamen äni/ ja nijden äni jotca sanowat: kijttäkät HERra Zebaothi/ että hän on nijn hywä/ ja teke aina hywin ijancaickisest/ ja nijdengin jotca kijtosuhria HERran huoneseen candawat: sillä minä käännän maan fangiuden/ nijncuin algusta/ sano HERra.
Jer 33:12 Näin sano HERra Zebaoth: täsä paicas/ joca nijn autian on/ nijn ettei Canssa/ eikä carja sijnä ole/ ja caikisa hänen Caupungeisans/ pitä wielä nyt paimenden huonet oleman/ jotca ruockiwat laumoja ,
Jer 33:13 Sekä Caupungeisa/ jotca wuorilla owat/ ja laxocaupungeisa/ ja Caupungeisa jotca etelä päin owat/ BenJaminin maalla ja Jerusalemin ymbärillä/ ja Judan Caupungeisa/ sieldä pitä wielä menemän ulos ja sisälle luetut laumat/ sano HERra.
Jer 33:14 CAdzo/ aica tule/ sano HERra: että minä tahdon sen armollisen sanan herättä/ jonga minä olen Israelin huonelle luwannut/ ja Judan huonelle.
Jer 33:15 Nijnä päiwinä ja sillä ajalla/ tahdon minä anda Dawidille wanhurscauden wesan/ joca on Cuningas olewa/ ja hywästi hallidzewa/ ja toimitta oikeutta ja wanhurscautta maan päällä.
Jer 33:16 Sillä ajalla pitä Juda autetuxi tuleman/ ja Jerusalem lewos asuman/ ja hän cudzutan: HERra meidän wanhurscaudem.
Jer 33:17 Sillä nijn sano HERra: ei sen pidä puuttuman/ yxi pitä Dawidista Israelin huonen istuimella istuman.
Jer 33:18 Ei myös pidä Papit ja Lewitat coscan minun edestäni puuttuman/ jotca polttouhria sytyttäwät/ ja uhreja ijancaickisest teurastawat.
Jer 33:19 Ja HERran sana tapahdui Jeremialle/ ja sanoi:
Jer 33:20 Näitä sano HERra: jos minun lijtton lacka päiwän ja yön cansa/ ettei päiwä eikä yö ole ajallans:
Jer 33:21 Nijn ei myös minun lijtton Dawidin minun palweliani cansa pidä mixikän oleman/ ettei hänellä ole poica Cuningaxi hänen istuimellans/ ja Lewitain ja Pappein minun palweliani cansa.
Jer 33:22 Nijncuin ei taiwan sotawäke taita luetta/ eikä meren sanda mitatta/ juuri nijn tahdon minä minun palweliani Dawidin siemenen enätä/ ja Lewitat jotca minua palwelewat.
Jer 33:23 Ja HERran sana tapahdui Jeremialle/ ja sanoi: etkös ole nähnyt mitä tämä Canssa puhu/ ja sano.
Jer 33:24 Ongosta HERra hyljännyt ne caxi sucucunda/ jotca hän walinnut oli/ ja häwäisewät minun Canssani/ nijncuin ei he enä minun Canssan heidän edesäns oliscan.
Jer 33:25 Näitä sano HERra: engö minä pidä lijttoni päiwän ja yön cansa/ ja minun järjestystäni taiwan ja

maan cansa?
Jer 33:26 Nijn myös minä tahdon hyljätä Jacobin ja Dawidin minun palweliani siemenen/ nijn etten minä ota nijtä heidän siemenestäns/ nijtä cuin pitä wallidzeman Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin siemendä: sillä minä tahdon käändä heidän fangiudens/ ja armahta heitä.

Vers. 7. Käändä Judan fangiuden) Cuinga tämä on täytetty/ kirjoitetan Esran ja Nehemian kirjoisa.
V. 16. HERra meidän wanhurscaudem) Sup. $ 23:6.
V. 18. Polttouhria ja ruocauhria) Ei tätä pidä nijn ymmärrettämän/ että Lewitain uhrit ja säädyt piti oleman myös Udes Testamendis: sillä nijncuin ennen sanottu on/ cap. $ 31:31. ja 3:16. että Wanhan Testamendin piti uhreinens lacaman Ei myös tästä seura/ että HERran ehtollinen on sowinnon uhri/ pandu heidän siaans: waan tällä ymmärretän hengelliset uhrit/ cuin owat Christittyin rucouxet ja kijtoxet/ jotca caikisa maan paicoisa pitä tapahtuman/ ja owat meidän huultem wasicat/ nijncuin ne cudzutan/ Oseae $ 14:8. ja meidän huultem hedelmät/ Heb. 13:15. Nijn ikänäns cuin se Cuningas/ jonga piti istuman Dawidin istuimella/ on Christus: nijn myös pitä Lewitain ja Pappein cansa ymmärrettämän/ ei ne jotca sijtä sugusta olit/ waan ne pyhät Apostolit ja heidän opetuslapsens/ nijn myös muut Jumalan seuracunnan opettajat Udes Testamendis/ jotca heidän siaans owat tullet: sillä muutoin nähdän/ että sekä mailmalliset Cuningat/ sekä Papit ja Lewitat/ owat aica lacannet Judalaisten seas uhreinens.
V. 24. Häwäisewät) se on/ he wäändäwät Canssan uscattomuteen ja epäillyxeen.

XXXIV. Lucu.

COsca NebucadNezar soti Jerusalemita ja Judat wastan/ käske Jumala Prophetan sano Cuningas Zedechialle/ että Jerusalem pitä woitettaman ja häwitettämän/ ja hän wiedän fangixi Babelijn/ v. 1.
hän teke nijn/ v. 6.
Cuningas Zedechia teke lijton Canssan cansa Caupungis/ cuuluttaman wapauswuotta/ että jocaidzen pitä päästämän orjans wapaxi/ v. 8.
he palajawat ja jocainen otta orjans jällens/ v. 10.
HERRA käske Jeremian sano heille: että he tätä hänen käskyäns/ ja heidän oma lupaustans olit wastan tehnet/ nijn hän oli myös cuuluttawa heille wapauswuoden/ mieckaan/ ruttoon ja nälkään/ sijhenasti cuin hän heidän häwittä/ v.12.

Jer 34:1 TÄmä on sana joca tapahdui HERralda Jeremialle/ cosca NebucadNezar Babelin Cuningas caikella

hänen sotajoucollans ja caikilla waldacunnillans maan päällä/ jotca hänen wallasans olit/ ja caikilla Canssoilla/ sotei Jerusalemita/ ja caickia hänen Caupungeitans wastan/ ja sanoi:
Jer 34:2 Näitä sano HERra Israelin Jumala: mene ja puhu Zedechian Judan Cuningan cansa/ ja sano hänelle: näin sano HERra: cadzo/ minä annan tämän Caupungin Babelin Cuningan käsijn/ ja hänen pitä sen tulella polttaman.
Jer 34:3 Ja ei sinun pidä pääsemän hänen kädestäns/ waan käsitettämän/ ja hänen käteens annettaman/ nijn että sinun pitä hänen silmilläs näkemän/ ja händä suusta suuhun puhutteleman/ ja menemän Babelijn.
Jer 34:4 Cuule sijs sinä Zedechia Judan Cuningas HERran sana: Näitä sano HERra sinusta:
Jer 34:5 Ei sinun pidä miecalla cuoleman/ waan sinun pitä cuoleman rauhas. Ja nijncuin sinun Isilles/ jotca sinun edelläs owat Cuningat ollet/ on poldettu/ nijn pitä myös sinulle poldettaman ja sinua itkettämän: woi Herra: sillä minä olen sen sanonut/ sano HERra:
Jer 34:6 Ja Propheta Jeremia puhui caicki nämät sanat Zedechialle Judan Cuningalle/ Jerusalemis.
Jer 34:7 Cosca Babelin Cuningan sotajoucko jo sodeit Jerusalemita wastan/ ja caickia Judan jääneitä Caupungeita wastan/ nimittäin/ Lachista ja Asekata wastan: sillä nämät/ nijncuin wahwimmat Caupungit/ olit wielä Judan Caupungeista jäänet.
Jer 34:8 TÄmä on sana joca tapahdui HERralda Jeremialle/ sijttecuin Cuningas Zebechia/ oli tehnyt lijton caiken Canssan cansa Jerusalemis/ cuulutetta wapauswuotta.
Jer 34:9 Nijn että jocaidzen piti päästämän hänen orjans/ joco se oli miehen eli waimon puoli/ wallallens/ jotca Hebrerit olit/ nijn ettei toisen Judalaisen pitänyt oleman toisen orjana.
Jer 34:10 Silloin caicki Ruhtinat/ ja caicki Canssa/ joca sijhen lijttoon oli mielistynyt/ olit hänelle cuuliaiset/ että jocaidzen piti päästämän orjans wapaxi/ ja ei enä heitä pitämän peräti orjanans/ ja he päästit heitä wallallens.
Jer 34:11 Mutta wähä jälken/ käänsit he idzens/ ja otit orjat miehen ja waimoin puolista taas tygöns/ jotca he olit wapaxi päästänet/ ja waadeit heitä taas orjixens.
Jer 34:12 Silloin tapahdui HERRAN sana Jeremialle HERralda/ ja sanoi: Näitä sano HERRA Israelin Jumala:
Jer 34:13 Minä olen tehnyt lijton teidän Isäin cansa/ cosca minä wein heidän Egyptin maalda orjuden huonesta/ ja sanoin:
Jer 34:14 Cosca seidzemen wuotta owat culunet/ nijn pitä jocaidzen hänen weljens/ joca Hebreri on/ ja on idzens hänelle myynyt/ ja jo cuusi wuotta palwellut/ päästämän wallallens: mutta ei teidän Isänne totellet minua/ eikä callistanet sijhen corwians.
Jer 34:15 Nijn te oletta nyt tänäpän käändänet teitän/ ja tehnet mitä minulle kelpa/ että te oletta andanet

cuulutta wapaus wuotta/ jocainen lähimmäisellens/ ja oletta sijtä tehnet lijton minun edesäni/ nijsä huoneisa jotca minun nimelläni owat nimitetyt.
Jer 34:16 Mutta te oletta taas sijtä poikennet/ ja saastuttanet minun nimeni/ että jocainen on taas ottanut hänen orjans/ jotca te oletta wapaxi tehnet/ että heidän piti oleman idze omans/ ja nijn waaditta heitä taas teidän orjixen.
Jer 34:17 SEntähden sano HERra näin: et te cuullet minua/ että teidän piti cuuluttaman wapaus wuotta/ jocainen weljellens ja lähimmäisellens/ cadzo/ nijn minä cuulutan/ sano HERra/ teille wapaus wuoden/ mieckaan/ ruttoon/ nälkään/ engä anna teitä olla josacusa waldacunnasa maan päällä.
Jer 34:18 Ja jotca minun lijtostani harhailewat/ eikä pidä lijton sanoja/ jonga he minun edesäni tehnet owat/ nijlle minä teen nijncuin sille wasicalle/ jonga he cahdexi cappalexi hackaisit/ ja käwit molembain cappalden wälidze.
Jer 34:19 Nimittäin/ Judan Pääruhtinaille/ Jerusalemin Försteille/ Camaripalwelioille/ Papeille/ ja caikille maan Canssoille/ jotca cappalden wälidze wasicasta käynet owat.
Jer 34:20 Ja tahdon anda heidän/ heidän wihollistens käsijn/ ja nijden käsijn jotca heidän hengens wäijywät/ nijn että heidän ruumins pitä tuleman taiwan linnuille ja maan pedoille ruaxi.
Jer 34:21 Ja Zedechian Judan Cuningan/ ja hänen Pääruhtinans annan minä wihollisten käsijn/ ja nijden käsijn jotca heidän hengens wäijywät/ ja Babelin Cuningan sotajoucon käsijn/ joca nyt teidän tyköän on mennyt pois.
Jer 34:22 Sillä cadzo/ minä käsken heitä/ sano HERra/ ja annan taas tulla tämän Caupungin eteen/ ja heidän pitä sotiman sitä wastan/ ja woittaman sen/ ja tulella polttaman nijn ettei kenengän siellä pidä enä asuman.

Vers. 5. Cuoleman rauhas) se on/ cuoleman tautijn Babelis.
V. 11. Wähä jälken) Nimittäin/ cuin NebucadNezar oli lähtenyt pois Caupungista/ josta puhutan cap. $ 37:5. ja nijn ei he enämbi pitänet sitä cuin he hädäsä olit luwannet.
V. 19. Cappalden wälidze wasicasta) Se on ollut tapa merkixi/ että lijton piti oleman lujan/ ja että he sillä cunnioitit Jumalan uhria nijncuin totuden todistuxexi. Ne joilla on alemmaisia/ palwelioita ja pijcoja hallus/ lukecan tämän lugun wiresti.

XXXV. Lucu.

HERra käske Prophetan yllyttä Rechabitereitä wijna juoman/ v. 1.

Jeremia teke nijn/ v. 3.
he wastawat: että heidän Isäns Jonadab oli heitä kieldänyt sitä juomast/ eli rakendamast huonetta/ etc. $
sentähden ei he nytkän tahdo sitä tehdä/ v. 6.
HERra käske Prophetan saarnata sitä Canssans edes/ että Rechabiterit olit cuuliaiset heidän Isillens: mutta hänen Canssans ei tahdo händä totella/ v. 12.
sentähden tahto hän caiken sen onnettomuden anda tulla heidän päällens/ cuin hän heitä wastan oli puhunut/ v. 17.
mutta Rechabiterit tahto hän siunata/ että he olit Isällens cuuliaiset/ v. 18.

Jer 35:1 TÄmä on se sana joca HERralda tapahdui Jeremialle Jojakimin Josian pojan Judan Cuningan aicana/ ja sanoi:
Jer 35:2 Mene Rechabiterein huoneseen/ ja puhu heidän cansans/ ja wie heitä HERran huoneseen yhteen Camarijn/ ja anna heille wijna.
Jer 35:3 Nijn minä otin Jasanian Jeremian pojan/ Habazinian pojan/ sekä hänen weljens/ ja caicki hänen poicans/ ja coco Rechabiterein huonen.
Jer 35:4 Ja wein heidän HERran huoneseen/ Hananin lasten/ Jegdalian pojan Jumalan miehen Camarijn/ joca Förstein Camarein tykönä on/ ylemmä Maseian Sallumin pojan/ owiwartian Camarita.
Jer 35:5 Ja minä panin Rechabiterein huonen lasten eteen/ cannut ja maljat täyten wijna/ ja sanoin heille: juocat wijna.
Jer 35:6 Mutta he wastaisit: en me juo wijna: sillä meidän Isämme Jonadab Rechabin poica on käskenyt meitä/ ja sanonut: te ja teidän lapsen ei pidä ikänäns wijna juoman.
Jer 35:7 Ja ei huonetta rakendaman/ ei jywiä kylwämän/ ei wijnapuuta istuttaman eikä pitämän/ waan pitä asuman majoisa caickena teidän elinaicanan/ että te cauwan eläisitte maasa cusa te waellatte.
Jer 35:8 Juuri nijn me olemma cuuliaiset meidän Isämme Jonadabin Rechabin pojan änelle caikisa cuin hän on meille käskenyt/ nijn etten me wijna juo meidän elinaicanam/ en me eikä meidän emändäm/ meidän poicam eli tyttärem.
Jer 35:9 Ja en me rakenna huonetta asuaxem/ ja ei meillä ole wijnamäkiä eikä peldoja/ eli jywiä.
Jer 35:10 Waan asumme majoisa/ ja olemma cuuliaiset ja teemme caicki nijncuin meidän Isäm Jonadab on meille käskenyt.
Jer 35:11 Mutta cosca NebucadNezar Babelin Cuningas meni tänne maahan ylös/ sanoimma me: tulcat/ käykäm Jerusalemijn/ Chalderein ja Syrialaisten sotajoucon edestä/ ja nijn me olemma sijtte ollet täsä

Jerusalemis.
Jer 35:12 SIlloin tapahtui HERran sana Jeremialle/ ja sanoi: Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala:
Jer 35:13 Mene ja sano heille Judas ja Jerusalemin asuwaisille: ettäkö te tahdo idzen parata/ nijn että te totteletta minun sanani? sano HERra:
Jer 35:14 Jonabadin Rechabin pojan sanat/ jotca hän oli käskenyt hänen lapsillens/ ettei heidän pitänyt wijna juoman/ ne pidetän ettei he tähän päiwän asti juo wijna/ että he heidän Isäns käskylle cuuliaiset olisit: mutta minä olen andanut joca paicas teille sano/ cuitengin et te cuule minua.
Jer 35:15 Nijn olen minä myös lähettänyt joca paickan teidän tygön/ caicki minun palweliani Prophetat/ ja andanut sano: käändäkän teistä jocainen pahasta menostans/ ja parandacat teidän elämän/ ja älkät seuratco muita jumalita/ palwellaxen heitä/ nijn te saatte olla maasa/ jonga minä teille ja teidän Isillen andanut olen/ mutta et te tahtonet callista teidän corwian sijhen/ etkä cuullet minua.
Jer 35:16 Jonadabin Rechabin pojan lapset owat pitänet heidän Isäns käskyt/ jotca hän heille oli käskenyt. Mutta tämä Canssa ei cuule minua.
Jer 35:17 Sentähden nijn sano HERra Jumala Zebaoth/ ja Israelin Jumala: cadzo/ minä annan tulla Judan ja caickein Jerusalemin asuwaisten päälle/ caiken sen onnettomuden cuin minä heitä wastan olen puhunut: että minä olen heille puhunut/ ja ei he tahdo cuulla: minä olen huutanut/ mutta ei he tahdo minua wastata.
Jer 35:18 JA Rechabiterein huonelle sanoi Jeremia: Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: että teidän Isän Jonadabin käskylle olitta cuuliaiset/ ja pidittä caicki hänen käskyns/ ja teitte caicki cuin hän teille oli käskenyt.
Jer 35:19 Sentähden sano HERra Zebaoth Israelin Jumala näin: ei Jonadabilda Rechabin pojalda pidä ikänäns puuttuman/ joca hänen siemenestäns alati minun edesäni seiso.

Vers. 6. En me juo wijna) Ei tällä wahwisteta/ että me idzem sitoisimme eli muita/ caickinaisijn turhijn/ cuin on/ elä ilman awioskäskytä/ wälttä yhtä eli toista ruoca/ pitä erinomaisia pyhäpäiwä ja paastopäiwiä/ etc. $ ja sencaltaisia muita jaarituxia: ja sillä edziä erinomaista pyhyttä/ täydellisyttä ja ansiota Jumalan tykönä. Mutta ei Rechabiterit sitä ole tehnet/ waan he owat ollet heidän Isäns käskylle cuuliaiset neljännen käskyn jälken/ wapaehtoisisa cappaleisa/ jotca ei heille käsketyt eli kieldyt ollet: Eikä heidän Isäns: sillä ei hän sitä warten/ waan huonen curituxexi lastens seas/ muiden syiden tähden heille on tämän käskenyt/ nimittäin että heillä sitä wähembi tila olis ollut juopumuteen/ ylönpaldisuteen ja ahneuteen. Ja sencaltaiseen lupauxeen on hänellä ollut Jumalan käsky Wanhas Testamendis/ Num. $ 6, ja 30. Lev. $ 27. cusa enä tästä luke saadan jota ei meillä ole Udes Testamendis.

XXXVI. Lucu.

NEljändenä Cuningas Jojachimin wuonna/ käske HERra Jeremian kirjoitta caicki hänen sanans kirjaan/ että Canssa parannais idzens/ cosca he ne cuulewat/ v. 1.
silloin anda hän Baruchin kirjoitta/ ja luke ne HERran huonesa/ v. 4.
mutta sijtte wuotta jälken cuulutetan paastopäiwä/ ja Baruch luke myös silloin sijtä kirjasta coco Canssan edes/ v. 9.
Sijtte hän cudzutan Cancelijn/ ja hän luke sen siellä pääruhtinasten edes/ v. 11.
He sanowat sen Cuningalle/ joca myös sen anda luke edesäns/ v. 19.
Cosca sijtä oli wähä luettu/ anda hän sen paiscata tuleen/ v. 23.
ja käske käsittä Prophetait ja Baruchia/ mutta HERra kätke heidän/ v. 26.
silloin käske HERra Jeremian kirjoitta endiset sanat wastudest/ lisäten wielä sijhen/ ja ilmoitta Cuningalle hänen rangaistuxens/ sen edest cuin hän oli tehnyt v. 27.
joca nijn teke/ v. 32.

Jer 36:1 NEljändenä Jojachimin Josian pojan Judan Cuningan wuonna/ tapahdui tämä sana HERralda Jeremialle/ ja sanoi:
Jer 36:2 Ota kirja ja kirjoita sijhen caicki se puhe cuin minä sinulle olen puhunut Israelist/ Judast/ ja caikesta Canssasta/ sijtä ajasta cuin minä sinulle olen puhunut/ nimittäin/ Josian ajasta nijn tähän päiwän asti.
Jer 36:3 Jos/ mitämax/ Judan huone/ cosca he cuulewat caiken sen onnettomuden cuin minun mielesän on heille tehdä/ on idzens käändäwä/ jocainen pahasta menostans/ että minä andaisin heille andexi heidän pahat tecons ja ricoxens.
Jer 36:4 SIlloin Jeremia cudzui Baruchin Nerian pojan. Baruch kirjoitti kirjaan Jeremian suusta caicki HERran sanat jotca hän hänelle oli puhunut.
Jer 36:5 Ja Jeremia käski Baruchi/ ja sanoi: minä olen fangittu nijn etten minä saa mennä HERran huoneseen:
Jer 36:6 Mutta mene sinä sinne/ ja lue kirja/ johons HERran sanat minun suustani kirjoittanut olet/ Canssan edes HERran huonesa paastopäiwänä. Ja sinun pitä myös ne lukeman coco Judan corwain edes/ jotca heidän Caupungistans tullet owat.
Jer 36:7 Jos he/ mitämax/ nöyryttäwät idzens rucouxella HERran edes/ ja käändäwät jocainen idzens

pahasta menostans: sillä wiha ja julmuus on suuri/ jonga HERra on tätä Canssa wastan puhunut.
Jer 36:8 Ja Baruch Nerian poica teki caicki mitä Propheta Jeremia oli hänen käskenyt/ ja luki HERran sanat kirjasta HERran huonesa.
Jer 36:9 MUtta se tapahdui Jojakimin Josian pojan Judan Cuningan wijdendenä wuonna ja yhdexändenä Cuucautena/ että paasto cuulutettin HERran edes caikelle Canssalle Jerusalemis/ ja caikelle Canssalle/ joca Judan Caupungeista tuli Jerusalemijn.
Jer 36:10 Ja Baruch luki kirjasta Jeremian sanat/ HERran huonesa/ Gemarian Saphanin Cantzlerin pojan Camaris/ ylimmäises pihas/ HERran huonen uden owen edes/ caiken Canssan cuulden.
Jer 36:11 Cosca Michaia Gemarian poica Saphanin pojan/ caicki HERran sanat kirjasta oli cuullut:
Jer 36:12 Meni hän ylös Cuningan huonesen Cancelijn/ ja cadzo/ siellä istuit caicki Pääruhtinat/ Elisama Cantzleri/ Delaia Semaian poica/ ElNathan Achborin poica/ Gemaria Saphanin poica/ ja Zedechia Hanaman poica/ caickein Pääruhtinain cansa.
Jer 36:13 Ja Michaia sanoi heille caicki ne sanat jotca hän oli cuullut/ cosca Baruch luki kirjasta Canssan corwain edes.
Jer 36:14 SIlloin lähetit caicki Pääruhtinat Judin Nethanian pojan Selemian poian Chusin pojan/ Baruchin perän/ ja käskit hänelle sano: ota se kirja myötäs/ jostas Canssan edes luit/ ja tule tänne. Ja Baruch Nerian poica otti kirjan myötäns/ ja tuli heidän tygöns.
Jer 36:15 Ja he sanoit hänelle: istu ja lue/ että me saisimma cuulla/ ja Baruch luki heidän corwains cuulden.
Jer 36:16 Ja cuin he caicki sanat olit cuullet/ peljästyit he toinen toisens cansa/ ja sanoit Baruchille: me tahdomma ilmoitta Cuningalle caicki nämät sanat.
Jer 36:17 Ja he kysyit Baruchille: sanos meille/ cuinga sinä olet caicki nämät sanat kirjoittanut hänen suustans?
Jer 36:18 Baruch sanoi heille: Hän luki minun edesäni caicki nämät sanat hänen suullans/ ja minä kirjoitin ne pläkillä kirjaan.
Jer 36:19 Silloin sanoit Pääruhtinat Baruchille: mene ja lymytä idzes Jeremian cansa/ nijn ettei kengän tiedä cusa te oletta.
Jer 36:20 Mutta he menit Cuningan eteen esihuoneseen/ ja annoit kirjan jäädä Elisaman Catzlerin Camarijn/ ja sanoit Cuningan edes caicki nämät sanat.
Jer 36:21 Nijn Cuningas lähetti Judin kirja noutaman/ hän otti sen Elisaman Cantzlerin Camarista. Ja Judi luki sen Cuningan edes/ ja caickein Pääruhtinasten/ jotca seisoit Cuningan edes.
Jer 36:22 Mutta Cuningas istui talwihuonesa totoin edesä/ yhdexändenä Cuucautena.

Jer 36:23 Cosca Judi colme eli neljä cappaletta oli lukenut/ leickais hän sen ricki kynäweidzellä ja heitti tuleen/ joca totosa oli/ sijhenasti että kirja peräti paloi tules.
Jer 36:24 Ja ei kengän peljästynyt/ eikä waatteitans rewäisnyt ricki/ ei Cuningas eikä hänen palwelians/ jotca cuitengin caicki nämät sanat olit cuullet.
Jer 36:25 Waicka ElNathan/ Delaja ja Gemaria rucoilit Cuningasta/ ettei hän olis polttanut kirja/ mutta ei hän heitä totellut.
Jer 36:26 Päälisexi käski Cuningas Jerahmeelin Hamelechin pojan/ ja Seraian Asrielin pojan/ ja Selemian Abdeelin pojan/ että heidän piti käsittämän Baruchi kirjoittaja ja Jeremiat Prophetat: Mutta HERra oli heidän kätkenyt.
Jer 36:27 SIlloin tapahdui HERran sana Jeremialle/ sijttecuin Cuningas oli polttanut kirjan/ ja ne sanat jotca Baruch Jeremian suusta oli kirjoittanut/ ja sanoi:
Jer 36:28 Ota sinulles toinen kirja/ ja kirjoita caicki endiset sanat sijhen/ cuin ensimäisesäkin kirjas olit/ jonga Jojachim Judan Cuningas on polttanut.
Jer 36:29 Ja sano Jojachimille Judan Cuningalle: näitä sano HERra: sinä olet polttanut kirjan ja sanonut: mixi sinä sijhen olet kirjoittanut/ että Babelin Cuningas on tulewa ja häwittäwä tämän maan/ ja tekewä nijn ettei Canssa eikä carja enä sijnä pidä oleman?
Jer 36:30 Sentähden sano HERra Jojachimist Judan Cuningast: ei pidä yhtän hänen siemenestäns istuman Dawidin istuimella/ ja hänen ruumins pitä heitettämän ulos/ ja macaman heldesä päiwällä/ ja wilusa yöllä.
Jer 36:31 Ja minä tahdon rangaista händä ja hänen siemendäns/ ja hänen palwelioitans heidän pahain tecoins tähden. Ja minä annan tulla heidän päällens/ ja Jerusalemin asuwaisten päälle/ ja nijden päälle Judas caiken onnettomuden/ cuin minä heille olen puhunut/ ja ei he cuitengan tahtonet cuulla.
Jer 36:32 Nijn Jeremia otti toisen kirjan/ ja andoi Baruchille Nerian pojalle/ kirjoittajalle. Ja hän kirjoitti sijhen Jeremian suusta/ caicki ne sanat/ jotca endisesäkin kirjas olit/ jonga Jojakim Judan Cuningas oli tules polttanut. Ja nijhin endisihin oli wielä paljo enämbi sanoja lisätty.

Vers. 2. (Kirjoita) Cadzo Esa. 8:1. ja Sup. $ 30:2.
V. 6. Paastopäiwänä) Cadzo 2. Par. $ 20:3. ja Num. $ 29:7.
V. 23. Leickais hän sen) Nimittäin/ Cuningan käskystä: sillä hänelle se sijtte luetan/
v. 27. ja 29.
V. 30. (Yhtän hänen siemenestäns) Waicka hänen poicans Jechonia pandin Cuningaxi hänen siaans/ ei hän cuitengan enä hallinnut cuin colme Cuucautta/ waan cohta wietin fangina Babelijn.

XXXVII. Lucu.

CUningas Zedechia lähettä sanan Prophetalle/ että hän rucoilis hänen ja Canssan edest/ v. 3.
Jeremia wasta: että waicka Babelin Cuningas oli lähtenyt heidän tyköns/ nijn hänen pitä cuitengin pian palajaman/ ja polttaman Jerusalemin/ v. 6.
Sijtte tahto Jeremia mennä ulos Caupungista jotain toimittaman/ v. 8.
mutta hän otetan kijnni owes/ nijncuin hän olis tahtonut paeta Chalderein tygö/ lyödän ja pannan fangeuteen/ v. 11.
Wähän ajan peräst/ anda Zedechia hänen tuoda ja kysy salaisest: joca wasta endisellä tawalla/ v. 17.
ja rucoile Cuningast että hän otetaisin pois fangihuonesta. Mutta Cuningas käske hänen tallella pitä pihasa fangihuonen edesä/ v. 18.

Jer 37:1 JA Zedechia Josian poica tuli Cuningaxi Jechanian Jojakimin pojan siaan: sillä NebucadNezar Babelin Cuningas teki hänen Judan maan Cuningaxi.
Jer 37:2 Mutta hän ja hänen palwelians ja maan Canssa ei totellet HERran sana/ jonga hän Prophetan Jeremian cautta puhui.
Jer 37:3 Cuitengin lähetti Cuningas Zedechia Juchalin SelemJan pojan/ ja Zephanian Maseian pojan/ Papin/ Prophetan Jeremian tygö/ ja käski hänelle sano: rucoile HERra meidän Jumalatam meidän edestäm.
Jer 37:4 Sillä Jeremia käwi ulos ja sisälle Canssan seas/ ja ei kengän pannut händä fangiuteen.
Jer 37:5 Nijn oli Pharaon sotajoucko lähtenyt Egyptist/ ja Chalderit jotca olit Jerusalemin edes/ cuin he sencaltaisen sanoman cuulit/ olit lähtenet Jerusalemist.
Jer 37:6 Ja HERran sana tapahdui Prophetalle Jeremialle/ ja sanoi:
Jer 37:7 Näitä sano HERra Israelin Jumala: nijn sanocat Judan Cuningalle/ joca teidän on minun tygöni lähettänyt kysymän minulda: cadzo/ Pharaon joucko joca teidän auxen on lähtenyt/ pitä taas menemän cotians Egyptijn.
Jer 37:8 Ja Chalderein pitä palajaman ja sotiman tätä Caupungita wastan/ ja woittaman hänen/ ja sen polttaman tulesa.
Jer 37:9 Sentähden sano HERra näin: älkät pettäkö teidän sielujan/ ajatellen: Chalderit menewät matcans.
Jer 37:10 Ei heidän pidä menemän matcans: ja waicka te wielä löisitte coco Chalderein sotajoucon/ jotca teitä wastan sotiwat/ ja muutamat heistä saisit haawoja/ nijn pidäis heidän wielä sijtte cungin majastans nouseman/ ja polttaman tämän Caupungin tulella.

Jer 37:11 COsca Chalderein sotajoucko oli lähtenyt Jerusalemist/ Pharaon sotajoucon tähden:
Jer 37:12 Meni Jeremia ulos Jerusalemist/ ja tahdoi mennä BenJaminin maalle/ ratcaiseman ja kirwottaman siellä idziäns Canssan seast.
Jer 37:13 Ja cosca hän tuli BenJaminin oween/ nijn siellä oli owenwartia/ nimittäin/ Jeria SelemJan poica Hananian pojan/ se käsitti Prophetan Jeremian/ ja sanoi: sinä tahdot mennä Chalderein tygö.
Jer 37:14 Jeremia sanoi: ei se ole tosi/ en minä tahdo mennä Chalderein tygö. Mutta ei Jeria tahtonut händä cuulla/ waan käsitti Jeremian/ ja wei hänen Pääruhtinasten tygö.
Jer 37:15 Ja Pääruhtinat olit Jeremialle wihaiset/ ja annoit lyödä händä/ ja heitit hänen fangiuteen Jonathanin kirjoittajan huoneseen/ sen he panit fangihuonexi.
Jer 37:16 Nijn meni Jeremia luolaan ja fangeuteen/ ja oli siellä cauwan aica.
Jer 37:17 JA Cuningas Zedechia lähetti noutaman händä/ ja kysyi sala hänelle hänen huonensans/ ja sanoi: ongo nyt jocu sana ilmandunut HERralda? Jeremia sanoi: on: sillä sinun pitä annettaman Babelin Cuningan käsijn.
Jer 37:18 Ja Jeremia sanoi Cuningas Zedechialle: mitä minä olen rickonut sinua/ sinun palwelioitas ja tätä Canssa wastan/ että he minun fangiuteen owat heittänet?
Jer 37:19 Cusa nyt owat teidän Prophetan/ jotca teille ennustit/ ja sanoit: ei Babelin Cuningas tule teidän eikä tämän maan päälle.
Jer 37:20 Ja nyt minun Herran Cuningas/ cuule minua/ ja anna minun rucouxen tulla sinulda cuulduxi/ ja älä minua taas lähetä Jonathanin kirjoittajan huoneseen cuoleman.
Jer 37:21 Silloin käski Cuningas Zedechia/ että Jeremia piti tallella pidettämän pihas fangihuonen edes/ ja käski hänelle anda päiwäxi osan leipä leipojan cujalda/ sijhenasti cuin caicki leiwät Caupungista culunexi tulit.
Jer 37:22 Nijn Jeremia sijs oli fangihuonen pihasa.

XXXVIII. Lucu.

JEremian päälle cannetan hänen saarnans tähden/ ja heitetän pahaan fangeuteen/ joca oli täynäns loca/ v. 1.
ja otetan taas ylös EbedMelechin Ethiopialaisen rucouxen tähden/ v. 7.
Cuningas noudatta hänen/ ja kysy sala/ v. 14.
hän wasta: jos Cuningas anda idzens Chalderein tygö/ nijn hän pysy tallella/ mutta jos ei/ nijn Caupungi pitä woitettaman ja hän kijnniotettaman/ v. 17.

Cuningas kieldä hänen sitä sanomast Pääruhtinaille/ v. 24.
Jeremia on pihas fangihuonen edes/ sijhenasti cuin Caupungi woitetan/ v. 28.

Jer 38:1 MUtta SaphatJa Mathanin poica ja Gedalia Pashurin poica/ ja Juchal SelemJan poica/ ja Pashur Malchian poica/ cuulit ne sanat jotca Jeremia puhui coco Canssalle/ ja sanoi:
Jer 38:2 Näitä sano HERra: joca pysy täsä Caupungis/ hänen pitä cuoleman mieckaan/ nälkään ja ruttoon/ mutta joca mene Chalderein tygö/ hän jää elämän/ ja pitä hengens nijncuin saalin:
Jer 38:3 Sillä nijn sano HERra: tämän Caupungin pitä annettaman Babelin Cuningan sotajoucolle/ jotca sen woittawat.
Jer 38:4 Silloin sanoit Pääruhtinat Cuningalle: anna sijs tämä mies tappa: sillä tällä tawalla hän käändä pois sen sotawäen/ joca wielä on jäljellä täsä Caupungis/ nijn myös caiken Canssan/ että hän sencaltaisia sanoja heille sano: sillä ei se mies edzi Canssan parasta/ waan wahingota.
Jer 38:5 Cuningas Zedechia sanoi: cadzo/ hän on teidän käsisän: sillä ei Cuningas woi mitän teitä wastan.
Jer 38:6 Nijn he otit Jeremian/ ja heitit Malchiaan Hamelechin pojan luolaan/ joca pihasa fangihuonen edesä oli/ ja laskit hänen alas köydellä luolaan/ cusa ei wettä ollut waan loca: ja Jeremia wajois locaan.
Jer 38:7 COsa EbedMelech Ethiopialainen/ Cuningan huonen Camarerari cuuli Jeremian luolaan heitetyxi/ ja Cuningas istui BenJaminin owes.
Jer 38:8 Nijn EbedMelech meni Cuningan huonesta/ ja puhui Cuningalle/ ja sanoi:
Jer 38:9 Minun Herran Cuningas/ ne miehet tekewät Prophetalle Jeremialle pahoin/ että he owat hänen luolaan heittänet/ cusa hänen täyty nälkän cuolla: sillä ei Caupungis ole enä leipä.
Jer 38:10 Silloin käski Cuningas EbedMelechiä Ethiopialaista/ ja sanoi: ota colmekymmendä miestä näistä cansas/ ja ota Propheta Jeremia ylös luolasta ennencuin hän cuole.
Jer 38:11 Ja EbedMelech otti miehet cansans/ ja meni Cuningan huoneseen/ caluhuonen ala/ ja otti sieldä wanhoja ja kiscotuita rääpäleitä/ ja laski ne köydellä Jeremian luolaan.
Jer 38:12 Ja EbedMelech Ethiopialainen sanoi Jeremialle: pane nämät wanhat ja kiscotut rääpälet käsiwarttes ala/ köyden ymbärille: ja Jeremia teki nijn.
Jer 38:13 Ja he wedit Jeremian ylös luolasta köydellä: ja nijn Jeremia oli pihasa fangihuonen edesä.
Jer 38:14 JA Cuningas Zedechia lähetti noutaman Prophetat Jeremiat tygöns/ colmandeen HERran huonen läpikäytäwään. Ja Cuningas sanoi Jeremialle: minä tahdon sinulle jotain kysyä/ älä mitän sala minulda.
Jer 38:15 Jeremia sanoi Zedechialle: jos minä sinulle jotain sanon/ nijn sinä tapat minun/ ja jos minä sinua neuwon/ nijn et sinä tottele.

Jer 38:16 Nijn Cuningas Zedechia wannoi Jeremialle sala/ ja sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ joca meidän sielum on tehnyt/ en minä sinua tapa/ engä anna sinua nijden miesten käsijn jotca sinun henges wäijywät.
Jer 38:17 Ja Jeremia sanoi Zedechialle: näitä sano HERra Jumala Zebaoth Israelin Jumala: jos sinä menet Babelin Cuningan pääruhtinasten tygö/ nijn sinä jäät hengijn/ ja ei tätä Caupungita pidä poldettaman.
Jer 38:18 Waan sinä ja sinun huones jää elämän: mutta jollet sinä mene Babelin Cuningan pääruhtinasten tygö/ nijn tämä Caupungi annetan Chalderein käsijn/ ja heidän pitä sen polttaman tules/ ja et myös sinäkän pääse heidän käsistäns.
Jer 38:19 Cuningas Zedechia sanoi Jeremialle: minä pelkän annettawani Judalaisten käsijn/ jotca owat Chalderein tygö mennet/ nijn että pilckawat minua.
Jer 38:20 Jeremia sanoi: ei sinua anneta: cuule sijs HERran ändä/ jonga minä sinulle sanon/ nijn sinä menestyt/ ja jäät elämän.
Jer 38:21 Mutta jolles mene/ nijn on tämä se sana/ jonga/ HERra on minulle osottanut:
Jer 38:22 Cadzo/ caicki waimot jotca wielä jäljellä owat Judan Cuningan huonesa/ pitä ulos Babelin Cuningan Ruhtinasten tygö. Nijden pitä silloin sanoman: woi sinun lohduttajas owat pettänet ja wietellet sinun/ ja wienet sinun alas locan/ ja andawat nyt sinun sijnä olla.
Jer 38:23 Juuri nijn pitä silloin caicki sinun emändäs ja lapses tuleman ulos Chalderein tygö/ ja ei sinun idzekän pidä taitaman päästä heidän käsistäns/ waan sinä pitä Babelin Cuningalda käsitettämän/ ja tämä Caupungi pitä tulella poldettaman.
Jer 38:24 JA Zedechia sanoi Jeremialle: cadzo/ ettei kengän saa tietä näitä sanoja/ nijn et sinä tapeta.
Jer 38:25 Ja jos Ruhtinat saawat tietä että minä olen puhunut sinun cansas/ ja he tulewat sinun tygös/ ja sanowat: sanos/ mitä sinä olet Cuningan cansa puhunut? älä meildä sitä sala/ nijn en mekän sinua tapa: ja mitä Cuningas on puhunut sinun cansas?
Jer 38:26 Nijn sano: Minä olen rucoillut Cuningasta/ ettei hänen pidäis andaman minua taas tulla Jonathanin huoneseen/ etten minä siellä cuolis.
Jer 38:27 Silloin caicki Ruhtinat tulit Jeremian tygö/ ja kysyit hänelle: Ja hän sanoi heille nijncuin Cuningas oli hänen käskenyt. Nijn he jätit hänen/ ettei he mitän häneldä saanet tietä.
Jer 38:28 Ja Jeremia oli pihas fangihuonen edes/ aina sijhen päiwän asti cuin Jerusalem woitettin.

XXXIX. Lucu.

TÄmä on se cuin Jeremia on ennustanut Jerusalemin häwityxest ja Babelin fangeudest: nyt hän rupe täsä kirjoittaman cuinga se on täytetty/ nimittäin/ että Cuningas NebucadNezar/ tule Jerusalemin eteen/ ja

woitta Caupungin/ v. 1.
saa Cuningas Zedechian kijnni ja duomidze hänen/ v. 4.
poltta Caupungin/ jaotta muurit/ ja wie Canssan fangixi Babelijn/ v. 8.
käske Prophetan Jeremian päästä wallallens/ v. 11.
täsä kirjoitetan myös cuinga HERra lupa wapahta EbedMelechin/ että hän idzens luotti häneen/ v. 15.

Jer 39:1 JA tapahdui/ että Jerusalem woitettin: sillä yhdexändenä Judan Cuningan Zedechian wuotena/ kymmendenä Cuucautena tuli NebucadNezar Babelin Cuningas/ ja caicki hänen sotajouckons/ Jerusalemin eteen/ ja pijritti sen.
Jer 39:2 Ja Zedechian ensimäisnä wuotena toistakymmendä/ yhdexändenä päiwänä neljändenä Cuucautena/ hyökäisit he Caupungijn.
Jer 39:3 Ja caicki Babelin Cuningan Ruhtinat menit sisälle/ ja pysännyit keskimmäiseen oween/ nimittäin/ NergalSarEzer/ SangarNebo/ Sarssechim RabSaris/ NergalSarEzer RabMag/ ja caicki muut Babelin Cuningan Ruhtinat.
Jer 39:4 COsca Zedechia Judan Cuningas ja hänen sotawäkens heidän näit: pakenit he yöllä Caupungista/ Cuningan krydimaan tykö/ owesta joca oli cahden muurin wälillä/ ja menit keto päin.
Jer 39:5 Mutta Calderein sotajoucko ajoit heitä taca/ ja käsitit Zedechian Jerihon kedolla/ otit hänen/ ja weit Babelin Cuningan NebucadNezarin tygö Riblathijn/ joca on Hemathin maalla: ja hän duomidzi hänen.
Jer 39:6 Ja Babelin Cuningas andoi tappa Zedechian lapset hänen nähdens Riblathis/ ja tappoi caicki Judan Ruhtinat.
Jer 39:7 Mutta hän andoi puhgaista Zedechian silmät/ ja sito teräscahlella/ wiedäxens händä Babelijn.
Jer 39:8 JA Chalderit poldit sekä Cuningan huonen että asuwaisten huonet/ ja jaotit Jerusalemin muurit.
Jer 39:9 Mutta mitä jäljellä oli Caupungis Canssasta/ ja ne jotca muutoin olit hänen alans idzens andanet/ wei NebusarAdan Hofmestari caicki fangina Babelijn.
Jer 39:10 Mutta muutamat köyhästä wäestä/ joilla ei mitän ollut/ andoi NebusarAdan/ sodanpäämies/ sijhen aican jäädä Judan maalle/ ja andoi heille wijnamäkiä ja peldoja.
Jer 39:11 MUtta NebucadNezar Babelin Cuningas oli käskenyt NebusarAdanin sodanpäämiehen Jeremiasta/ ja sanonut: ota händä ja cadzo hänen parastans/ ja älä hänen tee mitän paha:
Jer 39:12 Waan nijncuin hän ano sinulda nijn tee hänelle.
Jer 39:13 Silloin lähetti NebusarAdan sodanpäämies/ ja NebuSasban ylimmäinen Camarerari/ NergalSarEzer Hofmestari/ ja caicki Babelin Cuningan Ruhtinat.

Jer 39:14 Ja annoit nouta Jeremian pihasta fangihuonen edestä/ ja annoit hänen Sedalian Ahikamin pojan/ Saphanin pojan halduun/ että hänen piti pitämän hänen huonesans/ ja että hän olis läsnä Canssan tykönä.
Jer 39:15 OLi myös HERran sana tullut Jeremialle/ cosca hän wielä oli fangina pihasa fangihuonen edes/ ja oli sanonut:
Jer 39:16 Mene ja sano EbedMelechille Ethiopialaiselle: näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: cadzo/ minä tahdon anda minun sanani tulla tähän Caupungijn/ onnettomudexi/ ja ei mixikän hywäxi/ ja sinun pitä sen sijhen aican näkemän.
Jer 39:17 Mutta sinun minä silloin wapahdan/ sano HERra/ ja en anna sinua heidän käsijns joitas pelkät: sillä minä tahdon sinua sijtä autta/ nijn ettei sinun pidä miecalla langeman/ waan pitämän henges nijncuin saalin/ ettäs idzes luotit minuun/ sano HERra.

XL. Lucu.

NEbusarAdan noudatta Jeremian tygöns/ ja tunnusta HERran sanat/ Jerusalemita wastan/ täytetyxi/ v. 1.
anda hänelle oman ehdons/ jos hän tahto seurata Canssa Babelijn/ eli myös tahto jäädä Gedalian cansa/ jonga Cuningas NebucadNezar oli pannut maacunnan päälle/ v. 4.
Jeremia jää Gedalian tygö/ v. 6.
coco monda muuta jäänyttä Judalaist hänen tygöns/ v. 7.
Johana Karehan poica wara Gedaliat/ ja sano Ismaelin NethanJan pojan tahtowan händä tappa/ v. 10.
joca ei sitä usconut/ v. 13.

Jer 40:1 TÄmä on se sana joca tapahdui HERralda Jeremialle/ cosca NebusarAdan/ sodanpäämies/ päästi hänen Ramas wallallens: sillä hän oli sidottu cahleilla caickein nijden seas/ jotca Jerusalemis ja Judas fangitut olit/ wietä pois Babelijn.
Jer 40:2 Cosca sodanpäämies oli andanut nouta Jeremian tygöns/ sanoi hän hänelle: HERra sinun Jumalas on puhunut tämän onnettomuden tälle paicalle:
Jer 40:3 Ja on myös andanut tulla ja tehnyt nijncuin hän sijtä on sanonut: sillä te oletta rickonet HERra wastan/ ja et totellet hänen ändäns/ sentähden on sencaltaista teille tapahtunut.
Jer 40:4 Cadzo/ minä olen sinun tänäpän päästänyt cahleista/ joilla sinun kätes olit sidotut/ jos sinun kelpa mennä minun cansani Babelijn/ nijn tule/ minä tahdon tietä sinun parhastas: ja jollet sinä tahdo tulla minun cansani Babelijn/ nijn anna olla/ cadzo/ siellä on sinun coco maa edesäs. Cusa sinä luulet idzes hywän olewan ja sinulle kelpa/ nijn mene sinne:

Jer 40:5 Sillä tästedes ei ole enä yhtän palausta/ sentähden sinä mahdat palata Gedalian Ahikamin pojan/ Saphanin pojan tygö/ jonga Babelin Cuningas on pannut Judan Caupungein päälle/ ja ole hänen tykönäns Canssan seas/ eli mene sinne cuin sinulle parahin kelpa. Ja sodanpäämies andoi hänelle ewästä ja lahjoja/ ja andoi hänen mennä.
Jer 40:6 Nijn tuli Jeremia Gedalian Ahikamin pojan tygö Mizpas/ ja oli hänen tykönäns Canssan seas/ cuin wielä maalle jäänyt oli.
Jer 40:7 COsca sodanpäämiehet/ jotca kedolla olit/ heidän sotawäkens cansa/ sait cuulla/ että Babelin Cuningas oli pannut Gedalian Ahikamin pojan maalle hallidzeman/ sekä miehiä että waimoja/ lapsia ja pienimbitä/ joita ei wiety Babelijn:
Jer 40:8 Tulit he Gedalian tygö Mizpas/ nimittäin/ Ismael NethanIan poica/ Johanan ja Jonathan Kareahn pojat/ ja SeraJa Thanhumethin poica/ ja Ephain pojat Nethophatist/ ja Jesania Mahachathin poica/ heidän miestens cansa.
Jer 40:9 Ja Gedalia Ahikamin poica/ Saphanin pojan/ teki heille ja heidän miehillens walan/ ja sanoi: älkät peljätkö olla Caldereille alemmaiset/ pysykät maasa/ ja olcat Babelin Cuningalle alemmaiset/ nijn te menestytte.
Jer 40:10 Cadzo/ minä asun täsä Mizpas/ että minä palwelisin Chalderejä/ jotca tulewat meidän tygömme/ cootcat sentähden wijna ja ficunita/ ja öljyä/ ja pangat teidän astioihin/ ja asucat teidän Caupungeisan/ jotca te saanet oletta.
Jer 40:11 Ja caicki Judalaiset jotca Moabis olit/ ja Ammonin lasten seas/ ja Edomis/ ja caikis maacunnis/ cosca he cuulit että Babelin Cuningas oli jättänyt muutamia Judaan/ ja oli pannut Gedalian Ahikamin pojan/ Saphanin pojan heitä hallidzeman:
Jer 40:12 Tulit he caicki jällens caikista paicoista/ sieldä cuin he olit ajetut/ Judan maahan Gedalian tygö Mizpas/ ja cocoisit aiwa paljo wijna ja suwitulo.
Jer 40:13 MUtta Johanan Kareahn poica ynnä caickein sodanpäämiesten cansa/ jotca kedolla olit ollet/ tulit Gedalian tygö Mizpaan/
Jer 40:14 Ja sanoit hänelle: tiedäckös että Baalis Ammonin lasten Cuningas on lähettänyt Ismaelin NethanJan pojan sinua tappaman? mutta ei Gedalia Ahikamin poica tahtonut sitä uscoa.
Jer 40:15 Silloin sanoi Johanan Kareahn poica Gedalialle sala Mizpas: minä tahdon mennä ja lyödä Ismaelin NethanJan pojan cuoliaxi/ nijn ettei kenengän pidä saaman tietä: mixi hänen pitä lyömän sinua/ että caicki Judalaiset/ jotca sinun tygös owat cootut/ pitä hajotettaman/ ja ne jotca wielä Judasta jäänet owat/ huckuman? Mutta Gedalia Ahikamin poica sanoi Johananille Kareahn pojalle: ei sinun pidä sitä tekemän/ ei

se ole tosi cuins Ismaelist sanot.

XLI. Lucu.

ISmael/ muutamain cansa/ tappa Gedalian/ sekä Judalaiset ja Chalderit jotca hänen cansans olit/ v. 1.
Nijn myös 80. miestä/ jotca aiwoit mennä uhraman Jerusalemijn/ v. 4.
ja tahto myös jäänen Canssan wiedä Ammoniterein maalle/ v. 10.
Johanan Kareahn poica tule wähällä wäellä/ ja saa ne pois häneldä/ v. 11.
tahto mennä Egyptijn: sillä he pelkäwät Chalderejä/ että Ismael tappoi Gedalian/ joca maacunnan päälle pandu oli/ v. 16.

Jer 41:1 MUtta seidzemendenä Cuucautena/ tuli Ismael NethanJan poica Elisaman pojan/ Cuningalisest sugust/ ynnä Cuningan päämiesten cansa/ ja kymmenen miestä hänen cansans/ Gedalian Ahikamin pojan tygö Mizpas/ ja he söit toinen toisens cansa Mizpas.
Jer 41:2 Mutta Ismael NethanJan poica nousi/ ja ne kymmenen miestä jotca hänen cansans olit/ ja löit Gedalian Ahikamin pojan cuoliaxi miecalla/ että Babelin Cuningas oli pannut hänen coco maan päälle.
Jer 41:3 Päälisexi löi Ismael caicki Judalaiset/ jotca Gedalian tykönä olit Mizpas/ ja Chalderit jotca sieldä löyttin/ ja caicki sotamiehet.
Jer 41:4 TOisna päiwänä cuin Gedalia lyöty oli/ ja ei kengän sitä wielä tiennyt/
Jer 41:5 Tulit cahdexankymmendä miestä Sichemist/ Silost ja Samariast/ ja olit ajellet partans/ ja rewäisnet waattens ja haawoittanet idzens/ ja toit ruocauhrins ja suidzutuxen myötäns/ wiedäxens HERran huoneseen.
Jer 41:6 Ja Ismael NathanJan poica meni Mizpast heitä wastan/ käwi ja itki. Cosca hän tuli heidän tygöns/ sanoi hän heille: teidän pitä tuleman Gedalian Ahikamin pojan tygö.
Jer 41:7 Mutta cuin he tulit keskelle Caupungita/ tappoi heidän Ismael NethanJan poica/ ja ne miehet jotca hänen cansans olit caiwon tykönä.
Jer 41:8 Mutta sijnä oli seas kymmenen miestä/ jotca sanoit Ismaelille: älä meitä tapa/ meillä on tawaroita pelloisa/ nisuja/ ohria/ öljyä ja hunajata. Ja nijn pidätti hän idzens/ ettei hän heitä muiden cansa tappanut.
Jer 41:9 Mutta caiwo johon Ismael nijden cuolluitten ruumit heitti/ jotca hän oli Gedalian cansa tappanut/ on se jonga Cuningas Assa andoi tehdä Baesat Israelin Cuningasta wastan/ sen täytti Ismael NethanJan poica lyödyillä.
Jer 41:10 Ja sen Canssan joca oli jäljellä Mizpas/ ja Cuningan tyttäret/ wei Ismael NethanJan poica pois

fangixi/ ja caiken Canssan joca oli Mizpaan jätetty/ joiden päälle NebusarAdan sodanpäämies oli pannut Gedalian Ahikamin pojan/ läxi pois ja tahdoi ylidze Ammonin lasten tygö.
Jer 41:11 MUtta cosca Johanan Kareahn poica/ caickein sodanpäämiesten cansa/ jotca hänen cansans olit/ sait tietä caiken sen pahan cuin Ismael NethanJan poica tehnyt oli:
Jer 41:12 Otit he Canssan tygöns/ ja läxit Ismaeli NethanJan poica wastan sotaan/ ja saawutit hänen Gibeonis sen suuren weden tykönä.
Jer 41:13 Cosca Canssa/ joca Ismaelin cansa oli/ näki Johanan Kareahn pojan/ ja caicki sodanpäämiehet jotca hänen cansans olit/ olit he iloiset.
Jer 41:14 Ja caicki Canssa jonga Ismael oli wienyt pois Mizpast/ palaisit ja annoit idzens Johanan Kareahn pojan tygö.
Jer 41:15 Mutta Ismael NethanJan poica pääsi cahdexan miehen cansa/ ja pakeni Ammonin lasten tygö.
Jer 41:16 JA Johanan Kareahn poica ynnä caickein sodanpäämiesten cansa/ jotca hänen cansans olit/ otit caiken jäänen Canssan (jonga he Ismaelildä NethanJan pojalda olit ottanet) Mizpast tygöns/ että Gedalia Ahikamin poica oli tapettu/ nimittäin/ wäkewät sotamiehet/ waimot ja lapset/ ja Camarerit/ jotca he Gibeonist olit tuonet jällens:
Jer 41:17 Menit pois ja tulit majoille Kimhamijn Bethlehemin tygö/ ja tahdoit aina mennä Egyptijn/ Calderein edest:
Jer 41:18 Sillä he pelkäisit heitä/ että Ismael NethanJan poica oli tappanut Gedalian Ahikamin pojan/ jonga Babelin Cuningas oli pannut maata hallidzeman.

XLII. Lucu.

JOhanan Kareahn poica/ sekä muut päämiehet ja Canssa rucoile Jeremiata kysymän HERralda heidän tähtens/ mitä heidän pitä tekemän: ja lupawat olla cuuliaiset caikisa mitä HERra heille käske/ v. 1.
Jeremia teke nijn/ ja HERra wasta: että jos he pysywät maasa/ nijn hän tahto siunata ja raketa heitä/ ja ei Chalderein pidä heitä wahingoidzeman/ v. 7.
mutta jos he menewät Egyptijn/ nijn hän tahto heitä siellä hucutta näljällä/ rutolla ja miecalla/ v. 17.
Jeremia sano sen heille/ ja neuwo heitä cuuleman HERran sana/ v. 19.

Jer 42:1 SIlloin astuit caicki sodanpäämiehet edes/ Johanan Kareahn poica/ JesanJa Hosaian poica/ ja caicki Canssa sekä pienet että suuret.
Jer 42:2 Ja sanoit Prophetalle Jeremialle: annas meidän rucouxem tulla cuulduxi sinun edesäs/ ja rucoile

meidän edestäm HERra sinun Jumalatas caikista näistä jätetyistä (sillä/ sen pahembi/ meitä on harwat monest jäänet/ nijncuins idze näet silmilläs)
Jer 42:3 Että HERra sinun Jumalas tahdois ilmoitta meille/ cunga meidän waeldaman/ ja mitä meidän tekemän pitä.
Jer 42:4 Ja Propheta Jeremia sanoi heille: minä tahdon cuulla teitä/ ja cadzo/ minä tahdon rucoilla HERra teidän Jumalatan/ nijncuin te oletta sanonet/ ja caiken mitä HERra teille wasta/ sen minä tahdon teille ilmoitta/ engä tahdo mitän teildä salata.
Jer 42:5 Ja he sanoit Jeremialle: HERra olcon wahwa ja totinen todistaja meidän waihellam/ jollem me tee caickia mitä HERra sinun Jumalas on meitä käskewä.
Jer 42:6 Olcon hywä eli paha/ nijn me tahdom olla cuuliaiset meidän HERram Jumalam änelle/ jonga tygö me sinun lähetämme/ että meille menestyis/ cosca me HERran meidän Jumalam änelle olemma cuuliaiset.
Jer 42:7 KYmmenen päiwän perästä tapahdui HERran sana Jeremialle.
Jer 42:8 Silloin cudzui hän Johanan Kareahn pojan/ ja caicki sodanpäämiehet jotca hänen cansans olit/ ja caiken Canssan sekä pienet että suuret/ ja sanoi heille:
Jer 42:9 Näitä sano HERra Israelin Jumala/ jonga tygö te oletta minun lähettänet/ että minä teidän rucouxenne cannaisin hänen eteens.
Jer 42:10 Jos te pysytte täsä maasa/ nijn minä tahdon raketa teitä ja en cukista/ minä tahdon istutta teitä ja en repiä ylös: sillä sitä paha cuin minä teille tehnyt olen/ cadun minä jo parhallans.
Jer 42:11 Te saatte olla kyllä Babelin Cuningalda rauhas/ jota te pelkätte/ sano HERra/ ei teidän pidä händä pelkämän: sillä minä tahdon olla teidän tykönän/ nijn että minä autan ja wapahdan teitä hänen kädestäns.
Jer 42:12 Minä tahdon osotta teille laupiuden/ armahta teitä/ ja wien teitä taas teidän maallen.
Jer 42:13 Mutta jos te sanotta: en me tahdo olla täsä maasa/ ettet te olis cuuliaiset HERran teidän Jumalanne änelle/ waan sanotte:
Jer 42:14 En/ me tahdomme mennä Egyptin maalle/ etten me capinata näkis/ engä cuulis Basunan ändä/ eli kärseis nälkä leiwän puuttumisen tähden/ siellä me tahdom olla.
Jer 42:15 Cuulcat sijs nyt HERran sana te jäänet Judasta/ näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: jos te panetta teidän caswon menemän Egyptijn/ nijn että te tahdotte siellä olla:
Jer 42:16 Nijn miecan pitä/ jota te pelkätte/ sattuman teihin Egyptin maalla/ ja näljän/ jota te pelkätte/ pitä jocapaicas teitä noudattaman Egyptis/ ja teidän pitä siellä cuoleman.
Jer 42:17 Sillä/ olcon cutca tahtons/ jotca caswons sinne asettawat mennäxens Egyptijn oleman/ heidän pitä cuoleman mieckaan/ nälkään ja ruttoon/ ja ei pidä kenengän jäämän eli pääsemän sijtä pahasta cuin

minä annan tulla heidän päällens.
Jer 42:18 Sillä nijn sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: nijncuin minun wihan ja julmuden on tullut Jerusalemin asuwaisten päälle: nijn pitä sen myös tuleman teidän päällen/ jos te menette Egyptijn/ että teidän pitä tuleman kirouxexi/ ihmexi/ sadatuxexi ja häpiäxi/ ja ei pidä ikänäns enä tätä paicka saaman nähdä.
Jer 42:19 HERran sana tule teihin te jäänet Judasta/ ettet te mene Egyptijn: sentähden tietäkät että minä tänäpän todistan teille/ muutoin te teette pahoin teidän sielullen.
Jer 42:20 Sillä te lähetitte minun teidän HERran Jumalanne tygö/ ja sanoitte: rucoile HERra meidän Jumalatam meidän edestäm/ ja caicki mitä HERra meidän Jumalam on sanowa/ nijn ilmoita meille/ ja me tahdom sen jälken tehdä.
Jer 42:21 Sen minä olen tänäpän teidän tietä andanut/ mutta et te ole tahtonet cuulla HERran teidän Jumalan ändä/ eli caickia mitä hän minun cauttani on teille käskenyt.
Jer 42:22 Nijn teidän nyt pitä tietämän/ että teidän pitä mieckaan/ nälkään ja ruttoon cuoleman/ sijnä paicas cunga te aiwoitte mennä asuman.

Vers. 10. Cadun minä) Ehkä ei Jumala mitän tee jota hän catu/ eikä cadu nijncuin ihminen/ joca taita hänen töisäns erhettyä: nijn puhu hän cuitengin idzestäns ihmisen tawalla/ andain sillä ymmärtä/ ettei hänelle kelpa ihmisen onnettomus: waan paremmin surcuttele händä/ cosca hän händä rangaise/ ja wielä sijtte sois että hän idzens parannais.

XLIII. Lucu.

PÄämiehet sanowat Jeremian walhettelewan/ ei HERran puhunengan hänen cansans eli lähettänen händä heidän tygöns/ v. 1.
ja nijn et tahdo totella HERran sana/ waan ottawat Canssan ja Prophetan ja menewät Egyptijn Thaphanexeen/ v. 4.
siellä tapahtu HERran sana Prophetalle/ että hän tahto anda Cuningas NebucadNezarin tulla Babelist ja woitta Egyptin/ ja häwittä mitä siellä on/ v. 8.

Jer 43:1 COsca Jeremia oli caicki HERran heidän Jumalans sanat caikelle Canssalle puhunut/ nijncuin HERra heidän Jumalans hänen oli käskenyt sanoa heille caicki nämät sanat.
Jer 43:2 Sanoi Asaria HasaJan poica/ ja Johanan Kareahn poica/ ja caicki ylpiät miehet Jeremialle: sinä

walhettelet/ ei HERra meidän Jumalam ole lähettänyt sinua meidän tygöm/ eikä sanonut: ei teidän pidä menemän Egyptijn asuman.
Jer 43:3 Mutta Baruch Nerian poica yllyttä sinun meitä wastan/ että me annetaisin Chaldereille/ tapetta ja wietä Babelijn.
Jer 43:4 Näin ei tahtonut Johanan Kareahn poica/ ja caicki sodanpäämiehet/ ja caicki Canssa totella HERran ändä/ että he olisit pysynet Judan maalla.
Jer 43:5 Waan Johanan Kareahn poica ja caicki sodanpäämiehet otit tygöns caicki jäänet Judast/ ne jotca caikesta Canssasta sinne paennet ja palainnet olit asuman Judan maalle:
Jer 43:6 Nimittäin: miehet/ waimot ja lapset/ nijn myös Cuningan tyttäret/ ja caicki sielut jotca NebusarAdan sodanpäämies Gedalian Ahikamin pojan/ Saphanin pojan tygö oli jättänyt/ ja Prophetan Jeremian/ ja Baruchin Nerian pojan/ ja menit Egyptin maalle:
Jer 43:7 Sillä ei he tahtonet cuulla HERran ändä/ ja tulit Thaphanexeen.
Jer 43:8 JA HERran sana tapahdui Jeremialle Thaphanexes/ ja sanoi:
Jer 43:9 Ota suuret kiwet ja caiwa ne maahan tijlipädzijn/ joca on Pharaon huonen owen cohdalla Thaphanexes/ nijn että Judan miehet sen näkewät.
Jer 43:10 Ja sano heille: näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: Cadzo/ minä lähetän/ ja annan nouta palweliani/ NebucadNezarin Babelin Cuningan/ ja asetan hänen istuimens näiden kiwein päälle/ jotca minä olen tähän maahan caiwanut/ ja hän on panewa majans sen päälle.
Jer 43:11 Ja hän on tulewa ja lyöpä Egyptin maata/ ja tappawa kenengä hän sijnä osa/ ja wiemän fangina pois jonga hän osa/ ja miecalla lyömän kenengä hän osa.
Jer 43:12 Ja minä sytytän tulen epäjumalain huonesijn Egyptis/ nijn että hän poltta ja wie heidän pois: ja hänen pitä puettaman idzens Egyptin maahan/ nijncuin paimen puetta idzens hameseens/ ja pitä menemän sieldä matcans rauhas.
Jer 43:13 Ja hänen pitä murscaxi lyömän BethSemexen cuwapadzat/ ja polttaman Egyptin epäjumalain kircot tulella.

XLIV. Lucu.

HERRA anda ilmoitta Canssallens Egyptis/ että he owat nähnet caiken sen pahan/ joca oli tullut Jerusalemin ja Judan päälle heidän pahudens tähden/ v. 1.
ja ei he paranna idzens/ waan wielä nyt suidzuttawat muille jumaloille/ v. 7.
nijn hän myös tahto heitä rangaista Egyptis/ johon he owat paennet näljällä ja miecalla/ v. 11.

He wastawat/ ettei he tahdo totella HERran sana/ waan tahtowat tehdä nijncuin heille kelpa: sillä nijncauwan cuin he suidzuttawat taiwan Drotningille/ nijn heille menesty/ v. 15.
Jeremia sano: että se kyllä näky/ cuinga heille sentähden on tapahtunut/ v. 20.
Ja että he sijnä ajatuxes olit/ on HERra tekewä cuin sanottu on/ että heidän pitä wijmein ymmärtämän/ kenengä sana todexi joutu/ hänen eli heidän/ v. 24.
ja merkixi/ tahto hän anda sen tulla Pharaolle/ cuin Zedechiallekin tapahdui/ v. 29.

Jer 44:1 TÄmä on se sana cuin Jeremialle tapahdui/ caikist Judalaisist jotca Egyptin maalla asuit/ nimittäin/ Migdalis/ Thaphanexes/ Nophis/ ja nijstä jotca Pathroxen maalla asuit/ ja sanoi:
Jer 44:2 Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: te oletta nähnet caiken sen pahan/ jonga minä olen andanut tulla Jerusalemin päälle/ ja caickein Judan Caupungein päälle/ ja cadzo/ tänäpän ne owat autiat/ nijn ettei kengän nijsä asu.
Jer 44:3 Ja se heidän pahudens tähden/ jonga he teit/ että he wihoitaisit minun/ ja menit ja suidzutit ja palwelit muita jumalita/ joita ei he eli te/ eikä teidän Isän tundenet.
Jer 44:4 Ja minä lähetin joca paickaan teidän tygön caicki minun palweliani Prophetat/ ja käskin teille sano: älkät tehkö sencaltaisia cauhistuxia/ joita minä wihan.
Jer 44:5 Mutta ei he totellet/ eikä cumartanet corwians heidän pahudens tähden/ että he olisit käändänet idzens/ ja ei suidzuttanet muille jumalille.
Jer 44:6 Sentähden syttyi myös minun wihan ja julmuden/ ja paloi Judan Caupungein päällä/ ja Jerusalemin catuin päällä/ nijn että he owat cukistetuxi ja autiaxi tullet/ nijncuin se tänäpän löytän.
Jer 44:7 Nyt/ nijn sano HERra Jumala Zebaoth Israelin Jumala: mixi te teette tämän suuren pahan wastan teidän oman hengen? että teidän seasan pitä häwitettämän sekä mies että waimo/ sekä lapset että imewäiset Judasta/ ja ei pidä yhtän teistä jäämän.
Jer 44:8 Että te nijn wihoitatte minun teidän kättenne töillä/ ja suidzutatte muille jumalille Egyptin maalla/ cunga te oletta mennet asuman/ että teidän pitä häwitetyxi/ ja kirouxexi ja häwäistyxexi caickein pacanain seas maan päällä tuleman.
Jer 44:9 OLettaco te unhottanet teidän Isäin onnettomuden/ Judan Cuningasten onnettomuden/ heidän emändäins onnettomuden/ sijhen myös teidän oman onnettomudenne/ ja teidän emändäin onnettomuden/ joca teille on tapahtunut Judan maalla ja Jerusalemin catuilla?
Jer 44:10 Cuitengin ei he wielä ole tähän päiwän asti idzens nöyryttänet/ ja ei myös mitän pelkä. Ja ei waella minun Laisani ja oikeuxisani/ jotca minä teidän ja teidän Isäinne eteen pannut olen.

Jer 44:11 Sentähden sano HERra Zebaoth Israelin Jumala näin: cadzo/ minä panen minun caswoni teitä wastan onnettomudexi/ ja coco Judan pitä häwitetyxi tuleman.
Jer 44:12 Ja minä otan jäänet Judasta jotca owat caswons tawoittanet mennäxens Egyptijn asuman/ he caicki pitä lopetettaman Egyptin maalla/ miecalla heidän pitä caatuman ja näljällä huckuman sekä pienet että suuret: heidän pitä cuoleman miecalla ja näljällä/ ja pitä tuleman sadatuxexi/ ihmexi/ kirouxexi ja häwäistyxexi.
Jer 44:13 Minä tahdon myös rangaista Egyptin maan asuwaisia miecalla/ näljällä ja rutolla/ ikänäns cuin minä tein Jerusalemille.
Jer 44:14 Nijn ettei Judan jääneistä ketän pidä pääsemän eikä jäämän/ jotca cuitengin sitä warten tänne Egyptin maalle mennet owat/ asuman täällä/ että he taas Judan maalle tulisit/ johonga he mielelläns jällens asuman tulisit/ mutta ei heidän pidä sinne pääsemän/ paidzi nijtä jotca teildä pakenewat.
Jer 44:15 Nijn caicki ne miehet wastaisit Jeremialle/ jotca kyllä tiesit että heidän emändäns muille jumalille olit pyhä sawua suidzuttanet: ja caicki waimot/ joita siellä suuri joucko oli/ caiken Canssan cansa/ jotca Egyptin maalla ja Pathroxes asuit/ ja sanoit:
Jer 44:16 Sen sanan jälken/ jongas meille HERran nimeen sanot/ en me tahdo sinua suingan cuulla:
Jer 44:17 Waan me tahdom tehdä caicki sen sanan perän/ joca meidän suustam käy/ ja tahdom taiwan Melechetille suidzutta/ ja hänelle juomauhria uhrata: nijncuin me ja meidän Isäm/ meidän Cuningam ja Päämiehem tehnet owat/ Judan Caupungeis ja Jerusalemin catuilla. Silloin meillä myös oli leipä kyllä/ ja me olimma autuat/ ja en me nähnet onnettomutta.
Jer 44:18 Mutta sijttecuin me lackaisimme suidzuttamast taiwan Melechetille/ ja juomauhria hänelle uhramast/ nijn me caicki köyhäxi tulimme/ ja olemme miecan ja näljän cautta huckunet.
Jer 44:19 Ja waicka me taiwan Melechetille suidzutaisim/ ja juomauhria uhraisimme/ nijn en me sitä tee ilman meidän miestem tahdota/ cosca me hänelle leipiä leiwomme/ ja juomauhria uhramme/ palwellaxem händä.
Jer 44:20 SIlloin Jeremia sanoi caikelle Canssalle/ sekä miehille että waimoille/ ja caikelle Canssalle joca händä nijn wastannut oli:
Jer 44:21 Sepä se on/ että HERra on muistanut sen suidzuttamisen/ cuin te Judan Caupungeis ja Jerusalemin catuilla tehnet oletta/ ynnä teidän Isäin/ Cuningasten/ päämiesten/ ja caiken maacunnan Canssan cansa: ja nijn hän pani sen sydämeens.
Jer 44:22 Nijn ettei hän woinut teidän paha menoan sillen kärsiä/ ja nijtä cauhistuxia/ joita te teitte: joista myös teidän maan on autiaxi/ ihmexi ja kirouxexi tullut/ nijn ettei kengän sijnä asu/ cuin tänäpän nähtäwä

on.
Jer 44:23 Että te suidzutitte/ ja HERra wastan syndiä teitte/ ja et te totellet HERran ändä/ et te myös hänen Laisans/ oikeudesans/ ja todistuxisans waeldanet. Sentähden myös tämä onnettomus teille tapahtu/ nijncuin tänäpän nähtäwä on.
Jer 44:24 Ja Jeremia sanoi caikelle Canssalle/ ja caikille waimoille: cuulcat HERran sana caicki jotca Judast Egyptin maasa oletta/
Jer 44:25 Näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: te ja teidän waimon oletta teidän suullan puhunet/ ja teidän käsillän täyttänet/ mitä te sanoitta: Meidän lupauxemma me tahdomma pitä/ jonga me taiwan Melechetille luwannet olemma/ että me hänelle pyhä sawua suidzutaisimme/ ja juomauhria uhraisimme. Te oletta teidän lupauxenna pitänet/ ja teidän lupauxen työllä täyttänet.
Jer 44:26 Nijn cuulcat sijs HERran sana caicki Judast/ jotca Egyptin maalla asutte: Cadzo/ minä wannon minun suuren nimeni cautta/ sano HERra: ettei minun nimen pidä sillen jongun ihmisen suusta Judast coco Egyptin maasa nimitettämän/ joca sanois: nijn totta cuin HERra Jumala elä.
Jer 44:27 Cadzo/ minä tahdon walwo heitä/ heidän pahaxens ja en hywäxens/ nijn että joca Judast Egyptin maalla on/ sen pitä miecalla ja näljällä huckuman/ sijhenasti että he lopetetuxi tulewat.
Jer 44:28 Mutta jotca miecan wälttäwät/ nijn heidän pitä cuitengin Egyptin maalda Judan maahan wähäs joucos palajaman. Ja nijn pitä caicki jäänet Judast/ jotca Egyptin maahan asuman mennet olit/ ymmärtämän cummanga sanat todexi joutuwat/ Minun eli heidän.
Jer 44:29 JA tiedoxi/ sano HERra/ että minä teitä täsä paicas rangaista tahdon/ tietäxen minun sanani tulewan todexi teille onnettomudexi/ sano HERra näin:
Jer 44:30 Cadzo/ minä tahdon hyljätä Pharaon Haphran Egyptin Cuningan/ hänen wihollistens käsijn/ ja nijden käsijn jotca hänen hengens wäijywät/ nijncuin minä cedechiangin Judan Cuningan hyljännyt olin NebucadNezarin Babelin Cuningan hänen wihollisens käteen/ ja sen joca hänen hengens wäijyi.

Vers. 17. Taiwan Melechetille) Melechet Haschamaim) se on/ taiwan waicutuxelle eli woimalle ; ymmärretän ne tähdet eli planetit joita Judalaiset palwelit saadaxens soweliast ilma heidän jywillens/ wijnallens/ öljylle ja muulle wuoden tulolle: sillä he luulit taiwan tähdet näitä caickia andawan ja ne hallidzewan/ nijncuin muutamat wielä luulewat/ ja sentähden tahdoit he nijtä palwella/ nijncuin epäjumalan palweliat wielä tekewät: P. Urbanust sowelian ilman edest wijnalle ilman/ ja pyhä Alexiust Uckoist wastan ja pitkäisen leimaust. v. eodem $. Silloin meillä oli leipä kyllä/ mutta sijtte) Sencaltaisia sokeita ja tyhmiä ihmisiä löytän wielä nytkin kyllä/ jotca ei tiedä eikä tahdo tietä totuutta. Ne jotca sanowat: cosca me

pidimme wanhat säädyt (nijn he cudzuwat udet ajatellut ihmisten säädyt ja päällepanot) nijncuin on suola/ kyntilät/ ylönnys/ etc. $ nijn en me mitän pahasta tiennet: mutta sijttecuin ne tulit pannuxi pois/ ja me saimme uden opin (nijn he cudzuwat Jumalan sanan joca on se wanhin oppi) nijn meillä on ollut sodat/ suuret ulostegot/ ja caickinainen waiwa ja tusca. Ja ei millän muoto tahdo tietä Historiaista eli Aicakirjoista/ että ennen on juuri nijn pahoin ollut/ jollei pahemmin: mutta ettei wielä nyt tule paremmaxi/ ei Jumalan sana ole sijhen syy/ waan se: että he owat kyllä ottanet Jumalan sanan wastan/ mutta ei he elä sen jälken: waan temmawat Kircoista ja Schouluista pois heidän tarpellisen elatuxens/ turhan lausuwat HERran nimen/ tekewät huoria/ miestappo/ etc. $ eläwät ylönsyömises/ juopumuxes/ ylpeydes ja ahneudes/ etc. $ ja sencaltaiset suuret wiat tulewat yhteisest wähä eli ei ensingän rangaistuxi ; ei he tahdo tätä syytä ensingän tietä.
v. 28. Ymmärtämän) se on/ joca ei tahdo yxikertaisest pysyä Jumalan sanas/ ja käyttä idzens sen jälken/ hänen pitä wijmein omasta wahingostans ymmärtämän/ taicka Jumalan sana/ taicka hänen luulons tule todexi/ nijncuin nämät Judalaiset owat sen ymmärtänet.

XLV. Lucu.

JEremia lohdutta Baruchi yhteistä häwitystä wastan/ joca Judalle ja Jerusalemille tarjona oli/ että hän oli cuitengin saapa hengens pitä/ v. 1.

Jer 45:1 TÄmä on se sana/ cuin Propheta Jeremia puhui Baruchille Nerian pojalle/ cosca hän nämät sanat kirjoitti Jeremian suusta neljändenä Jojachimin Josian pojan Judan Cuningan wuonna/ ja sanoi:
Jer 45:2 Näin sano HERra Zebaoth/ Israelin Jumala sinusta Baruch:
Jer 45:3 Sinä sanot: woi minua/ cuinga on HERra waiwa minun kiwulleni lisännyt/ minä huocan minuni wäsyxin/ ja en löydä lepo.
Jer 45:4 Sanos hänelle näin: Näin sano HERra/ cadzo/ mitä minä rakensin/ sitä minä ricon/ ja mitä minä istutin/ sitä minä häwitän/ nijn myös coco tämän maan. Ja sinä edzit idzelles suuria cappalita.
Jer 45:5 Älä nijtä pyydä/ sillä cadzo/ minä tahdon anda tulla onnettomuden caikelle lihalle/ sano HERra/ mutta sinun sielus minä tahdon sinulle nijncuin saalin anda/ cuhungas waellat.

Vers. 1. Neljändenä wuonna) Tämä on tapahtunut ennencuin Jerusalem tuli häwitetyxi/ nijncuin Cuningan Jojachimin hallituxen ajasta on nähtäwä/ 4. Reg. $ 23:36. ja cap. $ 24. Mutta tähän pandu opetusten tähden.

XLVI. Lucu.

TÄsä rupe Jeremia ennustaman pacanoita wastan/ v. 1.
Ensist Pharao Nechor Egyptin Cuningasta wastan/ että hänen piti Canssoinens Chaldereildä tuleman lyödyxi Phrathin wirran tykönä/ v. 2.
Sijtten että Babelin Cuningan NebucadNezarin piti tuleman Egyptijn/ woittaman ja häwittämän sen/ v. 13.
Cuitengin piti sen jällens sijtte rakettaman ja asuttaman nijncuin ennengin/ v. 26.
Sijtä hän lohdutta hänen Canssans/ että heidän piti kyllä myös edzittämän/ cuitengin tahtoi HERra pelasta heitä heidän fangiudestans/ ja autta heitä jällens cotia/ v. 27.

Jer 46:1 TÄmä on HERran sana/ joca tapahtui Prophetalle Jeremialle caickia pacanoita wastan.
Jer 46:2 Egyptiä wastan. Pharaon Nechon Egyptin Cuningan joucko wastan/ joca oli Phrathin wirran tykönä Charchemis/ jonga NebucadNezar Babelin Cuningas löi neljändenä Jojachimin Josian pojan Judan Cuningan wuonna.
Jer 46:3 Walmistacat kilpi ja keihäs/ ja lähtekät tappeluxeen/
Jer 46:4 Waljastacat hewoiset/ ja andacat radzastajat astu hewoisten selkään/ pangat rautalakit päähän/ ja teroittacat keihät/ ja pukecat rautahame päälle.
Jer 46:5 Mutta cuinga se tapahtu/ minä näen heidän epäilewäisexi ja pakenewaisexi/ ja heidän Sangarins lyödyxi. Ne pakenewat/ nijn ettei he cadzo mitän ymbärillens/ hämmästys on joca tahwolla/ sano HERra.
Jer 46:6 Nopsa ei taida paeta eikä wäkewä päästä/ pohja päin Phrathin wirran tykönä owat he caatunet ja maahan lyödyt.
Jer 46:7 Cusa on nyt se joca tänne meni ylös nijncuin wirta/ ja hänen aldons nostit idzens nijncuin wirrasa:
Jer 46:8 Egypti meni ylös nijncuin wirta/ ja hänen aldons nostit idzens nijncuin wirrasa/ ja sanoi: Minä tahdon mennä ylös/ ja peittä maan ja häwittä Caupungin/ ynnä nijden cansa jotca sijnä asuwat.
Jer 46:9 Istucat hewoisten päälle/ culjeskelcat matcan waunuilla/ andacat Sangarit mennä ulos/ Ethiopialaiset ja Lybiasta/ ja ambujat Lydiasta.
Jer 46:10 Sillä tämä on HERran HERran Zebaothin päiwä/ costopäiwä/ että hän costais hänen wihollisillens/ miecan pitä syömän ja heidän werestäns täyten tuleman/ sillä heidän pitä tuleman HERralle HERralle Zebaothille teurasuhrixi pohjan maalle Phrathin wirran tykönä.
Jer 46:11 Mene ylös Gileadijn/ ja tuo woidetta sinä neidzy/ tytär Egyptist/ mutta se on turha/ ettäs parannusta edzit/ et sinä cuitengan tule terwexi.

Jer 46:12 Sinun häpys on tullut tiettäwäxi pacanain seas/ sinun walitustas on maa täynäns: Sillä toinen Sangari caatu toisen päälle/ ja molemmat macawat yhdes ylösalaisin.
Jer 46:13 TÄmä on HERran sana/ cuin hän puhui Prophetalle Jeremialle/ cosca NebucadNezar Babelin Cuningas läxi matcan lyömän Egyptin maata:
Jer 46:14 Ilmoittacat se Egyptis/ ja sanocat Migdalis/ andacat cuulla Nophis ja Thachpanexes/ ja sanocat: laita idzes tuexi/ sillä miecan pitä syömän caicki mitä sinun ymbärilläs on.
Jer 46:15 Cuinga se on/ että sinun wäkewäs caatuwat maahan/ ja ei taida pysy seisoalla?
Jer 46:16 HERra on nijn lykännyt heidän ylösalaisin/ hän teke että monda heistä caatuwat/ että yxi toisen cansa maca maasa ylösalaisin. Nijn he sanoit: Ylös/ lähtekäm meidän Canssam tygö meidän Isämme maahan jällens/ julman miecan edest.
Jer 46:17 Sitä siellä huuttacon/ Pharao Egyptin Cuningas on ylpiä/ ei hän ole pitänyt hänen määrätty aicans.
Jer 46:18 Nijn totta cuin minä elän/ sano se Cuningas joca cudzutan HERra Zebaoth/ hänen pitä tuleman nijn corkiana/ cuin Thaborin wuori on wuorten seas/ ja nijncuin Carmeli on meren tykönä.
Jer 46:19 Laita idzes matcustaman sinä tytär asuwainen Egyptis/ sillä Nophin pitä autiaxi tuleman ja poltettaman/ nijn ettei kenengän pidä siellä asuman.
Jer 46:20 EGypti on juuri caunis wasicka: mutta teurastaja tule pohjasta.
Jer 46:21 Ja päiwämiehet/ jotca sijnä asuwat/ owat myös cuin syötetyt wasicat/ mutta heidän pitä cummingin palajaman/ caicki tuleman carcurixi/ ja ei taitaman pysy: sillä heidän onnettomudens päiwän pitä heidän päällens tuleman/ nimittäin/ heidän rangaistuxens aica.
Jer 46:22 He tulewat hawisten nijncuin kärmet/ ja tulewat sotajoucon woimalla/ ja tuowat kirweitä heidän päällens/ nijncuin puiden hackajat.
Jer 46:23 Heidän pitä häwittämän heidän medzäsäns/ sano HERra/ ettei pidä woitaman luke: sillä heitä on enä cuin heinäsirckoja/ joita ei kengän woi luke.
Jer 46:24 Tytär Egypti häpeä/ sillä hän on pohjalaisen Canssan käsijn annettu.
Jer 46:25 HERra Zebaoth Israelin Jumala sano: cadzo/ minä tahdon rangaista Noon Canssa/ ja Pharaon ja Egyptin/ heidän jumalains ja Cuningastens cansa/ ja Pharaon caickein nijden cansa/ jotca häneen idzens luottawat/
Jer 46:26 Nijn että minä annan heidän nijden käsijn/ jotca heidän hengens wäijywät/ ja NebucadNezarin Babelin Cuningan ja hänen palwelioittens käsijn/ ja sijtte pitä sinusta asuttaman/ nijncuin muinengin/ sano HERra.
Jer 46:27 MUtta sinä minun palweliani Jacob älä mitän pelkä/ ja sinä Israel älä mitän epäile: Sillä cadzo/

minä autan sinua cauca/ ja sinun siemenes hänen fangiudens maasta/ nijn että Jacobin pitä tuleman jällens/ ja oleman rauhas/ ja hänellä kyllä oleman/ ja ei pidä kenengän händä peljättämän.
Jer 46:28 Sentähden älä mitään pelkä sinä Jacob minun palweliani/ sano HERra/ sillä minä olen sinun tykönäs. Minä lopetan caicki pacanat/ cuhunga minä olen sinun ajanut. Mutta en minä sinua lopeta/ waan tahdon curitta sinua cohtudella/ ja en sinua peräti wiatoinna pidä.

Vers. 2. Neljändenä Jojachimin wuonna) Ennen oli tämä Pharao Cuningas Josian aicana pannut idzens Chalderejä wastan/ ja onnellisesta sotinut/ ja cuin hän palais/ aicoi hän myös otta Judan ja Jerusalemin alans/ pani Cuningas Joahaxen wiralda pois/ ja asetti hänen poicans Jojachimin Cuningaxi siaan/ 4. Reg. $ 23:29. Tästä nähdän/ että hän on toistamisen ollut matcas/ ja on toisin hänelle menestynyt. Josta Jeremia sijhen aican tämän on ennustanut.
v. 21. Päiwämiehet) Owat Pääruhtinat ja Herrat/ jotca händä palwelewat ja ottawat suuren palcan.

XLVII. Lucu.

SIitte ennusta hän Philisterejä/ Tyriläisiä ja Sidonialaisia wastan/ että Babylonialaiset pitä myös heitä edzimän/ v. 1.
etc. $

Jer 47:1 TÄmä on HERran sana joca tapahdui Prophetalle Jeremialle Philisterejä wastan/ ennencuin Pharao löi Gazan.
Jer 47:2 Näin sano HERra: Cadzo/ wedet pitä nouseman pohjasta/ josta pitä tuleman wirta/ nijn että sekä maan ja mitä sen päällä on/ ja Caupungit nijden cansa cuin nijsä asuwat/ pitä menemän matcans/ ja ihmisten pitä huutaman/ ja caickein maan asuwaisten walittaman.
Jer 47:3 Humun tähden heidän wäkewistä hewoisistans/ jotca siellä juoxewat/ ja heidän waunuins töminän tähden/ ja heidän ratastens copinan tähden/ nijn ettei Isäin pidä ymbärillens cadzoman lastens perän/ nijn epäilyxis pitä heidän oleman/
Jer 47:4 Sen päiwän edellä joca tule cukistaman caicki Philisterit/ ja häwittämän Tyri ja Zidoni/ ynnä caickein muiden heidän auttajains cansa.
Jer 47:5 Sillä HERra on cukistawa jäänyitä Philisterejä ja Caphtorin luodos/ Gazan pitä paljaspääxi joutuman/ Ascalon ynnä jäänyitten cansa/ heidän laxoisans häwitettämän.
Jer 47:6 Cuinga cauwan sinä tahdot sotia O sinä HERran miecka? cosca sijs sinä tahdot lacata/ mene jo

sinun tuppees/ ja lewä ja ole alallas.
Jer 47:7 Mutta cuinga sinä taidat lacata/ että HERra on andanut sinulle käskyn Ascaloni wastan/ ja asettanut sinun meren satamita wastan.

Vers. 2. Pohjasta) Se on Babelist. Tämä ennustus on myös täytetty cosca Judan ja Egyptin waldacunnat wielä olit woimasans.

XLVIII. Lucu.

SItälikin ennusta hän Moabitereitä wastan/ cuinga heidän maans/ Caupungins ja jumalans pitä surkiast cukistettaman/ v. 1.
etc. $ Että he luotit idzens heidän linnoins ja tawaroihins/ v. 7.
olit suruttomattomat pitkällisest menestyxest/ v. 11.
Corgotit idzens HERra wastan/ ja pilckaisit hänen Canssans/ v. 26.
olit ylpiät ja röyckiät/ v. 29.
Cuitengin oli HERra aicanans käändäwä heidän fangiuxens/ v. 47.

Jer 48:1 MOabia wastan: Näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: woi Nebon Caupungita: Sillä se on cukistettu/ ja on surkiana/ Kirjathaim on woitettu/ linna on surkialla muodolla/ ja on cukistettu.
Jer 48:2 Moabin haastaminen on pois/ joca hänellä oli Hesbonist. Sillä jotain paha hänelle aiwoitan/ nimittäin: Tulcat/ me tahdom häwittä hänen peräti/ ettei hän enä ole Canssa/ ja sinun Madmen pitä myös oleman häwitetyn/ miecan pitä sinun peräs tuleman.
Jer 48:3 Horonaimis cuulu äni häwityxest ja suurest walituxest.
Jer 48:4 Moab on lyöty maahan/ hänen nuoret lapsens cuuluwat huutawan:
Jer 48:5 Sillä he käywät itkein tietä myöden ylös Luhithin/ja wiholliset cuulewat walitushuudon tietä myöden alas Horonaimist/ nimittäin: riendäkäs teitän pois ja pelastacat teidän hengen.
Jer 48:6 Mutta sinun pitä oleman nijncuin canerwa corwesa.
Jer 48:7 Että sinä luotit idzes sinun rakennuxees/ ja sinun tawaroihis/ pitä sinun myös tuleman woitetuxi. Ja Chamoxen pitä ulos/ ja lenemän tietäns/ fangittuna hänen Pappeins ja Ruhtinastens cansa.
Jer 48:8 Sillä häwittäjän pitä tuleman caickijn Caupungeihin/ nijn ettei yhtän Caupungita pidä pääsemän/ siellä pitä sekä laxot turmeldaman ja tasaiset kedot häwitettämän: Sillä HERra on sen sanonut.
Jer 48:9 Andacat Moabille sulkia/ hänen pitä leten menemän/ ja hänen Caupungins autiana oleman/ nijn

ettei yhdengän pidä nijsä asuman.
Jer 48:10 Kirottu olcon joca teke HERran työn laiscasti/ kirottu olcon joca mieckans anda lacata werta wuodattamast.
Jer 48:11 Moab on nuorudestans ollut surutoin/ ja on rahcans päällä alallans ollut/ ja ei ole coscan wuodatetuxi tullut yhdestä astiasta nijn toiseen/ eikä joscus mennyt fangiuteen: Sentähden on hänellä hänen macuns tallella/ ja hänen hajuns ei ole muuttanut idzens.
Jer 48:12 Sentähden cadzo/ sano HERra: se aica tule että minä lähetän hänelle wieraita jotca hänen pitä laskeman/ ja tekemän hänen astians tyhjäxi/ ja rickoman hänen leilins.
Jer 48:13 Ja Moabin pitä Chamoxen tähden tuleman häpiään/ nijncuin Israelin huone on BethElin tähden häpiään tullut/ joihinga he idzens cuitengin luotit.
Jer 48:14 CUinga te rohkette sanoa: Me olemma Sangarit ja oikiat sotamiehet?
Jer 48:15 Waicka Moab pitä häwitetyxi tuleman/ ja hänen Caupungins poljettaman/ ja hänen parhat miehens pitä käymän alas tapetta/ sano Cuningas/ joca cudzutan HERra Zebaoth.
Jer 48:16 Sillä Moabin onnettomus on pian tulewa/ ja hänen cowa onnens on kyllä idzens kijruhtawa.
Jer 48:17 Surcutelcat sijs händä/ te jotca hänen ymbärilläns asutte/ ja hänen nimens tunnette/ ja sanotte: Cuinga on se wahwa widza/ ja se jalo sauwa nijn taitettu ricki?
Jer 48:18 Astu alas jaloudesta/ sinä tytär joca Dibonis asut/ ja istu cuiwalle: Sillä Moabin häwittäjän pitä tuleman ylös sinun tygös/ ja ottaman sinun linnas.
Jer 48:19 Mene tielle sinä Aroerin asuwainen/ ja cadzo/ kysy nijlle jotca pakenit ja pääsit/ ja sano: Cuinga on?
Jer 48:20 Woi Moab on häwitetty ja turmeldu/ walittacat ja huutacat/ ilmoittacat se Arnonis/ että Moab on turmeldu.
Jer 48:21 Rangaistus on tullut tasaiselle kedolle/ nimittäin: Holonijn/ Jahzaan/ Mephaathijn/
Jer 48:22 Dibonijn/ Neboon/ BethDiblathaimijn/
Jer 48:23 Kirjathaimijn/ BethGamulijn/ BethMeonijn/
Jer 48:24 Kirjothijn/ Bazraan/ ja caickijn Moabin maan Caupungeihin/ joco he caucana eli läsnä owat.
Jer 48:25 Moabin sarwi on lyöty pois/ ja hänen käsiwartens on taitettu/ sano HERRA.
Jer 48:26 Juowuta händä (sillä hän on corgottanut idzens HERra wastan) että hän oxennais/ wäändäis käsiäns/ ja myös tulis pilcaxi.
Jer 48:27 Sillä Israel on ollut sinun häwäistyxes/ nijncuin hän olis löytty warasten seast. Ja että sinä sencaltaista händä wastan olet puhunut/ pitä sinä wietämän myös pois.

Jer 48:28 O te Moabin asuwaiset/ jättäkät Caupungit/ ja asucat wuorten cuckuloilla/ ja tehkät nijncuin mettiset jotca asuwat corkialla läwisä.
Jer 48:29 JOpa on sanottu Moabin ylpeydestä/ että hän on juuri ylpiä/ öyckäri/ röykiä/ rohkia/ ynsiä:
Jer 48:30 Mutta HERRA sano: Minä tunnen kyllä hänen wihans/ ettei hän nijn paljo woi/ ja hän otta enä tehdäxens/ cuin hänellä on woima.
Jer 48:31 Sentähden minä walitan Moabin tähden/ ja huudan coco Moabin tähden/ ja murhetin Kirherexen Canssa.
Jer 48:32 Minä itken sinua Jaeser/ sinä Sibman wijnapuu: Sillä sinun oxas owat culkenet meren ylidzen/ ja tullet Jaeserin mereen/ häwittäjä on hyökännyt sinun eloos ja wijnan hakemisees/
Jer 48:33 Ilo ja riemu on paennut kedolda ja Moabin maalda/ ja ei pidä ensingän wijna enä siellä puserrettaman. Wijnan polkian ei pidä enä laulaman wirttäns/
Jer 48:34 Hesbonin huudon tähden haman Elealen/ joca cuulu Jazan Zoarist colme wuotisest lehmäst/ Horonaimin asti: Sillä Nimrimin wedet pitä myös cuiwaman.
Jer 48:35 Ja minä/ sano HERra/ teen Moabis lopun/ ettei heidän enä pidä uhraman cuckuloilla/ ja suidzuttaman heidän jumalillens.
Jer 48:36 Sentähden pauha minun sydämeni Moabia wastan nijncuin waskitorwi/ ja Kirherexen Canssan päälle pauha miun sydämeni nijncuin waskitorwi: Sillä he owat paljon alcanet/ sentähden pitä heidän huckuman.
Jer 48:37 Caicki päät pitä tuleman kerityxi/ ja caicki parta ajelluxi/ caicki kädet pitä oleman rewityt/ ja jocaidzen pitä idzens puettaman säckijn. Caickein cattoin päällä ja catuilla jocapaicas Moabis pitä itkettämän:
Jer 48:38 Sillä minä olen särkenyt Moabin/ nijncuin kelpamattoman astian/ sano HERra.
Jer 48:39 O cuinga hän on turmeldu/ cuinga hän walitta/ cuinga häpiälisest hän ripusta pääns/ ja Moab on tullut nauroxi/ ja pelgoxi caikille ymbärinsasuwaisille.
Jer 48:40 Sillä näin sano HERra: Cadzo/ hän lendä pois nijncuin Cotca/ja oijenda sijpens Moabin ylidzen.
Jer 48:41 Kirjath on woitettu/ ja wahwat Caupungit owat saadut/ ja Moabin sangaritten sydän pitä oleman silloin/ nijncuin waimon sydän lapsen kiwus.
Jer 48:42 Sillä Moabin pitä turmelluxi tuleman/ nijn ettei hänen enä Canssana oleman pidä: että hän on idzens corgottanut HERra wastan.
Jer 48:43 Pelco/ luola ja paula tule sinun päälles sinä Moabin asuwainen/ sano HERra.
Jer 48:44 Joca pääse pelgost/ hänen pitä putoman luolaan/ ja joca luolaan tule/ hänen pitä paulalla

saataman. Silloin minä tahdon anda Moabin päälle tulla hänen rangaistuxens wuoden/ sano HERra.
Jer 48:45 Jotca taposta pakenewat/ pitä edzimän turwa Hesbonis. Mutta tulen pitä käymän Hesbonist ja liekin Sihonist/ joca Moabin paicat ja sotiwaisen Canssan nielemän pitä.
Jer 48:46 Woi sinua Moab/ Chamoxen Canssa on cadotettu: sillä sinun poicas ja tyttäres owat otetut ja wiedyt fangixi. Mutta tulewaisella ajalla/ pitä minun käändämän Moabin fangiuden/ sano HERra. Olcon se nijn sanottu nyt Moabin rangaistuxest.

Vers. 1. Nebon) Tämä ja ne muut Caupungit joita monda täsä cap. $ nimitetän/ olit Moabin maan Caupungit sijhen aican/ nijncuin ne wierat nimet seurawaisis cap. $ owat enimmäst nijden maacundain Caupungein nimet.
v. 7. Luotit idzes) Cadzo/ 2. Chron. $ 14:6. ja Infr. $ cap. $ 49:16. v. eod. $ Chamoxen) Nijn cudzutan Moabiterein epäjumala.
v. 9. Sulkia) Se on: heidän waldacunnasans oli caicki hywin/ ja nijncuin hywä wijna on ollut lijcuttamat hänen rahcans päällä.
v. 10. kirottu/ etc. $) Täsä nähdän/ että sopimatoin laupius/ cosca rascat synnit ja wiat pitä rangaistaman/ joita HERra on käskenyt rangaista/ on HERralle kelpamatoin/ nijncuin myös Saulin Historia näyttä/ 1. Sam. 15.
v. 34. Colme wuotisesta lehmästä) Esa. 16:5.

XLIX. Lucu.

JEremia ennusta wielä Ammonitereitä wastan/ että heidän maans ja Caupungins pitä häwitettämän/ v. 1.
Mutta sijtte tahto HERra käändä heidän fangiudens jällens/ v. 6.
Nijn myös Edomerejä/ v. 7.
Syrialaisia/ v. 23.
Arabialaisia/ v. 28.
Ja Persialaisia wastan/ v. 34.
Joiden fangiuden HERra tulewaisilla aigoilla taas käändä tahto. v. 39.

Jer 49:1 AMmonin lapsia wastan/ sano HERra näin: Eikö Israelillä lasta ole/ eli eikö hänellä perillistä ole? Mixi sijs Malchom omista Gadin maan/ ja hänen Canssans asu hänen Caupungeisans?
Jer 49:2 Sentähden/ cadzo/ aica tule/ sano HERra/ että minä annan cuulla sotariecunan Ammonin lasten

Rabbathin ylidzen/ että sen pitä yhdes cogos autiana oleman/ ja kylinens tulella poltettaman: Mutta Israelin pitä omistaman heidän/ joilda he owat omistetut ollet/ sano HERra.
Jer 49:3 Walita O Hesbon: sillä Ai on cukistettu/ huutacat te Rabban kylät/ ja pukecat idzenne säckein/ itkekät/ ja juoscat ymbärins muureja: Sillä Malchom wiedän fangina pois/ Pappeins ja Ruhtinastens cansa.
Jer 49:4 Mitä sinä röyckäilet sinun laxoistas. Sinun laxos owat upotetut/ sinä cuulematoin tytär/ joca luotat idzes sinun tawaroihis/ ja sanot sydämesäs: cuca tohti tulla minun tygöni?
Jer 49:5 Cadzo/ näitä sano HERra HERra Zebaoth: Minä annan tulla pelgon sinun päälles caikista nijstä jotca asuwat sinun ymbärilläs/ nijn että jocainen pitä ajettaman pois toisens tykö/ ja ei pidä kenengän carcureita cocoman.
Jer 49:6 Mutta sijtte minä käännän Ammonin lasten fangiuden/ sano HERra.
Jer 49:7 Edomia wastan. NÄitä sano HERra Zebaoth: eikö tieto enä ole Themanis? Eikö neuwo enä ole taitawilla? joco heidän tietons loppui?
Jer 49:8 Paetcat/ palaitcat ja kätkekät teitän sywälle te Dedanin asuwaiset: Sillä minä annan Esaulle tulla onnettomuden/ hänen edzicons ajan.
Jer 49:9 Wijnan hakiat pitä tuleman sinun päälles/ joiden ei pidä mitän sinulle jättämän heidän peräns/ ja warcat pitä yöllä tuleman sinun päälles/ heidän pitä kyllä warastaman.
Jer 49:10 Sillä minä olen paljastanut Esaun/ ja ilmoittanut hänen salaisen paickans/ nijn ettei hän taida idzens kätke/ hänen siemenens/ hänen weljens/ ja hänen kyläns miehet owat häwitetyt/ nijn ettei yhtän heistä enä ole käsillä.
Jer 49:11 Cuitengin nijlle cuin jääwät orwoistas/ tahdon minä suoda elä/ sinun leskeis pitä minuun luottaman.
Jer 49:12 Sillä nijn sano HERra: Cadzo/ ne jotca ei ole ansainnet juoda calckia/ heidän pitä juoman/ ja sinun pidäis rangaisemata pääsemän? Ei sinun pidä rangaisemata pääsemän/ waan sinun pitä myös juoman.
Jer 49:13 Sillä minä olen wannonut idzelläni/ sano HERra/ että Bazran pitä tuleman ihmexi/ häwäistyxexi/ häwityxexi ja kirouxexi ja caicki/ hänen Caupungins ijancaickisexi autiaxi.
Jer 49:14 MInä olen cuullut HERralda/ että sana on lähetetty pacanoille: Cootcat teitän ja tulcat tänne händä wastan ja soticat.
Jer 49:15 Sillä cadzo/ minä olen sinun alendanut pacanain seas/ ja tehnyt sinun ylöncadzotuxi ihmisten seas.
Jer 49:16 Sinun ylpeydes ja sinun sydämes coreus on sinun pettänyt/ että sinä asut wuorten raois/ ja wallidzet corkiat wuoret. Jos sinä tekisit pesäs nijn corkiaxi cuin Cotca/ nijn minä cuitengin sieldä sinun

cukistan alas/ sano HERra.
Jer 49:17 Juuri nijn pitä Edomi autiaxi tuleman/ ja caickein jotca sijtä käywät ohidzen pitä ihmettelemän/ ja hawiseman hänen waiwastans:
Jer 49:18 Nijncuin Sodoma ja Gomorra heidän lähikyläins cansa cukistetut owat/ sano HERra/ nijn ettei kengän siellä asu/ eikä jocu ihminen siellä olla taida.
Jer 49:19 Sillä cadzo/ hän tule ylös nijncuin Lejon ylpestä Jordanist suloisia nijttyjä wastan/ sillä minä tahdon anda hänen nopiast sinne juosta/ ja cuca tietä sen nuorucaisen/ jonga minä warustan heitä wastan? Sillä/ cuca on minun caldaiseni/ cuca tahto minua opetta? Ja cuca paimen woi olla minua wastan?
Jer 49:20 CUulcat sijs HERran neuwo Edomist/ ja hänen ajatuxians Themanin asuwaisista: mitämax/ että carjalapset pitä riepoittaman heitä/ cukistaman heidän asumisans/
Jer 49:21 Nijn että maan pitä wapiseman heidän langemisesans/ ja heidän huutons pitä cuulttaman punaises meres.
Jer 49:22 Cadzo/ hän lendä ylös nijncuin Cotca/ ja pitä hajottaman sijpens Bazran ylidzen/ silloin pitä Edomin Sangaritten sydämet oleman nijncuin waimon sydämen lapsen kiwus.
Jer 49:23 Damascua wastan. HEmathis ja Arpadis on surkia meno/ he epäilewät/ sillä he cuulewat pahoja sanomita/asuwaiset meren tykönä owat hämmästyxis/ nijn ettei heillä ole lepo.
Jer 49:24 Damascu epäile ja pakene/ hän wapise ja on ahdistuxes/ ja kiwus/ nijncuin waimo lapsen waiwas.
Jer 49:25 Cuinga? Eikö hän ole hyljätty se cuuluisa ja iloinen Caupungi?
Jer 49:26 Sentähden pitä hänen nuorucaisens macaman pihalla/ ja caicki hänen sotawäkens langeman sijhen aican/ sano HERra Zebaoth.
Jer 49:27 Ja minä toimitan tulen Damascun muurein päälle/ nijn että sen pitä nielemän Benhadadin huonen.
Jer 49:28 Kedarin ja Hazorin waldacunda wastan/ jonga NebucadNezar Babelin Cuningas löi.
Jer 49:29 NÄitä sano HERra: ylös/ mengät ylös Kedarin/ ja cukistacat idän lapset. Heidän majans ja laumans pitä heildä otettaman pois/ heidän teldans ja caicki heidän cappalens/ ja heidän pitä wiemän Camelit pois/ ja pitä julmast huuttaman heidän tähtens ymbäristöldä.
Jer 49:30 Paetcat/ joutucat sieldä/ lymytkät sywään te Hazorin asuwaiset/ sano HERra: Sillä NebucadNezar Babelin Cuningas on teistä neuwo pitänyt/ ja ajattele ja aicoi jotain teitä wastan.
Jer 49:31 Ylös/ mengät ylös Canssa wastan jolla kyllä on/ ja asu suruttomast/ sano HERra/ ei heillä ole owe eikä telke/ ja he asuwat yxinäns.
Jer 49:32 Heidän Camelins pitä ryöstettämän/ ja heidän carjan paljoudens otettaman pois/ ja minä hajotan heidän joca tuuleen/ jotca nurkisa asuwat/ ja joca tahwolda annan minä heidän onnettomudens tulla heidän

päällens/ sano HERra.
Jer 49:33 Ja Hazorin pitä tuleman Drakin asumasiaxi ja ijancaickisexi autiaxi/ nijn ettei kenengän pidä siellä asuman/ ja ei yhdengän ihmisen siellä oleman.
Jer 49:34 TÄmä on HERran sana/ joca tapahdui Jeremialle Prophetalle Elamia wastan/ Zedechian Judan Cuningan waldacunnan algusa/ ja sanoi: näin sano HERra Zebaoth:
Jer 49:35 Cadzos/ minä taitan Elamin joudzen heidän ylimmäisen woimans/
Jer 49:36 Ja annan tulla heidän päällens neljä tuulda/ neljästä taiwan culmasta/ ja hajotan heidän caickijn nijhin tuulijn/ nijn ettei yhtän Canssa pidä oleman/ cuhunga ei jocu Elamist pidä tuleman
Jer 49:37 Ja minä teen Elamin epäilemän heidän wihollistens edes/ ja nijden edes jotca wäijywät heidän hengens/ ja annan onnettomuden tulla heidän päällens minun julmalla wihallani/ sano HERra/ ja lähetän miecan heidän päällens/ sijhenasti että minä heidän lopetan.
Jer 49:38 Minun istuimeni panen minä Elamijn/ ja häwitän siellä sekä Cuningat että Ruhtinat/ sano HERra.
Jer 49:39 Mutta tulewaisella ajalla käännän minä Elamin fangeuden/ sano HERra.

Vers. 1. Malchom) Se oli heidän epäjumalans.
V. 6. Käännän fangiuden) Tämä nijncuin sekin cuin ennen oli Moabin lapsista/ cap. $ 48:47. ja täsä cap. $ v. 11. Edomereist Nijn myös
V. 39. Persialaisista/ ymmärretän erinomaisesta/ heidän aicanans Christuxen Evangeliumin cautta käätyxi tulewan hänen waldacundaans. Nijncuin Esaia näistä maacunnista sijtä selkiämmäst ennustä. 18. ja seurawaises lugus.
V. 12. Ei ole ansainnet) Nimittäin/ jos he pidäis werrattaman muihin jotca sen enämmin ansainnet owat/ etc. $ Sup. $ 25:29. 1. Pet. 4:17.
V. 16. Asut wuorten cuckuloilla) Cadzo/ 2. Chron. $ 14:6.
V. 19. sen nuorucaisen) Se on se suuri Alexander/ jonga piti caicki nämät maat woittaman nuorna.
V. 20. Carjalapset) Cudzutan täsä sodanpäämiehet ja Ruhtinat jotca maat woitit/ että he näyit sijhen asian huonoxi.
V. 38. Istuimeni panen minä) Se on: Minä panen heille toisen wallan eli hallidzian/ nimittäin/ suuren Alexanderin joca sijtte woitti Elamin.

L. Lucu.

HÄn ennusta wielä Babelita Chaldealaisia wastan/ että heidän pitä myös cukistettaman Persialaisilda/ v. 1.

etc. $ ad $ finem. $ Että he kerscaisit idzens sijtä woitosta/ cuin he sait Jumalan Canssasta/ v. 11. ja 17. Että he olit rickonet HERra wastan/ v. 14.
Että he olit häwittänet muut maacunnat/ v. 29.
Että he olit epäjumalan palweliat ja luotit heidän epäjumalijns/ v. 38.
Mutta Jumalan canssa pitä sieldä pelastettaman ja tuleman jällens maahans/ v. 4. 19. 33.

Jer 50:1 NÄmät owat ne sanat jotca HERra on Prophetan Jeremian cautta puhunut Babelita ja Chalderein maata wastan.
Jer 50:2 Julistacat pacanain seas/ ja tiettäwäxi tehkät/ nostacat lippu ylös/ cuuluttacat ja älkät sitä salatco/ ja sanocat: Babel on woitettu/ Bel on häpiään joutunut/ Merodach on ricottu/ hänen epäjumalans owat häpiään tullet/ ja hänen jumalansa owat murscaxi lyödyt.
Jer 50:3 Sillä pohjaisest pitä nouseman Canssan heitä wastan/jonga pitä heidän maans häwittämän/ nijn ettei kenengän pidä sijnä asuman/ waan sekä Canssan että carjan sieldä pakeneman.
Jer 50:4 Nijnä päiwinä ja sijhen aican/ sano HERRA/ pitä Israelin lasten Judan lasten cansa tuleman/ ja pitä käymän ja itkemän/ ja edzimän HERra heidän Jumalatans.
Jer 50:5 Heidän pitä kysymän tietä Zionijn/ ja käändämän idzens sinne: Tulcat/ ja me tahdomme pysyä HERrasa ijancaickisella lijtolla/ joca ei ikänäns pidä unhotettaman.
Jer 50:6 Sillä minun Canssani on tullut nijncuin cadonnuxi laumaxi/ heidän paimenens owat heidän wietellet/ ja andanet heidän exyxisä käwellä wuorilla/ nijn että he owat wuorilda mennet cuckuloille/ja owat unhottanet heidän majans.
Jer 50:7 Mitä ikänäns heidän tygöns tuli/ se söi heidän ylös/ ja heidän wihollisens sanoit: embä me tee wäärin: sillä he owat rickonet HERra wastan wanhurscauden asumuxes/ ja HERra wastan joca heidän Isäins toiwo on.
Jer 50:8 PAetcat Babelist/ ja lähtekät Chalderein maasta ulos/ ja laittacat teitän nijncuin caurit lauman edellä.
Jer 50:9 Sillä cadzo/ minä nostan suuren wäen joucoittain pohjan maalda/ja annan heidän tulla Babelin eteen/ heidän pitä warustaman idzens händä wastan/ ja woittaman hänen/ heidän nuolens owat nijncuin hywän sotamiehen/ joca ei tyhjän ambu.
Jer 50:10 Ja Chalderin maan pitä tuleman saalixi/ nijn että caickein jotca sitä ryöstäwät/ pitä sijtä kyllä saaman/ sano HERra.

Jer 50:11 Että iloidzette sijtä ja kerscatte idzen että te olette minun perindöni ryöstänet/ ja hyppelette nijncuin lihawat wasicat/ ja hirnutte nijncuin wäkewät hewoiset.
Jer 50:12 Teidän äitinne on suureen häpiään joutunut/ ja joca teidän on synnyttänyt/ on tullut pilcaxi/ Cadzo/ hän on pacanain seas caickein huonoin/ autia/ cuiwa/ ja häwinnyt.
Jer 50:13 Sillä HERran wihan tähden pitä hänen rakendamatoinna/ ja peräti autiana oleman/ nijn että caickein jotca Babelit menewät ohidzen/ pitä ihmettelemän/ ja wilistelemän caickein hänen waiwains tähden.
Jer 50:14 Warustacat teitän Babelia wastan/ jocatahwolda caicki ambujat/ ambucat händä/ älkät säästäkö nuolia:
Jer 50:15 Sillä hän on rickonut HERra wastan. Riecucat hänen tähtens/ hänen pitä myötä andaman/ hänen perustuxens owat langennet/ ja hänen muurins owat jaonnet: Sillä se on HERran costo/ costacat hänelle/ ja tehkät hänelle nijncuin hän on tehnyt.
Jer 50:16 Häwittäkät sekä kylwäjä että nijttäjä/ nijn että jocainen käändä idzens hänen Canssans tygö/ häwittäjän miecan tähden/ ja jocainen pakene hänen maahans.
Jer 50:17 Israelin täyty olla hajotetun lauman/ jonga Lejonit owat hajottanet: Ensist söi Assyrian Cuningas hänen/ sijtte häwitti hänen NebucadNezar Babelin Cuningas.
Jer 50:18 Sentähden sano HERra Zebaoth Israelin Jumala näin: Cadzos/ minä edzin Babelin Cuningan ja hänen maans/ nijncuin minä olen Assyrian Cuningan edzinyt.
Jer 50:19 Mutta Israelin minä annan tulla jällens cotia hänen asumuxeens/ nijn että hänen pitä idzens elättämän Carmelis ja Basanis/ ja Ephraimin wuorella ja Gileadis pitä hänen sieluns rawituxi tuleman.
Jer 50:20 Silloin ja nijnä päiwinä pitä Israelin pahateco edzittämän/ sano HERra: mutta ei pidä löyttämän. Ja Judan syndi/ ja ei pidä löyttämän: Sillä minä olen armollinen nijlle jotca minä jätän.
Jer 50:21 MEne sijhen maahan joca coco mailma on waiwannut/ mene sinne ylös/ ja edzi edzicon asuwaisia/ häwitä ja tapa heidän jälkentulewaisens/ sano HErra/ ja tee caicki mitä minä olen käskenyt sinun.
Jer 50:22 Maalla on sodan riecuna ja isoi suru.
Jer 50:23 Cuinga se on tullut/ että coco mailman wasara on taitettu ja ricottu. Cuinga se on tullut/ että Babel on autiaxi joutunut pacanain seas.
Jer 50:24 Minä olen wirittänyt paulan etees Babel: sentähden olet sinä myös fangittu/ ennen cuins hawaidzitcan/ sinä olet osattu/ ja sinä olet käsitetty: Sillä sinä olet kehoittanut HERran.
Jer 50:25 HERra on awannut tawarahuonens/ ja wetänyt edes hänen wihans aset: sillä sencaltaisia on HERra HERra Zebaoth Chalderein maalle toimittanut.
Jer 50:26 Tulcat tänne händä wastan te wijmeisistä äristä/ awatcat hänen jywähuonens/ paiscatcat händä

cocoon/ja tappacat händä/ nijn ettei mitän jää.
Jer 50:27 Surettacat caicki hänen lapsens/ wiekät händä alas teurastetta/ woi heitä/ sillä päiwä on tullut/ heidän edzicons aica.
Jer 50:28 Huuto cuulu paennuilda ja pääsnyildä Babelin maasta: Että heidän pitä julgistaman Zionis/ HERran meidän Jumalam costo/ ja hänen kirckons costo.
Jer 50:29 Cudzucat monda Babelia wastan/ pijrittäkät händä joudzen ambujat joca tahwolda ymbärins/ ja älkät yhtän päästäkö/ costacat hänelle nijncuin hän on ansainnut/ nijncuin hän on tehnyt/ nijn tehkät hänelle jällens. Sillä hän on ylpiäst tehnyt HERra wastan/ sitä Pyhä Israelis.
Jer 50:30 Sentähden pitä hänen nuorucaisens langeman catuilla/ ja caicki hänen sotamiehens huckuman sijhen aican/ sano HErra.
Jer 50:31 Cadzo/ sinä ylpe/ minä tahdon sinun kimpuus/ sano HERra HERra Zebaoth: Sillä sinun päiwäs on tullut/ sinun edzicos aica.
Jer 50:32 Silloin pitä sen ylpiän cuoleman/ ja langeman/ nijn ettei kenengän pidä händä auttaman ylös. Minä sytytän hänen Caupungins palaman tulella/ jonga pitä culuttaman caicki mitä sijnä ymbärillä on.
Jer 50:33 NÄitä sano HERra Zebaoth: Cadzo/ Israelin lasten sekä Judan lasten pitä wäkiwalda ja wääryttä kärsimän/ caicki ne jotca heidän owat fangina wienet/ pitäwät heidän/ ja ei tahdo heitä päästä wallallens
Jer 50:34 Mutta heidän wapahtajans on wäkewä/ HERra Zebaoth/ hän on nijn toimittawa heidän asians/ että hän teke maan wapiseman/ ja Babelin asuwaiset wärisemän.
Jer 50:35 Miecan pitä tuleman/ sano HERra/ Chalderein päälle/ ja Babelin asuwaisten päälle/ ja hänen Ruhtinastens päälle/ ja hänen tietäjäins päälle.
Jer 50:36 Miecan pitä tuleman hänen noitains päälle/ nijn että heidän pitä tyhmixi tuleman/ miecan pitä tuleman hänen wäkewäins päälle/ että heidän pitä epäilemän/
Jer 50:37 Miecan pitä tuleman hänen hewoistens ja ratastens päälle/ ja caikelle yhteiselle Canssalle/ joca siellä on/ nijn että heidän pitä tuleman nijncuin waimot.
Jer 50:38 Miecan pitä tuleman hänen rijtahuonens päälle/ nijn että se pitä ryöstetyxi tuleman. Cuiwuden pitä tuleman hänen wettens päälle/ nijn että ne pitä cuiwuman: Sillä se on epäjumalan maa/ ja he röyckäilewät heidän cauheista epäjumalistans.
Jer 50:39 Sentähden pitä petoin ja julmain linduin siellä asuman/ ja yököit/ ja ei pidä ikänäns enä sijnä asuttaman eli jongun siellä oleman ijancaickisest.
Jer 50:40 Nijncuin HERra Sodoman ja Gomorran heidän lähimmäistens cansa cukistanut on/ sano HERra/ nijn ettei siellä kenengän asuman pidä/ eli jongun ihmisen siellä oleman.

Jer 50:41 CAdzo/ Canssa tule pohjasta/ monda pacanata ja monda Cuningasta pitä nouseman maan äristä.
Jer 50:42 Heillä on joudzi ja kilpi/ he owat julmat ja armottomat/ heidän huutons on nijncuin meren pauhina/ he ajawat hewoisilla nijncuin sotamiehet warustetut sinua wastan/ sinä tytär Babel.
Jer 50:43 Cosca Babelin Cuningas on cuulewa heidän sanomans: silloin pitä hänen kätens maahan putoman/ ahdistus ja murhe pitä tuleman hänen päällens/ nijncuin waimolle lapsen waiwas.
Jer 50:44 Cadzos/ hän nouse ylös nijncuin Lejoni/ sijtä ylpiästä Jordanist/ nijtä wahwoja majoja wastan/ sillä minä annan hänen nopiast juosta sinne/ ja cuca tietä sen nuorucaisen/jonga minä olen warustawa heitä wastan? Sillä cuca on minun wertaiseni/ cuca tahto minua opetta/ ja cuca on se paimen/ joca woi olla minua wastan?
Jer 50:45 Cuulcat sijs nyt HERran neuwo Babelist/ ja hänen ajatuxians Chalderein maan asuwaisista: mitämax/ että carjalasten pitä riepoittaman heitä/ ja cukistaman heidän asumans/
Jer 50:46 Ja maan pitä wapiseman riecunast/ ja pitä cuuluman pacanain seas/ cosca Babel woitetan.

Vers. 2. Bel ja Merodach) Ne olit Babylonialaisten jumalat.
V. 5. Kysymän tietä) Tämä tapahtui cuin he sait luwan Cuningas Corexelda/ mennä jällens cotia Babelist/ josta on Esr. 1. etc. $
V. 12. On caickein huonoin) Waicka tämä ennustus on sijtä Babelin häwityxest/ joca Cuningas Corexelda tapahtui: cuitengin cocotta hän myös edemmä sijhen cuin Alexander Magnuxelda tapahtui/ josta täsä ja seurawaisis luguis pitä otettaman waari.
V. 20. Silloin) Täsä Propheta erinomaisesta ymmärtä sitä wapautta joca Christuxen cautta lähestyi/ jonga nimeen caickein piti saaman syndein andexi saamisen/ jotca uscoit hänen päällens. Act. $ 10:43. V 44. Nuorucaisen) ja
V. 45. Carjalasten) Sup. $ 49:19. ja 20.

LI. Lucu.

JEremia ennusta taas Babelita wastan/ että se pitä cauhiast häwitettämän/ v. 1.
etc. $ ad $ finem $. Että he nijn ylpest olit sotinet Jumalan Canssa wastan/ ryöstänet/ ja fanginnet/ v. 24. 34. ja 49. Mutta Jumalan Canssa pitä taas sieldä pelastettaman v. 5.
ja 50. Ja tämän ennustuxen lähettä Jeremia kirjoitettuna Babelijn Serajan Nerian pojan cansa/ cosca hän Cuningan Zedechian cansa meni Babelijn/ v. 59.
Ja käske hänen luke heidän edesäns Babelis/ ja sijtte sitoa sijhen kiwen ja paiscata sen Phrathin wirtaan/

tiedoxi/ että Babel pitä nijn upotettaman ja häwitettämän/ v. 61.

Jer 51:1 NÄitä sano HERra: Cadzos/ minä nostan angaran ilman Babelita wastan/ ja hänen asuwaisians wastan/ jotca idzens owat asettanet minua wastan.
Jer 51:2 Minä lähetän wiscajat Babelijn/ joidenga pitä händä wiscaman/ ja käwäisemän hänen maans/ näiden pitä jocapaicas oleman hänen ymbärilläns hänen onnettomudens päiwänä.
Jer 51:3 Sillä hänen ambujans ei pidä taitaman ammuta/ ja hänen warustettuns ei pidä taitaman idzens warjella. Älkät sijs säästäkö hänen nuorucaisians/ tappacat caicki hänen jouckons/
Jer 51:4 Nijn että lyödyt macaisit Chalderein maalla/ ja pistetyt hänen catuillans:
Jer 51:5 Sillä Israelin ja Judan ei pidä hyljättämän HERralda Zebaothilda heidän Jumalaldans nijncuin lesket/ waicka heidän maans on cowin rickonut Israelin Pyhä wastan:
Jer 51:6 Paetcat Babelist/ että jocainen auttais sieluans/ ettet te huckuis hänen pahudesans? sillä tämä on HERran coston aica/ ja hän tahto hänen maxa.
Jer 51:7 Cullainen calcki Babel/ joca on coco mailman juowuttanut/ on HERran kädes/ caicki pacanat owat juonet hänen wijnastans/ sentähden owat pacanat nijn hulluxi tullet.
Jer 51:8 Cuinga pian Babel on langennut ja murscaxi lyöty/ walittacat händä/ ottacat myös woidellusta hänen haawallens/ jos hän/ mitämax/ taidais parata.
Jer 51:9 Me parannamme Babeli/ mutta ei hän tahdo terwexi tulla/ andacat sijs hänen olla/ ja käykäm idzecukin maallens: Sillä hänen rangaistuxens ulottu haman taiwasen/ ja astu pilwin ylös.
Jer 51:10 HERra on tuonut edes meidän wanhurscaudem/ tulcat ja luetelcam HERran meidän Jumalam töitä Zionis.
Jer 51:11 Ja teroittacat nuolet hywin/ ja walmistacat kilwet/ HERra on herättänyt Medenin Cuningasten sydämen: Sillä hänen ajatuxens owat Babelita wastan/ häwittä händä: Sillä tämä on HERran costo/ hänen Templins costo.
Jer 51:12 Ja ripustacat nyt lippu ylös muurein päälle Babelis/ asettacat wartia/ pangat wartiat/ toimittacat wäijyjät: Sillä HERra ajattele jotain/ ja on myös täyttäwä mitä hän Babelin asuwaisi wastan on puhunut.
Jer 51:13 Sinä joca suuren weden tykönä asut/ jolla myös owat suuret tawarat/ sinun loppus on tullut/ ja sinun ahneudes on lacannut.
Jer 51:14 HERra Zebaoth on wannonut sen sieluns cautta: Minä tahdon täyttä sinun ihmisillä/ nijncuin ruohomadoilla/ heidän pitä laulaman sinulle wirren.
Jer 51:15 JOca maan woimallans tehnyt on/ ja mailman pijrin hänen taidollans walmisti/ ja taiwan

toimellisudellans wenytti.
Jer 51:16 Cosca hän jylise/ nijn paljo wettä taiwast tule alas: hän temma pilwet ylös hamast maan ärestä. Hän teke leimauxet sates/ ja tuo tuulen salaisist sioistans.
Jer 51:17 Caicki ihmiset owat tompelit heidän taidosans/ ja jocainen culdaseppä häwäistän cuwinens.
Jer 51:18 Sillä heidän epäjumalans owat wietellyxet/ ja ei ole heisä elämätä. He owat sula turhuus ja pettäwäiset tegot/ heidän täyty huckua/ cosca heitä edzitän.
Jer 51:19 Mutta ei se nijn ole/ joca Jacobin tawara on/ waan se on se/ joca caicki luo/ ja Israel on hänen perimisens waldicka/ HERra Zebaoth on hänen nimens.
Jer 51:20 SInä olet minun wasaran/ minun sotaasen/ ja minä lyön sinun cauttas Canssat/ ja häwitän waldacunnat/ minä lyön sinun cauttas hewoiset/ ja radzastajat.
Jer 51:21 Minä ricon sinun cauttas waunut ja heidän ajajans/ minä lyön sinun cauttas miehet ja waimot.
Jer 51:22 Minä lyön sinun cauttas wanhat ja nuoret/ minä lyön nuorucaiset ja neidzet/ minä lyön sinun cauttas paimenet ja laumat:
Jer 51:23 Minä lyön sinun cauttas peldomiehet ja iket/ minä lyön sinun cauttas Ruhtinat ja Herrat.
Jer 51:24 Sillä minä tahdon maxa Babelille ja caikille Chalderein asuwaisille caiken heidän pahudens/ cuin he owat Zionille tehnet/ teidän silmäinne edes/ sano HERra.
Jer 51:25 Cadzo/ minä tulen tygös sinä wahingolinen wuori/ joca coco mailman turmelet/ sano HERra. Minä ojennan minun käteni sinun ylidzes/ ja wieritän sinun alas wuorelda/ ja teen poltetun wuoren sinusta.
Jer 51:26 Nijn ettei sinusta eikä culmakiwiä eli perustuskiwiä taita otta: Waan sinun pitä oleman ijancaickisen autian/ sano HERRA.
Jer 51:27 NOstacat lippu ylös maalla/ soittacat waskitorwe pacanain seas/ warustacat pacanat händä wastan/ cudzucat händä wastan nämät waldacunnat: Ararat/ Meni ja Ascenas: toimittacat sodanpäämiehet händä wastan/ tuocat hewoiset/ nijncuin hörräwäiset wapsaiset.
Jer 51:28 Warustacat pacanat händä wastan/ nimittäin: Medenin Cuningat heidän Ruhtinastens ja Herrains cansa/ ja caicki heidän maans wallan/ nijn että maa wapisis ja peljästyis.
Jer 51:29 Sillä HERran ajatuxet tahtowat tulla täytetyxi Babelita wastan/ nijn että hän teke Babelin maan autiaxi/ joisa ei kenengän pidä asuman.
Jer 51:30 Babelin Sangarit ei pidä uscaldaman mennä sotaan: Waan linnoisa pysymän/ heidän wäkewydens on pois/ ja owat tullet nijncuin waimot/ hänen asumisens owat sytytetyt/ ja hänen telkens taitetut ricki.
Jer 51:31 Täsä juoxe yxi toisen edidzen/ ja yxi sanansaattaja cohta toista/ ilmoittaman Babelin Cuningalle/ että hänen Caupungins on haman loppun woitettu/

Jer 51:32 Ja maan tiet suljetut/ ja meret poldetut/ ja sotawäki pelcurixi tullut.
Jer 51:33 Sillä näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: Tytär Babel on nijncuin rijhen permando/ hänen tappamisens aica on tullut. Hänen nijttämisens aica on tullut.
Jer 51:34 NebucadNezar on minun syönyt/ ja cukistanut minun/ hän on tehnyt minun tyhjäxi astiaxi/ hän on niellyt minun nijncuin Draki/ hän on täyttänyt hänen wadzans minun hercullisudestani/ hän on minun ajanut pois:
Jer 51:35 Mutta nyt löytän Babelis se coiruus joca minulle ja minun lihalleni on tehty/ sano Zionin asuwa: ja minun werelleni Chaldean asuwaisten päälle/ sano Jerusalem.
Jer 51:36 Sentähden sano HERra näin: Cadzo/ minä toimitan sinun asias/ ja costan sinun/ minä cuiwan hänen merens/ ja annan cuiwata hänen caiwons.
Jer 51:37 Ja Babelin pitä tuleman kiwiraunioxi ja Drakein asumasiaxi/ ihmexi/ ja wilistämisexi/ nijn ettei kenengän pidä siellä asuman.
Jer 51:38 Heidän caickein pitä räyskymän/ nijncuin Lejonin/ ja huutaman nijncuin nuorten Lejonein:
Jer 51:39 Minä panen heidän/ heidän juomisens cansa helteseen/ ja juowutan heidän/ nijn että heidän pitä iloisexi tuleman ja macaman ijancaickista unda/ josta ei heidän ikänäns pidä herämän/ sano HERra.
Jer 51:40 Minä wien heidän alas nijncuin caritzat teurastetta/ nijncuin jäärät ja caurit:
Jer 51:41 Cuinga Sesach on nijn woitettu/ ja se ylistetty coco mailmasa nijn otettu? Cuinga on Babel tullut ihmexi caickein pacanain seas?
Jer 51:42 Meri on käynyt Babelin ylidzen/ ja se on peitetty monella allolla.
Jer 51:43 Hänen Caupungins owat hyljätyt/ cuiwaxi ja kylmäxi maaxi tullet/ maaxi josa ei kengän asu/ ja cusa ei yhtän ihmistä waella.
Jer 51:44 Sillä minä olen edzinyt Beli Babelis/ ja rewäisnyt hänen curcustans sen cuin hän on niellyt. Ja pacanain ei pidä enä juoxeman hänen tygöns: Sillä Babelin muurit owat myös maahan jaonnet.
Jer 51:45 LÄhtekät sieldä ulos minun Canssan/ jocainen auttacan hänen sieluans/ HERran julmasta wihasta.
Jer 51:46 Teidän sydämen taitais muutoin pehmexi tulla/ ja näändyä sijtä sanomast cuin maalla pitä cuuluman: Sillä yhtenä wuonna pitä sanoma cuuluman/ nijn myös toisna wuonna wäkiwallast maalla/ ja yhden Ruhtinan pitä oleman toista wastan.
Jer 51:47 Sentähden cadzo/ aica tule/ että minä Babelin epäjumalat edzin/ ja coco heidän maans pitä tuleman häpiään/ ja hänen lyötyns pitä siellä macaman.
Jer 51:48 Taiwan ja maan/ ja mitä nijsä on/ pitä iloidzeman Babelist/ että hänen cukistajans owat tullet pohjasta/ sano HERra.

Jer 51:49 Ja nijncuin Babel Israelis on caatanut lyödyt: nijn pitä myös lyödyt Babelis caattaman coco maasa.
Jer 51:50 Mengät sijs matcaan te cuin oletta wälttänet miecan/ ja älkät cauwan wijpykö/ ajatelcat HERran päälle/ caucaisella maalla/ ja pitäkät Jerusalem mielesän.
Jer 51:51 Me olemme häpiään tullet/ cuin me cuulimme sen häwäistyxen/ ja häpiä peitti meidän caswom/ cosca muucalaiset tulit HERran huonen Pyhään.
Jer 51:52 Sentähden cadzo/ aica tule/ sano HERra/ että minä hänen epäjumalans edzin/ ja coco maalla pitä cuolemahaawat saanet huocaman.
Jer 51:53 Ja jos Babel astuis ylös taiwasen/ ja kijnnitäis idzens corkeuteen/ nijn pitä cuitengin cukistaitten tuleman minulda hänen päällens/ sano HERra.
Jer 51:54 Äni cuulu Babelist/ suuri walitus Chalderein maalda.
Jer 51:55 Sillä HERra häwittä Babelin/ hän häwittä hänen nijn suurella riecunalla ja capinalla/ että hänen aldons pauhawat/ nijncuin isoit wedet.
Jer 51:56 Sillä häwittäjä on tullut Babelin päälle/ hänen Sangarins käsitetän/ heidän joudzens taitetan: Sillä coston Jumala/ HERra maxa hänelle.
Jer 51:57 Minä juowutan hänen Ruhtinans/ Tietäjäns/ Herrans/ Sodanpäämiehens ja sotawäkens/ nijn että heidän pitä lewäjämän ijancaickist unda/ josta ei heidän enä pidä heräjämän/ sano Cuningas jonga nimi on HERra Zebaoth:
Jer 51:58 Näitä sano HERra Zebaoth: Muurit pitä sen suuren Babelin ymbärildä sala caiwettaman/ ja hänen corkiat owens tulella poltettaman/ että pacanain työn pitä turhan oleman/ ja poltettaman mitä Canssa waiwalla owat rakendanet.
Jer 51:59 NÄmät owat sanat jotca Propheta Jeremia käski SeraJalle Nerian pojalle Mashean pojan/ cosca hän Zedechian Judan Cuningan cansa meni Babelijn hänen waldacundans neljändenä wuotena. Ja SeraJa oli rauhallinen Ruhtinas.
Jer 51:60 Ja Jeremia kirjoitti caiken onnettomuden/ joca piti Babelin päälle tuleman/ kirjaan/ nimittäin/ caicki nämät sanat jotca owat kirjoitetut Babelita wastan.
Jer 51:61 Ja Jeremia sanoi SeraJalle: Cuin sinä tulet Babelijn/ nijn cadzo ja lue caicki nämät sanat/ ja sano:
Jer 51:62 HERra sinä olet puhunut tätä paicka wastan/ häwittäxes sitä/ nijn ettei kenengän pidäis asuman täsä/ eikä Canssa eli carja:
Jer 51:63 Waan oleman ijancaickisna autiana. Ja coscas olet lukenut caiken kirjan: nijn sido sijhen kiwi/ ja paisca händä Phrathijn/ ja sano: Näin pitä Babelin upotettaman/ ja ei jällens nouseman ylös sijtä onnettomudesta/ jonga minä tuotan hänen päällens/ waan huckuman. Aina tähän asti on Jeremia puhunut.

Vers. 3. Wiscaman) Nijncuin jywiä wiscatan ja pohdetan.
V. 6. Paetcat Babelist) Että tämä Babel on ollut hänen Cuningans cansa/ uden Babelin/ nimittäin Ruomin ja Antichristuxen cuwa. Pyhä Hengi puhu näillä sanoilla ja muilla tästä lugusta/ Apoc. $ 18 neuwoxens hänen Canssans pakeneman sijtä/ ettei heidän pidäis tuleman sen waiwoist osallisexi.
V. 7. Hulluxi) Jotca ylpiäst kehuwat nijncuin tyhmät.
V. 10. Meidän wanhurscaudem) Sillä waicka cuinga Jumalan seuracunda taitanut on rickoa Jumalata wastan/ ja sencaltaisita rangaistuxia ansainnut: nijn on hän cuitengin wanhurscas ja wiatoin hänen wainoittens suhten.
V. 17. Heidän taidosans) Se on/ heidän opillans ja epäjumalan palweluxellans.
V. 27. Ararat/ Meni/ Ascenas) Ne owat suurembi ja wähembi Armenia/ ja wähembi Asia/ jotca Cyrus woitti/ ennencuin hän meni Babelita wastan.
V. 30. Nijncuin waimot) Pelcureixi ja epäilewäisixi nijncuin waimot lapsen waiwas.
V. 39. Heidän juomisens cansa) Se on/ minä annan heidän wapasta ryypätä tygöns coco mailman Canssan ja tawaran/ ja sijtä tuhlata ja pyristellä: mutta cuin he owat caickein suruttomat/ pitä heidän peräti cukistettaman/ Lue. Dan. cap. $ 5.
V. 41. Sesach) Sup. $ 25:26.
V. 59. Meni Babelijn) Ennen cuin Jerusalem tuli häwitetyxi: ilman epäilemät suostuman ja wannoman Babelin Cuningalle.

LII. Lucu.

BAbelin Cuningas pijrittä ja woitta Caupungin/ v. 4.
Zedechia otetan fangixi/ hänen silmäns puhgaistan Babelijn wietäis/ v. 8.
Caupungi ja Templi poltetan/ v. 12.
Caicki callit cappalet waskesta ja hopiasta otetan pois/ v. 17.
Suuri joucko parasta wäke tapetan/ v. 24.
Muut wiedän pois/ wähä monicahtamia jätetän/ v. 28.
Cuningas Jojachim otetan fangiudesta Cuningas EuilMerodachilda/ v. 31.

Jer 52:1 ZEdechia oli yxi colmattakymmendä wuotta wanha tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yxitoistakymmendä wuotta Jerusalemis. Hänen äitins cudzuttin Hamutal Jeremian tytär Libnas/

Jer 52:2 Ja teki mitä ei HERralle kelwannut/ nijncuin Jojachimikin oli tehnyt.
Jer 52:3 Sillä HERran wiha oli Jerusalemin ja Judan päällä/ sijhenasti että hän heitti heidän pois caswoins edest: Ja Zedechia luopui Babelin Cuningasta.
Jer 52:4 Mutta yhdexändenä hänen waldacundans wuotena/ kymmenendenä päiwänä/ kymmenennesä Cuucaudesa/ tuli NebucadNezar Babelin Cuningas caiken jouckons cansa Jerusalemita wastan ja pijritti hänen/ ja scantzais hänen ymbärins joca tahwolda.
Jer 52:5 Ja Caupungi oli nijn pijritetty haman yhtentoistakymmenden Cuningas Zedechian wuoten asti.
Jer 52:6 Mutta yhdexändenä päiwänä neljännesä Cuucaudesa/ sai nälkä wallan Caupungisa/ ja ei ollut maan Canssalla enä mitä syötäwätä.
Jer 52:7 Silloin hyökyttin Caupungijn/ ja caicki sotawäki pakenit/ ja menit ulos Caupungista yöllä/ owen tietä myöden/ joca oli cahden muurin wälillä Cuningan krydimaata cohden.
Jer 52:8 Mutta Chalderit macaisit Caupungin ymbärillä/ ja cuin nämät menit pois tietäns myöden kedolle: ajoi Chalderein joucko Cuningasta taca/ ja sawutit Zedechian Jerihon kedolla.
Jer 52:9 Silloin hajotti idzens coco hänen jouckons hänestä. Ja he otit Cuningan fangixi/ ja weit hänen Babelin Cuningan tygö Riblathijn joca on Hemathin maalla. Hän sanoi duomion hänest.
Jer 52:10 Siellä andoi Babelin Cuningas tappa Zedechian lapset hänen silmäins edes/ ja tappoi caicki Judan Ruhtinat Riblathis.
Jer 52:11 Mutta Zedechialda hän andoi puhgaista silmät/ ja andoi hänen sidotta teräscahlella/ ja Babelin Cuningas wei hänen Babelijn/ ja pani hänen fangiuteen sijhen asti cuin hän cuoli.
Jer 52:12 KYmmendenä päiwänä wijdendenä Cuucautena/ joca oli NebucadNezarin Babelin Cuningan yhdexäs toistakymmenes wuosi: tuli NebuzarAdan sodanpäämies joca jocapaicas oli Babelin Cuningan tykönä/ Jerusalemijn/
Jer 52:13 Ja poltti HERran huonen ja Cuningan huonen/ ja caicki huonet Jerusalemis/ caicki suuret huonet poltti hän tulella.
Jer 52:14 Ja caicki Chalderein joucko joca sodanpäämiesten cansa oli/ jaotit caicki muurit Jerusalemis joca tahwolda ymbärins.
Jer 52:15 Mutta köyhän wäen/ ja muun Canssan joca oli wielä jäänyt Caupungijn/ ja ne jotca olit idzens andanet Babelin Cuningan ala/ ja jäänet Canssat/ wei NebuzarAdan sodanpäämies fangittuna pois.
Jer 52:16 Ja NebuzarAdan sodanpäämies annoi monicahdat sijtä köyhästä maan wäestä jäädä wijnamäkein ja peldoin rakendaixi.
Jer 52:17 MUtta waskipadzat jotca olit HERran huones ja istuimet/ ja waskimeren HERran huones ricoit

Chaldealaiset/ ja weit caiken wasken sijtä Babelijn.
Jer 52:18 Ja cattilat/ lapiot/ weidzet/ waskimaljat/ maljat ja caicki waskiastiat/ jotca Jumalan palweluxes tarwittin/ otit he pois.
Jer 52:19 Sijhen myös otti sodanpäämies pois caicki mitä cullast ja hopiast oli/ juomaastiat/ sawuastiat/ maljat/ cattilat/ kyntiläjalat/ lusicat ja maljat.
Jer 52:20 Ne caxi padzasta/ sen yhden meren/ ne caxitoista kymmendä waskihärkä jotca seisoit jalcain alla/ jotca Cuningas Salomo oli andanut tehdä HERran huoneseen/ näistä astiosta carttui ylönpaltinen waski.
Jer 52:21 Mutta molemmat padzat olit cumbikin cahdexantoistakymmendä kynärätä corkia/ ja caxitoistakymmendä kynärätä nuora oli mitta hänen ymbärildäns/ ja oli neljän sormen paxuus/ ja oli tyhjä sisäldä.
Jer 52:22 Ja cummangin päällä oli waskicnuppi wijttä kynärätä corkia/ ja wyöt ja Granatin omenat olit cummangin cnupin päällä aina ymbärins/ caicki waskesta/ ja yxi padzas oli nijncuin toinengin/ Granatin omenat myös.
Jer 52:23 Ja oli sen päällä yhdexänkymmendä ja cuusi Granatin omenata/ caicki Granatin omenat olit sata yhden wyön päällä aina ymbärins.
Jer 52:24 JA sodanpäämies otti Papin SeraJan ensimäisest järjestyxest/ ja Papin Zephanian toisesta järjestyxestä ja colme owenwartiata/
Jer 52:25 Ja yhden Camarerin Caupungista/ joca oli pandu sotawäen päälle/ ja seidzemen miestä/ joiden piti oleman Cuningan tykönä/ jotca Caupungisa löyttin/ sijhen myös joucon ylimmäisen kirjoittajan/ joca kirjoitta maan wäen/ sijhen myös cuusikymmendä miestä maan Canssasta jotca Caupungisa löyttin.
Jer 52:26 Nämät otti NebusarAdan sodanpäämies/ ja wei heidän Babelin Cuningan tygö Riblathijn.
Jer 52:27 Ja Babelin Cuningas tappoi heidän Riblathis/ joca on Hemathin maalla. Nijn Juda wietin fangina hänen maaldans.
Jer 52:28 TÄmä on se Canssa jonga NebucadNezar wei pois/ nimittäin: seidzemendenä wuonna: colme tuhatta/ ja colme colmattakymmendä Judalaista.
Jer 52:29 Mutta NebucadNezarin cahdexanna toistakymmendenä wuotena/ cahdexan sata ja caxi neljättäkymmendä sielua Jerusalemist.
Jer 52:30 Ja NebucadNezarin colmandena wuonna colmattakymmendä wei NebusarAdan sodanpäämies pois seidzemen sata ja wijsi wijdettäkymmendä sielua Judasta/ caicki sielut owat neljä tuhatta ja cuusi sata.
Jer 52:31 Mutta seidzemendenä wuonna neljättäkymmendä sen jälken cuin Jojachin Judan Cuningas wiety oli pois/ wijdendenä päiwänä colmattakymmendä cahdes toistakymmenennes Cuucaudes nosti EuilMerodach

Babelin Cuningas/ sinä wuonna cosca hän tuli Cuningaxi/ Jojachinin Judan Cuningan pään/ ja otti hänen fangiudesta/
Jer 52:32 Ja puhui hänen cansans ystäwälisest/ ja asetti hänen istuimens ylömmä nijden Cuningasten istuimita/ jotca hänen tykönäns olit Babelis:
Jer 52:33 Ja muutti hänen fangiudens waattet/ ja hän söi hänen edesäns joca paicas hänen elinaicanans.
Jer 52:34 Ja hänelle annettin joca paicas Babelin Cuningalda hänen elatuxens/ nijncuin hänelle oli määrätty caikexi hänen alinajaxens/ aina hänen cuolemans asti.

Tämä lucu todista Jeremian ollen Jumalan totisen Prophetan/ ettei hänen ennustuxens Judast ja Jerusalemist ole tyhjän rauwennut/ eikä muutcan/ nijncuin sijtte lopust on tiettäwäxi tullut.

Prophetan Jeremian loppu.

Jeremian Walituswirret .

I. Lucu.

JEremia walitta waikiast Judan ja Jerusalemin puolesta/ että he nijn surkiasti olit hajotetut/ fangitut ja orjuteen joutunet/ v. 1.
3. etc. $ Että sekä ystäwät ja wihamiehet cadzoit heidän ylön/ ja ei kengän heitä auttanut eikä lohduttanut/ v. 2.
7. 8. 16. 17. heidän rascasten syndeins ja ricostens tähden/ v. 5.
8. 14. 18. Rucoile että HERra Jumala tahdois cuitengin nähdä sitä/ ja costa heidän wihollisillens nijncuin hän oli luwannut/ v. 20.

Val. v. 1:1 CUinga se Caupungi nijn autiana on/ joca täynäns Canssa oli? Hän on nijncuin leski. Joca ylimmäinen oli pacanain seas/ ja wallan päällä oli maacunnisa/ sen täyty nyt weron alaisna olla.
Val. v. 1:2 Yli yötä hän itke/ nijn että kyynelet poskilda wuotawat/ ei hänen ystäwistäns kengän händä lohduta. Waan caicki hänen lähimmäisens cadzowat hänen ylön/ ja owat hänen wihollisexens tullet.
Val. v. 1:3 Juda on fangittu radollisudes ja rascas orjudes/ hän asu pacanain seas/ ja ei löydä lepo/ caicki hänen wihollisens pahasti menewät hänen cansans.
Val. v. 1:4 Zionin tiet owat autiat/ ettei kengän juhlille tule/ caicki hänen porttins owat autiana/ hänen Pappins huocawat/ ja hänen neidzens surkiast cadzowat/ ja hän idze on murheisans.
Val. v. 1:5 Hänen wihollisens woitti/ hänen wihollisillens käy hywäst/ sillä HERra on hänen surkiudella täyttänyt/ hänen pahain tecoins paljouden tähden/ ja hänen lapsens owat fangina mennet pois wihollisten edellä.
Val. v. 1:6 Ja caicki caunistus on Zionin tyttärildä lähtenyt pois/ hänen päämiehens owat nijncuin ne jäärät jotca ei laiduinda löydä/ ja woimatoinna käywät edes waatian eteen.
Val. v. 1:7 Jerusalem muista tällä ajalla/ cuinga radollinen ja hyljätty hän on/ ja cuinga paljo hän wanhast hywä pitänyt on/ että caicki hänen Canssans wihollisen alla on/ ja ei kengän heitä auta/ hänen wihollisens näkewät heidän ilons hänes/ja naurawt hänen lepons.
Val. v. 1:8 Jerusalem on syndiä tehnyt/ sentähden täyty hänen olla nijncuin saastainen waimo/ caicki jotca händä cunnioitit/ cadzowat hänen ylön/ että he hänen häpiäns näkewät/ mutta hän huoca ja lange maahan.

Val. v. 1:9 Hänen saastaisudens tarttu kijnni hänen liepesens/ ei hän olis luullut/ että hänelle näin pidäis wijmein käymän/ hän on tosin ylön hirmuisesta cukistettu maahan/ ja ei kengän sijttekän ole joca händä lohdutta/ HERra/ cadzo minun radollisuttani/ sillä wihollinen suurest kersca.
Val. v. 1:10 Wihollinen on pannut kätens caickein hänen callisten caluins päälle/ sillä hänen täyty cadzo pääldä/ että pacanat hänen pyhyteens käwit/ joista sinä kieldänyt olet/ ettei heidän pitänyt sinun seuracundaas tuleman.
Val. v. 1:11 Caicki hänen Canssans huocawat leipä keriäten/ he annoit parhat cappalens ruast/ että he sieluns wirgotaisit/ HERra/ cadzo sijs/ ja näe/ cuinga minä olen halwaxi tullut.
Val. v. 1:12 Teille caikille minä sanon/ jotca tästä käytte ohidze/ cadzocat sijs ja nähkät/ jos jocu kipu on/ nijncuin minun kipun/ joca minua nijn syö/ sillä HERra täytti minun surulla/ hänen hirmuisen wihans päiwänä.
Val. v. 1:13 Corkeudesta hän lähetti tulen minun luihini/ ja andoi sen woimallisen olla nijsä/ minun jalcani eteen wiritti hän wercon/ ja sysäis minun tacaperin/ hän on tehnyt minun autiaxi/ että minun yli päiwä täyty murehtia.
Val. v. 1:14 Minun rascat syndini owat herännet hänen rangaistuxens cautta/ ja ynnä caicki tullet minun caulani päälle/ nijn että caicki minun wäken minus hucku/ nijn HERra on minulle tehnyt/ etten minä woi sillen nosta ylös.
Val. v. 1:15 HERra on tallannut caicki wäkewät alas/ cuin minulla olit/ hän on andanut minusta juhlan cuulutta/ minun nuoria miehiäni cadottaman/ HERra andoi neidzen/ Judan tyttären wijnacuopas polke.
Val. v. 1:16 Sentähden minä nijn itken/ ja molemmat minun silmäni wettä wuotawat/ että lohduttaja/ joca minun sieluani pidäis wirgottaman/ on minusta caucana/ minun lapseni owat pois/ sillä wihollinen on woittanut.
Val. v. 1:17 Cuin Zion kätens ojenda/ nijn ei kengän ole joca händä lohdutta/ HERra on käskenyt Jacobist/ että ne jotca hänen ymbärilläns owat hänen wihollisens olisit/ sillä Jerusalem pitä heidän seasans nijncuin saastainen waimo oleman.
Val. v. 1:18 Wanhurscas on HERra: sillä minä olen hänen suullens tottelematoin ollut/ cuulcat caicki Canssat ja cadzocat minun kipuani/ minun neidzeni ja nuorucaiseni owat fangiuteen mennet.
Val. v. 1:19 Minä cudzuin ystäwäni awuxeni/ mutta he owat minun wietellet/ minun Pappini ja wanhimmat Caupungisa owat näändynet/ sillä he kerjäwät leipä/ hengens wirgottaxens.
Val. v. 1:20 HERra/ cadzos/ cuinga minä olen ahdistuxes/ että se caicki minun sisällystäni kiwistele/ minun sydämen tykyttä minun ruumisani: sillä minä olen täynäns murhetta: ulcona miecka/ ja huonesa cuolema

on minun leskexi tehnyt.
Val. v. 1:21 Kyllä se cuulu/ että minä huocan/ ja ei cuitengan minulla ole lohduttaja/ caicki minun wihollliseni cuulewat minun onnettomudeni/ ja sijtä riemuidzewat/ sinä sen teet. Nijn anna sijs se päiwä tulla/ jongas cuuluttanut olet/ että heillen käwis/ cuin minullengin.
Val. v. 1:22 Anna caicki heidän pahudens tulla sinun etees/ ja tee heille/ nijncuins minullengin teit caickein minun pahain tecoini tähden: sillä minun huocauxen on suuri/ ja minun sydämen on murheisans.

Vers. 22. Anna caicki heidän pahudens) Cadzo Ierem. 11:20.

II. Lucu.

PRopheta muistuttele wielä wisummin/ ja surcuttele Canssan cauhiata häwitystä/ nimittäin/ että heidän kirckons oli jaotettu/ v. 1.
Caicki heidän linnans ja asumasians cukistetut/ v. 2.
Heidän woimans ja waldacundans särjetty/ etc. $ v. 3.
Tärkimmäst: HERran olewan heidän wihollisens/ joca oli cukistanut caiken heidän cunnians/ v. 4.
etc. $ Syyn tähän: että heidän Prophetans olit saarnannet heille mielinoutexi/ eikä ilmoittanet heille heidän ricoxitans/ sijhenasti että heille nijn tapahtui/ v. 14.
Että caicki heidän wihollisens löit käsiäns yhten ja wilistit heitä/ v. 15.
Neuwo heitä itkemän ja walittaman sitä/ ja rucoileman HERralda apua/ v. 18.
opetta myös heitä/ cuinga heidän pitä sitä tekemän/ v. 20.

Val. v. 2:1 CUinga HERra on wihoisans Zionin tyttären pimittänyt? hän on Israelin cunnian heittänyt taiwasta maan päälle. Ei hän ole muistanut astinlautans hänen wihapäiwänäns?
Val. v. 2:2 HERra on armottomast cadottanut caicki Jacobin asumiset. Hän on hirmuisudesans Judan tyttären scantzit särkenyt/ ja lyönyt heitä maahan. Hän on rijwannut/ sekä waldacundans/ että päämiehens.
Val. v. 2:3 Hän on Israelin wäkewyden hänen hirmuises wihasans särkenyt. Hän on oikian kätens wetänyt tacaperin/ cosca wihollinen tuli/ ja on Jacobis tulen sytyttänyt/ joca culutta caicki ymbärins.
Val. v. 2:4 Hän on joudzens jännittänyt/ nijncuin wihollinen/ hänen oikian kätens on hän wienyt/ nijncuin wainollinen/ ja on tappanut caicki mitä suloinen oli nähdä/ ja hänen wihans nijncuin tulens wuodattanut/ Zionin tyttären majaan.
Val. v. 2:5 HERra on nijncuin wihollinen/ hän on Israelin raadellut/ hän on caicki hänen huonens raadellut/

ja on hänen scantzins turmellut. Hän on Judan tyttärille paljo walitust ja murehta tehnyt.
Val. v. 2:6 Ja hän hajotti hänen majans/ nijncuin krydimaan/ ja hänen asumisens turmeli/ HERra on andanut unohta Zionis sekä juhlat että Sabbathit/ ja on andanut hänen hirmuises wihasans/ sekä Cuningat että Papit häwäistä.
Val. v. 2:7 HERRa on heittänyt hänen Altarins pois/ ja hänen pyhydens aldixi andanut/ ja hän on hyljännyt hänen huonens muurit wihollisen käsijn/ nijn että he owat HERran huonesa huutanet/ nijncuin juhlalla.
Val. v. 2:8 HERra ajatteli hajottaxens Zionin tyttären muurit/ hän on nuoran wetänyt sen ylidze/ ja ei ole käändänyt käsiäns pois/ sijhenasti että hän sen hucutais/ torni seiso surkiast/ ja muuri on cukistettuna.
Val. v. 2:9 Hänen porttins owat wajotetut maahan/ hän särkenyt hänen salpans ja tyhjäxi tehnyt/ hänen Cuningans ja päämiehens owat pacanain seas/ josa ei he Lakia saa cuulla/ eikä heidän Prophetans näkyä HERralda löydä.
Val. v. 2:10 Zionin tyttären wanhimmat macawat maan päällä/ ja owat äneti/ he heittäwät tuhca pääns päälle/ ja owat puettanet idzens säckijn/ Jerusalemin neidzet käywät alla päin.
Val. v. 2:11 Nijn olen minä itkenyt/ että minun silmäni puhkewat/ nijn että minun sisällyxeni kiwistele/ minun maxan on wuodatettu maan päälle/ minun Canssani tyttären tähden/ cosca imewäiset ja piscuiset Caupungin catuilla näännyit.
Val. v. 2:12 Cosca he sanoit äitillens: cusa on leipä ja wijna? cosca he Caupungin catuilla näännyit/ nijncuin surman haawoitetut/ ja annoit hengens ylön heidän äitins sylijn.
Val. v. 2:13 Ah sinä Jerusalemin tytär/ keneen minä wertautan sinun/ eli minä minä sinun pidän? sinä neidzy Zionin tytär/ mihingä minä sinua wertautan/ jolla minä sinua lohdutaisin? sillä sinun wahingos on suuri nijncuin meri/ cuca taita sinua paranda?
Val. v. 2:14 Sinun Prophetas owat sinulle saarnannet turhutta/ ja hulluja näkyjä/ ja ei sinun pahoja tecojas sinulle ilmoittanet/ jolla he olisit sinun fangiudes estä tainnet/ waan owat sinulle saarnannet turhia saarnoja/ joilla he saarnasit sinun ulos maastas.
Val. v. 2:15 Caicki ohidzekäywäiset paucuttawat käsiäns sinun tähtes/ ja wiheltelewät sinua/ ja pudistelewat päätäns Jerusalemin tyttärelle. Tämäkö se Caupungi on/ josta sanotan: se on cackein jaloin/ josta coco maacunda iloidze?
Val. v. 2:16 Caickein wihollisct ammottelewat suutans sinua wastan/ wilistäwät sinua/ ja kiristäwät hambaitans/ ja sanowat: me olemma hänen hucuttanet/ tämä on se päiwä/ jota me halaisim/ me saimme sen/ me olemma nijn cauwan elänet.
Val. v. 2:17 Se HERra on tehnyt nijncuin hän oli ajatellut/ hän on täyttänyt sanans/ jonga hän aica ennen

käskenyt oli/ hän on armottomat hucuttanut/ hän on ilauttanut wihollises sinust/ ja sinun wainollistes wallan corgottanut.
Val. v. 2:18 Heidän sydämens huuta HERran tygö. O sinä Zionin tyttären muuri/ anna päiwällä ja yöllä kyynelet wuota/ nijncuin ojan/ älä myös lacka/ älkön myös sinun silmäis munat.
Val. v. 2:19 Nouse yöllä ja huuda/ wuodata sinun sydämes ensimäises walwos HERran eteen/ nijncuin wettä/ nosta kätes hänen puoleens/ sinun piscuistes sieluin tähden/ jotca näljästä näändynet owat/ jocaidzen catun nurkisa.
Val. v. 2:20 HERra näe ja cadzo/ jongas nijn turmellut olet/ pitäkö myös waimotkin hänen ruumins hedelmät syömän/ ne nuorimmat lapsucaisetkin/ tuscalla waaxan pituet? pitäkö Prophetat ja Papit/ HERran Pyhäs nijn tapetuxi tuleman.
Val. v. 2:21 Catuilla maasa olit nuoret ja wanhat/ minun neidzeni ja nuorucaiseni owat miecan cautta langennet/ sinä olet tappanut sinun wihapäiwänäs/ sinä olet armottomast teurastanut.
Val. v. 2:22 Sinä olet minun wihollliseni ymbäristöldä cudzunut/ nijncuin juhlapäiwänä/ nijn ettei kengän HERran wihan päiwänä ole pääsnyt eikä jäänyt: sillä jotca minä caswatin ja ruokein/ ne minun wihollisen on mestannut.

Vers. 1. Astinlautans) Näin hän cudzu Jerusalemin Kircon/ sillä siellä oli heillä tapa langeta maahan/ nijncuin Jumalan jalcain eteen/ ja rucoilla händä.
V. 3. Wäkewyden.) Se on/ Waldacunnan.
V. 10. Änetti) se on/ He owat hucas/ ei heistä enä ole.
V. 14. Sinun Prophetas) Ajattele mikä wahingo on sijtä cosca Caupungilla eli maalla owat sencaltaiset saarnajat/ jotca ei rangaise suuria erhetyxiä ja ricoxita: Waan andawat idzens tehdä änettömäxi ja saarnawat myötäkielin: nimittäin/ että he saarnawat Canssan ulos maalda/ onnettomuteen ja häwityxeen.

III. Lucu.

JEremia walitta täsä taas hänen ja hänen Canssans surua ja waiwaisutta/ v. 1.
Rucoile Jumalan sitä nähdä/ ja toiwo wielä hänen auttawan heitä/ v. 19.
Että hänen laupiudens on peräti suuri/ v. 22.
Ylistä kärsimystä/ ja toiwo ristisä/ cuinga jalot cappalet ne owat/ v. 26.
Sillä ei HERra rangaise häwittäxens/ waan että hän taas auttais/ v. 31.
Sentähden ei pidä napistaman händä wastan: waan syndejä wastan/ v. 37.

Herättä sijtte idzens ja hänen Canssans tutkisteleman heitäns sencaltaisita olewan ansainnen ricoxillans/ etc. $ v. 40.
Walitta ja itke sitä/ v. 47.
Ja rucoile/ että HERra cuulis heidän asians/ ja costais heidän wihollisillens/ v. 55.

Val. v. 3:1 MInä olen se mies/ jonga wiheljäisyttä nähdä täyty hänen hirmuisudens widzan cautta.
Val. v. 3:2 Hän johdatti minua ja wei pimeyteen ja ei walkiuteen.
Val. v. 3:3 Hän on kätens käändänyt minua wastan/ ja toimitta toisin aina minun cansani.
Val. v. 3:4 Hän on tehnyt minun lihani ja minun nahcani wanhaxi/ ja minun luuni musertanut.
Val. v. 3:5 Hän rakensi minua wastan/ ja sapella ja waiwalla hän minua kääri.
Val. v. 3:6 Hän on minun pannut pimeyteen/ nijncuin aica cuollet.
Val. v. 3:7 Hän on minun muurannut sisälle/ etten minä pääse ulos/ ja minua cowaan jalcapuuhun pannut.
Val. v. 3:8 Ja waicka minä pargun ja huudan/ nijn hän corwans tukidze minun rucouxestani.
Val. v. 3:9 Hän on muurannut minun tieni kijnni wuojon kiwillä/ ja minun polcuni sulkenut.
Val. v. 3:10 Hän on wäijynyt minua/ nijncuin carhu/ nijncuin Lejoni salaudes.
Val. v. 3:11 Hän on minun andanut tieldä exyä/ hän on minua repinyt säpäleixi/ ja turhaxi tehnyt.
Val. v. 3:12 Hän on joudzens jännittänyt/ ja asetti minun nuolella tarcoitetta.
Val. v. 3:13 Hän ambuis minun munascuihini hänen wijnistäns.
Val. v. 3:14 Minä olen caiken minun Canssani nauro/ ja heidän jocapäiwäinen wirtens.
Val. v. 3:15 Hän on haikiudella minun rawinnut/ ja coiruoholla juowuttanut.
Val. v. 3:16 Hän on minun hambani säpäleixi musertanut/ hän kieritti minun tuhgasa.
Val. v. 3:17 Minun sielun on ajettu pois rauhasta/ minun täyty hywän unohta.
Val. v. 3:18 Minä sanoin: minun woiman ja minun toiwon HERran päälle on pois.
Val. v. 3:19 Muista sijs/ cuinga minä nijn radollinen ja hyljätty/ coiruoholla ja sapella juotettu olen.
Val. v. 3:20 Sinä cuitengin sitä ajattelet: Sillä minun sielun sano sitä/
Val. v. 3:21 minä panen sydämeni/ sentähden minä wielä nyt toiwon.
Val. v. 3:22 HERran laupiudesta se on/ etten me ratki huckunet/ ei hänen laupiudens wielä loppunut:
Val. v. 3:23 Waan joca huomen se on usi/ ja sinun uscollisudes on suuri.
Val. v. 3:24 HERra on minun osan sano minun sielun/ sentähden tahdon minä häneen toiwo.
Val. v. 3:25 Sillä HERra on hywä nijlle/ jotca häneen toiwowat/ ja nijlle sieluille/ jotca händä kysywät.
Val. v. 3:26 Hywä on olla kärsiwäisnä/ ja HERralda apua toiwo.

Val. v. 3:27 Hywä on ihmiselle/ ijestä canda nuorudesans.
Val. v. 3:28 Että hän istu yxinäns/ on wait/ cosca jotakin hänen päällens tule/
Val. v. 3:29 Ja pane suuns tomuhun/ ja odotta toiwo/
Val. v. 3:30 Ja anda lyödä poskillens/ ja paljo pilcka kärsi.
Val. v. 3:31 Sillä ei HERra syöxä pois ijancaickisest/ waan hän saatta murhellisexi/
Val. v. 3:32 Ja taas armahta hänen suurest laupiudestans/
Val. v. 3:33 Sillä ei hän sydämestäns ihmisiä curita/ eikä murheseen saata.
Val. v. 3:34 Nijncuin hän tahdois radolliset maan päällä anda paina ratki alas/
Val. v. 3:35 Ja heidän syyns anda Jumalan edes wääränä olla/
Val. v. 3:36 Ja heitä wäärin duomita/ nijncuin ei HERra sitä näkiskän.
Val. v. 3:37 CUca tohti sijs sano: sencaltaiset tapahtuwat ilman HERran käskytä?
Val. v. 3:38 Ja ettei hywä eli paha tule hänen käskyns cautta?
Val. v. 3:39 Mixi sijs ihmiset nurisewat heidän eläisäns? Jocainen nuriscan hänen syndejäns wastan.
Val. v. 3:40 Tutkistelcam ja edzikäm meidän menom ja palaitkam HERran tygö.
Val. v. 3:41 Nostacam meidän sydämem ja kätem taiwasen päin/ Jumalan tygö.
Val. v. 3:42 Me/ me olemma syndiä tehnet/ ja cowacorwaiset ollet/ sentähden sinä oikein teit/ ettes säästänytkän.
Val. v. 3:43 Waan sinä olet wihalla meitä pimittänyt/ ja wainonnut/ ja armottomast surmannut.
Val. v. 3:44 Sinä werhotit idzes pilwellä/ ettei rucous pääsnyt sen läpidze.
Val. v. 3:45 Sinä olet meitä loaxi ja saastaisudexi Canssain seas tehnyt.
Val. v. 3:46 Caicki meidän wihollisem owat suutans ammottanet meitä wastan.
Val. v. 3:47 Me painetan alas ja rangaistan pelgolla ja ahdistuxella.
Val. v. 3:48 Minun silmäni wuotawat wesiojia/ minun Canssani tyttären surkiuden tähden.
Val. v. 3:49 Minun silmäni wuotawat/ ja ei taida lacata/
Val. v. 3:50 Sillä ei he asetu/ sijhenasti että HERra cadzo taiwast alas ja näke.
Val. v. 3:51 Minun silmäni culutta minulda elämäni/ minun Caupungini tytärten tähden.
Val. v. 3:52 Minun wiholliseni owat minun ajanet/ nijncuin linnun ilman syytä.
Val. v. 3:53 He owat minun elämäni cuoppan salwannet/ ja heittänet kiwen minun päälleni.
Val. v. 3:54 He owat myös minun pääni wedellä walanet/ nijn minä sanoin: nyt minä ratki hucas olen.
Val. v. 3:55 Mutta minä huudin sinun nimes/ HERra/ alhalda cuopasta/
Val. v. 3:56 Ja sinä cuulit minun äneni/ Älä sinun corwias kätke minun huocauxestani ja huudostani.

Val. v. 3:57 Lähene/ cosca minä sinua huudan/ ja sano: älä pelkä.
Val. v. 3:58 Ratcaise sinä HERra minun sieluni asia/ ja lunasta minun hengen.
Val. v. 3:59 HERra cadzo/ cuinga minun nijn wääryttä tehdän/ ja auta minua minun oikeuteni.
Val. v. 3:60 Sinä näet caicki heidän costons/ ja caicki heidän ajatuxens minusta.
Val. v. 3:61 HERra/ sinä cuulet heidän pilckans/ ja caicki heidän ajatuxens minua wastan/
Val. v. 3:62 Minun wainollisteni huulet ja heidän neuwons minua wastan yli päiwä.
Val. v. 3:63 Cadzo sijs/ cosca he maata panewat eli nousewat/ nijn he minusta wirsiä laulawat.
Val. v. 3:64 Costa heille HERra nijncuin he ansainnet owat.
Val. v. 3:65 Anna heidän sydämens wapista/ ja sinun kiroustas tuta.
Val. v. 3:66 Waino heitä hirmuisudella/ ja hucuta heitä HERran taiwan alda.

Vers. 18. Minun toiwon HERran päälle on pois) Jumaliset päästäwät myös toisinans ristin alla sencaltaisia sanoja/ jotca näyttäwät heidän kärsimättömydens ja heickomielisydens/ nijncuin myös Jobis kyllä nähdän: jonga HERra anda tapahtu että myös he ymmärräisit heidän wiheljäisydens/ ja sitä enämbi nöyrytäisit idzens hänen edesäns/ ja rucoilisit: HERra älä johdata meitä kiusauxeen. Nijn hän taas lohdutta heitä ja anda sen heille andexi.
v. 55. Cuopasta) Nimittäin sieldä cunga hän oli paiscattu/ Ier. 38:6.
v. 64. Costa) Ier. 11:20.

IV. Lucu.

PRopheta walitta täsä erinomaisest sitä suurta nälkä cuin hänen Canssans näki cosca Jerusalem pijritetty oli/ v. 1.
Johonga syy oli/ että heidän wäärät Prophetans/ ja Pappins wuodatit wanhurscasten weren/ v. 13.
Ja nijn armottomast/ että heitä cauhistui/ nijn että myös pacanat ennustit/ ettei heidän pitänyt sijtä hyötymän/ v. 14.
Sen syyn tähden oli HERra myös hajottanut heidän/ ja andanut heidän ja heidän Cuningans wihollisen käsijn/ v. 16.
Ennusta/ että HERRA on andawa heidän häwäisiäillens Edomereille nijn myös tapahtu heidän pahudens tähden/ ja armahtawan taas Zionita/ v. 21.

Val. v. 4:1 CUinga on culda nijn mustennut? ja jalo culda nijn muuttunut? ja pyhän kiwet owat joca catulla

hajotetut.
Val. v. 4:2 Zionin kempit pojat/ cullan werraxi luetut/ cuinga ne owat sawiastian caltaisexi arwatut/ jotca sawenwalaja teke.
Val. v. 4:3 Drakit taridzewat nisät pojillens/ ja imettäwät heitä/ mutta minun Canssani tyttären täyty armotoin imewäisille olla/ nijncuin yöcköi corwesa.
Val. v. 4:4 Imewäisten kieli tartui suun lakeen janon tähden/ ne nuoret lapsucaiset anowat leipä/ ja ei ole ketän/ joca heille sitä jaca.
Val. v. 4:5 Jotca muinen söit hercullisest/ he owat catulla näändynet/ jotca muinen olit silkillä waatetetut/ heidän täyty nyt loasa maata.
Val. v. 4:6 Minun Canssan tyttären syndi on suurembi/ cuin Sodoman syndi/ joca äkistä cukistettin/ ja ei yxikän käsi sijhen ruwennut.
Val. v. 4:7 Hänen Nazareins olit puhtammat cuin lumi/ ja walkemmat cuin riesca/ heidän ihons oli punaisembi cuin Coralli/ heidän cadzandons oli nijncuin Saphir.
Val. v. 4:8 Mutta nyt on heidän ihons nijn mustennut syngeydest/ ettei he catuilla tuta taita/ heidän nahcans rippu heidän luisans/ se cuiwettui nijncuin puu.
Val. v. 4:9 Miecalla tapetuille oli parembi/ cuin nijlle/ jotca nälkään cuolit/ jotca näändymän ja huckuman piti näljästä.
Val. v. 4:10 Laupiammat waimot täyty omia lapsians keittä ruaxens/ minun Canssani tyttären surkiudes.
Val. v. 4:11 HERra on hänen hirmuisudens täyttänyt/ hän on wuodattanut hänen julman wihans/ hän on Zionis tulen sytyttänyt/ joca myös hänen perustuxens polttanut on.
Val. v. 4:12 Ei Cuningat maan päällä sitä olis usconet/ eikä caicki ihmiset maan päällä/ että wainollisen ja wihollisen piti tuleman Jerusalemin portist sisälle.
Val. v. 4:13 Mutta se on hänen Prophetains syndein tähden/ ja heidän Pappeins pahain tecoin tähden/ jotca siellä wanhurscasten weren wuodatit.
Val. v. 4:14 He käwit sinne ja tänne catuilla/ nijncuin sokiat/ ja olit werellä rywetetyt/ ja ei tainnet heidän waatteisins ruweta.
Val. v. 4:15 Waan huusit heitä/ wälttäkät saastaiset/ wälttäkät/ wälttäkät/ älkät mihingän ruwetco: sillä he wältit heitä/ ja pakenit heitä/ nijn että myös pacanain seas sanottin: ei he cauwan siellä pysy.
Val. v. 4:16 Sentähden on HERran wiha heitä hajottanut/ ja ei sillen cadzo heidän päällens/ ettei he Pappia cunnioittanet/ eikä wanhoja armahtanet.
Val. v. 4:17 Cuitengin meidän silmäm curkistelit tyhjän awun jälken/ sijhenasti että he wäsyit: cosca me

odotimma sitä Canssa/ joca ei meitä autta woinut.
Val. v. 4:18 He wäijywät meitä/ nijn etten me rohke meidän catuillam käydä/ silloin myös meidän loppum tuli/ meidän päiwäm culuit/ meidän loppum on tullut.
Val. v. 4:19 Meidän wainojam olit nopiammat cuin Cotcat taiwan alla/ wuorilla he myös meitä wainoisit/ ja corwesa he meitä wartioidzit.
Val. v. 4:20 HERran woideltu/ joca meidän turwam oli/ on fangittu heidän werckoihins/ cosca he meitä hajotit/ johon me turwaisim/ että me hänen warjons alla eläisim pacanain seas.
Val. v. 4:21 ILoidze ja riemuidze sinä Edomin tytär/ joca asut Uzin maalla: sillä sen calkin pitä myös sinulle tuleman/ ja sinun pitä myös juopuman ja alasti tuleman.
Val. v. 4:22 Mutta sinun pahoilla tegoillas on loppu/ sinä Zionin tytär/ ei hän sillen anna sinua wiedä pois/ mutta sinun pahat tecos/ Edomin tytär/ pitä hänen edzimän/ ja sinun syndis ilmoittaman.

Vers. 1. Pyhän) Se on Kircon
v. 3. Armotoin) Ei hän taida hänen lapsians imettä/ jonga cuitengin tekewät julmat eläimet: sillä nijn suuri on nälkä/ etc. $
v. 13. Jotca wuodatit) Ymmärretän/ että wäärät Prophetat ja Papit owat kehoittanet Cuningan ja Canssan wuodattaman wanhurscasten/ se on: Jumalan Prophetain ja oikiain opettajain werta/ jotca heitä waraisit ja neuwoit parannuxeen: ja wahwistit heidän nijn heidän syndijns ja suruttomattomuteens/ Supr. $ cap. $ 2:14.
v. 14. Rywetetyt) Se on/ he olit wuodattanet paljo wiatoinda werta.
v. 16. Ettei he cunnioittanet) Nimittäin wiholliset ei säästänet Pappeja eikä muita cunniallisia miehiä.
v. 17. Tyhjän) he luotit idzens Egyptijn ja ihmisijn/ ja löit hywät Prophetat rohkiast cuoliaxi.
v. 20. woideltu) Se on/ meidän Cuningam: sillä me luulimme/ ettei meidän waldacunnallam pitänyt hätä oleman/ ja me cadzoimme ylön caicki pacanoita.

V. Lucu.

PRopheta rucoile Jumalata/ että hän sijs cuitengin cadzois ja näkis heidän wiheljäisydens cuin he näit sekä näljäst ja heidän wihollisildans/ v. 1.
Huoca syndein tähden/ joilla he sencaltaisia ansainnet owat/ v. 17.
Ja rucoile ettei HERra tahdois heitä peräti unhotta: waan autta heitä taas heidän maallens. v. 19.

Val. v. 5:1 MUista HERra/ cuinga meille tapahtui/ cadzo/ ja näe meidän ylöncadzettam.
Val. v. 5:2 Meidän perimyxem on muucalaisten osaxi tullut/ ja meidän huonem ulconaisten.
Val. v. 5:3 Meidän äitim owat nijncuin lesket.
Val. v. 5:4 Wettä/ joca meidän omam oli/ me joimme rahallam/ omat halgot me ostim hinnalla.
Val. v. 5:5 Caulallam me waiwa kärseim/ ja ehkä me jo wäsynet olimme/ ei cuitengan meille lepo annettu.
Val. v. 5:6 Meidän piti Egyptin ja Assyrian ala meitäm andaman/ että me sijttekin leipä meidän rawinnoxem saisimme.
Val. v. 5:7 Meidän Isäm owat syndiä tehnet/ ja ei sillen ole käsis/ ja meidän pitä heidän pahoja tecojans nautidzeman.
Val. v. 5:8 Oriat meitä wallidzewat/ ja ei ole kengän/ joca meitä heidän käsistäns pelasta.
Val. v. 5:9 Meidän pitä hakeman meidän leipäm hengen pacolla/ miecan edes corwesa.
Val. v. 5:10 Meidän ihom on poldettu nijncuin pädzis/ sen hirmuisen näljän tähden.
Val. v. 5:11 He owat waimot Zionis raiscannet/ ja neidzet Judan Caupungeisa.
Val. v. 5:12 Ruhtinat he owat hirttänet/ ja wanhimbita ei he cunnioittanet.
Val. v. 5:13 Nuorucaiset piti jauhaman/ ja piscuiset puita candaisans piti combastuman.
Val. v. 5:14 Wanhat puutuit porteista/ ja nuorucaiset ei sillen candeletta soita.
Val. v. 5:15 Meidän sydämem riemu loppui/ meidän dantzim on käändynyt murhexi.
Val. v. 5:16 Meidän päästäm on Cruunu pudonnut/ woi meitä/ että me nijn olemma syndiä tehnet !
Val. v. 5:17 Sentähden on myös meidän sydämem murehisans/ ja meidän silmäm owat piminnet.
Val. v. 5:18 Zionin wuoren tähden/ että se nijn häwitetty on/ että ketut hänes juoxendelewat.
Val. v. 5:19 Mutta sinä HErra/ joca ijancaickisest olet/ ja sinun istuimes ijästä ikän.
Val. v. 5:20 Mixis meidän nijn unohdat? ja nijn cauwan meitä peräti hyljät?
Val. v. 5:21 Palauta HERra meitä jällens sinun tygös/ että me taas palajaisimme/ udista meidän päiwäm nijncuin he algusta olit.
Val. v. 5:22 Sillä sinä olet meitä heittänyt pois/ ja sinä olet sangen suurest wihastunut meidän päällem.

Jeremian Walituswirten loppu.

Propheta Hesekiel.

Esipuhe Prophetast Hesekielist.
HEsekiel meni mielelläns Cuningas JechonJan cansa/ nijncuin Daniel ja muut/ fangiuteen Babelijn/ Jeremian neuwost/ nijncuin hän kyllä aina neuwoi/ että heidän piti andaman idzens Babelin Cuningan ala/ nijn heidän piti hengens pitämän/ ja ettei heidän pitänyt oleman händä wastan/ muutoin piti heille pahoin käymän ja huckan tuleman/ Jer. 21:8.
Cosca he Babelijn tullet olit/ nijncuin Jer. 24. cap. $ osotta/ ja heitä ystäwälisest lohdutta: nijn olit he kärsimättömät/ ja caduit sitä cowin/ että he olit andanet nijn myötä: Sillä he näit että nijllä jotca Jerusalemijn jäänet olit/ ja ei andanet myötä/ oli wielä sekä Caupungi että caicki maa hallusa/ ja ne toiwoit tekewäns Jeremian walehteliaxi/ ja woiwan idzens hywin wastata ja warjella Babelin Cuningalda/ ja olla omasa maasans.
Tähän yllytit heitä caikella wäellä ne väärät Prophetat jotca ainakin sen uscalluxen annoit Jerusalemis/ ettei Jerusalemi pitänyt woitettaman/ ja Jeremian piti walehteleman nijncuin pettäjän ja wiettelián.
Tähän myös se heitä paisutti/ että ne Jerusalemis kerscaisit/ että he lujast ja wahwast Jumalan ja Isäns maan puolda pidit: Mutta ne muut jotca idzens annoit/ olit Jumalan ja heidän Isäns maan hyljännet/ nijncuin uscottomat ja cunniattomat pettäjät/ jotca ei taitanet uscalda ja toiwo Jumalan päälle/ mutta annoit idzens wihamiesten ala/ sen walehtelian Jeremian turhan puhen tähden.
Tämä kerscaus ja soimu teki heille paha ja enämmin heille jotca Babelijn olit mennet/ ja heidän fangiudens tuli heille tästä paljo rascammaxi: Woi cuinga he sadattelit Jeremiata/ jota he olit cuullet/ ja hän heitä nijn häjysti pettänyt oli.
Sentähden herätti Jumala Babelis tämän Prophetan Hesekielin/ lohduttaman fangeja/ ja ennustaman wääriä Prophetaita wastan Jerusalemis/ ja wahwistaman Jeremian sana ; jonga hän myös täydellisestä teke/ ja paljo cowemmin ja enä prophetera/ (cuinga Jerusalem pitä häwitetyxi tuleman/ ia Canssan ynnä Cuningan ja Päämiesten cansa huckuman) cuin Jeremia.
Ja lupa cuitengin heille sijnä cansa/ että heidän pitä palajaman jällens ja cotians pääsemän Judan maalle.
Ja tämä on se erinomainen cappale Hesekielis/ jota hän aicanans ennusti ja saarnais/ ja teke sitä haman 25. cap. $ asti.
Senjälken ennusta hän muista maacunnista/ jotca myös Babelin Cuningan cautta piti rangaistaman/ 34.

cap. $ asti.
Sijtte seura 4. lohdullista Lucua hengestä ja Christuxen waldacunnast.
Senjälken sijtä wijmeisestä Tyrannista ja Christicunnan wihamiehestä/ Gogist ja Magogist.
Wijmein rakenda hän Jerusalemin jällens/ ja lohdutta sillä Canssa/ että heidän piti jällens cotia pääsemän: mutta hengesä ajattele hän sitä ijancaickista Caupungita taiwallista Jerusalemita/ josta Apocalypsis myös puhu.

Propheta Hesekiel.

I. Lucu.

HEsekiel kirjoitta ajan ja paican/ cusa HERra on idzens ilmoittanut/ ja käskenyt hänen saarnaman/ nimittäin/ Chaldeas/ wijttä ajastaica jälken cuin Cuningas Jojachin oli sinne wiety Jerusalemist/ v. 1.
Jumala anda hänen nähdä näys: nijncuin raju tuuli olis tullut pilwen cansa/ täynäns tulda/ v. 4.
Siellä näyi neljä eläindä/ erinomaisilla caswoilla/ v. 5.
ja rattat nijden tykönä/ nijncuin neljät rattat/ toinen toisens sisällä/ v. 15.
jotca menit cohdastans edespäin/ eläinden cansa/ cuhunga ne menit/ lijcutetut tuulelda joca heisä oli/ v. 19.
eläinden päällä näyi nijncuin taiwas/ v. 22.
ja taiwan päällä istuin/ jonga päällä istui ihmisen muotoinen/ v. 26.

Hes 1:1 COlmandena kymmendenä wuotena/ wijdendenä päiwänä neljännesä Cuusa/ cuin minä olin fangein seas/ Chebarin wirran tykönä/ aukeni taiwas/ ja Jumala osotti minulle näyt.
Hes 1:2 Se wijdes päiwä Cuusa oli wijdennellä wuodella sijttecuin Jojachin Judan Cuningas oli wiety fangina pois.
Hes 1:3 Silloin tapahdui HERran sana Hesekielille Busin pojalle/ Papin Chaldean maasa/ Chebarin wirran tykönä/ siellä tuli HERran käsi hänen päällens.
Hes 1:4 JA minä näin/ ja cadzo/ siellä tuli raju tuuli pohjan puolest/ suuren pilwen cansa/ täynäns tulda/ nijn että se cuumotti caicki ymbärins/ ja keskeldä tulen oli se sangen kircas.
Hes 1:5 Ja sijnä keskellä oli nijncuin neljä eläindä/ ja yxi heistä oli nijncuin ihminen.
Hes 1:6 Ja heillä oli neljä caswo/ ja neljä sijpe.
Hes 1:7 Ja heidän säärens seisoit oikiana/ mutta heidän jalcans olit nijncuin härjän jalgat/ ja paistit nijncuin kijldäwä waski.

Hes 1:8 Ja ihmisen kädet olit heidän sijpeins alla/ heidän neljällä tahwollans/ sillä heillä oli neljä caswo ja neljä sijpe.
Hes 1:9 Ja sijwet olit yhdistetyt toinen toiseens. Ja cuin he käwit/ ei he erinnet toinen toisestans: Waan cuhunga he menit/ menit he cohdastans.
Hes 1:10 HEidän caswons/ oikialla puolella/ olit nijncuin ihmisen ja Lejonin/ mutta wasemalla puolella olit heidän caswons/ nijncuin härjän ja Cotcan.
Hes 1:11 Ja heidän caswons ja sijpens olit eroitetut/ nijn että caxi päälimmäistä sijpe löit juuri yhteen/ ja cahdella sijwellä peitit he heidän ruumins.
Hes 1:12 Cuhunga he menit/ nijn he menit cohdastans/ ja he menit sinne/ cuhunga hengi ajoi/ ja ei erinnet käydesäns toinen toisestans.
Hes 1:13 Ja eläimet olit näkyäns nijncuin tuliset hijlet/ jotca palawat/ ja nijncuin tulisoitto oli eläinden waihella. Mutta tuli cuumotti/ ja tulesta käwi ulos pitkäisen leimaus.
Hes 1:14 Ja eläimet juoxit sinne ja tänne nijncuin pitkäisen tuli.
Hes 1:15 COsca minä näin nämät eläimet: cadzo/ nijn seisoit siellä rattat maan päällä/ nijden neljän eläimen tykönä/ ja olit näkyäns nijncuin neljät rattat.
Hes 1:16 Ja ne rattat olit/ nijncuin yxi Turcos/ ja olit caicki ne neljä yhden muotoiset. Ja ne olit näkyäns/ nijncuin yhdet rattat olisit ollet toisen sisällä.
Hes 1:17 Cosca yxi heistä meni/ nijn menit caicki ne neljä/ ja ei erinnet toinen toisestans.
Hes 1:18 Nijden pyörät ja corkeus oli sangen ihmellinen/ ja ne olit täynäns silmiä caicki ymbärins nijtä neljä ratasta.
Hes 1:19 Ja cuin eläimet käwit/ nijn cuuljit myös rattat heitä myöden/ ja cosca eläimet ylönsit idzens maasta/ nijn ylönsit myös rattat idzens.
Hes 1:20 Cuhunga hengi meni/ sinne menit he myös/ ja rattat ylönsit idzens heidän cansans: Sillä yxi eläwä hengi oli rattaisa.
Hes 1:21 Cosca he menit/ nijn menit nämät myös/ cosca he seisoit/ nijn seisoit nämät myös/ ja cuin he ylensit idzens maasta/ nijn ylensit myös rattat idzens heitä myöden: Sillä yxi eläwä hengi oli rattaisa.
Hes 1:22 Mutta eläinden päällä oli nijncuin taiwas/ cuin Cristal/ peljättäwä/ juuri heidän päälidzens lewitetty.
Hes 1:23 Nijn että taiwan alla seisoit heidän sijpens/ ja yxi juuri toisen päin/ ja caxi sijpe peitit jocaidzen heidän ruumins.
Hes 1:24 Ja minä cuulin sijpein änen/ nijncuin suurten wetten pauhinan/ ja nijncuin jylinän/ sildä Caickiwaldialda/ cosca ne lijcuit/ ja nijncuin hyminän sota joucosta.

Hes 1:25 Mutta cosca he alallans seisoit/ nijn laskit he sijpens alas/ ja cosca he alallans seisoit/ ja laskit sijpens alas/ nijn jylisi taiwasa heidän päälläns.
Hes 1:26 Ja taiwan päällä/ joca heidän ylidzens oli/ oli istuin näkyäns nijncuin Saphir/ ja istuimella istui ihmisen muotoinen.
Hes 1:27 Ja minä cadzoin hänen päällens/ ja hän oli cuin kircas walkeus/ ja sisäldä oli se cuin tuli caicki ymbärins: hänen cupeistans ylös ja alas näin minä nijncuin tulen cuumottawan caicki ymbärins.
Hes 1:28 Nijncuin taiwan caari näky pilwen peitos cosca satanut on/ nijn walaisi se caicki ymbärins. Tämä oli HERran cunnian näky.

Vers. 1. Colmandena kymmendenä wuotena) Sijttecuin HERran Lakikirja oli löytty/ ja lijtto Jumalan cansa taas udistettu/ 2. Par. $ 34:15. ja 29. cuin se näky ex $
v. 2. Sillä sijtä/ nijn wijdendeen Jojachimin fangius wuoteen/ oli nijn monda ajastaica v. eodem. $
Chebarin) Se on wirta Mesopotamias/ joca juoxe Masion wuorest Euphrateen. Ptolom: cudzu sen Chabor.
v. 5. Neljä eläindä) Näillä eläimillä merkitän neljä Evangelistat/ Apostolit ja muut uscolliset opettajat/ jotca sen pyhän Evangeliumin ymbärins mailman wiemän pitä.
v. 15. Neljät rattat) tietäwät Evangeliumin juoxu ja edeskäymist caickijn maan paickoijn.
v. 20. Hengi) on Pyhä Hengi/ jonga waicutuxesta heidän piti saarnaman.
v. 22. Taiwas heidän päällidzens lewitetty) tietä Jumalan warjelusta/ jonga alla he wircans toimittawat.
v. 26. Mutta se ihminen joca istui istuimella/ osotta Christuxen Jesuxen/ joca nämät caicki matcan saattawa ja hallidzewa oli. Mitä enä cukin cappale tietä/ joilla nämät eläimet ja rattat/ ja tämä ihminen maalatan. Cukin lukecan nijtä/ jotca lewiämmäldä tästä kirjoittawat.

II. Lucu.

HERRA käske Hesekielin nosta ja mennä saarnaman Israelin Canssalle: kieldä hänen pelkämäst/ waicka se oli cowa Canssa/ v. 6.
anda hänelle merkixi käärityn kirjan syödä/ v. 8.

Hes 2:1 Ja cosca minä sen nähnyt olin/ langeisin minä caswoilleni/ ja cuulin änen puhuwan.
Hes 2:2 JA hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ seiso jalgoillas/ nijn minä tahdon puhua sinun cansas. Ja cuin hän puhui minun cansani: nijn minä wahwistuin/ ja seisoin minun jalgoillani/ ja cuuldelin händä joca puhui minun cansani.

Hes 2:3 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ minä lähetän sinun Israelin lasten tygö/ sen luopuwaisen Canssan tygö/ jotca minusta luopunet owat. Jotca heidän Isäins cansa/ haman tähän päiwän asti/ owat minua wastan rickonet.
Hes 2:4 Mutta ne lapset/ joiden tygö minä sinun lähetän/ owat niscurit ja paatunet sydämest/ nijlle pitä sinun sanoman:
Hes 2:5 Näitä sano HERra HERra/ jos he sen cuulewat taicka cadzowat ylön. Se on kyllä tottelematoin huone/ nijn pitä heidän cuitengin tietämän/ että Propheta heidän seasans on.
Hes 2:6 JA sinä ihmisen lapsi/ ei sinun pidä pelkämän heitä cuinga he sinusta duomidzewat/ he owat tosin wastahacoiset/ ja teräwät orjantappurat sinua wastan/ ja sinä asut Scorpionein seas: Mutta ei sinun pidä pelkämän heidän sanojans/ eikä hämmästymän heidän caswojans/
Hes 2:7 Waicka he owat tottelamatoin huone: Mutta sinun pitä sanoman heille minun sanani/ jos he sen cuulewat/ taicka cadzowat ylön: sillä se on cowacorwainen Canssa.
Hes 2:8 Mutta sinä ihmisen lapsi/ cuules mitä minä sinulle sanon/ ja älä ole tottelematoin/ nijncuin he tottelemattomat owat: awa suus ja syö mitä minä sinun annan.
Hes 2:9 Ja minä näin/ ja cadzo/ käsi oli ojettu minun puoleeni/ josa oli kääritty kirja: jonga hän awais minun eteeni/ ja se oli kirjoitettu ulco ja sisäldä/ ja sijnä oli kirjoitetut walituxet/ ja pargut.

Vers. 6. Ei sinun pidä pelkämän) Nämät sanat pitä jocaidzen uscollisen opettajan ahkerast lukeman/ ja pitämän nijstä waarin.

III. Lucu.

HERRA käske wielä hänen mennä ja saarnata/ nijncuin hän sanonut oli/ v. 4.
Lupa että waicka hänen Canssallans on cowa nisca: nijn tahto hän cuitengin tehdä hänen wielä cowemmaxi/ nijncuin Demantin heitä wastan/ v. 7.
Ja tuuli nosta hänen ylös/ ja wie hänen nijden fangein tygö/ jotca asuit wirran tykönä/ v. 12.
Siellä istu hän murheisans seidzemen päiwä/ v. 15.
HERra puhu taas hänelle/ ja asetta hänen Canssans wartiaxi/ ja käske cuinga hänen piti saarnaman sekä pahoille että hywille/ v. 16.
Sieldä käske HERra hänen mennä kedolle/ ja osotta hänelle sen näyn/ cuin hän ennengin näki/ ja käske hänen olla myckänä/ sijhenasti että hän awa hänen suuns jällens/ v. 25.

Hes 3:1 JA hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ syö mitä sinun edesäs on/ nimittäin tämä kirja/ ja mene ja saarna Israelin huonelle.
Hes 3:2 Nijn minä awaisin suuni/ ja hän annoi sen kirjan minun syödäxeni.
Hes 3:3 Ja sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ sinun pitä tämän kirjan/ jonga minä annan sinulle/ syömän sinun ruumisees/ ja täyttämän sillä wadzas. Nijn minä söin sen/ ja se oli minun suusani nijn makia cuin hunaja.
Hes 3:4 JA hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ mene Israelin huoneseen/ ja saarna heille minun sanani.
Hes 3:5 Sillä en tosin minä sinua lähetä sen Canssan tygö/ jolla outo puhe ja wieras kieli on/ waan Israelin huoneseen:
Hes 3:6 Ja en suuren Canssan tygö/ joilla outo puhe ja wieras kieli olis/ joiden puhetta et sinä ymmärrä: Ja jos minä wielä lähetäisin sinun nijden tygö/ nijn pidäis heidän cuitengin mielelläns cuuleman sinua.
Hes 3:7 Mutta Israelin huone ei tahdo sinua cuulla: sillä ei he tahdo cuulla idze minuacan: sillä coco Israelin huonella on paha pää ja cowa sydän.
Hes 3:8 Mutta cuitengin olen minä tehnyt sinun caswos lujaxi heidän caswojans wastan/ ja sinun odzas heidän odzans wastan.
Hes 3:9 Ja minä olen tehnyt sinun odzas nijn cowaxi cuin Demantin/ ja cowemmaxi cuin callion: Sentähden älä pelkä heitä/ älä myös hämmästy heidän edesäns/ ehkä he owat sencaltainen tottelematoin Canssa.
Hes 3:10 JA hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ caicki minun sanani/ jotca minä sanon sinulle/ ota ne sinun sydämees/ ja corwijs:
Hes 3:11 Ja mene pois sinun Canssas fangein tygö/ ja saarna heille/ ja sano heille: Näitä sano HERra HERra/ jos he cuulewat sen/ taicka cadzowat ylön.
Hes 3:12 Ja hengi otti minun ylös/ ja minä cuulin minun jälijsäni suuren humauxen änen/ (Siunattu olcon HERran cunnia/ hänen siasans)
Hes 3:13 Ja minä cuulin eläinden sijpein änen/ jotca löit toinen toiseens/ ja ratasten jyrinän/ jotca juuri nijden tykönä olit/ ja suuren humauxen änen.
Hes 3:14 Nijn hengi nosti minun ylös/ ja wei minun pois/ ja minä menin pois/ ja oli suuresti hämmästynyt: mutta HERran käsi piti minun wahwana.
Hes 3:15 Ja minä tulin fangein tygö Thel Abibin/ jotca asuit Chebarin wirran tykönä/ ja istuin heidän tygöns/ cusa he istuit/ ja olin siellä heidän cansans seidzemen päiwä/ rascasa murhesa.
Hes 3:16 JA cosca ne seidzemen päiwä olit culunet/ tapahdui HERran sana minulle: ja sanoi:
Hes 3:17 Sinä ihmisen lapsi/ minä olen pannut sinun Israelin huonen wartiaxi/ sinun pitä cuuleman sanan

minun suustani/ ja waraman heitä minun puolestani.
Hes 3:18 JOs minä sanon jumalattomalle: sinun pitä totisest cuoleman/ ja et sinä wara händä/ etkä sano hänelle sitä/ että jumalatoin lackais hänen jumalattomasta menostans/ ja sais elä: nijn pitä sen jumalattoman cuoleman hänen syndeins tähden/ mutta hänen werens tahdon minä waatia sinun kädestäs.
Hes 3:19 Mutta jos sinä warat sitä jumalatoinda/ ja ei hän käänny hänen jumalattomasta menostans ja teistäns: nijn pitä hänen syndeins tähden cuoleman: mutta sinä olet wapahtanut sinun sielus.
Hes 3:20 Ja jos se wanhurscas luopu hänen wanhurscaudestans/ ja teke paha/ nijn minä sallin hänen loucata idzens/ ja hänen pitä cuoleman. Sentähden ettes ole händä warannut/ pitä hänen syndeins tähden cuoleman/ ja hänen endistä wanhurscauttans/ cuin hän tehnyt on/ ei pidä muistettaman:
Hes 3:21 Mutta hänen werens tahdon minä kysyä sinun kädestäs. Mutta jos sinä warat wanhurscasta/ ettei hän syndiä tekis/ ja ei hän myös syndi tee: nijn pitä hänen elämän: ja että sinä waraisit händä/ olet sinä myös sinun sielus wapahtanut.
Hes 3:22 JA siellä tuli HERran käsi minun päälleni/ ja sanoi minulle: Nouse ja mene kedolle/ siellä tahdon minä puhua sinun cansas.
Hes 3:23 Ja minä nousin/ ja menin kedolle/ ja cadzo/ nijn siellä seisoi HERran cunnia/ nijncuin minä sen Chebarin wirran tykönä ennen nähnyt olin/ ja minä langeisin maahan minun caswoilleni.
Hes 3:24 Ja minä tulin wirwotetuxi/ ja seisoin minun jalgoillani/ ja hän puhui minun cansani/ ja sanoi minulle: Mene ja sulje idzes sinun huoneses.
Hes 3:25 JA sinä ihmisen lapsi/ cadzo/ sitet pitä pandaman sinun päälles/ ja he sitowat sinun nijllä/ ettei sinun pidä pääsemän heildä.
Hes 3:26 Ja minä tahdon sinun kieles anda tarttua sinun suus lakeen/ nijn että sinun pitä tuleman mykäxi/ ja ei enä taitaman nuhdella heitä.
Hes 3:27 Sillä se on cowacorwainen Canssa. Mutta cosca minä puhun sinun cansas/ nijn tahdon minä awata sinun suus/ että sinun heille sanoman pitä: Näitä sano HERra HERra/ joca sen cuule/ hän cuulcan: Joca sen cadzo ylön/ cadzocan: Sillä se on tottelematoin Canssa.

Vers. 6. Nijn pidäis heidän cuitengin mielelläns cuuleman) nimittäin/ Israelin Canssan suhten nijncuin Texti myötä anda: sillä muutoin/ cuinga hywän tahtoiset muut Canssat owat ollet ottaman wastan HERran sana/ todistawat pyhäin Apostolein ja Martyrein Historiat/ joita he owat hirmuisest wainonnet ja tappanet HERran sanan tähden. Nyt mixei sijs Jumala heille ole lähettänyt Prophetaita ja hänen sanans/ jotca sen parammin olisit cuullet? On syy/ että he nijncuin Israelin lapsetkin olit sen ennen hyljännet/ ja se heidän oman syyns

tähden tullut heildä pois/ cosca heillä se oli: Mutta Israelin lapsille lähetti hän wielä nyt Prophetat/ hänen lupauxens tähden/ jonga hän heidän Isillens tehnyt oli. Ja ei meidän tule lewiämmäldä tästä asiasta duomita: sillä se tule myös puolittain Jumalan salaisen ja tutkimattoman duomion ala.
v. 14. Nijn hengi nosti) nimittäin näys: nijncuin hän olis ollut muualla/ ja nähnyt tämän näyn: nijncuin hän olis wiety hänen Canssans fangein tygö/ että hänen piti saarnaman heille: sillä muutoin oli hän jo heidän seasans/ sen wirran tykönä: nincuin nähtäwä on/ cap. $ 1:1.

IV. Lucu.

JUmala käske Hesekielin kirjoitta Jerusalemin Caupungin tijlikiween/ ja asetta nijncuin leirin sen ymbärille/ merkixi/ että se piti wielä nyt tuleman pijritetyxi/ v. 1.
käske lewätä hänen 390. päiwä/ hänen wasemalla kyljelläns/ ja 40. oikialla/ nijden ajastaicain jälken/ cuin Israelin ja Judan huonet owat waeldanet händä wastan/ v. 4.
Otta nijn paljo ruoca tygöns/ cuin hän wissin mitan jälken sillä wälillä tarwidze syödäxens/ ja kypsendä leipäns sonnalla/ v. 9.
Merkixi/ että HERra tahdoi waiwata Jerusalemi suurella näljällä/ heidän pahain tecoins tähden/ v. 16.

Hes 4:1 JA sinä ihmisen lapsi/ ota tijlikiwi/ pane se sinun etees/ ja pijrusta sen päälle Jerusalemin Caupungi/
Hes 4:2 Ja lyö leiri sen ymbärille/ ja rakenna sijhen aita/ ja tee sijhen walli/ ja aseta sijhen sotawäki/ ja pane sotaaset sen ymbärille.
Hes 4:3 Mutta ota sinun etees rautapannu/ anna se olla rautaisen muurin edestä/ sinun ja Caupungin wälillä/ ja aseta sinun caswos händä wastan/ ja pijritä se: Se olcon Israelin huonelle merkixi.
Hes 4:4 Sinun pitä myös macaman wasemalla kyljelläs/ ja Israelin huonen pahat tegot paneman sen päälle. Nijn monda päiwä cuin sinä macat sen päällä: nijn cauwan pitä sinun myös candaman heidän pahoja tecojans.
Hes 4:5 Mutta minä tahdon tehdä sinulle heidän pahain tecoins wuosicaudet/ päiwixi/ nimittäin/ colmexi sadaxi ja yhdexäxi kymmenexi päiwäxi: nijn cauwan pitä sinun candaman Israelin huonen pahoja töitä.
Hes 4:6 Ja coscas ne olet täyttänyt: sijtte pitä sinun macaman sinun oikialla kyljelläs/ ja candaman Judan huonen pahoja töitä/ neljäkymmendä päiwä: Sillä minä annan sinulle täsä myös päiwän joca wuoden edest.
Hes 4:7 Ja aseta sinun caswos ja sinun paljas käsiwartes/ sitä ymbärinspijritettyä Jerusalemita wastan/ ja ennusta händä wastoin.
Hes 4:8 Ja cadzo/ minä tahdon panna sitet sinun päälles/ nijn ettei sinun pidä saaman käändä idzes yhdeldä

kyljeldä toiselle/ sijhenasti että sinä olet lopettanut sinun pijrittämises päiwät.
Hes 4:9 Nijn ota nyt sinulles nisuja/ rukijta/ ja ohria/ papuja/ herneitä ja cauroja/ ja pane ne caicki yhteen astiaan/ ja tee sinulles nijn monda leipä sijtä/ cuin monda päiwä on/ jotca sinun kyljelläs macaman pitä/ että sinulla olis sijtä syömist/ colmexi sadaxi ja yhdexäxi kymmenexi päiwäxi.
Hes 4:10 Nijn että sinun ruocas/ jonga sinun cunakin päiwänä syömän pitä/ pitä painaman caxikymmendä Sicli: Tämän sinun syömän pitä/ yhdestä päiwästä nijn toiseen.
Hes 4:11 Wettä pitä sinun myös juoman määrällä/ nimittäin/ cuudennen osan Hinnist/ ja sen sinun pitä juoman yhdestä päiwästä nijn toiseen.
Hes 4:12 Ohraisia leipiä pitä sinun syömän/ jotca sinun heidän silmäins edes ihmisen jäljellä kypsendämän pitä.
Hes 4:13 Ja HERra sanoi: ratki näin pitä Israelin lapset syömän heidän saastaista leipäns pacanain seas/ cuhunga minä heitä ajawa olen.
Hes 4:14 Mutta minä sanoin: Woi HERra HERra/ cadzo/ minun sielun ei ole coscan wielä saastutettu: Sillä en ole minä ikänäns hamasta minun nuorudestani/ nijn tähän aican asti mitän raato taicka raadeldua syönyt/ ja ei saastainen liha ole coscan minun suuhuni tullut.
Hes 4:15 Mutta hän sanoi minulle: cadzo/ minä tahdon anda sinulle carjan sonda ihmisen jäljen edest/ jolla sinun leipäs kypsendämän pitä:
Hes 4:16 Ja sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ cadzo/ minä tahdon otta pois leiwän rawinnon Jerusalemis/ nijn että heidän pitä leipä syömän painolla ja murhella/ ja juoman wettä määrällä ja surulla. Että sekä leipä ja wesi puuttuman pitä/ ja yhden pitä sureman toisen cansa/ ja näändymän heidän pahoisa tegoisans.

Vers. 3. Merkixi) Nimittäin/ että Jerusalem pitä ymbärins pijritettämän.
v. 5. 390. päiwäxi) nämät luetan sijtä neljännestä Jerobeamin wuodesta/ cosca Israel luopui HERrasta/ 2. Par. $ 11:17. ja 12:1. Nijn sijhen asti cuin tämä ymbäripijrittämys/ jonga hän täsä pijrusta/ tapahtuman piti: Sillä nijn monda wuotta löytän sillä wälillä.
v. 6:40. päiwä) Nämät luetan sijtä ajasta/ cuin Jeremia rupeis saarnaman Judan edes ja neuwoman heitä parannuxeen/ Caupungin häwityxen asti: sillä nijn monda löytän myös tällä wälillä: waicka monicahdat muut toisin ne lukewat.
v. 12. Ihmisen jäljellä) Hänen piti keittämän sencaldaisella jäljellä/ nijncuin jocu turpella taicka lehmän sonnalla keittä: Mutta ruoca hajahta sijtä/ jolla hän keitetän: Ratki näin piti heidän myös sencaltaiseen hätän ja nälkän tuleman/ ettei heillä yhtän oikiata tulda eli leipä pitänyt oleman.

V. Lucu.

HERRA käske Hesekielin keritä hiuxens/ ja punnita colmeen osaan. Yhden osan piti hänen polttaman: toisen hackaman miecalla: colmannen heittämän tuuleen/ v. 1.
Merkixi/ että HERra oli andanut Jerusalemille hänen Lakins/ ja he olit muuttanet hänen Lakins jumalattomaxi opixi/ v. 5.
Nijn tahto hän duomita ja cadotta sen asujamet/ yhden osan näljällä ja rutolla/ yhden osan miecalla/ ja yhden osan fangiudella maan culkiana ja waiwaisudes. v. 9.

Hes 5:1 JA sinä ihmisen lapsi/ ota nijn teräwä miecka cuin partaweidzi/ ja keridze pääs ja partas/ ja ota waaca/ ja jaga ne sillä.
Hes 5:2 Colmannen osan pitä sinun tulella polttaman keskellä Caupungita/ cosca pijrittämisen päiwät owat täytetyt: toinen colmas osa ota ja hacka miecalla/ Caupungin ymbärillä: Wijmeinen colmas osa heitä tuuleen/ että minä wedäisin miecan ulos heidän jälkens.
Hes 5:3 Mutta ota wähä nijstä ja sido sinun hames culmaan.
Hes 5:4 Ja ota taas wähä nijstä/ ja heitä se tuleen/ja polta se tulesa/ sijtä pitä tulen tuleman coco Israelin huoneseen.
Hes 5:5 Näin sano HERra HERra: Tämä on Jerusalem jonga minä pacanain keskelle asettanut olen/ ja caicki maacunnat hänen ymbärillens:
Hes 5:6 Mutta hän on käändänyt minun Lakin jumalattomaxi opixi/ enämmin cuin pacanat/ ja minun oikeudeni enämmin cuin ne maacunnat/ jotca hänen ymbäristölläns owat: Sillä he heittäwät minun Lakini pois/ ja ei tahdo elä minun oikeudeni jälken.
Hes 5:7 Sentähden sano HERra HERra näin: Että te enämmän pahutta teette cuin pacanat/ jotca owat teidän ymbärillän/ ja et te waella minun käskyisäni/ ettekä tee minun oikeudeni jälken: Mutta teette pacanain tawan jälken/ jotca owat teidän ymbärillän.
Hes 5:8 Nijn sano HERra HERra näin: Cadzo/ minä tulen myös sinun tygös/ ja tahdon duomita sinun/ nijn että pacanat pitä sen näkemän.
Hes 5:9 Ja tahdon nijn tehdä sinun cansas/ cuin en ikänäns minä ennen tehnyt ole/ engä myös tästedes tehdä tahdo/ caickein sinun cauhistustes tähden/
Hes 5:10 Nijn että sinusa pitä Isät syömän lapsens/ ja lapset heidän Isäns. Ja tahdon sinun nijn duomita/ että caicki sinun jäänes pitä caickijn tuulijn hajotetuxi tuleman.

Hes 5:11 Sentähden nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra/ että sinä olet sinun cauhistustes ja epäjumaltes cansa saatuttanut minun Pyhäni/ nijn tahdon minä myös hucutta sinun pois/ ja minun silmän ei pidä sinua säästämän/ eli armahtaman sinua.
Hes 5:12 Colmas osa sinusta pitä rutolla cuoleman ja nälkän näändymän: ja se toinen colmas osa pitä langeman miecalla sinun ymbäristölläs: Ja sen wijmeisen colmannen osan tahdon minä hajotta caickijn tuulijn/ ja wetä miecan heidän jälkens.
Hes 5:13 Näin pitä minun wihani täytetyxi tuleman/ ja minun hirmuisudeni saatan minä heidän päällens/ että minä saisin lohdutuxen heistä/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että minä HERra minun kijwauxesani puhunut olen/ cosca minä minun hirmuisudeni heisä täyttänyt olen.
Hes 5:14 Minä tahdon saatta sinun autiaxi ja pilcaxi caikille pacanoille/jotca sinun ymbärilläs owat/ caickein nijden silmäin eteen/ jotca käywät sieldä ohidze.
Hes 5:15 Ja sinun pitä oleman häwäistyxexi/ pilcaxi/ opixi ja ihmexi caikille pacanoille/ jotca owat sinun ymbärilläs/ cosca minä annan oikeudeni käydä sinun päälles/ wihan/ julmuden ja rangaistusten cansa (sen sanon minä HERra)
Hes 5:16 Ja cosca minä ne pahat näljän nuolet heidän secaans lähettäwä olen/ jotca wahingoliset oleman pitä/ ja jotca minun pitä lähettämän huckaman teitä/ ja andaman näljän enämmäxi ja enämmäxi tulla teille/ ja ottaman pois leiwän rawinnon.
Hes 5:17 Ja näljän ja pahat pedot tahdon minä anda tulla teidän secaan/ ne pitä teitä tekemän lapsittomixi. Ja siellä pitä ruton ja weren lijckuman sinun seasas/ ja miecan tahdon minä anda tulla sinun päälles/ Minä HERra olen sen sanonut.

Vers. 5. Jerusalem/ jonga minä pacanain keskelle) HERra oli andanut raketa Jerusalemin liki keskelle mailma/ ja pannut hänen Canssans sijhen. Yhdellä puolen oli Europa , toisella Asia , colmannella Affrica , että hänen Canssans ja Seuracundans piti oleman cuuluisan caikes mailmas/ja caikille muille maacunnille ja Canssoille oleman tila oppia tundeman sitä oikiata Jumalata ja hänen Lakians heildä. Mutta he hyljäisit hänen ja hänen Lakins/ ja noudatit muiden epäjumalain palwelusta ja willitystä. Sentähden tahdoi myös HERra nijn edziä heitä/ että heidän rangaistuxens piti cuulttaman caikis maacunnis/ ja nijn muut idzens sijtä ojennaisit. Ex $ Hieron. $

VI. Lucu.

HERRA käske Hesekielin ennusta hänen Canssans wastan/ että hän tahdoi hucutta ja cadotta heitä/

epäjumalan palweluxen ja heidän omain säätyins tähden/ v. 1.
Cuitengin tahto hän anda muutamat jäädä pacanain secaan/ cuhunga hän heitä ajawa oli: Ne piti sijtte oppeman tundeman heidän syndins/ catuman nijtä/ ja ymmärtämän/ että HErra näitä puhunut oli/ v. 8.
käske hänen käsiäns lyödä yhteen/ tömistä jalcojans ja huuta: Woi heidän pahuttans ja syndejäns/ v. 11.

Hes 6:1 JA HERRAN sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Hes 6:2 Sinä ihmisen lapsi/ käännä sinun caswos Israelin wuoria päin/ ja ennusta heitä wastan/ ja sano:
Hes 6:3 Te Israelin wuoret/ cuulcat HERran HERran sana/ näitä sano HERra HERra/ sekä wuorille että mäille/ sekä ojille että laxoille: cadzo/ minä tahdon anda tulla miecan teille/ ja lyödä teidän cuckulan maahan/
Hes 6:4 Että teidän Altarin pitä cukistetuxi tuleman/ ja teidän epäjumalan ricki lyödyxi/ ja tahdon anda teidän ruumin tapetta cuwain eteen.
Hes 6:5 Ja minä tahdon lyödä maahan Israelin lasten ruumit teidän cuwain eteen/ ja hajotta teidän luun/ ymbäri teidän Altareitan.
Hes 6:6 Cusa te asutta/ sillä Caupungit pitä kylmille tuleman/ ja cuckulat häwitettämän. Sillä teidän Altarin pitä lyötämän maahan ja autioxi tehtämän ja ricottaman teidän epäjumalan/ häwitettämän/ ja särjettämän teidän cuwan/ ja tyhjäxi tehtämän teidän säätyn.
Hes 6:7 Ja maahan lyödyt pitä macaman teidän seasan/ että teidän tietämän pitä/ minun olewan HERran.
Hes 6:8 Mutta minä tahdon anda muutamat teistä jäädä/ jotca pitä miecalda jäämän pacanain secaan/ cosca minä teitä maille hajottanut olen.
Hes 6:9 Jäänet teistä pitä silloin muistaman minua pacanain seas/ cusa heidän fangina oleman pitä/ cosca minä särkenyt olen heidän haurellisen sydämens/ joca minusta luopunut on/ ja heidän kijluwat silmäns/ jotca owat cadzonet heidän epäjumaltens jälken/ ja nijden pitä catuman sitä pahutta/ cuin he caickein heidän cauhistustens cautta tehnet owat/
Hes 6:10 Ja heidän pitä tietämän/ että minä olen HERra ja en ole huckan puhunut/ että minun taincaltaisen pahan pidäis heille tekemän.
Hes 6:11 Näitä sano HERra HERra: Lyö käsiäs yhten ja tömistä jalcojas/ ja sano: woi caicke pahuden cauhistusta Israelin huones/ jonga tähden he sekä miecan/ näljän ja ruton cautta langeman pitä:
Hes 6:12 Se cuin caucana on/ hänen pitä rutton cuoleman/ ja se cuin juuri läsnä on/ hänen pitä miecalla langeman: Mutta se cuin jää/ ja nijstä pääsnyt on/ sen pitä nälkän cuoleman.
Hes 6:13 Näin tahdon minä täyttä minun hirmuisudeni heidän seasans/ että teidän tietämän pitä että minä

olen HERra/ cosca heidän tapettuns pitä macaman heidän epäjumaltens seas/ ymbäri heidän Altareitans/ caikilla cuckuloilla ja caikilla wuorilla/ ja caickein wiherjäisten puiden alla/ ja caickein paxuin tammein alla/ joisa paicoisa he caickinaisille epäjumaloille makiata sawuuhria tehnet owat.
Hes 6:14 Minä tahdon ojeta käteni heitä wastan/ ja tehdä heidän maans tyhjäxi ja autioxi/ hamasta Diblathin corwesta/ ehkä cusa he asuwat/ ja heidän pitä tietämän/ että minä olen HERra.

Vers. 2. Israelin wuoria) ymmärretän Judan waldacunda: sillä muinen cudzuttin se/ ja Israel molemmat yhteen Israelin waldacunnaxi: Sijttecuin Israelin waldacunda tuli häwitetyxi/ ei taas enä eroitusta pidetä: Mutta Judan waldacunda cudzutan/ muun Judaxi/ muun Israelixi.

VII. Lucu.

PRopheta saa käskyn saarnataxens wielä sijtä: nimittäin/ että rangaistus oli käsis/ loppu oli tullut/ ja HERra tahdoi duomita hänen Canssans/ nijncuin he olit ansainnet/ v. 1.
Sitä wastan ei pitänyt yxikän sodan walmistus taitaman autta/ v. 14.
Ei rickaudet/ joiden tähden he ylpiät olit/ v. 19.
Eikä myös heidän Prophetains/ eli wanhain neuwo/ v. 26.
Mutta nijn piti heille käymän/ cuin he elänet olit/ v. 27.

Hes 7:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Hes 7:2 Sinä ihmisen lapsi/ näitä sano HERRA HERRA/ Israelin maasta: Loppu tule/ coco neljän maan ären loppu tule. Nyt tule sinun loppus:
Hes 7:3 Sillä minä tahdon lähettä minun hirmuisudeni sinun päälles/ ja tahdon duomita sinua/ nijncuin sinä ansainnut olet/ ja tahdon anda sinulle/ mitä caickijn sinun cauhistuxijs tule.
Hes 7:4 Minun silmän ei pidä säästämän sinua/ eikä armahtaman sinua: Mutta minä tahdon anda sinulle/ nijncuin sinä ansainnut olet/ ja sinun cauhistuxes pitä tuleman sinun secaas/ että teidän tietämän pitä/ että minä olen HERra.
Hes 7:5 Näitä sano HERra HERra: cadzo/ yxi onnettomus tule toisen jälken.
Hes 7:6 Loppu tule/ loppu tule/ hän lyckä sinun päälles/
Hes 7:7 Cadzo/ hän tule/ hän käy jo ylös/ ja tule pian sinun päälles/ sinä joca asut maan päällä/ aica tule/ tuscapäiwä on juuri läsnä/ ettei laulajat pidä wuorella oleman.
Hes 7:8 Nyt tahdon minä pian wuodatta minun hirmuisudeni sinun päälles/ ja täyttä minun wihani sinusa/

ja duomita sinun nijncuins ansainnut olet/ ja anda sinulle mitä caickijn sinun cauhistuxijs tule.
Hes 7:9 Minun silmän ei pidä säästämän sinua/ eikä armahtaman sinua/ mutta minä tahdon anda sinun nijncuin sinä ansainnut olet/ ja sinun cauhistuxes pitä tuleman sinun secaas/ että teidän tietämän pitä/ että minä olen HERra/ joca teitä lyön.
Hes 7:10 CAdzos/ päiwä/ cadzo/ hän tule/ hän tule edes/ widza cucoista/ ja se ylpiä wiherjöidze.
Hes 7:11 Tyranni on idzens walmistanut jumalattomain widzaxi/ nijn ettei kengän heitä eli heidän Canssans/ taicka heidän jouckoans pidä walittaman.
Hes 7:12 Sillä aica tule/ päiwä lähesty/ ostaja älkön iloitco/ ja myypä älkön murehtico: Sillä wiha tule caiken heidän jouckons päälle.
Hes 7:13 Sentähden myyjän ei pidä enä lucua pitämän hänen myydystä calustans/ sillä se cuin elä/ pitä sen omistaman: Sillä ennustus caikesta heidän rickaudestans/ ei pidä käymän tacaperin: Ei kengän taida wahwista elämätäns pahudens cautta.
Hes 7:14 SOittacat Basunalla/ ja walmistacat caicki/ ei cuitengan sieldä yxikän sotaan ole lähtewä: Sillä minun hirmuisudeni tule caiken hänen Canssans päälle.
Hes 7:15 Ulcona lijcku miecka/ sisällä rutto ja nälkä/ se cuin kedolla on/ hänen pitä miecalla langeman/ mutta se cuin Caupungis on/ hänen pitä rutton ja nälkän waipuman.
Hes 7:16 Ja jotca heildä pääsewät/ pitä oleman wuorilla nijncuin mettiset laxosa/ ja caickein pitä walittaman/ cukin pahuttans.
Hes 7:17 Caicki kädet pitä näändymän/ ja caicki polwet pitä horjuman nijncuin wesi.
Hes 7:18 Ja heidän pitä idzens säckijn puettaman/ ja pelgolla rascautettaman/ ja caicki caswot pitä surkiast cadzoman/ ja caicki päät paljaxi tuleman.
Hes 7:19 Heidän pitä hopians heittämän catuille/ ja heidän culdans locana pitämän: sillä heidän hopians ja culdans ei pidä taitaman autta heitä/ sinä HERran wihan päiwänä: Ja ei semmengän pidä taitaman sillä heidän sieluans rawita/ eli täyttä sillä heidän wadzans/ Sillä se on ollut heille yxi pahennus/ heidän pahoin töihins.
Hes 7:20 Heidän calleista caluistans/ joilla he ylpeilit/ owat he heidän julmudens ja cauhistuxens cuwat tehnet/ sentähden tahdon minä tehdä heille sen saastaisudexi/
Hes 7:21 Ja tahdon anda sen muucalaisten käsijn/ että ne sen ryöwämän pitä/ ja jumalattomille maan päälle saalixi/ että ne sen saastuttawat.
Hes 7:22 Minä tahdon minun caswoni käändä sieldä pois/ että he juuri minun majani rijwawat/ ja ryöwärit pitä tuleman sinne/ ja sen saastuttaman.

Hes 7:23 Tee cahlet: Sillä maa on täynäns weren wicoja/ ja Caupungi täysi wäkiwalda.
Hes 7:24 Nijn tahdon minä anda tulla caickein pahimmat pacanain seasta/ että ne pitä heidän huonens omistaman/ Ja minä tahdon lopetta woimallisten ylpeyden/ ja rijwata heidän kirckons.
Hes 7:25 Häwittäjä tule/ nijn pitä heidän rauha edzimän/ ja ei se pidä oleman heillä.
Hes 7:26 Yxi onnettomus pitä tuleman toisen jälken/ yxi sanoma sen toisen päälle/ nijn pitä heidän silloin Prophetailda näkyä edzimän/ mutta siellä eikä Laki pidä enä oleman Pappein tykönä/ eikä neuwo wanhain tykönä.
Hes 7:27 Cuningan pitä murhesa oleman/ ja Päämiehet surullisis waatteis/ ja maasa Canssan kädet pitä wapiseman/ minä tahdon nijn laitta idzeni heidän cansans/ cuin he elänet owat/ ja tahdon duomita heitä/ nijncuin he ansainnet owat/ että heidän pitä tietämän/ että minä olen HERra.

Vers. 10. Cucoista) se on/ hän on walmis ja se pitä hänelle menestymän. Tämä on sanottu Babelin Cuningasta.
v. 22. Minun majani) Joca cudzutan caickein pyhimmäxi.
v. 24. phimmat pacanain/ & Supr. $ 21. jumalattomille) Cadzos/ että ne jotca woittawat toisen/ ryöstäwät ja häwittäwät muiden maan/ ei ne ole aina paremmat/ cuin ne jotca ryöstetän: Mutta Jumala usein rangaise oman Canssans synnit muiden cautta/ jotca pahemmat heitä owat/ sentähden cosca hänen Canssans idzens rangaistuxesta paranda/ nijn hän taas armahta heitä: Mutta muut hän sijtte peräti juurinens häwittä.
v. 26. Laki Pappein tykönä.) Ier. 2:8.

VIII. Lucu.

HERRA ilmoitta idzens Hesekielille/ ja wie hänen nägys Jerusalemijn/ ja anda hänen siellä nähdä/ ensin cuwan/ jonga hänen Canssans/ hänelle mielicarwaudexi/ hänen Templijns asettanut oli/ v. 1.
Sijtte wie hän hänen yhdestä paicasta nijn toiseen/ ja osotta hänelle mitä epäjumalan palwelusta hänen Canssans pidit/ sekä sala että julki/ v. 7.
Sano hänelle/ että hän sentähden/ ja sen wäkiwallan tähden cuin he maalla teit/ hirmuisudella ja ilman armota heitä rangaista tahto/ v. 17.

Hes 8:1 JA tapahdui cuudendena wuonna/ wijdendenä päiwänä cuudennesta Cuusta/ että minä istuin minun huonesani/ ja Judan wanhimmat istuit minun edesäni/ siellä tuli HERran HERran käsi minun päälleni.
Hes 8:2 Ja cadzo/ minä näin/ että se cuin oli hänen cupens alla/ se oli nijncuin tuli/ mutta päldä hänen

cupens oli se sangen kircas/ nijncuin caickein puhtain waski.
Hes 8:3 Ja hän ojensi ulos nijncuin käden/ ja otti minun kijnni minun pääni hiuxist/ nijn otti minun hengi ylös taiwan ja maan wälillä/ ja wei minun Jerusalemijn Jumalan nägys/ sisällisen owen tygö/ joca pohjan puoles on/ cusa kijwauxen cuwa seisoi/ joca kijwauxen kehoitti.
Hes 8:4 Ja cadzo/ siellä oli Israelin Jumalan cunnia/ nijncuin minä sen ennen nähnyt olin kedolla.
Hes 8:5 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ nosta silmäs pohjaisen päin. Ja cuin minä silmäni nostin pohjan puoleen: Cadzo/ nijn seisoi wihan sytyttäjä cuwa pohjan puoles Altariportin tykönä/ custa käydän sisälle.
Hes 8:6 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ näetkös mitä nämät tekewät? nimittäin/ ne suuret cauhistuxet jotca Israelin huone täsä teke/ että he juuri ajawat minun cauwas/ minun Pyhästäni: Mutta sinun pitä wielä nyt näkemän suuremmat cauhistuxet.
Hes 8:7 Ja hän wei minun cartanon Porttijn/ siellä minä näin/ ja cadzo/ siellä oli läpi seinäsä.
Hes 8:8 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ caiwa seinä läpidze. Ja cuin minä caiwoin seinän läpidze: Cadzo/ nijn oli siellä yxi owi.
Hes 8:9 Ja hän sanoi minulle: Mene sinne/ ja cadzo nijtä ilkiöitä cauhistuxia/ cuin he täsä tekewät.
Hes 8:10 Ja cosca minä menin sisälle/ ja cadzoin: Cadzo/ nijn siellä olit caickinaiset matoin ja eläinden cuwat/ caicki tyynni cauhistus/ ja caickinaiset Israelin huonen epäjumalat/ joca paickaan ymbärins seiniä tehdyt/
Hes 8:11 Joiden edes seisoit seidzemenkymmendä miestä/ Israelin huonen wanhimmista/ ja Jasania Saphan poica/ seisoi myös heidän seasans/ ja jocaidzella heillä oli pyhän sawun astia kädesä/ ja paxu löhkä käwi ylös Sawuuhrista.
Hes 8:12 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ näetkös mitä Israelin huonen wanhimmat tekewät pimeydes/ idzecukin hänen caunimmas Camarisans? Sillä he sanowat: ei HERra näe meitä: Mutta HERra on maan hyljännyt.
Hes 8:13 Ja hän sanoi minulle: Sinun pitä wielä nyt näkemän surembia cauhistuxia/ joita he tekewät.
Hes 8:14 Ja hän wei minun sen portin tygö/ HERran huonesa/ joca on pohjan puoles/ ja cadzo/ siellä istuit waimot jotca itkit Thamust.
Hes 8:15 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ näetkös nämät? Mutta sinun pitä wielä suurembia cauhistuxia näkemän/ cuin nämät owat.
Hes 8:16 Ja hän wei minun sijhen sisälliseen cartanoon HERran huonesen päin/ ja cadzo/ HERran Templin owen edes/ esihuonen ja Altarin wälillä oli wijsi colmattakymmendä miestä jotca olit käändänet heidän

selkäns HERran Templin puoleen/ ja caswons itään/ ja rucoilit Auringon ylönemisen päin.
Hes 8:17 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ näetkös nämät? Ongo tämä Judan huonelle wähä/ että he täsä caicki taincaltaiset cauhistuxet tekewät/ jotca myös muutoin coco maan wäkiwallalla ja wäärydellä täyttäwät/ asettawat idzens minua wihoittaman? Ja cadzo/ he pitäwät wijnapuun oxan nenäns edes.
Hes 8:18 Sentähden tahdon minä myös waelda heitä wastan hirmuisudella/ ja ei pidä minun silmäni säästämän heitä/ eikä minun armoni tuleman heitä. Ja jos he wielä huutawat corkialla änellä/ minun corwisani: nijn en cuitengan minä cuule heitä.

Vers. 3. Kijwauxen cuwa) Jumalan mielen pahudexi/ panit he epäjumalan cuwan sijhen/ sijtä Jumala oikein närkästyi.
v. 14. Thamust) Se on Adonin epäjumala/ josta Poetat ja pacanat paljon kirjoittanet owat/ ja jota Venus rascasti/ sentähden itkit händä waimot.
v. 16. Ja caswons itään) Juuri sitä neuwo wastan/ cuin heillä on/ 3. Reg. $ 8:44. 48. että heidän piti käändämän idzens Templin ja armonistuimen puoleen/ cosca he tahdoit rucoilla: käänsit he idzens pois Templist itän päin/ ja rucoilit Auringota/ hänen nousemisens päin/ nijncuin pacanat.
v. 17. Pitäwät wijnapuun oxan) Tämä on ollut tapa Jumalan palweluxes/ nijncuin wielä nyt monen seas/ wihkiwedet/ suolat/ etc. $ epäjumaloille cunniaxi pidetän.

IX. Lucu.

HERRA huuta Prophetalle: että Jerusalemin pitä jo nyt rangaistaman/ v. 1.
Silloin näke Propheta cuusi miestä tulewan/ yhdellä heistä oli lijnawaate päällä/ ja kirjoituscalut: sen käske HERra kirjoitta caickein nijden odzijn/ jotca huocawat sitä cauhistusta cuin Caupungis tapahdui: muiden käske hän tappa caicki ne jotca ei kirjoitetuxi tullet/ ruweten hänen Pyhästäns/ v. 2.
Propheta rucoile Caupungin edest/ ja HERra wasta händä: Mingätähden hän nijn säästämät tahto hucutta Canssans/ v. 8.

Hes 9:1 JA hän huusi corkialla änellä minun corwisani/ ja sanoi: se on jo käsis/ että Caupungi pitä rangaistaman ja jocaidzella on murhaase hänen kädesäns.
Hes 9:2 Ja cadzo/ siellä tuli cuusi miestä ylimmäisen portin tietä/ joca pohjan puoles on/ ja jocaidzella oli wahingolinen ase kädesä. Mutta siellä oli yxi heidän seasans/ joca oli lijnawaatteis/ ja kirjoitus calut hänen wyölläns/ ja he menit sisälle/ ja astuit waskialtarin tygö.

Hes 9:3 Ja Israelin Jumalan cunnia nousi Cherubimin pääldä/ joidenga päällä hän oli/ ja lähestyi huonen kynnyxen asti/ ja huusi sitä/ jonga päällä oli lijnawaate/ ja kirjoitus calut wyöllä.
Hes 9:4 Ja HERra sanoi hänelle: Mene Jerusalemin Caupungin läpidze/ ja kirjoita ne miehet heidän odzisans/ jotca huocawat ja surewat sitä cauhistusta/ cuin sijnä tapahtu.
Hes 9:5 Mutta muille/ sanoi hän minun cuulden. Mengät hänen jälisäns Caupungin läpidze/ ja lyökät siellä/ teidän silmän ei pidä ketän säästämän/ eikä armo tekemän.
Hes 9:6 Lyökät sekä wanhat että nuoret/ neidzet/ lapset ja waimot cuoliaxi: Mutta joiden päällä kirjoitus on/ ei yhtengän nijhin pidä teidän rupeman. Ruwetcat ensin minun Pyhästäni. Ja he rupeisit nijstä wanhoista miehistä/ jotca huonen edes olit.
Hes 9:7 Ja hän sanoi heille: saastuttacat huone/ ja täyttäkät cartanot cuolluitten ruumeilla/ mengät sijtte ulos.
Hes 9:8 Ja he menit ulos/ ja tapoit Caupungisa. Ja cosca he olit tappanet heidän/ jäin minä wielä. Ja minä langeisin minun caswoilleni/ huusin ja sanoin: Woi HERra HERra/ tahdotcos sijs hucutta caicki jäänet Israelis/ ettäs nijn wuodatat sinun wihas Jerusalemin päälle?
Hes 9:9 Ja hän sanoi minulle: Israelin ja Judan huonen paha työ on sangen suuri/ ei ole muu cuin wäkiwalda ja wäärys maalla ja Caupungis: Sillä he sanowat: HERra on hyljännyt maan/ ja ei HERra näe meitä.
Hes 9:10 Sentähden ei minun silmäni pidä säästämän: mutta minä tahdon tehdä heille/ nijncuin he ansainnet owat.
Hes 9:11 Ja cadzo/ se mies jonga lijnawaate päällä oli/ ja kirjoituscalut wyöllä/ wastais ja sanoi: minä olen tehnyt nijncuin sinä minulle käskenyt olet.

Vers. 4. Ja kirjoita) Se mercki on ollut Tau , jonga he muinen nijn kirjoittanet owat/ cuin ristin T. joca sitä tiesi/ että ne piti tuleman säästetyxi/ jotca odotit ja uscoit sen luwatun Messiaxen päälle/ joca ristinnaulittin heidän syndeins tähden. Mutta ei tästä seura/ että jocu ristin wetämisellä taita warjella idzens caikesta pahasta ja caicki waarat estä: sillä ei täsä ole/ että he owat idzens merkinnet/ taicka että mercki on heitä warjellut: Mutta että ne tulit säästetyxi jotca Jumala käski merkitä/ ja olit ne catuwaiset/ jotca huocaisit sitä cauhistusta/ joca tapahdui Canssan seas: Sentähden ei mitän auta ristin wetäminen ilman catumusta ja elämän parannusta: mutta ne jotca idzens parandawat ja uscowat Christuxen päälle/ ne Jumala kyllä siuna ja warjele caikesta pahasta/ jos he idze heitäns siunawat taicka ei.

X. Lucu.

PRopheta näke wielä HERran cunnian/ että hän käske sen miehen/ cuin oli lijnawaatteis/ otta tuliset hijlet Cherubimin wälildä/ ja hajotta Caupungin päälle. Jonga hän myös teke/ v. 1.
6. HERran cunnia nosta idzens Cherubimin päältä ylös/ haman huonen kynnyxen asti/ josta huone täytetän sumulla ja cartano walaistan/ ja äni Cherubimistä cuulu haman cartanolle/ v. 4.
Propheta näke nägyn/ nimittäin/ rattat/ v. 9.
ja neljä eläindä/ jotca hän ennen Chebarin wirran tykönä nähnyt oli/ v. 12.
Ja HERran cunnia mene wielä edemmä/ ja istutta idzens Cherubimein päälle/ v. 18.
Nijn he idzens ylöndelewät ja menewät huonen owe päin/ idän puoleen/ v. 19.

Hes 10:1 JA minä näin/ ja cadzo/ taiwas oli Cherubimin pään päällä/ nijncuin Saphir/ja sen päällä oli nijncuin istuin.
Hes 10:2 Ja hän sanoi sille miehelle/ joca oli lijnawaatteis: mene sisälle ratasten wälille Cherubimin ala/ ja ota kätes täyten tulisita hijliä/ jotca Cerubimin wälillä owat/ ja hajota ne Caupungin päälle. Ja hän meni sisälle/ nijn että minä näin cosca hän meni sinne.
Hes 10:3 Mutta Cherubimit seisoit oikialla puolen huonesa/ ja sumu täytti sisällisen cartanon.
Hes 10:4 Ja HERran cunnia nosti idzens Cherubimin päältä ylös/ haman huonen kynnyxen asti/ ja huonet täytettin sumulla/ ja cartano HERran cunnian kircaudella.
Hes 10:5 Ja Cherubimin sijpein humaus cuului haman ulconaisen Cartanon asti/ nijncuin Caickiwaldian Jumalan äni/ cosca hän puhu.
Hes 10:6 Ja cosca hän oli käskenyt sitä miestä/ joca oli lijnawaatteis/ ja sanonut: Ota tulda ratasten keskeldä Cherubimin alda: hän meni sinne sisälle ja astui rattan tygö.
Hes 10:7 Ja Cherubim oijensi kätens keskellä Cherubimi/ tulen päin joca oli Cherubimin wälillä/ otti sijtä ja annoi se miehen käsijn joca oli lijnawaatteis.
Hes 10:8 Hän otti sen ja meni ulos. Ja se näyi Cherubimis/ nijncuin ihmisen käsi heidän sijpeins alla.
Hes 10:9 JA minä näin/ ja cadzo/ neljät rattat seisoit Cherubimin tykönä/ jocaidzen Cherubimin tykönä yhdet rattat.
Hes 10:10 Ja rattat olit näkyäns nijncuin Turkos. Ja olit caicki ne neljä yxi nijncuin toinengin/ nijncuin yhdet rattat olisit ollet toisen sisällä.
Hes 10:11 Cosca yxi heistä meni/ nijn menit caicki neljä/ ja ei erinnet toinen toisestans culkeisans: Mutta cuhunga ensimäinen meni/ sinne menit he jälis/ ja ei erinnet toinen toisestans/ ja heidän coco ruumins/ seljät/ kädet ja sijwet.

Hes 10:12 Ja rattat olit täynnä silmiä caicki ymbärins/ ne neljät rattat.
Hes 10:13 Ja rattaille sanottin: Galgal/ nijn että minä sen cuulin.
Hes 10:14 Nijn oli myös jocaidzella eläimellä neljä caswo: ensimäinen oli Cherubimin caswo/ toinen oli ihmisen/ colmas Lejonin/ neljäs Cotcan caswo.
Hes 10:15 Ja Cherubim corgotettin: Tämä on juuri se eläin/ jonga minä näin Chebarin wirran tykönä.
Hes 10:16 Cosca Cherubimit käwit/ nijn culjit myös rattat heitä myöden/ ja cosca Cherubimit ylöndelit sijpiäns/ että heidän piti maasta nouseman/ nijn ei myös rattat heistä erinnet.
Hes 10:17 Cosca ne seisoit/ nijn seisoit nämät myös/ cosca ne nostit idzens/ nijn nostit myös nämät idzens: sillä eläwä hengi oli heisä.
Hes 10:18 JA HERran cunnia meni taas huonen kynnyxeldä/ ja istutti idzens Cherubimein päälle.
Hes 10:19 Nijn ylöndelit Cherubimit sijpiäns/ ja nostit idzens maasta ylös/ minun silmäini edes. Ja cuin he menit ulos/ menit rattat heitä myöden/ ja he astuit idän puoliselle owelle HERran huonetta/ ja Israelin Jumalan cunnia oli heidän päälläns.
Hes 10:20 Tämä on se eläin/ jonga minä näin Israelin Jumalan alla Chebarin wirran tykönä/ ja merkidzin ne olewan Cherubimit.
Hes 10:21 Joilla ne neljä caswo oli/ ja neljä sijpe/ ja sijpein alla nijncuin ihmisen kädet.
Hes 10:22 Heidän caswons olit nijncuin minä ne näin Chebarin wirran tykönä/ ja he käwit cohdastans.

Vers. 2. Tulisita hijliä) Tämä tietä sitä/ että HERra tahdoi wuodatta hänen Hengens/ ja anda saarnata hänen Euangeliumins/ joca piti walaiseman heidän ymmärryxens/ ja lämmittämän heidän sydämens/ jotca sen otit wastan.
V. 4. Nosti idzens ylös) Se tietä että Christus hänen Euangeliumillans/ tahdoi sijtte hyljätä sen pyhän sian Jerusalemin ja sen asuwaiset/ ja sijrtä idzens ulos Cartanon päin/ se on pacanain tygö/ jotca sen ulconaisen Cartanon cansa ymmärretän. Sijtte sisälmäinen Cartano ynnä huonen cansa täytettin sumulla: mutta se ulconainen Cartano walaistin HERran cunniasta/ tietä että Judalaiset piti tuleman pimitetyxi heidän willityxesäns: Mutta pacanat walistetuxi oikialla Jumalan tunnolla.
V. 5. Ja Cherubimin sijpein humaus cuului ulconaisen Cartanon asti) Tietä että Pyhäin Apostolein saarna piti cuuluman caickein pacanain seas. Mitä rattat ja neljä eläindä tietäwät/ on selitetty/ cap. $ 1.
V. 9. Cherubim) Täsä näky että Cherubim/ ei ole yxikän eläin eli Cuwa mutta on lendäwäinen luodocappale sijpein cansa/ joco se olis härjän muoto/ Lejonin/ ihmisen/ Cotcan/ eli jongun muun/ joisa Engelit idzens näyttäwät/ heidän tahdons jälken. Sentähden cudzutan myös pyhät Engelit/ sekä Jumalan Seuracunnan

Engelit/ se on/ Apostolit/ Pispat ja muut Opettajat/ Cherubimixi/ jotca sencaltaisen Cherubimin cautta ymmärretän.

XI. Lucu.

HERra osotta Prophetalle 25. miestä Jerusalemis/ jotca caickinaista paha teit/ ja sanoit: Ei wielä nijn läsnä ole/ että Jerusalem pitä häwitettämän/ etc. $ Ei HERra taida paidzi olla tätä palwelust ja uhri/ joca hänelle täällä tehdän. v. 1.
käske hänen sentähden ennusta heitä wastan/ että he tapoit ja uhraisit wiatoinda werta Caupungis/ nijn hän tahto aja heitä sieldä ulos/ ja miecalla hucutta heitä Israelin maan äris/ v. 4.
Nijn yxi cohta heistä cuole Platia nimeldä/ v. 13.
HERra käske hänen ennusta: että hänen pitä auttaman jällens hajotetut hänen Canssastans cotians/ ja andaman heille uden hengen/ etc. $ v. 14.
Propheta näke HERran cunnian lähtewän Caupungista/ v. 22.
Ja hän näkyi jällens wiedyxi tacaperin Chaldeaan/ cusa hän ennengin oli/ v. 24.

Hes 11:1 JA Hengi nosti minun ylös/ ja wei minun portin eteen HERran huonen puoleen/ joca itän päin on/ ja cadzo: Sijnä portis oli wijsi colmattakymmendä miestä. Ja minä näin nijden seasa JasanJan Assurin pojan/ ja Pilatian BanaJan pojan/ jotca Förstit olit Canssasa.
Hes 11:2 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen poica/ näillä miehillä owat wäärät ajatuxet ja wahingoliset neuwot tälle Caupungille/ sillä he sanowat:
Hes 11:3 Ei se wielä nijn läsnä ole/ raketcamme huoneita/ hän on pata/ me olemma liha.
Hes 11:4 Sentähden pitä sinun ihmisen poica ennustaman heitä wastan. Ja HERran Hengi langeis minun päälleni/ ja sanoi minulle:
Hes 11:5 Sano/ näin sano HERra: Te Israelin huonesta oletta puhunet/ minä tiedän kyllä teidän hengen ajatuxet.
Hes 11:6 Te oletta monda tappanet täsä Caupungis/ ja hänen catuns owat täynäns cuolluita.
Hes 11:7 Sentähden sano HERra HERra näin: ne jotca te sielä tappanet oletta/ ne owat se liha/ ja hän on pata: mutta teidän täyty (lähte) tästä ulos.
Hes 11:8 Miecan/ jota te pelkätte/ minä annan tulla teidän päällen/ sano HERra HERra.
Hes 11:9 Minä tahdon aja teitä sieldä ulos/ ja annan teitä muucalaisten käsiin/ ja tahdon tehdä teille oikeuden.

Hes 11:10 Teidän pitä miecalla langeman/ Israelin maan äris minä tahdon duomita teitä/ ja teidän pitä ymmärtämän että minä olen HERra.
Hes 11:11 Mutta ei Caupungi pidä oleman teidän patan/ etkä te lihana sijnä: waan Israelin maan äris tahdon minä duomita teitä.
Hes 11:12 Ja teidän pitä ymmärtämän että minä olen HERra. Sillä et te ole waeldanet minun käskyni jälken/ ja et te ole pitänet minun Lakiani/ mutta oletta tehnet pacanain tawan jälken/ jotca teidän ymbärillän owat.
Hes 11:13 JA cosca minä näin ennustin: nijn Platia BanaJan poica cuoli. Ja minä langeisin minun caswoilleni/ ja huusin corkialla änellä ja sanoin: Woi HERra HERra/ sinä lopetat peräti Israelin.
Hes 11:14 Nijn tuli HERran sana minulle/ ja sanoi:
Hes 11:15 Sinä ihmisen poica: Sinun weljes ja lähimmäiset langos/ ja coco Israelin huone/ joca wielä nyt Jerusalemis asu/ sano tosin keskenäns: ne muut owat cauwas paennet HERrasta/ mutta meidän hallusam on maa. Sentähden sano sinä: näin sano HERra HERra:
Hes 11:16 Totta minä olen andanut aja heitä cauwas pacanain secaan/ ja olen hajottanut heitä maacunnas: nijn tahdon minä cuitengin äkist olla heidän apunsa/ sijnä maacunnas/ johonga he joutunet owat.
Hes 11:17 SAno sentähden: näin sano HERra HERra: minä tahdon coota teitä sijtä maacunnasta/ johonga te hajotetut oletta/ ja tahdon anda teille Israelin maan.
Hes 11:18 Sinne heidän pitä tuleman/ ja ottaman sieldä ulos caiken cauhistuxen ja saastaisuden.
Hes 11:19 Ja minä tahdon anda teille yximielisen sydämen/ ja tahdon anda teihin uden Hengen/ ja tahdon otta pois kiwisen sydämen teidän ruumistan/ ja tahdon anda teille lihaisen sydämen.
Hes 11:20 Että heidän pitä waeldaman minun käskysäni/ ja pitämän minun Lakini/ ja tekemän sen jälken/ ja heidän pitä oleman minun Canssan/ nijn minä tahdon olla heidän Jumalans.
Hes 11:21 Mutta nijlle jotca waeldawat heidän sydämens cauhistuxen ja hirmuisuden jälken/ nijlle minä tahdon panna heidän tecons heidän pääns päälle/ sano HERra HERra.
Hes 11:22 NIjn lijcutit Cherubimit sijpiänsä/ ja rattat käwit heidän siwusans/ ja Israelin Jumalan cunnia oli heidän päälläns.
Hes 11:23 Ja HERran cunnia käwi Caupungist ylös/ ja asetti idzens sille wuorelle/ joca on itän päin Caupungist.
Hes 11:24 Ja hengi otti minun/ ja johdatti minun näys ja Jumalan Henges Chaldean maalle fangein tygö/ ja se näky jonga minä nähnyt olin/ catois minun edestäni. Ja minä sanoin fangeille caicki HERran sanat/ jotca hän minulle osottanut oli.

Vers. 3. Hän on pata etc. $) Se on: tämä Caupungi on nijncuin pyhä astia/ cusa keitetän ja uhratan HERralle/ ja me olemma pyhä Canssa/ jotca hänelle uhramme ja palwelemme/ sentähden ei HERra händä häwitä.
V. 6. täynäns cuolluita/ etc. $) He olit tappanet nijn monda Prophetata/ ja cuitengin kerscaisit heidäns pysywän lujana Babelin Cuningan edes: Sillä he luulit ettei Jumala taitanut olla heitä paidzi/ eikä myös liha padas/ se on: nijncuin uhria ja Jumalan palwelusta Templis/ jota ei saatu häwittä.
V. 19. Uden Hengen) Täsä luwatan P. Hengi/ joca piti annettaman erinomaisest Euangeliumin saarnalla Udes Testamendis.
V. 23. HERran cunnia/) Supr. $ 10:4.

XII. Lucu.

JUmala käske Hesekielin teeskellä idzens waeldaman ja cangottaman seinä/ sitoman silmäns eteen/ ja selemän pois/ v. 1.
Ja hän teke nijn/ v. 7.
HERra sano: että Judan Cuningan pitä sillä tawalla Jerusalemist pakeneman/ fangixi otettaman/ silmät puhgaistaman/ ja Canssoinens wietämän Babelijn/ ja ei cuitengan saaman nähdä sitä/ v. 8.
HERra käske hänen syöda ruocans wapistuxella ja murhella/ tiedoxi/ että ne myös Jerusalemis piti nijn tekemän/ v. 17.
HERra sano wielä hänelle/ että hänen pitä hyljämän ne häpiäliset sananlascut/ jotca heillä olit/ että cosca hänen sanans wijpyi/ nijn ei sijtä pitänyt mitän oleman: sillä ei hän tahtonut nyt enämbi wiwytellä/ waan tehdä mitä hän sanonut oli/ v. 21.

Hes 12:1 JA HERran sana tuli minulle/ ja sanoi: ihmisen poica/
Hes 12:2 Sinä asut cowacorwaisen Canssan seas/ jolla kyllä silmät owat nähdä/ ja ei cuitengan tahdo nähdä/ ja corwat cuulla/ eikä tahdo cuitengan cuulla/ mutta on tottelematoin huone.
Hes 12:3 Sentähden sinä ihmisen poica/ teeskele sinus waeldaman ja menemän matcas walkialla päiwällä heidän silmäins edes: sinun pitä waeldaman sinun siastas toiseen paickaan heidän silmäins eds/ jos he/ mitämax/ tahtowat ymmärtä/ että he cowacorwainen Canssa owat.
Hes 12:4 Ja sinun pitä tuoman sinun ases edes/ nijncuin sinä tahdoisit waelda walkealla päiwällä heidän silmäins edes/ ja sinun pitä lähtemän matcas ehtona heidän silmäins edes/ nijncuin menemän pois cosca

waelda tahdotan.
Hes 12:5 Ja sinun pitä cangottaman sinuas seinän läpidzen heidän silmäins edes/ ja mene sijtä ulos.
Hes 12:6 Ja sinun pitä ottaman sen sinun olalles heidän silmäins edes/ ja cosca pimiä tullut on/ menemän matcas. Sinun pitä caswos peittämän/ ettet sinä saa nähdä maata: sillä minä olen pannut sinun ihmexi Israelin huonesa.
Hes 12:7 Ja minä tein nijncuin minulle käsketty oli/ ja cannoin minun aseni edes/ nijncuin minun piti waeldaman walkealla päiwällä/ ja ehtona cangotin minä läpidzen seinän kädellä. Ja cosca pimiä oli tullut/ otin minä sen olalleni/ ja cannoin sen ulos heidän silmäins edes.
Hes 12:8 JA huomeneltain warhain tuli HERran sana minulle/ ja sanoi:
Hes 12:9 Sinä ihmisen poica/ eikö Israelin huone/ se tottelematoin Canssa/ ole sanonut sinulle:
Hes 12:10 Mitä sinä teet? Nijn sano sijs heille/ näitä sano HERra HERra: tämä cuorma tule Förstein Jerusalemis/ ja coco Israelin huonen päälle cuin siellä on.
Hes 12:11 Sano sijs: minä olen teidän ihmen/ nijncuin minä tehnyt olen/ nijn teille tapahtuman pitä/ että teidän pitä waeldaman/ ja fangina wietämän pois.
Hes 12:12 Heidän Förstins pitä wietämän pois olcapäillä pimeydes/ ja pitä käymän ulos seinän läpidze/ jonga heidän särkemän pitä/ että heidän pitä waeldaman sen läpidzen/ hänen caswons pitä peitettämän/ ettei hän yhdelläkän silmällä näe maata.
Hes 12:13 Minä tahdon myös heittä minun werckoni hänen päällens/ että hän minun saartamisesan pitä fangixi otettaman/ ja minä tahdon anda hänen tulla Babelijn Chalderein maalle/ jota ei hänen cuitengan näkemän pidä/ ja siellä hänen pitä cuoleman.
Hes 12:14 Ja caicki jotca owat hänen ymbärilläns/ hänen apumiehens/ ja hänen cumpanins tahdon minä hajotta caickijn tuulijn/ ja wetä miecan heidän jälkens.
Hes 12:15 Ja nijn heidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra/ cosca minä ajan heitä pois pacanain secaan/ ja hajotan heitä maacundijn.
Hes 12:16 Mutta minä tahdon muutamita harwoja heistä tallella pitä miecan/ näljän ja ruton edest: että heidän pitä ilmoittaman heidän cauhiuttans pacanain seas/ cuhunga heidän tuleman pitä/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra.
Hes 12:17 JA HErran sana tuli minulle/ ja sanoi:
Hes 12:18 Sinä ihmisen poica/ sinun pitä syömän leipäs wapistuxella/ ja juoman wetes wäristyxellä ja murhella.
Hes 12:19 Ja sano maacunnalle: näin sano HERra HERra Jerusalemin asuwaisist Israelin maalla: heidän pitä

syömän leipäns murhesa/ ja juoman wetens waiwaisudesa: sillä maa pitä häwitetyxi tuleman caikista/ cuin sijnä on/ caickein asuwaisten pahuden tähden.
Hes 12:20 Ja ne Caupungit jotca hywin asetetut owat/ pitä tyhjäxi/ ja maa kylmille tuleman/ ja nijn teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra.
Hes 12:21 JA HERran sana tuli minulle/ ja sanoi:
Hes 12:22 Sinä ihmisen poica/ mikä sananlascu on teillä Israelin maalla? ja sanotta: Että se wijpy nijn cauwan/ nijn ei nyt mitän enämbi ole teidän ennustuxestan.
Hes 12:23 Sentähden sano heille: näin sano HERra HERra: minä tahdon hyljätä sen sananlascun/ ettei sitä sillen pidä pidettämän Israelis/ ja sano heille: aica on juuri läsnä/ ja caicki mitä ennustettu on.
Hes 12:24 Sillä teidän pitä nyt ymmärtämän tästedes/ ettei yxikän pidä puuttuman/ eikä yxikän ennustus walehteleman Israelin huonetta wastan.
Hes 12:25 Sillä minä olen HERra/ mitä minä puhun/ se pitä tapahtuman/ ja ei edemmä wijwytettämän: mutta teidän ajallan te tottelematoin canssa pitä minun tekemän sen cuin minä puhun/ sano HERra HERra.
Hes 12:26 JA HERran sana tuli minulle/ ja sanoi: sinä ihmisen poica: Cadzo/ Israelin huone sano:
Hes 12:27 Se näky jonga tämä näke/ on wielä caucana/ ja ennusta sijtä ajasta/ joca wielä nyt caucana on.
Hes 12:28 Sentähden sano heille: näin sano HERra HERra: mitä minä puhun/ ei pidä sillen wijwytetyxi tuleman: mutta pitä tapahtuman/ sano HERra HERra.

Vers. 13. Jota hänen ei cuitengan näkemän pidä) Sillä hänen silmäns olit puhgaistut Riblathis. Ierem. 39. v. 52. juuri nijn näki hän Babelin Cuningan/ cuin Jeremia sano/ ja ei cuitengan nähnyt Babeli/ nijncuin Hesekiel sano/ jotca caxi cappaletta Judalaiset pidit walhena/ että he owat toinen toistans wastan.
v. 22. mitän ole. ja
v. 27. on wielä caucana) Sencaltaisia wielä löytän/ jotca nijn sanowat sijtä cuin saarnatan wijmeisestä duomiosta: sinne on wielä paljo/ mailma on wanha/ kyllä hän seiso/ josta Petrus on ennustanut. 2. Epist. c. $ 3:4.

XIII. Lucu.

HERra käske Hesekielin ennusta wääriä Prophetaita wastan/ Canssans seas/ jotca ennustit ilman hänen käskytäns/ eikä rangaisnet heidän syndejäns ja erhetyxiäns: mutta peitit/ caunistit ja teit heidän wiattomaxi. v. 1.
Nijn myös nijtä Prophetissaita wastan/ jotca teit päänalaisita Canssan käsiwartten ala/ se on/ wahwistit

heitä heidän syndijns ja turhuteens/ v. 17.
ja lupa wapahta Canssans heistä/ v. 21.
& 23.

Hes 13:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi: Sinä ihmisen poica/ ennusta Israelin Prophetaita wastan/ ja sano nijlle jotca omasta sydämestäns ennustawat.
Hes 13:2 Cuulcat HERran sana/ näin sano HERra HERra.
Hes 13:3 Woi nijtä hulluja Prophetaita/ jotca heidän oma hengens seurawat/ ja ei ole cuitengan heillä yhtän näkö.
Hes 13:4 Israel sinun Prophetas owat nijncuin ketut corwes.
Hes 13:5 Ei he käy edes läwen eteen/ eikä aseta heitäns muurixi Israelin huonen ymbärille/ ja ei ole seisowaiset sodasa/ sinä HERran päiwänä.
Hes 13:6 Heidän näkyns on tyhjä/ ja heidän ennustuxens ei ole ilman walheita/ he sanowat: HERra on sen sanonut/ waicka ei HErra ole heitä lähettänyt/ ja ahkeroidzewat pitäxens sanans wahwana.
Hes 13:7 Eikö teidän näkyn ole turha/ ja teidän ennustuxen caicki tyynni walhe? ja te sanotte cuitengin: HERra on sen sanonut/ waicka en minä sitä sanonut ole.
Hes 13:8 Sentähden sano HERra HERra näin: että te saarnatte sitä josta ei mitän tule/ ja ennustatte walhetta: nijn minä tahdon teidän tygön/ sano HERra HERra.
Hes 13:9 Ja minun käten tule nijden Prophetain päälle/ jotca saarnawat sitä josta ei mitän tule/ ja ennustawat walhetta. Ei heidän pidä oleman minun Canssani seuracunnas/ ja ei Israelin huonen lugus kirjoitetut oleman/ taicka tuleman Israelin maalle/ ja teidän pitä ymmärtämän että minä olen HERra HERra.
Hes 13:10 Sentähden että he wiettelewät minun Canssan/ ja sanowat: Rauha/ waicka ei siellä ole rauha. Canssa rakenda seinän: mutta he siwuwat sen wetelällä calkilla.
Hes 13:11 Sanos nijlle jotca wetelällä calkilla siwuwat/ että sen pitä putoman: sillä isoi sade on tulewa ja suuret raket langewat/ ja tuulispää pitä sitä syöxemän/ cadzo/ nijn pitä seinän langeman/ mitämax/ silloin teille sanotan:
Hes 13:12 Cusa nyt se pyhkimys on/ jonga te siwunet oletta.
Hes 13:13 Näin sano HERra HERra: minä tahdon anda pauhata suuren tuulispään minun julmudesani/ ja isoin saten minun wihasani/ ja suuria raken kiwiä minun hirmuisudesani/ ne pitä caicki maahan lyömän.
Hes 13:14 Ja nijn minä lyön seinän alas/ jonga te wetelällä calkilla siwunet oletta/ ja heitän sen maahan/ nijn että hänen perustuxens näky/ ja että se maasa maca/ ja teidän myös pitä siellä huckuman/ ja

ymmärtämän että minä olen HERra.
Hes 13:15 Ja nijn minä tahdon täyttä minun hirmuisudeni seinän päälle/ ja nijden päälle/ jotca sen wetelällä calkilla siwuwat/ ja sanowat teille: ei täällä ole seinä/ eikä siwujata.
Hes 13:16 Nämät owat Israelin Prophetat/ jotca Jerusalemille ennustawat ja saarnawat rauhast: waicka ei siellä rauha ole/ sano HERra HERra.
Hes 13:17 JA sinä ihmisen poica/ aseta caswos Canssas tyttäritä wastan/ jotca ennustawat heidän sydämestäns/ ja ennusta heitä wastan/ ja sano: näin sano HERra HERra:
Hes 13:18 Woi teitä jotca teette ihmisille pehmityxiä heidän cainalons ala/ ja päänalaisia sekä nuorille että wanhoille/ käsittäxen sieluja. Cosca te nyt oletta käsittänet minun Canssani sielut/ nijn te lupatte heille elämän.
Hes 13:19 Ja saastutatte minun/ minun Canssan seas ohrapion/ ja leiwän palan tähden: että te duomidzetta ne sielut cuolemaan/ jotca ei cuitengan pidäis cuoleman/ ja duomidzetta ne elämän/ jotca ei cuitengan pidäis elämän/ teidän walhen cautta minun Canssan seas/ jotca mielelläns walhetta cuulewat.
Hes 13:20 Sentähden sano HERra HERra: Cadzo/ minä tahdon teidän päänalaisenne tygö/ jolla te sieluja käsitätte ja uscotatte/ ja tahdon ne repiä pois teidän cainalon alda/ ja tahdon pelasta ne sielut/ jotca te käsitätte ja uscotatte.
Hes 13:21 Ja tahdon teidän päänalaisen reweistä ricki/ ja pelastan minun Canssani teidän kädestän/ ettei teidän pidä heitä enä käsittämän/ ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra.
Hes 13:22 Että te petollisest saatatte surullisexi wanhurscasten sydämet/ joita en minä ole surullisexi tehnyt/ ja oletta wahwistanet jumalattomain kädet/ nijn ettei he käännä idziäns heidän pahasta menostans/ että he eläisit.
Hes 13:23 Sentähden ei teidän pidä enä saarnaman turha oppia/ taicka ennustaman: mutta minä tahdon wapahta minun Canssan teidän kädestän/ ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra.

Vers. 5. Läwen eteen) Se on/ ei he tule edes catuwaisella ja nöyrällä rucouxella/ että he käändäisit minun wihani pois.
V. 6. Heidän näkyns) Se on/ heidän saarnans ja oppins.
V. 10. Canssa rakenda) Se on/ he työtä tekewät/ ja tekewät mitä opetetan. Mutta he siwuwat) Se on/ lupawat ja lohduttawat/ että caicki pitä hywäxi tuleman: waicka molemmat turhat/ ja ei muu cuin walhe oli.
V. 22. Petollisest saatatte) Hywä sydän peljästy Jumalan nime/ sentähden taitan he pian käsitettä ja fangituxi tulla wäärällä opilla/ joca Jumalan nimellä peitetän.

XIV. Lucu.

HERra käske Hesekielin sano wanhemmille/ että he heidän sydämelläns ripuit epäjumalois: nijn hän myös tahto wastata heitä heidän ansions jälken/ v. 2.
käske hänen heitä neuwo parannuxeen/ v. 6.
Sillä cuca ikänäns käändä idzens pois HERrasta epäjumalain tygö/ ne hän tahto wääräin Prophetain cautta anda petettä/ ja sijtte rangaista sekä heitä että Prophetaita/ v. 7.
HERra sano wielä: että cosca jocu maacunda syndi teke händä wastan/ etc. $ nijn hän tahto hänen neljä rangaistustans lähettä hänelle/ ja jos wielä Noah/ Daniel ja Hiob siellä olisit/ ei hän heidängän tähtens sitä armahdais/ v. 12.
Se pitä tapahtuman Jerusalemis/ joista harwat jäänet olit/ pitä pian joutuman sinne fangiuxeen ja lohduttaman heitä/ v. 21.

Hes 14:1 JA minun tygöni tulit monicahtoja Israelin wanhimmita/ ja istuit minun tygöni.
Hes 14:2 Nijn tapahtui HErran sana minulle/ ja sanoi:
Hes 14:3 Sinä ihmisen poica/ nämät miehet rippuwat sydämilläns epäjumalisans/ ja pysywät lujana heidän wäärydens pahennuxes/ pidäisköst minun wastaman heitä/ cosca he minulda kysywät?
Hes 14:4 Sentähden puhuttele heitä/ ja sano heille: näitä sano HERra HERra: Cuca ihminen Israelin huonest rippu sydämelläns epäjumalisans/ ja pysy lujan hänen wäärydens pahannuxes/ ja tule Prophetan tygö: nijn tahdon minä HERra wastata händä nijncuin hän ansainnut on hänen suurella epäjumalan palweluxellans.
Hes 14:5 Että Israelin huone pitä wietellyxi tuleman sydämisäns: Sentähden että he caicki owat minust luopunet epäjumalan palweluxen cautta.
Hes 14:6 Sentähden pitä sinun sanoman Israelin huonelle: näitä sano HERra HERra: käändäkät idzen ja luopucat teidän epäjumalan palweluxestan/ ja käändäkät teidän caswon caikest teidän cauhistuxestan.
Hes 14:7 Sillä cuca ihminen Israelin huonesta/ taicka jocu muucalainen joca Israelis asu/ luopu minust ja sydämelläns rippu epäjumalis/ ja lujana pysy hänen epäjumalans palweluxen pahennuxes/ ja tule Prophetan tygö kysymän minulda hänen cauttans/ hänelle minä HERra tahdon idze wastata.
Hes 14:8 Ja tahdon asetta minun caswoni händä wastan/ ja tehdä händä autiaxi/ ihmexi ja sananlascuxi/ ja tahdon häwittä hänen minun Canssastani/ ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra.
Hes 14:9 Mutta jos wieteldy Propheta jotakin saarna: hänen minä HERra annan wietellyxi tulla/ ja tahdon cocotta minun käteni hänen päällens/ ja häwittä hänen minun Canssastani Israelist.

Hes 14:10 Ja nijn heidän molemmitten pitä heidän wäärän tecons maxon saaman/ nijncuin kysyjän wäärä teco/ nijn pitä myös Prophetan wäärä teco oleman.
Hes 14:11 Ettei heidän enä pidä wiettelemän Israelin huonetta minun tygöni/ ja ei enämbi saastuttaman idziäns heidän caickinaisis ylidzekäymisisäns/ mutta heidän pitä oleman minun Canssan/ ja minä tahdon olla heidän Jumalans/ sano HERra HERra.
Hes 14:12 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 14:13 Sinä ihmisen poica/ cosca maacunda syndi teke minua wastan/ ja sijtte wielä häwäise minua/ nijn minä tahdon ojenda minun käteni sen päälle ja otta leiwän ainen pois/ja lähettä näljän sinne/ hucuttaxeni siellä sekä ihmiset että eläimet.
Hes 14:14 Ja jos wielä ne colme miestä Noah/ Daniel ja Hiob siellä olisit: nijn he ainoastans pelastawat heidän sielunsa heidän wanhurscaudellans/ sano HERra HERra.
Hes 14:15 JA jos minä andaisin tulla pahat pedot maacundaan/ jotca Canssan ajaisit pois ja häwitäisit/ nijn ettei yxikän siellä taidais waelda petoin tähden/ ja nämät colme miestä olisit siellä:
Hes 14:16 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: ei pidä heidän taitaman wapahta eikä poikia eikä tyttäritä: waan ainoastans idzens/ ja maan pitä autiaxi tuleman.
Hes 14:17 TAicka jos minä annaisin tulla miecan sen maan päälle/ ja sanoisin: miecka/ käy maan läpidzen/ ja nijn tulisit sekä Canssa että eläimet häwitetyxi/ ja ne colme miestä olisit siellä.
Hes 14:18 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: ei heidän pidäis taitaman pelasta poikia eli tyttäritä/ waan ainoastans he tulisit wapadetuxi.
Hes 14:19 TAicka jos minä lahetäisin ruton maacundaan/ ja wuodataisin hirmuisudeni sen päälle/ werellä häwittämän sieldä ihmisiä Canssa ja eläimitä.
Hes 14:20 Ja Noah/ Daniel ja Hiob olisit siellä: nijn totta cuin minä elän sano HERra HERra/ ei heidän pidäis heidän wanhurscaudellans taitaman autta poikia eli tyttäritä/ waan ainoastans omia sielujans.
Hes 14:21 Sillä näin sano HERra HERra: jos minä lähetäisin ne neljä minun paha rangaistustan/ cuin on: miecka/ nälkä ja pahat pedot/ ja rutto/ Jerusalemijn/ häwittämän siellä sekä ihmiset että eläimet.
Hes 14:22 Cadzos/ nijn pitä muutamita sinne jätetyitä kirwotettaman/ jotca poikia ja tyttäritä sieldä johdattaman pitä/ ja tuleman tänne teidän tygön/ että teidän pitä näkemän cuinga heidän käy/ ja lohduttaman teitä sen onnettomuden tähden/ jonga minä Jerusalemille olen andanut tulla/ ja caickein muiden tähden/ cuin minä olen andanut tulla heidän päällens.
Hes 14:23 He pitä oleman teidän lohdutuxen/ cosca te saatte nähdä cuinga heidän käy/ ja taidat ymmärtä/ etten minä ilman syytä tehnyt ole/ mitä minä siellä tehnyt olen/ sano HERra HERra.

Vers. 9. Hänen minä annan wietellyxi tulla) Ei nijn että HERra heitä wiettele/ eli waicutta heisä jongun walhen/ jota he puhuwat: Waan että hän anda heidän pettä idzens/ heidän hywällä lohdutuxellans/ jonga he omasta sydämestäns ajattelewat paidzi/ eli hänen sanans ja käskyäns wastan/ nijncuin selkiäst näky/ Sup. $ 13:2. 3. Ja Ierem. 14:14. Prophetat ennustawat walhetta minun nimeni/ en minä ole heitä lähettänyt engä käskenyt heille/ ja en puhunut heidän cansans/ etc. $ nijn myös c. $ 23:16. ja 21. he saarnawat heidän sydämens näkyjä/ ja ei HERran suusta: ei he pysy hänen neuwosans. Anda myös HERra Sathanan toisinans heitä pettä: nijncuin hän teki Ahabin Prophetaille/ 3. Reg. $ Hes 22:22. Mixi HERra salli nijn tapahtua/ ja ei estä sitä: on edellä v 3. 4. 5 nimittäin/ että Canssa on harhaillut HERrasta/ he owat sen ansainnet/ he pysywät lujast heidän epäjumaludesans/ ja kysywät Prophetaille/ ei että he tahtowat täyttä idzens sen perän: waan ulcocullaisudest että he cuulisit mitä he sanowat.
V. 14. Jos wielä ne colme) Ierem. 15:1.
v. 23. oleman teidän lohdutuxen) Fangitut Babelis olit iloiset/ että ne Jerusalemist piti myös tuleman fangittuna heidän tygöns/ joilda he olit häwäistyt/ nijncuin carcurit.

XV. Lucu.

HERra werta Jerusalemin asuwaiset cuiwaan Wijnaoxaan/ jotca ei mihingän kelpa/ waan poldetta/ v. 1. Sentähden hän myös tahto nijn tehdä heille/ sillä he olit pilcannet händä/ v. 6.

Hes 15:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 15:2 Sinä ihmisen poica/ mitä on wijnapuu parembi muita puita/ eli wijnapuun oxa parembi medzän puita?
Hes 15:3 Otetango ne ja tehdängö nijstä mitän? taicka tehdängö nijstä coucku/ johonga jotakin ripustetan?
Hes 15:4 Cadzos/ se heitetän tuleen culutetta/ nijn että tuli molemmat päät culutta/ ja hänen keskipaickans pala/ mihingä se nyt pidäis kelpaman/ kelwanneco se mihingän?
Hes 15:5 Cadzos/ cosca se wielä coconans oli/ ei sijtä silloingan taittu mitän tehdä/ cuinga paljo wähemmin taitan tästälähin sijtä tehtä/ cosca tuli sen culuttanut ja polttanut on?
Hes 15:6 Sentähden sano HERra HERra: nijncuin minä annan wijnapuun oxat tulella poldetta muiden puiden cansa/ nijn pitä myös minun tekemän Jerusalemin asuwaisille.
Hes 15:7 Ja minun pitä asettaman minun caswoni heitä wastan/ ettei heidän pidä wälttämän tulda: mutta tulen pitä heitä polttaman.

Hes 15:8 Ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra/ cosca minä asetan caswoni heitä wastan/ ja teen maacunnan kylmille: että he owat pilcannet minua/ sano HERra HERra.

XVI. Lucu.

HERra käske Prophetan ilmoitta Jerusalemille/ ja sen Canssalle wertauxes hänen suuria hywiä tecojans heidän cohtans/ v. 1.
Heidän suurta kijttämättömyttäns sitä wastan/ v. 15.
Heidän rangaistuxens/ v. 35.
Ja cuinga hän jällens tahto armahta heidän päällens/ v. 53.
Nimittäin/ että cosca he algusta olit/ nijncuin yxi corjamatoin löytty lapsi/ v. 3.
on hän armahtanut heidän päällens corjannut/ waatettanut ja caswattanut heitä/ v. 6.
Ja cosca he isoixi owat tullet/ kihlannut heitä idzellens nijncuin waimoxens/ v. 8.
ja callista caunistanut caikilla tawoilla/ v. 10.
Mutta sijttecuin he olit saanet caickinaista kyllä/ owat he nijncuin portto hyljännet hänen/ ja maannet wierasten jumalain cansa/ v. 15.
sitonet idzens yhten Egyptiläisten/ Assyrialaisten ja Chaldealaisten cansa/ v. 26.
Ja sitä ilman palcata/ v. 31.
Sentähden hän myös heistä porton duomion cuulutta/ käke surmata heitä/ ja poltta heidän huonens/ v. 35.
Ettei he paremmin ollet cuin heidän äitins ja sisarens/ Hetherit/ Samaritit/ ja Sodomitit/ v. 44.
ja wielä pahemmat/ v. 48.
Cuitengin tahto hän armahta heidän päällens ja heidän sisartens päälle/ ja tehdä uden lijton heidän cansas että heidän pitä ymmärtämän/ että hän oli HERra/ v. 53.

Hes 16:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 16:2 Sinä ihmisen poica/ ilmoita Jerusalemin Caupungille hänen cauhistuxens/ ja sano:
Hes 16:3 Näitä sano HErra HERra Jerusalemille: sinun sucus ja syndys on Cananerein maalda/ sinun Isäs Amorrereistä/ ja sinun äitis Hethereistä.
Hes 16:4 Sinun sucus ei ole sinulda napa leicannet coscas synnyit/ nijn et sinä myös saunoitettu wedellä/ ettäs olisit puhtaxi tullut/ eikä suolalla tahwottu/ eikä capaloihin kääritty.
Hes 16:5 Sillä ei kengän sinua surcutellut/ että hän olis armahtanut sinua/ ja osottanut sinulle jotain näistä cappaleista. mutta sinä heitettin kedolle/ nijn ylöncadzottu oli sinun sielus coscas synnyit.

Hes 16:6 MUtta minä käwin sinun ohidzes/ ja näin sinun weresäs macawan/ ja sanoin sinulle: sinun pitä elämän/ cosca sinä nijn sinun weresäs macaisit/ totta sinulle sanoin minä/ coscas nijn weresäs macaisit: sinun pitä elämän.
Hes 16:7 Ja minä olen caswattanut sinun ja andanut sinun isoixi tulla/ nijncuin hedelmän maan päällä/ ja olit caswanut isoixi ja caunixi tullut/ sinun nisäs olit caswanet/ ja sinä olit saanut caunit pitkät hiuxet: mutta sinä olit wielä nyt alastoin ja caino.
Hes 16:8 Ja minä käwin ohidzes ja cadzoin päälles/ ja cadzo/ sinä olit täysicaswoinen/ nijn minä hajotin hameni liepen sinun ylidzes/ ja peitin sinun häpiäs/ ja minä kihlaisin sinun/ ja annoin idzeni lijtton sinun cansas/ sano HERra HERra/ että sinun piti minun oleman.
Hes 16:9 Ja minä pesin sinun wedellä/ ja wirutin sinun werestäs/ ja woitelin sinun Balsamilla.
Hes 16:10 Ja waatetin sinun neulotuilla waatteilla/ ja caunist sinun kengitin/ ja annoin sinulle caunit lijnawaattet ja puetin sinun silckijn.
Hes 16:11 Ja caunistin sinun caunistuxella/ ja panin käsirengat sinun kätees/ ja käädyt sinun caulaas/
Hes 16:12 Ja annoin odzaladin sinun odzaas/ ja corwarengat corwijs/ ja caunin Cruunun päähäs.
Hes 16:13 Nijn sinä caunistettin cullalla ja hopialla/ ja waatetettin parhalla lijnawaattella/ silkillä ja neulotulla työllä/ sinä söit myös sämbyläleipä/ hunajata ja öljy/ ja olit sangen caunis/ ja sait waldacunnan.
Hes 16:14 Ja sinun sanomas cuului cauwas pacanain seas/ sinun cauniudes tähden/ joca juuri täydellinen oli/ sencaltaisten caunistusten cautta/ jotca minä olin pannut päälles/ sano HERra HERra.
Hes 16:15 MUtta sinä uscalsit sinun cauniutees/ ja ettäs nijn ylistetty olit/ teit sinä huorin/ nijn että sinä idzes teit yhteisexi/ jocaidzelle jotca käwit ohidzes/ ja teit hänen tahtons.
Hes 16:16 Sinä otit sinun waatteistas/ ja teit sijtä kirjawan Altarin idzelles/ ja teit huoruttas sen päällä/ joca ei ikänäns tapahtunut ole/ eikä pidä tapahtuman.
Hes 16:17 Ja sinä otit sinun caunista calustas/ jotca minä sinulle minun cullastani ja hopiastani andanut olin/ ja teit sijtä miehen cuwat idzelles/ ja teit huorin nijden cansa.
Hes 16:18 Ja otit neulotut waattes ja peitit ne sillä/ ja minun öljyni ja suidzutuxeni asetit sinä heidän eteens.
Hes 16:19 Ruocani jonga minä annoin syödäxes/ sämbylöitä/ oljyä ja hunajata asetit sinä heidän eteens makiaxi hajuxi.
Hes 16:20 Sijhen se joutui/ sano HERra HERra/ ettäs otit poicas ja tyttäres/ jotcas minulle synnyttänyt olit/ ja uhraisit ne heille syötä.
Hes 16:21 Luuletcos nijn halwaxi sinun huorudes? ettäs teuraxi teet minun lapseni/ ja annat heitä poldetta heidän edesäns.

Hes 16:22 Et cuitengan sinä ole caikes sinun cauhistuxesas ja huorudesas coscan ajatellut nuorudes aica/ cuinga paljas ja alastoin sinä olit/ ja macaisit weresäs.
Hes 16:23 Ylidzen caickein näiden sinun pahudes (woi woi sinuas) sano HERra HERra:
Hes 16:24 Rakensit sinä idzelles corkeuxet/ ja teit sinulles cuckulat caikille catuille.
Hes 16:25 Ja caickein teiden suihin rakensit sinä cuckulas/ ja teit sinun cauniudes cauhistuxexi/ sinä hajotit jalcas jocaidzelle jotca käwit sijtä ohidzen/ ja teit suurta salawuoteutta.
Hes 16:26 Ensin sinä teit salawuoteutta lähimmäises Egyptin lasten cansa/ joilla suuri liha oli/ ja teit suurta salawuoteutta/ kehoittaxes minua.
Hes 16:27 Mutta minä ojensin käteni sinua wastan/ ja hillidzin sencaltaisen tapas/ ja hyljäisin sinun/ sinun wihollistes Philisterein tyttäritten tahtoon/ jotca häpeisit sinun häpemätöindä työtäs.
Hes 16:28 Sijtte sinä teit huorutta Assurin lasten cansa/ ja et tainnut heistä kylläs saada/ ja cosca sinä olit tehnyt huorutta heidän cansans/ ja et tainnut heistä kylländyä.
Hes 16:29 Enänsit sinä wielä sijtte sinun huoruttas Canaan maalla Chaldeasta asti/ nijn et wielä sijttekän tainnut sinä silläkän kylländyä:
Hes 16:30 Cuingast sijs minun pidäis ymbärinsleickaman sinun sydämes? sano HERra HERra/ ettäs sencaltaisen julki huoran töitä teet/ sen cansa ettäs nijn rakennat corkeuxes joca tien suihin/ ja teet cuckulas caikille catuille.
Hes 16:31 SItälikin/ et sinä ollut nijncuin muu portto/ joca rahalla ostettaman pitä.
Hes 16:32 Taicka nijncuin jocu huoriwaimo joca miehens siaan laske toisen.
Hes 16:33 Sillä caikille muille portoille annetan raha/ mutta sinä annat caikille sinun wärtämiehilles raha/ ja lahjoitat heitä/ että heidän jocapaicas sinun tygös tuleman pidäis huorutta tekemän sinun cansas.
Hes 16:34 Ja löytän sinus/ sinun huorudesas juuri wastoin sitä cuin tapa on muiden waimoin cansa: ettei sinun peräs juosta: mutta sinä myös rahakin annat/ ja ei sinulle yhtäkän raha anneta/ ja näin sinä teet juuri wastahacoisin.
Hes 16:35 SEntähden sinä portto cuule HERran sana: näitä sano HERra HERra:
Hes 16:36 Ettäs nijn mielelläs annat raha/ ja julistat sinun häpiäs huorudes cautta/ wärtämiehilles/ ja caiken sinun cauhistuxes epäjumalita wastan/ ja wuodatat lastes weren/ jongas heille uhrat:
Hes 16:37 Sentähden cadzo/ minä tahdon coota caicki sinun wadzaweljes joiden cansa sinä olet hecumas elänyt/ ynnä caickein nijden cansa jotcas ystäwänäs pidät/ sinun wihamiehexes/ ja minä tahdon ne molemmat coota sinua wastan jocapaicas/ ja tahdon julista sinun häpiäs/ että heidän caicki sinun häpiäs näkemän pitä.

Hes 16:38 Ja minä annan käydä huoran ja werenwuodattajan oikeuden sinun ylidzes/ ja tahdon wuodatta sinun weres julmudella ja kijwaudella.
Hes 16:39 Ja tahdon sinun anda heidän käsijns/ että heidän pitä särkemän sinun corkeuxes/ ja cukistaman sinun cuckulas/ ja rijsuman sinun waattes/ ja ottaman sinulda pois sinun caunit cappales/ ja andaman istua sinun alasti ja paljasna.
Hes 16:40 Ja heidän pitä andaman tulla sinun wastas suuren wäkijoucon/ jotca pitä sinua kiwittämän ja hackaman miecallans ricki:
Hes 16:41 Ja tulella polttaman sinun huones/ ja näyttä sinulle sinun oikeudes monen waimon silmäin edes/ ja minä tahdon tehdä lopun sinun huorudes cansa/ ettei sinun sillen pidä andaman raha.
Hes 16:42 Ja tahdon sammutta minun wihani sinuun/ ja täyttä minun kijwauteni sinuun/ että minä mahdaisin tytyä/ ja en tarwidzis enä wihastua: Ettes muistanut nuorudes aica: waan kehoitit minua näillä caikilla.
Hes 16:43 Sentähden tahdon minä panna myös caicki sinun työs sinun pääs päälle/ sano HERra HERra: Ettes tekis sitä paha caickein sinun cauhistustes cansa.
Hes 16:44 CAdzos/ caicki jotca idzens sananlascus harjoittawat/ ne pitä tämän sananlascun sinusta sanoman: tytär on nijncuin äitikin/ joca juoxi pois miehens ja lapsens tykö/ sinä olet sisartes sisar/ joca jätti pois miehens ja lapsens.
Hes 16:45 Teidän äitin on Hethealainen/ ja teidän Isän Ammorrealainen.
Hes 16:46 Samaria on sinun wanhembi sisares tyttärinens/ joca wasemalla puolellas tykönäs asu/ ja Sodoma on sinun nuorembi sisares tyttärinens/ jotca asuwat oikialla puolellas:
Hes 16:47 Waicka et sinä cuitengan ole elänyt heidän menons jälken/ taicka tehnyt heidän cauhistuxens jälken/ ei sijtä paljo puutu/ ettet sinä pahembita asioita tehnyt ole cuin he/ caikis sinun menoisas.
Hes 16:48 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: Sodoma sinun sisares tyttärinens ei ole nijn tehnyt cuin sinä ja sinun tyttäres.
Hes 16:49 Cadzo/ se oli sinun sisares Sodoman syndi/ ylpeys/ ja caikis yldäkylläisys/ ja hywä rauha joca hänellä ja hänen tyttärilläns oli: mutta köyhiä ja tarwidzepi ei he auttanet: mutta olit ylpiät ja teit cauhistuxen minun edesäni.
Hes 16:50 Sentähden olen myös minä heittänyt heidän pois/ cosca minä sijhen rupeisin cadzoman.
Hes 16:51 Nijn ei myös Samaria ole tehnyt puoliacan sinun syndejäs: mutta sinä olet paljo enämmin tehnyt sinun cauhiuttas cuin hän/ ettäs olet tehnyt sisares hywäxi caickein sinun cauhistuxes suhten cuin sinä tehnyt olet.

Hes 16:52 Nijn canna myös häpiäs sinä joca sisares hywäxi teet syndeis cautta/ joisa sinä suuremmat cauhistuxet tehnyt olet cuin he/ ja olet tehnyt heitä parammaxi cuin sinä olet: nijn häpe idzes nyt/ ja canna häpiäs/ ettäs sisares hywäxi tehnyt olet.
Hes 16:53 MUtta minä tahdon käätä heidän fangiutens/ nimittäin/ näiden Sodoman fangiuden ja hänen tytärtens/ ja näiden Samarian fangiuden ja hänen tytärtens/ ja sinun fangiudes fangit ynnä heidän cansans.
Hes 16:54 Nijn että sinun täyty canda sinun häpiäs ja pilckas caiken sen edest/ jongas tehnyt olet/ ja teidän sijtte cuitengin pitä lohdutetuxi tuleman.
Hes 16:55 Ja sinun sisares tämä Sodoma ja hänen tyttärens pitä käätyxi tuleman nijncuin he ennen owat ollet/ ja Samaria ja hänen tyttärens pitä käätyxi tuleman/ nijncuin he ennen owat ollet/ ja sinun myös tytärtes cansa pitä käätyxi tuleman/ nijncuin te ennen ollet oletta.
Hes 16:56 Ja ei sinun pidä enämbi ylistämän sisartas Sodomata/ nijncuin ylpeydes aicana.
Hes 16:57 Cosca pahudes ei wielä julki ollut/ nijncuin Syrian ja Philisterin tyttäret häwäisit sinua jocapaicas/ ja cadzoit sinun ylön caicki ymbäristö:
Hes 16:58 Cosca teidän täytyi canda teidän pahuttan ja cauhiuttan/ sano HERra HERra.
Hes 16:59 Sillä nijn sano HERra HERra: Minun pitä tekemän sinulle nijncuin sinä tehnyt olet/ ettäs walan cadzoit ylön/ ja särjit lijton.
Hes 16:60 Mutta minä tahdon muista minun lijttoni/ jonga minä cansas tehnyt olen nuorudes aicana. Ja tahdon tehdä ijancaickisen lijton sinun cansas.
Hes 16:61 Nijn sinun pitä mielees johdattaman sinun teitäs/ ja häpemän/ coscas olit ottawa tygös wanhemman ja nuoremman sisares/ jotca minä sinulle tyttärixes andawa olen: waan ei sinun lijtostas.
Hes 16:62 Mutta minä tahdon tehdä minun lijttoni sinun cansas/ että sinun ymmärtämän pitä/ että minä olen HERra:
Hes 16:63 Ettäs sitä ajattelisit ja häpeisit/ ja et rohkeis häpiän tähden suutas awata/ cosca minä andexi andawa olen caicki mitäs tehnyt olet/ sano HERra HERra.

NB. $ Joca Judan Canssan asiat endiseldä tietä: se myös hywin ymmärtä tämän lugun.
V. 3. Sinun sucus ja syndys) Judan Canssa oli tullut Pyhistä Patriarchaista/ Abrahamist/ Isaachist ja Jacobist: mutta cuin cadzotan heidän mieldäns ja elämätäns/ näky se pikemmin olewan jumalattomist Cananereist/ etc. $ sentähden HERra täsä nijn sano.
V. 25. caickein teiden suihin) nijncuin epäjumalan palweliat wielä nyt tekewät/ jotca rakendawat Altareita/ Padzaita ja Cuwia caickijn nurckijn ja seinijn/ joita he palwelewat/ waatettawat/ caunistawat ja rucoilewat:

sanoin heidäns sen cautta palwelewan Jumalata ja hänen pyhiäns. Mutta cusa on hän sitä käskenyt: Sitä olisit myös Judalaiset kyllä taitanet sano.
V. 37. Häpiäs) Häpiäxi ei täsä muu cudzuta/ waan se että heidän piti hajotettaman/ ja heidän hallituxens tyhjän raukeman.
V. 49. Ylpeys) on haasta Jumalata/ ylöncadzo hänen sanans/ ja luotta omaan tietoons ja woimaans/ nijncuin ei yhtän Jumalata olis. Cusa sencaltainen Jumalan ylöncadze on/ sijhen myös caickinaista yldäkyllä ja hywä rauha: sijtä myös tule caicki ylpeys.
V. 53. ja 55. Sodoman ja Samarian) Tällä ymmärretän HERran Jumalan tahtowan käätä sen Canssan tygöns/ jotca olit nijncuin Sodoma ja Samaria: nimittäin Pacanat jotca teit caickinaisia syndijä ja epäjumalutta/ joca on tapahtunut Christuxen Evangeliumin cautta: Sillä ne kymmenen Israelin sucucunda ei ikänäns tullet heidän maahans jällens/ paljo wähemmin Sodoman asuwaiset/ jotca tulella ja tulikiwellä poltetuxi tulit.
V. 60. ijancaickisen lijton/ ja 62. minun lijttoni) on uden Testamendin lijtto/ josta puhutan. Ierem. 31:31. ja 32:40.

XVII. Lucu.

HERra käske Hesekielin Israelin huonen eteen panna tapauxen/ cahdesta Cotcasta ja wijnapuusta/ jolla hänen piti nuhteleman Cuningas Zedechiat/ että hän oli luopunut Babelin Cuningasta Egyptin Cuningan tygö/ ja ei sentähden pitänyt seisowainen oleman: Mutta myös fangixi joutuman ja wietämän Babelijn etc. $ Nijncuin HERra idze sen selittä/ v. 11.
etc. $ Sijtte lupa HERra otta yhden wesan Cedristä ja istutta sen/ että sijtä tulis suuri puu/ se on Christus Dawidin sugusta joca caickein HERraxi tulewa oli/ v. 22.

Hes 17:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 17:2 Sinä ihmisen poica/ anna Israelin huonelle yxi tapaus ja wertaus/ ja sano:
Hes 17:3 Näitä sano HERra HERra: yxi isoi Cotca suurella lennolla ja pitkillä sijwillä ja täynäns sulkia/ ja tuli kirjawana Libanonin päälle/
Hes 17:4 Ja otti oxat pois Cedristä/ ja mursi pois ylimmäisen ladwan/ ja wei sen cauppamaahan/ ja pani sen cauppamiesten Caupungijn.
Hes 17:5 Ja hän otti myös siemenitä sijtä maacunnasta ja kylwi sen hywään maahan/ cusa paljo wettä oli/ ja istutti nijncuin halapajun/

Hes 17:6 Ja se caswoi ja tuli suurexi wijnapuuxi/ waan sangen matalaxi/ sillä hänen oxans taitit idzens maahan juurta päin/ ja oli nijn yxi wijnapuu joca oxat ja lehdet sai.
Hes 17:7 JA siellä oli toinen isoi Cotca suurten sijpein ja monein sulcain cansa/ ja cadzo/ tämä wijnapuu sowitti hänen juurens hänen puoleens/ ja ojensi oxans hänen puoleens/ että sen piti castetuxi tuleman hänen ojastans.
Hes 17:8 Ja oli cuitengin hywällä maalla paljon weden tykönä istutettu/ nijn että se kyllä sais oxia/ hedelmätä canda/ ja suurexi wijnapuuxi tulla.
Hes 17:9 Nijn sano nyt: näin sano HERra HERra: pidäiskö sen menestymän? eiköstä hänen juurens pidä rewäistämän ylös ja sen hedelmät otettaman pois/ että hän cuiwetuis ja hänen pitä cuiwettuman caikis hänen wesoisans. Ja ei sen pidä tapahtuman suuren käsiwarren/ taicka suuren Canssan cautta/ että hänen oxistans wiedäisin pois.
Hes 17:10 Cadzos/ se on istutettu: waan pidäiskö sen menestymän? ja nijn pian cuin sijhen tule itä tuuli/ nijn pitä sen cuiwettuman paickoinens.
Hes 17:11 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi: sanos tälle cowacorwaiselle Canssalle:
Hes 17:12 Ettäkö te tiedä mikä tämä on? ja sano: cadzo Cuningas Babelist tuli Jerusalemijn/ ja otti hänen Cuningans ja hänen Förstins ja wei heidän Babelijn/
Hes 17:13 Ja otti yhden Cuningalisest siemenest/ ja teki lijton hänen cansans/ ja otti walan häneldä:
Hes 17:14 Mutta ne jalot maacunnasa otti hän pois/ että waldacunda piti nöyrytetyxi tuleman/ ja ei idziäns paisuttaman/ että lijtto piti pidettämän/ ja seisowainen oleman.
Hes 17:15 Mutta se siemen luopui hänestä ja lähetti käskyläisens Egyptijn/ että hänelle piti lähetettämän hewoisita ja paljo wäke: pidäiskö se menestymän hänelle? taicka pidäiskö hänen hywin sijtä pääsemän joca sencaltaista teke? ja se cuin lijton särke/ pidäiskö sen pääsemän?
Hes 17:16 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: sen Cuningan paicas joca hänen Cuningaxi asetti/ jonga walan hän cadzoi ylön/ ja jonga lijton hän särki/ siellä hänen pitä cuoleman/ nimittäin/ Babelis.
Hes 17:17 Ja Pharaon ei pidä seisowaisen oleman hänen cansans sodasa/ sotajoucolla ja paljolla wäellä/ cosca wallit ylösheitettämän ja scantzit rakettaman pitä/ että paljo Canssa lyödäisin.
Hes 17:18 Sillä hän on cadzonut walan ylön/ ja särkenyt lijton johon hän on kätensä ojendanut/ ja caickia näitä teke/ nijn ei hänen pidä pääsemän.
Hes 17:19 Sentähden sano HERra HERra näin: nijn totta cuin minä elän/ tahdon minä minun walani/ jonga hän on cadzonut ylön/ ja minun lijttoni/ jonga hän särkenyt on/ anda tulla hänen pääns päälle.
Hes 17:20 Sillä minä tahdon heittä minun werckoni hänen päällens/ ja hänen pitä minun wercosani

otettaman kijnni. Ja minä tahdon anda hänen tulla Babelijn/ ja siellä minä tahdon olla oikeudella hänen cansans: Että hän nijn idzens on asettanut minua wastan.
Hes 17:21 Ja caicki jotca pakenewat ja hänen puoldans pitäwät/ pitä miecalla langeman/ ja ne jotca heistä pääsewät pitä caickijn tuulijn hajotetuxi tuleman/ ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä HERra olen tämän puhunut.
Hes 17:22 NÄitä sano HERra HERra: Minä tahdon myös otta corkian Cedrin ladwasta ja murta ylimmäisistä caickein parhan oxan/ ja tahdon istutta sen corkialle wuorelle:
Hes 17:23 Nimittäin/ minä tahdon sen corkialle Israelin wuorelle istutta/ että hänen pitä oxia saaman/ ja hedelmän candaman/ ja suurexi Cedripuuxi tuleman/ nijn että caickinaiset linnut pitä taitaman asua hänen allans/ ja hänen oxains warjon alla. Ja caicki puut maan päällä pitä ymmärtämän/ että minä HERra olen corkian puun alendanut/ ja matalan puun ylöndänyt/ ja wiherjäisen puun cuiwannut/ ja sen cuiwan puun wiherjäisexi tehnyt: minä HERra sen puhun/ ja teen sen myös.

Vers. 3. Isoi Cotca) Judalaiset Jerusalemis nauroit Prophetaita ja muita jotca olit mennet Babelin Cuningan tygö ja olit idzens andanet wietä Babelijn: sentähden Hesekiel täsä saarna/ että jäänytten Jerusalemis piti myös pois/ jotca olit Babelin Cuningasta luopunet/ ja luotit idzens Egyptiläisten apuun: Ensimäinen Cotca on Babelin Cuningas: Ylimmäinen Libanonin ladwa on Cuningas Jechonia/ joca wietin pois: Cauppamiesten Caupungi on Babeli: siemen joca halapajuxi tehtin on Zedechia: hän edzi apua Egyptin Cuningalda/ se on toinen Cotca: mutta ei se händä auttanut.
V. 16. Jonga lijton hän särki) tästä pitä nijden wiresti ottaman waarin jotca ei walastans eli lijtostans lucua pidä/ tanquam $ pueri $ Astragalis $. V 22. Oxan) Se on/ Christuxen/ hän on corkiasta Cedripuusta/ se on/ Jumalan Canssasta ja Dawidin sugusta.

XVIII. Lucu.

HERra aja tacaperin sen sananlascun: Isät söit happamat wijnamarjat/ mutta lasten hambat owat huoldunet/ ja wanno/ että se cuin syndiä teke hänen pitä cuoleman/ v. 1.
Nijn että jos jocu on hurscas/ nijn hän saa elä/ v. 5.
Mutta jos hänen poicans tule pahaxi/ nijn ei hänen pidä elämän hänen Isäns tähden/ v. 10.
Jos taas jumalattoman poica tule hurscaxi/ nijn ei hänen pidä candaman Isäns syndiä/ v. 14.
mutta jocaidzen pitä nautidzeman hänen tecons/ v. 19.
Ja jos jumalatoin käändä idzens/ nijn pitä hänen syndins oleman andexi annetut/ ja hän saa elä/ v. 21.

Jos myös wanhurscas poicke pois ja teke syndiä/ nijn hänen pitä cuoleman/ v 24. Näin ei HERra tee kellengän wääryttä/ v. 26.
Neuwo heitä käändämän idzens etc. $ sillä ei hän tahdo jumalattoman cuolemata/ v. 30.

Hes 18:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 18:2 Mitä te pidätte keskenän Israelin maalla tätä sananlascua/ ja sanotte? Isät owat syönet happamita wijnamarjoja/ mutta lasten hambat owat sijtä huoldunet.
Hes 18:3 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra/ sencaltainen sananlascu ei pidä sillen oleman teidän seasan Israelis.
Hes 18:4 Sillä cadzo/ caicki sielut owat minun/ Isän sielu on nijn minun cuin pojangin sielu: se sielu joca syndiä teke/ sen pitä cuoleman.
Hes 18:5 JOs jocu on hurscas joca oikein ja hywin teke.
Hes 18:6 Joca ei wuorilla syö/ joca ei nosta silmiäns ylös Israelin huonen epäjumalten puoleen/ ja ei saastuta lähimmäisens emändä/ eikä maca waimon cansa hänen taudisans/
Hes 18:7 Joca ei kenellengän wahingota tee/ joca welcamiehille anda panttins jällens/ joca ei keldäkän mitän ota pois wäkiwallalla/ joca jaca leipäns isowaiselle/ ja waatetta alastoman/
Hes 18:8 Joca ei corcoraha ota/ joca ei woitto ota/ joca ei auta wääryttä tekemän/ joca ihmisten waihella oikein duomidze/
Hes 18:9 Joca minun oikeudeni jälken waelda/ ja minun käskyni pitä/ nijn että hän todest sen jälken teke: se on hurscas mies/ hänen pitä saaman elä/ sano HERra HERra.
Hes 18:10 Mutta jos hän pojan synnyttä/ ja se tule murhajaxi joca werta wuodatta/ eli teke jongun näistä cappaleista/ ja ei yhtän nijstä muista cappaleista tee:
Hes 18:11 Mutta syö wuorilla/ ja saastutta lähimmäisens emännän:
Hes 18:12 Teke köyhille ja waiwaisille wahingota/ otta jotain wäkiwallalla/ ei anna panttia jällens/ nosta silmäns epäjumalten puoleen/ jolla hän cauhistuxen teke/ anda caswolla/ otta woitto:
Hes 18:13 Pidäiskö hänen elämän? Ei hänen pidä elämän: mutta että hän sencaltaisen cauhistuxen tehnyt on/ nijn hänen pitä totisesta cuoleman/ hänen werens pitä hänen päällens oleman.
Hes 18:14 Mutta jos hän pojan synnyttä joca caicki hänen Isäns synnit näke/ ja hän pelkä/ ja ei tee nijn/
Hes 18:15 Ei syö wuorilla/ ei silmiäns nosta Israelin huonen epäjumalten puoleen/ ei saastuta lähimmäisens emändätä:
Hes 18:16 Ei tee kenengän wahingota/ ei pidä pantti tykönäns/ ei mitän ota wäärydellä/ jaca leipäns

isowaiselle/ ja waatetta alastoman/
Hes 18:17 Ei waiwaisille tee wääryttä/ ei ota corco eikä woitto/ mutta pitä minun käskyni/ ja elä minun Lakini jälken: Ei hänen pidä cuoleman Isäns pahan tegon tähden/ waan elämän.
Hes 18:18 Mutta hänen Isäns joca wäkiwalda ja wääryttä tehnyt on/ ja hänen Canssansa seas tehnyt on sitä cuin ei kelpa/ cadzos/ hänen pitä cuoleman hänen pahan tecons tähden.
Hes 18:19 Nijn te sanotte/ mixeikä pojan pidä candaman Isäns paha teco/ että hän on tehnyt oikein ja hywin/ pitänyt ja tehnyt caicki minun lakin/ nijn hän saa elä.
Hes 18:20 Sillä se sielu joca syndi teke/ sen pitä cuoleman: ei pojan pidä candaman Isäns syndi/ eikä Isän pojan syndi: mutta wanhurscan wanhurscaus pitä hänen idze päällens oleman/ ja sen väärän pahus pitä hänen pällens oleman.
Hes 18:21 Mutta jos jumalatoin käändä idzens caikist hänen synneistäns jotca hän tehnyt on/ ja pitä caicki minun Lakini/ ja teke oikein ja hywin: nijn hän saa elä/ ja ei pidä cuoleman:
Hes 18:22 Mutta caickia hänen ylidzekäymisiäns jotca hän tehnyt on/ ei pidä muistettaman: mutta hän saa elä sen wanhurscauden tähden cuin hän teke.
Hes 18:23 Luuletcos että minulla on ilo jumalattoman cuolemast/ sano HERra HERra/ ja ei paljo enämbi/ että hän käändä idzens hänen pahasta menostans.
Hes 18:24 JA jos wanhurscas käändä idzens hänen wanhurscaudestans/ ja teke paha/ ja elä caiken sen cauhistuxen jälken cuin jumalatoin teke: pidäiskö hänen saaman elä? ja tosin caicki hänen wanhurscaudens cuin hän tehnyt on/ ei pidä muistettaman:
Hes 18:25 Mutta hänen pitä cuoleman hänen Jumalans häwäistyxes ja synneisäns jotca hän tehnyt on. Ja wielä sijtte te sanotte: Ei HERra tee oikein.
Hes 18:26 Sentähden cuulcat nyt te Israelin huonesta: eikö minulla oikeus ole/ ja teillä väärys: sillä cosca wanhurscas käändä idzens hänen wanhurscaudestans/ ja teke paha: nijn hänen pitä cuoleman/ mutta hänen pitä cuoleman hänen pahudens tähden cuin hän tenhyt on.
Hes 18:27 Sitä wastan cosca jumalatoin käändä idzens hänen wäärydestäns jonga hän tehnyt on: ja nyt teke oikein ja hywin/ hän saa pitä sieluns eläwänä.
Hes 18:28 Sillä hän näke/ ja lacka pahudestans/ nijn hänen pitä elämän ja ei cuoleman.
Hes 18:29 Ja wielä nyt sanowat ne Israelin huonesta: ei HERra tee oikein.
Hes 18:30 Pidäiskö minulla väärys oleman? Teillä Israelin huonesta on väärys. Sentähden tahdon minä duomita teitä/ te Israelin huonesta jocaidzen hänen työns jälken/ sano HERra HERra. Sentähden käändäkät idzen/ caikest teidän wäärydestän/ ettet te langeis pahan teconne tähden.

Hes 18:31 Heittäkät pois tykön caicki teidän ylidzekäymisen/ jolla te rickonet oletta/ ja tehkät teillen usi sydän/ ja usi hengi.
Hes 18:32 Sillä mixi pidäis teidän cuoleman sinä Israelin huone: sillä ei minulla ole yhtäkän ilo hänen cuolemahans joca cuole/ sano HERra HERra. Sentähden käändäkät idzenne/ nijn te saatte elä.

Vers. 2. Isät owat syönet etc. $) Ei Judalaiset tahtonet tunnusta heidäns ansainnen sencaltaisi waiwoja/ joiden ala he oli annetut: waan sanoit heidän Isäns wicapääxi.
v. 5. joca ei wuorilla syö) Inf $ Hes 22:9.
v. 10. Jos hän pojan synnyttä/ etc. $) Ei se ole tätä wastan cuin Jumala oli sanonut/ cosca hän andoi ne kymmenen käskyä. Exod. $ 20:5. että hän edzi Isäin pahan tegon lapsisa/ etc. $ Sillä se ymmärretän cosca lapset käywät Isäins askelet: mutta tämä on cosca lapset poickewat pois heidän Isäins teildä.
v. 22. Ei pidä muistettaman) Inf. $ 33:12. v. eod. $ sen wanhurscauden tähden) Nimittäin: että hän paranda idzens: sillä sen cautta tule ihminen wanhurscaxi. Mutta oikia käändämys ei ainoastans sijnä ole/ että ihminen catu ja paranda elämäns: waan erinomaisest uscosa Jumalan armon päälle Christuxen ansion tähden/ nijncuin toises paicas opetetan.
v. 24. Käändä idzens) Täsä nähdän: hywät joilla on usco/ etc. $ taitawan langeta/ cadotta sen ja huckua.
v. 31. Tehkät teillen usi sydän/ etc. $) Ei tästä seura/ ihmisen taitawan idzestäns käändä idzens/ ja tehdä paranusta/ ilman Jumalan armota: Sillä A $: Waan Jumala käske sitä/ että hän sillä tahto herättä ihmisen ajatteleman hänen woimattomuttans/ rucoillaxens händä/ että hän tahdois käändä händä/ nijncuin Dawid teke/ Psal. 51:12. ja sencaltaisella neuwomisella hän idze waicutta ihmisen käändymyxen. Cadzo myös Deut. $ 6:5.

XIX. Lucu.

PRopheta walitta wertauxen tawalla Cuningas Joahast: että hän nijncuin nuori Lejoni tottui ryöstämän sijhenasti/ että hän fangixi saatin ja wietin Egyptijn/ v. 1.
Nijn myös Cuningas Joachimi/ että hän myös nijn teki sijhenasti että hän fangixi saatin Babelijn/ v. 5.
Wetä Jerusalemin Wijnapuun werraxi/ joca oli istutettu hedelmäiseen paickan/ ja oli suurexi caswanut/ ja itä tuuli oli sen oxat ja hedelmät cuiwannut/ mutta nyt se seisoi cuiwas paicas/ ja hänen oxains tuli piti nopiast polttaman sen. v. 10.

Hes 19:1 MUtta tee walitusitcu Israelin Försteistä/ ja sano:

Hes 19:2 Mixi sinun äitis naaras Lejoni maca Lejonein seas/ ja caswatta poicans nuorten Lejonein seas?
Hes 19:3 Yhden hän nijstä caswatti/ ja sijtä tuli nuori Lejoni/ se tottui repimän ja syömän ihmisiä.
Hes 19:4 Cosca pacanat sencaltaista hänestä cuulit: Otit he sen kijnni luolasans/ ja weit sen cahleis Egyptin maalle.
Hes 19:5 COsca nyt äiti sen näki/ että hänen toiwons oli pois/ otti hän toisen pojistans/ ja teki sijtä nuoren Lejonin.
Hes 19:6 Cosca se waelsi Lejonein seas/ tuli se nuorexi Lejonixi/ joca myös harjandui raateleman ja syömän ihmisiä.
Hes 19:7 Se oppi heidän leskens tundeman ja häwitti heidän Caupungins/ nijn että maa ja mitä sijnä oli cauhistui hänen räyskywäistä ändäns.
Hes 19:8 Nijn asetit pacanat idzens caikist maacunnist hänen ymbärillens/ ja heitit werckons hänen päällens/ ja käsitit hänen luolasans.
Hes 19:9 Ja panit hänen sidottuna rautacarsinaan/ ja weit sen cahleis Cuningan tygö Babelijn/ ja se kätkettin/ ettei hänen änens pitänyt enämbi cuultaman Israelin wuorilla.
Hes 19:10 SInun äitis oli nijncuin wijnapuu sinun alallas ollesas/ joca weden reunalla istutettu oli/ ja sen hedelmät ja oxat caswoit sijtä paljosta wedestä/
Hes 19:11 Että sen oxat nijn wahwaxi tulit/ että ne Herrain waldicaxi kelpaisit/ ja se tuli corkiaxi paxuin oxain seas. Ja cosca se nähtin/ että se nijn corkia oli/ ja että hänellä nijn monda oxa oli:
Hes 19:12 Rewäistin se maahan hirmuisudes ja heitettin pois/ itä tuuli cuiwais hänen hedelmäns/ ja sen wahwat oxat murttin ricki/ nijn että ne cuiwetuxi ja poljetuxi tulit.
Hes 19:13 Mutta nyt se on istutettu corpeen/ cuiwaan ja carkiaan maahan/ ja tuli käwi ulos sen wahwoista oxista/ se sawu söi sen hedelmän/ nijn ettei sen päällä sillen wahwoja oxia ole Herran waldicaxi: se on walitettapa ja surullinen asia.

Vers. 3. Nuori Lejoni) Tällä ymmärretän Joahas Judan Cuningas/jonga Egyptin Cuningas oli wienyt pois.
v. 5. Otti hän toisen) Tämä oli Jojachim Judan Cuningas/ joca oli NebucadNezarilla fangina.

XX. Lucu.

MUutamat wanhemmista tulewat Hesekielin tygö kysymän HERralda/ v. 1.
HERra käske sano ettei hän tahdo wastata heitä/ v. 2.
Mutta käske hänen muistutella heille hänen suuria hywiä tecojans jotca hän heille osottanut oli/ ja heidän

suurta kijttämättömyttäns ja tottelemattomuttans tätä wastan/ v. 4.
Ensist Egyptis/ v. 5.
Sijtte corwesa/ v. 10.
Ja wielä sijtte cuin he tulit Canaan maalle/ v. 27.
Ja wielä silloin/ v. 30.
sentähden ei hän tahdo wastata heitä/ v. 31.
Mutta ojeta kätens ja rangaista heitä wielä cowemmin heidän fangiudens maalla/ ja peräti ne luopunet häwittä/ v. 33.
Cuitengin tahto hän sijtte coota heitä jällens hänen wuorellens/ taicka seuracundaans/ että heidän pitä palweleman händä/ tundeman ricoxens ja ymmärttämän/ että hän on HERra/ v. 40.

Hes 20:1 JA se tapahtui seidzemendenä wuotena kymmendenä päiwänä wijdennes Cuucaudes/ tulit muutamita wanhemmista Israelis kysymän HERralda/ ja istuit minun eteeni.
Hes 20:2 Silloin tapahtui HERran sana minulle/ ja sanoi: Sinä ihmisen poica/ puhu Israelin wanhemmitten cansa/ ja sano heille: näitä sano HERra HERra:
Hes 20:3 Olettaco tullet kysymän minulda: Nijn totta cuin minä elän/ en tahdo minä teitä wastata/ sano HERra HERra.
Hes 20:4 Mutta jos sinä ihmisen poica tahdot rangaista heitä/ nijn rangaise heitä näin: ilmoita heille heidän Isäins cauhistus/ ja sano heille.
Hes 20:5 Näitä sano HERra HERra/ sijhen aican cosca minä walidzin Israelin/ nostin minä käteni Jacobin huonen siemenelle/ ja annoin heidän tuta minuani Egyptin maalla/ ja tosin minä nostin käteni heille/ ja sanoin: Minä olen HERra teidän Jumalan.
Hes 20:6 Mutta minä nostin käteni sillä ajalla/ että minun piti johdattaman heitä Egyptin maalda/ maacundaan/ jonga minä heille edescadzonut olin/ joca riesca ja hunajata wuota/ joca on caickein paras maacunda.
Hes 20:7 Ja sanoin heille: heittäkän jocainen cauhistuxen pois silmäins edestä/ ja älkät te saastuttaco idzenne Egyptiläisten epäjumalis: Sillä minä olen HERran teidän Jumalan.
Hes 20:8 Mutta he olit minulle cowacorwaiset ja ei tahtonet cuulla minua/ ja ei yxikän heistä heittänyt cauhistustans pois silmäins edest/ ja ei hyljännet Egyptin epäjumalita. Nijn minä ajattelin wuodatta hirmuisudeni heidän päällens/ ja anda caiken minun wihan käydä heidän ylidzens Egyptin maasa:
Hes 20:9 Mutta en minä tehnyt sitä minun nimeni tähden/ ettei sen pitänyt saastutetuxi tuleman pacanain

edes/ joiden seas he olit/ ja joille minä olin idzeni ilmoittanut/ että minä heidän tahdoin johdatta Egyptin maalda.
Hes 20:10 Ja cosca minä heidän Egyptin maalda johdattanut olin ja andanut heidän tulla corpeen.
Hes 20:11 opetin minä heille minun käskyni ja Lakini/ joiden cautta ihminen elä joca ne pitä.
Hes 20:12 Minä annoin myös heille minun Sabbathin merkixi/ heidän/ ja minun waihellani/ että heidän pitä oppeman että minä olen HERra/ joca heitä pyhitän.
Hes 20:13 Mutta Israelin huone oli minulle myös cowacorwainen corwesa/ ja ei elänyt minun käskyni jälken/ ja cadzoi minun Lakini ylön/ joiden cautta ihminen elä joca ne pitä/ ja saastutti minun Sabbathini sangen suuresti. Nijn minä ajattelin wuodatta minun hirmuisudeni heidän päällens corwesa/ ja peräti cadotta heitä:
Hes 20:14 Mutta en minä sitä tehnyt minun nimeni tähden/ ettei sen pitänyt turmelluxi tuleman pacanain seas/ joista minä heidän johdattanut olin.
Hes 20:15 Ja minä nostin käteni heitä wastan corwesa/ etten minä tahtonut heitä anda tulla sijhen maahan jonga minä heille andanut olin/ joca riesca ja hunajata wuota/ joca on caickein paras maacundain seas:
Hes 20:16 Että he cadzoit minun Lakini ylön/ ja ei elänet minun käskyn jälken/ ja turmelit minun Sabbathin: Sillä he waelsit heidän sydämens epäjumalten jälken.
Hes 20:17 Mutta minun silmäni armahti heitä/ etten minä cadottanut/ taicka peräti tyhjäxi tehnyt heitä corwesa.
Hes 20:18 JA minä sanoin heidän lapsillens corwesa: Ei teidän pidä elämän teidän Isäin käskyn jälken/ eikä pitämän heidän Lakians/ eli saastuttaman idzenne heidän epäjumalijns.
Hes 20:19 Sillä minä olen HERra teidän Jumalan. Minun käskyn jälken teidän pitä elämän/ ja minun Lakin teidän pitä pitämän/ ja sen jälken tekemän.
Hes 20:20 Ja minun Sabbathin pitä teidän pyhittämän/ että ne pitä oleman merkixi minun ja teidän waihellan/ että teidän pitä tietämän että minä HERra olen teidän Jumalan.
Hes 20:21 Mutta lapset olit minulle myös cowacorwaiset/ ei elänet minun käskyni jälken/ eikä pitänet minun Lakian/ nijn että he sen jälken teit/ joiden cautta ihminen elä joca ne pitä/ ja he turmelit minun Sabbathin.
Hes 20:22 Nijn minä ajattelin wuodatta minun hirmuisudeni heidän päällens/ ja anda caiken minun wihan käydä heidän ylidzens corwesa. Mutta minä käänsin minun käteni/ ja en tehnyt sitä minun nimeni tähden/ ettei sen pitänyt turmelluxi tuleman pacanain edes/ joista minä heitä johdattanut olen.
Hes 20:23 Minä nostin myös minun käteni heitä wastan corwesa/ hajottaxen heitä pacanain secaan/ ja maacundijn.

Hes 20:24 Ettei he pitänet minun käskyäni ja cadzoit minun Lakini ylön/ ja turmelit minun Sabbathini/ ja cadzelit heidän Isäins epäjumalita.
Hes 20:25 Sentähden annoin minä heille säädyt jotca ei hywät ollet/ ja oikeuden josa ei heille ollut elämätä.
Hes 20:26 Ja minä hylkäisin heidän uhrins/ cosca he käytit tules caicki esicoiset: Että minun pitä heitä häwittämän/ ja että heidän piti oppiman/ että minä olen HERra.
Hes 20:27 Sentähden puhu sinä ihmisen poica Israelin huonelle/ ja sano heille: näitä sano HERra HERra: teidän Isän owat wielä enämmin pilcannet ja häwäisnet minua.
Hes 20:28 Sillä cosca minä olin andanut heidän tulla maahan/ jonga ylidzen minä käteni nostanut olin/ että minun piti sen andaman heille: Cusa he joscus näit corkian wuoren taicka paxuoxaisen puun/ siellä he uhraisit uhrins ja cannoit sinne heidän kelwottomat lahjans/ ja suidzutit siellä makian hajuns ja wuodatit siellä juomauhrins.
Hes 20:29 Mutta minä sanoin heille: mihingä pitä sijs oleman sen cuckulan/ johonga te menette? ja sijtä cudzutan se cuckulaxi aina tähän päiwän asti.
Hes 20:30 Sentähden sanos Israelin huonelle: näitä sano HERra HERra: Te saastutatte idzenne teidän Isäin menois/ ja teette huorin teidän cauhistuxen cansa.
Hes 20:31 Ja saastutatte idzenne teidän epäjumalisan/ joille te uhratte teidän lahjan/ ja poldatte teidän poicanne ja tyttärenne tulesa haman tähän päiwän asti: ja minun pidäis andaman teille wastausta Israelin huone? Nijn totta cuin minä elän/ sano HErra HERra: En tahdo minä wastausta anda teille.
Hes 20:32 Nijn myös cosca te ajatteletta: me tahdomme tehdä nijncuin pacanat ja muu Canssa maacunnasa/ ja rucoilla candoja ja kiwiä: nijn sengin pitä puuttuman teildä.
Hes 20:33 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: Minä tahdon hallita teitä wäkewällä kädellä/ ja ojetulla käsiwarrella/ ja wuodatetulla hirmuisudella.
Hes 20:34 Ja tahdon johdatta teitä pois Canssasta/ ja tahdon coota teitä nijstä maacunnista cuhunga te hajotetut oletta wäkewällä kädellä/ ojetulla käsiwarrella/ ja wuodatetulla hirmuisudella.
Hes 20:35 Ja tahdon teidän anda tulla Canssan corpeen/ ja tahdon olla siellä oikeudella teidän cansanne caswosta nijn caswoon.
Hes 20:36 Nijncuin minä teidän Isäin cansa corwesa Egyptin tykönä oikeudella olin/ juuri sillä tawalla tahdon minä olla oikeudella teidän cansan/ sano HERra HERra.
Hes 20:37 Minä tahdon anda teidän tulla widzan ala/ ja waatia teitä lijton sitellä.
Hes 20:38 Ja minä tahdon perata pois wastahacoiset ja luopuwaiset teidän seastan. Ja tosin minä tahdon johdatta heitä sijtä maasta josa te asutte nyt/ ja en anda heitä tulla Israelin maalle/ että teidän oppiman

pitä/ että minä olen HERra.
Hes 20:39 SEntähden te Israelin huonesta/ näitä sano HERra HERra: Ettet te cuitengan tahdo cuulla minua/ nijn tehkät nijncuin teidän kelpa/ ja jocainen teistä palwelcan hänen epäjumalatans: mutta minun pyhä nimen andacat tästedes pilckamata olla/ teidän uhreisan ja epäjumalisan.
Hes 20:40 Sillä näitä sano HERra HERra: Minun pyhällä wuorellani/ sillä corkialla Israelin wuorella/ siellä pitä coco Israelin huone/ ja caicki jotca maacunnas owat palweleman minua/ siellä pitä heidän minulle oleman otolliset/ ja siellä minä tahdon anoa teildä ylönnysuhria/ ja teidän uhrin esicoista caiken sen cansa jolla te minua pyhitätte.
Hes 20:41 Te oletta minulle otolliset makialla sawulla/ cosca minä annan teidän tulla pois Canssasta/ ja cocoon teitä sijtä maasta cuhunga te hajotetut oletta/ ja pyhitän teitä pacanain edes.
Hes 20:42 Ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra/ cosca minä olen andanut teidän tulla Israelin maalle/ sijhen maahan josta minä nostin käteni/ että minun pitä teidän Isillenne sen andaman.
Hes 20:43 Siellä pitä teidän muistaman teidän menon ja caicki teidän teconne/ joilla te sastutetut oletta/ ja teidän pitä suuttuman caickeen teidän pahuteen cuin te tehnet oletta.
Hes 20:44 Ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra: Cosca minä teen teidän cansan minun nimeni tähden/ ja ei teidän pahan menonne jälken ja wahingolisen työn/ sinä Israelin huone/ sano HERra HERra.
Hes 20:45 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 20:46 Sinä ihmisen poica/ aseta caswos oikian käden puoleen/ ja pisaroidze lounan puoleen/ ja ennusta medzä wastan/ kedolla lounan päin.
Hes 20:47 Ja sano lounan puoliselle medzälle: Cuule HERran sana/ näin sano HERra: cadzo/ minä tahdon sinus tulen sytyttä/ sen pitä sekä tuoret että cuiwat puut polttaman/ ettei hänen lieckiäns taita sammutetta/ waan caicki pitä poltettaman/ mitä lounast pohjan käsin on.
Hes 20:48 Ja caicki liha pitä näkemän/ että minä HERra sytyttänyt olen/ ja ettei kengän sammutais:
Hes 20:49 Ja minä sanoin: Woi HERra HERra/ he sanowat minusta: tämä puhu aiwa tapauxia.

Vers. 5. Nostin) Se on: minä osotin idzeni uscollisexi heille.
v. 11. Joiden cautta ihminen elä) Cadzo/ Lev. $ 18:5.
v. 18. Teidän Isäin käskyin jälken) Täsä nähdän kyllä cuinga se Jumalalle kelpa/ cuin hänen sanans hyljätän/ ja Isäin säädyt pidetän.
v. 25. Hywät ollet) Sillä oikia Jumalan oppi on rauha/ riemu ja elämä Pyhäs Henges: mutta ihmisen oppi on peräti lewottomus/ murhe ja idze cuolema: sillä ei se anna sydämelle lepo eli rauha: waicka hän opetta

jaloja asioita/ nijncuin on: Cuinga pitä paljo uhrattaman/ ja että caickein rackaimmat lapsetkin pitä uhrattaman.
v. 35. Canssan corpeen) Se on: wielä edemmä cuin Babelijn/ ilkiän ja häijyn Canssan tygö.
v. 38. En anda heitä tulla) Nimittäin ne wastahacoiset epäjumalan palweliat jotca nyt elit: sillä muutoin on luwattu/ että heidän piti 70. wuoden peräst tuleman cotia jällens/ nijn täsä lugus/
v. 40. cuin myös tapahtuikin: mutta se tapahtui caickein enimmäst heidän lapsillens/ jotca silloin/ eli nuoret sijtten syndynet olit.
v. 40. Minun Pyhällä wuorellani) Se on: hänen seuracunnasans: jonga hän erinomaisest ymmärtä Uden Testamendin seuracunnast/ johonga caicki olit cudzutut.

XXI. Lucu.

HEsekieli käsketän ennustaman wertauxes Jerusalemita wastan/ v. 45.
Waan että he sanowat hänen puhuwan tapauxia/ v. 49.
käske HERra ennustaman sitä endistä selkiämmäst/ nimittäin: Että hän tahto miecan anda tulla Jerusalemin päälle/ ja tappa toinen toisens cansa/ v. 1.
käske hänen sentähden huogata/ ja sano heille mingätähden/ v. 6.
käske hänen myös sano/ että miecka on teroitettu ja hiottu/ v. 8.
Ja sen pitä tuleman caxikertaisest ja sattuman oikiallen ja wasemmallen puolen/ v. 14.
käske wielä kirjoittaman heidän eteens cuinga Babelin Cuningas oli waeldapa Jerusalemijn/ kyselewä tietäjällens/ pijrittäwä ja woittawa Caupungin/ v. 18.
Ja cuinga Cuningas Zedechia oli pääsewä Cruunustans/ sijhenasti cuin se oli tulewa/ joca sen saaman pitä/ v. 25.
Sijtte käske hän ennusta Ammonitereitä wastan endisellä tawalla/ v. 28.

Hes 21:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 21:2 Sinä ihmisen poica/ aseta caswos Jerusalemita wastan/ ja pisaroidze Pyhä wastan/ ja ennusta Israelin maata wastan/ ja sano Israelin maalle.
Hes 21:3 Näitä sano HERra HERra/ cadzo/ minä tahdon sinus kimpuus/ minä tahdon wetä mieckani tupesta ulos/ ja tahdon sinusa häwittä sekä hurscat että väärät.
Hes 21:4 Että minä sinusa sekä hurscat että wäärät häwitän/ nijn minun mieckan tupesta lähte caiken lihan päälle etelästä nijn pohjaisen asti.

Hes 21:5 Ja caicki liha pitä ymmärtämän/ että minä HERra olen wetänyt mieckani tupestan ulos/ ja ei pidä enä sijhen pistettämän.
Hes 21:6 Ja sinun ihmisen poica/ pitä huocaman sijhenasti että landes kipiäxi tulewat/ ja sinun pitä huocaman catkerast/ nijn että he näkewät sen.
Hes 21:7 Ja cosca he sinulle sanowat/ mitäs huocailet? pitä sinun sanoman: sen huudon tähden/ joca tule/ jota caikci sydämet hämmästywät/ ja caikci kädet putowat alas/ caicki rohkius tule pois/ ja caicki polwet nijncuin wedet wuotawat/ cadzo/ se tule/ ja tapahtu/ sano HERra HERra.
Hes 21:8 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 21:9 Sinä ihmisen poica/ ennusta ja sano: Näin sano HErra: Sano/ miecka miecka on teroitettu ja hiottu/ se on teroitettu teurastaman/ se on hiottu wälckymän.
Hes 21:10 Cuinga me taidamme iloita? minun poicani widza cadzo caicki puut ylön.
Hes 21:11 Mutta hän on miecan hiotta andanut/ että se otettaman pitä/ se on teroitettu ja hiottu/ tappajan käteen annetta.
Hes 21:12 Huuda ja ulwo sinä ihmisen poica/ sillä se tapahtu minun Canssalleni/ ja caikille Israelin haldioille jotca mieckaan/ minun Canssani cansa cootut owat.
Hes 21:13 Sentähden lyö reisiäs/ sillä hän on usein heitä curittanut/ mitä se on auttanut: jollei ylöncadzowa widza tule/ sano HERra HERra.
Hes 21:14 Ja sinä ihmisen poica/ ennusta ja lyö käsiäs yhteen/ sillä miecka pitä caxikertaisest/ wielä colmikertaisestakin tuleman/ murhamiecka/ suuren tapon miecka/ nijn että se myös sattu sisälmäisin camareihin/ joihin he pakenewat.
Hes 21:15 Minä annan sen miecan helistä/ että sydämet pitä hämmästymän/ ja monda pitä caatuman heidän porteisans/ woi cuin se wälcky/ ja on hiottu tappaman.
Hes 21:16 Ja sanowat: lyö oikialle ja wasemalle puolelle/ mitä edesäs on.
Hes 21:17 Silloin minä tahdon käsilläni yhten lyödä sijtä/ ja anda minun wihani mennä/ minä HERra olen se puhunut.
Hes 21:18 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 21:19 Sinä ihmisen poica/ tee caxi tietä/ joita myöden Babelin Cuningan miecka tuleman pitä/ mutta ne molemmat pitä tuleman yhdeldä maalda.
Hes 21:20 Ja pane wijtta tien haaraan Caupungia päin. Ja tee tie miecan tulla Ammonin lasten Rabbathijn/ ja Judan wahwaan Caupungijn Jerusalemijn.
Hes 21:21 Sillä Babelin Cuningas laitta idzens ensimäisexi cahden tien haaroin/ andaman noitua edesäns/

ambuaman nuolella osast/ hänen epäjumalallens kysymän ja maxoja cadzoman.
Hes 21:22 Ja noituus näyttä oikialle puolelle Jerusalemita/ että hän caurista sinne wiedä anda/ ja läpiä tehdä/ ja suurella huudolla ja murhalla carcais päälle/ ja että hän caurita weis porttia cohden wallia sinne tehtä ja bolwerkiä raketa.
Hes 21:23 Mutta se noituus näky heille wääräxi/ hän wannocan nijn lujast cuin hän tahto/ mutta hän muista pahoja töitä/ että hän woittais hänen.
Hes 21:24 Sentähden sano HERra HERra näin: että teidän pahat työn owat muistetut minulle/ ja teidän cowacorwaisuden ilmei on/ että teidän syndin nähdän caikisa teidän töisän/ ja että teitä muistetan/ wiedän te wäkiwallalla fangixi.
Hes 21:25 JA sinä paha ja jumalatoin Israelin Försti/ jonga päiwä lähesty/ cosca pahat työt loppunet owat.
Hes 21:26 Näitä sano HERra HERra: pane lacki pois/ ja ota Cruunu pois: Sillä ei lackia eikä Cruunua pidä siellä oleman: Waan se joca idzens on ylöndänyt/ pitä alettaman/ ja joca idzens on alendanut/ pitä ylettämän.
Hes 21:27 Minä tahdon sen Cruunun tyhjäxi/ tyhjäxi/ tyhjäxi tehdä/ sijhenasti cuin se tule/ jonga sen saaman pitä/ hänelle minä sen annan.
Hes 21:28 JA sinä ihmisen poica/ ennusta ja sano: Näin sano HERra HERra Ammonin lapsista ja heidän häwäistyxestäns/ ja sano: Miecka/ miecka on wedetty tappaman/ se on hiottu surmaman/ ja pitä wälckymän.
Hes 21:29 Ettäs petollisia näkyjä sinulles sano annat/ ja walhetta ennusta/ että sinä myös hyljätäisin jumalattomain tapettuiden secaan/ joiden päiwä tuli/ cosca pahat työt loppunet olit.
Hes 21:30 Ja waicka se tuppeens pistetäisin jällens/ nijn minä cuitengin duomidzen sinun sijnä paicas/ cusas luotu olet/ ja sijnä maasa/ cusas syndynyt olet.
Hes 21:31 Ja tahdon wuodatta minun wihani sinun päälles/ minä tahdon minun hirmuisudeni tulen sinun päälles puhalda/ ja anda sinun nijlle ihmisille/ jotca poltta ja hucutta taitawat.
Hes 21:32 Sinun pitä tulen ruaxi tuleman/ ja sinun weres pitä maalla wuodatettaman/ ja ei sinua pidä enä muistettaman. Sillä minä HERra olen sen puhunut.

Vers. 46. Oikian käden puoleen) se on etelän päin/ nijncuin hän sen cohta selittä: Sillä Jerusalem on etelän päin Babelist. Nyt oli Hesekiel Babelis/ ja puhui Jerusalemist/ nijn cudzui hän sen sixi medzäxi/ cuin etelän päin on.
v. 47. Tuoret että cuiwat puut) se on cuin hän sijtte selittä.

v. 3. Hurscat javäärät) Sillä waicka Jumala tähdellä pitä wanhurscat uscon cautta Christuxen päälle/ ijancaickiseen elämään/ idze cuolemasakin/ nijn cuitengin rangaise hän sencaltaisilla rangaistuxilla/ cuin ajallisilla widzauxilla muutamita heistä heidän syndeins tähden/ ettei kengän ole cuin ei syndiä tee/ ja pidäis cuitengin kerran cuoleman. Että jumalattomat ajattelisit: Jos se tapahtu tuoresa puusa/ mitä sijtte cuiwasa tapahtu?
v. 10. Widza) Hän uhca ettei se curitus pitänyt oleman piexeminen eli lasten curitus/ josta parannus seurawa olis/ waan että se piti oleman aiwa wiha: ja peräti hucas oleman. Sentähden sois hän sen olewan juuri cowan widzan/ nijn että caicki puut widzoixi tehdyt olisit/ cuitengin ettei se caicki wiha olis. Mutta hän sano sijtte: Jumala on usein coetellut sitä widzalla/ waan ei se ole auttanut/ sentähden piti nyt miecka tuleman.
v. 21. Ambuaman nuolella) Babelin Cuningas oli kysywä noidillens/ cunga Canssan kimpuun hänen menemän piti/ ja cusa hänelle menestyis/ ja tiedustele ambuamisilla/ ja nuolden putomisilla. Ja sillä tawalla tiedusteli se sotawäki Nijn myös: Cosca pacanat uhraisit naudan/ nijn cadzottin maxa ja sydän
v. 22. Caurista) Arietes $, olit sencaltaiset aset/ joilla muurit maahan syöstin.
v. 23. Hänen) se on: Jerusalemin Caupungin. Wielä hän sijttekin luule/ ettei hätä ole. v. eod. $ mutta hän) Se on: Babelin Cuningas pitä muistaman pahoja töitä: se on: Että Cuningas Zedechia ja hänen wäkens olit sen walan rickonet/ jonga he hänelle wannonet olit.
v. 25. Förstí) se on Cuningas Zedechia.
v. 26. Idzens ylöndänyt) Cuningas Zedechia. Ibid. $ joca idzens alendanut on) Cuningas Jechania.

XXII. Lucu.

HERRA käske Hesekielin nuhdella Jerusalemin Caupungita heidän murhans ja epäjumalan palweluxens tähden/ v. 1.
Nijn myös heidän Förstejäns heidän wäkiwaldans/ häpiäns ja wicains tähden/ joita he ylpiäst teit/ v. 6.
Uhca heitä sentähden edziä/ v. 13.
Hän oli aicoinut puhdista Canssans nijncuin hopian/ mutta se oli caicki carsixi muuttunut/ ja piti poltettaman/ v. 17.
käske Prophetan sen sano heille/ v. 23.
Sillä heidän Prophetans/ Pappins/ Förstins ja Canssa maasa/ olit nijncuin Lejonit ja sudet/ omistit heillens väärydellä mitä he taisit/ eikä totellet Jumalan käskyä/ v. 25.
Ja ei kengän ollut joca hänen wihans lepyttä tahdoi/ v. 30.

Hes 22:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 22:2 Sinä ihmisen poica/ etkös tahdo nuhdella murha Caupungita/ ja hänelle näyttä caickia hänen cauhistuxians?
Hes 22:3 Sano: näin sano HERra HERra/ O sinä Caupungi joca omais weren wuodatat/ että sinun aicas tulis/ ja sinä joca epäjumaloita tykönäs teet/ ettäs idzes saastutaisit.
Hes 22:4 Sinä teet idzes wicapääxi sijhen wereen/ jotas wuodatat/ ja saastutat idzes jumalisa/joitas teet/ näillä sinä joudutat sinun päiwäs/ ja saatat että sinun wuotes tuleman pitä.
Hes 22:5 Sentähden tahdon minä sinun nauroxi tehdä pacanain seas/ ja saatta pilcaxi caikis maacunnis. Sekä läsnä että caucana pitä heidän sinua sylkemän/ että sinun häpiälisen sanoman ja suuren waiwan kärsimän pitä.
Hes 22:6 Cadzo/ Israelin Förstit/ idzecukin on wäkewä sinusa werta wuodattaman.
Hes 22:7 Isäns ja äitins he cadzowat ylön/ muucalaisille he wäkiwalda ja wääryttä tekewät/ leskiä ja orwoja he sortawat.
Hes 22:8 Sinä cadzot minun Pyhydeni ylön ja turmelet minun Sabbathini.
Hes 22:9 Pettäjät owat sinus werta wuodattaman/ he syöwät wuorilla ja tekewät ylöllistä sinusa.
Hes 22:10 He paljastawat Isäins häpiän/ ja waiwawat saastaisexi waimoja.
Hes 22:11 Ja tekewät cauheita cappaleita sucu sucuns waimon cansa/ he häwäisewät omat miniäns elkiwallaisest/ he tekewät wäkiwalda omille sisarillens/ heidän Isäins tyttärille.
Hes 22:12 He ottawat lahjoja/ werta wuodattaxens/ he ottawat corgon ja woittawat toinen toisens/ ja ahnettiwat lähimmäiseldäns/ ja tekewät toinen toisellens wäkiwalda/ ja näin unhottawat minun/ sano HERra HERra.
Hes 22:13 Cadzo minä lyön käsiäni yhteen sinun ahneudes tähden/ ja sen weren tähden/ cuin sinus wuodatettu on.
Hes 22:14 Mutta luuletcos sinun sydämes woiwan kärsiä/ ja sinun kätes kestä/ silloin cuin minä sinulle tekewä olen? Minä HERra olen sen puhunut/ minä myös teen.
Hes 22:15 Ja tahdon sinun hajotta pacanain secaan/ ja aja sinun maacundijn/ ja tahdon sinun saastaisudes lopetta.
Hes 22:16 Nijn että sinä pacanain seas pitä kirottuna pidettämän/ ja ymmärtämän minun olewan HERran.
Hes 22:17 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 22:18 Sinä ihmisen poica/ Israelin huone on minulle carrexi tullut/ caicki heidän waskens/ tinans/

rautans/ ja Blyijyns/ on ahjos hopian carrexi tullut.
Hes 22:19 Sentähden sano HERra HERra näin/ että te caicki oletta carrexi tullet/ cadzo/ nijn minä teidän caicki Jerusalemijn cocon.
Hes 22:20 Nijncuin hopia/ waski/ rauta/ Blyijy ja tina ahjoon cootan/ että tuli sen ala puhaltettaisin/ ja ne sulaisit.
Hes 22:21 Ja/ minä tahdon coota teidän/ ja minun wihani tulen teidän seasan puhalda/ että te siellä sulaisitte.
Hes 22:22 Nijncuin hopia ahjos sula/ nijn teidän pitä ymmärtämän/ että minä HERRA olen wuodattanut minun wihani teidän päällen.
Hes 22:23 Ja HERran sana tapahtui minulle ja sanoi:
Hes 22:24 Sinä ihmisen poica/ sano heille: Sinä olet se maa/ jota ei puhdistetta taita/ nijncuin se joca ei sadetta saa wihan ajalla.
Hes 22:25 Prophetat jotca siellä owat/ owat wannonet yhten sieluja syömän/ nijncuin kiljuwa Lejoni/ cosca se saalin saa/ he temmawat tawaran ja rahan/ ja tekewät sinne paljo leskejä.
Hes 22:26 Heidän Pappins tekewät wääryttä Lain warjon alla/ ja turmelewat minun pyhäni/ ei he pidä pyhäin ja saastaisten wälillä eroitust/ eikä opeta mikä puhdas ja saastainen on/ eikä tottele minun Sabbathiani/ ja minä saastutetan heidän seasans.
Hes 22:27 Heidän Förstins siellä owat nijncuin raatelewaiset sudet/ werta wuodattaman/ ja sieluja surmaman heidän ahneudens tähden.
Hes 22:28 Ja heidän Prophetans siwuwat heitä waldaimella calkilla/ saarnawat turhutta/ ja ennustawat heille walheita/ ja sanowat: Näitä sano HERra HERra/ waicka ei HERra sitä puhunut oleckan.
Hes 22:29 Canssa maalla teke wäkiwalda/ ja ryöstäwät rohkiast/ ja nylkewät köyhiä ja radollisia/ ja tekewät muucalaisille wäkiwalda ja wääryttä.
Hes 22:30 Minä edzein heidän seasans/ jos jocu seinän tekis ja seisois raos minun edesäni/ etten minä maata turmelis: Mutta en minä ketän löytänyt.
Hes 22:31 Sentähden wuodatin minä wihani heidän päällens/ ja minun hirmuisudeni tulella minä lopetin heidän/ ja annoin heidän ansions pääns päälle/ sano HERra HERra.

Tämän lugun lukecan cukin wirasans wiriäst/ opettajat/ hallidziat/ ja Perhenisännät/ että he tästä ymmärräisit/ mitkä suuret wiat enimmäst cusakin säädysä owat/ joiden tähden heidän päiwäns lähenewät/ että he rangaistaman pitä

v. 9. Syöwät wuorilla) se on: saastuttawat idzens epäjumalan palweluxella/ joca wuorilla ja cuckuloilla enimmäst tehtin: cusa he pidit pitoja sijtä cuin epäjumaloille uhrattu oli.
v. 28. Siwuwat) Supr. $ cap. $ 13:10.

XXIII. Lucu.

JUmala käske muistuttaman Samarialle ja Jerusalemille heidän epäjumalan palwelustans ja turwans ihmisten apuun wertauxesa: Nimittäin että he molemmat nijncuin caxi huora olit cohta Egyptis tottunet epäjumalit palweleman/ v. 1.
Ja HERra on enitengin sijtte ottanut heidän awioxens/ v. 4.
Mutta Samaria luopui sijtte pois ja teki huorin Assyrian epäjumalden cansa/ ja luotti heihin/ v. 5.
HERra rangaise händä/ ja anda hänen Assyrialaisten käsijn/ v. 9.
Jerusalem hänen sisarens sen nähtyäns/ ei paranna idzens: Mutta teke wielä pahemmin Chalderein cansa/ v. 11.
Tahto sijs anda myös hänen heidän käsijns/ v. 22.
Että hän nijn jois hänen sisarens calkin/ v. 32.
Ja käske wielä Prophetan nämät caicki heille muistutta/ v. 36.

Hes 23:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 23:2 Sinä ihmisen poica/ caxi waimo oli yhden äitin tytärtä:
Hes 23:3 Nämät teit huorin Egyptis heidän nuorudesans/ siellä annoit he pidellä heidän rindans/ ja taputella heidän nisäns/ heidän neidsyelläns.
Hes 23:4 Suurembi cudzuttin Ahalaxi/ ja hänen Sisarens Ahalibaxi. Ja minä otin heidän awioxeni/ ja he synnytit minulle poikia ja tyttäritä/ ja Ahala cudzuttin Samariaxi ja Ahaliba Jerusalemixi.
Hes 23:5 Ahala teki huorin/ cosca minä hänen ottanut olin/ ja oli racas Assyrialaisia hänen coinaitans wastan/ jotca hänen tygöns tulit.
Hes 23:6 Förstejä ja Herroja wastan/ jotca silkillä waatetut olit/ ja caickia nuoria ihanaisia miehiä wastan/ nimittäin/ hewoismiehiä ja waunuja wastan.
Hes 23:7 Ja macais caickein nuorten miesten cansa Assyriast/ ja saastutti idzens caickijn heidän jumalihins/ cusa ikänäns hän jongun osais.
Hes 23:8 Wielä sijtte ei hän hyljännyt huoruttans Egyptin cansa/ jotca hänen cansans maannet olit hänen nuorudestans ja jotca neidzydens nisiä taputellet/ ja suures huorudes hänen cansans ollet olit.

Hes 23:9 Silloin minä hyljäisin hänen/ hänen coinaittens Assurin lasten käsijn/ jota he himost racastit.
Hes 23:10 He paljastit hänen häpiäns/ ja otit hänen poicans ja tyttärens pois/ mutta hänen he miecalla tapoit. Ja sanoma cuului/ että nämät waimot rangaistut olit.
Hes 23:11 Mutta cosca Ahaliba hänen sisarens sen näki/ syttyi se rackaudesta pahemmin cuin toinen/ ja enämmin teki huorin cuin hänen sisarens.
Hes 23:12 Ja racasti Assurin lapsia/ nimittäin/ Förstejä ja Herroja/ (jotca hänen tygöns tulit caunist waatetettuna) hewoismiehiä ja waunuja/ ja caickia nuoria ihanaisia miehiä.
Hes 23:13 Silloin minä näin/ että he molemmat yhdellä tawalla saastuttanet olit. Mutta tämä enämmin teki huorin.
Hes 23:14 Sillä cosca hän näki punaisella färillä maalatuita miehiä seinis/ Chalderein cuwia.
Hes 23:15 Cupehista wyötetyitä ja soucat kirjawat lakit heidän pääsäns/ jotca caikci olit nähdä nijncuin woimalliset miehet/ nijncuin Babelin lapset ja Chaldealaiset pitäwät Isäns maalla:
Hes 23:16 Syttyi hän heihin/ nijn pian cuin hän näki heidän/ ja lähetti sanansaattajat heidän tygöns Chaldeaan.
Hes 23:17 Cosca nyt Babelin lapset hänen tygöns tulit/ händä macaman hecumasans/ saastutti hän sen hänen huorudellans/ ja se saastutti idzens heidän cansans/ että hän heihin suuttui.
Hes 23:18 Ja cosca heidän molembain huorudens ja häpiäns nijn peräti ilmei tuli/ suutuin minä myös heihin/ nijncuin minä myös heidän sisarehens suuttunut olin.
Hes 23:19 Mutta hän aina enämmin teki huorin/ ja muistit heidän nuorudens aica/ cosca he Egyptis huorin tehnet olin.
Hes 23:20 Ja syttyi coinaihins/joiden himo oli/ cuin Asein ja hewoisten himo.
Hes 23:21 Ja teit sinun häpiäs/ nijncuin nuorudellas/ cosca Egyptis sinun rindas pideltin ja sinun nisäs taputeldin.
Hes 23:22 Sentähden Ahaliba/ näin sano HERra HERra: Cadzo/ minä tahdon sinun coinajas/ joihingas suuttunut olet/ kehoitta sinua wastan/ ja tahdon heitä tuoda joca taholda sinua wastan/
Hes 23:23 Nimittäin/ Babelin lapset/ ja caicki Chalderit päämiehinens/ Försteinens ja Herroinens/ ja caicki Assyrialaiset heidän cansans/ caunit nuoret miehet/ caicki Förstit ja Herrat/ Riddarit ja Adelit/ ja caickinaiset hewoismiehet.
Hes 23:24 Ja tulewat walmistettuna sinun päälles/ waunuilla ja rattailla ja suurella wäen joucolla/ ja pijrittäwät sinun keihäillä/ kilwillä ja rautalakeilla joca taholda. Nijden halduun minä oikeuden annan/ että he sinun duomidzewat heidän lakins jälken.

Hes 23:25 Minä annan minun kijwauteni tulla sinun päälles/ että he armottomast sinun toimittawat/ heidän pitä nenät ja corwat leickaman/ ja mitä jää pitä miecalla langeman.
Hes 23:26 Heidän pitä sinun poicas ja tyttäres ottaman pois/ ja tähtet polttaman tulella.
Hes 23:27 Heidän pitä sinun waattes rijsuman/ ja sinun caunistuxes ottaman pois. Näin minä tahdon sinun haureudes ja sinun huorudes Egyptin cansa lopetta/ ettes enämbi silmiäs nosta heidän peräns/ etkä Egyptiä enämbi muistaman pidä.
Hes 23:28 Sillä näin sano HERra HERra: Cadzo/ minä tahdon sinun nijden halduun anda/ jotca sinun wihollises owat/ ja joihingas suuttunut olet.
Hes 23:29 Ne pitä sinulle tekemän nijncuin wiholliset/ ja ottaman caicki mitäs coonnut olet/ ja sinun alastomaxi ja paljaxi jättämän/ että sinun häpiäs ilmei tulis sinun haureudes ja huorudes cansa.
Hes 23:30 Sencaltaiset pitä sinulle tapahtuman sinun huorudes tähden/ cuin sinä pacanain cansa tehnyt olet/ joiden jumalisa sinä idzes saastuttanut olet.
Hes 23:31 Sinä olet käynyt sinun sisares teitä/ sentähden annan minä myös hänen calckins sinun kätees.
Hes 23:32 Näin sano HERra HERra/ sinun pitä juoman sinun sisares calkin/ nijn sywä ja lewiä cuin se on. Sinun pitä nijn suurexi nauroxi ja pilcaxi tuleman/ että se on ylönpaldinen.
Hes 23:33 Sinun pitä sijtä wäkewäst juomast ja waiwast idzes juowuxin juoman: sillä sinun sisares Samarian calcki on waiwan ja murhen calcki.
Hes 23:34 Sen sinun pitä puhtaxi juoman/ ja lyömän sen cappaleixi/ ja sinun rindas repimän ricki/ sillä minä olen sen puhunut/ sano HERra HERra.
Hes 23:35 Sentähden näin sano HERra HERra/ ettäs minun unhottanut/ ja minun selkäs taa heittänyt olet/ nijn canna nyt sinun haureuttas ja huoruttas.
Hes 23:36 Ja HERra sanoi minulle: Sinä ihmisen poica/ etkö sinä Ahalat ja Ahalibat nuhdella tahdo? ja heille näyttä heidän cauhistuxians.
Hes 23:37 Cuinga he owat huorudes ollet/ ja werta wuodattanet/ ja awions rickonet owat epäjumalten cansa/ nijn myös heidän lapsens/ jotca he minulle synnyttänet olit/ poltit he nijlle uhrixi.
Hes 23:38 Päälisexi owat he sen minulle tehnet/ he owat silloin minun Pyhäni saastuttanet/ ja ricoit minun Sabbathini.
Hes 23:39 Sillä cosca he heidän lapsens epäjumalille tappanet olit/ menit he sinä päiwänä minun Pyhäni/ sitä saastuttaman/ cadzo/ sencaltaisita owat he minun huonesani tehnet.
Hes 23:40 He owat myös sanan lähettänet miesten perän/ jotca caucaisilda mailda tuleman piti/ ja cadzo/ cosca he tulit/ pesit sinä sinus ja caunistit sinus/ ja caunistit sinus rengahilla heidän cunniaxens.

Hes 23:14 Ja istuit caunis wuotes/ jonga edes pöytä oli walmistettu/ sen päällä sinä suidzutit/ ja uhraisit minun öljyäni sen päällä.
Hes 23:42 Siellä nousi suuri riemuhuuto/ ja he annoit miehille/ jotca jocapaicast suuresta Canssasta/ ja corwesta tullet olit/ rengaita heidän käsijns/ ja caunita Cruunuja heidän päihins.
Hes 23:43 Mutta minä ajattelin/ se on tottunut huoruteen wanhudest/ ei se taida lacata huorudestans.
Hes 23:44 Sillä hänen tygöns mennän nijncuin huoran tygö/ juuri nijn mennän Ahalan ja Ahaliban häwyttömäin waimoin tygö.
Hes 23:45 Sentähden ne miehet jotca oikeuden tekewät/ rangaisewat heitä nijncuin awions rickojat ja weren wuodattajat rangaistaman pitä/ sillä he owat huorat/ ja heidän kätens on werta täynnä.
Hes 23:46 NÄin sano HERra HERra/ wie suuri joucko heidän päällens/ ja anna heitä ryöstöxi ja saalixi.
Hes 23:47 Jotca heidän kiwitäisit ja heidän miecoillans pistäisit läpidze/ ja heidän poicans ja tyttärens surmaisit/ ja heidän huonens tulella polttaisit.
Hes 23:48 Näin minä tahdon huoruden maalla lopetta/ että caicki waimot pitä sen näkemän/ eikä tekemän sencaltaista haureutta.
Hes 23:49 Ja teidän haureuden pannan teidän päänne päälle/ ja pitä teidän epäjumalden syndiä candaman/ tietäxen minun olewan HERran HERran.

Vers. 4. Ahala) Se on hänen Tabernaclins. Ahaliba) Minun Tabernaclin hänesä.
v. 5. Assyrialaisia wastan) nijn cuin Menahem/ joca suurilla lahjoilla Assyrian Cuningan ystäwyden osti/ cosca hänen piti luottaman HERran päälle/ 4 Reg. $ 15:19.
v. 9. Minä hyljäisin hänen) Lue/ 4. Reg. $ 17. v 16. Lähetti sanansaattajat) Nijncuin Cuningas Ahas Tiglath Pillesserin tygö/ 4. Reg. $ 16:7.
v. 48. Että caicki waimot pitä sen näkemän) Sen muotoisita cuwia on Jumala andanut tapahtua Judas ja Israelis/ että muut waldacunnat ja hallituxet pitä cadzeleman näitä/ ja carttaman/ ettei he idzens saastuta väärällä Jumalan palweluxella/ taicka muilla cauheilla wioilla/ ja ettei he edzeis lijttoja ja apua muiden Pacanain ja eriseuraisten tykönä/ nijncuin ei Jumala wois paidzi heitä warjella seuracundans. Josta erinomaisest ne pidäis ottaman waarin/ jotca tahtowat olla oikiat ja puhtat Evangeliumis/ ja paljo selkiämmin cuin muut Jumalan sanalla tästä owat opetetut. Cadzo/ 2. Par. $ 16:2.

XXIV. Lucu.

PRopheta saa käskyn ottaxens padan/ panna sijhen liha ja keittä hywin: Mutta että pata oli ruostes/ pitä

hänen ottaman cappalet ulos ja sulaman padan/ jos hän tulis puhtaxi. Joca sitä tiesi: Että Jerusalem asuwinens nijn waiwattaman ja waadittaman piti/ Canssa häwitettämän/ Caupungi cukistettaman ja poltettaman heidän syndeins ja saastaisuttens tähden/ jotca ei muutoin pestä taittu/ v. 1.
Sijtte otta HERra Prophetalda hänen rackan emändäns pois/ ja kieldä hänen murhettimast händä: Tietä andain/ että HERra juuri nijn oli ottawa hänen Canssaldans heidän rackahimbans pois/ nimittäin/ hänen Pyhäns poikinens ja tyttärinens/ ja ei heidän pitänyt saaman itke sitä/ v. 15.

Hes 24:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ydexändenä wuonna/ kymmendenä päiwänä kymmenennestä cuusta/ ja sanoi:
Hes 24:2 Sinä ihmisen poica/ kirjoita tämä/ juuri tämä päiwä: Sillä Babelin Cuningas on juuri tänäpän Jerusalemita wastan hanginnut.
Hes 24:3 Ja pane sen tottelemattoman Canssan eteen wertaus/ ja sano heille: Näin sano HERra HERra/ pane pata/ walmista ja pane sijhen wettä.
Hes 24:4 Pane cappalet cocon sijhen/ jotca sinne pandaman pitä/ ja ne parahat cappalet/ reidet ja lapa/ ja täytä se parahilla ydyin cappaleilla.
Hes 24:5 Ota paras laumasta/ ja tee walkia ala/ ydyin cappaleita keittäxes/ ja anna wahwast kiehua/ ja ydyin cappalet hywin kypsyä.
Hes 24:6 Sentähden sano HERra HERra/ woi murhacaupungita/ joca sencaltainen pata on/ josa ruoste rippu kijnni/ ja ei eritä tahdo. Ota cappale cappalen jälken sieldä pois/ ja et sinä tohdi arpa heittä/ cuca ensist ulos pitä.
Hes 24:7 Sillä hänen werens on siellä/ jonga he paljalle calliolle/ ja ei maan päälle/ wuodattanet owat/ että maalla cuitengin olis peitettä taittu.
Hes 24:8 Ja minä olen myös sentähden heidän andanut sen weren paljalle calliolle wuodatta/ ettei se peitetäis/ että hirmuisus tulis heidän päällens/ ja heille costetaisin.
Hes 24:9 SEntähden sano HERra HERra näin: Woi murhacaupungita/ jonga minä suurexi walkiaxi teen.
Hes 24:10 Canna waiwoin paljon puita tähän/ sytytä tuli/ että liha kypsexi tulis/ ja pane hywin krydiä sen päälle/ että ydyin cappalet palaisit.
Hes 24:11 Pane myös pata tyhjänä hijlille/ että hän cuumaxi tulis/ ja hänen waskens palais/ jos hänen saastaisudens sulais/ ja hänen ruostens läxis.
Hes 24:12 Waan ruoste/ ehkä se cuinga cowin poltetan/ ei tahdo lähte/ sillä se on aiwa cowin ruostunut/ se pitä tules sulattaman.

Hes 24:13 Sinun saastaisudes on nijn cowendunut/ että waicka minä sinua mielelläni puhdistaisin/ et cuitengan sinä tahdo idzes puhdista anda sinun saastaisudestas. Sentähden et sinä tästedes enä taita puhdistetta/ sijhenasti että minun hirmuisuden sinusa sammunut on.
Hes 24:14 Minä HErra olen sen puhunut/ se pitä tuleman/ minä tahdon tehdä/ ja en wijwytä/ en minä tahdo armahta/ engä cadu/ waan heidän pitä sinun duomidzeman/ nijncuin sinä elänyt ja tehnyt olet/ sano HERra HERra.
Hes 24:15 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 24:16 Sinä ihmisen poica/ Cadzo/ minä tahdon sinulda sinun silmäis himon otta pois rangaistuxen cautta. Mutta ei sinun pidä walittaman/ eikä itkemän/ eikä kyynelitä wuodattaman.
Hes 24:17 Sala sinä mahdat huogata/ mutta cuolluen walitust ei sinun pidä pitämän/ waan sinun pitä caunistuxes paneman päälles/ ja kengät jalcas kengimän. Ei sinun pidä suutas peittämän/ eikä murhen leipä syömän.
Hes 24:18 Ja cosca minä huomeneltain warhain Canssalle puhuin/ cuoli minulda ehtona minun emändän. Ja minä tein toisna huomeneltain/ cuin minulle käsketty oli.
Hes 24:19 Ja Canssa sanoi minulle: Etkös sijs ilmoita meille/ mitä tämä meille ennusta cuin sinä teet?
Hes 24:20 JA minä sanoin heille: HERra on minun cansani puhunut/ ja sanonut.
Hes 24:21 Sano Israelin huonelle/ että HERra HERra näin sano: Minä tahdon minun pyhäni/ teidän corkeiman lohdutuxen/ teidän silmäin himon/ ja teidän sydämen toiwon saastutta.
Hes 24:22 Ja teidän poican ja tyttären/ jotca teidän hyljämän pitä/ langewat miecan cautta. Ja teidän täyty tehdä/ cuin minä tehnyt olen/ teidän suitan ei teidän pidä peittämän/ eikä murheleipä syömän.
Hes 24:23 Waan pitä teidän cauhistuxen teidän päähän paneman/ ja kengimän idzenne. Ei teidän pidä walittaman eikä itkemän/ waan teidän synnisän näändymän/ ja keskenän huocaileman.
Hes 24:24 Ja pitä nijn Hesekiel teille ihmexi oleman/ että teidän tekemän pitä/ cuin hän tehnyt on/ cosca se tule/ että te ymmärräisitte/ että minä HERra HERra olen.
Hes 24:25 Ja sinä ihmisen poica/ silloin cosca minä heildä olen ottawa pois heidän woimans ja lohdutuxens/ heidän silmäins himon ja heidän sydämens toiwon/ heidän poicans ja tyttärens.
Hes 24:26 Silloin pitä yxi joca pääsnyt on/ tuleman sinun tygös/ ja sinulle ilmoittaman.
Hes 24:27 Silloin pitä sinun suus awattaman/ ja sen joca pääsnyt on/ että sinun puhuman pitä/ ja ei enämbi waickeneman. Sillä sinun pitä heille ihmexi oleman/ että he ymmärräisit minun olewan HERran.

Vers. 1. Yhdexändenä wuonna) Nimittäin/ sijtte cuin Cuningas Jechonia/ etc. $ wietin fangina Babelijn

v. 4. Parhat cappalet) Nijllä ymmärretän woimalliset ja rickat Jerusalemis/ että nijtä enimmän piti siellä waiwattaman.
v. 16. Silmäis himon) Cudzu hän hänen emändäns/ josta hänelle lohdutus/ himo ja riemu oli.
v. 21. Pyhäni) Se on/ Jerusalemin Templin.

XXV. Lucu.

JUmala käske Hesekielin ennustaman Ammonitereitä wastan/ että he olit iloinnet Judan Canssan rangaistuxest/ ja widzauxest/ nijn tahto hän myös heitä edziskellä/ että heidän ymmärtämän pitä/ että hän HERra on/ v. 1.
Nijn myös Moabitereitä/ v. 8.
Edomerejä/ v. 12.
Ja Philisterejä sen syyn tähden/ v. 15.

Hes 25:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 25:2 Sinä ihmisen poica/ aseta caswos Ammonin lasten puoleen/ ja ennusta heitä wastan/ ja sano Ammonin lapsille.
Hes 25:3 Cuulcat HERran HERran sana/ näin sano HERra HERra. Että te minun pyhäni pitititte: Jopa se saastutettu on/ ja Israelin maasta/ se on kylmillä/ ja Judan huonesta/ että se on fangina wiety pois.
Hes 25:4 Sentähden cadzo/ minä tahdon sinun anda idäisen maan lapsille/ että he linnojans siellä rakendawat/ ja heidän asuinsians sinne tekemän pitä/ ja heidän pitä sinun hedelmäs syömän/ ja sinun riescas juoman.
Hes 25:5 Ja tahdon Rabbathin Camelein huonexi tehdä/ ja Ammonin lapset lammaspihatoixi/ ja pitä tietämän/ että minä HERra olen.
Hes 25:6 Sillä/ näin sano HERra HERra/ että sinä käsiäs paucutit ja tömistelit jalgoillas/ ja Israelin maasta caikesta sydämestäs nijn äikistellen iloidzit.
Hes 25:7 Sentähden cadzo/ minä tahdon minun käteni ojenda sinun ylidzes/ ja anda sinun pacanoille ryöstöxi/ ja häwittä sinun Canssoista/ ja maacunnista surmata/ ja cadotan sinun/ ja pitä tietämän/ että minä HERra olen.
Hes 25:8 NÄin sano HERra HERra/ että Moab ja Seir sanowat: Cadzos/ Judan huone on nijncuin caicki muutkin pacanat.
Hes 25:9 Cadzo/ nijn minä tahdon Moabin kyljen awata hänen Caupungeisans/ ja hänen rajoisans/ sen

callin maan/ nimittäin/ BethJesimothin/ BaalMeonin ja Kirjathaimin.
Hes 25:10 Idäisen maan lapsille/ Ammonin lasten cansa/ ja annan heidän heille perinnöxi/ ettei Ammonin lapsia enämbi muistettaman pidä pacanoitten seas.
Hes 25:11 Ja annan duomita Moabin/ ja pitä tietämän minun olewan HERran.
Hes 25:12 NÄin sano HERra HERra/ että Edom Judan huonelle costanut on/ ja hänen costamisellans hänens wicapääxi saattanut.
Hes 25:13 Sentähden sano HERra HERra näin: Minä tahdon käteni ojenda Edomin päälle/ ja tahdon hänestä häwittä sekä ihmiset että eläimet/ ja tahdon sen autiaxi tehdä Themanist Dedanin asti/ ja miecalla caata.
Hes 25:14 Ja costan jällens Edomille/ minun Canssani Israelin cautta/ ja pitä Edomin cansa tekemän minun wihani ja hirmuisudeni jälken/ että heidän minun costoni tundeman pitä/ sano HERRA HERRA.
Hes 25:15 NÄin sano HERra HERra/ että Philisterit costanet owat/ ja wanhan wihans sammuttanet/ caiketi oman tahtons perän (minun Canssani) wahingoxi.
Hes 25:16 Sentähden sano HERra HERra näin: Cadzo/ minä tahdon minun käteni ojenda Philisterein päälle/ ja sotamiehet häwittä/ ja tahdon jäänet meren satamis surmata.
Hes 25:17 Ja tahdon heille suuresti costa/ ja hirmuisudes heitä rangaista/ että heidän ymmärtämän pitä minun olewan HERran/ cosca minä heille costanut olen.

Vers. 8. Nijncuin) Nijncuin Jumala ei enä tottelis Canssans ja seuracundans cuin muita/ waicka hän widza ja curitta händä.
v. 14. Costan jällens) Tämä on tapahtunut sijtte cuin he jällens cotia tulit Babelist. Nijncuin luetan. 1. Mac. 5:3.

XXVI. Lucu.

HEsekiel ennusta Tyrusta wastan/ että se iloidze nijncuin muutkin Jerusalemin häwityxest: Nijn tahto myös HERra heitä häwittä Cuningas NebucadNezarin cautta/ v. 1.
Ja tehdä sen paljaxi callioxi/ jonga päälle calan pyydyxet cuiwan ripustetan/ v. 13.
Nijn että woimalliset sitä murehtiwat ja hämmästywät/ v. 15.

Hes 26:1 JA se tapahtui ensimäisnä toistakymmendenä wuotena/ ensimäisnä päiwänä/ ensimäises cuusa/ tapahdui HERran sana minulle/ ja sanoi:
Hes 26:2 Sinä ihmisen poica/ että Tyrus sano Jerusalemist: nijn piti/ Canssan portit owat särjetyt/ se on

käätty minun tygöni: minä täytetän/ hän häwitetän.
Hes 26:3 Sentähden näin sano HERra HERra: cadzo/ minä tahdon sinun kimpuus sinä Tyrus/ ja tahdon anda tulla monda pacanata sinun päälles/ nijncuin meri nouse aldoinens/
Hes 26:4 Nijn pitä heidän caataman muurit Tyris/ ja cukistaman hänen tornins/ ja minä tahdon käwäistä pois tomungin sijtä/ ja tehdä hänest paljan callion/ ja luodoxi meresä/ jonga päälle calawercot hajotetan.
Hes 26:5 Sillä minä olen sen puhunut/ sano HERra HERra/ ja hänen pitä tuleman pacanoille saalixi.
Hes 26:6 Ja hänen tyttärens jotca kedolla owat/ pitä miecalla tapettaman/ ja pitä ymmärtämän että minä HERra olen.
Hes 26:7 SIllä nijn sano HERra HERra: cadzo/ minä tahdon anda tulla Tyruxen päälle NebucadNezarin Babelin Cuningan pohjaisest/ (joca caickein Cuningasten Cuningas on) hewoisilla/ waunuilla/ radzasmiehillä ja suurella Canssan joucolla.
Hes 26:8 Hänen pitä miecalla tappaman sinun tyttäres jotca kedolla owat: Mutta sinua wastan pitä hänen skandzit rakendaman ja tekemän wallin ja ylöndämän kilwet sinua wastan.
Hes 26:9 Hänen pitä cauristen cansa sinun muuris maahan sysämän/ ja hänen sotaaseillans cukistaman sinun Tornis/
Hes 26:10 Hänen monen hewoistens tomun pitä sinun peittämän/ nijn pitä myös sinun muuris wapiseman hänen hewoistens/ waunuins/ ja radzasmiestens töminäst/ cosca hän sinun porteistas waelda sisälle/ nijncuin sijhen Caupungijn mennän joca maahan cukistettu on.
Hes 26:11 Hänen pitä hänen hewoistens jalwoilla tallaman ricki caicki sinun catus/ sinun Canssas pitä hänen miecalla tappaman/ ja sinun wahwat padzas maahan caataman.
Hes 26:12 Heidän pitä sinun tawaras ryöstämän/ ja sinun cauppas ottaman pois/ sinun muuris pitä heidän caataman/ ja sinun caunit huones cukistaman/ ja heittämän sinun kiwes/ puus ja tomus weteen.
Hes 26:13 Nijn tahdon minä lopetta sinun laulus änen/ ettei enä cuuluman pidä sinun candeles helinätä.
Hes 26:14 Ja minä tahdon tehdä sinust paljan callion ja luodon/ jonga päälle calawercot hajotetan/ nijn että sinun pitä sijnä autiana oleman: Sillä minä olen HERra joca tätä puhun/ sano HERra HERra.
Hes 26:15 NÄitä sano HERra HERra Tyrusta wastan/ mitämax/ että luotoin pitä wapiseman/ cosca sinä nijn hirmuisest caadut/ ja sinun hawoitetus huocawat/ jotca sinusa hirmuisest tapetan.
Hes 26:16 Caicki Ruhtinat meren tykönä pitä astuman alas heidän istuimeldans/ ja rijsuman heidän hamens/ ja paneman pois pääldäns neulotut waattet/ ja pitä käymän murhewaatteis ja istuman maahan/ ja pitä hämmästymän ja tyhmistymän sinun äkillisestä langemisestas.
Hes 26:17 Heidän pitä walittaman sinua/ ja sanoman sinusta: Woi/ cuinga sinä olet nijn peräti autiaxi tullut/

sinä cuuluisa Caupungi/ sinä joca meren tykönä olit/ ja nijn woimallinen olit meren tykönä ynnä sinun asuwaistes cansa/ että caiken maan täydyi sinua peljätä/
Hes 26:18 Woi cuinga luodot tyhmistywät sinun langemistas/ ja luotocunnat meresä hämmästywät sinun paha loppuas.
Hes 26:19 Nijn sano HERra HERra: minä tahdon sinua tehdä autiaxi Caupungixi/ nijncuin muut Caupungit/ joisa ei kengän asu/ ja annan tulla suuren wirran sinun päälles/ suuret wedet sinua peittämän ja sinua cukistaman luolaan/ nimittäin/ cuolluitten tygö.
Hes 26:20 Minä cukistan sinun maan ala/ ja teen sinun nijncuin ijäisexi autiaxi/ nijden cansa jotca hautaan menewät/ ettei kenengän sinusa pidä asuman/ ja annan cauneuden eläwitten maahan.
Hes 26:21 Ja minä teen sinun hämmästyxexi/ ettei sinun enä pidä oleman/ nijn että cosca sinua kysytän/ nijn ei ikänäns pidä kenengän sinua enä löytämän/ sano HERra HERra.

Vers. 1. Ensimäisnä toistakymmendenä) Sijttecuin Jechonia fangixi wietin Babelijn.
v. 19. Autiaxi Caupungixi) Tämä ymmärretän toisesta häwityxest/ joca tapahdui Alex. Magnuxelda. v. eod. $ Cuolluitten tygö) Hebr. on ijäisen Canssan tygö/ nijn cudzu Salomo Eccl. $ 12:5. haudan ijäisexi huonexi/ että cuolluet owat siellä alati yhdellä tawalla: sillä päiwä ja yö/ amu ja ehto/ on siellä yhtä caicki/ ettei heillä ole ajan/ sian/ ja työn eroitusta/ eikä muutetta nijncuin eläwillä: cuitengin cudzutan he Canssaxi/ että he nousewat.

XXVII. Lucu.

HEsekiel ennusta wielä Tyrusta wastan/ että hän ylpeile ja kersca cauneuttans/ rickauttans/ ja suurta cauppans/ v. 1.
Nijn HERra tahto nosta itä tuulen ja muserta sen ricki/ että se pitä häwitetyxi ja cukistetuxi tuleman/ nijn että caicki jotca sen cuulewat/ pitä sitä hämmästymän/ v. 27.

Hes 27:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 27:2 Sinä ihmisen poica/ tee walitusitcu Tyrist.
Hes 27:3 Ja sano Tyruxelle/ joca on meren tykönä ja teke cauppa monen luodon Canssan cansa. Näitä sano HERra HERra: O Tyrus/ sinä olet sanonut: minä olen caickein caunin.
Hes 27:4 Sinun rajas owat keskellä merta/ ja sinun rakendajas owat walmistanet sinun caickein caunimmaxi.

Hes 27:5 Caicki sinun lautas on hongasta Samrist/ ja olet andanut tuoda Cedriä Libanonist/
Hes 27:6 Ja olet tehnyt sinun pieles sijtä/ sinun airos Basamin tammest/ sinun pijttas Elephantin luista/ ja sinun istuimes Chithimin luodoista:
Hes 27:7 Sinun purjes oli Egyptin Silkist/ ja sinun merckis neulottu sijhen/ sinun peittes kellaisest Silkist ja Elisan luodon Purpurast.
Hes 27:8 Zidonist ja Arwadist olit sinun haaximiehes ja sinulla olit toimelliset miehet Tyrist hahden perämiesnä.
Hes 27:9 Wanhimmat ja taitawat Gebalist rakendawat sinun laiwas: Caicki laiwat meresä ja haaximiehet löyttin sinun tykös/ he teit cauppa sinusa.
Hes 27:10 Persiast/ Lydiast ja Lybiast olit sinun sotawäkes/ jotca heidän kilpens ja otans sinusa ripustit/ ja sillä sinun caunistit.
Hes 27:11 Arwadist olit sinun sotajoucosas/ caicki ymbärins sinun muurias/ ja wartiat sinun Tornisas ripustit heidän kilpens sinun muuris päälle caicki ymbärins/ ja teit nijn sinun ihanaxi.
Hes 27:12 Sinun cauppas oli merellä ja annoit tuoda caickinaista calua/ hopiata/ rauta/ tina/ ja Blyijy sinun marckinalles.
Hes 27:13 Jawan/ Tubal/ ja Mesech teki cauppa sinun cansas/ ja toit orjia ja waskiastioita sinun marckinalles.
Hes 27:14 Thogarmast toit he sinulle hewoisita ja waunuja ja muuleja sinun marckinalles.
Hes 27:15 Dedanist olit sinun cauppamiehes ja sinä teit cauppa joca paicas luotocunnis/ he annoit sinulle Elephantin luita ja Heben puita lahjaxi.
Hes 27:16 Syrialaiset noudit sinun töitäs joitas teit/ toit Rubijni/ Purpurat/ Tapetejä/ Silckiä ja Sametti/ ja Christalleja sinun marckinalles.
Hes 27:17 Juda ja Israelin maa teit myös cauppa sinun cansas/ ja toit sinun marckinalles nisuja Minnithist ja Balsamita ja hunajata/ ja öljyä ja Mastixi.
Hes 27:18 Nouti myös Damascu sinun töitäs sinusta/ ja caickinaisia caluja/ wäkewän wijnan ja callin willan edest.
Hes 27:19 Dan ja Jawan ja Mehusal toit myös sinun marckinalles silitetyi raudoja/ Casia ja Calmust/ sinun cauppa tehdäxes.
Hes 27:20 Dedan osti sinulda waatteita/ joiden päällä istutan.
Hes 27:21 Arabia ja caicki Kedarin Ruhtinat caupidzit sinulle lambaita/ oinaita ja caurita.
Hes 27:22 Saban ja Raeman cauppamiehet teit sinun cansas cauppa/ ja toit sinun marckinalles caickinaisia

calleita kryydejä/ calleita kiwiä ja culda.
Hes 27:23 Haran ja Canne/ ja Eden ynnä Seban cauppamiesten cansa/ Assur ja Kilmad olit myös sinun cauppamiehes.
Hes 27:24 Caicki nämät caupidzit sinulle calleita waatteita/ Silckiä ja neulotuita hameita/ jotca he calleisa Cederarcuisa hywin tallella panduna/ toit sinun marckinoilles.
Hes 27:25 Mutta meren laiwat olit ylimmäiset sinun caupasas.
Hes 27:26 Nijn sinä olet peräti rickaxi ja jaloxi tullut keskellä merta/ ja sinun haaximiehes toit sinulle suurilla wesillä.
Hes 27:27 MUtta itä tuulen pitä sinun musertaman ricki keskellä merta/ nijn että sinun tawaras/ cauppamiehes/ ostajas/ haaximiehes/ laiwain haldias/ laiwain rakendajas ja sinun caupidzias/ ja caicki sinun sotamiehes/ ja caicki Canssa sinusa/ pitä huckuman keskellä merta/ silloin cuin sinä hucut.
Hes 27:28 Nijn että satamatkin pitä wapiseman sinun hahtein haldiais huudost.
Hes 27:29 Ja caicki jotca soutawat haaximiesten ja hahtein haldioitten cansa/ pitä laiwoista maalle menemän.
Hes 27:30 Ja cowin huutaman sinun tähtes/ waikiast walittaman ja heittämän tomua pääns päälle/ ja tuhcaan idzens tahraman.
Hes 27:31 Heidän pitä ajeleman hiuxet päästäns/ ja pukeman säkit päällens ja sydämestäns itkemän sinua ja murhettiman.
Hes 27:32 Heidän pitä heidän walituxesans sinua itkemän: Woi cuca ikänäns nijn on alallans merellä/ cuin Tyrus?
Hes 27:33 Cosca sinä cauppa teit merellä: teit sinä monda maata rickaxi/ ja sinun monella tawarallas ja sinun caupallas teit sinä maan Cuningat äwerjäxi.
Hes 27:34 Mutta nyt sinä olet mereldä sysätty/ juuri sywään weteen/ nijn että sinun cauppas ja caicki sinun Canssas sinusa on huckunut.
Hes 27:35 Caicki jotca luodoisa asuwat hämmästywät sinua/ ja heidän Cuningans tyhmistywät/ ja cadzowat murhellisest.
Hes 27:36 Maan cauppamiehet wilistäwät sinua/ että sinä nijn äkistä häwinnyt olet/ ja et sillen enä taida tulla ylös.

Vers. 4. Merta) Nijncuin muilla Ruhtinailla owat Caupungit/ kylät/ pellot/ etc. $ maalla: Nijn oli Tyrus woimallinen merellä.

v. 7. Elisan) owat Aeolaiset/ joca on osa Grekiläisist.
v. 8. ja 11. Arwadist) On osa Cananereist/ Gen. $ 10:17.
v. 9. Gebalist) owat ollet Sidonialaisten lähimmäiset.
v. 13. Jawan/ Tubal) cadzo tauluun/ 1. Chron. $ 1.
v. 15. ja 20. Dedanist) cadzo/ Ier. 25:23.
v. 17. Minnithist) Minnith on Caupungi Ammoniteritten rajoisa/ läsnä Rabbathi.
v. 23. Canne) Näky olewan Calne/ josta puhutan/ Gen. $ 10:10. Ne muut owat enimmäst tutut/ muutamat ennen kirjoitetut.
v. 27. Itä tuulen) Babelist/ joca sijtä oli itä päin.

XXVIII. Lucu.

PRopheta ennusta wielä Tyrusta ja hänen Cuningastans wastan/ että hän hänen ylpeydens ja rohkeudens tähden pitä rangaistaman/ ja sysättämän luolaan/ että hän ymmärräis/ ettei hän ole Jumala nijncuin hän luule/ v. 1.
Ennusta sijtte että Sidon pitä rutolla ja miecalla häwitettämän/ v. 20.
Wijmein Israelin Canssast/ HERran tahtowan heitä taas coota cotians omalle maallens/ että he ymmärräisit hänen olewan HErran. v. 25.

Hes 28:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 28:2 Sinä ihmisen poica/ sanos Tyrin Ruhtinalle: näitä sano HERra HERra: Että sinun sydämes paisu/ ja sinä sanot: Minä olen Jumala/ minä istun istuimella nijncuin Jumala keskellä merta/ waicka sinä olet ihminen ja et Jumala/ cuitengin yldy sinun sydämes/ nijncuin sinä olisit Jumala.
Hes 28:3 Cadzo/ sinä olet olewanas wijsambi Danieli/ ettei sinulda mitän salattu olis/
Hes 28:4 Ja että sinä sinun toimellas ja taidollas olet sencaltaisen woiman matcan saattanut/ ja coonnut tawaroita culda ja hopiata/
Hes 28:5 Ja olet sinun suurella wijsaudellas ja caupallas nijn suuren woiman saanut: sijtä sinä olet nijn ylpiäxi tullut/ että sinä nijn woimallinen olet.
Hes 28:6 Sentähden sano HERra HERra näin: että sinun sydämes ylpeile nijncuin sinä Jumala olisit.
Hes 28:7 Sentähden cadzo/ minä tahdon lähettä muucalaisia sinun päälles/ nimittäin/ julmat pacanat/ heidän pitä mieckans wetämän sinun caunista wijsauttas wastan/ ja tekemän sinun suuren cunnias häpiäxi.
Hes 28:8 Heidän pitä sinun paiscaman luolaan/ että sinun pitä cuoleman keskellä merta nijncuin tapetut.

Hes 28:9 Mitämax/ jos sinä sinun murhajalles sanot: minä olen Jumala? waicka et sinä Jumala ole/ waan ihminen/ ja olet sinun murhajas kädes.
Hes 28:10 Sinun pitä cuoleman nijncuin ymbärileickamattomat/ muucalaisten käsijn: Sillä minä olen sen sanonut/ sano HERra HERra.
Hes 28:11 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Hes 28:12 Sinä ihmisen poica/ itke walitusitcu Tyrin Cuningast/ ja sano hänelle: näitä sano HERra HERra: Sinä olet jaloin caunista tegosta/ täynäns wijsautta/ ja sangen ihana.
Hes 28:13 Sinä olet Jumalan krydimaa ja caunistettu caickinaisilla calleilla kiwillä/ nimittäin/ Sardeilla/ Topatzeilla/ Demanteilla/ Turkoseilla/ Onicheilla/ Jaspixilla/ Saphireillä/ Rubineillä/ Smaragdeilla ja cullalla/ sinä päiwänä cuin sinä luotin/ piti oleman walmin sinun tykönäs sinun trombus ja huilus.
Hes 28:14 Sinä olet nijncuin woideltu Cherub/ joca idzens lewiäldä hajotta ja idzens peittä/ ja minä olen sinun asettanut Jumalan wuorella/ että sinun cuumain kiwein seas waeldaman pidäis.
Hes 28:15 Ja olit sangen ihana algusta/ sijhenasti cuin sinun pahudes löyttin.
Hes 28:16 Sillä sinä olet sisäldä täynäns pahutta/ sinun suuresta caupastas/ ja olet syndiä tehnyt: Sentähden tahdon minä sinun eroitta Jumalan wuorelda/ ja tahdon sysätä pois sinua sinä hajotettu Cherub cuumista kiweistä.
Hes 28:17 Ja että sinun sydämes paisu/ ettäs nijn ihana olet/ ja sinä olet andanut sinun cawaludes sinus pettä sinun coreudesas: Sentähden tahdon minä cukista sinun maahan/ ja tehdä sinun ihmexi Cuningoille.
Hes 28:18 Sillä sinä turmelit sinun pyhydes sinun suurella pahudellas ja wäärällä caupallas: Sentähden tahdon minä anda tulen sinusta tulla/ joca sinun culuttaman pitä/ ja teen sinun tuhwaxi maan päällä/ että coco mailma sen pitä näkemän:
Hes 28:19 Caicki jotca sinun tundewat pacanain seas/ pitä ihmettelemän sinua/ ettäs nijn äkist hucut/ ja et ikänäns enä taida tulla ylös.
Hes 28:20 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Hes 28:21 Sinä ihmisen poica/ aseta sinun caswos Zidonita wastan/ ja ennusta händä wastan/ ja sano:
Hes 28:22 Näin sano HERra HERra: cadzos/ minä tahdon sinun kimpuus Zidon/ ja tahdon woitta cunnian sinusta/ että ymmärrettäisin/ että minä olen HERra/ cosca minä annan oikeuden käydä hänen ylidzens/ ja hänesä osotan/ että minä pyhä olen.
Hes 28:23 Ja minä lähetän ruton hänen secaans/ ja weren wuodatuxen hänen catuillens/ ja heidän pitä cuolemahaawois langeman miecalla/ jonga pitä tuleman heidän päällens jocapaicas/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että minä HERra olen.

Hes 28:24 Ja ei pidä sijtte ymbärins Israelin huoneita/ joisa heidän wihollisens owat/ orjantappuroita/ jotca pistäwät/ eikä ohdackeita/ jotca heitä waiwawat/ jäämän/ että heidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra HERra.
Hes 28:25 NÄitä sano HERra HERra: Cosca minä Israelin huonetta cocon Canssoista/ joihin he hajotetut owat: Nijn minä tahdon heisä osotta pacanoille/ että minä pyhä olen.
Hes 28:26 Ja heidän pitä asuman heidän maallans/ jonga minä minun palwelialleni Jacobille andanut olin/ ja murhetoina pitä heidän asuman sijnä/ ja huoneita rakendaman/ ja istuttaman wijnapuita/ juuri murhetoina he asuwat/ cosca minä annan oikeuden käydä caickein heidän wihollistens ylidze caicki ymbärins/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että minä HERra olen heidän Jumalans.

Vers. 1. Ruhtinalle) Tämän hän sijtte/
v. 12. cudzu Cuningaxi/ on ilman epäilemät ollut sencaltainen cuin Venedias.
v. 14. Jumalan pyhällä wuorella) se on/ annan sinulle tilan ollaxes minun Canssani cansa/ ja mennä Jerusalemijn/ oppeman minun sanani
v. 15. Ihana algusta) Nimittäin/ cuin sinä pidit ystäwyttä minun Canssani cansa/ ja opit heistä minua tundeman/ nijncuin Hiram Cuningas Dawidin ja Salomon aicana.

XXIX. Lucu.

HERra käske Hesekielin ennusta Pharaot Egyptin Cuningasta wastan/ v. 1.
Että hän ylpiä oli hänen suuresta waldacunnastans/ v. 3.
Ja lupais usiasti Jumalan Canssalle apua petollisest/ v. 6.
HERra tahto hänen Canssoinens anda heidän wihollistens käsijn/ ja häwittä heidän maacundans 40. ajastajaxi/ v. 4.
& 8. Sijtte tahto hän taas coota heitä cotia/ nijn että sen pitä tuleman wähäxi maacunnaxi/ v. 13.
HERra ilmoitta hänelle/ että hän tahto anda Cuningas NebucadNezarille Egyptin maan palcaxi/ sijtä waiwast cuin hänellä oli Tyrusta ottaisans/ v. 17.
Ja lupa jällens wahwista Israelin waldacunnan/ v. 21.

Hes 29:1 KYmmendenä wuotena/ kymmendenä päiwänä/ cahdes toistakymmenesä cuusa/ tapahtui HERran sana minulle/ ja sanoi:
Hes 29:2 Sinä ihmisen poica/ aseta caswos Pharaota Egyptin Cuningasta wastan/ ja ennusta händä ja coco

Egyptin maacunda wastan/ saarna ja sano:
Hes 29:3 Näitä sano HERra HERra: cadzo/ minä tahdon sinun kimpuus/ Pharao sinä Egyptin Cuningas/ sinä isoi Draki joca wedesä olet/ ja sanot: Wirta on minun/ minä olen hänen minulleni tehnyt.
Hes 29:4 Mutta minä tahdon panna ongen sinun suuhus/ ja tahdon ripusta calat sinun wirrasas sinun suomuxijs/ ja tahdon wetä sinua sinun wirrastas/ ynnä caickein calain cansa sinun wirrasas/ jotca sinun suomuxisas rippuwat.
Hes 29:5 Minä tahdon paiscata sinun caloinens sinun wedestäs corpeen/ sinun pitä langeman kedolla/ ja ei jällens noutuxi ja cootuxi tuleman/ waan medzän pedoille ja taiwan linnuille raadoxi joutuman.
Hes 29:6 Ja caicki jotca Egyptis asuwat pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra: Että he Israelin huonelle ruocosauwana olit/
Hes 29:7 Joca meni ricki/ cosca he sijhen rupeisit/ ja pisti heitä kylkeen/ cuin he nojaisit hänen päällens/ murtuis ja pisti heitä cupeseen.
Hes 29:8 SEntähden sano HERra HERra näin: cadzo/ minä annan miecan tulla sinun päälles/ ja tahdon häwittä sinusa sekä Canssan että carjan.
Hes 29:9 Ja Egyptin maa pitä tuleman tyhjäxi ja autiaxi/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra.
Hes 29:10 Että hän sano: Wirta on minun/ ja minä olen sen tehnyt: cadzos/ minä tahdon sinun ja sinun wirtas kimpuun/ ja teen Egyptin maan tyhjäxi ja autiaxi/ Sienen Tornist Ethiopian rajan asti.
Hes 29:11 Ettei sijnä carja eli Canssa käymän eli asuman pidä neljäsäkymmenesä ajastajasa.
Hes 29:12 Sillä minä häwitän Egyptin maan nijncuin sen häwinnet rajat/ ja annan sen Caupungit autiaxi tulla/ nijncuin muut Caupungit neljäxikymmenexi ajastajaxi/ ja tahdon hajotta Egyptiläiset pacanain secaan/ ja tahdon aja heitä pois maalda.
Hes 29:13 Cuitengin näitä sano HERra HERra: cosca ne neljäkymmendä ajastaica culuwat/ nijn minä taas cocon Egyptiläiset caikesta Canssasta/ johonga he hajotetan.
Hes 29:14 Ja käännän Egyptin fangiuden/ ja tuon heitä Patroxen maalle jällens/ josa heidän Isäns maa on/ ja se pitä oleman wähä waldacunda.
Hes 29:15 Sillä sen pitä oleman wähäisen muiden walcacundain suhten/ ja ei enä hallidzeman pacanoita/ ja minä tahdon wähetä heitä nijn/ ettei heidän wallidzeman pidä pacanoita.
Hes 29:16 Ja Israelin huonen ei pidä enä luottaman idzens heihin/ ja syndiä tekemän että he heihijn turwawat/ ja pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra HERra.
Hes 29:17 JA se tapahdui seidzemendenä colmattakymmendenä wuotena ensimäisnä päiwänä ensimäisesä cuusa/ että HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:

Hes 29:18 Sinä ihmisen poica/ NebucadNezar Babelin Cuningas on wienyt hänen sotajouckons suurella waiwalla Tyruxen eteen/ nijn että coco pää on paljas/ ja caicki olcapäät culunet/ ja hänen työns on cuitengin wielä hänelle ja hänen sotajoucollens/ Tyruxen edes/ maxamat.
Hes 29:19 Sentähden sano HERra HERra näin: Cadzo/ minä annan NebucadNezarille Babelin Cuningalle Egyptin maan/ että hänen pitä ottaman pois caicki hänen tawarans/ ja pitä ryöstämän ja ryöwämän sitä/ että hän annais hänen sotajoucollens palcan.
Hes 29:20 Mutta Egyptin maan minä annan hänelle työstäns/ cuin hän siinä tehnyt on: Sillä he owat minua palwellet/ sano HERra HERra.
Hes 29:21 SIlloin minä annan Israelin huonen sarwen caswa/ ja tahdon awata sinun suus heidän seasans/ että heidän ymmärtämän pitä/ että minä HERra olen.

Vers. 1. Kymmendenä wuotena) Sijttecuin Cuningas Jojachim fangixi wietin Babelijn.
V. 3. Wirta) Se on Nilus/ mutta sen cansa ymmärretän coco Egyptin maa/ joca sangen jalo ja woimallinen waldacunda oli/ sentähden myös Pharao turwais sencaltaiseen woimaan/ ja ei pitänyt lucua Jumalan uhcauxest/ sitä hän luule/ cosca hän sano: minä olen sen tehnyt minulleni: nijncuin hän sanois: Ei Jumala ole sen HRRra minä olen sen herra.
V. 4. Calat) Ne owat parhat maacunnasa V 6. Ruocosauwana/ Juda edzei usein apua Egyptiläisildä/ ja teit sillä wäärällä turwamisella syndiä/ sillä ei Egyptin maa auttanut hädästä: Sentähden se werratan ruocosauwaan: cosca sen päälle nojatan/ mene se ricki ja loucka/ että hän on teräwä ja rickandu.

XXX. Lucu.

HErra käske wielä ennusta Egyptiä wastan/ että sen pitä sodalla häwitettämän/ v. 1.
NebucadNezarilda Babelin Cuningalda/ v. 10.
Nijn myös hänen Caupungins/ v. 13.
Sijtte ilmoitta HERra/ että hän tahto taitta Egyptin Cuningan käsiwarret/ v. 29.
Ja wahwista Babelin Cuningan käsiwarren/ että hän woitta Egyptin ja häwittä sen/ v. 24.

Hes 30:1 JA HERRAN sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
Hes 30:2 Sinä ihmisen poica/ ennusta ja sano: Näitä sano HERra HERra:
Hes 30:3 Walittacat ja sanocat: Woi sitä päiwä/ sillä päiwä on sangen läsnä/ ja HERran päiwä on lähestynyt/ pimiä päiwä/ aica on käsis/ että pacanat tuleman pitä/

Hes 30:4 Ja miecka tule Egyptin päälle ja Ethiopian pitä hämmästymän/ cosca lyödyt Egyptis langewat/ ja sen Canssa wiedän pois/ ja sen perustus rewitän ylös.
Hes 30:5 Ethiopian/ ja Lybian/ ja Lydian/ caicki Canssoinens ja Chub/ ja jotca lijton maacunnast owat/ pitä miecalla langeman.
Hes 30:6 Näitä sano HERra HERra: Egyptin holhojat pitä langeman/ ja sen wäen ylpeys on huckuwa/ Sienen tornist pitä heidän miecalla langeman/ sano HERra HERra:
Hes 30:7 Ja heidän autiat rajans pitä kylmille tuleman/ ja heidän Caupungins häwitettämän muiden autiain Caupungein seas.
Hes 30:8 Että heidän pitä ymmärtämän/ että minä HERra olen/ cosca minä teen tulen Egyptijn/ ja caicki jotca heitä auttawat/ pitä huckuman.
Hes 30:9 Silloin pitä sanansaattajat lähtemän minun tyköni hahdella/ peljättämän Ethiopiat/ joca nyt nijn surutoin on/ ja hämmästyxen pitä oleman heidän seasans/ nijncuin se tapahtui Egyptille/ cosca hänen aicans tuli: Sillä/ cadzo/ se tule totisest.
Hes 30:10 Näitä sano HERra HERra: Minä wähennän sen paljouden Egyptistä NebucadNezarin Babelin Cuningan cautta.
Hes 30:11 Sillä hän ja hänen Canssans ja pacanain Tyrannit owat sijhen cudzutut häwittämän maata/ ja wetämän mieckans Egyptiä wastan/ että maacunnan pitä jocapaicas lyödyillä täytettämän.
Hes 30:12 Ja minä tahdon cuiwata wirrat ja myydä maan tylyin ihmisten käsijn ja häwitän maacunnan/ ja mitä sijnä on muucalaisten cautta: Minä HERra olen sen puhunut.
Hes 30:13 Näitä sano HERra HERra: Minä häwitän Nophien cuwan/ ja lopetan epäjumalat/ ja Egyptillä ei pidä Ruhtinoita oleman/ ja minä lähetän hämmästyxen Egyptin maahan:
Hes 30:14 Minä teen Patroxen autiaxi ja sytytän tulen Zoanijn/ ja annan oikeuden käydä Noon päälle.
Hes 30:15 Minä caadan minun julmudeni Sinin päälle/ joca Egyptin wahwus on/ ja häwitän Noon paljouden.
Hes 30:16 Minä sytytän tulen Egyptis/ ja Sinis pitä oleman hädän ja tuscan/ ja No pitä cukistettaman maahan/ ja Noph jocapäiwä murhettiman.
Hes 30:17 Nuoret miehet Onis ja Bubastos pitä miecalla langeman/ ja waimot fangina wetämän pois.
Hes 30:18 Tahpanhexella pitä oleman pimiä päiwä/ cosca minä Egyptin ijestä lyön/ nijn että hänen woimans ylpeys pitä sijnä loppuman/ hänen pitä pilwellä peitetyxi tuleman/ ja hänen tyttärens wiedän pois fangina.
Hes 30:19 Ja minä annan oikeuden käydä Egyptin ylidzen/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra.
Hes 30:20 JA tapahtui ensimäisnä wuotena/ seidzemendenä päiwänä/ ensimäises cuusa/ tapahtui HERran

sana minulle/ sanoden:
Hes 30:21 Sinä ihmisen poica/ minä taitan ricki Pharaon Egyptin Cuningan käsiwarren/ ja cadzo/ ei händä pidä sidottaman/ että hän paranis/ eli siteillä käärittämän/ että hän wahwistuis/ ja mieckan ruweta taidais.
Hes 30:22 Sentähden näin sano HERra HERra/ cadzo/ minä tahdon Pharaon Egyptin Cuningan kimpuun/ ja taitan hänen käsiwartens ricki/ sekä wäkewän että heicon/ että miecka puto hänen kädestäns.
Hes 30:23 Ja hajotan Egyptiläiset pacanain secaan/ ja ajan heitä maihin.
Hes 30:24 Mutta Babelin Cuningan käsiwarren minä wahwistan/ ja annan hänelle minun mieckani hänen käteens/ ja muserran Pharaon käsiwarret ricki/ että sen hänelle haiseman pitä/ nijncuin se joca cuolemahaawan on saanut.
Hes 30:25 Ja minä wahwistan Babelin Cuningan käsiwarren/ että Pharaon käsiwarret pitä muserrettaman ricki: että heidän pitä tietämän/ että minä olen HERra/ cosca minä annan Babelin Cuningalle minun mieckani käteen/ että hänen sen Egyptiä wastan wetämän pitä/
Hes 30:26 Ja minä hajotan Egyptiläiset pacanain secaan/ ja ajan heitä maacundijn/ että heidän ymmärtämän pitä/ että minä HERra olen.

Vers. 5. Chub) Näky olewan/ ne jotca asuwat sisälmäises Lybias Chuphen Caupungin tykönä/ Nigrumin wirran wierellä. V. eod. $ Lijton maacunnast) Ne owat Judalaiset/ jotca omalda maalda olit carannet Egyptijn/ Cuningas NebucadNezarin edestä: Sillä HERra oli lijtollans Abrahamin cansa/ etc. $ andanut heille heidän maans/
V. 13. Noph/ Patros/ Zoan/ No/ Sin/ On/ Bubasto) owat Egyptin Caupungit/ joilla nyt enimmäst owat toiset nimet. Noph on Memphis/ cudzutan nyt Grandkairixi. Patros/ Patrusinist Misraimin pojasta/ Gen. $ 10:14. No/ cudzutan Alexandriaxi. Sin/ on Petusium. On/ on Heliopolis.

XXXI. Lucu.

HERra käske wielä ennusta Egyptin Cuningalle wertauxen tawalla/ ihanist Libanonin puist/ cuinga halpa hän on Assurin Cuningan suhten/ v. 1.
ja että hän oli ylpeyen tähden istuimeldans cukistettu/ nijn ettei hän woi idzens warjella Babelin Cuningalda/ v. 10.
sentähden ei pidä Egyptin Cuningan/ nijncuin halwemman/ ajatteleman että hän taita händä wastan mitän tehdä/ mutta hänelle täyty nijn tapahtua/ v. 18.

Hes 31:1 Ja se tapahdui ensimäisnä toistakymmendenä wuotena/ ensimäisnä päiwänä colmannes Cuucaudes/ tapahdui HERran sana minulle/ sanoden:
Hes 31:2 Sinä ihmisen poica/ sano Pharaolle Egyptin Cuningalle/ ja caikelle hänen Canssallens: kenen sinä luulet wertaisexes sinun cunniasas?
Hes 31:3 CAdzo/ Assur oli nijncuin Cedri Libanonis/ ihanaisilla oxilla/ paxuilla lehdeillä sangen corkia/ että hänen ladwans oli caickein corkein muiden paxuin oxain seas.
Hes 31:4 Wesi teki hänen suurexi/ ja sywyys corkiaxi/ hänen wirtans käwit ymbäri hänen candoans/ ja hänen ojans caickein puiden tygö maalla.
Hes 31:5 Sentähden tuli hän muita puita corkiammaxi/ ja sai monda oxa ja pitkä warpua: sillä hänellä oli kyllä wettä/ idziäns lewittä.
Hes 31:6 Caicki taiwan linnut teit pesäns heidän oxijns/ ja caicki pedot kedolla pojeit hänen warpuens alla/ ja hänen warjons alla asuit caicki suuret Canssat.
Hes 31:7 Hänellä olit caunit ja pitkät oxat/ sillä hänen juurillans oli paljo wettä.
Hes 31:8 Ja ei yxikän Cedri ollut Jumalan krydimaas hänen wertans/ eikä Hongatcan ollet hänen oxijns werrattawat/ ei myös Castanea puut ollet mitän hänen oxains suhten/ ja/ ei Jumalan krydimaas ollut yhtän puuta caunembata händä.
Hes 31:9 Minä olen sen caunixi tehnyt/ saaman nijn monda oxa/ että caicki ihanaiset puut Jumalan krydimaas cadetit händä.
Hes 31:10 Sentähden sano HERra HERra näin: että hän nijn corkiaxi tullut on/ että hänen ladwans seisoi suurten ja corkiain paxuin oxain seas/ ja hänen sydämens paisui hänen corkeudens tähden:
Hes 31:11 Sen tähden annoin minä hänen caickein wäkewämbäin käsijn pacanain seas/ jotca hänen toimitaisit ja ajaisit pois/ nijncuin hän hänen jumalattomalla menollans ansainnut oli.
Hes 31:12 Että muucalaiset hänen häwitäisit/ nimittäin/ pacanain tyrannit/ ja hajotaisit hänen/ että hänen oxans wuorilla ja caikis laxois macaisit/ ja hänen oxans murtununna caikis maan ojis olisit.
Hes 31:13 Että caicki Canssat maan päällä/ hänen warjons täyty paeta/ ja sen jättä. Ja caicki taiwan linnut hänen langenneilla cannoillans istuit/ ja caicki pedot kedolla nojaisit idzens hänen oxijns.
Hes 31:14 Ettei sillen yxikän puu weden tykönä isoi olis hänen corkeudestans/ että hänen ladwans seiso suurten paxuin oxain seas/ ja ettei yxikän puu weden tykönä tekis idzens suuremmaxi muita: sillä heidän caickein pitä maan ala/ ja cuolemalle annetuxi tuleman/ nijncuin muutkin ihmiset/ jotca cuoppan menewät.
Hes 31:15 Nijn sano HERra HERra: sijhen aican cosca hän meni alas helwettin/ murehdin minä/ että sywyys peitti hänen/ ja hänen wirtans piti oleman alallans/ ja ne suuret wedet ei tainnet juosta/ ja tein että Libanon

murehti hänen tähtens.
Hes 31:16 Minä peljätin pacanat cosca he cuulit hänen langennexi/ ja minä syöxin hänen alas helwettin/ nijden secaan jotca cuoppan menewät. Ja caicki ihanaiset puut maan päällä/ parhat ja jaloimmat Libanonis/ ja caicki jotca olit seisonet weden tykönä/ soit sen kyllä hänelle.
Hes 31:17 Sillä heidän piti myös alas helwettin miecalla tapettuin tygö/ että he hänen käsiwartens warjon alla pacanain seas asunet olit.
Hes 31:18 CUinga suurexi/ sinä (Pharao) luit sinun ylpeydes ja coreudes/ nijden ihanain puiden seas? sillä sinun täyty ihanain puiden cansa mennä alas maan ala/ ja ymbärileickamattomain seas maata/ jotca miecalla tapetut owat. Nijn pitä Pharaolle tapahtuman/ ja caikelle hänen Canssallens/ sano HERra HERra.

Vers. 1. Ensimäisnä toistakymmendenä wuotena) Sup. $ 29:1.
V. 8. Jumalan Krydimaas Ei ollut Judan Canssan seas nijn woimallista Cuningast.
V. 11. Caickein wäkewämbäin) Sillä Babelin Cuningas oli wähä ennen häwittänyt Assyrin waldacunnan ja Niniwen cuin Jerusalem häwitettin.

XXXII. Lucu.

HERra käske taas ennusta Cuningas Pharaot ja Egyptiä wastan/ että hän tahto sen anda tappa Canssoinens ja cukista helwettijn/ nijncuin muutkin hänen wertaisens/ v. 1.
etc. $

Hes 32:1 JA toisna toistakymmendenä wuotena/ ensimäisnä päiwänä/ toises Cuucaudes toistakymmendä/ tapahdui HERran sana minulle ja sanoi:
Hes 32:2 Sinä ihmisen poica/ tee walitus Pharaost Egyptin Cuningast/ ja sano hänelle: sinä olet nijncuin Lejoni pacanain seas/ ja nijncuin meridraki/ joca juoxet sinun wirroisas/ ja pyörrät weden jalgoillas/ ja teet sen wirrat secaisexi.
Hes 32:3 Näin sano HERra HERra: minä heitän minun werckoni sinun päälles suurella Canssan joucolla/ jotca sinun minun werckoni ajawat.
Hes 32:4 Ja tahdon sinun maalle wetä ja kedolle paiscata/ että caicki linnut taiwan alla istuwat sinun päälles/
Hes 32:5 Ja caicki eläimet maalla/ sinusta rawituxi tulewat.
Hes 32:6 Ja tahdon sinun raatos wuorille heittä/ ja sinun corkeudellas laxot täyttä/ maan/ josas uit/ tahdon

minä sinun werestäs punaisexi tehdä wuorin asti/ että ojat sinusta täytetäisin.
Hes 32:7 Ja coscas peräti jo pois olet/ tahdon minä taiwan peittä/ ja hänen tähtens pimittä/ ja peitän Auringon pilwillä/ eikä Cuun pidä paistaman.
Hes 32:8 Caicki taiwan walkeudet tahdon minä pimiäxi saatta sinun ylidzes/ ja tahdon pimeyden sinun maalles lähettä/ sano HERra HERra.
Hes 32:9 Tahdon myös monen Canssan sydämet peljättä/ cosca minä sinun waiwas pacanoille tiettäwäxi teen/ ja monelle maacunnalle/ joita et sinä tunne.
Hes 32:10 Paljo Canssa pitä sinua ihmettelemän/ ja heidän Cuningans pitä sinun tähtes pelkämän/ cosca minä minun mieckani heitä wastan wälckyä annan/ ja heidän pitä äkist peljästymän/ että heisä sydän hiweldy/ sinun langemises tähden.
Hes 32:11 SIllä nijn sano HERra HERra: Babelin Cuningan miecka pitä sinuun sattuman.
Hes 32:12 Ja minä tahdon sinun wäkes langetta Sangaritten miecan cautta/ ja caickinaisten pacanain Tyrannein cautta/ heidän pitä Egyptin cunnian häwittämän/ että caicki hänen Canssans teloitettaisin.
Hes 32:13 Ja tahdon caicki hänen eläimens suurten wetten tykö peräti häwittä/ ettei yhdengän ihmisen jalca/ eikä yhdengän pedon sorcka pidä sitä pydertämän.
Hes 32:14 Cadzo/ silloin tahdon minä heidän wetens selkiäxi tehdä/ että heidän wirtans juoxewat nijncuin öljy/ sano HERra HERra.
Hes 32:15 Cosca minä Egyptin maan häwittänyt/ ja caicki cuin sijnä asu/ tappanut olen/ että he ymmärräisit/ että minä olen HERra.
Hes 32:16 Sepä se surkeus on/ jota kyllä walitetan/ ja monda pacanain tytärtä pitä näin Egyptiä walittaman/ ja caickia hänen Canssans pitä walitettaman.
Hes 32:17 Ja toisnä toistakymmendenä wuotena/ wijdendenä toistakymmendenä päiwänä sijtä Cuucaudesta/ tapahdui HERran sana minulle/ sanoden:
Hes 32:18 Sinä ihmisen poica/ itke Egyptin Canssa/ ja syöxe heitä wäkewäin Sangaritten tytärten cansa alas maan ala/ nijden tygö jotca cuoppan menewät.
Hes 32:19 Cusa nyt sinun hecumas on? astu alas ja pane idzes ymbärinsleickamattomain secaan.
Hes 32:20 Heidän pitä surmattuin cansa miecalla caatuman/ jopa miecka on siwaltu ja wedetty ulos coco hänen Canssans wastan.
Hes 32:21 Sijtä puhuwat wäkewät Sangarit helwetis apulaistens cansa/ jotca caicki owat mennet alas/ ja macawat siellä ymbärinsleickamattomain cansa/ ja miecalla tapettuin cansa.
Hes 32:22 SIinä Assur maca caiken Canssans cansa ymbäristölle haudattu/ jotca caicki tapetut ja miecalla

caatunet owat.
Hes 32:23 Heidän hautans owat sywäldä cuopas/ ja hänen Canssans maca jocapaicas ymbärins haudattuna/ jotca caicki tapetut/ ja miecalla caatunet owat/ joita myös coco mailma pelkäis.
Hes 32:24 SIinä myös maca Elam coco jouckons cansa/ ymbäristölle haudattu/ jotca caicki tapetut ja miecalla caatunet owat/ ja mennet ales nijncuin ymbärinsleickamattomat/ maan ala/ jota myös coco mailma pelkäis/ ja täyty heidän häpiäns canda/ nijden cansa jotca cuoppan menewät.
Hes 32:25 He pandin tapettuin secaan/ ynnä coco heidän jouckons cansa/ ja macawat ymbäristölle haudatut/ ja owat caicki nijncuin ymbärinsleickamattomat ja miecalla tapetut/ joita myös coco mailma pelkäis/ ja heidän täyty canda nijden cansa jotca cuoppan menewät/ ja pitä tapettuin seas oleman.
Hes 32:26 SIinä maca Mesech ja Tubal coco heidän jouckons cansa ymbäristöllä haudatut/ jotca caicki ymbärinsleickamattomat ja miecalla tapetut owat/ joita myös coco mailma pelkäis:
Hes 32:27 Ja caicki muut Sangarit jotca ymbärinsleickamattomain secaan caatunet owat/ ja heidän sotaaseinens owat helwettijn mennet/ ja heidän täyty panna mieckans pääns ala/ ja heidän pahatecons on tullut heidän luidens päälle/ jotca myös hirmuiset Sangarit olit cocomailmas/ nijn pitä myös heidän macaman.
Hes 32:28 Nijn sinä myös caiketi ymbärinsleickamattomain seas muurscaxi lyödän/ ja sinun täyty nijden seas maata/ jotca miecalla tapetut owat.
Hes 32:29 SIinä maca Edom Cuningoinens ja caicki hänen Ruhtinans/ miecalla tapettuin seas/ ja ymbärinsleickamattomain seas/ ynnä muiden cansa jotca cuoppan menewät/ jotca myös wäkewät ollet owat.
Hes 32:30 Ja/ sinne pitä myös menemän caicki Förstit pohjast/ ja caicki Zidonialaiset/ jotca tapettuin cansa owat mennet alas/ ja heidän hirmuinen woimans on häpiään tullut/ ja täyty maata ymbärinsleickamattomain seas/ ja nijden seas jotca miecalla tapetut owat/ ja heidän häpiäns canda ynnä nijden cansa/ jotca cuoppan menewät.
Hes 32:31 NÄitä pitä Pharaon näkemän ja idzens lohduttaman coco Canssans cansa/ jotca hänen allans miecalla tapetut owat/ ja coco hänen jouckons cansa/ sano HERra HERra.
Hes 32:32 Sillä coco mailman pitä myös minua kerran pelkämän/ että Pharao ja coco hänen paljoudens pitä ymbärinsleickamattomain seas ja miecalla tapettuin seas macaman/ sano HERra HERra.

Vers. 7. Tähtens pimittä) se on/ minä tahdon saatta Pharaolle caickinaisen ahdistuxen/ tuscan ja surun/ ja ei hänen pidä löytämän rauha/ lepo eli lohdutust.

XXXIII. Lucu.

JUmala muistutta Prophetalle wircans wertauxen cautta/ wartiast/ v. 1.
cuinga hänen pitä wisust waraman jumalattomia/ v. 7.
lohduttaman catuwaisia/ v. 10.
sillä ei hänelle kelpa jumalattoman cuolema/ v. 11.
Prophetalle ilmoitetan yhdeldä/ joca pääsnyt oli Jerusalemist/ Caupungin häwitys/ jonga HERra cuitengin oli hänelle ennen tietä andanut/ v. 21.
ja käskenyt hänen angarast saarnata hänen Canssastans jäänyille/ v. 23.

Hes 33:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ sanoden:
Hes 33:2 Sinä ihmisen poica/ saarna Canssas wastan ja sano hänelle: jos minä wedäisin miecan maacunnan ylidze/ ja maan Canssa ottais miehen idze hänestäns/ ja tekis sen wartiaxens.
Hes 33:3 Ja hän näkis miecan tulewan maan ylidze/ ja soitais waskitorwe ja warais Canssa.
Hes 33:4 Joca sijtte soittamisen cajahduxen cuule/ ja ei tahdo idzens cawahta/ ja miecka tulis ja ottais hänen pois/ sen weri olcon hänen pääns päälle:
Hes 33:5 Sillä hän cuuli soittamisen cajahduxen/ ja ei cuitengan idzestäns pitänyt waaria/ sentähden olcon hänen werens hänen päälläns: mutta joca neuwo tottele/ hän pelasta sijtä hengens.
Hes 33:6 Mutta jos wartia näkis miecan tulewan/ ja ei soitais waskitorwe/ eikä neuwois Canssans/ ja miecka tulis ja ottais muutamat pois/ jotca tosin otetaisin pois heidän syndeins tähden/ mutta heidän werens tahdon minä wartian kädestä waatia.
Hes 33:7 Ja nyt ihmisen poica/ minä olen pannut sinun Israelin huonen wartiaxi/ cosca sinä jotakin minun suustani cuulet/ että sinun pidäis heitä minun puolestani waraman.
Hes 33:8 Cosca minä sanon jumalattomalle: sinä jumalatoin/ sinun pitä totisest cuoleman/ ja et sinä hänelle sitä sano/ etkä jumalatoin ottais waarin menostans/ nijn pitä jumalattoman hänen jumalattoman menons tähden cuoleman/ mutta hänen werens tahdon minä sinun kädestäs waatia.
Hes 33:9 Mutta jos sinä händä waroit hänen jumalattoman menons tähden/ että hän sitä catuis/ nijn pitä hänen syndins tähden cuoleman/ ja sinä olet pelastanut sielus.
Hes 33:10 SEntähden ihmisen poica/ sano Israelin huonelle: te sanotte näin: meidän pahattecom ja ricoxem macawat meidän päällä m/ että me nijden alla hucumme/ cuingast me taidamme elä?
Hes 33:11 Nijn sano heille: nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: ei minulle kelpa jumalattoman

cuolema/ mutta että jumalatoin paranda idzens hänen jumalattomasta menostans/ ja elä.
Hes 33:12 Nijn parandacat sijs nyt teitän teidän pahasta menostan/ mixi te tahdotta cuolla te Israelin huonesta? Ja sinä ihmisen poica/ sano sinun Canssalles/ cosca hurscas paha teke/ nijn ei händä pidä auttaman/ että hän hywä on ollut/ ja cosca jumalatoin hywä teke/ nijn ei se pidä oleman hänelle wahingoxi/ että hän jumalatoin on ollut.
Hes 33:13 Nijn ei taida hurscas elä cosca hän paha teke: sillä jos minä hurscalle sanon: hänen pitä elämän/ ja hän luotta hänen wanhurscauteens ja teke paha/ nijn ei pidä hänen wanhurscauttans ensingän muistettaman/ mutta hänen pitä cuoleman hänen pahudesans/ cuin hän teke.
Hes 33:14 Ja cosca minä jumalattomalle sanon: hänen pitä cuoleman/ ja hän paranda idzens hänen synnistäns/ ja teke oikein ja hywin:
Hes 33:15 Nijn että jumalatoin pandin anda jällens/ ja maxa mitä hän on warastanut/ ja elämän sanan jälken elä/ ettei hän paha tee/ nijn hän saa elä ja ei cuole/ ja caicki hänen syndins jotca hän tehnyt on pitä unhotettaman:
Hes 33:16 Sillä hän teke ainoastans mikä hywä ja oikia on/ sentähden hän saa elä.
Hes 33:17 Ja sinun Canssas sano ei HERra oikein duomidze/ ja cuitengin heillä on wäärys:
Hes 33:18 Sillä jos hurscas käändä idzens pois hänen hurscaudestans/ ja teke paha/ nijn hän cuole syyst sen tähden.
Hes 33:19 Ja jos jumalatoin paranda idzens hänen jumalattomasta menostans/ ja teke oikein ja hywin/ nijn hän saa caiketi elä.
Hes 33:20 Cuitengin te sanotte: ei HERra oikein duomidze/ waicka minä teille/ te Israelin huonest/ cullengin hänen menons jälken duomidzen.
Hes 33:21 JA tapahdui toisna wuotena toistakymmendä meidän fangiudestam/ wijdendenä toistakymmendenä päiwänä/ kymmenennes Cuucaudes/ että minun tygöni tuli yxi carcuri Jerusalemist/ ja sanoi: Caupungi lyötin.
Hes 33:22 Ja HERran käsi oli minun päälläni ehtona/ ennencuin carcuri tuli/ ja awais minun suuni/ sijhenasti cuin hän tuli huomeneltain minun tygöni/ ja nijn awais minun suuni/ etten minä tainnut enä wait olla.
Hes 33:23 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Hes 33:24 Sinä ihmisen poica/ tämän corwen asuwaiset Israelin maalla/ sanowat näin: Abraham oli ainoastans yxi mies/ ja peri tämän maan/ mutta meitä on paljo/ nijn meillä on sijs tämä maa sitä oikemmin.
Hes 33:25 Sano sijs heille: näin sano HERRA HERRA: te oletta werta syönet/ ja nostanet teidän silmän epäjumalain tygö/ ja oletta werta wuodattanet/ ja te luuletta että te omistatte maan?

Hes 33:26 Ja/ te tapatte ja teette cauhistuxia/ ja toinen häwäise toisen emännän/ ja te luuletta että te omistatte maan?
Hes 33:27 Nijn sano heille: näin sano HERRA HERra: nijn totta cuin minä elän/ nijn pitä caicki jotca corwes asuwat miecan cautta langeman/ ja mitä kedolla on/ annan minä pedoille syödä/ ja ne jotca linnois ja luolis owat/ pitä rutton cuoleman.
Hes 33:28 Sillä minä tahdon maan peräti häwittä/ ja sen ylpeydelle ja woimalle lopun tehdä/ että Israelin wuoret pitä nijn autiaxi tuleman/ ettei kenengän pidä waeldaman sijtä ohidze.
Hes 33:29 Ja heidän pitä näkemän/ että minä olen HERra/ cosca minäolen maan peräti häwittänyt/ caickein cauhistusten tähden cuin heillä on.
Hes 33:30 Ja sinä ihmisen poica/ sinun Canssas puhu sinua wastan siellä ja täällä catuilla ja owein edesä/ ja toinen sano toisellens: käykäm cuuleman mitä HERRA sano.
Hes 33:31 Ja he tulewat sinun tygös seuracundaan/ ja istuwat sinun edesäs nijncuin minun Canssan/ ja cuulewat sinun sanas/ mutta ei he tee ensingän sen jälken/ waan wilistelewät sinua/ ja eläwät heidän ahneudens jälken.
Hes 33:32 Ja cadzo/ sinun täyty olla heidän wirtens/jota he mielelläns laulawat ja soittawat. Nijn he sinun sanas kyllä cuulewat/ mutta ei he tee sen jälken.
Hes 33:33 Mutta cosca se tule joca tulewa on/ cadzo/ nijn he saawat nähdä että Propheta on heidän seasans ollut.

Vers. 12. Parandacat) Sup. $ 18:31. V. eod. $ Wahingoxi) Ei sijtte kijras tulda ole/ josa ne waiwatan jotca täällä owat catunet heidän syndins/ mutta ei rangaistusta kärsinet/ cuin Pawilaiset owat ajatellet. Sijtä myös nähdän Sup. $ cap. $ 18:22.
V. 32. Heidän wirtens) Judalaiset tulit Prophetain saarnaan/ ei sentähden että he olisit usconet eli idzens parata tahtonet/ waan tulit ainoastans wilistelemän ja pilckaman heitä/ ja saaman jotain cuulla/ josta he olisit heillens tehnet ilo ja leickiä/ ja nijn he cunnioitit Jumalan sana/ cuin nytkin mailmas tapahtu.

XXXIV. Lucu.

HERra käske Prophetan ennusta petollisia paimenita wastan hänen Canssans seas/ jotca ainoastans idzens rawidzit ja ei totellet laumans/ v. 1.
lupa laumans idze caita ja holhota nijncuin tarwitan/ v. 11.
uhca rangaisewans pahanelkiset caurit/ jotca laituimen sotcuwat ja saastuttawat weden muilda/ ja ängäwät

heidän pois/ v. 17.
lupa auttawans heickoja lambaita/ ja anda heille ainocaisen paimenen palwelians Dawidin/ joca heitä on parhain cadzowa/ ruockiwa ja caidzewa/ v. 22.

Hes 34:1 Ja HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Hes 34:2 Sinä ihmisen poica/ ennusta Israelin paimenita wastan: ennusta/ ja sano heille: näin sano HERra: woi Isrealin paimenita/ jotca idziäns ruockiwat/ eiköst paimenden pidäis lauma ruockiman?
Hes 34:3 Mutta te syötte sitä lihawata/ ja werhoitatte teitän willoilla/ ja teurastatte syötetyitä/ mutta et te tahdo ruockia lambaita.
Hes 34:4 Huonoist et te lucua pidä/ sairaita et te paranna/ haawoitettuja et te sido/ exyneitä et te nouda/ cadonneita et te edzi/ mutta cowin ja angarast hallidzet heitä.
Hes 34:5 Ja minun lambani owat hajotetut/ nijncuin ne joilla ei paimenda ole/ ja owat caikille pedoille ruaxi tullet/ ja owat peräti pahoin haawoitetut:
Hes 34:6 Ja käywät exyxis sinne ja tänne/ wuorilla ja corkeilla cuckuloilla/ ja owat caicken maahan hajotetut/ ja ei ole ketän joca heitä kysy eli tottele.
Hes 34:7 Sentähden te paimenet cuulcat HERran sana:
Hes 34:8 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: että te annatte minun lambani raateluxexi/ ja minun laumani caikille pedoille ruaxi/ ettei heillä ole paimenda/ ja minun paimeneni ei tottele minun laumani/ waan owat sencaltaiset paimenet/ jotca idziäns ruockiwat/ mutta minun lambaitani ei he tahdo ruockia.
Hes 34:9 Sentähden te paimenet cuulcat HERran sana: Näin sano HERra HERra:
Hes 34:10 Cadzo/ minä tahdon paimenitten kimpuun/ ja tahdon minun laumani heidän käsistäns waatia/ ja tahdon heitä lopetta/ ettei heidän pidä enä paimenena oleman/ eikä idziäns ruockiman/ minä tahdon minun lambani heidän kidastans pelasta/ ettei he heitä wasta saa syödä.
Hes 34:11 SIllä näin sano HERra: cadzo/ minä tahdon idze pitä murhen lambaistani/ ja tahdon heitä edziä: nijncuin paimen edzi lambaitans/ cosca he laumastans exynet owat:
Hes 34:12 Nijn tahdon minä myös minun lambaitani edziä/ ja tahdon heitä caikist paicoist pelasta/ joihin he hajotetut owat/ sijhen aican cosca sumu ja pimiä oli.
Hes 34:13 Minä tahdon heitä caikista Canssoista wiedä ulos/ ja caikista maacunnista coota/ ja tahdon heitä omalle maallens wiedä/ ja caidzen heitä Israelin wuorilla/ caikisa nijtuisa ja caikisa suloisisa paicoisa.
Hes 34:14 Minä tahdon heitä parhalle laituimelle wiedä/ ja heidän majans pitä corkeilla Israelin wuorilla seisoman/ sijnä heidän pitä lewollises warjos macaman/ ja heillä pitä oleman lihawa laiduin Israelin wuorilla.

Hes 34:15 Minä tahdon idze minun lambani ruockia/ minä tahdon heitä sioitta/ sano HERra HERra:
Hes 34:16 Cadonnet minä tahdon edziä/ ja exynet tallelle tuotta/ haawoitetut sito/ heickoja cadzo/ lihawita ja wäkewitä tahdon minä kätke/ ja teen heille nijncuin sopikin.
Hes 34:17 MUtta teille/ minun laumani/ sano HERra HERra näin: cadzo/ minä tahdon duomita lamban ja lamban wälillä/ ja oinasten ja cauristen wälillä.
Hes 34:18 Eikö sijnä kyllä ole/ että teillä nijn hywä laiduin on ja nijn wiljalda/ että te sen jalgoilla tallatte/ ja nijn jalot lähtet juoda nijn wiljalda/ että te nijhin astutte ja pyderrättä ne.
Hes 34:19 Että minun lambani pitä syömän sitä cuin te oletta jalgoillanne sotcunet/ ja pitä myös juoman sitä cuin te saastaisexi/ tehnet oletta jalgoillanne.
Hes 34:20 Sentähden sano HERra HERra heille: cadzo/ minä tahdon duomita lihawain ja laihain lammasten wälillä.
Hes 34:21 Että te potkitta teidän jalgoillan/ ja pusketta heickoja teidän sarwillan/ sijhenasti cuin te heidän caicki teistän hajotatte.
Hes 34:22 Ja minä tahdon autta minun laumani/ ettei sitä pidä enä raateluxexi annettaman/ ja tahdon duomita lamban ja lamban wälillä.
Hes 34:23 Ja minä tahdon yhden ainocaisen paimenen herättä/ joca heitä on rawidzewa/ nimittäin/ minun palweliani Dawidin/ hän on heitä rawidzewa ja on heidän paimenens olewa.
Hes 34:24 Ja minä HERra tahdon olla heidän Jumalans/ mutta minun palwelian Dawid on heidän seasans Försti olewa/ sen minä HERra sanon.
Hes 34:25 Ja minä tahdon rauhan lijton heidän cansans tehdä/ ja caicki pahat eläimet aja maalda pois/ että he surutoinna corwes asuisit/ ja laxois macaisit.
Hes 34:26 Minä tahdon heidän ja caicki minun cuckulani siunata/ ja annan heille sata oikialla ajalla/ joca on armon sade olewa.
Hes 34:27 Että puut kedolla hedelmän candawat/ ja maa anda caswons/ ja he asuwat surutoinna maasa/ että he saawat nähdä/ että minä olen HERra/ cosca minä heidän ikens jutan catcaisen ja heitä olen pelastanut nijden käsist/ joita heidän pitä palweleman.
Hes 34:28 Ja ei heidän pidä sillen pacanoille raateluxexi oleman/ ja ei maan pedot pidä sillen heitä syömän/ mutta heidän pitä surutoin ja pelkämät asuman.
Hes 34:29 Ja minä tahdon heille cuuluisan wesan herättä/ ettei heidän pidä enä nälkä maalla kärsimän/ eikä heidän pilckans pacanain seas candaman.
Hes 34:30 Ja heidän pitä näkemän/ että minä HERra heidän Jumalans olen heidän tykönäns/ ja ne Israelin

huonest owat minun Canssan/ sano HERra HERra.
Hes 34:31 Ja te ihmiset pitä oleman minun laituimeni lauma/ ja minä tahdon olla teidän Jumalan/ sano HERra HERra.

Vers. 23. Palwelian) Cadzo Esa. 40:11.
V. 29. Cuuluisan wesan) Christuxen.

XXXV. Lucu.

HEsekiel ennusta Edomerejä wastan/ että he iloidzit Israelin lasten wahingost/ ja olit aina heidän wihollisens/ etc. $ HERra tahto saatta miecan heidän päällens/ ja häwittä heidän Caupungins ja maans/ että heidän pitä ymmärtämän/ että hän on HERra.

Hes 35:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Hes 35:2 Sinä ihmisen poica/ pane sinun caswos Seirin wuorta wastan/ ja ennusta sitä wastan/ ja sano sille:
Hes 35:3 Näin sano HERra HERra: cadzo/ minä tahdon sinun kimpuus/ sinä Seirin wuori/ ja minun käteni ojennan sinua wastan/ ja tahdon sinun peräti häwittä.
Hes 35:4 Minä tahdon sinun Caupungis häwittä/ että sinun pitä autiaxi tuleman/ ja näkemän että minä olen HERra.
Hes 35:5 Että te aina ja alinomati wihatte Israelin lapsia/ ja ajoitta heitä mieckan/ cosca heille pahoin käwi/ ja heidän ricoxens loppui.
Hes 35:6 Sentähden/ nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra/ tahdon minä sinun myös werisexi tehdä/ ja ei sinun pidä weren wuotamisest pääsemän/ ja että weri sinulle kelpa/ nijn ei sinun pidä werestä pääsemän.
Hes 35:7 Ja minä tahdon Seirin wuoren häwittä ja autiaxi tehdä/ ettei ketän sijtä pidä käymän eikä waeldaman.
Hes 35:8 Ja tahdon hänen wuorens/ ja caicki cuckulat/ laxot ja matalat paicat cuolluilla täyttä/ jotca miecalla tapettaman pitä ja siellä macaman.
Hes 35:9 Minä tahdon sinun tehdä ijancaickisexi häwityxexi/ ettei kenengän pidä sinun Caupungisas asuman/ ja teidän pitä näkemän että minä olen HERra.
Hes 35:10 Ja että sinä sanot molemmat Canssat ja molemmat maacunnat pitä minun oleman/ ja me tahdom ne otta/ waicka HERra nijsä asu.

Hes 35:11 Sentähden/ nijn totta cuin minä elän sano HERra/ tahdon minä sinulle sinun wihas ja wainos jälken tehdä/ cuin sinä hänelle sulast wainost tehnyt olet/ ja tahdon heidän seasans ilmoitetuxi tulla/ cosca minä heitä rangaisnut olen.
Hes 35:12 Ja sinun pitä näkemän/ että minä HERra sinun pilckas cuullut olen/ cuins Israelin wuorta wastan puhunut olet/ ja sanonut: he owat häwitetyt ja meille häwittäxem annetut.
Hes 35:13 Ja olet minua wastan kerscannut/ ja tuimast puhunut/ jonga minä olen cuullut.
Hes 35:14 Näin sano HERra HERra: minä teen sinun autiaxi/ että coco maacunda pitä iloidzeman.
Hes 35:15 Ja cuin sinä iloinnut olet Israelin pericunda ottaisas/ että se autiana oli: nijn tahdon minä sinun cansas tehdä/ että Seirin wuori pitä autiana oleman/ ynnä coco Edomin cansa/ ja pitä näkemän/ että minä olen HERra.
Vers. 10. Molemmat Canssat) Nimittäin/ Juda ja Israel.

XXXVI. Lucu.

JUmala käske ilmoitta Israelin lapsille/ että heidän wihollisens/ jäänet pacanat/ iloidzewat heidän onnettomudestans/ v. 1.
sentähden tahto hän heitä edziä ja rangaista/ v. 6.
mutta hänen Canssans Israelin tahto hän coota maallens/ asuman ja caswaman/ v. 8.
ei heidän ansions eli pyhydens: waan hänen nimens cunnian tähden/ v. 16.
lupa silloin heitä puhdista caikista heidän synneistäns/ ja anda heille uden sydämen/ v. 24.
tuta ja catua endistä menons/ v. 31.
Ja nijn hän on sen rakendawa jällens/ cuin heidän tykönäns on maahan rewitty/ v. 33

Hes 36:1 JA sinä ihmisen poica/ ennusta Israelin wuorille/ ja sano:
Hes 36:2 Cuulcat HERran sana te Israelin wuoret/ näitä sano HERra HERra:
Hes 36:3 Että wihollinen pitittä teitä: ne ijäiset wuoret owat meidän. Sentähden ennusta/ ja sano: näitä sano HERra HERra: että te jocapaicas häwitetän ja sorretan/ oletta myös jääneille pacanoille osaxi joutunet/ jotca teitä jocapaicas pilckawat.
Hes 36:4 Sentähden cuule sinä Israelin wuori HERran sana: Näin sano HERra HERra/ sekä wuorille että cuckuloille/ ojille ja laxoille/ hyljätylle autialle/ ja ylönannetuille Caupungeile/ jotca jääneille pacanoille jocatahwolda ymbärins saalixi ja nauroxi tullet owat.
Hes 36:5 Ja/ näin sano HERra: minä olen minun palawasa kijwauxesani puhunut jääneitä pacanoita wastan/

ja coco Edomita wastan/ jotca owat ottanet minun maani asuinsiaxens/ sydämelisellä ilolla ja pilcalla/ sitä häwittäxens ja sortaxens.
Hes 36:6 Sentähden ennusta Israelin maasta/ ja sano wuorille ja cuckuloille/ ojille ja laxoille: Näitä sano HERra HERra: cadzo/ minä olen puhunut minun kijwauxesani ja julmudesani/ että te oletta sancaltaista häwäistystä pacanoilda kärsinet.
Hes 36:7 Sentähden sano HERra HERra näin: minä ylönnän minun käteni/ nijn että teidän lähimmäisen/ pacanat jocatahwolda ymbärins/ pitä taas candaman heidän häpiäns.
Hes 36:8 Mutta te Israelin wuoret/ teidän pitä taas wiherjöidzemän/ ja candaman minun Canssalleni Israelille hedelmän/ joca pian pitä tapahtuman.
Hes 36:9 SIllä cadzo/ minä käännän idzeni taas teidän tygön/ että te raketaisin ja kylwetäisin/ ja teen teidän tykönän paljo Canssa/ coco Israelin huonen caicki tyynni/ ja Caupungeisa pitä taas asuttaman/ ja autiat rakettaman.
Hes 36:10 Minä annan teidän Canssan ja carjan lisändyä/ nijn että te enänettä ja caswatte.
Hes 36:11 Ja minä panen teidän sijhen jällens cusa te ennen asuitte/ ja teen teille enä hywä cuin joscus ennen/ ja teidän pitä ymmärtämän että minä olen HERra.
Hes 36:12 Minä annan Canssan tulla teidän tygön/ joiden minun Canssan pitä oleman/ Israel/ heidän pitä sinusa asuman/ ja sinun pitä oleman heidän perindöns/ ja ei sinun pidä enä heitä lapsittomaxi tekemän.
Hes 36:13 Näitä sano HERra: että näitä sinusta sanotan/ sinä olet syönyt ihmisiä/ ja olet tehnyt sinun Canssas lapsittomaxi.
Hes 36:14 Sentähden ei sinun enä pidä syömän ihmisitä eli Canssas tekemän lapsittomaxi/ sano HERra HERra.
Hes 36:15 Ja ei pacanain pidä enä pilckaman sinua/ eikä häwäisemän sinua Canssain seas/ ja ei sinun pidä enä andaman sinun Canssas horjahtua/ sano HERra HERra.
Hes 36:16 JA HERran sana tapahdui wielä minulle/ ja sanoi:
Hes 36:17 Sinä ihmisen poica/ cosca Israelin huone asui maallans/ ja saastutti sen hänen menollans ja töilläns/ nijn että heidän menons oli minun edesäni nijncuin waimon saastaisus hänen taudisans.
Hes 36:18 Silloin minä ammunsin minun julmudeni heidän päällens/ sen weren tähden/ cuin he maalla olit wuodattanet/ ja olit sen heidän epäjumalillans saastuttanet.
Hes 36:19 Ja minä hajotin heidän pacanain secaan/ ja ajoin heidän maihin/ ja duomidzin heitä heidän menons ja tecoins jälken.
Hes 36:20 Ja he olit nijncuin pacanat cunga he tulit/ ja häwäisit minun pyhän nimeni/ että heistä sanottin:

ongost tämä HERran Canssa/ jonga piti maaldans lähtemän?
Hes 36:21 Mutta minä säästin minun pyhän nimeni tähden/ jonga Israelin huone häwäis pacanain seas/ cunga he tulit.
Hes 36:22 SEntähden pitä sinun sanoman Israelin huonelle: näitä sano HERra HERra: en minä sitä tee teidän tähten te Israelin huonesta/ waan minun pyhän nimeni tähden/ jonga te pacanain seas oletta häwäisnet/ joiden tygö te tullet oletta.
Hes 36:23 Sille minä tahdon pyhittä ja suurexi tehdä minun nimeni/ joca teildä pacanain seas häwäisty on/ ja pacanain pitä ymmärtämän minun olewan HERRAN/ (sano HERra HERra) cosca minä idzeni osotan teisä heidän edesäns/ että minä olen pyhä.
Hes 36:24 SIllä minä tuon teidän pacanoista/ ja cocon teitä caikesta maasta/ ja annan teidän tulla jällens teidän maahan.
Hes 36:25 Ja prijscotan puhdasta wettä teidän päällen/ nijn että te tuletta puhtaxi caikesta saastaisudesta/ ja minä puhdistan teitä caikista teidän epäjumalistan.
Hes 36:26 Ja minä annan teille uden sydämen/ ja uden hengen teihin/ ja otan pois teidän lihastan kiwisen sydämen/ ja annan teille sydämen lihasta.
Hes 36:27 Minä annan minun hengeni teihin/ ja teen teistä sencaltaisen Canssan/ joca waelda minun käskyisäni/ ja pitä minun oikeudeni/ ja teke sen jälken.
Hes 36:28 Ja teidän pitä asuman sillä maalla/ jonga minä olen teidän Isillenne andanut/ ja teidän pitä oleman minun Canssan/ ja minä olen teidän Jumalan.
Hes 36:29 Minä wapahdan teitä caikesta teidän saastaisudestan/ ja sanon jywälle että hänen pitä hywin menestymän/ engä anna teidän nähdä nälkä.
Hes 36:30 Minä enännän hedelmän puisa ja caswatan tulon kedolla/ ettei pacanain pidä teitä enä näljän tähden pilckaman.
Hes 36:31 Silloin teidän pitä ajatteleman teidän paha menoan ja teidän töitän/ ettei ne ollet hywät/ ja teidän pitä teidän ricoxihin suuttuman/ ja teidän epäjumalan palweluxeen.
Hes 36:32 En minä näitä tee teidän tähten/ sano HERra HERra/ että teidän pitä sen tietämän/ waan teidän pitä silloin häpemän ja muistaman te Israelin huonesta teidän menostanne.
Hes 36:33 Näitä sano HERra HERra: silloin cuin minä teitä olen puhdistawa caikista teidän ricoxistanne/ nijn minä taas tahdon panna asujamet Caupungeihin/ ja autiamet pitä taas rakettaman.
Hes 36:34 Ja häwitetty maa pitä taas kynnettämän/ että se oli turmeldu/ että caicki ohidzenkäywäiset pitä sen näkemän/ ja sanoman:

Hes 36:35 Tämä maa oli turmeldu/ ja se on nyt nijncuin ihana krydimaa/ ja nämät Caupungit olit cukistetut/ jagotetut ja autiat/ ja owat nyt hywin raketut ja täynäns wäke.
Hes 36:36 Ja ne jäänet pacanat teidän ymbärillän pitä ymmärtämän minun olewan HERran/ joca jagonnen rakenda/ ja turmellun istutta/ Minä HERra sen sanon ja teen myös.
Hes 36:37 Näitä sano HERra HERra: Israelin huonen pitä taas löytämän minun/ että minä idzeni heille osotan/ ja minä enännän heitä.
Hes 36:38 Nijncuin lauma/ nijncuin pyhä lauma Jerusalemis heidän juhlisans: nijn pitä turmellut Caupungit täyten tuleman ihmisten laumoista/ ja pitä ymmärtämän minun olewan HERran.

Vers. 7. Ylönnän minun käteni) se on minä wannon.
V. 15. Ei andaman sinun Canssas horjahtua) Että Israelin lapset owat taas ajetut ulos heidän maaldans. Titus Vespasianuxelda/ nijn se on selkiä/ että HERra cadzo edemmä tällä lupauxellans/ nimittäin/ nijtä oikeita Israelitejä Christityitä/ joiden ei pitänyt ajetuxi tuleman/ waan caswaman ja pysymän mailman loppun asti
V. 25. Prijscotan puhdasta wettä) Täsä HERra lupa pyhän Casten Sacramendin ynnä Evangeliumin saarnan cansa/ jonga cautta hän tahto puhdista Canssans caikista heidän ricoxistans/ Eph. 5:26.

XXXVII. Lucu.

HERra näyttä Hesekielille näys cuolluitten nousemisen/ v. 1.
wahwista sillä lupauxens/ että hän on pelastawa Canssans caikest tuscast/ v. 11.
käske hänen tehdä caxi taulua/ ja otta ne käteens/ v. 15.
tiedoxi/ että HERra on tuopa Israelin ja Judan huonen jällens pacanain seasta cotia/ cunga he olit hajotetut/ ja on tekewä heistä yhden huonen/ v. 19.
On myös heille andawa Cuningan ja yhden ainoan paimenen/ palwelians Dawidin/ joca heidän Ruhtinans on olewa ijancaickisest/ v. 24.

Hes 37:1 JA HERran käsi rupeis minuun/ ja wei minun HERran Hengesä lakialle kedolle/ joca oli luita täynäns/ ja hän johdatti minun nijden cautta ymbärins.
Hes 37:2 Ja cadzo/ sijnä oli sangen paljo luita kedolla/ ja cadzo/ ne olit peräti cuiwetut.
Hes 37:3 Ja hän sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ luuletcos nämät luut jällens eläwäxi tulewan? ja minä sanoin: sinä sen tiedät HERra HERra.

Hes 37:4 Ja hän sanoi minulle: ennusta näistä luista/ ja sano heille: te cuiwetut luut/ cuulcat HERran sana.
Hes 37:5 Näin sano HERra HERra näistä luista/ cadzo/ minä annan tulla teihin hengen/ ja teidän pitä eläwäxi tuleman.
Hes 37:6 Ja annan teille suonet/ ja caswatan lihan teidän päällen/ ja wedän nahgan teidän päällen/ ja annan teille hengen/ että te jällens eläwäxi tuletta. Ja pitä tiettämän/ että minä olen HERra.
Hes 37:7 Ja minä ennustin nijncuin käsketty oli. Ja cadzo/ siellä oli suuri hyminä/ cosca minä ennustin/ ja luut tulit jällens yhten cukin jäsenehens.
Hes 37:8 Ja minä näin/ ja cadzo/ sijhen caswoi suonet ja liha päälle/ ja hän peitti ne nahgalla/ mutta ei heisä wielä henge ollut.
Hes 37:9 Ja hän sanoi minulle: ennusta hengelle/ ennusta sinä ihmisen poica/ ja sano hengelle/ näin sano HERra HERra: sinä hengi tule tähän neljästä tuulesta ja puhalla cuolluitten päälle/ että he jällens eläwäxi tulisit.
Hes 37:10 Ja minä ennustin nijncuin hän oli minun käskenyt/ silloin tuli hengi heihin/ ja he tulit eläwäxi/ ja seisoit jalgoillans/ ja heitä oli sangen suuri joucko.
Hes 37:11 JA hän sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ nämät luut owat coco Israelin huone/ cadzo/ he sanowat: me olemma cuiwetut luut/ja ei meillä ole toiwo/ ja me olemma huckunet.
Hes 37:12 Sentähden ennusta/ ja sano heille: näin sano HERra HERra: cadzo/ minä awan teidän hautan/ ja tahdon teitä/ minun Canssan/ sieldä tuoda ulos/ ja saatan teitä Israelin maalle.
Hes 37:13 Ja teidän pitä tietämän/ että minä olen HERra/ cosca minä olen teidän hautan awannut/ ja teitä/ minun Canssan/ sieldä tuonut ulos.
Hes 37:14 Ja minä tahdon anda minun Hengeni teihin/ että te jällens wircotta/ ja saatta teitä teidän maallan/ ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra. Minä sen puhun/ ja minä myös sen teen/ sano HERra.
Hes 37:15 Ja HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Hes 37:16 Sinä ihmisen poica/ ota sinulles yxi puu/ ja kirjoita sijhen Judasta ja heidän cumpaneistans Israelin lapsista.
Hes 37:17 Ja ota wielä sijtte yxi puu/ ja kirjoita sijhen Josephin ja Ephraimin sucu/ ja coco Israelin huone/ heidän cumpanins/ ja lijtä heitä molembita yhten sinun kädesäs/ nijn että se tule caicki yhdexi puuxi.
Hes 37:18 Jos sijs sinun Canssas puhu sinulle/ ja sano: etkös tahdo meille ilmoitta/ mitäs sillä ajattelet?
Hes 37:19 Nijn sano heille: näitä sano HERra HERra/ cadzo/ minä otan Josephin puun/ joca on Ephraimin tykönä/ ynnä heidän cumpaneins Israelin sucuin cansa/ ja panen heidän Judan puun tygö/ ja teen heistä

molemmista yhden puun minun kädesäni.
Hes 37:20 Ja sinun pitä ne puut/ joihins kirjoittanut olet/ sinun kädesäs nijn pitämän/ että he sen näkewät.
Hes 37:21 Ja sinun pitä heille sanoman: näitä sano HERra HERra: cadzo/ minä tuon jällens Israelin lapset pacanoista/ joihin he mennet owat/ ja cocon jocapaicast heidän/ ja annan heidän tulla maallens jällens:
Hes 37:22 Ja teen caicki yhdexi Canssaxi maalla/ Israelin wuorilla/ ja heillä caikilla pitä oleman yxi Cuningas/ ja ei pidä enä caxi Canssa eli cahteen waldacundaan jaetut oleman.
Hes 37:23 Ei heidän myös pidä enä saastuttaman idzens epäjumalis/ cauhistuxis ja caickinaisis ricoxis. Minä autan heitä caikista paicoista/ joisa he owat rickonet/ ja puhdistan heitä/ ja heidän pitä oleman minun Canssan/ ja minä tahdon olla heidän Jumalans.
Hes 37:24 Ja minun palwelian Dawid pitä oleman heidän Cuningans/ ja caickein heidän yxinäinen paimenens. Ja heidän pitä waeldaman minun oikeudesani ja pitämän minun käskyni ja tekemän sen jälken.
Hes 37:25 Ja heidän pitä taas asuman maalla/ jonga minä minun palwelialleni Jacobille andanut olen/ josa teidän Isän asunet owat/ heidän ja heidän lapsens ja lasten lapset pitä siellä ijancaickisest asuman. Ja minun palwelian Dawid pitä oleman heidän Ruhtinans ijancaickisest.
Hes 37:26 Ja minä teen heidän cansans armon lijton/ sen pitä ijancaickisen lijton heidän cansans oleman/ ja holhon heitä ja enännän heitä/ ja minun Pyhän pitä oleman heidän seasans ijancaickisest.
Hes 37:27 Ja minä asun heidän seasans/ ja olen heidän Jumalans/ ja heidän pitä oleman minun Canssan.
Hes 37:28 Nijn että pacanaingin pitä ymmärtämän minun olewan HERran/ joca Israelin pyhäxi teke/ ja minun Pyhän pitä oleman heidän tykönäns ijancaickisest.

Vers. 22. Ei pidä enä caxi Canssa) Waicka tämä tapahdui cosca he palaisit Babelist/ cadzotan cuitengin erinomattain sitä yhteyttä/ cuin piti tapahtuman heidän ja pacanain waihella Christuxen waldacunnas.
V. 24. Dawid) se on/ Christus Dawidin poica/ Ier. 30:9.

XXXVIII. Lucu.

PRopheta saa käskyn ennustaxens Gogist ja hänen seurastans nimittäin/ että hän on wijmeisen ajan edellä sangen suurella sotawäellä warustawa idzens/ ja tulewa Jumalan Canssa wastan/ jotca silloin suruttomat owat/ heitä häwittämän/ v. 1.
mutta HERra tahto ihmellisest autta Canssans ja hucutta hänen/ että pacanain pitä ymmärtämän hänen olewan HERran/ v. 21.

Hes 38:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Hes 38:2 Sinä ihmisen poica/ käännä idzes Gogi wastan/ joca on Magogin maalla/ ja on jaloin Mesechin ja Tubalin Förstі/ ja ennusta hänestä/ ja sano:
Hes 38:3 Näitä sano HERra HERra: cadzo/ minä tulen kimpuus sinä Gog joca olet jaloin Mesechin ja Thubalin Förstі.
Hes 38:4 Cadzo/ minä palautan sinun/ ja panen suidzet sinun suuhus/ ja wien sinun ulos caicken sinun jouckos/ hewoistes ja miestes cansa/ jotca caicki owat jalost walmistetut/ joita on suuri joucko/ ja candawat caicki keihäitä/ kilpejä ja mieckoja.
Hes 38:5 Sinun myötäs on Persialaiset/ Ethiopialaiset ja Putialaiset/ jotca caicki candawat kilpejä ja rautalackeja.
Hes 38:6 Gomer ja hänen jouckons/ ja myös Thogarman huone joca pohja päin on/ caiken hänen juockons cansa/ ja sinun myötäs on paljo Canssa.
Hes 38:7 Olcon/ warusta idzes hywin/ sinä ja caicki sinun jouckos/ joca sinun myötäs on/ ja ole sinä heidän päämiehens/ sinun pitä cuitengin wijmein rangaistuxi tuleman.
Hes 38:8 WIimeisellä ajalla pitä sinun tuleman sijhen maahan/ joca on jällens saatu miecalla/ on myös coottu monesta Canssasta/ nimittäin/ Israelin wuorelle/ joca cauwan aica on autiana ollut/ ja on nyt monesta Canssasta johdatettu ulos/ ja caicki surutoinna asuwat.
Hes 38:9 Sinun pitä menemän ylös ja tuleman suurella rajuilmalla/ ja sinun pitä oleman nijncuin pilwen/ joca maan peittä/ sinä ja sinun jouckos/ ja Canssan paljous sinun cansas.
Hes 38:10 Näitä sano HERra HERra: sijhen aican pitä sinun sencaltaisia aicoiman/ ja sinun mielesäs pitä oleman pahoja juonia ja ajatteleman:
Hes 38:11 Minä tahdon hyökytä maan kylihin/ ja menen heidän päällens/ jotca surutoinna ja murhetoinna asuwat/ nijncuin ne jotca caicki ilman muurita istuwat/ ja joilla ei telkiä eikä porttia ole.
Hes 38:12 Ettäs ryöstäisit ja raatelisit/ ja annaisit kätes käydä häwitettyjä wastan/ jotca palainnet owat/ ja sitä Canssa wastan/ joca pacanoista coottu on/ jotca carja caidzewat ja cauppa tekewät/ ja asuwat keskellä maata.
Hes 38:13 Ricas Arabia/ Dedan/ ja meren cauppamiehet/ ja caicki jalot jotca siellä owat/ heidän pitä sinulle sanoman: minä luulen ettäs olet tullut ryöstämän/ ja olet coonnut jouckos raateleman/ ottaxes pois hopian ja cullan/ ja cootaxes carja ja tawarata/ ja suurta saalista saadaxes.
Hes 38:14 SEntähden ennusta sinä ihmisen poica/ ja sano Gogille: näitä sano HERra HERra:
Hes 38:15 Etkös ymmärrä? cosca minun Canssan Israel asu suruttomast/ nijn sinä tulet silloin sinun

paicastas/ nimittäin/ pohjan äristä/ sinä ja paljo Canssa cansas/ caicki hewoisilla/ suuri ja wäkewä joucko.
Hes 38:16 Ja sinun pitä menemän ylös minun Canssani Israeli wastan/ nijncuin pilwi/ joca maan peittä. Sencaltaisia pitä wijmeisellä ajalla tapahtuman/ mutta minä tahdon sentähden anda sinun tulla minun maalleni/ että pacanain pitä oppiman minua tundeman/ cosca minä sinus Gog pyhitetyxi tulen heidän silmäins edes.
Hes 38:17 Näitä sano HERra HERra: sinä olet se/ josta minä olen muinen sanonut minun palweliaini Israelin Prophetain cautta/ jotca sijhen aican ennustit minun tahtowani anda sinun tulla heidän päällens.
Hes 38:18 Ja sen pitä silloin tapahtuman/ cosca Gog tule caicke Israelin maata wastan/ sano HERra HERra/ pitä minun wihan nouseman minun julmudesani.
Hes 38:19 Ja minä puhun näitä minun kijwauxesani/ ja minun wihani tulesa: sillä silloin pitä suuren wapistuxen oleman Israelin maalla.
Hes 38:20 Että minun caswoni edes pitä calat meres wapiseman/ linnut taiwan alla/ eläimet kedolla/ ja caicki jotca matelewat ja lijckuwat maan päällä/ ja caicki ihmiset jotca maan päällä owat/ ja wuoret pitä cukistettaman/ ja seinät ja caicki muurit maahan putoman.
Hes 38:21 MUtta minä cudzun miecan heidän päällens caikilla minun wuorillani/ sano HERra HERra/ nijn että jocaidzen miecan pitä tuleman toinen toistans wastan.
Hes 38:22 Ja minä duomidzen heitä rutolla ja werellä/ ja annan sata rändä rakehitten cansa/ tulda ja tulikiwe hänen ja hänen jouckons päälle/ ja sen paljon Canssan päälle/ joca hänen cansans on.
Hes 38:23 Juuri nijn pitä minun jaloxi/ pyhäxi ja tutuxi tuleman monein pacanain edes/ että heidän pitä ymmärtämän minun olewan HERran.

Vers. 2. Gogi) Gog on Turkit/ nijncuin Johannexen ilmestys osotta. Turckein alcu on myös pohjan maalda/ josta täsä puhutan. Mesech ja Thubal owat Tartarit/ ja se Canssa sillä puolella/ jotca Schytiläisixi cudzutan: waicka Mesech cuulu nijncuin Muscowiterit heistä tulisit/ se on/ Wenäläiset. Persialaiset ulottuwat rickasen Arabiaan/ sentähden pitä Turkilla myös siellä muutamita oleman.
v. 6. Gomer ja Thogarma) Hänen poicans/ Gen. $ 10: luullan Wändeixi: sillä Turkin linnoisa puhutan Wändein kielellä.
v. 8. Israelin wuorelle) se on/ Christityitä wastan.
v. 13. Dedan) On yxi osa rickast Arabiast: ja Mahometh on rickas Arabias haudattu Mechaas. v. eod. $ Ettäs olet tullut) se on/ sinä teet oikein ja hywin/ mene tietäs myöden cuins ruwennut olet/ olcon sinulle menestys. Oike) se on/ sinä olet oike Keisari ja Herra.

v. 18. Minun wihan) se on/ Gog on minun wihan ja widzan/ minun Christityin ricosten tähden.
v. 21. Toinen toistans wastan) Heidän pitä tappaman idzens keskenäns/ toinen toisens.

XXXIX. Lucu.

HÄn ennusta wielä sitä jalo woitto cuin Jumalan Canssa on saapa Gogist ja hänen seurastans/ v. 1.
josta caicki pacanat ymmärtäwät HERran duomion/ v. 21.
ja pitä tietämän/ Jumalan Canssan heidän pahain tecoins tähden ennen nijn ollen rangaistun/ v. 23.
mutta HERran tahtowan autta ja pelasta heitä/ että he oppisit tundeman heidän ricoxens/ ja ymmärtämän hänen olewan heidän Jumalans/ v. 25.

Hes 39:1 JA sinä ihmisen poica/ ennusta Gogi wastan/ ja sano:
Hes 39:2 Näitä sano HERra HERra: cadzo/ minä tulen sinun kimpuus Gog/ sinä joca olet Mesechin ja Thubalin jaloin Försti: cadzo/ minä tahdon sinun palautta ja haucutella ulos/ ja noudan sinun pohjan äristä/ ja annan sinun tulla Israelin wuorille:
Hes 39:3 Ja lyön joudzen pois sinun wasemasta kädestäs/ ja heitän sinun nuoles pois sinun oikiasta kädestäs.
Hes 39:4 Israelin wuorilla pitä sinä woitettaman/ caiken sinun jouckos cansa/ ja sen wäen cansa joca sinun tykönäs on. Minä annan sinun linnuille/ custa ikänäns he lendäwät/ ja kedon eläimille ruaxi.
Hes 39:5 Sinun pitä langeman kedolla: sillä minä HERra HERra olen sen sanonut.
Hes 39:6 Ja minä heitän tulen Magogin päälle/ ja nijden päälle jotca luodoisa surutoinna asuwat/ ja heidän pitä ymmärtämän minun olewan HERran:
Hes 39:7 Sillä minä tahdon tehdä minun pyhän nimeni tiettäwäxi minun Canssani Israelin seas/ ja en tahdo enä anda minun pyhä nimeni häwäistä: waan pacanain pitä ymmärtämän minun olewan HERran Israelin pyhän.
Hes 39:8 Cadzo/ jo se on parhallans tullut ja tapahtunut/ sano HERra HERra: se on se päiwä/ josta minä olen puhunut.
Hes 39:9 Ja Israelin Caupungin asuwaisten pitä lähtemän ulos ja tekemän walkian/ ja polttaman aset/ kilwet/ keihät/ joudzet/ nuolet/ seipät ja canget/ jotca kestäwät pala seidzemen ajastaica.
Hes 39:10 Nijn ettei tarwita hake puita kedolda/ eli pidä medzästä hacattaman: waan ne kestäwät pala: Ja pitä ryöstämän nijldä/ joilda he owat ryöstetyt/ ja raateleman nijtä/ joilda he olit raadeltut/ sano HERRA HERRA.

Hes 39:11 JA sen pitä silloin tapahtuman/ että minä annan Gogille paican hautamisexi Israelis/ nimittäin/ sen laxon josta meren tygö itän päin mennän/ nijn että ne jotca sijtä menewät ohidze/ pitä sijtä cauhistuman/ että Gog on jouckoinens sijhen haudattu/ ja se pitä cudzuttaman Gogin joucon laxoxi.
Hes 39:12 Mutta Israelin huonen pitä heitä hautaman coco seidzemen Cuucautta/ että maa sen cautta pitä puhdistettaman.
Hes 39:13 Ja caikella Canssalla maalla pitä tekemist oleman heidän hautamisesans/ ja pitä saaman sijtä ylistyxen/ että minä olen sinä päiwänä osottanut minun jaloudeni/ sano HERra HERra.
Hes 39:14 Ja heidän pitä lähettämän miehet käymän jocapaicas maata ymbärins/ ja heidän cansans cuolluitten hautain caiwajat/ hautaman jäänyitä maan päällä/ että se puhdistettaisin: seidzemen Cuucauden perästä pitä heidän rupeman sitä tutkisteleman.
Hes 39:15 Ja ne jotca maata käywät ymbärins/ ja josacusa paicas ihmisen luut näkewät/ heidän pitä sijhen merkin paneman/ sijhenasti cuin haudan caiwajat ne myös Gogin joucon laxoon hautawat.
Hes 39:16 Caupungi myös pitä siellä cudzuttaman Hamonaxi. Nijn heidän pitä maan percaman.
Hes 39:17 NYt sinä ihmisen poica/ näin sano HERra HERra: sano caikille linnuille custa ikänäns he lendäwät ja caikille eläimille kedolla: cootcat teitän ja tulcat tänne/ tulcat cocoon jocapaicast ymbärildä minun teurasuhrilleni/ jonga minä teille teurastan/ suurexi teurasuhrixi Israelin wuorilla/ ja syökät liha/ ja juocat werta.
Hes 39:18 Teidän pitä syömän wäkewäin liha ja juoman Förstein werta maan päällä/ jääräin/ caridzain/ cauristen/ härkäin/ jotca caicki lihawat ja hywin syötetyt owat.
Hes 39:19 Ja teidän pitä syömän sitä lihawat/ nijn että te rawituxi tuletta/ ja juoman werta/ nijn että te juoxin tuletta/ sijtä teurasuhrista/ cuin minä teille teurastan.
Hes 39:20 Rawitcat teitän minun päydälläni hewoisista ja radzastaista/ wäkewistä/ ja caickinaisesta sotawäestä/ sano HERra HERra.
Hes 39:21 Ja minä annan minun jaloudeni tulla pacanain secaan/ nijn että caicki pacanat pitä näkemän minun duomioni/ jonga minä olen tehnyt: ja minun käteni/ jonga minä olen pannut heidän päällens.
Hes 39:22 Ja Israelin huonen pitä juuri näin ymmärtämän/ minun HERran/ olewan heidän Jumalans/ sijtä päiwästä ja aina edemmä.
Hes 39:23 Nijn myös caickein pacanain pitä ymmärtämän Israelin huonen heidän pahain tecoins tähden/ ja cuin he minua wastan rickonet owat/ wiedyxi pois: mingätähden minä lymytin minun caswoni heidän edestäns/ ja annoin heidän wihollistens käsijn/ nijn että heidän caickein pitä miecan cautta langeman/
Hes 39:24 Nijncuin heidän ricoxens ja pahat tecons ansainnet olit/ tein minä heille/ ja lymytin minun

caswoni heidän edestäns.
Hes 39:25 SAno sijs HERra HERra: nyt minä tahdon pelasta Jacobin fangit/ ja armahta coco Israelin huonetta/ ja kijwoitella minun pyhän nimeni tähden.
Hes 39:26 Mutta heidän pitä candaman heidän häwäistyxens ja ricoxens/ jolla he owat rickonet minua wastan: cosca he surutoinna heidän maallans asuwat/ nijn ettei kengän heitä peljätä.
Hes 39:27 Ja minä olen heidän Canssoista jällens cotia tuonut/ ja coonnut heitä wihollistens maalda/ ja minä olen heisä pyhitetyxi tullut/ monein pacanain silmäin edes.
Hes 39:28 Ja nijn pitä heidän ymmärtämän/ että minä HERra olen heidän Jumalans/ joca olen andanut heitä wiedä pois pacanain secaan/ ja andanut taas heitä coota heidän maallens/ ja en yhtäkän heistä andanut sinne jäädä.
Hes 39:29 Ja en minä enä tahdo peittä minun caswoni heidän edestäns: sillä minä olen wuodattanut minun hengeni Israelin huonen päälle/ sano HERra HERra.

Vers. 1. Gog) Supr. $ 38:2.
v. 4. Israelin wuorilla) Sup. $ 18:8.
v. 6. Luodoisa) se on/ sen pitä palaman cotona Gogin mäellä.
v. 11. Gogin joucon laxoxi) Cusa se suuri Gogin joucko on haudattu.
v. 14. Tutkisteleman) Nimittäin/ jos he caicki owat haudatut/ eli jos jocu wielä on hautamat.
v. 16. Hamonaxi) se on/ suurexi joucoxi.
v. 23. Heidän pahain tecoins tähden) Täsä on että Gog on meidän ricostem tähden nijn woimallisexi tullut/ ja hänellä on nijn suuri onni ja woitto.

XL. Lucu.

COsca Jerusalem oli häwitetty ja autiaxi tehty/ ja Canssa oli fangittu Babelis: näky olewan/ nijncuin ei Jumalan Canssan eli seuracunnan sillen mitän auttais/ ja nijncuin ei he ikänäns enä toipuis. Sentähden osotta HERra Hesekielille näys uden Templin ja uden Caupungin/ lohduttain sillä Canssans/ että he toipuwat jällens/ ja nijn se usi Caupungi/ Christuxen waldacunda ja seuracunda heidän secans toimitetan/ joca tällä ymmärretän. Ja tästä näystä kirjoitta hän noutawaisis luguis loppun asti. Waan täsä lugus kirjoitetan/ cuinga hän wiedän näys Israelin maalle/ v. 1.
siellä näke hän yhden miehen mittanuoralla ja riucumitalla mittawan: ensist ärimmäisen seinän sijhen uten Templijn/ porttinens/ Camarinens ja esihuoneinens/ v. 5.

Sitälikin ärimmäisen cartanon/ porttinens/ permandoinens ja Camarinens/ v. 17.
sijtte keskimäisen cartanon/ v. 28.
ja sisälmäisen/ v. 44.
Ja wijmeiseldä idze Templin esihuonen/ v. 48.

Hes 40:1 WIjdendenä wuotena colmattakymmendä meidän fangiudestam/ wuoden algus/ kymmendenä päiwänä ensimäises Cuucaudes/ se on neljästoistakymmenes wuosi sijtte cuin Caupungi häwitettin.
Hes 40:2 Juuri sinä päiwänä tuli HERran käsi minun päälleni/ ja wei minun sinne pois Jumalan näyn cautta/ nimittäin/ Israelin maalle/ ja asetti minun sangen corkialle wuorelle/ siellä rakettin nijncuin Caupungita eteläsä päin.
Hes 40:3 JA cosca hän minun oli sinne wienyt/ cadzo/ nijn siellä oli yxi mies/ jonga caswo wälckyi nijncuin waski/ hän seisoi portis/ ja hänellä oli mittanuora/ ja mittariucu hänen kädesäns.
Hes 40:4 Ja hän sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ cadzo/ ja cuule tarcasti/ ja ota waari sijtä cuin minä sinulle osotan: sillä sentähden olen minä sinun tänne tuonut osottaxeni sinulle/ ettäs caicki ne cuins täsä näet/ Israelin huonelle ilmoitaisit.
Hes 40:5 Ja cadzo/ yxi seinä oli huonen ulcoisella puolella caicki ymbärins/ ja miehellä oli mittariucu kädes/ se oli cuutta kynärätä ja kämmenen leweyttä pitkä/ ja hän mittais rakennuxen leweydelle ja corkeudelle/ caicki tällä riugulla.
Hes 40:6 Ja hän tuli portin tygö/ joca oli itä päin/ ja meni ylös hänen trapuistans/ ja mittais portin kynnyxen/ cummangin yhtä riucumitta lewexi.
Hes 40:7 Ja Camarit jotca olit molemmilla puolilla porttia/ mittais hän myös yhtä riucumitta pitkäxi ja yhtä riucumitta lewiäxi/ ja Camarein wälin wijttä kynärätä lewiäxi. Ja hän mittais myös portin kynnyxen/ esihuonen portin tykönä sisälmäisellä puolella yhtä riucumitta.
Hes 40:8 Ja hän mittais portin/ esihuonen sisälmäisellä puolella/ yhtä riucumitta:
Hes 40:9 Ja mittais esihuonen portin cahdexata kynärätä/ ynnä kynnysten cansa/ ja esihuonen portin sisälmäisellä puolella.
Hes 40:10 Ja Camareita oli colme cummallakin puolella portin tykönä itä päin/ yxi nijn awara cuin toinengin. Ja molemmilla puolilla olit kynnyxet/ jotca olit yhden suurudet.
Hes 40:11 Sijtte mittais hän coco portin sian/ nimittäin/ kymmenen kynärätä/ ja corkeuden portin tygö colmetoistakymmendä kynärätä.
Hes 40:12 Ja Camarein edes olit siat molemmilla puolilla/ kynärän leweydeldä: mutta Camarit olit cuusi

kynärätä molemmilla puolilla.
Hes 40:13 Ja hän mittais portist/ yhden Camarin catosta toisen Camarin catton/ wijsicolmatta kymmendä kynärätä/ leweydelle: ja owet olit suuta suurin.
Hes 40:14 Hän teki myös pääliset cuusikymmendä kynärätä/ ja esihuonen päälisen yldäylidzen porttia.
Hes 40:15 Ja esihuonen tygö sisälmäiseen porttijn oli wijsikymmendä kynärätä.
Hes 40:16 Ja sijnä olit soucat ackunat Camareisa ja päälisisä/ sisälmäisellä puolella yldäylidzen portin. Ja ackunat olit myös esihuones caicki ymbärins/ ja päälises olit caicki ymbärins caunit palmupuut leicatut.
Hes 40:17 Ja hän wei minun wielä edemmä/ ärimmäiseen cartanohon/ ja cadzo/ siellä olit majat/ ja permando/ cartanos caicki ymbärins/ ja colmekymmendä Camarita permannolla.
Hes 40:18 Ja permando oli molemmis porteis nijn pitkä cuin portitkin olit. Ja tämä oli alammainen permando.
Hes 40:19 Ja hän mittais ärimmäisest portist leweyden sisälmäisen cartanohon asti/ nimittäin/ sata kynärätä/ itään ja pohjaan.
Hes 40:20 NIjn hän myös mittais pohjaportin/ ärimmäisen cartanohon asti/ pitudella ja leweydellä.
Hes 40:21 Sillä oli myös jocaidzella siwulla colme Camarita: ja hänen päälisens ja esihuonens olit yhden suurudet/ nijncuin endisengin portin/ wijsikymmendä kynärätä pitudella/ ja wijsicolmattakymmendä kynärätä leweydellä.
Hes 40:22 Ja hänen ackunans/ esihuonens ja palmupuuns olit nijncuin itäisengin portin/ ja sijnä oli myös seidzemen trappua/ joita mendin ylös/ ja esihuone oli hänen edesäns.
Hes 40:23 Ja hän mittais myös sisälmäisen esihuonen portin/ joca oli pohjaisen ja idäisen portin cohdalla: ja hän mittais sata kynärätä yhdest portist nijn toiseen.
Hes 40:24 SIjtte wei hän minun myös etelän päin/ cadzo/ siellä oli myös yxi portti/ ja hän mittais hänen päälisens ja esihuonens nijn suurexi cuin ne muutkin.
Hes 40:25 Heillä olit myös ackunat ja esihuonet ymbärillä/ nijncuin muutkin ackunat/ wijttäkymmendä kynärätä pitkät/ ja wijttäcolmattakymmendä kynärätä lewet.
Hes 40:26 Ja sijnä olit myös seidzemen trappua ylöspäin/ ja esihuone sen edes/ ja palmupuut joca siwulla heidän päälisisäns.
Hes 40:27 Ja hän mittais myös sisälmäisen cartanon portin etelän päin/ nimittäin/ sata kynärätä yhdest eteläportist toiseen.
Hes 40:28 Ja hän wei minun wielä edemmä/ eteläportin cautta sisälmäiseen cartanohon/ ja mittais sen portin etelän päin/ nijn suurexi cuin muutkin.

Hes 40:29 Hänen Camarins/ päälisens ja esihuonens/ ja ackunains ja yhden esihuonens suurudexi ymbärillens: wijsikymmendä kynärätä pitkä/ ja wijsicolmattakymmendä kynärätä lewe.
Hes 40:30 Ja sijnä oli esihuone ymbärillä/ wijsicolmattakymmendä kynärätä pitkä/ ja wijttä kynärätä lewe.
Hes 40:31 Se oli ärimmäisen cartanon edes/ ja palmupuut olit myös hänen päälisisäns/ ja sijnä oli myös cahdexan trappua joita mendin ylös.
Hes 40:32 SIjtte wei hän myös minun sisälmäiseen porttijn itä päin/ ja mittais sen nijn suurexi cuin muutkin.
Hes 40:33 Hänen Camarins/ päälisens ja esihuonens/ ja heidän ackunans ja esihuonens yhden suurudexi ymbärilläns/ wijttäkymmendä kynärätä pitkäxi ja wijttäcolmattakymmendä kynärätä lewexi.
Hes 40:34 Ja hänellä oli myös esihuone ärimmäisen cartanon cohdalla/ ja palmupuita päälisis molemmilla siwuilla/ ja cahdexan trappua ylöspäin.
Hes 40:35 Sijtte wei hän minun myös toiseen porttijn pohjan päin/ sen hän mittais nijn suurexi cuin ne muutkin.
Hes 40:36 Hänen Camareins/ päälisens/ esihuoneins ja heidän ackunains cansa sijnä ymbärins/ wijttäkymmendä kynärätä pitkäxi/ ja wijttäcolmattakymmendä kynärätä lewexi.
Hes 40:37 Hänellä oli myös esihuone ärimmäisen cartanon cohdalla/ ja palmupuut päälisis molemmilla puolilla/ ja cahdexan trappua ylöspäin.
Hes 40:38 Ja päälisten alla jocaidzes portis oli yxi Camari owinens/ cusa polttouhri pestin.
Hes 40:39 Mutta esihuonesa portin edes oli jocaidzella siwulla caxi pöytä/ joilla polttouhri/ ricosuhri ja wicauhri piti teurastettaman.
Hes 40:40 Ja ulcoisella puolella/ custa pohjaporttia päin mennän ylös/ olit myös caxi päytä ja toisella puolella portin esihuonen tykönä/ olit myös caxi pöytä.
Hes 40:41 Nijn sijs olit jocaidzella siwulla portein edes neljä pöytä/ se on cahdexan pöytä yhten/ joilla teurastettin.
Hes 40:42 Ja ne neljä pöytä olit tehdyt polttouhria warten wuojoinkiwistä/ puolda toista kynärätä pitkäxi ja lewexi/ ja kynärätä corkexi/ joille pandin caickinaiset aset/ joilla myös polttouhri ja muut uhrit teurastettin.
Hes 40:43 Ja tottoin kiwet olit kämmendä corkiat/ ja nijlle pöydille piti pandaman uhriliha.
Hes 40:44 JA ulcoisella puolella sisällistä porttia olit Camarit weisailla/ sisälmäises cartanos/ yxi siwulla pohjan porttia päin/ joca cadzoi etelään: toinen portin siwulla itän päin/ se cadzoi pohjaan.
Hes 40:45 Ja hän sanoi minulle: se Camari/ joca on etelä päin/ on Pappein/ joiden pitä huonesa palweleman:

Hes 40:46 Mutta se Camari pohja päin/ on nijden Pappein/ jotca Altarilla palwelewat/ ne owat Zadochin lapset/ joiden ainoastans Lewin lapsist pitä astuman HERran eteen/ händä palweman.
Hes 40:47 Ja hän mittais esihuonen/ nimittäin/ sata kynärätä pitkäxi/ ja sata kynärätä lewexi neliculmaisexi/ ja Altari oli juuri Templin edes.
Hes 40:48 JA hän wei minun Templin esihuoneseen ja mittais esihuonen/ wijttä kynärätä cummallakin puolella/ ja portin leweyden/ colme kynärätä molemmin puolin.
Hes 40:49 Mutta esihuone oli caxikymmendä kynärätä pitkä/ ja yxitoistakymmendä kynärätä lewe/ ja traput joista mendin ylös/ ja padzat olit päälisen tykönä/ yxi cummallakin puolella.

Vers. 38. Camari) Nämät Camarit owat ollet ne siat/ cuin Evangelisterit cudzuwat Gazophylacia. Sencaltaisia on ollut monda/ muutamat Papeille/ Lewitaille ja weisajille tehdyt/ cuisa he heidän waattens tallella pidit/ muutamat taas olit joisa muuta pidettin tallella/ mitä uhrixi ja Jumalan palweluxexi oli aiwoittu.

XLI. Lucu.

PRopheta kirjoitta Templin muodon/ v. 1.
ja caickein pyhimmän/ v. 3.
nijn myös ymbärikäytäwät/ jotca seinäin ymbäri pitä oleman/ v. 5.
sijtte tacacartanon lännen puolella Templi/ v. 12.
sen ja Templin caunistuxen/ v. 16.
Wijmeiseld Templin owen ja caickein pyhimmän/ v. 20.

Hes 41:1 JA hän wei minun Templijn/ ja mittais padzat seiniä myöden/ ja ne olit joca tahwolla cuusi kynärätä lewet/ nijn lewiäldä cuin huone oli.
Hes 41:2 Ja owi oli kymmenen kynärätä lewe/ mutta cukin seinä molemmin puolin owe oli wijsi kynärätä lewe. Ja hän mittais sian Templis/ se oli neljäkymmendä kynärätä pitudelle/ ja caxikymmendä kynärätä leweydelle.
Hes 41:3 Ja hän meni sisälmäiselle puolelle/ ja mittais owen padzat caxi kynärätä/ ja owen leweyden seidzemen kynärätä.
Hes 41:4 Ja hän mittais pituden caxikymmendä kynärätä/ ja leweyden caxikymmendä kynärätä Templis. Ja hän sanoi minulle: tämä on se caickein Pyhin.
Hes 41:5 Ja hän mittais huonen seinän cuusi kynärätä: siellä olit siwucamarit/ neljä kynärätä lewet/

jocapaicas ymbäri huonetta.
Hes 41:6 Ja siwulla olit Camarit caikilla puolilla/ colme neljättäkymmendä/ toinen toisesans kijnni. Ja sijnä olit padzat alhalla huonen seinä myöden caicki ymbärins/ jotca nijtä kijnnitit.
Hes 41:7 Ja ylhällä näiden päällä olit wielä usiammat käytäwät ymbärins/ ja ne ylimmäiset käytäwät olit lewemmät/ nijn että alimmaisest mendin keskimmäiseen/ ja keskimmäisest ylimmäiseen.
Hes 41:8 Ja jocainen oli cuusi kynärätä ylömbänä toista.
Hes 41:9 Ja ylimmäisen käytäwän leweys oli wijsi kynärätä/ ja padzat cannatit huonen käytäwät.
Hes 41:10 Ja yhdestä seinästä toiseen/ ymbärins huonen/ oli caxikymmendä kynärätä.
Hes 41:11 Ja siellä oli caxi owe/ tyhjän paican cohdalla/ yxi pohjaista päin/ ja toinen etelätä/ ja tyhjä paicka oli wijsi kynärätä lewiä.
Hes 41:12 Ja muuri länden päin oli seidzemenkymmendä kynärätä lewiä/ ja seinä wijttä kynärätä lewiä/ ja yhdexänkymmendä kynärätä pitkä.
Hes 41:13 Ja hän mittais huonen pituden sata kynärätä/ ja pituus oli caickians sata kynärätä.
Hes 41:14 Ja huonen leweys edestä itän päin/ ja se mitä sijnä siwus oli/ oli myös sata kynärätä.
Hes 41:15 Ja hän mittais rakennuxen pituden/ caiken sen cansa cuin sijnä oli/ yhdestä päästä nijn toiseen/ oli joca haaralda sata kynärätä/ sisällisen Templin ja esihuonen cartanon cansa/
Hes 41:16 Owet/ ackunat/ culmat/ ja colme caunist laudoitettua käytäwätä/ caicki ymbärins.
Hes 41:17 Hän mittais myös cuinga corkialda se oli maasta ackunoihin asti/ ja ackunat olit peitetyt: ja hän mittais owesta nijn aina caickein Pyhimbään ulcomaiselda ja sisälmäiseldä puolelda/ caicki ymbärins.
Hes 41:18 Ja se oli tehty Cherubimeillä ja palmupuilla/ nijn että yxi palmupuu oli cungin Cherubimin päällä.
Hes 41:19 Ja jocaidzella Cherubimillä oli caxi caswo/ yhdellä puolella nijncuin ihmisen caswo/ ja toisella puolella nijncuin Lejonin caswo: maasta ylimmäisen owen päälisen asti olit Cherubimit ja palmupuut tehdyt Templin seinijn.
Hes 41:20 Ja Templin owi oli neliculmainen/ ja caicki olit taitawast toinen toiseens sowitetut.
Hes 41:21 Ja puualtari oli colme kynärätä corkia ja cahta kynärätä pitkä ja lewiä/ ja sen culmat ja caicki siwut olit puusta.
Hes 41:22 Ja hän sanoi minulle: tämä on pöytä/ joca pitä HERran edes oleman.
Hes 41:23 Ja oli myös caxi owe sekä Templijn että caickein Pyhimbään.
Hes 41:24 Ja taas olit caxikertaiset owet.
Hes 41:25 Ja sijnä olit Cherubimit ja palmupuut päällä/ nijncuin seinäsäkin/ ja sijnä oli paxu puu esihuonen edes ulcoisella puolella.

Hes 41:26 Ja olit ahtat ackunat/ ja paljo palmupuita caicki ymbärins esihuonen edes/ ja seinisä.

Vers. 18. Cherubimeillä) Cadzo/ 3. Reg. $ 6:23. Exod. $ 20:4.

XLII. Lucu.

MItatan wielä ne siat/ jotca piti oleman ensimäises ja keskimmäises cartanos molemmilla puolilla/ pohjaista ja etelätä päin Templist/ v. 1.
ja neuwotan/ mixi ne endiset pitä oleman/ v. 10.
mitatan myös wijmeisen cartanon pituus joca tahwolda ja culmalda/ v. 15.

Hes 42:1 JA hän wei minun ulos ärimmäiseen cartanoon pohjaista päin/ nijden Camaritten secaan/ jotca olit rakennuxen cohdalla/ joca oli Templin tykönä pohjaista päin.
Hes 42:2 Ja se paicka oli sata kynärätä pitkä sijtä portista pohjaisen päin/ ja wijttäkymmendä kynärätä lewiä.
Hes 42:3 Cazikymmendä kynärätä oli sitä sisällistä cartanota wastan/ ja permannon cohdalla sijnä ärimmäises cartanos/ ja colmekymmendä kynärätä yhdest culmast nijn toiseen.
Hes 42:4 Ja sisälmäisellä puolella Camaritten edes/ oli yxi paicka kymmenen kynärätä lewiä owein edes/ Camareita päin/ ja se caicki oli pohjaista päin.
Hes 42:5 Ja näiden Camaritten päällä olit toiset ahtammat Camarit: sillä ei nijsä alammaisisa ja keskimmäisisä Camareisa ollut paljon sia.
Hes 42:6 Se oli colmen huonen corkeus/ ja ei ollut sentähden yhtäkän padzast/ nijncuin cartanoisa padzat olit: sentähden he olit ahtammat cuin caickein alimmaiset ja keskimmäiset/ maasa/ mutta olit pannut tasaisest toinen toisens päälle.
Hes 42:7 Ja ärimmäinen cartano oli pijritetty muurilla/ josa Camarit olit/ se oli wijttäkymmendä kynärätä pitkä.
Hes 42:8 Ja Camarit olit toinen toisens peräsä/ ja olit wijttäkymmendä kynärätä pitkät/ ylistä cartanota päin: mutta Templin edusta oli sata kynärätä pitkä.
Hes 42:9 Ja alhalla Camaritten edes oli läpikäytäwä itän päin/ cosca ärimmäisest cartanost mennän ulos.
Hes 42:10 Ja muurin tykönä itän päin oli myös Camareita.
Hes 42:11 Ja sijnä oli myös tyhjä paicka edes/ nijncuin muidengin Camareitten/ pohjaista päin. Ja caikilla oli yxi pituus ja leweys: ja caicki mitä sen päällä oli/ nijncuin ennengin muiden päällä.

Hes 42:12 Ja merta päin oli myös sencaltaisia Camereita owinens/ ja sen tyhjän paican edes oli owi lounasen päin/ josta tullan sen muurin tygö/ joca itä päin on.
Hes 42:13 Ja hän sanoi minulle: ne Camarit pohjaista päin/ ja ne Camarit merta päin Templin cohdalla/ owat caickein pyhimmän sian omat/ cusa papit pitä syömän/ cosca he caickein pyhindä uhria HERralle uhrawat/ nimittäin/ ruocauhria/ syndiuhria/ ja wicauhria: sillä se on pyhä sia.
Hes 42:14 Ja cosca Papit sijhen menewät/ nijn ei heidän pidä jällens tuleman Pyhästä ulos ärimmäiseen cartanohon/ mutta pitä ennen rijsuman waattens sijnä Camaris josa he owat palwellet: sillä ne owat pyhät. Ja heidän pitä ottaman toiset waattet päällens/ ja sijtte menemän Canssan secaan.
Hes 42:15 Ja cosca hän caiken huonen oli sisäldä mitannut/ wei hän minun ulos sijhen porttijn itä päin/ ja hän mittais sijtä caiken ymbärins.
Hes 42:16 Itä päin mittais hän wijsi sata riucumitta.
Hes 42:17 Pohjaista päin mittais hän myös wijsi sata riucumitta.
Hes 42:18 Nijn myös lounasen päin wijsi sata riucumitta.
Hes 42:19 Ja cosca hän tuli länden päin/ mittais hän myös wijsi sata riucumitta.
Hes 42:20 Näin oli muuri/ jonga hän mittais joca neljäldä tahwolda wijsi sata riucumitta/ caicki ymbärins/ että pyhä piti oleman eroitettu pyhättömäst.

XLIII. Lucu.

PRopheta näke HERran cunnian tulewan tähän Templijn/ v. 1.
joca sijnä lupa asua ijancaickisest/ v. 6.
sano syyn/ jongatähden hän oli poikennut endisest Templist/ v. 8.
käske Israelin lapsille näyttä uden Templin cuwan/ v. 10.
Altarin/ v. 13.
uhrin sen päällä tehtäwän/ v. 18.
ja hän tahto olla heille armollinen/ v. 27.

Hes 43:1 JA hän johdatti minua porttijn/ itän päin.
Hes 43:2 Ja cadzo/ Israelin Jumalan cunnia tuli idästä/ ja pauhais/ nijncuin suuri wesi pauha/ ja maa kircastui hänen cunniastans.
Hes 43:3 Ja minä näin sencaltaisen näyn/ cuin ennengin Chebarin wirran tykönä/ cosca Caupungin häwitys minulle ilmoitettin/ ja minä langeisin maahan caswoilleni.

Hes 43:4 Ja HERran cunnia tuli Templijn itäisen portin cautta.
Hes 43:5 Ja Hengi otti minun/ ja wei sisälliseen esicartanohon/ ja cadzo/ huone oli täynäns HERran cunniata.
Hes 43:6 Ja minä cuulin änen huonesta: ja yxi mies seisoi minun tykönäni/
Hes 43:7 Joca sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ tämä on minun istuimeni paicka/ jonga päällä minä istun/ josa minä tahdon asua Israelin lasten seas ijancaickisest: ja ei Israelin huone pidä enä saastuttaman minun pyhä nimeni/ ei he idze eikä heidän Cuningans/ heidän huorudellans/ eli heidän Cuningastens raatoin cautta/ ja heidän cuckuloillans.
Hes 43:8 Asettain heidän kynnyxens minun kynnyxeni wiereen/ ja heidän owens minun oweni siwuun/ ja seinän minun ja heidän waihellans/ saastuttain minun pyhän nimeni cauhistuxillans joita he teit/ jongatähden minä myös heitä minun wihasani hucutin.
Hes 43:9 Mutta nyt pitä heidän huorudens hyljämän/ ja heidän Cuningastens haudat minun tyköni/ nijn minä asun heidän tykönäns ijancaickisest.
Hes 43:10 Ja sinä ihmisen poica/ osota Israelin huonelle Templi/ että he heitäns häpeisit heidän pahoista töistäns/ ja anna heidän otta sijtä idzellens caicki muoto.
Hes 43:11 Ja cosca he heitäns caikista heidän töistäns häpewät/ nijn osota heille huonen rakennuxen muoto/ läpikäytäwä/ cuwat/ caicki menot/ käskyt/ järjestyxet ja oikeudet/ ja kirjoita se heidän eteens/ että he sen käskyt ja tawat pidäisit ja tekisit.
Hes 43:12 Tämä on huonen Laki: wuorten cuckuloilla ja caicki sen rajat pitä pyhimmät oleman. Tämä on huonen Laki.
Hes 43:13 MUtta tämä on Altarin mitta/ sen kynärän jälken joca on kämmenen leweyttä pidembi cuin muut kynärät/ sen pohja on kynärätä corkia ja kynärätä lewiä/ ja ymbärins reuna waaxa lewiä.
Hes 43:14 Ja tämä on Altarin corkeus: pohjasta maan pääldä erihuoneseen/ on caxi kynärätä corkeutta/ ja kynärä leweyttä/ mutta wähemmäst erihuonest suurembaan on neljä kynärätä corkeutta/ ja kynärä leweyttä.
Hes 43:15 Mutta Harel neljä kynärätä corkia/ ja neljä sarwe ylhällä Arielist.
Hes 43:16 Ja Ariel oli caxitoistakymmendä kynärätä pitkä/ ja caxitoistakymmendä kynärätä lewiä/ neliculmainen.
Hes 43:17 Ja Altarin päälimmäinen oli neljätoistakymmendä kynärätä pitkä/ ja neljätoistakymmendä kynärätä lewiä/ neliculmainen/ ja reuna käwi ymbärins puolda kynärätä lewiä/ ja sen pohja kynärätä corkia ja sen traput olit itän päin.
Hes 43:18 Ja hän sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ näitä sano HERra Jumala: nämät pitä oleman Altarin

säädyt/ cosca jocu uhra sijnä polttouhria/ ja prijscotta werta sen päälle/
Hes 43:19 Ja Papeille/ Lewitaille Zadochin sugusta/ jotca minun edelläni käywät/ palwellen minua/ sano HERra HERra: pitä sinun andaman nuoren härjän syndiuhrixi.
Hes 43:20 Ja sen werestä pitä sinun ottaman ja prijscottaman sillä hänen neljä sarwens ja neljä culmans ja reunan ymbärins/ sillä pitä sinun sen sowittaman ja pyhittämän.
Hes 43:21 Ja pitä ottaman syndiuhri härjän/ ja polttaman sen erihuonen paicas/ ulcona Pyhästä.
Hes 43:22 Ja toisna päiwänä pitä sinun uhraman wiattoman caurin syndiuhrixi/ ja puhdista Altari cuin härjälläkin puhdistettin.
Hes 43:23 Cosca se on tapahtunut/ nijn sinun pitä uhraman nuoren wiattoman calpein/ ja wiattoman oinan laumasta.
Hes 43:24 Ja uhra ne molemmat HERran edes/ ja heittäkän Papit sijhen suola/ ja nijn ne pitä uhraman HERralle polttouhrixi.
Hes 43:25 Näin sinun pitä seidzemen päiwä uhraman/ caurin syndiuhrixi/ calpein ja jäärän laumasta/ jotca molemmat owat wiattomat.
Hes 43:26 Ja näin pitä Altarin sowittaman seidzemen päiwä/ ja puhdistaman sen ja täyttämän kätens.
Hes 43:27 Ja nijden seidzemen päiwän peräst pitä Papit cahdexandena päiwänä/ ja sijtte aina uhraman Altarille teidän polttouhrin ja kijtosuhrin: nijn minä tahdon teille olla armollinen/ sano HERra HERra.

Vers. 3. Jumalan cunnia) Propheta oli ennen nähnyt/ cap. $ 9:3. 10:4. etc. $ HERran cunnian hyljäwän endisen Templin: täsä hän näke hänen palajawan tähän uteen.
v. 8. Kynnyxens) se on/ Cuningat owat corgottanet Templin tasalle cappelin/ cusa heidän hautamisens oli/ ja siellä myös pidettin kieltty Jumalan palwelus.

XLIV. Lucu.

HERra ilmoitta/ mitkä Papit hän tähän Templijn tahto/ nimittäin/ Förstin eli ylimmäisen Papin/ joca ainoastans HERran cansa pitä menemän Pyhään/ etc. $ ja syömän leipä hänen edesäns/ v. 1.
ja sijtte ei pidä nijn tapahtuman cuin tähän asti/ v. 6.
ei muucalainen eli ymbärinsleickamatoin/ taicka joca on HERrasta poikennut epäjumalain tygö/ pidä oleman hänen Pappins/ v. 9.
mutta joca Zadochin sugust on idzens pitänyt lujast HERran tygö/ v. 15.
pitä idzens pitämän senjälken cuin tästedes kirjoitetan/ v. 17.

Hes 44:1 JA hän wei minun jällens sijhen ärimmäisen itäisen porttin saacka/ Pyhä päin/ mutta se oli kijnni.
Hes 44:2 Ja HERra sanoi minulle: tämä portti pitä oleman kijnni ja ei pidä awattaman/ eikä yxikän pidä sijtä käymän/ mutta ainoastans HERra Israelin Jumala/ ja pitä wielä sijtte oleman kijnni/ paidzi Förstiä.
Hes 44:3 Sillä Förstin pitä sijnä istuman ja syömän leipä HERran edes: esihuonesta pitä hänen menemän sisälle/ ja sijtä jällens tuleman ulos.
Hes 44:4 Sijtä wei hän minun pohjaisen portin esihuonen cohdalle. Ja minä näin/ ja cadzo/ HERran huone oli täynäns HERran cunniata/ ja minä langeisin caswoilleni.
Hes 44:5 Ja HERra sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ ota waari/ ja cadzo/ ja cuule tarcast caickia mitä minä sinulle sanon caikista HERran huonen säädyistä ja asetuxista/ ja ota waari cuinga ihmisen idzens Pyhäs käyttämän pitä.
Hes 44:6 Ja sano cowacorwaisille Israelin huonest: Näin sano HERra HERra: te Israelin huonesta oletta tähänasti caikilla teidän cauhistuxillan kyllä tehnet:
Hes 44:7 Että te annatte tulla muucalaisia/ joilla on ymbärinsleickamatoin sydän/ ja ymbärinsleickamatoin liha/ minun Pyhääni/ jolla te minun huoneni saastutatte/ uhratesan minun leipäni/ lihawutta ja werta/ ja näin ricotte caicki minun lijttoni/ caikilla teidän cauhistuxillan.
Hes 44:8 Ja et te pidä minun Pyhäni tapoja/ mutta oletta tehnet idzellen uden tawan minun Pyhäsäni.
Hes 44:9 Sentähden sano HERra Jumala näin: ei yhdengän wieran/ jolla on ymbärinsleickamatoin sydän/ ja ymbärinsleickamatoin liha/ pidä tuleman minun Pyhääni caikista muucalaisista/ jotca Israelin lasten seas owat.
Hes 44:10 Ja ei myös ne Lewitat/ jotca minusta luopunet owat/ ja Israelin cansa epäjumalains jälken erhetyxeen mennet owat/ sentähden pitä heidän candaman omat syndins.
Hes 44:11 Mutta heidän pitä wartioidzeman minun Pyhäni owe/ ja pitä oleman muiden palweliat/ ja pitä ainoastans teurastaman polttouhria/ ja muita uhreja/ mitä Canssa tuo/ ja seisoman Pappein edes/ palwellen heitä.
Hes 44:12 Että he owat palwellet heidän epäjumalains edes/ ja owat andanet Israelin huonelle pahennuxen/ sentähden olen minä ojendanut käteni heidän päällens/ sano HERra Jumala/ että heidän pitä candaman heidän syndins.
Hes 44:13 Ja ei pidä uhraman minun edesäni/ eikä oleman minun Pappini/ ei myös minun Pyhääni tuleman/ sijhen caickein pyhimbään/ mutta pitä candaman heidän häpyns ja cauhistuxens/ jotca he tehnet owat.
Hes 44:14 Sentähden olen minä tehnyt heitä owen wartiaxi huonen palweluxes/ ja muille palwelioixi.

Hes 44:15 MUtta Papit ja Lewitat Zadochin sugusta/ jotca minun Pyhäni säädyt pitänet owat/ cosca Israelin lapset luowuit minusta/ ne pitä minun edelläni käymän/ palwellen minua/ ja minun edesäni seisoman/ ja pitä uhraman minulle lihawutta ja werta/ sano HERra Jumala.
Hes 44:16 Ja heidän pitä menemän minun Pyhääni/ ja tuleman minun pöytäni eteen/ palwellen minua ja pitäin minun säätyni.
Hes 44:17 Ja cosca he tahtowat mennä portista sisälliseen cartanohon/ nijn heidän pitä pukeman päällens lijnawaattet/ ja ei willoista tehtyjä/ nijncauwan cuin he sisällises cartanos palwelewat.
Hes 44:18 Ja lijnahijpat pitä oleman heidän pääsäns/ ja alaswaattet heidän cupehillans/ ja ei pidä sitoman idzens cowin.
Hes 44:19 Ja cosca he menewät ulcoiseen ja ärimmäiseen cartanohon Canssan tygö/ nijn heidän pitä paneman ne waattet pois/ joisa he palweluxen tehnet owat/ ja kätkemän ne Pyhään/ ja heidän pitä ottaman jällens toiset waattet päällens/ ettei he Canssa pyhitäis omis waatteisans.
Hes 44:20 Ei heidän pidä ajeleman päätäns/ eikä pitkiä hiuxia caswattaman/ mutta pitä andaman leicata ymbärins.
Hes 44:21 Ei myös yxikän Pappi pidä wijna juoman/ cosca hänen sisälmäises cartanos palwelust tekemän pitä.
Hes 44:22 Ei myös yhtän leske eli hyljättyä pidä ottaman awioxens/ mutta neidzen Israelin sugust/ eli Papin lesken.
Hes 44:23 Ja opettacan minun Canssani pitämän eroitusta pyhän ja saastaisen wälillä.
Hes 44:24 Ja cosca rijta tule heidän eteens/ nijn heidän pitä seisoman ja duomidzeman ja puhuman minun oikeudeni ja säätyeni jälken/ ja pitämän minun käskyni/ ja caicki minun pyhä päiwäni ja Sabbathini pyhittämän.
Hes 44:25 Ja ei pidä menemän yhdengän cuollen tygö saastuttaman idziäns/ mutta ainoastans Isäns ja äitins/ poicans ja tyttärens/ weljens ja sisarens/ jolla ei miestä ole ollut/ nijden tähden jocu saa idzens saastutta.
Hes 44:26 Mutta että he puhdistawat idzens jällens seidzemen päiwä.
Hes 44:27 Ja cosca hän jällens mene Pyhään/ sisälmäiseen cartanoon/ palweleman Pyhäs/ nijn pitä hänen uhraman syndiuhrins/ sano HERRA HERRA.
Hes 44:28 Mutta sen perinnön/ jonga heidän pitä saaman/ se tahdon minä idze olla/ sentähden ei teidän pidä heille perimyst andaman Israelis: sillä minä olen heidän perindöns.
Hes 44:29 Heidän pitä saaman elatuxens ruocauhrist/ syndiuhrist ja wicauhrist/ ja caicki kirotut Israelis pitä

heidän oleman.
Hes 44:30 Ja caicki ensimäinen hedelmä/ ja esicoiset caikista ylönnysuhreista/ pitä Pappein oleman. Teidän pitä myös andaman Papeille esicoiset caikist syötäwist/ että siunaus olis sinun huonesas.
Hes 44:31 Mutta joca cuollut on/ eli medzän pedolda haascattu/ linnust eli eläimest/ sitä ei pidä Pappein syömän.

Vers. 2. Tämä portti pitä oleman kijnni) Wanhat Isät/ Ambr. Hieron August. Chrysost. etc. $ owat tahtonet tällä ymmärtä Christuxen äitin/ cunnialisen Neidzen Marian turmelemattoman cohdun/ johon ei kenengän pitänyt tuleman/ waan meidän Jumalam ja Ruhtinam/ sen ylimmäisen Papin Christuxen Jesuxen/ ja sen wielä sijttekin piti suljetun ja turmelemattoman oleman.

XLV. Lucu.

HERra käske heidän jaca maata/ nimittäin näin: että heidän pitä ensin mittaman osan Pyhä ja Pappeja warten/ v. 1.
toisen Lewitaita warten/ v. 6.
Colmannen Caupungita warten/ v. 7.
neljännen Förstille/ v. 8.
ettei hänen pidäis mitän yhteiseldä Canssalda ottaman pois/ joiden muu piti oma oleman/ v. 9.
Sijtte neuwo HERra Förstiä/ että hänen pitä oikeuden woimasans pitämän/ v. 10.
kirjoitta/ mitä heidän pitä uhrixi andaman/ v. 13.
ja cosca heidän/ sekä heidän Förstins ja Pappins pitä uhraman/ v. 16.

Hes 45:1 COsca te maata jagatte arwalla/ nijn teidän pitä eroittaman osan maasta/ HERralle pyhäxi/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucumitta pitudelle/ ja kymmenen tuhatta leweydelle/ ja se paicka on pyhä nijn lewiäldä cuin se on.
Hes 45:2 Ja tästä pitä nyt tuleman Pyhään/ wijsi sata riucumitta/ neliculmainen/ ja esicaupungixi wijsikymmendä kynärätä.
Hes 45:3 Ja sillä paicalla joca on wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitkä/ ja kymmenen tuhatta lewiä/ pitä Pyhä oleman/ ja caickein Pyhimmän.
Hes 45:4 Se muu sijtä pyhästä maasta pitä Pappein oleman/ jotca Pyhäs palwelewat/ Ja HERran eteen tulewat palweleman händä/ että heillä pitä oleman sia huoneille/ se pitä myös pyhä oleman.

Hes 45:5 Mutta Lewitat/ jotca huones palwelewat/ pitä myös saaman wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitudelle/ ja kymmenen tuhatta leweydelle heidän osaxens/ cahdelle kymmenelle Camarille.
Hes 45:6 Ja Caupungita warten pitä myös teidän yhden paican jättämän coco Israelin huonelle wijsi tuhatta riucua leweydelle/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitudelle/ sen maan siwusta/ joca Pyhä warten eroitettu on.
Hes 45:7 Förstille pitä teidän myös andaman yhden paican/ molemmille puolille Pappein sian ja Caupungin/ itän ja länden/ ja pitä oleman yhtä pitkä/ itän ja länden.
Hes 45:8 Se pitä oleman hänen oma osans Israelis/ ettei minun Förstin pidä enä ottaman minun Canssaldani/ joca heidän on/ mutta pitä andaman olla Israelin huonelle heidän sucucunnisans.
Hes 45:9 Sillä näin sano HERRA HERRA: eikö sijnä kyllä ole/ te Israelin Förstit? lacatcat caikesta väärydest ja wäkiwallast/ ja tehkät oikein/ ja älkät enä rasittaco minun Canssani/ sano HERra Jumala.
Hes 45:10 Teidän pitä pitämän oikian pundarin/ ja oikian waagan/ ja oikian mitan.
Hes 45:11 Epha ja Bath pitä caicki yhtä oleman/ nijn että Bath pitä kymmenennen osan Homerist/ ja Epha kymmenennen osan Homerist: sillä Homerilla pitä ne molemmat mitattaman.
Hes 45:12 Mutta Siclin pitä pitämän caxikymmendä Geraht: ja caxikymmendä Sicli/ wijsicolmattakymmendä Sicli ja wijsitoistakymmendä Sicli tekewät Minan.
Hes 45:13 Tämä on ylönnysuhri/ jonga teidän andaman pitä/ nimittäin/ cuudes osa Ephast ja Homerist nisuja/ ja cuudes osa Ephast ja Homerist ohria.
Hes 45:14 Mutta öljyst/ joca Bathilla mitatan/ pitä teidän andaman kymmenenen osan Bathi Corist/ eli kymmenennes Homerist: sillä kymmenen Bathi tekewät Homerin.
Hes 45:15 Ja yxi lammas cahdesta sadasta lambasta/ Israelin lammas laituimelda/ ruocauhrixi/ polttouhrixi/ kijtosuhrixi/ sowinnoxi/ sano HERra HERra.
Hes 45:16 Caicki maan Canssa pitä tuoman sencaltaisen ylönnysuhrin Israelin Förstille.
Hes 45:17 Ja förstin pitä uhraman polttouhrins/ ruocauhrins ja juomauhrins/ juhlapäiwänä/ udella Cuulla ja Sabbathina/ ja caickina Israelin huonen suurina juhlapäiwinä/ pitä myös tekemän syndiuhrin ja ruocauhrin/ polttouhrin ja kijtosuhrin/ sowinnoxi Israelin huonen edestä.
Hes 45:18 Näin sano HErra HERra: ensimäisnä päiwänä ensimäisestä Cuusta/ pitä sinun ottaman wiattoman calpein/ ja puhdistaman Pyhän.
Hes 45:19 Ja Pappi ottacan syndiuhrin werest/ ja prijscottacan sillä huonen pihtipielet/ ja caicki neljä Altarin culma/ nijn myös sisälmäisen cartanon portin pihtipielet.
Hes 45:20 Ja näin sinun pitä tekemän seidzemendenä päiwänä Cuusta/ jos jocu wieteldy eli erhettynyt on/

että te huonen pyhitäisitte.
Hes 45:21 Neljändenä toistakymmendenä päiwänä/ ensimäisestä Cuusta/ pitä teidän Pääsiäistä pitämän/ ja pitämän pyhä seidzemen päiwä/ ja syömän happamatoinda leipä.
Hes 45:22 Sinä päiwänä pitä Förstin uhraman idze edestäns/ ja caiken Canssan maasa/ calpein syndiuhrixi.
Hes 45:23 Mutta nijnä seidzemenä päiwänä juhlina/ pitä hänen jocapäiwä tekemän HErralle polttouhria seidzemen calpeja ja seidzemen oinasta/ jotca wiattomat owat/ ja caurin syndiuhrixi.
Hes 45:24 Mutta ruocauhrixi pitä hänen uhraman Ephan jocaidzelle calpeille/ ja Ephan cullengin oinalle/ ja Hinnin öljyä Ephalle.
Hes 45:25 Wijtenä toistakymmendenä päiwänä seidzemennestä Cuucaudesta/ pitä hänen pyhänä pitämän seidzemen päiwä järjestäns/ nijncuin ne muutkin seidzemen päiwä/ ja sillä tawalla pitämän syndiuhrin/ polttouhrin/ ruocauhrin/ ja myös öljyn cansa.

Vers. 11. Epha) oli jywämitta nijn suuri cuin meidän carpio. (Bath) Oli wijnan ja öljyn mitta/ nijn suuri cuin Epha/ nimittäin/ hywä nelicoi.
v. 12. Sicli) Mina on cuusikymmendä Sicli/ sentähden pitä nämät yhten laskettaman. Sicli on caxi Drachmat/ se on/ neljännes Dalarita.
v. 14. Homerin) Nämät mitat owat yhdencaltaiset/ ja cukin wetä kymmenen Ephat.

XLVI. Lucu.

HERra ilmoitta/ cosca ja cuinga Försti ja Canssa pitä menemän Templijn uhraman ja rucoileman händä/ v. 1. mitä uhreja hänen pitä tekemän caickina Sabbathina vdella Cuulla/ juhlapäiwinä/ wapast ehdost ja joca päiwä/ v. 4.
Cuille hänen pitä jotakin perindö andaman/ eli ei/ v. 16.
cusa Papit ja muut Kircon palweliat pitä pyhitettyä keittämän/ v. 19.

Hes 46:1 NÄitä sano HERra HERra: sisälmäisen cartanon portti/ joca itän päin on/ pitä nijnä cuutena arkio päiwänä oleman kijnni/ mutta Sabbathina ja udella Cuulla awattaman.
Hes 46:2 Ja Förstin pitä menemän ulcoiselle puolelle huonen porttia/ ja seisattaman portin kynnyxelle. Ja Papit pitä uhraman hänen polttouhrins ja kijtosuhrins/ mutta hänen pitä rucoileman portin kynnyxellä/ ja sijtte jällens menemän ulos/ mutta portin pitä ehtosen asti awoi oleman.
Hes 46:3 Maan Canssa pitä myös rucoileman HERran edes/ sen portin owesa Sabbathina udella Cuulla.

Hes 46:4 Mutta polttouhrin/ jonga Försti HERralle uhraman pitä Sabbathina/ pitä oleman cuusi wirhitöindä caridzata/ ja wirhittömän jäärän.
Hes 46:5 Ja Ephan sämbiläjauhoja jäärän cansa ruocauhrixi/ ja Hinnin öljyä Ephaseen.
Hes 46:6 Mutta udella Cuulla pitä uhrattaman nuori wirhitöin härkä/ ja cuusi caridzata/ ja wirhitöin jäärä.
Hes 46:7 Ja Epha härjän cansa/ ja Epha jäärän cansa ruocauhrixi/ mutta caridzan cansa nijn paljo cuin hän kätens saa/ ja Hinni öljyä Ephaseen.
Hes 46:8 Ja cosca Försti sinne cansa mene/ nijn hänen pitä menemän portin esihuonen cautta/ ja sijtä tuleman ulos jällens.
Hes 46:9 Mutta maan Canssa/ jotca HERran eteen tulewat suurina juhlapäiwinä/ ja käywät pohjaisen portin cautta rucoileman/ ne pitä jällens tuleman ulos etelä portista. Ja jotca etelä portista tulewat/ ne pitä käymän ulos pohjaisesta portista. Ja ei pidä tuleman ulos jällens sijtä portista/ josta he owat mennet sisälle/ mutta cohdastans jällens palajaman ulos.
Hes 46:10 Förstin pitä ulos ja sisälle heidän cansans käymän.
Hes 46:11 Ja pyhä päiwinä ja juhla päiwinä pitä uhrattaman ruocauhrixi calpein cansa Epha/ ja jäärän cansa Epha/ ja caridzan cansa nijn paljon cuin hän saa kätens/ ja Hinni öljyä Ephan cansa.
Hes 46:12 Mutta cosca Försti tahto tehdä wapaehdoisen polttouhrin eli kijtosuhrin HERralle: nijn hänelle pitä awattaman itä portti/ että hän saa uhrata hänen polttouhrins ja kijtosuhrins/ nijncuin hän sen Sabbathinakin uhra/ ja cosca hän jällens tule ulos/ nijn pitä portti taas pandaman kijnni hänen jälkens.
Hes 46:13 Ja hänen pitä tekemän HERralle jocapäiwä polttouhria/ nimittäin/ wuotisen wirhittömän caridzan/ sen pitä hänen uhraman joca amulla.
Hes 46:14 Ja pitä joca amulla paneman sijhen päälle cuudennen osan Ephast ruocauhrixi/ ja colmannen osan Hinni öljyä/ secoitettu toinen toiseens/ se pitä oleman jocapäiwäinen ruocauhri HERralle.
Hes 46:15 Ja näin pitä heidän aina uhraman caridzan ruocauhrin ja öljyn cansa/ joca amulla ijancaickisexi polttouhrixi.
Hes 46:16 Näin sano HERra HERra: cosca Försti anda yhdelle hänen pojistans lahjan hänen perinnöstäns/ sen pitä oleman hänen poicans oma perindö.
Hes 46:17 Mutta jos hän anda jotakin yhdelle hänen palwelioistans hänen perinnöstäns/ nijn ne pitä sen pitämän wapa wuoten saacka/ ja nijn pitä jällens Förstille tuleman: sillä hänen osans pitä ainoastans hänen poicans perimän.
Hes 46:18 Ja ei Föstin pidä mitän ottaman Canssaldans heidän perinnöstäns/ eli ajaman pois heidän omastans/ mutta pitä andaman lapsille heidän perindöns/ että cukin sucu pidäis omans.

Hes 46:19 JA hän wei minun läpikäytäwän siwulle pohjan porttia päin Pyhän Camareihin/ jotca Pappein olit/ ja cadzo/ siellä oli yxi sia cahdes culmas länden päin.
Hes 46:20 Ja hän sanoi minulle: tämä on se sia/ josa Papit wicauhrin ja syndiuhrin keittämän pitä/ ja leipoman ruocauhrin/ ettei he tarwidze nijtä ulcoiselle cartanolle canda/ pyhittämän Canssa.
Hes 46:21 Ja hän wei minun ulos sijhen ulcoiseen cartanoon/ nijhin neljään cartanon culmijn/ ja cadzo/ siellä oli esihuone toinen toisens edes/
Hes 46:22 Jocaidzes neljäs cartanon culmas olit esihuonet toinen toisens cansa/ neljäkymmendä kynärätä pitkät/ ja colmekymmendä kynärätä lewiät/ eroitetut wähin paickoihin/ nijn lewiä yxi cuin toinengin.
Hes 46:23 Ja siellä käwi yxi wähä muuri ymbärins caickia nijtä neljä/ ja siellä olit totot tehdyt alhalla ymbärins muurin.
Hes 46:24 Ja hän sanoi minulle: nämät owat keitossiat/ joisa palweliat/ jotca huones palwelust tekewät/ keittämän pitä/ sen mitä Canssa uhrawat.

XLVII. Lucu.

HERra näyttä Prophetalle terwellisen weden/ joca wuoti Templist mereen/ ja teki muut caicki wedet terwellisexi/ v. 1.
sijna pitä oleman paljo caloja ja monda calamiestä/ v. 10.
ja sen rannoilla caswaman caickinaiset hedelmäliset puut/ v. 12.
Sijtte hän ilmoitta hänelle heidän maans rajat/ cuinga ja kenelle heidän sen pitä jacaman v. 21.

Hes 47:1 JA hän wei minun jällens Templin owen eteen/ ja cadzo/ siellä juoxi wesi Templin kynnyxen alaidzen itän päin: sillä Templin owi oli itän päin/ ja wesi juoxi Templin oikialda puolelda lounasen päin/ Altarin ohidze.
Hes 47:2 Ja hän wei minun ulos pohjaista porttia päin/ ulcoisesta portista itän päin/ ja cadzo/ wesi juoxi oikialda puolelda sieldä ulos.
Hes 47:3 Ja mies läxi itän päin/ ja mittanuora oli hänen kädesäns/ ja mittais tuhannen kynärätä/ ja hän wei minun weteen/ minun pöytäjalcoini saacka.
Hes 47:4 Ja mittais wielä tuhannen kynärätä/ ja wei minun weteen polwini saacka. Ja mittais jällens tuhannen kynärätä ja andoi minun mennä sijhen cupeisin saacka.
Hes 47:5 Nijn hän mittais wielä tuhatta kynärätä/ että nijn sywä tuli/ etten minä enä pohjaan ulottunut: sillä wesi oli nijn sywä/ että sijnä olis jocu uida tainnut/ ja ei ulottunut pohjaan.

Hes 47:6 Ja hän sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ tämän olet sinä kyllä nähnyt: ja hän wei minun jällens ojan reunalle.
Hes 47:7 Ja cadzo/ siellä seisoit sangen monda puuta rannalla molemmilla puolilla.
Hes 47:8 Ja hän sanoi: tämä wesi joca Galileaan juoxe/ pitä juoxeman paljan maan läpidze mereen/ ja cosca se tule mereen/ nijn caicki wedet terwellisexi tulewat.
Hes 47:9 Ja caicki jotca sijnä eläwät ja lijckuwat/ cuhunga tämä wirta tule/ heidän pitä elämän. Ja pitä oleman sangen monda cala/ ja caicki pitä terwet oleman ja elämän/ cuhunga tämä wirta tule.
Hes 47:10 Sijnä pitä oleman calamiehet/ Engeddistä nijn aina EnEglaimijn pitä werckoja pandaman: sillä sijnä pitä oleman sangen paljo caloja/ nijncuin suuresakin meresä.
Hes 47:11 Mutta järwet ja suowedet ei pitä oleman terwelliset/ mutta suolaiset.
Hes 47:12 Ja molemmin puolin sen lähten randoja pitä caswaman caickinaisia hedelmälisiä puita/ joiden lehdet ei pidä wariseman/ eikä hedelmä mätänemän/ ja heidän pitä joca Cuu candaman uden hedelmän: sillä heidän wetens wuota pyhästä/ heidän hedelmäns kelpawat ruaxi/ ja heidän lehtens läkityxexi.
Hes 47:13 NÄitä sano HERra HERra: nämät owat rajat/ joiden jälken teidän pitä cahdelletoistakymmenelle Israelin sucucunnalle maan jacaman/ mutta caxi osa tule Josephin sugulle.
Hes 47:14 Ja teidän pitä sen yhteisest jacaman/ nijn yhdelle cuin toisellengin: sillä minä olen wannonut/ andaxeni teidän Isillen ja teille maan perinnöxi.
Hes 47:15 Tämä on maan raja pohja päin: isoista merestä/ Hethlonist nijn aina Zedadijn.
Hes 47:16 Nimittäin/ Hemathijn/ Berothoon/ Sibraimijn/ jotca Damascun ja Hemathin rajat owat/ ja Hazar Thitonijn/ joca Hawran raja on.
Hes 47:17 Tämä pitä raja oleman merestä nijn aina Hazar Enonijn/ Damascu ja Hemath pitä oleman loppu pohjaisen päin.
Hes 47:18 Mutta sen rajan itän päin/ pitä teidän mittaman Hawran ja Damascun wälillä/ ja Gileadin wälillä/ ja coco Israelin wälillä/ Jordanin tykönä idäsä/ meren saacka/ se pitä oleman raja itän päin.
Hes 47:19 Mutta se raja lounaisen päin/ on Thamarist aina Cadexen rijtaweten saacka/ ja wirtan asti suuren meren tykönä/ sen pitä oleman rajan lounasen päin.
Hes 47:20 Ja se raja länden päin/ on isoista merestä cohdastans aina Hemathijn/ se on raja länden päin.
Hes 47:21 Ja näin teidän pitä jacaman maan Israelin sucucunnis.
Hes 47:22 Ja cosca te arwan heitätte maata jacaisan teidän wälillän/ nijn teidän pitä muucalaisia pitämän/ jotca asuwat teitä läsnä/ ja eläwät eli sijttäwät lapsia teidän seasan/ nijncuin he olisit Israelin lasten seas syndynet lapset.

Hes 47:23 Ja pitä wielä sijttekin saaman heidän osans maasta/ cukin sen sugun seas/ jota läsnä hän asu/ sano HERra HERra.

Vers. 19. Wirtan asti) se on/ Niluxeen.

XLVIII. Lucu.

PÄätöxexi käske HERra cuinga pyhä maa pitä jaettaman cahdelletoistakymmenelle Israelin sucucunnalle/ ja sano ensin jocaidzen seidzemennen sugun saawan osans/ v. 1.
sijtte/ cuinga suuri sia pitä Pyhälle määrättämän/ v. 8.
Papeille/ v. 9.
Lewitaille/ v. 13.
Caupungixi/ v. 15.
Esicaupungixi/ v. 17.
Caupungin palwelioille/ v. 18.
ja Förstille/ v. 21.
nijn myös cusa ne muut wijsi sucucunda pitä saaman osans/ v. 23.
cuinga suuren Caupungin pitä oleman/ v. 30.
ja millä nimellä se pitä cudzuttaman/ v. 35.

Hes 48:1 NÄmät owat sucucundain nimet pohjaista päin Hethlonist/ haman Hemathin ja HazarEnonin/ ja Damascust nijn pohjan päin/ Hemathijn/ sen pitä Danin pitämän osaxens/ itän ja länden päin.
Hes 48:2 Likin Dani/ pitä Asserin osa oleman/ itän ja länden päin.
Hes 48:3 Likin Asserita/ pitä Nephtalin osa oleman/ itään ja ländeen.
Hes 48:4 Likin Nephtalia/ pitä Manassen osa oleman/ itään ja ländeen.
Hes 48:5 Likin Manasseta/ pitä Ephraim osans saaman/ itään ja ländeen.
Hes 48:6 Likin Ephraimin raja/ pitä Rubenin osa oleman/ itään ja ländeen.
Hes 48:7 Likin Rubenin raja/ pitä Judan osa oleman/ itään ja ländeen.
Hes 48:8 MUtta likin Judan raja/ pitä teidän eroittaman yhden osan idästä nijn ländeen/ joca on wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitkä ja lewiä/ nijncuin muu osa on idästä nijn ländeen/ sijnä pitä Pyhän oleman.
Hes 48:9 Ja sijtä pitä teidän eroittaman HERralle osan/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitkän/ ja

kymmenen tuhatta riucua lewiän.
Hes 48:10 Ja sen Pyhän osan pitä Pappein oleman/ nimittäin/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitkä/ pohjaisen ja etelän päin/ ja kymmenen tuhatta lewiä/ itän ja länden päin.
Hes 48:11 Ja HERran Pyhän pitä sijnä keskellä oleman/ se on Pappein oma/ jotca pyhitetyt owat Zadochin lapsista/ jotca minun säätyni pitänet owat/ ja ei ole Israelin lasten cansa luopunet/ nijncuin Lewitat luowuit.
Hes 48:12 Ja sentähden pitä heillä oleman oma osa eroitetusta maasta/ josta se caickein Pyhin on Lewitain rajoista.
Hes 48:13 Mutta Lewitailla/ pitä myös osa oleman/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitkä/ ja kymmenen tuhatta lewiä/ Pappein rajan tykönä/ nijncuin muillakin: sillä caicki pituus pitä oleman wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua/ ja leweys kymmenen tuhatta riucua.
Hes 48:14 Ja ei pidä sijtä mitän myytämän pois/ eikä waihetettaman/ ei sijtä eroitetusta maasta pidä tuleman pois: sillä se on pyhitetty HERralle.
Hes 48:15 Mutta ne wijsi tuhatta riucua/ jotca jääwät leweydelle/ wijdestcolmattakymmenest tuhannest riucumitast pitudelle/ pitä oleman yhteisexi asuinsiaxi/ Caupungille esicaupungixi/ ja sen keskellä pitä Caupungin oleman
Hes 48:16 Ja tämän pitä oleman hänen mittans: neljä tuhatta ja wijsi sata riucua pohjaisen ja lounasen päin: nijn myös itän ja länden päin neljä tuhatta ja wijsi sata.
Hes 48:17 Mutta esicaupungita warten pitä oleman caxi sata ja wijsikymmendä riucua/ pohjan ja lounan päin: nijn myös itän ja länden caxi sata ja wijsikymmendä riucua.
Hes 48:18 Mutta mitä jää sijtä pitudest/ sijnä pyhäsä maasa/ nimittäin/ kymmenen tuhatta riucua itän päin/ ja kymmenen tuhatta riucua länden päin/ sen pitä oleman Caupungin palwelioitten elatuxexi.
Hes 48:19 Ja jotca Caupungis palwelewat/ ne pitä oleman caikista Israelin sucucunnista.
Hes 48:20 Ja caikista näistä eroitetuista osista/ joca on molemmilda puolilda pitudelle ja leweydelle/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua/ pitä teidän eroittaman neljännen osan/ sen pitä Caupungin oman oleman.
Hes 48:21 Mutta mitä wielä jää molemmille puolille sijtä eroitetusta pyhästä osasta/ ja Caupungin osasta/ nimittäin/ wijsicolmattakymmendä riucua itään ja ländeen sucucundain osis/ se pitä caicki Förstin oma oleman. Mutta pyhä maa/ josa pyhä huone on/ pitä sijtä eroitettu oleman.
Hes 48:22 Mutta mitä on Lewitain osan ja Caupungin osan wälillä/ joca keskellä on/ mitä jää Judan ja BenJaminin rajan wälille/ se pitä Förstin oma oleman.
Hes 48:23 SIjtte pitä muut sucucunnat oleman BenJaminin osa idästä ländeen.

Hes 48:24 Mutta BenJaminin rajan tykönä pitä Simeonin osa oleman/ itään ja ländeen.
Hes 48:25 Simeonin rajan wieres pitä Isascharin osan oleman/ itään ja ländeen.
Hes 48:26 Isascharin rajas pitä Zebulonin osan oleman/ itään ja ländeen.
Hes 48:27 Zebulonin rajas pitä Gadin osan oleman/ itään ja ländeen.
Hes 48:28 Mutta likin Gadi on lounan raja/ Themanijn/ Thamarist nijn Cadexen rijtaweten saacka/ nijn ojan asti/ joca isoijn mereen juoxe.
Hes 48:29 Näin maa pitä jaettu oleman Israelin lasten sucucundain perinnöxi/ ja sen pitä oleman heidän perindöns/ sano HERRA HERRA.
Hes 48:30 JA näin lewiäldä pitä Caupungin oleman: neljä tuhatta ja wijsi sata riucua pohjaista päin.
Hes 48:31 Ja Caupungin portit pitä Israelin sucucundain nimeldä nimitetyt oleman: colme porttia pohjaista päin: ensimäinen Rubenin/ toinen Judan/ colmas Lewin.
Hes 48:32 Nijn myös itän päin neljä tuhatta ja wijsi sata riucua/ ja colme porttia: nimittäin/ ensimäinen Josephin/ toinen BenJaminin/ colmas Danin.
Hes 48:33 Etelän päin myös neljä tuhatta ja wijsi sata riucua/ ja colme porttia/ ensimäinen Simeonin/ toinen Isascharin/ colmas Zebulonin.
Hes 48:34 Nijn myös länden päin neljä tuhatta ja wijsi sata riucua/ ja colme porttia: ensimäinen portti Gadin/ toinen Asserin/ colmas Nephtalin.
Hes 48:35 Näin pitä tämä caicki ymbärins oleman/ cadexantoistakymmendä tuhatta riucua/ ja nijn pitä Caupungin cudzuttaman: täsä on HERRA.

Prophetan Hesekielin loppu.

Propheta Daniel .

Esipuhe Prophetast Danielist .

DAniel oli myös yxi nijstä fangeista/ jotca Cuningas NebucadNezar andoi wiedä Jerusalemist Babelijn: Mutta mitä hänen siellä tapahtui/ ja mixi cuuluisaxi miehexi hän siellä tuli Jumalan ja ihmisten edes/ cuinga suuren ilon ja lohdutuxen wiheljäiset Judalaiset/ jotca hänen cansans fangina olit/ hänestä sait/ sencaltaises heidän murhesans: anda tämä hänen kirjans ja Prophetians yldäkylläisest tietä.

Ensimäises Cap. puhutan Danielin caunist ja cunnialisest elämäst/ cuinga pyhä ja jumalinen hän oli/ ja cuinga suuri ja wahwa usco hähellä oli Jumalan tygö/ sencaltaises autias ja wimmatus pacanalises menos/ ja nijn mones cauhias pahennuxes/ cuin hänen Babelis jocapäiwä näkemän ja cuuleman piti: ja pysyi cuitengin lujana ja wahwana/ woittain caicki ne sydämesäns: Sentähden näyttä myös Jumala hänelle (cuin cohta seura) nijn suuren armon ja nijn corkiast cunnioitta/ ensin hengellisest/ lahjoittain hänen wijsaudella/ ja ymmärryxellä ylidzen caickia ihmisiä/ sijtte myös mailmallisest/ että hän hänen nijn corgotta/ ja nijn suuria ihmeitä ja töitä hänen cauttans teke ja toimitta.

Toises Cap. enäne Danielin cunnia ja jalous/ johonga syy oli NebucadNezarin uni/ cosca Daniel sen unen Jumalan ilmoituxen cautta osa ja selittä/ ja sentähden tule Förstixi coco Babelin waldacunnas/ ja Pispaxi eli Päämiehexi caickein hengellisten ja oppenuitten päälle.

Colmannes Cap. kirjoitta hän suuren ihmen uscosta/ jonga cautta ne colme miestä tulises pädzis nijn ihmellisest ja woimallisest warjeltin: josta tapahtui/ että Cuningas oppi tundeman Jumalan/ ja annoi kirjoituxen cautta cuulutta coco hänen waldacunnasans hänen kijtoxens ja ylistyxens.

Neljännes Cap. puhutan julmain ja kiuckuisten Tyrannein ihmellisest ja cauhiast rangaistuxest: Että sildä suurelda ja woimalliselda Cuningalda taito ja toimi nijn peräti otetan pois/ että hän piti cahleisin pandaman nijncuin hullun coiran/ ja annettaman käydä medzäs/ nijncuin sen joca ei yhtän ihmistä tykönäns kärsiä tainnut: Cuitengin on se sangen lohdullinen ja iloinen wertaus caikille jumalisille Herroille ja Försteille/ että Jumala tämän Tyrannin Cuningan werta caunisen puuhun/ joca caicki eläimet hänen hedelmistäns rawidze/ ja hänen warjosans lewätä anda: tietä andain sen suuren ja moninaisen hyödytyxen/ cuin ihmisille Esiwallan cautta tapahtu.

Wijdennes Cap. puhutan taas Tyranneja wastan wielä cauhiammast cuin ennen/ cusa Cuningas andoi idzens rangaista ja käändyi Jumalan tygö oikialla catumuxella/ nöyrydellä ja tunnustuxella/ nijn että hän ilman

epäilemätä Tyrannista jumalisexi ja pyhäxi miehexi tuli.
Mutta täsä se paatunut ja catumatoin Tyranni/ joca niin surutoinna ja iloisest eli hänen pahudesans/ armottomasta rangaistan/ nijn että hän sekä hengestäns/ maastans ja Canssastans yhtä haawa pääsi.
Cuudennes Cap. puhutan suloisest/ cuinga hywä ja jumalinen Cuningas Danieli nijn racasta: Mutta Danielin täyty sen maxa nijden suurten öyckäritten tykönä/ jotca hänelle osottawat Herrain palcan: Ja joutu sijhen/ että hän heitettin Lejonein luolaan: Mutta Jumala ilmoitta idzens taas ihmellisest/ ilmeisest ja lohdullisest/ ja käändä tämän asian nijn/ että Danielin wihamiesten idze täyty niellä/ mitä he olit walmistanet hänen eteens.
Seidzemennes Cap. alcawat ne näyt ja prophetiat/ tulewaisista waldacunnista ja erinomaisest Christuxen waldacunnasta/ jonga tähden caicki nämät näyt tapahtuwat/ ja ensist ne neljä waldacunda/ jotca hän ennen toises Cap. sillä suurella cuwalla ennusti/ ne näke hän täsä taas toises muodos ja wertauxes: Nimittäin/ neljäs pedos/ enimmitten sen neljännen pedon/ se on/ Ruomin waldacunnan tähden/ josta hän jotakin enämbi sano tahto: Sillä Ruomin waldacunnan aicana oli caickein corkein asia maan päällä tapahtuwa/ nimittäin/ että Christus oli tulewa/ ihmisiä pelastaman/ ja mailma piti lopun saaman.
Cahdexannes Cap. on Danielilla erinomainen näky/ joca ei coco mailmast ymmärrettäwä ole/ nijncuin endiset: Waan hänen Canssastans Judaalisist/ cuinga heille tapahtuman piti ennen Ruomin waldacunda ja ennencuin Christus tulewa oli: nimittäin/ colmannes waldacunnas/ joca oli suuren Alexandrin/ cosca he nijn surkiast piti poljettaman ja waiwattaman sildä julmalda Tyrannilda Antiochuxelda.
Yhdexännes Cap. on ensist sangen caunis rucous/ cusa Daniel rucoile Canssans edest/joca Babelis fangina oli ja Jerusalemin Caupungin ja Templin/ että Judalaiset tulit cotia jällens ja Jumalan palweluxen toimittaisit. Se rucous cuullan/ ja hänelle ilmoitetan cuinga monda ajastaica wielä oli Christuxen tulemiseen/ ja hänen ijancaickisen waldacundans alcuun.
Ja on tämä sangen suuri ja ihmellinen ilmoitus Christuxesta/ joca ajan cansa nijn wisust ja tarcast sopi.
Kymmenennes Cap. on yhdestoistakymmenennest esipuhe/ Cuitengin kirjoitta Daniel sijnä jotakin erinomaist Engeleist/ jota muutoin Raamatus ei cusacan löytä: nimittäin/ että hywät Engelit sotiwat pahoja wastan/ ja warjelewat ihmisiä.
Cudzu hän myös pahat Engelit Försteixi/ sanoden: Grekin maan Försti/ etc.
$ Ensimäises toistakymmenennes lugus Prophetera Daniel hänen Canssallens Judalaisille/ jotakin sencaltaista cuin hän cahdexannesakin Cap. teke sijtä suurest Alexandrist/ ja nijstä cahdesta Cuningan waldacunnasta Syriast ja Egyptist/ sen teke hän enimmäst Antiochuxen tähden/ joca Adelixi cudzutan. joca Judalaisia waiwaman pitä.

Mutta hän kirjoitta hänest nijn/ että sanat lopulda sinne joutuwat/ että Antiochuxen nimellä ymmärretän Antichristus/ ja tarcoitta sillä tätä meidän wijmeistä aica juuri duomio päiwän edellä: Sillä caicki opettajat yximielisest sencaltaisen Prophetian Antiochuxest ymmärtäwät Antichristuxest/ nijncuin myös sanat sopiwat/ ja waatiwat/ ettei hän ymmärrä ainoastans Antiochust: Waan secoitta hänen ja Antichristuxen yhten/ ja pimittä nijn ehdollans selkiät ja puhtat sanat.
Toinen toistakymmenes Cap. nijncuin caicki oppettajat yximielisest selittäwät/ sopi Antiochuxen nimen alla Antichristuxeen/ ja tähän wijmeiseen aican/ josa me eläm.
Sentähden ei ole täsä nyt enä Historiat edzimist/ waan se selkiä ja puhdas Evangelium näyttä yldäkyllä/ ja sano jocaidzelle tällä ajalla/ cuca se oikia Antiochus on/ joca idzens caickein jumalain päälle corgottanut/ ja waimollisesta rackaudesta/ se on/ Awioskäskystä ei lucua pitänyt ole/ waan kieldänyt sen/ ja nijn täyttänyt mailman hänen jumalans epäjumalan palweluxella/ ja lihallisella häpiällä/ ja jacanut tawaroita ja rickautta mailmas/ etc.
$ Silläns myös me annam olla: Sillä tämän Cap. ymmärrys ja Antiochuxen hengellinen selitys on nyt käsis/ ja/ nijncuin hän sano/ pitä cuolluitten nousemus ja totinen wapahdus cohta peräst seuraman.
Joca nyt Danielin Prophetiat ja muuta sencaltaista Raamatus hedelmälisest ja ei huckan luke eli cuulla tahdo/ hän älkän rippuco paljais sanois eli Historias/ hänen häijyn himons täyttexi/ waan nijncuin nämät tapahtunet/ selitetyt/ ja caikille köyhille wiheljäisille ihmisille kirjoitetut owat/ wilwotuxexi ja lohdutuxexi: Nijn wilwottacan/ wahwistacan ja lohduttacan hän myös näillä hänen murhellista ja heicko sydändäns/ ettei hän nijsä murheis ja wastoinkäymisis cuin hänen mailmas kärsimän pitä/ epäilis/ waan odotais kärsimises sitä wapahdusta/ jota caicki jumaliset ja hurscat Christityt ikäwöidzewät ja toiwowat meidän HERran Jesuxen Christuxen tulemises/ Jumala andacon meille hänen armons/ Amen.

Propheta Daniel.

I. Lucu.

NEbucadNezar Babelin Cuningas pijrittä ja woitta Jerusalemin/ wie pois Cuningan Jojachimin/ ja monicahtoja Canssasta/ ja osan Jumalan huonen astioista Babelijn/ v. 1.
käske walita muutamita fangeista ja anda opetetta Chalderein wijsaudes colme wuotta/ että he sijtte palwelisit Cuningasta/ v. 3.
Daniel hänen cumpanittens cansa otetan sijhen/ v. 6.
Että he pelkäwät Jumalata/ etc. $ lahjoitta hän heidän cauniudella ja ymmärryxellä enä cuin muita/ v. 8.

Että he määrätyllä ajalla woittawat caicki wijsat Babelin waldacunnas/ v. 17.

Dan 1:1 COlmandena Jojachimin Judan Cuningan waldacunnan wuotena/ tuli NebucadNezar Babelin Cuningas Jerusalemin eteen/ ja pijritti sen.
Dan 1:2 Ja HERra andoi Jojachimin Judan Cuningan hänen käsijns/ ja muutamita astioita Jumalan huonesta/ ne andoi hän wiedä Sinearin maalle/ hänen jumalans huonesen/ ja pani ne astiat hänen jumalans tawaraarckuin.
Dan 1:3 JA Cuningas sanoi Aspenalle ylimmäiselle camaripalweliallens/ että hänen piti Israelin lapsista Cuningalisesta sugusta ja Herrain lapsista walidzeman/
Dan 1:4 Wirhettömiä poikia/ caunita/ toimellisia/ wijsaita/ ymmärtäwäisiä/ taitawita/ jotca soweliat olisit palweleman Cuningasta/ ja oppiman Chaldean kirjoituxia ja kieldä.
Dan 1:5 Nijlle toimitti Cuningas mitä heille jocapäiwä annettaman piti omasta ruastans/ ja sijtä wijnasta jota hän idze joi/ että he nijn colme wuotta caswatettaman/ ja sijtte Cuningan edes palweleman piti.
Dan 1:6 Joiden seas olit Daniel/ Hanania/ Misael ja Asaria Judan lapsista.
Dan 1:7 Ja se ylimmäinen camaripalwelia nimitti heidän/ ja nimitti Danielin Belsazerixi/ ja Hananian Sadrachixi/ ja Misaelin Mesachaxi/ ja Asarian AbedNegoxi.
Dan 1:8 Mutta Daniel aicoi sydämesäns/ ettei hän Cuningan rualla eikä sillä wijnalla/ jota hän idze joi/ händäns saastutais/ ja rucoili ylimmäistä camaripalweliata/ ettei hän idzens saastutais:
Dan 1:9 Ja Jumala andoi Danielille/ että hänelle ylimmäinen camaripalwelia ystäwälinen ja armollinen oli.
Dan 1:10 Se sanoi hänelle: Minä pelkän minun Herrani Cuningasta/ joca teille teidän ruocan ja juoman toimittanut on/ jos hän näkis teidän caswon laihemmaxi/ cuin muiden teidän ikäisten/ nijn te minun sijtte saatte Cuningan tykönä pois hengeldäni.
Dan 1:11 Nijn sanoi Daniel Melzarille/ jolle ylimmäinen camaripalwelia Danielist/ Hananiast/ Misaelist ja Asariast käskyn andanut oli.
Dan 1:12 Coettele sinun palwelioitas kymmenen päiwä/ ja annettacan meille puuro syödäxem ja wettä juodaxem.
Dan 1:13 Ja anna nijn meidän muotom ja nijden poicain/ jotca Cuningan ruasta syöwät/ cadzotta/ ja nijncuin sinä sijtte näet/ tee nijn palwelioilles.
Dan 1:14 Ja hän totteli heitä sijnä/ ja coetteli heitä kymmenen päiwä.
Dan 1:15 Ja kymmenen päiwän peräst olit he caunimmat ja lihawammat ruumilda/ cuin caicki nuorucaiset/ jotca Cuningan ruast söit.

Dan 1:16 Nijn pani Melzari pois heidän määrätyn ruocans ja juomans/ ja andoi heille puuro.
Dan 1:17 Waan näiden neljän Jumala andoi heille taidon ja ymmärryxen caickinaisis kirjoituxis ja wijsaudes: Waan Danielille annoi hän ymmmärryxen caickinaisis näyis ja unis.
Dan 1:18 JA cosca se aica culunut oli jonga Cuningas määrännyt oli/ wei heidän ylimmäinen camaripalwelia NebucadNezarin eteen.
Dan 1:19 Ja Cuningas puhui heidän cansans/ ja ei caickein seas yhtäkän löytty/ joca Danielin/ Hananian/ Misaelin ja Asarian caltainen oli/ ja he tulit Cuningan palwelioixi.
Dan 1:20 Ja Cuningas löysi heidän caikis asiois kymmenen kerta toimellisemmaxi ja ymmärtäwäisexi/ cuin caicki tähtein tutkiat/ ja wijsat coco hänen waldacunnasans.
Dan 1:21 Ja Daniel oli siellä haman ensimäisen Corexen wuoten asti.

Vers. 2. Sinearin) on Babelin maa/ Gen. $ 10:20.
V. 17. Jumala andoi heille taidon/ etc. $ caickinaisis kirjoituxis) se on: he opit ne taidot/ cuin Chaldereillä kirjoitetut olit. Exod. $ 31:6.

II. Lucu .

CUningas NebucadNezar näke unda ja unhotta sen/ v. 1.
Cudzu caicki wijsat maaldans sanoman ja selittämän unda/ v. 2.
Mutta ettei he taida/ v. 4.
käske hän tappa heidän/ v. 12.
Cosca Daniel sen ymmärtä/ tule hän Cuningan eteen ja ano aica sanoaxens hänelle unen/ v. 14.
Rucoile Jumalata cumpaninens/ v. 17.
Joca ilmoitta hänelle unen/ v. 19.
Daniel mene Cuningan tygö/ rucoile wijsasten edest/ v. 24.
Sano hänelle unen/ v. 31.
ja selittä sen/ v. 36.
Josta Cuningan täyty tunnusta Danielin Jumalan caickein jumalain Jumalaxi/ v. 46.
Corgotta Danielin cumpaninens suurixi herroixi hänen waldacunnasans/ v. 48.

Dan 2:1 TOisna NebucadNezarin waldacunnan wuonna/ näki NebucadNezar unda/ josta hän hämmästyi/ nijn että hän heräis.

Dan 2:2 Ja hän käski caicki tähtein tutkiat ja wijsat ja noidat ja Chalderit cudzua cocon/ sanoman Cuningalle hänen undans. Ja he tulit ja astuit Cuningan eteen.
Dan 2:3 Ja Cuningas sanoi heille: minä näin unda/ josta minä peljästyin/ ja minä mielelläni tahdoisin tietä/ mikä se uni oli.
Dan 2:4 Nijn sanoit Chalderit Cuningalle Syrian kielellä: Herra Cuningas/ Jumala andacon sinun cauwan elä: sano sinun palwelioilles uni/ nijn me tahdom selittä sen.
Dan 2:5 Cuningas wastais/ ja sanoi Chaldereille: minä olen unhottanut/ jollet te minulle ilmoita unda ja selitä händä/ nijn te pitä caicki peräti tapettaman/ ja teidän huonen häpiälisest cukistettaman.
Dan 2:6 Waan jos te minun tietä annatte unen ja selityxen/ nijn teidän pitä saaman lahjoja/ andimita ja suuren cunnian minulda: sentähden sanocat minulle uni ja selitys.
Dan 2:7 He wastaisit jällens/ ja sanoit: Cuningas sanocan hänen palwelioillens unen/ nijn me tahdom selittä.
Dan 2:8 Cuningas wastais/ ja sanoi: totisest minä ymmärrän/ että te aica culutatte/ cosca te näette minun sen unhottanexi.
Dan 2:9 Mutta jollet te minulle unda sano/ nijn teidän pitä duomittaman/ nijncuin ne jotca walheitans ja juttujans minun edesäni puhuman ruwennet owat/ sijhenasti että aica culuis.
Dan 2:10 Sentähden sanocat minulle uni/ nijn minä ymmärrän/ että te myös selityxen osatte. Nijn wastaisit Chalderit Cuningan edes/ ja sanoit hänelle: Ei yhtän ihmistä ole maan päällä/ joca sano taita/ mitä Cuningas ano/ ei ole myös yhtän Cuningast cuinga suuri ja woimallinen hän sijtte olis/ joca sencaltaista joldaculda tähtein tutkialda/ wijsalda eli Chalderildä waati.
Dan 2:11 Sillä se jota Cuningas ano/ on ylön corkia/ ja ei yxikän muista ole/ joca sen Cuningalle sano taita/ paidzi jumalita/ jotca ihmisten seas ei asu.
Dan 2:12 SIlloin wihastui Cuningas sangen suuresti/ ja käski caicki wijsat Babelis tappa.
Dan 2:13 Ja duomio annettin/ että wijsat tapettaman piti/ ja Danielit hänen cumpanittens cansa myös edzittin tapetta.
Dan 2:14 NIjn Daniel tietä andoi sencaltaisen duomion ja käskyn Ariochille Cuningan ylimmäiselle päämiehelle/ joca meni ulos tappaman wijsaita Babelis.
Dan 2:15 Ja hän rupeis/ ja sanoi Cuningan käskyläiselle Ariochille: mixi nijn angara duomio on käynyt ulos Cuningalda? Ja Arioch annoi Danielin tietä.
Dan 2:16 Nijn meni Daniel ylös/ ja rucoili Cuningasta/ että hän andais hänelle aica/ sanoxens Cuningalle selityst.
Dan 2:17 JA Daniel meni cotia ja ilmoitti sen cumpanillens Hananialle/ Misaelille ja Asarialle.

Dan 2:18 Että he Jumalalda armo rucoilisit sencaltaisen salaisen asian tähden/ ettei Daniel cumpaninens
ynnä muiden wijsasten cansa Babelis huckuis.
Dan 2:19 Nijn ilmoitettin Danielille sencaltainen salainen asia yöllä näysä.
Dan 2:20 Josta Daniel kijtti Jumalata taiwast/ alcoi ja sanoi: kijtetty olcon Jumalan nimi ijancaickisest
ijancaickiseen/ sillä hänen on wijsaus ja wäkewys.
Dan 2:21 Hän muutta ajat ja hetket. Hän pane pois Cuningaita/ ja pane Cuningaita siallens/ hän anda
wijsaille heidän wijsaudens/ ja ymmärtäwäisille heidän ymmärryxens.
Dan 2:22 Hän ilmoitta mitkä sywät ja salatut owat/ hän tietä mitä pimiäs on/ sillä hänen tykönäns on sula
walkeus.
Dan 2:23 Minä kijtän ja ylistän sinua minun Isäni Jumala/ ettäs minulle wijsautta ja wäkewyttä lainat/ ja
nyt ilmoittanut olet/ jota me sinulda rucoilim/ nimittäin/ sinä olet meille Cuningan asian ilmoittanut.
Dan 2:24 SIlloin meni Daniel Ariochin tygö/ jolla Cuningalda käsky oli wijsaita Babelis hucutta/ ja sanoi
hänelle näin: Älä tapa wijsaita Babelis/ waan wie minua ylös Cuningan tygö/ minä tahdon Cuningalle
selityxen sanoa.
Dan 2:25 Arioch wei Danielin kijrust Cuningan eteen/ ja sanoi hänelle näin: yxi on löytty Judalaisten fangein
seast/ joca Cuningalle sen selityxen sano taita.
Dan 2:26 Cuningas wastais/ ja sanoi Danielille/ joca Belsazerixi cudzuttin. Oletco sinä se/ joca minulle sen
unen/ jonga minä nähnyt olen/ ja hänen selityxens ilmoitta taidat?
Dan 2:27 DAniel wastais Cuningan edes/ ja sanoi: Sitä salaust/ cuin Cuningas anoi tietä/ ei wijsat/ oppenet/
tähtein tutkiat ja noidat taida Cuningalle ilmoitta.
Dan 2:28 Waan Jumala taiwast/ hän taita salaiset asiat julista/ ja tiettäwäxi teki Cuningas
NebucadNezarille/ mitä tulewaisis aigois tapahtuman pitä.
Dan 2:29 NIjn on tämä sinun unes/ ja sinun näkys/ cuin sinä macaisit. Sinä Cuningas sinun wuotesas
ajattelit/ mitä tästedes tapahtuman pidäis/ ja se joca salaiset ilmoitta/ hän on sinulle osottanut/ cuinga
tapahtuman pitä.
Dan 2:30 Nijn owat sencaltaiset salaiset asiat minulle ilmoitetut/ ei minun wijsaudeni tähden/ cuin se olis
suurembi/ cuin caickein jotca eläwät. Waan sentähden on se minulle ilmoitettu/ että sen selitys pidäis
Cuningalle tiettäwäxi tuleman/ ja sinä saisit sinun sydämes ajatuxet tietä.
Dan 2:31 Sinä Cuningas näit/ ja cadzo/ suuri ja corkia cuwa seisoi sinun edesäs/ ja se oli hirmuinen nähdä.
Dan 2:32 Sen cuwam pää oli parahimmast cullast/ mutta rinda ja käsiwarret olit hopiast/ sen wadza ja
landet olit waskest.

Dan 2:33 Sen sääret olit raudast/ sen jalgat olit puolittain raudast/ ja puolittain sawest.
Dan 2:34 Sencaltaista sinä näit/ sijhenasti cuin yxi kiwi temmattin ilman käsitä/ ja löi sen cuwan jalcoin/ jotca raudast ja sawest olit/ ja murensi heidän.
Dan 2:35 Silloin tulit ne caicki muserretuxi/ rauta/ sawi/ waski/ hopia ja culda/ ja tulit nijncuin acanat suwirijhes/ ja tuuli wei ne pois/ nijn ettei nijtä sillen taittu löyttä: mutta kiwi joca cuwa löi/ tuli suurexi wuorexi/ nijn että se coco maan täytti.
Dan 2:36 Tämä on se uni/ nyt me tahdomma Cuningalle sen selityxen sanoa.
Dan 2:37 SInä Cuningas olet Cuningasten Cuningas/ jolle Jumala taiwast waldacunnan/ woiman/ wäkewyden/ ja cunnian andanut on.
Dan 2:38 Ja caicki joisa ihmisen lapset asuwat/ ja eläimet kedolla/ ja linnut taiwan alla on hän sinun käsijs andanut/ ja sinulle näiden caickein päälle lainais wallan.
Dan 2:39 Sinä se cullainen pää olet/ sinun jälkes pitä yhden toisen waldacunnan tuleman/ halwembi cuin sinä. Sijtte se colmas waldacunda/ joca waskinen on/ jonga pitä caicki maacunnat hallidzeman.
Dan 2:40 Sen neljännen pitä cowan oleman nijncuin raudan/ sillä nijncuin rauta särke ja murenda caicki/ ja nijncuin rauta caicki ricko/ juuri nijn tämän pitä myös caicki särkemän ja murendaman.
Dan 2:41 Mutta ettäs näit jalgat ja warpat/ puolittain sawest ja puolittain raudast/ sen pitä jaetun waldacunnan oleman. Cuitengin pitä raudan istuttamisest sijhen jäämän/ nijncuin sinä näit raudan olewan sawella secoitetun.
Dan 2:42 Ja että warpat sen jalgois/ puolittain rauta/ ja puolittain sawi oli/ sen pitä puolittain wahwan/ ja puolittain heicon waldacunnan oleman.
Dan 2:43 Ja ettäs näit raudan secoitetun sawella/ kyllä he ihmisen siemenellä secoitetan/ mutta ei he cuitengan ripu kijnni toinen toisesans/ nijncuin ei rauta taita secoitetta sawen cansa yhten.
Dan 2:44 Mutta näiden waldacundain aicana on Jumala taiwasta yhden waldacunnan asettawa/ joca ei ikänäns cukisteta/ ja hänen waldacundans ei pidä toiselle Canssalle annettaman/ sen pitä caicki nämät särkemän ja hajottaman/ mutta sen pitä ijancaickisest pysymän.
Dan 2:45 Nijncuin sinä näit kiwen/ ilman käsitä temmatun/ joca raudan/ wasken/ sawen/ hopian ja cullan muserta. Nijn on suuri Jumala Cuningalle näyttänyt/ cuinga tästälähin tapahtuman pitä/ ja tämä on totisest se uni/ ja sen selitys on oikia.
Dan 2:46 NIjn langeis Cuningas NebucadNezar caswoillens/ ja cumarsi Danieli/ ja käski tehdä hänelle ruocauhria ja polttouhria.
Dan 2:47 Ja Cuningas wastais Danielille/ ja sanoi: Ilman epäilemät teidän Jumalan on caickein jumalain

Jumala/ ja caickein Cuningasten HERra/ joca salaiset asiat ilmoitta taita/ ettäs tämän salaisen asian olet ilmoitta taitanut.
Dan 2:48 Ja Cuningas corgotti Danielin/ ja annoi hänen suuria ja paljon lahjoja/ ja teki hänen Förstixi coco Babelin maacunnas/ ja pani hänen Päämiehexi caickein wijsasten päälle Babelis.
Dan 2:49 Ja Daniel rucoili Cuningasta/ että hän panis Babelin maacundain päälle Sadrachin/ Mesachin/ AbedNegon: Mutta Daniel idze oli Cuningan tykönä hänen cartanosans.

Vers. 18. Että he rucoilisit) Rucous on meidän ainoa lohdutuxem ja turwam/ ja ei puutu.
v. 21. Muutta ajat ja hetket) Hän määrä ajan cuinga cauwan cukin waldacunda seisoman pitä/ sekä cuinga cukin ihminen elämän ja cukin cappale oleman pitä.
v. 41. Raudan istuttamisest) muutamat lukewat: raudan wäkewydest/ ja on nijn paljo: että Ruomin waldacunda pitä silloin jaettaman ja sijrttämän/ nijncuin taimi eli juuri toiseen paickan wiedän/ ja pitä oleman cuitengin sen raudan eli waldacunnan taimi ja ei toinen usi waldacunda. Nämät caicki owat tapahtunet/ cosca Ruomin waldacunda Grekiläisildä Saxalaisille on tullut Pawin ja Carolus Magnuxen cautta.
v. 46. cumarsi) Tämä on pacanalisen Cuningan työ ja sanat/ joca ei paremmin tiennyt eikä oppenut ollut/ jotca eikä täsä eikä mualla Danielille kelpa. Sentähden ei taita myös tästä päättä/ että jotacuta ihmistä pitä rucoildaman/ ja uhrattaman hänelle.

III. Lucu .

CUningas NebucadNezar teettä suuren cuwan/ cudzu Canssan cocon caikista hänen maacunnistans palweleman sitä/ v. 1.
Colme Danielin cumpanita ei tahdo palwella cuwa/ v. 8.
Cosca heidän päällens cannetan/ ja tuodan Cuningan eteen/ ei he wielä sijttekän tahdo sitä tehdä/ v. 13.
Heitetän sentähden Cuningan käskyn jälken cuumaan pädzijn/ v. 19.
HERra warjele heidän wahingosta: josta Cuningas hämmästy/ cudzu heidän pädzistä/ v. 91.
Ylistä HERra heidän Jumalatans/ ja corgotta heidän suureen cunniaan/ v. 95.

Dan 3:1 CUningas NebucadNezar teetti culdaisen cuwan cuutta kymmendä kynärätä corkian ja cuutta kynärätä lewiän/ ja andoi sen panna Babelin maalla caunille kedolle.
Dan 3:2 Ja Cuningas NebucadNezar lähetti Förstein/ Herrain/ maanwanhimbain/ Duomarein/ käskyläisten/ Raadiherrain/ wircamiesten ja caickein woimallisten perän maalla/ että he tulisit cocon sitä cuwa wihkimän/

jonga Cuningas NebucadNezar oli andanut panna ylös.
Dan 3:3 Silloin tulit cocon Förstit/ Herrat/ maanwanhimmat/ Duomarit/ käskyläiset/ Raadiherrat/ wircamiehet ja caicki woimalliset maalda/ cuwa wihkimän/ jonga Cuningas NebucadNezar oli andanut panna ylös/ ja heidän piti astuman cuwan eteen/ jonga NebucadNezar oli andanut panna ylös.
Dan 3:4 Ja cuuluttaja huusi caickein cuulden/ se olcon sanottu Canssalle/ wäelle ja kielille.
Dan 3:5 Cosca te cuuletta Basunan helinän/ huilut/ harput/ Candelet/ Psaltarit/ Trometit/ ja caickinaiset soittamiset/ nijn teidän pitä langeman maahan ja sitä culdaista cuwa cumartaman/ jonga Cuningas NebucadNezar on andanut panna ylös.
Dan 3:6 Mutta joca ei silloin lange maahan ja cumarra/ sen pitä cohta cuumaan pädzijn heitettämän.
Dan 3:7 Cosca he sijs cuulit Basunan helinän/ huilut/ harput/ candelet/ Psaltarit ja caickinaiset soittamiset/ langeisit caicki Canssa maahan/ wäki ja kielet/ ja cumarsit sitä culdaista cuwa/ jonga Cuningas NebucadNezar oli andanut panna ylös.
Dan 3:8 COhta sillä hetkellä astuit monicahdat Chaldean miehet edes/ ja cannoit Judalaisten päälle.
Dan 3:9 Ja sanoit Cuningas NebucadNezarille: Herra Cuningas/ Jumala suocon sinun cauwan elä.
Dan 3:10 Sinä olet andanut yhden käskyn/ että caicki ihmiset/ cosca heidän cuuleman piti Basunan helinän/ Trometit/ harput/ huilut/ candelet/ Psaltarit ja caickinaiset soittamiset/ piti heidän langeman maahan/ ja sitä culdaista cuwa cumartaman.
Dan 3:11 Waan joca ei langeis maahan ja cumarrais piti cuumaan pädzijn heitettämän.
Dan 3:12 Nyt on Judan miehiä/ jotcas wircoihin Babelin maacunnas asettanut olet/ Sadrach/ Mesach/ AbedNego/ ne cadzowat ylön sinun käskys/ ja ei cunnioita sinun jumalitas/ eikä cumarra sitä culdaista cuwa/ jongas olet andanut panna ylös.
Dan 3:13 Silloin käski NebucadNezar kiucus ja wihoisans/ että hänen eteens tuotaisin Sadrach/ Mesach ja AberNego: ja miehet wietin Cuningan eteen.
Dan 3:14 Silloin puhui NebucadNezar/ ja sanoi heille: Cuinga? ettäkö tahdo Sadrach/ Mesach/ AbedNego/ minun jumalatani cunnioitta/ ja sitä culdaista cuwa cumarta/ jonga minä olen andanut panna ylös.
Dan 3:15 Nyt sijs walmistacat teitän/ nijn pian cuin te cuuletta Basunan änen/ Trometit/ harput/ huilut/ candelet/ Psaltarit ja caickinaiset soittamiset/ nijn langetcat maahan ja cumartacat cuwa/ jonga minä olen andanut tehdä. Jollet te cumarra/ nijn teidän pitä cohta cuumaan pädzijn heitettämän. Annas nähdä/ cusa se Jumala on/ joca teitä minun kädestäni pelasta taita.
Dan 3:16 SIlloin wastaisit Sadrach/ Mesach/ AbedNego/ ja sanoit Cuningas NebucadNezarille: Ei tarwita/ että me sinua sijhen wastamme.

Dan 3:17 Cadzo/ meidän Jumalam jota me cunnioitam/ taita meitä kyllä autta cuumasta pädzistä/ nijn
myös sinun kädestäs pelasta.
Dan 3:18 Ja jos ei hän sitä tee/ nijn tiedä cuitengin se/ etten me sinun jumalitas cunnioita/ emmengä sitä
culdaista cuwa/ jongas olet andanut panna ylös/ cumarta tahdo.
Dan 3:19 NIjn NebucadNezar tuli täyten kiuckua/ ja asetti idzens hirmuisexi/ Sadrachi/ Mesachi ja
AbedNegot wastan/ ja käski/ että pädzi piti seidzemen kerta cuumemmaxi tehtämän/ cuin muullain tehtin.
Dan 3:20 Ja käski parahille sotamiehillens cuin hänen sotajoucosans olit/ sitoman Sadrachi/ Mesachi ja
AbedNegot/ ja cuumaan pädzijn heittämän.
Dan 3:21 Nijn sidottin nämät miehet hameinens/ kenginens/ lackinens/ ja muina waatteinens/ ja heitettin
cuumaan pädzijn.
Dan 3:22 Sillä Cuningan käsky piti kijrust tehtämän/ ja tuli kehoitettin pädzisä nijn cowan/ että ne miehet
jotca Sadrachi/ Mesachi ja AbedNegot polttaman piti/ cuolit tulen liekistä.
Dan 3:23 Mutta ne colme miestä Sadrach/ Mesach/ ja AbedNego/ putoisit cuumaan pädzijn/ nijncuin he
sidotut olit.
Dan 3:24 SIlloin hämmästyi Cuningas NebucadNezar/ ja meni nopiast ylös/ ja sanoi Neuwonandajillens:
Emmekö me colme miestä sidottuna andanet tuleen heittä? He wastaisit/ ja sanoit Cuningalle/ totta Herra
Cuningas.
Dan 3:25 Hän wastais ja sanoi: Cadzo/ ja minä näen neljä miestä wallallans tules käywän/ ja owat
culumata/ ja se neljäs on nijncuin hän olis Jumalan poica.
Dan 3:26 Ja NebucadNezar meni cuuman pädzin suulle/ ja sanoi: Sadrach/ Mesach/ AbedNego/ te caickein
corkeimman Jumalan palweliat/ lähtekät ulos/ ja tulcat tänne:
Dan 3:27 Silloin läxit Sadrach/ Mesach ja AbedNego ulos tulest/ ja Förstit/ Herrat/ käskyläiset/ ja Cuningan
Neuwonandajat tulit cocon/ ja näit/ ettei tuli mitän näiden miesten ruumille tehnyt/ eikä heidän hiuscarwans
polttanut/ eikä heidän waatteitans culuttanut/ eikä myös taittu tulen hajua heisä tuta.
Dan 3:28 Silloin rupeis NebucadNezar ja sanoi: kijtetty olcon Sadrachin/ Mesachin ja AbedNegon Jumala/
joca hänen Engelins lähetti/ ja hänen palwelians pelastanut on/ jotca häneen uscaldanet owat: ja ei
Cuningan käskyä pitänet ole/ waan andanet heidän ruumins waaraan/ ettei he yhtän muuta jumalata
cunnioitais eikä cumarrais/ waan ainoastans heidän Jumalatans.
Dan 3:29 Nijn olcon nyt tämä minun käskyn: Cuca ikänäns caikis Canssois/ sucucunnis ja kielis Sadrachin/
Mesachin ja AbedNegon Jumalata pilcka/ hänen pitä huckuman ja hänen huonens häpiälisest cukistettaman.
Sillä ei yhtän muuta Jumalata ole/ joca nijn pelasta taita/ cuin tämä.

Dan 3:30 Ja Cuningas andoi suuren wallan Sadrachille/ Mesachille ja AbedNegolle Babelin maalla.
Dan 3:31 CUningas NebucadNezar/ caikelle Canssalle/ wäelle ja kielille: Jumala andacon teille paljon rauha:
Dan 3:32 Minä näen sen hywäxi/ että minä ilmoitan teille ne merkit ja ihmet cuin corkein Jumala minulle tehnyt on.
Dan 3:33 Sillä hänen merckins owat suuret/ ja hänen ihmens owat woimalliset/ ja hänen waldacundans on ijancaickinen waldacunda/ ja hänen waldans pysy sugusta sucuhun.

Vers. 1. Cullaisen cuwan) Tämän cuwan/ mitämax/ on Cuningas andanut tehdä unen jälken/ nijncuin Jumalan cunniaxi/ joca hänelle unen Danielin cautta ilmoittanut oli. Mutta ettei Jumala sitä käskenyt ollut/ ja se oli sitä ensimäistä käskyä wastan: Nijn oli se väärä ja epäjumalan palwelus: Sillä Jumalan palwelus ilman Jumalan sanata/ on aina epäjumalan palwelus.
v. 22. kijrust) ettei waatteita saatu rijsua.
v. 91. Silloin hämmästyi) Täsä seura se/ 91. wersy cohta sitä 23. sillä nijden colmen miehen rucous cuumas pädzis/ joca on nijsä wersyis cuin wälillä owat/ on tästä jätetyt pois/ ettei he löytä Hebrean Biblias ja on pandu nijden kirjain secaan/ cuin Apocrypha $ cudzutan/ lopulla: siellä se löytän.

IV. Lucu .

CUningas NebucadNezarin kirja hänen maacundains ja Canssans tygö/ josa hän tietä anda: cuinga hän unes oli nähnyt suuren puun/ etc. $ v. 1.
Ja että wartia tule taiwast ja käske sen hacata pois/ cuitengin jättä cannon juurinens siallens/ etc. $ v. 10.
Cuinga Daniel (cosca ei kengän Chalderein wijsaista sitä taitanut) selittä sen unen hänestä/ v. 15.
joca sijtte täytetän nimittäin/ että hän joca sillä puulla ymmärrettin/ tule taidoldans ja wallastans pois/ ja elä kedolla nijncuin medzän peto seidzemen ajastaica/ v. 25.
Sijhenasti että hän oppe tietämän wallan olewan caickein corkeimmalla/ v. 31.
Ja nijn tule hän endiseen tilaans jällens/ v. 33.
kijttä sentähden caickein corkeinda Jumalata/ v. 34.

Dan 4:1 MInä NebucadNezar/ hywäs lewos ollesani minun huonesani/ ja cosca caicki hywin oli minun linnasani.
Dan 4:2 Näin unda/ ja hämmästyin/ ja ne ajatuxet cuin minulla olit wuotesani sen näyn tähden saatit minun murhellisexi.

Dan 4:3 Ja minä käskin caicki wijsat Babelist tuoda minun eteeni/ sanoman mitä se uni tietäis.
Dan 4:4 Nijn tuotin edes tähtein tutkiat/ wijsat/ Chalderit ja tietäjät/ joille minä unen juttelin/ waan ei he tainnet sano mitä se tiesi.
Dan 4:5 Sijhenasti että wijmein Daniel tuli minun eteeni/ joca Belsazerixi cudzutan/ minun Jumalani nimen jälken/ jolla on pyhäin Jumalain hengi/ ja minä juttelin hänelle sen unen.
Dan 4:6 Belsazer sinä ylimmäinen tähtein tutkiain seas/ jolla minä tiedän pyhäin Jumalain hengen olewan/ ja sinulda ei mitän salattu ole/ sano minun uneni näky/ jonga minä nähnyt olen/ ja mitä se tietä.
Dan 4:7 TÄmä on näky/ jonga minä nähnyt olen minun wuotesani: Cadzo/ yxi puu seisoi keskellä maacunda/ joca oli sangen corkia.
Dan 4:8 Suuri ja paxu/ hänen corkeudens ulottui taiwasen asti/ ja hajotti idzens haman coco maacunnan ärin.
Dan 4:9 Hänen oxans olit caunit/ ja cannoit paljon hedelmätä josta caicki syödä sait/ caicki pedot kedolla löysit warjon hänen allans/ ja linnut taiwan alda istuit hänen oxillans/ ja caicki liha elätti idzens hänestä.
Dan 4:10 Ja minä näin yhden näyn minun wuotesani/ ja cadzo/ pyhä wartia tuli alas taiwast:
Dan 4:11 Se huusi corkiast/ ja sanoi: Hacatcat se puu poicki/ ja carsicat oxat/ ja repikät lehdet/ ja hajottacat sen hedelmät/ että pedot jotca hänen allans macawat/ juoxisit pois/ ja linnut lendäisit pois hänen oxildans.
Dan 4:12 Cuitengin jättäkät cando juurinens maahan/ mutta hänen pitä rautaisis ja waskisis cahleis kedolla ruohos käymän/ hänen pitä macaman taiwan casten alla/ ja castuman/ ja ruockiman idzens petoin cansa maan ruohoista.
Dan 4:13 Ja ihmisten sydän pitä otettaman häneldä pois/ ja pedollinen sydän hänelle jällens annettaman/ sijhenasti että seidzemen aica häneldä culunet owat.
Dan 4:14 Se on wartiain neuwos päätetty/ ja pyhäin cansapuheis suositeldu/ Että eläwät tundisit ylimmäisellä wallan olewan ihmisten waldacundain päälle/ ja andawan ne kellengä hän tahto/ ja corgottawan aletut sijhen.
Dan 4:15 Sencaltaisen unen olen minä Cuningas NebucadNezar nähnyt. Waan sinä Belsazer sano mitä se tietä. Sillä caicki wijsat minun waldacunnasani ei taida minulle ilmoitta mitä se tietä: waan sinä kyllä taidat/ sillä pyhäin Jumalain hengi on sinun tykönäs.
Dan 4:16 SIlloin hämmästyi Daniel/ joca Belsazerixi cudzuttin hetcexi aica/ ja hänen ajatuxens murhellisexi saatit hänen: Mutta Cuningas sanoi: Belsazer/ älä sijtä unesta ja hänen selityxestäns murhellisexi tule. Belsazer wastais/ ja sanoi: Ah minun Herran/ tämä uni sinun wihollisilles ja sen selitys sinun wainojilles

olcon.
Dan 4:17 Se puu/ jongas nähnyt olet/ että se suuri ja paxu oli/ ja hänen corkeudens taiwasen ulottui/ ja hajotti idzens caiken maan päälle.
Dan 4:18 Ja hänen oxans olit caunit/ ja hänen hedelmitäns oli paljo/ josta caicki rawittin/ ja pedot kedolda asuit hänen allans/ ja taiwan linnut istuit hänen oxillans.
Dan 4:19 Se olet sinä Cuningas/ joca nijn suuri ja woimallinen olet/ sillä sinun woimas on suuri/ ja ulottu taiwasen/ ja sinun waldas mailman ärijn.
Dan 4:20 Mutta että Cuningas pyhän wartian nähnyt on taiwast tulewan alas/ ja sanowan: Hacatcat se puu poicki/ ja turmelcat se/ cuitengin cando juurinens jättäkät maahan/ mutta hänen pitä rautaisis ja waskisis cahleis kedolla ruohos käymän/ ja macaman taiwan casten alla/ ja castuman/ ja idzens petoin cansa kedolla ruockiman/ sijhenasti että seidzemen aica häneldä culunet owat.
Dan 4:21 Tämä on selitys/ Herra Cuningas/ ja sencaltainen corkeimman neuwo tule Herralleni Cuningallen.
Dan 4:22 Sinä ajetan pois ihmisten seast/ ja täyty petoin seas kedolla olla/ ja annetan ruohoja syödä nijncuin härjän/ ja olet macawa taiwan casten alla/ ja castuwa/ sijhenasti cuin seidzemen aica sinulda culunet owat. Ettäs tundisit corkeimmalla wallan olewan ihmisten waldacundain päälle/ ja andawan ne kellengä hän tahto.
Dan 4:23 Mutta että sanottu on/ että cando cuitengin juurinens jäämän pitä. Sinun waldacundas pysy sinulle/ coscas tundenut olet taiwan wallan.
Dan 4:24 Sentähden Herra Cuningas/ kelwatcon sinulle minun neuwon/ ja päästä idzes synnistäs wanhurscaudella/ ja wapaxi sinun pahoista töistäs hywillä töillä waiwasten cohtan/ nijn hän sinun rauhas pidendä.
Dan 4:25 Nämät caicki tapahduit Cuningas NebucadNezarille.
Dan 4:26 Sillä cahdentoistakymmenen cuucauden perästä/ cosca Cuningas Cuningalises linnasans Babelis käyskendeli/ rupeis Cuningas ja sanoi:
Dan 4:27 Tämä on se suuri Babel/ jonga minä rakendanut olen Cuningalisexi huonexi minun suuren woimani cautta/ minun jaloudeni cunniaxi.
Dan 4:28 Ennencuin Cuningas nämät sanat puhunut oli/ tuli äni taiwast: Sinulle Cuningas NebucadNezar sanotan: Sinun waldacundas otetan sinulda
Dan 4:29 Ja sinä ihmisten seast ajetan pois/ sinun pitä petoin seas kedolla oleman/ ruohoja sinun annetan syödä nijncuin härjän/ sijhenasti että seidzemen aica sinulda culunet owat. Ettäs tundisit corkeimmalla wallan olewan ihmisten waldacundain päälle/ ja andawan ne kellengä hän tahto.

Dan 4:30 Cohta sillä hetkellä täytettin sana Cuningas NebucadNezaris/ ja hän ajettin pois ihmisten seast/ ja hän söi ruohoja nijncuin härkä/ ja hänen ruumins oli taiwan casten alla/ ja castui/ sijhenasti hänen hiuxens caswoit nijn suurixi cuin Cotcan höyhemet/ ja hänen kyndens nijncuin linnun kynnet.
Dan 4:31 SEn perästä nostin minä NebucadNezar minun silmäni taiwasen päin/ ja tulin jällens taidolleni/ ja kijtin sitä corkeinda/ minä ylistin ja cunnioitin sitä cuin elä ijancaickisest/ jonga walda on ijancaickinen/ ja hänen waldacundans pysy sugusta sucuhun.
Dan 4:32 Jonga suhten caicki cuin asuwat maan päällä tyhjäxi luettawat owat. Hän teke cuinga hän tahto/ sekä taiwan woimain cansa/ ja nijden cansa jotca asuwat maan päällä/ ja ei kengän taida hänen kättäns estä/ eikä hänelle sanoa: mitäs teet?
Dan 4:33 Silloin tulin minä jällens taidolleni/ ja minun Cuningaliseen cunniaani ja jalouteeni ja minun muotooni: ja minun neuwonandajani ja woimalliseni edzeit minua/ ja minä pandin jällens minun waldacundaani/ ja sain wielä suuremman cunnian.
Dan 4:34 Sentähden kijtän minä NebucadNezar/ ja cunnioitan ja ylistän taiwan Cuningasta/ sillä caicki hänen työns on totuus/ ja hänen tiensä oikiat/ ja joca ylpiä on/ sen hän taita nöyryttä.

Vers. 10. Wartia) Wartioixi cudzutan Engelit/ että he walwowat ja warjelewat lackamat Perkeleldä/ nijncuin/ Psal. 91. Hän on Engeleilläns käskenyt sinusta/ etc. $
v. 13. ihmisten sydän) Cosca Herrat langeman pitä/ nijn pitä wijsaus otettaman heildä pois/ että nähtäisin/ cuinga wijsaus ainoastans/ ja ei woima/ hallidze/ Prov. $ 29. Cum $ defecerit $ Proph. $ etc. $
v. 16. murhellisexi saatit) Daniel ei sanonut sitä mielelläns/ ja hänen mielens oli paha hänen Herrans Cuningans tähden
v. 24. wanhurscaudella) Se on: oikian catumuxen cautta: Sinä olet tähän asti tehnyt monelle wääryttä/ ottanut muilda wäkiwallalla/ etc. $ Lacka nyt näistä ja tee toisin/ ole laupias ja andelias waiwaisten cohtan/ nijn Jumala taita otta pois tämän rangaistuxen.
v. 27. minun suuren woimani cautta) Täsä unhotta Cuningas/ keneldä hänelle sencaltainen waldacunda oli/ corgotta idzens nijncuin hän sen olis saanut omalla woimallans ja wijsaudellans. Mutta hän sai toista tietä.
v. 31. Minä ylistin) cadzos/ cuinga jalo usco ja tunnustus.

V. Lucu .

CUningas Belsazer teke pidon/ anda tuoda edes ne astiat/ jotca NebucadNezar Jerusalemin Templist ottanut oli/ ja juo nijstä/ v. 1.

Näke käden kirjoittawan monicahdat sanat seinään cohdallens/ v. 5.
josta hän hämmästy/ anda cudzua wijsans lukeman ja selittämän sitä/ v. 6.
Waan ei he taida/ v. 8.
Drotningi ilmoitta Danielin taitawan/ v. 10.
Daniel tulduans/ nuhtele hänen epäjumalan palwelustans ja kijttämättömyttäns Jumalata wastan/ v. 17.
selittä hänelle kirjoituxen/ v. 25.
joca tapahtu nijncuin hän sanokin/ v. 30.

Dan 5:1 CUningas Belsazer teki cuuluisan pidon hänen woimallisillens ja Päämiehillens/ ja joi idzens juowuxin heidän cansans.
Dan 5:2 Ja cosca hän juopunut oli/ käski hän tuoda ne culdaiset ja hopiaiset astiat/ jotca NebucadNezar hänen Isäns Jerusalemin Templist ottanut oli/ juodaxens nijstä/ hänen woimallistens/ emändäins ja waimoins cansa.
Dan 5:3 Nijn tuotin ne culdaiset astiat/ jotca Templist/ Jumalan huonest Jerusalemist otetut olit/ ja Cuningas/ hänen woimallisens/ emändäns/ ja waimons/ joit nijstä.
Dan 5:4 Ja cosca he joit/ kijtit he culdaisia/ hopiaisia/ waskisia/ rautaisia/ puisia ja kiwisiä jumalita.
Dan 5:5 JUuri sillä hetkellä käwit sormet nijncuin ihmisen käsi/ kirjoittaman kyntiläjalan cohdalle seinään Cuningan Salis/ ja Cuningas äckäis kirjoittajan käden.
Dan 5:6 Silloin muundui Cuningas/ ja hänen ajatuxens peljätit hänen/ nijn että hänen cupens horjuit/ ja hänen polwens wapisit.
Dan 5:7 Ja Cuningas huusi corkiast/ että wijsat/ Chalderit/ ja tietäjät tuotaisin. Ja käski sano wijsaille Babelis: Cuca ikänäns tämän kirjoituxen luke/ ja taita sano mitä se tietä/ hänen pitä purpuralla waatettaman/ ja culdakäädyt caulasans candaman/ ja colmas Herra oleman minun waldacunnasani.
Dan 5:8 Silloin tuotin caicki Cuningan wijsat edes/ waan ei he taitanet eikä kirjoitusta luke/ eikä sen selitystä Cuningalle ilmoitta.
Dan 5:9 Sijtä hämmästyi Cuningas Belsazer wielä cowemmin/ ja hänen muotons muuttui/ ja hänen woimallisens tulit murhellisexi.
Dan 5:10 SIlloin meni Drotningi sencaltaisen Cuningan ja hänen woimallistens asian tähden Salijn/ ja sanoi: Herra Cuningas/ Jumala suocon sinun pitkä ikä. Älä nijn peljästy sinun ajatuxistas/ ja älä nijn muotos muuta.
Dan 5:11 Sinun waldacunnasas on yxi mies/ jolla on pyhäin Jumalain hengi/ sillä sinun Isäs aicana löyttin

hänes walistus/ toimi/ wijsaus/ nijncuin Jumalden wijsaus on. Ja sinun Isäs NebucadNezar pani hänen tähtein tutkiain/ wijsasten/ Chalderein ja tietäjäin päälle.
Dan 5:12 Että corkiambi hengi hänen tykönäns löyttin/ nijn myös ymmärrys ja taito unia selittämän/ osaman pimeitä puheita/ ja salaisita asioita ilmoittaman/ nimittäin/ Daniel/ jonga Cuningas annoi Belsazerixi nimittä. Nijn cudzuttacan Daniel/ hän sano mitä se tietä.
Dan 5:13 SIlloin wieten Daniel Cuningan eteen. Ja Cuningas sanoi Danielille: oletco sinä Daniel yxi Judalaisista fangeista/ jotca Cuningas/ minun Isän/ Judeast tänne tuonut on?
Dan 5:14 Minä olen cuullut sinusta sanottawan/ että sinulla on pyhäin Jumalain hengi/ ja walistus/ ymmärrys ja corkia wijsaus sinusa löytty on.
Dan 5:15 Minä olen andanut cudzua eteeni toimelliset ja wijsat tätä kirjoitusta lukeman/ ja ilmoittaman mitä se tietä/ ja ei he taida minulle sano mitä se tietä.
Dan 5:16 Mutta minä cuulen sinusta/ että sinä taidat selittä ja salatut ilmoitta. Jos sinä nyt taidat tämän kirjoituxen luke/ ja minulle ilmoitta mitä se tietä/ nijn sinun pitä purpuralla puetettaman/ ja culdakäädyt caulasas candaman/ ja colmas Herra oleman minun waldacunnasani.
Dan 5:17 NIjn wastais Daniel/ ja sanoi Cuningalle: Pidä idze lahjas/ ja anna sinun andimes muille/ minä luen cuitengin Cuningalle kirjoituxen/ ja ilmoitan mitä se tietä.
Dan 5:18 Herra Cuningas/ corkein Jumala on sinun Isälles NebucadNezarille waldacunnan/ woiman/ cunnian ja jalouden andanut.
Dan 5:19 Ja sen woiman tähden cuin hänelle annettu oli/ pelkäisit ja cartoit händä Canssat/ wäet ja kielet. Hän tappoi kenen hän tahtoi/ hän jätti elämän kenen hän tahtoi/ hän ylönsi kenen hän tahtoi/ hän alensi kenen hän tahtoi.
Dan 5:20 Mutta cosca hänen sydämens paisui/ ja ylpiäxi/ ja paisunexi tuli/ hyljättin hän Cuningaliselda istuimelda/ ja tuli pois cunniastans.
Dan 5:21 Ja ajettin pois ihmisten seast/ ja hänen sydämens tuli petoin caltaisexi/ ja täytyi petoin cansa juosta/ ja söi ruohoja nijncuin härkä/ ja hänen ruumins oli taiwan casten alla/ ja castui. Sijhenasti että hän oppi/ että corkeimmalla Jumalalla on walda ihmisten waldacundain päälle/ ja anda ne kellengä hän tahto.
Dan 5:22 JA sinä Belsazer hänen poicans/ et ole sinun sydändäs nöyryttänyt/ ehkäs caicki ne kyllä tiesit.
Dan 5:23 Waan olet idzes corgottanut taiwan HERra wastan/ ja hänen huonens astiat piti cannettaman sinun etees/ ja sinä/ sinun woimallises/ sinun emändäs ja waimos oletta nijstä juonet/ Nijn myös hopiaisia/ culdaisia/ waskisia/ rautaisia/ puisia/ kiwisiä jumalita kijttänet/ jotca eikä näe/ eikä cuule/ eikä tuta taida: Mutta sitä Jumalata/ jonga kädes sinun henges ja caicki sinun ties owat/ et sinä ole cunnioittanut.

Dan 5:24 Sentähden on häneldä lähetetty tämä käsi/ ja kirjoitus joca sijnä kirjoitettu on.
Dan 5:25 JA tämä on kirjoitus cuin sijnä kirjoitettu on: Mene/ Mene/ Tekel/ Upharsin.
Dan 5:26 Ja tämä on selitys: Mene/ se on/ Jumala on sinun waldacundas lukenut ja lopettanut.
Dan 5:27 Tekel/ se on/ sinä olet waagalla punnittu/ ja aiwa köykäisexi löytty.
Dan 5:28 Peres se on/ sinun waldacundas on jaettu/ ja Medeille ja Persialaisille annettu.
Dan 5:29 Silloin käski Belsazer/ että Daniel purpuralla puetettaman piti/ ja culdakäädyt hänen caulaans annettaman/ ja andoi hänestä cuulutta: että hän colmas Herra on waldacunnas.
Dan 5:30 Mutta sinä yönä tapettin Belsazer Chalderein Cuningas.
Dan 5:31 JA Darius Medist sai waldacunnan/ cosca hän caxi seidzemettä kymmendä ajastaica wanha oli.

Vers. 2. Käski tuoda) Ei he tytynet sijhen/ että he joit: Mutta he pilckaisit myös Jumalata ja wäärin käytit hänen astioitans. Sentähden sano P. Pawali: juopumuxest tule jumalatoin ja paha elämä/ Eph. 5.
v. 4. Kijtit/ etc. $) nimittäin/ sen Jerusalemin Jumalan häwäistyxexi ja pilcaxi/ jolda he nämät astiat olit ottanet/ nijncuin sairalda ja woimattomalda Jumalalda.
v. 10. Drotningi) se on/ mitämax/ Cuningan äiti ollut/ se wanha Drotningi ja leski: Sillä ennen algusa olit myös Cuningan waimot juomasalis.
v. 11. Sinun Isäs aicana) Daniel on nijn peräti unhotettu tämän Cuningan tykönä/ että händä pitä edzittämän ja cudzuttaman: Nijn se myös mailmas caikille uscollisille palwelioille tapahtu.
v. 30. Tapettin Belsazer) Sijtä saadan luke Herod. $ lib. $ 1. Xenoph. $ Paed. $ Cyri. $ lib. $ 7.

VI. Lucu .

Darius Medist/ waldacunnan saatuans pane Danielin erinomaisexi Förstixi muiden päälle maacundaan/ v. 1.
Josta he närkästywät ja edziwät syytä händä wastan/ v. 4.
Toimittain Cuningan kiellon/ ettei kenengän pidäis 30. päiwänä palweleman yhtäkän Jumalata/ waan ainoata Cuningasta/ v. 6.
Jota Daniel ei tottele: waan palwele Jumalatans jocapäiwä/ v. 10.
Cannetan hänen päällens/ v. 12.
Heitetän Lejonein luolaan/ v. 16.
HERra lähettä Engelins ja warjele hänen Lejoneilda/ v. 19.
Otetan ylös/ ja hänen päällenscandajat heitetän sinne/ v. 23.
anda käskyn että Danielin Jumalata pitä coco hänen waldacunnasans peljättämän ja cunnioitettaman/ v. 25.

Dan 6:1 Ja Darius näki sen hywäxi/ panna coco waldacundan sata ja caxi kymmendä maanwanhinda.
Dan 6:2 Näiden päälle pani hän colme Förstiä/ joista Daniel yxi oli/ joille maanwanhimmat piti lugun tekemän/ wähendäin Cuningan waiwan.
Dan 6:3 MUtta Daniel woitti caicki Förstit ja maanwanhimmat/ sillä hänes oli corkiambi hengi/ sentähden ajatteli Cuningas pannaxens hänen coco waldacunnan päälle.
Dan 6:4 Jongatähden Förstit ja maanwanhimmat edzeit syytä Danieli wastan/ joca waldacunda wastan olis. Waan ei he tainnet yhtän syytä eikä paha työtä löytä/ sillä hän oli uscollinen/ ettei hänes mitän wica eikä paha työtä löytä taittu.
Dan 6:5 Nijn sanoit miehet: En me löydä yhtän syytä Danielin cansa/ paidzi hänen Jumalan palwelustans.
Dan 6:6 Silloin tulit Förstit ja maanwanhimmat joucoittain Cuningan eteen/ ja sanoit hänelle näin: Herra Cuningas Darius: Jumala suocon sinulle pitkä ikä.
Dan 6:7 Waldacunnan Förstit/ Herrat/ maanwanhimmat/ Neuwonandajat ja wircamiehet owat ajatellet/ että Cuningalinen käsky annetaisin ja angara kieldo/ että jos jocu colmenakymmenenä päiwänä/ joldaculda jumalalda eli ihmiseldä/ paidzi sinulda Cuningas ainoastans/ jotakin ano/ pitä Lejonein tygö luolaan heitettämän.
Dan 6:8 Sentähden racas Cuningas/ wahwista sencaltainen käsky ja kirjoita ala/ ettei sitä jällens muutetais/ Medein ja Persian oikeuden jälken/ jota ei kengän ricko tohdi.
Dan 6:9 Nijn kirjoitti Cuningas Darius ala.
Dan 6:10 COsca nyt Daniel ymmärsi kirjoitetuxi sencaltaisen käskyn ala/ meni hän ylös hänen huonesens/ ja hänen suwihuonens ackunat olit awojomat Jerusalemi päin/ ja langeis colme kerta päiwäs polwillens/ rucoili/ kijtti ja ylisti hänen Jumalatans/ nijncuin hänen tapans oli ennengin tehdä.
Dan 6:11 Silloin tulit ne miehet joucoittain ja löysit Danielin rucoilewan ja tunnustawan hänen Jumalatans.
Dan 6:12 Ja astuit edes ja puhuit Cuningan cansa sijtä Cuningalisesta käskyst/ ja sanoit: Herra Cuningas/ etkös kirjoittanut käskyn ala/ että jos jocu colmena kymmenenä päiwänä jotakin anowa olis joldaculda jumalalda eli ihmiseldä/ paidzi sinulda ainoastans Cuningas/ piti Lejonein tygö luolaan heitettämän? Cuningas wastais/ ja sanoi: se on totta/ ja Medein ja Persialaisten oikeutta ei pidä kenengä rickoman.
Dan 6:13 He wastaisit/ ja sanoit Cuningalle: Daniel yxi Judalaisist fangeista/ ei tottele sinua eikä sinun käskyäs/ jongas ala kirjoittanut olet/ sillä hän rucoile colmasti päiwäs.
Dan 6:14 COsca Cuningas sen cuuli/ tuli hän sangen murhellisexi/ ja ahkeroidzi suurest/ että hän Danielin wapahdais/ ja waiwais idzens Auringon laskeman asti/ että hän hänen pelastais.

Dan 6:15 Waan ne miehet tulit joucoittain Cuningan tygö/ ja sanoit hänelle: Sinä tiedät Herra Cuningas/ että Medein ja Persialaisten oikeus on/ että caicki kiellot ja käskyt cuin Cuningas päättänyt on/ pitä muuttamattomat oleman.
Dan 6:16 Silloin käski Cuningas Danielin tuota edes: Ja heitit hänen Lejonein tygö luolaan: Mutta Cuningas sanoi Danielille: Sinun Jumalas/ jotas lackamat palwelet/ auttacon sinua.
Dan 6:17 Ja he toit kiwen/ sen he panit luolan owelle/ sen painoi Cuningas omalla sinetilläns/ ja hänen woimallistens sinetillä/ ettei Cuningan tahto muutetais Danieli wastan:
Dan 6:18 Ja Cuningas meni pois linnaans/ ja oli syömätä/ ja ei andanut mitän ruoca tuoda hänen eteens/ eikä myös taitanut maata.
Dan 6:19 AMulla warhain päiwän coittais/ nousi Cuningas ylös/ ja meni kijrusta luolan tygö/ josa Lejonit olit.
Dan 6:20 Ja cuin hän haudalle tuli/ huusi hän Danieli surkialla änellä/ ja Cuningas sanoi Danielille: Daniel sinä eläwän Jumalan palwelia/ ongo sinun Jumalas/ jotas ilman lackamat palwelet/ woinut sinun Lejoneilda pelasta.
Dan 6:21 Mutta Daniel puhui Cuningan cansa: Herra Cuningas/ Jumala suocon sinun pitkä ikä.
Dan 6:22 Minun Jumalan on lähettänyt hänen Engelins/ joca Lejonein kidat on pitänyt kijnni/ ettei he minulle mitän paha tehnet ole/ sillä minä olen hänen edesäns wiattomaxi löytty/ en myös ole minä sinua wastan/ Herra Cuningas/ mitän tehnyt.
Dan 6:23 Nijn Cuningas ihastui suurest/ ja käski Danielin luolast otta. Ja he otit Danielin luolast/ ja ei hänes mitän wahingota tuttu. Sillä hän oli turwannut hänen Jumalaans.
Dan 6:24 Silloin käski Cuningas tuoda ne miehet/ jotca olit candanet Danielin päälle/ ja Lejonein tygö luolaan heittä/ lapsinens ja waimoinens. Ja ennencuin he pohjaan tulit/ tartuit heihin Lejonit/ murensit heidän luunsackin.
Dan 6:25 Silloin annoi Cuningas Darius kirjoitta caikille Canssoille/ wäelle ja kielille: Jumala andacon teille paljon rauha.
Dan 6:26 Se on minun käskyn/ että caikes minun Cuningan waldacunnasani Danielin Jumalata peljättämän ja wapistaman pitä. Sillä hän on se eläwä Jumala/ joca ijancaickisest pysy/ ja hänen waldacundans on catomatoin/ ja hänen woimans on loppumatoin.
Dan 6:27 Hän on wapahtaja ja hädäs auttaja/ ja hän teke tunnustähtiä ja ihmeitä sekä Taiwas että maan päällä/ se on Danielin Lejoneilda pelastanut.
Dan 6:28 Ja Daniel tuli woimallisexi Dariuxen waldacunnas/ ja Corexen Persian waldacunnas.

Vers. 1. Darius) Xenophon cudzu hänen Cyaxarexexi Astyagexen pojaxi. Hän sanotan täsä woittanen Babelin waldacunnan: Waicka Cyrus sen enimmäst oli toimittanut. Mutta että Cyruxella oli hänen tyttärens emändänä/ cunnioitti hän händä ja soi hänelle waldacunnan nijncauwan cuin hän eli. Sijtte cosca hän wähän ajan perästä cuoli/ tuli caicki waldacunda Cyruxelle.
v. 10. Jerusalemi päin) Nijncuin Salomo rucoillut ja Jumala luwannut oli/ 3. Reg. $ 8:48.
v. 25. Silloin andoi C. Darius kirjoitta) Tämä on Danielin uscon hedelmä: Sillä usco teke aina ihmeitä ja suuria asioita.

VII. Lucu .

DAniel näke näys neljä erinomaista peto astuwan ylös merestä toisen toisen perästä/ ja saawan suuren wallan maan päällä/ v. 1.
Cuinga wanha istu duomidzeman heitä/ v. 9.
Yxi nijncuin ihmisen poica saa häneldä ijancaickisen wallan ja waldacunnan/ ja caicki maacunnat ja Canssat palwelewat händä/ v. 13.
Ja cuinga Jumalan Engeli hänelle nämät selittä/ v. 16.

Dan 7:1 ENsimäisnä Belsazerin Babelin Cuningan wuonna/ näki Daniel unen ja näyn hänen wuotesans/ ja hän kirjoitti sen unen ja käsitti hänen näin:
Dan 7:2 Minä Daniel näin näyn yöllä/ ja cadzo/ neljä tuulda taiwan alla pauhaisit toinen toistans wastan suurella merellä.
Dan 7:3 Ja neljä suurta peto nousit merestä/ aina toinen toisen muotoinen cuin toinen.
Dan 7:4 ENsimäinen nijncuin Lejon/ jolla olit sijwet nijncuin Cotcalla. Minä cadzoin/ sijhenasti että sijwet temmattin pois häneldä ja hän otettin pois maasta/ ja hän seisoi hänen jalwoillans nijncuin ihminen/ ja hänelle annettin ihmisen sydän.
Dan 7:5 JA cadzo/ toinen peto oli Carhun muotoinen/ ja seisoi yhdellä puolella/ ja oli hänen suusans hänen hammastens seas colme suuurta hammasta/ ja hänelle sanottin: Nouse ja syö paljon liha.
Dan 7:6 TÄmän jälken minä näin/ ja cadzo/ toinen peto Pardin muotoinen/ hänellä oli neljä sijpe nijncuin linnulla hänen seljäsäns/ ja sillä pedolla oli neljä päätä/ ja hänelle annettin walda.
Dan 7:7 SEnjälken minä näin täsä näysä yöllä/ ja cadzo/ neljäs peto oli cauhja ja hirmuinen ja sangen wäkewä/ ja hänellä olit suuret rautaiset hambat/ söi ymbärildäns ja murensi/ ja lijan hän tallais jalwoillans/ se oli myös paljo toisin cuin ne muut/ ja hänellä oli kymmenen sarwe.

Dan 7:8 MUtta cosca minä sarweja cadzelin/ cadzo/ puhkeis nijden seast toinen wähä sarwi/ jonga edestä ne colme ensimäistä sarwe rewäistin pois/ ja cadzo/ sillä sarwella olit silmät nijncuin ihmisen silmät/ ja suu joca puhui suuria asioita.
Dan 7:9 Nämät minä näin/ sijhen asti että istuimet pandin/ ja se wanha istui/ jonga waattet olit lumiwalkiat/ ja hänen pääns hiuxet nijncuin puhdas willa/ hänen istuimens oli aiwa tulen liecki/ ja hänen rattans paloit nijncuin tuli.
Dan 7:10 Ja sijtä käwi pitkä tulinen säde. Tuhannen kerta tuhannen palwelit händä/ ja kymmenen kerta sata tuhatta seisoit hänen edesäns/ duomio pidettin/ ja kirjat awattin.
Dan 7:11 Minä cadzoin/ nijden suurten puhetten tähden/ cuin se sarwi puhui/ minä cadzelin sijhenasti että se peto tapettu oli/ ja hänen ruumins huckui ja tuleen heitettin.
Dan 7:12 Ja muiden petoin walda myös loppui. Sillä heillä oli määrätty aica ja hetki/ cuinga cauwan cukin oleman piti.
Dan 7:13 Minä näin täsä näysä yöllä/ ja cadzo/ yxi tuli taiwan pilwis/ nijncuin ihmisen poica haman wanhan tygö/ ja wietin hänen eteens.
Dan 7:14 Hän andoi hänelle woiman/ cunnian ja waldacunnan/ että händä caicki Canssa/ wäki ja kielet palweleman pitä/ hänen waldans on ijancaickinen/ joca ei hucu/ ja hänen waldacunnallans ei ole loppua.
Dan 7:15 MInä Daniel hämmästyin sitä/ ja sencaltainen näky peljätti minun: Ja minä menin yhden tygö nijstä jotca sijnä seisoit/ ja rucoilin händä/ että hän minulle näistä caikista tiedon andais.
Dan 7:16 Ja hän puhui minun cansani/ ja osotti minulle mitä se tiesi.
Dan 7:17 Nämät neljä suurta peto owat neljä waldacunda/ jotca pitä tuleman maan päälle.
Dan 7:18 Waan sen corkeiman pyhät pitä waldacunnan omistaman/ ja pitä sijnä asuman ijancaickisest ijancaickiseen.
Dan 7:19 SIjtte minä olisin mielelläni tahtonut tietä totista tieto/ sijtä neljännestä pedosta joca paljo toisin oli cuin ne muut/ sangen hirmuinen/ jolla rautaiset hambat ja waskiset kynnet olit/ joca ymbärildäns söi ja murensi/ ja lijan jalwoillans tallais.
Dan 7:20 Ja nijstä kymmenestä sarwesta hänen pääsäns/ ja sijtä toisesta/ joca edes putcahti/ jonga edestä putoisit pois colme/ ja sijtä sarwesta/ jolla silmät olit/ ja suu joca suuria asioita puhui/ ja suurembi oli cuin ne/ jotca hänen tykönäns olit.
Dan 7:21 Ja minä näin sen sarwen sotiwan pyhiä wastan/ ja woittawan heidän.
Dan 7:22 Sijhenasti että wanha tuli/ ja duomidzi sen corkeimman pyhäin edes/ ja aica joutui/ että pyhät waldacunnan omistit.

Dan 7:23 HÄn sanoi näin: Se neljäs peto/ on se neljäs waldacunda mailmas/ joca wäkewämbi on cuin caicki waldacunnat/ se syö/ talla ja muserta caicki maacunnat.
Dan 7:24 Ne kymmenen sarwe owat kymmenen Cuningasta/ jotca sijtä waldacunnasta nousewat. Mutta sen jälken tule yxi toinen/ joca wäkewämbi on cuin yxikän nijtä endisitä/ ja nöyryttä colme Cuningasta.
Dan 7:25 Hän pilcka sitä corkeinda/ ja häwittä sen corkeimman pyhät/ ja rohke ajat ja lait muutta. Mutta he annetan hänen käsijns yhdexi hetkexi/ ja monicahdoixi ajoixi/ ja puolexi aica.
Dan 7:26 Sen jälken pidetän duomio/ silloin otetan pois hänen waldans/ että hän peräti hucutetan ja cadotetan.
Dan 7:27 Waan waldacunda/ wäki ja woima caiken taiwan alla/ annetan sen corkeimman pyhälle Canssalle/ jonga waldacunda on ijancaickinen/ ja caicki wallat pitä händä palweleman ja cuuleman.
Dan 7:28 Tämä oli puhen loppu. Waan minä Daniel olen sangen murhellinen minun ajatuxisani/ ja minun muoton muuttui/ cuitengin minä kätkin puhen minun sydämesäni.

Vers. 2. Pauhaisit) Sillä suuret waldacunnat ei raketa mailmas muutoin cuin sodilla ja capinoilla.
V. 3. Peto) Nämät pedot owat ne neljä suurta waldacunda jotca tulewat olit/ nijncuin Engeli sen sijtte selittä. Ja werratan petohin/ että sijnä paljo tapahtuwa oli wäkiwallalla ja wäärydellä/ joca on petoin tapa/ ja ei ihmisten.
V. 4. Lejon) on Assyrian waldacunda/ jolle annettin ihmisen sydän: Cosca heidän Cuningans NebucadNezar rangaistin ylpeydens tähden/ paransi idzens ja oppi tundeman oikian Jumalan. Sup. $ c. $ 4.
V. 5. Carhu) on Persian waldacunda/ josa usembi/ cuin colme sangen woimallista Cuningasta oleman piti.
V. 6. Pardi) on Graecan waldacunda/ jolla sijwet olit/ että se nijn nopiast cuin lindu lendäwä oli mailman ylidze. Sillä oli myös neljä päätä/ että se sijtte neljäxi waldacunnaxi jaettapa oli/ nimittäin: Asian/ Egyptin Syrian ja Graecian.
V. 7. Neljäs peto) on Ruomin walda/ joca erinomaisella tawalla piti wallittaman/ tuleman woimallisemmaxi ja enämmän tyranniutta tekemän cuin muut. Sillä on kymmenen sarwe: että se kymmenexi waldacunnaxi jaettaman piti.
V. 8. Wähä sarwi) on Turkin waldacunda/ joca oli puhuwa paljon pilcka Jumalata wastan/ ja wainowa hänen Christityitäns/ ja se oli sysäwä pois colme sarwe: se on/ colme waldacunda Ruomin waldacunnasta: Asian/ Graecian ja Egyptin.
V. 9. sijhenasti cuin istuimet/ etc. $) Tietä/ että Jumala oli wijmeiseldä tulewa duomidzeman mailma/ lopettaman sekä Turckein että muiden waldacundia.

V. 13. Ihmisen poica) Tämä on Christus/ jolle ijancaickinen woima/ cunnia ja waldacunda annettaman piti/ että hänen piti myös ihmisen pojan oleman/ Ioh. 5:27. Sillä nijn paljon cuin hänen Jumalan luondoons tule/ on hänellä aina ollut se walda/ ennencuin tämä mailma olican/ Ioh. 17:5.
V. 21. Kymmenen sarwe) Sillä nijncuin C. Alexanderin waldacunnasta tuli neljä waldacunda/ nijn tulit myös Ruomin waldacunnasta kymmenen waldacunda. Nijncuin: Syria/ Egypti/ Asia/ Graecia/ Italia/ Gallia/ Hispania/ Africa/ Germania/ Anglia. Sillä caicki nämät maacunnat owat ollet Ruomalaisten.
V. 25. Ajat ja lait muutta) se on/ ajattele uden Jumalan palweluxen/ ja udet säädyt mailmallises ja hengellises hallituxes.

VIII. Lucu .

DAniel näke taas näys caxisarwisen oinan/ joca saa suuren wallan mailmas/ v. 1.
Waan cauris tule yhdellä sarwella/ ja cuocka ne caxi sarwe/ ja talla hänen/ v. 5.
Hänen yxi sarwens myös lohke/ ja sen siaan caswa neljä/ v. 8.
Yhdestä näistä caswa yxi wähä sarwi sangen suurexi/ taiwan jouckon asti/ ja paisca maahan monicahdat tähdet/ v. 9.
Caswa joucon Förstin asti/ ja otta pois hetkexi aica jocapäiwäisen uhrin/ v. 11.
Daniel tahto mielelläns tietä tätä näkyä/ ja Gabriel Engeli selittä sen/ v. 20.

Dan 8:1 COlmandena Cuningas Belsazerin wuonna/ näin minä Daniel näyn/ nijncuin minulle ensistäkin näkynyt oli.
Dan 8:2 Mutta cosca minä näyn näin/ olin minä Susanin linnas Elamin maalla/ Ulain wirran tykönä.
Dan 8:3 Ja minä nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/ oinas seisoi wirran tykönä/ jolla oli caxi corkiata sarwe/ toinen corkembi cuin toinen/ ja se corkembi wijmein caswoi:
Dan 8:4 Sijtte minä näin sen oinan puskewan sarwillans länden päin/ pohjan päin ja etelän päin/ ja ei yxikän peto tainnut seiso hänen edesäns/ eikä hänen käsistäns pelastetta/ waan hän teki mitä hän tahtoi/ ja tuli suurexi.
Dan 8:5 JA cosca minä näistä otin waarin/ Cadzo/ nijn tuli cauris lännest coco maan päälle/ nijn ettei hän sattunut maahan/ ja caurilla oli jalo sarwi hänen silmäins wälillä.
Dan 8:6 Ja hän tuli haman sen caxisarwisen oinan tygö/ jonga minä seisowan näin wirran tykönä/ ja hän juoxi wihoisans wäkewäst hänen tygöns.
Dan 8:7 Ja minä näin että hän tuli tuimast oinan tygö/ ja julmistui hänen päällens/ ja puski oinasta ja särki

hänen molemmat sarwens. Ja oinalla ei ollut woima händä wastan/ waan hän heitti hänen maahan ja tallais hänen/ ja ei kengän tainnut oinasta hänen käsistäns pelasta.
Dan 8:8 Ja se cauris tuli sangen suurexi/ ja cosca hän wäkewemmäxi tullut oli/ lohwaistin se suuri sarwi/ ja sen siaan caswoi neljä caunista jällens/ neljä taiwan tuulda cohden.
Dan 8:9 JA yhdestä nijstä caswoi yxi wähä sarwi/ se tuli sangen suurexi etelän päin/ itän päin ja ihanaisen maan puoleen.
Dan 8:10 Ja se caswoi taiwan jouckon asti/ ja heitti monicahdat nijstä ja tähdeistä maahan ja tallais ne.
Dan 8:11 Ja se caswoi joucon Förstin asti/ ja otti häneldä pois jocapäiwäisen uhrin/ ja häwitti hänen Pyhäns huonen.
Dan 8:12 Waan sencaltainen woima oli hänelle annettu jocapäiwäistä uhria wastan/ synnin tähden/ että hän totuden maahan löis/ ja mitä hän teki/ piti menestymän.
Dan 8:13 Mutta minä cuulin yhden pyhän puhuwan/ ja se pyhä sanoi yhdelle joca puhui/ cuinga cauwan sencaltainen näky jocapäiwäisistä uhreista wijpymän pitä/ ja synnistä/ jonga tähden tämä häwitys tapahtu/ että sekä Pyhä ja joucko tallatan?
Dan 8:14 Ja hän wastais minua: Caxi tuhatta ja colme sata päiwä lännestä lukein etelän päin/ nijn Pyhä jällens wihitän.
Dan 8:15 JA cosca minä Daniel sencaltaisen näyn näin/ ja olisin mielelläni ymmärtänyt/ cadzo/ nijn seisoi minun edesäni/ nijncuin yxi mies.
Dan 8:16 Ja minä cuulin Ulain keskellä ihmisen änen/ joca huusi ja sanoi: Gabriel/ selitä hänelle tämä näky/ että hän ymmärräis. Ja hän tuli juuri liki minua.
Dan 8:17 Mutta minä hämmästyin cosca hän tuli/ ja langeisin caswoilleni. Mutta hän sanoi minulle: Ota waari ihmisen poica/ sillä tämä näky wijmeisillä aigoilla täytetän.
Dan 8:18 Ja cosca hän minun cansani puhui/ putoisin minä näännyxihin maahan minun caswoilleni. Waan hän rupeis minuun/ ja nosti minun seisoalle.
Dan 8:19 Ja hän sanoi: cadzo/ minä tahdon sinulle osotta/ cuinga wijmeisen wihan aicana käypä on/ sillä lopulla on hänen määrätty aicans.
Dan 8:20 SE caxisarwinen oinas/ jongas näit/ owat Medin ja Persian Cuningat: Mutta se carwainen cauris on Grekin maan Cuningas.
Dan 8:21 Se suuri sarwi hänen silmäins wälillä/ on se ensimäinen Cuningas.
Dan 8:22 Mutta että neljä nousit sen sarwen siaan/ cosca se särjetty oli/ ennusta/ että neljä waldacunda sijtä Canssasta tule/ waan ei nijn wäkewätä cuin hän oli.

Dan 8:23 NÄiden waldacundain jälken/ cosca pahoin tekiät wallan saanet owat/ nouse yxi häpemätöin ja cawala Cuningas tapauxis.
Dan 8:24 Se on woimallinen/ mutta ei hänen wäkens cautta. Hän häwittä ihmellisest/ ja hän menesty/ ja toimitta. Hän hucutta wäkewät ja pyhän Canssan.
Dan 8:25 Ja hänen cawaludens cautta menesty hänen petoxens. Ja hän paisu hänen sydämesäns/ ja myötäkäymisen cautta hän monda häwittä/ ja corgotta idzens caickein Ruhtinasten Ruhtinasta wastan/ waan ilman käsitä hän pitä ricottaman.
Dan 8:26 Se näky lännestä ja etelästä/ cuin sinulle sanottu on/ on tosi/ waan sinun pitä tämän näyn sala pitämän/ sillä sijhen on wielä pitkä aica.
Dan 8:27 Ja minä Daniel wäsyin ja sairastin monicahdat päiwät. Sen peräst nousin minä ja toimitin Cuningan ascaret/ ja ihmettelin sitä näkyä/ ja ei kengän ollut/ joca minua neuwoi.

Vers. 2. Elamin maalla) joca tästedes Persiaxi cudzutan. v. eodem $ Ulain) Geographi cudzuwat hänen Euleumixi.
v. 3. Oinas) Infr. $
v. 20.
v. 5. Cauris) inf. $
v. 21. ei maahan sattunut) on se cuin Sup. $ c. $ 7:6. Että Pardilla olit sijwet.
v. 8. Sen siaan caswoit neljä) Inf. $
v. 22.
v. 9. Yxi wähä sarwi) Antioch. Epiphan. Infr. $
v. 23. Ibidem $. Ihanaisen maan puoleen) se on/ Judan maa.
V. 10. Taiwan jouckon asti) se on/ Jumalan palwelus Jerusalemis/ jolla Jumala taiwast palwellan. Tähdet) owat Jumalan pyhät sijnä joucos/ joiden Jumala HERra on/ nijncuin täsä seura.
v. 14. 2300. päiwä) Ei ne ole wijcon päiwät/ cuin edespäin 9. cap. $ puhutan ajastajan wijcoist/ waan oikiat luonnolliset päiwät/ cosca ehto ja amu luetan/ ja tekewät yhten 6. wuotta/ 3. cuucautta ja 20. päiwä/ jotca luetan sijtä cuin hän Egyptijn meni/ ja rupeis hänen cawaludens tyranniudexi käändämän cuolemans asti. Mutta muut lukewat täsä 1300. jotca tekewät wähä enä cuin colme wuotta: Silloin pitä luettaman/ sijtä cuin hän käskyn andoi/ että Judalaiset piti Jumalan palweluxens hylkämän. Sillä sijtä cului enä cuin colme wuotta/ sijhenasti cuin Templi jällens wähä puhdistettin/ 1. Mach. 4.
v. 17. Wijmeisillä aigoilla) Tästä näky/ ettei Epiphanes ainaostans ymmärretä tällä näyllä/ mutta myös

Antichristus/ jonga cuwa tämä Epiphanes oli. v 21. Ensimäinen Cuningas) Alex. Magnus/ joca oli sotiwa ja woittawa Dariuxen sen wijmeisen Medein ja Persian Cuningan.
v. 22. Neljä waldacunda) sillä Alex. Magnuxen/ siaan tulit nämät neljä: Ptolomaeus Lagus sai Egyptin/ Antigonus wähemmän Asian. Canssander Macedonian/ ja Seleucus Nicanor suuremman Asian. Sup. $ c. $ 7:6.
v. 23. Cawala) Tämä on Antiochus Epiphahanes, joca oli tullut Seleucuxest/ waicka sijnä monicahtoja wälillä oli. Hän oli myös wähäinen algusta: Sillä hän oli pandu hänen Isäldäns Antiochus Magnuxelda pandixi Ruomalaisille.
v. 24. Ei hänen wäkens cautta) Waan cawaludella/ coirudella ja petoxella. v. eod. $ Menesty) Suurella rickaudella ja menestyxellä/ jolla hän monda haucuttele tygöns.
v. 25. Ilman käsitä ricottaman) Antiochus piti cuoleman surkialla taudilla/ ja Antichristus HERran tulemisen cautta/ etc. $ Thess. 2.
v. 26. Pitkä aica) Sup. $
v. 17.

IX. Lucu .

COsca Babelin waldacunda tule Dariuxelle/ ymmärtä Daniel/ että ne 70. fangiuden wuotta/ joista Jeremia puhunut oli/ olit loppunet/ v. 1.
Käändä idzens Jumalan tygö/ v. 3.
Tunnusta omat ja Canssans synnit/ v. 4.
Rucoile/ että hän olis heille armollinen/ ja auttais heitä cotia/ rakendaman heillens Templi ja Caupungita/ v. 15.
Engeli Gabriel tule/ v. 20.
ja ilmoitta hänelle hänen rucouxens cuultuxi/ v. 22.
Cuinga paljon myös aica luwattun Christuxeen oleman pitä/ nimittäin/ 70. Wijcko/ v. 24.
Cuinga hän cuoletetan/ ja sijtte heidän Caupungins ja Templins häwitetän/ v. 26.
ja pitä autiana oleman loppun asti/ v. 27.

Dan 9:1 ENsimäisnä Dariuxen Ahasweruxen pojan wuonna Medin sugusta/ joca Chalderein waldacunda hallidzi.
Dan 9:2 Juuri sinä ensimäisnä hänen waldacundans wuonna/ löysin minä Daniel kirjoista wuosi lugun/ josta

HERra puhunut oli Jeremialle Prophetalle/ että Jerusalemin häwitys piti täytettämän seidzemendenä kymmendenä ajastaicana.
Dan 9:3 Ja minä käänsin minuni edzimän HERra Jumalata rucouxella ja anomisella ja paastolla/ säkis ja tuhwas.
Dan 9:4 Ja minä rucoilin HERra minun Jumalatani/ tunnustin ja sanoin: HERra sinä suuri ja hirmuinen Jumala/ joca lijton ja armon pidät nijlle jotca sinua racastawat/ ja sinun käskys pitäwät.
Dan 9:5 Me olemma syndiä ja wäärin tehnet/ jumalattomat ja tottelemattomat ollet/ me olemma sinun käskyistäs ja oikeuxistas poikennet.
Dan 9:6 Emme totellet sinun palwelioitas Prophetaita/ jotca sinun nimes meidän Cuningaillem/ Försteillem ja Isillem ja caikelle Canssallem maacunnas saarnaisit.
Dan 9:7 Sinä HERra olet wanhurscas/ mutta meidän täyty häwetä/ nijncuin nyt tapahtu nijlle Judaista ja Jerusalemista ja caikelle Israelille/ sekä nijlle jotca läsnä että caucana owat/ caikis maacunnis/ cuhungas heitä hyljännyt olet heidän pahain tecoins tähden/ cuin he owat tehnet sinua wastan.
Dan 9:8 Ja HERra/ me/ meidän Cuningam/ meidän Förstim/ ja meidän Isäm/ täyty häwetä/ että me olem syndiä tehnet sinua wastan.
Dan 9:9 Mutta sinun HERra meidän Jumalam on laupius ja andexi andamus. Sillä me olemma wastahacoiset ollet.
Dan 9:10 Ja emme totellet meidän HERram Jumalam ändä/ että me waeldanet olisim hänen käskyisäns/ jotca hän meille andoi hänen palweliains Prophetain cautta:
Dan 9:11 Waan coco Israel ricoi sinun käskys ja suuttui cuulemast sinun ändäs. Sentähden on myös se kirous ja wala sattunut meihin/ joca kirjoitettu on Mosexen Jumalan palwelian Lais/ että me olemma syndiä tehnet händä wastan.
Dan 9:12 Ja hän on sanans pitänyt/ jonga hän puhunut on/ meitä ja meidän Duomareitam wastan/ jotca meitä duomidzeman piti/ että hän nijn suuren onnettomuden on andanut tulla meidän päällem/ ettei sencaltaista caiken taiwan alla tapahtunut ole/ cuin Jerusalemille tapahtunut on.
Dan 9:13 Nijncuin kirjoitettu on Mosexen Lais/ nijn on caicki tämä suuri onnettomus meille tapahtunut. Emme myös rucoillet HERran meidän Jumalam edes/ että me synnistä palajaisimme ja sinun totudes ymmärräisim.
Dan 9:14 Sentähden on myös HERra walwonut täsä onnettomudes/ ja on sen saattanut meidän päällem: Sillä HERra meidän Jumalam on hurscas caikisa hänen töisäns cuin hän teke: sillä en me totellet hänen ändäns.

Dan 9:15 Ja nyt HERra meidän Jumalam/ joca sinun Canssas Egyptist johdattanut olet wäkewällä kädellä/ ja olet tehnyt idzelles nimen/ nijncuin tämä päiwä todista/ me olem syndiä tehnet/ ja olem jumalattomat ollet.
Dan 9:16 Ah HERra caiken sinun wanhurscaudes tähden/ lacka sinun wihastas ja hirmuisudestas sinun Caupungistas Jerusalemist/ ja sinun pyhästä wuorestas. Sillä meidän syndeim tähden/ ja meidän Isäim pahain tecoin tähden häwäistän Jerusalem ja sinun Canssas/ caickein seas jotca meidän ymbärillä̈m owat.
Dan 9:17 Ja nyt HERRA meidän Jumalam/ cuule sinun palwelias rucous ja anomus/ ja cadzo armollisest sinun Pyhäs puoleen joca cukistettu on/ HERran tähden.
Dan 9:18 Callista sinun corwas/ minun Jumalan/ ja cuule/ ja awaja sinun silmäs/ ja näe: cadzo/ cuinga me häwitetyt olemma/ ja se Caupungi joca sinun nimelläs nimitetty on. Sillä en me rucoile sinua meidän omas wanhurscaudesam/ waan sinun suuren laupiudes tähden.
Dan 9:19 Ah HERra/ cuule/ Ah HERra/ ole armollinen/ Ah HERra/ ota waari/ ja tee se/ ja älä wijwy idze tähtes/ minun Jumalan/ sillä sinun Caupungis ja sinun Canssas on sinun nimelläs nimitetty.
Dan 9:20 COsca minä wielä puhuin ja rucoilin/ ja minun/ ja minun Canssani syndiä tunnustin/ ja olin minun rucouxisani HERran minun Jumalani edes/ minun Jumalani pyhän wuoren tähden.
Dan 9:21 Juuri silloin/ cosca minä näin rucoilin: Lensi Gabriel jonga minä ennen nähnyt olin näys/ ja rupeis minuun ehtouhrin ajalla.
Dan 9:22 Ja hän neuwoi minua/ puhui minun cansani/ ja sanoi: Daniel/ nyt minä olen lähtenyt sinua neuwoman.
Dan 9:23 Sillä coscas rucoileman rupeisit/ tuli tämä käsky/ ja minä tulin sinulle ilmoittaman: Sillä sinä olet otollinen ja kelwollinen: Nijn ota nyt waari/ ettäs näyn ymmärräisit.
Dan 9:24 SEidzemenkymmendä wijcko on määrätty sinun Canssalles ja Pyhälle Caupungilles/ nijn ylidzekäymiset lackawat/ ja synnit peitetän/ ja pahat tegot sowitetan/ ja ijancaickinen wanhurscaus tuodan edes/ ja näky ja ennustus suljetan/ ja se caickein Pyhin woidellan.
Dan 9:25 Nijn tiedä nyt ja ota sijtä ajasta waari cuin käsky annetan/ että Jerusalem pitä jällens rakettaman: Christuxen Förstin asti on seidzemen wijcko ja caxi seidzemettäkymmendä wijcko/ nijn catut ja muurit jällens raketan/ waicka surkialla ajalla.
Dan 9:26 Ja cahden wijcon perästä seidzemettäkymmendä surmatan Christus/ ja ei enämbi ole. Ja Päämiehen Canssa tule ja cukista Caupungin ja Pyhän/ nijn että ne loppuwat/ nijncuin wirran cautta/ ja sodan loppun asti piti sen häwitettynä oleman.
Dan 9:27 Mutta hän monelle lijton wahwista yhdes wijcos/ ja keskellä wijcko lacka uhri ja ruocauhri/ ja

sijpein tykönä seiso häwityxen julmus/ ja on päätetty/ että loppun asti pitä häwitetty oleman.

Vers. 13. Sinun totudes) Että me olisim usconet sinun uhcauxes todexi tulewan: Sillä en me usconet Jumalan uhcauxia/ sijhenasti cuin meille käsijn tuli.
V. 23. Coscas rucoileman rupeisit) Cadzos/ että meidän rucouxem jo cuuldut owat/ cosca he aljetan
V. 24. Seidzemenkymmendä wijcko) ymmärretän sencaltaiset wijcot/ joista puhutan/ Gen. $ 29:27. Cuista joca wijcos on 7. ajastaica/ ja nijn tekewät nämät 70. wijcko. 490. ajastaica. Jotca pitä aljettaman sijtä cuin Esra käskyn sai/ raketaxens Jerusalemin Caupungita ja toimittaxens hallitusta. Cadzo/ 1. Esr. 7:1. v. eod. $ Suljetan) se on/ otettu pois ja täytetty/ nijncuin loppuwainen ja lackawainen asia v. eod. $ Caickein Pyhin) se on Christus
v. 26. Päämiehen Canssa) se on/ Keisarin/ jolla sijhen aican walda on/ ja on yxi HERra/ ne owat Ruomalaiset.
V. 27. Sijpein) se on/ Cusa Cherubim on Templis/ Matt. 24.

X. Lucu .

DAniel sano paastonnens ja murhettinens hänen Canssans tähden/ v. 1.
Yxi mies suures cunnias tule hänen tygöns/ v. 5.
Josta hän suurest hämmästy/ v. 7.
Yxi käsi tarttu häneen ja autta händä ylös/ v. 10.
Ja ilmoitta cuinga Persian Försti on händä wastan ollut hänen Canssans tähden: Waan heidän Förstins Michael tule hänen awuxens/ v. 13.
Tahto ilmoitta hänelle/ cuinga hänen Canssallens tästedes käymän pitä/ v. 14.
Daniel wapise tämän nägyn tähden/ lohdutta händä yxi ihmisen muotoinen/ v. 15.
Ilmoitta hänelle wielä hänen sodastans Persian Förstiä wastan/ v. 20.

Dan 10:1 COlmandena Corexen Persian Cuningan wuonna/ ilmoitettin Danielille/ joca myös Belsazerixi cudzuttin/ jotakin joca tosi on/ ja suurista asioista/ ja hän otti nijstä waarin/ ja ymmärsi sen näyn hywin.
Dan 10:2 Sijhen aican murhetin minä Daniel colme wijcko.
Dan 10:3 En minä syönyt mitän hercullista ruoca/ liha ja wijna ei tullut minun suuhuni/ engä woidellut idzeni/ sijhenasti cuin colme wijcko loppunet olit.
Dan 10:4 NEljändenä päiwänä colmattakymmendä ensimäises Cuusa olin minä sen suuren Hidekelin weden

tykönä.
Dan 10:5 Ja nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo: Sijnä seisoi yxi mies silkisä/ ja culdainen wyö oli hänen suolisans.
Dan 10:6 Hänen ruumins oli nijncuin Turkos/ hänen caswons oli cuin pitkäisen tuli/ hänen silmäns olit nijncuin tulisoitot/ hänen käsiwartens ja jalcans nijncuin cuuma waski/ ja hänen puhens oli nijncuin suuri hyminä.
Dan 10:7 Ja minä Daniel näin sencaltaisen näyn yxinäni/ ja ne miehet jotca minun tykönäni olit/ ei sitä nähnet/ cuitengin tuli suuri pelco heidän päällens/ että he pakenit ja lymytit heidäns.
Dan 10:8 Ja minä jäin yxinäni/ ja näin tämän suuren näyn. Mutta ei minuun mitän wäke jäänyt/ ja minä tulin sangen rumaxi/ ja ei minus enä wäke ollut.
Dan 10:9 Ja minä cuulin hänen puhens/ ja cuin minä cuulin/ putoisin minä caswoilleni maahan.
Dan 10:10 Ja cadzo/ yxi käsi tartui minuun/ ja autti minua polwilleni/ ja minun kätteni päälle/ ja sanoi minulle:
Dan 10:11 Racas Daniel/ ota näistä sanoista waari/ jotca minä sinun cansas puhun/ ja ojenna idzes/ sillä minä olen sinun tygös nyt lähetetty. Ja cosca hän sencaltaista minun cansani puhui/ ojensin minä idzeni ja wapisin.
Dan 10:12 Ja hän sanoi minulle: Älä pelkä Daniel/ sillä sijtä ensimäisestä päiwästä/ cuin sinä sydämestäs pyysit tietä/ ja waiwaisit sinuas sinun Jumalas edes/ owat sinun sanas cuultut/ ja minä olen tullut sinun tähtes.
Dan 10:13 Mutta Persian waldacunnan Försti on ollut minua wastan yhden päiwän colmattakymmendä/ ja cadzo/ Michael yxi nijstä ylimmäisistä Försteistä tuli minun awuxeni/ nijn minä pysyin Persian Cuningasten tykönä.
Dan 10:14 Mutta nyt minä tulen neuwoman sinua/ cuinga sinun Canssalles tästedes tapahtu. Sillä näky pitä tapahtuman hetken ajan perästä.
Dan 10:15 Ja cosca hän näitä minun cansani puhui/ käänsin minä caswoni maahan päin/ ja olin äneti.
Dan 10:16 JA cadzo/ yxi ihmisen muotoinen rupeis minun huulihin/ nijn minä awaisin suuni ja puhuin/ ja sanoin sille joca seisoi minun edesäni: Minun Herran/ minun jäseneni wapisewat sijtä näystä/ ja ei minusa ole sillen ensingän wäke.
Dan 10:17 Ja cuinga taita minun Herrani palwelia puhua minun Herrani cansa/ ettei minus ensingän enä wäke ole/ eikä myös minus enämbi henge ole?
Dan 10:18 Nijn rupeis taas minuun ihmisen muotoinen/ ja wahwisti minua/ ja sanoi:

Dan 10:19 Älä pelkä/ racas mies/ rauha olcon sinulle/ ole rohkia/ ole rohkia. Ja cosca hän minun cansani puhui: wahwistin minä idzeni/ ja sanoin: puhu minun Herran/ sillä sinä olet minun wahwistanut.
Dan 10:20 Ja hän sanoi: tiedätkös mingä tähden minä olen tullut sinun tygös? Nyt minä jällens menen sotiman Persian Förstiä wastan. Mutta cosca minä menen pois/ cadzo/ nijn tule Grekin maan Försti.
Dan 10:22 Cuitengin tahdon minä sinulle ilmoitta/ mitä kirjoitettu on/ se pitä totisest tapahtuman.

Vers. 1. Colmandena wuonna) se on/ cahden ajastajan peräst/ sijttecuin hän Judalaisille oli andanut luwan cotia mennä Babelist.
v. 3. En minä syönyt mitän) Cadzo Esth. 4:15.
v. 4. Hidekelin) se on Tigris. Gen. $ 2:14.
v. 5. Yxi mies) Tämä oli Jumalan Engeli.
v. 13. Försti etc. $) se on Perkele/ joca paljon woi/ ja joca hallidze ja toimitta monda asiata Persian waldacunnas/ hän on estänyt mitä hän woi/ ettei Cuningas nijn wahwast auttais sinun Canssas/ cuin hän ruwennut on
v. 20. Grekin maan Försti) se on se paha hengi cuin siellä paljo woi. Ope tästä Capit. cuinga Jumalan Engelit sotiwat meidän edestäm/ pahoja hengejä wastan.

XI. Lucu .

ENgeli taas ilmoitta hänelle/ cuinga mailmas wielä cauwan aica on tapahtuwa: Nimittäin/ että neljä woimallista Cuningasta pitä wielä Persiaan tuleman/ v. 1.
Sijtte yxi woimallinen Cuningas on tulewa/ jonga waldacunda jaetan neljäxi/ v. 3.
Wielä enä/ että caxi nijstä/ nimittäin/ Etelän maa eli Egypti/ Cuningoinens/ ja Pohjan maa/ se on Syria/ Cuningoinens toinen toisens perän/ suurest ja wahingolisest keskenäns pitä sotiman/ v. 5.
Erinomaisest että yxi Syrian Cuningas oli tekewä suuren wahingon sekä muille/ v. 21.
Että Jumalan Canssalle/ v. 28.
Ja cuinga he wijmein tulewat autetuxi/ v. 34.
CAdzo/ colme Cuningasta wielä pitä Persias oleman/ waan se neljäs saa enämmän rickautta/ cuin caicki muut. Ja cosca hän rickahin on/ nosta hän caicki Grekin maan waldacunda wastan

Dan 11:1 Ja ei kengän ole/ joca minua autta händä wastan/ waan teidän Förstin Michael/ sillä minä myös seisoin hänen cansans/ ensimäisnä Dariuxen wuonna Medist/ auttamas ja wahwistamas händä.

11:2 Ja nyt minä ilmoitan sinulle/ mitä totisest tapahtuman pitä. Cazo/ Kolme kuningast pitä Persias oleman/ waan se neljäs saa enämmän rickautta/ cuin caicki muut/ Ja cosca hän rickahin on/ nosta hän caicki Grekin maan waltacunta wastan.
Dan 11:3 SEn perän tule yxi woimallinen Cuningas/ ja woimallisest hallidze/ ja mitä hän tahto/ sen hän teke.
Dan 11:4 Ja cuin hän corkeimmalle joutunut on/ särjetän hänen waldacundans/ ja hän jaca idzens neljään taiwan tuuleen/ ei hänen jälkentulewaisillens/ eikä sencaltaisella woimalla/ cuin hänellä ollut on/ sillä hänen waldacundans häwitetän/ ja tule muiden osaxi.
Dan 11:5 JA etelän Cuningas/ joca yxi hänen Försteistäns on/ tule woimallisexi/ mutta händä wastan tule myös yxi wäkewäxi/ ja hallidze/ jonga walda on suuri.
Dan 11:6 Mutta monicahtain wuotten jälken/ yhdistäwät he idzens toinen toisens cansa/ ja Cuningan tytär etelästä/ tule Pohjan Cuningan tygö ystäwyttä tekemän. Mutta ei hän pysy käsiwarren woimas/ eikä hänen siemenens ole pysywäinen. Waan hän hyljätän nijden cansa jotca hänen weit/ ja lasten cansa/ ja nijden cansa/ jotca hänen hetkexi aica wahwistanet olit.
Dan 11:7 Mutta wesa tule hänen sugustans/ joca tule sotajoucon woimalla/ ja mene Pohjan Cuningan wahwoin paickoin/ ja toimitta ja woitta.
Dan 11:8 Ja wie pois heidän jumalans ja cuwans ja callit cappalens/ hopian ja cullan Egyptijn/ ja menesty monicahdat wuodet pohjan Cuningasta wastan.
Dan 11:9 Ja cosca hän on waeldanut hänen waldacundans läpidzen/ palaja hän omalle maallens.
Dan 11:10 Waan hänen poicans wihastuwat/ ja suuren sotajoucon cocowat/ ja yxi tule ja mene edeskäsin nijncuin wirta/ ja taas kehoitta muut wihaan hänen waldacundans wastan.
Dan 11:11 Silloin julmistu etelän Cuningas/ ja mene/ ja soti pohjan Cuningasta wastan/ ja coco sencaltaisen suuren joucon/ että se toinen joucko hänen käsihins annetan/ja hän wie pois sen joucon.
Dan 11:12 Sijtä hänen sydämens paisu/ että hän on lyönyt nijn monda tuhatta maahan/ mutta ei hän sentähden woita.
Dan 11:13 Sillä Pohjan Cuningas/ coco jällens suuremman joucon cuin endinen oli/ ja monicahtain wuotten perästä mene hän sinne/ suuren sotajoucon ja tawaran cansa.
Dan 11:14 Ja sijhen aican asetta moni idzens etelän Cuningasta wastan/ corgottawat myös muutamat huikendelewaiset sinun Canssastas idzens ja täyttäwät Prophetian.
Dan 11:15 Ja nijn mene pohjan Cuningas/ ja teke wallit/ ja woitta wäkewät Caupungit/ ja etelän käsiwarret ei woi warjella/ ja hänen paras wäkens ei woi seiso wastan.
Dan 11:16 Waan hän/ cosca hän tule hänen tygöns/ teke hänen tahtons/ ja ei kengän taida seiso händä

wastan.
Dan 11:17 Hän tule myös sijhen ihanaiseen maahan/ ja täyttä hänen kätens cautta. Ja käändä caswons tullaxens caiken waldacundans woimalla. Mutta hän sopi hänen cansans/ ja anda tyttärens hänelle emännäxi/ että hän hänen häwitäis/ mutta ei se menesty hänelle/ eikä sijtä mitän tule.
Dan 11:18 Sijtte käändä hän idzens Luotoja wastan/ ja monda nijstä woitta. Waan yxi Försti opetta hänen häpiällä lackaman/ ettei hän händä enä häwäisis.
Dan 11:19 Ja nijn hän jällens palaja hänen waldacundans maahan/ ja loucka idzens ja lange/ ettei händä custacan enä löytä.
Dan 11:20 Ja hänen siaans tule/ joca istu Cuningalises cunnias/ nijncuin tyly ihminen/ mutta muutamain päiwäin perästä hän särjetän/ ei cuitengan wihan eikä sodan cautta.
Dan 11:21 HÄnen siaans tule kelwotoin mies/ jolle Cuningalinen cunnia ei aiwoittu ollut. Hän tule ja menesty/ ja saa waldacunnan makioilla sanoilla.
Dan 11:22 Ja käsiwarret (jotca nijncuin wirta juoxe) hänen edesäns nijn wirralla woitetan ja särjetän/ nijn myös se Försti/ jonga cansa lijtto tehty oli.
Dan 11:23 Sillä sijtte cuin hän hänen cansans idzens yhdistänyt on/ teke hän cawalasta händä wastan/ ja mene ylös ja wähällä wäellä hänen woitta.
Dan 11:24 Ja hän menesty/ että hän parhaisin maan Caupungeihin tulewa on/ ja nijn toimitta ettei hänen Isäns ja esiwanhembans tehdä taitanet ryöstämisellä/ häwittämisellä ja saalilla/ ja pyrki caickein wahwimbain Caupungeiden perän cauwan aica.
Dan 11:25 JA hän kehoitta hänen wäkens ja sydämens pohjan Cuningasta wastan/ suurella sotajoucolla. Silloin etelän Cuningas tule kehoitetuxi sotaan/ suuren wäkewän sotajoucon cansa/ mutta ei hän woi pysyä.
Dan 11:26 Sillä händä wastan tehdän petos. Ja juuri ne jotca hänen leipäns syöwät/ auttawat händä turmeluxeen/ ja hänen jouckons sortaman/ että sangen paljo lyödyxi tule.
Dan 11:27 Ja molembain Cuningasten sydämet ajattelewat/ cuinga he toinen toisellens wahingota tekisit/ ja cuitengin yhden pöydän tykönä petollisest toinen toisens cansa puhuwat/ waan ei se menesty/ sillä loppu on wielä toisexi ajaxi määrätty.
Dan 11:28 Sen peräst mene hän taas cotians suurella tawaralla/ ja asetta sydämens sitä pyhä lijtto wastan: sijnä hän jotakin toimitta/ ja nijn hän mene cotia omalle maallens.
Dan 11:29 Senjälken mene hän tilalla etelän päin/ mutta ei hänen menesty toisella erällä/ nijncuin ensimäisellä.
Dan 11:30 Sillä Chitimist tulewat hahdet händä wastan/ nijn että hän epäile/ ja palaja.

Dan 11:31 SIlloin hän julmistu sitä pyhä lijtto wastan/ ja menesty/ ja cadzo ymbärillens/ ja coco tygöns/ jotca sen pyhän lijton hyljäwät. Ja hänen käsiwartens pitä sijnä oleman/ ne saastuttawat Pyhän wahwistuxes/ ja saattawat pois jocapäiwäisen uhrin/ ja nostawat häwityxen cauhistuxen.
Dan 11:32 Ja hän teeskele ja anda hywiä sanoja jumalattomille/ jotca lijton rickowat.
Dan 11:33 MUtta se Canssa/ joca heidän Jumalans tunde/ rohwaise idzens ja menesty. Ja ne ymmärtäwäiset Canssan seas opettawat monda/ sentähden heitä wainotan miecalla/ tulella/ fangiudella ja ryöstämisellä/ cauwan aica.
Dan 11:34 Ja cosca he nijn caatuwat/ tapahtui heille cuitengin wähä apua: mutta monda menewät heidän tygöns petollisest.
Dan 11:35 Ja ymmärtäwäisistä muutamat langewat/ että he coeteldaisin/ puhtaxi/ ja selkiäxi tulisit/ sijhenasti että loppu tule. Sillä wielä nyt toinen aica on käsis.
Dan 11:36 Ja Cuningas teke mitä hän tahto/ ja hän corgotta idzens ja ylöndä idezns caickia wastan cuin Jumala on. Ja hän puhu hirmuisest jumalain Jumalata wastan/ ja se on hänelle menestywä/ sijhenasti cuin wiha täytetän: sillä se on päätetty/ cuinga cauwan se on olewa.
Dan 11:37 Hänen Isäins Jumalata ei hän tottele/ eikä waimoin rackautta/ eli yhdestäkän Jumalasta lucua pidä: Sillä caickia wastan hän idzens corgotta.
Dan 11:38 Mutta hänen oma jumalatans Maosimi hän palwele: Sitä jumalata/ josta ei hänen Isäns mitän tiennet/ pitä hänen cunnioittaman/ cullalla/ hopialla/ calleilla kiwillä/ ja cauneilla caluilla.
Dan 11:39 Ja hän on nijlle/ jotca händä auttawat Maosimi wahwistaman/ sen muucalaisen jumalan cansa/ jonga hän walinnut on/ suuren cunnian tekewä. Ja asetta heitä monen Herraxi/ ja jaca heille maan palcaxi.
Dan 11:40 JA lopusa pitä etelän Cuningan hänen cansans puskeleman/ ja pohjaisen Cuningan pitä äkist carcajaman händä wastan/ rattailla/ radzasmiehillä/ ja monilla haaxilla. Ja hänen pitä maille menemän/ haascaman ja waeldaman läpidze.
Dan 11:41 Ja hänen pitä ihanaan maahan tuleman/ ja monda surmatan.
Dan 11:42 Mutta nämät pitä hänen kädestäns pääsemän/ Edom/ Moab/ ja Ammonin lasten esicoiset. Ja hänen pitä woimans maihin lähettämän/ ja ei Egyptikän pidä häneldä pääsemän.
Dan 11:43 Waan hänen pitä omistaman idzellens/ cullan ja hopian/ ja caiken Egyptin tawaran/ Lybian ja Ethiopian pitä händä seuraman.
Dan 11:44 MUtta sanoma idästä ja pohjaisesta pitä händä peljättämän/ ja hän käy ulos suurella julmudella/ ajatellen monda cadotta ja hucutta.
Dan 11:45 Ja hänen pitä majans asettaman cahden meren wälille/ sen ihanan pyhän wuoren tygö.

Sijhenasti cuin hänen loppuns tule/ ja ei kengän händä auta.

V. 7. Wahwoin paickoin) Cudzu hän täsä waldacunnan.
V. 8. Wie pois heidän jumalans) Sillä muun saalin seas sai hän 2500. epäjumalan cuwa/ jotca hän wei cotians Egyptijn.
V. 9. Omalle maallens) Se on: Ei hän pidä waldacunda cuin hän kyllä taidais.
V. 10. Yxi tule) Nimittäin/ Antiochus: Sillä se toinen Seleucus cohta tapettin Nicanorilda.
V. 15. Wäkewät Caupungit) Ei Egyptis/ waan Syrias ja Judas/ jotca ennen Ptolomeuxen olit.
V. 17. Ihanaiseen maahan) Se suuri Antiochus teki Judalaisille suuren cunnian/ että he autit händä Ptol. Epiphanest wastan/ Syriata woittaman.
V. 22. Käsiwarret) Cuningan päämiehet Egyptist Syrias.

XII. Lucu .

WIelä puhu Engeli Epiphanexen nimellä Antichristuxest/ että hän tästedes tulewa oli/ ja corgottapa idzens caickein päälle cuin Jumala/ tahtoin caicki hallita ja wallita/ v. 36.
Hän waiwatan monicahdoilda: Mutta hän warjele idzens wäkewäst/ ja paina ne alans/ v. 40.
Sijhenasti cuin peljättäwäinen sanoma tule/ ja hänen pitä loppuman/ v. 44.
Cuitengin se suuri Försti Michael warjele ja wapahta omans/ sijhenasti cuin hän tule cuolluita herättämän/ etc. $ v. 1.
Mutta tämä Prophetia pitä oleman lukittu/ eikä pidä täydellisest ymmärrettämän ennen wijmeistä aica/ v. 4. & 8. Puhutan myös jotakin ajasta/ cosca nämät tapahtuman ja cuinga cauwan ne oleman pitä/ v. 5. & 11.

Dan 12:1 SIlloin nouse se suuri Försti Michael/ joca sinun Canssas edes seiso. Sillä yxi surkia aica on tulewa/ jonga caltainen ei ikänäns ollut ole/ sijttecuin ihmiset rupeisit oleman/ haman sijhen aican asti. Sillä ajalla sinun Canssas wapahdetan/ caicki jotca kirjas kirjoitetut owat.
Dan 12:2 Ja monda/ jotca maan tomus macawat/ heräjäwät/ muutamat ijancaickiseen elämään/ ja muutamat ijancaickiseen pilckan ja häpiään.
Dan 12:3 Mutta opettajat paistawat/ nijncuin taiwan kirckaus/ ja jotca monda opettawat wanhurscauten/ nijncuin tähdet alati ja ijancaickisest.
Dan 12:4 Ja sinä Daniel peitä nämät sanat/ ja sulje nämät kirjoituxet haman wijmeisen aican. Silloin pitä

sen tygö monda tuleman/ ja suuren ymmärryxen löytämän.
Dan 12:5 JA minä Daniel näin/ ja cadzo/ caxi muuta seisoit siellä/ toinen tällä wirran reunalla/ ja toinen toisella reunalla.
Dan 12:6 Ja hän sanoi sille/ joca oli lijnaisilla waatteilla puetettu/ joca ylembänä seisoi wirran tykönä/ cosca näiden ihmetten loppu tulle?
Dan 12:7 Nijn minä otin hänestä waarin/ joca lijnaisilla waateilla puetettu oli/ joca ylembänä seisoi wirran tykönä. Ja hän nosti oikian ja waseman kätens taiwasen päin/ ja wannoi sen cautta joca ijancaickisest elä/ että sen pitä ajan/ ja muutamat ajat/ ja puolen aica wijpymän. Ja cuin sen pyhän Canssan hajotus saa lopun/ silloin caicki nämät tapahtuwat.
Dan 12:8 Minä tosin tämän cuulin/ waan en minä ymmärtänyt/ ja sanoin: racas HERra mitä sijtte tapahtune?
Dan 12:9 Mutta hän sanoi: mene Daniel/ sillä se on peitetty ja suljettu/ haman wijmeisen aican.
Dan 12:10 Monda puhdistetan/ kircastetan/ ja coetellan/ mutta jumalattomat pitäwät jumalattoman menon. Ja jumalattomat ei näitä tottele/ mutta ymmärtäwäiset ottawat näistä waarin.
Dan 12:11 Ja sijtä ajasta/ cosca se jocapäiwäinen uhri on otettu pois/ ja häwityxen cauhistus sinne pannan/ owat tuhatta/ caxi sata ja yhdexänkymmendä päiwä.
Dan 12:12 Autuas on/ joca odotta ja ulottu tuhandeen/ colmen sataan ja wijten päiwään neljättäkymmendä.
Dan 12:13 Mutta sinä Daniel mene pois/ sijhenasti cuin loppu tule/ ja lewä/ ettäs nousisit sinun osasas/ päiwäin loppun asti.

Vers. 36. Ja Cuningas) tästä alca ne peitetyt sanat/ joista puhutan lopulla. Ja ymmärretän tämä yximielisest Antichristuxest. Nijn myös Paulus hänestä tästä puhu/ 1. Thess. 2. Ja idze loppu paljon todistanut on. Sillä ensist on Antichristus Pawi Ruomist tehnyt mitä hän tahdoi/ sijnä ettei hän yhtäkän Laki/ oikeutta eli duomiota tahdo totella/ waan että hänen tahtons pitäis oleman ylimmäisen Lain/ ja hänen duomions caickein muiden päällä/ Hän on myös idzens corgottanut ylidzen caiken sen cuin Jumala on: Sijnä että hän tahto/ että hänen asetuxens ja säätyns pitä corkeimbana pidettämän cuin Jumalan omat käskyt/ ja omista idzellens sen wallan/ cuin ainoastans Jumalalla on. Cauhiast on hän puhunut Jumalata wastan/ sijnä että hän on corgottanut meidän wanhurscaudem
/ ansiom ja työm/ ja nijn cadzonut ylön Jumalan laupiuden ja Christuxen ansion/ ja se on hänelle menestynyt. II.
v. 37. Sijtte ei ole hän huollut waimon rackautta/ sillä hän on kieldänyt Awioskäskyn/ ja oikian waimollisen

rackauden ja menon: ja nijn saattanut sekä idzens että muut syndijn wastoin luondo/ joilla Jumalan ylöncadzojat rangaistan/ Rom. 1. III.
v. 38. Caicki muut jumalat/ja hänen Isäins Jumala ei mitän maxa: Mutta hänen oma jumalans pitä ainoastans kelpaman/ että hän on unhottanut Christuxen ja hänen ainoan ricosuhrins ristin päällä/ ja on hänen terwellisest ehtollisestans ajatellut idzellens yhden uhrimessun eläwitten ja cuolluitten edestä: Joca caickia piti auttaman/ taiwas/ maan päällä ja maan alla. Jonga hän ja caicki hänen seurans pitäwät ainoana turwanans/ jota heidän täyty palwella ja cunnioitta cullalla/ hopialla ja calleilla caluilla. Ja cudzutan täsä se hänen Jumalans Maosim/ se on wahwus/ praesidia $, nijncuin linna ja Caupungit/ nijncuin Daniel tämän sanan usein ennen pitä/ cap. $ II. Nijn että Maosim oikein cudzutan wahwuden Jumalaxi/ Deus $ Praesidiorum $/ että Clostareis ja hywin raketuis kircois händä palweldaman piti. IV.
v. 39. Nijn on hän jacanut suuret cunniat/ rickaudet ja maacunnat/ nijlle jotca händä autit wahwistaman tätä Jumalata: Että hän on tehnyt monicahdat Pijspoixi/ Cardinaleixi/ Abboteixi/ ja andanut heille Clostarit/ Hijppacunnat praebendat ja Pijspauden: monicahdat hän on woidellut ja cuuluttanut Keisareixi/ ja Cuningoixi/ ja auttanut maacundijn ja waldacundijn/ jotca tämän hänen uhrimessuns ja epäjumalan palweluxens wahwistanet ja auttanet owat. V.
v. 40. Edespäin/ on Etelän maan Cuningas: se on/ Christus (että Antichristus on pohjasta) taistellut hänen cansans/ sijnä että hän on ajallans herättänyt uscollisia opettaita ja tunnustaita/ jotca owat pannet idzens hänen erhetystäns wastan: waan hän on coonnut caiken hänen woimans heitä wastan/ ei ainoastans mailmallisia aseita ja mieckoja: Mutta myös kirjoittamisella/ pannan panemisella/ ja on carannut heidän päällens/ ja/ nijsä ihanaisis maisa/ joisa he jällens olit ottanet wastan sen puhtan opin/ on tappanut ja cuolettanut heitä.
v. 42. Owat cuitengin Edomerit/ se on weripunaiset Martyrit ja tunnustajat/ jotca heidän werelläns owat tunnustanet totuden/ Moabiterit owat yxikertaiset ja murhelliset Christityt/ jotca heidän wijmeisilläns owat hyljännet hänen petoxens/ ja luottanet yxikertaisest Jumalan
laupiuteen Christuxen ansion cautta: Ja Ammonin lasten Förstit/ owat wähät yxikertaiset lapset/ jotca olit oikein castetut/ ja nijn tääldä cuolit ennen cuin he taittin wieteldä hänen erhetyxijns. Nämät caicki owat pääsnet hänen tyranniudestans/ ettei he ole cadotetuxi tullet. VI.
v. 43. Hän on myös hallinnut coco Egyptin/ Lybian ja Ethiopian tawarat/ se on: ylimmäisten/ keskimmäisten ja alimmaisten seas/ sijnä että hän Messuin ja Anekirjain edestä on heidän maans ja manderens enimmäst wetänyt tygöns. VII.
v. 44. Mutta sanoma/ se on/ Christuxen suun hengi/ eli se puhdas Evangeliumi/ joca jällens rupeis

helisemän/ on peljättänyt hänen/ nijn ettei hän tiedä millä tawalla hän sen tunnustajat murhaman ja hucuttaman pidäis. Sijhenasti että hän lopun saa/ se on/ Christus hänen tulemisellans hänen peräti surmawa on/ 2. Thess. 2:8. VIII.

v. 45. Hän on pannut ylös hänen majans/ se on/ pannut istuimens ja asumasians merten keskelle/ se on/ Italiaan/ Adriaticumin ja Tyrrhenumin wälille sen ihanaisen wuoren ymbärille/ keskelle Jumalan Kircko ja seuracunda

v. 1. Silloin) se on: Cosca sencaltainen Antichristuxen tyrannius ja pimeys on corkeimmallens joutunut/ se suuri Michael/ se on Christus/ nijncuin hänen wircans puolesta Engeli ja seuracundans wartia/ tule hänen auxens/ lohduttaman ja wapahtaman walituitans/ sijhenasti/ cuin cuolluet maan tomust ajallans nousewat/ etc. $

v. 4. Sulje) Mitä nyt enämbi tämän Prophetian sulkemisest puhutan/ se tietä anda/ ettei händä täydellisestä ymmärretä/ ennencuin hän caicki on täytetty.

v. 7. Aica wijpymän) Sentähden nijn paljon cuin aican tule/ on työläs tietä/ ettei täsä nijn selkiäst ole sanottu mitkä ajat eli päiwät/ luonnolliset eli pidemmät/ pitä ymmärrettämän/ eikä myös cosca ne pitä aljettaman. Arwoitella kyllä taitan/ joista ei mitän wahwast päätettä taita/ sijhen saacka että caicki täytetän ja lopusta parammin nähdä taitan/ taicka taiwalliseen Scholuun tullan/ cusa me caicki täydellisemmäst tietä saamme/ ja ymmärrämme.

v. 10. jumalattomat) jumalattomat pysywät jumalattomudesans/ ja owat sencaltaiset cuin ennengin/ ja ei mitän sijtä ota waaria/ mutta älkän sitä kengän pahaxuco: Sillä sencaltaisten wietellysten ja wainomiesten cautta tulewat toimelliset coetelluxi ja kircastetuxi/ I. Cor. 11:19. Lawiammalda luettacan idze Lutherus tästä Cap. josta nämät enimmäst otetut owat.

Prophetan Danielin loppu.

Propheta Hosea .

Esipuhe Prophetast Hoseast .

HOsea eli ja saarnais/ nijncuin hän Esipuhesans osotta/ toisen ja jäkimmäisen Jerobeamin Israelin Cuningan aicana.

Jolla ajalla myös Jesaia Judeas/ nijn myös Amos ja Micha elit/ mutta Hosea oli cuitengin wanhin heistä.

Nijn oli myös Jerobeam toimellinen ja onnellinen Cuningas/ joca paljo toimitti Israelin waldacunnas/ nijncuin toinen Cuningasten Raamattu neljännes toistakymmenes lugusa todista.

Jäit cuitengin hänen wanhemmans Israelin Cuningasten epäjumaluteen/ ja owat ollet sijhen aican monda jalo miestä Canssas/ waan ei cuitengan tainnet Canssa parammaxi saada: sillä perkele oli Canssan sijhen hulluteen saattanut/ että he alati tapoit Prophetat/ ja poldit lapsens epäjumaloille uhrixi/ ja nijn täytit maan wiattomalla werellä/ nijncuin hän täsä ensimäises lugus sen edest Israeli uhca.

Mutta nijn on nähdä/ ettei tämä Hosean ennustus ole coconainen eikä täydellisest kirjoitettu/ mutta ainoastans muutamat cappalet ja sanat hänen saarnastans owat haetut ja yhten Raamattun cootut/ löytän cuitengin hänesä/ että hän molemmat wirat runsast ja täydellisest on toimittanut.

Ensist on hän epäjumalutta wastan angarast saarnannut/ ja Canssa jalost nuhdellut/ nijn myös Cuningast ja hänen Ruhtinaitans ja Pappeja/ jonga tähden hän/ nijncuin muutkin/ cuoleman ansaidzi.

Ja tapettin nijncuin eriseurainen Pappeja wastan/ ja capinan nostaja Cuningasta wastan: sillä se on Prophetain ja Apostolein cuolema ollut/ ja nijn idze Christuxengin täydyi cuolla.

Sijtte on myös Christuxest ja hänen waldacunnastans wäkewäst ja rohkiast ennustanut/ nijn 2. 13. ja 14. cap. $ erinomattain osotetan.

Mutta että hän nijn usein kertoi sen sanan huora ja huorutta/ ja 2. cap. $ nai porton: ei sentähden pidä ajateldaman/ että hän idzestäns oli nijn carias töisäns ja puheisans: sillä hän puhu hengellisellä tawalla/ ja se huora on ollut hänen awio emändäns/ jonga cansa hän on sijttänyt awio lapsia.

Mutta emännän ja lasten piti sencaltaista häpiälistä nime candaman/ Canssan epäjumaluden merkixi ja nuhtexi/ joca oli monda hengellistä huorutta/ se on epäjumalutta/ täynnä/ nijncuin hän idzekin sano: maacunda juoxe pois HERrasta huoruteen.

Nijncuin Jeremia puisia cahleita/ ja picarin candoi merkixi: ja caickikin Prophetat teit jotakin camalata Canssalle merkixi: nijn myös hänen awio emändäns lapsinens piti täsä huoran nime candaman/ Canssan

epäjumaluden merkixi: sillä ei se ole uscottapa/ että Jumala käski Prophetan huorin tekemän/ nijncuin muutamat täsä Hosean tahtowat selittä.

Propheta Hosea .

I. Lucu .

HERra käske Hosean otta idzellens porton emännäxi/ sixi merkixi/ että maacunda juoxi epäjumalan palweluxeen/ v. 1.
anda lapsille sencaltaisen nimen/ josta tietäisin HERran tahtowan sentähden edziä ja rangaista maacunda/ v. 3.

Hoos 1:1 TÄmä on HERran sana/ joca tapahtui Hosealle Beherin pojalle/ Usian/ Jothamin/ Ahaxen/ Jehiskian/ Judan Cuningasten ajalla/ ja Jerobeamin Joaxen pojan Israelin Cuningan ajalla.
Hoos 1:2 Ja cosca HERra rupeis ensist Hosean cautta puhuman/ sanoi hän hänelle: mene/ nai ja ota portto awioxes/ ja porton lapset: sillä maacunda carca pois HERralda huoruteen.
Hoos 1:3 Ja hän meni ja otti GomerDiblaimin tyttären/ joca tuli rascaxi ja synnytti hänelle pojan.
Hoos 1:4 Ja HERra sanoi hänelle: nimitä händä Jesreelixi: sillä wielä on wähä aica/ cuin minä edzin ne wiattomat weret Jesreelis Jehun huonen päälle/ ja loputan Israelin huonen waldacunnan.
Hoos 1:5 Ja sijhen aican ricon minä Israelin joudzen Jesreelin laxosa.
Hoos 1:6 Ja hän taas tuli rascaxi/ ja synnytti tyttären. Ja hän sanoi hänelle: nimitä se LoRihamaxi: sillä en minä enä armahda Israelin huonetta/ mutta tahdon heidän heittä pois.
Hoos 1:7 Judan huonetta minä cuitengin armahdan/ ja autan heitä HERran heidän Jumalans cautta. En minä heitä auta joudzella/ miecalla/ sodalla/ orehilla taicka hewoismiehillä.
Hoos 1:8 Ja cosca hän oli LoRihaman wieroittanut/ nijn hän taas sijtti ja synnytti pojan.
Hoos 1:9 Ja hän sanoi: nimitä händä LoAmmixi: Sillä et te ole minun Canssan/ nijn en minäkän ole teidän.
Hoos 1:10 MUtta Israelin lasten lucu pitä oleman nijncuin meren sanda/ jota ei mitata eikä luetta taita. Ja sijnä siasa pitä oleman cuin heille sanottu on: et te ole minun Canssan/ sanotan heille: te eläwän Jumalan lapset:
Hoos 1:11 Sillä Judan lapset ja Israelin lapset pitä coconduman ja pitämän heidäns yhden pään alla/ ja menemän ylös/ pois maasta: sillä Jesreelin päiwä pitä suuri päiwä oleman.

Vers. 6. LoRihamaxi) Armotoin: sillä ei hän tahdo pelasta Assyrian Cuningan kädestä.
v. 7. HERran heidän Jumalans cautta) Tästä nähdän että jumaludes owat usiammat personat/ toinen persona puhu täsä ja lupa autta/ ja toinen on jonga cautta hän on auttawa/ nijncuin Basil. $ M. $ puhu cont. $ Eunom. $ lib. $ 5. V. LoAmmixi) se käätän: ei minun Canssan: sillä hän tahdoi hyljätä Judan Canssan/ ja lopetta heidän waldacundans ja pappeudens/ nijncuin Evangeliumin cautta tapahtunut on/ cuin täsä cohta seura.

II. Lucu .

HERra lupa että Israelin lapset pitä nijn monexi tuleman/ nijstä jotca ei nyt ollet hänen lapsens/ ettei nijtä kengän luke taida: sillä Juda ja Israel pitä oleman yhden pään alla/ v. 10.
nuhtele Canssans heidän hengellisen salawuoteudens tähden/ v. 1.
että he hyljäisit hänen/ palwelit epäjumalita/ ja omistit nijlle caiken sen hywän cuin HERra heille andoi/ jywät/ wijnan/ öljyn/ etc. $ v. 5.
uhca tahtowans otta ne tacaperin/ v. 7.
lupa cuitengin taas että hän tahto heitä corjata/ uden lijton tehdä heidän cansans/ ja heitä idzellens wanhurscaudes ja armos kihlata/ v. 14.

Hoos 2:1 Sanocat teidän weljillen: he owat minun Canssan: ja teidän sisarillen: he owat armosa.
Hoos 2:2 SAnocat duomio teidän äitistän/ rijdelkätt sillä ei hän ole minun emändän/ engä minä ole hänen miehens. Käskekät hänen heittä pois haureudens hänen caswoistans/ ja hänen huorudens hänen rinnastans.
Hoos 2:3 Etten minä händä alasti rijsuis/ raatelis ja panis händä nijncuin hän syndyisäns oli. Ja panis myös händä nijncuin häwitettyä ja nijncuin carkiata maata/ engä janoon händä cuoletais.
Hoos 2:4 Ja en armahdais hänen lapsians: sillä he owat huoran lapset/ ja heidän äitins on portto.
Hoos 2:5 Ja joca heidän sijtti/ hän käytti idzens häpiälisest/ ja sano: minä tahdon carata racastajani jälken/ joca minullen anda leipä/ wettä/ willoja/ pellawita/ öljyä ja wijna.
Hoos 2:6 Sentähden cadzo/ minä aitan sinun ties orjantappuroilla/ ja panen aidan eteen/ ettei hän löytäis hänen polcujans.
Hoos 2:7 Ja cosca hän carcaja racastajains jälken/ nijn ei hänen pidä heitä käsittämän/ eikä löytämän/ cosca hän heitä edzi/ ja hänen pitä sanoman: minä menen ja palajan minun endisen mieheni tygö/ josa minä parammin menestyn cuin minun nyt käteni käy.
Hoos 2:8 Ja ei hän tahdo tietä minua sixi/ joca hänelle annoin jywiä/ wijna ja öljyä/ ja että minä annoin

hänelle paljon hopiata ja culda/ josta he Baalimin teit.
Hoos 2:9 Sentähden minä otan aicanans jällens minun jywäni/ wijnani ja willani/ ja raatelen minun pellawani/ jolla hän häpiäns peittä.
Hoos 2:10 Ja minä tahdon rijsua hänen häpiäns/ hänen racastajains silmäin eteen/ ja ei pidä kenengän händä minun käsistäni päästämän.
Hoos 2:11 Ja minä lackautan caiken hänen ilons/ juhlans/ uden Cuuns/ lepopäiwäns/ ja caicki hänen pyhäpäiwäns.
Hoos 2:12 Minä häwitän myös hänen wijnapuuns ja ficunapuuns/ joista hän sanoi: se on minun palckan/ jonga minun racastajani minulle andawat. Minä teen nijstä medzän/ että medzän pedot ne syöwät.
Hoos 2:13 Juuri nijn edzin minä händä Baalimin päiwänä/ jona hän sawuuhria sytytti/ ja caunisti hänens culda lehdeillä ja caulahopeilla. Ja juoxe racastajans jälken/ ja nijn unohti minun/ sano HERra.
Hoos 2:14 SEntähden cadzo/ minä tahdon händä haucutella/ wien hänen corpeen ja puhun suloisest hänen cansans.
Hoos 2:15 Silloin annan minä hänelle hänen wijnamäkens/ ja Achorin laxon/ ja tahdon toiwon awata. Siellä hän on lauleskelewa/ nijncuin nuorella ijälläns: ja nijncuin sinä päiwänä jona hän Egyptin maalda läxi.
Hoos 2:16 Ja sinä päiwänä pitä oleman/ sano HERra/ ettäs minun cudzut miehexes/ ja et sillen minua cudzu Baalimixes.
Hoos 2:17 Sillä minä tahdon Baalimin nimet otta pois hänen suustans/ nijn ettei kenengän pidä sitä nime sillen muistaman.
Hoos 2:18 Waan minä tahdon tehdä heille sillä ajalla lijton/ petoin cansa kedolla/ linduin cansa taiwan alla/ ja matoin cansa maan päällä. Ja tahdon otta pois joudzen/ miecan/ ja sodan maalda/ ja annan heidän asua turwallisest.
Hoos 2:19 Minä kihlan sinun idzelleni ijancaickisest/ minä kihlan sinun idzelleni wanhurscaudesa/ duomiosa/ armosa ja laupiudesa.
Hoos 2:20 Minä kihlan tosin sinun idzelleni uscosa/ ja sinun pitä HERran tundeman.
Hoos 2:21 Sillä ajalla/ sano HERra/ tahdon minä cuullella/ minä tahdon taiwan cuullella/ ja taiwan pitä maata cuuldeleman.
Hoos 2:22 Mutta maan pitä cuuleman jywä/ wijna/ öljyä/ ja nijtä pitä Jesreelin cuuleman.
Hoos 2:23 Ja minä tahdon sen idzelleni pitä siemenexi maan päälle/ ja tahdon sitä armahta/ jota ei ole armahdettu. Ja sanon hänelle: joca ei ollut minun Canssan: sinä olet minun Canssan: ja hänen pitä sanoman: sinä olet minun Jumalan.

Vers. 10. Mutta Israelin lasten lucu) se on puhuttu Christuxest ja Evangeliumin saarnast/ pacanain ja Judalaisten seas/ se on toisexi pääxi ja waldacunnaxi tullut.
V. 11. Yhden pään alla) Joca pää on Christus.
V. 4. Portto) se on/ hän palwele epäjumalita.
V. 7. Pidä heitä käsittämän) Epäjumalan palweliat/ nijncauwan cuin heillen myötä käy/ luulewat he sen idzellens heidän epäjumalan palweluxellans ansainnens/ sijhenasti cuin murhe tule/ nijn täyty heidän sitä oikiata Jumalata rucoilla ja armo anoa.
V. 14. Suloisest) se on se suloinen Evangelium/ ja Achorin laxo on se cullainen paicka/ josa murhe ja risti on/ ja cuitengin Christuxen suloiset sanat owat seas: sillä Achor käätän/ murhe eli risti/ josa caicki näkymättömät asiat saarnatan/ joita toiwoman pitä.
V. 18. Lijton) se on/ sydämen lijton ja rauhan uscon cautta Christuxen päälle/ joca ei kenengän taida wahingota tehdä.
V. 22. Jesreel) käätän/ Jumalan siemen: sopi nijn sijhen/ cusa hän sano: minä pidän hänen minulleni siemenexi/ se on/ teen händä oikiaxi Jesreelixi/ että hänellä olis ijancaickinen sikiö/ nijncuin Christillinen Kircko ijancaickisest pysy.

III. Lucu .

HOsea saa taas käskyn sijtä portost/ v. 1.
sixi merkixi/ että Israelin lapset pidäis jongun ajan oleman ilman Cuningata ja Papeita/ v. 4.
mutta wijmein tuleman käätyxi heidän oikian Cuningans Christuxen tygö/ v. 5.

Hoos 3:1 JA HERra sanoi minulle: mene wielä kerta/ ja hala sitä salawuoteista waimo ja portto. Nijncuin HERra racasta Israelin lapsia/ jotca cuitengin käännyit muucalaisten jumalain tygö/ ja halawat wijnacannun tähden.
Hoos 3:2 Ja minä sowin hänen cansans/ wijtentoistakymmenden hopiapenningijn/ ja puolentoista Homerijn ohria/ ja sanoin hänelle:
Hoos 3:3 Odota minua monda päiwä ja älä huorin tee/ älä toiseen ryhdy: sillä minä tahdon myös sinuakin odotta.
Hoos 3:4 Sentähden että Israelin lapset pitä monda päiwä ilman Cuningasta/ ilman Päämiestä/ ilman uhrita/ ilman Altarita/ ilman päälishameta/ ja ilman Jumalan palwelusta oleman.

Hoos 3:5 Sijtte Israelin lapset palajawat/ ja heidän HERrans Jumalatans/ ja Dawidita heidän Cuningastans edziwät. Ja pitä HERra ja hänen armons wijmeisellä ajalla cunnioittaman.

Vers. 1. Wijnacannun tähden) se on/ wadzan tähden.
V. 4. Ilman Cuningasta) Ei ollut Israelillä Cuningast fangiuxen jälken/ sijhen saacka oikia Dawid Christus tuli/ joca on coco mailman Cuningas.
V. 5. Dawid) Cadzo Ier. 30:9. V. eod. $ Wijmeisellä ajalla) Cadzo Esa. 2:2.

IV. Lucu .

HOsea ilmoitta Israelin waldacunnalle Jumalan wihan ja rangaistuxen/ heidän moninaisten syndeins ja wicains tähden/ jotca siellä tehtin/ v. 1.
neuwo Judan waldacunda/ ettei hän heitä seurais/ waan cartais/ v. 15.

Hoos 4:1 CUulcat HERran sana te Israelin lapset: sillä HERralla on syy nijtä nuhdella/ jotca maasa asuwat. Sentähden ettei siellä ole totuutta eikä rackautta/ eikä Jumalan sana ole maasa.
Hoos 4:2 Mutta pilcka/ walhe/ murha/ warcaus ja huoruus owat wallan saanet/ ja yxi weren wica tapahtu toisen jälken.
Hoos 4:3 Sentähden pitä maacunnan surkian oleman/ ja caicki/ jotca sijnä asuwat/ pitä häwitettämän: Ja medzän pedot/ ja linnut taiwan alla/ ja calat meres pitä huckanduman.
Hoos 4:4 Ei saa kengän nuhdella eikä rangaista ketän: sillä sinun Canssas on nijncuin Pappein rangaisia.
Hoos 4:5 Sentähden sinun pitä päiwällä langeman/ ja Prophetas yöllä/ näin minä tahdon äitis hillitä.
Hoos 4:6 Minun Canssan on turmeldu/ eikä tahdo oppia. Että sinä hyljäisit Jumalan sanat/ tahdon minä myös sinun hyljätä/ ettei sinun pidä enä minun Pappin oleman. Ja sinä unohdat sinun Jumalas Lain/ sentähden minä myös unohdan sinungin lapses.
Hoos 4:7 Jota enämbi heitä on/ sitä enämmin he tekewät syndiä minua wastan/ sentähden teen minä heidän cunnians häpiäxi.
Hoos 4:8 He syöwät minun Canssani syndiuhria/ ja himoidzewat heidän syndejäns.
Hoos 4:9 Canssalle pitä nijncuin Papeillekin tapahtuman: sillä minä tahdon heidän pahat tecons edziä/ ja costan heille nijncuin he ansainnet owat.
Hoos 4:10 Nijn että he syöwät ja ei tule rawituxi/ he tekewät huorutta/ ja ei heidän pidä menestymän: sillä he owat hyljännet HERran/ ja ei totellet händä.

Hoos 4:11 huoruus/ wijna ja juoma hulluxi saattawat.
Hoos 4:12 Minun Canssan tutki puulda/ ja hänen sauwans saarna hänelle: sillä huoruden hengi wiettele heitä/ nijn että he teit huorin Jumalatans wastan.
Hoos 4:13 Wuorten cuckuloilla he uhrawat/ ja corkiuxilla he suidzuttawat/ tammein alla/ haapain/ ja saarnein alla/ että ne andawat suloisen warjon. Sentähden tulewat teidän tyttären portoixi/ ja teidän morsiamenne huorixi.
Hoos 4:14 Jota en minä tahdo estä/ cosca teidän tyttären ja morsiamen häwäistän ja huoraxi tulewat. että tekin toista Jumalata palweletta huorain cansa/ ja uhratte ilkein porttoin cansa: sillä hullu edzi haawoja.
Hoos 4:15 ISrael/ jos sinä cuitengin tahdot huorin tehdä/ nijn älkön Juda sentähden wiallisexi tulco. Älkät mengö Gilgalijn/ ja älkät tulco ylös BethAwenin/ ja älkät wannoco: nijn totta cuin HERra elä:
Hoos 4:16 Sillä Israel kijli nijncuin kijliwäinen lehmä. Nijn HERra on myös caidzewa heitä/ cuin exywäistä lammasta awaras paicas.
Hoos 4:17 Sillä Ephraim on suostunut epäjumalijn: Anna silläns olla.
Hoos 4:18 He owat heitäns juopumiseen ja huoruteen laskenet/ ja heidän waldamiehens iloidzewat pahannusten kehoituxest.
Hoos 4:19 Tuulispään pitä heidän sijwilläns sidottuna ajaman pois/ ja heidän pitä häpemän heidän Jumalan palweluxestans.

Vers. 8. He syöwät) se on/ heidän pitä wiriäst ahkeroidzeman heidän Jumalan palweluxesans/ mutta wähä sijtä syömän.
v. 16. On caidzewa) se on/ ettei he tahdo cotona pysyä ja tytyä sijhen Jumalan palweluxeen/ cuin minä heille olen andanut/ nijn minä hajotan heitä pacanoihin/ että he kyllä heidän wääräst opistans ja epäjumalan palweluxestans rawituxi tulewat.
v. 18. Heidän waldamiehens) se on/ Cuningans/ Förstins ja Pappins.

V. Lucu .

Propheta ilmoitta Papeille/ Canssalle ja idze Cuningalle HERran tahtowan heitä rangaista/ että he olit hänen nijncuin porton hyljännet/ eikä tahtonet palaita jällens/ v. 1.
nijn myös Judat. v. 5.
jos he sijtte edziwät HERra/ nijn ei heidän pidä löytämän/ mutta pitä häwitettämän/ v. 8.
ja ei kengän taida heitä autta/ v. 13.

Hoos 5:1 Cuulcat sijs Papit ja Israelin huone ottacat waari/ ja ota corwijs sinä Cuningan huone: sillä rangaistus pitä tuleman teidän päällen/ te jotca Mizpas paulan/ ja lewitetyn wercon Thaboris wirittänet oletta.
Hoos 5:2 He teurastawat sangen paljo/ ja nijllä wiettelewät Canssa/ sentähden tule minun heitä caickia rangaista.
Hoos 5:3 Kyllä minä tunnen Ephraimin/ ja ei Israel ole minun edestäni peitetty/ että Ephraimin on portto/ ja Israel saastainen.
Hoos 5:4 Ei he ajattele palaita Jumalans tygö: sillä heillä on huoruden sydän/ ja ei he tottele HERra.
Hoos 5:5 Sentähden pitä Israelin coreus heidän caswoins edes nöyrytettämän/ ja Israel ja Ephraim pitä pahain tecoins tähden langeman: Judan pitä myös heidän cansans langeman.
Hoos 5:6 He edziwät sijtte HERra carjoinens ja lambainens/ waan ei heidän pidä sijttekän händä löytämän.
Hoos 5:7 Sillä hän on idzens heildä käändänyt pois. He cadzowat HERran ylön ja synnyttäwät äpärä lapsia/ sentähden pitä myös uden Cuun syömän heitä uhreinens.
Hoos 5:8 Ja/ soittacat Basunata Gibeas/ Ja/ soittacat torwe Ramasa/ Ja/ huutacat BethAwenis/ tuolla puolen BenJaminin.
Hoos 5:9 Sillä Ephraimin pitä rangaistuxen päiwänä kylmillä oleman/ josta minä Israelin sucucundia uscollisest olen neuwonut.
Hoos 5:10 JUdan Päämiehet owat nijncuin rajain siirtäjät/ sentähden tahdon minä minun wihani wuodatta heidän päällens nijncuin weden.
Hoos 5:11 Ephraim kärsi wäkiwalda ja ahdistetan/ joca hänelle oikein tapahtu: sillä hän andoi idzens ihmisten käskyihin.
Hoos 5:12 Minä olen Ephraimille nijncuin coi/ ja Judan huonelle widzaus.
Hoos 5:13 Mutta cosca Ephraim tunsi sairaudens ja Juda haawans/ nijn Ephraim meni Assyriaan/ ja lähetti Jarebin Cuningan tygö. Waan ei hän woinut teitä cuitengan autta/ eikä parata teidän haawojan.
Hoos 5:14 Sillä minä olen Ephraimille nijncuin wanha Lejon/ ja Judan huonelle nijncuin nuori Lejon. Minä/ minä idze heitä raatelen ja menen pois/ minä wien heidän pois/ ja ei kengän heitä woi pelasta.
Hoos 5:15 MInä menen ja palajan taas sialleni/ sijhenasti cuin he syndins tundewat/ ja minun caswoani edziwät.

Vers. 4. Mitzpas) Sillä he sääsit idze siellä jumalan palweluxen/ jolla he wiettelit Canssan,
v. 2. Teurastawat) Epäjumalan palweluxeen coco mailma runsast anda/ waan totuden täyty kerjätä.

v. 5. Coreus) se on/ heidän jumalan palweluxens/ johon he uscalsit.
v. 7. äpärä lapsia) se on/ he opettawat lapsillens väärä ja epäjumalan palwelust/ ettei he taida tulla minun lapsixeni.

VI. Lucu .

Propheta lohdutta taas Canssans/ että cosca he HERralda rangaistan/ nijn he oppiwat tundeman HERran/ ja käändäwät idzens hänen tygöns/ v. 1.
ja nijn hän teke heille caicke hywä/ v. 4.
mutta Israel oli cadzowa sen ylön/ ja Juda cuitengin oli sitä ajattelewa ja pitä käätyxi tuleman/ v. 11.

Hoos 6:1 Cosca heille wastoin käy/ nijn heidän pitä minua edzimän/ ja sanoman: Tulcat ja palaitcam HERran tygö/ sillä hän on meitä repinyt/ hän myös meidän paranda.
Hoos 6:2 Hän on meitä lyönyt/ hän myös meidän paranda. Hän teke meitä eläwäxi cahden päiwän perästä/ colmandena päiwänä hän meitä wirgotta/ nijn että me saamme elä hänen edesäns.
Hoos 6:3 Nijn me otam sijtä waarin/ ja pyytelem/ että me HERran tundisim: Sillä hän coitta nijncuin caunis amurusco/ ja hän tule meille nijncuin sade/ nijncuin wihmasade/ joca maan tuoreutta.
Hoos 6:4 Cuinga minä sinulle Ephraim hywä teen? cuinga minä sinulle Juda hywä teen? sillä se armo/ jonga minä teile osotan/ on nijncuin amullinen pilwi/ ja nijncuin caste/ joca huomeneltain warhain lange.
Hoos 6:5 Sentähden wuoleskelen minä heitä Prophetain cautta/ ja cuoletan heitä minun suuni sanoilla/ että sinun Jumalas sanat ilmaunduisit:
Hoos 6:6 Sillä minulle kelpa armo ja ei uhri/ Jumalan tundo ja ei polttouhri.
Hoos 6:7 Mutta he käywät sen lijton ylidze nijncuin Adam/ jolla he cadzowat minun ylön.
Hoos 6:8 Sillä Gilead on Caupungi wääryttä ja weren wicoja täynäns.
Hoos 6:9 Papit owat jouckoinens nijncuin ryöwärit/ jotca wäijywät ja murhawat Sichemin tiellä: sillä he tekewät mitä he tahtowat.
Hoos 6:10 Minä näen Israelin huonesa/ jota minä cauhistun: sillä Ephraim teke huorin/ ja Israel saastutta idzens.
Hoos 6:11 Mutta Judalla on wielä elon aica olewa/ cosca minä minun Canssani fangiuden palautan.

Vers. 1. Wastoinkäy) Täsä hän ennusta Christuxest ja Evangeliumist. Ei Judalaiset totellet Jumalata/ cosca heille myötä käwi/ nijn täydyi heidän Udes Testamendis palwella Jumalata ristin alla: ei muutoin taida olla:

sillä pauperes $ Evangelizantur $, wiheljäiset cuulewat Jumalan sanan/ mutta ei äwerjät sitä mixikän lue.
v. 2. Cahden päiwän perästä) Puhutan Christuxen nousemisest cuolluist: mutta että hän puhu nijncuin usiammist/ tapahtu sentähden/ että me caicki nijncuin jäsenet hänen ruumisans/ cuolemme hänen cansans ja cuolluist nousemme/ cuolemme synnille ja elämme wanhurscaudelle/ Rom. 6:8.
v. 5. Wuoleskelen) se on/ minä hyljän heidän epäjumalan palweluxens/ että he minua palwelisit.
v. 9. Murhawat) Nimittäin/ heidän sieluns heidän epäjumalan palweluxens cautta.

VII. Lucu .

PRopheta walitta waikiast Israelin syndejä ja catumattomutta/ v. 1.
lijatengin heidän epäjumalan palwelustans/ v. 3.
ja että he turwaisit ihmisten apuun/ v. 11.
jongatähden he myös HERralda rangaistan/ v. 13.

Hoos 7:1 COsca minä Israeli autta tahdon/ nijn äsken nähdän Ephraimin wäärys/ ja Samarian pahuus/ nijn että he sitä enämmin epäjumalita palwelewat:
Hoos 7:2 Sillä waicka he keskenäns warasten/ ja ulcona ryöwäritten cansa rangaistan/ ei he cuitengan huomaidze/ että minä otan waarin caikesta heidän pahudestans. Mutta minä näen kyllä heidän menons/ jota he jocapaicas pitäwät.
Hoos 7:3 He ilahuttawat Cuningan pahudellans/ ja Päämiehet walhellans/ ja owat caicki huorintekiät.
Hoos 7:4 Nijncuin pädzi/ jonga leipoja lämmittä/ cosca hän on sotcunut/ anda hän taikinan hapata ja nosta.
Hoos 7:5 Tänäpän on meidän Cuningam juhla/ ja Päämiehet lämbiäwät wijnasta/ nijn hän cudzutta pilckajat tygöns.
Hoos 7:6 Sillä heidän sydämens on palawa nijncuin pädzi/ cosca he uhrawat ja Canssa wiettelewät. Mutta heidän leipojans maca caiken yösen/ ja pala amulla tulen liekisä. He owat wielä caicki palawat nijncuin pädzi.
Hoos 7:7 Waicka heidän Duomarins syödän/ ja caicki heidän Cuningans langewat/ ei ole sijttekän yhtäkän heisä/ joca minua rucoile.
Hoos 7:8 Ephraim secoitta idzens Canssoijn: Ephraim on nijncuin kyrsä/ jota ei kengän käännä.
Hoos 7:9 Waan muucalaiset syöwät hänen woimans/ jota ei hän cuitengan tottele. Hän on myös harman carwan saanut/ ei hän sijttekän sitä huole.
Hoos 7:10 Ja Israelin coreus nöyrytetän heidän silmäins edesä/ ei he sengän tähden käännä idzens heidän HERrans Jumalans tygö/ eikä hänestä pidä lucua näisä caikisa.

Hoos 7:11 Sillä Ephraim on nijncuin hullu mettinen/ joca ei mitän huomaidze/ toisinans hän auxens huuta Egyptiä/ ja toisinans he juoxewat Assurijn.
Hoos 7:12 Mutta että he nijn sinne ja tänne juoxendelewat/ heitän minä minun werckoni heidän päällens/ ja temman alas nijncuin linnut taiwan alda. Minä tahdon heitä rangaista/ nijncuin heidän seuracunnisans saarnatan.
Hoos 7:13 Woi heitä/ että he minusta horjahtuwat/ heidän täyty turmeldua: sillä he owat minusta luopunet. Minä olisin heidän kyllä päästänyt/ jollei he olis walheita opettanet.
Hoos 7:14 Nijn ei he myös minua huuda sydämestäns/ waan ulwowat heidän luolisans. He coconduwat syömisen ja juomisen tähden/ ja owat minulle cowacorwaiset.
Hoos 7:15 Minä opetan heitä ja wahwistan/ mutta pahasti he minua kijttäwät.
Hoos 7:16 He palajawat/ mutta ei oikein/ waan owat nijncuin carsas joudzi. Sentähden pitä heidän Päämiestens miecan cautta langeman/ heidän uhcauxens pitä Egyptis nauroxi tuleman.

Vers. 1. Nähdän) Jota enämmin opetetan/ sitä pahemmaxi mailma tule.
V. 6. Leipojans maca) se on/ heidän Cuningans: ja tahto sanoa: ha palawat nijn heidän epäjumaludesans/ ettei heitä milläkän waiwalla taita sijtä eroitta/ ja he tekewät nijstä Martyrit/ joita Jumala rangaise/ nijncuin he sen Jumalan tähden kärsisit.
V. 8. Käännä) Mutta anda hänen pala caicki toiselda puolelda.
v. 12. Saarnatan) se on/ he uhcawat ja toruwat oikeita Prophetaita nijncuin wääriä opettaita Jumalan edes/ sen pitä tuleman heidän pääns päälle/ heidän pitä sitä curitust kärsimän/ jota he muita wastan heidän Schouluisans saarnawat.
v. 14. Luolisans) se on/ heidän Kircoisans ja Schouluisans/ joisa he epäjumalain cansa salawuoteutta pitäwät. Vers. eod. $ He coconduwat) se on/ he pitäwät heidän Jumalan palwelustans wadzan tähden.
v. 16. Uhcauxens) Nimittäin/ Prophetaita wastan.

VIII. Lucu .

HERra käske ilmoitta Canssallens heidän rangaistuxens/ että he ricoit hänen lijttons/ v. 1.
palwelit epäjumalita ja turwaisit ihmisten apuun/ v. 4.
& 9. jota wastan ei heidän monet uhrins ja kirckons pitänyt auttaman/ v. 12.

Hoos 8:1 HUuda selkiäst nijncuin Basuna/ ja sano: hän tule jo HERran huonen ylidzen nijncuin Cotca.

Hoos 8:2 Että he owat minun lijttoni rickonet/ ja owat minun Laistani luopunet. Nijn heidän pitä minua huutaman: sinä olet minun Jumalan/ me Israel tunnemme sinun.
Hoos 8:3 Israel hylkä hywän/ sentähden pitä wihollisen heitä waiwaman.
Hoos 8:4 He asettawat Cuningat ja ei tottele minua/ he panewat Päämiehet/ ja ei minun pidäis sitä tietämän. Cullastans ja hopiastans tekewät he epäjumalita/ että he juuri nopiast häwiäisit.
Hoos 8:5 Sinun wasickas Samaria hän sysä pois/ minun wihan on julmistunut/ ei se taida cauwan olla/ heitä pitä rangaistaman.
Hoos 8:6 Sillä wasicka on tullut Israelist/ jonga on seppä tehnyt/ ja ei taida Jumala olla. Sentähden pitä Samarian wasican tomuxi tehtämän:
Hoos 8:7 Sillä he kylwit tuulen/ ja heidän pitä jällens tuulispään nijttämän. Ei heidän siemenens pidä tuleman ylös/ eikä hedelmäns jauho andaman: ja jos hän wielä annais/ nijn muucalaiset pitä sen syömän.
Hoos 8:8 Israel tule syödyxi/ ja pacanat pitäwät hänen saastaisna astiana.
Hoos 8:9 Että he juoxit Assurin tygö/ nijncuin exynyt Hirwi.
Hoos 8:10 Ephraim lahjoi racastaitans/ ja anda pacanoille weron. Ne minä cocon heidän päällens/ heidän pitä Cuningaan ja Päämiehin pian suuttuman.
Hoos 8:11 Sillä Ephraim on tehnyt monda Altarita syndiä tehdäxens/ nijn pitä myös Altarit hänelle synnixi luettaman.
Hoos 8:12 Waicka minä paljo heille minun Laistani kirjoitan/ nijn he lukewat sen cuitengin muucalaisexi opixi.
Hoos 8:13 Että he nyt paljo uhrawat/ ja liha tuowat edes/ ja syöwät/ nijn ei se cuitengan ole HERralle otollinen. Mutta hän tahto muista heidän pahudens/ ja heidän syndins edziä/ jotca Egyptijn heidäns käändäwät.
Hoos 8:14 Israel unhotta luojans ja rakenda Kircko. Ja Juda teke myös monda wahwa Caupungita/ mutta minä lasken tulen hänen Caupungeihins/ joca hänen huonens polttaman pitä.

V. 1. Hän tule) Nimittäin wihollinen/ Assyrian Cuningas.
v. 4. Cuningat) Cadzo 2. Par. $ 1:6.
v. 5. Wasickas) sinun cuwas eli epäjumalas.
v. 12. muucalaisexi opixi) Ei se ole usi/ että Jumalan sana ja oikia oppi cudzutan muucalaisexi ja wääräxi opixi nijldä jotca idze woärät opettajat owat.
v. 13. Syöwät) Nijncuin uhri syödän/ se on/ pyhä ruoca/ joca Jumalalle palweluxexi tapahtu.

v. 14. Rakenda Kircko) Pidä waari/ cuinga se Jumalalle kelpa/ että Kircot raketan pyhille ja heidän jatöxillens/ Petarille/ etc. $ ja Jumala ja hänen sanans unhotetan.

IX. Lucu .

JUmala uhca Israelin waldacunda heidän epäjumaludens tähden/ v. 1.
callilla ajalla/ v. 2.
saastaisella ja kelwottomalla jumalan palweluxella/ v. 3.
ja muulla hirmuisella rangaistuxella/ v. 6.

Hoos 9:1 EI sinua tarwita riemuidzeman Israel/ eikä öyckämän nijncuin Canssat.
Hoos 9:2 Sillä sinun jumalan palweluxes on huoruus sinun Jumalatas wastan/ jollas porton palcka edzit/ että caicki aitat jywillä täytetäisin. Sentähden ei pidä aitat eikä cuurnat sinua elättämän/ eikä wijnan pidä sinulle menestymän.
Hoos 9:3 Ja ei heidän pidä oleman HERran maalla/ mutta Ephraimin pitä jällens menemän Egyptijn/ ja pitä Assyrias saastaista syömän. Josa ei taita HERralle wijnasta juomauhria tehdä/ eli muuta tehdä hänen mielens noutexi.
Hoos 9:4 Heidän uhrins pitä oleman nijncuin murhellisten leipä/ josta caicki saastuwat jotca sitä syöwät: Sillä heidän leipäns pitä heidän idze syömän/ ja ei sitä pidä HERran huonesen wietämän.
Hoos 9:5 Mitä te silloin tahdotta wuosicaunna ja HERran juhlapäiwänä tehdä?
Hoos 9:6 Cadzo/ heidän pitä raateliata pakeneman/ Egypti pitä heidän cocoman/ ja Moph pitä heidän hautaman. Noculaiset pitä siellä caswaman/ josa nyt heidän rackan epäjumalans hopiat owat/ ja orjantappurat heidän majoisans.
Hoos 9:7 Edzimisen aica on tullut ja costamisen aica/ jonga Israelin pitä kyllä tundeman. Prophetat owat tompelit/ ja hengelliset owat mielipuolet/ sinun suurten pahain tecois tähden/ ja sen suuren ja cauhian epäjumalan palweluxen tähden.
Hoos 9:8 Wartiat Ephraimis pidit heidäns hetken minun Jumalani tygö/ mutta nyt he owat Prophetat/ jotca hänelle paulan caikilla hänen teilläns panewat/ sillä wainollisella epäjumalan palweluxella/ heidän Jumalans huonesa.
Hoos 9:9 He käywät ylön sywästi ja owat turmellut/ nijncuin Gibean aicana/ sentähden pitä hänen heidän pahat tecons muistaman/ ja heidän syndins edzimän.
Hoos 9:10 MInä löysin Israelin corwesa nijncuin wijnamarjat/ ja näin teidän Isän nijncuin ficunapuus utis

ficunat. Mutta he menit sijtte BaalPeorin tygö/ ja lupaisit heidäns sille häpiäliselle epäjumalalle/ ja tulit nijn julmaxi cuin heidän racastajanskin.
Hoos 9:11 Sentähden pitä Ephraimin cunnian lendämän pois nijncuin lindu/ nijn ettei heidän pidä synnyttämän eikä candaman eli sijttämän.
Hoos 9:12 Ja ehkä he wielä lapsians caswataisit/ nijn minä tahdon cuitengin heidän lapsittomaxi tehdä/ ettei heidän pidä ensingän Canssa oleman: Woi heitä/ cosca minä myös heistä luowun.
Hoos 9:13 Ephraim/ jonga minä näen/ on istutettu ja caunis nijncuin Tyrus/ mutta hänen täyty nyt surmajalle lapsens anda.
Hoos 9:14 HERra anna heille: mutta mitäs tahdot heille anda? anna heille hedelmätöin cohtu ja mahot nisät.
Hoos 9:15 Caicki heidän pahudens tapahtu Gilgalis/ siellä minä heitä wihan/ ja minä ajan heidän pois minun huonestani/ heidän pahan menons tähden. Engä heille sillen osota rackautta: sillä caicki heidän Päämiehens owat langennet pois.
Hoos 9:16 Ephraim on lyöty/ hänen juurens owat cuiwettunet/ ettei ne sillen taida hedelmätä canda. Ja waicka he wielä candaisit/ nijn minä tahdon cuitengin sen ihanan hedelmän heidän ruumistans cuoletta.
Hoos 9:17 Minun Jumalan on heittäwä heidän pois/ ettei he händä cuullet/ ja heidän pitä pacanain seas exyxisä waeldaman.

Vers. 4. Murhellisten) Deut. $ 26:4. on kielty murheuhria tekemäst.
v. 7. Owat tompelit) Ier. 2:8.
v. 9. Gibean aicana) Iud. $ 20:13. Sijnä wastaisit BenJamiterit caickein pahimman työn puolest/ jotca sentähden täydyi peräti cadotetta.
v. 14. Mahot nisät) Ettei heidän pidäis sillen lapsia synnyttämän maalla/ mutta caicki piti wietämän pois.
v. 16. Cuiwettunet) Waldacunda on pois/ he hajotetan pacanoihin.

X. Lucu .

JUmala uhca häwittä heidän epäjumalans Kircot ja Altarit/ ja heidän waletut wasickans/ joita he palwelit/ v. 5.
ja coco heidän maans ja waldacundans/ v. 9.
neuwo heitä parannuxeen/ v. 12.
mutta ettei he sitä totellet/ waan turwaisit omaan wäkewyteens/ piti heidän cukistettaman/ cuin sanottu on/ v. 13.

Hoos 10:1 ISrael on tullut häwinnexi wijnapuuxi/ sencaltainen on myös hänen hedelmäns. Ja nijn paljo cuin hänellä hedelmätä on/ nijn monda hän myös teke Altarita. Sijnä josa maa paras on/ sijhen he rakendawat caunimmat Kircot.
Hoos 10:2 Heidän sydämens on jaettu/ ja he löytäwät heidän syndins: mutta heidän Altarins pitä cukistettaman/ ja heidän Kirckons häwitettämän.
Hoos 10:3 Silloin pitä heidän sanoman: ei meillä Cuningast ole/ sillä en me ole HERra paljännet/ mitä sen Cuningan pidäis meitä auttaman?
Hoos 10:4 He wannowat turhan ja tekewät lijton/ ja sencaltainen neuwo wihotta nijncuin myrkyllinen ruoho caikis wagois kedolla.
Hoos 10:5 Samarian asujamet cocowat heitäns wasican tygö BethAwenis: sillä hänen Canssans on parcunut hänen tähtens/ jota hänen Camarins owat tottunet riemuidzeman hänen cunnians puolesta: sillä hän on wiety heildä pois.
Hoos 10:6 Ja se wasicka on wiety Assyriaan Jarebin Cuningan lahjaxi: nijn pitä myös Ephraimin häpiällä oleman/ ja Israelin pitä häpiälisest käymän hänen aiwoituxens cansa.
Hoos 10:7 Sillä Samarian Cuningas on rauwennut nijncuin waaxi weden pääldä.
Hoos 10:8 Awenin cuckulat owat pyhityt pois/ joilla Israel on syndiä tehnyt. Ohdacket ja orjantappurat caswawat heidän Altarillans/ ja heidän pitä sanoman: te wuoret peittäkät meitä/ ja mäet caatucat meidän päällem.
Hoos 10:9 Israel sinä olet syndiä tehnyt hamast Gibean ajasta/ sijhen myös he owat jäänet. Mutta sencaltainen sota/ cuin nijtä pahoja ihmisiä wastan Gibeas tapahdui/ ei pidä heitä käsittämän.
Hoos 10:10 Waan minä rangaisen heitä minun mieleni jälken/ nijn että Canssat pitä heidän ylidzens coconduman/ cosca minä heitä rangaisen heidän cahden syndins tähden.
Hoos 10:11 Ephraim on wasicka/ joca on tottunut rihtä tappaman/ ja nijn minäkin tahdon käydä hänen caunin caulans päällä. Minä ajan Ephraimi/ Judan pitä kyndämän ja Jacobin teillä äjestämän.
Hoos 10:12 Sentähden kylwäkät wanhurscautta/ nijttäkät rackautta ja kyndäkät toisin/ että nyt on aica HERra edziä/ sijhenasti cuin hän tule/ ja sata teille wanhurscauden.
Hoos 10:13 Sillä te kynnätte jumalattomutta/ ja nijtätte pahoja tecoja ja syötte walhen hedelmitä. Että sinä turwat sinus sinun omaan menos/ ja sinun moneen Sangarijs nijn pitä meteli nouseman sinun Canssas seas.
Hoos 10:14 Nijn että caicki sinun linnas pitä häwitettämän/ nijncuin Salman cadotti Arbelin huonen sodan aicana/ ja äiti pitä lapsinens tapettaman.

Hoos 10:15 Nijn pitä teillengin BethElis tapahtuman/ teidän suuren pahudenne tähden/ että Israelin Cuningas pitä amulla warahin lyötämän maahan.

Vers. 1. Hedelmätä) Caupungit owat sencaltaiset cuin sen wijnapuun hedelmät olit/ mutta ne owat poimetut pois ja owat tyhjät.
v. 3. Sen Cuningan) Nimittäin/ Assyrian Cuningan. v. eod. $ Peljännet) se on/ HERran sana/ jota Prophetat sanoit meille/ en me ole totellet.
v. 5. BethAwenis) se on ricos huone Nijn cudzu hän BethElin/ josa Israelin cullainen wasicka oli ja heidän epäjumalans.
v. 12. Kylwäkät) se on/ saarnatcat oikein/ eli minä tahdon teidän cansanne kyndä.
v. 14. Salman) Ei tätä Historiata cusan Raamatus löytä/ nijncuin monda muuta sencaltaist on tapahtunut/ cuin Judas sano Sathanist ja Michaelist.
v. 15. Amulla) se on/ pian ja nopiast.

XI. Lucu .

HERra juttele hywiä tecojans Israeli cohtan/ ja heidän ricoxians ja kijttämättömyttäns sitä wastan/ v. 1.
uhca heitä että he häwitetän Babelin Cuningalda/ v. 5.
walitta ettei he paranna idzens/ v. 7.
josta hänelle olis kyllä syy heitä peräti hucutta/ mutta ei hän sitä tahtonut armons tähden tehdä/ v. 8.
waan lupa wielä hänen waldacundans heidän secaans toimitta/ v. 10.

Hoos 11:1 COsca Israel nuori oli/ pidin minä hänen rackana/ ja cudzuin Egyptist minun poicani.
Hoos 11:2 Mutta cosca hän nyt cudzutan/ nijn he käändywät pois/ ja uhrawat Baalimille/ ja suidzuttawat cuwille.
Hoos 11:3 Minä otin Ephraimin käsiwarresta ja talutin händä/ waan nyt he owat minun apuni unohtanet.
Hoos 11:4 Minä annoin heidän wetä ihmisen ijestä/ ja käydä rackauden ohjisa/ ja minä autin heitä/ otin iken heidän caulastans ja annoin heille elatuxen/ ettei he olis palainnet Egyptijn.
Hoos 11:5 Waan nyt on Assur tullut heidän Cuningaxens: sillä ei he tahdo palaita.
Hoos 11:6 Sentähden pitä miecan tuleman heidän Caupungins päälle/ ja pitä heidän salpans temmaman ylös/ ja syömän ne heidän aiwoituxens tähden.
Hoos 11:7 Minun Canssan wäsy käändymäst minun puoleeni/ ehkä cuinga heille saarnataisin/ nijn ei kengän

hangidze cuuleman.
Hoos 11:8 MItä minun pitä sinusta tekemän Ephraim? warjelengo minä sinua Israel? Pidäiskö minun sinulle tekemän nijncuin Adamalle/ ja asettaman sinun nijncuin Zeboimin?
Hoos 11:9 Mutta minun sydämelläni on toinen mieli/ minun laupiuden on ylön palawa: Etten minä tee minun hirmuisen wihani jälken/ engä palaja Ephraimi cadottaman: sillä minä olen Jumala ja en ihminen/ ja olen Pyhä teidän keskellän/ en cuitengan minä tahdo tulla Caupungijn.
Hoos 11:10 Silloin HERra noudatetan/ ja hän on kiljuwa nijncuin Lejoni. Ja cosca hän kilju/ nijn ne peljästywät/ jotca lännesä owat.
Hoos 11:11 Ja ne Egyptis myös peljästywät nijncuin lindu/ ja ne Assurin maasta nijncuin mettinen/ ja minä tahdon heitä jällens asetta heidän huoneisins/ sano HERra.
Hoos 11:12 EPhraimis on jocapaicas walhe minua wastan/ ja Israelin huonesa wäärä jumalan palwelus. Mutta Juda pitä wielä kijnni Jumalasta/ ja oikian pyhän Jumalan palweluxen.

Vers. 3. Talutin) Nijncuin äiti harjoitta lastans käymän/ ja käsiwarrest johdotta.
v. 8. Mitä minun pitä) Cuin hän sanois: en minä tiedä cuinga minä sinua Israel autan: sillä ei rangaistus eikä armo auta/ minä lähetän Christuxen/ joca sinulle hywin teke.
v. 9. Caupungijn) cuin hän sanois: minun waldacundan on nijn suuri olewa/ ettei se mahdu yhtengän Caupungijn: ja se on Christuxen waldacunda coco mailmas.

XII. Lucu .

HERra soima Israelin epäjumalutta/ v. 12.
ja ihmisijn turwamist/ v. 2.
neuwo heitä parannuxeen/ nuhtele heidän opettaitans/ v. 7.
sano idzens andawans heille Prophetaita/ joita heidän pidäis cuuleman/ v. 9.
& 13. mutta ettei he sitä tee/ waan pitäwät idzens epäjumalijn/ tahto hän heitä edziä/ v. 11.
12. 14.

Hoos 12:1 Ephraim ruocki idzens tuulella ja samo itä tuulen perän/ ja palwele jocapäiwä epäjumalita/ ja enändä wahingota. He tekewät Assurin cansa lijton/ ja wiewät Balsamita Egyptijn.
Hoos 12:2 Sentähden warjele HERra Judan/ ja edzi Jacobi hänen menons jälken/ ja costa hänelle hänen ansions jälken.

Hoos 12:3 Hän on äitins cohdusta polkenut alas hänen weljens/ ja caikella woimallans Jumalan cansa taistellut.
Hoos 12:4 Hän paineli myös Engelin cansa ja woitti: sillä hän itki ja rucoili händä/ BethElis löysi hän hänen/ ja siellä hän on puhunut meidän cansam.
Hoos 12:5 Mutta se HERra on Jumala Zebaoth/ HERra on hänen nimens.
Hoos 12:6 Nijn käännä nyt sinuas sinun Jumalas tygö/ tee laupius ja oikeus/ ja turwa alati sinun Jumalaas.
Hoos 12:7 Mutta cauppamiehellä on wäärä waaca kädes ja pettä mielelläns:
Hoos 12:8 Sillä Ephraim sano: minä olen ricas/ minulla on kyllä/ ja ei yhdesäkän minun työsäni löytä pahateco/ joca syndi olis.
Hoos 12:9 Mutta minä olen sinun Jumalas hamast Egyptin maasta/ joca sinun anda wielä majoisa asua/ nijncuin juhlina tapahtu.
Hoos 12:10 Ja puhun Prophetaille/ olen myös se joca nijn monet ennustuxet annan/ ja Prophetain cautta julistan/ cuca minä olen.
Hoos 12:11 Sillä Gileadis on epäjumalan palwelus/ ja Gilgalis he uhrawat härkiä huckan/ ja heillä on nijn monda Altarita/ cuin cuhiloita on pellolla.
Hoos 12:12 Jacobin täyty Syrian maahan paeta/ ja Israelin täyty palwella waimon tähden/ waimon tähden tosin täyty hänen caita.
Hoos 12:13 Mutta sijtte wei HERra Israelin Egyptistä Prophetan cautta/ ja andoi sen Prophetan cautta händä corjata.
Hoos 12:14 Waan Ephraim wihoitta hänen nyt epäjumalittens cansa/ sentähden pitä heidän werens tuleman heidän päällens/ ja heidän HERrans on costawa heidän pilckans.

Vers. 1. Lijton) He uscaldawat ihmisijn/ ja ei Jumalaan.
v. 4. BethElis) siellä oli heidän mielestäns soweliambi Julan palwelusta pitä cuin Jerusalemis/ ja sen wahwistawat/ että Jacob oli siellä ihmeitä tehnyt.
v. 7. Waaca) Ei he BethElist selitä oikein Raamattua.
v. 12. Paeta) Että Jacob palweli Jumalata BethElis/ se tapahtui silloin hänen personans puolesta: mutta sijtte cuin Jumala ilmoitti idzens Mosexen cautta/ ja Canssans wei Egyptistä/ sitä heidän piti sijtte seuraman/ ja ei Jacobi.
v. 14. Heidän HERrans) se on/ Assyrian Cuningas.

XIII. Lucu .

HERra walitta waikiast Israelin epäjumalutta/ v. 1.
ja suurta kijttämättömyttä/ v. 4.
uhca costa heille sen jälken/ v. 7.
lupa cuitengin heitä helwetist ja cuolemast päästä/ waicka harwat heistä sen lohdutuxen ymmärsit/ v. 14.

Hoos 13:1 COsca Ephraim Israelis corgotettin/ nijn hän hirmuisest opetti/ ja teki sijtte syndiä Baalimin cautta/ ja sen cautta surmattin.
Hoos 13:2 Mutta nyt he paljo enämmin syndiä tekewät/ ja walawat cuwia hopiast/ nijncuin he taitawat ajatella/ nimittäin/ epäjumalit/ jotca caicki cuitengin sepän tegot owat: joista he saarnawat/ ja joca tahto nijden wasickain suuta anda/ sen pitä ihmisiä uhraman.
Hoos 13:3 Ne saawat amu udun/ ja sen casten joca warahin lange. Ja nijncuin acanat jotca puhalletan pois luwasta/ ja nijncuin sawu totoista.
Hoos 13:4 Mutta minä olen sinun HERras Jumalas Egyptin maasta/ ei tosin sinun pidäis muuta Jumalata tundeman paidzi minua/ eikä yhtän wapahtajata/ waan minua ainoata.
Hoos 13:5 Minä surin tosin sinun tähtes corwesa/ sijnä carkiasa maasa.
Hoos 13:6 Mutta että he owat rawitut/ ja kylläns saanet/ nijn heidän sydämens paisui/ ja sentähden minun unohtawat.
Hoos 13:7 Minä myös tahdon olla heidän cohtans nijncuin Lejoni/ ja tahdon heitä wäijyä nijncuin Pardi tiellä.
Hoos 13:8 Minä tahdon heitä cohdata nijncuin Carhu jonga pojat owat otetut pois. Ja tahdon rewäistä heidän paatunen sydämens ricki/ ja tahdon heidän siellä syödä/ nijncuin Lejon repi pedot ricki.
Hoos 13:9 Israel/ sinä wiet sinus onnettomuten/ waan sinun terweydes on minus ainoas.
Hoos 13:10 Cusa on sinun Cuningas? joca sinua taidais autta caikis sinun Caupungeisas? ja sinun Duomaris joista sinä sanoit: anna minulle Cuningas ja Päämiehiä.
Hoos 13:11 Minä tosin annoin sinulle Cuningan minun wihasani/ ja otan sen sinulda pois minun hirmuisudesani.
Hoos 13:12 Ephraimin pahateco on sidottu cocon/ ja hänen syndins owat salatut?
Hoos 13:13 Sillä hänelle pitä kipu tapahtuman nijncuin wastoinolewaiselle: sillä hän on tyhmä lapsi. Ja sen ajan pitä tuleman/ ettei heidän pidä taitaman kärsiä heidän lastens surkiutta.
Hoos 13:14 Mutta minä tahdon heitä päästä helwetist/ ja wapahta cuolemast. Cuolema/ minä tahdon olla sinulle myrcky/ helwetti/ minä tahdon olla sinulle surma.
Hoos 13:15 Cuitengin on se lohdutus minun silmäini edest peitetty: sillä hänen pitä weljesten waihella

hedelmätä tekemän.
Hoos 13:16 Itätuulen pitä tuleman corwesta ja hänen caiwons curehtuman/ ja hänen lähtens cuiwaman/ sen pitä raateleman caickein callimmat calut ja tawarat.

Vers. 1. Surmattin) Nijncuin Ahas caickein hänen omains cansa.
v. 3. Amu udun) Kyllä he sille epäiumalan palweluxelle paljo hywä lausuwat/ waan ei sijtä mitän ole/ sano Hosea.
v. 9. Onnettomuten) se on/ että sinä edzit apu ihmisildä/ ja et Jumalalda.
v. 11. Cuningan) Saulin hän andoi heille ylönmielden/ 1. Reg. $ 8. Cuin hän tahdois sano: ensimäisen Cuningan annoin minä sinulle wihasani/ nijn minä myös wijmein sen sinulda hirmuisudesani tahdon otta pois/ ettei sinulle yhtän pidä oleman
v. 15. Helwetist) sen ajallisen waldacunnan pitä häwitettämän/ waan hengellinen/ se on/ Christuxen waldacunda pitä corgotettaman.

XIV Lucu .

JUmala uhca että Samaria pitä häwitettämän/ v. 1.
neuwo heitä parannuxeen/ v. 2.
nijn hän tahto heille olla armollinen/ autta ja caikella tawalla heitä siunata jällens/ v. 5.

Hoos 14:1 SAmaria pitä autiaxi tuleman: sillä hän on hänen Jumalallens cowacorwainen: heidän pitä miecalla langeman/ ja heidän nuoret lapsens paiscattaman ricki/ ja heidän rascat woimons pitä rewäistämän ricki.
Hoos 14:2 Käännä sinus Israel sinun HErras Jumalas tygö: sillä sinä olet langennut sinun pahain tecois tähden.
Hoos 14:3 Ottacat teillen nämät sanat/ ja käändäkät teitän HERran tygö/ ja sanocat hänelle: anna meille caicki synnit andexi/ ja tee meille hywä/ nijn me uhramme sinulle meidän huuldem mullit.
Hoos 14:4 Ei Assur meitä auta/ en me myös tahdo sillen astua orhitten päälle/ engä sano enämbätä meidän käsialam tygö: te oletta meidän Jumalam/ waan anna orwoiden armo löytä sinun tykönäs.
Hoos 14:5 Nijn minä taas olen parandawa heidän erhetyxens/ mielelläni minä heitä racastan/ ja silloin minä olen käändäwä heistä pois minun wihani.
Hoos 14:6 Minä tahdon Israelille olla nijncuin caste/ että hän cucoista nijncuin cuckainen/ ja hänen juurens

lewiäwät nijncuin Libanon.
Hoos 14:7 Ja hänen oxans pitä hajoman/ että hän idze olis iloinen nijncuin öljupuu/ ja hänen pitä hajaman nijncuin Libanonin.
Hoos 14:8 Ja heidän pitä taas istuman hänen warjons ala/ ja jywistä heitäns rawidzeman/ ja cucoistuman nijncuin wijnapuu. Ja hänen muistons pitä nijncuin Libanonin wijnan oleman.
Hoos 14:9 Ephraim/ pois epäjumalais cansa/ minä tahdon händä cuulla ja johdatta. Minä tahdon olla nijncuin wiherjäinen honga/ minusa pitä sinun hedelmäs löyttämän.
Hoos 14:10 Cuca on wijsas/ että hän näitä ymmärräis: ja nopsa/ joca näitä huomaidzis? Sillä HERran tiet owat oikiat/ ja wanhurscat waeldawat nijllä/ mutta ylidzekäymärit nijsä langewat.

Prophetan Hosean loppu.

Propheta Joel .

Esipuhe Prophetast Joelist .

EI Joel tee tiettäwäxi millä ajalla hän on elänyt ja saarnannut/ mutta wanhat sanowat hänen ollen Hosean ja Amoxen aicana/ nijn se on myös meidängin mielestäm/ ja en me taida sitä paremmaxi tehdä.

Ja hän on ollut hywä ja siwiä mies/ eikä nijn tiuscu ja nuhtele cuin muut Prophetat/ mutta parcu ja walitta/ tahdois nijn mielelläns Canssa hywäxi tehdä suloisilla ja hywillä sanoilla/ ja heitä wahingost ja onnettomudest warata.

Mutta hänelle on tapahtunut nijncuin muillekin/ ettei hänen sanans ole uscottu/ waan on pidetty tyhmänä.

Mutta cuitengin on hän Udes Testamendis suurest ylistetty: sillä P. Petari tuotta hänen edes. Actor. $ 2:17. ja täyty Joelin ensimäisen saarnan anda/ joca Christillises kircos tapahtunut on/ nimittäin/ Heluntaina Jerusalemis/ cosca Pyhä Hengi äsken annettu oli.

P. Pawali puhu myös juuri caunist/ ja sano: Joca HERran nime huuta/ hän tule autuaxi/ joca puhe Joelis cap. $ 2:32. löytän.

Ensimäises lugus ennusta hän tulewaisest rangaistuxest Israelin päälle/ että heidän piti Assyrialaisilda häwitettämän ja wietämän pois.

Ja nimittä Assyrialaiset etanoixi/ heinäsircoixi/ parmoixi ja turiloixi/ etc. $ sillä Assyrialaiset söit Israelin waldacunda/ yhden cappalen toisen perän/ nijncauwan cuin he sen caiken häwitit/ josta Joel puhu cap. $ 2:20. cusa hän sano: Ja ne pohjast tahdon minä cauwas teistä aja.

Toisexi ennusta hän cap. $ 2. lopulla/ ja wielä edemmä/ Christuxen waldacunnast ja Pyhäst Hengest/ ja myös ijancaickisest Jerusalemist.

Ja että hän Josaphatin laxost puhu/ cuinga HERra caicki pacanat siinä oikeuden eteen asetta tahto/ jonga wanhat Isät ymmärtäwät wijmeisest duomiost/ jota ymmärryst ei tule laitta/ cuitengin näky sopiwan/ että nijncuin Joel Christillisen seuracunnan cudzu ijancaickisexi Jerusalemixi/ nijn cudzu hän myös sen Josaphatin laxoxi/ että coco mailma Christilliseen seuracundan sanan cautta cudzutan/ ja sijnä duomitan/ ja saarnan cautta nuhdellan/ että he caicki Jumalan edes syndiset owat: Nijncuin Christus sano: Totuden Hengi on mailma rangaisewa synnin tähden.

Sillä Josaphatin laxo on oikeuden laxo: nijn myös Hoseakin cap. $ 2:5. cudzu Christillisen seuracunnan Achorin laxoxi.

Propheta Joel .

I. Lucu .

JOel pane Canssans eteen coco maacunnan surkian tilan/ v. 2.
neuwo Pappeja rucoileman Jumalata/ ja cuulutta paaston händä lepyttämän/ v. 13.

Joel 1:1 Tämä on se HERRAN sana/ joca tapahtui Joelille Pethuelin pojalle.
Joel 1:2 Cuulcat wanhimmat/ ja corwijn ottacat caicki maan asujamet/ jos on teidän eli teidän Isäin aicana sencaltaista tapahtunut.
Joel 1:3 Sanocat sijtä teidän lapsillen/ ja andacat teidän lasten sitä heidän lapsillens sanoa/ ja nekin lapset muille heidän jälkentulewaisillens.
Joel 1:4 Nimittäin/ mitä mato jättä/ sitä heinäsircka syö/ ja mitä heinäsircka jättä/ sitä sijwicko syö/ ja mitä sijwicko jättä/ sitä täi syö.
Joel 1:5 Herätkät juopunet ja itkekät/ ja ulwocat caicki wijnan juomarit nuoren wijnan tähden/ joca on temmattu pois teidän suustan.
Joel 1:6 Sillä wäkewä Canssa mene ylös minun maani päälle/ joca on lukematoin/ jolla owat hambat nijncuin Lejonilla/ ja söymähambat nijncuin julmalla Lejonilla.
Joel 1:7 He häwitit minun wijnamäkeni/ ja minun ficunapuuni calwoit/ cuorit ja heitit pois/ että hänen oxans walkiana owat.
Joel 1:8 Pargu nijncuin neidzy/ joca säkin päällens wetä hänen ylkäns tähden.
Joel 1:9 Sillä ruocauhri ja juomauhri on pois HERran huonesta/ ja Papit HERran palweliat murehtiwat.
Joel 1:10 Kedot owat häwinnet ja peldo on nurja/ että jywät owat turmellut.
Joel 1:11 Wijna on surkia ja öljy walitta/ peldomiehet huonosta cadzowat/ ja wijnamäen miehet parcuwat/ nisuin ja ohrain tähden/ ettei wainiosta ole mitän tulo.
Joel 1:12 Wijnapuu cuiwetui ja ficunapuu on lahoinut/ Granatipuu/ palmupuu/ omenapuu/ ja caicki kedon puut owat cuiwettunet: sillä ihmisten riemu on surkiudexi tullut.
Joel 1:13 Sonnustacat teitän ja walittacat te Papit/ parcucat te Altarin palweliat/ mengät Templijn/ ja lewätkät te Jumalan palweliat säkeis yliyötä: sillä ruocauhri ja juomauhri on pois teidän Jumalanne huonesta.
Joel 1:14 Pyhittäkät paasto/ cudzucat seuracunda cocon/ ja cootcat wahwimmat ja caicki maacunnan

asuwaiset teidän HERran Jumalan huoneseen/ ja huutacat HERran tygö:
Joel 1:15 Woi/ woi sitä päiwä: sillä HERran päiwä on juuri läsnä/ ja tule nijncuin cadotus Caickiwaldialda.
Joel 1:16 Silloin ruoca otetan pois meidän silmäim edest/ ja meidän Jumalam huonesta ilo ja riemu.
Joel 1:17 Jywät mätänit maas/ ohra salwot owat tyhjänä ja rijhet owat langennet: sillä elo on turmeldu.
Joel 1:18 Woi cuinga carja huoca/ ja laumat ammuwat: ettei heillä ole laiduinda/ ja lambat näändywät.
Joel 1:19 HERra/ sinua minä huudan/ että culo on polttanut kedot warpeis/ ja liecki on caicki puut wainios sytyttänyt. Medzän eläimet myös sinua huutawat/ että wesiojat cuiwannet owat/ ja että culo on polttanut kedot warpeis.

Vers. 14. Paasto) Cadzo 2. Par. $ 2:3.

II. Lucu .

JOel ilmoitta hirmuisen tuscan joca hänen Canssallens tarjona oli heidän woimalliselda wiholliseldans/ v. 1.
cuinga heidän pitä totisella rucouxella ja parannuxella sen estämän/ v. 12.
nijn tahto HERra heille olla armollinen ja käändä pois rangaistuxen/ v. 18.
caikella myös hywydellä siunata/ v. 23.
wuodatta hänen Hengens heidän ja caiken lihan päälle/ nijn että cuca ikänäns HERran nime huuta/ hän tule pelastetuxi/ v. 28.

Joel 2:1 SOittacat Basunalla Zionis/ huutacat minun pyhän wuoreni päällä/ wapiscat caicki maan asuwaiset:
Joel 2:2 Sillä HERran päiwä tule/ ja on läsnä. Pimiä päiwä/ syngiä päiwä/ sumuinen päiwä ja utuinen päiwä. Nijncuin amurusco idzens lewittä wuorten ylidze/ nimittäin suuri ja wäkewä Canssa/ jonga caltaista ei ikänäns ole ollut/ eikä wasta tule ijancaickiseen aican.
Joel 2:3 Hänen edelläns käy tähtetöin tuli/ ja hänen jälisäns palawa liecki. Maa on hänen edesäns nijncuin krydimaa/ mutta hänen jälisäns nijncuin autia erimaa/ ja ei pidä kenengän pääsemän häneldä pois.
Joel 2:4 Hänen hahmons on nijncuin orihit/ ja he carcajawat nijncuin radzasmiehet.
Joel 2:5 He hyppäwät ylhällä wuorilla nijncuin rattat kituisit/ nijncuin liecki corsis kihisis/ ja nijncuin wäkewä Canssa joca sotaan on hangittu.
Joel 2:6 Canssat pitä händä hämmästymän/ että caicki caswot tulewat nijn walkexi cuin sawiastia.
Joel 2:7 He juoxewat nijncuin uljat/ ja carcajawat muurein ylidze nijncuin sotamiehet/ ja cukin käy cohdastans edes/ ja ei wijwytä heitäns.

Joel 2:8 Ei estä kengän toistans/ waan cukin matcusta asetuxesans/ ja cosca he tungewat ja sisälle langewat/ nijn ei heitä haawoiteta.
Joel 2:9 He ajelewat ymbärins Caupungis/ ja muurein päällä juoxewat/ ja kijpewät huoneisin/ ja tulewat ackunasta sisälle/ nijncuin waras.
Joel 2:10 Hänen edesäns wapise maa/ ja taiwas wärise/ Auringo ja Cuu pimenewät ja tähdet peittäwät walkeudens.
Joel 2:11 Sillä HERra on panewa jylinäns hänen sotawäkens edellä: sillä hänen sotawäkens on sangen suuri ja wäkewä/ ja cuca woi händä kärsiä? Sillä HERran päiwä on suuri ja sangen hirmuinen/ cuca sitä woi kärsiä?
Joel 2:12 Nijn sano nyt HERra: käändäkät teitän caikest sydämestän minun tygöni/ paastolla/ itculla ja murhella:
Joel 2:13 Leicatcat teidän sydämen ja ei teidän waatteitan/ ja palaitcat teidän HERran Jumalanne tygö: sillä hän on armollinen/ laupias/ kärsiwäinen/ ja suuresta hywydestä/ ja catu pian rangaistustans/ cuca tietä?
Joel 2:14 Wielä hän nytkin meitä armahta/ ja rangaistuxens jälken armons osotta/ ruocauhrijn ja juomauhrijn teidän Jumalallen.
Joel 2:15 Soittacat Basunalla Zionis/ pyhittäkät paasto/ cudzucat seuracunda cocon/ cootcat Canssa/ pyhittäkät yhteys/ yhten cudzucat wanhimmat/ yhten saattacat nuorucaiset ja imewäiset.
Joel 2:16 Ylkä lähtekän cammiostans/ ja morsian macaus huonestans.
Joel 2:17 Papit HERran palweliat/ itkekät esihuonen ja Altarin wälillä/ ja sanocat: armahda HERra sinun Canssas/ ja älä laske sinun pericundas pilckan/ nijn ettei pacanat sais walda heidän päällens.
Joel 2:18 Mixis sallit sanoa Canssain seas? cusa on nyt heidän Jumalans? Nijn HERralla on olewa kijwaus maastans/ ja hän armahta Canssans.
Joel 2:19 Ja HERra wasta/ ja sano Canssallens: cadzo/ minä lähetin teille jywiä/ wijna ja öljyä runsast/ että teillä piti nijstä kyllä oleman. Ja en minä salli teitä sillen häpiään tulla pacanain secaan.
Joel 2:20 Ja tahdon sen teildä pohjaisest cauwas aja pois carkiaan ja häwitettyn maahan/ nimittäin/ hänen caswons meren päin/ ja hänen loppuns ärimmäisen meren puolen.
Joel 2:21 Hänen pitä mätänemän ja haiseman: sillä hän on suuria tehnyt. Älä pelkä sinä maa/ waan paremmin iloidze ja ole turwas: sillä HERra taita myös suuria tehdä.
Joel 2:22 Älkät peljätkö te pedot kedolla: sillä asumiset corwes pitä wiherjöidzemän/ ja puut pitä hedelmäns candaman/ ficunapuut ja wijnapuut pitä kyllä hedelmöidzemän.
Joel 2:23 TE Zionin lapset iloitcat ja riemuitcat teidän HERrasan Jumalasan/ joca teille anda wanhurscauden

opettajat/ ja laske alas teille amu ja ehto saten nijncuin ennengin.
Joel 2:24 Että aitat jywistä/ ja cuurnat tuoresta wijnasta ja öljystä täynä olisit.
Joel 2:25 Ja minä saatan teille jällens ne wuodet/ jotca ruohomadot/ heinäsircat/ täit ja etanat (jotca minun suuri sotawäkeni olit/ ja minä teidän secaan lähetin) syönet olit.
Joel 2:26 Että teillä on kyllä syötäwätä/ ja te ylistäisitte teidän HERran Jumalan nime/ joca teidän seasan on ihmeitä tehnyt/ ja ei minun Canssan pidä sillen häpiään tuleman.
Joel 2:27 Ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen Israelin keskellä/ ja että minä olen teidän HERran Jumalan/ ja ei kengän muu/ eikä minun Canssan pidä sillen häpiään tuleman.
Joel 2:28 Ja sijtte minä tahdon wuodatta minun Hengeni caiken lihan päälle: ja teidän poican ja tyttären pitä ennustaman/ teidän wanhimban pitä unia unexuman/ ja teidän nuorucaisen pitä näkyjä näkemän.
Joel 2:29 Ja nijnä päiwinä tahdon minä minun Hengeni/ sekä poicain että pijcain päälle wuodatta.
Joel 2:30 Ja tahdon anda tapahtua tunnustähdet taiwasa ja maasa/ nimittäin/ weren/ tulen ja sawun suidzun.
Joel 2:31 Auringon pitä muuttuman pimiäxi/ ja Cuun werexi/ ennencuin se suuri ja hirmuinen HERran päiwä tule.
Joel 2:32 Ja on tapahtuwa/ että jocainen cuin HERran nime rucoile/ hän tule autuaxi: sillä Zionin wuorella ja Jerusalemis on wapaus olewa/ nijncuin HERra on luwannut/ ja jäänytten tykönä/ jotca HERra cudzuwa on.

Vers. 12. Käändäkät) Cadzo Hese. 18:31. v. eod. $ Sydämestän) Deut. $ 4:29.
v. 15. Paasto) 2. Par. $ 20:3.
v. 28. Caiken lihan päälle) Silloin Lewin pappeus piti lackaman/ cosca caickinaiset säädyt pääsit saarnawircan/ ja sait Pyhän Hengen.

III. Lucu .

HERra tahto coota caicki pacanat Josaphatin laxoon/ ja heitä duomita/ että he hänen Canssans waiwannet olit/ v. 1.
heidän pitä woitetuxi tuleman/ v. 9.
neuwo palwelioitans wircans wiriäst tekemän/ v. 13.
lupa änens anda cuulla Zionist/ v. 16.
Jerusalem on pyhäxi tulewa/ jolla pitä yldäkyllä oleman/ v. 18.
hänen wihollisens pitä häwiämän/ v. 19.

ja sijnä pitä ijancaickisest asuttaman/ v. 20.

Joel 3:1 SIllä cadzo/ nijnä päiwinä ja sillä ajalla/ cosca minä Judan ja Jerusalemin fangiuxen palautan/ tahdon minä coota caicki pacanat.
Joel 3:2 Ja tahdon heitä wiedä alas Josaphatin laxoon/ ja tahdon siellä heidän cansans taistella/ minun Canssan ja minun perimiseni Israelin tähden/ jonga he pacanain secaan hajotit/ ja jagoit minun maani heillens/ ja owat minun Canssastani arpa heittänet.
Joel 3:3 Ja owat pojat ruasta andanet/ ja pijcat wijnasta/ ja juonet.
Joel 3:4 Mitä myös minun on teidän cansan/ te Zorrist ja Zidonist ja te caicki Philisterein rajat? wai/ tahdottaco te minun cansani haastella? aha/ jos te haasteletta minua/ nijn minä tahdon sen äkist ja pian costa teidän päänne päälle.
Joel 3:5 Te jotca oletta minun hopiani ja rahani ottanet/ ja minun caunit cappaleni/ ja oletta ne teidän kirckoin wienet.
Joel 3:6 Ja myytte myös Judan ja Jerusalemin lapset Grekeille/ heitä cauwas heidän rajoistans saattaxen.
Joel 3:7 Cadzo/ minä tahdon heidän sieldä herättä/ johonga te heidän myynet oletta/ ja tahdon sen costa teidän pään päälle.
Joel 3:8 Ja tahdon myydä jällens teidän poican ja tyttären Judan lasten cautta/ ne pitä heidän rickasen Arabiaan/ caucaisen maan Canssalle myymän: sillä HERra on sen puhunut.
Joel 3:9 JUlistacat näitä pacanain seas/ pyhittäkät sota/ herättäkät wäkewät/ käykön edes ja mengön ylös caicki sotawäki.
Joel 3:10 Tehkät teidän wannoistanna miecat/ ja teidän sirpeistännä keihät.
Joel 3:11 Ja joca heicko on/ se sanocan: minä olen wäkewä. Cootcat teitän ja tulcat tänne caicki pacanat/ caicki ymbäristöldä/ ja cootcat teitän: siellä on HERra sinun wäkewäs paistawa alas.
Joel 3:12 Noscat pacanat ja mengät Josaphatin laxoon: sillä minä tahdon siellä istua/ ja caicki pacanat duomita/ caicki ymbäristöldä.
Joel 3:13 Paiscatcat wicahtella/ sillä elo on kypsi/ tulcat ja astucat alas: sillä cuurnat owat täydet/ ja cuurnat cuohuwat: sillä heidän pahudens on suuri.
Joel 3:14 Paljo Canssa pitä oleman ymbärillä jocapaicas/ duomion laxosa.
Joel 3:15 Auringo ja Cuu pimenewät/ ja tähdet peittäwät walkeudens.
Joel 3:16 Ja HERra on Zionista kiljuwa/ ja anda cuulla änens Jerusalemist/ että taiwan ja maan pitä wapiseman.

Joel 3:17 Mutta HERra on Canssans turwa olewa/ ja linna Israelin lapsille. Ja teidän pitä tundeman/ että minä HERra teidän Jumalan asun Zionis minun Pyhällä wuorellani. Silloin on Jerusalem pyhäxi tulewa/ ja ei pidä kenengän muucalaisen käymän sillen hänen läpidzens.
Joel 3:18 Sillä ajalla pitä wuoret makiata wijna tiuckuman/ ja cuckulat riesca wuotaman/ ja caicki Judan ojat pitä wettä täynä oleman. Ja lähde pitä HERran huonesta käymän/ sitä pitä Sittimin wirran wetyttämän.
Joel 3:19 Waan Egyptin pitä autiana oleman/ ja Edomin syngiänä erimaana/ sen wääryden tähden/ cuin Judan lapsille tehty on/ että he wiattoman weren heidän maasans wuodattanet owat.
Joel 3:20 Mutta Judas pitä ijancaickisest asuttaman/ ja Jerusalemis ijancaickiseen aicaan.
Joel 3:21 Ja en minä anna olla heidän wertans costamat: Ja HERra on asuwa Zionis.

Vers. 1. Palautan) Evangeliumin saarnan cautta heidän hengellisest fangiudestans/ synnist/ cuolemast/ perkelest ja helwetist.
v. 2. Josaphatin laxoon) Ei se laxo ole Jerusalemin tykönä/ cusa Josaphat wihollisens woitti/ 2. Par. $ 20. mutta Jumalan duomion laxo/ ja nijn tällä ymmärretän coco Jumalan seuracunda. v. eod. $ Taistella) Ei angaran duomion jälken/ jonga Jumala Lains ja oikeudens jälken tahto pitä coco mailman cansa: waan laupiuden duomion jälken/ jonga hän tahto anda saarnata Evangeliumins saarnan cautta/ että joca usco ja castetan/ se tule autuaxi: sillä duomita on Hebreaxi ne molemmat. Ei myös se estä/ että täsä sanotan sen tapahtuwan heidän syndeins tähden: sillä sen pitä tapahtuman armost ja ei oikeudest. Nijncuin me ymmärrämme sen Esa. 40:2. he owat saanet HERran kädest caxikertaisest/ caickein heidän syndeins tähden/ ei rangaistust waan armo. v. eod. $ Israelin tähden) Ota waari/ että caicki rangaistus ja Jumalan duomio pahoist/ tapahtu hywäin tähden/ nijn myös se wiimeinen duomio.
v. 3. Wijnasta) se on/ halwast ja häpemättömäst myyty.
V. 8. Myymän) Ei tämä nijn ymmärretä/ että Jumalan seuracunda pitä wihollisens ajallisella muodolla woittaman ja waatiman alens: sillä hän kärsi enä cuin hän taidais wääryttä tehdä muillen/ mutta että hänen piti hengellisellä muoto waatiman wihollisians pacanoita hänen Jumalans cuuliaisuteen. Sentähden täsä myös on/ että hänen piti heitä myymän/ ei kylmään eli pahaan maahan/ waan rickasen Arabiaan/ se on/ sinne cusa heillä olis parembi tila cuin ennen: sillä heidän piti fangituxi tuleman pacanallisudest. Jumalan oikian tundon ja palweluxeen/ ei ole heille rangaistuxexi/ waan armoxi.
v. 9. Sota) Täsä puhutan cuinga pacanat piti idzens asettaman tätä Jumalan duomiota wastan/ eli Evangeliumita/ ja cuitengin woitetuxi tuleman/ että he sen ottawat wastan/ nijncuin 12. ver. seura.
v. 13. Wicahtella) HERra neuwo Apostoleitans/ ja muita hänen seuracunnans opettaita ahkerast työtä

tekemän hänen elosans/ sillä se oli kypsi/ nijncuin muös Christus puhu/ Luc. 10:1. Ioh. 4:35.
v. 14. (Duomion laxosa) Tästä nähdän/ ettei hän ymmärrä sitä yhtä Josaphatin laxo/ waan siellä ja täällä pitä tämän duomion laxon mailmas oleman/ ja tämä duomio pidettämän: Nijn racasti Jumala mailma/ etc. $ Ioh. 3.
v. 15. Cuu) se on/ nijn paljo Canssa pitä tälle duomiolle coconduman/ ettei taiwasta pidä näkymän tomun tähden/ nijncuin se tapahtu/ cusa paljo Canssa waunuilla ja hewoisilla waelda.
v. 16. On Zionista kiljuwa) Hän lähettä sieldä Lakins ja Evangeliumins coco mailmaan.
v. 17. Turwa) Nimittäin/ Lain kirousta wastan. v. eod. $ Jerusalem) se on/ Jumalan seuracunda piti oleman pyhä/ ei oman pyhydens cautta/ waan Christuxen ansion ja wanhurscauden cautta.
v. 18. Wuotaman) puhutan Evangeliumin lohdullisest opist. v. eod. $ Lähde) Pyhä casten Sacramenti.
v. 19. Edomin) Caicki Evangeliumin wihamiehet ja wainojat.
v. 20.) Judas ja Jerusalemis) se on Jumalan seuracunnas.

Prophetan Joelin loppu.

Propheta Amos .

Esipuhe Prophetast Amoxest .
AMos anda idze aicans tietä/ että hän Hosean ja Jesaian aicana on elänyt ja saarnannut/ ja nijtä wicoja ja epäjumalan palwelusta wastan saarna cuin Hoseakin/ ilmoitta myös Assyrian fangiuden.
Hän on myös angara/ ja laitta Israelin Canssa enimmäst coco kirjas/ haman wijmeisen lugun loppun/ josa hän Christuxest ja hänen waldacunnastans ennusta/ ja kirjans sillä lopetta/ nijn ettei yhdelläkän Prophetalla ole nijn wähä lupaust/ ja nijn paljo laitost ja uhcaust/ cuin hänellä/ ja nijn hän oikein cudzutan Amoxexi/ se on/ carwaxi taicka cowaxi ja suututtawaisexi.
Erinomaisest että hän oli paimen/ ja ei Prophetain joucost/ nijncuin hän idze sano/ cap. $ 7.
Ja myös mene Judan sugusta Thecoasta Israelin waldacundaan/ ja siellä saarna nijncuin jocu muucalainen.
Sentähden sanotan myös/ että Pappi Amazia/ jota hän 7. lugus nuhtele/ on hänen corennolla cuoliaxi lyönyt.
Ensimäises lugus näky hän kyllä työläxi ja pimexi/ josa hän colmest ja neljäst synnist puhu/ josa moni idziäns waiwannut on/ ja cauca asian tutkinut.
Mutta texi/ minun mielestäni/ sen kyllä selkiäst tietä anda/ että ne colme ja neljä syndiä/ ei enä ole cuin yxi syndi: sillä hän jocapaicas yhden synnin nimittä: nijncuin Damascua wastan nimittä hän ainoastans sen synnin/ että he Gileadin rautaisella waunulla runnellet owat/ etc.
$ Ja nimittä sencaltaisen synnin colmexi ja neljäxi/ ettei he sencaltaista syndiä tunne synnixi/ mutta kerscawat sijtä/ nijncuin he olisit hywin tehnet/ nijncuin häärät pyhät caicki tekewät: Sillä ei syndi taida pahemmaxi/ suuremmaxi ja cauhiammaxi tulla/ cuin cosca se tahdotan pyhänä/ ja jumalisna tecona pitä/ ja nijn perkele Jumalaxi/ ja Jumala perkelexi tehdän.
Nijncuin colme ja neljä tekewät seidzemen/ cuin on Ramatus lugun loppu/ josa käätän ja wastudest ruwetan lukeman päiwät ja wijcot.
Tämä Propheta mainitan cahdesti Udes Testamendis: Ensist Act. $ 7:24. josa P. Stephanus hänen mainidze Judalaisia wastan/ ja sillä wahwista ettei he ikänäns ole Jumalan käskyjä pitänet/ algusta hamast Egyptist.
Toisen kerran/ otta P. Jacob Act. $ 15:16. ensimäises Apostolein Conciliumis $ hänest todistuxen/ ettei pacanat ole christillisest wapaudest welcapäät Mosexen Lakia pitämän/ cosca ei Judalaiset sitä idzekän ole pitänet/ eikä ole taitanet pitä.
Nijncuin P. Petari Act. $ 15:10. saarna.

Ja ne owat caxi erinomaist ja hywä cappaletta Prophetas Amoxes.

Propheta Amos .

I. Lucu .

AMos/ joca oli yxi Thecoan paimenist/ ennusta/ v. 1.
Syrialaisia/ v. 3.
Philisterejä/ v. 6.
Tyriläisiä/ v. 9.
Edomerejä/ v. 11.
Ammoniterejä/ v. 13.
ja Moabitereitä wastan/ v. 1.
että HERra tahto heitä edziä heidän monen syndeins tähden/ liatengin heidän armottomudens tähden Israelin lapsia wastan/ v. 2.

Aam 1:1 TÄmä on se cuin Amos/ joca paimenitten seas Thecoas oli/ näki Israelist Usian Judan Cuningan ajalla/ ja Jerobeamin Joaxen pojan Israelin Cuningan/ cahta wuotta ennen maan järistystä.
Aam 1:2 Ja sanoi: HERra on Zionista kiljuwa/ ja Jerusalemist anda hän änens cuulla/ että paimenitten laiduin nijn surkiana oleman pitä/ ja Carmeli ylhäldä cuiwaman.
Aam 1:3 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Damascun wian tähden/ en tahdo minä händä säästä/ että he Gileadin rautaisilla warstoilla warstoit.
Aam 1:4 Waan minä lähetän tulen Hasaelin huonesen/ sen pitä Benhadadin Pallazit culuttaman.
Aam 1:5 Ja ricon Damascun salwat/ ja häwitän Awenin laxon asuwaiset/ ja sen joca waldica pitä sijtä caunista huonesta/ nijn että Syrian Canssa pitä Kirijn wietämän/ sano HERra.
Aam 1:6 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Gazan wian tähden/ en minä tahdo heitä säästä/ että he owat fangitut wielä fanginnet/ ja heidän Edomijn ajanet.
Aam 1:7 Waan minä lähetän tulen Gazan muurijn/ joca heidän Pallazins pitä syömän.
Aam 1:8 Ja tahdon Asdodin asujamet/ ja sen joca waldicat pitä/ Ascalonist häwittä. Ja minun käteni on olewa Akronia wastan/ nijn että pitä huckuman mitä Philistereist jäänyt on/ sano HERra Jumala.
Aam 1:9 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Zorin Caupungin wian tähden/ en tahdo minä händä säästä/ että he owat fangit edemmä Edomin maata ajanet/ ja ei ole muistanet weljesten lijtto.

Aam 1:10 Waan minä tahdon tulen Zorin muurijn lähettä/ jonga hänen Pallazins pitä syömän.
Aam 1:11 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Edomin wian tähden/ en tahdo minä händä säästä/ että hän on weljens miecalla wainonnut/ ja hänen lapsens hucuttanut/ ja on ollut aina hänelle paha wihoillans/ ja on alati hänen hirmuisudens näyttänyt.
Aam 1:12 Waan minä lähetän tulen Themanin päin/ jonga pitä Bazran Pallazit syömän.
Aam 1:13 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Ammonin lasten wian tähden/ en tahdo minä heitä säästä/ että he owat wastoinolewaiset ricki hacannet Gileadis/ lewittäxens heidän rajojans.
Aam 1:14 Waan minä sytytän tulen Rabban muurijn/ sen pitä hänen Pallazins syömän.
Aam 1:15 Nijncuin sodan aicana pargutan/ ja nijncuin tuuli tule tuulispään aicana: nijn pitä myös heidän Cuningans ja Päämiehens wietämän pois fangittuna/ sano HERra.

Vers. 1. Maan järistys) Tästä cadzo Ioseph. $ Antiq. $ lib. $ 9. cap. $ 11.

II. Lucu .

AMos ennusta Judat/ v. 4.
ja Israelin waldacunda wastan/ v. 5.
että he cadzoit HERran Lain ylön/ v. 6.
joille hän paljo hywä tehnyt oli/ v. 9.
sentähden hän tahto edziä ja rangaista heitä/ v. 13.

Aam 2:1 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Moabin wian tähden/ en tahdo minä heitä säästä/ että he owat Edomin Cuningan luut tuhwaxi polttanet.
Aam 2:2 Waan minä tahdon tulen Moabijn lähettä/ sen pitä Kirjothis Pallazit syömän.
Aam 2:3 Ja Moab pitä metelis cuoleman/ pargus ja Basunan hyminäs. Ja minä tahdon Duomarin temmata pois häneldä/ ja caicki hänen Päämiehens tappa/ ynnä hänen cansans/ sano HERra.
Aam 2:4 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Judan wian tähden/ en tahdo minä säästä/ että he cadzowat HERRAN Lain ylön/ ja ei pitänet hänen oikeuttans/ ja andawat heidäns walhella wietellä/ jota heidän Isäns owat seurannet.
Aam 2:5 Waan minä tahdon tulen Judaan lähettä/ sen pitä Jerusalemin Pallazit syömän.
Aam 2:6 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Israelin wian tähden/ en minä tahdo säästä/ että he wanhurscat rahaan/ ja köyhät kengä parihin myynet owat. He tallawat waiwaisten päät jalgoillans locaan/ ja

estäwät raadollisia jocapaicas.
Aam 2:7 Poica ja Isä maca yhden waimon cansa/ jolla he minun pyhän nimeni rijwawat.
Aam 2:8 Ja jocaidzen Altarin tykönä he pito pitäwät panttiwaatteista/ ja juowat wijna heidän epäjumalains huonesa ja sackorahoista.
Aam 2:9 Ja minä olen cuitengin Amorrerin heidän edestäns cadottanut/ jonga corkeus oli nijncuin Cedrein/ ja oli nijn wäkewä cuin tammet owat/ ja minä turmelin ylhäldä hänen hedelmäns/ ja hänen juurens alhalda.
Aam 2:10 Minä olen se joca teitä Egyptin maalda toin/ ja johdatin teitä corwesa neljäkymmendä ajastaica/ että te Amorrerein maan omistitte.
Aam 2:11 Ja olen teidän lapsistan Prophetat herättänyt/ ja teidän nuorucaisistan Nazareit: eikö se nijn ole/ te Israelin lapset/ sano HERra.
Aam 2:12 Mutta te annoitte Nazareille wijna juoda/ ja Prophetaita te haastoitta/ sanoden: ei teidän pidä propheteraman.
Aam 2:13 Cadzo/ minä tahdon teidän seasan kitinän tehdä/ nijncuin ratas kitise/ joca on lyhteitä täynnä.
Aam 2:14 Että se joca nopia on/ ei pidä pääsemän/ eikä wäkewä mitän woiman/ ja ei urhollisen pidä woiman hengens wapahta.
Aam 2:15 Ja ei joudzimiesten pidä seisoman/ ja joca nopia on juoxeman/ ei pidä pääsemän/ ja jotca ajawat/ ei pidä hengens wapahtaman.
Aam 2:16 Ja joca wäkewäin seas caickein miehullisin on/ sen pitä alasti pakeneman sillä ajalla/ sano HERra.

Vers. 4. Walhella) se on/ epäjumalan palweluxella ja wäärällä opilla.
v. 6. Kengä parihin) Ei Jumala tahdo paria wanhoja kengiä anda caickein sencaltaisten Pappein edestä.
v. 12. Propheteraman) Ei he ole kieldänet heitä propheteramast eli saarnamast/ mutta ettei he olis propheterannet eli saarnannet heidän epäjumalan palwelustans wastan/ ja myös heidän wääriä prophetaitans wastan/ jotca heille walheita saarnaisit ja wahwistit heitä heidän syndeihins. Nijncuin nähdän/ Esa. 30:10. sen Jumala täsä cudzu/ kieldä propheteramast: sillä estä lujan saarnamiehen wapautta nuhtelemast väärä oppia/ ja caickinaisia synnejä/ se on se joca kieldä saarnamast.

III. Lucu .

AMos muistutta wielä Israelin lapsille/ cuinga Jumala oli heitä walinnut/ ja ottanut muista Canssoista omaxi Canssaxens/ v. 1.
mutta ettei he oikeudest lucua pidä/ waan syndiä tekewät/ v. 9.

tahto HERra myös heitä rangaista/ v. 10.
& 11.

Aam 3:1 CUulcat mitä HERra teille puhu te Israelin lapset/ nimittäin/ caicki pericunnat/ jotca minä olen wienyt ulos Egyptin maalda/ ja sanoin:
Aam 3:2 Caikista sucucunnista maan päällä/ olen minä teidän ainoastans corjannut/ sentähden tahdon minä myös teitä edziä/ caikisa teidän pahoisa tegoisanne.
Aam 3:3 Malttawatco caxi ynnä waelda/ ellei he yhtäläiset keskenäns ole?
Aam 3:4 Kiljuco Lejon medzäs/ cosca ei hänellä ruoca ole? Parcuco Lejonin penicka luolastans/ ellei hän jotakin saanut ole?
Aam 3:5 Mennekö lindu paulaan maan päällä/ cusa ei pyytäjätä ole? Ottaneco hän paulans maasta/ joca ei mitän wielä saanut ole?
Aam 3:6 Soittaneco jocu Basunata Caupungis/ ja ei Canssa hämmästy? Ongo myös jotain paha Caupungis/ jota ei HERRA tee?
Aam 3:7 Sillä ei HERra Jumala tee mitän/ ellei hän ilmoita salauttans hänen palwelioisans Prophetais.
Aam 3:8 Lejon kilju/ cuca ei pelkä? HERra Jumala puhu/ cuca ei prophetera?
Aam 3:9 Julistacat Asdodin Pallazeis/ ja Egyptin maan Pallazeis/ ja sanocat: cootcat teitän Samarian wuorilla/ ja cadzocat/ cuinga suuri wäärys ja pelgon parcu siellä on.
Aam 3:10 Ei he oikeutta tottele/ sano HERra/ waan he cocowat tawaroita wäkiwallalla ja ryöstämisellä heidän Pallazisans.
Aam 3:11 Sentähden sano HERra Jumala: tämä maa pijritetän/ ja sinä paiscatan alas sinun wallastas/ ja sinun huones raadellan.
Aam 3:12 Näin sano HERra: Nijncuin paimen pelasta Lejonin suusta caxi reittä eli corwan cappalen/ nijn myös Israelin lapset pitä temmatuxi tuleman/ jotca Samarias asuwat/ ja pitäwät Culmas wuoten/ ja Louckas kehdon.
Aam 3:13 Cuulcat ja todistacat Jacobin huone/ sano HERra Jumala Zebaoth.
Aam 3:14 Sillä silloin cosca minä Israelin synnit edzin/ tahdon minä myös Bethelin Altarit edziä/ ja sen Altarin culmat taitta pois/ että ne pitä langeman maahan.
Aam 3:15 Ja tahdon talwihuonen ja suwihuonen maahan lyödä/ ja Elephandin luiset huonet pitä huckuman/ ja paljo huoneita pitä häwiämän/ sano HERra.

Vers. 4. Kiljuco) se on/ minun täyty saarnata: sillä Jumala käske minua/ ja te idze annatte tilan teidän

pahalla menollan.
v. 6. Paha) Esa. 45:7.
v. 12. Wuoten) Kircko ja Altari cudzutan wuotexi ja sängyxi: Esa. 57: joisa he huorutta/ se on/ epäjumalutta pidit. Nijncuin hän sanois: he palwelewat epäjumalita Damascus ja Culmas/ se on/ Danis ja Bethelis.

IV. Lucu .

AMos uhca woimallisia ja jaloja Israelis/ että heidän pitä wääryden ja ylönsyömisen tähden wietämän pois fangina/ v. 1.
ja yhteinen Canssa heidän wäärän Jumalan palweluxens tähden/ v. 4.
nijn pitä heille tapahtuman/ ettei he idzens parandanet/ ehkä cuinga Jumala heitä moninaisilla rangaistuxilla oli edzinyt/ v. 6.
neuwo heitä wielä nytkin parannuxeen/ v. 12.

Aam 4:1 CUulcat tätä sana te lihawat lehmät/ jotca Samarian wuorella olette/ ja teette köyhille wääryttä/ ja murennatte waiwaisen/ ja sanotte teidän Herroillen: tuos tänne/ anna meidän juoda.
Aam 4:2 HERra Jumala on pyhydens cautta wannonut: cadzo/ se aica pitä tuleman teidän päällen/ että te temmatan pois coucuilla/ ja teidän jälkentulewaisen wiedän pois calain ongella/
Aam 4:3 Ja idzecungin pitä teistä menemän ulos auckoin cautta/ ja Harmonin heitettämän pois/ sano HERra.
Aam 4:4 JA/ tulcat tänne BethElijn ja tehkät syndiä/ ja Gilgalijn/ että te syndiä lisäisitte: ja tuocat amulla teidän uhrinne/ ja teidän kymmenexenne colmandena päiwänä.
Aam 4:5 Ja suidzuttacat hapatuxest kijtosuhrixi/ ja saarnatcat wapaehdon uhrist/ ja sijtä sanocat: sillä nijn te sen mielellän pidätte/ te Israelin lapset/ sano HERra Jumala.
Aam 4:6 Sentähden minä myös olen caikis Caupungeis teille joutilat hambat andanut/ ja leiwän puuttumisen jocaidzis teidän paicoisan/ ja et te sijttekän käändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.
Aam 4:7 Olen myös minä pitänyt teildä pois saten/ cosca wielä colme Cuucautta oli elonaican/ ja minä annoin sata yhden Caupungin päälle/ ja toisen Caupungin päälle en andanutcan sata. Yhden pellon päälle satoi/ ja toinen peldo/ jonga päälle ei satanut/ cuiwetui.
Aam 4:8 Ja caxi eli colme Caupungita menit yhten Caupungijn saaman wettä juoda/ ja ei he saanet heidän tarwettans/ ja et te sijttekän käändänet teitän minun tygöni/ sano HErra.
Aam 4:9 Minä rangaisin teitä poudalla ja nokipäillä/ ja ruohomadot söit caicki mitä teidän krydimaasan/

wijnamäesän/ ficunapuisan ja öljypuisan caswoi: et te sijttekän käändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.
Aam 4:10 Minä lähetin ruton teidän secaan/ nijncuin Egyptijn. Ja minä tapoin miecalla teidän nuoret miehenne/ ja annoin teidän hewoisenne wiedä pois fangina. Ja minä annoin haisun teidän leirisän teidän sieraimihin mennä: et te sijttekän käändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.
Aam 4:11 Minä cukistin ylösalaisin muutamat teistä/ nijncuin Jumala Sodoman ja Gomorran cukisti/ että te olitta nijncuin tulesta otettu kekälä/ et te sijttekän käändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.
Aam 4:12 SEntähden tahdon minä sinulle näin tehdä Israel. Että minä nyt näin sinulle tehdä tahdon/ nijn walmista sijs sinuas Israel/ ja mene Jumalatas wastan:
Aam 4:13 Sillä cadzo/ hän on se/ joca on tehnyt wuoret/ ja luonut tuulen/ ja ilmoitta ihmiselle mitä hänen puhuman pitä. Hän teke amuruscon ja pimeyden/ hän käy maan corkeuxen päällä/ hänen nimens on HERra Jumala Zebaoth.

Vers. 1. Lehmät) Owat rickat ja wäkewät Canssasa.
v. 3. Harmonin) Harmon/ mitämax/ on se wuori Amanus/ jonga ulcoiselda puolen Israel Assyriaan wietin.

V. Lucu .

PRopheta teke walituswirren Israelin häwityxest/ v. 1.
ja caikella ahkerudella neuwo heitä parannuxeen/ v. 6.
jos he muutoin tahtowat wälttä sitä tusca ja waiwa/ jonga HERra ajattele anda tulla heidän päällens/ v. 14.
heidän uhrins ja lauluns ei pidä heitä sijtä päästämän: sillä ei ne kelpa Jumalalle/ v. 21.

Aam 5:1 CUulcat te Israelin huonesta näitä sanoja/ sillä minun täyty tämän walitusweisun teistä nosta.
Aam 5:2 Neidzy Israel on langennut/ nijn ettei hän woi nosta jällens/ hän on cukistettu maahan/ ja ei kengän händä auta.
Aam 5:3 Sillä näin sano HERra Jumala: sijhen ylpeen Caupungijn/ josta tuhatta käywät ulos/ pitä ainoastans sata jäämän: ja josta käywät ulos sata/ pitä kymmenen jäämän Israelin huonesa.
Aam 5:4 Sentähden sano HERra Israelin huonelle: edzikät minua/ nijn te elätte.
Aam 5:5 Älkät BethElitä edzikö/ ja älkät tulco Gilgalia päin/ älkät myös BerSebat päin mengö: sillä Gilgal pitä wietämän fangittuna pois/ ja BethEl tyhjäxi tuleman.
Aam 5:6 Edzikät HERra nijn te saatte elä/ ettei tuli Josephin huonesen sytytettäis/ joca culutta/ jota ei kengän saa sammutta BethElis.

Aam 5:7 Te käännätte oikeuden Coiruohoxi/ ja cukistatte maahan wanhurscauden.
Aam 5:8 Hän teke otawan ja coin tähden/ joca pimeydest amun/ ja päiwäst pimiän yön teke. Joca weden meres cudzu/ ja caata maan pijrin päälle/ hänen nimens on HERra.
Aam 5:9 Joca raateluxen asetta wäkewän ylidze/ ja että raatelia uscalda wahwan Caupungin päälle carata.
Aam 5:10 Mutta he wihawat händä/ joca heitä julkisest nuhtele/ ja sitä he cauhistuwat/ joca oikein opetta.
Aam 5:11 Että te köyhä sorratte/ ja otatte häneldä suuret cuormat jywiä/ nijn ei teidän pidä nijsä huoneisa asuman/ jotca te wuojonkiwistä rakendanet oletta. Ja ei teidän pidä sitä wijna juoman/ jota te cauneisa wijnamäisä istuttanet oletta.
Aam 5:12 Sillä minä tiedän pahatteconna joita paljo on/ ja teidän syndin/ jotca rascat owat: te ahdistatte wanhurscaita/ ja otatte weren rahan/ waiwaisita myös duomion edes sorratte.
Aam 5:13 Sentähden täyty cawalan sillä ajalla waiketa: se on paha aica.
Aam 5:14 EDzikät hywä ja ei paha/ että te eläisitte/ nijn HERra Jumala Zebaoth on teidän cansan/ nijncuin te kerscattakin.
Aam 5:15 Wihatcat paha/ ja racastacat hywä/ ja asettacat oikeutta porteisa/ nijn HERra Jumala Zebaoth on armollinen Josephin tähteille.
Aam 5:16 Sentähden sano HERra/ se Jumala Zebaoth/ se HERra: jocaidzella catulla pitä parcu oleman/ ja jocaidzes cujas sanottaman: woi/ woi: ja peldomies cudzutan murheseen parcuman/ joca itke taita.
Aam 5:17 Nijn myös jocaidzes wijnamäes pitä parcu oleman: sillä minä tahdon sinun cauttas waelda/ sano HERra.
Aam 5:18 Woi nijtä jotca HERran päiwä pyytäwät/ sillä mitäst hän teille? cosca HERran päiwä on pimeys ja ei walkeus.
Aam 5:19 Nijncuin jocu Lejoni pakenis ja cohtais Carhua: ja nijncuin jocu tulis jongun huonesen/ ja nojais kätens seinälle/ ja kärmeldä pistetäisin.
Aam 5:20 Sillä HERran päiwä on pimiä ja ei walkia olewa/ syngiä ja ei selke.
Aam 5:21 MInä wihan teidän juhlapäiwän/ ja cadzon ne ylön/ en myös malda haista teidän cocouxian.
Aam 5:22 Ja waicka te minulle uhraisitte polttouhria ja ruocauhria/ en minä cuitengan ota nijtä otollisexi/ engä cadzo teidän lihawata kijtosuhrian.
Aam 5:23 Wie pois sinun wirtes jyrinä: sillä en minä woi sinun Psaltarleickiäs cuullella.
Aam 5:24 Mutta oikeus pitä julistettaman nijncuin wesi/ ja wanhurscaus nijncuin wäkewä wirta.
Aam 5:25 OLettaco te Israelin huonesta minulle teurasuhria ja ruocauhria tehnet neljänäkymmenenä wuotena corwesa?

Aam 5:26 Te cannoitta teidän Molochin majoja/ ja teidän epäjumalain cuwia/ teidän jumalainne tähden/ jotca te idze teillen tehnet olitta.
Aam 5:27 Nijn minä sijs annan teidän tästä edemmä Damascua wiedä/ sano HERra/ joca Jumala Zebaoth cudzutan.

V. 13. Waiketa) ei rohke saarnata/ ei tottele kengän eikä tahdo cuulla/ eli kärsiä.
v. 17. Waelda) se on/ minä tahdon sinua curitta ja sinulle tapoja opetta.

VI. Lucu .

AMos uhca nijtä suuria öyckäreitä Judas ja Israelis/ jotca wäärydellä hallidzit/ elit hecumas/ ja ei murehtinet maan wahingota/ v. 1.
että HERra tahto heitä ja heidän hecumans lopetta/ v. 7.
lijatengin että he pysyit heidän catumattomudesans ja luotit omaan wäkewyteens/ v. 12.

Aam 6:1 WE suruttomille Zionis/ ja nijlle jotca heitäns Samarian wuoreen luottawat/ jotca heitäns caickein parahimmaxi pacanain seas kehuwat/ ja Israelin huonesa hallidzewat.
Aam 6:2 Mengät Calneen ja cadzocat/ ja mengät sieldä sijhen suureen Hemathin Caupungijn/ ja sieldä käykät Philisterein Gathi päin/ jotca parammat waldacunnat owat ollet cuin nämät/ ja heidän rajans owat suuremmat cuin teidän rajanna.
Aam 6:3 Te jotca luuletta teidän caucana olewan pahoista paicoista/ ja aina ajatteletta wäkiwallaist waldacunda.
Aam 6:4 Ja macat Elephandin luises wuotes/ ja coreiletta teidän waatteillanna: te syötte parahimmat laumasta/ ja syötetyt wasicat carjan seasta.
Aam 6:5 Ja soitatte Psaltarilla/ ja ajatteletta teillen lauluja nijncuin Dawid.
Aam 6:6 Ja juotta wijnan maljoista/ ja woiteletta teitän Balsamilla. Ja et te sure Josephin wanhingosta.
Aam 6:7 Sentähden pitä heidän nyt käymän nijden edellä/ jotca wiedän pois fangittuna/ ja öyckaritten tuhlaus pitä lackaman.
Aam 6:8 SIllä HERra HERra on wannonut sieluns cautta/ sano HERra Jumala Zebaoth: Minä närkästyn Jacobin coreutta/ ja wihan hänen Pallazians/ ja tahdon sen Caupungin hyljätä/ ja caicki cuin hänes on.
Aam 6:9 Ja waicka wielä kymmenen miestä yhten huonesen jäisit/ cuitengin pitä heidän cuoleman.
Aam 6:10 Että cukin setäns ja enoins luut ottais huonesta/ ja sanois nijlle jotca sen Camaris owat: wieläkö

siellä enä on? ja he wastawat: jo owat caicki pois. Ja nijden pitä sanoman: ole wait/ sillä ei he tahtonet/ että HERran nimi olis muistettu.
Aam 6:11 Sillä cadzo/ HERra on käskenyt lyödä suuria huoneita/ että he aucon saisit/ ja pieniä huoneita/ että he raot saisit.
Aam 6:12 Cuca taita orihten cansa samota/ eli härjillä calliota kyndä? sillä te muutteletta oikeuden sapexi/ ja wanhurscauden hedelmän Coiruohoxi.
Aam 6:13 Ja turwatte aiwa turhaan asiaan/ ja sanotte: engö me kyllä woi meidän sarwillamme?
Aam 6:14 Sentähden cadzo/ minä tahdon teidän päällen/ jotca Israelin huonesta oletta/ Canssan herättä/ sano HERra Jumala Zebaoth/ joca teitä pitä sijtä paicast ahdistaman/ cuin Hemathijn mennän/ haman ojan asti corwes.

Vers. 2. Calneen) On jalo Caupungi Sinearin maalla/ josta puhutan/ Gen. $ 10:10.
v. 6. Josephin wahingosta) Joseph täsä nimitetän nijncuin Ephraim ja Israel/ ja ymmärretän cuitengin Josephin/ Ephraimin ja Israelin waldacunda/ ja on nijn paljo sanottu: ei he lucua pitänet waldacunnan ja Jumalan Canssan menost.
v. 12. Orihten cansa) sillä nuhtele hän heidän cowacorwaisuttans/ että se oli caicki turha cuin hän heidän edesäns saarnais/ nijncuin hän olis tahtonut calliota kyndä.
v. 14. Ojan asti) se on/ yhdest paicast nijn toiseen: sillä se oja on Moabin raja/ lounan päin: nijncuin Hemath pohjaista päin.

VII. Lucu .

HERRA näyttä Amoxelle Israelin waldacunnan cadotuxen colmes nägys/ v. 1.
4. 7. Amazia ylimmäinen Pappi canda hänen päällens/ ja tahto hänen aja pois maalda/ v. 10.
mutta Amos wasta cudzumisens puolest/ ja ilmoitta hänelle coco Israelin häwityxen/ v. 14.

Aam 7:1 NÄin HERra Jumala osotti minulle nägyn/ ja cadzo yxi seisoi joca ruohomatoja teki/ juuri silloin cosca ruoho rupeis putcahtaman/ sijttecuin Cuningas oli andanut nijttä.
Aam 7:2 Cosca he nijn tahdoit caicki tulon syödä maalda/ sanoin minä: Ah HERra Jumala ole armollinen/ cuca tahto Jacobi taas autta? sillä hän on tosin sangen huono.
Aam 7:3 Nijn HERra catui sitä/ ja sanoi: ei sen pidä tapahtuman.
Aam 7:4 HERRA Jumala osotti minulle nägyn/ ja cadzo/ HERra Jumala cudzui tulen rangaiseman/ joca piti

suuren sywyden syömän/ ja se söi jo parhan osan.
Aam 7:5 Nijn minä sanoin: Ah HERra Jumala/ lacka/ cuca tahto Jacobi taas autta? sillä hän on tosin sangen huono.
Aam 7:6 Nijn HERra catui myös sitä. Ja HERra Jumala sanoi: ei sengän pidä tapahtuman.
Aam 7:7 Mutta hän osotti minulle tämän nägyn/ ja cadzo/ HERra seisoi muurin päällä/ joca mittanuoralla mitattu oli/ ja hän piti sen mittanuoran kädesäns.
Aam 7:8 Ja HERra sanoi minulle: mitäs näet Amos? minä sanoin: mittanuoran. HERra sanoi minulle: Cadzo/ minä tahdon wetä mittanuoran keskelle minun Canssani Israeli/ ja en käy sillen händä ohidze.
Aam 7:9 Waan Isaachin corkeudet pitä autiaxi tuleman/ ja Israelin kircot pitä häwitettämän/ ja minä tahdon nosta miecan Jerobeamin huonetta wastan.
Aam 7:10 Nijn BethElin Pappi Amazia lähetti Israelin Cuningan tygö/ sanoden: Amos teke capinan sinua wastan Israelin huonesa/ eipä maacan woi hänen sanojans kärsiä.
Aam 7:11 Sillä näin Amos sano: Jerobeamin täyty miecalla cuolla/ ja Israelin pitä wietämän fangittuna pois maastans.
Aam 7:12 Ja Amazia sanoi Amoxelle: sinä Näkiä/ mene pois ja pakene Judan maalle/ ja elätä sinus siellä ja prophetera siellä.
Aam 7:13 Ja älä BethElis sillen Prophetera: sillä se on Cuningan kircko ja waldacunnan huone.
Aam 7:14 Amos wastais/ ja sanoi Amazialle: en minä ole Propheta/ engä jongun Prophetan poica/ waan minä olen carjan paimen/ ja willificunain hakia.
Aam 7:15 Mutta HERra otti minun carjasta/ ja sanoi minulle: mene/ ja prophetera minun Canssan Israeli wastan.
Aam 7:16 Nijn cuule sijs HERran sana. Sinä sanot: älä prophetera Israeli wastan/ älä myös puhu Isaachin huonetta wastan.
Aam 7:17 Sentähden sano HERra näin: sinun emändäs pitä Caupungis raiscattaman/ ja sinun poicas ja tyttäres pitä miecalla langeman/ ja sinun peldos pitä nuoralla jaettaman. Mutta idze sinun pitä saastaisesa maasa cuoleman/ ja Israelin pitä ajettaman pois hänen maastans.

Vers. 9. Isaachin) Kircot cudzutan Isaachin nimestä/ eli Israelin Canssa Isaachixi/ waan Propheta pilcka sitä: sillä Isaach on cuin pilcata.
v. 12. Näkiä) se on/ sinä Propheta ja saarnaja.
v. 14. Propheta) se on/ Prophetan seurast/ eli säädyst.

VIII. Lucu .

HERRA näyttä Prophetalle Corin suwitulo/ ja sijtä opetta jo lähestywän Israelin häwityxen/ v. 1.
nuhtele äwerjöitten ja woimallisten ahneutta ja wääryttä mones asias/ v. 4.
uhca sentähden heitä edziwäns ja rangaisewans/ v. 7.
lijatengin sano lähettäwäns heille näljän/ ei leiwästä eli wedestä/ waan HERran sanasta/ jonga tähden moni oli näändywä ja huckuwa/ v. 11.

Aam 8:1 HERRA Jumala osotti minulle nägyn/ ja cadzo/ siellä oli Cori suwitulo.
Aam 8:2 Ja hän sanoi: mitäs näet Amos? minä wastaisin: Corin suwitulo. Nijn HERra sanoi minulle: minun Canssani Israelin loppu on tullut/ en minä tahdo händä mennä sillen ohidzen.
Aam 8:3 Ja sinä päiwänä pitä weisut Templeis itcuxi käändymän/ sano HERra: monda cuollutta ruumista pitä mones paicas macaman/ jotca wiedän sala pois.
Aam 8:4 CUulcat tätä te jotca köyhä sorratte/ ja waiwaisia maacunnas häwitätte.
Aam 8:5 Ja sanotte: cosca usi Cuu loppu/ että me saisim jywiä myydä: ja Sabbathi/ että me ohria cauppaisim ja spannin wähennäisim/ ja hinnan corgotaisim/ ja waagat wääräxi tekisim.
Aam 8:6 Että me saisim köyhät rahallam haldum/ ja hätäynnet kengäparilla/ ja myisim acanat jywäin edestä.
Aam 8:7 HERra on wannonut Jacobin huonen coreutta wastan/ mitämax/ jos minä sencaltaiset heidän työns unohdan.
Aam 8:8 Eikö maan sencaltaisist asioist pidäis wapiseman/ ja caicki sen asuwaiset murehtiman? Ja se pitä coconans/ nijncuin wirralla/ juostaman ylidze/ wietämän pois ja peitettämän/ nijncuin wirta teke Egyptis.
Aam 8:9 Sillä ajalla/ sano HERra Jumala/ tahdon minä laskia Auringon alas puolipäiwästä/ ja pimittä maan kirckalla päiwällä.
Aam 8:10 Minä tahdon teidän juhlapäiwän käätä murhexi/ ja caicki teidän weisunne parguxi: ja minä tahdon anda säkin jocaidzen cupeseen tulla/ ja caicki päät paljaxi tehdä. Ja tahdon heille murhen saatta/ nijncuin jocu ainoata poica murehti/ ja heidän pitä surkian lopun saaman.
Aam 8:11 CAdzo/ ne päiwät tulewat/ sano HERra Jumala/ että minä lähetän näljän maan päälle: ei nälkä leiwän perän/ eli jano weden perän/ waan HERran sanan cuulemisen jälken.
Aam 8:12 Nijn että heidän pitä juoxeman yhdest merest nijn toiseen/ pohjast nijn itän päin/ edzimän HERran sana/ ja ei cuitengan pidä heidän löytämän.

Aam 8:13 Sinä päiwänä pitä caunit neidzet ja nuorucaiset näändymän janosta:
Aam 8:14 Ja jotca nyt Samarian kirouxen cautta wannowat/ ja sanowat: nijn totta cuin sinun Jumalas Danis elä/ nijn totta cuin sinun Jumalas BerSebas elä: sillä heidän pitä nijn langeman/ ettei he woi jällens nosta.

Vers. 1. Cori) Hebrean kielellä owat/ Cori ja loppu/ pian yhtäläiset/ Kaitz $ ja Ketz $: nijn myös hän tule yhdest toiseen/ ja sano: Cori ja loppu on tullut.
v. 6. Kengäparilla) se on/ caickinaisten tarwetten edest/ joita heidän callist ostaman piti.
v. 8. Wirta) se on/ Nilus/ cuin joca wuosi lainehti Egyptin maan ylidze suwella.
v. 11. Näljän) Joca ei tahdo Jumalan sana cuulla/ nijn se pitä häneldä kyllä cauwas joutuman/ ettei hän sitä ikänäns löydä.
v. 14. Kirouxen) Nijn hän cudzu sen epäjumalan/ että he sen cansa syndiä teit/ ja kirouxen ansaidzit.

IX. Lucu .

AMos näke HERran nägys/ joca hänelle ilmoitta tahtowans nijn rangaista Canssans Judalaisia/ v. 1.
ettei kengän heistä pääse/ v. 2.
mutta cuitengin tahto hän ajan cululla Christuxen cautta Canssans autta/ että he saawat omaxens caicki pacanat/ joiden seas hänen nimens pitä saarnattaman/ v. 11.

Aam 9:1 MInä näin HErran Altarilla seisowan. Ja hän sanoi: lyö knuppijn/ nijn että pihtipielet wärisewät: sillä heidän ahneudens pitä tuleman caickein heidän pääns päälle. Ja minä tahdon heidän jälkentulewaisens tappa miecalla/ nijn ettei kengän pääse pakeneman.
Aam 9:2 Ja waicka he heitäns haman Helwettin caiwaisit/ nijn minun käten on cuitengin heitä sieldäkin hakewa. Ja jos he astuisit ylös taiwasen/ nijn minä cuitengin tahdon syöstä heidän alas.
Aam 9:3 Ja jos he lymyisit Carmelin cuckulalle/ nijn minä tahdon heidän sieldäkin edziä ja temmata pois. Ja jos he heidäns minun caswoni edest werhoisit meren sywydellä/ nijn minä käsken kärmelle/ että hän heitä siellä pistäis.
Aam 9:4 Ja jos he heidän wihollisillans fangina owat/ nijn minä cuitengin käsken miecalle/ että se heitä siellä tappais: sillä minä pidän silmäni heidän ylidzens pahudexi ja en hywydexi.
Aam 9:5 Sillä HERra Jumala Zebaoth on sencaltainen/ cosca hän maahan rupe nijn se sula/ että caicki asuwaiset itkemän pitä/ ja että se juoxe caickein heidän ylidzens nijncuin wesi/ ja se wajotetan/ nijncuin Egyptin wirta teke.

Aam 9:6 Hän on se joca Salins taiwasen rakenda/ ja perusta majans maan päälle. Hän cudzu weden meresä ja wuodatta maan päälle/ hänen nimens on HERra.
Aam 9:7 Ettekö Israelin lapset minulle ole nijncuin Ethiopialaiset/ sano HERra: engö minä wienyt Israeli ulos Egyptist/ ja Philisterit Caphthorist/ ja Syrit Kirist?
Aam 9:8 CAdzo/ HERran Jumalan silmät näkewät syndisen waldacunnan/ nijn että minä sen juuri maan pääldä peräti cadotan/ waicka en minä Jacobin huonetta ratki cadota/ sano HERra.
Aam 9:9 Cadzo/ minä tahdon cuitengin käske/ ja Israelin huonen caickein pacanain seas anda seulotta/ nijncuin seulalla seulotan/ ja ei jywäin pidä langeman maan päälle.
Aam 9:10 Caicki syndiset minun Canssasani pitä miecalla cuoletettaman/ jotca sanowat: ei onnettomus ole nijn läsnä/ eikä cohta meitä.
Aam 9:11 SIllä ajalla tahdon minä taas caatunen Dawidin majan raketa/ ja hänen reikäns paicata/ ja parata jällens mitä särjetty on/ ja tahdon heitä raketa/ nijncuin se endisellä ajalla ollut on.
Aam 9:12 Että he saawat nautita Edomin tähtet/ ja caickein pacanain tähtet/ joiden seas minun nimeni pitä saarnattaman/ sano HERra/ joca näitä teke.
Aam 9:13 Cadzo/ se aica tule/ sano HErra/ että yhtä haawa kynnetän ja nijtetän/ ja yhtä haawa wijna puserretan ja kylwetän/ ja wuoret makiata wijna tiuckuwat/ ja caicki mäet owat hedelmäliset.
Aam 9:14 Sillä minä käännän minun Canssan Israelin fangiuxen/ että he rakendawat autiat Caupungit/ ja nijsä asuwat. Istuttawat wijnapuita/ ja nijstä juowat/ tekewät krydimaita/ ja nijstä hedelmitä syöwät:
Aam 9:15 Sillä minä tahdon heitä heidän maasans istutta/ nijn ettei heitä sillen temmata pois maastans/ jonga minä heille andanut olen/ sano HERra sinun Jumalas.

Vers. 7. Ethiopialaiset) Jumala aja pois yhden Canssan toisella synnin tähden/ nijncuin Israelin cautta Cananerit/ Kiriläisten cautta Syrialaiset/ ja nijncuin Ethiopialaiset monda muuta Canssa olit ajanet pois.
v. 11. Dawidin majan) se on/ Christuxen piti oleman Dawidin pojan/ Cadzo/ Ier. 30:9.
v. 13. Aica tule) se on/ Evangeliumin ja Christuxen armon waldacunnan aica. v. eod. $ Yhtä haawa) Tämä ymmärretän hengellisten lahjain paljoudest/ cuin Udes Testamendis piti oleman/ cuin on/ Jumalan oikia tundo/ syndein andexi saaminen/ wanhurscaus/ rauha ja ilo Pyhäs Henges.

Prophetan Amoxen loppu.

Propheta ObadJa .

Esipuhe Prophetast ObadJast .
OBadJa ei anna tietä millä ajalla hän on elänyt/ mutta hänen ennustuxens osotta Babelin fangiuden: sillä hän lohdutta Judan Canssa että he tulewat jällens Zionijn.
Ja ennusta erinomaisest Edomit wastan taicka Esauta/ jotca aina cadetit ja wihaisit Israeli ja Judan Canssa/ nijncuin tapahtu/ cosca suculaiset tulewat keskenäns eripuraisexi/ lijatengin weljexet/ silloin on wiha caickein pahin.
Nijn olit Edomerit Judalaisten angarammat wihamiehet/ ja se oli heidän suuri ilons/ että he olisit nähnet Judalaisten fangiuden/ jota he pititit ja pilckaisit heidän surkeudesans ja radollisudesans: nijncuin enimmäst caicki Prophetat Edomerejä sencaltaisen angaran pahuden tähden laittawat.
Nijncuin 137. Psalmi v. 7. walitta/ ja sano: HERra muista Edomerejä Jerusalemin päiwänä/ jotca sanoit: pois/ pois/ haman perustuxen saacka.
Että se ylidze määrän mielen carwaxi teke/ cosca radollisia ja murhellisia (joita lohduttaman pidäis) heidän waiwasans ja ahdistuxesans wielä päälisexi pilcatan/ nauretan ja pititellän/ jolla usco Jumalan päälle/ suurest kiusatan/ ja joca ihmisen cowin epäillyxeen wetä pyytä: asetta Jumala täsä erinomaisen Prophetan sencaltaisia tuimia pilckaita wastan/ lohdutta murhellisia ja heidän uscons wahwista/ uhcauxella ja nuhtelemisella wastoin nijtä julmia Edomerejä/ se on/ radollisten pilckaita/ ja lupauxella tulewaisest awust ja wapahduxest.
Joca on sangen tarpellinen lohdutus ja hywä ObadJa sencaltaises onnettomudes.
Lopulla ennusta hän Christuxen waldacunnast/ ettei se ole ainoastans olewa Jerusalemis/ mutta jocapaicas: sillä hän secoitta caicki Canssat toinen toiseens/ Ephraimin/ BenJaminin/ Gileadin/ Philisterit/ Cananerit/ Zarphat/ joca ei taita Israelin ajallisest waldacunnast ymmärrettä/ josa sencaltaiset sucucunnat ja Canssat piti eroitetut oleman/ Mosexen Lain jälken.

Propheta ObadJa .

I. Lucu .

OBadJa ennusta Edomerejä wastan/ HERran tahtowan heitä rangaista/ ja hucutta heidän wihollistens

cautta/ v. 1.
että he ylpeilit ja uscalsit linnains päälle/ v. 3.
ja sen lijton päälle/ joca heillä muiden cansa oli/ v. 7.
ja että he iloidzit Jumalan Canssan ahdistuxest/ v. 10.
lohdutta Canssans Judalaisia/ että HERra on cuitengin muutamat heistä warjelewa/ ja cocowa heitä heidän wihollistens seast/ nijn että he saawat jällens asua omasa maasans ja heidän wihollistens maasa/ v. 17.

Obadja 1:1 TÄmä on se ObadJan näky. Näin sano HERra Jumala Edomist: me olemma HERralda cuullet/ että lähetyssana on pacanain secaan lähetetty/ noscat ja soticam heitä wastan.
Obadja 1:2 Cadzo/ minä olen sinun huonoxi tehnyt pacanain seas/ ja sangen ylöncadzotuxi.
Obadja 1:3 Sinun sydämes coreus on sinun wietellyt/ ettäs wuorten rotcois asut/ sinun corkeisa linnoisas/ ja sanot sydämesäs: cuca taita minun tästä syöstä maahan?
Obadja 1:4 Waickas ylhälle corkeuxin menisit nijncuin cotca/ ja tekisit pesäs tähtein keskelle/ nijn minä cuitengin syöxän sinun alas sieldä/ sano HERra.
Obadja 1:5 Jos warcat eli raateliat tulewat yöllä sinun päälles/ cuinga sinun pitä silloin wait oleman/ ja heidän pitä kyllä warastaman. Ja jos wijnan hakiat tulewat/ nijn ei heidän pidä sinulle jälki poimenist jättämän.
Obadja 1:6 Ah cuinga heidän pitä Esaun tutkiman/ ja hänen tawarans edzimän.
Obadja 1:7 Caicki jotca sinun cansas lijtos owat/ pitä ajaman sinun pois maaldas: miehet/ joihins turwat/ pettäwät sinun/ ja maahan sortawat: jotca sinun leipäs syöwät/ pettäwät sinun ennencuins huomaidzet.
Obadja 1:8 Mitämax/ sano HERra/ minä teen silloin Edomin wijsat houckioxi/ ja cawaluden Esaun wuoren päällä.
Obadja 1:9 Sillä sinun wäkewäs Themanis pitä epäilemän/ että heidän caickein pitä murhesta Esaun wuorella huckuman.
Obadja 1:10 Sinun weljes Jacobin wäärän sortamisen tähden/ silloin coscas olit händä wastan.
Obadja 1:11 Cosca muucalaiset weit pois fangittuna hänen sotawäkens/ ja muucalaiset menit sisälle hänen porteistans/ ja Jerusalemist arwan heitit/ silloin sinä olit nijncuin jocu heistä/ sentähden pitä sinun häpiään tuleman/ ja ijancaickisest häwitettämän.
Obadja 1:12 EI sinun pidä enä näkemän sinun ilos weljistäs heidän wiheljäisydens aicana/ eikä sinun pidä enä riemuidzeman Judalaisten surkiuden aicana/ ei myös sinun suus pidä nijn röyckiöitä sanoja puhuman heidän tuscans aicana.

Obadja 1:13 Ei sinun pidä menemän sisälle minun Canssani porteista heidän surkiudens aicana/ ei sinun pidä ilos näkemän heidän onnettomudestans/ heidän waiwans aicana.
Obadja 1:14 Ei sinun pidä heidän sotawäkens wastan lähettämän heidän surkiudens aicana/ ei sinun pidä teiden haarois seisoman/ murhamas heidän pakenewaisians/ ei sinun pidä pettämän hänen jäänyitäns heidän ahdistuxens aicana.
Obadja 1:15 Sillä HERran päiwä on läsnä caickia pacanoita: nijncuin sinä tehnyt olet/ nijn pitä sinun jällens tapahtuman/ ja nijncuin sinä ansainnut olet/ nijn pitä sinun pääs päälle jällens tuleman.
Obadja 1:16 Sillä nijncuin te oletta minun pyhällä wuorellani juonet/ nijn pitä caicki pacanat jocapäiwä juoman/ ryyppämän ja nielemän/ että he owat nijncuin ei ensingän olletcan olis.
Obadja 1:17 Mutta Zionin wuorella pitä wielä muutamat autetuxi tuleman/ heidän pitä oleman pyhitetyt/ ja Jacobin huonen pitä hänen haldioitans wallidzeman/ ja Jacobin huonen pitä tulen oleman/ ja Josephin huonen liekin.
Obadja 1:18 Mutta Esaun huonen corren/ jonga heidän pitä sytyttämän ja culuttaman/ nijn ettei Esaun huonesta pidä mitän jäämän: sillä HERra on sen puhunut.
Obadja 1:19 Ja ne eteläs/ pitä asuman Esaun wuorilla/ ja laxoin asuwaiset pitä Philisterit omistaman. Ja heidän pitä myös Ephraimin ja Samarian kedon omistaman/ ja BenJaminin Gileadin wuoren.
Obadja 1:20 Ja ajetut pois Israelin lasten sotawäestä/ jotca Cananerein seas haman Zarpathin päin owat/ ja ajetut pois Jerusalemin Caupungist/ jotca Zepharadis owat/ pitä ne Caupungit etelän päin omistaman.
Obadja 1:21 Ja wapahtajat pitä Zionin wuorelle tuleman/ duomidzeman Esaun wuoria. Ja nijn pitä waldacunda HERran oleman.

Vers. 3. Wuorten rotcois) Cadzo/ 2. Par. $ 14:16:
v. 5. Warcat) Nijn cudzutan Chaldealaiset/ jotca piti tapaturmaisest päälle carcaman ja raateleman Edomerit/ waicka he Jumalan edes olit kyllä warcat/ että he olit nijn pahat cuin muutkin/ ja enimmitten ilman syytä sodeit ja raatelit muiden maacundia ; waras warcalda warasta.
v. 17. Mutta Jacobin huonen) Tämä pitä hengellisest ymmärrettämän/ että Jumalan Canssa oli wijmein uscon saarnan cautta fangixi ottawa wihollisens/ ja saattawa caicki pacanat cuuliaisudens ala/ joca on Christuxen/ Apostolein ja opetuslasten cautta tapahtunut.
v. 21. Wapahtajat) Owat pyhät Apostolit/ jotca heidän opillans coco mailman duomidzit.

Prophetan ObadJan loppu.

Propheta Jona .

Esipuhe Prophetast Jonast .
PRophetan Jonan tahtowat muutamat sano Zarpan lesken pojaxi Sidonis/ joca Prophetan Elian ruockei cowalla ajalla/ I. Reg. $ 17. ja Luc. 4.
Sijtä ottain tilan/ että hän täsä cudzu hänens Amithain pojaxi/ se on/ totisen eli wagan pojaxi.
Sillä hänen äitins sanoi Elialle/ cosca hän cuolluista hänen herättänyt oli: nyt minä tiedän että sinun suus puhe on totinen.
Joca ei cuitengan näy oikein olewan: mutta hänen Isäns cudzuttin Amithai/ latinaxi verax $, suomexi waca eli totinen/ ja on ollut Gath Hepherist/ joca Caupungi on Sebulonin sucucunnas/ Josu. 19.
Sillä näin on kirjoitettu/ 2. Reg. $ 14.
Cuningas Jerobeam sai jällens Israelin rajat/ Hemathist meren asti erämaasa/ HERran Israelin Jumalan sanan jälken/ jonga hän on puhunut palwelians Jonan Amithain pojan suun cautta/ sen Prophetan Gath Hepherist.
Zarpan leski on myös ollut pacanallinen waimo/ nijncuin Christus sano/ Luc. 4.
Mutta Jona tunnusta ensimäises lugus hänens olewan Hebrerin.
Tästä me näem sijs että Jona on ollut Jerobeamin aicana/ jonga Isoijsä Cuningas Jehu on ollut/ ja silloin on Cuningas Usia Judan hallinnut ; silloin myös owat ollet Israelin waldacunnas Propheta Hosea/ Amos ja Joel/ muisa paicois ja Caupungeis.
Näistä kyllä hywin ymmärretän/ cuinga jalo ja callis mies tämä Jona Israelin waldacunnas on ollut/ ja Jumala on suuret asiat hänen cauttans tehnyt/ Nimittäin/ että Cuningas Jerobeam hänen saarnans cautta oli nijn onnellinen/ että hän woitti caicki jällens/ mitä Hasael Syrian Cuningas oli saanut alans Israelin waldacunnasa.
Mutta tämä on caickein ylidze nijstä cuin hän oman Canssans seas teki/ että hän sijhen suureen ja wäkewään waldacundan Assyriaan rohkeis ruweta/ ja saarnais nijn hyödyllisest pacanain seas/ joca omains tykönä ei woinut nijn paljo monen saarnan cansa toimitta/ jolla Jumala tahdoi osotta Prophetan Esaian sanan: Joca ei sitä cuullut ole/ nijn hänen pitä sen cuuleman.
Opixi että caicki joilla Jumalan sana runsast on/ ne sen pian hyljäwät/ ja joille ei se tarjona ole/ ne ottawat sen wastan hywällä mielellä ; nijncuin Christus idze sano/ Matth. 21. Jumalan waldacunda pitä otettaman

pois teildä ja annettaman pacanoille/ ja sille Canssalle joca hedelmän teke.

Propheta Jona .

I. Lucu .

JUmala cudzu Jonan/ ja käske hänen saarnaman Niniween/ v. 1.
Jona pakene merelle ja luule nijn pääsewäns/ v. 3.
HERra nosta tuulispään/ että haaxi tahto huckua/ v. 4.
heitetän arpa/ ja arpa lange Jonan päälle/ v. 7.
joca mereen paiscatan ja suurelda calalda niellän/ v. 15.

Joona 1:1 HERRAN sana tapahdui Jonalle Amithain pojalle/ sanoden:
Joona 1:2 Nouse/ ja mene sijhen suureen Caupungijn Niniween/ ja saarna heille: sillä heidän pahudens on tullut minun caswoni eteen.
Joona 1:3 Mutta Jona nousi ja pakeni HERran edestä/ ja tahdoi merelle/ ja tuli Japhoon. Ja cuin hän löysi hahden/ joca tahdoi merelle mennä/ andoi hän palcan/ ja astui sijhen/ menemän heidän cansans merelle/ HERran caswon edestä.
Joona 1:4 NIjn HERra andoi suuren tuulen tulla merelle/ ja suuri ilma nousi merellä/ nijn että haaxi luultin rickandunen.
Joona 1:5 Ja haaximiehet pelkäisit/ ja cukin huusi jumalatans/ ja heitit calut/ jotca hahdes olit/ mereen/ kewiämmäxi tuleman. Mutta Jona oli astunut alas hahden pohjan/ ja macais unesta rascautettu.
Joona 1:6 Nijn Skippari meni hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: mixis macat? nouse/ ja rucoile Jumalatas/ että Jumala muistais meitä/ etten me huckuis.
Joona 1:7 Nijn he sanoit toinen toisellens: tulcat ja heittäkäm arwat/ tietäxem kenengä tähden meidän nijn pahasti käy: ja cuin he heitit/ langeis arpa Jonan päälle.
Joona 1:8 Nijn he sanoit hänelle: sanos meille/ mixi nijn pahasti meille käy? mikä sinun tecos on? custas tulit? ja custa maacunnast eli Canssast sinä olet?
Joona 1:9 Hän sanoi heille? minä olen Ebreri/ ja minä pelkän sitä HERra Jumalata taiwast/ joca meren ja carkian on tehnyt.
Joona 1:10 Nijn ne miehet pelkäisit suurest/ ja sanoit hänelle: mixis näin teit? (sillä he tiesit hänen HERran edestä paennen/ sillä hän oli heille sen sanonut.)

Joona 1:11 Nijn he sanoit: mitä meidän pitä sinulle tekemän/ että meri meille tywennyis? sillä meri käwi ja lainehti heidän ylidzens.
Joona 1:12 Hän sanoi: ottacat minua ja heittäkät mereen/ nijn meri teille tywene: sillä minä tiedän/ että tämä suuri ilma tule teidän päällen minun tähteni.
Joona 1:13 Ja ne miehet soudit/ että he maan jällens saisit: mutta ei he woinet: sillä meri käwi wäkewästi heidän ylidzens.
Joona 1:14 Nijn he huusit HERra/ ja sanoit: Ah HERra/ älä anna meidän huckua tämän miehen sielun tähden/ ja älä lue meillen tätä wiatoinda werta: sillä sinä HERra teet nijncuins tahdot.
Joona 1:15 Nijn he otit Jonan/ ja heitit mereen/ ja meri asetui lainehtimast.
Joona 1:16 Ja ne miehet pelkäisit HERra suurest/ ja teit HERralle uhria ja lupausta.

Vers. 7. Heittäkäm arwat) Ei tästedes pidä arwalla tutkittaman/ cuca wiallinen eli wiatoin olis josacusa asias: sillä ei meillä ole sijhen käskyä/ ja se taita pian pettä ja wäärin tapahtua.

II. Lucu .

JOna rucoile HERra calan wadzas/ v. 2.
HERra anda calan cacaista hänen maalle jällens/ v. 11.

Joona 2:1 MUtta HERra toimitti suuren calan/ nielemän Jonata. Ja Jona oli calan wadzas colme päiwä ja colme yötä.
Joona 2:2 JA Jona rucoili hänen HERrans Jumalatans calan wadzast/ ja sanoi:
Joona 2:3 Minä huusin HERra minun ahdistuxesani/ ja hän wastais minua: minä parguin Helwetin wadzast/ ja sinä cuulit minun äneni.
Joona 2:4 Sinä heitit minun sywyteen keskelle merta/ nijn että allot minua pyörsit ymbärins/ caicki sinun laines ja aldos käwit minun päällidzeni.
Joona 2:5 Minä ajattelin minuni hyljätyxi sinun silmäis edestä/ cuitengin saan minä wielä nähdä sinun pyhän Templis.
Joona 2:6 Wedet piirsit minua ymbärins sieluni asti/ sywydet pijritit minun/ caisilisto peitti minun pääni.
Joona 2:7 Minä wajoisin wuorten perustuxen asti/ maa salpais minun teljilläns ijancaickisest: mutta sinä otit minun sieluni cadotuxest/ HERra minun Jumalan.
Joona 2:8 Cosca minun sielun epäili minusa/ nijn minä muistin HERran päälle: ja minun rucouxen tuli sinun

tygös/ sinun pyhäsä Templisäs.
Joona 2:9 Mutta jotca luottawat turhaan/ ei he armo löydä.
Joona 2:10 Mutta minä tahdon uhrata kijtoxella/ minä pidän lupauxeni HERralle/ että hän autti minua.
Joona 2:11 Ja HERra sanoi calalle/ että hän oxensi Jonan maan päälle.

III. Lucu .

JOna mene HERran käskystä toisen kerran Niniween saarnaman/ ja neuwoman parannuxeen/ v. 2.
Niniwiterit uscowat ja cuuluttawat paaston ja parandawat idzens/ v. 6.
ja HERra armahta heitä/ v. 10.

Joona 3:1 NIjn HERran sana tapahdui toisen kerran Jonalle/ ja sanoi:
Joona 3:2 Nouse ja mene sijhen suureen Caupungijn Niniween/ saarnaman sitä saarna/ jonga minä sinulle sanon.
Joona 3:3 Silloin Jona nousi/ ja meni Niniween HERran sanan jälken. Ja Niniwe oli Jumalan Caupungi/ colme päiwäcunda suuri.
Joona 3:4 Ja cosca Jona rupeis sijnä käymän yhden päiwäcunnan/ saarnais hän/ ja sanoi: wielä owat neljäkymmendä päiwä/ nijn Niniwen pitä huckuman.
Joona 3:5 Nijn Niniwen miehet uscoit Jumalan päälle/ ja annoit saarnata/ että paastotaisin/ ja puit säkit päällens/ sekä pienet että suuret.
Joona 3:6 Ja cosca Niniwen Cuningas sen cuuli/ nousi hän istuimeldans/ ja rijsui purpura waattens/ ja käärei idzens säckijn ja istui tuhcan.
Joona 3:7 Ja andoi cuulutta ja sano Niniwen Cuningan tahdosta ja Sangarein käskystä/ ettei yxikän ihminen taicka eläin/ naudat eli carja pidä mitän maistaman/ eikä laituimelle ajettaman/ ja ei wettäkän juoman.
Joona 3:8 Waan ihmiset ja eläimet pitä säckijn puetettaman/ ja heidän pitä lujasti Jumalata huutaman. Ja jocainen palaitcan pahasta tiestäns/ ja hänen kättens wäkiwallast.
Joona 3:9 Cuca tietä/ Jumala taita käändyä ja catua/ ja lacka hirmuisest wihastans/ etten me hucu.
Joona 3:10 Cosca Jumala näki heidän työns/ että he palaisit pahasta tiestäns/ catui hän sitä paha/ jota hän oli puhunut heille tehdäxens/ ja ei tehnytkän.

Vers. 5. Paastotaisin) Cadzo/ 2. Par. $ 20:3. Esth. 4:15.
v. 10. Cosca Jumala näki) Nimittäin/ että he caduit ja paransit idzens/ nijn hän andoi heille andexi/ ei nijn

että hän oli sijhen welcapää heidän tecoins tähden: sillä he olit jo ansainnet rangaistuxen/ waicka cuinga paljo hywä he olisit sijtte tahtonet tehdä ; mutta sulast armost Christuxen tähden/ että he uscoit hänen päällens/ nijncuin ennen/
v. 5. oli kirjoitettu.

IV. Lucu .

JOna närkästy/ ettei Jumala rangaisnut Niniwetä/ nijncuin hän saarnais/ v. 1.
teke idzellens majan ulos Caupungist/ nähdäxens mitä tapahtuwa oli/ v. 5.
HERra anda caswa pensan warjoman händä Auringon palawudelda ; joca nopiast jällens cuiwettu. Sijtä Jona taas närkästy ja walitta/ v. 6.
HERra osotta idzens suuremmast syyst surcuttelewans/ jos Niniwe olis huckunut/ v. 9.

Joona 4:1 SIjtä närkästyi Jona sangen cowin/ ja pani pahaxens.
Joona 4:2 Rucoili Jumalata/ ja sanoi: ah HERra/ sepä se on cuin minä sanoin/ cosca minä olin wielä maasani/ sentähden minä tahdoin myös merelle paeta: sillä minä tiedän/ ettäs olet armollinen/ laupias/ pitkämielinen/ ja suuresta hywydestä cadut sitä paha.
Joona 4:3 Nijn ota nyt minun sielun minusta pois HERra/ sillä minä cuolisin paremmin cuin eläisin.
Joona 4:4 Mutta HERra sanoi: luuletcos oikein wihastunes?
Joona 4:5 JA Jona läxi Caupungist/ ja istui Caupungista itän päin/ ja teki siellä hänellens majan/ ja istui sen alla warjosa/ sijhenasti cuin hän näkis mitä Caupungille tapahduis.
Joona 4:6 Mutta HERra Jumala toimitti yhden pensan/ joca caswoi Jonan ylidze/ että se olis hänen pääns warjonnut/ ja wirgottanut händä hänen waiwasans: ja Jona riemuidzi sijtä pensasta suurest.
Joona 4:7 Mutta HERra toimitti madon huomeneltain/ cuin amurusco coitti/ joca söi sitä pensasta/ että se cuiwetui.
Joona 4:8 Mutta cosca Auringo nosnut oli/ toimitti Jumala suuren itätuulen/ ja Auringo paisti Jonan päähän/ että hän tuli woimattomaxi. Nijn hän toiwotti sielullens cuolemata/ ja sanoi: minä cuolisin ennencuin minä eläisin.
Joona 4:9 Nijn Jumala sanoi Jonalle: luuletcos oikein wihastunes sijtä pensasta? Ja hän sanoi: minä wihastun haman cuoleman asti.
Joona 4:10 Ja HERra sanoi: sinä armahdat pensasta/ jostas et mitän waiwa nähnyt/ etkä sitä caswattanut/ joca yönä caswoi/ ja yönä catois.

Joona 4:11 Eiköst minun pidäis armahtaman sitä suurta Caupungita? josa on enä cuin sata tuhatta ja caxikymmendä tuhatta ihmistä/ jotca ei tiedä eroitta cumbi oikia eli cumbi wasen käsi on/ nijn myös paljo eläimitä.

Vers. 1. Närkästyi) Hän pelkäis/ että hänen saarnans piti sijtä tuleman ylöncadzotuxi/ cosca nähtin ettei nijn tapahtunut cuin hän oli ilmoittanut.

Prophetan Jonan loppu.

Propheta Micha .

Esipuhe Prophetast Michast .
PRopheta Micha on ollut Esaian aicana/ hän mainidze myös sen Prophetan sanat/ jotca toises lugus owat/ josta hywin ymmärretän/ että ne Prophetat/ jotca yhten aican elänet owat/ liki yxillä sanoilla owat Christuxesta saarnannet/ nijncuin he olisit ollet sijtä yhdes neuwos toinen toisens cansa.
Mutta hän on yxi nijstä jalommista Prophetaista/ joca Canssa epäjumalan palweluxen tähden wäkewäst nuhtele/ ja sen tulewaisen Christuxen ja hänen waldacundans aina muistutta.
Ja on ylidze caickein muiden sijnä cappales erinomainen Propheta/ että hän Bethlehemin Caupungin nijn wisust osotta ja nimittä/ josa Christus syndywä oli.
Mingätähden hän myös Udes Testamendis suurest ylistetän/ nijncuin P. Matthaeus toises lugus tietä anda.
Hän nuhtele/ ennusta ja saarna/ mutta lopulla ajattele hän/ että jos wielä muut caicki langeisit maahan/ ja sekä Israel että Judalaiset huckuisit/ cuitengin oli Christus tulewa/ joca caicki oli hywäxi tekewä.
Nijn myös meidän nyt pitä nuhteleman/ lohduttaman ja saarnaman/ ja wielä sijtte sanoman: jos nyt caicki muut huckuisit/ cuitengin on Christus tulewa wijmeisnä päiwänä/ ja auttawa meitä caikesta pahasta.
Ensimäises lugus on hän kyllä työläs/ ettei hän puhu nijn selkiäst muutamis sanois/ cuin on: Zaenan/ Achsib ja Maresa/ etc. $ jotca hän pahoin päin käändä ja ristijn pane/ nijncuin sanotaisin: Suomi/ sinullen on paljon hywä suotu: mutta kijttämättömydes tähden sinä suomitan.

Propheta Micha .

I. Lucu .

MIcha ennusta Samariata ja Jerusalemita wastan/ v. 1.
HERran heitä angarast rangaisewan/ v. 3.
heidän pahain tecoins ja syndeins tähden/ v. 5.
sentähden täyty Prophetan käydä alasti ja paljasna/ itke ja surcutella/ merkixi/ että heille myös nijn tapahtuman piti/ v. 8.

Miika 1:1 TÄmä on HERran sana/ joca tapahdui Michalle Maresast/ Jothamin/ Ahaxen/ ja Jehiskian/ Judan

Cuningasten aicana/ jonga hän näki Samariast ja Jerusalemist.
Miika 1:2 CUulcat caicki Canssa/ sinä maa/ ota waari/ ja caicki cuin sijnä on: sillä HERran Jumalan on puhumist teidän cansan/ ja HERran hänen pyhästä Templistäns.
Miika 1:3 Cadzo HERra lähte siastans/ astu alas ja polke maan corkeutta.
Miika 1:4 Nijn että wuoret pitä sulaman hänen allans/ ja laxot halkeman/ nijncuin medenwaha sula tulen edes/ ja nijncuin ne wedet/ jotca wuotawat ales.
Miika 1:5 Caicki nämät tapahtuwat Jacobin ylidzekäymisen tähden/ ja Israelin syndein tähden. Cuca sijs on Jacobin ylidzekäymys? eikö Samaria ole? ja cutca owat Judan corkeudet? eikö Jerusalem ole?
Miika 1:6 Minä teen Samarian kiwiraunioxi kedolla/ jotca pannan wijnamäen ymbärins/ wieritän heidän kiwens laxoon/ ja särjen perustuxen asti maahan.
Miika 1:7 Caicki heidän epäjumalans pitä ricottaman/ ja caicki heidän porton palckans tulella poldettaman/ ja minä häwitän caicki heidän cuwans: sillä he owat huoran palcasta cootut/ sentähden pitä heidän jällens huoran palcaxi tuleman.
Miika 1:8 SItä minun täyty walitta ja parcua/ minun täyty alasti ja paljasna käydä/ minun pitä walittaman nijncuin Drakit/ ja murehtiman nijncuin Strutzit.
Miika 1:9 Sillä tähän widzauxeen ei ole yhtän neuwo/ joca jo Judan asti on tullut/ ja pitä ulottuman minun Canssani porttin Jerusalemis.
Miika 1:10 Älkät sitä Gathis ilmoittaco/ älkät andaco cuulla teidän itcuan/ waan mengät murhecammioon/ ja istucat tuhcan.
Miika 1:11 Sinä caunis Caupungi caikella häpiällä cukistetan/ jalon ei pidä sillen coreileman ahdistuxens tähden: sillä hänen kylänmiehens otta häneldä pois mitä hänellä on.
Miika 1:12 Se surullinen Caupungi ei taida idziäns lohdutta: sillä onnettomus pitä HERralda tuleman haman Jerusalemin porttin.
Miika 1:13 Sinä Caupungi Lachis/ waljasta ratasten eteen wiriät orihit/ ja mene matcas: sillä sinä olet Zionin tyttärelle synnin alcu ollut/ sinus on löytyt Israelin ricoxet.
Miika 1:14 Sinun täyty nijn lahjat anda cuin Gathikin: Achsibin Caupungin pitä Israelin Cuningasten lijtost luopuman.
Miika 1:15 Minä saatan sinulle Maresa oikian perillisen/ ja Israelin cunnian Adullamin asti.
Miika 1:16 Keridze sinus ja käy paljasna sinun ihmistes lasten tähden: tee sinus juuri paljaxi nijncuin Cotca: sillä he owat wiedyt sinusta pois fangittuna.

Vers. 1. Jothamin) Mihin aican nämät Cuningat owat hallinnet/ ja cuinga silloin menot owat ollet/ on kirjoitettu/ 4. Reg $ 15:16. 17. 18. ja 2. Par. $ 27:28. 29.
v. 5. Syndein) se on/ epäjumalan palweluxen/ joca myös huoruus on.
v. 7. Woittons) se on/ se hywys ja calu/ joca jumalattomudes saadan ja cootan/ cudzutan myös huoran palcaxi.
v. 11. Caunis Caupungi) se on/ Samaria v. eod. $ Kylänmiehens) on Assyrian Cuningas/ joca myös tuli haman Jerusalemin ala.
v. 13. Lachis) Oli cuuluisa Caupungi Judan maalla/ Iosu. 10:15. 2. Par. $ 10:19.

II. Lucu .

PRopheta sadattele Canssans ahneuden/ wäkiwallan ja ylpeyden tähden/ v. 1.
ja cowacorwaisuden tähden opettaitans wastan/ v. 6.
uhca heitä maanculkiaisudella/ v. 10.
HERra lupa cuitengin coota heitä jällens ja ojeta heidän Cuningans ja HERrans Christuxen cautta. v. 12.

Miika 2:1 WOi nijtä jotca wahingoitta ajattelewat/ ja pahoja juonia cammioisans ahkeroidzewat/ että he sen täyttäisit cuin amu walista: sillä heilläpä woima on.
Miika 2:2 He repiwät heillens pellot ja ottawat huonet/ jotca he tahtowat. Nijn he tekewät ylöllist jocaidzen huonen cansa/ ja jocaidzen perimisen cansa.
Miika 2:3 Sentähden sano HERra näin: cadzo/ minä ajattelen tälle sugulle paha/ josta ei teidän pidä woiman wetä pois teidän caulanne/ eikä teidän pidä nijn coriast käymän: sillä paha aica tule.
Miika 2:4 Sillä ajalla teistä wirsi weisatan/ ja walitus. Sanotan/ me olemma peräti häwinnet. Minun Canssani osa on muutettu. Cosca hän meille pellot anda jällens/ cuin hän otti pois meildä?
Miika 2:5 Ja tosin ei teidän pidä osa HERran seuracunnas oleman.
Miika 2:6 HE sanowat: ei pidä saarnaman: sillä ei sen caltaiset saarnat meihin satu/ en me nijn ratki häpiään tule.
Miika 2:7 Nijn Jacobin huone idziäns lohdutta/ luuletcos HERran hengen nijn ratki mennen pois? näitäkö hänen pidäis tekemän? se on tosi/ minun puheni owat hywille suloiset.
Miika 2:8 Mutta minun Canssan on hanginnut nijncuin wihollinen: sillä hän teke nijn/ että minun täyty hänen wihollisens olla. He ryöstäwät sekä hamen että pääliswaatten/ nijncuin sodasa/ ne jotca ei ensingän pelkä.

Miika 2:9 Te ajatte pois minun Canssani waimot rackaimmist huoneistans/ ja alati otatte pois heidän nuorucaisildans minun caunistuxeni.
Miika 2:10 Sentähden noscat ja mengät pois: sillä et te saa täsä olla heidän saastaisudens tähden/ heidän pitä armottomast häwiämän.
Miika 2:11 Jos minä olisin lipilaari/ ja walhen saarnaja/ ja saarnaisin cuinga heidän pidäis juopuman ja hywiä päiwiä pitämän/ sencaltainen saarnaja olis tälle Canssalle sowelias.
Miika 2:12 MUtta minä tahdon sinua Jacob coconans coota/ ja jäänet Israelis saatta cocon/ ja minä tahdon heitä/ nijncuin lauman/ yhden toisen cansa/ wahwaan nawettan tuoda/ ja nijncuin lauma pihatos/ nijn myös sen ihmisist pitä copiseman.
Miika 2:13 Yxi särkiä pitä astuman ylös heidän edelläns/ heidän pitä särkemän läpidze/ ja käymän portist ulos ja sisälle/ ja heidän Cuningans pitä käymän heidän edelläns/ ja HERra ensimäisnä.

Vers. 1. Woima on) se on/ he tekewät mitä he tahtowat/ ei nijncuin pidäis/ mutta owat idzewallaiset
v. 9. Minun caunistuxeni) se on/ mitä minä hänelle andanut olen.
v. 12. Nawettan) Täsä hän puhu Christuxen waldacunnast/ hän on meidän Sangarim/ joca meidän edelläm on särkenyt läpidze/ ja meille tien tehnyt/ synnin/ cuoleman ja helwetin läpidze.

III. Lucu .

PRopheta walitta waldamiehiä/ jotca ahneudest paljo wääryttä ja wäkiwalda tekewät/ v. 1.
uhca heitä rangaistuxella/ v. 4.
Walitta myös Pappeja/ että he wircans hitast tekewät. v. 5.
ilmoitta heille yhteisest/ että Jerusalem pitä sentähden häwitettämän/ v. 9.

Miika 3:1 JA minä sanoin: cuulcat sijs te Päämiehet Jacobin huones/ ja te esimiehet Israelin huonesa. Teidän tulis oikein olla/ ne jotca oikeuden tietämän pidäis.
Miika 3:2 Mutta te wihatte hywä ja racastatte paha: Te kiscotta heildä heidän nahcans/ ja caluatte lihan heidän luistans: ja syötte minun Canssani lihan.
Miika 3:3 Ja cosca te olette heildä nahan nylkenet/ nijn te särjettä heidän luuns/ ja hackatte ricki ne nijncuin pataan/ ja nijncuin lihan cattilaan.
Miika 3:4 Sentähden cosca te HERra huudatte/ nijn ei hän teitä cuule/ waan peittä silloin teistä caswons/ nijncuin te oletta teidän pahalla menollanna ansainnet.

Miika 3:5 NÄin sanoi HERra nijstä Prophetaista/ jotca minun Canssani wiettelewät. He saarnawat hywin käywän/ cosca heille syötäwätä annetan: mutta cosca ei heidän suuhuns mitän anneta/ saarnawat he sodan tulewan.
Miika 3:6 Sentähden pitä teidän näkyn yöxi/ ja teidän noituxen pimeydexi tuleman. Auringon pitä laskeman nijden Prophetain ylidze/ ja päiwän pitä pimenemän heidän pääldäns.
Miika 3:7 Ja näkiät pitä häpiään ja noidat pilckan tuleman/ ja caickein täyty heidän suuns peittä/ ettei siellä ole Jumalan sana.
Miika 3:8 MUtta minä olen täynäns woima ja HERran henge/ täynäns oikeutta ja wäkewyttä/ että minä tohdin ilmoitta Jacobille hänen ylidzekäymisens/ ja Israelille hänen syndins.
Miika 3:9 Nijn cuulcat sijs tätä te Jacobin Päämiehet/ ja te Israelin huonen esimiehet/ te jotca oikeutta cauhistutte/ ja käännätte toisin caicki mitä toimellinen on.
Miika 3:10 Te jotca Zionin weren cansa rakennatte/ ja Jerusalemin wääryden cansa.
Miika 3:11 Hänen Päämiehens duomidzewat lahjain tähden/ hänen Pappins opettawat palcan tähden/ ja heidän Prophetans noituwat rahan tähden. Luottawat heitäns HERraan/ ja sanowat: eikö HERra ole meidän seasam? ei taida onnettomus meitä käsittä.
Miika 3:12 SEntähden pitä Zion kynnettämän teidän tähten nijncuin peldo/ ja Jerusalem pitä tuleman kiwiraunioxi/ ja Templin wuori autiaxi corkeudexi.

Vers. 6. Teidän näkyn) se on/ teidän saarnan ja opetuxen.

IV. Lucu .

MIcha ennusta Christuxen waldacunnast/ että se on wijmeisellä ajalla tulewa/ olewa suurin muita mailman waldacundia/ johon myös pacanat coconduwat/ v. 1.
jonga HERra Christus on idze Cuningas olewa/ v. 7.
Nuhtele Judalaisia/ että he suostuit muihin/ nijncuin ei tämä Cuningas oliscan tulewa/ v. 9.
sano heidän ensin fangittawan Babelis/ ja sijtte sieldä wapahdettaman/ v. 10.
pacanat ajattelewat heitä häwittä/ mutta HERra ajattele toisin/ ja anda heidän woitta heitä alans/ v. 11.

Miika 4:1 MUtta wijmeisinä päiwinä pitä sen wuoren/ jonga päällä HERran huone on/ wahwistuman/ ja oleman corkeimman caickia muita wuoria/ ja pitä corgotettaman cuckulain ylidze.
Miika 4:2 Ja Canssat pitä sinne juoxeman/ ja monilaiset pacanat sinne menewät/ ja sanowat: tulcat ja

astucam HERran wuorelle/ ja Jacobin Jumalan huonen tygö/ että hän opetais meille hänen teitäns/ ja me waellaisim hänen polguillans: sillä Zionista on Laki tulewa/ ja HERran sana Jerusalemist.
Miika 4:3 Hän on duomidzewa suuren Canssan seas/ ja rangaisewa paljo pacanoita caucaisis maacunnis. Silloin pitä heidän mieckans wannaxi tekemän/ ja heidän keihäns wicahdexi. Ei yhdengän Canssan pidä toista Canssa wastan miecka nostaman/ eikä heidän pidä sillen sotiman oppeman.
Miika 4:4 Jocaidzen pitä wijnapuuns ja ficunapuuns alla pelkämätä asuman: sillä HERran Zebaothin suu on sen puhunut.
Miika 4:5 Jocainen Canssa pitä hänen Jumalans nimes waeldaman/ mutta meidän pitä waeldaman meidän HERram Jumalam nimeen/ aina ja ijancaickisest.
Miika 4:6 Sillä ajalla/ sano HERra Jumala/ tahdon minä onduwaiset coota/ ja saatta hyljätyt cocon/ ja jota minä waiwannut olen.
Miika 4:7 Ja tahdon onduwaiselle perillisiä saatta/ ja heicon suurexi Canssaxi tehdä. Ja HERra on idze olewa heidän Cuningans Zionin wuorella/ tästä ajasta haman ijancaickisuten.
Miika 4:8 JA sinä Ederin torni/ Zionin tyttären linna/ sinun tygös pitä tuleman/ ja pitä tuleman se endinen esiwalda/ Jerusalemin tyttären waldacunda.
Miika 4:9 Mixis nyt nijn lackamat huudat? eiköst Cuningas ole sinun cansas? owatco sinun Neuwonandajas pois? että kipu tartui sinuun nijncuin synnyttäwäiseen.
Miika 4:10 Kärsi sijs sencaltaista kipua/ ja sinä Zionin tytär/ ähgy nijncuin synnyttäwäinen: sillä sinun täyty mennä ulos Caupungist ja kedolla asua/ ja mennä Babelijn. Mutta sinä päästetän taas sieldä/ siellä on HERra sinun päästäwä sinun wihollisistas.
Miika 4:11 Sillä monet pacanat pitä coconduman sinua wastan/ ja sanoman: hän on aldixi annettu/ me tahdom meidän himom nähdä Zionist.
Miika 4:12 Mutta ei he HERran ajatuxist mitän tiedä/ eikä ota waari hänen neuwostans: sillä hän on hakenut heitä cocon/ nijncuin lyhtet rijhen.
Miika 4:13 Sentähden nouse ja tapa sinä Zionin tytär: sillä minä tahdon sinulle tehdä rautaiset sarwet ja waskiset kynnet/ ettäs paljo Canssa rundelet. Nijn minä tahdon myös heidän tawarans aldixi anda HERralle/ ja heidän hywydens caiken mailman haldialle.
Miika 4:14 Mutta hangidze nyt sinä sotanainen: sillä meitä pijritetän/ ja Israelin Duomarita widzalla poskelle lyödän.

Vers. 1. Wijmeisinä päiwinä) Cadzo/ Esa. 2:2. v. eod. $ Wuori) cadzo ibidem $.

v. 2. Laki) vide $ ibidem $.
v. 3. Hän on duomidzewa) Jumalan sana on tulewa caicken mailmaan. v. eod. $ Miecka) Cadzo Esa. 2:4.
v. 8. Culdainen cuckaises) se on/ sinun waldacundas/ waicka se heicost alca/ niin hän cuitengin tule/ ole sijs luja ja kärsi: sillä risti Christillisen seuracunnan elättä.
v. 12. tapa) se on/ sinä olet sullowa ricki Babelin/ ja caicki cappalet coco mailmas/ waicka sinun ennen kärsiä täyty/ että sekä Babel ja Ruomi/ sinun Duomaris ja waldacundas ylösalaisin cukistawat.

V Lucu .

MIcha sano tämän Cuningan syndywän Bethlehemis/ jonga alcu on cuitengin ijancaickisudest/ v. 2.
joca on hallidzewa HERran woimalla/ ja on cuuluisa ymbäri caiken mailman/ v. 4.
ennusta Israelin pääsemisest Assyrialaisten käsist ja sortamisest/ v. 5.
ja menestyxest pacanain seas/ v. 7.
heidän maacundans/ epäjumalan palweluxens/ hallituxens/ ja caickein/ jotca ei händä tahtonet totella/ häwityxest/ v. 10.

Miika 5:1 JA sinä Bethlehem Ephrata/ joca wähäinen olet Judan tuhannen seas/ sinusta on se tulewa/ joca Israelis on hallidzia olewa/ jonga uloskäymys on ollut algusta ja ijancaickisudest.
Miika 5:2 Hän anda heitä sijhenasti waiwatta/ cuin se on synnyttänyt/ joca pitä synnyttämän. Silloin jäänet hänen weljistäns pitä tuleman jällens Israelin lasten tygö.
Miika 5:3 Mutta hän on astuwa edes/ ja caidzewa HERran wäkewyden cautta/ ja hänen Jumalans nimen woiton cautta/ ja heidän pitä lewosa asuman: sillä hän on sillä ajalla cunnialisexi tulewa/ nijn lawialda cuin mailma on.
Miika 5:4 ME saamme myös rauhan Assurist/ joca nyt meidän maallem tullut on/ ja meidän huonemma tallannut on. Sillä händä wastan pitä seidzemen paimenda ja cahdexan Päämiestä herätettämän:
Miika 5:5 Jotca Assurin maan pitä miecalla häwittämän/ ja Nimrodin maan heidän paljalla asellans. Nijn me Assurist päästetyxi tulemma/ joca meidän maallem tullut on/ ja meidän rajam tallannut on.
Miika 5:6 Ja jäänet Jacobis pitä myös monen Canssan seas oleman/ nijncuin caste HERralda/ ja nijncuin pisarat ruohoilla/ joca ei ketän odota/ eikä ihmistä tottele.
Miika 5:7 Ja jäänet Jacobist pitä monein pacanain tykönä oleman/ nijncuin Lejon petoin seas medzäs/ ja nijncuin nuori Lejon lammaslauman seas/ joita ei kengän woi carcotta/ cosca hän mene läpidzen/ sotcu ja repele.

Miika 5:8 Sillä sinun kätes saa woiton caickia sinun wihollisias wastan/ että caicki sinun wihollises häwitetän.
Miika 5:9 SIllä ajalla/ sano HERra/ tahdon minä otta sinulda pois sinun orihis/ ja cadotta sinun rattas.
Miika 5:10 Ja tahdon sinun maas Caupungit häwittä/ ja caicki sinun linnas särke.
Miika 5:11 Ja tahdon welhot sinus häwittä/ ettei yxikän tietäjä pidä sinun tykönäs oleman.
Miika 5:12 Minä tahdon temmata pois sinun cuwas ja epäjumalas sinusta/ ettei sinun pidä sillen cumartaman sinun kättes tecoja.
Miika 5:13 Ja tahdon hacata maahan sinun medzistös/ ja sinun Caupungis häwittä.
Miika 5:14 Ja minä tahdon costa hirmuisudella ja wihalla/ caikille pacanoille/ jotca ei tahdo cuulla.

Vers. 3. Waiwatta) sijhenasti cuin hän tule heitä Evangeliumilla lohduttaman/ ja silloin he saawat woiton.
v. 5. Seidzemen paimenda) Persialaiset ja Mediläiset pitä ennen Assurin lyömän cuin Christus tule/ joca meitä caikis autta.
v. 7. Ja jäänet Jacobis) Ne owat Christuxen Apostolit ja Opetuslapset ja muut Judalaisista/ jotca otit hänen wastan/ ne pitä hänen Evangeliumillans woittaman pacanat/ ja saattaman heitä hänen cuuliaisuteens/ 2. Cor. 10. waicka Perkele ja helwetin portit owat sitä wastan.
v. 10. Otta pois sinun Orihis) se on/ ettei enin osa Judalaisista tahtonet otta Christusta wastan/ mutta pysyit wääräsä opisans/ joca täsä noitudexi ja epäjumalan palweluxexi cudzutan/ nijn HERra on häwittäwä heidän maans ja waldacundans/ ja wijmein caicki pacanatkin/ jotca ei hänen Evangeliumitans tahdo cuulla ja otta wastan.

VI. Lucu .

PRopheta anda tietä/ cuinga HERra käske hänen nuhdella woimallisia Israelis/ ja caicke Canssa/ v. 1.
muistutta heille hänen hywiä tecojans heidän cohtans/ ja heidän kijttämättömydens/ v. 3.
ja petollista epäjumalan palwelustans/ v. 6.
opetta heitä Jumalata oikein palweleman/ v. 8.
nuhtele heidän ahneuttans ja tyhmyttäns/ v. 9.
uhca heitä HERran rangaistuxilla/ v. 13.

Miika 6:1 CUulcat sijs mitä HERra sano: nouse ja nuhtele wuoria/ ja cuulcan cuckulat sinun ändäs.
Miika 6:2 Cuulcan wuoret/ cuinga HERra tahto rangaista ynnä sen wäkewän maan perustuxen cansa: sillä HERra tahto Canssans rangaista/ ja Israeli curitta.

Miika 6:3 Minun Canssan/ mitä minä olen sinulle tehnyt/ eli millä minä olen sinua rascauttanut? sanos minulle.
Miika 6:4 Minä olen cuitengin sinun Egyptin maalda wienyt/ ja lunastin sinun orjuden huonesta/ ja lähetin sinun etees Mosexen/ Aaronin ja MirJamin.
Miika 6:5 Minun Canssan/ ajattele sijs/ mitä neuwo Balaach Moabin Cuningas piti/ ja mitä Bileam Peorin poica händä wastais/ Sittimist haman Gilgalin asti/ että te muistaisitte/ cuinga HERra caickia hywä teille on tehnyt.
Miika 6:6 MIllä minun pitä HERra lepyttämän? cumarruxella sen corkian Jumalan edes? pitäkö minun händä lepyttämän polttouhrilla ja wuosicunnaisilla wasicoilla?
Miika 6:7 Luuletcos että HERra mielisty moneen tuhanden oinaan? taicka öljyyn/ waicka sitä epälucuiset wirrat täynäns olisit? eli/ pitäkö minun andaman minun esicoisen poicani/ minun ylidzekäymiseni tähden? eli minun ruumini hedelmän/ minun sieluni synnin tähden?
Miika 6:8 Se on sinulle sanottu ihminen/ mikä hywä on/ ja mitä HERra sinulda waati/ nimittäin/ ettäs kätket Jumalan sanan/ ja harjoitat rackautta/ ja olet nöyrä sinun Jumalas edes.
Miika 6:9 HERran änen pitä cuuluman Caupungin ylidze/ mutta joca sinun nimes pelkä/ hänen pitä menestymän. Cuulcat widza/ ja cuca sen on toimittanut.
Miika 6:10 Wielä on väärä tawara jumalattomain huones/ ja wihollisen wähä Epha.
Miika 6:11 Eli pidäiskö minun väärät waagat ja petolliset pundarit säkeis cohtulisexi arwaman?
Miika 6:12 Joiden cautta hänen rickans paljo vääryttä tekewät/ ja hänen asuwaisens walhettelewat/ ja pettäwäinen kieli on heidän suusans.
Miika 6:13 Sentähden minä rupen myös sinua rangaiseman/ ja häwitän sinua sinun syndeis tähden.
Miika 6:14 Ei sinulla pidä tarpexi syötäwätä oleman/ mutta sinun pitä näändymän. Mitäs käsität/ ei sen cuitengan pidä pääsemän/ ja mitä pääse/ sen minä miecalle annan.
Miika 6:15 Sinä kylwät/ ja et leicka: sinä cuurnidzet öljyä/ ja et saa idzes sillä woidella:
Miika 6:16 Ja sinä cuurnidzet nuorta wijna/ ja et saa sitä juoda. Sillä te pidätte Amrin epäjumalan palweluxet/ ja caicki Ahabin huonen tegot/ ja heidän neuwons.
Miika 6:17 Sentähden tahdon minä sinua autiaxi tehdä/ ja hänen asuwaisens/ nijn että heitä wilistellän/ ja minun Canssani pitä tuleman häpiän ala.

Vers. 1. Nuhtele Wuoria) se on/ nijtä woimallisia waldamiehiä/ jotca muita hallidzewat.
v. 6. Pitä HERra lepyttämän) Ei Jumala anna idziäns lepyttä uhreilla eli töillä/ waicka jocu poicans uhrais/

mutta että händä peljätän ja uscotan hänen päällens.
v. 8. Kätket Jumalan sanan) se on/ uscot/ racastat ja cuulet sitä.
v. 16. Amrin ja Ahabin) Nijstä ja nijden jumalan palweluxesta lue/ 3. Reg. $ 16:35. 30.

VII. Lucu .

PRopheta walitta hywäin harwuutta/ v. 1.
ja jumalattomain paljoutta caikisa säädyisä/ v. 3.
opetta/ ettei pidä luotettaman ihmisijn/ v. 5.
lohdutta idziäns ja Canssans/ että ehkä he olit wihollisildans sortut/ cuitengin he tulewat jällens endisellens/ ja wihollinen saa häpiän/ v. 7.
silloin raketan Jerusalem jällens/ ja Jumalan sana saarnatan ymbäri mailman/ v. 11.
rucoile että HERra hallidzis Canssans/ nijncuin ennengin/ v. 14.
ylistä Jumalan laupiutta/ v. 18.

Miika 7:1 WOi/ minulle tapahtu nijncuin sille joca wijnamäes tähteitä hake/ cusa ei wijnamarjoja löytä syötä/ ja cuitengin tahdois mielelläns parhan hedelmän.
Miika 7:2 Tästä maasta owat hywät miehet pois/ ja wanhurscat ei ole sillen ihmisten seas/ caicki he wäijywät werta wuodattaxens/ jocainen wacoi toista/ häwittäxens händä.
Miika 7:3 Ja luulewat heidäns hywästi tekewän/ cosca he pahasti tekewät. Mitä Försti tahto/ sitä Duomari sano/ että se hänelle jotakin hywä jällens tekis. Wäkewät puhuwat oman tahtons jälken wahingoittaxens/ ja wäändelewät nijncuin he tahtowat.
Miika 7:4 Caickein paras on heidän seasans nijncuin orjantappura/ ja caickein toimellisin on nijncuin ohdacket. Mutta cosca sinun saarnajais päiwät tulewat/ ja sinä tulet rangaistuxi/ silloin ei he tiedä cuhunga heidän menemän pitä.
Miika 7:5 Älkön kengän uscoco lähimmäistäns/ älkön kengän uscaldaco Förstein päälle. Kätke sinun suus owi sildä cuin maca helmasas.
Miika 7:6 Sillä poica cadzo ylön Isäns/ tytär carca äitiäns wastan/ ja miniä anoppians wastan/ ja ihmisen wiholliset owat hänen oma perhens.
Miika 7:7 MUtta minä tahdon cadzo HERran päälle/ ja minun autuudeni Jumalata odotta/ minun Jumalan on minua cuulewa.
Miika 7:8 Älä iloidze minun wiholliseni minusta/ että minä langeisin/ minä olen taas nousewa/ ja waicka

minä pimeydes istun/ nijn HERra on cuitengin minun walkeudeni.
Miika 7:9 Minä tahdon canda HERran wihan: sillä minä olen händä wastan syndi tehnyt/ sijhenasti cuin hän minun asiani toimitta/ ja saatta minulle oikeuden. Hän wie minun walkeuteen/ että minä saan iloisna nähdä hänen armons.
Miika 7:10 Minun wihollisen pitä sen näkemän/ ja peräti häpiäs oleman/ joca nyt sano minulle: cusa on sinun HERras Jumalas? Minun silmän pitä näkemän/ että pitä hänen nijncuin loan catuilla poljettaman.
Miika 7:11 SIllä ajalla pitä rakettaman jällens sinun muuris/ ja Jumalan sana lawialda julistettaman.
Miika 7:12 Sillä ajalla pitä sinun tygös Assyriast ja wahwoista Caupungeista tuldaman/ hamast ja wahwoista Caupungeista nijn wirtan asti/ yhdestä merestä nijn toiseen/ yhdestä wuoresta nijn toiseen.
Miika 7:13 Sillä maan pitä autiaxi tuleman hänen asuwaistens tähden/ heidän töidens hedelmän tähden.
Miika 7:14 Mutta caidze Canssas sinun sauwallas/ sinun perimises lauma/ joca asu sekä yxinäns medzäs/ että pellon nurmis. Anna heitä caita Basanis ja Gileadis/ nijncuin endiseen aican.
Miika 7:15 Minä annan heidän ihmeitä nähdä/ nijncuin muinen cosca he Egyptin maalda läxit.
Miika 7:16 Että pacanat sen näkisit/ ja caicki heidän woimallisens häpiäisit/ ja panisit kätens suuns päälle/ ja corwans tukidzisit?.
Miika 7:17 Heidän pitä tomu nuoleman nijncuin kärme/ ja wärisemän aucoisans/ nijncuin madot maan päällä. Heidän pitä pelkämän HERra/ meidän Jumalatam/ ja wapiseman sinun edesäs.
Miika 7:18 CUca on sencaltainen Jumala cuin sinä olet? joca synnit annat andexi/ ja sowit nijden cansa/ jotca owat sinun perimises tähteitä/ joca ei wiha ijäti pidä.
Miika 7:19 Sillä hän on laupias/ hän armahta wielä nytkin meidän päällem/ ja polke alas meidän pahat tecomma/ ja caicki meidän syndim meren sywyten heittä.
Miika 7:20 Pidä Jacobille wacuus/ ja Abrahamille se armo/ jongas muinen meidän Isillem wannonut olet.

Vers. 8. Langeisin) se on/ että minä Assyrian ja Babelin sotawäeldä häwitetän.
v. 9. Wie minun walkeuteen) se on/ hän lohdutta minua.
v. 11. Sinun muuris) se on/ Jerusalem pitä rakettaman jällens Babelin fangiuxen jälken/ ja sijtte Jumalan seuracunda Christuxen cautta ojettaman/ ja hänen sanans lewitettämän ymbäri caiken mailman/ nijncuin seurawaiset sanat sen osottawat.
v. 12. Assyriast) se on/ caikesta mailmasta pitä Canssan Jumalan seuracundaan/ coconduman.
v. 13. Autiaxi) se on/ Judan maa ja Canssa pitä häwitettämän Ruomalaisilda/ ettei he ottanet Christusta wastan.

v. 15. Ihmeitä nähdä) Nimittäin/ nijsä joita Christus ja hänen Apostolins piti tekemän.
v. 20. Jacobille wacuus) Nimittäin/ että hänen siemenesäns piti caicki sucucunnat maan päällä siunatuxi tuleman/ nijncuin HERra luwannut oli/ ja Propheta händä sijtä ylistä.

Prophetan Michan loppu.

Propheta Nahum .

Esipuhe Prophetast Nahumist .
PRopheta Nahum ennusta/ cuinga Assyrialaiset piti Israelin ja Judan häwittämän/ nijncuin Salmanassarin ja Sennacheribin cautta tapahtui/ heidän suurten syndeins tähden.
Cuitengin että jäänet hurscat piti talles oleman/ nijncuin Jehiskialle ja hänen wertaisillens tapahdui.
Sentähden ymmärretän/ että hän on Esaian edellä taicka juuri hänen aicanans ollut.
Sijtte hän ennusta Assyrian waldacunnan häwityxest/ ja lijatengin Niniwen Caupungin/ jotca muinen Jonan aicana sangen jalot olit/ mutta sijtte tulit taas aiwa pahaxi/ ja Israelin fangeja ylönpaldisest waiwaisit: jonga tähden Tobiakin heille loppua awista/ ja sano: heidän pahudens saacon lopun.
Ja nijn hän lohdutta/ nijncuin se möys hänen nimellens sopi (sillä Nahum on suomexi lohduttaja) Jumalan Canssa/ että heidän wihollisens Assyrialaiset pitä jällens häwitettämän.
Ensimäisen lugun lopusa/ ennusta hän Christuxest ja nijncuin Esaiakin/ Cap. $ 52. nijstä hywistä saarnaist/ jotca wuorella rauha ja terweyttä julistawat/ ja nijn käske Judan iloita/ että Judas pitä se hywä sanoma/ ja iloinen Jumalan palwelus/ hänen sanans cautta/ oleman opetettu ja wahwistettu.
Sentähden on hän kyllä oikia Nahum/ se on/ lohduttaja/ Esa. 52:15.

Propheta Nahum .

I. Lucu .

NAhum kirjoitta Jumalan suuren kijwauxen ja woiman nijtä jumalattomia ja hänen wihamiehiäns wastan/ joita ei hän päästä rangaisemata/ v. 2.
hänen armons ja laupiudens nijden cohtan/ jotca häneen turwawat/ v. 7.
9. 12. lohdutta Canssans/ että suloinen Evangelium pitä heille saarnattaman/ v. 15.

Naah 1:1 TÄmä on Niniwen cuorma/ ja Nahumin ennustuskirja Elkost.
Naah 1:2 HERra on kijwas Jumala ja costaja/ ja HERra on costaja ja hirmuinen.
Naah 1:3 HERra on costaja wihollisians wastan/ ja joca ei hänen wainollisians unohda. HERra on kärsiwäinen ja suuri woimasta/ jonga edes ei kengän ole wiatoin: hän on HERra/ jonga tiet tuulis ja

tuulispäis owat/ jonga jalcain tomu pilwi on.
Naah 1:4 Joca nuhtele merta ja cuiwa sen/ ja teke caicki wirrat märjättömäxi. Basan ja Carmel taipu/ ja se näändy mitä Libanonin wuorella cucoista.
Naah 1:5 Wuoret wapisewat hänen edesäns/ ja cuckulat huckuwat/ maa pala hänen edesäns ja maan pijri/ ja caicki jotca sijnä asuwat.
Naah 1:6 Ja cuca seiso hänen wihans edes? eli cuca woi pysyä hänen hirmuisudens edes? hänen wihans pala nijncuin tuli/ ja calliot lohkewat hänen edesäns.
Naah 1:7 HERra on laupias/ ja turwa hädän aicana/ ja tunde ne jotca uscaldawat hänen päällens.
Naah 1:8 Cosca wedenpaisumus juoxe/ nijn hän sen lopetta/ mutta hänen wihollisians hän waino pimeydellä.
Naah 1:9 MItä te ajatteletta HERra wastan? hän on se joca cuitengin teke lopun. Eipä onnettomus cahdesti tule.
Naah 1:10 Sillä nijncuin orjantappurat/ jotca secaseuraisin caswawat/ ja caickein tuoremmat owat/ poldetan nijncuin cuiwat corret.
Naah 1:11 Nijn pitä oleman se cawala juoni/ joca sinusta tule/ ja paha ajattele HERra wastan.
Naah 1:12 Näitä sano HERra: he tulcon hangittuna ja wäkewänä nijncuin he tahtowat/ cuitengin heidän pitä maahan hacatuxi tuleman/ ja menemän pois: sillä minä olen sinua nöyryttänyt/ mutta en tahdo cuitengan peräti turmella.
Naah 1:13 Waan tahdon silloin hänen ikens sinusta särke/ ja rewäistä ricki sinun sites.
Naah 1:14 Mutta sinua wastan on HERra käskenyt/ ettei yxikän sinun nimes siemen pysymän pidä. Sinun Jumalas huonesta tahdon minä sinun hucutta. Sinun epäjumalas ja cuwas minä tahdon häwittä/ sinun epäjumalas ja cuwas tahdon minä sinulle haudaxi tehdä: sillä sinä olet tyhjäxi tullut.
Naah 1:15 CAdzo/ wuorelle tulewat hywän sanoman jalat/ jotca rauha saarnawat/ pidä sinun juhlapäiwäs Juda/ ja maxa lupauxes: sillä ei se jumalatoin Tyranni pidä sillen tuleman sinun päälles/ joca on juuri häwitetty.

Vers. 3. Tuulis) Nijncuin punaises meres/ Exod. $ 14:21.
v. 9. Ajatteletta HERra wastan) Ne owat Assyrialaiset.
v. 11. Cawala juoni) se on/ Niniwiterein pahat juonet/ cuin he pidit Judan Canssa wastan/ heitä häwittäxens/ täyty turhan tulla/ cosca he juuri parhain haastawat ja öyckäwät/ nijncuin Sanheribin ja RabSaken tapahdui Jerusalemin edes.

v. 12. Nöyryttänyt) Sinua minun Canssani tahdon minä rangaista Sanheribin cautta/ mutta hänen piti sen carwasti maxaman.
v. 14. Mutta sinua wastan) Nimittäin/ Cuningas Sanherib/ joca myös/ nijncuin Nahum täsä ennusta/ hänen epäjumalans Kircos tapettin/ 4. Reg. $ 19. Esa. 37:38.
v. 15. Maxa lupauxes) Cadzo/ Num. $ 30:4. Lev. $ 27:2.

II. Lucu .

PRopheta kirjoitta/ cuinga Niniwe piti Chaldereildä pijritettämän/ woitettaman ja ryöstettämän/ v. 1.
ja heidän hallidziains ja Päämiestens wäkiwalda piti myös lopun saaman/ v. 11.

Naah 2:1 HAascaja pitä astuman ylös sinua wastan/ mutta ota ahkerast waari teistäs/ hangidze idzes jalosti/ ja wahwista sinus wäkewästi/ cuitengin sinä poimetan pois ja sinun oxas turmellan.
Naah 2:2 HERra costa Jacobin ylpeyden/ nijncuin Israelingin ylpeyden costa.
Naah 2:3 HÄnen wäkewäns kilwet owat ruskiat/ hänen sotawäkens on nijncuin purpura/ hänen rattans walistawat nijncuin tuli/ cosca sotaan mennän/ heidän keihäns häälywät.
Naah 2:4 Rattat wierijäwät catuilla/ ja colisewat cujilla/ he wälckywät nijncuin tulisoitto/ ja menewät secaseuraisin/ nijncuin pitkäisen leimaus.
Naah 2:5 Mutta hän ajattele hänen wäkewitäns/ cuitengin heidän pitä langeman/ waicka cuhunga he tahtowat/ ja heidän pitä riendämän muureins päin/ ja sijhen warjeluxeen/ cusa he irstana olisit.
Naah 2:6 Mutta portit wirtain tykönä cuitengin awatan/ ja Pallatzin pitä lyötämän ales.
Naah 2:7 Drotningin pitä wietämän pois fangittuna/ ja hänen neidzens pitä huocaman nijncuin mettiset/ ja rindoins lyömän.
Naah 2:8 Sillä Niniwe on nijncuin lammicko wettä täynäns/ mutta sen täyty wuota. Seisocat/ seisocat (pitä heidän huutaman) mutta ei pidä kenengän palajaman.
Naah 2:9 Nijn ryöstäkät nyt hopiata/ ryöstäkät culda: sillä täsä on tawarata ilman loppumata/ ja caickinaisten callein cappalein paljous.
Naah 2:10 Mutta nyt sen täyty juuri poispoimetuxi ja häwitetyxi tulla/ että hänen sydämens kyllä epäilis/ polwet horjuwat/ landet wapisewat/ ja caicki posket walkenewat nijncuin sawiastia.
Naah 2:11 CUsa nyt on Lejonin asumus/ ja Lejonin penickain laiduin/ josa Lejoni ja naaras Lejoni asui/ Lejonein penickain cansa/ ja ei tohtinut kengän heitä carcotta.
Naah 2:12 Waan Lejoni raateli runsast penicoillens/ ja mursi naaras Lejoneillens/ ja täytti luolans

raateluxest ja pesäns repimisest.
Naah 2:13 Cadzo/ minä tulen sinun tygös/ sano HERra Zebaoth: ja sytytän sinun rattas sawuun/ ja miecan pitä sinun nuoret Lejonis syömän/ ja teen lopun sinun ryöstämisestäs maasa/ ettei sillen pidä sinun sanansaattajas ändä cuuluman.

Vers. 1. Haascaja) se on/ Cuningas Babelis.
v. 5. Hän ajattele hänen wäkewitäns) se on/ Niniwen Cuningas turwa hänen sotawäkeens.
v. 13. Sanansaattajas ändä) se on/ sinun woimallistes ändä.

III. Lucu .

NAhum ennusta wielä Niniwetä ja Assyriata wastan/ heidän murhans/ ryöstämisens ja epäjumalan palweluxens tähden/ että heidän pitä Babelin Canssalda häwitettämän/ v. 1.
nijncuin Noon Caupungi/ v. 8.
ja ei heidän linnans/ v. 11.
eikä paras sotawäkens pidä heitä mitän taitaman autta/ v. 17.

Naah 3:1 WOi sitä murhacaupungita/ joca on täynäns walhetta ja ryöstäyttä/ eikä tahdo hänen ryöstäyxestäns lacata.
Naah 3:2 Sillä sijnä cuullan ruoscat winisewän/ ja pyörät kitisewän/ orhit hirnuwat/ ja rattat wieriwät.
Naah 3:3 Hän wie radzastajat wälckywäisillä miecoilla/ ja kijldäwillä keihäillä. Sijnä monda tapettua maca/ ja suuret ruumin läjät/ nijn että he owat lukemattomat/ ja nijhin täyty langeta.
Naah 3:4 Caicki nämät sen caunin ja rackan porton suuren huoruden tähden/ joca noitu/ joca huorudellans pacanat/ ja welhoullans maat ja Canssat ansainnut on.
Naah 3:5 Cadzo/ minä tulen sinun kimpuus/ sano HERra Zebaoth/ minä awan sinun waattes palden sinun caswoistas/ ja näytän sinun alastomudes pacanoille/ ja sinun häpiäs waldacunnille osotan.
Naah 3:6 Ja minä teen sinun sangen cauhistawaisexi/ ja häwäisen sinun/ ja teen sinusta cauhistuxen.
Naah 3:7 Että caicki jotca sinun näkewät/ pitä sinua pakeneman/ ja sanoman: Niniwe on raadeldu/ ja cuca tahto händä armahta? ja minun pidäis sinulle lohduttajata edzimän.
Naah 3:8 OLetcos parambi cuin hallidziain Caupungi No? joca wirtain tykönä oli/ ja wesi juoxi hänen ymbärilläns/ jonga muurit ja wahwistuxet olit meri.
Naah 3:9 Ethiopia ja Egypti oli hänen lukematoin wäkens/ Put ja Lybia olit sinun apunas.

Naah 3:10 Ja cuitengin hänen täyty pois ajettuna olla/ ja mennä pois fangittuna/ ja hänen lapsens owat caikilla catuilla lyödyt/ ja hänen wäkewistäns heitettin arpa/ ja caicki hänen ylimmäisens pandin cahleisin ja siteisin.
Naah 3:11 Juuri nijn täyty sinun myös juopua/ ja sinuas lymyttä/ ja linna sinun wihollistes edest edziä.
Naah 3:12 Caicki sinun wahwat Caupungis owat nijncuin ficunapuut/ joisa kypset ficunat owat/ cosca nijtä pudistetan/ nijn he putowat sen suuhun joca nijtä syödä tahto.
Naah 3:13 Cadzo/ sinun Canssas pitä tuleman nijncuin waimot/ ja sinun maas owet pitä sinun wihollisilles aukeneman/ ja tulen pitä sinun salpas syömän.
Naah 3:14 Ammunna sinulles wettä: sillä sinä pijritetän: paranna sinun linnas/ mene saween ja sotke sitä/ ja tee wahwoja tijlejä. Mutta tulen pitä sinun syömän/ ja miecan surmaman.
Naah 3:15 Sen pitä sinun syömän nijncuin parmat/ sen pitä langeman sinun päälles nijncuin ruohomadot.
Naah 3:16 Enämbi sinulla on cauppamiehiä cuin tähtiä on taiwas. Mutta nyt heidän pitä idzens hajottaman nijncuin parmat/ ja lendämän sijtä pois.
Naah 3:17 Sinun Herras on nijn monda nijncuin ruohomato/ ja Päämiestäs nijncuin parmoja/ jotca heitäns aidoille wilupäiwinä sioittawat. Mutta cosca Auringo nouse/ nijn he sieldä lähtewät/ ettei tietäckän cuhunga he jääwät.
Naah 3:18 Sinun paimenes/ Assurin Cuningas/ pitä macaman/ ja sinun woimallises pitä maata paneman/ ja sinun Canssas pitä wuorille hajotettaman/ ja ei pidä kenengän heitä cocoman.
Naah 3:19 Ei pidä kenengän sinun wahingotas walittaman/ eikä sinun rangaistuxestas sureman/ waan caicki jotca näitä sinusta cuulewat/ pitä käsilläns sinusta paucuttaman: sillä ketä ei ole sinun pahudes ilman lackamat cohdannut?

Vers. 1. Walhetta) se on/ epäjumalan palwelusta/ jonga hän myös noitudexi ja huorudexi cudzu.
v. 8. No) Cadzo/ Ezech. 30:13.
v. 12. Caicki sinun wahwat Caupungis) Cadzo/ 2. Par. $ 14:6.
v. 13. Tuleman nijncuin waimot) se on/ pitä oleman epäilewäiset ja walittawaiset nijncuin waimo lapsen kiwus.

Prophetan Nahumin loppu.

Propheta Habacuc .

Esipuhe Prophetast Habacuchist .
Tämä Habacuc on lohdutus Propheta/ joca Canssa wahwista ja tuke/ ettei he epäilis Christuxen tulemisest/ ehkä cuinga camalast se käwis/ sentähden hän caicke teke cuin sijhen sopi/ että usco pysyis lujana heidän sydämisäns sijtä luwatust Christuxest/ ja näin saarna: se on kyllä tosi/ että maa pitä heidän syndeins tähden Babelin Cuningalda häwitettämän/ mutta ei sentähden pidä Christuxen ja hänen waldacundans huckuman/ waan sen häwittäjän Babelin Cuningan ei pidä sijtä paljo hyötymän/ mutta täyty myös sortuxi tulla: sillä se on aina Jumalan luondo ja tapa/ että hän autta cosca hätä on/ ja joutu juuri parhalla ajalla/ nijncuin hänen weisusans on: hän muista laupiuden/ cosca murhe käsis on: Nijncuin myös sananlascus sanotan: cosca köysi enimmin pingotetan/ nijn se pikemmin catke/ nijncuin myös meidängin tule Christityitä Jumalan sanalla lohdutta ja wahwista/ wijmeisen päiwän asti.
Ja ehkä se nijn näky/ että Christus on cauwan wijpywänäns/ ja on nijncuin ei ollengan tuliscan/ cuin hän myös idze sano: että hän on silloin tulewa/ cosca wähin sijtä ajatellan/ he rakendawat/ istuttawat/ myywät/ ostawat/ syöwät/ juowat/ naiwat/ huolewat/ etc. $ että muutamatkin/ ellei caicki/ uscosa olisit pysywäiset: sillä täsä tarwitan/ että uscotan ja saarnatan/ nijncuin jocapäiwä silmäin edes on.
Näistä caikista kyllä näky/ että Habacuc on ollut ennen Babelin fangeutta/ lähes Jeremian aicana.
On myös huokia ymmärtä/ mitä hän tahto ja ajattele.
Mutta että muutamat kirjat Habacuchist sanowat/ hänen wienen Judan maalda Prophetalle Danielille ruoca Babelijn/ Babelin fangiuden aicana/ sijhen ei ole todistusta/ eikä taida olla totta: sillä ei se sowi ajalugun cansa/ nijncuin Habacuchin Prophetiast ymmärtä taitan.
Hän näky myös nijn wanhemmaxi Jeremiata/ joca Jerusalemin häwityxen jälken eli/ josta Habacuc ennusta.
Mutta Daniel oli Jeremian jälken/ ja eli cauwan ennen cuin hän fangiuteen heitettin.
Mutta Habacuchilla on oikein wircans perän nimi: sillä Habacuc käätän halailiaxi/ joca myös nijn teke hänen Prophetiallans/ että hän syleile Canssa/ se on/ hän lohdutta heitä ja pitä ylös/ nijncuin itkewäinen lapsi sylijn otetan ja siloitellan/ että hänen pidäis waickeneman/ sillä se on/ jos Jumala tahto/ paremmaxi tulewa.

Propheta Habacuc .

I. Lucu .

HAbacuc walitta nijtä hirmuisita syndejä/ joita Canssa hellittämätä teki/ v. 1.
ennusta sentähden Chalderit tulewan heidän maatans häwittämän/ v. 5.
rucoile Jumalata/ että tämä rangaistus olis heille ojennuxexi/ ettei hän myös annais jumalattomille cauwan menestyst nijtä wastan/ jotca paremmat owat/ v. 12.

Hab 1:1 TÄmä on se rascaus/ jonga Propheta Habacuc on nähnyt:
Hab 1:2 HERra/ cuinga cauwan minun pitä huutaman/ ja et sinä tahdo cuulla/ cuinga cauwan minun pitä parcuman wäkiwallan tähden/ ja et sinä tahdo autta:
Hab 1:3 Mixis minulle waiwa ja työtä osotat? mixis minulle ryöwyttä ja wäkiwalda osotat?
Hab 1:4 Wäkiwalda woitta oikeuden/ sentähden käy paljo toisin/ cuin oikein on: sillä jumalatoin sorta wanhurscasta/ sentähden tehdän väärät duomiot.
Hab 1:5 CAdzocat pacanain seas/ cadzocat ja ihmetelkät: sillä minä teen jotakin teidän aicanan/ jota ei teidän pidä uscoman/ cosca sijtä puhutan.
Hab 1:6 Sillä cadzo/ minä herätän Chalderit/ haikian ja nopian Canssan/ jonga pitä waeldaman nijn lewiäldä cuin maa on/ ja omistaman ne asumiset/ jotca ei heidän omans ole.
Hab 1:7 Joca pitä hirmuinen ja julma oleman/ käskemän ja waatiman/ nijncuin hän tahto.
Hab 1:8 Hänen orhins owat nopiammat cuin Pardit ehtona/ ja purewaiset cuin sudet. Hänen radzastajans waeldawat cauca suurin joucoin nijncuin he lennäisit/ ja nijncuin cotca riendä raadolle.
Hab 1:9 He tulewat caickia wahingoittaman: cuhunga he tahtowat/ nijn he carcawat läpidze cuin itätuuli/ ja he cocowat fangeja nijncuin sanda.
Hab 1:10 Heidän pitä Cuningoita nauraman ja Päämiehiä pilckaman/ caicki linnat pitä heidän leickinäns oleman: sillä he tekewät cuopat/ ja sijttekin heidän woittawat.
Hab 1:11 Silloin he ottawat uden mielen/ aina syndiä tehdäxens: ja sijtte täyty heidän woittons heidän Jumalallens omistetta.
Hab 1:12 MUtta sinä HERra/ minun Jumalan/ minun pyhän/ joca olet ijancaickisest/ älä anna meitä cuolla/ waan anna heidän olla/ o HERra/ meille ainoastans rangaistuxexi: ja anna heidän/ o meidän turwam/ meitä ainoastans curitta.
Hab 1:13 Sinun silmäs owat puhtat/ nijn ettes woi paha nähdä/ ja et tahdo cadzo surkiutta. Mixis cadzot sijs ylöncadzoita/ ja waickenet cosca jumalatoin sen niele/ joca händä hurscambi on.
Hab 1:14 Ja annat ihmiset käydä nijncuin calat meresä/ nijncuin madot/ joilla ei haldiata ole.
Hab 1:15 He ongiwat caicki ongella/ ja wetäwät heidän nuotallans ja saawat heidän wercoillans/ josta he

iloidzewat ja riemuidzewat.
Hab 1:16 Sentähden he uhrawat nuotillens ja suidzuttawat wercoillens/ että heidän osans nijden cautta lihawaxi tullut on/ ja ruocans hercullisexi.
Hab 1:17 Sentähden he wielä alati heittäwät nuottans ulos/ eikä lacka Canssa tappamast.

Vers. 16. Uhrawat nuotillens) se on/ he lukewat sen heidän woimaxens ja taidoxens/ taicka/ nijncuin he sen cudzuit/ rohkeudexens/ ja sentähden aina nijn tekewät/ saadaxens muita alans ja muiden tawarat/ ja luulewat idzens nijtä toimellisemmaxi/ jotca ei sencaltaisia juonia pidä.

II. Lucu .

HERra neuwo kärsimyxeen ja wahwuteen: sillä mitä hän on luwannut/ sen pitä totisest tapahtuman/ ja wanhurscas elä hänen uscostans/ v. 1.
PRopheta huuta/ woi/ ja ennusta Babelita wastan heidän tytymättömän himons tähden saadaxens hallita/ v. 5.
heidän ryöwäystäns/ v. 8.
ahneuttans/ v. 9.
murhans/ v. 10.
julmuttans/ v. 11.
petostans/ v. 15.
ja wäkiwaldans wastan/ cuin he Jumalan Canssalle teit/ v. 17.
ja ei heidän waietut jumalans woi heitä silloin autta/ v. 18.
etc. $

Hab 2:1 TÄsä minä olen minun wartiosani/ ja astun minun linnaani/ ja cadzelen nähdäxeni mitä minulle sanotan/ ja mitä minä sitä wastan/ joca minua nuhtele.
Hab 2:2 Mutta HERra wasta minua/ ja sano: kirjoita se näky/ ja pijrrä tauluun/ että ohidzekäypä sen lukis.
Hab 2:3 Nimittäin/ se ennustus pitä ajallans täytettämän/ ja pitä sijttekin ilmanduman ja ei wilpistelemän.
Hab 2:4 Mutta jos se wijpy/ nijn odota händä/ hän tule totisest/ ja ei wijwyttele. Mutta joca sitä wastan on/ ei pidä hänen sieluns menestymän: sillä wanhurscas on eläwä uscostans.
Hab 2:5 MUtta wijna pettä ylpiän miehen ettei hän taida pysyä/ joca sielunsa lewittä nijncuin helwetti/ ja on nijncuin cuolema/ joca tytymätöin on. Hän temma puoleens cacki pacanat/ ja coco tygöns caicki Canssat.

Hab 2:6 Mitämax/ nämät caicki pitä hänestä sananlascun tekemän/ ja puhen ja tapauxen/ ja sanoman. Woi händä/ joca corgotta tawarans muiden hywydest/ cuinga cauwan se kestä? ja sälyttä paljo loca päällens.
Hab 2:7 O cuinga äkist ne pitä tuleman/ jotca sinua purewat/ ja ne heräwät/ jotca sinun syöxewät pois/ ja sinun täyty tulla hänen osaxens.
Hab 2:8 Että sinä olet monet pacanat ryöwännnyt/ nijn pitä caicki jäänet Canssoista taas sinua ryöwämän ihmisten weren tähden/ ja maan ja Caupungin ja caickein sen asuwaisten wääryden tähden.
Hab 2:9 WOi händä/ joca ahne on oman huonens pahudexi/ että hän panis pesäns corkeuteen ja wäldäis onnettomuden.
Hab 2:10 Mutta sinun neuwos pitä sinun huones häpiäxi joutuman: sillä sinä olet ylön paljo Canssoja lyönyt/ ja ylpiästi syndiä tehnyt.
Hab 2:11 Sillä kiwetkin pitä muureis huutaman/ ja malat harjalda pitä heitä wastaman.
Hab 2:12 Woi händä/ joca Caupungin werellä rakenda/ ja walmista Caupungita wäärydellä.
Hab 2:13 Eikö nämät HERralda Zebaothilda tapahdu: Mitä Canssat owat sinulle tehnet/ se poldetan tules/ ja jongatähden ihmiset owat wäsytetyt/ se täyty hucutetta.
Hab 2:14 Sillä maan pitä oleman täynäns HERran tundemisest/ nijncuin wedet jotca meren peittäwät.
Hab 2:15 Woi sinua/ joca lähimmäiselles panet sisälle/ secoitat sijhen sappes ja juotat händä/ ettäs hänen häpiäns näkisit.
Hab 2:16 Sinua pitä häpiällä rawittaman cunnian edest. Nijn juo sinä myös nyt ettäs maasa macaisit: sillä HERran oikian käden calcki pitä sinua ymbärins sattuman/ ja sinun täyty häpiälisest oxenda sinun cunnias tähden:
Hab 2:17 Sillä Libanonin wäärys pitä langeman sinun päälles/ ja haascatut eläimet pitä sinua peljättämän ihmisten weren tähden/ ja maan ja Caupungin ja caickein sen asuwaisten wääryden tähden.
Hab 2:18 Mitä sijs Cuwa autta taita/ jonga puuseppä tehnyt on/ ja walettu cuwa/ johon hänen seppäns luotti/ että hän mykät epäjumalat teki?
Hab 2:19 Woi händä/ joca sano cannolle: heräjä: ja mykälle kiwelle: nouse. Cuinga se opetta? Cadzo/ sen cullalla ja hopialla silattu/ ja ei ole heisä henge.
Hab 2:20 Mutta HERra on hänen pyhäsä Templisäns/ waiketcon caicki mailma hänen edesäns.

Vers. 1. Olen minun wartiosani) se on/ minä pidän wirastani waarin.
v. 2. Kirjoita) Cadzo Esa. 8:1.
v. 3. Ennustus) Nimittäin/ Christuxest teidän wapahtajastan.

Vers. 9. Hän panis pesäns corkeuteen) se on/ hän luule olewans rauhas hänen wahwoisa linnoisans.
v. 12. Caupungin werellä rakenda) Cadzo Ier. 22:13.
v. 14. Maan pitä oleman täynäns) Nimittäin/ cosca Christus tule pyhällä Evangeliumillans.
v. 17. Libanonin wäärys) se on/ Jerusalem joca Libanonin päälle rakettu on.

III. Lucu .

HAbacuchin rucous/ josa hän walitta Jumalan edes/ hämmästynens sitä tulewaista Babelin fangiutta:
lohdutta cuitengin idzens/ että HERra on aina laupias suurimmasakin hädäs/ v. 1.
ylistä Jumalan suurta woima ja cunniata/ cuin hän Canssallens osotti/ että hän Lakins andoi/ v. 7.
johdatti heitä Egyptist/ v. 5.
wei heitä Canaan maalle/ ja hucutti wäkewät Canssat maasta/ ja heidän Cuningans/ v. 6.
rucoile nyt myös osottaman woimans Babelita wastan/ v. 14.
walitta maacunnan häwityst/ v. 16.
lohduta taas idziäns HERrast Jumalast/ v. 18.

Hab 3:1 TÄmä on Prophetan Habacuchin rucous/ wiattomain edestä.
Hab 3:2 HERra/ minä olen sinun sanomas cuullut/ nijn että minä hämmästyin. HERra/ sinä wirgotat sinun käsialas wuosicautten keskellä/ ja teet sen tiettäwäxi wuosicautten keskellä/ tuscas ajattelet laupiutta.
Hab 3:3 Jumala tuli eteläst/ ja pyhä Paranin wuorelda/ Sela. Hänen kijtostans olit taiwat täynäns/ ja hänen cunniatans oli maa täynäns.
Hab 3:4 Hänen paistens oli nijncuin walkeus/ kirckaus käwi hänen käsistäns: siellä oli hänen wäkewydens salattu.
Hab 3:5 Hänen edelläns käwi rutto/ ja widzaus meni/ cuhunga hän sijtte meni.
Hab 3:6 Hän seisoi ja mittais maata/ hän cadzeli ja hajotti pacanat/ nijn että mailman wuoret muserruit/ ja caicki cuckulat mailmas notkistuit/ cosca hän mailmas waelsi.
Hab 3:7 Minä näin Ethiopian majat murhellisna/ ja Midianiterein tellat wapisewan.
Hab 3:8 Etkös HERra ollut wihainen wirrasa? ja sinun hirmuisudes wesisä/ ja närkästyxes meresä? Cosca sinä ajoit orehillas/ ja sinun rattas sait woiton.
Hab 3:9 Sinä weit sinun joudzes edes/ nijncuins olet sucucunnille wannonut/ Sela/ ja jaoit wirrat maasa.
Hab 3:10 Wuoret näit sinun ja tulit murhellisexi/ wirta meni pois/ sywyys annoi idzestäns änen ja nosti käsiäns corkeuteen.

Hab 3:11 Auringo ja Cuu seisoit alallans/ sinun nuoles menit kirckaudella/ ja sinun sauwas pitkäisen leimauxella.
Hab 3:12 Sinä tallaisit maan wihasas/ ja surwoit ricki pacanat hirmuisudesas.
Hab 3:13 Sinä läxit Canssas auttaman/ auttaman woideltuas. Sinä särjit pään jumalattomain huonesa/ ja rijsuit perutuxet alasti haman caulan asti Sela.
Hab 3:14 JOsca sinä wielä kiroisit pään waldicata kylinens/ jotca tulewat nijncuin tuulispää minua hajottaman/ ja iloidzewat nijncuin he olisit köyhän syönet salaisest.
Hab 3:15 Sinun orhis käywät meresä/ suurten wetten logas.
Hab 3:16 Että minä sencaltaist cuulen/ nijn minun wadzan murehti/ minun huulen wärisewät huudosta/ märkä lijcku minun luisani/ minä olen murehisani. Josca minä saisin lewätä waiwani ajalla/ cosca me menemmä sen Canssan tygö/ joca soti meitä wastan.
Hab 3:17 Sillä ei ficunapuun pidä wihottaman/ eikä wijnapuus pidä hedelmätä oleman. Öljypuiden työ wilpistele/ ja ei pellot anna elatusta. Jo lambat pitä pihatosta carcotettaman/ eikä carja pidä nawetas oleman.
Hab 3:18 MUtta minä iloidzen HERrasa/ ja riemuidzen Jumalasa minun lunastajasani.
Hab 3:19 Sillä HERra Jumala on minun woiman/ joca asetta minun jalcani nijncuin peuran jalat. Ja wie minun corkiallen/ nijn että minä soitan minun candelettani.

Vers. 2. Sinun sanomas) se on/ Babelin fangiudest. v. eodem $ wuosicautten keskellä) se on/ oikialla ajalla ja juuri keski hädäs sinä autat ja teet omas autuaxi ja wapaxi.
v. 3. Paranin wuorelda) se on/ silloin cosca hän tahdoi anda Lain Sinain wuorella/ Deut. $ 33:2. Lue tämä Historia Exod. $ 19:16.
v. 5. Hänen edelläns käwi rutto) Nimittäin/ cosca hän hänen Canssans johdatti Egyptist/ ja tappoi caicki Egyptin esicoiset/ Exod. $ 12.
v. 6. Hajotti pacanat) Cosca hän heidän päästi Canaan maahan ja ajoi Cananerit pois/ nijncuin Josuan kirjas kirjoitetan. v. eod. $ Wuoret/ cuckulat) se on/ woimalliset Cuningat ja waldiat hallidziat.
v. 7. Medianiterein) Iud. $ 7:8.
v. 8. Wirrasa) Cosca hän johdatti heitä punaisen meren läpidze/ ja upotti Pharaon/ Exod. $ 14:11.
v. 11. Auringo ja Cuu) Iosu. 10:13.
v. 13. Auttaman woideltuas) taitan ymmärtä Dawidist Sauli wastan.
v. 14. Pään waldickata) se on/ Babelin Cuningast/ Caupungins ja ylimmäistens cansa.

v. 15. Sinun Orihis käywät) se on/ Egyptiläiset punaises meres/ nijns woit myös hucutta Babylonialaiset.
v. 17. Ficunapuun) Nimittäin/ Judan maa piti häwitettämän.

Prophetan Habacuchin loppu.

Propheta ZephanJa .

Esipuhe Prophetast ZephanJast .
ZEphanja on ollut Prophetan Jeremian ajalla: sillä hän ennusti Cuningas Josian aicana/ nijncuin hänen nimens sen osotta.
Sentähden ennusta hän myös sijtä cuin Jeremiakin/ nimittäin/ että Jerusalem ja Judan Canssa piti häwitettämän ja wietämän pois catumattomudens tähden.
Mutta ei hän nimitä Babelin Cuningast/ joca heidän häwittämän ja fangiuteen wiemän piti/ nijncuin Jeremia teke/ waan muutoin sano Jumalan andawan heidän päällens tulla onnettomuden ja tuscan/ käätäxens heitä catumuxeen.
Sillä ei caicki Prophetat woinet saada sitä Canssa uscoman ja ajatteleman/ että Jumala oli heidän päällens wihainen.
He luotit aina idzens sijhen/ että he olit ja cudzuttin Jumalan Canssaxi/ ja joca saarnais Jumalan olewan heille wihaisen/ se pidettin wääränä Prophetana/ wainottin ja tapettin.
Sillä ei he tahtonet usco/ että Jumalan piti nijn Canssans hyljämän/ nijncuin nytkin nijtä wihatan ja tapetan/ jotca saarnawat seuracunnan erhetyxiä ja syndiä/ ja että Jumala on heitä rangaisewa.
Mutta ei hän ainoastans Judalaisille sencaltaist widzausta ennusta/ waan myös caikille lähimaacunnille ja läsnäasuwaisille/ nijncuin Philistereille/ Moabitereille/ Ethiopialaisille ja Assyrialaisille: sillä Babelin Cuningas piti oleman Jumalan widza coco maalle.
Colmannes lugus ennusta hän selkiäst ja caunist/ iloisest ja autuast Christuxen waldacunnast/ joca coco mailman piti lewenemän.
Ja waicka hän on nijstä pienimmistä Prophetaista/ nijn hän cuitengin paljo enämmän puhu Christuxest/ cuin jocu isoimmista Prophetaista/ ja liki enä cuin Jeremia.
Sillä hän lohdutta Canssa/ ettei he Babelin fangiudes ja murhes epäilis Jumalasta/ cuin hän heidän ijäxi olis hyljännyt/ mutta että heidän sencaltaisen rangaistuxen jälken piti jällens armon ja luwatun Wapahtajan Christuxen hänen caunin waldacunnansa cansa saaman.

Propheta ZephanJa .

I. Lucu .

ZEphanJa uhca Judat ja Jerusalemi/ v. 2.
heidän epäjumalan palweluxens tähden/ v. 4.
että HERra oli angarast sijtä heitä rangaisewa/ v. 7.
waicka he olit suruttomat ja ei sitä usconet/ v. 12.

Sef 1:1 TÄmä on HERran sana/ joca tapahdui ZephanJalle Chusin pojalle Gedalian pojalle/ Amarian pojalle/ Jehiskian pojalle/ Josian Amonin pojan/ Judan Cuningan ajalla.
Sef 1:2 MInä tahdon caicki maalda otta pois/ sano HERRA.
Sef 1:3 Minä tahdon ihmiset ja carjan/ linnut taiwan alda/ ja calat merest otta pois/ pahannuxen ja jumalattoman/ ja/ minä tahdon ihmiset maasta häwittä sano/ HERRA.
Sef 1:4 Minä ojennan minun käteni Judan päälle/ ja caickein nijden päälle/ jotca Jerusalemis asuwat. Nijn myös minä häwitän Baalimin tähtet/ ja Camarimin ja Pappein nimet tästä paicasta.
Sef 1:5 Ja ne jotca cattoin päällä taiwan sotawäke cumartawat/ ja wannowat cuitengin HERran cautta/ ja myös Malchomin cautta.
Sef 1:6 Ja ne jotca HERrasta luopuwat/ ja jotca ei HERra ensingän edzi/ eikä händä tottele.
Sef 1:7 Waiketcat HERran Jumalan edes: sillä HERran päiwä on läsnä/ ja HERra on teurasuhrin walmistanut/ ja wierans sijhen cudzunut.
Sef 1:8 Ja HERran teurasuhrin päiwänä edzin minä Päämiehiä ja Cuningan lapsia/ ja caickia jotca outoja waatteita candawat.
Sef 1:9 Minä edzin myös nijtä sillä ajalla/ jotca hyppäwät kynnyxen ylidze/ jotca heidän herrans huonet warcaudella ja petoxella täyttäwät.
Sef 1:10 SIllä ajalla/ sano HERra/ pitä ilmeinen parcu cuuluman calaportisa/ ja ulwominen toisesa portisa/ ja suuri surkeus cuckuloilla.
Sef 1:11 Ulwocat te jotca myllys asutte: sillä caicki caupidziain Canssa on häwitetty/ ja caicki jotca raha cocowat/ owat cadotetut.
Sef 1:12 Sillä ajalla tahdon minä Jerusalemin kyntilällä tutkia/ ja tahdon edzi nijtä miehiä/ jotca rahgasans macawat/ ja sanowat sydämisäns: ei HERra tee hywästi eikä pahasti.
Sef 1:13 Ja heidän tawarans pitä raateluxexi tuleman/ ja huonens autioxi: he rakendawat huoneita/ ja ei saa nijsä asua. He istuttawat wijnapuita/ mutta ei he saa nijstä juoda.
Sef 1:14 Sillä HERran suuri päiwä on läsnä/ hän on läsnä sangen kijrusti. Cosca HERran päiwän parcu on

tulewa/ nijn wäkewitten pitä silloin carwasti parcuman.
Sef 1:15 Sillä se päiwä on cauhiuden päiwä/ waiwan ja ahdistuxen päiwä/ tuulen ja tuulispään päiwä/ pimeyden ja syngeyden päiwä/ pilwen ja sumun päiwä.
Sef 1:16 Basunain ja trometein päiwä/ wahwoja Caupungeita ja corkeita linnoja wastan.
Sef 1:17 Minä tahdon Canssalle ahdistuxen tehdä/ että he käywät ymbärins nijncuin sokiat/ että he owat HERra wastan syndiä tehnet. Heidän werens pitä wuodatettaman/ nijncuin se olis tomu: ja heidän ruumins/ nijncuin se olis loca.
Sef 1:18 Ei heidän hopians eikä culdans pidä heitä sinä HERran wihan päiwänä woiman autta: waan coco maa pitä hänen kijwaudens tulelda syötämän: sillä hän teke nopiast lopun caickein cansa jotca maasa asuwat.

Vers. 4. Camarimin) Ne pidit idzens parambana yxikertaisia Pappeja.
V. 5. Malchomin) Malchom oli Ammonin lasten epäjumala.
V. 7. Wierans) Babylonialaiset/ jotca Jerusalemin cukistaman piti/ että he oudolla tawalla pidit Jumalan palwelust/ ei nijncuin Moses.
V. 8. Outoja waatteita) Nimittäin heidän Jumalan palweluxesans/ nijncuin muucalaisia messuwatteita/ cuoricaapuja/ eli cuinga he owat cudzutut. Sillä he olit idzellens ajatellet erinomaiset uhrit ja waattet/ cadzoit ylön ja hyljäisit sen tawan cuin Jumala idze oli heidän eteens pannut/ joca ei hänelle ollengan kelwannut.
V. 11. Myllys asutte) se on/ Jerusalemin asuwaiset/ jotca Mammonat ja wadzans palwelit/ teit Kircost myllyn eli codan/ eikä muuta edzinet/ cuin ajallist elatust/ calua ja rijsta heidän Jumalan palweluxesans/ nijncuin nytkin kyllä tapahtu.
V. 12. Rahgasans macawat) Jotca suruttomat owat/ ja cadzowat ylön mitä Prophetat heille saarnawat Jumalan rangaistuxest.

II. Lucu .

PRopheta neuwo Canssans parannuxeen/ v. 1.
ennencuin HERran wiha rupe palaman/ ja rangaistus tule heidän päällens/ v. 2.
ennusta Philisterejä wastan/ v. 5.
Moabitereitä ja Ammonitereitä wastan/ v. 8.
että HERra oli heitä edziwä ja rangaisewa/ että he olit pilcannet hänen Canssans/ v. 10.

nijn myös Ethiopialaisia ja Assyrialaisia wastan/ v. 12.

Sef 2:1 COotcat teitän ja tulcat tänne/ te wihattawa Canssa/ ennencuin duomio tule:
Sef 2:2 Että te siwalletan päiwällä pois nijncuin acanat/ ennencuin HERran hirmuinen wiha tule teidän päällen/ ennencuin HERran wihan päiwä tule teidän päällen.
Sef 2:3 Edzikät HERra caicki radolliset maasa/ te jotca hänen oikeuttans pidätte/ edzikät wanhurscautta/ edzikät nöyryttä/ että te HERran wihan päiwänä warjeluxi tulisitta.
Sef 2:4 Sillä Gaza pitä hyljättämän/ ja Ascalon autiaxi tehtämän. Asdod pitä myös puolipäiwäst ajettaman pois/ ja Accaron häwitettämän.
Sef 2:5 Woi nijtä jotca meren puoles asuwat/ sotiwaiset/ HERran sana on tulewa teidän päällen. Sinä Canaan Philisterin maacunnas/ minä tahdon sinun hucutta/ ettei kenengän pidä sinus asuman.
Sef 2:6 MEren puoles pitä aiwa paimenden majoja ja lammasten pihatoita oleman.
Sef 2:7 Ja sen pitä jääneille Judan huonesta osaxi tuleman/ joisa heidän pitä caidzeman. Ehtona pitä heidän Ascalonin huoneisa heidäns sioittaman/ cosca HERra heidän Jumalans on heitä edzinyt/ ja heidän fangeudens palauttanut.
Sef 2:8 Minä olen Moabin pilcan/ ja Ammonin lasten häwäistyxen cuullut/ cuin he minun Canssani häwäisnet owat/ ja kerscannet heitäns heidän rajoistans.
Sef 2:9 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra Zebaoth Israelin Jumala/ Moab pitä nijncuin Sodoma/ ja Ammonin lapset nijncuin Gomorra/ ja nijncuin noculaispensan ja suolacuopan/ ja nijncuin ijancaickinen autio oleman. JÄänet minun Canssastani pitä heitä ryöstämän/ ja jäänet minun Canssastani pitä heitä perimän.
Sef 2:10 Sen pitä heille tapahtuman heidän coreudens tähden/ että he owat HERran Zebaothin Canssa pilcannet/ ja heitäns sijtä kerscannet.
Sef 2:11 HERra on hirmuinen heitä wastan olewa: sillä hän on caicki jumalat maan pääldä cadottawa: ja caicki luodot pitä händä cumartaman/ cukin paicastans.
Sef 2:12 EThiopialaiset pitä myös miecalla tapettaman.
Sef 2:13 Ja hänen pitä kätens pohja päin ojendaman ja Assurin cadottaman. Niniwen on hän tekewä autiaxi ja carkiaxi nijncuin corwen:
Sef 2:14 Että sijhen caickinaiset eläimet pacanain secaan idzens cocowat. Cacarit ja hypiät pitä heidän tornisans asuman/ ja änen pitä laulaman heidän ackunoisans/ ja häwitys heidän kynnyxilläns: sillä Cedrilaudat pitä rewittämän pois.

Sef 2:15 Tämä on se iloinen Caupungi/ joca nijn irstana asu/ ja sanoi hänen sydämesäns: minä se olen/ ja ei kengän muu. Cuinga hän on nijn autiaxi tehty? että eläimet sijnä asuwat/ ja joca käy sen ohidze/ hän wilistä händä/ ja paucutta käsiäns hänen päällens.

Vers. 11. Caicki jumalat) On sanottu Evangeliumist/ joca Babelin fangeuden jälken tulewa oli/ nijncuin se myös tapahtui.

III. Lucu .

PRopheta huuta woi Jerusalemille ja Judan Canssalle/ v. 1.
heidän moninaisten syndeins ja catumattomudens tähden/ v. 2.
sano HERran tahtowan heitä sentähden häwittä/ v. 6.
lohdutta nuhtettomia ja jumalisia/ että HERra on myös rangaisewa heidän wihollisens/ v. 8.
ja anda saarnata heidän edesäns lohdullista Evangeliumita/ v. 9.
anda myös andexi heidän syndins/ v. 11.
ja saatta heille cunnian maan päällä. v. 19.

Sef 3:1 WOi sitä cauhiata/ rietast ja wäkiwallaist Caupungi.
Sef 3:2 Ei hän tahdo cuulla eikä anda händäns curitta. Ei hän tahdo uscalda HERran päälle/ eikä pidä händäns hänen Jumalans tygö.
Sef 3:3 Hänen Förstins owat hänes nijncuin kiljuwat Lejonit/ ja hänen Duomarins nijncuin sudet ehtona/ jotca ei mitän jätä huomenexi.
Sef 3:4 Hänen Prophetans owat irstaiset ja ylöncadzojat/ hänen Pappins rijwawat Pyhyden/ ja käändäwät Lain wäkiwallaisest.
Sef 3:5 Mutta HERra/ joca heidän seasans on/ opetta oikein/ ja ei tee mitän wäärin: waan anda joca amulla hänen oikeudens julkisest opetta/ eikä lacka/ mutta se paha Canssa ei tahdo oppia häpemän.
Sef 3:6 Sentähden tahdon minä tämän Canssan häwittä/ ja heidän linnans autioxi tehdä/ ja heidän catuns nijn tyhjätä/ ettei kengän sitä pidä käymän. Heidän Caupungins pitä häwitettämän/ ettei kenengän pidä nijsä sillen asuman.
Sef 3:7 MInä annoin sinulle sanoa: Minua pitä sinun pelkämän/ ja andaman sinus curitta/ nijn ei olis hänen asuinsians häwitetty/ ja ei olis mitän/ josta minä olisin händä nuhdellut: mutta he ahkeroidzewat caickinaista pahutta.

Sef 3:8 Sentähden/ sano HERra/ täyty myös teidän minua odotta/ sijhenasti cuin minäkin aicanans nousen/ cosca minä myös duomidzen ja cocon pacanat/ ja waldacunnat yhten saatan/ ja wihani heidän päällens wuodatan/ ja caiken minun wihani hirmuisuden: sillä coco mailman pitä minun kijwauden tuli syömän.
Sef 3:9 SIlloin minä tahdon Canssoille toisin anda saarnata suloisilla huulilla/ että heidän caickein pitä HERran nime rucoileman/ ja händä yximielisest palweleman.
Sef 3:10 Jotca minua cumartawat/ nimittäin/ hajotetut sildä puolelda Ethiopian wirta/ pitä minulle lahjaxi tuotaman.
Sef 3:11 Sijhen aican ei pidä sinun sillen häpemän caickia sinun tecojas/ joillas minua wastan olet syndiä tehnyt: sillä minä tahdon ne corjat pyhät silloin sinun seastas otta pois/ nijn ettes tohdi idzes corgotta minun wuoreni tähden.
Sef 3:12 Minä tahdon sinust anda jäädä köyhän ja halwan Canssan/ heidän pitä HERran nimeen turwaman.
Sef 3:13 Jäänet Israelist ei pidä mitän paha tekemän/ eikä walhetta puhuman/ ja ei heidän suusans pidä wiecast kieldä löyttämän/ waan he elätetän lewos ilman pelgota.
Sef 3:14 Riemuidze sinä Zionin tytär/ huuda Israel/ iloidze ja riemuidze caikest sydämestäs/ sinä tytär Jerusalem.
Sef 3:15 Sillä HERra on sinun rangaistuxes ottanut pois/ ja sinun wihollises käändänyt pois. HERra Israelin Cuningas on sinun tykönäs/ ettes sillen pelkä onnettomutta.
Sef 3:16 Sijhen aican sanotan Jerusalemille: älä pelkä: ja Zionille: älä käsiäs laske alas.
Sef 3:17 Sillä HERra sinun Jumalas on sinun tykönäs/ wäkewä wapahtaja.
Sef 3:18 Hän on sinusta riemuidzewa/ ja on olewa sinulle suloinen/ ja andawa andexi/ ja sinusta pitä cajahduxella riemuittaman. Jotca murehtiwat sitä ettei he ole tullet juhlan cocouxeen/ ja owat sinusta/ ne minä tahdon cogota: tämä pilcka oli heillä cuorma.
Sef 3:19 Cadzo/ minä tahdon/ sijhen aican/ caicki lopetta/ jotca sinua waiwawat/ ja tahdon onduwaista autta/ ja hyljätyt coota/ ja saatan heidän cunniaan/ ja kijtoxen caikesa maasa/ josa he cadzottin ylön.
Sef 3:20 Sijhen aican tahdon minä teidän tähän tuoda/ ja sillä ajalla teitä coota: sillä minä asetan teidän kijtoxexi ja cunniaxi caickein Canssain seas maan päällä/ cosca minä teidän fangiuxenne käännän teidän silmäin edes/ sano HERra.

Vers. 1. Caupungille) se on/ Jerusalemille: sillä cusa Jumalan sana enimmin saarnatan/ siellä se sitä enimmin cadzotan ylön.
V. 9. Suloisilla huulilla) se on/ saarnata Evangeliumita ymbäri mailman/ Jumalan armosta/ joca meitä

päästä meidän synneistäm.
V. 11. Corjat pyhät) Jotca öyckäisit ja luotit idzens Templijn/ heidän Isäins uhreihin ja muihin pyhijn cappaleihin. Rom. 9:4. ja ei sulaan armoon.
V. 13. Jäänet Israelist) Nimittäin/ jotca Christuxen piti ottaman wastan ja hänen päällens uscoman/ nijncuin hänen pyhät Apostolins ja Opetuslapsens.
V. 15. Sinun rangaistuxes ottanut pois) se on/ ei hän enä wihastu/ waan se on teille andexiandamus) Wihollises käändänyt pois) se on/ hän otta Lain pois ja pahan oman tunnon.
v. 18. Säätyin) Jotca Lain waatiwat tecoihin ja ei armohon/ jota cuitengin idze Laki waati/ Gal. 3:3.

Prophetan ZephanJan loppu.

Propheta Haggai .

I. Lucu.

1:1 TOisna Cuningas Dariuxen wuonna/ cuudendena Cuucautena/ ensimäisnä päiwänä Cuusta/ tapahdui
HERran sana Prophetan Haggain cautta/ SeruBabelille Sealthielin pojalle/ Judan Förstille/ ja Jesualle
Jozadachin pojalle/ ylimmäiselle Papille/ ja sanoi:
1:2 Nijn sano HERra Zebaoth: tämä Canssa sano: ei aica wielä ole tullut HERran huonetta raketa.
1:3 Ja HERran sana tapahdui Prophetan Haggain cautta/ sanoden:
1:4 Kylläpä teidän aican on tullut asua caunistetuisa huoneisa/ ja minun huonen täyty autiana olla?
1:5 Nyt/ sano HERra Zebaoth: cadzocat cuinga teille käy.
1:6 Te kylwätte paljon ja wähän wiette aittan: te syötte ja et te tule cuitengan rawituxi: te juotta/ ja et te
saa cuitengan kyllän: te werhotta teitän/ ja et te cuitengan lämbymäxi tule/ ja joca raha ansaidze/ hän
pane ne läwilliseen cuckaron.
1:7 Nijn sano HERra Zebaoth: cadzocat sijs cuinga teille käy.
1:8 Mengät wuorille ja hakecat puita/ ja rakendacat huone/ se on minulle otollinen olewa/ ja minä tahdon
minun cunniani osotta.
1:9 Kyllä tosin te paljon toiwotte/ waan se tule wähäxi. Ja waicka te parhallans cotia weisittä/ nijn minä sen
cuitengin puhallan pois. Mixi nijn? sano HERra Zebaoth: että minun huonen on autiana/ ja cukin riendä
oman huonens cansa.
1:10 Sentähden on taiwas teildä castens pidättänyt/ ja maa hedelmäns.
1:11 Ja minä olen poudan cudzunut/ sekä maan että wuorten päälle/ jywäin/ wijnan/ öljyn/ ja caiken cuin
maasta tule/ ihmisten/ carjan ja caickein kätten päälle.
1:12 NIjn cuuli SeruBabel Sealthielin poica/ ja Jesua Jozadachin poica ylimmäinen Pappi/ ja caicki jäänet
Canssasta/ sencaltaisen heidän HERrans Jumalans änen/ ja Prophetan Haggain sanat/ nijncuin HERra
heidän Jumalans hänen lähettänyt oli. Ja Canssa pelkäis HERra.
1:13 Nijn sanoi Haggai HERran Engeli/ jolla HERran sanan saattamus oli Canssan tygö: Minä olen teidän
cansan/ sano HERra.
1:14 Ja HERra herätti SeruBabelin Sealthielin pojan/ Judan Päämiehen hengen/ ja Jesuan Jozadachin pojan/

ylimmäisen Papin hengen/ ja caiken Canssan hengen/ tuleman ja työtä tekemän HERran Zebaothin heidän Jumalans huonesa.

II. Lucu.

2:1 NEljändenä colmattakymmendenä päiwänä/ cuudendena Cuucautena/ Cuningas Dariuxen toisna wuonna/
2:2 Ensimäisnä colmattakymmendenä päiwänä/ seidzemendenä Cuucautena/ tapahdui HERran sana Prophetan Haggain cautta/ ja sanoi:
2:3 Sanos SeruBabelille Sealthielin pojalle Judan Päämiehelle/ ja Jesualle Jozadachin pojalle/ ylimmäiselle Papille/ ja jätetylle Canssalle: ja sano:
2:4 Cuca on jäänyisä/ joca tämän huonen endises cunniasans nähnyt on? ja cuinga se nyt teille näyttä? eikö se minäkän ole endisen suhten?
2:5 Ja/ SeruBabel/ ole hywäs turwas/ sano HERra: ole sinäkin turwas Jesua Jozadachin poica/ ylimmäinen Pappi: olcat caicki Canssa maacunnasa hywäs turwas/ sano HERra/ ja tehkät työtä: sillä minä olen teidän cansan/ sano HERra Zebaoth:
2:6 Sen sanan jälken/ cuin minä tein teidän cansan lijton/ cosca te Egyptist waelsitta/ pitä minun hengen teidän seasan pysymän/ älkät peljätkö.
2:7 SIllä nijn sano HERRA Zebaoth: wielä on wähä aica/ cuin minä taiwan/ maan/ meren ja manderen lijcutan/ ja/ caicki pacanat tahdon minä lijcutta.
2:8 Silloin tule caickein pacanain turwa/ ja minä täytän tämän huonen cunnialla/ sano HERra Zebaoth.
2:9 Sillä minun on hopia ja culda/ sano HERra Zebaoth.
2:10 Tämän jälkimmäisen huonen cunnian pitä suuremman oleman/ cuin ensimäisen on ollut/ sano HERra Zebaoth. Ja minä tahdon anda rauhan tälle paicalle/ sano HERra Zebaoth.
2:11 NEljändenä colmattakymmendenä päiwänä/ yhdexändenä Cuucautena/ toisna Dariuxen wuonna/ tapahtui HERran sana Prophetalle Haggaille/ ja sanoi:
2:12 Nijn sano HERra Zebaoth: kysy Papeille Laista/ ja sano:
2:13 Jos jocu cannais pyhitettyä liha helmasans/ ja satutais sijtte waattens helman leipään/ puuroon/ wijnaan/ öljyyn/ eli mitä ruoca se olis/ tulisco se myös pyhäxi?
2:14 Ja Papit wastaisit/ ja sanoit: Ei. Haggai sanoi: jos jocu saastainen jostacusta satutetusta raadosta/ yhten näistä sattuis/ tulisco se saastaisexi: Papit wastaisit/ ja sanoit: tulis.
2:15 Nijn Haggai wastais/ ja sanoi: juuri nijn on tämä Canssa/ ja nämät ihmiset minun edesäni/ sano

HERra/ ja caicki heidän kättens työt/ ja mitä he uhrawat/ on saastainen.
2:16 Ja cadzocat/ cuinga teille käynyt on tästä päiwästä ja ennencuin jocu kiwi pandin toisen päälle HERran Templis.
2:17 Että cosca jocu tuli ohraläjän tygö/ jolla piti caxikymmendä mitta oleman/ nijn siellä olit näpiäst kymmenen. Cosca hän tuli wijnacuurnan tygö/ ja luuli wijsikymmendä Amia täyttäwäns/ nijn siellä olit näpiäst caxikymmendä.
2:18 Sillä minä waiwaisin teitä poudalla/ nokipäillä ja rakehilla/ caikisa teidän töisän. Et te cuitengan käändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.
2:19 Nijn cadzocat nyt sitä/ tästä päiwästä ja ennen/ nimittäin/ neljännestä colmattakymmenestä päiwästä/ yhdexändenä Cuucautena/ haman sijhen päiwän/ cuin HERran Templi perustettin/ cadzocat sitä:
2:20 Sillä siemenet owat wielä salwos/ ja ei wielä mitän caswa/ ei wijnapuu/ ficunapuu/ granatipuu/ eikä öljypuu: mutta tästälähin tahdon minä anda siunauxen.
2:21 JA HERran sana tapahdui toisen kerran Haggaille/ neljändenä colmattakymmendenä päiwänä sijnä Cuucaudes/ ja sanoi:
2:22 Sanos SeruBabelille Judan Päämiehelle: minä tahdon taiwan ja maan lijcutta:
2:23 Ja tahdon waldacundain istuimet cukista/ ja pacanain woimalliset waldacunnat cadotta/ ja cukistan rattat ja radzasmiehet/ nijn että orhi ja mies pitä cukistettaman/ cukin toisen miecalla.
2:24 Sillä ajalla/ sano HERra Zebaoth/ tahdon minä sinua SeruBabel corjata/ sinua Sealthielin poica/ minun palwelian/ sano HERra/ ja tahdon sinua nijncuin sinetsormusta pitä: sillä minä olen sinun walinnut/ sano HERra Zebaoth.

Prophetan Haggain loppu.

Propheta ZacharJa .

Esipuhe Prophetast ZacharJast .

TÄmä Propheta saarnais/ nijncuin Haggaikin Babelin fangeuxen jälken/ että Templi pidäis jällens rakettaman/ ja se hajotettu Canssa coottaman/ että yxi waldacunda ja asetus sijnä maacunnas taas säättäisin.

Ja hän on tosin caickein lohdullisimmist Prophetaist/ sillä hän tuo edes monet suloiset ja turwalliset näyt/ ja anda monet ystäwäliset ja makiat sanat/ joilla hän sitä murhellist ja hajotettua Canssa lohdutta ja wahwista/ rakennusta ja hallitusta alcaman/ jotca haman sijhen aican asti olit suuren ja moninaisen wastoinkäymisen kärsinet.

Tätä hän teke wijdenden Lucun asti.

Wijdennes ennusta hän kirjast ja wacast yhden näyn alla wäärist opettaist/ jotca tulewat olit Judan Canssaan kieldämän pois Christusta/ joca näky wielä tänäpän Judalaisis täytettäwän.

Cuudennes ennusta hän Christuxen Evangeliumist ja hengellisen Templin rakendamisest/ että Judalaiset myös hänen kielsit ja hyljäisit.

Seidzemennes ja cahdexannes kysytän/ ja Propheta wasta/ lohdutta ja neuwo heitä taas rakendaman ja hallidzeman/ ja nijn tämän ennustuxen päättä rakendamisest.

Yhdexennes tule hän myös tulewaiseen aicaan/ ja ennusta ensist/ cap. 10. $ cuinga se suuri Alexander oli Tyruxen/ Sidonin ja Philisterit woittawa/ että coco mailma tulewaiselle Christuxelle olis awoi/ ja Asi wie Cuningan Christuxen Jerusalemijn.

Mutta yhdestoistakymmenes lugus/ ennusta hän Christuxen Judalaisilda colmenkymmeneen hopiapenningijn myytäwän/ jongatähden hän heidän oli hyljäwä/ ja Jerusalem piti wijmein häwitettämän/ ja Judalaiset exyxis paatuman ja hajotettaman.

Ja nijn oli Evangelium ja Christuxen waldacunda tulewa pacanain secaan/ hänen kärsimisens jälken/ että händä ennen lyötin nijncuin paimenda/ ja Apostolit nijncuin lambat hajotettin: sillä hänen täydyi ensist kärsiä ja nijn cunniaans käydä.

Wijmeises lugus lopetta hän/ Jerusalemin häwityxen jälken/ Lewin pappiuden/ ja coco hänen menons/ caluns ja juhlapäiwäns/ ja sano/ että caicki hengelliset wirat pitä yhteiset oleman/ Jumalata palweldaman/ ja ei sillen Lewin sugust pitänyt toisia Pappeja tuleman/ toisia juhlia/ toisia vhreja/ toista Jumalan

palwelusta.
Jota myös muutkin sucucunnat taisit toimitta/ nijncuin Egypti ja muuta pacanat: se on/ Wanhan Testamendin piti pandaman peräti pois ja hyljättämän.

Propheta ZacharJa .

I. Lucu .

HERra käske ZacharJan neuwoman Canssans catumuxeen/ ettei heille käwis nijn pahoin cuin heidän Isillens/ v. 1.
ZacharJa näke näys miehen istuwan ruskian orihin päällä/ v. 3.
saa lupauxen/ että Jerusalem otetan jällens armoon ja raketan/ v. 7.
näke neljä sarwe/ jotca Judan hajotit/ ja neljä seppä/ jotca heitä piti sortaman/ v. 18.

Sak 1:1 CAhdexandena Cuucautena/ toisna Cuningas Dariuxen wuonna/ tapahdui tämä HERran sana ZacharJalle Berechian pojalle/ Iddon pojalle/ Prophetalle/ ja sanoi:
Sak 1:2 HERra on ollut wihainen teidän Isillen.
Sak 1:3 Nijn sano HERra Zebaoth: käändäkät teitän minun tygöni/ sano HERra Zebaoth/ nijn minä käännän minuni teidän tygönne/ sano HERra Zebaoth.
Sak 1:4 Älkät olco nijncuin teidän Isän/ joille endiset Prophetat saarnaisit/ sanoden: nijn sano HERra Zebaoth/ palaitcat teidän pahoista teistän/ ja teidän häijystä menostan. Mutta ei he cuullet eikä totellet minua/ sano HERra.
Sak 1:5 Cusa nyt owat teidän Isän ja Prophetan? wieläkö he eläwät?
Sak 1:6 Eikö nijn ole tapahtunut? että minun sanan ja oikeuden/ jotca minä minun palweliaini Prophetain cautta käskin/ owat teidän Isijn sattunet? Että heidän täyty palaita ja sano: cuinga HERra Zebaoth ajatteli meille tehdä? sen jälken cuin me meidän käytim ja teim/ nijn hän on myös meille tehnyt.
Sak 1:7 NEljändenä colmattakymmendenä päiwänä/ ensimäises Cuucaudes toistakymmendä/ joca on Sebatin Cuu/ toisna Cuningas Dariuxen wuonna/ tapahdui tämä HERran sana ZacharJalle Berechian pojalle/ Iddon pojalle/ Prophetalle/ ja sanoi:
Sak 1:8 Minä näin yöllä/ ja cadzo/ yxi mies istui ruskian hewoisen päällä/ ja seisatti Myrtein secaan laxos/ ja hänen tacanans olit ruskiat ja maxan carwaiset ja walkiat hewoiset.
Sak 1:9 Ja minä sanoin: minun Herran/ cutca nämät owat? Ja Engeli/ joca minun cansani puhui/ sanoi

minulle:
Sak 1:10 Minä osotan sinulle/ cutca nämät owat. Ja se mies joca Myrtein seas oli/ wastais ja sanoi: nämät owat/ jotca HERra on lähettänyt waeldaman läpidze maan.
Sak 1:11 Mutta he wastaisit HERran Engelille/ joca Myrtein seas oli/ ja sanoit: me olemma waeldanet maan läpidzen/ ja cadzo/ caicki maacunnat istuwat alallans.
Sak 1:12 Nijn wastais HERran Engeli: HERra Zebaoth/ cuinga cauwan et sinä tahdo armahta Jerusalemin päälle/ ja nijden Judan Caupungein päälle/ joilles wihainen olet ollut/ näinä sedzemenä kymmenenä ajastaicana?
Sak 1:13 Ja HERra wastais sille Engelille/ joca minun cansani puhui/ ystäwälisillä ja lohdullisilla sanoilla.
Sak 1:14 Ja se Engeli/ joca minua puhutteli/ sanoi minulle: saarna ja sano/ näitä sano HERra Zebaoth: Minä olen suurest wihastunut Jerusalemille ja Zionille.
Sak 1:15 Mutta minä olen juuri wihainen myös nijlle coreille pacanoille: sillä minä olin ainoastans wähä wihainen/ mutta he autit häwityxeen.
Sak 1:16 Sentähden sano HERra: minä palajan Jerusalemijn laupiudella/ ja minun huonen pitä hänes rakettaman/ sano HERra Zebaoth ja Jerusalemin päälle pitä mittanuora wedettämän.
Sak 1:17 Ja saarna enä/ ja sano: näitä sano HERra Zebaoth: taas pitä minun Caupungilleni hywin käymän/ ja HERra on Zionita taas lohduttawa/ ja Jerusalem taas walitan.
Sak 1:18 JA minä nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/ siellä oli neljä sarwe.
Sak 1:19 Ja minä sanoin Engelille/ joca puhui minun cansani: cutca nämät owat? Hän sanoi minulle: nämät owat ne sarwet/ jotca Judan/ Israelin ja Jerusalemin hajottanet owat.
Sak 1:20 Ja HERra osotti minulle neljä seppä.
Sak 1:21 Silloin minä sanoin: mitä ne tahtowat tehdä? Hän sanoi: Me owat ne sarwet/ jotca Judan hajottanet owat/ ettei kengän ole woinut päätäns nosta. Nämät owat tullet nijtä carcottaman/ ja lohcaiseman pacanain sarweja/ jotca Judan maan ylidze sarwen nostanet owat/ sitä hajottaxens.

Vers. 3. Käändäkät teitän minun tygöni) Cadzo Ezech. 18:31.
v. 8. Yxi mies) Tämä mies on Jumalan poica/ joca idze on Canssans sodanpäämies/ Iosu. 5:14. sillä hän sijtte idze cudzutan HERraxi. 20. versu. Hän lupa täsä näys/ ja tahto Canssallens anda rauhan/ nijncauwan cuin Templi ja Jerusalem taitan raketta jällens.
v. 18. Neljä sarwe) Owat ne waldacunnat caikis neljäs maan tuulis/ jotca Jumalan Canssa usein waiwaisit/ Nämät tahdoi HERra aicanans lyödä maahan/ ja hänen seuracundans piti wielä sijtte woimasans oleman.

II. Lucu .

PRopheta näke miehen mittanuoran cansa/ joca piti mittaman sen uden Jerusalemin/ v. 1. joca neuwo nijtä/ jotca wielä olit jäänet Babelijn/ että nijden piti myös menemän cotia Isäns maalle/ v. 5. lupa heille anda pacanat raateluxexi/ ja asua idze heidän tykönäns/ on myös nijn laittawa/ että pacanat pitä hänen Canssans myös oleman/ v. 9.

Sak 2:1 JA minä nostin silmän/ ja näin/ ja cadzo/ yhden miehen kädes oli mittanuora.
Sak 2:2 Ja minä sanoin: cuhungas menet? Mutta hän sanoi minulle: minä menen Jerusalemita mittaman/ ja cadzoman cuinga pitkä ja lewiä se oleman pitä.
Sak 2:3 Cadzo/ Engeli joca puhui minun cansani/ läxi ulos/ ja toinen Engeli meni händä wastan/ ja sanoi:
Sak 2:4 Juoxe tuonne/ ja puhu sille pojalle/ ja sano: Jerusalemis pitä ilman muurita asuttaman/ ihmisten ja carjan paljouden tähden/ cuin sijnä olewa on.
Sak 2:5 Ja minä tahdon olla/ sano HERra/ tulinen muuri hänen ymbärilläns/ ja tahdon idze olla hänes/ ja tahdon idzeni sijnä cunnialisest pitä.
Sak 2:6 Woi woi/ paetcat pohjan maasta/ sano HERra/ sillä minä hajotin teitä neljään tuuleen taiwan ala/ sano HERRA.
Sak 2:7 Woi sinuas Zion/ joca asut Babelin tyttären tykönä/ pakene:
Sak 2:8 Sillä nijn sano HERra Zebaoth: Hän lähetti minun nijden pacanain tygö/ jotca teitä raatelit/ heidän waldans sai lopun. Joca teihin rupe/ hän rupe hänen silmäns terään.
Sak 2:9 Sillä cadzo/ minä nostan minun käteni heidän ylidzens/ että heidän pitä oleman nijlle raateluxexi/ jotca ennen heitä palwelit. Että teidän pitä ymmärtämän/ HERran Zebaothin minua lähettänexi.
Sak 2:10 ILoidze ja riemuidze Zionin tytär: sillä cadzo/ minä tulen ja tahdon asua sinun tykönäs/ sano HERra.
Sak 2:11 Silloin pitä paljo pacanoita heitäns aldixi andaman HERralle/ jotca minun Canssan pitä oleman. Ja minä tahdon asua sinun tykönäs/ ettäs ymmärräisit HERran Zebaothin lähettänen minua sinun tygös.
Sak 2:12 Ja HERra on periwä Judan osaxens sijnä pyhäsä maasa/ ja on taas Jerusalemin walidzewa.
Sak 2:13 Waiketcon caicki liha HERran edes: sillä hän on nosnut hänen pyhästä siastans.

Vers. 1. Yhden miehen) Se mies on Jumalan poica: sillä hän puhu idzestäns coco täsä lugus nijncuin Jumala idze/ ja sano idzens cuitengin olewan Jumalalda lähetetyn.

v. 2. Jerusalemita) se on/ Christuxen seuracunda/ se hengellinen Jerusalem.
v. 3. Engeli) se on/ Jumalan poica. v. eod. $ Toinen Engeli) nimittäin/ joca händä palweli.
v. 4. Ja sano) Nimittäin/ Jumalan poica. v. eod. $ Ilman muurita) Sillä Christuxen seuracunda piti lewitettämän caicken mailmaan/ ja ei taittu sentähden käsittä muurilla.
v. 5. Ja minä tahdon olla) se on/ Minä Jumalan poica tahdon cuitengin händä idze warjella ja suojella
v. 6. Pohjan maasta) se on/ sokeudest/ erhetyxest ja pimeydest.
v. 7. Zion) sinä Jumalan Canssa. v. v. Lähetti minun) Nimittäin hänen poicans.
v. 9. Oleman nijlle raateluxexi) Nimittäin/ että he Evangeliumin saarnan cautta pitä heidäns andaman fangita minun cuuliaisudeni ja nöyrydeni ala.
v. 10. Zionin tytär) Sinä Jumalan Canssa ja seuracunda iloidze/ että pacanatkin tulewat sinun tygös/ nijncuin on tapahtunut.
v. 12. Judan ja Jerusalemin) se on/ caicki Judalaisista ja pacanoista/ jotca minun uscowat ja tunustawat: sillä ne caicki owat oikiat Judalaiset ja Jerusalemin asuwaiset.

III. Lucu .

PRopheta näke Josuan ylimmäisen Papin seisowan HERran Engelin edes/ ja Sathanan/ joca tahto estä Templin rakennusta/ v. 1.
cuule HERran rangaisewan Sathanasta/ v. 2.
lohdutta Josuat/ ja andexi anda hänelle hänen syndins/ v. 3.
wahwista händä hänen wirasans/ v. 5.
HERra lupa andawans tulla hänen palwelians Zemah/ se on/ Christuxen/ joca oli oikia perustuskiwi olewa sijnä udes hengellises Templis/ josa caicki synnit otetan pois yhtenä päiwänä/ v. 8.

Sak 3:1 JA minulle osotettin ylimmäinen Pappi Josua/ joca seisoi HERran Engelin edes. Ja Sathan seisoi hänen oikialla kädelläns/ seisomas händä wastan.
Sak 3:2 Ja HERra sanoi Sathanalle: HERra rangaiscon sinua Sathan/ se HERra sinua rangaiscon/ joca Jerusalemin walidzi. Eikö tämä ole kekäle/ joca tulesta temmattu on:
Sak 3:3 Ja Josua oli puetettu saastaisilla waatteilla/ ja seisoi Engelin edes.
Sak 3:4 Joca sanoi nijlle jotca hänen tykönäns olit: ottacat häneldä pois saastaiset waattet. Ja hän sanoi hänelle: cadzo/ minä olen ottanut sinulda pois sinun syndis/ ja puettanut sinun juhlawaatteisin.
Sak 3:5 Ja sanoi: pangat puhdas lacki hänen päähäns. Ja he panit puhtan lakin hänen päähäns/ ja he puetit

hänen waatteisin. Ja HERran Engeli seisoi siellä.
Sak 3:6 Ja HERran Engeli todisti Josualle/ ja sanoi:
Sak 3:7 Näin sano HERra Zebaoth: jos sinä waellat minun teilläni ja pidät minun wartioni/ nijns saat minun huonesani hallita/ ja minun cartanoitani kätke. Ja minä annan sinulle näistä muutamita cuin täsä seisowat/ saattaman sinua.
Sak 3:8 OTa waari Josua/ sinä ylimmäinen Pappi/ sinä ja sinun ystäwäs/ jotca sinun edesäs asuwat: sillä he owat sula ihme.
Sak 3:9 Cadzo/ minä annan minun palweliani Zemahn tulla/ sillä cadzo/ ainoastans sijnä kiwesä/ jonga minä olen laskenut Josuan eteen/ pitä seidzemen silmä oleman. Mutta cadzo/ minä tahdon sen wuolta/ sano HERra Zebaoth: ja tahdon sen maan synnit otta pois yhtenä päiwänä.
Sak 3:10 Silloin/ sano HERra Zebaoth: toinen cudzu toisen wijnapuuns ja ficunapuuns ala.

Vers. 1. HERran Engelin) se on/ Jumalan poica/ joca toisinans HERran Engelixi cudzutan/ toisinans HERraxi idze. v. eod. $ Seisomas wastan) Sathan candoi hänen päällens/ cuin mahdottoman ylimmäisen Papin/ rakendaman HERran Templi/ hänen syndeins tähden.
v. 2. Ja HERra sanoi: HERra rangaiscon sinua) Täsä me näemme usiammat personat olewan jumaludes: sillä yxi täsä puhu toisesta/ nijncuin wanhatkin kircon opetus isät sanowat. v. eod. $ Eikö tämä ole kekäle) Eiköstä Josua ole sen wieckan joucon cansa/ joca Babelista palainnut on/ nijncuin kekäle/ joca tulesta temmattu on/ cosca coco Caupungi pala. Ja sinä Sathan et tahdo tytyä sijhen/ waan tahdot heitä wielä peräti häwittä/ joca ei cuitengan pidä tapahtuman/ mutta minä rakennan heistä minun Caupungini ja Canssani jällens.
v. 3. Oli puetettu saastaisilla waatteilla) Nimittäin/ hänellä on ollut murhellinen oma tundo/ ja pelkäis hänen syndeins tähden.
v. 5. Pangat puhdas lacki) ilmoitta/ että HERra wahwisti händä hänen wirasans.
v. 7. Pidät minun wartioni) se on/ teet wisust sinun papillisen wircas: sillä opettajat cudzutan Jumalan Canssan wartioixi/ Ezech. 3:17. ja 33:7. v. eod. $ Näistä cuin täsä seisowat) se on/ Engeleistä/ jotca hywiä warjelewat ja johdattawat/ erinomattain Pappeja ja opettaita.
v. 9. Zemahn) se on/ caswo eli lisändymys/ joca maasta caswa/ eli puun juuri. Nijn täsä cudzutan Christus. Nijncuin myös Infr. $ 6:12. Item $, Ier. 23:5. ja 33:15. Ezech. 34:29. v. eod. $ Sijnä kiwesä) Nimittäin Christuxes/ joca on ainoa perustuskiwi/ Esa. 28:16. 1. Pet. 2:6. v. eod. $ Seidzemen silmä/ se on/ caicki Christityt/ jotca hänen uscon silmillä näkewät/ raketan hänen päällens. v. eod. $ Minä tahdon sen wuolta)

se on/ minä tahdon suuren kärsimisen ja cuoleman cautta walmista hänen cunnialisexi perustuskiwexi/ Luc. 24:26. Phil. 2:8: Heb: 2:10.
v. 10. Toinen cudzu toisen) se on/ heillä pitä oleman rauha ja suruttomus Jumalan tykönä ja heidän tunnosans Christuxen cautta/ Rom. 5:1.

IV. Lucu .

HERra osotta ZacharJalle cullaisen kyntiläjalan seisowan cahden öljypuun keskellä/ ja anda hänen sillä ymmärtä/ ettei ZeruBabel ja Josua sotajoucolla/ mutta Jumalan Hengellä ja woimalla pitä täyttämän hänen Templins/ ja ojendaman jällens Jumalan palweluxen/ jonga he alcanet olit/ v. 5.

Sak 4:1 JA Engeli/ joca minun cansani puhui/ tuli jällens/ ja herätti minun/ nijncuin jocu unest herätettäisin. Ja sanoi minulle: mitäs näet?
Sak 4:2 Mutta minä sanoin: minä näen ja cadzo/ kyntiläjalca seisoi coconans cullasta/ ja malja sen pään päällä/ ja seidzemen lampua olit hänes/ ja seidzemen cauha cusakin lampus.
Sak 4:3 Oli myös sen tykönä caxi öljypuuta yxi maljan/ oikialla puolella/ ja toinen wasemalla.
Sak 4:4 Ja minä wastaisin ja sanoin sille Engelille/ joca minun cansani puhui: minun Herran/ mikä se on?
Sak 4:5 Ja Engeli/ joca minun cansani puhui/ wastais/ ja sanoi minulle: etkös tiedä mikä se on? mutta minä sanoin: en minun Herran.
Sak 4:6 Ja hän wastais/ ja sanoi minulle: se on HERran sana ZeruBabelist/ jonga ei pidä tapahtuman sotawäellä eli woimalla/ waan minun Hengelläni/ sano HERra Zebaoth:
Sak 4:7 Cuca sinä olet suuri wuori/ jonga cuitengin täyty ZeruBabelin edes tasaisexi kedoxi tulla. Ja hänen pitä ensimäisen kiwen laskeman/ että huutan: onnexi/ onnexi.
Sak 4:8 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Sak 4:9 ZeruBabelin kädet owat tämän huonen perustanet/ hänen kätens pitä myös sen päättämän/ tietäxenne että HERra on minun lähettänyt teidän tygön:
Sak 4:10 Sillä cuca on se/ joca nämät halwat päiwät cadzo ylön? josa cuitengin pitä iloittaman/ ja nähtämän muurin luodi ZeruBabelin kädesä/ ja seidzemen/ jotca HERran silmät owat/ cadzelemas caicke maata.
Sak 4:11 JA minä wastaisin/ ja sanoin hänelle: mitä nämät caxi öljypuuta owat oikialla ja wasemalla puolella kyntiläjalca.
Sak 4:12 Ja minä wastaisin toisen kerran/ ja sanoin hänelle? mitä nämät caxi öljypuun oxa/ jotca owat

cahden cullaisen nijstimen tykönä/ joilla nijstetän.
Sak 4:13 Ja hän sanoi minulle: etkös tiedä mitä nämät owat? Ja minä sanoin: en minun Herran.
Sak 4:14 Ja hän sanoi: nämät owat caxi öljypuuta/ jotca seisowat caiken maan HERran tykönä.

Vers. 2. Kyntiläjalca) Tämä tietä Pappeja ja saarnawirca/ cuin Jumala tahdoi sanans cansa ja oikian Jumalan palweluxen anda paista Canssans ja seuracundans edes. Seidzemen lampua tietäwät erinomaisia Pyhän Hengen lahjoja/ joilla hän tahto heitä lahjoitta.
v. 3. Caxi öljypuuta) Tietäwät hengellistä ja mailmallista hallitusta/ niminomattain Josuat ja ZeruBabelit/ jotca Jumala tahdoi myös Hengelläns lahjoitta/ rakendaman Templi ja ojendaman Jumalan palwelusta jällens.
v. 6. Sotawäellä) Ei sinun pidä tarwidzeman sinuas warjella/ sinun wihamiehildäs ulconaisella woimalla/ mutta minä tahdon myös heitä minun Hengeni cautta käätä/ että hekin rakennusta auttawat/ nijncuin myös tapahdui/ 1. Esr. 6:8. etc. $
v. 7. Sinä suuri wuori) se on/ sinä Persian waldacunda/ pitä myös sinus nöyryttämän minun Canssani edes/ ei heiridzemän sitä/ waan auttaman minun huoneseni.
v. 10. Nämät halwat päiwät) Joilla wielä näky wähä jouduttawan rakennuxes/ nijncuin ei se ensingän menestyis. v. eod. $ HERran silmät) se on/ HERran edescadzomus ja hänen Hengens woima/ jolla hän tahto laitta/ että rakennus pitä menestymän.
v. 4. Caxi öljypuuta) Nimittäin/ Josua ja ZeruBabel/ jotca seisoit hänen tykönäns. v. eod. $ Caiken maan HERran) se on/ palwelit HERra/ yxi hengellises ja toinen mailmallises hallituxes.

V. Lucu .

PRopheta näke lendäwän Kirjan/ joca tietä wäärä oppia/ cuin Phariseusten/ Sadduceusten/ ja muiden sencaltaisten cautta sijnä Udes Templis tulewa oli/ jonga HERra Christus cuitengin oli ajawa pois Evangeliumillans/ v. 1.
Sijtte näke hän myös wacan ja waimon sijnä/ heittäwän cappalen blyijyä sen päälle/ joca sijtte wiedän cahdelda waimolda Sinearin maahan/ joca myös sitä tietä v. 5.

Sak 5:1 JA minä nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/ sijnä oli lendäwä kirja.
Sak 5:2 Ja hän sanoi minulle: mitäs näet? Mutta minä sanoin: minä näen lendäwän kirjan/ joca on caxikymmendä kynärätä pitkä/ ja caxikymmendä kynärätä lewiä.

Sak 5:3 Ja hän sanoi minulle: se on se kirous/ joca käy caiken maan ylidze: sillä jocainen waras duomitan tällä kirjalla hurscaxi/ ja caicki walapattoiset duomitan tällä kirjalla wiattomaxi.
Sak 5:4 Mutta minä tahdon sen tuotta edes/ sano HERra Zebaoth/ että sen pitä tuleman warcaille cotia/ ja nijlle jotca minun nimeni cautta wäärin wannowat. Ja sen pitä pysymän heidän huoneisans/ joca sen on culuttawa puinens ja kiwinens.
Sak 5:5 JA Engeli/ joca minun cansani puhui/ läxi ulos/ ja sanoi minulle: nosta silmäs ja näe mitä sieldä käy ulos.
Sak 5:6 Ja minä sanoin: mikä se on? hän sanoi: sieldä käy yxi wacka ulos/ ja sanoi: se on heidän muotons jocaidzes maacunnas.
Sak 5:7 Ja cadzo/ Centneri plyijyä häälyi tuulesa/ ja siellä istui yxi waimo keskellä wacka.
Sak 5:8 Ja hän sanoi: se on se jumalatoin oppi. Ja hän heitti sen wacan keskelle/ ja laski sen blyijyn cappalen myös wacan suulle.
Sak 5:9 JA minä nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/ caxi waimo läxit ulos/ joilla olit sijwet/ joita tuuli ajoi/ ja heidän sijpens olit nijncuin Storckein sijwet. Jotca sen wacan nostit maan ja taiwan wälille.
Sak 5:10 Ja minä sanoin Engelille/ joca minun cansani puhui/ cuhunga he sen wacan wiewät?
Sak 5:11 Hän sanoi minulle: että hänelle raketaisin huone Sinearin maalla/ walmistettaisin/ ja asetettaisin perustuxens päälle.

Vers. 1. Kirja) Sijttecuin ZacharJa oli nähnyt/ cuinga Templi ja oikia Jumalan palwelus piti rakettaman ja laitettaman: nyt hän näke taas täsä/ cuinga väärä oppi piti ajallans wallan saaman: sillä tämä kirja tietä kirjoituxen willidzijtä/ jotca hywiä sydämitä ahdistawat/ ja kijttäwät pahoja/ ja nijn liehacoidzewat
v. 6. wacka) Se on myös sanottu wääristä opettaista/ nijncuin myös kirjan cansa/ jotca oma tundo lailla mittawat/ mutta heidän pitä wijmein tuleman Sinearijn/ se on/ he hajotetan caickein pacanain ja kielden secaan/ nijncuin Christus uhca Judalaisia/ Luc. 21:24. nijncuin heidän Rabinereillens ja Thalmudillens on tapahtunut. Lue tästä Lutherusta/ nijn myös coco Prophetata.

VI. Lucu .

ZAcharJa näke neljä ratasta tulewan cahden wuoren keskeldä/ joiden edes olit orhit/ v. 1.
HERran Engeli sano hänelle mitä ne tietäwät/ v. 5.
HERra käske hänen tehdä caxi Cruunua hopiasta ja cullasta/ ja panna Josuan päähän/ ja sijtte panna tallelle Templijn/ muistoxi että se luwattu Zemah eli Christus oli totisest tulewa/ ja olewa Cuningas ja Pappi/ ja

rakendawa sen oikian Templin caikes mailmas/ joca on hänen seuracundans/ v. 9.

Sak 6:1 JA minä taas nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/ siellä olit neljät rattat/ jotca juoxit cahden wuoren keskeldä/ ja ne wuoret olit waskiset wuoret.
Sak 6:2 Ensimäisten ratasten edes olit ruskiat orhit/ ja toisten ratasten edes olit mustat orhit.
Sak 6:3 Mutta colmanden ratasten edes olit walkiat orhit/ ja neljänden ratasten edes olit kirjawat wäkewät orhit.
Sak 6:4 Ja minä wastaisin/ ja sanoin sille Engelille/ joca minun cansani puhui/ minun Herran/ cutca nämät owat?
Sak 6:5 Ja Engeli wastais/ ja sanoi minulle: ne owat ne neljä tuulda taiwan alla/ jotca tulewat ulos/ että he astuisit caickein maiden haldian eteen.
Sak 6:6 Josa ne mustat orhit olit/ ne menit pohja päin/ joita ne walkiat noudatit/ mutta kirjawat menit etelätä päin.
Sak 6:7 Ja ne wäkewät läxit/ ja menit ymbärins/ nijn että he caicki maat waelsit/ ja hän sanoi: mengät ja waeldacat maata ymbärins.
Sak 6:8 Ja he waelsit maan läpidze/ ja hän cudzui minun/ ja puhutteli minua/ ja sanoi: Cadzo/ ne jotca pohjaan menewät/ andawat minun Hengeni lewätä pohjan maalla.
Sak 6:9 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Sak 6:10 Ota fangilda/ Heldailda ja Tobialda ja Jedajalda/ ja tule jällens sinä päiwänä/ ja mene Josian Zephanian pojan huonesen/ jotca Babelist tullet owat.
Sak 6:11 Mutta ota hopiata ja culda/ ja tee Cruunuja/ ja pane Josuan ylimmäisen Papin päähän/ Jozadachin pojan.
Sak 6:12 Ja sano hänelle: nijn sano HERra Zebaoth: Cadzo yxi mies on joca cudzutan Zemas: sillä hänen allans pitä sen caswaman/ ja hänen pitä rakendaman HERran Templin.
Sak 6:13 Ja/ HERran Templin pitä hänen rakendaman/ ja hänen pitä cunnian candaman/ istuman ja hallidzeman hänen istuimellans. Hänen pitä myös Papin oleman istuimellans/ ja heillä pitä molemmilla rauha oleman.
Sak 6:14 Ja ne Cruunut pitä oleman/ Helemin/ Tobian/ Jedajan ja Henin Zephanian pojan muistoxi HERran Templisä. Heidän pitä cauca tuleman ja rakendaman hänen Templins.
Sak 6:15 Silloin te ymmärrätte HERran Zebaothin lähettänen minun teidän tygön. Tämä piti tapahtuman/ jos te muutoin HERran Jumalan änelle cuuliaiset oletta.

Vers. 1. Neljät rattat) Cosca Propheta oli nähnyt cuinga wäärän opin piti saaman wallan täsä Templis/ ja sijtte ajettaman pois Christuxen cautta: Nijn hän sijtte näke/ cuinga Christuxen Evangelium piti ymbäri saatettaman/ ja caikes mailmas saarnattaman/ ja idze Christus oli olewa sekä Cuningas että Pappi/ rakendaman Jumalan Templiä/ ja sitä hallidzeman: sillä nämät neljät rattat orhinens/ tietäwät Christuxen Apostoleita ja Evangelistereitä/ jotca händä piti palweleman Evangeliumin lewittämises/ caicken neljään tuuleen/ mailmasa
v. 12. Zemah) se on/ wesa joca on idze HERra Christus/ joca Josuas ja ZeruBabelis osotetan/ Sup. $ 3:9.
v. 14. Pitä cauca tuleman) se on/ monet ja suuret Kircon opettajat/ jotca pacanoista piti tuleman ja auttaman sitä rakennusta. v. eod. $ Pitä tapahtuman) Nimittäin/ Judalaiset pitä ymmärtämän/ jos he olit HERran sanalle cuuliaiset. Mutta että enin osa owat sen cadzonet ylön/ nijn ei he myös ymmärrä tätä/ eikä muita ennustuxia Christuxest.

VII. Lucu .

MUutamat jalot Judalaiset/ jotca wielä jäit Babelijn/ lähettäwät sanan Jerusalemijn/ ja andawat kysyä/ jos he wielä pitäwät paasto/ v. 1.
HERra wasta heille/ ettei hän ollut heillen sitä paasto käskenyt/ v. 4.
mutta olis parembi/ että he hänen käskyns jälken eläisit/ v. 8.
jota ei he tähän asti ole tehnet/ v. 11.
jongatähden hän on heitä rangaisewa/ v. 13.

Sak 7:1 JA neljändenä Cuningas Dariuxen wuotena/ tapahdui HERran sana ZacharJalle/ neljändenä päiwänä yhdexennes Cuucaudes/ joca Chisleu cudzutan.
Sak 7:2 Cosca SarEzer ja RegemMelech/ heidän miestens cansa/ lähetit BethElijn rucoileman HERran eteen.
Sak 7:3 Ja annoit sanoa Papeille/ jotca olit HERran Zebaothin huonen ymbärillä: ja Prophetaille: wieläkö minun nyt tule itke wijdendenä Cuucautena/ ja pitä waiwaman minuani/ nijncuin minä tähänasti muutamina wuosina tehnyt olen?
Sak 7:4 Ja HERran Zebaothin sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Sak 7:5 Sanos caikille maan Canssoille ja Papeille/ sanoden: cosca te paastoisitta ja parguitta wijdennellä ja seidzemennellä Cuucaudella/ näillä seidzemennellä kymmenellä wuodella/ olettaco te minulle paastonnet?
Sak 7:6 Eli/ cosca te söittä ja joitta/ ettäkö te syönet ja juonet idze teillenne?

Sak 7:7 Eikö tämä se ole/ jota HERra andoi endisten Prophetain saarnata/ cosca wielä Jerusalemis asuttin/ ja oli lepo Caupungeis ymbärillä/ cosca ihmisiä asui sekä etelän päin että laxoisa.
Sak 7:8 JA HERran sana tapahdui ZacharJalle/ sanoden:
Sak 7:9 Nijn sano HERra Zebaoth: Duomitcat oikein/ ja osottacan jocainen hywä ja laupiutta weljellens.
Sak 7:10 Ja älkät tehkö wääryttä leskille ja orwoille/ muucalaisille ja köyhille/ ja älkän kengän ajatelco paha sydämesäns wejiäns wastan.
Sak 7:11 Mutta ei he näistä tahtonet otta waari/ waan käänsit selkäns minua wastan/ ja tukidzit corwians/ ettei he cuulis.
Sak 7:12 Ja asetit sydämens nijncuin Demantin/ ettei he cuulis Lakia ja sanoja/ jotca HERra Zebaoth Hengelläns lähetti endisten Prophetain cautta.
Sak 7:13 Sentähden on nijn suuri wiha HERralda Zebaothilda tullut/ ja se on nijn tapahtunut cuin saarnattingin. Mutta ettei he tahtonet cuulla/ nijn en minäkän tahtonut cuulla cosca he huusit/ sano HERra Zebaoth.
Sak 7:14 Ja nijn minä olen heidän hajottanut caickein pacanain secaan/ joita ei he tundenet. Ja maa on heidän jälkens autiaxi jäänyt/ ettei kengän sijnä waella eikä asu/ ja se ihana maa on autiaxi tehty.

Vers. 3. Wijdendenä Cuucautena) Jolla Cuucaudella Jerusalemin Templi poldettin/ 4. Reg. $ 25:8. sijtä Judalaiset pidit paasto joca wuosi Babelis sinä Cuucautena/ cuitengin ilman Jumalan käskytä. v. eod. $ Waiwaman minuani) Nijncuin Nazareit/ Num. $ 6:2.
v. 5. Seidzemennellä Cuucaudella) Jolla Godolia heidän Päämiehens tuli lyödyxi/ 4. Reg. $ 25:25. sijtä he myös pidit paasto sillä Cuucaudella.
v. 13. Nijn en minäkän tahtonut cuulla cosca he huusit) Nimittäin/ että he ainoastans pelgosta rangaistuxen tähden huusit/ ja ei murhellisella ja catuwaisella sydämellä/ heidän syndeins tähden/ joita ei he tundenet/ eikä tahtonet panna pois.

VIII. Lucu .

HERra lupa/ ettei hänen tästedes pidä enä oleman wihaisen Canssallens Judalaisille/ mutta tahto asua heidän seasans caikella armolla ja siunauxella/ v. 1.
että he ainoastans pidäisit wahwan mielen/ ja tekisit sen cuin hän heidän käskenyt oli/ v. 16.
lupa myös että pacanat piti ajallans käätyxi tuleman/ ja oppiman händä tundeman ja palweleman/ v. 20.

Sak 8:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Sak 8:2 Näin sano HERra Zebaoth: Minä olen Zionin tähden suurest kijwannut/ ja olen suures wihas sentähden kijwannut.
Sak 8:3 Näin sano HERra: Minä käännän idzeni taas Zionin tygö/ ja tahdon asua Jerusalemis/ nijn että Jerusalem pitä totuden Caupungixi cudzuttaman/ ja HERran Zebaothin wuori pyhyden wuorexi.
Sak 8:4 Näin sano HERra Zebaoth: tästedes pitä Jerusalemin caduilla asuman wanhat miehet ja waimot/ jotca sauwan päälle nojawat wanhudens tähden.
Sak 8:5 Ja Caupungin catu pitä oleman täynäns pieniä poikia ja pijcaisita/ jotca sijnä riemuidzewat.
Sak 8:6 Näin sano HERra Zebaoth/ jos tämä on mahdotoin nyt tämän jäänen Canssan silmäin edes/ pidäiskö se sentähden oleman mahdotoin minun silmäini edes/ sano HERra Zebaoth.
Sak 8:7 Näin sano HERra Zebaoth: cadzo/ minä tahdon lunasta minun Canssani idäiseldä maalda/ ja länsimaalda tahdon minä heitä saatta Jerusalemijn asuman.
Sak 8:8 Ja heidän pitä minun Canssan oleman/ ja minä olen heidän Jumalans totudes ja wanhurscaudes.
Sak 8:9 NÄin sano HERra Zebaoth: wahwistacat teidän kätenne/ jotca tällä ajalla nämät sanat cuuletta Prophetain suun cautta/ sinä päiwänä jona HERran Zebaothin huonen perustus laskettin/ Templi raketta.
Sak 8:10 Sillä ennen näitä päiwiä olit ihmisten työt turhat/ ei juhtain työ myös mitän ollut/ eikä ollut nijllä rauha wihollisilda/ jotca menit ulos ja sisälle. Waan minä sallin caicki ihmiset mennä/ jocaidzen lähimmäistäns wastan.
Sak 8:11 Mutta en minä nijn tahdo nyt tehdä minun jäänelle Canssalleni/ nijncuin endisinä päiwinä/ sano HERra Zebaoth.
Sak 8:12 Waan heidän pitä rauhan siemen oleman. Wijnapuun pitä hänen hedelmäns andaman/ ja maan hänen caswons/ taiwan pitä hänen castens andaman/ ja jäänet minun Canssastani/ pitä nämät caicki omistaman.
Sak 8:13 Ja pitä tapahtuman/ että te jotca Judan ja Israelin huonesta oletta ollet kiwus pacanain seas/ nijn tahdon minä teitä lunasta/ että teidän pitä siunauxen oleman? Nijn älkät sijs peljätkö/ mutta wahwistacat teidän käten.
Sak 8:14 Näin sano HERra Zebaoth: cosca minä ajattelin teitä cadotta/ cuin teidän Isän minun wihoitit/ sano HERra Zebaoth/ ja en sitä catunut.
Sak 8:15 Nijn minä nyt jällens ajattelen näinä päiwinä tehdä hywä Jerusalemille ja Judan huonelle/ älkät suingan peljätkö.
Sak 8:16 Mutta tämä on se cuin teidän tekemän pitä: jocainen puhucan totuutta lähimmäisens cansa/

duomitcat oikein ja saattacat rauha teidän portteihin.
Sak 8:17 Ja älkän kengän ajatelco paha sydämesäns hänen lähimmäistäns wastan/ ja älkät racastaco wääriä waloja: sillä näitä caickia minä wihan/ sano HERra.
Sak 8:18 Ja HERran Zebaothin sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
Sak 8:19 Nijn sano HERra Zebaoth: neljännen/ wijdennen/ seidzemennen ja kymmenennen Cuucauden paastot/ pitä käändymän Judan huonelle iloxi ja riemuxi/ ja ihanaisexi wuoden juhlaxi/ racastacat ainoastans totuutta ja rauha.
Sak 8:20 NÄitä sano HERra Zebaoth: tästedes pitä wielä paljo Canssa tuleman:
Sak 8:21 Ja monein Caupungein asuwaiset pitä menemän sen toisen tygö/ ja sanoman: käykäm rucoileman HERran eteen/ ja edzimän HERra Zebaothi/ me tahdomma käydä teidän cansan.
Sak 8:22 Nijn tule paljo Canssa ja pacanat tulewat joucoin/ edzimän HERra Zebaothi Jerusalemijn/ ja rucoileman HERRAN eteen.
Sak 8:23 Nijn sano HERra Zebaoth: sillä ajalla pitä kymmenen miestä caickinaisist pacanain kielist tarttuman yhden Judan miehen waatten palteseen/ ja sanoman: me tahdomma käydä teidän cansan: sillä me cuulimma/ että Jumala on teidän cansan.

Vers. 9. Wahwistacat teidän kätenne) Nimittäin/ täyttämän ja päättämän minun huonettani.
v. 10. Waan minä sallin) Nimittäin/ että he nijn hitat olit minun huonettani rakendaiman.
v. 19. Neljännen etc. $ Cuucauden) Cosca Jerusalem woitettin Babelin asuwaisilda/ Ier. 39:2. Wijdennen) Supr. $ 7:3. Seidzemennen) Supr. $ 7:5. Kymmenennen) Silloin Jerusalem ensin pijritettin Babelin asuwaisilda/ 4. Reg. $ 25:1. Tästä ei nyt mitän seura/ että meidän Christittyin pidäis wuosicaunna myös neljäst paastoman: sillä täsä on/ että nämät paastopäiwät piti käättämän ilopäiwixi. En me Christityt sijs ole sidotut Mosexen Ceremoniali $ lakijn/ paljo wähemmin Judalaisten idze ajatelduin Ceremoniain.
v. 23. Kymmenen miestä) Numerus $ certus $

IX. Lucu .

ZAcharJa ennusta täsä/ että Judalaisten läsnäasuwaiset ja wihamiehet/ pitä nijn rangaistaman ja nöyrytettämän/ v. 1.
että heidän jäänens palwelewat wimeiseldä HERra/ nijncuin Judalaisetkin/ v. 7.
Sijtte/ että se luwattu Judalaisten Cuningas oli tulewa Jerusalemijn/ ajaden Asilla/ ja nuorella Asin warsalla/ joca hallidze merest haman meren asti/ v. 9.

hän on laskewa werens lijtolla hänen fangins/ wedettomästä cuopasta/ v. 11.
ja waati pacanat hänen Canssans cautta alans/ v. 13.

Sak 9:1 TÄmä on se cuorma josta HERra puhu Hadrachin maast/ ja Damascust/ johon se hänens luotta
(sillä HERra näke ihmiset ja caicki Israelin sucucunnat)
Sak 9:2 Nijn myös Hamathist/ joca heidän rajasans on: ja Tyrist ja Sidonist/ jotca ylön wijsat owat:
Sak 9:3 Sillä Tyrus rakenda linna/ ja coco hopiata nijncuin sanda/ ja culda nijncuin loca catuilda.
Sak 9:4 Mutta cadzo/ HERra on rangaisewa händä/ ja lyö alas hänen woimans/ cuin hänellä merellä on/ nijn
että hänen pitä oleman nijncuin sen joca tulella poldettu on.
Sak 9:5 Cosca Ascalon sen näke nijn hän peljästy/ ja Gazan pitä cowin surullisen oleman: Ekronin pitä myös
murehtiman/ cosca hän tämän näke: sillä ei Gazas pidä Cuningasta oleman/ eikä Ascalonis asuttaman.
Sak 9:6 Asdodis pitä muucalaiset asuman/ ja nijn pitä Philisterein coreus lyötämän maahan.
Sak 9:7 Ja minä tahdon otta pois heidän werens heidän suustans/ ja heidän cauhistuxens heidän
hambaistans. Että he myös jäisit meidän Jumalallem/ ja olisit nijncuin Päämiehet Judas/ ja Ekron olis
nijncuin Jebuserit.
Sak 9:8 Ja minä tahdon idze minun huoneni pijrittä sotawäellä/ jotca waeldawat ulos ja sisälle/ ettei heitä
sillen pidä waatia waiwaman: sillä minä cadzoin nyt sitä minun silmilläni.
Sak 9:9 MUtta iloidze sinä Zionin tytär suurest/ ja riemuidze sinä Jerusalemin tytär. Cadzo/ sinun Cuningas
tule sinulle/ wanhurscas/ ja auttaja/ köyhä/ ja aja Asilla/ ja Asin tamman warsalla.
Sak 9:10 Sillä minä tahdon otta rattan pois Ephraimist/ ja orhit Jerusalemist/ ja sodan joudzi pitä
särjettämän: sillä hän on opettawa rauha pacanain seas. Ja hänen hallituxens on olewa merest haman
meren asti/ ja wirrasta haman mailman loppun asti.
Sak 9:11 Sinä lasket myös ulos sinun weres lijton cautta sinun fangis/ sijtä wedettömästä cuopasta.
Sak 9:12 Nijn palaitcat sijs linnaan/ te jotca toiwosa fangitut oletta: sillä tänäpän minä tahdon myös
ilmoitta/ ja caxikertaisest sinulle maxa.
Sak 9:13 Sillä minä olen Judan minulleni joudzexi wetänyt/ ja Epraimin hanginnut. Ja tahdon sinun lapses
Zion herättä ylidze Grekin maan lapsia/ ja asetan sinun nijncuin Sangaritten miecan.
Sak 9:14 HERra on heille ilmestywä/ ja hänen nuolens pitä lähtemän ulos nijncuin pitkäisen leimaus. Ja
HERra Jumala on Basunalla soittawa/ ja mene nijncuin lounat tuuli.
Sak 9:15 HERra Zebaoth on heitä suojelewa/ että he söisit/ ja saisit alans lingokiwillä. Että he joisit ja
riemuidzisit nijncuin wijnasta/ ja tulisit täyten nijncuin malja/ ja nijncuin Altarin sarwet.

Sak 9:16 Ja HERra heidän Jumalans on heitä sillä ajalla auttawa/ nijncuin hänen Canssans lauma: sillä pyhät kiwet pitä hänen maallans nostettaman?
Sak 9:17 Sillä mitä hywä heillä on enä cuin muilla? eli mitä cauniutta heillä on enä cuin muilla? Jywät elättäwät nuorucaiset/ ja wijna neidzet.

Vers. 1. Hadrachin) se on/ Syrian. v. eod. $ Näke ihmiset) se on/ hän rangaise sekä Judalaiset että pacanat/ nijncuin he ansaidzewat.
v. 2. Hamathin) se on/ Antiochian.
v. 5. Ascalon/ Gaza) Owat Philisterein Caupungit.
v. 7. Otta pois pacanain weren) se on/ ne jotca tähän asti owat minun Canssani werta janonnet/ ja tahtonet heitä syödä/ pitä tuleman käätyxi/ oleman minun Canssan/ ja sopiman hywin heidän cansans. v. eod. $ Päämiehet) Hebr. Alluph $, ymmärretän hengellisten asiain päämiehiä/ nijncuin Pappeja ja opettaita. Sencaltaisia/ sano hän/ piti myös oleman Philisterein seas. v. eod. $ Nijncuin Jebuserit) se on/ nijncuin Jerusalemin asuwaiset ; sillä Jerusalem cudzuttin ennen Jebus.
v. 8. Minun huoneni) se on/ minun seuracundan. v. eod. $ Sotawäellä) Ymmärretän hengellisiä sotamiehiä/ nijncuin Pyhiä Apostoleita. v. eod. $ Waatia) se on/ joca pacotta Lakia ja töitä ilman uscota/ ja nijn waiwa tundo.
v. 10. Minä tahdon otta pois rattan) Täsä anda hän nähdä/ ettei Christuxen waldacunda pitänyt ojettaman ylös ruumillisella asella eli miecalla/ mutta toisella tawalla. v. eod. $ Hän on opettawa rauha) Cadzo/ Esa. 9:5. & 11:6.
v. 11. Cuopasta) Lain ja synnin orjudesta/ joisa ei yhtäkän lohdutusta löytty.
v. 12. Linnaan) se on/ Christuxen weren lijtton/ joca on teidän turwan ja linnan Jumalan wihan edestä. v. eod. $ Caxikertaisest sinulle maxa) cadzo/ Esa. 40:2. v. eod. $ Tänäpän) se on/ tällä erällä ja tähän aican/ ei ainoastans tulewaisella ajalla.
v. 13. Judan minulleni joudzexi wetänyt) Ymmärretän caicki sijtä hengellisestä walmistuxesta ja sodasta/ cuin Christus oli tekewä pacanoita wastan/ waatien heitä uscon cuuliaisuden ala/ cuin myös sencaltaisia/ 2. Cor. 10:4. ilmoitetan. v. eod. $ Joudzexi) ymmärretän pyhät Apostolit ja muut opettajat. Lapses Zion) uscolliset Judalaiset. v. eod. $ Grekin maan) pacanat. v. eod. $ Miecan/ nuolet/ Basuna.) Jumalan sana ja pyhä Evangelium.
v. 15. Että he söisit) se on/ hänen oppins cautta heitä käändämän/ ja muuttaman Christuxen seuracunnan jäsenexi.

v. 16. Pyhät kiwet) Owat Christuxen Apostolit ja Opetuslapset/ Eph. 2:20. 1. Pet. 2:5.
v. 17. Elättäwät nuorucaiset) Evangelium on sencaltainen sana/ ettei se yhtän lasta elätä/ jotca kehdos macawat/ mutta cosca he syndynet owat/ owat he cohta caunit nuoret miehet/ se on/ kelwolliset opettaman/ ja muita hengellisiä lapsia elättämän.

X. Lucu .

PRopheta neuwo rucoileman Jumalata/ että hän andais siunauxen/ Evangeliumin eli Christuxen waldacunnan istuttamiselle/ v. 1.
sillä wäärät opettajat ei tee muuta mitän waan tuowat edes heidän walheitans/ ja hajottawat HERran lauman/ v. 2.
Jotca HERra sentähden tahto edziä/ ja coota hänen laumans/ v. 4.
Ja tahto silloin walmista Sangareita Judast/ jotca saawat mailman alans/ v. 5.
nijn myös Ephraimist/ v. 7.

Sak 10:1 NIjn anocat nyt HERralda ehtosadetta/ nijn HERra teke pilwen/ ja anda teille kyllä sata/ caikelle kedon caswolle.
Sak 10:2 Sillä epäjumalat puhuwat sula waiwa/ ja noidat näkewät sulan walhen/ ja puhuwat ainoastans unia/ ja heidän lohdutuxens ei ole mitän. Sentähden he käywät exyxis nijncuin lauma/ ja näändywät/ ettei heillä ole yhtän paimenda.
Sak 10:3 Minun wihan on julmistunut paimenden päälle/ ja minä tahdon caurit edziä: Sillä HERra Zebaoth on edziwä hänen laumans/ nimittäin/ Judan huonen/ ja walmista heitä nijncuin hangituita sotahewoisita.
Sak 10:4 Nurcat/ naulat/ sotajoudzi/ ja waatiat/ pitä heildä tuleman pois.
Sak 10:5 Ja heidän pitä cuitengin oleman nijncuin Sangarit/ jotca loan tallawat caduilla sodasa/ ja pitä cuitengin sotiman: sillä HERra on heidän cansans/ että radzasmiehet häpiään tulewat.
Sak 10:6 Ja minä tahdon wahwista Judan huonen/ ja autta Josephin huonetta/ ja tahdon heitä asetta jällens sioillens: sillä minä armahdan heitä/ ja he owat nijncuin he ennengin olit/ cosca minä heidän sysäisin pois.
Sak 10:7 Sillä minä HERra heidän Jumalans tahdon heitä cuulla: Ja Ephraimi on olewa nijncuin Sangari/ ja heidän sydämens on iloidzewa nijncuin wijnasta. He saawat nähdä myös lapsens/ ja riemuidzewat/ että heidän sydämens on iloinen HERrasa.
Sak 10:8 Minä tahdon heille puhalda/ ja coota heitä: sillä minä tahdon heitä lunasta/ ja he lisändywät nijncuin he ennengin ollet olit.

Sak 10:9 Ja minä tahdon kylwä heitä Canssan secaan/ että he muistaisit minua caucaisis maacunnis/ ja he eläwät lastens cansa/ ja palajawat.
Sak 10:10 Sillä minä tahdon heitä tuoda jällens Egyptin maalda/ ja cocon heitä Assyriasta/ ja saatan heitä Gileadin maahan ja Libanonijn/ ja ei sijnäkän pidä heille täytymän.
Sak 10:11 Ja hänen pitä käymän sen ahtan meren läpidze ja meren aldoja lyömän/ että caicki ojain sywydet cuiwaisit. Silloin Assyrian coreus aletan/ ja Egyptin waldicka lacka.
Minä tahdon heitä wahwista HERrasa/ että he waeldawat hänen nimeens/ sano HERra.

Vers. 1. Ehtosadetta) Se on sanottu wertauxen cautta/ siunauxest ja myötäkäymisest.
v. 3. Caurit) Papit ja Prophetat Canssan seas/ jotca Christus sijtte cudzu Phariseuxixi. v. eod. $ Walmista heitä) Supr. $ 9. 13.
v. 4. Pitä heildä tuleman pois) Supr. $ 9:10.
v. 5. Cuitengin pitä heidän oleman nijncuin Sangarit) Täsä me näemme hänen puhuwan hengellisistä sotamiehistä: sillä waicka nurcat/ naulat ja sotajoudzi/ se on/ se ruumillinen hangidzeminen otetan pois/ nijn he owat cuitengin Sangarit.
v. 9. Minä tahdon kylwä heitä) Täsä anda HERra nähdä/ cuinga hän tahto enätä ja coota Canssans/ ei heidän wanhaan asumasiaans Judan maalle/ mutta Christuxen waldacundan/ cusa ikänäns he sijtte olisit: sillä hän tahto heitä nijn coota/ että heidän piti kylwetyxi tuleman caucaisihin maihin/ nijncuin Christuxen Apostolein ja Opetuslasten cansa tapahdui/ joista Jumalan Canssa sijtte enäni ja caswoi.
v. 10. Egyptin maalda ja Assyriast) se on/ sijtä hengellisestä orjudesta cuin he olit/ nimittäin/ synnin alla/ Perkelen/ etc. $
v. 11. Ahtan meren läpidze) se on/ murhen meren läpidze/ jonga läpidze hän on hywin pääsewä/ nijncuin ne pääsit sen punaisen meren läpidze. Sencaltaisen ahtan meren läpidze meidän caickein pitä käymän.

XI. Lucu .

PRopheta puhu wielä Jerusalemille/ että sen pitä jällens häwitettämän/ v. 1.
puhu myös Christuxen puolest/ että HERra käske hänen caita lambaitans: sillä heidän paimenens ei tee muuta cuin teurastawat/ myywät/ ja nijstä heillens calua caswattawat/ v. 4.
sano hänen caidzewan cahdella sauwalla/ nimittäin/ Lailla ja Evangeliumilla/ ja nijn surmawan uscottomat paimenet/ v. 7.
mutta ettei he tahdo händä kärsiä/ hyljä hän heidän jällens/ särke ja otta heildä pois sauwans/ v. 9.

& 14. luettele cuinga he hänen owat cadzonet ylön/ ja myynet 30 hopiapenningijn/ v. 2.
sano/ cuinga HERra käske hänen teeskellä idzens hulluxi paimenexi: sillä hän anda wielä tulla heille uscottomat paimenet/ joita hän myös on rangaisewa/ v. 15.

Sak 11:1 AWa Libanon porttis/ että tuli sinun Cedris poltais.
Sak 11:2 Ulwocat te Hongat: sillä Cedrit owat langennet/ ja cunnialinen rakennus on häwitetty. Ulwocat te Tammet Basanis: sillä wahwa medzä on hacattu pois.
Sak 11:3 Paimenet cuullan ulwowan: sillä heidän cunnialinen rakennuxens on häwitetty. Lejonein penickain kiljumus cuullan: sillä Jordanin coreus on häwitetty.
Sak 11:4 NÄitä sano HERra minun Jumalan: caidze teuraslambaita:
Sak 11:5 Sillä heidän Herrans teurastawat nijtä/ ja ei luule sijtä syndiä olewan. Myywät nijtä/ ja sanowat: kijtetty olcon HERra/ jopa minä ricas olen: ja ei heidän paimenens heitä säästä.
Sak 11:6 Sentähden en minä tahdo säästä enä maan asuwaisia/ sano HERra. Ja cadzo/ minä jätän ihmiset jocaidzen toinen toisens käsijn/ ja heidän Cuningains käsijn/ että he maan muserraisit/ engä tahdo heitä autta heidän käsistäns.
Sak 11:7 Ja minä caidzen teuraslambaita/ radollisten lammasten tähden. Ja otin minulleni caxi sauwa/ yhden minä cudzuin suloisexi/ mutta toisen cowaxi/ ja caidzin lambaita.
Sak 11:8 Ja minä hucutin colme paimenda yhtenä Cuucautena: sillä en minä woinut kärsiä/ eikä he minuacan kärsinet.
Sak 11:9 Ja minä sanoin: en minä tahdo teitä caita/ joca cuole/ cuolcan/ joca näändy/ näändykön/ ja jäänet syökön toinen toisens lihan.
Sak 11:10 Ja minä otin sen suloisen sauwani ja särjin/ rickoxen minun lijttoni/ jonga minä caikille Canssoille tehnyt olin.
Sak 11:11 Ja se ricottin sinä päiwänä: ja radolliset lambat/ jotca minun cansani pidit/ tunsit sijtä että se HERran sana oli.
Sak 11:12 Ja minä myös sanoin heille: jos teille nijn kelpa/ nijn tuocat tänne nijn paljo cuin minä maxan/ jollei/ nijn sallicat olla. Ja he punnidzit nijn paljo cuin minä maxoin/ colmekymmendä hopiapenningitä.
Sak 11:13 Nijn sanoi HERra minulle: heitä pois/ annetta sawenwalajalle/ oho sitä jalo coco/ johon minä heildä arwattu olen. Ja minä otin ne colmekymmendä hopiapenningitä/ ja heitin HERran huonesen/ annetta sawenwalajalle.
Sak 11:14 Ja minä särjin minun toisen sauwani/ cowan/ rickoxeni weljein kescuxet Judan ja Israelin

waihella.
Sak 11:15 JA HERra sanoi minulle: ota wielä sinulles hullun paimenen aset.
Sak 11:16 Sillä cadzo/ minä herätän paimenet maasa/ jotca ei näändywätä edzi/ särjettyä ja muserrettua ei paranna/ eikä tottele terwettä. Waan syöwät paremmin lihawain liha/ ja rewäisewät heidän sorckans ricki.
Sak 11:17 O epäjumaliset paimenet/ jotca lauman hyljäwät. Tulcan miecka heidän käsiwarteens/ ja oikiaan silmääns. Cuiwatcon heidän käsiwartens/ ja heidän oikia silmäns tulcon pimiäxi.

Vers. 1. Libanon) se on/ Jerusalem/ joca Libanonist rakettu oli/ ja Ruomareilda piti häwitettämän.
v. 3. Paimenet) Owat ylimmäiset Papit/ Phariseuxet ja kirjanoppenet. v. eod. $ Lejonein penickain) Owat heidän mailmalliset Herrans ja haldians. v. eod. $ Jordanin coreus) Taitan ymmärtä/ mitä caunistust oli Marmorist Jerusalemis/ waskest/ ja hopiast/ etc. $ rakettu/ joita sinne wietin Jordanin ylidze/ ja nijstä paljon työtä tehtin/ 3. Reg. $ 6.
v. 4. Näitä sano HERra) Se cuin seura/ nijn Propheta enimmitten puhu Christuxen puolest/ nijncuin hän idze sitä puhuis: ja sanoi syyt tähän häwityxeen.
v. 6. Heidän Cuningans) se on/ Ruomin Keisarin/ joca silloin oli olewa heidän Cuningans/ Ioh. 19:15.
v. 7. Radollisten lammasten tähden) se on/ nijden tähden joista wielä toiwo oli/ ja heidän piti ottaman wastan. v. eod. $ Suloisexi) on se lohdullinen Evangelium v. eod. $ Cowaxi) on Laki.
v. 8. Colme paimenda) Phariseuxet/ Sadduceuxet ja kirjanoppenet. v. eod. $ Yhtenä Cuucautena) se on/ wähällä ajalla.
v. 10. Särjin) se on/ hän otti hänen Evangeliumins eli armon lijton pois Judalaisilda/ jonga hän cuitengin heille ja caikille pacanoille luwannut oli.
v. 11. Radolliset lambat) Christuxen Apostolit/ ja muita Judalaisista/ jotca hänen wastan otit.
v. 12. Heille) Judalaisille.
v. 14. Toisen sauwani) se on/ Lain: ettei heillä Pappia/ uhria/ oikiata Lakia/ eli Lain ymmärrystä pidä oleman.
v. 15. Hullun paimenen) Täsä HERRA käske Prophetan teeskellä idzens olewan hullun/ osottain sillä hulluja Rabbinereitä ja Thalmudistereitä/ jotca Christuxen ja hänen opetuslastens siaan heidän seasans nouseman piti:
v. 17. Heidän käsiwarteens ja silmääns) se on/ HERra on heitä nijn rangaisewa/ ettei heillä pidä oleman woima eli ymmärrystä sitä tehdä/ cuin heidän wircans waati.

XII. Lucu .

HERra ilmoitta taas/ cuinga Jerusalem ja Juda/ se on/ hänen Apostolins/ ja coco hänen seuracundans/ piti Judalaisilda ja pacanoilda wainottaman/ joca cuitengin oli olewa seisowainen/ mutta he hänes muserrettaman/ v. 1.
lupa sijhen andawans hänelle hänen Hengens/ hänen cuolemans ja waiwans tähden/ jota hän myös paljo itkewä ja kärsiwä on/ v. 10.

Sak 12:1 TÄmä on HERran sanan cuorma Israelist/ sano HERra/ joca taiwat wenyttä/ ja maan perusta/ ja teke ihmiseen hengen.
Sak 12:2 Cadzo/ minä tahdon Jerusalemin tehdä horjuwaxi maljaxi/ caikille Canssoille sijnä ymbärilä: sillä sen pitä myös Judat cohtaman/ cosca Jerusalem pijritetän.
Sak 12:3 Ja sillä ajalla tahdon minä cuitengin Jerusalemin tehdä caikille Canssoille cuormakiwexi. Nijn monda cuin händä sijrtä tahtowat/ pitä heitäns sijhen repimän: sillä caicki pacanat maan päällä pitä cocoman heitäns händä wastan.
Sak 12:4 Silloin/ sano HERra/ tahdon minä caicki orhit carcawaisexi saatta/ ja heidän radzastajans tyhmäxi. Mutta Judan huonelle tahdon minä awata minun silmäni/ ja caickein Canssain orhit rangaista sokeudella.
Sak 12:5 Ja Judan Päämiehet pitä sanoman sydämisäns/ olcon Jerusalemin asuwaiset waiwoin hywäs turwas/ HERras Zebaothis heidän Jumalasans.
Sak 12:6 Sillä ajalla tahdon minä Judan Päämiehet cuumaxi pädzixi panna puiden secaan/ ja nijncuin tulisen kekälen corresa/ syömän sekä oikialda että wasemmalda puoleldans caicki Canssat ymbärildä. Ja Jerusalem asutan taas siallans Jerusalemis.
Sak 12:7 Ja HERra on wapahtawa Judan majat nijncuin muinengin. Ettei Dawidin huone ylön paljo kerscais/ eikä Jerusalemin asuwaiset Judat wastan.
Sak 12:8 Nijnä päiwinä on HERra Jerusalemin asuwaiset warjelewa/ ja on tapahtuwa/ että se joca silloin heidän seasans heicko on/ on olewa nijncuin Dawid. Ja Dawidin huone on olewa nijncuin Jumalan huone/ nijncuin HERran Engeli heidän edesäns.
Sak 12:9 Silloin ajattelen minä hucutta caickia pacanoita/ jotca owat lähtenet Jerusalemita wastan.
Sak 12:10 MUtta Dawidin huonelle/ ja Jerusalemin asuwaisille tahdon minä wuodatta armon ja rucouxen Hengen: sillä heidän pitä cadzoman minun puoleeni/ jonga he läwistänet owat: ja pitä parcuman/ nijncuin jocu parcu ainocaista poicans. Ja heidän pitä händä murehtiman/ nijncuin jocu itkis ainocaista poicans.
Sak 12:11 Silloin pitä suuren walitusitcun oleman Jerusalemis/ nijncuin se oli liki Hadadrimoni/ Megiddon kedolla.

Sak 12:12 Ja maan pitä walittaman/ jocainen sucucunda erinäns: Dawidin huonen sucucunda erinäns/ ja heidän waimons erinäns.
Sak 12:13 Nathanin huonen sucucunda erinäns/ ja heidän waimons erinäns. Lewin sucucunda erinäns/ ja heidän waimons erinäns. Simein huonen sucucunda erinäns/ ja heidän waimons erinäns.
Nijn myös caicki muut jäänet sucucunnat/ cukin erinäns/ ja heidän waimons myös erinäns.

Vers. 1. Israelist) Israelin cansa ymmärretän täsä ne Christityt/ jotca owat oikia Abrahamin siemen ja Israelin lapset.
v. 2. Jerusalemin) Nimittäin/ sen hengellisen Jerusalemin/ minun seuracundani
v. 4. Caicki orhit) Orhit ja radzastajat owat täsä caicki woima ja neuwo Jumalan seuracunda wastan.
v. 6. Judan Päämiehet) se on/ Christuxen Apostolit/ ja hänen seuracundans opettajat. v. eod. $ Syömän) Ei ruumillisella tawalla/ mutta sijnä/ että heidän piti Evangeliumin saarnalla häwittämän pacanat/ ja auttaman Christicunda jällens/ Sup. $ 9:15. v. eod. $ Siallans) se on/ cusa ikänäns se on mailmasa.
v. 7. Ylön paljo kerscais) se on/ Christuxen seuracunnas ei pidä kenengän corkeutta eli nöyryttä cadzottaman/ mutta caicki pitä yhdellä tawalla osalliset oleman hänen hywistä töistäns/ Gal. 3:28.
v. 8. Nijncuin Dawid) Joca/ waicka hän näyi wähäisexi ja heicoxi/ nijn hän cuitengin woitti suuren Goliathin.
v. 10. Ja pitä parcuman) Nimittäin/ hänen äitins ja opetuslapsens/ ja muut jotca uscoit hänen päällens.
v. 12. Jocainen sucucunda) Että jocainen Christitty pitä ottaman ristins päällens/ ja seuraman händä/ Matth. 16:24.

XIII. Lucu .

PRopheta ilmoitta wielä HERran tahtowan anda Canssallens awojoman lähten syndiä ja saastaisutta wastan/ v. 1.
ja tahto otta pois caicki epäjumalat ja noidat/ v. 2.
tahto myös anda lyödä Canssans paimenda eli Päämiestä/ että lambat pitä hajoman/ v. 7.
mutta jotca jääwät/ pitä nijncuin hopia tulella puhdistettaman/ v. 8.

Sak 13:1 SIllä ajalla pitä awojoin lähde Dawidin huonelle ja Jerusalemin asuwaisille oleman syndiä ja saastaisutta wastan.
Sak 13:2 Sillä ajalla/ sano HERra Zebaoth/ tahdon minä epäjumalain nimet maasta cadotta/ ettei sillen heitä pidä muistettaman: tahdon myös noidat ja saastaiset aja pois maalda.

Sak 13:3 Että pitä tapahtuman/ jos jocu noiduis/ nijn hänen Isäns ja äitins pitä hänelle sanoman/ jotca hänen synnyttänet owat: sinun täyty cuolla: sillä sinä walehtelet HERran nimeen. Ja nijn hänen Isäns ja äitins/ jotca hänen synnyttänet owat/ pitä hänen pistämän läpidze/ cosca hän noitu.
Sak 13:4 Sillä silloin pitä tapahtuman/ että noidat pitä näkyins cansa häpiään tuleman/ cosca he nijstä noituwat: ja ei heidän pidä enä jouhiwaatteita pukeman/ joilla he wiettelewät.
Sak 13:5 Mutta heidän pitä sanoman: en minä ole Propheta/ waan peldomies: sillä minä olen nuorudestani orjana ollut.
Sak 13:6 Mutta jos hänelle sanotaisin: mitkä haawat owat sinun käsisäs? nijn hänen pitä wastaman: nijn minä olen haawoitettu nijden huones/ jotca minua racastawat.
Sak 13:7 HErä miecka minun paimeneni päälle/ ja sen miehen päälle/ joca minulle lähinen on/ sano HERra Zebaoth: lyö paimenda/ nijn lauma hajo: ja nijn minä käteni käännän piscuisita päin.
Sak 13:8 Ja pitä tapahtuman/ sano HERra/ josa maacunnas on caxi osa/ nijn ne pitä häwiämän ja huckuman/ ja colmas osa pitä sijhen jäämän.
Sak 13:9 Ja sen colmannen osan tahdon minä wiedä tulen läpidze/ ja puhdista sen/ nijncuin hopia puhdistetan/ ja tahdon sen kircasta nijncuin culda kircastetan. Nämät pitä sijs minun nimeni huutaman/ ja minä tahdon heitä cuulla/ ja sanoa: se on minun Canssan: ja heidän pitä sanoman: HERra minun Jumalan.

Vers. 3. Pitä hänen pistämän läpidze) Nimittäin/ hengellisellä miecalla/ Jumalan sanalla/ jolla heidän pitä lyömän maahan ja painaman alas väärät opettajat.
v. 4. Jouhiwaatteita) se on/ ei heidän pidä enä heidän Prophetains waatten parrella pettämän Canssa: sillä silloin pitä enämbi cadzottaman opin jälken/ cuin waatten partta eli ulconaista muoto opettaisa.
v. 6. Mitkä haawat) On ymmärrettäwä) että monda pitä silloin andaman heitäns ojeta/ cosca he Jumalan sanalla owat nuhdellut ja hywin opetetut/ nijncuin omilda ystäwildäns eli wanhemmildans.
v. 7. Piscuisita päin) se on/ pieniä ja ylöncadzotuita/ jotca otit hänen wastan/ nijncuin hänen opetuslapsens ja muut/ jotca hän cudzu/ cap. $ 11:7. wiheljäisixi lambaixi.

XIV. Lucu .

HERra ilmoitta wijmein tahtowans Jerusalemin häwittä pacanain cautta/ v. 1.
tahto cuitengin jällens sotia pacanoita wastan/ v. 3.
silloin on hän astuwa taiwasen öljymäen pääldä/ Jerusalemin tykö/ ja sieldä hänen Canssans hajottawa caicken mailmaan hänen waldacundans laituimelle/ v. 4.

jota Judalaiset pitä cowin hämmästymän/ v. 5.
se oli algusa aiwa työläst käypä/ waan wijmein parammin ja iloisemmin/ v. 6.
silloin on hän andawa käydä hänen Evangeliumins ymbäri coco mailman/ v. 8.
ja on olewa idze Cuningas/ v. 9.
joca waldacundans hywin ja lewollisest on asettawa/ v. 10.
Jotca owat sitä wastan/ pitä häneldä rangaistaman ja häwitettämän/ v. 12.
mutta jäänet käätän HERran tygö/ händä palweleman/ v. 16.
Caicki jotca sen tekewät/ owat Pyhät HERralle ilman eroitusta/ v. 20.

Sak 14:1 CAdzo/ se päiwä tule HERralle/ että sinun saalis pitä sinusa jaettaman:
Sak 14:2 Sillä minä olen cocowa caickinaiset pacanat sotiman Jerusalemita wastan. Ja Caupungi pitä woitettaman/ huonet ryöstetän ja waimot raiscatan. Puoli osa Caupungista pitä fangixi wietämän/ ja jäänet Canssasta/ ei pidä ajettaman ulos Caupungist.
Sak 14:3 MUtta HERra on lähtewä sotiman pacanoita wastan/ nijncuin hän on tottunut sodan ajalla sotiman.
Sak 14:4 Silloin hänen jalcans pitä öljymäellä seisoman/ joca on läsnä Jerusalemita itän päin. Ja öljymäen pitä halkeman/ idästä haman länden/ sangen lewiäldä toinen toisestans: toinen osa mäke pohjaisen päin/ ja toinen etelän päin.
Sak 14:5 Ja teidän pitä pakeneman sen laxon tähden/ joca on näiden minun wuorteni waihella: sillä se laxo mäkein waihella pitä ulottuman Azalin asti. Ja pitä paettaman nijncuin muinen paettin maan järistyxen tähden/ Usian Judan Cuningan aicana. Silloin minun HERran Jumalan on tulewa/ ja caicki pyhät hänen cansans.
Sak 14:6 Sijhen aican ei pidä se callis walo oleman/ waan wilu ja pacainen.
Sak 14:7 Ja yxi päiwä pitä oleman joca HERralle tuttawa on/ ei päiwä eikä yö/ ja ehton puolen pitä walkius oleman.
Sak 14:8 Silloin pitä Jerusalemist eläwät wedet wuotaman/ puoli osa idäistä merta päin/ ja toinen puoli osa haman meren loppua päin/ ja sen pitä sekä kesällä että talwella tapahtuman.
Sak 14:9 Ja HERra on caiken maan Cuningas olewa. Sijhen aican on ainoastans yxi HERra olewa/ ja hänen nimens yxi.
Sak 14:10 Ja coco maacunnas pitä käytämän ymbäri nijncuin tasaisella kedolla/ Gibeast nijn Rimonin asti/ lounast nijn Jerusalemin asti: sillä se corgotetan ja asutan hänen siasans/ BenJaminin portist haman ensimäisen portin paickan/ haman culmaporttin/ ja Hananeelin tornist nijn Cuningan wijnacuurnan asti.

Sak 14:11 Ja hänesä pitä asuttaman/ eikä sillen pidä yhtän raatelust oleman: sillä Jerusalemin pitä sangen irstast asuman.
Sak 14:12 JA tämän pitä rangaistuxen oleman/ jolla HERra caicke Canssa on rangaisewa/ jotca owat sotinet Jerusalemita wastan. Heidän lihans pitä raukeman jalgoillans seisoisans/ ja heidän silmäns waipuwat heidän läwisäns/ ja heidän kielens rauke heidän suusans.
Sak 14:13 Sijhen aican on HERra suuren metelin heidän secaans nostawa/ että jocainen pitä toisens käteen rupeman/ ja paneman kätens toisen käden päälle.
Sak 14:14 Sillä Juda on myös sotiwa Jerusalemita wastan/ ja sen ymbärille cootan caickein pacanain tawarat/ culda/ hopiata ja sangen paljo waatteita.
Sak 14:15 Ja silloin pitä tämä rangaistus tapahtuman hewoisille/ muuleille/ Cameleille Aseille ja caickinaisille eläimille/ jotca sen sotawäen seas owat/ nijncuin tämä rangaistus on.
Sak 14:16 JA caicki jäänet caickein pacanain seas/ jotca läxit Jerusalemita wastan/ pitä joca wuosi menemän cumartaman Cuningast HERra Zebaothi/ ja Lehtimajan juhla pitämän.
Sak 14:17 Mutta jocainen sucucunda maan päällä/ cuin ei tule Jerusalemijn tätä Cuningasta HERra Zebaothi cumartaman/ ei pidä heille sadetta tuleman?
Sak 14:18 Ja ellei Egyptiläisten sucucunda menis ylös ja tulis/ nijn ei heidängän päällens pidä sataman. Tämä on se rangaistus jolla HERra on caicki pacanat rangaisewa/ jotca ei tule Lehtimajan juhla pitämän:
Sak 14:19 Sillä se on Egyptiläisten ja caickein pacanain syndi/ jotca ei tule Lehtimajan juhla pitämän.
Sak 14:20 Sijhen aican pitä orihten kelloisa oleman: HERran Pyhyys/ ja HERran huonen cattilat pitä oleman nijncuin waskimaljat Altarin edes:
Sak 14:21 Sillä Judan ja Jerusalemin cattilat pitä HERralle Zebaothille pyhitetyt oleman. Että caicki jotca uhrata tahtowat/ pitä tuleman ja ne ottaman/ ja nijsä keittämän. Ja ei yxikän Cananeri pidä sillen HERran Zebaothin huones oleman/ sijhen aican.

Vers. 2. Caickinaiset pacanat) Jotca silloin piti oleman Ruomalaisten alla/ ja nijden cansa Jerusalemin häwittämän.
v. 3. Sotiman) Nimittäin/ hengellisellä tawalla/ Sanans ja Evangeliumins cansa.
v. 4. Öljymäen pitä halkeman) Nijncuin Jerusalemin cansa Zion/ etc. $ ei aina ymmärretä idze paicka eli Caupungi/ mutta Canssa joca sijnä oli: nijn ei myös täsä ymmärretä/ että wuori piti ercaneman eli halkeman/ mutta että Christuxen Apostolit ja opetuslapset piti hänen cansans sinne coconduman/ cosca hän tahdoi astua taiwasen/ ja ne piti sijtte eriämän ja menemän caicken mailmaan.

v. 5. Minun wuorteni waihella) Nämät owat ne caxi cappalda öljymäest/ jotca toinen toisestans owat erinnet/ ja owat Christilliset seuracunnat mailmasa ; ja laxo heidän wälilläns on Judan Synagoga/ joca heitä piti hämmästymän ja pakeneman/ mutta ne jotca sijtä pakenewat wuoren tygö/ tulewat säästetyxi.
v. 6. Ei pidä walo oleman) se on/ Christuxen Apostolit ja hänen seuracundans pitä ensin paljo waiwa ja waino kärsimän.
v. 7. Ei päiwä eikä yö) Ei Evangelium ole jocu ruumillinen päiwä eli walkeus. Nijn myös caicki cuin tähän päiwän asti on ollut ruumillinen Jumalan palwelus/ pitä silloin oleman hengellinen. v. eod. $ Ehton puoleen) se on/ wijmein pitä heitä johdattaman ijancaickisen iloon ja riemuun.
v. 8. Wedet wuotaman) se on/ Evangeliumin oppi/ Esa. 55:1.
v. 10. Nijncuin tasaisella kedolla) Tie Jumalan seuracundaan/ ja ijancaickiseen elämään/ on silloin tasaisembi ja tiettäwämbi. v. eod. $ Corgotetan) Nimittäin/ hengellinen Jerusalem/ Christuxen seuracunda. v. eod. $ Hänen siasans) Cusa ikänäns hän on mailmas. v. eod. $ BenJaminin portist) se on/ nijn lawialda cuin hän hänens on lewittäwä/ nimittäin/ caicken mailmaan: sillä täsä nimitetän hänen porttins caicken neljään tuuleen.
v. 11. Irstast) Jumalan wihast ja Lain kirouxest.
v. 12. Pitä raukeman) heildä pitä caiken heidän woimans ja ymmärryxens tuleman pois.
v. 13. Metelin) Heidän pitä myös oleman rijtaiset keskenäns.
v. 14. Juda Jerusalemita wastan) Jumalan seuracunnas on myös olewa waino wäärildä opettailda.
v. 16. Lehtimajan juhla) Heidän pitä muistaman sen häälywäisen menon cuin heillä täällä on/ ja pitä edzimän catumattomia asuinsioja taiwas.
v. 20. Orihten kelloisa oleman) se on/ jotca mailmallises säädys owat/ ja ei Lewin sucucunnasta/ nijn ne pitä myös oleman hengellinen pappeus.
v. 21. Cattilat) Ei ainoastans Lewitat/ mutta myös caikista Canssoista ja sugusta.

Prophetan ZacharJan loppu.

Propheta Maleachi .

Esipuhe Prophetast Maleachist .

MUutamat Ebreit luulewat tämän Maleachin Esraxi.

Mutta olcan nijncuin se taita olla/ me ymmärräm cuitengin hänen ennustuxistans/ ettei hän aica ennen Christuxen syndymätä ole ennustanut/ waan on ollut wijmeinen Propheta: sillä hän sano 2. lugus/ että HERra Christus oli pian tulewa.

Ja on jalo Propheta/ joca juuri selkiästi Christuxest ja hänen Evangeliumistans puhu/ jonga hän cudzu puhtaxi uhrixi caikes mailmas.

Sillä Evangeliumin cautta Jumalan armo ylistetän/ joca on oikia ja puhtain kijtosuhri.

Hän ennusta myös Johannes Castajast/ nijncuin Christus idze/ Matth. 11. sen selittä/ ja cudzu Johannexen Engelixens ja Eliaxi/ josta Maleachi kirjoitta.

Hän nuhtele myös cowin Canssans/ ettei he andanet Papeille heidän kymmenexiäns ja muita oikeuttans.

Ja cosca he sijttekin nijtä annoit/ nijn he annoit nijtä caikella petoxella/ nimittäin/ kipiöitä ja kelwottomia lambaita/ ja jotca ei heille kelwannet/ ne täydyi köyhille Papeille ja saarnaille kelwata.

Nijncuin/ kyllä tapahtu/ että cusa oikia Jumalan sana ja uscolliset saarnajat owat/ nijn nijden täyty nälkä ja waiwa kärsiä ; mutta wääräin opettajain pitä aina kyllä saaman.

Waicka Pappeja sencaltaisten uhrein tähden nuhdeltin/ että he otit sencaltaisia wastan ja uhraisit: sen se paha ahneus matcan saatti ; mutta Jumala osotta täsä/ että hän sijtä sangen suurest wihastu/ ja cudzu sencaltaisen wääryden ja pahuden pilcaxi/ joca idze hänelle tapahtui.

Sentähden hän myös uhca heitä hyljätä/ ja pacanat Canssaxi omista.

Hän nuhtele myös Pappeja erittäin/ että he Jumalan sanan wäärin opetit/ ja nijn wiettelit monda.

Ja näin heidän Papin wircans turmelit/ ettei he nuhdellet nijtä jotca kelwottomia uhraisit: ei myös muutoin ollet toimelliset/ sijnä että he heitä kijtit ja cudzuit toimellisixi/ saadaxens heildä ainoastans uhreja ja muita tarpeita.

Nijn on ahneus ja wadzan murhe aina Jumalan sanan ja palweluxen wahingoittanut/ ja teke wieläkin saarnaista ulcocullatut.

Hän nuhtele myös heitä/ että he heidän waimons murhellisexi saatit ja cadzoit ylön/ jolla he heidän uhrins ja Jumalan palweluxens saastutit: sillä Mosexen Lais oli kielty uhramast Jumalalle murhellisia uhreja: ja

jotca murhelliset olit/ ei pitänyt uhraman eikä uhrista syömän.
Sijhen he idze syypäät olit/ jotca waimojans itketit ja saatit murhellisexi.
Ja tahdoit idziäns Abrahamin tegolla autta/ jonga täydyi hänen Agarins aja ulos ja murhellisexi saatta.
Mutta ei hän tehnyt sitä mielelläns/ nijncuin ei hän myöskän himost ottanut händä awioxens.

Propheta Maleachi .

I. Lucu .

HERRA muistutta Israelin lapsille armons ja hywät tecons/ jotca hän heille Esaun ja hänen lastens suhten osottanut oli/ v. 1.
walitta heidän kijttämättömyttäns/ ettei he hänest enä lucua pitänet/ mutta kelwottomia hänelle uhraisit/ v. 6.
neuwo heitä parannuxeen/ sillä sencaltaiset heidän uhrins ei kelpa hänelle/ v. 9.
caicki pacanat pitä hänelle uhraman/ ja händä palweleman/ v. 11.

Mal 1:1 TÄmä on se cuorma/ jonga HERra puhui Israeli wastan/ Maleachin cautta.
Mal 1:2 Minä racastin teitä/ sano HERra: Nijn te sanotta: misäs meitä racastit? Eikö Esau ole Jacobin weli/ sano HERra? ja cuitengin minä Jacobita racastan.
Mal 1:3 Ja wihan Esauta/ olen myös autioxi tehnyt hänen wuorens/ ja hänen perimisens Drakeille erimaaxi.
Mal 1:4 Ja jos Edom sanois: me olemma turmelut/ mutta me tahdomma autiat jällens raketa. Nijn sano HERra Zebaoth näin: jos he rakendawat/ nijn minä särjen maahan/ ja ne pitä cudzuttaman cadotetuixi maan ärixi/ ja sixi Canssaxi/ jolle HERra on wihainen ijancaickisest.
Mal 1:5 Sen näkewät teidän silmän/ ja te sanotte: HERra on ylistetty Israelin maan äris.
Mal 1:6 POjan pitä cunnioittaman Isäns/ ja palwelian isändätäns. Jos minä sijs Isä olen/ cusast on minun cunnian? Jos minä isändä olen/ cusa on minun pelcon? sano HERra Zebaoth/ teille Papit jotca cadzotte ylön minun nimeni. Nijn te sanotta: milläst me cadzomma ylön sinun nimes?
Mal 1:7 Silloin cuin te uhratte minun Altarilleni saastaista leipä. Nijn te sanotta: cuinga me uhramme sinulle saastaista? Sijnä että te sanotta: HERran pöytä on cadzottu ylön. Ja cosca te uhratte jotakin cuin sokia on/ nijn et te sano sitä pahaxi.
Mal 1:8 Ja cosca te uhratte jotakin onduwat eli sairasta/ nijn ei sitäkän sanota pahaxi. Wie sancaltaisia sinun Päämiehilles/ mitämax/ jos sinä olet hänelle otollinen/ eli jos hän cadzo sinun puolees/ sano HERra

Zebaoth.
Mal 1:9 Nijn rucoilcat nyt Jumalata/ että hän armahdais teidän päällen: sillä se on tapahtunut teildä. Luulettaco että hän cadzo teidän puoleen? sano HERra Zebaoth.
Mal 1:10 Cuca on myös teidän seasan/ joca sulke owen? et te myös wiritä tulda huckan minun Altarilleni andimexi. Ei minun ole suosio teihin/ sano HERra Zebaoth: ja ruocauhri teidän käsistän ei ole minulle otollinen.
Mal 1:11 WAan hamast Auringon coitosta nijn laskemisen asti/ pitä minun nimen ylistettämän pacanain seas/ ja jocaidzes paicas pitä minun nimelleni suidzutettaman/ ja puhdas ruocauhri uhrattaman: sillä minun nimen pitä ylistetyxi tuleman pacanain seas/ sano HERra Zebaoth.
Mal 1:12 Mutta te oletta sen rijwannet: sillä cosca te sanotta: HERran pöytä on saastutettu/ sen uhri on cadzottu ylön ja hänen ruocans.
Mal 1:13 Ja te sanotte: cadzo/ se on sula waiwa/ ja lyötte sen tuuleen/ sano HERra Zebaoth. Ja te uhratte ryöwättyä/ onduwata/ ja sairasta/ ja ne te uhratte ruocauhrixi. Pidäiskö minulle sencaltaiset teidän käsistän otolliset oleman? sano HERra.
Mal 1:14 Mutta kirottu olcon wietteliä/ jonga laumas on jäärä/ ja cuin hän teke lupauxen/ nijn hän uhra HERralle kelwottoman: sillä minä olen suuri Cuningas/ sano HERra Zebaoth/ ja minun nimen on peljättäpä pacanain seas.

Vers. 11. Suidzutettaman) Ei tästä taita wahwistetta/ että HERran ehtolinen on juuri lepytysuhri eläwitten ja cuoluitten edestä: sillä ei täsä mitän puhuta HERran ehtolisest/ mutta Evangeliumin saarnast/ jonga cautta HERran nimi piti cunnioitettaman caickein pacanain seas/ ja ne käättämän HERran tygö/ ja uhraman hänelle heidän rucouxens ja kijtoxens/ ja idze heidäns/ jotca owat oikiat ja kelwolliset uhrit Udes Testamendis/ Rom. 12:1. ja 15:16. Hebr. 13:15.

II. Lucu .

HERRA uhca Pappeja/ ettei he ottanet opista waari/ v. 1.
ad $ 9. lijatengin/ että he ynnä muiden cansa otit idzellens pacanaliset waimot emännixens/ v. 10.
cadzoit ylön ja surullisexi saatit omalla maalla syndynet/ v. 13.
ja caunistit heidän tecons/ että se Abrahamin tawalla oli/ v. 14.
jonga HERra wääräxi sano/ ja neuwo heitä parannuxeen/ v. 15.
walitta/ että he soimaisit hänen wääräxi/ ettei hän cohta rangaise jumalattomia/ v. 17.

Mal 2:1 JA te Papit/ tämä käsky tule teillen:
Mal 2:2 Ellet te sitä cuule/ taicka laske sydämeen/ että te nijn annaisitta minun nimelleni cunnian/ sano
HERra Zebaoth. Nijn minä lähetän teidän secaan kirouxen/ ja kiron teidän siunauxian/ ja minun pitä nijtä
kiroileman/ ettet te sitä tahtonet laske sydämeen.
Mal 2:3 Cadzo/ minä tahdon teitä/ ja teidän jälkentulewaisian sadatella/ ja paiscan teidän juhla pascanne
teidän caswollen/ nijn että se ijäxi teihin tarttu.
Mal 2:4 Silloin te saatte tuta/ että minä sencaltaisen käskyn teille lähettänyt olen/ että sen piti minun
lijttoni Lewin cansa oleman/ sano HERra Zebaoth.
Mal 2:5 Sillä minun lijttoni oli hänen cansans elämään ja rauhaan/ ja minä annoin hänelle pelgon/ pelkämän
minua/ ja minun nimeni hämmästymän.
Mal 2:6 Totuden Laki oli hänen suusans/ ja ei löytty mitän paha hänen huulisans. Hän waelsi rauhallisest ja
toimellisest minun edesäni/ ja käänsi monda pois synnistä.
Mal 2:7 Sillä Papin huulet pitä opin kätkemän/ että Laki hänen suustans kysytäisin: sillä hän on HERran
Zebaothin Engeli.
Mal 2:8 Mutta te oletta tieldä poikennet/ ja pahoitat monda Laisa/ ja oletta Lewin lijton rickonet/ sano
HERra Zebaoth.
Mal 2:9 Sentähden olen minä myös tehnyt/ että te oletta hyljätyt ja ylöncadzotut coco Canssan edes/ ettet
te pidä minun teitäni/ mutta cadzotta muoto Laisa.
Mal 2:10 Sillä eikö meillä caikilla ole yxi Isä? eikö yxi Jumala meitä luonut ole? Mixist me cadzomme ylön
toinen toisem/ ja rijwamme sen lijton/ joca meidän Isäim cansa tehty oli?
Mal 2:11 Sillä Juda on ylöncadzojaxi tullut/ Israelis ja Jerusalemis on tapahtunut cauhistus: sillä Juda
turmele HERran Pyhän/ jota hän idze racasti/ ja maca wieran jumalan tytärden cansa.
Mal 2:12 Waan HERra häwittä hänen/ joca sen teke/ Jacobin majasta/ sekä opettajan että opetuslapsen/ ja
sen joca wie HERralle Zebaothille ruocauhria.
Mal 2:13 TE teette myös/ että HERran Altarin edes owat sulat kyynelet/ itcut ja huocauxet: nijn etten minä
enä tahdo cadzo ruocauhria päin/ eli otta wastan jotakin otollisest teidän käsistän.
Mal 2:14 Ja te sanotte: mingätähden? sentähden/ että HERra on sinun ja sinun rackan waimos waihella
todistanut/ jongas cadzot ylön/ joca on sinun elämäs cumpani/ johon sinä lijtolla sidoit idzes kijnni.
Mal 2:15 Ei se ainoa nijn tehnyt/ joca cuitengin oli suurest Hengestä: mutta mitäst se ainoa teki? hän edzei
sitä siemendä/ joca Jumalalda luwattu oli. Sentähden carttacat teidän Hengen/ ja älkön kengän cadzoco

ylön hänen racasta waimons.
Mal 2:16 Mutta jos sinä händä wihat/ nijn eroita se idzestäs/ sano HERra Israelin Jumala/ ja anna hänelle waattet werhoxi häwäistyxen tähden/ sano HERra Zebaoth. Sentähden carttacat teitän teidän Hengestän/ ja älkät cadzoco heitä ylön.
Mal 2:17 TE oletta HERra teidän puhellan härsyttänet/ sentähden te sanotta: cuingast me händä härsyttelim? silloin cosca te sanotta: joca paha teke/ ja kelpa HERralle/ ja sencaltaiset owat hänelle otolliset: eli: cusa on se Jumala joca rangaise?

Vers. 2. Siunauxian) Teidän tawaran ja rijstan/ jolla minä teitä siunannut olen.
v. 3. Juhla pascanne) Hän on ottanut pois heildä pappeuden/ nijncuin hän täsä uhca/ ja on jättänyt heille rahgan eli loan sijtä/ ettei he mitän maxa.
v. 11. Wieran jumalan tyttären cansa) Otta hänellens emännän toisest Religiost/ Deut. $ 7:3.
v. 15. Se ainoa) Abraham on se ainoa/ nijncuin myös Esaiakin nimittä: sillä hänest owat caicki Judalaiset tullet. Hän kyllä otti toisen waimon/ mutta ei himost nijncuin te teette/ waan että hän Jumalalle lapsia sijtäis.
v. 16. Waattet) Että hän sinun edesäs on ylöncadzottu/ nijn se on oikein että hän sinulda caunist waatetetan/ nijncuin se joca sinun emändäs on ollut/ ja ei nijn häpiälisest pidä ajettaman pois.

III. Lucu .

HERRA lupa tahtowans lähettä heille Johannes Baptistan/ Christuxen edelläjuoxian/ ja nijn on HERra Christus idze cohta peräst tulewa/ ja on laittawa hänen seuracundans/ nijncuin hopiaseppä hopian/ v. 1. neuwo sijs heitä parannuxeen/ v. 7.
Iijatengin andaman kymmenexiä Papeille ja Jumalan palweluxen awuxi/ ja lupa heille sijtte hänen siunauxens/ v. 8.
kieldä pahaxumast jumalattomain menestyst ; sillä se päiwä on tulewa/ jona he saawat nähdä jumalisten ja jumalattomain eroituxen/ v. 13.

Mal 3:1 CAdzo/ minä lähetän minun Engelini/ joca minun eteeni pitä tien walmistaman. Ja hänen Templijns tule cohta se HERra/ jota te edzitte: ja lijton Engeli/ jota te halajatte. Cadzo hän tule/ sano HERra Zebaoth.
Mal 3:2 Mutta cuca woi hänen tulemisens päiwä kärsiä? ja cuca woi seiso/ cosca hän ilmandu? sillä hän on nijncuin hopiasepän tuli/ ja nijncuin pesiän saipua.

Mal 3:3 Hän on istuwa ja sulawa ja selittäwä hopian/ hän on puhdistawa ja hiuttawa Lewin pojat/ nijncuin hopian ja cullan.
Mal 3:4 Silloin pitä heidän tuoman HERralle ruocauhria wanhurscaudes/ ja Judan ja Jerusalemin ruocauhrit pitä kyllä HERralle kelpaman/ nijncuin muinen ja endisinä wuosina.
Mal 3:5 JA minä tahdon tulla teidän tygönne/ ja rangaista teitä/ ja tahdon olla nopia todistaja/ noitia/ huorin tekiöitä ja walapattoisita wastan. Ja nijtä wastan/ jotca palcollisille/ leskille ja orwoille wäkiwalda ja wääryttä tekewät/ ja jotca muucalaisia sortawat/ eikä pelkä minua/ sano HERra Zebaoth.
Mal 3:6 Sillä minä olen HERra/ joca en walehtele/ ja te Jacobin lapset/ ei teidän caickein pidä huckuman.
Mal 3:7 TE oletta hamast teidän Isäin ajast alati poikennet pois minun käskyistäni/ ja et te ole nijtä pitänet. Nijn käändäkät nyt teitän minun tygöni/ nijn minä tahdon myös minuni käätä teidän tygönne/ sano HERra Zebaoth.
Mal 3:8 Nijn te sanotta: misä meidän pitä meitäm käändämän? Ongo se oikein että ihminen pettä Jumalan/ nijncuin te minun petätte? Nijn te sanotta: misä me sinua petämme? kymmenexis ja ylönnysuhris.
Mal 3:9 Sentähden te oletta kirotut/ nijn että caickinaiset catowat teidän käsistän: sillä caicki te minun petätte.
Mal 3:10 Mutta wiekät täydelliset kymmenexet minun aittaani/ että minun huonesani ruoca olis. Ja nijn coetelcat minua/ sano HERra Zebaoth/ ellen minä myös awaja teille taiwan ackunoita/ ja wuodatan sieldä runsasti siunausta.
Mal 3:11 Ja minä tahdon teildä syöjän rangaista/ ettei hän teildä maan hedelmätä hucutais/ ja ettei wijnapuu teidän pellosan olis hedelmätöin/ sano HERra Zebaoth.
Mal 3:12 Nijn että caicki pacanat pitä teidän autuaxi sanoman: sillä teillä pitä callis maa oleman/ sano HERra Zebaoth.
Mal 3:13 COwasti te puhutta minua wastan/ sano HERra: ja te sanotta: mitäst me puhumma sinua wastan?
Mal 3:14 Sillä te sanotta: se on turha cuin Jumalata palwellan/ ja mitä se autta/ että me pidämme hänen käskyns/ ja waiwamme meidän elämätäm HERran Zebaothin edes?
Mal 3:15 Sentähden me ylistämme ylöncadzoita? sillä jumalattomat menestywät/ he kiusawat Jumalata/ ja se heille menesty.
Mal 3:16 MUtta jumaliset lohduttawat toinen toistans näin: HERra otta sijtä waarin ja cuule sen/ ja muistokirja on kirjoitettu hänen eteens: jotca HERra pelkäwät ja muistawat hänen nimens päälle.
Mal 3:17 Nijden pitä/ sano HERra Zebaoth/ sinä päiwänä/ jonga minä teen/ oleman minun omani/ ja minä tahdon heitä armahta/ nijncuin mies armahta poicans/ joca händä palwele.

Mal 3:18 Ja teidän pitä jällens sitä wastan näkemän/ mikä eroitus on wanhurscan ja jumalattoman waihella: ja sen waihella/ joca Jumalata palwele/ ja sen joca ei händä palwele.

Vers. 1. Engelini) Johannes Baptista cudzutan täsä Engelixi/ ja idze Christus lijton Engelixi/ ei että he olit luonnostans Engelit/ mutta että he wircans puolest olit Jumalan sanansaattajat: Johannes tuli ilmoittaman Christuxen tulemista: Christus idze tuli ilmoittaman ja toimittaman sitä armon lijtto/ cuin luwattu oli
v. 4. Tuoman) Sup. $ 1:11.
v. 8. Petätte) se on/ te annatte Lewitaille ja Papeille caickein huonoimbita/ ja toisinans ei mitän.
v. 11. Syöjän) Caicki cuin elon raisca.
v. 16. Muistokirja) se on/ ei hän sitä unhota.

IV. Lucu .

JUmalattomain häwityxest ja huckumisest/ v. 1.
ja jumalisten lisändymisest Christuxen cautta/ joca heille walaise/ v. 2.
käsketän pitä Mosexen Laista waari/ v. 4.
Johannes Baptista luwatan Elian woimalla ja hengellä/ ennencuin HERran päiwä on tulewa/ v. 5.

Mal 4:1 SIllä cadzo/ se päiwä tule/ joca on palawa nijncuin pädzi. Silloin pitä caicki ylöncadzojat ja jumalattomat olkena oleman/ ja se tulewa päiwä pitä heidän sytyttämän/ sano HERra Zebaoth/ ja ei hänen pidä heille jättämän juurta eikä oxa.
Mal 4:2 Mutta teille/ jotca minun nimeni pelkätte/ on wanhurscauden Auringo coittawa/ ja autuus hänen sijpeins alda. Ja teidän pitä käymän ulos ja sisälle/ ja lihoiman nijncuin syöttilät wasicat.
Mal 4:3 Teidän pitä jumalattomat tallaman: sillä heidän pitä tuhcana teidän jalcain alla oleman sinä päiwänä/ jonga minä tehdä tahdon/ sano HERra Zebaoth.
Mal 4:4 MUistacat Mosexen minun palweliani Lakia/ jota minä hänelle käskenyt olen Horebin wuorella/ caikelle Israelille/ käskyin ja Lakien cansa.
Mal 4:5 Cadzo/ minä lähetän teille Elian Prophetan/ ennencuin se suuri ja hirmuinen HERran päiwä tule.
Mal 4:6 Hän on käändäwä Isän sydämet lasten tygö/ ja lasten sydämet heidän Isäins tygö/ etten minä tulis ja löis maata kirouxella.

Vers. 3. Tallaman) Tämä on ymmärrettäpä hengellisest woitost/ jonga Christityt heidän wihollisistans

saaman pitä/
v. 6. Isäin sydämet) Hänen pitä suurella kijwauxella rangaiseman eripuraisia opettaita Jumalan Canssas/ ja käändämän monda heistä sijhen okian rauhaan ja sowindoon Christuxes Jesuxes.

Prophetan Maleachin loppu.

Pyhän Mattheuxen Evangelium .

Esipuhe P. Mattheuxen Evangeliumist .
PYhä Mattheus alca Evangeliumins Historian Christuxen sugusta/ ihmisen luonnon puolesta/ ja luke hänen sucuns hamast Abrahamist.
Kirjoitta: I. Hänen wanhemmistans ja syndymisestäns/ cap. $ 1.
Wijsaista miehistä/ jotca idäiseldä maalda Christuxen tygö tulit: Herodexen julmudest ja Christuxen paost/ cap. $ 2.
II. Johannes Castajast ja hänen castestans/ ja cuinga hän Christuxen castoi/ cap. $ 3.
Christuxen kiusauxest corwes/ joca sijtte meni Galileaan/ saarnaman ja cudzuman Opetuslapsia/ cap. $ 4.
III. Christuxen saarnast wuorella/ cap. $ 5. 6. 7.
Hänen ihmeistäns ja puheistans Johannexen Opetuslasten cansa/ cap. $ 8. 9.
IV. Cuinga Christus lähetti Apostolins/ cap. $ 10. ilmoitti Johannexen Opetuslapsille hänens Messiaxexi/ cap. $ 11.
Ja monda muuta Christuxen tunnustähte ja puhetta Phariseusten cansa/ cap. $ 12. ja wertauxet/ cap. $ 13.
Johannexen cuoleman: Christuxen puhen Isäin säädyist: Taiwan waldacunnan awaimist/ cap. $ 14. 15. 16.
Christuxen kircastamisen/ cap. $ 17. ja cuinga hän Opetuslapsians opetti/ cap. $ 18.
V. Christuxen waeldamisest Judean/ cap. $ 19.
Hänen wijmeisest matcustamisestans Jerusalemijn/ hänen tunnustähdeistäns: puhestans Herodianein ja Phariseusten cansa: saarnastans/ wertauxistans ja ennustuxistans/ cap. $ 20. 21. 22. 23. 24. 25.
VI. Christuxen Ehtollisest/ pijnast/ cuolemast ja ylösnousemisest/ cap. $ 26. 27. 28.

Pyhän Mattheuxen Evangelium .

I. Lucu .

Jesus Christus meidän wapahtajam on syndynyt Abrahamin siemenest/ Abrahamist oli Dawidijn 14. polwe/ Dawidist Babelin fangeuteen/ 14. polwe/ sijtä Christuxeen/ 14. polwe/ v. 1.
Cosca Jesus sikis Marian cohdus/ Pyhäst Hengest/ tahto Joseph/ joca hänen kihlannut oli/ Marian hyljätä/ v. 18.

Herran Engeli ilmesty hänelle unes/ ja neuwo hänen ottaman händä tygöns/ v. 20. joca nijn teke/ v. 24.

Matt 1:1 TÄmä Kirja on Jesuxen Christuxen syndymäst/ Dawidin Pojan/ Abrahamin Pojan.
Matt 1:2 ABraham sijtti Isaachin. Isaac sijtti Jacobin. Jacob sijtti Judan/ ja hänen weljens.
Matt 1:3 Juda sijtti Pharexen ja Saramin/ Thamarist. Pharez sijtti Hezronin. Hezron sijtti Ramin.
Matt 1:4 Ram sijtti Aminadabin. Aminadab sijtti Nahassonin. Nahasson sijtti Salmonin.
Matt 1:5 Salmon sijtti Boaxen/ Rahabist. Boas sijtti Obedin/ Ruthist. Obed sijtti Jessen.
Matt 1:6 Jesse sijtti Cuningas Dawidin. CUningas Dawid sijtti Salomonin/ Urian emännästä. Salomon sijtti Roboamin.
Matt 1:7 Roboam sijtti Abian. Abia sijtti Assan.
Matt 1:8 Assa sijtti Josaphatin. Josaphat sijtti Joramin.
Matt 1:9 Joram sijtti Osian. Osia sijtti Jothamin. Jotham sijtti Achaxen. Achas sijtti Ezechian.
Matt 1:10 Ezechia sijtti Manassen. Manasse sijtti Amonin. Amon sijtti Josian.
Matt 1:11 Josia sijtti Jechonian ja hänen weljens/ Babelin fangeuxes. MUtta Babelin fangeuxen jälken/ sijtti Jechonia Sealthielin.
Matt 1:12 Sealthiel sijtti Zorobabelin.
Matt 1:13 Zorobabel sijtti Abiudin. Abiud sijtti Eliachimin. Eliachim sijtti Asorin.
Matt 1:14 Asor sijtti Zadochin. Zadoch sijtti Achinin. Achin sijtti Eliudin.
Matt 1:15 Eliud sijtti Eleazarin. Eleazar sijtti Mathanin. Mathan sijtti Jacobin.
Matt 1:16 Jacob sijtti Josephin/ Marian miehen/ josta Mariast on syndynyt Jesus/ joca cudzutan Christus.
Matt 1:17 NIjn owat caicki polwet Abrahamist Dawidin asti/ neljätoistakymmendä. Dawidist/ Babelin fangeuteen/ myös neljätoistakymmendä polwe. Babelin fangeudest/ Christuxen asti/ owat myös neljätoistakymmendä polwe.
Matt 1:18 Jesuxen Christuxen syndymys oli näin/ cosca Maria hänen Äitins oli Josephijn kihlattu/ ennen cuin hän wei sen cotians/ löyttin hän rascaxi Pyhästä Hengestä.
Matt 1:19 Mutta että Joseph hänen miehens oli hurscas/ ja ei tahtonut händä huuton saatta/ mutta ajatteli hänen salaisest hyljätä.
Matt 1:20 Cosca hän tätä ajatteli/ cadzo/ nijn Herran Engeli ilmestyi Josephille unes/ ja sanoi: Joseph Dawidin poica/ älä pelkä ottaxes Mariat puolisotas tygös: sillä se joca hänesä on sijnnyt/ se on Pyhästä Hengestä.

Matt 1:21 Ja hänen pitä synnyttämän pojan/ jonga nimen sinun pitä cudzuman Jesus: sillä hän on wapahtawa Canssans heidän synneistäns.
Matt 1:22 Mutta tämä on caicki tapahtunut/ että täytetäisin cuin Herralda on sanottu Prophetan cautta/ joca sanoi:
Matt 1:23 Cadzo/ Neidzen pitä rascaxi tuleman/ ja synnyttämän pojan/ ja hänen nimens pitä cudzuttaman EmmanuEl/ se on/ Jumala meidän cansam.
Matt 1:24 Cosca Joseph heräis/ nijn hän teki cuin Herran Engeli hänen käski:
Matt 1:25 Ja otti puolisans tygöns/ ja ei tundenut händä sijhenasti cuin hän esicoisens synnytti/ ja cudzui hänen nimens Jesus.

Vers. 6. Salomon) P. Mattheus jättä muutamat polwet pois/ ja alca Christuxen sugut Salomonist/ Lain jälken/ mutta P. Lucas luke luonnon jälken/ Nathanist Salomonin weljest: sillä Laki luke ne myös lapsixi/ jotca weljestä ja jääneistä emännistä syndynet owat/ Deut.$ 25:5.
v. 19. Huuton saatta) se on/ ei hän tahtonut händä häpiän saatta Canssan edes/ nijncuin hänellä olis kyllä ollut walda Lain jälken. Ja että Joseph näin hänen oikeudens rackaudest myötä andoi/ sentähden P. Mattheus hänen hurscauttans ylistä. v 25. Sijhenasti) Ei tämä ole nijn ymmärrettäpä/ että Joseph sijtte ryhtyi Mariaan/ waan se on Ramatun puhen tapa/ nijncuin Gen.$ 8. Ei Carneh palainnut/ sijhenasti cuin maa cuiweni. Ei Ramattu sitä luule/ että Carneh sijtten palais/ nijn ei myös sijtä seura Josephin sijtten tundenen Mariat.

II. Lucu .

WIjsat tulewat idäiseldä maalda Jerusalemijn Jesusta cumartaman/ v. 1.
Herodes cuule hänen Bethlehemis syndynen/ sentähden käske hän heidän mennä sinne/ ja tulla hänelle sanoman cusa lapsi olis: jota hän tahto anda tappa/ v. 3.
Mutta ei he palaja/ ja Joseph pakene lapsen cansa Egyptijn/ v. 12.
Herodes anda surmata poicalapset Betlehemis/ v. 16.
jonga cuoleman jälken Joseph palaja/ ja asu Nazarethis/ v. 19.

Matt 2:1 COsca sijs Jesus syndynyt oli Bethlehemis Judan maalla/ Cuningas Herodexen aican/ cadzo/ silloin tulit tietäjät idästä Jerusalemijn/ ja sanoit:
Matt 2:2 Cusa on se äsken syndynyt Judalaisten Cuningas? me näimmä hänen Tähdens idäsä ja tulimma

händä cumartaman.
Matt 2:3 Cosca Cuningas Herodes sen cuuli, hämmästyi hän ja caicki Jerusalem hänen cansans.
Matt 2:4 Ja cocois caicki ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet Canssan seas ja kyseli cusa Christuxen syndymän piti.
Matt 2:5 Ja he sanoit hänelle: Bethlehemis Judan maalla: sillä nijn on Prophetalda kirjoitettu:
Matt 2:6 Ja sinä Bethlehem Judan maasa/ et sinä ole suingan wähin Judan Pääruhtinasten seas: sillä sinusta on tulewa se Ruhtinas/ jonga minun Canssani Israeli pitä hallidzeman.
Matt 2:7 Silloin cudzui Herodes tietäjät sala/ ja tutkisteli wisust heildä/ millä ajalla Tähti ilmestyi.
Matt 2:8 Ja lähetti heidän Bethlehemijn/ ja sanoi: mengät sinne ja kysykät wisusti lapsesta: ja cosca te löydätte/ nijn ilmoittacat minullekin/ että minäkin tulisin ja cumarraisin händä.
Matt 2:9 Cosca he olit Cuningan cuullet/ menit he matcaans: ja cadzo/ Tähti/ jonga he olit nähnet idäs/ käwi heidän edelläns/ nijncauwan cuin hän edellä käyden seisatti sen paican päälle/ josa lapsi oli.
Matt 2:10 Cosca he Tähden näit/ ihastuit he sangen suurella ilolla.
Matt 2:11 Ja menit huoneseen/ löysit lapsen Äitins Marian cansa/ maahan langeisit ja cumarsit händä/ ja awaisit tawarans ja lahjoitit hänelle Culda/ Pyhäsawua ja Mirrhamita.
Matt 2:12 Ja Jumala kielsi heitä unes Herodexen tygö palajamast. Ja he menit toista tietä omalle maallens.
Matt 2:13 MUtta cosca he olit mennet pois/ cadzo/ nijn Herran Engeli ilmestyi Josephille unes/ sanoden: nouse ja ota lapsi Äitinens tygös/ ja pakene Egyptijn/ ja ole siellä sijhenasti cuin minä sinulle sanon: sillä Herodes on edziwä lasta hucuttaxens.
Matt 2:14 Nijn hän nousi ja otti lapsen Äitinens yöllä tygöns/ ja pakeni Egyptijn/ ja oli siellä Herodexen cuoleman asti.
Matt 2:15 Että täytetäisin cuin sanottu oli Herralda Prophetan cautta/ joca sanoi: Egyptist cudzuin Minä Poicani.
Matt 2:16 Cosca Herodes näki hänens tietäildä wietellyxi/ wihastui hän sangen cowan/ ja lähetti tappaman caicki poicalapset Bethlehemis ja caikisa sen ärisä/ jotca caxiwuotiset olit taicka nuoremmat/ sen ajan jälken/ cuin hän oli tarcast tietäildä tutkinut.
Matt 2:17 Silloin se täytettin cuin Jeremialda Prophetalda sanottu oli/ cosca hän sanoi:
Matt 2:18 Rhamas on äni cuulunut/ suuri walitus/ itcu ja isoi parcu/ Rahel itke lapsians/ ja ei tahtonut händäns anda lohdutetta/ ettei he ole.
Matt 2:19 MUtta cosca Herodes oli cuollut/ cadzo/ nijn Herran Engeli ilmestyi Josephille unes Egyptis/ ja sanoi:

Matt 2:20 Nouse ja ota lapsi Äitinens/ ja mene Israelin maalle: sillä ne owat cuollet/ jotca lapsen henge wäijyit.
Matt 2:21 Nijn hän nousi ja otti lapsen äitinens/ ja meni Israelin maalle.
Matt 2:22 Mutta cosca hän cuuli että Archelaus oli Judeas Cuningas/ Isäns Herodexen sias/ pelkäis hän sinne mennä. Ja hän sai Jumalalda käskyn unes/ ja poickeis Galilean ärijn.
Matt 2:23 Ja tuli ja asui Nazarethin Caupungis/ että täytetäisin cuin Prophetan cautta sanottu oli: hän pitä Nazareuxexi cudzuttaman.

Vers. 1. Tietäjät) Olit wijsat miehet luonnollisis asiois/ sencaltaiset cuin nyt Philosophuxixi cudzutan/ ja Papeixi.
v. 6. Et suingan) Ehkä Bethlehem wähäinen oli/ cuitengin että Christus hänesä syndyi/ cudzu sentähden Evangelista hänen suurexi.
v. 18. Ettei he ole) Sentähden Mattheus tätä sano: että cosca Christicunnalla on waiwa/ nijn näky/ cuin he jo olisit hucatut ja peräti cadotetut mailman edes/ cuitengin he wastan caicke helwetin woima Jumalalda warjellan. Ja näisä lapsisa näky oikia Christillisen kärsimisen meno.

III. Lucu .

JOhannes Castaja tule corpeen ja casta , saarna ja neuwo parannuxeen. v. 1.
ilmoitta Christuxen läsnä olewan/ v. 11.
Christus tule hänen tygöns ja anda idzens casta: Wedestä nostuans tule Pyhä Hengi hänen päällens/ ja Jumalan äni cuulu taiwast/ v. 15.

Matt 3:1 NIjnä päiwinä tuli Johannes Castaja/ ja saarnais Judean corwes/ ja sanoi:
Matt 3:2 Tehkät parannust: sillä taiwan waldacunda on lähestynyt.
Matt 3:3 Ja hän on se josta Esaias Propheta puhui/ joca sanoi: huutawan äni on corwes/ walmistacat Herran tietä/ tehkät hänen jalcatiens oikiaxi.
Matt 3:4 Mutta Johannexella oli waate Camelin carwoist/ ja hihnainen wyö hänen suolisans/ ja hänen ruocans olit heinäsircat ja medzähunaja.
Matt 3:5 SIlloin meni hänen tygöns Jerusalem ja coco Judea/ ja caicki maacunda Jordanin ymbärildä/ jotca häneldä castettin Jordanis/ ja he tunnustit heidän syndins.
Matt 3:6 Cosca hän monda Phariseuxist ja Sadduceuxist näki tulewan hänen castens tygö/ sanoi hän heille:

Matt 3:7 Te kärmen sikiät/ cuca teitä neuwoi pakeneman tulewaista wiha?
Matt 3:8 Tehkät sijs parannuxen toimellisia hedelmitä.
Matt 3:9 Ja älkät ajatelco/ idzellennä sano: Abraham on meidän Isäm. Minä sanon teille: Jumala woi näistä kiwistä Abrahamille lapset herättä.
Matt 3:10 Kirwes on pandu puiden juurelle/ jocainen puu joca ei tee hywä hedelmätä/ hacatan pois ja tuleen heitetän.
Matt 3:11 Minä tosin castan teitä wedellä parannuxeen/ mutta joca minun jälken tulewa on/ on wäkewämbi minua/ jonga kengiä en minä ole kelwollinen candaman/ joca casta teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.
Matt 3:12 Jonga wiskin on kädes/ ja hän perca rijhens ja coco nisuns aittans/ mutta ruumenet poltta hän sammumattomalla tulella.
Matt 3:13 SIlloin tuli Jesus Galileast Jordanijn Johannexen tygö/ castetta häneldä.
Matt 3:14 Mutta Johannes kielsi häneldä/ sanoden: minä tarwidzen sinulda castetta/ ja sinä tulet minun tygöni?
Matt 3:15 Nijn wastais Jesus/ ja sanoi hänelle: salli nyt/ sillä näin meidän sopi caicke wanhurscautta täyttä. Ja hän salli hänen.
Matt 3:16 Cosca Jesus castettu oli astui hän cohta ylös wedestä/ ja cadzo/ taiwat aukenit hänelle ja Johannes näki Jumalan Hengen tulewan alas nijncuin mettisen/ ja tulewan hänen päällens.
Matt 3:16 Ja cadzo/ äni taiwast sanoi: tämä on minun racas Poican/ johonga minä mielistyn.

Vers. 1. Corwes) Tämä piti oleman Judalaisille wahwaxi merkixi/ että Christus oli tullut/ nimittäin/ cosca he cuulit sencaltaisen saarnan/ ei Jerusalemin Templis eikä Synagogas/ waan medzän corwes/ joca näin saarna: Herra tule/ nijncuin Johannes teki.
v. 4. Heinäsircat) Sencaltaisia heinäsirckoja syödän muutamis idäisis maacunnis.
v. 7. Kärmen) Tämä kärme cudzutan latinaxi/ Vipera$/ ja tietän tuscalla suomexi/ joca on pahinda laija/ jolla on sencaltainen luondo/ että hän tappa emäns syndyisäns/ jongatähden Phariseuxetkin täsä cudzutan sencaltaisten kärmetten sikiöixi: sillä heidän Isäns tapoit Prophetat/ jotca heidän opettajans olit.
v. 15. Wanhurscautta) Caicki wanhurscaus täytetän/ cosca me caicki meidän wanhurscaudem ja cunniam hyljämme/ ja ainoa Jumala wanhurscana pidetän/ joca uscolliset wanhurscaxi teke. Tämän teke Johannes/ että hän hyljä hänen oman wanhurscaudens/ ja tahto castetta Christuxelda nijncuin syndinen/ ja pyysi hänen cauttans wanhurscaxi tulla. Sen myös teki Christus/ ettei hän cunniastans ja wanhurscaudestans kerscannut/ waan andoi idzens castetta ja cuoletetta/ nijncuin muukin syndinen.

IV. Lucu .

Jesus kiusatan Perkeleldä/ v. 1.
mene Galileaan ja asu siellä/ v. 12.
josa hän rupe saarnaman/ cudzu Petarin/ Andreaxen/ Jacobuxen ja Johannexen/ v. 17.
Opetta myös Synagogas ja paranda monda sairasta/ v. 23.

Matt 4:1 SIlloin wietin Jesus Hengeldä corpeen/ kiusatta Perkeleldä.
Matt 4:2 Ja cosca hän oli paastonnut neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ nijn hän isois.
Matt 4:3 Ja kiusaja tuli hänen tygöns/ ja sanoi: Jos sinä olet Jumalan poica/ nijn sano/ että nämät kiwet leiwixi tulewat:
Matt 4:4 Mutta hän wastais/ ja sanoi: Kirjoitettu on/ ei ihminen elä ainoastans leiwäst/ mutta jocaidzest sanast cuin Jumalan suusta lähte.
Matt 4:5 Silloin otti Perkele hänen pyhään Caupungijn/ ja asetti hänen Templin harjalle/ ja sanoi hänelle:
Matt 4:6 Jos sinä olet Jumalan poica/ nijn laske sinus alespäin: sillä kirjoitettu on/ hän anda käskyn Engeleillens sinusta/ ja he käsisäns candawat sinun/ ettes joscus jalkas kiwen loucka.
Matt 4:7 Nijn Jesus sanoi hänelle: taas on kirjoitettu/ ei sinun pidä kiusaman sinun Herras Jumalatas.
Matt 4:8 Taas wei hänen Perkele sangen corkialle wuorelle/ ja osotti hänelle caicki mailman waldacunnat/ ja nijden cunnian/ ja sanoi hänelle:
Matt 4:9 Nämät caicki minä annan sinulle/ jos sinä langet maahan/ ja cumarrat minua.
Matt 4:10 Nijn sanoi Jesus hänelle: mene pois Sathan: sillä kirjoitettu on/ sinun Herras Jumalatas pitä sinun cumartaman/ ja händä ainoata palweleman.
Matt 4:11 Silloin jätti hänen Perkele. Ja cadzo/ Engelit tulit ja palwelit händä.
Matt 4:12 COsca Jesus cuuli Johannexen kijnniotetuxi/ poickeis hän Galileaan ja jätti Nazarethin.
Matt 4:13 Tuli ja asui Capernaumis/ joca on mericaupungi/ Zebulonin ja Nephtalin ärisä.
Matt 4:14 Että täytetäisin cuin sanottu oli Esaian Prophetan cautta/ joca sanoi:
Matt 4:15 Zebulonin maa ja Nephtalin maa/ läsnä meriteitä/ sillä puolella Jordanin/ ja pacanain Galilea:
Matt 4:16 Canssa/ joca pimiäs istui ja cuoleman warjos/ näki suuren walkeuden/ ja nijlle jotca maan culmas istuit ja cuoleman warjos/ coitti walkeus.
Matt 4:17 Sijtä ajasta rupeis Jesus saarnaman/ ja sanoman: tehkät parannus: sillä taiwan waldacunda lähesty.

Matt 4:18 COsca Jesus käwi Galilean meren tykönä/ näki hän caxi weljestä/ Simonin/ joca cudzutan Petarixi ja Andreaxen hänen weljens/ laskewan werckoja mereen: sillä he olit calamiehet.
Matt 4:19 Ja sanoi heille: seuratca minua/ ja minä teen teidän ihmisten calamiehixi.
Matt 4:20 Nijn he jätit cohta wercot/ ja seuraisit händä:
Matt 4:21 Ja cosca hän sieldä edemmä käwi/ näki hän toiset caxi weljestä/ Jacobuxen Zebedeuxen pojan/ ja Johannexen hänen weljens/ wenhes Isäns Zebedeuxen cansa/ parandawan werckojans/ ja hän cudzui heitä.
Matt 4:22 Nijn he cohta jätit wenhen ja Isäns/ ja seuraisit händä.
Matt 4:23 JA Jesus waelsi ymbärins caiken Galilean/ ja opetti heidän Synagogaisans/ ja saarnais waldacunnan Evangeliumi/ ja paransi caickinaiset taudit ja caiken sairauden Canssan seas/ ja sanoma cuului hänestä caickeen Syrian maahan.
Matt 4:24 Ja he toit hänen tygöns caickinaisia sairaita/ moninaisilla taudeilla ja kiwuilla waiwatuita/ ja Piruilda rijwatuita/ ja cuutaudillisia/ ja halwatuita.
Matt 4:25 Ja hän paransi ne caicki/ ja händä seurais paljon wäke Galileast/ ja nijstä kymmenest Caupungist ja Jerusalemist ja Judeast/ ja nijstä maacunnista sillä puolella Jordanin.

V. Lucu .

Jesus istu wuorella ja opetta opetuslapsians oikiast autuudest/ v. 1.
oikian opettajan wirast/ v. 13.
Mihingä Laki kelpa/ v. 17.
Wijdes/ cuudes ja colmas käsky selitetän/ 21. Neuwotan kärsimän wääryttä/ ja oikian Christilliseen rackauteen ystäwitä ja wihamiehiä cohtan/ v. 38.

Matt 5:1 COsca hän näki Canssan/ astui hän ylös wuorelle/ ja cuin hän oli istunut/ tulit hänen opetuslapsens hänen tygöns.
Matt 5:2 Nijn hän awais suuns/ opetti heitä/ ja sanoi:
Matt 5:3 Autuat owat hengellisest waiwaiset: sillä heidän on taiwan waldacunda.
Matt 5:4 Autuat owat murhelliset/ sillä he saawat lohdutuxen.
Matt 5:5 Autuat owat siwiät: sillä he saawat maan periä.
Matt 5:6 Autuat owat jotca isowat ja janowat wanhurscautta: sillä he rawitan.
Matt 5:7 Autuat owat laupiat: sillä he saawat laupiuden.

Matt 5:8 Autuat owat puhtat sydämest: sillä he saawat nähdä Jumalan.
Matt 5:9 Autuat owat rauhan tekiät: sillä ne pitä Jumalan pojixi cudzuttaman.
Matt 5:10 Autuat owat jotca wanhurscauden tähden wainotan: sillä heidän on taiwan waldacunda.
Matt 5:11 Autuat oletta te/ cosca ihmiset pilckawat ja wainowat teitä/ ja puhuwat caickinaista pahutta teitä wastan/ walehdellen minun tähteni:
Matt 5:12 Iloitcat ja riemuitcat: sillä teidän palckan on suuri taiwas. Sillä näin he wainoisit Prophetaita/ jotca teidän edellän olit.
Matt 5:13 TE oletta maan suola: jos suola tule mauttomaxi/ millä sijtte suolatan? nijn ei se myös kelpa mihingän/ mutta heittä pois/ ihmisildä tallatta.
Matt 5:14 Te oletta mailman walkeus. Ei sitä Caupungita taita peittä/ joca wuorella on.
Matt 5:15 Eikä kyntilätä sytytetä ja panna wacan ala/ mutta kyntiläjalcaan/ walaiseman caickia jotca huones owat.
Matt 5:16 Näin walistacon teidän walkeuden ihmisten edes/ että he näkisit teidän hywät työnnä/ ja cunnioittaisit teidän Isän/ joca on taiwas.
Matt 5:17 ÄLkät luulco/ että minä tulin Lakia ja Prophetiaita päästämän: en minä tullut päästämän/ mutta täyttämän.
Matt 5:18 Totisest sanon minä teille: sijhenasti cuin taiwas ja maa cato/ ei pidä wähingän pijrto eikä jocu rahtu Laista catoman/ sijhenasti cuin caicki nämät tapahtuwat.
Matt 5:19 Cuca sijs jongun näistä wähimmistä käskyistä päästä/ ja näin ihmisiä opetta/ hän pitä taiwan waldacunnas wähimmäxi cudzuttaman: mutta joca sen teke ja opetta/ se pitä suurexi taiwan waldacunnas cudzuttaman.
Matt 5:20 SIllä minä sanon teille: ellei teidän wanhurscaudenne ole paljon enämbi cuin kirjanoppenuitten ja Phariseusten/ nijn et te tule taiwan waldacundan.
Matt 5:21 TE cuulitta mitä sanottu oli wanhoille: ei sinun pidä tappaman: mutta jocainen joca tappa/ hänen pitä duomiohon wicapää oleman.
Matt 5:22 Waan minä sanon teille: että jocainen joca wihastu weljellens/ hänen pitä duomiohon wicapää oleman. Ja jocainen cuin sano weljellens Racha/ hänen pitä neuwon ala wicapää oleman. Ja jocainen joca sano: sinä tyhmä/ hänen pitä helwetin tuleen wicapää oleman.
Matt 5:23 Jos sinä uhrat lahjas Altarille/ ja siellä muistat/ että weljelläs on jotakin sinua wastan:
Matt 5:24 Nijn jätä lahjas Altarin eteen/ ja mene ensin sopiman weljes cansa/ ja tule sijtte lahjas uhraman.
Matt 5:25 Sowi nopiast rijtaweljes cansa/ coscas wielä hänen cansans tiellä olet/ ettei rijtaweljes sinua anna

joscus Duomarille/ ja Duomari anna sinun palwelialle/ ja sinä heitetän tornijn.
Matt 5:26 Totisest sanon minä sinulle: et sinä pääse sieldä ulos/ sijhenasti cuins maxat wijmeisen ropoin.
Matt 5:27 TE cuulitta sanotuxi wanhoille: ei sinun pidä huorin tekemän.
Matt 5:28 Mutta minä sanon teille: jocainen joca cadzo waimon päälle himoitaxens händä/ nijn hän teki jo huorin hänen cansans sydämesäns.
Matt 5:29 Jos sinun oikia silmäs pahenda sinun/ nijn puhcaise se ulos/ ja heitä pois tykös: sillä parambi on sinulle/ että yxi sinun jäsenistäs hucutetan/ cuin coco sinun ruumis pidäis heitettämän helwettijn.
Matt 5:30 Ja jos sinun oikia kätes pahenda sinun/ nijn hacka se poicki/ ja heitä pois tykös: sillä parambi on sinulle/ että yxi sinun jäsenistäs hucutetan/ cuin coco sinun ruumis pidäis helwettijn heitettämän.
Matt 5:31 On myös sanottu: jocainen joca emändäns hylkä/ hän andacan hänelle erokirjan.
Matt 5:32 Mutta minä sanon teille: että joca emändäns hylkä/ muutoin cuin huoruden tähden/ hän saatta hänen huorin tekemän/ ja joca nai sen hyljätyn/ hän teke huorin.
Matt 5:33 TAas te cuulitta sanotuxi wanhoille: älä wanno wäärin/ mutta pidä walas Herralle.
Matt 5:34 Waan minä sanon teille: älkät ensingän wannoca/ ei taiwan cautta/ joca on Jumalan istuin.
Matt 5:35 Eikä maan cautta/ joca on Jumalan astinlauta: ei myös Jerusalemin cautta/ joca on suuren Cuningan Caupungi.
Matt 5:36 Ei sinun myös pidä wannoman pääs cautta/ sillä et sinä woi yhtän hiusta walkiaxi eli mustaxi tehdä.
Matt 5:37 Teidän puhen pitä oleman: On/ On/ Ei/ Ei: mutta mitä sijhen lisätän/ se on pahasta.
Matt 5:38 TE cuulitta sanotuxi: silmä silmäst/ hammas hambast.
Matt 5:39 Mutta minä sanon teille: älkät olco paha wastan/ waan joca sinua lyö oikialle poskelle/ nijn käännä myös hänelle toinen.
Matt 5:40 Ja joca sinua tahto oikiuden eteen ja otta sinun hames/ nijn salli myös hänelle muukin waate.
Matt 5:41 Joca sinua waati peniculman/ nijn seura händä caxi.
Matt 5:42 Anna sille joca sinulda ano/ ja älä käännä sinuas sildä pois/ joca lainan pyytä.
Matt 5:43 TE cuulitta sanotuxi: racasta lähimmäistäs ja wiha wihollistas.
Matt 5:44 Waan minä sanon teille: racastacat wihollisian/ siunatcat nijtä jotca teitä sadattawat: tehkät nijlle hywin jotca teitä wihawat: rucoilcat nijden edest/ jotca teitä wainowat ja wahingoittawat.
Matt 5:45 Että te olisitta teidän Isänne pojat joca on taiwas: sillä hän saldi Auringons coitta nijn pahain ylidze cuin hywäingin/ ja anda sata nijn wäärille cuin wanhurscaillekin.
Matt 5:46 Sillä jos te racastatte nijtä ainoastans jotca teitäkin racastawat/ mitä teidän sijtä palcka on? eikö

Publicanit nijn myös tee?
Matt 5:47 Ja jos te ainoastans weljein cansa soweliat oletta/ mitä te sen cansa erinomaista teettä? eikö Publicanit myös nijn tee?
Matt 5:48 Olcat sijs täydelliset nijncuin teidän taiwallinen Isängin täydellinen on.

Vers. 2. Opetti heitä) Ei Christus täsä puhu mailmalisen esiwallan wirast ja hallituxest/ mutta hän opetta Christicunnallens oikian elämän hengesä Jumalan edes.
V. 5. Periä) Mailma luule omistawans maan ja saawans pitä tawarans/ cosca hän wäkiwalda teke: Waan Christus opetta/ että maa peritän ja asutan siweydes.
V. 9. Rauhan tekiät) Owat enä cuin rauhalliset/ nimittäin/ jotca rauhan tekewät/ saattawat/ pitäwät ja muitakin sowittawat: nijncuin Christus on meille Jumalan cansa rauhan tehnyt.
V. 13. Suola) Cosca Opettajat unhottawat Jumalan sanat/ nijn he ihmisten opin cautta mauttomaxi ja poljetuxi tulewat.
V. 19. Päästä) Nijn Pawin joucko teke/ cosca he sanowat: ei nämät Christuxen käskyt ole käskyt/ waan neuwot. V. eod.$ Wähimmäxi) se on/ ei hänestä pidä paljo pidettämän/ waan pois heitettämän. V. eod.$ Suurexi) se on/ hänestä pitä paljo pidettämän.
V. 20. Phariseusten) Joinenga wanhurscaus oli ainoastans ulconaisis töis/ mutta Christus ano sydämen wanhurscautta vscon cautta hänen päällens.
V. 22. Racha) Tällä ymmärretän caicki wihan merkit. Muutamat luulewat sen tulewan Hebrean sanasta Rick $, id$ est$, vanum$ & nihil$, joca ei mihingän kelpa. Mutta (Tyhmä) on cowembi/ joca ei ainoastans ole kelwotoin/ waan on myös wahingolinen.
V. 25. Sowi nopiast) Nijncuin se on welcapää sopiman/ joca muita wastan rickonut on: nijn hän on myös welcapää andexi andaman/ ja hywä tahtons osottaman/ jota wastan ricottu on/ että caicki wiha molemmilda puolilda pois pannaisin.
V. 29. Puhkaise) Täsä on käsketty hengellinen puhcaiseminen/ se on/ cosca silmäin himot estetän ja sydämes cuoletetan
V. 34. Wannoco) Caicki wannomiset ja walat owat täsä kieldyt/ jotca ihminen idzestäns wanno: mutta cosca rackaus/ hätä/ lähimmäisen tarwe eli Jumalan cunnia sitä ano/ nijn se sallitan: nijncuin myös wiha on kieltty/ ja on cuitengin luwallinen/ cosca se rackaudest ja Jumalan cunnian tähden tapahtu.
V. 39. Paha wastan) se on/ ei kenengän pidä idze wääryttä costaman/ mutta esiwallan/ jolla miecka on/ Rom. 13:4.

V. 46. Publicanit) Olit jotca Ruomalaisten wero otit/ jotca enimmäst olit jumalattomat pacanat/ sentähden Ruomalaisilda pannut.

VI. Lucu.

Jesus opetta oikein almu andaman/ v. 1.
rucoileman/ v. 5.
paastoman/ v. 15.
tawarata cocoman/ v. 19.
cohtullisest ruumillisia tarpeita murhettiman/ v. 24.

Matt 6:1 CAwattacat ettet te anna almuisatan ihmisten edes/ että te heildä nähtäisin/ nijn et te saa palcka teidän Isäldän/ joca on taiwais.
Matt 6:2 Coscas sijs almu annat/ nijn älä edelläs torwella soita/ nijncuin wieckat Synagogis ja cujilla tekewät/ että he ihmisildä cunnioitetaisin. Totisest sanon minä teille: he owat saanet palckans.
Matt 6:3 Mutta cosca sinä almu annat/ nijn älkön sinun wasen kätes tietkö mitä oikia kätes teke.
Matt 6:4 Että sinun almus olis salaudes/ ja sinun Isäs/ joca salaisudet näke/ maxais sinulle julkisest.
Matt 6:5 JA coscas rucoilet/ nijn ei sinun pidä oleman nijncuin wieckat: sillä he rucoilewat Synagogis ja cujain culmis/ että he ihmisildä nähdäisin. Totisest sanon minä teille: he owat saanet palckans.
Matt 6:6 Waan cosca sinä rucoilet/ nijn mene Camarijs ja sulje owi/ ja rucoile sinun Isäs salaisest/ ja sinun Isäs/ joca salaudet näke/ maxa sinulle julkisest.
Matt 6:7 Ja cosca te rucoiletta/ nijn älkät olco paljo puhuwaiset nijncuin pacanat: sillä he luulewat heidäns paljon puhens tähden cuulduxi.
Matt 6:8 Sentähden älkät olco heidän caltaisens: sillä teidän Isän tietä kyllä mitä te tarwidzetta/ ennen cuin te häneldä rucoilettacan.
Matt 6:9 Näin teidän sijs pitä rucoileman: ISä meidän joca olet taiwais. Pyhitetty olcon sinun nimes.
Matt 6:10 Lähestykön sinun waldacundas. Olcon sinun tahtos nijn maasa cuin taiwais.
Matt 6:11 Anna meille tänäpän meidän jocapäiwäinen leipäm.
Matt 6:12 Ja anna meille meidän welcam andexi/ nijncuin mekin annam meidän welgollistem. Ja älä johdata meitä kiusauxeen. Mutta päästä meitä pahasta.
Matt 6:13 Sillä sinun on waldacunda/ ja woima/ ja cunnia/ ijancaickisest/ Amen.
Matt 6:14 Sentähden/ jos te andexi annatte ihmisille heidän ricoxens/ nijn myös teidän taiwallinen Isän

anda teillen andexi.
Matt 6:15 Waan jollet te andexi anna ihmisille heidän ricoxitans/ nijn ei myös teidän Isän andexi anna teidän ricoxitan.
Matt 6:16 MUtta cosca te paastotta/ nijn älkät olco surulliset cuin wieckat: sillä he muuttawat muotons/ että he ihmisildä nähdäisin paastowan. Totisest sanon minä teille: he owat saanet palckans.
Matt 6:17 Waan coscas paastot/ nijn woitele pääs ja pese caswos:
Matt 6:18 Ettei se nähdäis ihmisildä ettäs paastot/ mutta sinun Isäldäs joca on salaisudes. Ja sinun Isäs/ joca salaisudes näke/ maxa sinulle julkisest.
Matt 6:19 ÄLkät tawarata cootco maan päällä/ cusa ruoste ja coit raiscawat/ ja cusa warcat caiwawat ja warastawat.
Matt 6:20 Waan cootcat teillen tawarata taiwas/ cusa ei ruoste eikä coi raisca/ ja cusa ei warcat caiwa eikä warasta:
Matt 6:21 Sillä cusa teidän tawaran on siellä on myös teidän sydämen.
Matt 6:22 Silmä on ruumin walkeus/ jos sijs sinun silmäs on yxikertainen/ nijn coco ruumis on walaistu.
Matt 6:23 Waan jos sinun silmäs on paha/ nijn sinun coco ruumis on pimiä. Jos sijs se walkeus joca sinus on/ on pimeys/ cuinga suuri on idze pimeys?
Matt 6:24 EI kengän woi palwella cahta Herra: sillä taicka hän tätä wiha/ ja toista racasta/ taicka hän tähän suostu ja toisen ylöncadzo: et te woi palwella Jumalata ja Mammonat.
Matt 6:25 Sentähden sanon minä teille: älkät murhettico teidän hengenne tähden/ mitä te syöttä eli juotta: eikä teidän ruuminne tähden/ millä waattella te teidän werhotta. Eikö hengi enämbi ole cuin ruoca? ja ruumis parembi cuin waate?
Matt 6:26 Cadzocat taiwan linduja/ ei he kylwä/ eikä nijtä/ ei myös coco rijheen/ ja teidän taiwallinen Isän ruocki heidän. Ettäkö te paljo enämbi ole cuin he?
Matt 6:27 Eli cuca teistä woi surullans lisätä kynärän hänen pitudellens?
Matt 6:28 Ja/ mitä te suretta waatteista? cadzocat cuckaisita kedolla: cuinga he caswawat/ ei he työtä te eikä kehrä.
Matt 6:29 Cuitengin sanon minä teille: ettei Salomon caikes cunniasans ollut nijn waatetettu/ cuin yxi heistä.
Matt 6:30 Jos Jumala näin waatetta pellon ruohon/ joca tänäpän seiso ja huomen pädzijn heitetän/ eikö hän paljo enämmin teidän sitä tee te wähäuscoiset?
Matt 6:31 Älkät sijs surulliset olco/ sanoden: mitä me syömme/ taicka mitä me juomma? eli millä me meitäm werhoitam? sillä caickia näitä pacanat edziwät.

Matt 6:32 Teidän taiwallinen Isän kyllä tietä teidän caickia näitä tarwidzewan.
Matt 6:33 Edzikät ensin Jumalan waldacunda ja hänen wanhurscauttans/ ja nijn caicki nämät teille annetan.
Matt 6:34 Älkät sentähden sureco huomenisesta päiwästä: sillä huomenisella päiwällä on suru idzestäns. Tytykän cukin päiwä surullens.

Vers. 24. Mammon) Syrian kielellä cudzutan tawarat Mammonaxi/ nijncuin Hieronymus sano.
V. 34. Surullens) se on/ hänen jocapäiwäinen työns. Nijncuin hän sanois: sijnä on kyllä/ että me jocapäiwä työtä teemme/ ja em enämbi murehdi.

VII. Lucu.

EI pidä wäärin duomittaman/ waan cukin tutkicon oma wirhiäns/ v. 1.
Ei coirille pidä pyhä annettaman/ v. 6.
Mutta pitä ahkera oldaman rucouxes/ v. 7.
tehtämän oikein/ että autuuden tie löyttäisin/ v. 12.
wälttämän väärä oppia ja wieckautta/ ja usco pitä perustettaman Jumalan sanas/ joca ei wiettele/ v. 15.

Matt 7:1 ÄLkät duomitco/ ettei teitä duomitais:
Matt 7:2 Sillä millä duomiolla te duomidzetta/ pitä teitä duomittaman. Ja sillä mitalla jolla te mittatta/ pitä teille myös mitattaman.
Matt 7:3 Mixis sijs näet raiscan weljes silmäs/ ja et äckä malca omas silmäsäs?
Matt 7:4 Taicka/ cuinga sinä sanot weljelles: pidäs/ minä otan raiscan silmästäs/ ja cadzo/ malca on omas silmäsäs?
Matt 7:5 Sinä wiecas/ heitä ensin malca ulos sinun silmästäs/ ja cadzo sijtte/ cuingas saisit raiscan ulos sinun weljes silmäst.
Matt 7:6 ÄLkät andaco coirille pyhä/ ja älkät teidän Pärlyjänne heittäkö sicain eteen/ ettei he nijtä joscus talla jalgoillans/ ja käändäwät nijn idzens teitä wastan/ ja repelewät teitä.
Matt 7:7 ANocat/ nijn teille annetan: edzikät nijn te löydätte: colcuttacat nijn teille awatan:
Matt 7:8 Sillä jocainen joca ano/ hän saa: ja cuca ikänäns edzi/ hän löytä/ ja colcuttawalle awatan.
Matt 7:9 Eli ongo teisä jocu ihminen/ jolda hänen poicans anois leipä/ annaisco hän hänelle kiwen?
Matt 7:10 Eli jos hän cala anois/ annaisco hän hänelle kärmen?
Matt 7:11 Jos te/ jotca pahat oletta/ taidatte hywiä lahjoja anda teidän lapsillen/ cuinga paljo enä/ teidän

Isän joca on taiwais/ anda nijlle hywiä jotca häneldä anowat.
Matt 7:12 CAicki sijs mitä te tahdotta että ihmiset pitä teille tekemän/ nijn te myös heille tehkät: sillä nämät owat Laki ja Prophetat.
Matt 7:13 MEngät ahtast portist sisälle/ sillä lawia portti ja awara tie wie cadotuxen/ jota monda waeldawat.
Matt 7:14 Ja se portti on ahdas ja tie caita/ joca wie elämähän/ ja harwat sen löytäwät.
Matt 7:15 CAwahtacat sijs teitän wääristä Prophetaista/ jotca teidän tygön lammasten waatteilla tulewat/ mutta sisäldä he owat raatelewaiset sudet.
Matt 7:16 Heidän hedelmistäns te tunnetta heidän. Hakeco jocu wijnamarjoja orjantappuroist? taicka ficunita ohdackeista?
Matt 7:17 Nijn jocainen hywä puu caswa hywät hedelmät/ mutta mädänny puu häijyt hedelmät.
Matt 7:18 Hywä puu ei taida häijyjä hedelmitä caswa/ eikä mädänny puu hywiä hedelmitä.
Matt 7:19 Jocainen puu cuin ei caswa hywä hedelmät/ hacatan pois ja tuleen heitetän.
Matt 7:20 Sentähden tutcat heitä hedelmistäns.
Matt 7:21 Ei jocainen cuin sano minulle: Herra/ Herra/ pidä tuleman Taiwan waldacundaan/ mutta joca teke minun Isäni tahdon/ cuin on Taiwais.
Matt 7:22 Monda sano minulle sinä päiwänä: Herra/ Herra/ emmäkö me sinun nimes cautta ennustanet/ ja sinun nimelläs ajanet ulos Perkeleitä/ ja olemma sinun nimes cautta monda wäkewätä työtä tehnet?
Matt 7:23 Ja silloin minä heille tunnustan: en minä teitä ikänäns tundenut/ mengät pois minun tyköni te wäärintekiät.
Matt 7:24 SEntähden jocaidzen/ cuin minulda nämät puhet cuule ja ne teke/ wertan minä toimelliseen mieheen/ joca huonens calliolle rakensi.
Matt 7:25 Ja sade langeis/ ja wirrat tulit/ ja tuulet puhalsit/ ja sitä huonetta sysäisit/ joca ei cuitengan cukistunut: sillä hän oli calliolle perustettu.
Matt 7:26 Ja jocainen cuin cuule minulda nämät puhet/ ja ei tee nijtä/ hän werratan tyhmän mieheen/ joca huonens sannalle rakensi.
Matt 7:27 Ja sade langeis/ ja wirrat tulit/ ja tuulet puhalsit/ ja sitä huonetta sysäisit/ joca cukistui/ ja sen langemus oli suuri.
Matt 7:28 Ja se tapahtui/ cosca Jesus lopetti nämät puhet/ että Canssat hämmästyit hänen oppians: sillä hän opetti heitä woimallisest/ ja ei nijncuin Kirjanoppenet.

Vers. 1. Älkät duomitco) Jumalan on duomio/ sentähden se joca duomidze ilman Jumalan käskytä/ hän

omista Jumalan cunnian.
v. 6. Pyhä) Tämä pyhyys on Jumalan sana/ jonga cautta caicki pyhitetän. Coirat owat jotca wainowat Jumalan sana. Siat owat jotca idzens lihallisijn himoihin upottawat/ ettei he taida sanasta waaria otta.
v. 24. Teke) Täsä Christus waati usco/ sillä cusa ei usco ole/ sijnä ei käskyjä pidetä/ Rom. 3:30. ja caicki hywät työt ilman uscota tehdyt/ ehkä cuinga hywäxi he näkywät/ owat syndi. Taas/ cusa usco on/ nijn hywät työt seurawat. Sen Christus cudzu tekemisexi/ että ne puhtast sydämest tehtäisin/ mutta usco puhdista sydämen/ Act.$ 15:9. Ja tämä wanhurscaus on wahwa caickinaisia tuulia wastan/ se on/ caicke helwetin woima. Sillä wanhurscaus on rakettu wahwan perustuxen/ Christuxen/ päälle/ uscon cautta. Mutta hywät työt owat ilman uscota/ tyhmäin neidzytten lamput.

VIII. Lucu .

Jesus paranda spitalisen/ v. 1.
ja Päämiehen palwelian Capernaumis/ v. 5.
Petarin anopin/ ja monda muuta/ v. 14.
Mene meren ylidzen/ ja asetta tuulen/ v. 18.
Ylidze tulduans/ autta hän cahta Piruilda rijwattua/ mutta saastaiset henget menewät sicalaumaan/ v. 28.

Matt 8:1 COsca hän astui alas wuorelda/ seurais händä paljo Canssa.
Matt 8:2 Ja cadzo/ nijn tuli yxi spitalinen mies/ cumarsi händä/ ja sanoi: Herra/ jos sinä tahdot/ nijn sinä woit minun puhdista.
Matt 8:3 Nijn Jesus ojensi kätens/ ja rupeis häneen/ sanoden: Minä tahdon/ ole puhdas.
Matt 8:4 Ja hän puhdistettin cohta spitalista. Ja Jesus sanoi hänelle: cadzo/ ettes kellekän sano/ mutta mene ja näytä idzes Papille/ ja uhra lahjas/ jonga Moses on heille käskenyt todistuxexi.
Matt 8:5 MUtta cosca Jesus meni Capernaumijn/ tuli yxi Päämies hänen tygöns ja rucoili händä/ sanoden:
Matt 8:6 Herra/ minun palwelian sairasta cotona halwattuna/ ja cowin waiwatan.
Matt 8:7 Ja Jesus sanoi hänelle: minä tulen ja parannan hänen.
Matt 8:8 Nijn Päämies wastais/ ja sanoi: Herra/ en ole minä mahdollinen/ että sinä tulet minun cattoni ala/ waan sano ainoastans sana/ nijn minun palwelian parane.
Matt 8:9 Sillä minä olen myös ihminen toisen wallan alla/ ja minun allani on sotamiehiä: ja sanon tälle: mene: ja hän mene. Ja toiselle: tule/ ja hän tule/ Ja minun palwelialleni: tee tämä/ ja hän teke.
Matt 8:10 Cosca Jesus tämän cuuli/ ihmetteli hän/ ja sanoi heille jotca händä seuraisit: totisest sanon minä

teille: en ole minä löynnyt sencaltaist usco Israelis.
Matt 8:11 Mutta minä sanon teille: monda tulewat idäst ja lännest/ ja pitä Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin cansa Taiwan waldacunnas istuman.
Matt 8:12 Mutta waldacunnan lapset heitetän ulconaiseen pimeyteen/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.
Matt 8:13 Ja Jesus sanoi Päämiehelle: mene/ ja nijncuins uscot/ nijn sinulle tapahtucon. Ja sillä hetkellä parani hänen palwelians.
Matt 8:14 Ja cosca Jesus tuli Petarin huonesen/ ja näki hänen anoppins wuotella sairastawan wilutautia.
Matt 8:15 Nijn hän rupeis sen käteen/ ja wilutauti luowui hänestä: Ja hän nousi/ ja palweli heitä.
Matt 8:16 MUtta cosca ehto tuli/ nijn he toit hänen tygöns monda Pirulda rijwattuta/ ja hän ajoi ulos sanalla henget/ ja teki caickinaisia sairaita terwexi.
Matt 8:17 Että täytetäisin/ cuin sanottu oli Esaian Prophetan cautta/ joca sanoi: hän on ottanut meidän heickoudem/ ja hän candoi meidän tautim.
Matt 8:18 COsca Jesus näki paljon Canssa ymbärilläns/ käski hän mennä sille puolelle merta.
Matt 8:19 Ja yxi Kirjanoppenut tuli ja sanoi hänelle: Mestari/ minä tahdon sinua seurata cuhungas ikänäns menet.
Matt 8:20 Nijn Jesus sanoi hänelle: ketuilla on luolat ja Taiwan linnuilla on pesät/ mutta ihmisen Pojalla ei ole cuhunga hän pääns cumarta.
Matt 8:21 Toinen hänen Opetuslapsistans sanoi hänelle: Herra/ salli minun ensin mennä hautaman Isäni.
Matt 8:22 Nijn Jesus sanoi hänelle: seura minua/ ja anna cuollet haudata cuolluitans.
Matt 8:23 JA cuin hän oli hahten astunut/ seuraisit händä hänen Opetuslapsens.
Matt 8:24 Ja cadzo/ suuri ilma nousi merellä/ nijn että haaxi alloilda peitettin/ ja hän macais.
Matt 8:25 Nijn tulit Opetuslapset/ ja herätit hänen/ ja sanoit: Herra/ auta meitä/ me hucumme.
Matt 8:26 Nijn hän sanoi heille: te heickouscoiset/ mitä te pelkät? Hän nousi ja asetti tuulen ja meren. Ja tuli juuri tywenexi.
Matt 8:27 Nijn ihmiset ihmettelit/ sanoden: millinen tämä on? sillä tuulet ja meri owat myös hänelle cuuliaiset.
Matt 8:28 Ja cuin hän tuli sille puolelle merta/ Gergesenerein maacundaan/ nijn händä wastan juoxi caxi Pirulda rijwattuta/ jotca olit haudoista lähtenet/ ja olit sangen hirmuiset/ nijn ettei kengän tainnut sitä tietä waelda.
Matt 8:29 Ja cadzo/ he huusit/ ja sanoit: Jesu Jumalan Poica/ mitä meidän on sinun cansas?

Matt 8:30 Oletcos tullut meitä waiwaman ennen aica? Ja caucana heistä käwi sangen suuri sicajoucko laituimella.
Matt 8:31 Nijn Perkelet rucoilit händä/ ja sanoit: jos sinä ajat meidän ulos/ nijn salli meidän mennä sicalaumaan. Hän sanoi heille: mengät.
Matt 8:32 Nijn he läxit ulos ja menit sicalaumaan: ja cadzo/ coco lauma syöxi idzens äkist mereen ja uppoisit.
Matt 8:33 Mutta paimenet pakenit/ ja menit Caupungijn/ ja sanoit caicki/ ja cuinga Pirulda rijwatuille oli tapahtunut.
Matt 8:34 Ja cadzo/ coco Caupungi meni ulos Jesusta wastan. Ja cosca he hänen näit/ rucoilit he händä menemän pois heidän maacunnastans.

Vers. Jos sinä tahdot) Ei usco mitän muuta tiedä/ waan turwa sulaan Jumalan armohon.
v. 9. Ja sanon tälle) se on/ Jos minun sanani owat nijn wäkewät/ cuinga paljo wäkewämmät sinun sanas owat?
v. 11. Idäst ja Lännest) se on/ pacanat pitä corjattaman uscons tähden/ mutta Judalaiset ja tecoin pyhät pitä heitettämän pois.
v. 19. Cuhungas ikänäns) Ei muutamat tahdo seurata Christusta/ ellei he wahwast tiedä/ cuhunga päin. Sentähden Christus tämän Kirjanoppenen hylkä/ nijncuin epäuscoisen/ joca ennen wahwast tahdoi asian tietä.
v. 20. Luolat.) se on/ jos sinä minus mailmaisia edzit/ nijn et sinä nijtä löydä.
v. 22. Haudata) Muutamat wetäwät hywät työt estexi/ ettei ne tahdo seurata/ eikä tahdo usco/ mutta Christus sano ne cuollexi ja kelwottomixi töixi.
v. 32. Mengät) Cadzo/ ei Perkele taida siallengan wahingota tehdä/ ilman Jumalan tiedota ja tahdota/ Hiob. 1:11:

IX. Lucu .

Jesus paranda Capernaumijn palates/ halwatun/ v. 1.
cudzu Mattheuxen/ v. 9.
Wasta Johannexen Opetuslasten kysymyxeen/ paastosta/ v. 14.
Autta waimo punaisest taudist/ ja herättä Päämiehen tyttären cuolluista/ v. 18.
Anda cahdelle sokialle näköns/ pelasta Perkeleldä rijwatun/ ja saarna Caupungeis ja cocouxis Jumalan

waldacunnast/ v. 27.

Matt 9:1 JA hän astui hahten/ meni jällens ylidzen/ ja tuli omaan Caupungijns.
Matt 9:2 Ja cadzo/ he toit halwatun/ joca macais wuotella. Cosca Jesus näki heidän uscons/ sanoi hän halwatulle: poican ole hywäs turwas/ sinun syndis annetan andexi sinulle.
Matt 9:3 Ja cadzo/ muutamat Kirjanoppenuist sanoit keskenäns: tämä pilcka Jumalata.
Matt 9:4 Cosca Jesus näki heidän ajatuxens/ sanoi hän:
Matt 9:5 Mixi te ajattelette paha teidän sydämisän? cumbi on kewiämbi sano? synnit annetan andexi sinulle/ taicka sano: nouse ja käy?
Matt 9:6 Mutta että teidän pitä tietämän ihmisen Pojalla olewan wallan maasa synnit andexi anda.
Matt 9:7 Sanoi hän halwatulle: nouse ja ota wuotes/ ja mene cotias. Ja hän nousi ja meni cotians.
Matt 9:8 Ja cosca Canssa sen näki/ ihmettelit he ja cunnioitit Jumalata/ joca oli ihmisille andanut sencaltaisen wallan.
Matt 9:9 JA cuin Jesus sieldä käwi ohidze/ näki hän ihmisen istuwan tulli huones/ nimeldä Mattheus. Ja hän sanoi hänelle: seura minua. Nijn hän nousi/ ja seurais händä.
Matt 9:10 Ja tapahtui/ että Jesus atrioidzi hänen huonesans/ cadzo/ nijn tuli monda Publicani ja syndistä/ ja atrioidzit Jesuxen ja hänen Opetuslastens cansa.
Matt 9:11 Cosca Phariseuxet sen näit/ sanoit he hänen Opetuslapsillens: mixi teidän Mestarin syö Publicanein ja synneisten cansa?
Matt 9:12 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän heille: ei terwet tarwidze parandajata/ waan sairat.
Matt 9:13 Waan mengät parammin ja oppecat se: laupiutta minä tahdon ja en uhria: sillä en minä tullut wanhurscaita cudzuman/ mutta syndisitä parannuxeen.
Matt 9:14 SIlloin tulit Johannexen Opetuslapset hänen tygöns/ ja sanoit: mingätähden me ja Phariseuxet nijn paljo paastomma/ mutta ei sinun Opetuslapses paasto?
Matt 9:15 Nijn Jesus sanoi: Taitawatco yljän pojat nijncauwan murhettia/ cuin ylkä on heidän cansans? mutta päiwät tulewat/ että ylkä otetan heildä pois/ ja silloin heidän pitä paastoman.
Matt 9:16 Ei kengän paicka wanha waatetta vden weran tilgalla: sillä se paicka rewäise cuitengin hänens pois waattesta/ ja läpi tule pahemmaxi.
Matt 9:17 Ei pane kengän myös tuoretta wijna wanhoin leileihin/ sillä leilit pacahtuwat/ ja wijna wuota pois/ ja leilit turmellan: mutta tuore wijna lasketan vsijn leileihin/ ja nijn he molemmat tähdellä owat.
Matt 9:18 COsca hän nämät heille puhunut oli/ cadzo/ nijn yxi Päämies tuli ja cumarsi händä/ sanoden:

Herra/ nyt cuoli minun tyttären/ mutta tule ja pane kätes hänen päällens/ nijn hän tule eläwäxi.
Matt 9:19 Nijn Jesus nousi ja seurais händä/ ja hänen Opetuslapsens.
Matt 9:20 JA cadzo/ waimo/ joca oli caxitoistakymmendä ajastaica punaista tautia sairastanut/ käwi hänen tacanans/ ja rupeis hänen waattens liepesen: Sillä hän oli idzelläns sanonut:
Matt 9:21 jos minä ainoastans rupen hänen waattesens/ nijn minä tulen terwexi.
Matt 9:22 Nijn Jesus käänsi hänens/ näki hänen ja sanoi: ole hywäs turwas tyttären/ sinun uscos on sinun terwexi tehnyt. Ja waimo tuli sillä hetkellä terwexi.
Matt 9:23 Ja cosca Jesus tuli Päämiehen huonesen/ ja näki huiluin soittajat/ ja Canssan hymisewän.
Matt 9:24 sanoi hän heille: Mengät pois/ ei pijca ole cuollut/ mutta hän maca: ja he nauroit händä
Matt 9:25 Cosca Canssa oli ajettu ulos/ meni hän sisälle/ ja rupeis hänen käteens/ ja pijca nousi.
Matt 9:26 Ja se sanoma cuului caicken maahan.
Matt 9:27 JA cosca Jesus sieldä läxi/ seurais händä caxi sokiata/ huusit ja sanoit: Dawidin Poica armada meitä. Ja cosca hän tuli huonesen/ tulit sokiat hänen tygöns.
Matt 9:28 Ja Jesus sanoi heille: uscottaco minun sen woiwan teille tehdä? he sanoit hänelle: Herra/ me uscomma.
Matt 9:29 Nijn hän rupeis heidän silmijns/ sanoden: tapahtucon teille teidän usconne jälken. Ja heidän silmäns aukenit.
Matt 9:30 Nijn Jesus haasti heitä/ sanoden: cadzocat/ ettei kengän tätä saa tietä.
Matt 9:31 Waan cosca he menit pois/ nijn he julistit hänen sanomans caikesa sijnä maasa.
Matt 9:32 COsca nämät olit mennet ulos/ cadzo/ nijn he toit mykän ja Pirulda rijwatun ihmisen hänen eteens: ja cosca Perkele oli ajettu ulos/ nijn myckä puhui.
Matt 9:33 Ja Canssa ihmetteli/ ja sanoi: ei sencaltaista ole ikänäns Israelis nähty.
Matt 9:34 Mutta Phariseuxet sanoit: hän aja ulos Perkelet/ Perkeleitten Pääruhtinan cautta.
Matt 9:35 JA Jesus käwi caickia Caupungeita ja kyliä ymbärins/ ja opetti heidän Synagogisans/ ja saarnais waldacunnan Ewangeliumi/ ja paransi caickinaisia taudeja/ ja caickia sairautta Canssas.
Matt 9:36 Ja cosca hän näki Canssat/ armahti hän heitä/ että he olit nijn hyljätyt ja hajotetut cuin lambat ilman paimenda.
Matt 9:37 Silloin hän sanoi Opetuslapsillens: elo on tosin paljo/ mutta työwäke on wähä:
Matt 9:38 Rucoilcat sentähden elon Herra/ että hän työwäke lähetäis hänen eloons.

Vers. 1. Omaan Caupungijns) Capernaumijn.

V. 13. Synnisitä) se on/ caickia ihmisiä: sillä ei kengän ole hurscas Rom. 3:23. Phariseuxet pidit idzens hurscana/ jotca ei cuitengan olletcan 1. Tim. 1:15. sano Paulus: Christus on tullut mailmaan wapahtaman syndisiä.
V. 15. Murhettia) Suru ja waiwa on cahtalainen: yxi joca omast ehdost otetan/ nijncuin Munckein elämä: nijncuin Baalin papit pistelit idzens/ 3. Reg.$ 18:28. sencaltaista kärsimistä coco mailma pitä/ sen pidit myös Phariseuxet/ ja Johannexen opetuslapset suurna. Mutta Jumala cadzo sen ylön: Toinen kärsimys on/ jonga Jumala meille lähettä/ ilman meidän ehdotam/ että me sen mielelläm kärsimme/ se on oikein ja Jumalalle otollinen: Sentähden sano Christus/ ettei hänen Opetuslapsens paasto/ cosca ylkä on heidän tykönäns/ se on/ ettei Jumala wielä ole lähettänyt heille ristiä/ ja Christus oli wielä heidän tykönäns/ ja suojeli heitä: ei he myös idzellens waiwa walinnet: sillä ei se kelpa Jumalalle/ mutta sijtten täydyi heidän paastota ja kärsiä/ cuin Christus cuoli: Sentähden Christus hyljä sen teeskeldyn kärsimisen ja paaston/ jonga he ehdollans walinnet olit. Nijn myös cosca Christus idzens ystäwälisest pitä/ nijncuin ylkämies/ sijnä on ilo/ mutta cusa hän toisin idzens osotta/ siellä on murhe.
V. 16. Ei kengän paicka) se on/ ei kengän taida tätä vtta Evangeliumin oppia wanhalla lihallisella sydämellä käsittä. Ja cosca se lihallisille ihmisille saarnatan/ nijn tulewat ainoastans pahemmaxi. Nijncuin nyt tapahtu/ että cosca hengelisest wapaudest saarnatan/ nijn liha tahto elä oman pahan sisuns jälken.
V. 23. Huiluin soittajat) huiluja soitettin cusa ruumit olit.

X. Lucu .

CHristus cudzu caxitoistakymmendä Apostolit/ ja anda heille woiman tehdä tunustähtejä/ ja saarnata hänen nimens/ v. 1.
Opetta heitä/ cuinga heidän pitä elämän hurscasten/ nijn myös Jumalan sanan wihollisten cansa/ v. 9.
heidän pitä oleman toimelliset ja toiwoman Jumalan Hengen apua hädäsä/ v. 16.
walmistaman idzens wainoihin ja oleman kärsiwäiset/ v. 22.
Nijn he ja caicki jotca heitä ottawat wastan/ saawat ijäisen palcan/ v. 32.

Matt 10:1 JA hän cudzui tygöns caxitoistakymmendä Opetuslastans/ ja andoi heille wallan riettaisita hengejä wastan/ nijtä aja ulos/ ja paranda caickinaisia taudeja/ ja caickia sairautta.
Matt 10:2 Mutta nämät owat cahdentoistakymmenen Apostolein nimet: ensimäinen Simon/ joca Petarixi cudzutan/ ja Andreas hänen weljens/ Jacobus Zebedeuxen poica/ ja Johannes hänen weljens,
Matt 10:3 Philippus/ ja Bartholomeus/ Thomas/ ja Mattheus/ joca Publicani oli ollut/ Jacobus Alpheuxen

poica/ ja Lebbeus/ lijalda nimeldä Taddeus/
Matt 10:4 Simon Cananeus/ ja Judas Ischariotes/ joca hänen petti.
Matt 10:5 NÄmät caxitoistakymmendä lähetti Jesus/ joille hän oli käskenyt/ sanoden: älkät mengö pacanain teille/ ja Samaritanein Caupungeihin älkät mengö:
Matt 10:6 Mutta mengät parammin cadotettuin lammasten tygö Israelin huonesta.
Matt 10:7 Nijn mengät ja saarnatcat/ sanoden: Taiwan waldacunda on lähestynyt.
Matt 10:8 Kipiöitä tehkät terwexi/ Spitalisia puhdistacat/ cuolleita herättäkät/ Perkeleitä ulosajacat. Lahjaxi te saitte/ nijn myös lahjaxi andacat.
Matt 10:9 Ei teidän pidä culda/ eikä hopiata/ eikä waske pitämän teidän wyöllän/ eikä ewässäckiä matcalla/ eikä cahta hametta/ eikä kengiä/ eikä sauwa:
Matt 10:10 Sillä työmies on ruocans ansainnut.
Matt 10:11 Waan cuhunga ikänäns Caupungijn taicka kylään te menette/ nijn kyselkät cuca sijnä on otollinen/ ja olcat siellä sijhenasti cuin te lähdette.
Matt 10:12 Mutta cosca te huonesen menette/ nijn terwettäkät sitä/ ja sanocat: rauha olcon tälle huonelle.
Matt 10:13 Ja jos se huone on otollinen/ nijn tulcan teidän rauhan hänelle: jollei hän ole otollinen/ nijn teidän rauhan teille palaja.
Matt 10:14 Ja cusa ei kengän rupe teitä wastan/ eikä cuule teidän sanojan/ nijn mengät ulos nijstä huoneista/ taicka sijtä Caupungista: ja pudistacat tomukin teidän jalgoistan.
Matt 10:15 Totisest sanon minä teille/ huokembi pitä oleman Sodoman ja Gomorran maalle duomio päiwänä/ cuin sille Caupungille.
Matt 10:16 CAdzo minä lähetän teidän/ nijncuin lambat sutten keskelle/ olcat sentähden taitawat nijncuin kärmet/ ja wacat nijncuin mettiset.
Matt 10:17 Mutta cawattacat ihmisiä/ sillä he wiewät teidän heidän Rastupijns/ ja heidän Synagogisans he hosuwat teitä.
Matt 10:18 Te wiedän myös Päämiesten ja Cuningasten eteen minun tähteni/ heille ja pacanoille todistuxexi.
Matt 10:19 Cosca he teitä eteen wetäwät/ älkät murhettico/ cuinga ja mitä teidän pitä puhuman/ sillä teille annetan sillä hetkellä mitä teidän pitä puhuman.
Matt 10:20 Et te ole jotca puhutta/ waan teidän Isän Hengi/ joca teisä puhu.
Matt 10:21 Weli saatta toisen weljen cuoleman/ ja Isä poicans/ ja lapset carcawat wanhembitans wastan/ ja tappawat heitä.
Matt 10:22 Ja caicki teitä wihawat minun nimeni tähden. Mutta joca loppun asti wahwana pysy/ hän tule

autuaxi.
Matt 10:23 Cosca he teitä yhdes Caupungis wainowat/ nijn paetcat toiseen. Totisesta sanon minä teille: et te woi caickia Israelin Caupungeita toimitta/ sijhenasti cuin ihmisen Poica tule.
Matt 10:24 Ei ole Opetuslapsi parembi Opettajatans/ eikä palwelia parembi isändätäns. Tytykön Opetuslapsi/ jos hän on nijncuin hänen Opettajans/ ja palwelia nijncuin hänen isändäns.
Matt 10:25 Jos he owat idze Isännän Beelzebubixi cudzunet/ cuinga paljo enämmin he hänen perhens cudzuwat?
Matt 10:26 Älkät sentähden heitä peljätkö. Sillä ei ole mitän peitetty/ joca ei pidä ilmoitettaman/ ja ei ole mitän salattu/ joca ei tule tiettäwäxi.
Matt 10:27 Jota minä teille pimeis sanon/ sitä sanocat walkeudes/ ja mitä teidän corwaanne sanotan/ sitä saarnatcat cattoin päällä.
Matt 10:28 JA älkät peljätkö nijtä/ jotca ruumin tappawat/ ja ei woi sielua tappa/ mutta peljätkät enämmin sitä/ joca woi sekä sielun että ruumin Helwettin hucutta.
Matt 10:29 Eikö caxi warpuista yhten ropoin myydä? ja yxi heistä ei puto maan päälle ilman teidän Isätän.
Matt 10:30 Nijn owat nyt myös caicki teidän pään hiuxet luetut.
Matt 10:31 Älkät sijs peljätkö/ te oletta parammat/ cuin monda warpuista.
Matt 10:32 Sentähden/ jocainen cuin minun tunnusta ihmisten edes/ sen tunnustan myös minä minun Isäni edes/ joca on Taiwais.
Matt 10:33 Mutta joca minun kieldä ihmisten edes/ hänen minä myös kiellän minun Isäni edes/ joca on Taiwais.
Matt 10:34 ÄLkät luulco/ että minä olen tullut rauha lähettämän maan päälle/ en ole minä tullut rauha/ mutta miecka lähettämän.
Matt 10:35 Sillä minä tulin ihmistä Isäns wastan rijdaisexi tekemän/ ja tytärtä äitiäns wastan/ ja miniän hänen anoppians wastan.
Matt 10:36 Ja ihmisen oma perhe tule hänen wihamiehexens.
Matt 10:37 Joca racasta Isäns taicka äitiäns enä cuin minua/ ei hän ole minulle otollinen. Ja joca racasta poicans/ taicka tytärtäns enä cuin minua/ ei se ole minulle otollinen.
Matt 10:38 Ja cuca ei ota oma ristiäns/ ja seura minua/ ei se ole minulle otollinen.
Matt 10:39 Joca löytä hengens/ hänen pitä sen hucuttaman/ ja joca hengens hucutta minun tähteni/ hänen pitä sen löytämän.
Matt 10:40 JOca teitä holho/ hän holho minua/ ja joca minua holho/ hän holho sitä/ joca minun lähetti.

Matt 10:41 Joca Prophetan holho Prophetan nimellä/ hän saa Prophetan palcan. Ja joca wanhurscasta holho wanhurscan nimellä/ hän saa wanhurscan palcan.
Matt 10:42 Ja cuca ikänäns juotta yhden näistä wähimmist kylmällä wesipicarilla/ ainoastans Opetuslapsen nimellä/ totisesta sanon minä teille/ ei hän pidä palcata oleman.

Vers. 3. Lebbeus) On se hurscas Judas.
v. 9. Pitämän) Tämä pitäminen on nijncuin ahnet pitäwät heidän Mammonans/ jotca sijnä sydämellä rippuwat/ ja sitä murehtiwat/ joca saarna wiran estä. Mutta tarpexi ja oikiaxi elatuxexi piti myös Christus rahan/ cuckaron ja leiwän.
v. 14. Pudistacat) Nijn ei teidän pidä mitän heildä ottaman/ että te jalgoistannekin ja kengistän tomun pudistatte/ että he ymmärräisit/ ettet te edzi teidän parastan/ waan heidän autuuttans.
v. 34. Rauha lähettämän) Muutamat wastan ottawat Evangeliumin ja sijhen heidäns wahwast kijnnittäwät/ olis Isä taicka äiti/ sisar eli weli wastan. Muutamat wainowat oikeita Christityitä/ eikä säästä Isä eli äitiä/ tästä tule tämä rijta ja eripuraisus.
v. 38. Ristiäns) Se on walmis wastoinkäymistä kärsimän Jumalan sanan tähden.

XI. Lucu .

JOhannexen Opetuslapset tulewat Jesuxen tygö/ joille hän ilmoitta idzens Messiaxexi/ v. 1.
Ja hän ylistä Johannesta suurest Canssan edes/ v. 7.
Ja walitta Judan Canssa ja soima heidän epäuscons/ v. 16.
Ja hän ylistä Jumalata ja hänen ihmellisiä duomioitans/ v. 25.

Matt 11:1 JA se tapahtui/ cosca Jesus lackais sencaltaisia cahdelle toistakymmenelle Opetuslapsellens käskemäst/ meni hän sieldä edemmä opettaman ja saarnaman heidän Caupungeihins.
Matt 11:2 COsca Johannes/ joca silloin fangeuxes oli/ cuuli Christuxen työt/ lähetti hän caxi Opetuslastans kysymän häneldä:
Matt 11:3 Oletcos se tulewa/ eli pitäcö meidän toista odottaman?
Matt 11:4 Nijn Jesus wastais/ ja sanoi heille: mengät ja sanocat Johannexelle/ ne cuin te cuuletta ja näettä.
Matt 11:5 Sokiat saawat näköns/ onduwat käywät/ spitaliset puhdistetan/ ja cuuroit cuulewat/ ja cuollet herätetän/ ja köyhille saarnatan Evangelium.
Matt 11:6 Ja autuas on se/ joca ei pahene minusta.

Matt 11:7 Cosca he menit pois/ rupeis Jesus sanoman Canssalle Johannexest: Mitä te läxitte corpeen cadzoman? ruococo joca tuulelda häälytetän?
Matt 11:8 Taicka mitä te läxitte cadzoman? ihmistäkö waatetettua pehmiöillä waatteilla? Cadzo/ jotca pehmeitä candawat/ ne owat Cuningasten huoneisa.
Matt 11:9 Taicka mitä te läxitte cadzoman? Prophetaco? totisest/ sanon minä teille: tämä on jalombi cuin Propheta:
Matt 11:10 Sillä tämä on se/ josta kirjoitettu on: cadzo minä lähetän minun Engelini sinun caswos eteen/ joca on walmistapa sinun ties sinun etees.
Matt 11:11 Totisesta sanon minä teille/ caickein nijden seas/ jotca waimoist syndynet owat/ ei ole yhtäkän surembata Johannes Castajata tullut. Mutta cuitengin se cuin wähin on Taiwan waldacunnas/ hän on händä suurembi.
Matt 11:12 Mutta hamast Johannes Castajan päiwästä/ nijn tähän päiwän asti/ kärsi Taiwan waldacunda wäkiwalda/ ja wäkewät repiwät sen heillens.
Matt 11:13 Sillä caicki Prophetat ja Laki/ owat Johannexen asti ennustanet.
Matt 11:14 Ja jos te tahdotta otta wastan/ hän on se Elias/ joca tulewa oli.
Matt 11:15 Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.
Matt 11:16 WAan mingä werraxi minä tämän sugun wedän? hän on nijden lasten wertainen/ jotca turulla istuwat/ ja huutawat cumpaneillens/ ja sanowat:
Matt 11:17 Me huilua soitimma teidän edesän/ ja et te hypännet/ me olemma weisannet teille murhen wirsiä/ ja et te itkenet.
Matt 11:18 Sillä Johannes tuli/ ei syöden/ eikä juoden/ ja he sanowat: hänellä on Perkele.
Matt 11:19 Ihmisen Poica tuli syöden ja juoden/ ja he puhuwat/ cadzo sitä syömäritä ja wijnan juomarita/ Publicanein ja Synnisten ystäwätä. Ja wijsaudella annetan oikeus hänen lapsildans.
Matt 11:20 SIlloin hän rupeis soimaman nijtä Caupungeita/ joisa hän olit tehnyt usiammast wäkewemmät työt: ja ei he heitäns cuitengan parandanet.
Matt 11:21 Woi sinuas Chorazi/ woi sinuas Bethsaida/ jos sencaltaiset wäkewät työt olisit tehdyt Tyros ja Zidonis/ cuin teisä tehdyt owat/ nijn he olisit aica säkis ja tuhwas tehnet parannuxen.
Matt 11:22 Mutta cuitengin minä sanon teille: Tyrolle ja Zidonille pitä oleman huokiamman duomio päiwänä cuin teille.
Matt 11:23 Ja sinä Capernaum/ joca olet corgotettu taiwasen asti/ sinun pitä haman Helwettin sysättämän. Sillä jos Sodomas olisit sencaltaiset wäkewät työt tehdyt/ cuin sinus/ nijn he wielä tänäpän seisoisit.

Matt 11:24 Mutta cuitengin sanon minä teille: Sodomalle pitä huokiamman oleman duomio päiwänä cuin sinulle.
Matt 11:25 SIllä ajalla/ wastais Jesus/ ja sanoi: Minä kijtän sinua Isä/ Taiwan ja maan Herra/ ettäs olet kätkenyt nämät wijsailda ja toimellisilda/ ja olet nämät ilmoittanut pienille:
Matt 11:26 Tosin Isä/ nijn oli sinun hywä tahtos.
Matt 11:27 Caicki owat minulle annetut minun Isäldäni/ ja ei kengän tunne Poica mutta Isä/ eikä Isä tunne yxikän mutta Poica/ ja kelle ikänäns Poica tahto sen ilmoitta.
Matt 11:28 Tulcat caicki minun tygöni/ jotca työtä teette ja oletta rascautetut/ ja minä tahdon teitä wirgotta.
Matt 11:29 Ottacat minun iken teidän päällen/ ja oppecat minusta/ että minä olen siwiä ja nöyrä sydämest/ ja te löydätte lewon teidän sieluillen:
Matt 11:30 Sillä minun iken on sowelias/ ja minun cuorman on kewiä.

Vers. 12. Wäkiwalda) Cosca murhellinen sydän Evangeliumin ymmärtä/ nijn hän sitä nijn himoidze/ ettei yxikän händä sijtä taida estä.
v. 25. Nämät) Evangeliumin ja uscon.
v. 28. Caicki) Ei Jumala ketän eroita autuuden tilasta: Waan tahto että caicki ihmiset autuaxi tulisit: Sillä hän on caikille hywä: ja armahta caicke hänen tecoans/ 1. Tim. 2:4. Psal. 145:9. Mutta syy mingätähden moni hucku/ on se cuin Christus täsä ennen sanoi.
v. 18. & seq.$
v. 30. Minun iken) Risti on juuri kewiä cuorma nijlle/ jotca Evangeliumi maista saawat ja oikein tundewat.

XII. Lucu .

CHristuxen Opetuslapset hakewat tähkäpäitä Sabbathina/ jota Phariseuxet napisewat/ mutta Jesus wasta heidän edestäns. v. 1.
ja paranda miehen cuiwetun käden Sabbathina/ v. 9.
ja monda muuta autti hän/ Esaian sanan perän/ v. 14.
aja Perkelen ulos rijwatusta. Phariseuxet sanowat/ että hän teke tätä Perkelen woimalla/ v. 22.
Mutta hän nuhtele heitä sencaltaisen häwäistyxen ja synnin tähden/ joca oli P. Henge wastan. v. 25.
ilmoitta cutca hänen äitins ja oikiat weljens owat/ v. 46.

Matt 12:1 SIjhen aican/ käwi Jesus Sabbathina laihoin läpidze. Nijn hänen Opetuslapsens isoisit/ ja rupeisit

tähkäpäitä nouckiman ja syömän.
Matt 12:2 Cosca Phariseuxet sen näit/ sanoit he hänelle: cadzo/ sinun Opetuslapses tekewät sitä/ cuin ei sowi Sabbathina tehdä.
Matt 12:3 Mutta hän sanoi heille: ettäkö te lukenet/ mitä Dawid teki cosca hän isois/ ja ne jotca hänen cansans olit?
Matt 12:4 Cuinga hän meni Jumalan huonesen/ ja söi näkyleiwät/ joita ei hänen sopinut syödä/ ei nijdengän jotca hänen cansans olit/ mutta ainoastans Pappein.
Matt 12:5 Taicka ettäkö te Lais lukenet/ että Sabbathina rickowat Papit Templis Sabbathin/ ja owat cuitengin nuhtettomat?
Matt 12:6 Mutta minä sanon teille: täsä on se/ joca on suurembi cuin Templi.
Matt 12:7 Mutta jos te tiedäisitte mikä se on: laupiutta minä tahdon/ ja en uhria/ sijtte et te suingan duomidzis wiattomia.
Matt 12:8 Sillä ihmisen Poica on myös Sabbathin Herra.
Matt 12:9 JA hän meni sieldä edemmä/ ja tuli heidän Synagogans.
Matt 12:10 Ja cadzo/ siellä oli ihminen/ jolla oli cuiwettu käsi. Ja he kysyit hänelle/ sanoden: sopico Sabbathina parata? että he olisit saanet canda hänen päällens.
Matt 12:11 Nijn hän sanoi heille: cuca on teistä ihminen/ jolla olis lammas/ ja jos se Sabbathina putois caiwon/ eikö hän tartuis sijhen/ ja wedäis ylös?
Matt 12:12 Cuinga paljo jalombi on ihminen cuin lammas? Sentähden sopi kyllä Sabbathina hywä tehdä.
Matt 12:13 Nijn hän sanoi ihmiselle: ojenna kätes: ja hän ojensi. Ja se tuli terwexi nijncuin toinengin.
Matt 12:14 Silloin menit Phariseuxet/ ja neuwo pidit händä wastan/ cuinga he hänen hucutaisit.
Matt 12:15 Mutta cosca Jesus sen ymmärsi/ meni hän sieldä pois. Ja paljo Canssa seurais händä.
Matt 12:16 Ja hän teki caicki terwexi/ ja haastoi heitä händäns ilmoittamast.
Matt 12:17 Että täytetäisin/ cuin sanottu oli Esaian Prophetan cautta/ joca sanoi.
Matt 12:18 Cadzo/ minun Poican/ jonga minä walidzin/ minun rackahan/ johonga minun sielun mielistyi/ minä panen häneen minun Hengeni/ ja hänen pitä duomion pacanoille julistaman.
Matt 12:19 Ei hän rijtele/ eikä huuda/ eikä yhdengän pidä cuuleman hänen ändäns cujilla.
Matt 12:20 Murettua ruocoa ei hänen pidä särkemän/ ja suidzewaista pellawaista ei hänen pidä sammuttaman/ sijhenasti cuin hän saatta duomion woitoxi.
Matt 12:21 Ja hänen nimens päälle pitä pacanat toiwoman.
Matt 12:22 SIlloin tuotin hänen tygöns Pirulda rijwattu/ sokia ja myckä/ ja hän paransi hänen/ nijn että

sokia ja myckä sekä puhui/ että näki.
Matt 12:23 Ja Canssa hämmästyi/ ja sanoi: olleco tämä se Dawidin Poica?
Matt 12:24 Mutta cosca Phariseuxet sen cuulit/ sanoit he: ei hän aja ulos Perkeleit/ waan Beelzebubin Perkelitten päämiehen wäellä.
Matt 12:25 Cosca Jesus tunsi heidän ajatuxens/ sanoi hän heille: jocainen waldacunda idze wastans erinnyt/ tule kylmille/ jocainen Caupungi taicka huone idzens wastan erainnut/ ei seiso.
Matt 12:26 Ja jos Satan aja ulos Satanan/ nijn hän on erinnyt idzens wastan/ cuinga sijs hänen waldacundans seisois?
Matt 12:27 Ja jos minä Beelzebubin wäellä ajaisin Perkeleitä ulos/ kenengä wäellä sijs teidän poicanna ajawat nijtä ulos? sentähden pitä heidän teitä duomidzeman.
Matt 12:28 Mutta jos minä ajan ulos Perkeleitä Jumalan Hengellä/ nijn Jumalan waldacunda tuli teidän tygön.
Matt 12:29 Mutta cuinga jocu taita jongun wäkewän huonesen mennä/ ja hänen taloins ryöstä/ ellei hän ensin sido wäkewätä/ ja sijtte ryöstä hänen huonettans?
Matt 12:30 Joca ei ole minun cansani/ hän on minua wastan: ja joca ei minun cansani coco/ hän hajotta.
Matt 12:31 Sentähden sanon minä teille: Caicki synnit ja pilcka annetan ihmisille andexi/ mutta pilcka Henge wastan/ ei andexi anneta ihmisille.
Matt 12:32 Ja cuca ikänäns sano jongun sanan ihmisen Poica wastan/ se hänelle andexi annetan: mutta joca sano jotakin Pyhä Henge wastan/ ei sitä hänelle andexi anneta/ eikä täsä/ eikä tulewaisesa mailmasa.
Matt 12:33 Taicka tehkät hywä puu/ nijn hänen hedelmäns tule hywäxi/ taicka tehkät häijy puu/ nijn hänen hedelmäns tule häijyxi: sillä hedelmästä puu tutan.
Matt 12:34 Te kärmen sugut/ cuinga te woitte hywä puhua/ cosca te idze pahat oletta? Sillä sydämen kyllydest suu puhu.
Matt 12:35 Hywä ihminen tuo hywäst sydämen tawarast hywiä. Ja paha ihminen tuo pahast sydämen tawarast pahoja.
Matt 12:36 Mutta minä sanon teille: jocaidzest turhast sanast cuin ihmiset puhuwat/ pitä heidän duomiopäiwänä lugun tekemän.
Matt 12:37 Sillä sanoistas sinä hurscaxi tehdän/ ja sanoistas sinä duomitan.
Matt 12:38 Silloin wastaisit hänelle muutamat Kirjanoppeneist ja Phariseuxist/ sanoden: Mestari/ me tahdomma nähdä sinulda ihmeitä.
Matt 12:39 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: tämä häijy ja huorintekiä sucu edzi merckiä/ waan ei hänelle

anneta/ muuta cuin Jonan Prophetan mercki.
Matt 12:40 Sillä nijncuin Jonas oli walascalan wadzas colme päiwä ja colme yötä/ nijn pitä myös ihmisen Pojan maan sydämes colme päiwä ja colme yötä oleman.
Matt 12:41 Niniwen miehet pitä nouseman duomiolle tämän sugun cansa/ ja hänen duomidzeman: sillä he paransit heidäns Jonaxen saarnasta. Ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Jonas.
Matt 12:42 Drötingin etelästä pitä nouseman duomiolle tämän sugun cansa/ ja hänen duomidzeman: sillä hän tuli maan äristä cuuleman Salomonin wijsautta. Ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Salomon.
Matt 12:43 Cosca rietas hengi on lähtenyt ihmisest/ nijn hän waelda läpidze cuiwia paickoja/ edzi lepo/ ja ei löydä.
Matt 12:44 Silloin hän sano: minä palajan jällens minun huoneseni/ custa minä läxin/ ja cuin hän tule/ nijn hän löytä sen tyhjäxi/ käwäistyxi/ ja caunistetuxi.
Matt 12:45 Sijtte hän mene/ ja otta seidzemen muuta henge/ idzens pahembata/ ja he menewät ja asuwat siellä. Ja sen ihmisen wijmeiset tulewat pahemmaxi cuin ensimäiset. Näin myös tapahtu tälle pahalle sucucunnalle.
Matt 12:46 COsca hän wielä Canssalle puhui/ cadzo/ hänen äitins ja weljens seisoit ulcona ja pyysit händä puhutella.
Matt 12:47 Nijn yxi sanoi hänelle: cadzo/ sinun äitis ja sinun weljes owat ulcona/ ja tahtowat sinua puhutella.
Matt 12:48 Nijn hän wastais/ ja sanoi sille sanansaattajalle: cuca on minun äitin/ taicka cutca owat minun weljeni?
Matt 12:49 Ja hän ojensi kätens Opetuslastens puoleen/ ja sanoi: cadzo/ minun äitin/ ja minun weljeni.
Matt 12:50 Sillä jocainen cuin teke minun Isäni tahdon/ joca on Taiwais/ hän on minun weljen/ ja sisaren/ ja äitin.

Vers. 8. Sabbathin Herra) Se on/ joca Christuxen päälle usco/ hän on woittanut Lain/ ja ei Laki taida händä nuhdella/ ehkä hän rickois/ cosca rackaus ja hätä sitä waati ja ano.
v. 31. Henge wastan.) Syndi Pyhä Henge wastan on/ cosca Evangelium hyljätän/ ja caicki autuuden tilat/ joilla Pyhä Hengi waicutta käändymisen Jumalan tygö/ uscon ja synnin andexi saamisen/ joca ei ota näitä wastan täsä mailmas/ ei hänelle anneta syndiä andexi/ waan hän tule ijancaickisest hucutetuxi.
v. 32. Eikä tulewaises) Että Mattheus täsä sano: Ei täsä eikä tulewaises mailmas: Nijn Marcus sano: hän tule wicapääxi ijancaickisen cadotuxen/ Marc. 3:28.

XIII. Lucu .

Jesus sano Canssalle wertauxen kylwäjäst/ v. 1.
ja selittä sen Opetuslapsillens/ v.10. sano monda wertaust/ pascaruohost/ sinapist ja hapatuxest/ v.24.
salatust tawarast/ Pärlyst ja nuotast/ v.44. tule jällens Capernaumijn ja opetta heidän Synagogasans/
mutta he ylöncadzowat hänen/ v. 53.

Matt 13:1 Sinä päiwänä läxi Jesus huonesta/ ja istui meren tykönä.
Matt 13:2 Ja hänen tygöns cocondui paljo Canssa/ nijn että hän meni hahteen/ ja istui/ ja caicki Canssa seisoi rannalla:
Matt 13:3 Ja hän sanoi heille monella wertauxella/ sanoden:
Matt 13:4 Cadzo/ kylwäjä meni kylwämän/ ja cosca hän kylwi/ langeisit muutamat tien ohen/ ja linnut tulit/ ja söit ne.
Matt 13:5 Muutamat taas langeisit kiwistön/ cusa ei heillä ollut paljo maata/ ja nousit pian päälle/ ettei heillä ollut sywä maata.
Matt 13:6 Mutta cosca Auringo coitti/ nijn he poudittin/ ja ettei heillä ollut juurta/ nijn he cuiwetuit.
Matt 13:7 Muutamat langeisit orjantappuroihin/ ja orjantappurat caswoit/ ja tucahutit heidän.
Matt 13:8 Muutamat taas langeisit hywän maahan/ ja teit hedelmän/ muutamat satakertaisen/ muutamat cuudenkymmenen kertaisen/ ja muutamat colmenkymmenen kertaisen.
Matt 13:9 Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.
Matt 13:10 NIjn Opetuslapset tulit/ ja sanoit hänelle: mixi sinä puhut heille wertauxilla:
Matt 13:11 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: teille on annettu tuta Taiwan waldacunnan salaisudet/ waan ei heille ole annettu.
Matt 13:12 Sillä jolla on/ hänelle pitä annettaman/ ja hänellä pitä kyllä oleman. Mutta sildä/ jolla ei ole/ pitä sekin otettaman pois/ cuin hänellä on.
Matt 13:13 Sentähden minä puhun heille wertauxilla: Ettei he nähden näe/ eikä cuullen cuule/ ei myös ymmärrä.
Matt 13:14 Ja heisä täytetän Esaian ennustus/ joca sanoi: Corwillan pitä teidän cuuleman/ ja ei ymmärtämän/ ja nähden näkemän/ ja ei äckämän.
Matt 13:15 Sillä tämän Canssan sydän on cowettu/ ja he ei corwillans cuullet/ ja silmäns panit umben. Ettei he joscus näkis silmilläns/ ja cuulis corwillans/ ja ymmärräis sydämelläns/ ja palajaisit/ ja minä parannaisin

heitä.
Matt 13:16 MUtta autuat owat teidän silmän/ sillä he näkewät/ ja teidän corwanna/ sillä he cuulewat.
Matt 13:17 Totisesta sanon minä teille: monda Prophetat/ ja wanhurscast pyysit nähdä/ joita te näettä/ ja ei nähnet/ ja cuulla/ joita te cuuletta/ ja ei saanet cuulla.
Matt 13:18 Nijn cuulcat sijs kylwäjän wertaus:
Matt 13:19 Cosca jocu cuule waldacunnan sanan/ ja ei ymmärrä/ nijn tule pahus/ ja temma sen pois cuin hänen sydämehens kylwettin. Tämä on se/ joca tien ohen oli kylwetty.
Matt 13:20 Mutta kiwistön kylwetty on se/ joca cuule sanan/ ja cohta ilolla sen otta.
Matt 13:21 Mutta ei ole hänellä juurta idzesäns/ eikä pysy: cosca waiwa ja tusca tule sanan tähden/ nijn hän cohta pahane.
Matt 13:22 Mutta orjantappurain secan kylwetty/ on se/ joca cuule sanan/ ja tämän mailman suru/ ja rickauden petos tucahutta sanan/ ja hän tule hedelmättömäxi.
Matt 13:23 Mutta hywän maahan kylwetty/ on se/ joca cuule sanan/ ja ymmärtä/ ja tuotta myös ja teke hedelmän/ muutamat satakertaiset/ muutamat cuudenkymmenen kertaiset/ muutamat colmenkymmenen kertaiset.
Matt 13:24 Toisen wertauxen pani hän heidän eteens/ sanoden: Taiwan waldacunda on ihmisen wertainen/ joca kylwi hywän siemenen peldons.
Matt 13:25 Mutta ihmisten maates/ tuli hänen wihollisens/ ja kylwi ohdackeita nisuin secaan/ ja meni pois.
Matt 13:26 Cosca oras rupeis caswaman/ ja hedelmöidzemän/ nijn näyit myös ohdacket.
Matt 13:27 Silloin tulit perhenisännän palweliat/ ja sanoit hänelle: Herra/ etkös hywä siemendä kylwänyt peldos/ custa sijs sijhen on ohdacket tullet?
Matt 13:28 Nijn sanoi hän heille: wihollinen sen teki. Sanoit palweliat hänelle: tahdotcos että me menem/ ja rewimme ne pois.
Matt 13:29 Mutta hän sanoi: en/ sillä cosca te ohdacket rewittä pois/ nijn te myös temmatte nisut pois.
Matt 13:30 Sallicat caswa molemmat elon aican asti: ja elon ajalla sanon minä elomiehille: cootcat ensin ohdacket/ ja sitocat heitä lyhteisin poldetta/ mutta nisut cootcat minun aittani.
Matt 13:31 Toisen wertauxen pani hän heidän etens/ sanoden: Taiwan waldacunda on Sinapin siemenen wertainen/ jonga ihminen otti ja kylwi peldoons/ joca on pienin caickia siemenitä.
Matt 13:32 Mutta cosca se caswoi/ nijn hän on suurin taimein seas/ ja tule puuxi/ nijn että taiwan linnut tulewat/ ja tekewät pesäns sen oxille.
Matt 13:33 Toisen wertauxen sanoi hän heille: Taiwan waldacunda on hapatoxen wertainen/ jonga waimo

otti/ ja secoitti colmeen wackan jauhoi/ sijhenasti cuin caicki happani.
Matt 13:34 Nämät caicki puhui Jesus Canssalle wertauxilla/ ja ilman wertauxita ei hän mitän puhunut: että täytetäisin cuin oli Prophetan cautta sanottu/ joca sanoi:
Matt 13:35 Minä awan suuni wertauxis/ ja puhun salatut mailman algusta.
Matt 13:36 SIlloin laski Jesus Canssan/ ja tuli cotia. Ja hänen Opetuslapsens tulit/ sanoden: selitä meille se wertaus pellon ohdackeist.
Matt 13:37 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: ihmisen poica on hywän siemenen kylwänyt/ peldo on mailma/ hywä siemen on waldacunnan lapset.
Matt 13:38 Mutta ohdacket owat pahan lapset.
Matt 13:39 Wihollinen joca ne kylwi/ on Perkele/ elon aica on mailman loppu: elomiehet owat Engelit.
Matt 13:40 Nijncuin ohdacket haetan cocon/ ja tulella poltetan/ nijn pitä myös tämän mailman lopulla oleman.
Matt 13:41 Ihmisen Poica lähettä Engelins/ ja heidän pitä cocoman caicki pahennoxet/ ja ne jotca wääryttä tekewät/ hänen waldacunnastans.
Matt 13:42 Ja heittäwät heidän cuumaan pädzijn/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.
Matt 13:43 Silloin pitä wanhurscat kijldämän/ nijncuin Auringo heidän Isäns waldacunnas. Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.
Matt 13:44 Taas on Taiwan waldacunda tawaran wertainen/ joca on peldoon kätketty/ jonga ihminen löysi/ ja kätki sen: ja ilon tähden/ cuin hänellä sijtä oli/ meni hän pois/ ja myi caicki mitä hänellä oli/ ja osti sen pellon.
Matt 13:45 Taas on Taiwan waldacunda cauppamiehen wertainen/ joca edzei hywiä Pärlyjä.
Matt 13:46 Ja cuin hän löysi callin Pärlyn/ meni hän pois/ ja myi caicki mitä hänellä oli/ ja osti sen.
Matt 13:47 TAas on Taiwan waldacunda wercon wertainen /joca on mereen heitetty/ cocoman caickinaisia caloja/ cosca se täyten tuli.
Matt 13:48 Wedit he sen rannalle/ ja istuit ja eroitit hywät astioihins/ mutta pahan he heitit pois.
Matt 13:49 Näin myös on tapahtuwa mailman lopulla/ Engelit tulewat/ ja eroittawat pahat wanhurscaista.
Matt 13:50 Ja heittäwät heidän cuumaan pädzijn/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.
Matt 13:51 Sanoi Jesus heille: ymmärsittäkö te nämät caicki? He sanoit hänelle/ ymmärsimme Herra.
Matt 13:52 Nijn hän sanoi heille: sentähden jocainen kirjanoppenut/ joca on Taiwan waldacunnan oppenut/ se on perhenisännän wertainen/ joca hänen tawarastans tuo edes utta ja wanha.
Matt 13:53 Ja tapahtui/ cosca Jesus lopetti nämät puhet/ läxi hän sieldä.

Matt 13:54 Ja tuli hänen syndymä maallens/ ja opetti heidän Synagogasans/ nijn että he hämmästyit/ ja sanoit: Custa tällä on tämä wijsaus/ ja woima?
Matt 13:55 Eikö tämä ole se sepän poica? Eikö hänen äitins cudzuta Mariaxi? ja hänen weljens Jacob ja Joses/ ja Simon ja Judas.
Matt 13:56 Ja hänen sisarens/ eikö ne caicki ole meidän tykönäm? custa tällä on nämät caicki?
Matt 13:57 Ja he pahenit hänes. Nijn sanoi Jesus heille: Ei Propheta cusacan halwembana pidetä/ cuin Isäns maalla ja cotonans.
Matt 13:58 Ja ei hän siellä monda ihmettä tehnyt heidän epäuscons tähden.

Vers. 12. Jolla on) Cusa Jumalan sana ymmärretän/ siellä se idzens enändä/ ja ihmiset paranda: mutta cusa ei sitä ymmärretä/ siellä ihmiset pahetan.
v. 31. Sinapin siemen) Ei yhtän sana näy nijn ylöncadzotuxi cuin Evangelium/ ja ei cuitengan ole yhtän sana wäkewämbä cuin se. Sillä se teke caicki ne wanhurscaxi/ jotca sen päälle uscowat. Mutta Laki ja työt ei sitä tee.
v. 44. Tawaran) Tämä salattu tawara on Evangelium/ joca meille armon ja wanhurscauden anda ilman meidän ansiotam. Sentähden cosca se löytän/ nijn se ilahutta/ se on/ saatta iloisen sydämen/ jota ei yxikän työ taida toimitta. Tämä on myös se callis Pärly.
v. 52. Taiwan waldacundan oppenut) se on/ muita opetta ja autta Taiwaseen. Utta ja wanha) on Evangelium ja Laki.

XIV. Lucu .

HErodes cuule sanoman Jesuxest/ luule hänen olewan Johannes Castajan/ jonga caulan hän andoi leicata/ Herodian tyttären mielen noutexi/ v. 1.
Jesus mene corpeen/ joisa hän rawidze 5000. miestä wijdellä leiwällä ja cahdella calalla/ v. 13.
sieldä palates/ tule hän käyden wetten päällä Opetuslasten tygö wenhesen/ v. 22.
Petari mene hänen tygöns/ mutta hän rupe uppoman. Ja he rucoilewat händä/ v. 28.
ja hän teke monda sairasta terwexi/ v. 34.

Matt 14:1 SIihen aican/ cuuli Herodes Tetrarcha Jesuxen sanoman/ ja sanoi palwelioilles:
Matt 14:2 Tämä on Johannes Castaja/ hän on nosnut cuolluista/ sentähden teke hän sencaltaisia wäkewitä töitä.

Matt 14:3 Sillä Herodes oli ottanut Johannexen kijnni/ sitonut ja fangiuxeen pannut/ Herodiaxen/ hänen weljens Philippuxen emännän tähden.
Matt 14:4 Että Johannes oli hänelle sanonut: ei sowi sinun händä pitä.
Matt 14:5 Ja cuin hän tahdoi hänen tappa/ pelkäis hän Canssa: sillä he pidit hänen Prophetana.
Matt 14:6 COsca Herodexen syndymä Juhla pidettin/ hyppäis Herodian tytär heidän edesäns. Ja se kelpais Herodexelle.
Matt 14:7 Sentähden lupais hän hänelle walalla/ anda mitä ikänäns hän anois.
Matt 14:8 Nijn hän sanoi: nijncuin hänen äitins ennen hänen oli opettanut: anna minulle täsä astias Johannes Castajan pää.
Matt 14:9 Ja Cuningas tuli murhellisexi. Mutta cuitengin walan tähden/ ja nijden jotca sijnä atrioidzit/ käski hän anda hänelle.
Matt 14:10 Ja lähetti leickaman Johannexen caula tornisa.
Matt 14:11 Ja hänen pääns cannettin astias/ ja annettin pijcalle/ ja hän wei sen äitillens.
Matt 14:12 Ja hänen Opetuslapsens tulit/ ja otit pois hänen ruumiins/ hautaisit sen/ ja menit ja ilmoitit Jesuxelle.
Matt 14:13 COsca Jesus sen cuuli/ meni hän sieldä pois hahdella erimaahan yxinäns. Ja cosca Canssa sen cuuli/ noudatit he händä jalcaisin Caupungeista.
Matt 14:14 Ja Jesus käwi/ ja näki paljon Canssa/ ja armahti heidän päällens/ ja paransi sairaita.
Matt 14:15 MUtta ehtona tulit Opetuslapset hänen tygöns/ ja sanoit: tämä on erimaa/ ja yö tule/ laske Canssa tykös kylijn menemän heillens ruoca ostaman.
Matt 14:16 Nijn Jesus sanoi heille: Ei tarwita heidän menemän pois/ andacat te heidän syödä.
Matt 14:17 He sanoit hänelle: ei meillä ole täsä enä cuin wijsi leipä/ ja caxi cala.
Matt 14:18 Hän sanoi/ tuocat minulle ne tänne. Ja käski Canssan istua ruohon päälle.
Matt 14:19 Ja otti ne wijsi leipä/ ja caxi cala/ cadzahti ylös Taiwasen/ kijtti/ mursi ja andoi leiwät Opetuslapsillens/ ja Opetuslapset annoit Canssalle.
Matt 14:20 Ja he söit caicki/ ja rawittin.
Matt 14:21 Nijn he cocoisit muruja/ ja täytit caxitoistakymmendä coria tähteistä. Mutta nijtä cuin olit syönet/ oli lähes wijsi tuhatta miestä ilman waimoita ja lapsita.
Matt 14:22 JA cohta Jesus waati Opetuslapsians hahten menemän hänen edelläns toiselle rannalle/ nijncauwan cuin hän Canssan olis häneldäns laskenut.
Matt 14:23 Ja cosca hän oli Canssan laskenut/ astui hän yxinäns wuorelle rucoileman. Ja cosca ehto joudui/

oli hän siellä yxinäns.
Matt 14:24 Mutta haaxi oli jo keskellä merta/ ja ahdistettin alloilda: sillä wasta tuuli oli.
Matt 14:25 Mutta yöllä neljännes wartios/ tuli Jesus heidän tygöns/ käyden merellä.
Matt 14:26 Ja cosca Opetuslapset näit hänen merellä käywän/ peljästyit he/ ja sanoit: Köpeli se on/ ja huusit pelgon tähden.
Matt 14:27 Nijn Jesus puhui cohta heille/ ja sanoi: olcat hywäs turwas/ minä olen/ älkät peljästykö.
Matt 14:28 NIin wastais Petari händä/ ja sanoi: Herra/ jos sinä olet/ nijn käske minun tulla tygös wetten päällä.
Matt 14:29 Nijn hän sanoi/ tule. Ja Petari astui ulos hahdest/ ja käwi wetten päällä/ että hän menis Jesuxen tygö.
Matt 14:30 Ja cosca hän näki angaran tuulen/ nijn hän peljästyi.
Matt 14:31 Ja rupeis wajoman/ huusi sanoden: Herra/ auta minua. Nijn Jesus ojensi cohta kätens/ ja tartui häneen.
Matt 14:32 Ja sanoi hänelle/ o sinä heickouscoinen/ mixis epäilit? cosca he astuit hahten/ nijn tuuli tyweni.
Matt 14:33 Mutta ne/ jotca olit hahdesa/ tulit ja cumarsit händä/ ja sanoit: totisesta olet sinä Jumalan Poica.
Matt 14:34 JA cosca he olit mennet ylidze/ tulit he Genezaretin maalle.
Matt 14:35 Ja cosca sen paican Canssa tunsit hänen/ lähetit he ymbärins caicke sitä maata sanansaattajat/ ja toit hänelle caickinaisia kipeitä.
Matt 14:36 Ja rucoilit händä/ että he ainoastans hänen waattens paltesen saisit ruweta. Ja caicki jotca sijhen rupeisit/ tulit terwexi.

Vers. 1. Tetrarcha) Judea oli maacundinens jaettu neljän wallan ala/ sentähden cudzuttin jocainen waldamies Tetrarchaxi/ se on/ neljännescunnan Ruhtinas. v.25. Neljännes wartios) Muinan jaettin yö neljän wartian/ ja cullakin oli colme hetke.

XV. Lucu .

Jesus aja tacaperin Phariseusten ajatuxet wanhain säädyist/ joilla ei ollut perustus Jumalan sanas/ v. 1.
Opetta Opetuslapsillens mikä ihmisen saastutta/ v. 15.
autta Cananean waimon tyttären Perkelestä/ ja monda muuta heidän taudeistans/ v. 21.
ruocki 4000. miestä seidzemellä leiwällä ja wähillä caloilla/ v. 32.

Matt 15:1 Silloin tulit Jesuxen tygö Kirjanoppenet ja Phariseuxet Jerusalemist/ ja sanoit:
Matt 15:2 Mixi sinun Opetuslapses rickowat wanhinden säädyt? sillä ei he pese käsiäs leipä syödesäns.
Matt 15:3 Nijn hän wastaten sanoi heille: Mixi myös te ricotte Jumalan käskyn teidän säätyinne tähden? Sillä Jumala käski/ sanoden:
Matt 15:4 Cunnioita Isäs ja äitiäs/ ja joca kiroile Isäns eli äitiäns/ hänen pitä totisest cuoleman.
Matt 15:5 Mutta te sanotta oikiaxi joca sano Isälle taicka äitille/ se on Jumalalle annettu/ jolla minun piti sinua auttaman.
Matt 15:6 Ja nijn ei ensingän cunnioita Isäns eikä äitiäns/ ja te olette rickonet Jumalan käskyn teidän säätyin tähden.
Matt 15:7 Te wieckat/ Esaias ennusti teistä oikein/ sanoden:
Matt 15:8 Tämä Canssa lähesty minua suullans/ ja cunnioitta minua huulillans/ mutta heidän sydämens on caucana minusta.
Matt 15:9 Waan turhan he minua palwelewat/ opettain sitä opetust joca ihmisten käsky on.
Matt 15:10 Ja hän cudzui Canssan tygöns/ ja sanoi heille: cuulcat ja ymmärtäkät.
Matt 15:11 Ei se ihmistä saastuta cuin suuhun pannan/ mutta se cuin suusta tule/ se saastutta ihmisen.
Matt 15:12 Nijn tulit hänen Opetuslapsens/ ja sanoit hänelle: tiesitkös että Phariseuxet pahenit/ cosca he tämän puhen cuulit?
Matt 15:13 Mutta hän wastais ja sanoi: jocainen istutus/ jota ei minun taiwallinen Isän istuttanut/ pitä juurinens rewittämän ylös.
Matt 15:14 Andacat heidän olla/ he owat sokiat ja sokiain taluttajat/ jos sokia sokiata talutta/ nijn he molemmat cuoppan langewat.
Matt 15:15 NIin wastais Petari ja sanoi hänelle: selitä meille tämä wertaus.
Matt 15:16 Nijn Jesus sanoi: wieläkö te oletta taitamattomat?
Matt 15:17 Ettäkö te wielä ymmärrä? että caicki mitä suuhun pannan/ se mene wadzaan/ ja sillä on luonnolinen uloskäyminen.
Matt 15:18 Mutta jotca suusta tulewat/ ne lähtewät sydämestä/ ja saastuttawat ihmisen:
Matt 15:19 Sillä sydämestä tulewat pahat ajatuxet/ murhat/ salawuoteudet/ haureudet/ warcaudet/ wäärät todistuxet/ pilcat.
Matt 15:20 Nämät saastuttawat ihmisen/ mutta pesemättömillä käsillä syödä/ ei saastuta ihmistä.
Matt 15:21 JA Jesus läxi sieldä/ ja tuli Tyrin ja Sidonin maan ären.
Matt 15:22 Ja cadzo/ Cananean waimo/ joca nijstä maan äristä oli tullut/ huusi händä sanoden: Herra/

Dawidin poica/ armada minun päälleni/ minun tyttären waiwatan hirmuisest Perkeleldä.
Matt 15:23 Mutta ei hän sanacan händä wastannut. Nijn hänen Opetuslapsens tulit/ ja rucoilit händä sanoden: eroita händä sinustas: sillä hän huuta meidän jälkem.
Matt 15:24 Nijn hän wastaten sanoi: en ole minä lähetetty/ waan cadotettuin lammasten tygö Israelin huonesta.
Matt 15:25 Mutta se tuli ja cumarsi händä/ sanoden: Herra auta minua.
Matt 15:26 Nijn hän wastaten sanoi: ei ole soweljas/ otta lasten leipä ja heittä penicoille.
Matt 15:27 Nijn se wastais: totta Herra/ syöwät cuitengin penicatkin nijstä muruista/ jotca heidän Herrains pöydäldä putowat.
Matt 15:28 Silloin Jesus wastaten sanoi hänelle: O waimo/ suuri on sinun uscos/ tapahtucon sinulle nijncuin sinä tahdot/ ja hänen tyttärens tuli sillä hetkellä terwexi.
Matt 15:29 JA Jesus meni sieldä edemmä/ ja tuli Galilean meren tygö/ astui wuorelle/ ja istui sijhen.
Matt 15:30 Ja paljo Canssa tuli hänen tygöns/ ja toit cansans onduwita/ sokioita cuuroja/ myckiä/ raajarickoja/ ja paljo muita/ ja saatit Jesuxen jalcain eteen.
Matt 15:31 Ja hän paransi heitä/ nijn että Canssa ihmetteli/ cosca he näit mykät puhuwan/ raajaricot/ terwenä olewan/ onduwat käywän/ sokiat näkewän/ ja cunnioidzit Israelin Jumalata.
Matt 15:32 JA Jesus cudzui Opetuslapsens tygöns/ ja sanoi: minä armahdan Canssa/ että he owat jo colme päiwä minun tykönäni wijpynet/ ja ei ole heillä syötäwätä/ ja en minä tahdo heitä tyköäni syömätä poislaske/ ettei he tiellä waipuis.
Matt 15:33 Nijn sanoit hänen Opetuslapsens hänelle: custa me saamme täsä erimaas nijn paljo leipä/ cuin me rawidzemma tämän Canssan.
Matt 15:34 Ja Jesus sanoi heille: monda leipä teillä on? He sanoit: seidzemen/ ja wähä calaisita.
Matt 15:35 Nijn hän käski Canssan maan päällä atrioidzeman.
Matt 15:36 Ja hän otti ne seidzemen leipä/ ja calat/ kijtti/ mursi/ ja andoi Opetuslastens/ ja Opetuslapset annoit Canssalle/ ja he söit caicki/ ja rawittiin.
Matt 15:37 Ja otit ylös mitä lijaxi jäi/ seidzemen täysinäistä coria muruja.
Matt 15:38 Mutta nijtä cuin söi/ oli neljä tuhatta miestä/ ilman waimoita ja lapsita.
Matt 15:39 Ja cuin hän oli Canssan tyköäns laskenut/ astui hän hahteen/ ja tuli Magdalan rajoille.

Vers. 5. Jumalalle annettu) Alij$ sic$: Tuleco se sinun hywäxes/ cuin minä uhran? Sinua auttaman) se on/ kyllä Jumala anda sinulle sen siaan.

v. 13. Istutus) Se on/ caicki oppi ja waicutus/ cuin ei Jumala waicutta ihmises/ se on syndi. Ja tästä nähdän/ että oma ehto on juuri woimatoin Jumalisis asiois.

XVI. Lucu .

Phariseuxet ja Saduceuxet anowat ihmeitä Taiwast/ waan Jesus muistutta heille Jonan Prophetan merkin/ v. 1.
opetta cuinga hänen Opetuslapsens pitä cawattaman Phariseusten erhetyxiä/ v. 5.
Petari tunnusta jalost Christuxest caickein Opetuslasten nimellä/ ja saa woiman päästä ja sitoa/ v. 13.
Jesus ilmoitta hänen kärsimisestäns/ ja caickein jotca händä seurawat/ v. 20.

Matt 16:1 Niin tulit hänen tygöns Phariseuxet ja Saduceuxet ja anoit häneldä kiusaten merckiä Taiwasta.
Matt 16:2 Nijn hän wastais ja sanoi heille: ehtolla te sanotta: seijes tule: sillä Taiwas ruscotta.
Matt 16:3 Ja huomeneltain/ tänäpän tule cowa ilma: sillä Taiwas ruscotta/ ja on pimiä. Te wieckat/ Te taidatte Taiwan muodon duomita/ ettäkö te taida myös tämän ajan merckiä duomita?
Matt 16:4 Tämä häijy ja huorintekiä sucucunda edzi merckiä/ ja ei hänelle anneta muuta merckiä/ waan Jonan Prophetan mercki/ ja hän jätti heidän/ ja meni pois.
Matt 16:5 Ja cosca hänen Opetuslapsens olit tullet ylidze toiselle rannalle: olit he unhottanet otta leipä myötäns.
Matt 16:6 Nijn Jesus sanoi heille: cadzocat ja cawahtacat teitän Phariseusten ja Saduceusten hapatuxest.
Matt 16:7 Nijn he ajattelit idzelläns/ sanoden: En me ottanet leipiä cansam.
Matt 16:8 Cosca Jesus sen ymmärsi/ sanoi hän heille: te wähä uscoiset/ mitä te suretta keskenän/ etet te leipiä cansan ottanet?
Matt 16:9 Ettäkö wielä ymmärrä? taicka ettekö te muista wijttä leipä/ ja wijttä tuhatta ihmistä/ ja mittoman coria te corjaisitta?
Matt 16:10 Nijn mös nijtä seidzendä leipä/ ja neljä tuhatta ihmistä/ ja mittoman coria te corjaisitta?
Matt 16:11 Cuinga et te ymmärrä (etten minä leiwäst teille sitä sanonut/ että teidän pidäis cawattaman Phariseusten ja Saduceusten hapatuxest?)
Matt 16:12 Silloin he ymmärsit/ ettei hän käskenyt cawatta leiwän hapatuxest/ mutta Phariseusten ja Saduceusten opetuxest.
Matt 16:13 SIlloin tuli Jesus Cesarean maan äreen/ joca cudzutan Philippuxen/ ja kysyi Opetuslapsillens/ ja sanoi: Kenengä sanowat ihmiset minun ihmisen Pojan olewan?

Matt 16:14 Nijn he sanoit: Monicahdat Johannes Castajan: Mutta muutamat Helian: Muutamat taas Jeremian/ taicka jongun Prophetaista.
Matt 16:15 Sanoi hän heille: mutta kenengä te sanotta minun olewan?
Matt 16:16 Wastais Simon Petari ja sanoi: sinä olet Christus eläwän Jumalan Poica.
Matt 16:17 Ja Jesus wastaten sanoi hänelle: Autuas olet sinä Simon Jonan poica/ sillä ettei liha eikä weri ilmoittanut sitä sinulle/ mutta minun Isän joca on Taiwais.
Matt 16:18 Mutta minä myös sanon sinulle: sinä olet Petari/ ja tämän callion päälle tahdon minä raketa minun Seuracundani/ ja helwetin portit ei pidä händä woittaman.
Matt 16:19 Ja minä annan sinulle Taiwan waldacunnan awaimet/ ja caicki cuin sinä maan päällä sidot/ pitä sidotut oleman Taiwais/ ja caicki cuin sinä päästät maan päällä/ ne pitä myös oleman päästetyt Taiwais.
Matt 16:20 Nijn hän haasti Opetuslapsians kellengän sanomast/ että hän oli Jesus Christus.
Matt 16:21 Siitä ajasta rupeis Jesus julistaman Opetuslapsillens/ että hänen piti Jerusalemijn menemän/ ja paljon wanhimmilda ja Pappein päämiehildä ja Kirjanoppeneilda kärsimän/ ja piti tapettaman ja colmanden päiwänä ylösnouseman.
Matt 16:22 Ja cuin Petari otti hänen erinäns/ rupeis hän händä nuhteleman/ sanoden: armada idzes Herra/ älkön sinulle nijn tapahtuco.
Matt 16:23 Ja hän käänsi hänens ymbärins/ ja sanoi: mene pois minun tyköäni Satan/ sinä pahennat minun/ ettes ymmärrä nijtä/ jotca Jumalan owat/ mutta ne jotca ihmisten owat.
Matt 16:24 Silloin Jesus sanoi Opetuslapsillens: jos jocu tahto seurata minua/ hän kieldäkän idzens/ ja ottacan ristins päällens/ ja seuratcan minua.
Matt 16:25 Sillä joca tahto hengens kätke/ hän hucutta sen. Mutta joca hengens hucutta minun tähteni/ hän löytä sen.
Matt 16:26 Mitä se autta ihmisen/ jos hän caiken mailman woitta/ ja sielullens teke wahingon? taicka mitä anda ihminen/ jolla hän sieluns lunasta?
Matt 16:27 Sillä se tosin tapahtu/ että ihmisen Poica on tulewa Isäns cunnias Engeleittens cansa/ ja silloin hän maxa cullekin töidens jälken.
Matt 16:28 Totisest minä sanon teille: muutamat seisowat täsä/ jotca ei pidä cuolemata maistaman/ sijhenasti cuin he näkewät ihmisen Pojan tulewan/ hänen waldacunnasans.

Vers. 3. Ajan merckiä) Näillä merkeillä ymmärtä Christus hänen ihmens/ jotca olit ennustetut/ tapahtuwan Christuxen aicana/ Esa. 35:5.

v. 18. Sinä olet Petari) Cepha Syriaxi/ Petros Grekixi/ suomexi callio. Ja caicki Christityt owat Petarit/ sen tunnustuxen cautta/ jonga Petari täsä teke/ joca tunnustus on se callio/ jonga päälle idze Petari ja caicki Christityt raketut owat/ nijn ettei caicki helwetin portit/ se on Syndi/ cuolema/ helwetti/ mailmalinen wijsaus/ walda/ etc.$ taida sitä woitta.
v. 18. Tämän callion päälle) Se on/ tämän uscon ja tunnustuxen/ eli idze Christuxen päälle/ jonga Petari tunnusti/ sillä hän idze on Prophetain ja Apostolein perustus/ ja culmakiwi/ Eph. 2:20 ja hengellinen callio/ 1. Cor. 10:4. Nijn myös Augustinus nämät sanat ymmärtä Retract.$ cap.$ 21.
v. 28. Cuolemata) Se on/ joca usco minun päälleni/ ei hänen pidä cuolemata näkemän/ Ioh. 8:51. & 11:25. et$ 12:47.

XVII. Lucu .

Jesus mene Opetuslastens cansa wuorelle ja kircastetan suurella cunnialla/ v. 1.
puhu Elian tulemisest/ v. 9.
aja Perkelen ulos/ ja sano syyn/ mixei hänen Opetuslapsens taida sitä tehdä/ v. 14.
puhu wielä kärsimisestäns/ v. 22.
ja lähettä Petarin andaman werorahan nijlle jotca sitä anoit/ v. 24.

Matt 17:1 Ja cuuden päiwän peräst/ otti Jesus Petarin/ Jacobin ja Johannexen hänen weljens/ ja wei heidän erinäns corkialle wuorelle ja kircastettin heidän edesäns.
Matt 17:2 Ja hänen caswons paisti nijncuin Auringoinen/ ja hänen waattens tulit walkiaxi nijcuin walkeus.
Matt 17:3 Ja cadzo/ heille ilmestyit Moses ja Elias/ ja puhuit hänen cansans.
Matt 17:4 Nijn wastais Petari/ ja sanoi Jesuxelle: Herra/ meidän on täsä hywä olla/ jos sinä tahdot/ nijn me teemme tähän colme maja/ sinulle yhden/ Mosexelle yhden ja Elialle yhden.
Matt 17:5 Wielä hänen puhuisans/ cadzo/ walkia pilwi ymbäriwarjois heidän. Ja cadzo/ äni pilwest sanoi: Tämä on minun racas Poican/ johonga minä mielistyn/ cuulcat händä.
Matt 17:6 Ja cuin Opetuslapset sen cuulit/ langeisit he caswoillens/ ja peljästyit sangen cowin.
Matt 17:7 Ja Jesus tuli/ ja rupeis heihin/ ja sanoi: noscat ja älkät peljätkö.
Matt 17:8 Cosca he silmäns nostit/ ei he ketän nähnet/ mutta Jesuxen yxinäns.
Matt 17:9 Ja cuin he menit wuorelda alas/ haasti Jesus heitä/ sanoden: älkät kellekän tätä näkyä sanoco/ sijhenasti cuin ihmisen Poica cuolluista nouse.
Matt 17:10 Nijn hänen Opetuslapsens kysyit hänelle/ sanoden: Mixi sijs Kirjanoppenet sanowat/ että Elian

pitä ennen tuleman?
Matt 17:11 Nijn Jesus wastaten/ sanoi heille: Elias tosin tule ennen/ ja cohenda caicki.
Matt 17:12 Mutta minä sanon teille: Elias on jo tullut/ ja ei he tundenet händä/ mutta teit hänen mitä he tahdoit. Nijn myös ihmisen Poica on heildä kärsiwä.
Matt 17:13 Silloin ymmärsit Opetuslapset hänen Johannes Castajast sanonen.
Matt 17:14 Ja cuin he Canssan tygö tulit/ tuli yxi mies hänen tygöns/ ja langeis polwillens hänen eteens/ sanoden:
Matt 17:15 Herra/ armada minun poicani/ sillä hän on cuutaudillinen/ ja cowin waiwatan/ sillä hän lange usein tuleen/ ja usein myös weteen.
Matt 17:16 Ja minä toin hänen sinun Opetuslastes tygö/ ja he ei woinet händä parata.
Matt 17:17 Nijn Jesus wastaten/ sanoi: epäuscoinen ja cangia sucucunda/ cuinga cauwan minun pitä teidän cansan oleman? cuinga cauwan minun pitä teitä kärsimän? tuocat händä tänne.
Matt 17:18 Ja Jesus rangais sen/ ja Perkele meni hänestä ulos. Ja poica parani sillä hetkellä.
Matt 17:19 Silloin menit Opetuslapset Jesuxen tygö erinäns/ ja sanoit: Mixen me woinet sitä aja ulos?
Matt 17:20 Nijn Jesus sanoi heille: teidän epäuscon tähden. Totisesta minä sanon teille: jos teillä olis usco nijncuin sinapin siemen/ nijn te taidaisitta sano tälle wuorelle: sijrrä sinus tästä sinne/ nijn se sijrtyis: ja ei teillä mitän olis mahdotoinda.
Matt 17:21 Waan tämä sucu ei mene muutoin ulos/ cuin rucouxella/ ja paastolla.
Matt 17:22 Cosca he asuit Galileas/ sanoi Jesus heille: tapahtuwa on/ että ihmisen Poica annetan ylön ihmisten käsijn.
Matt 17:23 Ja he tappawat hänen/ ja colmandena päiwänä hän nouse ylös. Ja he tulit sangen murhellisexi.
Matt 17:24 Ja cosca he menit Capernaumijn/ tulit werorahan ottajat Petarin tygö/ ja sanoit: eikö teidän Mestarin ole harjandunut weroraha maxaman:
Matt 17:25 Sanoi hän: on. Ja cuin hän tuli huonesen/ ennätti hänen Jesus/ ja sanoi: mitäs luulet Simon? cuilda maan Cuningat ottawat weron: omilda lapsildans/ taicka wierailda?
Matt 17:26 Petari sanoi hänelle: wierailda. Sanoi Jesus hänelle:
Matt 17:27 Nijn lapset owat wapat/ mutta etten me heitä pahennais: nijn mene merelle/ ja heitä onges/ ja se cala/ jongas ensin saat/ ota ja awa hänen suuns/ nijn sinä löydät rahan/ ota se/ ja anna heille/ minun ja sinun edestäs.

Vers. 27. Lapset owat wapat) Waicka Christus oli wapa/ cuitengin hän andoi weron/ lähimmäisens mielen

noutexi: nijn myös on Christitty mones asias wapa idze puolestans. Mutta cuitengin hän mielelläns lähimmäistäns autta ja palwele.

XVIII. Lucu .

Opetuslapset kysywät/ cuca on suurin Jumalan waldacunnas/ Jesus cudzu lapsen eteens/ neuwo heitä wälttämän ylpeyttä ja yxikerraisten pahennusta/ v. 1.
hän opetta heitä cuinga heidän pitä oleskeleman lewottomain ja rijtaisten cansa/ v. 15.
Petari kysy cuinga usiast lähimmäiselle pitä annettaman andexi/ Jesus wasta wertauxella palweliast/ joca oli Herrallens kymmenen tuhatta leiwiskätä welca/ v. 21.

Matt 18:1 Sillä hetkellä tulit Opetuslapset Jesuxen tygö/ sanoden: cuca on suurin Taiwan waldacunnas?
Matt 18:2 Ja Jesus cudzui tygöns lapsen/ ja asetti sen heidän keskellens/ ja sanoi:
Matt 18:3 Totisest minä sanon teille: ellet te käänny ja tule nijncuin lapset/ nijn et te tule Taiwan waldacundaan.
Matt 18:4 Joca idzens alenda nijncuin tämä lapsi/ se on suurin Taiwan waldacunnas.
Matt 18:5 Ja joca holho yhden sencaltaisen lapsen minun nimeeni/ hän holho minun.
Matt 18:6 Mutta joca pahenda yhden näistä pienimmist/ jotca uscowat minun päälleni/ parambi hänen olis/ että myllyn kiwi ripustettaisin hänen caulaans/ ja upotettaisin meren sywyteen.
Matt 18:7 Woi mailma pahennuxen tähden: sillä pahennus cummingin tule. Woi cuitengin sitä ihmistä/ jonga cautta pahennus tule.
Matt 18:8 Mutta jos sinun kätes/ taicka jalcas pahenda sinun/ nijn leicka se pois/ ja heitä pois tykös. Parambi on sinun elämään onduwana mennä/ taicka raajarickona/ cuin sinulla olis caxi kättä ja caxi jalca/ ja heitetäisin ijancaickiseen tuleen.
Matt 18:9 Ja jos sinun silmäs pahenda sinun/ nijn puhcaise se ulos/ ja heitä pois tykös. Parambi on sinun elämään mennä silmäpuolla/ cuin sinulla olis caxi silmä/ ja heitetäisin helwetin tuleen.
Matt 18:10 Cadzocat/ ettet te cadzo ylön yhtäkän näistä pienimmist: sillä minä sanon teille: heidän Engelins Taiwais näkewät aina minun Isäni caswon/ joca on Taiwais.
Matt 18:11 Sillä ihmisen Poica tuli autuaxi tekemän/ sitä cuin cadonnut oli.
Matt 18:12 Mitä te luuletta? jos jollakin ihmisellä olis sata lammast/ ja yxikin heistä exyis? eikö hän jätäis yhdexänkymmendä ja yhdexän wuorille/ ja menis ja edzeis sitä exynyttä?
Matt 18:13 Ja jos nijn tapahtu/ että hän löytä hänen/ totisest sanon minä teille: hän iloidze enämmin sijtä/

cuin yhdexästäkymmenestä ja yhdexäst/ jotca ei exynet.
Matt 18:14 Nijn ei ole myös teidän taiwallisen Isänne tahto/ että jocu näistä pienimmist huckuis.
Matt 18:15 Mutta jos sinun weljes ricko sinua wastan/ nijn mene ja nuhtele händä cahden kesken. Jos hän sinua cuule/ nijns olet weljes woittanut.
Matt 18:16 Jos ei hän sinua cuule/ nijn ota yxi eli caxi cansas/ että caicki asiat cahden eli colmen todistajan suus olisit.
Matt 18:17 Ellei hän nijtä cuule/ nijn sano seuracunnalle/ ellei hän seuracunda cuule/ nijn pidä händä pacanana ja Publicanina.
Matt 18:18 Totisest sanon minä teille: Caicki mitä te maan päällä sidotta/ pitä myös oleman sidotut Taiwais: Ja caicki mitä te päästättä maan päällä/ pitä myös oleman päästetyt Taiwais.
Matt 18:19 Taas sanon minä teille: misä ikänäns asias caxi teistä sopiwat maan päällä/ jota he rucoilewat/ sen heidän pitä saaman minun Isäldäni/ joca on Taiwais.
Matt 18:20 Sillä cusa caxi taicka colme tulewat cocon minun nimeeni/ sijnä minä olen heidän keskelläns.
Matt 18:21 Silloin Petari tuli hänen tygöns/ ja sanoi: Herra/ cuinga usein minun pitä weljelleni/ joca ricko minua wastan/ andaman andexi? Ongo seidzemes kerras kyllä?
Matt 18:22 Sanoi Jesus hänelle: en minä sano sinulle ainoastans seidzemen kerta/ mutta seidzemenkymmendä kerta seidzemen.
Matt 18:23 Sentähden on Taiwan waldacunda Cuningahan werrattu/ joca tahdoi lucua laske palweliains cansa.
Matt 18:24 Ja cuin hän rupeis laskeman/ tuli yxi hänen eteens/ joca oli hänelle welca kymmenen tuhatta leiwiskätä.
Matt 18:25 Ja ettei hänellä ollut wara maxa/ käski Herra hänen myytä/ ja hänen emändäns/ ja lapsens/ ja caicki mitä hänellä oli/ ja maxetta.
Matt 18:26 Nijn se palwelia langeis maahan/ ja rucoili händä/ sanoden: Herra/ ole kärsiwäinen minun cansani/ ja minä maxan caicki sinulle.
Matt 18:27 Nijn armahti Herra sitä palweliata/ ja päästi hänen/ andoi hänelle welan andexi.
Matt 18:28 Nijn se palwelia meni ulos/ ja löysi yhden cansapalwelioistans/ joca hänelle oli welca sata penningitä. Ja hän tartui häneen/ ja otti hänen caulasta/ sanoden: maxa welcas.
Matt 18:29 Nijn hänen cansapalwelians langeis maahan/ ja rucoili händä/ sanoden: ole kärsiwäinen minun cansani/ ja minä maxan caicki sinulle.
Matt 18:30 Mutta ei hän tahtonut/ waan meni ja heitti hänen tornijn/ sijhenasti cuin hän welan maxais.

Matt 18:31 Cosca muut hänen cansapalwelians sen näit mitä tehtin/ murehdit he sangen cowin/ tulit ja ilmoitit Herrallens caiken mitä tehty oli.
Matt 18:32 Silloin cudzui Herra hänen eteens/ ja sanoi hänelle: sinä paha palwelia/ minä annoin sinulle andexi caiken welan/ ettäs minua rucoilit.
Matt 18:33 Eikö myös sinun pitänyt armahtaman sinun cansapalweliatas/ nijncuin minäkin armahdin sinua?
Matt 18:34 Ja hänen Herrans wihastui/ ja annoi hänen böweleille/ sijhenasti cuin hän maxais caicki mitä hän oli hänelle welca.
Matt 18:35 Nijn myös minun taiwallinen Isän teke teille/ jollet te cukin anna sydämestäns andexi weljens ricoxita.

Vers. 19. He rucoilewat) Ei caicki mitä cukin hembeydest rucoile Jumalalda/ waan mitä me anomme Jumalan mielen jälken ja hänen lupauxens perän/ 1. Ioh. 5:14. Iacob. 4:3.
v. 20. Minun nimeeni) se on/ minun käskyni jälken/ ja minun cunniaxeni/ nijn se caicki hywin menesty ja aicoin tule.

XIX. Lucu .

Jesus wasta Phariseusten kysymyxen/ jos emännästä pitä eriämän ja mingä syyn tähden/ v. 1.
he tuowat lapsia hänen tygöns/ ja hän siuna heitä/ v. 13.
Nuorucainen kysy cuinga hän sais ijancaickisen elämän. Jesus käske hänen pitä käskyt/ myydä caicki ja anda waiwaisten/ v. 16.
hän ilmoitta Opetuslapsillens/ mingä palcan heidän pitä saaman/ jotca Evangeliumin tunnustuxen tähden jotain täsä mailmas kärsiwät/ v. 27.

Matt 19:1 Ja tapahtui/ cosca Jesus oli lopettanut nämät puhet/ läxi hän Galileast/ ja tuli Judean maan rajoille/ sille puolelle Jordanin.
Matt 19:2 Ja paljo Canssa seurais händä/ ja siellä hän heitä paransi.
Matt 19:3 Ja Phariseuxet tulit hänen tygöns/ kiusaman händä/ ja sanoit hänelle: saaco mies eritä waimostans caickinaisen syyn tähden?
Matt 19:4 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: ettäkö te ole lukenet/ joca algusta ihmisen teki/ miehexi ja waimoxi hän heidän teki.
Matt 19:5 Ja sanoi: sentähden pitä ihmisen luopuman Isästäns ja äitistäns/ ja waimons tykönä pysymän/ ja

caxi tulewat yhdexi lihaxi:
Matt 19:6 Nijn ei he ole enä caxi/ mutta yxi liha. Jonga sijs Jumala yhten sowitti/ ei pidä ihmisen sitä eroittaman.
Matt 19:7 Nijn he sanoit hänelle: mixi sijs Moses käski anda erokirjan/ ja waimon hyljätä?
Matt 19:8 Sanoi hän heille: teidän sydämen cowuden tähden salli Moses eritä teitä teidän waimoistan. Waan ei algusta nijn ollut.
Matt 19:9 Mutta minä sanon teille: cuka ikänäns hylkä waimons muutoin cuin huoruden tähden/ ja nai toisen/ hän teke huorin. Ja joca sen hyljätyn otta/ hän teke huorin.
Matt 19:10 Hänen Opetuslapsens sanoit hänelle: jos miehen asia nijn on waimons cansa/ ei sijtte ole hywä naida.
Matt 19:11 Hän sanoi heille: ei tätä sana caicki käsitä/ mutta ne joille se annettu on.
Matt 19:12 Sillä muutamat owat cuohitut/ jotca äitins cohdust nijn syndynet owat. Ja owat cuohitut/ jotca ihmisildä cuohitut owat. Ja owat cuohitut/ jotca Taiwan waldacunnan tähden idze heidäns cuohidzit. Joca woi otta/ se ottacan.
Matt 19:13 Silloin wietin hänen tygöns lapsia/ että hän laskis kätens heidän päällens ja rucoilis/ mutta Opetuslapset nuhtelit heitä.
Matt 19:14 Waan Jesus sanoi heille: sallicat lasten tulla minun tygöni/ ja älkät kieldäkö heitä/ sillä sencaltaisten on Taiwan waldacunda.
Matt 19:15 Ja cuin hän oli pannut kätens heidän päällens/ meni hän sieldä pois.
Matt 19:16 Ja cadzo/ yxi tuli ja sanoi hänelle: hywä Mestari/ mitä minun pitä tekemän/ että minä saisin ijancaickisen elämän?
Matt 19:17 Nijn hän sanoi hänelle: mixi sinä cudzut minun hywäxi? Ei ole kengän hywä/ waan ainoa Jumala. Mutta jos sinä tahdot elämään tulla/ nijn pidä käskyt.
Matt 19:18 Nijn hän sanoi hänelle: cutca? Jesus sanoi: älä tapa: älä tee huorin: älä warasta: älä wäärin todista.
Matt 19:19 Cunnioita Isäs ja äitiäs/ ja racasta lähimmäistäs nijncuin idze sinuas.
Matt 19:20 Sanoi nuorucainen hänelle: caicki nämät pidin minä nuorudestani/ mitä wielä minulda puuttu.
Matt 19:21 Sanoi Jesus hänelle: jos sinä tahdot olla täydellinen/ nijn mene ja myy mitä sinulla on/ ja anna waiwaisten/ ja sinun pitä saaman tawaran Taiwasa/ ja tule ja seura minua.
Matt 19:22 Cosca nuorucainen cuuli sen puhen/ meni hän pois murehisans: sillä hänellä oli paljo tawarata.
Matt 19:23 Mutta Jesus sanoi Opetuslapsillens: totisest sanon minä teille: Ricas tule työläst Taiwan

waldacundan.
Matt 19:24 Ja taas sanon minä teille: kewiämbi on Camelin käydä neulan silmän läpidze/ cuin rickan tulla Jumalan waldacundan.
Matt 19:25 Cosca Opetuslapset ne cuulit/ peljästyit he sangen cowin/ ja sanoit: cuca sijs woi autuaxi tulla?
Matt 19:26 Nijn Jesus cadzahti heidän päällens/ ja sanoi heille: ihmisten tykönä on se mahdotoin/ mutta Jumalan tykönä owat caicki mahdolliset.
Matt 19:27 Silloin wastais Petari ja sanoi hänelle: cadzo/ me luowuimma caikista/ ja seuramma sinua/ mitä sijs meidän sijtä on?
Matt 19:28 Nijn sanoi Jesus hänelle: totisest sanon minä teille/ te jotca minua seuratta sijnä vdes syndymises/ cosca ihmisen Poica istu hänen cunnians istuimella/ pitä myös teidän istuman cahdellatoistakymmenellä istuimella duomiten caxitoistakymmendä Israelin sucucunda.
Matt 19:29 Ja jocainen cuin luopui huoneistans/ taicka weljistäns/ taicka sisaristans/ taicka Isästäns/ taicka äitistäns/ taicka emännästäns/ taicka lapsistans/ taicka pellostans/ minun nimeni tähden/ hänen pitä satakertaisest saaman/ ja ijancaickisen elämän perimän.
Matt 19:30 Mutta monda ensimäist tule wijmeisexi/ ja wijmeistä ensimäisexi.

Vers. 8. Sydämen cowuden) Muutamat käskyt opettawat hywiä/ ja muutamat kieldäwät pahoja/ ettei pahemmin pidäis tapahtuman. Sentähden toisinans paljo paha sallitan/ nijncuin se mailmainen miecka myös teke.
v. 12. Idze heidäns) Ei ruumillinen waan hengellinen cuohidzeminen/ joca on erinomainen Jumalan lahja/ nimittäin/ juuri puhdas elämä/ ilman caickinaista riettautta.
v. 17. Hywäxi) Christus puhu ihmisen luonnon puolesta/ jonga cautta hän meitä Jumalan tygö alati wetä. Ja sano Ioh. 7:16. Minun oppin ei ole minun: nijn myös täsä: en minä ole hywä.
v. 21. Täydellinen) Täydellisyys on coco Lain täyttämys. Sentähden selkiäst näky/ ettei tämä nuorucainen ole Lakia sydämestäns pitänyt/ nijncuin hän cuitengin luuli. Sen Christus hänelle sijnä osotta/ että hän pane hänen eteens oikiat Lain työt/ ja duomidze ettei yxikän ricas taida autuaxi tulla/ joca enä racasta tawarata cuin Jumalata/ joista tämä nuorucainen yxi on. Cuitengin he tulisit autuaxi/ jotca woisit täydellisestä Lain täyttä.

XX. Lucu .

Jesus sano heille wertauxen perhenisännäst/ joca palckais työwäke wijnamäkeens/ v. 1.

ja Jerusalemijn mennes/ ilmoitta hänen kärsimisens/ v. 17.
Zebedeuxen poicain äiti rucoile händä/ että hänen poicans corgotettaisin hänen waldacunnasans. Mutta Opetuslapset napisewat sitä/ v. 20.
Tiellä Jerichon tykönä anda hän cahdelle sokialle heidän näköns/ v. 29.

Matt 20:1 Sillä Taiwan waldacunda on Perhenisännän wertainen/ joca warhain huomeneldain läxi ulos palckaman työwäke wijnamäkeens.
Matt 20:2 Ja cuin hän oli sopinut työmiestens cansa määrätyst päiwä palcast/ lähetti hän heidän wijnamäkeens.
Matt 20:3 Ja hän meni ulos liki colmannella hetkellä/ näki hän muita seisowan Turulla joutilasna/ ja sanoi heille:
Matt 20:4 Mengät myös te minun wijnamäkeni/ ja mitä cohtullinen on/ nijn minä annan teille: Nijn he menit sinne.
Matt 20:5 Ja taas hän meni ulos liki cuudennella ja yhdexännellä hetkellä/ ja teki myös nijn.
Matt 20:6 Mutta yhdellätoistakymmenellä hetkellä läxi hän ulos/ ja löysi muita joutilasna seisomast/ ja sanoi heille: mixi te täsä caiken päiwän joutilasna seisotte?
Matt 20:7 He wastaisit: ei ole kengän meitä palcannut. Hän sanoi heille: mengät te myös minun wijnamäkeeni/ ja mitä cohtus on/ sen pitä teidän saaman.
Matt 20:8 Cosca ehto tuli/ sanoi wijnamäen isändä Perhenshaldialle: cudzu työwäki/ ja maxa heidän palckans/ ruweten wijmeisist ensimäisin asti.
Matt 20:9 Ja cuin ne tulit/ jotca liki yhdellätoistakymmenellä hetkellä tullet olit/ ja sait cukin päiwän palcan.
Matt 20:10 Cosca ensimäiset tulit/ luulit he enämmän saawans.
Matt 20:11 Ja he myös sait cukin päiwä palcan. Ja cuin he sait/ napisit he Perhenisändätä wastan/ ja sanoit:
Matt 20:12 Nämät wijmeiset olit ainoastans yhden hetken työsä/ ja sinä teit heidän meidän werraxem/ jotca olemma candanet päiwän cuorman ja helden.
Matt 20:13 Nijn hän wastais yhdelle heistä/ ja sanoi: ystäwän/ en tee minä sinulle wääryttä/ etkös sopinut minun cansani määrätyst palcast?
Matt 20:14 Ota se cuin sinun tule/ ja mene matcas: minä tahdon myös tälle wijmeiselle anda nijncuin sinullengin.
Matt 20:15 Wai engö minä saa tedä minun calustani mitä minä tahdon? taicka cadzotcos sentähden carsast/ että minä hywä olen?

Matt 20:16 Nijn wijmeiset tulewat ensimäisixi/ ja ensimäiset wijmeisixi. Sillä monda owat cudzutut/ mutta harwat walitut.
Matt 20:17 Ja Jesus meni ylös Jerusalemijn/ ja otti caxitoistakymmendä Opetuslastans/ erinäns tiellä tygöns:
Matt 20:18 Ja sanoi heille: cadzo/ me menemmä Jerusalemijn/ ja ihmisen Poica ylönannetan Pappein päämiehille/ ja Kirjanoppenuille/ ja he duomidzewat hänen cuolemaan.
Matt 20:19 Ja ylönandawat pacanoille pilcatta/ ja ruoskitta/ ja ristinnaulitta/ ja colmandena päiwänä hän ylösnouse.
Matt 20:20 Silloin tuli hänen tygöns Zebedeuxen poicain äiti poikinens/ cumarsi ja anoi jotain häneldä.
Matt 20:21 Ja hän sanoi hänelle: mitäs tahdot? Sanoi hän hänelle: sano/ että nämät caxi minun poicani istuisit/ yxi sinun oikialla kädelläs/ ja toinen wasemallas sinun waldacunnasas.
Matt 20:22 Nijn Jesus wastaten sanoi: et te tiedä mitä te anotta/ woittaco juoda sen Calkin/ jonga minun pitä juoman? ja castetta sillä Castella/ jolla minä castetan?
Matt 20:23 He sanoit hänelle: me woimma. Hän sanoi heille: Minun Calckini tosin te juotta/ ja sillä Castella/ jolla minä castetan te castetan. Mutta istua minun oikialla kädelläni/ taicka wasemalla/ ei ole minun andamisellani/ mutta joille se on walmistettu minun Isäldäni.
Matt 20:24 Cosca ne kymmenen sen cuulit/ närkästyit he nijstä cahdesta weljexestä.
Matt 20:25 Mutta Jesus cudzui heidän tygöns/ ja sanoi: te tiedätte/ että mailmalliset Päämiehet wallidzewat heitä/ ja jotca jalot owat/ he hallidzewat heitä.
Matt 20:26 Ei nijn pidä oleman teidän keskenän/ mutta cuca tahto teidän seasan jaloin olla/ se olcan teidän palwelian.
Matt 20:27 Ja joca tahto teidän seasan ensimäinen olla/ se olcan teidän palwelian.
Matt 20:28 Nijncuin ei ihmisen Poica tullut että händä piti palweldaman/ mutta että hän palwelis/ ja andais hengens lunastuxexi monen edestä.
Matt 20:29 Ja heidän lähteisäns Jerichost/ seurais händä paljo Canssa.
Matt 20:30 Ja cadzo/ caxi sokiata istuit tien ohes. Cosca he cuulit/ että Jesus käwi/ huusit he sanoden: Herra Dawidin Poica armada meitä.
Matt 20:31 Nijn Canssa waadei heitä waickeneman. Mutta he huusit enämmin/ sanoden: Herra Dawidin Poica armada meitä.
Matt 20:32 Ja Jesus seisatti/ ja cudzui heidän tygöns/ ja sanoi: Mitä te tahdotta/ että minun pitä teidän tekemän?

Matt 20:33 Sanoit he hänelle: Herra/ että meidäm silmän aukenisit.
Matt 20:34 Nijn Jesus armahti heitä/ ja rupeis heidän silmijns: Ja he sait cohta näköns/ ja seuraisit händä.

Vers. 10. Päiwäpalcan) Päiwäpalcalla ymmärretän caicki Jumalan hywät tegot cuin hän ihmisille teke ruumin puolest/ ja erinomaisest ymmärretän Christuxen ja hänen Pyhän Evangeliumins saarnat ja ilmestyxet/ jotca sekä Judalaisille että pacanoille tapahtunet owat.
v. 22. Juoda Calkin) se on/ kärsiä. Mutta liha tahto aina ennen cunnialisexi tulla/ cuin hän ristinnaulitan ja waiwatan/ ja ennen pyytä idziäns ylendellä cuin hän aletan.

XXI. Lucu

CHristus aja Jerusalemijn Asilla/ ja Canssa huuta Hosianna/ v. 1.
aja ostajat ja myyjät ulos Templist/ jonga tähden Papit napisewat/ v. 10.
Huomeneldain kiro hän ficunapuuta/ nijn että se cuiwettu/ v. 18.
Sijtte hän puhu ylimmäisten Pappein cansa wirastans/ v. 23.
ja sano heille wertauxen miehest/ jolla oli caxi poica/ v. 28.
Wijnamäest/ v. 33.
Culmakiwest/ Dawidin 118. Psalmist/ v. 42.

Matt 21:1 JA cuin he lähestyit Jerusalemita ja tulit Bethphagen Öljymäen tygö/ lähetti Jesus caxi Opetuslastans/ sanoden heille:
Matt 21:2 Mengät kylään joca on teidän edesän/ ja te löydätte cohta Asintamman sidottuna/ ja warsan hänen cansans/ päästäkät ne ja tuocat minulle.
Matt 21:3 Ja jos jocu teille jotakin sano/ nijn sanocat: Herra nijtä tarwidze/ ja cohta hän laske heidän.
Matt 21:4 Mutta nämät tapahduit caicki/ että täytetäisin/ cuin sanottu oli Prophetan cautta/ joca sanoi:
Matt 21:5 Sanocat Zionin tyttärelle: cadzo/ sinun Cuningas tule sinulle siwiä istuin Asintamman päällä/ ja iken alaisen Asin warsan päällä.
Matt 21:6 Opetuslapset menit/ ja teit nijncuin Jesus heille käskenyt oli/ ja talutit hänen tygöns Asintamman ja warsan.
Matt 21:7 Ja panit nijden päälle heidän waattens/ ja istutit hänen nijden päälle:
Matt 21:8 Nijn monda Canssast hajotti waattens tielle. Ja muutamat carseit oxia puista/ ja hajotit tielle.
Matt 21:9 Mutta Canssa/ joca edellä käwi/ ja jotca seuraisit/ huusit sanoden: Hosianna Dawidin Pojalle/

kijtetty olcon se joca tule Herran nimeen/ Hosianna corkiudes.
Matt 21:10 Ja cuin hän tuli Jerusalemijn/ nousi coco Caupungi/ sanoden: cuca on tämä?
Matt 21:11 Nijn Canssa sanoi: tämä on Jesus se Propheta Galilean Nazarethist.
Matt 21:12 JA Jesus meni Jumalan Templijn/ ja ajoi ulos caicki jotca myit ja ostit Templis.
Matt 21:13 Ja waihettajain pöydät ja mettisten caupidziain istuimet hän cukisti. Ja sanoi heille: kirjoitettu on/ minun huonen pitä rucous huonexi cudzuttaman/ mutta te oletta sen tehnet ryöwäritten luolaxi.
Matt 21:14 Ja hänen tygöns tulit sokiat ja onduwat Templis/ ja hän paransi heitä.
Matt 21:15 Cosca Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet näit ne ihmet/ cuin hän teki/ ja cuulit lapset Templis huutawan/ ja sanowan: Hosianna Dawidin Pojalle: närkästyit he ja sanoit hänelle:
Matt 21:16 Cuuletcos mitä nämät sanowat? Nijn Jesus sanoi heille: Cuulen kyllä? ettekö te coscan lukenet? Lasten ja imewäisten suusta olet sinä kijtoxen walmistanut.
Matt 21:17 Ja hän luowui heistä/ ja meni Caupungista Bethaniaan/ ja oli siellä.
Matt 21:18 Mutta huomeneltain Caupungihin palaitesans/ isois hän.
Matt 21:19 Ja hän näki ficunapuun tien ohes/ meni hän sen tygö/ ja ei löynnyt hänesä mitän muuta cuin lehdet: ja hän sanoi hänelle: älkön ikänäns tästäkän edes sinust hedelmätä caswaco. Ja ficunapuu cohta cuiwettui.
Matt 21:20 Ja cuin Opetuslapset sen näit/ ihmettelit he sanoden: cuinga se ficunapuu nijn cohta cuiwettin?
Matt 21:21 Jesus wastaten sanoi heille: totisest sanon minä teille: jos teillä olis usco/ ja et te epäilis/ nijn et te ainoastans tätä tekis/ cuin ficunapuulle tapahtui/ mutta myös jos te sanoisitta tälle wuorelle: siirrä sinus/ ja cukistu mereen/ nijn se taphtuis.
Matt 21:22 Ja caicki mitä te anotte rucouxes uscolla/ sen te saatte.
Matt 21:23 JA cuin hän meni Templijn/ tulit hänen tygöns Pappein päämiehet ja Canssan wanhimmat/ hänen opettaisans/ sanoden: millä woimalla sinä näitä teet? taicka cuca andoi sen woiman?
Matt 21:24 Nijn Jesus wastaten sanoi heille: minä tahdon myös teille kysyä sanan/ jos te sen minulle sanotte/ nijn minä myös teille sanon/ millä woimalla minä näitä teen.
Matt 21:25 Custa Johannexen Caste oli/ olico se Taiwasta/ taicka ihmisistä? Nijn he ajattelit idzelläns sanoden: jos me sanomme Taiwast/ nijn hän sano meille:
Matt 21:26 Mixette sijs händä usconet? Mutta jos me sanomme: se oli ihmisildä/ nijn me pelkämme Canssa: sillä caicki pidit Johannexen Prophetana.
Matt 21:27 Ja he wastaten sanoit Jesuxelle: En me tiedä. Sanoi hän heille: En minä myös sano teille/ millä woimalla minä näitä teen.

Matt 21:28 MUtta cuinga te luuletta: Yhdellä miehellä oli caxi poica/ ja hän meni ensimäisen tygö/ ja sanoi: poican mene tänäpän tekemän työtä minun wijnamäkeni.
Matt 21:29 Nijn hän wastaten sanoi: En minä mene. Mutta sijtte hän cadui/ ja meni.
Matt 21:30 Nijn hän meni toisen tygö/ ja sanoi myös nijn. Mutta hän wastaten sanoi: kyllä minä menen Herra/ ja ei mennytkän.
Matt 21:31 Cumbi näistä cahdesta teki Isäns tahdon? Ja he sanoit hänelle: se ensimäinen. Sanoi Jesus heille: Totisest sanon minä teille: Publicanit ja portot käywät teidän edellän Taiwan waldacundaan.
Matt 21:32 Sillä Johannes tuli teidän tygön wahhurscauden tietä opettain/ ja et te händä usconet/ mutta Publicanit ja portot uscoit hänen. Waicka te sen näittä /nijn et te sijttekän parannusta tehnet/ että te hänen päällens olisit vsconet.
Matt 21:33 Cuulcat toinen wertaus: Oli yxi Perhen isändä joca istutti wijnapuita ja pani aidan nijden ymbärins/ ja asetti wijnacuopan/ ja rakensi tornin/ ja andoi sen wijnamäen miehille/ ja meni wieralle maalle.
Matt 21:34 Cosca hedelmäin aica lähestyi/ lähetti hän palwelians wijnamäen miesten tygö/ ottaman sen hedelmitä.
Matt 21:35 Ja wijnamäen miehet otit kijnni hänen palwelians/ yhden he piexit/ toisen he tapoit/ colmannen he kiwitit.
Matt 21:36 Taas hän lähetti toiset palweliat usiammat cuin ensimäiset/ ja he teit heidän myös nijn.
Matt 21:37 Mutta wijmein lehetti hän heidän tygöns poicans/ sanoden: He pelkäwät minun poicani.
Matt 21:38 Cosca wijnamäen miehet näit pojan/ sanoit he keskenäns: tämä on perillinen/ tulcat/ tapppacam händä/ ja nijn me saamme hänen perindöns.
Matt 21:39 Ja he otit hänen kijnni/ sysäisit ulos wijnamäest/ ja tapoit.
Matt 21:40 Cosca wijnamäen isändä tule/ mitä hän nijden wijnamäen miesten teke?
Matt 21:41 He sanoit hänelle: Että he pahat owat/ nijn hän pahasti heidän hucutta/ ja anda wijnamäkens toisille wijnamäen miehille/ jotca hänen andawat hedelmän ajallans.
Matt 21:42 Sanoi Jesus heille: Ettekö te ikänäns Ramatuisa lukenet. sen kiwen/ jonga rakendajat hylkäisit/ se on tehty culmakiwexi.
Matt 21:43 Herralda on tämä tehty/ ja on ihmellinen meidän silmäim edes. Sentähden sanon minä teille: Jumalan waldacunda pitä teildä otettaman pois/ ja annettaman pacanoille/ jotca sen hedelmän tekewät.
Matt 21:44 Ja joca lange tähän kiween/ hän runnellan. Mutta jonga päälle hän lange/ sen hän murenda.
Matt 21:45 Ja cuin Pappein päämiehet/ ja Phariseuxet cuulit hänen wertauxens/ ymmärsit he/ että hän heistä sanoi.

Matt 21:46 Ja he pyysit händä otta kijnni/ mutta he pelkäisit Canssa/ sillä he pidit hänen Prophetana.

Vers. 9. Hosianna) Auta eli anna onne ja terweyttä. v: 31 Käywät: Paljo mahdollisembi on että portot ja ajeluxet tulewat autuaxi/ sillä ne heidän syndins wijmeingin tundewat/ Mutta corjat pyhät cuolewat omasa pyhydesäns/ ellei he ihmellisest käätyxi tule.
v. 44. Lange) Caicki heidäns louckawat Christuxeen/ muutamat parannuxexi/ ja muutamat pahennuxexi.

XXII. Lucu .

WErtaus Cuningast/ joca teke häitä pojallens/ v. 1.
Christus wasta Phariseuxia ja Herodianeita werorahast/ v. 15.
Ja Saduceusten kysymyxeen waimosta/ jolla oli seidzemen miestä/ ja opetta heitä ylösnousemisest/ v. 23.
Lain parhast käskyst/ ja Christuxest/ kenengä Poica hän on/ v. 34
& 41.

Matt 22:1 Ja Jesus puhui taas heille wertauxilla/ ja sanoi:
Matt 22:2 TAiwan waldacunda on Cuningan wertainen/ joca teki häitä Pojallens.
Matt 22:3 Ja lähetti palwelians cudzuman cudzutuita häihin/ ja ei he tahtonet tulla.
Matt 22:4 Taas hän lähetti toiset palweliat/ sanoden: sanocat cudzutuille/ cadzo/ minä walmistin minun atrian/ minun härkäni ja syöttiläni owat tapetut/ ja caicki owat walmistetut/ tulcat häihin.
Matt 22:5 Mutta he cadzoit ylön. Ja menit pois yxi pellollens/ toinen caupallens.
Matt 22:6 Mutta muut otit kijnni hänen palwelians/ ja pilckaisit heitä/ ja tapoit.
Matt 22:7 Cosca Cuningas sen cuuli/ wihastui hän/ ja lähetti sotawäkens/ ja hucutti ne murhamiehet ja heidän Caupungins poltti.
Matt 22:8 Silloin hän sanoi palwelioillens: Häät tosin owat walmistetut/ mutta cudzutut ei ollet mahdolliset.
Matt 22:9 Mengät sijs teiden haaroin/ ja caicki jotca te löydätte/ cudzucat häihin.
Matt 22:10 Ja hänen palwelians menit teille/ ja cocoisit caicki cuin he löysit/ pahat ja hywät/ ja häähuone täytettin wierahista.
Matt 22:11 Nijn Cuningas meni cadzoman wieraitans. Cosca hän näki siellä yhden ihmisen/ joca ei ollut waatetettu hääwaatteilla.
Matt 22:12 Ja hän sanoi hänelle: ystäwän/ cuingas tänne tulit/ ja ei sinulla ole hääwaatteita? Nijn hän waickeni.

Matt 22:13 Silloin sanoi Cuningas palwelioillen: sitocat hänen kätens ja jalcans/ ottacat ja heittäkät händä ulcoiseen pimeyteen/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.
Matt 22:14 Sillä monda on cudzuttu/ mutta harwat owat walitut.
Matt 22:15 Silloin Phariseuxet menit pitämän neuwo/ cuinga he hänen sanoisa solmeisit.
Matt 22:16 Ja he lähetit hänen tygöns heidän Opetuslapsens Herodianein cansa/ sanoden: Mestari/ me tiedämme sinun totisexi/ ja sinä opetat Jumalan tien totudes/ et myös tottele ketän/ sillä et sinä cadzo ihmisten muoto.
Matt 22:17 Sano sijs meille/ cuingas luulet? sopico Keisarille anda wero taicka ei?
Matt 22:18 Cosca Jesus ymmärsi heidän pahudens/ sanoi hän: mitä te ulcocullatut kiusatta minua? Osottacat minulle weromynti.
Matt 22:19 Nijn he annoit hänelle werorahan.
Matt 22:20 Ja hän sanoi heille: Kenengä on tämä cuwa ja päällekirjoitus? He sanoit: hänelle Keisarin.
Matt 22:21 Nijn hän sanoi heille: Andacat Keisarille/ cuin Keisarin owat/ ja Jumalalle cuin Jumalan owat.
Matt 22:22 Ja cosca he nämät cuulit/ ihmettelit he/ ja luowuit hänestä ja menit pois.
Matt 22:23 Sinä päiwänä tulit Saduceuxet hänen tygöns/ jotca ei sano olewan ylösnousemusta/ ja kysyit hänelle/ sanoden:
Matt 22:24 Mestari/ Moses sanoi: jos jocu cuole lapsitoin/ nijn hänen weljens pitä hänen emändäns naiman/ ja herättämän weljens siemenen.
Matt 22:25 Nijn olit meidän seasam seidzemen weljestä/ cosca ensimäinen nai/ nijn se cuoli. Ja ettei hänellä ollut siemendä/ jätti hän emändäns weljellens.
Matt 22:26 Nijn myös toinen ja colmas/ haman seidzemenden asti.
Matt 22:27 Mutta caickein wijmein cuoli se waimo. Kenengä emännän sijs nijstä seizemest pitä hänen ylösnousemises oleman?
Matt 22:28 Sillä jocainen piti händä.
Matt 22:29 Nijn Jesus wastaten sanoi heille: te exytte/ ja et te ymmärrä Ramatuita/ eikä Jumalan woima.
Matt 22:30 Sillä ylösnousemises ei naida eikä huolla/ mutta caicki owat nijncuin Jumalan Engelit Taiwas.
Matt 22:31 Ettekö te ole lukenet cuolluitten ylösnousemisest/ jota teille on Jumalast sanottu/ joca sanoi:
Matt 22:32 Minä olen Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala/ ja Jacobin Jumala. Ei ole Jumala cuolluitten Jumala/ mutta eläwitten.
Matt 22:33 Ja cuin Canssa sen cuuli/ hämmästyit he hänen oppians.
Matt 22:34 COsca Phariseuxet sen cuulit/ että hän oli Saduceusten suun tukinnut/ cocounsit he yhten.

Matt 22:35 Ja yxi Lain opettaja heistä kysyi hänelle kiusaten händä/ ja sanoi:
Matt 22:36 Mestari/ cuca on suurin käsky Laisa: Jesus sanoi hänelle:
Matt 22:37 Racasta sinun Herras Jumalatas/ caikesta sinun sydämestäs/ ja caikesta sinun sielustas/ ja caikesta sinun mielestäs.
Matt 22:38 Tämä on suurin ja ensimäinen käsky. Toinen on tämän caltainen:
Matt 22:39 Racasta sinun lähimmäistäs nijncuin idze sinuas.
Matt 22:40 Nijsä cahdesa käskysä caicki Laki ja Prophetat rippuwat.
Matt 22:41 Cosca Phariseuxet coosa olit/ kysyi heille Jesus/ sanoden:
Matt 22:42 Mitä teille näky Christuxest/ kenengä Poica hän on? He sanoit Dawidin.
Matt 22:43 Hän sanoi heille: cuinga sijs Dawid cudzu hänen Herraxi hengesä? sanoden:
Matt 22:44 Herra sanoi minun Herralleni/ istu minun oikialle kädelleni/ sijhenasti cuin minä panen sinun wihollises jalcais astinlaudaxi.
Matt 22:45 Jos sijs Dawid cudzu hänen Herraxi/ cuingast hän on hänen poicans?
Matt 22:46 Ja ei tainnut kengän händä mitän wastata. Ja ei myös yxikän rohgennut sen päiwän peräst hänelle enämbätä kysyä.

Vers. 12. Hääwaatteit) se on/ usco. Jolla ei usco ole/ ei se taida milläkän omalla työlläns Jumalan kelwata/ Heb. 11:6.
v. 21. Andacat Keisarille) se on/ että te oletta wieralle Esiwallalle alammaiset/ nijn andacat hänelle se wero/ cuin teidän päällenne pandu on/ ja älkät ottaco pois/ mitä Jumala on säätänyt Templijn ja Jumalan palweluxeen.

XXIII. Lucu .

CHristus walitta Phariseusten ja Kirjanoppenuitten ylpeyttä/ petollista oppia/ ahneutta/ ulcocullaisutta ja murha/ v. 1.
Ja ennusta sijtä onnettomudesta/ rangaistuxest ja häwityxest cuin Jerusalemin Caupungille ja heille caikille pitä tapahtuman/ v. 33.

Matt 23:1 Silloin Jesus puhui Canssalle/ ja hänen Opetuslapsillens/ sanoden:
Matt 23:2 Mosexen istuimella istuwat Kirjanoppenet/ ja Phariseuxet.
Matt 23:3 Caicki sijs mitä he teidän käskewät pitä/ se pitäkät/ ja tehkät/ mutta heidän töidens jälken älkät

te tehkö: sillä he sanowat/ ja ei tee.
Matt 23:4 He sitowat rascat cuormat/ joita ei woida canda/ ja panewat ihmisten olgille/ mutta ei he sormellansatkan idze tahdo nijtä lijcutta.
Matt 23:5 Caicki heidän työns tekewät he/ että ne ihmisildä nähdäisin.
Matt 23:6 He lewittelewät heidän muistokirjans/ ja tekewät suurexi heidän waattens liepet/ ja racastawat ylimmäisiä istuimita pidoisa/ ja Synagogisa ylimmäisiä sioja.
Matt 23:7 Ja terwetyxiä Turulla/ ja myös tahtowat cudzutta ihmisildä Rabbixi.
Matt 23:8 Mutta älkät te andaco teitän cudzutta Rabbixi: sillä yxi on teidän Mestarin/ joca on Christus/ mutta te oletta caicki weljexet.
Matt 23:9 Ja älkät ketäkän cudzuco Isäxen maan päällä: sillä yxi on teillä Isä/ joca on Taiwais.
Matt 23:10 Ja älkät andaco teitän cudzua Mestarixi/ sillä yxi on teidän Mestarin/ joca on Christus.
Matt 23:11 Joca teistä suurin on/ se olcan teidän palwelian.
Matt 23:12 Mutta joca idzens ylendä/ se aletan/ ja joca idzens alenda se yletän.
Matt 23:13 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut/ jotca suljette Taiwan waldacunnan ihmisildä: sillä et te idze sinne mene etkä salli menewäisiä sinne mennä.
Matt 23:14 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut/ jotca syötte leskein huonet/ sanoden: me pidämme pitkät rucouxet/ sentähden te saatte sitä cowemman cadotuxen.
Matt 23:15 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut/ jotca merta ja Mannerta ymbäri waellatte tehdäxenne yhtä Proselitiä. Ja cosca se tehty on/ nijn te hänestä teette caxikerta enämmän Helwetin lapsen/ cuin te idze oletta.
Matt 23:16 Woi teitä te sokiat taluttajat/ jotca sanotte: Joca wanno Templin cautta/ ei se mitän ole/ mutta joca wanno Templin cullan cautta/ se on welgollinen.
Matt 23:17 Te hullut ja sokiat/ sillä cumbi on suurembi/ culda eli Templi? Joca cullan pyhittä?
Matt 23:18 Ja joca wanno Altarin cautta/ ei se mitän ole/ mutta joca wanno sen lahjan cautta/ cuin sen päällä on/ se on welgollinen.
Matt 23:19 Te hullut ja sokiat/ cumbi on parembi/ lahja eli Altari/ joca lahjan pyhittä?
Matt 23:20 Joca sijs wanno Altarin cautta/ nijn hän wanno hänen cauttans/ ja caickein cuin sen päällä on.
Matt 23:21 Ja joca wanno Templin cautta/ se wanno hänen cauttans/ ja sen cautta/ joca sijnä asu.
Matt 23:22 Ja joca wanno Taiwan cautta/ se wanno Jumalan istuimen cautta/ ja sen joca hänes istu.
Matt 23:23 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca kymmenexet teette Minduista/ Tilleistä/ ja Cuminoista/ ja jätätte pois ne rascammat Laista/ cuin owat: Duomio/ laupius/ ja usco: näitä

pidäis tehtämän/ ja toisia ei jätettämän.
Matt 23:24 Te sokiat taluttajat/ te cuurnidzette hyttyisen/ ja Camelin nielette.
Matt 23:25 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca puhdistatte juomaastian ja ruocaastian ulcoiselda puolelda/ mutta sisäldä oletta te täynäns raatelemista/ ja tytymättömyttä.
Matt 23:26 Sinä sokia Phariseus/ puhdista ensin juomaastia ja ruocaastia sisäldä/ että nijn ulcoisetkin puolet puhdistetuxi tulisit.
Matt 23:27 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca oletta walkiaxi siwuttuin hautain caltaiset/ jotca ulco caunit owat/ mutta sisäldä owat he täynäns cuolluitten luita/ ja caicke riettautta.
Matt 23:28 Nijn myös te oletta ulco nähdä ihmisten edes hurscat/ mutta sisäldä te oletta täynäns petosta ja wääryttä.
Matt 23:29 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca rakennatte Prophetain hautoja/ ja caunistatte wanhurscasten muiston merckiä/ ja sanotte:
Matt 23:30 Jos me olisimme ollet meidän Isäim aigoilla/ en me olis ollet osalliset heidän cansas Prophetain weres.
Matt 23:31 Nijn te sijs idze teidän päällenne tunnustatte/ että te oletta nijden lapset/ jotca tapoit Prophetat.
Matt 23:32 Nijn tekin täyttäkät teidän Isäinne määrät.
Matt 23:33 Te kärmet/ te kyykärmetten sikiät/ cuinga te wäldätte Helwetin cadotuxen.
Matt 23:34 Sentähden/ cadzo/ minä lähetän teille Prophetat ja wijsat/ ja Kirjanoppenet/ ja nijstä te muutamat tapatte/ ja ristinnaulidzetta/ ja muutamat te piexette teidän Synagogisan/ ja wainotta Caupungista Caupungihin.
Matt 23:35 Että teidän päällen pitä tuleman caicki wanhurscas weri/ joca wuodatettu on maan päälle hamast wanhurscan Abelin werestä/ nijn Zacharian Barachian pojan weren asti/ jonga te tapoitta Templin ja Altarin waihella.
Matt 23:36 Totisest sanon minä teille: caicki nämät pitä tuleman tämän sugun päälle.
Matt 23:37 Jerusalem/ Jerusalem/ sinä joca tapat Prophetat/ ja kiwillä surmat ne/ jotca sinun tygös lähetetyt owat/ cuinga usein minä tahdoin coota sinun lapses/ nijncuin Cana coco poicans sijpeins ala/ ja et te tahtonet?
Matt 23:38 Cadzo/ teidän huonen pitä teille jäämän kylmille.
Matt 23:39 Sillä minä sanon teille: et te suingan minua tästedes näe/ sijhenasti cuin te sanotte: kijtetty olcon se/ joca tule Herran nimeen.

Vers. 2. Mosexen istuimella) Mosexen opetus oli Jumalan sana/ sentähden ei sanota kengän istuwan Mosexen istuimella/ mutta ne jotca Jumalan sanoja opettawat/ ja cosca he sen tekewät/ nijn me olemma welcapäät heitä cuuleman cuin Christus täsä käske/ waan jos he jotakin muuta opettawat/ lijatengin jolla Jumalan käsky cadzotan ylön/ nijn en me ole nijtä welcapäät cuuleman/ cuin ennen sanottu on/ Matth. 15:3.
v. 13. Suljette) Nämät awaimet/ on se woima/ jolla Taiwan waldacunnast opetetan/ ei he sitä opettanet/ mutta estit ne ihmisten opilla/ jotca oikiata oppia cuullet olisit.
v. 15. Proselitiä) Nijn ne cudzuttin/ jotca pacanoista Judalaisten oppihin käätyxi tulit.
v. 24. Cuurnidzette) se on/ te teette ihmisten mielen carwaxi wähisä asioisa/ ja suuret asiat te unohdatte.
v. 25. Tytymättömyttä) se on/ että he caicki puoleens temmawat/ ja suures hecumas eläwät/ eikä tottele Jumalata/ eikä sieluans. Ruoca ja juomaastiat owat caunit/ mutta ruoca ja juoma joca nijsä on/ owat wäärys ja tytymättömys.
v. 34. Minä lähetän) Cadzo/ custa Prophetat/ wijsat ja opettajat tulewat.
v. 35. Barachian) Tällä Barachialla on caxi nime: sillä/ 2. Par. 24:20. hän cudzutan Jojadaxi.

XXIV. Lucu .

CHristus ilmoitta Opetuslapsillens Templist lähteis/ mitkä merkit pitä tapahtuman Jerusalemin häwityxen ja mailman lopun edellä: Nimittäin/ sodat/ taudit ja caickinaiset ahdistuxet. Christittyin ahdistuxet/ epäjumalan palweluxet/ petolliset Christuxet/ ja väärät Prophetat/ v. 1.
Ihmet Taiwas/ ja ihmisen Pojan ihme pilwis/ mutta päiwän ja hetken tietä Jumala ainoastans/ v. 28.
Meidän pitä sentähden walwoman ja odottaman meidän Herram pelgolla/ v. 42.

Matt 24:1 Ja Jesus meni ulos/ läxi pois Templist/ ja hänen Opetuslapsens tulit osottaman hänelle Templin rakennuxia.
Matt 24:2 Nijn sanoi Jesus heille: ettäkö te caickia näitä näe? Totisest sanon minä teille: ei pidä täsä jätettämän kiwe kiwen päälle/ joca ei maahan jaoteta.
Matt 24:3 Mutta cosca hän istui öljymäellä/ menit Opetuslapset hänen tygöns erinäns/ ja sanoit: Sanos meille cosca tämä tapahtu? Ja mikä sinun tulemises/ ja mailman lopun mercki olle?
Matt 24:4 Mutta Jesus wastais/ ja sanoi heille: cadzocat/ ettei kengän teitä wiettele.
Matt 24:5 Sillä monda tulewat minun nimeeni/ sanoden: minä olen Christus/ ja wiettelewät monda.
Matt 24:6 Nijn te saatte cuulla sotia/ ja sanomita sodista/ cadzocat/ ettet te cauhistu.
Matt 24:7 Sillä caicki nämät pitä tapahtuman/ mutta ei wielä ole loppu. Sillä Canssan pitä Canssa wastan

nouseman/ ja waldacunnan waldacunda wastan/ ja tule ruttotauti/ ja nälkä/ ja maan järistys moneen paickan.
Matt 24:7 Mutta caicki nämät owat murehten alcu.
Matt 24:8 Silloin he ylönandawat teitä waiwaan/ ja tappawat teidän/ ja te tulette ylöncadzotuxi caikilda pacanoilda/ minun nimeni tähden.
Matt 24:10 Ja silloin monda pahenewat/ ja keskenäns pettäwät toinen toisens/ ja wihawat toinen toistans keskenäns.
Matt 24:11 Ja monda wäärä Prophetat nouse/ ja wiettelewät monda.
Matt 24:12 Ja että wäärys saa wallan/ nijn rackaus monesa kylmene.
Matt 24:13 Mutta joca wahwana pysy loppun asti/ se tule autuaxi.
Matt 24:14 Ja waldacunnan Evangelium pitä saarnattaman caikesa mailmasa/ caikille pacanoille tunnustuxexi/ ja silloin tule loppu.
Matt 24:15 Cosca te sijs näette häwityxen cauhistuxen/ josta sanottu on Daniel Prophetalda/ seisowan sijnä pyhäsä sias/ joca tämän luke hän ymmärtäkön.
Matt 24:16 Silloin ne cuin Judeas owat/ paetcan wuorille.
Matt 24:17 Ja jotca caton päällä owat/ älkön astuco alas ottaman mitän huonestans.
Matt 24:18 Ja joca pellolla on/ älkön palaitco waatteitans ottaman.
Matt 24:19 Woi rascaita ja imettäwäisiä nijnä päiwinä.
Matt 24:20 Rucoilcat/ ettei teidän paconna tapahduis talwella eikä Sabbathina.
Matt 24:21 Sillä silloin pitä suuren waiwan oleman/ jonga caltainen ei ole ollut mailman algusta nijn tähän asti/ ei myös tule.
Matt 24:22 Ja ellei ne päiwät lyhetäis/ nijn ei yxikän liha tulis autuaxi/ mutta walittuin tähden ne päiwät lyhetän.
Matt 24:23 Silloin jos jocu teille sanois: cadzo/ täsä on Christus/ taicka siellä/ nijn älkät uscoco.
Matt 24:24 Sillä wäärät Christuxet/ ja wäärät Prophetat nousewat ja tekewät suuria ihmeitä ja merckejä/ nijn että myös/ jos taidais tapahtua walitutkin exytettäisin.
Matt 24:25 Cadzo/ minä olen teille ennen sanonut:
Matt 24:26 Jos he sijs teille sanowat: cadzo/ hän on corwes/ nijn älkät mengö ulos: cadzo/ hän on Camaris/ älkät uscoco:
Matt 24:27 Sillä nijncuin pitkäisen tuli leimahta idästä ja näky haman länden/ nijn on myös ihmisen Pojan tulemus.

Matt 24:28 Mutta cusa raato on/ sijhen cotcatkin coconduwat.
Matt 24:29 Mutta cohta nijden waiwa päiwäin jälken/ Auringo pimene/ eikä Cuu walista/ ja Tähdet putowat Taiwast/ ja Taiwan woimat wapisewat.
Matt 24:30 Ja silloin näky ihmisen Pojan mercki Taiwasa. Ja silloin caicki sucucunnat maasa parcuwat/ ja saawat nähdä ihmisen Pojan tulewan Taiwan pilwis/ suurella woimalla ja cunnialla.
Matt 24:31 Ja hän lähettä Engelins suurella Basunan änellä/ ja he cocowat hänen walittuns neljäst tuulest/ yhdestä Taiwan ärestä nijn toiseen.
Matt 24:32 Oppicat Ficunapuusta wertaus/ cosca sen oxa on tuore ja lehdet pacahtawat/ nijn te tiedätte suwen läsnä olewan.
Matt 24:33 Nijn myös te/ cosca te näette nämät caicki/ tietäkät että se on juuri owen edes.
Matt 24:34 Totisest sanon minä teille: Ei tämän sucucunnan pitä huckuman/ ennen cuin caicki nämät tapahtuwat:
Matt 24:35 Taiwas ja maa hucku/ mutta minun sanani ei pidä huckanduman.
Matt 24:36 Waan sitä päiwä ja hetke ei tiedä kengän/ ei Engelitkät Taiwas/ waan minun Isän yxinäns.
Matt 24:37 Mutta nijncuin Noahn ajalla oli/ nijn pitä myös ihmisen Pojan tulemus oleman.
Matt 24:38 Sillä nijncuin he nijnä päiwinä wedenpaisumisen edellä olit/ söit ja joit/ nait ja huolit/ haman sijhen päiwän asti/ jona Noah Arckin meni:
Matt 24:39 Ja ei tiennet ennen cuin wedenpaisumus tuli/ ja otti pois caicki. Nijn pitä myös ihmisen Pojan tulemus oleman.
Matt 24:40 Silloin on caxi kedolla/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.
Matt 24:41 Caxi jauhawat yhdellä myllyllä/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.
Matt 24:42 Walwocat sijs/ sillä et te tiedä/ millä hetkellä teidän Herran on tulewa.
Matt 24:43 Mutta se tietäkät/ jos Perhenisändä tiedäis/ millä hetkellä waras olis tulewa/ caiketi hän walwois/ ja ei sallis caiwa huonettans.
Matt 24:44 Sentähden olcat te myös walmit/ sillä millä hetkellä et te luuletcan/ tule ihmisen Poica.
Matt 24:45 Cuca on uscollinen ja nopsa palwelia/ jonga Herra pani perhens päälle/ andaman heille ruoca ajallans.
Matt 24:46 Autuas on se palwelia/ jonga Herra löytä nijn tehnexi/ cosca hän tule.
Matt 24:47 Totisest sanon minä teille: Hän pane hänen caiken hywydens päälle.
Matt 24:48 Mutta jos se paha palwelia sano sydämesäns:
Matt 24:49 Minun Herran wijpy tulemast/ Ja rupe piexemän leipäweljiäns/ nijn myös syömän ja juoman

juomaritten cansa.
Matt 24:50 Nijn sen palwelian Herra tule sinä päiwänä/ jona ei hän luuleckan/ ja sillä hetkellä/ jolla ei hän tiedä/
Matt 24:51 Ja hän leicka hänen ricki/ ja anda hänelle palcan ulcocullattuin cansa: siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.

Vers. 15. Cauhistuxen) Tämä taisi olla jalo ulconaisen pyhyden cauneus ja muoto ihmisten edesä/ joca cuitengin oli julmuus ja cauhistus Jumalan edesä: Nijncuin Pawin hallitus/ ja endisen aican Judalaisten ja pacanain epäjumalan palwelus on ollut.
v. 21. Talwella) se on/ paetcat oikialla ajalla. Sillä ei talwella ole hywä waelda: ja Sabbathin waellus oli Judalaisilda kielty.
v. 23. Täsä on Christus) Ne owat eriseurat ja säädyt/ jotca hywä elämätä ulconaisista töistä edziwät. Waan Camarit/ owat nyt caicki hengelliset Clostarit: mutta corwet owat Pelegrimin waelluxet ja Ärmätit.
v. 28. Raato) Se on sananlascu/ ja on nijn paljo: Kyllä me cocon tulemme: cusa minä olen/ sijnä myös te oletta. Nijncuin raato ja Cotcat yhdest löytän/ ilman paican määrämätä.
v. 34. Tapahtuwat) se on/ Caicki nämät rupewat tapahtuman jo tällä ajalla/ teidän eläisän

XXV. Lucu .

Jesus werta Taiwan waldacunnan kymmeneen Neidzeen/ joista wijsi olit tyhmä/ ja wijsi taitawat/ v. 1.
Ja miehen/ joca waelsi ulcomaalle/ ja andoi tawarans palwelioillens corgolle/ v. 14.
Anda tietä/ cuinga wijmeisellä duomiolla pitä tapahtuman/ että jocainen saa palcan työns jälken/ v. 31.

Matt 25:1 Silloin pitä Taiwan waldacunda oleman kymmenen Neidzen caltainen/ jotca otit lampuns/ ja menit ylkä wastan.
Matt 25:2 Mutta wijsi heistä oli tyhmä/ ja wijsi taitawata.
Matt 25:3 Tyhmät otit lampuns/ ja ei öljy myötäns.
Matt 25:4 Mutta taitawat otit öljyä astiaans ynnä lampun cansa.
Matt 25:5 Cosca ylkä wijwyi/ tulit he caicki uneliaxi ja macaisit.
Matt 25:6 Mutta puoli yönä tuli huuto: cadzo/ ylkä tule/ mengät händä wastan.
Matt 25:7 Nijn nousit caicki nämät Neidzet/ ja walmistit lampuns.
Matt 25:8 Ja tyhmät sanoit taitawille: Andacat meille teidän öljystän/ sillä meidän lampum sammuwat.

Matt 25:9 Nijn wastaisit taitawat/ sanoden: Ei suingan/ ettei meildä ja teildä puutu/ mutta mengät parammin nijden tygö/ jotca myywät/ ja ostacat idzellen.
Matt 25:10 Cosca he menit ostaman/ tuli ylkä. Ja jotca walmit olit/ ne menit hänen cansans häihin/ ja owi suljettin.
Matt 25:11 Wijmein tulit nekin toiset Neidzet/ ja sanoit: Herra/ Herra/ awa meidän eteem.
Matt 25:12 Mutta hän wastais/ ja sanoi: Totisest sanon minä teille: En tunne minä teitä.
Matt 25:13 Walwocat sentähden/ sillä et te tiedä päiwä eikä hetke/ jona ihmisen Poica tule.
Matt 25:14 Sillä nijncuin ihminen muille maille lähteisäns/ cudzui palwelians/ ja andoi heille tawarans.
Matt 25:15 Yhdelle andoi hän wijsi leiwiskätä/ toiselle caxi/ ja colmannelle yhden/ ja jocaidzelle warans jälken/ ja meni cohta matcans.
Matt 25:16 Nijn meni se/ joca wijsi leiwiskätä oli ottanut/ teki nijllä cauppa/ ja woitti toiset wijsi leiwiskätä.
Matt 25:17 Nijn myös se/ joca caxi oli ottanut/ woitti toiset caxi.
Matt 25:18 Mutta joca yhden oli ottanut/ meni pois ja caiwoi maahan/ ja kätki Herrans rahan.
Matt 25:19 Nijn pitkän ajan peräst/ tuli nijden palwelian Herra/ ja laski lucua heidän cansans.
Matt 25:20 Ja tuli se/ joca oli ottanut wijsi leiwiskätä/ ja toi toiset wijsi leiwiskätä/ sanoden: Herra/ wijsi leiwiskätä sinä annoit minulle/ cadzo/ minä olen toiset wijsi leiwiskätä nijllä woittanut.
Matt 25:21 Sanoi hänen Herrans hänelle: sinä hywä ja vscollinen palwelia/ wähän päällä sinä olit vscollinen/ minä panen sinun palion päälle/ mene sinun Herras iloon.
Matt 25:22 Nijn tuli se/ joca oli caxi leiwiskätä ottanut/ ja sanoi: Herra/ caxi leiwiskätä sinä annoit minulle/ cadzo/ toiset caxi olen minä nijllä woittanut.
Matt 25:23 Sanoi hänen Herrans hänelle: sinä hywä ja vscollinen palwelia/ wähän päällä sinä olit vscollinen/ minä panen sinun paljon päälle/ mene sinun Herras iloon.
Matt 25:24 Nijn myös se tuli/ joca yhden leiwiskän oli ottanut/ ja sanoi: Herra/ minä tiesin sinun angaraxi miehexi/ sinä nijtät cuhungas et kylwänyt/ ja sijtä sinä cocot/ cuhungas et hajottanut.
Matt 25:25 Ja minä peljäten menin pois ja kätkin sinun leiwiskäs maahan. Cadzo/ täsä on sinun omas.
Matt 25:26 Mutta hänen Herrans wastais/ ja sanoi hänelle: Sinä paha ja laisca palwelia/ tiesitkös minun sijtä nijttäwän/ cuhunga en minä kylwä/ ja sieldä cocowan/ johonga en minä ole hajottanut.
Matt 25:27 Nijn sinun sijs olis tullut anda minun rahan wahettajille/ ja cosca minä olisin tullut/ nijn minä olisin tosin omani jällens saanut corgolla.
Matt 25:28 Ottacat sijs häneldä se leiwiskä/ ja andacat sille/ jolla on kymmenen leiwiskätä.
Matt 25:29 Sillä jocaidzella/ jolla on/ sille pitä annettaman/ ja hänellä pitä kyllä oleman. Mutta jolla ei ole/

sekin cuin hänellä on/ pitä häneldä otettaman pois.
Matt 25:30 Ja heittäkät se kelwotoin palwelia ulconaiseen pimeyteen/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.
Matt 25:31 Cosca ihmisen Poica tule hänen cunniasans/ ja caicki pyhät Engelit hänen cansans. Silloin hän istu cunnians istuimella/ ja hänen eteens cootan caicki Canssat.
Matt 25:32 Ja hän eroitta toiset toisistans/ nijncuin paimen eroitta lambat wuohista.
Matt 25:33 Ja asetta lambat oikialle puolellens/ mutta wuohet wasemallens.
Matt 25:34 Silloin sano Cuningas nijlle/ jotca hänen oikialla puolellans owat: Tulcat minun Isäni siunatut/ omistacat se waldacunda/ joca teille on walmistettu mailman algusta.
Matt 25:35 Sillä minä isoisin/ ja te ruokitte minun: minä janoisin/ ja te juotitte minun: minä olin outo/ ja te minun huonesen otitte.
Matt 25:36 Minä olin alasti/ ja te waatetitte minun. Sairasna/ ja te opitte minua: minä olin fangina/ ja te tulitta minun tygöni.
Matt 25:37 Silloin wanhurscat händä wastawat/ ja sanowat: Herra/ cosca me näimme sinun isowan/ ja ruokimme sinun/ taicka janowan/ ja annoimme sinun juoda?
Matt 25:38 Cosca me näimme sinun outona/ ja huonesen otimme sinun? taicka alaistoinna/ ja waatetim sinua?
Matt 25:39 Eli cosca me näimme sinun sairasna/ taicka fangina/ ja tulimme sinun tygös?
Matt 25:40 Nijn wasta Cuningas/ ja sano heille: totisest sanon minä teille: Sen cuin te oletta tehnet yhdelle näistä wähimmist minun weljistäni/ sen te teitte minun.
Matt 25:41 Silloin hän myös sano nijlle/ jotca hänen wasemallens owat: mengät pois minun tyköni te kirotut ijancaickiseen tuleen/ joca walmistettu on Perkelelle ja hänen Engeleillens.
Matt 25:42 Sillä minä isoisin/ ja et te minua ruockinet. Minä janoisin/ ja et te minua juottanet.
Matt 25:43 Minä olin outo/ ja et te minua huonesen ottanet: alastoin/ ja et te minua waatettanet: minä olin sairas/ ja fangina/ ja et te minua oppinet.
Matt 25:44 Silloin myös nekin händä wastawat/ sanoden: Herra/ cosca me näimme sinun isowan/ taicka janowan/ taicka outona/ eli alastoinna/ eli sairasna/ taicka fangina/ ja en me sinua palwellet?
Matt 25:45 Nijn hän wasta heitä sanoden: Totisest sanon minä teille/ mitä et te tehnet yhdelle näistä wähimmist/ sitä et te tehnet minulle.
Matt 25:46 Ja nijden pitä silloin menemän ijancaickiseen waiwaan: mutta wanhurscat ijancaickiseen elämään.

Vers. 3. Lamput) Lamput ilman öljytä/ owat hywät työt ilman uscota/ ne caicki pitä sammuman. Mutta öljyastiat/ on usco sydämes Jumalan armon päälle: joca teke pysywäisiä hywiä töitä. Mutta nijncuin täsä ei anna kengän toisen öljyä/ nijn pitä cungin cohdastans uscoman.
v. 15. Leiwiskä) Tämä leiwiskä on Jumalan käsketty sana/ joca sitä hywin ajattele ja opetta monelle muulle/ hänelle sijtä on paljo hyödytystä/ mutta joca jättä ajattelemat/ sille on sijtä wähä. Sillä se on idzestäns yxikertainen sana/ mutta muutamain cautta se enämmän hedelmätä saatta/ cuin muutamain/ sentähden se cudzutan toisinans wijdexi/ toisinans cahdexi leiwiskäxi.

XXVI. Lucu .

BEthanias woitele waimo Jesuxen callilla woitella/ v. 1.
Judas mene ylimmäisten Pappein tygö händä pettämän/ v. 14.
Jesus syö Pääsiäis lammasta Jerusalemis Opetuslastens cansa/ ja asetta ehtolisen/ v. 17.
Mene Öljymäen tygö kryydimaahan rucoileman/ v. 30.
Siellä hän otetan kijnni/ ja wiedän Caiphaxen tygö/ v. 47.
Tunnusta idzens olewan Christuxen Jumalan Pojan/ duomitan heildä cuolemaan/ v. 59.
Petari wanno ei händä tundewans/ v. 69.

Matt 26:1 Ja se tapahtui/ cosca Jesus oli lopettanut caicki nämät puhet/ sanoi hän Opetuslapsillens:
Matt 26:2 Te tiedätte/ että cahden päiwän peräst tule Pääsiäinen/ ja ihmisen Poica ylönannetan ristinnaulitta.
Matt 26:3 Silloin cocounsit Pappein päämiehet/ ja Kirjanoppenet/ ja Canssan wanhimmat ylimmäisen Papin salijn/ joca cudzuttin Caiphas:
Matt 26:4 Ja neuwo pidit/ cuinga he Jesuxen cawaluxella kijnniottaisit/ ja tappaisit.
Matt 26:5 Mutta he sanoit: ei Juhla päiwänä/ ettei Canssas tule meteli.
Matt 26:6 Cosca Jesus oli Bethanias/ Spitalisen Simonin huones.
Matt 26:7 Tuli yxi waimo hänen tygöns/ jolla oli Clasi callist woidet/ ja caasi sen hänen pääns päälle atrioitesans.
Matt 26:8 Cosca Opetuslapset sen näit/ närkästyit he/ ja sanoit: mihingä kelpa tämä haascaus?
Matt 26:9 Tämä woide olis kyllä callist taittu myytä/ ja annetta waiwaisten.
Matt 26:10 Mutta cosca Jesus sen ymmärsi/ sanoi hän heille: mitä te waiwatte tätä waimoa? Sillä hän teki

hywän työn minun cohtani.
Matt 26:11 Teidän tykönän on aina waiwaiset/ mutta en minä teillä aina ole.
Matt 26:12 Sillä sen woiten cuin hän caasi minun ruumini päälle/ sen on hän tehnyt minun hautamisexeni.
Matt 26:13 Totisest sanon minä teille: cusa ikänäns tämä Evangelium saarnatan caikes mailmas/ nijn tämä myös cuin hän teki/ pitä mainittaman hänen muistoxens.
Matt 26:14 Silloin läxi pois yxi cahdestatoistakymmenest/ joca cudzuttin Judas Ischarioth/ Pappejn päämiesten tygö/ ja sanoi heille:
Matt 26:15 Mitä te tahdotte minulle anda/ ja minä teille hänen saatan? Ja he määräisit hänelle colmekymmendä hopiapenningitä.
Matt 26:16 Ja sijtä ajasta edzei hän tila/ saadaxens händä pettä.
Matt 26:17 Mutta ensimäisnä makian leiwän päiwänä tulit Opetuslapset Jesuxen tygö/ sanoden hänelle: cusas tahdot että meidän pitä sinulle walmistaman Pääsiäis lamban syötä?
Matt 26:18 Nijn hän sanoi: mengät Caupungijn yhden tygö/ ja sanocat hänelle: Mestari käski sinulle sano/ minun aican on läsnä/ sinun tykönäs tahdon minä Pääsiäistä pitä minun Opetuslasteni cansa.
Matt 26:19 Ja Opetuslapset teit nijncuin Jesus oli heitä käskenyt/ ja walmistit Pääsiäis lamban.
Matt 26:20 Mutta ehtona istui hän pöydän tykönä cahdentoistakymmenen cansa.
Matt 26:21 Ja heidän syödesäns sanoi hän:
Matt 26:22 Totisest sanon minä teille: yxi teistä minun pettä.
Matt 26:23 Ja he tulit sangen murhellisexi ja rupeisit jocainen sanoman: Herra/ lienengö minä se? Hän wastais/ ja sanoi: joca minun cansani pistä kätens fatijn/ se pettä minun.
Matt 26:24 Ihmisen Poica tosin mene/ nijncuin hänestä on kirjoitettu. Mutta woi sitä ihmistä/ jonga cautta ihmisen Poica petetän/ parambi olis hänelle ollut/ ettei hän olis syndynyt.
Matt 26:25 Nijn wastais Judas/ joca hänen petti/ ja sanoi: Mestari/ olengo minä se? Hän sanoi hänelle: sinäpä sen sanoit.
Matt 26:26 Cosca he söit/ otti Jesus leiwän/ kijtti/ ja mursi/ ja andoi Opetuslapsillens/ ja sanoi: ottacat/ syökät/ tämä on minun ruumin.
Matt 26:27 Ja hän otti Calkin/ kijtti/ ja andoi heille/ ja sanoi: juocat tästä caicki:
Matt 26:28 Tämä on minun weren/ sen Uden Testamendin/ joca wuodatetan monen tähden syndein andexi andamisexi.
Matt 26:29 Minä sanon teille: en minä sillen juo tästä wijnapuun hedelmäst/ sijhen päiwän asti/ cuin minä juon teidän cansan vden minun Isäni waldacunnas.

Matt 26:30 Ja cosca he olit kijtoswirren weisannet/ menit he Öljymäelle.
Matt 26:31 Silloin sanoi Jesus heille: tänä yönä te caicki pahenette minusa/ sillä kirjoitettu on: Minä lyön paimenda/ ja lambat laumasta hajowat.
Matt 26:32 Mutta sijtte cuin minä ylösnousen/ käyn minä teidän edellän Galileaan.
Matt 26:33 Nijn wastais Petari/ ja sanoi hänelle: jos wielä caicki muut sinusa pahenisit/ en minä cuitengan ikänäns pahene.
Matt 26:34 Jesus sanoi hänelle: totisest sanon minä sinulle: tänä yönä ennen cuin Cuckoi laula/ colmasti sinä minun kiellät.
Matt 26:35 Petari sanoi hänelle: ja waicka minun pidäis sinun cansas cuoleman/ en kiellä minä sinua. Nijn sanoit myös caicki Opetuslapset.
Matt 26:36 Silloin tuli Jesus heidän cansans kylään/ joca cudzutan Gethsemanexi/ ja sanoi Opetuslapsillens: istucat täsä/ nijncauwan cuin minä menen tuonne/ ja rucoilen.
Matt 26:37 Ja hän otti Petarin cansans/ ja caxi Zebedeuxen poica/ ja rupeis murehtiman ja wapiseman.
Matt 26:38 Nijn sanoi Jesus heille: minun sielun on murehisans cuoleman asti. Olcat täsä/ ja walwocat minun cansani.
Matt 26:39 Ja hän meni wähä taemma heistä/ langeis caswoillens/ rucoillen ja sanoden: Minun Isän/ jos mahdollinen on/ nijn mengän pois minulda tämä Calcki/ ei cuitengan nijncuin minä tahdon/ mutta nijncuin sinä.
Matt 26:40 Ja hän tuli Opetuslastens tygö/ ja löysi heidän macamast/ ja sanoi Petarille: Nijngö? Ettäkö te woinet yhtä hetke walwo minun cansani?
Matt 26:41 Walwocat ja rucoilcat/ ettet te kiusauxeen langeis/ hengi tosin on aldis/ mutta liha on heicko.
Matt 26:42 Taas meni hän toisen kerran/ ja rucoili sanoden: Minun Isän/ ellei tämä Calcki mene pois minulda/ muutoin etten minä sitä juo/ nijn tapahtucon sinun tahtos.
Matt 26:43 Ja hän tuli/ ja löysi taas heidän macamast/ sillä heidän silmäns olit rascat.
Matt 26:44 Ja hän jätti heidän/ meni taas/ ja rucoili colmannen kerran/ ja puhui endiset sanat.
Matt 26:45 Nijn hän tuli Opetuslastens tygö/ ja sanoi heille: maatcat ja lewätkät? cadzo/ hetki on lähestynyt/ ja ihmisen Poica ylönannetan syndisten käsijn.
Matt 26:46 Noscat ja käykäm/ cadzo/ se lähesty joca minun pettä.
Matt 26:47 Wielä hänen puhuesans/ cadzo/ Judas yxi cahdestatoistakymmenest tuli/ ja hänen cansans paljo wäke miecoilla ja seipäillä/ Pappein päämiehildä ja Canssan wanhimmilda.
Matt 26:48 Mutta joca hänen petti/ oli andanut heille merkin sanoden: kenengä minä suuta annan/ se on/

ruwetcat häneen.
Matt 26:49 Ja hän astui cohta Jesuxen tygö/ ja sanoi: terwe Rabbi. Ja suuta andoi hänen. Nijn sanoi Jesus hänelle: Ystäwän/ mitä warten sinä tulit?
Matt 26:50 Silloin ne astuit edes/ ja laskit kätens Jesuxen päälle/ ja otit hänen kijnni.
Matt 26:51 Ja cadzo/ yxi nijstä jotca olit Jesuxen cansa/ ojensi kätens/ weti mieckans/ löi ylimmäisen Papin palweliata ja hackais pois hänen corwans.
Matt 26:52 Nijn Jesus sanoi hänelle: pistä mieckas siallens: sillä caicki jotca mieckan rupewat/ ne miecalla hucatan.
Matt 26:53 Taicka luuletcos/ etten minä woisi wielä rucoilla minun Isäni/ lähettämän minulle enämmän cuin caxitoistakymmendä Legiot Engeleit?
Matt 26:54 Cuinga sijs Ramatut täytetän/ että nijn pitä oleman?
Matt 26:55 Sillä hetkellä sanoi Jesus joucolle/ nijncuin ryöwärin tygö te läxitte miecoilla ja seipäillä minua kijnniottaman/ minä istuin teidän tykönän jocapäiwä opettain Templis/ ja et te minua kijnniottanet.
Matt 26:56 Mutta tämä on caicki tehty/ että Prophetain kirjoituxet täytetäisin. Silloin caicki Opetuslapset jätit hänen ja pakenit.
Matt 26:57 Mutta ne jotca Jesuxen olit kijnniottanet/ weit hänen Caiphan ylimmäisen Papin tygö/ cusa Kirjanoppenet ja Canssan wanhimmat olit heidäns coonnet.
Matt 26:58 Mutta Petari seurais händä jäljestätaambana/ haman ylimmäisen Papin Salin porstuan/ ja meni sisälle/ ja istui palweliain secan/ näkemän loppua.
Matt 26:59 Mutta Pappein päämiehet ja wanhimmat/ ja caicki Radi/ edzeit häärä todistusta Jesusta wastan/ saadaxens händä tappa/ ja ei löynnet.
Matt 26:60 Waicka monda häärä todistaja tulit/ nijn ei he sijttekän löynet. Mutta wijmein tulit caxi häärä todistaja/ ja sanoit:
Matt 26:61 Tämä on sanonut/ minä woin maahan ricko Jumalan Templin/ ja colmena päiwänä sen jällens rakenda.
Matt 26:62 Ja Pappein päämies nousi/ ja sanoi hänelle: etkös mitän wasta? Mitä nämät sinua wastan todistawat?
Matt 26:63 Mutta Jesus oli äneti. Ja Pappein päämies wastais/ ja sanoi hänelle: minä wannotan sinua eläwän Jumalan cautta/ ettäs sanot meille/ jos sinä olet Christus Jumalan Poica?
Matt 26:64 Sanoi Jesus hänelle: sinäpä sen sanoit. Cuitengin sanon minä teille: tästedes pitä teidän näkemän ihmisen Pojan istuwan Jumalan woiman oikialla puolella/ ja tulewan Taiwan pilwisä.

Matt 26:65 Silloin rewäis Pappein päämies waattens/ sanoden: Hän on pilcannut Jumalata/ mitä me sillen todistust tarwidzem? Cadzo/ nyt te cuulitta hänen pilckans/ mitä te luuletta?
Matt 26:66 He wastaisit/ ja sanoit/ hän on wicapää cuolemaan.
Matt 26:67 Silloin he syljeskelit hänen caswoillens/ ja löit händä rusicoillans.
Matt 26:68 Ja muutamat piexit händä poscelle/ ja sanoit: arwa meille Christe/ cuca sinua löi?
Matt 26:69 Mutta Petari istui ulcona Salist/ ja hänen tygöns tuli yxi pijca/ ja sanoi: Sinä olit myös Jesuxen cansa Galileasta.
Matt 26:70 Mutta hän kielsi caickein cuulden/ ja sanoi: en minä tiedä mitäs sanot.
Matt 26:71 Cosca hän läxi ulos owest/ näki hänen toinen pijca/ ja sanoi nijlle/ jotca siellä olit: ja tämäkin oli Jesuxen Nazarenin cansa.
Matt 26:72 Ja hän kielsi taas wannotulla walalla/ en tunne minä sitä ihmist.
Matt 26:73 Ja wähän hetken peräst tulit ne/ jotca siellä seisoit/ ja sanoit Petarille: totisest olet sinä yxi heistä/ sillä sinun puhes ilmoitta sinun.
Matt 26:74 Nijn hän rupeis idzens sadatteleman/ ja wannoman: en tunne minä sitä ihmistä. Ja cohta Cuckoi lauloi.
Matt 26:75 Nijn Petari muisti Jesuxen sanan/ joca oli hänelle sanonut: ennencuin Cuckoi laula/ colmasti sinä minun kiellät. Ja hän meni ulos/ ja itki catkerast.

Vers. 10. Hywän työn) Täsä nähdän/ että usco ainoastans työt hywäxi saatta: sillä caicki toimi olis tämän työn duominnut pahaxi/ nijncuin idze Apostolitkin teit.
v. 12. Hautamisexeni) se on/ anna sen nijn olla/ hän on se wijmeinen/ joca minulle jotakin anda/ sillä minun pitä pian cuoleman.
v. 29. Juo) se on/ ei meillä sillen ruumillist meno ole toinen toisem cansa/ mutta tämä pitä nyt oleman läxiäisexi.
v. 41. Liha) Cuin hän tahdois sano: tahto on kyllä hywä/ mutta ruumin heickous ei mielisty sijhen.
v. 52. Mieckas) Mieckan ruweta on/ cosca jocu sitä pitele ilman käskytä. v. eod.$ Hucatan) se on/ hän on miecan duomion ala joutunut/ waicka ne joidenga hallus miecka on/ sen duomion jälken ei aina rangaise/ sen parannuxen eli jongun muun syyn tähden. Ja nijn Christus wahwista miecan.
v. 53. Legiot) se on/ Cuusi tuhatta.

XXVII. Lucu .

Jesus annetan Pilatuxen haldun/ ja Judas hirttä idzens/ v. 1.
Pilatus cuuldele Jesust ja duomidze hänen cuolemaan/ v. 11.
Ja he ristinnaulidzewat hänen/ jacawat hänen waattens keskenäns ja pilckawat händä/ v. 27.
Hänen cuollesans tapahtu monda ihmettä/ v. 45.
Joseph Arimathiast hauta hänen omaan hautaans/ mutta ylimmäiset Papit ja Pilatus lukidzewat sinetilläns haudan/ v. 57.

Matt 27:1 Mutta huomeneldain pidit caicki Pappein päämiehet ja Canssan wanhimmat neuwo Jesusta wastan/ händä cuolettaxens.
Matt 27:2 Ja sidoit hänen/ weit pois/ ja ylönannoit hänen MaanHerralle Pontius Pilatuxelle.
Matt 27:3 Cosca Judas/ joca hänen petti/ näki hänen cuolemaan duomituxi/ catui hän/ ja toi jällens ne colmekymmendä hopiapenningitä Pappein päämiehille ja wanhimmille/ ja sanoi:
Matt 27:4 Minä pahasti tein/ että minä petin wiattoman weren. Nijn he sanoit: Mitä meidän sijhen tule? cadzo idzes.
Matt 27:5 Ja hän heitti hopiapenningit Templijn/ läxi sieldä/ meni pois/ ja hirtti idzens.
Matt 27:6 Mutta Pappein päämiehet otit hopiapenningit/ ja sanoit: ei näitä sowi panna uhriarckun/ sillä se on weren hinda.
Matt 27:7 Nijn he pidit neuwo/ ja ostit nijllä sawenwalajan pellon/ wierasten hautamisexi.
Matt 27:8 Sentähden se peldo cudzutan wielä tähän päiwän asti weripelloxi.
Matt 27:9 Silloin täytettin se cuin sanottu oli Jeremialda Prophetalda/ joca sanoi:
Matt 27:10 Ja he otit colmekymmendä hopiapenningitä/ jolla se myyty maxettin/ jonga he ostit Israelin lapsilda/ ja annoit sawenwalajan pellosta/ nijncuin Herra on minun käskenyt.
Matt 27:11 Mutta Jesus seisoi MaanHerran edesä/ nijn MaanHerra kysyi hänelle sanoden: oletcos Judalaisten Cuningas?
Matt 27:12 Jesus sanoi hänelle: sinäpä sen sanot. Ja cuin hänen päällens cannettin Pappein päämiehildä/ ja wanhimmilda/ ei hän mitän wastannut.
Matt 27:13 Silloin sanoi Pilatus hänelle: etkös cuule/ cuinga cowasti he sinun päälles candawat?
Matt 27:14 Ja ei hän wastannut händä yhtäkän sana/ nijn että MaanHerrakin suurest ihmetteli.
Matt 27:15 Mutta Juhlana oli MaanHerra tottunut päästämän Canssalle jongun fangin irralle/ jonga he tahdoit.
Matt 27:16 Nijn oli heillä silloin yxi cuuluisa fangi sidottuna/ joca cudzuttin Barrabas.

Matt 27:17 Ja cosca he coosa olit/ sanoi Pilatus heille: cumman te tahdotte/ että minä päästän teille/ Barraban taicka Jesuxen/ joca cudzutan Christus?
Matt 27:18 Sillä hän tiesi/ että he hänen cateuden tähden olit ylönandanet.
Matt 27:19 Mutta cuin hän duomio istuimelle istui/ lähetti hänen emändäns hänen tygöns/ ja käski hänelle sanoa: älä sinä mitän tee sille wanhurscalle: sillä minä olen paljo kärsinyt tänäpän unesani hänen tähtens.
Matt 27:20 Mutta Pappein päämiehet ja wanhimmat yllytit Canssa anoman Barrabast/ mutta Jesusta huckaman.
Matt 27:21 Nijn wastais MaanHerra/ ja sanoi heille: cumman näistä cahdesta te tahdotte/ että minä päästän teille?
Matt 27:22 Mutta he sanoit: Barraban. Pilatus sanoi heille: mitästä sijs minun pitä tekemän Jesuxelle/ joca cudzutan Christus? Sanoit he caicki hänelle: Ristinnaulittacan.
Matt 27:23 Nijn sanoi MaanHerra/ mitästä hän paha teki? Mutta he huusit sitä enämmin/ ja sanoit: Ristinnaulittacan.
Matt 27:24 Cosca Pilatus näki/ ettei mitän auttanut/ mutta enä huhu tuli/ otti hän wettä ja pesi kätens Canssan edes/ sanoden: wiatoin olen minä tämän wanhurscan wereen/ cadzocat teitän.
Matt 27:25 Ja caicki Canssa wastais/ ja sanoi: hänen werens tulcan meidän päällem/ ja meidän lastem päälle:
Matt 27:26 Silloin päästi hän Barraban/ mutta Jesuxen andoi hän ruoskitta/ ja ristinnaulitta.
Matt 27:27 Silloin MaanHerran huowit otit Jesuxen Rastupan/ ja cocoisit hänen tygöns caiken joucon.
Matt 27:28 Ja cuin he olit hänen rijsunet/ puetit he hänen Purpuraiseen Caapuun.
Matt 27:29 Ja panit orjantappuroista Cruunun hänen päähäns/ ja annoit ruogon hänen oikiaan käteens/ ja cumarsit polwians hänen edesäns/ ja pilckaisit händä/ ja sanoit: Terwe Judalaisten Cuningas.
Matt 27:30 Ja cuin he olit sylkenet hänen päällens/ pilckaisit he händä/ otit ruogon/ ja löit händä päähän.
Matt 27:31 Ja sijtte cuin he olit händä pilcannet/ rijsuit he häneldä Caapun/ ja puetit hänen omijn waatteisins/ ja weit hänen ristinnaulitta.
Matt 27:32 Ja löysit yhden miehen Kyrenest/ joca cudzuttin Simon/ sen he waadit hänen ristiäns candaman.
Matt 27:33 Ja tulit sijhen paickan/ joca cudzutan Golgatha/ se on pääcalloin paicka.
Matt 27:34 Ja he annoit hänelle etickat juoda sapella secoitettua/ ja cuin hän maisti/ nijn ei hän tahtonut juoda.
Matt 27:35 MUtta sijtte cuin he olit hänen ristinnaulinnet/ jaoit he hänen waattens/ ja heitit arpa/ että täytetäisin/ cuin sanottu oli Prophetalda: he owat heillens minun waatteni jacanet/ ja minun waatteistani

owat he heittänet arpa.
Matt 27:36 Ja he istuit sijnä ja wartioidzit händä.
Matt 27:37 Ja he kirjoitit hänen pääns päälle hänen syyns:
Matt 27:38 Tämä on Jesus Judalaisten Cuningas. Silloin ristinnaulittin caxi ryöwäritä hänen cansans/ yxi oikialle puolelle/ ja toinen wasemalle.
Matt 27:39 Mutta ohidzekäywäiset pilckaisit händä/ wäändelit päätäns/ ja sanoit:
Matt 27:40 Sinäkö se olet/ joca särjet Jumalan Templin/ ja colmena päiwänä sen jällens rakennat/ auta idzes: jos sinä olet Jumalan Poica/ nijn astu alas rististä.
Matt 27:41 Nijn myös Pappein päämiehet/ Kirjanoppenet/ ja wanhimmat pilckaisit händä/ ja sanoit:
Matt 27:42 Muita on hän auttanut/ mutta ei hän woi idzens autta. Jos hän on Israelin Cuningas/ nijn astucan alas rististä/ ja me uscom hänen.
Matt 27:43 Hän turwais Jumalaan/ päästäkäm nyt händä/ jos hän tahto. Sillä hän sanoi: Jumalan Poica minä olen.
Matt 27:44 Sitä myös ryöwärit hänelle soimaisit/ jotca olit ristinnaulitut hänen cansans.
Matt 27:45 Mutta cuudennest hetkest haman yhdexänden asti/ oli pimiä caikesa maasa.
Matt 27:46 Ja liki yhdexättä hetke huusi Jesus corkialla änellä/ sanoden: Eli/ Eli/ lamaasabahtani/ se on/ minun Jumalan/ minun Jumalan/ mixis minun ylönannoit?
Matt 27:47 Mutta muutamat/ jotca sijnä seisoit/ cosca he sen cuulit/ sanoit he: Heliasta hän huuta.
Matt 27:48 Ja cohta juoxi yxi heistä/ cuin hän oli ottanut sienen/ ja täyttänyt eticalla pani sen ruogon päähän/ ja annoi hänen juoda.
Matt 27:49 Mutta muut sanoit: pidäs/ cadzocam/ jos Helias tule händä päästämän.
Matt 27:50 Nijn Jesus taas huusi corkialla änellä/ ja ylös annoi hengens.
Matt 27:51 Ja cadzo/ Templin esiwaate repeis cahtia/ ylhäldä haman alas/ ja maa järis/ ja kiwet halkeisit.
Matt 27:52 Ja haudat aukenit/ ja monda pyhäin ruumist/ jotca maannet olit/ nousit.
Matt 27:53 Ja läxit haudoistans/ hänen ylösnousemisens jälken: tulit pyhään Caupungijn/ ja ilmestyit monelle.
Matt 27:54 Mutta cosca Päämies/ ja ne jotca hänen cansans olit wartioidzemas Jesusta/ näit maan järinän/ ja ne cuin siellä tapahtui/ peljästyit he suurest/ ja sanoit: totisest oli tämä Jumalan Poica.
Matt 27:55 Ja siellä oli paljo waimoja taambana cadzelemas/ jotca Jesusta olit seurannet Galileasta/ palwellen händä.
Matt 27:56 Joiden seas oli Maria Magdalena/ ja Maria Jacobi/ ja Josen äiti/ ja Zebedeuxen poicain äiti.

Matt 27:57 Ehtona tuli yxi ricas mies Arimathiast/ jonga nimi oli Joseph/ joca myös oli Jesuxen Opetuslapsi: tämä meni Pilatuxen tygö/ ja pyysi Jesuxen ruumista.
Matt 27:58 Silloin Pilatus käski anda hänelle Jesuxen ruumin.
Matt 27:59 Ja cosca Joseph oli ruumin ottanut/ käärei hän sen puhtasen lijnaan.
Matt 27:60 ja pani omaan vteen hautaans/ jonga hän oli hacannut calliohon/ ja wieritti suuren kiwen haudan owelle/ ja pois meni.
Matt 27:61 Silloin olit siellä Maria Magdalena/ ja toinen Maria/ ja istuit haudan cohdalla.
Matt 27:62 MUtta toisna päiwänä walmistuxen päiwäst/ cocounsit Pappein päämiehet/ ja Phariseuxet Pilatuxen tygö/ sanoden:
Matt 27:63 Herra me muistimme sen wietteliän sanonen eläisäns/ colmen päiwän peräst minä ylösnousen.
Matt 27:64 Käske sijs warjelda hauta colmanden päiwän asti/ ettei hänen Opetuslapsens tulis yöllä ja warastais händä/ ja sanois Canssalle: hän nousi cuolluista/ ja nijn jälkimmäinen willitys tule pahemmaxi cuin ensimäinen.
Matt 27:65 Pilatus sanoi heille: sijnä on wartiat: mengät wartioitcat nijncuin te taidatte.
Matt 27:66 Mutta he menit pois/ ja wartioidzit hauta wartiain cansa/ ja lukidzit kiwen sinetilläns.

Vers. 16. Cuuluisa) Mattheus tahto sano/ että Pilatus on tahtonut asetta pahemman murhajan heidän eteens/ ettei Judalaiset pitänyt taitaman rucoilla hänen edestäns: Mutta he olisit ennen Perkelen anonet wallallens/ cuin he olisit andanet Jumalan Pojan päästä: Sic$ & hodie$ agitur$, & semper$.
V. 17. Cudzutan Christus) Pilatus pilcka Judalaisia/ ja sano: te sanotte/ että tämä on Christus/ se on Cuningas (nijncuin te hänen cudzutta) mutta minä näen/ että hän on wiatoin mies parca/ Marc. 15:5
V. 22. Cudzutan Christus) Johannes selittä nämät sanat näin: pitäkö minun ristinnaulidzeman teidän Cuningan?
V. 51. Ja cadzo) Täsä se nyt käändy ja peräti vdella tawalla tapahtu.

XXVIII. Lucu .

Muutamat waimot tulewat haudalle/ Herran Engeli wierittä kiwen haudan owelda ja tiettäwäxi teke heille Christuxen ylösnosnexi/ v. 1.
Heidän palaitesans cohta heitä Jesus/ v. 8.
Mutta wartiat ottawat raha ja salawat mitä tapahtunut oli/ v. 11.
Jesus ilmesty Opetuslapsillens Galileas ja lähettä heitä saarnaman/ castaman ja cudzuman parannuxeen/ v.

Matt 28:1 Mutta Sabbathin päiwän ehtona/ joca rupeis walaiseman toista Sabbathia/ tuli Maria Magdalena/ ja toinen Maria cadzoman hauta.
Matt 28:2 Ja cadzo/ sijnä tapahdui suuri maan järistös: sillä Herran Engeli astui alas Taiwast/ tuli ja wieritti kiwen owelda/ ja istui sen päälle.
Matt 28:3 Ja hän oli nähdä nijncuin pitkäisen tuli/ ja hänen waattens olit walkiat nijncuin lumi.
Matt 28:4 Mutta wartiat hämmästyit peljäten händä/ ja tulit nijncuin he olisit cuollet.
Matt 28:5 Mutta Engeli wastais/ ja sanoi waimoille: älkät peljätkö/ sillä minä tiedän teidän edziwän ristinnaulittua Jesusta.
Matt 28:6 Ei hän ole täsä/ hän on ylösnosnut nijncuin hän sanoi. Tulcat/ cadzocat sia cuhunga Herra pandu oli.
Matt 28:7 Ja mengät pian ja sanocat hänen Opetuslapsillens: että hän nousi cuolluista. Ja cadzo/ hän mene teidän edellän Galileaan/ siellä teidän pitä hänen näkemän/ cadzo minä sen teille sanoin.
Matt 28:8 Ja he menit nopiast haudalda suurella pelgolla ja ilolla/ ja juoxit ilmoittaman hänen Opetuslapsillens.
Matt 28:9 Mutta heidän mennesäns/ Cadzo/ nijn cohdais Jesus heidän/ ja sanoi: Terwe teille. Nijn he tulit ja rupeisit hänen jalcoins/ ja cumarsit händä.
Matt 28:10 Silloin sanoi Jesus heille: älkät peljätkö: mengät ja ilmoittacat minun weljilleni/ että he menisit Galileaan/ siellä he saawat minun nähdä.
Matt 28:11 Cosca he menit pois/ cadzo/ nijn tulit muutamat wartioista Caupungihin/ ja ilmoitit ylimmäisille Papeille caicki mitä tapahtunut oli.
Matt 28:12 Nijn he cocounsit wanhimbain cansa/ ja neuwo pidit/ ja annoit sotamiehille paljon raha/ ja sanoit:
Matt 28:13 Sanocat: että hänen Opetuslapsens tulit yöllä/ ja warastit hänen meidän maatesam.
Matt 28:14 Ja jos se tule MaanHerran corwille/ nijn me tahdomme hänen lepyttä/ ja saatam teidän suruttomaxi.
Matt 28:15 Ja he otit rahan/ ja teit nijncuin he olit opetetut. Ja tämä puhe on änixi otettu Judalaisten seas haman tähän päiwän asti.
Matt 28:16 Mutta ne yxitoistakymmendä Opetuslasta menit Galileaan/ sille mäelle/ johonga Jesus oli heitä määrännyt.

Matt 28:17 Ja cosca he näit hänen/ cumarsit he händä/ mutta muutamat epäilit.
Matt 28:18 Ja Jesus tuli ja puhutteli heitä/ sanoden: Minulle on annettu caicki woima Taiwas ja maan päällä.
Matt 28:19 Mengät sijs ja opettacat caicke Canssa/ ja castacat heitä nimeen Isän/ ja Pojan/ ja Pyhän Hengen.
Matt 28:20 Ja opettacat heitä pitämän caicki/ cuin minä olen teille käskenyt. Ja cadzo/ minä olen teidän tykönän jocapäiwä mailman loppun asti.

Vers. 1. Sabbathin ehtona) Ramattu alca päiwän sijtä ehtosta cuin culunut on/ ja sen ehton loppu on toisen päiwän amu. Nijn sano myös P. Mattheus täsä/ että Christus oli ylösnosnut huomeneldain/ joca oli ehton loppu/ ja ensimäisen pyhä päiwän alcu: Sillä he pidit ne cuusi päiwä sen corkeimman Pääsiäisen jälken/ pyhänä/ ja algoit ensimäisen cohta jälken corkeimman Pääsiäisen.

P. Mattheuxen Evangeliumin loppu.

P. Marcuxen Evangelium .

Esipuhe P. Marcuxen Evangeliumist .

Pyhä Marcus kirjoitta ensist Johannes Castajast/ cuinga hän casti Christuxen: ja että Christus rupeis saarnaman ja ihmeitä tekemän/ cap. $ 1.
II. Cuinga hän cudzui Opetuslapsia: puhui/ opetti/ ja teki suuria ihmeitä Galileas/ Gadaras ja Isäns maalla/ cap. $ 2. 3. 4. 5. 6.
III. Cuinga hän lähetti Opetuslapsens.
Hän kirjoitta myös Johannexen cuolemast/ Christuxen ihmeist/ puhest/ Phariseusten ja Opetuslastens cansa: Christuxen Kircastamisest/ ja mitä sijtte seurais/ cap. $ 7. 8. 9.
IV. Christuxen wijmeisest matcustamisest Judeaan ja Jerusalemijn/ ja mitä tiellä tapahtui: Hänen puhestans Phariseusten ja Saduceusten cansa Jerusalemis/ cap. $ 10. 11. 12.
Ennustuxestans Jerusalemin häwityxest/ ja wijmeisestä päiwästä. cap. $ 13.
V. Hänen Kärsimisestäns/ cuolemastans/ hautamisestans/ ylösnousemisestans/ ja cuinga hän Opetuslapsillens ilmestyi/ ja lähetti heidän coco mailmaan/ cap. $ 14. 15. 16.

P. Marcuxen Evangelium .

I. Lucu .

JOhannes mene corpeen/ saarna/ casta/ ja julista Christuxen läsnä olewan/ v. 1.
Tule myös Jesus/ ja anda idzens casta: Sijtte hän kiusatan Perkeleldä/ rupe saarnaman ja cudzuman Opetuslapsia/ v. 9.
Cuin hän tule Capernaumijn/ opetta Synagogis/ aja siellä ulos Perkelen/ päästä Petarin anopin wilutaudista/ ja monda muuta heidän taudeistans/ v. 21.
Mene sieldä ja saarna lähimmäisis Caupungeis: Cusa yxi spitalinen tule hänen eteens ja puhdistetan taudistans/ v. 35.

Mark 1:1 Jesuxen Christuxen Jumalan Pojan Evangeliumin alcu nijncuin Prophetais kirjoitettu on:

Mark 1:2 Cadzo/ minä lähetän minun Engelini sinun caswos eteen/ joca on walmistapa sinun ties sinun etees.
Mark 1:3 Huutawan äni on corwes/ walmistacat Herran tietä/ ojendacat hänen polcuns.
Mark 1:4 Johannes oleskeli corwes/ casti/ ja saarnais parannuxen Castetta syndein andexi andamisexi.
Mark 1:5 Ja hänen tygöns tulit coco Judean maacunda/ ja ne Jerusalemist/ ja castettin caicki häneldä Jordanin wirrasa/ tunnustain heidän syndins.
Mark 1:6 Ja Johannes oli puetettu Camelin carwoilla/ ja ymbäri hänen suolians oli hihnainen wyö/ ja söi heinäsirckoja ja medzähunajata.
Mark 1:7 Ja saarnais/ sanoden: Se tule minun jälken/ joca on minua wäkewämbi/ jonga en minä ole kelwollinen cumarruxis kengäin rihma päästämän.
Mark 1:8 Minä tosin castan teitä wedellä/ mutta hän casta teitä Pyhällä Hengellä.
Mark 1:9 Ja se tapahtui nijnä päiwinä/ että Jesus tuli Galileaan Nazaretist/ ja castettin Johannexelda Jordanis.
Mark 1:10 Ja cohta cuin hän astui wedestä ylös/ näki hän Taiwat aukenewan/ ja Hengen tulewan alas hänen päällens nijncuin kyhkyisen.
Mark 1:11 Ja äni tuli Taiwahist: Sinä olet minun racas Poican/ johonga minä mielistyn.
Mark 1:12 Ja Hengi ajoi hänen cohta corpeen.
Mark 1:13 Ja hän oli sijnä corwes neljäkymmendä päiwä/ ja kiusattin Perkeleldä/ ja oli petoin seas: ja Engelit palwelit händä.
Mark 1:14 Mutta sijte cuin Johannes oli otettu kijnni/ tuli Jesus Galileaan/ saarnaten Jumalan waldacunnan Evangeliumi/ ja sanoi:
Mark 1:15 Aica on täytetty/ ja Jumalan waldacunda on lähestynyt/ tehkät parannust/ ja uscocat Evangeliumi.
Mark 1:16 Ja cosca Jesus käwi Galilean meren tykönä/ näki hän Simonin ja Andreaxen hänen weljens werckojans mereen heittäwän: sillä he olit calamiehet.
Mark 1:17 Ja Jesus sanoi heille: seuratcat minua/ ja minä teen teidän ihmisten calamiehixi.
Mark 1:18 Ja he jätit cohta werckons/ ja seuraisit händä.
Mark 1:19 Ja cuin hän sieldä wähän edemmä meni/ näki hän Jacobin Zebedeuxen pojan ja Johannexen hänen weljens/ parandawan wenhes heidän werckojans/ ja hän cudzui cohta heitä.
Mark 1:20 Ja he jätit Isäns Zebedeuxen wenhesen palcollisten cansa/ ja seuraisit händä.
Mark 1:21 Ja he menit Capernaumijn/ ja hän meni cohta lepopäiwänä Synagogaan/ ja opetti.

Mark 1:22 Ja he hämmästyit hänen opetustans: sillä hän opetti heitä woimallisest/ ja ei nijncuin Kirjanoppenet.
Mark 1:23 Ja heidän Synagogasans oli yxi ihminen rijwattu saastaiselda hengeldä/ ja hän huusi/ sanoden:
Mark 1:24 Pidäs/ mitä meidän on tekemist sinun cansas Jesu Nazarene: Tulitcos meitä hucuttaman ? Minä tiedän mikäs olet/ Jumalan pyhä.
Mark 1:25 Ja Jesus nuhteli händä sanoden: waickene ja mene ulos hänestä.
Mark 1:26 Ja cuin se saastainen hengi rewäis händä ja huusi suurella änellä/ nijn hän läxi hänestä.
Mark 1:27 Ja he hämmästyit caicki/ nijn että he kyselit keskenäns/ sanoden: mikä tämä on ? mikä vsi oppi tämä on ? Sillä hän käske myös woimalla saastaisita hengiä/ ja he cuulewat händä ?
Mark 1:28 Ja hänen sanomans cuului cohta ymbäri caiken Galilean lähi maacunnan.
Mark 1:29 Ja he menit cohta ulos Synagogasta/ ja tulit Simonin ja Andreaxen huonesen/ Jacobin ja Johannexen cansa.
Mark 1:30 Mutta Simonin anoppi macais wilutaudis/ ja he sanoit hänestä cohta hänelle:
Mark 1:31 Ja hän meni/ ja nosti händä/ ja rupeis hänen käteens/ ja wilutauti jätti hänen/ ja hän palweli heitä.
Mark 1:32 Mutta ehtona cosca Auringo laski/ toit he hänen tygöns caickinaisia sairaita ja Perkeleildä rijwatuita.
Mark 1:33 Ja coco Caupungi tuli cocon owen eteen.
Mark 1:34 Ja hän paransi monda/ jotca sairastit moninaisia tautia/ ja hän ajoi ulos paljo Perkeleitä/ eikä sallinut Perkeleitten puhua: Sillä he tunsit hänen.
Mark 1:35 Ja huomeneldain sangen warhain ennen päiwä/ cuin hän nousi/ meni hän ulos: Ja Jesus meni erinäiseen siaan/ ja rucoili siellä.
Mark 1:36 Ja Petari riensi hänen jälkens/ ja ne jotca hänen cansans olit.
Mark 1:37 Ja cosca he löysit hänen/ sanoit he hänelle:
Mark 1:38 Jocainen edzi sinua. Ja hän sanoi heille: Mengäm lähimmäisijn kylijn/ että minä sielläkin saarnaisin/ sillä sitä warten olen minä tullut/
Mark 1:39 Ja hän saarnais heidän Synagogisans coco Galileas/ ja ajoi ulos Perkeleitä.
Mark 1:40 Ja hänen tygöns tuli yxi spitalinen/ rucoili händä/ langeis polwillens hänen eteens/ ja sanoi hänelle: Jos sinä tahdot/ sinä woit minun puhdista.
Mark 1:41 Ja Jesus armahti händä/ ja ojensi kätens/ rupeis häneen/ ja sanoi hänelle: Minä tahdon/ ole puhdas.

Mark 1:42 Ja cuin hän sen oli sanonut/ nijn spitali läxi hänestä cohta pois/ ja hän tuli puhtaxi.
Mark 1:43 Ja Jesus haasti händä/ ja lähetti cohta pois tyköäns/ ja sanoi hänelle:
Mark 1:44 Cadzo/ ettes kellengän mitän sano/ mutta mene/ osota idzes Papille/ ja uhra puhdistuxes edestä/ cuin Moses on heille käskenyt todistuxexi.
Mark 1:45 Mutta cosca hän meni ulos/ rupeis hän paljo saarnaman ja ilmoittaman sitä työtä/ nijn ettei hän sijtte tainnut julkisesta Caupungijn mennä/ mutta oli ulcona erinäisis paicois/ ja joca tahwolda tuldin hänen tygöns.

Vers. 22. Woimallisest) se on/ caicki hänen saarnans oli nijncuin sen/ joca todest jotakin teke/ ja mitä hän sanoi/ se oli woimallinen ja eläwä.

II. Lucu .

Christus paranda Capernaumis halwatun/ v. 1.
Cudzu Mattheuxen/ ja syö hänen huonesans Publicanein ja synneisten cansa/ v. 13.
Wasta Phariseusten kysymyxeen/ ettei hänen Opetuslapsens paastonnet/ v. 18.
mixi hän myös sallei Opetuslastens Sabbathina catcoja tähkäpäitä/ v. 23.

Mark 2:1 JA taas muuttamain päiwäin jälken/ meni hän Capernaumijn/
Mark 2:2 Ja cohta cocounsit monda/ nijn ettei heillä sia ollut/ ei ulcommaisellacan puolella owe/ ja hän puhui heille.
Mark 2:3 JA hänen tygöns tulit/ jotca toit yhtä halwattua/ joca neljäldä cannettin.
Mark 2:4 Ja cuin ei he woinet händä lähestyä Canssan tähden/ nijn he kiscoit huonen caton/ josa hän oli/ ja caiwoit caton läpidze/ ja laskit wuoten alas/ josa halwattu macais.
Mark 2:5 Cosca Jesus näki heidän vscons/ sanoi hän halwatulle: poican/ sinun syndis annetan sinulle andexi.
Mark 2:6 Nijn siellä olit muutamat Kirjanoppenuist/ istuit ja ajattelit sydämisäns: mitä tämä näin pilcka puhu ?
Mark 2:7 Cuca woi synnit anda andexi paidzi ainoata Jumalata ?
Mark 2:8 Ja cohta cuin Jesus tunsi Hengesäns/ että he nijn idzelläns ajattelit/ sanoi hän heille: mitä te näitä ajattelette teidän sydämisän ?
Mark 2:9 Cumbi on kewiämbi sano halwatulle/ synnit annetan sinulle andexi/ taicka sanoa: nouse/ ota sinun wuotes/ ja mene ?

Mark 2:10 Mutta että te tiedäisitte ihmisen Pojalla olewan woiman maan päällä syndiä anda andexi/ nijn hän sanoi halwatulle:
Mark 2:11 Minä sanon sinulle: nouse/ ota wuotes/ ja mene cotias.
Mark 2:12 Ja hän nousi cohta/ otti wuotens ja meni ulos caickein nähden/ että he caicki hämmästyit ja cunnioidzit Jumalata/ sanoden: En me ole ikänäns sen muotoista nähnet.
Mark 2:13 JA hän läxi taas ulos meren puoleen/ ja paljo Canssa tulit hänen tygöns/ ja hän opetti heitä.
Mark 2:14 Ja cuin Jesus meni ohidze/ näki hän Lewin Alphein pojan/ istuwan Tulli ottamas/ ja hän sanoi hänelle: Seura minua.
Mark 2:15 Ja hän nousi/ ja seurais händä. Ja se tapahtui/ cosca hän atrioidzi hänen huonesans/ atrioidzi myös monda Publicani ja syndistä Jesuxen ja hänen Opetuslastens cansa: sillä nijtä oli paljo cuin händä olit seurannet.
Mark 2:16 Ja cuin Kirjanoppenet ja Phariseuxet näit hänen syöwän Publicanein ja syndisten cansa/ sanoit he hänen Opetuslapsillens: mixi hän syö ja juo Publicanein ja synneisten cansa ?
Mark 2:17 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän heille: Ei terwet tarwidze Läkäritä/ mutta sairat: en minä ole tullut cudzuman wanhurscaita/ mutta syndisitä parannuxeen.
Mark 2:18 JA Johannexen ja Phariseusten Opetuslapset paastoisit paljo/ nijn he tulit ja sanoit hänelle: mixi Johannexen ja Phariseusten Opetuslapset paastowat/ mutta ei sinun Opetuslapses paasto ?
Mark 2:19 Ja Jesus sanoi heille: Cuinga hääjoucko taita paastota/ nijncauwan cuin ylkä on heidän cansans ? Nijncauwan cuin ylkä on heidän cansans/ ei he woi paastota.
Mark 2:20 Mutta ne päiwät tulewat/ että ylkä heildä otetan pois/ ja nijnä päiwinä piti heidän paastoman.
Mark 2:21 Ei ombele kengän vtta paicka wanhaan waattesen/ sillä vsi paicka rewäise idzens cuitengin sijtä wanhasta/ ja läpi tule pahemmaxi.
Mark 2:22 Ja ei pane kengän tuoretta wijna wanhoin leileihin/ sillä tuore wijna särke leilit ja nijn wijna haascandu/ ja leilit huckanduwat/ mutta tuore wijna pitä vsijn leileihin pandaman.
Mark 2:23 JA se tapahtui/ että hän käwi Sabbathina laihoin läpidze/ nijn hänen Opetuslapsens rupeisit tien ohes tähkäpäitä catcoiman.
Mark 2:24 Ja Phariseuxet sanoit hänelle: Cadzo/ he tekewät sitä cuin ei Sabbathina sowi ?
Mark 2:25 Ja hän sanoi heille: Ettekö te ole ikänäns lukenet/ mitä Dawid teki hädilläns cosca hän isois/ ja ne jotca hänen cansans olit ?
Mark 2:26 Cuinga hän meni Jumalan huonesen/ ylimmäisen Papin AbJatharin aicana/ ja söi näkyleiwät/ joita ei kengän tohtinut syödä/ waan Papit/ ja hän andoi myös nijlle/ jotca hänen cansans olit.

Mark 2:27 Ja hän sanoi heille: Sabbathi on ihmistä warten tehty/ ja ei ihminen Sabbathia warten.
Mark 2:28 Ihmisen Poica on myös Sabbathin Herra.

Vers. 21. Paicka) Lue Matth. 9:16.
V. 26. AbJatharin) Tämä oli Abimelechin poica/ sentähden sano Ramattu sen tapahtunen Abimelechin aicana/ että he olit yhtähaawa Pappina. V. eod.$ Näkyleiwät) Cudzutan Hebrean tawalla/ Panis$ facierum$, se on se leipä/ joca aina silmäin edes on/ nijncuin Jumalan sanat aina meidän sydämen edes yöllä ja päiwällä oleman pitä/ Psal. 23:5. Parasti$ iu$ conspectu$ meo$ mensam$.

III. Lucu .

CHristus paranda yhden miehen Sabbathina/ v. 1.
Phariseuxet pyytäwät händä tappa: sentähden mene hän erinäns meren tygö/ ja paranda monda/ v. 6.
Walidze caxitoistakymmendä Apostolita/ v. 13.
Wasta Phariseusten häwäistyxeen/ ja osotta cuinga he rickowat Pyhä Henge wastan/ v. 20.
Opetta/ cutca hänen oikiat weljens ja sisarens owat/ v. 35.

Mark 3:1 JA hän meni jällens Synagogaan/ ja siellä oli yxi ihminen/ jolla oli cuiwettu käsi.
Mark 3:2 Ja he otit hänestä waarin/ jos hän hänen Sabbathina parannais candaxens hänen päällens.
Mark 3:3 Ja hän sanoi sille ihmiselle/ jolla cuiwettu käsi oli: astu edes.
Mark 3:4 Ja hän sanoi heille: Cumbi sopi Sabbathina tehdä/ hywin eli pahoin ? henge wapahta taicka tappa ? Mutta he waickenit.
Mark 3:5 Nijn hän cadzoi heidän päällens wihaisest/ ja oli murheisans heidän sydämens cowuden tähden/ ja sanoi ihmiselle: ojenna kätes: ja hän ojensi/ ja se käsi tuli terwexi/ nijncuin toinengin.
Mark 3:5 JA Phariseuxet menit/ ja pidit Herodianein cansa neuwo händä wastan/ cuinga he hänen hucutaisit.
Mark 3:6 Mutta Jesus poickeis Opetuslastens cansa meren tygö/ ja paljo Canssa seurais händä Galileasta.
Mark 3:7 ja Judeasta/ ja Jerusalemista/ ja Idumeasta/ ja tuolda puolen Jordanin/ ja jotca Tyron ja Sidonin ymbärillä asuit/ suuri joucko/ jotca hänen tecons cuulit/ ne tulit hänen tygöns.
Mark 3:8 Ja hän käski Opetuslastens toimitta hänellens yhden wenhen Canssan tähden/ ettei he händä ahdistais:
Mark 3:9 Sillä hän oli monda parandanut/ ja caicki joita waiwattin/ tungit hänen päällens/ rupeman häneen.
Mark 3:11 Ja cuin saastaiset henget näit hänen/ langeisit he hänen eteens maahan/ huusit ja sanoit: sinä

olet Jumalan Poica.
Mark 3:12 Ja hän haastoi heitä cowin händäns ilmoittamast.
Mark 3:13 JA hän astui ylös wuorelle/ ja cudzui tygöns jotca hän idze tahdoi/ ja he tulit hänen tygöns.
Mark 3:14 Ja hän sääsi ne caxitoistakymmendä oleman hänen tykönäns/ että hän heitä lähetäis saarnaman.
Mark 3:15 Ja että heillä piti woima oleman tautia parata/ ja Perkeleitä ulos aja.
Mark 3:16 Ja annoi Simonille Petarin nimen/
Mark 3:17 Ja Jacobille Zebedeuxen pojalle ja Johannexelle Jacobin weljelle/ annoi hän nimexi Boanerges/ se on/ pitkäisen pojat/
Mark 3:18 Ja Andreaxen/ ja Philippuxen/ ja Bartholomeuxen/ ja Mattheuxen/ ja Thomaxen/ ja Jacobin Alphein pojan/ ja Taddeuxen/ ja Simonin Cananeuxen/
Mark 3:19 Ja Judas Ischariothin/ joca hänen petti.
Mark 3:20 JA he tulit huonesen ja Canssa taas cocounsi/ nijn ettei heillä ollut tila syödäckän.
Mark 3:21 Ja cosca hänen omaisens sen cuulit/ menit he ja tahdoit hänen otta kijnni: sillä he sanoit: hän on mielettömäxi tullut.
Mark 3:22 MUtta Kirjanoppenet/ jotca Jerusalemist olit tullet alas/ sanoit: hänellä on Beelzebub/ ja Perkeleitten päämiehen woimalla hän aja ulos Perkeleitä.
Mark 3:23 Ja hän cudzui heidän tygöns/ ja sanoi heille wertauxilla: Cuinga taita Satanas toisen aja ulos ?
Mark 3:24 Ja jos waldacunda ercane idzens wastan/ nijn ei se waldacunda woi seiso:
Mark 3:25 Ja jos huone ercane idzens wastan/ ei se huone woi seiso:
Mark 3:26 Ja jos Satanas carca ja eroitta hänen idzens wastan/ nijn ei hän woi seiso/ mutta häwiä.
Mark 3:27 Ei woi kengän wäkewän huonesen mennä ja hänen caluans ryöstä/ ellei hän ensin sitä wäkewätä sido kijnni/ ja sijtte ryöstä hänen huonettans.
Mark 3:28 Totisest sanon minä teille: caicki synnit annetan andexi ihmisten lapsille/ pilcatkin/ joilla he Jumalata pilckawat:
Mark 3:29 Mutta joca puhu pilcka Pyhä Henge wastan/ ei hän saa ijancaickisest andexi/ mutta hän on wicapää ijancaickiseen duomioon.
Mark 3:30 Sillä he sanoit: hänellä on saastainen hengi.
Mark 3:31 JA hänen äitins ja weljens tulit/ ja seisoit ulcona/ ja lähetit händä cudzuman ulos.
Mark 3:32 Ja Canssa istui hänen ymbärilläns/ ja sanoit hänelle: Cadzo/ sinun äitis ja weljes kysywät sinua ulcona.
Mark 3:33 Hän wastais heitä/ sanoden: cuca on minun äitin ja weljen ?

Mark 3:34 Ja cosca hän oli cadzonut caickein nijden päälle/ jotca hänen ymbärilläns istuit/ sanoi hän: Cadzo minun äitin ja weljeni.
Mark 3:35 Sillä joca teke Jumalan tahdon/ hän on minun weljeni ja sisareni ja äitini.

Vers. 17. Boanerges) Pitkäisen lapset/ se tietä/ että Johannexen piti erinomaisest kirjoittaman oikian Evangeliumin/ nijncuin wäkewän saarnan/ joca caicki peljättä/ särke/ käändä/ ja maan hedelmälisexi saatta.
V. 21. Mielettömäxi) He pelkäisit/ että hän olis ylön paljo händäns waiwannut/ nijncuin me sanomma: sinä tulet hocarixi.
V. 22. Beelzebub) On isoi kärwäinen/ wapsainen/ eli kärwäisten Cuningas. Sillä nijn Perkele saldi hänens hänen omildans ylöncadzo/ nijncuin suurilda pyhildä.

IV. Lucu .

Jesus istu hahdes ja opetta Canssa Jumalan waldacunnan menost wertauxilla/ ensin kylwäjäst/ v. 1.
Sijtten kyntiläst/ v. 21.
Taas siemenest/ ja Sinapist/ v. 26.
Mene meren ylidzen/ cusa nouse suuri rajuilma/ mutta hän nuhtele tuulda/ ja tule tywenäxi/ v. 35.

Mark 4:1 JA hän rupeis taas opettaman meren tykönä/ ja paljo Canssa cocounsi hänen tygöns/ nijn että hänen piti astuman hahten/ ja istuman merellä.
Mark 4:2 Ja caicki Canssa jäi maalle meren tygö/ ja hän opetti heitä paljo wertauxilla/ ja sanoi saarnasans:
Mark 4:3 cuulcat: Cadzo/ kylwäjä läxi kylwämän.
Mark 4:4 Ja kylwäis tapahdui/ että muutamat langeisit tien oheen/ nijn tulit Taiwan linnut ja söit sen.
Mark 4:5 Muutamat langeisit kiwistöhön/ josa ei paljo maata ollut/ joca cohta nousi päälle: sillä ei hänellä ollut sywä maata.
Mark 4:6 Cosca Auringo coitti/ nijn se poudittin/ sillä ei hän ollut juurtunut/ ja cuiwetui.
Mark 4:7 Ja muutamat langeisit orjantappuroihin/ ja orjantappurat caswoit/ ja tucahutit ne/ eikä candanet hedelmätä.
Mark 4:8 Ja muutamat langeisit hywän maahan/ ja se candoi hedelmän/ joca enäni ja caswoi. Ja muutamat caswoit colmenkymmenen kertaiset/ ja muutamat cuudenkymmenen kertaiset/ ja muutamat sadan kertaiset:
Mark 4:9 Ja hän sanoi heille: Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.

Mark 4:10 JA cuin hän rupeis yxinäns oleman/ nijn ne/ jotca hänen ymbärilläns cahden toistakymmenen cansa olit/ kysyit häneldä sijtä wertauxest.
Mark 4:11 Ja hän sanoi heille: Teille on annettu tuta Jumalan waldacunnan salaisudet: mutta nijlle/ jotca vlcona owat/ tapahtuwat caicki wertauxen cautta/
Mark 4:12 Että he näkewäisillä silmillä näkewät/ ja ei sijttekän tunne/ ja cuulewaisilla corwilla cuulewat/ ja ei sijttekän ymmärrä/ ettei he joscus palajais/ ja heille annetaisin synnit andexi.
Mark 4:13 Ja sanoi heille: Ettekö te ymmärrä tätä wertausta/ cuinga sijs te tahdotte muut wertauxet ymmärtä.
Mark 4:14 Kylwäjä kylwä sanan/ mutta nämät owat ne jotca tien wieres owat:
Mark 4:15 Cusa sana kylwetän/ ja cuin he sen owat cuullet/ tule Satan ja otta pois sanan/ joca heidän sydämijns kylwetty oli.
Mark 4:16 Ja muutamat owat sencaltaiset/ jotca kiwistöhön kylwetyt owat: cosca he sanan cuullet owat/ ottawat he sen cohta ilolla wastan/
Mark 4:17 Ja ei ole heisä juurta/ mutta owat ajalliset/ waan cosca murhe taicka waiwa sattu sanan tähden/ nijn he cohta pahenewat.
Mark 4:18 Ja muutamat owat/ jotca orjantappuroihin kylwetyt owat:
Mark 4:19 Ne cuulewat sanan/ tämän mailman suru/ ja rickauden wiettelys/ ja muut himot tulewat ja tucahuttawat sanan/ ja saatetan hedelmättömäxi.
Mark 4:20 Ja muutamat owat/ jotca hywän maahan kylwetyt owat/ ne cuulewat sanan/ ja ottawat sen wastan/ ja hedelmöidzewät/ muutamat colmenkymmenin/ ja muutamat cuusinkymmenin/ ja muutamat sadoin kerroin.
Mark 4:21 JA hän sanoi heille: sytytetängö kyntilä panda wacan ala/ eli pöydän ala ? waan kyntiläjalcaan.
Mark 4:22 Sillä ei ole mitän peitetty/ joca ei ilmoiteta/ eikä ole salaista/ jota ei julisteta.
Mark 4:23 Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.
Mark 4:24 Ja hän sanoi heille: cadzocat mitä te cuuletta. Jolla mitalla te mittatte/ sillä muut teille mittawat/ ja wielä lisäten/ jotca tämän cuuletta:
Mark 4:25 Sillä jolla on/ hänelle annetan/ ja jolla ei ole/ sekin cuin hänellä on/ otetan häneldä pois.
Mark 4:26 JA hän sanoi: nijn on Jumalangin waldacunda/ jos ihminen heittäis siemenen maahan/
Mark 4:27 Ja macais/ ja nousis yöllä ja päiwällä/ ja laiho wihotais/ ja caswais/ cosca ei hän tiedäckän.
Mark 4:28 Sillä maa hedelmöidze idzestäns/ ensin oraxen/ sijtte tähkäpään/ ja nijn täyden jywän tähkäpääs.
Mark 4:29 Mutta cosca hedelmä kypsy/ lähettä hän cohta sirpin/ sillä elon aica on läsnä.

Mark 4:30 JA hän sanoi: keneen me Jumalan waldacunnan wertamme ? eli millä wertauxella me sen wertamme ?
Mark 4:31 Se on nijncuin sinapin siemen/ cosca se kylwetän/ nijn on se wähin caickia siemenitä/ cuin maasa on/
Mark 4:32 Ja cuin hän kylwetty on/ nijn hän nouse/ ja tule suremmaxi cuin caicki ruohot/ ja teke suuret oxat/ nijn että Taiwan linnut hänen warjons alla pesiä tekewät.
Mark 4:33 Ja semmuotoisella monella wertauxella puhui hän heille: sen peräst cuin he woit cuulla/
Mark 4:34 Mutta ei hän ilman wertauxita mitän heille puhunut/ waan hän selitti caicki Opetuslapsillens erinäns.
Mark 4:35 JA sen päiwän ehtona sanoi hän heille: mengäm ylidze.
Mark 4:36 Ja he laskit Canssan/ ja otit hänen/ cuin hän oli hahdes: oli myös muita haaxia hänen cansans.
Mark 4:37 Ja suuri tuulispää nousi/ ja allot löit hahten/ nijn että se täytettin.
Mark 4:38 Ja hän oli perällä ja macais päänalaisen päällä. Ja he herätit hänen/ ja sanoit hänelle: Mestari/ etkös tottele/ että me hucumme ?
Mark 4:39 Ja cuin hän herätettin/ nuhteli hän tuulda/ ja sanoi merelle: waickene ja asetu.
Mark 4:40 Nijn tuuli asetui ja tuli juuri tywenexi. Ja hän sanoi heille: mitä te pelkätte ? Cuinga se tule/ ettei teillä ole vsco ? Ja he peljästyit sangen suurest/ ja sanoit keskenäns: cuca tämä on ? sillä tuuli ja meri owat hänelle cuuliaiset.

V. Lucu .

CHristus tulduans meren ylidze Gadarenein maalle/ cohta hänen rijwattu monelda Perkeleldä: jotca hän aja ulos/ ja saldi mennä sicalauman/ v. 1.
Palaja taas meren ylidzen/ ja päästä yhden waimon punataudist/ v. 21.
Herättä sijtte Jairuxen tyttären cuolluist. v. 35.

Mark 5:1 JA he tulit ylidze meren Gadarenein maacundaan/
Mark 5:2 Ja cuin hän läxi hahdest/ cohtais händä cohta haudoist yxi ihminen saastaiselda hengeldä rijwattu/ jolla oli maja haudois.
Mark 5:3 Ja ei woinut kengän händä cahleillacan sitoa:
Mark 5:4 Sillä hän oli vsein jalcapuis ja cahleis sidottuna/ ja hän oli särkenyt cahlet/ ja jalcapuut rickonut/ ja ei kengän woinut händä asetta.

Mark 5:5 Ja hän oli aina yötä ja päiwä wuorisa ja haudoisa/ parcui/ ja hosui idzens kiwillä.
Mark 5:6 Cosca hän näki taambana Jesuxen/ juoxi hän/ ja cumarsi händä/ huutain suurella änellä/ ja sanoi:
Mark 5:7 Mitä minun on sinun cansas Jesu/ sen corkeiman Jumalan Poica ? minä wannotan sinua Jumalan cautta/ ettes minua waiwa.
Mark 5:8 Hän sanoi hänelle: lähde vlos sinä saastainen hengi ihmisest.
Mark 5:9 Ja hän kysyi hänelle: mikä sinun nimes on ? hän wastais sanoden: Legio minun nimen on: sillä meitä on monda.
Mark 5:10 Ja hän rucoili händä suurest/ ettei hän lähetäis händä pois sijtä maacunnasta.
Mark 5:11 Nijn oli sijnä wuorten tykönä suuri sicalauma laitumellans.
Mark 5:12 Ja caicki ne Perkelet rucoilit händä/ sanoden: laske meitä sicoihin/ että me heihin menisim.
Mark 5:13 Ja Jesus salli cohta heidän. Ja saastaiset henget läxit vlos/ ja menit sicoihin. Ja lauma syöxi idzens cohdastans mereen. Ja heitä oli lähes caxi tuhatta/ jotca uppoisit mereen.
Mark 5:14 Mutta sicain caidziat pakenit/ ja saatit sanoman Caupungihin ja kylijn. Ja he menit cadzoman mitä tapahtunut oli:
Mark 5:15 Ja tulit Jesuxen tygö/ ja näit sen joca Perkeleldä rijwattu oli/ istuwan waatetettuna/ ja toimellisna/ josa Legio oli ollut/ ja he pelkäisit.
Mark 5:16 Ja ne sanelit heille jotca sen nähnet olit/ mitä sille Perkeleldä rijwatulle tapahtunut oli/ ja sigoista.
Mark 5:17 Ja he rucoilit nememän händä pois heidän maaldans.
Mark 5:18 Ja cuin hän astui hahten/ nijn se joca Perkeleldä rijwattu oli/ rucoili että hän sais hänen cansans olla.
Mark 5:19 Mutta ei Jesus händä sallinut/ waan sanoi hänelle: mene cotias omaistes tygö/ ja ilmoita heille/ cuinga suuren hywän tegon Herra on sinulle tehnyt/ ja on sinua armahtanut.
Mark 5:20 Ja hän meni/ ja rupeis saarnaman nijsä kymmenes Caupungis/ cuinga suuren hywän tegon Jesus oli hänelle tehnyt/ ja he caicki ihmettelit.
Mark 5:21 JA cuin Jesus taas meni hahdella ylidze/ cocondui paljo Canssa hänen tygöns/ ja hän oli läsnä merta.
Mark 5:22 Ja cadzo/ yxi Synagogan Päämies/ Jairus nimeldä/ ja cuin hän näki hänen/ langeis hän hänen jalcains tygö:
Mark 5:23 Ja rucoili händä suurest/ sanoden: minun tyttären on wijmeiselläns/ tule/ ja pane kätes hänen päällens/ että hän paranis ja eläis.
Mark 5:24 Nijn hän meni hänen cansans/ ja paljo Canssa seurais händä/ ja ahdistit händä.

Mark 5:25 JA yxi waimo/ joca oli sairastanut punaist tautia caxitoistakymmendä ajastaica:
Mark 5:26 Ja oli paljo kärsinyt monelda Läkärildä/ ja oli culuttanut caiken hywydens/ eikä mitän apua tundenut/ waan tullut paljo pahemmaxi.
Mark 5:27 Cosca hän cuuli Jesuxesta/ tuli hän joucon seas taca/ ja rupeis hänen waatteisins:
Mark 5:28 Sillä hän sanoi: jos minä ainoastans saan ruweta hänen waatteisins/ nijn minä paranen.
Mark 5:29 Ja hänen werilähtens cohta cuiwettui/ ja hän tunsi ruumisans/ että hän oli hänen widzauxestans parattu.
Mark 5:30 Ja Jesus tunsi cohta idzesäns woiman/ joca hänestä lähtenyt oli/ ja käänsi hänens Canssan seas/ ja sanoi: cuca rupeis minun waatteisin?
Mark 5:31 Ja hänen Opetuslapsens sanoit hänelle: Sinä näet että Canssa sinua ahdista ymbärins/ ja sinä sanot: cuca minuun rupeis ?
Mark 5:32 Ja hän cadzoi ymbärins/ että hän sen näkis:
Mark 5:33 Mutta waimo pelkäis ja wapis/ sillä hän tiesi mitä hänen cohtans tapahtunut oli: Nijn hän tuli ja langeis hänen eteens/ ja sanoi caiken totuden.
Mark 5:34 Mutta hän sanoi hänelle: tyttären/ sinun uscos paransi sinun/ mene rauhaan ja ole terwe widzauxestas.
Mark 5:35 COsca hän wielä puhui/ tulit muutamat Synagogan Päämieheldä: Jotca sanoit: sinun tyttäres on cuollut/ mitäs sillen Mestarita waiwat ?
Mark 5:36 Cosca Jesus cuuli sen sanan sanottawan/ sanoi hän cohta Synagogan Päämiehelle: älä pelkä/ ainoastans usco.
Mark 5:37 Ja ei hän sallinut/ että jocu händä piti seuraman/ waan Petari ja Jacobus/ ja Johannes Jacobin weli.
Mark 5:38 Ja hän tuli Synagogan Päämiehen huonesen/ ja näki tohun/ ja ne jotca itkit ja parguit:
Mark 5:39 Ja hän meni huonesen/ ja sanoi heille: mitä te hymisettä ja itkettä ? Ei ole lapsi cuollut/ waan maca.
Mark 5:40 Ja he nauroit händä. Mutta cosca hän oli caicki ajanut ulos/ otti hän lapsen Isän ja äitin cansans/ ja ne jotca hänen cansans olit/ ja menit sinne/ cusa lapsi macais/ rupeis lapsen käteen/ ja sanoi hänelle:
Mark 5:41 Talitha$ cumi$/ se on sanottu/ pijcainen/ minä sanon sinulle/ nouse ylös. Ja cohta pijca nousi/ ja käwi.
Mark 5:42 Ja hän oli cahdentoistakymmenen ajastaicainen.

Ja he hämmästyit suurella hämmästyxellä. Ja hän haastoi heitä cowin/ ettei kengän sitä sais tietä/ ja hän käski anda hänelle syötäwätä.
Vers. 6. Huutain) Perkelet peljästyvät Christuxen läsnä olemisest/ jonga he tietäwät olewan heidän Duomarins/ ja että hän oli tullut särkemän heidän töitäns/ 1. Ioh. 3:8.

VI. Lucu .

Jesus tule Isäns maalle/ cusa hän cadzotan ylön/ v. 1.
saarna jocapaicas/ ja lähettä Apostolins saarnaman ja ihmeitä tekemän/ v. 7.
Cuin Herodes sen cuule/ luule hän sen Johannexexi/ jonga caulan hän oli andanut leicata fangiudes/ v. 14.
Jesus mene meren ylidzen corpeen/ cusa hän ruocki wijsi tuhatta miestä wähällä waralla/ v. 30.
tule heidän tygöns käyden weden päällä/ v. 45.
Tulduans Genezarethin maalle paranda monda sairasta/ v. 53.

Mark 6:1 JA hän läxi sieldä ja meni Isäns maalle/ ja hänen Opetuslapsens seuraisit händä.
Mark 6:2 Ja cuin Sabbathi oli/ rupeis hän Synagogas opettaman/ ja monda jotca cuulit/ hämmästyit/ sanoden: custa tällä nämät owat ? ja mikä wijsaus hänelle annettu on/ että sencaltaiset wäkewät työt hänen kättens cautta tapahtuwat ?
Mark 6:3 Eikö tämä ole se seppä/ Marian poica/ Jacobin ja Josen ja Judan ja Simonin weli ? eikö myös hänen sisarens ole täsä meidän cansam ? Ja he pahenit hänesä.
Mark 6:4 Mutta Jesus sanoi heille: ei Prophetat mualla cadzota ylön cuin Isäns maalla/ ja langoins seas/ ja cotonans.
Mark 6:5 Ja ei hän woinut siellä yhtän wäkewätä työtä tehdä/ waan ainoastans pani kätens harwain sairasten päälle/ ja paransi heitä.
Mark 6:6 Ja ihmetteli heidän epäuscoans. Ja hän waelsi ymbärins kyliä opettain ymbäristöllä.
Mark 6:7 JA cudzui ne caxitoistakymmendä/ ja rupeis nijtä caxin ja caxin lähettämän/ ja andoi heille woiman saastaisia hengiä wastan.
Mark 6:8 Ja kielsi heitä mitän ottamast tielle cansans/ mutta ainoastans sauwan/ ei lauckua/ ei leipä/ ei raha cuckaroon/ mutta oleman kengäs:
Mark 6:9 Ja ettei he pukis cahta hametta päällens.
Mark 6:10 Ja hän sanoi heille: cuhunga huonesen te tuletta/ nijn olcat sijnä/ nijncauwan cuin te sieldä menette pois.

Mark 6:11 Ja jotca ei teitä hywäile/ eikä cuule/ nijn mengät pois sieldä/ ja pyhkikät tomukin/ cuin teidän jalcain alla on/ heille todistuxexi. Totisest sanon minä teille: Sodomalle ja Gomorralle on duomio päiwänä huokiambi/ cuin sille Caupungille.
Mark 6:12 Ja he läxit ja saarnaisit parannusta tekemän.
Mark 6:13 Ja ajoit ulos monda Perkelettä/ ja woitelit öljyllä monda sairasta/ ja paransit.
Mark 6:14 JA Cuningas Herodes sai sen cuulla (sillä hänen nimens oli jo julistettu) ja sanoi: Johannes joca casti on nosnut cuolleista/ ja sentähden woima waicutta hänesä.
Mark 6:15 Muutamat sanoit: se on Elias: mutta muutamat sanoit: se on yxi Propheta taicka nijncuin jocu Prophetaista.
Mark 6:16 Cosca Herodes sen cuuli/ sanoi hän: se on Johannes/ jonga caulan minä annoin leicata/ hän on cuolleista nosnut.
Mark 6:17 Sillä Herodes oli lähettänyt Johannest ottaman kijnni/ ja pani hänen tornihin/ Herodiaxen hänen weljens Philippuxen emännän tähden/ jonga hän oli nainut.
Mark 6:18 Sillä Johannes oli Herodexelle sanonut: ei sowi sinun pitä weljes emändätä.
Mark 6:19 Ja Herodias wäijyi händä tappaxens/ mutta ei hän saanut.
Mark 6:20 Sillä Herodes pelkäis Johannest/ että hän tiesi hänen hurscaxi ja pyhäxi miehexi/ ja otti waarin hänestä/ ja cuuli händä mones asias/ ja cuuldeli händä mielelläns.
Mark 6:21 JA cosca sowelias päiwä tuli/ että Herodes syndymä päiwänäns teki ehtolisen ylimmäisillens ja Päämiehille/ ja esimiehille Galileas/
Mark 6:22 Ja Herodiaxen tytär tuli sisälle/ ja hyppäis/ ja se kelpais Herodexelle ja ynnä atrioidzewille. Nijn Cuningas sanoi pijcalle: ano minulda mitäs tahdot/ ja minä annan sinulle.
Mark 6:23 Ja hän wannoi hänelle: mitä ikänäns sinä minulda anot/ nijn minä annan sinulle/ ehkä puolen waldacunnastani.
Mark 6:24 Hän meni ja sanoi äitillens: mitä minun pitä anoman ? se sanoi: Johannes Castajan päätä.
Mark 6:25 Ja hän taas meni kijrust Cuningan tygö/ anoi ja sanoi: minä tahdon/ ettäs minun annat cohta Johannes Castajan pään fatis.
Mark 6:26 Nijn Cuningas tuli murhellisexi/ cuitengin walans ja ynnä atrioidzewaisten tähden/ ei hän tahtonut häneldä kieldä.
Mark 6:27 Ja Cuningas lähetti cohta murhajan ja käski hänen pääns tuoda sisälle.
Mark 6:28 Nijn hän meni ja leickais hänen caulans tornis/ Ja toi pään fatis/ ja annoi pijcalle/ ja pijca andoi äitillens.

Mark 6:29 Cosca hänen Opetuslapsens sen cuulit/ tulit he ja otit hänen ruumins/ ja panit hautaan.
Mark 6:30 JA Apostolit coconnuit Jesuxen tygö/ ja ilmoitit hänelle caicki mitä he teit ja opetit.
Mark 6:31 Ja hän sanoi heille: tulcat te ainoastans erinäns corpeen/ ja lewätkät wähä sillä siellä oli monda/ jotca menit ja tulit/ nijn ettei he syödäckän joutanet.
Mark 6:32 Ja hän meni hahdella erinäiseen siaan/ ja Canssa näki hänen matcustawan/ ja moni tunsi hänen.
Mark 6:33 Ja juoxit sinne jalcaisin caikista Caupungeista/ ja he ennätit heitä/ ja he coconnuit hänen tygöns.
Mark 6:34 Ja Jesus läxi ulos/ ja näki paljo Canssa/ ja hän armahti heitä: sillä he olit nijncuin lambat ilman paimeneta: Ja rupeis heille opettaman.
Mark 6:35 JA cosca päiwä paljo culunut oli/ tulit Opetuslapset hänen tygöns/ sanoden:
Mark 6:36 Tämä on erimaa/ ja aica on jo culunut/ laske heitä menemän kylijn ja majoin/ ostaman heillens leipä: sillä ei heillä ole syötäwätä. Mutta hän sanoi heille: Andacat te heille syötäwätä.
Mark 6:37 Ja he sanoit hänelle: pitäkö meidän menemän cahdella sadalla penningillä leipä ostaman/ ja andaman heidän syödä ?
Mark 6:38 Mutta hän sanoi heille: mondaco leipä teillä on ? mengät ja cadzocat. Ja cosca he cadzoit/ sanoit he: wijsi/ ja caxi cala.
Mark 6:39 Ja hän käski heidän caicki istutta atrioidzeman/ erijouckoihin wiherjäisen ruohon päälle.
Mark 6:40 Ja he istuit joucois sadoin ja wijsinkymmenin.
Mark 6:41 Ja cuin hän otti he wijsi leipä ja caxi cala/ cadzoi hän Taiwasen/ kijtti ja mursi leiwät/ ja andoi Opetuslapsillens panna nijden eteen/ ja ne caxi cala jacoi hän caikille.
Mark 6:42 Ja he söit caicki ja rawittin.
Mark 6:43 Ja he corjaisit caxitoistakymmendä täysinäistä Coria muruja/ ja myös caloista.
Mark 6:44 Ja nijtä cuin söit/ oli wijsi tuhatta miestä.
Mark 6:45 JA hän käski cohta Opetuslapsens astu hahteen menemän meren ylidze Bethsaidaan/ sijhenasti cuin hän päästäis Canssan.
Mark 6:46 Ja cosca hän oli päästänyt heidän tyköäns/ meni hän mäelle rucoileman.
Mark 6:47 Ja ehtona oli haaxi keskellä merta/ ja hän yxinäns maalla.
Mark 6:48 Ja hän näki heidän hädäs soutawan/ sillä heillä oli wastainen. Ja liki neljändenä yön wartiona tuli hän heidän tygöns käyden weden päällä.
Mark 6:49 Ja tahdoi mennä heidän ohidzens.
Mark 6:50 Ja cuin he näit hänen käywän weden päällä/ luulit he olewan Köpelin/ ja huusit: sillä caicki näit hänen ja hämmästyit.

Mark 6:51 Ja hän puhui cohta heidän cansans/ ja sanoi heille: olcat hywäs turwas/ Minä olen/ älkät peljätkö. Ja hän astui heidän tygöns hahteen/ ja tuuli heikeni. Ja he hämmästyit/ ja ihmettelit suurest:
Mark 6:52 Sillä ei he ymmärtänet leiwistäkän/ waan heidän sydämens oli soennut.
Mark 6:53 JA cuin he olit mennet ylidze/ tulit he Genezarethin maalle/ ja laskit satamaan.
Mark 6:54 Ja cuin he menit ulos hahdesta/ nijn he cohta tunsit hänen:
Mark 6:55 Ja juoxit ymbäri caiken sen maacunnan/ ja rupeisit sairaita wiemän wuoteisans sinne/ cusa he cuulit hänen olewan/
Mark 6:56 Ja cuhunga hän meni sisälle kylihin eli Caupungeihin/ taicka majoihin/ nijn he panit cujille sairaita/ ja rucoilit händä/ että he ainoastans hänen waatteins palteseen saisit ruweta. Ja nijn monda cuin häneen rupeis/ parani.

Vers. 13. Öljyllä) Öljy paransi sairat/ josta sijtte hullust yxi Sacramenti tehtein cuolewaisten tähden. Joca parammmin pidäis cudzuttaman Magdalenan woitexi: sillä hän woiteli myös Christusta hautamisexi/ Matth. 26:7.
V. 52. Ymmärtänet) se on/ Sencaltaisist tegoist/ piti heidän wahwistaman uscons/ ja ei pelkämän köpelitä.

VII. Lucu .

Jesus puhu Phariseusten cansa wanhimmitten säädyistä/ jotca he owat ottanet pitäxens/ unhottain Jumalan käskyt/ v. 1.
Opetta heitä/ millä ihminen saastutetan/ v. 14.
Tulduans Tyruxen ja Sidonin rajoihin/ autta Grekin waimon tyttären Perkelestä/ v. 24.
Tule taas Galilean meren tygö/ cusa hän paranda cuuroin/ joca myös myckä oli/ v. 32.

Mark 7:1 JA hänen tygöns cocounsi Phariseuxet/ ja muutamat Kirjanoppenuista/ jotca Jerusalemist tullet olit:
Mark 7:2 Ja cuin he näit muutamat hänen Opetuslapsistans yhteisillä/ se on/ pesemättömillä käsillä syöwän leipä/ laitit he sitä:
Mark 7:3 Sillä ei Phariseuxet eikä Judalaiset syö ellei he usein pese käsiäns/ pitäin wanhembain säätyjä/ ja cuin he Turuldakin tulewat/ ei he syö pesemätä.
Mark 7:4 Ja he otit paljo muutakin pitäxens/ cuin on: juomaastiain/ kiwiastiain/ ja waskiastiain/ ja pöytäin pesemiset.

Mark 7:5 Sijtte kysyit Phariseuxet ja Kirjanoppenet hänelle: mixei sinun Opetuslapses waella wanhembain säädyis/ mutta syöwät pesemättömillä käsillä leipä ?
Mark 7:6 Nijn hän sanoi heille: Esaias on hywästi teistä ulcocullaisista ennustanut/ nijncuin kirjoitettu on: Tämä Canssa cunnioidze minua huulilla/ mutta heidän sydämens on caucana minusta.
Mark 7:7 Turhan he minua palwelewat/ opettain sitä oppia/ cuin on ihmisten käsky.
Mark 7:8 Te hyljätte Jumalan käskyt/ ja pidätte ihmisten säädyt/ kiwiastiain ja juomaastiain pesemisestä/ ja teettä monda muuta sencaltaista.
Mark 7:9 Ja hän sanoi heille: aiwa peräti te hyljätte Jumalan käskyn/ ja teidän säätyn te pidätte/
Mark 7:10 Sillä Moses sanoi: sinun pitä cunnioidzeman Isäs ja äitiäs/ ja joca kiroile Isäns ja äitiäns/ hänen pitä totisest cuoleman.
Mark 7:11 Mutta te sanotta: jos jocu sano Isällens taicka äitillens/ Corban/ se on/ Jumalalle on se annettu/ cuin sinun olis pitänyt minulda tarpexes saaman/ hän teke hywin/
Mark 7:12 Ja nijn et te salli hänen mitän tehdä Isällens taicka äitillens:
Mark 7:13 Ja ricotta Jumalan käskyn teidän säädyillän/ cuin te säätänet oletta. Ja sencaltaista te teettä monda muuta.
Mark 7:14 JA hän cudzui tygöns caiken Canssan/ ja sanoi heille: cuulcat caicki minua ja ymmärtäkät/
Mark 7:15 Ei mene ulco mitän ihmiseen/ cuin hänen saastutta taita/ mutta ne cuin ihmisest tulewat ulos/ ne saastuttawat ihmisen.
Mark 7:16 Jos jollakin on corwat cuulla/ se cuulcan.
Mark 7:17 Ja cosca hän Canssan tykö meni huonesen/ kysyit hänen Opetuslapsens häneldä tästä wertauxesta.
Mark 7:18 Ja hän sanoi heille: olettaco tekin nijn ymmärtämättömät ? ettekö wielä ymmärrä ? että caicki cuin ulco mene ihmisehen/ ei se händä saastuta ?
Mark 7:19 Sillä ei se mene hänen sydämehens/ mutta wadzaan/ ja mene luonnollisest ulos/ joca caicki ruat puhdista.
Mark 7:20 Ja hän sanoi: mitä ihmisest tule ulos/ se saastutta ihmisen/
Mark 7:21 Sillä ihmisten sydämist tulewat ulos pahat ajatuxet/ huorus/ salawuoteus/ miestappo/
Mark 7:22 warcaus/ ahneus/ petos/ wiettelys/ häpemättömys/ pahansuomus/ Jumalan pilcka/ coreus ja hulluus.
Mark 7:23 Caicki nämät sisäldä tulewat ulos/ ja saastuttawat ihmisen.
Mark 7:24 NIjn hän nousi/ ja meni sieldä Tyrin ja Sidonin maan ärijn/ ja meni huonesen/ eikä tahtonut sitä

kenellekän anda tietä.
Mark 7:25 Ja ei hän tainnut cuitengan sala olla/ sillä cohta cuin yxi waimo cuuli hänestä/ jonga wähä tytär saastaiselda hengeldä rijwattu oli/ tuli ja langeis hänen jalcains juuren/
Mark 7:26 Joca oli Grekiläinen/ Syrophenisias syndynyt/ ja hän rucoili händä ajaman pois Perkelettä hänen tyttärestäns.
Mark 7:27 Nijn Jesus sanoi hänelle: Salli ensin lapset rawita. Sillä ei ole se cohtullinen/ otta lasten leipä/ ja heittä penicoille.
Mark 7:28 Hän wastais ja sanoi hänelle: tosin Herra/ syöwät penicatkin pöydän alla lasten muruista.
Mark 7:29 Ja hän sanoi hänelle: tämän puhen tähden mene/ jo Perkele läxi sinun tyttärestäs.
Mark 7:30 Ja cuin hän meni cotians/ löysi hän Perkelen lähtenexi/ ja tyttärens macawan wuotes.
Mark 7:31 JA taas cuin hän läxi Tyrin ja Sidonin maan äristä/ tuli hän Galilean meren tygö/ kymmenen Caupungin maan ärten keskidze.
Mark 7:32 Ja he toit hänen tygöns cuuroin/ joca myös myckä oli/ ja he rucoilit händä paneman kätens hänen päällens.
Mark 7:33 Ja hän otti hänen erinäns Canssasta/ ja pisti sormens hänen corwijns/ sylki ja rupeis hänen kieleens/
Mark 7:34 Cadzahtain Taiwasen/ huocais ja sanoi hänelle: hephethah$/ se on/ aukene.
Mark 7:35 Ja cohta aukenit hänen corwans/ ja hänen kielens side pääsi wallallens/ ja puhui selkiäst.
Mark 7:36 Ja hän haasti heidän kellengän sanomast. Mutta jota enämmin hän haasti/ sitä enämmin he ilmoitit.
Mark 7:37 Ja he suurest hämmästyit/ sanoden: hywästi hän caicki teki/ cuuroit hän teki cuuleman/ ja mykät puhuman.

Vers. 2. Yhteisillä) Laki cudzu sen pyhäxi/ joca on eroitettu Jumalan palweluxeen: Taas sitä wastan cudzuit he sen yhteisexi/ joca saastainen ja sopimatoin Jumalan palweluxeen oli.
v. 11. Corban) On uhri/ ja tärkimmäst sanottu: racas Isä/ minä annan sinulle sen mielelläni: mutta se on Corban/ minä annan sen paremmaxi hyödytyxexi/ andain sen Jumalalle/ ja ei sinulle/ joca sinua myös enämmän autta.
v. 22. Hulluus) Se on/ ilkeys ja häpemättömys lähimmäistäns wastan: nijncuin ne jotca coreudella/ ja ylpeydellä muita ylöncadzowat.

VIII. Lucu .

Jesus ruocki neljä tuhatta ihmistä ihmellisest/ v. 1.
Phariseuxet anowat häneldä merckiä/ waan se kieldän heildä pois/ v. 10.
Hän wara Opetuslapsians Phariseusten hapatuxest/ v. 14.
Anda sokelle näköns Bethsaidas/ v. 22.
Tulduans Cesareaan/ kysy hän Opetuslastens usco hänestä/ v. 27.
Ilmoitta heille kärsimisens/ neuwoden heitä kärsimyxeen ja tunnustuxes lujana pysymän/ v. 31.

Mark 8:1 NIjnä päiwinä/ cosca sangen paljo Canssa oli/ eikä ollut heillä mitän syömist/ cudzui Jesus Opetuslapset tygöns/ ja sanoi heille:
Mark 8:2 Minä armahdan Canssa: sillä he owat jo colme päiwä wijpynet minun tykönäni/ ja ei ole heillä mitän syömist/
Mark 8:3 Ja jos minä päästän heidän minun tyköni cotians syömätä/ nijn he waipuwat tielle: sillä muutamat olit heistä cauca tullet.
Mark 8:4 Wastaisit händä Opetuslapset: custa jocu woi näitä rawita leiwillä täsä erämaas ?
Mark 8:5 Ja hän kysyi heille: mondaco leipä teillä on ? he sanoit: seidzemen.
Mark 8:6 Ja hän käski Canssan istua atrioidzeman maan päälle. Ja hän otti ne seidzemen leipä/ cuin hän kijttänyt oli/ mursi hän ja andoi Opetuslastens/ ja he panit Canssan eteen.
Mark 8:7 Ja heillä oli myös wähä calaisita/ ja hän kijtti/ ja käski ne myös panda eteen.
Mark 8:8 Nijn he söit/ ja rawittin. Ja he corjaisit tähtet/ cuin jäänet olit/ seidzemen coria muruja.
Mark 8:9 Ja nijtä cuin söit oli liki/ neljä tuhatta. Ja hän päästi heidän.
Mark 8:10 JA hän astui cohta Opetuslastens cansa hahten/ ja tuli Dalmanuthan maan ärijn.
Mark 8:11 Ja Phariseuxet tulit ja rupeisit häneldä kysymän/ kiusaisit händä/ pyyten häneldä merckiä Taiwast.
Mark 8:12 Ja hän huocais henges ja sanoi: mixi tämä sucu merckiä pyytä ? totisest sanon minä teille: Ei tälle sugulle anneta merckiä.
Mark 8:13 Ja hän jätti heidän/ ja astui taas hahteen/ ja meni ylidze meren.
Mark 8:14 JA he olit unohtanet otta leipä cansans/ eikä ollut heillä enä cuin yxi leipä hahdes myötäns.
Mark 8:15 Ja hän käski heitä/ sanoden: cadzocat ja carttacat Phariseusten hapatuxest/ ja Herodexen hapatuxest.
Mark 8:16 Ja he ajattelit keskenäns/ sanoden: ei meillä ole leipä.
Mark 8:17 Ja cuin Jesus sen ymmärsi/ sanoi hän heille: mitä te kyselettä/ ettei teillä ole leipä ? ettäkö te

wielä ymmärrä ? wieläkö teillä nyt on cowettu sydän ?
Mark 8:18 Silmät teillä on/ ja et te näe/ corwat teillä on/ ja et te cuule:
Mark 8:19 Ettäkö te muista/ cosca minä wijsi leipä mursin/ wijdelle tuhannelle ihmiselle/ cuinga monda täysinäistä coria te silloin tähteitä corjaisitta.
Mark 8:20 He sanoit: caxitoistakymmendä. Nijn myös cosca minä ne seidzemen mursin/ neljälle tuhannelle/ cuinga monda täysinäistä coria tähteitä te silloin corjaisitta ? he sanoit: seidzemen.
Mark 8:21 Ja hän sanoi heille: mixet te sijs ymmärrä ?
Mark 8:22 JA hän tuli Bethsaidaan/ ja he toit yhden sokian/ ja rucoilit händä/ että hän rupeis häneen.
Mark 8:23 Ja hän rupeis sen sokian käteen/ ja ulos wei hänen kyläst: ja sylki hänen silmijns/ ja pani kätens hänen päällens/ ja kysyi hänelle/ jos hän jotakin näkis.
Mark 8:24 Nijn hän cadzoi ylös ja sanoi: Minä näen ihmiset käyskendelewän nijncuin minä puita näkisin.
Mark 8:25 Sijtte hän taas pani kätens hänen silmäins päälle/ ja andoi hänen taas cadzoa. Ja se tuli paratuxi/ nijn että hän näki caicki selkiäst.
Mark 8:26 Ja hän lähetti hänen cotians/ sanoden: älä kylään mene/ älä myös kellengän tätä siellä sano.
Mark 8:27 JA Jesus meni Opetuslastens cansa nijhin kylijn Cesarean tygö/ joca cudzutan Philippi. Ja hän kysyi tiellä Opetuslapsillens/ sanoden: kenengä sanowat ihmiset minun olewan ?
Mark 8:28 He wastaisit: Johannes Castajan/ muutamat Elian/ muutamat jongun Prophetaista.
Mark 8:29 Ja hän sanoi heille: kenengästä te sanotta minun olewan ? Petari wastais/ ja sanoi hänelle: sinä olet Christus.
Mark 8:30 Ja hän haasti heitä kellengän hänestä sanomast.
Mark 8:31 Ja hän rupeis heitä opettaman/ ja sanoi: ihmisen Poica on paljo kärsiwä/ ja hyljätän wanhimmilda ja ylimmäisildä Papeilda/ ja Kirjanoppeneilda/ ja tapetan/ ja colmandena päiwänä hän ylösnouse: nijn hän puhui tämän puhen julkisest.
Mark 8:32 Ja Petari otti hänen tygöns/ rupeis händä nuhteleman.
Mark 8:33 Mutta hän käänsi idzens/ ja cadzoi Opetuslastens puoleen/ nuhteli Petarita/ sanoden: mene pois minun tyköni Satan/ sillä et sinä ymmärrä mitkä Jumalan owat/ waan mitä ihmisten on.
Mark 8:34 Ja hän cudzui tygöns Canssan ja Opetuslapsens/ ja sanoi heille: cuca minua tahto seurata/ hän kieldäkän idzens/ ja ottacan ristins päällens/ ja seuratcan minua.
Mark 8:35 Sillä cuca ikänäns tahto hengens hucutta minun ja Evangeliumin tähden/ se hänen wapahta:
Mark 8:36 Sillä mitä se autta ihmistä/ jos hän woitais caiken mailman/ ja sais sielullens wahingon ?
Mark 8:37 Eli mitä ihminen anda sieluns lunastuxexi ?

Mark 8:38 Mutta joca häpe minua ja minun sanani täsa pahas ja syndises sugus/ sitä myös pitä ihmisen Pojan häpemän/ cosca hän tule Isäns cunnias pyhäin Engelitten cansa.

Vers. 24. Puita) Hän näke wielä nyt pimiäst/ nijncuin cosca jocu näke ihmisen caucana nijncuin puun eli cannon. Nijn on myös meidän alcum tuta Christust/ heicko/ mutta se tule aina wahwemmaxi ja selwemmäxi.

IX. Lucu .

Jesus kircastetan heidän nähtens wuorella: hän opetta heitä Elian tulemisesest ennen Herran päiwä/ v. 1.
hänen eteens tuodan rijwattu mykäldä hengeldä/ jota Opetuslapset ei taitanet aja ulos: mutta hän aja/ v. 14.
hän sano heille kärsimisestäns/ ja neuwo heitä yximielisyteen ja nöyryteen/ v. 30.
Silloin sanotan hänelle yhdest/ joca teki ihmeitä hänen nimeens/ v. 38.
Käske heidän wälttä pahennusta/ ja olla yximielisnä/ v. 42.

Mark 9:1 Ja hän sanoi heille: totisest sanon minä teille: muutamat näistä/ jotca täsä seisowat/ ei pidä cuolemata maistaman/ sijhenasti cuin he näkewät Jumalan waldacunnan woimalla tulewan.
Mark 9:2 JA cuuden päiwän peräst/ otti Jesus tygöns Petarin ja Jacobin ja Johannexen/ ja wei heidän corkialle wuorelle erinäns/ ja hän kircastettin heidän nähtens/
Mark 9:3 Ja hänen waattens tulit kijldäwäxi ja sangen walkiaxi nijncuin lumi/
Mark 9:4 ettei yxikän waatten painaja taida nijn walkiaxi paina maan päällä. Ja heille ilmestyi Elias ja Moses/ jotca puhelit Jesuxen cansa.
Mark 9:5 Ja Petari sanoi Jesuxelle: Rabbi/ hywä on meidän täsä olla/ tehkämme tähän colme maja/ sinulle yxi/ Mosexelle yxi ja Elialle yxi.
Mark 9:6 Waan ei hän tiennyt mitä hän puhui: sillä he olit hämmästynet.
Mark 9:7 Ja pilwi tuli ja warjois heitä. Ja äni tuli pilwest/ sanoden: Tämä on minun racas Poican/ cuulcat händä.
Mark 9:8 Ja cohta cuin he ymbärins cadzahdit/ ei he ketän nähnet/ mutta Jesuxen yxinäns heidän cansans.
Mark 9:9 Cosca he menit alas wuorelda/ kielsi Jesus heidän kellengän nijtä sanomast cuin he näit/ sijhenasti cuin ihmisen Poica cuolleista ylösnousis.
Mark 9:10 Ja he pidit sen sanan mielesäns/ ja tutkeit keskenäns/ mitä se olis cuin hän sanoi: ylösnosta cuolluista.

Mark 9:11 Ja he kysyit hänelle/ sanoden: mikä se on cuin Kirjanoppenet sanowat: Elian pitä ensin tuleman ?
Mark 9:12 Hän wastais/ ja sanoi heille: Elias tosin tule ensin ja toimitta caicki. Ja nijncuin on ihmisen Pojasta kirjoitettu/ hänen pitä paljo kärsimän/ ja ylöncadzottaman.
Mark 9:13 Mutta minä sanon teille: Elias on tullut/ ja he teit hänelle mitä he tahdoit/ nijncuin hänestä kirjoitettu oli.
Mark 9:14 JA cuin hän tuli Opetuslastens tygö/ näki hän paljo Canssa heidän ymbärilläns ja Kirjanoppenet kyselewän heildä.
Mark 9:15 Ja cuin caicki Canssa näit hänen/ hämmästyit he/ ja wastan juosten terwetit händä.
Mark 9:16 Ja hän kysyi Kirjanoppenuilda/ mitä te kyselittä keskenän ?
Mark 9:17 Nijn yxi Canssan seast wastais/ ja sanoi: Mestari/ minä toin sinun tygös poicani/ jolla on myckä hengi:
Mark 9:18 Ja cosca hän rupe hänen kimpuuns/ nijn hän repele händä/ ja hän wahtu/ ja kiristele hambaitans/ ja cuiwettu. Ja minä sanoin sinun Opetuslapsilles/ että he ajaisit hänen ulos/ ja ei he woinet.
Mark 9:19 Nijn hän wastais ja sanoi: sinä uscotoin sucucunda/ cuinga cauwan minun pitä oleman teidän cansan ? cuinga cauwan minä teitä kärsin ? tuocat händä minun tygöni.
Mark 9:20 Ja he toit sen hänen tygöns. Ja cohta cuin hengi näki hänen/ rewäis hän händä/ ja langeis maahan ja kieritteli händäns ja wahtui.
Mark 9:21 Ja hän kysyi hänen Isällens: cuinga paljo aica sijtte on/ cuin tämä on hänelle tullut ? hän sanoi/ lapsudest.
Mark 9:22 Ja hän heitti hänen usein tuleen ja wesijn/ että hän hucutais hänen. Mutta jos sinä jotakin woit/ nijn armahda meidän päällem ja auta meitä.
Mark 9:23 Nijn sanoi Jesus hänelle: jos sinä sen uscot/ sillä caicki owat uscowaisille mahdolliset.
Mark 9:24 Ja cohta pojan Isä huusi itkein/ ja sanoi: Herra/ minä uscon/ auta minun epäuscoani.
Mark 9:25 Cosca Jesus näki/ että Canssa juoxi tygö/ nuhteli hän sitä saastaist henge/ sanoden: sinä myckä ja cuuroi hengi/ minä käsken sinua/ mene ulos hänestä/ ja älä enä hänen sisällens mene.
Mark 9:26 Nijn se hengi parcui/ ja repeli cowan händä/ ja ulos läxi. Ja se tuli nijncuin cuollu/ nijn että moni sanoi: hän on cuollut.
Mark 9:27 Mutta Jesus tartui hänen käteens/ ja nosti hänen/ ja se nousi.
Mark 9:28 Ja cuin hän oli huonesen mennyt/ kysyit hänen Opetuslapsens häneldä salaisest: mixemme woinet händä aja ulos ?
Mark 9:29 Ja hän sanoi: tämä lai ei taida millän muulla cuin rucouxella ja paastolla ulosmennä.

Mark 9:30 JA he läxit sieldä ja waelsit Galilean läpidze/ eikä tahtonet sitä kellengän sanoa.
Mark 9:31 Nijn hän opetti Opetuslapsians/ ja sanoi heille: ihmisen Poica ylönannetan ihmisten käsijn/ ja he tappawat hänen/ ja cuin hän on tapettu/ nijn hän colmandena päiwänä ylösnouse.
Mark 9:32 Mutta ei he ymmärtänet sitä cuin hän sanoi: ja pelkäisit myös häneldä kysyä.
Mark 9:33 JA hän tuli Capernaumijn/ ja cotona olles/ kysyi hän heille: mitä te tiellä keskenän kyselittä ?
Mark 9:34 Mutta he waickenit: sillä he olit kysynet keskenäns/ cuca heistä suurin olis.
Mark 9:35 Ja cuin hän istui/ cudzui hän ne caxitoistakymmendä/ ja sanoi heille: joca tahto ensimäinen olla/ sen pitä oleman caickein wijmeisen/ ja caickein palwelian.
Mark 9:36 Ja nijn hän otti yhden lapsen/ ja asetti heidän keskellens.
Mark 9:37 Ja cuin hän otti sen sylijns/ sanoi hän heille: Cuca yhden taencaltaisen lapsen corja minun nimeni tähden/ se corja minun/ ja joca minun corja/ ei hän minua corja/ mutta sen joca minun lähetti.
Mark 9:38 MUtta Johannes wastais hänelle/ sanoden: Mestari/ me näimme yhden sinun nimelläs Perkeleitä ulosajawan/ ja ei hän seura meitä/ ja me kielsim händä meitä seuramast.
Mark 9:39 Nijn Jesus sanoi: ei teidän pitänyt händä kieldämän: sillä ei kengän tee jotacuta woimallista työtä minun nimeni cautta/ joca cohta pahast puhu minusta.
Mark 9:40 Sillä joca ei ole meitä wastan/ se on meidän cansam.
Mark 9:41 Ja cuca juotta teitä wesi picarilla minun nimeeni/ että te oletta Christuxen/ totisest sanon minä teille: ei hänelle suingan sitä pidetä maxamat.
Mark 9:42 Ja cuca yhden nijstä wähimmist/ jotca uscaltawat minun päälleni/ pahenda/ parambi olis hänelle/ jos myllyn kiwi hänen caulaans ripustettu olis/ ja mereen heitetty olis.
Mark 9:43 JOs sinun kätes on sinulle pahennuxexi/ nijn hacka se pois/ parambi on sinun käsipuolna elämähän mennä/ cuin sinulla olis caxi kättä ja mennä Helwettijn/ ijancaickiseen tuleen/
Mark 9:44 Cusa ei heidän matons cuole/ eikä tuli sammuteta.
Mark 9:45 Ja jos sinun jalcas on sinulle pahennuxexi/ hacka se pois/ parambi on sinun ettäs onduwana elämään menet/ cuin sinulla olis caxi jalca/ ja heitetäisin Helwettijn/ ijancaickiseen tuleen/
Mark 9:46 Cusa ei heidän matons cuole/ eikä tuli sammuteta.
Mark 9:47 Ja jos sinun silmäs on sinulle pahennuxexi/ nijn puhcais se/ parambi on sinun silmäpuolla Jumalan waldacundan mennä/ cuin sinulla olis caxi silmä/ ja heitetäisin Helwetin tuleen/
Mark 9:48 Cusa ei heidän matons cuole/ eikä tuli sammuteta.
Mark 9:49 SIllä caicki pitä tulella suolattaman/ ja jocainen uhri pitä suolalla suolattaman.
Mark 9:50 Suola on hywä/ mutta jos suola tule mauttomaxi/ millä te sen höystätte ? pitäkät idze teisänne

suola/ ja rauha teidän keskenän.

Vers. 49. Suolattaman) Wanhas Testamendis caicki uhrit suolattin/ ja jocaidzesta uhrista jotakin poltettin. Sen Christus tähän hengellisest sowitta/ se on/ Evangeliumin opilla/ nijncuin tulella ja suolalla/ pitä wanha Adam/ se on ihmisen paha sisu/ asetetuxi ja suolatuxi tuleman/ cuhunga ei se oppi tule/ sijhen caswawat madot/ se on/ sijnä on paha tundo. Ja nijncuin suola leicka/ nijn tarwitan kärsimys ja rauha/ nijncuin Christus täsä käske.

X. Lucu .

Jesus wasta kysymyxeen paricunnan erost/ v. 1.
Otta lapset tygöns ja siuna heitä/ v. 13.
wasta myös rickan nuorucaisen kysymyxeen hywistä töistä/ v. 17.
Nijn myös Petarita/ nijden palcast/ jotca Christuxen tunnustuxen tähden jotakin kärsiwät/ v. 28.
Sano taas heille hänen kärsimisestäns/ v. 33.
Zebedeuxen pojat anowat/ että he pandaisin ylimmäisixi hänen waldacunnasans/ josta muut napisewat: mutta hän neuwo heitä nöyryteen/ v. 35.
Jerichon teillä anda hän sokialle näkyns. v. 46.

Mark 10:1 JA cuin hän sieldä läxi/ tuli hän Judan maan ärille/ sen maacunnan cautta/ joca on sillä puolella Jordanin. Ja Canssa coconnui taas hänen tygöns/ ja nijncuin hän oli tottunut/ nijn hän taas opetti heitä.
Mark 10:2 JA Phariseuxet tulit ja kysyit hänelle: sopico miehen waimons hyljätä ? kiusaten händä.
Mark 10:3 Mutta hän wastaten sanoi heille: cuinga Moses teille käski ?
Mark 10:4 He sanoit: Moses salli erokirjan kirjoitta ja eroitta.
Mark 10:5 Jesus wastaten sanoi heille: teidän sydämen cowuden tähden kirjoitti hän teille sen käskyn.
Mark 10:6 Mutta luonnon algusta on Jumala heidän luonut miehexi ja waimoxi.
Mark 10:7 Sentähden pitä ihmisen eriämän Isästäns ja äitistäns/ ja pitä idzens waimoons yhdistämän/ ja nijn tulewat caxi yhdexi lihaxi.
Mark 10:8 Ja ei he ole sillen caxi/ mutta yxi liha.
Mark 10:9 Mitä sijs Jumala on yhten sowittanut/ ei ihmisen pidä sitä eroittaman.
Mark 10:10 Ja hänen Opetuslapsens kysyit taas cotona sijtä asiasta.
Mark 10:11 Ja hän sanoi heille: joca hänens eroitta waimostans/ ja nai toisen/ se teke huorin händä wastan.

Mark 10:12 Ja jos waimo eriä miehestäns/ ja huole toiselle/ hän teke huorin.
Mark 10:13 JA he toit hänen tygöns lapsia/ että hän heihin rupeis. Nijn Opetuslapset nuhtelit heitä/ jotca nijtä toit.
Mark 10:14 Cosca Jesus sen näki/ närkästyi hän/ ja sanoi heille: sallicat lasten tulla minun tygöni/ ja älkät kieldäkö heitä: sillä sencaltaisten on Jumalan waldacunda.
Mark 10:15 Totisest sanon minä teille: jocainen cuin ei Jumalan waldacunda ota nijncuin lapsi/ ei hän suingan sinne tule.
Mark 10:16 Ja hän otti heitä sylijns/ ja pani kätens heidän päällens/ ja siunais heitä.
Mark 10:17 JA cuin hän tielle lähtenyt oli/ tuli yxi juosten/ cumarsi händä/ kysyi hänelle ja sanoi: hywä Mestari/ mitä minun pitä tekemän/ että minä ijancaickisen elämän perisin ?
Mark 10:18 Nijn Jesus sanoi hänelle: mixis sanot minun hywäxi ? Ei kengän ole hywä/ mutta ainoa Jumala.
Mark 10:19 Kylläs käskyt tiedät: Älä tee huorin/ älä tapa/ älä warasta/ älä wäärä todistust sano/ älä wiettele/ cunnioita Isäs ja äitiäs.
Mark 10:20 Se wastais/ ja sanoi hänelle: Mestari/ nämät caicki olen minä pitänyt hamast minun nuorudestani.
Mark 10:21 Mutta cosca Jesus cadzahti hänen päällens/ racasti hän händä/ ja sanoi hänelle: yxi sinulda puuttu/ mene ja myy caicki mitä sinulla on ja anna waiwaisten/ ja sinä saat tawaran Taiwas/ ja tule minua seuraman/ ottain risti.
Mark 10:22 Mutta hän tuli sijtä puhesta murhellisexi/ ja meni pois murehisans: sillä hänellä oli paljo tawarata.
Mark 10:23 JA cuin Jesus cadzahti ymbärins/ sanoi hän Opetuslapsillens: cuinga työläst rickat tulewat Jumalan waldacundan.
Mark 10:24 Mutta Opetuslapset hämmästyit hänen sanastans. Nijn Jesus taas wastaten sanoi heille: rackat pojat/ cuinga työläs on nijden tulla Jumalan waldacundan/ jotca tawaroihins uscaldawat.
Mark 10:25 Huokiambi on Camelin käydä neulan silmän läpidze/ cuin rickan Jumalan waldacundan.
Mark 10:26 Mutta he ihmettelit wielä sijtte sangen suurest keskenäns/ sanoden: cuca taita autuaxi tulla ?
Mark 10:27 Nijn Jesus cadzahti heidän päällens/ ja sanoi: ihmisten tykönä on se mahdotoin/ mutta ei Jumalan tykönä: sillä caicki cappalet owat Jumalan tykönä mahdolliset.
Mark 10:28 NIjn Petari rupeis sanoman hänelle: cadzo/ me olemma caicki ylönandanet/ ja seurannet sinua.
Mark 10:29 Jesus wastais/ ja sanoi: totisest sanon minä teille: ei ole kengän/ joca jätti huonens/ taicka weljens eli sisarens/ taicka Isäns eli äitins/ taicka waimons eli lapsens/ taicka peldons/ minun ja

Evangeliumin tähden.
Mark 10:30 Ellei hän saa jällens nyt tällä ajalla satakertaisest huoneita ja weljiä/ sisarita ja äitiä/ lapsia ja peldoja/ wastoinkäymisellä/ ja tulewaises mailmas ijancaickisen elämän.
Mark 10:31 Mutta monda ensimäistä tule jälkimäisexi/ ja jälkimäistä ensimäisexi.
Mark 10:32 JA he olit tiellä menemäs Jerusalemijn/ ja Jesus käwi heidän edelläns/ ja he hämmästyit/ ja seuraisit händä ja pelkäisit.
Mark 10:33 Ja Jesus otti taas ne caxitoistakymmendä tygöns/ ja rupeis heille sanoman/ mitä hänelle tapahtuwa oli. Cadzo/ me menem ylös Jerusalemijn/ ja ihmisen Poica ylönannetan Pappein päämiehille ja Kirjanoppenuille/ ja he duomidzewat hänen cuolemaan/ ja ylönandawat pacanoille.
Mark 10:34 Ja he pilckawat händä/ ja piexewät hänen ja sylkewät hänen päällens ja tappawat hänen/ ja colmandena päiwänä hän ylösnouse.
Mark 10:35 NIjn tuli hänen tygöns Jacobus ja Johannes Zebedeuxen pojat/ sanoden: Mestari/ me tahdomma/ ettäs meille tekisit mitä me anomma.
Mark 10:36 Hän sanoi heille: mitä te tahdotta minua teillen tekemän ?
Mark 10:37 He sanoit hänelle: Anna toisen meistä istua sinun oikialla/ ja toisen wasemalla puolellas sinun cunniasas.
Mark 10:38 Jesus sanoi heille: et te tiedä mitä te anotta/ woitteco juoda sen Calkin/ cuin minä juon: ja sillä Castella castetta/ jolla minä castetan ?
Mark 10:39 He sanoit: woimma. Sanoi Jesus heille: sen Calkin tosin te juotta/ jonga minäkin juon: ja sillä Castella te castetan/ jolla minäkin castetan:
Mark 10:40 Mutta istua minun oikialla ja wasemalla puolellani/ ei ole minun andamisellani/ mutta se tapahtu nijlle/ joille se walmistettu on.
Mark 10:41 JA cuin ne kymmenen sen cuulit/ rupeisit he närkästymän Jacobin ja Johannexen tähden.
Mark 10:42 Mutta cosca Jesus cudzui heidän tygöns/ sanoi hän heille: te tiedätte että mailmaiset päämiehet hallidzewat/ ja ne jotca woimalliset owat heidän seasans/ nijllä on walda/
Mark 10:43 Mutta ei nijn pidä oleman teidän keskenän/ waan joca teidän seasan tahto suurin olla/ sen pitä teidän palwelian oleman:
Mark 10:44 Ja joca teistä tahto olla ensimäinen/ hänen pitä caickein orja oleman.
Mark 10:45 Sillä ei ihmisen Poica ole tullut palwelda/ mutta palweleman/ ja andaman hengens lunastuxexi monen edestä.
Mark 10:46 JA he tulit Jerichoon. Ja cuin hän läxi Jerichost/ ja hänen Opetuslapsens/ ja suuri joucko

Canssa. Nijn istui tien ohes yxi sokia/ Bartimeus Timein poica/ ja kerjäis.
Mark 10:47 Ja cosca hän cuuli että se oli Jesus Nazaretist/ rupeis hän huutaman ja sanoman: Jesu Dawidin Poica/ armahda minua.
Mark 10:48 Ja moni nuhteli händä/ että hän olis ollut äneti. Mutta hän huusi sitä enämmin: Dawidin Poica/ armahda minua.
Mark 10:49 Ja Jesus seisatti ja käski cudzua händä. Ja he cudzuit sen sokian/ ja sanoit hänelle: ole hywällä mielellä/ nouse/ hän cudzu sinua.
Mark 10:50 Nijn hän heitti pois waattens yldäns/ nousi/ ja tuli Jesuxen tygö.
Mark 10:51 Ja Jesus sanoi hänelle: mitäs tahdot/ että minä sinulle tekisin ? Sokia sanoi hänelle: Rabboni/ että minä saisin näkyni.
Mark 10:52 Jesus sanoi hänelle: mene/ sinun uscos teki sinun terwexi. Ja hän sai cohta näkyns jällens/ ja seurais Jesusta tiellä.

Vers. 18. Ei ole kengän hywä) Jumala on ainoa hywä ja wanhurscas: mutta caicki ihmiset owat syndiset luonnostans/ ja tämä on sanottu Phariseuxia wastan/ jotca luulit ihmiset olewan nijn hywät luonnosta/ että he woisit täyttä Lain: sitä teki myös tämä nuorucainen.
v. 21. Yxi sinulda puuttu) Se on/ Sinulle on se caiketi turha: sillä sinä tahdot olla hurscas/ ja et tahdo luopua tawarastas minun tähteni/ etkä tahdo minun cansani jotain kärsiä. Sentähden on Mammona tosin sinun jumalas/ jongas parembana pidät cuin minun.
v. 30. Nyt tällä ajalla) Se on: Joca huonens hyljä Christuxen tunnustuxen tähden/ hän otetan wuoroin Christilliseen seuracundaan/ ja saa uscomattomain weljein edest/ jotca hän on hyljännyt/ monda sata sisarta ja welje Christuxes: Nijncuin Christus sen idze selittä/ Matth. 12:50. Ja peldoins edest saa hän uscon/ joca aina enäne/ jonga hedelmä on ijancaickinen elämä. v. eod.$ Wastoinkäymisellä) Joca usco/ hänen pitä kärsimän waino ja wiha/ ja aldixi andaman caicki. Ja hänellä on cuitengin kyllä/ ehkä cuhunga hän joutu/ ja löytä Isän/ sisaren/ weljen/ lapset/ maan/ enä cuin häneldä taita pois tulla.

XI. Lucu

Jesus tulduans Jerusalemijn/ lähettä noutaman Asin warsa/ ja aja sillä Jerusalemijn/ v. 1.
Mene ehtona Bethaniaan. Toisna huomena mennesäns Caupungijn/ kiro ficunapuuta/ nijn että se cuiwettu/ v. 11.
tule sijtte Templijn/ ja aja sieldä ulos caupidziat Templis/ v. 15.

Opetta Opetuslapsillens rucouxen woimasta/ v. 19.
Taas colmandena päiwänä tulduans Jerusalemijn/ kysywät häneldä Phariseuxet/ millä woimalla hän näitä caickia teke/ v. 27.

Mark 11:1 JA cuin he lähestyit Jerusalemi/ ja tulit Bethphageen/ ja Bethanian Öljymäen tygö/ lähetti hän caxi Opetuslastans/ ja sanoi heille:
Mark 11:2 Mengät kylään/ joca on teidän edesän/ ja te löydätte cohta tulduan warsan sidottuna/ jonga päällä ei yxikän ihminen istunut ole/ päästäkät se/ ja tuocat tänne.
Mark 11:3 Ja jos jocu kysy teille: mixi te sen teette ? nijn sanocat: Herra sitä tarwidze/ ja cohta hän laske hänen tänne.
Mark 11:4 Nijn he menit/ ja löysit warsan sidottuna ulcona owen tykönä tien haaras/ ja he päästit hänen.
Mark 11:5 Ja muutamat nijstä/ jotca siellä seisoit/ sanoit heille: mitä te warsa päästätte ?
Mark 11:6 Mutta he sanoit heille/ nijncuin Jesus oli käskenyt. Nijn he salleit heidän.
Mark 11:7 Ja he toit warsan Jesuxen tygö/ ja heitit waattens hänen päällens/ ja hän istui sen päälle.
Mark 11:8 Mutta moni hajotti waattens tielle/ ja muutamat carseit oxia puista/ ja hajotit tielle.
Mark 11:9 Ja jotca edellä käwit/ ja myös seuraisit/ huusit sanoden:
Mark 11:10 Hosianna/ kijtetty olcon se/ joca tule Herran nimeen: kijtetty olcon Dawidin meidän Isäm waldacunda/ joca tule Herran nimeen/ Hosianna corkeudes.
Mark 11:11 Ja Herra meni Jerusalemijn/ ja Templijn/ ja cuin hän caicki cadzeli/ läxi hän ehtona Bethaniaan cahdentoistakymmenen cansa.
Mark 11:12 JA toisna päiwänä/ cosca he Bethaniasta läxit/ isois hän.
Mark 11:13 Ja näki taambana ficunapuun/ josa olit lehdet/ nijn hän meni lähes/ jos hän jotakin hänestä löytänyt olis. Ja cuin hän tuli sen tygö/ ei hän muuta löynnyt cuin lehdet: Sillä ei ollut wielä ficunain aica.
Mark 11:14 Ja Jesus sanoi ficunapuulle: älkön tästedeskän kengän sinusta syökö hedelmätä ijancaickisest. Ja hänen Opetuslapsens cuulit sen.
Mark 11:15 JA he tulit Jerusalemijn. Ja Jesus meni Templijn/ ja rupeis ajaman ulos caupidzioita ja ostaita Templis ja waihettajain pöydät/ ja kyhkyisten myyjäin istuimet hän cukisti.
Mark 11:16 Ei hän myös sallinut jongun canda jotakin Templin läpidze.
Mark 11:17 Ja hän opetti/ ja sanoi heille: eikö kirjoitettu ole ? minun huonen pitä cudzuttaman Rucous huonexi caikelle Canssalle/ mutta te oletta sen tehnet ryöwärein luolaxi.
Mark 11:18 Ja Kirjanoppenet ja Pappein päämiehet cuulit sen/ ja edzeit händä hucuttaxens/ sillä he

pelkäisit händä/ että caicki Canssa ihmetteli hänen oppians.
Mark 11:19 JA ehtona/ meni Jesus ulos Caupungista.
Mark 11:20 Ja cuin he huomeltain ohidzekäwit/ näit he ficunapuun cuiwetuxi juurinens.
Mark 11:21 Ja Petari muisti/ ja sanoi hänelle: Rabbi/ cadzo se ficunapuu/ jotas kiroisit/ on cuiwettunut.
Mark 11:22 Nijn wastais Jesus ja sanoi hänelle: uscocat Jumalan päälle.
Mark 11:23 Totisest sanon minä teille: jocainen cuin tälle wuorelle sanois/ nouse ja cukistu mereen/ eikä epäile sydämesäns/ mutta usco sen tapahtuwan cuin hän sano/ nijn hänelle tapahtu mitä hän sano.
Mark 11:24 Sentähden sanon minä teille: mitä te rucoillen anotta/ se uscocat teidän saawan/ nijn se tapahtu teille:
Mark 11:25 Ja cosca te seisotta ja rucoiletta/ nijn andexiandacat/ jos teille on jotakin jotacuta wastan/ että teidän Isän/ joca on Taiwahis/ annais myös andexi teidän ricoxen.
Mark 11:26 Jos et te andexianna/ ei myös teidän Isän joca on Taiwahis/ anna andexi teidän ricoxitan.
Mark 11:27 JA he tulit taas Jerusalemijn/ ja cuin hän käweli Templis/ tulit hänen tygöns Pappein päämiehet/ Kirjanoppenet/ ja wanhimmat/ ja sanoit hänelle:
Mark 11:28 Millä woimalla sinä näitä teet ? ja cuca andoi sinulle sen woiman/ ettäs näitä teet ?
Mark 11:29 Jesus sanoi heille: wielä minäkin teildä jotakin kysyn/ wastacat sijs minua: nijn minäkin sanon teille/ millä woimalla minä näitä teen.
Mark 11:30 Johannexen Caste/ olico se Taiwast eli ihmisildä ? wastacat minua.
Mark 11:31 Nijn he ajattelit keskenäns/ sanoden: Jos me sanomma: Taiwast/ nijn hän sano: Mixet te sijs händä usconet ?
Mark 11:32 Mutta jos me sanomma: ihmisildä/ nijn me pelkämme Canssa: sillä caicki pidit Johannexen totisna Prophetana.
Mark 11:33 Ja he wastaisit/ sanoden Jesuxelle: En me tiedä. Ja Jesus wastais/ ja sanoi heille: en minä myös sano teille/ millä woimalla minä näitä teen.

Vers. 10. Hosianna) Se on: onni ja autuus Dawidin Pojalle: Nijncuin tapa on Cuningaille toiwotta onne heidän cruunattaisans/ 2. Reg.$ 11:12. Ja nämät sanat owat otetut 118. Dawidin Psalmist/ 25. versust.

XII. Lucu .

Jesus sano wertauxen Wijnamäen miehistä/ jotca tapoit Isändäns palweliat ja hänen poicans/ v. 1.
Wasta kysymyxeen werorahast/ v. 13.

Ja Saduceusten kysymyxeen ylösnousemisest/ v. 18.
Ja Kirjanoppenuita ylimmäisest Lain käskyst/ v. 28.
Kysy heille wuoroin/ kenen Poica Christus on/ v. 35.
Nuhtele Phariseusten ylpeyttä ja ahneutta/ v. 38.
ylistä köyhän lesken uhria/ v. 41.

Mark 12:1 JA hän rupeis heille puhuman wertauxilla: yxi ihminen istutti wijnapuita/ ja pani aidan sen ymbärins/ ja caiwoi cuopan/ ja rakensi tornin/ ja pani sen wuorolle wijnamäen miehille/ ja matcusti muille maille.
Mark 12:2 Ja cosca aica tuli/ lähetti hän palwelians wijnamäen miesten tygö/ ottaman hedelmä wijnamäen miehildä.
Mark 12:3 Mutta he otit hänen kijnni/ hosuit hänen ja lähetit hänen tyhjänä.
Mark 12:4 Taas lähetti hän heidän tygöns toisen palwelian/ jonga pään he kiwillä särjit ja lähetit hänen pois pilcattuna.
Mark 12:5 Ja hän lähetti taas toisen/ sen he tapoit: ja monda muuta/ muutamat he hosuit/ ja muutamat tapoit.
Mark 12:6 NIjn hänellä oli wielä ainoa poica/ jota hän racasti/ sen hän wijmein lähetti heidän tygöns/ sanoden: he carttawat minun poicani.
Mark 12:7 Mutta wijnamäen miehet sanoit keskenäns: tämä on perillinen/ tulcat/ tappacam händä/ nijn perindö jää meille.
Mark 12:8 Ja he otit hänen ja tapoit/ ja heitit hänen ulos wijnamäestä.
Mark 12:9 Mitästä wijnamäen Herra on tekewä ? Hän tule ja hucka ne wijnamäen miehet/ ja anda wijnamäen muille.
Mark 12:10 Ettekö te ole lukenet tätä kirjoitust: se kiwi jonga rakendajat owat hyljännet/ se on tehty nurckakiwexi.
Mark 12:11 Herralda on tämä tehty/ ja on ihmellinen meidän silmisäm.
Mark 12:12 Ja he edzeit händä kijnniottaxens/ ja pelkäisit cuitengin Canssa. Sillä he ymmärsit/ että hän heitä wastan tämän wertauxen sanonut oli. Ja he jätit hänen ja menit pois.
Mark 12:13 JA he lähetit hänen tygöns muutamat Phariseuxist ja Herodianeist/ solmeman händä sanoisa.
Mark 12:14 Ja he tulit ja sanoit hänelle: Mestari/ me tiedämme/ ettäs olet waca/ ja et tottele ketän: sillä et sinä cadzo ihmisen muoto/ mutta opetat Jumalan tien totudes. Ongo se oikein/ että me annamme Keisarille

weron/ taicka ei ?
Mark 12:15 Pitäkö meidän andaman/ taicka ei ? nijn hän tiesi heidän cawaluxens/ ja sanoi heille: mitä te kiusatte minua ? Tuocat minulle raha nähdäxeni. Ja he toit.
Mark 12:16 Nijn hän sanoi heille: kenengä on tämä cuwa/ ja päällekirjoitus ? He sanoit hänelle: Keisarin.
Mark 12:17 Nijn Jesus wastais ja sanoi heille: andacat Keisarille se cuin Keisarin tule/ ja Jumalalle se cuin Jumalan tule. Ja he ihmettelit händä.
Mark 12:18 NIjn hänen tygöns tulit Saduceuxet/ jotca ei sano olewan ylös nousemista/ ja kysyit hänelle/ sanoden: Mestari/ Moses kirjoitti meille:
Mark 12:19 Jos jongun weli cuolis/ ja jättäis waimon/ ja ei lapsia/ nijn hänen weljens pitä ottaman sen waimon/ ja saattaman weljellens siemenen.
Mark 12:20 Seidzemen welje owat ollet/ ja ensimäinen otti waimon/ ja ei jättänyt cuoltuans hedelmätä.
Mark 12:21 Ja toinen otti hänen/ ja cuoli/ ja ei hängän jättänyt hedelmätä.
Mark 12:22 Nijn myös colmas/ ja hänen otit caicki seidzemen/ ja ei jättänet siemendä.
Mark 12:23 Caickein wijmein cuoli se waimo. Cosca sijs he ylösnousemises ylösnousewat/ kenengä heistä se waimo pitä oleman ? Sillä seidzemen pidit sitä waimo.
Mark 12:24 Ja Jesus wastaten sanoi heille: te exytte: sillä et te tiedä Kirjoituxia/ eikä Jumalan woima.
Mark 12:25 Cosca he cuolluista nousewat/ ei he nai/ eikä huole/ mutta owat nijncuin Engelit Taiwasa.
Mark 12:26 Mutta he cuolluista että herätetän/ ettäkö te ole lukenet Mosexen Ramatus/ cuinga Jumala pensas hänelle puhui/ sanoden: Minä olen Abrahamin Jumala/ ja Isaachin Jumala/ ja Jacobin Jumala ?
Mark 12:27 Mutta ei hän ole cuolluitten/ waan eläwitten Jumala/ sentähden te suurest exytte.
Mark 12:28 JA cuin yxi Kirjanoppenuista tuli/ ja cuuli heidän kyselewän keskenäns/ ja näki että hän hywästi wastais heitä/ kysyi hän häneldä: Cuca on caickein suurin käsky ?
Mark 12:29 Jesus wastais händä: tämä on caickein suurin käsky: Cuule Israel/ Herra meidän Jumalam/ on ainoa Jumala/
Mark 12:30 Ja sinun pitä racastaman sinun Herras Jumalatas/ caikesta sinun sydämestäs/ ja caikesta sinun sielustas/ ja caikesta sinun mielestäs/ ja caikesta sinun wäestäs. Tämä on suurin käsky.
Mark 12:31 Ja se toinen on tämän caltainen: sinun pitä racastaman sinun lähimmäistäs nijncuin idze sinuas. Ei ole näitä suurembata käskyä.
Mark 12:32 Ja Kirjanoppenut sanoi hänelle: Mestari/ sinä olet totisest oikein puhunut/ yxi on Jumala/ ja ei ole toista paidzi händä.
Mark 12:33 Ja racasta sitä caikesta sydämestä/ ja caikesta ymmärryxestä/ ja caikesta sielusta/ ja caikesta

wäestä/ ja racasta lähimmäistä nijncuin idzens/ se on enä cuin caicki polttouhrit/ ja muut uhrit.
Mark 12:34 Cosca Jesus näki/ että hän toimellisest wastais/ sanoi hän hänelle: et sinä ole caucana Jumalan waldacunnasta. Ja ei tohtinut kengän sijtte hänelle enämbätä kysyä.
Mark 12:35 JA Jesus wastais/ ja sanoi opettain Templis: cuinga sanowat Kirjanoppenet Christuxen olewan Dawidin Pojan ?
Mark 12:36 Silllä Dawid sanoi idze Pyhän Hengen cautta: Herra sanoi minun Herralleni/ istu minun oikialle kädelleni/ sijhenasti cuin minä panen sinun wihollises sinun jalcais astinlaudaxi.
Mark 12:37 Sijnä Dawid cudzu hänen Herraxens/ cuingast hän on hänen Poicans ? Ja paljo Canssa cuuli händä mielelläns.
Mark 12:38 JA hän opetti heitä/ ja sanoi heille: cawattacat teitän Kirjanoppenuista/ jotca pitkisä waatteisa käywät/ ja andawat mielelläns heitäns Turulla terwehtä.
Mark 12:39 Ja mielelläns istuwat ylimmäisnä cocouxisa/ ja ensimäisis siois ehtolisis.
Mark 12:40 Jotca syöwät leskein huonet/ että he cauwan rucoilewat. Nämät saawat sitä rascamman cadotuxen.
Mark 12:41 JA cuin Jesus istui uhriarcun cohdalla/ ja cadzeli/ cuinga Canssa pani raha uhriarckun. Ja monda ricasta panit paljon.
Mark 12:42 Nijn tuli yxi köyhä leski/ ja pani caxi ropoja/ ne tekewät yhden cuusinaisen.
Mark 12:43 Nijn hän cudzui Opetuslapsens tygöns/ ja sanoi heille: totisest sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enämmän uhriarckun/ cuin caicki ne jotca sijhen panit:
Mark 12:44 Sillä he owat caicki pannet sijtä/ cuin heillä lijaxi oli/ mutta tämä on hänen köyhydestäns/ mitä hänellä oli/ caiken hänen tawarans pannut.

Vers. 43. pani enämmän) Christus luke meidän työm uscon ja rackauden jälken meidän lähimmäisem cohtan/ 2. Cor. 8:7. ja 12. että sillä on suurembi rackaus/ joca anda caicki mitä hänellä on/ cuin sillä joca anda suurest tawarast: Ei ole cuitengan Jumalan tahto/ että meidän pitä sengin andaman/ cuin me idze kyllä hywin tarwidzemme: Nijncuin Paulus opetta Corinthereitä/ 2. Cor. 8:13.

XIII. Lucu .

LÄhteisäns Templist/ julgista Opetuslapsillens Jerusalemin häwityxen/ ja wijmeisen päiwän/ v. 1.
Jonga merkit owat wäärät Christuxet/ v. 3.
sodat ja tuscat/ v. 7.

Christittyin waino ja eripuraisus/ v. 9.
Häwityxen cauhistus pyhäsä siasa/ v. 14.
Väärät Prophetat/ v. 21.
Luonnon muutos/ ja ihmisen Pojan mercki pilwisä/ v. 24.
Silloin pitä Christittyin iloidzeman/ walwoman ja rucoileman/ v. 28.

Mark 13:1 JA cuin hän meni ulos Templist/ sanoi yxi hänen Opetuslapsistans: Mestari/ cadzo/ mingämuotoiset kiwet/ ja mingäcaltaiset rakennuxet owat nämät ?
Mark 13:2 Ja Jesus wastaten sanoi hänelle: näetkös nämät suuret rakennuxet ? Ei näistä jätetä kiwe kiwen päälle/ jota ei särjetä.
Mark 13:3 JA cosca hän istui Öljymäellä/ Templin cohdalla/ kysyit häneldä erinomattain Petari ja Jacobus ja Johannes ja Andreas/ sanoden: Sanos meille cosca nämät tapahtuwat ?
Mark 13:4 Ja mikä mercki on/ cosca nämät caicki päätetän ?
Mark 13:5 Nijn Jesus wastaten rupeis heille sanoman:
Mark 13:6 Cadzocat/ ettei jocu teitä petä: sillä monda tulewat minun nimeeni/ sanoden: minä olen Christus/ ja pettäwät monda.
Mark 13:7 MUtta cosca te cuuletta sotia/ ja sotain sanomita/ nijn älkät peljätkö: sillä ne pitä tapahtuman/ waan ei cohta loppu ole.
Mark 13:8 Canssa carca Canssa wastan/ ja waldacunda waldacunda wastan. Ja maan järistyxet pitä oleman jocaidzes paicas/ ja tule nälkä/ ja pelgot/ nämät owat murehten algut.
Mark 13:9 MUtta cawahtacat teitän: sillä he ylönandawat teidän Rastupijn ja Synagogijn. Ja te piexetän ja johdatetan Päämiesten ja Cuningasten eteen minun tähteni/ heille todistuxexi.
Mark 13:10 Ja ennen pitä saarnattaman Evangeliumi caikesa Canssasa.
Mark 13:11 Cosca he nijn teitä wiewät ja ylönandawat/ nijn älkät murehtico/ mitä teidän puhuman pitä/ älkät myös ennen ajatelco/ waan mitä teille sillä hetkellä annetan/ se puhucat: sillä et te ole jotca puhuwat/ waan Pyhä Hengi.
Mark 13:12 Nijn on weli ylönandawa weljens cuolemaan/ ja Isä poicans/ ja lapset carcawat wanhembitans wastan/ ja saattawat heitä cuolemaan.
Mark 13:13 Ja caicki wihawat teitä minun nimeni tähden/ waan joca pysy loppun asti/ se tule autuaxi.
Mark 13:14 NIin cosca te saatta nähdä häwityxen cauhistuxen/ josta Daniel Prophetan cautta sanottu on/ seisowan cusa ei sopis/ (joca sen luke hän ymmärtäkön) silloin jotca Judeas owat/ ne paetcan wuorille.

Mark 13:15 Ja joca caton päällä on/ älkön astuco alas huonesen/ ja älkön mengö jotakin hakeman huonestans.
Mark 13:16 Ja joca pellolla on/ älkön palaitco nijden jälken/ cuin hän tacans jätti/ ottaman hänen waatettans.
Mark 13:17 Woi wastoinolewaisia ja imettäwäisiä nijnä päiwinä.
Mark 13:18 Mutta rucoilcat/ ettei teidän packon tapahduis talwella.
Mark 13:19 Sillä nijnä aicoina pitä oleman sencaltainen waiwa/ ettei ole ollut luonnon algusta/ cuin Jumala tähän asti luonut on/ eikä tulewa ole.
Mark 13:20 Ja ellei Herra lyhennäis nijtä päiwiä/ nijn ei yxikän ihminen tulis wapahdexi. Mutta walittuiden tähden/ jotca hän on walinnut/ lyhensi hän ne päiwät.
Mark 13:21 JA jos jocu silloin sano teille: Cadzo/ täsä on Christus/ taicka siellä on Christus/ nijn älkät uscoco.
Mark 13:22 Sillä väärät Christuxet ylösnousewat/ ja wäärät Prophetat/ jotca merckiä ja ihmeitä tekewät/ walituita pettäxens/ jos mahdollinen olis.
Mark 13:23 Mutta cawahtacat/ cadzo/ minä olen teille caicki jo ennen sanonut.
Mark 13:24 MUtta nijnä päiwinä/ pitä Auringon tämän waiwan jälken pimenemän/ ja Cuu ei anna waloans.
Mark 13:25 Tähdet putowat Taiwahast/ ja Taiwan woimat sysätän.
Mark 13:26 Ja silloin heidän pitä näkemän ihmisen Pojan tulewan pilwis suurella woimalla ja cunnialla.
Mark 13:27 Ja silloin hän lähettä Engelins/ ja coco walittuns neljästä tuulesta/ hamast maan lopusta/ nijn Taiwan loppun asti.
Mark 13:28 Mutta Ficunapuusta oppicat wertaus/ cosca hänen oxans tuorehtiwat/ ja lehdet puhkewat/ nijn te tiedätte että suwi on läsnä.
Mark 13:29 Nijn myös te/ cosca te nämät näette tapahtuwan/ nijn tietkät että se on läsnä jo owen edes.
Mark 13:30 Totisest sanon minä teille: ei tämä sucucunda hucu ennen cuin caicki nämät tapahtuwat.
Mark 13:31 Taiwan ja maan pitä huckuman/ mutta minun sanani ei pidä huckuman.
Mark 13:32 Mutta sijtä päiwästä ja ajasta ei tiedä kengän/ ei Engelitkän jotca owat Taiwahas/ ja ei Poicacan/ waan ainoa Isä.
Mark 13:33 CAwahtacat/ walwocat ja rucoilcat/ sillä et te tiedä cosca se aica tule.
Mark 13:34 Nijncuin ihminen/ joca muille maille waelsi/ jätti huonens/ ja andoi palweliains haldun/ ja cullengin hänen ascarens/ ja käski owen wartian walwo.
Mark 13:35 Nijn walwocat sijs/ sillä et te tiedä cosca huonen Herra tulewa on/ ehtona taicka puoli yönä/ eli

cucoin laulais eli huomeneldain.
Mark 13:36 Ettei hän äkistä tulis/ ja löydäis teitä macamast.
Mark 13:37 Mutta mitä minä teille sanon/ sen minä myös caikille sanon/ walwocat.

Vers. 14. Häwityxen cauhistuxen) Lue Matth. 24:15. selitys.

XIV. Lucu .

WAimo woitele Christuxen Bethanias/ v. 1.
Judas rupe ajatteleman/ cuinga hän hänen pettäis/ v. 10.
Jesus lähettä walmistaman idzellens Jerusalemis/ cusa hän syö Pääsiäis lamban. v. 12.
Säätä ehtolisen/ v. 22.
Mene Krydimaahan rucoileman/ v. 32.
Petetän Judalda/ wiedän fangittuna Caiphan tygö/ v. 42.
Cusa hän cuullan ja duomitan cuolemahan/ v. 53.

Mark 14:1 NIin oli cahden päiwän perästä Pääsiäinen/ ja makianleiwän päiwät. Ja ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet edzeit/ cuinga he cawaludella hänen kijnniottaisit/ ja tappaisit.
Mark 14:2 Nijn he sanoit: ei Juhla päiwänä/ ettei capina nousis Canssasa.
Mark 14:3 JA cuin hän oli Bethanias/ sen spitalisen Simonin huonesa ja atrioidzi/ nijn tuli yxi waimo/ jolla oli Clasi turmelematoinda ja callist Narduxen woidet/ ja hän särki Clasin/ ja wuodatti hänen pääns päälle.
Mark 14:4 Nijn muutamat närkästyit idzelläns/ ja sanoit: mihingä on tapahtunut tämä woiten haascaus ?
Mark 14:5 Sillä tämä olis taittu myytä enämbän cuin colmeen sataan penningijn/ ja annetta waiwaisten/ ja he napisit händä.
Mark 14:6 Nijn Jesus sanoi: sallicat hänen olla rauhas/ mixi te händä waiwatte.
Mark 14:7 Hän teki hywän työn minun cohtani: sillä teillä owat aina waiwaiset/ ja cosca ikänäns te tahdotte/ nijn te saatte heille hywä tehdä.
Mark 14:8 Mutta en minä teillä aina ole: Tämä teki mitä hän woi/ ja ennätti woiteleman minun ruumistani hautamisexi.
Mark 14:9 Totisest sanon minä teille: cusa tämä Evangelium saarnatan caikes mailmas/ nijn myös tämä cuin hän teki/ pitä saarnattaman hänen muistoxens.
Mark 14:10 JA Judas Ischarioth yxi cahdestatoistakymmenest meni ylimmäisten Pappein tygö/ että hän

pettäis hänen heille:
Mark 14:11 Cosca he sen cuulit/ ihastuit he ja lupaisit hänelle raha anda. Ja hän edzei/ cuinga hän soweliasti hänen pettäis.
Mark 14:12 JA ensimäisnä makian leiwän päiwänä/ cosca Pääsiäis lammas teurastettin/ sanoit hänelle hänen Opetuslapsens: Cusas tahdot että me menemme/ ja walmistam syödäxes Pääsiäis lamban ?
Mark 14:13 Ja hän lähetti caxi hänen Opetuslapsistans/ ja sanoi heille: mengät Caupungijn/ ja yxi ihminen cohta teidän/ candain wesiastiata/ noudattacat händä.
Mark 14:14 Ja cuhunga hän mene/ sanocat perhen isännälle: Mestari käski sinulle sano: cusa on wierasten huone/ josa minä Opetuslasteni cansa söisin Pääsiäis lamban ?
Mark 14:15 Ja hän osotta teille suuren Salin/ raketun ja walmistetun/ walmistacat siellä meille.
Mark 14:16 Ja hänen Opetuslapsens menit/ ja tulit Caupungijn/ ja löysit nijncuin hän oli heille sanonut. Ja walmistit Pääsiäis lamban.
Mark 14:17 Nijn hän tuli ehtona cahdentoistakymmenen cansa.
Mark 14:18 Ja cuin he istuit pöydän tykönä ja söit/ sanoi Jesus: totisest sanon minä teille: yxi teistä/ joca syö minun cansani/ on minun pettäwä.
Mark 14:19 Ja he tulit murhellisexi/ ja rupeisit idzecukin sanoman: ollengo minä ? Ja toinen: ollengo minä ?
Mark 14:20 Hän wastais/ ja sanoi heille: yxi cahdestatoistakymmenest joca minun cansani fatijn rupe.
Mark 14:21 Ihmisen Poica mene tosin nijncuin hänestä on kirjoitettu/ mutta woi sitä ihmistä/ jonga cautta ihmisen Poica petetän/ se olis hänelle parambi/ jos ei se ihminen olis syndynyt.
Mark 14:22 JA heidän syödesäns otti Jesus leiwän/ kijtti ja mursi/ ja andoi heille/ ja sanoi: ottacat/ syökät/ tämä on minun ruumin.
Mark 14:23 Ja otti Calkin/ kijtti/ ja andoi heille. Ja he joit sijtä caicki.
Mark 14:24 Ja hän sanoi heille: tämä on minun weren/ sen Uden Testamendin/ joca monen edest wuodatetan.
Mark 14:25 Totisest sanon minä teille: en minä sillen juo wijnapuun hedelmäst/ sijhenasti cuin minä sen vden juon Jumalan waldacunnas.
Mark 14:26 JA cuin he kijtoswirren olit sanonet/ menit he Öljymäelle.
Mark 14:27 Ja Jesus sanoi heille: caicki te tänä yönä pahenetta minusa/ nijncuin kirjoitettu on: Minä lyön paimenda ja lambat hajotetan.
Mark 14:28 Mutta sijtte cuin minä ylösnousen/ nijn minä käyn teidän edellän Galileaan.
Mark 14:29 Nijn Petari sanoi hänelle: jos wielä caicki muut pahenisit/ en cuitengan minä pahene.

Mark 14:30 Ja Jesus sanoi hänelle: totisest sanon minä sinulle: tänäpän/ ennen cuin cuckoi cahdesti laula/ sinä colmast minun kiellät.
Mark 14:31 Mutta hän sanoi wielä enämmin: jos minun pidäis cuoleman sinun cansas/ en minä sijttekän kielläis sinua. Nijn sanoit myös caicki.
Mark 14:32 JA he tulit sijhen paickan/ jonga nimi oli Gethsemane. Ja hän sanoi Opetuslapsillens: istucat täsä/ nijncauwan cuin minä menen tuonne rucoileman.
Mark 14:33 Ja hän otti Petarin ja Johannexen ja Jacobin cansans/ ja rupeis wapiseman ja cauhistuman/ ja sanoi heille:
Mark 14:34 Minun sielun on murehisans cuoleman asti/ olcat täsä ja walwocat.
Mark 14:35 Ja hän käwi wähä edemmä/ langeis maahan ja rucoili/ jos mahdollinen olis/ että se aica hänen ohidzens käwis.
Mark 14:36 Ja sanoi: Abba minun Isän/ caicki owat sinulle mahdolliset/ ota pois minulda tämä Calcki/ ei cuitengan nijncuin minä tahdon/ mutta nijncuin sinä.
Mark 14:37 Ja hän tuli ja löysi heidän macamast/ ja sanoi Petarille: Simon macatcos ? Etkös woinut yhtä hetke walwo ?
Mark 14:38 Walwocat/ ja rucoilcat/ ettet te tulis kiusauxeen. Hengi tosin on aldis/ mutta liha on heicko.
Mark 14:39 Nijn hän taas meni pois ja rucoili/ ja puhui endisen puhen.
Mark 14:40 Ja löysi taas palaitesans heidän macamast: sillä heidän silmäns olit uneliat/ eikä tiennet mitä heidän piti händä wastaman.
Mark 14:41 Ja hän tuli colmannen kerran/ ja sanoi heille: nytkö te maata tahdotta ja lewätä ? Jo nyt kyllä on/ se hetki on tullut/ cadzo/ ihmisen Poica ylönannetan syndisten käsijn.
Mark 14:42 Noscat ja mengäm/ cadzo/ joca minun pettä/ se lähesty.
Mark 14:43 JA wielä hänen puhuisans tuli Judas/ joca oli yxi cahdestatoistakymmenest/ ja hänen cansans paljo wäke miecoilla ja seipäillä/ ylimmäisildä Papeilda ja Kirjanoppenuilda ja Wanhimmilda.
Mark 14:44 Nijn pettäjä oli andanut heille yhteisen merkin/ sanoden: kenengä minä suuta annan/ se on/ kijnniottacat händä/ ja wisust poiswiekät.
Mark 14:45 Ja cuin hän tuli/ astui hän äkist hänen tygöns ja sanoi hänelle: Rabbi/ Rabbi/ ja andoi hänen suuta.
Mark 14:46 Mutta ne panit kätens hänen päällens/ ja otit hänen kijnni.
Mark 14:47 Nijn yxi nijstä/ jotca sijnä olit/ weti ulos mieckans/ ja löi ylimmäisen Papin palweliata/ ja hackais pois hänen corwans.

Mark 14:48 JA Jesus sanoi heille: te oletta lähtenet minua nijncuin ryöwäriä miecoilla ja seipäillä kijnniottaman.
Mark 14:49 Minä olen jocapäiwä ollut teidän tykönän/ ja opettanut Templis/ ja et te minua kijnniottanet. Mutta nämät tapahtuwat/ että Ramattu täytetäisin.
Mark 14:50 Nijn caicki Opetuslapset ylönannoit hänen ja pakenit.
Mark 14:51 Ja yxi nuorucainen seurais händä/ jolla oli lijnainen waate paljan ihon päällä.
Mark 14:52 Ja nuoret miehet kijnniotit hänen/ mutta hän jätti sen lijnaisen waattens ja pakeni alasti heildä.
Mark 14:53 JA he weit pois Jesuxen ylimmäisen Papin tygö/ johonga caicki ylimmäiset Papit ja wanhimmat ja Kirjanoppenet olit cocondunet.
Mark 14:54 Mutta Petari noudatti händä taambana/ sijhenasti cuin hän tuli ylimmäisen Papin Salijn/ ja hän istui siellä palweliain seas/ ja lämmitteli walkian tykönä.
Mark 14:55 MUtta ylimmäiset Papit/ ja caicki Raadi edzei todistusta Jesusta wastan/ että he hänen cuolemahan saataisit:
Mark 14:56 Ja ei löynnet/ ja moni todisti wäärin händä wastan/ mutta ei heidän todistuxens ollet soweliat.
Mark 14:57 Ja muutamat tulit ja todistit wäärin händä wastan/ sanoden:
Mark 14:58 Me olemma cuullet hänen sanowan/ minä tahdon tämän Templin/ joca käsillä tehty on/ särke ja colmena päiwänä toisen jällens rakenda/ joca ei ole käsillä tehty.
Mark 14:59 Ja ei nijdengän todistus ollut sowelias.
Mark 14:60 Ja ylimmäinen Pappi nousi/ ja kysyi Jesuxelle/ sanoden: etkös näihin mitän wasta cuin nämät sinua wastan todistawat ?
Mark 14:61 Mutta hän oli äneti/ eikä mitän wastannut. Taas ylimmäinen Pappi kysyi ja sanoi hänelle: oletcos Christus sen siunatun Poica ?
Mark 14:62 Nijn Jesus sanoi: Minä olen. Ja teidän pitä näkemän ihmisen Pojan istuwan woiman oikialla puolella/ ja tulewan Taiwan pilwisä.
Mark 14:63 Nijn ylimmäinen Pappi rewäis waattens/ ja sanoi: Mitä me sillen todistuxia tarwidzem:
Mark 14:64 Te oletta cuullet Jumalan pilcan. MItä te luuletta ? Nijn he caicki duomidzit hänen cuolemaan.
Mark 14:65 Ja muutamat rupeisit sylkemän hänen päällens/ ja peittämän hänen caswojans ja rusicoidzeman händä ja sanoman hänelle: Arwa. Ja palweliat löit händä poskelle.
Mark 14:66 JA Petari oli alhalla Salis/ nijn tuli ylimmäisen Papin pijca.
Mark 14:67 Ja cosca hän näki Petarin lämmittelewän/ cadzahti hän hänen päällens/ ja sanoi: Ja sinäkin olit Jesus Nazarenuxen cansa ?

Mark 14:68 Mutta hän kielsi sanoden: en tunne minä händä/ engä tiedä mitäs sanot. Ja hän meni porstuaan/ ja Cuckoi lauloi.
Mark 14:69 Ja se pijca/ cosca hän näki hänen/ rupeis taas sanoman nijlle/ jotca sijnä seisoit: tämä on yxi heistä.
Mark 14:70 Mutta hän kielsi jällens. Ja taas hetken peräst/ sanoit ne Petarille/ jotca läsnä seisoit: totisest olet sinä yxi heistä: sillä sinä olet Galileus/ cuin sinun puhestakin cuulu.
Mark 14:71 Nijn hän rupeis idziäns sadatteleman/ ja wannoman: en tunne minä sitä miestä/ josta te puhutta. Ja Cuckoi lauloi toisen kerran.
Mark 14:72 Nijn Petari muisti sen sanan/ cuin Jesus hänelle sanonut oli: ennen cuin Cuckoi cahdesti laula/ sinä colmasti minut kiellät. Ja hän rupeis itkemän.

Vers. 5. Colmeen satan penningijn) Tämä raha taitan arwatta colmenkymmenen Cruunuun.
v. 36. ota pois) Ei nijn että Christus tahdoi wälttä cuolemata ja autuuden työtä/ jota warten hän oli mailmaan tullut: waan että hän oli totinen ihminen/ nijn hänellä oli myös luonnolinen cuolema/ ja Jumalan wihan pelco/ andoi idzens cuitengin Jumalan cuuliaisuden ala.

XV. Lucu .

CHristus annetan Pilatuxen haldun/ v. 1.
Anotan Barrabast wallallens/ ja Jesusta ristinnaulitta/ v. 6.
Pilatus anda ruoskitta ja ristinnaulitta Jesuxen cahden ryöwärin keskelle: Ja hänen waatteistans heitetän arpa/ häwäistän ja pilcatan händä/ v. 15.
Hän anda hengens/ ihmeillä ja suurella änellä/ v. 33.
Ja Joseph Arimathiast hauta hänen/ v. 42.

Mark 15:1 JA cohta huomeneltain pidit ylimmäiset Papit neuwo/ wanhimbain/ Kirjanoppenuin/ ja caiken Raadin cansa/ ja sidottuna poisweit Jesuxen/ ja ylönannoit Pilatuxelle.
Mark 15:2 Ja Pilatus kysyi hänelle: oletcos Judalaisten Cuningas ? Hän wastais ja sanoi hänelle: sinäpä sen sanot.
Mark 15:3 Ja ylimmäiset Papit cannoit cowin hänen päällens.
Mark 15:4 Nijn Pilatus kysyi taas hänelle/ ja sanoi: etkös mitän wasta ? Cadzo/ cuinga paljo he sinun päälles candawat.

Mark 15:5 Mutta ei Jesus sijtte ensingän wastannut/ nijn että Pilatus ihmetteli.
Mark 15:6 MUtta Pääsiäis Juhlana päästi hän heille jongun fangin/ kenengä he anoit.
Mark 15:7 Nijn oli yxi Barrabas nimeldä/ joca capinan nostaitten cansa sidottu oli/ ja capinas murhan tehnyt oli.
Mark 15:8 Ja Canssa meni ja rupeis händä rucoileman/ tekemän heille nijncuin hän aina tottunut oli.
Mark 15:9 Nijn Pilatus wastais heitä/ sanoden: tahdottaco/ että minä päästän teille Judalaisten Cuningan ?
Mark 15:10 Sillä hän tiesi/ että ylimmäiset Papit olit hänen cateudest ylönandanet.
Mark 15:11 Mutta ylimmäiset Papit yllytit Canssa/ että hän heille päästäis Barraban.
Mark 15:12 Nijn Pilatus taas wastais/ ja sanoi heille: mitä te sijs tahdotta että minun pitä tälle tekemän/ jonga te Judalaisten Cuningaxi cudzutta ? nijn he huusit: ristinnaulidze händä.
Mark 15:13 Ja Pilatus sanoi heille: mitäst hän paha on tehnyt ?
Mark 15:14 Mutta he huusit wielä cowemmin: ristinnaulidze händä.
Mark 15:15 Mutta Pilatus tahdoi Canssan mielen nouta/ ja päästi Barraban. Ja andoi Jesuxen ruoskitta ja ristinnaulitta.
Mark 15:16 NIin huowit weit hänen Rastupan/ ja cudzuit cocon caiken joucon.
Mark 15:17 Ja puetit hänen Purpuraan/ ja wäänsit orjantappuraisen Cruunun/ ja panit hänen päähäns.
Mark 15:18 Ja rupeisit händä terwehtämän: Terwe Judalaisten Cuningas.
Mark 15:19 Ja he löit hänen päähäns ruogolla/ ja syljit hänen päällens/ panit polwillens ja cumarsit händä.
Mark 15:20 JA cuin he olit händä pilcannet/ rijsuit he häneldä Purpuran/ ja puetit hänen omijn waatteisijns/ ja weit hänen ristinnaulitta.
Mark 15:21 Ja nijn he waadeit yhtä joca ohidzekäwi ja tuli pellolda/ nimeldä Simon Cyreneus (Alexandrin ja Rufin Isä) candaman hänen Ristiäns.
Mark 15:22 Ja he weit hänen siehen siaan/ joca cudzutan Golgatha/ se on/ Pääcalloin paicka.
Mark 15:23 Ja he annoit hänelle wijna juoda Myrrhalla secoitettua. Waan ei hän ottanut.
Mark 15:24 JA cosca he olit hänen ristinnaulinnet/ jaoit he hänen waattens/ ja heitit nijstä arpa/ mitä cungin piti saaman.
Mark 15:25 Ja se oli colmas hetki cuin he hänen ristinnaulidzit.
Mark 15:26 Ja hänen pääns päälle oli kirjoitettu hänen syyns/ nimittäin: Judalaisten Cuningas.
Mark 15:27 Ja he ristinnaulidzit caxi Ryöwäritä hänen cansans/ yhden oikialle/ ja toisen wasemalle puolelle.
Mark 15:28 Ja nijn täytettin se kirjoitus joca sano: hän on pahantekiäin secan luettu.
Mark 15:29 JA ne jotca sijtä ohidzekäwit/ pilckaisit händä/ ja wäändelit päätäns/ sanoden: Woi sinuas/

cuinga jalost sinä Templin maahan jaotat/ ja colmena päiwänä sen jällens rakennat:
Mark 15:30 Wapahda nyt idzes/ ja astu alas rististä.
Mark 15:31 Nijn myös ylimmäiset Papit pilckaisit händä keskenäns Kirjanoppenuitten cansa/ ja sanoit: muita hän autti/ mutta ei hän woi idzens autta.
Mark 15:32 Jos hän on Christus/ ja Israelin Cuningas/ nijn astucan alas Rististä/ että me näkisim/ ja uscoisim. Ja ne jotca hänen cansans ristinnaulitut olit/ pilckaisit myös händä.
Mark 15:33 JA cuudennen hetken perästä/ tuli pimeys caiken maan päälle haman yhdexänden hetken asti.
Mark 15:34 Nijn yhdexännellä hetkellä huusi Jesus suurella änellä/ sanoden: Eli$/ Eli$/ lamasabthani$/ se on: minun Jumalan/ minun Jumalan/ mixis minun/ ylönannoit ?
Mark 15:35 Ja cuin muutamat jotca sijnä seisoit sen cuulit/ sanoit he: cadzo hän huuta Eliast.
Mark 15:36 Nijn juoxi yxi ja täytti sienen eticalla/ ja pani sen ruogon päähän/ taridzi hänen juoda/ sanoden: pidäs/ cadzocam jos Elias tule händä poisottaman.
Mark 15:37 Mutta Jesus huusi suurella änellä/ ja andoi hengens.
Mark 15:38 Ja Templin waate repeis cahtia/ ylhäldä haman alhalle.
Mark 15:39 Cosca Päämies/ joca sijnä hänen cohdallans seisoi/ näki että hän sen muotoisella huudolla hengens andoi/ sanoi hän: totisest oli tämä ihminen Jumalan Poica.
Mark 15:40 Ja siellä oli myös waimoja/ jotca taambana cadzelit/ joiden seas oli Maria Magdalena ja Maria wähemnän Jacobin ja Josen Äiti ja Salome:
Mark 15:41 Jotca myös händä Galileas seurannet ja palwellet olit/ ja monda muuta jotca hänen cansans Jerusalemijn mennet olit.
Mark 15:42 JA ehtona/ että walmistus päiwä oli/ joca on esisabbathi/
Mark 15:43 Tuli Joseph Arimathiast/ yxi cunnialinen Raadimies/ joca myös odotti Jumalan waldacunda/ hän rohkeis mennä Pilatuxen tygö/ ja anoi häneldä Jesuxen ruumista.
Mark 15:44 Nijn Pilatus ihmetteli että hän jo cuollut oli/ ja cudzui tygöns Päämiehen ja kysyi häneldä/ jos hän jo aica cuollut oli.
Mark 15:45 Ja cuin hän asian Päämieheldä ymmärsi/ andoi hän Josephille ruumin.
Mark 15:46 Ja hän osti lijnawaatten/ otti hänen/ ja kääri lijnawaatteisin. Ja pani hänen hautaan/ joca calliohon hacattu oli/ ja wieritti kiwen haudan owelle.
Mark 15:47 Mutta Maria Magdalena/ Ja Josen Maria cadzelit cuhunga hän pandin.

Vers. 25. Colmas hetki) Se on/ he rupeisit sitä toimittaman/ että Christuxen piti ristinnaulittaman: mutta

cuudennella hetkellä on hän ristinnaulittu/ nijncuin muut Evangelistat kirjoittawat.

XVI. Lucu .

WAimot tulewat haudalle/ ja näkewät Herran Engelin/ joca heille ilmoitta Christuxen ylösnousemisen/ v. 1.
Sijtte ilmaundu hän idze Marialle Magdalenalle/ ja nijlle jotca menit Cmauxeen/ v. 9.
Wijmeiseldä Apostoleille: jotca hän lähettä mailmaan saarnaman/ v. 14.
Ja nijn hän astu heildä ylös taiwaseen. v. 19.

Mark 16:1 JA cosca Sabbathi culunut oli/ osti Maria Magdalena ja Maria Jacobi ja Salome hywän hajulisia woiteita/ woidellaxens händä.
Mark 16:2 Ja tulit haudalle ensimäisnä Sabbathin päiwänä sangen warhain Auringon coittais.
Mark 16:3 Ja puhuit keskenäns: cuca meille wierittä kiwen haudan owelda ?
Mark 16:4 Ja cuin he cadzoit/ näit he kiwen wieritetyxi/ joca oli sangen suuri.
Mark 16:5 Ja cuin he olit hautaan mennet/ näit he yhden nuorucaisen istuwan oikialla puolella/ joca oli waatetettu pitkillä walkeilla waatteilla/ ja he hämmästyit.
Mark 16:6 Mutta hän sanoi heille: älkät hämmästykö/ te edzittä Jesusta Nazarenusta/ joca ristinnaulittu oli/ hän ylösnousi/ ei hän ole täällä/ cadzo sia/ cuhunga he hänen panit.
Mark 16:7 Mutta mengät ja sanocat hänen Opetuslapsillens ja Petarille/ että hän käy teidän edellän Galileaan/ siellä te hänen näettä/ nijncuin hän sanoi teille.
Mark 16:8 Ja he menit nopiast ulos/ ja pakenit haudalda/ sillä wapistus ja hämmästys oli heidän päällens tullut/ ei he myös kellekän mitän sanonet/ sillä he pelkäisit.
Mark 16:9 MUtta cuin Jesus oli warhain ensimäisnä Sabbathin päiwänä ylösnosnut/ ilmestyi hän ensin Marialle Magdalenalle/ josta hän seidzemen Perkelettä ulosajanut oli.
Mark 16:10 Joca meni ja ilmoitti nijlle jotca hänen cansans ollet olit/ jotca murehitit ja itkit.
Mark 16:11 Ja cuin he cuulit hänen eläwän/ ja että hän häneldä nähty oli/ ei he wielä usconet.
Mark 16:12 Sijtte/ cosca caxi heistä waelsit/ ilmestyi hän heille toisen muotoisna/ cosca he maalle menit.
Mark 16:13 Jotca menit ja julistit muille. Ja ei he nijtäkän usconet.
Mark 16:14 WIimein/ cosca yxitoistakymmendä atrioidzit/ ilmestyi hän/ ja soimais heidän epäuscoans ja heidän sydämens cangiutta/ ettei he usconet nijtä jotca hänen nähnet olit ylösnosnexi.
Mark 16:15 Ja sanoi heille: mengät caicken mailmaan/ ja saarnatcat Evangeliumi caikille luoduille.
Mark 16:16 Joca usco ja castetan/ se tule autuaxi/ mutta joca ei usco/ se cadotetan.

Mark 16:17 Mutta nämät owat ne merkit/ jotca nijtä noudattawat cuin uscowat: Minun nimeni cautta pitä heidän Perkelet ulosajaman/ vsilla kielillä puhuman/ kärmet poisajaman.
Mark 16:18 Ja jos he jotakin myrcky juowat/ nijn ei heille mitän wahingoita. Sairasten päälle pitä heidän kätens paneman/ ja ne paranewat.
Mark 16:19 Ja Herra sijtte cuin hän oli heille puhunut/ otettin ylös Taiwaseen/ ja istu Jumalan oikialla kädellä.
Mark 16:20 Mutta he menit/ ja saarnaisit jocapaicas/ ja Herra waicutti heidän cansans/ ja wahwisti Sanan noutawaisten merckein cautta.

P. Marcuxen Evangeliumin loppu.

P. Johannexen Evangelium.

Esipuhe P. Johannexen Evangeliumist .

I. PYhä Johannes Kirjoitta caickein ensist Christuxen Jumaludest/ ja ijancaickisest olemisest/ ja mitä Johannes Castaja hänest todisti: cuinga hän rupeis Opetuslapsia cudzuman ja ihmeitä tekemän.
Sijtte hänen puhens Judalaisten cansa Jerusalemis Pääsiäisestä/ ja Nicodemuxen cansa/ ja mitä hän sijtte Judeas teki/ cap. $ 1. 2. 3.
II. Hänen matcustuxestans Samarian cautta Galileaan ja Jerusalemijn Pääsiäis juhlalle/ ja mitä sijnä tapahtu/ cap. $ 4. 5.
III. Cuinga hän ruocki wijsi tuhatta miestä corwes/ käy weden päällä/ saarnais Capernaumis/ cap. $ 6.
meni Jerusalemijn Lehtimajan juhlalle/ puhui Kirjanoppenuin cansa/ awais yhden miehen silmät/ joca sokiana syndynyt oli/ cap. $ 7. 8. 9.
IV. Hänen matcustuxestans Kirckomessun juhlalle Jerusalemijn/ ja mitä sijnä tapahtui/ cap. $ 10.
cuinga hän cuolleista Lazaruxen herätti/ ja Maria hänen jalcans woiteli: hänen ajamisestans Jerusalemijn/ ja Ehtolisestans Opetuslasten cansa/ nijn myös heidän jalcains pesemisest/ cap. $ 11. 12. 13.
V. Hänen opettamisestans ja lohdutussaarnastans Opetuslastens edes ennen hänen cuolematans/ ja rucouxestans seuracunnan edestä/ cap. $ 14. 15. 16. 17.
VI. Christuxen kärsimisest/ cuolemast/ hautamisest/ ja ylösnousemisest/ nijn myös moninaisest ilmoittamisest Opetuslastens edes/ että hän totisest oli cuolluista nosnut/ cap. $ 18. 19. 20. 21.

P. Johannexen Evangelium.

I. Lucu.

Jesus Christus on Jumala ijancaickisest/ hänen cauttans on mailma luotu/ hän anda elämän ja walista caickia/ v. 1.
Johannes syndy/ tätä todistaman/ että Jumala on Ihmisexi tullut/ v. 6.
tämän todista hän Phariseusten ja Canssan edes: ja että hän cuule Jumalan änen hänest/ ja näke Jumalan Hengen tulewan hänen päällens Castesa/ v. 35.

Jesus cudzu tygöns muutamat Opetuslapset/ ja mene Galileaan/ v. 43.

Joh 1:1 ALgusa oli Sana/ ja se Sana oli Jumalan tykönä/ ja Jumala oli se Sana:
Joh 1:2 Tämä oli algusa Jumalan tykönä.
Joh 1:3 Caicki owat sen cautta tehdyt/ ja ilman sitä ei ole mitän tehty/ joca tehty on.
Joh 1:4 Hänes oli Elämä/ ja Elämä oli ihmisten Walkeus:
Joh 1:5 Ja se Walkeus pimeydes paista/ jota ei pimeydet käsittänet.
Joh 1:6 YXi mies oli lähetetty Jumalalda/ jonga nimi oli Johannes.
Joh 1:7 Se tuli sijtä Walkeudesta todistaman/ että caicki uscoisit hänen cauttans.
Joh 1:8 Ei hän ollut se Walkeus/ mutta hän oli lähetetty Walkeudesta todistaman.
Joh 1:9 Se oli totinen Walkeus/ joca walista caicki ihmiset/ jotca mailmaan tulewat.
Joh 1:10 Se oli mailmas/ ja mailma on hänen cauttans tehty/ ja ei mailma händä tundenut.
Joh 1:11 Hän tuli omillens/ ja ei hänen omans händä ottanet wastan.
Joh 1:12 Mutta nijlle jotca hänen otit wastan/ andoi hän woiman Jumalan lapsixi tulla/ jotca uscowat hänen nimens päälle.
Joh 1:13 Jotca ei werest eikä lihan tahdost/ ei myös miehen tahdost/ mutta Jumalast syndynet owat.
Joh 1:14 Ja Sana tuli Lihaxi/ ja asui meidän seasam/ ja me näimme hänen cunnians nijncuin ainoan Pojan cunnian Isäst/ täynäns armoja ja totutta.
Joh 1:15 Johannes todista hänest/ huuta/ ja sano: tämä oli se josta minä sanoin: minun jälkeni on tulewa/ joca minun edelläni on ollut: sillä hän oli ennen cuin minä.
Joh 1:16 Ja me olemma caicki hänen täydellisydestäns saanet/ ja armon armosta.
Joh 1:17 Sillä Laki on Mosexen cautta annettu/ armo ja totuus on Jesuxen Christuxen cautta tullut.
Joh 1:18 Ei ole kengän coscan Jumalata nähnyt/ ainocainen Poica/ joca on Isän helmas/ hän on meille sen ilmoittanut.
Joh 1:19 JA tämä on Johannexen todistus/ cosca Judalaiset lähetit Jerusalemist Papit ja Lewitat kysymän häneldä: cucas olet?
Joh 1:20 Ja hän todisti ja ei kieldänyt. Ja hän todisti/ sanoden: en minä ole Christus.
Joh 1:21 Ja he kysyit hänelle: cucast sijs? Oletcos Elias? Hän sanoi: en. Oletcos Propheta? Hän wastais: en.
Joh 1:22 Nijn he sanoit hänelle: cucastas sijs olet? että me andaisimme nijlle wastauxen/ jotca meidän lähetit. Mitäs sanot idzestäs?
Joh 1:23 Hän sanoi: minä olen huutawan äni corwes/ walmistacat Herran tietä/ nijncuin Esaias Propheta

sanoi.
Joh 1:24 Ja jotca lähetetyt olit/ olit Phariseuxet.
Joh 1:25 Ja he kysyit hänelle/ ja sanoit: mixi sijs sinä castat/ jos et sinä ole Christus/ etkä Elias/ etkä Propheta?
Joh 1:26 Johannes wastais heitä/ ja sanoi: minä castan wedellä/ mutta teidän keskellän on/ jota et te tunne.
Joh 1:27 Hän on se joca minun jälkeni tule/ joca minun edellänikin on ollut/ jonga kengän rihmoja en minä ole kelwollinen päästämän.
Joh 1:28 Nämät tapahduit Bethabaras/ sillä puolella Jordanin/ cusa Johannes castoi
Joh 1:29 Toisna päiwänä näki Johannes Jesuxen tygöns tulewan/ ja sanoi: Cadzo/ Jumalan Caridza/ joca otta pois mailman synnin.
Joh 1:30 Tämä on se josta minä sanoin: minun jälkeni tule mies/ joca ennen minua on ollut: sillä hän oli ennen cuin minä.
Joh 1:31 Ja en minä händä tundenut/ mutta että hänen piti ilmestymän Israelis/ tulin minä wedellä castaman.
Joh 1:32 Ja Johannes todisti/ ja sanoi: minä näin Hengen taiwast tulewan alas nijncuin mettisen/ ja seisattawan hänen päällens.
Joh 1:33 Ja en minä händä tundenut/ mutta joca minun lähetti wedellä castaman/ se sanoi minulle: jonga päälle sinä näet Hengen tulewan ja seisattawan/ hän on se joca casta Pyhällä Hengellä.
Joh 1:34 Ja minä näin sen/ ja todistin hänen olewan Jumalan Pojan.
Joh 1:35 TOisna päiwänä seisoi Johannes taas/ ja caxi hänen Opetuslastans.
Joh 1:36 Ja cuin hän näki Jesuxen waeldawan/ sanoi hän: Cadzo/ Jumalan Caridza.
Joh 1:37 Ja caxi hänen Opetuslastans cuulit hänen puhuwan/ ja seuraisit Jesusta.
Joh 1:38 Mutta Jesus käänsi idzens ja näki ne händäns seurawan/ ja sanoi heille: mitä te edzittä?
Joh 1:39 Nijn he sanoit hänelle: Rabbi/ se on/ opettaja/ cusas asut? Hän sanoi heille: tulcat ja cadzocat/ ja he tulit ja näit cusa hän asui/ ja olit sen päiwän hänen tykönäns/ ja jo oli lähes kymmenes hetki.
Joh 1:40 Yxi nijstä cahdest/ jotca Johannexelda cuulit ja Jesusta seuraisit/ oli Andreas Simon Petarin weli.
Joh 1:41 Se löysi ensin hänen weljens Simonin/ ja sanoi hänelle: me löysimme Messian/ se on/ Woidellun.
Joh 1:42 Ja he toit en Jesuxen tygö. Cosca Jesus hänen näki/ sanoi hän: sinä olet Simon Jonan poica/ ja sinä pitä cudzuttaman Cephas/ se on/ callio.
Joh 1:43 Toisna päiwänä tahdoi Jesus taas mennä Galileaan/ ja löysi Philippuxen/ ja sanoi hänelle: seura minua:

Joh 1:44 Mutta Philippus oli Bethsaidasta/ Andreaxen ja Petarin Caupungist.
Joh 1:45 Philippus löysi Nathanaelin/ ja sanoi hänelle: me olema sen löynnet/ josta Moses Lais ja Prophetat kirjoitit/ Jesuxen Josephin Pojan Nazarethist.
Joh 1:46 Ja Nathanael sanoi hänelle: tulleco Nazarethist jotain hywä? Philippus sanoi hänelle: tule ja cadzo.
Joh 1:47 Cosca Jesus näki Nathanaelin tygöns tulewan/ sanoi hän: cadzo/ totisest oikia Israelita/ josa ei petost ole. Nathanael sanoi hänelle: mistäs minun tunnet?
Joh 1:48 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: ennen cuin Philippus cudzui sinua ficunapuun alla ollesas/ näin minä sinun.
Joh 1:49 Wastais Nathanael/ ja sanoi hänelle: Rabbi/ sinä olet Jumalan Poica: sinä olet Israelin Cuningas.
Joh 1:50 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: sinä uscot että minä sanoin sinulle: minä näin sinun ficunapuun alla: Sinä saat wielä suurembita nähdä.
Joh 1:51 Ja sanoi hänelle: totisest/ totisest sanon minä teille: tästedes pitä teidän näkemän Taiwan awoi/ ja Jumalan Engelit ylösastuwan ja alastulewan ihmisen Pojan päälle.

Vers. 9. Caicki ihmiset) se on/ Christus on mailman Walkeus/ joca caicki ihmiset Evangeliumin cautta walaise: sillä se saarnatan caikille luondocappaleille/ jotca ihmisexi tulewat taicka owat.
v. 16. Armon armosta) Meille on annettu armo Christuxen armon tähden/ että me hänen cauttans täytämme Lain ja tunnemme Isän/ josa wieckaus lacka/ ja me tulemma toimellisixi ihmisixi.
v. 28. Bethabaras) eli Bethbaras/ Iud.$ 7:24.
v. 41. Messian) Christus Grekixi/ Messias Ebreaxi/ on suomexi woideltu.

II. Lucu .

Galilean Canas pidetän häät/ josa Christus muutta weden wijnaxi ja ilmoitta cunnians/ v. 1.
Mene Jerusalemijn Pääsiäis juhlalle/ mene Templijn ja ulosaja caupidziat/ v. 13.
Wasta Judalaisille tunnustähtiä anowaisille/ että he maahan lyöwät hänen ruumins Templin/ jonga hän tahto colmena päiwänä jällens raketa/ v. 18.

Joh 2:1 Ja colmandena päiwänä olit häät Galilean Canas/ ja Jesuxen äiti oli siellä.
Joh 2:2 Nijn Jesus ja hänen Opetuslapsens cudzuttin myös häihin.
Joh 2:3 Ja cosca wijna puuttui/ sanoi Jesuxen äiti hänelle: ei heillä ole wijna.
Joh 2:4 Jesus sanoi hänelle: waimo/ mitä minun on sinun cansas? ei minun aican ole wielä tullut.

Joh 2:5 Hänen Äitins sanoi palwelioille: mitä hän teille sano/ se tehkät.
Joh 2:6 Nijn siellä oli cuusi kiwistä wesiastiat panduna/ Judalaisten puhdistamisen tawan jälken/ ja cukin weti caxi eli colme mitta.
Joh 2:7 Nijn Jesus sanoi heille: täyttäkät wesiastiat wedellä. Ja he täytit ne ylön täyten.
Joh 2:8 Ja hän sanoi heille: pangat nyt sisälle/ ja wiekät edeskäywälle. Ja he weit.
Joh 2:9 Mutta cosca edeskäypä maisti sitä wijna/ joca wesi ollut oli/ eikä tiennyt custa se tuli/ mutta palweliat tiesit/ jotca weden ammunsit: cudzui edeskäypä yljän/ ja sanoi hänelle:
Joh 2:10 Jocainen anda ensist hywä wijna/ ja cuin juowutan/ nijn sijtte huonombata sinä kätkit hywän wijnan tähänasti.
Joh 2:11 Tämä on ensimäinen tunnustähti/ jonga Jesus teki Galilean Canas/ ja ilmoitti cunnians. Ja hänen Opetuslapsens uscoit hänen päällens.
Joh 2:12 Sijtte meni hän alas Capernaumijn/ ja hänen äitins/ ja hänen weljens/ ja hänen Opetuslapsens/ eikä siellä cauwan wijpynet.
Joh 2:13 JA Judalaisten Pääsiäinen oli juuri läsnä/ ja Jesus meni ylös Jerusalemijn:
Joh 2:14 Ja löysi Templis istuwan ne jotca carja/ lambaita ja mettisiä myyskendelit/ ja waihettajat.
Joh 2:15 Ja hän teki ruoscan köysistä/ ja ulosajoi ne caicki Templist/ ja lambat ja Carjan. Ja poisheitti waihettajain rahan/ ja maahan cukisti pöydät.
Joh 2:16 Ja sanoi nijlle jotca mettisiä myit: wiekät nämät tääldä pois/ ja älkät tehkö minun Isäni huonetta cauppahuonexi.
Joh 2:17 Mutta hänen Opetuslapsens muistit kirjoitetuxi: sinun huones kijwaus on minun syönyt.
Joh 2:18 Nijn wastaisit Judalaiset/ ja sanoit hänelle: mitä merckiä sinä meille osotat/ ettäs näitä teet?
Joh 2:19 Jesus wastais ja sanoi heille: rickocat tämä Templi/ ja minä tahdon sen colmandena päiwänä ylösraketa.
Joh 2:20 Nijn Judalaiset sanoit: tätä Templi on rakettu wijdettäkymmendä ajastaica/ ja sinä rakennat sen colmenä päiwänä?
Joh 2:21 Mutta hän sanoi hänen ruumins Templist.
Joh 2:22 Cosca hän sijs oli cuolleista nosnut/ muistit hänen Opetuslapsens hänen sen sanonexi ja uscoit Ramatut/ ja sen puhen cuin Jesus oli puhunut.
Joh 2:23 COsca hän Pääsiäis juhlapäiwänä oli Jerusalemis/ uscoit monda hänen nimens päälle/ cosca he näit ne tunnustähdet cuin hän teki.
Joh 2:24 Mutta ei Jesus usconut idzens heille: sillä hän tunsi heidän caicki.

Joh 2:25 Ja ei tarwinnut että jocu olis ihmisist todistanut: sillä hän tiesi kyllä mitä ihmises oli.

Vers. 4. Mitä minun) Taicka/ mitä minun eli sinun siihen tule/
v. 6. Mitta) Metreta Grekixi/ caxi Mitretat tekewät meillä lähes Amin wijna.

III. Lucu .

Jesus puhu Nicodemuxen cansa vdesta syndymisestä/ v. 1.
kärsimisestäns/ v. 13.
Jumalan armollisest tahdost ihmisen autuudest: heidän epäuscostans/ pahudestans: sokeudestans/ ja duomiostans/ v. 16.
Jesus oleskele Judeas ja casta/ nijn myös Johannes/ v. 22.
joca neuwo Opetuslapsians Jesuxen tygö/ nijncuin sen oikian seuracunnan yljän tygö/ ja Jumalalda sixi lähetetyn/ v. 25.

Joh 3:1 NIin oli yxi mies Phariseuxist/ Nicodemus nimeldä/ Judalaisten ylimmäinen.
Joh 3:2 Se tuli yöllä Jesuxen tygö/ ja sanoi hänelle: Mestari/ me tiedämme/ että sinä olet Jumalast opettajaxi tullut/ sillä ei taida kengän nijtä tunnustähtejä tehdä/ cuin sinä teet/ jollei Jumala ole hänen cansans.
Joh 3:3 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: totisest/ totisest sanon minä sinulle: ellei jocu wastaudest synny/ ei hän taida Jumalan waldacunda nähdä.
Joh 3:4 Nicodemus sanoi hänelle: cuinga taita ihminen wanhana syndy/ taitaco hän äitins cohtuun jällens mennä/ ja syndyä?
Joh 3:5 Jesus wastais: totisest/ totisest sanon minä sinulle: ellei jocu synny wedest ja Hengest/ ei hän taida Jumalan waldacundaan tulla.
Joh 3:6 Mitä lihast syndynyt on/ se on liha: ja mitä Hengest syndynyt on/ se on Hengi.
Joh 3:7 Älä ihmettele että minä sanoin sinulle: teidän pitä udest syndymän.
Joh 3:8 Tuuli puhalda cusa hän tahto/ ja sinä cuulet hänen humuns/ ja et tiedä custa hän tule taicka cuhunga hän mene: näin on jocainen cuin Hengest syndynyt on.
Joh 3:9 Nicodemus sanoi hänelle: cuinga se taita tapahtua?
Joh 3:10 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: oletcos Mestari Israelis/ ja et näitä tiedä?
Joh 3:11 Totisest/ totisest sanon minä sinulle: me puhumme mitä me tiedämme/ ja todistamme mitä me

näimmä/ ja et te ota wastan meidän todistustam.
Joh 3:12 Jos minä maalisia teille sanoin/ ja et te usco/ cuinga te uscoisitta jos minä taiwallisia teille sanoisin?
Joh 3:13 Ei astu kengän ylös Taiwasen/ waan joca Taiwast alas astui/ ihmisen Poica/ joca on Taiwas.
Joh 3:14 Ja nijncuin Moses ylönsi kärmen corwes:
Joh 3:15 Nijn myös ihmisen Poica yletän/ Että jocainen cuin usco hänen päällens/ ei pidä huckuman/ mutta ijancaickisen elämän saaman.
Joh 3:16 SIllä nijn on Jumala mailma racastanut/ että hän andoi hänen ainoan Poicans/ että jocainen cuin usco hänen päällens/ ei pidä huckuman/ mutta ijancaickisen elämän saaman.
Joh 3:17 Sillä ei Jumala lähettänyt Poicans mailmaan/ duomidzeman mailma/ mutta että mailma piti hänen cauttans wapadettaman.
Joh 3:18 Joca hänen päällens usco/ ei händä duomita/ mutta joca ei usco/ jo se on duomittu: sillä ei hän usconut Jumalan ainoan Pojan nimen päälle.
Joh 3:19 Mutta tämä on duomio: Walkeus tuli mailmaan/ ja ihmiset racastit enämmin pimeyttä cuin Walkeutta: sillä heidän työns olit pahat.
Joh 3:20 Sillä jocainen joca paha teke/ hän wiha Walkeutta/ eikä tule Walkeuten/ ettei hänen töitäns pidäis laitettaman.
Joh 3:21 Mutta joca totuuden teke/ hän tule Walkeuten/ että hänen työns nähdäisin: sillä ne owat Jumalas tehdyt.
Joh 3:22 SIitte tuli Jesus ja hänen Opetuslapsens Judean/ ja asui siellä heidän cansans/ ja casti.
Joh 3:23 Ja Johannes casti wielä myös Enonis läsnä Salimi: sillä siellä oli paljo wettä/ ja he tulit ja annoit idzens casta:
Joh 3:24 Sillä ei Johannes ollut wielä silloin fangiuten heitetty.
Joh 3:25 NIin tuli kysymys Johannexen Opetuslasten ja Judalaisten wälillä puhdistuxest.
Joh 3:26 Ja he tulit Johannexen tygö/ ja sanoit hänelle: Opettaja/ se joca sinun cansas oli toisella puolella Jordani/ josta sinä todistit/ cadzo/ hän casta/ ja jocainen mene hänen tygöns.
Joh 3:27 Johannes wastais/ ja sanoi: ei ihminen taida mitän otta/ ellei hänelle anneta Taiwahast.
Joh 3:28 Te oletta idze minun todistajani/ että minä olen sanonut: en minä ole Christus/ waan minä olen hänen edellens lähetetty.
Joh 3:29 Jolla on morsian/ nijn hän on ylkä/ mutta yljän ystäwä seiso ja cuuldele händä/ ja iloitta idzens yljän änestä sangen suurest/ tämä minun iloni on nyt täytetty.

Joh 3:30 Hänen tule caswa/ mutta minun pitä wähenemän.
Joh 3:31 Joca ylhäldä tule/ se on caickein päällä/ ja joca maasta on/ se on maasta/ ja puhu maasta.
Joh 3:32 Joca Taiwasta tule/ hän on caickein ylin ja todista mitä hän nähnyt ja cuullut on/ ja ei kengän ota hänen todistustans.
Joh 3:33 Mutta joca hänen todistuxens otti/ hän päätti Jumalan olewan totisen.
Joh 3:34 Sillä se jonga Jumala lähetti/ hän puhu Jumalan sanoja: sillä ei Jumala anna Henge mitalla.
Joh 3:35 Isä racasta Poica/ ja andoi caicki hänen kätens.
Joh 3:36 Joca usco Pojan päälle/ hänellä on ijancaickinen elämä/ mutta joca ei usco Pojan päälle/ ei hänen pidä elämätä näkemän/ mutta Jumalan wiha pysy hänen päälläns.

Vers. 6. Lihast syndynyt) Ihmisen järki/ luondo ja wapaehto/ ei tiedä mitän Jumalan armosta/ tahdosta ja työstä/ waan wälttäwät nijtä/ eikä suostu ilman uscota sanaan/ nijncuin täsä selkiäst osotetan.v. 8. Puhalda) Nämät caxi tulewat yhten: Sana ja Hengi/ nijncuin tuules puhallus ja humina.
v. 33. Päätti) se on/ hän löytä sydämesäns nijncuin painetun sinetin/ nimittäin/ uscon/ cuinga Jumala on hurscas ja waca/ ja sen myös ulconaisest tunnusta ja todista/ Nijncuin hän sano/ cap.$ 7:17. joca teke Isän tahdon/ hän tunde jos tämä oppi on Jumalasta.

IV. Lucu .

Jesus puhu Jacobin caiwon tykönä Samarias Galileast tulduans/ Samarialaisen waimon cansa/ eläwäst wedest/ v. 1.
oikiast rucouxen tawast/ v. 19.
ilmoitta idzens olewan Messian/ v. 25.
sano Opetuslapsillens taiwalisen Isäns tahdosta olewan ajan nyt saarnata Evangeliumita/ v. 27.
Samarialaiset uscowat hänen päällens/ v. 39.
Jesus tule taas Galilean Canaan ja paranda päämiehän Pojan/ joca oli cuolemallans/ v. 43.

Joh 4:1 COsca Herra ymmärsi Phariseusten cuullexi/ että Jesus teki enämmän Opetuslapsia ja casti/ cuin Johannes.
Joh 4:2 (Waicka ei Jesus idze castanut/ mutta hänen Opetuslapsens).
Joh 4:3 Jätti hän Judean/ ja meni Galilean.
Joh 4:4 Nijn hänen piti Samarian cautta waeldaman.

Joh 4:5 JA hän tuli yhten Samarian Caupungijn/ joca cudzutan Sichar/ lähes sitä maancartanota/ jonga Jacob oli pojallens Josephille andanut.
Joh 4:6 Nijn siellä oli Jacobin lähde. Cosca Jesus matcast oli wäsynyt/ istui hän lähten päälle: ja se oli liki cuudetta hetke.
Joh 4:7 Nijn tuli yxi Samarian waimo wettä ammundaman: ja Jesus sanoi hänelle: anna minun juodaxeni:
Joh 4:8 Sillä hänen Opetuslapsens olit mennet Caupungijn ruoca ostaman:
Joh 4:9 Sanoi Samarian waimo hänelle: cuinga sinä minulda juoma anot/ joca olet Judalainen/ ja minä olen Samarialainen? sillä ei Judalaisilla ole yhtän sowindo Samarialaisten cansa.
Joh 4:10 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: jos sinä tiedäisit Jumalan lahjan/ ja cuca se on joca sinulle sanoi: anna minun juodaxeni/ tosin sinä anoisit häneldä/ ja hän annais sinulle eläwätä wettä.
Joh 4:11 Sanoi waimo hänelle: Herra/ eipä sinulla ole milläs ammunnat/ ja lähde on sywä/ custas sijs saat sitä eläwätä wettä?
Joh 4:12 Oletcos suurembi cuin meidän Isäm Jacob/ joca meille tämän caiwon andoi? ja joi idzekin sijtä lapsinens ja carjoinens?
Joh 4:13 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: jocainen cuin juo tästä wedestä/ hän jano jällens:
Joh 4:14 Mutta joca sijtä wedestä juo cuin minä hänelle annan/ ei hän jano ijancaickisest. Waan se wesi/ jonga minä hänelle annan/ tule hänes yhdexi lähten wedexi/ joca cuohu ijancaickiseen elämän.
Joh 4:15 Sanoi waimo hänelle: Herra/ anna minulle sijtä wedestä/ etten minä janois/ engä tarwidzis tulla tänne ammundaman.
Joh 4:16 Jesus sanoi hänelle: mene/ cudzu sinun miehes/ ja tule tänne.
Joh 4:17 Waimo wastais/ ja sanoi hänelle: ei minulla ole miestä.
Joh 4:18 Sanoi Jesus hänelle: oikein sinä sanoit: ei minulla ole miestä: sillä wijsi miestä on sinulla ollut/ ja se cuin sinulla nyt on/ ei ole sinun miehes/ sen sinä oikein sanoit.
Joh 4:19 Waimo sanoi hänelle: Herra/ minä näen että sinä olet Propheta.
Joh 4:20 Meidän Isäm owat tällä wuorella cumartanet/ ja te sanotta: Jerusalemis on se sia josa pitä cumartaman.
Joh 4:21 Jesus sanoi hänelle: waimo/ usco minua/ se aica tule/ ettet te tällä wuorella eikä Jerusalemis Isä cumarra.
Joh 4:22 Et te tiedä mitä te cumarratte/ mutta me tiedäm mitä me cumarram: sillä autuus on Judalaisista.
Joh 4:23 Mutta se hetki tule/ ja jo nyt on/ että totiset cumartajat cumartawat Isä Henges ja Totuudes: sillä Isä tahto myös sencaltaisita/ jotca händä cumartawat.

Joh 4:24 Jumala on Hengi/ ja jotca händä cumartawat/ nijden pitä Henges ja Totuudes händä cumartaman.
Joh 4:25 Waimo sanoi hänelle: minä tiedän että Messias on tulewa/ joca cudzutan Christus: cosca se tule/ nijn hän ilmoitta meille caicki.
Joh 4:26 Jesus sanoi hänelle: Minä olen se/ joca sinun cansas puhun.
Joh 4:27 Silloin tulit hänen Opetuslapsens ja ihmettelit että hän sitä waimo puhutteli/ ei cuitengan kengän sanonut: mitäs kysyt/ eli mitäs händä puhuttelet?
Joh 4:28 Nijn waimo jätti wesiastians ja meni Caupungijn/ ja sanoi nijlle ihmisille:
Joh 4:29 Tulcat cadzoman sitä ihmistä/ joca minulle sanoi caicki mitä minä tehnyt olet: Olleco hän Christus?
Joh 4:30 Nijn he läxit Caupungist/ ja menit hänen tygöns.
Joh 4:31 Mutta sillä wälillä rucoilit Opetuslapset händä/ sanoden: Rabbi/ syö.
Joh 4:32 Hän sanoi heille: minulla on ruoca syödäxeni/ jota et te tiedä.
Joh 4:33 Nijn Opetuslapset sanoit keskenäns: lienekö jocu hänelle syötäwätä tuonut.
Joh 4:34 Jesus sanoi heille: minun ruocan on se/ että minä teen hänen tahtons joca minun lähetti/ ja täytän hänen tecons.
Joh 4:35 Ettäkö te sano: wielä owat neljä Cuucautta elonaican? cadzo/ minä sanon teille: nostacat silmän ja cadzocat wainioita: sillä elo on jo walkia.
Joh 4:36 Joca nijttä/ hän saa palcan/ ja coco hedelmän ijancaickiseen elämään/ että kylwäjä ja nijttäjä saawat ynnä iloita:
Joh 4:37 Sillä täsä on se tosi: yxi kylwä/ mutta toinen nijttä.
Joh 4:38 Minä lähetin teidän nijttämän/ josa et te ole työtä tehnet/ muuta owat työtä tehnet/ mutta te oletta heidän työhöns osallisexi tullet.
Joh 4:39 NIin monda Samaritani sijtä Caupungist uscoit hänen päällens/ sen waimon puhen tähden/ joca sanoi: hän on minulle caicki sanonut mitä minä tehnyt olen.
Joh 4:40 Cosca Samaritanit tulit hänen tygöns/ rucoilit he wijpymän händä heidän tykönäns.
Joh 4:41 Ja hän wijpyi siellä caxi päiwä. Ja paljo usiammat uscoit hänen sanans tähden/ ja sanoit sille waimolle:
Joh 4:42 En me nyt sillen usco sinun puhes tähden: sillä me olemma jo idzekin cuullet/ ja tiedämme että hän on totisest Christus mailman Wapahtaja
Joh 4:43 MUtta cahden päiwän peräst läxi hän sieldä ja meni Galilean:
Joh 4:44 Sillä Jesus todisti idze/ ettei jocu Propheta maxa isäns maalla mitän.
Joh 4:45 Cosca hän tuli Galilean wastanotit ne Galilealaiset hänen: sillä he olit nähnet caicki mitä hän

Jerusalemis juhlana tehnyt oli/ jotca olit myös juhlalla olet.
Joh 4:46 Ja Jesus tuli taas Galilean Canaan/ cusa hän wedest wijnan tehnyt oli.
Joh 4:47 JA siellä oli yxi Cuningan mies/ jonga poica sairasti Capernaumis. Cosca hän cuuli että Jesus oli tullut Judeast Galilean/ meni hän hänen tygöns/ ja rucoili händä alastuleman ja parandaman hänen poicans/ joca oli cuolemallans.
Joh 4:48 Sanoi sijs Jesus hänelle: ellet te näe tunnustähtiä ja ihmeitä/ nijn et te usco.
Joh 4:49 Sanoi Cuningan mies hänelle: Herra/ tule alas ennen cuin minun poican cuole.
Joh 4:50 Jesus sanoi hänelle: mene/ sinun poicas elä. Ja mies uscoi sanan/ jonga Jesus sanoi hänelle/ ja meni.
Joh 4:51 Nijn hänen mennesäns/ cohtaisit hänen palwelians hänen/ ilmoitit hänelle/ ja sanoit: sinun poicas elä.
Joh 4:52 Nijn hän tutki heildä hetke jolla hän parani. Ja he sanoit hänelle: eiläin seidzemennellä hetkellä ylönandoi wilutauti hänen.
Joh 4:53 Nijn Isä ymmärsi sen sixi hetkexi/ jolla Jesus sanoi hänelle: sinun poicas elä. Ja hän uscoi ja caicki hänen huonens.
Joh 4:54 Tämä on toinen tunnustähti/ jonga Jesus teki/ tullesans Judeasta Galilean.

Vers. 27. Waimo puhutteli) Joca oli Samarialainen ja pacana.
v. 34. Minun ruocan) Minun ruocan on tehdä minun Isäni tahto. Isän tahto on/ että hänen pijnans cautta piti Evangelium coco mailmas saarnattaman/ joca silloin käsis oli/ ja silloin myös elonaica lähestyi.
v. 38. Muut) Prophetat owat kylwänet/ 1. Pet. 1:12. jolla ei he idze heitäns/ waan meitä owat palwellet.

V. Lucu .

Jesus paranda yhden miehen Bethesdan lammicon tykönä/ joca 38. wuotta oli sairastanut/ v. 1.
Judalaiset napisewat että se Sabbathina tapahtu/ v. 10.
Jesus sano hänellens annetun woiman/ anda elä/ duomita ja cuolleista herättä/ v. 19.
osotta Johannexen todistuxest ja Ramatust/ hänens olewan Isäldä lähetetyn Messian/ v. 30.

Joh 5:1 SIitte oli Judalaisten Juhlapäiwä/ ja Jesus ylösmeni Jerusalemijn.
Joh 5:2 Mutta Jerusalemis lammasten huonen tykönä on yxi lammicko/ Bethesda nimeldä/ josa oli wijsi waja/

Joh 5:3 Joisa macais paljo sairaita/ sokeita/ ramboja/ halwatuita/ jotca weden lijcuttamist odotit:
Joh 5:4 Sillä Engeli alastuli määrätyllä ajalla lammickon/ ja lijcutti weden: joca ensimäisnä weteen astui/ cosca se lijcutettu oli/ nijn hän parani/ ehkä misä ikänäns taudis hän oli.
Joh 5:5 NIjn oli siellä yxi mies joca cahdexan neljättäkymmendä ajastaica oli kipiänä maannut.
Joh 5:6 Cosca Jesus sai hänen nähdä macawan/ ja tunsi hänen jo cauwan sairastanen/ sanoi hän hänelle: tahdotcos tulla terwexi?
Joh 5:7 Sairas wastais händä: Herra/ ei ole yhtän ihmist/ joca minun wie weden lijcutuxes lammickon/ ja ennen cuin minä kerkiän/ nijn on jo toinen siihen astunut.
Joh 5:8 Jesus sanoi hänelle: nouse/ ota wuotes ja mene.
Joh 5:9 Ja cohta se ihminen parani/ otti wuotens ja meni.
Joh 5:10 Ja se päiwä oli Sabbathi. Sanoit sijs Judalaiset paratulle: tänäpän on Sabbathi/ ei nyt ole lupa wuodetta canda.
Joh 5:11 Hän wastais heitä: joca minun paransi/ se sanoi minulle: ota wuotes ja mene.
Joh 5:12 He kysyit hänelle: cuca ihminen sinulle sanoi: ota wuotes ja mene.
Joh 5:13 Mutta ei parattu tiennyt cuca se oli: sillä Jesus lymyis paljon Canssan tähden/ joca sijnä oli.
Joh 5:14 Sijtte löysi Jesus hänen Templis/ ja sanoi hänelle: Cadzo/ sinä olet parattu/ älä sillen syndi tee/ ettei pahembi cohtais sinua.
Joh 5:15 Nijn se ihminen pois meni/ ja ilmoitti Judalaisille/ että Jesus oli hänen parandanut.
Joh 5:16 Ja Judalaiset wihaisit sentähden Jesusta/ ja edzeit händä tappaxens/ että hän sencaltaisita Sabbathina teki.
Joh 5:17 Nijn Jesus wastais heitä: minun Isän waicutta haman tähän asti/ ja minä myös waicutan.
Joh 5:18 Sentähden edzeit Judalaiset händä wielä enämmin tappaxens/ ettei hän ainoastans Sabbathi rickonut/ mutta myös sanoi Jumalan Isäxens/ ja teki idzens Jumalan caltaisexi.
Joh 5:19 NIin Jesus wastais/ ja sanoi heille: totisest totisest sanon minä teille: ei taida Poica idzestäns mitän tehdä/ waan mitä hän näke Isäns tekewän: sillä mitä hän teke/ sitä myös Poica teke.
Joh 5:20 Sillä Isä racasta Poicans/ ja osotta hänelle caicki mitä hän idze teke/ ja hän on wielä suurembita töitä hänelle osottawa/ cuin nämät owat/ että teidän pitä ihmettelemän.
Joh 5:21 Sillä nijncuin Isä herättä ja wirgotta cuolleita:
Joh 5:22 Nijn myös Poica wirgotta joita hän tahto:
Joh 5:23 Sillä ei Isä ketän duomidze/ waan andoi caiken duomion Pojalle/ että caicki Poica cunnioitaisit/ nijncuin he Isäkin cunnioidzewat.

Joh 5:24 Joca ei Poica cunnioidze/ ei hän myös Isäkän cunnioidze/ joca hänen lähetti. Totisest totisest
sanon minä teille: Joca cuule minun sanani/ ja usco sen joca minun lähetti/ hänellä on ijancaickinen elämä/
ja ei hän tule duomioon/ waan mene cuolemast elämähän.
Joh 5:25 Totisest totisest sanon minä teille: hetki tule ja nyt jo on/ että cuollet saawat cuulla Jumalan Pojan
änen/ ja jotca sen cuulewat ne saawat elä:
Joh 5:26 Sillä nijncuin Isällä on elämä idzesäns/ nijn andoi hän myös elämän Pojalle idzesäns oleman.
Joh 5:27 Ja on hänelle myös andannut woiman duomita: sillä hän on ihmisen Poica.
Joh 5:28 Älkät ihmetelkö/ sillä hetki tule jona caicki ne jotca haudois owat/ saawat cuulla hänen änens.
Joh 5:29 Ja pitä edestuleman ne jotca hywä tehnet owat elämän ylösnousemiseen/ mutta jotca paha tehnet
owat duomion ylösnousemiseen.
Joh 5:30 En minä idzestäni woi mitän tehdä: nijncuin minä cuulen/ nijn minä duomidzen/ ja minun duomion
on oikia: sillä en minä edzi minun tahtoani/ waan Isän tahto joca minun on lähettänyt.
Joh 5:31 Jos minä idzestäni todistaisin/ nijn ei minun todistuxen olis tosi.
Joh 5:32 Toinen todista minusta/ ja minä tiedän että hänen todistuxens on tosi cuin hän minusta todista.
Joh 5:33 Te lähetitte Johannexen tygö/ ja hän todisti totuuden.
Joh 5:34 Mutta en minä ihmiseldä todistust ota/ waan minä sanon sen/ että te autuaxi tulisitta.
Joh 5:35 Hän oli palawainen ja paistawainen Kyntilä/ mutta te tahdoitta ainoastans wähän aica riemuita
hänen walkeudesans.
Joh 5:36 Mutta minulla on suurembi todistus/ cuin Johannexen todistus: sillä ne tegot jotca Isä andoi
minulle täyttäxeni/ ne työt jotca minä teen/ todistawat minusta että Isä minun lähetti.
Joh 5:37 Ja Isä joca minun lähetti/ todista minusta. Ettäkö te ole coscan hänen ändäns cuullet eli hänen
muotons nähnet?
Joh 5:38 Ei hänen Sanans ole teisä asuwa: sillä et te usco sitä jonga hän lähetti.
Joh 5:39 Tutkicat Ramatuita: sillä nijsä te luuletta teillen ijancaickisen elämän olewan/ ja ne todistawat
myös minusta.
Joh 5:40 Ja et te tahdo tulla minun tygöni/ että te saisitta elämän.
Joh 5:41 En minä pyydä cunniata ihmisildä:
Joh 5:42 Sillä minä tunnen teidän ettei teisä ole Jumalan rackaus.
Joh 5:43 Minä tulin Isäni nimeen/ ja et te rupe minua wastan/ jos jocu tule omalla nimelläns/ nijn te rupetta
händä wastan.
Joh 5:44 Cuinga te taidatte usco/ jotca otatte cunnian toinen toiseldan? ja sitä cunniata joca ainoalda

Jumalalda tule/ et te edzi.
Joh 5:45 Älkät luulco että minä cannan Isän edes teidän päällen/ on se joca canda/ Moses/ johonga te turwatte:
Joh 5:46 Sillä jos te olisitta Mosexen usconet/ nijn te myös olisitta minungin usconet: sillä minusta on hän kirjoittanut.
Joh 5:47 Jos et te hänen Kirjoituxians usco/ cuingast te minun sanani uscotta?

Vers. 2. Bethesdast) Suomexi Spitali/ josa waiwaisita corjatan/ ab$ Hesed.$ id$ est$, Eleemosyna$, misericordia$, nijncuin lammicon tykönä oli/ josa uhrattawat caridzat pidettin/ josta myös sairat jotacuta osa odotit.
v. 17. Waicutta) se on/ ei minun Isän Sabbathia pidä/ sentähden en minäkän pidä/ waan teen alati työtä nijncuin Isängin.
v. 27: On ihmisen Poica) Duomio pitä julkisest caickein ihmisten nähden pidettämän/ sentähden pitä Duomaringin ihmisen oleman/ ja cuitengin Jumalan: sillä hän on Jumala duomio istuimella istuwa.

VI. Lucu .

Jesus ruocki wijsi tuhatta miestä wijdellä leiwällä ja cahdella calalla/ v. 1.
tule käyden weden päällä/ v. 16.
puhu pitkäldä Canssalle Capernaumis/ lihans syömisest/ joca on se catomatoin ruoca/ ja anda elämän ja autuuden/ v. 24.
Sitä pahaxu monda hänen Opetuslapsistans ja luopuwat hänestä/ mutta ei ne caxitoistakymmendä hänestä luowu/ waan todistawat että hän on Christus Jumalan Poica/ v. 59.

Joh 6:1 SIjtte meni Jesus Galilean meren ylidze/ joca on Tyberian Caupungin tykönä.
Joh 6:2 Ja händä seurais paljo Canssa/ että he näit hänen merckins/ cuin hän teki sairaisa.
Joh 6:3 Nijn Jesus meni ylös wuorelle/ ja istui siellä Opetuslastens cansa.
Joh 6:4 Ja lähestyi Judalaisten Pääsiäis juhlapäiwä.
Joh 6:5 COsca Jesus nosti silmäns/ ja näki tulewan paljo Canssa tygöns/ sanoi hän Philippuxelle: custa me ostamme leipiä näiden syödä?
Joh 6:6 Mutta se hän sanoi kiusaten händä: sillä hän tiesi mitä hän tekewä oli.
Joh 6:7 Wastais Philippus händä: cahden sadan penningin leiwät ei täydyis heille/ että cukin wähängin sais.

Joh 6:8 Sanoi yxi hänen Opetuslapsistans hänelle/ Andreas Simon Petarin weli:
Joh 6:9 Täsä on yxi nuorucainen/ jolla on wijsi ohraista leipä ja caxi cala/ waan mitä ne owat näin paljolle?
Joh 6:10 Mutta Jesus sanoi: asettacat Canssa atrioidzeman. Ja sijnä paicas oli paljon ruoho. Nijn atrioidzi lähes wijsi tuhatta miestä.
Joh 6:11 Ja Jesus otti leiwät/ kijtti ja andoi Opetuslapsille/ mutta Opetuslapset jagoit atrioidzewille: nijn myös caloista nijn paljo cuin hän tahdoi.
Joh 6:12 Cosca he rawitut olit/ sanoi hän Opetuslapsillens: cootcat murut cuin jäit/ ettei ne huckuis.
Joh 6:13 Nijn he cocoisit/ ja täytit caxitoistakymmendä coria muruilla/ wijdestä ohraisesta leiwästä/ jotca nijldä lijaxi olit cuin atrioidzit.
Joh 6:14 Cosca ne ihmiset sen merkin näit cuin Jesus teki/ sanoit he: tämä on totisest se Propheta joca mailmaan tulewa oli.
Joh 6:15 Cosca Jesus ymmärsi että he tahdoit tulla ja tehdä hänen Cuningaxi/ lymyi hän taas wuorelle yxinäns.
Joh 6:16 MUtta cosca ehto tuli/ menit hänen Opetuslapsens meren tygö/ ja astuit hahten:
Joh 6:17 Ja meni ylidzen meren Capernaumi päin/ ja jo oli pimiä tullut/ eikä Jesus ollut wielä heidän tykönäns.
Joh 6:18 Nijn paisui suuri ilma ja allot nousit.
Joh 6:19 Ja cosca he olit soutanet lähes wijsicolmattakymmendä eli colmekymmendä wacomitta/ näit he Jesuxen käywän meren päällä ja lähenewän hahte/ ja he peljästyit.
Joh 6:20 Nijn hän sanoi heille: Minä olen/ älkät peljätkö.
Joh 6:21 Nijn he tahdoit otta hänen hahten: ja haaxi oli jo sen maan tykönä/ johonga he tahdoitkin.
Joh 6:22 TOisna päiwänä/ cosca Canssa joca sillä puolella merta oli/ näki ettei siellä muuta hahte ollut cuin yxi/ johonga hänen Opetuslapsens olit astunet/ ja ettei Jesus ollut astunut hahten Opetuslastens cansa/ waan hänen Opetuslapsens olit ainoastans matcan lähtenet.
Joh 6:23 Mutta muut hahdet tulit Tyberiasta lähes sitä paicka/ josa he olit leipä syönet/ sijttecuin Herra oli kijttänyt.
Joh 6:24 Cosca Canssa sen näki/ ettei Jesus siellä ollut/ eikä hänen Opetuslapsens/ astuit he myös hahten ja menit Capernaumijn Jesusta edzimän.
Joh 6:25 Ja cuin he hänen sildä puolen merta löysit/ sanoit he hänelle: Rabbi/ coscas tänne tulit?
Joh 6:26 Jesus wastais heitä/ ja sanoi: totisest totisest sanon minä teille: et te edzi minua/ että te näitte ihmen/ waan että te saitte leipä syödä ja olette rawitut.

Joh 6:27 Tehkät ruoca joca ei cato/ waan pysy ijancaickiseen elämään/ jonga ihmisen Poica teille andawa on: sillä Isä Jumala on sen eroittanut.
Joh 6:28 NIjn he sanoit hänelle: mitä meidän pitä tekemän/ että me taidaisim Jumalan töitä tehdä?
Joh 6:29 Jesus wastais/ ja sanoi heille: se on Jumalan työ/ että te uscotte sen päälle jonga hän lähetti.
Joh 6:30 Sanoit he hänelle: mitä ihmettä sijs sinä teet/ että me näkisim ja uscoisim sinun päälles? Mitä sinä teet?
Joh 6:31 Meidän Isäm söit Manna corwes/ nijncuin kirjoitettu on: hän andoi heille leipä Taiwast syödäxens.
Joh 6:32 Jesus sanoi heille: totisest totisest sanon minä teille: ei Moses sitä leipä andanut teille Taiwast/ mutta minun Isän anda totisen leiwän Taiwast:
Joh 6:33 Sillä Jumala on se leipä joca Taiwast tule alas/ ja anda mailmalle elämän.
Joh 6:34 He sanoit hänelle: Herra/ anna meille aina sitä leipä.
Joh 6:35 Jesus sanoi heille: minä olen elämän leipä/ joca tule minun tygöni/ ei hän iso: ja joca usco minun päälleni/ ei hän coscan jano.
Joh 6:36 Mutta minä sanoin teille/ että te näitte minun/ ja et te sijttekän usco.
Joh 6:37 Caicki mitä minun Isän anda minulle/ se tule minun tygöni/ ja joca minun tygöni tule/ sitä en minä hyljä:
Joh 6:38 Sillä en minä tullut Taiwast alas tekemän mitä minä tahdoin/ waan mitä se tahto joca minun lähetti.
Joh 6:39 Se on minun Isäni tahto/ joca minun lähetti/ ettei minun pidä yhtäkän nijstä caikista cadottaman/ cuin hän minulle andoi/ mutta olen ne herättäwä wijmeisnä päiwänä.
Joh 6:40 Tämä on sen tahto joca minun lähetti/ että jocainen cuin näke Pojan ja usco hänen päällens/ hänellä pitä ijancaickinen elämä oleman/ ja minä herätän hänen wijmeisnä päiwänä.
Joh 6:41 NIjn Judalaiset napisit sitä cuin hän sanoi: minä olen se leipä joca tuli alas Taiwast:
Joh 6:42 Ja sanoit: eikö tämä ole Jesus Josephin Poica/ jonga Isän ja Äitin me tunnemme? Cuingast hän sano? minä olen tullut Taiwast alas.
Joh 6:43 Jesus wastais/ ja sanoi heille: älkät napisco keskenän.
Joh 6:44 Ei taida kengän minun tyköni tulla/ ellei Isä/ joca minun lähetti/ wedä händä/ ja minä herätän hänen wijmeisnä päiwänä.
Joh 6:45 Se on Prophetais kirjoitettu: heidän pitä caicki Jumalalda opetetuxi tuleman. Sentähden jocainen cuin sen on Isäldä cuullut ja oppenut/ hän tule minun tygöni.
Joh 6:46 Ei nijn että jocu on Isän nähnyt/ waan joca on Jumalast/ se on Isän nähnyt.

Joh 6:47 Totisest totisest sanon minä teille: joca usco minun päälleni/ hänellä on ijancaickinen elämä.
Joh 6:48 Minä olen elämän leipä.
Joh 6:49 Teidän Isänne söit Manna corwes/ ja cuolit.
Joh 6:50 Tämä on se leipä/ joca tuli Taiwast alas/ ja joca sijtä syö/ ei hänen pidä cuoleman.
Joh 6:51 Minä olen se eläwä leipä/ joca tuli Taiwast alas/ se cuin tästä leiwästä syö/ hän elä ijancaickisest.
Ja se leipä jonga minä annan/ on minun lihan/ jonga minun pitä andaman mailman elämän edestä.
Joh 6:52 Nijn Judalaiset rijtelit keskenäns/ sanoden: cuinga tämä taita anda lihans meille syödä?
Joh 6:53 Jesus sanoi heille: totisest totisest sanon minä teille: ellet te syö ihmisen Pojan liha ja juo hänen wertans/ nijn ei ole elämä teisä.
Joh 6:54 Joca syö minun lihani/ ja juo minun wertani/ hänellä on ijancaickinen elämä/ ja minä olen herättäwä hänen wijmeisnä päiwänä.
Joh 6:55 Sillä minun lihan on se totinen ruoca/ ja minun weren on se totinen juoma.
Joh 6:56 Joca syö minun lihani/ ja juo minun wertani/ hän on minus ja minä hänes.
Joh 6:57 Nijncuin eläwä Isä minun lähetti/ ja minä elän Isäni tähden: nijn myös se joca minua syö/ hän elä myös minun tähteni.
Joh 6:58 Tämä on se leipä/ joca Taiwast tuli alas. Ei nijncuin teidän Isän söit Manna ja cuolit: Joca tätä leipä syö/ hän saa elä ijancaickisest.
Joh 6:59 NÄitä sanoi hän Synagogas/ opettaisans Capernaumis.
Joh 6:60 Mutta monda hänen Opetuslapsistans/ cuin he tämän cuulit/ sanoit: tämä on cowa puhe/ cuca woi sitä cuulla?
Joh 6:61 Mutta cuin Jesus tiesi idzestäns että hänen Opetuslapsens sijtä napisit/ sanoi hän heille: pahoittaco tämä teitä?
Joh 6:62 Mitä sijtte/ jos te näette ihmisen Pojan sinne menewän ylös/ cusa hän ennengin oli?
Joh 6:63 Hengi wirwotta/ ja ei liha mitän auta. Ne sanat cuin minä teille puhun/ owat hengi ja elämä.
Joh 6:64 Mutta ei muutamat teistä usco: sillä Jesus tiesi kyllä jo algusta ne jotca ei usconet ja joca hänen oli pettäwä.
Joh 6:65 Ja hän sanoi: sentähden sanoin minä teille: ei woi kengän tulla minun tygöni/ ellei se anneta hänelle minun Isäldäni.
Joh 6:66 Sijtä ajasta luowuit monda hänen Opetuslastans hänestä ja menit pois/ eikä hänen cansans enä waeldanet.
Joh 6:67 Nijn Jesus sanoi nijlle cahdelletoistakymmenelle: tahdottaco tekin myös mennä pois?

Joh 6:68 Simon Petari wastais händä: Herra/ kenengästä tygö me menemme? sinulla on ijancaickisen elämän sanat.
Joh 6:69 Ja me uscomme ja olemme ymmärtänet/ että sinä olet Christus eläwän Jumalan Poica.
Joh 6:70 Jesus wastais heitä: engö minä ole cahtatoistakymmendä walinnut/ ja yxi teistä on Perkele?
Joh 6:71 Mutta sen hän sanoi Judast Simonin pojast Ischariotist/ joca hänen oli pettäwä/ ja oli yxi nijstä cahdestatoistakymmenestä.

Vers. 27. Tehkät ruoca) se on/ pyytäkät sencaltaista ruoca. v. eod.$ Eroittanut) se on/ Pyhällä Hengellä lahjoittanut ja walmistanut/ nijn että hän on yxinäns caickein Mestarixi ja auttajaxi asetettu ja annettu/ jonga perän jocaidzen pitä hänens ojendaman ja sowittaman.
v. 53. Ellet te syö) Ei tämä lucu puhu leiwän eikä wijnan Sacramentist/ waan hengellisest syömisest/ se on/ uscost/ että Christus totinen Jumala ja totinen Ihminen wuodatti werens meidän edestäm. Supr.$
v. 35. ja 47.
v. 61. Pahoittaco) Jos tämä teitä pahoitta/ että minä nyt näitä puhun maan päällä teidän cansan/ cuingasta sijtte tapahtu/ cosca minä Taiwahis hallidzen ja nämät sanat päätän?

VII. Lucu.

JEsuxen weljet neuwowat händä menemän lehtimajan juhlalle/ v. 1.
Jesus mene sala/ v. 9.
keskellä juhla tule hän Templijn ja opetta/ v. 11.
Canssa rijtele keskenäns/ jos hän on Christus/ v. 14.
Sentähden tahtowat/ ylimmäiset Papit anda hänen otta kijnni/ mutta hän puhu wielä lewemmäldä heidän cansans/ v. 32.
Heidän keskenäns on paljo eripuraisutta/ mutta ei cuitengan kengän häneen ruwennut/ v. 40.

Joh 7:1 SIjtte waelsi Jesus Galileas/ eikä tahtonut waelda Judeas/ että Judalaiset pyysit händä tappa.
Joh 7:2 Nijn Judalaisten lehtimajan juhla oli juuri läsnä.
Joh 7:3 Ja hänen weljens sanoit hänelle: lähde tääldä ja mene Judean/ että sinun Opetuslapset näkisit sinun työs: sillä ei kengän tee mitän sala/ ja tahto idze julki olla.
Joh 7:4 Jos sijs sinä näitä teet/ nijn julista idzes mailman edes.
Joh 7:5 Sillä ei hänen weljenskän usconet hänen päällens.

Joh 7:6 Nijn Jesus sanoi heille: ei ole minun aican wielä tullut/ waan teidän aican on aina walmis.
Joh 7:7 Ei mailma teitä wiha/ mutta minua hän wiha: sillä minä todistan hänest/ että hänen työns owat pahat.
Joh 7:8 Mengät te ylös juhlalle/ en minä wielä tälle juhlalle mene: sillä ei minun aican ole wielä täytetty.
Joh 7:9 Ja cosca hän näitä heille puhui/ nijn hän meni Galilean.
Joh 7:10 Mutta cosca hänen weljens olit mennet ylös/ meni hän myös juhlalle/ ei julki waan sala.
Joh 7:11 Nijn Judalaiset edzeit händä juhlana/ ja sanoit: cusa hän on?
Joh 7:12 Ja suuri rijta oli Canssan seas: sillä muutamat sanoit: hän on hywä: mutta muutamat sanoit: ei/ waan hän wiettele Canssa.
Joh 7:13 Mutta ei cuitengan yxikän hänestä julkisest puhunut: sillä he pelkäisit Judalaisia.
Joh 7:14 MUtta cosca jo puoli juhla oli culunut/ meni Jesus ylös Templijn/ ja opetti.
Joh 7:15 Ja Judalaiset ihmettelit/ sanoden: cuinga tämä taita Kirja/ joca ei ole oppenut?
Joh 7:16 Wastais Jesus/ ja sanoi heille: ei minun opetuxen ole minun/ mutta sen joca minun lähetti.
Joh 7:17 Jos jocu tahto nouta hänen mielens/ nijn hänen pitä tietämän jos tämä opetus on Jumalast/ eli jos minä idzestäni puhun.
Joh 7:18 Joca idzestäns puhu/ se edzi oma cunniatans: mutta joca edzi sen cunniata joca hänen lähetti/ se on waca ja ei hänes ole wääryttä.
Joh 7:19 Eikö Moses andanut teille Lakia/ ja ei kengän teistä sitä töilläns täyttänyt? Mixi te edzittä minua tappaxen?
Joh 7:20 Wastais Canssa/ ja sanoi: sinulla on Perkele/ cucast sinua edzi tappaxens?
Joh 7:21 Jesus wastais/ ja sanoi heille: yhden työn minä tein/ ja sitä te caicki ihmettelettä.
Joh 7:22 Sentähden andoi Moses teille ymbärinsleickauxen/ ei että se Mosexelda oli/ waan Isildä/ ja cuitengin te ymbärinsleickatte Sabbathina ihmisen?
Joh 7:23 Jos ihminen Sabbathina ymbärinsleicatan/ ettei Mosexen Laki ricotais: närkästyttekö te minusta/ että minä coco ihmisen Sabbathina paransin?
Joh 7:24 Älkät duomitco näkemisenne jälken/ waan sanocat oikia duomio.
Joh 7:25 SAnoit sijs muutamat Jerusalemin asuwaisist: eikö tämä se ole/ jota he edzeit tappaxens.
Joh 7:26 Ja cadzo/ hän puhu rohkiast/ ja ei he hänelle mitän puhu. Tietänewätkö meidän ylimmäisem että hän on totisest Christus?
Joh 7:27 Mutta me kyllä tiedämme custa tämä on: waan custa Christus tule ja custa hän on/ ei kengän tiedä.

Joh 7:28 Nijn Jesus huusi Templis/ opetti ja sanoi: Ja/ te tunnetta minun/ ja tiedätte custa minä olen/ ja en minä ole tullut idze minustani/ mutta hän on waca joca minun lähetti/ jota et te tunne.
Joh 7:29 Mutta minä tunnen hänen: sillä minä olen hänestä/ ja hän lähetti minun.
Joh 7:30 Sijtte edzeit he händä käsittäxens/ waan ei kengän laskenut kättäns hänen päällens: sillä ei hänen aicans ollut wielä tullut.
Joh 7:31 Mutta paljo Canssast uscoit hänen päällens/ ja sanoit: cosca Christus tule/ tehnekö hän enämmän ihmeitä cuin tämä on tehnyt?
Joh 7:32 COsca Phariseuxet cuulit Canssan hänestä sencaltaisita napisewan/ lähetit Phariseuxet ja ylimmäiset Papit palwelians händä kijnniottaman.
Joh 7:33 Nijn Jesus sanoi heille: minä olen wielä wähän aica teidän cansan/ ja menen sijtte hänen tygöns joca minun lähetti:
Joh 7:34 Teidän pitä minua edzimän ja ei löytämän/ ja cusa minä olen/ et te woi sinne tulla.
Joh 7:35 Ja Judalaiset sanoit keskenäns: cuhungasta hän menne/ etten me händä löydä? mennekö hän Grekiläisten secan/ jotca sinne ja tänne hajotetut owat/ nijtä opettaman.
Joh 7:36 Mikä puhe se on cuin hän sanoi: teidän pitä edzimän minua ja ei löytämän: ja cusa minä olen/ et te woi sinne tulla?
Joh 7:37 MUtta wijmeisnä suurna juhlapäiwänä/ seisoi Jesus ja huusi/ sanoden: joca jano/ se tulcan minun tygöni juoman.
Joh 7:38 Joca usco minun päälleni/ nijncuin Ramattu sano/ hänen cohdustans pitä wuotaman eläwän weden wirrat.
Joh 7:39 Mutta sen hän sanoi sijtä Hengest/ jonga hänen uscollisens piti saaman: sillä ei Pyhä Hengi wielä silloin saapuilla ollut/ ettei Jesus ollut wielä kircastettu.
Joh 7:40 Monda sijs Canssasta/ jotca tämän puhen cuulit/ sanoit: Tämä on totisest jocu Propheta.
Joh 7:41 Ja muutamat sanoit: tämä on Christus: mutta muutamat sanoit: tulleco Christus Galileast?
Joh 7:42 Eikö Ramattu sano Christuxen tulewan Dawidin siemenest Bethlehemin Caupungist/ cusa Dawid oli/ josta Christus on tulewa?
Joh 7:43 Nijn nousi rijta Canssan seas hänestä.
Joh 7:44 Mutta muutamat tahdoit hänen otta kijnni/ ja ei cuitengan kengän laskenut kättäns hänen päällens.
Joh 7:45 Nijn palweliat tulit Phariseusten ja ylimmäisten Pappein tygö. Ja he sanoit heille: mixette händä tänne tuonet?
Joh 7:46 Palweliat wastaisit: ei ole ihminen ikänäns nijn puhunut cuin se mies puhu.

Joh 7:47 Phariseuxet wastaisit heitä: olettaco te myös wietellyt?
Joh 7:48 Olleco jocu Päämiehistä taicka Phariseuxista usconut hänen päällens.
Joh 7:49 Waan tämä Canssa joca ei taida Lakia/ on kirottu.
Joh 7:50 Nijn sanoi heille Nicodemus/ joca yöllä oli hänen tygöns tullut/ ja oli heidän lugustans:
Joh 7:51 Duomidzeco meidän Lakim jongun ihmisen/ ennencuin cuullan eli tietä saadan mitä hän teki?
Joh 7:52 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: oletco sinä myös Galilealainen? tutki ja näe ettei Galileast ole yhtän Prophetat tullut.
Joh 7:53 Ja nijn cukin meni cotians.

Vers. 19. Töilläns) Sillä pitä eli tehdä Lakia täydellisest/ on ihmiselle mahdotoin/ Rom. 8:3.
v. 22. Isildä) Jumala on ymbärinsleickauxen Lain Isille andanut/ Gen.$ 17:10. mutta Sabbathin Lain on hän Mosexen cautta andanut/ Lev.$ 12:13. Sabbathina) Sabbathia pitä on Mosexen Laki/ mutta ymbärinsleickaus on Isäin Laki. Ne tosin owat wastoin toinen toistans/ cosca jocu idzens Sabbathina anda ymbärinsleicata/ nijn hän sillä työllä ricko Sabbathin/ ja nijn he sijnä owat toinen toistans wastan. Sentähden ei Lain täyttymys ole Bokstawis/ waan Henges.
v. 39. Pyhä Hengi) Pyhän Hengen erinomaiset lahjat/ Act.$ 2:3. & 4.

VIII. Lucu .

Jesus päästä menemän salawuoteisen waimon/ v. 1.
Puhuttele cauwan Kirjanoppeneita hänen opistans ja cudzumisestans/ v. 12.
hänen olemisestans ja kärsimisestäns/ v. 25.
Uscost/ ja cutca ne oikiat Abrahamin lapset owat/ v. 31.
osotta hänens olewan Jumalast/ ja ilman synnitä/ v. 40.
mutta he ylöncadzowat hänen/ ja tahtowat wijmein kiwittä/ v. 46.

Joh 8:1 MUtta Jesus meni Öljymäelle.
Joh 8:2 Ja tuli warahin huomeneldain jällens Templijn/ ja caicki Canssa tuli hänen tygöns/ ja hän istui ja opetti heitä.
Joh 8:3 MUtta Kirjanoppenet ja Phariseuxet toit yhden waimon hänen tygöns huoris kijnniotetun.
Joh 8:4 Ja cuin he olit sen hänen eteens asettanet/ sanoit he hänelle: Mestari/ tämä waimo on juuri nyt huoris kijnniotettu.

Joh 8:5 Mutta Moses on Lais meitä käskenyt sencaltaiset kiwillä surmata.
Joh 8:6 Mitästä sinä sanot? Mutta sen he sanoit kiusaten händä/ candaxens hänen päällens.
Joh 8:7 Nijn Jesus cumarsi idzens ja kirjoitti sormellans maahan. Cosca he aina hogit kysymystäns/ ojensi hän idzens/ ja sanoi heille: joca teistä on synnitöin/ se heittäkän ensin händä kiwellä.
Joh 8:8 Ja hän cumarsi taas idzens ja kirjoitti maahan.
Joh 8:9 Cosca he tämän cuulit/ läxit he ulos järjestäns yxi toisens jälken/ wanhimmist ruweten: ja Jesus jäi yxinäns ja waimo seisoman.
Joh 8:10 Mutta cosca Jesus idzens ojensi/ ja ei nähnyt ketän paidzi waimoa/ sanoi hän hänelle: waimo/ cusa owat sinun päällecandajas? Ongo sinua kengän duominnut? Hän sanoi: Herra/ ei kengän.
Joh 8:11 Nijn Jesus sanoi: en minä myös sinua duomidze/ mene/ ja älä sillen syndiä tee.
Joh 8:12 Jesus puhui taas heille/ ja sanoi: Minä olen mailman Walkeus/ joca minua seura/ ei hän pimeydes waella/ mutta hän saa elämän Walkeuden.
Joh 8:13 Phariseuxet sanoit hänelle: sinä todistat idzestäs/ ei sinun todistuxes ole tosi.
Joh 8:14 Jesus wastais/ ja sanoi heille: waicka minä idzestäni todistan/ nijn minun todistuxen on cuitengin tosi: sillä minä tiedän/ custa minä tulin/ ja cuhunga minä menen:
Joh 8:15 Mutta et te tiedä custa minä tulin/ ja cuhunga minä menen.
Joh 8:16 Te duomidzetta lihan jälken/ en minä ketän duomidze: Ja waicka minä duomidzisin/ nijn minun duomion on tosi: sillä en minä ole yxinäni/ waan minä ja Isä joca minun lähetti.
Joh 8:17 Ja teidän Laisan on myös kirjoitettu/ että cahden ihmisen todistus on tosi.
Joh 8:18 Minä olen se joca idzestäni todistan/ ja Isä joca minun lähetti todista myös minusta.
Joh 8:19 He sanoit hänelle: cusast sinun Isäs on? Jesus wastais: et te tunne minua etkä minun Isäni: jos te tundisitta minun/ nijn te tundisitta myös minun Isäni.
Joh 8:20 Nämät sanat puhui Jesus uhriarcun tykönä opettain Templis: ja ei händä kengän ottanut kijnni: sillä ei hänen aicans ollut wielä tullut.
Joh 8:21 NIjn Jesus sanoi taas heille: minä menen pois/ ja te edzittä minua/ ja teidän pitä cuoleman teidän synnisän. Cuhunga minä menen/ et te sinne woi tulla.
Joh 8:22 Nijn sanoit Judalaiset: tappaneco hän idzens: sillä hän sano: cuhunga minä menen/ et te sinne woi tulla?
Joh 8:23 Ja hän sanoi heille: te oletta alhalda/ ja minä olen ylhäldä: te oletta mailmasta/ en minä ole mailmasta.
Joh 8:24 Sentähden sanoin minä teille: teidän pitä cuoleman teidän synnisän: sillä jos et te usco että minä

se olen/ nijn teidän pitä cuoleman teidän synnisän.
Joh 8:25 Nijn he sanoit hänelle: cucasta sinä olet?
Joh 8:26 Jesus sanoi heille: joca ensist puhun teille. Minulla on paljo teistä puhumist ja duomidzemist/ waan se on waca joca minun lähetti/ ja mitä minä olen häneldä cuullut/ nijtä minä mailmas puhun.
Joh 8:27 Mutta ei he ymmärtänet/ että hän puhui heille Isäst.
Joh 8:28 Sanoi sijs Jesus heille: cosca te oletta ihmisen Pojan ylöndänet/ nijn te ymmärrätte että minä se olen/ ja etten minä tee idzestäni mitän/ waan mitä Isä on minulle opettanut/ sitä minä puhun.
Joh 8:29 Ja se joca minun lähetti/ on minun cansani. Ei Isä jätä minua yxinäni: sillä minä teen aina mitä hänelle kelpa.
Joh 8:30 Mutta cosca hän näitä puhui/ nijn moni uscoi hänen päällens.
Joh 8:31 NIjn Jesus sanoi nijlle Judalaisille/ jotca hänen päällens uscoit: jos te pysytte minun puhesani/ nijn te totisest minun Opetuslapseni oletta/ ja teidän pitä totuuden ymmärtämän:
Joh 8:32 Ja totuuden pitä teidän wapahtaman.
Joh 8:33 Nijn he wastaisit händä: me olemma Abrahamin siemen/ ja en me ole coscan kenengän orjana ollet/ cuinga sijs sinä sanot? teidän pitä wapahaxi tuleman.
Joh 8:34 Jesus wastais heitä/ ja sanoi: totisest totisest sanon minä teille: jocainen cuin teke syndi/ hän on synnin orja.
Joh 8:35 Mutta ei orja pysy ijancaickisest huonesa/ waan poica pysy ijancaickisest.
Joh 8:36 Jos sijs Poica teidän wapaxi teke/ nijn te totisest oletta wapat.
Joh 8:37 Minä tiedän että te oletta Abrahamin siemen/ waan te edzitte cuolettaxen minua: sillä ei minun puheni ole teisä sia.
Joh 8:38 Minä puhun mitä minä olen Isäni tykönä nähnyt/ ja te teettä mitä te oletta nähnet teidän Isänne tekewän.
Joh 8:39 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: Abraham on meidän Isäm. Jesus sanoi heille: jos te olisitta Abrahamin lapset/ nijn te tekisittä Abrahamin töitä.
Joh 8:40 Mutta te edzittä nyt minua tappaxen/ sitä ihmist joca totuuden on teille puhunut/ jonga hän on Jumalalda cuullut: ei Abraham nijn tehnyt/ te teettä teidän Isän tecoja.
Joh 8:41 He sanoit hänelle: en me ole äpäränä syndynet/ meillä on yxi Isä/ Jumala.
Joh 8:42 Jesus sanoi heille: jos Jumala olis teidän Isän/ nijn te tosin racastaisitte minua: sillä minä läxin ja tulin Jumalasta/ en minä idzestäni tullut/ waan hän lähetti minun.
Joh 8:43 Mixette ymmärrä minun puhettani? sillä et te woi cuulla minun puhettani.

Joh 8:44 Te oletta Isäst Perkelest/ ja teidän Isän himoja te tahdotte nouta. Hän on ollut murhaja algusta/ ja ei pysynyt totuudes: sillä ei hänes ole totuutta. Cosca hän puhu walhetta/ nijn hän puhu omastans: sillä hän on walehtelia/ ja sen Isä.
Joh 8:45 Mutta että minä sanon teille totuuden/ nijn et te usco minua.
Joh 8:46 CUca teistä nuhtele minua synnin tähden? jos minä sanon teille totuuden/ mixette usco minua?
Joh 8:47 Joca on Jumalast/ hän cuule Jumalan sanan/ sentähden et te cuule/ ettet te Jumalast ole.
Joh 8:48 Nijn wastaisit Judalaiset/ ja sanoit hänelle: engö me oikein sano? sinä olet Samaritani/ ja sinulla on Perkele.
Joh 8:49 Jesus wastais/ ja sanoi: ei minulla ole Perkele: waan minä cunnioidzen minun Isäni/ ja te häwäisette minua.
Joh 8:50 En minä edzi oma cunniatani/ yxi on joca sitä kysy ja duomidze.
Joh 8:51 Totisest/ totisest sanon minä teille: joca kätke minun sanani/ ei hänen pidä näkemän cuolemata ijancaickisest.
Joh 8:52 Judalaiset sanoit hänelle: nyt me ymmärsim että sinulla on Perkele. Abraham on cuollut/ ja Prophetat/ ja sinä sanot: joca kätke minun sanani/ ei hänen pidä maistaman cuolemata ijancaickisest.
Joh 8:53 Oletcos suurembi cuin meidän Isäm Abraham/ joca cuollut on? Prophetat owat myös cuollet/ mixi sinä idzes teet?
Joh 8:54 Jesus wastais: jos minä idziäni cunnioidzen/ nijn ei minun cunnian ole mitän/ mutta minun Isän cunnioidze minua/ jonga te teidän Jumalaxenne sanotta/ jota et te tunne/ mutta minä tunnen hänen.
Joh 8:55 Ja jos minä sanoisin etten minä händä tundis/ nijn minä olisin walehtelia cuin tekin/ mutta minä tunnen hänen ja kätken hänen sanans.
Joh 8:56 Abraham teidän Isän iloidzi/ nähdäxens minun päiwäni/ hän näki sen ja ihastui.
Joh 8:57 Judalaiset sanoit hänelle: et sinä ole wielä wijdenkymmenen ajastajan wanha/ ja sinä olet nähnyt Abrahamin?
Joh 8:58 Jesus sanoi heille: ennencuin Abraham olican/ olen minä.
Joh 8:59 Nijn he poimit kiwiä laskettaxens händä. Mutta Jesus lymyi ja läxi Templist.

Vers. 11. Duomidze) Ei Christus ole mailmallinen Duomari/ sentähden ei hän tätä waimocan duomidze/ mutta hän on tullut cudzuman syndistä parannuxeen: cuin hän täsäkin teke/ tiettäwäxi tehden että sisälliset synnit/ joita ei Phariseuxet synnixi lukenet/ ansaidzewat myös rangaistuxen.
v. 52. Minun sanani) Se on sanottu uscon ja Evangeliumin sanasta.

v. 56. Näki) Caicki pyhät owat mailman algusta juuri sen uscon Christuxen päälle pitänet cuin mekin/ ja owat oikiat Christityt ollet.

IX. Lucu.

Jesus anda sokiana syndynelle näkyns/ v. 1.
Phariseuxet pahaxuwat sitä/ että se Sabbathina tapahtu: muutamat pitäwät Christuxen Prophetana/ v. 13.
ei he usco sitä miestä sokiana syndynen/ waan kysywät sijtä hänen wanhemmillens ja idze hänelle/ nijn myös Jesuxest/ v. 18.
Mutta mies/ jonga Jesus paransi/ ihmettele ettei he tunne Jesusta/ waan he ajawat hänen pois tyköns/ v. 30.
Jesus löytä hänen/ ja wahwista hänen uscons/ v. 35.

Joh 9:1 JA Jesus ohidze käyden näki ihmisen/ joca oli sokiana syndynyt.
Joh 9:2 Ja hänen Opetuslapsens kysyit hänelle/ ja sanoit: Mestari/ cumbi syndiä teki/ tämä eli hänen wanhemmans/ että hänen piti sokiana syndymän?
Joh 9:3 Jesus wastais: ei tämä syndiä tehnyt eikä hänen wanhemmans/ mutta että Jumalan työt hänes ilmoitettaisin.
Joh 9:4 Minun tule tehdä hänen töitäns/ joca minun lähettänyt on/ nijn cauwan cuin päiwä on. Yö tule/ cosca ei kengän taida työtä tehdä.
Joh 9:5 Nijncauwan cuin minä olen mailmas/ nijn olen minä mailman Walkeus.
Joh 9:6 Cosca hän tämän sanonut oli/ sylki hän maahan/ ja teki loan syljest/ ja woiteli sen sokian silmät loalla:
Joh 9:7 Ja sanoi hänelle: mene ja pese sinus Silohan lammicos/ se on/ lähetetty. Nijn hän meni ja pesi idzens/ ja tuli näkemän.
Joh 9:8 Nijn cansaasujamet/ jotca hänen ennen olit nähnet kerjäwän/ sanoit: eikö tämä se ole joca istui ja kerjäis? muutamat wastaisit: hän se on.
Joh 9:9 Mutta muutamat sanoit: hän on hänen muotoisens/ waan hän sanoi idze: minä se olen.
Joh 9:10 Nijn he sanoit hänelle: cuinga sinun silmäs aukenit?
Joh 9:11 Wastais hän/ ja sanoi: se Ihminen joca Jesuxexi cudzutan/ teki loan/ ja woiteli minun silmäni/ ja sanoi minulle: mene ja pese sinus Silohan lammicos.
Joh 9:12 Ja cuin minä menin/ ja pesin minuni/ nijn minä sain näkyni. He sanoit hänelle: cusasta hän on?

Hän sanoi: en minä tiedä.
Joh 9:13 Nijn he weit sen/ joca cauwan sokiana ollut oli/ Phariseusten eteen.
Joh 9:14 Ja se oli Sabbathin päiwänä jona Jesus teki loan ja awais hänen silmäns.
Joh 9:15 Phariseuxet kysyit hänelle/ cuinga hän näkyns saanut oli? Hän sanoi heille: hän pani loan minun silmäini päälle/ ja minä pesin minuni ja nyt näen.
Joh 9:16 Nijn muutamat Phariseuxist sanoit: ei se ihminen ole Jumalast/ joca ei pidä Sabbathia: mutta muutamat sanoit: cuinga taita jocu syndinen ihminen näitä ihmeitä tehdä? Ja he rijtelit keskenäns.
Joh 9:17 Nijn he sanoit taas sokialle: mitä sinä hänestä sanot/ joca sinun silmäs awais? Hän sanoi: Hän on Propheta.
Joh 9:18 MUtta ei Judalaiset sitä usconet/ että hän oli sokiana ollut/ ja näkemän tullut/ Siihenasti cuin he cudzuit sen wanhemmat/ joca näkyns saanut oli:
Joh 9:19 Ja he kysyit heildä/ sanoden: tämäkö teidän poican on/ jonga te sanotta sokiana syndynen? Cuinga hän on näkyns saanut?
Joh 9:20 Hänen wanhemmans wastaisit/ ja sanoit: me tiedämme hänen meidän pojaxem ja että hän sokiana syndynyt on:
Joh 9:21 Mutta cuinga hän on näkyns saanut/ sitä en me tiedä/ ja kengä hänen silmäns awais/ en me tiedä: hänellä on kyllä ikä/ kysykät häneldä/ puhucan idze edestäns.
Joh 9:22 Näin wastaisit hänen wanhemmans: sillä he pelkäisit Judalaisia: jotca nijn jo olit keskenäns päättänet: että jos jocu hänen tunnustais Christuxexi/ sen he olisit heittänet ulos Synagogista.
Joh 9:23 Sentähden sanoit hänen wanhemmans: hänellä on kyllä ikä/ kysykät häneldä.
Joh 9:24 Nijn he cudzuit taas sen ihmisen/ joca sokiana oli ollut/ ja sanoit hänelle: anna Jumalalle cunnia/ me tiedämme sen ihmisen syndisexi.
Joh 9:25 Hän wastais/ ja sanoi: jos hän on syndinen/ sitä en minä tiedä: waan sen minä tiedän/ että minä sokia olin/ ja nyt näen.
Joh 9:26 He sanoit taas hänelle: mitästä hän sinulle teki? cuinga hän sinun silmäs awais?
Joh 9:27 Hän wastais: jo minä sanoin teille/ ettäkö te cuullet? Mixi te taas sitä tahdotta cuulla? Tahdottaco te myös hänen Opetuslapsexens?
Joh 9:28 Nijn he kiroilit händä/ ja sanoit: ole sinä hänen Opetuslapsens/ me olemma Mosexen Opetuslapset.
Joh 9:29 Me tiedämme Jumalan Mosesta puhutellen/ mutta custa tämä on/ en me tiedä.
Joh 9:30 Nijn se ihminen wastais/ ja sanoi: se on sangen ihmellinen/ ettet te tiedä custa hän on/ ja cuitengin hän awais minun silmäni.

Joh 9:31 Mutta me tiedämme ettei Jumala cuule syndisitä/ waan joca on Jumalan palwelia ja teke hänen tahtons/ sitä hän cuule.
Joh 9:32 Ei ole mailman algusta cuultu/ että jocu on sen silmät awannut/ joca sokiana syndynyt on.
Joh 9:33 Ellei hän olis Jumalast/ nijn ei hän taidais mitän tehdä.
Joh 9:34 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: sinä olet päänäns synnis syndynyt/ ja sinä opetat meitä? Ja he ajoit hänen ulos.
Joh 9:35 JA Jesus sai sen cuulla/ että he olit hänen ulosajanet. Ja cuin hän löysi hänen/ sanoi hän hänelle: uscotcos Jumalan Pojan päälle?
Joh 9:36 Hän wastais/ ja sanoi: Herra/ cuca se on? että minä hänen päällens uscoisin?
Joh 9:37 Jesus sanoi hänelle: sinä olet hänen nähnyt/ ja hän puhu sinun cansas.
Joh 9:38 Nijn hän sanoi: Herra/ minä uscon. Ja hän cumarsi händä.
Joh 9:39 Ja Jesus sanoi: minä tulin duomiolle tähän mailmaan/ että ne jotca ei näe/ pitä näkemän: ja ne jotca näkewät/ pitä sokiaxi tuleman.
Joh 9:40 Ja muutamat Phariseuxist/ jotca hänen tykönäns olit/ cuulit nämät/ ja sanoit: olemmaco mekin sokiat?
Joh 9:41 Jesus sanoi heille: jos te sokiat olisitta/ nijn ei olis teillä syndiä: mutta että te sanotte: me näemmä/ sentähden teidän syndinne pysywät.

X. Lucu .

Jesus puhu heidän cansans tapauxella/ lambaist ja hywistä paimenist: sano idzens olewan hywän paimenen/ v. 1.
Jerusalemis pidetän Kirckomessu/ johonga Jesus mene ja Judalaiset kysywät/ jos hän on Messias/ v. 22.
Ja cosca hän sen tunnusta/ nijn he tahtowat hänen kiwittä/ että hän/ nijncuin he ajattelit/ puhui pilcka/ v. 25.

Joh 10:1 TOtisest/ totisest sanon minä teille: joca ei owesta mene lammashuonesen/ waan mualda/ hän on waras ja ryöwäri.
Joh 10:2 Mutta joca owesta mene/ hän on lammasten paimen. Sillen owen wartia awaja/ ja lambat cuulewat hänen änens.
Joh 10:3 Ja omia lambaitans cudzu hän nimeldäns/ ja wie heidän ulos.
Joh 10:4 Ja cuin hän omat lambans ulospäästä/ käy hän heidän edelläns/ ja lambat seurawat händä: sillä

he tundewat hänen änens.
Joh 10:5 Mutta ei he muucalaista seura/ waan pakenewat händä: sillä ei he tunne muucalaisen ändä:
Joh 10:6 Tämän tapauxen sanoi Jesus heille/ mutta ei he sitä ymmärtänet/ cuin hän heille sanoi.
Joh 10:7 Nijn Jesus sanoi taas heille: totisest/ totisest sanon minä teille: minä olen lammasten owi.
Joh 10:8 Caicki jotca minun edelläni owat ollet/ owat warcat ja ryöwärit/ ja ei lambat cuullet heitä.
Joh 10:9 Minä olen owi/ joca minun cauttani sisällemene/ hän tule wapaxi/ ja mene sisälle ja ulos/ ja löytä laituimen.
Joh 10:10 Ei waras tule muuta cuin warastaman/ ja tappaman/ ja cadottaman: waan minä tulin/ että heillä pitä elämä oleman/ ja yldäkyllä oleman.
Joh 10:11 MInä olen hywä paimen/ hywä paimen anda hengens lammasten edest.
Joh 10:12 Mutta palcollinen/ joca ei ole paimen/ eikä lambat ole hänen omans/ cosca hän näke suden tulewan/ nijn hän jättä lambat ja pakene/ ja susi raatele ja haasca lambat.
Joh 10:13 Mutta palcollinen pakene: Sillä hän on palcollinen/ eikä tottele lambaista.
Joh 10:14 Minä olen hywä paimen/ joca tunnen lambani/ ja minä tutan myös lambaildani.
Joh 10:15 Nijncuin Isä minun tunde/ nijn tunnen minä myös Isän/ ja minä panen hengeni lammasten edestä.
Joh 10:16 Ja minulla on myös muita lambaita/ jotca ei ole tästä lammashuonesta: ne tahdon minä myös tänne saatta/ ja he saawat cuulla minun äneni. Ja nijn pitä oleman yxi lammashuone/ ja yxi paimen.
Joh 10:17 Isä racasta minua että minä panen hengeni ja sen jällens otan.
Joh 10:18 Ei ota kengän sitä minulda/ waan minä panen sen idze tahdostani. Minulla on woima sitä panna/ ja minulla on woima sitä taas otta: ja minä sain sen käskyn Isäldäni.
Joh 10:19 Nijn Judalaiset rupeisit taas rijtelemän keskenäns näiden puhetten tähden:
Joh 10:20 Ja moni heistä sanoi: hänellä on Perkele/ ja hän on mieletöin/ mitä te händä cuuldeletta?
Joh 10:21 Mutta muutamat sanoit: ei ne ole rijwatun puhet/ woico Perkele sokiain silmät awata?
Joh 10:22 Ja Jerusalemis oli Kirckomessu talwella.
Joh 10:23 Ja Jesus käweli Templis Salomonin esihuones.
Joh 10:24 Nijn Judalaiset pijritit hänen/ ja sanoit hänelle: cuinga cauwan sinä juonittelet meitä? Jos sinä olet Christus/ nijn sano meille selkiäst.
Joh 10:25 Jesus wastais heitä: minä olen sen teille sanonut/ ja et te usco/ ne työt cuin minä teen Isäni nimeen/ todistawat minusta.
Joh 10:26 Mutta et te usco/ sillä et te ole minun lambaistani/ nijncuin minä jo teille sanoin.

Joh 10:27 Minun lambani cuulewat minun äneni/ ja minä tunnen heidän/ he seurawat minua/
Joh 10:28 Ja minä annan heille ijancaickisen elämän/ ei he hucu ijancaickisest/ eikä yxikän repele heitä minun kädestäni.
Joh 10:29 Minun Isän/ joca ne minulle andoi/ on caickein suurin/ ja ei kengän taida heitä rewäistä minun Isäni kädestä.
Joh 10:30 Minä ja Isä olemma yhtä.
Joh 10:31 Nijn Judalaiset poimit taas kiwiä händä kiwittäxens.
Joh 10:32 Mutta Jesus wastais heitä: minä osotin teille Isäldäni monda hywä työtä/ cuidenga tähden nijstä te sijs tahdotta minua kiwittä?
Joh 10:33 Judalaiset wastaisit händä/ sanoden: en me sinua hywän työn tähden kiwitä/ waan pilcan tähden: ja että sinä/ joca ihminen olet/ teet idzes Jumalaxi.
Joh 10:34 Jesus wastais heitä: eikö teidän Laisanne ole kirjoitettu?
Joh 10:35 Minä sanoin: te oletta jumalat. Jos hän ne cudzui jumalixi/ joille Jumalan sana tapahdui/ ja ei Kirjoitus ole cuitengan ricottu?
Joh 10:36 Ja te sanotte hänelle: jonga Isä on pyhittänyt ja lähettänyt mailmaan: sinä pilckat Jumalata/ että minä sanoin: minä olen Jumalan Poica.
Joh 10:37 Ellen minä tee minun Isäni töitä/ nijn älkät minua uscoco:
Joh 10:38 Mutta jos minä nijtä teen/ ja jos et te minua usco/ nijn uscocat ne työt/ että te tundisit ja uscoisit Isän olewan minus/ ja minun hänes.
Joh 10:39 Nijn he edzeit taas händä kijnniottaxens/ mutta hän läxi heidän tyköns:
Joh 10:40 Ja meni jällens toiselle puolelle Jordani/ siihen josa Johannes ensin casti/ ja jäi sinne.
Joh 10:41 Ja monda tuli hänen tygöns/ ja sanoi: ei Johannes yhtäkän ihmettä tehnyt:
Joh 10:42 Mutta caicki cuin Johannes tästä sanoi/ ne owat todet. Ja monda uscoi siellä hänen päällens.

Vers. 8. Minun edellän) Ei hän täsä puhu Mosexest ja Prophetaist/ jotca owat myös owest käynet/ se on/ Christuxen cautta/ ja ei muuta tietä autuuten tiennet/ Sup.$ 8:56. waan hän ymmärtä täsä wääriä Prophetaita ja Phariseuxia/ jotca osotit toisen tien autuuten/ nimittäin/ Lain työt
V. 24. Cuinga cauwan) Täsä he puhuwat petollisest/ candaxens hänen päällens ja surmataxens händä/ jos hän olis kieldo wastan tunnustanut idzens Christuxexi.

XI. Lucu .

LAzarus/ jota Jesus racasti/ sairasta Bethanias/ v. 1.
ja cuole/ v. 7.
Jesus mene Marthan/ Marian ja monen muun Judalaisen cansa haudalle/ ja herättä hänen cuolluista/ joca neljä yötä ja päiwä oli jo haudas maannut/ v. 17.
ylimmäiset Papit pitäwät tämän tähden neuwo: mutta Caiphas neuwo händä cuolettaman/ v. 46.

Joh 11:1 NIjn yxi mies sairasti/ nimeldä Lazarus Bethaniasta/ Marian ja hänen sisarens Marthan Caupungista.
Joh 11:2 Mutta Maria oli Herran woitella woidellut/ ja jalat hiuxillans cuiwannut/ jonga weli Lazarus sairasti.
Joh 11:3 Nijn hänen sisarens lähetit hänen tygöns/ ja sanoit: Herra/ cadzo/ se sairasta jotas racastat.
Joh 11:4 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän: ei tämä tauti ole cuolemaan/ waan Jumalan cunniaxi/ että Jumalan Poica sen cautta cunnioitetaisin.
Joh 11:5 Mutta Jesus racasti Martha/ ja hänen sisartans/ ja Lazarusta.
Joh 11:6 Cosca hän cuuli hänen sairastawan/ wijwyi hän sijnä paicas caxi päiwä.
Joh 11:7 Sijtte sanoi hän Opetuslapsillens: mengämme jällens Judeaan. Sanoit hänelle Opetuslapset: äsken edzeit Judalaiset sinua kiwittäxens/ ja sinä menet taas sinne.
Joh 11:8 Wastais Jesus: eikö caxitoistakymmendä ole päiwän hetke?
Joh 11:9 Joca päiwällä waelda/ ei hän loucka idziäns: sillä hän näke tämän mailman walkeuden.
Joh 11:10 Mutta joca yöllä waelda/ hän loucka idzens: sillä ei walkeus ole hänes.
Joh 11:11 Näitä hän puhui/ ja sanoi sijtte heille: meidän ystäwäm Lazarus maca/ mutta minä menen händä unest herättämän.
Joh 11:12 Nijn sanoit hänen Opetuslapsens: Herra/ jos hän maca kyllä hän parane.
Joh 11:13 Mutta Jesus sanoi hänen cuolemastans/ waan he luulit hänen sanowan ruumillisest unest.
Joh 11:14 Nijn Jesus sanoi heille selkiäst: Lazarus on cuollut.
Joh 11:15 Ja minä iloidzen teidän tähtenne/ etten minä siellä ollut/ että te uscoitte:
Joh 11:16 Mutta mengämme hänen tygöns. Nijn sanoi Thomas/ joca cudzutan caxoisexi/ Opetuslapsille: mengäm me myös cuoleman hänen cansans.
Joh 11:17 NIjn Jesus tuli/ ja löysi hänen jo neljä päiwä maannen haudas.
Joh 11:18 Mutta Bethania oli läsnä Jerusalemita/ lähes wijsitoistakymmendä wacomitta.
Joh 11:19 Ja monda Judalaista oli tullut Martha ja Maria lohduttaman heidän weljens tähden.
Joh 11:20 Cosca Martha cuuli Jesuxen tulewan/ juoxi hän händä wastan: mutta Maria jäi cotia istuman.

Joh 11:21 Nijn Martha sanoi Jesuxelle: Herra/ jos sinä olisit täällä ollut/ nijn ei minun weljen olis cuollut.
Joh 11:22 Mutta minä tiedän wielä/ että caicki mitä sinä anot Jumalalda/ ne Jumala sinulle anda.
Joh 11:23 Jesus sanoi hänelle: sinun weljes on ylösnousewa.
Joh 11:24 Martha sanoi hänelle: minä tiedän hänen nousewan ylösnousemises wijmeisnä päiwä.
Joh 11:25 Sanoi Jesus hänelle: Minä olen ylösnousemus ja elämä/ joca usco minun päälleni/ hän elä ehkä hän olis cuollut.
Joh 11:26 Ja joca elä ja usco minun päälleni/ ei hänen pidä cuoleman ijancaickisest/ uscotcos sen?
Joh 11:27 Hän sanoi hänelle: ja Herra/ minä uscon sinun Christuxexi Jumalan Pojaxi/ joca tulewa oli mailmaan.
Joh 11:28 JA cuin hän näitä sanonut oli/ meni hän pois/ ja cudzui sisarens Marian sala/ sanoden: Mestari on tullut/ ja cudzu sinua.
Joh 11:29 Cosca hän sen cuuli/ nousi hän cohta ja tuli hänen tygöns:
Joh 11:30 Sillä ei Jesus ollut wielä kylään tullut/ waan oli sijnä paicas/ josa Martha oli hänen cohdannut.
Joh 11:31 Cosca Judalaiset/ jotca hänen cansans huones olit lohduttamas händä/ näit Marian nopiast nousewan ja ulosmenewän/ seuraisit he händä/ sanoden: hän mene haudalle itkemän.
Joh 11:32 Cosca Maria sinne tuli cusa Jesus oli ja näki hänen/ langeis hän hänen jalcains juureen/ ja sanoi hänelle: Herra/ jos sinä olisit täällä ollut/ ei olis minun weljen cuollut.
Joh 11:33 Cosca Jesus näki hänen itkewän/ ja Judalaiset/ jotca hänen cansans tullet olit/ itkewäiset/ haikiutti hän idzens Hengens/ ja oli surullinen idzelläns/ ja sanoi: cuhunga te hänen panitte?
Joh 11:34 He sanoit hänelle: Herra/ tule ja cadzo.
Joh 11:35 Ja Jesus itki.
Joh 11:36 Nijn sanoit Judalaiset: cadzo/ cuinga hän racasti händä.
Joh 11:37 Mutta muutamat heistä sanoit: eikö tämä/ joca sokian silmät awais/ tainnut tehdä/ ettei tämäkän cuollut olis?
Joh 11:38 Nijn Jesus haikiutti taas idzens/ ja tuli haudan tygö/ josa oli cuoppa/ ja kiwi sen päälle pandu.
Joh 11:39 Jesus sanoi: ottacat kiwi pois. Sanoi Martha hänelle/ sen sisar joca cuollut oli: Herra/ jo hän haise: sillä hän on neljä päiwä cuolluna ollut.
Joh 11:40 Jesus sanoi hänelle: engö minä sinulle sanonut: jos sinä uscoisit/ nijn sinä näkisit Jumalan cunnian.
Joh 11:41 Ja he otit kiwen pois sialdans/ johon cuollut pandu oli.
Joh 11:42 Ja Jesus nosti silmäns ylös/ ja sanoi: Isä/ minä kijtän sinua ettäs minua cuulit: Ja tiedän myös

ettäs aina minua cuulet/ waan Canssan tähden/ joca täsä ymbäri seiso/ sanon minä/ että he uscoisit sinun minua lähettänexi.
Joh 11:43 Ja cuin hän tämän puhunut oli/ huusi hän corkialla änellä: Lazare tule ulos.
Joh 11:44 Ja se cuollut tuli ulos sidottuna käsist ja jalgoist käärilijnalla/ ja hänen caswons oli peitetty hikilijnalla.
Joh 11:45 Jesus sanoi heille: päästäkät händä ja sallicat hänen mennä. Nijn monda Judalaist/ jotca olit Marian tygö tullet ja näit Jesuxen työt/ uscoit hänen päällens.
Joh 11:46 Mutta muutamat heistä menit Phariseusten tygö/ ja ilmoitit heille mitä Jesus oli tehnyt.
Joh 11:47 NIjn ylimmäiset Papit ja Phariseuxet cocoisit Neuwon/ ja sanoit: mitä me teemmä? sillä tämä ihminen teke monda ihmettä.
Joh 11:48 Jos me sallimma hänen nijn olla/ nijn caicki uscowat hänen päällens/ ja Romalaiset tulewat ja ottawat pois sekä meidän maamme että Canssam.
Joh 11:49 Mutta yxi heistä Caiphas nimeldä/ joca oli sinä wuonna ylimmäinen Pappi/ sanoi heille:
Joh 11:50 Et te mitän tiedä etkä taida ajatella/ se on meille parambi/ että yxi ihminen cuole Canssan tähden/ cuin caicki Canssa huckuis.
Joh 11:51 Mutta ei hän sitä idzestäns sanonut/ waan että hän oli sinä wuonna ylimmäinen Pappi/ nijn hän ennusti:
Joh 11:52 Sillä Jesus piti cuoleman Canssan tähden/ ei ainoastans Canssan tähden/ mutta että hänen piti ne Jumalan lapset yhten cocoman/ jotca hajotetut olit.
Joh 11:53 Mutta sijtä päiwäst pidit he neuwo cuolettaxens händä.
Joh 11:54 EI sijs Jesus waeldanut enä Judalaisten seas julkiset/ waan meni sieldä yhten maan paickan lähes corpe/ Ephremin Caupungijn/ ja oleskeli siellä Opetuslastens cansa.
Joh 11:55 Mutta silloin lähestyi Judalaisten Pääsiäinen. Ja monda sieldäkin meni Pääsiäisen edellä Jerusalemijn/ puhdistaman idziäns.
Joh 11:56 Nijn he edzeit Jesusta ja puhuit keskenäns/ seisoin Templis: mitä te luuletta/ ettei hän ole juhlalle tullut?
Joh 11:57 Ja ylimmäiset Papit ja Phariseuxet olit käskyn andanet/ että jos jocu tietäis cusa hän olis/ nijn hänen piti sen ilmoittaman/ että he saisit hänen otta kijnni.

Vers. 51. Ennusti) Jumala käänsi että Caiphan sanat todexi tulit/ mutta toisella tawalla cuin hän ajatteli. Mutta ei sentähden ole caicki hänen sanans ja duomions todet: sillä ei monen päiwän peräst/ hän duomidzi

Christuxen Jumalan pilckajaxi ja cuoleman ansainnexi/ Matth. 26:65.

XII. Lucu.

Jesus tule Bethaniaan/ ja Maria woitele hänen jalcans callilla woitella/ josta Judan mieli on paha/ v. 1.
toisna päiwänä aja hän Jerusalemijn/ ja Canssa huuta/ Hosianna/ v. 12.
sano mitä heidän pitä kärsimän/ jotca händä seurata tahtowat/ v. 20.
hänen rucoillesans cuulu äni Taiwast/ v. 27.
sano heille hänen kärsimisestäns/ v. 31.
Ei Judalaiset usco hänen päällens/ waicka hän saarnais ja monda ihmettä teki/ v. 41.

Joh 12:1 CUutta päiwä ennen Pääsiäistä/ tuli Jesus Bethaniaan/ josa Lazarus oli cuollut/ jonga hän cuolluista herätti.
Joh 12:2 Ja he walmistit hänelle siellä ehtolisen/ ja Martha palweli/ mutta Lazarus oli yxi nijstä cuin hänen cansans atrioidzi.
Joh 12:3 Nijn Maria otti naulan woidetta/ callist ja turmelematoinda Nardust/ ja woiteli Jesuxen jalat/ ja cuiwais hänen jalcans hiuxillans. Ja huone täytettin woiten hajusta.
Joh 12:4 Nijn sanoi yxi hänen Opetuslapsistans/ Judas Simonin poica Ischariotes/ joca hänen sijtte petti:
Joh 12:5 Mixei tätä woidetta myyty colmeen sataan penningihin/ ja annettu waiwaisten?
Joh 12:6 Ei hän sitä sanonut waiwaisten tähden/ mutta hän oli waras/ ja hänellä oli cuckaro/ josa hän sen candoi cuin annettin.
Joh 12:7 Nijn Jesus sanoi: salli hänen olla/ hän on sen kätkenyt minun hautamiseni päiwäxi:
Joh 12:8 Sillä teidän cansan on aina waiwaiset/ mutta en minä aina teillä ole.
Joh 12:9 NIjn paljo Canssa Judalaisist ymmärsi hänen siellä olewan/ ja menit sinne/ ei ainoastans Jesuxen tähden/ waan että he olisit myös Lazaruxen nähnet/ jonga hän oli cuolluista herättänyt.
Joh 12:10 Nijn ylimmäiset Papit pidit neuwo Lazarusta tappaxens:
Joh 12:11 Sillä monda Judalaista meni sinne hänen tähtens/ ja uscoi Jesuxen päälle.
Joh 12:12 TOisna päiwänä/ cosca Canssa/ jota paljo juhlalle tullut oli/ cuuli Jesuxen tullen Jerusalemijn:
Joh 12:13 Otit he palmuoxia/ menit händä wastan ja huusit: Hosianna/ siunattu on se joca tule Herran nimeen/ Israelin Cuningas.
Joh 12:14 Mutta Jesus sai yhden Asintamman/ ja istui sen päälle/ nijncuin kirjoitettu on:
Joh 12:15 Zionin tytär älä pelkä/ cadzo/ sinun Cuningas tule ja istu Asin warsan päällä.

Joh 12:16 Mutta ei hänen Opetuslapsens näitä ensist ymmärtänet/ waan sijttecuin Jesus oli kircastettu/ nijn he muistit/ että nämät olit hänestä kirjoitetut/ ja että he näitä hänelle tehnet olit.
Joh 12:17 Se Canssa myös ylisti händä/ cuin hänen silloin cansans oli/ cosca hän Lazaruxen haudast cudzui/ ja cuolluista herätti.
Joh 12:18 Sentähden Canssa meni myös händä wastan/ että he cuulit hänen ihmen tehnexi.
Joh 12:19 Nijn Phariseuxet sanoit keskenäns: te näette/ ettet te mitän toimita/ cadzo/ coco mailma juoxe hänen tygöns.
Joh 12:20 OLit myös muutamat Grekiläiset/ jotca olit mennet Juhlana rucoileman.
Joh 12:21 Ne menit Philippuxen tygö/ joca oli Bethsaidast Galileast/ ja rucoilit händä/ sanoden: Herra/ me tahdomme nähdä Jesusta.
Joh 12:22 Philippus meni ja sanoi sen Andreaxelle: ja Andreas taas ja Philippus sanoit sen Jesuxelle.
Joh 12:23 Nijn Jesus wastais heitä/ ja sanoi: aica on tullut/ että ihmisen Poica pitä kircastettaman.
Joh 12:24 Totisest/ totisest sanon minä teille: ellei maahan heitetty nisun jywä cuole/ nijn se jää yxinäns: mutta jos hän cuole/ nijn hän tuo paljo hedelmätä.
Joh 12:25 Joca racasta hengens/ nijn hän cadotta sen: mutta joca täsä mailmas wiha hengens/ nijn hän tuotta sen ijancaickiseen elämään.
Joh 12:26 Joca minua palwele/ hän seuratcan minua: ja cusa minä olen/ siellä pitä myös minun palweliani oleman. Ja joca minua palwele/ händä on minun Isän cunnioidzewa.
Joh 12:27 Nyt on minun sielun murehisans. Ja mitä minun pitä sanoman? Isä/ auta minua tästä hetkestä: cuitengin olen minä sentähden tähän hetkeen tullut. Isä/ kircasta sinun nimes.
Joh 12:28 Nijn äni tuli Taiwast/ ja sanoi: minä olen sen kircastanut/ ja tahdon wielä nyt kircasta.
Joh 12:29 Nijn Canssa sanoi/ joca läsnä seisoi ja sen cuuli: pitkäinen paucku. Waan ne muut sanoit: Engeli puhutteli händä.
Joh 12:30 Jesus wastais/ ja sanoi: ei tämä äni tullut minun/ waan teidän tähten.
Joh 12:31 Nyt tämä mailma duomitan: ja tämän mailman Päämies pitä heitettämän ulos.
Joh 12:32 Ja jos minä maasta ylönostetan/ nijn minä wedän caicki minun tygöni.
Joh 12:33 Mutta sen hän sanoi muistuttain millä cuolemalla hänen piti cuoleman.
Joh 12:34 Nijn Canssa wastais händä/ ja sanoi: me olemma Laista cuullet Christuxen pysywän ijancaickisest/ ja cuinga sinä sanot: ihmisen Poica pitä ylösnostettaman?
Joh 12:35 Cuca ihmisen Poica se on? Jesus sanoi heille: Walkeus on wielä wähän aica teidän cansan/ waeldacat nijncauwan cuin teillä Walkeus on/ ettei pimeys teitä käsitäis.

Joh 12:36 Joca pimeydes waelda/ ei hän tiedä cuhunga hän mene. Uscocat Walkeuden päälle/ nijncauwan cuin teillä Walkeus on/ että te olisit Walkeuden lapset.
Joh 12:37 NÄitä puhui Jesus ja poismeni/ ja lymyi heildä.
Joh 12:38 Ja waicka hän teki monda ihmettä heidän nähtens/ ei he cuitengan usconet hänen päällens.
Joh 12:39 Että se puhe täytetäisin/ cuin Esaias Propheta sanoi: Herra/ cuca usco meidän saarnam? ja kenelle on Herran käsiwarsi ilmoitettu?
Joh 12:40 Sentähden ei he tainnet usco/ sillä Esaias on taas sanonut: hän on sogaisnut heidän silmäns/ ja heidän sydämens paaduttanut/ ettei heidän pidä näkemän silmilläns/ eikä sydämelläns ymmärtämän/ ja heitäns palauttaman/ että minä heitä parannaisin.
Joh 12:41 Nämät sanoi Esaias/ cosca hän näki hänen cunnians/ ja puhui hänestä.
Joh 12:42 Cuitengin monda ylimmäisist uscoit hänen päällens/ waan ei he Phariseusten tähden sitä tunnustanet/ ettei he olis Pannan cuulutetut:
Joh 12:43 Sillä he racastit enämmin ihmisten cunniata/ cuin Jumalan cunniata.
Joh 12:44 MUtta Jesus huusi/ ja sanoi: joca usco minun päälleni/ ei se usco minun päälleni/ waan sen päälle joca minun lähetti.
Joh 12:45 Ja joca minun näke/ hän näke sen joca minun lähetti.
Joh 12:46 Minä tulin mailmaan Walkeudexi/ että jocainen joca usco minun päälleni/ ei pidä pimeis oleman.
Joh 12:47 Ja joca minun sanani cuule/ ja ei usco/ en minä händä duomidze: sillä en minä tullut mailma duomidzeman/ waan wapahtaman.
Joh 12:48 Joca minun ylöncadzo ja ei cuule minun sanojani/ hänellä on se joca hänen duomidze: se puhe jonga minä puhuin/ pitä hänen duomidzeman wijmeisnä päiwänä.
Joh 12:49 Sillä en minä ole idzestäni puhunut/ waan Isä/ joca minun lähetti/ on minulle käskyn andanut/ mitä minun tekemän ja puhuman pitä.
Joh 12:50 Ja minä tiedän että hänen käskyns on ijancaickinen elämä. Sentähden mitä minä puhun/ sen minä puhun/ nijncuin Isä on minulle sanonut.

Vers. 24. Cuole) Christuxen cuolemast on paljo hedelmätä: nijn myös ne jotca tahtowat Christusta seurata/ cosca he paljo Christuxen cansa kärsiwät ja hänen cansans cuolewat/ nijn he paljo hedelmätä candawat/ Rom. 6:4. v: 40. Sogaisnut) Mattheus sen nijn selittä: heidän silmäns owat he sulkenet/ cap.$ 13. 15.

XIII. Lucu .

Jesus pese Opetuslastens jalat/ v. 1.
ilmoitta pettäjäns Judan/ v. 10.
neuwo heitä keskenäns pitämän nöyryttä ja sowindo/ v. 12.
rupe murehtiman/ ja sano heille selkemmin Judast/ että hän oli hänen pettäwä/ v. 21.
Neuwo heitä taas rackauten/ ilmoitta Petarille hänen lähestywäisen langemisens/ v. 33.

Joh 13:1 MUtta ennen Pääsiäis juhla/ cuin Jesus tiesi hänen hetkens tullexi/ että hänen piti tästä mailmast Isän tygö menemän: Nijncuin hän oli racastanut omians mailmas/ nijn hän myös heitä loppun asti racasti.
Joh 13:2 Ja Ehtolisen jälken/ cosca Perkele oli jo Judan Simonin Ischariothin sydämehen lykännyt/ että hänen piti hänen pettämän.
Joh 13:3 Tiesi Jesus Isän caicki hänen käsijns andanen/ ja että hän oli Jumalast lähtenyt/ ja oli Jumalan tygö menewä:
Joh 13:4 Nousi hän Ehtoliselda/ rijsui waattens ja otti esilijnan/ ja wyötti idzens.
Joh 13:5 Pani sijtte wettä waskimaljaan/ ja rupeis pesemän Opetuslastens jalcoja/ ja cuiwais ne sillä esilijnalla/ jolla hän wyötetty oli.
Joh 13:6 NIjn hän tuli Simon Petarin tygö/ ja Petari sanoi hänelle: Herra/ sinäkö minun jalcani peset?
Joh 13:7 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: mitä minä teen/ et sinä sitä nyt tiedä/ mutta tästedes saat sinä sen tietä.
Joh 13:8 Petari sanoi hänelle: et ikänäns sinä pese minun jalcojani? Wastais Jesus: ellen minä sinua pese/ nijn ei sinun ole osa minun cansani.
Joh 13:9 Petari sanoi hänelle: Herra/ ei ainoastans minun jalcojani/ mutta myös käteni ja pääni.
Joh 13:10 Sanoi Jesus hänelle: joca pesty on/ ei se tarwidze pesemistä/ waan että jalat pestän/ ja nijn hän on coconans puhdas.
Joh 13:11 Ja te oletta puhtat/ ette cuitengan caicki: sillä hän tiesi pettäjäns? sentähden hän sanoi: et te caicki ole puhtat.
Joh 13:12 Sijttecuin hän oli pesnyt heidän jalcans/ otti hän waattens/ istui ja sanoi taas heille: tiedättekö mitä minä teille tehnyt olen:
Joh 13:13 Te cudzutta minun Mestarixi ja Herraxi/ ja te sanotte oikein: sillä minä myös olen.
Joh 13:14 Jos minä/ joca olen teidän Herran ja Mestarin/ olen teidän jalcanne pesnyt: nijn pitä myös teidängin toinen toisenne jalat pesemän:
Joh 13:15 Sillä minä annoin teille esicuwan/ että te nijn tekisitte/ cuin minäkin teille tein.

Joh 13:16 Totisest/ totisest sanon minä teille: ei ole palwelia suurembi hänen Herrans/ eikä sanansaattaja suurembi/ cuin se joca hänen lähetti.
Joh 13:17 Jos te nämät tiedätte/ te oletta autuat jos te nijtä teettä. En minä caikista teistä puhu/ kyllä minä tiedän ne jotca minä walidzin.
Joh 13:18 Mutta että Ramattu täytetäisin: joca syö leipä minun cansani/ hän tallais minun jalallans.
Joh 13:19 Nyt minä sanon teille ennen cuin se tapahtu/ että sijttecuin se tapahtunut on/ te uscoisitte minun sixi.
Joh 13:20 Totisest/ totisest sanon minä teille: joca corja sen cuin minä lähetän/ hän corja minun? mutta joca minun corja/ hän corja sen joca minun lähetti.
Joh 13:21 COsca Jesus nämät oli sanonut/ cauhistui hän hengesä/ todisti ja sanoi: totisest/ totisest sanon minä teille: yxi on teistä minun pettäwä.
Joh 13:22 Nijn Opetuslapset cadzelit toinen toisens päälle/ ja epäilit kenestä hän sanoi.
Joh 13:23 Ja yxi Jesuxen Opetuslapsist atrioidzi hänen helmasans/ jota Jesus racasti.
Joh 13:24 Jolle Simon Petari wijttais/ kysymän kenestä hän puhui.
Joh 13:25 Cosca hän macais Jesuxen rinnalla/ sanoi hän hänelle:
Joh 13:26 Herra/ cuca se on? Jesus wastais: jolle minä castetun palan cocotan. Ja cuin hän oli castanut leiwän/ andoi hän sen Judalle Simon Ischariotille.
Joh 13:27 Ja sen palan jälken meni hänehen Perkele.
Joh 13:28 Nijn Jesus sanoi hänelle: mitäs tehdä tahdot/ nijn tee pikemmin: mutta ei atrioidzewist yxikän ymmärtänyt mingätähden hän sitä hänelle sanoi.
Joh 13:29 Muutamat luulit/ että Judalla oli cuckaro/ Jesuxen käskenen händä ostaman mitä juhlapäiwän waraxi piti tarwittaman/ eli jos hänen piti jotakin waiwaisille andaman.
Joh 13:30 Cosca hän sen palan ottanut oli/ meni hän cohta ulos/ ja yö oli.
Joh 13:31 Cosca Judas oli ulosmennyt/ sanoi Jesus: nyt on ihmisen Poica kircastettu/ ja Jumala on kircastettu hänen cauttans:
Joh 13:32 Jos Jumala on kircastettu hänen cauttans/ nijn on myös Jumala kircastawa hänen idzesäns/ ja kircasta hänen pian.
Joh 13:33 RAckat lapsucaiset/ minä olen wielä wähän aica teidän cansan/ te oletta minua edzinet? ja nijncuin minä sanoin Judalaisille: et te woi sinne tulla cuhunga minä menen.
Joh 13:34 Nijn minä sanon myös nyt teille: vden käskyn minä teille annan/ että te racastatte teitän keskenän/ nijncuin minäkin teitä racastin: Joh 13:35 Että te myös teitän racastaisitte keskenän/ ja nijn

jocainen tundis teidän minun Opetuslapsixeni/ jos te keskenän yhteisen rackauden pidätte.
Joh 13:36 Nijn sanoi Simon Petari hänelle: Herra/ cuhungastas menet? Jesus wastais händä: cuhunga minä menen/ nijn et sinä woi nyt seurata/ mutta tästälähin sinä noudatat.
Joh 13:37 Petari sanoi hänelle: Herra/ mixengästä minä nyt woi sinua noudatta? minä panen hengeni sinun edestäs.
Joh 13:38 Jesus wastais: panetcos henges minun edestäni? totisest/ totisest sanon minä sinulle: ei laula cuckoi ennen cuin sinä olet colmasti minun kieldänyt.

Vers. 8. Osa) Ei Petarin autuus sijnä ollut/ että Christus pesi hänen jalcans/ mutta Christuxen weresä/ 1. Ioh. 1:7. Heb. 9:13. Mutta ei meidän pidä näisä asiois Jumalata wastoin oleman/ jotca meille halwaxi näkywät/ ja nijn meidän mielisäm ylöncadzoman Jumalan tecoja ja aiwoituxia/ ja pitämän hulludena/ nijncuin Naeman teki/ 2. Reg.$ 5:11. sillä Jumalan hulluus on taitawambi ihmisiä/ 1. Cor. 1:25.
v. 34. Uden käskyn) Embä minä tahdo teitä rascautta monella Lain käskyllä/ nijncuin Moses Wanhas Testamendis teki: mutta täsä pitä oleman caicki Uden Testamendin käskyt/ että te toinen toistanne racastatte. Sentähden on tämä vsi/ ja Uden Testamendin käsky/ Wanhasta peräti eroitettu.

XIV. Lucu.

Jesus lohdutta Opetuslapsians lähtemisens hyödytyxest/ v. 1.
Opetta heille autuuden tien/ v. 5.
wahwista heidän uscons/ ja lupa heille Pyhän Hengen/ v. 12.
Neuwo heitä rackauteen Jumalata ja hänen käskyäns wastan/ nijn he saawat Pyhän Hengen ja täydellisen ymmärryxen/ v. 15.
cuulutta heille rauhan/ v. 27.

Joh 14:1 JA hän sanoi Opetuslapsillens: älkön teidän sydämen wawahtuco/ jos te uscotte Jumalan päälle/ nijn uscocat myös minungin päälleni.
Joh 14:2 Minun Isäni huones on monda asuinsia: Jos ei nijn olis/ nijn minä sanoisin teille: minä menen walmistaman teille sia.
Joh 14:3 Ja waicka minä poismenen walmistaman teille sia/ nijn minä tulen cuitengin jällens/ ja otan teidän tygöni/ että cusa minä olen/ siellä pitä myös teidän oleman.
Joh 14:4 Ja cuhunga minä menen/ te tiedätte/ ja tien te myös tiedätte.

Joh 14:5 Sanoi Thomas hänelle: Herra/ en me tiedä cuhungas menet/ cuingasta sijs me tiedämme tien?
Joh 14:6 Jesus sanoi hänelle: Minä olen tie/ totuus ja elämä. Ei kengän tule Isän tygö/ waan minun cauttani.
Joh 14:7 Jos te tundisitte minun/ nijn te tosin myös tundisitte minun Isäni: ja nyt te tunnette hänen/ ja te näitte hänen.
Joh 14:8 Philippus sanoi hänelle: Herra/ osota meille Isä/ nijn me tydymme. Jesus sanoi hänelle: minä olen cauwan aica teidän tykönän/ ja et sinä minua tunne?
Joh 14:9 Philippe/ joca näke minun/ hän näke myös Isän: cuingas sijs sanot? osota meille Isä.
Joh 14:10 Etkös usco minua olewan Isäs/ ja Isä minus? Ne sanat cuin minä teille puhun/ en minä idzestäni puhu/ mutta Isä/ joca minus on/ teke työt.
Joh 14:11 Uscocat minua/ että minä olen Isäs ja Isä minus: eli uscocat minua töistäkin cuin minä teen.
Joh 14:12 Totisest/ totisest sanon minä teille: joca usco minun päälleni/ ne työt cuin minä teen/ hän on myös tekewä/ ja wielä suurembita: sillä minä menen Isäni tygö/ ja mitä te Isäldä rucoiletta minun nimeeni/ sen minä teen.
Joh 14:13 Että Isä cunnioittetaisin Pojan cautta.
Joh 14:14 Mitä te anotte minun nimeeni/ sen minä teen.
Joh 14:15 JOs te racastatte minua/ nijn pitäkät myös minun käskyni.
Joh 14:16 Ja minä olen rucoilewa Isä/ että hän andais teille toisen lohduttajan/ joca teidän cansan olis ijancaickisest.
Joh 14:17 Totuuden Hengen/ jota ei mailma taida saada: sillä ei he näe eikä tunne händä: mutta te tunnetta hänen/ ja hän pysy teidän tykönänne/ ja on teisä olewa.
Joh 14:18 En minä jätä teitä orwoixi/ waan minä tulen teidän tygönne.
Joh 14:19 Wielä on wähä aica/ ja ei mailma sillen minua näe/ mutta te näettä minun: sillä minä elän/ ja te myös elätte.
Joh 14:20 Sinä päiwänä pitä teidän ymmärtämän minun olewan Isäs/ ja te minus/ ja minä teisä.
Joh 14:21 Jolla minun käskyni owat ja ne kätke/ se racasta minua: mutta joca minua racasta/ hän racastetan minun Isäldäni. Ja minä tahdon händä racasta ja ilmoitan idzeni hänelle.
Joh 14:22 Sanoi hänelle Judas/ ei se Ischariot: Herra/ cuingastas sijs idzes meille ilmoitat/ ja et mailmalle?
Joh 14:23 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: joca minua racasta/ se pitä minun sanani/ ja minun Isäni racasta händä/ ja me tulemma hänen tygöns/ ja asumma hänen tykönäns.
Joh 14:24 Mutta joca ei minua racasta/ ei se minun sanojani kätke. Ja ne sanat cuin te cuuletta/ ei ole minun/ waan Isän/ joca minun lähetti.

Joh 14:25 Näitä olen minä teille puhunut/ ollesani teidän cansan.
Joh 14:26 Mutta lohduttaja Pyhä Hengi/ jonga Isä on lähettäwä minun nimeeni/ opetta teille caicki/ se muistutta myös teille caicki cuin minä teille sanonut olen.
Joh 14:27 Rauhan minä jätän teille/ minun rauhani minä annan teille: en minä anna teille nijncuin mailma anda. Älkön teidän sydämen wawahtuco/ älkät myös peljästykö.
Joh 14:28 Te cuulitta minun sanowan: minä menen pois ja tulen taas teidän tygönne. Jos te minua racastaisitte/ nijn te tosin iloidzisitte/ että minä sanoin: minä menen Isäni tygö: sillä Isä on suurembi minua.
Joh 14:29 Ja tämän minä sanon teille ennen cuin se tapahtu/ että te uscoisitte cosca se tapahtunut on.
Joh 14:30 En minä tästedes puhu paljo teidän cansan: sillä tämän mailman päämies tule/ jolla ei ole mitän minus.
Joh 14:31 Mutta että mailma ymmärräis minun Isä racastawan/ ja nijncuin Isä minulle käski/ nijn minä myös teen. Noscat ja lähtekäm tääldä.

Vers. 17. Toisen lohduttajan) Paracletus$, cudzutan Advocatus$, edestwastaja/ eli joca syypäätä holho/ lohdutta/ wahwista ja autta. Nijn myös Pyhä Hengi teke meidän omasa tunnosam Jumalan duomion edes/ syndiä ja Perkelen cannetta wastan.
V. 31. Minä myös teen) Mailman tule oppia/ että Christus ainoastans teki meidän edestäm Isän tahdon/ Rom. 5:19. Per$ unius$ inobedientiam$ justi$.

XV. Lucu .

WErtaus wijnapuust/ jolla opetetan Evangeliumin opin saattawan paljo hedelmätä/ v. 1.
Neuwotan racastaman Jumalata/ pitämän hänen sanans ja racastaman toinen toistans/ v. 9.
annetan heille tiettäwäxi se waino/ joca heille mailmalda tarjona oli/ jota wastan Pyhä Hengi heitä oli lohduttawa/ v. 18.

Joh 15:1 MInä olen totinen wijnapuu/ ja minun Isän on wijnamäen haldia.
Joh 15:2 Jocaidzen oxan hän carsi minusta/ joca ei canna hedelmätä: ja jocaidzen cuin hedelmän canda/ hän puhdista/ että se cannais runsamman hedelmän.
Joh 15:3 Te oletta nyt puhtat/ sen puhen tähden cuin minä teille puhuin.
Joh 15:4 Olcat te minusa ja minä teisä. Nijncuin ei oxa woi idzestäns hedelmätä canda/ ellei hän wijnapuus kijnni ole/ nijn myös te jollet te minus kijnni ole.

Joh 15:5 Minä olen wijnapuu ja te oletta oxat/ joca minus pysy ja minä hänes/ hän canda paljo hedelmätä: sillä ilman minuta et te woi mitän tehdä.
Joh 15:6 Joca ei ole minusa/ hän poisheitetän nijncuin oxa/ ja cuiwettu/ ja cocon sidotan/ ja heitetän tuleen palaman.
Joh 15:7 Jos te minusa pysytte/ ja minun sanani pysywät teisä: caicki mitä te tahdotte nijn anocat/ ja te saatte.
Joh 15:8 Sijnä minun Isäni cunnioitetan/ että te paljon hedelmätä cannatte/ ja tulette minun Opetuslapsixeni.
Joh 15:9 NIjncuin Isä racasti minua/ nijn minä myös racastin teitä/ pysykät sijs minun rackaudesani.
Joh 15:10 Jos te minun käskyni pidätte/ nijn te myös pysytte minun rackaudesani: nijncuin minäkin pidin Isäni käskyn/ ja pysyin hänen rackaudesans.
Joh 15:11 Näitä olen minä teille puhunut/ että minun iloni teisä pysyis/ ja teidän ilon tulis täydellisexi.
Joh 15:12 Se on minun käskyn että te racastatte teitän keskenän/ nijncuin minäkin teitä racastin.
Joh 15:13 Ei ole kellän suurembata rackautta/ cuin että jocu pane hengens ystäwäins edestä.
Joh 15:14 Te oletta minun ystäwäni/ jos te teette mitä minä teidän käsken.
Joh 15:15 En minä tästedes sano teitä palwelioixi: sillä ei palwelia tiedä mitä hänen Herrans teke: mutta minä cudzun teitä ystäwixeni: sillä caicki cuin minä Isäldäni cuulin/ ne minä teillen ilmoitin.
Joh 15:16 Et te minua walinnet/ waan minä walidzin teidän/ ja sääsin teidän menemän hedelmätä tekemän/ joca pitä pysywäinen oleman. Mitä te anotta Isäldä minun nimeeni/ sen hän anda teille.
Joh 15:17 SEn minä sanon teille: racastacat teitän keskenän.
Joh 15:18 Jos mailma teitä wiha/ nijn tietkät hänen ennen minua wihannen cuin teitä.
Joh 15:19 Jos te mailmast olisitte/ nijn mailma omans racastais/ mutta et te ole mailmast: sillä minä walidzin teidän mailmast/ sentähden mailma wiha teitä.
Joh 15:20 Muistacat minun sanani cuin minä teille sanoin: ei ole palwelia suurembi Herrans. Jos he minua wainoisit/ nijn he myös teitä wainowat: jos he minun sanani kätkit/ nijn he teidängin sanan kätkewät.
Joh 15:21 Mutta caickia näitä tekewät he teille minun nimeni tähden: sillä ei he tunne sitä joca minun lähetti.
Joh 15:22 Jos en minä olis tullut heitä puhutteleman/ nijn ei heillä olis syndiä/ mutta ei heillä nyt ole millä he syndins werhowat.
Joh 15:23 Joca minua wiha/ hän wiha myös minun Isäni.
Joh 15:24 Ellen minä olis nijtä töitä heidän seasans tehnyt/ joita ei kengän muista ole tehnyt/ nijn ei heillä

olis syndiä.
Joh 15:25 Mutta nyt he näit/ ja wihaisit sekä minua/ sekä minun Isäni. Waan se tapahdui/ että se täytetäisin cuin heidän Laisans on kirjoitettu: he wihaisit minua ilman syytä.
Joh 15:26 Mutta cosca lohduttaja tule/ jonga minä teille Isäldä lähetän/ totuuden Hengi/ joca Isästä uloskäy/ se on minusta todistawa.
Joh 15:27 Ja te oletta myös todistajat: sillä te oletta algusta minun cansani ollet.

Vers. 9. Minun rackaudesani) se on/ Että te ymmärräisitte cuinga rackana minä teidän pidän: joca tapahtu/ jos te pysytte minusa/ ja minun sanani pidätte/ ehkä cuinga pahasti teidän cansan mennäisin.
V. 24. Syndiä) Se on sanottu/ nijncuin Hesekielikin 18. cap.$
v. 20. sano/ että jocaidzen pitä omain syndeins tähden cuoleman: sillä Christuxen cautta on perisyndi poisotettu/ ja ei woi Christuxen tulemisen jälken sillen ketän cadotta/ paidzi sitä joca ei synnistäns luowu/ se on/ joca ei tahdo usco.

XVI. Lucu .

Jesus ilmoitta Opetuslapsillens/ cuinga heitä pitä wainottaman/ v. 1.
ja hänen lähtemisens hedelmän/ v. 3.
lupa heille Pyhän Hengen/ joca mailma nuhtele/ ja wie heidän totuuten/ v. 5.
puhu hänen lähtemisestäns ja tulemisestans heidän tygöns jällens/ ja että heidän murhens on käändywä iloxi/ v. 15.
neuwo heitä ahkerast rucoileman/ nijn he saawat awun hädäsä/ v. 23.

Joh 16:1 NÄitä olen minä puhunut teille/ ettet te pahenis.
Joh 16:2 He panewat teitä pannaan. Ja aica tule/ että joca teidän tappa/ se luule tehnens Jumalalle palweluxen.
Joh 16:3 Ja näitä he tekewät teidän/ ettei he tunne Isä eikä minua.
Joh 16:4 Waan minä sanon näitä teille/ että cosca se aica tule/ nijn muistacat että minä sen teille sanonut olen.
Joh 16:5 MUtta nyt minä menen sen tygö/ joca minun lähetti/ ja ei teistä minulle kengän kysy: cungas menet?
Joh 16:6 Waan että minä olen tämän teille sanonut/ nijn murhe täyttä teidän sydämen.

Joh 16:7 Cuitengin sanon minä teille totuuden: se on teille tarpellinen että minä poismenen: sillä ellen minä poismene/ nijn ei Lohduttaja tule teidän tygön: mutta jos minä poismenen/ nijn minä hänen teille lähetän.
Joh 16:8 Ja cosca hän tule/ nijn hän nuhtele mailma synnin tähden/ ja wanhurscauden tähden/ ja duomion tähden.
Joh 16:9 Synnin tähden tosin: ettei he usco minun päälleni.
Joh 16:10 Mutta wanhurscauden tähden/ että minä menen Isäni tygö/ ja ette te minua sillen näe.
Joh 16:11 Mutta duomion tähden: että tämän mailman päämies on jo duomittu.
Joh 16:12 Minulla olis wielä paljo sanomist/ mutta et te woi nyt canda.
Joh 16:13 Waan cosca totuuden Hengi tule/ hän johdatta teitä caicken totuuteen: sillä ei hän puhu idzestäns/ waan mitä hän cuule/ sitä hän puhu/ ja tulewaisia hän teille ilmoitta.
Joh 16:14 Hän on minua cunnioittawa: sillä hän otta minun omastani ja ilmoitta teille.
Joh 16:15 Caicki mitä Isällä on/ ne owat minun/ sentähden minä sanoin: hän otta minun omastani/ ja ilmoitta teille.
Joh 16:16 WÄhän ajan peräst et te näe minua/ ja taas wähän ajan peräst te näettä minun: sillä minä menen Isäni tygö.
Joh 16:17 Nijn muutamat hänen Opetuslapsistans puhuit keskenäns: mikä se on cuin hän sano meille: wähän ajan peräst et te näe minua/ ja taas wähän ajan peräst te näettä minun/ ja että minä menen Isäni tygö.
Joh 16:18 Nijn he sanoit: mikä se on cuin hän sano: wähän ajan perästä? en me tiedä mitä hän puhu.
Joh 16:19 Nijn Jesus ymmärsi että he tahdoit kysyä hänelle. Ja sanoi heille: te kysytte keskenän/ että minä sanoin: wähän ajan peräst et te näe minua/ ja taas wähän ajan peräst/ te näette minun.
Joh 16:20 Totisest/ totisest sanon minä teille: teidän pitä itkemän ja parcuman/ mutta mailma iloidze: te tuletta murhellisexi/ mutta teidän murhenna käätän iloxi.
Joh 16:21 Cosca waimo synnyttä/ nijn hänellä on kipu: sillä hänen hetkens tuli. Mutta cosca hän on lapsen synnyttänyt/ nijn ei hän muista enä waiwans/ waan iloidze syndynexi ihmisen mailmaan.
Joh 16:22 Nijn teillä on myös nyt murhe/ mutta minä tahdon teitä jällens nähdä/ ja teidän sydämen on iloidzewa/ ja ei kenengän pidä teidän iloan teildä poisottaman. Ja sinä päiwänä et te mitän kysy minulda.
Joh 16:23 TOtisest/ totisest sanon minä teille: mitä ikänäns te anotta Isäldä minun nimeeni/ nijn hän anda teille.
Joh 16:24 Et te ole mitän minun nimeeni tähän asti anonet/ rucoilcat/ nijn te saatte/ että teidän ilon olis täydellinen.

Joh 16:25 Näitä olen minä teille puhunut tapauxis/ mutta aica tule/ etten minä sillen puhu teille tapauxis/ mutta ilmoitan julkisest teille minun Isästäni.
Joh 16:26 Sinä päiwänä pitä teidän rucoileman minun nimeeni. Ja en minä sano teille: että minä rucoilen Isä teidän tähten:
Joh 16:27 Sillä Isä racasta idze teitä/ että te minua racastitte/ ja uscoitta minun Jumalasta lähtenen.
Joh 16:28 Minä läxin Isäst/ ja tulin mailmaan: taas minä jätän mailman/ ja menen Isäni tygö.
Joh 16:29 Sanoit hänen Opetuslapsens hänelle: cadzo/ nyt sinä julkisest puhut/ ja et yhtän tapaust sano.
Joh 16:30 Nyt me tiedämme sinun caicki tietäwän/ eikä tarwita että jocu sinulle kysy/ sentähden me uscomme sinun Jumalasta lähtenen.
Joh 16:31 Jesus wastais heitä: nyt te uscotte/ cadzo/ aica lähesty/ ja jo tuli/ että jocainen hajotetan erinäns/ ja minun te yxinäni jätätte.
Joh 16:32 En minä cuitengan yxinäni ole: sillä Isä on minun cansani.
Joh 16:33 Näitä olen minä teille puhunut/ että teillä minus rauha olis: mailmas on teille tusca/ mutta olcat hywäs turwas/ minä woitin mailman.

Vers. 9 Synnin tähden) Mailma ja ihmisen järki eli toimi ei ymmärrä epäusco synnixi/ ja usco wanhurscaudexi/ ja että Jumalan duomio on cowa ja cadotta caicki: mutta he tahtowat idzestäns olla hywät/ ja wanhurscaxi tulla. Sentähden nuhtele Pyhä Hengi Evangeliumis caicke sitä cuin ilman uscota tehdän/ ja nijn cudzu sen synnixi/ ja pitä Jumalan duomion cautta cadotettaman.
V. 30. Kysy) se on/ ei sinulda tarwita kysymän: sillä sinä ennätät wastauxen cansa ennencuin kysytän/ nijncuin caiken salaisuden tietäjä/ ja sydämen tutkia.

XVII. Lucu .

Jesus rucoile että Jumala tahdois händä kircasta/ v. 1.
ja warjelis myös hänen Opetuslapsians pahudest/ ja pyhitäis heitä totuudes/ v. 9.
nijn myös caickia nijtä cuin heidän saarnans cautta uscowat/ v. 24.

Joh 17:1 NÄitä puhui Jesus/ ja nosti silmäns Taiwasta päin/ ja sanoi: Isä/ hetki tuli/ kircasta sinun Poicas/ että sinun Poicas kircastais myös sinun.
Joh 17:2 Nijncuin sinä annoit hänelle woiman caiken lihan päälle/ andaman ijancaickisen elämän caikille cuins hänelle annoit.

Joh 17:3 Mutta tämä on ijancaickinen elämä/ että he sinun ainoan totisen Jumalan tundisit/ ja jongas lähetit Jesuxen Christuxen.
Joh 17:4 Minä kircastin sinun maan päällä/ minä täytin sen työn jongas minulle annoit tehdäxeni.
Joh 17:5 Ja Isä/ kircasta minua idze tykönäs sillä kirckaudella/ joca minulla sinun tykönäs oli/ ennencuin tämä mailma olican.
Joh 17:6 Minä julistin sinun Nimes ihmisille/ jotcas minulle mailmasta annoit: he olit sinun/ ja minulle sinä ne annoit/ jotca myös sinun sanas kätkit.
Joh 17:7 He tiesit nyt caicki olewan sinusta/ cuins minulle annoit.
Joh 17:8 Sillä ne sanat cuins minulle annoit/ annoin minä heille/ jotca he otit/ ja totisest tunsit minun sinusta lähtenen/ ja uscoit että sinä minun lähetit.
Joh 17:9 Minä rucoilen heidän edestäns/ mutta en minä mailman edest rucoile/ waan nijden edest cuins minulle annoit/ jotca owat sinun omas.
Joh 17:10 Ja caicki minun omani owat sinun/ ja sinun omas owat minun/ joisa minä olen kircastettu.
Joh 17:11 En minä sillen ole mailmas/ mutta he owat mailmas/ ja minä tulen sinun tygös. Pyhä Isä/ kätke nijtä/ cuins minulle annoit/ sinun Nimes tähden/ että he olisit yxi nijncuin mekin.
Joh 17:12 Cosca minä olin heidän cansans mailmas/ nijn minä kätkin heitä sinun Nimesäs: ne jotcas minulle annoit kätkin minä/ ja ei nijstä kengän cadonnut/ waan se cadotuxen lapsi/ että Ramattu täytetäisin.
Joh 17:13 Mutta nyt minä tulen sinun tygös/ ja puhun näitä mailmas/ että heisä olis minun ilon täydellinen.
Joh 17:14 Minä annoin heille sinun sanas: ja mailma wihais heitä: sillä ei he ole mailmast/ nijncuin en minäkän mailmast ole.
Joh 17:15 En minä rucoile heitä poisotta mailmast/ waan ettäs heitä pahast warjelisit.
Joh 17:16 Ei he ole mailmast/ nijncuin en minäkän mailmast ole.
Joh 17:17 Pyhitä heitä totudesas. Sinun puhes on totuus.
Joh 17:18 Nijncuin sinä minun lähetit mailmaan/ nijn minä myös lähetin heidän mailmaan.
Joh 17:19 Ja minä pyhitän idzeni heidän edesäns/ että hekin olisit totuudes pyhitetyt.
Joh 17:20 MUtta en minä ainoastans heidän edestäns rucoile/ waan myös nijden edest/ jotca heidän sanans cautta uscowat minun päälleni.
Joh 17:21 Että he caicki yhtä olisit: nijncuin sinä Isä minus olet ja minä sinus: että hekin meisä nijn yhtä olisit/ ja mailma uscois sinun minua lähettänexi.
Joh 17:22 Ja minä annoin heille sen kirckauden/ cuin sinäkin minulle annoit/ että he yhtä olisit/ nijncuin mekin yhtä olemma.

Joh 17:23 Minä olen heisä ja sinä minus/ että he nijn yhdes täydelliset olisit/ ja mailma tiedäis sinun lähettänen minun: ja että sinä heitä racastit/ nijncuins minuakin racastit.
Joh 17:24 Isä/ minä tahdon/ että cusa minä olen/ siellä nekin olisit/ cuins minulle andanut olet: että he minun cunniani näkisit/ jongas minulle annoit: sillä sinä racastit minua ennen mailman alcua.
Joh 17:25 Wanhurscas Isä/ ei mailma sinua tundenut/ mutta minä tunsin sinun: ja nämät ymmärsit että sinä minun lähetit.
Joh 17:26 Ja minä julistin heille sinun nimes/ ja wielä julistan/ että se rackaus/ jolla sinä minua racastit/ heisä olis/ ja minä myös heisä olisin.

V. 9. Mailman edest) Minä eroitan mailman ja ne epäuscoiset Seuracunnast ja Christityistä/ jotca suottans huckua tahtowat/ nijncuin Moses Num.$ 16:15 rucoile/ ettei Jumala cadzois Corahn uhrin päälle. Ja Psal: 69:26. Non$ miserearis$ omnibus$ operantibus$ iniquitatem$. Muutoin tule mailman edest rucoilla/ että hän parannuxen cautta Jumalan tygö palajais.
V. 21. Mailma uscois) Täsä hän rucoile myös mailman edest/ että hän sais Apostolein saarnan cautta oikian uscon.

XVIII. Lucu.

Jesus petetän Judalda krydimaas/ v. 1.
Petari lyö pois ylimmäisen Papin palwelian corwan/ v. 10.
Jesus wiedän ensist Hannan ja sijtte Caiphan tygö/ siellä kieldä Petari Christuxen/ v. 12.
Jesus cuulellan Caiphalda/ ja Petari kieldä taas Christuxen/ v. 19.
Jesus wiedän Rastupaan ja cuulellan Pilatuxelda/ v. 28.
Pilatus todista hänen wiattomaxi/ ja tahto hänen päästä: mutta he anowat Barrabast/ v. 38.

Joh 18:1 COsca Jesus nämät oli sanonut/ meni hän Opetuslastens cansa Kedron ojan ylidze: siellä oli krydimaa/ johon hän meni ja hänen Opetuslapsens.
Joh 18:2 Mutta Judas/ joca hänen petti/ tiesi myös sen paican: sillä Jesus meni sinne usein Opetuslastens cansa.
Joh 18:3 Cosca Judas oli joucon cansans ottanut/ ja ylimmäisten Pappein ja Phariseusten palweliat/ tuli hän sinne tuli soitoilla/ lyhtyillä ja aseilla.
Joh 18:4 COsca Jesus tiesi caicki mitä hänelle tapahtuman piti/ tuli hän ja sanoi heille: ketä te edzittä? He

wastaisit: Jesusta Nazarenusta.
Joh 18:5 Sanoi Jesus heille: Minä olen. Mutta Judas/ joca hänen petti/ seisoi myös heidän cansans.
Joh 18:6 Cosca Jesus sanoi heille: Minä olen: Astuit he tacaperin/ ja langeisit maahan.
Joh 18:7 Nijn hän taas kysyi heille: ketä te edzittä? He sanoit: Jesusta Nazarenusta.
Joh 18:8 Jesus wastais: Minä sanoin teille: Minä olen: jos te sijs minua edzittä/ nijn sallicat näiden mennä:
Joh 18:9 Että se puhe täytetäisin/ cuin hän oli sanonut: en minä nijstä yhtän cadottanut/ cuins minulle annoit.
Joh 18:10 NIjn Simon Petarilla oli miecka/ jonga hän weti ulos/ ja löi ylimmäisen Papin palwelia/ ja hackais pois hänen oikian corwans: jonga palwelian nimi oli Malchus.
Joh 18:11 Nijn Jesus sanoi Petarille: pistä mieckas tuppen: eikö minun pidä juoman sitä Calckia cuin Isä minulle andoi?
Joh 18:12 MUtta joucko/ ja ylimmäinen päämies/ ja Judalaisten palweliat kijnniotit Jesuxen ja sidoit hänen:
Joh 18:13 Ja weit ensin Hannaxen tygö/ joca oli Caiphan appi/ ja oli sinä wuotena ylimmäinen Pappi.
Joh 18:14 Ja Caiphas oli se/ joca Judalaisille oli neuwo andanut/ että yhtä ihmistä olis tarpellinen cuoletta Canssan edestä.
Joh 18:15 JA Simon Petari seurais Jesusta/ ja toinen Opetulapsi/ joca oli ylimmäisen Papin tuttawa/ ja hän meni Jesuxen cansa ylimmäisen Papin salijn: mutta Petari jäi owen eteen.
Joh 18:16 Nijn se toinen Opetulapsi/ joca ylimmäisen Papin tuttawa oli/ meni ja puhui owenwartialle/ ja toi Petarin sisälle.
Joh 18:17 Nijn sanoi owenwartia pijca Petarille: etkö sinä myös ole tämän miehen Opetuslapsista?
Joh 18:18 Hän sanoi: en. Mutta palweliat/ jotca hijlistä olit tulen tehnet/ sillä kylmä oli/ seisoit ja lämmittelit.
Joh 18:19 Ja Petari seisoi myös heidän cansans ja lämmitteli.
Joh 18:20 NIjn ylimmäinen Pappi kysyi Jesuxelle hänen Opetuslapsistans ja opetuxestans. Jesus wastais händä: Minä olen mailman edes julkisest puhunut/ Minä olen Synagogas opettanut/ ja Templis/ johonga caicki Judalaiset coconduwat/ ja en ole mitän sala puhunut.
Joh 18:21 Mitäs minulle kysyt? kysy nijlle/ jotca cuulit mitä minä heille puhunut olen. Cadzo/ ne tietäwät mitä minä sanonut olen.
Joh 18:22 Ja cuin hän nämät puhui/ andoi yxi/ nijstä palwelioista cuin läsnä seisoit/ Jesuxelle corwapuustin/ ja sanoi: nijngö sinun pitä wastaman ylimmäistä Pappia?
Joh 18:23 Jesus wastais: jos minä pahasti puhuin/ nijn tunnusta se pahaxi/ mutta jos minä oikein puhuin/ mixis minua lyöt?

Joh 18:24 Ja Hannas lähetti hänen sidottuna ylimmäisen Papin Caiphan tygö.
Joh 18:25 Mutta Simon Petari seisoi ja lämmitteli. Nijn he sanoit hänelle: etkö sinä ole myös hänen Opetuslapsistans? Hän kielsi/ ja sanoi: en.
Joh 18:26 Sanoi hänelle yxi ylimmäisen Papin pelwelioist/ sen lango/ jonga Petari corwan poishackais: engö minä sinua nähnyt krydimaas hänen cansans?
Joh 18:27 Taas Petari kielsi: ja cohta Cuckoi lauloi.
Joh 18:28 NIjn he weit Jesuxen Caiphan eteen Rastupaan. Mutta se oli amulla/ ja ei he mennet Rastupaan/ ettei he idzens saastutais/ waan söisit Pääsiäis lamban.
Joh 18:29 Nijn Pilatus meni heidän tygöns/ ja sanoi: mitä cannetta te tuotte tätä miestä wastan?
Joh 18:30 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: ellei hän pahantekiä olis/ en me olis händä sinun haldus andanet.
Joh 18:31 Nijn Pilatus sanoi heille: nijn ottacat te händä/ ja duomitcat teidän Lakinne jälken.
Joh 18:32 Judalaiset sanoit hänelle: ei meidän tule ketän tappa: että Jesuxen puhe täytetäisin/ cuin hän sanoi/ merkiten millä cuolemalla hänen piti cuoleman.
Joh 18:33 Nijn Pilatus taas meni Rastupaan/ cudzui Jesuxen/ ja sanoi hänelle: oletcos Judalaisten Cuningas?
Joh 18:34 Jesus wastais: sanotcos sen idzestäs/ eli owatco muut sen minusta sinulle sanonet?
Joh 18:35 Pilatus wastais: olengo minä Judalainen? Sinun Canssas ja ylimmäiset Papit ylönannoit sinun minulle: mitäs tehnyt olet?
Joh 18:36 Jesus wastais: ei minun waldacundan ole tästä mailmasta: jos minun waldacundan olis tästä mailmasta/ nijn tosin minun palweliani sen edest sotisit/ etten minä tulis Judalaisille ylönannetuxi/ mutta ei minun waldacundan ole tääldä.
Joh 18:37 Pilatus sanoi hänelle: nijns olet Cuningas? Jesus wastais: sinä sen sanot/ että minä olen Cuningas. Sitäwarten olen minä syndynyt ja mailmaan tullut/ että minä totuuden tunnustan: jocainen sijs joca on totudest/ se cuule minun äneni.
Joh 18:38 Pilatus sanoi hänelle: mikä on totuus? JA cuin hän sen sanonut oli/ meni hän taas Judalaisten tygö/ ja sanoi heille: en minä löydä yhtän syytä hänen cansans.
Joh 18:39 Mutta teillä on tapa/ että minun pitä teille päästämän yhden Pääsiäisnä/ tahdottaco sijs että minä päästän teille Judalaisten Cuningan?
Joh 18:40 Nijn he huusit caicki/ ja sanoit: ei/ waan Barraban. Mutta Barrabas oli ryöwäri.

Vers. 29. Tätä miestä wastan) Se on ihmellinen/ että te taidatte canda tämän miehen päälle/ joca nijn hywä ja cuuluisa mies on.

V. 38. Mikä on totuus) Ironia$ est$: jos sinä tahdot totuudest puhua/ nijns hucas olet.

XIX. Lucu .

PIlatus anda ruoskitta Jesuxen/ tahto hänen sijtte päästä/ mutta ei Canssa sitä tahdo/ v. 1.
duomidze Christuxen/ ja anda hänen ristinnaulitta/ v. 13.
Sotamiehet heittäwät arpa hänen waatteistans/ v. 22.
Jesus anda Äitins Johannexen haldun/ v. 25.
hän juotetan eticalla/ v. 28.
cuollunna awatan kylki keihällä/ v. 31.
haudatan Josephilda Arimathiast/ v. 38.

Joh 19:1 NIjn Pilatus otti Jesuxen/ ja ruoskidzi hänen.
Joh 19:2 Ja sotamiehet wäänsit Cruunun orjantappuroist/ ja panit sen hänen päähäns: ja puetit hänen purpura waatteisin/ ja sanoit: o terwe Judalaisten Cuningas.
Joh 19:3 Ja annoit hänelle corwapuusteja.
Joh 19:4 Taas tuli Pilatus/ ja sanoi heille: cadzocat/ minä tuon hänen teille ulos/ että te tiedäisitte etten minä löydä yhtän syytä hänesä.
Joh 19:5 Nijn Jesus ulosmeni/ candain orjantappuraista Cruunua ja purpuraista waatetta. Ja hän sanoi heille: cadzo/ mingä muotoinen ihminen.
Joh 19:6 Cosca ylimmäiset Papit ja palweliat hänen näit/ huusit he/ ja sanoit: ristinnaulidze/ ristinnaulidze händä. Pilatus sanoi heille: ottacat te händä ja ristinnaulitcat: sillä en minä löydä yhtän syytä hänesä.
Joh 19:7 Wastaisit händä Judalaiset: meillä on Laki/ ja meidän Lakim jälken pitä hänen cuoleman/ että hän teki idzens Jumalan Pojaxi.
Joh 19:8 Cosca Pilatus tämän puhen cuuli/ pelkäis hän wielä enämmin.
Joh 19:9 Ja meni taas Rastupaan/ ja sanoi Jesuxelle: custa sinä olet?
Joh 19:10 Mutta ei Jesus wastannut händä. Nijn Pilatus sanoi hänelle: etkös mitän minulle wasta? tiedätkös etä minulla on walda sinua ristinnaulita/ ja minulla on walda sinua päästä?
Joh 19:11 Jesus wastais: ei sinulla olis yhtän walda minua wastan/ jos ei se olis sinulle annettu ylhäldä: sentähden on hänellä suurembi syndi/ joca minun sinulle ylönandoi. Ja sijtä ajasta pyysi Pilatus händä päästä.
Joh 19:12 Mutta Judalaiset huusit/ ja sanoit: jos sinä hänen päästät/ nijn et sinä ole Keisarin ystäwä: sillä

joca idzens teke Cuningaxi/ hän on Keisarita wastan.
Joh 19:13 MUtta cosca Pilatus tämän puhen cuuli/ wei hän Jesuxen ulos/ ja istui duomioistuimelle/ siihen paickan joca cudzutan Lithostrotos/ mutta Hebreaxi Gabatha.
Joh 19:14 Ja se oli Pääsiäisen walmistus päiwä/ lähes cuudennella hetkellä. Ja hän sanoi Judalaisille: cadzocat teidän Cuningastan.
Joh 19:15 Nijn he huusit: ota pois/ ota pois/ ristinnaulidze händä. Pilatus sanoi heille: pitäkö minun ristinnaulidzeman teidän Cuningan? Ylimmäiset Papit wastaisit: ei meillä ole Cuningast/ waan Keisari.
Joh 19:16 Nijn hän andoi hänen heille ristinnaulitta.
Joh 19:17 Mutta he otit Jesuxen ja poisweit/ ja hän cannoi ristiäns/ ja meni sinne joca cudzutan pääcalloin paicaxi/ mutta Hebreaxi Golgatha.
Joh 19:18 Siellä he ristinnaulidzit hänen/ ja caxi muuta hänen cansans cahden puolen/ mutta Jesuxen keskelle.
Joh 19:19 NIjn Pilatus kirjoitti päällekirjoituxen/ ja pani ristin päälle/ ja oli näin kirjoitettu: Jesus Nazarenus Judalaisten Cuningas.
Joh 19:20 Tämän päällekirjoituxen luki monda Judalaisista: sillä se paicka oli läsnä Caupungita/ josa Christus ristinnaulittin.
Joh 19:21 Ja oli kirjoitettu Hebreaxi/ Grecaxi ja Latinaxi. Nijn sanoit Judalaisten ylimmäiset Papit Pilatuxelle: älä kirjoita/ Judalaisten Cuningas/ waan että hän on sanonut: minä olen Judalaisten Cuningas.
Joh 19:22 Pilatus wastais: mitä minä kirjoitin/ sen minä kirjoitin.
Joh 19:23 MUtta cosca sotamiehet olit Jesuxen ristinnaulinnet/ otit he hänen waattens/ ja teit neljä osa/ cullengin sotamiehelle osan/ siihen myös hamen/ joca oli umbinainen caicki cudottu/ ylhäldä haman alas.
Joh 19:24 Ja he sanoit keskenäns: älkäm tätä rickoco/ waan heittäkäm arpa kenengä se pitä oleman/ että Ramattu täytetäisin/ joca sano: he owat minun waatteni idzellens jacanet/ ja owat arpa heittänet minun hameni päälle. Ja sotamiehet tosin näin teit.
Joh 19:25 MUtta Jesuxen ristin tykönä seisoi hänen Äitins/ ja hänen Äitins sisar Maria/ Cleophan emändä/ ja Maria Magdalena.
Joh 19:26 Cosca sijs Jesus Äitins näki/ ja Opetuslapsens/ jota hän racasti/ sanoi hän Äitillens: Waimo/ cadzo poicas.
Joh 19:27 Sijtte sanoi hän Opetuslapselle: cadzo sinun Äitiäs. Ja sijtä hetkest otti Opetuslapsi hänen tygöns.
Joh 19:28 Ja cuin Jesus tiesi jo caicki täytetyxi: ja että Ramattu täytetäisin/ sanoi hän: Minä janon. Oli sijs yxi astia pandu etickata täyten.

Joh 19:29 Ja he täytit sienen eticalla/ ja panit sen ymbärille Isoppia/ ja pidit sitä hänen suuns edes.
Joh 19:30 Cosca Jesus oli etickata juonut/ sanoi hän: se on täytetty: callisti pääns ja andoi hengens.
Joh 19:31 MUtta että walmistus päiwä oli/ ja ei ruumit pitänyt ristisä oleman Sabbathina/ sillä se Sabbathin päiwä oli suuri: rucoilit Judalaiset Pilatusta/ että heidän reitens piti ricottaman/ ja poisotettaman.
Joh 19:32 Nijn sotamiehet tulit ja ricoit ensimäisen luut/ ja toisen/ jotca hänen cansans olit ristinnaulitut.
Joh 19:33 Mutta cosca he tulit Jesuxen tygö/ ja näit hänen cuollexi/ nijn ei he rickonet hänen luitans:
Joh 19:34 Waan yxi sotamiehist awais hänen kylkens keihällä/ josta wuoti Weri ja Wesi.
Joh 19:35 Ja joca tämän näki/ hän on sen todistanut/ ja hänen todistuxens on tosi/ ja hän tietä hänens totta sanowan/ että te myös uscoisitta.
Joh 19:36 Sillä nämät owat tapahtunet että Ramattu täytetäisin: ei teidän pidä luuta rickoman hänes:
Joh 19:37 Ja taas toinen Kirjoitus sano: he saawat nähdä/ cuhunga he owat pistänet.
Joh 19:38 JA Joseph Arimathiast/ joca oli Jesuxen Opetuslapsi sala Judasten pelgon tähden/ rucoili Pilatusta/ että hän olis saanut otta Jesuxen ruumin:
Joh 19:39 Ja Pilatus sallei. Nijn tuli myös Nicodemus/ joca ennengin oli yöllä Jesuxen tygö tullut/ ja toi Mirrhamit ja Aloeta/ secoitettua/ lähes sata naula.
Joh 19:40 Nijn he otit Jesuxen ruumin/ ja kääreit sen lijnawaatteisin/ hywin hajullisilla yrteillä nijncuin Judalaisten tapa oli haudata.
Joh 19:41 Mutta sijnä cuin hän ristinnaulittin/ oli krydimaa/ ja krydimaas oli vsi hauta/ johonga ei wielä kengän ollut pandu.
Joh 19:42 Siihen he panit Jesuxen Judalaisten walmistus päiwän tähden/ että se hauta oli läsnä.

Vers. 31. Walmistus päiwä) Oli se jonga me perjandaixi cudzumma: sillä hän käwi juuri Pääsiäis juhlan edellä/ joca Sabbathina oli/ ja me lauwandaixi cudzumma. Mutta me Christityt pidämme meidän Pääsiäis juhlam Sunnuntaina/ jona Christus nousi cuolluist/ Euseb$. lib.$ 3. de$ vita$ Constantini$.

XX. Lucu .

Jesus löytän nosnexi cuolluista ensimäisnä Sabbathin päiwänä/ v. 1.
Maria näke caxi Engelitä haudas/ ja cohta myös Jesus ilmoitta idzens hänelle/ v. 11.
Ehtona ilmesty hän cahdelletoistakymmenelle/ ja anda heille wallan synnit andexi anda/ v. 19.
cahdexan päiwän perästä ilmoitta hän idzens Opetuslapsille/ ja erinomattain Thomaxelle/ v. 26.

Joh 20:1 MUtta ensimäisnä päiwänä wijcos/ tuli Maria Magdalena warahin/ wielä pimeis haudalle/ ja näki kiwen poisotetuxi haudalda.
Joh 20:2 Nijn hän juoxi Simon Petarin/ ja sen Opetuslapsen tygö/ jota Jesus racasti/ ja sanoi heille: he owat Herran poisottanet haudasta/ ja en me tiedä cuhunga he hänen panit.
Joh 20:3 NIjn Petari ja se toinen Opetuslapsi menit haudalle.
Joh 20:4 Mutta ne caxi juoxit ynnä/ ja se toinen Opetuslapsi juoxi nopemmin cuin Petari/ ja tuli edellä haudalle.
Joh 20:5 Ja cuin hän siihen curkisti/ näki hän siellä käärilijnat/ mutta ei hän cuitengan mennyt sisälle.
Joh 20:6 Nijn Simon Petari tuli hänen jäljesäns/ ja meni hautaan/ ja näki käärilijnat panduna:
Joh 20:7 Ja sen hikilijnan/ joca hänen pääns päällä oli ollut/ ei käärilijnan cansa/ waan erinäns käärittynä yhten paickan.
Joh 20:8 Nijn meni myös toinen Opetuslapsi sisälle/ joca edellä haudalle tullut oli/ ja näki sen ja uscoi:
Joh 20:9 Sillä ei he wielä Ramattua ymmärtänet/ että hän oli ylösnousewa cuolleista.
Joh 20:10 Nijn ne Opetuslapset menit taas cocon.
Joh 20:11 MUtta Maria seisoi ulcona haudan edes/ ja itki. Ja cosca hän nijn itki/ curkisti hän hautaan:
Joh 20:12 Ja näki caxi Engelitä walkeisa waatteisa istuwan/ yxi pään ja toinen jalcain puoles/ johon he Jesuxen ruumin pannet olit.
Joh 20:13 Ne sanoit hänelle: waimo/ mitäs itket? Hän sanoi: he owat minun Herrani poisottanet/ engä tiedä cuhunga he hänen owat pannet.
Joh 20:14 COsca hän nämät sanonut oli/ käänsi hän idzens/ ja näki Jesuxen seisowan/ eikä tiennyt että se oli Jesus.
Joh 20:15 Sanoi Jesus hänelle: Waimo/ mitäs itket? ketäs edzit? mutta hän luuli sen krydimaan haldiaxi/ ja sanoi hänelle: Herra/ jos sinä hänen poiscannoit/ nijn sano minulle cuhungas hänen panit/ ja minä menen hänen ottaman.
Joh 20:16 Jesus sanoi hänelle: Maria: nijn hän käänsi/ ja sanoi hänelle: Rabboni/ se on/ Mestari.
Joh 20:17 Jesus sanoi hänelle: älä minuun rupe: sillä en minä ole wielä mennyt minun Isäni tygö. Waan mene minun weljeini tygö/ ja sano heille: Minä menen ylös minun Isäni tygö/ ja teidän Isänne tygö/ ja minun Jumalani tygö/ ja teidän Jumalanne tygö.
Joh 20:18 Nijn Maria Magdalena meni ja ilmoitti Opetuslapsille/ sanoden: minä olen Herran nähnyt/ ja näitä hän minulle puhui.
Joh 20:19 MUtta sen Sabbathin ehtona/ cosca owet olit jo suljetut/ josa Opetuslapset cogos olit Judalaisten

pelgon tähden/ tuli Jesus/ ja seisoi heidän keskelläns/ ja sanoi: Rauha olcon teille.
Joh 20:20 Ja cuin hän sen sanonut oli/ osotti hän heille kätens ja kylkens: nijn Opetuslapset ihastuit/ että he näit Herran.
Joh 20:21 Ja Jesus taas sanoi: Rauha olcon teille: nijncuin Isä minun lähetti/ nijn minä myös lähetän teidän.
Joh 20:22 Ja cuin hän nämät sanonut oli/ puhalsi hän heidän päällens/ ja sanoi heille:
Joh 20:23 Ottacat Pyhä Hengi/ joille te synnit andexi annatte/ nijlle ne andexi annetan: ja joille te ne pidätte/ nijlle ne owat pidetyt.
Joh 20:24 Mutta Thomas yxi cahdestatoistakymmenest/ joca caxoisexi cudzutan/ ei ollut heidän cansans cosca Jesus tuli.
Joh 20:25 Nijn muut Opetuslapset sanoit hänelle: me näimme Herran. Mutta hän sanoi heille: ellen minä näe hänen käsisäns naulain reike/ ja pistä sormeani naulain siaan/ ja pane kättäni hänen kylkeens/ en minä usco.
Joh 20:26 JA cahdexan päiwän perästä/ olit Opetuslapset taas siellä/ ja Thomas heidän cansans. Nijn Jesus tuli/ cuin owet suljetut olit/ ja seisoi heidän keskelläns/ ja sanoi: Rauha olcon teille.
Joh 20:27 Sijtte sanoi hän Thomaxelle: pistä sormes tänne/ ja cadzo minun käsiäni: ja ojenna tänne kätes/ ja pistä minun kylkeeni/ ja älä ole epäuscoinen/ waan uscowainen.
Joh 20:28 Thomas wastais/ ja sanoi hänelle: minun Herran ja minun Jumalan.
Joh 20:29 Jesus sanoi hänelle: ettäs näit minun Thomas/ nijn sinä uscoit: autuat owat ne jotca ei näe/ ja cuitengin uscowat.
Joh 20:30 Teki myös Jesus monda muuta merckiä Opetuslastens nähden/ jotca ei täsä Kirjas ole kirjoitetut.
Joh 20:31 Mutta nämät owat kirjoitetut/ että te uscoisitta/ että Jesus on Christus Jumalan Poica: ja että te saatte elämän/ uscon cautta/ hänen Nimeens.

Vers. 8. Uscoi) se on/ hän uscoi hänen poisotetuxi/ nijncuin Maria hänelle sanonut oli.
v. 17. Mennyt) Ettei hän wielä händä usconut Jumalaxi/ nijn ei hän tahdo anda ruweta häneens/ sillä ruweta merkidze usco. Ja P. Johannes lijaxi muista Evangelistaista sijtä hengellisest selityxest otta waarin/ ehkä Mattheuskin kirjoitta hänen andanen waimoin idzens ruweta/ Cap.$ 28:9.
v. 19. Sabbathin) Joca
v. 1. nimitetän/ se on/ Sunnuntaina/ joca oli ensimäinen Sabbathi wijcosa/ suuren Sabbathin jälken.

XXI. Lucu .

Jesus ilmesty Opetuslapsille Tyberian Meren tykönä/ caloja pyytäwäisille/ ja käske heidän laske werckons oikialle puolelle/ v. 1.
kysy colmast Petarille/ jos hän händä racasta/ ja sano mitä hänelle tapahtuwa on/ v. 15.
Petari kysy Johannexest/ joca tämän Evangeliumin on kirjoittanut/ mitä hänest tulis/ v. 20.
Monda Christuxen ihmettä ei ole kirjoitettu/ v. 25.

Joh 21:1 Sijtte ilmoitti Jesus taas idzens Tyberian meren tykönä/ ja hän ilmoitti idzens näin:
Joh 21:2 Simon Petari ja Thomas/ joca caxoisexi cudzutan olit ynnä/ ja Nathanael/ joca oli Galilean Canast/ ja Zebedeuxen pojat/ ja cazi muuta hänen Opetuslapsistans.
Joh 21:3 Sanoi Simon Petari heille: minä menen calaan: ne sanoit hänelle: me menemmä cansas. Nijn he menit ja astuit cohta wenhesen/ ja ei he sinä yönä mitän saanet.
Joh 21:4 MUtta cosca jo amu oli/ nijn Jesus seisoi rannalla: mutta ei Opetuslapset tiennet että se oli Jesus.
Joh 21:5 Sanoi Jesus heille: lapset/ ongo teillä mitän syötäwätä? he wastaisit händä: Ei.
Joh 21:6 Hän sanoi heille: laskecat werckonne oikialle puolelle wenehtä/ nijn te löydätte. Nijn he laskit/ ja tuli nijn paljo caloja/ ettei he woinet wetä.
Joh 21:7 Nijn sanoi se Opetuslapsi/ jota Jesus racasti/ Petarille: Herra se on. Cosca Simon Petari sen cuuli/ että se oli Herra/ wyötti hän hamen ymbärillens/ sillä hän oli alasti/ ja heitti idzens mereen.
Joh 21:8 Mutta muut Opetuslapset tulit wenhellä: sillä ei he ollet caucana maalda/ waan lähes caxi sata kynärätä/ ja wedit werckoja caloinens.
Joh 21:9 Cosca he olit maalle tullet/ näit he hijlet/ ja calat nijden päällä/ ja leiwän.
Joh 21:10 Jesus sanoi heille: tuocat tänne nijstä caloista cuin te nyt saitte:
Joh 21:11 Simon Petari meni ja weti wercot maalle/ täynäns suuria caloja/ sata ja colme cuudettakymmendä. Ja waicka nijtä nijn monda oli/ ei cuitengan wercko rewennyt.
Joh 21:12 Jesus sanoi heille: tulcat rualle: mutta ei yxikän Opetuslapsista uscaldanut händä kysyä: cucas olet? sillä he tiesit sen olewan Herran.
Joh 21:13 Nijn Jesus tuli/ otti leiwän ja andoi heille/ nijn myös calan.
Joh 21:14 Tämä on colmas kerta/ cuin Jesus Opetuslapsillens ilmestyi/ sijtte cuin hän oli ylösnosnut cuolleista.
Joh 21:15 COsca he syönet olit/ sanoi Jesus Simon Petarille: Simon Joannis/ racastackos minua enämbi cuin nämät? Hän sanoi: Ja Herra/ sinä tiedät että minä sinua racastan. Hän sanoi hänelle: ruoki minun caridzojani.

Joh 21:16 Ja sanoi taas hänelle: Simon Joannis/ racastackos minua? Hän wastais: Ja Herra/ sinä tiedät että minä sinua racastan. Sanoi hän hänelle: ruoki minun lambaitani.
Joh 21:17 Ja Jesus sanoi colmannen kerran hänelle: Simon Joannis/ racastackos minua? Petari tuli murhellisexi/ että hän colmannen kerran kysyi hänelle: racastackos minua: ja sanoi hänelle: Herra/ sinä tiedät caicki/ sinä tiedät myös että minä racastan sinua. Jesus sanoi hänelle: ruoki minun lambaitani.
Joh 21:18 Totisest/ totisest sanon minä sinulle: cosca sinä olit nuori/ nijn sinä wyötit idzes/ ja menit cuhungas tahdoit: mutta coscas wanhenet/ nijn sinä ojennat kätes/ ja toinen wyöttä sinun/ ja wie sinun cuhunga et sinä tahdo.
Joh 21:19 Mutta sen hän sanoi/ andain tietä/ millä cuolemalla hänen piti cunnioidzeman Jumalata.
Joh 21:20 JA cuin hän sen sanonut oli/ sanoi hän hänelle: seura minua. Nijn Petari käänsi idzens/ ja näki sen Opetuslapsen seurawan/ jota Jesus racasti/ ja oli Jesuxen rinnoilla Ehtolises maannut: ja oli sanonut: Herra/ cuca se on joca sinun pettä?
Joh 21:21 Cosca Petari hänen näki/ sanoi hän Jesuxelle: Herra/ mitästä tämän?
Joh 21:22 Jesus sanoi hänelle: jos minä tahdoisin hänen siihenasti olewan cuin minä tulen/ mitä sinun siihen tule? seura sinä minua.
Joh 21:23 Nijn weljesten seas luultin/ ettei sen Opetuslapsen pitänyt cuoleman. Mutta ei Jesus hänelle sanonut: ei hän cuole: waan/ jos minä tahdon hänen siihenasti olewan cuin minä tulen/ mitä sinun siihen tule?
Joh 21:24 Tämä Opetuslapsi todista näistä/ ja on nämät kirjoittanut/ ja me tiedämme hänen todistuxens todexi.
Joh 21:25 On myös monda muuta cuin Jesus teki: jos ne nyt caicki kirjoitettaisin/ en minä luulis coco mailman wetäwän nijtä Kirjoja/ cuin pidäis kirjoitettaman.

Vers. 15. Simon) Että Christus erinomaisest Petarista murhen pitä/ tahdoi hän näin händä lohdutta hänen suuren langemisens tähden/ wahwistaxens hänen uscoans. v. eod.$ Enämbi cuin nämät) Sillä Petari oli rascammin syndiä tehnyt/ ja hänelle oli enämbi annettu andexi/ nijncuin Christus sano/ Luc. 7:47.
v. 25. Monda muuta) Ei caicki ole kirjoitettu cuin Jesus teki/ mutta nijn paljo on kirjoitettu/ cuin me autuuten tarwidzem ja tulemma Jesuxen Christuxen uscos wahwistetuxi/ Ioh. 20:30. 2. Tim. 3:15.

P. Johannexen Evangeliumin loppu .

P. Lucan Evangelium .

Esipuhe P. Lucan Evangeliumist .
PYhä Lucas Kirjoitta Evangeliumins Historiasa/ Ensin/ Johannes Castajan wanhimmist: cuinga Gabriel Engeli ilmoitti hänen ja Christuxen syndymisen/ cap. $ 1. mitä Christuxen syndymises ja lapsudes on tapahtunut/ cap. $ 2.
II. Johannexen saarnast/ Christuxen Castest ja polwilugust/ cap. $ 3.
Cuinga hän kiusattin Perkeleldä/ rupeis saarnaman/ ihmeitä tekemän ja Opetuslapsia cudzuman/ cap. $ 3. 4. 5.
III. Cuinga hän walidzi caxitoistakymmendä Apostolita ja neuwoi heitä: Johannexen kysymisest ja Christuxen wastauxest hänen saarnoistans ja ihmeistäns Galileas/ cap. $ 6. 7. 8.
IV. Cuinga Christus lähettä caxitoistakymmendä Apostolita ja seidzemenkymmendä Opetuslasta: kysy ja puhu Phariseusten cansa/ neuwo Opetuslapsia/ teke ihmeitä/ pitä parannus saarnan ja neuwo Phariseuxia/ cap. $ 9. 10. 11. 12. 13.
oleskele syndisten cansa ja neuwo ajallisia tawaroita oikein pitämän/ cap. $ 14. 15. 16.
V. Christuxen wijmeisest matcustamisest Jerusalemijn/ ja mitä tiellä tapahtu/ cap. $ 17. 18. 19.
Hänen ajamisestans Jerusalemijn/ puhestans Phariseusten cansa/ ennustuxestans wijmeisest duomiost/ cap. $ 19. 20. 21.
VI. Cuinga hän Ehtolisen asetti/ petetän/ wainotan/ cuoletetan ja haudatan: Hänen ylösnousemisestans ja Taiwasen astumisestans/ cap. $ 22. 23. 24.

P. Lucan Evangelium .

I. Lucu .

CUningas Herodexen aicana tule Engeli Gabriel ilmoittaman Zacharialle Johannexen syndymistä/ v. 1.
Merkixi tule Zacharias mykäxi/ v. 18.
Cuudendena Cuucautena ilmoitta Engeli taas Marialle Christuxen syndymisen/ v. 26.
Maria mene cadzoman Elizabethi/ ja weisa sen caunin Magnificat$, v. 39.

Colmen Cuucauden perästä syndy Johannes: ja hänen isäns ylistä Jumalata caunilla kijtoswirrellä/ v. 59.

Luuk 1:1 ETtä moni on ruwennut kirjoittaman järjestäns näistä asioista jotca meidän seasam tapahtunet owat/
Luuk 1:2 Nijncuin ne meille sanonet owat/ jotca sen algusta idze nähnet owat/ ja sanan palweliat ollet owat:
Luuk 1:3 Näky myös minulle se cohtullisexi olewan/ sijtte cuin minä algusta caicki cappalet wisust tutkinut olen/ että minä sinullekin (hywä Teophile) sijtte järjestäns kirjoitaisin:
Luuk 1:4 Ettäs ymmärräisit selkiäst ne asiat/ joista sinä opetettu olet.
Luuk 1:5 HErodexen Judean Cuningan aicana oli yxi Pappi Zacharias nimeldä/ Abian wuorosta/ ja hänen emändäns Aaronin tyttäreistä/ ja hänen nimens oli Elizabeth.
Luuk 1:6 Ja he olit molemmat hurscat/ Jumalan edes waeldawaiset caikisa HERran käskyisä ja säädyisä laittamattomat.
Luuk 1:7 Ja ei heillä ollut lasta: sillä Elizabeth oli hedelmätöin/ ja he olit molemmat ijälliset.
Luuk 1:8 JA tapahtui/ cosca hän wuorollans Papin wirca piti Jumalan edes Pappiuden tawan jälken:
Luuk 1:9 Ja arpa langeis hänelle/ että hänen piti suidzuttaman/ nijn hän meni HERran Templijn.
Luuk 1:10 Ja caicki Canssan paljous oli ulcona ja rucoili suidzutuxen aicana.
Luuk 1:11 NIin ilmestyi hänelle HERran Engeli seisoin suidzutusaltarin oikialla puolella.
Luuk 1:12 Ja cuin Zacharias hänen näki/ hämmästyi hän/ ja pelco langeis hänen päällens.
Luuk 1:13 Mutta Engeli sanoi hänelle: älä pelkä Zacharia/ sillä sinun rucouxes on cuulttu. Ja sinun emändas Elizabeth synnyttä sinulle pojan/ jonga nimen sinun pitä cudzuman Johannes.
Luuk 1:14 Ja sinulle tule ilo ja ihastus. Ja monda iloidzewat hänen syndymisestäns.
Luuk 1:15 Sillä hän tule suurexi HERran edes. Wijna ja wäkewätä juoma ei hän juo. Ja hän täytetän Pyhällä Hengellä jo Äitins cohdus.
Luuk 1:16 Ja hän käändä monda Israelin lapsist heidän HERrans Jumalans tygö.
Luuk 1:17 Ja käy hänen edelläns Elian hengellä ja woimalla/ käändäin Isäin sydämet lastens tygö/ ja tottelemattomat hurscasten toimen tygö/ ja walmista HERralle walmin Canssan.
Luuk 1:18 Ja Zacharias sanoi Engelille: mistä minä sen ymmärrän? sillä minä olen wanha/ ja minun emändän on jo ijällinen.
Luuk 1:19 Nijn Engeli wastais/ ja sanoi hänelle: minä olen Gabriel joca seison Jumalan edes/ ja olen lähetetty puhuman sinun cansas/ ja saattaman näitä iloisia sanomita sinulle.
Luuk 1:20 Ja cadzo/ sinä tulet mykäxi/ ja et saa puhua haman sijhen päiwän asti/ jona nämät tapahtuwat/

ettes usconut minun sanojani/ jotca ajallans täytetän.
Luuk 1:21 JA Canssa odotti Zachariast/ ja ihmetteli että hän nijn Templis wijwyi.
Luuk 1:22 Ja cuin hän tuli ulos/ nijn ei hän saanut puhua. Ja he ymmärsit että hän oli jongun näyn Templis nähnyt. Ja hän wijttais heille/ ja jäi mykäxi.
Luuk 1:23 Ja cosca hänen wircans päiwät olit täytetyt/ nijn hän meni cotians.
Luuk 1:24 Ja nijden päiwäin jälken tuli hänen emändäns Elizabeth rascaxi/ ja salais idzens wijsi Cuucautta/ sanoden:
Luuk 1:25 Näin on HERra minulle tehnyt nijnä päiwinä/ cuin hän minun puoleni cadzoi/ että hän poisottais minun ylöncadzeni ihmisten seas.
Luuk 1:26 Mutta cuudendena Cuucautena/ lähetettin Gabriel Engeli Jumalalda yhteen Galilean Caupungijn/ jonga nimi oli Nazareth:
Luuk 1:27 Yhden Neidzen tygö/ joca oli kihlattu miehelle/ jonga nimi oli Joseph/ Dawidin huonesta/ ja Neidzen nimi oli Maria.
Luuk 1:28 Ja Engeli tuli hänen tygöns/ ja sanoi: Terwe armoitettu/ HERra on sinun cansas/ siunattu olet sinä waimoin seas.
Luuk 1:29 Mutta cuin hän näki hänen/ hämmästyi hän hänen puhestans/ ja ajatteli millinen se terwetys oli.
Luuk 1:30 Ja Engeli sanoi hänelle: älä pelkä Maria: sillä sinä löysit armon Jumalan tykönä.
Luuk 1:31 Ja cadzo/ sinä sijtät cohdusas ja synnytät Pojan/ ja sinun pitä cudzuman hänen nimens JESUS.
Luuk 1:32 Sen pitä oleman suuren/ ja pitä cudzuttaman ylimmäisen Pojaxi. Ja HERra Jumala anda hänelle Dawidin hänen Isäns istuimen.
Luuk 1:33 Ja hänen pitä Jacobin huonen Cuningas ijancaickisest oleman/ ja hänen waldacunnnallans ei pidä loppua oleman.
Luuk 1:34 Nijn sanoi Maria Engelille/ cuinga tämä tule: sillä en minä miehestä mitän tiedä?
Luuk 1:35 Ja Engeli wastais/ ja sanoi hänelle: Pyhä Hengi tule sinun päälles/ ja sen ylimmäisen woima warjo sinun. Sentähden myös se Pyhä cuin sinusta syndy/ pitä cudzuttaman Jumalan Pojaxi.
Luuk 1:36 Ja cadzo/ Elizabeth sinun langos sijtti myös pojan hänen wanhalla ijälläns/ ja tämä on cuudes Cuucausi hänelle/ joca sanottin hedelmättömäxi:
Luuk 1:37 Sillä ei Jumalan edes ole yhtän asiata mahdotoinda.
Luuk 1:38 Nijn sanoi Maria: cadzo HERran pijca/ tapahtucon minulle sinun sanas jälken. Ja Engeli läxi hänen tyköäns.
Luuk 1:39 MUtta Maria nousi nijnä päiwinä/ ja meni kijrust ylös mäkikylijn Judan Caupungijn.

Luuk 1:40 Ja tuli Zacharian huonesen/ ja terwehti Elizabethi.
Luuk 1:41 Ja tapahtui/ sijtte cuin Elizabeth cuuli Marian terwetyxen/ hyppäis lapsi hänen cohdusans. Ja Elizabeth täytettin Pyhällä Hengellä/ huusi suurella änellä/ ja sanoi:
Luuk 1:42 Siunattu olet sinä waimoin seas/ ja siunattu on sinun cohtus hedelmä.
Luuk 1:43 Ja custa se minulle tule/ että minun HERrani Äiti tule minun tygöni?
Luuk 1:44 Sillä cadzo/ sijtte cuin sinun terwetyxes äni tuli minun corwihini/ hyppäis lapsi ilost minun cohdusani.
Luuk 1:45 Ja autuas olet sinä joca uscoit: sillä ne täytetän/ cuin sinulle owat sanotut HERralda.
Luuk 1:46 Ja Maria sanoi: MInun sielun ylistä HERra/
Luuk 1:47 Ja minun hengen iloidze Jumalasa minun wapahtajasani.
Luuk 1:48 Että hän cadzoi pijcans nöyryttä/ cadzo/ tästedes pitä caickein sucucundain minua autuaxi cudzuman.
Luuk 1:49 Sillä hän on suuria ihmeitä tehnyt minun cohtani/ ja hänen nimens on pyhä.
Luuk 1:50 Ja hänen laupiudens pysy sugusta sucuhun/ nijllä jotca händä pelkäwät.
Luuk 1:51 Hän osotti woiman käsiwarrellans/ ja hajotti corjat heidän sydämens mielestä.
Luuk 1:52 Woimalliset on hän cukistanut istuimelda/ ja corgotti nöyrät.
Luuk 1:53 Isowat täytti hän hywydellä/ ja rickat jätti tyhjäxi.
Luuk 1:54 Hän corjais Israelin hänen palwelians/ muistain oma laupiuttans.
Luuk 1:55 Nijncuin hän on puhunut meidän Isillem/ Abrahamille ja hänen siemenellens ijancaickisest.
Luuk 1:56 Ja Maria oli hänen tykönäns lähes colme Cuucautta/ ja palais cotians.
Luuk 1:57 JA Elizabethin synnyttämisen aica täytettin/ ja hän synnytti pojan.
Luuk 1:58 Cosca hänen kylälisens ja langons cuulit/ että HERra oli tehnyt suuren laupiuden hänen cansans/ iloidzit he hänen cansans.
Luuk 1:59 Ja tapahtui cahdexandena päiwänä/ että he tulit lasta ymbärinsleickaman/ ja cudzuit hänen Zacharias hänen Isäns nimeldä.
Luuk 1:60 Nijn wastais hänen Äitins/ ja sanoi: ei suingan/ waan hän pitä cudzuttaman Johannes.
Luuk 1:61 Ja he sanoit hänelle: ei ole ketän sinun sugusas/ joca cudzutan sillä nimellä.
Luuk 1:62 Nijn he wijttaisit hänen Isällens/ millä nimellä hän tahtoi hänen cudzua.
Luuk 1:63 Ja hän anoi taulua/ ja kirjoitti: Johannes on hänen nimens. Ja jocainen ihmetteli sitä.
Luuk 1:64 Nijn cohta aukeni hänen suuns ja hänen kielens ja puhui/ kijttäin Jumalata. Ja pelco tuli caickein heidän kylällistens päälle.

Luuk 1:65 Ja caikisa Judean Mäkicanssas ilmaunsit caicki nämät tegot.
Luuk 1:66 Ja caicki jotca tämän cuulit/ panit he sen heidän sydämihins/ sanoden: mingäs luulet tästä lapsesta tulewan? sillä HERran käsi oli hänen cansans.
Luuk 1:67 Ja hänen Isäns Zacharias täytettin Pyhällä Hengellä/ ja ennusti sanoden:
Luuk 1:68 KIitetty olcon HERra Israelin Jumala/ sillä hän on edzinyt ja lunastanut hänen Canssans.
Luuk 1:69 Ja on meille corgottanut autuuden sarwen/ Dawidin hänen palwelians huonesa.
Luuk 1:70 Nijncuin hän on muinen puhunut/ hänen pyhäin Prophetains suun cautta.
Luuk 1:71 Wapahtaxens meitä meidän wihollisildam/ ja caickein kädest/ jotca meitä wihawat.
Luuk 1:72 Ja osottaxens laupiutta meidän Isillem/ ja muistaxens hänen pyhä lijttons.
Luuk 1:73 Ja sitä wala/ jonga hän wannoi Abrahamille meidän Isällem/ meille andaxens.
Luuk 1:74 Että me lunastetut/ meidän wihollistem kädest/ händä pelkämät palwelisim:
Luuk 1:75 Pyhydes ja hurscaudes hänen edesäns caickena meidän elinaicanam.
Luuk 1:76 Ja sinä poicainen pitä cudzuttaman ylimmäisen Prophetaxi: sillä sinun pitä käymän HERran caswon edes/ walmistaman hänen teitäns.
Luuk 1:77 Ja andaman autuuden tunnon hänen Canssallens/ heidän syndeins andexi saamisexi.
Luuk 1:78 Meidän Jumalam sydämelisen laupiuden cautta/ jolla meitä on edzinyt Coitto ylhäldä.
Luuk 1:79 Walistaman nijtä/ jotca pimeis ja cuolon warjos istuwat/ ja ojendaman meidän jalcam rauhan tielle.
Luuk 1:80 Ja lapsi caswoi ja wahwistui Henges/ ja asui corwes/ sijhenasti että se päiwä tulis/ jona hänen piti Israelin Canssan eteen tuleman.

Vers. 28. Siunattu) Se on/ corkiasti cunnioitettu.
v. 30. Löysit armon) Se on/ Jumala on sinulle armollinen.
v. 69. Sarwen) Se on/ wäki eli woima. Nijn on Christus autuuden sarwi/ se on/ hän on se jonga cautta Jumala on wäkewäst toimittanut meidän autuudem/ nijncuin hän Prophetain cautta luwannut oli.
v. 77. Autuuden tunnon) että he taitawat tietä cuinga heidän autuaxi pitä tuleman: ei Lain töiden cautta/ waan syndein andexi andamisen.
v. 78. Coitto) Christus Jumaludens puolest on se coitto corkeudesa/ Isäldä/ Mich. 5:2. jonga uloskäymys on algusta ollut ja ijancaickisest/ Prov.$ 8:23. Ioh. 1:1.

II. Lucu .

JOseph Marian cansa/ menewät Bethlehemijn/ andaman idzens arwatta/ v. 1.
Marian aica täytetän ja synnyttä Christuxen mailman wapahtajan: Jumalan Engeli ilmoitta sen paimenillen kedolla/ v. 6.
ymbärinsleicatan/ v. 21.
Wiedän HERran eteen Lain jälken/ v. 11.
Simeon ja Hanna Prophetissa tulewat sijhen/ v. 25.
Cahdentoistakymmenen ajastajan wanhana kysele opettajilda Templis/ nijn että caicki ihmettelewät/ v. 41.

Luuk 2:1 NIinä päiwinä käwi yxi käsky Keisarilda Augustuxelda/ että caicki mailma piti werollisexi laskettaman.
Luuk 2:2 Ja tämä weron laskemus oli ensimäinen/ joca tapahtui silloin cosca Kyrenius oli Maanherra Syrias.
Luuk 2:3 Ja cukin meni Caupungihins andaman idziäns arwatta.
Luuk 2:4 Nijn myös Joseph Galileast/ Nazarethin Caupungist/ ylösmeni Judean/ Dawidin Caupungijn/ joca cudzutan Bethlehem: Sillä hän oli Dawidin huonest ja sugust/ andaman idzens arwatta/
Luuk 2:5 Marian hänen kihlatun emändäns cansa/ joca rascas oli.
Luuk 2:6 Nijn tapahtui heidän siellä ollesans/ että synnyttämisen päiwät tulit täytetyxi.
Luuk 2:7 Ja hän synnytti Pojan hänen esicoisens/ ja capaloidzi hänen/ ja pani seimeen/ ettei heille ollut sia majas.
Luuk 2:8 Ja paimenet walwoit sijnä paickacunnas pellolla heidän laumans/ ja wartioidzit yöllä heidän carjans.
Luuk 2:9 Ja cadzo/ HERran Engeli seisoi heidän tykönäns/ ja HERran kirckaus walais heitä/ että he suurest peljästyit.
Luuk 2:10 Ja Engeli sanoi heille: älkät peljätkö: sillä cadzo/ minä ilmoitan teille suuren ilon/ joca tulewa on caikelle Canssalle:
Luuk 2:11 Teille on tänäpän syndynyt Wapahtaja/ HERra Christus Dawidin Caupungis.
Luuk 2:12 Ja tämä on teille merkixi: te löydätte lapsen capaloittuna seimes.
Luuk 2:13 Ja Engelin cansa oli suuri taiwalisen sotawäen joucko/ jotca kijtit Jumalata ja sanoit:
Luuk 2:14 Cunnia olcon Jumalalle corkiudes/ ja maasa rauha/ ja ihmisille hywä tahto.
Luuk 2:15 JA tapahtui/ että Engelit menit heidän tyköns Taiwasen/ nijn paimenet puhuit keskenäns: käykämme Bethlehemijn/ ja cadzocam sitä cuin tapahtunut on/ jonga HERra meille ilmoitti.
Luuk 2:16 Ja he tulit kijruhtain/ ja löysit Marian/ ja Josephin/ nijn myös lapsen/ joca macais seimes.
Luuk 2:17 Cosca he tämän nähnet olit/ julistit he sen sanoman/ cuin heille tästä lapsesta sanottu oli.

Luuk 2:18 Ja caicki jotca sen cuulit/ ihmettelit nijtä puheita cuin heille Paimenilda sanottu oli.
Luuk 2:19 Mutta Maria kätki caicki nämät sanat/ tutkistellen hänen sydämesäns.
Luuk 2:20 Ja paimenet palaisit/ ylistäin ja cunnioittain Jumalata/ caikista cuin he cuullet ja nähnet olit/ nijncuin heille sanottu oli.
Luuk 2:21 JA sijttecuin cahdexan päiwä culunut oli/ että lapsi piti ymbärinsleicattaman/ cudzuttin hänen nimens JEsus/ joca nijn oli Engelildä jo ennen cudzuttu/ cuin hän sikis Äitins cohdusa.
Luuk 2:22 JA sijtte cuin heidän puhdistus päiwäns olit täytetyt Mosexen Lain jälken/ weit he hänen Jerusalemijn/ seisattaxens händä HERran eteen.
Luuk 2:23 Nijncuin kirjoitettu on HERran Lais: caicki miehen puoli/ joca ensin awa äitins cohdun/ pitä cudzuttaman HERralle pyhäxi.
Luuk 2:24 Ja uhraman/ nijncuin sanottu on HERran Lais: pari Mettisiä/ eli caxi Kyhkyläisen poica.
Luuk 2:25 Ja cadzo/ yxi mies oli Jerusalemis/ jonga nimi oli Simeon: tämä oli hurscas ja Jumalinen mies/ odottain Israelin lohdutusta: ja Pyhä Hengi oli hänes.
Luuk 2:26 Ja hänelle oli wastaus annettu Pyhäldä Hengeldä/ ettei hänen pitänyt ennen cuoleman/ cuin hän näkis HERran Christuxen.
Luuk 2:27 Ja hän tuli Hengen cautta Templijn.
Luuk 2:28 Ja cuin wanhemmat lapsen Jesuxen toit Templijn/ tehdäxens hänen edestäns Lain tawan jälken: otti hän hänen sylijns/ kijtti Jumalata ja sanoi:
Luuk 2:29 LAske nyt HERra palwelias rauhaan menemän/ sanas jälken.
Luuk 2:30 Sillä minun silmäni owat nähnet sinun autuudes.
Luuk 2:31 Jonga sinä caikille Canssoille walmistit.
Luuk 2:32 Walkeudexi/ walistaman pacanoita/ ja sinun Canssas Israelin cunniaxi.
Luuk 2:33 JA Joseph ja hänen Äitins ihmettelit nijtä cuin hänestä sanottin.
Luuk 2:34 Ja Simeon siunais heitä/ ja sanoi Marialle hänen Äitillens: Cadzo/ tämä on pandu langemisexi/ ja nousemisexi monelle Israelis/ ja merkixi/ jota wastan sanotan:
Luuk 2:35 Ja sinungin sielus läpidze pitä miecan myös käymän/ että monen sydämen ajatuxet ilmoitettaisin.
Luuk 2:36 Ja Hanna Prophetissa Phanuelin tytär/ Asserin sugusta/ oli joutunut pitkälle ijälle/ ja oli elänyt miehens cansa seidzemen ajastaica hänen Neidzydestäns.
Luuk 2:37 Ja oli leskenä lähes neljä yhdexättäkymmendä ajastaica/ ja ei lähtenyt Templist palwelemast Jumalata/ paastoisa ja rucouxisa yötä ja päiwä.
Luuk 2:38 Ja tämä tuli myös sillä hetkellä sijhen/ ja cunnioidzi HERra ja puhui hänestä caikille/ cuin

wapautta Jerusalemis odotit.
Luuk 2:39 Ja sijttecuin he olit caicki tehnet HERran Lain jälken/ palaisit he Galilean heidän Caupungins Nazaretijn.
Luuk 2:40 Mutta lapsi caswoi ja wahwistui Henges/ ja täytettin wijsaudella/ ja Jumalan armo oli hänen cansans.
Luuk 2:41 JA hänen wanhemmans waelsit joca wuosi Pääsiäis juhlalle Jerusalemijn:
Luuk 2:42 Ja cuin hän jo caxitoistakymmendä ajastaica wanha oli/ menit he Jerusalemijn juhlapäiwän tawan jälken:
Luuk 2:43 Ja cuin ne päiwät olit culunet/ palaisit he cotians/ ja poicainen Jesus jäi Jerusalemijn/ jota ei hänen wanhemmans huomannet/ waan luulit hänen olewan seuras.
Luuk 2:44 Ja he käwit yhden päiwäcunnan/ ja edzeit händä langoins ja tuttawains seas.
Luuk 2:45 Ja cuin ei he händä löytänet/ palaisit he Jerusalemijn händä edzimän.
Luuk 2:46 Ja tapahtui colmannen päiwän perästä/ että he löysit hänen istuwan Templis opettajain keskellä/ cuuldelewan heitä/ ja kysywän heille.
Luuk 2:47 Ja caicki jotca hänen cuulit/ hämmästyit hänen ymmärrystäns ja wastaustans.
Luuk 2:48 Ja cuin he hänen näit/ nijn he ihmettelit/ ja hänen Äitins sanoi hänelle: Poican/ mixis meille näin teit? cadzo/ sinun Isäs ja minä olemma murehtien edzinet sinua.
Luuk 2:49 Ja hän sanoi heille: mitästä te minua idzitte? Ettäkö tiennet/ että minun pitä nijsä oleman/ jotca minun Isäni owat?
Luuk 2:50 Ja ei he ymmärtänet sitä sana cuin hän heille sanoi.
Luuk 2:51 Ja hän meni alas heidän cansans/ ja tuli Nazarethijn/ ja oli heille alammainen. Mutta hänen äitins kätki caicki nämät sanat sydämehens.
Luuk 2:52 Ja Jesus menestyi wijsaudes/ ja ijäs/ ja armos/ Jumalan ja ihmisten edesä.

Vers. 1. Werollisexi) se on/ että jocainen piti andaman kirjoitta mitä hänellä oli.
V. 14. Hywä tahto) se on/ että ihmisillä olis ilo sijtä/ ja rackaus Jumalan puoleen ja toinen toistans wastan: olisit nijn Jumalalle sen edest kijtolliset/ ja caicki sentähden iloisest kärsisit.
v. 29. Rauhan) se on/ nyt minä tahdon iloisest cuolla: sillä minä olen sen nähnyt/ jongas minulle lupaisit.

III. Lucu .

JOhannes rupe saarnaman ja castaman/ v. 1.

Neuwo mitä cungin wirasans tekemän pitä/ v. 10.
Herodes pane hänen fangiuteen/ v. 14.
Christus Johannexelda castettu rupe saarnaman colmenkymmenen ajastajan wanhana/ v. 21.
Hänen sucuns Josephist tacaperin Adamin asti/ on seidzemen wijdettäkymmendä polwe/ v. 24.

Luuk 3:1 WIidennellä toistakymmenellä wuodella Keisar Tiberiuxen wallan alla/ cosca Pontius Pilatus Judean Maanherra oli/ ja Herodes Galileas Tetrarcha oli/ ja hänen weljens Philippus oli Tetrarcha Itureas/ ja Trachonitin maacunnas/
Luuk 3:2 Ja Lysanias oli Tetrarcha Abilenes/ cosca Hanna ja Caiphas ylimmäiset Papit olit: silloin tapahtui Jumalan käsky Johannexelle Zacharian pojalle corwes.
Luuk 3:3 Ja hän tuli caickijn maan paickoihin Jordanin ymbärins/ ja saarnais parannuxen castetta syndein andexi andamisexi.
Luuk 3:4 Nijncuin kirjoitettu on Esaian Prophetan saarna ramatus/ joca sano: huutawa äni on corwes/ walmistacat HERran tietä/ ja tehkät hänen polcuns oikiaxi.
Luuk 3:5 Caicki laxot pitä täytettämän/ ja caicki wuoret ja mäet alettaman/ wäärät pitä ojettaman/ ja coleat tasaiseixi teixi tehtämän/
Luuk 3:6 Ja caicki liha pitä näkemän Jumalan autuden.
Luuk 3:7 NIin hän sanoi Canssalle/ joca tuli andaman idziäns casta häneldä: te kärmen sikiät/ cuca on teidän opettanut wälttämän tulewaista wiha?
Luuk 3:8 Tehkät otolliset parannuxen hedelmät/ ja älkät ruwetco sanoman idzellän: Abraham on meidän Isäm: sillä minä sanon teille: Jumala woi näistä kiwistä herättä Abrahamille pojat.
Luuk 3:9 Mutta jo on kirwes pandu puiden juurelle/ jocainen puu joca ei tee hywä hedelmätä/ se hacatan poicki/ ja heitetän tuleen.
Luuk 3:10 JA Canssa kysyi hänelle/ sanoden: mitästä meidän pitä tekemän?
Luuk 3:11 Nijn hän wastaten sanoi heille: jolla on caxi hametta/ andacan sille jolla ei yhtän ole/ ja jolla on ruoca/ hän tehkän myös nijn.
Luuk 3:12 Publicanit tulit myös andaman heitäns casta/ ja sanoit hänelle: Mestari/ mitästä meidän pitä tekemän?
Luuk 3:13 Hän sanoi heille: älkät enämbi waatico/ cuin teille säätty on.
Luuk 3:14 NIin kysyit myös häneldä sotamiehet/ sanoden: mitästä meidän pitä tekemän? hän sanoi heille: älkät kenengän wäkiwalda taicka wääryttä tehkö/ ja tytykät teidän palckaan.

Luuk 3:15 MUtta cuin Canssa odotti/ ja caicki ajattelit sydämisäns Johannexest: lienekö hän Christus.
Luuk 3:16 Wastais Johannes/ sanoden jocaidzelle: minä tosin castan teitä wedellä/ waan wielä tule minua wäkewämbi/ jonga kengän nauhoja en minä ole kelwollinen päästämän/ hän casta teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.
Luuk 3:17 Jonga on wiskin kädesä/ ja hän puhdista hänen luwans/ ja coco nisuns aittans/ mutta acanat hän poltta sammumattomalla tulella.
Luuk 3:18 Ja hän julisti Canssalle neuwoin myös paljon muuta.
Luuk 3:19 MUtta cosca Herodes Tetrarcha rangaistin häneldä/ Herodiaxen hänen weljens emännän tähden.
Luuk 3:20 Paidzi muuta paha cuin Herodes Johannexelle teki/ salpais hän hänen päälisexi tornijn.
Luuk 3:21 JA tapahtui/ cosca caicki Canssa castettin/ ja Jesus myös castettin/ ja rucoili/ nijn Taiwas aukeni.
Luuk 3:22 Ja Pyhä Hengi tuli alas ruumillisella muodolla hänen päällens nijncuin Mettinen/ ja äni sanoi taiwasta: Sinä olet minun racas Poican/ sinuun minä mielistyn.
Luuk 3:23 Ja Jesus oli lähes colmenkymmenen wuotinen/ ja luultin Josephin pojaxi/ joca oli Elin poica.
Luuk 3:24 Joca oli Mathatian poica. Joca oli Levin poica. Joca oli Melchin poica. Joca oli Jannan poica. Joca oli Josephin poica.
Luuk 3:25 Joca oli Mathatian poica. Joca oli Amoxen poica. Joca oli Naumin poica. Joca oli Eslin poica. Joca oli Naggen poica.
Luuk 3:26 Joca oli Maathin poica. Joca oli Mathatian poica. Joca oli Semein poica. Joca oli Josephin poica. Joca oli Judan poica.
Luuk 3:27 Joca oli Joannan poica. Joca oli Rhesan poica. Joca oli Zorobabelin poica. Joca oli Salathielin poica. Joca oli Nerin poica.
Luuk 3:28 Joca oli Melchin poica. Joca oli Addin poica. Joca oli Kosamin poica. Joca oli Elmodamin poica. Joca oli Herrin poica.
Luuk 3:29 Joca oli Josenin poica. Joca oli Eliezerin poica. Joca oli Joramin poica. Joca oli Matthatin poica. Joca oli Levin poica.
Luuk 3:30 Joca oli Simeonin poica. Joca oli Judan poica. Joca oli Josephin poica. Joca oli Jonan poica. Joca oli Eliachimin poica.
Luuk 3:31 Joca oli Melean poica. Joca oli Menanin poica. Joca oli Mathatan poica. Joca oli Nathanin poica. Joca oli Dawidin poica. Joca oli Jessen poica.
Luuk 3:32 Joca oli Obedin poica. Joca oli Boozin poica. Joca oli Salmonin poica. Joca oli Naasonin poica.
Luuk 3:33 Joca oli Aminadabin poica. Joca oli Aramin poica. Joca oli Esromin poica. Joca oli Pharesin poica.

Joca oli Judan poica.
Luuk 3:34 Joca oli Jacobin poica. Joca oli Isaachin poica. Joca oli Abrahamin poica. Joca oli Tharan poica. Joca oli Nachorin poica.
Luuk 3:35 Joca oli Zaruchin poica. Joca oli Ragahun poica. Joca oli Phalechin poica. Joca oli Heberin poica. Joca oli Salan poica. Joca oli Cainan poica.
Luuk 3:36 Joca oli Arphaxadin poica. Joca oli Semin poica. Joca oli Noen poica. Joca oli Lamechin poica.
Luuk 3:37 Joca oli Mathusalan poica. Joca oli Enochin poica. Joca oli Jaredin poica. Joca oli Malaleelin poica. Joca oli Cainan poica. Joca oli Enoxen poica. Joca oli Sethin poica. Joca oli Adamin poica. Joca oli Jumalan poica.

Vers. 6. Caicki liha pitä näkemän) se on: Evangelium pitä saarnattaman caikille ihmisille.
v. 14. Wäkiwalda) se on: julkista wääryttä. Väärys) cosca petosta tehdän ja toisen oikeus alaspoljetan/ ja hänen asians käätän.
v. 24. Jannan) Näistä Philo ja Iosephus kirjoittawat/ joista Mattheus muutamat poisjättä.

IV. Lucu .

JEsus kiusatan Perkeleldä/ v. 1.
opetta Galilean Synagogis/ ja selittä Nazarethis Esaian Prophetan sanat/ v. 14.
Waan he wihastuwat hänen päällens ja ajawat pois tyköns/ v. 23.
Mene Capernaumijn/ ja autta Perkeleldä rijwattua/ v. 31.
Ja Petarin anoppia wilutaudista/ v. 38.
Ja monda muuta heidän taudeistans/ v. 40.

Luuk 4:1 NIin Jesus täynäns Pyhä Henge palais Jordanist/ ja wietin Hengeldä corpeen/
Luuk 4:2 Ja kiusattin neljäkymmendä päiwä Perkeleldä/ eikä syönyt mitän nijnä päiwinä/ mutta nijden lopus hän isois.
Luuk 4:3 Nijn Perkele sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poica/ nijn sanos tälle kiwelle/ että hän leiwäxi tulis.
Luuk 4:4 Jesus wastais/ sanoden: kirjoitettu on: ei ihminen elä ainoastans leiwäst/ waan jocaidzesta Jumalan sanasta.
Luuk 4:5 Ja Perkele wei hänen corkelle wuorelle/ ja osotti hänelle caicki maan pijrin waldacunnat/ silmän

räpäyxellä.
Luuk 4:6 Ja Perkele sanoi hänelle: caiken tämän wallan/ ja heidän cunnians minä annan sinulle: sillä minun haldun owat ne annetut/ ja minä annan ne kelle minä tahdon:
Luuk 4:7 Jos sinä sijs cumarrat ja rucoilet minua/ nijn he owat caicki sinun.
Luuk 4:8 Ja Jesus wastaten sanoi henelle: mene matcas minun tyköni Satan: sillä kirjoitettu on: sinus HERras Jumalatas pitä sinun cumartaman/ ja händä ainoata palweleman.
Luuk 4:9 Ja hän wei hänen Jerusalemijn/ ja asetti Templin harjalle/ ja sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poica/ nijn laske tästä idzes alas:
Luuk 4:10 Sillä kirjoitettu on: hän on Engeleidens käskenyt sinusta/ warjeleman sinua.
Luuk 4:11 Ja käsisäns candaman sinua/ ettes jalcas kiwen loucka.
Luuk 4:12 Ja Jesus wastaten sanoi hänelle: sanottu on: älä kiusa sinun HERras Jumalatas.
Luuk 4:13 Ja cuin caicki kiusaus oli päätetty/ meni Perkele pois hetkexi hänen tyköns.
Luuk 4:14 Ja Jesus palais Hengen wäes taas Galileaan/ ja sanoma cuului hänestä ymbäri caiken lähi maacunnan.
Luuk 4:15 Ja hän opetti heidän Synagogasans/ ja cunnioitettin caikilda.
Luuk 4:16 JA hän tuli Nazaretijn/ cusa hän caswatettu oli/ ja meni tawans jälken Sabbathin päiwänä Synagogaan/ ja nousi lukeman.
Luuk 4:17 Ja hänelle annettin Esaian Prophetan Ramattu. Ja cuin hän Ramatun awais/ löysi hän sen paican cusa kirjoitettu on:
Luuk 4:18 HERran Hengi on minun päälläni/ ja hän woiteli minun/ ja lähetti saarnaman waiwaisille Evangeliumi/ ja parandaman särjetyitä sydämitä/
Luuk 4:19 Ja ilmoittaman Fangeille lunastusta/ ja sokeillen nägyn andaman/ ja fangituita wapaxi saattaman/ ja että minä HERran wuoden julistaisin.
Luuk 4:20 Ja cuin hän pani Ramatun kijnni/ andoi hän sen palwelialle/ ja istui: ja caickein silmät cuin Synagogas olit/ cadzelit hänen päällens.
Luuk 4:21 Ja hän rupeis heille sanoman: tänäpän on tämä kirjoitus teidän corwisan täytetty.
Luuk 4:22 Ja caicki annoit hänelle todistuxen/ ja ihmettelit nijtä armollisia sanoja/ cuin hänen suustans tulit/ ja sanoit: eikö tämä ole Josephin poica?
Luuk 4:23 Ja hän sanoi heille: sanocat caiketi minulle tämä sananlascu: Lääkäri paranna idzes: Cuinga suuria töitä me cuulimma sinun tehnen Capernaumis/ tee myös nijn täsä Isäs maalla.
Luuk 4:24 Nijn hän sanoi: totisest sanon minä teille: ei yxikän Propheta ole Isäns maalla otollinen.

Luuk 4:25 Waan minä sanon teille totudes: monda leske oli cuitengin Israelis Elian ajalla/ cosca Taiwas oli suljettu colme wuotta ja cuusi cuucautta: ja cosca suuri nälkä tapahtui caikes maacunnas.
Luuk 4:26 Ja ei Elias lähetetty yhdengän heidän tygöns/ waan yhden leski waimon tygö Sidonialaisten Sarephtan.
Luuk 4:27 Ja monda spitalista oli Israelis Heliseus Prophetan ajalla/ ja ei yxikän heistä puhdistettu/ waan Naaman Syrialainen.
Luuk 4:28 Ja caicki cuin Synagogas olit/ tulit wihoja täyten cosca he nämät cuulit.
Luuk 4:29 Ja nousit händä wastan/ ajoit hänen ulos Caupungist/ ja weit hänen haman wuoren cuckulalle/ jonga päälle heidän Caupungins rakettu oli/ syöstäxens händä alas.
Luuk 4:30 Mutta hän käwi heidän keskidzens/
Luuk 4:31 Ja meni Capernaumijn Galilean Caupungihin/ ja opetti heitä sijnä Sabbathin päiwänä.
Luuk 4:32 Ja he hämmästyit hänen opetustans: sillä hänen puhens oli woimallinen.
Luuk 4:33 JA Synagogas oli yxi ihminen/ jolla oli riettaisen Perkelen hengi/ Ja hän huusi suurella änellä/ sanoden:
Luuk 4:34 pidäs mitä sinun on meidän cansam Jesu Nazarene? tulickos meitä hucuttaman? minä tiedän cucas olet/ juuri Jumalan pyhä.
Luuk 4:35 Ja Jesus nuhteli händä/ sanoden: waickene/ ja mene pois hänestä. Ja cuin Perkele oli hänen heidän keskellens heittänyt/ nijn hän meni ulos hänest/ ja ei händä wahingoittanut mitän.
Luuk 4:36 Ja pelco tuli caickein päälle/ ja puhuit keskenäns/ sanoden: mikä tämä lienekän? sillä hän haasta wäellä ja woimalla riettaisitakin hengejä/ ja he ulos lähtewät.
Luuk 4:37 Ja se sanoma cuului hänest caickijn sen maacunnan lähi paickoihin.
Luuk 4:38 JA cuin hän läxi Synagogast/ meni hän Simonin huonesen/ mutta Simonin anoppi sairasti cowin wilutautia/ ja he rucoilit händä hänen edestäns.
Luuk 4:39 Ja hän meni hänen tygöns/ ja haastoi wilutautia: ja wilutauti luopui hänestä/ ja hän nousi cohta ja palweli heitä.
Luuk 4:40 JA cuin Auringo laski/ nijn caicki/ joilla oli sairaita moninaisis taudeis/ weit ne hänen tygöns: Ja hän pani jocaidzen päälle kätens/ ja paransi heitä.
Luuk 4:41 Ja monesta läxit myös Perkelet huutain/ ja sanoden: Sinä olet Christus Jumalan Poica. Nijn hän rangais nijtä/ eikä sallinut heidän puhua/ sillä he tiesit hänen olewan Christuxen.
Luuk 4:42 MUtta cuin päiwä tuli/ meni hän erimaahan/ ja Canssa edzeit händä ja menit hänen tygöns/ ja estelit händä/ ettei hänen pitänyt sieldä lähtemän.

Luuk 4:43 Ja hän sanoi heille: minun pitä myös muillekin Caupungeille Evangeliumi Jumalan waldacunnast saarnaman: sillä sitä warten minä olen lähetetty.
Luuk 4:44 Ja hän saarnais Galilean Synagogisa.

Vers. 22. Josephin poica) se on/ cuinga Josephin köyhän työmiehen poica näin taita opetta ja puhua.

V. Lucu .

JEsus astu wenhesen ja opetta wenhestä Canssa/ siuna Petarin calan saalin/ ja cudzu hänen cumpaninens Apostolin wircaan/ v. 1.
paranda spitalisen/ v. 12.
ja halwatun/ v. 16.
cudzu myös Mattheuxen/ v. 27.
Ja wasta mingä tähden ei hänen Opetuslapsens paastonnet nijncuin Johannexen Opetuslapset ja Phariseuxet/ v. 33.

Luuk 5:1 NIjn tapahtui/ cosca Canssa tungi hänen tygöns/ cuuleman Jumalan sana/ että hän seisoi Genezarethin meren tykönä.
Luuk 5:2 Ja näki caxi wenhettä olewan meren tykönä/ joista calamiehet olit lähtenet ja pesit heidän werckojans.
Luuk 5:3 Nijn hän meni yhten wenhesen/ joca oli Simonin/ ja käski hänen wähä maasta uloslaske: ja hän istui wenhes ja opetti Canssa.
Luuk 5:4 Ja cuin hän lackais puhumast/ sanoi hän Simonille: wie sywälle/ ja heittäkät werckon apajalle.
Luuk 5:5 Ja Simon wastaten sanoi hänelle: Mestari/ me olemma caiken yön työtä tehnet/ ja en mitän saanet/ mutta sinun käskystäs minä cuitengin heitän ulos wercon.
Luuk 5:6 Ja cuin he sen teit/ suljit he suuren calain paljouden/ ja heidän werckons repeisit.
Luuk 5:7 Ja wijttaisit cumpanillens/ jotca olit toises wenhes/ tuleman ja auttaman heitäns. Ja he tulit/ ja täytit molemmat wenhet/ nijn että he rupeisit wajoman.
Luuk 5:8 Cosca Simon Petari sen näki/ langeis hän Jesuxen polwein tygö/ sanoden: HERra mene pois minun tyköni/ sillä minä olen syndinen ihminen:
Luuk 5:9 Sillä hämmästys oli hänen käsittänyt/ ja caicki jotca hänen cansans olit/ calan saalin tähden/ jonga he saanet olit.

Luuk 5:10 Nijn myös Jacobin ja Johannexen/ Zebedeuxen pojat/ jotca olit Simonin cumpanit. Ja Jesus sanoi Simonille: älä pelkä/ tästedes sinä saat ihmisiä.
Luuk 5:11 Ja he wedit wenhens maalle ja ylönannoit caicki/ ja seuraisit händä.
Luuk 5:12 JA tapahtui/ cosca hän oli yhdes Caupungis/ Cadzo/ nijn sijnä oli yxi mies spitalita täynäns/ cuin hän näki Jesuxen/ langeis hän caswoillens/ rucoili händä/ sanoden: HERra/ jos sinä tahdot/ nijn sinä woit minun puhdista.
Luuk 5:13 Ja hän ojensi kätens ja rupeis häneen/ ja sanoi: minä tahdon/ ole puhdas. Ja cohta spitali läxi hänestä.
Luuk 5:14 Ja hän kielsi hänen kellengän sanomast: waan mene/ sanoi hän/ ja osota idzes Papille/ ja uhra sinun puhdistuxes edest/ nijncuin Moses heille käski/ todistuxexi.
Luuk 5:15 Nijn sanoma lewis enämmin hänestä/ ja paljo Canssa cocondui cuuleman händä/ ja että he parataisin häneldä heidän taudeistans.
Luuk 5:16 Mutta hän meni corpeen/ ja rucoili.
Luuk 5:17 JA tapahtui yhtenä päiwänä/ cosca hän opetti/ että siellä istuit myös Phariseuxet ja Lainopettajat/ jotca tullet olit jocaidzest Caupungist/ Galileast/ Judeast ja Jerusalemist. Ja HERran woima oli parandaman heitä.
Luuk 5:18 Ja cadzo/ muutamat miehet cannoit yhden halwatun ihmisen wuotesa/ ja he pyysit händä wiedä sisälle ja panna hänen eteens.
Luuk 5:19 Ja cuin ei he löynnet Canssan tähden/ custa puolesta he olisit hänen parahin sisälle saanet/ astuit he caton päälle/ ja laskit hänen läpidze caton wuoteinens juuri Jesuxen eteen.
Luuk 5:20 Ja cuin hän näki heidän uscons/ sanoi hän sille: ihminen/ sinun syndis andexi annetan sinulle.
Luuk 5:21 Ja Kirjanoppenet ja Phariseuxet rupeisit ajatteleman/ sanoden: cuca tämä Jumalan pilckaja on? cuca woi synnit anda andexi/ mutta ainoa Jumala.
Luuk 5:22 Cosca Jesus ymmärsi heidän ajatuxens/ sanoi hän heille: mitä te ajatteletta teidän sydämisän?
Luuk 5:23 Cumbi on kewembi? sanoa/ sinun syndis andexi annetan sinulle/ taicka sanoa/ nouse ja käy?
Luuk 5:24 Että te tiedäisitte ihmisen Pojalla olewan wallan maan päällä synnit andexi anda/ sanoi hän halwatulle: minä sanon sinulle: nouse ja ota wuotes/ ja mene cotias.
Luuk 5:25 Ja hän nousi cohta heidän nähdens/ ja corjais wuotens/ josa hän maannut oli/ ja meni cotians/ cunnioittain Jumalata.
Luuk 5:26 Ja he hämmästyit caicki/ ja cunnioidzit Jumalata/ ja he täytettin caicki pelgolla/ sanoden: me näimmä tänäpän camaloita.

Luuk 5:27 SIjtte läxi hän/ ja näki Publicanin nimeldä Lewin istuwan Tullihuones/ ja sanoi hänelle: seura minua.
Luuk 5:28 Ja hän ylönandoi caicki/ nousi ja seurais händä.
Luuk 5:29 Ja Lewi teki hänelle cotonans suuren pidon/ ja paljo Publicaneja/ ja muita atrioidzit heidän cansans.
Luuk 5:30 Mutta Kirjanoppenet ja Phariseuxet napisit hänen Opetuslapsians/ sanoden: Mixi te Publicanein ja synneisten cansa syötte ja juotte?
Luuk 5:31 Ja Jesus wastaten sanoi heille: ei terwet tarwidze Läkäritä/ waan sairat.
Luuk 5:32 En ole minä tullut wanhurscaita cudzuman/ waan syndisitä parannuxeen.
Luuk 5:33 NIjn he sanoit hänelle: mixi Johannexen Opetuslapset ja Phariseusten Opetuslapset vsein paastowat ja rucoilewat/ mutta sinun Opetuslapses syöwät ja juowat?
Luuk 5:34 Hän sanoi heille: et te woi hääcanssa nijncauwan paastoman waatia cuin ylkä on heidän cansans.
Luuk 5:35 Waan cosca ylkä otetan pois heildä/ nijnä päiwinä pitä heidän paastoman.
Luuk 5:36 Ja hän sanoi myös heille wertauxen: ei paicka kengän vdella weran tilgalla wanha waatetta/ sillä hän rewäise vden/ ja vsi paicka ei sowi wanhaan.
Luuk 5:37 Ja ei pane kengän nuorta wijna wanhoin leileihin/ sillä nuori wijna ricko leilit/ ja se uloswuota/ ja leilit turmellan.
Luuk 5:38 Mutta nuori wijna pitä pandaman vsijn leileihin/ nijn he molemmat tallella owat.
Luuk 5:39 Ja ei tahdo kengän/ joca juo wanha wijna cohta nuorta juoda/ sillä hän sano/ wanha on parambi.

Vers. 24. Että te tiedäisitte) Tällä ihmellä hän näytti hänelläns olewan wallan syndiä andexi anda: sillä sijhen tarwitan Jumalan woima.

VI. Lucu .

CHristuxen Opetuslapset repiwät tähkäpäitä Sabbathina/ jota Phariseuxet napisewat/ mutta hän pane heidän eteens Dawidin tegon/ v. 1.
Paranda yhden miehen cuiwetun käden Sabbathina/ v. 6.
Mene corkialle wuorelle ja walidze caxitoistakymmendä Opetuslasta/ v. 12.
Opetta heitä oikiasta autuudesta/ misä se on/ v. 17.
Neuwo rauhaan/ v. 27.
Laupiuten/ andexi andaman ja ei picaisest muita duomidzeman/ v. 36.

Sillä nijncuin usco on/ nijn owat myös työt/ v. 43.

Luuk 6:1 JA tapahtui jälki Sabbathina/ että hän käwi laihon läpidze/ ja hänen Opetuslapsens catcoit tähkäpäitä ja hiersit käsilläns/ ja söit.
Luuk 6:2 Nijn muutamat Phariseuxist sanoit heille: mixi te teettä/ jota ei sowi Sabbathina tehdä?
Luuk 6:3 Ja Jesus wastaten sanoi heille: ettekö te ole lukenet/ mitä Dawid teki/ cosca hän isois/ ja ne jotca hänen cansans olit?
Luuk 6:4 Eikö hän mennyt Jumalan huonesen/ ja otti näkyleiwät/ ja söi/ ja andoi myös nijlle jotca hänen cansans olit/ joita ei muiden cuin Pappein syödä sopinut.
Luuk 6:5 Ja hän sanoi heille: ihmisen Poica on myös Sabbathin HERra.
Luuk 6:6 NIjn tapahtui toisna Sabbathina/ että hän meni Synagogan ja opetti/ ja siellä oli yxi ihminen/ jonga oikia käsi oli cuiwettu.
Luuk 6:7 Nijn Kirjanoppenet ja Phariseuxet wartioidzit händä/ jos hän myös Sabbathina parannais/ että he saisit hänen päällens canda.
Luuk 6:8 Mutta hän tiesi heidän ajatuxens/ ja sanoi sille ihmiselle/ jolla cuiwettu käsi oli: nouse ja tule edes.
Luuk 6:9 Nijn hän nousi ja seisoi. Nijn Jesus sanoi heille: Minä kysyn teille: cumba sopi Sabbathina tehdä/ hywä taicka paha? henge wapahta eli cadotta?
Luuk 6:10 Ja cuin hän cadzahti ymbärins heidän caickein päällens/ sanoi hän sille ihmiselle: ojenna kätes: nijn hän ojensi. Ja hänen kätens tuli terwexi/ nijncuin toinengin.
Luuk 6:11 Mutta he tulit mielettömäxi/ ja puhuit keskenäns/ mitä heidän pidäis Jesuxen tekemän.
Luuk 6:12 MUtta nijnä päiwinä tapahdui/ että hän meni mäelle rucoileman/ ja hän oli yli yötä Jumalan tygö rucouxis.
Luuk 6:13 Ja cuin päiwä oli tullut/ cudzui hän Opetuslapsens/ ja walidzi heistä caxitoistakymmendä/ jotca hän Apostolixi nimitti:
Luuk 6:14 Simonin/ jonga hän Petarixi cudzui/ ja Andreaxen hänen weljens/ Jacobuxen ja Johannexen/ Philippuxen ja Bartholomeuxen/
Luuk 6:15 Mattheuxen ja Thomaxen/ Jacobuxen Alphein pojan ja Simonin/ joca cudzutan Zelotes/
Luuk 6:16 Ja Judan Jacobuxen pojan/ ja Judas Ischariothin sen pettäjän.
Luuk 6:17 Ja cosca hän meni alas heidän cansans/ ja seisoi yhdellä lakialla paicalla/ ja hänen Opetuslastens joucko/ ja Canssan paljous caikest Judeast ja Jerusalemist/ ja randalaiset Tyrost ja Sidonist/
Luuk 6:18 Jotca olit tullet händä cuuleman/ ja että he parataisin heidän taudeistans. Ja jotca waiwattin

riettaisilda hengildä/ ja he paranit.
Luuk 6:19 Ja caicki Canssa pyysi häneen ruweta: sillä woima läxi hänest/ ja paransi caicki.
Luuk 6:20 JA hän nosti silmäns Opetuslastens päin/ ja sanoi: autuat oletta te waiwaiset: sillä teidän on Jumalan waldacunda.
Luuk 6:21 Autuat oletta te/ jotca isotte: sillä te rawitan. Autuat oletta te/ jotca itkettä: sillä teidän pitä nauraman.
Luuk 6:22 Autuat oletta te/ cosca ihmiset wihawat teitä/ ja eroittawat teidän/ ja pilckawat teitä/ ja hyljäwät teidän nimen ihmisen Pojan tähden/ nijncuin kelwottoman.
Luuk 6:23 Iloitcat sinä päiwänä/ ja ihastucat: sillä cadzo/ teidän palckan on suuri Taiwahas. Nijn teit myös heidän wanhemmans Prophetaille.
Luuk 6:24 Mutta woi teitä rickat: sillä teillä on teidän lohdutuxenne.
Luuk 6:25 Woi teitä/ jotca rawitut oletta: sillä teidän pitä isoman. Woi teitä/ jotca nyt nauratte: sillä teidän pitä itkemän ja parcuman.
Luuk 6:26 Woi teitä/ cosca caicki ihmiset teitä kijttäwät: sillä nijn teit myös heidän wanhemmans wäärille Prophetaille.
Luuk 6:27 MUtta minä sanon teille: jotca cuuletta: racastacat wihollisian: tehkät hywä nijlle jotca teitä wihawat: puhucat nijstä hywin/ jotca teitä kiroilewat.
Luuk 6:28 Rucoilcat nijden edest/ jotca teidän wääryttä tekewät.
Luuk 6:29 Ja joca sinua lyö yhdelle poskelle/ taridze myös hänelle toinen/ ja joca sinulda wie caapun/ älä myös häneldä kiellä hametta.
Luuk 6:30 Anna jocaidzelle cuin sinulda ano/ ja sildä joca sinun omas otta/ älä jällens ano.
Luuk 6:31 Ja nijncuin te tahdotta/ että ihmisten pitä teille tekemän/ nijn tehkät te heillekin.
Luuk 6:32 Ja jos te racastatte nijtä jotca teitä racastawat/ mikä kijtos teille sijtä on? sillä racastawat syndisetkin nijtä joilda he racastetan.
Luuk 6:33 Ja jos te teettä hywä teidän hywintekijllen/ mikä kijtos teille sijtä on? sillä syndiset sen myös tekewät.
Luuk 6:34 Ja jos te lainatte nijlle/ joilda te toiwotta jällens saawan/ mikä kijtos teille sijtä on? sillä syndisetkin lainawat syndisille/ että he tasan jällens saawat.
Luuk 6:35 Mutta parammin racastacat teidän wihollisian/ ja hywä tehkät ja lainatcat/ ja älkät mitän sijtä toiwoco/ nijn teidän palckan on suuri/ ja teidän pitä oleman ylimmäisen pojat: sillä hän on laupias kijttämättömiä ja pahoja cohtan.

Luuk 6:36 OLcat sentähden laupiat/ nijncuin teidän Isängin laupias on.
Luuk 6:37 Älkät duomitco/ ettei teitä duomitais: älkät sadatelco/ ettei teitä sadatellais: andexi andacat/ nijn teillengin andexi annetan.
Luuk 6:38 Hywän mitan/ likistetyn/ sullotun/ ja ylidze wuotawan he andawat teidän helmanne: sillä juuri sillä mitalla/ jolla te mittatte/ pitä muutkin teille mittaman.
Luuk 6:39 Ja hän sanoi heille wertauxen: taitaco sokia toista sokiata talutta? eikö he molemmat hautaan lange?
Luuk 6:40 Ei ole Opetuslapsi parembi Mestaritans: mutta cosca Opetuslapsi on nijncuin hänen Mestarins/ nijn hän on täydellinen.
Luuk 6:41 Wai cuingas raiscan näet weljes silmäs/ mutta et hawaidze malca omas silmäsäs?
Luuk 6:42 Eli cuingas taidat sano weljelles: weljen pidä/ minä otan raiscan silmästäs/ ja et näe malca omas silmäsäs? Sinä ulcocullattu/ ota ensin malca omast silmästäs/ ja cadzo sijtte/ jos taidat otta raiscan weljes silmästä.
Luuk 6:43 Sillä ei ole se hywä puu/ joca teke pahan hedelmän/ eikä paha puu tee hywä hedelmätä.
Luuk 6:44 Waan jocainen puu tutan hedelmästäns. Ei orjantappuroist coota ficunita/ eikä ohdakeist haeta wijnamarjoja.
Luuk 6:45 Hywä ihminen tuotta edes sydämens hywäst tawarast hywä: Ja paha ihminen hänen sydämens pahast tawarast tuotta edes paha. Sillä millä sydän on täytetty/ sitä puhu myös hänen suuns.
Luuk 6:46 MItä te sijs minua cudzutta HERra/ HERra/ ja et tee mitä minä sanon?
Luuk 6:47 Cuca ikänäns tule minun tygöni ja cuule minun puheni ja teke ne/ sen minä osotan teille kenengä caltainen hän on.
Luuk 6:48 Hän on sen ihmisen caltainen/ joca huonens rakenda/ ja caiwa sywään ja pane perustuxen callion päälle. Cosca sijs wuo tuli/ ja wirta sysäis sitä huonetta/ ei woinut händä lijcutta: sillä se oli perustettu callion päälle.
Luuk 6:49 Joca taas cuule/ ja ei tee/ se on sen ihmisen caltainen joca huonens rakensi maan päälle ilman perustusta/ jota wirta sysäis/ ja se cohta cukistui/ jonga huonen langemus oli suuri.

Vers. 1. JälkiSabbathina) Nijn cudzuttin toinen päiwä corkeimman Sabbathin jälken/ Matth. 28:1.
v. 29. Taridze myös hänelle toinen) se on/ walmista sinus paljon kärsimän/ ja älä idze costa. Lue Matth. 5:39. 1. Cor. 6:7.
v. 35. Teidän wihollisian) joca wihollisillens laina eli hywä teke/ hän opetta idzens/ ettei hän sijtä mitän

toiwo: mutta ei tätä kengän muu tee/ cuin oikia Christitty.
v. 40. Opetuslapsi) se on/ cosca Opetuslapsen nijn tapahtu/ cuin Mestaringin/ nijn sijnä kyllä on.

VII. Lucu .

JEsus tule Capernaumijn/ autta siellä yhden Päämiehen palwelian terweyteens/ v. 1.
Nainis herättä Lesken pojan cuolluista/ v. 11.
Johannes lähettä kysymän jos hän on Messias: hän wasta sijhen/ ja ylistä Johannesta Canssan edes/ v. 18.
Nuhtele catumattomia/ että he cadzowat ylön Jumalan neuwon heidän autuudestans/ v. 29.
Mene Phariseuxen huonesen rualle/ cusa syndinen waimo pese kyynelillä hänen jalcans/ ja woitele ne/ v. 36.
anda hänelle hänen syndins andexi/ v. 44.

7:1 COsca hän Canssan edes oli puhunut caicki sanans/ meni hän Capernaumijn.
7:2 Ja yhden Sadanpäämiehen palwelia sairasti cuolemallans/ jota hän racasti.
7:3 Cosca hän sijs Jesuxesta cuuli/ lähetti hän Judalaisten wanhimmat hänen tygöns rucoileman händä/ että hän tulis ja parannais hänen palwelians.
7:4 Cosca he tulit Jesuxen tygö/ rucoilit he händä hartast/ ja sanoit: hän on ansiolinen/ ettäs hänelle sen teet:
7:5 Sillä hän racasta meidän Canssam/ ja rakensi meille Synagogan. Nijn Jesus meni heidän cansans.
7:6 Ja cuin ei hän sillen ollut caucan huonesta/ lähetti Sadanpäämies ystäwistäns hänen tygöns/ ja käski sanoa: HERra/ älä waiwa sinuas/ en ole minä kelwollinen ettäs minun cattoni ala tulet/
7:7 Sentähden en minä myös idziänikän lukenut kelwollisexi tuleman sinun tygös/ mutta sano sanalla/ nijn minun palwelian parane.
7:8 Sillä minä olen myös Esiwallalle alammainen/ ja minun allani on sotamiehiä/ ja sanon tälle: mene/ nijn hän mene: ja toiselle: tule/ ja hän tule: ja minun palweliallen: Tee se/ ja hän teke.
7:9 Cosca Jesus sen cuuli/ ihmetteli hän händä/ käänsi hänens/ ja sanoi Canssalle/ joca händä seurais: minä sanon teille: en ole minä tosin sencaltaista usco Israelisäkän löynnyt.
Luuk 7:10 Ja cuin lähetetyt cotia palaisit/ löysit he palwelian terwenä/ joca sairastanut oli.
Luuk 7:11 JA tapahtui sen jälken/ että hän meni yhten Caupungijn/ joca Nain cudzuttin/ ja hänen cansans meni paljo hänen Opetuslapsians/ ja ylön paljo wäke.
Luuk 7:12 Cosca hän Caupungin porttia lähestyi/ cadzo/ cuollut uloscannettin/ joca oli äitins ainoa poica/ ja se oli leski. Ja paljo Caupungin Canssast käwi hänen cansans.

Luuk 7:13 Cosca HERra sen näki/ armahti hän hänen päällens/ ja sanoi hänelle: Älä itke.
Luuk 7:14 Ja meni ja rupeis paarijn: ja candajat seisatit: ja hän sanoi: nuorucainen/ minä sanon sinulle: nouse ylös.
Luuk 7:15 Ja cuollu nousi istualle/ ja rupeis puhuman.
Luuk 7:16 Ja hän andoi sen äitillens. Ja pelco tuli caikille/ ja cunnioidzit Jumalata/ sanoden: suuri Propheta on nosnut meidän secam/ ja Jumala on hänen Canssans edzinyt.
Luuk 7:17 Ja tämä sanoma cuului hänestä caiken Judean ymbärins/ ja caickein lähimaacundain.
Luuk 7:18 JA Johannexen Opetuslapset ilmoitit hänelle nämät caicki.
Luuk 7:19 Ja hän cudzui tygöns caxi Opetuslastans/ ja lähetti Jesuxen tygö/ sanoden: Oletcos se tulewa/ eli pitäkö meidän toista odottaman?
Luuk 7:20 Cosca nämät miehet tulit hänen tygöns/ sanoit he: Johannes Castaja lähetti meidän sinun tygös/ sanoden: oletcos se tulewa/ eli pitäkö meidän toista odottaman?
Luuk 7:21 Sillä hetkellä paransi hän monda taudeista ja widzauxista ja pahoista hengistä/ ja andoi monelle sokialle nägyn.
Luuk 7:22 Ja Jesus wastais/ ja sanoi heille: mengät ja sanocat Johannexelle/ mitä te nähnet ja cuullet oletta: sokiat näkewät/ rambat käywät/ spitaliset puhdistetan/ cuuroit cuulewat/ cuollet ylösnousewat/ ja waiwaisille saarnatan Evangeliumi.
Luuk 7:23 Ja autuas on se joca ei pahene minusta.
Luuk 7:24 JA cosca Johannexen lähetys meni pois/ rupeis hän sanoman Johannexest Canssalle: mitä te menitte corpeen cadzoman? Tahdoittaco nähdä ruoco/ joca tuulelda häälytetän?
Luuk 7:25 Eli mitä te menitte cadzoman? tahdoittaco nähdä ihmistä hienoijn waatteisin puetettua? Cadzo/ ne jotca kirckailla waatteilla puetetan/ ja hercullisest eläwät/ owat Cuningasten cartanois.
Luuk 7:26 Taicka mitä te menitte cadzoman? tahdoittaco nähdä Prophetata? minä sanon teille: hän on enämbi cuin Propheta. Tämä on se/ josta kirjoitettu on:
Luuk 7:27 Cadzo/ minä lähetän Engelini sinun caswos eteen/ walmistaman sinun tietäs sinun edelles:
Luuk 7:28 Sillä minä sanon teille: nijden seas jotca waimosta syndynet owat/ ei ole suurembata Prophetata/ cuin Johannes Castaja. Cuitengin se joca wähembi on Jumalan waldacunnas/ on händä suurembi.
Luuk 7:29 Ja caicki Canssa cuin hänen cuuli/ ja Publicanit annoit Jumalalle oikeuden/ ja annoit heidäns casta Johannexen Castella.
Luuk 7:30 Mutta Phariseuxet ja Lainoppenet cadzoit ylön Jumalan neuwon idze heitäns wastan/ ja ei andanet idziäns casta häneldä.

Luuk 7:31 NIjn HERra sanoi: keneen minä tämän sugun wertan? Ja kenengä caltaiset he owat?
Luuk 7:32 He owat nijden lasten caltaiset/ jotca Turulla istuwat/ huutawat toinen toisellens/ ja sanowat: me olemma teille huiluilla soittanet/ ja et te hypännet: me olemma teille weisannet surullisest/ ja et te itkenet:
Luuk 7:33 Sillä Johannes Castaja tuli/ ja ei syönyt leipä/ eikä juonut wijna/ ja te sanotta: hänellä on Perkele.
Luuk 7:34 Ihmisen Poica on tullut/ syö ja juo/ ja te sanotta: Cadzo/ se ihminen on syömäri/ ja wijnan juomari/ Publicanein ja synneisten ystäwä.
Luuk 7:35 Ja wijsaudelle annettin oikeus caikilda hänen lapsildans.
Luuk 7:36 NIjn yxi Phariseus rucoili händä rualle cansans. Ja hän meni Phariseuxen huonesen/ ja atrioidzi.
Luuk 7:37 Ja cadzo/ yxi waimo oli Caupungis/ joca oli syndinen/ ja cuin hän sai cuulla/ että hän atrioidzi Phariseuxen huonesa/ toi hän Clasin callista woidetta/
Luuk 7:38 Ja seisoi tacana hänen jalcains juures itkein/ ja rupeis kyyneleilläns castaman hänen jalcojans/ ja nijtä pääns hiuxilla cuiwaman/ ja suuta andoi hänen jalcains/ ja woiteli ne woitella.
Luuk 7:39 Cosca Phariseus sen näki/ joca hänen cudzunut oli/ sanoi hän idzelläns: jos tämä olis Propheta/ nijn hän tiedäis mikä ja millinen tämä waimo on/ joca häneen rupe: sillä hän on syndinen.
Luuk 7:40 Jesus wastaten sanoi hänelle: Simon/ minulla on jotakin sinulle sanomist. Hän sanoi: Mestari/ sanos.
Luuk 7:41 Caxi welcamiestä oli yhdellä lainajalla/ yxi oli welca wijsi sata penningitä/ ja toinen wijsikymmendä.
Luuk 7:42 Cosca ei heillä ollut wara maxa/ andoi hän molembain andexi. Sanos sijs/ cumbi näistä händä enämmän racasti?
Luuk 7:43 Simon wastaten sanoi: minä luulen/ että se jollen hän enämmän andexi andoi: hän sanoi hänelle: oikein sinä duomidzit.
Luuk 7:44 Ja hän käänsi idzens waimo päin/ ja sanoi Simonille: näetkös tämän waimon? Minä tulin sinun huoneses/ et sinä andanut wettä minun jalgoilleni/ mutta tämä kyyneleillä casti minun jalcani/ ja ne hiuxillans cuiwais.
Luuk 7:45 Et sinä minun suuta andanut/ mutta tämä/ sijttecuin hän tähän tuli/ ei ole lacannut minun jalcaini suuta andamast.
Luuk 7:46 Et sinä minun päätäni Öljyllä woidellut/ tämä woitella minun jalcanikin woiteli.
Luuk 7:47 Sentähden minä sanon sinulle: hänelle paljo syndiä andexi annetan: sillä hän paljon racasti: mutta jollen taas wähembi andexi annetan/ se wähemmän racasta.
Luuk 7:48 Nijn hän sanoi hänelle: sinun synnis owat andexi annetut. Nijn rupeisit ne jotca myös atrioidzit/

sanoman keskenäns: cuca tämä on/ joca synnitkin andexi anda?
Luuk 7:49 Nijn hän sanoi waimolle: sinun uscos on sinun wapaxi tehnyt/ mene rauhaan.

Vers. 28. Wähembi) se on/ minä/ joca tähän asti olen wähembänä pidetty/ cuin Johannes.
v. 47. Paljo racasti) Ei Christus täsä cadzo erinomaisest rackauden puoleen/ waan uscon/ sentähden hän sijtte sano waimolle: sinun uscos on sinun wapahtanut. Mutta tämä on oikia ymmärrys: Phariseuxet pitäwät idzens wanhurscana omasta wanhurscaudestans/ sentähden ei heillä ole usco eikä rackautta Jumalan puoleen. Mutta waiwaiset catuwaiset syndiset turwawat ainoastans Jumalan armoon/ eikä mitän kelwollisutta tyköns löydä. Sentähden on heidän turwans/ uscons ja rackaudens Jumalan tygö sitä suurembi/ ja owat sitä lähembänä Jumalan waldacunda/ Matth. 9:13. Cap.$ 21:21.

VIII. Lucu .

JEsus waelda ymbärins Caupungeis ja saarna/ v. 1.
Sano wertauxen kylwäjästä/ ja selittä sen Opetuslastens edes/ v. 4.
Sijtte kyntilästä/ v. 16.
Mene meren ylidze Gadaraan/ asetta tuulen matcalla/ v. 22.
Ylidze tulduans/ aja ulos monda Perkelettä rijwatust/ ja salli heidän mennä sicalaumaan/ v. 27.
Paranda palatesans waimon punaisest taudist/ ja herättä Jairuxen tyttären cuolluist/ v. 40.

Luuk 8:1 JA sijtte tapahtui/ että hän waelsi läpidze Caupungeita ja kyliä saarnaten ja ilmoittain Evangeliumita Jumalan waldacunnasta/ ja ne caxitoistakymmendä hänen cansans.
Luuk 8:2 Nijn myös muutamat waimot/ jotca hän oli parandanut pahoista hengistä/ ja taudeista/ nimittäin: Maria/ joca cudzuttin Magdalena/ josta seidzemen Perkelettä oli uloslähtenyt:
Luuk 8:3 Ja Johanna Chusan Herodexen Foudin emändä/ ja Susanna/ ja monda muuta/ jotca händä heidän tawarastans palwelit.
Luuk 8:4 COsca paljo Canssa coconnui/ ja riensit jocaidzest Caupungist hänen tygöns/ sanoi hän wertauxen:
Luuk 8:5 Kylwäjä meni ulos siemenitäns kylwämän/ ja cuin hän kylwi/ langeisit muutamat tien oheen/ ja ne tallattin/ ja taiwan linnut söit sen.
Luuk 8:6 Ja muutamat langeisit kiwistöhön/ ja cosca ne tulit ylös cuiwetuit ne/ ettei ollut märkyttä.
Luuk 8:7 Ja muutamat langeisit orjantappuroihin/ ja orjantappurat ynnä ylöskäwit ja tucahutit ne.
Luuk 8:8 Ja muutamat langeisit hywän maahan/ ja ne tulit ylös ja teit satakertaisen hedelmän. Cosca hän

tämän sanoi/ huusi hän: jolla on corwat cuulla/ se cuulcan.
Luuk 8:9 NIjn hänen Opetuslapsens kysyit häneldä/ sanoden: mikä olis tämä wertaus?
Luuk 8:10 Hän sanoi: teille on annettu tuta Jumalan waldacunnan salautta/ mutta muille wertausten cautta/ ettei heidän sitä pidäis näkemän/ waicka he näkisit/ eikä ymmärtämän/ waicka he cuulisit.
Luuk 8:11 Tämä on se wertaus: Siemen on Jumalan sana.
Luuk 8:12 Mutta jotca tien oheen langeisit owat ne/ jotca cuulewat/ sijtte tule Perkele ja otta sanan heidän sydämistäns/ ettei he uscois ja wapaxi tulis.
Luuk 8:13 Mutta jotca kiwistöhön/ owat ne/ cosca he cuulewat/ ottawat he sanan ilolla wastan/ ja ei heillä ole juurta/ hetkexi he uscowat/ ja kiusauxen ajalla poislangewat.
Luuk 8:14 Mutta jotca orjantappuroihin langeisit/ owat ne/ jotca cuulewat/ ja poismenewät/ ja tucahutetan surusta/ rickaudesta/ ja elämän hecumasta/ eikä canna hedelmätä.
Luuk 8:15 Mutta jotca hywän maahan/ owat ne/ jotca sanan cuulewat ja kätkewät hywällä ja toimellisella sydämellä/ ja saattawat hedelmän kärsimises.
Luuk 8:16 EI sytytä kengän kyntilätä/ ja pane astian eli pengin ala/ mutta hän pane sen kyntiläjalcan/ että sisälletulewaiset näkisit walkeuden.
Luuk 8:17 Sillä ei ole mitän salattu/ joca ei ilmei tule/ eikä peitetty/ joca ei tiettäwäxi ja julki tule.
Luuk 8:18 Nijn cadzocat sijs/ cuinga te cuuletta: sillä jolla on/ hänelle pitä annettaman/ jolla taas ei ole/ sekin jonga hän luule hänens olewan/ otetan häneldä pois.
Luuk 8:19 NIjn tulit hänen äitins ja weljens/ eikä pääsnet hänen tygöns Canssalda.
Luuk 8:20 Ja se sanottin hänelle: sinun äitis ja weljes seisowat ulcona/ ja tahtowat sinua nähdä.
Luuk 8:21 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: minun äitin ja weljen owat ne/ jotca Jumalan sanan cuulewat ja tekewät.
Luuk 8:22 JA yhtenä päiwänä tapahtui/ että hän hahten astui Opetuslastens cansa/ ja sanoi heille: mengämme ylidzen toiselle rannalle: ja he laskit maalda.
Luuk 8:23 Cosca he purjetit nijn hän nuckui/ ja tuulispää nosti allon meres/ ja lainet löit heidän ylidzens/ ja he olit suures hädäs.
Luuk 8:24 Nijn he menit hänen tygöns/ ja herätit händä/ sanoden: Mestari/ Mestari/ me hucumma. Nijn hän nousi ylös/ nuhteli tuulda/ ja aldo/ ja ne lackaisit/ ja tuli tywenexi.
Luuk 8:25 Nijn hän sanoi heille: cusa teidän uscon on? mutta he peljästyit ja ihmettelit keskenäns/ sanoden: cuca tämä on? sillä hän käske myös tuulda ja wettä/ ja nekin owat hänelle cuuliaiset?
Luuk 8:26 Ja he purjetit Gadarenin maan puoleen/ joca on Galilean cohdalla.

Luuk 8:27 JA cuin hän maalle meni/ cohtais hänen Caupungist yxi mies/ jolla oli Perkelet jo cauwan aica ollut/ ja ei pukenut waatteita päällens/ eikä ollut huones/ waan haudois.
Luuk 8:28 Cuin hän näki Jesuxen/ huusi hän ja langeis hänen eteens maahan/ ja sanoi suurella änellä: mitä minun on tekemist sinun cansas Jesu/ ylimmäisen Jumalan Poica? Minä rucoilen sinua/ älä minua waiwa.
Luuk 8:29 Sillä hän oli käskenyt riettaisen hengen ihmisest ulosmennä/ joca usein oli händä waiwannut. Ja hän oli cahleilla sidottu/ ja jalcapuisa pidetty/ ja rickoi sitet/ ja wietin Perkeleldä corpeen.
Luuk 8:30 JA Jesus kysyi händä ja sanoi: mikä sinun nimes on? hän sanoi: Legio: sillä monda Perkelettä oli häneen mennyt.
Luuk 8:31 Ja he rucoilit händä/ ettei hänen pitänyt käskemän heitä sywyteen mennä.
Luuk 8:32 Nijn siellä oli isoi lauma sicoja syömäs/ wuoren paldas. Ja he rucoilit händä/ että hänen piti salliman heidän nijhin mennä. Ja hän salli heitä.
Luuk 8:33 Nijn Perkelet menit ulos sijtä ihmisest/ ja menit sicoihin. Ja lauma syöxi idzens mereen/ ja läkähtyi.
Luuk 8:34 Cosca paimenet näit mitä tapahtui/ pakenit he ja ilmoitit sen Caupungis ja kylis.
Luuk 8:35 Nijn he menit cadzoman mitä tapahtunut oli/ ja tulit Jesuxen tygö/ ja löysit sen ihmisen/ josta Perkelet lähtenet olit/ istuwan Jesuxen jalcain juures waatetettuna/ ja oli mielesäns/ ja he pelkäisit.
Luuk 8:36 Ja ne jotca sen nähnet olit/ ilmoitit heille/ cuinga rijwattu oli terwexi tullut.
Luuk 8:37 Ja caicki Gadarenin culmacunnan wäki rucoili händä menemän pois heidän tyköns: sillä heidän päällens oli tullut suuri pelco. Nijn hän meni hahten/ ja palais jällens.
Luuk 8:38 Ja se mies/ josta Perkelet olit lähtenet/ rucoili händä/ että hän sais olla hänen cansans. Mutta Jesus lähetti hänen pois/
Luuk 8:39 Ja sanoi: palaja cotias/ ja sano/ cuinga suuren awun on Jumala sinulle tehnyt. Ja hän meni pois/ ja saarnais ymbäri caiken Caupungin/ mitä Jesus oli hänelle tehnyt.
Luuk 8:40 JA tapahtui/ cosca Jesus palais/ rupeis Canssa händä wastan: sillä caicki odotit händä:
Luuk 8:41 Ja cadzo/ yxi mies tuli/ jonga nimi oli Jairus/ Synagogan Päämies/ ja langeis Jesuxen jalcain juuren ja rucoili händä/ tuleman hänen huonesens:
Luuk 8:42 Sillä hänellä oli ainoa tytär lähes cahdentoistakymmenen wuotinen/ joca oli cuolemallans. Ja Canssa ahdisti händä mennes.
Luuk 8:43 JA yxi waimo/ joca oli punatautia caxitoistakymmendä wuotta sairastanut/ ja oli caiken tawarans Läkäreille culuttanut/ ja ei woitu keldän paratta.
Luuk 8:44 Hän käwi tacana/ ja rupeis hänen waattens paldesen/ ja cohta hänen werens juoxu asetui.

Luuk 8:45 Ja Jesus sanoi: cuca on minuun ruwennut? Cosca he caicki kielsit/ sanoi Petari/ ja jotca hänen cansans olit: Mestari/ Canssa ahdista ja tunge sinua/ ja sinä sanot: cuca minuun rupeis?
Luuk 8:46 Jesus sanoi: cuitengin jocu minuun rupeis: sillä minä tunsin woiman minustani lähtewän.
Luuk 8:47 Cosca waimo näki ettei se sala ollut/ tuli hän wäristen/ ja langeis hänen jalcains eteen/ ja julisti caikelle Canssalle/ mingä syyn tähden hän oli häneen ruwennut/ ja cuinga hän cohta terwexi tuli.
Luuk 8:48 Mutta hän sanoi hänelle: ole hywäs turwas tyttären/ sinun uscos on sinua auttanut/ mene rauhan.
Luuk 8:49 COsca hän wielä puhui/ tuli yxi Synagogan Päämiehen huonest/ sanoden: sinun tyttäres on cuollut/ älä Mestarita waiwa.
Luuk 8:50 Cosca Jesus tämän cuuli/ sanoi hän lapsen Isälle: älä pelkä: usco ainoastans/ nijn hän parane.
Luuk 8:51 Mutta cuin hän huonesen tuli/ nijn ei hän sallinnut ketän sinne tuleman cansans/ waan Petarin ja Jacobuxen ja Johannexen/ ja sen lapsen Isän ja äitin.
Luuk 8:52 Ja he caicki itkit ja parguit händä. Nijn hän sanoi: älkät itkekö/ ei hän ole cuollut/ waan maca.
Luuk 8:53 Ja he nauroit händä/ tieten että hän cuollut oli.
Luuk 8:54 Nijn hän ajoi caicki ulos/ rupeis hänen kätens/ ja huusi/ sanoden: Pijca nouse ylös.
Luuk 8:55 Ja hänen hengens palais/ ja cohta ylösnousi. Ja hän käski hänelle anda ruoca. Ja hänen wanhemmans hämmästyit. Mutta hän haasti heitä kellengän sanomast/ mitä siellä tapahtunut oli.

IX. Lucu .

LÄhettä Apostolit saarnaman/ anda heille woiman ihmeitä tehdä/ v. 1.
Ei se kelpa Herodexelle/ v. 7.
Jesus mene corpeen/ ruocki siellä wijsi tuhatta miestä/ v. 10.
Kysy Opetuslapsillens/ cuinga he uscoit hänestä/ ja neuwo heitä lujuten Evangeliumin tunnustuxes/ v. 18.
Cahdexan päiwän perästä kircastetan hän heidän edesäns/ v. 28.
Toisna päiwänä aja ulos Perkelen/ v. 37.
Sano myös heille hänen kärsimisestäns/ nuhtele Opetuslapsians heidän ylpeydens tähden/ v. 44.
Mene nijn Jerusalemijn/ v. 51.

Luuk 9:1 SIjtte cudzui Jesus cocon ne caxitoistakymmendä Opetuslastans/ ja andoi heille wäen ja wallan caickein Perkeleitten päälle/ ja että he myös taudit parannaisit:
Luuk 9:2 Ja lähetti heitä saarnaman Jumalan waldacunda/ ja parandaman sairaita.
Luuk 9:3 Ja sanoi heille: älkät ottaco mitän myötän tielle/ ei sauwa/ ei lauckua/ ei leipä/ eikä raha/ älkät

myös cahta hametta pitäkö.
Luuk 9:4 Ja johon huonesen te tuletta/ nijn olcat siellä sijhenasti cuin te sieldä poismenette.
Luuk 9:5 Ja cuca ikänäns ei teitä wastanrupe/ nijn mengät pois sijtä Caupungist/ ja tomukin pudistacat teidän jalgoistanne/ heidän wastans todistuxexi.
Luuk 9:6 Ja he menit/ ja waelsit kylis/ saarnaten Evangeliumi/ ja paransit jocapaicas.
Luuk 9:7 MUtta Herodes Tetrarcha cuuli caicki mitä hän teki. Ja hän pelkäis/ että muutamat sanoit Johannxen ylösnosnexi cuolleista.
Luuk 9:8 Muutamat taas Elian ilmandunen/ ja muutamat että jocu wanhoista Prophetaista oli ylösnosnut.
Luuk 9:9 Ja Herodes sanoi: Johannexen caulan minä leickaisin/ cuca tämä liene/ josta minä sencaltaisita cuulen? Ja hän pyysi nähdä händä.
Luuk 9:10 JA Apostolit palaisit/ ja luettelit hänelle caicki mitä he olit tehnet. Ja hän otti heidän tygöns/ ja meni harhan erämaahan/ Bethsaidan Caupungin tygö.
Luuk 9:11 Cosca Canssa sen ymmärsi /noudatit he händä/ ja hän otti heitä wastan/ ja puhui heille Jumalan waldacunnasta/ ja jotca terweyttä tarwidzit/ teki hän terwexi. Nijn päiwä rupeis jo laskeman.
Luuk 9:12 JA ne caxitoistakymmendä tulit ja sanoit hänelle: päästä Canssa menemän Caupungijn ja lähikylijn/ majoihin ja ruoca saaman: sillä me olemma täällä erämaasa.
Luuk 9:13 Nijn hän sanoi heille: andacat te heille syötäwätä: mutta he sanoit: ei meillä enämbi ole cuin wijsi leipä/ ja caxi cala/ ellen me mene/ ja osta ruoca tälle suurelle wäelle:
Luuk 9:14 Sillä heitä oli lähes wijsi tuhatta miestä. Nijn hän sanoi Opetuslapsillens: pangat heitä istuman/ cuhungin jouckon wysikymmendä.
Luuk 9:15 Ja he teit nijn/ ja asetit heidän caicki atrioidzeman.
Luuk 9:16 Nijn hän otti ne wijsi leipä ja ne caxi cala/ ja cadzoi Taiwasen/ ja siunais nijtä/ mursi ja andoi Opetuslapsille panna Canssan eteen.
Luuk 9:17 Ja he söit ja rawittin caicki. Ja coottin tähteitä cuin jäi/ caxitoistakymmendä coria.
Luuk 9:18 JA tapahtui cosca hän yxinäns rucoilemas oli/ olit myös Opetuslapset hänen cansans/ nijn hän kysyi heille/ sanoden:
Luuk 9:19 Kenengä sanowat Canssa minun olewan? he wastaisit/ ja sanoit: he sanowat Johannes Castajaxi/ ja muutamat Eliaxi/ muutamat taas jongun wanhoista Prophetaista ylösnosnexi.
Luuk 9:20 Nijn hän sanoi heille: Kenengästä te sanotta minun olewan? Wastais Simon Petari/ ja sanoi: sinä olet Jumalan Christus.
Luuk 9:21 Ja hän haasti heitä/ ja kielsi ettei heidän kellengän pitänyt sitä sanoman/ ja sanoi:

Luuk 9:22 Ihmisen Pojan tule paljo kärsiä/ ja hän ylöncadzotan wanhimmilda ja Pappein päämiehildä ja Kirjanoppenuilda/ ja tapetan/ ja colmandena päiwänä hän on ylösnousewa.
Luuk 9:23 NIjn hän sanoi caikille: joca minua tahto seurata/ hän kieldäkän idzens/ ja ottacan ristins jocapäiwä/ ja seuratcan minua.
Luuk 9:24 Sillä joca hengens tähdellä pitä tahto/ hänen pitä sen cadottaman: mutta joca hengens cadotta minun tähteni/ se hänen pitä tallella.
Luuk 9:25 Mitä se hyödyttä ihmistä/ jos hän caiken mailman woitais/ ja idzens cadotais eli wahingon saattais?
Luuk 9:26 Mutta cuca ikänäns minua häpe/ ja minun sanojani/ sitä myös ihmisen Pojan pitä häpemän/ cosca hän on tulewa hänen/ ja hänen Isäns/ ja pyhäin Engelitten cunniasa.
Luuk 9:27 Mutta minä totisesta sanon teille: muutamat täsä seisowat/ jotca ei maista cuolemata/ sijhenasti cuin he näkewät Jumalan waldacunnan.
Luuk 9:28 JA tapahdui cahdexan päiwän perästä/ näiden sanain jälken/ että hän otti tygöns Petarin ja Johannexen ja Jacobuxen/ ja meni wuorelle rucoileman.
Luuk 9:29 Ja cuin hän rucoili/ muutui hänen caswons/ ja hänen waattens tulit walkiaxi ja kijldäwäxi.
Luuk 9:30 Ja cadzo/ caxi miestä puhui hänen cansans/ nimittäin/ Moses ja Elias/
Luuk 9:31 Jotca ilmestyit kirckaudes/ ja puhuit hänen menostans/ jonga hän täyttäwä oli Jerusalemis. Mutta Petari/ ja jotca hänen cansans olit/ olit unesta rascautetut.
Luuk 9:32 Mutta cosca he heräisit/ näit he hänen kirckaudens/ ja ne caxi miestä hänen tykönäns seisowan.
Luuk 9:33 Ja tapahtui/ cosca he läxit hänen tyköns/ sanoi Petari Jesuxelle: Mestari/ hywä on meidän täsä olla/ tehkämme tähän colme maja/ sinulle yxi/ Mosexelle yxi/ ja Elialle yxi: mutta ei hän tiennyt mitä hän sanoi.
Luuk 9:34 Ja hänen puhuisans/ tuli pilwi ja ymbäriwarjois heidän/ ja he peljästyit/ cosca pilwi peitti heitä.
Luuk 9:35 Ja äni tuli pilwest/ sanoden: Tämä on minun racas Poican/ cuulcat händä.
Luuk 9:36 Ja cuin äni parhallans cuului/ äckäisit he Jesuxen yxinäns. Ja he waickenit/ eikä mitän kellengän nijnä päiwinä sanonet/ nijstä cuin he nähnet olit.
Luuk 9:37 MUtta se tapahtui toisna päiwänä/ cosca he menit alas wuorelda/ cohtais heitä paljo wäke.
Luuk 9:38 Ja cadzo/ yxi mies huusi Canssast/ sanoden: Mestari/ minä rucoilen sinua/ cadzo minun poicani puolen:
Luuk 9:39 Sillä hän on minulle ainocainen/ cadzo/ hengi otta hänen/ ja hän huuta cohta/ ja hän repi händä/ nijn että hän wahtu/ ja hän luopu tuscalla hänest/ cosca hän händä on repinyt.

Luuk 9:40 Ja minä rucoilin sinun Opetuslapsias händä ulosajaman/ mutta ei he woinet.
Luuk 9:41 Nijn Jesus wastais/ ja sanoi: O uscomatoin ja häjy sucucunda/ cuinga cauwan minun pitä teidän tykönän oleman/ ja teitä kärsimän? tuo poicas tänne.
Luuk 9:42 Ja cosca hän wielä menos oli/ repeli händä Perkele/ ja muserteli: mutta Jesus nuhteli sitä riettaista henge/ ja paransi pojan/ ja andoi hänen jällens Isällens.
Luuk 9:43 Ja he caicki hämmästyit Jumalan cunnia.
Luuk 9:44 COsca he caicki ihmettelit caickia nijtä cuin hän teki/ sanoi hän Opetuslapsillens: pangat nämät puhet corwijn: sillä tulewa on/ että ihmisen Poita ylönannetan ihmisten käsijn.
Luuk 9:45 Mutta ei he ymmärtänet sitä sana/ ja se oli heildä peitetty/ ettei he sitä ymmärtänet: ja he pelkäisit kysyä sitä sana häneldä.
Luuk 9:46 NIjn tuli myös kysymys heidän keskenäns/ cuca heistä suurin olis.
Luuk 9:47 Cosca sijs Jesus näki heidän sydämens ajatuxen/ otti hän lapsen/ ja asetti tygöns/ ja sanoi heille:
Luuk 9:48 Cuca ikänäns tämän poicaisen otta wastan minun nimeeni/ hän wastan otta minun. Ja cuca ikänäns minun otta/ hän otta sen joca minun lähetti. Sillä joca wähin on teidän keskenän/ hän tule suurimmaxi.
Luuk 9:49 NIjn Johannes wastais/ ja sanoi: Mestari/ me näimme yhden sinun nimes cautta Perkeleitä ulosajawan/ ja me kielsimme händä/ sillä ei hän seura meitä.
Luuk 9:50 Jesus sanoi hänelle: älkät kieldäkö: sillä joca ei ole meitä wastan/ hän on meidän cansam.
Luuk 9:51 JA tapahtui/ cosca aica täytetty oli/ että hänen piti tääldä otettaman/ käänsi hän caswons menemän Jerusalemin puolen.
Luuk 9:52 Ja lähetti sanansaattajat edelläns/ ja he menit yhten Samaritanein Caupungijn/ maja hänelle walmistaman.
Luuk 9:53 Ja ei ne händä ottanet wastan/ että hänen caswons oli käätty menemän Jerusalemita päin.
Luuk 9:54 Cosca hänen Opetuslapsens Jacobus ja Johannes sen näit/ sanoit he: HERra/ tahdotcos/ nijn me sanomma/ että tuli tule Taiwast/ ja cadotta heidän nijncuin Eliaskin teki?
Luuk 9:55 Mutta Jesus käänsi hänens ja nuhteli heitä/ sanoden: ettäkö te tiedä/ kenengä hengen pojat te oletta?
Luuk 9:56 Sillä Ihmisen Poica ei ole tullut cadottaman ihmisten sieluja/ mutta wapahtaman.
Luuk 9:57 JA he menit toiseen kylään. Ja tapahtui heidän tiellä waeldaisans/ että yxi sanoi: minä seuran sinua cunga ikänäns sinä menet.
Luuk 9:58 Ja Jesus sanoi hänelle: ketuilla owat luolat/ ja Taiwan linnuilla pesät/ mutta ei ihmisen Pojalla ole

cuhunga hän pääns cumarta.
Luuk 9:59 JA hän sanoi toiselle: seura minua: se sanoi: HERra/ salli minun ennen mennä hautaman Isäni.
Luuk 9:60 Nijn Jesus sanoi hänelle: salli cuollet haudata cuolleitans/ mutta mene sinä ja julista Jumalan waldacunda.
Luuk 9:61 JA toinen sanoi: HERra/ minä seuran sinua/ mutta salli minun ennen mennä terweyxiä luoman nijlle jotca cotonani owat.
Luuk 9:62 Jesus sanoi hänelle: cuca ikänäns kätens Auraan laske ja tacans cadzo/ ei se ole soweljas Jumalan waldacundan.

Vers. 27. Jumalan waldacunnan) Nimittäin Evangeliumin waldacunda.
V. 55. Hengen) Jumala on laupias ja anda Auringons paista nijn hywäin cuin pahaingin päälle: Jotca Jumalan lapset owat/ nijllä on Jumalan hengi/ eikä pyydä costa/ waan owat laupiat/ Matth. 5:44.
V. 60. Salli cuollet) Haudata cuolluita on Christillinen työ/ joca Jumalalle kyllä kelpa: Mutta cosca meillä on Jumalan erinomainen cudzumus/ että meidän pitä palweleman Jumalan cunniaxi/ ja ilmoittaman Jumalan waldacunda/ silloin meidän pitä caicki mailmaliset jättämän.

X. Lucu .

TAas lähettä hän seidzemenkymmendä Opetuslasta saarnaman Jumalan waldacunnasta/ v. 1.
Walitta Chorazin ja Bethsaidan tähden/ v. 13.
Seidzemenkymmendä palajawat iloisans/ v. 17.
Iloidze henges ja kijttä Jumalan ihmellisiä duomioita/ iloidze myös Opetuslasten autuudesta/ jotca sillä autualla ajalla elit/ v. 21.
Lainoppenut kiusa händä: Jesus wasta wertauxella yhdestä miehestä joca ryöväritten käsijn joutui/ v. 25.
Tule Marthan wieraxi/ joca paljon ascaroidze/ waan hänen sisarens cuule Jumalan sana/ v. 38.

Luuk 10:1 NIjn eroitti HERra toiset seidzemenkymmendä/ ja lähetti heistä caxin ja caxin edellens caickijn Caupungeihin ja paickoihin cuihin hän idzekin oli tulewa/ ja sanoi heille:
Luuk 10:2 Elo tosin on suuri/ waan työwäke on wähä/ rucoilcat sijs elon HERra/ työwäke lähettämän eloons.
Luuk 10:3 Mengät/ cadzo/ minä lähetän teidän nijncuin caridzat sutten keskelle.
Luuk 10:4 Älkät ottaco lauckua/ eikä cuckarota/ eikä kengiä/ ja älkät ketän terwehtäkö matcalla.
Luuk 10:5 Cuhunga huonesen te menettä/ nijn sanocat ensist: rauha olcon tälle huonelle. Ja jos siellä on

rauhan lapsi/ nijn teidän rauhan jää hänen päällens.
Luuk 10:6 Mutta jos ei oleckan/ nijn teidän rauhan palaja teillen.
Luuk 10:7 Sijnä huones wijpykät/ syökät ja juocat mitä teille annetan: sillä työmies on palckans ansiolinen.
Luuk 10:8 ÄLkät huonest huonesen käykö: ja cuhunga Caupungijn te tuletta ja he teitä ottawat wastan/ nijn syökät mitä teidän eteen pannan:
Luuk 10:9 Ja paratcat sairaita cuin sijnä on/ ja sanocat heille: Jumalan waldacunda on teitä lähestynyt.
Luuk 10:10 Mutta cunga Caupungijn te menettä/ ja ei teitä oteta wastan/ nijn mengät sen caduille/ ja sanocat:
Luuk 10:11 Tomungin/ joca teidän Caupungistan tartui meihin/ me pudistamme teidän päällen: cuitengin se tietkät/ että Jumalan waldacunda oli teitä lähestynyt.
Luuk 10:12 Minä sanon teille: Sodomalle pitä sinä päiwänä huokiambi oleman/ cuin sille Caupungille.
Luuk 10:13 WOi sinuas Chorazin/ woi sinuas Bethsaida: sillä jos Tyros ja Sidonis olis sencaltaiset woimalliset työt tehdyt/ cuin täsä owat tehdyt/ nijn he olisit jo aica säkis ja tuhwas istunet ja parannuxen tehnet.
Luuk 10:14 Cuitengin Tyrolle ja Sidonille pitä huokiambi Duomiolla oleman cuin teille.
Luuk 10:15 Ja sinä Capernaum/ joca olet Taiwasen asti corgotettu/ sinun pitä helwettin sysättämän.
Luuk 10:16 Joca teitä cuule/ se minua cuule/ ja joca teitä ylöncadzo/ se ylöncadzo minun/ joca taas minun ylöncadzo/ hän ylöncadzo sen joca minun lähetti.
Luuk 10:17 NIjn ne seidzemenkymmendä palaisit ilolla/ sanoden: HERra/ Perkeletkin owat sinun Nimes cautta meidän alamme annetut.
Luuk 10:18 Nijn hän sanoi heille: minä näin Sathanin Taiwast langewan nijncuin pitkäisen leimauxen.
Luuk 10:19 Cadzo/ minä annan teille woiman tallata kärmet ja Scorpionit/ ja caicke wihollisen wäke/ ja ei teille mikän ole wahingoidzewa.
Luuk 10:20 Cuitengin älkät iloitco/ että henget teidän alanne annetan: waan iloitcat parammin/ että teidän nimen owat kirjoitetut Taiwahis.
Luuk 10:21 SIllä hetkellä riemuidzi Jesus Henges/ ja sanoi: Minä kijtän sinua Isä/ Taiwan ja Maan HERra/ että nämät salaisit wijsailda ja toimellisilda/ ja olet ne ilmoittanut tyhmille/ ja tosin/ näin olet sinä Isä mieldynyt:
Luuk 10:22 Caicki owat minulle annetut Isäldäni/ ja ei tiedä kengän cuca on Poica/ waan Isä/ ja cuca on Isä/ waan Poica/ ja kellen Poica tahto ilmoitta.
Luuk 10:23 JA hän käänsi hänens Opetuslastens puoleen/ ja sanoi: Autuat owat ne silmät jotca näkewät

jota te näettä:
Luuk 10:24 Sillä minä sanon teille: monda Prophetat ja Cuningast tahdoit nähdä jota te näettä/ ja ei nähnet/ ja cuulla jota te cuuletta/ ja ei cuullet.
Luuk 10:25 Ja cadzo/ Lainoppenut nousi/ ja kiusais händä/ sanoden: Mestari/ mitä minun pitä tekemän että minä ijancaickisen elämän perisin?
Luuk 10:26 Hän sanoi hänelle: mitä Lais kirjoitettu on? cuingas luet?
Luuk 10:27 Hän wastais/ ja sanoi: Racasta sinun HERras Jumalatas caikesta sinun sydämestäs ja caikesta sinun sielustas/ ja caikesta sinun woimastas/ ja caikesta sinun mielestäs/ ja sinun lähimmäistäs/ nijncuin idziäs.
Luuk 10:28 Nijn hän sanoi hänelle: oikein sinä wastaisit/ tee se/ nijns saat elä.
Luuk 10:29 Mutta hän tahdoi idzens wanhurscaxi tehdä/ ja sanoi Jesuxelle: cucasta minun lähimmäisen on?
Luuk 10:30 Jesus wastais/ ja sanoi: yxi ihminen waelsi Jerusalemist Jerichoon/ ja tuli ryöwäritten käsijn/ jotca hänen alasti rijsuit/ ja haawoitit/ poismenit/ ja jätit hänen puolicuolluxi.
Luuk 10:31 Nijn tapahtui että yxi Pappi sitä tietä waelsi/ ja cuin hän hänen näki/ meni hän ohidze.
Luuk 10:32 Nijn myös Levita/ cuin hän tuli sille paicalle/ käwi hän ja näki hänen/ ja meni ohidze.
Luuk 10:33 Mutta yxi Samaritanus waelsi/ ja tuli hänen tygöns/ ja cuin hän näki hänen/ armahti hän händä.
Luuk 10:34 Ja tuli ja sidoi hänen haawans/ ja wuodatti sijehen Öljyä ja wijna/ ja pani juhtans päälle/ ja wei hänen majaan ja corjais händä.
Luuk 10:35 Ja toisna päiwänä matcusti hän/ ja otti caxi penningitä/ ja andoi Isännälle/ ja sanoi hänelle: corja händä/ ja jos sinä enämmän culutat/ nijn minä palaitesan maxan sinulle.
Luuk 10:36 Cuca näistä colmesta oli sinun nähdäxes hänen lähimmäisens/ joca ryöwäritten käsijn oli tullut?
Luuk 10:37 Hän sanoi: joca laupiuden teki hänen cohtans. Nijn sanoi Jesus hänelle: mene ja tee myös nijn.
Luuk 10:38 NIjn tapahtui cosca he waelsit/ meni hän yhten wähän kylän ja yxi waimo Martha nimeldä/ otti hänen huonesens.
Luuk 10:39 Ja hänellä oli sisar/ joca cudzuttin Maria/ hän istui Jesuxen jalcain juuren/ ja cuuldeli hänen puhettans.
Luuk 10:40 Mutta Martha teki paljo ascareita palwellen heitä. Hän tuli ja sanoi: HERra etkös tottele että minun sisareni jätti minun yxinäni ascaroidzeman? sano sijs että hän minua auttais.
Luuk 10:41 Nijn Jesus wastais ja sanoi hänelle: Martha/ Martha/ paljo sinä suret ja pyrgit/ waan yxi on tarpellinen.
Luuk 10:42 Maria on hywän osan walinnut/ joca ei häneldä oteta pois.

Vers. 36. Lähimmäisens) Lähimmäinen ei ole ainoastans se cuin hywin teke/ mutta se myös joca hywä työtä tarwidze: sillä me olemma caicki toisemma lähimmäiset.

XI. Lucu .

YXi hänen Opetuslapsistans rucoile händä/ opettaman heitäns rucoileman. Hän opetta heille rucouxen tawan ja mikä woima oikialla rucouxella on/ v. 1.
Aja Perkelen ulos yhdest ihmisest: Phariseuxet sanowat hänen Beelzebubin woimalla sen tekewän/ v. 14.
Mutta hän wasta edestäns toimellisest/ eikä tee ihmeitä heidän anomisens perän/ v. 17.
Walitta suurest Phariseusten wieckautta ja jumalattomutta/ v. 32.

Luuk 11:1 JA tapahtui/ että hän rucoili yhdes paicas. Ja cuin hän lackais/ sanoi hänelle yxi hänen Opetuslapsistans: HERra opeta meitä rucoileman/ nijncuin Johanneskin opetti hänen Opetuslapsens.
Luuk 11:2 Sanoi hän heille: cosca te rucoiletta/ nijn sanocat: Isä meidän/ joca olet Taiwahis. Pyhitetty olcon sinun Nimes. Lähestykön sinun waldacundas. Tapahtucon sinun tahtos/ nijn maasa cuin Taiwasa.
Luuk 11:3 Anna meille tänäpän meidän jocapäiwäinen leipäm.
Luuk 11:4 Ja anna meidän syndimme andexi/ sillä mekin caikille meidän welgollisillem andexi annamme. Ja älä saata meitä kiusauxeen. Mutta päästä pahasta.
Luuk 11:5 JA hän sanoi heille: culla teistä on ystäwä/ ja mene puoli yöstä hänen tygöns/ ja sano hänelle: ystäwän/ lainas minulle colme leipä:
Luuk 11:6 Sillä minun ystäwän tuli matcast minun tygöni/ ja ei minulla ole mitä minä panen hänen eteens.
Luuk 11:7 Ja hän wasta huonestans: älä minua waiwa/ owi on jo suljettu/ ja minun lapseni minun cansani macawat/ ja en minä woi nosta sinulle andaman.
Luuk 11:8 Minä sanon teille: ellei hän nouse ja anna hänelle/ että hän on hänen ystäwäns/ nijn hän cuitengin hänen ahkerudens tähden nouse/ ja anda hänelle nijn monda cuin hän tarwidze.
Luuk 11:9 Nijn minä myös sanon teille: anocat/ nijn teille annetan: edzikät/ nijn te löydätte: colcuttacat/ nijn teille awatan:
Luuk 11:10 Sillä jocainen cuin ano/ se saa/ ja joca edzi/ se löytä/ ja joca colcutta/ sille awatan.
Luuk 11:11 Cuca teistä on se Isä/ jolda poica ano leipä/ andaco hän hänelle kiwen? eli jos hän ano cala/ andaco hän hänelle kärmen?
Luuk 11:12 Eli jos hän ano muna/ andaco hän hänelle Scorpionin?

Luuk 11:13 Jos te/ jotca pahat oletta/ taidatte hywiä lahjoja anda teidän lapsillen/ paljo enämmin teidän taiwallinen Isän anda Pyhän Hengen sitä anowaisille.
Luuk 11:14 JA hän ajoi ulos yhden Perkelen/ joca oli myckä. Ja cosca Perkele oli ajettu ulos/ nijn myckä puhui: ja Canssa ihmetteli.
Luuk 11:15 Mutta muutamat heistä sanoit: hän ulos aja Perkeleitä Beelzebubin Perkeleitten päämiehen woimalla.
Luuk 11:16 Mutta muutamat kiusaisit händä/ ja anoit häneldä tunnustähte Taiwast:
Luuk 11:17 Mutta että hän tiesi heidän ajatuxens/ sanoi hän heille: jocainen waldacunda joca ercane idzens wastan/ se tule kylmille/ ja huone lange huonen päälle.
Luuk 11:18 Jos Sathan on erinnyt idzens wastan/ cuinga sijs hänen waldacundans on seisowainen? että te sanotta minun Perkeleitä Beelzebubin woimalla ulosajawan.
Luuk 11:19 Mutta jos minä Perkeleitä Beelzebubin woimalla ulosajan/ kenengästä woimalla teidän poicanne nijtä ulosajawat? Sentähden heidän pitä oleman teidän Duomarin:
Luuk 11:20 Mutta jos minä Jumalan sormella Perkeleitä ulosajan/ nijn tosin on Jumalan waldacunda teidän tygönne tullut.
Luuk 11:21 Cosca wäkewä haarniscoittu hänen cotons warjele/ nijn hänen omans owat rauhas.
Luuk 11:22 Mutta cosca händä wäkewämbi tule ja woitta hänen/ nijn hän otta pois caicki hänen asens/ joihin hän turwais/ ja jaca hänen saalins.
Luuk 11:23 Joca ei ole minun cansani/ se on minua wastan/ ja joca ei minun cansani coco/ hän hajotta.
Luuk 11:24 Cosca rietas hengi lähte ihmisest/ nijn hän waelda carkeita paickoja/ edzi lepo/ ja ei löydä: nijn hän sano: minä palajan minun huoneseni/ josta minä läxin.
Luuk 11:25 Ja cuin hän sinne tule/ löytä hän sen luudilla lacaistuxi ja caunistetuxi.
Luuk 11:26 Silloin hän mene ja otta cansans seidzemen muuta pahembata henge/ ja cuin he sinne tulewat/ asuwat he siellä/ ja sen ihmisen wijmeiset tulewat pahemmaxi cuin ensimäiset.
Luuk 11:27 JA tapahdui/ cosca hän näitä sanoi: corgotti yxi waimo Canssan seast änens/ ja sanoi: autuas on se cohtu/ joca sinun candanut on/ ja ne nisät joitas imit.
Luuk 11:28 Nijn hän sanoi: autuat owat ne jotca cuulewat Jumalan sanan ja kätkewät sen.
Luuk 11:29 MUtta cosca Canssa tungi/ rupeis hän sanoman: tämä sucucunda on paha/ he anowat merckiä/ ja ei heille anneta merckiä: waan Jonan Prophetan mercki.
Luuk 11:30 Sillä nijncuin Jonas oli Niniviteille merkixi: nijn pitä myös ihmisen Poica oleman tälle sucucunnalle.

Luuk 11:31 Etelän Drötningi pitä tuleman duomiolle tämän sucucunnan miesten cansa/ ja pitä heitä duomidzeman: sillä hän tuli mailman äristä cuuleman Salomonin wijsautta: ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Salomon.
Luuk 11:32 Ninivitit pitä tuleman duomiolle tämän sucucunnan cansa/ ja sen cadottaman: sillä he teit parannuxen Jonan saarnast/ ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Jonas.
Luuk 11:32 EI sytytä kengän kyntilätä/ ja pane kätköön/ eikä wacan ala/ mutta kyntiläjalcaan/ että sisälletulewaiset walkeuden näkisit.
Luuk 11:34 Silmä on ruumin walkeus/ cosca sijs sinun silmäs on yxikertainen/ nijn sinun coco ruumis tule walkiaxi: mutta jos se on paha/ nijn myös sinun ruumis on pimiä.
Luuk 11:35 Cadzo sijs/ ettei se walkeus cuin sinus on tulis pimeydexi.
Luuk 11:36 Jos sinun ruumis on päänäns walkeus/ ja ei ole hänesä yhtän osa pimeydest/ nijn se tule coconans walkeudexi/ ja walista sinun nijncuin kircas leimaus.
Luuk 11:37 JA hänen puhuisans/ rucoili händä yxi Phariseus rualle cansans: nijn Jesus meni ja atrioidzi.
Luuk 11:38 Mutta cosca Phariseus näki/ ihmetteli hän/ ettei hän ennen ruan aica pesnyt
Luuk 11:39 Nijn sanoi HERra hänelle: te Phariseuxet puhdistatte ulcoisen puolen maljoista ja astioista/ mutta sisälliset teisä owat täynäns raatelust ja pahutta.
Luuk 11:40 Te hullut/ luulettaco ettei se joca ulcoisen puolen teki/ tehnyt myös sisälmäistä puolda?
Luuk 11:41 Cuitengin andacat almu nijstä cuin teillä on/ ja cadzo/ nijn teille owat caicki puhtat.
Luuk 11:42 WOi teitänne te Phariseuxet/ että te kymmenexet teette Minduist ja Rutast/ ja caickinaisest Caalist/ ja te jätätte pois duomion ja Jumalan rackauden: näitä tosin tulis tehdä/ ja sitä toista ei jättä.
Luuk 11:43 WOi teitänne te Phariseuxet/ jotca pyydätte ylimmäisiä istuimita Synagogisa/ ja tahdotta terwetettä Turulla.
Luuk 11:44 WOi teitänne te Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut: sillä te oletta nijncuin peitetyt haudat/ joiden päällä ihmiset tietämätä käywät.
Luuk 11:45 NIjn wastais yxi Lainoppenuista/ ja sanoi hänelle: Mestari/ näillä sanoilla sinä myös meitä pilckat.
Luuk 11:46 Nijn hän sanoi: ja/ woi teitän te Lainoppenet: sillä te rascautatte ihmiset nijllä cuormilla/ joita ei he woi canda/ ja et te idze sormellacan tahdo nijhin ruweta.
Luuk 11:47 WOi teitä että te rakennatte Prophetain hautoja/ mutta teidän Isänne tapoit ne.
Luuk 11:48 Nijn te tosin todistatte ja suostutte teidän Isänne töihin: sillä he tapoit ne/ mutta te rakennatte nijden haudat.

Luuk 11:49 SEntähden myös Jumalan wijsaus sanoi: minä lähetän heidän tygöns Prophetat ja Apostolit/ ja muutamat nijstä he tappawat ja wainowat:
Luuk 11:50 Että tästä sucucunnasta pitä kysyttämän caickein Prophetain weri/ joca on wuodatettu mailman algusta:
Luuk 11:51 Abelin werestä/ haman Zacharian weren asti/ joca hucattin Templin ja Altarin waihella: tosin sanon minä teille: se kysytän tältä sucucunnalda.
Luuk 11:52 WOi teitän Lainoppenet: sillä te oletta ottanet taidon awaimen idze sisälle mennäxenne/ ja sisälle menewäisiä oletta te torjunet.
Luuk 11:53 MUtta cosca hän oli nämät sanonut: rupeisit Lainoppenet ja Phariseuxet cowin händä ahdistaman ja cawalast häneldä monialle kysymän:
Luuk 11:54 Ja wäjyit händä ja edzeit jotakin hänen suustans/ josta he olisit saanet canda hänen päällens.

Vers. 34. Ruumin walkeus) Opettaja on seuracunnan silmä: cosca ei he oikein ymmärrä Jumalan sana/ nijn he wiettelewät coco seuracunnan: Mutta cosca he oikein ymmärtäwät/ nijn caicki heidän cuulians walistetan. V. 41. Andacat almu) se on: Te luuletta että te almulla eli muilla hywillä töillä/ taidatte caicki nämät pahat peittä.

XII. Lucu .

JEsus neuwo Opetuslapsians wälttämän ulcocullaisutta/ v. 1.
Ei pelkämän ihmisitä/ waan Jumalata/ ja oleman lujana todistuxes/ v. 4.
Yxi rucoile händä duomarixi perinnösäns/ waan ei hän tahdo: Mutta estä heitä pois ahneudest/ wertauxella rickast poldomiehest/ v. 13.
Ei heidän pidä murhettiman ajallisist/ v. 22.
Waan oleman andiat palawat uscosa/ walpat nijncuin palweliat/ jotca HERrans aina cotia odottawat/ v. 32.
Sillä Christuxen opista oli paljo eripuraisutta tulewa/ v. 49.
Heidän tule arwata aicain merkeistä/ v. 54.
Ja oleman rauhalliset/ v. 58.

Luuk 12:1 COsca sangen paljo Canssa olit cocondunet/ nijn että he toinen toistans ahdistit/ rupeis hän sanoman ensin Opetuslapsillens: cawahtacat teitän Pahariseusten hapatuxest/ cuin on wieckaus:
Luuk 12:2 Sillä ei ole mitän peitetty/ joca ei ilmei tule/ eikä ole salattu/ cuin ei tiettäwäxi tule.

Luuk 12:3 Sentähden mitä te pimeis sanotta/ ne walkeudes cuullan: ja mitä te corwaan puhutta cammios/ se pitä saarnattaman cattoin päällä.
Luuk 12:4 MUtta minä sanon teille minun ystäwilleni: älkät nijtä peljätkö jotca ruumin tappawat/ ja ei ole heidän sijtte enämbätä tekemist.
Luuk 12:5 Mutta minä tahdon osotta teille/ ketä teidän tule peljätä: peljätkät sitä jolla on wäki/ sijtte cuin hän tappanut on/ myös helwettijn sysätä: totta minä sanon teille: sitä te peljätkät.
Luuk 12:6 Eikö wijsi warpulaista osteta cahdella ropoilla? Ja ei yxikän heistä ole Jumalan edes unohdettu.
Luuk 12:7 Owat myös caicki teidän päänne hiuxet luetut: älkät sijs peljätkö/ sillä te oletta parammat/ cuin monda warpulaista.
Luuk 12:8 Mutta minä sanon teille: jocainen cuin minun tunnusta ihmisten edes/ sen myös ihmisen Poica on tunnustawa Jumalan Engelitten edes.
Luuk 12:9 Joca taas minun kieldä ihmisten edes/ se kieldän Jumalan Engelitten edes.
Luuk 12:10 Ja joca puhu sanan ihmisen Poica wastan/ se hänelle andexi annetan: mutta joca Pyhä Henge pilcka/ ei se hänelle andexi anneta.
Luuk 12:11 COsca he teitä wiettelewät heidän Synagogijns/ Esiwallan ja waldamiesten eteen/ nijn älkät murehtico/ cuinga taicka mitä te wastatta/ eli mitä teidän pitä sanoman:
Luuk 12:12 Sillä Pyhä Hengi opetta teitä sillä hetkellä/ mitä teidän tule sanoa.
Luuk 12:13 NIjn sanoi hänelle yxi Canssast: Mestari/ sanos minun weljelleni/ että hän jacais minun cansan perinnön.
Luuk 12:14 Mutta hän sanoi hänelle: ihminen/ cuca pani minun Duomarixi eli jacomiehexi teidän wälillen?
Luuk 12:15 Ja hän sanoi heille: cadzocat/ ja cawahtacat ahneutta: sillä ei sijtä eletä/ että paljo tawarata on.
Luuk 12:16 NIjn hän sanoi heille wertauxen/ sanoden:
Luuk 12:17 Oli Ricas mies/ jonga peldo paljo laiho cannoi/ ja hän ajatteli idzelläns/ ja sanoi: mitä minä teen ettei minulla ole/ cuhunga minä cocon eloni?
Luuk 12:18 Ja sanoi: sen minä teen: minä purgan minun aittani ja rakennan suuremman/ ja cocon sinne caiken minun tuloni/ ja hywydeni.
Luuk 12:19 Ja sanon sielulleni: sielu/ sinulla on suuri wara monexi wuodexi pandu/ lewä/ syö/ juo/ riemuidze.
Luuk 12:20 Mutta Jumala sanoi hänelle: sinä tompeli/ tänä yönä sinun sielus sinulda pois cudzutan/ cuca ne sijtte saa cuins walmistanut olet?
Luuk 12:21 Näin myös hänelle käy/ joca idzellens tawarata coco/ ja ei ole ricas Jumalas.

Luuk 12:22 NIjn hän sanoi Opetuslapsillens: sentähden sanon minä teille: älkät murehtico teidän elämästän/ mitä teidän pitä syömän/ eikä ruumistan/ millä te sen waatetatte.
Luuk 12:23 Elämä on enämbi cuin ruoca/ ja ruumis parembi cuin waate.
Luuk 12:24 Cadzelcat carneita/ ei he kylwä/ eikä nijtä/ ei heillä ole myös kellarita/ eikä aitta/ ja Jumala heidän cuitengin elättä/ cuinga paljo parammat te oletta cuin linnut?
Luuk 12:25 CUca teistä hänen murehellans woi lisätä hänen warrellens yhdengän kyynärän?
Luuk 12:26 Ellet te sijs woi sitä cuin wähin on/ mixi te muista murehditta?
Luuk 12:27 Cadzelcat cuckaisita/ cuinga he caswawat/ ei he työtä tee/ eikä kehrä: ja minä sanon teille: ettei Salomon caikes hänen cunniasans nijn ollut waatetettu cuin yxi heistä.
Luuk 12:28 JOs sijs ruohon/ joca tänäpän kedolla seiso/ ja huomena totton heitetän/ Jumala nijn waatetta/ cuinga paljo enämmin hän teidän waatetta te heickouscoiset?
Luuk 12:29 Sentähden myös/ älkät edzikö/ mitä teidän syömän eli juoman pitä/ ja älkät epäilkö:
Luuk 12:30 Sillä näitä caickia pacanat mailmas pyytäwät.
Luuk 12:31 Mutta teidän Isän tietä että te näitä tarwidzetta. Waan parammin edzikät Jumalan waldacunda/ nijn nämät caicki teille tapahtuwat.
Luuk 12:32 Älä pelkä piscuinen lauma/ sillä teidän Isällän on hywä tahto anda teille waldacunda.
Luuk 12:33 Myykät mitä teillä on/ ja andacat almua. Tehkät teillen Säkit jotca ei wanhane/ tehkät puuttumatoin tawara Taiwahis/ cuhunga ei waras ulotu/ eikä coi raisca.
Luuk 12:34 Sillä cusa teidän tawaran on/ siellä myös on teidän sydämen.
Luuk 12:35 OLcon teidän cupen wyötetyt/ ja teidän kyntilänne sytytetyt:
Luuk 12:36 Ja olcat nijden ihmisten caltaiset jotca heidän Herrans odottawat häistä palajawan/ että cosca hän tule ja colcutta/ nijn he cohta hänelle awawat.
Luuk 12:37 Autuat owat ne palweljat jotca HERra tulduans löytä walwomast. Totisest sanon minä teille: hän sonnusta hänens ja asetta heidän atrioidzeman/ ja käyden palwele heitä.
Luuk 12:38 Ja jos hän tule toises wartios/ eli colmannes wartios/ ja näin löytä/ autuat owat ne palweliat.
Luuk 12:39 Mutta tietkät/ että jos perhenisändä tiedäis millä hetkellä waras tulis/ tosin hän walwois/ eikä sallis huonettans awata.
Luuk 12:40 Sentähden olcat walmit: sillä ihmisen Poica tule sillä hetkellä/ jolla et te luuleckan.
Luuk 12:41 NIjn sanoi Petari hänelle: HERra/ sanockos tämän wertauxen meille/ eli myös caikille?
Luuk 12:42 HERra sanoi/ cuca on uscollinen ja toimellinen Perhenhaldia/ jonga hänen Herrans asetta perhens päälle/ oikialla ajalla tarpeita andaman?

Luuk 12:43 Autuas on se palwelia/ jonga Herra tulduans näin löytä tehnen:
Luuk 12:44 Totisest sanon minä teille: hän asetta hänen caiken tawarans päälle/ mitä hänellä on.
Luuk 12:45 Mutta jos se palwelia sano sydämesäns: minun Herran wijpy tulemast/ ja rupe palcollisia hosuman/ ja syömän ja juoman ja juopuman/
Luuk 12:46 Nijn tule sen palwelian Herra sinä päiwänä/ jona ei hän luuleckan/ ja sillä hetkellä/ cuin ei hän tiedäckän/ ja leicka hänen cappaleixi/ ja pane hänen osans uscomattomain cansa.
Luuk 12:47 Mutta se palwelia joca tiesi Herrans tahdon/ ja ei idzens walmistanut eikä tehnyt hänen tahdons jälken/ hänen täyty paljo haawoja kärsiä.
Luuk 12:48 Joca taas ei tiennyt/ ja cuitengin teki haawain ansion/ sen pitä wähemmän haawoja kärsimän: sillä kelle paljo annettu on/ hänen tacans paljo myös edzitän/ ja kelle paljo on haldun annetttu/ sildä myös paljo kysytän.
Luuk 12:49 MInä tulin sytyttämän tulda maan päälle/ ja minä parammin tahtoisin että se jo palais/
Luuk 12:50 Mutta minun pitä ennen Castella castettaman/ ja cuinga minä ikäwöidzen sijhenasti että se täytetän?
Luuk 12:51 Luulettaco että minä tulin rauha lähettämän maan päälle? En/ sanon minä: mutta eripuraisutta
Luuk 12:52 Sillä tästedes pitä wijsi oleman eroitetut yhdesä huonesa/ colme cahta wastan/ ja caxi colme wastan.
Luuk 12:53 Isä eroitetan poicans wastan/ ja poica Isäns wastan/ äiti tytärtäns wastan/ ja tytär äitiäns wastan/ anoppi miniätäns wastan/ ja miniä anoppians wastan.
Luuk 12:54 NIjn hän sanoi myös Canssalle: cosca te näettä pilwen lännest nousewan/ nijn te cohta sanotta: sade tule/ ja nijn myös tulekin.
Luuk 12:55 Ja cosca te näettä etelän tuulewan/ nijn te sanotta: helle tule/ ja nijn myös tulekin.
Luuk 12:56 Te ulcocullatut/ Taiwan ja maan muodon te taidatte coetella/ mixette sijs tätä aica coettele?
Luuk 12:57 Mingä tähden sijs et te idzestän duomidze mikä oikein on.
Luuk 12:58 SIllä cosca sinä menet rijtaweljes cansa Esiwallan eteen/ nijn pyydä tiellä hänestä päästä/ ettei hän sinua Duomarin eteen wedäis/ ja Duomar ylönannais sinua Böwelille/ ja Böweli heittä sinun tornijn.
Luuk 12:59 Minä sanon sinulle: et sinä sieldä ennen ulospääse/ cuins wijmeisen Ropoin maxat.

Vers. 22. Murehtico) Ei Jumala cohtullista murhetta ole kieldänyt/ waan sen cuin meidän estä Jumalan waldacunnast/
V. 31.

V. 29. älkät epäilkö) Non$ pendeatis$ animis$. Nijncuin uscottomat ahdistuxes huikendelewat ja häälywät sinne ja tänne/ ja epäilewät/ ja edziwät warjelusta ja apua Turkeilda/ Judalaisilda ja muilda jumalattomilda.
V. 33. Myykät) Myydä/ jättä/ ylöncadzo/ wihata/ ei asua/ ei tawaroita coota/ ei mitän omista/ etc.$ ne caicki opettawat ettei kenengän pidä mitän enä cuin Jumalata ja hänen sanans racastaman/ eli edzimän/ waan nijncuin P. Pawali sano/ 1. Cor. 7:29. Tanquam$ non$ habentes$.
V. 49. Tulda) se on sen sananlascun tawalla: Minä tahdon tulen sytyttä: se on minä tahdon nosta rijdan Evangeliumin cautta/ ja soisin sen jo olewan/ mutta minun pitä Hengeni ennen andaman/ ja sitä minä ikäwöidzen.
V. 56. Te taidatte nähdä luondocappalitten meno/ mixettengö sijtte näe mitä teildä puuttu.

XIII. Lucu .

CHristus sano heille/ mitä Pilatus teki Galilealaisille/ joita hän oli andanut tappa/ neuwoin heitä parannuxeen/ pane myös wertauxen ficunapuusta/ v. 1.
Paranda Sabbathina yhden ramman waimon/ ja wasta Synagogan Päämiestä hänen napinahans/ v. 10.
Werta Jumalan waldacunnan Sinapin jywään/ v. 18.
Taikinaan/ v. 20.
Opetta heitä käymän sisälle ahtasta portista/ v. 23.
Hänelle ilmoitetan Herodexen tahtowan tappa händä/ v. 31.
Walitta Jerusalemi/ joca aina tappa Prophetaita/ v. 34.

Luuk 13:1 JA olit muutamat sillä ajalla sijnä/ jotca ilmoitit hänelle Galilealaisist/ joiden weren Pilatus oli heidän uhreins cansa secoittanut.
Luuk 13:2 Ja Jesus wastais/ ja sanoi heille: luulettaco että nämät Galilealaiset olit syndiset caickein Galilealaisten suhten/ että heidän sencaltaista täydyi kärsiä?
Luuk 13:3 Ei/ sanon minä: waan ellet te paranna teitän/ nijn te caicki näin huckan tuletta/
Luuk 13:4 Taicka luulettaco/ että ne cahdexantoistakymmendä/ joiden päälle Silohan Torni langeis ja tappoi/ olit wialliset caickein ihmisten suhten/ cuin Jerusalemis asuwat?
Luuk 13:5 Ei/ sanon minä/ waan ellet te paranna teitän/ nijn te caicki näin huckan tuletta.
Luuk 13:6 SAnoi hän myös tämän wertauxen: yhdellä oli Ficunapuu/ hänen wijnamäesäns istutettu/ ja hän tuli ja edzei hedelmätä hänestä/ ja ei löytänyt.
Luuk 13:7 Nijn hän sanoi wijnamäen haldialle: cadzo/ jo minä olen colmetkin wuotta tullut/ ja edzinyt

hedelmätä tästä ficunapuusta/ ja en ole löytänyt/ hacka händä pois/ mixi hän maata estä?
Luuk 13:8 Mutta hän wastais/ ja sanoi hänelle: HERra/ salli hänen wielä tämä wuosi olla/ nijncauwan cuin minä caiwan ymbärins ja sonnitan hänen:
Luuk 13:9 Jos hän sijttekin hedelmöidzis: jollei/ nijn hacka händä sijtte pois.
Luuk 13:10 JA hän opetti Sabbathina yhdes Synagogas:
Luuk 13:11 Ja cadzo/ siellä oli yxi waimo/ jolla oli sairauden hengi cahdexan toistakymmendä wuotta ollut/ ja oli rammittu/ eikä woinut päätäns ylösnosta.
Luuk 13:12 Mutta cosca Jesus sen näki/ cudzui hän hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: waimo/ ole wapa sinun taudistas.
Luuk 13:13 Ja hän pani kätens hänen päällens/ ja cohta se ojensi idzens ja kijtti Jumalata.
Luuk 13:14 Nijn Synagogan Päämies närkästyi että Jesus paransi Sabbathina/ ja sanoi Canssalle: cuusi päiwä owat joina sopi työtä tehdä/ nijnä te tulcat ja andacat teitän parata/ ja ei Sabbathina.
Luuk 13:15 Nijn wastais händä HERra/ ja sanoi: sinä ulcocullattu/ eikö cukin teistä päästä nautans eli Asians Sabbathina seimestä ja johdata juomalle?
Luuk 13:16 Eikö myös pidäis tämä Abrahamin tytär Sabbathina päästettämän tästä sitestä/ jolla Sathan on jo cahdexantoistakymmendä wuotta sitonut?
Luuk 13:17 Ja cuin hän näitä sanoi/ nijn häpeisit caicki jotca händä wastan olit. Ja caicki Canssa iloidzi caikista cunnialisista töistä cuin häneldä tehtin.
Luuk 13:18 NIjn hän sanoi: kenengä wertainen on Jumalan waldacunda/ ja kenengä caltaisexi minä sen teen?
Luuk 13:19 Se on Sinapin siemenen wertainen/ jonga ihminen otti/ ja kylwi krydimaahans/ ja se caswoi ja tuli suurexi puuxi/ ja Taiwan linnut pesiwät sen oxisa.
Luuk 13:20 JA hän taas sanoi: kenengä wertaisexi minä Jumalan waldacunnan teen?
Luuk 13:21 Se on hapatuxen caldainen/ jonga yxi waimo otti/ ja pani sen colmen jauhowacan secan/ sijhenasti cuin se caicki happani.
Luuk 13:22 Ja hän waelsi Caupungeita ja kyliä/ ja opetti/ ja matcusti Jerusalemi päin.
Luuk 13:23 NIjn sanoi yxi hänelle: HERra/ wähäköstä nijtä on cuin autuaxi tulewat?
Luuk 13:24 Hän sanoi heille: pyytäkät ahtasta portista mennä sisälle? sillä monda on (sanon minä teille) jotca pyytäwät mennä sisälle/ ja ei woi.
Luuk 13:25 Cosca Perhenisändä on nosnut ja owen sulkenut/ nijn teidän pitä ulcona seisoman/ ja owen päälle colcuttaman/ ja sanoman: Herra/ Herra/ awa meille: ja hän wasta ja sano teille: en minä teitä tunne/

custa te oletta.
Luuk 13:26 Nijn te rupiatte sanoman: me olemma syönet ja juonet sinun edesäs/ ja catuilla sinä meitä opetit.
Luuk 13:27 Ja hän on wastawa: minä sanon teille: en minä teitä tunne custa te oletta/ mengät pois minun tyköni caicki te pahantekiät.
Luuk 13:28 Siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys/ cosca te näettä Abrahamin ja Isaachin ja Jacobin/ ja caicki Prophetat Jumalan waldacunnas/ mutta teitänne ulosajettawan.
Luuk 13:29 Ja heidän pitä tuleman idäst ja lännest/ pohjaisest ja eteläst/ ja Jumalan waldacunnas istuman. Ja cadzo/ ne owat wijmeiset/ jotca tulewat ensimäisixi/ ja ne owat ensimäiset/ jotca tulewat wijmeisixi.
Luuk 13:30 SInä päiwänä tulit muutamat Phariseuxist/ ja sanoit hänelle: riennä/ ja mene tääldä pois: sillä Herodes tahto sinua tappa.
Luuk 13:31 Hän sanoi heille: mengät ja sanocat sille ketulle/ cadzo/ minä ulosajan Perkeleitä/ ja parannan tänäpän ja huomena/ ja colmandena päiwänä minä lopetan.
Luuk 13:32 Cuitengin pitä minun tänäpän ja huomen ja sen huomenisen päiwän peräst waeldaman: sillä ei taida tapahtu/ että Propheta mualla hucatan/ cuin Jerusalemis.
Luuk 13:33 Jerusalem/ Jerusalem/ joca tapat Prophetat/ ja kiwität heitä/ jotca sinun tygös lähetetän/ cuinga usein minä tahdoin coota sinun lapses nijncuin cana coco poicans sijpeins ala/ ja et te tahtonet?
Luuk 13:34 Cadzocat teidän huonen jätetän teille kylmille: sillä minä sanon teille: et te minua ennen näe/ cuin se aica tule cosca te sanotta: siunattu olcon se joca tule HERran nimeen.

Vers. 3. Huckan) Judalaiset luulit jollen käsi hywästi käwi/ että se oli Jumalalle otollinen/ ja taas jollen wastoin käwi/ se syndisexi luultin.
V. 24. Pyytäwät) Ne owat ne jotca ilman uscota/ töillä pyytäwät Taiwasen tulla.
V. 33. Cuitengin) En minä Herodexen tähden pakene/ mutta minun tule muutoin waelda ja minun wircani toimitta.

XIV. Lucu .

JEsus pöydän tykönä ollesans Phariseuxen huones paranda Sabbathina wesitautisen/ v. 1.
Opetta cudzutuillen pöydän tykönä tarwittawat tawat/ v. 7.
Ja Perhen isändä/ cuita hänen cudzuman pitä/ v. 12.
Sano heillen wertauxen yhdest miehest/ joca teki suuren Ehtolisen/ v. 15.

Neuwo nijtä jotca händä seurata tahtowat/ mailmallisia hyljämän/ ja walmistaman heitäns waiwa näkemän/ v. 25.

Luuk 14:1 JA tapahdui/ että hän tuli yhden Phariseusten Päämiehen huonesen Sabbathina rualle: ja he wartioidzit händä.
Luuk 14:2 Ja cadzo/ sijnä oli wesitautinen ihminen hänen edesäns.
Luuk 14:3 Ja Jesus sanoi Lainoppenuille ja Phariseuxille: sopico Sabbathina paranda? Nijn he waickenit.
Luuk 14:4 Mutta hän rupeis häneen/ ja paransi hänen ja päästi menemän.
Luuk 14:5 Ja hän sanoi heille: jonga nauta eli Asi puto caiwoon/ eikö hän cohta Sabbathingan päiwänä händä ylösota?
Luuk 14:6 Ja ei he tainnet händä tähän wastata.
Luuk 14:7 MUtta hän sanoi wierahille wertauxen/ cosca hän ymmärsi cuinga he walidzit ylimmäisiä istuimita:
Luuk 14:8 Coscas joldaculda häihin cudzutan/ nijn älä ylimmäisexi istu/ ettei jocu cunnialisembi sinua ole häneldä cudzuttu:
Luuk 14:9 Ja nijn tule se joca sekä sinun että hänen on cudzunut/ ja sano sinulle: anna tälle sia: ja nijn sinä häpiällä menet alemma istuman.
Luuk 14:10 Mutta parammin coscas cudzuttu olet/ nijn mene ja istu alemmaiseen siaan/ että se joca sinun cudzunut on/ tulis ja sanois sinulle: ystäwän/ nouse ylemmä/ silloin on sinulle cunnia nijldä/ jotca myös atrioidzewat.
Luuk 14:11 Sillä joca idzens ylöndä/ hän aletan: ja joca idzens alenda/ se ylötän.
Luuk 14:12 Sanoi hän myös sille/ joca hänen cudzunut oli: coscas päiwälist taicka ehtolist teet/ nijn älä cudzu ystäwitäs/ eli weljejäs/ ei langojas/ taicka rickaita kylänmiehiäs/ ettei he sinua taas wuoroin cudzu/ ja sinulle maxa.
Luuk 14:13 Mutta parammin coscas pidon teet/ nijn cudzu köyhiä/ sairaita/ onduwita/ ja sokeita:
Luuk 14:14 Nijn sinä olet autuas: sillä ei heillä ole wara sinulle maxa/ mutta sinulle pitä maxettaman wanhurscasten ylösnousemises.
Luuk 14:15 MUtta cosca yxi nijstä ynnä atrioidzewist nämät cuuli/ sanoi hän hänelle: autuas on se joca syö leipä Jumalan waldacunnas.
Luuk 14:16 Nijn hän sanoi hänelle: ihminen oli walmistanut suuren Ehtolisen/ ja cudzui monda.
Luuk 14:17 Ja lähetti palwelians Ehtolisen hetkellä sanoman cudzutuille: tulcat/ sillä caicki owat walmistetut.
Luuk 14:18 Ja he rupeisit järjestäns caicki heitäns estelemän: ensimäinen sanoi: minä ostin pellon/ ja

minun pitä menemän sitä cadzoman/ minä rucoilen sinua/ sano minun esteni.
Luuk 14:19 Toinen sanoi: minä ostin wijsi paria härkiä/ ja menen nijtä coetteleman/ minä rucoilen sinua/ sano minun esteni
Luuk 14:20 Colmas sanoi: minä olen emännän nainut/ ja en taida sentähden tulla. Ja palwelia palais/ ja sanoi caicki nämät Herrallens.
Luuk 14:21 NIjn perhen isändä wihastui/ ja sanoi palweliallens: mene nopiast Caupungin catuille ja cujille/ ja saata tänne waiwaiset ja sairat/ onduwat ja sokiat.
Luuk 14:22 Ja palwelia sanoi: Herra/ minä olen tehnyt nijncuins käskit/ ja wielä nyt sia on.
Luuk 14:23 Herra sanoi palwelialle: mene maan teille ja aidoille/ ja waadi heitä tuleman/ että minun huoneni täytetäisin.
Luuk 14:24 Mutta minä sanon teille: ettei yxikän nijstä miehistä cuin cudzuttin/ pidä maistaman minun Ehtolistani.
Luuk 14:25 NIjn waelsi paljo wäke hänen cansans/ ja hän käänsi hänens/ ja sanoi heille:
Luuk 14:26 Jos jocu tule minun tygöni ja ei wiha Isäns/ äitiäns/ emändätäns/ lapsians/ weljejäns/ sisaritans/ ja päälisexi oma hengens/ ei se taida olla minun Opetuslapseni.
Luuk 14:27 Ja joca ei canna ristiäns ja seura minua/ ei se taida myös olla minun Opetuslapseni.
Luuk 14:28 Sillä cuca teistä on joca tahto Tornia raketa/ ja ei ennen laske culutusta/ jos hänellä on wara sitä täyttä?
Luuk 14:29 Ettei hän/ cosca hän perustuxen laskenut on ja ei woi täyttä/ tule caickein nijden pilcaxi jotca sen näkewät/ ja sanowat:
Luuk 14:30 Tämä ihminen rupeis rakendaman ja ei woinut täyttä.
Luuk 14:31 Taicka cuca Cuningas tahto mennä sotiman toista Cuningasta wastan/ eikö hän ennen ajattele/ jos hän woi kymmenellä tuhannella cohdata sen joca händä wastan tule cahdella kymmenellä tuhannella?
Luuk 14:32 Muutoin/ cosca hän wielä caucana on/ nijn hän lähettä hänelle sanan/ ja rucoile rauha.
Luuk 14:33 Nijn myös jocainen teistä joca ei luowu caikista cuin hänellä on/ ei se taida olla minun Opetuslapseni.
Luuk 14:34 SUola on idzestäns hywä/ mutta jos suola tule mauttomaxi/ milläst sijtte suolatan?
Luuk 14:35 Ei se maasa/ eikä sonnasa ole tarpellinen/ mutta poisheitetän. Jolla on corwat cuulla/ se cuulcan.

Vers. 26. Ei wiha) Se pitä ymmärrettämän/ nijncuin se Mattheuxes on/ Cap.$ 10:37. joca racasta Isäns/

äitiäns/ sisartans eli weljens enämbi cuin minua/ ei se ole minulle kelwollinen. Ja sen cudzu hän täsä/ wihata/ sijnä että hän enämbi tottele Jumalata cuin heitä.
V. 33. Luowu) Ei kengän Jumalan Duomiolla pysywäinen ole/ ellei hän kiellä caicke hänen woimans ja edzi armo/ ja rucoile Christuxelda apua.

XV. Lucu .

PHariseuxet napisewat Jesusta wastan/ että hän Publicanein ja syndisten cansa oli/ v. 1.
Wasta heitä sijhen wertauxilla/ yhdestä miehestä jolla oli sata lammasta/ v. 3.
Waimosta jolla oli kymmenen Penningitä/ v. 8.
Miehestä jolla oli caxi poica: Joista toinen mene muille maille/ ja tuhla caicki Porttoin cansa/ v. 11.

Luuk 15:1 JA hänen tygöns tulit caicki Publicanit ja syndiset/ cuuleman händä.
Luuk 15:2 Nijn Phariseuxet ja Kirjanoppenet napisit ja sanoit: tämä syndisiä wastanotta/ ja syö heidän cansans.
Luuk 15:3 Nijn hän sanoi heille tämän wertauxen/ sanoden:
Luuk 15:4 Cuca on teistä se ihminen/ jolla on sata lammasta/ ja jos hän yhdengin nijstä cadotta/ eikö hän jätä yhdexänkymmendä ja yhdexän corpeen/ ja mene sen jälken joca cadonnut on/ sijhenasti että hän sen löytä?
Luuk 15:5 Ja cuin hän sen löytä/ nijn hän pane sen olallens/ iloiten.
Luuk 15:6 Ja cosca hän tule cotians/ nijn hän cocon cudzu ystäwäns ja kylänsmiehet/ ja sano heille: iloitcat minun cansani: sillä minä löysin minun lambani joca cadonnut oli.
Luuk 15:7 Minä sanon teille: nijn myös ilo pitä oleman Taiwas yhdest syndisest/ joca hänens paranda/ enämmin cuin yhdexästkymmenest ja yhdexäst hurscast/ jotca ei parannusta tarwidze.
Luuk 15:8 Taicka cuca waimo on/ jolla on kymmenen penningitä/ jos hän yhdengin nijstä cadotta/ eikö hän sytytä kyntilätä/ ja lacaise huonehta/ ja edzi wisust nijncauwan cuin hän sen löytä?
Luuk 15:9 Ja cosca hän sen löytänyt on/ cocon cudzu hän ystäwäns ja kylänswaimot/ ja sano: iloitcat minun cansani: sillä minä löysin penningini/ jonga minä cadotin.
Luuk 15:10 Nijn myös/ sanon minä teille/ pitä ilo oleman Jumalan Engeleillä yhdest syndisest/ joca hänens paranda.
Luuk 15:11 JA hän sanoi: yhdellä miehellä oli caxi poica:
Luuk 15:12 Ja nuorembi sanoi Isällens: Isä/ anna minulle osa tawarast cuin minun tule.

Luuk 15:13 Ja hän jacoi heille tawaran. Ja ei cauwan sen jälken/ cosca nuorembi poica oli caicki coonnut/ meni hän caucaiselle maacunnalle ja huckais siellä caiken tawarans ylön syömises.
Luuk 15:14 Cosca hän caicki oli tuhlannut/ nijn tuli suuri nälkä caicken sijhen maacundan/ ja hän rupeis hätäyndymän.
Luuk 15:15 Ja poismeni/ ja suostui yhten sen maacunnan cauppamiehen/ joca hänen lähetti pellollens caidzeman sicojans.
Luuk 15:16 Ja hän pyysi wadzans rawalla täyttä/ jota siat söit/ ja ei kengän hänelle sitäkän andanut.
Luuk 15:17 Nijn hän ajatteli idzelläns/ ja sanoi: cuinga monella minun Isäni palcollisella on kyllä leipä/ ja minä cuolen nälkän?
Luuk 15:18 Minä nousen/ ja käyn minun Isäni tygö/ ja sanon hänelle: Isä/ minä olen syndiä tehnyt Taiwan ja sinun edesäs:
Luuk 15:19 Ja en ole sillen mahdollinen sinun pojaxes cudzutta/ tee minulle nijncuin yhdelle sinun palcollisistas. Ja hän nousi/ ja tuli Isäns tygö.
Luuk 15:20 Cosca hän wielä taambana oli/ näki hänen Isäns hänen/ ja armahti hänen päällens/ juoxi ja langeis hänen caulaans/ ja suuta andoi hänelle.
Luuk 15:21 Nijn sanoi poica: Isä/ minä olen syndiä tehnyt Taiwan ja sinun edesäs/ ja en ole mahdollinen tästedes sinun pojaxes cudzutta.
Luuk 15:22 Nijn sanoi Isä palwelioillens/ tuocat tänne parhat waattet/ ja puettacat hänen päällens/ ja andacat sormus hänen käteens/ ja kengät hänen jalcoihins/
Luuk 15:23 Ja tuocat se syötetty wasicka/ ja tappacat/ syökäm/ riemuitcam:
Luuk 15:24 Sillä tämä minun poican oli cuollut/ ja wircois jällens/ hän oli cadonnut/ ja on taas löytty: Ja he rupeisit riemuidzeman.
Luuk 15:25 MUtta hänen wanhembi poicans oli pellolla. Ja cuin hän tuli/ ja huonetta lähestyi/ cuuli hän laulun ja dantzit.
Luuk 15:26 Nijn hän cudzui yhden palwelioistans ja kysyi/ mikä se on?
Luuk 15:27 Hän sanoi hänelle: sinun weljes tuli/ ja Isäs andoi tappa sen syötetyn wasican/ että hän sai hänen terwenä jällens.
Luuk 15:28 Nijn hän wihastui/ eikä tahtonut sisälle mennä. Ja hänen Isäns meni ulos/ ja rucoili händä.
Luuk 15:29 Mutta hän wastais/ ja sanoi Isällens: cadzo/ nijn monda wuotta minä palwelen sinua/ ja en ole coscan sinun käskyäs ylidzekäynyt/ ja et sinä ole minulle wohlacan andanut/ riemuitaxeni ystäwäni cansa.
Luuk 15:30 Mutta nyt/ että tämä sinun poicas tuli/ joca hänen tawarans on tuhlannut porttoin cansa/ tapoit

sinä hänelle sen syötetyn wasican.
Luuk 15:31 Nijn sanoi hän hänelle: poican/ sinä olet aina minun tykönäni/ ja caicki mitä minun on/ se on sinun.
Luuk 15:32 Nijn pidäis sinungin riemuidzeman ja iloidzeman: sillä tämä sinun weljes oli cuollut/ ja wircois jällens/ hän oli cadonnut/ ja on taas löytty.

XVI. Lucu .

WErtaus wäärästä huonenhaldiasta ja wäärästä Mammonasta/ v. 1.
Christus opetta cuinga mailmaliset tawarat oikein käytettämän pitä/ v. 9.
Phariseuxet pitäwät sen naurona/ waan hän nuhtele heitä/ tietä andain Lain opin pysywän Johannexen asti/ v. 14.
Sano sijtte heille wertauxen rickasta miehestä ja Lazaruxesta/ v. 19.

Luuk 16:1 SAnoi hän myös Opetuslapsillens: oli yxi ricas mies/ jolla oli huonenhaldia/ ja hänen edesäns cannettin/ että hän oli hucuttanut hänen hywydens.
Luuk 16:2 Ja hän cudzui hänen/ ja sanoi hänelle: mixi minä sinusta sen cuulen? tee lucu hallituswirastas: sillä et sinä saa tästedes hallita.
Luuk 16:3 Nijn huonenhaldia sanoi idzelläns: mitä minä teen? Sillä minun Herran otta minulda pois wiran/ en minä woi caiwa/ häpen minä kerjätä.
Luuk 16:4 Minä tiedän mitä minä teen: cosca minä wiralda poispannan/ nijn he corjawat minun heidän huonesens.
Luuk 16:5 Ja hän cudzui tygöns caicki Herrans welgolliset/ ja sanoi ensimäiselle: cuinga paljo sinä olet minun Herralleni welca?
Luuk 16:6 Se sanoi/ sata tynnyritä Öljyä. Hän sanoi hänelle: Ota kirjas ja istu pian/ ja kirjoita wijsikymmendä.
Luuk 16:7 Sijtte hän sanoi toiselle paljoco sinä olet welca? Hän sanoi: sata punda nisuja. Hän sanoi hänelle: ota kirjas/ ja kirjoita cahdexankymmendä.
Luuk 16:8 Ja Herra kijtti sitä päärä huonenhaldiata/ että hän toimellisest teki: sillä tämän mailman lapset owat toimellisemmat cuin walkeuden lapset/ heidän sugusans.
Luuk 16:9 Ja minä myös sanon teille: tehkät teillen ystäwitä wäärästä Mammonasta/ että cosca te tarwidzetta/ nijn he corjawat teitä ijancaickisijn majoihin.

Luuk 16:10 Joca wähemmäs on uscollinen/ hän on myös paljos uscollinen/ ja joca wähemmäs on väärä/ se myös paljos on petollinen.
Luuk 16:11 Jollet te sijs ollet uscolliset sijnä wääräs Mammonas/ cuca teille sitä usco cuin totinen on?
Luuk 16:12 Ja ellet te ole toisen omas uscolliset/ cuca teille anda sen cuin teidän oman on?
Luuk 16:13 Ei yxikän palwelia taida cahta Herra palwella/ sillä taicka hän yhtä wiha/ ja toista racasta/ eli yhdes hän kijnnirippu/ ja toisen ylöncadzo. Et te taida palwella Jumalata ja Mammonat.
Luuk 16:14 CAicki nämät cuulit nekin Phariseuxet jotca ahnet olit/ ja nauroit händä.
Luuk 16:15 Ja hän sanoi heille: te oletta ne jotca idzen hurscaxi teette ihmisten edes/ mutta Jumala tunde teidän sydämen: sillä se cuin ihmisille on corkia/ se on Jumalalle cauhistus.
Luuk 16:16 Laki ja Prophetat ennustit Johannexen asti/ ja sijtä ajasta on ilmoitettu Jumalan waldacunda Evangeliumin cautta/ ja jocainen sijhen idziäns wäellä tunge.
Luuk 16:17 Pikemmin Taiwas ja maa hucku/ cuin rahtucan Laista.
Luuk 16:18 Joca emändäns hyljä/ ja nai toisen/ hän teke huorin: ja joca sen mieheldä hyljätyn nai/ hän teke myös huorin.
Luuk 16:19 NIjn oli ricas mies/ joca puetettin Purpuralla ja calleilla lijnawaatteilla/ ja eli jocapäiwä ilos hercullisest.
Luuk 16:20 Oli myös kerjäjä/ nimeldä Lazarus/ joca macais hänen porttins edes täynäns paisumita:
Luuk 16:21 Ja pyysi rawita nijstä muruista/ jotca rickan pöydäldä putoisit. Mutta coirat tulit/ ja nuolit hänen paisumans.
Luuk 16:22 Nijn tapahtui että kerjäjä cuoli/ ja wietin Engeleildä Abrahamin helmaan: cuoli myös ricas/ ja haudattin.
Luuk 16:23 Cosca hän Helwetis waiwas oli/ nosti hän silmäns/ ja näki Abrahamin taambana/ ja Lazaruxen hänen helmasans/ huusi hän/ ja sanoi:
Luuk 16:24 Isä Abraham/ armahda minun päälleni/ ja lähetä Lazarus castaman sormens pää weteen/ että hän jähdytäis minun kieleni/ sillä minä waiwatan täsä liekisä.
Luuk 16:25 Nijn sanoi Abraham: poican/ muista ettäs sait hywä eläisäs/ ja Lazarus sitä wastan paha.
Luuk 16:26 Mutta nyt hän lohdutetan/ ja sinä waiwatan. Ja paidzi caickia näitä/ on meidän ja teidän wälilläm suuri juopa kijnnitetty/ että ne/ jotca tahtowat tääldä sinne teidän tygönne mennä/ ei he woi/ eikä sieldä tännekän tulla.
Luuk 16:27 Nijn hän sanoi: minä rucoilen sijs sinua Isä/ ettäs lähetät hänen minun Isäni cotoon:
Luuk 16:28 Sillä minulla on wijsi welje/ todistaman heille/ ettei hekän tulis tähän waiwan siaan.

Luuk 16:29 Sanoi hänelle Abraham: heillä on Moses ja Prophetat/ cuulcan nijtä.
Luuk 16:30 Mutta hän sanoi: ei Isä Abraham/ jos jocu cuolleista menis heidän tygöns/ nijn he parannuxen tekisit.
Luuk 16:31 Hän sanoi hänelle: ellei he Mosest ja Prophetaita cuule/ nijn ei he myös usco/ jos jocu cuolleista ylösnousis.

Vers. 9. Mammon) Owat rickaudet/ ja ne cudzutan wääräxi rickaudexi/ cosca ne väärin käytetän: nijn ne sanotan toisen omaxi/ eli muucalaisixi/ sillä ei ne pysy meidän tykönäm ijancaickisest/ nijncuin hengelliset ja totiset rickaudet pysywät. Olla uscollinen wääris tawarois/ cosca ne hywin käytetän lähimmäisen tarpexi. Joca ei sitä tee/ hän on paljo wähembi uscollinen hengellisis tawarois: Se on/ ei hän nijtä saa.
v. 31. Ellei he cuule) Ettei täsä sallita Lazarusta jällens tuleman ja ilmoittaman wijdelle weljelle/ on selkiä: ettei cuollet jällens palaja/ waan cusa se tapahtu/ on ainoastans Perkelen juoni/ ja ei pidä sentähden uscottaman/ cosca he owat jotakin meille ilmoittawanans meidän autuudestam: sillä kyllä meillä on Ramatus mitä meidän autuutem tarwitam.

XVII. Lucu .

JEsus opetta pahennuxista/ ja cuinga rickowaisille andexi annettaman pitä/ v. 1.
Uscosta/ v. 5.
Meidän töidem kelwottomudest/ v. 7.
Mennesäns Jerusalemijn paranda kymmenen spitalista miestä/ v. 11.
Opetta Jumalan waldacunnan ja Christuxen tulemisen menosta/ v. 20.

Luuk 17:1 NIjn hän sanoi Opetuslapsillens: se on mahdotoin ettei pahennuxet tule.
Luuk 17:2 Woi händä/ jonga cautta ne tulewat/ se olis hänelle parambi/ että myllyn kiwi ripustettaisin hänen caulaans/ ja heitetäisin mereen/ cuin hän jongun näistä pienistä pahennais.
Luuk 17:3 Carttacat teitänne. Jos weljes ricko sinua wastan/ nijn nuhtele händä/ ja jos hän idzens paranda/ nijn anna hänelle andexi.
Luuk 17:4 Ja jos hän seidzemen kerta päiwäs ricko sinua wastan/ ja seidzemen kerta päiwäs sinun tygös palaja/ sanoden: minä cadun/ nijn anna hänelle andexi.
Luuk 17:5 JA Apostolit sanoit HERralle/ lisä meille usco.
Luuk 17:6 Mutta HERra sanoi: jos teillä olis usco nijncuin Sinapin siemen/ ja te sanoisitte tälle

medzäficunapuulle: nouse ja siirrä sinus mereen/ nijn hän cuulis teitä.
Luuk 17:7 MUtta kenellä teistä on palwelia/ joca kyndä taicka carja caidze/ ja cosca hän medzäst cotia tule/ että hän sano hänelle: mene cohta atrioidzeman?
Luuk 17:8 Eikö hän pikemmin sano hänelle: walmista ehtolist/ sonnusta sinus/ ja palwele minua/ nijncauwan cuin minä syön ja juon/ ja syö ja juo sinä sijtte.
Luuk 17:9 Wai kijttäkö hän palweliatans/ että hän teki mitä hänelle käsketty oli?
Luuk 17:10 En luule. Nijn myös te/ cosca te oletta caicki tehnet/ cuin teille käsketty on/ nijn sanocat: me olemma kelwottomat palweliat/ me teimme nijncuin meidän pitikin tekemän.
Luuk 17:11 JA tapahtui/ että hän meni Jerusalemita päin/ ja matcusti keskeldä Samarian ja Galilean.
Luuk 17:12 Ja cuin hän tuli yhten kylän/ cohtaisit händä kymmenen spitalista miestä/ jotca taambana seisoit:
Luuk 17:13 Ja corgotit änens/ sanoden: Jesu racas Mestari/ armahda meidän päällem.
Luuk 17:14 Ja cosca hän ne näki/ sanoi hän heille: mengät/ ja osottacat teitän Papeille. Ja tapahtui/ että he mennesäns tulit puhtaxi.
Luuk 17:15 Nijn yxi heistä/ cosca hän näki että hän parattu oli/ palais jällens ja cunnioitti Jumalata suurella änellä:
Luuk 17:16 Ja langeis caswoillens hänen jalcains juuren/ ja kijtti händä.
Luuk 17:17 Ja se oli Samaritanus. Mutta Jesus sanoi: eikö kymmenen puhdistettu? cusasta yhdexän owat?
Luuk 17:18 Ei ole muita palainnut Jumalata cunnioidzeman cuin tämä muucalainen?
Luuk 17:19 Ja hän sanoi hänelle: nouse ja mene/ sinun uscos on sinun wapahtanut.
Luuk 17:20 JA Phariseuxilda kysyttin: cosca Jumalan waldacunda olis tulewa? Wastais hän heille/ ja sanoi: ei Jumalan waldacunda tule ulconaisella menolla/ eikä myös sanota:
Luuk 17:21 Cadzo täsä/ cadzo siellä: sillä cadzo/ Jumalan waldacunda on teidän sisällänne.
Luuk 17:22 Nijn hän sanoi Opetuslapsillens: se aica tule/ että te halajatte nähdä yhtäkin ihmisen Pojan päiwä/ ja et te saatcan nähdä.
Luuk 17:23 Ja he sanowat teille: cadzo täsä/ cadzo siellä/ älkät mengö/ älkät seuratco:
Luuk 17:24 Sillä nijncuin pitkäisen leimaus Taiwan alla leimahta/ ja paista caickein päälle/ cuin Taiwan alla owat: nijn myös pitä ihmisen Pojan päiwänä oleman.
Luuk 17:25 Mutta ennen tule hänen paljo kärsiä/ ja hyjättä täldä sucucunnalda.
Luuk 17:26 Ja nijncuin tapahdui Noen päiwinä/ nijn myös tapahtu ihmisen Pojan päiwänä.
Luuk 17:27 He söit/ joit/ nait ja huolit/ haman sijhen päiwän asti/ cuin Noe Arckijn meni/ ja wedenpaisumus

tuli/ ja hucutti caicki.
Luuk 17:28 Nijn myös tapahdui Lothin päiwinä: he söit/ joit/ ostit/ myit/ istutit ja rakensit.
Luuk 17:29 Mutta sinä päiwänä/ cuin Loth Sodomast läxi/ satoi tulda ja tulikiwe Taiwahast/ ja hucutti caicki.
Luuk 17:30 Näin pitä myös sinä päiwänä tapahtuman/ jona ihmisen Poica ilmoitetan.
Luuk 17:31 Joca sinä päiwänä caton päällä on/ ja hänen caluns owat huones: nijn älkön astuco alas nijtä ottaman. Ja joca pellolla on/ älkön palaitco jätettyiden jälken.
Luuk 17:32 Waan muistacat Lothin emändätä.
Luuk 17:33 Jocainen cuin pyytä sieluans wapahta/ hän sen cadotta/ ja jocainen cuin sen cadotta/ hän saatta hänen elämän.
Luuk 17:34 Minä sanon teille: sinä yönä caxi macawat yhdellä wuotella/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.
Luuk 17:35 Caxi ynnä jauhawat/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.
Luuk 17:36 Ja he sanoit hänelle: HERRA/ cusa sijs? Nijn hän sanoi heille? cusa raato on/ sinne myös Cotcat coconduwat.

Vers. 10. Tehnet) Täsä puhu Christus ihmisten tawalla/ juuri yxikertaisest ulconaisista töistä: muutoin Jumalan edes ei taida yxikän tehdä nijn paljo cuin hän welcapää on/ sillä ei Jumala tydy paljaisin töihin.
v. 20. Ulconaisella) se on: Jumalan waldacunda ei ole nijsä töisä/ cuin owat sidotut paickoihin/ ruokihin/ waatteisin/ aicoihin ja ihmisijn: Waan nijhin cuin owat wapat uscosa ja rackaudesa.

XVIII. Lucu .

WErtaus wääräst Duomarist/ ja köyhäst Leskest/ v. 1.
Nijstä jotca wanhurscauteens luottawat: wertaus Phariseuxest ja Publicanist. v. 9.
Otta lapsia tygöns ja siuna heitä/ v. 15.
Wasta sen rickan nuorucaisen kysymyxeen hywistä töistä/ v. 18.
Petarin kysymyxeen/ v. 28.
ilmoitta nijlle cahdellentoistakymmenellen hänen kärsimisestäns/ v. 31.
Jerichoon tulduans/ anda kerjäjälle sokialle näkyns/ v. 35.

Luuk 18:1 NIjn hän sanoi myös heille wertauxen/ että aina tule rucoilla ja ei wäsyä/ ja sanoi:
Luuk 18:2 Yxi Duomari oli yhdes Caupungis/ joca ei peljännyt Jumalata/ eikä häwennyt ihmisiä.
Luuk 18:3 Nijn oli myös yxi Leski sijnä Caupungis/ joca tuli hänen tygöns/ sanoden: auta minua

rijtaweljeldäni.
Luuk 18:4 Ja ei hän tahtonutcan. Mutta wijmein/ sanoi hän idzelläns: waicka en minä Jumalata pelkä/ engä häpe ihmisiä:
Luuk 18:5 Cuitengin että tämä Leski waiwa minua/ tahdon minä händä autta/ ettei hän tulis/ ja nurisis minua.
Luuk 18:6 Nijn HERra sanoi: cuulcat mitä tämä häärä Duomari sano:
Luuk 18:7 Eiköstä Jumalan pidäis hänen walituitans auttaman/ jotca yötä ja päiwä händä huutawat/ pidäiskö hänen sitä kärsimän?
Luuk 18:8 Minä sanon teille: hän autta heitä pian. Cuitengin cosca ihmisen Poica on tulewa/ löytänekö hän usco maan pääldä.
Luuk 18:9 NIin hän sanoi muutamille/ jotca idze päällens uscalsit/ että he olit hurscat/ ja muita ylöncadzoit/ tämän wertauxen:
Luuk 18:10 Caxi ihmistä menit Templijn rucoileman/ yxi Phariseus ja toinen Publicani.
Luuk 18:11 Phariseus seisoi ja rucoili näin idzelläns: minä kijtän sinua Jumala/ etten minä ole nijncuin muut ihmiset/ ryöwäri/ häärä/ huorintekiä/ taicka nijncuin tämä Publicani.
Luuk 18:12 Cahdesti wijckos minä paaston/ ja annan kymmenexet caikista cuin minulla on.
Luuk 18:13 Ja Publicani seisoi taambana/ eikä tahtonut silmiäns nosta Taiwasen päin/ mutta löi rindoijns/ ja sanoi: Jumala armahda minun syndisen päälleni.
Luuk 18:14 Minä sanon teille: tämä meni cotians hurscambana cuin toinen: sillä jocainen cuin idzens ylöndä/ hän aletan: ja joca hänens alenda/ se ylötän.
Luuk 18:15 HE toit myös hänen tygöns lapsia/ että hän heihin rupeis. Cosca Opetuslapset sen näit/ nuhtelit he nijtä.
Luuk 18:16 Mutta cuin Jesus oli heitä cudzunut tygöns/ sanoi hän: sallicat lasten tulla minun tygöni/ ja älkät heitä kieldäkö:
Luuk 18:17 Sillä sencaltaisten on Jumalan waldacunda: totisest sanon minä teille: joca ei ota Jumalan waldacunda nijncuin lapsi/ ei hän sinne taida tulla.
Luuk 18:18 JA hänelle kysyi Päämies ja sanoi: hywä Mestari/ mitä minun pitä tekemän/ että minä ijancaickisen elämän saisin?
Luuk 18:19 Jesus sanoi hänelle: mitäs minua hywäxi cudzut? Ei ole kengän hywä/ waan ainoa Jumala.
Luuk 18:20 Käsky sanat sinä tiedät: älä huorin tee: älä tapa: älä warasta: älä sano häärä todistusta: cunnioita Isäs ja äitiäs.

Luuk 18:21 Nijn hän sanoi: Nämät caicki olen minä minun nuorudestani pitänyt.
Luuk 18:22 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän hänelle: yxi sinulda wielä puuttu: myy caicki mitä sinulla on/ ja jaa waiwaisten/ nijn sinä saat tawaran Taiwas/ ja tule ja seura minua.
Luuk 18:23 Cosca hän sen cuuli/ tuli hän murhellisexi: sillä hän oli sangen ricas.
Luuk 18:24 Cosca Jesus näki hänen murheisans olewan/ sanoi hän: cuinga työläst rickat tulewat Jumalan waldacundan:
Luuk 18:25 Pikemmin käy Cameli neulan silmästä/ cuin ricas tule Jumalan waldacundan.
Luuk 18:26 Nijn he sanoit/ jotca sen cuulit: cucasta taita autuaxi tulla?
Luuk 18:27 Hän sanoi: mitä ihmisille on mahdotoin/ se on Jumalalle mahdollinen.
Luuk 18:28 NIjn Petari sanoi: cadzo/ me jätimme caicki ja seuraisimme sinua.
Luuk 18:29 Hän sanoi heille: totisest sanon minä teille: ei ole kengän/ joca jätti huonens/ wanhemmans/ weljens/ emändäns/ ja lapsens Jumalan waldacunnan tähden?
Luuk 18:30 Joca ei paljo enämbätä saa tällä ajalla jällens/ ja tulewaises mailmas ijancaickisen elämän.
Luuk 18:31 JA hän otti tygöns ne caxitoistakymmendä/ ja sanoi heille: Cadzo/ me menemme Jerusalemijn/ ja caicki pitä täytettämän cuin Prophetailda ihmisen Pojasta kirjoitetut owat:
Luuk 18:32 Sillä hän ylönannetan pacanoille/ ja pilcatan ja häwäistän ja syljetän/
Luuk 18:33 Ja cuin he owat hänen ruoskinet/ tappawat he hänen/ ja colmandena päiwänä on hän ylösnousewa.
Ja ei he yhtän sana näistä ymmärtänet. Ja tämä puhe oli heildä nijn peitetty/ ettei he ymmärtänet mitä sanottin.
Luuk 18:34 NIjn tapahtui/ cosca hän Jerichota lähestyi/ että yxi sokia istui tien wieres kerjäten.
Luuk 18:35 Ja cuin hän cuuli Canssan ohidzekäywän/ kysyi hän mikä se olis.
Luuk 18:36 He sanoit hänelle: Jesus Nazarenus tästä meni.
Luuk 18:37 Ja hän huusi/ ja sanoi: Jesu Dawidin Poica/ armahda minua. Nijn ne jotca ohidzemenit/ toruit händä waickeneman.
Luuk 18:38 Mutta hän huusi sitä enämmin: Dawidin Poica/ armahda minua.
Luuk 18:39 Nijn Jesus seisatti/ ja käski händä talutta tygöns. Ja cuin hän lähestyi/ kysyi hän hänelle: ja sanoi:
Luuk 18:40 Mitäs tahdot/ että minun pitä sinulle tekemän? Hän sanoi: HERra/ että minä näkisin.
Luuk 18:41 Ja Jesus sanoi hänelle: ole näkewä: sinun uscos autti sinua.
Luuk 18:42 Ja hän sai cohta näkyns/ ja seurais händä/ ja cunnioidzi Jumalata. Ja caicki Canssa/ cuin sen

näit/ kijtit Jumalata.

Vers. 14. Hurscambana cuin) Se on/ ei ole toinen wanhurscana cotia mennyt/ waan duomittuna. Ebraismus $ est$, negative$ dicitur$, sicut$ Psal. 118:8. Se on hywä luotta HERran päälle/ paremmin cuin Ruhtinasten päälle. Hoc$ efficit$ Ebrea$ litera$ Mem.$ Nijncuin myös/ Matth. 21:31. Publicanit ja portot pitä käymän teidän edellän Taiwan waldacundan. Teidän edellän) se on/ et te.
v. 22. Wielä sinulda yxi puuttu) se on/ sinulda puuttu caicki/ ut$ supra$ Matth. 19:21. Marc. 10:21. Mutta myydä on nijncuin/ Luc. 12:33.
v. 30. Tähän aican) Lue Marc. 10:20.

XIX. Lucu .

ZAcheus otta Jesuxen wieraxens ja käätän Christuxen uscoon/ v. 1.
Wertaus yhdest miehest/ joca rahans andoi caswoille/ v. 11.
Öljymäen tygö tulduans anda tuoda yhden Asin warsan/ ja aja Jerusalemijn/ v. 28.
Itke Caupungita ja ennusta hänen häwityxens/ v. 41.
Templijn tulduans aja sieldä ulos caupidziat/ opettain jocapäiwä siellä/ v. 45.

Luuk 19:1 JA hän meni sisälle/ ja waelsi Jerichon läpidze.
Luuk 19:2 Ja cadzo/ yxi mies/ nimeldä Zacheus/ joca oli Publicanein päämies/ ja oli ricas.
Luuk 19:3 Ja hän pyysi nähdä Jesusta/ eikä saanut Canssalda: sillä hän oli lyhyt warttans.
Luuk 19:4 Ja hän samois edelle/ ja meni yhten medzäficuna puuhun/ että hän olis saanut hänen nähdä: sillä sen cautta oli hän waeldapa.
Luuk 19:5 Ja cuin Jesus tuli sijhen paickan/ cadzoi hän ylös/ ja näki hänen/ ja sanoi hänelle: Zachee/ astu nopiast alas: sillä minä tulen tänäpän sinun huoneses.
Luuk 19:6 Ja hän astui nopiast alas/ ja otti hänen iloisest wastan.
Luuk 19:7 Cosca he sen näit/ napisit he caicki/ että hän syndisen tygö poickeis.
Luuk 19:8 Mutta Zacheus meni/ ja sanoi HERralle: cadzo HERra/ puolen minun tawaratani annan minä waiwaisille: ja jos minä jongun pettänyt olen/ sen minä neli kertaisest jällens annan.
Luuk 19:9 Nijn Jesus sanoi hänelle: tänäpän on tälle huonelle autuus tapahtunut: sillä hängin on Abrahamin poica.
Luuk 19:10 Ja ihmisen Poica tuli wapahtaman sitä cuin cadonnut oli.

Luuk 19:11 COsca he nämät cuullet olit/ sanoi hän wielä yhden wertauxen: että hän oli juuri läsnä Jerusalemita/ ja he luulit Jumalan waldacunnan cohta ilmoitettawan.
Luuk 19:12 Sanoi hän sijs: yxi Adelsmies matcusti caucaiseen maacundaan/ idzellens waldacunda ottaman/ ja aicoi taas palaita.
Luuk 19:13 Nijn hän cudzui tygöns kymmenen palweliatans/ ja andoi heille kymmenen leiwiskätä/ ja sanoi heille: caupitcat nijn cauwan cuin minä palajan.
Luuk 19:14 Mutta hänen kyläläisens wihaisit händä/ ja lähetit sanoman hänen jälkens/ sanoden: en me tahdo/ että sinä meitä wallidzet.
Luuk 19:15 Ja tapahtui cosca hän palais/ sijtte cuin hän sai waldacunnan/ käski hän cudzua ne palweliat tygöns/ joille hän oli rahans andanut/ tietäxens/ mitä cukin caupinnut oli.
Luuk 19:16 Nijn tuli ensimäinen/ ja sanoi: Herra/ sinun leiwiskäs on kymmenen leiwiskätä caswattanut.
Luuk 19:17 Ja hän sanoi hänelle: oikein hywä palwelia/ ettäs wähäs olit uscollinen/ sinulla pitä walda kymmenen Caupungin päällä oleman.
Luuk 19:18 Toinen myös tuli/ ja sanoi: Herra/ sinun leiwiskäs on wijsi leiwiskä caswattanut.
Luuk 19:19 Hän sanoi hänelle: Ole sinäkin wijden Caupungin haldia.
Luuk 19:20 Ja colmas tuli/ ja sanoi: Herra: cadzo/ täsä on sinun leiwiskäs/ joca minulla hikilijnas kätketty oli:
Luuk 19:21 Sillä minä pelkäisin sinua/ ettäs cowa mies olet/ sinä otat/ jotas et pannut/ ja nijtät cuin ets kylwänyt.
Luuk 19:22 Hän sanoi hänelle: sinun suustas minä sinun sinä paha palwelia duomidzen: tiesitkös minun cowaxi miehexi/ joca otan jota en minä pannut/ ja leickan johonga en minä kylwänyt:
Luuk 19:23 Ja mixet sinä andanut minun rahani waihetos pöydälle? Ja minä olisin tulduani sen corgon cansa jällens saanut.
Luuk 19:24 Nijn hän sanoi tykönä seisowille: ottacat pois se leiwiskä häneldä/ ja andacat sille jolla kymmenen leiwiskätä on.
Luuk 19:25 Nijn he sanoit hänelle: Herra tällä on kymmenen leiwiskätä.
Luuk 19:26 Minä sanon teille: jolla on/ hänelle pitä annettaman: ja häneldä/ jolla ei ole/ sekin cuin hänellä on/ pitä poisotettaman.
Luuk 19:27 Sijttekin ne minun wiholliseni/ jotca ei tahtonet minun anda wallita heitäns/ tuocat tänne/ ja mestacat heitä täsä minun nähteni.
Luuk 19:28 Ja cuin hän nämät puhunut oli/ meni hän cohdastans ja waelsi ylös Jerusalemi päin.

Luuk 19:29 JA tapahdui/ cosca hän lähestyi Bethphaget ja Bethaniat/ ja tuli Öljymäen tygö/ lähetti hän caxi Opetuslastans:
Luuk 19:30 Ja sanoi: Mengät kylän/ joca on teidän edesän/ ja cuin te sijhen tuletta/ nijn te löydätte warsan sidottuna/ jonga päällä ei yxikän ihminen coscan istunut ole/ päästäkät se/ ja tuocat tänne.
Luuk 19:31 Ja jos jocu teille kysy: mixi te sitä päästätte? nijn sanocat hänelle: HERra tätä tarwidze.
Luuk 19:32 Nijn lähetetyt menit/ ja löysit nijncuin hän oli heille sanonut.
Luuk 19:33 Cosca he nyt päästit warsa/ sanoi sen isändä heille: mixi te päästätte warsa:
Luuk 19:34 He sanoit: HERra tätä tarwidze.
Luuk 19:35 Ja he weit sen Jesuxen tygö/ ja panit waattens warsan päälle/ ja istutit Jesuxen sen päälle.
Luuk 19:36 Ja cosca hän matcusti/ lewitit he waattens tielle.
Luuk 19:37 Ja cuin hän jo lähestyi/ ja waelsi Öljymäeldä alaspäin/ rupeis coco Opetuslasten joucko iloiten kijttämän Jumalata suurella änellä caiken woiman tähden cuin he nähnet olit/ sanoden:
Luuk 19:38 Siunattu olcon se joca HERran Nimeen Cuningasna tule/ Rauha Taiwahas/ ja cunnia corkeuxes.
Luuk 19:39 Ja muutamat Phariseuxist/ jotca Canssan seas olit/ sanoit hänelle: Mestari/ aseta Opetuslapses.
Luuk 19:40 Hän wastais/ ja sanoi heille: Minä sanon teille: jos nämät waickenewat/ nijn kiwet pitä huutaman.
Luuk 19:41 JA cuin hän lähemmä tuli/ cadzoi hän Caupungin päälle/ itki händä ja sanoi:
Luuk 19:42 Jos sinäkin tiedäisit/ nijns ajattelisit tosin tällä sinun ajallas/ mitä sinun rauhas sopis. Mutta nyt owat ne kätketyt sinun silmäis edestä.
Luuk 19:43 Sillä ne päiwät pitä tuleman sinun ylidzes/ että sinun wihollises scandzawat sinun/ ja pijrittäwät sinun:
Luuk 19:44 Ja ahdistawat sinun jocaculmalda/ ja maahan tasoittawat sinun/ ja sinun lapses/ jotca sinus owat/ ja ei jätä sinus kiwe kiwen päälle/ ettes sinun edzickos aica tundenut.
Luuk 19:45 JA hän meni Templijn/ rupeis ajaman ulos ostaita ja myypiä/ sanoden: kirjoitettu on:
Luuk 19:46 Minun huonen on Rucoushuone/ mutta te oletta sen tehnet ryöwäritten luolaxi.
Luuk 19:47 Ja hän opetti jocapäiwä Templis. Mutta Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet/ ja Canssan wanhimmat edzeit händä surmataxens.
Luuk 19:48 Ja ei tiennet mitä heidän piti tekemän: sillä caicki Canssa ripui hänes/ ja cuulit händä.

Vers. 4. Medzä ficunapuuhun) Supr.$ 17:6. a$ ficu$ & moro$.

XX. Lucu .

PHariseuxet kysywät Jesuxelle/ millä woimalla hän näitä teke: Hän kysy heillen Johannexen Castesta/ v. 1.
Sano heille wertauxen wijnamäen miehistä/ jotca tapoit isändäns palweliat/ ja pojan wijmein/ v. 9.
Wasta sijtte Phariseusten lähetetyille/ werorahasta/ v. 20.
Ja Saduceusten kysymyxeen ylösnousemisest/ v. 27.
Kysy Kirjanoppenuillen Christuxest/ kenengä poica hän on: Nuhtele heidän ylpeyttäns ja ahneuttans Canssan läsnä olles/ v. 41.

Luuk 20:1 JA tapahdui yhtenä nijstä päiwistä/ cosca hän Canssa opetti Templis/ ja saarnais Evangeliumi. Nijn ylimmäiset Papit/ ja Kirjanoppenet ja wanhimmat tulit/
Luuk 20:2 Ja sanoit hänelle: Sanos meille millä wallalla sinä tätä teet? Eli cuca sinulle tämän wallan on andanut?
Luuk 20:3 Nijn Jesus wastais/ ja sanoi heille: Minä kysyn myös teille yhtä asiata/ wastatcat minua.
Luuk 20:4 Olico Johannexen caste Taiwast/ taicka ihmisildä?
Luuk 20:5 Nijn he ajattelit idzelläns/ sanoden: jos me sanomma: Taiwast/ nijn hän sano: mixette sijs händä usconet?
Luuk 20:6 Eli jos me sanomma: ihmisildä/ nijn caicki Canssa kiwittäwät meidän:
Luuk 20:7 Sillä he owat uscotetut että Johannes oli Propheta. Ja he wastaisit/ ettei he tiennet custa se oli.
Luuk 20:8 Nijn sanoi Jesus heille: en minä myös sano teille/ millä woimalla minä näitä teen.
Luuk 20:9 NIjn hän rupeis sanoman Canssalle tämän wertauxen: yxi mies istutti wijnapuita/ ja pani ne palcoille wijnamäen miehille/ ja meni matcan cauwaxi aica.
Luuk 20:10 Cosca nijn sowelias oli/ lähetti hän palwelians wijnamäen miesten tygö/ että he andaisit hänelle wijnamäen hedelmästä. Mutta he piexit hänen/ ja lähetit tyhjänä.
Luuk 20:11 Ja hän lähetti taas toisen palwelian/ jonga he myös piexit ja pilckaisit/ ja poislähetit.
Luuk 20:12 Taas lähetti hän colmannen/ sen he myös haawoitit/ ja ulossyöxit.
Luuk 20:13 Nijn wijnamäen isändä sanoi: mitä minä teen? minä lähetän minun rackan poicani/ cosca he sen näkewät/ nijn he carttawat händä.
Luuk 20:14 Mutta cosca wijnamäen miehet sen näit/ ajattelit he idzelläns/ sanoden: tämä on perillinen/ tulcat tappacam händä/ että perindö tulis meidän omaxem.
Luuk 20:15 Ja he ulossyöxit hänen wijnamäestä ja tapoit. Mitästä wijnamäen isändä on tekewä heillen.
Luuk 20:16 Hän tule/ ja hucka nämät wijnamäen miehet/ ja anda wijnamäkens muille. Cuin he sen cuulit/ sanoit he: pois se.

Luuk 20:17 Mutta hän cadzahti heidän päällens/ ja sanoi: mitästä se on/ cuin kirjoitettu on? Se kiwi jonga rakendajat hylkäisit/ on tullut nurckakiwexi?
Luuk 20:18 Jocainen cuin lange sen kiwen päälle/ se muretan/ mutta jonga päälle se lange/ sen hän muserta.
Luuk 20:19 Ja Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet pyysit händä sillä hetkellä kijnniotta/ waan he pelkäisit Canssa: sillä he ymmärsit/ että hän heille tämän wertauxen sanonut oli.
Luuk 20:20 JA he wartioidzit händä/ ja lähetit wäijywäisiä/ jotca piti heidäns hurscaxi teettelemän/ että he hänen puhesa kijnnisaisit/ ja ylönannaisit Esiwallalle ja Maanwanhimman haldun.
Luuk 20:21 Ja he kysyit hänelle/ ja sanoit: Mestari/ me tiedämme ettäs oikein sanot ja opetat/ ja et cadzo ihmisen muoto/ waan opetat Jumalan tien totudes.
Luuk 20:22 Olleco se oikein/ että me annamme Keisarille weron/ taicka ei?
Luuk 20:23 Mutta cuin hän ymmärsi heidän cawaluxens/ sanoi hän heille: mitä te minua kiusatte?
Luuk 20:24 Osottacat minulle weroraha/ kenengä cuwa ja päällekirjoitus sijnä on? He wastaisit ja sanoit hänelle: Keisarin.
Luuk 20:25 Nijn hän sanoi heille: andacat Keisarille mitä Keisarin tule/ ja Jumalalle mitä Jumalan tule.
Luuk 20:26 Ja ei he tainnet hänen puhettans Canssan edes laitta/ waan ihmettelit hänen wastaustans/ ja waickenit.
Luuk 20:27 NIjn tulit muutamat Saduceuxist (jotca kieldäwät ylösnousemisen) ja kysyit hänelle/ sanoden:
Luuk 20:28 Mestari/ Moses kirjoitti meille/ jos jongun weli cuole/ jolla emändä oli/ ja se cuolis lapsitoin/ nijn hänen weljens piti sen waimon ottaman/ ja weljellens siemenen herättämän.
Luuk 20:29 Nyt olit seidzemen welje/ ensimäinen otti emännän ja cuoli lapsitoina.
Luuk 20:30 Ja toinen otti sen waimon/ ja se myös cuoli lapsitoina.
Luuk 20:31 Ja colmas otti myös sen. Ja nijn caicki seidzemen/ eikä jättänet lapsia/ ja cuolit.
Luuk 20:32 Caickein wijmein cuoli myös se waimo.
Luuk 20:33 Kenengä sijs ylösnousemises heistä se waimo on? Sillä caicki seidzemen owat sen waimonans pitänet.
Luuk 20:34 Jesus wastais/ ja sanoi heille: tämän mailman lapset naiwat ja huolewat.
Luuk 20:35 Mutta ne jotca otolliset owat sille mailmalle/ ja ylösnouseman cuolluista/ ei he nai eikä huole:
Luuk 20:36 Ja ei he sillen cuolla taida: sillä he owat Engelitten caltaiset/ ja Jumalan lapset/ että he owat ylösnousemisen lapset.
Luuk 20:37 Mutta että ne cuollet ylösnousewat/ sen on myös Moses pensan tykönä osottanut/ cosca hän

cudzui HERran/ Abrahamin Jumalaxi/ ja Isaachin Jumalaxi/ ja Jacobin Jumalaxi.
Luuk 20:38 Ei Jumala ole cuolluitten Jumala/ waan eläwitten: sillä caicki he häneldä eläwät.
Luuk 20:39 Nijn wastaisit muutamat Kirjanoppenuista/ ja sanoit: Mestari/ oikein sinä sanoit.
Luuk 20:40 Ja ei he rohgennet häneldä mitän enämbätä kysyä.
Luuk 20:41 NIjn hän sanoi heille: cuinga he sanowat Christuxen Dawidin Pojaxi:
Luuk 20:42 Ja Dawid sano Psaltarramatus: HERra sanoi minun HERralleni/ istu minun oikialle kädelleni:
Luuk 20:43 Nijncauwan cuin minä panen sinun wihollises sinun jalcais astinlaudaxi?
Luuk 20:44 Cosca Dawid cudzu hänen HERraxens/ cuinga sijs hän on hänen Poicans?
Luuk 20:45 MUtta cosca caicki Canssa sen cuuli/ sanoi hän Opetuslapsillens:
Luuk 20:46 Cawahtacat teitän Kirjanoppenuista/ jotca tahtowat käydä pitkis waatteis/ ja ottawat hywäxi terwetyxet Turulla/ ja mielelläns istuwat Synagogis ylimmäisnä ja pöydille.
Luuk 20:47 Jotca syöwät leskein huonet/ ja pitäwät pitkiä rucouxia/ waan sitä suuremman cadotuxen he saawat.

Vers. 25. Andacat) Templijn ja Jumalan palweluxeen pitä teidän andaman Jumalan käskyn jälken: Ja jos Keisari on teidän päällen weron pannut/ nijn teidän pitä myös sen andaman/ sillä te oletta hänen alemmaisens ja teillä on hänen rahans. Wahwistain näin tällä hänen wastauxellans mailmallisen hallituxen: jonga hän myös työllä osotti/ cosca hän idze andoi weron/ Matth. 17:27.

XXI. Lucu .

HEidän uhratesans ylistä hän köyhän lesken uhria/ v. 1.
Ennusta Jerusalemin häwityxest/ v. 5.
Ja mailman lopusta/ v. 25.

Luuk 21:1 JA hän cadzoi cuinga rickat panit lahjojans uhri arckuun.
Luuk 21:2 Hän näki myös köyhän lesken panewan sinne caxi ropoja.
Luuk 21:3 Ja hän sanoi: totisest sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enämmän cuin nämät caicki.
Luuk 21:4 Sillä nämät panit heidän kyllydestäns Jumalan uhrixi waan tämä pani köyhydestäns caiken hänen tawarans cuin hänellä oli.
Luuk 21:5 JA cuin muutamat sanoit hänelle Templist: cuinga caunilla kiwillä ja cappaleilla se caunistettu oli/ nijn hän sanoi:

Luuk 21:6 Se aica tule/ cosca caikista cuin te näettä/ ei pidä kiwi kiwen päälle jätettämän/ jota ei ricota.
Luuk 21:7 Nijn he kysyit hänelle/ ja sanoit: Mestari/ coscasta nämät tapahtuwat? ja mikä mercki on/ cosca nämät tulewat?
Luuk 21:8 Hän sanoi: cadzocat/ ettei teitä petetä: sillä moni tule minun Nimeeni/ ja sano: minä se olen: aica on kyllä läsnä/ älkät cuitengan heitä seuratco.
Luuk 21:9 Mutta cosca te cuuletta sotia ja capinoita/ nijn älkät peljätkö: sillä nämät pitä ensin tuleman/ waan ei cohta loppu ole.
Luuk 21:10 Nijn hän sanoi heille: Canssa nouse Canssa wastan/ ja waldacunda waldacunda wastan:
Luuk 21:11 Ja suuret maan wapistuxet pitä jocapaicas tuleman/ nälkä ja rutto/ cauhistuxet ja suuret ihmet Taiwast tapahtuwat.
Luuk 21:12 MUtta ennen näitä caickia heittäwät he kätens teidän päällenne/ wainowat ja ylönandawat teitä Rastupijn ja fangiuxeen/ ja wetäwät teitä Cuningasten ja Esimiesten eteen/ minun Nimeni tähden:
Luuk 21:13 Mutta se tapahtu teille todistuxexi.
Luuk 21:14 Nijn pangat nyt se sydämeen/ ettet te murehdis/ cuinga teidän pitä edestänne wastaman:
Luuk 21:15 Sillä minä annan teille suun ja wijsauden/ jota ei he woi wastan puhua/ eikä caicki teidän wastanseisojan taida wastan olla:
Luuk 21:16 Nijn te myös ylönannetan wanhimmildanne/ weljildänne/ langoildanne/ ja ystäwildänne/ ja muutamat teistä he tappawat.
Luuk 21:17 Ja te ylöncadzotan caikilda minun Nimeni tähden:
Luuk 21:18 Waan ei hiuscarwacan pidä teidän päästänne huckuman.
Luuk 21:19 Pitäkät teidän sielunne kärsimises.
Luuk 21:20 COsca te näettä Jerusalemin sotawäeldä pijritettäwän/ nijn tietkät että hänen pericatons on lähestynyt.
Luuk 21:21 Silloin ne jotca Judeas owat/ paetcan mäkein puoleen: ja jotca hänen keskelläns owat/ ne sieldä pois mengän: ja jotca maalla owat/ älkän sisälle mengö.
Luuk 21:22 Sillä ne owat costopäiwät/ että caicki pitä täytettämän cuin kirjoitetut owat.
Luuk 21:23 Mutta woi rascaita ja imettäwäisiä nijnä päiwinä. Sillä suuri waiwa pitä maan päällä oleman/ ja wiha tämän Canssan päällä.
Luuk 21:24 Ja heidän pitä langeman miecan terän edesä/ ja he wiedän fangixi caickinaisen Canssan secaan. Ja Jerusalem pitä tallattaman pacanoilda/ sijhenasti cuin pacanain aica täytetän.
Luuk 21:25 JA merkit pitä oleman Auringos ja Cuus ja Tähdeis. Ja maasa Canssalla ahdistus epäillyxen

tähden. Ja Meri ja Allot pitä pauhaman.
Luuk 21:26 Ja ihmiset maasa pitä cuiwettuman pelgon tähden/ ja odottamisen tähden/ nijtä cuin maan pijrin päälle tulewat: sillä Taiwan woimat pitä lijcutettaman.
Luuk 21:27 Ja silloin heidän pitä näkemän ihmisen Pojan tulewan pilwis/ suurella woimalla ja cunnialla.
Luuk 21:28 Cosca nämät rupewat tapahtuman/ nijn cadzocat/ ja nostacat päänne ylös: sillä teidän lunastuxenne silloin lähesty.
Luuk 21:29 Ja hän sanoi heille wertauxen: cadzocat ficunapuuta/ ja caickia puita/ cosca ne puhkewat/
Luuk 21:30 Nijn te idze nijstä näette ja ymmärrätte/ että suwi on läsnä.
Luuk 21:31 Nijn myös te/ cosca te näette nämät tapahtuwan/ sijtä tietkät että Jumalan waldacunda on läsnä.
Luuk 21:32 Totisest minä sanon teille: ei tämän sucucunnan pidä ennen huckuman/ cuin nämät caicki tapahtuwat.
Luuk 21:33 Taiwas ja maa on huckuwa/ waan minun sanani ei pidä huckanduman.
Luuk 21:34 MUtta cawahtacat teitän/ ettei teidän sydämen coscan rascauteta syömisest ja juomisest/ ja elatuxen murhest/ ja se päiwä tule äkist teidän päällen.
Luuk 21:35 Sillä nijncuin paula tule caickein ylidze/ jotca coco maan päällä asuwat.
Luuk 21:36 Nijn olcat nyt aina walpat/ ja rucoilcat/ että te mahdolliset olisitta caickia näitä wälttämän jotca pitä tapahtuman/ ja seisoman ihmisen Pojan edes.
Luuk 21:37 Ja hän opetti päiwällä Templis/ mutta yöllä meni hän ulos/ ja oli Öljymäellä yötä.
Luuk 21:38 Ja caicki Canssa tuli warhain hänen tygöns Templijn händä cuuleman.

Vers. 24. Pacanain) Jerusalem pitä oleman Pacanain alla/ sijhenasti cuin pacanat uscoon käändywät/ se on mailman loppuhun: Sillä ei Templi enämbi raketa/ Hagg. 2.10. Dan. 9.

XXII. Lucu .

PÄäsiäisen edellä mene Judas ylimmäisten Pappein tygö ja lupa pettä Jesuxen/ v. 1.
Jesus mene Jerusalemijn/ syö siellä Pääsiäislamban v. 7.
Asetta Ehtolisens/ v. 17.
Sano heille pettäjäns/ v. 22.
Asetta heidän rijtans/ ja opetta heitä lähestywäisest waarast/ v. 24.
Mene Öljymäelle rucoileman: Siellä hän otetan kijnni ja ylimmäisen Papin huonesen wiedän/ v. 39.

Petari tule sinne ja wanno ettei hän tunne händä/ v. 55.
Jesus pilcatan ja duomitan cuolemaan/ v. 63.

Luuk 22:1 NIin lähestyi makian leiwän juhla päiwä/ joca Pääsiäisexi cudzutan.
Luuk 22:2 Ja ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet edzeit/ cuinga he olisit hänen saanet tappa. Mutta he pelkäisit Canssa.
Luuk 22:3 Nijn Sathan oli Judan sisälle mennyt/ jonga lijca nimi oli Ischarioth/ joca oli cahdentoistakymmenen lugusta.
Luuk 22:4 Ja hän meni pois/ ja puhutteli ylimmäisiä Papeja ja Päämiehiä/ cuinga hän oli hänen heille pettäwä.
Luuk 22:5 Ja he ihastuit/ ja lupaisit hänelle raha.
Luuk 22:6 Ja hän lupais sen heille/ ja edzei tila saadaxens händä pettä ilman hasuta.
Luuk 22:7 NIin makian leiwän päiwä tuli/ jona Pääsiäislammas piti uhrattaman.
Luuk 22:8 Ja hän lähetti Petarin ja Johannexen/ sanoden: mengät walmistaman meille Pääsiäislammas syödäxem.
Luuk 22:9 Nijn he sanoit hänelle: cusas tahdot meitä walmistaman?
Luuk 22:10 Hän sanoi heille: cadzo/ cosca te Caupungijn tuletta/ cohta teidän yxi ihminen candain wesiastiata/ noudattacat händä sijhen huonesen johonga hän mene:
Luuk 22:11 Ja sanocat perhen isännälle/ Mestari käski sinulle sano: cusa on maja/ josa minä saan Pääsiäslamban Opetuslasteni cansa syödä.
Luuk 22:12 Ja hän osotta teille suuren awaran Salin walmistacat siellä.
Luuk 22:13 He menit/ ja löysit nijncuin hän heille sanonut oli/ ja walmistit Pääsiäis lamban.
Luuk 22:14 Ja cuin jo aica tullut oli/ istui hän/ ja caxitoistakymmendä Apostolita hänen cansans.
Luuk 22:15 Ja hän sanoi heille: minä olen halulla halainnut syödä tätä Pääsiäislammasta teidän cansan/ ennen cuin minä kärsin:
Luuk 22:16 Sillä minä sanon teille: en minä sillen hänest enämbi syö/ sijhenasti cuin se täytetän Jumalan waldacunnas.
Luuk 22:17 Ja hän otti Calkin/ kijtti/ ja sanoi: ottacat ja jacacat keskenän:
Luuk 22:18 Sillä minä sanon teille: en minä juo wijnapuun hedelmäst/ ennen cuin Jumalan waldacunda tule.
Luuk 22:19 JA hän otti leiwän/ kijtti ja mursi/ ja andoi heille/ sanoden: tämä on minun Ruumin/ joca teidän edestän annetan/ se tehkät minun muistoxeni.

Luuk 22:20 Nijn myös Calkin ehtolisen jälken/ sanoden: tämä Calcki on se Usi Testamenti/ minun weresäni/ joca teidän edestän wuodatetan.
Luuk 22:21 Cuitengin cadzo/ minun pettäjäni käsi on minun cansani pöydällä:
Luuk 22:22 Ja tosin ihmisen Poica mene nijncuin päätetty on/ cuitengin woi sitä ihmistä/ jolda hän petetän.
Luuk 22:23 Ja he rupeisit kyselemän keskenäns: cuca se heistä olis/ joca sen tekemän piti.
Luuk 22:24 JA heidän wälillens tuli rijta/ cuca heistä suurin piti oleman.
Luuk 22:25 Nijn hän sanoi heille: mailmalliset Cuningat wallidzewat/ ja waldamiehet cudzutan armollisixi Herroixi.
Luuk 22:26 Mutta et te nijn/ waan joca teistä suurin on/ se olcon nijncuin nuorin/ ja joca ylimmäinen on/ se olcon nijcuin palwelia:
Luuk 22:27 Sillä cumbi suurembi on? se joca atrioidze/ taicka se joca palwele? eikö se joca atrioidze? mutta minä olen teidän keskellän nijncuin palwelia.
Luuk 22:28 Mutta te oletta ne/ jotca minun kiusauxisani minun cansani pysytte.
Luuk 22:29 Ja minä säädän teille waldacunnan/ nijncuin minun Isäni sääsi minulle:
Luuk 22:30 Että teidän pitä syömän ja juoman minun pöydälläni/ minun waldacunnasani/ ja istuman istuimella/ ja duomidzeman caxitoistakymmendä Israelin sucucunda.
Luuk 22:31 NIin HERra sanoi: Simon/ Simon/ cadzo/ Sathan on teitä pyytänyt seuloxens nijncuin nisuja.
Luuk 22:32 Waan minä rucoilin sinun edestäs/ ettei sinun uscos puuttuman pidä. Ja cuin sinä kerran palajat/ nijn wahwista weljejäs.
Luuk 22:33 Nijn hän sanoi hänelle: HERra/ minä olen walmis sinun cansas fangiuxen ja cuoleman menemän.
Luuk 22:34 Hän sanoi: Petari/ minä sanon sinulle/ ei laula tänäpän Cuckoi ennen/ cuin sinä colmasti minun kiellät/ et tundewas minua.
Luuk 22:35 JA hän sanoi heille: cosca minä lähetin teidän ilman säkitä/ ja cuckarota ja kengitä/ puuttuico teildä mitän? He sanoit: Ei mitän.
Luuk 22:36 Nijn hän sanoi heille: waan nyt/ jolla säcki on/ ottacan sen/ nijn myös cuckaron/ ja jolla ei ole/ se myykän hamens/ ja ostacan miecan.
Luuk 22:37 Sillä minä sanon teille: wielä sekin cuin kirjoitettu on/ pitä minus täytettämän: Hän on pahain tekiäin cansa luettu: sillä mitä minusta kirjoitettu on/ ne pitä loppuman.
Luuk 22:38 Nijn he sanoit: HERra/ cadzo/ täsä on caxi miecka. Hän sanoi heille: Kyllä sijnä on.
Luuk 22:39 JA hän läxi ulos/ cuin hänen tapans oli/ Öljymäelle/ ja hänen Opetuslapsens seuraisit händä sijhen paickan.

Luuk 22:40 Ja cuin hän sinne tuli/ sanoi hän heille: rucoilcat ettet te langeis kiusauxeen.
Luuk 22:41 Ja hän ercani heistä lähes kiwellä heittä/ ja laski polwillens/ rucoili ja sanoi:
Luuk 22:42 Isä/ jos sinä tahdot/ nijn ota pois minulda tämä Calcki/ cuitengin ei minun tahton/ mutta sinun olcon.
Luuk 22:43 Nijn Engeli Taiwast ilmestyi hänelle/ ja wahwisti händä.
Luuk 22:44 Ja se joutui/ että hän cuoleman cansa sodei/ ja rucoili hartamman. Ja oli hänen hikens nijncuin weren pisarat/ jotca maahan wuosit.
Luuk 22:45 Ja cuin hän nousi rucoilemast/ ja tuli Opetuslastens tygö/ löysi hän ne murhen tähden macamast:
Luuk 22:46 Ja sanoi heille: Mitä te macatte? noscat ja rucoilcat/ ettet te kiusauxeen langeis.
Luuk 22:47 WIelä hänen puhuisans/ cadzo/ joucko ja yxi cahdestatoistakymmenestä/ joca cudzuttin Judas/ käwi heidän edelläns ja lähestyi Jesusta/ suuta andaman hänen.
Luuk 22:48 Nijn Jesus sanoi hänelle: Juda/ suun andamisellaco sinä ihmisen Pojan petät?
Luuk 22:49 COsca ne jotca hänen ymbärilläns olit/ näit mitä tulewa oli/ sanoit he hänelle: HERra/ emmekö me lyö miecalla?
Luuk 22:50 Ja yxi heistä löi Pappein päämiehen palweliata/ ja hackais pois hänen oikian corwans.
Luuk 22:51 Mutta Jesus sanoi: sallicat tähän asti/ ja cuin hän rupeis hänen corwaans/ paransi hän sen.
Luuk 22:52 MUtta Jesus sanoi ylimmäisille Papeille/ ja Templin haldioille ja wanhimmille/ jotca hänen tygöns tullet olit.
Luuk 22:53 Te läxitte nijncuin ryöwärin tygö/ miecoilla ja seipäillä/ minä olin teidän cansan jocapäiwä Templis/ ja et te ojendanet kättä minun päälleni/ mutta tämä on teidän hetkenne/ ja pimeyden walda.
Luuk 22:54 NIin he kijnniotit hänen ja tulutit/ ja toit hänen ylimmäisen Papin huonesen. Mutta Petari seurais taambana.
Luuk 22:55 Nijn he wiritit walkian keskelle cartanota/ ja istuit/ istui myös Petari heidän seasans.
Luuk 22:56 Cosca yxi pijca näki hänen walkian tykönä istuwan/ cadzoi hän hänen päällens/ ja sanoi: tämä oli myös hänen cansans.
Luuk 22:57 Waan hän kielsi ja sanoi: waimo/ en minä tunne händä.
Luuk 22:58 Ja wähän hetken perästä näki toinen hänen/ ja sanoi: sinä myös olet yxi heistä. Petari sanoi: ihminen/ en minä ole.
Luuk 22:59 Ja lähes hetken perästä todisti myös toinen/ sanoden: totisest tämä oli myös hänen cansans: Sillä hän on Galileus.

Luuk 22:60 Nijn Petari sanoi: ihminen/ en minä tiedä mitäs sanot. Ja wielä hänen puhuisans/ Cuckoi lauloi.
Luuk 22:61 Ja HERra käänsi/ ja cadzoi Petarin päälle/ ja Petari muisti HERran puhen/ joca oli hänelle sanonut: ennencuin Cuckoi laula/ colmasti sinä minun kiellät.
Luuk 22:62 Ja Petari meni ulos/ ja itki catkerast.
Luuk 22:63 Mutta miehet/ jotca Jesusta kijnnipidit/ pilckaisit händä ja löit händä:
Luuk 22:64 Peitit hänen silmäns/ ja hosuit händä caswoille/ ja kysyit hänelle/ sanoden: Arwa/ cuca se on joca sinua löi?
Luuk 22:65 Ja paljo muuta pilcka sanoit he händä wastan.
Luuk 22:66 Ja cuin päiwä coitti/ coconnuit Canssan wanhimmat/ ja Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet/ ja weit hänen Raadin eteen:
Luuk 22:67 Ja sanoit: Oletcos Christus? nijn sano meille? Hän sanoi heille: jos minä sanon teille/ et te usco?
Luuk 22:68 Ja jos minä myös kysyn/ nijn et te wasta/ et te myös päästä minua.
Luuk 22:69 Sentähden tästedes istu ihmisen Poica Jumalan woiman oikialla puolella.
Luuk 22:70 Nijn he sanoit caicki: sinäkö sijs olet Jumalan Poica? Hän sanoi heille: tepä sen sanotta/ että minä olen.
Luuk 22:71Nijn he sanoit: mitä me sillen todistusta tarwidzemma? me olemma sen cuullet hänen omasta suustans.

Vers. 16. En minä syö) Hän näyttä aina cuinga hän cuolemata muistele.
v. 38. Kyllä sijnä on) Se on/ ei se sillen kelpa/ että me rautaisilla miecoilla tappelemma/ mutta tästedes tule teidän kärsiä Evangeliumin tähden/ ja pitä ristiä candaman/ sillä ei taita muilla Perkelettä wastan sotia/ cuin hengellisellä miecalla/ se on/ Jumalan sanalla/ jolla hän woitetan/ ja ei raudalla.
v. 51. Sallicat tähänasti) Se on/ Andacat heidän nyt tehdä pahan ajatuxens jälken/ nijn paljo cuin heille sallittu on/ heillä on kyllä heidän Duomarins/ nijn ettei meidän sitä idze tarwita costaman.
v. 52. Haldioille) Ne olit Judalaiset asettanet waarin ottaman Templist/ ja pitämän siellä rauha.

XXIII. Lucu .

JEsus wiedän Pilatuxen tygö/ v. 1.
Waan Pilatus lähettä hänen Herodexen tygö/ v. 7.
Taas hän wiedän Pilatuxen tygö/ ja cosca hän cuule hänen/ tahto hän hänen päästä/ v. 11.
Caicki Canssa huuta ja canda hänen päällens/ Pilatus duomidze hänen cuolemaan/ v. 18.

Hän ristinnaulitan cahden ryöwärin keskellen ja paljon häwäistän/ v. 27.
Hän cuole suurella huudolla ja monella ihmellä/ v. 44.
Joseph Arimathiast hauta hänen vten hautan/ v. 50.

Luuk 23:1 JA caicki joucko ylösnousi/ ja he weit hänen Pilatuxen eteen/ ja rupeisit candaman hänen päällens ja sanoit:
Luuk 23:2 Tämän me löysimme Canssa wiettelemäst/ ja kieldämäst Keisarille wero andaman/ ja sanomast hänens olewan Cuningan Christuxen.
Luuk 23:3 Nijn Pilatus kysyi hänelle/ sanoden: oletcos Judalaisten Cuningas? Hän wastais händä/ ja sanoi: sinäpä sen sanot:
Luuk 23:4 Pilatus sanoi Pappein Päämiehille ja Canssalle: en minä löydä yhtän wica täsä Miehesä.
Luuk 23:5 Nijn he hogit ja sanoit: Hän kehoitta Canssan/ opettain coco Judeas/ ja on ruwennut Galileast haman tähän asti.
Luuk 23:6 COsca Pilatus cuuli Galileata mainittawan/ kysyi hän/ jos hän Galileast oli.
Luuk 23:7 Ja cuin hän ymmärsi/ että hän Herodexen läänistä oli/ lähetti hän hänen Herodexen tygö: sillä hän oli myös silloin Jerusalemis.
Luuk 23:8 Cosca Herodes näki Jesuxen/ ihastui hän sangen suurest: sillä hän oli jo cauwan aica händä halainnut nähdäxens/ että hän oli paljon hänestä cuullut/ ja toiwoi häneldä jongun ihmen näkewäns.
Luuk 23:9 Ja hän kysyi hänelle moninaisista/ mutta ei hän mitän händä wastannut.
Luuk 23:10 Nijn ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet seisoit ja cannoit cowin hänen päällens.
Luuk 23:11 Mutta Herodes huowinens ylöncadzoit hänen/ ja pilckaisit händä/ pani hänen päällens walkian waatten/ ja lähetti jällens Pilatuxen tygö.
Luuk 23:12 Sinä päiwänä tuli Pilatus ja Herodes ystäwäxi keskenäns/ joiden wälillä ennen oli waino ollut.
Luuk 23:13 NIin Pilatus cudzui cocon ylimmäiset Papit ja waldamiehet ja Canssan: ja sanoi heille:
Luuk 23:14 Te oletta tämän ihmisen minulle tuonet/ nijncuin Canssan häiridziän/ ja cadzo/ minä olen händä tutkinut teidän edesän/ ja en löydä yhtän wica hänesä/ josta te cannatte hänen päällens/ eikä Herodescan:
Luuk 23:15 Sillä minä lähetin teidän hänen tygöns/ ja cadzo/ ei hänestä yhtän hengen ricosta löytty:
Luuk 23:16 Sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästä.
Luuk 23:17 Sillä hänen piti joca juhlana päästämän heille yhden wallallens.
Luuk 23:18 Nijn coco joucko huusi/ ja sanoi: ota tämä pois/ ja päästä meille Barrabas.
Luuk 23:19 Joca oli capinan ja miestapon tähden/ cuin Caupungis tapahtunut otl/ fangiuxeen heitetty.

Luuk 23:20 Nijn Pilatus taas puhui heille/ ja tahdoi Jesuxen päästä.
Luuk 23:21 Mutta he huusit/ ja sanoit: ristinnaulidze/ ristinnaulidze händä.
Luuk 23:22 Mutta hän sanoi colmannen kerran heille: mitästä hän paha tehnyt on? en minä löydä yhtän hengen ricosta hänes: sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästä.
Luuk 23:23 Mutta he hogit suurella änellä/ pyytäin händä ristinnnaulitta. Ja heidän ja ylimmäisten Pappein äni sai wallan.
Luuk 23:24 JA Pilatus duomidzi heidän anomisens jälken:
Luuk 23:25 Ja päästi sen heille joca capinan ja miestapon tähden oli fangiuxeen heitetty/ jota he anoitkin. Mutta Jesuxen andoi hän heidän halduns.
Luuk 23:26 JA cuin he hänen ulosweit/ käsitit he Simonin Kyrenist/ joca pellolda tuli/ ja panit hänen ristiä Jesuxen jäljes candaman.
Luuk 23:27 MUtta händä seurais suuri joucko Canssa ja waimoja/ jotca händä itkit ja parguit.
Luuk 23:28 Nijn Jesus käänsi idzens heidän puoleens/ ja sanoi: Jerusalemin tyttäret/ älkät minua itkekö/ waan itkekät idze teitän/ ja teidän lapsianne.
Luuk 23:29 Sillä cadzo/ päiwät tulewat/ cosca he sanowat: autuat owat ne hedelmättömät/ ja ne cohdut/ jotca ei synnyttänet/ ja ne nisät/ jotca ei imettänet.
Luuk 23:30 Silloin he rupewat sanoman wuorille: langetcat meidän päällem/ ja cuckuloille: peittäkät meitä.
Luuk 23:31 Sillä jos nämät tapahtuwat tuoresa puusa/ mitä sijtte cuiwetusa tapahtu.
Luuk 23:32 NIin wietin myös hänen cansans caxi muuta pahan tekiätä surmatta.
Luuk 23:33 Ja cuin he siehen siaan tulit/ joca Pääcalloin paicaxi cudzutan/ sijnä he hänen ristinnaulidzit/ ja ne pahantekiät hänen cansans/ yhden oikialle ja toisen wasemalle puolelle.
Luuk 23:34 Nijn sanoi Jesus: Isä/ anna heille andexi: sillä ei he tiedä mitä he tekewät. Ja he jagoit hänen waattens/ ja heitit nijstä arpa.
Luuk 23:35 Ja Canssa seisoi ja cadzeli/ ja Päämiehet pilckaisit händä heidän cansans/ ja sanoit: muita hän wapahti/ mutta wapahtacan nyt idzens/ jos hän on Christus Jumalan walittu.
Luuk 23:36 Ja huowit myös pilckaisit händä/ menit ja cocotit hänella etickata/ sanoden:
Luuk 23:37 Jos sinä olet Judalaisten Cuningas/ nijn wapahda idze sinus.
Luuk 23:38 Oli myös hänestä päällekirjoitus Grecan/ Latinan/ ja Ebrean bookstaweilla kirjoitettu: Tämä on Judalaisten Cuningas.
Luuk 23:39 NIin yxi pahantekijst/ jotca myös ripustetut olit/ pilckais händä/ ja sanoi: jos sinä olet Christus/ nijn wapahda sinus/ ja meitä.

Luuk 23:40 Mutta toinen wastais/ ja nuhteli händä/ sanoden: ja et tosin sinäkän Jumalata pelkä? ettäs olet yhdes cadotuxes?
Luuk 23:41 Ja tosin me olemma oikein sijnä: sillä me saamme meidän töidemme ansion jälken/ mutta ei tämä mitän paha tehnyt.
Luuk 23:42 Ja sanoi Jesuxelle: HERra muista minua coscas waldacundas tulet.
Luuk 23:43 Nijn Jesus sanoi hänelle: totisest sanon minä sinulle: tänäpän pitä sinun oleman minun cansani Paradisis.
Luuk 23:44 Ja se oli lähes cuudes hetki/ ja pimeys tuli caiken maan päälle/ haman yhdexänden hetken asti: Ja Auringo pimeni.
Luuk 23:45 Ja Templin esirippu repeis cahtia.
Luuk 23:46 Ja Jesus huusi suurella änellä/ ja sanoi: Isä/ sinun käsijs minä annan hengeni. Ja cuin hän sen oli sanonut/ ylösannoi hän hengens.
Luuk 23:47 COsca Päämies näki mitä siellä tapahdui/ cunnioitti hän Jumalata ja sanoi: totisest tämä ihminen oli hurscas.
Luuk 23:48 Ja caicki Canssa cuin sinne cadzeleman meni/ cosca he näit mitä siellä tapahdui/ löit rindoihins/ ja palaisit cotians.
Luuk 23:49 Ja caicki hänen tuttawans seisoit taambana/ nijn myös waimot/ jotca händä Galileast seurannet olit/ ja näit nämät caicki.
Luuk 23:50 JA cadzo/ yxi Raadimies/ nimeldä Joseph/ joca oli hywä ja hurscas mies:
Luuk 23:51 Eikä ollut mieldynyt heidän neuwons ja tecoons/ joca oli syndynyt Arimathias Judalaisten Caupungis/ tämä odotti Jumalan waldacunda:
Luuk 23:52 Hän meni Pilatuxen tygö/ ja anoi Jesuxen ruumista.
Luuk 23:53 Ja otti sen alas/ ja käärei lijnawaatteisin/ ja pani hautan/ joca calliohon hacattu oli/ johonga ei yxikän ennen pandu ollut.
Luuk 23:54 Ja se oli walmistuspäiwä/ ja Sabbathi rupeis lähestymän.
Luuk 23:55 Nijn waimot seuraisit jäljest/ iotca hänen cansans tullet olit Galileast/ ja cadzelit hauta/ ja cuinga hänen ruumins pandu oli.
Luuk 23:56 Mutta he palaisit ja walmistit hywän hajuisia yrtejä ja woiteita/ waan Sabbathina he lewäisit Lain käskyn jälken.

Vers. 7. Herodexen läänistä) Sillä Herodes oli Tetracha Galileas/ ja Pontius Pilatus oli Maanwanhin Judeas/

cuin Lucas tietä anda/ Cap.$ 3:1.
v. 44. Cuudes hetki) Nimittäin Auringon nousemisest: sillä sijtä Ebrerit rupeisit hetket lukeman.

XXIV. Lucu .

ENsimäisnä Sabbathina tulewat waimot haudalle/ Jumalan Engeli ilmoitta heillen Jesuxen ylösnosnexi/ v. 1.
Joca sijtte ilmoitta idzens nijlle cuin Emauxeen menewät/ v. 13.
Ja Apostoleille Jerusalemis/ v. 36.
Selittä heillen Kirjoituxet/ lupa heillen Pyhän Hengen/ siuna heitä: Ja nijn mene hän heildä ylös Taiwasen/ v. 51.

Luuk 24:1 MUtta ensimäisnä Sabbathin päiwänä sangen warhain/ tulit he haudalle ja cannoit hywän hajuisia yrtejä/ jotca he olit walmistanet/ ja muutamat heidän cansans.
Luuk 24:2 Nijn he löysit kiwen haudalda poiswieritetyxi.
Luuk 24:3 Ja menit sijhen sisälle/ eikä löynnet HERran Jesuxen ruumista.
Luuk 24:4 Ja se tapahdui/ cosca he sijtte epäilit/ cadzo/ caxi miestä seisoi heidän tykönäns kijldäwisä waatteisa. Nijn he peljästyit/ ja löit caswons maata päin.
Luuk 24:5 Nijn he sanoit heille: mixi te eläwätä cuolluitten seas edzitte?
Luuk 24:6 Ei hän ole täällä/ mutta ylösnousi. Muistacat cuinga hän teille sanoi/ cosca hän wielä Galileas oli/ sanoden:
Luuk 24:7 Ihmisen Pojan pitä ylönannettaman synnisten ihmisten käsijn/ ja ristinnaulittaman/ ja colmandena päiwänä ylösnouseman.
Luuk 24:8 Ja he muistit hänen sanans.
Luuk 24:9 JA he palaisit jällens haudalda/ ja ilmoitit caicki nämät yhdelletoistakymmenelle/ nijn myös caikille muille.
Luuk 24:10 Ja ne olit Maria Magdalena/ ja Johanna/ ja Maria Jacobi/ ja muita heidän cansans/ jotca näitä Apostoleille ilmiotit.
Luuk 24:11 Ja heidän sanans näwyit hielle hourauxexi/ eikä usconet heitä.
Luuk 24:12 Nijn Petari nousi ja juoxi haudalle/ ja curkisti sisälle/ ja näki ainoastans lijnawaattet panduna/ ja poismeni ihmetellen idzelläns sitä cuin tapahtunut oli.
Luuk 24:13 JA cadzo/ caxi heistä menit sinä päiwänä yhten kylän/ joca oli Jerusalemist cuudenkymmenen wacomitan pääsä/ Emaus nimeldä.

Luuk 24:14 Ja puhuit keskenäns caikista nijstä cuin tapahtunut oli.
Luuk 24:15 Ja tapahdui heidän puhuisans ja tutkistellesans keskenäns/ että Jesus idze heitä lähestyi/ ja matcusti heidän cansans.
Luuk 24:16 Mutta heidän silmäns pidettin/ ettei he händä tundenet.
Luuk 24:17 Nijn hän sanoi heille: mitkä puhet ne owat cuin te pidätte keskenän käydesän/ ja oletta murhelliset?
Luuk 24:18 Nijn Cleophas nimeldä wastais/ ja sanoi hänelle: oletcos ainoa muucalainen Jerusalemis/ joca et tiedä mitä siellä näinä päiwinä tapahdui?
Luuk 24:19 Hän sanoi heille: mitä? He sanoit hänelle: Sijtä Jesuxesta Nazarenuxesta/ joca oli wäkewä Propheta töisä ja sanoisa/ Jumalan ja caiken Canssan edes.
Luuk 24:20 Cuinga meidän ylimmäiset Papit ja Päämiehet ylönannoit hänen cuoleman cadotuxeen/ ja ristinnaulidzit hänen.
Luuk 24:21 Mutta me luulimma hänen sixi/ joca Israelin piti lunastaman. Ja sijtte on jo colmas päiwä tänäpän cuin nämät tapahduit.
Luuk 24:22 Owat myös muutamat waimot meistä meitä peljättänet/ jotca warahin amulla tulit haudalle/ ja cuin ei he löytänet hänen ruumistans/
Luuk 24:23 Tulit he ja sanoit: että he Engelingin näyn nähnet olit/ jotca sanoit hänen eläwän.
Luuk 24:24 Ja muutamat meistä menit haudalle/ ja löysit nijncuin waimot olit sanonet/ mutta ei he händä löynnet.
Luuk 24:25 Ja hän sanoi heille: O te tompelit ja hitat sydämest uscoman nijtä caickia/ cuin Prophetat puhunet owat.
Luuk 24:26 Eikö Christuxen pitänyt näitä kärsimän/ ja hänen cunniaans sisällekäymän.
Luuk 24:27 Ja hän rupeis Mosexest/ ja caikist Prophetaist ja selitti heille caicki Kirjoituxet/ cuin hänestä sanotut olit.
Luuk 24:28 Ja he lähestyit kylä/ johonga he menit/ ja hän teetteli hänens edemmä käymän.
Luuk 24:29 Ja he waadit händä/ ja sanoit: ole meidän cansam/ sillä ehto joutu/ ja päiwä on laskenut/ ja hän meni oleman heidän cansans.
Luuk 24:30 Ja se tapahdui/ cosca hän atrioidzi heidän cansans/ otti hän leiwän/ kijtti/ mursi ja andoi heille.
Luuk 24:31 Nijn heidän silmäns aukenit/ ja he tunsit hänen. Ja hän catois heidän edestäns.
Luuk 24:32 Ja he sanoit keskenäns: eikö meidän sydämem meisä palanut/ cosca hän tiellä meitä puhutteli/ ja selitti meille Kirjoituxet?

Luuk 24:33 Ja he nousit sillä hetkellä ja palaisit Jerusalemijn/ ja löysit ne yxitoistakymmendä coosta/ ja ne jotca nijden cansa olit:
Luuk 24:34 Jotca sanoit: HERra on totisest ylösnosnut/ ja ilmannui Simonille.
Luuk 24:35 Ja he juttelit heille mitä tiellä tapahtunut oli/ ja cuinga hän heildä oli tuttu leiwän murtamisesta.
Luuk 24:36 COsca he näistä puhuit/ seisoi Jesus heidän keskelläns/ ja sanoi heille: rauha olcon teille.
Luuk 24:37 Nijn he hämmästyit/ ja pelkäisit/ ja luulit hengen näkewäns.
Luuk 24:38 Ja hän sanoi heille: mitä te pelkätte? Ja mixi sencaltaiset ajatuxet tulewat teidän sydämeen?
Luuk 24:39 Cadzocat minun käsiäni ja jalcojani/ että minä idze olen/ ruwetcat minuun/ ja cadzocat: sillä ei hengellä ole liha eikä luita/ nijncuin te näettä minulla olewan.
Luuk 24:40 Ja cuin hän nämät sanonut oli: osotti hän heille kätens ja jalcans.
Luuk 24:41 Mutta cosca ei he wieläkän usconet ilon tähden/ waan ihmettelit/ sanoi hän heille: Ongo teillä täsä mitän syötäwätä?
Luuk 24:42 Ja he panit hänen eteens cappalen paistettua cala/ ja wähän kimalaisen hunajata.
Luuk 24:43 Ja hän otti sen/ ja söi heidän nähtens.
Luuk 24:44 NIin hän sanoi heille: nämät owat ne sanat/ cuin minä puhuin teille/ cosca minä wielä teidän cansanne olin/ Sillä caicki pitä täytettämän/ mitä kirjoitettu on Mosexen Lais/ ja Prophetais/ ja Psalmeis/ minusta.
Luuk 24:45 Silloin hän awais heidän ymmärryxens/ Kirjoituxia ymmärtämän/ ja sanoi heille:
Luuk 24:46 Nijn on kirjoitettu/ ja näin tuli Christuxen kärsiä/ ja ylösnosta cuolluista colmandena päiwänä.
Luuk 24:47 Ja että hänen Nimeens piti parannusta saarnattaman/ ja syndein andexiandamusta caikis Canssois/ ruweten Jerusalemist.
Luuk 24:48 Mutta te oletta caickein näiden todistajat.
Luuk 24:49 Ja cadzo/ minä lähetän minun Isäni lupauxen teidän päällen. Mutta teidän pitä oleman Jerusalemis/ sijhenasti cuin te puetetan woimalla corkeudesta.
Luuk 24:50 Nijn hän wei heidän haman Bethanian/ nosti kätens/ ja siunais heitä.
Luuk 24:51 Ja se tapahdui/ cosca hän heitä siunannut oli/ ercani hän heistä/ ja meni ylös Taiwasen.
Luuk 24:52 Cosca he händä cumartanet olit/ palaisit he Jerusalemijn suurella ilolla.
Luuk 24:53 Ja olit aina Templis/ kijttämäs ja cunnioittamas Jumalata.

Vers. 13. Wacomitta) Stadium$ on cappale matca/ 125. askeletta pitkä. Cuitengin enimmäst luetan. 32 Stadiat peniculmaxi.

v. 49. Corkeudesta) Se tapahtui cosca he sait Pyhän Hengen/ Act.$ 2:2.

P. Lucan Evangeliumin loppu.

Toinen osa P. Lucan Evangeliumist / Apostolitten Tegoista .

Esipuhe Apostolitten Tegoista .

ENsist/ kirjoitta P. Lucas täsä Kirjasa/ Christuxen Taiwasen astumisen/ ja Pyhän Hengen lahjan jacamisen Apostoleille: Petarin saarnan ja ihmet Templis/ cap. $ 1. 2. 3. jonga tähden hän Johannexen cansa pandin kijnni/ ja Raadin eteen asetettin/ cap. $ 4. 5.

II. Seidzemest Esimiehest eli toimittajast/ joista Stephanus yxi oli/ joca Evangeliumin wainollisten cansa rijteli/ ja kiwitettin/ cap. $ 6. 7.

Sijtä Noidast Simonist/ ja Candacexen Drötingin Camarerarist/ cap. $ 8. ja Pawalin käändymisest/ cap. $ 9.

III. Cuinga Petari/ Jumalan ilmoituxen cautta lähetetän Corneliuxen tygö: Christuxen usco lewitetän Antiochias/ cap. $ 10:11.

Herodes tappa Jacobuxen: pane Petarin fangiuteen: Pawali ja Barnabas saarnawat Cypruxes/ Paphos ja Pisidias: ajetan ulos Iconiumist: tulewat Lystraan ja Derbenijn/ cap. $ 12. 13. 14.

Sijtä cocouxest cuin Apostolit pidit Jerusalemis/ ymbärins leickauxest ja Lain Ceremonijst/ cap. $ 15.

IV. Pawalin matcoist/ cuinga hän waelda ymbärins/ wahwista seuracunnat/ joisa hän ennengin saarnannut oli/ ja mitä hän Troadas/ Macedonias/ Thessalonicas/ Athenis/ Corinthos/ Kenchros ja Ephesos opettanut ja tehnyt oli/ cap. $ 16. 17. 18. 19. hänen matcastans Jerusalemijn/ ja cuinga hän otettin kijnni/ cap. $ 20. 21.

V. Cuinga Pawali wiedän Jerusalemijn/ cap. $ 22. 23. Felixen/ Festuxen ja Agrippan eteen Cesareas/ cap. $ 24. 25. 26.

sieldä hän lähetetän hahdella Romijn syxyllä/ suurella hengen waaralla/ josa hän caxi ajastaica oli/ cap. $ 27. 28.

Täsä Historiasa on 24. Wuoden aica Christuxen ylösnousemisest/ nijn sijhenasti cuin Pawali wiedän fangina Romijn.

Sillä Christuxen ylösnousemisest/ nijn Pawalin käändymiseen oli 1. ajast.

Pawalin käändymisest Apostolitten cocouxeen Jerusalemis oli 15. ajast.

Sijhenasti cuin Pawali wietin fangina Romijn/ oli 9 ajast.

Joca oli toisna Neron wuonna.

Euseb$.

in$ Chron.$ Hieronimus$ in$ vita$ Pauli$.

Toinen osa P. Lucan Evangeliumist / Apostolitten Tegoista .

I. Lucu .

SIjttecuin HERra Jesus cuolluist nosnut oli/ ja Opetuslapsillens idzens ilmoittanut/ käske hän heidän odotta Jerusalemis Pyhän Hengen lahja/ v. 1.
hän otetan ylös hänen nähdens/ ja hän mene ylös Taiwasen/ v. 9.
Opetuslapset palajawat Jerusalemijn/ ja owat cogos rucouxisa/ v. 12.
Petari neuwo walidzeman yhtä Apostolixi Judan siaan/ v. 15.
ja Matthias walitan/ v. 23.

Apt 1:1 ENnen olen minä/ Theophile/ puhunut caikista nijstä/ cuin Jesus rupeis sekä tekemän että opettaman:
Apt 1:2 Haman sijhen päiwän asti/ jona hän ylösotettin: sijtte cuin hän Apostoleille/ jotca hän walinnut oli/ Pyhän Hengen cautta oli käskyn andanut.
Apt 1:3 Joille hän myös kärsimisens jälken oli idzens eläwäxi osottanut moninaisella opettamisella/ ja näytteli heille hänens neljäkymmendä päiwä/ ja puhui heille Jumalan waldacunnasta.
Apt 1:4 Ja cuin hän heidän oli coonnut/ kielsi hän heitä lähtemäst Jerusalemist/ waan että he Isän lupausta odotaisit/ josta te oletta/ sanoi hän/ cuullet minulda:
Apt 1:5 Sillä Johannes tosin casti wedellä/ mutta te castetan Pyhällä Hengellä ei monen päiwän perästä.
Apt 1:6 COsca he sijs cocondunet olit/ kysyit he hänelle/ sanoden: HERra/ nytkös Israelin waldacunnan rakennat?
Apt 1:7 Hän sanoi heille: ei teidän tule tietä aica eli hetke/ jotca Isä on hänen woimaans pannut.
Apt 1:8 Waan teidän pitä saaman Pyhän Hengen woiman/ joca on tulewa teidän päällenne. Ja teidän pitä minun todistajani oleman/ ei ainoastans Jerusalemis/ mutta myös coco Judeas ja Samarias/ ja sijtte mailman äreen.
Apt 1:9 JA cuin hän nämät sanonut oli/ otettin hän ylös heidän nähdens/ ja pilwi wei hänen ylös heidän silmäins edestä.
Apt 1:10 Ja cuin he cadzelit Taiwasen hänen mennesäns/ cadzo/ nijn heidän tykönäns seisoi caxi miestä walkeisa waatteisa/ jotca sanoit:
Apt 1:11 Te Galilean miehet/ mitä te seisotta ja cadzotta Taiwasen? tämä Jesus/ joca teildä otettin

Taiwasen/ on nijn tulewa/ cuin te hänen Taiwasen menewängin näitte.
Apt 1:12 Nijn he palaisit Jerusalemijn wuorelda/ joca Öljymäexi cudzutan/ ja on Jerusalemist liki Sabbathin matcan.
Apt 1:13 Ja cuin he sinne tulit/ nijn he menit sijhen Salijn/ cusa nämät olit: Petari ja Jacobus/ Johannes ja Andreas/ Philippus ja Thomas/ Bartholomeus ja Mattheus/ Jacobus Alphein poica ja Simon Zelotes/ ja Judas Jacobi.
Apt 1:14 Nämät olit yximielisest rucouxes ja anomises/ waimoin ja Marian Jesuxen Äitin ja hänen weljeins cansa.
Apt 1:15 JA nijnä päiwinä nousi Petari Opetuslasten seast/ ja sanoi (ja joucko oli lähes caxikymmendä toista sata)
Apt 1:16 Te miehet ja weljet/ se Kirjoitus piti täytettämän/ jonga Pyhä Hengi oli Dawidin suun cautta Judasta ennen sanonut: joca nijden johdattaja oli/ cuin Jesuxen otit kijnni:
Apt 1:17 Sillä hän oli meidän lucuum luettu/ ja on tämän wiran meidän cansam saanut.
Apt 1:18 Ja hän on ansainnut pellon wääryden palcaxi/ ja hirtti idzens/ ja on keskeldä cahtia pacahtunut/ että caicki hänen sisällyxens putoisit vlos.
Apt 1:19 Ja se ilmoitettin caikille cuin Jerusalemis asuwat/ että se peldo heidän kielelläns cudzutan: Hakeldama/ se on/ weripeldo.
Apt 1:20 Sillä se on kirjoitettu Psaltariramatus: hänen cotons pitä kylmille tuleman/ eikä sijnä pidä asujanda oleman: ja hänen pispaudens pitä toisen saaman.
Apt 1:21 Nijn pitä nyt näistä miehistä/ jotca meidän cansamme ollet owat/ (caiken sen ajan cuin HERra Jesus meidän cansamme ulos ja sisälle käwi:
Apt 1:22 Ruweten Johannexen Castesta/ haman sijhen päiwän asti/ jona hän meildä ylösotettin) yxi otettaman hänen ylösnousemisens todistajaxi/ ynnä meidän cansam.
Apt 1:23 Ja he asetit caxi ehdolle/ Josephin joca cudzuttin Barsabas/ ja lijalda nimeldä Justus/ ja Matthian.
Apt 1:24 Ja he rucoilit/ ja sanoit: sinä HERra/ joca caickein sydämet tiedät/ osota cumman sinä näistä cahdesta olet walinnut.
Apt 1:25 Että hän tulis arwan perän tähän palweluxeen ja Apostolin wircaan/ josta Judas on poiswilpistynyt/ ja poismeni siallens.
Apt 1:26 Ja he heitit heistä arwan/ ja arpa langeis Matthian päälle: joca sijtte luettin yhdentoistakymmenen Apostolin secaan.

Vers. 2. Käskyn andanut) Josta hän tahdoi käske/ nimittäin: että he olisit hänen Apostolins/ ja saarnaisit coco mailmas.
v. 8. Todistajani) Ei Mosexen todistajat/ waan ainoastans sen armon/ joca Christuxes caikille tarjona on.

II. Lucu .

HEluntaina saawat Apostolit Pyhän Hengen näkywäisellä muodolla/ ja rupewat puhuman muilla kielillä/ että moni sitä ihmettele/ v. 1.
Petari saarna Canssan edes/ Jumalan Hengen lahjast/ v. 14.
Christuxest/ hänen cuolemastans/ ylösnousemisestans/ ja Taiwasen astumisestans/ v. 22.
Cuin he sen cuulewat/ sytty heidän sydämens/ ja andawat idzens sinä päiwänä casta liki colme tuhatta/ v. 37.
Pitäwät caicki yhteisnä/ owat yximielisest cogos rucouxes/ ja lisändywät jocapäiwä/ v. 42.

Apt 2:1 JA cuin wijdeskymmenes päiwä täytettin/ olit he caicki yximielisest coosa.
Apt 2:2 Ja humaus tapahdui äkist Taiwast/ nijncuin suuri tuulispää olis tullut/ ja täytti huonen/ cusa he olit istumas.
Apt 2:3 Ja heille näyt wijleskellyt kielet/ nijncuin tuliset/ ja istuit cungin heidän päällens.
Apt 2:4 Ja he täytettin caicki Pyhällä Hengellä/ ja rupeisit puhuman muilla kielillä/ senjälken cuin Hengi andoi heidän puhua.
Apt 2:5 NIjn Jerusalemis asui Judalaisia/ Jumalata pelkäwäisiä miehiä/ caickinaisesta Canssasta/ cuin Taiwan alla on.
Apt 2:6 Ja cosca tämä äni tapahdui/ nijn coconnui suuri Canssan paljous/ ja hämmästyit: sillä cukin cuuli nijden puhuwan heidän kielilläns.
Apt 2:7 Ja he tyhmistyit caicki/ ja ihmettelit keskenäns/ sanoden: cadzo/ eikö nämät caicki/ jotca puhuwat/ ole Galilealaiset?
Apt 2:8 Ja cuinga me cukin cuulemma heidän puhuwan meidän kielilläm/ josa me syndynet olemma?
Apt 2:9 Parthit ja Medit/ ja Elamitit/ ja Mesopotamian asuwaiset/ ja Judeas/ ja Cappadocias/ Pontos ja Asias.
Apt 2:10 Phrygias ja Pamphilias/ Egyptis ja Libian maan rajoilla/ liki Kyreni/ ja muucalaiset Romista/ Judalaiset ja vdet Judalaiset/ Cretit ja Arabit.
Apt 2:11 Me cuulemma heidän puhuwan meidän kielilläm/ Jumalan suuria tecoja.
Apt 2:12 Nijn he caicki tyhmistyit/ ja ihmettelit keskenäns/ sanoden: mitäs luulet tämän olewan?

Apt 2:13 Waan muut nauroit heitä/ ja sanoit: he owat täynäns makiata wijna.
Apt 2:14 NIjn Petari nousi yhdentoistakymmenen cansa/ corgotti änens/ ja puhui heille: te Judalaiset ja caicki jotca asutte Jerusalemis/ tämä olcon teille tiettäwä: ja ottacat minun sanani teidän corwijn.
Apt 2:15 Ei nämät juowuxis ole/ nijncuin te luletta: sillä nyt on colmas hetki päiwästä.
Apt 2:16 Waan se on/ cuin ennen sanottu on Joelin Prophetan cautta:
Apt 2:17 Ja pitä tapahtuman wijmeisinä päiwinä/ sano Jumala/ että minä wuodatan minun Hengestäni caiken lihan päälle/ ja teidän poicanne ja tyttären pitä propheteraman/ ja teidän nuorucaisenne pitä näwyjä näkemän/ ja teidän Wanhimban pitä unia unexuman.
Apt 2:18 Ja myös minun palweliaini päälle/ ja minun pijcaini päälle/ nijnä päiwinä wuodatan minä minun Hengestäni/ ja heidän pitä Propheteraman.
Apt 2:19 Ja minä annan ihmeitä ylhäldä Taiwahast/ ja merckejä alhalda maan päällä/ weren ja tulen ja sawun suidzun.
Apt 2:20 Auringon pitä muuttuman pimeydexi/ ja Cuu werexi/ ennen cuin se suuri ja julkinen HERran päiwä on tulewa.
Apt 2:21 Ja pitä tapahtuman/ että jocainen cuin rucoile HERran nime/ hän tule autuaxi.
Apt 2:22 TE Israelin miehet/ cuulcat näitä sanoja Jesuxesta Nazarenuxesta/ sijtä miehestä/ joca teille on Jumalalda ilmoitettu/ tecoin/ ihmetten/ ja merckein cansa/ jotca Jumala hänen cauttans teidän keskellänne teki (nijncuin te idzekin tiedätte)
Apt 2:23 Sen (joca Jumalan aiwoitun neuwon ja säännön jälken ulosannettu oli) te otitta wääräin miesten kätten cautta/ ja ristinnaulidzitte ja surmaisitte.
Apt 2:24 Sen on Jumala herättänyt/ ja päästi cuoleman kiwuista/ ettei hän taittu sildä pidettä.
Apt 2:25 Sillä Dawid sano hänestä: Minä olen aina minun HERrani caswoni eteen pannut: sillä hän on minun oikialla puolellani/ etten minä wawahduis.
Apt 2:26 Sentähden iloidze minun sydämeni/ ja minun kieleni riemuidze/ ja minun lihan on myös lewäwä toiwosa.
Apt 2:27 Sillä et sinä ylönanna minun sieluani helwetis/ etkä salli sinun Pyhäs mätänewän.
Apt 2:28 Sinä olet minulle tiettäwäxi tehnyt elämän tiet/ sinä täytät minun ilolla sinun caswostas.
Apt 2:29 Te miehet/ rackat weljet/ että lupa on rohkiast teille puhua Patriarchast Dawidist: hän on cuollut ja haudattu/ ja hänen hautans on meidän tykönäm haman tähän päiwän asti.
Apt 2:30 Että hän oli Propheta/ ja tiesi että Jumala oli hänelle walalla luwannut/ että hänen cupeins hedelmäst pidäis hänen istuimellans istuman.

Apt 2:31 Nijn hän ennen näki ja puhui Christuxen ylösnousemisest/ ettei hänen sieluans pitänyt ylönannettaman Helwetis/ eikä hänen lihans pitänyt mätänemän.
Apt 2:32 Tämän Jesuxen on Jumala herättänyt/ jonga todistajat me caicki olemma.
Apt 2:33 Että hän on nyt Jumalan oikialle kädelle corgotettu/ ja on Isäldä saanut lupauxen Pyhästä Hengestä/ hän on nyt tämän wuodattanut/ cuin te näettä ja cuuletta.
Apt 2:34 Sillä ei Dawid ole Taiwasen astunut/ waan hän sanoi: HERra sanoi minun HERralleni/ istu minun oikialle kädelleni/
Apt 2:35 Sijhenasti cuin minä panen sinun wihollises/ sinun jalcais astinlaudaxi.
Apt 2:36 Nijn pitä nyt totisest caiken Israelin huonen tietämän/ että Jumala on sen Jesuxen/ jonga te ristinnaulidzitta/ HERraxi ja Christuxexi tehnyt.
Apt 2:37 COsca he nämät cuulit/ käwi se läpi heidän sydämens/ ja sanoit Petarille/ ja muille Apostoleille: te miehet/ rackat weljet/ mitä meidän pitä tekemän?
Apt 2:38 Petari sanoi heille: tehkät parannus/ ja andacan jocainen hänens casta Jesuxen Christuxen nimeen/ syndein andexi andamisexi/ nijn te saatte Pyhän Hengen lahjan:
Apt 2:39 Sillä teille ja teidän lapsillen on tämä lupaus annettu/ ja caikille jotca taambana owat/ ja HERRa meidän Jumalamme cudzu.
Apt 2:40 Ja monilla muillakin sanoilla todisti hän/ ja neuwoi heitä/ sanoden: andacat teitän autta tästä pahanelkisestä sugusta.
Apt 2:41 Jotca sijs mielelläns hänen sanans otit wastan/ ne annoit heidäns casta/ ja sinä päiwänä lisändyi lähes colme tuhatta sielua.
Apt 2:42 JA he pysyit alati Apostolitten opis ja osallisudes/ ja leiwän murtamises ja rucouxis.
Apt 2:43 Ja jocaidzelle sielulle tuli pelco/ ja tehtin Apostoleilda monda ihmettä ja merckiä.
Apt 2:44 Ja caicki jotca uscoit/ olit yhdes/ ja pidit caicki yhteisnä/ mitä heillä oli.
Apt 2:45 He myit heidän hywydens ja tawarans/ ja jaoit caikille/ sen jälken cuin cukin tarwidzi.
Apt 2:46 Ja he olit jocapäiwä yximielisest Templis/ ja mursit leipä/ muunna täsä/ muunna toises huones/ ja söit toinen toisens cansa.
Apt 2:47 Ja kijtit Jumalata/ riemulla ja sydämen yxikertaisudella/ ja olit caiken Canssan suosiosa. Ja HERra lisäis jocapäiwä nijlle Seuracunda/ jotca autuaxi tulit.

Vers. 15. Päiwästä) se on/ sijtte cuin Auringo nousi.
v. 17. Lihan päälle) Sekä Laista että muutoin/ sillä he owat caicki Christuxes yhdencaltaiset/ ilman työtä ja

ansiota armoon cudzutut.
v. 23. Neuwon ja säännön) Jumalan neuwo oli/ että hän tahdoi anda Poicans cuolemaan/ ihmisille autuudexi: Mutta se wiha ja paha mieli cuin Judan Canssalla oli Jesusta wastan/ se oli heistä idze/ jonga Jumala cuitengin ennen näki/ nijncuin Petari täsä sano/ ja on heidän pahan aicoimisens käändänyt ihmisen autuudexi/ ja catuwaisille Judalaisille andanut heidän syndins andexi: mutta nijtä/ jotca pahas aicoimises pysyit/ on hän ajallisella ja ijancaickisella rangaistuxella curittanut.
v. 38. Parannus) Cadzo/ nämät tulewat sanan cautta/ ilman töitä/ wanhurscaxi/ ja parandawat endisen pyhydens.

III. Lucu .

PEtari ja Johannes Templijn mennesäns/ tekewät ramman terwexi/ nijn että hän käy ja kijttä Jumalata/ v. 1.
Jota Canssa suurest ihmettele/ v. 9.
Petari sano hänen terwexi tehdyn Jesuxen nimeen/ jonga he olit ristinnaulinnet/ v. 12.
Hän cudzu heitä parannuxeen/ ja selittä heille Kirjoituxet/ v. 17.

Apt 3:1 NIjn Petari ja Johannes menit Templijn/ yhdexännellä rucouxen hetkellä.
Apt 3:2 Ja oli yxi mies saattamatoin hamast äitins cohdusta/ jota cannettin ja pandin jocapäiwä sen Templin owen eteen/ joca cudzutan Caunis/ anoman nijldä almua jotca Templijn menit.
Apt 3:3 Cosca hän näki Petarin ja Johannexen tahtowan mennä Templijn/ anoi hän heildä almua.
Apt 3:4 Nijn Petari ja Johannes cadzoit hänen päällens/ ja sanoit: cadzo meidän päällem.
Apt 3:5 Ja hän cadzeli heidän päällens/ toiwoin heildä jotakin saapans.
Apt 3:6 Nijn Petari sanoi: hopiata ja culda ei minulla ole/ waan sitä cuin minulla on/ tahdon minä anda sinulle: Jesuxen Christuxen Nazarenuxen nimeen nouse ja käy.
Apt 3:7 Ja hän rupeis hänen oikiaan käteens ja ojensi hänen: ja nijn hänen säärens ja candans wahwistuit:
Apt 3:8 Ja hän carcais ylös/ seisoi ja käwi/ ja meni heidän cansans Templijn/ käyden ja hypäten ja kijttäin Jumalata.
Apt 3:9 Ja caicki Canssa näki hänen käywän ja kijttäwän Jumalata: ja tunsit hänen sixi/ joca almun tähden istui Templin Caunin owen edes.
Apt 3:10 Ja he ihmettelit suurest/ ja hämmästyit sijtä cuin hänelle tapahtunut oli.
Apt 3:11 Cosca tämä saattamatoin/ joca jo terwe oli/ piti idzens Petarin ja Johannexen tygö/ juoxi caicki Canssa heidän tygöns porstoan/ joca Salomonin cudzutan/ ja ihmettelit.

Apt 3:12 COsca Petari sen näki/ sanoi hän Canssalle: te Israelin miehet/ mitä te tätä ihmettelettä: eli mitä te meidän päällemme cadzotte/ nijncuin me olisimma meidän woimallam eli ansiollam tämän käymän saattanet.
Apt 3:13 Abrahamin ja Isaachin ja Jacobin Jumala/ meidän Isäim Jumala/ on hänen Poicans Jesuxen kircastanut/ jonga te ylönannoitte ja kielsitte Pilatuxen edes/ cosca hän duomidzi että hän piti päästettämän.
Apt 3:14 Mutta te kielsitte sen Pyhän ja Hurscan/ ja anoitte teillenne murhamiestä annetta.
Apt 3:15 Mutta elämän Pääruhtinan te tapoitte: sen on Jumala cuolleista herättänyt/ jonga todistajat me olemma.
Apt 3:16 Ja sen uscon cautta hänen nimens päälle/ on hän tämän päällä/ jonga te näettä ja tunnetta/ hänen nimens wahwistanut. Ja se usco hänen cauttans/ on tälle andanut hänen terweydens/ caickein teidän nähtenne.
Apt 3:17 NYt rackat weljet/ minä tiedän että te sen tyhmydest tehnet oletta/ nijncuin teidän ylimmäisennekin.
Apt 3:18 Mutta Jumala/ joca caickein Prophetains suun cautta oli ennustanut/ että Christuxen piti kärsimän/ sen hän näin nyt täytti.
Apt 3:19 Nijn tehkät parannus ja palaitcat:
Apt 3:20 Että teidän syndinne poispyhitäisin/ ja silloin wirwottamisen ajat tulisit HERran caswon eteen/ cosca hän sen teille lähettä/ josta nyt ennen saarnatan/ Jesuxen Christuxen.
Apt 3:21 Jonga tosin tule Taiwas omista/ sijhenasti että ne caicki jällens asetetan/ cuin Jumala on puhunut caickein pyhäin Prophetains suun cautta/ hamasta mailman algusta.
Apt 3:22 Sillä Moses on Isille sanonut: HERra teidän Jumalanne/ on teille herättäwä Prophetan teidän weljistän/ nijncuin minun/ cuulcat händä caikis mitä hän teille sano.
Apt 3:23 Ja pitä tapahtuman/ että jocainen sielu joca ei tätä Prohetata cuule/ se pitä häwitettämän Canssastans.
Apt 3:24 Ja caicki Prophetat hamasta Samuelista/ ja sijtte edespäin/ nijn monda cuin puhunut on/ owat myös caicki näitä päiwiä ilmoittanet.
Apt 3:25 Te oletta Prophetain/ ja sen lijton lapset/ jonga Jumala meidän Isäimme cansa teki/ cosca hän Abrahamille sanoi: sinun siemenes cautta pitä caicki Canssat maan päällä siunattaman.
Apt 3:26 Teille on Jumala ensin hänen Poicans Jesuxen herättänyt/ ja on teitä lähettänyt siunaman/ että cukin pahudestans palajais.

Vers. 12. Ansiollam) se on/ pyhydelläm ja mahdollisudellam.
v. 15. Pääruhtinan) Joca pää ja ensimäinen on/ joca myös cuolleista herätetty on/ jonga cautta me caicki eläwäxi tulemma.
v. 16. Hänen cauttans) Sillä Christuxen cautta me Jumalan päälle uscomma.
v. 20. Wirwottamisen ajat) Ei hämmästyxexi eikä häpiäxi.
v. 25. Lijton lapset) Ei hän puhu Mosexen lijtosta/ mutta Abrahamin lijtosta/ joca oli armon ja ei tecoin lijtto.
v. 26. Pahudestans) Ilman uscota cudzu hän caickinaiset pyhityxet sulaxi pahudexi: sillä hän puhu caikille Judalaisille/ nijn hywin pahoille/ cuin hywillekin.

IV. Lucu .

PApit ja Templin haldiat panewat Apostolit kijnni/ v. 1.
Toisna päiwänä wiewät he heidän oikeuden eteen. Petari tunnusta/ että he sen teit Jesuxen nimeen/ v. 5.
He kieldäwät heitä enä opettamast Jesuxen nimeen/ v. 13.
Ja he menewät matcans/ ylistäin ja rucoillen Jumalata/ v. 27.
saarnawat Christuxest: ja caicki andawat tawarans yhteisexi tarpexi/ ja Apostolit jacawat jocaidzelle/ nijncuin he tarwidzewat/ v. 32.

Apt 4:1 COsca he Canssalle puhuit/ nijn Papit ja Templin Esimies/ ja Sadduceuxet tulit sinne
Apt 4:2 (Ja närkästyit että he Canssa opetit/ ja ilmoitit Jesuxen cautta ylösnousemisen cuolleista)
Apt 4:3 Ja heitit kätens heidän päällens/ ja panit heidän huomenexi kijnni: sillä jo oli ehto.
Apt 4:4 Mutta monda nijstä/ jotca sanan cuulit/ uscoit/ ja miesten lucu tuli wijsi tuhatta.
Apt 4:5 MUtta toisna päiwänä tapahdui/ että heidän ylimmäisens ja wanhimbans/ ja Kirjanoppenet Jerusalemis.
Apt 4:6 Ja Hannas ylimmäinen Pappi/ ja Caiphas/ ja Johannes/ ja Alexander/ ja nijn monda cuin ylimmäisten Pappein sugusta oli/ cocoisit heidäns.
Apt 4:7 Ja asetit heidän keskelläns/ ja kysyit heille/ sanoden: millä woimalla taicka kenengä nimeen te oletta tämän tehnet?
Apt 4:8 NIin Petari/ täynäns Pyhä Henge/ sanoi heille: Te Canssan ylimmäiset ja Israelin wanhimmat:
Apt 4:9 Että me tänäpän duomitamme sen hywän tegon edest/ cuin me teimme sille sairalle miehelle/ jonga cautta hän parattu on:

Apt 4:10 Nijn olcon teille ja caikelle Canssalle tiettäwä/ että Jesuxen Christuxen Nazarenuxen nimeen/
jonga te ristinnaulidzitte/ ja Jumala cuolleista herätti: hänen cauttans tämä seiso terwenä teidän edesän.
Apt 4:11 Hän on se kiwi/ joca teildä rakendailda hyljätty on/ ja on culmakiwexi tullut/ eikä yhdesäkän toises
ole autuutta.
Apt 4:12 Ei myös ole muuta Nime Taiwan alla ihmisille annettu/ josa me autuaxi tulemma.
Apt 4:13 CUin he näit Petarin ja Johannexen puhen rohkeuden/ nijn he ihmettelit: sillä he kyllä tiesit heidän
oppemattomixi ja kirjantaitamattomixi miehixi/ ja hywäst heidän tunsit/ että he Jesuxen cansa ollet olit
Apt 4:14 Ja he näit seisowan sen ihmisen heidän cansans/ joca parattu oli/ ja ei tainnet mitän sitä wastan
puhua.
Apt 4:15 Mutta he käskit heitä Raadista poismennä/ ja pidit neuwo keskenäns/ sanoden:
Apt 4:16 Mitä me näille miehille temme? Sillä julkinen mercki on heidän cauttans tehty/ joca caikille
Jerusalemin asuwaisille tiettäwä on/ jota en me myös taida kieldä.
Apt 4:17 Mutta ettei se enämbi Canssan keskelle hajo/ nijn haastacam heitä cowin/ ettei he tästedes
yhdellengän ihmiselle tästä nimestä puhuis.
Apt 4:18 Ja he cudzuit heidän/ ja kielsit heitä puhumast ja opettamast Jesuxen nimeen.
Apt 4:19 Mutta Petari ja Johannes wastaisit/ ja sanoit: duomitcat idze/ jos se on oikia Jumalan edes/ että
me teitä enämmän cuulemma cuin Jumalata:
Apt 4:20 Sillä en me taida sijtä wait olla/ cuin me nähnet ja cuullet olemma.
Apt 4:21 Mutta he uhcaisit heitä/ ja annoit heidän mennä/ ja ei löynnet mitän/ josta he olisit heitä
waiwannet/ Canssan tähden/ jotca caicki kijtit Jumalata/ sen edest cuin tapahtunut oli.
Apt 4:22 Sillä se ihminen oli ylidze neljänkymmenen ajastajan wanha/ josa tämä terweyden mercki tehty oli.
Apt 4:23 MUtta cuin he päästettin/ tulit he omains tygö/ ja ilmoitit nijlle mitä Pappein Päämiehet ja
wanhimmat heille sanonet olit.
Apt 4:24 Cosca he sen cuulit/ corgotit he yximielisest änens Jumalan tygö/ ja sanoit: HERra/ sinä olet
Jumala/ joca Taiwan/ ja maan/ ja meren/ ja caicki mitä nijsä on/ tehnyt olet:
Apt 4:25 Sinä joca Dawidin sinun palwelias suun cautta puhunut olet: mixi pacanat kiucuidzewat/ ja
Canssat turha aicoiwat?
Apt 4:26 Maan Cuningat yhten menewät/ ja päämiehet cocowat heitäns/ HERra ja hänen Christustans
wastan?
Apt 4:27 He owat nyt tosin cocondunet sinun pyhä Poicas Jesusta wastan/ jonga sinä woitelit: sekä Herodes
että Pontius Pilatus/ pacanain ja Israelin Canssan cansa:

Apt 4:28 Tekemän mitä sinun kätes ja neuwos ennen aicoinut oli/ että tapahtuman pidäis.
Apt 4:29 Ja HERra/ cadzo nyt heidän uhcaustans/ ja anna sinun palwelias caikella uscalluxella sinun sanas puhua.
Apt 4:30 Ja ojenna kätes/ että terweys/ ja merkit/ ja ihmet sinun pyhän lapses Jesuxen nimen cautta tehdäisin.
Apt 4:31 Ja cuin he rucoillet olit/ lijckui se paicka josa he coosa olit/ ja he täytettin caicki Pyhällä Hengellä/ ja puhuit Jumalan sana uscalluxella.
Apt 4:32 JA uscollisten paljoudes oli yxi sydän ja yxi sielu/ ei myös kengän heistä sanonut mitän omaxens/ cuin hänellä oli/ waan caicki oli heillä yhteiset.
Apt 4:33 Ja Apostolit todistit suurella woimalla HERran Jesuxen ylösnousemisesta/ ja suuri armo oli caickein heidän päälläns.
Apt 4:34 Ja ei myös ollut yhtän tarwidzepa heisä: sillä nijn monda/ joilla peldo eli huone oli/ ne he myit:
Apt 4:35 Ja panit sen myydyn tawaran hinnan Apostolitten jalcain eteen.
Apt 4:36 Ja jocaidzelle annettin nijncuin cukin tarwidzi.
Apt 4:37 MUtta Joses/ joca myös lijalda nimeldä Apostoleilda cudzutan Barnabas (se on/ lohdutuxen poica) Lewita/ Cyprist sucuisin/ hänellä oli peldo/ sen hän myi/ ja toi hinnan/ ja pani Apostolitten jalcain eteen.

Vers. 12. Muuta nime) Täsä töiden wanhurscaus peräti poissuljetan.
v. 38. Aicoinut oli) Jumala oli määrännyt Christuxen kärsimän) mutta Judan ja Judalaisten pahudest oli hän säätänyt sen/ että hän (nijncuin Jumala/ joca caicki tietä/ ennen cuin ne tapahtuwatcan) näki/ mitä he tulewaisilla aigoilla tekewät olit/ tahdoi hän heidän pahan tahtons nijn käätä/ että sijtä seurais ihmisten autuus/ ja ei mitä he aicoinet olit.
v. 33. Woimalla) se on/ hywällä mielellä/ sangen lohdullisest ja rohkiast.

V. Lucu .

ANanias ja hänen emändäns tuowat tawarans edes/ joista he muutamia kätkewät/ ja langewat molemmin cuoliaxi maahan/ v. 1.
Apostolit tekewät suuria ihmeitä: Papit ja Saduceuxet panewat heidän kijnni/ mutta HERran Engeli päästä heidän/ v. 12.
taas he wiewät heitä Raadin eteen/ ja ettei he heille mitän tehdä taida/ pitäwät he neuwo/ cuinga he heidän hucutaisit/ v. 25.

Gamaliel neuwo heitä päästämän/ v. 34.
He hosuwat heidän/ ja andawat mennä/ v. 40.

Apt 5:1 MUtta yxi mies/ ja Ananias nimeldä/ ja Saphira hänen emändäns/ myi tawarans/
Apt 5:2 Ja kätki jotain hinnasta hänen emändäns tieten/ ja toi osan edes/ ja pani Apostolitten jalcain eteen.
Apt 5:3 Nijn Petari sanoi: Anania/ mixi Perkele täytti sinun sydämes/ Pyhän Hengen edes walehteleman/
ettäs jotakin pellon hinnasta kätkit?
Apt 5:4 Sinä olisit kyllä sen saanut pitä/ ja cosca se myytykin oli/ nijn se oli wielä sijtte sinun hallusas/
mixis sencaltaista olet sydämees päästänyt?
Apt 5:5 Et sinä ole ihmisten/ waan Jumalan edes walehdellut. Cosca Ananias nämät sanat cuuli/ langeis hän
maahan/ ja andoi hengens.
Apt 5:6 Ja suuri pelco tuli caickein nijden päälle jotca tämän cuulit. Nijn nuoret miehet nousit ja corjaisit
hänen/ poisweit ja hautaisit hänen.
Apt 5:7 JA wähän ajan perästä/ liki colme hetke/ tuli myös hänen emändäns sisälle/ eikä tiennyt mitä
tapahtunut oli.
Apt 5:8 Nijn Petari sanoi hänelle: sanos/ olettaco sen pellon sijhen hindaan myynet? Hän sanoi: olemma
sijhen hindaan.
Apt 5:9 Sanoi Petari hänelle: mixi te oletta mielistynet keskenänne HERran Henge kiusaman? Cadzo nijden
jalcoja/ jotca sinun miehes hautaisit/ ne owat owen edes/ ja pian wiewät myös sinun.
Apt 5:10 Ja hän cohta langeis maahan hänen jalcains eteen/ ja andoi hengens. Nijn nuoret miehet tulit
sisälle/ ja löysit hänen cuolluexi/ ja he weit hänen ulos ja hautaisit miehens tygö.
Apt 5:11 Ja suuri pelgo tuli coco Seuracunnalle/ ja caikille nijlle jotca tämän cuulit.
Apt 5:12 JA Apostolitten cautta tehtin monda merckiä ja ihmettä Canssan seas. Ja he olit caicki yximielisest
Salomonin esihuonesa.
Apt 5:13 Mutta ei nijstä muista uscaldanut yxikän idzens anda heidän secans/ waan Canssa piti paljo heistä.
Apt 5:14 Ja joucko enäni miehistä ja waimoista/ jotca HERran päälle uscoit:
Apt 5:15 Ja cannoit sairaita catuille/ ja panit nijtä wuoteille ja paareille/ että Petarin tulles ainoastans hänen
warjons jongun heistä olis warjonnut.
Apt 5:16 Ja tuli myös suuri joucko cocon lähimmäisistä Caupungeista Jerusalemijn/ ja toit sairaita/ ja
saastaisilda hengeildä rijwatuita/ jotca caicki parattin.
Apt 5:17 NIin nousi ylimmäinen Pappi/ ja caicki jotca hänen cansans olit/ se Sadduceusten lahco/ ja oli

täynäns kijwautta
Apt 5:18 Ja paiscaisit kätens Apostolitten päälle/ ja panit heidän yhteiseen fangihuoneseen. Mutta HERran Engeli awais yöllä tornin owen/ ja wei heidän sieldä ulos/
Apt 5:19 Ja sanoi: mengät/ seisocat ja puhucat Templis Canssalle/ caicki tämän elämän sanat.
Apt 5:20 Cosca he sen cuulit/ menit he warahin amulla Templijn ja opetit.
Apt 5:21 Nijn ylimmäinen Pappi tuli/ ja ne jotca hänen cansans olit/ cudzuit Raadin cocon/ ja caicki Israelin lasten wanhimmat/ ja lähetit fangihuonen tygö/ heitä noutaman.
Apt 5:22 Cosca palweliat menit/ eikä heitä tornista löytänet/ nijn he palaisit ja ilmoitit heille/ sanoden:
Apt 5:23 Tornin me tosin löysimme kyllä wisust suljetuxi/ ja wartiat owen edes seisowan/ mutta cosca me sen awaisim/ nijn en me ketän sieldä löytänet.
Apt 5:24 Cosca ylimmäinen Pappi/ ja Templin Esimies/ ja muut päämiehet nämät cuulit/ epäilit he mitä heistä wijmeingin tulis.
Apt 5:25 Nijn tuli yxi ja ilmoitti heille/ sanoden: cadzo/ ne miehet jotca te tornijn panitta/ owat Templis/ ja seisowat opettamas Canssa.
Apt 5:26 NIin Esimies meni palwelioinens/ ja toi heidän suosiolla sieldä: sillä he pelkäisit Canssan heitäns kiwittäwän. Ja cuin he toit heidän/ asetit he heidän Raadin eteen.
Apt 5:27 Ja ylimmäinen Pappi kysyi heitä/ ja sanoi: emmengö me ole cowast teitä kieldänet puhumast Canssalle tähän nimeen?
Apt 5:28 Ja cadzo/ te oletta Jerusalemin täyttänet teidän opetuxellan/ ja tahdotta tämän ihmisen weren wetä meidän päällem.
Apt 5:29 MUtta Petari ja muut Apostolit wastaisit/ ja sanoit: enä tule cuulla Jumalata cuin ihmisiä.
Apt 5:30 Meidän Isäim Jumala herätti Jesuxen/ jonga te tapoitta ja ripustitta puuhun.
Apt 5:31 Sen on Jumala corgottanut oikialle kädellens Päämiehexi ja Wapahtajaxi/ andaman Israelille parannusta ja syndein andexi andamusta.
Apt 5:32 Ja me olemma hänen todistajans näiden sanain puolesta/ ja myös Pyhä Hengi/ jonga Jumala on nijlle andanut jotca händä cuulewat.
Apt 5:33 Cosca he nämät cuulit/ käwi se läpidze heidän sydämens/ ja pidit neuwo tappaxens heitä.
Apt 5:34 NIin nousi Raadist yxi Phariseus/ nimeldä Gamaliel/ Lainopettaja/ josta caicki Canssa paljo piti/ se käski Apostoleita erinäns.
Apt 5:35 Ja sanoi heille: Israelin miehet/ cawahtacat mitä te teettä näille miehille.
Apt 5:36 Ennen näitä päiwiä ylisti Theudas idzens/ ja sanoi hänens joxikin/ nijn hänen tygöns tuli lähes

neljä sata miestä/ joca sijtte tapettin/ ja caicki jotca häneen turwaisit/ ne hajotettin ja häwitettin.
Apt 5:37 Nijn myös Judas Galileast ylisti hänens weronlaskemisen päiwinä/ ja käänsi paljo Canssa jälkens/ hän myös huckui/ ja caicki jotca händä cuulit/ hajotettin.
Apt 5:38 Sentähden sanon minä teille: lacatcat näistä miehistä/ ja sallicat heidän olla: sillä jos tämä neuwo eli teco on ihmisist/ nijn se kyllä tyhjän rauke.
Apt 5:39 Waan jos se on Jumalalda/ nijn et te woi sitä alaspaina/ ettet te löytäis sotinen Jumalata wastan. Nijn caicki mielistyit hänen neuwoons.
Apt 5:40 Ja cuin he Apostolit sisälle cudzuit/ nijn he hosuit heitä/ ja kielsit heitä Jesuxen nimeen puhumast/ ja päästit heidän menemän.
Apt 5:41 Nijn he menit iloiten pois Raadin edest/ että he olit otolliset pilcka kärsimän hänen nimens tähden. Ja ei lacannet jocapäiwä Templis ja joca huones opettamast ja saarnamast Evangeliumi Jesuxest Christuxest.

Vers. 17. Ylimmäinen Pappi) Cadzo/ Hannas sen wuotinen ylimmäinen Pappi/ oli myös Sadduceus.

VI. Lucu .

APostolit ja yhteinen Canssa walidzewat seidzemen miestä tawaran ja elatuxen toimittajaxi/ v. 1.
Stephanus yxi nijstä seidzemest/ teke suuria ihmeitä Canssan seas/ v. 8.
muutamat rijtelewät hänen cansans/ v. 9.
ja candawat hänen päällens wanhinden edes/ wiewät hänen Raadin eteen/ ja todistawat wäärin händä wastan/ v. 11.

Apt 6:1 MUtta nijnä päiwinä/ cosca Opetuslasten lucu enäni/ napisit Grekiläiset Hebrerejä wastan/ että heidän leskens ylöncadzottin jocapäiwäises palweluxes.
Apt 6:2 Nijn ne caxitoistakymmendä cudzuit cocon Opetuslasten joucon/ ja sanoit: ei se ole cohtullinen että me ylönannamme Jumalan sanan/ ja pöytäin edes palwelemma.
Apt 6:3 Sentähden rackat weljet/ walitca teistän seidzemen toimellista miestä/ jotca owat Pyhä Henge ja wijsautta täynäns/ joiden halduun me tämän wiran annamme.
Apt 6:4 Mutta me tahdomma rucouxes ja sanan palweluxes olla.
Apt 6:5 Ja se puhe kelpais caikelle joucolle: ja he walidzit Stephanin/ joca oli täynäns usco ja Pyhä Henge/ ja Philippuxen/ ja Prochorumin/ ja Nicanorin/ ja Timonin/ ja Parmenan/ ja Nicolaumin sen vden Judalaisen

Antiochiasta.
Apt 6:6 Nämät he asetit Apostolitten eteen/ ja rucoilit/ ja panit kätens heidän päällens.
Apt 6:7 Ja Jumalan sana caswoi/ ja Opetuslasten lucu tuli sangen suurexi Jerusalemis: ja suuri joucko Pappeja tuli myös uscolle cuuliaisexi.
Apt 6:8 MUtta Stephanus joca oli usco täynäns ja wäkewyttä/ ja teki ihmeitä ja suuria tunnustähtiä Canssan seas.
Apt 6:9 Nijn nousit muutamat Libertinein Synagogasta/ ja Kyreneusten/ ja Alexandriten/ ja jotca Ciciliasta ja Asiasta olit/ ja rijtelit Stephanin cansa.
Apt 6:10 Ja ei he woinet sitä wijsautta wastan olla/ ja Henge/ joca puhui.
Apt 6:11 Nijn he sääsit miehiä/ jotca sanoit: me olemma hänen cuullet puhuwan pilckasanoja Mosesta ja Jumalata wastan.
Apt 6:12 Nijn he yllytit Canssan ja Wanhimmat ja Kirjanoppenet/ ja menit ja kijnniotit hänen/ ja weit hänen Raadin eteen.
Apt 6:13 Ja asetit wäärät todistajat sanoman: ei tämä mies lacka puhumast pilckasanoja tätä pyhä sia ja Lakia wastan: sillä me olemma cuullet hänen sanowan:
Apt 6:14 Jesus Nazarenus häwittä tämän sian/ ja muutta Säädyt/ jotca Moses meille andoi.
Apt 6:15 Ja caicki ne jotca Raadis istuit/ cadzoit hänen päällens/ ja näit hänen caswons nijncuin Engelin caswot.

VII. Lucu .

STephanus muistutta heille Jumalan lupauxet Isille/ ruweten Abrahamist/ v. 1.
nijn Mosexen asti/ v. 17.
ja sen lupauxen cuin hän sai/ v. 30.
Ja cuinga heidän Isäns olit aina Jumalan änelle/ ja hänen palwelioillens cowacorwaiset/ v. 35.
epäjumalita palwelit/ v. 40.
Osotta/ ettei Jumala asu sencaltaises huones/ joca käsillä tehty on/ ja nuhtele heitä sijtä cowast/ että he aina owat Jumalata wastan/ nijncuin heidän Isänskin olit/ v. 44.
Jongatähden he ajoit hänen ulos Caupungist ja kiwitit/ v. 54.

Apt 7:1 NIin ylimmäinen Pappi sanoi: Lienewätkö nämät näin?
Apt 7:2 Hän sanoi: miehet rackat weljet/ ja Isät/ cuulcat: cunnian Jumala ilmestyi Abrahamille meidän

Isällem/ cosca hän oli Mesopotamias/ ennencuin hän Haramis asui/ ja sanoi hänelle:
Apt 7:3 Lähde sinun maaldas ja sugustas/ ja mene sijhen maahan cuin minä sinulle osotan.
Apt 7:4 Nijn hän läxi Chaldeast ja meni asuman Haramijn. Ja cosca hänen Isäns cuollut oli/ toi hän hänen sieldä tähän maahan/ josa te nyt asutte.
Apt 7:5 Ja ei andanut hänelle sijnä perindötä/ ei jalangan leweyttä/ jonga hän lupais hänelle andawans asua/ ja hänen siemenellens hänen jälkens/ cosca ei hänellä wielä lasta ollut.
Apt 7:6 Ja Jumala sanoi hänelle näin: sinun siemenes pitä oleman muucalainen wieralla maalla/ jotca heidän pitä orjaxi tekemän/ ja pahasti heidän cansans neljä sata ajastaica menemän.
Apt 7:7 Ja sen Canssan/ jota he palwelewat/ tahdon minä duomita/ sanoi Jumala: ja sijtte pitä heidän lähtemän/ ja minua täsä siasa palweleman
Apt 7:8 Ja hän andoi hänelle ymbärinsleickauxen lijton/ ja hän sijtti Isaachin/ ja ymbärinsleickais hänen cahdexandena päiwänä: ja Isaach sijtti Jacobin/ ja Jacob sijtti caxitoistakymmendä Patriarchata.
Apt 7:9 JA ne Patriarchat myit cateudest Josephin Egyptijn.
Apt 7:10 Ja Jumala oli hänen cansans/ ja pelasti caikesta tuscasta/ ja andoi hänelle armon ja wijsauden Pharaon Egyptin Cuningan caswon edes/ ja hän pani hänen Egyptijn waldamiehexi/ ja caiken hänen huonens päälle.
Apt 7:11 NIin tuli nälkä caicken Egyptijn ja Canaan maahan/ ja suuri tusca/ ja ei meidän Isämmengän löynnet rawindota.
Apt 7:12 Mutta cosca Jacob cuuli Egyptis jywiä olewan/ lähetti hän sinne meidän Isämme?
Apt 7:13 Ja cosca hän toistamisen heidän lähetti/ tuttin Joseph weljildäns: ja Josephin sucu tuli Pharaolle tiettäwäxi.
Apt 7:14 Nijn Joseph lähetti ja andoi tuoda Isäns Jacobin/ ja caiken hänen sucuns/ wijsi henge cahdexattakymmendä.
Apt 7:15 Ja Jacob meni alas Egyptin ja cuoli/ nijn myös meidän Isäm.
Apt 7:16 Ja wietin Sichemijn/ ja pandin sijhen hautaan/ jonga Abraham oli Hemorin lapsilda rahalla ostanut Sichemis.
Apt 7:17 COsca lupauxen aica lähestyi/ josta Jumala oli Abrahamille wannonut/ caswoi ja enäni Canssa Egyptis:
Apt 7:18 Sijhenasti cuin toinen Cuningas tuli/ joca ei Josephist mitän tiennyt.
Apt 7:19 Tämä meidän sucumme cawalast wietteli/ ja meni pahasti meidän Isäimme cansa/ ja toimitti että heidän piti nuoret lapsens poisheittämän/ ettei he olis elänet.

Apt 7:20 SIihen aican syndyi Moses/ ja hän oli Jumalalle otollinen lapsi/ ja elätettin colme Cuucautta Isäns huonesa.
Apt 7:21 Cosca hängin ulosheitetty oli/ otti Pharaon tytär hänen ja caswatti idzellens pojaxi.
Apt 7:22 Ja Moses opetettin caikes Egyptin wijsaudes/ ja oli woimallinen töisä ja sanoisa.
Apt 7:23 MUtta cosca hän oli neljäkymmendä ajastaica wanha/ joucahtui hänen mieleens/ että hän tahtoi cadzo weljejäns Israelin lapsia.
Apt 7:24 Ja cuin hän yhdelle heistä näki wääryttä tehtäwän/ autti hän händä/ ja costi hänen puolestans/ joca wääryttä kärsei/ ja löi Egyptin miehen.
Apt 7:25 Mutta hän luuli weljens sen ymmärtäwän/ että Jumala tahtoi heitä wapahta hänen kätens cautta: waan ei he ymmärtänet.
Apt 7:26 Ja hän tuli toisna päiwänä heidän tygöns/ cosca he keskenäns rijtelit/ ja sowitti heitä/ sanoden: rackat miehet/ te oletta weljexet/ mixi te toinen toisenne wääryttä teette?
Apt 7:27 Mutta se joca lähimmäisellens wääryttä teki/ lyckäis händä/ sanoden: cuca sinun on pannut meidän Päämiehexem ja Duomarixem?
Apt 7:28 Wai tahdotcos minungin nijn tappa/ cuins Egyptin miehen eiläin tapoit?
Apt 7:29 Ja Moses pakeni tämän puhen tähden/ ja oli Madian maacunnas muucalainen/ josa hän caxi poica sijtti.
Apt 7:30 JA neljänkymmenen ajastajan perästä/ ilmestyi hänelle HERran Engeli corwesa/ Sinain wuorella/ tulises pensas.
Apt 7:31 Cosca Moses sen näki/ ihmetteli hän sitä näky/ mutta cuin hän meni lähes cadzoman/ nijn cuului HERran äni hänelle:
Apt 7:32 Minä olen sinun Isäis Jumala/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala/ nijn Moses wapisi/ eikä tohtinut sinne cadzoa.
Apt 7:33 Ja HERRa sanoi hänelle: rijsu kengäs jalgoistas: sillä sia/ josas seisot/ on pyhä maa.
Apt 7:34 Minä olen kyllä nähnyt minun Canssani tuscan Egyptis/ ja olen heidän huocauxens cuullut/ ja alastulin heitä wapahtaman/ tule sijs nyt tänne/ minä lähetän sinun Egyptijn.
Apt 7:35 Tämän Mosexen/ jota he kielsit ja sanoit: cuca sinun on pannut Päämiehexi ja Duomarixi? on Jumala lähettänyt Päämiehexi ja wapahtajaxi/ Engelin käden cautta/ joca hänelle pensas ilmestyi.
Apt 7:36 Tämä johdatti heitä/ ja teki ihmeitä ja merckejä Egyptis/ ja punaises meres ja corwes/ neljäkymmendä ajastaica.
Apt 7:37 Tämä Moses sanoi Israelin lapsille: HERra Jumala herättä teille teidän weljistänne yhden

Prophetan/ nijncuin minun/ jota teidän pitä cuuleman.
Apt 7:38 Tämä oli seuracunnas Engelin cansa corwes/ joca puhui hänen cansans Sinain wuorella/ ja meidän Isäimme cansa.
Apt 7:39 Tämä sai elämän puhen meille andaxens/ jota ei teidän Isän totellet/ waan poissysäisit sen heidän tyköns/ ja palaisit sydämesäns Egyptijn.
Apt 7:40 Ja sanoit Aaronille: tee meille jumalita jotca meidän edellämme käwisit: sillä en me tiedä mitä Mosexelle/ joca meidän Egyptist ulostoi/ on tapahtunut.
Apt 7:41 Ja nijnä päiwinä teit he wasican ja uhraisit epäjumalille uhria/ ja riemuidzit kättens töistä.
Apt 7:42 Nijn Jumala käänsi hänens/ ja ylönandoi heidän/ palweleman Taiwan sotajoucko/ nijncuin Prophetain Ramatuis on kirjoitettu: olettaco te Israelin huonesta minulle uhria uhrannet/ ja eläimitä neljänäkymmenenä ajastaicana corwesa?
Apt 7:43 Ja te otitta Molochin majan/ ja teidän jumalanne Remphan tähden/ nijtä cuwia joita te teitte teillenne cumartaxenne/ ja minä tahdon teidän eroitta edemmä Babelita.
Apt 7:44 MEidän Isillä oli Todistuxen maja corwesa/ nijncuin se oli heille säätänyt/ joca Mosexen cansa puhui/ että hänen piti sen tekemän sen cuwan perän/ jonga hän nähnyt oli.
Apt 7:45 Jonga myös meidän Isämme wastanotit/ ja weit Josuan cansa sijhen maahan/ josa pacanat asuit/ jotca Jumala häwitti meidän Isäimmä caswon edestä/ haman Dawidin aican asti.
Apt 7:46 Joca löysi armon Jumalan tykönä/ ja anoi että hän olis majan löytänyt Jacobin Jumalalle.
Apt 7:47 Mutta Salomon rakensi hänelle huonen.
Apt 7:48 Waan se caickein ylimmäinen ei asu käsillä tehdyis Templeis.
Apt 7:49 Nijncuin Propheta sano: Taiwas on minun istuimeni/ ja maa jalcaini astinlauta.
Apt 7:50 Mingä huonen te sijs tahdotte minulle raketa/ sano HERra: eli/ cuca on minun leposiani? Eikö minun käteni ole caickia näitä tehnyt.
Apt 7:51 TE niscurit ja ymbärinsleickamattomat sydämestä ja corwista/ te oletta aina Pyhä Henge wastan/ nijncuin teidän Isännekin/ nijn myös tekin.
Apt 7:52 Cuta Prophetaista ei teidän Isän wainonnet? ja ei tappanet nijtä jotca tämän wanhurscan tulemisen ennustit/ jonga pettäjät ja murhajat te nyt olitta.
Apt 7:53 Te jotca saitte Lain Engelin andamisen cautta/ jota et te pitänet.
Apt 7:54 COsca he nämät cuulit/ käwi se läpi heidän sydämens/ ja kiristelit hambaitans hänen päällens.
Apt 7:55 Mutta että hän oli täynäns Pyhä Henge/ cadzahti hän ylös Taiwasen/ ja näki Jumalan cunnian/ ja Jesuxen seisowan Jumalan oikialla kädellä/ ja sanoi:

Apt 7:56 Cadzo/ minä näen Taiwat awoi/ ja ihmisen Pojan seisowan oikialla kädellä.
Apt 7:57 Nijn he huusit täydellä curculla/ ja tukidzit corwians/ ja carcaisit caicki yximielisest hänen päällens:
Apt 7:58 Ja ajoit hänen ulos Caupungist/ ja kiwitit. Ja todistajat panit waattens yhden nuorucaisen jalcain juuren/ joca cudzuttin Saulus.
Apt 7:59 Ja he kiwitit Stephanin/ joca rucoili/ ja sanoi: HERra Jesu ota minun hengeni.
Apt 7:60 Nijn hän pani polwillens/ ja huusi suurella änellä: HERra/ älä lue heille tätä syndiä/ ja cuin hän tämän sanonut oli/ nijn hän nuckui.

VIII. Lucu .

SAulus waino usiata Jerusalemis/ v. 1.
Philippus saarna Samarias/ josa moni anda idzens casta/ nijn myös Simon Noita/ v. 4.
Petari ja Johannes rucoilewat/ ja panewat kätens heidän päällens/ ja he saawat Pyhän Hengen: Simon taridze raha/ että hän sais sen woiman/ mutta Petari nuhtele sijtä händä/ v. 14.
Jumalan Hengi wie Philippuxen Ethiopian Drotningin Camarpalwelian tygö/ jonga hän käändä Christuxen uscoon/ v. 26.
ja casta hänen/ v. 36.

Apt 8:1 JA Saulus oli myös mielistynyt hänen cuolemaans. Nijn sinä päiwänä nousi suuri waino Seuracunda wastan/ joca oli Jerusalemis/ ja hajoisit caicki ymbäri Judan ja Samarian maacunda/ paidzi Apostoleita.
Apt 8:2 Ja muutamat Jumalata pelkäwäiset miehet corjaisit Stephanin/ ja walitit händä suurest.
Apt 8:3 Mutta Saulus raateli Seuracunnan/ ja käwi huone huonelda otti miehet ja waimot ja panetti fangiuten.
Apt 8:4 JA ne hajonnet waelsit ymbärins ja saarnasit Jumalan sana/
Apt 8:5 Nijn Philippus tuli yhten Samarian Caupungijn/ ja saarnais sijnä Christuxest.
Apt 8:6 Mutta Canssa otti waarin yximielisest ja wisust Philippuxen sanoista/ ja näit ne merkit cuin hän teki:
Apt 8:7 Sillä rumatkin henget monesta läxit/ ulos/ hutain suurella änellä.
Apt 8:8 Ja monda ramba ja saattamatoinda paranit: ja suuri ilo tuli sijhen Caupungijn.
Apt 8:9 NIin siellä oli yxi mies Simon nimeldä/ joca sijnä Caupungis ennen noituuxen wirca piti/ ja oli Samarian Canssan willinnyt/ sanoden idzens joxicuxi jaloxi/ jota sekä pienet että suuret cuuldelit/ sanoden:
Apt 8:10 Tämä on Jumalan wäki/ joca suuri on.
Apt 8:11 Mutta he cuuldelit händä mielelläns/ että hän cauwan aica oli heitä noituudellans wietellyt.

Apt 8:12 Cosca he uscoit Philippuxen saarnawan Jumalan waldacunnast/ ja Jesuxen Christuxen nimestä/ annoit he heidäns casta sekä miehet että waimot.
Apt 8:13 Nijn tuli Simon myös uscollisexi/ ja cuin hän castettu oli/ oli hän Philippuxen tykönä. Ja cuin hän näki ne ihmet ja tegot tapahtuwan/ nijn hän ihmetteli.
Apt 8:14 COsca Apostolit cuulit Jerusalemis Samarian Jumalan sanan wastanottanen/ lähetit he heidän tygöns Petarin ja Johannexen.
Apt 8:15 Cosca he sinne alas tulit/ rucoilit he nijden edest/ että he olisit saanet Pyhän Hengen:
Apt 8:16 Sillä ei hän ollut wielä yhdengän nijden päälle alaslaskettu/ waan olit ainoastans Jesuxen Christuxen nimeen castetut.
Apt 8:17 Nijn he panit kätens heidän päällens/ ja he sait Pyhän Hengen.
Apt 8:18 COsca Simon näki/ että Apostolitten käden päällepanemisest Pyhä Hengi annettin/ taridzi hän heille raha/ ja sanoi:
Apt 8:19 Andacat minullengin se woima/ että kenengä päälle minä käteni panen/ se sais myös Pyhän Hengen.
Apt 8:20 Petari sanoi hänelle: sinun rahas olcon sinun cansas cadotuxes/ ettäs Jumalan lahjan luulet olewan rahoilla ostettawan.
Apt 8:21 Ei sinun ole osa eikä arpa täsä sanas: sillä ei sinun sydämes ole oikia Jumalan edes.
Apt 8:22 Sentähden tee parannus sinun pahudestas ja rucoile Jumalata/ että sinun sydämes ajatuxet sinulle andexi annetaisin:
Apt 8:23 Sillä minä näen sinun olewan catkerata sappe täynäns/ ja solmitun wäärydellä.
Apt 8:24 Nijn Simon wastais/ ja sanoi: rucoilcat te HERra minun tähteni/ ettei mitän näistä/ cuin te sanoitta/ minun päälleni tulis.
Apt 8:25 Mutta cosca he olit todistanet ja puhunet HERran sanan/ palaisit he Jerusalemijn/ ja saarnaisit Evangeliumi mones Samarian kyläs.
Apt 8:26 MUtta HERRan Engeli puhui Philippuxelle/ ja sanoi: nouse/ ja mene lounasen päin/ sitä tietä cuin Jerusalemist mene alas Gazan puoleen/ joca kylmillä on/ nijn hän nousi ja meni.
Apt 8:27 Ja cadzo/ yxi Etiophian mies/ Etiophian Drotningin Candacen uscollinen Camaripalwelia/ jonga hän oli pannut caiken tawarans päälle/ se oli tullut Jerusalemijn rucoileman.
Apt 8:28 Ja palais cotians/ istuen waunuisans/ ja luki Esaiata Prophetata.
Apt 8:29 Nijn Hengi sanoi Philippuxelle? käy ja mene lähemmä tätä waunua.
Apt 8:30 Nijn Philippus juoxi lähemmä/ ja cuuli hänen lukewan Esaiata Prophetata/ ja sanoi: ymmärräckös

mitäs luet?
Apt 8:31 Hän sanoi: cuinga minä taidan ymmärtä/ ellei jocu minua opeta? Ja hän rucoili Philippusta/ että hän tulis ja istuis hänen tygöns.
Apt 8:32 Mutta se cuin hän Ramatusta luki/ oli tämä: Hän on nijncuin lammas teuraxi talutettu/ ja hän oli äneti nijncuin caridza keridziäns edesä/ eikä awannut suutans.
Apt 8:33 Hänen nöyrydens tähden poisotettin hänen duomions/ mutta cuca taita sano hänen ikäns pituuden? Sillä hänen elämäns on poisotettu maasta.
Apt 8:34 Nijn Camaripalwelia sanoi Philippuxelle: minä rucoilen sinua/ sanos kenestä Propheta näitä puhu? Idzestäns eli jostakin toisesta?
Apt 8:35 Nijn Philippus awais suuns ja rupeis tästä Kirjoituxest hänelle saarnaman Evangeliumita Jesuxest.
Apt 8:36 Ja cuin he tiellä waelsit/ tulit he weden tygö/ ja Camaripalwelia sanoi: cadzo/ täsä on wesi/ mikä estä minua castamast?
Apt 8:37 Philippus sanoi: jos sinä caikest sydämest uscot/ nijn tapahtucon. Hän wastais/ ja sanoi: minä uscon Jesuxen Christuxen Jumalan Pojaxi.
Apt 8:38 Nijn hän seisatti waunun/ ja he astuit weteen/ Philippus ja Camaripalwelia/ ja hän casti hänen.
Apt 8:39 Mutta cosca he wedestä ylösastuit/ temmais HERran Hengi Philippuxen/ ja nijn ei Camaripalwelia händä enä nähnyt/ waan meni iloiten tietäns myöden.
Apt 8:40 Mutta Philippus löyttin Asotis: ja hän waelsi ymbärins ja saarnais joca Caupungis Evangeliumi/ sijhenasti cuin hän tuli Cesareaan.

Vers. 1. Seuracunda) Täsä ja enimmäst jocapaicas tämän jälken/ Seuracunnalla ymmärretän Jumalan Seuracunda/ jonga muutamat Kircoxi cudzuwat/ ja Christityt cudzutan toisinans weljixi/ toisinans Opetuslapsixi.
v. 4. Saarnaisit) Se hyödytys oli wainomisella/ että Christityt/ jotca Jerusalemist pakenit/ ilmoitit Evangeliumin coco mailmas/ Act$ 11:19.
v. 18. Taridzi hän heille raha) Tämän Simonin caltaiset nekin owat/ jotca laittomast wirca pyytäwät/ ja tungewat idzens Jumalan Seuracunnan palweluxeen/ ylöncadzowat saarnawiran cudzumisen/ ja laillisen walidzemisen/ Nijn myös ne/ jotca Jumalan lahjoja/ Christillisen uscon/ ja caicki rahaan myywät
v. 33. Ikäns pituuden) se on/ cuinga cauwan hän on hallidzewa/ nimittäin/ ijancaickisest.

IX. Lucu .

SAulus waino cowin Jumalan Seuracunda Jerusalemis/ ja mene Damascuun/ v. 1.
käätän tiellä Christuxelda oikiaan vsoon/ v. 3.
castetan Ananiaxelda Damascus/ v. 10.
rupe cohta saarnaman Christuxest/ v. 20.
Judalaiset tahtowat händä tappa/ hän mene Jerusalemijn/ ja sijtte Tarsuxeen/ v. 23.
Petari tule Lyddaan/ ja paranda halwatun/ v. 32.
ja herättä Joppes Tabean cuollusit/ v. 36.

Apt 9:1 MUtta Saulus aicoi wielä waiwata ja murhata HERran Opetuslapsia.
Apt 9:2 Ja meni ylimmäisen Papin tygö/ ja anoi häneldä Kirja Damascun Synagogain tygö/ jos hän jongun
miehistä eli waimoista sildä tieldä löydäis/ nijn hän olis wienyt sidottuna Jerusalemijn.
Apt 9:3 Mutta cuin hän matcusti ja Damascua lähestyi/ leimahti walkeus äkidzeldä Taiwast ymbärins händä.
Apt 9:4 Ja hän langeis maahan/ ja cuuli änen hänellens sanowan: Saul/ Saul/ mixis wainot minua? Hän
sanoi: cuca sinä olet HERra?
Apt 9:5 Sanoi HERra: minä olen Jesus/ jota sinä wainot/ työläs on sinun potkia tutcainda wastan.
Apt 9:6 Nijn hän wapisi/ hämmästyi/ ja sanoi: HERra/ mitäs minua tahdot tekemän? HERRa sanoi hänelle:
nouse ja mene Caupungijn/ siellä sinulle sanotan/ mitä sinun pitä tekemän.
Apt 9:7 Mutta ne miehet/ jotca hänen seurasans olit/ seisoit hämmästyxis: sillä he cuulit ainoastans hänen
änens/ mutta ei he ketän nähnet.
Apt 9:8 Nijn Saulus nousi maasta/ ja ei nähnyt ketän awojomilla silmillä:
Apt 9:9 Mutta he talutit händä kädestä/ ja weit Damascuun. Ja hän oli colme päiwä näkemätä/ syömätä ja
juomata.
Apt 9:10 NIin yxi Opetuslapsi oli Damascus/ Ananias nimeldä/ jolle HERra sanoi näys: Anania/ hän wastais:
HERra/ täsä minä olen.
Apt 9:11 HERra sanoi hänelle: nouse ja mene sille cadulle/ joca Oikiaxi cudzutan/ ja kysy Judan huonesa
sitä joca Saulus Tarsilaisexi cudzutan/ cadzo/ hän rucoile.
Apt 9:12 Ja hän näki näys yhden miehen/ nimeldä Ananias/ sisälletulewan ja panewan kätens hänen
päällens/ että hän sais näkyns jällens.
Apt 9:13 Nijn Ananias sanoi: HERra/ minä olen cuullut monelda tästä miehestä/ cuinga paljon paha hän
sinun pyhilles on tehnyt Jerusalemis.
Apt 9:14 Ja hänelle on nytkin walda ylimmäisildä Papeilda annettu/ täällä kijnni sito caicki ne/ jotca sinun

nimes rucoilewat.
Apt 9:15 Nijn sanoi HERra hänelle: mene: sillä hän on minulle walittu Ase/ candaman minun nimeni pacanain ja Cuningasten ja Israelin lasten eteen.
Apt 9:16 Ja minä sanon hänelle/ cuinga paljo hänen pitä kärsimän minun nimeni tähden.
Apt 9:17 Ja Ananias meni sinne/ ja tuli huonesen ja pani kätens hänen päällens ja sanoi: racas weljen Saul. Se HERra lähetti minun/ joca sinulle tiellä ilmestyi jotas waelsit/ että sinä saisit näkys jällens ja Pyhällä Hengellä täytetäisin.
Apt 9:18 Ja hänen silmistäns putoisit cohta nijncuin suomuxet/ ja hän sai näkyns jällens/ nousi ja andoi hänens casta.
Apt 9:19 Ja cuin hän otti ruoca/ nijn hän wahwistui.
Apt 9:20 JA Saulus oli muutamat päiwät Opetuslasten cansa Damascus/ ja saarnais cohta Synagogas Christuxen olewan Jumalan Pojan.
Apt 9:21 Nijn caicki jotca sen cuulit/ hämmästyit ja sanoit: eikö tämä caickia nijtä häwittänyt Jerusalemis/ jotca sitä nime rucoilit? Ja tuli myös tänne nijtä sidottuna wiemän ylimmäisille Papeille?
Apt 9:22 Mutta Saulus tuli aina jalommaxi/ ja ajoi Judalaisia tacaperin/ jotca Damascus olit/ todistain että se oli Christus.
Apt 9:23 JA monen päiwän perästä/ pidit Judalaiset neuwo keskenäns/ tappaxens händä.
Apt 9:24 Mutta Sauluxelle sanottin/ että he wäjyit händä. Ja he wartoidzit portis yötä ja päiwä/ tappaxens händä.
Apt 9:25 Nijn Opetuslapset otit hänen yöllä/ ja laskit hänen Coris ylidze muurin maahan.
Apt 9:26 Cosca Saulus tuli Jerusalemijn/ taridzi hän idziäns Opetuslasten secan/ mutta he pelkäisit caicki händä/ eikä usconet händä Opetuslapsexi.
Apt 9:27 Waan Barnabas otti hänen/ ja wei Apostolitten tygö/ ja jutteli cuinga hän tiellä HErran nähnyt oli/ ja cuinga hän oli puhunut hänen cansans: ja sijtte oli rohkiast Damascus Jesuxen nimest puhunut.
Apt 9:28 Ja nijn hän oli heidän cansans Jerusalemis/ käwi sisälle ja ulos/ ja saarnais pelkämätä HERran Jesuxen nimeen.
Apt 9:29 Hän puhui myös ja kyseli Grekiläisildä/ jotca pyysit händä tappa:
Apt 9:30 Cosca weljet sen ymmärsit/ nijn he weit hänen Cesareaan/ ja lähetit Tarsumijn.
Apt 9:31 Ja nijn Seuracunnalla oli rauha caikes Judeas/ ja Galileas/ ja Samarias/ ja enäni waeldain HERran pelgos/ ja täytettin Pyhän Hengen lohdutuxella.
Apt 9:32 NIin tapahdui cosca Petari waelsi jocapaicas/ että hän myös tuli nijden pyhäin tygö jotca Lyddas

asuit.
Apt 9:33 Nijn hän löysi siellä yhden miehen/ Eneas nimeldä/ joca jo cahdexan ajastaica oli wuotesa halwattuna maannut.
Apt 9:34 Ja Petari sanoi hänelle: Enea/ HERra Jesus Christus sinun paratcon/ nouse ja tee idze wuotes: joca cohta nousi.
Apt 9:35 Ja caicki Lyddan ja Saronan asuwaiset näit hänen/ ja tulit käätyxi HERran tygö.
Apt 9:36 MUtta Joppes oli yxi Opetuspijca/ nimeldä Tabita/ se on/ medzäwuohi/ tämä oli täynäns hywiä töitä ja Almua/ cuin hän teki.
Apt 9:37 Nijn tapahdui sijhen aican/ että se sairasti/ ja cuoli/ jonga he pesit/ ja panit Salijn.
Apt 9:38 Ja että Lydda oli läsnä Joppeta/ nijn Opetuslapset cuulit Petarin siellä olewan/ lähetit he hänen tygöns caxi miestä rucoileman/ jos hän wijdzeis sinne tulla.
Apt 9:39 Nijn Petari nousi ja meni heidän tygöns/ ja cuin hän sinne tuli/ weit he hänen Salijn. Ja hänen ymbärilläns seisoit caicki lesket/ jotca itkit ja osotit hänelle nijtä hameita ja waatteita cuin Tabita heille tehnyt oli/ ollesans heidän cansans.
Apt 9:40 Ja cosca Petari oli heidän caicki ulosajanut/ laski hän polwillens/ rucoili ja käänsi idzens ruumin puoleen/ ja sanoi: Tabita/ nouse ylös/ nijn se awais silmäns.
Apt 9:41 Ja cuin hän Petarin näki/ nousi hän istualle. Ja hän andoi hänen kättä ja ojensi hänen/ ja cudzui pyhät ja lesket/ ja andoi hänen heillen eläwänä.
Apt 9:42 Ja se tuli caikelle Joppelle tiettäwäxi/ että moni uscoi HERran päälle.
Apt 9:43 Ja hän wijwyi Joppes cauwan aica Simon Parckarin tykönä.

Vers. 4. Mixis wainot) Paulus$ sine$ operibus$ vocatur$
v. 6. Ja mene)
v. 12. Sais näkyns)
v. 27. Barnabas)
v. 35. Tulit käätyxi)
v. 36. Opetuspijca) Ensist hän usco/ ja on Opetuslapsi/ sitte teke hän paljo hywä.

X. Lucu .

JUmala käske Corneliuxen lähettä Petarin perän/ opettaman händäns/ v. 1.
Petari näke näyn/ ja cuule änen kieldäwän mitän ruoca hyljämäst/ v. 10.

Hän mene Corneliuxen palweliain cansa Cesareaan/ v. 17.
cuin hän cuule Corneliuxen puhen/ v. 24.
saarna hän heidän edesäns Jesuxest Nazarenuxest v. 34.
he saawat Pyhän Hengen/ ja castetan/ v. 44.

Apt 10:1 NIin oli Cesareas yxi mies/ nimeldä Cornelius/ Sadanpäämies/ Italian joucosta/
Apt 10:2 Jumalinen ja Jumalata pelkäwäinen caiken hänen huonens cansa/ joca jacoi paljo Almua Canssalle/ ja rucoili Jumalata.
Apt 10:3 Hän näki julkisest näys liki yhdexättä hetke päiwästä Jumalan Engelin tulewan hänen tygöns/ ja sanowan hänelle: Corneli. Ja hän cadzeli hänen päällens/ peljästyi ja sanoi: Herra/ mikä on:
Apt 10:4 Hän sanoi hänelle: sinun rucouxes ja Almus owat muistetut Jumalalda.
Apt 10:5 Sentähden lähetä miehiä Joppeen/ ja cudzuta Simon/ joca Petarixi cudzutan/
Apt 10:6 hän pitä maja Simon Parckarilla/ jonga huone on meren tykönä/ hän sano sinulle mitä sinun pitä tekemän.
Apt 10:7 Ja cuin Engeli/ joca Corneliusta puhutteli/ poismeni/ cudzui hän caxi hänen palweliatans/ ja yhden Jumalata pelkäwäisen sotamiehen/ nijstä jotca händä wartioidzit/
Apt 10:8 Ja hän jutteli caicki nämät nijlle/ ja lähetti ne Joppeen.
Apt 10:9 TOisna päiwänä/ cosca he matcas olit/ ja Caupungita lähestyit/ meni Petari ylös Salin ullackon rucoileman/ liki cuudetta hetke/ ja cuin hän isois/ tahdoi hän suurusta.
Apt 10:10 Cosca he hänelle walmistit/ tuli hän horroxijn:
Apt 10:11 Ja näki Taiwan auki/ ja alas tulewan tygöns yhden astian nijncuin suuren lijnaisen waatten neliculmaisen/ sidottuna/ joca alaslaskettin Taiwast maan päälle.
Apt 10:12 Josa oli caickinaisia nelijalcaisia maan eläimitä ja medzillisiä/ ja matelewaisia/ ja lendäwäisiä Taiwan alla.
Apt 10:13 Ja yxi äni sanoi hänelle: Petari/ nouse/ tapa ja syö.
Apt 10:14 Petari wastais: en suingan HERra/ sillä en ole minä ikänäns syönyt mitän yhteist eli saastaista.
Apt 10:15 Ja äni sanoi taas hänelle: mitä Jumala on pudistanut/ älä sinä sano sitä yhteisexi.
Apt 10:16 Ja se tapahdui myös colmannen kerran. Ja astia otettin jällens ylös Taiwasen.
Apt 10:17 JA cuin Petari idzelläns ajatteli sitä näkyä cuin hän näki/ cadzo/ nijn miehet kyselit/ jotca Corneliuxelda lähetetyt olit/ Simonin huonetta.
Apt 10:18 Jotca seisoit owen edes/ ja cudzuit yhden ulos/ ja kysyit jos Simon/ joca lijalda nimeldä Petarixi

cudzutan/ siellä maja pidäis?
Apt 10:19 Mutta cuin Petari sitä näkyä ajatteli/ sanoi Hengi hänelle: cadzo/ miehet edziwät sinua:
Apt 10:20 Nouse sijs/ astu alas ja mene ilman epäilemät heidän cansans/ jotca minä lähetin.
Apt 10:21 Nijn Petari astui alas miesten tygö/ jotca hänen tygöns Corneliuxelda lähetetyt olit/ ja sanoi: cadzo/ minä se olen jota te edzittä/ mitä warten te tullet oletta?
Apt 10:22 He wastaisit: Sadanpäämies Cornelius/ hurscas ja Jumalata pelkäwäinen mies/ jolla on todistus caikelda Judan Canssalda/ on Pyhäldä Hengeldä käskyn saanut/ että hänen piti sinun andaman cudzua huonesens/ sinulda sanoja cuullaxens.
Apt 10:23 Nijn hän cudzui heidän majaan/ ja piti heitä siellä. Toisna päiwänä meni Petari heidän cansans/ ja muutamat weljet Joppesta seuraisit myös händä.
Apt 10:24 Mutta toisna päiwänä tulit he Cesareaan: ja Cornelius odotti heitä/ ja oli cudzunut cocon langons ja parhat ystäwäns.
Apt 10:25 Mutta cosca Petari sinne tuli/ meni Cornelius händä wastan/ ja langeis hänen jalcains juuren/ ja cumarsi händä.
Apt 10:26 Mutta Petari nosti händä/ ja sanoi: nouse/ sillä minä olen myös ihminen.
Apt 10:27 Ja cuin hän oli händä puhutellut/ meni hän sisälle/ ja löysi monda cocontullen.
Apt 10:28 Ja hän sanoi heille: te tiedätte/ ettei ole ollut luwallinen Judalaisen olla jongun pacanan tykönä eli hänen tygöns mennä/ mutta minulle sanoi Jumala/ etten minä ketän ihmistä yhteisnä eli saastaisna pidäis:
Apt 10:29 Sentähden minä myös epäilemätä tulin/ sijttecuin minä teildä cudzuttu olin. Nijn minä sijs teildä kysyn: mitä warten te minua tänne cudzuitta?
Apt 10:30 Cornelius sanoi: minä olen neljä päiwä paastonnut tähän hetken asti/ ja rucoilin huonesani yhdexännellä hetkellä/ ja cadzo/ yxi mies seisoi kijldäwis waatteis minun edesäni/
Apt 10:31 Ja sanoi: Corneli/ sinun rucouxes on cuultu/ ja sinun almus owat Jumalalda muistetut.
Apt 10:32 Nijn lähetä Joppeen/ ja cudzuta Simon/ joca Petarixi cudzutan/ ja pitä maja Simon Parckarin huonesa/ joca meren tykönä on/ se puhuttele sinua cosca hän tule.
Apt 10:33 Nijn minä lähetin cohta sinun tygös/ ja sinä teit hywin ettäs nyt tulit. Ja me olemma sijs caicki nyt cuulemas/ mitä sinulle on Jumalalda käsketty.
Apt 10:34 NIin Petari awais suuns/ ja sanoi: nyt minä todexi löydän/ ettei Jumala cadzo ihmisen muoto/
Apt 10:35 Waan caikisa Canssoisa/ joca händä pelkä ja teke wanhurscautta/ se on Jumalalle otollinen.
Apt 10:36 Kyllä te tiedätte sen saarnan/ jonga Jumala Israelin lapsille lähetti/ ja julisti rauhan Jesuxen Christuxen cautta (joca caickein HERra on)

Apt 10:37 Josta saarnasta on sanoma cuulunut ymbärins caiken Judean/ ensin aljettin Galileast (sen Casten jälken/ josta Johannes saarnais)
Apt 10:38 Cuinga Jumala oli woidellut Jesuxen Nazarethist Pyhällä Hengellä ja woimalla/ joca waelsi ymbärins/ teki hywä ja paransi caicki jotca Perkeleldä waiwattin: sillä Jumala oli hänen cansans.
Apt 10:39 Ja me olemma caickein nijden todistajat cuin hän Judean maacunnas ja Jerusalemis teki.
Apt 10:40 Sen owat he tappanet/ ja ripustit puuhun/ jonga Jumala herätti colmandena päiwänä/ ja ilmoitti hänen/
Apt 10:41 Ei caikelle Canssalle/ waan meille/ jotca Jumala oli ennen todistajaxi walinnut/ me jotca söimme ja joimme hänen cansans/ sijtte cuin hän nousi cuolluista.
Apt 10:42 Ja hän käski meitä Canssalle saarnaman/ ja todistaman että hän on se/ joca Jumalalda on säätty eläwitten ja cuolluitten Duomarixi.
Apt 10:43 Hänestä caicki Prophetat todistawat/ että jocainen cuin usco hänen päällens/ pitä hänen nimens cautta synnit andexi annettaman.
Apt 10:44 COsca Petari wielä näitä puhui/ langeis Pyhä Hengi caickein nijden päälle jotca puhen cuulit.
Apt 10:45 Nijn ne uscowaiset ymbärinsleickauxest/ jotca Petarin cansa tullet olit hämmästyit: että pacanaingin päälle Pyhän Hengen lahja wuodatettin:
Apt 10:46 Sillä he cuulit heidän kielillä puhuwan/ ja Jumalata ylistäwän.
Apt 10:47 Nijn Petari sanoi: taitaco jocu kieldä näitä/ jotca owat nijn Pyhän Hengen saanet cuin mekin/ wedellä castamasta?
Apt 10:48 Ja hän andoi heidän casta HERran Nimeen/ nijn he rucoilit händä siellä muutamita päiwiä wijpymän.

Vers. 1. Cornelius) Cadzo tämä Cornelius on ymbärinsleickamatoin pacana ilman Laita/ ja hänellä on cuitengin Christillinen usco/ joca hänen opetta hywiä töitä tekemän/ waicka hän on sotamies/ ja walistetan uscoon Christuxen päälle/ joca tullut oli.
v. 2. Jumalinen) Tämä Corneliuxen Jumalan palwelus/ rucous/ ja hywät työt ei millän muoto taitanet kelwata Jumalalle ilman uscota/ Ebr. 11:6. ei hän taitanut myös usco eikä Jumalata rucoilla/ jolleica hän olis jotain cuullut hänestä/ Rom. 10:14. Hän rucoili myös yhdexännellä hetkellä/
v. 30. joca oli asetettu rucous hetkexi Judalaisten seas/ Act.$ 3:1. Josta ymmärretän/ että hän oli käändynyt Judalaisten Jumalan palweluxeen ja uscoon/ ja oli opetettu lupauxest ja Messian tulemisest/ Mosexesta ja Prophetaista. Oli myös cuullut Christuxest ja hänen ihmeistäns/ nijncuin Petari tiettäwäxi teke/

v. 37.

XI. Lucu .

PEtari sano Opetuslapsille syyn/ mingätähden hän oli pacanain tygö mennyt/ v. 1.
Ne jotca hajotetut olit Stephanin wainomisen tähden/ saarnawat jocapaicas/ ja Grekiläistengin Antiochias/ v. 19.
Barnabas lähetetän myös sinne heitä wahwistaman/ ja otta Sauluxen cansans/ ja siellä Opetuslapset ensin Christityxi cudzutan/ v. 22.
Agabus ennusta callist ajast/ joca Keisar Claudiuxen aican oli/ v. 27.

Apt 11:1 TUli sijs Apostolitten ja weljein corwille/ jotca Judeas olit/ että pacanatkin Jumalan sanan wastan otit.
Apt 11:2 Ja cuin Petari tuli Jerusalemijn/ rupeisit ne/ jotca ymbärinsleickauxesta olit/ rijtelemän hänen cansans/ sanoden:
Apt 11:3 Sinä olet mennyt nijden miesten tygö/ joilla esinahca on/ ja söit heidän cansansi.
Apt 11:4 NIin Petari rupeis heille algusta järjestäns luetteleman/ sanoden:
Apt 11:5 Minä olin Joppen Caupungis rucouxis/ ja tulin horroxijn/ ja näin yhden näyn/ nimittäin/ yhden astian alastulewan/ nijncuin suuren neliculmaisen lijnaisen waatten alaslasketun Taiwast/ joca tuli minun saacka.
Apt 11:6 Minä cadzoin sijhen ja äckäisin/ ja näin maan nelijalcaisia eläimitä/ ja petoja/ ja matelewaisia/ ja Taiwan linduja.
Apt 11:7 Ja minä cuulin myös änen minulleni sanowan: Petari/ nouse/ tapa ja syö.
Apt 11:8 Mutta minä sanoin: en suingan HERra: sillä ei ole mitän yhteistä eli saastaista minun suuhuni coscan tullut.
Apt 11:9 Mutta äni wastais taas minua Taiwast: mitä Jumala on puhdistanut/ älä sinä sano yhteisexi.
Apt 11:10 Ja se tapahdui colmasti/ ja wietin taas caicki ylös Taiwasen.
Apt 11:11 Ja cadzo/ colme miestä seisoit cohta sen huonen owen edes/ josa minä olin/ jotca Cesareast olit minun peräni lähetetyt.
Apt 11:12 Käski sijs Hengi minun epäilemät mennä heidän cansans/ ja nämät cuusi welje seuraisit myös minua/ ja me menimmä caicki ynnä sen miehen huonesen.
Apt 11:13 Ja hän jutteli meille/ cuinga hän oli Engelin nähnyt huonesans seisowan ja sanowan: lähetä

miehiä Joppeen/ ja anna nouta Simon/ joca Petarixi cudzutan/
Apt 11:14 Hän sano sinulle ne sanat/ joiden cautta sinä wapaxi tulet/ ja caicki sinun huones.
Apt 11:15 Cosca minä parhallans puhuin/ langeis Pyhä Hengi heidän päällens/ nijncuin hän algus meidängin päällemme langeis.
Apt 11:16 Nijn minä muistin sen cuin HERra sanonut oli: Johannes tosin casti teitä wedellä/ mutta te castetan myös Pyhällä Hengellä.
Apt 11:17 Että nyt Jumala sen armon heille andoi cuin meillengin/ jotca HERran Jesuxen Christuxen päälle uscoimma: mikästä minä olisin/ joca seisoisin Jumalata wastan?
Apt 11:18 Cosca he nämät cuulit/ waickenit he ja cunnioitit Jumalata/ sanoden: nijn on sijs Jumala andanut pacanoillengin parannuxen elämähän.
Apt 11:19 JA ne jotca sijtä wainosta hajonnet olit/ cuin Stephanin tähden tapahdui/ waelsit ymbärins haman Phenician ja Cyprumin/ nijn Antiochian asti/ eikä kellengän sitä sana puhunet/ waan ainoastans Judalaisille.
Apt 11:20 Ja oli muutamita miehiä heidän seasans Cyprist ja Cyrenest/ cosca ne tulit Antiochiaan/ puhuit he Grekeillekin/ ja saarnaisit Evangeliumi HERrasta Jesuxesta Christuxesta.
Apt 11:21 Ja HERran käsi oli heidän cansans/ ja suuri joucko uscoi ja käännyi HERran tygö.
Apt 11:22 Nijn tämä sanoma heistä tuli Seuracunnan corwille/ joca Jerusalemis oli/ ja he lähetit Barnaban Antiochiaan.
Apt 11:23 Cosca hän sinne tuli/ ja sai nähdä Jumalan armon/ ihastui hän/ ja neuwoi caickia wahwalla sydämellä HERrasa pysymän:
Apt 11:24 Sillä hän oli jalo mies/ ja täynäns Pyhä Henge ja usco/ ja suuri joucko Canssa enäni HERralle.
Apt 11:25 Nijn Barnabas meni Tarsijn Saulusta edzimän/ ja cuin hän löysi hänen/ toi hän hänen Antiochiaan cansans.
Apt 11:26 Ja he olit sijnä Seuracunnas coco ajastajan ja opetit wiriäst Canssa. Ja Opetuslapsia ruwettin ensin Antiochias Christityxi cudzuman.
Apt 11:27 Ja nijnä päiwinä tuli Prophetaita Jerusalemist Antiochiaan.
Apt 11:28 Ja yxi heistä Agabus nimeldä/ nousi ja ilmoitti heille Hengen cautta/ caicken mailmaan suuren näljän tulewan/ joca myös Claudius Keisarin alla tapahdui.
Apt 11:29 Mutta Opetuslapset sääsit jotakin lähettä/ cuin cullakin wara oli/ nijden weljein awuxi cuin Judeas asuit:
Apt 11:30 Nijncuin he teitkin/ ja lähetit Wanhimmille Barnaban ja Sauluxen kätten cautta.

Vers. 15. Meidängin päällem) Ilman ansiot/ ja Lain eroitusta.
v. 21. Käännyi) Nimittäin/ he tulit ilman Laita Christuxen tygö.

XII. Lucu .

HErodes tappa Jacobin/ Johannexen weljen/ v. 1.
Pane Petarin fangeuteen/ mutta HERran Engeli päästä hänen ulos/ v. 3.
hän tule Marian/ Johannexen äitin/ huonesen/ ja ilmoitta sen weljille/ ja mene sieldä pois/ v. 11.
Herodes on Tyrille ja Sidonille wihainen/ waan he tekewät sowinnon hänen cansans/ v. 20.
Cosca Herodes puhuttele istuimelda Canssa/ nijn HERran Engeli lyö händä/ ja hän cuole/ v. 21.

Apt 12:1 SIllä ajalla otti Cuningas Herodes muutamita Seuracunnasta kijnni/ waiwataxens.
Apt 12:2 Ja mestais Jacobin Johannexen weljen miecalla.
Apt 12:3 Ja cuin hän näki sen Judalaisille kelpawan/ pyysi hän myös Petarita käsittä/ ja se oli makianleiwän päiwänä.
Apt 12:4 Cosca hän oli hänen käsittänyt/ pani hän hänen fangiuteen/ ja andoi hänen neljän sotamiesten neljännexen haldun wartioita/ ja ajatteli hänen Pääsiäisen jälken asetta Canssan eteen.
Apt 12:5 Ja Petari pidettin tornis: mutta Seuracunda rucoili lackamata hänen edestäns Jumalata.
Apt 12:6 Ja cuin Herodes tahdoi hänen edesotta/ macais Petari sinä yönä cahden sotamiehen waihella/ sidottuna caxilla cahleilla ja wartiat olit owen edes/ ja wartoidzit tornia.
Apt 12:7 JA cadzo/ HERran Engeli seisoi hänen tykönäns/ ja kirckaus paisti huonesa/ lyckäis Petarita kylkeen/ herätti hänen/ ja sanoi: nouse nopiast. Ja cahlet putoisit hänen käsistäns.
Apt 12:8 Nijn Engeli sanoi hänelle: sonnusta ja kengitä sinus/ ja hän teki nijn. Ja hän sanoi wielä hänelle? pue idzes waatteisis/ ja seura minua.
Apt 12:9 Ja hän meni ulos/ ja seurais händä/ eikä usconut sitä todexi cuin Engelildä tehtin/ waan hän luuli näyn näkewäns.
Apt 12:10 Nijn he menit ensimäisen ja toisen wartion läpidze/ ja tulit rautaiseen porttijn/ joca wie Caupungijn/ ja se aukeni heille idzestäns/ he menit sijtä ulos/ käyden yhtä catua myöden/ ja Engeli ercani cohta hänestä.
Apt 12:11 Ja cuin Petari toindui endisellens/ sanoi hän: nyt minä totisest tiedän/ että HERra on Engelins lehettänyt/ ja minun Herodexen käsist päästänyt/ nijn myös caiken Judan Canssan toiwosta.
Apt 12:12 JA cuin hän tätä ajatellut oli/ tuli hän Marian/ Johannexen äitin/ huonen tygö/ joca Marcuxexi

cudzuttin/ josa monda oli coosa/ ja rucoilit.
Apt 12:13 Cosca Petari porstuan oween colcutti/ meni pijca/ Rhode nimeldä/ cuuldeleman.
Apt 12:14 Ja cuin hän Petarin änen tunsi/ ei hän owe ilon tähden awainnutcan/ waan juoxi ja ilmoitte heille Petarin owen edes seisowan.
Apt 12:15 Nijn he sanoit hänelle: oletcos hullu? Nijn hän sanoi totisest hänen olewan. Waan he sanoit: se on hänen Engelins.
Apt 12:16 Mutta Petari colcutti lackamat. Cosca he awaisit/ nijn he näit hänen ja hämmästyit/ mutta hän wijttais kädelläns heitä waickeneman.
Apt 12:17 Ja hän jutteli heille/ cuinga HERra oli heidän tornista wapahtanut/ ja sanoi: ilmoittacat näitä Jacobille ja weljille. Ja meni sijtte toiseen paickan.
Apt 12:18 COsca päiwä tuli/ nijn ei sotamiehillä ollut wähin suru/ cunga Petari tullut oli.
Apt 12:19 Ja cuin Herodes piti sanan hänen peräsäns/ eikä händä löytänyt/ andoi hän wartiat tutkia ja käski poiswiedä.
Apt 12:20 Ja meni Judeast/ alas Cesarean/ ja wijwyi siellä. Ja Herodes oli Tyrolle ja Sidonille wihoisans: jotca yximielisest tulit hänen tygöns/ ja lepytit Cuningan Camaripalwelian Blastuxen/ ja anoit rauha: sillä heidän maacundans sai Cuningan maalda elatuxens.
Apt 12:21 MUtta määrättynä päiwänä oli Herodes puetettu Cuningalisisa waatteisa/ istuen duomioistuimella/ ja puhui heidän cansans.
Apt 12:22 Mutta Canssa huusi: se on Jumalan äni/ ja ei ihmisen.
Apt 12:23 Ja HERran Engeli löi cohta händä/ ettei hän sitä cunniata Jumalalle andanut. Ja hän syötin madoilda/ ja andoi hengens.
Apt 12:24 Mutta Jumalan sana caswoi ja enäni.
Apt 12:25 Ja Barnabas ja Pawali palaisit Jerusalemiijn/ cosca he olit palweluxens päättänet/ ja otit Johannexen cansans/ joca myös Marcuxexi cudzuttin.

Vers. 4. Neljännexen) Sotamiesten joucko jaetan neljän osaan/ ja jocainen osa walwo neljännexen yötä.
v. 5. Lackamata) Nimittäin/ he rucoilit hellittämät/ eikä lacannet/ nijncuin oikein pitäkin rucoildaman/
v. 15: Engelins) Hi$ esse$

XIII. Lucu .

BArnabas ja Saulus lähetetän Antiochiast Jumalan käskyst Cypreen/ v. 1.

Sergius Paphon Maanherra tahto cuulla heitä/ mutta Elimas Noita estä sen/ jonga Pawali teke sokiaxi/ v. 5. he tulewat Antiochiaan ja saarnawat Pisidian Synagogas/ osottain Christuxen Messiaxi/ joca Ramatus luwattu on/ v. 13.
Ja ettei he tahdo heitä wastanotta/ nijn he menewät sieldä Iconiumijn/ v. 42.

Apt 13:1 JA Antiochian Seuracunnas oli muutamita Prophetaita ja opettaita/ joista olit Barnabas ja Simon/ joca Nigerixi cudzuttin/ ja Lucius Cyreniast/ ja Manahen/ joca Herodes Tetrarchan cansa caswatettu oli/ ja Saulus.
Apt 13:2 Cosca sijs nämät HERra palwelit ja paastoisit/ sanoi Pyhä Hengi heille: eroittacat minulle Barnabas ja Saulus/ sijhen wircan cuin minä heidän olen cudzunut.
Apt 13:3 Ja cuin he olit paastonnet ja rucoillet/ ja kätens heidän päällens pannet/ päästit he heidän menemän.
Apt 13:4 Ja cuin he Pyhäldä Hengeldä lähetetyt olit/ menit he Seleuciaan/ ja purjehdit sieldä Cyprijn.
Apt 13:5 Ja cuin he Salaminan Caupungis olit/ ilmoitit he Jumalan sanoja Judalaisten Synagogisa/ ja heillä oli Johannes palweliana.
Apt 13:6 JA cuin he sen luodon läpidze matcustanet olit/ haman Paphon Caupungihin/ löysit he yhden welhon ja wäärän Prophetan/ Judalaisen/ jonga nimi oli Bar Jehu/
Apt 13:7 Ja oli Maanherran Sergius Pauluxen/ sen toimellisen miehen cansa. Se cudzui Barnaban ja Sauluxen tygöns/ ja halais cuulla Jumalan sana.
Apt 13:8 Mutta heitä wastan oli se welho Elimas (jonga näin nimi käätän) ja pyysi käändä Maanherra pois uscosta.
Apt 13:9 Mutta Saulus/ joca myös Pawalixi cudzutan/ oli täynäns Pyhä Henge/ cadzoi hänen päällens/ ja sanoi:
Apt 13:10 Sinä Perkelen poica/ täysi caicke wilpiä ja petosta/ ja caiken oikeuden wihamies/ et sinä lacka wäändelemäst HERran oikeita teitä.
Apt 13:11 Ja cadzo/ HERran käsi on sinun päälläs/ ja sinun pitä sokiana oleman/ ja ei näkemän Auringota hetkes aica.
Apt 13:12 Ja hänen päällens langeis cohta syngeys ja pimeys/ ja hän käwi ymbärins edzein cuca händä kädestä talutais. Cosca Maanherra sen näki/ uscoi hän ja ihmetteli HERran opetusta.
Apt 13:13 COsca Pawali/ ja ne jotca hänen cansans olit Paphost purjehdit/ tulit he Pamphilin Pergeen/ mutta Johannes ercani heistä/ ja palais Jerusalemijn.

Apt 13:14 Mutta he waelsit Pergest ja tulit Antiochiaan/ Pisidian maacundan/ ja menit Sabbathina Synagogan/ ja istuit.
Apt 13:15 Ja sijtte cuin Laki ja Prophetat olit luetut/ lähetti Synagogan Päämies heidän tygöns/ sanoden: miehet/ rackat weljet/ ongo teillä mitän Canssa neuwomist/ nijn sanocat?
Apt 13:16 PAwali nousi ja wijttais kädelläns heitä waickeneman/ ja sanoi: Israelin miehet/ ja jotca Jumalata pelkätte/ cuulcat:
Apt 13:17 Tämän Canssan Jumala/ walidzi meidän Isämme/ ja ylisti tämän Canssan/ muucalaisna olles Egyptin maalla.
Apt 13:18 Ja toi heidän sieldä ulos corkialla käsiwarrella/ ja kärsei heidän tapojans corwes/ lähes neljäkymmendä ajastaica.
Apt 13:19 Ja peräti cadotti Canaan maalda seidzemen laista Canssa/ ja jacoi nijden maan heille arwalla.
Apt 13:20 Ja lähes neljän sadan ja wijdenkymmenen ajastajan perästä/ andoi hän heille Duomarit/ haman Samuel Prophetan asti.
Apt 13:21 Ja he pyysit sijtte Cuningasta/ ja Jumala andoi heille Saulin/ Kisin pojan/ yhden miehen Ben Jaminin sugusta/ neljäxikymmenexi wuodexi.
Apt 13:22 Ja cuin hän oli sen pois pannut/ asetti hän Dawidin heidän Cuningaxens/ josta hän todisti/ ja sanoi: Minä löysin Dawidin Jessen pojan/ yhden miehen/ joca on minun sydämeni jälken/ hän oli caicki minun tahtoni tekewä.
Apt 13:23 Hänen siemenestäns on nyt Jumala lupauxens perän/ edestuottanut Jesuxen Israelin Canssan Wapahtajaxi.
Apt 13:24 Nijncuin Johannes saarnais Israelin Canssalle/ Castetta parannuxexi/ ennencuin hän rupeis.
Apt 13:25 Cosca Johannes juoxuns täyttänyt oli/ sanoi hän: en minä se ole jonga te luuletta minun olewan/ mutta cadzo/ hän tule minun jälkeni/ jonga kengiä en minä ole kelwollinen jalgoista rijsuman.
Apt 13:26 MIehet/ rackat weljet/ Abrahamin sugun lapset/ ja muut Jumalata pelkäwäiset/ teille on tämän autuuden puhe lähetetty.
Apt 13:27 Sillä Jerusalemin asuwaiset ja heidän ylimmäisens/ ettei he händä tundenet/ eikä Prophetain äniä/ joita cunakin Sabbathina luetan: owat he nämät heidän duomiollans täyttänet.
Apt 13:28 Ja waicka ei he yhtän cuoleman syytä hänes löynnet/ anoit he cuitengin Pilatuxelda händä tappaxens.
Apt 13:29 Ja cuin he caicki olit täyttänet/ mitä hänestä kirjoitettu oli/ otit he hänen puun päaldä/ ja panit hautan.

Apt 13:30 Mutta Jumala herätti hänen cuolluista.
Apt 13:31 Ja hän on nijldä nähty monda päiwä/ jotca hänen cansans Galileast Jerusalemijn mennet olit/ jotca owat hänen todistajans Canssan edes.
Apt 13:32 Ja me ilmoitamme myös teille sen lupauxen/ cuin meidän Isillemme luwattin/ jonga Jumala on meille heidän lapsillens täyttänyt.
Apt 13:33 Sijnä/ että hän herätti Jesuxen/ nijncuin toisesa Psalmisa kirjoitettu on: Sinä olet minun Poican/ tänäpän minä sinun synnytin.
Apt 13:34 Mutta sijtä että hän hänen cuolluista herätti/ eikä sillen tule turmeluxeen/ sanoi hän näin: Minä tahdon teille anda uscollisest sen Armon/ cuin Dawidille luwattin.
Apt 13:35 Sentähden hän myös sano toises paicas: et sinä salli sinun Pyhäs turmelusta näkewän.
Apt 13:36 Mutta cosca Dawid ajallans oli Jumalan tahto palwellut/ nuckui hän ja pandin Isäins tygö/ ja näki turmeluxen.
Apt 13:37 Mutta se/ jonga Jumala herätti/ ei ole turmelusta nähnyt.
Apt 13:38 Sentähden olcon teille tiettäwä miehet/ rackat weljet: että teille tämän cautta ilmoitetan syndein andexiandamus/ caikista nijstä joista et te woinet Mosexen Lain cautta wapahdexi tulla.
Apt 13:39 Mutta joca tämän päälle usco/ se tule wanhurscaxi.
Apt 13:40 Cadzocat sijs/ ettei teidän päällenne se tule cuin Prophetan cautta sanottu on:
Apt 13:41 Cadzocat te ylöncadzojat/ ihmetelkät ja cadzocat: sillä minä teen yhden työn teidän aicananne/ jota et te usco/ ehkä jocu sijtä sanois teille.
Apt 13:42 COsca Judalaiset Synagogasta läxit/ rucoilit pacanat Sabbathin wälis heillens nijtä sanoja puhuman.
Apt 13:43 Ja cosca Synagogan joucko ercani/ seurais Pawalita ja Barnabasta monda Judalaista/ ja myös monda Jumalata pelkäwäistä vtta Judalaista/ joita he neuwoit Jumalan armosa pysymän.
Apt 13:44 MUtta sijtte lähimmäisnä lepopäiwänä cocounsi lähes caicki Caupungi Jumalan sana cuuleman.
Apt 13:45 Cosca Judalaiset sen näit/ täytettin he cateudesta/ ja sanoit juuri wastan nijtä cuin Pawalilda sanottin/ wastan sanoden ja pilcaten.
Apt 13:46 Nijn Pawali ja Barnabas puhuit rohkiast/ ja sanoit: teille pidäis ensin Jumalan sana puhuttaman/ waan että te sen teildänne hyljätte/ ja idzennä pidätte kelwotoinna ijancaickiseen elämän/ cadzo/ nijn me käännämme meidäm pacanain tygö:
Apt 13:47 Sillä nijmbä on HERra meitä käskenyt: Minä panen sinun pacanoille walkeudexi/ ettäs olisit autuus/ haman maan ärin asti.

Apt 13:48 Ja cuin pacanat sen cuulit/ iloidzit he ja cunnioitit HERran sana/ ja nijn monda uscoi cuin ijancaickiseen elämän säätty oli.
Apt 13:49 Ja HERran sana lewitettin caicken sijhen maacundan.
Apt 13:50 Mutta Judalaiset yllytit jumalisia ja cunnialisia waimoja/ nijn myös Caupungin ylimmäisiä Pawalita ja Barnabasta wainoman: ja he sysäisit heidän ulos maacunnistans.
Apt 13:51 Mutta he pudistit tomungin jalgoistans heidän tähtens/ ja menit Iconioon. Nijn Opetuslapset täytettin ilolla ja Pyhällä Hengellä.

Vers. 6. BarJehu) se on/ Jumalan Poica: sillä Ebrean kielellä cudzutan Jumala Jehuxi: se on se nimi Tetragrammaton$, josta Judalaiset monda ihmettä ajattelewat: Nijn on myös tämä Noita tätä nime maininnut/ nijncuin noidat wielä ristiä ja pyhä sana ja merckiä pitäwät.
v. 8. Elimas) Cuulu lähes Ebreaxi/ nijncuin se olis idzens cudzunut: Eli Messiaxi) se on Jumalan Cuningaxi eli woidelluxi: sillä Judalaiset/ ja lijatengin sencaltainen joucko/ totuit corkeita jumalalisia nimiä pitämän.
v. 12. Maanherra) Hän tule myös ilman Lait ja ansiot Christityxi ja pyhäxi/ waicka hän pacana ja mailmallinen Herra on.
v. 20. Neljän sadan) Muutamis texteis on colme sata/ joca paremmin wuosilugun cansa sopi/ ja on kirjoittajalda tapahtunut/ joca on neljä colmesta kirjoittanut/ nijncuin se pian Grecan kieles tapahtu.
v. 48. Uscoi) v. eod.$ säätty) Jumala ilmoitti sanans toiselle Canssalle ensin/ toiselle peräst/ hänen jumalisen tahtons jälken/ ja hän anda hänen Hengens ja armons/ kenelle hän tahto/ toiselle ensin ja toiselle peräst nijncuin nähdän/ että hengi kielsi sijhen aican Pawalin Asias sana puhumast/ Act.$ 16:6. Ja jos Jumala tahto jongun uppimiscaisen anda pysyä hänen pahudesans/ cuca taita häneldä sitä kieldä/ eli cuca on täsä Jumalan neuwonandaja/ Rom. 9:16. & 11:33. Sentähden ei pidä kenengän Jumalast hembiäst luopuman/ ja syndijn ja suruttomuteen langeman: sillä ei ole meidän woimasam/ palaita taas oikialle tielle/ waan ainoastans Jumalan. Cuitengin owat caicki ijancaickisehen elämähän aiwoitut/ jotca Jumalan sanan cuulewat/ ja andawat sille heidän sydämesäns sia/ eikä aseta idziäns sitä wastan/ nijncuin nämät Judalaiset teit.
v. 44. Infr.$
v. 50.

XIV. Lucu .

IConiumis Pawalin ja Barnaban saarnates/ nouse capina Caupungis/ jonga tähden heidän täyty paeta/ v. 1.

Pawali teke Lystras yhden miehen jalat terwexi: Caupungin Canssa luulewat heidän jumalixi/ ja tahtowat heille uhrata/ v. 8.
Mutta Apostolit menewät Canssan secaan sitä estämän/ v. 14.
Muutamat Judalaiset yllyttäwät Canssa Pawalita kiwittämän: he menewät Derbenijn/ Lystraan/ Pisidiaan/ Pamphiliaan ja Pergemijn/ ja sijtte Antiochiaan/ v. 19.

Apt 14:1 NIjn Iconiumis tapahdui/ että he cocounsit/ ja saarnaisit Judalaisten Synagogasa/ että sangen suuri joucko uscoi Judalaisista ja Grekistä.
Apt 14:2 Mutta uscomattomat Judalaiset yllytit ja pahoitit pacanain sielut weljejä wastan.
Apt 14:3 Cuitengin olit he sijttekin siellä cauwan aica/ ja opetit rohkiast HERrasa/ joca andoi todistuxen hänen armons sanoihin/ ja andoi merkit ja ihmet heidän kättens cautta tapahtua.
Apt 14:4 Nijn sen Caupungin wäki ercani/ muutamat pidit Judalaisten cansa/ ja muutamat Apostolitten cansa.
Apt 14:5 COsca pacanoilda ja Judalaisilda capina nousi/ ja heidän Päämiehildäns/ pilckaman ja kiwittämän heitä.
Apt 14:6 Ja he sen ymmärsit/ pakenit he Lycaonian maan Caupungeihin/ Lystraan ja Derbenijn/
Apt 14:7 Ja ymbärins sitä lähimaacunda/ saarnaten nijsä Evangeliumita.
Apt 14:8 JA yxi mies oli Lystras sairas jalgoista/ ja istui rambana/ hamast äitins cohdusta/ joca ei ikänäns ollut käynyt/ cuuli Pawalin puhuwan.
Apt 14:9 Ja cuin hän cadzahti hänen päällens/ ja näki hänellä uscon olewan terwexi tulla/ sanoi hän suurella änellä: ojenna sinus jalcais päälle.
Apt 14:10 Ja hän carcais ylös ja käwi.
Apt 14:11 Cosca Canssa sen näki/ mitä Pawali tehnyt oli/ corgotit he änens Lycaoniaxi/ sanoden: jumalat owat ihmisten hahmolla meidän tygömme tullet.
Apt 14:12 Ja he cudzuit Barnaban Jupiterixi/ ja Pawalin Mercuriuxexi: sillä hän oli sanansaattaja.
Apt 14:13 Ja Jupiterin Pappi/ joca heidän Caupungins edes oli/ toi Härkiä ja Seppeleitä owen eteen/ ja tahdoi Caupungin wäen cansa uhrata.
Apt 14:14 Cosca Apostolit/ ja Barnabas ja Pawali sen cuulit/ rewäisit he waattens ja carcaisit Canssan secaan/ huusit ja sanoit:
Apt 14:15 Miehet/ mixi te tätä teette? me olemma cuolewaiset ihmiset/ nijncuin tekin. Ja me saarnamma teille Evangeliumi/ että te teidänne näistä turhista käännäisitte eläwän Jumalan tygö/ joca teki Taiwan/

maan/ meren ja caicki mitä nijsä on.
Apt 14:16 Joca endisillä aigoilla andoi caicki pacanat waelda omilla teilläns.
Apt 14:17 Waicka ei hän idziäns andanut olla ilman todistuxeta/ cosca hän paljo hywä teki meidän cohtam/ andain meille Taiwast saten ja hedelmäliset ajat/ täyttäin meidän sydämem rualla ja ilolla.
Apt 14:18 Ja cuin he näitä sanoit: sait he Canssan tuscalla hillityxi/ ettei he heille uhrannet.
Apt 14:19 NIjn sinne myös tuli muutamita Judalaisia Antiochiast ja Iconiumist/ ja cuin he Canssan olit saattanet Pawalita kiwittämän/ riepoitit he hänen ulos Caupungista/ ja luulit hänen cuollexi.
Apt 14:20 Mutta cosca Opetuslapset hänen ymbärilläns seisoit/ nousi hän ja meni taas Caupungihin: ja waelsi toisna päiwänä Barnaban cansa Derbenijn/ ja saarnais sijnä Caupungis Evangeliumi.
Apt 14:21 Ja cuin he olit monda siellä opettanet/ palaisit he Lystraan ja Iconiumijn/ ja Antiochiaan:
Apt 14:22 Wahwistain Opetuslasten sieluja/ ja neuwoit heitä uscosa alati pysymän/ ja sanoit: meidän pitä monen waiwan cautta Jumalan waldacundaan tuleman.
Apt 14:23 Ja cuin he olit walinnet wanhimmat jocaidzelle Seuracunnalle ja rucoillet ja paastonnet/ annoit he heidän sen HERran haldun/ jonga päälle he uscoit.
Apt 14:24 JA he waelsit läpidze Pisidian ja tulit Pamphiliaan:
Apt 14:25 Ja cuin he olit saarnannet Perges/ menit he alas Attaliata päin.
Apt 14:26 Ja purjehdit sieldä Antiochiaan/ josa he olit Jumalan armoin haldun annetut/ sijhen wircan cuin he toimittanet olit.
Apt 14:27 Mutta cuin he sinne tulit ja Seuracunnan cocoisit/ ilmoitit he nijllekin/ cuinga paljo Jumala oli heidän cansans tehnyt/ ja pacanoillengin uscon owen awainnut.
Apt 14:28 Ja he wijwyit siellä Opetuslasten cansa hetken aica.

Vers. 17. Todistuxeta) Sentähden ei pacanatcan ole syyttömät: sillä he taisit luondocappalist arwata/ että yxi Jumala on/ joca sencaltaiset on luonut/ ja taita ne woimasans pitä/ Rom. 1:20.

XV. Lucu .

WEljein wälillä tule eripuraisus/ jos Udes Testamendis pitä ymbärinsleickaus ja Lain Ceremoniat pidettämän/ sentähden lähettäwät he Pawalin ja Barnaban Jerusalemijn/ v. 1.
Apostolit coconduwat ja sanowat/ ettei nijtä tarwita autuuteen/ waan ainoastans Jumalan armo ja usco Christuxen päälle/ v. 6.
He lähettäwät muutamita miehiä heidän cansans/ ja kirjoittawat heille wastauxen/ v. 22.

Pawali ja Barnabas tulewat keskenäns eripuraisexi/ eikä tahdo Marcusta otta cansans Seuracundijn/ ja ercanewat nijn toinen toisestans/ v. 36.

Apt 15:1 JA muutamat tulit alas Judeasta ja opetit weljejä: ellei teitä ymbärinsleicata Mosexen tawan jälken/ nijn et te taida autuaxi tulla.
Apt 15:2 Cosca capina nousi/ ja ei Pawali eikä Barnabas wähindä rijta pitänet heitä wastan: suositit he että Pawali ja Barnabas/ ja muutamita muita/ piti menemän ylös Jerusalemin/ tämän kysymyxen tähden/ Apostolitten ja Wanhimbain tygö.
Apt 15:3 Ja he saatettin Seuracunnalda/ ja waelsit Phenician ja Samarian läpidze/ julistain heille pacanain palausta/ jolla he suuren ilon saatit caikille weljille.
Apt 15:4 Cosca he tulit Jerusalemijn/ otettin he wastan Seuracunnalda ja Apostoleilda ja Wanhimmilda. Ja he ilmoitit heille cuinga paljo Jumala heidän cansans tehnyt oli.
Apt 15:5 Nijn nousit muutamat Phariseusten eriseurasta/ jotca usconet olit/ sanoden: caicki pitä ymbärinsleicattaman ja käskettämän Mosexen Lakia pitä.
Apt 15:6 Nijn Apostolit ja Wanhimmat cocon tulit tätä puhetta tutkiman.
Apt 15:7 COsca he monella kysymyxellä tutkinet olit/ nousi Petari/ ja sanoi heille: miehet/ rackat weljet/ te tiedätte/ että Jumala cauwan/ ennen tätä aica/ walidzi meidän seasamme/ että pacanatkin piti minun suuni cautta Evangeliumin sanan cuuleman ja uscoman.
Apt 15:8 Ja Jumala/ sydämen tutkia/ todisti heistä/ ja andoi heille Pyhä Hengen nijncuin meillengin:
Apt 15:9 Ja ei tehnyt yhtän eroitusta meidän ja heidän wälillens/ mutta puhdisti uscolla heidän sydämens.
Apt 15:10 Mixi te sijs nyt kiusatte Jumalata/ että te tahdotta Opetuslasten caulaan panna sen iken/ jota ei meidän Isäm/ engä me woinet canda?
Apt 15:11 Waan me uscomma HERran Jesuxen Christuxen armon cautta meidäm autuaxi tulewam/ nijncuin hekin.
Apt 15:12 Ja caicki joucko waickeni/ ja cuuldeli Pawalita ja Barnabast/ jotca juttelit/ cuinga suuret merkit ja ihmet on Jumala heidän cauttans pacanoisa tehnyt.
Apt 15:13 SIjtte cuin he waickenit/ wastais Jacobus/ ja sanoi: miehet/ rackat weljet/ cuulcat minuakin:
Apt 15:14 Simon jutteli cuinga Jumala ensin on edzinyt omistaxens yhtä Canssa hänen nimellens pacanoista.
Apt 15:15 Ja hänen cansans Prophetaingin sanat yhtä pitäwät/ nijncuin kirjoitettu on:
Apt 15:16 Sen jälken minä palajan/ ja rakennan jällens Dawidin majan/ joca langennut on/ ja paickan hänen reikens ja ylösojennan hänen:

Apt 15:17 Että ne jotca ihmisistä jäänet owat/ pitä HERran jälken kysymän/ nijn myös pacanat/ joisa minun nimeni mainittu on/ sano HERra/ joca nämät caicki teke.
Apt 15:18 Jumalalle owat caicki nämät hänen työns tiettäwät mailman algusta.
Apt 15:19 Sentähden minä päätän/ etten me nijtä/ jotca pacanoista Jumalan tygö käändynet owat/ häiridzis:
Apt 15:20 Waan kirjoitaisimme nijlle/ että he wäldäisit epäjumalain saastaisutta/ ja salawuotesta/ ja läkähtynestä ja werestä.
Apt 15:21 Sillä Mosexella on muinaiselda jocaidzes Caupungis nijtä cuin händä saarnawat/ ja joca Sabbathina Synagogas luetan.
Apt 15:22 NIjn Apostoleille ja wanhimmille/ ja coco Seuracunnalle kelpais walita heistäns miehiä/ ja Antiochiaan lähettä/ Pawalin ja Barnaban cansa/ nimittäin/ Judan/ joca cudzuttin Barsabas/ ja Silan/ jotca miehet olit weljesten seas opettajat/ ja lähetit Kirjan heidän kättens cautta/ tällä tawalla:
Apt 15:23 ME Apostolit ja Wanhimmat/ ja Weljet/ toiwotamme nijlle weljille/ jotca pacanoista Antiochias ja Syrias ja Cilicias owat/ terweyttä.
Apt 15:24 Että me olemma cuullet/ cuinga muutamat meildä lähtenet/ owat teitä opillans exyttänet/ ja teidän sielujanne wietellet/ sanoden: teidän pitä idzenne andaman ymbärinsleicata/ ja Lain pitämän: joille en me ole käskenet.
Apt 15:25 Sentähden kelpais meille yximielisest/ meidän Seuracunnasam/ walita miehiä ja teidän tygönne lähettä:
Apt 15:26 Meidän rackan Barnaban ja Pawalin/ jotca miehet owat heidän sieluns meidän HERramme Jesuxen Christuxen nimen tähden aldixi andanet.
Apt 15:27 Ja olemma myös lähettänet Judan ja Silan/ jotca myös sen suullans teille ilmoittawat.
Apt 15:28 Sillä nijn kelpais Pyhälle Hengelle/ ja meille/ ettei yhtän enämbätä rascautta pidä teidän päällenne pandaman/ cuin nämät tarpelliset:
Apt 15:29 Että te wäldätte epäjumalitten uhria/ ja werda/ ja läkähtynyttä ja Salawuoteutta: jos te nijtä wäldätte/ nijn te teette hywin. Olcat hywästi.
Apt 15:30 Cosca he olit lähtenet/ tulit he Antiochiaan/ ja cocoisit Seuracunnan/ ja annoit heille Kirjan.
Apt 15:31 Cuin he sen olit lukenet/ ihastuit he sijtä lohdutuxesta.
Apt 15:32 Mutta Judas ja Silas/ että hekin olit Prophetat/ neuwoit myös monilla sanoilla weljejä/ ja wahwistit heitä.
Apt 15:33 Ja cuin he siellä hetken aica wijwyit/ lähetettin he weljildä jällens Apostolitten tygö rauhas.

Apt 15:34 Nijn Silan kelpais siellä olla/ mutta Pawali ja Barnabas wijwyit Antiochias:
Apt 15:35 Opettamas ja ilmoittamas HERran sana/ monen muun cansa.
Apt 15:36 MUtta muutamain päiwäin perästä/ sano Pawali Barnaballe: palaitcamme taas tacaperin weljejä cadzoman caickijn Caupungeihin/ joisa me HERran sana ilmoittanet olemma/ cuinga he heidäns käyttäwät.
Apt 15:37 Mutta Barnabas neuwoi heitä Johannest ottaman cansans/ joca myös Marcuxexi cudzuttin.
Apt 15:38 Mutta ei Pawali tahtonut sen heitäns seurawan: sillä hän oli Pamphilias heistä ennen luopunut/ eikä tahtonut mennä sijhen wircan heidän cansans.
Apt 15:39 Ja he rijtelit nijn cowin keskenäns/ että he toinen toisestans ercanit. Ja Barnabas otti Marcuxen cuitengin myötäns/ ja purjehti Cyprumijn.
Apt 15:40 Mutta Pawali walidzi Silan/ ja matcusti/ Jumalan armon haldun annettuna/ weljildä.
Apt 15:41 Ja hän waelsi ymbäri Syrian ja Cilician/ ja wahwisti Seuracunnat.

Vers. 9. Eroitusta) se on/ he owat ilman Laita ja ansiota autuaxi tullet.
v. 12. Pacanoisa) Jotca cuitengin ymbärinsleickamattomat ja ilman Laita olit
v. 17. Minun nimeni) se on/ jotca minun nimelleni nimitetyxi tulewat/ nijncuin yxi Jumalan Canssa/ yxi Christillinen Seuracunda/ ja yhden HERran palwelia.
v. 24. Lähtenet) Cadzo/ ei Pyhä Hengi Lain saarnaita lähetä/ waan cudzu heidän Christittyiden häiridziäxi ja pettäjixi.
v. 29. Uhria) Sillä se oli wahingolinen/ 1. Cor. 8:9. v. eod.$ Werda) Sillä se oli sijhen aican pahennuxexi/ nijden tähden jotca Laisa opetetut olit/ Num. 14:2. v. eod.$ Salawuoteutta) Sillä se oli syndi cuudetta käskyä wastan/ jota sijhen aican paljo tehtin/ ja pidettin monelda ehdollisna asiana/ 1. Cor. 6:15. Lue Luth. lib.$ de$ Concilijs$
v. 31. Sijtä lohdutuxesta) Nimittäin/ että he Laist wapahdettin.

XVI. Lucu .

PAwali ymbärinsleicka Timotheuxen Lystras/ v. 1.
Ja cuin hän Seuracunnat Asias wahwistanut oli/ mene hän Macedoniaan/ ja käändä Lydian Christilliseen uscoon Philippis/ v. 4.
Aja noituden hengen ulos yhdest pijcasta/ ja pannan sentähden fangiuteen: Mutta HERra autta händä sieldä maan järistyxellä ulos/ ja wartia käändy Jumalan tundon/ v. 25.
Raadi laske heidän irralle/ ja päästä heitä menemän/ v. 35.

Apt 16:1 NIjn hän tuli Derbenijn ja Lystraan. Ja cadzo/ siellä oli yxi Opetuslapsi/ Timotheus nimeldä/ uscowaisen Judan waimon poica: mutta Isä oli Greki.
Apt 16:2 Sillä oli hywä todistus weljildä/ jotca Lystras ja Iconiumis olit.
Apt 16:3 Tätä tahdoi Pawali cansans waeldaman/ otti ja ymbärinsleickais hänen Judalaisten tähden/ jotca nijsä paicoisa olit: sillä he tiesit caicki hänen Isäns Grekixi.
Apt 16:4 Mutta cosca he Caupungeita waelsit/ neuwoit he heitä pitämän nijtä säädyjä cuin Apostoleilda ja Wanhimmilda Jerusalemis säätyt olit.
Apt 16:5 Nijn Seuracunnat wahwistuit uscosa/ ja lucu enäni jocapäiwä.
Apt 16:6 COsca he Phrygian ja Galatian maacunnan läpidze waelsit/ kieltin heitä Pyhäldä Hengeldä puhumast Jumalan sana Asias/
Apt 16:7 Sentähden menit he Mysiaan/ ja kiusaisit waelda Bithynian läpidze/ mutta ei Hengi sitä sallinut.
Apt 16:8 Cosca he Mysian läpidze waeldanet olit/ menit he ales Troadan.
Apt 16:9 Ja Pawali näki näyn yöllä/ että yxi Macedonian mies seisoi/ rucoili händä ja sanoi: matcusta alas Macedoniaan ja auta meitä.
Apt 16:10 Ja sijtte cuin hän näyn näki/ hangidzimma me cohta Macedoniaan menemän/ tieten täydellisest HERran meitä cudzunen heille Evangeliumita saarnaman.
Apt 16:11 COsca me sijs Troadast waelsimme/ menimmä me cohta Samotraciaan: ja toisna päiwänä Neapolijn.
Apt 16:12 Ja sieldä Philippijn/ joca on Macedonian maacunnan pääcaupungi/ ja on wapa Caupungi/ josa me muutamita päiwiä oleskelimma.
Apt 16:13 Ja me menimmä lepopäiwinä ulos Caupungist/ wirran tygö/ josa myös toisinans rucoildin: ja me istuimma ja puhuttelimma waimoja/ jotca sinne tullet olit.
Apt 16:14 Ja yxi Jumalata pelkäwäinen waimo/ Lydia nimeldä/ Purpurain myyjä Tyatiron Caupungist/ cuuldeli: ja HERra awais hänen sydämens ottaman waari/ mitä Pawalilda sanottin.
Apt 16:15 Ja cuin hän ja hänen huonens castettu oli/ neuwoi hän meitä/ sanoden: jos te minun HERran uscollisna pidätte/ nijn tulcat minun huoneseni ja olcat sijnä. Ja hän waati meitä.
Apt 16:16 JA tapahdui/ cosca me rucouxeen menimmä/ cohtais meitä yxi pijca/ jolla noituxen hengi oli/ joca Isännillens saatti suuren saalin noitumisellans.
Apt 16:17 Tämä noudatti alati meitä ja Pawalita huutain: nämät miehet owat corkeimman Jumalan palweliat/ jotca meille autuuden tien opettawat. Ja näin hän huusi monda päiwä.

Apt 16:18 Mutta Pawali otti sen pahaxi/ käänsi idzens/ ja sanoi sille hengelle: minä käsken sinun Jesuxen Christuxen nimeen hänestä ulosmennä: joca myös sillä hetkellä läxi.
Apt 16:19 COsca hänen Isändäns sen näit/ että heidän saalins poistuli/ otit he Pawalin ja Silan kijnni/ ja wedit heidän Turulle Päämiesten tygö:
Apt 16:20 Ja weit heidän Esiwallan eteen/ ja sanoit: nämät miehet meidän Caupungin häiridzewät/ jotca owat Judalaiset:
Apt 16:21 Ja opettawat nijtä säätyjä/ jotca ei meille ole soweliat: sillä me olemma Romalaiset.
Apt 16:22 Ja Canssa coconnui heitä wastan/ ja Esiwalda andoi heidän waattens repiä/ ja käski heitä piestä.
Apt 16:23 Cosca he olit heidän juuri pahoin piesnet/ heitit he heidän tornijn/ ja käskit wartian wisusti heitä wartioita.
Apt 16:24 Ja cosca se sencaltaisen käskyn cuuli/ heitti hän heidän alimmaiseen tornijn/ ja pani heidän jalcapuuhun.
Apt 16:25 Mutta puoli yön aican/ oli Pawali ja Silas rucouxes/ kijttäin Jumalata: ja fangit/ jotca siellä olit/ sen myös cuulit.
Apt 16:26 Nijn tapahdui cohta suuri maanjäristys/ nijn että cohta tornin perustus wapisi: ja cohta caicki owet aukenit/ ja jocaidzen sitet pääsit.
Apt 16:27 Cosca wartia heräis/ ja näki tornin owet awoi olewan/ weti hän ulos mieckans/ ja tahdoi idzens surmata/ ja luuli fangit poismennen.
Apt 16:28 Nijn Pawali huusi suurella änellä/ ja sanoi: älä sinus mitän paha tee: sillä me olemma wielä caicki täällä.
Apt 16:29 Nijn hän anoi kyntilätä/ meni sisälle ja langeis peljästyxis Pawalin ja Silan jalcain juuren/ toi heidän ulos/ ja sanoi:
Apt 16:30 Herrat/ mitä minun pitä tekemän/ että minä autuaxi tulisin?
Apt 16:31 He sanoit: usco HERran Jesuxen Christuxen päälle/ nijn sinä ja sinun huones autuaxi tule.
Apt 16:32 Ja he puhuit hänelle HERran sana/ ja caikille cuin hänen huonesans olit.
Apt 16:33 Ja hän otti heidän sillä hetkellä yöstä tygöns/ ja pesi heidän haawans: ja andoi cohta idzens casta/ ja caicki hänen perhens.
Apt 16:34 Ja wei heidän cotians/ ja walmisti heille pöydän/ ja iloidzi perheinens/ että hän tuli Jumalan päälle uscowaisexi.
Apt 16:35 JA cuin päiwä tuli/ nijn Esiwalda lähetti kylänlapset sanoman: päästäkät ne miehet.
Apt 16:36 Nijn tornin wartia ilmoitti nämät sanat Pawalille/ sanoden: Esiwalda on käskenyt teidän päästä/

mengät sijs matcan rauhas.
Apt 16:37 Pawali sanoi heille: he owat meidän syyttömäst ja duomidzemat julkisest piesnet/ jotca cuitengin Romalaiset olemma: ja owat meidän päälisexi tornijn heittänet/ ja tahtowat nyt meidän taas sysätä sala ulos? Ei nijn/ waan tulcan idze meidän ottaman tääldä ulos.
Apt 16:38 Nijn kylänlapset menit ja ilmoitit nämät sanat Esiwallalle jällens: ja he pelkäisit/ että he heidän Romalaisexi cuulit: ja tulit ja rucoilit heitä.
Apt 16:39 Ja weit heidän ulos/ ja käskit heidän mennä pois Caupungista.
Apt 16:40 Nijn he läxit tornista/ ja menit Lydian tygö. Ja cuin he weljet nähnet olit/ ja heitä lohduttanet/ waelsit he matcans.

Vers. 1. Opetuslapsi) Ilman Laita ja ymbärinsleickamatoin/ aiwa pacana ja cuitengin Christitty.
v. 4. Säätyt olit) Wapaudest Laist/ Act.$ 15:28.
v. 30. Autuaxi tulisin) Tämä mies myös tule autuaxi uscon cautta/ ilman Lain töitä.

XVII. Lucu .

PAwali saarna Thessalonican Synagogas Christuxest/ v. 1.
Judalaiset nostawat metelin/ ja tahtowat carata hänen päällens/ v. 5.
Weljet päästäwät Pawalin ja Silan ulos/ he menewät Bereaan/ ja saarnawat siellä/ v. 10.
Judalaiset kehoittawat Canssan heitä wastan/ v. 13.
Pawali pakene Athenijn/ ja saarna Christuxest/ v. 14.

Duomiosialla/ tundemattomast jumalast/ cuolluitten nousemisest/ ja wijmeisestä duomiost/ v. 22.
Apt 17:1 JA cosca he Amphipolin ja Appollonian läpidze waeldanet olit/ tulit he Thessalonicaan/ josa Judalaisten Synagoga oli.
Apt 17:2 Ja Pawali/ tawans jälken/ meni heidän tygöns/ ja puhutteli heitä colmetkin lepopäiwä järjestäns Ramatuista:
Apt 17:3 Selitti ne heille ja todisti/ että Christuxen tuli kärsiä/ ja ylösnosta cuolluista: ja että tämä Jesus/ jota minä (sanoi hän) teille ilmoitan/ on Christus.
Apt 17:4 Ja muutamat suostuit heihin/ andain heitäns Pawalin ja Silan seuraan/ nijn myös suuri joucko Jumalisista Grekeistä/ ja juuri monda jaloimmista waimoista.
Apt 17:5 MUtta ne epäuscoiset Judalaiset cadetit sitä/ ja saatit tygöns muutamita coiranparisita

joutowäestä/ ja cocoisit heidän yhten/ ja nostit capinan Caupungis/ ja tungit heidäns Jasonin huonen eteen/ ja tahdoit heitä sieldä ulos Canssan eteen.
Apt 17:6 Ja ettei he heitä löynnet/ riepoitit he Jasonin/ ja muutamita weljiä Caupungin Päämiesten eteen/ ja huusit:
Apt 17:7 Nämät coco maan pijrin wietteliät owat myös tänne tullet/ jotca Jason sala corjais.
Apt 17:8 Ja caicki nämät tekewät Keisarin käskyä wastan/ sanoden: toinen on Cuningas/ nimittäin Jesus.
Apt 17:9 Ja he kehoitit Canssan/ ja Caupungin Päämiehet/ jotca näitä cuuldelit: ja cuin he Jasonilda ja nijldä muilda olit puhdistuxen ottanet/ päästit he heidän.
Apt 17:10 MUtta weljet laskit cohta yöllä Pawalin ja Silan menemän Bereaan. Cosca he sinne tulit/ menit he Judalaisten Synagogaan:
Apt 17:11 Sillä ne olit jaloimmasta sugust Thessalonicas syndynet/ jotca olit juuri mielelläns ottanet sanan wastan/ ja tutkit jocapäiwä Ramatuita/ jos ne nijn olisit.
Apt 17:12 Joista monda uscoit/ nijn myös cunnialisista Grekin waimoista ja miehistä sangen usiat.
Apt 17:13 COsca Judalaiset Thessalonicas ymmärsit/ että Jumalan sana oli myös Bereas Pawalilda ilmoitettu/ tulit he sinnekin/ ja kehoitit Canssan.
Apt 17:14 Mutta weljet laskit cohta Pawalin menemän haman meren asti: mutta Silas ja Timotheus jäit sinne alallens.
Apt 17:15 Ja ne jotca Pawalita saatit/ seuraisit he händä haman Athenin. Ja cuin he sait käskyn Silan ja Timotheuxen tygö/ riensit he heitäns nopiast hänen tygöns/ ja läxit matcan.
Apt 17:16 JA cosca Pawali heitä odotti Athenis/ syttyi hänen hengens hänes/ että hän näki Caupungin jumalattomaxi.
Apt 17:17 Ja puhui Judalaisten ja muiden jumalisten cansa Synagogasa/ nijn myös Turulla jocapäiwä nijden cansa/ jotca tulit hänen tygöns.
Apt 17:18 Ja muutamat Epicureit ja Stoici Philosophi rijtelit hänen cansans/ joista muutamat sanoit: mitä tämä lipilari tahto sanoa? Ja muutamat sanoit: hän näky tahtowan vsia jumalita ilmoitta: Että hän saarnais heille Evangeliumi Jesuxesta/ ja ylösnousemisen cuolluista.
Apt 17:19 Ja he otit hänen ja weit oikeuden paickan/ ja sanoit: emmekö me mahda tietä/ mikä vsi opetus tämä on/ jotas opetat?
Apt 17:20 Sillä sinä tuotat jotakin vtta meidän corwillem. Sentähden tahdomma me nyt tietä/ mitä ne owat.
Apt 17:21 Ja caicki Athenist ja muucalaiset ja wierat/ ei ollet mihingän muuhun walmimmat cuin jotakin vtta sanoman ja cuuldeleman.

Apt 17:22 NIjn Pawali seisoi keskellä oikeus paicka/ ja sanoi: Athenan Miehet/ minä näen teidän olewan caikisa cappalisa epäjumalisixi:
Apt 17:23 Sillä minä käwelin täsä ymbärins/ cadzelin teidän jumalan palwelustan/ ja löysin yhden Altarin/ josa oli kirjoitettu: tundemattoman Jumalan. Nyt minä sen teille ilmoitan/ jolle te tietämätä Jumalan palwelusta teette.
Apt 17:24 JUmala/ joca mailman teki/ ja caicki mitä sijnä on/ että hän on Taiwan ja maan HERra/ nijn ei hän asu käsillä raketuis Templeis/
Apt 17:25 Eikä saada ihmisten käsillä siwellä/ että hän jotakin tarwidzis: sillä hän anda jocaidzelle elämän ja hengen.
Apt 17:26 Ja on tehnyt caicki ihmisten sikiät yhdestä werestä caiken maan pijrin päälle asuman/ ja määräis aiwoitut ajat/ ja asetti rajat cuinga pitkäldä ja awaralda heidän asuman piti:
Apt 17:27 Että heidän piti Jumalata edzimän/ jos he hänen taidaisit löytä ja tuta/ waicka ei hän tosin ole caucana yhdestäkän meistä:
Apt 17:28 Sillä hänesä me elämme/ ja lijcumme/ ja olemma: nijncuin muutamat teidän Poetaistannekin sanonet owat.
Apt 17:29 Me olemma myös hänen sucuans/ jos me sijs Jumalan sucua olemma/ nijn ei meidän pidä luuleman että Jumala on cullan/ hopian/ caunistettuin kiwein/ ja cuwain caltainen/ eli ihmisten ajatuxen jälken tehtäwä.
Apt 17:30 Ja ehkä Jumala on tämän exytyxen ajan tähän asti wijwyttänyt/ nijn hän nyt cuitengin ilmoitta caikille ihmisille/ että jocainen jocapaicas parannuxen tekis/
Apt 17:31 Sillä hän on yhden päiwän säätänyt/ jona hän on maan pijrin oikeudella duomidzepa/ sen miehen cautta/ josa hän on sen säätänyt/ ja jocaidzelle ilmoitta uscon/ sijnä että hän hänen cuolluista herätti.
Apt 17:32 COsca he cuulit cuolluitten ylösnousemisesta mainittawan/ nauroit he sitä muutamat/ ja muutamat sanoit:
Apt 17:33 Me tahdomme sinua sijtä wielä cuullella. Mutta Pawali läxi heidän keskeldäns.
Apt 17:34 Ja muutamat miehet ripuit hänesä/ ja uscoit/ Joidenga seas myös Dionisius oli/ yxi Raadista/ ja yxi waimo nimeldä Damaris/ ja muita heidän cansans.

Vers. 29. Sucuans) se on/ me olemma hänestä tullet/ nijncuin Isästä eli Luojasta.
v. 30. Jocainen jocapaicas) Että meidän pidäis tietämän/ ettei Jumala keneldäkän autuuden tietä sulje/ waan täydellä todella pyytä caickia ihmisiä autuaxi ilman yhtän eroitust/ jota ne lupauxet wahwistawat cuin

caikille ihmisille annetut owat/ Ezech. 18:23. & 33:11. Matth. 11:28. Ioh. 3:16.

XVIII. Lucu .

PAwali teke työtä Corinthis teldain tekiäin tykönä/ ja saarna Synagogas/ v. 1.
Mutta Judalaiset pilckawat händä/ ja moni pacanoista usco/ v. 5.
Judalaiset candawat hänen päällens Maanherran edes/ mutta ei hän tahdo cuulla heitä/ v. 12.
Sieldä hän mene Syriaan/ ja anda Kenchreis ajella pääns/ waelda Epheson/ Cesarean/ Antiochian/ Galatian ja Phrygian läpidze/ v. 18.
ja Ephesoon tule yxi Judalainen/ Apollo nimeldä/ joca puhu rohkiast Synagogas/ osotta että Jesus on Christus/ v. 24.

Apt 18:1 SEnjälken läxi Pawali Athenast/ ja tuli Corinthijn/
Apt 18:2 Ja löysi siellä yhden Judalaisen Aquila nimeldä/ Pontost sucuisin/ joca äsken Italiast tullut oli/ ja Priscillan hänen emändäns: Että Claudius oli käskenyt caicki Judalaiset Romista poismennä: joiden tygö hän meni.
Apt 18:3 Ja että hän oli yhdes wiras/ wijwyi hän heidän tykönäns/ ja opetti joca lepopäiwä Synagogas ja teki työtä.
Apt 18:4 Ja heidän wircans oli teldoja tehdä: ja hän uscotti sekä Judalaiset että Grekit.
Apt 18:5 COsca Silas ja Timotheus Macedoniast tulit/ waati Hengi Pawalita todistaman Judalaisille/ että Jesus oli Christus.
Apt 18:6 Cosca he wastanpuhuit ja pilckaisit/ pudisti hän waattens/ ja sanoi heille: teidän weren olcon teidän päänne päälle: Tästedes minä menen wiatoinna pacanain tygö.
Apt 18:7 Ja hän sijrsi idzens sieldä/ ja meni yhden huonesen/ jonga nimi oli Justus/ se oli jumalinen/ jonga huone oli läsnä Synagogata.
Apt 18:8 Mutta Crispus Synagogan ylimmäinen uscoi HERran päälle caiken hänen huonens cansa. Ja monda Corinthist/ jotca pääldä cuulit/ uscoit ja annoit heidäns casta.
Apt 18:9 JA HERra sanoi yöllä Pawalille näwyn cautta: älä pelkä/ waan puhu ja älä waickene/
Apt 18:10 Sillä minä olen sinun cansas/ ja ei yhdengän pidä carcaman sinua wahingoittaman/ sillä minulla on paljo Canssa täsä Caupungis.
Apt 18:11 Nijn hän istui siellä yhden wuoden ja cuusi Cuucautta/ ja opetti heille Jumalan sanoja.
Apt 18:12 MUtta cosca Gallio Maanwanhin oli Achajas/ carcaisit Judalaiset yximielisest Pawalita wastan/ ja

weit hänen Duomioistuimen eteen/ ja sanoit:
Apt 18:13 Tämä neuwo Canssa palweleman Jumalata wastoin Lakia.
Apt 18:14 Cosca Pawali rupeis suutans awaman/ sanoi Gallio Judalaisille: jos olis jotakin wääryttä/ eli jotakin hirmuista työtä tehty (Judalaiset) nijn olis cohtullinen/ että minä teitä cuulisin.
Apt 18:15 Mutta jos kysymys on opista/ ja sanoista/ eli teidän Laistan/ nijn cadzocat idze/ en minä tahdo nijstä Duomari olla: ja poisajoi heidän Duomioistuimen edest.
Apt 18:16 Nijn caicki Grekit otit kijnni Sosthenen Synagogan Päämiehen:
Apt 18:17 Ja piexit hänen Duomioistuimen edes/ ja ei Gallio nijtä mitän totellut.
Apt 18:18 MUtta Pawali oli wielä siellä pitkän ajan/ ja loi terweyxiä weljille/ ja purjehdi Syriaan/ ja hänen cansans Priscilla ja Aquila.
Apt 18:19 Ja hän ajeli pääns Kenchreis/ sillä hänellä oli lupaus. Ja tuli alas Epheson/ ja jätti ne sinne: mutta idze hän meni Synagogaan/ ja puhui Judalaisten cansa:
Apt 18:20 Ja he rucoilit händä/ että hän enämängin aica wijwyis heidän tykönäns.
Apt 18:21 Waan ei hän tahtonut/ mutta loi heille terweyxiä/ sanoden: minun tule mennä Jerusalemijn tälle juhlalle cuin nyt lähesty. Mutta sijtte minä palajan (Jumalan awulla) teidän tygönne.
Apt 18:22 Ja nijn hän läxi matcan Ephesost/ ja tuli Cesareaan/ ylösmeni/ ja terwehti Seuracunda/ ja meni alas Antiochian.
Apt 18:23 Ja wietti siellä hetken aica/ ja meni sijtte matcans/ ja waelsi Galatian ja Phrygian maacunnan läpidze/ wahwistain caickia Opetuslapsia.
Apt 18:24 NIjn tuli Ephesoon yxi Judan mies/ Apollo nimeldä/ Alexandriast sucuisin/ puhelias mies/ ja taitawa Ramatuis.
Apt 18:25 Tämä oli opetettu HERran teille/ ja puhui palawalla hengellä/ ja opetti wisust HERrasta/ ja tiesi ainoastans Johannnexen Castesta.
Apt 18:26 Tämä rupeis rohkiast Synagogas opettaman. Cosa Aquila ja Priscilla sen cuulit/ otit he hänen tygöns/ ja selitit tarkemmast hänelle HERran tien. Mutta cuin hän tahdoi mennä Achajaan/ kirjoitit weljet ja neuwoit Opetuslapsia händä corjaman.
Apt 18:27 Ja cosca hän sinne tuli/ autti hän paljo heitä armon cautta/ jotca uscoit.
Apt 18:28 Sillä hän woitti miehullisest Judalaiset/ ja osotti julkisest Ramatuista/ että Jesus oli Christus.

Vers. 8. Monda Corinthist) He tulit myös uscoon ilman Lain töitä.
v. 26. Kirjoitit) Ettei heidän pidäis uscoman juoxiamia ilman kirjata.

XIX. Lucu .

PAwali tule Ephesoon/ pane kätens nijden päälle jotca castetut olit Johannexen Castella/ ja he saawat Pyhän Hengen/ v. 1.
opetta Synagogas ja Tyrannuxen Schoulus ja teke suuria ihmeitä/ v. 8.
Noidat tahtowat Perkeleitä ulosaja: mutta ei he woi/ v. 13.
Moni poltta Kirjans/ joisa noituxet kirjoitetut olit/ v. 18.
Demetrius hopiaseppä nosta metelin: sillä hän pelkä wircans ja Dianan Templiä/ Pawalin saarnan tähden/ v. 23.
Canceleri puhu Canssalle ja asetta capinan/ v. 35.

Apt 19:1 COsca Apollo oli Corinthis/ matcusti Pawali ylimaacundia/ ja tuli Ephesoon/ löysi muutamia Opetuslapsia/ ja sanoi heille:
Apt 19:2 Olettaco te saanet Pyhän Hengen/ sijttecuin te uscoitte? He sanoit hänelle: en me ensingän ole cuullet/ jos jocu Pyhä Hengi lienekän.
Apt 19:3 Ja hän sanoi heille: Millästä te olette castetut? He sanoit: Johannexen Castella.
Apt 19:4 Nijn sanoi Pawali: Johannes tosin casti parannuxen Castella/ ja sanoi Canssalle/ että heidän piti uscoman sen päälle joca hänen jälkens tulewa oli/ se on/ Jesuxen päälle/ että hän on Christus.
Apt 19:5 Ne jotca näitä cuulit/ castettin he HERran Jesuxen Nimeen.
Apt 19:6 Ja cuin Pawali pani kätens heidän päällens/ tuli Pyhä Hengi heidän päällens/ ja he puhuit kielillä ja propheteraisit.
Apt 19:7 Ja näitä oli lähes caxitoistakymmendä miestä.
Apt 19:8 NIjn hän meni Synagogaan/ ja saarnais rohkiast colmeckin Cuucautta/ opetti ja neuwoi heitä Jumalan waldacunnast.
Apt 19:9 Mutta cuin muutamat heistä paaduit/ ja ei usconet/ waan panettelit HERran tietä yhteidzen Canssan edes/ meni hän pois heidän tyköns/ ja eroitti Opetuslapset ja puhui jocapäiwä yhden miehen Schoulus/ jonga nimi oli Tyrannus.
Apt 19:10 Ja sitä tehtin caxi ajastaica/ nijn että caicki ne/ jotca Asias asuit/ sait cuulla HErran Jesuxen sanan/ sekä Judalaiset että Grekit
Apt 19:11 Ja Jumala teki Pawalin kätten cautta/ ei wähembiä töitä:
Apt 19:12 Nijn että he hikilijnat ja esilijnat hänen iholdans sairasten päälle panit/ ja taudit luowuit heistä/ ja

rumatkin henget heistä läxit.
Apt 19:13 NIjn muutamat Judalaiset waelsit ymbärins/ jotca olit lumojat/ ja kiusaisit mainita HERran Jesuxen Nime nijden päälle joilla rumat henget olit/ ja sanoit: me wannotamme teitä Jesuxen puolesta/ jota Pawali saarna.
Apt 19:14 Ja muutamat nijden seas cuin tätä teit/ olit seidzemen Sceuan Judalaisten ylimmäisen Papin poica
Apt 19:15 Mutta ruma hengi wastais/ ja sanoi: Jesuxen minä kyllä tunnen/ ja Pawalin hywästi tiedän/ mutta mitkä te oletta?
Apt 19:16 Ja se ihminen/ josa paha hengi oli/ carcais heidän päällens/ ja woitti heidän/ ja paiscais heidän alans/ nijn että he alasti/ ja haawoitettuna pääsit sijtä huonesta pakeneman.
Apt 19:17 Ja tämä tuli tiettäwäxi sekä caikille Judalaisille että Grekeille jotca Ephesos asuit/ ja pelco tuli caickein päälle. Ja HERran Jesuxen nimi suurna pidettin.
Apt 19:18 JA tuli myös monda nijstä/ jotca uscoit/ tunnustit ja ilmoitit heidän tecons.
Apt 19:19 Ja monda nijstä jotca noitana ollet olit/ toit kirjat/ ja poltit caickein nähden. Ja cosca heidän hindans laskettu oli/ nijn löyttin rahan lucu/ wijsikymmendä tuhatta hopiapenningitä.
Apt 19:20 Nijn jalosti caswoi HERran sana/ ja wahwistui.
Apt 19:21 COsca nämät toimitetut olit/ aicoi Pawali Henges Macedonian ja Achajan läpidze waelda Jerusalemijn/ ja sanoi: sijttecuin minä siellä ollut olen/ täyty minun myös Romijn mennä.
Apt 19:22 Nijn hän lähetti Macedoniaan caxi nijstä/ jotca händä palwelit/ Timotheuxen ja Erastuxen/ mutta idze hän jäi hetkexi aica Asiaan.
Apt 19:23 SIllä ajalla nousi/ ei wähin capina sijtä tiestä:
Apt 19:24 Sillä yxi Hopiaseppä Demetrius nimeldä/ teki Dianalle hopiaisia Templitä/ josta nijlle oli suuri woitto/ jotca sitä wirca pidit:
Apt 19:25 Ne hän cudzui cocon/ ja sanoi nijlle wircamiehille: Miehet/ te tiedätte että meillä on tästä wirasta elatus:
Apt 19:26 Ja te näette ja cuuletta/ ettei ainoastans Ephesos/ mutta lähes caikesa Asian maasa on tämä Pawali uscottanut ja paljo Canssa käändänyt pois/ sanoden: ei ne ole jumalat/ cuin ihmisten käsillä tehdän:
Apt 19:27 Joca ei ainoastans meidän wircam turhan saata/ ettei se mitän maxa: mutta myös sen suuren naisjumalan Dianan Templi ei minäkän pidetä/ ja hänen cunnians hucku/ jolle cuitengin caicki Asia/ ja coco mailma jumalan palwelusta tekewät.
Apt 19:28 Cosca he nämät cuulit/ wihastuit he/ ja huusit/ sanoden: suuri on Epheserein Diana.
Apt 19:29 Nijn caicken Caupungihin tuli meteli/ ja he carcaisit yximielisest Cadzelluspaickan/ ja otit kijnni

Gajuxen ja Aristarchuxen/ jotca olit Macedoniasta Pawalin cumpanit.
Apt 19:30 Mutta cuin Pawali tahdoi Canssan secan mennä/ nijn ei Opetuslapset händä laskenet.
Apt 19:31 Ja muutamat Päämiehet Asiast/ jotca hänen ystäwäns olit/ lähetit hänen tygöns/ ja rucoilit ettei hänen pitänyt Cadzelluspaicallen menemän.
Apt 19:32 Ja muutamat muuta huusit/ nijn että joucko oli peräti secaseuraisin. Ja ei enin osa tiennyt mingätähden he olit tullet cocon.
Apt 19:33 Nijn muutamat Canssasta wedit edes Alexandrin/ jonga Judalaiset eteen syöxit. Nijn Alexander wijttais kädelläns/ ja tahdoi edestäns wastata Canssan edes.
Apt 19:34 Cosca he sijs ymmärsit/ että hän Judalainen oli/ huusit he caicki yhten suuhun/ lähes caxi hetke/ ja sanoit: Suuri on Epheserein Diana.
Apt 19:35 COsca Canceleri hillidzi Canssan/ sanoi hän: Epheson miehet/ cuca on se ihminen/ joca ei tiedä/ että Epheson Caupungi palwele sitä suurta naisjumalata Dianata/ ja sitä Taiwallista Cuwa?
Apt 19:36 Nyt/ ettei yxikän taida sano sitä wastan/ nijn asettacat sijs teidän/ ja älkät mitän tyhmäst toimittaco.
Apt 19:37 Te oletta nämät miehet wetänet edes/ jotca ei Kircon warcat/ eikä teidän naisjumalan pilckajat ole.
Apt 19:38 Mutta jos Demetriuxella ja jotca hänen cansans yhdes wiras owat/ on jotakin jotacuta wastan/ nijn pidetän Laki ja oikeus/ owat myös Maanwanhimmat/ candacan siellä ja wastatcan keskenäns.
Apt 19:39 Mutta jos teillä on muuta candamista/ nijn ratcaiscan toimellises cocouxes:
Apt 19:40 Sillä se on waarallinen/ että me nuhtesen tulemme tämän päiwäisen capinan tähden/ ja ettei yhtän syytä ole/ josta me taidaisimma tämän metelin tilan nimittä/ ja cuin hän nämät puhunut oli/ laski hän Canssan menemän.

Vers. 5. Ne jotca näistä cuulit) Nimittäin/ he uscoit mitä Johannes saarnais/ ja annoit idzens casta.
v. 18. Heidän tecons) Saarnalla/ opilla ja muulla Evangeliumin hedelmällä.
v. 19. Wijsikymmendä tuhatta) Se teke enä puoldacuudetta tuhatta culdapenningitä.
v. 24. Dianalle) Joca oli epäjumala jota Asias palweldin/ hänen Kirckons oli Ephesos suurella culutuxella rakettu.

XX. Lucu .

PAwali waelda Macedonian/ Grecian ja Asian ymbärins/ v. 1.

Troadas herättä hän nuorucaisen/ joca ackunasta putois cuoliaxi/ v. 7.
mene Assoon ja sieldä Miletumijn/ v. 13.
cudzu tygöns Epheson Papit/ ja muistutta heille mitä hän Asias kärsinyt oli ja wielä pitä Jerusalemis kärsimän/ v. 17.
Neuwo heitä pysymän sijnä opis cuin hän heille ilmoittanut oli/ ja Seuracunnast pitämän waaria/ v. 25.
anda heidän Jumalan haldun/ ja cuin he rucoillet olit/ mene hän hahten/ v. 32.

Apt 20:1 SIjttecuin capina lackais/ cudzui Pawali Opetuslapset tygöns ja terwehti heitä/ ja läxi matcans Macedoniaan.
Apt 20:2 Ja cuin hän ne maacunnat waelsi/ ja oli heitä monilla sanoilla neuwonut/ tuli hän Grecan maalle/ ja wijwyi siellä colme Cuucautta.
Apt 20:3 Ja että Judalaiset wäjyit händä/ cosca hänen piti Syriaan menemän/ aicoi hän palaita Macedonian cautta.
Apt 20:4 Mutta Sopater Berreast seurais händä Asian asti/ waan Thessalonicast Aristarchus ja Secundus/ ja Gajus Derbenist/ ja Timotheus.
Apt 20:5 Mutta Asiasta Tychicus ja Trophimus. Nämät läxit edellä/ ja odotit meitä Troadas.
Apt 20:6 Mutta me purjehdimma jälken Pääsiäisen Philippistä/ ja tulimma heidän tygöns Troadaan wijdesä päiwäsä/ ja wijwyimme siellä seidzemen päiwä.
Apt 20:7 MUtta ensimäisnä lepopäiwänä/ cosca Opetuslapset cocounsit leipä taittaman/ saarnais heille Pawali. Ja toisna päiwänä tahdoi hän matcusta/ ja pidensi saarnans haman puoli yöhön asti.
Apt 20:8 Ja monda kyntilätä oli sytytetyt Salisa/ josa me olimma cogosa.
Apt 20:9 Nijn yxi nuorucainen/ nimeldä Eutychus/ istui ackunalla/ ja raukeis sikiään uneen/ Pawalin cauwan puhues/ ja raukeis wielä enämmin uneen/ ja langeis alas colmannest ullacost/ ja otettin cuolluna ylös.
Apt 20:10 Nijn Pawali astui alas/ ja laski idzens hänen päällens ja otti sylijns/ ja sanoi: älkät capinoitco/ sillä hänen sieluns on wielä hänes.
Apt 20:11 Nijn hän nousi/ ja taitti leipä/ ja söi/ ja puheli cauwan heidän cansans/ haman päiwän coittaman asti/ ja nijn läxi hän matcans.
Apt 20:12 Nijn he toit sen nuorucaisen eläwänä/ ja tulit sijtä suurest lohdutetuxi.
Apt 20:13 MUtta me astuimma hahten/ ja purjehdimma Assonijn/ ja tahdoimma siellä Pawalin otta sisälle: sillä hän oli hanginnut maata myöden menemän.
Apt 20:14 Cosca me Assonis yhdyimme/ otimma me hänen sisälle/ ja tulimma Mitylenaan.

Apt 20:15 Sieldä me purjehdimma/ ja tulimma toisna päiwänä Chion cohdalle. Ja taas päiwä jälken tulimma me Samoon/ ja wijwyimme Trogiliosa.
Apt 20:16 Ja lähimmäistä päiwä jälken tulimma me Miletumijn: sillä Pawali oli aicoinut purjehtia Epheson ohidze/ ettei hän Asias aica culutais: sillä hän kijruhti (jos hänelle olis mahdollinen ollut) Heluntaixi Jerusalemijn.
Apt 20:17 MUtta hän lähetti Miletumist sanan Ephesoon/ ja cudzutti Seuracunnan wanhimmat tygöns.
Apt 20:18 Cosca he tulit/ sanoi hän heille: te tiedätte cuinga minä olen ollut aina teidän tykönän/ ensimäisest päiwäst asti/ cuin minä Asiaan tulin:
Apt 20:19 Palwellen HERra caikella sydämen nöyrydellä/ ja monilla kyyneleillä/ ja kiusauxilla/ jotca minun cohtani Judalaisten wäjymisest tulit:
Apt 20:20 En ole minä myös mitän tarpellista teildä salannut/ jota en minä ole teille ilmoittanut/ mutta olen teitä opettanut julkisest ja erinäns.
Apt 20:21 Todistain sekä Judalaisten että Grekein edes sitä parannust/ cuin Jumalan edes on/ ja sitä usco/ joca meidän HERran Jesuxen Christuxen päälle on.
Apt 20:22 Ja cadzo/ minä sidottuna Hengesä matcustan Jerusalemijn/ engä tiedä mitä minulle siellä tapahtu:
Apt 20:23 Waan että Pyhä Hengi jocaidzes Caupungis ennusta/ ja sano sitet ja murhet minua siellä odottawan.
Apt 20:24 Mutta en minä nijstä lucua pidä/ engä tottele paljo hengestäni/ että minä juoxuni täytäisin ilolla/ ja sen wiran jonga minä olen HERralda Jesuxelda ottanut/ todistaxeni Evangeliumi Jumalan armosta.
Apt 20:25 Ja cadzo/ minä tiedän ettet te sillen saa nähdä minun caswojani/ caicki te joidenga cautta minä olen waeldanut/ ja Jumalan waldacunda saarnannut.
Apt 20:26 Sentähden minä todistan teille tänäpän/ että minä olen wiatoin caickein werestä:
Apt 20:27 Sillä en minä ole mitän teildä salannut/ waan olen teille caiken Jumalan neuwon ilmoittanut.
Apt 20:28 NIjn ottacat sijs idzestänne waari/ ja caikesta laumasta/ johon Pyhä Hengi on teidän Pispaxi pannut/ caidzeman Jumalan Seuracunda/ jonga hän werelläns on woittanut.
Apt 20:29 Sillä minä tiedän minun lähtemiseni jälken tulewan teidän secaan hirmuiset sudet/ jotca ei lauma armahda.
Apt 20:30 Ja teidän seastan nousewat miehet/ jotca wäärä opetusta puhuwat/ ja wetäwät Opetuslapsia tygöns.
Apt 20:31 Sentähden olcat walpat ja muistacat/ etten minä colmena ajastaicana ole lacainnut öillä ja

päiwillä cutakin teitä kyyneleillä neuwomasta.
Apt 20:32 Ja rackat weljet/ minä annan teidän Jumalan/ ja hänen armons sanan halduun/ joca wäkewä on teitä rakendaman/ ja andaman teille perinnön caickein pyhitettyin seasa.
Apt 20:33 En minä ole yhdengän hopiata eli culda elickä waatteita pyytänyt:
Apt 20:34 Sillä idze te kyllä tiedätte että nämät kädet owat minun tarpeni/ ja nijden/ jotca minun cansani olit/ saattanet.
Apt 20:35 Minä olen teille caicki ilmoittanut/ että nijn pitä työtä tehtämän: corjaman heickoja/ ja muistaman HERran Jesuxen sanoja/ cuin hän sanoi: autuambi on anda cuin otta.
Apt 20:36 Ja cuin hän nämät sanonut oli/ langeis hän polwillens/ ja rucoili caickein heidän cansans.
Apt 20:37 Ja suuri itcu tuli heille caikille/ ja langeisit Pawalin caulaan/ ja suuta annoit hänelle/ murehtien/ enimmitten sen sanan tähden/ cuin hän oli sanonut:
Apt 20:38 Ettei heidän pitänyt enämbi hänen caswojans näkemän. Ja saatit händä hahten.

Vers. 28. Pispaxi) Grecan kieles on Episcopus$, se on cadzoja/ ja ei Papit ainoastans cudzuta Papeixi/ waan (nijncuin täsä on) Pispaxi ja cadzojaxi.

XXI. Lucu .

PAwali purjehti Tyroon/ v. 1.
sieldä Ptolemaixeen ja Cesareaan ja tule Philippuxen Evangelistan huonesen/ Agabus ennusta mitä Pawalille Jerusalemis tapahtuwa oli/ v. 7.
ei hän sijttekän esty/ waan mene Jerusalemijn ja terwehtä weljiä/ v. 12.
jotca neuwowat händä idziäns puhdistaman/ muutamain cansa/ ja menemän Templijn/ v. 20.
cuin Judalaiset saawat hänen nähdä/ nostawat he capinan ja ottawat hänen kijnni. v. 27.
Päämies otta hänen heidän käsistäns/ v. 31.

Apt 21:1 COsca sijs me heistä luowuimme/ menimmä me cohdastans Coon/ ja toisna päiwänä Rodumijn/ ja sieldä Pataraan.
Apt 21:2 Ja cuin me sieldä hahden saimma/ joca Pheniciaan hangidzi/ sijhen me astuimme/ ja läximme matcan.
Apt 21:3 Ja cuin Cyprus rupeis näkymän/ jätimme me sen wasemmalle puolelle/ ja purjehdimma Syriaan/ ja tulimma Tyroon: sillä siellä piti se haaxi tyhjättämän.

Apt 21:4 Ja cuin me löysimmä Opetuslapsia/ nijn me olimma siellä seidzemen päiwä. Ja ne sanoit Pawalille Hengen cautta/ ettei hänen pitänyt Jerusalemijn menemän. Ja tapahdui/ cosca me ne päiwät olimma wiettänet/ nijn me läximme matcan.
Apt 21:5 Ja he saatit caicki meitä emändäins ja lastens cansa Caupungist ulos/ ja me langeisimma rannas polwillem/ ja rucoilimma.
Apt 21:6 Ja sijtte cuin me toinen toistam terwehdimmä/ nijn me astuimma hahten/ ja he palaisit cotians.
Apt 21:7 MUtta me päätimmä meidän purjehdus retkemme Tyrosta/ ja tulimma Ptolomaidaan/ ja terwehdimmä weljiä/ ja olimma päiwän heidän tykönäns.
Apt 21:8 Toisna päiwänä läximmä me matcan/ jotca Pawalin cansa olimma/ ja tulimma Cesareaan. Ja menimmä Philippus Evangelistan huonesen/ joca oli yxi nijstä seidzemest. Ja jäimme hänen tygöns.
Apt 21:9 Ja hänellä oli neljä tytärtä Neidzyttä/ jotca Propheteraisit.
Apt 21:10 Ja että me olimma siellä monda päiwä/ tuli alas Judeasta yxi Propheta/ Agabus nimeldä. Cosca hän tuli meidän tygömme:
Apt 21:11 Otti hän Pawalin wyön/ ja sitoi jalcains ja kättens ymbärins/ ja sanoi: nijn sano Pyhä Hengi: että sen miehen/ jonga tämä wyö on/ pitä Judalaiset nijn Jerusalemis sitoman/ ja andawat hänen ylön pacanain käsijn.
Apt 21:12 Mutta cosca me sen cuulimma/ rucoilimma/ sekä me/ että muut jotca sijnä olit/ ettei hänen pitänyt Jerusalemijn menemän.
Apt 21:13 Nijn Pawali wastais: Mitä te teette/ että te itkette/ ja rascautatte minun sydändäni? Sillä minä olen walmis/ en ainoastans sidotta/ mutta myös cuoleman Jerusalemis HERran Jesuxen Nimen tähden.
Apt 21:14 Ja ettei händä woitu uscotetta/ nijn me sijhen tydyimme/ sanoden: tapahtucon HERran tahto.
Apt 21:15 JA nijden päiwäin jälken tulimma me walmixi/ ja menimmä Jerusalemijn.
Apt 21:16 Ja tulit muutamat Opetuslapset Cesareasta meidän cansam/ ja toit yhden wanhan Opetuslapsen cansans Cyprumist/ nimeldä Mnason/ joca meitä piti huonesens ottaman.
Apt 21:17 Ja cosca me saimma Jerusalemijn/ nijn weljet mielelläns meidän wastanotit.
Apt 21:18 TOisna päiwänä meni Pawali meidän cansam Jacobin tygö/ cuhunga caicki wanhimmat coconnuit.
Apt 21:19 Cosca hän heitä oli terwehtänyt/ jutteli hän järjestäns/ mitä Jumala oli hänen wircans cautta pacanain seas tehnyt.
Apt 21:20 Mutta cuin he nämät cuulit/ cunnioitit he HERra/ ja sanoit hänelle: sinä näet racas weli/ cuinga monda tuhatta Judalaista owat usconet/ ja ne caicki ahkerast Lain puolda pitäwät.
Apt 21:21 He owat sinusta cuullet/ että sinä opetat luopumista Mosexest/ caikille Judalaisille jotca pacanain

seas asuwat/ ja sanot: ei heidän pidä ymbärinsleickaman heidän lapsians/ eikä enä sen tawan jälken waeldaman.
Apt 21:22 Mikä sijs on? caiketi pitä Canssan tuleman cocon/ jotca kyllä saawat tietä sinun tullexi.
Apt 21:23 Nijn tee sijs mitä me sinulle sanomma.
Apt 21:24 MEillä on täsä neljä miestä/ joilla on lupaus/ ota ne tygös/ ja puhdista sinus heidän cansans/ ja culuta jotakin sijhen/ että he ajelisit pääns/ ja sijtä he caicki ymmärtäwät/ ettei se mitän ole cuin he sinusta cuullet owat/ mutta että sinäkin waellaisit/ nijncuins olisit Lain pitäwä.
Apt 21:25 Mutta uscowaisille pacanoista olemma me kirjoittanet ja päättänet/ ettei heidän tarwita näistä mitän pitämän. Waan että he nijtä wäldäisit/ jotca epäjumalille owat uhratut/ ja werta/ ja läkähtynyitä/ ja salawuoteutta.
Apt 21:26 Nijn Pawali otti ne miehet tygöns/ ja puhdisti idzens toisna päiwänä heidän cansans/ ja meni Templijn/ ja annoi hänens nähtä/ että puhdistus päiwät olit täytetyt/ haman sijhenasti cuin jocaidzen edestä heidän seasans uhri oli uhrattu.
Apt 21:27 COsca jo lähes seidzemen päiwä culunut oli/ näit hänen ne Judalaiset/ jotca Asiasta olit/ Templis/ ja kehoitit caiken Canssan/ paiscaisit kätens hänen päällens/ ja huudit/ Israelin miehet/ auttacat.
Apt 21:28 Tämä on se mies joca caickia ihmisiä caikis paicois opetta/ wastoin tätä Canssa/ wastoin Lakia/ ja wastoin tätä sia. Ja semmengin hän on wienyt Grekit Templijn/ ja rijwais tämän pyhän sian.
Apt 21:29 Sillä he olit nähnet Trophimuxen Ephesost hänen cansans Caupungis/ ja he luulit että Pawali oli hänen Templijn wienyt.
Apt 21:30 Ja coco Caupungi nosti metelin/ ja wäki juoxit cocon. Nijn he otit Pawalin kijnni/ ja riepoitit hänen ulos Templist/ ja cohta owet suljettin.
Apt 21:31 JA cuin he tahdoit hänen tappa/ nijn ylimmäinen sotajoucon Päämies sai sanan/ että coco Jerusalem oli kehoitettu.
Apt 21:32 Se otti cohta sotawäke ja Sadanpäämiehiä/ ja tuli juosten heidän tygöns. Mutta cosca he näit Sodanpäämiehen ja sotawäen/ lackaisit he Pawalita hosumast:
Apt 21:33 Cosca päämies lähestyi/ kijnniotti hän hänen ja käski sitoa cahdella cahlella: ja kysyi/ cuca hän olis/ eli mitä hän oli tehnyt?
Apt 21:34 Mutta Canssast huusi yxi sitä/ toinen tätä. Cosca ei hän oikein tainnut ymmärtä huminan tähden/ käski hän hänen wiedä Scantzijn.
Apt 21:35 Ja cuin hän trappuin eteen tuli/ cannettin hän sotamiehildä/ Canssan wäkiwallan tähden/
Apt 21:36 Sillä paljo Canssa noudatit händä/ ja parguit: poisota händä.

Apt 21:37 Ja cosca Pawali oli Scantzijn tullut/ sanoi hän Sodanpäämiehelle/ saango minä sinua puhutella?
Apt 21:38 Hän sanoi: taidatcos Grecan kielen? etkös ole se Egyptin mies/ joca ennen näitä päiwiä capinan nosti/ ja wei corpeen neljä tuhatta murhamiestä?
Apt 21:39 Nijn Pawali sanoi: minä olen Judalainen Tarsist/ yxi cuuluisan Caupungin asuwainen Ciliciasta/ minä rucoilen sinua/ salli minun puhua Canssalle. Ja hän salli sen.
Apt 21:40 Nijn Pawali seisoi trapuilla/ ja wijttais kädelläns Canssan puoleen. Cosca suuri waikitus tuli/ puhui hän heille Ebrean kielellä/ ja sanoi:

XXII. Lucu .

PAwali juttele Judalaisille/ cusa hän syndynyt ja caswatettu on/ ja cuinga hän Christityitä wainois/ v. 1.
Cuinga Jesus hänelle näyi/ ja cuinga hän castettin Ananialda/ v. 6.
Ja cuinga HERra näyi hänelle Jerusalemis ja lähetti hänen saarnaman pacanoille/ v. 17.
Nijn Judalaiset taas huutawat händä: Mutta Päämies käske händä hosua ja coetelda/ ja cuin hän cuuli hänen olewan Romalaisen/ laske hän hänen wallallens ja anda Raadin eteen wiedä/ v. 22.

Apt 22:1 MIehet/ rackat weljet ja Isät/ cuulcat minun wastaustani/ cuin minä teille sanon.
Apt 22:2 Cosca he cuulit hänen Ebrean kielellä heillens puhuwan/ waickenit he enämmin.
Apt 22:3 Ja hän sanoi: minä olen Judan mies/ Tarsos Cilicias syndynyt/ ja täsä Caupungis caswatettu Gamalielin jalcain juures/opetettu wisust Wanhimbain Laisa/ ja oli Jumalan puolda pitäwäinen/ nijncuin tekin caicki oletta tänäpän:
Apt 22:4 Ja olen tätä tietä wainonnut haman cuoleman asti/ minä sidoin heitä ja tornijn panin/ sekä miehiä että waimoja:
Apt 22:5 Nijncuin ylimmäinen Pappi/ ja coco Wanhimbain joucko minun todistajani owat/ joilda minä otin lähetyskirjat weljein tygö/ ja waelsin Damascuun/ että minä ne/ jotca siellä olit sidottuna/ olisin tuonut Jerusalemijn rangaista.
Apt 22:6 NIjn tapahdui minun matcas ollesani/ cosca minä puolipäiwän aican Damascua lähestyin/ walais suuri kirckaus Taiwahast minua ymbärins.
Apt 22:7 Ja minä langeisin maahan/ ja cuulin änen minulleni sanowan:
Apt 22:8 Saul/ Saul/ mixis minua wainot: Nijn minä wastaisin: cuca sinä olet HERra? Hän sanoi minulle: minä olen Jesus Nazarethist/ jota sinä wainot.
Apt 22:9 Mutta ne jotca minun cansani olit/ näit kyllä kirckauden ja peljästyit/ waan ei he hänen ändäns

cuullet joca minua puhutteli.
Apt 22:10 Nijn minä sanoin: HERra/ mitä minun pitä tekemän? HERra sanoi minulle: Nouse ja mene Damascuun/ ja siellä sinulle sanotan caicki mitä sinun on säätty tehdäxes.
Apt 22:11 Ja cosca en minä nähnyt sen walkeuden kirckauden tähden/ talutettin minä käsistä minun cumpaneildani/ ja tulin Damascuun.
Apt 22:12 JA siellä oli yxi jumalinen mies Lain jälken/ Ananias nimeldä/ hänestä oli hywä sanoma caickein Judalaisten seasa/ jotca siellä asuit/
Apt 22:13 Hän tuli minun tygöni/ seisoi ja sanoi minulle: racas weljen Saul/ cadzo ylös. Ja minä cadzoin sillä hetkellä hänen päällens.
Apt 22:14 Nijn hän sanoi: Meidän Isäim Jumala on sinun walmistanut/ että sinun pitä tundeman hänen tahtons/ ja näkemän sen wanhurscan/ ja cuuleman ändä hänen suustans:
Apt 22:15 Sillä sinun pitä oleman hänen todistajans caickein ihmisten edes/ nijstä cuins nähnyt ja cuullut olet.
Apt 22:16 Ja mitäs nyt wijwyttelet? Nouse/ ja anna sinus casta ja pestä pois sinun syndis ja rucoile HERran nime.
Apt 22:17 NIjn tapahdui/ cosca minä Jerusalemijn palaisin/ ja rucoilin Templis/ että minä tulin horroxijn:
Apt 22:18 Ja näin hänen minulle sanowan: riennä ja kijrust lähde Jerusalemist: sillä ei he ota wastan sinun todistustas minusta.
Apt 22:19 Ja minä sanoin: HERra/ idze he tietäwät/ että minä panin tornijn ja piexin jocaidzes Synagogas nijtä cuin sinun päälles uscoit/
Apt 22:20 Ja cosca Stephanin sinun palwelias weri wuodatettin/ olin minä myös sijnä läsnä/ ja mielistyin hänen cuolemaans/ ja wartioidzin nijden waatteita/ cuin hänen tapoit.
Apt 22:21 Ja hän sanoi minulle: mene: sillä minä lähetän sinun cauwas pacanain tygö.
Apt 22:22 JA he cuulit händä haman tähän sanan asti: nijn he corgotit änens ja sanoit: ota pois sencaltainen ihminen maan pääldä: sillä ei hänen ole luwallinen elä.
Apt 22:23 Ja cuin he nijn parguit/ heittelit waatteitans ja nackaisit tomua tuulen:
Apt 22:24 Andoi Sodanpäämies hänen wiedä Scantzijn/ ja käski piestä ja tutkia/ että hän sais tietä/ mingätähden hänen päällens nijn huuttin.
Apt 22:25 Cosca hän händä nuorilla sidoi/ sanoi Pawali Sadanpäämiehellä/ joca läsnä seisoi: ongosta teidän cohtullinen Romalaista hosua ilman oikeudeta ja duomiota?
Apt 22:26 Cosca Sadanpäämies sen cuuli/ meni hän Sodanpäämiehen tygö/ ilmoitti hänelle/ ja sanoi: Mitäs

tahdot tehdä? sillä tämä mies on Romalainen.
Apt 22:27 Nijn Sodanpäämies meni hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: sanos minulle/ jos sinä olet Romalainen? Hän sanoi: olen nijngin.
Apt 22:28 Ja Sodanpäämies wastais: minä olen suurella rahalla tämän Caupungin oikeuden woittanut. Mutta Pawali sanoi: minä olen myös Romalainen.
Apt 22:29 Ja he läxit cohta hänen tyköns tutkimast. Ja Sodanpäämies rupeis pelkämän sijttecuin hän sai tietä hänen Romalaisen olewan/ että hän hänen sitonut oli.
Apt 22:30 TOisna päiwänä tahdoi hän wisummast tietä/ mingätähden hänen päällens Judalaisilda cannettin/ ja päästi hänen siteistä/ ja käski ylimmäiset Papit/ ja caiken Raadin tulla cocon/ ja andoi Pawalin tulla heidän eteens.

XXIII. Lucu .

COsca Pawali puhu Raadin edes/ käske ylimmäinen Pappi lyödä händä wasta suuta/ v. 1.
Ja että Pawali sano hänens Phariseuxexi/ ja toiwowans ylösnousemusta/ tulewat Phariseuxet ja Sadduceuxet eripuraisexi/ v. 6.
sentähden anda hänen taas päämies wiedä Leirijn/ ja Herra lohdutta händä yöllä näysä/ v. 10.
Toisna päiwänä wäjywät händä Judalaiset ja tahtowat tappa/ v. 12.
Päämies pane muutamat sotawäest menemän hänen cansans/ ja kirjoitta Felixen/ Cesarean Maanherran tygö/ v. 22.

Apt 23:1 NIin Pawali cadzahti Raadin päälle/ ja sanoi: Miehet rackat weljet/ minä olen hywällä tunnolla waeldanut Jumalan edes tähän päiwän asti.
Apt 23:2 Nijn ylimmäinen Pappi Ananias käski nijtä cuin läsnä seisoit/ lyödä händä wasta suuta.
Apt 23:3 Pawali sanoi hänelle: lyökön sinua Jumala/ sinä walkexi tehty seinä/ istutco sinä ja duomidzet minua Lain jälken/ ja käsket minua lyödä wastoin Lakia?
Apt 23:4 Mutta ne cuin läsnä seisoit/ sanoit: kiroiletco sinä ylimmäistä Jumalan Pappia?
Apt 23:5 Pawali sanoi: en minä tiennyt/ rackat weljet/ händä ylimmäisexi Papixi: sillä kirjoitettu on: sinun Canssas ylimmäistä ei sinun pidä kiroileman.
Apt 23:6 COsca Pawali tiesi/ että heitä oli yxi osa Sadduceuxista/ ja toinen osa Phariseuxista/ huusi hän Raadin edes: miehet rackat weljet/ minä olen Phariseus/ ja Phariseuxen poica/ minun päälleni cannetan toiwon ja cuolluitten ylösnousemisen tähden.

Apt 23:7 Ja cuin hän sen sanonut oli: tuli rijta Phariseusten ja Sadduceusten wälille/ ja he ercanit.
Apt 23:8 Sillä ei Sadduceuxet sano olewan cuolluitten ylösnousemista/ eikä Engelitä/ eikä Hengiä: mutta Phariseuxet tunnustawat molemmat olewan.
Apt 23:9 Nijn tuli suuri parcu/ ja Kirjanoppenet Phariseusten Lahgosta nousit/ kilwoittelit ja sanoit: en me mitän wääryttä löydä täsä miehesä/ jos Hengi taicka Engeli on hänelle puhunut/ nijn en me taida Jumalata wastan sotia.
Apt 23:10 Ja että suuri capina nousi/ pelkäis Sodanpäämies/ ettei he Pawalita ricki rewäisis/ ja käski sotawäen alasmennä/ ja poistemmata händä heidän seastans/ ja Scantzijn wiedä.
Apt 23:11 MUtta yöllä sen jälken/ seisoi HERra hänen tykönäns/ ja sanoi: ole wahwas turwas Pawali/ Sillä nijncuin sinä olet minusta Jerusalemis todistanut/ nijn sinun pitä Romisakin todistaman.
Apt 23:12 JA cosca päiwä tuli/ cocoisit heidäns muutamat Judalaisista/ ja sadattelit idzens/ ettei heidän pitänyt ennen syömän eikä juoman/ cuin he Pawalin tappaisit.
Apt 23:13 Ja nijtä oli enämbi cuin neljäkymmendä miestä/ jotca walan tehnet olit.
Apt 23:14 Ne menit ylimmäisten Pappein/ ja wanhimbain tygö/ ja sanoit: me olemma sadatuxilla meitäm kironnet/ ei ennen einettä maistawam/ cuin me Pawalin tapamme.
Apt 23:15 Nijn ilmoittacat sijs Sodanpäämiehelle ja Raadille/ että hän huomenna tois hänen teidän eteen/ nijncuin te tahdoisitta jotakin todembata häneldä tiedusta/ mutta ennencuin hän pääse edes/ olemma me walmit händä tappaman.
Apt 23:16 COsca Pawalin sisaren poica heidän wäjymisens cuuli/ meni hän Scantzijn/ ja ilmoitti nämät Pawalille.
Apt 23:17 Nijn Pawali cudzui yhden Sadanpäämiehistä tygöns/ ja sanoi: wie tämä nuorucainen Sodanpäämiehen tygö: sillä hänellä on jotakin hänelle sanomist.
Apt 23:18 Nijn hän otti sen/ ja saatti hänen Sodanpäämiehen tygö/ ja sanoi: sidottu Pawali cudzui minun tygöns/ ja rucoili minua tätä nuorucaista sinun tygös saatta/ jolla on sinulle jotakin sanomist.
Apt 23:19 Nijn Sodanpäämies rupeis hänen käteens/ ja wei hänen erinäns/ ja kyseli häneldä: mitä hän hänelle tahdois sanoa?
Apt 23:20 Nijn hän sanoi: Judalaiset owat wannonet sinua rucoilla/ ettäs huomenna tuotaisit Pawalin Raadin eteen/ nijncuin he jotakin todembata häneldä cuuldelisit.
Apt 23:21 Mutta älä heitä tottele? sillä enämbi cuin neljäkymmendä miestä wäjy händä/ jotca owat heitäns sadattanet/ ei ennen syöwäns eikä juowans/ cuin he hänen tappaisit/ ja he owat nyt walmit/ odottamas sinun lupamistas.

Apt 23:22 NIin Sodanpäämies laski nuorucaisen matcans/ ja haasti händä kellengän sanomast/ että hän nämät hänelle ilmoittanut oli.
Apt 23:23 Ja hän cudzui tygöns caxi Sadanpäämiestä/ ja sanoi: walmistacat caxi sata sotamiestä menemän Cesareaan/ ja seidzemenkymmendä radzasmiestä/ ja caxi sata keihäsmiestä colmannella hetkellä yöstä:
Apt 23:24 Ja walmistacat muutamita juhtia/ että he Pawalin nijden päälle istuttawat/ ja wiewät terwenä Felixen Maanwanhimman tygö:
Apt 23:25 Ja kirjoitti Kirjan tällä tawalla.
Apt 23:26 CLaudius Lysias/ sille jalolle Maanwanhimmalle Felixelle/ ilo:
Apt 23:27 Tämän miehen olit Judalaiset kijnniottanet/ ja tahdoit hänen tappa. Nijn tulin minä parhallans sotawäellä secaan/ ja temmaisin hänen pois/ että minä ymmärsin hänen Romalaisen olewan.
Apt 23:28 Ja cosca minä pyysin syytä tietä/ mistä he händä nuhtelit/ nijn minä wein hänen heidän Raadins eteen:
Apt 23:29 Ja löysin cannettawan hänen päällens heidän Lakins kysymyxistä. Ja ei cuitengan heillä ollut yhtän cuoleman eli sitehin syytä.
Apt 23:30 Ja cuin minulle sijtä wäjymisestä ilmoitettin/ jota Judalaiset hänelle walmistit/ lähetin minä cohta hänen sinun tygös/ ja sanoin hänen rijtaweljillens: mitä teillä on händä wastan/ nijn sanocat Maanwanhimman edesä. Ole hywästi.
Apt 23:31 JA Sotamiehet otit Pawalin/ nijncuin heille käsketty oli/ ja weit hänen yöllä Antipatrideen.
Apt 23:32 Ja toisna päiwänä annoit he radzasmiesten händä seurata/ ja palaisit Scantzijn.
Apt 23:33 Cosca he tulit Cesareaan/ ja annoit Kirjan Maanwanhimmalle/ nijn he asetit myös Pawalin hänen eteens.
Apt 23:34 Cosca Maanwanhin oli Kirjan lukenut/ ja kysynyt custa maacunnasta hänen piti oleman/ ja että hän ymmärsi hänen Ciliciasta olewan/ sanoi hän:
Apt 23:35 Minä tahdon sinua cuulla sinun rijtaweljeis läsnä olles. Ja käski hänen kätke Herodexen Raadihuonesen.

XXIV. Lucu .

WIiden päiwän perästä canda ylimmäinen Pappi muiden cansa Pawalin päälle Cesareas/ v. 1.
Pawali wasta/ että hän usco caicki mitä Lais ja Prophetais kirjoitettu on/ v. 10.
ja sano idzens wiattomaxi caickin cuin he hänen päällens candawat. v. 1.7. Felix wijwyttele asiata ja usiast tutki händä/ v. 22.

Pitä hänen fangeuxes caxi ajastaica/ ja jättä sijtte hänen Portius Festuxen haldun/ joca hänen siaans Maanherraxi tule/ v. 27.

Apt 24:1 WIiden päiwän perästä meni Ananias ylimmäinen Pappi/ wanhimbain ja sen selwäkielisen Tertulluxen cansa Maanwanhimman tygö/ Pawalita wastan.
Apt 24:2 Ja cuin Pawali oli eteen cudzuttu/ rupeis Tertullus candaman/ ja sanoman: me elämme hywäs rauhas sinun allas/ ja täsä Canssas päätetän monda hywä asiata sinun toimellas/ caickein jaloin Felix:
Apt 24:3 Jota me aina ja jocapaicas mielelläm caikella kijtoxella ylistämme.
Apt 24:4 Waan ettes täsä cauwan wijwytetäis/ rucoilen minä sinua ettäs pikimmäldäs meitä cuulisit/ sinun wacudes tähden.
Apt 24:5 Me olemma löynnet tämän miehen wahingolisexi/ joca nosta capinan caikille Judalaisille ymbäri coco maan pijrin/ ja on Nazareusten eriseuran ylimmäinen:
Apt 24:6 Hän on kiusannut Templiäkin rijwata/ jongatähden me otimma hänen kijnni/ ja tahdoimma duomita hänen meidän Lakimme jälken.
Apt 24:7 Mutta Sodanpäämies Lysias tuli suurella wäellä sijhen secaan/ ja päästi hänen meidän käsistäm.
Apt 24:8 Ja käski hänen rijtaweljens tulla sinun tygös/ josta sinä taidat ymmärtä/ jos sinä tahdot idze wisust kysellä/ mistä me hänen päällens cannamme.
Apt 24:9 Ja Judalaiset tähän myös lisäisit/ sanoden nijn olewan.
Apt 24:10 NIin Pawali wastais/ cosca Maanwanhin händä wijttais puhuman: että minä tiedän sinun monda ajastaica ollen tämän Canssan Duomarina/ tahdon minä pelkämät edestäni wastata.
Apt 24:11 Sillä sinä taidat ymmärtä/ ettei enämbi ole cuin caxitoistakymmendä päiwä/ sijttecuin minä ylösmenin Jerusalemijn rucoileman.
Apt 24:12 Ja ei he ole minua löytänet puhumast yhdengän cansa/ ei capinata nostamast Canssan seas/ ei Synagogis/ eikä Caupungis.
Apt 24:13 Ei he myös ensingän taida nijtä wahwista/ cuin he minun päälleni candawat.
Apt 24:14 Mutta sen minä cuitengin sinulle tunnustan/ että minä tämän tien cautta/ jonga he eriseuraxi cudzuwat/ nijn palwelen minun Isäini Jumalata/ että minä uscon caicki cuin Laisa ja Prophetais kirjoitetut owat/
Apt 24:15 Ja pidän sen toiwon Jumalan puoleen/ jota hekin odottawat/ cuin on: että cuolluitten ylösnousemus pitä oleman/ sekä hurscasten että wääräin:
Apt 24:16 Ja sentähden minä harjoitan aina idziäni pitämän caikis hieromattoman omantunnon/ Jumalan ja

ihmisten edes.
Apt 24:17 Mutta cosca minä monen ajastajan perästä tulin Almuista ja uhria Canssalleni tekemän:
Apt 24:18 Löysit he minun puhdistettuna Templis/ ilman yhdetäkän capinata ja metelitä.
Apt 24:19 Mutta muutamat Judalaiset Asiasta/ joidenga nyt tulis täsä olla wastamas ja candamas/ jos heillä jotakin on minua wastan:
Apt 24:20 Eli sanocan nämät/ jos he jotakin wääryttä owat minusa löytänet/ että minä nyt täsä Raadin edes seison.
Apt 24:21 Mutta tämän sanan tähden/ cuin minä heidän seasans seisoisani cuolluitten ylösnousemisest huudin/ minä teildä tänäpän duomitan.
Apt 24:22 COsca Felix tämän cuuli/ wijwytti hän heitä: sillä hän tiesi tämän tien menon: Ja sanoi: cosca Lysias Sodanpäämies alastule/ nijn minä tahdon tutkia teidän asian.
Apt 24:23 Ja käski Sadanpäämiehen kätke Pawalin/ ja andoi hänen saada lewon/ eikä yhdengän hänen omians kieldänyt händä palwelemast/ taicka käymäst hänen tykönäns.
Apt 24:24 MUtta muutamain päiwäin perästä tuli Felix emändäns cansa Drusillan/ joca Judalainen oli/ ja cudzutti Pawalin eteens/ ja cuuldeli händä uscosta Christuxen päälle.
Apt 24:25 Cosca Pawali puhui wanhurscaudest ja puhtast elämäst/ ja tulewaisesta Duomiosta/ peljästyi Felix/ ja sanoi: Mene tällä haawalla matcas/ cosca minä saan tilan/ nijn minä sinun tygöni cudzutan.
Apt 24:26 Ja nijn hän toiwoi Pawalin hänellens raha andawan/ että hän olis hänen päästänyt/ jongatähden hän myös usein hänen tygöns cudzutti/ ja puheli hänen cansans.
Apt 24:27 Cosca caxi ajastaica culunut oli/ tuli Portius Festus Felixen siaan. Mutta Felix tahdoi Judalaisten mieldä nouta/ ja jätti Pawalin siteihin.

Vers. 25. Peljästyi) Cusa usco ei ole/ sijnä ei myös hywät työt ole/ waan pelco ja paha omatundo.

XXV. Lucu .

JUdalaiset candawat Festuxen edes Pawalin päälle/ mutta hän cudzu heitä Cesareaan/ v. 1.
he tulewat sinne/ ja candawat hänen päällens/ v. 6.
Festus tahto hänen lähettä Jerusalemijn/ mutta Pawali pyytä Keisarin tygö/ v. 9.
Cuningas Agrippa tule Festuxen tygö/ hänelle hän juttele Pawalin asian/ v. 13.
ja tuo Pawalin hänen eteens/ v. 22.

Apt 25:1 COsca Festus oli tullut maacundan/ waelsi hän Cesareasta colmannen päiwän perästä Jerusalemijn.
Apt 25:2 Nijn ylimmäinen Pappi/ ja ylimmäiset Judalaisista tulit hänen eteens Pawalita wastan/ rucoilit
händä/
Apt 25:3 Ja pyysit häneldä suosiota händä wastan/ että hän cudzutais hänen Jerusalemijn. Ja wäjyit händä
tappaxens tiellä.
Apt 25:4 Nijn Festus wastais: että Pawali piti hywin kätkettämän Cesareas/ ja että hän tahdoi idze pian
sinne waelda/
Apt 25:5 Jotca sijs teidän seasan (sanoi hän) woiwat sinne tulla/ ne tulcan alas meidän cansam/ ja jos
jotakin syytä on täsä miehes/ nijn candacat hänen päällens.
Apt 25:6 COsca hän sijs oli heidän tykönäns wijpynyt enämmän cuin kymmenen päiwä/ läxi hän alas
Cesarean. Ja toisna päiwänä istui hän Duomioistuimella/ ja käski Pawalin edestuoda.
Apt 25:7 Cosca hän sinne tuotin/ astuit ne Judalaiset edes/ jotca olit Jerusalemista tullet/ ja edestoit monda
ja suurta wica Pawalita wastan/ joita ei he woinet wahwista:
Apt 25:8 Sillä Pawali wastais edestäns: En minä ole mitän rickonut/ en Judalaisten Lakia/ en Templiä/ engä
Keisarica wastan.
Apt 25:9 NIin Festus tahdoi Judalaisten mieldä nouta/ wastais Pawalita/ ja sanoi: tahdotcos mennä ylös
Jerusalemin/ ja siellä näistä oikeudella seiso minun edesäni:
Apt 25:10 Mutta Pawali sanoi: minä tahdon seiso Keisarin oikeuden edes/ ja sijnä minä duomittacon/ en
minä ole Judalaisille mitän wääryttä tehnyt/ cuin sinä idzekin tiedät.
Apt 25:11 Sillä jos minä olen jongun wahingoittanut/ eli minun hengeni rickonut/ nijn en minä tahdo wälttä
cuolemata/ jos ei taas mitän nijstä ole/ cuin he minun päälleni candawat/ nijn ei yxikän taida minua anda
heidän käsijns/ minä turwan Keisarihin.
Apt 25:12 Nijn Festus puhutteli Raadia/ ja wastais: Keisarihin sinä turwaisit/ Keisarin tygö pitä myös sinun
menemän.
Apt 25:13 MUtta cuin muutamat päiwät olit culunet/ tuli Cuningas Agrippa ja Bernice alas Cesarean Festusta
terwehtämän.
Apt 25:14 Ja cuin he siellä monda päiwä wijwyit/ jutteli Festus Pawalin asian Cuningalle/ ja sanoi: Felix jätti
tähän yhden miehen Fangixi:
Apt 25:15 Josta/ cuin minä Jerusalemis olin/ ylimmäiset Papit/ ja Judalaisten wanhimmat ilmoitit minulle/
pyytäin duomiota hänen päällens.
Apt 25:16 Joille minä wastaisin: ei se ole Romarein tapa/ että ihminen ennen mestatan/ cuin se/ jonga

päälle cannetan/ saa rijtaweljens siwuns seisoman/ ja saa idzens warjella candeista.
Apt 25:17 Sentähden cosca he tänne tulit/ istuin minä cohta toisna päiwänä ilman wijwyttelemät oikeuteen/ ja käskin miehen edestuoda.
Apt 25:18 Cosca päällecandajat tulit/ nijn ei he yhtän syytä edestuonet cuin minä taisin luulla:
Apt 25:19 Mutta heillä oli muutamita kysymyxiä händä wastan heidän taicauxistans/ ja yhdest cuolluest Jesuxest/ jonga Pawali todisti eläwän.
Apt 25:20 Ja että minä sijtä kysymyxest epäilin/ kysyin minä ios hän olis tahtonut mennä Jerusalemijn/ ja siellä olis näistä duomittu.
Apt 25:21 Mutta cosca Pawali lyckäis asians Keisarin ala/ annoin minä hänen kätkettä/ sijhenasti cuin minä hänen Keisarin tygö lähetäisin.
Apt 25:22 NIin Agrippa sanoi Festuxelle: minä cuulisin myös mielelläni sitä miestä. Hän sanoi: huomena saat sinä händä cuulla.
Apt 25:23 Ja toisna päiwänä tuli Agrippa ja Bernice suurella coreudella Rastupan/ Päämiesten ja Caupungin ylimmäisten cansa. Ja Pawali tuotin edes Festuxen käskyn jälken.
Apt 25:24 Ja Festus sanoi: Cuningas Agrippa ja caicki miehet/ jotca täsä meidän cansam oletta/ te näette nyt sen miehen/ josta caicki Judalaisten cocous on minua rucoillut/ Jerusalemis ja myös täällä huutain/ ettei hänen pidäis enämbi elämän.
Apt 25:25 Mutta cuin minä cuulin/ ettei hän ollut mitän paha tehnyt/ josta hän olis hengens rickonut.
Apt 25:26 Ja että hän myös turwais Keisarijn/ nijn minä aiwoin hänen sinne lähettä. Josta ei minulla ole mitän wahwa Herralle kirjoitta: sentähden tuotin minä hänen teidän eteen/ ja enimmitten sinun etees Cuningas Agrippa/ että cosca hänen asians wisummast tutkitaisin nijn minäkin saisin jotakin kirjoittamista:
Apt 25:27 Sillä se on minun nähdäxeni wäärin/ että hän sidottuna lähetetän/ ja ei hänen syytäns ilmoiteta/ josta hänen päällens cannetan.

XXVI. Lucu .

PAwali puhu Agrippan edes uscostans ja toiwostans ylösnousemisest/ v. 1.
Ja cuinga hän Christityitä wainonnut oli/ v. 9.
ja mitä hänelle Damascun tiellä tapahdui/ cuinga hän lähetettin saarnaman/ v. 12.
Tämä hänen puhens on Festuxelle camala: Agrippa duomidze/ että hän pidäis wallallens laskettaman/ jollei hän olis Keisarijn turwannut/ v. 24.

Apt 26:1 AGrippa sanoi Pawalille: sinun on lupa puhua edestäs. Nijn Pawali ojensi kätens ja puhui edestäns/
sanoden:
Apt 26:2 Se on sangen minun mieleeni/ racas Cuningas Agrippa/ että minä tänäpän saan sinun edesäs
wastata caikista nijstä asioista/ joista minun päälleni Judalaisilda cannetan/
Apt 26:3 Lijatengin/ että sinä tiedät caicki tawat ja Judalaisten kysymyxet. Sentähden rucoilen minä sinua/
ettäs kärsiwäisestä minua cuulisit.
Apt 26:4 CAicki tosin Judalaiset tietäwät minun elämäni hamast nuorudest/ nijn cuin se algusta ollut tämän
Canssan seas Jerusalemis:
Apt 26:5 Jotca minun ennen owat tundenet/ jos he tahdoisit todista: Sillä minä olen yxi Phariseus/ joca on
caickein cowin eriseura meidän jumalan palweluxesam.
Apt 26:6 Ja minä seison nyt täsä/ ja minun päälleni cannetan sijtä toiwost/ sen lupauxen tähden/ joca
Jumalalda on meidän Isillem tapahtunut:
Apt 26:7 Johonga toiwoon ne caxitoistakymmendä meidän suculaistam toiwoit tulewans/ palwellen Jumalata
yötä ja päiwä. Tämän toiwon tähden cannetan Judalaisilda minun päälleni/ racas Cuningas Agrippa.
Apt 26:8 Mixi se on ihmeteldäwä teidän tykönän/ että Jumala cuollet herättä.
Apt 26:9 JA minäkin tosin luulin myös idzelläni paljo tekewäni/ cosca minä Jesuxen Nazarenuxen Nime
wastan olin:
Apt 26:10 Nijncuin minä tein Jerusalemis/ ja salpaisin monda Pyhä Tornijn/ jonga päälle minä ylimmäisildä
Papeilda olin saanut wallan/ ja cosca he tapettin/ autin minäkin sijhen duomioon.
Apt 26:11 Ja rangaisin heitä usein jocaidzes Synagogas/ ja waadein heitä pilckaman/ ja olin heitä wastan
ylönpaldisest wimmattu/ ja wainoisin heitä haman muihingin Caupungeihin.
Apt 26:12 Jongatähden minä myös matcustin Damascuun ylimmäisen Papin woimalla ja käskyllä:
Apt 26:13 Mutta puolipäiwän aican (racas Cuningas) näin minä tiellä yhden kirckauden Taiwasta/
kirckamman cuin Auringon paisten/ joca ymbärins walais minun/ ja ne jotca minun cansani waelsit.
Apt 26:14 Cosca me sijs caicki maahan langeisimma/ cuulin minä änen puhuwan minulle Ebrean kielellä/
sanoden: Saul/ Saul/ mixis minua wainot? työläs on sinun tutcainda wastan potkia.
Apt 26:15 Nijn minä sanoin: HERra/ cucas olet? Hän sanoi: Minä olen Jesus jota sinä wainot.
Apt 26:16 Mutta nouse ylös/ ja seiso jalgoillas: sillä sitäwarten minä sinulle ilmestyin/ että minä asetan
sinun palweliaxi/ ja nijden todistajaxi cuins näit/ nijn myös/ nijden cuin minä wielä sinulle ilmoittawa olen.
Apt 26:17 Ja tahdon sinun päästä Canssoista ja pacanoista/ joiden tygö minä nyt sinun lähetän/
Apt 26:18 Heidän silmiäns awaman/ että he heidäns pimeydest walkeuteen käännäisit/ ja eriäisit Perkelen

wallast Jumalan tygö/ saaman syndein andexiandamista/ ja perimistä ynnä heidän cansans/ jotca pyhitetän uscon cautta minun päälleni.
Apt 26:19 NIin sijs (racas Cuningas Agrippa) en minä ollut sille taiwalliselle näylle cowacorwainen/
Apt 26:20 Waan ilmoitin ensin nijlle/ jotca Damascus ja Jerusalemis owat/ ja caikes Judan maacunnas/ ja pacanoille/ että he parannuxen tekisit/ ja käännyisit Jumalan puoleen ja tekisit parannuxen kelwollisia töitä.
Apt 26:21 Tämän tähden owat Judalaiset minun Templis kijnniottanet/ ja tahdoit minun mestata:
Apt 26:22 Mutta Jumalan awun cautta olen minä holhottu/ ja seison wielä tänäpän/ ja todistan sekä pienille että suurille/ engä minä muuta sano cuin Prophetat ja Moses owat sanonet tulewaxi.
Apt 26:23 Että Christuxen piti kärsimän/ ja oleman ensimäisen cuolluitten ylösnousemisest julistamas walkeutta Canssalle ja pacanoille.
Apt 26:24 COsca hän sencaltaisen wastauxen andoi/ sanoi Festus suurella änellä: Pawali/ sinä hulluttelet/ se suuri oppi hullutta sinua.
Apt 26:25 Nijn Pawali sanoi: en minä hulluttele (woimallinen Feste) waan totuden ja toimen sanoja puhun:
Apt 26:26 Sillä kyllä Cuningas nämät tietä/ jonga tykönä minä myös rohkiast puhun/ ja minä luulen hänen caicki nämät tietäwän: sillä ei nämät ole salaisest tapahtunet.
Apt 26:27 Uscotcos Cuningas Agrippa Prophetat? minä tiedän/ ettäs uscot.
Apt 26:28 Nijn Agrippa sanoi Pawalille: ei paljo puutu ettes minua saa Christityxi. Pawali sanoi:
Apt 26:29 Minä anoisin Jumalalda/ ettei se puuttuis wähä eikä paljo/ ettet ainoastans sinä/ mutta myös caicki jotca minua tänäpän cuulewat/ tulisit sencaltaisexi cuin minäkin olen/ paidzi näitä siteitä.
Apt 26:30 Ja cuin hän nämät puhunut oli/ nousi Cuningas ylös/ ja Maanwanhin/ ja Bernice/ ja jotca heidän cansans istunet olit.
Apt 26:31 Ja cuin he ercanit/ puhuit he keskenäns/ sanoden: eipä tämä mies ole mitän tehnyt/ cuin cuoleman eli sitet ansainnut on.
Apt 26:32 Nijn Agrippa sanoi Festuxelle: kyllä tämä mies taitaisin päästä/ ellei hän olis Keisarihin turwannut.

XXVII. Lucu .

PAwali lähetetän Romijn hahdella/ v. 1.
ja että paljo wuodest oli culunut ja waarallinen oli purjehtia/ tahto hän että he asetaisit idzens talwisialle/ v. 9.
Mutta he purjehtiwat merelle ja tulewat suureen waaran/ v. 11.
Pawali lohdutta heitä/ v. 21.

cuin he maata lähestywät/ heittäwät he Anckurin ulos/ v. 27.
ottawat ruoca/ v. 33.
andawat laiwan huomeneldain culke rannalle ja tulewat caicki ilman wahingota maalle/ v. 39.

Apt 27:1 MUtta sijttecuin päätetty oli/ että meidän piti Italiaan purjehtiman/ annoit he Pawalin muiden fangein cansa yhden Sadanpäämiehen haldun joca cudzuttin Julius/ Keisarin sotajoucosta.
Apt 27:2 Cosca me sijs astuimma Adramytin hahten/ ja meidän piti purjehtiman Asian ohidze/ laskimma me maalda. Ja meidän cansam oli Aristarchus/ Macedonian mies/ Tessalonicasta/
Apt 27:3 Ja me tulimma toisna päiwänä Sidonijn. Ja Julius meni hywäst Pawalin cansa/ ja salli hänen mennä ystäwäins tygö/ ja heildä holhotta.
Apt 27:4 Ja cuin me sieldä laskimma/ nijn me purjehdimma Cyprin ohidze: että wasta tuulet olit/
Apt 27:5 Ja cuin me sen meren/ joca Cilician ja Pamphilian cohdalla on/ ylidze purjehdimma/ ja tulimma Myraan/ joca Lycias on.
Apt 27:6 Ja siellä sai Sadanpäämies kijnni yhden Alexandrian hahden/ joca Italiaan purjehti/ johon hän pani meidän.
Apt 27:7 Cosca me monda päiwä hitast purjehdimma ja tuscalla Gnidumijn saawutimma (wastatuulen tähden) nijn me purjehdimma Cretan ala/ Salmonen tykönä/
Apt 27:8 Ja tulimma tuscalla sen ohidze/ nijn me tulimma yhten paickan joca caunixi satamaxi cudzutan/ ja oli läsnä Lasean Caupungita.
Apt 27:9 COsca paljo aica oli culunut/ ja purjehdus oli jo waarallinen/ ja Paaston aica oli jo culunut/ neuwoi Pawali heitä/ sanoden:
Apt 27:10 Armat miehet/ minä näen/ että purjehdus tahto olla waarallinen ja wahingolinen ei ainoastans calulle ja hahdelle/ mutta myös meidän hengellem.
Apt 27:11 Mutta Sadanpäämies uscoi enämmin Hahdenhaldiata ja Peränpitäjätä/ cuin Pawalin sanoja.
Apt 27:12 Ja cuin ei satama ollut sowelias yli talwe olla/ nijn he enimmitten mielistyit sijhen neuwoon/ että sieldä piti poislaskettaman/ jos he jollakin muoto olisit woinet tulla Phenician talwimaahan. Joca on Cretan satama etelä lände ja luodepohja päin.
Apt 27:13 Mutta cuin Etelätuuli rupeis puhaldaman/ luulit he heilläns myödäisen olewan. Ja cosca he läxit Assosta/ purjehdit he Cretan ohidze.
Apt 27:14 Mutta ei cauwan aica jälken/ nousi taas meitä wastan Itäpohjast tuulispää/
Apt 27:15 Ja cuin haaxi tuli waldan/ eikä woinut tuulen tähden ojendua/ laskimma me sen tuulen haldun

culkeman.
Apt 27:16 Ja tulimma yhden saaren tygö/ joca cudzutan Clauda/ ja saimme tuscalla wenhesen ruweta/ jonga me otimme awuxem/
Apt 27:17 Ja sidoimme hahten/ peljäten ettei hänen pitänyt carijn sattuman/ ja he ulosheitit astiat/ ja annoit culke.
Apt 27:18 Cosca suuri ilma päällekäwi/ heitit he toisna päiwänä calun ulos.
Apt 27:19 Ja colmandena päiwänä heitimmä me omilla käsilläm ulos hahden caluja.
Apt 27:20 Mutta cuin en me monena päiwänä Auringota engä tähte nähnet/ eikä wähin ilma meitä wastan ollut/ nijn meidän elämämme toiwo oli jo caicki pois.
Apt 27:21 JA cosca me cauwan aica olimma syömätä nousi Pawali heidän keskellens/ ja sanoi: Miehet/ se olis ollut cohtullinen/ että te olisitta minua cuullet/ ja ette Cretasta poislaskenet/ ja saatitte meille taincaltaisen tuscan ja wahingon.
Apt 27:22 Ja nytkin minä neuwon teitä/ olcat hywäs uscalluxes/ ei teistä yxikän huckan tule/ mutta ainoastans haaxi.
Apt 27:23 Sillä minun tykönäni seisoi tänä yönä Jumalan Engeli/ jonga oma minä olen/ jota minä palwelen/ ja sanoi: älä pelkä Pawali/ sinun pitä Keisarin eteen asetettaman.
Apt 27:24 Ja cadzo/ Jumala on sinulle lahjoittanut ne caicki cuin sinun cansas purjehtiwat.
Apt 27:25 Sentähden miehet/ älkät peljätkö: sillä minä uscon Jumalan päälle/ että se nijn tapahtu cuin minulle sanottu on:
Apt 27:26 Mutta yhten luoton pitä meidän culkeman.
Apt 27:27 COsca neljästoistakymmenes yö joudui/ tulimma me puoliyön aican Adriaan/ ja haaximiehet luulit näkewäns jongun maacunnan.
Apt 27:28 Ja he heitit ulos luodirihman/ ja löysit caxikymmendä kynärätä sywäxi/ cosca he tulit wähä edemmä/ nackaisit he taas ulos luodirihman/ ja löysit wijsitoistakymmendä kynärätä.
Apt 27:29 Nijn he pelkäisit louckanduwans johongun carihin/ ja heitit ulos neljä Anckurita peräldä hahtia/ ja toiwoit päiwän coittawan.
Apt 27:30 Mutta cuin haaximiehet pyysit hahdest paeta/ lyckäisit he wenhen mereen/ sillä ajatuxella/ että he tahdoit Anckurita wiedä ulos hahden keulasta.
Apt 27:31 Nijn Pawali sanoi Sadanpäämiehelle/ ja sotamiehille: ellei nämät hahdes pysy/ et te suingan hengenne päästä.
Apt 27:32 Nijn sotamiehet hackaisit pois wenhen pestin/ ja annoit sen pudota.

Apt 27:33 JA cuin päiwä rupeis walkeneman/ neuwoi Pawali caickia heitä ruoca ottaman/ sanoden: tänäpän on neljästoistakymmenes päiwä/ cuin te odottanet oletta/ ja syömätä ollet/ ja ette mitän ole tygönne ottanet/
Apt 27:34 Sentähden neuwon minä teitä ruoca ottaman/ joca on teille terweydexi/ sillä ei yhdengän teidän päästän pidä hiuscarwacan catoman.
Apt 27:35 Ja cosca hän sen oli sanonut/ otti hän leiwän/ ja kijtti Jumalata caickein nähden/ mursi/ ja rupeis syömän.
Apt 27:36 Nijn he caicki wircoisit/ ja rupeisit myös syömän.
Apt 27:37 Mutta meitä oli hahdesa caicki yhten/ caxi sata seidzemenkymmendä ja cuusi henge.
Apt 27:38 Ja cosca he olit rawitut/ kewensit he hahte/ ja heitit jywät mereen.
Apt 27:39 COsca päiwä oli/ nijn ei he tundenet maata/ mutta astaitzit yhden lahden/ jonga randan he ajattelit hahden culkewan/ jos mahdollinen olis.
Apt 27:40 Ja cuin he Anckurit olit ylösottanet/ läxit he mereen/ ja päästit styrin sitet/ ja asetit purjen tuuleen/ ja annoit juosta randa cohden.
Apt 27:41 Ja cosca me tulimma yhden niemen tygö/ louckandui haaxi/ ja sen keula jäi carin päälle. Mutta castari tuli wallallens aldoin wäestä.
Apt 27:42 Mutta sotamiesten neuwo oli fangeja tappa/ ettei jocu uiden poiscarcais.
Apt 27:43 Mutta Sadanpäämies tahdoi Pawalita wapahta/ ja asetti heidän sijtä neuwosta. Ja käski ne cuin uida taisit ensin idzens maan puoleen anda.
Apt 27:44 Ja muita laitain päälle/ muutamita taas hahden cappalilla. Ja tapahdui että jocainen hengi tuli terwenä maalle.

Vers. 17. Carijn) Grecan textis nimitetän Syrtis/ ja on waarallinen sannan cocous Affrican alla.

XXVIII. Lucu .

CUin he tulit maalle Meliten luotoon/ pane kärme Pawalita/ mutta hän pudista hänen tuleen ilman wahingota/ v. 1.
Hän paranda Publiuxen Isän wilutaudista/ v. 7.
Colmen cuucauden perästä/ purjehtiwat he Syracusaan/ sieldä Rhegioon ja Puteolijn ja sijtte Romijn/ v. 11.
siellä cudzu Pawali Judalaiset cocon/ ja ilmoitta mingätähden hän sinne tullut oli/ v. 17.
selittä heille kirjoituxet Jesuxest/ osottain hänen olewan Christuxen/ v. 21.

ja saarna ilman estetä Romis caxi ajastaica/ v. 30.

Apt 28:1 JA cosca me pääsnet olimma/ tunsimma me sen luodon Melitexi. Mutta ei se Canssa osottanut meille wähindä cunniata:
Apt 28:2 Sillä he teit meille walkian/ ja caicki meidän wastanotit/ sen saten ja wilun tähden cuin meidän päällemme tuli.
Apt 28:3 COsca Pawali cocois risuja ja pani walkialle/ tuli yxi kärme palawudesta/ ja carcais Pawalin käteen.
Apt 28:4 Cosca Canssa näki kärmen rippuwan hänen kädesäns/ sanoit he keskenäns: Caiketi tämä ihminen on miehentappaja/ jota ei costo salli elä/ waicka hän on meren hädästä pääsnyt.
Apt 28:5 Mutta hän pudisti kärmen tuleen/ eikä mitän kipua tundenut.
Apt 28:6 Mutta he odotit hänen ajettuwan eli cohta maahan langewan ja cuolewan. Ja cuin he cauwan sitä odotit/ näit he ettei hänen mitän wahingota tapahtunut/ ja nijn he sait toisen mielen/ ja luulit hänen Jumalaxi.
Apt 28:7 MUtta wähän matcan tacana sijtä oli sen luodon Päämiehellä Publiuxella yxi maancartano/ joca meitä wastanotti/ ja piti meidän cunnialisest wierasnans colme päiwä.
Apt 28:8 Nijn tapahdui että Publiuxen Isä sairasti wilutautia ja wadzankipua. Jonga tygö Pawali meni/ rucoili ja pani kätens hänen päällens/ ja paransi hänen.
Apt 28:9 Cosca se oli tehty/ tulit myös muut sairat sijtä luodosta ja parattin.
Apt 28:10 Jotca meille teit suuren cunnian. Ja cuin me sieldä purjehdimma/ ewästit he meitä.
Apt 28:11 Mutta colmen Cuucauden perästä/ purjehdimma me matcam Alexandrian hahdesa/ joca sen luodon tykönä oli talwe pitänyt/ josa caxoisen mercki oli.
Apt 28:12 Ja cuin me tulimma Syracusaan/ olimma me siellä colme päiwä.
Apt 28:13 Ja cuin me sieldä ymbäri purjehdimma/ ja tulimma Rhegioon/ ja päiwä jälken puhalsi Lounat tuuli/ nijn että me toisna päiwänä tulimma Puteolijn.
Apt 28:14 Sieldä me löysimmä weljet/ ja meitä rucoildin oleman heidän tykönäns seidzemen päiwä/ ja nijn me tulimma Romijn.
Apt 28:15 Ja cosca siellä weljet cuulit meistä/ tulit he meitä wastan/ haman Appiforun ja Tretabernijn. Cosca Pawali heidän näki/ kijtti hän Jumalata/ ja sai uscalluxen.
Apt 28:16 Mutta cuin me Romijn tulimma/ andoi Sadanpäämies fangit Sodanpäämiehen haldun. Mutta Pawali sallittin oleman idzelläns yhden sotamiehen cansa/ joca hänestä otti waarin.
Apt 28:17 NIjn tapahdui colmannen päiwän jälken/ että Pawali cudzui cocon ylimmäiset Judalaisista. Ja

cosca he tulit cocon/ sanoi hän heille: Miehet weljet/ waicka en minä ole mitän tehnyt Canssa wastan/ eli Isäin säätyä wastan/ cuitengin olen minä sidottuna annettu Jerusalemista Romarein käsijn/
Apt 28:18 Jotca/ cosca he olit minun tutkinet/ tahdoit minua päästä/ ettei he mitän hengen ricosta minusa löynnet.
Apt 28:19 Cosca Judalaiset sitä wastan olit/ täydyi minun turwata Keisarijn/ ei että minulla oli candamist jotakin minun Canssani päälle.
Apt 28:20 Sentähden olen minä cudzunut teitä cocon/ että minä saisin teitä nähdä ja puhutella: sillä minä olen Israelin toiwon tähden tällä cahlella sidottu.
Apt 28:21 NIjn he sanoit hänelle: en me ole kirja saanet Judeasta sinun puolestas/ ei myös yxikän weljistä ole sieldä tullut/ ja meille ilmoittanut/ eikä jotacuta pahutta sinusta puhunut.
Apt 28:22 Cuitengin tahdomma me sinulda cuulla mitäs aigoit: sillä tästä seurasta on meille kyllä tiettäwä/ että sitä jocapaicas wastan ollan.
Apt 28:23 Ja cuin he olit hänelle päiwän määrännet/ nijn tuli monda hänen tygöns majaan/ joille hän selitti ja todisti Jumalan waldacunnast/ ja opetti heille Jesuxest/ Mosexen Laist ja Prophetaist/ huomenest haman ehtosen asti.
Apt 28:24 Ja muutamat uscoit hänen sanans/ mutta muutamat ei usconetcan.
Apt 28:25 MUtta cuin he tulit rijtaisexi keskenäns/ menit he matcans/ että Pawali oli yhden sanan sanonut: Pyhä Hengi on oikein meidän Isillem Esaian Prophetan cautta sanonut:
Apt 28:26 Mene tämän Canssan tygö/ ja sano: corwillanne pitä teidän cuuleman/ ja ei ymmärtämän/ ja silmillänne pitä teidän näkemän/ ja ei tundeman:
Apt 28:27 Sillä tämän Canssan sydän on cowettu/ ja he cuulewat rascast corwillans/ ja panewat silmänsä umben. Ettei he coscan silmilläns näkis eikä corwillans cuulis/ ei myös ymmärräis sydämelläns/ eikä käändäis heitäns/ että minä heitä autaisin.
Apt 28:28 Nijn olcon se teille tiettäwä/ että tämä Jumalan autuus on lähetetty pacanoille/ jotca sen cuulewat.
Apt 28:29 Ja cuin hän näitä puhunut oli/ läxit Judalaiset pois/ ja kyselit paljo keskenäns.
Apt 28:30 Mutta Pawali oli täyttä caxi ajastaica omas palckahuonesans/ ja otti caicki wastan cuin hänen tygöns tulit/
Apt 28:31 Ja saarnais Jumalan waldacunnast/ ja opetti HERrasta Jesuxesta Christuxesta caikella uscalluxella/ ja ei händä yxikän kieldänyt.

Vers. 11. Caxoisen mercki) Owat tähdet Taiwas/ jotca pacanoilda jumalina pidettin/ jotca erinomaisest purjehtiwaisille piti oleman armolliset.

Apostolitten Tecoin loppu.

P. Pawalin Epistola Romarein tygö .

Esipuhe P. Pawalin Epistolast / Romarein tygö .
TÄmä Epistola on oikia pääcappale Udesta Testamendistä/ ja caickein selkein Evangelium/ joca olis kelwollinen/ ettei jocainen Christitty ihminen ainoastans sitä sana sanasta muistais: mutta myös sitä jocapäiwä harjoittelis/ nijncuin sielun jocapäiwäistä leipä: sillä ei hän taita coscan täydellisest eli cohtullisest luetta eikä pideldä.
Ja jota enämmin sitä luetan/ nijn sen caunemmaxi se tule.
Sentähden on tämä Esipuhe tehty/ jolla nijncuin owi tähän Epistolahan walmistetan/ sitä sen paremmin ymmärrettä.
Sillä tähänasti on hän moninaisilla selityxillä pimitetty/ joca on cuitengin idzestäns kircas paiste/ ja woi caiken Ramatun walaista ja selittä.
Ensin tule meidän puhen parsi ymmärtä ja tietä/ mitä P. Pawali näillä sanoilla ajattele: Laki/ Syndi/ Armo/ Usco/ Wanhurscaus/ Liha/ Hengi/ ja muut sencaltaiset: ei hänestä muutoin ole mitän hywä/ sille joca händä luke.
SE sana/ Laki/ ei pidä täsä ymmärrettämän/ cuin jocu tahdois sen cansa ymmärtä jongun opetuxen/ mitä ihmisen tekemän eli jättämän pitä.
Nijncuin mailmallises Lais tapahtu/ josa Laki töillä täytetän/ ehkei se sydämest tapahduis: mutta Jumala duomidze sydämen pohjan jälken.
Sentähden myös hänen Lakins waati sydämen pohja/ eikä tydy töihin/ mutta pikemmin laitta nijtä töitä/ cuin ei sydämest tehdä/ nijncuin ulcocullaisus ja walhe.
Jongatähden caicki ihmiset walehteliaxi cudzutan/ Psal: 116:11.
Sillä ei yxikän ihminen taida pitä Lakia sydämens pohjasta/ mutta caicki löytäwät idzesäns ylönmielisyden sijhen cuin hywä on: ja himon sijhen cuin paha on.
Cusa ei ole wahwa halu hywään/ ei siellä myös ole sydämen pohja Jumalan Lakijn.
Ja sentähden siellä totisest syndiä tehdän ja Jumalan mieli ricotan/ ehkä cuinga cunnialinen elämä ja hywät työt ulconaisest kijldäwät.
Sijtä P. Pawali toises Lugus päättä Judalaiset caicki syndisexi/ ja sano: ne jotca Lain täyttäwät/ owat ainoastans wanhurscat Jumalan edes: jonga cansa hän tahto/ ettei yxikän taida Lakia töillä täyttä/ mutta

sano parammin heille: sinä opetat ettei pidä huorin tehtämän/ ja cuitengin sinä idze teet huorin.
Item$: joisa sinä toista duomidzet/ nijsä sinä idzes duomidzet.
Nijncuin hän tahdois sanoa: kyllä sinä hywästi ja caunisti Lain töisä elät/ ja duomidzet nijtä jotca ei nijn tee/ taidat myös jocaista opetta: Sinä näet raiscan toisen silmäsä/ mutta et sinä äckä malca omasa silmäsäs.
Sillä ehkäs ulconaisest Lain työt pidät pelgon tähden/ ettes nuhdellais: eli palcan tähden/ cuins sijtä toiwot: nijns cuitengin caicki nämät teet ylönmielen/ ja ilman rackautta Lain puoleen/ suurella pacolla/ waiwalla ja waatimisella/ ja et tosin ensingän tekiskän/ ellei Laki olis.
Josta ymmärretän/ että sinä sydämestäs Lakia wihat.
Mikästä se on/ cuins kiellät muita warastamast/ coscas idze waras sydämesäs olet/ ja sen mielelläs tekisit idze työllä/ jos tohtisit.
Nijncuin ei sencaltainen ulconainen työ/ pysy cauwan sala ulcocullatuis/ ennencuin se idze töihin puhke.
Sinä opetat muita/ ja et idziäs opeta/ etkä tiedä mitäs opetat: ja etpäs idzekän ole coscan Lakia oikein ymmärtänyt.
Laki lisä syndiä/ nijncuin P. Pawali 5. lugus 20. versys/ sano: sillä ihminen tule ainoastans Lain cautta sen wihollisexi/ jota enämmän Laki waati sitä cuin ei ihminen woi ensingän tehdä.
Sentähden hän sano 7. lugus: Laki on hengellinen.
Mikä se on?
Jos Laki olis lihallinen/ nijn hän taitaisin töillä täyttä/ mutta että hän on hengellinen/ nijn ei taida händä yxikän täyttä/ ellei caicki cuins teet sydämen pohjasta tapahdu.
Mutta sencaltaista sydändä ei saata kengän paidzi ainoa Jumalan Hengi/ joca ihmisen Lain caltaisexi teke/ että hän sydämelisen himon saa Lain puoleen/ ja sijtte teke caicki/ ei pelgosta eikä pacosta/ waan wapast sydämest.
Ja nijn on Laki hengellinen/ sijnä/ että hän tahto hengellisellä sydämellä racastetta ja täytettä/ ja waati sencaltaista Henge.
Cusa sydämes ei se ole/ sijnä on syndi/ ylönmielisys/ waino ja wiha Lakia wastan/ joca cuitengin hywä/ oikia ja pyhä on.
Nijn totuta sijs sinus tähän puhesen/ että sijnä on paljo wäliä: tehdä Lain töitä/ ja täyttä Lakia.
Lain työt owat caicki ne cuin ihminen teke/ eli Laista tehdä taita/ omasta wapast ehdostans ja omasta woimastans.
Waan nijncauwan cuin ylönmielisys ja packo on sydämes Lain puoleen/ sencaltaisita töitä tehdes/ owat caicki sencaltaiset työt cadotetut/ eikä mihingän kelpa.

Sitä P. Pawali 3. lugus 20. versys/ ajattele/ sanoisans: ei yxikän ihminen tule Lain töiden cautta Jumalan edes wanhurscaxi.
Tästäs näet ettei se ole muu cuin wiettelys cuin muutamat opettawat/ että ihmisen pitä idzens walmistaman omilla töillänś armo saaman.
Cuinga se taita idziäns töillä walmista sijhen cuin hywä olis/ joca ei yhtän hywä työtä tee muutoin cuin ylönmielen ja pacolla?
Cuinga se työ taita Jumalalle kelwata/ joca ylönmielisest ja cangiast sydämest tehdän?
Mutta Lakia täyttä/ on himon ja rackauden cansa Lain töitä tehdä/ elä hywin ja cunnialisest/ wapana ilman Lain waatimista/ nijncuin ei yhtän Lakia eikä rangaistusta oliscan.
Mutta sencaltaisen himon ja rackauden anda Pyhä Hengi sydämehen/ nijncuin hän 5. Lugun 5. versys/ sano.
Mutta ei Hengi anneta waan ainoastans uscos/ uscon cautta ja uscon cansa Jesuxen Christuxen päälle/ nijncuin hän 1. Lugus sano.
Sentähden ei usco tule/ mutta ainoastans Jumalan sanan taicka Evangeliumin cautta/ joca Christuxest saarna/ cuinga hän/ Jumalan Poica ja Ihminen/ on meidän tähdemme cuollut ja ylösnosnut/ nijncuin hän cap. $ 3:38. cap. $ 4:13. ja 10:4. sano.
Tästä sijs tule/ että ainoa usco ihmisen wanhurscaxi teke/ ja täyttä Lain: sillä hän myötäns tuo/ Hengen Christuxen ansiost/ joca ihmisen teke iloisexi ja wapamielisexi/ nijncuin Lakikin waati: ja nijn hywät työt usco mielelläns seurawat.
Sitä hän 3. Lugun 30. versys ajattele/ sijttecuin hän Lain työt hyljännyt oli/ joca nijn cuulu/ että hän Lain työt caicki tahdois peräti uscon cautta maahan laske.
Ei/ sano hän/ waan me wahwistamme uscon cautta Lain/ se on/ me täytämme Lain uscon cautta.
SYnnixi/ cudzutan Ramatus/ ei ainoastans ulconainen työ eli teco/ mutta caicki cuin sen wetä ja käändä ulconaisin töihin/ nimittäin/ sydämen pohja/ caickein woimain cansa/ nijn ettei yxikän ulconainen työ taida pahaxi luetta/ eikä synnixi cudzutta/ ellei se tapahdu sydämen pohjasta.
Ja Ramattu cadzo erinomattain sydändä/ ja juurta/ ja caickein syndein alcua/ nijncuin epäusco sydämen pohjas.
Nijn että ainoastans usco wanhurscaxi teke ja saatta hengen ja himon ulconaisin hywin töihin: mutta epäusco teke syndiä/ kehoitta lihan/ ja saatta himon ulconaisin pahoin töihin/ nijncuin Adamille ja Evalle Paradisis tapahdui/ Gen. $ 3:6.
Tästä sijs tule/ että Christuskin ainoastans epäuscon synnixi luke/ Ioh. 16:8. sanoden: Hengi on rangaisewa Mailma synnin tähden/ ettei he minun päälleni usconet.

Sentähden on sydämes/ ennencuin hywät eli pahat työt tapahtuwat/ usco taicka epäusco/ nijncuin hywä eli paha hedelmä/ nijncuin juuri/ nesi ja paras woima caickijn syndeihin.
Joca sentähden Ramatus kärmen ja wanhan Drakin pääxi cudzutan/ jonga waimon sikiä/ Christus/ särkewä oli/ nijncuin Adamille luwattin.
ARmo ja Lahja näin eroitetan.
Armo on oikein Jumalan suosio ja hywä tahto/ cuin meihin on hänellä idzesäns/ josta hän idze on walmis meille andaman Christuxen/ ja wuodattaman meihin hänen Hengens lahjoinens/ nijncuin 15. Lugus selitetän/ sanottais: Armo ja Lahja Christuxes/ etc.$ Waicka Lahja ja Hengi meisä päiwä päiwäldä lisändywät/ nijn ei ole ne wielä täydelliset: sillä paha himo ja syndi jääwät meihin wielä alallens/ ja sotiwat Henge wastan/ nijncuin hän 7. lugus sano/ ja Galaterein 5. lugus.
Ja nijncuin Gen. $ 3:15. sanottu on/ että rijta pitä oleman waimon siemenen ja kärmen siemenen wälillä: nijn cuitengin Armo nijn paljo teke ja saatta/ että me peräti Jumalan edes wanhurscaxi luetan: Sillä ei hänen armons eroita eikä hajota idziäns/ nijncuin lahjat tekewät/ waan otta meidän peräti Jumalan suosiohon Christuxen tähden/ joca on meidän Edeswastajam/ Sowittajam ja Wälimiehem: nijn myös sentähden/ että ne lahjat owat jo meisä alcanet.
Näin sinä sijs ymmärrät 7. lugun/ josa P. Pawali wielä idze hänenskin syndisexi laitta/ ja sano cuitengin 8. lugus/ ettei nijsä/ cuin Christuxes owat/ ole mitän duomittapa.
Waan lihan tähden/ joca ei wielä ole cuoletettu/ olemma me wielä syndiset/ mutta että me uscomma Christuxen päälle/ ja meillä on Hengen vtiset/ on Jumala meille nijn lepyinen ja armollinen/ ettei hän sencaltaisita synnejä duomidze eikä tottele/ mutta teke meidän cansam uscon jälken Christuxen päälle/ sijhenasti cuin syndi peräti cuoletetan.
USco ei ole jocu inhimillinen luulo eli uni/ jonga muutamat uscoxi sanowat: Ja cuin he näkewät ettei yhtän elämän parannust/ eikä hywä työtä usco noudata/ ja cuitengin paljo uscosta cuulewat ja puhuwat: langewat he sijhen erhetyxeen/ että he sanowat: ei uscosa kyllä ole/ ihmisen pitä töitäkin tekemän/ jos hän wapaxi ja autuaxi tulla tahto.
Sijtä tule/ cosca he Evangeliumin cuulewat/ rupewat he tekemän ajatuxen omasta woimastans heidän sydämesäns/ joca sano: Minä uscon: jonga he sijtte oikiana uscona pitäwät.
Mutta nijncuin se on inhimillinen teco ja ajatus/ nijn ei se myös taida mihingän hywyten sydändä käändä eli muutta/ ei myös sijtä yhtän elämän parannust seura.
Mutta usco on Jumalan teco ja waicutus meisä/ joca meidän muutta/ ja Jumalasta wastudest synnyttä/ Joh. 1:13. ja cuoletta wanhan Adamin/ ja teke meidän peräti toisixi ihmisixi sydämestä/ mielestä ja taidosta/ ja

Pyhä Hengi on hänen cansans.
Hän on eläwä/ ja wäkewä.
Nijn ettei hän ikänäns taida olla hywä tekemät/ eikä kysy jos hywiä töitä tehtämän pitä.
Mutta ennencuin jocu sitä kysy/ on hän sen jo tehnyt/ ja on aina töisä.
Waan joca ei sencaltaisita töitä tee/ se on uscotoin ihminen/ joca usco ymbärillens edzi ja coperoidze/ nijn myös hywiä töitä/ eikä tiedä cummastacan/ mikä usco eli hywät työt owat.
Usco on eläwä ja wahwa toiwo Jumalan armoihin/ nijn luja että jocu sen edest tuhannen kerta cuolis.
Ja sencaltainen uscallus Jumalan armohon/ teke ihmisen iloisexi ja rohkiaxi Jumalan ja caickein luondocappalden puoleen/ jonga Pyhä Hengi uscosa teke.
Sijtte on ihminen waatimat walmis ja iloinen caikille hywä tekemän/ jocaista palweleman/ caickinaista kärsimän Jumalan mielen jälken/ ja kijtoxexi joca hänelle sencaltaisen armon andanut on.
Nijn ettei kengän taida hywiä töitä vscosta eroitta: nijn työläst/ cuin palawus ja paiste taitan tulesta eroitta.
Sentähden carta oma väärä ajatustas/ ja turhan puhuwaisi/ jotca heidäns ylön wijsaxi tekewät/ duomidzeman uscosta ja hywistä töistä/ ja owat cuitengin caickein tyhmimmät tompelit.
Rucoile Jumalata sinusas waicuttaman usco/ muutoins kyllä jäät uscottomaxi ijancaickisest: hae ja tee nijn paljo cuins tahdot ja taidat.
WAnhurscaus on sencaltainen usco/ joca cudzutan Jumalan wanhurscaudexi/ eli se joca Jumalalle kelpa: sillä Jumala anda sen/ ja luke sen wanhurscaudexi/ Christuxen meidän wälimiehemme tähden/ ja saatta ihmisen andaman sen cuin cungin tule.
Sillä uscon cautta ihminen tule wapaxi synnistä/ ja saa halun Jumalan käskyihin/ ja anda sen cansa Jumalalle cunnian/ ja maxa mitä hän on hänelle welca.
Palwele myös ihmisiä mielelläns nijncuin hän taita/ ja maxa nijn jocaidzelle.
Ei meidän luondom eli oma ehtomma/ eikä woimam taida sencaltaista Wanhurscautta matcan saatta.
Sillä nijncuin ei yxikän taida idzellens vsco anda/ nijn ei myös taida yxikän vsco idzeldäns poisotta:
Sentähden on caicki ulcocullaisus wäärä ja syndi/ mitä ilman uscota taicka epäuscos tapahtu/ Rom. 14:23. kijldäkän se nijncuin parahin tahto.
LIha ja Hengi ei pidä täsä nijn ymmärrettämän/ että Liha on ainoastans/ mitä haureuten tule: ja Hengi ainoastans joca sydämes waicutta.
Waan Lihaxi Pawali cudzu/ nijncuin Christuskin Ioh. 3:6.
Caiken sen cuin lihasta syndynyt on/ coco ihmisen Sielun ja Ruumin/ toimen ja caiken taidon: jotca caicki lihallisia pyytäwät.

Nijn että sekin mahdetan cudzua lihallisexi/ joca ilman Armota corkeista hengellisistä asioista paljon puhu ja opetta: nijncuin ymmärtä taitan Lihan tegoista/ jotca Pawali Gal. 5:19. luettele/ cusa hän eriseurat ja cateuden myös cudzu Lihan tegoxi.
Ja Rom. 8:3. sano hän: Laki tule Lihan tähden heicoxi.
Joca ei ainoastans ole sanottu haureudest/ mutta myös caikist muista synneist/ erinomattain epäuscost/ sijtä caickein hengellisimmästä synnistä.
Mutta hengellisexi ihmisexi cudzutan se/ joca caicki asiat hengellisest toimitta/ waicka hän on ulconaisisakin asiois/ nijncuin Christus Opetuslasten jalcoja pestesäns/ ja Petari wenhettä soutesans ja caloja pyytesäns.
Nijn että Liha on se ihminen/ joca sisällisellä ja ulconaisella työllä elä/ ja toimitta sitä cuin Ruumin ja ajallisen elämän tarpexi tule.
Hengi on se ihminen/ joca sisällisellä ja ulconaisella työllä toimitta sitä cuin Hengen ja tulewaisen elämän tarpexi tule.
Paidzi sencaltaista näiden sanain ymmärrystä/ cuin tähänasti selitetyt owat/ et sinä ikänäns tätä Epistolata/ eli jotacuta muuta pyhän Ramatun Kirja ymmärrä.
Sentähden carta caickia nijtä opettaita/ cuin näitä sanoja toisin wäändelewät/ olis se cuca ikänäns tahdois.
Nyt me tahdomma idze Epistolata cadzo.
ETtä oikian Saarnajan tule ensist nuhdella ja syndisexi osotta Jumalan Lain ilmoituxen cautta/ caicki jotca ilman Hengetä ja uscota Christuxen päälle eläwät/ jolla ihminen saatetan idzens tundeman/ se on/ hänen oman heickoudens ja waiwans/ joca sijtte nöyryttä idzens/ ja halaja apua.
Nijncuin P. Pawalikin täsä teke/ ja rupe ensimäises Lugus epäusco laittaman/ ja nijtä suuria julkisyndejä/ jotca pacanaingin synnit olit/ ja wielä nyt monen owat/ jotca ilman Jumalan Armota eläwät.
Ja sano: Jumalan wiha ilmesty Taiwast Evangeliumin cautta/ caickein ihmisten päälle/ heidän jumalattoman ja häpiälisen menons tähden: Sillä ehkä he tietäwät/ ja jocapäiwä edesäns löytäwät olewan yhden Jumalan/ nijn on cuitengin luondo idzestäns ilman Armota nijn paha/ ettei hän kijtä eikä cunnioita händä/ mutta socaise idzens/ ja lange lackamat pahemban menoon/ sijhenasti cuin hän joutu epäjumalan palweluxeen/ ja myckin syndeihin/ ja caickin wicoihin/ eikä semmengän sencaltaisia nuhtele muisa.
TOises Lugus/ lewittä hän sencaltaisen nuhten lewemmälle nijtä wastan/ jotca ulconaisest hurscaxi näkywät/ mutta cuitengin sala syndiä tekewät/ Nijncuin Judalaiset olit/ ja wieläkin caicki ulcocullatut/ jotca ylönmielen hywä tekewät/ mutta sydämest he owat Jumalan Lain wiholliset/ ja owat cuitengin walmit muita duomidzeman/ nijncuin caickein ulcocullattuin tapa on/ jotca idzens cunnias ja puhtana pitäwät/ mutta owat cuitengin täynäns Ahneutta/ Cateutta/ Coreutta ja caicke Pahutta/ Matth. 23:26.

Ne ylöncadzowat Jumalan Armon ja Laupiuden/ ja cocowat päällens Jumalan wihan/ heidän sydämens cowuden tähden.
Nijn että Pawali nijncuin jalo Lain selittäjä ei jätä ketän ilman synnitä/ mutta ilmoitta Jumalan wihan caikille nijlle jotca omasta luonnostans eli woimastans hywä elämätä pitä tahtowat/ ja nijn ei heitä jätä paremmaxi cuin julkisyndisexi/ ja sano heidän paatunexi ja catumattomaxi.
COlmannes Lugus teke hän ne molemmat yhtäläisexi/ ja sano yhden olewan nijncuin toisengin: Caicki syndiset Jumalan edes/ paidzi että Judalaisilla oli Jumalan sana/ waicka ei sitä monda heistä usconet/ mutta ei cuitengan sentähden ole Jumalan totuus ja wacuus huckunut.
Ja sano sijtte 51. Psalmista/ Jumalan olewan wagan sanasans.
Tule nijn taas sijhen endiseen/ osottain Ramatust caicki syndisexi/ ja ettei kengän tule Lain töiden cautta wanhurscaxi: mutta Laki/ sano hän/ on annettu/ että ihminen tundis syndins.
Sijtte rupe hän opettaman oikiasta tiestä/ cuinga ihminen autuaxi ja wapaxi tule/ sanoden: he owat caicki syndiset/ eikä taida kerscata Jumalan edes: mutta he tulewat ilman omat ansiotans wanhurscaxi uscon cautta Christuxen päälle/ joca meille sen werelläns on ansainnut/ ja tullut meille Armonistuimexi Jumalasta/ joca meille caicki endiset synnit anda andexi.
Jolla hän osotta/ että hänen wanhurscaudens/ jonga hän meille uscost anda/ ainoastans meitä autta: Joca tällä ajalla Evangeliumin cautta julistetan/ ja endisen aican Lain ja Prophetain cautta todistettin.
Ja nijn Laki uscon cautta wahwistetan/ waicka Lain tegot sen cansa maahan lasketan/ nijn ettei kengän nijstä kehua taida.
NIjncuin hän edellisis colmes Lugus on ilmoittanut synnin/ ja opettanut uscon tietä wanhurscauteen: nijn hän neljännes Lugus cohta muutamita wastahacoisita puheita: Ja rupe ensin sijtä/ joca caickein enimmäst nijden suusa on/ jotca uscost puhuttawan cuulewat/ cuinga se ilman töitä wanhurscaxi teke/ ja sanowat: eiköst ihmisen pidä hywiä töitä tekemän?
Nijn hän myös täsä puhu Abrahamist/ ja sano: Mitästä Abraham on töilläns tehnyt?
Owatco ne caicki turhat?
Olitco hänen työns caicki kelwottomat?
Ja päättä nijn Abrahamin paljasta Uscosta/ paidzi yhtäkän työtä/ tullen wanhurscaxi/ nijn selkiäst/ että ennencuin hän ymbärinsleickauxen työn täyttänyt oli/ kijtettin händä ennen Ramatus uscon cautta wanhurscaxi tullen/ Gen. $ 15:6.
Jos ei hänen ymbärinsleickauxens työ hänen wanhurscauteens mitän auttanut/ jonga cuitengin idze Jumala hänen tehdä käski/ ja hän teki hywin/ että hän Jumalalle cuuliainen oli: nijn ei tosin myös yxikän muu hywä

työ auta mitän wanhurscauteen.
Mutta nijncuin Ymbärinsleickaus oli Abrahamille ulconainen mercki/ jolla hän wanhurscaudens uscosa osotti: nijn myös caicki muut hywät työt/ ei ole muut cuin ulconaiset merkit/ jotca usco noudattawat/ ja osottawat ihmisen myös sisällisest olewan Jumalan edes wanhurscasna/ nijncuin hywäkin hedelmä puun hywäxi osotta.
Ja näin P. Pawali wahwista Ramatuista endisen opetuxens/ cuin hän uscosta colmannes Lugus opettanut oli: ja lisä wielä Dawidin todistuxen/ Psal. 32:1. joca myös sano ihmisen ilman töitä wanhurscaxi tulewan: waicka ei hän ilman töitä ole/ cosca hän on wanhurscaxi tullut.
Sijtte lewittä hän tämän caickia muita Lain töitä wastan/ ja päättä ettei Judalaiset taida ainoastans olla Abrahamin perilliset sugun puolesta/ paljo wähemmin Lain töiden tähden: mutta heidän pitä perimän Abrahamin uscon/ jos he oikiat perilliset olla tahtowat.
Että Abraham/ ennencuin Mosexen taicka ymbärinsleickauxen Laki tuli/ oli uscon cautta wanhurscaxi tullut/ ja caickein uscowaisten Isäxi cudzuttin.
Ja myös paljo enämmin/ että Laki saatta pikemmin wihan cuin Armon/ ettei yxikän täytä Lakia rackaudella ja mielelläns.
Sentähden pitä ainoan Uscon sen Armon hakeman/ joca Abrahamille luwattu oli.
Ja nijn sencaltaiset owat meidän tähtemmä kirjoitetut/ että mekin uscoisimma.
WIjdennes Lugus puhu hän Uscon hedelmäst ja tegoist/ cuin owat Rauha/ Ilo/ Rackaus Jumalan ja jocaidzen ihmisen puoleen/ suruttomus/ rohkeus/ ja wahwa Toiwo murhes ja kärsimises: sillä sencaltaiset aina oikiata usco noudattawat/ sen sanomattoman hywyden tähden/ cuin Jumala on meille Christuxes osottanut/ että hän on andanut hänen cuolla meidän tähtem ennencuin me sitä häneldä taisimmacan rucoilla/ Ja/ cosca me wielä hänen wihollisens olimma.
Nijn tietkäm sijs Uscon/ ilman yhdetäkän työtä/ wanhurscaxi tekewän: mutta ei sijtä cuitengan seura/ ettei ensingän pidä hywiä töitä tehtämän/ waan ettei oikiat työt jäis tacaperin/ joista Tecopyhät ei mitän tiedä/ jotca omia tecojans ajattelewat/ joisa ei Rauha/ Riemu/ Lepo/ Rackautta/ Toiwo/ eikä jongun Christillisen työn taicka Uscon muoto ole.
Sijtte lewittä hän tämän suloisest/ ja luettele/ custa molemmat sekä syndi että Wanhurscaus/ Cuolema ja Elämä tulewat/ ja asetta nämät caxi toinen toistans wastan: Adamin ja Christuxen.
Nijncuin hän tahdois sano: Christus/ nijncuin toinen Adam/ tuli meille omistaman hänen wanhurscaudens/ vden syndymisen cautta uscosa: nijncuin toinen Adam oli synnin/ wanhan lihallisen syndymän cautta/ meidän päällemme saattanut.
Nijn sen cansa nyt saadan tietä ja wahwistetan/ ettei yxikän taida hänen töilläns idziäns synnistä autta

wanhurscauten/ nijncuin ei yxikän myös taida idziäns estä/ ettei hän lihallisest synny.
Tällä myös osotetan/ että Jumalan Laki/ joca oikeutta myöden auttaman pidäis/ jos muutoin jotakin olis cuin wanhurscauten auttais/ ei ole ainoastans ilman awuta tullut/ mutta on myös enändänyt syndiä/ että paha luondo sais sitä suuremman mielicarwauden Lain puoleen/ ja sitä enämmin sammutais himons/ jota enämmin Laki sitä kieldä.
Sillä jota paremmin ihminen Lain ymmärtä/ sitä enämmin tunde jocainen hänen tuscans/ ja että cullekin on paljo tarpellisembi Armo ja Christus/ joca meidän heicko luondom autta.
CUudennes Lugus/ otta hän eteens ylimmäiset Uscon tegot/ cuin on: Hengen sota Liha wastan täydellisest cuolettaman jääneitä synnejä ja himoja/ sijtte cuin ihminen on tullut wanhurscaxi.
Ja opetta meitä/ etten me ole peräti wapahdetut uscon cautta synnistä/ nijn että me saamme aiwa joutilasna olla ja irtast elä/ nijncuin ei sillen yhtän syndiä oliscan: sillä synnit owat wieläkin/ waicka ei nijtä lueta cadotuxeen/ uscon tähden/ joca soti sitä wastan.
Sentähden meidän on kyllä idze cansamme tekemist/ nijncauwan cuin me elämme/ että me meidän ruumimma hillitä taidaisim/ ja cuoletaisimma hänen himons/ ja waatisimma hänen jäsenitäns cuuliaisexi Hengelle/ ja ei himolle.
Joiden cautta me tulemma Christuxen cuoleman ja ylösnousemisen caltaisexi/ ja meidän Castemma täytämme (joca myös synnin cuolemata/ ja Armon vtta elämätä tietä) sijhenasti cuin me aiwa puhtaxi tulemma synnistä/ ja Christuxen cansa ruumilisest ylösnousemma/ ja ijancaickisest elämme.
Ja sen me taidamme tehdä/ sano hän/ että me olemme Armon ja en Lain alla.
Jonga hän nijn selittä/ että ilman Laita olla/ ei nijn ole sanottu/ ettei meillä ensingän Lakia olis/ ja nijn jocainen tekis oman tahtons perän: mutta olla Lain olla/ on/ cosca me ilman armota Lain töisä waellamme.
Ja sillä tawalla on syndi Lain tähden wäkewä/ sentähden/ ettei yxikän luonnostans suostu Lakijn/ joca on suuri syndi/ mutta Armo teke meille Lain rackaxi: Nijn ei sijs siellä enä syndiä ole/ ei myös Laki ole sillen meitä wastan/ waan se on meidän puoleldam.
Tämä sijs on se oikia wapaus synnistä ja Laista/ josta hän täsä Lugus aina loppun asti kirjoitta/ että se on ainoastans wapaus/ ilolla hywä tehdä/ ja elä hywin ilman Lain waatimata.
Sentähden se wapaus on Hengellinen wapaus/ joca ei Lakia poisota/ waan anda sen cuin Laki ano/ nimittäin/ suosion ja hywän tahdon/ jolla Lain caipaus asetetan/ nijn ettei hänellä sillen ole mitän päällecandamist eli waatimist.
Nijncuin jos sinun olis jolleculle welca/ jota et sinä wois maxa: hänestä sinä cahdella tawalla päästä taidaisit: ensin/ ettei hän mitän sinulda ota/ waan särke welcakirjans: toisella tawalla/ jos jocu hywä mies

sinun edestäs maxais/ ja annais sinulle/ jollas hänen welcans maxaisit.
Tällä tawalla on Christus meitä Laista wapahtanut: sentähden ei se ole jocu lihallinen wapaus/ jonga ei mitän pidä tekemän: mutta se on sencaltainen wapaus/ joca paljo ja caickinaista teke/ ja joca Lain welcoimisesta ja welasta wapa on.
SEidzemennes Lugus/ wahwista hän sencaltaiset wertauxella Awioskäskystä/ nimittäin/ cosca jocu mies cuole/ nijn waimo on wallallans/ ja molemmat owat toinen toisestans eroitetut/ ei nijn/ ettei se waimo saa otta toista miestä/ waan että hän paljo enämmin on sijtten wapa toiselle miehelle huoleman/ jota ei hän ennen saanut tehdä/ cuin hän endisestä pääsi: Nijn on myös meidän omatundom sidottu Lakijn/ sen wanhan ihmisen ala/ cosca se hengen cautta cuoletettu on/ nijn omatundo on wapa/ ja owat toinen toisestans wallallans/ ei nijn/ ettei omantunnon pidä mitän tekemän/ mutta hänen pitä nyt äsken pitämän idzens toisen miehen tygö/ joca on Christus/ ja elämän hedelmitä candaman.
Sijtte selittä hän lawiammalda synnin ja Lain luonnon/ cuinga syndi ainoastans Lain cautta woimallisexi tule: sillä wanha ihminen tule ainoastans wihaisemmaxi Lakia wastan/ ettei hän woi maxa mitä Laki ano.
Sillä hänen luondons on aina syndiä tehdä/ joca ei idzestäns muutacan taida/ sentähden on Laki hänen surmans ja tautins.
Ei/ että Laki on paha/ mutta ettei se paha luondo taida kärsiä Lain häneldäns hywä waatiwan.
Nijncuin jocu sairas ei taida kärsiä/ jos jocu waati händä juoxeman ja hyppämän ja muuta sencaltaista tekemän/ jota ainoastans terwe ihminen tehdä taita.
Sentähden P. Pawali täsä päättä/ että cusa Laki oikein tutan ja ymmärretän/ sijnä ei hän muuta tee cuin ilmoitta meidän syndimme/ ja sillä meitä cuoletta/ tehden meitä welcapääxi Jumalan ijancaickisen wihan ja rangaistuxen ala.
Nijncuin se caicki omastunnos tuta ja tietä saadan/ cosca ainoastans Laki oikein sattunut on/ että jotakin muuta pitä ihmisellä oleman/ ja wielä enä cuin Laki/ jolla hän hurscaxi ja autuaxi tule.
Mutta ne jotca ei oikein Lakia tunne/ owat sokiat/ ja käywät ylpiäst/ luullen töilläns Lain täyttäwäns: sillä ei he tiedä cuinga paljo Laki heildä waati/ nimittäin/ hywä/ wapat/ mielellistä ja iloista sydändä.
Hän ilmoitta myös/ cuinga Hengi ja Liha ihmises keskenäns rijtelewät/ ja pane idzens todistuxexi/ että me oppisimme sen tegon oikein tundeman/ jolla synnit meisä cuoletetan.
Ja cudzu sekä Hengen että Lihan Laixi: sillä nijncuin Jumalan Lain tapa on waatia ja anoa: nijn myös Liha waati ja ano Henge wastan/ ja tahto pitä oman waldans.
Taas/ Hengi waati ja ano Liha wastan/ ja tahto myös pitä oman waldans.
Tämä rijta ja sota pysy meisä nijncauwan cuin me elämme/ muutamis enämmin ja muutamis wähemmin/

sen jälken cuin Hengi taicka Liha on wäkewämbi/ ja nijn idze coco ihminen on sekä Hengi että Liha/ joca idzesäns soti/ sijhenasti cuin hän tule coconans hengellisexi.
CAhdexannes Lugus/ wahwista hän sencaltaisia sotiwaisia/ ettei Lihan pidä heitä duomidzeman/ ja opetta lawiammalda Lihan ja Hengen luonnosta/ cuinga myös Hengi tule Christuxest/ joca hänen Pyhän Hengens meille on andanut/ se saatta meidän hengellisexi ja alaspaina Lihan.
Ja wahwista meitä/ että me wielä silloingin olemma Jumalan lapset/ ehkä cuinga cowin syndi pyrki meisä/ nijncauwan cuin me Henge seuramma/ ja syndiä wastan sodimma/ cuolettaman händä.
Ja ettei yxikän ole nijn hywä Liha hallidzeman/ cuin Risti ja kärsimys: wahwista hän meitä kärsimises/ Hengen awusta/ Rackaudesta ja caikista luondocappaleista/ nimittäin/ että Hengikin huoca meisä/ ja luondocappalet ikäwöidzewät meidän cansam/ että me Lihasta ja synnistä pääsisimme.
Ja nijn me näemmä/ että nämät colme
Lucua kijruhtawat ainoastans uscon tecoon/ nimittäin/ wanha Adami cuolettaman/ ja liha alaspainaman.
YHdexännes/ X. ja XI. Lugus/ opetta hän meitä Jumalan ijancaickisest edescadzomisest/ josta nijncuin algusta se tule/ cuca usco eli cuca ei usco/ cuca synnistä pääse eli cuca ei pääse: ja sentähden on se caicki poisotettu meidän käsistäm/ ja asetettu Jumalan käsijn/ jos me hywät olemma ja wapaxi tulemma.
Joca myös meille on sangen tarpellinen: sillä me olemma nijn heicot ja tietämättömät/ että jos se meillä olis/ nijn ei yxikän ihminen autuaxi tulis/ waan Perkele caiketi caickia meitä woitais.
Mutta Jumala on waca/ jonga edescadzomus ei wilpisty/ ei myös yxikän händä estä taida/ sentähden meillä on toiwo syndiä wastan.
Mutta täsä on nijlle tarcoille ja ylpeille hengille maali eteen pandu/ johon he heidän ymmärryxens wetäwät/ ruweten cohta algusta tutkiman Jumalan edescadzomisen sywyttä/ ja heitäns sijnä turhan waiwawat/ jos he owat Jumalalda walitut.
Nämät idzens alassysäwät ja epäuscoon langewat/ taicka heitäns juuri wallallens laskewat/ eikä lucua pidä mitä jäljestä seura.
Mutta noudata sinä tämän Epistolan toime/ ja pidä murhe Christuxest ja Evangeliumist/ ettäs syndis ja hänen Armons tundisit.
Nijn myös/ ettäs syndiä wastan sotisit/ nijncuin tämän Epistolan 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Lucu opetta.
Coscas 8. Lucuun tullut olet/ Ristin ja kärsimisen ala/ nijn se sinua oikein Jumalan edescadzomisest opetta: 9. 10. ja 11. Lucu taas/ cuinga lohdullinen se on: Sillä ilman kärsimistä/ Ristiä ja cuoleman hätä/ ei taida yxikän edescadzomisest selkiäst tutkia/ ilman wahingota/ ja salaista wiha Jumalata wastan.
Sentähden pitä wanha Adam ennen hywästi cuoletettaman/ cuin hän näitä kärsi ja juo tätä wäkewätä wijna/

cuin on Risti: carta sijs ettes juo wijna wielä nisästä imeisäs/ se on/ älä ennen Jumalan salaista edescadzomist cowin tutki/ cuins wastoinkäymisen cautta hywästi harjoitettu olet.
Jocaidzella opilla on hänen määräns/ aicans ja ikäns.
XII. Lugus/ opetta hän oikiast Jumalan palweluxest/ ja teke caicki Christityt ihmiset Papeixi/ uhraman/ ei raha eikä carja/ nijncuin Laki käske/ waan oman Ruumins himoin cuolettamises.
Sijtte kirjoitta hän Christittyiden ulconaisen menon hengellises hallituxes: cuinga Christillisten ihmisten pitä opettaman/ saarnaman/ hallidzeman/ palweleman/ andaman/ kärsimän/ racastaman/ elämän ja tekemän ystäwitä/ wihollisia ja caickia ihmisiä wastan.
Näitä töitä Christitty teke: sillä sanottu on: ei Usco ole joutilas.
XIII. Lugus/ opetta hän meidän mailmallist Esiwalda cuuleman ja totteleman/ joca sentähden on säätty/ ja waicka ei se taida ketän Jumalan edes hywäxi tehdä/ nijn hän cuitengin saatta hywille ulconaisen Rauhan ja warjeluxen/ ja pahoille pelgon/ ettei he nijn irtat ole paha tekemän: jonga tähden se on hywille iloxi/ ehkei he sitä tarwidze.
Mutta lopus sulke hän caicki rackauteen/ ja päättä/ että nijncuin Christus meille tehnyt on/ nijn pitä meidängin tekemän/ ja händä seuraman.
XIIII. Lugus/ opetta hän meidän nijden cansa siwiästi menemän/ joilla on heicko omatundo Uscosa/ ja heitä armahtaman/ etten me Christillistä wapautta heidän wahingoxens harjoitais/ mutta pikemmin heickouden parannuxexi: jos ei nijn tapahdu/ nijn sijtä nouse rijta ja Evangeliumin ylöncadzomus/ joisa cuitengin paljo on.
On sijs parambi jotakin wälttä heicon tähden/ sijhenasti cuin hän wahwistu/ ettei coco Evangeliumin oppi poistulis.
XV. Lugus/ asetta hän Christuxen opetuxexi/ että mekin muita heickoja kärsisimme/ jotca wielä julki synneis ja pahois tawois wialliset owat/ nijtä pitä meidän kärsimän/ eikä hyljäman/ nijncauwan cuin he paremmaxi tulewat: sillä nijn on Christuskin meidän cansamme tehnyt/ ja wielä jocapäiwä teke/ kärsein meisä paljo häpiätä ja pahutta/ josta hän meitä aina autta.
Sijtte päättä hän/ ja rucoile nijden edestä/ kijttäin heitä ja andain heitä Jumalan haldun/ ja ylistä hänen Wircans.
Hän rucoile myös nijldä sangen siwiäst apua/ nijlle köyhille cuin Jerusalemis olit.
Tämä on caicki sula rackaus cuin hän puhu/ jota hän myös teke.
XVI. Ja wijmeises Lugus on yxi terwehdys/ josa hän ystäwitäns terwehtä/ secoittain sijhen jalon neuwon ihmisten opista/ joca ajallans Evangeliumin ja Christillisen opin secaan tulewa oli/ ja pahoituxen saattawa.

Nijncuin hän jo ennen wisusti nähnyt olis ne moninaiset ihmisten säädyt ja käskyt/ cuin Romista ja Romarein cautta piti tuleman: ja heidän petolliset Kirjans ja opetuxens/ jotca nyt caiken mailman likimmitten upottanet owat/ ja sekä tämän Epistolan ja coco pyhän Ramatun/ että myös caiken Hengen ja Uscon sammuttanet/ nijn ettei sillen muuta ole/ cuin se epäjumala/ wadza/ jonga palweliaxi P. Pawali heidän cudzu ja nimittä.
Jumala meitä heistä warjelcon/ Amen.
Näin me täydellisesest tästä Epistolasta löydämme/ mitä Christityn ihmisen tietämän pitä/ nimittäin/ mikä Laki/ Evangelium/ Syndi/ Rangaistus/ Armo/ Usco/ Wanhurscaus/ Christus/ Jumala/ hywät tygöt/ Rackaus/ Toiwo ja Risti on.
Ja cuinga meidän pitä meitäm käyttämän jocaista wastan/ mikä hän on/ hywä eli paha/ hurscas eli syndinen/ wäkewä eli heicko/ ystäwä eli wihollinen/ ja cuinga meidän pitä myös idzemme wastan käyttämän: Caicki nämät on hän Ramatulla wäkewästi wahwistanut/ nijn myös omilla ja Prophetain töillä/ nijn ettei tästä sillen mitän puutu.
Sentähden on nähtäwä/ että P. Pauli tahdoi tähän Epistolaan caicki ne lyhykäisest päättä ja sulke/ cuin Christilliseen ja Evangeliumin oppijn tule/ ja nijn hän walmista tien Wanhaan Testamentijn: Sillä ilman epäilemät/ joca tämän Epistolan pitä hywin sydämesäns/ hänellä on caiken Wanhan Testamendin kirckaus ja woima.
Sentähden pitä jocaidzen Christityn idzens aina tähän totuttaman ja harjoittaman.
Johonga Jumala armons andacon/ AMEN.

P. Pawalin Epistola Romarein tygö .

I. Lucu .

PAwali terwehtä Romareita/ v. 1.
kijttä Jumalata heidän käändymisens ja uscons edest/ v. 8.
sano ikäwöinnens tulla heidän tygöns/ saarnaman heillen Christuxen Evangeliumita/ v. 9.
Jota ei hän häpe: sillä se on Jumalan woima/ caikille uscowaisille autuudexi/ v. 16.
josa Jumalan wanhurscaus uscosta ilmoitetan/ v. 17.
Sano caicki ihmiset syndisexi/ ja Jumalan wihan alla olewan/ v. 18.
Ensist pacanat/ jotca Jumalan hyljännet olit/ ja käändänet idzens epäjumalden tygö/ v. 19.
Ne owat taas sentähden caickinaseen syndijn ja wääryteen hyljätyt/ v. 24.

Room 1:1 PAwali Jesuxen Christuxen Palwelia/ cudzuttu Apostolixi/ eroitettu Jumalan Evangeliumita saarnaman/
Room 1:2 Jonga hän on ennen Prophetains cautta pyhisä Ramatuisa luwannut.
Room 1:3 Hänen Pojastans/ joca on Dawidin siemenestä lihan puolesta syndynyt.
Room 1:4 Ja on wäkewästi ilmoitettu Jumalan Pojaxi sildä Hengeldä joca pyhittä/ että hän on ylösnosnut cuolluista/ se on/ Jesus Christus meidän HERram:
Room 1:5 Jonga cautta me olemma Armon ja Apostolin wiran saanet/ caickein pacanain seas/ Uscon cuuliaisudexi hänen Nimens päälle.
Room 1:6 Joidenga lugusta tekin oletta/ jotca Jesus Christus on cudzunut.
Room 1:7 Caikille/ jotca Romisa owat/ Jumalan rackaille/ ja cudzutuille Pyhille. Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
Room 1:8 ENsin kijtän minä Jumalatani/ Jesuxen Christuxen cautta/ teidän caickein tähtenne/ että teidän uscoan caikesa mailmasa mainitan:
Room 1:9 Sillä Jumala on minun todistajan (jota minä hengesäni hänen Poicans Evangeliumis palwelen) että minä aina lackamat teitä muistan.
Room 1:10 Ja pyydän rucouxisani/ että minä saisin kerrangin/ jos Jumala tahto/ onnellisen tien tulla teidän tygönne.
Room 1:11 Sillä minä ikäwöidzen teitä nähdä/ että minä jotain hengellistä lahja teille jacaisin/ wahwistaxeni teitä.
Room 1:12 Se on/ että minä saisin ynnä teidän cansan lohdutuxen/ Uscon cautta/ sekä teidän että minun.
Room 1:13 Mutta en minä tahdo teildä salata/ rackat weljet/ että minä olen usein ajatellut tulla teidän tygönne/ waicka minä olen tähänasti estetty/ että minä teidängin seasan jongun hedelmän saisin/ nijncuin pacanaingin seas.
Room 1:14 Minä olen welcapää Grekeille ja ei Grekeille/ wijsaille ja tyhmille.
Room 1:15 Sentähden nijn paljo cuin minusa on/ olen minä teillekin walmis Romisa Evangeliumita saarnaman.
Room 1:16 Sillä en minä häpe Christuxen Evangeliumita/ joca on Jumalan wäki/ idzecullengin uscowaiselle autuudexi.
Room 1:17 Ensin Judalaiselle ja sijtte Grekille: sillä sijnä julistetan se wanhurscaus/ joca Jumalan edes kelpa/ cuin uscosta uscohon tule/ nijncuin kirjoitettu on: Wanhurscas elä hänen uscostans.

Room 1:18 SIllä Jumalan wiha ilmesty Taiwast caickein ihmisten jumalattomuden ja wääryden tähden/ jotca totuuden väärydes pitäwät.
Room 1:19 Sentähden se cuin taitan Jumalasta tuta/ on heille tiettäwä/ jonga Jumala heille ilmoitti/
Room 1:20 Sijnä/ että hänen näkymättömät menons/ se on/ hänen ijancaickinen woimans ja jumaludens nähdäisin/ cosca nijtä hänen tegoisans tutkitan/ nimittäin/ mailman luomises.
Room 1:21 Nijn ettei heillä ole yhtän estelemyst: sillä he tiesit olewan yhden Jumalan/ ja ei ylistänet händä nijncuin Jumalata/ eikä kijttänet/ waan wilpistelit omisa ajatuxisans/ ja heidän järjetöin sydämens on piminnyt.
Room 1:22 Cosca he idzens wijsaxi luulit/ nijn he owat tyhmäxi tullet.
Room 1:23 Ja owat catomattoman Jumalan cunnian muuttanet cuwaxi/ ei ainoastans tehdyn catowaisten ihmisten/ mutta myös linduin/ neljäjalcaisten ja matelewaisten eläinden muotoisexi.
Room 1:24 Sentähden on myös Jumala heidän laskenut sydämens himoihin/ saastauten/ häwäisemän keskenäns oma ruumistans/
Room 1:25 Jotca Jumalan totuuden owat walhexi muuttanet/ ja owat cunnioittanet ja palwellet enämmän luoduja cuin idze Luoja/ jota pitä ijancaickisest kijtettämän/ Amen.
Room 1:26 Sentähden on myös Jumala heidän ylönandanut häpiälisijn himoihin/ että heidän waimons owat muuttanet luonnollisen tawan luondo wastan.
Room 1:27 Nijn myös miehet owat ylönandanet waimoin luonnollisen pitämisen/ ja owat toinen toisens puoleen himoisans palainnet/ ja miehet owat miesten cansa riettauden tehnet/ ja owat saanet/ nijncuin pitikin/ exymisens palcan idze heisäns.
Room 1:28 Ja nijncuin ei he tahtonet Jumalata tuta/ nijn Jumala laski myös heidän häijyyn mielehen/ tekemän nijtä cuin ei pidäis tehtämän:
Room 1:29 Täynäns caickia wääryttä/ Salawuoteutta/ Coirutta/ Ahneutta/ Pahutta/ täynäns Cateutta/ Murha/ Rijta/ Petosta.
Room 1:30 Pahantawaiset/ corwancuiscutteliat/ panetteliat/ Jumalan ylöncadzojat/ wäkiwallaiset/ corjat/ öyckärit/ pahain neuwoin pesät/ wanhemmillens tottelemattomat.
Room 1:31 Tompelit/ wilpisteljät/ julmat/ sopimattomat/ haluttomat.
Room 1:32 Jotca Jumalan wanhurscauden tietäwät (että ne cuin näitä tekewät/ owat cuoleman ansainnet) ei he ainoastans nijtä tee/ mutta myös suostuwat nijhin/ jotca nijtä tekewät.

Vers. 4. Hengeldä) P. Hengi on annettu jälken Christuxen Taiwasen astumisen. Aina sijtä ajasta on hän

pyhittänyt Christityt/ ja kircasta Christuxen caikes mailmas/ että hän on Jumalan Poica/ caikella wäellä/ sanois/ merkeis ja ihmeis.
v. 14. Ei Grekeille) Caicki wieras Canssa cudzuttin Barbareixi/ jotca ei Grekiläiset ollet.
v. 17. Wanhurscaus joca Jumalan edes kelpa) On se wanhurscaus joca Jumalalle kelpa. v. eod.$ Uscosta uscohon) Sijtä aljetusta ja heicosta uscosta sijhen wahwaan: sillä ei usco ole joutilas
v. 18. Taiwahast) Se ilmoitetan Taiwast/ muutoin ei caicki mailma sijtä mitän tiedäis: ettei yxikän ihminen ole wanhurscas Jumalan edes/ mutta caicki owat jumalattomat/ syndiset ja häärät/ se on/ wihan lapset/ ut $ infra$, cap.$ 3:11. non$ est$ justus$. etc.$ Ja waicka he jotakin Jumalast tietäwät eli cuulewat/ owat he cuitengin nijn pahat/ ettei he händä kijtä eikä palwele/ sentähden he myös rangaistuxexi caickinaisijn syndeihin langewat.
v. 21. Ajatuxisans) Cusa ei usco ole/ sijnä toimi horju yhdestä toiseen/ sijhenasti cuin hän hänen ajatuxisans peräti sokiaxi tule/ nijncuin caikille wijsaille ja tarcoille tapahtu.
v. 25. Totuuden) se on/ he owat oikiasta Jumalasta epäjumalan tehnet.
v. 28. Laski heidän häijyyn mieleen) Tradiditillos$ mittere$ Diabolo$ Sicut$ non$ hunc locum$ medicus$ inepteq$ gerum$ deferit$ minime$ relevetur$. Nijn myös Jumala idze puhu/ Psal. 81:13. Ja Pawali/ Actor$. 14:15.

II. Lucu .

PAwali osotta myös nijstä/ jotca ulconaisest näkywät olewan hywät ja nuhtettomat/ ja nijn owat olewanans muita paremmat/ että he muita duomidzewatkin/ nijn ei he ole sentähden wapat: waan että he himoidzewat tehdä sitä sala cuin he muisa laittawat/ owat hekin sijs Jumalan wihan ja Lain kirouxen alla/ v. 1.
Ja waicka ei caikilla ole Jumalan kirjoitettu Laki/ nijncuin Judalaisilla: tietäwät he cuitengin luonnosta jollakin tawalla Lain/ ja pitä sentähden sen jälken duomittaman/ v. 11.
Mutta Judalaiset/ joilla on Jumalan kirjoitettu Laki/ ja ei sitä cuitengan pidä/ pitä Lain jälken duomittaman/ v. 17.

Room 2:1 SEntähden/ ihminen/ et sinä taida idziäs syyttömäxi tehdä/ waicka cuca sinä olet joca duomidzet: Sillä josa sinä toista duomidzet/ sijnä sinä idzes duomidzet/ ettäs juuri sitä teet/ jotas duomidzet.
Room 2:2 Sillä me tiedämme että Jumalan duomio on oikia/ nijden päälle jotca sencaltaista tekewät.
Room 2:3 Eli luuletcos/ ihminen/ sinä joca nijtä duomidzet jotca sencaltaista tekewät/ ja sinä myös sitä

teet/ että sinä wäldät Jumalan duomion?
Room 2:4 Eli cadzotcos ylön hänen hywydens/ kärsimisens ja pitkämielisydens rickauden? Etkös tiedä että Jumalan hywys wetä sinua parannuxeen?
Room 2:5 Mutta sinun cowudes ja catumattoman sydämes jälken/ cartutat sinä wihan idzelles wihan päiwänä/
Room 2:6 Cosca Jumalan oikia duomio ilmaundu/ joca anda idzecullengin hänen töidens perän:
Room 2:7 Nimittäin/ jotca pyytäwät ylistystä/ cunniata ja catomatoinda meno kärsimisellä hywisä töisä/ ijancaickisen elämän.
Room 2:8 Mutta nijlle jotca rijtaiset owat/ eikä cuule totuutta/ waan wääryttä/ on tulewa närkästys ja wiha:
Room 2:9 Murhe ja waiwa caickein ihmisten sieluin päälle/ jotca paha tekewät: ensist Judalaisille/ nijn myös Grekeille.
Room 2:10 Mutta kijtos/ cunnia ja rauha caikille nijlle jotca hywä tekewät: ensist Judalaisille/ nijn myös Grekeille.
Room 2:11 Sillä ei Jumala cadzo ihmisen muodon jälken.
Room 2:12 Caicki jotca ilman Laita owat syndiä tehnet/ ne myös ilman Laita duomitan: ja caicki jotca Lais owat syndiä tehnet/ ne Lain cautta duomitan:
Room 2:13 Sillä ei ne ole Jumalan edes wanhurscat/ jotca Lain cuulewat: mutta ne jotca Lain töilläns täyttäwät/ ne wanhurscana pidetän.
Room 2:14 Sillä jos pacanat/ joilla ei Lakia ole/ tekewät luonnostans sitä cuin Laki ano/ nijn he/ waicka ei heillä Laki ole/ owat idze heillens Laki/
Room 2:15 Että he osottawat Lain työt olewan kirjoitetut heidän sydämihins/ ja nijn heidän omatundons todista/ ja nijden ajatuxet/ jotca keskenäns candawat ja heitäns syyttömäxi tekewät:
Room 2:16 Sinä päiwänä/ cosca Jumala ihmisten salaisudet on duomidzewa Jesuxen Christuxen cautta/ minun Evangeliumini perästä.
Room 2:17 CAdzo/ sinä cudzutan Judalaisexi/ ja sinä luotat idzes Lakijn/ ja kerscat sinuas Jumalasta/ ja tiedät hänen tahtons.
Room 2:18 Ja että sinä olet Laista neuwottu/ nijn sinä coettelet mitä paras tehdä olis.
Room 2:19 Ja luulet idzes sokiain johdattajaxi/ ja nijden walkeudexi/ jotca pimeis owat.
Room 2:20 Ja tyhmäin curittajaxi/ ja yxikertaisten opettajaxi/ ja sinullas olewan muodon ja totuuden tunnon Laista.
Room 2:21 Sinä opetat muita ja et idziäs opeta. Sinä saarnat: ei pidä warastaman/ ja sinä idze warastat.

Sinä sanot: ei pidä huorin tehtämän/ ja sinä idze teet huorin.
Room 2:22 Sinä cauhistut epäjumalita/ ja raatelet sitä Jumalalda cuin hänen tule.
Room 2:23 Sinä kerscat idziäs Laista/ ja häwäiset Jumalata Lain ylidzekäymisellä:
Room 2:24 Sillä teidän tähtenne tule Jumalan nimi pilcatuxi pacanain seas/ nijncuin kirjoitettu on.
Room 2:25 YMbärinsleickaus kelpa/ jos sinä Lain pidät? mutta jollet sinä Lakia pidä/ nijn sinun ymbärinsleickauxes on esinahaxi käändynyt.
Room 2:26 Jos sijs esinahca Lain wanhurscauden pitä/ etkös luule hänengän esinahcans luettawan hänelle ymbärinsleickauxexi?
Room 2:27 Ja nijn se joca luonnostans esinahca on ja täyttä Lain/ pitä sinua duomidzeman/ joca bookstawin ja ymbärinsleickauxen Lain ylidzekäyt.
Room 2:28 Sillä ei se ole Judalainen/ joca ulconaisest Judalainen on: ei myös se ole ymbärinsleickaus cuin ulconaisest lihas tapahtu.
Room 2:29 Mutta se on Judalainen/ joca sisällisest salattu on/ ja sydämen ymbärinsleickaus/ on ymbärinsleickaus/ joca Henges tapahtu ja ei bookstawis/ jonga ylistys ei ole ihmisildä/ waan Jumalalda.

Vers. 4. Pitkämielisydens) Se on hywä tapa/ että jocu hitast wihastu/ ja wääryttä nuhtele: mutta kärsimys on/ cosca paha kärsitän tawaran/ ruumin eli cunnian puolesta/ waicka se oikeudellakin tapahduis: hywys on/ caickinainen ruumillinen hywä työ/ ja ystäwälinen meno.
v. 13. Jotca Lain töillräns täyttäwät) Cadzo Lev.$ 18:5.
v. 14. Luonnostans) Luonnollinen Laki on: mitä sinä sinulles tahdot tehtäwän/ eli wäldettä muilda/ nijn tee sinäkin se/ ja wälda toista. Johon coco Mosexen Laki suljetan/ nijncuin Christus sano/ Matth. 7. josta Laista ei pacanat muuta tee cuin ulconaisia töitä/ nijncuin Judalaisetkin Mosexen Laista: Ja tämä on se walitus ja syy/ että yxi syndi on suurembi toista/ cuin Lakia wastan tehdän.
v. 22. Raatelet) Jumalan on cunnia/ sen caicki tecopyhät häneldä warastawat.
v. 26. Esinahca) Nijn P. Pawali cudzu pacanat/ ettei he ollet ymbärinsleicatut/ nijncuin Judalaiset olit.
v. 29. Henges) Hengexi cudzutan se cuin Jumala ylönluonnollisest waicutta: Bookstawixi/ caicki cuin ihminen idzestäns ilman Hengen awuta teke.

III. Lucu .

SEn hän myös osotta Judalaisista/ että waicka he olit jalommat pacanoita/ sijnä/ että heille oli Jumalan sana ja lupauxet uscotut/ v. 1.

nijn ei he cuitengan ollet Jumalan edes ensingän paremmat/ waan olit syndiset nijncuin pacanatkin/ v. 9.
Sulke sijs/ ettei kengän tule Lain töista wanhurscaxi/ v. 20.
waan ainoastans Jumalan armosta/ sen pelastuxen cautta cuin Jesuxes Christuxes tapahtu/ ja uscon cautta hänen päällens/ v. 21.

Room 3:1 MIsästä Judalainen on parambi? Eli mitä ymbärinsleickaus autta? Tosin/ sangen paljo.
Room 3:2 Ensin/ että heille on uscottu mitä Jumala idze puhunut on.
Room 3:3 Mutta ettei muutamat nijtä usconet/ mikä sijtä on? Pidäiskö heidän epäuscons Jumalan uscon turhaxi tekemän? Pois se.
Room 3:4 Waan parammin/ olcon Jumala totinen/ ja caicki ihmiset walehteliat. Nijncuin kirjoitettu on: sinun pitä totisen sanoisas oleman/ ja woitat cosca sinä duomitan.
Room 3:5 Jos sijs se nijn on/ että meidän wäärydem Jumalan oikeutta ylistä/ mitästä me sanomma? Ongo sijs Jumala väärä/ että hän sijtä wihastu? (minä puhun ihmisten tawalla) pois se.
Room 3:6 Cuinga Jumala sijtte taidais mailma duomita?
Room 3:7 Sillä jos Jumalan totuus minun walheni cautta cunnialisemmaxi tulis/ hänen ylistyxexens/ mingätähden minun pidäis wielä sijtte nijncuin syndinen duomittaman?
Room 3:8 Ja ei parammin tehdä (nijncuin meitä häwäistän/ ja muutamat puhuwat meidän sanowan) tehkämme paha/ että sijtä hywä tulis. Joiden cadotus on päänäns oikia.
Room 3:9 MItästä me nyt sijhen sanomma? Olemmaco me parammat cuin he? Emme ensingän: sillä me olemma ennen osottanet/ että sekä Judalaiset/ ja Grekit owat caicki synnin alla.
Room 3:10 Nijncuin kirjoitettu on: Ei ole kengän wanhurscas/ ei yxikän.
Room 3:11 Ei ole yhtäkän ymmärtäwäistä/ ei edzi kengän Jumalata.
Room 3:12 Caicki owat poikennet/ ja caicki owat kelwottomaxi tullet. Ei ole yhtän joca hywä teke/ ei yhtäkän.
Room 3:13 Heidän curckuns on awojoin hauta/ heidän kielilläns he pettäwät.
Room 3:14 Heidän huuldens alla on kykärmen wiha/ heidän suuns on täynäns kirousta ja haikeutta.
Room 3:15 Heidän jalcans owat nopiat werta wuodattaman.
Room 3:16 Heidan teisäns on sula tusca ja sydämen kipu.
Room 3:17 Ei he rauhan tietä tundenet:
Room 3:18 Ei ole Jumalan pelco heidän silmäins edes.
Room 3:19 Mutta sen me tiedämme/ että caicki cuin Laki sano/ sen hän sano nijlle jotca Lain alla owat/ että

jocainen suu pitä tukittaman/ ja caiken mailman pitä Jumalan edes wicapään oleman:
Room 3:20 Ettei yxikän Liha taida Lain töiden cautta hänen edesäns wanhurscaxi tulla: sillä ainoastans Lain cautta synnin tundo tule.
Room 3:21 Mutta nyt on se wanhurscaus joca Jumalan edes kelpa ilman Lain awuta julistettu/ ja Lain ja Prophetain cautta todistettu.
Room 3:22 Se Jumalan wanhurscaus (sanon minä) joca tule Jesuxen Christuxen uscosta/ caickein tygö/ ja caickein päälle/ jotca uscowat.
Room 3:23 Sillä ei täällä ole yhtän eroitusta/ caicki owat he syndiset/ ja ei he taida mistän kerscata Jumalan edes.
Room 3:24 Ja tulewat ilman ansiotans wanhurscaxi/ hänen armostans/ sen lunastuxen cautta cuin on Jesuxes Christuxes.
Room 3:25 Jonga Jumala on armonistuimexi asettanut/ uscon cautta hänen weresäns. Joille hän sen wanhurscauden/ cuin hänen edesäns kelpa/ taridze/ sijnä/ että hän ne synnit andexi anda.
Room 3:26 Jotca tähän saacka jäänet olit Jumalan kärsimisen ala/ että hän tällä ajalla taridzis/ sen wanhurscauden/ joca hänen edesäns kelpa/ että hän ainoa wanhurscas olis ja sen wanhurcaxi tekis/ joca Jesuxen uscosta on.
Room 3:27 CUsa sijs nyt on kerscaus? Se on pois. Mingä Lain cautta? Töiden Lain cautta? Ei/ waan uscon Lain cautta
Room 3:28 Nijn me sijs sen sixi pidämme/ että ihminen tule wanhurscaxi ilman Lain töitä/ ainoastans uscon cautta.
Room 3:29 Eli ongo Jumala ainoastans Judalaisten Jumala? Eikö hän ole myös pacanain Jumala? Ja totisest/ hän on pacanaingin Jumala.
Room 3:30 Sillä yxi ainoa on Jumala/ joca ymbärinsleickauxen teke wanhurscaxi uscosta/ ja esinahan uscon cautta.
Room 3:31 Cuinga? Teemmäkö me Lain tyhjäxi uscon cautta? Pois se/ waan me wahwistamme Lain.

Vers. 4. Walehteliat) Jumala kyllä pitä sanans: mutta joca ihmisihin turwa/ se lange.
V. 7. Cunnialisemmaxi tulis) Dawid sano: Sinun ainoan wastas minä syndiä tein/ ja pahasti sinun edesäs tein/ ettäs sinun sanoisas wanhurscas olisit/ ja woittaisit cosca sinä duomitan/ etc.$ Se cuulu nijncuin syndiä pidäis tehtämän/ että Jumalan wanhurscaus sen cautta ylistettäisin/ nijncuin P. Pawalikin täsä osotta (wääräin Apostolitten luulon jälken) joca ei cuitengan nijn ole. Mutta meidän pitä syndimme tundeman/

joiden tähden Jumala meitä nuhtele/ että hän Laisans wagaxi ja hurscaxi tunnustettaisin. Mutta tästä tundemisest rijtelewät tecopyhät Jumalan cansa/ eikä tahdo heidän töitäns sanottawan synnixi/ mutta Jumalan pitä oleman heidän walehtelians/ ja heildä duomittaman. Sentähden tahto P. Pawali/ ettei synnit Jumalata ylistä (muutoin olis parambi syndiä tehdä/ cuin hywä) mutta synnin tundemus ylistä Jumalata/ ja hänen Armons. Nijn Jumala tule wanhurscaxi/ ja caicki ihmiset walehteliaxi/ joca ei sitä tunnusta tahdo. Ja ei heidän epäuscons tee Jumalan Usco tyhjäxi: sillä hän woitta cuitengin ja pysy totisna.
V. 20. Liha) On täsä ihminen.
v. 23. Caicki owat he syndiset) Ota täsä waari/ että hän sano: caicki owat he syndiset/ joca on tämän Epistolan ja coco Ramatun pääcappale/ että caicki owat syndiset/ jotca ei ole Christuxen weren cautta uscosa wanhurcaxi tehdyt. Mutta ymmärrä tämä Texti hywin: sillä täsä alaspainetan caicki tecoin ansiot ja töiden kerscaus/ nijncuin P. Pawali täsä sano/ ja nijn jää ainoastans Jumalan Armo/ jonga cautta me wanhurscaxi tulemma.
v. 31. Me wahwistamme Lain) Nijn Laki uscon cautta kijnnitetän eli täytetän/ että ihminen tule ainoastans uscosta wanhurscaxi ja teke sijtte hywäst sydämest mitä Laki käske.

IV. Lucu .

P. Pawali puhu Abrahamist/ joca on uscosta wanhurscaxi tullut/ v. 1.
Cuningas Dawidin todistuxest/ joca myös meidän autuudem pane syndein andexi saamiseen/ v. 6.
Sano myös/ että Abraham oli wanhurscas ennen cuin hän ymbärinsleicattingan/ elickä sai jongun Lain/ v. 9.
että Abraham sai lupauxen/ uscon wanhurscauden cautta/ v. 13.
Ja että se on armosta/ nijn se on sitä wahwembi/ v. 16.
Kirjoitta myös Uscon omaisuden Abrahamin uscosta/ että hän on wahwa luottamus Jumalan lupauxijn/ ehkä cuinga ne meidän silmäim edes mahdottomixi näkywät/ v. 18.

Room 4:1 MItästä me sijs sanomma meidän Isäm Abrahamin Lihan puolesta löynnen?
Room 4:2 Me sanomma: jos Abraham on töiden cautta wanhurscaxi tullut/ nijn hänellä on kyllä kerscamist/ waan ei Jumalan edes.
Room 4:3 Mutta mitä Ramattu sano? Abraham uscoi Jumalan päälle/ ja se luettin hänelle wanhurscaudexi.
Room 4:4 Mutta sille joca työtä teke/ ei maxeta palcka armosta/ waan ansiosta.
Room 4:5 Mutta joca ei työtä tee/ waan usco sen päälle joca jumalattoman wanhurscaxi teke/ hänen uscons luetan hänelle wanhurscaudexi.

Room 4:6 Nijncuin Dawid sano: Autuus on ainoastans sen ihmisen/ jonga Jumala ilman töiden awuta wanhurscaxi luke/ cosca hän sano:
Room 4:7 Autuat owat ne/ joidenga wäärydet owat andexiannetut:
Room 4:8 Ja joidenga synnit peitetyt owat: autuas on se mies jolle Jumala ei syndiä lue.
Room 4:9 Lienekö tämä autuus ainoastans ymbärinsleickauxelle tullut/ elickä esinahalle? Nijmbä me sanomma: Abrahamille luettin hänen uscons wanhurscaudexi.
Room 4:10 Cuingasta se hänelle luettin? ymbärinsleickauxes eli esinahas? Ei ymbärinsleickauxes/ waan esinahas.
Room 4:11 Mutta ymbärinsleickauxen merkin otti hän wahwistuxexi/ että hän oli uscon cautta wanhurscaxi tehty/ joca hänellä esinahas oli/ että hänen piti oleman caickein Isä/ jotca esinahasa uscoit/ että se nijllekin pidäis wanhurscaudexi luettaman.
Room 4:12 Ja hän tulis myös ymbärinsleickauxen Isäxi/ ei ainoastans nijden jotca ymbärinsleicatuista syndynet owat: mutta myös nijden/ jotca sen uscon jälkiä waeldawat/ joca meidän Isämme Abrahamin esinahas oli.
Room 4:13 Sillä ne lupauxet/ että hänen piti mailman perillisexi tuleman: ei ole Abrahamille/ eikä hänen siemenillens Lain cautta tapahtunet/ waan uscon wanhurscauden cautta:
Room 4:14 Sillä jos ne/ jotca Laista owat/ owat perilliset/ nijn usco on turha ja lupaus on huckan tullut:
Room 4:15 Sillä Laki kehoitta wihan. Mutta cusa ei Lakia ole/ ei siellä ole myös Lain ylidzekäymistä.
Room 4:16 Sentähden wanhurscaus tule uscosta/ että sen pitä armosta oleman. Ja se lupaus pitä wahwa oleman caikille siemenille/ ei nijlle ainoastans cuin Lain alla owat: mutta myös nijlle jotca Abrahamin uscosta owat/ joca on meidän caickein Isäm.
Room 4:17 Nijncuin kirjoitettu on: Minä asetin sinun monen pacanan Isäxi Jumalan edes/ jonga päälle sinä usconut olet/ joca cuollet eläwäxi teke/ ja cudzu sen joca ei oleckan nijncuin olis.
Room 4:18 Ja hän uscoi sen toiwon/ josa ei ensingän toiwottapa ollut/ että hänen piti oleman monen pacanan Isän/ nijncuin hänelle sanottu oli: nijn sinun siemenes pitä oleman.
Room 4:19 Ja ei hän tullut heicoxi uscosa/ eikä totellut puolicuollutta ruumistans/ ehkä hän jo lähes sata ajastaica wanha oli/ eikä Saran cuollutta cohtua.
Room 4:20 Sillä ei hän epäillyt ensingän Jumalan lupauxesta epäuscon tähden:
Room 4:21 Waan oli wahwa uscos/ ja andoi Jumalalle cunnian/ ja oli caickein wahwin sijtä/ että mitä Jumala lupa/ sen hän myös woi täyttä.
Room 4:22 Sentähden se on myös hänelle wanhurscaudexi luettu.

NIjn ei se ole ainoastans hänen tähtens kirjoitettu/ että hänelle se luettu oli/
Room 4:23 Mutta myös meidän tähtem/ joille se myös luetan/ jos me sen päälle uscomma/ joca meidän HERran Jesuxen cuolleista herätti:
Room 4:24 Joca meidän syndeimme tähden on ulosannettu/ ja meidän wanhurscaudemma tähden ylösherätetty.

Vers. 11. Esinahas) Abraham uscoi ja tuli wanhurscaxi ennencuin hän ymbärinsleicattingan/ Gen.$ 15:5. että armo olis ennen ollut cuin teco.
V. 16. Caikille siemenile) se on/ Judalaisille ja pacanoille: sillä pacanat/ jotca uscowat/ owat nijn Abrahamin siemen/ cuin Judalaisetkin.
V. 21. Cunnian) Joca Jumalan päälle usco/ se hänelle cunnian anda: sillä hän on totinen/ caickiwaldias/ hurscas/ wijsas/ hywä/ etc.$ Ja nijn Usco täyttä ne colme ensimäistä käskyä/ ja teke ihmiset wanhurscaxi Jumalan edes: ja se on se oikia Jumalan palwelus.

V. Lucu .

PAwali kirjoitta wielä Uscon wanhurscauden hyödytyxest ja hedelmäst/ joca on: rauha ja wapa käyminen Jumalan tygö/ toiwo tulewaisest cunniast/ kerscaus murhesa ja Pyhän Hengen osallisus/ v. 1.
Teke caunin wertauxen Christuxen ja Adamin waihelle: Että nijncuin syndi ja cuolema owat Adamin cautta mailmaan tullet: nijn myös on armo ja elämä tullut Christuxen cautta/ v. 12.

Room 5:1 ETtä me sijs olemma Uscon cautta wanhurscaxi tullet/ nijn meillä on rauha Jumalan cansa/ meidän HERramme Jesuxen Christuxen cautta/
Room 5:2 Jonga cautta meidän on wapa käymys Uscosa/ tähän Armohon/ josa me olemma/ ja kerscamme meitäm toiwosta/ joca meillä on sijtä tulewaisesta cunniasta/ cuin Jumala meille anda.
Room 5:3 Mutta ei ainoastans sijtä: waan me kerscamma myös meitäm waiwasa/ sillä me tiedämme/ että waiwa saatta kärsimisen:
Room 5:4 Mutta kärsimys saatta coetuxen/ coetus saatta toiwon/ muttta toiwo ei anna häpiään tulla.
Room 5:5 Sillä Jumalan rackaus on wuodatettu meidän sydämihin/ Pyhän Hengen cautta/ joca meillen annettu on.
Room 5:6 Sillä myös Christus/ cosca me wielä heicot olimma ajan jälken/ on meidän syndisten edestäm cuollut.

Room 5:7 Tuscalla nyt jocu cuolis wanhurscangan edestä/ ehkä hywän edest jocu taidais cuolla.
Room 5:8 Sentähden Jumala ylistä hänen rackauttans meidän cohtamme/ että Christus on meidän edestämme cuollut/ cosca me wielä syndiset olimma.
Room 5:9 Nijn me sijs paljo enämmin warjellan hänen cauttans wihan edestä/ että me hänen cauttans wanhurscaxi tullet olemma.
Room 5:10 Sillä jos me Jumalan cansa olemma sowitetut/ hänen Poicans cuoleman cautta/ cosca me wielä hänen wihollisens olimma: paljo enämmin me autuaxi tulemma hänen elämäns cautta/ että me sowitetut olemma.
Room 5:11 Mutta ei ainoastans sijtä/ waan me kerscamma myös meitäm Jumalasta/ meidän HERran Jesuxen Christuxen cautta/ jonga cautta me olemma sowinnon saanet.
Room 5:12 SEntähden/ nijncuin yhden ihmisen cautta on syndi mailmaan tullut/ ja synnin tähden cuolema/ ja nijn on cuolema yldynyt caickein ihmisten päälle/ että caicki owat syndiä tehnet:
Room 5:13 Sillä syndi oli mailmas haman Lakin asti. Mutta cusa ei Lakia ole/ ei siellä myös syndiä totella.
Room 5:14 Waan cuolema wallidzi Adamista haman Mosexen asti/ nijtäkin jotca ei syndiä tehnet ollet/ sencaltaisella ylidzekäymisellä cuin Adam/ joca on sen cuwa/ cuin jälken tulewa oli.
Room 5:15 MUtta ei nijn lahjan cansa ole cuin synnin: sillä jos monda owat yhden ihmisen synnin tähden cuollet: nijn on paljo enämmin Jumalan Armo ja lahja monelle runsast Jesuxen Christuxen cautta tapahtunut/ joca ainoa Ihminen armosa oli.
Room 5:16 Ja ei lahja ole ainoastans yhden synnin päälle/ nijncuin caickein cadotus on yhden syndisen/ yhden synnin tähden tullut: sillä duomio on tullut yhdestä synnistä cadotuxexi/ mutta lahja autta monesta synnistä wanhurscauten.
Room 5:17 Sillä jos cuolema on yhden synnin tähden wallinnut/ sen yhden cautta: paljon enämmin ne/ jotca saawat Armon ja lahjan täyttämisen wanhurscaudexi/ pitä wallidzeman elämäs yhden Jesuxen Christuxen cautta.
Room 5:18 Sillä nijncuin yhden ihmisen synnin tähden on cadotus tullut caickein ihmisten päälle: nijn on myös yhden wanhurscauden cautta/ elämän wanhurscaus tullut caickein ihmisten päälle.
Room 5:19 Sillä nijncuin yhden ihmisen cuulemattomuden tähden monda owat syndisexi tullet: nijn myös monda tulewat yhden cuuliaisuden tähden wanhurscaxi.
Room 5:20 MUtta Laki on myös tähän tullut/ että syndi wäkewämmäxi tulis/ mutta cusa syndi on wäkewä/ siellä on cuitengin Armo paljo wäkewämmäxi tullut:
Room 5:21 Että nijncuin syndi on wallinnut cuolemaxi/ nijn myös Armo on wallidzewa wanhurscaudes/

ijancaickisexi elämäxi/ Jesuxen Christuxen meidän HERramme cautta.

Vers. 11. Jumalasta) Että Jumala on meidän omam/ ja me olemma hänen omans/ ja hywydet owat meille yhteiset/ hänestä ja hänen cansans/ caikesa edescadzomises.
v. 14. Cuwa) Nijncuin Adam on meidän synnilläns/ ilman meidän ricoxitam/ cadottanut: nijn on myös Christus hänen wanhurscaudellans/ ilman meidän ansiotam/ meidän wapahtanut.
v. 17. Yhden synnin) Täsä puhutan perisynnistä/ joca on Adamin cuulemattomudest tullut/ josta caicki se cuin meisä on/ on syndi.
v. 19. Yhden ihmisen) Nijncuin Adamin syndi on meidän omaxemma tullut/ nijn on myös Christuxen wanhurscaus meidän omaxemma tullut.

VI. Lucu .

APostoli neuwo ja opetta nijtä jotca uscon cautta owat wanhurscaxi tullet/ ettei heidän enä pidä synneisä elämän/ jolle he owat cuollet/ waan elämän vdes elämäs Jumalalle/ ja caickia hywistä töistä ahkeroidzeman/ jota hän täsä erinomaisest waati ja osotta/ v. 1.
etc.$

Room 6:1 MItästä me sijs tähän sanomma? Pitäkö meidän wielä synnis oleman/ että Armo sitä wäkewämbi olis? Pois se.
Room 6:2 Cuingasta meidän wielä pidäis synnis elämän/ josta me cuollet olemma?
Room 6:3 Ettäkö te tiedä/ että me caicki/ jotca olemma Jesuxes Christuxes castetut/ me olemma hänen cuolemahans castetut?
Room 6:4 Nijn me olemma sijs hänen cansans haudatut Casten cautta cuolemahan/ että nijncuin Christus on cuolleista Isän cunnian cautta ylösherätetty: nijn pitä meidängin vdes elämäs waeldaman:
Room 6:5 Sillä jos me hänen cansans olemma istutetut yhdencaltaiseen cuolemaan/ nijn me myös tulemma yhdencaltaisexi ylösnousemisesa:
Room 6:6 Tieten/ että meidän wanha ihminen on ristinnaulittu hänen cansans/ ja syndinen ruumis pitä turmeldaman/ etten me tästedes syndiä palwelis.
Room 6:7 Sillä se joca cuollut on/ hän on synnistä wanhurscaxi tehty.
Room 6:8 Mutta jos me olemma Christuxen cansa cuollet/ nijn me uscomma/ että me saamme myös elä hänen cansans:

Room 6:9 Ja tiedämme/ ettei Christus/ joca cuolleista ylösherätetty on/ sillen cuole/ eikä cuolema saa tästedes hänen päällens walda.
Room 6:10 Sillä se cuin hän cuollut on/ sen hän wihdoin cuoli synnille/ waan se cuin hän elä/ sen hän elä Jumalalle.
Room 6:11 Nijn myös te/ sixi tekin teitän pitäkät/ että te oletta cuollet synnille/ mutta elätte Jumalalle/ Jesuxen Christuxen meidän HERramme cautta.
Room 6:12 NIin älkät sallico synnin wallita teidän cuolewaises ruumisanne/ nijn että te händä cuuletta hänen himoins perän.
Room 6:13 Ja älkät andaco teidän jäsenitän synnin asexi wääryten/ mutta andacat teitän Jumalalle/ nijncuin ne jotca cuolleista wirgonnet owat/ ja teidän jäsenenne Jumalalle/ wanhurscauden asexi.
Room 6:14 Sillä ei synnin pidä teitä wallidzeman/ ettet te ole Lain/ waan Armon alla.
Room 6:15 CUingasta sijs? Pitäkö meidän syndiä tekemän/ etten me Lain alla ole/ waan Armon?
Room 6:16 Pois se. Ettekö te tiedä/ jolle te annatte idzenne palweliaxi cuuleman/ sen palweliat te oletta/ jolle te cuuliaiset oletta/ taicka synnille cuolemaxi/ eli cuuliaisudelle wanhurscaudexi?
Room 6:17 Mutta Jumalan olcon kijtos/ te olitta synnin palweliat/ mutta nyt te oletta sydämestänne cuuliaiset/ sen opin cuwasa/ johonga te wedetyt oletta.
Room 6:18 Ja että te oletta wapadetut synnistä/ nijn te oletta nyt wanhurscauden palweliaxi tullet.
Room 6:19 Minä puhun näistä ihmisten tawalla/ teidän lihallisen heickoudenne tähden. Nijncuin te ennen annoitta teidän jäsenen saastaisutta ja wääryttä palweleman/ yhdestä wäärydestä nijn toiseen/ nijn andacat myös nyt teidän jäsenen wanhurscauden palweluxeen/ että te pyhäxi tulisitta.
Room 6:20 Sillä cosca te olitta synnin palweliat/ nijn te olitta taambana wanhurscaudesta.
Room 6:21 Mitä hedelmätä teidän silloin nijstä oli/ cuin te nyt häpettä? Sillä sencaltaisten loppu on cuolema.
Room 6:22 Mutta että te nyt oletta synnistä wapat/ ja oletta Jumalan palweliaxi tullet/ nijn teillä on teidän hedelmänne/ että te pyhäxi tuletta/ mutta lopuxi/ ijancaickinen elämä:
Room 6:23 Sillä cuolema on synnin palcka/ mutta ijancaickinen elämä on Jumalan lahja/ Jesuxes Christuxes meidän HERrasamme.

Vers. 3. Hänen cuolemahans) Että meidän pitä cuoleman/ nijncuin hängin cuoli: sillä en me ennen nijn aiwa tyynni cuole synnist/ cuin Liha cuole ruumillisest.
v. 7. Synnistä wanhurscaxi tehty) se on/ wapa synnistä.
v. 12. Hänen himoins perän) Näes/ että pyhilläkin ihmisillä on wielä pahat himot/ joita ei he cuitengan

seura.
v. 14. Armon alla) Nijn cauwan cuin Armo wallidze/ nijn omatundo on wapa/ ja ahdista Lihas syndiä. Mutta cusa ei Armo ole/ siellä syndi wallidze/ ja Laki omantunnon duomidze.

VII. Lucu .

APostoli wahwista/ että ne jotca Christuxen cautta owat Laista wapahdetut/ ja wanhurscaxi tullet/ pitä vdes elämäs Christuxelle elämän: nijncuin waimo/ joca endisestä miehestäns pääsnyt on/ ja toisen saanut/ pitä elämän hänen mielens jälken/ v. 1.
kirjoitta/ mikä Lain wirca on/ nimittäin/ ilmoitta ja nuhdella syndiä/ v. 7.
Nijn myös Lihan ja Hengen sodan/ nijncauwan cuin ihminen täsä mailmas elä. Ja osotta caicki nämät idzesäns/ v. 14.

Room 7:1 ETtekö te tiedä/ rackat weljet (minä puhun Lain taitawille) että Laki wallidze ihmistä/ nijncauwan cuin hän elä?
Room 7:2 Sillä waimo/ joca miehen hallus on/ nijncauwan cuin mies elä/ nijn on hän häneen Lailla sidottu: mutta jos mies cuole/ nijn hän on miehen Laista wapa.
Room 7:3 Waan jos hän toiseen mieheen secaundu miehens eläis/ nijn hän huoraxi cudzutan. Mutta jos mies cuole/ nijn hän on Laista wapa/ ettei hän huoraxi tule/ jos hän toiseen mieheen secaundu.
Room 7:4 Nijn oletta te myös/ minun weljeni/ Lailla cuoletetut/ Christuxen Ruumin cautta/ että teidän pitä toiseen secaunduman/ nimittäin sijhen/ joca on ylösnosnut cuolluista/ että me Jumalalle hedelmöidzisim.
Room 7:5 Sillä cosca me Lihas olimma/ nijn ne syndiset himot (jotca Lain cautta kehoitit heidäns) olit meidän jäsenisäm wäkewät/ cuolemalle hedelmöidzemän.
Room 7:6 Mutta nyt me olemma Laista wapahdetut/ ja hänestä cuollet/ joca meitä fangina piti/ nijn että meidän pitä palweleman Hengen vdes menos/ ja ei wanhas bookstawin menos.
Room 7:7 MItästä me sijs sanomma? Ongost Laki syndi? Pois se. Mutta en minä muutoin syndiä tundis/ ellei Laki olis: sillä en minä olis himost mitän tiennyt/ ellei Laki olis sanonut: älä himoidze.
Room 7:8 Mutta nijn otti syndi tilan käskystä/ ja kehoitti minusa caickinaisen himon: sillä ilman Laita oli syndi cuollut/ mutta minä elin muinen ilman Laita.
Room 7:9 Cosca sijs käsky tuli/ nijn syndi taas wircois/ ja minä cuolin.
Room 7:10 Ja nijn löyttin/ että se käsky cuin minulle oli elämäxi luotu/ se saatti minun cuolemaan.
Room 7:11 Sillä syndi otti tilan käskystä ja petti minun/ ja tappoi minun sillä käskyllä.

Room 7:12 Laki on cuitengin idzestäns pyhä/ ja käsky on myös pyhä/ oikia ja hywä.
Room 7:13 Ongo sijs se cuin hywä on/ minulle cuolemaxi tullut? Pois se. Mutta että syndi nähtäisin/ cuinga hän syndi olis/ on hän minulle sen hywän cautta cuoleman synnyttänyt/ että syndi ylidze määrän synnixi tulis/ käskyn cautta.
Room 7:14 Sillä me tiedämme että Laki on hengellinen/ waan minä olen lihallinen/ synnin ala myyty.
Room 7:15 Sillä en minä tiedä mitä minä teen/ etten minä tee sitä cuin minä tahdon/ waan sitä cuin minä wihan/ teen minä.
Room 7:16 Mutta jos minä teen jota en minä tahdo/ nijn minä olen suostunut Lakijn/ että hän on hywä.
Room 7:17 Nijn en minä sitä tee/ waan syndi joca minus asu.
Room 7:18 Sillä minä tiedän ettei minusa/ se on/ minun lihasani mitän hywä asu. Kyllä minulla tahto on/ waan täyttä hywä/ en minä sitä löydä:
Room 7:19 Sillä sitä hywä jota minä tahdon/ en minä tee/ waan paha/ jota en minä tahdo/ teen minä.
Room 7:20 Mutta jos minä teen/ jota en minä tahdo/ nijn en minä sitä tee/ waan syndi/ joca minus asu.
Room 7:21 Ja minä löydän idzesäni yhden Lain/ joca tahto hywä tehdä/ että minusa pahus kijnnirippu:
Room 7:22 Sillä minulla on halu Jumalan Lakijn/ sisällisen ihmisen puolesta.
Room 7:23 Mutta minä näen toisen Lain minun jäsenisäni/ joca soti minun mieleni Lakia wastan/ ja otta minun fangixi synnin Laisa/ joca minun jäsenisäni on.
Room 7:24 Minä wiheljäinen ihminen/ cuca päästä minun tästä cuoleman ruumista?
Room 7:25 Minä kijtän Jumalata/ Jesuxen Christuxen meidän HERramme cautta. Nijn minä idze palwelen nyt mielelläni Jumalan Lakia/ mutta Lihallani synnin Lakia.

Vers. 4. Lailla cuoletetut) Se wanha ihminen pitä omantunnon synnin cansa orjanans/ nijncuin mies waimons. Mutta cosca wanha ihminen/ cuin on syndi/ Armon cautta cuole/ nijn omatundo tule wapaxi synnistä/ nijn ettei Lakican taida sillen kehoitta omantunnon päälle candaman.
v. 16. Minä teen) Ei täsä tekemisexi cudzuta/ Lakia töillä täyttä/ waan tuta ne himot jotca ihmisis tunduwat: Mutta Lakia täyttä on/ ilman pahata sisuta ja himota elä sangen puhtasta/ joca ei täsä elämäs tapahdu.
v. 22. Sisällisen ihmisen) Sisällisexi ihmisexi cudzutan täsä se Hengi joca Armosta on syndynyt/ ja soti pyhis ihmisis ulcoista ihmistä wastan. Ulconainen ihminen on/ cosca ihminen on ilman Armota/ paljasta luonnosta/ mitä ikänäns se on/ olisco se toimi/ järki eli muut/ mitä ihmises luonnostans on/ sillä ne owat caicki synnillä tahratut.

v. 24. Cuoleman) Täsä cudzutan cuolemaxi se tusca ja waiwa syndiä wastan soties/ nijncuin Pharao/ Exod. $ 8. sano: ota pois tämä cuolema minulda/ nimittäin/ heinäsircat.

VIII. Lucu .

PÄättä sijs Pawali nämät/ ja sano: waicka wanhurscailla Christuxes on aina Lihan cansa sota/ nijn ei heisä ole cuitengan laitettapa: sillä ei he seura Liha waan Henge/ ja Christus on heidän wapahtanut synnin ja cuoleman Lain alda/ v. 1.
Neuwo heitä aina Lihan töitä Hengellä cuolettaman/ että he olisit Jumalan lapset/ ja Christuxen cansaperilliset/ v. 12.
Lohdutta heitä ristin alla/ että heidän pitä täsä mailmas Christuxen cansa jotakin kärsimän/ v. 17.

Room 8:1 NIin ei ole nijsä mitän laitettapa/ jotca Jesuxes Christuxes owat/ ja ei waella Lihan/ waan Hengen jälken.
Room 8:2 Sillä Hengen Laki/ joca Christuxes Jesuxes eläwäxi teke/ on minun synnin ja cuoleman Laista wapahtanut.
Room 8:3 Sillä se cuin Laille oli mahdotoin (että hän Lihan cautta oli heicoxi tullut) sen Jumala teki/ ja lähetti Poicans syndisen Lihan hahmos/ ja duomidzi synnin Lihas/ synnin cautta.
Room 8:4 Että se wanhurscaus/ jota Laki waati/ meisä täytetyxi tulis/ jotca emme sillen Lihan jälken waella/ waan Hengen jälken.
Room 8:5 Sillä ne jotca lihalliset owat/ owat lihallisis ajatuxis/ mutta ne jotca hengelliset owat/ ajattelewat hengellisiä:
Room 8:6 Sillä Lihan halu on cuolema/ ja Hengen halu on elämä ja rauha.
Room 8:7 Että Lihan halu on wiha Jumalata wastan/ ettei se ole Jumalan Laille cuuliainen/ eikä woickan.
Room 8:8 Mutta jotca lihalliset owat/ ei ne taida olla Jumalalle otolliset.
Room 8:9 Waan et te ole lihalliset/ mutta hengelliset/ jos muutoin Jumalan Hengi asu teisä: mutta jolla ei ole Christuxen Hengi/ ei se ole hänen omans.
Room 8:10 Jos sijs Christus teisä on/ nijn ruumis tosin on cuollut synnin tähden/ mutta Hengi on elämä wanhurscauden tähden.
Room 8:11 Jos nyt sen Hengi/ joca Jesuxen cuolluista ylösherätti/ asu teisä: nijn myös se/ joca Christuxen cuolluista herätti/ on teidän cuolewaisen ruuminne eläwäxi tekewä/ sentähden että hänen Hengens teisä asu.

Room 8:12 NIin en me nyt ole/ rackat weljet/ welcapäät Lihalle/ että me Lihan jälken eläisimme:
Room 8:13 Sillä jos te Lihan jälken elätte/ nijn te cuoletta: mutta jos te Lihan sisun Hengen cautta cuoletatte/ nijn te saatte elä.
Room 8:14 Sillä caicki jotca Jumalan Hengellä waicutetan/ ne owat Jumalan lapset.
Room 8:15 Sillä et te ole saanet orjuden Henge/ että teidän wielä pidäis pelkämän: mutta te oletta saanet walittuin lasten Hengen/ josa me huudamme: Abba racas Isä.
Room 8:16 Se Hengi todista meidän Hengellemme/ että me olemma Jumalan lapset.
Room 8:17 Jos me olemma Lapset/ nijn me olemma myös perilliset/ nimittäin/ Jumalan perilliset/ ja Christuxen cansaperilliset. Jos me muutoin ynnä kärsimme/ että me hänen cansans cunniaan tulisimma.
Room 8:18 SIllä/ sixi minä sen pidän/ ettei tämän nykyisen ajan waiwat/ ole sen cunnian werta/ cuin meille ilmoitetan:
Room 8:19 Sillä ikäwä luondocappalden ikäwöidzemys/ odotta Jumalan lasten ilmoitusta.
Room 8:20 Että luondocappalet owat turmeluxen ala annetut/ wastoin oma tahtoans/ waan hänen tähtens/ joca ne alaandanut on/ toiwoxi.
Room 8:21 Sillä luondocappalet pitä myös turmeluxen orjudesta wapaxi tuleman/ Jumalan lasten cunnialiseen wapauteen.
Room 8:22 Sillä me tiedämme/ että jocainen luondocappale huoca ja ikäwöidze aina tähänasti meidän cansamme.
Room 8:23 Mutta ei ainoastans ne/ waan myös me/ joilla Hengen vdistus on/ huocamme idzelläm sitä lasten walidzemista/ ja odotamme meidän ruumisten lunastusta.
Room 8:24 Sillä me olemma jo wapadetut/ cuitengin toiwosa. Mutta jos toiwo näky/ nijn ei se ole toiwo: sillä cuinga jocu taita toiwo/ jonga hän näke?
Room 8:25 Mutta jos me sitä toiwomma/ jota en me näe/ nijn me odotamme sitä kärsimises.
Room 8:26 JA myös Hengi autta meidän heickouttam. Sillä embä me tiedä mitän rucoilla/ nijncuin tulis/ waan Hengi rucoile meidän edestämme/ sanomattomilla huocauxilla.
Room 8:27 Mutta joca sydämen cadzo/ hän tietä mitä Hengen mieles on: sillä hän rucoile Pyhäin edestä/ Jumalan mielen jälken.
Room 8:28 Mutta me tiedämme/ nijlle jotca Jumalata racastawat/ caicki cappalet parhaxi käändywän/ nijlle jotca aiwoituxen jälken cudzutut owat:
Room 8:29 Sillä jotca hän on edescadzonut/ ne hän on Poicans cuwan caltaisexi säätänyt/ että hän olis esicoinen monen weljen keskellä.

Room 8:30 Jotca hän on säätänyt/ ne hän on myös cudzunut/ ja jotca hän cudzunut on/ ne hän on myös wanhurscaxi tehnyt/ ja jotca hän wanhurscaxi teki/ ne hän on myös cunnialisexi tehnyt.
Room 8:31 MItästä me sijs tähän sanomma? Jos Jumala on meidän edestäm/ cuca woi meitä wastan olla?
Room 8:32 Joca ei omacan Poicans armahtanut/ waan andoi hänen caickein meidän edestäm/ Eiköstä hän myös anna meille caickia hänen cansans?
Room 8:33 Cuca tahto Jumalan walittuin päälle canda? Jumala teke wanhurscaxi.
Room 8:34 Cuca tahto cadotta? Christus on cuollut. Ja/ hän on myös ylösherätetty/ ja on Jumalan oikialla kädellä rucoilemas hywä meidän edestäm.
Room 8:35 Cuca tahto meitä Jumalan rackaudesta eroitta? waiwaco/ eli ahdistus? eli waino? eli nälkä? eli alastomus? eli hätä? eli miecka?
Room 8:36 Nijncuin kirjoitettu on: Sinun tähtes me cuoletetan yli päiwä/ me pidetän nijncuin teurastettawat lambat.
Room 8:37 Mutta nijsä caikisa me woitamme hänen cauttans/ joca meitä on racastanut.
Room 8:38 Sillä minä olen wahwa sijtä/ ettei cuolema eikä elämä/ ei Engelit eikä Esiwallat/ ei wäkewydet/ eikä nykyiset taicka tulewaiset/ ei corkeus eikä sywyys/ eli jocu muu luondocappale/ taida meitä Jumalan rackaudesta eroitta/ joca on Jesuxes Christuxes meidän HERrasam.

Vers. 1. Laitettapa) Waicka syndi wielä lihas kiucuidze/ nijn ei hän cuitengan taida ihmistä cadotta: sillä Hengi on wanhurscas joca soti sitä wastan Mutta cusa ei Hengi ole/ sijnä Laki Lihan cautta heicoxi tule/ ja ylidzekäydän/ nijn että Lain on mahdotoin ihmistä autta/ mutta ainoastans Syndihin ja Cuolemahan. Sentähden lähetti Jumala Poicans/ ja sälytti meidän syndimme hänen päällens/ ja autti nijn meitä Lakia täyttämän hänen Hengens cautta.
v. 3. Synnin cautta) Syndi on täsä ricosuhri/ ionga Christus Ristin päällä teki/ ja sen cautta poisotti ja cadotti synnin Nijncuin se myös on/ Esa. 53:10. 2. Cor. 5:21.
v. 5. Lihalliset) Lihallisia ajatella/ se on/ ei mitän Jumalasta lucua pitä/ ei totella händä/ ei minäkän händä pitä ja ei mitän hänestä ymmärrä: Mutta Hengellisiä ajatella/ on taas tätä wastan.
v. 21. Turmeluxen orjudesta) Nimittäin/ ettei heidän pidä jumalattomia/ heidän pahan haluns jälken/ enä palweleman/ caickinaises pahudes.
v. 22. Ikäwöidze) Nijncuin Waimo lasta synnyttäisäns waiwatan.
v. 29. Jotca hän on edescadzonut) Nimittäin/ jotca hänen armons cautta Christuxen päälle olit uscowat.

IX. Lucu .

PAwali sano idzens olewan murhellisen/ että hänen suculaisens Judalaiset olit hyljätyt/ joilla cuitengin parembi meno oli cuin pacanoilla/ v. 1.
Wasta kysymyxen/ ja osotta ettei walidzemus ole tapahtunut jongun sugun jälken/ v. 6.
eli ansiost/ waan armost/ v. 10.
Wasta myös nijtä/ jotca Jumalan sentähden wääräxi sanowat/ v. 14.
Mutta hylkäminen on tapahtunut Jumalan oikeudest/ nijtä wastan jotca hänen kärsimyxens ylöncadzowat/ v. 22.
Näyttä Prophetaista pacanat otettawan/ mutta Judalaiset hyljättäwän/ v. 25.
Syy on: että pacanat ottawat uscon wastan Christuxen päälle/ ja tulewat sen cautta wanhurscaxi: mutta Judalaiset edziwät wielä nyt heidän wanhurscauttans Lain cautta/ v. 30.

Room 9:1 MInä sanon totuuden Christuxes/ ja en walehtele/ nijncuin minun omatundon minulle Pyhäs Henges todista/
Room 9:2 Että minulla on suuri murhe ja alinomainen kipu sydämesäni.
Room 9:3 Minä olen pyynnyt kirotuxi tulla Christuxelda minun weljeini tähden/ jotca lihan puolesta minun langoni owat.
Room 9:4 Jotca owat Israelitat/ joiden on Lasten Oikeus ja Cunnia/ ja Lijtot/ ja Laki/ ja Jumalan palwelus/ ja lupauxet.
Room 9:5 Joiden myös Isät owat/ joista CHRISTUS lihan puolesta syndynyt on/ joca on caickein Jumala/ ylistetty ijancaickisest/ Amen.
Room 9:6 MUtta en minä näitä sentähden puhu/ että Jumalan sana on huckunut: sillä ei ne ole caicki Israelitat/ jotca Israelist owat.
Room 9:7 Ei myös ne ole caicki lapset/ jotca Abrahamin siemen owat: Waan Isaachis pitä sinulle siemen cudzuttaman.
Room 9:8 Se on/ ei ne ole Jumalan Lapset/ jotca Lihan puolesta Lapset owat: mutta ne jotca Lupauxen puolesta Lapset owat/ ne siemenexi luetan:
Room 9:9 Sillä tämä on Lupauxen sana: tällä ajalla minä tulen/ ja Saralla pitä poica oleman.
Room 9:10 MUtta ei se ainoastans nijn tapahtunut/ waan Rebecka synnytti myös Isaachist meidän Isästäm.
Room 9:11 Sillä ennen cuin lapset synnyitkän/ ja cosca ei he wielä hywä eikä paha tehnet ollet: Että Jumalan aiwoitus pidäis walidzemisen jälken seisowainen oleman:
Room 9:12 Ei töiden ansiost/ waan cudzumisen armost/ sanottin hänelle näin:

Room 9:13 Suuremman pitä wähembätä palweleman. Nijncuin kirjoitettu on: Jacobia minä racastin/ mutta Esauta wihaisin.
Room 9:14 MItästä me tähän sanomma? Ongo sijs Jumala wäärä:
Room 9:15 Pois se: Sillä hän sano Mosexelle: Jollen minä olen armollinen/ sillen minä olen armollinen/ ja ketä minä armahdan/ sitä minä armahdan.
Room 9:16 Nijn ei se nyt ole jongun tahdos eli juoxus/ waan Jumalan armos:
Room 9:17 Sillä Ramattu sano Pharaolle: juuri sentähden olen minä sinun herättänyt/ osottaxeni minun wäkeäni sinusa/ että minun nimen caikesa maasa julistettaisin.
Room 9:18 Ja nijn hän armahta ketä hän tahto/ ja paadutta kenengä hän tahto.
Room 9:19 NIin sinä sanot minulle: mixi hän sijs meitä nuhtele? Cuca taita hänen tahtons wastan olla? O ihminen parca! cuca sinä olet/ joca Jumalan cansa rijdellä tahdot?
Room 9:20 Sanoco jongunlainen työ tekiällens?
Room 9:21 Mixis minun sencaltaisexi tehnyt olet? Eikö Sawenwalajalla ole walda/ yhdestä sawencappalesta tehdä yhtä astiata cunniaxi/ ja toista häpiäxi?
Room 9:22 Sentähden jos Jumala tahto wihans osotta ja woimans ilmoitta/ on hän suurella kärsimisellä kärsinyt hänen wihans astioita/ jotca owat cadotuxeen walmistetut:
Room 9:23 Että hän tiettäwäxi tekis hänen cunnians rickauden/ hänen laupiudens astioille/ jotca hän cunniahan on walmistanut.
Room 9:24 Jotca hän myös cudzunut on/ nimittäin/ meitä ei ainoastans Judalaisista/ waan myös pacanoista.
Room 9:25 Nijncuin hän Osean cautta sano: Minä tahdon cudzua sen minun Canssaxeni/ joca ei minun Canssan ollutcan: ja minun rackaxeni/ joca ei minun rackan ollutcan.
Room 9:26 Ja pitä tapahtuman/ että siellä cuin heille sanottin: et te ole minun Canssan: pitä heitä eläwän Jumalan lapsixi cudzuttaman.
Room 9:27 Mutta Esaias huuta Israelin edestä: jos Israelin lasten lucu olis nijncuin sanda meresä/ nijn cuitengin tähtet autuaxi tulewat.
Room 9:28 Sillä culuttamus ja lyhendämys pitä tapahtuman wanhurscaudexi. Ja idze HERra on sen häwityxen maan pääldä hillidzewä.
Room 9:29 Nijncuin Esaias ennen sanoi: ellei HERra Zebaoth olis meille siemendä jättänyt/ nijn me olisimma ollet cuin Sodoma/ ja sencaltaiset cuin Gomorra.
Room 9:30 MItästä me tähän sanomma? Me sanomma: pacanat/ jotca ei ole wanhurscautta pyytänet/ owat saanet wanhurscauden/ mutta minä sanon sijtä wanhurscaudest joca uscosta tule.

Room 9:31 Mutta Israel joca wanhurscauden Lakia on pyytänyt/ ei ole wanhurscauden Lakia saanut.
Room 9:32 Mingätähden? Ettei he sitä uscosta/ mutta Lain töistä edzeit: sillä he owat loucannet idzens Louckauskiween. Nijncuin kirjoitettu on:
Room 9:33 Cadzo/ minä panen Zionijn louckauskiwen/ ja pahennuxen callion: joca hänen päällens usco/ ei händä pidä häwäistämän.

Vers. 13. Wihaisin) Ei Jumala mitän wiha caikista hänen tegoistans/ Sap.$ 11:25. waan wihata on täsä/ halwembana pitä. Nijncuin Christus/ Luc. 14:26. puhu: Joca ei wiha Isäns ja Äitiäns/ etc.$ ei hän taida olla minun Opetuslapsen/ se on/ joca ei halwembana pidä Isä ja äitiä/ etc.$ cuin minua.
v. 18. Paadutta) Cadzo/ Exod.$ 7:3. ja 9:16.
v. 22. Jotca owat walmistetut) Täsä tule wisu waari otta sijtä eroituxest: että wihan astiat owat hyljätyt/ sano hän/ ja että Jumala on heitä suurella kärsimisellä kärsinyt/ ja että ne owat cadotuxeen walmistetut: Mutta laupiuden astiat owat walitut/ sano hän/ ja että Jumala on idze heidän walmistanut. Josta nähdän/ ettei Jumala ole nijn cadotettuja cuin walittuja walmistanut/ waan he owat idzens sijhen eroittanet ja owat Perkeleldä walmistetut/ Hos. 13:9.
v. 28. Hillidzewä) Waicka suurin osa lange/ ja uscottomaxi tulewat/ nijn ei hän cuitengan tahdo caickia anda langeta/ waan pitä tähtet tähdellä/ ja lewittä nijden cautta sitä runsammin hänen Sanans ja Armons/ jonga cautta he wanhurscaxi ja pyhäxi tulewat.
v. 30. Uscosta) Cadzos tätä cuin Pawali kertoi ja päättä täsä puhens pacanain wanhurscaudest ja heidän walidzemisestans/ nijncuin ne olisit yxi cappale/ asia/ syy ja tila molembijn. Ja sano heidän uscon cautta wanhurscaxi tullen/ sentähden owat he myös walitut/ sijnä cuin Jumala on nähnyt heidän uscons Christuxen päälle/ ei nijncuin jongun työn eli ansion/ waan nijncuin sen jonga cautta heidän piti hänen armons käsittämän.
v. 33. Louckauskiwen) Ei usco että Christus teke ihmiset wanhurscaxi/ paidzi töidän ansiota/ sentähden he idzens hänehen louckawat jn pahenewat.

X. Lucu .

PAwali opetta wielä/ mingätäden Judalaiset owat hyljätyt/ ja ei ole wanhurscaxi tullet/ v. 1.
Nijn myös mikä Lain ja Uscon wanhurscauden eroitus on/ v. 5.
Mingä cautta me saamme autuaxi tekewäisen uscon/ v. 4.
Ja cuinga Prophetat owat aica ennen Judalaisten hyljämisest/ ja pacanain cudzumisest/ ennustanet/ v. 19.

Room 10:1 WEljet minun sydämeni halu ja rucous on Jumalan tygö Israelin edestä/ että he autuaxi tulisit:
Room 10:2 Sillä minä annan heille todistuxen/ ettäi heillä on ahkerus Jumalan puoleen/ mutta tyhmydes.
Room 10:3 Sillä ei he ymmärrä sitä wanhurscautta joca Jumalan edes kelpa/ waan pytäwät oma wanhurscauttans wahwista/ eikä ole sille wanhurscaudelle cuuliaiset/ cuin Jumalan edes kelpa:
Room 10:4 Sillä Christus on Lain loppu/ joca hänen päällens usco/ se on wanhurscas.
Room 10:5 Moses kyllä kirjoitta sijtä wanhurscaudest cuin Laista tule/ että cuca ihminen sen teke/ hänen pitä sijnä elämän.
Room 10:6 Mutta se wanhurscaus cuin uscosta tule/ sano näin: älä sano sydämesäs: cuca tahto ylösastua taiwasen?
Room 10:7 (Se on Christusta tänne alas hakea) Eli/ cuca tahto alasastua sywyten? se on Christusta hake cuolleista.
Room 10:8 Waan mitä se sano? Se sana on juuri sinun tykönäs/ nimittäin/ sinun suusas ja sydämesäs. Tämä on se sana uscosta/ jota me saarnamma.
Room 10:9 SIllä/ jos sinä suullas Jesuxen tunnustat HERraxi/ ja uscot sydämesäs/ että Jumala on hänen cuolluista herättänyt/ nijn sinä tulet autuaxi:
Room 10:10 Sillä sydämen uscolla me wanhurscaxi tulemma/ ja suun tunnustuxella me autuaxi tulemma.
Room 10:11 Ja Ramattu sano: jocainen cuin usco hänen päällens/ ei hän tule häpiän.
Room 10:12 Ei ole yhtän eroitusta Judalaisen ja Grekin wälillä: sillä yxi on caickein HERra/ ricas caickein cohtan/ jotca händä rucoilewat.
Room 10:13 Ja jocainen cuin HERran Nime auxens huuta/ hän tule autuaxi.
Room 10:14 Mutta cuinga he sitä auxens huutawat/ jonga päälle ei he usconet? Ja cuinga he sen uscowat/ josta ei he ole cuullet?
Room 10:15 Mutta cuinga he cuulewat ilman saarnajita? Ja cuinga he saarnawat/ ellei heitä lähetetä? Nijncuin kirjoitettu on: O cuinga suloiset owat nijden jalat cuin rauha julistawat/ nijden cuin hywä julistawat.
Room 10:16 Mutta ei he ole caicki Evangeliumille cuuliaiset: sillä Esaias sano:
Room 10:17 HERra/ cuca usco meidän saarnam? Nijn tule sijs Usco saarnasta/ mutta saarna tule Jumalan sanan cautta.
Room 10:18 Mutta minä sanon: eikö he sitä ole cuullet? Heidän änens tosin on lähtenyt caicken mailmaan/ ja heidän sanans mailman ärijn.
Room 10:19 Waan minä sanon: eiköst Israel ole sitä tietä saanut? Ensimäinen Moses sano: Minä tahdon

teitä yllyttä cateuteen sen Canssan cautta/ joca ei minun Canssan ole/ ja tyhmän Canssan cautta tahdon minä teitä härsytellä.
Room 10:20 Ja Esaias kehta myös sano: Minä olen nijldä löytty/ jotca ei minua edzinet/ ja olen nijlle ilmandunut/ jotca ei minua kysynet.
Room 10:21 Mutta Israelille hän sano: coco päiwän olen minä käteni ojendanut tottelemattoman ja wastahacoisen Canssan tygö.

Vers. 5. Sijnä elämän) se on/ hän wälttä ulconaisilla töillä ulconaisen rangaistuxen/ jonga Laki tuo myötäns: mutta ei se Jumalan edes mitän ole.
v. 6. Taiwasen) Joca ei usco/ että Christus on cuollut ja ylösnosnut/ meitä synnistä wanhurscaxi tekemän/ se sano sydämesäns: cuca on ylösastunut Taiwasen/ taicka alasmennyt? Näitä ne puhuwat jotca töilläns wanhurscaxi tulla tahtowat/ ja ei Uscolla.

XI. Lucu .

PAwali lohdutta Judalaisia/ ettei hekän ole peräti hyljätyt/ waan osa heistä wielä nyt tallella pidetän/ v. 1.
Neuwo pacanoita/ ettei he cudzumisestans ylpeilis v. 17.
jotca myös taitan kyllä hyljättä/ ja Judalaiset taas otetta/ jollei he heidän epäuscosans pysy/ v. 21.
Ihmettele Jumalan tutkistelemattomia Duomioita täsä asias/ v. 33.

Room 11:1 NIin minä sijs sanon: ongosta Jumala Canssans hyljännyt? Pois se: sillä minä olen myös Israeliteri/ Abrahamin siemenestä/ ja BenJaminin sugusta.
Room 11:2 Ei Jumala ole Canssans hyljännyt/ jonga hän ennen on edescadzonut. Ettekö te tiedä mitä Ramattu Eliasta sano? Cuinga hän mene Jumalan eteen Israeli wastan/ ja sano:
Room 11:3 HERra/ he owat tappanet sinun Prophetas/ ja sinun Altaris cukistanet/ ja minä olen ainoastans jäänyt/ ja he wäjywät minungin hengeni.
Room 11:4 Mutta mitä Jumalan wastaus sano hänelle? Minä olen minulleni jättänyt seidzemen tuhatta miestä/ jotca ei ole Baalin edesä polwens taiwuttanet.
Room 11:5 Nijn on jäänyitten cansa tälläkin ajalla tapahtunut/ Armon walidzemisen jälken.
Room 11:6 Mutta jos se armosta on/ nijn ei se ole töiden ansiosta: sillä ei armo muutoin armo oliscan. Mutta jos se on töiden ansiosta/ nijn ei se sillen armo ole/ muutoin ei ansio olis ansio.
Room 11:7 CUingasta sijs? Jota Israel edzi/ sitä ei hän saa/ mutta walitut sen saawat/ ja ne muut owat

paatunet.
Room 11:8 Nijncuin kirjoitettu on: Jumala on andanut heille vppiniscaisen Hengen/ silmät ettei he näkis/ ja corwat ettei he cuulis/ haman tähän päiwän asti.
Room 11:9 Ja Dawid sano: heidän pöytäns tulcon heille paulaxi/ ja satimexi/ ja pahennuxexi/ ja costoxi.
Room 11:10 Heidän silmäns soetcon ettei he näkis/ ja heidän selkäns aina taipucon.
Room 11:11 NIin minäkin sanon: owatco he sentähden heidäns loucannet/ että heidän pidäis langeman? Pois se/ waan heidän langemisestans tapadui pacanoille autuus/ että hän sais heitä kijwaxi heidän tähtens.
Room 11:12 Mutta jos heidän langemisens on mailman rickaus/ Ja heidän wähennöxens on pacanain rickaus cuinga paljo enämmin cosca heidän lucuns täytetäisin?
Room 11:13 Teille pacanoille minä puhun/ että minä pacanain Apostoli olen/ ylistän minä minun wircani.
Room 11:14 Ja jos minä taidaisin jollakin tawalla/ nijtä jotca minun lihani owat/ kijwaxi saada/ ja muutamatkin heistä autuaxi saatta.
Room 11:15 Sillä jos heidän cadotuxens mailman sowindo olis/ mitästä heidän corjamisens muuta olis cuin elämä cuolleista?
Room 11:16 Sillä jos alcu on pyhä/ nijn on myös coco taikina pyhä: ja jos juuri on pyhä/ nijn owat myös oxat pyhät.
Room 11:17 MUtta jos muutamat oxista owat murtunet/ ja sinä/ joca medzäöljypuu olit/ olet nijhin jällens istutettu/ ja olet sijtä juuresta osallisexi tullut/ ja sen öljypuun höystöstä/ nijn älä ylpeile oxia wastan.
Room 11:18 Mutta jos sinä heitä wastan ylpeilet/ nijn tiedä ettet sinä juurta canna/ waan juuri canda sinua.
Room 11:19 Ja sinä sanot: oxat owat murtunet/ että minun piti sijhen jällens istutettaman.
Room 11:20 Se on oikein sanottu: he owat murtunet heidän epäuscons tähden/ mutta sinä pysyt uscon cautta.
Room 11:21 Älä ole röyckiä/ waan pelkä: Sillä jos ei Jumala luonnolisia oxia armahtanut/ cadzo/ ei hän sinuacan armahda.
Room 11:22 Sentähden cadzo täsä Jumalan hywyttä ja angarutta: angarutta nijsä/ jotca langeisit/ mutta hywyttä idze sinusas/ jos sinä ainoastans hywydes pysyt/ muutoin sinäkin poisleicatan.
Room 11:23 Ja ne jällens istutetan/ ellei he heidän epäuscosans pysy: sillä kyllä Jumala woi heidän jällens istutta.
Room 11:24 Sillä jos sinä olet luonnolisesta medzäöljypuusta carsittu/ ja olet wastoin luondo hywään öljypuuhun istutettu: cuinga paljo enämmin ne/ jotca luonnoliset owat/ heidän omaan öljypuuhuns istutetan?

Room 11:25 SIllä en minä tahdo salata teildä/ rackat weljet/ tätä salaisutta/ ettet te olis ylpiät/ että paatumus on puolittain Israelille tullut/ sijhenasti cuin pacanain täyttämys tulis:
Room 11:26 Ja nijn caicki Israel autuaxi tule. Nijncuin kirjoitettu on: se tule Zionista/ joca päästä/ ja jumalattoman menon Jacobista poiskäändä.
Room 11:27 Ja tämä on minun Testamentin heidän cansans/ cosca minä poisotan heidän syndins.
Room 11:28 Evangeliumin puolesta minä tosin heitä teidän tähten wihollisna pidän: mutta walidzemisen puolesta minä heitä Isäin tähden racastan.
Room 11:29 Sillä ei Jumala lahjojans ja cudzumistans cadu:
Room 11:30 Sillä et tekän muinnen Jumalan päälle usconet/ waan nyt te oletta laupiuden heidän epäuscons cautta saanet.
Room 11:31 Nijn ei he ole tahtonet sitä laupiutta usco/ cuin teille on tapahtunut/ että heillengin laupius tapahduis:
Room 11:32 Sillä Jumala on caicki epäuscon ala sulkenut/ että hän caickia armahdais.
Room 11:33 O sitä Jumalan rickauden/ wijsauden ja tunnon sywyttä: cuinga tutkimattomat owat hänen duomions/ ja käsittämättömät hänen tiens.
Room 11:34 Cuca on HERran mielen tiennyt? Eli cuca on hänen neuwonandajans ollut?
Room 11:35 Eli cuca on hänelle jotakin ennen andanut/ jota hänelle pidäis jällens maxettaman? Sillä hänestä/ ja hänen cauttans/ ja hänesä/ owat caicki: jolle olcon cunnia/ ijancaickisest/ Amen.

Vers. 2. Edescadzonut) Ei ne caicki ole Jumalan Canssa/ jotca Jumalan Canssaxi cudzutan/ sentähden waicka enin osa hyljätäisin/ jotca ei edescadzotut ole/ nijn cuitengin Jumalan Canssa jää tallelle edescadzotuisa.
v. 7. Walitut) se on/ jotca owat walitut Jumalan Canssaxi.
v. 15. Heidän cadotuxens) Nijncuin ei Laki ole sitäwarten säätty/ että syndi sen cautta enänis/ waan että se tuttaisin/ nijn ei myös Judalaiset ole pacanain parannuxen tähden langennet/ mutta että he sen cautta saatetaisin pacanoita uscosa seuraman. Nijncuin ennengin sanottin: Laki on hywä/ ja on cuitengin tila enimbijn syndeihin: nijn on myös Judalaisten langemus paha/ ja on cuitengin pacanoille hywäxi.
v. 16. Alcu) Alguxi cudzutan täsä se cuin ensin taikinasta otetan.
v. 20. Epäuscons tähden) Cadzo taas syytä/ mingätähden muutamat owat hyljätyt/ ja muutamat walitut.
v. 26. Caicki Israel) Nimittäin/ oikia Israel/ jotca uscolliset ja walitut Jumalan lapset owat/ Judalaisista ja pacanoista cootut.

v. 32 Epäuscon ala sulkenut) Tämä on caiken sen päätös/ cuin Pawali on täsä Epistolas opettanut/ että caicki ihmiset owat idzestäns epäuscoiset/ eikä tottele Jumalata/ nijncuin 14. Psal. on kirjoitettu/ ja nijncuin 3. Lugus ennen sanottu on: Että caicki owat syndiset/ ja ei yxikän taida omalla ansiollans autuaxi tulla/ mutta caicki tarwidzewat Jumalan Armo.

XII. Lucu .

SIjtte cuin Apostoli oli opettanut/ cuinga ihminen Jumalan edes wanhurscaxi tule/ ja mingätähden muutamat hyljätän/ ja muutamat taas walitan/ nijn hän nyt opetta hywistä töistä/ joista hän jo 6. 7. ja 8. Lugus rupeis puhuman. Ja neuwo täsä ensin yhteisest vteen ja Jumalalle kelpawaiseen elämään/ v. 1. Sijtte/ erinomaisijn hywijn tapoihin ja hywijn töihin/ jotca textistä nähdä saadan/ v. 3.

Room 12:1 NIjn neuwon minä teitä/ rackat weljet/ Jumalan laupiuden cautta/ että te annaisitte teidän ruuminne/ eläwäxi/ pyhäxi/ ja Jumalalle otollisexi uhrixi/ joca on teidän toimellinen Jumalan palweluxenne.
Room 12:2 Ja älkät sowittaco teitän tämän mailman muodon jälken/ waan muuttacat teitän teidän mielen vdistuxen cautta/ että te coettelisitta/ mikä Jumalan hywä/ otollinen ja täydellinen tahto olis.
Room 12:3 SIllä minä sanon sijtä armosta/ cuin minulle annettu on/ jocaidzelle teistä: ettei yxikän idzestäns enämbi pidäis cuin hänen tule pitä/ waan pitäkän cohtulisest idzestäns/ sen jälken cuin Jumala on cullengin uscon mitan jacanut.
Room 12:4 Sillä nijncuin meillä on yhdes ruumis monda jäsendä/ mutta ei caikilla jäsenillä ole yhtäläinen wirca: nijn mekin olemma monda yxi ruumis Christuxes:
Room 12:5 Mutta keskenäm olemma me toinen toisemme jäsenet/
Room 12:6 Ja meillä owat moninaiset lahjat/ sijtä Armosta/ cuin meille annettu on. Jos jollakin on Prophetia/ nijn olcon uscon cansa yhteinen.
Room 12:7 Jos jollakin on jocu wirca/ nijn pitäkän wirastans waarin. Jos jocu opetta/ nijn ottacan opetuxestans waarin.
Room 12:8 Jos jocu anda/ nijn andacan yxikertaisudes. Jos jocu hallidze/ nijn pitäkän sijtä murhen. Jos jocu armahta/ nijn tehkän sen ilolla.
Room 12:9 OLcon rackaus wilpitöin. Wihatcat paha/ ja kijnnirippucat hywäsä.
Room 12:10 Weljellinen rackaus olcon sydämelinen teidän keskenän. Ennättäkän toinen toisens cunniata tekemäs.
Room 12:11 Älkät olco hitat töisänne. Olcat palawat hengesä. Sowittacat teitän ajan jälken.

Room 12:12 Olcat toiwosa iloiset. Kärsiwäiset murhesa. Olcat alati rucouxisa.
Room 12:13 Jacacat oman Pyhäin tarpexi. Ottacat mielellän huonesen.
Room 12:14 Siunatcat wainollisian:
Room 12:15 Siunatcat ja älkät sadatelco. Iloitcat iloisten cansa/ ja itkekät itkewäisten cansa.
Room 12:16 Olcat keskenän yximieliset. Älkät pyytäkö corkeita/ waan pitäkät teitän alimmaisten caltaisna.
Room 12:17 Älkät idziän ylön wijsana pitäkö. Älkät paha pahalla costaco. Ahkeroitcat sitä cuin cunnialinen on jocaidzen edes.
Room 12:18 Jos mahdollinen on/ nijn paljo cuin teisä on/ nijn pitäkät rauha caickein ihmisten cansa.
Room 12:19 Älkät idze costaco/ minun rackani/ waan andacat Jumalan wihan sia saada. Sillä kirjoitettu on: Minun on costo/ minä tahdon costa/ sano HERra.
Room 12:20 Jos sinun wihollises iso/ nijn syötä händä/ ja jos hän jano/ nijn juota händä. Coscas tämän teet/ nijn sinä tuliset hijlet hänen pääns päälle cocot.
Room 12:21 Älä anna sinuas woitetta pahalda/ waan woita sinä paha hywällä.

Vers. 1. Toimellinen) Pawali cudzu täsä caicki uhrit/ työt ja Jumalan palweluxet/ toimettomaxi/ cosca ne ilman uscota ja Jumalan tunnota tapahtuwat.
v. 7. Yhteinen) Caicki Prophetia ja ilmoitus/ joca töihin ja ei Christuxehen tule/ nijncuin ainoaan turwahan: ehkä cuinga callis se olis/ nijn ei se cuitengan tule uscon cansa yhten. Nijncuin Mennigäisten ilmoituxet/ sielumessut/ anetiet/ paastot/ jaket/ Ucoinwacat/ Pyhäin ja muiden luotuin päälle turwa. v. eod.$ Jos jocu opetta) Nijtä opetetan jotca ei taida/ mutta nijtä neuwotan/ jotca jo ennen tiesit.
v. 18. Jos mahdollinen on) Theoph.$ Pulchre$ non$ certamen$
v. 20. Hijlet) Tulda paneminen wihollisen pään päälle/ on/ että wihollinen hywän työn cautta idze päällens wihastu/ että hän meitä wastan nijn pahasti tehnyt on.

XIII. Lucu .

APostoli neuwo wielä hywijn töihin/ nimittäin/ cuuliaisuteen Eliwalda wastan/ v. 1.
racastaman meidän lähimmäistäm/ v. 8.
ja cunnialisest ja raitist elämän/ v. 11.

Room 13:1 Jocainen olcon Esiwallalle/ jolla walda on/ alammainen: sillä ei Esiwalda ole muutoin cuin Jumalalda/ ne wallat jotca owat/ Jumalalda ne säätyt owat.

Room 13:2 Sentähden jocainen cuin idzens Esiwalda wastan asetta/ se on Jumalan säätyä wastan. Mutta ne jotca wastan owat/ saawat duomion päällens.
Room 13:3 Sillä ne jotca wallan päällä owat/ ei ole hywintekiöille/ waan pahointekiöille pelgoxi. Elles tahdo Esiwalda peljätä/ nijn tee hywä/ sijttes saat häneldä kijtoxen: sillä hän on Jumalan palwelia/ sinun hywäxes.
Room 13:4 Waan jos sinä paha teet/ nijn pelkä: sillä ei hän miecka huckan canna/ mutta on Jumalan palwelia ja costaja/ sille rangaistuxexi joca paha teke.
Room 13:5 Sentähden tule alammainen olla/ ei ainoastans nuhten tähden: waan myös omantunnon tähden.
Room 13:6 Sentähden pitä teidän myös weron andaman: sillä he owat Jumalan palweliat/ joiden sencaltaisista tule lucua pitä.
Room 13:7 Nijn andacat sijs jocaidzelle mitä te welgolliset oletta: sille wero/ jolle wero tule: sille tulli/ jolle tulli tule: sille pelco/ jolle pelco tule: sille cunnia/ jolle cunnia tule.
Room 13:8 Älkät kellengän welgolliset olco/ waan ainoastans että te toinen toistanne racastatte: sillä joca toista racasta/ se on täyttänyt Lain.
Room 13:9 Sentähden/ se cuin sanottu on: Älä huorintee: älä tapa: älä warasta: älä wäärä todistust sano: älä himoidze. Ja muut sencaltaiset käskyt/ ne tähän sanaan suljetan: sinun pitä racastaman lähimmäistäs/ nijncuin idziäskin.
Room 13:10 Ei rackaus tee lähimmäiselle mitän paha: sentähden on rackaus Lain täyttämys.
Room 13:11 JA että me sencaltaisia tiedämme/ nimittäin ajan/ että nyt on aica unesta nosta (sillä meidän autuudem on nyt lähembänä cuin silloin cosca me uscoimma)
Room 13:12 Yö on culunut/ ja päiwä on tullut/ sentähden hyljätkäm pimeyden töyt/ ja pukecam meitäm walkeuden sotaaseilla.
Room 13:13 Waeldacam soweliast nijncuin päiwällä/ ei ylönsyömises eikä ylönjuomises: ei cammiois eikä haureudes.
Room 13:14 Ei rijdas ja cateudes: waan pukecat teidän päällen HERra Jesus Christus. Ja holhotcat ruumistan/ waan ei haureuten.

Vers. 5. Omantunnon tähden) Mailmallinen Esiwalda pidetän sentähden/ että meillä ulconainen rauha olis/ sentähden on omatundo welcapää rackauden puolesta heitä cuuleman.
v. 6. Weron) Cadzocat/ cuinga tarpellinen on wero anda/ ja olla cuuliainen: sillä nijn te autatte hywiä holhoman/ ja pahoja rangaiseman. Älkät sijs sitä pahaxenne pango.
v. 11. Cuin silloin cosca me uscoimma) se on/ cosca ei lupauxet Christuxest wielä ollet täytetyt: waan me

uscoimme ja odotimme ainoastans nijtä.
v. 14. Holhotcat) Älkät ylidze määrän teidän ruumistan waiwatco ylönpaldisella pyhydellä/ nimittäin/ walwomisella/ paastolla ja wilulla/ nijncuin ulcocullatut tekewät.

XIV. Lucu .

PAwali neuwo ettei Christillistä wapautta pidä käytettämän wäärin/ heickoin ylöncadzexi ja pahennuxexi/ v. 1.
ettei toisen pidä toista duomidzeman/ ulconaisten säätyin tähden/ jotca idzesäns wapat ja ehdolliset owat/ v. 3.
waan että jocainen tekis sitä cuin sowinnoxi ja lähimmäisen parannuxexi tulis/ ja joca ei yhdengän omatundo pahennais/ v. 19.

Room 14:1 HEickouscoista corjatcat/ ja älkät omatundo pahoittaco.
Room 14:2 Yxi usco saawans caickinaista syödä/ waan heicko syö caalia.
Room 14:3 Joca syö/ älkän sitä ylöncadzoco/ joca ei syö: ja se joca ei syö: älkän duomidco sitä cuin syö: sillä Jumala on händä corjannut.
Room 14:4 Cuca sinä olet joca toisen palweliata duomidzet? Omalle Isännällens hän seiso eli lange/ mutta kyllä hän taitan tuetta seisoman: sillä Jumala on wäkewä händä tukeman.
Room 14:5 Yxi eroitta yhden päiwän toisesta: toinen pitä caicki päiwät yhtäläisnä. Jocainen olcon wahwa mielesäns.
Room 14:6 Joca päiwä tottele/ sen hän HERralle teke: ja joca ei päiwä tottele/ se myös sen HERralle teke. Joca syö/ hän syö HERralle/ sillä hän kijttä Jumalata: ja joca ei syö/ se ei syö HERralle/ ja kijttä Jumalata.
Room 14:7 Sillä ei yxikän meistä idzellens elä/ eikä yxikän idzellens cuole.
Room 14:8 Jos me elämme/ nijn me HERralle elämme: jos me cuolemma/ nijn me HERralle cuolemma. Sentähden joco me elämme eli cuolemma/ nijn me HERran omat olemma.
Room 14:9 Sillä sentähden on myös Christus cuollut ja ylösnosnut/ ja jällens eläwäxi tullut/ että hän olis cuolluitten ja eläwitten HERra.
Room 14:10 MUtta mixi sinä weljiäs duomidzet? Eli sinä mixis weljes ylöncadzot? sillä me asetetan caicki Christuxen duomioistuimen eteen/ nijncuin kirjoitettu on:
Room 14:11 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra/ minua pitä caicki polwet cumartaman/ ja caicki kielet pitä Jumalan tunnustaman.

Room 14:12 Sentähden jocaidzen meistä pitä edestäns Jumalalle lugun tekemän.
Room 14:13 Älkäm sijs tästedes toinen toistam duomitco/ waan duomitcam parammin nijn/ ettei yxikän weljens eteen pane louckausta eli pahennuxen tila.
Room 14:14 MInä tosin tiedän/ ja olen wahwa HERras Jesuxes/ ettei mitän idzestäns yhteistä ole/ waan joca jotakin yhteisexi luule/ hänelle se on yhteinen.
Room 14:15 Mutta jos sinun weljes sinun ruastas pahene/ nijn et sinä sijtte waella rackaudes. Älä sitä ruallas cadota/ jonga tähden Christus on cuollut.
Room 14:16 Sentähden sowittacat nijn/ ettei teidän hywyttän laitetais:
Room 14:17 Sillä ei Jumalan waldacunda ole ruoca eli juoma/ mutta wanhurscaus/ rauha ja ilo Pyhäs Henges.
Room 14:18 Joca nijsä Christusta palwele/ hän on Jumalalle otollinen/ ja ihmisille kelwollinen.
Room 14:19 Sentähden noudattacam sitä cuin rauhan sopi/ ja sitä cuin cullengin parannuxexi tule: älä ruan tähden Jumalan työtä turmele.
Room 14:20 Caicki tosin owat puhtat/ waan ei se sille ole hywä/ joca syö omantundons pahennuxen cansa.
Room 14:21 Se on paljo parambi ettes ensingän liha söis/ etkä wijna jois/ eli jotakin josta weljes louckandu taicka pahene elickä heicoxi tule.
Room 14:22 Jos sinulla on usco/ nijn pidä se idzesäs Jumalan edes. Autuas on/ joca ei tee idzellens omatundo/ nijsä cuin hän coettele.
Room 14:23 Mutta joca sijtä epäile ja cuitengin syö/ se on cadotettu: sillä ei hän syönyt uscosa: ja caicki cuin ei uscosta ole/ se on syndi.

Vers. 1. Pahoittaco) Christityt owat cahtalaiset: muutamat owat wahwat uscosa/ ja muutamat heicot: taita tapahtua ettei cumbican puoli käytä idziäns soweliast toistans wastan: Wahwemmat ylöncadzowat heicombita ylpeydest/ ja heicot pahoittawat idzens taas wähimmistäkin syistä. Sentähden Pawali opetta täsä/ että he toimittawat idzens rackauden jälken/ ettei cumbican toistans wastan mitän tee eikä duomidze/ waan että cukin tekis ja wäldäis/ nijncuin toisen tarpexi ja parhaxi sopis.
v. 5. Wahwa) se on/ älkän horjuco eli epäilkö omasatunnosans/ waan olcan irstas ja wahwa sijtä/ ettei se ole Jumalan edes syndi/ joco hän syö eli ei.
v. 11. Minua) On sijs Christus totinen Jumala/ että sencaltaisia on tapahtuwa hänen duomioistuimens edes.
v. 14. Yhteinen) se on/ saastainen/ joca ei pyhitetty ole.
v. 15. Cuollut) Cadzo/ Christus on nijdengin edest cuoleman kärsinyt/ jotca cadotetuxi tulewat.

v. 16. Hywyttän) Evangelium on meidän hywydem/ mutta että sitä laitetan/ tekewät ne jotca Christillisen wapauden heickoin pahennuxexi toimittawat.
v. 23. Uscosta) Cadzo/ tämä on paras yhteinen cappale/ caickia töitä wastan/ jotca ilman uscota tehdän.

XV. Lucu .

APostoli neuwo wielä heickoja kärsimän/ ja ahkeroidzeman että caicki yximielisest Jumalata palwelisit:
Nijncuin Christus/ waicka hän yxinäns Judalaisille saarnais/ wahwistaxens Isille lupausta: nijn on hän cuitengin wastanottanut ne sokiat pacanat/ ennustusten jälken/ v. 1.
Sano hänen rohken kirjoituxens syyn/ että hän oli heidän Apostolins/ ja sentähden teki hän parhain heidän cansans/ v. 14.
Sano myös tulewans Romijn/ Hispaniaan matcustaisans/ ja cuin hän ensin olis jotain Jerusalemis toimittanut/ v. 22.
Ano/ että he muistaisit händä rucouxisans Jumalan tygö/ v. 30.

Room 15:1 MUtta meidän/ jotca wäkewät olemma/ tule heickoin woimattomutta kärsiä/ eikä idzellemmme kelwata.
Room 15:2 Nijn sowittacan jocainen meistä idzens/ että hän kelpais lähimmäisellens sijnä cuin hywä on/ parannuxexi:
Room 15:3 Sillä ei Christuscan idzellens kelwannut/ waan nijncuin kirjoitettu on: heidän pilckans/ jotca sinua pilckaisit/ langeisit minun päälleni.
Room 15:4 Sillä mitä ennen kirjoitettu on/ se on meille opixi kirjoitettu/ että meillä kärsimisen ja Ramattuin lohdutuxen cautta toiwo olis.
Room 15:5 Mutta kärsimisen ja lohdutuxen Jumala/ andacon että te keskenän yximieliset olisitta/ Jesuxen Christuxen perän:
Room 15:6 Että te yximielisest yhdestä suusta kijtäisitte Jumalata/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä.
Room 15:7 Sentähden corjatcat toinen toistan/ nijncuin Christuskin on meitä Jumalan cunniaxi corjannut.
Room 15:8 MUtta minä sanon: Jesus Christus on ollut ymbärinsleickauxen palwelia Jumalan totuuden tähden/ wahwistaman sitä lupausta cuin Isille tapahtunut oli.
Room 15:9 Mutta että pacanat laupiuden edestä Jumalata kijttäisit/ nijncuin kirjoitettu on: sentähden kijtän minä sinua pacanain seas/ ja weisan sinun Nimees.

Room 15:10 Ja taas hän sano: iloitcat pacanat hänen Canssansa cansa.
Room 15:11 Ja taas: kijttäkät HERRA caicki pacanat/ ja caicki Canssa ylistäkän händä.
Room 15:12 Ja taas sano Esaias: sen pitä oleman Jessen juuren/ joca on nousewa pacanoita hallidzeman/ jonga päälle pacanat toiwoman pitä.
Room 15:13 Mutta toiwon Jumala täyttäkön teitä caikella riemulla ja rauhalla/ uscosa/ että teillä Pyhän Hengen woiman cautta täydellinen toiwo olis.
Room 15:14 MInä tiedän hywästi/ rackat weljeni/ että te oletta hywyttä täynäns/ caikella tundemisella täytetyt/ että te woitta toinen toistanne neuwo.
Room 15:15 Minä olen cuitengin puolittain rohkiast teidän tygön/ rackat weljet/ kirjoittanut/ muistuttain teille sen armon puolesta/ cuin minulle Jumalalda on annettu.
Room 15:16 Että minun pitä oleman pacanain seas Jesuxen Christuxen palwelian/ Jumalan Evangeliumita uhramas/ että pacanatkin olisit Jumalalle otollinen uhri/ Pyhän Hengen cautta pyhitetyt.
Room 15:17 Sentähden minulla on/ josta minä Jesuxes Christuxes kerscan/ että minä Jumalata palwelen:
Room 15:18 Sillä en minä rohke mitän puhua/ ellei Christus sitä minun cauttani waicutais/ saattaman pacanoita cuuliaisexi/ sanan ja työn cautta/ merckein woimalla ja ihmetten cautta/ ja Jumalan Hengen wäellä.
Room 15:19 Nijn että minä hamasta Jerusalemist/ ja nijsä ymbärins/ Illyricumin asti/ olen caicki Christuxen Evangeliumilla täyttänyt.
Room 15:20 Ja minä olen ollut ahkera Evangeliumita saarnaman/ joisa Christuxen nimi ei ennen mainittucan ollut/ etten minä muucalaisen perustuxen päälle rakennais/ waan nijncuin kirjoitettu on:
Room 15:21 Joille ei ensingän hänestä julistettu ollut/ nijden pitä sen näkemän: ja jotca ei hänestä mitän cuullet ole/ nijden pitä ymmärtämän.
Room 15:22 Se myös on syy/ mingätähden minä olen usein estetty teidän tygön tulemast.
Room 15:23 Nyt ettei minun ole näisä maacunnisa enä sia/ ja minä olen jo monda wuotta halainnut teidän tygönne tulla.
Room 15:24 Sentähden cosca minä Hispaniaan waellan/ nijn minä tulen teidän tygön: sillä minä toiwon/ että cosca minä sen cautta matcustan/ nijn minä saan teidän nähdä/ ja nijn teildä sinne saatetaisin. Cuitengin/ että minä ennen saisin kerran minuni teistä ilahutta.
Room 15:25 MUtta nyt minä waellan tääldä Jerusalemijn/ Pyhille palwelusta tekemän:
Room 15:26 Sillä ne Macedoniasta ja Achajasta owat mielelläns Jerusalemin köyhiä Pyhiä warten yhteidzen awun coonnet.

Room 15:27 He owat sen mielelläns tehnet/ nijncuin he sijhen heille welcapäätkin owat: Sillä jos pacanat owat heidän hengellisestä tawarastans osallisexi tullet/ nijn on cohtullinen/ että he myös heitä heidän ruumillisella tawarallans palwelewat.
Room 15:28 Cosca minä sijs sen asian päättänyt olen/ ja heille tämän hedelmän lukinnut/ tahdon minä teidän cauttan Hispaniaan palata.
Room 15:29 Mutta minä tiedän/ cosca minä teidän tygönne tulen/ että minä tulen Christuxen Evangeliumin täydellisellä siunauxella.
Room 15:30 Mutta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ meidän HERran Jesuxen Christuxen cautta/ ja Hengen rackauden cautta/ että te minun cansani kilwoittelisitte rucouxis minun edestäni Jumalan tygö/ että minä Judeas epäuscoisista pelastettaisin.
Room 15:31 Ja että minun palweluxen/ cuin minä teen Jerusalemis/ olis Pyhille otollinen.
Room 15:32 Että minä ilolla teidän tygönne tulisin/ Jumalan tahdon cautta/ ja minuani ynnä teidän cansan toiwutaisin.
Room 15:33 Mutta rauhan Jumala olcon teidän caickein cansan/ Amen.

Vers. 1. Heickoin) Tämä Lucu puhu heicoista heidän elämäsäns/ nijncuin ne jotca julki synneihin ja ricoxijn langewat/ että nijtäkin pitä kärsittämän ja ei hyljättämän/ sijhenasti cuin he taas wahwistuisit. Nijncuin edellinengin Lucu neuwo heickoin omantunnon cansa oleman.
v. 8. Ymbärinsleickauxen palwelia) se on/ että hän oli Apostoli/ käskyläinen/ Saarnaja ja Judalaisten opettaja/ waan erinomattain pacanoille lähetetty. v.14. Minä tiedän) se on/ waicka et te minun kirjoitustani tarwidze/ nijn cuitengin minun wircan/ joca minulla Jumalan armosta on/ minua waati sekä teitä että jocaista opettaman ja neuwoman.
v. 17. Että minä Jumalata palwelen) se on/ että minä olen Jumalan Pappi.
v. 20. Mainittucan) Että te ennen oletta opetetut/ sentähden olen minä sitä hitammin teidän tygönne riendänyt/ sillä mualla oli sia/ jos ei Christus ennen saarnattu ollut.
v. 28. Lukinnut) se on/ uscollisest ja hywästi warjelduna andanut.

XVI. Lucu .

PAwali ylistä kirjancandajatans/ v. 1.
käske terwettä muutamita Christityitä Romis/ v. 3.
Neuwo heitä caickia wälttämän wääriä opettaita/ v. 17.

käske myös terwettä muutamia cansapalwelioitans ja cuulioitans Corinthos/ v. 27.
Päättä coco Epistolans kijtoxella/ josa hän Pyhän Evangeliumin caunist kirjoitta/ v. 25.

Room 16:1 MInä annan teidän haldun Pheben meidän sisarem/ joca palwele Seuracunda Kenchreas.
Room 16:2 Että te händä corjaisitta HERrasa/ nijncuin Pyhäin sopi. Ja olcat hänelle caikis asiois awulliset/ joisa hän teitä tarwidze: sillä hän on ollut monelle/ ja lijatengin minulle awullinen.
Room 16:3 TErwettäkät Priscat ja Aquilat/ minun auttaitani Christuxes Jesuxes/ jotca owat caulans minun hengeni tähden aldixi andanet.
Room 16:4 Joita en minä ainoastans kijtä/ waan caicki pacanaingin Seuracunnat.
Room 16:5 Terwettäkät myös sitä Seuracunda/ joca heidän huonesans on. Terwettäkät Epenetusta/ minun rackaindani/ joca on vtinen Christuxes/ Achajasta.
Room 16:6 Terwettäkät Mariat/ joca paljo waiwa meistä näki.
Room 16:7 Terwettäkät Andronicust ja Juniat/ minun langojani ja cansafangejani/ jotca owat cuuluisat Apostolit/ ja olit jo ennen minua Christuxes.
Room 16:8 Terwettäkät Ampliat/ minun racastani HERrasa.
Room 16:9 Terwettäkät Urbanusta/ meidän auttajatam Christuxes/ ja Stachyt minun racastani.
Room 16:10 Terwettäkät Apellat/ joca on coeteldu Christuxes. Terwettäkät Aristobulin perhettä.
Room 16:11 Terwettäkät Herodiat/ minun langoani. Terwettäkät Narcissuxen perhettä HERrasa.
Room 16:12 Terwettäkät Tryphenat ja Tryphosat/ jotca työtä tehnet owat HERrasa. Terwettäkät Persidat minun racastani/ joca paljo työtä tehnyt on HERrasa.
Room 16:13 Terwettäkät Ruffust/ walittua HERrasa/ ja hänen ja minun äitiäni.
Room 16:14 Terwettäkät Asincritust ja Phlegontat/ Hermani/ Patrobat/ Hermest/ ja weljejä jotca heidän cansans owat.
Room 16:15 Terwettäkät Philologust ja Juliat/ Nereust ja hänen sisartans/ ja Olimpat/ ja caickia Pyhiä heidän tykönäns.
Room 16:16 Terwettäkät teitän keskenän pyhällä suunandamisella. Christuxen Seuracunnat terwettäwät teitä.
Room 16:17 MUtta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ että te cawataisitta nijtä cuin eripuraisudet ja pahennuxet saattawat/ sitä oppia wastan/ cuin te oppenet oletta: ja wälttäkät nijtä:
Room 16:18 Sillä ei sencaltaiset HERra Jesusta Christusta palwele/ waan oma wadzans/ ja wiettelewät makeilla puheillans ja liehacoidzemisellans yxikertaisten sydämet.

Room 16:19 Sillä teidän cuuliaisuden on caikille julistettu/ jongatähden minä suurest iloidzen. Mutta minä tahdon/ että teidän pitä hywäsä wijsat oleman/ ja pahudes yxikertaiset.
Room 16:20 Mutta rauhan Jumala tallatcon Satanan pian teidän jalcainne ala. Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän cansanne.
Room 16:21 TErwettä teitä Timotheus/ minun auttajan/ ja Lucius/ ja Jason/ ja Sosipater/ minun Langoni.
Room 16:22 Minä Tertius/ joca tämän Lähetyskirjan kirjoitin/ terwetän teitä HERrasa.
Room 16:23 Teitä terwettä Gajus/ minun ja caiken Seuracunnan holhoja. Teitä terwettä Erastus/ Caupungin rahanhaldia/ ja Quartus/ weli.
Room 16:24 Jesuxen Christuxen meidän HERran Armo/ olcon teidän caickein cansan/ Amen.
Room 16:25 Mutta hänelle/ jolla woima on teitä wahwista/ minun Evangeliumini ja saarnani jälken Jesuxes Christuxes/ jonga cautta se salaus on ilmoitettu/ cuin mailman algusta nijn tähän asti on salattu ollut/
Room 16:26 Mutta nyt ilmoitettu ja tiettäwäxi tehty Prophetain Ramattuin cautta/ ijancaickisen Jumalan käskyn jälken/ että Usco cuuliaisuden sais/ caickein pacanaingin seasa.
Room 16:27 Sen Jumalan/ joca yxinäns wijsas on/ olcon kijtos ja cunnia/ Jesuxen Christuxen cautta/ ijancaickisest/ Amen.

Romarein tygö. Lähetetty Corinthost/ Phebenin cansa/ joca Kenchrean Seuracunnas palweluxes oli.
Vers. 17. Eripuraisudet ja pahennuxet) Tämä on sanottu caickia ihmisten opetusta wastan.
Tämän Epistolan ylistys: että hän on paras cappale Udest Testamendist.

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

Esipuhe / edellisest P. Pawalin Epistolast / Corintherein tygö .
TÄsä Epistolas neuwo P. Pawali Corinthereitä: että he uscosa/ ja sijnä opisa cuin he häneldä cuullet olit/ yximielisest pysyisit/ ja enimmäst ahkeroidzisit/ hywin ja täydellisest oppiman sen/ cuin parhain tarwitan ja pääcappale asias on/ nimittäin: että Christus on meidän autuudem/ johonga caickein ihmisten järki ja wijsaus loucka ja pahendu.
Sillä nijncuin myös nyt meidän aicanam/ että pyhä Evangelium on ilmei tullut/ monda löytän/ jotca ennen cuin he tämän hywin ja täydellisest oppinet owat/ tahtowat olla wijsat ja taitawat/ caickinaisista puhuman ja duomidzeman/ ja cuitengin sangen wähän asiast tietäwät.
Josta tule/ että he mones paicas eripuraisutta/ eriseuroja ja caicke paha kehoittawat ja saattawat.
Nijn tapahdui myös Corintherein seas: joista/ cosca Pawali heillen Christillisen uscon ja wapauden opettanut oli/ löyttin cohta muutamita äkildä wijsaita/ jotca idzestäns paljon pidit/ jotca ei cuitengan muuta tehnet eli toimittanet Christillises Seuracunnas/ waan eripuraisutta ja capinata.
Nijn että yxi tahdoi olla Pawalin/ toinen Apollon: yxi Cephan/ toinen Christuxen: yxi tahdoi ymbärinsleickauxen/ toinen ei.
Muutamat tahdoit Awioskäskyn/ muutamat ei: muutamat tahdoit sitä cuin epäjumalillen uhrattu oli/ muutamat ei: muutamat tahdoit pitä mailmallisen wapauden.
Oli myös muutamita waimoja/ cuin tahdoit käydä awoipäin; ja muita sencaltaisita.
Nijn cauwan cuin sijhen joudui/ että yxi heidän seasans wapaudesta tilan sai/ ja otti äitipuolens awioxens.
Ja muutamat ei pitänet mitän cuolluitten ylösnousemisest: muutamat ei Sacramenteistä.
Ja nijn tapahdui sangen pahoin ja secaseuraisin/ että jocainen tahdoi olla Mestari ja opetta/ laitta ja tehdä Evangeliumin/ Sacramentein ja uscon cansa/ nijncuin hän tahdoi.
Mutta pääcappalen/ cuin on: että Christus on meidän autuudem/ wanhurscaudem ja lunastuxem/ he ylöncadzoit ja poisjätit/ nijncuin he ne jalosti jo oppinet olisit.
Sencaltaisita wahingolisia wijsaita nuhtele ja duomidze P. Pawali sangen cowan/ ja sano rohkiast: ettei se muuta ole cuin hulluus/ cusa ei mitän ymmärretä eikä oikein tietä/ eikä Christust/ Henge/ eli jotacuta Jumalan lahja: cuin meille Christuxes annettu on: Waan tarwidze/ ja pitä nyt sencaltaisita ensist opppiman.
Näitä hän teke ensimäisis/ 4. Cap.$ Wijdennes nuhtele hän sen riettaista työtä/ cuin äitipuolens awioxens

otti/ ja tahto/ että se Pannan pandaisin ja Perkelen haldun annetaisin.
Ja tällä tawalla anda tietä oikian Pannan panemisen tawan: Joca julkisten pahain töiden tähden/ Seuracunnan suosiosta tapahtuman pitä: Nijncuin myös Christus/ Matth. 18. opetta.
Cuudennes nuhtele hän toria ja riitoja oikeuden edes/ erinomaisest cosca se tapahtui pacanain ja uscottomain edes: ja opetta että he idze keskenäns sowitaisit asiat/ eli kärseisit wääryttä.
Seidzemennes opetta hän puhtast elämäst ja Awioskäskyst/ ylistä puhtautta ja Neidzyttä/ sijnä/ että se on tarpellinen sijhen/ että Evangeliumist sitä irstammast waariotetaisin.
Nijn myös Christus/ Matth. 19. opetta nijstä puhtaista/ jotca Taiwan waldacunnan eli Evangeliumin tähden nijn owat.
Mutta P. Pawali tahto/ että puhtaus pitä waatimatoin oleman/ ja ilman waarata suurembin syndeihin pidettämän: Muutoin on Awioskäsky parembi cuin se puhtaus/ joca pala alinomaisisa himoisa.
Cahdexannes nijn 12. asti/ opetta hän monella tawalla/ cuinga meidän pitä idzem käyttämän heickoja omiatundoja wastan/ ulconaisis asiois/ cuin on ruas/ juomas/ waatteis/ Sacramenteis.
Ja kieldä jocapaicas/ ettei wahwemmat ylöncadzois heicombita/ nijncuin myös hän idze (waicka hän Apostoli oli) maltti cuitengin idzens monesa/ jota hän kyllä tehdä saanut olis.
Jongatähden wäkewät nyt hywästä syystä peljätkän/ cosca muinen nijn monda Israelis hucuit/ jotca cuitengin caicki ihmetten ja tunnustähtein cautta Egyptin maalda johdatetut olit/ ja luulit idzens wäkewäxi.
Ja tällä tawalla hän poicke tarpellisin opetuxin.
Cahdestoistakymmenennes nijn 14. asti puhu hän Jumalan lahjoista/ että ne owat moninaiset/ joista cuitengin rackaus paras on.
Ettei he ylpeilis/ waan palwelisit toinen toistans yximielisest: että yxi Jumala on/ yxi HERra/ yxi Hengi/ ja caicki yxi/ ehkä cuinga moninainen se sijtte olis.
Neljästoistakymmenennes opetta hän saarnaita/ Prophetaita/ ja weisaita/ että toimellisest heidän lahjans käyttäisit/ ei muuxi cuin parannuxexi/ ja ei omaxi cunniaxens/ olis se saarna/ taito eli ymmärrys/ etc.$
Wijdennestoistakymmenennes nuhtele hän nijtä jotca säärin opettanet ja usconet owat cuolluitten ylösnousemista.
Cuudennestoistakymmenennes eli wijmeises/ neuwo hän heitä weljelliseen apuun köyhiä ja tarwidzepia cohtan Jerusalemis.

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö .

I. Lucu .

PAwali terwettä Corinthereitä/ v. 1.
Kijttä Jumalata sen armon ja lahjan edest cuin hän heillen andanut oli/ Christuxen cautta/ v. 4.
Neuwo heitä yximielisyten ja ei eroittaman heitäns cuin he teit/ että yxi piti Pawalist toinen toisesta/ ja cukin kerscais hänen opettajastans/ v. 10.
Sillä ei Pawali ollut ristinnaulittu heidän edestäns/ ei he myös ollet castetut hänen nimeens/ v. 13.
Waan hän oli lähetetty yxikertaisest/ saarnaman Evangeliumit Christuxest/ wijsaille hulludexi/ waan uscowaisille woimaxi autuuten/ v. 17.
Ettei he kenestäkän kerscais: waan Christuxest Jesuxest/ jonga Jumala oli heille tehnyt wijsaudexi ja autuudexi/ v. 30.

1 Kor 1:1 PAwali cudzuttu Jesuxen Christuxen Apostolixi Jumalan tahdosta/ ja Sosthenes weli.
1 Kor 1:2 Sille Jumalan Seuracunnalle/ joca on Corinthos/ pyhitetyille Jesuxen Christuxen cautta/ cudzutuille Pyhille/ ynnä caickein nijden cansa/ jotca meidän HERran Jesuxen Christuxen nimeen rucoilewat/ jocaidzes heidän ja meidän siasam.
1 Kor 1:3 Armo olcon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
1 Kor 1:4 MInä kijtän Jumalatani aina teidän tähtenne/ sen Jumalan armon edestä cuin teille Jesuxen Christuxen cautta annettu on/
1 Kor 1:5 Että te oletta caikisa hänen cauttans rickaxi tehdyt/ caikesa opisa ja tundemises.
1 Kor 1:6 Sillä saarna Christuxesta on teisä wäkewäxi tullut/
1 Kor 1:7 Nijn ettei teidän josacusa lahjasa mitän puutu/ ainoastans odottacat meidän HERran Jesuxen Christuxen ilmoitusta.
1 Kor 1:8 Joca myös teitä loppun asti wahwista/ että te olisitta nuhtettomat meidän HERran Jesuxen Christuxen päiwänä:
1 Kor 1:9 Sillä Jumala on wahwa/ jonga cautta te cudzutut oletta hänen Poicans Jesuxen Christuxen meidän HERramme yhteyten.
1 Kor 1:10 MUtta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ Jesuxen Christuxen meidän HERram nimen cautta/ että te caicki yhdencaltaisen puhen pidäisittä/ ja ettei teidän seasan eriseuroja olis/ waan pitäkät wäkewäst yhtä toinen toisenne cansa/ yhdes mieles ja yhtäläises luulos.
1 Kor 1:11 Sillä minun corwini on tullut teistä/ rackat weljet/ Chloen perhen cautta/ että rijdat owat teidän keskenän.
1 Kor 1:12 Nijn minä sanon sitä/ että cukin teistä sano: Minä olen Pawalin: se toinen: Minä olen Apollon:

colmas: Minä olen Cephaxen: neljäs: Minä olen Christuxen.
1 Kor 1:13 Cuingasta? Lienekö Christus jaettu? wai ongo Pawali teidän edestän ristinnaulittu? Eli olettaco te Pawalin nimeen castetut?
1 Kor 1:14 Minä kijtän Jumalata/ etten minä ole yhtän teistä castanut/ waan Chrispuxen ja Gajuxen:
1 Kor 1:15 Ettei kengän saa sanoa/ että minä minun nimeeni ketän castoin.
1 Kor 1:16 Minä castoin myös Stephanin perhen/ sijtte en minä tiedä jos minä jongun castanut olen.
1 Kor 1:17 Sillä ei Christus minua lähettänyt castaman/ waan Evangeliumi saarnaman/ ei cawaloilla sanoilla/ ettei Christuxen risti turhan menis.
1 Kor 1:18 Sillä puhe rististä/ on nijlle hulluus/ jotca cadotetan. Mutta meille/ jotca autuaxi tulemma/ on se Jumalan wäki.
1 Kor 1:19 Sillä kirjoitettu on: Minä cadotan wijsasten wijsauden/ ja ymmärtäwäisten ymmärryxen minä hyljän.
1 Kor 1:20 Cusasta wijsat owat? Cusasta Kirjanoppenet owat? Cusasta tämän mailman tutkiat owat? Eikö Jumala ole tämän mailman wijsautta hulludexi tehnyt.
1 Kor 1:21 Sillä ei mailma tundenut Jumalata wijsaudellans hänen wijsaudesans/ nijn kelpais Jumalalle tyhmän saarnan cautta nijtä wapahta/ jotca sen uscowat.
1 Kor 1:22 Sentähden/ että Judalaiset merckiä anowat/ ja Grekit wijsautta edziwät.
1 Kor 1:23 Mutta me saarnamme ristinnaulitun Christuxen Judalaisille pahennuxexi/ ja Grekeille hulludexi.
1 Kor 1:24 Mutta cudzutuille sekä Judalaisille: että Grekeille saarnamma me Christuxen Jumalan woimaxi ja Jumalan wijsaudexi/
1 Kor 1:25 Sillä Jumalan hulluus on wijsambi cuin ihmiset/ ja Jumalan heickous on wäkewämbi cuin ihmiset.
1 Kor 1:26 Cadzocat/ rackat weljet/ teidän cudzumistan/ ei monda lihallista wijsast/ ei monda jalo/ ei myös monda suuresta sugusta cudzuttu ole.
1 Kor 1:27 Waan se cuin mailman edes hullu on/ sen on Jumala walinnut/ että hän wijsat häpiään saattais. Ja se cuin heicko oli mailman edes/ sen Jumala on walinnut/ että hän wäkewät häpiään saattais.
1 Kor 1:28 Ja se cuin oli wapahtoin ja ylöncadzottu mailmasa/ on Jumala walinnut: ja se cuin ei mitän ole/ että hän ne jotca jotakin owat/ turhaxi tekis.
1 Kor 1:29 Ettei hänen edesäns yxikän liha kerscais.
1 Kor 1:30 Joista te myös oletta Christuxes Jesuxes/ joca meille on Jumalalda tehty wijsaudexi/ ja wanhurscaudexi/ ja pyhydexi/ ja lunastuxexi.
1 Kor 1:31 Nijncuin kirjoitettu on: joca idziäns kersca/ hän kerscatcan händäns HERrasta.

Vers. 2. Caickein cansa) Tästä nähdän/ ettei Pawali ole kirjoittanut hänen Epistolaitans nijllen ainoastans opixi/ joiden tygö ne ensist ja erinomaisest kirjoitetut olit/ mutta myös muillen ja caikillen Christityillen mailman loppun asti.
v. 9. Yhteyten) se on: Te oletta Christuxen cansaperilliset ja osalliset caikes hänen hywydesäns.
v. 17. Ei minua lähettänyt castaman) Nimittäin/ ei nijn erinomaisest: waan Evangeliumi saarnaman/ johon enä wireyttä ja työtä tarwitan. Sillä Apostolit owat monda sencaltaista asiat muiden käskenet toimita/ että he sitä paremmin ja ilman estetä olisit saanet opetta ja saarnata sana. Nijncuin nähdän/ Act.$ 6:3. v. eod.$ Turhan menis) Nimittäin/ jos sijtä ruwetaisin paljon ihmisen wijsauden ja taidon jälken jutteleman.
v. 19 Wijsasten) Nimittäin/ nijden jotca järjelläns tahtowat edziä totutta/ ja ei enämbi usco cuin he idze ymmärtäwät.
v. 25. Jumalan hulluus) Jumalan hulluus ja heickous on Evangelium. Se pidetän ylönwijsailda hulluudena/ ja tecopyhät cudzuwat sen eriseuraxi. Mutta oikeilda Christityildä luetan se Jumalan wäexi ja wijsaudexi.

II. Lucu .

SIjtte kirjoitta hän/ ettei hän muuta heille ole saarnannut/ cuin Evangeliumita ristinnaulitusta Christuxesta/ ei coreilla sanoilla ihmisen wijsauden jälken/ waan Hengen ja wäen osottamisella/ v. 1.
Joca on Jumalan salainen wijsaus/ jota ei tämän mailman Päämiehet ole ymmärtänet/ v. 6.
Waan Jumala on sen ilmoittanut Hengens cautta/ v. 10.
Ettei luonnollinen ihminen sencaltaista ymmärtä eikä käsittä taida/ v. 14.

1 Kor 2:1 JA/ rackat weljeni/ cosca minä teidän tygönne tulin/ en minä tullut corkioilla sanoilla/ engä sywällä wijsaudella/ ilmoittaman teille Jumalan todistusta.
1 Kor 2:2 Sillä en minä idziäni pitänyt teidän seasan nijncuin minä olisin jotakin tiennyt/ waan ainoastans Jesuxen Christuxen ja sen ristinnaulitun.
1 Kor 2:3 Ja minä olin teidän cansan heickoudes/ pelgos/ ja suures wapistuxes.
1 Kor 2:4 Ja minun puhen ja saarnan/ ei ollut caunistetuis jutuis ihmisten wijsauden jälken/ mutta Hengen ja wäen osotuxes/
1 Kor 2:5 Ettei teidän uscon olis ihmisten wijsaudes/ mutta Jumalan wäes.
1 Kor 2:6 Mutta se josta me puhumma/ on cuitengin wijsaus/ täydellisten tykönä. Ei tämän mailman/ eikä tämän mailman Päämiesten wijsaus/ joca hucku.

1 Kor 2:7 Waan me puhumma sijtä salatusta Jumalan wijsaudesta/ jonga Jumala on ennen mailman alcua säätänyt meidän cunniaxem/
1 Kor 2:8 Jota ei yxikän tämän mailman Päämiehistä tundenut: Sillä jos he olisit hänen tundenet/ nijn ei he olis Cunnian HERra ristinnaulinnet.
1 Kor 2:9 Waan nijncuin kirjoitettu on: Ei yxikän silmä ole nähnyt/ eikä yxikän corwa ole cuullut/ ja ei yhdengän ihmisen sydämeen ole astunut/ sijtä cuin Jumala on nijlle walmistanut/ jotca händä racastawat.
1 Kor 2:10 Mutta meille on Jumala sen ilmoittanut Hengens cautta: sillä Hengi tutkistele caicki cappalet/ Ja/ Jumalan sywydet.
1 Kor 2:11 Sillä cuca ihminen sen tietä mitä ihmises on/ waan ihmisen Hengi joca hänesä on? Nijn myös/ ei yxikän tiedä mitä Jumalas on/ waan Jumalan Hengi.
1 Kor 2:12 Mutta en me ole saanet tämän mailman henge: waan sen Hengen/ joca Jumalasta on/ että me taidaisimma tietä/ mitä meille Jumalalda annettu on.
1 Kor 2:13 jota me myös puhumma/ ei sencaltaisilla sanoilla cuin inhimillinen wijsaus opetta: waan sencaltaisilla sanoilla cuin Pyhä Hengi opetta/ ja me duomidzemma hengelliset asiat hengellisest.
1 Kor 2:14 Mutta ei luonnollinen ihminen ymmärrä Jumalan Hengestä mitän: sillä se on hänelle hulluus/ ja ei taida sitä käsittä/ joca hengellisest duomittaman pitä.
1 Kor 2:15 Mutta hengellinen duomidze caickia asioita/ ja ei hän keldäkän duomita.
1 Kor 2:16 Sillä cuca on tiennyt HERran mielen? Eli cuca tahdo hänen neuwo anda? Mutta meillä on Christuxen mieli.

Vers. 5. Olis) Sentähden ei taida ihmisten oppi olla omantunnon ja uscon perustus.
v. 7. Salatusta) Sillä se on peitetty hulluden ja ristin alla/ ja ei näy paljon cunnias ja rickaudes.
v. 14. Luonnollinen) Luonnollinen ihminen on/ nijn paljon cuin ihminen ilman armota on/ sekä järjellä/ taidolla/ tiedolla ja woimalla/ ja cuin hän idzestäns taita parahin laitettu olla.
v. 15. Hengellinen) Hän ymmärtä/ tunde/ on luja/ etc.$ jota järki ei woi/ ja ei tiedäckän mikä usco ja Evangelium on.

III. Lucu .

APostoli nuhtele Corinthereitä/ että he olit wielä lihalliset/ rijtelit/ ja cukin kerscais opettaistans: nijncuin yxi olis parembi ollut toista/ v. 1.
Jotca ei cuitengan muuta ollet cuin palweljat/ joiden cautta he olit uscon saanet/ v. 5.

Ainoastans että toinen oli istuttanut ja toinen castanut/ v. 6.
Toinen perustuxen pannut ja toinen sen päälle rakendanut/ v. 9.
Waan perustus johonga heidän turwaman piti/ oli Christus Jesus/ v. 11.
Neuwo/ cosca he olit P. Hengen Templit/ ettei he sitä turmelis lihallisilla töillä/ v. 16.
Waan joca wijsammaxi näkyi/ hän pitäkän idzens yxikertaisembana/ että hän ainoastans kerscais Christuxes/ v. 18.

1 Kor 3:1 JA/ rackat weljeni/ en minä tainnut teidän cansan puhua nijncuin hengellisten/ waan nijncuin lihallisten cansa/ nijncuin nuorten lasten cansa Christuxes.
1 Kor 3:2 Riesca minä olen teille juoda andanut/ ja en ruoca: sillä et te sitä wielä woinet. Ja et te myös nytkän woi/ että te oletta wielä lihalliset.
1 Kor 3:3 Sillä nijncauwan cuin teidän seasan cateus/ rijta/ ja eripuraisus on/ ettekö te ole lihalliset/ ja waella ihmisten tawan jälken?
1 Kor 3:4 Sillä cosca jocu sano: Minä olen Pawalin: ja toinen sano: Minä olen Apollon/ ettekö te sijs ole lihalliset?
1 Kor 3:5 Mikästä Pawali on? Ja mikä Apollo on? He owat palweliat/ joiden cautta te oletta uscowaisexi tullet. Ja semmengin nijncuin Jumala cullengin andanut on.
1 Kor 3:6 Minä olen istuttanut: Apollo on castanut: Mutta Jumala on caswon andanut.
1 Kor 3:7 Nijn ei se mitän ole joca istutta/ eikä se joca casta/ waan Jumala joca caswon anda.
1 Kor 3:8 Mutta se joca istutta/ ja se joca casta/ owat yhtä molemmat/ cumbikin saa palckans työns jälken.
1 Kor 3:9 Sillä me olemma Jumalan apulaiset/ te oletta Jumalan peldo/ ja Jumalan rakennus.
1 Kor 3:10 Minä Jumalan armosta/ joca minulle annettu on/ olen perustuxen laskenut/ nijncuin taitawa rakendaja/ toinen sen päälle rakendacon: mutta cadzocan jocainen/ cuinga hän rakenda sen päälle.
1 Kor 3:11 Sillä muuta perustusta ei taida yxikän panna/ waan sen cuin pandu on/ joca on Jesus Christus.
1 Kor 3:12 Jos nyt jocu rakenda tämän perustuxen päälle/ culda/ hopiata/ callita kiwiä/ puita/ heiniä/ corsia.
1 Kor 3:13 Nijn jocaidzen teco tule julkisexi: Sillä se päiwä on sen selittäwä/ joca tulesa ilmandu/ ja mingäcaltainen cungin teco on/ sen tuli coettele.
1 Kor 3:14 Jos jongun teco pysy/ nijncuin hän sen päälle rakendanut on/ nijn hän saa palckans.
1 Kor 3:15 Mutta jos jongun teco pala/ nijn hän saa wahingon. Mutta hän tule idze autuaxi/ cuitengin nijncuin tulen cautta.
1 Kor 3:16 Ettekö te tiedä teitänne Jumalan Templixi/ ja Jumalan Hengi asu teisä?

1 Kor 3:17 Jos jocu Jumalan Templin turmele/ sen Jumala turmele. sillä Jumalan Templi on pyhä/ nijncuin tekin oletta.
1 Kor 3:18 Älkän kengän idziäns pettäkö. Jos jocu teistä idzens luule wijsaxi/ se tulcon hulluxi täsä mailmasa/ että hän wijsas olis.
1 Kor 3:19 Sillä tämän mailman wijsaus/ on hulluus Jumalan tykönä. Nijncuin kirjoitettu on: Hän käsittä wijsat cawaluxisans.
1 Kor 3:20 Ja taas: HERra tietä wijsasten ajatuxet turhaxi.
1 Kor 3:21 Sentähden älkän yxikän ihmisistä kerscatco.
1 Kor 3:22 Caicki owat teidän oman: Olis Pawali eli Apollo/ Cephas taicka mailma/ olis elämä eli cuolema/ taicka nykyiset eli tulewaiset/ caicki owat teidän omanna:
1 Kor 3:23 Mutta te oletta Christuxen: waan Christus on Jumalan.

Vers. 4. Minä olen Pawalin/ etc.$) Täsä P. Pawali duomidze caicki eriseurat Christicunnas/ ja tahto etä meillä caikilla olis yxi Christus/ joca meidän edestäm ristihin naulittu on.
v. 12. Culda/ hopiata) Se on sanottu saarnasta ja opetuxesta/ cuin uscon parannuxexi eli wähennyxexi opetetan. Cuoleman hetkellä ei taida yxikän oppi kestä: Duomiopäiwänä ja caikes hädäs/ se culutetan: waan se on selkiä Jumalan sana/ joca omastunnos kyllä löytän.
v. 13. Sen tuli coettele) Tulen cautta ei täsä ymmärretä tämän mailman tulda/ eli kijrastulda: waan wertauxen cautta/ tutkiskelemista/ tusca ja kiusausta/ joilla oppi eli luulo coetellan/ jos hän kestäwäinen on/ nijncuin culda tulesa. Sentähden sano myös Pawali cohta/ 15. versys: Nijncuin tulen cautta.
v. 21. Caicki owat teidän) Sentähden ei ole kellän woima Christityillen Lakia tehdä/ jolla omatundo sidotta taitan.

IV. Lucu .

APostoli opetta heitä wielä/ minä heidän pitä opettajans pitämän/ nimittäin/ Christuxen palwelioina/ ja haldioina/ etc.$ Sentähden ei heidän pidä heitä duomidzeman/ v. 1.
eikä kerscaman heidän tähdens/ eli jongun muun tähden: sillä mitä heillä oli/ sen he olit saanet HERralda/ v. 6.
Apostolit myös idze/ joista he kerscaisit/ pidettin muilda hylkyinä/ v. 9.
Sano syyn/ mingätähden hän nijn rohkiast neuwo heitä: että hän oli heidän Isäns/ ja oli synnyttänyt Christuxesa Evangelumin cautta/ v. 14.

Päätöxexi anda heille Timotheuxen/ v. 17.
ja lupa tulla heidän tygöns/ v. 18.

1 Kor 4:1 JOcainen pitäkön meitä Christuxen palweliana/ ja Jumalan salaisuden haldiana.
1 Kor 4:2 Ainoastans se haldioilda edzitän/ että he löyttäisin uscollisixi.
1 Kor 4:3 Mutta wähän minä sijtä tottelen/ etä minä teildä duomitan/ eli inhimiliseldä päiwäldä. En minä idzekän duomidze minuani.
1 Kor 4:4 En minä tiedä mitän cansani/ mutta en minä sentähden wanhurscas ole/ waan HERra on se joca minun duomidze.
1 Kor 4:5 Sentähden älkät duomitco ennen aica/ sijhenasti cuin HERra tule/ joca sengin walkeuten saatta/ cuin pimeydes peitetty on/ ja julgista sydänden aiwoituxet: silloin cukin saa cunnian Jumalalda.
1 Kor 4:6 MUtta näitä/ rackat weljet/ olen minä minustani ja Apollosta tapauxis puhunut teidän tähdenne/ että te meistä oppisitta/ ettei kengän enämbä idzestäns pidäis/ cuin nyt kirjoitettu on/ ettei yxikän toinen toistans wastan pidä jongun tähden idziäns ylöspaisuttaman.
1 Kor 4:7 Sillä cuca on sinun corgottanut? Taicka mitä sinulla on/ jota et sinä ole saanut? Jos sinä sijs saanut olet? Mitäs kerscat/ nijncuin et sinä ensingän saanut olis?
1 Kor 4:8 Jo te oletta rawitut: jo te oletta hyötynet: ilman meitä te wallidzetta/ ja josca Jumala että te wallidzisitta/ että mekin teidän cansan wallidzisim.
1 Kor 4:9 SIllä minä luulen/ että Jumala on meitä Apostoleita lähettänyt nijncuin caickein huonombita/ nijncuin surmattawia: sillä me olemma mailman/ Engelein/ ja ihmisten ihmexi tullet.
1 Kor 4:10 Me olemma tompelit Christuxen tähden/ mutta te oletta wijsat Christuxes: me heicot/ mutta te wäkewät: te cunnialiset/ mutta me ylöncadzotut.
1 Kor 4:11 Haman tähän hetken asti kärsimmä me nälkä ja jano/ ja olemma alasti/ ja meitä lyödän corwalle/ ja ei meille ole wahwa asuinsia/ ja me näemme waiwa työtä tehden omilla käsilläm.
1 Kor 4:12 Cosca meitä soimatan/ nijn me hywästi lausumma: cosca meitä wainotan/ nijn me kärsimme.
1 Kor 4:13 Cosca meitä pilcatan/ nijn me rucoilemma: me olemma nijncuin mailman kirous/ ja jocaidzen ihmisen hylky tähän päiwän asti.
1 Kor 4:14 Embä minä tätä kirjoita häwäistäxeni teitä/ waan minä neuwon teitä/ nijncuin minun rackaita lapsiani:
1 Kor 4:15 Sillä ehkä teillä olis kymmenen tuhatta Mestarita Christuxes/ nijn ei teillä cuitengan ole monda Isä: sillä minä olen teitä Christuxes Jesuxes synnyttänyt Evangeliumin cautta.

1 Kor 4:16 Sentähden neuwon minä teitä/ olcat minun tawottajani.
1 Kor 4:17 Sentähden/ lähetin minä Timotheuxen teille/ minun rackan poicani/ ja uscollisen HERrasa/ muistuttaman teille minun tieni/ jotca owat Christuxes/ nijncuin minäkin caikisa Seuracunnis opetan.
1 Kor 4:18 MUtta muutamat owat teistä paisunet/ nijncuin en minä ensingän teidän tygönne tulewa oliscan.
1 Kor 4:19 Mutta ennen paljo aica tulen minä teidän tygön (jos HERra tahto) ja tahdon tietä/ ei nijden paisunuitten sanoja/ mutta woima.
1 Kor 4:20 Sillä Jumalan waldacunda ei ole puhesa/ waan woimasa.
1 Kor 4:21 Cumman te tahdotta? Jos minä tulen widzalla teidän tygönne/ taicka rackaudella/ ja Hengen siweydellä?

Vers. 1. Salaisuden) Se on: Evangeliumin päälle/ josa Jumalan sanan salatut tawarat taritan.
v. 3. Inhimiliseldä päiwäldä) Se on: Ihmisten duomio.
v. 8. Te oletta hyötynet) Täsä hän pilcka heitä ja toisin ajattele.
v. 13. Hylky) Se on: me pidetän kirottuina ihmisinä/ ja jotca ei ole kelwolliset elämän maan päällä.

V. Lucu .

TÄsä lugus nuhtele hän heitä huoruden tähden/ että he sen kärseit seasans/ joca oli ottanut oman äitipuolens/ v. 1.
Hänen pane hän Pannaan heidän suosiostans/ ja sulke hänen ulos Seuracunnast/ v. 3.
Ettei wähä hapatus hapatais caicke taikinata/ v. 6.
Waan he pitäkän Pääsiäistä puhtauden happamattomas taikinasa/ v. 9.
Opetta ja neuwo heitä eroittaman heitäns jumalattomista/ etc.$ v. 9.

1 Kor 5:1 JUlkisest cuulu teidän keskenän huoruus/ ja sencaltainen huoruus/ josta ei pacanatcan sanoa tiedä/ että jocu Isäns emändä pitä.
1 Kor 5:2 Ja te oletta paisunet/ josta teidän parammin tulis itke/ että se joca sencaltaisen työn tehnyt on/ teidän seastan poisotetaisin.
1 Kor 5:3 Mutta minä tosin/ joca ruumin puolest poisolen/ cuitengin Henges tykönä olen/ nijn olen minä jo/ nijncuin tykönä olewa/ sijtä päättänyt/ että hän/ joca sencaltaisen tehnyt on/
1 Kor 5:4 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Nimeen/ teidän cocontulemisesan/ ynnä minun Hengeni cansa/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen woimalla/

1 Kor 5:5 Annetan Perkelen haldun lihan cadotuxexi/ että hengi autuaxi tulis HERran Jesuxen päiwänä.
1 Kor 5:6 Eli ole teidän kerscauxenne hywä: ettekö tiedä/ että wähä hapatus caiken taikinan hapatta?
1 Kor 5:7 Sentähden peratcat se wanha taikina/ että te tulisitta vdexi taikinaxi/ nijncuin te myös happamattomat oletta. Sillä meillä on myös Pääsiäis Lammas/ joca on Christus/ meidän edestämme uhrattu.
1 Kor 5:8 Sentähden pitäkäm meidän Pääsiäisem/ ei wanhas hapatuxes/ eikä pahuden ja wääryden hapatuxes/ waan puhtauden ja totuden happamattomas taikinas.
1 Kor 5:9 MInä olen teille Epistolas kirjoittanut/ ettei teidän pidäis secanduman portoihin.
1 Kor 5:10 En minä ajattele tämän mailman portoista/ engä ahneista/ engä raateljista/ engä epäjumalden palwelioista/ sillä nijn tulis teidän mailmasta poispaeta.
1 Kor 5:11 Mutta nyt minä olen kirjoittanut/ ettei teidän pidä nijhin secanduman. Jos jocu/ joca weljexi cudzutan/ olis salawuoteinen/ taicka ahne/ eli epäjumalden palwelia/ taicka pilckaja eli juomari/ taicka raatelia/ älkät sencaltaisen cansa syökö:
1 Kor 5:12 Sillä mitä minun tule duomita nijtä/ jotca ulcona owat? Ettekö te nijtä duomidze/ jotca sisällä owat?
1 Kor 5:13 Mutta Jumala ne duomidze/ jotca ulcona owat. Ajacat idzekin paha pois tykönne.

Vers. 7. Udexi taikinaxi) Pyhisäkin ihmisis on wielä aina syndi/ joca ulos pyhittämän pitä. Sentähden hän sano: te oletta happamattomat/ se on/ te oletta pyhät. Mutta sowittacat nijn/ että te caicki tynnni poispyhgitte/ ja tulcat peräti puhtaxi/ ja udexi taikinaxi.
v. 10. Mailmasta poispaeta) Joca ei tahdo pahain ihmisten seas olla/ hänen pitä coco mailmasta poispakeneman. Sentähden hän tahto meidän pakeneman pahoja Christityitä/ että he taicka sijtä nimestä luopuisit eli heidäns parannaisit. Sillä ei Christittömiä weljixi cudzuta.
v. 12. Ulcona owat) Näillä hän ymmärtä Christittömät.

VI. Lucu .

PAwali nuhtele Corinthereitä/ että he weit heidän rijtojans ja eripuraisita asioitans pacanalisten Duomaritten eteen/ v. 1.
Ja ei parammin toinen toistans kärsinet/ v. 7.
Ja että he teit toinen toisellens wääryttä/ v. 8.
Cusa he cuitengin tiesit/ ettei väärät/ eli muut sencaltaiset pidä Jumalan waldacunda perimän/ v. 9.
Nuhtele nijtä/ jotca Christillisen wapauden warjolla teit mitä he tahdoit/ v. 12 Ja neuwo wälttämän

huorutta: että he olit Christuxen jäsenet/ ja P. Hengen Templi/ etc.$ v. 13.

1 Kor 6:1 MIxi jocu teistä/ jolla on toisen cansa jotakin asiata/ maltta rijdellä wääräin/ ja ei pyhäin edesä? Ettekö te tiedä/ että pyhät pitä mailma duomidzeman?
1 Kor 6:2 Jos sijs mailma pitä teildä duomittaman? Ettekö te sijs kelpa pienembitä asioita duomidzeman?
1 Kor 6:3 Ettekö te tiedä/ että meidän pitä Engeleitäkin duomidzeman? Cuinga paljo enämmin ajallisia asioita?
1 Kor 6:4 Mutta te/ cosca teillä on jotacuta asiata ajallisest hywydest/ nijn te otatte ne jotca Seuracunnas ylöncadzotut owat/ ja asetatte Duomarixi.
1 Kor 6:5 Teille minä sanon näitä häpiäxi. Eikö yhtän wijsasta ole teidän seasan? Eli jocu cuin taidais duomita/ weljen ja weljen keskellä?
1 Kor 6:6 Waan weli rijtele weljens cansa/ ja sijttekin uscomattomain edes.
1 Kor 6:7 NIjn on sijs caiketi wica teidän seasan/ että te toinen toisenne cansa käytte oikeuden eteen: Mixet te parammin wääryttä kärsi? Mixet te ennen suo teitän wahingoitta?
1 Kor 6:8 Ja te idze wääryden ja wahingon teette/ ja semmengin teidän weljillen.
1 Kor 6:9 Ettekö te tiedä/ ettei väärät pidä Jumalan waldacunda perimän?
1 Kor 6:10 Älkät andaco teitän wietellä: sillä ei salawuoteisten/ eikä epäjumalden palweliain/ eikä huorintekiäin/ eikä pehmiäin/ eikä nijden jotca wastoin luondo syndiä tekewät/ eikä warasten/ eikä ahnetten/ eikä juomaritten/ eikä pilckaitten/ eikä raateliain pidä Jumalan waldacunda perimän.
1 Kor 6:11 Ja sencaltaiset te muutamat olitta/ mutta te oletta pestyt/ te oletta pyhitetyt/ te oletta wanhurscaxi tullet HERran Jesuxen Christuxen nimen cautta/ ja meidän Jumalamme Hengen cautta.
1 Kor 6:12 CAikisa on minulla walda/ waan ei caicki ole hywäxi: Caikisa on minulla walda/ mutta en minä kenengän alammainen ole.
1 Kor 6:13 Ruoca on wadzalle säätty/ ja wadza rualle/ mutta Jumala on tämän ja sen hucuttawa. Ei ruumis ole säätty huoruteen/ waan HERralle/ ja HERra ruumille.
1 Kor 6:14 Mutta Jumala on HERran herättänyt/ nijn hän on myös meitäkin woimallans herättäwä.
1 Kor 6:15 Ettekö tiedä/ että teidän ruuminne owat Christuxen jäsenet? Pidäiskö sijs minun Christuxen jäsenet porton jäsenixi tekemän? Pois se.
1 Kor 6:16 Taicka/ ettekö te tiedä/ että se joca porttohon ryhty/ nijn hän on yxi ruumis sen cansa? Sillä he tulewat (sano hän) caxi yhdexi lihaxi.
1 Kor 6:17 Mutta joca HERraan ryhty/ se on yxi hengi hänen cansans.

1 Kor 6:18 Wälttäkät huorutta. Caicki synnit cuin ihminen teke/ owat ulcona ruumista/ waan joca huorin teke/ se teke syndiä omas ruumisans.
1 Kor 6:19 Wai ettekö te tiedä/ että teidän ruumin on Pyhän Hengen Templi/ joca teisä on/ jonga te Jumalalda saitta/ ja ettepä te ole teidän omanne? Sillä te oletta callista ostetut.
1 Kor 6:20 Cunnioittacat sijs Jumalata teidän ruumisan/ ja teidän hengesän/ jotca Jumalan owat.

Vers. 4. Ylöncadzotut) Owat Pacanat/ joita ei sallita Cristillisten seas olla Christillisis asiois/ cuin on Sacramentin nautidzemus/ etc.$
v. 7. Että te käytte oikeuden eteen) Ei täsä Pawali peräti kiellä/ että he oikeuden eteen menit: waan että he sen teit pacanalisten Duomaritten edes/ idze heillens ylöncadzexi: Sillä heistä huuttin panaingin seas/ että he rijtelit/ ja teit toinen toisellens wääryttä: Jotca cuitengin sijtä tuttaman piti/ että he racastit keskenäns toinen toistans/ Ioh. 13. Sillä täsä olis se parambi ollut/ että he keskenäns olisit sopinet/ taicka kärsinet jotakin toinen toiseldans/ ennen cuin he nijn olisit huudoxi tullet.
v. 12. Caikisa) Nimittäin/ luwallisis ja wapahis asiois/ jotca ei käsketyt eikä kieldyt ole.
v. 19. Teidän ruumin owat Pyhän Hengen Templi/ ja 20. Sentähden ylistäkät Jumalata teidän ruumisanne) Tästä/ nijncuin myös c.$ 3:16. ennen nähdän/ että P. Hengi myös on totinen Jumala/ yhtä Isän ja Pojan cansa/ että meidän ruumim cudzutan Jumalan Templixi sijtä/ että P. Hengi asu meisä/ Nijncuin Basil. 1. de$ Trin.$ c.$ 6. täsä päättäwät.

VII. Lucu .

APostoli wasta wielä Corintherein kirjoituxeen/ Awioskäskyst/ Leskein ja Neidzytten elämäst: että hywä olis elä ilman Awioskäskytä: mutta huorutta wälttä/ on parambi naidha/ v. 1.
Nijn myös/ että ne jotca jo yhten annetut olit/ ei saa eritä/ waicka toinen puoli olis pacana/ jos hän muutoin tahto toisen tykönä pysyä/ v. 10.
Opetta yhteisest/ että misä säädys cukin on/ sijnä hän pysykän/ ei se kenengän sielun autuutta estä/ v. 18.
Wijmeiseldä ylistä Neidzytten säätyä. Ei cuitengan tahdo hän sijhen ketäkän waaditta: waan olcan cullengin aldis naida: elickä ei/ jos hänellä on lahja elä puhtast ilman naimata/ v. 25.

1 Kor 7:1 MUtta nijhin cuin te minulle kirjoititta/ wastan minä. Hywä on ihmiselle/ ettei hän waimoon ryhdy.
1 Kor 7:2 Mutta cuitengin huorutta carttain/ pitäkön cukin oman waimons/ ja jocainen pitäkön oman miehens.

1 Kor 7:3 Mies andacan waimolle cohtullisen mielisuosion/ nijn myös waimo miehellens.
1 Kor 7:4 Ei ole waimolla walda omalle ruumillens/ waan miehellä. Ei myös miehellä ole walda ruumillens/ waan waimolla.
1 Kor 7:5 Älkät toinen toistanne wälttäkö/ jollei se ole molembain suosiosta/ hetkexi/ että teille jouto olis paastota ja rucoilla: Ja tulcat jällens yhten/ ettei Satan teitä kiusais haureuden puolesta.
1 Kor 7:6 MUtta sencaltaista sanon minä teille suomisen/ ja ei käskyn jälken.
1 Kor 7:7 Waan minä tahdoisin/ että caicki ihmiset nijn olisit cuin minäkin olen. Mutta jocaidzella on erinomainen lahja Jumalalda/ yhdellä nijn/ ja toisella näin.
1 Kor 7:8 Minä sanon tosin naimattomille ja Leskille: Se on heille hywä/ jos he owat nijncuin minäkin.
1 Kor 7:9 Waan ellei he woi heitäns pidättä/ nijn naican: Sillä parambi on naida/ cuin pala.
1 Kor 7:10 MUtta naineille käske/ en minä/ waan HERra: ettei waimon pidä miehestäns eriämän.
1 Kor 7:11 Mutta jos hän eriä/ nijn olcon naimata/ taicka sopican miehens cansa. Ja älkön mies hyljätkö waimoans.
1 Kor 7:12 Waan muille sanon minä/ ja ei HERra: jos jollakin weljellä on uscomatoin waimo/ ja se mielisty hänen cansans asuman/ älkön sitä idzestäns eroittaco.
1 Kor 7:13 Ja jos jollakin waimolla on uscomatoin mies/ ja hän tahto sen cansa asua/ älkön händä idzestäns eroittaco.
1 Kor 7:14 Sillä uscomatoin mies on waimons cautta pyhitetty/ ja uscomatoin waimo pyhitetän miehens cautta/ muutoin olisit teidän lapsenna saastaiset/ waan nyt owat pyhitetyt.
1 Kor 7:15 Mutta jos uscomatoin idzens eroitta/ nijn anna hänen eritä. Eipä weli taicka sisar ole sidottu orjuteen semmuotoisis menois/ mutta rauhas on Jumala meitä cudzunut:
1 Kor 7:16 Sillä cuingas tiedät waimo/ jos sinä miehes taidat autuaxi saatta? Eli sinä mies cuingas tiedät/ jos sinä taidat waimos autuaxi saatta?
1 Kor 7:17 Cuitengin nijncuin Jumala cullengin on jacanut: Jocainen nijn waeldacan/ cuin HERra on hänen cudzunut/ ja nijn minäkin caikisa Seuracunnisa säädän.
1 Kor 7:18 Jos jocu ymbärinsleicattu on cudzuttu/ älkän se esinahca pyytäkö. Jos jocu on esinahas cudzuttu/ älkän se andaco idziäns ymbärinsleicata.
1 Kor 7:19 Ymbärinsleickaus ei ole mitän/ eikä esinahca mitän ole/ waan Jumalan käskyn pitämys.
1 Kor 7:20 Jocainen olcon sijnä cudzumises/ johonga hän cudzuttu on.
1 Kor 7:21 Jos sinä olet orjaxi cudzuttu/ älä sitä murehdi/ cuitengin jos sinä taidat wapaxi tulla/ nijn pyydä sitä parammin.

1 Kor 7:22 Sillä joca orjaxi on HERrasa cudzuttu/ se on HERran wapa. Nijn myös/ joca wapaxi on cudzuttu/ hän on Christuxen palwelia.
1 Kor 7:23 Te oletta callista ostetut/ älkät ihmisten orjat olco.
1 Kor 7:24 Idzecukin (rackat weljeni) josa hän cudzuttu on/ sijnä hän olcan Jumalan tykönä.
1 Kor 7:25 MUtta neidzeist ei ole minulla HERran käskyä/ cuitengin sanon minä minun neuwoni/ nijncuin laupiuden saanut HERralda uscollisna ollaxeni.
1 Kor 7:26 Minä luulen sijs sen hywäxi/ nykyisen tuscan tähden/ että ihmisen on nijn hywä olla. Jos sinä olet waimoon sidottu/ älä pyydä eroitusta.
1 Kor 7:27 Mutta jos sinä olet waimotoin/ nijn älä pyydä waimoa.
1 Kor 7:28 Mutta jos sinä nait/ et sinä syndiä tee. Ja jos neidzy huole/ ei hängän syndiä tee. Cuitengin sencaltaiset saawat waiwan ruumiseens. Mutta minä säästäisin mielelläni teitä.
1 Kor 7:29 Ja sanon teille/ rackat weljet/ aica on lyhyt. Mitä enä? joilla waimot on/ olcan nijncuin ei heillä oliscan.
1 Kor 7:30 Ja jotca itkewät/ nijncuin ei he itkisickän: Ja jotca iloidzewat/ nijncuin ei iloidziscan/ Ja jotca ostawat/ nijncuin ei nautidziscan.
1 Kor 7:31 Ja joilla mailmallisia on/ ettei he nijtä väärin käyttäis: sillä tämän mailman meno on menewä.
1 Kor 7:32 Mutta minä tahdoisin/ että te ilman murheta olisitta: naimatoin tottele nijtä cuin HERran on/ cuinga hänen pitä HERralle kelpaman.
1 Kor 7:33 Mutta joca nai/ hän sure mailmallisist/ cuinga hän emännällens kelpais.
1 Kor 7:34 Nämät caxi olcan eritetyt: waimo ja neidzy: naimatoin murehti nijtä cuin HERran owat/ että hän pyhä olis sekä ruumilla että hengellä. Mutta joca nai/ hän murehti mailmallisist/ cuinga hänen pitä miehellens kelpaman.
1 Kor 7:35 Mutta sencaltaista sanon minä teidän tarpexene: ei että minä paulan teidän päällenne heittäisin/ waan että te sijhen cuin cunnialinen olis/ taiwuisitte/ ja alati ilman estetä HERra palwelisitte.
1 Kor 7:36 Mutta jos jocu luule/ ettei se sowi hänen neidzellens/ sijtte cuin hän jo naitawis on/ eikä saa toisin olla/ nijn tehkän mitä hän tahto/ ei hän syndiä tee/ sallican hänen huolla.
1 Kor 7:37 Mutta joca waatimata sitä aicoi sydämesäns/ ja hänellä on oma ehtons/ ja päättä sen sydämesäns/ ja hän tahto hänen neidzens näin pitä/ se teke hywin.
1 Kor 7:38 Joca taas naitta/ hän teke hywin/ mutta joca ei naita/ hän teke paremmin.
1 Kor 7:39 Waimo on sidottu Lakijn/ nijncauwan cuin hänen miehens elä: waan cosca hänen miehens cuollut on/ nijn hän on wapa toiselle huoleman/ kelle hän tahto/ cuitengin että se HERrasa tapahtu.

1 Kor 7:40 Waan hän olis autuambi/ minun luullaxeni/ jos hän silläns pysyis: sillä minä luulen/ että minullakin on Jumalan Hengi.

Vars. 1. Hywä on) Nimittäin/ sen tilan tähden/ cuin silloin Christityillä oli/ nijncuin nähdän 26. versyst: Sillä heitä cowin silloin ahdistettin ja täydyi usein paeta yhdestä Caupungista toiseen/ eli heidän cansans surkiast mendin. Silloin oli hywä olla yxinäns/ ettei waimo/ lapsia eli huonehta olis murhettimist ollut.
v. 7. Minä tahdoisin/ etc.$) Cadzo supra$ ad$
v. 1.
v. 11. Taicka sopican) Ei mikän syy eroita miestä ja waimo toinen toisestans/ waan huoruus/ Matth. 19:3. Sentähden pitä heidän muisa asioisa/ eli sopiman eli oleman ilman puolisata/ jos he muutoin eriäwät.
v. 12. Uscomatoin) se on/ Christimätöin waimo.
v. 14. Pyhitetty) Nijncuin puhtaille caicki owat puhtat/ Tit. 1. Nijn myös on Christitylle Christimätöin waimo puhdas/ että he ilman synnitä saawat olla toinen toisens tykönä/ eikä sentähden hyljätä lapsia nijncuin saastaisita/ ja joita ei hänen kärsimän pidäis: Sillä Awioskäskystä ja lapsista pitä murhe pidettämän sekä pacanoilda että Christityildä.
v. 18. Esinahca pyytäkö) Se on: älkön kengän sitä murehtico/ että ymbärinsleickaus eli esinahca pidäis tarpellinen oleman: Waan andacan molemmat jocaidzelle wapana ja aldisna olla.
v. 25. Ei ole minulla HERran käskyä) Nimittäin selkiäst/ että jocu nijn yxinäisnä eläis. Josta nähdän heidän häpemättömydens/ jotca owat andanet sencaltaisita käskyjä/ että Papit caikella muoto pitäis ilman Awioskäskytä elämän. Item$, ne jotca muutoin heidän nuorella ijälläns sijhen wietellyxi/ waadituxi/ taicka taitamattomudest lupaman saadut owat.
v. 32. Naimatoin tottele nijtä cuin HERran on) Ei hän sano/ että se aina jocaidzelle tapahtu: Waan nijncuin usein tapahtu: että moni hänen puolisans tähden luopu oikiudesta/ enimmitten/ cosca ei he molemmat ole yhdestä uscosta taicka Jumalan palweluxesta/ eikä ole molemmilla yhtäläinen mieli.
v. 35. Sanon teidän tarpexenne) Se on: että te walidzisitta mikä teille parahaxi olis v. eod.$ Että minä paulan teidän päällen heittäisin) Se on: en minä tahdo teitä sito sijhen. Ei P. Pawali tahdo keneldäkän kieldä Awioskäskyä/ cuin nyt tapahtu/ sekä käskyillä että lupauxilla.
v. 37. Oma ehtons) Nimittäin/ suostuman sijhen. Hän on waatimata/ ei Jumalan käsky waadi händä sijhen.
v. 38. Teke paremmin) Ei että hän sen cautta corkemmaxi tule Jumalan tykönä/ jonga edes ainoastans usco corgotta: Waan (nijncuin sanottu on) hän taita paremmin täsä elamäs Jumala palwella.

VIII. Lucu .

TÄsä opetta Apostoli heitä/ cuinga heidän pitä idzens käyttämän oikian Christillisen wapauden jälken epäjumalian uhreisa/ v. 1.
Nimittäin/ ettei he pahennais heickoja/ v. 9.

1 Kor 8:1 EPäjumalden uhreista me tiedämme: sillä caikilla meillä on tieto. Tieto paisutta/ mutta rackaus rakenda.
1 Kor 8:2 Mutta jos jocu luule hänens tietäwän/ ei hän wielä nijn tiedä/ cuin hänen tulis tietä.
1 Kor 8:3 Mutta jos jocu Jumalata racasta/ se on tuttu häneldä.
1 Kor 8:4 Nijn me nyt tiedämme/ sijtä ruasta cuin epäjumalille uhratan/ ettei yhtän epäjumalata mailmas oleckan/ ja ettei yhtän muuta Jumalata ole/ cuin yxi.
1 Kor 8:5 Ja waicka muutamat owat jotca jumalixi cudzutan/ olcon se Taiwasa eli maan päällä (nijncuin monda jumalata/ ja monda Herra on.)
1 Kor 8:6 Nijn on cuitengin meillä yxi ainoa Jumala/ Isä/ josta caicki owat/ ja me hänesä/ yxi HERra Jesus Christus/ jonga cautta caicki owat/ ja me hänen cauttans.
1 Kor 8:7 Mutta ei jocaidzella ole tieto: sillä muutamat tekewät heillens omantunnon epäjumalista/ ja syöwät nijncuin se olis epäjumalille uhrattu. Ja että heidän omatundos on heicko/ nijn hän sen cautta saastutetan.
1 Kor 8:8 Mutta ei ruoca meitä saata otollisexi Jumalan edes: jos me syömme/ en me sitä paremmaxi tule/ ellen me taas syö/ embä me sentähden pahemmaxi tule.
1 Kor 8:9 Waan cadzocat/ ettei tämä teidän wapauden tulis heicoille pahennuxexi:
1 Kor 8:10 Sillä jos sinun (jolla tieto on) jocu näke atrioidzewan epäjumalden huoneisa/ eikö sijtä hänen omatundos/ joca heicko on/ yllytetä epäjumalden uhria syömän?
1 Kor 8:11 Ja nijn sinun tietos cautta sinun weljes huckandu/ joca heicko on/ jonga tähden cuitengin Christus on cuollut.
1 Kor 8:12 Mutta cosca te nijn syndiä teette weljiän wastan/ ja särjette heidän heicon omantundons/ nijn te Christusta wastan syndiä teette.
1 Kor 8:13 Sentähden jos ruoca minun weljeni pahennais/ nijn en minä ikänäns söis liha/ etten minä weljiäni pahennais.

Vers. 1. Caikilla meillä on tieto) Se on/ me luulemma kyllä nijn/ että meillä caikilla on ymmärrys: mutta sijtä puuttu paljon/ cuin nähdän/ Infr.$

v. 7. v. eod.$ Paisutta) Täsä rupe hän opettaman/ cuinga meidän rackaudes waeldaman pitä nijden cansa/ jotca heicot uscosa owat.
v. 6. Yxi ainoa Jumala) Dominus$
v. 11. Jonga tähden Christus cuollut on) Cadzo/ Rom. 14:15.

IX. Lucu .

APostoli opetta wielä omasta tawastans/ cuinga Christillistä wapautta nautittaman pitä. Ja näyttä ensist idzens Apostolixi/ v. 1.
Jolla oli lupa syödä mitä hän tahdoi/ v. 4.
Pitä waimo myötäns/ v. 5.
Otta palcka Evangeliumin saarnamisen edest/ v. 7.
ja 13. Mutta ei hän sitä tehnyt: waan kärsei caickinaist/ ettei Christuxen Evangeliumi sen cautta estyis/ v. 12.
ja hän on tehnyt idzens jocaidzen palweliaxi/ että hän sitä usiammat autuaxi saattais/ v. 19.
Neuwo sijtte raitiuteen/ että me olisimma nijden caltaiset/ jotca kilwoittelewat/ v. 24.

1 Kor 9:1 ENgö minä ole Apostoli? Engö minä wapa ole? Engö minä meidän HERra Jesust Christust nähnyt? Ettekö te ole minun työni HERrasa?
1 Kor 9:2 Ellen minä ole muille Apostoli/ nijn minä olen cuitengin teille Apostoli. Sillä te oletta minun Apostolin wircani sinetti HERrasa.
1 Kor 9:3 Cosca jocu minulle kysy/ nijn minä hänelle näin wastan:
1 Kor 9:4 Eikö meillä ole walda syödä ja juoda?
1 Kor 9:5 Eikö meillä myös ole walda sisarta waimoxi cansamme ymbärins wiedä. Nijncuin muutkin Apostolit/ ja HERran weljet/ ja Cephas?
1 Kor 9:6 Eli minulla yxinäns ja Barnaballa ei ole walda ei työtä tehdä?
1 Kor 9:7 Cuca soti coscan omalla culutuxellans? Cuca wijnapuita istutta/ ja ei syö nijden hedelmistä? Eli cuca carja caidze/ ja ei syö carjan riescasta.
1 Kor 9:8 Puhunengo minä tätä ihmisten tawalla? Eikö myös Laki sitä sano?
1 Kor 9:9 Sillä Mosexen Lais on kirjoitettu: Ei sinun pidä sitoman kijnni rihtätappawan härjän suuta. Sureneco Jumala härkiä?
1 Kor 9:10 Taicka/ eikö hän sitä caiketi meidän tähdemme sano? Sillä meidän tähtemme on se kirjoitettu:

Että se joca kyndä/ hänen pitä toiwosa kyndämän/ ja joca rihtätappa/ hänen pitä toiwosa rihtätappaman/ että hän toiwostans osallisexi tulis.
1 Kor 9:11 Jos me teille hengellisiä kylwämme/ paljoco se on/ jos me teidän ruumillisia nijtämme?
1 Kor 9:12 Mutta jos muut owat täsä wallas osalliset teidän tykönän/ mixem me sijs paljo enämmin? Mutta embä me ole sencaltaista walda pitänet/ waan me kärsimme caickinaisia/ etten me Christuxen Evangeliumille mitän estettä tekis:
1 Kor 9:13 Ettekö te tiedä/ että ne jotca uhrawat/ ne syöwät uhrista? Ja ne jotca Altarita walmistawat/ ne Altarista hyötywät?
1 Kor 9:14 Nijn on myös HERra säännyt/ että ne jotca Evangeliumita ilmoittawat/ pitä Evangeliumista elatuxens saaman.
1 Kor 9:15 Mutta en minä ole cuitengan mitän mistäkän tehnyt.
1 Kor 9:16 En minä myös sentähden sitä kirjoita/ että nijn pidäis minun cansani tapahtuman. Parambi olis minun cuolla/ cuin että jocu minun kerscamiseni tyhjäxi tekis. Mutta että minä Evangeliumi saarnan/ nijn ei minun tarwita sijtä öyckämän: sillä minun tule se tehdä. Woi minua/ ellen minä Evangeliumi ilmoita.
1 Kor 9:17 Jos minä sen mielelläni teen/ nijn minun palckan maxetan. Mutta jos minä ylönmielen sen teen/ nijn on se wirca cuitengin minulle uscottu.
1 Kor 9:18 Mikästä sijs minun palckan on/ että minä Christuxen Evangeliumi saarnan/ ja teen sen ilman mitäkän? etten minä turmelis wapauttani Evangeliumis.
1 Kor 9:19 Sillä ehkä minä olen wapa jocaidzesta/ nijn minä olen cuitengin minuni tehnyt jocaidzen palweliaxi/ että minä sitä usiammat woittaisin.
1 Kor 9:20 Judalaisille olen minä tehty/ nijncuin Judalainen/ että minä Judalaiset woittaisin. Nijlle cuin Lain alla owat/ olen minä tehty Lain alaisexi/ että minä nekin/ jotca Lain alla owat/ woittaisin.
1 Kor 9:21 Nijlle cuin ilman Laita owat/ olen minä tehty nijncuin minä ilman Laita olisin (waicka en minä ilman Laita Jumalan edes ole/ waan olen Christuxen Lais) että minä ne/ jotca ilman Laita owat/ woittaisin.
1 Kor 9:22 Heicoille olen minä tehty/ nijncuin heicko/ että minä heicot woittaisin. Minä olen jocaidzelle tehty caickinaisexi/ että minä caiketi muutamat autuaxi tekisin.
1 Kor 9:23 Mutta sencaltaista minä teen Evangeliumin tähden/ että minä sijtä osallisexi tulisin.
1 Kor 9:24 ETtekö te tiedä/ että ne/ jotca kijstasa juoxewat/ caicki tosin he juoxewat/ waan yxi palcan ennättä? Juoscat sijs nijn että te käsitäisitte.
1 Kor 9:25 Mutta jocainen cuin kilwoittele/ caikista hän idzens wälttä. Ne tosin sitäwarten/ että he catowaisen Cruunun saisit: Mutta me/ että me ijancaickisen saisimma.

1 Kor 9:26 Mutta en minä nijn juoxe/ cuin tietämättömän puoleen: ja en minä nijn kilwoittele/ cuin tuulda piexäin.
1 Kor 9:27 Waan minä curitan ruumistani/ ja alaspainan sitä/ etten minä muille saarnais/ ja idze hyljättäwäxi tulisin.

Vers. 5. Waimoxi) Nimittäin/ Awiowaimons. Tästä on selkiä/ että Pawalilla oli walda pitä waimo/ ja että Petarilla ja muutamilla muuilla Apostoleilla on heidän Awiowaimons ollut: Ja ei tämä muista waimoista/ jotca heitä tawaroillans palwelit/ taita ymmärrettä: Sillä ei he olis nijn ollet Seuracunnalle rasituxexi: waan paljo enämmin huojennuxexi: joca on sitä wastoin cuin Pawali täsä waati. v. eod.$ Sisarta) Se on/ joca Christitty on.
v. 8. Puhunengo minä ihmisten tawalla) Se on: olleico minulla ainoastans Philosophiast sijhen wahwistus? Ei/ mutta minulla on myös wahwistus sijhen Jumalan Laista.
v. 9. Sureneco) Jumala surun pitä caikist/ mutta ei hän nijn sure häristä/ että hän sencaltaista on heidän tähtens kirjoittanut
v. 12. Pitänet) Cadzo/ cuinga paljo Apostoli muinen heickoutta armahta/ että hän caikista nijstä idzens pidättä/ jotca hänelle cuitengin luwalliset olisit/ joista hänelle muidengin Apostolein esicuwa oli.
v. 18. Palckani) Ei hän idziäns kersca saarnastans: sillä hän oli sijhen welcapää/ waan että hän ilman palcata saarnais/ sen hän luke ylimmäisexi palcaxi ja kerscamisexi.
v. 26. Tietämättömän) Nijncuin jocu kilwan juoxewa/ joca ohidze juoxe/ ei hän määrä ennätä: ja kilwoittelia joca tuuleen hacka: Nijn myös caikille nijlle tapahtu/ jotca ilman uscota hywiä töitä tekewät: sillä he epäilewät cuinga he nijden cautta taitawat pysyä Jumalan edes. Sentähden on se caicki turha juoxu/ turha kilwoitus ja turha teco.

X. Lucu .

TÄsä Lugus juttele Apostoli/ cuinga wanhat Isät Corwes/ olit caicki osalliset Jumalan hywistä töistä ja Sacramenteist cuin silloin olit: mutta ettei moni totellut/ waan teit mitä he tahdoit/ hucuit he/ v. 1.
Sentähden piti heidän carttaman sencaltaisia syndejä/ v. 6.
Erinomaisest epäjumalan palwelusta/ ettei he huckuis nijncuin nekin/ v. 11.
Ja että he HERran Ehtolises olit osallisexi tullet hänen ruumistans ja werestäns: Sentähden ei heidän pitänyt idzens epäjumalista osallisexi tekemän/ eli Perkeleistä/ eikä syömän heidän uhreistans/ v. 15.
Hän saldi myös heidän Christillisen wapaudens/ ruas ja juomas/ cuitengin ettei he ketän pahennais/ waan

parandais/ v. 23.

1 Kor 10:1 EN minä tahdo sitä teildä/ rackat weljet/ salata/ että meidän Isäm owat caicki pilwen alla ollet/ caicki owat he meren läpidze waeldanet.
1 Kor 10:2 Ja caicki Mosexelda castetut pilwesä ja meresä.
1 Kor 10:3 Ja owat cacki yhtäläistä hengellistä ruoca syönet.
1 Kor 10:4 Ja owat myös caicki yhtäläistä hengellistä juoma juonet. Sillä he joit sijtä hengellisestä calliosta/ joca heitä seurais/ joca callio oli Christus.
1 Kor 10:5 Mutta ei heistä monda ollet Jumalalle otolliset: sillä he maahan lyötin corwesa.
1 Kor 10:6 MUtta tämä on meille esicuwaxi tapahtunut/ etten me paha himoidzis/ nijncuin he himoidzit.
1 Kor 10:7 Älkät olco epäjumalden palweliat/ nijncuin heistä muutamat olit/ nijncuin kirjoitettu on: Canssa istui syömän ja juoman/ ja nousit mässämän.
1 Kor 10:8 Älkämme huorintehkö/ nijncuin muutamat heistä idzens huorudella saastutit/ ja lamgeisit yhtenä päiwänä colmecolmattakymmendä tuhatta.
1 Kor 10:9 Älkämme Christusta kiusatco/ nijncuin muutamat heistä händä kiusaisit/ ja surmattin kärmeildä.
1 Kor 10:10 Älkät napisco/ nijncuin muutamat heistä napisit/ ja mestattin cadottajalda.
1 Kor 10:11 Caicki sencaltaiset tulit heidän cohtans esicuwaxi/ mutta se on kirjoitettu meille carttamisexi/ joidenga päälle mailman loput tullet owat.
1 Kor 10:12 Sentähden joca luule seisowans/ cadzocan ettei hän lange.
1 Kor 10:13 Eipä yxikän kiusaus ole teitä käsittänyt/ waan inhimillinen. Mutta Jumala on waca/ joca ei salli teitä kiusatta ylidze teidän woiman/ waan hän teke kiusauxest lopun/ että te sen woisitta kärsiä.
1 Kor 10:14 Sentähden/ minun rackani/ paetcat epäjumalden palwelusta.
1 Kor 10:15 MInä puhun nijncuin wijsaille/ duomitcat te mitä minä sanon:
1 Kor 10:16 Se siunattu Calcki/ jonga me siunamma/ eikö se ole Christuxen weren osallisus?
1 Kor 10:17 Se leipä/ jonga me murramme/ eikö se ole Christuxen Ruumin osallisus? Sillä se on yxi leipä/ nijn mekin monda olemma yxi ruumis/ että me caicki yhdestä leiwästä olemma osalliset.
1 Kor 10:18 Cadzocat Israeli lihan jälken/ eikö ne jotca uhria syöwät/ ole Altarista osalliset.
1 Kor 10:19 Mitästä minun pitä sanoman? Sanongo minä/ että epäjumalat jotakin owat? Eli jos epäjumalden uhri jotakin on? Ei.
1 Kor 10:20 Mutta sen minä sanon: mitä pacanat uhrawat/ sen he Perkeleille uhrawat ja ei Jumalalle. Nyt minä en tahdo/ että teidän pitä oleman Perkeleistä osalliset. Et te taida HERran Calckia juoda/ ja Perkelen

Calckia.
1 Kor 10:21 Et te taida osalliset olla HERran pöydästä/ ja Perkelen pöydästä.
1 Kor 10:22 Eli tahdommaco me HERra härsytellä? Ollemmaco me händä wäkewämmät?
1 Kor 10:23 Caicki tosin owat minulle luwalliset/ waan ei caicki ole tarpelliset.
1 Kor 10:24 Caicki owat minulle luwalliset/ mutta ei caicki tapahdu parannuxexi. Älkän kengän oma parastans cadzoco/ waan toisen.
1 Kor 10:25 Caicki mitä teurashuonesa myydän/ nijn syökät/ ja älkät omantunnon tähden kyselkö:
1 Kor 10:26 Sillä maa on HERran/ ja caicki mitä sijnä on.
1 Kor 10:27 Mutta cosca jocu uscomatoin teitä wieraxi cudzu/ ja te mennä tahdotta/ nijn syökät caickia mitä teidän eteenne tuodan/ ja älkät omantunnon tähden kyselkö.
1 Kor 10:28 Mutta jos jocu silloin teille sanois: tämä on epäjumalden uhri/ nijn älkät syökö/ hänen tähtens/ joca sen ilmoitti/ ja omantunnon tähden (Sillä maa on HERran/ ja caicki mitä sijnä on)
1 Kor 10:29 Mutta minä sanon omastatunnosta: ei sinun omastas/ waan toisen: sillä mingätähden minun wapauden duomitan toisen omaldatunnolda.
1 Kor 10:30 Sillä cosca minä sen kijtoxella nautidzen/ mixistä minua nuhdellan sen edestä cuin minä kijtän.
1 Kor 10:31 Jos te nyt syötte eli juotte/ eli mitä te teette/ nijn tehkät caicki Jumalan cunniaxi.
1 Kor 10:32 Olcat sencaltaiset/ ettet te ketän pahenna ei Judalaisia/ eikä Grekejä/ ei Jumalan Seuracunda.
1 Kor 10:33 Nijncuin minä caikisa caikille kelpan/ ja en edzi oma parastani/ waan monen/ että he autuaxi tulisit.

Vers. 3. Caicki yhtäläistä ruoca syönet) Ei yhtäläistä meidän cansam/ waan he keskenäns: sillä ei Christus wielä ollut lihaan tullut/ oli hän/ eli hänen ruumins ja werens heillä ainoastans warjos heidän Sacramentisäns. Mutta meidän Sacramenteisäm on hän ruumillisest/ sijtte cuin hän ihmisexi tuli. Sentähden on eroitus heidän ja meidän Sacramentein wälillä. v. eod.$ Hengellistä) Manna cudzutan hengellisexi ruaxi/ ja wesi calliosta hengellisexi juomaxi/ sekä sentähden/ että ne ylönluonnollisesta annetut olit/ sekä sen hengellisen merkidzemisen tähden: että ne ennustit Christusta taiwallista leipä/ ja sitä eläwätä wettä/ etc.$ v. 12. Ettei hän lange) Sentähden älkän yxikän toinen toistans ylöncadzo/ ehkä cuinga wäkewä eli heicko hän on: sillä ei hän tiedä/ cuinga cauwan se hänellä pysy.
v. 17. Murramme) Se on Ebrean puhen parren jälken: jagamme eli annamme. Nijncuin nähdän/ Esa. 58:7. taita isowalle sinun leipäs/ se on: jaga/ eli coco leipä eli muru. v. eod.$ Se on yxi leipä/ etc.$ Item$ yhdestä leiwästä) Ei hän yhdexi leiwäxi sentähden cudzu/ että he söit caicki yhdestä leiwästä/ nijn paljo cuin

alkeisin tuli/ ja että se caicki oli yhten leipän leiwottu: sillä se olis aiwa suuri ollut/ jos Pawali Philippis/ ja ne Corinthos olisit nijn caicki syönet yhdestä leiwästä/ cuin täsä on: Waan cudzutan yhdexi nautidzemisen tähden. Että se caicki oli siunattu yhdexi hengellisexi tarpexi. Näin syöwät myös ne yhdestä leiwästä/ jotca Ehtolises ottawat cukin wähän leiwän/ eli oblatin: sillä se on caicki yhten tarpesen pyhittety: juuri nijncuin he castetan caicki yhdellä Castella/ nijn nekin cuin eri paicois castetan.
v. 21. Et te taida) Nimittäin/ oikein ja hywällä omallatunnolla: muutoin taisit he kyllä/ mutta heillens wähäxi hywäxi.
v. 26. On HERran) Christus on HERra ja wapa/ nijn myös owat caicki Christityt caikis.
v. 29. Duomitan) Duomitcan hän minua/ mutta minun omatundoni pitä duomidzemata oleman/ ehkä minä wäldän/ hänen mielens noutexi.

XI. Lucu .

TÄsä Apostoli opetta Corinthereitä/ heitäns caunista käyttämän Seuracunnasans. Nimittäin/ ettei miehet rucoilis eli Propheterais peitetyllä päällä/ eikä waimot peittämättömällä/ etc.$ v. 1.
Nuhtele heidän pahoja tapojans/ HERran Ehtoliselle mennesäns/ v. 17.
Juttele cuinga Christus idze on tämän Ehtolisen asettanut/ v. 23.
Ja sijtte opetta ja neuwo heitä/ cuinga heidän sitä mahdollisest pitä nautidzeman/ v. 26.

1 Kor 11:1 Olcat minun seurajani/ nijncuin minäkin Christuxen.
1 Kor 11:2 MInä kijtän teitä/ rackat weljeni/ että te minua caikisa cappaleisa muistatta/ ja että te pidätte ne säädyt/ jotca minä teille annoin.
1 Kor 11:3 Mutta minä tahdon/ että teidän pitä tietämän/ että Christus on jocaidzen miehen pää: mutta mies on waimon pää/ ja Jumala on Christuxen pää.
1 Kor 11:4 Jocainen mies cuin rucoile eli Prophetera/ ja pitä jotakin pääns päällä/ se häwäise pääns.
1 Kor 11:5 Mutta jocainen waimo cuin rucoile eli Prophetera/ peittämättömällä päällä/ se häwäise pääns: Sillä se on nijncuin se ajeldu olis.
1 Kor 11:6 Ellei hän tahdo händäns peittä/ nijn keritkän hiuxens. Waan että se on ruma/ että waimon pidäis pitämän kerityt eli leicatut hiuxet/ nijn peittäkän pääns.
1 Kor 11:7 Mutta ei miehen pidä päätäns peittämän: sillä hän on Jumalan Cuwa ja Cunnia. Mutta waimo on miehen cunnia.
1 Kor 11:8 Sillä ei mies ole waimosta/ mutta waimo on miehestä.

1 Kor 11:9 Ja ei mies ole luotu waimon tähden/ mutta waimo on luotu miehen tähden.
1 Kor 11:10 Sentähden pitä waimon pitämän woiman pääns päällä/ Engelitten tähden.
1 Kor 11:11 Muutoin ei ole mies paidzi waimoa/ eikä waimo paidzi miestä HERrasa.
1 Kor 11:12 Sillä nijncuin waimo on miehestä/ nijn on myös mies waimosta: mutta caicki cuitengin owat Jumalasta.
1 Kor 11:13 Duomitcat idze keskenänne/ jos se on caunis/ että waimo awoipäin Jumalata rucoile.
1 Kor 11:14 Eikö luondocan sitä teille opeta/ että se on miehelle häpiäxi/ jos hänellä on pitkät hiuxet.
1 Kor 11:15 Mutta waimon on se cunniaxi/ että hänellä on pitkät hiuxet? Hiuxet owat hänelle peittexi annetut.
1 Kor 11:16 Jos jocu teidän seasan rijdainen on/ se tietkän/ ettei meillä eikä Jumalan Seuracunnalla se tapa ole.
1 Kor 11:17 MUtta näitä tule minun käskeä: en minä taida kijttä/ ettet te cocon tule parannuxexi/ waan pahennuxexi.
1 Kor 11:18 Ensin/ cosca te Seuracundan tuletta/ nijn minä cuulen eripuraisudet olewan teidän seasan/ jonga minä myös puolittain uscon.
1 Kor 11:19 Sillä teidän seasan pitä myös eriseurat oleman/ että wagat teisä julistettaisin.
1 Kor 11:20 COsca te cocon tuletta/ nijn ei HERran Ehtolista pidetä.
1 Kor 11:21 Sillä jocainen ennättä syödä oman ehtolisens. Yxi iso/ ja toinen juoxis on.
1 Kor 11:22 Wai eikö teillä huoneita ole/ joisa te syödä ja juoda saatte? Taicka/ ylöncadzottaco te Jumalan Seuracunnan/ ja häwäisettä ne/ joilla ei mitän ole? Mitä minun pitä teille sanoman? Pitäkö minun teitä kijttämän? täsä en minä teitä kijtä.
1 Kor 11:23 MInä olen sen HERralda saanut/ jonga minä teille annoin: Sillä HERra Jesus/ sinä yönä jona hän petettin/ otti leiwän/ kijtti/ mursi/ ja sanoi.
1 Kor 11:24 Ottacat/ syökät/ tämä on minun Ruumin/ joca teidän edestän muretan/ se tehkätte minun muistoxeni.
1 Kor 11:25 Nijn myös Calkin Ehtolisen jälken/ ja sanoi: tämä Calcki on se usi Testamenti minun weresäni/ se tehkät/ nijn usein cuin te juotta/ minun muistoxeni.
1 Kor 11:26 Sillä nijn usein cuin te syötte tästä leiwästä/ ja juotta tästä Calkista/ pitä teidän HERran cuoleman julistaman/ sijhenasti cuin hän tule.
1 Kor 11:27 Mutta joca kelwottomast syö tästä leiwästä/ ja juo HERran Calkista/ se on wicapää HERran ruumisen ja wereen.

1 Kor 11:28 Nijn coetelcan ihminen idziäns/ ja sijtte syökän tästä leiwästä ja juocan tästä Calkista.
1 Kor 11:29 Sillä joca syö taicka juo kelwottomast/ hän syö ja juo duomion idzellens/ ettei hän HERran ruumista eroita.
1 Kor 11:30 Sentähden owat myös nijn monda heicko ja sairasta teidän seasan/ ja moni maca.
1 Kor 11:31 Sillä jos me idzemme duomidzemme/ nijn en me ensingän duomitut olis.
1 Kor 11:32 Waan cosca me duomitan/ nijn me HERralda rangaistan/ ettei meidän pidäis mailman cansa duomitut oleman.
1 Kor 11:33 Sentähden/ rackat weljeni/ cosca te cocon tuletta syömän/ nijn odottacat toinen toistan.
1 Kor 11:34 Mutta jos jocu isoa/ hän syökön cotonans/ ettet te cocon tulis cadotuxexi. Ne muut minä tulduani toimitan.

Vers. 3. Jumala on Christuxen pää) Nimittäin/ ihmisen luonnon puolesta/ jonga puolesta hän Isä wähembi on. Ja sijnä että hän on lähettänyt ja pannut hänen meillen wälimiehexi ja ylimmäisexi Papixi
v. 7. Miehen cunnia) Sijnä että hän nöyryttä idzens miehen edes/ ja pitä hänen Herranans ja päänäns.
v. 10. Woiman) Se on päälijna/ eli nätty/ jotca täsä woimaxi cudzutan/ jolla opetetan waimon miehen hallus olewan/ Gen.$ 3. v. eod.$ Engelitten tähden) Jotca Jumalan Seuracunnas läsnä owat/ ja näkewät jos sijnä toimellisest eli toisin tapahtu.
v. 19. Pitä oleman) Nimittäin/ Perkelen ja mailman pahuden tähden/ jotca ei lacka sencaltaisia eriseuroja kehoittamast.
v. 27. Se on wicapää HERran ruumisen Item$
v. 29. Ettei hän HERran ruumista eroita) Ymmärrä myös tästä/ että Ehtolises ei ainoastans jaeta ja nautita leipä ja wijna/ waan myös idze HERran ruumis ja weri: sillä ei ilman taidais catumatoin ja uscotoin sijtä wicapääxi tulla. Augustinus sano: lib.$ non$ accipit$ Domini$
v. 28. Coetelcan) Se on/ Jocainen cadzocan cuinga hän täsä Ehtolises usco/ mitä ja mingätähden hän sen otta.
V. 29. Eroita) se on/ joca ei Christuxen ruumista enämbänä pidä cuin muutacan ruoca.
v. 30. Moni maca) Se on: cuolewat.
v. 34. Muut minä toimitan) Ei tästä seura ettei P. Ramattu täydellinen ole: waan ainoastans se: että monicahtoja wicoja wielä taisi olla Corintherein tykönä/ heidän Kircon menoisans/ joita ei hän tarpellisexi luullut täsä kirjoituxes ojeta.

XII. Lucu .

PAwali muistutta Corinthereille/ että he owat pacanat ollet ja myckäin epäjumalden tygö mennet: waan nyt he owat tullet oikiaan uscoon/ ja sen cautta saanet monda hengellistä lahja/ v. 1.
Opetta ensist/ keldä nämät lahjat owat/ nimittäin/ Jumalan Hengeldä/ joca caicki caikisa waicutta/ v. 4.
Sijtte cuinga heidän nämät lahjat käytmän pitä: ei muiden ylöncadzexi waan hyödytyxexi ja hywäxi/ ja coco Seuracunnan rakennuxexi/ v. 7.
Nijncuin yxi jäsen ruumisa ei ylöncadzo toista: Waan autta ja holho händä/ että coco ruumis woimasans pysyis/ v. 12.

1 Kor 12:1 HEngellisistä lahjoista/ rackat weljet/ en minä tahdo teildä salata.
1 Kor 12:2 Te tiedätte että te oletta pacanat ollet ja käynet myckäin epäjumalden tygö/ nijncuin te wiedyt olitta.
1 Kor 12:3 Sentähden teen minä teille tiettäwäxi/ ettei yxikän joca Jumalan Hengen cautta puhu/ Jesusta kiroile. Ja ei yxikän taida Jesusta cudzua HERraxi/ waan Pyhän Hengen cautta.
1 Kor 12:4 LAhjat owat moninaiset/ mutta yxi on Hengi.
1 Kor 12:5 Ja wirgat owat moninaiset/ mutta yxi on HERra.
1 Kor 12:6 Ja woimat owat moninaiset/ mutta yxi on Jumala/ joca caikisa caickinaiset waicutta.
1 Kor 12:7 Mutta Hengen lahjat osottawat heidäns jocaidzes yhteisexi tarpexi.
1 Kor 12:8 Sillä yhdelle annetan Hengen cautta puhua wijsaudesta: toiselle annetan puhua tiedosta/ sen yhden Hengen cautta: toiselle usco sijtä yhdestä Hengestä.
1 Kor 12:9 Toiselle lahjat terwexi tehdä/ sijnä yhdes Henges: Toiselle ihmellisiä töitä tehdä.
1 Kor 12:10 Toiselle Prophetia. Toiselle henget eroitta: Toiselle moninaiset kielet. Toiselle moninaisten kielden selitys.
1 Kor 12:11 Jotca caicki se yxi Hengi waicutta/ jacain cullengin omans/ nijncuin hän tahto.
1 Kor 12:12 SIllä nijncuin ruumis on yxi/ ja hänellä on cuitengin monda jäsendä/ mutta caicki yhden ruumin jäsenet/ ehkä heitä on usia/ owat cuitengin yxi ruumis: nijn myös Christus.
1 Kor 12:13 Sillä me olemma yhdes Henges caicki yhdexi ruumixi castetut/ waicka me olemma Judalaiset eli Grekit/ orjat eli wapat/ ja caicki me olemma yhdestä Hengestä juotetut.
1 Kor 12:14 Sillä ei ruumis ole yxi jäsen/ waan usia.
1 Kor 12:15 Jos jalca sano: en minä ole käsi/ sentähden en minä ole ruumin jäsen. Eikö hänen senwuoxi pidäis oleman ruumin jäsenen?
1 Kor 12:16 Ja jos corwa sanois: en minä ole silmä/ sentähden en minä ole ruumin jäsen. Eikö hänen

senwuoxi pidäis ruumin jäsenen oleman?
1 Kor 12:17 Jos coco ruumis silmänä olis/ cusast sijs cuulo on? Jos se taas caicki cuulona on/ cusast sijs haisto on?
1 Kor 12:18 MUtta Jumala on pannut jäsenet erinäns idzecungin ruumihis/ nijncuin hän on tahtonut.
1 Kor 12:19 Wai jos caicki jäsenet olisit yxi jäsen/ cusa sijtte ruumis olis?
1 Kor 12:20 Mutta jäsendä on monda/ ja yxi ruumis. Ei silmä taida kädelle sano: en minä sinua tarwidze.
1 Kor 12:21 Eli pää jalgoille/ en minä teitä tarwidze.
1 Kor 12:22 Mutta paljo parammin ne jäsenet/ jotca heicommaxi näkywät/ owat ruumille tarpellisemmat:
1 Kor 12:23 Ja jotca me luulemma häpiälisemmäxi ruumisa/ nijden päälle me enimmän cunnian panemma. Ja jotca häjymmäxi näkywät/ nijtä me enimmän caunistamma.
1 Kor 12:24 Sillä jotca caunit owat/ ei ne mitän tarwidze. Mutta Jumala on nijn ruuwin cocon lijttänyt/ ja nijlle tarwittawille jäsenille enämmän cunniata andanut/
1 Kor 12:25 Ettei eripuraisutta ruumijs olis/ waan caicki jäsenet pitä toinen toisestans surun pitämän.
1 Kor 12:26 Ja jos yxi jäsen kärsi jotakin/ nijn caicki muut jäsenet cansa kärsiwät: Ja jos yxi jäsen cunniasa pidetän/ nijn caicki jäsenet myös riemuidzewat.
1 Kor 12:27 MUtta te oletta Christuxen ruumis ja jäsenet/ jocainen osans jälken.
1 Kor 12:28 Ja Jumala on pannut Seuracundan/ ensin Apostolit/ sijtte Prophetat/ senjälken opettajat/ sijtte ihmetten tekiät/ parandamisen lahjat/ auttajat/ haldiat/ moninaiset kielet.
1 Kor 12:29 Owatco he caicki Apostolit? Owatco he caicki Prophetat?
1 Kor 12:30 Owatco he caicki Opettajat? Owatco he caicki ihmetten tekiät? Ongo heillä caikilla parandamisen lahjat? Puhuwatco he caicki moninaisilla kielillä? Taitawatco he caicki selittä.
1 Kor 12:31 Mutta noudattacat te parahita lahjoja/ ja wielä minä teille corkiamman tien osotan.

Vers. 2. Pacanat ollet) se on/ cosca te olitta pacanat/ nijn et te mitän tiennet puhua/ ei Christuxest eikä Pyhästä Hengestä/ waan nyt te tiedätte Hengen lahjat/ jota paidzi ei yxikän Christusta tunne/ waan pikemmin pahasti hänestä puhu.
v. 4. Lahjat owat moninaiset) Caikis Christityis on yxi Hengi/ wijsaus/ ymmärrys/ usco/ woima/ etc.$ Mutta harjoitella ja näyttä caickia nijtä muillen/ ei ole jocamiehen: Waan ne puhuwat wijsaudesta/ jotca opettawat ulconaisesta menosta ja Christillisestä wapaudesta. Ne uscon näyttäwät/ jotca hänen julkisest sanoilla ja töillä tunnustawat/ nijncuin Martyrit teit: Ne henget eroittawat/ jotca coettelewat Prophetiat ja opit.
v. 6. Joca caikis waicutta caickinaiset) Ei Jumala syndiä ja pahutta kenesäkän waicuta: sillä täsä puhutan

ainoastans hywistä lahjoista.
v. 11. Nijncuin hän tahto) Tästä nähdän/ ettei P. Hengi ole luotu lahja eli lijckumus ihmises: waan idzestäns olewainen persona Jumaludes/ joca sencaltaiset jaca ihmisten seas nijncuin hän tahto.
v. 13. Juotetut) Me juomme yhtäläistä Sacramentiä/ yhdencaltaista Henge saadaxem: nijncuin me olemma myös yhtäläisen Casten saanet/ yhdexi ruumixi tullaxem.

XIII. Lucu .

PAwali ylistä rackautta/ ettei muita lahjoja/ joista sanottu on/ pidäis rackautta wastan käytettämän/ idzellens kerscauxexi/ ja muiden ylöncadzexi: waan nijncuin rackaus waati/ muiden hywäxi: sillä paidzi rackautta ei muut lahjat kelpa/ v. 1.
Sen jalot omaisudet/ v. 4.
Joca myös pysy/ cosca muut lahjat lackawat/ v. 8.

1 Kor 13:1 JOs minä ihmisten ja Engelein kielillä puhuisin/ ja ei minulla olis rackautta/ nijn minä olisin cuin helisepä waski/ taicka kilisepä culcuinen.
1 Kor 13:2 Ja jos minä propheterata taidaisin/ ja caicki salaisudet tiedäisin/ ja caiken tiedon/ ja minulla olis caicki usco/ nijn että minä wuoret sijrräisin/ ja ei olis minulla rackautta/ nijn en minä mitän olis.
1 Kor 13:3 Ja jos minä caiken tawarani culutaisin köyhäin rawinnoxi: ja jos minä annaisin ruumini poldetta/ ja ei olis minulla rackautta/ nijn ei se olis minulle mitän hyödyllinen.
1 Kor 13:4 Rackaus on kärsiwäinen ja laupias. Ei rackaus cadehdi/ ei rackaus ole ylpiä/ ei hän paisu:
1 Kor 13:5 Ei hän ole sickuri/ ei hän omans edzi/ ei hän anna idzens wihaan kehoitta/ ei hän wahingota ajattele/ ei hän wäärydestä iloidze/
1 Kor 13:6 Mutta hän iloidze totudesta.
1 Kor 13:7 Caicki hän wedättä/ caicki hän usco/ caicki hän toiwo/ caicki hän kärsi.
1 Kor 13:8 Ei rackaus coscan wäsy. Waicka Prophetiat lackawat/ ja kielet waickenisit/ ja tieto catois.
1 Kor 13:9 Sillä me ymmärrämme puolittain/ ja propheteramma puolittain.
1 Kor 13:10 Mutta cosca täydellinen tule/ sijtte waja lacka.
1 Kor 13:11 Cosca minä olin lapsi/ nijn minä puhuin cuin lapsi/ ja pidin lapselliset menot/ ja ajattelin cuin lapsi. Mutta sijtte cuin minä miehexi tulin/ nijn minä hyljäisin lapselliset.
1 Kor 13:12 Sillä nyt me näemmä tapauxisa/ nijncuin Speilisä/ mutta silloin caswosta caswohon. Nyt minä tunnen puolittain/ waan silloin minä tunnen/ nijncuin minä jo tuttu olen.

1 Kor 13:13 Mutta nyt jääwät Usco/ Toiwo/ Rackaus/ nämät colme: waan rackaus on suurin nijstä.

Vers. 2. Ja olis caicki usco) Waicka usco ainoastans ihmisen wanhurscaxi teke: nijncuin P. Pawali jocapaicas sano: Cuitengin cusa ei rackaus seura/ sijnä ei totisest ole oikia usco/ waicka hän ihmeitäkin tekis. Sillä meidän pitä tietämän/ että usco on colmilainen/ yxi Historiallinen usco/ toinen autuaxi tekewäinen usco/ ja colmas ihmeitä tekewäinen usco. Tästä colmannesta puhu Pawali täsä/ cuin hänen kirjoituxestans nähdä taitan. Tämä ja Historiallinen usco taita ihmisellä kyllä olla/ ja cuitengin cadotetuxi tulla/ Matth. 7:22.
v. 3. Poldetta) Nimittäin/ Evangeliumin tunnustuxen tähden.
v. 5. Ei hän ole sickuri) Nijncuin wihaiset/ ynsiät ja kärsimättömät tekewät.
v. 8. Ei wäsy) Se on/ ei hän lacka hywä tekemäst/ ja jos händä wastan tehdän pahoin eli hywin/ nijn hän aina cuitengin hywin teke.
v. 9. Puolittain) Ehkä me uscon cautta caicki tiedämme mikä Jumala on/ ja mitä hän meille anda/ nijn paljo cuin meidän autuutem tarwitan/ nijn ei cuitengan sencaltainen meidän ymmärryxem ole täydellinen/ tulewaisen cunnian ehton.
v. 11. Cosca minä lapsi olin) Näillä sanoilla selittä Pawali/ mitä hän ennen kymmenennes Versys sanoi.
v. 13. Mutta nyt jääwät usco/ etc.$) Nimittäin/ usco jolla me todexi uscomme mitä tapahtunut on/ ja autuaxi tekewäinen usco pitä pysymän Jumalan Seuracunnas/ sijtte cuin Prophetiat/ kielet ja ihmeitä tekewäinen usco lackawat/ nijncuin tapahtunut on. v. eod.$ Suurin) Ei rackaus ihmisiä autuaxi tee/ waan usco/ Rom. 3. Mutta cuitengin/ että uscolla ja toiwolla on paljo Jumalan tykönä tekemist/ ja häneldä ainoalda caicki hywät saawat ja cuitengin sijtte wijmein lackawat: Mutta rackaudella on tekemist lähimmäisen cansa/ ja sille alati teke hywä/ ja pysy sijttekin ijancaickisest. Sentähden hän cudzutan täsä suurimmaxi/ se on/ lewiämmäxi/ wäkewämmäxi/ ja pysywäisemmäxi.

XIV. Lucu .

APostoli neuwo rackautta noudattaman/ nijn myös ahkeroidzeman muita lahjoja/ erinomaisest propheteramisen/ v. 1.
Sillä (nijncuin hän lewiäldä wahwista) propheteramisen lahja on jalombi ja tarpellisembi/ cuin moninaisilla kielillä puhua: muutoin/ jos jocu on cuin selittä/ v. 2.
etc.$ Opetta cuinga molemmat lahjat oikein käytettämän pitä/ muiden rakennuxexi ja parannuxexi/ v. 26.
Wijmeiseldä kieldä hän waimot puhumast Kircosa: waan he saawat kysyä miehillens cotona/ jos he jotakin tietä tahtowat; että caicki oikias järjestyxes tapahtuisit/ v. 34.

1 Kor 14:1 NOudattacat rackautta/ olcat ahkerat hengellisten lahjain jälken/ mutta enimmän Propheteraman.
1 Kor 14:2 Sillä joca kielellä puhu/ ei hän ihmisille puhu/ waan Jumalalle.
1 Kor 14:3 Jota ei kengän cuuldele/ waan hän puhu salaisudet Hengesä: mutta joca prophetera/ se puhu ihmisille parannuxexi/ ja neuwoxi/ ja lohdutuxexi.
1 Kor 14:4 Joca kielillä puhu/ hän paranda idzens/ mutta joca Prophetera/ hän Seuracunnan paranda.
1 Kor 14:5 Minä tahdoisin että te caicki taidaisitta kielillä puhua/ mutta paljo enämmin/ että te propheteraisitta: sillä se joca prophetera/ on suurembi cuin se joca kielillä puhu/ ellei hän sitä selitä/ että Seuracunda sais sijtä parannuxen.
1 Kor 14:6 Waan/ rackat weljeni/ jos minä tulen teidän tygönne kielillä puhuin/ mitä minä olisin teille tarpellinen? Ellen minä puhuis teille ilmoituxen cautta/ eli tiedon cautta/ eli Prophetian cautta/ taicka opin cautta?
1 Kor 14:7 Eikö se nijn ole? nijsä jotca helisewät/ ja ei cuitengan ole eläwät/ joco hän on huilu eli candele/ cosca ei he anna eri ändä idzestäns/ cuinga jocu taita sen tietä/ mitä huilulla eli candelella soitettu on?
1 Kor 14:8 Ja jos Basuna anda ymmärtämättömän änen idzestäns/ cuca tietä sotaan hangita?
1 Kor 14:9 Nijn myös te/ jos te kielillä puhutta/ ja ette puhu selkiäst/ cuinga se ymmärretän/ mitä puhuttu on? Sillä te puhutta tuulehen.
1 Kor 14:10 Moninaiset tosin owat änet mailmas/ ja ei yhtän nijstä cuitengan ole änetöindä.
1 Kor 14:11 Sentähden/ ellen minä tiedä änen toinda/ nijn minä olen puhujalle outo/ ja se joca puhu/ on myös minulle outo.
1 Kor 14:12 Nijn tekin että te ahkerast hengellisiä lahjoja edzitte/ sijtte ahkeroitcat/ että te Seuracunan parannaisitta/ että teillä kyllä olis.
1 Kor 14:13 Sentähden/ joca kielillä puhu/ se rucoilcan/ että hän sen taidais myös selittä.
1 Kor 14:14 Cosca minä kielellä rucoilen/ nijn minun hengen rucoile/ mutta minun mielen ei saata kellengän hedelmätä.
1 Kor 14:15 Cuingasta sen sijs pitä oleman? Nimittäin näin: minä rucoilen hengesä/ ja rucoilen myös mielesäni. Minä weisan hengesä/ ja weisan myös mielesäni.
1 Kor 14:16 Mutta cosca sinä hengesä siunat/ cuingasta se joca oppemattoman sias on/ pitä sinun kijtoxehes Amen wastaman: sillä ei hän ymmärrä mitäs sanot?
1 Kor 14:17 Sinä tosin hywästi kijtit/ waan ei se toinen sijtä parattu ole.

1 Kor 14:18 Minä kijtän minun Jumalatani/ että minä taidan usiammalla kielellä puhua/ cuin teistä yxikän.
1 Kor 14:19 Mutta minä tahdon Seuracunnas parammin wijsi sana puhua minun mielestäni/ muita neuwoxeni/ ennen cuin kymmenen tuhatta sana kielillä.
1 Kor 14:20 RAckat weljet/ älkät olco lapset taidosa/ waan olcat lapset pahudesa/ mutta olcat taidosa täydelliset.
1 Kor 14:21 Laisa on kirjoitettu: Minä tahdon puhua tälle Canssalle toisilla kielillä/ ja toisilla huulilla/ ja ei he sijttekän minua cuule/ sano HERra.
1 Kor 14:22 Nijn sijs kielet owat merkixi/ ei nijlle jotca uscowat/ waan nijlle jotca ei usco. Mutta ei Prophetiat ole uscottomain/ waan uscollisten tähden.
1 Kor 14:23 Cosca coco Seuracunda yhten paickan cocondu/ ja caicki puhuisit kielillä/ ja sinne tulis jocu oppematoin/ taicka uscomatoin/ eikö hän teitä mielipuolixi sanois?
1 Kor 14:24 Mutta jos te caicki propheteraisitta/ ja sinne tulis jocu uscomatoin taicka oppematoin/ ja hän nuhdellaisin caikilda/ ja duomitaisin caikilda.
1 Kor 14:25 Nijn hänen sydämens salaudet julki tulisit/ ja hän langeis caswoillens/ ja rucoilis Jumalata/ tunnustain että Jumala olis totisest teisä.
1 Kor 14:26 CUingasta se on/ rackat weljet? cosca te cocon tuletta/ nijn cullakin teistä on Psalmi/ hänellä on opetus/ hänellä on kieli/ hänellä on ilmoitus/ hänellä on selitys: ne tapahtucon caicki parannuxexi.
1 Kor 14:27 Jos jocu kielellä puhu/ se puhucan idze toisna/ taicka eninnäkin idze colmandena/ wuorottain/ ja yxi sen sijtte selittäkän.
1 Kor 14:28 Ellei hän selittäjä ole/ nijn olcan Seuracunnasa äneti/ ja puhucan idzellens ja Jumalalle.
1 Kor 14:29 Mutta Prophetat puhucan idze toisna/ eli idze colmandena/ ja ne muut duomitcan.
1 Kor 14:30 Ja jos jolleculle tykönä istuwalle ilmoitus tapahtu/ nijn olcan ensimäinen äneti.
1 Kor 14:31 Sillä/ kyllä te caicki propheterata taidatte/ yxi toisenne perän/ että caicki oppisit/ ja tulisit neuwotuxi.
1 Kor 14:32 Ja Prophetain Henget owat Prophetain alammaiset.
1 Kor 14:33 Sillä ei Jumala ole secaseuraisuden/ waan rauhan Jumala/ nijncuin caikisa Pyhäin Seuracunnisa.
1 Kor 14:34 TEidän waimon pitä Seuracunnisa äneti oleman: sillä ei heille ole sallittu puhua/ waan että he owat alammaiset/ nijncuin Laki sano.
1 Kor 14:35 Mutta jos he jotain oppia tahtowat/ nijn kysykän miehildäns cotona.
1 Kor 14:36 Häjysti se waimoille sopi/ että he Seuracunnas puhuwat: eli ongo Jumalan sana teistä tullut? Taicka ongo se ainoastans teidän tygönne tullut?

1 Kor 14:37 Jos jocu luule hänens Prophetaxi/ eli Hengellisexi/ se tutkican mitä minä teille kirjoitan: sillä ne owat HERran käskyt.
1 Kor 14:38 Mutta jos jocu on taitamatoin/ se olcon taitamatoin.
1 Kor 14:39 Sentähden/ rackat weljet/ ahkeroitcat propheterata/ ja älkät kielkö kielillä puhumast.
1 Kor 14:40 Andacat caicki soweliast ja säädyllisest tapahtua.

Vers. 1. Propheteraman. Item$.
v. 2. Kielillä puhu) Kielillä puhua/ on luke ja weisata Psalmia ja Prophetaita seuracunnas/ ja ei perästä selittä/ ehkä lukia idze ymmärtä mitä hän luke. Propheterata/ on saada taito Jumalalda anda muillen. Selittä eli toimitta/ on anda muillen taito. Nijn luule P. Pawali/ että kielillä puhua/ ei paranna seuracunda: Mutta Propheterata ja selittä/ paranda seuracunnan.
v. 6. Ellen minä puhuis teillen ilmoituxen cautta) se on: Jollen minä teillen ilmoita jotakin cuin Jumala minulle ilmoittanut on. Eli tiedon cautta) se on: Minä andaisin teille jotakin toimellista neuwo/ nijsä asioisa joita tehtämän taicka jätettämän pitä. Eli Prophetian) Se on: Eli toimitaisin kirjoista jotakin teidän edesän. Taicka opin cautta) se on: taicka opetaisin teitä uscon cappaleisa.
v. 14. Minun mielen ei saata hedelmätä) se on: Ettei kengän ymmärrä minun mieldäni eli ajatustani/ nijn ei kengän sijtä myös parane.
v. 15. Mielesäni) Mielestä puhua/ on nijn paljo cuin toimitta ja selittä muille mieldäns: Mutta hengesä puhua on/ cosca ihminen ymmärtä mielen/ ja ei selitä.
v. 19. Mielestäni) se on: selittä mieldä saarnamisella.
v. 22. Merkixi) se on: Christittömät käändywät uscon moninaisten kielden cautta/ nijncuin muinengin merckein ja ihmetten cautta: Mutta Propheteramisen cautta tulewat Christityt paremmaxi ja wahwemmaxi/ nijncuin jongun ihmen cautta/ cosca he uscons coettelewat/ ja sen wahwaxi ja todexi löytäwät.
v. 24. Caicki Propheteraisitte) Ei caicki yhtä haawa/ waan toinen toisens perän.
v. 29. Idze toisna eli colmandena) Ei yhtä haawa/ waan yxi ensin toinen jälken. v. eod.$ Muut duomitcan) Tästä nähdän ettei opettajalla/ ehkä mikä nimi/ ja wirca hänellä olis/ ole walda Ramatuita nijn selittä/ ettei kengän sitä tutkia saa: waan hänen selityxens on annettu muiden duomita/ että he coettelewat/ jos hän uscon cansa yhten sopi.
v. 32. Alemmaiset) Muutamat luulewat/ jos jollaculla on tieto ja Hengen lahjat/ nijn ei hänen tule kellengän myötä anda/ josta sijtte Eriseurat tulewat: Mutta P. Pawali sano täsä/ että sencaltaisten tule sentähden myötä anda/ waicka Hengen lahjat heille annetut owat/ ja nijn ei heidän pidä nijtä käyttämän yximielisyttä

wastan/ ettei he sais sanoa: Hengi meitä sijhen waati/ ja aja. NB.$ Ymmärrä coco tästä Lugusta/ ettei ole luwallinen (waan suuri pahennus) weisata/ rucoilla/ messua pitä eli saarnata muucalaisella kielellä/ cusa ei kengän/ eli harwat owat jotca sen ymmärtäwät. Ja taas/ että luwallinen on jotakin muucalaisella kielellä opetta/ cusa muutamatkin sen ymmärtäwät: ainoastans että se kielen parsi pidetän/ jonga enin osa ymmärtä/ että caicki nijn parannuxexi tapahtuisit.

XV. Lucu .

APostoli opetta cuolluitten ylösnousemisest/ ja muistutta Corinthereille/ cuinga hän opettanut ja cuinga he usconet olit/ nimittäin: että Christus oli cuollut ja ylösnosnut kirjoitusten jälken/ v. 1.
Sano myös cuollet totisest ylösnousewan/ v. 12.
ja wahwista sen monella todistuxella/ v. 21.
etc.$ Kirjoitta/ cuinga cuolluitten ylösnousemus on tapahtuwa/ ja mingäcaltaiset cuollet pitä ylösnousemisen jälken oleman/ v. 35.
Neuwo heitä lujuten täsä opisa/ v. 58.

1 Kor 15:1 MInä teen teille tiettäwäxi/ rackat weljet/ sen Evangeliumin cuin minä teille ilmoitin/ jonga te ottanet oletta.
1 Kor 15:2 Josa te myös pysytte/ jonga cautta te autuaxi tuletta/ cuinga minä sen teille olen ilmoittanut/ jos te sen oletta pitänet/ ellei nijn ole/ että te huckan oletta usconet.
1 Kor 15:3 Sillä minä olen sen algusta teille andanut/ jonga minä myös saanut olen/ että Christus on cuollut meidän syndeimme tähden Ramattuin jälken.
1 Kor 15:4 Ja että hän oli haudattu/ ja ylösnousi colmandena päiwänä/ Ramattuin jälken.
1 Kor 15:5 Ja että hän nähtin Cephaxelda/ ja sijtte nijldä cahdeldatoistakymmeneldä:
1 Kor 15:6 Sen jälken hän nähtin usiammalda cuin wijdeldä sadalda weljeldä yhdellä haawalla/ joista monda wielä eläwät/ mutta muutamat owat nuckunet.
1 Kor 15:7 Sitälähin nähtin hän Jacobilda/ ja sen jälken caikilda Apostoleilda.
1 Kor 15:8 Wijmeiseldä caickein jälkin/ on hän minulda nähty nijncuin kesken syndyneldä.
1 Kor 15:9 Sillä minä olen caickein huonoin Apostolitten seas/ engä ole kelwollinen Apostolixi cudzutta/ että minä olen Seuracunda wainonnut.
1 Kor 15:10 Mutta Jumalan armosta minä olen/ se cuin minä olen/ ja hänen armons ei ole minun cohtani tyhjä ollut/ waan minä olen enämmän tehnyt/ cuin muut caicki: mutta en cuitengan minä/ waan Jumalan

armo/ joca minusa on.
1 Kor 15:11 Olisin sijs minä eli he/ näin me saarnamme/ ja näin te oletta myös usconet.
1 Kor 15:12 MUtta jos Christus saarnatan cuolleista ylösnosnexi/ mixi sijs teidän seasan muutamat sanowat? Ei cuolluitten ylösnousemista olewan?
1 Kor 15:13 Mutta ellei cuolluitten ylösnousemus ole/ nijn ei Christuscan ylösnosnut.
1 Kor 15:14 Mutta jollei Christus ylösnosnut/ nijn on meidän saarnamme turha/ ja teidän uscon on myös turha.
1 Kor 15:15 Ja me löytän Jumalan wääräxi todistajaxi/ että me Jumalata wastan todistanet olemma/ että hän on ylösherättänyt Christuxen: jota ei hän ole ylösherättänyt/ ellei cuollet ylösnouse.
1 Kor 15:16 Sillä jollei cuollet ylösnouse/eipä Christuscan ylösnosnut ole.
1 Kor 15:17 Mutta ellei Christus ole ylösnosnut/ nijn on teidän uscon turha.
1 Kor 15:18 Ja te oletta wielä teidän synneisän: Nijn owat myös ne jotca Christuxes nuckunet owat/ cadotetut.
1 Kor 15:19 Jos meillä ainoastans täsä elämäs on toiwo Christuxen päälle/ nijn me olisimma wiheljäisemmät caickia muita ihmisiä.
1 Kor 15:20 Mutta Christus on cuolleista ylösnosnut/ ja on tullut utisexi nuckunuitten seasa.
1 Kor 15:21 Ja että ihmisen cautta cuolema on/ nijn on myös ihmisen cautta cuolluitten ylösnousemus.
1 Kor 15:22 Sillä nijncuin caicki Adamis cuolewat: nijn he myös caicki pitä Christuxes eläwäxi tehtämän.
1 Kor 15:23 Mutta cukin säädysäns/ utinen Christus/ sijtte ne jotca Christuxen omat owat/ cosca hän tule.
1 Kor 15:24 Silloin on loppu/ cosca hän anda waldacunnan Jumalan ja Isän haldun/ ja pane pois caiken herrauden/ ja caiken Esiwallan ja wäen.
1 Kor 15:25 Sillä/ hänen tule hallita/ sijhenasti cuin hän caicki wihollisens pane jalcains ala.
1 Kor 15:26 Wijmeinen wihollinen/ joca poispannan/ on cuolema/ sillä hän on caicki hänen jalcains ala heittänyt.
1 Kor 15:27 Cosca/ hän sano/ että caicki hänen alansheitetyt owat/ nijn on julki/ että se on eroitettu/ joca hänelle caicki alaheitti.
1 Kor 15:28 Cosca nyt caicki hänen alansheitetyxi tulewat/ silloin myös idze Poicakin hänen alansheitetän/ joca caicki hänen alansheitti/ että Jumala caicki caikisa olis.
1 Kor 15:29 ELi mitä ne tekewät/ jotca heitäns casta andawat cuolluitten päälle/ jollei cuollet ylösnouse? Mixi he sijs andawat cuolluitten päälle heitäns casta?
1 Kor 15:30 Ja mixi me aina waaras olemma?

1 Kor 15:31 Meidän kerscamisemme puolesta/ cuin minulla on Christuxes Jesuxes meidän HERrasam/ minä cuolen jocapäiwä.
1 Kor 15:32 JOs minä olen ihmisten tawalla Ephesos petoin cansa sotinut? Mitä se minua autta/ ellei cuollet ylösnouse? Syökäm ja juocam/ sillä huomena me cuolemma.
1 Kor 15:33 Älkät andaco pettä teitän: pahat jaarituxet turmelewat hywät tawat.
1 Kor 15:34 Ylösherätkät hurscast ja älkät syndiä tehkö: sillä ei muutamat Jumalasta mitän tiedä. Häpiäxi minä näitä teille sanon.
1 Kor 15:35 JOs jocu sano: cuingasta cuollet ylösnousewat? Ja mingäcaltaisilla ruumilla he tulewat?
1 Kor 15:36 Sinä tompeli/ se cuins kylwät/ ei tule eläwäxi/ ellei hän ensin cuole.
1 Kor 15:37 Ja jonga sinä kylwät/ ei se ole se ruumis joca tulewa on/ waan paljas jywä/ nimittäin/ nisun jywä eli jocu muu sencaltainen.
1 Kor 15:38 Mutta Jumala anda hänelle ruumin sencaltaisen cuin hän tahto/ ja cullengin siemenelle oman ruumins.
1 Kor 15:39 Ei caicki liha ole yhtäläinen/ waan toinen on ihmisen liha/ toinen on carjan/ toinen on calain/ toinen on linduin.
1 Kor 15:40 Owat taiwalliset ruumit/ ja owat maaliset ruumit. Mutta toinen cunnia on taiwallisilla/ ja toinen maalisilla.
1 Kor 15:41 Toinen kirckaus on Auringolla/ toinen kirckaus on Cuulla/ toinen kirckaus Tähdeillä: Sillä yxi Tähti woitta toisen kirckaudes/ nijn myös cuolluitten ylösnousemus.
1 Kor 15:42 Se kylwetän turmeluxes/ ja ylösnouse turmelematoin. Se kylwetän huonona/ ja ylösnouse cunniasa.
1 Kor 15:43 Se kylwetän heickoudesa/ ja ylösnouse wäkewydesä.
1 Kor 15:44 Se kylwetän luonnollinen ruumis/ ja ylösnouse hengellinen ruumis/ nijn meillä on myös hengellinen ruumis. Että meillä on luonnollinen ruumis/ njin meillä on myös hengellinen ruumis.
1 Kor 15:45 Nijncuin kirjoitettu on: Ensimäinen ihminen Adam on tehty eläwäxi sieluxi: ja wijmeinen Adam eläwäxi tekewäisexi Hengexi.
1 Kor 15:46 Mutta hengellinen ruumis ei ole se ensimäinen/ waan se luonnollinen/ senjälken se hengellinen.
1 Kor 15:47 Ensimäinen ihminen on maasta ja maalinen/ toinen ihminen on idze HERra Taiwasta.
1 Kor 15:48 Mingäcaltainen se maalinen on/ sencaltaiset owat myös maaliset/ ja mingäcaltainen taiwallinen on/ sencaltaiset owat myös taiwalliset.
1 Kor 15:49 Ja nijncuin me olemma candanet maalisen cuwa: nijn pitä myös meidän candaman taiwallisen

cuwa.
1 Kor 15:50 Mutta minä sanon: rackat weljet/ ei liha ja weri taida Jumalan waldacunda periä/ ja ei turmeldu pidä turmelematoinda perimän.
1 Kor 15:51 CAdzo/ minä sanon teille salaisuden: en me tosin caicki nucu/ waan caicki me ajan rahdusa muutetan/ silmän räpäyxes/ wijmeisellä Basunalla:
1 Kor 15:52 Sillä Basuna soi/ ja cuollet pitä turmelematoinna ylösnouseman/ ja me tulemma muutetuxi.
1 Kor 15:53 Sillä tämä catowa puke päällens catomattomuden/ ja cuolewa puke päällens cuolemattomuden.
1 Kor 15:54 Mutta cosca catowa puke päällens catomattomuden/ ja cuolewa puke päällens cuolemattomuden/ silloin täytetän se sana cuin kirjoitettu on: Cuolema on nieltty woitosa.
1 Kor 15:55 Cuolema/ cusa on sinun otas? Helwetti/ cusa on sinun woittos?
1 Kor 15:56 Mutta cuoleman ota on syndi/ ja synnin woima on Laki.
1 Kor 15:57 Mutta kijtos olcon Jumalan/ joca meille woiton andanut on/ meidän HERran Jesuxen Christuxen cautta.
1 Kor 15:58 Sentähden minun rackat weljeni/ olcat wahwat/ järkähtymätä/ ja aina wiriät HERran töisä/ että te tiedätte/ ettei teidän työn ole turha HERrasa.

Vers. 3. Ramattuin jälken) Sillä toimen jälken/ paidzi Ramatuita uscoa/ eli sencaltaisita sanoa tapahtunexi/ on hulluus.
v. 6. Weljeldä) Nimittäin/ uscosa.
v. 24. Cosca hän anda waldacunnan Jumalan) se on: Cosca hän näyttä Isällens Christillisen Seuracundans/ ettei hän enä händä nijncuin lähetetty/ ristin ja wastoinkäymisen alla/ sanalla ja Sacramenteillä hallidzewa ole: Waan pitä toisella tawalla idze Jumalalda Colmyxydeldä caickein suurimmas ilos ja cunniasa pidettämän
v. 28. Silloin myös idze Poicakin hänen alans heitetän) Nimittäin/ ihmisen luonnon puolesta/ jonga puolesta hän tämän waldacunnan/ nijncuin Läänin/ Isäldäns saanut oli. Deitatem$ erat$ subjicietur$;
v. 29. Cuolluitten päälle casta andawat) wahwistaxens ylösnousemusta/ annoit Christityt casta heitäns cuolluitten hautain päällä/ ja annoit sen cansa tietä/ että ne totisest nouseman piti.
v. 33. Pahat jaarituxet) se on: paha seura/ joisa usein sangen pahendawaiset sanat pääsewät/ usco wastoin/ ja turmelewat omantunnon.
v. 44. Luonnollinen) Luonnollinen ruumis on se cuin syö/ juo/ maca/ caswa ja wähendy/ caswatta lapsia/ etc.$ Hengellinen ruumis on/ joca ei sencaltaista tarwidze/ ja on cuitengin totinen ruumis/ eläwä hengestä/ nijncuin nähdän/ Gen.$ 2:9.

v. 50. Liha ja weri/ etc.$) se on: Ihminen nijncuin hän nyt on turmeldu synnin cautta/ ei taida osallisexi tulla taiwallisesta cunniasta: Jollei hän muuteta/ ja puhtaxi tehdä synnistä.
v. 55. Nieltty) Se on: Cuolema on alla ja ei ole mitän woima enä hänellä: waan elämällä on woitto ja sano: se on woitettu/ cusas olet cuolema?

XVI. Lucu .

PAwali neuwo Corinthereitä cocoman jotakin waiwaisten ja wainottuiden awuxi Jerusalemis/ v. 1.
Lupa tulla heidän tygöns/ v. 5.
rucoile Timotheuxen/ v. 10.
ja muutamain muiden edest/ jotca Jumalan Seuracunda uscollisest palwellet olit/ v. 15.
Neuwo heitä lujuteen/ v. 13.
Päättä terwetyxillä/ v. 19.
ja kiroile nijtä/ jotca ei racasta Jesusta Christusta/ v. 22.

1 Kor 16:1 MUtta awun hakemisest pyhiä warten/ cuin minä Galatian Seuracunnille säännyt olen: nijn te myös tehkät.
1 Kor 16:2 Ensimäisnä Sabbathina ottacan jocainen tygöns jotakin/ ja cootcan oman mielens jälken/ ettei äsken silloin cosca minä tulen/ nijtä hakeman ruweta.
1 Kor 16:3 Mutta cuin minä tullut olen/ jotca te sijtte kirjoillanne sijhen walidzetta/ nijn minä tahdon lähettä/ wiemän heitä teidän lahjojan Jerusalemijn.
1 Kor 16:4 Jos taas nijn tapahtu/ että minä idze sinne waellan/ nijn he saawat minun cansani waelda.
1 Kor 16:5 Mutta minä tahdon teidän tygönne tulla/ cosca minä Macedonian cautta waellan. Sillä minun pitä Macedonian läpidze waeldaman.
1 Kor 16:6 Mutta teidän tykönänne minä/ mitämax/ wijwyn/ eli talwe pidän/ että te awulliset olisitta minua saattaman cuhunga minä matcustan. En minä nyt mennesäni tahdo teitä nähdä:
1 Kor 16:7 Sillä minä toiwon saapani jongun ajan wijpyä teidän tykönän/ jos HERra salli.
1 Kor 16:8 Mutta minä tahdon Ephesos wijpyä/ haman Helundain asti:
1 Kor 16:9 Sillä minulle on suuri ja wäkewä owi awattu/ ja siellä on monda wastanseisojata.
1 Kor 16:10 JOs Timotheus tule/ nijn cadzocat että hän pelkämät olis teidän tykönän: sillä hän teke myös HERran työtä/ nijncuin minäkin.
1 Kor 16:11 Älkän händä kengän ylöncadzoco/ mutta saattacat rauhas minun tygöni tuleman: sillä minä

odotan händä weljein cansa.
1 Kor 16:12 APollosta meidän weljestämme tietkät/ että minä olen händä neuwonut weljein cansa teidän tygönne tuleman/ mutta ei hän nyt tahtonut tulla/ cuitengin on hän tulewa/ cosca hänelle nijn sopi.
1 Kor 16:13 WAlwocat/ pysykät uscosa/ olcat urholliset/ olcat wahwat:
1 Kor 16:14 Caicki tapahtucon rackaudes.
1 Kor 16:15 Mutta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ te tunnetta Stephanan perehen/ että he owat alket Achajas/ ja owat ruwennet pyhiä palweleman.
1 Kor 16:16 Että te myös olisitta sencaltaisten alammaiset/ ja jocaidzen apulaisen ja auttajan.
1 Kor 16:17 Mutta minä iloidzen Stephanan/ Fortunatuxen/ ja Achaicuxen tulemisesta: sillä mitä teille puuttui minulda/ sen he täyttäwät.
1 Kor 16:18 Ne wirwotit minun hengeni ja teidän/ sentähden tutcat sencaltaiset.
1 Kor 16:19 TEitä terwettä Asian Seuracunda. Teitä terwettäwät suurest Aquila ja Priscilla HERrasa/ ja Seuracunda/ joca heidän huonesans on.
1 Kor 16:20 Teitä terwettäwät caicki weljet. Terwettäkät toinen toistan pyhällä suunandamisella.
1 Kor 16:21 Minä Pawali terwetän teitä omalla kädelläni.
1 Kor 16:22 Joca ei HErra Jesusta Christusta racasta/ se olcon Anathema$ Maranatha$.
1 Kor 16:23 HERran Jesuxen Christuxen armo olcon teidän cansan.
1 Kor 16:24 Minun rackauden olcon caickein teidän cansan Christuxes Jesuxes/ Amen. Ensimäinen Epistola Corintherein tygö.

Lähetetty Philippist Stephanan/ Fortunatuxen/ Achaicuxen ja Timotheuxen cansa.
Vers. 9. Suuri ja wäkewä owi) Se on: Siellä on monda/ jotca mielelläns cuulewat ja wastan ottawat Evangeliumin: Nijn että siellä on nijn cuin yxi owi eli porti awoi/ cusa Jerusalemis näpiäst ackuna eli raco awoi oli.
v. 22. Anathema$) Panna Suomexi/ Anathema$ Grekixi/ maranatha$ Hebreaxi. Nijn P. Pawalikin sano: joca ei Christusta racasta/ hän olcon kirottu ja cuolemahan sadatettu. Vide$ Levit.$ Cap.$ 29.

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö .

Esipuhe Toisest P. Pawalin Epistolast / Corintherein tygö .
ENsimäises Epitolas on P. Pawali monesta asiasta Corinthereitä cowin nuhdellut/ ja wäkewätä wijna heidän haawoihins wuodattanut/ ja peljätti heidän.
Mutta että Apostolin wirca on olla yxi uscollinen opettaja/ ojendaman heickomielisiä ja surullisia omiatundoja/ enämmin cuin peljättämän.
Sentähden hän heitä täsä Epistolasa kijttä/ ja wuodatta Öljyä heidän haawoihins/ ja on sangen ystäwälinen heidän cansans/ ja käske rackaudella sitä syndistä jällens corjata/ jonga he olit pois tyköns ajanet.
I. ja II. Lugus osotta hän heille rackaudens/ cuinga hän on caikista puhunut/ tehnyt ja kärsinyt heidän tarpexens ja terweydexens/ että heidän pidäis häneldä aina caickinaista hywä toiwoman.
III. IV. ja V. Ylistä hän Evamgeliumin wirca/ joca on corkein/ lohdullisin/ ja turwallisin omantunnon tarpexi/ ja terweydexi.
Ja todista että se on parembi cuin Lain wirca.
Ja sitä enämmin cuin sitä wainotan/ sitä parammin se uscollisis menesty/ ja saatta toiwon Ristin cautta ijancaickisehen cunniaan.
Mutta näillä caikilla hän wääriä Apostoleita kylken lyckä/ jotca Lakia Evangeliumita wastan opetit/ eikä muuta opettanet cuin ulconaista pyhyttä/ se on/ Ulcocullaisutta/ ja jätit pois sisällisen epäuscon wian.
VI. ja VII. Neuwo hän heitä/ sencaltaista saarna töillä ja kärsimisellä seuraman/ ja päättä sen kijtoxellans/ yllyttäin heitä aina wireyten.
VIII. ja IX. Neuwo hän heitä/ ajallisella rawinnolla/ elatuxella ja awulla auttaman köyhiä pyhiä Jerusalemis cowalla ajalla/ että he olit algustakin caiken tawarans ylönandanet Christityxi tulduans/ Act. $ 4.
X. XI. ja XII. Kirjoitta hän ja opetta wääriä Apostoleita wastan.
XIII. Uhca nijtä jotca olit syndiä tehnet/ ja ei heitäns parandanet.

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö .

I. Lucu .

PAwali terwettä Corinthereitä/ v. 1.

Kijttä Jumalata joca händä hänen murhesans lohduttanut oli/ v. 3.
Luettele misä tuscas ja murhes hän ollut oli/ v. 8.
Waicka hänellä hywä omatundo oli/ että hän caikes yxikertaisudes ja puhtaudes Jumalan edes waelsi/ v. 12.
Sano estens mingätähden hän oli muuttanut neuwons/ ja ei tullut heidän tygöns/ hänen lupauxens perän/ v. 15.
ei hänen saarnans ja Jumalan lupauxet sentähden ollet Christuxesa muutetut: Waan ne olit/ Ja ja Amen hänesä/ v. 18.

2 Kor 1:1 PAwali Jesuxen Christuxen Apostoli Jumalan tahdon cautta/ ja Timotheus weli. Sille Seuracunnalle/ joca on Corinthos/ ja caikille Pyhille/ jotca coco Achajas owat.
2 Kor 1:2 Armo olcon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
2 Kor 1:3 KIjtetty olcon Jumala/ meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ laupiuden Isä/ ja caiken lohdutuxen Jumala/
2 Kor 1:4 Joca meitä lohdutta caikesa meidän waiwasam/ että mekin taidaisimma lohdutta nijtä/ jotca caickinaises waiwas owat/ sillä lohdutuxella jolla Jumala meitä lohdutta.
2 Kor 1:5 Sillä nijncuin Christuxen kärsimisest on meille paljo: nijn myös meille tule paljo lohdutust Christuxen cautta.
2 Kor 1:6 Mutta ehkä mikä meillä olis waiwa eli lohdutus/ nijn se tule teidän hywäxen: jos se on waiwa/ nijn tapahtu teille lohdutuxexi ja autuudexi.
2 Kor 1:7 (Joca idzens osotta/ jos te nijn kärsiwälisest kärsitte/ cuin me kärsimme) Jos se on lohdutus/ nijn se myös tule teille lohdutuxexi ja autuudexi. Meillä on myös wahwa Toiwo teistä/ että me tiedämme/ että nijncuin te oletta kärsimisist osalliset/ nijn te myös tuletta lohdutuxest osallisexi.
2 Kor 1:8 SIllä en me tahdo salata teildä/ rackat weljet/ meidän waiwam/ cuin meille Asias tapahdui: sillä me olimma sangen suurest rasitetut/ ylidze meidän woimam/ nijn että me jo meidän hengestäm epäilimme:
2 Kor 1:9 Ja idzellämme juuri nijn päätimme/ että meidän piti cuoleman. Mutta se tapahdui/ ettei meidän pidäis idze päällem uscaldaman/ waan Jumalan päälle/ joca cuolletkin herättä.
2 Kor 1:10 Joca meitä sencaltaisesta päästi/ ja wielä jocapäiwä päästä/ ja me turwamma hänen päällens/ että hän tästedeskin meitä aina päästä/
2 Kor 1:11 Teidän rucouxenne cautta meidän edestäm/ että meidän tähtemme/ sijtä lahjasta/ cuin meille annettu on/ pidäis monelda ihmiseldä suuri kijtos tapahtuman.
2 Kor 1:12 Sillä se on meidän kerscauxem/ nimittäin/ meidän omantundom todistus/ että me

yxikertaisudes/ ja Jumalan wacuudes/ ei lihallises wijsaudes/ waan Jumalan Armos olemma mailmas elänet/ mutta enimmäst teidän tykönän.
2 Kor 1:13 Sillä embä me muuta teille kirjoita/ waan sitä cuin te luetta/ ja jo ennen tiesittä. Mutta minä toiwon/ että te meidän nijn löydätte/ haman loppun asti/ nijncuin te puolittain meidän löynnetkin oletta.
2 Kor 1:14 Sillä me olemma teidän kerscamisenne/ nijncuin tekin meidän kerscauxem HERran Jesuxen päiwänä oletta.
2 Kor 1:15 Ja sencaltaisella uscalluxella/ tahdoin minä ennen tulla teidän tygön/ että te toisengin kerran saisitta minulda jongun hywän työn/
2 Kor 1:16 Ja minä waellaisin teidän cauttan Macedoniaan/ ja Macedoniast teidän tygön tacaperin tulisin/ ja nijn teildä Judeaan johdatettaisin.
2 Kor 1:17 Cosca minä tätä ajattelin/ lienengö minä sen tehnyt hembeydestä? Eli owatco minun aiwoituxeni lihalliset? Ei nijn/ waan minun tykönäni on Nijn/ Nijn: ja Ei/ on Ei.
2 Kor 1:18 Mutta Jumala on waca/ ettei meidän puhem ole teille Nijn ja Ei ollut.
2 Kor 1:19 Sillä Jumalan Poica Jesus Christus/ joca teidän seasan meildä saarnattu on/ nimittäin/ minulda ja Silwanuxelda ja Timotheuxelda ei ollut Nijn ja Ei/ waan oli hänesä Nijn.
2 Kor 1:20 Sillä caicki Jumalan lupauxet owat Nijn hänesä/ ja owat Amen hänesä/ Jumalan kijtoxexi meidän cauttam.
2 Kor 1:21 Mutta Jumala on se/ joca meitä teidän cansan Christuxes wahwista/ ja on meitä woidellut.
2 Kor 1:22 Ja lukinnut/ ja andoi Hengen pandixi meidän sydämihim.
2 Kor 1:23 Mutta minä otan Jumalan todistajaxi sieluni päälle/ että minä olen säästänyt teitä/ sijnä/ etten minä wielä ole Corinthijn tullut.
2 Kor 1:24 Ei nijn/ että me hallidzisimma teidän uscoan/ waan me olemma auttajat teidän ilohon: sillä te pysytte uscosa.

Vers. 6. Teidän hywäxen. Item$. teillen lohduxexi) Että he taisit lohdutta heitäns sijtä: että cosca Jumala Pawalin ja muut hänen pyhäns ristin alla piti/ joita hän cuitengin suurest racasti/ jotca hän jällens pelasti/ ja sitte suurella cunnialla ja ilolla tahdoi caunista: Nijn ei tainnet he myös toiwo wapautta rististä/ eli sijtä ajatella/ että Jumala oli heille wihainen/ eli epäillä hänen awustans ja tugestans.1
v. 20. Amen) Se on: ne owat totiset ja lujat.1
v. 21. & 22. Woidellut/ lukinnut/ andoi pandixi) Nämät colme sana/ owat caicki yhtä/ nimittäin/ että Jumala on wahwistanut lupauxes meisä hänen Hengens cautta/ jonga hän meidän sydämihim on andanut.

II. Lucu .

APostoli sano syyn/ mixei hän Corintherein tygö tullut/ cuin hän luwannut oli/ v. 23.
Liewittä ja estä cowan duomions huorintekiätä wastan/ joca äitipuolens ottanut oli/ v. 1.
ja käske händä armoihin otta ja jällens Seuracundaan päästä/ v. 6.
Tietä anda heidän/ cuinga hän suuren hyödytyxen ja hedelmän cansa oli Christuxen Evangeliumita saarnannut/ v. 12.

2 Kor 2:1 Mutta sitä minä olen idzelläni aicoinut/ etten minä taas murhella teidän tygön tulis:
2 Kor 2:2 Sillä jos minä teidän murhesen saatan/ cucasta minua ilahutta/ waan se joca minulda on murhellisexi tehty.
2 Kor 2:3 Ja sen minä olen teille kirjoittanut/ etten minä tulduani sais nijstä murhetta/ joista minun tulis ilo saada: sillä minulla on sencaltainen uscallus caickein teidän tygönne/ että minun ilon caickein teidän ilon on.
2 Kor 2:4 Sillä minä kirjoitin teille suuresa waiwas ja sydämen kiwus/ ja monilla kyyneleillä/ ei että teidän pidäis murhettiman/ waan että te ymmärräisitte sen erinomaisen rackauden/ cuin minulla on teidän cohtanne.
2 Kor 2:5 Jos jocu on murhen matcan saattanut/ ei hän ole minua murhellisexi saattanut/ waan puolittain/ etten minä teitä caickia rasitais.
2 Kor 2:6 Mutta kyllä sijnä on/ että se monelda nijn rangaistu on.
2 Kor 2:7 Että te tästedes sitä enämmän händä armahdaisitta/ ja lohdutaisitta/ ettei hän uppois ylönpaldises murhes.
2 Kor 2:8 Sentähden neuwon minä teitä/ että te hänen cohtans rackautta osotaisitta:
2 Kor 2:9 Sillä sentähden minä myös olen teidän tygönne kirjoittanut/ coetellaxen teitä/ jos te oletta caickihin cuuliaiset.
2 Kor 2:10 Mutta joille te jotain andexi annatte/ sen minä myös andexi annan: sillä jolla taas minä jotain andexi annan/ sen minä andexi annan teidän tähtenne/ Christuxen puolesta.
2 Kor 2:11 Ettei Perkele sais tahtons täyttä meidän päällem: sillä eipä meildä ole salattu/ mitä hänen mielesäns on.
2 Kor 2:12 MUtta cuin minä tulin Troadaan Christuxen Evangeliumita saarnaman/ ja minulle awattin owi HERrasa/
2 Kor 2:13 Nijn ei minulla ollut yhtän lepo hengesäni/ etten minä Titust minun weljeni löynnyt/ sentähden

minä eroitin sieldä idzeni/ ja menin Macedoniaan.
2 Kor 2:14 Mutta kijtetty olcon Jumala/ joca aina anda meille woiton Christuxes/ ja julista jocapaicas hänen tundemisens hajun meidän cauttam:
2 Kor 2:15 Sillä me olemma Jumalalle yxi hywä haju Christuxes/ sekä nijden seas jotca autuaxi tulewat/ että myös nijden seas jotca huckuwat.
2 Kor 2:16 Näille yxi surman haju cuolemaxi/ mutta toisille elämän haju elämäxi.
2 Kor 2:17 Ja cuca nyt tähän kelwollinen? Sillä embä me ole sencaltaiset cuin muutamat/ jotca Jumalan sana myyskendelewät/ waan puhtaudesta/ ja nijncuin Jumalasta/ me puhumma Jumalan caswon edes Christuxes.

Vers. 5. Murhellisexi saattanut) Se on/ ei hän ole minua teidän tähtenne murhesen saattanut/ mutta idze teitä: sillä mitä minä olen murhettinut/ ei se ole minun idze tähteni tapahtunut/ waan teidän tähtenne.
v. 6. Kyllä sijnä) Täsä hän sijtä puhu/ jonga hän edellises Epistolas 5. Lugus rangais/ ja Perkelen haldun andoi: ja nyt käske että sitä jällens corjataisin/ joca nijn rangaistu oli.
v. 17. Myyskendelewät) Wadzan ja ahneuden tähden/ nijncuin wijnanlaskia turmele wijnan.

III. Lucu .

APostoli wasta täsä edestäns: että waickei hän muilda ottanut ylistyskirja sijhen (cuin väärät Apostolit teit) nijn olit he (nimittäin Corintherit) kyllä todistajat sijhen mitä hän toimittanut oli/ v. 1.
Waickei hän idzestäns/ waan Jumalan armosta sen tehnyt oli/ v. 4.
Rupe nijn ylistämän Evangeliumita ja sen wirca Lain ja Lain wiran suhten monesa/ v. 6.
erinomaisest ettei kengän taida Lakia ymmärtä/ muutoin jollei hän tule käätyxi/ ja usco Evangeliumita/ v. 12.

2 Kor 3:1 RUpemmaco me sijs idziämme taas kehuman? Eli tarwidzemmaco me/ nijncuin muutamat/ kijtoskirja teidän tygönne/ eli kijtoskirja teildä?
2 Kor 3:2 Te oletta meidän kirjam meidän sydämihimme kirjoitetut/ joca caikilda ihmisildä tutan ja luetan:
2 Kor 3:3 Joille te oletta ilmoitetut/ että te Christuxen lähetyskirja oletta/ saarnawiran cautta walmistettu/ ei Pläkillä kirjoitetut/ waan eläwän Jumalan Hengellä/ ei kiwisijn tauluihin/ waan lihallisijn sydämen tauluihin.
2 Kor 3:4 Mutta sencaltainen uscallus on meillä Christuxen cautta Jumalan puoleen:
2 Kor 3:5 Ei nijn/ että me olemma idze meistäm soweliat jotakin ajatteleman/ nijncuin idze meistäm/ waan

jos me olemma johongun soweliat/ nijn on se Jumalalda.
2 Kor 3:6 Joca meitä soweliaxi tehnyt on uden Testamendin wirca pitämän/ ei bookstawin/ waan Hengen: sillä bookstawi cuoletta/ waan Hengi teke eläwäxi.
2 Kor 3:7 Mutta jos sillä wirgalla joca bookstawin cautta cuoletta ja kiwihin cuwattu oli/ oli sencaltainen kirckaus/ nijn ettei Israelin lapset tainnet cadzoa Mosexen caswoihin/ hänen caswoins kirckauden tähden/ joca cuitengin cato.
2 Kor 3:8 Mixei sijs paljo enämmin sillä wirgalla/ joca Hengen anda/ pidäis kirckaus oleman?
2 Kor 3:9 Sillä/ jos wirgalla/ joca cadotuxest saarna/ kirckaus oli/ paljo enämmin sillä wirgalla joca wanhurscaudest saarna/ on ylönpaldinen kirckaus.
2 Kor 3:10 Sillä se toinen joca kircastettu oli/ ei ole ensingän kirckaudexi luettapa/ sen ylönpaldisen kirckauden suhten.
2 Kor 3:11 Sentähden jos sillä oli kirckaus/ joca cato/ paljo enämmin on sillä kirckaus/ joca pysy.
2 Kor 3:12 Että meillä sencaltainen toiwo on/ nijn me puhumme rohkiast/
2 Kor 3:13 Ja en me tee nijncuin Moses joca caswoillens peitten pani/ ettei Israelin lapset tainnet sen loppua cadzo joca cato/
2 Kor 3:14 Waan heidän taitons oli paadutettu. Sillä haman tähän päiwän asti/ pysy se peite ottamata/ cosca wanha Testamentiä luetan/ joca Christuxes lacka.
2 Kor 3:15 Mutta haman tähän päiwän asti/ cosca Mosest luetan/ rippu se peite heidän sydämens edesä.
2 Kor 3:16 Mutta cosca he palajawat HERran puoleen/ nijn peite poisotetan:
2 Kor 3:17 Sillä HERra on Hengi.
2 Kor 3:18 Mutta cusa HERran Hengi on/ sijnä on wapaus. Mutta me cadzelemma HERran kirckautta/ nijncuin Speilisä/ awoimella caswolla/ ja me muutetan siehen cuwaan/ kirckaudesta nijn kirckauten/ nijncuin HERran Hengestä.

Vers. 2. Meidän Kirjam) Nimittäin/ meidän kijtoskirjam/ joca todista meidän cansam/ mitä me toimittanet olemma.
v. 4. Sencaltainen uscallus) Että me olemma teidän walmistanet yhdexi Kirjaxi.
v. 6. Bookstawin) Opetta bookstawi/ on opetta aiwa Lakia ja tecoja ilman Jumalan armon tundemista/ jolla tutan ja ymmärretän/ että caicki mitä ihminen idzestäns on/ eli teke/ on duomittu ja cuoleman ansainnut: sillä ei hän taida mitän hywä ilman Jumalan armota tehdä. v. eod.$ Hengen) On opetta Jumalan armo ilman Laita ja oma ansiota/ jonga cautta ihminen eläwäxi ja autuaxi tule.

v. 13. Peitten) Mosexen peitet on/ bookstawi ja hänen oppians ei tuta: mutta awattu HERran caswo/ on julkisest tuta Jumalan Armo ja Henge/ joca meidän Laista wapahta/ bookstawista ja hänen tegoistans/ että heidän kirckaudens/ ja tecons lackaisit.
v. 8. Speilisä) Nijncuin Speili otta hänehens cuwan: nijn otta myös meidän sydämem hänehens Christuxen tunnon:

IV. Lucu .

APostoli sano toimittanens hänen wircans uscollisest ja ahkerast/ v. 1.
Waan jos ei se muutamain tykönä mitän toimittanut/ nijn se tapahtui nijden tykönä jotca Perkele sogais/ ettei he näkis totuutta/ v. 3.
Cuitengin (sano hän) ne jotca täsä wirgas olit/ olit heicot/ että woima Jumalalle annetaisin/ v. 7.
Ja heidän piti paljon sentähden kärsimän/ v. 8.
Nijn oli cuitengin se heidän lohdutuxens/ että jos he kärseit Christuxen cansa/ nijn heidän piti myös elämän hänen cansans/ etc.$ v. 10.
Jos se ulconainen ihminen huckuis/ nijn cuitengin sisällinen udistettaisin/ v. 16.
Ja että heidän kärsimisens oli ajallinen: waan se cunnia jota he odotit/ oli ijancaickinen/ v. 17.

2 Kor 4:1 Että sijs meillä sencaltainen wirca on/ sen jälken cuin Armo meidän cohtam tapahtunut on/ nijn en me wäsy/
2 Kor 4:2 Waan wäldämme ne salaisetkin häpiät/ ja emme waella cawaludella/ engä petoxella Jumalan sana pitele/ waan me ilmoitamme totuden/ ja meitäm julkisest caickein ihmisten omatundo cohtan Jumalan edes osotamme.
2 Kor 4:3 Jos nyt meidän Evangeliumim on peitetty/ nijn se on nijlle peitetty jotca cadotetan
2 Kor 4:4 Joisa tämän mailman Jumala/ on uscomattomitten taidot sowaisnut/ ettei Evangeliumin paiste heille pidäis Christuxen kirckaudesta walgistaman/ joca on Jumalan cuwa.
2 Kor 4:5 Sillä en me idze meistämme saarna/ waan Christuxest Jesuxest/ että hän on HERra: mutta teidän palwelianna olemma me Jesuxen tähden:
2 Kor 4:6 Sillä Jumala/ joca käski walkiuden pimeydestä paista/ on kirckan walkeuden meidän sydämihim andanut/ että meidän cauttam se walkeus paistais/ cuin Jumalan kirckauden tundemisesta tule/ Jesuxen Christuxen caswoisa.
2 Kor 4:7 Mutta meillä on sencaltainen tawara sawisis astiois/ että se ylönpaldinen woima pitä Jumalalda ja

ei meistä oleman.
2 Kor 4:8 Meillä on jocapaicas ahdistus/ mutta en me sitä sure: meillä on packo/ mutta en me epäile.
2 Kor 4:9 Me kärsimme waino/ mutta ei meitä ylönannetta: me alaspainetan/ mutta en me hucu.
2 Kor 4:10 Me ymbärinswiemmä aina HERran Jesuxen cuoleman meidän ruumisam/ että HERran Jesuxen elämäkin meidän ruumisam ilmoitettaisin.
2 Kor 4:11 Sillä me/ jotca elämme/ ylönannetan aina cuolemaan/ Jesuxen tähden/ että Jesuxengin elämä meidän cuolewaises lihasam ilmoitettaisin.
2 Kor 4:12 Sentähden on cuolema meisä woimallinen/ mutta teisä elämä.
2 Kor 4:13 Mutta että meillä on yxi uscon Hengi/ (nijncuin kirjoitettu on: Minä uscon/ sentähden minä puhun.) Nijn me myös uscomma/ ja sentähden myös puhumma/
2 Kor 4:14 Ja tiedämme sen joca HERran Jesuxen herätti/ että hän meidängin Jesuxen cautta herättä/ ja asetta meitä teidän secaan.
2 Kor 4:15 Sillä caicki teidän tähtenne tapahtu/ että se ylönpaldinen Armo/ monein kijtoxen cautta runsast Jumalan ylistyxexi tulis.
2 Kor 4:16 Embä me sijs wäsy/ waicka meidän ulconainen ihminen turmellan/ nijn sisällinen cuitengin päiwä päiwäldä udistetan:
2 Kor 4:17 Sillä meidän waiwam (joca ajallinen ja kewiä on) saatta ijancaickisen ja määrättömän cunnian:
2 Kor 4:18 Meille jotca emme näkywäisiä cadzo/ waan näkymättömiä: sillä näkywäiset owat ajalliset/ mutta näkymättömät ijancaickiset.

Vers. 2. Salaisetkin) Täsä hän puhu wääristä opettaista ja Apostoleista/ jotca ulco caunist kijldäwät: mutta sisäldä he owat täynäns ilkeyttä/ Matth. 25:25.
v. 4. Mailman Jumala) Perkele on mailman Päämies/ ja jumala: Sillä mailma palwele händä/ ja on hänen allans.
v. 6. Caswoisa) Se on Christuxen tundemus/ ja ei Mosexen caswo/ joca on Lain tundemus: sillä Christuxen cautta me tunnemma Jumalan/ Ioh. 6.
v. 7. Sawisis astiois) Se on: me Apostolit/ jotca täsä corkias wirgas olemma/ olemme idzestäm/ nijn paljo cuin meidän tule/ heicot ja wiheljäiset ihmiset.
v. 10. Me ymbärinswiemme Jesuxen cuoleman/ etc.$) Se on: Nijncuin Christus paljon kärsei: nijn mekin kärsim hänen tawallans.
v. 17. Saatta) Ei Apostoli sano/ että meidän kärsimisem on syy eli hinda/ jolla me tulewaisen cunnian

ansaidzemme: Waan ainoastans millä tawalla me sinne tulemme/ nimittäin/ että meidän pitä ensin kärsimän/ ja sijtte tulemme cunniahan ja kirckauten. Sillä nijncuin Augustinus sano in$ Psal. 93. non$ aeterna$ timere$

V. Lucu .

APostoli lohdutta: että waicka tämä catowainen ruumis poistulis/ nijn heillä on catomatoin toiwosa Taiwasa/ jota he myös ikäwöidzewät/ v. 1.
Ja sentähden (sano hän) ahkeroidzit he aina waelda Jumalalle kelwollisest: että heidän caickein pitä Christuxen Duomion eteen tuleman/ ja jocainen saaman sen jälken cuin hän elänyt on/ v. 9.
Wasta taas hänen wircaans ja kerscauxeens/ että mitä hän sijnä teki/ sen teki hän Jumalan cunniaxi/ ja heille rakennuxexi/ v. 11.
Cuin hän Christuxelle welca oli/ v. 14.
Sano mikä hänen wircans on: nimittäin/ saarnata sitä sowindota joca on Christuxes tapahtunut/ v. 17.
Sentähden hän myös neuwo heitä Jumalan cansa sopiman/ v. 20.

2 Kor 5:1 MUtta me tiedämme/ että jos tämän majan mailmallinen huone purjetan/ meillem olewan rakennuxen Jumalalda raketun/ huonen/ ei käsillä tehdyn/ joca on ijancaickinen Taiwahisa.
2 Kor 5:2 Jota me myös huocamma/ meidän majam/ joca Taiwasta on/ ja ikäwöidzemmä/ että me sillä puetuxi tulisimma:
2 Kor 5:3 Jos me muutoin puetettuna/ ja ei alasti löyttäisi.
2 Kor 5:4 Sentähden nijncauwan cuin me täsä ajallises majas olemma/ nijn me huocamma ja olemma rasitetut/ etten me tahdo rijsuttuna/ waan puetettuna olla/ että se cuolewainen elämästä nieltäisin.
2 Kor 5:5 Mutta joca meitä sijhen walmista/ se on Jumala/ joca hengen on meille pandixi andanut.
2 Kor 5:6 Nijn me olemma sentähden aina hywäs turwas/ ja tiedämme/ että nijncauwan cuin me ruumisa asumma/ nijn me olemma oudot HERrasa:
2 Kor 5:7 Sillä me waellamma uscosa/ ja en cadzomises.
2 Kor 5:8 Mutta meillä on turwa/ ja paljo halamma enämmin olla pois ruumista/ ja olla cotona HERran tykönä.
2 Kor 5:9 Sentähden waicka me cotona olemma/ eli ulcona waellamma/ nijn me ahkeroidzemma/ että me hänelle kelpaisim.
2 Kor 5:10 Sillä meidän caickein pitä tuleman Christuxen Duomioistuimen eteen/ että jocainen sais sen

jälken cuin hän eläisäns tehnyt on/ olcon se hywä eli paha.
2 Kor 5:11 ETtä me sijs tiedämme/ että HERra pitä peljättämän/ nijn me olemma siwiät ihmisten cansa/ mutta Jumalalle olemma me julkiset. Cuitengin minä toiwon/ että me olemma myös julki teidängin omasatunnosan.
2 Kor 5:12 En me taas kersca idziäm teidän edesän/ waan me annamme teille tilan kerscataxen meistä/ että teilläkin olis kerscamist nijtä wastan/ jotca idziäns caswoin jälken kerscawat/ ja ei sydämen jälken.
2 Kor 5:13 Sillä jos me ylönangarat olemma/ nijn me sen Jumalasa teemme: eli jos me olemma siwiät/ nijn me olemma teille siwiät.
2 Kor 5:14 Sillä Christuxen rackaus waati meitä sen pitämän/ että jos yxi on cuollut caickein edestä/ nijn he caicki owat cuollet.
2 Kor 5:15 Ja hän on sentähden caickein edestä cuollut/ että ne jotca eläwät/ ei eläis idzellens/ waan hänelle/ joca heidän edestäns cuollut ja ylösnosnut on.
2 Kor 5:16 Sentähden embä me tästedes lihan puolesta ketän tunne. Ja ehkä me olisimma Christuxengin lihan puolesta tundenet/ nijn en me cuitengan händä sillen tunne.
2 Kor 5:17 Sentähden jos jocu on Christuxes/ nijn hän on usi luondocappale: sillä wanha on cadonnut/ ja cadzo/ caicki owat udexi tullet.
2 Kor 5:18 Mutta ne caicki owat Jumalasta/ joca meitä on idze cansans sowittanut Jesuxen Christuxen cautta/ ja andoi wirgan/ sowinnosta saarnata.
2 Kor 5:19 Sillä Jumala oli Christuxes/ ja sowitti mailman idze cansans/ ja ei soimannut heille heidän syndiäns/ ja on meidän seasam sowindosaarnan säännyt.
2 Kor 5:20 Nijn olemma me Christuxen puolesta käskyläiset:
2 Kor 5:21 Sillä Jumala neuwo meidän cauttam. Nijn me rucoilemma sijs Christuxen puolesta/ että te Jumalan cansa sowitta. Sillä hän on sen/ joca ei mitän synnistä tienyt/ meidän edestäm synnixi tehnyt/ että me hänes tulisimma sixi wanhurscaudexi/ joca Jumalan edes kelpa.

Vers. 3. Puetettuna/ etc.$) Nimittäin/ Christuxen wanhurscaudella/ jonga me päällemme puem uscon cautta hänen päällens.
v. 4. Etten me tahdo rijsuttuna) Se on: että me mielellämme näkisimme/ etten me cuolis: waan paremmin (jos se olis Jumalan tahto) että me Taiwasen cohdastans tulisimme.
v. 11. Olemma siwiät) Se on: Emme kiucuidze/ eli waadi ihmisiä wäärillä Pannan panemisilla/ taicka muilla turhilla hallituxilla: sillä me pelkäm Jumalata.

v. 12. Nijtä wastan) Nimittäin/ wääriä Apostoleita.
v. 13. Olemme ylönangarat) Se on/ Jos me olemma cowat heidän cansans/ nijn me cuitengin sijnä palwelem Jumalata: jos me taas olemma siwiät/ nijn me teem heille palweluxexi ja mielen noutexi/ jotca owat caicki oikein ja hywin tehdyt.
v. 14. Waati meitä sen nijn pitämän) Seurawaisilla sanoilla/ wahwista hän idzens olewan welcapään palweleman Christusta uscollisest/ hänen wirasans.
v. 16. Lihan puolesta) Christusta ei tuta enä lihan jälken/ on/ ei mitän lihallista enä eziä eli odotta hänesä/ cuin Opetuslapset teit ennen hänen kärsimistäns: Waan tytyä hänen sanoihins/ joisa on caicki mitä hengellistä ja ijancaickista on.
v. 21. Synnixi tehnyt) Se on: uhrixi syndein edestä. Cadzo Rom. 8:3.

VI. Lucu .

APostoli neuwo Corinthereitä/ soweliast waeldaman Evangeliumis/ v. 1.
Erinomaisest kärsimisen caickinaisis tuskis ja wastoinkäymisis/ etc.$ v. 5.
Lohdutta heitä/ ettei he murhedis hänen tähtens (waicka hän jotakin cowin oli endises kirjas kirjoittanut/ etc.$) v. 11.
Ettei he myös wedäis ijestä/ se on: ei seurais paljo uscomattomia ja heidän elämätäns/ v. 14.

2 Kor 6:1 JA me neuwomme teitä nijncuin apulaisia/ ettet te Jumalan Armo huckan ottais:
2 Kor 6:2 Sillä hän sano: Minä olen otollisella ajalla sinua cuullut/ ja olen sinua autuuden päiwänä auttanut. Cadzo/ nyt on otollinen aica/ cadzo/ nyt on autuuden päiwä.
2 Kor 6:3 Älkäm kellengän josacusa pahennusta andaco/ ettei meidän wircam laitetais:
2 Kor 6:4 Waan osottacam meitäm caikisa asioisa/ nijncuin Jumalan palweliat.
2 Kor 6:5 Suuresa kärsimisesä/ waiwoisa/ hädisä/ suruisa/
2 Kor 6:6 Hosumisesa/ fangiuxisa/ capinoisa/ töisä/ walwomisisa/ paastoisa/ puhtas elämäs/ taidosa/ pitkämielisydesä/ suloisudes/ Pyhäsä Hengesä/ wilpittömäsä rackaudesa/
2 Kor 6:7 Totuuden sanoisa/ Jumalan wäesä/ wanhurscauden sotaasetten cautta/ oikialla kädellä ja wasemalla/
2 Kor 6:8 Cunnian cautta ja pilcan/ panetuxen ja kijtoxen cautta.
2 Kor 6:9 Nijncuin wietteliät/ ja cuitengin wagat: nijncuin tundemattomat/ ja cuitengin tutut: Nijncuin cuolewaiset/ ja cadzo/ me elämme.

2 Kor 6:10 Nijncuin rangaistut/ ja ei cuitengan tapetut: nijncuin murhelliset/ ja cuitengin aina iloiset: nijncuin köyhät/ mutta cuitengin monda hyödyttäwäiset: nijncuin ne joilla ei mitän ole/ ja joiden cuitengin caicki omat owat.
2 Kor 6:11 TE Corintherit/ meidän suum on hänens awannut teidän cohtanne/ meidän sydämem on turwasa.
2 Kor 6:12 Ei tarwita että teitä meidän tähtem ahdistetan. Mutta että teitä ahdistetan/ sen te teettä sydämelisestä tahdosta.
2 Kor 6:13 Minä puhuttelen teitä/ nijncuin omia lapsiani/ että te myös minua wastan teitänne nijn asetaisitta/ ja olcat tekin turwasa.
2 Kor 6:14 Älkät wetäkö ijestä epäuscoisten cansa: sillä mitä oikeuden on wääryden cansa tekemist? Eli mitä osallisutta on walkeudella pimeyden cansa?
2 Kor 6:15 Eli mikä sowindo on Christuxella Belialin cansa? Taicka mitä osa on uscollisella uscomattoman cansa?
2 Kor 6:16 Eli cuinga Jumalan Templi sopi epäjumalden cansa? Sillä te oletta eläwän Jumalan Templit/ nijncuin Jumala sano: Minä tahdon heisä asua/ ja heisä waelda/ ja minä tahdon olla heidän Jumalans/ ja heidän pitä oleman minun Canssan.
2 Kor 6:17 Sentähden paetcat heidän seastans/ ja eroittacat teitän heistä/ sano HERra/ ja älkät saastaisehen ruwetco/ ja nijn minä corjan teitä/
2 Kor 6:18 Ja olen teidän Isän/ ja teidän pitä oleman minun poicani ja tyttäreni/ sano Caickiwaldias HERra.

Vers. 12. Ei tarwita/ etc.$ ahdistetan) Ensimäisest Epistolast hämmästyit Corintherit ja olit pahalla mielellä/ että he Apostolin wihoittanet olit. Nyt hän lohdutta heitä/ ja sano hänen suuns ja sydämes iloisexi. Sentähden ei heidän pidä murheisans eikä pahalla mielellä oleman/ nijncuin hän heille wihoisans olis/ joca ei ollut heidän syyns että he sijtä pahalla mielellä olit/ mutta nijncuin hywät lapset he hywästä sydämestä närkästyit/ cusa ei tarwittucan olis.

VII. Lucu .

APostoli neuwo carttaman caickinaista saastaisutta/ ja ahkeroidzeman pyhä elämätä/ v. 1.
Ja tietä anda/ cuinga paljo hän oli lohdutettu heildä/ että hän cuuli heidän nijn tekewän/ v. 3.
Ja että hän ennen jotakin cowin heidän tygöns kirjoittanut oli/ oli heidän parannuxexens tullut/ v. 8.
Nijn myös sijtä/ ettei hän turhan heitä Tituxen edes kerscannut ollut: waan Titus oli löytänyt heidän sencaltaisexi cuin hän sanonutkin oli/ v. 13.

2 Kor 7:1 ETtä meillä nyt sencaltaiset lupauxet owat/ minun rackani/ puhdistacam sijs idzem caikesta Lihan ja Hengen saastaisudesta/ täyttäin pyhyttä Jumalan pelgosa.
2 Kor 7:2 Seuratcat meitä/ en me ketän wastan rickonet/ en me kellengän lijca tehnet/ en me ketän wietellet.
2 Kor 7:3 Sencaltaista en sano minä teille cadotuxexi: Sillä minä olen teille tästä jo ennengin sanonut/ että te oletta meidän sydämisäm ynnä cuolla ja elä.
2 Kor 7:4 Minä puhun teille suurella rohkeudella. Minä kerscan paljo idziäni teistä: minä olen lohdatuxella täytetty: minä olen ylönpaldises ilos caikesa meidän waiwasam.
2 Kor 7:5 Sillä cosca me Macedoniaan tulimma/ ei meidän lihallem ollut yhtän helpo/ waan caikisa paicoisa olimma me waiwasa/ ulcoisest sota/ sisällisest pelco.
2 Kor 7:6 Mutta Jumala joca nöyriä lohdutta/ hän lohdutti myös meitä Tituxen tulemisella.
2 Kor 7:7 Ei ainoastans hänen tulemisellans/ waan myös sillä lohdutuxella jonga hän teildä saanut oli/ ja ilmoitti meille teidän halun/ teidän itcun ja teidän ahkerudenne minusta/ nijn että minä wielä enämmin ihastuin.
2 Kor 7:8 Sillä se cuin minä teitä minun lähetyskirjallani murhesen saatin/ embä minä sitä cadu ja ehkä minä caduisin/ cuitengin että minä näen sen lähetyskirjan teitä hetken aica murhesa pitänen/
2 Kor 7:9 Nijn minä cuitengin sijtä iloidzen/ en sijtä että te murehisa olitta/ waan että te olitta murehisa parannuxexi. Sillä te oletta murhelliset ollet Jumalan mielen jälken/ nijn ettei teille pidäis meistä joscus wahingota oleman.
2 Kor 7:10 Sillä se murhe/ joca Jumalan mielen jälken tapahtu/ saatta catumisen autuudexi/ jota ei yxikän cadu. Mutta mailman murhe saatta cuoleman.
2 Kor 7:11 Cadzocat/ että te olitta Jumalan mielen jälken murhelliset/ cuinga suuren ahkeruden se on teisä waicuttanut. Ja tosin wastamisen/ närkästyxen/ pelgon/ halamisen/ kijwauxen ja coston. Te oletta caikisa teidänne puhtaxi osottanet työsä.
2 Kor 7:12 Sentähden waicka minä teille kirjoitin/ nijn ei se ole cuitengan sen tähden tapahtunut joca rickonut oli/ eikä sen tähden jolle wäärys tehtin/ mutta sentähden/ että teidän ahkeruden meidän cohtam Jumalan edes julkisexi tulis.
2 Kor 7:13 Sentähden me olemma saanet lohdutuxen/ että tekin oletta lohdutetut. Mutta wielä enämmin iloidzisimma me Tituxen ilosta: Sillä hänen Hengens on teildä caikilda wirwotettu.
2 Kor 7:14 Ja mitä minä hänen edesäns teistä kerscannut olen/ embä minä sitä häpe/ waan nijncuin caicki

owat todet/ cuin minä teille puhunut olen: nijn on myös meidän kerscauxem Tituxen edesä todexi tullut.
2 Kor 7:15 Ja hänellä on sangen suuri sydämelinen halu teidän puoleen/ cosca hän caickein teidän cuuliaisuttan muista/ cuinga te pelgolla ja wapistuxella händä wastan rupeisitta.
2 Kor 7:16 Minä iloidzen/ että minä caikisa asioisa teihin saan turwata.

Vers. 1. Hengen saastaisudesta) Se on: opin ja uscon saastaisus/ nijncuin wäärät Apostolit opetit.
v. 2. Seuratcat meitä) Se on: ymmärtäkät cuinga uscollisest me teidän ja ei meidän parastam cadzonet olem/ ja ottacat meidän neuwom.
v. 10. Murhe Jumalan mielen jälken) On se/ joca tule tehdyist synneist/ etc.$ Mailman murhe on/ joca tule muusta ruumillisest wahingost eli wastoinkäymisest.

VIII. Lucu .

APostoli juttele cuinga jalon awun Macedonialaiset coonnet olit nijlle köyhillen Christityillen/ jotca Judeas ja Jerusalemis olit/ v. 1.
Ja neuwo Corinthereitä/ että hekin nijn tekisit/ v. 7.
Titus muutamain muiden cansa oli asetettu sitä ottaman/ jotca kyllä uscollisesta sen olit toimittawat/ v. 16.

2 Kor 8:1 MInä teen teille tiettäwäxi/ rackat weljet/ Jumalan Armon/ joca Macedonian Seuracundijn annettu on:
2 Kor 8:2 Sillä heidän ilons oli ylönpaldinen/ cosca heitä monen waiwan cautta coeteldin/ ja waicka he sangen köyhät olit/ owat he cuitengin runsast caikes yxikertaisudes andanet.
2 Kor 8:3 Sillä he olit caikesta woimastans/ ja ylidzekin woimans (Sen minä todistan) walmit/
2 Kor 8:4 ja meitä suurella ahkerudella rucoilit/ että me ottaisimma wastan sen hywän työn/ ja sen palweluxen osallisuden cuin Pyhäin waraxi coottu oli.
2 Kor 8:5 Ja ei nijn cuin me toiwomma/ waan he annoit idzens ensist HERralle/ ja sijtte meillen/ Jumalan tahdon cautta/
2 Kor 8:6 Että meidän pidäis Titusta neuwoman/ että nijncuin hän oli ennen ruwennut/ hänen pidäis sencaltaisen hywän työn nijn teidän seasan päättämän.
2 Kor 8:7 Mutta nijncuin te oletta caikisa rickat/ uscosa/ sanasa ja taidosa/ ja caickinaises ahkerudes/ ja teidän rackaudesan meidän tygö/ nijn sowittacat sijs/ että te myös täsä hywäs tegos rickat olisitta.
2 Kor 8:8 Embä minä sitä sano/ että minä waadin teitä sijhen/ waan että muut nijn ahkerat owat/ kiusan

minä myös teitä rackauteen/ jos se waca olis.
2 Kor 8:9 Sillä te tiedätte meidän HERran Jesuxen Christuxen Armon/ että hän ricasna ollesans tuli cuitengin teidän tähten köyhäxi/ että te hänen köyhydens cautta rickaxi tulisitta.
2 Kor 8:10 MInun neuwoni minä tästä annan: sillä se on teille tarpellinen/ että te jo oletta ajastaica ennen ruwennet/ ei ainoastans sitä tekemän/ waan jo tahdoittakin sitä.
2 Kor 8:11 Täyttäkät sijs se työ cuin te rupeisitta/ että nijncuin tahto walmis oli/ te myös sen woimanna perästä täytäisitte.
2 Kor 8:12 Sillä jos jocu mielellinen on/ nijn hän on otollinen hänen warans jälken/ ja ei sen jälken jota ei hänellä ole.
2 Kor 8:13 Ei nijn luullen/ että muilla pitä oleman huojistus/ ja teillä ahdistus/ waan että se tasan olis/ nijn palwelcan teidän rickauden heidän köyhyttäns/ tällä cowalla ajalla/
2 Kor 8:14 Että heidän rickaudens tästedes teidän puuttumistan palwelis/ että tasan tapahduis:
2 Kor 8:15 Nijncuin kirjoitettu on: Joca paljo cocois/ ei hänellä ollut lijaxi/ ja joca wähän cocois/ ei häneldä mitän puuttunut.
2 Kor 8:16 Mutta Jumalan olcon kijtos/ joca sencaltaisen ahkeruden annoi Tituxen sydämeen teidän tähten.
2 Kor 8:17 Sillä hän otti sen neuwon/ ja tosin/ hän oli nijn ahkera/ että hän läxi mielelläns teidän tygönne.
2 Kor 8:18 Mutta me olemma yhden weljen hänen cansans lähettänet/ jota Evangeliumis kijtetän caikisa Seuracunnisa.
2 Kor 8:19 Mutta ei ainoastans sitä/ waan hän on myös säätty Seuracunnilda oleman meidän matcacumpaninam täsä hywäsä tegosa/ joca meidän cauttam HERran cunniaxi toimitetan/ ja teidän hywän mielen walmistuxen ylistyxexi.
2 Kor 8:20 Ja cawahtacat/ ettei kengän meitä panettelis sencaltaisen rickan awun puolesta/ jota meidän cauttam toimitetan.
2 Kor 8:21 Ja cadzocat/ että se wagasti tapahduis/ ei ainoastans HERran edes/ waan ihmisten edes.
2 Kor 8:22 JA me olemma hänen cansans lähettänet meidän weljem/ jonga me monesa olemma kiusannet/ että hän ahkera on/ ja wielä nyt paljo ahkerambi.
2 Kor 8:23 Ja sen me olemma tehnet sen suuren uscalluxen tähden/ cuin meillä teidän tygön on/ sekä Tituxen puolesta (joca minun cumpanin on/ ja apulaisen teidän seasan) ja nijn myös meidän weljeimme tähden (jotca owat Seuracundain Apostolit/ ja Christuxen cunnia)
2 Kor 8:24 Osottacat sijs teidän rackauden mercki ja meidän kerscamisen teistänne/ nijden cohtan/ ja julkisest Seuracunnangin edes.

Vers. 10. Ruwennet) Olitta ne ensimäiset/ jotca sitä tahdoit ja teit.
v. 14. Heidän rickaudens) Nijden rickaudella Jerusalemis ei hän ymmärrä suurembata ansiota eli pyhyttä Jumalan tykönä/ jota he olisit jacanet pacanoille: Waan Evangeliumin saarna/ joca sieldä oli pacanoitten tygö tullut.

IX. Lucu .

APostoli neuwo heitä wielä sitä apua andaman: sillä hän jo oli heitä kehunut Macedonialaisillengin/ heidän lupauxens tähden/ v. 1.
Ja/ että Jumala heillen sen on runsast maxawa/ v. 6.
Hengelliselläkin siunauxella/ v. 8.
Nijn myös/ että Jumala sen cautta tulis kijtetyxi ja ylistetyxi/ v. 12.

2 Kor 9:1 JA sijtä awusta/ cuin pyhille annetan/ ei tarwita minun teille kirjoittaman:
2 Kor 9:2 Sillä minä tiedän teidän hywän tahtonna/ josta minä kehun Macedonialaistengin seas/ ja sanon: Ahaja on ollut jo ajastajan walmis/ ja te oletta monda sijhen kijwaudellanne kehoittanet.
2 Kor 9:3 Cuitengin minä olen tämän weljen sentähden lähettänyt/ ettei meidän kerscamisen täsä asias tyhjäxi tulis/ ja että te walmit olisitta/ nijncuin me teistä sanonetkin olemma/
2 Kor 9:4 Että cosca Macedonialaiset minun cansani tulewat/ ja ei löydä teitä walmisna/ etten me silloin (en minä sano/ te) sencaltaisest kerscamisest häpiään tulis.
2 Kor 9:5 Mutta se näky minulle tarpellisexi/ weljiä neuwo/ että he ensin menewät teille walmistaman tätä luwattua siunausta/ että se walmis olis/ nijn että se olis siunaus/ ja ei ahneus.
2 Kor 9:6 Mutta sen minä sanon: joca tiwist kylwä/ se myös tiwist nijttä/ ja joca siunauxes kylwä/ hän myös siunauxes nijttä.
2 Kor 9:7 Cukin sydämens ehdon jälken/ ei ylönmielden eli waatein: Sillä että iloista andajata Jumala racasta.
2 Kor 9:8 Mutta Jumala on wäkewä nijn sowittaman/ että caickinaiset Armot teidän seasan rickast owat/ että teillä caikista yldäkyllä olis/ ja olisitta rickat caickinaisisa hywisä töisä.
2 Kor 9:9 Nijncuin kirjoitettu on: Hän on hajottanut ja andanut köyhille/ hänen wanhurscaudens pysy ijancaickisest.
2 Kor 9:10 (Mutta joca siemenen kylwäjälle anda/ hän teillekin anda leiwän syödäxenne/ ja lisä teidän

siemenen/ ja caswatta teidän wanhurscaudenne hedelmän)
2 Kor 9:11 Että te caikisa rickaxi tulisitta/ caikella yxikertaisudella/ joca meidän cauttam Jumalalle kijtoxen waicutta.
2 Kor 9:12 Sillä tämä apu cuin Pyhille tehdän/ei ainoastans täytä sitä cuin Pyhildä puuttu/ waan on sijhen yldäkylläinen/
2 Kor 9:13 Että moni kijttä Jumalata tämän meidän wagan palweluxemme tähden/ ja ylistä Jumalata teidän nöyrän tunnustuxenne tähden Christuxen Evangeliumis/ ja myös teidän yxikertaisen tasajagon tähden/ heidän ja caickein cohtan/
2 Kor 9:14 Ja heidän rucouxisans teidän tähtenne/ jotca myös teitä ikäwöidzewät/ sen sanomattoman Jumalan Armon tähden cuin teisä on.
2 Kor 9:15 Mutta Jumalan olcon kijtos hänen sanomattoman lahjans edestä.

Vers. 10. Teidän wanhurscaudenne hedelmän) Se on: Teidän wanhurscasten töiden hedelmät. Sillä ei hän täsä puhu ihmisten wanhurscaudesta/ joca ainoastans uscosta tule: Nijncuin hän Romarein Epistolas näyttänyt oli.
v. 11. Yxikertaisudella) Ettei hywät työt tehdä jongun hyödytyxen/ palcan eli cunnian tähden: waan paljast ja wapast rackaudesta.

X. Lucu .

TÄsä Apostoli wasta edestäns wääriä Apostoleita wastan/ jotca hänen ylöncadzoit hänen nöyrän menons tähden/ heidän tykönäns olles/ ja panettelit händä/ nijncuin hän lihallisesta halusta jotacuta tekis/ ja sano: ettei hän lihallisilla aseilla ja miecoilla/ waan hengellisillä warustettu oli/ cukistaman caicke sitä cuin idzens asetta Christusta ja hänen waldacundans wastan/ sijhen hän oli woiman saanut/ v. 1.
Ja että hän idze oli nijn töillä läsnä/ cuin hän oli kirjoituxella pois/ v. 9.
Waickei hän idzestäns kerscata tahdo ja muiden töistä/ cuin hänen wastanseisojans teit/ v. 12.

2 Kor 10:1 Mutta minä Pawali neuwon teitä Christuxen siweyden ja kärsimisen tähden/ minä joca teidän tykönän ollesani kehno olen/ waan poisollesani olen minä rohkia teitä wastan.
2 Kor 10:2 Mutta minä rucoilen teitä/ ettei minua waaditais rohkiaxi tykönä ollesani/ ja nijncuin minulla luullan rohkeus muutamita wastan olewan/ jotca meitä luulewat/ meidän lihamma jälken waeldawan.
2 Kor 10:3 Sillä ehkä me lihasa waellamme/ embä me sentähden lihan jälken sodi.

2 Kor 10:4 Sillä ei meidän sotaasem ole lihalliset/ waan wäkewät Jumalan edes/ cukistaman nijtä warjeluxia/ joilla me aiwoituxet lyömme maahan/
2 Kor 10:5 Ja caiken corkeuden/ cuin hänens corgotta Jumalan tundemista wastan/ ja fangixi otamme caiken ajatuxen Christuxen cuuliaisuden ala:
2 Kor 10:6 Ja olemma walmit costaman caickia cowacorwaisutta/ cosca teidän cuuliaisuden täytetän. Duomidzettaco te näkywäisten jälken.
2 Kor 10:7 Jos jocu uscalda sen päälle/ että hän on Christuxen oma/ se ajatelcan idzelläns/ että nijncuin hän on Christuxen oma/ nijn olemma me myös Christuxen omat.
2 Kor 10:8 Ja jos minä wielä enämmän idziäni kerscaisin meidän wallastam/ cuin HERra meille andanut on teidän parannuxexen/ ja ei pahennuxexen/ embä minä sijttekän häpiäis.
2 Kor 10:9 (Mutta minä sanon) ettei teidän pitä luuleman/ nijncuin minä teitä Lähetyskirjallani peljätäisin.
2 Kor 10:10 Sillä Lähetyskirjat (sanowat he) owat rascat ja wäkewät/ mutta ruumillinen läsnäolemus on heicko/ ja puhe on ylöncadzottu.
2 Kor 10:11 Sencaltainen ajatelcan/ että nijncuin me olemma Lähetyskirjan sanois poisolduani: nijn me myös kyllä tohdimma olla idze työllä läsnäolduam.
2 Kor 10:12 Sillä embä me julke meitäm luke eli werrata nijhin/ jotca idziäns ylistäwät/ mutta että he idze heidäns mittawat/ ja pitäwät ainoastans idze heistäns/ nijn ei he mitän ymmärrä.
2 Kor 10:13 Mutta embä me meitäm kersca ylidze määrän/ waan ainoastans cohtullisen määrätyn mitan jälken/ cuin Jumala meille mitannut on/ joca myös teihingin ulottu.
2 Kor 10:14 Sillä embä me idziämme wenytä/ nijncuin en me oliscan teihin ulottunet: sillä me olemma jo haman teidän tygön Christuxen Evangeliumilla tullet/
2 Kor 10:15 Ja en me kersca meitäm ylidze määrän wieraisa töisä. Ja me toiwomma/ cosca teidän uscon caswa teisä/ että mekin meidän määräm jälken tahdomma lewetä/
2 Kor 10:16 Ja sitä Evangeliumita saarnata/ nijlle cuin tuolla puolen teitä asuwat/ engä meitäm kersca sijtä/ cuin wierasten määrän jälken walmistettu on.
2 Kor 10:17 MUtta joca idziäns kersca/ se kerscatcan idziäns HERrasa:
2 Kor 10:18 Sillä joca idziäns kijttä/ ei se ole coeteldu/ waan se jota HERra kijttä.

Vers. 13. Ylidze määrän) En me tahdo aiwa awaralda kerscata meitäm/ jollen me hamas teidän tygön tullet olis nijncuin muut tekewät/ ja kerscawat muiden työstä/ joca meidän on.

XI. Lucu .

APostoli wasta wielä edestäns wääriä Apostoleita wastan/ että hän oli se joca heillen oli Evangeliumin saarnannut/ ja kihlannut heidän Christuxelle Jesuxelle: waicka hän pelkäis/ että he annoit heidäns wietellä hänen tyköäns/ nijldä jotca ei cuitengan muuta Christusta eikä Evangeliumita saarnata taida cuin endisen/ v. 1.
Ja että hän oli saarnannut heillen ilman palcata: waicka se pahaxi käättin/ sen perän piti väärät Apostolit tekemän/ v. 7.
Sano syyn että hänen nijn täyty idzens kehua/ ja ano että he kärsisit sen/ että he muilda enämmän kärseit/ v. 16.
Nijn myös/ että hän oli nijn jalosta sugusta cuin hekin/ oli enämmän työtä tehnyt/ enämmän kärsinyt/ etc.$ Christuxen Evangeliumin tähden/ cuin jocu muu/ etc.$ v. 22.

2 Kor 11:1 Josca te wähängin minun tyhmyttäni hywäxi ottaisitta. Kyllä tosin te minua kärsitte:
2 Kor 11:2 Sillä minä kijwan teitä Jumalan kijwauxella. Ja minä olen teille kihlannut yhden miehen/ että minä puhtain neidzen Christuxelle tuottaisin.
2 Kor 11:3 Mutta minä pelkän/ että nijncuin kärme wietteli Hewan cawaluxellans: nijn myös teidän taiton käändy pois Christuxen yxikertaisudesta:
2 Kor 11:4 Sillä jos se joca teidän tygön tule/ toisest Jesuxest teille saarna/ josta en me saarnannet/ taicka jos te toisen Hengen saatta/ jota et te ole saanet/ eli toisen Evangeliumin/ jota et te ole wastanottanet/ nijn te oikein heitä kärsitte.
2 Kor 11:5 Sillä minä arwan/ etten minä ole halwembi/ cuin corkemmatkin Apostolit owat/
2 Kor 11:6 Ja ehkä minä olen puhesa yxikertainen/ nijn en minä ole tiedosa yxikertainen/ cuitengin olemma me kyllä caikille teille tiettäwät.
2 Kor 11:7 ELi/ olengo minä syndiä tehnyt/ että minä oeln idzeni alendanut/ että te yletäisin? Sillä minä olen teille Jumalan Evangeliumita ilman palcata ilmoittanut/
2 Kor 11:8 Ja olen muut Seuracunnat ryöstänyt/ ja heildä palcan ottanut/ jolla minä teitä palwelin.
2 Kor 11:9 Ja cosca minä olin teidän tykönän/ ja minulda jotakin puuttui/ embä minä ketän rasittanut: sillä mitä minulda puuttui/ sen weljet täytit/ jotca Macedoniasta tulit. Ja nijn minä pidin idzeni caikisa/ etten minä kenengän cuormana ollut/ ja tahdon wieläkin minuni nijn pitä.
2 Kor 11:10 Nijn totta cuin Christuxen totuus minusa on/ nijn ei tämä kerscaus pidä minulda Achajan maacunnisa poisotettaman.
2 Kor 11:11 Mingätähden? Sengötähden etten minä teitä racasta? Sen Jumala tietä.

2 Kor 11:12 Mutta mitä minä teen/ sen minä tahdon tehdä/ että minä heildä tilan poisottaisin/ jotca edziwät tila heitäns kerscata/ että he owat nijncuin me.
2 Kor 11:13 Sillä sencaltaiset wäärät Apostolit/ ja wieckat työntekiät/ teeskelewät idzens Christuxen Apostoleixi.
2 Kor 11:14 Ei myös ihmeckän ole: Sillä idze Satanas muutta idzens walkeuden Engelixi/
2 Kor 11:15 Ei sijs ole ihme/ että hänen palwelians myös sixi heitäns asettelewat/ nijncuin he olisit wanhurscauden saarnajat/ joiden loppu pitä oleman heidän töidens perän.
2 Kor 11:16 TAas sanon minä: ettei yhdengän pidä minua tyhmäxi luuleman/ waan ellei nijn ole/ nijn pitäkät minua tyhmänä/ että minä wähäisengin idziäni kerscaisin.
2 Kor 11:17 Sitä cuin minä nyt puhun/ en minä puhu nijncuin HERrasa/ waan nijncuin tyhmydes/ että me nyt kerscaman ruwennet olemma/
2 Kor 11:18 Sillä moni kersca idziäns lihan jälken/ nijn minäkin tahdon idziäni kerscata.
2 Kor 11:19 Sillä te kärsittä mielellän tyhmiä/ että te idze wijsat oletta.
2 Kor 11:20 Te kärsittä jos jocu teitä orjuten waati/ jos jocu teitä nylke/ jos jocu teitä repele/ jos jocu teidän ylidzenne idzens corgotta jos jocu teitä lyö caswoille.
2 Kor 11:21 Sen minä sanon häwäistyxen tähden/ nijncuin me heicot olisimma. MIhingä jocu uscalda (minä puhun tyhmydes) sijhen minäkin uscallan.
2 Kor 11:22 He owat Ebrerit/ minä myös. He owat Israelitit/ minä myös. He owat Abrahamin siemen/ minä myös.
2 Kor 11:23 He owat Christuxen palweliat/ (minä puhun tyhmästi) paljo enämmin minä olen. Minä olen enämmän työtä tehnyt. Minä olen enämmän haawoja kärsinyt. Minä olen usemmin fangina ollut. Usein olen cuoleman hädäs ollut.
2 Kor 11:24 Judalaisilda olen minä wijdesti neljäkymmendä haawa saanut/ yhtä wailla.
2 Kor 11:25 Colmasti olen widzoilla piesty. Olin wihdoin kiwitetty. Colmasti olen minä tullut haaxi rickohon. Yösen ja päiwän olin minä meren sywydes.
2 Kor 11:26 Minä olen usein waeldanut. Minä olen ollut weden hädäsä. Hädäsä ryöwärein keskellä. Hädäsä Judalaisten keskellä. Hädäsä pacanain keskellä. Hädäsä Caupungeisa. Hädäsä corwesa. Hädäsä merellä.
2 Kor 11:27 Hädäsä wiecasten weljein seas. Työsä ja tuscas. Suuresa walwomises. Isomises ja janosa. Paljosa paastosa. Wilusa ja alastomudesa.
2 Kor 11:28 ILman nijtä cuin muutoin tapahtuwat/ nimittäin/ että minua jocapäiwä waiwatan/ ja pidän surun caikista Seuracunnista.

2 Kor 11:29 Cuca on heicko/ ja en minä myös heicoxi tule? Cuca pahoitetan/ ja en minä pala?
2 Kor 11:30 Että minun pitä nyt idziäni kerscaman/ nijn minä kerscan idziäni minun heickoudestani.
2 Kor 11:31 Jumalan ja meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ joca olcon ylistetty ijancaickisest/ tietä etten minä walehtele.
2 Kor 11:32 Damascus/ Arethan Cuningan Maanwanhin/ wartioidzi Damascun Caupungita/ ja tahdoi minun otta kijnni.
2 Kor 11:33 Ja minä laskettin maahan muurin ackunast corisa/ ja pääsin nijn hänen käsistäns.

Vers. 10. Poisotettaman) Nijncuin juoxewa wesi pitä myös minun kerscauxen pysymän ja estämätä culkeman
v. 21. Häwäistyxen tähden) Se on: me laitam idzem nyt nijncuin heicot/ joita teidän kärsimän pitä/ joca cuitengin meille häpiä on/ että meidän pitä kärsimän teitä.
v. 29. Cuca on heicko) Heidän tähtens/ jotca uscosa heicot olit/ jätta hän monda asiata/ cuin hän kyllä muutoin olis tainnut tehdä/ nijncuin hän myös sano/ 1. Cor. 9:2. ja 12:27. v. eod.$ En minä pala) Se on: se teki hänen sydämens paha/ cosca heickoja pahettin.

XII. Lucu .

PAwali sano/ että hän oli saanut suuria näkyjä ja ilmestyxiä HERralda/ v. 1.
Waicka ei hän nijstä kerscata tahtonut/ waan paremmin hänen heickoudestans/ v. 5.
Päättä nijn tämän hänen wastauxens/ että hän on waadittu sitä tekemän/ ja turwa heihin/ ettei hän misäkän ollut halwembi/ cuin jocu nijstä corkeistakin Apostoleista/ kärsimises eli woimallisis töisä. v. 11.
Paidzi sitä/ ettei hän ollut heitä rasittanut/ v. 13.
Lupa nijn wielä colmannen kerran tulla heidän tygöns/ v. 14.
Jos hän ainoastans löydäis heidän nijncuin hän toiwois/ v. 20.

2 Kor 12:1 EI minun ole hywä minun kerscamisestan/ tulen cuitengin näkyihin ja HERran ilmoituxihin.
2 Kor 12:2 Minä tunnen yhden ihmisen Christuxes ennen neljätoistakymmendä ajastaica/ olico hän ruumisa/ en minä tiedä/ eli olico hän ulcona ruumista/ en minä sitäkän tiedä/ Jumala sen tietä. Se ylöstemmattin haman colmanden Taiwasen.
2 Kor 12:3 Ja minä tunnen sen ihmisen. Jos hän ruumisa/ taicka ulcona ruumista oli/ en minä tiedä/ Jumala sen tietä.

2 Kor 12:4 Hän ylöstemmatmin Paradisijn/ ja cuuli sanomattomita sanoja/ joita ei yxikän ihminen taida puhua.
2 Kor 12:5 Sijtä minä idziäni kerscan/ mutta en minä idzestäni kersca/ waan minun heickoudestani.
2 Kor 12:6 Ja jos minä idziäni kerscaisin/ nijn en minä tekis tyhmästi: sillä minä tahdon totuden tunnusta. Mutta cuitengin minä idzeni sijnä pidätän/ ettei jocu minua corkiammaxi lukis cuin hän minun näke/ eli minusta cuule.
2 Kor 12:7 Ja/ ettei ilmoitusten ylönpaldisus minua corgotais/ on pistin annettu minun lihaani/ nimittäin/ Satanan engeli/ rusicoidzeman minua/ etten minä idziäni corgotais:
2 Kor 12:8 Sentähden olen minä colmasti HERra rucoillut/ että hän läxis minusta.
2 Kor 12:9 Ja hän sanoi minulle: tydy minun Armoni: sillä minun woiman on heicoisa wäkewä.
2 Kor 12:10 Sentähden minä tahdon enimmitten kerscata idziäni minun heickoudestani/ että Christuxen woima minusa asuis. Ja olen hywäs turwas/ heickoudes/ ylöncadzes/ hädäs/ wainos/ ja ahdistuxes Christuxen tähden: sillä cosca minä heicko olen/ nijn minä wäkewäkin olen.
2 Kor 12:11 MInä olen tällä kerscamisella tyhmäxi tullut. Te oletta minua sijhen waatinet: Sillä minua piti teildä kijtettämän/ etten minä ensingän wähembi ole cuin corkemmatcan Apostolit/ ehken minä mitän ole
2 Kor 12:12 Nijn owat cuitengin Apostolin merkit teidän seasan tapahtunet/ caikella kärsimisellä/ merkeillä/ ihmeillä/ ja wäkewillä töillä.
2 Kor 12:13 Mitästä te muita Seuracundia huonommat oletta? Paidzi sitä/ etten minä idze teidän cuormanan ollut. Andacat minulle se wäärys andexi.
2 Kor 12:14 Cadzo/ minä olen walmis colmannen kerran teidän tygönne tuleman/ ja en tahdo ensingän teitä rasitta. Sillä embä minä edzi teidän oman/ waan teitä: Sillä ei lasten pidä tawarata cocoman wanhembains waraxi/ waan wanhemmat lapsillens.
2 Kor 12:15 Mutta mielellän minä tahdon idzeni aldixi anda/ ja idzeni ulosannetta teidän sieluinne edestä/ waicka te wähä minua racastatte/ joca cuitengin sangen paljo teitä racastan.
2 Kor 12:16 Mutta olcon silläns/ etten minä ole teitä rascauttanut/ mutta että minä olin cawala/ nijn minä olen teidän juonilla saawuttanut.
2 Kor 12:17 Olengo minä keldän mitän waatinut/ nijden tähden cuin minä teille lähettänyt olen?
2 Kor 12:18 Minä olen Titusta neuwonut/ ja lähetin hänen cansans yhden weljen/ ongosta Titus jotakin teildä waatinut? Engö me ole yhdesä Hengesä waeldanet? Engö me ole yxiä jälkiä myöden käynet?
2 Kor 12:19 Luulettaco että me wastamme edestäm teidän edesän? Me puhumma Christuxes/ Jumalan edes.
2 Kor 12:20 Mutta caicki nämät/ rackat weljet/ tapahtuwat teille parannuxexi: Sillä minä pelkän/ etten minä

tulduani teitä löydä sencaltaisna/ cuin minä tahdon/ ja et te myös löydä minua/ nijncuin te tahdoisitta: Ettei siellä Rijdat/ Cateudet/ Wihat/ Torat/ Panetuxet/ Parjauxet/ Paisumiset/ ja Capinat olis/
2 Kor 12:21 Ettei taas minun palaittuani/ minun Jumalan teidän tykönän minua nöyrytäis/ ja minun pidäis monen tähden murehtiman/ jotca ennen rickonet owat/ ja ei ole idziäns parandanet/ sijtä saastaisudest ja huorudest ja häpiäst/ cuin he tehnet owat.

Vers. 7. Pistin) Ei tämä ole lihan campaus irtauxijn/ waan jocu suuri waiwa ja cauhistus Perkeleldä
v. 9. Minun woiman on wäkewä) Tällä sanalla Christus lohdutta caickia/ jotca heickoudes eli kärsimises owat: sillä ei hän woimans meisä muutoin osota/ ellen me heicot ole/ ja kärsi.
v. 15. Ulosannetta teidän sieluinne edestä) Ei pelastaman heitä heidän synneistäns eli cuolemasta: waan että heille saarnataisin Christuxen Evangeliumi. moriamur$ peccatorum$ Deus$ faceret$ ut$

XIII. Lucu .

APostoli uhca/ ettei hän tahdo tulduans säästä suuria catumattomia syndisitä heidän seasans/ v. 1.
Neuwo sentähden heitä parannuxeen/ ettei hän waaditais nijn angarast ja sen woiman peräst cuin hänelle annettu oli/ heidän cansans tekemän/ v. 5.
Lohdutta heitä/ terwehtä/ ja toiwotta heille caicke hywä Jumalalda/ v. 11.

2 Kor 13:1 JOs minä colmannen kerran tulen teidän tygönne/ nijn pitä cahden eli colmen suun cautta caickinaiset asiat kijnnitettämän.
2 Kor 13:2 Minä olen ennengin sen teille sanonut/ ja wieläkin edellä sanon/ nijncuin toisella kerralla/ läsnä olduani/ ja kirjoitan nyt poisollesani nijlle jotca ennen syndiä tehnet olit/ ja muille caikille/ että jos minä sinne tulen/ nijn en minä armahda.
2 Kor 13:3 Että te kerran saatte tietä/ cuca minusa puhu/ nimittäin Christus/ joca ei suingan ole heicko teidän seasan/ waan hän on wäkewä teidän seasan.
2 Kor 13:4 Ja ehkä hän oli ristinnaulittu heickoudes/ nijn hän cuitengin elä Jumalan woimasa/ ja waicka me olemma heicot hänesä/ nijn me cuitengin elämme hänen cansans/ Jumalan woimasa teidän tykönän.
2 Kor 13:5 Coetelcat teitän jos te oletta uscosa/ cokecat teitän. Eli ettekö te idziänne tunne/ että Jesus Christus on teisä? Ellei nijn ole että te kelwottomat oletta.
2 Kor 13:6 Mutta minä toiwon että te tunnetta/ etten me kelwottomat ole.
2 Kor 13:7 Ja rucoilen Jumalata/ ettet te mitän paha tekis/ ei että me kelwollisexi näkyisimme/ waan että te

hywä tekisittä/ ja me olisimma nijncuin kelwottomat.
2 Kor 13:8 Sillä en me mitän woi totutta wastan/ waan totuden puolesta.
2 Kor 13:9 Mutta me iloidzemma/ cosca me heicot olemma ja te wäkewät/ jota me myös toiwotamme/ nimittäin/ teidän täydellisyttän.
2 Kor 13:10 Sentähden minä myös poisollesani näitä kirjoitan/ ettei minun pidäis läsnä ollesani cowa oleman/ sen woiman jälken cuin HERra andoi minulle parannuxexi/ ja ei pahennuxexi.
2 Kor 13:11 WIimein/ rackat weljet/ iloitcat/ olcat täydelliset/ lohduttacat teitän/ olcat yximieliset/ olcat rauhalliset/ nijn rackauden ja rauhan Jumala on teidän cansan. Terwettäkät teitän keskenän/ pyhällä suunandamisella. Caicki Pyhät teitä terwettäwät.
2 Kor 13:12 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo/ ja Jumalan Rackaus/ ja Pyhän Hengen osallisus/ olcon caickein teidän cansan/ Amen.

Toinen Epistola Corintherein tygö.

Lähetetty Philippist Macedonias/ Tituxen ja Lucan cansa.
Vers. 4. Elämme) se on/ cosca minä tulen/ nijn minä tahdon näyttä että minä elän Christuxesa: waicka muutamat teidän seasan ei minäkän minua pidä.
v. 7. Kelwottomat) se on/ nijncuin ei meillä ensingän walda/ eikä woima olis rangaista/ ja ketän Pannan panna/ ettei ketän ollut josa me sen woiman näyttänet olisimma.
Edellisen ja tämän Epistolan eroitus.

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö .

Esipuhe P. Pawalin Epistolast Galaterein tygö .
GAlaterit olit P. Pawalin cautta Christilliseen uscoon ja Evangeliumijn Lain alda saatetut.
Mutta cosca hän oli heistä erannut/ tulit wäärät Apostolit/ jotca olit oikiain Apostolein Opetuslapset ollet/ ja palautit Galaterit uscoman/ että heidän Lain töiden cautta piti autuaxi tuleman/ ja että he syndiä teit/ ellei he Lain töitä pitänet/ nijncuin Act. $ 15. muutamat cuuluisatkin miehet Jerusalemis opetit ja neuwoit.
Näitä wastan P. Pawali hänen wircans corgotta/ eikä tahdo ensingän muita Apostoleita halwembi olla/ ja kersca hänen oppins ja wircans olewan ainoalda Jumalalda/ että hän olis wääräin Apostolein kerscamisen alaslyönyt/ jotca heitäns kerscaisit oikiain Apostolein töillä ja nimellä.
Ja sano: ettei se ole oikein/ ehkä jocu Engeli/ taicka hän idze saarnais/ ja paljo wähemmin/ jos Apostolein Opetuslapset/ eli he idze toisin opetaisit.
Täsä hän opetta/ I. ja II. Lugus/ ja päättä/ että ilman ansiota/ ilman töitä/ ilman Laita/ ainoastans Christuxen cautta/ on jocainen wanhurscaxi tulewa.
III. ja IV. Lugus/ Kijnnittä hän nämät caicki Ramattuin wertauxilla ja tunnustuxilla.
Ja osotta/ cuinga Laki paljo enämmin synnin ja kirouxen matcan saatta cuin wanhurscauden/ joca ilman Laita/ sulan Armon cautta täytetän/ jonga Jumala Christuxen cautta meille luwannut ja andanut on.
V. ja VI. Opetta hän rackauden töistä/ jotca usco pitä seuraman.

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö .

I. Lucu .

PAwali terwettä Galatereita/ v. 1.
nuhtele heitä että he nijn pian olit andanet wietellä idzens oikiast Evangeliumist/ jota hän heille saarnannut oli/ v. 6.
sadattele nijtä jotca sen toisin saarnaisit cuin hän/ v. 8.
wahwista sen cuin hän oli saarnannut/ ettei se ollut ihmisten oppi: sillä hän oli sen saanut idze Christuxelda/ v. 11.

ja oli jo ennen saarnannut cuin hän muita Christuxen Apostoleita puhutellutcan oli/ eli heildä kysynyt/ v. 15.

Gal 1:1 PAwali Apostoli/ ei ihmisistä/ eikä ihmisen cautta/ waan Jesuxen Christuxen cautta/ ja Isän Jumalan/ joca hänen cuolleista ylösherättänyt on.
Gal 1:2 Ja caicki weljet/ jotca minun cansani owat.
Gal 1:3 Nijlle Seuracunnille Galatias. Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Isäldä Jumalalda/ ja meidän HERralda Jesuxelda Christuxelda/
Gal 1:4 Joca idzens meidän syndeim edestä andanut on/ että hän meitä wapahdais tästä nykyisestä pahasta mailmasta/ Jumalan/ ja meidän Isäm tahdon jälken/
Gal 1:5 Jolle olcon kijtos ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
Gal 1:6 Minä ihmettelen/ että te nijn pian annatte teidän toiseen Evangeliumijn wietellä/ sijtä joca teitä Christuxen Armoon cudzunut on/
Gal 1:7 Joca ei muuta ole/ waan että muutamat/ exyttäwät teitä/ ja tahtowat Christuxen Evangeliumita toisin käätä.
Gal 1:8 Mutta ehkä me/ taicka jocu Engeli Taiwast/ saarnais teille toisin Evangeliumi/ cuin me olemma teille saarnannet/ se olcon kirottu.
Gal 1:9 Nijncuin me nyt sanoimma/ nijn minä wielä sanon: Jos jocu teille toisin saarna Evangeliumi/ cuin te ottanet oletta/ se olcon kirottu.
Gal 1:10 Saarnango minä ihmisten eli Jumalan mielen jälken? Eli/ pyydängö minä ihmisille kelwata? Sillä jos minä tähänasti olisin tahtonut ihmisille kelwata/ nijn en minä olis Christuxen palwelia.
Gal 1:11 MUtta minä teen teille tiettäwäxi/ rackat weljet/ ettei se Evangelium cuin minulda saarnattu on/ ole inhimillinen.
Gal 1:12 Sillä en minä ole sitä ihmisildä saanut engä oppenut/ waan Jesuxen Christuxen ilmoituxesta.
Gal 1:13 Sillä kyllä te oletta cuullet minun muinaisen olendoni Judalaisten tawoisa/ cuinga ylönpaltisesta minä Jumalan Seuracunda wainoisin ja häwitin/
Gal 1:14 Ja menestyin Judalaisten menoista/ ylidze monen minun wertaidzeni minun sugusani/ ja ahkeroidzin idziäni ylönpaltisest Isäin säätyin tähden.
Gal 1:15 Cosca Jumala tahdoi/ joca minun oli eroittanut äitini cohdusta/ ja Armostans minun cudzui sijhen/
Gal 1:16 Että hän Poicans minun cauttani ilmoitais/ ja minä julistaisin hänen Evangeliumin cautta pacanain seasa/ nijn minä cohta idzeni aldixi annoin/ engä lihan ja weren cansa tutkinut/
Gal 1:17 En myös Jerusalemijn nijden tygö palainnut/ jotca ennen minua Apostolit olit/ waan matcustin

Arabiaan/ ja palaisin Damascuun.
Gal 1:18 Colmen wuoden perästä tulin minä Jerusalemijn/ Petarita cadzoman/ ja olin hänen cansans wijsitoistakymmendä päiwä.
Gal 1:19 En minä muita Apostoleita yhtän nähnyt/ paidzi Jacobi HERran welje.
Gal 1:20 Mutta sen cuin minä teille kirjoitan/ cadzo/ Jumala tietä etten minä walehtele.
Gal 1:21 Sijtte tulin minä Syrian ja Cilician maacundijn.
Gal 1:22 Ja minä olin tundematoin caswoista sille Christilliselle Seuracunnalle Judeas.
Gal 1:23 Mutta he olit ainoastans cuullet/ että se joca meitä muinen wainois/ hän saarna nyt usco/ jota hän muinen häwitti/ ja kijtit minun tähteni Jumalata.

Vers. 4. Joca idzens) Cadzo/ cuinga hän caicki sanat asetta oma wanhurscautta wastan.
v. 8. Saarnais teille toisin) Aug.$ ejus$ viramq$ Angelus$ Legalibus$

II. Lucu .

EI Pawali mitän wähimmäskän hänen opisans muiden Apostolein läsnäolles muuttanut/ v. 1.
eikä heildä mitän oppenut/ waan sopi heidän cansans nijn/ että hänen pidäis saarnaman nijn tästedes pacanoille/ cuin he Judalaisille saarnaisit/ v. 6.
ja wielä päälisexi/ cosca hän näki Petarin/ ettei hän muutamis asiois nijn toimellinen ollut cuin piti/ on hän händä nuhdellut ja ojendanut/ v. 11.
Apostoli wahwista ettei yxikän tule wanhurscaxi Lain töiden cautta/ mutta uscon cautta Christuxen päälle/ v. 16.

Gal 2:1 SIitte neljäntoistakymmenen wuoden perästä/ menin minä taas Barnaban cansa Jerusalemijn/ ja otin Tituxen cansani.
Gal 2:2 Ja minä ylösmenin ilmoituxen jälken/ ja tiedustelin heidän cansans Evangeliumist/ jota minä pacanain seas julistan/ mutta erinomaisest nijden cansa/ jotca jonakin pidettin. Etten minä huckan juoxis/ elickä olis jo juosnut.
Gal 2:3 Mutta ei Tituscan/ joca minun cansani oli/ ollut idziäns waadittu ymbärinsleickauttaman/ ehkä hän Grekiläinen oli.
Gal 2:4 Sillä cosca muutamat wäärät weljet heitäns sisälle tungit/ ja jo olit sisälle tullet/ coetteleman meidän wapauttam/ joca meillä Christuxes Jesuxes on/ että he meitä orjuten waatisit/

Gal 2:5 Embä me tosin nijtä tahtonet hetkekän alammaiset olla/ että Evangeliumin totuus teisä pysywäinen olis.
Gal 2:6 Mutta nijhin/ jotca jonakin pidettin/ mingäcaltaiset he muinen olit/ ei minun mitän tule: Sillä ei Jumala cadzo ihmisen muoto/ mutta ne jotca jonakin pidettin/ ei minulle mitän opettanet.
Gal 2:7 Waan cosca he näit/ että minulle Evangelium esinahan puoleen uscottu oli/ nijncuin Petarillengin Evangelium ymbärinsleickauxen puoleen/
Gal 2:8 (Sillä joca Petarin cansa oli woimallinen Apostolin wirgas ymbärinsleickauxen seas/ se on minungin cansani pacanain seas woimallinen ollut)
Gal 2:9 Ja cuin he tunsit se Armon/ cuin minulle annettu oli/ nijn Jacobus ja Cephas ja Johannes/ jotca padzana pidettin/ annoit minulle ja Barnaballe kättä/ ja sowitit heidäns meidän cansam/ että meidän pacanain seas/ ja heidän ymbärinsleickauxen seas saarnaman piti.
Gal 2:10 Ainoastans että meidän piti waiwaisita muistaman/ joca minä myös olen ahkeroinnut tekemän.
Gal 2:11 MUtta cuin Petari Antiochiaan tuli/ nijn minä olin julkisest händä wastan: että canne oli tullut hänen päällens.
Gal 2:12 Sillä ennen cuin jocu Jacobin tykö tuli/ söi hän pacanain cansa/ waan cuin ne tulit/ wältti hän idzens/ ja eroitti hänens heistä/ sillä hän pelkäis nijtä cuin ymbärinsleickauxesta olit.
Gal 2:13 Ja muutkin Judalaiset wiecastelit hänen cansans/ nijn että Barnabas myös sijhen wieteldin.
Gal 2:14 Mutta cuin minä sen näin/ ettei he oikein waeldanet Evangeliumin totuden jälken/ sanoin minä Petarille julkisest caickein cuulden: jos sinä joca Judalainen olet/ pacanan tawalla elät/ ja et Judalaisten/ mixis sijs waadit pacanoita Judalaisten tawalla elämän?
Gal 2:15 Waicka me olemma Judalaiset luonnon puolesta/ ja emme syndiset pacanoista:
Gal 2:16 Cuitengin että me tiedämme/ ettei ihminen Lain töiden cautta wanhurscaxi tule/ waan uscon cautta Jesuxen Christuxen päälle. Nijn me myös uscomma Jesuxen Christuxen päälle/ että me wanhurscaxi tulemma uscon cautta Christuxen päälle/ ja emme Lain töiden cautta: Sillä ei yxikän Liha tule Lain töiden cautta wanhurscaxi.
Gal 2:17 Mutta jos me/ jotca tahdomma Christuxen cautta wanhurscaxi tulla/ wielä idzemme syndisexi löydämme/ nijn Christus olis synnin palwelia.
Gal 2:18 Pois se: Sillä jos minä sitä taas rakennan/ jota minä särkenyt olen/ nijn minä teen idzeni ylidzekäywäxi.
Gal 2:19 Mutta minä olen Lain cautta Laista poiscuollut/ että minä Jumalasa eläisin/ minä olen Christuxen cansa ristinnaulittu.

Gal 2:20 Mutta minä elän/ waicka en minä/ waan Christus cuitengin elä minusa: sillä jota minä nyt elän Lihasa/ sen minä elän Jumalan Pojan uscosa/ Joca on minua racastanut/ ja annoi idzens minun edestäni.
Gal 2:21 En minä hyljä Jumalan Armo: Sillä jos wanhurscaus tule Laista/ nijn on Christus huckan cuollut.

Vers. 2. Huckan juoxis) Nimittäin/ jos hän muilda Apostoleilda eriseuraisexi luuldaisin.
v. 4. Meitä orjuten waatisit) Pitämän Mosexen Lakia/ nijncuin tarpellista autuuten.
v. 6. Mingäcaltaiset he muinen olit) Väärät Apostolit sanoit/ että ne 12. jotca Christuxen cansa waeldanet olit/ piti sentähden Pawalita paremmat oleman: sijhen P. Pawali täsä wasta/ ja sano: ei sijtä lucua ole/ ehkä cuinga jalot ja cunnialiset he owat/ cuitengin on Evangeliumis yxi saarnaja nijn hywä cuin toinengin/ 1. Cor. 3:8.
v. 7. Esinahan) Nijn hän cudzu pacanat/ että he ymbärinsleickamattomat olit.
v. 12. Söi) Nimittäin/ sencaltaista ruoca/ cuin Mosexen Laisa kielty oli.
v. 16. Yxikän Liha) se on/ ei yxikän ihminen.
v. 17. Synnin palwelia) Joca töilläns tahto autuaxi tulla/ hän teke nijncuin Christus meitä tekis palweluxellans/ wirgallans/ saarnallans/ pijnallans ja kärsimiselläms syndisexi/ jotca sijtte Lain cautta pidäis wanhurscaxi tuleman. Se olis nijncuin poiskieldä ja pilcata Christusta/ ja jällens wahwista syndiä/ joca ennen Uscon saarnamisen cautta poiscuulutettu oli.
v. 19. Lain cautta) se on Uscon cautta/ joca on hengellinen Laki/ ja me olemma Bookstawin Laista cuollet/ nijn etten me hänelle enämbi welca ole/ Rom. 7:5.

III. Lucu .

MOnella todistuxella wahwistetan/ ettei ihminen Lain töistä hurscaxi tule/ v. 1.
6. 10. 11. 13. 15. 18. Opetetan mingätähden Laki oli annettu/ nimittäin/ ricoxen tähden/ että hän olis opettaja Christuxen tygö/ v. 19.
jonga alla en me sillen ole/ että Christus tuli/ v. 25.

Gal 3:1 TE hullut Galaterit/ cuca teidän on wimmannut totutta uscomast? Joiden silmäin eteen Jesus Christus kirjoitettu oli/ ja nyt teidän seasan ristinnaulittu.
Gal 3:2 Sen tahdon minä ainoastans teildä tietä: cummasta te oletta Hengen saanet/ Lain töiden cautta/ eli uscon saarnamisen cautta?
Gal 3:3 Olettaco te nijn tompelit? Hengesä te oletta alcanet/ tahdottaco te nyt lihasa lopetta?

Gal 3:4 Olettaco te nijn paljo huckan kärsinet? Jos se muutoin hucas on.
Gal 3:5 Joca sijs teille Hengen anda/ ja teke sencaltaiset työt teidän seasan/ tekekö hän sen Lain töiden cautta/ eli uscon saarnamisen cautta?
Gal 3:6 Nijncuin Abraham oli Jumalan usconut/ ja se on luettu hänelle wanhurscaudexi.
Gal 3:7 Nijn te myös jo tiedätte/ että jotca uscosa owat/ ne owat Abrahamin lapset.
Gal 3:8 Mutta Ramattu oli sitä jo ennen cadzonut/ että Jumala pacanatkin uscon cautta wanhurscaxi teke/ sentähden ilmoitti hän Abrahamille: Sinusa (sano hän) caicki pacanat pitä siunatut oleman.
Gal 3:9 Nijn tulewat caicki ne/ jotca uscosa owat/ siunatuxi/ sen uscowaisen Abrahamin cansa.
Gal 3:10 Sillä nijn monda cuin Lain töisä rippuwat/ owat kirouxen alla: Ja kirjoitettu on: Kirottu olcon jocainen/ joca ei pysy caikisa cuin Lakiramatus kirjoitettu on/ että hän nijtä tekis.
Gal 3:11 Mutta ettei kengän wanhurscaxi tule Jumalan edes Lain cautta/ se on tiettäwä: sillä wanhurscan pitä elämän uscostans.
Gal 3:12 Mutta Laki ei ole uscosta/ waan ihminen joca sen teke/ hän elä sen cautta.
Gal 3:13 Mutta Christus on meitä lunastanut Lain kirouxesta/ cosca hän oli kirous meidän edestäm (Sillä kirjoitettu on: kirottu on jocainen joca puusa rippu)
Gal 3:14 Että Abrahamin siunaus pidäis pacanaingin ylidze Jesuxes Christuxes tuleman/ ja me nijn saisimma uscon cautta sen luwatun Hengen.
Gal 3:15 RAckat weljet/ minä puhun ihmisten tawalla: Ei yxikän ylöncadzo yhdengän ihmisen Testamentiä (cosca se jo wahwistettu on) eikä sijhen mitän lisä.
Gal 3:16 Lupauxet owat tosin Abrahamille/ ja hänen siemenellens annetut: ei hän sano: siemenille/ nijncuin monelle/ waan nijncuin yhden cautta: sinun siemenesäs/ joca on Christus.
Gal 3:17 Mutta minä sanon: Testamenti/ joca Jumalalda oli wahwistettu Christuxen päälle/ ei ricota/ ettei lupaus Lain cautta turhan raukeis/ joca sijtte neljänsadan ja colmenkymmenen wuoden perästä annettu oli.
Gal 3:18 Sillä jos perindö Lain cautta ansataisin/ nijn ei se olis lupauxen cautta annettu: Mutta Jumala on sen Abrahamille lupauxen cautta lahjoittanut.
Gal 3:19 MIhingä sijs Laki? Hän on tullut ylidzekäymisten tähden/ sijhenasti cuin Siemen oli tulewa/ jolle lupaus tapahtunut oli/ ja on Engeleildä asetettu wälimiehen kätten cautta
Gal 3:20 Mutta ei wälimies ole yhden ainoan wälimies/ waan Jumala on ainoa.
Gal 3:21 Ongo sijs Laki Jumalan lupausta wastan? Pois se. Jos Laki olis annettu eläwäxi tekemän/ nijn tosin wanhurscaus tulis Laista.
Gal 3:22 Mutta Ramattu on caicki sulkenut synnin ala/ että lupaus annetaisin uscon cautta Jesuxen

Christuxen päälle uscowaisille.
Gal 3:23 Mutta ennencuin usco tuli/ olimma me Lain alla kätketyt/ ja sijhen uscoon suljetut/ jonga piti ilmei tuleman.
Gal 3:24 Nijn on Laki ollut meidän opettajam Christuxen tygö/ että meidän pitä uscon cautta wanhurscaxi tuleman.
Gal 3:25 Mutta sijtte cuin usco tuli/ nijn emme enämbi ole sen opettajan alla:
Gal 3:26 Sillä te oletta caicki Jumalan lapset uscon cautta Jesuxen Christuxen päälle.
Gal 3:27 Ja nijn monda cuin te castetut oletta/ nijn te oletta Christuxen päällenne pukenet.
Gal 3:28 Ei ole täsä Judalainen eli Grekiläinen: Ei orja eli wapa/ ei mies eli waimo: Sillä te oletta caicki yxi Christuxes Jesuxes.
Gal 3:29 Mutta jos te oletta Christuxen nijn te oletta myös Abrahamin siemen/ ja lupauxen jälken perilliset.

Vers. 3. Lihasa lopetta) se on/ sijnä opisa/ joca ihmisen jättä hänen lihalliseen taitoons.
v. 19. Mihingä sijs) Jumala on sulasta armosta Abrahamille perinnön luwannut/ se on/ wanhurscauden ja ijancaickisen elämän. Mitästä sijs Laki autta? Laki ilmoitta synnin/ ja waati paljon/ jota en me woi täyttä: ja ilmoitta myös synnin/ sentähden että me tiedäisim Jumalan meitä sulast Armosta wanhurscaxi tehnen. Jos Laki ainoastans ihmisen wanhurscaxi tekis/ mitästä me sijs Armolla tekisim/ joca meille luwattu on? v. eod. $ Wälimiehen) se on/ Mosexen joca Jumalan ja Israelin Canssan wälillä wälimies oli/ johon ei wälimiestä tarwittu olis/ jos Canssa olis muutoin Lakia cuulla tahtonut/ Exod.$ 20:18. Deut.$ 5:5. Ellei he Lakia cuulla taida/ cuingasta sijs Laki heitä wanhurscaxi teke? Waan Jumala on yxi/ hän on yxinäns/ ja ei yxikän ole hänen wertans/ sentähden ei taida yxikän hänen cansans ilman Wälimiehetä olla/ nijncuin myös P. Job todista.

IV. Lucu .

ETten me ole enä Lain alla/ sijttecuin Christus tuli/ selittä Apostoli wertauxella perillisest/ joca lasna on esimiesten alla/ ja sijtte wapaxi pääse/ v. 1.
joca ei myös enä idzens nijden ala anna/ v. 8.
Muistutta/ millä mielellä Galaterit otit hänen wastan/ cosca hän heille ensist saarnais/ ja ettei he nytkän wihastuis/ jos hän heille totuuden sanois/ v. 13.
Wahwista taas endisen puhens/ cahden Abrahamin pojan/ Ismaelin ja Isaachin Historiast/ v. 21.

Gal 4:1 MUtta minä sanon: nijn cauwan cuin perillinen on lapsi/ ei ole hänen ja palwelian wälillä eroitusta/ waicka hän on caiken tawaran Herra/
Gal 4:2 Waan hän on Esimiesten ja haldiain hallus/ haman Isäldä määrättyn aican asti.
Gal 4:3 Nijn myös me/ cosca me olimma lapset/ nijn me olimma waaditut ulconaisten säätyin ala.
Gal 4:4 Mutta cosca aica oli täytetty/ lähetti Jumala Poicans syndynen waimosta/ Lain alaisexi tehdyn/ että hän ne/ jotca Lain alaiset olit/ lunastais.
Gal 4:5 Että me hänen lapsixens luetaisin.
Gal 4:6 Mutta että te oletta lapset/ lähetti Jumala Poicans Hengen teidän sydämihin/ joca huuta/ Abba/ racas Isä.
Gal 4:7 Nijn ei sillen ole orja/ waan lapsia: mutta jos lapsia/ nijn he owat Jumalan perilliset/ Christuxen cautta.
Gal 4:8 MUtta sillä ajalla cosca et te Jumalata tundenet/ palwelitta te nijtä jotca ei luonnostans jumalat olletcan.
Gal 4:9 Mutta sijttecuin te Jumalan tundenet oletta (ja paljo enämmin te Jumalalda tutut oletta) cuinga te sijs teidän käännätte jällens heickoin ja köyhijn säätyihin/ joita te wastudest palwella tahdotta?
Gal 4:10 Te otatte waarin päiwäst ja Cuucaudest/ ja juhlast/ ja wuoden ajast:
Gal 4:11 Minä pelkän teitä/ etten minä turhan olis teidän tähtenne työtä tehnyt.
Gal 4:12 Olcat nijncuin minä olen/ että minäkin olen nijncuin te.
Gal 4:13 Rackat weljet/ minä rucoilen teitä/ et te ole mitän minua wastan tehnet. Te tiedätte/ että minä olen lihan heickoudes teille ensist Evangeliumi saarnannut/
Gal 4:14 Ja minun kiusaustani/ cuin minä lihan puolesta kärsin/ et te ole ylöncadzonet etkä hyljännet/ waan corjaisitta minun nijncuin Jumalan Engelin/ Ja/ nijncuin Christuxen Jesuxen.
Gal 4:15 Cuinga autuat te silloin olitta? Minä olen teidän todistajan/ jos se olis mahdollinen ollut/ nijn te olisitta teidän silmänne uloscaiwanet/ ja minulle andanet.
Gal 4:16 Olengo minä sijs nyt teidän wihollisexen tullut/ että minä teille totuden sanon?
Gal 4:17 Ei he teitä wastan oikein kijwaele/ waan he tahtowat teitä minusta poiskäätä/ että te heitä kijwaisitte.
Gal 4:18 Kyllä kijwata hywä on/ jos se aina hywyden puoleen tapahtu/ ja ei ainoastans silloin/ cosca minä teidän tykönän olen.
Gal 4:19 Minun rackat lapseni/ jotca minun täyty wastaudest kiwulla synnyttä/ sijhenasti cuin Christus teisä jongun muodon sais.

Gal 4:20 Mutta minä soisin olewani teidän tykönän/ että minä taidaisin änenikin muutta/ embä minä tiedä mitä minä tästedes teen teidän cansan.
Gal 4:21 SAnocat te minulle/ jotca Lain alla olla tahdotta: ettekö te Lakia cuullet ole?
Gal 4:22 Sillä kirjoitettu on: Abrahamilla oli caxi poica/ yxi palckawaimosta ja toinen wapasta.
Gal 4:23 Mutta joca palckawaimosta oli/ se oli Lihasta syndynyt/ ja joca wapast oli/ se lupauxen cautta syndynyt oli.
Gal 4:24 Nämät sanat jotakin merkidzewät: ja owat ne caxi Testamentiä/ yxi Sinain wuoresta/ joca orjuteen synnyttä/ joca on Agar:
Gal 4:25 Sillä Sinain wuori Arabias Agarixi cudzutan/ ja ulottu haman Jerusalemin/ joca nyt on/ ja on lastens cansa orjana.
Gal 4:26 Mutta se Jerusalem joca ylhäldä on/ on wapa/ hän on caickein meidän äitim:
Gal 4:27 Sillä kirjoitettu on: iloidze sinä lapsitoin/ joca et synnytä/ pacahda ja huuda sinä/ joca et rascas ole: Sillä yxinäisellä on paljo enämbi lapsia/ cuin sillä jolla mies on.
Gal 4:28 Mutta me (rackat weljet) olemma lupauxen lapset/ Isaachin jälken.
Gal 4:29 Ja nijncuin se joca silloin Lihan jälken syndynyt oli/ wainois sitä joca Hengen jälken syndynyt oli: nijn se nytkin tapahtu.
Gal 4:30 Mutta mitä Ramattu sano? aja palckawaimo poikinens ulos. Sillä ei palckawaimon pojan pidä perimän wapan pojan cansa.
Gal 4:31 Nijn me sijs olemma/ rackat weljet/ en palckawaimon pojat/ waan wapan.

Vers. 12. Nijncuin minä) se on/ olcat minun cohtani/ cuin minäkin teidän cohtan/ minä suon teille caicke hywä: sillä minä olen nijncuin tekin/ nimittäin/ nijncuin te olitta ennen minun cohtani/ ja toiwon wielä monda teistä olewan.
v. 17. Kijwaele) Nimittäin/ wäärät Apostolit.

V. Lucu .

ETtä Christus on meitä Lain alda päästänyt: neuwo Apostoli meitä sijnä wapaudes pysymän/ eikä meitäm sillen saldiman tulla Lain orjuden ala/ v. 1.
cuitengin etten me salli wapauden Lihalle tila anda/ waan racastamme toinen toistam/ v. 13.
Cuoletamme Lihan töitä/ v. 16.
ja ahkeroidzemme Hengen hedelmitä/ v. 22.

Gal 5:1 NIjn pysykät sijs sijnä wapaudes/ jolla Christus meitä wapahtanut on/ ja älkät taas teitän secoittaco orjuden ikesen.
Gal 5:2 Cadzo/ minä Pawali sanon teille: jos te annatte teidän ymbärinsleicata/ nijn ei ole Christus teille hyödyllinen.
Gal 5:3 Mutta minä taas todistan/ jocainen cuin hänens ymbärinsleickautta/ hän on caicke Lakia welcapää pitämän.
Gal 5:4 Te oletta Christuxen cadottanet jotca Lain töillä tahdotta wanhurscaxi tulla/ ja oletta Armosta luopunet.
Gal 5:5 Mutta me odotamme Hengesä/ uscon cautta/ sitä wanhurscautta joca toiwottapa on.
Gal 5:6 Sillä ei Christuxes Jesuxes ymbärinsleickaus/ eikä esinahca mitän kelpa/ waan usco/ joca rackauden cautta työtä teke.
Gal 5:7 Te juoxitta hywin/ cucasta teidän esti totutta uscomast?
Gal 5:8 Ei sencaltainen yllytys ole hänestä/ joca teitä cudzunut on.
Gal 5:9 Wähä hapatus caiken taikinan hapatta.
Gal 5:10 Minä turwan teihin HERrasa/ ettet te toista mieldä ottais. Mutta joca teitä exyttä/ hänen pitä duomions candaman/ olcan cuca hän olis.
Gal 5:11 Jos minä wielä/ rackat weljet/ ymbärinsleickausta saarnan/ mingätähden minä sijs waino kärsin? Ja nijn olis ristin pahennus häwinnyt.
Gal 5:12 Josca ne eroitettaisin/ jotca teitä hucuttelewat.
Gal 5:13 Mutta te/ rackat weljet/ oletta wapauteen cudzutut/ ainoastans carttacat/ ettet te salli sen wapauden Lihalle tila anda/ waan palwelcat rackaudes toinen toistanne:
Gal 5:14 Sillä caicki Laki yhdes sanas täytetän/ nimittäin: Racasta lähimmäistäs nijncuin idziäs.
Gal 5:15 Mutta jos te toinen toistan puretta ja syötte/ nijn cadzocat/ ettet te toinen toiseldan syödyxi tule.
Gal 5:16 MUtta minä sanon: waeldacat Hengesä/ nijn et te Lihan himo täytä:
Gal 5:17 Sillä Liha himoidze Henge wastan/ ja Hengi Liha wastan. Nämät owat wastan toinen toistans/ nijn ettet te tee/ mitä te tahdotta.
Gal 5:18 Mutta jos te Hengeldä hallitan/ nijn et te ole Lain alla.
Gal 5:19 Mutta Lihan työt owat julkiset: cuin on: Huoruus/ Salawuoteus/ Saastaisus/
Gal 5:20 Haureus/ Epäjumalden palwelus/ Noituus/ Waino/ Rijta/ Cateus/ Wiha/ Torat/ Eripuraisus/ Eriseura/ Pahansuomus/

Gal 5:21 Murha/ Juopumus/ Ylönsyömys/ ja muut sencaltaiset/ joista minä olen teille ennengin sanonut/ ja wielä nytkin edellä sanon: että ne jotca sencaltaisia tekewät/ ei pidä Jumalan waldacunda perimän.
Gal 5:22 Mutta Hengen hedelmä on: Rackaus/ Ilo/ Rauha/ Pitkämielisys/
Gal 5:23 Ystäwys/ Hywys/ Usco/ Hiljaisus/ Puhtaus: Sencaltaisia wastan ei ole Lakia.
Gal 5:24 Mutta jotca Christuxen omat owat/ ne ristinnaulidzewat Lihans/ himoins ja haluins cansa. Jos me Hengesä elämme/ nijn waeldacam myös Hengesä.
Gal 5:25 Älkäm turha cunniata pyytäkö/ wihoittain ja cadehtien toinen toistam.

Vers. 3. Welcapää) Sillä ei sydän ole ilman uscota puhdas/ eikä ilman sydämen puhtaudeta yxikän työ ole oikia ja puhdas.
v. 6. Joca rackauden cautta työtä teke) Ei täsä rackaudelle omisteta/ että hän taita Usco täyttä/ eikä saata meitä wanhurscaxi: waan että hän on oikian eläwäisen Uscon mercki/ nijn että oikia Usco aina rackauden cautta waicutta. Mutta se Usco joca ei sitä tee/ ei se ole oikia Usco/ waan wäärä ja cuollut.
v. 11. Waino) Nimittäin/ minun maan miehildäni Judalaisilda/ jotca Laist ja ymbärinsleickauxest paljo pitäwät. v. eod.$ Nijn olis ristin pahennus häwinnyt) se on/ nijn se pahennus lackais/ cuin monda ottawat meidän rististäm ja wainostam/ jota me nijldä/ jotca Laisa rippuwat/ kärsimmä.
v. 13. Lihalle tila anda) Sen ne tekewät jotca sanowat: että Usco caicki teke/ nijn ei meidän tarwita mitän hywä tekemän/ waan luottacam ainoastans meidän uscomme päälle.
v. 14. Caicki Laki) Nimittäin/ mitä meidän lähimmäiseem tule/ cuinga meidän pitä idzemme händä wastan käyttämän.

VI. Lucu .

APostoli neuwo wielä usiambijn hywijn tapoihin/ kärsimiseen nijden cansa jotca horjahtuwat/ v. 1.
kijtollisuteen saarnajita wastan/ v. 6.
Hywyteen caickia wastan/ v. 9.
Päättäisäns ilmoitta/ mingätähden wäärät Apostolit ymbärinsleickausta waadeit/ v. 11.
Jota ei hän hänen saarnallans tahtonut/ v. 14.
Waan sano: ei ymbärinsleickaus eikä esinahca mixikän lueta Christuxes/ mutta vsi luondocappale/ v. 15.
Ja terwettä nijtä rackast/ jotca tämän opin pidit/ v. 16.

Gal 6:1 RAckat weljet/ jos ihminen osa johongun wicaan tulla/ nijn te jotca Hengelliset oletta/ ojetcat

sencaltaista siweyden Hengesä/ ja cadzo idziäs/ ettes myös kiusatais.
Gal 6:2 Candacat toinen toisenne cuorma/ ja nijn te Christuxen Lain täytätte.
Gal 6:3 Sillä jos jocu luule idzens jotakin olewan/ joca ei cuitengan mitän ole/ hän wiettele idzens.
Gal 6:4 Mutta coetelcan cukin oman tecons/ ja sijtte hän taita ainoastans idzestäns kerscata/ ja ei yhdesäkän muusa:
Gal 6:5 Sillä cungin pitä oman cuormans candaman.
Gal 6:6 JOca sanalla neuwotan/ se jacacan caickia hywä sille/ joca hända neuwo.
Gal 6:7 Älkät exykö/ ei Jumala anna idziäns pilcata. Sillä mitä ihminen kylwä/ sitä hän myös nijttä/
Gal 6:8 Joca Lihasans kylwä/ se Lihastans turmeluxen nijttä. Mutta joca Hengesä kylwä/ se Hengestä ijancaickisen elämän nijttä.
Gal 6:9 Ja cosca me hywä teemme/ nijn älkäm suuttuco: Sillä aicanans mekin saamme nijttä ilman lackamat.
Gal 6:10 Cosca sijs meillä tila on/ nijn tehkäm jocaidzelle hywä/ mutta enimmitten nijlle jotca meidän cansaweljem uscosa owat.
Gal 6:11 CAdzocat/ cuinga suuren Lähetyskirjan minä olen teille omalla kädelläni kirjoittanut/
Gal 6:12 Jotca tahtowat caswon jälken Lihasa kelwata/ ne teitä ymbärinsleickauxeen waatiwat/ ainoastans ettei heitä Christuxen Ristillä wainotais.
Gal 6:13 Sillä ei nekän/ jotca ymbärinsleicatan/ Lakia pidä/ waan he tahtowat teitä ymbärinsleicata/ että he teidän Lihastan idziäns kerscata saisit.
Gal 6:14 Mutta pois se/ että minun pidäis jostacusta idziäni kerscaman/ waan ainoastans meidän HERran Jesuxen Christuxen Rististä/ jonga cautta mailma minulle ristinnaulittu on/ ja minä mailmalle.
Gal 6:15 Sillä Christuxes Jesuxes ei ymbärinsleickaus/ eikä esinahca mitän kelpa/ waan usi luondo.
Gal 6:16 Ja nijn monda cuin tämän ojennusnuoran jälken waeldawat/ heidän päälläns olcon Rauha ja Laupius/ ja Jumalan Israelin päällä.
Gal 6:17 Älkön yxikän tästälähin minua sillen waiwatco: sillä minä cannan minun ruumisani meidän HERran Jesuxen Christuxen arwet.
Gal 6:18 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän hengenne cansa/ rackat weljet/ Amen.

Lähetetty Galatereille/ Romista.
Vers. 2. Christuxen Lain) Ioh. 13:34.
v. 4. Ei yhdesäkän muusa) se on/ ei pidä yhdengän idziäns sijtä ylistämän/ että hän on wäkewämbi ja

hurscambi hänen lähimmäistäns/ waan cadzocan idze päällens/ ja kerscatcan omasta uscostans/ ja sijtä armosta cuin hänelle Jumalalda annettu on.
v. 12. Lihasa) Nimittäin/ Judalaisille/ heidän ylimmäisille Papeillens ja Kirjanoppenuille/ että he muutamita ymbärinsleickauxeen/ Lakijn ja heidän säätyihins wedäisit/ joisa he ripuit wielä kijnni.
v. 14. Minä mailmalle) Minä pidän mailman duomittuna caiken hänen oppins/ töidens ja tecoins cansa/ joca myös minungin oppini nijn pitä/ ja nijn me toinen toisem ristinnaulidzem.
v. 16. Ojennusnuoran) Ei tämä ojennusnuora ole ihmisten opetus/ waan Evangelium ja Usco Christuxen päälle. Ja ne Christuxen arwet/ joista hän täsä puhu/ ei ollet haawat Christuxen ruumis/ waan caickinaiset kärsimiset/ cuin meidän on Christuxen tähden kärsiminen.

P. Pawalin Epistola Epheserein tygö .

Esipuhe P. Pawalin Epistolast Epheserein tygö.
TÄsä Epistolas opetta P. Pawali/ ensin/ mikä Evangelium on/ cuinga se ainoalda Jumalalda on ijancaickisudest aigoittu/ ja Christuxen cautta ansaittu/ ja lähtenyt: että caicki jotca sen päälle uscowat/ ne tulewat wanhurscaxi/ wagaxi/ eläwäxi/ autuaxi/ ja wapaxi Laista/ synnistä ja cuolemasta.
Ja näistä on colmes ensimäisis Luguis.
Sijtte hän opetta wälttämän caickia wääriä opetuxia/ jotca owat opin liset ja ihmisen säädyt/ että me caicki yhdesä Pääsä pysymme wahwana/ lujana/ toimellisna ja täydellisnä ainoas Christuxes/ josa meille caicki ne owat/ nijn etten me mitän tarwidze paidzi ja ulco hänestä.
Ja näistä on neljännes Lugus.
Opetta myös hywillä töillä Usco osottaman/ ja syndiä wälttämän.
Ja hengellisillä aseilla Perkelettä wastan sotiman.
Jolla me ristin alla toiwos wahwana pysyisimme.

P. Pawalin Epistola Epheserein tygö .

I. Lucu .

PAwali terwettä Ephesereitä/ v. 1.
Kijttä Jumalata joca hänen ja muut on cudzunut hänen tundoons ja armoons Jesuxen Christuxen cautta/ v. 3.
Jonga cautta myös hekin olit oikiaan tundoon tullet/ v. 13.
Kijttä sentähden Jumalata/ ja rucoile/ että hän wieläkin tahdois heitä sijnä walista/ v. 16.
Ja he ymmärräisit Jumalan hywyden ja woiman/ v. 18.
Joca hänen Poicans Christuxen on herättänyt/ ja pannut caickein HERraxi/ cuin täsä ja tulewaises mailmas nimittä taitan/ v. 20.

Ef 1:1 PAwali Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan tahdosta. Pyhille/ jotca Ephesos asuwat/ ja Jesuxen Christuxen päälle uscowat.

Ef 1:2 Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Jumalalda/ meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
Ef 1:3 KIjtetty olcon Jumala/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ joca meitä on siunannut caickinaisella hengellisellä siunauxella/ Taiwaisa/ Christuxen cautta.
Ef 1:4 Nijncuin hän meitä on sen cautta walinnut/ ennencuin mailman perustus laskettu oli/ että meidän piti pyhät ja laittamattomat rackaudes hänen edesäns oleman.
Ef 1:5 Ja on säätänyt meitä corjatta lapsixens/ Jesuxen Christuxen cautta/ hänen hywän tahtons jälken.
Ef 1:6 Hänen cunnialisen Armons kijtoxexi/ jonga cautta hän on meitä sen rackan cautta otollisexi tehnyt.
Ef 1:7 Jonga weren cautta meillä lunastus on/ nimittäin/ syndein andexiandamus/ hänen Armons rickauden jälken.
Ef 1:8 Joca meille runsast caickinaisen wijsauden ja taidon cautta tapahtunut on.
Ef 1:9 Ja on meille hänen tahtons salaisuden hywästä suomastans tiettäwäxi tehnyt/ ja on sen hänen cauttans edestuottanut/ saarnatta:
Ef 1:10 Cosca aica täytetty oli/ että hän caicki cappalet pääldiskein Christuxes yhdistäis/ sekä ne jotca Taiwasa/ että myös ne jotca maan päällä owat/ idze cauttans.
Ef 1:11 Jonga cautta me perillisixi tullet olemma/ jo ennen hänen aiwoituxens jälken säätyt/ joca caicki cappalet oma tahtons neuwon jälken waicutta/
Ef 1:12 Että me olisimma hänen cunnians kijtoxexi/ me jotca ennen Christuxen päälle toiwoimma.
Ef 1:13 Jonga cautta te myös totuuden sanan cuullet oletta/ nimittäin/ Evangeliumin teidän autuudestan/ jonga cautta te/ sijttecuin te uscoitta/ kijnnitetyt oletta/ lupauxen Pyhällä Hengellä.
Ef 1:14 Joca meidän perindömme pantti on/ meidän lunastuxehem/ että me hänen omaidzens olisimma/ hänen cunnians kijtoxexi.
Ef 1:15 SEntähden minäkin/ sijttecuin minä cuulin sijtä uscosta cuin teillä HERran Jesuxen päälle on/ ja teidän rackaudestan caickein Pyhäin tygö:
Ef 1:16 En lacka kijttämäst Jumalata teidän edestän/ ajatellen aina teitä minun rucouxisani.
Ef 1:17 Että meidän HERran Jesuxen Christuxen Jumala/ cunnian Isä/ andais teille wijsauden ja ilmoituxen Hengen hänen tundemiseens/
Ef 1:18 Ja walaisis teidän ymmärryxenne silmät/ tundeman mingäcaltainen teidän cudzumisenne toiwo olis/ ja mingämuotoinen rickaus hänen cunnialisest perimisestäns olis hänen Pyhisäns.
Ef 1:19 Ja cuinga suuri hänen woimans meidän cohtamme on/ jotca hänen wäkewän woimans waicuttamisen päälle uscomma.
Ef 1:20 Jonga hän Christuxes waicutti/ cosca hän hänen cuolluista herätti/ ja pani istuman oikialle kädellens

Taiwaisa.
Ef 1:21 Caiken hallituxen/ wallan/ wäkewyden/ HERrauden päälle/ ja caiken sen päälle cuin nimittä taitan/ ei ainoastans täsä mailmasa/ mutta myös tulewaises.
Ef 1:22 Ja on caicki pannut hänen jalcains ala/ ja on myös hänen pannut Seuracunnalle Pääxi caickein päälle.
Ef 1:23 Joca on hänen ruumins/ nimittäin/ täyttämys/ joca caicki caikisa täyttä.

Vers. 4. Walinnut) Nimittäin/ Christuxes. Tästä nähdän/ ettei Jumala Absolute$, se on/ ilman caickein cappalden cadzomist/ ole muutamita walinnut ja muutamita hyljännyt/ mutta hän on Christuxen päälle cadzonut/ ja Uscon/ jolla me hänen meillem omistam/ ja hänen ansions.
v. 10. Yhdistäis) Jumala tahto/ että caicki olisit Christuxen ala annetut/ ja että hän nijden HERrana ja päänä pidetäisin/ Psal. 8. nijn että jolla ei hän ole/ ei sillä myös oikia Jumala ole.
v. 11. Waicutta) Nimittäin/ mitä meidän autuutemme tule.
v. 20. Oikialle kädellens) Nimittäin/ hänen ihmisen luondons puolesta. Ambros.$ secundum$ quam$
v. 21. Caickein) Sencaltainen Seuracunnan Pää on Christus/ joca myös caickein cappalden HERra on/ Perkelen/ mailman/ etc.$
v. 23. Joca caicki caikisa täyttä) Christus caiken wircomisen caikis luondocappaleis waicutta/ sentähden caicki cappalet owat hänestä täytetyt: njncuin Christillinengin Seuracunda on Christuxen täyttämys/ nijn että hän on Christuxen cansa täydellinen ruumis ja coconainen joucko.

II. Lucu .

APostoli luettele hywiä tecoja/ että hän on heitä/ cosca he synnisä cuollet olit/ ja luonnostans wihan lapset nijncuin muutkin/ Christuxen cautta eläwäxi tehnyt/ ja taiwalliseen majaan saattanut/ v. 1.
4. armost ja ei ansiost/ v. 8.
Neuwo heitä muistaman endistä radolisuttans/ v. 11.
ja sitä cunniata/ johonga he nyt tullet owat/ nimittäin/ että he olit Jumalan Canssan cansa yhdistetyt/ ja olit saanet rauhan ja wapan tilan tulla hänen tygöns/ nijncuin hänen oma perhens/ v. 13.

Ef 2:1 JA myös te/ cosca te cuollet olitta ylidzekäymisen ja syndein tähden.
Ef 2:2 Joisa te muinen waelsitta/ tämän mailman juoxun jälken: ja sen Pääruhtinan/ jolla tuulesa walda on/ nimittäin/ sen Hengen jälken/ joca tälläkin ajalla epäuscoisis lapsis waicutta.

Ef 2:3 Joiden seas me caicki muinen meidän Lihamma himois waelsimma/ ja teimme Lihan ja Toimen tahdon jälken/ Ja olimma luonnostam wihan lapset nijncuin muutkin.
Ef 2:4 Mutta Jumala/ joca ricas on laupiudest/ hänen suurest rackaudestans/ jolla hän on meitä racastanut/
Ef 2:5 Cosca me wielä synnis cuollet olimma/ on hän meitä Christuxen cansa eläwäxi tehnyt/ (sillä Armosta oletta te autuaxi tullet)
Ef 2:6 Ja on meidän ynnä hänen cansans herättänyt/ ja istuttanut taiwallisijn menoihin/ Christuxes Jesuxes.
Ef 2:7 Että hän tulewaisella ajalla/ hänen ylönpaldisen Armons rickauden/ hänen hywydestäns meidän cohtam Christuxes Jesuxes osotais.
Ef 2:8 Sillä Armosta te oletta autuaxi tullet/ Uscon cautta/ ja et te idze teistän/ Jumalan lahja se on/ ei töistä/
Ef 2:9 Ettei yxikän idziäns kerscais.
Ef 2:10 Sillä me olemma hänen tecons/ luodut Christuxes Jesuxes hywijn töihin/ joihin Jumala meidän on jo ennen waeldaman walmistanut.
Ef 2:11 SEntähden ajatelcat että te olitta muinen pacanat Lihan jälken/ ja nijldä cudzuttin esinahaxi/ jotca Lihan jälken ymbärinsleickauxexi cudzuttin/ joca käsillä tehdän.
Ef 2:12 Ja että te sijhen aican ilman Christuxeta olitta/ ulcona Israelin kyläcunnast/ ja muucalaiset lupauxen Testamendistä/ josta ei teillä toiwoacan ollut/ ja olitta mailmas ilman Jumalata.
Ef 2:13 Mutta nyt te Christuxes Jesuxes oletta/ ja muinen taambana olitta/ nyt te Christuxen weren cautta oletta lähes pääsnet:
Ef 2:14 Sillä hän on meidän rauham/ joca molemmista on yhden tehnyt ja on waiheaidan särkenyt/ että hän Lihans cautta wihan poisotti:
Ef 2:15 Nimittäin/ Lain/ joca käskyihin päätetty oli. Että hän cahdesta yhden vden ihmisen lois idze hänesäns/ ja tekis rauhan.
Ef 2:16 Ja että hän ne molemmat Jumalan cansa yhdexi ruumixi ristin cautta sowitais: ja on sen wihan idze cauttans cuolettanut.
Ef 2:17 Ja on tullut Evangeliumin cautta rauha ilmoittaman/ teille jotca taambana olitta/ ja nijlle jotca läsnä olit.
Ef 2:18 Sillä hänen cauttans me molemmin yhdes Henges saamme Isä lähestyä.
Ef 2:19 Nijn etpä te sillen ole wierat ja muucalaiset/ waan Pyhäin kylänmiehet ja Jumalan perhe:
Ef 2:20 Prophetain ja Apostolein perustuxen päälle raketut/ josa Jesus Christus paras culmakiwi on.
Ef 2:21 Jonga päälle caicki rakennus toinen toiseens lijtetän/ ja caswa pyhäxi Templixi HERrasa.

Ef 2:22 Jonga päälle te myös raketan/ Jumalalle asuinsiaxi/ Henges.

Vers. 1. Cuollet) Tästä nähdän/ ettei ihminen taida idzestäns sijhen mitän autta/ että hän käätyxi tulis/ ja nousis synnistäns/ enä cuin cuolluckan ihminen.
v. 14. Molemmista) Nimittäin/ Judalaisist ja pacanoist.
v. 15. Nimittäin/ Lain) Laki on ollut rijdaxi pacanain ja Judalaisten wälillä: sillä Judalaiset tahdoit sentähden parammat olla. Mutta nyt että Hengi on caikilla/ Christuxen cautta/ ilman Laita/ nijn se rijta loppu/ ja caicki owat yhtäläiset.

III. Lucu .

PAwali sano idzens sentähden fangixi/ että hän pacanoille saarnannut oli/ v. 1.
sijtä cauwan peitetyst/ ja nyt ilmoitetust salaisudest/ että pacanatkin sijtä Armost osallisexi tulisit/ joca Christuxes Jesuxes luwattu oli/ v. 2.
Neuwo heitä/ ettei he hänen kärsimisens tähden waiwuis/ v. 13.
Rucoile Jumalan wahwistaman heitä Uscoon ja tundoon ja muihin lahjoihin/ v. 14.
Päättä kijtoxella Jumalan tygö/ v. 20.

Ef 3:1 SEntähden/ minä Pawali olen Jesuxen Christuxen fangi teidän/ pacanain/ tähden.
Ef 3:2 Nijncuin te cuullet oletta Jumalan Armon wirgasta/ joca minulle teidän puoleen annettu on.
Ef 3:3 Että minulle on tämä salaus/ ilmoituxen cautta tiettäwäxi tehty/ nijncuin minä jo ennen lyhykäisest kirjoitin.
Ef 3:4 Joista te lukein taidatte minun ymmärryxeni Christuxen salaisudes tuta.
Ef 3:5 Joca ei ole endisijn aicoin nijn ihmisten lapsille tiettäwäxi tehty/ cuin se nyt hänen pyhille Apostoleillens ja Prophetaillens Hengen cautta ilmoitettu on.
Ef 3:6 Nimittäin/ että pacanat pitä cansaperilliset oleman/ ja yhdes ruumis/ ja osalliset hänen lupauxestans/ Christuxes/ Evangeliumin cautta:
Ef 3:7 Jonga palweliaxi minä tullut olen/ Jumalan armon lahjan cautta/ joca hänen woimallisest waicutuxestans minulle annettu on.
Ef 3:8 Minulle/ joca caickein wähin Pyhäin seas olen/ on tämä Armo annettu/ että minä pacanain seas tutkimattoman Christuxen rickauden julistaisin:
Ef 3:9 Ja jocaista walistaisin/ mingämuotoinen osallisus sijnä salaisudes on/ joca tähänasti mailman algusta

on salattu ollut/ Jumalas/ joca caicki Jesuxen Christuxen cautta luonut on.
Ef 3:10 Että nyt haldioille ja herraudelle Taiwahis Jumalan moninainen wijsaus Seuracundain cautta tiettäwäxi tulis.
Ef 3:11 Sen aiwoituxen jälken hamast mailman algusta/ jonga hän Christuxes Jesuxes meidän HERrasam osottanut on.
Ef 3:12 Jonga cautta meillä on uscallus/ ja me pääsemmä/ caikella rohkeudella/ uscon cautta hänen tygöns.
Ef 3:13 SEntähden minä rucoilen/ ettet te minun waiwaini tähden wäsyis/ cuin minä teidän edestän kärsin/ joca teidän cunnian on.
Ef 3:14 Sentähden cumarran minä polweni meidän HERran Jesuxen Christuxen Isän puoleen:
Ef 3:15 Joca caickein oikia Isä on/ cuin Taiwahas ja maasa lapsixi cudzutan.
Ef 3:16 Että hän annais teille woima hänen cunnians rickauden jälken/ että te hänen Hengens cautta wäkewäxi tulisitta/ sisällises ihmises.
Ef 3:17 Ja että Christus asuis vscon cautta teidän sydämisän/ ja te olisitta rackauden cautta kijnnitetyt ja perustetut.
Ef 3:18 Että te ymmärräisittä caickein Pyhäin cansa/ mikä leweys/ pituus/ sywyys ja corkeus olis.
Ef 3:19 Ja sen cautta Christuxen rackauden tundisitta/ joca caiken tundemisen woitta/ että te olisitta caickinaisella Jumalan täydellisydellä täytetyt.
Ef 3:20 Mutta hänelle (joca caicki ylönpaldisest woi tehdä/ caiken sengin ylidze cuin me rucoilemma taicka ymmärrämme:
Ef 3:21 Sen woiman jälken/ joca meisä waicutta) olcon cunnia Seuracunnasa/ joca on Christuxes Jesuxes/ caikin aigoin/ ijancaickisest nijn ijancaickiseen/ Amen.

Vers. 10. Haldioille) Waicka Jumalan Engelit owat Jumalasta täynäns/ nijn he cuitengin äckäwät jocapäiwä Christicunnas vdet Armot ja lahjat/ joita Jumala alati jaca/ nijncuin Christuskin sano/ Luc. 15. että Engelit iloidzewat syndisen tähden/ joca hänens paranda.
v. 18. Leweys) Rackaus osotta cosca vsco oikia on/ joca sijtte käsittä ettei mitän lewiätä/ pitkä/ sywä ja corkiata ole/ josa ei Christus taida eli woi autta/ ei myös ensingän pelkä syndiä/ cuolemata ja Helwettiä/ olis se nijn lewiä/ pitkä/ sywä/ etc.$ cuin tahdois. Nijncuin Psal. 139. sanotan:
v. 19. Woitta) Paljo suurembi asia on Christusta racasta cuinpaljon saarnata: sillä ymmärrys saatta ylpeyden/ mutta rackaus paranda. Item$, joca Jumalata racasta/ hän on häneldä tuttu/ 1. Cor. 8:1. & 3. Ioh. 22:1. v. eod.$ Jumalan täydellisydellä täytetyt) Että Jumala teisä yxinäns wallidzis/ ja waicutais/ ja te

hänestä täydelliset olisitta.

IV. Lucu .

APostoli neuwo heitä wielä/ tämän cudzumisen jälken soweliast waeldaman/ lijatengin että he nöyrydellä/ siweydellä ja kärsimisellä Christillist yximielisyttä ahkeroidzisit/ v. 1.
Sillä sentähden oli Christus Taiwasen astunut/ ja andoi ihmisille erinomaisia lahjoja/ ja erinomaiset wirat/ että me palwelisimma toinen toistam/ hänen ruumins rakennuxexi/ v. 7.
ja että endist pacanalista elämätä wäldetäisin/ pitäin vtta elämätä Christuxes Jesuxes/ v. 17.

Ef 4:1 NIjn minä fangittu HERrasa neuwon teitä/ että te sijnä cudzumises/ johon te cudzutut oletta/ nijn waellaisitte cuin sopi:
Ef 4:2 Caikella siweydellä/ nöyrydellä ja kärsimisellä/ ja kärsikät toinen toistan rackaudes.
Ef 4:3 Ahkeroitcat myös pitämän Henges yhteyttä/ rauhan siten cautta.
Ef 4:4 Yxi Ruumis ja yxi Hengi/ nijncuin tekin oletta teidän cudzumisesan yhdencaltaiseen toiwoon cudzutut.
Ef 4:5 Yxi HERra/ yxi Usco/
Ef 4:6 Yxi Jumala caickein Isä/ joca caickein teidän päällänne on/ ja teidän caickein cauttan/ ja teisä caikisa.
Ef 4:7 MUtta jocaidzelle meille on Armo annettu Christuxen lahjan mitan jälken.
Ef 4:8 Sentähden hän sano: hän on ylösastunut corkeuten/ ja on fangiuden fangixi wienyt/ ja ihmisille lahjoja andanut.
Ef 4:9 Mutta se cuin hän ylösastui/ ei ole mikän muu/ cuin että hän ennen tänne alesastui/ alimmaisijn maan paickoihin?
Ef 4:10 Joca alesastunut on/ hän on se joca caickein Taiwasten päälle astui/ että hän caicki täyttäis.
Ef 4:11 Hän on pannut muutamat Apostoleixi/ muutamat Prophetaixi/ muutamat Evangelistereixi/ muutamat Paimenixi ja opettajixi.
Ef 4:12 Että Pyhät wirgan työhön hangitut olisit/ jonga cautta Christuxen ruumis raketuxi tulis.
Ef 4:13 Sijhenasti cuin me caicki yhdencaltaiseen uscoon tulemma/ ja Jumalan Pojan tundemiseen/ ja täydellisexi miehexi/ joca täydellises Christuxen ijän mitas on.
Ef 4:14 Etten me sillen lapset olis/ jotca horjuisim ja caickinaisilda opetuxen tuulilda wietelläisin/ ihmisten coiruden ja cawaluden cautta/ joilla he meitä ymbärikäywät/ saadaxens pettä.
Ef 4:15 Mutta olcam toimelliset rackaudes/ ja caswacam caikis/ hänesä/ joca Pää on/ Christus.
Ef 4:16 Josta coco ruumis yhten lijtetän/ ja yxi jäsen rippu toisesta/ caikisa jäsenisä/ ja nijn cukin toistans

palwele/ sen työn perän cuin cullakin jäsenällä on/ tawallans/ ja saatta ruumin caswaman idzellens parannuxexi caikes rackaudes.
Ef 4:17 NIjn minä nyt sanon/ ja todistan HERrasa/ ettet te sillen waella nijncuin muut pacanat/ mielens tyhmydes.
Ef 4:18 Joiden ymmärrys pimitetty on/ ja owat wierandunet sijtä elämästä/ joca Jumalasta on/ tyhmyden cautta cuin heisä on/ ja heidän sydämens sokeuden cautta.
Ef 4:19 Jotca catomattomudesans ylönannoit heidäns haureuteen ja teit caickinaista saastaisutta ahneudes.
Ef 4:20 Mutta et te nijn Christusta ole oppenet:
Ef 4:21 Jos te muutoin hänest cuullet oletta/ ja hänes opetetut olitta/ cuinga toimellinen meno Jesuxes on.
Ef 4:22 NIjn pangat tykönne pois se wanha ihminen/ jonga cansa te ennen waelsitta/ joca himoin cautta/ exyxis idzens turmele.
Ef 4:23 Mutta udistacat teitän teidän mielennä Henges.
Ef 4:24 Ja pukecat päällen usi ihminen/ joca Jumalan jälken luotu on/ toimellises wanhurscaudes ja pyhydes.
Ef 4:25 Sentähden pangat pois walhe/ ja puhucan jocainen lähimmäisens cansa totuutta/ sillä me olemma jäsenet keskenäm.
Ef 4:26 Wihastucat/ ja älkät syndiä tehkö: älkät andaco Auringon laske ylidze teidän wihan:
Ef 4:27 Älkät andaco laittajalle sia.
Ef 4:28 Joca warastanut on/ älkän sillen warastaco/ waan paremmin tehkän työtä/ ja toimittacan käsilläns jotakin hywä/ että hänellä olis tarwidzewalle jacamist.
Ef 4:29 Älkät riettaisita puheita puhuco/ waan mitä tarpellinen on parannuxexi/ jos nijn tarwitan/ että se kelwollinen cuulla olis.
Ef 4:30 Ja älkät Jumalan Pyhä Henge murhellisexi saattaco/ jolla te lunastuxen päiwän asti kijnnitetyt oletta.
Ef 4:31 Caicki picaisus/ ja julmuus/ ja wiha/ ja huuto/ ja sadatus/ olcon caucana teistä/ caiken pahuden cansa.
Ef 4:32 Mutta olcat toinen toisellenne ystäwäliset ja laupiat/ ja andexi andacat toinen toisellen/ nijncuin Jumala teillekin Christuxen cautta andexi andanut on.

Vers. 1. Cudzumises) On se yhteinen cudzumus/ jolla he Jumalan Armoon ja ystäwyteen cudzutut olit.
v. 8. Fangiuden) se on/ Syndi/ cuolema ja omatundo/ ettei ne meitä sillen woi käsittä eikä kijnnipitä.
v. 10. Caicki täyttäis) Että hän caicki caikis waicutta/ ja ei mitän paidzi hänetä tehdä/ puhuta eli ajatella.
Joca ihmisen luonnon puolesta tapahtu: sillä Jumalisuden luonnon puolesta hän jo ennen caicki täyttänyt

on. Nijncuin wanha Kircon opettaja Theophylactus tästä kirjoitta: domination$ Nijn Oecumenius myös tästä kirjoitta.
v. 12. Hangitut) se on/ hywin walmistetut/ ja caickialda edescadzotut ja sowitetut/ nijn ettei mitän Christicunnan wiras puutuis.
v. 14. Ihmisten coiruden cautta) Nijncuin jocu pyörä ymbärinsjuoxutetan/ nijn myös ne jotca ihmisten opetuxia edestuowat/ Pyhän Ramatun toimet ymbäri wijpoittelewat ja kändelewät.

V. Lucu .

APostoli neuwo heitä yhteisest/ Christilliseen elämään/ ja erinomaisijn hywijn tapoihin/ ja kieldä myös muutamist wioist ja pahoist tawoist/ v. 1.
Opetta nijtä jotca Awioskäskys owat/ cuinga heidän pitä toinen toistans wastan oleman/ Christuxen ja hänen Seuracundans menost/ v. 22.

Ef 5:1 NIjn olcat sijs Jumalan seurajat/ nijncuin rackat lapset.
Ef 5:2 Ja waeldacat rackaudes: nijncuin Christus meitä racasti/ ja ulosandoi hänens meidän edestäm/ lahjaxi/ uhrixi ja Jumalalle makiaxi hajuxi.
Ef 5:3 Mutta huorutta ja caicke riettautta/ eli ahneutta/ älkät andaco teidän seasan ensingän mainita/ nijncuin pyhäin sopi.
Ef 5:4 Ja häpiälisiä sanoja/ ja hulluja puheita eli jaarituxia/ jotca ei mihingän kelpa/ waan parammin kijtossanoja:
Ef 5:5 Sillä se te tietkät/ ettei yxikän salawuoteinen/ taicka saastainen/ eli ahne (joca epäjumalan palwelia on) ole Christuxen ja Jumalan waldacunnan perillinen.
Ef 5:6 Älkät andaco yhdengän pettä teitän turhilla puheilla: sillä sentähden Jumalan wiha epäuscoisten lasten päälle tule.
Ef 5:7 Älkät sentähden olco heidän osaweljens:
Ef 5:8 Sillä muinen te olitta pimeys/ mutta nyt te oletta walkeus HERrasa.
Ef 5:9 Waeldacat nijncuin walkeuden lapset: sillä Hengen hedelmä on caikes hywydes ja wanhurscaudes/ ja totuudes.
Ef 5:10 Ja coetelcat mikä HERralle otollinen olis.
Ef 5:11 Älkät olco osalliset hedelmättömäin pimeyden töistä/ waan parammin nuhdelcat heitä:
Ef 5:12 Sillä mitä sala tapahtu/ se olis häpiä ilmoitta.

Ef 5:13 Mutta caicki nämät ilmei tulewat/ cosca he walkeudelda rangaistan: sillä caicki cuin ilmei tule/ se on walkeus. Sentähden hän sano:
Ef 5:14 Heräjä sinä joca macat/ ja nouse cuolleista/ nijn Christus sinua walaise.
Ef 5:15 NIjn cadzocat/ että te wisusti waellatte/ ei nijncuin tyhmät/ waan nijncuin wijsat:
Ef 5:16 Ja hangitcat teitän ajallans: sillä aica on paha.
Ef 5:17 Älkät sentähden olco taitamattomat/ waan taitawat/ mikä HERran tahto on.
Ef 5:18 Ja älkät juopuco wijnasta/ josta paha meno tule.
Ef 5:19 Waan olcat täytetyt Pyhällä Hengellä/ ja puhucat keskenän Psalmeista/ ja kijtoswirsistä/ ja hengellisistä lauluista/ weisaten ja soittain HERralle teidän sydämesän.
Ef 5:20 Kijttäin aina Jumalata ja Isä/ jocaidzen edestä/ meidän HERran Jesuxen Christuxen nimeen:
Ef 5:21 Ja olcat toinen toisenne alammaiset Jumalan pelgosa.
Ef 5:22 WAimot olcan miehillens alammaiset/ nijncuin HERralle:
Ef 5:23 Sillä mies on waimon pää/ nijncuin Christus on Seuracunnan pää/ ja hän on hänen ruumins holhoja.
Ef 5:24 Mutta nijncuin Seuracunda on Christuxelle alammainen/ nijn myös waimot pitä miehillens caikis alammaiset oleman.
Ef 5:25 MIehet/ racastacat teidän waimojan/ nijncuin myös Christus Seuracunda racasti/ ja ulosannoi idzens hänen tähtens.
Ef 5:26 Että hän sen pyhitäis/ ja on sen jo puhdistanut weden pesos sanan cautta.
Ef 5:27 Että hän saatais idzellens cunnialisen Seuracunnan/ jolla ei pilckua eikä ryppyä ole/ eli jotacuta muuta sencaltaista/ waan että hän pyhä ja laittamatoin olis.
Ef 5:28 Miehet pitä waimojans racastaman/ nijncuin omia ruumitans.
Ef 5:29 Joca hänen waimoans racasta/ hän racasta idziäns: sillä ei yxikän ole oma lihans coscan wihannut/ waan elättä ja rawidze sitä. Nijncuin myös HERra Seuracunda:
Ef 5:30 Sillä me olemma hänen ruumins jäsenet/ hänen lihastans/ ja luistans.
Ef 5:31 Sentähden ylönanda ihminen Isäns ja äitins/ ja pysy waimons tykönä/ ja nijn caxi tulewat yhdexi lihaxi.
Ef 5:32 Tämä salaisus on suuri/ mutta minä puhun Christuxesta ja Seuracunnasta.
Ef 5:33 Cuitengin racastacan cukin teistä waimoans nijncuin idziäns/ mutta peljätkän waimo miestäns.

Vers. 8. Pimeys) Te istuitta pimeydes ja erhetyxes/ ja et tietänet Jumalan tahdosta/ mutta nyt te oletta Jumalan Evangeliumilla walaistut/ että te tiedätte/ cuinga teidän pitä elämän.

v. 13. Walkeudelda) se on/ Jumalan sanalda.
v. 16. Paha) Christittyä ihmistä moninaiset cohtawat/ ja händä hywistä töistä estäwät/ että hän idzens pitä toisinans nijncuin orjan/ irralle päästämän/ ja ottaman tilan hywijn töihin/ nijncuin hän parhain taita ja woi. Nijncuin sanotan: Amici$ fures$ temporis$, se on ystäwitten tähden paljo tehdän.
v. 18. Paha meno tule) Sillä me näemmä juomarit kyllä tawattomaxi/ hulluxi/ tuimaxi/ häwyttömäxi ja pahantawaisexi caikis asiois: sanois/ huudos/ pargus ja muisa tawois.
v. 32. Tämä salaisus) Sacramenti eli mysterion$ cudzutan/ salaisus/ eli jocu salattu cappale/ joca ciutengin ulconaisest jotakin tietä: nijn myös Christus ja hänen Seuracundans/ on salaisus/ suuri/ jalo ja pyhä salattu cappale/ joca uscotan/ ja ei nähdä. Se nyt miehes ja waimos ulconaisest ymmärretän: Että nijncuin mies ja waimo owat yxi ruumis/ ja caicki heidän tawarans on yhteinen: nijn myös Christillisellä Seuracunnalla on caicki mitä Christuxella on/ ja hän idze on.

VI. Lucu .

APostoli opetta wielä lapsia oikein idzens käyttämän wanhembitans wastan: ja cuinga nijden lapsians wastan oleman pitä/ v. 1.
palwelioita ja Isänditä/ v. 5.
cuinga caicki pitä idziäns warustaman Perkelettä ja hänen päällecarcamistans wastan/ v. 10.
ano heidän rucoustans Jumalan tygö/ että hän wielä Christuxen Evangeliumita rohkiast saarnais/ v. 19.
Sano Tychicuxen lähettänens/ heille tiettäwäxi tekemän hänen tilans/ v. 21.
ja luo terweyxiä/ v. 23.

Ef 6:1 LApset/ olcat cuuliaiset teidän wanhemmillen HERrasa: sillä se on oikein.
Ef 6:2 Cunnioita Isäs ja äitiäs/ joca on ensimäinen käsky/ jolla lupaus on.
Ef 6:3 Ettäs menestyisit ja cauwan eläisit maan päällä.
Ef 6:4 Ja te Isät/ älkät yllyttäkö teidän lapsian wihaan/ waan caswattacat heitä rangaistuxes ja HERran nuhtesa.
Ef 6:5 PAlweliat/ olcat cuuliaiset teidän ruumillisille Isännillen/ pelgolla ja wapistuxella/ teidän sydämenne yxikertaisudes/ nijncuin Christuxelle.
Ef 6:6 Ei ainoastans silmäin edes palwellen/ nijncuin ihmisten mielen noutexi: waan nijncuin Christuxen palweliat/ tehden sydämest hywällä mielellä mitä Jumala tahto.
Ef 6:7 Ja tietkät/ että te palweletta HERra/ ja ei ihmistä.

Ef 6:8 Tietkät myös/ mitä hywä cukin teke/ sen hän on jällens HERralda saapa/ olcon orja eli wapa.
Ef 6:9 JA te Isännät/ tehkät myös nijn heitä wastan/ ja pangat pois uhcauxet/ tieten/ että teidän HERran on myös Taiwahis/ jonga edes ei ole ihmisen muodon cadzomusta.
Ef 6:10 WIjmein/ rackat weljeni/ olcat wäkewät HERrasa/ ja hänen wäkewydens woimasa.
Ef 6:11 Pukecat päällen Jumalan sotaaset/ että te Perkelen cawalita päällecarcamisia woisitta wastanseisoa:
Ef 6:12 Sillä ei meillä ole sota Liha eikä werta wastan/ waan Pääruhtinoita ja waldoja wastan/ se on/ mailman Herroja wastan/ jotca tämän mailman pimeydes wallidzewat: pahoja hengiä wastan Taiwan alla.
Ef 6:13 Sentähden ottacat Jumalan sotaaset/ että te woisitta pahana päiwänä wastanseisoa/ ja caikis asiois pysywäiset olisitta.
Ef 6:14 NIjn seisocat wyötetyt cupeista totuudella/ ja wanhurscauden rindaraudalla puetetut.
Ef 6:15 Ja jalat walmixi kengitetyt/ saarnaman rauhan Evangeliumita.
Ef 6:16 Mutta caikis/ ottacat Uscon kilpi/ jolla te woitta sammutta caicki sen ruman tuliset nuolet.
Ef 6:17 Ja ottacat päähän terweyden rautalacki: ja Hengen miecka/ joca on Jumalan sana.
Ef 6:18 Ja rucoilcat aina caikes waaras/ rucoilemisella ja anomisella/ Hengesä: ja walwocat caikella ahkerudella ja rucouxella/ caickein Pyhäin tähden/ ja minungin tähteni.
Ef 6:19 Että minulle puhetta annetaisin awoiomella suulla puhuaxeni/ ja nijn tiettäwäxi tekisin Evangeliumin salaisuden.
Ef 6:20 Jonga käskyläinen minä näisä cahleisa olen/ että minä nijsä rohkiast puhuisin/ nijncuin minun puhuaxeni tulekin.
Ef 6:21 Mutta että te myös tiedäisitte/ cuinga minun käteni käy/ ja mitä minä teen/ caiken sen on Tychicus/ minun racas weljen/ ja uscollinen palwelia HERrasa/ teille tiettäwäxi tekewä.
Ef 6:22 Jonga minä teidän tygönne lähetin/ että te saisitta tietä/ cuinga minun käten käy/ ja että hän teidän sydämenne lohdutais.
Ef 6:23 Rauha olcon weljille/ ja rackaus Uscon cansa/ Isäldä Jumalalda/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
Ef 6:24 Armo olcon caickein cansa/ jotca meidän HERra Jesusta Christusta wilpittömäst racastawat/ Amen.

Kirjoitettu Romist/ Epheserein tygö/ Tychicuxen cansa.
Vers. 15. Walmixi kengitetyt) Evangeliumita saarnaman/ sitä tunnustaman ja caicke mitä sijhen tarwitan tekemän.

P. Pawalin Epistola Philipperein tygö .

Esipuhe P. Pawalin Epistolast Philipperein tygö .
TÄsä Epistolas P. Pawali kijttä Philippereitä/ ja neuwo heitä pitämän ja waeldaman oikias Uscos ja rackaudes caswaman.
Mutta että päärät Apostolit/ ja tecoin opettajat aina Uscoa wahingoitta pyytäwät/ waara hän heitä nijstä.
Ja osotta heille moninaiset saarnajat/ hywät ja pahat: sano myös idzestäns ja Opetuslapsistans: nijn myös Timotheuxest ja Epaphrodituxest/ 1. ja 2. Lugus.
III. Hylkä hän uscottomain ja ihmisten wanhurscauden/ josta päärät Apostolit opettawat.
Ja sano idzestäns/ että hän oli sencaltaises wanhurscaudes ennen myös cunnialisest elänyt/ mutta ei cuitengan nyt sijtä lucua pidä/ Christuxen wanhurscauden suhten/ jonga hän Uscon cautta saanut on: sillä se toinen teke ainoastans wadzan jumalaxi/ ja saatta Christuxen ristin wihollisexi.
IV. Neuwo hän heitä rauhaan/ ja hywään ulconaiseen menoon jocaista wastan: ja kijttä heidän lahjans edest/ cuin he hänelle lähettänet olit.

P. Pawalin Epistola Philipperein tygö .

I. Lucu .

TErwetyxen jälken/ v. 1.
kijttä Apostoli Jumalata Philipperein tähden/ että he Christuxen Evangeliumist olit osallisexi tullet/ ja rucoile että hän heitä wielä sijnä walista ja wahwista tahdois/ v. 3.
Ilmoitta/ cuinga Evangelium hänen fangiudens cautta on enämmin ja enämmin menestynyt/ v. 12.
Sano idzens tahtowan cuollakin sentähden/ mutta heidän tähtens tahdois hän wielä wähän aica elä/ v. 22.
Neuwo heitä waeldaman/ nijncuin Evangeliumille sopi/ ja sijnä yximielisest ja lujast pysymän/ v. 27.

Fil 1:1 PAwali ja Timotheus/ Jesuxen Christuxen palweliat. Caikille Pyhille Christuxes Jesuxes/ jotca Philippis owat/ nijn myös Pispoille ja palwelioille.
Fil 1:2 Armo olcon teille/ ja Rauha meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
Fil 1:3 MInä kijtän minun Jumalatani/ nijn usein cuin minä teitä ajattelen

Fil 1:4 (Jota minä caikisa minun rucouxisani aina teen teidän edestän/ ja rucoilen ilolla)
Fil 1:5 Että te oletta Evangeliumist osallisexi tullet/ hamast ensimäisestä päiwästä nijn tähän asti.
Fil 1:6 Sen minä totisest tiedän/ että se joca teisä on hywän työn alcanut/ sen hän myös Jesuxen Christuxen päiwän asti päättä.
Fil 1:7 Nijncuin minulle on myös cohtullinen/ teistä caikista nijn ajatella/ että minä caicki teidän minun sydämesäni pidän/ näisä minun cahleisani/ (joisa minä Evangeliumin puolesta wastan ja wahwistan) nijncuin nekin caicki/ jotca minun cansani Armosta osalliset owat.
Fil 1:8 Sillä Jumala on minun todistajan/ että minä sydämen pohjasta caickia teitä Jesuxes Christuxes halajan:
Fil 1:9 Ja rucoilen/ että teidän rackauden enämmin ja enämmin hyötyis caickinaises tundemises ja ymmärryxes.
Fil 1:10 Että te coettelisitta mikä paras olis/ ja olisitta selkiät/ ei kellengän pahennuxexi/ Christuxen päiwän asti/
Fil 1:11 Täytetyt wanhurscauden hedelmillä/ jotca Jesuxen Christuxen cautta teisä tapahtuwat/ Jumalan kijtoxexi ja cunniaxi.
Fil 1:12 MUtta minä tahdon/ että te (rackat weljet) tiedäisitte sen cuin minulle tapahtunut on/ joca ainoastans Evangeliumille awuxi tullut on.
Fil 1:13 Nijn että minun siteni owat ilmei tullet Christuxes/ coco Rastuwas/ ja myös caikille muille.
Fil 1:14 Ja että monda welje HERrasa/ minun siteistäni wahwistetut/ owat paljo rohkiammaxi tullet pelkämät sana puhuman.
Fil 1:15 Muutamat tosin saarnawat Christust cateudest ja wihast: mutta muutamat hywästä tahdosta.
Fil 1:16 Ne ilmoittawat Christusta eripuraisudest/ ja ei oikein/ ja luulewat nijn lisäwäns minun sitehini murhetta.
Fil 1:17 Mutta nämät rackaudest: sillä he tietäwät minun täsä Evangeliumin wastamisen tähden olewan.
Fil 1:18 Mitästä sijs se on ? että Christus cuitengin ilmoitetan/ ehkä cuinga se sijtte tapahtu/ teeskellen eli oikein/ josta minä iloidzen ja wielä tahdon iloita:
Fil 1:19 Sillä minä tiedän sen minulleni joutuwan autuudexi/ teidän rucouxenne/ ja Jesuxen Christuxen Hengen awun cautta.
Fil 1:20 Nijncuin minä odotangin ja toiwon/ etten minä misän häpiään tule/ waan että Christus nyt/ nijncuin ainakin/ caikella wapaudella minun ruumisani ylistetän/ tapahtucon se elämän eli cuoleman cautta:
Fil 1:21 Sillä Christus on minulle elämä/ ja cuolema on minulle woitto.

Fil 1:22 Mutta jos minä saan Lihasa elä/ nijn se enämmän hedelmätä tuotta: waan en minä tiedä cumman minä walidzen:
Fil 1:23 Sillä molemmilda minä ahdistetan. Minä halajan tääldä eritä/ ja olla Christuxen cansa/ joca myös paljo parambi olis.
Fil 1:24 Mutta paljo tarpellisembi on Lihasa olla teidän tähtenne.
Fil 1:25 Ja minä tiedän totisest/ että minun pitä oleman/ ja teidän caickein cansan pysymän/ teidän parhaxen/ ja usconne iloxi.
Fil 1:26 Että te teitän sangen Christuxes Jesuxes kerscaisitte/ minun palajamiseni cautta teidän tygön.
Fil 1:27 WAeldacat ainoastans nijncuin Christuxen Evangeliumille sowelias olis/ että jos minä tulen ja näen teidän/ eli poisollesani saan cuulla teistä/ että te oletta yhdes henges ja yhdes sielus/ ja nijn meidän cansam Evangeliumin Uscosa kilwoitteletta.
Fil 1:28 Ja älkät andaco misän peljätettä teitän teidän wastanseisojildan/ joca tosin heille cadotuxen mercki on: mutta teille autuudexi/ ja se on Jumalasta:
Fil 1:29 Sillä teille on annettu Christuxen puolesta/ ei ainoastans että te hänen päällens uscotta/ mutta myös kärsittä hänen tähtens.
Fil 1:30 Ja pysytte sijnä kilwoituxes cuin te minusa näitte/ ja nyt minusta cuuletta.

Vers. 16. Lisäwäns) Hän puhu uscomattomist Judalaisist/ jotca Evangeliumita wainoisit/ ja sentähden täydyi hänen sijtä usein puhua/ ja muillekin ilmoitta. Jonga cautta se myös lewitetyxi tuli/ ja monelda saarnatuxi: nijn myös monelda wastanotetuxi/ cosca he ymmärsit/ että Judalaiset cateudest sitä wainoisit.

II. Lucu .

APostoli neuwo Philippereitä yximielisyteen/ rackauteen ja nöyryteen/ Christuxen tawalla/ v. 1.
joca hänen alendamisens jälken on tullut caickein corkeimban cunniaan ja Majestetijn/ v. 5.
Nijn myös cuuliaisuteen/ ja murhetta pitämän heidän autuudestans/ v. 12.
Kärsimiseen ja nuhtettomaan elämään/ Evangeliumis/ täsä mailmas/ v. 14.
Lohdutta heitä/ että hän toiwoi pian saapans lähettä Timotheuxen/ ja myös idzekin tulla heidän tygöns/ v. 19.
Sano lähettäwäns Epaphrodituxen/ ja ilmoitta syyn/ mingätähden hän wijpynyt on/ ja rucoile heitä hänen edestäns/ v. 25.

Fil 2:1 ONgo nyt neuwo teidän tykönän/ Christuxes/ ongo lohdutust rakaudes/ ongo Hengen osallisutta/ ongo sydämelist rackautta ja laupiutta ?
Fil 2:2 Nijn täyttäkät minun ilon/ että teillä olis yxi mieli/ yhtäläinen rackaus/ ja te olisitta yximieliset ja yhtäpitäwäiset.
Fil 2:3 Älkät tehkö mitän rijdan eli turhan cunnian cautta/ waan nöyryden/ pitäin toinen toisens parembana cuin idzens.
Fil 2:4 Ja älkän jocainen oma parastans cadzoco/ waan toisen parasta.
Fil 2:5 Cullakin olcon se ajatus cuin Christuxella Jesuxella oli/
Fil 2:6 Joca/ waicka hän oli Jumalan muodos/ ei lukenut saalihixi Jumalan muotoinen olla:
Fil 2:7 Waan alensi idzens/ otti orjan muodon päällens/ ja tuli muiden ihmisten wertaisexi/ ja löyttin menoisa nijncuin ihminen.
Fil 2:8 Nöyrytti idzens/ ja oli cuoleman saacka cuuliainen/ ja Ristin cuoleman asti.
Fil 2:9 Sentähden on Jumala hänen myös corgottanut ja andanut hänelle nimen/ joca caickia nimiä suurin on/
Fil 2:10 Että Jesuxen nimeen pitä caicki polwet heidäns cumartaman/ jotca Taiwasa/ ja maan päällä/ ja maan alla owat.
Fil 2:11 Ja caicki kielet pitä tunnustaman/ että Jesus Christus on HERra/ Isän Jumalan cunniaxi.
Fil 2:12 SEntähden/ minun rackani/ nijncuin te aina oletta cuuliaiset ollet/ ei ainoastans minun läsnä ollesani/ mutta myös paljo enämmin minun poisollesani/ laittacat pelgolla ja wapistuxella/ että te autuaxi tulisitta:
Fil 2:13 Sillä Jumala waicutta teisä/ sekä tahdon että toimituxen/ hänen hywän suosions jälken.
Fil 2:14 Tehkät caicki napisemata ja epäilemätä:
Fil 2:15 Että te olisitta paidzi panetusta/ selkiät ja laittamattomat Jumalan lapset/ sen äpärän ja häijyn sugun keskellä/ ja paistacat heidän seasans nijncuin kyntilät mailmasa/ sijnä/ että te elämän sanasa pysytte.
Fil 2:16 Minulle Christuxen päiwänä kerscamisexi/ etten minä huckan juosnut olis/ eli turhan työtä tehnyt.
Fil 2:17 Ja jos minä uhrataisin teidän usconna uhrin ja Jumalan palweluxenne tähden/ nijn minä iloidzisin ja riemuidzisin caickein teidän cansan.
Fil 2:18 Sentähden pitä teidängin minun cansani iloidzeman ja riemuidzeman.
Fil 2:19 MUtta minä toiwon HERras Jesuxes/ että minä pian Timotheuxen teidän tygönne lähetän/ että minäkin ihastuisin/ cosca minä tietä saan/ cuinga teidän kätenne käy:

Fil 2:20 Sillä ei minulla ole ketän/ jolla yxi mieli minun cansani on/ ja joca nijn wisust murhen teistä pitä.
Fil 2:21 Sillä he edziwät caicki omaistans/ ja ei Jesuxen oma.
Fil 2:22 Mutta te tiedätte hänen kiusauxens: sillä nijncuin lapsi Isäns cansa on/ nijn on hän minun cansani Evangeliumis palwellut.
Fil 2:23 Sen minä toiwon cohta teille lähettäwäni/ cosca minä olen asiani toimittanut.
Fil 2:24 Mutta minä uscallan HERran päälle/ että minä idzekin olen pian sinne tulewa.
Fil 2:25 WAan/ minun nähdäxeni/ olis tarpellinen teidän tygönne lähettä welje Epaphroditusta/ joca minun apulaisen/ ja sotacumpanin/ ja teidän myös Apostolin on: joca minua hädäs palweli:
Fil 2:26 Sillä hän ikäwöidze caickia teitä/ ja oli suruisans/ että te hänen kipiäxi cuullet olitta/ nijncuin hän jo cuolema kielis olikin.
Fil 2:27 Mutta Jumala armahti hänen päällens/ ei ainoastans hänen päällens/ waan myös minun päälleni/ etten minä murhetta murhen päälle olis saanut.
Fil 2:28 Mutta minä olen hänen sitä pikemmin lähettänyt/ että te hänen saisitta nähdä/ ja wastudest iloidzisitta: ja minulla myös wähembi murhetta olis.
Fil 2:29 Nijn ottacat händä HERrasa wastan/ caikella ilolla/ ja pitäkät sencaltaiset cunniasa.
Fil 2:30 Sillä Christuxen asian tähden oli hän nijn cuolemata lähestynyt/ että hän wähä kyllä hengens puoleen ajatteli/ waan olis minua teidän puolestanne palwellut.

Vers. 9. Corgottanut) Tämä cunnia on Christuxelle ihmisen luonnon puolesta tapahtunut: sillä ei jumalus aletta eikä ylöttä taita. Athanasius Excelsus$ nomen$ Vnde$ est$ Nijncuin myös se sana: Echarisato$, osotta/ ja on sanottu: lahjoitettu eli annettu.
v. 10. Maan alla) Owat cadotetut/ jotca myös wijmeisnä päiwänä Christuxelle sen cunnian tekewät/ ja tunnustawat hänen HERraxens.
v. 13. Jumala waicutta) Tästä nähdän/ että ihmisen wapa ehto/ wäkewys ja woima/ ei kelpa mitän sijhen cuin hywä on/ ja hänelle autudexi tule: mutta mitä hän sijhen teke/ nijn se on caicki Jumalalda. Aug.
v. 14. Epäilemätä) Ettei he Jumalata wastan napisis eli nurisis/ ei myös huikendelis uscos/ kärsimättömyden tähden.
v. 17. Jos minä uhrataisin) se on/ jos minun wielä sentähden cuolla täydyis/ että minä Evangeliumin ja Uscon cautta olen teitä Jumalan palwelioixi ja uhrixi tehnyt/ nijn minä tahdon sen ilolla tehdä/ ja teidän pitä myös minulle sen ilolla suoman.

III. Lucu .

WÄäriä Apostoleita pitä cawahtaman/ jotca Lakia ja ymbärinsleickausta saarnaisit/ v. 1.
Tiettäwäxi tehdän/ cutca oikiat ymbärinsleicatut owat/ v. 3.
Apostoli sano: jos jocu turwa Lakijn ja Lain wanhurscauteen/ nijn ei hän saa sitä tekemät olla/ v. 4.
mutta hän luke sen wahingoxi ja loaxi: että hän sais sen wanhurscauden joca tule Uscost ja Christuxen päälle/ v. 7.
Waicka ei hän täsä täydellinen ollut/ nijn hän cuitengin sijnä pysyi/ v. 12.
Neuwo nijn tekemän/ ja oleman hänen seurajans/ v. 15.
Kirjoitta wääräin Apostolitten/ v. 18.
ja oikiain Christittyin menon ja elämän/ v. 20.

Fil 3:1 RAckat weljet/ riemuitcat wielä HERrasa: Että minä teille yhdellä tawalla kirjoitan/ en minä sijtä suutu: sillä se teke teidän wahwemmaxi.
Fil 3:2 Cawahtacat teitän coirilda/ cawahtacat teitän pahoilda työmiehildä/ cawahtacat poisleickamisesta:
Fil 3:3 Sillä me olemma se ymbärinsleickaus/ jotca Jumalata Henges palwelemma/ ja kerscamma meitäm Christuxes Jesuxes: ja emme turwa lihaan.
Fil 3:4 Ehkä minulla olis josta minä lihasa kerscaisin. Jos jocu tahto lihaan uscalda: minä paljo enämmin/
Fil 3:5 Joca cadexandena päiwänä ymbärinsleicattu olen/ ja olen Israelin Canssast BenJaminin sugusta: Hebreri Hebrereistä:
Fil 3:6 Lain jälken Phariseus/ kijwaudest Seuracunnan wainoja/ wanhurscaudes/ joca Laista tule/ olen minä nuhtetoin.
Fil 3:7 Mutta minun woittoni olen minä Christuxen tähden wahingoxi lukenut:
Fil 3:8 Sillä minä luen caicki wahingoxi/ sen ylönpaldisen Christuxen Jesuxen minun HERrani tundemisen suhten/ jonga tähden minä olen caicki wahingoxi lukenut/ ja ne raiscana pidän.
Fil 3:9 Että minä Christuxen woittaisin/ ja hänesä löyttäisin/ ettei minun wanhurscaudeni Laista olis/ waan joca tule Uscosta Christuxen päälle/ nimittäin/ se wanhurscaus joca Jumalalda Uscolle omistetan.
Fil 3:10 Händä tutaxeni/ ja hänen ylösnousemisens woima/ ja kärsimisens osallisutta/ ja tulen hänen cuolemans caltaisexi.
Fil 3:11 Jolla minä myös hänen cuolluitten ylösnousemises cohtawa olen.
Fil 3:12 Ei nijn että minä sen jo käsittänyt olen/ eli jo täydellinen olen/ mutta minä ahkeroidzen suurest/ että minä sen myös käsitäisin/ nijncuin minäkin Jesuxes Christuxes käsitetty olen.
Fil 3:13 Minun weljeni/ embä minä taida sanoa/ että minä sen jo käsittänyt olen/ mutta minä sanon: minä

unohdan sen cuin tacaperin on/ ja wenytän minuni sen perän cuin edes on.
Fil 3:14 Ja samon eteen pannun määrän jälken/ sen callin tawaran jälken/ joca Jumalan cudzumisen cautta/ ylhäldä Christuxes Jesuxes ilmoitetan.
Fil 3:15 Nijn monda cuin meistä täydellistä on/ ajatelcamme nijn/ ja jos te toisin ajatteletta/ nijn andacat se Jumalan teillenne ilmoitta.
Fil 3:16 Cuitengin että me yhden mitan jälken sijnä waellamme/ johon me joutunet olemma/ ja että me yximieliset olisimma.
Fil 3:17 SEuratcat/ rackat weljet/ minua/ ja cadzocat nijtä/ jotca nijn waeldawat/ cuin te meidän idze näitte:
Fil 3:18 Sillä monda waeldawat/ joista minä jo usein olen teille sanonut/ ja nytkin itkein sanon/ he owat Christuxen Ristin wiholliset/ joidenga loppu on cadotus/ ja heidän wadzans on heidän jumalans/ ja heidän cunnians joutu heille häpiäxi/ jotca mailmallisia racastawat.
Fil 3:19 Mutta meidän menomme on Taiwahis/ josta me Lunastajata HERra Jesusta Christusta odotamme/ joca meidän heicon ruumimma kircasta/ että se hänen kirckan ruumins caltainen olis.
Fil 3:20 Sillä woimalla/ jolla hän myös woi caicki idzellens alammaisexi tehdä.

Vers. 2. Poisleickamisesta) Hän cudzu väärät opettajat poisleickamisexi: sillä he opetit ymbärinsleickauxen olewan tarpellisen wanhurscauteen/ jonga cautta ihmisten sydämet uscosta poisleicatan.
v. 3. & 4. Lihaan) se on ymbärinsleickauxeen/ ja muihin ihmisten säätyihin.
v. 6. Nuhtetoin) Ihmisten seas.
v. 12. Käsitetty olen) Se on/ Christus on minun cudzunut ja andanut tulla armohons: händä minä mielelläni seuraisin ja käsitäisin.
v. 15. Täydellistä on) Ne jotca ahkerudella ja totuudella Jumalata palwella tahtowat.
v. 16. Mitan) Nijn ettei tämä ilmoitus olis usco eikä hengellistä yximielisyttä wastan.

IV. Lucu .

APostoli neuwo pysymän puhtas Evangeliumin opis/ v. 1.
yximielisyteen/ v. 2.
laupiuteen/ v. 3.
iloon HERrasa/ v. 4.
Siweyteen/ v. 5.
Rucouxeen ja anomiseen/ v. 6.

ja muihin Christillisijn tapoihin/ v. 8.
Kijttä heitä heidän hywäin tecoins edest/ ja sen awun edest/ cuin he hänelle usein olit osottanet/ erinomaisest Epaphrodituxen cautta/ v. 10.
Päättä terwetyxillä/ v. 21.

Fil 4:1 MInun rackat ja ihanat weljeni/ minun ilon ja minun Cruunun/ olcat nijn HERrasa/ minun rackani.
Fil 4:2 Euodiat minä neuwon/ ja Syntychest minä neuwon/ että he HERrasa yximieliset olisit.
Fil 4:3 Ja minä rucoilen sinua minun toimellinen cumpanin/ ole nijlle awullinen/ jotca minun cansani Evangeliumis kilwoitellet owat/ Clemetin ja muiden minun auttajaini cansa/ joiden nimi elämän Kirjas on.
Fil 4:4 ILoitcat aina HERrasa/ ja taas minä sanon: iloitcat.
Fil 4:5 Olcon teidän siweydenne caikille ihmisille tiettäwä.
Fil 4:6 HERra on läsnä/ älkät murehtico/ waan olcon teidän anomuxen caikis asiois Jumalalle tiettäwä/ caikella rucouxella/ pyytämisellä ja kijtoxella.
Fil 4:7 Ja Jumalan Rauha/ joca caiken ymmärryxen ylidzekäy/ warjelcon teidän sydämen ja taiton/ Christuxes Jesuxes.
Fil 4:8 WIelä/ rackat weljet/ mikä tosi/ mikä cunnialinen/ mikä oikein/ mikä puhdas/ mikä sowelias on/ ja mikä hywin cuulu/ ongo jotacuta hywä tapa ja ongo kijtos/ ajatelcat nijtä.
Fil 4:9 Mitä te myös opitta/ ja saitta/ ja cuulitta/ ja nähnet oletta minusa/ se tehkät/ nijn rauhan Jumala on teidän cansan.
Fil 4:10 MUtta minä olen suurest iloinen HERrasa/ että te oletta taas wirwonnet minun tähteni sureman/ ehkä teidän jocapaicas on kyllä suremista ollut/ waan ei teillä ollut tila:
Fil 4:11 Embä minä sitä sentähden sano/ että minulda jotakin puuttui: sillä minä olen oppenut joisa minä olen/ nijhin tytymän.
Fil 4:12 Minä taidan nöyrä olla/ ja taidan myös corkia olla. Minä olen caikis jocaidzelle sowelias/ taidan rawittu olla ja isota/ hyötyä ja köyhtyä.
Fil 4:13 Minä woin caicki/ sen cautta joca minun wäkewäxi teke/ Christus.
Fil 4:14 Cuitengin te teittä hywin/ että te minun murheni päällenne otitta.
Fil 4:15 Mutta te Philipperit tiedätte/ ettei ensin Evangeliumin algusta/ cosca minä Macedoniasta läxin/ yxikän Seuracunda minun cansani mitän ollut jacanut andamisen ja ottamisen lugun jälken/ waan ainoastans te:
Fil 4:16 Sillä cosca minä Thessalonicas olin/ lähetitte te wihdoin minun tarpeni/ ja taas toisen kerran.

Fil 4:17 Ei nijn että minä lahjoja pyysin/ waan ahkeroidzin sitä/ että teidän lugusan ylidzenwuotawa hedelmä olis.
Fil 4:18 Sillä minulla on caicki/ ja yldäkyllä/ ja minä olen täytetty/ sijtte cuin minä Epaphrodituxen cansa sain sen cuin teildä minulle lähetetty oli/ makian hajun/ otollisen ja Jumalalle kelwollisen uhrin.
Fil 4:19 Mutta minun Jumalan on teille andawa hänen rickaudestans caicki teidän tarpenne/ Cunnias/ Jesuxen Christuxen cautta.
Fil 4:20 Mutta Jumalalle ja meidän Isällem olcon kijtos ijancaickisest ijancaickisehen/ Amen.
Fil 4:21 Terwettäkät caickia Pyhiä Christuxes Jesuxes.
Fil 4:22 Teitä terwettäwät ne weljet/ jotca minun cansani owat.
Fil 4:23 Teitä terwettäwät caicki Pyhät/ erinomattain ne jotca Keisarin perhestä owat.
Fil 4:24 Meidän HERran Jesuxen Christuxen armo olcon caickein teidän cansan/ Amen.

Kirjoitettu Romista/ Epaphrodituxen cansa.
Vers. 2. Cumpanin) Tästä näky/ että Pawalilla on emändä ollut/ Nijncuin Ignat. ad$ Philadel.$ ja Clemens hänestä ja muista Apostoleista kirjoittawat. Lutherus luule/ että hän täsä puhu jostacusta hänen uscollisest weljestäns Evangeliumis/ joca olis ollut ylimmäinen Pispa Philippis. v. eod.$ Elämän Kirjas) On Christus/ johonga Jumala kirjoitta/ ja on kirjoittanut eli walinnut caicki/ jotca hän ijancaickisudest cadzonut uscowaisixi hänen päällens/ ja sijnä uscos pysywäisexi aina loppun asti.
v. 8. Mikä tosi) Cosca caicki tehdän mitä tämä käsky waati/ jos sijtte enä taita tehdyxi tulla cuin tämä käsky waati/ se luettacon lijaxi työxi/ ja myytäkön muille. Ja nijn se tule wähemmäxi cuin ei mitän.

P. Pawalin Epistola Colosserein tygö

Esipuhe P. Pawalin Epistolast Colosserein tygö .
NIjncuin Epistola Galaterein tygö/ sopi Epistolan cansa Romarein tygö/ ja juuri lyhykäisest sen käsittä/ cuin se toinen lewiämmäldä opetta: nijn myös tämä Colosserein tygö/ jalost sopi sen cansa cuin Epheserein tygö kirjoitettu on/ ja sen lyhykäisest opetta.
I. Lugus/ kijttä Apostoli Colossereita/ ja toiwotta että he Uscos pysyisit ja enänisit/ opetta myös mikä Evangeliumi ja Usco on/ nimittäin/ Wijsaus/ joca Christuxen HERraxi ja Jumalaxi tunnusta/ meidän edestämme ristinnaulituxi/ joca mailmas tähänasti salattu oli/ waan nyt hänen wircans cautta julistettu.
II. Waara hän heitä ihmisten opetuxist/ jotca aina uscolle wastahacoiset owat/ ja nämät hän nijn selkiäst kirjoitta/ ettei he cusan Ramatuis nijn kirjoitetuxi löytä/ ja sangen taitawast nijtä nuhtele.
III. Neuwo heitä/ että he kirckas Uscos hedelmäliset olisit caickinaisillä hywillä töillä keskenäns/ ja kirjoitta jocaidzen Säädyn omaisudet.
IV. Luotta hän idzens heidän rucouxijns/ terwettä ja wahwista heitä.

P. Pawalin Epistola Colosserein tygö .

I. Lucu .

PAwali terwettä Colossereitä/ v. 1.
sano cuullens heidän Uscons Christuxen päälle/ ja kijttä sen edest Jumalata/ v. 4.
rucoile Jumalata/ että hän tahdois wieläkin heitä sijnä wahwista ja walista/ v. 9.
Sano/ mikä armo ja hywä teco meille on Jumalalda Christuxen cautta osotettu/ v. 12.
Mikä Christus Personans/ v. 15.
hänen wircans/ toimituxens ja hywäin tecoins puolest on/ v. 20.
Jotca Evangeliumis ilmoitetut owat/ jonga palwelia hän oli/ sitä opettaman ja saarnaman/ v. 23.

Kol 1:1 PAwali/ Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan tahdosta/ ja weli Timotheus.
Kol 1:2 Pyhille ja uscollisille weljille/ jotca owat Colossis.
Kol 1:3 Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.

Kol 1:4 ME kijtämme Jumalata/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ ja rucoilemma aina teidän edestän/ sijttecuin me cuulimma teidän uscon Christuxen Jesuxen päälle/ ja teidän rackauden caickia pyhiä cohtan.
Kol 1:5 Sen toiwon tähden/ joca teille Taiwas tallelle pandu on.
Kol 1:6 Josta te ennen sen totisen Evangeliumin saarnan cautta cuullet oletta/ joca teidän tygönne tullut on/ nijncuin myös caicken mailmaan/ ja on hedelmälinen/ nijncuin teisäkin hamast sijtä päiwäst/ cuin te sen cuullet oletta/ ja Jumalan Armon totuudes tunsitta.
Kol 1:7 Nijncuin te meidän rackalda cansapalwelialdam Epaphralda opitta/ joca teidän edestän Christuxen uscollinen palwelia on.
Kol 1:8 Ja on meille ilmoittanut teidän rackaudenne Hengesä.
Kol 1:9 Sentähden myös me/ sijtä päiwästä cuin me sen cuulimma/ emme lacannet teidän edestän rucoilemast ja anomast/ että te hänen tahtons tundemisella täytetäisin caickinaises hengellises wijsaudes ja toimes.
Kol 1:10 Että te otollisest waellaisitta/ kelwaten caikisa HERralle.
Kol 1:11 Ja hedelmöidzisitte caikisa hywisä töisä/ ja caswaisitte Jumalan tundemises/ ja wahwistetuxi tulisitte caikella woimalla/ hänen cunnians wäkewyden jälken/ caikes kärsimises ja pitkämielisydes/ ilon cansa.
Kol 1:12 Ja kijttäkät Isä/ joca meitä soweliaxi tehnyt on/ osallisexi oleman Pyhäin perimiseen/ walkeudes.
Kol 1:13 Joca meitä pimeyden Esiwallasta pelasti/ ja on meidän sijrtänyt rackan Poicans waldacundaan.
Kol 1:14 Jonga cautta meillä lunastus on/ hänen werens cautta/ nimittäin/ syndein andexi andamus.
Kol 1:15 Joca näkymättömän Jumalan cuwa on/ esicoinen ennen caickia luondocappaleita:
Kol 1:16 Sillä hänen cauttans owat caicki luodut/ jotca Taiwas ja maan päällä owat/ näkywäiset ja näkymättömät/ Thronit ja Herraudet/ Wallat ja Hallituxet.
Kol 1:17 Ne owat caicki hänen cauttans ja hänehen luodut/ ja hän on ennen caickia ja caicki owat hänesä.
Kol 1:18 Ja hän on Ruumin/ nimittäin/ Seuracunnan Pää/ joca on alcu ja esicoinen cuolleista.
Kol 1:19 Että hän caikisa edellä käwis: sillä nijn kelpais Isälle/ että hänesä olis coconainen täydellisys asunut.
Kol 1:20 Ja caicki olis hänen cauttans idze cansans sowitetut/ cuin maasa ja Taiwasa owat: sillä hän teki werens cautta ristin päällä rauhan/ idze cauttans.
Kol 1:21 JA te olitta muinen oudot ja wiholliset ymmärryxenne puolesta/ pahoisa töisä:
Kol 1:22 Mutta nyt hän on teidän sowittanut Lihans Ruumisa/ cuoleman cautta/ että hän teidän saattais

pyhäxi/ laittamattomaxi ja nuhtettomaxi hänen caswons edes.
Kol 1:23 Jos te muutoin uscosa pysytte/ perustettuna/ wahwana ja horjumattomana/ Evangeliumin toiwosta/ jonga te cuulitta/ joca on saarnattu caickein luondocappalden edes cuin Taiwan alla owat/ jonga/ minä Pawali/ palweljaxi tullut olen.
Kol 1:24 Nyt minä minun waiwastani iloidzen/ jonga minä kärsin teidän edestän/ ja sen palkidzen Lihasani/ cuin Christuxen kärsimises puuttui/ hänen Ruumins edestä/ joca on Seuracunda.
Kol 1:25 Jonga palweliaxi minä tullut olen Jumalan saarnawiran cautta/ joca minulle teidän seasan annettu on:
Kol 1:26 Että minä Jumalan sana runsast saarnaisin/ nimittäin/ sijtä salaisudest/ joca mailman algusta ja sucucunnista on salattu ollut.
Kol 1:27 Mutta nyt on hänen Pyhillens ilmoitettu/ joille Jumala tahdoi sen julista/ mingäcaltainen tämän salaisuden cunnialinen rickaus pacanoitten seas olis (joca on Christus teisä) se cunnian toiwo.
Kol 1:28 Jonga me ilmoitamme/ ja caickia ihmisiä neuwomme/ ja caickia ihmisiä caickinaises wijsaudes opetamme/ että me jocaidzen ihmisen Christuxes Jesuxes täydellisexi saataisimme. Jota minä myös ahkeroidzen/ ja sen waicutuxen jälken kilwoittelen/ joca minusa wäkewästi waicutta.

Vers. 15. Esicoinen) Ei nijn että hän on luotu Jumalan luonnon puolesta/ mutta nijncuin Ambrosius ja Chrysostomus tästä kirjoittawat/ että hän ennen caickia luondocappalita oli.
v. 13. Pää) Ei usiammast Seuracunnan päästä lueta/ ei myös hänellä taidackan usiambata olla/ ettei hän caxipäisexi köpelixi tulis.
v. 19. Täydellisys) Nimittäin/ caicki Jumalan luonnon täydellisys/ nijncuin cap.$ seq.$
v. 9. on.
v. 24. Cuin Christuxen kärsimises puuttui) Christuxen kärsiminen on cahtalainen: yxi on/ cuin hän omasa luonollises ruumisans kärsinyt on/ meidän syndeim ja lunastuxen tähden. Sen hän on yxinäns kärsinyt/ Esa. 63:3. ja on Ristin päällä täytetty/ Ioh. 19:30. Hebr. 10:14. Sentähden ei Pawali eikä jocu muu meidän edestäm ole kärsinyt/ nijncuin hän todista/ 1. Cor. 1:13. Toinen on/ cuin hän hengellises ruumisans kärsi/ se on/ hänen Seuracunnans jäsenis/ josta hän Act.$ 9. puhu: Saul/ Saul/ mixis wainot minua ? Tämä kärsiminen ei lopu ennen wijmeistä päiwä/ ja ei tapahdu syndein andexi andamisen tähden/ mutta muiden hyödytysten tähden: tämän sano Pawali idze täyttäwäns nijn paljo cuin hänen osaans tule/ Christuxen Seuracunnan tähden/ hänelle Evangeliumita saarnatesans/ että hän sen cautta raketaisin ja wahwistettaisin.

II. Lucu .

APostoli ilmoitta heille suruns heistä/ että he Christuxen tundemises caswaisit/ v. 1.
ja ei sijtä wilpistelis/ v. 4.
Philosophian eli ihmisten säätyin cautta/ v. 8.
Sillä heillä olit caicki Christuxes/ v. 9.
he olit hänes castetut/ v. 11.
haudatut ja nosnet/ v. 12.
hänen cansans eläwäxi tehdyt: että he sencaltaisist säädyist wapat olisit/ v. 13.
Nijn myös nijstä/ jotca Lakia waadeit/ joca oli ainoastans warjo Christuxeen/ v. 16.
Eli nijstä/ jotca ulcocullaisudest opetit idze ajateldua nöyryttä eli hengellisyttä/ ja nijn Päästä Christuxesta harhaelit/ v. 18.
joca ainoastans oli muoto wijsauteen/ v. 22.

Kol 2:1 MInä soisin teidän tietäwän sen kilwoituxen cuin minulla on teistä/ ja nijstä jotca Laodiceas owat/ ja caikista nijstä/ jotca ei minun caswojani Lihasa nähnet:
Kol 2:2 Että heidän sydämens saisit lohdutuxen/ ja lijtetyxi tulisit rackaudes caicken rickauten/ täydellises ymmärryxes/ joca on Jumalan ja Isän/ ja Christuxen salaisuden tundemises.
Kol 2:3 Josa caicki wijsauden ja taidon tawarat peitetyt owat.
Kol 2:4 Mutta minä sanon/ ettei jocu teitä wiettelis makeilla puheilla:
Kol 2:5 Sillä waicka en minä Lihas läsnä ole/ nijn minä cuitengin Henges teidän tykönän olen/ iloidzen ja näen teidän toimellisuden/ ja teidän wahwan Usconna Christuxen päälle.
Kol 2:6 Että te nyt HERran Jesuxen Christuxen oletta wastan ottanet/ nijn waeldacat hänes/ ja olcat häneen juuritetut ja raketut.
Kol 2:7 Ja olcat uscosa pysywäiset/ nijncuin te oppenet oletta/ ja olcat runsast hänesä kijtolliset.
Kol 2:8 Cadzocat ettei jocu teitä wiettele Philosophian ja turhain jaaritusten cautta/ ihmisten opin ja mailmallisten säätyin jälken/ ja ei Christuxen jälken:
Kol 2:9 Sillä hänes asu ruumillisest coco jumaluden täydellisys.
Kol 2:10 Ja te oletta hänesä täydelliset/ joca caiken Herrauden ja Esiwallan pää on.
Kol 2:11 Jonga cautta te myös ymbärinsleicatut oletta/ sillä ymbärinsleickauxella joca käsitä tapahtu/ syndisen ruumin poispanemisen cautta/ lihasa/ nimittäin/ Christuxen ymbärinsleickauxella:
Kol 2:12 Sijnä/ että te hänen Cansans oletta Casten cautta haudatut. Josa te myös ylösnosnet oletta uscon cautta/ jonga Jumala waicutta/ joca hänen cuolleista herättänyt on.

Kol 2:13 Ja on teidän hänen cansans eläwäxi tehnyt/ cosca te synnisä cuollet olitta/ ja teidän lihanne esinahas. Ja on meille caicki synnit andexi andanut.
Kol 2:14 Ja on pois pyhkinyt sen käsikirjoituxen/ joca meitä wastan oli/ joca säätyin cautta tuli/ ja oli meille wastahacoinen/ sen hän keskeldä poisotti ja ristinnaulidzi.
Kol 2:15 Ja on rijsunut wallituxet ja wäkewydet/ ja toi heidän näkywin/ ja sai heistä woiton cunnian idze cauttans.
Kol 2:16 NIin älkät sijs saldico yhdengän tehdä oma tundo ruast eli juomast/ taicka määrätyistä pyhäpäiwistä/ ei udesta Cuusta/ eikä Sabbatheista.
Kol 2:17 Jotca olit tulewaisen warjo/ mutta idze ruumis on Christuxes.
Kol 2:18 Älkät saldico teidän palckan kenengän poistemmata/ jotca oman ehdons jälken waeldawat/ nöyrydes ja Engelein hengellisydes:
Kol 2:19 Joita ei hän coscan nähnyt ole/ ja on turhan hänen lihallises mielesäns paisunut. Ja ei hän pidä händäns Pääsä/ josta coco ruumis/ jäsenistä ja raadioista saa wäkewyden/ ja toinen toisesans coosa rippu/ ja nijn sijnä lisämises caswa/ cuin Jumala anda.
Kol 2:20 NIin että te jo oletta Christuxen cansa mailman säädyistä cuollet: mixi te sijs teitän annatte säädyillä solmita/ nijncuin te wielä mailmas eläisitte ?
Kol 2:21 Jotca sanowat: Älä sijhen rupe. Älä tätä maista. Älä sitä pitele.
Kol 2:22 Jotca cuitengin caicki culumises huckuwat/ ja ihmisten käskyt ja opit owat.
Kol 2:23 Joilla kyllä wijsauden muoto on/ idzewalitus hengellisydes ja nöyrydes/ ja sentähden/ ettei he ruumistans armahda/ eikä tee lihallens hänen cunniatans hänen tarpeisans.

Vers. 4. Puheilla) Jotca järki ja toimi selkiäxi ja wahwaxi duomidze/ nijncuin se oppi töistä ja ihmisen omast ansiost.
v. 8. Philosophian) Joca tapahtu/ cosca Uscon asiois enämmin nijsä perustuxis ja todistuxis riputan/ cuin Philosophiast ja omast järjest otetut owat/ cuin Jumalan selkiätä sana uscotan ja seuratan. Mutta cosca Jumalan sana caickein totisna pidetän/ ja ei sitä selitetä eikä ymmärretä järjen jälken/ mutta nijncuin sanat saldiwat/ että Philosophia on ainoastans cohtullisna apuna/ että sen cautta Jumalan sana selkemmin ja paremmin ymmärrettäisin/ ja nijn ei Philosophialda kengän petetä/ mutta Jumalan sana terwellisembään ymmärryxeen autetan. Paidi sitä/ on myös Philosophia callis Jumalan lahja/ ja ei ylöncadzottapa/ nimittäin/ cosca se oikias arwos pidetän/ cosca hän pysy rajoisans/ nijsä asiois cuin hänelle erinomattain tulewat/ ja ei omista idzellens hallitusta Pyhäs Ramatus/ mutta pysy nöyränä pijcana.

v. 9. Hänes) se on/ Inhimillises luonnosans. v. eod.$ Ruumillisest) dictum$
v. 10 Täydelliset) se on/ cosca teillä Christus on/ silloin teillä on caicki/ nijn ettei teidän enämbi tarwita jotacuta edzimän.
v. 14. Käsikirjoituxen) Ei ole meitä wastan mitän nijn cowa/ cuin meidän omatundom/ jolla me nijncuin omalla kirjoituxella woitetan/ cosca Laki ilmoitta meidän syndim/ josta tämä kirjoitus kirjoitettu on/ mutta Christus ristilläns meidän caikista sencaltaisista pelasta/ ja aja Perkelen synnin cansa pois
v. 23. Cunniatans) Jumala tahto että ruumis pitä cunnias pidettämän/ se on/ hänellä pitä oleman hänen elatuxens/ waattens/ etc.$ mitä hän tarwidze/ ja ei pidä ylönpaldisella paastolla/ työllä/ walwomisella eli mahdottomalla puhtaudella turmeldaman/ nijncuin ihmisten oppi teke.

III. Lucu .

APostoli neuwo heitä/ että cosca he olit Christuxen cansa cuolluist nosnet/ v. 1.
cuolettaman lihans/ v. 5.
rijsuman wanhan ihmisen himoinens/ v. 8.
ja tekemän idzens vdexi ihmisexi caikis Christillisis tawois/ v. 10.
erinomattain rackaudes/ v. 14.
ja Jumalan sanan harjoituxes/ v. 16.
Erinomattain neuwo hän pariscundia/ v. 18.
lapsia ja wanhembita/ v. 20.
palwelioita ja Herroja/ cuinga heidän tule toinen toisens cansa elä/ v. 22.

Kol 3:1 JOs te Christuxen cansa ylösnosnet oletta/ nijn edzikät nijtä cuin ylhällä owat/ cusa Christus istu Jumalan oikialla kädellä.
Kol 3:2 Pyrkikät nijden perän cuin ylhällä owat/ ja ei nijden perän cuin maan päällä owat:
Kol 3:3 Sillä te oletta cuollet/ ja teidän elämänne on kätketty Christuxen cansa/ Jumalasa.
Kol 3:4 Mutta cosca Christus/ teidän elämän ilmoitetuxi tule/ silloin tekin hänen cansans cunniasa ilmoitetan.
Kol 3:5 NIin cuolettacat sentähden teidän jäsenen/ jotca maan päällä owat/ huoruus/ saastaisus/ häpiälinen himo/ rietta halaus ja ahneus (joca on epäjumalain palwelus)
Kol 3:6 Jongatähden Jumalan wiha epäuscoisten lasten päälle tule.
Kol 3:7 Joisa tekin muinen waelsitta/ cosca te nijsä elittä.
Kol 3:8 Mutta pangat pois teistän caickinainen wiha/ hirmuisus/ pahuus/ pilcka/ ilkiät sanat teidän suustan/

älkät walehtelco keskenän.
Kol 3:9 Poisrijsucat teistän wanha ihminen tecoinens/
Kol 3:10 Ja päällen pukecat usi/ joca hänen tundemiseens udistetan/ hänen cuwans jälken joca sen luonut on.
Kol 3:11 Cusa ei ole Grekiläinen/ ei Judalainen/ ei ymbärinsleiskaus/ ei esinahca/ ei Barbarus/ ei Schyta/ ei orja/ ei wapa/ waan caicki caikisa Christus.
Kol 3:12 Nijn pukecat sijs teidän nijncuin Jumalan walitut/ pyhät ja rackat/ sydämelises laupiudes/ ystäwydes/ nöyrydes/ hiljaisudes ja kärsimises.
Kol 3:13 Ja kärsikät toinen toistan: ja andexi andacat toinen toisellen/ jos jollakin on cannetta toista wastan. Nijncuin Christus teille on andexi andanut/ nijn myös tekin tehkät.
Kol 3:14 Mutta ennen caickia pukecat päällenne rackaus/ joca on täydellisyden side.
Kol 3:15 Ja Jumalan rauha hallitcon teidän sydämisän/ johonga te cudzutut oletta/ yhten ruumisen. Ja olcat kijtolliset.
Kol 3:16 Asucan Jumalan sana runsast teisä/ caikella wijsaudella. Opettacat ja neuwocat teitän keskenän/ Psalmeilla ja kijtoswirsillä/ ja hengellisillä lauluilla/ weisaten armon cautta HERralle teidän sydämisänne.
Kol 3:17 Ja caicki mitä te teette puhella eli työllä/ nijn tehkät caicki HERran Jesuxen nimeen/ ja kijttäkät Jumalata ja Isä hänen cauttans.
Kol 3:18 WAimot/ olcat miehillen alammaiset HERrasa/ nijncuin cohtullinen on.
Kol 3:19 Miehet/ racastacat teidän waimojan/ ja älkät olco tylyt heitä wastan.
Kol 3:20 LApset/ olcat cuuliaiset wanhimmillen caikisa: sillä se on HERralle hywin otollinen.
Kol 3:21 Isät/ älkät kehoittaco teidän lapsian/ ettei he araxi tulis.
Kol 3:22 PAlweliat/ olcat cuuliaiset caikis teidän ruumillisille isännillen/ ei silmäin edes palwellen/ nijncuin ihmisten mieldä noutain/ waan sydämen yxikertaisudes/ ja Jumalan pelgosa.
Kol 3:23 Caicki mitä te teette/ se tehkät sydämestän/ nijncuin HERralle/ ja ei ihmisille.
Kol 3:24 Ja tietkät että te saatte HERralda perimisen palcan: sillä te palweletta HERra Christusta.
Kol 3:25 Mutta joca wäärin teke/ sen pitä saaman sen jälken cuin hän wäärin tehnyt on: sillä ei pidä muotoa cadzottaman.

Vers. 1. Edzikät nijtä cuin ylhällä owat) Ei tämä ylhällä oleminen ole jocu paicka Taiwas/ mutta cuin muutoin corkia/ taiwallinen ja hengellinen on: nijncuin Jumalan waldacunda/ joca on uscos/ udes elämäs/ wanhurscaudes/ rauhas ja ilos/ Pyhäsä Hengesä/ Rom. 14:8. Nijncuin myös seurawaisist nähdän/ joisa hän

sen wanhan ihmisen rijsumisexi ja uden ihmisen pukemisexi cudzu. igitur$ audiendum$ dicta$ Sed$
v. 14. Täydellisyden side) Nijn cudzutan rackaus/ että hänen cauttans Christityt yhdes rippuwat/ nijncuin coconaises ja täydellises ruumis/ jonga cautta rijta ja eripuraisus catke ja särjetän.
v. 15. Jumalan rauha hallitcon) Se on/ hän olcon teidän opettajan/ ja warjelcon teitä caikes kiusauxes/ ettet te Jumalata wastan nurisis/ mutta luotaisit idzen hänen päällens.

IV. Lucu .

Apostoli neuwo rucoileman ja kijttämän/ erinomattain Evangeliumin menestyxen edest/ v. 2.
että he myös eläisit toimellisest uscomattomain cansa/ v. 5.
Lupa lähettä Tychicuxen ja Onesimuxen sanoman/ cuinga hänen kätens käy/ v. 7.
Päättä terwetyxellä/ v. 10.

Kol 4:1 ISännät/ se cuin oikeus ja cohtuus on/ nijn osottacat palwelioille/ tieten että teilläkin on HERra Taiwas.
Kol 4:2 OLcat alinomaisest rucouxisa/ walwoin nijsä kijtoxella/ ja rucoilcat meidängin edestäm/
Kol 4:3 Että Jumala meille sanans owen awais/ Christuxen salaisutta puhuman/ jongatähden minä myös sidottu olen:
Kol 4:4 Että minä sen julistaisin/ nijncuin minun puhua tulis.
Kol 4:5 Waeldacat wijsast nijden cansa cuin ulcona owat/ ja asettacat idzen ajan jälken.
Kol 4:6 Teidän puhen olcon aina sowelias/ ja suolalla secoitettu/ että te tiedäisitte/ cuinga teidän pitä jocaista wastaman.
Kol 4:7 CAikista minun menoistani pitä Tychicuxen/ sen rackan weljen ja uscollisen palwelian ja apulaisen HERrasa/ teille tiettäwäxi tekemän.
Kol 4:8 Jonga minä sitäwarten lähetin/ että minä saisin tietä cuinga teidän käten käy/ ja että hän teidän sydämenne lohdutais:
Kol 4:9 Ynnä Onesimuxen/ uscollisen ja rackan weljen cansa/ joca yxi teistä on. Cuinga caicki täällä owat/ he teille tiettäwäxi tekewät.
Kol 4:10 ARistarchus minun cansafangin/ terwettä teitä/ ja Marcus/ Barnabaxen newa/ joista te muutamat käskyt saanet oletta/ ja jos hän tule teidän tygön/ nijn ottacat händä wastan.
Kol 4:11 Ja Jesus/ joca Justuxexi cudzutan/ jotca ymbärinsleickauxesta owat. Nämät ainoastans owat minun auattajani Jumalan waldacundaan/ jotca minulle lohdutuxexi ollet owat.

Kol 4:12 Teitä terwettä Epaphras/ joca on Christuxen palwelia yxi teistä/ ja rucoile ahkerast teidän edestän/ että te täydelliset olisitta/ caikella Jumalan tahdolla täytetyt.
Kol 4:13 Sillä minä todistan hänestä/ että hän suuren kijwauden teistä pitä/ ja nijstä jotca Laodiceas ja Hierapolis owat.
Kol 4:14 Teitä terwettä Lucas Lääkäri/ se rackahin/ ja Demas.
Kol 4:15 TErwettäkät weljiä Laodiceas/ ja Nimphat/ ja sitä Seuracunda cuin hänen huonesans on.
Kol 4:16 Ja cosca tämä Epistola on teidän edesänne luettu/ nijn laittacat että se Laodiceangin Seuracunnas luetaisin/ ja että tekin sen Epistolan lukisitte/ joca Laodiceasta on.
Kol 4:17 Ja sanocat Archippuxelle: pidä wirastas waari/ jongas HERrasa saanut olet/ ettäs sen toimitat.
Kol 4:18 Terwetys minun/ Pawalin/ kädelläni. Muistacat minun siteitäni. Armo olcon teidän cansan/ Amen.

Kirjoitettu Romista Tychicuxen ja Onesimuxen cansa.

P. Pawalin Edellinen Epistola Thessalonicerein tygö .

Esipuhe P. Pawalin Edellisest Epistolast Thessalonicerein tygö .

Tämän Epistolan kirjoitta P. Pawali erinomaisest rackaudest/ ja Apostolisest surust: sillä hän kijttä heitä cahdes ensimäises Lugus/ että he olit häneldä Evangeliumin sencaltaisella todella wastan ottanet/ että he wainos ja waiwas sijnä pysyit/ ja olit caikille näyttänet Uscons.
Ja olit Judalaisilda/ heidän omilda langoildans/ waino kärsinet/ nijncuin Christus ja hänen Apostolins:
Nijncuin hän idzekin heidän tykönäns kärsinyt oli/ heille opixi ja oli pyhä elämätä heidän tykönäns pitänyt.
Sijtte kijttä hän Jumalata/ että hänen Evangeliumins saarna oli sencaltaisen hedelmän heidän tykönäns saattanut.
III. Osotta hän hänen ahkerudens ja suruns/ ettei sencaltainen hänen työns/ ja heidän kijtettäpä alcuns/ pitänyt Perkelen ja hänen Apostoleins cautta/ ihmisten opilla turmeldaman.
Sentähden oli hän Timotheuxen ennen heidän tygöns näitä ilmoittaman lähettänyt.
Ja kijttä Jumalata/ että se löyttin heidän tykönäns oikein tapahtunen/ ja toiwotta että he wielä hyödyisit ja lisäyndyisit.
IV. Neuwo hän heitä syndiä cawahtaman/ ja toinen toisellens hywä tekemän.
Wasta myös heidän kysymyxeens/ cuin he Timotheuxen cautta häneldä kysynet olit/ cuolluitten ylösnousemisest: jos he caicki yhtä haawa elickä toinen toisens jälken ylösnousewat?
V. Kirjoitta hän wijmeisestä päiwästä/ cuinga se picaisest ja äkist tulewa on.
Anda heille muutamat tarpelliset säädyt/ muita hallita/ ja cuinga heidän toinen toistans opettaman/ ja toinen toisens cansa elämän pitä.

P. Pawalin Edellinen Epistola Thessalonicerein tygö .

I. Lucu .

Pawali terwettä Thessalonicereitä/ v. 1.
sano kijttäwäns ja rucoilewans Jumalata heidän tähtens/ muistain heidän wahwudens uscosa/ rackaudens ja toiwåns Christuxes/ cuin he hänen saarnans cautta saanet olit/ v. 3.

ja että he händä täsä/ monelle opixi/ seurannet olit/ v. 6.

1. Tess 1:1 Pawali/ Siluanus ja Timotheus. Thessalonican Seuracunnalle/ Isäs Jumalas/ ja Herras Jesuxes Christuxes. Armo olcon teidän cansan/ ja rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja Herralda Jesuxelda Christuxelda.
1. Tess 1:2 Me kijtämme aina Jumalata caickein teidän edestän/ ja muistamme lackamat meidän rucouxisam teitä:
1. Tess 1:3 Ja muistamme myös teidän tecojan uscosa/ ja teidän töitän rackaudes/ ja teidän kärsimistän toiwosa/ joca on meidän Herram Jesuxen Christuxen päälle:
1. Tess 1:4 Jumalan ja meidän Isäm edes: Sillä/ rackat weljet/ Jumalalda racastetut/ me tiedämme cuinga te walitut oletta.
1. Tess 1:5 Että meidän Evangeliumim on teidän tykönänne ollut/ ei ainoastans sanoisa/ waan sekä wäes että Pyhäsä Hengesä/ ja wahwas lujudes/ cuin te myös kyllä tiedätte/ mingäcaltaiset me teidän tykönän teidän tähten olimma.
1. Tess 1:6 Ja te oletta meitä ja Herra/ seuraman ruwennet/ ja oletta sanan mones waiwas/ ilolla Pyhäs Henges wastanottanet:
1. Tess 1:7 Nijn että te oletta tullet opixi caikille uscollisille Macedonias ja Achajas:
1. Tess 1:8 Sillä teistä on Herran sana ulos cajahtanut/ ei ainoastans Macedonias ja Achajas/ mutta myös jocapaicas on teidän uscon Jumalan tygö cuulunut/ nijn ettei teistä tarwita jotacuta sanoman.
1. Tess 1:9 Sillä he idze imoittawat teistä/ mingäcaltainen tulemus meillä on ollut teidän tygönne/ ja cuinga te Jumalan tygö epäjumalista käätyt oletta/ eläwätä ja totista Jumalata palweleman:
1. Tess 1:10 Ja hänen Poicans Taiwasta odottaman/ jonga hän on cuolleista herättänyt/ Jesuxen/ joca meitä tulewaisesta wihasta wapahta.

II. Lucu .

Apostoli muistutta heille/ cuinga uscollisest ja wiriäst hän oli heille Christuxen Evangeliumita saarnannut/ v. 1.
Kijttä taas Jumalata/ että he hänen olit wastanottanet/ ei nijncuin ihmisen/ waan (nijncuin se olikin) nijncuin Jumalan sanan/ jongatähden he myös paljo kärsinet olit/ v. 13.
Sano tahtonens tulla heidän tygöns/ mutta hän estettin Satanalda/ v. 17.

1. Tess 2:1 Sillä te idzekin tiedätte/ rackat weljet/ meidän tulemisem teidän tygön/ ettei se ole turha ollut.
1. Tess 2:2 Waan nijncuin me ennen kärsinet olemma/ ja me Philippis häwäistin (nijncuin te tiedätte) cuitengin olimma me rohkiat meidän Jumalasam/ puhuman teille Jumalan Evangeliumita/ suures kilwoittelemises.
1. Tess 2:3 Sillä ei meidän neuwom ollut exytyxes eikä saastaisudes/ ei myös cawaluxes.
1. Tess 2:4 Waan nijncuin me Jumalalda coetellut olemma/ ja meille on Evangelium uscottu saarnata/ nijn me myös puhumma. Ei nijn että me tahdoisim ihmisille kelwata/ waan Jumalalle/ joca meidän sydämemme coettele.
1. Tess 2:5 Sillä embä me coscan waeldanet liuckailla sanoilla (nijncuin te tiedätte) engä ahneuden tilalla/ Jumala on sijhen todistaja.
1. Tess 2:6 En me myös ole ihmisildä cunniata pyytänet eikä teildä eikä muilda.
1. Tess 2:7 Waicka meillä olis kyllä walda teitä rasitta/ nincuin Christuxen Apostoleilla/ cuitengin olemma me ollet hienot teidän cansan.
1. Tess 2:8 Nijncuin jocu imettäjä lapsens hellikeinä pitä/ nijn oli myös meidän sydämem halu teihin/ jacaman teille/ ei ainoastans Jumalan Evangeliumita/ mutta myös meidän hengem: sillä te oletta meille rackaxi tullet.
1. Tess 2:9 Te muistatte/ rackat weljet/ meidän työm ja waiwam: sillä yöllä ja päiwällä me työtä teimme/ etten me ketän teistä rasitais/ ja saarnaisim Jumalan Evangeliumi teidän edesän.
1. Tess 2:10 Sijhen te oletta todistajat/ ja Jumala/ cuinga pyhäst/ oikiast ja nuhtettomast me teidän tykönän (jotca uscoitta) waelsimme.
1. Tess 2:11 Te tiedätte/ että me/ nijncuin Isä lastans olemma jocaista teitä neuwonet/ lohduttanet ja todistanet.
1. Tess 2:12 Että te otollisest Jumalan edes waellaisitta/ joca teitä hänen waldacundaans ja cunniaans cudzunut on.
1. Tess 2:13 Sentähden me myös lackamat kijtämme Jumalata/ että cosca te meildä saitte sen jumalisen saarnan sanan/ nijn et te sitä ottanet nijncuin ihmisen sana/ waan (nijncuin se myös totisest on) nijncuin Jumalan sanan/ joca teisä uscollisis waicutta.
1. Tess 2:14 Sillä te oletta tullet/ rackat weljet/ Jumalan Seuracunnan Judeas tawoittajaxi/ Christuxes Jesuxes/ että te oletta ne kärsinet juuri teidän omilda langoildan/ jota he owat Judalaisilda kärsinet.
1. Tess 2:15 Jotca tapoit Herran Jesuxen/ heidän oman Prophetans/ ja owat meitä wainonnet/ jotca ei Jumalalle kelpa/ ja owat caikille ihmisille wastahacoiset.

1. Tess 2:16 Jotca meidän kieldäwät pacanoille puhumast/ jolla he autuaxi tulisit/ että he aina heidän syndins täyttäisit: sillä wiha on jo peräti heidän päällens tullut.
1. Tess 2:17 Mutta me/ rackat weljet/ sijtte cuin me hetkexi olemma teildä poistemmatut/ näkywistän ja emme sydämestän/ nijn me olemma sitä enämmin suurella halulla riendänet teidän caswojan näkemän.
1. Tess 2:18 Sentähden tahdoimma me tulla teidän tygönne (minä Pawali) jo cahdesti/ mutta Satanas esti meitä.
1. Tess 2:19 Sillä/ mikä on meidän toiwom taicka ilom/ eli meidän kerscauxemme Cruunu?
1. Tess 2:20 Ettekö te ole meidän Herran Jesuxen Christuxen edes hänen tulemisesans ? totisest te oletta meidän cunniamma ja riemumma.

Vers. 7. Rasitta) Nimittäin/ palcan anomisella/ meidän saarnam edest.

III. Lucu .

Apostoli sano lähettänens Timotheuxen heitä lohduttaman heidän murhesans/ v. 1.
Mingä ilon ja lohdutuxen hän sai/ Timotheuxen ilmoituxest/ heidän uscostans/ rackaudestans ja wahwudestans/ v. 6.
Tahto tulla wielä kerran heidän tygöns/ että Herra heitä rackaudes ja pyhäs elämäs hänen päiwäns asti tukeis ja wahwistais/ v. 11.

1. Tess 3:1 Sentähden/ en me saanet sitä enä wijwyttä/ waan olemma mielistynet jäämän Athenaan yxinäns.
1. Tess 3:2 Ja lähetimme meidän weljem Timotheuxen/ Jumalan palwelian/ ja meidän apulaisem Christuxen Evangeliumis/ wahwistaman ja lohduttaman teitä teidän uscosan:
1. Tess 3:3 Ettei jocu näisä waiwoisa heikenis: sillä te tiedätte että me olemma sitäwarten pannut.
1. Tess 3:4 Ja cuin me olimma teidän tykönän/ nijn me sen teille sanoimma/ että meidän piti waiwa kärsimän/ nijncuin te tapahtunengin tiedätte.
1. Tess 3:5 Sentähden en tainnut minä enämbi odotta/ mutta lähetin tutaxeni teidän uscoan/ ettei kiusaja olis teitä kiusannut/ ja nijn meidäm työmme olis turhaxi tullut.
1. Tess 3:6 Mutta cosca Timotheus teidän tykönne palais/ ja ilmoitti teidän uscon ja rackauden/ että te aina meitä caikella hywällä muistatte ja halajatte meitä nähdä/ nijncuin mekin teitä.
1. Tess 3:7 Silloin me saimma teistä/ rackat weljet/ lohdutuxen/ caikesa meidän waiwasam ja tuscasam/

teidän usconne tähden.
1. Tess 3:8 Sillä nyt me elämme/ että te Herrasa pysytte.
1. Tess 3:9 Mingä kijtoxen sijs me taidamme Jumalalle anda teidän tähtenne/ caikesta tästä ilosta cuin meillä teistä meidän Jumalam edes on ?
1. Tess 3:10 Me rucoilemma yötä ja päiwä ahkerast/ että me teidän caswon näkisim/ ja täyttäisim/ jos teidän uscostan jotakin puuttuis.
1. Tess 3:11 Mutta idze Jumala ja meidän Isäm/ ja meidän Herram Jesus Christus/ asettacon meidän tiem teidän tygön.
1. Tess 3:12 Mutta Herra lisätkön teitä/ ja andacon rackauden täydellisyden olla teidän seasan/ ja jocaista cohtan (nijncuin mekin teille olemma)
1. Tess 3:13 Että teidän sydämen wahwistettu ja laittamatoin olis pyhydes/ Jumalan edes ja meidän Isäm/ meidän Herran Jesuxen Christuxen tulemises/ ynnä caickein hänen pyhäins cansa.

Vers. 3. Sitäwarten pannut) Se on/ ei se taida toisin olla.
v. 10. Teidän Uscostan) Ei tästä seura/ ettei Pawali ole täydellisest kirjoittanut eli opettanut/ mitä Thessalonicerit heidän autuudens puolesta tarwidzit: sillä ei hän sano yhtän uscon cappalda heildä puuttuwan/ josta hän wielä heitä tahdois opetta/ waan että hän olis heitä wahwistanut/ jos he wielä olisit heicot ollet/ eikä caickia ymmärtänet/ nijncuin coco Lugus osotetan. Ja jollei täsä Epistolas ole caicki cuin autuuteen tarwitan/ nijn ei sentähden coco Ramattu ole puuttuwainen/ eikä ihmisten säätyjä awuxi tarwidze: sillä mitä täsä puuttu/ se muisa Pyhän Ramatun Kirjois löytän.

IV. Lucu .

Apostoli neuwo heitä Christilliseen menoon/ lijatengin wälttämän salawuoteutta/ oleman rackat toinen toisellens/ ja ei toinen toistans sortaman/ hiljaisuteen/ ja kättens töillä idzens elättämän/ v. 11.
opetta heidän cohtullisest cuolluita murhettiman: sillä he nousewat jällens/ v. 13.
ilmoitta cuolluitten nousemisen menon/ v. 15.

1. Tess 4:1 Wielä/ rackat weljet/ rucoilemma me teitä/ ja neuwomme Herras Jesuxes/ nijncuin te meildä cuullet oletta/ cuinga teidän waeldaman ja Jumalalle kelpaman pitä/ että te täydellisemmäxi tulisitta:
1. Tess 4:2 Sillä te tiedätte ne käskyt/ jotca me Herran Jesuxen cautta teille annoimma:
1. Tess 4:3 Sillä se on Jumalan tahto/ teidän pyhydenne/ että te huorutta wäldätte/ ja että jocainen pidäis

hänen astians pyhydes ja cunnias.
1. Tess 4:4 Ei himoin halauxis/ nijncuin pacanat/ jotca ei Jumalasta mitän tiedä.
1. Tess 4:5 Ja ettei yxikän sorrais eikä pettäis weljens josacusa asias:
1. Tess 4:6 Sillä idze Herra on caickein näiden costaja/ cuin me teille sanonet ja todistanet olemma.
1. Tess 4:7 Sillä ei Jumala ole meitä cudzunut saastaisuteen/ waan pyhyteen.
1. Tess 4:8 Joca sijs ylöncadzo/ hän ylöncadzo/ ei ihmistä/ waan Jumalan/ joca Pyhän Hengens teihin andanut on.
1. Tess 4:9 Mutta weljellisest rackaudest ei minun tarwita teille kirjoittaman: sillä te oletta idze Jumalalda opetetut racastaman toinen toistanne.
1. Tess 4:10 Ja sen te myös caikille weljille teette/ jotca coco Macedonias owat.
1. Tess 4:11 Mutta me neuwomme teitä/ rackat weljet/ että te wielä täydellisemmäxi tulisitta: ja pyytäkät olla lewolliset/ ja ottacat waari omista ascareistanne/ tehden työtä käsillän/ nijncuin me käskenet olemma.
1. Tess 4:12 Että te idzen cunnialisest ulconaisten cohtan käyttäisitte/ ettet te mitän heildä tarwidzis.
1. Tess 4:13 En me myös tahdo teildä salata/ rackat weljet/ nijstä jotca nuckunet owat/ ettet te murehdis nijncuin muut/ joilla ei toiwo ole:
1. Tess 4:14 Sillä jos me uscomma että Jesus on cuollut ja ylösnosnut/ nijn on Jumala myös ne/ jotca nuckunet owat/ Jesuxen cautta edestuopa hänen cansans.
1. Tess 4:15 Sillä sen me sanomma teille nijncuin Herran sanan: että me jotca elämme ja jälken jäämme Herran tulemiseen/ emme suingan ennätä nijtä jotca nuckunet owat:
1. Tess 4:16 Sillä Herra astu alas Taiwast suurella humulla/ ja ylimmäisen Evangelin änellä/ ja Jumalan Basunalla/ ja cuollet ensin Christuxes ylösnousewat.
1. Tess 4:17 Sijtte me jotca elämme ja jälken jäämme/ temmatam heidän cansans ylös pilwihin/ Herra wastan tuulihin/ ja nijn me aina Herran cansa olemma. Lohduttacat sijs teitän keskenän näillä sanoilla.

Vers. 12. Tarwidzis) Se on/ elättäkät idze teitän/ ja älkät muiden caulas rippuco/ nijncuin laiscat Mungit/ kerjäjät ja maan juoxiat tekewät/ jotca owat kelwottomat ihmiset/ ja ne uscottomat pahendawat.

V. Lucu .

Apostoli puhu wijmeisestä päiwästä/ ja oikiast walmistuxest sijhen/ v. 1.
neuwo heitä rackauteen ja rauhallisuteen/ heidän opettaitans wastan/ v. 12.
ja erinomaisijn hywijn tapoihin/ jocaista wastan/ v. 14.

päättä sijtte toiwotuxella ja terwetyxellä/ v. 23.

1. Tess 5:1 Mutta aigoista ja hetkistä/ rackat weljet/ ei teille tarwita kirjoittaman:
1. Tess 5:2 Sillä te idze tiedätte/ että Herran päiwä on tulewa nijncuin waras yöllä:
1. Tess 5:3 Sillä cosca he sanowat: nyt on rauha/ ei ole mitän hätä/ silloin cadotus lange äkist heidän päällens/ nijncuin rascan waimon kipu/ ja ei he saa paeta.
1. Tess 5:4 Mutta te/ rackat weljet/ ettepä te ole pimeydes/ ettei se päiwä teitä käsitäis nijncuin waras.
1. Tess 5:5 Te oletta caicki walkiuden ja päiwän lapset. En me ole yösta engä pimeydestä.
1. Tess 5:6 Niin älkäm sijs maatco nijncuin muut/ waan olcam raitit ja walpat:
1. Tess 5:7 Sillä jotca macawat/ ne yöllä macawat/ ja ne jotca juoxis owat/ ne yöllä juoxis owat.
1. Tess 5:8 Mutta me jotca päiwän omat olemma/ meidän tule raitit olla/ puetut uscon ja rackauden rindaraudalla/ ja toiwon rautalakilla/ autuuteen.
1. Tess 5:9 Sillä ei Jumala ole meita pannut wihaan/ waan autuutta omistaman/ meidän Herran Jesuxen Christuxen cautta.
1. Tess 5:10 Joca meidän edestäm cuollut on/ että/ jos me walwom eli macam/ me ynnä hänen cansans eläisimme.
1. Tess 5:11 Sentähden neuwocat teitän keskenän/ ja raketcat toinen toistan/ nijncuin te myös teette.
1. Tess 5:12 Mutta me rucoilemma teitä/ rackat weljet/ että te ne tundisitta/ jotca teidän seasan työtä tekewät/ ja teidän Esimiehenne owat/ Herrasa/ ja teitä neuwowat.
1. Tess 5:13 Pitäkät heitä sitä rackambana heidän tecons tähden/ ja olcat rauhalliset heidän cansans.
1. Tess 5:14 Mutta me neuwomme teitä/ rackat weljet/ neuwocat tawattomia/ lohduttacat heickomielisiä/ kärsikät heickoja/ olcat kärsiwäiset jocaidzen cansa.
1. Tess 5:15 Cadzocat/ ettei jocu paha pahalla costa/ waan noudattacat hywä/ sekä keskenän että jocaista wastan.
1. Tess 5:16 Olcat aina iloiset/ rucoilcat lackamat.
1. Tess 5:17 Kijttäkät caickein edestä: Sillä se on Jumalan tahto teistä/ Christuxes Jesuxes.
1. Tess 5:18 Älkät Henge sammuttaco.
1. Tess 5:19 Älkät Prophetiata ylöncadzoco.
1. Tess 5:20 Mutta coetelcat caicki!
1. Tess 5:21 ja pitäkät se cuin hywä on.
1. Tess 5:22 Wälttäkät caicke cuin pahaxi näky.

1. Tess 5:23 Mutta rauhan Jumala pyhittäkön teitä caikis/ että teidän hengen/ sielun ja ruumin/ meidän Herran Jesuxen Christuxen tulemises nuhtettomaxi löyttäisin.
1. Tess 5:24 Hän on uscollinen/ joca teitä cudzunut on/ ja sen myös täyttä.
1. Tess 5:25 Rackat weljet/ rucoilcat meidän edestäm.
1. Tess 5:26 Terwettäkät caickia weljiä pyhällä suunannolla.
1. Tess 5:27 Minä wannotan teitä Herran cautta/ että te tämän Epistolan/ caickein pyhäin weljein edes luke annatte. Meidän Herran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän cansan/ Amen. Ensimäinen Epistola Thessalonicerein tygö.

Kirjoitettu Athenistä.
Vers. 13. Rauhalliset) Älkät heille paha tehkö/ älkät heitä duomitco ja älkät heitä wastan napisco.
v. 19. Sammuttaco) Waicka Henget täyty idzens saldia Seuracunnalda duomita/ 1. Cor. 14. nijn sitä wastan/ ei pidä heitä poisheittämän eli ylöncadzoman/ mutta cuuldeleman ja coetteleman/ nijncuin Prophetiat ja caicki muut opit.
v. 23. Että teidän Hengen) Se on/ caikis/ uscos/ rackaudes/ toiwos/ sanois ja töis/ etc.$

P. Pawalin Toinen Epistola Thessalonicerein tygö

Esipuhe Toisest P. Pawalin Epistolast Thessalonicerein tygö .
EDellises Epistolas oli P. Pawali Thessalonicereille yhten kysymyxen wijmeisestä päiwästä wastanut/ että se äkist ja tapaturmast/ nijncuin waras yöllä/ on tulewa.
Josta he olit wäärään luuloon langennet/ luullen sen jo juuri käsis olewan/ nijncuin toisinans tapahtu/ että yhdest kysymyxest toinengin seura/ sentähden hän tämän Epistolan kirjoitta ja idzens parammin täsä selittä.
I. Lugus/ lohdutta hän heitä ijancaickisella palcalla/ heidän Uscons edest ja kärsimisens/ caickinaises waiwas: ja sano sen rangaistuxen/ cuin heidän wainollistens pitä ijancaickises waiwas kärsimän.
II. Opetta hän/ cuinga Romarein Waldacunda pitä ennen wijmeistä päiwä häwiämän/ ja Antichristus idzens Christicunnan Jumalaxi corgottaman/ ja uscottoman mailman wäärillä opilla ja merkeillä wiettelemän/ sijhenasti cuin Christus tule/ ja hänen/ hänen cunnialisella tulemisellans/ maahan lyö/ ja ennen hengellisellä saarnalla cuoletta.
III. Neuwo hän joutilaita nuhteleman/ jotca ei idziäns omilla käsilläns elätä/ ja ellei he heitäns paranna/ nijn heidän piti heitä wälttämän.
Joca on sangen cowa nijtä wastan/ jotca nyt hengellisixi cudzutan.
P. Pawalin Toinen Epistola Thessalonicerein tygö .

I. Lucu .

Thessalonicerein Usco/ rackaus ja kärsimys/ ristin ja wainomisen alla/ ylistetän/ v. 5.
lohdutetan heitä Christuxen cunnialisella tulemisella wijmeisnä päiwänä/ että he saawat lewon/ mutta heidän wainojans ijäisen wahingon/ v. 7.
toiwotetan/ että Jumala täyttäis sen hywän cuin hän heisä alkanut oli/ v. 11.

2. Tess 1:1 Pawali/ Siluanus ja Timotheus. Thessalonicerein Seuracunnalle Jumalas meidän Isäsäm/ ja Herras Jesuxes Christuxes.
2. Tess 1:2 Armo olcon teille ja Rauha/ Jumalalda meidän Isäldäm/ ja Herralda Jesuxelda Christuxelda.
2. Tess 1:3 Meidän pitä aina teidän edestän/ rackat weljet/ Jumalata kijttämän/ nijncuin cohtulinen on/ sillä

teidän Uscon caswa jalost/ ja caickein teidän rackauden lisäyndy jocaista cohtan.
2. Tess 1:4 Nijn että me meitäm teistä Jumalan Seuracunnis kerscamme/ teidän kärsimisestän ja Uscostan/ caikes teidän waiwasan ja wainosan/ cuin te kärsitte.
2. Tess 1:5 Jotca osottawat että Jumala on oikein duomidzepa/ ja te Jumalan waldacundaan otollisexi tuletta/ jongatähden te myös kärsitte.
2. Tess 1:6 Että se on oikein Jumalan edes/ nijtä taas waiwata jotca teitä waiwawat:
2. Tess 1:7 Mutta teille/ jotca waiwatan/ anda lewon meidän cansam/ cosca Herra Jesus Taiwast ilmandu/ hänen woimans Engelitten cansa:
2. Tess 1:8 Ja tulen leimauxella/ joca nijlle costa jotca ei Jumalata tundenet/ ja nijlle jotca ei meidän Herran Jesuxen Christuxen Evangeliumita tottele.
2. Tess 1:9 Jotca waiwa kärsimän pitä/ ijancaickisen cadotuxen/ Herran caswosta/ ja hänen cunnians wäkewydestä:
2. Tess 1:10 Cosca hän tulewa on/ kircastetta hänen Pyhäins cansa/ ja ihmellisexi tuleman caickein uscollisten cansa: sillä meidän todistuxem teidän tygön/ sijtä päiwästä oletta te usconet.
2. Tess 1:11 Ja sentähden me myös aina rucoilemma teidän edestän/ että meidän Jumalam teitä otollisexi tekis sijhen cudzumiseen/ ja täytäis caiken hywyden suosion/ ja uscon waicutuxen woimasa:
2. Tess 1:12 Että meidän Herran Jesuxen Christuxen Nimi teisä ylistettäisin/ ja te taas hänesä/ meidän Jumalan/ ja Herran Jesuxen Christuxen armon cautta.

Vers. 5. Jumalan waldacundaan) Ei omasta kelwollisudest/ mutta Jumalan armosta/ Christuxen ansion tähden joca meille uscon cautta omistetan. Sillä mitä meidän kärsimisem kelwollisuten tule/ sano Apostoli/ Rom. 8:16. Minä luulen että tämän ajan tusca/ ei ole sen cunnian wertainen cuin meille pitä ilmoitettaman. Ja 2. Cor. 4:17. Meidän murhem cuin me kärsimme/ on ajallinen: mutta se cunnia cuin peräst seura/ on ijällinen. Cadzo ibid.$ enä. Item.$ 2. Tim. 4:8.

II. Lucu .

Apostoli neuwo heitä/ ettei he andais wietellä idziäns nijldä jotca sanoit wijmeisen päiwän jo läsnä olewan/ v. 1.
Kijttä Jumalata/ joca heitä on autuuten walinnut/ uscon cautta Christuxen päälle/ v. 13.
Neuwo heitä wahwuten/ v. 15.
ja rucoile että Jumala heitä wahwistais caicken totuuten ja pyhään elämään/ aina loppun saacka/ v. 16.

2. Tess 2:1 Mutta me rucoilemma teitä/ rackat weljet/ meidän Herran Jesuxen Christuxen tulemisen cautta/ ja meidän Seuracundamme hänesä:
2. Tess 2:2 Ettet te aiwa nopiast teitän salli teidän mielestän poiskäätä eli peljätettä/ ei Hengen eikä puhen eli Kirjan cautta/ nijncuin se meildä lähetetty olis/ että Christuxen päiwä jo käsis on.
2. Tess 2:3 Älkät andaco kenengän teitän wietellä millän tawalla. Sillä ei hän ennen tule cuin luopumus tapahtu/ ja synnin ihminen ilmoitetan/ se cadotuxen lapsi.
2. Tess 2:4 Joca on wastanseisoja/ ja corgotta idzens caickein päälle/ cuin Jumalaxi taicka Jumalan palweluxexi cudzutan/ nijn että hän istutta idzens Jumalan Templijn nijncuin Jumala/ ja teke idzens Jumalaxi.
2. Tess 2:5 Ettekö te muista/ että minä teidän tykönän ollesani näitä jo teille sanoin?
2. Tess 2:6 Ja mikä wielä estä/ te tiedätte: että hänen pitä ajallans ilmoitettaman.
2. Tess 2:7 Joca jo nyt pahutta waicutta salaisest/ ainoastans että sen cuin nyt estä/ pitä poistuleman.
2. Tess 2:8 Ja silloin se pahanelkinen ilmoitetan/ jonga Herra suuns Hengellä tappa/ ja teke hänen cansans lopun/ hänen tulemisens ilmoituxen cautta.
2. Tess 2:9 Jonga tulemus Satanan waicutuxen jälken tapahtu/ caickinaisilla petollisilla merkeillä ja woimalla.
2. Tess 2:10 Ja caickinaisilla ihmeillä ja wiettelyxillä wääryteen/ nijden seas jotca cadotuxeen tulewat: ettei he rackautta totuuden puoleen ottanet/ autuaxi tullaxens.
2. Tess 2:11 Sentähden on Jumala heille lähettäwä wäkewän exytyxen/ nijn että he walhen uscowat:
2. Tess 2:12 Että ne caicki duomitaisin/ jotca ei totuutta usconet/ waan wääryteen suostuwat.
2. Tess 2:13 Mutta meidän pitä aina teidän edestän Jumalata kijttämän/ rackat/ weljet/ Herrasa/ että Jumala on teidän algusta autuuteen walinnut/ Hengen pyhityxen cautta/ totuuden uscosa:
2. Tess 2:14 Johonga hän teitä meidän Evangeliumim cautta cudzunut on/ meidän Herran Jesuxen Christuxen omaisuteen.
2. Tess 2:15 Nijn olcat sijs/ rackat weljet/ pysywäiset/ ja pitäkät ne säädyt cuin te oppenet oletta/ olcon se meidän saarnastam taicka Kirjastam.
2. Tess 2:16 Mutta idze meidän Herram Jesus Christus/ ja Jumala meidän Isäm/ joca meitä racasti/ ja andoi meille ijancaickisen lohdutuxen ja hywän toiwon/ armon cautta:
2. Tess 2:17 Se lohduttacon teidän sydämen/ ja teitä caickinaises opis ja hywäsä työsä wahwistacon.

Vers. 2. Hengen cautta) Se on/ jongun cautta/ joca idzelläns sijtä ilmestyxen sano olewan.

v. 3. Luopumus) Se on/ ennencuin suurin osa sijtä ihmisten oppin luopu/ nijncuin myös 1. Tim. 4. on. v. eod.$ Synnin ihminen) Ei nijn että Antichristus olis ainoast yxi ihminen ollut/ mutta nijncuin Ramattu muisakin paicois puhu/ että yxi coco joucost nimitetän. Deut.$ 17:16. Minä asetan Cuningan. 1. Tim. 3. Pispan pitä oleman/ etc.$ nimittäin yhden Pispan toisen perän.
v. 4. Jumalan Templijn) Tämä istuminen on Antichristuxen hallitus/ jolla hän oman käskyns teke corkiammaxi cuin Jumalan käskyn ja palweluxen. Lue tästä lewiämmäldä/ Dan. 12. cap.$
v. 7. Waicutta) Se on/ Wielä nytkin nijtä on/ jotca sencaltaista hallitusta Jumalan Seuracunnas pitä pytäwät/ mutta se estä heitä/ että Romin waldacunda on wielä woimallisembi/ ettei he nijn hywin sitä taida ruweta/ mutta nijn pian cuin se heicommaxi tule/ nijn se on kyllä saapuilla/ joca tämän asian aja: joca tapahdui/ cosca se Keisarin tappaja Phocas andoi Bonifacio$ III. Romin Pispalle/ wallan caickein Seuracundain päälle/ wahwistaxens taas hänen waldacundans.
v. 8. Suuns Hengellä) Se on/ Hänen sanans selkiän ja wäkewän saarnan cautta.
v. 9. Woimalla) Tästä nähdän cuinga paljo nijtä ihmeitä pitä toteldaman/ cuin Pawilaisilda pyhäin cuwain tykönä/ hautain/ lähdetten ja jätösten tykönä tehdän/ wahwistaxens sillä heidän epäjumalan palwelustans ja muita erhetyxiäns.
v. 10. Ettei he) Syy/ mingätähden Jumala saldi sencaltaiset erhetyxet ja wietellyxet tulla.
v. 13. Totuuden uscosa) Cadzo Ephes. 1:4.
v. 15. Pitäkät ne säädyt) Ei nämät säädyt muut ole cuin hän muisakin Kirjoisans kirjoittanut on/ nijncuin nähdän/ 1. Cor. 11:23. cap.$ 15:3. jotca hän kirjoittanut on/ ja ne jotca ei kirjoitetut ole/ cuca/ taita wahwista että ne hänen owat sano Augustinus.

III. Lucu .

Neuwotan rucoileman hänen ja hänen cumpaneins edestä/ että Jumalan sana menestyis/ v. 1.
wälttämän nijtä cuin cuwattomast eläwät/ v. 6.
ei oleman laiscudes/ mutta elättämän idzens cunnialla/ työstäns/ v. 8.
eroittaman idzens nijstä jotca Jumalan sanan ylöncadzoit/ v. 14.
päättä toiwotuxella/ v. 16.

2. Tess 3:1 Wielä rackat weljet/ rucoilcat meidän edestäm/ että Herran sana menestyis/ ja nijn cunnioitettaisin cuin teidängin tykönän:
2. Tess 3:2 Ja että me häijyistä ja pahoista ihmisistä pelastettaisin: sillä ei usco ole joca miehen.

2. Tess 3:3 Mutta Herra on uscollinen/ joca teitä wahwista ja pahasta warjele.
2. Tess 3:4 Mutta me toiwomme meidän Herramme cautta teistä/ että te teette ja tekewäiset oletta/ mitä me teille olemma käskenet.
2. Tess 3:5 Mutta Herra ojendacon teidän sydämen Jumalan rackauteen/ ja Christuxen kärsimiseen.
2. Tess 3:6 Mutta me käskemme teitä/ rackat weljet/ meidän Herran Jesuxen Christuxen Nimeen/ että te teidänne eroitaisitta jocaidzesta weljestä/ joca häijyst idzens käyttä/ ja ei sen säädyn jälken cuin hän meildä saanut on:
2. Tess 3:7 Sillä te tiedätte/ cuinga teidän meitä seuraman pitä. Embä me ole tawattomast teidän seasan ollet.
2. Tess 3:8 En me myös ole leipä keldän ilman ottanet/ waan työllä ja hiellä/ yöllä ja päiwällä olemma me työtä tehnet/ etten me kellengän teidän seasan cuormaxi olis.
2. Tess 3:9 Ei/ ettei meillä se walda olis/ waan että me idzemme opixi teille andaisim/ seurataxenne meitä.
2. Tess 3:10 Ja cosca me teidän tykönän olimma/ nijn me sencaltaisia teille käskimme/ että jos ei jocu tahdo työtä tehdä/ nijn ei hänen syömängän pidä.
2. Tess 3:11 Sillä me cuulemma/ että muutamat teidän seasan tawattomast waeldawat/ ja ei tee työtä/ waan joutilasna owat.
2. Tess 3:12 Mutta sencaltaisia me käskemmä ja neuwomme/ meidän Herran Jesuxen Christuxen cautta/ että he hiljaisudes työtä tekisit/ ja oma leipäns söisit.
2. Tess 3:13 Mutta te/ rackat weljet/ älkät wäsykö hywä tekemäst.
2. Tess 3:14 Ellei sijs jocu meidän sanam tottele/ nijn kirjoittacat se Kirjaan/ ja älkät olco hänen cansans/ että hän häpiäis.
2. Tess 3:15 Älkät cuitengan händä pitäkö nijncuin wihollista/ waan neuwocat händä nijncuin welje.
2. Tess 3:16 Mutta idze Rauhan Herra/ andacon teille Rauhan aina ja caikella tawalla.
2. Tess 3:17 Herra olcon teidän caickein cansan. Terwetys minun Pawalin kädelläni/ joca on mercki caikis kirjois/ näin minä kirjoitan.
2. Tess 3:18 Meidän Herran Jesuxen Christuxen Armo olcon caickein teidän cansan/ Amen.

Lähetetty Athenista.
Vers. 2. Häijyistä) Owat kiuckuiset/ tuimat ja camalat wääräin opettajain päät.

P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen tygö .

Esipuhe P. Pawalin Edellisest Epistolast Timotheuxen tygö .
Tämän Epistolan on P. Pawali caikille Pispoille opixi kirjoittanut/ cuinga heidän pitä Christicunda caickinaisis säädyis opettaman ja hallidzeman/ ettei Christityitä tarwitais ihmisten oman luulon jälken hallita.
I. Lugus käske hän Pispan oikiata Uscoa ja rackautta alati opetta/ ja wääriä Lain saarnaita wastan olla/ jotca Christuxen ja Evangeliumin cansa Lain töitä waatiwat.
Ja sulke nijn coco sen Christillisen opin lyhykäiseen puheseen: mihingä Laki kelpa/ ja mikä Evangelium on/ ja asetta idzens caikille syndisille ja murhellisille omille tunnoille lohdutuxexi.
II. Käske hän rucoilla caickein säätyin edestä.
Kieldä waimoja saarnamast/ ja ettei he ylönpaldisest idziäns caunistelis/ waan olisit miehillens cuuliaiset.
III. Kirjoitta hän/ mingäcaltaiset Pispat eli Papit/ ja heidän emändäns oleman pitä/ nijn myös muut Kirconpalweliat/ ja heidän emändäns.
Ja ylistä sijtte sitä joca nijn Pispana olla pyytä.
IV. Ilmoitta hän/ väärät Pispat jouckoinens/ jotca tulewat olit/ ja sekä Awioskäskyn että ruan olit kieldäwät/ ja piti opettaman ihmisten oppia/ wastoin sitä cuin P. Pawali oli opettanut.
V. Neuwo hän mitä Leskein ja nuorten waimoin cansa tehtämän piti/ ja cutca Lesket Seuracunnan awulla elätettämän piti/ cuinga myös hywät Pispat eli Papit pitä cunnias pidettämän/ ja syypäät rangaistaman.
VI. Neuwo hän Pispoja puhtas Evangeliumis pysymän/ sitä saarnalla ja elämällä osottaman/ ja hylkämän turhat ja kelwottomat kysymyxet/ joita ainoastans mailmallisen kerscamisen ja rickauden tähden tehtin.

P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen tygö .

I. Lucu .

Pawali terwettä Timotheust/ v. 1.
Neuwo händä waaroiman cuulioitans wälttämän väärä oppia ja kelwottomia juttuja/ v. 3.
ilmoitta parhan cappalen Laista/ v. 5.
Mingätähden se annettu on/ v. 8.
Kijttä Jumalata/ joca hänen on wainojast Evangeliumin palweliaxi tehnyt/ v. 12.

Sano mikä paras cappale Evangeliumis on/ v. 15.
käske Timotheuxen sitä kätke/ ja sen edest wastata/ v. 18.

1. Tim 1:1 Pawali Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan meidän lunastajam käskyn jälken/ ja Herran Jesuxen Christuxen/ joca meidän toiwom on.
1. Tim 1:2 Timotheuxelle/ minun wagalle pojalleni uscosa. Armo/ laupius ja rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja meidän Herralda Jesuxelda Christuxelda.
1. Tim 1:3 Niincuin minä Macedoniaan lähteisän käskin sinun olla Ephesos/ nijn myös ole/ muutamia neuwomas/ ettei he toisin opetais.
1. Tim 1:4 Eikä juttuja tottelis ja polwilucuja/ joilla ei loppua ole/ jotca enämmin tutkimiset matcan saattawat/ cuin parannuxen Jumalan tygö/ vscosa.
1. Tim 1:5 Sillä käskyin pääcappale on: rackaus puhtasta sydämestä/ ja hywästä omasta tunnosta/ ja wilpittömästä uscosta.
1. Tim 1:6 Joista muutamat owat häirähtynet/ ja owat turhijn jaarituxijn käändynet:
1. Tim 1:7 Ja tahtowat Lain opettajat olla/ ja ei ymmärrä mitä he puhuwat eli päättäwät.
1. Tim 1:8 Mutta me tiedämme Lain hywäxi/ jos se oikein opetetan/ ja tietän.
1. Tim 1:9 Ettei wanhurscalle ole yhtän Lakia pandu: waan wäärille ja tottelemattomille/ jumalattomille ja syndisille/ saastaisille ja sijwottomille:
1. Tim 1:10 Isäns tappaille ja äitins tappaille/ miehentappaille ja salawuoteisille/ poicain macajille/ ihmisten warcaille/ walehteljille/ walapattoisille/ ja mitä muuta sencaltaista sitä terwellistä oppia wastan on.
1. Tim 1:11 Sen autuan Jumalan cunnialisen Evangeliumin jälken/ joca minulle uscottu on.
1. Tim 1:12 Ja minä kijtän meidän Herra Christusta Jesusta/ joca minun woimallisexi tehnyt on/ ja luki minun uscollisexi/ asettain tähän wircaan.
1. Tim 1:13 Minun joca ennen pilckaja/ wainoja ja häwäisiä olin: mutta minulle on laupius tapahtunut:
1. Tim 1:14 Sillä minä tein sitä tietämät/ epäuscosa: mutta meidän Herran Armo oli sitä runsambi/ uscon ja rackauden cautta/ joca Christuxes Jesuxes on.
1. Tim 1:15 Sillä se on totinen tosi/ ja callis sana/ että Christus Jesus on tullut mailmaan/ syndisitä wapahtaman/ joista minä suurin olen.
1. Tim 1:16 Mutta sentähden on minulle laupius tapahtunut/ että Jesus Christus minusa ensin osotais caiken pitkämielisyden/ nijlle opixi/ jotca hänen päällens piti uscoman ijancaickiseen elämään.
1. Tim 1:17 Mutta Jumalalle/ ijancaickiselle Cuningalle/ cuolemattomalle ja näkymättömälle/ ja ainoalle

wijsalle/ olcon cunnia ja ylistys ijancaickisudes/ Amen.
1. Tim 1:18 Tämän käskyn minä annan sinulle/ minun poican Timothee/ endisten ennustusten jälken sinusta/ ettäs nijsä sotisit nijncuin jalo sotamies/ ja pidäisit uscon ja hywän oman tunnon.
1. Tim 1:19 Jotca muutamat owat hyljännet/ ja owat uscon puolesta haaxirickon tullet.
1. Tim 1:20 Joista on Hymeneus ja Alexander/ jotca minä olen Satanan haldun andanut/ että he tulisit curitetuxi/ enämbi pilckamast.

Vers. 9. Lakia pandu) Nimittäin/ waatiman eli kiroileman händä: sillä hän teke mielelläns Pyhän Hengen armost ja hallituxest/ mitä Laki ano. Ja waicka hän hembeydest Lakia wastan ricko/ nijn ei Laki taida hänelle mitän tehdä: sillä hänellä on andexiandamus Christuxes.
v. 18. Tämän käskyn minä annan) Saarnata Christuxest/ nijncuin hän täsä sano: että hän mailmaan tullut on. v. eod.$ Ennustusten) Nimittäin/ nijncuin muutamat sinusta owat ennustanet/ ettäs Christuxen Seuracunnan jaloxi opettajaxi tulewa olet.

II. Lucu .

Apostoli neuwo caickein ihmisten edest rucouxia pitämän/ lijatengin Esiwallan edest/ v. 1.
sillä Jumala tahto caickia ihmisiä autuaxi/ v. 4.
opetta rucoileman/ v. 8.
erinomattain cuinga waimot pitä Jumalan palweluxes ja Awioskäskys oleman ja elämän/ v. 12.
lohdutta heitä heidän tilasans/ v. 15.

1. Tim 2:1 Nijn minä sijs neuwon/ että ennen caickia pidetäisin rucouxet/ anomiset/ toiwotuxet ja kijtoxet/ caickein ihmisten edestä/ Cuningasten ja caiken Esiwallan edestä.
1. Tim 2:2 Että me rauhas ja lewos eläisimme/ caikes jumalisudes ja cunnialisudes:
1. Tim 2:3 Sillä se on hywä ja otollinen Jumalan meidän wapahtajam edes.
1. Tim 2:4 Joca tahto caickia ihmisiä autuaxi/ ja että he totuuden tundon tulisit.
1. Tim 2:5 Sillä yxi on Jumala/ ja yxi Wälimies/ Jumalan ja ihmisten wälillä/ nimittäin/ Ihminen Jesus Christus.
1. Tim 2:6 Joca idzens caickein edestä/ Lunastuxen hinnaxi on andanut/ että sencaltaista piti ajallans saarnattaman.
1. Tim 2:7 Johonga minä myös olen Saarnajaxi ja Apostolixi asetettu (minä sanon toden Christuxes/ ja en

walehtele) pacanain opettaja/ vscos ja totuudes.
1. Tim 2:8 Nijn minä tahdon sijs/ että miehet rucoilisit jocapaicas/ ja nostaisit ylös pyhät kädet/ ilman wihata ja epäillystä.
1. Tim 2:9 Nijn myös että waimot cohtulisis waatteis olisit/ ja caunistaisit heitäns häwyllä ja cainoudella/ ei palmicoituilla hiuxilla/ ei cullalla/ ei Pärlyillä eikä calleilla waatteilla.
1. Tim 2:10 Waan nijncuin nijlle waimoille sopi/ jotca jumalisuden hywäin töiden cautta osottawat.
1. Tim 2:11 Oppican waimo hiljaisudes/ caikella nöyrydellä.
1. Tim 2:12 Mutta en minä salli waimon opetta/ engä miestäns wallita/ waan että hän on hiljaisudes.
1. Tim 2:13 Sillä Adam on ensin luotu/ ja sijtte Hewa.
1. Tim 2:14 Ja ei Adami petetty/ mutta waimo petettin/ ja saatti ylidzekäymisen.
1. Tim 2:15 Mutta cuitengin hän lasten synnyttämisen cautta autuaxi tule/ jos hän pysy uscos ja rackaudes/ ja pyhydes/ siweyden cansa.

Vers. 8. Epäillystä) Ettei he napisis Jumalata wastan/ eikä hänen armostans heidän omastunnosans epäilis/ Phil. 2:14. 1. Petr. 1:13.
v. 12. Opetta) Nimittäin/ julkisest Seuracunnas/ nijncuin hän/ 1. Cor. 14:34. sano.
v. 14. Petetty) Nimittäin/ ensin kärmeldä: mutta sijtte waimolda.
v. 15. Synnyttämisen cautta) Ei nijn että lapsen synnyttämisen cautta autuaxi tullan/ waan että he taitawat sijnä myös autuaxi tulla/ nijn ettei se sijhen mitän estenä ole. Nijncuin tämä sana $, taicka cautta Hebrean tawalla myös muallakin ymmärretän/ Rom. 4:12. Että hän olis caickein nijden Isä/ jotca Esinahan uscoit. Grecan Textis on $, taicka esinahan cautta.

III. Lucu .

Luetellan hywän Pispan tawat/ v. 1.
nijn myös muiden Jumalan palweliain/ v. 8.
& 12. Heidän emändäns/ v. 11.
että Timotheus tiedäis/ cuinga hän Jumalan Seuracunda hallidzis/ jolle Jumala totuuden/ ja sen corkian salaisuden Christuxest on ilmoittanut/ v. 14.

1. Tim 3:1 Se on totinen tosi/ jos jocu Pispan wirca pyytä/ hän hywä työtä halaja.
1. Tim 3:2 Nijn pitä sijs Pispan oleman nuhtettoman/ yhden emännän miehen/ walpan/ raitin/ siwiän/

wierasten holhojan/ opettawaisen:
1. Tim 3:3 Ei juomarin/ ei tappelian/ ei ilkiän woiton pyytäjän/ waan armelian/ ei rijtaisen eikä ahnen.
1. Tim 3:4 Joca huonens hywin hallidze/ jolla cuuliaiset lapset owat/ caikella siweydellä.
1. Tim 3:5 (Mutta jos ei jocu taida oma huonettans hallita/ cuingast hän Jumalan Seuracunnan taita hallita?)
1. Tim 3:6 Ei äskenchristityn/ ettei hän paisununa laittajan duomioon langeis.
1. Tim 3:7 Mutta hänellä pitä myös hywä todistus oleman/ nijldä cuin ulcona owat/ ettei hän laittajan pilckan ja paulaan langeis.
1. Tim 3:8 Nijn pitä myös palweliat toimelliset oleman/ ei caxikieliset/ ei juomarit/ ei häpiälisen woiton pyytäjät.
1. Tim 3:9 Jotca vscon salaisuden puhtas omastunnos pitäwät.
1. Tim 3:10 Jotca pitä ensin coeteldaman/ ja palwelcan sijtte cuin he nuhtettomaxi löytän.
1. Tim 3:11 Heidän emändäns pitä myös siwiät oleman/ ei laittajat/ raitit/ caikis uscolliset.
1. Tim 3:12 Palweliat olcon yhden emännän miehet/ jotca heidän lapsens ja perhens hywin hallidzewat.
1. Tim 3:13 Mutta jotca hywin palwelewat/ he heillens hywän menestyxen ansaidzewat/ ja suuren wapauden uscosa/ Christuxes Jesuxes.
1. Tim 3:14 Näitä minä kirjoitan sinulle/ ja toiwon pian tulewani sinun tygös.
1. Tim 3:15 Mutta jos minä wijwyn: ettäs tiedäisit cuinga sinun pitä Jumalan huones waeldaman/ joca on eläwän Jumalan Seuracunda/ totuuden padzas ja perustus.
1. Tim 3:16 Ja se on julkisest suuri jumalinen salaisus/ että Jumala on ilmoitettu lihasa/ wanhurscautettu Hengesä/ nähty Engeleildä/ saarnattu pacanoille/ uscottu mailmasa/ ja ylösotettu cunniaan.

Vers. 1. Pyytä) Lailisest/ ja ei omaxi parhaxens ja hyödytyxexens/ mutta Jumalan Seuracunnan palweluxexi ja rakennuxexi.
v. 7. Ulcona owat) Ne jotca ei Jumalan Seuracunnast ole: että he myös hänelle andawat todistuxen/ totuuden puolesta/ että hän nuhtetoin ihminen on.
v. 15. Totuuden padzas ja perustus) Nimittäin/ että hänellä on Jumalan sana ja pyhä Ramattu/ joca idze totuus on. Tästä seura/ ettei Jumalan Seuracunda taida autuuden perustuxes taicka Christillisen uscon pääcappalis exyä: mutta jos jocu Seuracunda exy/ nijn hän luopu Jumalast/ ja ei ole enä hänen Seuracundans. Ja tämä on puhuttu jocaidzest Jumalan Seuracunnast/ cusa ikänäns se olis/ ja ei Romin Seuracunnast ja sen Pispoist ja Cardinaleist/ taicka erinomattain jostacusta muusta Seuracunnast.

v. 16. Wanhurscautettu Hengesä) Pyhä Hengi ylistä Christust Evangeliumis ja vscosa/ jota coco mailma muutoin laitta ja duomidze.

IV. Lucu .

Wijmeisillä aigoilla nousewat väärät opettajat/ Awioskäskyn kieldäjät ja ruan eroittajat/ v. 1.
Joista hän käske Timotheuxen saarnata/ cuulioille tiedoxi/ v. 6.
Ja että hän wälttäis turhia juttuja/ ja ahkeroidzis jumalisutta/ josta ainoastans hyödytys on/ v. 7.
Neuwo händä uscollisuten ja ahkeruten wirasans/ että hän olis muille opixi parannuxeen/ elämäsä ja opisa/ v. 12.

1. Tim 4:1 Mutta Hengi sano selkiäst: että wijmeisillä aigoilla muutamat luopuwat uscosta/ ja ottawat waarin wiettelewistä Hengistä/ ja perkeleitten opetuxesta.
1. Tim 4:2 Nijden cautta jotca ulcocullaisudes walhenpuhujat owat/ joiden omatundo on poldinraudalla merkitty:
1. Tim 4:3 Ja kieldäwät naimast ja ruoca ottamast/ cuin Jumala loi uscollisten kijtoxella nautita/ ja nijlle jotca totuuden ymmärtänet owat.
1. Tim 4:4 Sillä caicki mitä Jumala luonut on/ on hywä/ ja ei ole mitän hyljättäpä/ cuin kijtoxella nautitan.
1. Tim 4:5 Ja Jumalan sanalla ja rucouxella pyhitetän.
1. Tim 4:6 Coscas nyt sencaltaista weljille opetat/ nijns Jesuxen Christuxen uscollinen palwelia olet/ vscon sanois ja hywäs opis caswatettu/ jonga tykönä sinä alati ollut olet.
1. Tim 4:7 Mutta wäldä kelwottomia ämmän juttuja.
1. Tim 4:8 Ja harjoita sinuas jumalisuteen: sillä ruumillinen harjoitus wähän kelpa. Mutta Jumalisus on tarpellinen caikis asiois/ jolla owat sekä nykyisen että tulewaisen elämän lupauxet.
1. Tim 4:9 Tämä on juuri totinen sana/ ja otollinen caikella muodolla wastanotta:
1. Tim 4:10 Sillä sitäwarten me työtäkin teemme ja meitä pilcatan/ että me eläwän Jumalan päälle toiwonet olemma/ joca caickein ihmisten wapahtaja on: mutta erinomattain uscollisten.
1. Tim 4:11 Näitä sinä neuwo ja opeta.
1. Tim 4:12 Älkön kengän sinun nuoruttas ylöncadzoco/ waan ole sinä uscollisille opixi/ sanasa/ menosa/ rackaudesa/ hengesä/ uscosa ja puhtaudesa.
1. Tim 4:13 Ota lukemisesta/ neuwosta ja opista waari/ sijhenasti cuin minä tulen.
1. Tim 4:14 Älä unohda sitä lahja cuin sinulle Prophetian cautta annettu on/ wanhemmitten kätten päälle

panemises.
1. Tim 4:15 Ota näistä waari/ pysy näisä/ että sinun menestyxes caikille julistetuxi tulis.
1. Tim 4:16 Ota idzestäs waari/ ja opista/ pysy alati näisä: sillä jos sinä sen teet/ nijn sinä idzes autuaxi saatat/ ja ne jotca sinua cuulewat.

Vers. 2. Walhenpuhujat) Se on/ jotca ulconaisella pyhällä elämällä/ walhetta ja omia ajatuxians Jumalan sana wastan saarnawat/ ja heillä on sijtä paha omatundo.

V. Lucu .

Cuinga wanhoja ja nuoria on neuwominen/ v. 1.
cutca lesket owat Seuracunnalda ruokittawat/ ja cutca wielä idzens pitä awioskäskyyn andaman ja talolliset oleman/ v. 4.
Cuinga Papit owat pidettäwät/ v. 17.
Opetetan myös muutamista muista tarpellisista asioista/ v. 20.

1. Tim 5:1 Älä wanha cowin nuhtele/ waan neuwo händä nijncuin Isä:
1. Tim 5:2 Nuoria/ nijncuin weljejä. Wanhoja waimoja nijncuin äitejä. Nuoria nijncuin sisarita/ caikella siweydellä.
1. Tim 5:3 Cunnioita nijtä leskiä cuin oikiat lesket owat.
1. Tim 5:4 Mutta jos jollaculla leskellä lapsia on/ eli lasten lapsia/ ne oppican ensin oman huonens jumalisest hallidzeman/ ja wanhemmittens welan maxaman: sillä se on hywin tehty ja Jumalalle otollinen.
1. Tim 5:5 Ja se on oikia leski/ joca yxinäns on/ ja asetta toiwons Jumalan päälle/ pysyin aina rucouxis yötä ja päiwä.
1. Tim 5:6 Mutta joca hecumas elä/ se on eläwäldä cuollut.
1. Tim 5:7 Sencaltaisia neuwo/ että he nuhtettomat olisit.
1. Tim 5:8 Mutta jos ei jocu omians/ lijatengin perhettäns/ murehdi/ se on vscon kieldänyt/ ja on pacanata pahembi.
1. Tim 5:9 Älä salli nuorembata leske otetta/ cuin cuusikymmendä ajastaicaista/ joca yhden miehen emändä on ollut/ ja jolla on hywistä töistä todistus.
1. Tim 5:10 Jos hän lapsia caswattanut on: jos hän wierasten holhoja ollut on: jos hän Pyhäin jalcoja pesnyt on: jos hän murhellisia auttanut on. Jos hän on caikisa hywisä töisä ahkera ollut.

1. Tim 5:11 Mutta nuoret lesket hylkä: sillä cosca he suuttuwat Christuxeen/ nijn he tahtowat huolla:
1. Tim 5:12 Joilla on heidän duomions/ että he sen ensimäisen vscon rickonet owat.
1. Tim 5:13 Joutilasna ollesans/ oppewat he huoneita ymbärins juoxendeleman: Ja/ ei he ainoastans ole joutilat/ mutta myös kielewät/ hembet ja puhuwat luwattomia.
1. Tim 5:14 Sentähden minä tahdon että nuoret lesket huolisit/ eikä annais tila wastanseisoille pahoin puhua.
1. Tim 5:15 Sillä muutamat owat jo Perkelen jälken palainnet.
1. Tim 5:16 Jos nyt jollakin uscollisella miehellä eli waimolla leskejä on/ se heitä cadzocon/ ja älkän Seuracunda rasittaco/ että oikeille leskille täytyis.
1. Tim 5:17 Wanhimmat/ jotca hywin hallidzewat/ pitä caxikertaises cunnias pidettämän/ erinomattain ne jotca sanas ja opis työtä tekewät.
1. Tim 5:18 Sillä Ramattu sano: ei sinun pidä rihtätappawan härjän suuta sitoman kijnni: ja työmies on palckans ansainnut.
1. Tim 5:19 Älä salli Wanhinda wastan yhtän cannetta/ waan cahden eli colmen todistuxen cautta.
1. Tim 5:20 Nuhtele nijtä cuin syndiä tekewät/ caickein cuulden/ että muutkin pelkäisit.
1. Tim 5:21 Minä todistan Jumalan/ ja Herran Jesuxen Christuxen/ ja walittuin Engelitten edes/ ettäs nämät pidät/ paidzi oma hywä tahtoas/ ja älä myös mitän tee hembeydestäs.
1. Tim 5:22 Älä nopiast jongun päälle kättäs pane: ja älä ole muiden synneistä osallinen: pidä idzes puhdasna.
1. Tim 5:23 Älä sillen wettä juo/ waan nautidze jotakin wijna/ wadzas tähden/ ja ettäs myös usein sairastat.
1. Tim 5:24 Muutamain ihmisten synnit owat kyllä julkiset/ että me ne ennengin duomita taidamme:
1. Tim 5:25 Mutta muutamain äsken jälistä julkisexi tulewat. Nijn myös muutamat hywät työt owat jo ennen julkiset: ja ne cuin muutoin tapahtuwat/ ei nijtäkän taita salata.

Vers. 5. Yxinäns) Se on/ joca ei kenestäkän murhetta pidä/ mutta on yxinäns.
v. 10. Pyhäin jalcoja pesnyt) Se on/ joca pyhille ja jumalisille on jotakin cunniata ja palwelusta tehnyt.
v. 11. Tahtowat huolla) Se on/ cariaxi tulewat nijstä hywistä päiwist/ cuin heillä on Almusast ja Canssan awust/ owat joutilasna ja laiscana.
v. 12. Uscon) Se on/ sen lupauxen/ jonga he Christuxelle Castes luwannet owat puhtast ja jumalisest elämäst ja Seuracunnan palweluxest heidän elinaicanans.
v. 15. Palainnet) Nimittäin/ sijwottomaan ja saastaiseen elämään/ ja pacanaliseen menoon.

v. 21. Paidzi oma hywä tahtoas) Ettet sinä yhtäkän asiata eli ihmistä auta elickä corgota tämän opin säätyä wastan/ suosion eli ystäwyden tähden.
v. 24. Julkiset) Se on/ muutamain pahain ihmisten meno on nijn julkinen/ ettei yxikän sitä taida jollaculla ulcocullaisudella peittä/ ja ehkä muutamat jongun ajan sen peittäwät/ nijn se cuitengin wijmein ilmei tule. Ja taas: Muutamat eläwät ja opettawat jumalisest/ nijn että se on tiettäwä ja tule jocaidzen parannuxexi: mutta muutamain puhetta ja työtä ei minäkän pidetä/ sijhenasti cuin se ajan cululla wijmeingin ilmei tule/ ja hywäxi löytän.

VI. Lucu .

Cuinga orjain pitä idzens isänditäns wastan käyttämän/ v. 1.
Kirjoitetan wäärist opettaist: ja neuwotan Timotheust/ ettei hän yhteyttä pidäis heidän cansans/ v. 3.
Ei myös olis ahne/ v. 6.
waan parammin ahkeroidzis wanhurscaudest/ jumalisudest ja muista kijtettäwistä atwoista/ v. 11.
Käsketän myös hänen rickaita opetta/ että he oikein heidän rickaudens käyttäisit/ v. 17.
ja että hän puhtan opin uscollisest tallella pidäis/ v. 20.

1. Tim 6:1 Palweliat/ jotca iken alla owat/ pitä Isändäns caikes cunnias pitämän/ ettei Jumalan nimi pilcatuxi tulis.
1. Tim 6:2 Mutta joilla uscolliset Isännät owat/ nijn älkön nijtä ylöncadzoco/ että he weljexet owat/ waan olcan sitä cuuliaisemmat/ että he uscolliset/ rackat ja hywistä töistä osalliset owat.
1. Tim 6:3 Opeta näitä ja neuwo. Jos jocu toisin opetta/ ja ei pysy meidän Herran Jesuxen Christuxen terwellisis sanois/ ja sijnä opis/ cuin jumalisudest on.
1. Tim 6:4 Hän on piminnyt ja ei taida mitän/ waan on sairas kysymyxis ja sanain kilwoituxis/ joista cateus/ rijta/ häwäistys ja pahat luulot tulewat:
1. Tim 6:5 Nijn myös turhat rijdat nijden ihmisten seas/ jotca heidän mielesäns rijwatut owat/ ja joilda totuus poisotettu on: jotca jumalisuden woitoxi luulewat. Eritä sinus nijstä.
1. Tim 6:6 Mutta se on suuri woitto/ olla jumalinen ja tytyä onnens:
1. Tim 6:7 Sillä embä me ole mitän mailmaan tuonet/ on sijs tiettäwä/ etten me myös mitän tääldä taida uloswiedä.
1. Tim 6:8 Mutta cosca meillä on elätös ja waattet/ nijn tytykäm nijhin.
1. Tim 6:9 Mutta ne jotca ricastua tahtowat/ langewat kiusauxeen ja paulaan/ ja monihin tyhmijn ja

wahingolisijn himoihin/ jotca ihmiset wahingoon ja cadotuxeen upottawat.
1. Tim 6:10 Sillä ahneus on caiken pahuden juuri: jota muutamat owat himoinnet/ ja owat uscosta exynet ja idzellens paljon murhetta saattanet.
1. Tim 6:11 Mutta sinä Jumalan ihminen/ carta sitä ja noudata wanhurscautta/ jumalisutta/ uscoa/ rackautta/ kärsiwälisyttä ja hiljaisutta.
1. Tim 6:12 Kilwoittele hywä kilwoitus uscosa/ käsitä ijancaickinen elämä/ johonga sinä cudzuttu olet: ja sinä olet tunnustanut hywän tunnustuxen monen todistajan edes.
1. Tim 6:13 Minä käsken sinua Jumalan edes/ joca caicki eläwäxi teke/ ja Jesuxen Christuxen edes/ joca Pontius Pilatuxen alla hywän todistuxen tunnusti.
1. Tim 6:14 Ettäs käskyn saastatoinna ja nuhtetoinna pidät/ haman meidän Herran Jesuxen Christuxen ilmoituxen asti:
1. Tim 6:15 Jonga meille aicanans osotta se autuas ja ainoa waldias/ Cuningasten Cuningas ja caickein Herrain Herra.
1. Tim 6:16 Jolla ainoalla on cuolemattomus/ joca asu kirckaudes/ johon ei yxikän tulla taida/ jota ei yxikän ihminen nähnyt ole eikä taida nähdä/ jolle olcon cunnia ja ijancaickinen waldacunda/ Amen.
1. Tim 6:17 Käske nijtä cuin rickat täsä mailmas owat/ ettei he ylpeilis/ eikä panis toiwoans catowaisen rickauden/ mutta eläwän Jumalan päälle/
1. Tim 6:18 Joca meille anda nautitaxem runsast caickinaist. Että he tekisit hywä ja hywisä töisä ricastuisit/ andaisit hywällä mielellä/ olisit awulliset.
1. Tim 6:19 Ja tawaroidzisit idzellens hywän perustuxen hätäwaraxi/ käsittäxens ijancaickista elämätä.
1. Tim 6:20 O Timothee/ kätke se cuin sinulle uscottu on: ja wäldä turhia ja kelwottomia juttuja/ ja nijtä rijtoja cuin wäärin kerscatust taidost tulewat/ joista muutamat paljo pitäwät/ ja uscosta exywät.
1. Tim 6:21 Armo olcon sinun cansas/ Amen.

Lähetetty Laodiceasta/ joca on Phrygias Pacatianas Pääcaupungi.
Vers. 2. Hywistä töistä) Se on/ sen autuuden cuin Christus saattanut on.
v. 4. Piminnyt) Se on/ hän on wajonnut hänen ajatuxisans/ ja ei kenestäkän lucua pidä. v. eod.$ Sairas) Walhe on alati sairas/ ja tarwidze monda juonda/ paicka ja neuwoa.
v. 5. Woitoxi) Se on/ nijncuin jumalisus caupan wirca olis/ jolla cunniata ja rickautta pyyttäisin/ ja ei ainoastans sen cautta Jumalata palwellais.
v. 10. Murhetta) Se on/ Murhella/ tuscalla ja ahdistuxella yötä ja päiwä raha ahnettiwat/ eikä coscan tydy:

Nijncuin Christus myös rickauden werta ohdackein/ Matth. 13.

Toinen P. Pawalin Epistola Timotheuxen tygö .

Esipuhe Toisest P. Pawalin Epistolast Timotheuxen tygö .
TÄsä Epistolas neuwo P. Pawali Timotheust/ että hän nijn lujana pysyis/ cuin hän Evangeliumita lewittämän ruwennut on: sillä se oli myös tarpellinen/ sillä monda poislangeisit.
Ja owat myös väärät opettajat lijckeillä/ joidenga tähden Pispan pitä alati walwoman/ ja Evangeliumis työtä tekemän.
Erinomattain III. ja IV. Lugus/ ilmoitta hän sen waarallisen ajan/ mailman lopulla/ että petollinen hengellinen elämä on caiken mailman ulconaisella kirckaudella wiettelewä/ jonga alla caickinainen pahuus ja häpiä löytän peitetyxi.

Toinen P. Pawalin Epistola Timotheuxen tygö .

I. Lucu .

PAwali terwettä Timotheust/ v. 1.
ylistä hänen wilpitöindä uscoans/ v. 3.
Neuwo händä wiriäxi nijsä lahjoisa cuin hänelle Jumalalda annetut olit/ v. 6.
käske jotakin kärsiä Evangeliumin tähden/ v. 8.
ja pitä idzens nijhin terwellisijn sanoihin/ cuin hän häneldä cuullut oli/ v. 13.
kätke myös wisust sitä tawarata cuin hänelle uscottu oli/ v. 14.
Walitta nijtä jotca hänestä luopunet olit/ v. 15.
Ylistä Onesiphorin wahwutta/ v. 16.

2. Tim 1:1 Pawali Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan tahdon cautta/ elämän lupauxen jälken/ Christuxes Jesuxes.
2. Tim 1:2 Minun rackalle Pojalleni Timotheuxelle. Armo/ Laupius ja Rauha Isäldä Jumalalda/ ja Jesuxelda Christuxelda meidän Herraldam.
2. Tim 1:3 Minä kijtän Jumalata/ jota minä hamast minun wanhemmistan palwelen/ puhtalla omalla tunnolla/ että minä lackamat sinua yöllä ja päiwällä minun rucouxisani muistan.

2. Tim 1:4 Ja halan sinua nähdä (cosca minä sinun kyyneles muistan) että minä ilolla täytetäisin:
2. Tim 1:5 Cosca se wilpitöin usco cuin sinusa on/ minun mieleeni tule/ joca ennen sinun isois äitisäs Loidas myös asui/ ja sinun äitisäs Eunicas/ ja cuin minä totisest tiedän/ sinusakin.
2. Tim 1:6 Jonga tähden minä sinua neuwon/ ettäs herätät sen Jumalan lahjan joca sinusa on/ minun kätteni päälle panemisen cautta:
2. Tim 1:7 Sillä ei Jumala ole meille andanut pelgon Henge/ waan wäkewyden/ rackauden ja raitiuden.
2. Tim 1:8 Sentähden älä häpe meidän Herran Jesuxen Christuxen todistusta/ eikä minua/ joca hänen fangins olen: Waan ole osallinen Evangeliumin waiwas/ Jumalan wäen peräst.
2. Tim 1:9 Joca meitä on autuaxi tehnyt/ ja pyhällä cudzumisella cudzunut/ ei meidän töidemme perästä/ waan hänen aiwoituxens ja armons jälken/ cuin meille Christuxes Jesuxes ennen ijancaickisita aicoja annettu on.
2. Tim 1:10 Mutta nyt hän on meidän Wapahtajam Jesuxen Christuxen ilmestyxen cautta julistettu/ joca cuolemalda wäen poisotti/ ja elämän ja cuolemattomuden menon toi Evangeliumin cautta walkeuteen.
2. Tim 1:11 Johonga minä olen pandu saarnajaxi ja Apostolixi/ ja pacanain opettajaxi.
2. Tim 1:12 Jonga tähden minä myös näitä kärsin/ ja en cuitengan häpe: sillä minä tiedän kenen päälle minä uscon/ ja olen luja/ että hän woi minulle kätke minun uscotun caluni/ sijhen päiwän asti.
2. Tim 1:13 Pysy sijs terwellisten sanain muodos/ cuins minulda cuullut olet/ Uscost ja Rackaudest/ Christuxes Jesuxes.
2. Tim 1:14 Tämä hywä uscottu calu kätke Pyhän Hengen cautta/ joca meisä asu.
2. Tim 1:15 Sinä tiedät että caicki/ cuin Asias owat/ luowuit minusta/ joista on Phigellus ja Hermogenes.
2. Tim 1:16 Herra andacon laupiudens Onesiphorin perhelle/ joca minun usein wirgottanut on/ ja ei minun cahlejani häwennyt.
2. Tim 1:17 Waan edzei minua wisust Romis olduans/ ja löysi minun.
2. Tim 1:18 Herra andacon hänen löytä laupiuden sinä päiwänä Herran tykönä. Ja cuinga mones asias hän minulle Ephesos oli awullinen/ sinä parhain tiedät.

Vers. 6. Päällepanemisen cautta) Cosca jocu saarnan wircan asetettin/ nijn se tapahdui kätten päällepanemisen cautta/ nijncuin wielä tänäpänä tapahtu. Sillä Ceremonialla andoi Jumala ensimäisesä Seuracunnas Pyhän Hengens lahjan. Joca ei nytkän ole turha/ mutta cosca se totisella Seuracunnan rucouxella tapahtu/ nijn Jumala/ ilman epäilemät/ cuule hänen rucouxens/ ja lisä sille cudzutulle lahjans.
v. 7. Raitiuden) Cadzo/ Tit. 2:2.

v. 9. Christuxes) Cadzo/ Eph. 1:4.
v. 12. Uscotun caluni) Se on/ sen taiwallisen perinnön/ joca minulle aiwoittu on.

II. Lucu .

Apostoli neuwo wielä Timotheust/ että hän nijtä/ cuin hän häneldä oppenut oli/ muidengin käskis mualla opetta/ v. 1.
Neuwo myös händä kärsiwälisyteen ja lujuteen wirasans/ v. 3.
waara händä rijdoist ja turhist kysymyxist/ v. 14.
16. ja 23. Neuwo wielä ahkeruteen ja toimellisuteen hänen wirasans/ v. 15.
Lohdutta händä pahennuxia wastan/ jotca muiden luopumisest ja sijwottomudest tulla taitawat/ v. 19.
Neuwo wijmein moninaisijn hywijn tapoihin/ cuin hänen wirasans tarwitan/ v. 22.

2. Tim 2:1 Wahwista sijs sinus/ minun poican/ sen armon cautta cuin Jesuxes Christuxes on.
2. Tim 2:2 Ja mitä sinä olet minusta monen todistajan cautta cuullut/ nijn käske uscollisille/ jotca muita olisit soweliat opettaman.
2. Tim 2:3 Kärsi waiwa nijncuin luja Jesuxen Christuxen sotamies.
2. Tim 2:4 Ei yxikän sotamies secoita idziäns elatuxen menoihin/ sille kelwataxens joca hänen sotaan ottanut on.
2. Tim 2:5 Ja jos jocu kilwoittele/ nijn ei hän cruunata ellei hän toimellisest kilwoittele.
2. Tim 2:6 Peldomiehen/ joca pellon rakenda/ pitä ensin hedelmäst nautidzeman.
2. Tim 2:7 Ymmärrä mitä minä sanon. Herra andacon sinulle ymmärryxen caikis.
2. Tim 2:8 Muista Jesuxen Christuxen päälle/ joca cuolleista nosnut on: Dawidin siemenestä minun Evangeliumini jälken:
2. Tim 2:9 Josa minä waiwa kärsin/ cahleisin asti/ nijncuin pahantekiä/ waan ei Jumalan sana ole sidottu.
2. Tim 2:10 Sentähden minä kärsin caicki/ walittuin tähden/ että hekin saisit Jesuxes Christuxes autuuden/ ijancaickisella cunnialla.
2. Tim 2:11 Se on totinen tosi: jos me ynnä olemma cuollet/ nijn me myös ynnä elämme.
2. Tim 2:12 Jos me kärsimme/ nijn me myös ynnä hallidzemma. Jos me hänen kiellämme/ nijn hän meidängin kieldä.
2. Tim 2:13 Ellen me usco/ nijn hän jää uscollisexi/ joca ei idziäns kieldä taida.
2. Tim 2:14 Sencaltaista neuwo/ ja todista Herran edes/ ettei he sanoista rijtelis/ jotca ei mihingän kelpa/

waan ainoastans luowuttaman nijtä jotca cuulewat.
2. Tim 2:15 Pyydä idzes Jumalalle osotta toimellisexi ja laittamattomaxi työntekiäxi/ joca oikein totuuden sanan jaca:
2. Tim 2:16 Mutta sijwottomat ja kelwottomat sanat hyljä/ jotca paljo jumalatoinda meno saattawat:
2. Tim 2:17 Ja heidän puhens syö ymbärildäns nijncuin ruumin mato.
2. Tim 2:18 Joista on Hymeneus ja Philetus/ jotca totuudest owat erannet/ sanoden ylösnousemisen jo tapahtunen/ ja owat muutamat uscost käändänet.
2. Tim 2:19 Mutta Jumalan wahwa perustus cuitengin pysy/ joca tällä kijnnitetty on: Herra tunde omans: ja lacaitcan jocainen wäärydest/ joca Christuxen nime mainidze.
2. Tim 2:20 Mutta suures huones ei ole ainoastans cullaiset ja hopiaiset astiat/ waan myös puiset ja sawiset: ja muutamat tosin cunniaxi/ mutta muutamat häpiäxi.
2. Tim 2:21 Jos jocu idzens sencaltaisist ihmisist puhdista/ se tule pyhitetyxi astiaxi/ cunniaxi/ perhenisännälle tarpellisexi/ ja caickijn hywijn töihin walmistetuxi.
2. Tim 2:22 Nuoruden himot wäldä: mutta noudata wanhurscautta/ usco/ rackautta ja rauha/ caickein nijden cansa jotca puhtast sydämest Herra rucoilewat.
2. Tim 2:23 Hullut ja turhat kysymyxet hyljä/ tieten että ne ainoastans rijdat synnyttäwät:
2. Tim 2:24 Mutta ei Herran palwelian tule rijdaisen olla/ waan siwiän jocaista wastan/ opettawaisen/ joca pahoja hiljaisudes kärsiä taita/ ja nuhtelewaisen wastahacoisia.
2. Tim 2:25 Jos Jumala heille joscus andais parannuxen/ totuutta ymmärtämän:
2. Tim 2:26 Ja he jällens Perkelen paulasta pääsisit/ jolda he hänen tahtons jälken fangitut owat.

Vers. 10. Walittuin tähden) Cadzo/ Coloss. 1:24.
v. 15. Oikein jaca) Nijn ettei hän Lakia ja Evangeliumit secoita/ waan opetta Lakia uppiniscaisille/ ja heittä mailmallisen oikeuden eli Lain ala: mutta surullisia ja hywiä Evangeliumilla lohdutta.
v. 23. Hullut)

III. Lucu .

Apostoli ilmoitta wijmeisillä aigoilla pahoja ihmisiä tulewan/ v. 1.
jotca ymbärins juosten yxikertaiset uscost poiswiettelewät/ v. 6.
ja totuutta wainowat/ v. 8.
mutta heidän hulludens pitä ilmei tuleman/ v. 9.

Neuwo Timotheuxen sencaltaisia wälttämän/ v. 10.
Olla hiljaisen/ v. 11.
wahwan/ v. 14.
Pyhäs Ramatus kijnnirippuman/ jonga hän wähäst lapsudest oppenut oli/ v. 15.

2. Tim 3:1 Mutta sen sinun pitä tietämän/ että wijmeisinä päiwinä waaralliset ajat lähenewät:
2. Tim 3:2 Sillä ne ihmiset tulewat jotca idziäns racastawat/ ahnet/ kerscajat/ corjat/ pilckajat/ wanhemmillens tottelemattomat:
2. Tim 3:3 Kijttämättömät/ jumalattomat/ haluttomat/ sopimattomat/ laittajat/ irtaliset/ kiuckuiset/ catet/ pettäjät/ tuimat/ paisunet,
2. Tim 3:4 Jotca enämmin hecumata cuin Jumalata racastawat.
2. Tim 3:5 Joilla on jumalinen meno olewanans/ mutta sen woiman he poiskieldäwät.
2. Tim 3:6 Carta sijs sencaltaisia: sillä ne owat nijstä jotca huonesta huonesen juoxewat/ ja waimowäen fangixi wiewät/ jotca synneillä rasitetut owat ja moninaisten himoin cansa käywät.
2. Tim 3:7 Aina oppiwaiset/ ja ei coscan totuuden tundoon tulewaiset.
2. Tim 3:8 Mutta nijncuin Jannes ja Jambres olit Mosesta wastan/ nijn nämätkin owat totuutta wastan: ne owat ihmiset taidosta turmellut ja kelwottomat Uscoon.
2. Tim 3:9 Mutta ei heidän pidä sillen menestymän: sillä heidän hulludens pitä caikille julki tuleman/ nijncuin nijdengin oli.
2. Tim 3:10 Mutta sinä olet minun opetustani seurannut/ minun säätyäni/ minun aiwoitustani/ minun usconi/ minun pitkämielisyttäni/ minun rackauttani.
2. Tim 3:11 Minun kärsimistäni/ minun wainomistani/ minun waiwojani/ jotca minulle Antiochias tapahduit/ Iconias ja Lystras/ ja caikista on minun cuitengin Herra päästänyt.
2. Tim 3:12 Caicki jotca jumalisest Jesuxes Christuxes elä tahtowat/ nijden tule waino kärsiä.
2. Tim 3:13 Mutta pahoille ja petollisille ihmisille on tapahtuwa/ jota edemmä sitä pahemmin/ että he exywät/ ja idzens exymän saattawat.
2. Tim 3:14 Mutta pysy sinä nijsä cuins oppenut olet/ ja sinulle uscottu on:
2. Tim 3:15 Sillä sinä tiedät keneldäs oppenut olet/ ja ettäs jo lapsudest olet pyhän Ramatun tainnut/ joca sinun taita autuuten neuwoa/ uscon cautta Jesuxen Christuxen päälle.
2. Tim 3:16 Sillä caickinainen Kirjoitus/ Jumalalda annettu/ on tarpellinen opixi/ nuhtexi/ ojennuxexi/ curituxexi/ wanhurscaudes:

2. Tim 3:17 Että Jumalan ihminen täydellinen olis/ ja caickijn hywijn töihin sowelias.

Vers. 17. Jumalan ihminen) Se on/ Jumalan Seuracunnan opettaja. Jos sijs pyhä Ramattu taita opettajan täydellisexi saatta hänen wircans puolesta/ nijncuin täsä on: on hän sentähden idzekin täydellinen/ ja ei sijhen tarwita ihmisten säätyjä: nimittäin/ opettaman mitä meidän autuutem tule. Cadzo/ Col. 2:8.

IV. Lucu .

Apostoli neuwo wielä caikella ahkerudella Jumalan sana saarnaman ja wircans toimittaman/ v. 1.
sillä se aica on tulewa/ jona ei terwellistä oppia kärsitä/ v. 3.
Ja hänen aicans on käsis/ eritä tääldä/ v. 6.
Käske hänen tulla tygöns/ v. 9.
ja otta Marcuxen ja muita cansans/ v. 11.
walitta Alexandrin pahutta/ v. 14.
ja muiden huikendelewaisutta/ v. 16.
päättä terwetyxillä/ v. 19.

2. Tim 4:1 Nijn minä sijs todistan/ Jumalan edes/ ja Herran Jesuxen Christuxen/ joca on tulewa duomidzeman eläwitä ja cuolluita/ hänen ilmestyxesäns ja waldacunnasans.
2. Tim 4:2 Saarna sana/ pidä päälle/ sekä hywällä että sopimattomalla ajalla/ rangaise/ nuhtele/ neuwo/ caikella siweydellä ja opetuxella:
2. Tim 4:3 Sillä aica tule/ jona ei he woi terwellistä oppia kärsiä: Waan he cocowat idzellens Opettajat oman himons jälken:
2. Tim 4:4 Että heidän corwans syhywät/ mutta he käändäwät corwans pois totuudesta/ ja heidäns turhijn juttuihin käändäwät.
2. Tim 4:5 Mutta walwo sinä caikisa/ kärsi ja kestä waiwoisa/ tee Evangeliumin Saarnajan työ ja toimita wircas täydellisest.
2. Tim 4:6 Sillä minä jo uhratan/ ja minun pääsemiseni aica lähesty.
2. Tim 4:7 Minä olen hywän kilwoituxen kilwoitellut/ juoxun päättänyt ja uscon pitänyt.
2. Tim 4:8 Tästedes on minulle tallelle pandu wanhurscauden Cruunu/ jonga Herra wanhurscas Duomari sinä päiwänä minulle anda: ei ainoastans minulle/ waan caikille jotca hänen ilmestystäns racastawat.
2. Tim 4:9 Ahkeroidze ettäs pian minun tygöni tulet:

2. Tim 4:10 Sillä Demas ylönandoi minun/ ja halais tätä mailmata/ ja meni Thessalonicaan/ Crescens Galatiaan/ Titus Dalmatiaan.
2. Tim 4:11 Ainoastans Lucas on minun cansani. Ota Marcus tygös/ ja tuo händä tänne cansas:
2. Tim 4:12 Sillä hän on sangen tarpellinen minun palweluxeen.
2. Tim 4:13 Tichicuxen minä lähetin Ephesoon. Se hame cuin minä Troadas Carpuxen tygö jätin/ tuo tullesas/ ja kirjat/ mutta lijatengin pärmät.
2. Tim 4:14 Alexander waskiseppä on minulle paljo paha tehnyt/ Herra maxacon hänelle hänen työns jälken.
2. Tim 4:15 Josta sinä myös idziäs cawata: sillä hän on cowin meidän saarnojam wastan ollut.
2. Tim 4:16 Minun ensimäises wastauxesani/ ei yxikän minun cansani ollut/ waan caicki ylönannoit minun: älkön se heille olco soimattu.
2. Tim 4:17 Mutta Herra oli minun puolellani ja wahwisti minua/ että saarna minun cauttani piti wahwistettaman/ ja caicki pacanat piti sen cuuleman. Ja minä Lejonin suusta pelastettin.
2. Tim 4:18 Mutta Herra pelasta minun caikesta pahasta/ ja autta hänen taiwalliseen waldacundaans/ jolle olcon cunnia ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
2. Tim 4:19 Terwetä Priscat ja Aquilat/ ja Onesiphorin perhettä.
2. Tim 4:20 Erastus jäi Corinthijn: mutta Trophimuxen minä jätin Miletoon sairastaman.
2. Tim 4:21 Ahkeroidze ennen talwe tulla. Sinua terwettä Eubulus/ ja Pudens/ ja Linus/ ja Claudia/ ja caicki weljet.
2. Tim 4:22 Herra Jesus Christus olcon sinun Henges cansa. Armo olcon teidän cansan/ Amen.
2. Tim 4:23 Toinen Epistola Timotheuxen tygö/ kirjoitettu Romista/ cosca Pawali toisen kerran Keisar Neron eteen seisatettin.

Vers. 8. Anda) Ei ansion jälken/ waan armost lupauxen jälken. hac$ sed$ in$ Psal.$ tibi$
v. 14. Herra maxacon hänelle) Cadzo/ Ier. 11:20.

P. Pawalin Epistola Tituxen tygö

Esipuhe P. Pawalin Epistolast/ Tituxen tygö .

TÄmä on lyhykäinen Epistola/ mutta cuitengin sangen caunis opetus: josa caickinaiset jalost tiettäwäxi tehdän/ mitä jocu Christitty tarwidze tietäxens ja sen jälken eläxens.
I. Hän opetta/ mildisen Pispan eli pitäjän Papin oleman pitä/ nimittäin/ hywän/ toimellisen ja oppenen Evangeliumita saarnaman: ja joca wääräin töiden ja ihmisten säätyin opettajat tacaperin aja/ jotca aina vsco wastan sotiwat/ ja omattunnot Christillisest wapaudest erittäwät ihmisten töiden fangeuteen/ nijncuin ne Jumalan edes wanhurscaxi tekisit/ jotca ei cuitengan mihingän kelpa.
II. Hän caickinaisia säätyjä opetta/ wanhoja/ nuoria/ waimoja/ miehiä/ Isänditä ja palwelioita/ cuinga cungin pitä hänens käyttämän/ nijncuin ne jotca Christus cuolemallans omaxens saanut on.
III. Opetta hän mailmalliselle Esiwallalle cuuliaiset oleman.
Nijn myös opetta hän wielä sijtä Armost cuin Christus meille ansainnut on: ettei jocu luulis sijnä kyllä olewan/ että Esiwalda cuullan ja cunnioitetan: sillä ei meidän wanhurscaudem kelpa mitän Jumalan edes. Hän neuwo myös eriseuraisita carttaman.

P. Pawalin Epistola Tituxen tygö .

I. Lucu.

PAwali terwettä Titusta/ v. 1.
Sano sentähden hänen Cretaan jättänens/ että hän Caupungeihin Papeja toimitais/ v. 5.
Kirjoitta/ millisen Pispan eli Papin pitä oleman/ v. 6.
ja hänen wircans/ v. 9.
Mingäcaltaiset myös pettäjät ja väärät opettajat owat/ v. 10.
Käske hänen nijtä rangaista/ että he hyljäisit heidän juttuns ja ihmisten käskyt/ v. 13.

Tiit 1:1 PAwali Jumalan palwelia/ Jesuxen Christuxen Apostoli/ saarnaman Jumalan walituille Usco ja totuden tundo:

Tiit 1:2 Joca saatta jumalisuteen/ toiwos/ ijancaickiseen elämään: jonga Jumala/ joca ei walehdella taida/ ennen mailmallisia aicoja lupais.
Tiit 1:3Mutta ajallans on hän sanans ilmoittanut saarnan cautta: joca minulle uscottu on/ Jumalan/ meidän Wapahtajam käskyn jälken.
Tiit 1:4 Tituxelle minun toimelliselle pojalleni/ meidän molembaidem uscom jälken. Armo/ laupius/ rauha Isäldä Jumalalda/ ja meidän Wapahtajaldam HERralda Jesuxelda Christuxelda.
Tiit 1:5 SEntähden minä sinun Cretaan jätin/ että sinun pitä toimittaman mitä wielä puuttu/ ja Pappeja cuhungijn Caupungijn asettaman/ nijncuin minä sinulle käskenyt olen.
Tiit 1:6 Sen joca nuhtetoin ja yhden emännän mies on: jolla uscolliset lapset owat/ ei juomarixi ja cangeixi soimatut.
Tiit 1:7 Sillä Pispan tule nuhtettoman olla/ nijncuin Jumalan huonen haldian: ei röyckiän/ ei tylyn/ ei juomarin/ ei tappelian/ ei ilkiän woiton pyytäjän:
Tiit 1:8 Mutta wierasten holhojan/ hywäntahtoisen/ sijwollisen/ hurscan/ pyhän ja puhtan.
Tiit 1:9 Ja kijnnipitäwän puhtasta ja opettawaisesta sanasta/ että hän olis wäkewä terwellisen opin cautta neuwoman/ ja wastanseisoita woittaman.
Tiit 1:10 Sillä monda on julma/ turhan puhujata ja mielen käändäjätä/ enimmäst ne jotca ymbärinsleickauxesta owat.
Tiit 1:11 Joidenga suu pitä tukittaman/ jotca coco huonet käändäwät/ ja häpiälisen woiton tähden kelwottomia opettawat.
Tiit 1:12 Yxi heidän Prophetaistans sanoi: Cretalaiset owat aina walehteliat/ pahat pedot ja laiscat wadzat.
Tiit 1:13 Tämä on tosi/ sentähden nuhtele heitä cowin/ että he uscosa terwet olisit.
Tiit 1:14 Eikä Judalaisten turhia juttuja ja ihmisten käskyjä tottelis/ jotca idzens totuudest poiskäändäwät.
Tiit 1:15 Caicki puhtat puhtaille owat/ mutta saastaisille ja uscottomille ei mikän puhdas ole/ waan sekä heidän mielens että omatundons saastainen on.
Tiit 1:16 He sanowat tundewans Jumalan/ mutta töilläns he sen kieldäwät/ ja owat cauhistus/ ja cowacorwaiset ja caickijn hywijn töihin kelwottomat.

Vers. 15. Puhtaille) Muutamat/ jotca Christuxen tygö olit Judalaisista käätyt/ luulit että wieläkin Mosexen säätyjä pitä toteldaman/ ei syötämän saastaisia eläimitä eikä mihingän pascaiseen ruwettaman/ etc. $ nijtä wastan Apostoli sano/ ettei sencaltaisia ollut tarpellinen pitä.

II. Lucu.

APostoli opetta/ cuinga cutakin pitä säädysäns hywijn töihin neuwottaman/ v. 1.
ja omalla elämällä sen näyttämän/ v. 7.
Sillä sentähden on Jumala meille armon Christuxen cautta osottanut/ että me caikesta jumalattomudesta luowuisimma/ ja jumalist elämätä ja caickia hywiä töitä ahkeroidzisimma/ v. 11.

Tiit 2:1 MUtta puhu sinä soweliast/ sen terwellisen opin jälken.
Tiit 2:2 Että wanhat olisit raitit/ cunnialiset/ sijwolliset/ lujat uscosa/ rackaudesa ja kärsimisesä.
Tiit 2:3 Että wanhat waimot myös käyttäisit idzens/ nijncuin Pyhäin sopi/ ei panetteliat/ eikä juomarit/ mutta hywin opettawaiset.
Tiit 2:4 Joilda nuoret waimot tawoja oppisit/ että he heidän miehiäns racastaisit/ lapsens rackana pidäisit/ olisit siwiät ja puhtat:
Tiit 2:5 Talolliset/ hywät/ ja heidän miehillens alammaiset/ ettei Jumalan sana pilcatuxi tulis.
Tiit 2:6 Neuwo myös nuoria miehiä siwiäst oleman.
Tiit 2:7 Caikis aseta idzes hywäin töiden cuwaxi/ wilpittömällä opetuxella/ cunnialisudella/ terwellisellä ja nuhtettomalla sanalla.
Tiit 2:8 Että wastahacoiset häpeisit/ eikä mitän löydäis meistä pahoin puhuaxens.
Tiit 2:9 Neuwo palwelioita Isännillens alammaiset oleman/ ja caikisa kelwollisexi/ ei nurisiat eikä wäärät:
Tiit 2:10 Mutta että he uscolliset olisit/ ja Jumalan meidän wapahtajam opin caikis caunistaisit.
Tiit 2:11 SIllä caikille ihmisille on Jumalan Armo ilmestynyt:
Tiit 2:12 Joca meidän opetta caiken jumalattoman menon hyljämän ja mailmalliset himot/ ja täsä mailmas raitist/ hurscast ja jumalisest elämän.
Tiit 2:13 Ja odottaman autualista toiwo/ ja suuren Jumalan/ ja meidän Lunastajam Jesuxen Christuxen ilmestystä.
Tiit 2:14 Joca idzens andoi meidän edestäm/ että hän meitä caikesta wäärydestä lunastais/ ja idzellens erinomaisexi Canssaxi puhdistais/ ahkeraxi hywijn töihin.
Tiit 2:15 Näitä sinä puhu ja neuwo/ ja caikella todella nuhtele: ei myös kenengän pidä sinua ylöncadzoman.

Vers. 2. Sijwolliset) Tällä sanalla ymmärretän enimmitten toimellisus/ siweys ja cohtullisus/ että caunist/ toimellisest ja siwiäst toinen toisen cansa eletäisin.
v. 15. Todella) Että he tiedäisit Jumalan käskyxi/ ja ei leikixi.

III. Lucu .

KÄsketän cuuliaisuteen Esiwalda wastan/ ja caickijn hywijn töihin neuwotan/ v. 1.
Erinomattain siweyteen caickia wastan/ v. 2.
sillä he olit muinen taitamattomat ja jumalattomat ollet/ v. 3.
Mutta nyt he olit Jumalan Armosta Casten cautta autuaxi tehdyt/ Christuxen tähden/ että he hywisä töisä ahkerat olisit/ v. 4.
Wäärä oppia ja opettaita on wälttäminen/ v. 9.
Käske Tituxen tulla tygöns/ v. 11.
ja päättä terwetyxillä/ v. 15.

Tiit 3:1 NEuwo heitä/ että he Päämiehillens ja Esiwallallens alammaiset ja cuuliaiset olisit/ että he caickijn hywijn töihin walmit olisit.
Tiit 3:2 Ettei he kenestäkän pahoin puhuis/ eikä rijtaiset olis/ waan sopiwaiset/ osottain caikille ihmisille caicke siweyttä.
Tiit 3:3 Sillä me olimma myös muinen taitamattomat/ cowacorwaiset ja exywäiset/ palwellen himoja ja moninaisia hecumita/ ja waelsimma pahudes ja cateudes/ wainoten ja wihaten toinen toistam.
Tiit 3:4 MUtta sijttecuin Jumalan meidän Wapahtajam hywyys ja rackaus ihmisille ilmestyi:
Tiit 3:5 Ei wanhurscauden töiden cautta/ cuin me tehnet olemma: waan hänen laupiudens cautta hän meidän autuaxi teki/ vden syndymisen peson/ ja Pyhän Hengen vdistuxen cautta.
Tiit 3:6 Jonga hän meidän päällemme/ Jesuxen Christuxen meidän Wapahtajamme cautta/ runsasti wuodattanut on:
Tiit 3:7 Että me hänen Armons cautta wanhurscaxi tulisim/ ja ijancaickisen elämän perillisexi/ toiwon jälken. Tämä on totinen tosi.
Tiit 3:8 Näitä minä tahdon sinun wahwast opettaman/ että ne jotca Jumalan päälle usconet owat/ ahkeroidzisit cukin wirasans/ hywisä töisä olla: sillä ne owat ihmisille hywät ja tarpelliset:
Tiit 3:9 Mutta hulluja tutkimisia/ polwiluguja/ rijtoja ja kilwoituxia wäldä/ jotca turhat ja kelwottomat owat.
Tiit 3:10 Eriseuraista ihmistä pakene/ cosca händä kerta taicka cahdesti neuwottu on.
Tiit 3:11 Tieten että sencaltainen on poiskäätty/ ja syndiä teke/ nijncuin se joca idzens duominnut on.
Tiit 3:12 Cosca minä Arteman eli Tychicuxen sinun tygös lähetän/ nijn riennä sinuas minun tygöni Nicopolijn: sillä minä olen aicoinut siellä talwe pitä.

Tiit 3:13 Lähetä Zena Lainoppenut/ ja Apollo wisusti matcan/ ettei heildä mitän puuttuis.
Tiit 3:14 Mutta anna myös nijdengin/ cuin meidän owat/ oppia hywisä töisä wircans toimittaman/ cusa nijn tarwitan/ ettei hekän hedelmättömät olis.
Tiit 3:15 Sinua terwettäwät caicki cuin minun cansani owat. Terwetä sinä nijtä cuin meitä uscosa racastawat. Armo olcon teidän caickein cansan/ Amen.

Kirjoitettu Tituxen Cretan ensimäisen Pispan tygö/ Macedonian Nicopolista.
Vers. 2. Sopiwaiset) Owat ne jotca caicki paremmin puolin ottawat/ toimittawat ja käändäwät.
v. 8. Wahwast) Että ihmiset sen wahwaxi ja todexi ymmärräisit mitäs opetat/ eikä kelwotoinna ja turhana pidäis/ ei myös sijtä epäilis/ nijncuin se turha juttu eli jaaritus olis. Christus myös wäkewäst opetta/ mutta Phariseuxet toisin/ Matth. 7:29.
v. 14. Meidän owat) Se on/ jotca Cretas owat Christityxi tullet/ anna heidän myös Evangeliumin menestystä enätä/ sijnä että he heidän warastans auttaisit nijtä cuin sinä minun tygöni lähettä tahdot.

P. Pawalin Epistola Philemonin tygö

Esipuhe P. Pawalin Epistolast Philemonin tygö .
TÄmä Epistola osotta sangen jalon ja caunin cuwan Christillisest rackaudest: sillä täsä me näemme/ cuinga P. Pawali Onesimus paran otta wastan/ ja rucoile hänen puolestans hänen Isändätäns/ ja ei idzinäs toisin aseta/ waan nijncuin hän idze se Onesimus ollut olis/ joca rickonut oli.
Cuitengin ei hän sitä wäellä eli waatein tee/ nijncuin hänellä kyllä oikeus olis ollut/ waan myönnyttä hänen oikeudens/ ja nijn puolittain waati myös Philemonia hänen oikeudestans myöndymän.
Nijncuin myös Christus on tehnyt Isän Jumalan ja meidän waihellam: nijn teke P. Pawalikin Philemonin cansa Onesimuxen puolesta: Sillä Christus on myös myönnyttänyt oikeudens/ ja rackaudella ja nöyrydellä Isäns woitti/ paneman pois wihans ja oikeudens/ ja ottaman meitä Armoihins/ Christuxen tähden/ joca nijn uscollisest meidän puolestam rucoile ja meistä sangen suuren surun ja murhen pitä.

P. Pawalin Epistola Philemonin tygö .

I. Lucu .

APostoli terwettä Philemoni/ v. 1.
Kijttä Jumalata hänen rackaudens ja vscons tähden/ Christuxen päälle/ v. 4.
rucoile/ että hän ottais hänen poisjuosnen palwelians Onesimuxen/ joca Evangeliumin osallisuten käätty oli/ ja tullut heidän molembain weljexens Christuxes/ v. 8.
rucoile myös hänen walmista idzellens maja/ v. 22.
ja päättä terwetyxillä/ v. 23.

Filemon 1:1 Pawali Jesuxen Christuxen sidottu/ ja weli Timotheus.
Filemon 1:2 Rackalle Philemonille/ ja meidän apulaisellemme/ ja rackalle Apphialle/ ja Archippuxelle meidän cansaweljellem/ ja sille Seuracunnalle/ cuin sinun huonesas on.
Filemon 1:3 Armo olcon teidän cansan/ ja rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja Herralda Jesuxelda Christuxelda.
Filemon 1:4 Minä kijtän minun Jumalatani/ ja muistan aina sinua minun rucouxisani:

Filemon 1:5 Että minä cuulen sijtä rackaudesta ja uscosta cuin sinulla Herran Jesuxen päälle on/ ja caickein Pyhäin tygö:
Filemon 1:6 Että sinun uscos/ joca meille yhteinen on/ tulis sinusa caiken hywyden tundemisen cautta woimallisexi/ joca teillä Jesuxes Christuxes on.
Filemon 1:7 Sillä meillä on suuri ilo ja lohdutus sinun rackaudestas/ että pyhäin sydämet sinun cauttas/ racas weljen/ wirwotetut owat.
Filemon 1:8 Sentähden/ waicka minulla on suuri uscallus Christuxes/ käske sinua mitä sinun tehdä tule:
Filemon 1:9 Nijn minä cuitengin tahdon rackauden puolesta ainoastans neuwoa/ minä joca taincaltainen olen/ nimittäin/ wanha Pawali: mutta nyt semmengin Jesuxen Christuxen fangi.
Filemon 1:10 Nijn minä sijs neuwon sinua/ minun lapsen/ Onesimuxen puolesta/ jonga minä siteisäni synnytin:
Filemon 1:11 Joca sinulle muinen kelwotoin oli/ mutta nyt sinulle ja minulle kyllä tarpellinen.
Filemon 1:12 Jonga minä nyt olen lähettänyt jällens/ mutta ota händä wastan: sillä hän on minun oma sydämen.
Filemon 1:13 Minä kyllä tahdoin händä pitä minun tykönäni/ että hän minua sinun puolestas näisä Evangeliumin siteisä palwelis:
Filemon 1:14 Mutta en minä tahtonut mitän ilman sinun suosiotas tehdä/ ettei sinun hywydes pitänyt oleman nijncuin waadittu/ waan nijncuin wapanmielisen.
Filemon 1:15 Sillä sentähden hän hetkexi sinulda läxi/ ettäs hänen ijäxi saisit jällens.
Filemon 1:16 Ei nyt sillen nijncuin jongun palwelian/ waan enämmin cuin palwelian/ ja/ nijncuin rackan weljen: erinomattain minulle: mutta cuinga paljo enämmin sinulle/ sekä lihan cautta/ että Herrasa.
Filemon 1:17 Jos sinä sijs nyt minun weljenäs pidät/ nijn ota händä wastan/ nijncuin minuakin.
Filemon 1:18 Mutta jos hän jotakin sinua wahingoittanut on/ eli on sinulle welca/ nijn sano minun syyxeni:
Filemon 1:19 Minä Pawali olen tämän omalla kädelläni kirjoittanut/ ja tahdon sen sinulle maxa/ etten minä sanois/ että sinä minulle sinus idze welcapääxi tehnyt olet.
Filemon 1:20 Armas weljen/ suo minun ihastua sinusta Herrasa: Wirwota minun sydämen Herrasa.
Filemon 1:21 Minä kirjoitin sinun tygös/ luottain minuani sinun cuuliaisutees: tieten sinun enämmin tekewän/ cuin minä sanongan.
Filemon 1:22 Walmista myös minulle maja: Sillä minä toiwon/ että minä teidän rucouxenne awulla teille lahjoitetan.
Filemon 1:23 Terwettäwät sinua Epaphras/ minun cansafangin Christuxes Jesuxes:

Filemon 1:24 Marcus/ Aristarchus/ Demas ja Lucas minun apulaiseni.
Filemon 1:25 Meidän Herran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän hengenne cansa/ Amen.

Kirjoitettu Philemonin tygö Romista/ palwelian Onesimuxen cansa.
Vers. 10. Onesimuxen) Suomexi/ tarpellinen. Sitä P. Pawali ajattele sanoisans: hän on sinulle ja minulle tarpellinen/ se on/ Onesimus. v. eod.$ Siteisäni synnytin) Nimittäin/ Evangeliumin saarnan cautta.
v. 16. Lihan cautta) Se on/ hän on mailmallisis asiois sinuun/ nijncuin palwelia/ sidottu. v. eod.$ Että Herrasa) Se on/ hän on myös uscon puolesta sinun weljes/ nijn että sinä molembain näiden syiden tähden händä racastaisit.

Epistola Ebrerein tygö .

Esipuhe Epistolast / Ebrerein tygö .
TÄhänasti on meillä idze Pääkirjat Udes Testamendis ollet.
Mutta nämät neljä jälkimmäistä ei ole muiden wertana pidetyt.
Ja ensin/ ettei tämä Epistola Ebrerein tygö ole P. Pawalin/ eli jongun muun Apostolin/ wahwistetan sillä/ että toisesa Lugus näin on: Tämä oppi on nijldä/ jotca idze sencaltaista HERralda cuullet owat/ meille tullut ja jäänyt.
Josta on selkiä/ että hän sijnä puhu Apostoleista/ nijncuin Opetuslapsi/ jolle sencaltainen opetus Apostoleilda jäänyt on/ mitämax cauwan jälken.
Mutta P. Pawali Gal. 1. todista julkisest/ ettei hänen Evangeliumins ole yhdeldäkän ihmiseldä/ eikä ihmisten cautta/ mutta idze Jumalalda.
Ja päälisexi on täsä Epistolasa yxi cowa solmu/ joca työläst päästä taitan/ se on/ että 6. ja 10. Lugus/ Synnin parannus Casten jälken peräti poiskieldän/ ja sano 12. Esau on parannusta edzinyt/ ja ei cuitengan löynnyt.
Joca on caike Evangeliumita ja P. Pawalin Epistolita wastan.
Ehkä ne jollakin muoto selittä taitaisin/ nijn ne sanat owat cuitengin nijn selkiät/ että semmuotoiseen selityxeen tuscalla tydytän.
Näky myös/ että tämä Epistola olis nijncuin monesta cappalesta coottu/ ja ei yhdest asiast järjestäns puhu.
Olisit nämät cuinga tahtons/ nijn cuitengin on hän sangen jalo Epistola/ joca Christuxen Pappeudest selwäst ja sywäst Ramatuista puhu/ ja juuri caunist/ ja awaralda Wanhan Testamendin selittä.
Nijn että nähdän/ sen ollen sangen oppenen miehen/ joca Apostolitten Opetuslapsi on ollut/ ja paljo heistä oppenut/ on myös ollut uscosa harjoitettu/ ja Ramatuita wisust tutkinut.
Ja waicka ei hän uscon perustusta pane (nijncuin hän idzekin 6. Lugus sano) joca cuitengin oikia Apostolin wirca on.
Cuitengin rakenda hän caunist sijhen culda/ hopiata ja callita kiwiä.
Nijncuin P. Pawali/ 1. Cor. 3. sano.
Sentähden älkäm totelco/ jos hän joscus puita/ corsia eli heiniä sijhen secoitta/ waan sencaltainen caunis oppi caikella cunnialla wastanottacam.

Ainoastans/ etten me sitä muiden Apostolein Epistolain caltaisna pidä.
Mutta cuca sen kirjoittanut on/ on tietämätöin/ ja taita wielä hetken aica tietämätöin olla.
Wähä myös sijtä lucua on.
Tytykäm oppijn/ jonga hän wahwast Ramatuista perustanut on.
Ja osotta/ oikian ja caunin tawan ja muodon Ramatuita luke ja selittä.

Epistola Ebrerein tygö .

I. Lucu .

UDen Testamendin oppi ylistetän Wanhan suhten: sillä Wanhas Testamendis on Jumala puhunut Prophetain cautta: Mutta Udes/ Poicansa cautta/ v. 1.
Joca nijn paljo corkiambi muita on/ että hän caickein perindö HERra on/ ja hänen cauttans on mailma luotu/ v. 2.
ja 10. Hän on Isäns cuwa/ ja pitä caicki woimasans/ hän puhdista meitä meidän synnistäm/ ja istu Jumalan oikialla kädellä/ v. 3.
& 13. Hän on corkembi caickia Engeleitä/ v. 4.
Ja caickein Engelitten pitä händä rucoileman/ etc.$ v. 6.

Hebr 1:1 JUmala puhui muinen vsein ja monella muoto Isille/ Prophetain cautta/ mutta näinä wijmeisinä päiwinä on hän meille puhunut Poicansa cautta.
Hebr 1:2 Jonga hän on caickein perillisexi pannut/ ja on hänen cauttans mailman tehnyt.
Hebr 1:3 Joca/ että hän on hänen cunnians kirckaus/ ja hänen olemuxens juuricuwa/ ja canda caicki sanans woimalla/ ja on idze cauttans meidän syndeimme puhdistuxen tehnyt/ ja istu Majestetin oikialla puolella corkiuxisa/
Hebr 1:4 On tullut nijn paljo parammaxi Engeleitä/ että hän ylimmäisemmän nimen on heidän suhtens perinyt.
Hebr 1:5 Sillä/ kenelle hän on coscan Engeleistä sanonut: Sinä olet minun Poican/ tänäpän minä sinun synnytin? Ja taas: Minä olen hänen Isäns/ ja hän on minun Poican.
Hebr 1:6 Ja taas: cosca hän tuo esicoisen mailmaan/ sano hän: händä pitä caicki Jumalan Engelit cumartaman.
Hebr 1:7 Mutta Engeleistä hän sano: hän teke Engelins hengixi/ ja hänen palwelians tulenleimauxexi.

Hebr 1:8 Mutta Pojallens: Jumala/ sinun istuimes pysy ijancaickisest ijancaickiseen: Sinun Waldacundas Waldicka/ on oikeuden Waldicka.
Hebr 1:9 Sinä racastit wanhurscautta/ ja wihaisit wääryttä/ sentähden on sinun/ O Jumala/ sinun Jumalas woidellut iloöljyllä/ enä cuin sinun osaweljes.
Hebr 1:10 Ja sinä HERra olet algusta maan perustanut/ ja Taiwat owat sinun käsialas.
Hebr 1:11 Ne catowat/ mutta sinä pysyt.
Hebr 1:12 Ja he caicki wanhenewat nijncuin waate/ ja nijncuin pugun sinä heitä muuttelet/ ja he muuttuwat. Mutta sinä cohdallans pysyt/ ja ei sinun ajastaicas puutu.
Hebr 1:13 Mutta kelle Engeleistä on hän coscan sanonut: Istu minun oikialle kädelleni/ sijhenasti cuin minä panen wihollises sinun jalcais astinlaudaxi?
Hebr 1:14 Eikö he caicki ole palwelewaiset Henget/ palweluxeen lähetetyt nijlle jotca autuuden periwät?

Vers. 2. Perillisexi) mundi$ Dominum$ Et$
v. 3. Istu Majestetin) Item$,
v. 13. Istu minun oikialle kädelläni) Tämä myös on Christuxelle tapahtunut hänen miehudens puolesta. Oecum$ aeternum$ accepit$
v. 4. Ylimmäisemmän nimen) Miehuden puolesta. Nomen$ intelligendum$.

II. Lucu .

ETtä Uden Testamendin oppi on parembi Wanha/ joca Pojan cautta annettu on/ ja monella ihmellä wahwistettu/ nijn meidän pitä myös enä sijtä waariottaman/ v. 1.
Christuxen corkeus ja Majesteti ylistetän/ että hän on tullut caickein Jumalan tecoin HERraxi/ v. 5.
Osotetan/ ettei hänen corkeudens tullut wähemmäxi/ että hän otti miehuden ja kärsei cuoleman meidän edestäm/ v. 10.

Hebr 2:1 SEntähden pitä meidän sitä wisummin nijstä waarin ottaman/ cuin meille sanotut owat/ etten me joscus pahenis:
Hebr 2:2 Sillä jos se sana oli wahwa cuin Engelitten cautta puhuttin/ ja caicki ylidzekäymys ja tottelemattomus on jo ansaitun palckans saanut/
Hebr 2:3 Cuingasta me wältäisim/ jos me sencaltaisen autuuden ylöncadzomma? Joca sijtte/ cuin se ensin HERralda saarnattu oli/ meisä wahwistetuxi tuli/ nijden cautta jotca sen cuullet olit.

Hebr 2:4 Ja Jumala on sijhen todistuxens andanut sekä ihmeillä että tunnustähdeillä/ nijn myös moninaisilla woimallisilla töillä/ ja Pyhän Hengen jacamisella hänen tahtons jälken.
Hebr 2:5 Sillä ei hän ole tulewaista mailmata Engelitten ala andanut/ josta me puhumma.
Hebr 2:6 Mutta yxi sen todista toises paicas/ ja sano: Mikä on ihminen/ että sinä händä ajattelet?
Hebr 2:7 Ja ihmisen Poica/ ettäs händä edziskelet? Sinä olet hänen wähäxi hetkexi Engelitten suhten alendanut: sinä olet hänen cunnialla ja ylistyxellä caunistanut/ ja asettanut kättes töiden päälle/
Hebr 2:8 Caicki olet sinä heittänyt hänen jalcains ala: Sillä sijnä/ että hän caicki on hänen alans heittänyt/ ei hän mitän jättänyt/ jota ei hän ole hänen alans heittänyt/ mutta en me wielä näe caickia hänen alans heitetyxi.
Hebr 2:9 Waan Jesuxen joca wähäxi hetkexi Engelitten suhten alettu oli/ näemmä me cuolemans kärsimisen cautta caunistetuxi cunnialla ja ylistyxellä/ että hänen piti Jumalan Armosta caickein edestä cuolemata maistaman.
Hebr 2:10 Sillä se sowei hänen/ jonga tähden caicki owat/ ja jonga cautta caicki owat/ joca paljo lapsia cunnialisuteen saatti/ että hän heidän autuudens Pääruhtinan/ kärsimisen cautta täydellisexi tekis.
Hebr 2:11 Että ne caicki yhdestä olisit/ sekä se joca pyhittä/ että ne jotca pyhitetän/ jonga tähden ei hän myös häpe heitä weljexens cudzua/ sanoden:
Hebr 2:12 Minä julistan sinun nimes minun weljilleni/ ja keskellä Seuracunda sinua weisulla ylistän.
Hebr 2:13 Ja taas: Minä panen uscalluxeni häneen. Ja taas: Cadzo/ minä ja ne lapset jotca Jumala minulle andanut on.
Hebr 2:14 Että lapsilla on liha ja weri/ on hän sijs myös nijstä osallisexi tullut/ että hän olis cuoleman cautta woiman poisottanut/ sildä jolla cuoleman walda oli/ se on/ Perkeleldä.
Hebr 2:15 Ja päästäis ne jotca cuoleman pelgost piti caiken ikäns orjana oleman/
Hebr 2:16 Sillä ei tosin hän coscan Engeleitä päällens ota/ waan Abrahamin Siemenen hän päällens otta/
Hebr 2:17 Josta hän caiketi hänen weljens caltainen olis/ että hän armollinen ja uscollinen ylimmäinen Pappi Jumalan edes olis/ sowittaman Canssan syndejä.
Hebr 2:18 Sillä että hän kärsinyt on/ ja on kiusattu/ woi hän myös nijtä autta jotca kiusatan.

Vers. 7. Alendanut) Se on: Sinä hyljäisit hänen nijxi colmexi päiwäxi/ joina hän kärsei/ nijncuin ei yhtän Jumalata olis hänen tykönäns ollut. Mutta cusa ei Jumalata ole/ ei sijnä Engelitäkän ole/ eli jotacuta apua Jumalalda/ nijncuin silloin cosca hän suuria ihmeitä teki. v. eod.$ Kättes töiden päälle) Supr.$ 1:2.
v. 11. Caicki yhdestä olisit) Nimittäin/ yhdest luonnost.

III. Lucu .

ETtä Christus on Jumalan Apostoli ja ylimmäinen Pappi/ uscollinen caikis nijncuin Moses/ ja paljo enä cuin Moses/ nijncuin rakendaja/ huonen herra ja poica huones/ on parembi huonetta eli palweliata/ nijn pitä meidängin ahkeroidzeman/ wahwana pysymän sijnä uscos ja toiwos/ cuin meillä hänen päällens on/ v. 1. 95. Psalmist muodon eteem pane/ Israelin lapset/ cuinga he heidän cowacorwaisudens ja luopumisens tähden rangaistin/ v. 7.

Hebr 3:1 SEntähden pyhät weljet/ jotca taiwallises cudzumises osalliset oletta/ ottacat waari sijtä Apostolista ja ylimmäisestä Papista/ jonga me Christuxesta Jesuxesta tunnustam/
Hebr 3:2 Joca on uscollinen/ sille joca hänen tehnyt oli (nijncuin Moses) coco hänen huonesans.
Hebr 3:3 Mutta tämä on sitä suuremman cunnian ansainnut cuin Moses/ että sillä suurembi cunnia huonesta olis joca sen rakensi/ cuin idze huonella.
Hebr 3:4 Sillä jocainen huone on joldakin rakettu/ mutta joca caicki rakensi/ se on Jumala.
Hebr 3:5 Ja Moses tosin oli uscollinen caikes hänen huonesans/ nijncuin palwelia/ nijden todistuxexi/ joista sijtte sanottin/
Hebr 3:6 Mutta Christus nijncuin poica hallidzi huonens/ jonga huone me olemma/ jos me muutoin sen uscalluxen ja toiwon kerscamisen loppun asti wahwana pidämme.
Hebr 3:7 SEntähden/ nijncuin Pyhä Hengi sano:
Hebr 3:8 Tänäpän/ jos te saatta cuulla hänen änens/ nijn älkät paaduttaco teidän sydämitän.
Hebr 3:9 Nijncuin haikeudesa tapahdui/ kiusauxen päiwänä corwesa/ cosca teidän Isän minua kiusaisit/
Hebr 3:10 He coettelit/ ja näit minun työni neljäkymmendä ajastaica. Sentähden minä närkästyin tämän sucucunnan päälle/ ja sanoin: aina he exywät sydämelläns: mutta ei he tundenet minun tietäni/
Hebr 3:11 Nijn että minä wannoin minun wihasani/ ettei heidän pidä minun lepooni tuleman.
Hebr 3:12 Cadzocat/ rackat weljet/ ettei teisä joscus olis kelläkän paha uscotoin sydän/ ja eläwästä Jumalasta luowuis/
Hebr 3:13 Waan neuwocat teitän keskenän jocapäiwä/ nijncauwan cuin Tänäpän sanotan/ ettei jocu teistä synnin petoxen cautta paaduis.
Hebr 3:14 Sillä me olemma Christuxest osallisexi tullet/ jos me muutoin sen aljetun uscon loppun asti wahwana pidämme/
Hebr 3:15 Cosca sanotan: Tänäpän/ jos te saatte cuulla hänen änens/ nijn älkät paaduttaco teidän

sydämitän/ nijncuin haikeudesa tapahdui.
Hebr 3:16 Mutta cosca muutamat sen cuulit/ nijn he wihoitit hänen/ waan ei caicki jotca Egyptistä Mosexen cansa läxit.
Hebr 3:17 Mutta cuillen hän neljäkymmendä ajastaica wihainen oli? Eikö nijlle jotca syndiä teit/ joiden ruumit corwesa hucuit?
Hebr 3:18 Cuillen hän wannoi/ ettei heidän pitänyt hänen lepoons tuleman/ eikö uscomattomille?
Hebr 3:19 Ja me näemme/ ettei he woinet epäuscons tähden sinne tulla.

Vers. 6. ja 14. Jos me muutoin) Tästä me näemme/ että Christuxen huone/ Kircko ja Seuracunda taita erhettyä ja tulla Satanan Kircoxi: Nimittäin/ jos hän poicke pois oikiast uscost ja toiwost/ Christuxen päälle.
v. 11. Minun lepooni) Se on/ sijhen jaloon luwattun Canaan maahan.
v. 13. Nijncauwan cuin Tänäpän sanotan) Se on: Caicki se aica cuin Evangelium saarnatan/ haman mailman loppun.

IV. Lucu .

SE Neuwo joca edellises Lugus aljettin/ ja 95. Psalmilla wahwistetan/ nyt lawiammalda sijtä Psalmist opetetan/ sijtä lewosta josta sijnä puhutan/ nimittäin/ että Jumala on wielä luwannut hänen lepons/ nijlle jotca hänen sanans uscowat: nijn ei meidän pidä sitä meidän epäuscollam unhottaman/ v. 1.
ja 11. Sijtte osotetan että yxi lepo wielä tarjona on Jumalan Canssalle/ nijlle jotca hänen sanans uscowat/ v. 4.
Jota täsä/ hänen woimans tähden ylistetän ja cunnioitetan/ v. 12.
Seura myös lohdutus heicoille vscosa sijtä että Christus on sencaltainen ylimmäinen Pappi/ jolla on cansakärsimys heicoista/ v. 14.

Hebr 4:1 NIjn peljätkäm sijs etten me hänen lepoons tulemisen lupausta unhodais/ ja ettei kengän meistä tacaperin jäis:
Hebr 4:2 Sillä se on meille ilmoitettu nijncuin heillekin.
Hebr 4:3 Mutta ei heitä sanan cuulo mitän auttanut/ cosca ei he nijtä usconet/ cuin sen cuulit. Sillä me jotca uscoimma/ tulemma lepoon/ nijncuin hän sanoi: minä wannoin minun wihasani/ ei heidän pidä minun lepooni tuleman.
Hebr 4:4 Ja tosin/ cosca ne työt mailman algusta täytetyt olit/ sanoi hän yhdes paicas/ sijtä

seidzemennestä päiwästä/ näin: Ja Jumala lepäis seidzemendenä päiwänä caikista hänen töistäns.
Hebr 4:5 Ja taas täsä: ei heidän pidä minun lepooni tuleman.
Hebr 4:6 Että sijs se wielä edespäin on/ että muutamat pitä sijhen tuleman. Ja ne joille se ensin ilmoitettu oli/ ei ole sijhen epäuscons tähden tullet/
Hebr 4:7 Määrä hän yhden päiwän/ pitkän ajan perästä/ ja Dawidin cautta sano: Tänäpän/ nijncuin sanottu on/ tänäpän/ jos te cuuletta hänen änens/ nijn älkät paaduttaco teidän sydämitän:
Hebr 4:8 Sillä jos Josua olis heidän lepoon saattanut/ nijn ei hän olis toisesta päiwästä puhunut.
Hebr 4:9 Sentähden on Jumalan Canssalle yxi lepo wielä tarjona:
Hebr 4:10 Sillä joca hänen lepoons jo tullut on/ hän lewäjä töistäns/ nijncuin Jumalakin hänen töistäns.
Hebr 4:11 NIjn ahkeroitcam sijs sijhen lepoon tulla/ ettei jocu epäuscoon langeis.
Hebr 4:12 Sillä Jumalan sana on eläwä ja woimallinen/ ja teräwämbi cuin caxiteräinen miecka/ ja tunge läpidze/ sijhenasti cuin se sielun ja hengen eroitta/ ja ytymen ja luut: Ja on ajatusten ja sydämen aiwoitusten Duomari.
Hebr 4:13 Ja ei ole yhtän luondocappalda hänen edesäns näkymätä/ mutta caicki owat hänen silmäins edes paljat ja julki. Hänestä me puhumma.
Hebr 4:14 Että nyt meillä yxi suuri ylimmäinen Pappi on/ Jesus Jumalan Poica/ joca Taiwaisijn mennyt on. Nijn pysykäm sijnä tunnustuxes:
Hebr 4:15 Sillä ei meillä ole se ylimmäinen Pappi/ joca ei taida meidän heickouttam armahta/ waan se joca caikis kiusattu on/ nijncuin mekin/ cuitengin ilman synnitä.
Hebr 4:16 Sentähden käykäm edes uscalluxella Armonistuimen tygö/ että me laupiuden saisimme ja löydäisimme silloin Armon/ cosca me apua tarwidzemma.

V. Lucu .

TÄsä ruwetan Christuxen Pappeudest pidemmäldä opettaman: ensist wertauxilla Levitain Pappeudest/ ettei Christus ole cudzumat tullut/ waan on hänen taiwalliselda Isäldäns cudzuttu meidän ylimmäisexi Papixemme/ Melchisedekin tawalla: Ja mikä wirca tämä on/ ja mitä hän meille sen cautta toimittanut on/ v. 1.
Sijtte nuhdellan Ebrerejä heidän ymmärtämättömydens tähden täsä opis/ v. 11.

Hebr 5:1 SIllä jocainen ylimmäinen Pappi ihmisistä/ pannan ihmisten edest nijsä asiois/ jotca Jumalalle tulewat/ uhraman lahjoja ja uhreja syndein edestä.

Hebr 5:2 Joca nijtä armahdais/ jotca taitamattomat ja exywäiset owat/ että hän idzekin heickoudella ymbärikääritty on.
Hebr 5:3 Sentähden tule hänen nijn Canssan edestä/ cuin idzekin edestäns uhrata/ syndein edestä.
Hebr 5:4 Ja ei yxikän omista idzellens cunniata/ waan se joca Jumalalda cudzutan/ nijncuin Aaron.
Hebr 5:5 Nijn myös Christus ei ole idziäns cunnioittanut/ että hän ylimmäisexi Papixi oli tulewa/ mutta se joca hänelle sanoi: Sinä olet minun Poican/ tänäpän minä sinun synnytin.
Hebr 5:6 Ja hän sano toises paicas: Sinä olet Pappi ijancaickisest/ Melchisedekin säädyn jälken.
Hebr 5:7 Ja hän on hänen lihans päiwinä uhrannut rucouxet ja nöyrät anomiset/ wäkewällä huudolla ja kyyneleillä/ sen tygö joca hänen olis woinut cuolemasta pelasta/ ja on myös cuultu/ että hän Jumalata cunnioitti.
Hebr 5:8 Ja waicka hän Jumalan Poica oli/ on hän cuitengin nijstä/ cuin hän kärsei/ cuuliaisuden oppenut.
Hebr 5:9 Ja cosca hän täydellisexi tuli/ on hän caikille nijlle/ jotca hänelle cuuliaiset owat/ syy ijancaickiseen autuuteen:
Hebr 5:10 Ja on Jumalalda ylimmäisexi Papixi nimitetty/ Melchisedekin säädyn jälken.
Hebr 5:11 Josta meillä olis kyllä sanomist/ mutta se on työläs selittä: sillä te oletta cowacorwaiset.
Hebr 5:12 Ja te/ joiden piti aica opettajat oleman/ tarwidzetta taas/ että me teille ensimäiset Bookstawit Jumalan sanan opista opetaisimme/ ja että teille annetaisin riesca/ ja ei wäkewätä ruoca.
Hebr 5:13 Sillä joca riescasta wielä on osallinen/ hän on harjoittamatoin wanhurscauden sanaan: sillä hän on lapsi.
Hebr 5:14 Mutta täydellisten sopi wäkewä ruoca/ joilla owat tottumisen cautta/ harjoitetut mielet/ hywä ja paha eroittaman.
Vers. 6. Melchisedekin säädyn jälken) Christus cudzutan Papixi Melchisedekin tawalla/ että hän oli mones hänen caltaisens.

v. 7. Lihansa päiwinä) Se on: Hänen alendamisens aicana/ cosca hän wielä oli näkywäisellä ja ruumillisella muodolla täällä maan päällä.

VI. Lucu .

NEuwotan ahkeroidzeman Evangeliumin opis ja Christuxen tunnos/ v. 1.
Cawahtaman poislangemisest/ sen hirmuisen rangaistuxen tähden cuin sijtä seura/ v. 4.
Ja wijmein pysymän uscos/ ja toiwos sijtä luwatusta perinnöstä/ v. 9.

Abrahamin tawalla/ v. 12.
Ja Jumalan wilpittömällä walalla/ v. 17.

Hebr 6:1 SEntähden andacam Christillisen elämän algun opin silläns olla/ ja ruwetcam nijhin/ jotca täydellisyteen saattawat/ ei wastudest perustusta laskein/ parannuxen cuolewaisista töistä/ uscosa Jumalan päälle/
Hebr 6:2 Casten opista/ kätten päällepanemisest/ cuolluitten ylösnousemisest/ ja ijancaickisesta Duomiosta.
Hebr 6:3 Ja sen me tahdomma tehdä/ jos Jumala muutoin saldi.
Hebr 6:4 Sillä ei se ole mahdollinen/ että ne jotca wihdoin walaistut owat/ ja taiwallisia lahjoja maistanet/ ja owat Pyhästä Hengestä osallisexi tullet/
Hebr 6:5 Ja maistanet Jumalan hywä sana/ ja tulewaisen mailman woima/
Hebr 6:6 Jos he poislangewat (ja toistamisen idzellens Jumalan Pojan ristinnaulidzewat/ ja pilckana pitäwät) että he wastaudest parannuxeen udistettaisin.
Hebr 6:7 Sillä maa/ joca saten sisällens särpä/ nijn usein cuin hänen päällens sata/ ja caswa tarpellisia ruohoja/ nijlle jotca sitä wiljelewät/ se saa siunauxen Jumalalda.
Hebr 6:8 Mutta joca orjantappuroita ja ohdackeita caswa/ se on kelwotoin/ ja lähene kirousta/ jonga loppu on/ että se poldetan.
Hebr 6:9 MUtta me toiwomme teildä/ rackahimmat/ parambata/ ja cuin te autuutta lähembänä olisitta/ ehkä me näin puhumma.
Hebr 6:10 Sillä ei Jumala ole wäärä/ että hän unhodais teidän tecon ja työn/ rackaudes/ jonga te hänen nimellens osotitte/ cosca te pyhiä palwelitte/ ja wielä palweletta.
Hebr 6:11 Mutta me halajamme/ että jocainen teistä sen ahkeruden osotais/ pitäin toiwon wahwuden/ haman loppun asti.
Hebr 6:12 Ettet te hitaxi tulis/ waan olisitta nijden seurajat/ jotca uscon ja kärsimisen cautta/ luwatun perimisen saawat.
Hebr 6:13 Sillä/ nijncuin Jumala lupais Abrahamille/ cosca ei hän woinut yhdengän suuremman cautta wanno/ nijn hän wannoi idze cauttans/ ja sanoi:
Hebr 6:14 Totisest tahdon minä sinua siunata/ ja enätä.
Hebr 6:15 Ja että hän kärsiwälisest odotti/ nijn hän sai lupauxen.
Hebr 6:16 Ihmiset tosin wannowat sen cautta/ joca suurembi on cuin he/ ja se wala caiken rijdan ratcaise/ jos se walalla wahwistetan.

Hebr 6:17 Mutta cosca Jumala tahdoi lupauxen perillisille/ neuwons wahwuden osotta/ wannoi hän walan/
Hebr 6:17 Että me cahden lijckumattoman cappalen cautta (sillä mahdotoin on Jumalan walehdella) juuri wahwan uscalluxen pidäisimme/ me jotca sijhen turwamme/ että me taritun toiwon saisimma/
Hebr 6:18 Jonga me pidämme nijncuin wagan ja wahwan meidän sielum Anckurin/ joca sisällen ulottu/ haman nijhingin asti/ jotca esiripun sisälmäisellä puolella owat/
Hebr 6:19 Johonga se edelläjuoxia on meidän edelläm mennyt/ Jesus/ ylimmäisexi Papixi ijancaickisudest Melchisedekin säädyn jälken tehty.

Vers. 6. Jos he poislangewat) Ei täsä puhuta caikist suurist synneist/ jotca omatundo wastan tapahtuwat/ cuin jocu Casten jälken langeta taita/ ja on totuden tundoon tullut: Waan wapast ja ehdollisest langemisest totuden tunnosta: nijncuin hänen ylöncadzens ja pilckans: Joca on syndi P. Henge wastan/ ja ei ole parambi Epicuruxen suruttomutta/ eli epäilyst Jumalan armost. Jonga tähden ei se taita andexi annetta.

VII. Lucu .

WIelä puhutan Christuxen ylimmäisen Papin wirasta/ ja Christus werratan täsä Melchisedekijn/ v. 1.
Ja osotetan/ että Melchisedek oli ylömbi Abrahami ja Lewitain Pappeja: sillä hän siunais Abrahami ja otti häneldä kymmenexet/ josta seura että Christus myös on ylömbi heitä/ v. 4.
Näytetän myös Lewitan Pappeus Lakinens loppunen: sillä Jumala on andanut toisen Papin Melchisedekin säädyn jälken/ v. 11.
Joca on täydellisembi ja pysywäisembi Pappi/ v. 15.
Ja on sen walalla luwannut/ v. 20.
Christus on myös täydellisembi Pappi cuin Lewitat/ heidän ja Christuxen wertamisest/ v. 23.

Hebr 7:1 SIllä tämä Melchisedek oli Salemin Cuningas/ caickein corkeimman Jumalan Pappi/ joca Abrahami wastan meni/ cosca hän palais Cuningasten taposta/ ja siunais händä/
Hebr 7:2 Jolle Abraham andoi kymmenexet caikesta hywydestäns. Ensin hän käätän wanhurscauden Cuningaxi: Nijn hän on Salemin Cuningas/ se on/ rauhan Cuningas.
Hebr 7:3 Ilman Isätä/ ilman äititä/ ilman suguta/ ja ei hänellä ole päiwäin alcua eikä elämän loppua/ mutta hän on Jumalan Poican werrattu/ ja pysy Pappina ijancaickisest.
Hebr 7:4 Mutta cadzocat/ cuinga suuri tämä on/ jolle Abrahami Patriarcha saalista kymmenexet andoi.
Hebr 7:5 Mutta cosca Lewin pojat Papin wirgan ottawat/ nijn heillä on käsky kymmenexiä Canssalda otta/

se on heidän weljildäns/ Lain jälken:
Hebr 7:6 Waicka nekin Abrahamin cupeista tullet owat. Mutta se/ jonga sucua ei heidän seasans lueta/ otti Abrahamilda kymmenexet/ ja siunais händä/ jolla lupauxet oli.
Hebr 7:7 Mutta ei yxikän sitä kiellä/ että wähembi otta siunauxet sildä cuin enämbi on.
Hebr 7:8 Ja täsä tosin cuolewaiset ihmiset/ kymmenexiä ottawat/ mutta siellä hän todista hänen eläwän.
Hebr 7:9 Ja jos minä nijn puhelisin: Lewi joca tottui kymmenexiä ottaman/ täydyi myös Abrahamis kymmenexiä anda/
Hebr 7:10 Sillä hän oli wielä Isäns cupeisa/ cosca Melchisedek händä wastan meni.
Hebr 7:11 Sentähden jos täydellisys on Lewin Pappeuden cautta tapahtunut (Sillä sen alla on Canssa Lain saanut) mitä sijtte oli tarwetta sanoa/ että toinen Pappi oli Melchisedekin säädyn jälken tulewa/ ja ei Aaronin säädyn jälken?
Hebr 7:12 Sillä cusa Pappius muutetan/ sijnä piti myös Laki muutettaman.
Hebr 7:13 Sillä se josta näitä sanotan/ on toisesta sugusta/ josta ei yxikän Altarita palwellut.
Hebr 7:14 Ja nijn on juuri julkinen/ että meidän HERram on Judan sucucunnasta tullut/ jolle sucucunnalle ei Moses ole mitän Pappeudesta puhunut.
Hebr 7:15 Ja se on selkembi: jos Melchisedekin säädyn jälken toinen Pappi tule/
Hebr 7:16 Joca ei lihallisen Lain käskyn jälken tehty ole/ waan loppumattoman elämän woiman jälken: Sillä Näin hän todista:
Hebr 7:17 Sinä olet Pappi ijancaickisest Melchisedekin säädyn jälken.
Hebr 7:18 Sillä sen cansa ensimäinen Laki lacka/ että se heicko ja kelwotoin oli
Hebr 7:19 (Sillä ei se Laki tainnut täydellisexi tehdä) waan se oli sisälle johdatus paramban toiwoon/ jonga cautta me Jumalata lähenemmä.
Hebr 7:20 Ja sijttekin cuin enämbi on/ ettei se ole ilman walata tehty: sillä ne olit tosin ilman walata Papixi tehdyt.
Hebr 7:21 Mutta tämä walalla/ hänen cauttans/ joca hänelle sanoi: HERra on wannonut/ ja ei hän sitä cadu/ sinä olet Pappi Melchisedekin säädyn jälken ijancaickisest.
Hebr 7:22 Ja näin paljo paramman Testamendin toimittajaxi on Jesus tehty.
Hebr 7:23 Ja nijtä tosin monda Papixi tehtin/ ettei heitä sallittu cuoleman tähden pysyä.
Hebr 7:24 Mutta tämä/ että hän pysy ijancaickisest/ ja hänellä on catomatoin Pappius.
Hebr 7:25 Josta hän myös taita ne ijancaickisest autuaxi tehdä/ jotca hänen cauttans Jumalan tygö tulewat/ ja elä aina/ ja rucoile alati heidän edestäns.

Hebr 7:26 Sillä sencaltainen ylimmäinen Pappi meille sopi/ joca on pyhä/ wiatoin/ saastatoin/ synneisistä eritetty/ ja corkemmaxi Taiwaita tehty/
Hebr 7:27 Jolla ei olis jocapäiwä tarwe/ nijncuin muut ylimmäiset Papit/ ensin omain syndeins edestä uhraman/ sijtte Canssan syndein edestä:
Hebr 7:28 Sillä sen hän on jo silloin tehnyt/ cosca hän idzens uhrais. Sillä Laki asetta ihmiset ylimmäisixi Papeixi/ joilla heickous on: mutta wala/ joca Lain jälken sanottin/ asetta Pojan ijancaickisest ja täydellisexi.

Vers. 1. Melchisedek) On Suomexi/ wanhurscauden Cuningas/ ja Melchisalem on rauhan Cuningas: sillä Christus anda wanhurscauden ja rauhan/ ja hänen waldacundans on wanhurscaus ja rauha Jumalan edes/ uscon cautta/ Rom. 1:17. ja 5:18.
v. 3. Ilman Isätä/ ilman äititä) Nimittäin/ ettei hänen wanhimmitans/ syndymätäns ja cuolematans Ramatuis mainita/ nijncuin muiden P. Patriarchain.
v. 16. Lihallisen Lain käskyn) Ulconaiset Lewitain Ceremoniat cudzutan lihallisixi/ ettei he taitanet anda Henge ja woima Lakia täyttä.
v. 18. Heicko ja kelwotoin oli) Ceremonialinen Laki oli heicko ja kelwotoin/ ettei hän taitanut meitä Jumalan tykönä autuaxi tehdä. Muutoin oli se kyllä tarpellinen/ nimittäin/ että hän Christuxen osotti.

VIII. Lucu .

WIelä osotetan/ että Christus on täydellisembi ylimmäinen Pappi cuin Lewitain/ ensist sijtä/ että hän on taiwallinen ylimmäinen Pappi/ pyhäin lahjain ja totisen Tabernaclin päällä/ v. 1.
Mutta Lewitain Papit owat maalisten lahjain ja Tabernaclin päällä/ jotca ainoastans sen taiwallisen warjo olit/ v. 4.
Sijtte/ sijtä että hän on paremman Testamendin/ nimittäin/ Uden Testamendin wälimies/ v. 6.
Joca osotetan paremmaxi cuin Wanha/ ja että Wanha pitä ylöspandaman/ Jeremiaxen todistuxen jälken/ v. 7.

Hebr 8:1 TÄmä on päácappale/ joista me puhumma. Meillä on sencaltainen ylimmäinen Pappi/ joca istu oikialla kädellä Majestetin istuimella Taiwaisa/
Hebr 8:2 Ja on pyhäin lahjain palwelia/ ja sen totisen majan/ jonga Jumala asetti/ ja ei ihminen.
Hebr 8:3 Sillä jocainen ylimmäinen Pappi pitä uhraman lahjoja ja uhreja. Sentähden tarwitan/ että tälläkin olis jotakin uhramist.

Hebr 8:4 Jos hän nyt maan päällä olis/ nijn ei hän olis Pappi/ sillä Papit Lain jälken lahjoja uhrawat/
Hebr 8:5 Jotca palwelewat sen cuwas/ ja taiwallisen warjos. Nijncuin se Jumalalinen wastaus Mosexelle sanoi/ cosca hänen piti Majan päättämän: Cadzo (sano hän) ettäs caicki teet sen cuwan jälken/ cuin sinulle wuorella osotettu on.
Hebr 8:6 Mutta nyt on hän paremman wirgan saanut/ nijncuin hän paremman Testamendingin wälimies on/ joca paremman lupauxen päällä seiso.
Hebr 8:7 Sillä jos endinen olis nuhtetoin ollut/ nijn ei toiselle olis sia tehty: Sillä hän nuhtele heitä/ ja sano:
Hebr 8:8 Cadzo/ Päiwät tulewat/ sano HERra/ että minä Israelin huonelle costan/ ja Judan huonelle tahdon Uden Testamendin päättä.
Hebr 8:9 En sen Testamendin jälken/ cuin minä heidän Isillens sinä päiwänä annoin/ cosca minä heidän kätens rupeisin/ ja johdatin heidän Egyptin maalda. Sillä ei he pysynet minun Testamendisäni/ nijn en minäkän ole heistä lucua pitänyt/ sano HERra.
Hebr 8:10 Sillä tämän Testamendin tahdon minä säätä Israelin huonelle/ näiden päiwäin jälken/ sano HERra: Minä tahdon anda minun Lakini heidän mieleens/ ja tahdon ne kirjoitta heidän sydämijns: Ja olen heidän Jumalans/ ja heidän pitä oleman minun Canssan.
Hebr 8:11 Ja ei yhdengän pidä lähimmäistäns opettaman/ eikä weljens/ ja sanoman: tunne HERra: sillä caicki pitä minun tundeman/ hamast pienestä heidän seasans/ nijn suurimban asti.
Hebr 8:12 Sillä minä tulen lepytetyxi heidän wäärydestäns ja heidän synneistäns/ ja heidän wääryttäns en minä tahdo enä muista.
Hebr 8:13 Sijnä cuin hän sano: Usi wanhensi endisen/ sillä joca wanha ja ijällinen on/ se on läsnä loppuans.

Vers. 2. Pyhäin lahjain/ Jotca hän meille waiwallans ja cuolemallans ansainnut on/ cuin on/ syndein andexi saaminen/ Jumalan armo/ ja ijancaickinen elämä. v. eod.$ Totisen Majan) Se on/ Taiwas/ joca Lewitain Tabernaclijn oli werrattu.
v. 4. Nijn ei hän olis Pappi) Nimittäin/ se totinen: joca maalisilla awistettin.
v. 6. Paremman Testamendingin) Sillä Wanhas Testamendis oli Jumala luwannut Israelin lapsille Canaan maan/ jos he olisit hänen Laisans waeldanet: Mutta Udes on hän luwannut Taiwan waldacunnan/ joca Canaan maalla awistettin/ että se armosta Christuxen tähden annetan caikille jotca idzens parandawat/ ja hänen lupauxens uscowat.
v. 11. Ei yhdengän pidä opettaman) Cadzo/ Ier. 31:34.

IX. Lucu .

WIelä osotetan: ensist Wanhan Testamendin Tabernacli/ v. 1.
Uhri/ v. 6.
ja mitä sillä toimitettin/ v. 8.
Sijtte kirjoitetan Uden Testamendin Tabernacli/ Uhri/ ja mitä sillä toimitettu on/ nimittäin/ että caicki ne owat täydellisemmät/ sekä Tabernacli/ ja Uhri/ sekä se hywä cuin sillä saatu on/ v. 11.
Erinomaisest osotetan/ että Christuxen pitä cuoleman/ ja hänen werens wuodatuxella meitä meidän synneistäm puhdistaman: joca yhden Testamendin tästä tehnyt oli/ v. 15.
Ja että Wanha Testamenti wahwistettin ja hänen caluns caicki werellä puhdistettin/ v. 18.
Nijn myös Usi ja taiwalliset calut/ jotca Wanhalla awistettin/ v. 23.

Hebr 9:1 OLi myös endisellä Majalla hänen oikiudens ja Jumalan palweluxens/ ja hänen ulconainen pyhydens.
Hebr 9:2 Sillä sijnä oli rakettu esipuoli Majaan/ josa olit Kyntiläjalat/ ja pöytä/ ja Cadzelmusleiwät/ joca Pyhäxi cudzuttin.
Hebr 9:3 Mutta toisen esiripun tacana oli se Maja/ joca caickein Pyhimmäxi cudzuttin.
Hebr 9:4 Josa oli se cullainen Pyhän sawun astia/ ja Testamendin Arcku/ caickialda Cullalla silattu/ sijnä myös oli cullainn astia/ Taiwallinen leipä/ cucoistawainen Aaronin sauwa ja Testamendin Taulut.
Hebr 9:5 Mutta sen päällä olit cunnialisuden Cherubimit/ jotca Armonistuimen warjoisit/ joista ei nyt ole erinomattain sanomist.
Hebr 9:6 Cosca ne näin asetetut olit/ menit Papit aina sijhen ensimäiseen Majaan/ ja toimitit Jumalan palweluxen.
Hebr 9:7 Mutta toiseen meni ainoastans ylimmäinen Pappi kerran wuodes yxinäns/ ei weretä/ jonga hän uhrais omain ja Canssan ricosten edestä:
Hebr 9:8 Jolla Pyhä Hengi ilmoitti/ ettei pyhityxen tietä nijncauwan julistettu/ cuin se endinen Maja oli.
Hebr 9:9 Joca sillä ajalla oli yxi cuwa/ josa lahjat ja uhrit uhrattin/ ja ne ei woinet omantunnon perän täydellisest tehdä/ jotca sitä Jumalan palwelusta teit:
Hebr 9:10 Ainoastans rualla ja juomalla/ ja moninaisella pesemisellä ja ulconaisella pyhityxellä/ cuin ojennuxen aican asti olit päälle pannut.
Hebr 9:11 Mutta Christus on tullut/ tulewaisten tawarain ylimmäisexi Papixi/ suuremman ja täydellisemmän Majan cautta/ joca ei käsillä tehty ole/ se on/ joca ei näin ole rakettu/
Hebr 9:12 Eikä cauristen taicka wasickain weren cautta/ waan hän on oman werens cautta/ mennyt

Pyhään/ ja ijancaickisen lunastuxen löynnyt.
Hebr 9:13 Sillä jos härkäin ja cauristen weri/ ja prijscotettu ehkoisen tuhca/ pyhittä saastaiset lihalliseen puhtauteen:
Hebr 9:14 Cuinga paljo enämmin Christuxen weri/ joca idzens ilman caiketa wiata/ ijancaickisen Hengen cautta Jumalalle uhrannut on/ puhdistaxens meidän omantunnom cuolewaisista töistä/ eläwätä Jumalata palweleman?
Hebr 9:15 Ja sentähden on hän myös Uden Testamendin wälimies/ että ne jotca cudzutut owat/ sen luwatun ijancaickisen perimisen saisit/ että hänen cuolemans sijnä wälillä käwi/ joca on nijstä ylidzekäymisist lunastuxexi tapahtunut/ cuin endisen Testamendin alla olit.
Hebr 9:16 Sillä cusa Testamenti on/ sijnä pitä myös hänen cuolemans oleman/ joca Testamendin teki:
Hebr 9:17 Sillä/ cuolemalla Testamenti wahwistetan/ joca ei ole nijn cauwan wahwa/ cuin se elä joca sen teki.
Hebr 9:18 Sentähden ei se endinengän weretä säätty:
Hebr 9:19 Sillä cosca Moses oli puhunut caikelle Canssalle jocaidzen käskyn Lain jälken/ otti hän wasickain ja cauristen werta weden cansa/ ja Purpura willoja/ ja Isoppia/ ja prijscotti sekä Ramatun/ että caiken Canssan/ ja sanoi:
Hebr 9:20 Tämä on se Testamendin weri/ cuin Jumala teille käskenyt on.
Hebr 9:21 Ja sen Majan/ ja caicki sen Jumalan palweluxen astiat/ prijscotti hän myös werellä.
Hebr 9:22 Ja caicki lähes werellä Lain jälken puhdistetan/ ja paidzi weren wuodatust/ ei yhtän andexiandamust tapahdu.
Hebr 9:23 Nijn sijs tarwitan/ että taiwallisten cuwat/ sencaltaisilla puhdistetan: mutta idze taiwalliset pitä paremmilla uhreilla puhdistettaman/ cuin ne olit.
Hebr 9:24 Sillä ei Christus mennyt käsillä tehtyn Pyhään (jotca totisten cuwat owat) Waan hän meni taiwalliseen/ että hän Jumalan caswon edes meidän tähtem ilmestyis.
Hebr 9:25 Ei/ että hänen piti usemmin idzens uhraman/ nijncuin ylimmäinen Pappi jocawuosi meni muucalaisella werellä Pyhään/
Hebr 9:26 Muutoin olis hänen usemmin tullut jo mailman algusta kärsiä. Mutta mailman lopulla on hän oman vhrins cautta ilmestynyt syndein poispanemisexi.
Hebr 9:27 Ja nijncuin caickein ihmisten pitä wihdoin cuoleman/ mutta sen jälken Duomio:
Hebr 9:28 Nijn on myös Christus wihdoin uhrattu monen syndejä poisottaman. Mutta toisella haawalla on hän ilman synnitä ilmestywä/ nijlle jotca händä odottawat/ autuudexi.

Vers. 1. Endisellä majalla) Se on/ Wanha Testamenti.
v. 8. Ettei pyhityxen tietä nijncauwan julistettu) Se on/ Tie caickein Pyhimbän/ ja Taiwasen/ joca sillä awistettin/ ei ollut wielä awoi/ ennen cuin Christus tuli ja kärsei cuoleman/ silloin Templin esirippu repeis/ ja tie Taiwasen aukeni.
v. 11. Suuremman ja täydellisemmän Majan cautta) Se on/ Taiwan Waldacunda/ cuin 24. versyst nähdän.
v. 14. Cuolewaisist töistä) Se on: synnist/ joca tehdän nijldä iotca hengellisest cuollet owat/ ja cuoleman ansainnet.
v. 15. Cuin endisen Testamendin alla olit) Se on: Jotca Lakia wastan owat tehdyt ja wielä tehdän: joca on Wanha Testamenti.
v. 23. Taiwallisten cuwat) Se on: Lewitain Tabernacli caluinens.
v. 28. Monen syndejä) Moni täsä pannan caickein edest/ nijncuin/ Dan. 12:2. Rom. 5:19. Sillä hän on idzens caickein lunastuxexi andanut/ 1. Tim. 2:16.

X. Lucu .

WIelä puhutan Christuxen uhrist ristin päällä/ ja osotetan että Lewitain uhrit owat ainoastans warjo tähän/ eikä taida syndiä poisotta/ joilla nyt loppu on: Mutta Christuxen uhri on täydellinen/ joca meitä caikista synneistä puhdista: Sillä Lewitain uhri piti usein kerroittaman/ v. 1.
Mutta Christus teki wihdoin hänen uhrins/ ja istu nyt Jumalan oikialla kädellä/ v. 11.
40. Psalmist/ v. 5.
Ja Jeremiaxest/ v. 15.
Neuwotan sijs täsä opis pysymän/ nijn myös Christilliseen elämään/ v. 19.
Ja uhgatan nijtä jotca sijtä luopuwat/ v. 26.
Lohdutetan ja neuwotan ristiä ja waiwa tämän opin tähden kärsimän/ v. 32.

Hebr 10:1 SIllä/ Lailla on tulewaisten tawarain warjo/ ja idze hywyden olendo. Jocawuosi pitä yhtäläistä uhria uhrattaman/ ja ei ne taida nijtä täydellisexi tehdä jotca uhrawat.
Hebr 10:2 Muutoin olis uhramast lacattu/ jos ei nijllä jotca uhraisit/ synneist sillen omatundo olis/ cosca he wihdoin puhdistetut owat.
Hebr 10:3 Waan sillä tapahtu ainoastans jocawuosi synnin muistuttamus.
Hebr 10:4 Sillä mahdotoin on härkäin ja cauristen weren cautta syndejä poisotta.

Hebr 10:5 Sentähden/ cosca hän mailmaan tuli/ sanoi hän: Uhria ja lahja et sinä tahtonut/ mutta ruumin olet sinä minulle walmistanut/
Hebr 10:6 Polttouhrit ja syndiuhrit ei ole sinun mieleidzes.
Hebr 10:7 Nijn minä sanoin: Cadzo/ minä tulen/ Ramatus on lijatengin minusta kirjoitettu: että minun pitä tekemän sinun tahtos Jumala.
Hebr 10:8 Nijncuin hän ennen sanoi: Uhria ja lahja/ polttouhria ja syndiuhria et sinä tahtonut/ ei myös ne sinulle kelwannet (jotca Lain jälken uhratan)
Hebr 10:9 Nijn hän myös sanoi: Cadzo/ minä tulen tekemän Jumala sinun tahtos. Sijnä hän poisotta endisen/ että hän toisen panis/
Hebr 10:10 Jonga tahdon cautta me wihdoin pyhitetyt olemma/ Jesuxen Christuxen ruumin uhramisella.
Hebr 10:11 Ja jocainen Pappi on sijhen pandu/ että hänen jocapäiwä Jumalan palwelusta tekemän pitä/ ja useimmin yhtäläistä uhria uhraman/ jotca ei coscan woi syndejä poisotta.
Hebr 10:12 Mutta cosca tämä oli yhden ijancaickisest kelpawan uhrin syndein tähden uhrannut/ istu hän nyt Jumalan oikialla kädellä/
Hebr 10:13 Ja odotta sitä/ että hänen wihollisens pannan hänen jalcains astinlaudaxi.
Hebr 10:14 Sillä yhdellä uhrilla/ on hän ijancaickisest täydellisexi tehnyt ne jotca pyhitetän.
Hebr 10:15 Sen todista myös meille idze Pyhä Hengi/ sanoden:
Hebr 10:16 Tämä on se Testamenti/ jonga minä tahdon heille tehdä nijden päiwäin jälken/ sano HERra: Minä tahdon anda minun Lakini heidän sydämijns/ ja heidän mielijns minä ne kirjoitan.
Hebr 10:17 Ja heidän syndejäns ja wääryttäns en minä enämbi tahdo muista.
Hebr 10:18 Mutta cusa näiden andexi andamus on/ sijnä ei sillen uhria syndein edestä ole.
Hebr 10:19 ETtä sijs meillä/ rackat weljet/ on wapaus mennä Pyhään/ Jesuxen weren cautta/
Hebr 10:20 Jonga hän meille on walmistanut udexi ja eläwäxi tiexi/ esiripun cautta/ se on/ hänen lihans cautta/
Hebr 10:21 Ja meillä on yxi suuri Pappi/
Hebr 10:22 Jumalan huonen haldia/ Nijn käykäm hänen tygöns totisella sydämellä/ täydellä uscolla/ prijscotetut meidän sydämisäm/ ja päästetyt pahasta omasta tunnosta/ ja pestyllä ruumilla puhtalla wedellä/
Hebr 10:23 Ja pitäkäm horjumatoin toiwon tunnustus: Sillä hän on uscollinen/ joca ne lupais.
Hebr 10:24 Ja ottacam waari toinen toisestam/ että me ahkeroidzem meitäm rackauteen ja hywijn töihin/
Hebr 10:25 Ei ylönandain yhteistä Seuracunda. Nijncuin muutamain tapa on/ waan neuwocat teitän keskenän/ sitä enämmin cuin te näette sen päiwän lähestywän.

Hebr 10:26 Sillä jos me ehdollam sijtte syndiä teem cuin me olemma totuden tundoon tullet/ nijn ei meillä ole enä yhtän uhria syndein edestä/
Hebr 10:27 Waan hirmuinen Duomion odotus/ ja tulen kijwaus/ joca wastahacoiset syöpä on.
Hebr 10:28 Jos jocu Mosexen Lain ricko/ hänen pitä ilman armota cuoleman/ cahden/ taicka colmen todistajan cautta.
Hebr 10:29 Cuinga paljo enämmän rangaistuxen te luuletta sen ansainnen/ joca Jumalan Pojan jalgoilla talla/ ja Testamendin weren saastutta/ jonga cautta hän pyhitetty on/ ja armon Henge pilcka?
Hebr 10:30 Sillä me tunnemme hänen/ joca sanoi: Minun on costo/ minä tahdon costa/ (sano HERra) Ja taas/ HERra on Canssans duomidzewa.
Hebr 10:31 Hirmuinen on langeta eläwän Jumalan käsijn.
Hebr 10:32 MUistacat sijs endisiä päiwiä/ joina te walistetut olitta/ ja kärseitte monein waiwain kilwoituxen:
Hebr 10:33 Puolittain silloin/ cosca te sekä pilckain että tuscain cautta caikille ihmexi olitta: Puolittain cosca te nijden cansa osalliset olitta/ joiden käsi myös nijn käwi.
Hebr 10:34 Sillä te oletta nijstä waiwoista/ jotca minun siteistäni tapahtuit/ osalliset ollet. Ja teidän hywyden raatelemisen oletta te ilolla kärsinet. Tieten että teillä on parambi ja pysywäisembi tawara Taiwais.
Hebr 10:35 Älkät sijs poisheittäkö teidän uscallustan/ jolla suuri palcan maxo on.
Hebr 10:36 Sillä kärsimys on teille tarpellinen/ täyttäxenne Jumalan tahtoa/ että te lupauxen saisitta.
Hebr 10:37 Sillä wähän hetken perästä tule se/ joca tulewa on/ ja ei wijwyttele.
Hebr 10:38 Mutta wanhurscas elä uscostans/ ja joca wälttä/ hänehen en minä mielisty.
Hebr 10:39 Mutta en me nijstä ole/ jotca heidäns cadotuxeen wälttäwät/ waan nijstä/ jotca uscowat/ ja sieluns tallelle saattawat.

Vers. 5. Mutta ruumin olet sinä minulle walmistanut) Nämät sanat owat tähän pannut/ nijncuin ne owat Grecan Biblias/ joca silloin enimmäst käsis oli/ mutta Ebrean kielen jälken on näin: Mutta corwat sinä olet minulle awainnut.
v. 14. Yhdellä uhrilla on hän täydellisexi tehnyt/ etc.$ Ja
v. 18. Ei sillen vhria syndein edestä ole) Nimittäin/ tarpellinen. Ota waari näistä ja muista sanoista täsä ja endises Lugus/ Pawin Messu uhria wastan/ josa he sanowat uhrawans jocapäiwä Christuxen eläwitten ja cuolluitten edestä.
v. 22. Pestyllä ruumilla) Se on: Puhdistetut Castella meidän synnistäm.
v. 26. Jos me ehdollam syndiä teem) Mitä syndiä täsä ymmärretän/ Cadzo/ Infr.$

v. 29. & Supr.$ cap.$ 6:6. v. eod.$ Nijn ei meillä ole enä yhtän uhria) Se on: Ei meillä ole toista Christusta odottaminen/ joca cuolis meidän edestäm: (nijncuin Ambros. ja Chrysost. sen selittäwät) Ei hän myös usemmin cuole meidän edestäm
v. 38. Wälttä) Joca ei urhollisest pysy/ waan wälttä ja wetä idzens tacaperin ja luopu sijtä.

XI. Lucu .

ETtä uscos wahwan pysytäisin/ seura wielä wastutinen wahwistus: Usco kirjoitetan hänen wilpittömydestäns: Nimittäin/ että usco on wahwa luottamus nijhin joita ei nähdä/ ja cuitengin owat Jumalan sanas ilmoitetut/ v. 1.
Wahwistuxexi luetellan monda P. Isä/ jotca uscon cautta owat wahwast luottanet Jumalan sanaan ja lupauxeen/ ja sen cautta monda wäkewätä työtä tehnet/ ja paljo kärsinet/ v. 3.

Hebr 11:1 MUtta vsco on wahwa uscallus nijhin joita toiwotan/ ja ei näkymättömistä epäile.
Hebr 11:2 Sen cautta owat wanhemmat todistuxen saanet.
Hebr 11:3 Uscon cautta me ymmärrämme/ että mailma on Jumalan sanan cautta walmistettu/ ja että caicki cuin me näemme/ ne owat tyhjästä tehdyt.
Hebr 11:4 Uscon cautta Abel uhrais Jumalalle suuremman uhrin cuin Cain/ jonga cautta hän sai todistuxen/ että hän oli wanhurscas/ cosca Jumala hänen lahjoistans todistuxen cannoi/ ja sen cautta hän wielä puhu/ waicka hän cuollut on.
Hebr 11:5 Uscon cautta Enoch otettin pois/ ettei hän cuolemata nähnyt. Ja ei ole löytty/ että Jumala hänen poisotti. Sillä ennencuin hän poisotettin/ oli hänellä todistus/ että hän kelpais Jumalalle.
Hebr 11:6 Sillä ilman uscota on mahdotoin kelwata Jumalalle. Sillä joca Jumalan tygö tulla tahto/ sen pitä uscoman/ että Jumala on nijden costaja/ jotca händä edziwät.
Hebr 11:7 Uscon cautta on Noe Jumalata cunnioittanut/ ja Arkin walmistanut/ huonens terweydexi/ cosca hän sai Jumalan käskyn/ nijstä cuin ei näkynet/ jonga cautta hän mailman duomidzi/ ja on perinyt sen wanhurscauden/ joca uscon cautta tule.
Hebr 11:8 UScon cautta tuli Abraham cuuliaisexi/ cosca hän cudzuttin menemän sijhen maahan jonga hän oli periwä/ ja hän meni/ eikä tiennyt/ cuhunga hän tulewa oli.
Hebr 11:9 Uscon cautta oli hän muucalainen luwatusa maasa/ nijncuin wieralla maalla/ ja asui majoisa Isaachin ja Jacobin lupauxen cansaperillisten cansa.
Hebr 11:10 Sillä hän oli odottanut sitä Caupungita/ jolla perustus oli/ jonga rakendaja ja luoja on Jumala.

Hebr 11:11 Uscon cautta myös Saara sai woiman sijttäxens/ ja synnytti jälken hänen ikäns ajan: Sillä hän piti sen uscollisna/ joca sen hänelle luwannut oli.
Hebr 11:12 Sentähden myös yhdestä/ waicka cuolewaisesta ruumista/ synnyit monda: nijncuin tähtiä on Taiwasa/ ja nijncuin sanda meren rannasa/ joca epulucuinen on.
Hebr 11:13 Nämät caicki owat uscosa cuollet/ ja ei ole nijstä lupauxista saanet/ waan ainoastans taamba nähnet/ ja cuitengin nijhin turwannet/ ja hywin tydyit ja tunnustit/ että he wierat ja muucalaiset maan päällä olit.
Hebr 11:14 Sillä ne cuin näin sanowat/ he osottawat heidäns yhtä Isän maata edziwän.
Hebr 11:15 Ja jos he sijtte muistanet olisit/ custa he lähtenet olit/ olis heillä kyllä aica palaita ollut.
Hebr 11:16 Mutta he pyytäwät parambata/ se on/ taiwallista. Sentähden ei Jumalacan häpe cudzutta heidän Jumalaxens: joca heille yhden Caupungin walmistanut on.
Hebr 11:17 Uscon cautta uhrais Abraham Isaachin/ cosca hän kiusattin/ ja uhrais ainocaisens/ cosca hän jo oli lupauxet saanut/
Hebr 11:18 Josta sanottu oli: Isaachis cudzutan sinulle siemen.
Hebr 11:19 Ja ajatteli: Jumala woi cuolleistakin herättä/ josta hän myös hänen cuwaxi otti.
Hebr 11:20 Uscon cautta siunais Isaac tulewaisista asioista Jacobit ja Esaut.
Hebr 11:21 Uscon cautta siunais Jacob cuollesans molemmat Josephin pojat/ ja cumarsi hänen sauwans pään päälle.
Hebr 11:22 Uscon cautta puhui Joseph cuollesans Israelin lasten lähtemisest/ ja andoi käskyn hänen luistans.
Hebr 11:23 Uscon cautta Moses/ cosca hän syndynyt oli/ salattin colme Cuucautta hänen wanhemmildans/ että he näit/ cuinga caunis poicainen hän oli/ ja ei peljännet Cuningan haastoa.
Hebr 11:24 Uscon cautta Moses/ cosca hän jo suurexi tuli/ kielsi cudzutta idzens sillen Pharaon tyttären pojaxi.
Hebr 11:25 Ja walidzi paljo parammaxi kärsiä waiwa Jumalan joucon cansa/ cuin ajallista tarwetta synnisä nautita.
Hebr 11:26 Ja luki suuremmaxi rickaudexi Christuxen pilcan/ cuin Egyptin tawarat: sillä hän cadzoi palcan maxo.
Hebr 11:27 Uscon cautta jätti hän Egyptin/ ja ei peljännyt Cuningan hirmuisutta: sillä hän rippui hänes/ jota ei hän nähnyt/ nijncuin hän jo olis hänen nähnyt.
Hebr 11:28 Uscon cautta piti hän Pääsiäistä/ ja weren wuodatusta/ ettei se joca esicoiset tappoi/ olis

ruwennut heihin.
Hebr 11:29 Uscon cautta käwit ne punaisen meren läpidze/ nijncuin cuiwa maata myöden/ jota myös Egyptiläiset coettelit/ ja uppoisit.
Hebr 11:30 Uscon cautta Jerichon muurit langeisit/ cosca nijtä seidzemen päiwä ymbärinskäytin.
Hebr 11:31 Uscon cautta ei portto Rahab huckunut uscomattomain cansa/ cosca hän wacojat rauhallisest huonesens corjais.
Hebr 11:32 MItä sijs minun pitä enämbi puhuman? aica tulis minulle lyhyäxi/ jos minun pidäis luetteleman/ Gedeonist/ Barachist/ Samsonist/ Jephtast/ Dawidista/ Samuelist/ ja Prophetaista.
Hebr 11:33 Jotca uscon cautta owat Waldacunnat woittanet/ tehnet wanhurscautta/ saanet lupauxet/ tukinnet Lejonein suut/
Hebr 11:34 Sammuttanet tulen woiman/ wälttänet miecan terän/ owat wäkewämmäxi heickoudesta tullet/ owat woimallisexi sodasa tullet/ owat lyönet muucalaiset sotawäet.
Hebr 11:35 Waimot owat heidän cuollens/ ylösnousemisest jällens saanet. Mutta muut owat särjetyt/ ja lunastuxen hyljännet/ että heidän paramman ylösnousemisen saaman piti.
Hebr 11:36 Muutamat taas owat pilckoja ja haawoja kärsinet/ ja wielä sijttekin fangiuxet ja tornit.
Hebr 11:37 He owat kiwitetyt/ ricki hacatut/ läpidze pistetyt/ miecalla surmatut/ he owat ymbärins waeldanet lammasten ja wohten nahgoisa/ owat ollet köyhät/ ahdistetut/ waiwatut.
Hebr 11:38 Joille mailma oli mahdotoin/ ja owat radollisudes waeldanet/ corweisa/ wuorilla/ mäen rotcoisa/ ja maan cuopisa/
Hebr 11:39 Ja caicki nämät owat uscon cautta todistuxen ansainnet/ eikä saanet lupausta/
Hebr 11:40 Että Jumala on jotakin parammin meille edescadzonut/ ettei he ilman meitä täydellisexi tullet olis.

Vers. 2. Todistuxen saanet) Nimittäin/ Jumalalda/ että he owat ollet wanhurscat ja hänelle otolliset. Nijncuin 4. ja 5. versyst näky.
v. 4. Wielä puhu) Abel sanotan puhuwan sijtte cuin hän cuoli: Sillä hän on wielä muistos/ ja ylistetän hänen uscons tähden/ nijncuin hän wielä puhuis/ ja neuwois muita hänen uscoans seuraman.
v. 13. Cuollet) Nimittäin/ Abraham/ Isaac ja Jacob ei ole mitän saanet ajallisest lupauxest Canaan maasta.
v. 19. Cuwaxi) Nimittäin/ Christuxen/ joca meidän syndeimme edest piti uhrattaman ja colmandena päiwänä jällens ylösnouseman.
v. 21. Sauwans pään päälle) Cadzo/ Gen.$ 47:31.

v. 26. Christuxen pilcan) Se on: se pilcka/ cuin hän ja hänen Canssans piti oikian opin ja Christuxen tähden kärsimän/ cuin heille luwattu oli.
v. 32. Gedeonist) Lue/ Iud.$ 6. Barac) Iud.$ 4. Samson) Iud.$ 13:14. etc$ Jephta) Iud.$ 11. Dawid ja Samuel) Samuelin Kirjois.
v. 33. Saanet lupauxet) Nijncuin Abraham Canaan maasta/ Gen.$ 15:18. v. eod.$ Tukinnet Lejonein suut) Nijncuin/ Dan. 6.
v. 34. Sammuttanet tulen woiman) Nijncuin Danielin cumpanit/ Dan. 2. v. eod.$ Wälttänet miecan terän) Nijncuin Eliseus/ 2. Reg.$ 6. v. eod.$ Wäkewämmäxi heickoudest tullet) Sijnä kärsimises owat he wäkewämmäxi tullet/ 2. Cor. 12. Minun woiman on heicoisa woimallinen. Eli nijncuin C. Hiskia 2. Reg.$ 20. Jos se ruumillisest heickoudest ymmärretän. v. eod.$ Woimallisexi sodasa) Nijncuin Josaphat/ 2. Par.$ 20.
v. 35. Jällens saanet) Nijncuin Sarpathin Leski/ 1. Reg.$ 17. Ja waimo Sunamis/ 2. Reg.$ 4.
v. 36. Pilckoja kärsinet) Nijncuin Amos/ cap.$ 7. v. eod.$ Fangiuxet ja tornit) Nijncuin Micha/ 3. Reg.$ 22. Ja Jeremia/ cap.$ 37.
v. 37. Kiwitetyt) Nijncuin Zacharia/ 2. Par.$ 24. etc$ v. eod.$ Lammasten ja wohten nahgois) Ja 38. corweisa/ wuorilla ja mäen rotcoisa) Ei että he idze owat heillens walinnet sencaltaisen elämän/ sen cansa jotakin ansaitaxens: Waan ettei heillä ollut parembata tila/ heidän ja totuden wihaitten tähden/ owat he nämät hywäxens ottanet/ ennen cuin he tahdoit hyljätä heidän uscons/ toiwons ja tunnustuxens.
v. 40. Ettei he ilman meitä täydellisexi tullet olis) Se on: Ettei he ruumin ja sielun cansa saisi täydellistä cunniata/ cuin heille luwattu oli/ waan heidän ruumins cansa lewäisit maasa/ sijhen asti/ että me myös sijhen tulemma/ ja nijn pitä meidän ynnä ylösnouseman/ ja toinen toisemme cansa sijtä osallisexi tuleman: Vt$ omnium$

XII. Lucu .

NEuwo wäkewillä wahwistuxilla/ kärsimän ja pysymän wahwana ristis ja wainomises/ oikian uscon ja tunnustuxen tähden/ v. 1.
Nijn myös rauhallisuteen ja pyhyteen/ v. 14.
Waaroi suruttomudest/ synnist ja pahennuxest/ v. 15.
Erinomaisesest Christuxen sanan ylöncadzest/ v. 25.

Hebr 12:1 SEntähden myös me/ että meillä on näin suuri todistusten joucko meidän ymbärilläm/ nijn poispangam syndi/ joca aina meihin tarttu ja hitaxi teke/ ja juoscam kärsimisen cautta sijnä kilwoituxes/

cuin meidän eteem pandu on/
Hebr 12:2 Ja cadzocam Jesuxen/ uscon alcajan ja päättäjän päälle. Joca/ cosca hän olis kyllä tainnut iloita/ kärsei ristiä/ ja ei totellut pilcka/ ja nyt istu oikialla kädellä Jumalan istuimella.
Hebr 12:3 Muistacat händä/ joca sencaltaisen wastahacoisuden on synneisildä idze wastans kärsinyt/ ettet te wäsy teidän mielisän ja lacka.
Hebr 12:4 Sillä et te ole wielä/ haman weren asti kilwoitellen/ syndiä wastan ollet/
Hebr 12:5 Ja te oletta jo unhottanet sen uscalluxen/ jonga hän teille nijncuin lapsillens puhu: Minun poican/ älä ylöncadzo HERran rangaistusta/ ja älä näänny coscas häneldä rangaistan.
Hebr 12:6 Sillä jota HERra racasta/ sitä hän myös rangaise. Mutta jocaista poica hän piexä/ cuin hän corja.
Hebr 12:7 Jos te sen rangaistuxen kärsitte/ nijn Jumala taridze teille idzens/ nijncuin lapsillens: Sillä cuca on se poica/ jota ei Isä rangaise?
Hebr 12:8 Mutta jos te oletta ilman rangaistusta/ josta caicki owat osalliset ollet/ nijn te oletta äpärät ja ette lapset.
Hebr 12:9 Ja cosca meillä owat lihalliset Isät ollet rangaidziana/ nijn me olemma nijtä cawahtanet/ eikö meidän sijs paljo enämmin pidä sille hengelliselle Isälle alammaiset oleman/ että me eläisimme?
Hebr 12:10 Ja ne tosin owat meitä rangaisnet harwoina päiwinä heidän luulons jälken/ mutta tämä rangaise meitä meidän tarpexem/ että hän meille pyhydens jacais.
Hebr 12:11 Mutta cosca caickinainen rangaistus käsis on/ nijn ei se ole meille iloxi/ waan murhexi/ mutta sijtte anda hän rauhallisen wanhurscauden hedelmän nijlle jotca sijnä harjoitetut owat.
Hebr 12:12 SEntähden ojetcat teidän joutilat kätenne/ ja wäsynet polwenne/
Hebr 12:13 Ja astucat wilpittömät askelet teidän jalgoillan/ ettei jocu combastuis nijncuin onduwa/ waan paljo enämmin terwexi tulis.
Hebr 12:14 Noudattacat rauha caickein cansa ja pyhyttä/ paidzi joita ei yxikän saa HERra nähdä.
Hebr 12:15 Ja ottacat waari/ ettei jocu Jumalan Armoa unhodais/ ettei joscus caswais jocu carwas juuri/ jotacuta wastahacoisutta tekemän/ ja monda sen cautta tulisit saastutetuxi.
Hebr 12:16 Ettei jocu olis salawuoteinen eli jumalatoin nijncuin Esau/ joca yhden atrian tähden myi pois esicoisudens oikeuden.
Hebr 12:17 Sillä te tiedätte/ että cosca hän sitte tahdoi oikeudella periä perindö siunausta/ tuli hän hyljätyxi: sillä ei hän löynnyt yhtän parannuxen sia/ waicka hän sitä kyyneleillä edzei.
Hebr 12:18 Sillä et te ole käynet sen wuoren tygö/ johon ruweta saa/ ja tulesta paloi/ et te myös käynet sijhen syngeyteen ja pimeyteen/ ja sen hirmuisen ilman tygö/

Hebr 12:19 Sen Basunan helinän ja sanain änen tygö/ jota ne jotca sen cuulit cartit/ anoin ettei se sana pitänyt heille millän muoto sanottaman.
Hebr 12:20 Sillä ei he woinet kärsiä nijtä cuin sijnä sanottin/ ja jos jocu peto sijhen wuoren sattui/ nijn sen piti kiwitettämän/ eli nuolilla ammuttaman läpidze.
Hebr 12:21 Nijn hirmuinen sen näky oli/ että Moseskin sanoi: minä olen hämmästyxis/ ja wapisen.
Hebr 12:22 Waan te oletta käynet Sionin wuoren tygö/ sen eläwän Jumalan Caupungin tygö/ taiwallisen Jerusalemin tygö/ ja monen tuhannen Engelitten joucon tygö/
Hebr 12:23 Ja esicoisten Seuracunnan tygö/ jotca Taiwaisa kirjoitetut owat/ ja Jumalan/ caickein Duomarin tygö/ ja täydellisten wanhurscasten Hengein tygö/
Hebr 12:24 Ja Uden Testamendin wälimiehen Jesuxen tygö/ ja sen prijscotus weren tygö/ joca parembita puhu cuin Abelin weri.
Hebr 12:25 CAdzocat/ ettet te händä ylöncadzo/ joca teidän cansan puhu: sillä jos ei ne heitäns wälttänet hänestä/ joca maan päällä puhui/ jotca carttelit: Paljo wähemmin me/ jos me sitä pyydämme cartta/
Hebr 12:26 Joca Taiwasta puhu/ jonga äni silloin maata järisti. Mutta nyt hän lupa ja sano: wielä minä nytkin kerran tahdon järistä/ en ainoastans maata/ mutta myös Taiwasta.
Hebr 12:27 Mutta cosca hän sano: wielä kerran tahto hän osotta/ että ne järisewäiset pitä muutettaman/ nijncuin sekin joca rakettu on/ että ne järisemättömät pysyisit.
Hebr 12:28 Sentähden saamme me sen waldacunnan joca ei järistä taida/ meillä on Armo/ jonga cautta me Jumalata palwelemme/ hänen mielens noutexi/ siweydellä ja pelgolla.
Hebr 12:29 Sillä meidän Jumalam on culuttawainen tuli.

Vers. 13. Ettei jocu combastuis) Se on: ettei jocu wilpistelis eikä huikendelis hänen uscons tunnustuxesa: eli hänen elämäsäns/ waan on wahwa uscosans/ ja cuinga hänen elämän pitä.
v. 17. Tuli hän hyljätyxi) Se on: häneldä kieltin esicoisen oikeus hänen Isäldäns Isaachilda: Nijncuin Historiast selkiä on/ Gen.$ 17. v. eod.$ Parannuxen sia) Nimittäin/ hänen Isäns Isaachin tykönä/ joca ei tahtonut catua/ että hän Jacobille oli paremman siunauxen andanut. Ei myös Esau tehnyt sydämelist catumust/ waicka hän itki/ nijncuin Lutherus/ Gen.$ cap.$ 27. selittä: Sillä ei hän catunut eikä itkenyt syndejäns/ waan wahingotans/ että hän oli esicoisen oikeuden cadottanut/ joca näky uhcauxest Jacobi wastan/ cosca hän itki. Mutta catumuxest Jumalan edes/ ja mingä armon hän saanut on/ ei täsä mitän puhuta.
v. 23. Esicoisten Seuracunnan tygö) Se on: P. Isäin ja Patriarchain Seuracunda/ jotca ensist hänen

Seuracundans algusa Jumalan lapsixi syndynet olit.
v. 24. Joca parambita puhu) Sillä Christuxen weri ei huuda costo/ nijncuin Abelin weri: waan julista Jumalan armon ja syndein andexi saamisen/ jos me idzemme parannam ja Jumalan cansa sowimme.
v. 27. Joca rakettu on) Nimittäin: käsillä/ nijncuin Mosexen Tabernacli/ joca täsä ymmärtetän.

XIII. Lucu .

LOpulla cootan muutamat tarpelliset neuwot/ joista waari pitä otettaman: Nijncuin weljellisest rackaudest/ cansakärsimisest/ v. 1
Puhtast Awioskäskyst/ v. 4.
Ahneudest/ v. 5.
Kijtollisudest Jumalan sanan opettaita cohtan/ v. 7.
Lujana pysymisest oikias opis/ v. 8.
Uhramisest Jumalalle otollista uhria/ v. 15.
Cuuliaisudest Opetusisille/ v. 17.
Ja rucouxist Apostolitten edest/ v. 18.
Ja nijn tämä Epistola päätetän hywällä toiwotuxella/ v. 20.
Sano hänen estens/ että hän lyhykäisest kirjoitta/ v. 22.
Lupa heidän tygöns tulla/ v. 23.
Luo terweyxiä/ v. 24.

Hebr 13:1 PYsykät wahwana weljellises rackaudes. Huonesen ottamist älkät unhottaco:
Hebr 13:2 Silläs sen cautta owat muutamat tietämät Engelitkin huonesens ottanet.
Hebr 13:3 Muistacat sidotuita/ nijncuin te heidän cansans sidotut olisitta/ ja nijtä jotca murhetta kärsiwät/ nijncuin te idze wielä lihasa olisitta.
Hebr 13:4 Awioskäsky pitä cunnialisest caickein seas pidettämän/ ja Awio wuode saastatoinna. Mutta huorintekiät ja salawuoteiset Jumala duomidze.
Hebr 13:5 Teidän menon olcon ilman ahneutta/ ja tytykät nijhin cuin teillä on: Sillä hän on sanonut: en minä sinua ylönanna/ engä unhoda.
Hebr 13:6 Nijn että me rohkemme sanoa: HERra on minun auttajan/ ja en minä pelkä mitä ihminen minulle tekis.
Hebr 13:7 Muistacat teidän Opettaitan/ jotca teille Jumalan sana puhunet owat/ joiden uscoa te seuratcat/

ja ottacat waari/ millinen loppu heidän menollans oli.
Hebr 13:8 JEsus Christus/ eilein ja tänäpän/ ja se on myös ijancaickisest.
Hebr 13:9 Älkät andaco teitän wietellä moninaisilla ja muucalaisilla opetuxilla. Sillä se on hywä että sydän wahwistu Armolla ja ei rualla/ joista ei ne mitän hyötynet jotca nijsä waelsit.
Hebr 13:10 Meillä on Altari/ josta ei ole nijden lupa syödä jotca majasa palwelewat:
Hebr 13:11 Sillä cuiden eläinden weren ylimmäinen Pappi wie Pyhään/ syndein edestä/ nijden ruumit ulcona Leiristä poldetan.
Hebr 13:12 Sentähden myös Jesus/ että hän oli pyhittäwä Canssan/ hänen omalla werelläns/ on hän ulcona portista kärsinyt.
Hebr 13:13 Nijn mengäm sijs hänen tygöns ulos Leiristä/ candain hänen pilckans.
Hebr 13:14 Sillä ei meillä täsä ole pysywäistä Caupungita/ waan tulewaista me edzimmä.
Hebr 13:15 Nijn uhratcam sijs aina Jumalalle kijtosuhri hänen cauttans/ se on/ huulden hedelmä/ jotca hänen nimens tunnustawat.
Hebr 13:16 Älkät myös hywin tekemist ja jacamist unhottaco: sillä sencaltaiset uhrit lepyttäwät Jumalan.
Hebr 13:17 Olcat teidän Opettaillen cuuliaiset/ ja seuratcat heitä: sillä he walwowat teidän sielujan/ nijncuin ne jotca lugun nijstä tekemän pitä/ että he sen ilolla tekisit/ ja ei huocauxella: sillä ei se ole teille tarpellinen.
Hebr 13:18 Rucoilcat meidän edestäm. Se on meidän uscalluxem/ että meillä on hywä omatundo/ ja että me ahkeroidzemma pitä hywä menoa caickein seas.
Hebr 13:19 Mutta enimmitten minä neuwon teidän näitä tekemän/ että minä sitä pikemmin teidän tygönne tulisin.
Hebr 13:20 Mutta rauhan Jumala/ joca on cuolleista jällens tuottanut/ sen suuren lammasten paimenen/ ijancaickisen Testamendin weren cautta/ meidän HERran Jesuxen.
Hebr 13:21 Joca teidän caikesa hywäsä työsä toimellisexi tehkön/ tekemän hänen tahtons/ ja saattacon teisä mitä hänen edesäns otollinen on/ Jesuxen Christuxen cautta/ jolle olcon cunnia ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
Hebr 13:22 Minä neuwon teitä (rackat weljeni) ottacat tämä neuwon sana hywäxi: sillä minä olen lyhykäisest teille kirjoittanut.
Hebr 13:23 Tietkät että meidän weljem Timotheus on pääsnyt/ jonga cansa/ jos hän pian tule/ minä tahdon teitä nähdä.
Hebr 13:24 Terwettäkät caickia teidän Opettaitan ja caickia Pyhiä. Teitä terwettäwät weljet Italiasta.
Hebr 13:25 Armo olcon caickein teidän cansan/ Amen. Kirjoitettu Italiast Timotheuxen cansa.

Vers. 9. Ja ei rualla) Se on: ei ruan eroituxen säädyillä/ jotca ei hyödytä nijtä/ jotca nijllä Jumalata palwella tahtowat: Waan Uscon opilla.
v. 10. Meillä on Altari) Se on: meillä on Christus/ jonga ansiosta ja hywistä töistä ei yxikän tule osallisexi/ joca Tabernaclis palwele/ se on: pyytä Lewitain säädyillä autuaxi tulla.
v. 13. Hänen pilckans) Se on: risti ja häwäistys/ jonga Christittyin pitä hänen tunnustuxens tähden kärsimän.

P. Petarin edellinen Epistola .

Esipuhe edellisest P. Petarin Epistolast .
TÄmän Epistolan on P. Petari kirjoittanut pacanoille/ jotca Christityxi tullet olit/ ja neuwo heitä uscosa wahwana pysymän/ ja alati caswaman caickinaises kärsimises/ ja hywisä töisä.
I. Lugus/ wahwista hän heidän uscons/ Jumalan lupauxen ja woiman cautta/ sijtä saatawasta autuudesta/ ja osotta/ ettei se luwattu autuus meildä ole ansaittu/ waan jo ennen Prophetain cautta ilmoitettu.
Sentähden heidän pitä nyt udes ja cunnialises elämäs waeldaman/ ja sen wanhan unhottaman/ nijncuin sen eläwän ijancaickisen sanan cautta udesta syndynet.
II. Lugus/ opetta hän Pään ja Culmakiwen tundeman/ joca on Christus.
Ja että he nijncuin toimelliset ja oikiat Papit idzens Jumalalle uhraisit/ cuin Christus hänens uhrannut on.
Ja neuwo caickinaisia Säädyjä: ensin/ opetta cuuliaiset oleman mailmalliselle Esiwallalle.
Sijtte erinomattain käske Palweliat heidän omain Isändäins alammaiset oleman ja wääryttä heildä kärsimän/ Christuxen tähden/ joca myös meidän tähtemme on wääryttä kärsinyt.
III. Opetta hän waimoja cuuliaisexi/ uscomattomillekin miehillen/ ja että he idzens enämmin caunistaisit pyhällä menolla/ cuin ulconaisella muodolla: Nijn myös miehiä/ waimojans kärsimän.
Ja että he myös keskenäns nöyrät olisit/ kärsiwäiset/ ja ystäwäliset/ nijncuin Christuskin meidän syndimme tähden on kärsiwäinen ollut.
IV. Opetta hän Liha waiwaman raitiudella/ walwomisella/ cohtuudella/ rucouxilla/ ja Christuxen Kärsimisen muistolla cungin idziäns lohduttaman ja wahwistaman.
Ja neuwo hengellisiä haldioita/ cuinga Jumalan sana ja tecoja tule edespanna/ ja että jocaidzen pitä lahjoillans muita palweleman/ ja ei ihmettelemän/ waan iloidzeman/ jos me jotakin Christuxen Nimen tähden kärsimme.
V. Neuwo hän Pispoja ja Pappeja/ cuinga heidän pitä elämän/ ja Canssa Jumalan sanalla ruockiman.
Ja waroi meitä Perkeleldä/ joca lackamata meitä jocapaicas wäijy ja tacaaja.

P. Petarin edellinen Epistola.

I. Lucu .

PEtari terwettä walituita muucalaisia muutamisa maacunnisa/ v. 1.
Kijttä Jumalata/ joca hänen ja heidän wastudest on synnyttänyt eläwään toiwohon Christuxes catomattomaan perindöhön/ v. 3.
Lohdutta heitä sillä/ että heidän ristins ja murhens/ jota he kärseit uscons coettelemisexi wähän aica/ on sanomattomalla ilolla ja cunnialla loppuwa/ v. 6.
Neuwo heitä toiwosa pysymän/ v. 13.
ja pyhään elämähän/ monella wahwistuxella. v. 14.
Erinomaisest/ wilpittömään rackauteen toinen toistans cohtan/ v. 22.

1 Piet 1:1 PEtari Jesuxen Christuxen Apostoli.
1 Piet 1:2 Walituille oudoille hajalla asuwaisille Pontos/ Galatias/ Cappadocias/ Asias ja Bithynias/ Isän Jumalan aiwoituxen jälken/ Hengen pyhityxen cautta/ cuuliaisuteen ja Jesuxen Christuxen weren prijscottamiseen. Jumala andacon teille suuren Armon ja Rauhan.
1 Piet 1:3 KIjtetty olcon Jumala ja meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ joca meitä suurest laupiudestans on synnyttänyt jällens/ eläwään toiwohon/ Jesuxen Christuxen ylösnousemisen cautta cuolleista/
1 Piet 1:4 Catomattomaan/ puhtaseen ja turmelemattomaan perindöön/ joca Taiwahas teitä warten tähdelle pandu on/
1 Piet 1:5 Jotca Jumalan wäellä/ uscon cautta autuuteen kätketän/ joca sitäwarten walmistettu on/
1 Piet 1:6 Että se wijmeisellä ajalla ilmei tulis/ josa te saatte iloita/ te/ joita nyt wähä aica (jos tapahtu) moninaisilla kiusauxilla waiwatan/
1 Piet 1:7 Että teidän uscon wilpittömäxi ja paljo callimaxi löyttäisin/ cuin catowa culda (joca tulesa coetellan) kijtoxexi/ ylistyxexi ja cunniaxi/ silloin cosca Jesus Christus ilmandu/
1 Piet 1:8 Jota te racastatte/ waicka et te händä näe/ jonga päälle te myös uscotta/ ehket te händä näe/ nijn te cuitengin saatte iloita sanomattomalla ja cunnialisella ilolla/
1 Piet 1:9 Ja käsitätte teidän usconna lopun/ nimittäin/ sieluin autuuden.
1 Piet 1:10 JOta autuutta owat Prophetat edzinet ja tutkinet/ jotca tulewaista armo teille ennustanet owat/
1 Piet 1:11 Ja owat tutkinet/ cosca taicka mingäcaltaisella ajalla Christuxen Hengi ilmoitti/ joca heisä oli/ ja oli jo ennen todistanut sijtä waiwasta/ cuin Christuxes on/ ja sijtä cunniasta cuin sen jälken tapahtuwa oli/
1 Piet 1:12 Joille se ilmoitettukin oli. Sillä ei he idze heitäns/ sen cautta palwellet/ waan meitä/ jotca nyt

teille nijden cautta julistetut owat/ cuin teille Evangeliumi saarnannet owat/ Pyhän Hengen cautta Taiwasta lähetetyn/ jota Engelitkin nähdä ikäwöidzewät.
1 Piet 1:13 SEntähden wyöttäkät teidän mielenne cupet/ ja olcat raitit/ ja pangat teidän täydellinen toiwon sijhen armohon/ cuin teille Jesuxen Christuxen ilmestyxen cautta taritan/ nijncuin cuuliaiset lapset.
1 Piet 1:14 Ja älkät asettaco teitän nijncuin ennen/ cosca te tyhmydes himoisa elittä.
1 Piet 1:15 Waan sen jälken joca teitä cudzunut on/ ja on pyhä/ olcat te myös pyhät caikisa teidän menoisan.
1 Piet 1:16 Sillä kirjoitettu on: Teidän pitä pyhät oleman.
1 Piet 1:17 Ja että te rucoiletta sitä Isä/ joca duomidze cungin töidens jälken/ ilman ihmisten muodon cadzomista/ nijn cadzocat/ että te teidän radollisudesan pelgosa waellaisitte.
1 Piet 1:18 Ja tietkät ettet te ole catowaisella cullalla eli hopialla lunastetut/ teidän turhasta menostan/ jonga te Isäin säädystä saitte/
1 Piet 1:19 Waan callilla Christuxen werellä/ nijncuin wiattoman ja puhtan Caridzan/
1 Piet 1:20 Joca tosin jo ennen oli aiwoittu cuin mailman perustuscan pandu oli/ mutta ilmoitettu wijmeisinä aicoina teidän tähten/ jotca hänen cauttans uscotte Jumalan päälle/
1 Piet 1:21 Joca hänen cuolleista herättänyt on/ ja hänelle sen cunnian andoi/ että teille olis vsco ja toiwo Jumalan päälle.
1 Piet 1:22 Ja tehkät puhtaxi teidän sielunna totuden cuuliaisudes/ Hengen cautta/ weljelliseen rackauteen/ joca wilpitöin olis/ ja olcat keskenän palawaises rackaudes/ puhtasta sydämestä/
1 Piet 1:23 Nijncuin ne jotca jällens syndynet owat/ ei catowaisesta/ waan catomattomasta siemenestä/ nimittäin/ eläwästä Jumalan sanasta/ joca ijancaickisest pysy.
1 Piet 1:24 Sillä caicki liha on nijncuin ruoho/ ja caicki ihmisen cunnia/ nijncuin ruohon cuckaiset. Ruoho on poiscuiwanut/ ja cuckaiset lacastunet.
1 Piet 1:25 Mutta HERran sana pysy ijancaickisest. Ja se on se sana/ joca teidän seasan saarnattu on.

Vers. 4. Catomattomaan) Josa ei pelco eikä murhetta ole/ että se loppuis. Puhtaseen) Joca ei surulla eli murhella ole secoitettu. Turmelemattomaan) Johonga ei ikänäns suututa: waan ijäisest puhtana ja tuorena pysy/ mutta mailman ilo toisin on.
v. 13. Pangat teidän täydellinen) Se on/ älkät huikennelco eli epäilkö teidän autuudestan.
v. 17. Cungin töidens jälken) Ei nijncuin ansion/ waan nijncuin heidän uscons todistuxen.

II. Lucu .

PEtari waara synnist ja lihallisest himost/ v. 1.
& 11. Ja neuwo pyytämän elä Christuxen opin jälken/ v. 2.
Että he owat hänen hywyttäns maistanet/ v.3. Owat hänen päällens raketut/ v. 4.
& 6. Owat pyhä Pappius/ v. 5.
& 9. ja Pacanoista Jumalan Canssaxi tullet/ v. 10.
että muut Jumalata ylistäisit/ v. 12.
Neuwo myös caickia cuuleman Esiwalda/ etc.$ v. 13.
Ja palwelioita alemmaisexi Isännillens/ etc.$ v. 18.
Ja kärsimän wääryttä/ v. 19.
Christuxen tawalla/ v. 21.

1 Piet 2:1 NIjn poispangat nyt caicki pahuus ja caicki petos/ ja ulcocullaisus ja cateus/ ja caicki panetus.
1 Piet 2:2 Ja halaitcat selkiätä järjellistä riesca/ nijncuin äsken syndynet lapsucaiset/ että te sen cautta caswaisitte.
1 Piet 2:3 Jos te muutoin maistanet oletta/ että HERra on suloinen/
1 Piet 2:4 Jonga tygö te myös tullet oletta/ nijncuin eläwän kiwen tygö/ joca ihmisildä hyljätty on/ mutta Jumalalda on hän walittu ja callis.
1 Piet 2:5 Ja myös te/ nijncuin eläwät kiwet raketcat teitän hengellisexi huonexi/ ja pyhäxi Pappiudexi uhraman hengellisiä uhreja/ jotca Jumalalle/ Jesuxen Christuxen cautta otolliset olisit.
1 Piet 2:6 SEntähden on myös Ramatus: Cadzo/ minä panen Zionihin walitun callin culmakiwen/ joca usco hänen päällens/ ei hän tule häpiään.
1 Piet 2:7 Teille jotca nyt uscotte/ on hän callis: mutta uscottomille (on se kiwi jonga rakendajat hyljännet owat/ ja on culmakiwexi tullut)
1 Piet 2:8 On hän louckauskiwexi/ ja pahennuxen callioxi/ nimittäin/ nijlle jotca idzens sanaan louckawat/ ja ei sitä usco/ johonga he asetetut olit.
1 Piet 2:9 MUtta te oletta walittu sucu/ Cuningalinen Pappius/ pyhä Canssa/ erinomaisuden Canssa/ ilmoittaman sen woima/ joca teitä pimeydestä hänen ihmelliseen walkeuteens cudzunut on.
1 Piet 2:10 Te jotca et muinen Canssa ollet/ mutta nyt te oletta Jumalan Canssa. Ja te jotca et muinen Armosa ollet/ mutta nyt te Armosa oletta.
1 Piet 2:11 RAckat weljet/ minä neuwon teitä/ nijncuin oudoja ja muucalaisia/ wälttäkät lihallisia himoja/

jotca sotiwat sielua wastan.
1 Piet 2:12 Ja pitäkät hywä meno pacanain seas/ että ne jotca teitä panettelewat/ nijncuin pahointekijtä/ tundisit teidän/ teidän hywistä töistän/ ja kijttäisit Jumalata sinä päiwänä/ jona hän caicki julista.
1 Piet 2:13 SEntähden olcat alammaiset caikille ihmisille/ ja säädyille/ HERran tähden/ olisco se Cuningalle/ nijncuin ylimmäiselle/ taicka Päämiehille/
1 Piet 2:14 Nijncuin nijlle jotca häneldä lähetetyt owat/ pahointekijlle rangaistuxexi/ ja hurscaille kijtoxexi.
1 Piet 2:15 Sillä se on Jumalan tahto/ että te hywällä työllä tukidzetta hulluin ja tyhmäin ihmisten suun.
1 Piet 2:16 Nijncuin wapat/ ja ei nijn että se wapaus olis nijncuin pahuden peitos/ waan nijncuin Jumalan palweliat.
1 Piet 2:17 Olcat cunnialiset jocaista wastan. Racastacat weljiä/ peljätkät Jumalata/ cunnioittacat Cuningasta.
1 Piet 2:18 TE palweliat/ olcat alammaiset caikella pelgolla teidän Isännillen/ ei ainoastans hywille ja siwiöille/ waan myös tuimille.
1 Piet 2:19 Sillä se on armo/ jos jocu omantundons tähden Jumalan tygö waiwa kärsi/ ja syyttömäst kärsi/
1 Piet 2:20 Sillä mikä kijtos se on/ jos te pahain tecoinne tähden piestän/ ja te kärsitte? Mutta cosca te hywin teette/ ja cuitengin waiwatan ja te sen kärsitte/ nijn se on armo Jumalan edes.
1 Piet 2:21 Sillä sitä warten oletta te cudzutut/ että Christus myös kärsei meidän edestäm/ ja jätti meille cuwan/ että teidän pitä hänen askeleitans noudattaman.
1 Piet 2:22 Joca ei yhtän syndiä tehnyt/ eikä yhtän petosta ole hänen suustans löytty.
1 Piet 2:23 Joca ei kironnut cosca hän kirottin/ ei uhgannut cosca hän kärsei/ mutta andoi hänelle coston/ joca oikein duomidze.
1 Piet 2:24 Joca meidän syndimme idze uhrais omas ruumisans puun päällä/ että me synneistä poiscuollet eläisimme wanhurscaudelle. Jonga haawain cautta te oletta terwexi tullet:
1 Piet 2:25 Sillä te olitta nijncuin exywäiset lambat/ waan nyt te oletta palainnet/ teidän sieluin Paimenen ja Pispan tygö.

Vers. 2. Järjellistä riesca) Se on/ hengellinen riesca/ Evangelium/ joca uscolla käsitetän/ ja ei ruumillisella taidolla/ josta saastainen riesca tule.
v. 5. Hengellisiä uhreja) Cadzo/ Malach. 1:11.
v. 12. Caicki julista) Ei wijmeiseldä ole mitän salattu hywä eli paha/ 1. Tim. 5:15. Ei mitän ole kätketty/ jota ei ilmoiteta/ Matth. 10:16.

v. 19. Omantundons tähden) Se on: että hywä omatundo pidetäisin Jumalan tygö.

III. Lucu .

PEtari neuwo waimoja miehiäns cuuleman/ v. 1.
sano/ mikä waimon oikia caunistus on/ v. 3.
Neuwo miehiä asuman emändäins cansa toimella/ v. 7.
ja caickia Christityitä hywijn töihin/ v. 8.
erinomattain hiljaisuteen ja kärsimiseen/ v. 9.
et$ 17. ja walmiseen uscon tunnustuxeen/ v. 16.
Christuxen kärsimisest/ cuolemast/ ylösnousemisest/ ja Taiwasen astumisest. Cusa hän myös puhu Noen ajast ja Castest/ v. 18.

1 Piet 3:1 OLcan waimot myös miehillens alammaiset/ että nekin jotca ei sana usco/ waimoin tawoist ilman sanata woitetuxi tulisit/
1 Piet 3:2 Cosca he teidän puhtan menon näkewät/ pelgosa.
1 Piet 3:3 Joidenga caunistus ei pidä oleman ulconaisis hiusten palmicois/ ja cullan ymbärins ripustamises/ eli waattein pugusa.
1 Piet 3:4 Waan jos se salainen ihminen on ilman wiata sydämes/ lakialla ja hiljaisella hengellä/ se on callis Jumalan silmäin edes.
1 Piet 3:5 Sillä näin owat pyhätkin waimot muinen heidäns caunistanet/ jotca toiwons panit Jumalan päälle/ ja olit miehillens alemmaiset.
1 Piet 3:6 Nijncuin Sara oli Abrahamille cuuliainen/ ja cudzui hänen Herraxens. Jonga tyttärixi tekin tullet oletta/ jos te hywin teettä/ ja pelkämät oletta.
1 Piet 3:7 TE miehet myös/ asucat heidän cansans taidolla/ ja andacat waimolliselle nijncuin heicommalle astialle hänen cunnians/ nijncuin myös elämän armon cansaperillisille/ ettei teidän rucouxen estetyxi tulis.
1 Piet 3:8 Mutta wijmein olcat caicki yximieliset/ ynnäkärsiwäiset/ pitäin weljellistä rackautta keskenän/ laupiat/ ystäwäliset/
1 Piet 3:9 Ei costain paha pahalla/ eikä kirouxella kirousta/ waan paremmin siunatcat/ tieten että te oletta cudzutut siunausta perimän.
1 Piet 3:10 Sillä/ joca elä tahto/ ja hywiä päiwiä nähdä/ hän hillitkän kielens paha puhumast/ ja huulens petoxesta.

1 Piet 3:11 Hän wälttäkän paha/ ja tehkän hywä. Hän edzikän rauha/ ja noudattacan sitä.
1 Piet 3:12 Sillä HERran silmät owat wanhurscasten päälle/ hänen corwans heidän rucouxisans. Mutta HERran caswo on pahointekiäin päälle.
1 Piet 3:13 Ja cuca wahingoitta/ jos te hywä pyydätte?
1 Piet 3:14 Ja/ jos te wielä oikiudengin tähden kärsisitte/ nijn te cuitengin autuat oletta. Mutta älkät peljätkö heidän waatimistans/ älkät myös heitä hämmästykö.
1 Piet 3:15 Mutta pyhittäkät HERra Jumala teidän sydämisän.
1 Piet 3:16 Olcat myös aina walmit wastaman jocaista/ cuin teidän toiwonne perustusta tutkistele/ joca teisä on hiljaisudella ja pelgolla/ ja pitäkät hywä omatundo/ että ne jotca teitä panettelewat/ nijncuin pahantekijtä/ häpeisit/ että he owat teidän hywän menonna Christuxen häwäisnet.
1 Piet 3:17 Sillä se on parambi (jos Jumalan tahto nijn on) että te hywän työn tähden kärsitte/ cuin pahan.
1 Piet 3:18 Sillä Christus myös kärsei meidän syndeimme tähden/ hurscas wääräin edestä/ että hän meitä Jumalalle uhrais/ joca lihan cautta cuoletettin/ mutta Hengen cautta eläwäxi tehty.
1 Piet 3:19 Josa hän myös poismeni/ ja saarnais fangituille hengille/
1 Piet 3:20 Jotca ei silloin usconet/ cosca Jumala Noen aicana odotti ja kärsiwäinen oli/ cosca Arcki walmistettin/ josa harwat (se on/ cahdexan sielua) weden cautta päästetyxi tulit/
1 Piet 3:21 Se nyt meitäkin Castesa autuaxi teke/ joca sitä awisti/ ei että lihan saastaisudet sillä pannan pois/ waan että se on hywän omantunnon lijtto/ Jumalan tykönä/ Jesuxen Christuxen ylösnousemisen cautta.
1 Piet 3:22 Joca on Jumalan oikialle kädelle Taiwasen ylösmennyt/ ja hänelle owat Engelit/ ja wallat/ ja woimat alammaiset.

Vers. 1. Ilman sanata/ Ei että he taitawat peräti ilman Jumalan sanan cuulota käätyxi tulla: sillä usco tule cuulost/ Rom. 10:14. Waan että he heidän Christillisten emänditten toimellisest menost rupiaisit racastaman Christillist elämät/ ja nijn sanan cuulon cautta täydellisemäst sijhen käättäisin.
v. 4. Ilman wiata) Nijn että hän on uscosa wilpitöin.
v. 6. Pelkämät) Waimot owat luonnostans argat/ ja pian peljätetyt. Mutta heidän pitä oleman wahwat/ jos jotakin kärsimän pidäis/ ja ei picaisest hämmästymän.
v. 7. Waimolliselle astialle) Caicki Christityt owat Jumalan käsiala. Mutta waimo on sekä ruumista että mielestä miestä heicombi/ sentähden hänen pitä sitä toimes armahtaman/ ettei paha wäli ja rijta nousis/

jolla caicki rucouxet estetän.
v. 19. Josa hän myös poismeni) Boni$ Theologi$ inquirere$ 13:9. Augustinus Scriptura$
v. 21. Hywän omantunnon lijtto) Nimittäin sijtä/ että jocu on otettu lijtton Jumalan cansa/ ja hänen syndins owat hänelle annetut andexi/ jotca ei hänelle enä taida wahingota tehdä/ Christuxen tähden.

IV. Lucu .

PEtari neuwo Christuxen tawalla kärsimän ristiä ja waino/ ja osotta sen hyödytyxen/ nimittäin/ että sen cautta lacataisin synnist/ v. 1.
Wara endisest pacanalisest elämäst/ Christilliseen elämähän/ v. 3.
Neuwo ahkeraan rucouxeen/ palawaan rackauteen/ nöyryteen ja muihin hywijn tapoihin/ v. 8.
Neuwo wieläkin lujast ristiä kärsimän.

1 Piet 4:1 ETtä Christus lihasa meidän edestäm on kärsinyt/ nijn warustacat teitän sillä mielellä: Sillä joca lihasa kärsi/ se lacka synnistä/
1 Piet 4:2 Ettei hän sitä aica cuin hän lihasa edespäin on/ ihmisten himon jälken/ waan Jumalan tahdon jälken eläis.
1 Piet 4:3 Sillä kyllä sijnä on/ että me culunen ajan elämäst culutimme pacanain mielen jälken/ waeldaisam irtaudes/ himois/ juopumises/ ylönsyömises lainomisis/ ja hirmuisis epäjumalden palweluxisa.
1 Piet 4:4 He ihmettelewät/ ettet te heidän cansans juoxe säädyttömäs hecuman menosa/ jotca teistä pahasti puhuwat/
1 Piet 4:5 Nijden pitä lugun tekemän hänelle/ joca on walmis duomidzeman eläwitä ja cuolleita:
1 Piet 4:6 Sillä sitäwarten Evangelium cuolleillekin saarnattu on/ että he duomitaisin ihmisten jälken lihasa:
1 Piet 4:7 Mutta Hengesä he eläwät/ Jumalasa. Mutta nyt caickein loppu lähesty.
1 Piet 4:8 NIin olcat sijs raitit ja walpat rucoileman/ mutta ennen caickia pitäkät palawa rackaus: Sillä rackaus peittä paljo ricoxita.
1 Piet 4:9 Olcat wierasten holhojat keskenän napisemata.
1 Piet 4:10 Ja palwelcat toinen toistan/ jocainen sillä lahjalla cuin hän saanut on/ nijncuin hywät moninaisen Jumalan armon huonenhaldiat.
1 Piet 4:11 Jos jocu puhu/ hän puhucan nijncuin Jumalan sanoja. Jos jollakin on jocu wirca/ hän tehkän nijncuin sijtä woimasta/ jonga Jumala anda. Että Jumala caikisa Jesuxen Christuxen cautta cunnioitettaisin. Jolle olcon cunnia ja walda ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.

1 Piet 4:12 MInun rackahani/ älkät oudoxuco sitä hellehtä (cuin teille tapahtu/ että teitä coetellan) nijncuin teille jotakin utta tapahduis/
1 Piet 4:13 Waan parammin iloitcat/ että te Christuxen cansa kärsitte/ että tekin ajallans hänen cunnians ilmestyxes iloidzisitte ja riemuidzisitte.
1 Piet 4:14 Autuat oletta te/ jos teitä Christuxen Nimen tähden pilcatan: Sillä se Hengi/ joca on cunnian ja Jumalan Hengi/ lewäjä teidän päällänne. Heildä hän pilcatan/ waan teildä hän cunnioitetan.
1 Piet 4:15 Älkän yxikän teistä kärsikö nijncuin murhaja eli waras/ taicka pahantekiä/ eli nijncuin se joca toisen wircaan rupe.
1 Piet 4:16 Mutta jos hän kärsi nijncuin Christitty/ älkön häwetkö/ waan kijttäkän Jumalata sen osan tähden.
1 Piet 4:17 Sillä aica on/ että duomion pitä Jumalan huonesta alcaman. Mutta jos se ensin meistä alca/ mingästä lopun ne saawat/ jotca ei Jumalan Evangeliumita usco?
1 Piet 4:18 Ja jos hurscas tuscalla wapaxi tule/ cusa sijtte jumalatoin ja syndinen näky?
1 Piet 4:19 Sentähden ne jotca Jumalan tahdon jälken kärsiwät/ andacan sieluns nijncuin uscolliselle luojalle hywäin töiden cansa.

Vers. 6. Cuolleillekin saarnattu) Se on: Pacanoille/ jotca olit cuollet ja haudatut heidän synneisäns ja pahas menosans/ ettei he tiennet sijtä hengellisest elämäst Christuxes/ (Että he duomitaisin) Se on: että he ajallisest heidän endisen jumalattomudens tähden jotain kärsisit ja rangaistaisin.
v. 7. Hengesä he eläwät) Se on: Jos he cuulewat Evangeliumin saarnan/ nijn he cuitengin wircowat eli heräjäwät hengelliseen ja ijäiseen elämän Christuxes.
v. 8. Peittä) Joca lähimmäistäns racasta/ ei sen mieldä ricota/ waan caicki mitä händä wastan ricotan/ se täsä cudzutan/ peittäwän caiken ricoxen.
v. 12. Sitä hellehtä) Se on/ waino/ joca meitä coettele/ nijncuin tuli cullan.
v. 15. Toisen wircaan) Tämän wigan Perkele enimmäst wääräin Christittyin cautta waicutta/ jotca aina paljo hallita ja wallita tahtowat/ cusa ei Jumala ole heitä käskenyt.

V. Lucu .

PEtari neuwo Pispoja ja Pappeja wircaans/ nuoria ja alammaisia nöyryteen/ v. 1.
Caickia yhteisest cuuliaisuteen/ v. 1.
& 5. Jumalahan turwaman/ v. 7.

Raitiuteen ja walwoman Perkelen petosta wastan/ v. 8.
Toiwotta että Jumala täytäis sen hywän/ jonga hän heisä alcanut oli: kijttä Jumalata/ v. 10.
Kertoi neuwons ja päättä terwetyxellä/ v. 12.

1 Piet 5:1 WAnhoja Pappeja/ teidän seasan/ minä neuwon/ joca myös Pappi olen/ ja Christuxen
kärsimisen tunnustaja/ ja osallinen sijtä cunniasta joca ilmestywä on.
1 Piet 5:2 Caitcat Christuxen lauma/ joca teidän hallusan on/ ja pitäkät sijtä waari/ ei waaditut/ waan
mielelliset/ ei turhan woiton tähden/ waan hywästä tahdosta/
1 Piet 5:3 Ei nijncuin Herrat Canssans päälle/ waan olcat laumalle opixi/
1 Piet 5:4 nijn te (ylimmäisen Paimenen ilmestyis) catomattoman cunnian Cruunun saatte.
1 Piet 5:5 NIin myös te nuoret/ olcat wanhoille alammaiset. Olcat caicki toinen toisellenne alammaiset/ ja
pitäkät teitänne kijndiäst nöyryteen/ sillä Jumala on coreita wastan. Mutta nöyrille hän anda armon.
1 Piet 5:6 Nöyryttäkät sijs teitän Jumalan wäkewän käden ala:
1 Piet 5:7 Että hän teitä ajallans corgotais/ caicki teidän murhen pangat hänen päällens: Sillä hän pitä
murhen teistä.
1 Piet 5:8 OLcat raitit ja walwocat: sillä teidän wihollisen Perkele ymbärinskäy/ nijncuin kiljuwa Lejon/ ja
edzi kenen hän nielis.
1 Piet 5:9 Sitä te wastan seisocat/ wahwat uscosa. Ja tietkät/ että ne waiwat tapahtuwat teidän
weljillengin mailmasa.
1 Piet 5:10 Mutta Jumala/ jolda caicki armo tule/ joca meitä on cudzunut ijancaickiseen cunniahans/
Christuxes Jesuxes/ teitä/ jotca wähän aica kärsitte/ walmista/ wahwista ja perusta.
1 Piet 5:11 Sille olcon cunnia ja walda ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
1 Piet 5:12 Siluanuxen teidän uscollisen weljenne cansa (nijncuin minä luulen) olen minä teidän tygönne
harwoilla sanoilla kirjoittanut/ neuwoden ja tunnustain/ että tämä on se oikia Jumalan armo/ josa te
oletta.
1 Piet 5:13 Terwettäwät teitä walitut Babylonias/ ja minun poican Marcus.
1 Piet 5:14 Terwettäkät toinen toistan rackauden suun annolla: Rauha olcon teille caikille/ jotca Christuxes
Jesuxes oletta/ Amen.

Vers. 3. Herrat Canssans päälle) Cleros$, on arpa eli osa/ jonga jocu arwalla saa. Nijn P. Petari täsä cudzu pitäjän wäen arwaxi/ se on: se osa joca pitäjän Papille uscottu on.
v. 13. Babylonias) Yxi Babylon on Chaldeas/ ja toinen Egyptis joca myös Alcairixi cudzutan. Jos jocu sano

tämän Babylonian Romixi/ osottaxens Petarin ollen Romisa/ cosca hän tämän kirjoitti: Nijn ei hänen pidä myös kieldämän mitä Johannes Ilmestyxesäns kirjoitta/ cap.$ 17:5. etc.$ Babyloniast/ joca pitä Romist ymmärrettämän.

P. Petarin Toinen Epistola .

Esipuhe Toisest P. Petarin Epistolast .
TÄmä Epistola on kirjoitettu nijtä wastan/ jotca luulewat Christillisen uscon ilman töitä taitawan olla/ sentähden neuwo hän nijtä harjoitteleman heitäns hywisä töisä/ ja oleman lujana uscosans/ nijncuin puu hedelmäst tutan.
Sijtte rupe hän Evangeliumita kijttämän/ ihmisten opetuxen suhten/ että ainoastans sitä/ ja ei yhdengän ihmisen oppia cuultaman pidä/ sillä nijncuin hän sano: ei yxikän Prophetia ole wielä ihmisen mielen jälken tapahtunut.
Sentähden hän waara heitä toisesa Lugus petollisilda tulewaisilda opettailda/ jotca töitä waatiwat ja nijllä Christuxen kieldäwät.
Ja uhca heitä colmella hirmuisella rangaistuxella/ ja näyttä heidän juuri nijncuin he owatkin/ heidän ahneudens/ ylpeydens/ coirudens/ huorudens ja ulcocullaisudens cansa/ että jocainen kyllä ymmärtä/ ketä hän sillä luule/ cuin nyt Christicunnas tapahtu.
Colmannes osotta hän: että Duomiopäiwä on pian tulewa/ ja waicka se ihmisten mielestä näky olewan tuhat ajastaica/ nijn se on cuitengin Jumalan edes/ nijncuin yxi päiwä/ sentähden sanotan jocaidzen Duomiopäiwä olewan tullut/ cohta cuin hän cuollut on.
Ja sijtte kirjoitta hän/ cuinga Duomiopäiwänä pitä tapahtuman/ että caicki pitä tulella culutettaman.
Mutta hän ennusta myös/ että sijhen aican pitä ihmiset oleman pilckajat/ ja ei uscosta lucua pitämän/ waan oleman cuin Epicurerit.
Lyhykäisest sanottu: Ensimäinen Lucu osotta/ cuinga Christicunda on Evangeliumin aicana puhdas olewa.
Toinen Lucu näyttä/ cuinga ihmisten opin aicana on olewa.
Colmas/ cuinga ihmiset sijtte sekä Evangeliumin että caickinaisen opin ylöncadzowat/ eikä tahdo uscoa.
Se aica on nyt käsis ja Christuxen tulemisen asti pysy.

P. Petarin Toinen Epistola .

I. Lucu .

PEtari terwettä caickia Christityitä/ v. 1.

ja että Jumala oli heille/ uscon cautta runsast lahjoittanut ja luwannut caicki cuin elämään ja jumalisuteen tule/ v. 3.
neuwo hän heitä osottaman Uscons/ jumalisella elämällä/ ja Christillisillä awuilla/ v. 5.
wahwistaxens nijn heidän cudzumisens ja walidzemisens/ v. 10.
Neuwo wielä sengintähden heitä/ että hänen cuolemans aica oli jo lähestywä/ v. 12.
ja että hän oli idze sen silmilläns nähnyt/ cuin hän Christuxest saarnais/ v. 16.
Nijn myös että Prophetatkin olit sijtä ennustanet/ joiden sanoihin heidän idzens piti luottaman/ v. 19.

2 Piet 1:1 SImon Petari Jesuxen Christuxen palwelia ja Apostoli. Nijlle jotca owat saanet meidän cansamme yhdencaltaisen uscon wanhurscaudes/ jonga meidän Jumalam/ ja wapahtajam Jesus Christus anda.
2 Piet 1:2 Armo ja Rauha lisändykön teisä/ Jumalan ja meidän HERran Jesuxen Christuxen tundemisen cautta.
2 Piet 1:3 ETtä hänen jumalinen wäkens meille caickinaiset (jotca elämän ja jumalisen menon sopiwat) on lahjoittanut/ hänen tundemisens cautta/ joca meitä hänen cunnians ja woimans tähden cudzunut on/
2 Piet 1:4 Joidenga cautta meille ne callit ja suurimmat lupauxet lahjoitetut owat/ nimittäin/ että te nijden cautta Jumalan luonnosta osallisexi tulisitta/ jos te catowaisen mailman himon wäldätte.
2 Piet 1:5 Nijn ahkeroitcat/ teidän usconne woima osottaman/
2 Piet 1:6 Ja woimasa toinda/ ja toimesa cohtulisutta ja kärsimistä/ ja kärsimises jumalisutta/
2 Piet 1:7 Ja jumalisudes weljellistä rackautta/
2 Piet 1:8 Ja weljellises rackaudes yhteistä rackautta. Sillä cosca nämät täydellisest teisä owat/ nijn ei he teitä salli löyttä joutilasna eli hedelmättöminä meidän HERran Jesuxen Christuxen tundemises.
2 Piet 1:9 Mutta jolla ei näitä ole/ hän on sokia/ ja coperoidze tietä kädelläns/ ja on unhottanut idzens ollen puhdistetun endisist synneistäns.
2 Piet 1:10 Sentähden rackat weliet/ ahkeroitcat parammin sitä/ että te teidän cudzumisen ja walidzemisen wahwistaisitte.
2 Piet 1:11 Sillä jos te sen tette/ nijn et te coscan combastu/ ja silläns teidän sallitan aldist sisällekäydä/ meidän HERran ja wapahtajan Jesuxen Christuxen ijancaickiseen waldacundan.
2 Piet 1:12 SEntähden en minä tahdo unhotta teitä aina nijstä neuwoa/ waicka te tiedätte/ ja wahwistetut oletta täsä nykyisesä totuudesa:
2 Piet 1:13 Sillä minä arwan sen cohtulisexi/ nijncauwan cuin minä täsä majasa olen/ herättä teitä ja muistutta teille:

2 Piet 1:14 Sillä minä tiedän/ että minun pitä pian tämän minun majani poispaneman/ nijncuin meidän HERra Jesus Christus minulle ilmoitti.
2 Piet 1:15 Mutta minä tahdon ahkeroita/ että te nämät minun lähtemiseni jälken muistosa pidätte.
2 Piet 1:16 Sillä embä me ole cawaloita juttuja noudatellet/ teille tiettäwäxi tehdesäm meidän HERran Jesuxen Christuxen woima ja ja tulemista. Waan me olemma idze nähnet hänen cunnians/
2 Piet 1:17 Cosca hän Isäldä Jumalalda sai cunnian ja ylistyxen/ änen cautta/ joca hänelle näin sildä wäkewäldä Herraudelda tapahdui/ Tämä on minun racas Poican/ johon minä mielistyn.
2 Piet 1:18 Ja tämän änen me cuulimma Taiwast/ cosca me pyhällä wuorella hänen cansans olimma.
2 Piet 1:19 Meillä on wahwa Prophetalinen sana/ ja te teettä hywin että te sijtä waarin otatte nijncuin kyntilästä joca pimeis walista/ nijncauwan cuin päiwä walkene/ ja Cointähti coitta teidän sydämisän.
2 Piet 1:20 Ja se tule teidän ensin tietä/ ettei yxikän Prophetia Ramatusa tapahdu omasta selityxestä/
2 Piet 1:21 Sillä ei yxikän Prophetia ole wielä ihmisen tahdosta edestuotu/ waan pyhät Jumalan ihmiset owat puhunet/ waicutetut Pyhäldä Hengeldä.

Vers. 20. Omasta selityxestä) Se on/ jongun oman pään eli mielen jälken/ waan pitä Pyhän Hengen selityst muihin Ramatun paickoihin cadzottaman ja häneldä oikiat ymmärryst rucoildaman.

II. Lucu .

PEtari julista/ että nijncuin Wanhas Testamendis oli wääria Prophetaita: nijn oli Udes Testamendiskin wääriä opettaita olewa/ jotca Jumala aicanans rangaise/ v. 1.
Nijncuin hän erannet Engelit/ edellisen mailman/ nijn myös Sodoman ja Gomorran rangais/ v. 4.
Kirjoitta sijtte sencaltaisten wääräin opettain/ ja heidän jumalattoman jouckons muodon/ että he sen paremmin tuttaisin/ v. 10.

2 Piet 2:1 OLi myös wääriä Prophetaita Canssan seas/ nijncuin teidängin secan wääriä opettait tule/ jotca wahingoliset eriseurat tuowat/ ja kieldäwät sen HERran joca heidän ostanut on/ saattain heillens nopian cadotuxen.
2 Piet 2:2 Ja monda noudatta heidän hucutustans. Joiden cautta totuden tie pilcatan/
2 Piet 2:3 Ja ahneudest ajatetuilla sanoilla/ pitä heidän teitä cauppaman. Joiden Duomio ei sillen cauwan wijwy/ eikä cadotuxens maca.
2 Piet 2:4 Sillä jos ei Jumala nijtä Engeleitä/ jotca syndiä teit/ armahtanut/ waan on pimeyden cahleilla

helwettin syösnyt/ ja ylönannoi heidän Duomioon kätkettä.
2 Piet 2:5 Ja ei ole armahtanut endistä mailmat/ waan wapahti Noen wanhurscauden Saarnajan idze cahdexandena/ ja toi wedenpaisumuxen jumalattoman mailman päälle.
2 Piet 2:6 Ja on ne Caupungit Sodoman ja Gomorran tuhaxi tehnyt/ cukistanut ja cadottanut/ ja teki ne jumalattomille peljätyxexi/ jotca sijtte tulewat olit.
2 Piet 2:7 Ja on pelastanut hurscan Lothin/ joca riettaisilda ihmisildä heidän haureudens menolla waiwattin.
2 Piet 2:8 Sillä hän oli hurscas ja asui heidän seasans/ ja cuitengin sencaltaisia piti näkemän ja cuuleman/ he waiwaisit sitä hurscasta sielua jocapäiwä heidän wäärillä töilläns.
2 Piet 2:9 HERra taita jumaliset kiusauxista pelasta/ mutta wäärät hän kätke Duomiopäiwän asti waiwatta.
2 Piet 2:10 Mutta enimmäst ne jotca lihan jälken saastaisisa himoisa waeldawat/ ja Herrauden ylöncadzowat/ tuimat/ tylyt/ jotca ei pelkä waldojacan pilcata.
2 Piet 2:11 Waicka ne Engelit/ jotca wäes ja woimas suuremmat owat/ ei tahdo kärsiä tätä HERran pilcallista duomiota.
2 Piet 2:12 Cuitengin owat he nijncuin tyhmät pedot/ jotca luonnostans kijnniotetta ja teurastetta syndynet owat. Pilckawat sitä jota ei he ymmärrä/ ja huckuwat heidän turmellus menoisans ja saawat wääryden palcan.
2 Piet 2:13 He pitäwät sen hecumana/ että he ajallisis hercuis eläwät/ he owat ilkeydet ja pilcat/
2 Piet 2:14 He kerscawat teidän lahjoistan/ coreilewat teidän omillan/ ja heillä on silmät huorutta täynäns/ jotca ei salli heitäns synnistä torjua/ he haucuttelewat tygöns horjuwat sielut/ he owat heidän sydämens ahneudes ylönharjandunet/ kirottu Canssa/
2 Piet 2:15 Jotca ylönannoit oikian tien ja exyit/ he noudattawat Balaamin Bosorin pojan tietä/ joca wääryden palcka racasti.
2 Piet 2:16 Mutta hän rangaistin hänen wäärydestäns/ myckä työjuhta puhui ihmisen änellä/ ja esti sen Prophetan hulluden.
2 Piet 2:17 Ne owat wedettömät lähtet/ ja pilwet jotca tuulispääldä ymbärins ajetan/ joille on kätketty syngiä pimeys ijancaickisest.
2 Piet 2:18 Sillä he puhuwat röykeitä sanoja/ jotca turhat owat/ ja yllyttäwät tawattomuden cautta lihallisijn himoin nijtä jotca idze olisit wältänet.
2 Piet 2:19 Ja wielä nytkin exyxis waeldawat/ ja lupawat heille wapauden/ waicka he idze turmeluxen palweliat owat: sillä jolda jocu woitetan/ sen palwelia hän myös on.
2 Piet 2:20 Ja sijtte cuin he owat paennet mailman saastaisudest HERran ja wapahtajan Jesuxen Christuxen

tundemiseen/ nijn he cuitengin heidäns nijhin kääriwät/ ja woitetan/ ja on heille wijmeinen pahemmaxi tullut/ cuin ensimäinen:
2 Piet 2:21 Sillä se olis heille parambi ollut/ ettei he wanhurscauden tietä tundenetcan olis/ cuin että he tunsit sen/ ja poickeisit pois pyhästä käskystä/ joca heille annettu oli.
2 Piet 2:22 Nijlle on tapahtunut se totinen sananlascu: Coira syö oxennuxens/ ja/ pesty sica rype ropacosa jällens.

Vers. 1. Kieldäwät sen HERran/ joca heidän ostanut on) Cadzo/ Rom. 14:15. v.13. Kerscawat teidän lahjoistan) Nijncuin Pispat ja Papit Paawin Lahcocunnas tekewät/ nijstä codoista ja cartanoista/ jotca Jumalan palweluxen hywäxi lahjoitetut owat. Ja ei mitän sen edest tee/ ei saarna eikä Sacramentejä jaga. v. 18. Tawattomuden) Nijncuin tapahtu Awioskäskyn kieldämisellä/ että coco mailma ilkiällä elämällä ja hirmuisilla lihallisilla synneillä täytetän.

III. Lucu .

ILmoitta wielä/ että mailman lopulla tulewat pilckajat/ jotca wijmeisen duomion kieldäwät/ v. 3.
Joita hän wasta/ v. 5.
Ja sano mingätähden Jumala näky duomion cansa wijpywän/ v. 8.
Cuinga se on tapahtuwa/ v. 10.
& 12. Cuinga meidän pitä sen lähestyis elämän/ v. 11.
Neuwo cutakin sijhen idziäns mahdollisest walmistaman/ etc.$ v. 14.
Ja ei andaman sencaltaisilda pilckailda wieteldä/ v. 17.
Päättä kijtoxella/ v. 18.

2 Piet 3:1 TÄmä on se toinen Epistola/ cuin minä teille minun rackani kirjoitan/ jolla minä herätän ja neuwon teidän puhdasta mieldän.
2 Piet 3:2 Että te muistaisitte ne sanat jotca teille ennen pyhildä Prophetailda sanotut owat/ ja myös meidän käskym/ jotca olemma HERran ja wapahtajan Apostolit.
2 Piet 3:3 JA tietkät se ensin/ että wijmeisinä päiwinä tulewat pilckajat/ jotca oman himons jälken waeldawat/ ja sanowat: Cusa nyt on lupaus hänen tulemisestans?
2 Piet 3:4 Sillä/ sijtä päiwästä cuin Isät owat nuckunet/ pysywät caicki nijncuin ne luonnon algustakin ollet owat.

2 Piet 3:5 Mutta tietens ei he tahdo tietä/ että Taiwas muinen oli/ ja maa wedestä/ joca wedesä Jumalan sanan cautta seiso.
2 Piet 3:6 Cuitengin oli sijhen aican/ se mailma nijden cautta/ weden paisumisella turmeldu.
2 Piet 3:7 Nijn myös ne Taiwat ja maat cuin nyt owat/ hänen sanans cautta säästetän/ tulen waraxi Duomiopäiwälle pidettä/ cosca jumalattomat ihmiset cadotetan.
2 Piet 3:8 Mutta tätä ei pidä teildä salattaman/ minun rackani: yxi päiwä on HERran edes nijncuin tuhannen ajastaica/ ja tuhannen ajastaica nijncuin yxi päiwä.
2 Piet 3:9 Ei HERra wijwytä lupaustans/ nijncuin muutamat sen wijpywän luulewat/ waan hän on meidän cansam kärsiwäinen/ ja ei tahdo että jongun pidäis huckuman/ waan että jocainen idzens parannuxeen käännäis.
2 Piet 3:10 MUtta HERran päiwä on tulewa/ nijncuin waras yöllä/ ja silloin Taiwat suurella kijrulla poismenewät/ mutta Elemendit pitä palawudesta sulaman/ ja maa/ ja rakennuxet/ jotca hänesä owat/ pitä palaman.
2 Piet 3:11 Että caicki nämät pitä catoman/ nijn teidän tule silloin pyhisä menoisa ja jumalisudesa olla:
2 Piet 3:12 Nijn että te odotatte ja ikäwöidzette Jumalan päiwän tulemista. Jona Taiwat tulesta catowat/ ja Elemendit palawudesta sulawat.
2 Piet 3:13 Mutta me odotamme usia Taiwaita/ ja utta maata/ hänen lupauxens jälken/ joisa wanhurscaus asu.
2 Piet 3:14 SEntähden minun rackani/ että te näitä tiedätte/ nijn ahkeroitcat/ että te hänen edesäns puhtaxi ja nuhtettomaxi/ rauhas löyttäisin/
2 Piet 3:15 Ja lukecat meidän HERran Jesuxen Christuxen kärsimys teidän autuudexenne. Nijncuin meidän racas weljem Pawali/ sijtä wijsaudest cuin hänelle annettu on/ teille on kirjoittanut.
2 Piet 3:16 Ja jocaidzesakin Epistolasans näistä puhu/ joisa monda on/ cuin työlät ymmärtä owat/ jotca taitamattomat ja irtaliset pahendawat/ nijncuin muutkin Ramatut/ omaxi cadotuxexens.
2 Piet 3:17 Mutta minun rackani/ että sen jo ennen tiedätte/ nijn carttacat/ ettet te wietelläis jumalattomain ihmisten exytyxellä/ ynnä heidän cansans/ ja nijn te poislangette teidän omasta wahwudestan.
2 Piet 3:18 Waan caswacat meidän HERran ja Wapahtajan Jesuxen Christuxen armos ja tundemises. Jolle olcon cunnia sekä nyt että ijancaickiseen aican/ Amen.

Vers. 3. Pilckajat) Jotca ei mitän usco/ waan eläwät oman mielens jälken.

v. 16. Työlät ymmärtä) Grecan textis on: jotakin cuin työläs on ymmärtä.

P. 1 Johannexen Ensimäinen Epistola.

Esipuhe P. 1 Johannexen Colmest Epistolast .

ENsimäinen Pyhän 1 Johannexen Epistola on yxi toimellinen Apostolinen Epistola ja piti paremmin cohta hänen Evangeliumitans seuraman : Sillä nijncuin hän Evangeliumisans vscost selkiäst opetta, nijn hän myös täsäkin Epistolas nuhtele nijtä, jotca heitäns vscost kerscawat ilman töitä ja opetta ahkerast, ettei työt sijtä poisjää, josa vsco on.
Mutta jos ne poisjääwät nijn ei usco ole oikia waan walhe ja pimeys.
Waan ei hän tätä tee Lain waatimisella nijncuin pyhän Jacobin Epistola : mutta herättä ia suosittele meitä rackauteen, että me toinen toistam racastaisim nijncuin Jumalakin meitä racasti.
Kirjoitta myös cowast Cerinthereitä ja Antichristuxen Henge wastan joca jo silloin rupeis kieldämän ettei Christus ollut lihaan tullut.
Joca nyt enimmäst käsis on : sillä ehkei nyt julkisest suulla kieldä Christust lihaan tullexi nijn he cuitengin kieldäwät sen sydämesäns opillans ja elämälläns.
Sillä joca töilläns tahto hurscaxi ja autuxi tulla, hän kieldä Christuxen.
Mutta Christus on sitä warten lihaan tullut että hän meitä ilman meidän töitäm hänen werens cautta hurscaxi ja autuaxi tekis.
Ja nijn tämä Epistola soti molembita wastan, sekä nijtä jotca tahtowat ilman töitä vscosa olla: ja myös nijtä wastan jotca töilläns tahtowat hurscaxi tulla ja pitä meitä oikialla keskimmäisellä tiellä.
Että me uscon cautta hurscaxi ja synnistä wapaxi jouduisimma ja sijtte cosca me hurscat olemma, pitä meidän hywiä töitä ja rackautta Jumalan tähden ahkeroidzeman wapast mielest ilman maxon toiwota.
Mutta ne caxi seurawaist Epistolat ei ole opettawaiset waan rackauden ja vscon cuwat joilla myös on oikia Apostolinen Hengi.

P. 1 Johannexen Ensimäinen Epistola .

I. Lucu .

PYhä 1 Johannes tiettäwäxi teke, että hän idze on nähnyt ja cuullut Christuxen Jumalan Pojan, ja mitä hän

hänestä on saarnannut v. 1.
Hän saarnais sitä muille että hekin saisit yhteyden hänen ja hänen taiwallisen Isäns cansa v. 3.
Sano mitä hän saarnais : Nimittäin että Jumala on walkeus ja jos me tahdomma tulla hänen yhteyteens, nijn meidän pitä walkeudes waeldaman että me meidän synneistäm Christuxen hänen Poicans werellä puhdistettaisim v. 5.
Joca tapahtu jos me tunnustam meidän syndim v. 9.
Mutta jos me ne kiellämme : nijn me teemme Jumalan walhetteliaxi ja tulemma idze sixi v. 8.
& 10

1 Joh 1:1 JOca algusta oli, jonga me cuulimma, jonga me silmillämme näimme, jota me cadzellet olemma, ja meidän kättem pidellet owat elämän sanasta,
1 Joh 1:2 Ja elämä on ilmestynyt, ja me olemma nähnet, ja todistamme ja ilmoitamme teille sen elämän, joca ijancaickinen on, joca oli Isän tykönä, ja on meille ilmestynyt.
1 Joh 1:3 Mitä me nähnet ja cuullet olemma, sen me teille ilmoitamme, että teilläkin meidän cansamme osallisus olis, ja meidän osallisudem Isän ja hänen Poicans Jesuxen Christuxen cansa olis.
1 Joh 1:4 Ja näitä me teille kirjoitamme, että teidän ilonna täydellinen olis.
1 Joh 1:5 Ja tämä on se ilmoitus, jonga me häneldä cuullet olemme ja teille ilmoitamme : Jumala on walkeus ja ei hänesä ole pimeyttä.
1 Joh 1:6 Jos me sanomme, että meillä on osallisus hänen cansans, ja waellamme pimeydes, nijn me walehtelemme ja emme tee totuutta.
1 Joh 1:7 Mutta jos me walkeudes waellamme nijncuin hängin walkeudes on nijn meillä on osallisus keskenäm, ja Jesuxen Christuxen hänen Poicans weri puhdista meitä caikista meidän synneistäm.
1 Joh 1:8 Jos me sanomme: ei meisä ole syndiä, nijn me petämme idzem ja ei ole totuus meisä.
1 Joh 1:9 Mutta jos me tunnustamme syndim, nijn hän on uscollinen ja hurscas, joca meille synnit andexi anda, ja puhdista meitä caikesta wäärydestä.
1 Joh 1:10 Jos me sanomme: embä me syndiä tehnet ole, nijn me teemme hänen walehteliaxi ja ei hänen sanans ole meisä.

Vers. 5. Jumala on walkeus) Se on Hän on pyhä wanhurscas waca josa ei mitän paha eikä wääryttä ole.

II. Lucu.

1 Johannes sano että Christus Jumalan Poica on sowindo meidän syndeimme edestä ja että se joca sano hänen tundewans sen pitä hänen käskyns pitämän v. 1.
racastaman lähimmäistäns v. 7.
puhu sijtte nuorist ja wanhoist v. 12.
Kieldä tätä mailma racastamast joca on pahutta täynnäns v. 15.
Ilmoitta Antichristuxen tulewan joista jo muutamat tullet olit v. 18.
Ja osotta cutca ne owat v. 22.
Neuwo pysymän tutus totudes v. 24.

1 Joh 2:1 MInun lapsucaiseni näitä minä teille kirjoitan ettet te syndiä tekis. Ja jos jocu syndiä teke nijn meillä on edeswastaja Isän tykönä Jesus Christus joca wanhurscas on
1 Joh 2:2 Ja hän on sowindo meidän syndeimme edestä : ei ainoastans meidän waan caiken mailman edestä.
1 Joh 2:3 Ja sijtä me ymmärrämme että me hänen tunnemme jos me hänen käskyns pidämme.
1 Joh 2:4 Joca sano : minä tunnen hänen ja ei pidä hänen käskyjäns hän on walehtelia ja ei hänes ole totuus.
1 Joh 2:5 Mutta joca hänen sanans pitä totisest on Jumalan rackaus hänes täydellinen : Sijtä me tiedämme että me hänesä olemme.
1 Joh 2:6 Joca sano idzens hänes olewans hänen pitä nijn waeldaman cuin hängin waelsi.
1 Joh 2:7 Rackat weljeni en minä vtta käskyä teille kirjoita waan wanhan käskyn joca teillä algusta oli.
1 Joh 2:8 Wanha käsky on se sana jonga te algusta cuulitte minä kirjoitan teille taas vden käskyn se cuin hänes totinen on ja teisä myös : Sillä pimeys on poismennyt ja totinen walkeus paista.
1 Joh 2:9 Joca sano walkeudes olewans ja wiha weljens hän on wielä pimeydes.
1 Joh 2:10 Joca weljens racasta se pysy walkeudes ja ei hänesä ole pahennusta.
1 Joh 2:11 Mutta joca weljens wiha hän on pimeydes ja waelda pimeydes eikä tiedä cuhunga hän mene : sillä pimeydet owat hänen silmäns sogaisnet.
1 Joh 2:12 Rackat poicaiseni minä kirjoitan teille että teille synnit andexi annetan hänen Nimens tähden.
1 Joh 2:13 Minä kirjoitan teille Isät : sillä te tunsitte hänen joca algusta on. Minä kirjoitan teille nuorucaiset : sillä te woititte pahan. Minä kirjoitan teille lapsucaiseni : sillä te tunsitte Isän.
1 Joh 2:14 Minä kirjoitin teille Isät : sillä te tunsitte sen joca algusta on. Minä kirjoitin teille nuorucaiset : sillä te oletta wäkewät ja Jumalan sana pysy teisä ja te oletta pahan woittanet.

1 Joh 2:15 Älkät mailma racastaco eli mitän cuin mailmas on. Jos jocu mailma racasta ei hänes ole Isän rackaus.
1 Joh 2:16 Sillä caicki cuin mailmas owat (lihan himo silmäin pyyndö ja elämän coreus) ei ne ole Isäst waan mailmast.
1 Joh 2:17 Ja mailma cato himoinens mutta joca teke Jumalan tahdon se pysy ijancaickisest.
1 Joh 2:18 LApsucaiset nyt on wijmeinen aica ja nijncuin te oletta cuullet että Antichristus tule nijn nyt myös monda Antichristust rupea oleman sijtä me tunnemme että wijmeinen aica on.
1 Joh 2:19 He owat meistä lähtenet mutta ei he ollet meistä : sillä jos he meistä ollet olisit nijn he olisit meidän cansamme pysynet. Mutta se tuli julki ettei he caicki ole meistä.
1 Joh 2:20 Ja teillä on woide häneldä joca pyhä on ja te tiedätte caicki.
1 Joh 2:21 En minä teille kirjoittanut nijncuin totuden tietämättömille waan nijncuin sen tietäwille ja tietkät ettei yxikän walhe ole totudesta.
1 Joh 2:22 Cuca on walehtelia mutta se joca kieldä Jesuxen olewan Christuxen? Se on Antichristus joca kieldä Isän ja Pojan.
1 Joh 2:23 Jocainen cuin kieldä Pojan ei hänellä Isäkän ole.
1 Joh 2:24 Mitä te sijs algusta cuulitte se teisä pysykän : jos se teisä pysy cuin te algusta cuulitte nijn te Pojas ja Isäs pysytte.
1 Joh 2:25 Ja tämä on se lupaus jonga hän meille luwannut on sen ijancaickisen elämän.
1 Joh 2:26 Nämät minä teille nijstä kirjoitin jotca teitä wiettelewät.
1 Joh 2:27 Ja se woide jonga te häneldä saanet oletta pysy teisä ja et te tarwidze että jocu teitä opetta waan nijncuin woide teitä caickinaisist opetta nijn on se tosi ja ei walhe ja nijncuin se teitä opetti nijn myös te hänes pysykät.
1 Joh 2:28 Lapsucaiseni pysykät hänes että cosca hän ilmesty meillä olis turwa etten me hänen edesäns häpiään tulis hänen tulemisesans
1 Joh 2:29 Jos te tiedätte että hän hurscas on nijn tietkät myös että jocainen cuin oikeutta teke hän on syndynyt hänestä.

Vers. 3. Jos me hänen käskyns pidämme) Se on Jos me oikiast uscosta wilpittömäst rackaudest pyydämme elä hänen sanans jälken : Waicka meidän Pawalin cansa Rom. 7. täyty tunnusta etten me tee hywä jota me tahdom waan paha jota emme tahdo.
v. 5. Täydellinen) Se on : täydellä todella ja wilpittömäst

v. 13. Te woititte pahan) Nimittäin Perkelen vscon cautta Christuxen päälle.
v. 15. Mailma) Nimittäin nijncuin hän nyt turmeldu on caikella pahudella ja synnillä.
v. 18. Wijmeinen aica) Cadzo Esa. 2:2. v. eod.$ Antichristus) Se on : Wäärät opettajat nijncuin silloin oli Ebion ja Cerinthus. v 20. Teillä on woide) Se on : te oletta woidellut eli lahjoitetut P. Hengellä Christuxelda Castes : Sentähden owat nämät caicki teille endiseldä tiettäwät.
v. 24. Pojas pysyttä) Se on hänen oikias tunnosans armosans ja yhteydesäns.

III. Lucu .

1 Johannes ylistä Jumalan rackautta meidän cohtam että hän meitä lapsixens ottanut on v. 1.
Ja Jumalan lasten tulewaista cunniata v. 2.
Jumalan lapset tutan sijtä että he puhdistawat idzens ja wälttäwät syndiä ja wääryttä v. 3.
Ja että he racastawat toinen toistans v. 11.
Josta heillä on hywä omatundo ja toiwo saada Jumalalda mitä he häneldä anowat v. 19.
Sillä he pitäwät hänen käskyns v. 22.
Ja heillä on hänen Hengens v. 24.

1 Joh 3:1 CAdzocat mingäcaltaisen rackauden Isä on meille osottanut että me Jumalan lapsixi nimitetän. Sentähden ei mailma teitä tunne : sillä ei hän händäkän tunne.
1 Joh 3:2 Minun rackani me olemma Jumalan lapset ja ei ole se wielä ilmestynyt mixi me tulemme mutta me tiedämme cosca se ilmesty nijn me hänen caltaisexens tulemme : Sillä me saamme hänen nähdä nijncuin hän on.
1 Joh 3:3 Ja jocainen jolla tämä toiwo on hänen tygöns hän puhdista idzens nijncuin hängin puhdas on.
1 Joh 3:4 Jocainen cuin syndiä teke se myös teke wääryttä ja syndi on wäärys.
1 Joh 3:5 Ja te tiedätte hänen ilmestynen että hän meidän syndim oli poisottawa ja ei hänesä ole yhtän syndiä.
1 Joh 3:6 Jocainen cuin hänes pysy ei hän syndiä tee mutta jocainen cuin syndiä teke ei se ole händä nähnyt eikä tundenut.
1 Joh 3:7 Lapsucaiset älkät andaco kenengän teitän wietellä. Joca oikeutta teke se on hurscas nijncuin hängin hurscas on.
1 Joh 3:8 Joca syndiä teke hän on Perkelest : sillä Perkele teke syndi algusta Sitäwarten Jumalan Poica ilmestyi että hän Perkelen työt särkis.

1 Joh 3:9 Jocainen cuin Jumalasta syndynyt on ei hän syndiä tee : Sillä hänen siemenens pysy hänesä ja ei hän tee syndiä : sillä hän on Jumalasta syndynyt. Sijtä Jumalan lapset tutan eli Perkelen lapset.
1 Joh 3:10 Jocainen cuin ei tee wanhurscautta ei hän ole Jumalasta ja joca ei racasta hänen weljens.
1 Joh 3:11 SIllä tämä on ilmoitus jonga te algusta cuulitte että me toinen toistam racastaisimme. Ei nijncuin Cain joca pahasta oli ja tappoi weljens.
1 Joh 3:12 Mingätähden hän tappoi hänen? Hänen työns olit pahat ja hänen weljens oikiat.
1 Joh 3:13 Älkät ihmetelkö minun weljeni jos teitä mailma wiha.
1 Joh 3:14 Me tiedämme että me olemme cuolemasta elämään sijrtyt : Sillä me racastamme weljiämme. Joca ei weljens racasta se pysy cuolemasa
1 Joh 3:15 Jocainen cuin weljens wiha hän on murhaja. Ja te tiedätte ettei murhajas ole ijancaickinen elämä pysywä.
1 Joh 3:16 Sijtä me tunsimme rackauden että hän on hengens meidän edestäm pannut nijn pitä meidän weljeimme edestä meidän hengemme paneman.
1 Joh 3:17 Mutta jos jollakin on tämän mailman hywyttä ja näkis weljens tarwidzewan ja sulke sydämens häneldä cuingast Jumalan rackaus pysy hänesä?
1 Joh 3:18 Lapsucaiseni älkäm racastaco sanalla eli kielellä waan työllä ja totudella.
1 Joh 3:19 SIitä me tiedämme että me totudest olemma ja taidamme hänen edesäns meidän sydämem hillitä
1 Joh 3:20 Että jos meidän sydämem meitä duomidze nijn on Jumala suurembi cuin meidän sydämem ja tietä caicki.
1 Joh 3:21 Te rackahimmat jos ei meidän sydämem meitä duomidze nijn meillä on turwa Jumalaan
1 Joh 3:22 Ja mitä me häneldä anomme nijn me saamme että me hänen käskyns pidämme ja teemme mitä hänelle kelpa.
1 Joh 3:23 Ja tämä on hänen käskyns että me hänen Poicans Jesuxen Christuxen Nimen päälle uscoisim ja racastaisim toinen toistam nijncuin hän käskyn andoi.
1 Joh 3:24 Ja joca hänen käskyns pitä se pysy hänes ja hän hänes. Ja sijtä me tiedämme että hän meisä pysy sijtä Hengestä jonga hän meille andoi.

Vers. 3. Hän puhdista idzens) Se on hän racasta puhtautta pyhyttä ja wiattomutta.
v. 7. Joca oikeutta teke se on hurscas) Ei että hän tule hurscaxi oikein tekemisest waan että hän oikein teke näky että hän on hurscas : Nijncuin puu hedelmistäns tutan ja 10. versyst nähdän.

v. 9. Ei hän syndiä tee) Se on : ei hän anna synnille ohjia eikä walda : waan caikella wäellä soti händä wastan että hän ylönmielen syndiä teke : Ja jos hän osa syndijn langeta nijn ei hän cauwan sen alla maca waan nouse jällens ja soti wastavdest hänen cansans.
v. 19. Sijtä) Nimittäin etten me racasta ainoastans kielellä waan työllä ja totudella. v. eod.$ Että me totudest olemma) Se on että me olemma okiat ja totiset Christityt ja en ulcocullatut engä teeskeljät.

IV. Lucu .

1 Johannes neuwo coetteleman nijtä jotca Jumalan Seuracunnis opettawat jos he Jumalast owat : sillä monda on päärä opettajata v. 1.
Käske racasta toinen toistans : että Jumala on nijn suuresti racastanut meitä että hän on lähettänyt Poicans mailmaan meidän tähtem. v. 7.

1 Joh 4:1 TE rackaimmat älkät jocaista Henge uscoco waan coetelcat Henget jos he Jumalasta owat : sillä monda päärä Prophetat owat tullet mailmaan.
1 Joh 4:2 Sijtä te tutcat Jumalan Hengi että jocainen Hengi joca tunnusta Jesuxen Christuxen Lihaan tullen se on Jumalasta.
1 Joh 4:3 Ja jocainen Hengi joca ei tunnusta Jesusta Christusta Lihaan tullexi ei se ole Jumalasta. Ja se on Antichristuxen Hengi josta te cuulitta että hän on tulewa ja on jo parhallans mailmasa.
1 Joh 4:4 Lapsucaiseni te oletta Jumalasta ja oletta heidän woittanet. Sillä se joca teisä on hän on suurembi cuin se joca mailmasa on.
1 Joh 4:5 He owat mailmasta sentähden he puhuwat mailmasta ja mailma cuule heitä.
1 Joh 4:6 Me olemma Jumalasta ja joca Jumalan tunde hän cuule meitä. Joca ei Jumalasta ole ei hän cuule meitä. Sijtä me tunnemma totuden Hengen ja exytyxen Hengen.
1 Joh 4:7 TE rackahimmat racastacam toinen toistam : Sillä rackaus on Jumalasta ja jocainen cuin racasta se on Jumalasta syndynyt ja tunde Jumalan.
1 Joh 4:8 Joca ei racasta ei hän tunne Jumalata : sillä Jumala on rackaus.
1 Joh 4:9 Sen cautta ilmestyi Jumalan rackaus meidän cohtam että Jumala lähetti ainoan Poicans mailmaan että me hänen cauttans eläisim.
1 Joh 4:10 Sijnä on rackaus ei että me racastimme Jumalata waan että hän racasti meitä ja lähetti hänen Poicans meidän syndeimme sowinnoxi.
1 Joh 4:11 Te rackahimmat jos Jumala meitä nijn racasti nijn meidän pitä myös toinen toistam racastaman.

1 Joh 4:12 Ei ole yxikän Jumalata coscan nähnyt. Jos me racastam toinen toistam nijn Jumala pysy meisä ja hänen rackaudens on täydellinen meisä.
1 Joh 4:13 Sijtä me tunnemme että me pysymmä hänes ja hän meisä ja että hän andoi meille hänen Hengestäns.
1 Joh 4:14 Ja me näimme ja todistimme että Isä on lähettänyt Poicans mailman wapahtajaxi.
1 Joh 4:15 Jocainen cuin tunnusta Jesuxen Jumalan Pojaxi hänesä pysy Jumala ja hän Jumalasa.
1 Joh 4:16 Ja me tunsimme ja uscoimme sen rackauden jolla Jumala meitä racasta.
1 Joh 4:17 Jumala on rackaus ja joca rackaudes pysy hän pysy Jumalasa ja Jumala hänesä.
1 Joh 4:18 Sijnä on rackaus täydellinen meisä että meille olis turwa Duomiopäiwänä : sillä nijncuin hän on nijn olemma me myös täsä mailmasa.
1 Joh 4:19 Ei pelco ole rackaudesa waan täydellinen rackaus aja pois pelgon : sillä pelgolla on waiwa. Mutta joca pelkä ei hän ole täydellinen rackaudesa.
1 Joh 4:20 Racastacam händä : sillä hän racasti meitä ensin. Jos jocu sano : minä racastan Jumalata ja wiha weljens hän on walehtelia. Sillä joca ei racasta weljens jonga hän näke cuinga hän taita Jumalata racasta jota ei hän näe? Ja tämä käsky on meillä häneldä : joca Jumalata racasta hänen pitä myös weljens racastaman.

Vers. 1. Jocaista henge) Se on : Jocaista opettajata joca sano hänelläns Jumalan Hengeldä ilmoituxen olewan.
v. 5. Puhuwat mailmasta) Se on : He puhuwat ihmisten jaarituxia jotca ainoastans ihmisen järjen cansa sopi joita mielellä cuullan ja wahwistetan.
v. 10. Ei että me racastimma Jumalata) Ja nijn olem ansainnet että hän meitä racastais joca olis ollut halpa ja ostettu rackaus : Waan oikia rackaus on : että hän on racastanut meitä cosca me hänen wihollisens olimma.
v. 12. Täydellinen) Cadzo Supr.$ 2:3.
v. 15. Jocainen cuin tunnusta Jesuxen Jumalan Pojaxi) Sen hän sano Ebionitereitä wastan jotca silloin sen kielsit.

V. Lucu .

1 Johannes opetta täsä mitä usco ja vsi syndymys meisä waicutta : Nimittäin että me racastamme Jumalata ja meidän lähimmäistäm ja että me pidämme Jumalan käskyt ja woitamme mailman v. 1.

Opetta myös cuinga wahwat meidän Christillisen uscom todistuxet meillä on nimittäin : Caste Christuxen oma käsky ja P. Hengi. Ja coco P. Colminaisus etc.$ v. 6.
Sano cuille ja mingä syyn tähden hän tämän Epistolan on kirjoittanut v. 13.
Mikä woima rucouxella on v. 14.
Cuiden edest meidän pitä rucoileman v. 16.
Ja taas mitä usi syndymys meisä waicutta ja nijn päättä Epistolans v. 18.

1 Joh 5:1 JOcainen cuin usco että Jesus on Christus hän on Jumalasta syndynyt. Ja jocainen cuin racasta sitä joca synnytti hän racasta myös sitä joca hänestä syndynyt on.
1 Joh 5:2 Sijtä me tunnemme että me racastam Jumalan lapsia cosca me Jumalata racastam ja hänen käskyns pidämme
1 Joh 5:3 Sillä rackaus Jumalan tygö on että me hänen käskyns pidämme ja hänen käskyns ei ole rascat.
1 Joh 5:4 Sillä caicki mitä Jumalasta syndynyt on se woitta mailman ja meidän uscom on se woitto joca mailman woitti.
1 Joh 5:5 Cuca sijs on joca woitta mailman mutta se joca usco että Jesus on Jumalan Poica?
1 Joh 5:6 Tämä on se joca wedellä ja werellä tule Jesus Christus ei ainoastans wedellä waan wedellä ja werellä. Ja Hengi todista että Hengi totuus on.
1 Joh 5:7 Sillä colme todistawat Taiwasa : Isä Sana ja Pyhä Hengi ja ne colme yxi owat.
1 Joh 5:8 Ja colme todistawat maan päällä : Hengi Wesi ja Weri ja ne colme yxi owat.
1 Joh 5:9 Jos me ihmisten todistuxen otamme nijn on Jumalan todistus suurembi : Sillä tämä on Jumalan todistus jolla hän Pojastans todisti.
1 Joh 5:10 Joca usco Jumalan Pojan päälle hänellä on todistus idzesäns. Joca ei usco Jumalata hän teke hänen walehteliaxi : Sillä ei hän usconut sitä todistusta jonga Jumala on Pojastans todistanut.
1 Joh 5:11 Ja tämä on se todistus että Jumala on meille ijancaickisen elämän andanut ja se elämä on hänen Pojasans.
1 Joh 5:12 Jolla Jumalan Poica on hänellä on elämä jolla ei Jumalan Poica ole ei hänellä ole elämä.
1 Joh 5:13 Näitä minä teille kirjoitin jotca Jumalan Pojan Nimen päälle uscotta että te tiedäisitte teillän ijancaickisen elämän olewan ja että te uscoisitte Jumalan Pojan Nimen päälle.
1 Joh 5:14 Ja tämä on se turwa cuin meillä on häneen että jos me jotakin anomme hänen tahdons jälken nijn hän meitä cuule.
1 Joh 5:15 Ja että me tiedämme että hän meitä cuule mitä ikänäns me anomme nijn me tiedämme että

meillä owat ne anomiset cuin me häneldä anoimma.
1 Joh 5:16 JOs jocu näke weljens tekewän jongun synnin ei cuolemahan hän rucoilcan nijn hän on andawa nijlle elämän jotca syndiä tekewät ei cuolemahan. Jos syndi on cuolemahan sencaltaisist en minä sano että jocu rucoilis.
1 Joh 5:17 Caicki wäärys on syndi mutta muutamat synnit ei ole cuolemahan.
1 Joh 5:18 Me tiedämme että jocainen cuin Jumalasta syndynyt on ei hän syndiä tee waan joca Jumalasta syndynyt on hän warjele hänens ja se paha ei rupe häneen.
1 Joh 5:19 Me tiedämme että me olemma Jumalasta ja coco mailma on pahudes.
1 Joh 5:20 Mutta me tiedämme että Jumalan Poica tuli ja on meille mielen andanut että me sen totisen tunnemma ja olemma sijnä totisesa hänen Pojasans Jesuxes Christuxes.
1 Joh 5:21 Tämä on se totinen Jumala ja se ijancaickinen elämä. Lapsucaiset cawahtacat teitän epäjumalista Amen.

Vers. 3. Hänen käskyns ei ole rascat) Nimittäin nijlle jotca wastudest syndynet ja wanhurscat owat : Sillä P. Hengi waicutta heisä että he racastawat Jumalan käskyjä ja jos ei he nijn täydellisest taida nijtä pitä nijn he pitäwät sen käskyn Supr.$ 3:23. Tämä on hänen käskyns että meidän pitä hänen Poicans Jesuxen Christuxen Nimen päälle uscoman ja racastaman toinen toistam. Nijn se kelpa Jumalalle Poicans Christuxen tähden jonga päälle he uscowat.
v. 4. Woitta mailman) Se on : Perkelen mailman Förstin ja caicki hänen kiusauxens waatimisens wäkiwaldans ja petoxens. v.6. Hengi totuus on) Cusa Hengi on siellä ei ulcocullaisutta ole ja hänen cansans on tomi ja totuus jota hän puhu ja teke waan cusa ei Hengi ole siellä on ulcocullaisus ja walhe.
v. 8. Colme yxi owat) Se on : Cusa yxi on siellä on myös toinen : sillä Christuxen Weri Caste ja P. Hengi todista ja saarna Evangeliumi mailmalle ja jocaidzen omastunnos jotca uscowat. Nijn että jocainen tunde ja ymmärtä hänens olewan Weden ja Hengen cautta Christuxen ansion tähden lunastetun ja wanhurscautetun.
v. 16. Syndi on cuolemahan) On syndi P. Henge wastan josta puhutan Matth. 12:31. ettei sitä andexi anneta
v. 18. Ei hän syndi tee) Supr.$ 3:9.

P. Johannexen Toinen Epistola .

P. Johannes terwettä jumalista Frouwa/ v. 1.
Sano iloidzewans/ että hänen Lapsistans löyttin/ jotca oikias uscosa pysywät/ v. 4.
Neuwo händä rackauteen Jumalata ja lähimmäistäns cohtan/ v. 5.
Waaroi händä wäärist opettaist/ v. 7.
Puhu hänen tulemisestans/ v. 12.
Terwettä händä hänen sisarens lasten puolesta/ v. 13.

2 Joh 1:1 SE wanhin/ sille walitulle Frouwalle ja hänen lapsillens/ joita minä totudes racastan/ ja en ainoastans minä/ mutta myös caicki jotca totuden tundenet owat/
2 Joh 1:2 Sen totuden tähden/ joca meisä pysy/ ja meidän cansam on ijancaickisest.
2 Joh 1:3 Armo/ Laupius/ Rauha Isäldä Jumalalda/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda Isän Pojalda/ totudesa ja rackaudesa olcon teidän cansan.
2 Joh 1:4 MInä olen suurest ihastunut/ että minä löysin sinun lapsistas nijtä/ jotca totudes waeldawat/ nijncuin me käskyn Isäldä saanet olemma.
2 Joh 1:5 Ja rucoilen sinua Frouwa/ en että minä vtta käskyä sinulle kirjoitaisin/ waan sen cuin meillä algusta oli. Että me toinen toistam racastaisim.
2 Joh 1:6 Ja tämä on se rackaus/ että me hänen käskyns jälken waellamme. Tämä on se käsky cuin te algusta cuulitta/ että te sijnä waellaisitta:
2 Joh 1:7 Sillä monda wietteliä on mailmaan tullut/ jotca ei tunnusta Jesusta Christusta/ että hän on Lihaan tullut. Tämä on wietteliä ja Antichristus.
2 Joh 1:8 Cadzocat wisust teitän/ etten me cadotais/ mitä me työtä tehnet olemme/ waan että me täyden palcan saisimme.
2 Joh 1:9 Jocainen cuin harhaele/ ja ei pysy Christuxen opisa/ ei hänellä ole Jumalata. Joca pysy Christuxen opisa/ hänellä on sekä Isä että Poica.
2 Joh 1:10 Jos jocu tule teidän tygön/ ja ei tuo tätä opetusta cansans: nijn älkät händä huonesen ottaco/ älkät myös händä terwettäkö:
2 Joh 1:11 Sillä joca händä terwettä/ hän on osallinen hänen pahoista töistäns.

2 Joh 1:12 Olis minulla paljon teille kirjoittamist/ mutta en minä tahtonut paperilla ja pläkillä/ waan minä toiwon tulewani teidän tygön/ ja tahdon läsnä olduani teidän cansan puhua/ että meidän ilom täydellinen olis.
2 Joh 1:13 Terwettäwät sinua sinun walitun sisares lapset/ Amen.

Vers. 2. Totuden tähden) Se on/ sen oikian opin tähden/ jota hän oli wastan ottanut.
v. 9. Ei hänellä ole Jumalata) Cadzo/ ilman uscota Christuxen päälle on caicki Jumalan palwelus coco mailmas turha.

P. Johannexen Colmas Epistola .

JOhannes terwettä Gajusta/ v. 1.
Ja ylistä händä että hän waelsi tutus totuudesa/ v. 3.
Osotti rackaudens weljille/ v. 5.
walitta Diotrephixen ylpeyttä ja pahutta/ v. 9.
Ylistä Demetriust/ v. 12.
Lupa tulla hänen tygöns/ v. 13.
Päättä terwetyxillä/ v. 15.

3 Joh 1:1 SE wanhin/ rackalle Gajuxelle/ jota minä totuudes racastan.
3 Joh 1:2 Minun rackani/ minä toiwotan ettäs caikisa menestyisit/ ja terwenä olisit/ nijncuin sinun sieluskin menesty.
3 Joh 1:3 Mutta minä ihastuin suurest/ cosca weljet tulit ja todistit sinun totuudestas/ nijncuin sinä totudesa waellat.
3 Joh 1:4 Ei minulla ole suurembata iloa/ cuin se/ että minä cuulen minun lapseni totuudesa waeldawan.
3 Joh 1:5 Minun rackamban/ sinä teet uscollisest/ mitkäs weljille ja wieraille teet/
3 Joh 1:6 Jotca myös sinun rackaudestas Seuracunnan edes todistanet owat. Ja sinä olet hywin tehnyt/ ettäs heidän caunist lähettänyt olet/ Jumalan puolesta:
3 Joh 1:7 Sillä hänen nimens tähden he owat lähtenet/ ja ei ole Pacanoilda mitän ottanet.
3 Joh 1:8 Nijn meidän pitä sencaltaisia corjaman/ että me totuden apulaiset olisimma.
3 Joh 1:9 MInä kirjoitin Seuracunnalle/ mutta Diotrephes/ joca heidän seasans tahto jalo olla/ ei corja meitä.
3 Joh 1:10 Sentähden jos minä tulen/ nijn minä tahdon ilmoitta hänen työns cuin hän teke/ joca pullicoidze meitä wastan pahoilla sanoilla/ ja ei nijhingän pysänny. Ei hän idze weljiä corja/ estä myös muita/ jotca nijtä corjata tahtowat/ ja aja heitä pois Seuracunnasta.
3 Joh 1:11 Minun rackan/ älä seura paha/ waan hywä/ ja joca hywin teke/ se on Jumalasta: mutta joca paha teke/ ei hän näe Jumalata.
3 Joh 1:12 DEmetriuxella on jocaidzelda todistus/ ja idze totudesta: Ja me myös todistamme/ ja te

tiedätte että meidän todistuxem on tosi.
3 Joh 1:13 Minulla olis paljo sinun tygös kirjoittamist/ waan en minä tahtonut pläkillä ja kynällä kirjoitta.
3 Joh 1:14 Mutta minä toiwon sinun pian näkewäni/ ja läsnä olduani me saamme toinen toistam puhutella.
3 Joh 1:15 Rauha olcon sinun cansas. Ystäwät terwettäwät sinua. Terwetä ystäwitä/ cutakin nimeldäns.

P. Jacobin Epistola.

Esipuhe P. Jacobin Epistolast .
TÄmä P. Jacobin Epistola on wanhoilda hyljätty ollut/ ja ei oikiana Apostolisna Epistolana pidetty/ että hän muutamis näky Kirjoituxelle wastahacoinen olewan/ ja Jumalan Lain oppia cowin waatiwan/ etc.$ Ehkä P. Pawali/ Rom. 4. ja mualla/ sitä wastan juuri selkiäst opetta/ että ainoa Usco ihmisen wanhurscaxi teke. Ei täsä paljo wiriäst Christuxest puhuta/ nijncuin pidäis/ ja Apostolin wirca waatis: waan cowin ja angarast Lain oppia liki coco Kirjas waaditan.
Ettei sijs täsä ihmisten säätyi/ waan Jumalan käskyjä ja Lakia puhtast opetetan/ jota myös Christillises Seuracunnas tarwitan: nijn ei tätä Epistolata peräti poisheitetä/ ehkei händä muiden Pyhän Ramatun Kirjain caltaisna pidetä.

P. Jacobin Epistola.

I. Lucu .

JAcob terwettä hajotettuja weljiä Israelist/ v. 1.
Ja opetta heitä ristiä ja kiusausta kärsimän/ v. 2.
Custa heidän pitä wijsautta saaman/ v. 5.
mikä heidän oikia ylistyxens on/ v. 9.
mitä hyödytyst kärsiwälisydest on/ v. 12.
Custa caicki hywät lahjat tulewat/ v. 16.
mikä wahingo wihast on/ v. 19.
Cuinga heidän pitä Jumalan sana cuuleman/ v. 22.
Ja cuinga heidän oikein Jumalata palweleman pitä/ v. 26.

Jaak 1:1 JAcob Jumalan ja HERran Jesuxen Christuxen palwelia. Cahdelletoistakymmenelle sucucunnalle/ jotca hajalla owat/ toiwotta terweyttä.
Jaak 1:2 MInun rackat weljeni/ pitäkät se sulana riemuna/ cosca te moninaisijn kiusauxijn langette/
Jaak 1:3 Tieten että teidän vsconne coettelemus/ jos se muutoin toimellinen on/ waicutta kärsimisen:

Jaak 1:4 Mutta kärsimys haman loppun asti wahwana pysy/ että te täydelliset ja coconaiset olisitta/ ja ei misän puuttuwaiset.
Jaak 1:5 MUtta jos joldain teisä wijsautta puuttuis/ hän anocan sitä Jumalalda/ joca jocaidzelle anda yxikertaisest/ ja ei soima/ nijn se hänelle annetan.
Jaak 1:6 Mutta hän anocan vscos/ epäilemät: sillä joca epäile/ se on meren allon caltainen/ joca tuulelda ajetan ja lijcutetan.
Jaak 1:7 Älkän sencaltainen ihminen luulco/ jotain HERralda saawans.
Jaak 1:8 Epäilewä horju caikis hänen teisäns.
Jaak 1:9 Mutta yxi weli/ joca nöyrä on/ kehucan hänen corgotuxestans.
Jaak 1:10 Ja taas/ joca ricas on/ hän kehucan hänen alendamisestans. Sillä nijncuin ruohon cucoistus poiscatoa.
Jaak 1:11 Auringo coitta helten cansa/ ja ruoho taipu/ ja hänen cuckaisens warise/ ja hänen cauneudens lacastu/ nijn myös sen rickan pitä tawaroistans taipuman.
Jaak 1:12 Autuas on se mies joca kiusauxen kärsi: sillä cosca hän coeteldu on/ nijn hänen pitä elämän Cruunun saaman/ jonga Jumala nijlle luwannut on/ jotca händä racastawat.
Jaak 1:13 Älkän kengän sanoco cosca hän kiusatan/ että hän Jumalalda kiusatan: Sillä ei Jumala ole kiusaja pahuteen: Ei hän ketän kiusa.
Jaak 1:14 Waan jocainen kiusatan/ cosca hän omast himost wietellän ja hucutellan:
Jaak 1:15 Sijtte cosca himo on sijttänyt/ nijn hän synnyttä synnin/ mutta cosca syndi täytetty on/ nijn se synnyttä cuoleman.
Jaak 1:16 ÄLkät exykö/ rackat weljeni: Caickinainen hywä ando/
Jaak 1:17 Ja caickinainen täydellinen lahja tule ylhäldä walkeuden Isäldä/ jonga tykönä ei ole walkeuden ja pimeyden muutosta/ eikä waihetusta.
Jaak 1:18 Hän on meidän synnyttänyt hänen tahtons jälken totuuden sanalla/ että me utiset hänen luondocappaleistans olisimma.
Jaak 1:19 Sentähden rackat weljeni/ olcon jocainen ihminen nopia cuuleman/ mutta hidas puhuman/ ja hidas wihaan:
Jaak 1:20 Sillä ei ihmisen wiha tee mitän Jumalan edes sitä cuin oikein on.
Jaak 1:21 Sentähden pangat pois caickinainen saastaisus ja caickinainen pahuus/ ja ottacat sana siweydellä wastan/ joca teisä istutettu on/ ja woi teidän sielun autuaxi saatta.
Jaak 1:22 Mutta olcat myös sanan tekiät/ ja ei ainoastans cuuliat/ pettäin teitän.

Jaak 1:23 Sillä jos jocu on sanan cuulia/ ja ei tekiä/ hän on sen miehen caltainen/ joca ruumillisen caswons speilis curkistele.
Jaak 1:24 Ja sijttecuin hän idzens curkistellut on/ nijn hän mene pois/ ja unhotta cohta millinen hän oli.
Jaak 1:25 Mutta joca cadzo wapauden täydelliseen Lakijn/ ja pysy/ ja ei ole unhottawa cuulia/ waan tekiä/ se tule hänen tegosans autuaxi.
Jaak 1:26 Mutta jos jocu teistä näky Jumalinen olewan/ ja ei suista kieldäns/ waan wiettele sydämens/ sen Jumalan palwelus on turha.
Jaak 1:27 Se on Isälle ja Jumalalle puhdas ja saastatoin Jumalan palwelus: edziä Orwoja ja Leskejä heidän murheisans/ ja idzens saastatoinna mailmasta pitä.

Vers. 4. Wahwana pysy) Se on: ettet te ainoastans yhdesti eli cahdesti kärsiwäliset ole/ ja sijtten lacka: Waan että te aina ja lackamat nijn olisit/ sijhen asti cuin te caicki kiusauxet woitatte.
v. 6. Joca epäile) Joca ei ole wahwa uscosa/ aicoi paljo ja ei sijnä pysy/ 2. Tim. 3. opetta aina ja ei tule totuteen.
v. 9. Hänen corgotuxestans) Että hän on Jumalan lapsexi ja perillisexi otettu/ etc.$
v. 10. Hänen alendamisestans) Että hän on oppenut idzens tundeman ja hänen wiheljäisen tilans/ josa caicki owat jotca ilman Jumalan armota owat.
v. 15. Synnyttä synnin) Ei tästä seura/ ettei himo ole syndi/ waan että hän on syndi/ sillä sencaltaiset cuin hedelmät owat/ nijn puukin on.
v. 25. Wapauden täydelliseen Lakijn) Se on: Evangeliumis/ joca myös Laixi cudzutan. Nijncuin Esa. 2:3. ja mualla. v. eod.$ Autuaxi hänen tegosans) Nimittäin: sijnä työsä cuin Evangelium waati. Josta Christus puhu/ Ioh. 6. Tämä on Jumalan teco/ että te uscotta hänen päällens/ jonga hän lähetti. Ja Ioh. Ep. 1. c.$ 3. Tämä on Jumalan käsky/ että me uscom hänen Poicans päälle/ etc.$ muutoin se olis Pawalin oppia wastan/ Rom. 3. etc.$

II. Lucu .

JAcob opetta/ ettei uscon menois pidä kenengän muoto cadzottaman/ muutoin Jumalan käsky ricotan/ joca sen kieldä/ ja tule coco Lais wicapääxi/ v. 1.
Opetta myös ettei eläwä ja autuaxi tekewä usco taida olla ilman hywiä töitä/ v. 14.
Jotca meille osottawat olewan oikian uscon/ joca meidän wanhurscaxi teke/ v. 18.

Jaak 2:1 RAckat weljeni/ älkät sitä sixi pitäkö/ että usco Jesuxen Christuxen meidän HERran päälle cunnialisuteen/ taita muodon cadzomist kärsiä.
Jaak 2:2 Sillä jos teidän Seuracundaan tulis jocu mies/ candain culdasormusta/ ja kijldäwällä waattella puetettu.
Jaak 2:3 Ja tulis yxi köyhä/ ryysyllä/ ja te cadzoisitta sitä joca kijldäwis waatteis on/ ja sanoisitta hänelle: istu täsä hywästi. Ja sille köyhälle sanoisitta: seiso sinä siellä/ taicka istu täsä minun jalgoisani.
Jaak 2:4 Nijn et te sitä oikein ajattele/ waan te tulette Duomarixi/ ja teette pahan eroituxen.
Jaak 2:5 Cuulcat rackat weljeni/ eikö Jumala ole tämän mailman köyhiä walinnut/ jotca uscosa rickat ja waldacunnan perilliset owat/ jonga hän nijlle lupais/ joilda hän racastetan?
Jaak 2:6 Mutta te oletta häwäisnet köyhän. Eikö rickat ole wäkiwallaiset wetämän teitä oikeuden eteen?
Jaak 2:7 Eikö he puhu pahoin sijtä hywästäkän nimestä/ josta te nimitetyt oletta?
Jaak 2:8 Jos te Cuningalisen Lain/ Ramatun jälken täytätte. Racasta sinun lähimmäistäs/ nijncuin idziäs/ ja nijn te hywin teette.
Jaak 2:9 Mutta jos te ihmisten muotoa cadzotte/ nijn te syndiä teette/ ja rangaistan Lailda/ nijncuin sen rickojat.
Jaak 2:10 Sillä jos jocu coco Lain pitä/ ja ricko yhdes/ hän on wikapää caikis.
Jaak 2:11 Sillä se joca sanoi: Ei sinun pidä huorin tekemän: hän on myös sanonut: Ei sinun pidä tappaman. Jos et sinä huorin tee/ mutta tapat/ nijn sinä olet Lain rickojaxi tullut.
Jaak 2:12 Näin te puhucat/ ja näin te tehkät/ nijncuin ne jotca wapauden Lain cautta pitä duomittaman.
Jaak 2:13 Mutta yxi angara duomio pitä hänen päällens tuleman/ joca ei ole laupiutta tehnyt. Sillä laupius kehu duomiota wastan.
Jaak 2:14 MItä se autta/ rackat weljeni/ jos jocu sano hänelläns vscon olewan.
Jaak 2:15 Ja ei hänellä cuitengan ole töitä? Taitaco vsco hänen autuaxi saatta?
Jaak 2:16 Mutta jos yxi weli taicka sisar alasti olis/ ja puuttuis jocapäiwäistä rawindota/ ja jocu teistä heille sanois: Jumala teitä auttacon/ lämmittäkät teitän/ ja rawitcat teitän/ ja et te cuitengan anna heille mitän ruumin tarwetta.
Jaak 2:17 Mitä se heitä auttais? Näin myös vsco/ cosca ei hänellä töitä ole/ nijn hän on cuollu idzesäns.
Jaak 2:18 Mutta sanocan jocu: sinulla on vsco/ ja minulla on työt. Osota minulle sinun vscos sinun töilläs/ nijn minäkin tahdon minun vsconi osotta minun töilläni
Jaak 2:19 Sinä uscot että yxi Jumala on/ sen sinä oikein teet/ ja/ Perkelet myös sen uscowat ja wapisewat.

Jaak 2:20 Mutta tahdotcos tietä/ sinä turha ihminen/ että vsco ilman töitä cuollut on.
Jaak 2:21 Eikö Abraham meidän Isäm töiden cautta wanhurscaxi tullut/ cosca hän Poicans Isaachin Altarille uhrais?
Jaak 2:22 Sijnä sinä näet/ että vsco on myös waicuttanut hänen töisäns/ ja että vsco on töistä täydellisexi tullut.
Jaak 2:23 Ja se Ramattu on täytetty/ joca sano: Abraham vscoi Jumalan/ ja se luettin hänelle wanhurscaudexi/ ja Jumalan ystäwäxi cudzuttin.
Jaak 2:24 Nijn te sijs näette/ että ihminen töistä wanhurscaxi tule/ ja ei ainostans vscosta.
Jaak 2:25 Nijn myös portto Rahab/ eikö hän töistä wanhurscaxi tullut/ cosca hän corjais ne wacojat/ ja toista tietä heidän ulospäästi?
Jaak 2:26 Sillä nijncuin ruumis ilman hengetä on cuollut/ nijn myös vsco on ilman töitä cuollut.

Vers. 1. Muodon cadzomist kärsiä) Ei Jacobus kiellä wanhemmille/ Esiwallalle ja muille cunnialisille/ cohtullist cunniata andamast/ waan ettei rickaita ja woimallisia mailmas cunnioitetais ja suurna pidetäis/ jotca cuitengin owat jumalattomat eli epäuscoiset pacanat/ nijn että he asetetan siwiän ja köyhän eteen Seuracunnas: nijncuin he rickaudens ja jaloudens tähden olit armos ja suuremmas arwios Jumalan tykönä/ cuin köyhät.
v. 5. Cadzo/ Eph. 1:4
v. 15. Taitaco vsco/ etc.$) Nimittäin/ vsco ilman töitä/ se on Historialinen eli ulcocullattu vsco.
v. 21. Töiden cautta) Se on: hän on pidetty wanhurscana: Sillä hän oli ennen wanhurscas vscosta/ nijncuin Historia todista/ Gen.$ 15:6. Mutta sijtte hän tuttin ja tiettin wanhurscaxi töistä: cosca hän tahdoi uhrata poicans Jumalan käskyn jälken: cuin hän sijtte teki/ Gen.$ 22.
v. 22. Usco on täydellisexi tullut) Se on: hän on löytty wagaxi ja wilpittömäxi.
v. 24. Töistä wanhurscaxi tule/ ja ei ainoastans uscosta) Sillä sanalla wanhurscaxi tule/ ymmärtä Pawali/ syndein andexi saamisen/ ja olla wanhurscana Jumalan edes/ ja nijn ihminen ainoastans vscosta wanhurscaxi tule: Mutta Jacobus ymmärtä sillä sanalla: tuta ja tietä wanhurscaxi ihmisildä/ nijncuin 18. versyst nähdän. Ja niin tullan wanhurscaxi ei ainoastans uscosta (sillä ei vsco taida kengän nähdä) waan myös töistä.
v. 25. Wanhurscaxi tullut) Cadzo/ Sup.$ 24.

III. Lucu .

JAcobus waaroi turhasta cunnian pyynnöstä/ v. 1.
Opetta hillidzemän meidän kielem/ ettei sen cautta meidän lähimmäistäm duomitais/ panetellais/ torutais/ eli häwäistäis/ v. 3.
Neuwo hiljaisuteen/ v. 13.
Etten me kijwoittelis ja rijtelis/ v. 14.
Waan olisim puhtat/ rauhalliset/ siwiät ja laupiat/ etc.$ Sillä se on se oikia taiwallinen wijsaus/ v. 17.

Jaak 3:1 ÄLkät rackat weljeni/ jocainen pyytkö opettajana olla/ tieten/ että me sitä suuremman duomion saamme:
Jaak 3:2 Sillä moninaises me cukin puutumma. Mutta joca ei puhes lange/ se on täydellinen mies/ joca woi coco ruumins suista.
Jaak 3:3 Cadzo/ me panemma hewoisten suuhun suidzet/ että he meitä cuulisit/ ja heidän coco ruumins me ymbärinskäännämme.
Jaak 3:4 Cadzo/ Laiwat myös/ ehkä cuinga suuret he omat/ ja jaloilda tuulilda ajetan/ cuitengin he ymbärinskäätän pienellä styrillä/ cuhunga se tahto joca sitä hallidze:
Jaak 3:5 Nijn myös kieli on piscuinen jäsen/ ja cuitengin suuria asioita toimitta.
Jaak 3:6 Cadzo/ wähä tuli/ suuren medsän sytyttä. Ja kieli on myös yxi tuli/ mailma wääryttä täynäns. Nijn on myös kieli meidän jäsendem seas/ joca coco ruumin saastutta/ ja sytyttä caiken meidän menom/ cosca se helwetistä sytty.
Jaak 3:7 Sillä caicki luonnot sekä petoin että linduin/ ja kärmetten ja merellisten tehdän lakiaxi/ ja owat lakiaxi tehdyt inhimillisestä luonnosta.
Jaak 3:8 Mutta kieldä ei taida yxikän ihminen lakiaxi tehdä/ sitä lewotoinda pahutta/ cuolettawaista myrckyä täynäns.
Jaak 3:9 Sen cautta me kijtämme Jumalata ja Isä/ ja sen cautta me myös kiroilemma ihmisiä/ jotca Jumalan cuwan jälken luodut owat.
Jaak 3:10 Yhdestä suusta kijtos ja kirous uloskäy. Ei sen nijn (rackat weljet) oleman pidä.
Jaak 3:11 Cuohuco jocu lähde yhdestä huogosta makiata ja carwasta wettä?
Jaak 3:12 Taitaco myös/ rackat weljet/ yxi Ficunapuu canda Öljyä/ taicka wijnapuu ficunita? Nijn ei taida myös yxikän lähde suolaista ja makiata wettä wuota.
Jaak 3:13 Cuca wijsas ja cawala on teidän seasan? Se osottacan hänen hywällä menollans hänen työns/ siweydes ja wijsaudes.

Jaak 3:14 Mutta jos teillä on catkera kijwaus/ ja rijta sydämesän/ nijn älkät kerscatco/ ja älkät walehtelco totuutta wastan.
Jaak 3:15 Sillä ei se ole se wijsaus joca ylhäldä tullut on/ waan maalinen/ inhimillinen/ ja Perkelelinen.
Jaak 3:16 Sillä cusa kijwaus ja rijta on/ siellä on myös secaseuraisus/ ja caicki paha meno.
Jaak 3:17 Mutta se wijsaus joca ylhäldä on/ se on puhdas/ rauhallinen/ siwiä/ uscowa/ täynäns laupiutta/ ja hywiä hedelmitä/ eriseuratoin ja ulcocullatoin.
Jaak 3:18 Mutta wanhurscauden hedelmät rauhasa kylwetän/ nijlle jotca rauhan pitäwät.

Vers. 2. Me cukin puutumma) Tästä nähdän/ ettei caickein pyhimmätkän täsä mailmas ole täydelliset/ waan owat monella heickoudella rasitetut/ Psal. 32:6.
v. 6. Helwetistä) Se on: Pahalda helwetin hengeldä.

IV. Lucu .

JAcob opetta ja neuwo/ custa tora ja tappelus tule/ v. 1.
mixei aina saada mitä Jumalalda anotan/ v. 3.
misä waaras huorintekiät ja portot Jumalan edes owat/ v. 4.
Ja että Jumalata pitä cuultaman ja Perkelettä wastan seisottaman/ v. 7.
Elämä parattaman/ catumuxella ja kyyneleillä/ v. 8.
Nöyrytettämän Jumalan edes/ v. 10.
Ei lähimmäistä paneteldaman/ v. 11.
Ei mitän ilman Jumalan tahdota aiwoittaman/ v. 13.
Ei mitän hywä tekemät jätettämän/ v. 17.

Jaak 4:1 Custa sodat ja rijdat tulewat teidän seasan? Eikö sijtä? nimittäin/ teidän himoistan/ jotca teidän jäsenisän sotiwat?
Jaak 4:2 Te himoidzetta/ ja ette saa sen cansa mitän. Te cadetitta ja kijwatte/ ja ette sen cansa woita mitän. Te soditta ja tappeletta/ ja ei teillä mitän ole/ ettet te mitän anockan.
Jaak 4:3 Te anotta ja et te saa/ että te kelwottomast anotta/ nimittäin/ että te teidän himoisan sen culutaisitta.
Jaak 4:4 Te huorintekiät ja huorat/ ettekö te tiedä/ että mailman ystäwys saatta Jumalan wihaisexi? Joca sijs tahto mailman ystäwä olla/ hän tule Jumalalda wihattawaxi.

Jaak 4:5 Eli luulettaco/ että Ramattu sano turhan? Hengi joca teisä asu/ himoidze cateutta wastan.
Jaak 4:6 Ja anda runsast Armon.
Jaak 4:7 Nijn olcat sijs Jumalalle alammaiset/ mutta wastanseisocat Perkelettä/ nijn hän teistä pakene.
Jaak 4:8 Lähestykät Jumalata/ nijn hän lähesty teitä. Puhdistacat käten te synneiset/ ja peratcat teidän sydämen te caximieliset.
Jaak 4:9 Olcat radolliset/ ja kärsikät cowa/ ja itkekät. Teidän nauron käändykön itcuxi/ ja teidän ilon murhexi.
Jaak 4:10 Nöyryttäkät teitän Jumalan caswon edes/ nijn hän teitä cohenda.
Jaak 4:11 Älkät toinen toistan panetelco/ rackat weljet. Sillä joca weljens panettele/ ja duomidze/ hän panettele Lakia/ ja duomidze Lain. Mutta jos sinä duomidzet Lain/ nijn et sinä ole Lain tekiä/ waan Duomari.
Jaak 4:12 Sillä yxi on Lain andaja/ joca woi wapautta ja cadotta. Cusa sinä olet/ joca toista duomidzet.
Jaak 4:13 Te cuin sanotta: mengäm tänäpän taicka huomen sijhen eli sijhen Caupungijn/ ja wiettäkäm sijnä yxi wuosi/ ja tehkäm cauppa ja woittacam.
Jaak 4:14 Jotca ei tiedä mitä huomena tapahtu. Sillä mikä on teidän elämän? Se on yxi löyhäys/ joca wähäxi hetkexi ilmesty/ mutta cohta cato. Mutta teidän piti sanoman.
Jaak 4:15 Jos HERra tahto/ ja me elämme/ nijn me sitä taicka tätä tekisim.
Jaak 4:16 Mutta nyt te kerscatta teitän teidän coreudesan. Caicki sencaltainen kerscaus on paha.
Jaak 4:17 Sillä joca taita hywä tehdä ja ei tee/ nijn se on hänelle synnixi.

Vers. 1. Jäsenisänne) Ei se ole oikia tila ja meno hywyttä saada taicka ricastua/ cosca jocu toista wiha ja cadetti/ toinen raatele toiselda/ sotiwat keskenäns/ ahnettiwat/ pettäwät ja wiettelewät.
v. 6. Anda runsast Armon) Nimittäin: kijwauxella/ ahneudella/ tappeluxella/ ryöwyllä/ warcaudella/ petoxella/ sodilla/ et te saa mitä te pyydätte/ waan seuratcat Hengiä/ nijn te caiken Armon ja muuta yldäkyllä saatte.
v. 8. Lähestykät Jumalata) Nimittäin: Uscolla ja cuuliaisudella.

V. Lucu .

Sjitte nuhtele hän rickaita/ jotca wäärydellä cocowat/ ja ne hecumas nautidzewat/ v. 1.
Neuwo sortuja kärsimiseen/ v. 7.
Waaroi huikendelewaisia turhista waloista/ v. 12.

Opetta surullisia rucoileman/ v. 13.
iloisia weisaman/ v. eod.$ Sairaita tygöns cudzuman Pappeja/ ja andaman rucoilla edestäns/ v. 14.
Jotca rickonet owat/ tunnustaman/ ja andaman edestäns rucoilla: sillä rucous paljo woi/ v. 16.
jotca exynen käändäwät/ ne hywän työn tekewät/ v. 19.

Jaak 5:1 Te rickat/ itkekät ja ulwocat teidän wiheljäisyttän/ joca teidän päällen tulewa on.
Jaak 5:2 Teidän rickauden owat mädännet.
Jaak 5:3 Teidän waatten owat coidellut/ teidän culdan ja hopian owat ruostunet/ ja heidän ruostens pitä
oleman teille todistuxexi/ ja pitä syömän teidän lihan/ nijncuin tuli.
Jaak 5:4 Te oletta rickauden ahnettinet teillen wijmeisinä päiwinä. Cadzo/ työmiesten palcka jotca teidän
maacundain elon nijttänet owat/ joca petoxella ei ole teildä maxettu/ elonleickaitten pargut ja huudot owat
tullet HERran Zebaothin corwijn.
Jaak 5:5 Te oletta hercuis elänet maan päällä/ ja oletta teidän hecuman pitänet/ ja teidän sydämen
syötellet nijncuin teuraspäiwäxi.
Jaak 5:6 Te oletta duominnet wanhurscan/ ja tappanet/ joca ei ole teitä wastan ollut.
Jaak 5:7 NIin olcat sijs kärsiwäiset/ rackat weljet/ haman HERran tulemisen asti. Cadzo peldomies odotta
sitä callista maan hedelmätä/ ja on kärsiwäinen sijhenasti cuin hän saa warhaisen ja hiljaisen saten.
Jaak 5:8 Nijn olcat te myös kärsiwäiset/ ja wahwistacat sydämen:
Jaak 5:9 Sillä HERran tulemus lähesty. Älkät huogatco/ rackat weljet/ toinen toistan wastan/ ettet te
cadotetuxi tulis.
Jaak 5:10 Cadzo/ Duomari on owen edes. Ottacat/ rackat weljeni waiwan ja kärsimisen cuwa/ nijstä
Prophetaista/ jotca teille HERran nimen puhunet owat.
Jaak 5:11 Cadzo/ me sanomma ne autuaxi/ jotca kärsinet owat. Hiobin kärsiwäisyden te oletta cuullet/ ja
HERran lopun te nähnet oletta: Sillä HERra on sangen laupias ja armollinen.
Jaak 5:12 ENnen caickia/ rackat weljet/ älkät wannoco/ eikä Taiwan cautta eikä maan/ ei myös yhtän
muuta wala: mutta olcon teidän puhen Nijn/ cuin Nijn on/ ja se olcon Ei/ cuin Ei ole/ ettet te
ulcocullaisuteen langeis.
Jaak 5:13 Jos jocu kärsi teidän seasan: hän rucoilcan/ jos jocu on hywällä mielellä/ se weisatcan wirsiä.
Jaak 5:14 Jos jocu sairasta teidän seasan/ hän cudzucan tygöns Seuracunnan Papit/ ne rucoilcan hänen
edestäns/ woidellen händä öljyllä HERran nimeen.
Jaak 5:15 Sillä Uscon rucous paranda sairan/ ja HERra cohenda händä. Ja jos hän on syndiä tehnyt/ nijn

ne hänelle andexi annetan.
Jaak 5:16 Tunnustacat toinen toisellen teidän ricoxen/ ja rucoilcat toinen toisenne edestä/ että te terwet olisitta. Sillä wanhurscan rucous woi paljo/ cosca se totinen on.
Jaak 5:17 Elias oli ihminen nijsä haluisa wicapää cuin mekin/ hän rucoili/ ettei pitänyt sataman/ ja ei satanutcan maan päälle/ colmena wuotena/ ja cuutena Cuucautena.
Jaak 5:18 Ja hän taas rucoili/ ja Taiwas andoi saten/ ja maa caswoi hedelmän.
Jaak 5:19 Rackat weljeni/ jos jocu teistä exyis totudest/ ja jocu sen palauttais.
Jaak 5:20 Se tietkän että joca synneisen exyxistä palautta/ se on wapahtanut sielun cuolemasta/ ja peittä syndein paljouden.

Vers. 5. Teuraspäiwäxi) Nijncuin häixi eli juhlan waraxi teurastetan/ Luc. 15. Matth. 21.
v. 9. älkät huogatco) Nimittäin että te toinen toistan sadatteletta.
v. 12. älkät wannoco) Turhast cosca ei Esiwalda sitä ano/ eli teidän lähimmäisen suuri tarwe/ ja totuden wastuus ei sitä erinomattain waadi.
v. 14. Woidellen öljyllä) Jacobus puhu sijtä woitelemisest/ cuin Apostolit ja heidän Opetuslapsens ensimäises Uden Testamendin Seuracunnas pidit/ josta puhutan/ Marc. 6:13. Jonga cautta he Christuxen nimeen annoit sairaille heidän terweydens jällens. Mutta ettei nyt sillen ihmeitä sen cautta tapahdu: nijn ei myös sitä woitelemist tarwita Eikä taita osotetta/ että se oli Sacramenti/ jonga Christus asetti/ josa armo luwatan.
v. 15. Andexi annetan) Ei woitelemisen tähden/ waan uscollisen rucouxen tähden.
v. 16. Tunnustacat) Ei täsä käsketä lueskella caickia syndejä/ Rippiisän edes: waan käsketän yhteisest tunnusta synnit/ erinomattain ymmärtetän täsä mitä jocu on toista wastan rickonut/ että hän sen tunnustais/ ja he jällens sopisit.

P. Judan Epistola

JUdas terwettä caickia Christityitä/ v. 1.
Neuwo heitä pysymän wahwana uscosa/ v. 3.
Että myös petollisia/ huikendelewaisia/ ja wietteliöitä opettaita on/ v. 4.
Osotta sijtte cuinga Jumala sencaltaiset petolliset ja jumalattomat rangaisnut on/ v. 5.
Kirjoitta täärät opettajat/ heidän hembeydestäns/ jotca Esiwalda duomidzewat/ ja ei ylimmäinen Engeli Michael tahtonut Perkelettä duomita/ cosca hän hänen cansans Mosexen ruumist rijteli/ v. 8.
Ja muista heidän menoistans/ v. 10.
Puhu Enochist/ v. 14.
Ja Apostolitten ennustuxist/ v. 17.
Neuwo parannuxeen/ v. 20.
ja auttaman exyneitä tallelle/ v. 22.
Lopetta kijtoxella/ v. 24.

Juud 1:1 JUdas Jesuxen Christuxen palwelia/ mutta Jacobin weli. Nijlle cudzutuille/ jotca Isäs Jumalas pyhitetyt owat/ ja Jesuxes Christuxes wapahdetut.
Juud 1:2 Jumala lisätkön teille paljo laupiutta ja rackautta.
Juud 1:3 TE rackat/ että minulla oli suuri ahkerus teille yhteisest autuudest kirjoittaman/ pidin minä sen tarpellisna/ teitä kirjoituxella neuwoa/ että te uscon puolesta kilwoittelisitta/ joca wihdoin Pyhille annettu on.
Juud 1:4 Sillä muutamat jumalattomat ihmiset owat myös sisälle luicahtanet/ joista muinen kirjoitettu oli/ sencaltaiseen rangaistuxeen: He owat jumalattomat/ ja wetäwät meidän/ Jumalan Armon irtauteen/ ja kieldäwät Jumalan/ joca ainoa haldia on/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen.
Juud 1:5 MUtta minä tahdon teille muistutta/ että te aina sen tiedäisitte/ että cosca HERra Canssans Egyptistä terwenä pelastanut oli/ taas ne jotca ei usconet hän huckais.
Juud 1:6 Ja ne Engelit/ jotca ei Esiwaldans pitänet/ waan ylönannoit cotons/ on hän kätkenyt pimeyteen ijancaickisilla cahleilla/ sen suuren päiwän Duomion asti.
Juud 1:7 Nijncuin Sodoma ja Gomorra/ ja ne lähicaupungit/ jotca myös heidän cansans haureudes syndiä

tehnet olit/ ja owat muucalaisen lihan jälken mennet. Ne owat pannut muille opixi ijancaickisen tulen waiwa kärsimän.
Juud 1:8 Nijn owat myös nämät unennäkiät/ jotca lihan saastuttawat/ hallituxet ylöncadzowat/ ja Majestetin pilckawat.
Juud 1:9 Mutta ylimmäinen Engeli Michael/ cosca hän Mosexen ruumista Perkelen cansa rijteli/ ei hän rohjennut sanoa sen pilcan duomiota/ waan sanoi: HERra sinun rangaiscon.
Juud 1:10 Mutta nämät pilckawat nijtä joista ei he mitän tiedä/ ainoastans mitä he luonnon cautta tietäwät/ nijncuin muutkin järjettömät pedot/ joisa he turmelduwat.
Juud 1:11 Woi heitä: sillä he käywät Cainin tiellä/ ja langewat Balaamin exytyxen palcan tähden/ ja huckuwat Choren capinasa.
Juud 1:12 Nämät häpiän pilcut/ coreilewat teidän lahjoistan pelkämät/ caiten idziäns irtalisest/ he owat wedettömät pilwet jotca tuulelda ymbärinsajetan/ paljat hedelmättömät puut/ cahdesti cuollet/ ja juurinens ylösrewäistyt.
Juud 1:13 Meren julmat allot/ jotca heidän oman häpiääns wahtuwat/ exywäiset tähdet/ joille pimeyden cauhius on ijancaickisest tähdelle pandu.
Juud 1:14 NIin on myös Enoch/ seidzemes Adamist sencaltaisita ennustanut ja sanonut: Cadzo/ HERra tule monen tuhannen Pyhän cansa:
Juud 1:15 Tekemän caickein duomiota/ ja rangaiseman caickia jumalattomia/ caickein heidän jumalattomain töidens tähden/ joilla he paha tehnet owat/ ja caicke sitä cowa/ cuin ne jumalattomat syndiset händä wastan puhunet owat.
Juud 1:16 Nämät owat napisiat ja walittajat/ omain himoins jälken waeldawaiset ja heidän suuns puhu röyckiöitä sanoja/ ja he ihmettelewät ihmisiä/ tarpens tähden.
Juud 1:17 MUtta te minun rackani/ muistacat nijtä sanoja/ cuin teille ennen meidän HERran Jesuxen Christuxen Apostoleilda sanottin:
Juud 1:18 Että wijmeisellä ajalla tulewat pilckajat/ jotca omisa himoisans ja jumalattomas menos waeldawat.
Juud 1:19 Nämät owat ne/ jotca eriseurat tekewät/ lihalliset/ joilla ei Henge ole.
Juud 1:20 Mutta te minun rackani/ rakendacat idziän/ teidän caickein pyhimmän usconna päälle/ Pyhän Hengen cautta/ ja rucoilcat/ pitäin teitän Jumalan rackaudesa.
Juud 1:21 Ja odottacat meidän HERran Jesuxen Christuxen laupiutta ijancaickiseen elämään.
Juud 1:22 Ja pitäkät se eroitus/ että te muutamita armahdaisitte:

Juud 1:23 Mutta muutamita pelgon cansa autuaxi tekisitte/ ja ulostemmatcat heitä tulesta/ ja wihatcat sitä saastutettua lihallista hametta.
Juud 1:24 Mutta hänelle/ joca teidän woi wiasta warjella/ ja asetta teidän nuhtetoinna/ caswoins cunnialisuden eteen/ riemulla.
Juud 1:25 Jumalalle/ joca yxinäns wijsas on/ meidän wapahtajallem/ olcon cunnia/ ja Majesteti/ ja walda/ ja woima/ nyt ja caikes ijancaickisudes/ Amen.

Vers. 7. Muucalaisen lihan) Se on: synnit/ jotca synnixi luondo wastan cudzutan.
v. 16. Napisiat ja walittajat) Ei nijn coscan käy cuin he tahtowat/ he taitawat caicki asiat duomita ja sowitta/ ja ei heitä mikän tydytä/ waan he toimittawat caicki omasta ajustans/ heidän häjyn luulons jälken.
v. 22. Armahdaisitte) Se on: wahwistacat muutamita/ ja rangaiscat muutamita/ cuitengin pelgon cansa/ ei ylpeydellä/ että te heidän ijancaickisen tulen ja cadotuxen waarasta poistemmaisitte. Terwetys.

P. Johannexen Theologin Ilmestys .

Esipuhe P. Johannexen Ilmestyxest .
MOninaiset ennustuxet Christicunnas löytän.
Muutamat owat sencaltaiset/ jotca Prophetain kirjoituxia selittäwät.
Josta Pawali 1. Cor. 12. ja 14. ja myös mualla usemmas paicas puhu.
Tämä on caickein tarpellisin/ joca pitä meillä jocapäiwä oleman/ nijncuin se joca meille Jumalan sana opetta/ Christicunnan perusta/ ja uscon edest wasta.
Ja tärkimmäst/ joca saarnawiran tuke/ toimitta ja laitta.
Muutamat ennustawat tulewaisist asioist/ joita ei Ramatusa ennen ole.
Ja tämä on colmilainen: Ensimäinen teke sen ymmärrettäwillä sanoilla/ ilman cuwita.
Nijncuin Moses/ Dawid ja sencaltaiset muut Prophetat Christuxest ennustawat.
Ja nijncuin Christus ja Apostolit/ Antichristuxest ja wääristä opettaista/ etc.$ Toinen teke sen cuwilla/ pane cuitengin sen tygö selityxen ymmärrettäwillä sanoilla.
Nijncuin Joseph selitti unet/ ja Daniel sanoi sekä unet että nägyt.
Colmas/ teke sen ilman sanoita ja selitystä/ ainoastans cuwain cansa.
Nijncuin tämä Ilmestys Kirja/ ja monen pyhän miehen unet/ nägyt ja cuwat tekewät/ jotca he owat P. Hengeldä saanet.
Nijncuin Petari Apostolitten Tegois/ c. $ 2:17. etc. $ Joelist saarna: Teidän poicanne ja tyttärenne pitä ennustaman/ ja teidän nuorucaisenne pitä näkyjä näkemän/ ja teidän wanhimmanna pitä unia näkemän.
Ja nijn cauwan cuin sencaltainen ennustus ei selitetyxi tule/ ja ei saa wahwa selitystä: nijn se on myckä ja salattu ennustus/ ja ei ole wielä tullut hänen hyödytyxeens ja hedelmääns/ cuin hänen Christicunnas saattaman pitä.
Nijncuin myös tämän Kirjan cansa on tapahtunut: Moni on sitä kiusannut/ ja ei cuitengan ole jotain wahwa tähän päiwän asti löytänyt.
Moni taas on monda sopimatoinda asiata omasta päästäns sijhen kehrännyt.

Sencaltaisen turhan selityxen ja salatun ymmärryxen tähden/ olemma me myös tähän asti sen andanet silläns olla.
Erinomaisest/ ettei muutamat wanhoista Isistä ole tätä pitänet P. Johannes Apostolin Kirjoitusna.
Nijncuin 3. sta kirjasta/ Kircon Historiasta c. $ 25. nähdän.
Josa epäillyxes me myös meidän puolestam wielä sen olla annamme.
Waan ei pidä cuitengan ketän kieltämän sitä P. Johannes Apostolin omana pitämäst/ eli nijncuin jocu tahto.
Cuitengin/ että me mielelläm tämän päälle tahdoisimma wahwa selitystä: tahdomma me muille/ joilla corkembi Hengi on/ anda tilan sitä ajatella/ ja meidän ajatuxemme myös tiettäwäxi tehdä.
Nimittäin näin: Että tämä on tulewaisten asiain ilmestys/ erinomaisest Christicunnan lähestywäisest murhesta ja onnettomudesta: pidämme sen parhana ja wahwimbana tienä oikiata selitystä löytä: Jos ne asiat ja waiwat/ jotca tähän asti Christicunnas tapahtunet owat/ Historiasta näihin näkyihin suuta suuxin pannan/ ja myös idze sanoihin sowitetan.
Jos ne toinen toiseens sopiwat/ nijn se taitan pidettä wahwana/ eli caickein wähimmäxikin/ hylkämättömänä selitysnä.
Me pidämme sijs/ nijncuin idze Textikin/ sano/ ne colme ensimäistä Lucua/ nijstä seidzemestä Asian Seuracunnasta ja heidän Engeleistäns puhuwat/ yxikertaisest ilmoittawan/ cuinga heidän sijhen aican käwi/ ja neuwowan heitä/ eli nijn pysymän ja enänemän/ eli myös parandaman idzens.
Paidzi sitä/ opemma me sijtä että meidän sen sanan cautta/ Engeli/ pitä tästälähin muisakin cuwisa ja nägyisä/ ymmärtämän Pispat ja Opettajat Christicunnasa/ muutamat hywät/ nijncuin P. Isät ja Pispat/ muutamat pahat/ nijncuin wäärät opettajat ja Pispat.
Joista täsä Kirjasa enä puhutan cuin muista.
Neljännes ja wijdennes Lugus coco Christicunda kirjoitetan/ jonga sencaltaisia tulewaisia murheita ja waiwoja kärsimän piti.
Sijnä owat 24. Wanhinda Jumalan edes/ (se on: caicki Pispat ja Opettajat yximielisest) Uscolla cruunatut.
Jotca kijttäwät Christusta Jumalan Caridzata/ candeleilla (se on: saarnalla) ja palwelewat händä culdamaljoilla täynäns suidzutusta/ (se on: rucouxia ja anomuxia) Nämät caicki Christittyin lohdutuxexi/ että heidän pidäis tietämän.

Christicunnan wielä sencaltaisisakin waiwoisa woimasans pysywän.
Cuudennes Lugus rupewat tulewaiset waiwat.
Ja ensin ruumilliset: Nijncuin waino mailmallliselda Esiwallalda: joca on se cruunattu Radzasmies joudzinens walkian hewoisen päällä.
Nijn myös/ sota ja weren wuodatus: joca on se Radzasmies mieckoinens ruskean hewoisen päällä.
Nijn myös/ callis aica ja nälkä: joca on se Radzasmies waacoinens mustan hewoisen päällä.
Nijn myös/ rutto ja paisuma: joca on se Radzasmies cuoleman cuwalla hijrencarwaisen hewoisen päällä.
Sillä nämät neljä waiwa noudattawat alati kijttämättömiä Jumalan sanan ylöncadzoita/ wielä muillakin häwityxillä ja Hallituxen muutoxilla/ wijmeisen päiwän asti.
Nijncuin tämän 6. Lugus lopulla tietä annetan: Jota Martyritten sielut myös heidän huudollans pyytäwät.
Seidzemennes ja 8. Lugus rupe hengellisten waiwain ilmestys/ cuin owat moninaiset wäärät opetuxet.
Ja täsä taas ensin näytetän lohdutus cuwa/ cusa Engeli Ehristityt merkidze/ ja ne neljä paha Engelitä estä.
Että taas wahwana oldaisin/ Christityillä olewan wääräin opettajain alla muutamita hywiä Engeleitä/ ja puhdas Jumalan sana.
Nijncuin myös Engeli suidzutusastialla/ se on/ rucouxella/ tietä anda.
Sencaltaiset hywät Engelit owat P. Isät/ nijncuin Spiridion/ Athanasius/ Hilarius/ ja Nicenan consilium $ muiden sencaltaisten cansa.
Ensimäinen paha Engeli on Tatianus Encratitereins cansa/ jotca kielsit Awioskäskyn/ ja tahdoit hywistä töistä autuaxi tulla nijncuin Judalaiset.
Sillä tecopyhyden oppi oli ensin Evangeliumita wastan tulewa/ joca myös wijmeisexi pysy: Ja saa kyllä ainijan wastutisia opettaita ja wastutisia nimejä.
Nijcuin Pelagtanit/ etc.$ Toinen on Marcion/ Cataphrygereins Manichereins ja Montanistererns/ etc. $ cansa/ jotca heidän hengellistä menoans ylidzen caickia Ramatuja kerscaisit/ ja samoisit nijncuin tämä palawainen wuori Taiwan ja maan wälillä/ nijncuin meidän aicanam Muntzerus ja muut kiucuidziat.

Colmas on Origenes/ joca Philosophian ja järjen cautta on Ramatun saastuttanut ja turmellut.
Nijncuin myös Scholastici$ Doctores$, ennen tätä päiwä tehnet owat.
Neljäs on Novatus/ Cathareins cansa.
Jotca kielsit langennuille catumuxen ja parannuxen/ ja tahdoit muiden suhten olla puhtaimmat.
Josta Laist oli myös Donatisterit.
Mutta meidän hengelliset owat liki caicki nämät neljä.
Oppenet/ jotca historiat tietäwät/ taitawat tämän kyllä todista.
Sillä pitkäxi tulis caickia luetella ja osotta.
Yhdexännes ja 10. Lugus alca täysi tusca/ jonga suhten sekä ruumilliset että hengelliset waiwat/ joista tähän asti puhuttu on/ owat ainoastans leicki ollet.
Nijncuin Engeli 8. Lugun lopulla idze tiettäwäxi teke: Colme woi pitä tuleman/ jotca woi ne muut colme Engelitä/ nimittäin/ wijdes/ cuudes/ ja seidzemes pitä toimittaman/ ja silläns mailma on loppuwa.
Täsä tulewat sekä hengelliset ja ruumilliset wainot cocon/ joita pitä colme oleman: ensimäisen suuren/ toisen suuremman/ colmannen caickein suurimman.
On sijs ensimäinen woi se wijdes Engeli/ Arius/ se suuri wäärä opettaja ja hänen weljens.
Jotca nijn julmast owat Christicunda coco mailmas waiwannet: että Texti täsä sano.
Hurscat ihmiset olisit ennen ollet cuollet/ cuin sencaltaista nähnet/ ja piti cuitengin näkemän ja ei cuoleman.
Ja/ hän sano: Engeli helwetist/ joca häwittäjäxi cudzutan/ on heidän Cuningans/ nijncuin he tahdoisit sanoa: idze Perkele heitä aja.
Sillä ei he ole ainoastans hengellisest/ waan myös ruumillisest miecalla oikeita Christityitä wainonnet.
Lue Arianerein menoja/ nijns kyllä tämän cuwan ja sanat ymmärtä taidat.
Toinen woi on cuudes Engeli/ se häpemätöin Mahometh hänen jouckons Saracenereitten cansa.
Jotca molemmat heidän opetuxellans ja miecallans owat Christicunda paljo wainonnet.
Sijtte myös sen Engelin cansa/ (että tämä woi sitä suuremmaxi tulis) tule se wäkewä Engeli/ Taiwan Carella ja carwalla Kirjalla: Se on: Se pyhä Pawicunda/ suuren hengellisydens paistella.
Jotca Templin säädyilläns mittawat ja käsittäwät/ sysäwät Chuorin sijtä ulos/ ja asettawat sen siaan Kircon hahmon/ eli ulconaisen pyhyden.

Yhdestoistakymmenennes ja 12. tuodan sencalaisten pahain waiwain seas caxi lohdutuscuwa: yxi cahdesta Saarnajasta/ ja toinen rascasta waimosta/ joca Poicalapsen ilman Drakin suosiota synnyttä. Joca awista että muutamat hywät Opettajat ja Christityt pitä wielä sijttekin oleman/ sekä nijden cahden edellisten woi alla/ ja sen tulewaisen colmannen woi alla.
Ja ne caxi wijmeistä woi samowat toinen toisens cansa/ ja hyöckywät wijmein Christicunnan päälle yhtä haawa/ ja nijn Perkele potcaise wijmeiseldä pohjan pois tynnyristä.
Tule sijs 13. Lugus (nijstä seidzemest Engelist sen wijmeisen soittamisest/ joca 11. Lugus soittaman rupeis) sen seidzemennen Engelin työt/ Se colmas woi/ nimittäin Pawillinen Keisarin Waldacunda/ ja se Keisarillinen Pawicunda.
Täsä saa Pawi myös mailmallisen miecan halduns/ ja ei nyt ainoastans wallidze Kirjalla/ sijnä toisesa woi/ waan myös miecalla sijnä Colmannesa woi.
Nijncuin he Pawilla olewangin kerscawat/ sekä hengellisen että mailmallisen miecan.
Täsä owat nyt ne caxi eläindä/ yxi on Keisarin waldacunda/ se toinen cahdella sarwella/ on Pawin waldacunda.
Joca nyt myös on mailmallisexi Waldacunnaxi joutunut/ cuitengin Christuxen Nimen paistella.
Sillä Pawi on sen häwinnyn Romin waldacunnan taas rakendanut/ ja Grekiläisildä Saxalaisille saattanut.
Ja on pikemmin Romin waldacunnan cuwa/ cuin idze ruumis/ nijncuin se ollut on.
Cuitengin anda hän tälle cuwalle hengen ja elämän/ nijn että sillä wielä nyt on hänen säätyns/ oikiat jäsenet ja wirgat/ ja jollakin tawalla wahwana pysy.
Tämä on se cuwa/ joca oli haawoitettuna ollut/ ja jällens terwexi tuli.
Mutta mitä cauhistusta/ ja wahingota sencaltainen Keisarillinen Pawicunda on tuottanut/ ei taita ensingän luetella: Sillä ensist on mailma hänen Kirjans cautta tullut täytetyxi epäjumalan palweluxella/ Clostareilla/ Hijppacunnilla/ pyhillä Pelagrimein matcustamisilla/ Kijrastulella/ aneilla/ Huorudella/ ja muilla epälucuisilla menoilla ihmisten töistä ja opetuxista/ etc.$ Sixi toisexi: cuca woi luetella/ cuinga paljo werta/ murha/ sota ja cauhiutta Pawit owat nostanet ja tehnet/ sekä sijnä että he owat idze sotinet/ ja sijnä että he owat Keisarit/ Cuningat ja Förstit toinen toistans wastan kehoittanet.
Täsä Perkelen wijmeinen wiha saa wallan ja toinen toisens cansa samo.

Idäisellä maalla toinen woi/ Mahomet ja Saracenerit: täällä Lännens/ colmas woi Pawicunda ja Keisarin waldacunda.
Joidenga tygö nijncuin hywään Pitoon/ tule myös Turcki/ Gog ja Magog/ nijcuin 20. Lugus on seurawa.
Ja nijn tule Christicunda coco mailmas ja joca tahwolda wäärällä opetuxella ja sodalla/ Kirjalla ja miecalla caickein cauhiammast ja surkiammast waiwatuxi.
Tämä on ruuppu wijmeinen waiwa.
Sijtte seura aiwa lohdutus cuwat: caickein sencaltaisten waiwain lopusta.
Neljännestoistakymmenennens Lugus rupe Christus/ ensin hänen suuns Hengellä (nijncuin P. Pawali sano) cuolettaman hänen Antichristuxens.
Ja tule Engeli Evangeliumilla/ sen wäkewän Engelin catkerata Kirja wastan.
Ja taas seisowat Pyhät ja neidzet Caridzan ymbärillä ja oikein saarnawat.
Jota Evangeliumita seura sen toisen Engelin äni: että Babylonin pitä caatuman/ ja sen hengellisen Pawicunnan häwiämän.
Wielä seura: että elonaica pidetän/ ja ne jotca Pawin waldacunnas Evangeliumita wastan jääwät/ pitä Christuxen Caupungist ulosheitettämän/ Jumalan wihan cuurnaan.
Se on: He tulewat Evangeliumin cautta/ nijncuin Christicunnasta eroitetuxi duomitut Jumalan wihaan/ jota on paljo/ ja cuurna anda paljo werta/ taita myös kyllä wielä meidän syndeim angara rangaistus ja duomio käsis olla/ joita ylön muodottomast monda ja aiwa kypsiä on.
Sijtten 15. ja 16. Lugus tulewat seidzemen Engelitä seidzemellä maljalla.
Silloin Evangelium caswa/ ja Pawin waldacunnan päälle caikilda ärildä carca monen oppenen ja hywän saarnamiehen cautta.
Ja nijn eläimen istuin/ Pawin woima tule pimexi/ waiwaisexi ja ylöncadzotuxi.
Mutta he wihastuwat caicki/ ja idzens urhollisest warjelewat: Sillä colme sammackota/ colme saastaista henge käywät Pedon suusta/ ja nijllä Cuningat ja Förstit Evangeliumi wastan kehoittawat.
Mutta ei se mitän auta: Heidän sotans on Harmageddonin tykönä.
Nämät sammacot owat Sophistat: Nijncuin Faber/ Eccius/ Emserus/ etc. $ jotca paljo huutawat/ Evangeliumi wastan.
Ja ei cuitengan mitän toimita: waan sammackona pysywät.

Seidzemennes toistakymmenennes/ Keisarillinen Pawicunda/ ja Pawillinen Keisarin walda/ aina algusta nijn loppuun/ yhdesä cuwasa pannan.
Ja on lyhykäisest kirjoitettu/ ettei se sillen mitän ole.
(Sillä wanha Romin Waldacunda on jo aica pois/ ja on cuitengin (että wielä on muutamita maita/ ja Romin Caupungi) Täsä pannan sencaltainen cuwa/ nijncuin pahantekiä julkisest oikeuden eteen duomitta pannaisin.
Että tietäisin cuinga tämä Peto pitä myös jo pian duomituxi/ ja nijncuin P. Pawali sano/ Christuxen tulemisen ilmestyxen cautta häwitetyxi tuleman.
Jota myös (nijncuin hän Textis sano) Pawicunnan Holhojat alcawat.
Jotca sitä nijn nyt warjelewat/ että ne Hengelliset pian alastoinna istuwat.
Cahdexannestoistakymmenennes/ sencaltainen häwitys rupe/ ja hänen jalo coreudens cukistu/ ja ne Hijppacundain ryöstäjät/ Prebendiwarcat ja Cortisanerit lackawat.
Jonga tähden piti myös Romi ryöstettämän/ ja hänen omat warjelus Herrans wijmeisen häwityxen alguxi hänen päällens carcaman.
Ei he sijttekän lacka edzimäst/ lohduttamast/ warustamast ja warjelemast idzens.
Ja nijncuin hän täsä 19. Lugus sano/ cosca ei he Ramatuilla ja Kirjoilla enä taida/ ja sammacot huutamast lackawat: rupewat he täydellä todella sijhen/ ja tahtowat sen wäkiwallalla toimitta/ cooten Cuningoita ja Förstejä sotaan.
Mutta he louckawat idzens: Sillä walkian hewoisen ajaja/ joca Jumalan sanaxi cudzutan/ woitta.
Sijhen asti cuin sekä Peto että Propheta kijnniotetan ja helwettijn heitetän.
Että nyt caicki nämät menestywät/ tule sijs 20. Lugus/ se wijmeinen sieme Gog ja Magog/ Turcki/ ne ruskiat Judalaiset/ jotca Satan/ joca ennen tuhannen wuotta on fangina ollut/ ja tuhannen wuoden perästä taas wallallens pääsnyt/ myötäns tuo.
Mutta heidän pitä hänen cansans pian myös sijhen palawaiseen merehen: Sillä me pidämme tämän cuwan olewan pannuxi Turkin tähden/ nijncuin nijstä endisistä/ erinomaisen.
Ja että tuhannen wuotta jo sijhen aican algoit/ cuin tämä Kirja kirjoitettin/ ja myös Perkele silloin sidottin.
Ei cuitengan lucu taida nijn tarcast caickia minuteja osotta.
Turckia seura cohta wijmeinen duomio/ tämän Lugun lopulla/ nijncuin Daniel. 7:26. myös tietä anda.

Wijmeiseldä 21. Lugus wijmeinen lohdutus kirjoitetan/ että se P. Caupungi pitä täydellisest walmistettaman ja nijncuin morsian ijancaickisijn häihijn wietämän/ ja että Christus on ainoa HERra/ ja caicki jumalattomat duomitut/ Perkelen cansa helwettijn menewät.
Tällä selityxellä me taidamme tämän Kirjan meillem hyödyllisexi tehdä ja hywäxem nauttia.
Ensin lohdutuxexi: sillä me tiedämme ettei yxikän woima eli walhe/ ei yxikän tieto eli pyhyys/ ei yxikän waiwa eli murhe taida Christicunda woitta: Waan hän on wijmein woittawa.
Toisen kerran/ neuwoxi sitä suurta/ waarallista/ ja moninaista pahennusta wastan/ cuin Christicunnas tapahtu: Sillä nijn woimallisen wallan ja paisten soteis/ Christicunda wastan/ on se peräti ilman yhdetäkän muodota monen murhen/ wäärän opin/ ja muun heickouden cautta salattu: että järjen ja luonnon on mahdotoin Christicunda tuta: Waan se luopu ja pahene hänestä/ ja cudzu sen Christillisexi Kircoxi/ joca on Christillisen Kircon pahin wihollinen/ ja cudzu ne duomituxi ja wäärixi opettaixi/ jotca oikiast Christillisest Kircost owat.
Nijncuin tähän saacka Pawin ja Mahometin alla/ ja caickein wääräin opettajain tykönä on tapahtunut: ja nijn tämän Articuluxen cadottawat: Minä uscon yhden pyhän Christillisen Kircon.
Nijncuin nytkin muutamat/ jotca wijsat olewanans owat/ tekewät: että he näkewät wäärän opetuxen/ eripuraisuden ja moninaiset puuttumuxet/ ja että monda wäärä/ ja paha Christittyä on: Duomidzewat he cohta ja wapasti/ ettei yhtän Christittyä ole: Sillä he owat cuullet/ että Christittyin pitä oleman/ pyhän/ rauhallisen/ yximielisen/ rackan ja hywän tapaisen Canssan: Sentähden he luulewat ettei yhtän pahennusta/ ei yhtän wäärä oppia/ eikä yhtän puuttumust oleman pidä/ waan päänäns rauha ja hywä tapa.
Näiden pitä tätä Kirja lukeman/ ja Christicunda toisilla silmillä cadzeleman ja ei järjellä: Sillä tämä Kirja (luulen minä) näyttä kyllä cauheita ja julmia petoja/ peljättäpiä ja wihaisita Engeleitä/ häwittäwäisiä ja waarallisia waiwoja.
En minä tahdo puhua nijstä muista suurista wirheistä ja puuttumuxista/ jotca cuitengin caicki Christicunnas/ ja Christittyin seas ollet owat.
Että tosin sencaltaiset menot caiken järjen Christicunnast peräti cadottawat.
Me näemmä sijs tästä selkiäst/ cuinga cauhia pahennus ja puuttumus on ennen meidän aicojam ollut: cosca Christicunda cuitengin parhain olewan luultin: että meidän aicam sen suhten olis culdaisexi wuodexi luettapa.

Etkös luule Pacanain idziäns sijtä pahendanen/ ja Christityt wastahacoisna/ ilkiänä ja rijtelewäisnä Canssana pitänen.
Tämä cappale: (Minä uscon yhden pyhän Christillisen Seuracunnan) on nijn uscon cappale cuin muutkin/ jonga tähden ei järki taida sitä tuta: waicka wielä caicki nenäclasit päälle asetettaisin/ kyllä Perkele sen pahennuxella ja eriseuralla peittä taita/ nijn että sinun pitä idzes sijtä pahendaman. Jumala myös taita caickinaisella wirhellä ja puuttumuxella sen salata/ että sinä sijtä hocarixi tulet/ ja wäärin sitä duomidzet.
Ei se tahdo nähtä/ waan vscotta: Mutta usco on nijstä/ cuin ei nähdä/ Hebr. 11:1.
Ja hän laula HERrans cansa myös tätä wirtä: Autuas on se joca ei pahene minus.
Christitty on kyllä idzelläns salattu/ nijn ettei hän oma pyhyttäns ja hywiä tapojans näe: Waan näke ainoastans caickia wicoja ja saastaisutta idzesäns: ja sinä olet wijsas olewanas/ ja tahdot nähdä Christicunnan sinun sokialla järjelläs ja saastaisilla silmilläs.
Tärkimmäst/ meidän pyhydem on Taiwasa/ cusa Christus on/ ei silmäin edes täsä mailmas/ nijncuin myytäwä calu Turulla.
Sentähden anna pahennuxen/ eriseuran/ wäärän opin ja puuttumuxet olla/ ja tehdä mitä he woiwat: cosca Evangeliumin sana ainoastans meidän tykönäm puhtana pysy/ ja me sijtä pidämme ja racastamme: nijn meidän pitä tietämän/ että Christus on meidän cansam ja tykönäm/ jos wielä caickein nurjammast käy.
Nijncuin me täsä Kirjasa näemmä/ että Christus caickein waiwain/ petoin ja pahain Engelitten seas on/ on cuitengin hänen Pyhäins cansa ja tykönä/ ja saa wijmein woiton.

P. Johannexen Theologin Ilmestys .

I. Lucu .

JOhannes juttele/ kenen/ ja mistä tämä Ilmestys on/ cuinga hän on sen saanut/ ja mihin se kelpa/ v. 1.
terwettä seidzendä Asian Seuracunda/ armolla ja rauhalla Jumalalda/ hänen Hengeldäns/ ja Pojalda Jesuxelda Christuxelda: jonga Majestetin/ hywät työt ja tulemisen duomiolle hän täsä kirjoitta/ v. 4. Rupe näitä ilmestyxiä luetteleman. Nimittäin/ ensimäisexi/ cuinga hän Christuxen Jumalan Pojan

cuullut oli/ v. 9.
Ja nähnyt seidzemen cullaisen Kyntiläjalan keskellä olewan/ erinomaisest caunistetun/ v. 12.
Ja cuinga hän oli käskenyt hänen sitä kirjoitta/ v. 19.
ja sanonut/ mitä se awisti/ v. 20.

Ilm 1:1 TÄmä on Jesuxen Christuxen Ilmestys/ jonga Jumala hänelle ilmoitti/ julista palwelioillens/ mitä pian tapahtuman pitä. Ja on Engelins cautta tiettäwäxi tehnyt/ ja Palweliallens Johannexelle lähettänyt.
Ilm 1:2 Joca Jumalan sana todistanut oli/ ja sen todistuxen Jesuxesta Christuxesta/ cuin hän nähnyt oli.
Ilm 1:3 Autuas on se/ joca luke/ ja cuule tämän Prophetian sanat/ ja pitä ne cuin sijnä kirjoitetut owat: sillä aica on läsnä.
Ilm 1:4 JOhannes nijlle seidzemelle Asian Seuracunnille. Armo olcon teille ja rauha/ sildä joca on/ ja joca oli/ ja joca tulewa on/ ja nijldä seidzemeldä Hengeldä/ jotca hänen istuimens edes owat:
Ilm 1:5 Ja Jesuxelda Christuxelda/ joca se uscollinen todistaja on/ ja esicoinen cuolleista/ ja maan Cuningasten Päämies/ joca meitä racasti/ ja on meitä werelläns meidän synneistäm pesnyt/
Ilm 1:6 Ja teki meidän Cuningaixi ja Papeixi Jumalan ja hänen Isäns edes: Hänelle olcon cunnia ja walda ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
Ilm 1:7 Cadzo hän tule pilwein cansa/ ja jocaidzen silmän pitä hänen näkemän/ ja ne jotca händä pistänet owat/ ja caicki maan sucucunnat pitä parcuman/ Nijn/ Amen.
Ilm 1:8 Minä olen A ja O/ Alcu ja Loppu/ sano HERra/ joca on/ joca oli/ ja joca tulewa on/ Caickiwaldias.
Ilm 1:9 MInä Johannes teidän weljen/ ja osallinen waiwasa ja waldacunnasa/ ja kärsimises/ Jesuxes Christuxes/ olin sijnä luodosa joca cudzutan Pathmos/ Jumalan sanan ja Jesuxen Christuxen todistuxen tähden.
Ilm 1:10 Minä olin Hengesä yhtenä Sunnundaina/ ja cuulin minun jäljesäni suuren änen/ nijncuin Basunan/ sanowan:
Ilm 1:11 Minä olen A ja O/ ensimäinen ja wijmeinen.
Ilm 1:12 Mitäs näet/ kirjoita Kirjaan/ ja lähetä Asian Seuracunnille/ jotca Ephesos owat/ ja Smyrnas/

ja Pergamos/ ja Thyatiras/ ja Sardis/ Philadelphias/ ja Laodiceas.
Ilm 1:13 Ja minä käänsin sitä ändä cadzoman cuin minun cansani puhui. Ja minun käätesäni/ näin minä seidzemen cullaista Kyntiläjalca/
Ilm 1:14 Ja nijden cullaisten Kyntiläjalcain keskellä ihmisen Pojan muotoisen/ waatetetun pitkällä hamella/ ja wyötetyn rinnoilda/ cullaisella wyöllä.
Ilm 1:15 Mutta hänen pääns ja hiuxens olit walkiat/ nijncuin walkiat willat/ ja nijncuin lumi.
Ilm 1:16 Ja hänen silmäns nijncuin tulen leimaus/ ja hänen jalcans nijncuin cuuma waski/ joca pädzis hehcu. Ja hänen änens oli nijncuin wäkewän weden cuohina.
Ilm 1:17 Ja seidzemen Tähte olit hänen oikiasa kädesäns. Ja hänen suustans uloskäwi caxiteräinen miecka/ ja hänen caswons paistit/ nijncuin kircas Auringo.
Ilm 1:18 JA cuin minä hänen näin/ langeisin minä hänen jalcains eteen/ nijncuin cuollut. Ja hän pani oikian kätens minun päälleni/ ja sanoi minulle:
Ilm 1:19 Älä pelkä/ minä olen ensimäinen ja wijmeinen/ ja eläwä. Minä olin cuollut/ ja cadzo/ minä elän ijancaickisest ijancaickiseen/ ja minulla on Helwetin ja cuoleman awaimet. Kirjoita mitäs nähnyt olet/ mitä nyt on/ ja mitä tästälähin tapahtuwa on.
Ilm 1:20 Se salaisus nijstä seidzemestä Tähdest/ cuins minun oikiasa kädesäni nähnyt olet/ ja ne seidzemen cullaista kyntiläjalca.
Ilm 1:21 Ne seidzemen Tähte/ owat nijden seidzemen Seuracundain Engelit/ ja ne seidzemen kyntiläjalca cuins nähnyt olet/ owat seidzemen Seuracunda.

Vers. 4. Nijldä seidzemeldä Hengeldä) P. Hengi on yxi olemisens puolesta/ mutta hänen lahjans owat moninaiset: Sentähden cudzutan hän sekä yxinäisexi/ ja moninaisexi/ Sap.$ 7:22. Ja täsä cudzutan hän seidzemexi Hengexi/ hänen seidzemen/ se on: moninaisten ja täydellisten lahjains tähden.
v. 19. Kirjoita) Cadzo/ Esa. 8:1. Ier. 30:2.

II. Lucu .

JOhannes sano wielä että Christus oli hänen käskenyt kirjoitta Epheson Opettajain tygö/ mitä hänelle kelpa/ eli ei kelpa/ ja mitä hän wielä häneldä waati/ jos ei hän sitä tee/ nijn hän oli rangaistuxens

näkewä/ ja taas/ jos hän sen teke/ mingä palcan hän sijtte saapa oli/ v. 1.
Nijn myös Smyrnan Seuracunnan Engelin tygö/ v. 8.
Pergamenin/ v. 12.
Ja Thyatiran/ v. 18.

Ilm 2:1 JA kirjoita Epheson Seuracunnan Engelille: Näitä sano se joca nijtä seidzemettä Tähte pitä oikiasa kedesäns/ joca käy seidzemen cullaisen kyntiläjalan keskellä:
Ilm 2:2 Minä tiedän sinun työs ja tecos/ ja sinun kärsimises/ ettet sinä woi kärsiä pahoja/ sinä olet nijtä jo kiusannut/ jotca heidäns Apostolixi sanowat/ ja ei cuitengan ole/ ja löysit heidän walehteliaxi.
Ilm 2:3 Ja sinä cannoit ja kärseit/ ja minun Nimeni tähden sinä työtä teit ja et wäsynyt.
Ilm 2:4 Mutta minulla on sinua wastan/ että sinä sen sinun ensimäisen rackaudes ylönannoit.
Ilm 2:5 Muista sijs custas poislangeisit/ ja tee parannus/ ja tee nijtä ensimäisiä töitä. Jos muutoin/ nijn minä tulen pian/ ja poissyöxän sinun kyntiläjalcas sialdans/ ellet sinä tee parannusta.
Ilm 2:6 Mutta se sinulla on/ ettäs wihaisit Nicolaiterein töitä/ joita minäkin wihan.
Ilm 2:7 Jolla corwa on/ hän cuulcan/ mitä Hengi Seuracunnille sano. Woittajalle annan minä eläwän puusta syödä/ cuin keskellä Jumalan Paradisiä on.
Ilm 2:8 JA Smyrnan Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano ensimäinen ja wijmeinen/ joca oli cuollut/ ja on eläwäxi tullut:
Ilm 2:9 Minä tiedän sinun tecos ja waiwas ja köyhydes (mutta sinä olet ricas) ja nijden pilcan/ jotca heidäns Judalaisixi sanowat/ ja ei oleckan/ waan owat Satanan joucko.
Ilm 2:10 Älä sinä nijtä ensingän pelkä/ cuin sinun kärsimän pitä. Cadzo/ Perkele on muutamita teistä heittäwä fangiuteen/ kiusatta/ ja waiwatta kymmenen päiwä. Ole uscollinen cuoleman asti/ nijn minä sinulle elämän Cruunun annan.
Ilm 2:11 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano. Joca woitta/ ei se toiselda cuolemalda wahingoita.
Ilm 2:12 JA Pergamenon Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano se/ jolla on se caxiteräinen teräwä miecka:
Ilm 2:13 Minä tiedän sinun tecos ja cusas asut/ ja cusa Satanan istuin on/ ja sinä pidät minun Nimeni/ ja et kieldänyt minun uscoani/ ja minun päiwinäni on Antipas/ minun uscollinen Todistajan/

teidän tykönän tapettu/ cusa Satanas asu.
Ilm 2:14 Mutta minulla on wähä sinua wastan: että sinulla siellä on nijtä jotca Balaamin oppia pitäwät/ joca Balachin cautta pahennusta opetti andaman/ Israelin lasten epäjumalden uhria syödä/ ja salawuoteudes maata.
Ilm 2:15 Nijn myös sinulla on nijtä jotca Nicolaiterein oppia pitäwät/ jota minä wihan.
Ilm 2:16 Tee parannus/ muutoin minä tulen pian/ ja tappelen heidän cansans minun suuni miecalla.
Ilm 2:17 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano. Woittajan annan minä syödä sijtä salatusta Mannasta/ ja tahdon hänelle hywän todistuxen anda/ ja sillä todistuxella uden kirjoitetun Nimen/ jota ei yxikän tiedä/ waan se joca sen saa.
Ilm 2:18 JA sille Thyatiran Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano se Jumalan Poica/ jonga silmät owat nijncuin tulen leimaus/ ja hänen jalcans nijncuin cuuma waski.
Ilm 2:19 Minä tiedän sinun tecos/ ja rackaudes/ ja palweluxes/ ja uscos/ ja sinun kärsimises ja sinun tecos. Ja ne wijmeiset owat usiammat cuin ensimäiset/
Ilm 2:20 Waan minulla on wähä sinua wastan/ ettäs sallit sitä waimo Jesabeli/ joca hänens Prophetissaxi sano/ opettawan/ ja minun palwelioitani wiettelewän/ salawuoteudes macawan/ ja epäjumalain uhria syöwän.
Ilm 2:21 Ja minä annoin hänelle ajan parannusta tehdä hänen salawuoteudestans/ mutta ei hän tehnytkän.
Ilm 2:22 Cadzo/ minä panen hänen wuotesen/ ja ne jotca hänen cansans huorin tekewät/ pitä suuremban waiwaan tuleman/ ellei he tee parannusta heidän töistäns/ ja hänen lapsens minä tapan cuolemalla.
Ilm 2:23 Ja jocaidzen Seuracunnan pitä tietämän/ että minä munascuut ja sydämet tutkin. Ja minä annan cullekin teistä/ oman työns jälken.
Ilm 2:24 Mutta teille minä sanon ja muille jotca Thyatiras oletta/ joilla ei tämä oppi ole/ ja jotca ei Satanan sywyttä tundenet (nijncuin he sanowat) en minä laske teidän päällenne muuta cuorma.
Ilm 2:25 Cuitengin se cuin teillä on/ pitäkät sijhen asti cuin minä tulen.
Ilm 2:26 Ja joca woitta ja minun teconi haman loppun asti pitä/ sille minä annan woiman pacanoitten päälle/
Ilm 2:27 Ja hänen pitä heitä rautaisella widzalla hallidzeman/ ja nijncuin Sawenwalajan astioita heitä

särkemän:
Ilm 2:28 Nijncuin minäkin Isäldäni sain/ ja annan hänelle Cointähden.
Ilm 2:29 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.

Vers. 5. Tee ensimäisiä töitä) Se on: Pidä sencaltainen wireys/ murhe ja kijwaus minusta ja minun opistani cuin sinulla ensingin oli.
v. 6. Nicolaiterein) Ne olit wäärät opettajat joidenga nimi ja alcu on Nicolauxesta/ josta Act.$ 6. Jotca irstast ja ilkiäst elänet owat. Joista lujettacan/ Epiph.$ l.$ 1. Tom.$ 2.
v. 7. Elämän puusta) Se on: minä annan hänelle ijancaickisen elämän ja autuuden.
v. 10. Kymmenen päiwä) Se on/ Kymmenen wuotta/ eli määrättyn aican/ nijncauwan cuin Jumala aicoinut on.
v. 11. Toiselda cuolemalda) On se ijancaickinen cuolema/ Apoc.$ 21:8.
v. 12. Caxiteräinen teräwä miecka) Josta Hebr. 4:12. puhutan.
v. 13. Satanan istuin) Cusa Satanalla on suuri woima ja wallitus.

III. Lucu .

JOhannexen käsketän myös kirjoitta Sardin/ v. 1.
Philadelphian/ v. 7.
ja Laodicean Seuracunnan opettajain tygö/ v. 14.

Ilm 3:1 JA kirjoita Sardin Seuracunnan Engelille: Näitä sano se jolla ne seidzemen Jumalan Henge/ ja ne seidzemen Tähte owat: Minä tiedän sinun tecos: sillä sinulla on nimi/ ettäs elät ja olet cuollut.
Ilm 3:2 Ole walpas ja wahwista nijtä muita jotca cuolemallans owat. Sillä en minä löynnyt sinun tecojas täydellisexi Jumalan edes.
Ilm 3:3 Nijn ajattele sijs cuingas saanut ja cuullut olet/ ja pidä se/ ja tee parannus. Ettet sinä sijs walwo/ nijn minä tulen sinun päälles nijncuin wargas/ ja et sinä tiedä millä hetkellä minä sinun päälles tulen.
Ilm 3:4 Sinulla on myös muutamat nimet Sardis/ jotca ei ole heidän waatteitans hieronet/ nijden pitä minun cansani walkeis waatteis waeldaman: sillä he owat sen ansainnet.

Ilm 3:5 Joca woitta/ se pitä myös nijn walkeilla waatteilla puetettaman/ ja en minä pyhi hänen nimiäns elämän Kirjasta/ ja minä tahdon tunnusta hänen nimens minun Isäni edes/ ja hänen Engeleins edes.
Ilm 3:6 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.
Ilm 3:7 JA Philadelphian Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano se Pyhä/ se totinen/ jolla on Dawidin awain/ joca awa ja ei yxikän sulje/ joca sulke ja ei yxikän awaja.
Ilm 3:8 Minä tiedän sinun tecos/ cadzo/ minä annoin sinun etees aukian owen/ ja ei yxikän woi sitä sulke: sillä sinulla on wähä woima/ ja minun sanani pitänyt olet/ etkä minun Nimeni kieldänyt.
Ilm 3:9 Cadzo/ minä annan sinulle Satanan joucosta/ ne jotca heidäns Judalaisixi sanowat/ ja ei oleckan/ waan he walehtelewat. Cadzo/ minä tahdon waatia heitä sijhen/ että heidän pitä tuleman ja cumartaman sinun jalcais edes/ ja heidän pitä tietämän/ että minä sinua racastin.
Ilm 3:10 Ettäs pidit minun kärsimiseni sanat/ tahdon minä myös sinun pitä kiusauxen hetkestä/ joca caiken mailman pijrin päälle tulewa on/ nijtä kiusaman/ jotca maan päällä asuwat.
Ilm 3:11 Cadzo/ minä tulen pian/ pidä mitä sinulla on/ ettei kengän sinun Cruunuas ota.
Ilm 3:12 Joca woitta/ hänen minä teen padzaxi minun Jumalani Templisä/ ja ei hänen pidä sillen sieldä uloslähtemän. Ja tahdon kirjoitta häneen minun Jumalani Nimen/ ja sen uden Jerusalemin Nimen/ sen minun Jumalani Caupungin/ joca Taiwast minun Jumalaldani alastuli/ ja minun uden Nimeni.
Ilm 3:13 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.
Ilm 3:14 JA Laodicean Seuracunnan Engelille kirjoita: Nijtä sano/ Amen/ se uscollinen ja totinen Todistaja/ se Jumalan luondocappalden alcu.
Ilm 3:15 Minä tiedän sinun tecos/ ettet sinä kylmä etkä lämmin ole/ joscas kylmä taicka lämmin olisit.
Ilm 3:16 Mutta ettäs pensiä olet/ ja et kylmä etkä lämmin/ rupean minä sinua minun suustani ulosoxendaman.
Ilm 3:17 Ettäs sanot: Minä olen ricas/ minä olen ricastunut/ ja en minä mitän tarwidze/ mutta etpäs tiedä ettäs culkia ja radollinen olet/ köyhä/ sokia/ ja alastoin.
Ilm 3:18 Minä neuwon sinua minuldani ostaman Culda tulella selitettyä/ ettäs ricastuisit/ ja walkiat waattet/ joillas sinus pukisit/ ettei sinun alastomudes häpy näkyis/ ja woitele silmäs silmänwoitella/

ettäs näkisit.
Ilm 3:19 Joita minä racastan/ nijtä minä myös nuhtelen ja rangaisen. Nijn ole sijs ahkera/ ja tee parannus.
Ilm 3:20 Cadzo/ minä seison owesa/ ja colcutan/ jos jocu minun äneni cuule/ ja awa owen/ sen tygö minä sisällemenen/ hänen cansans ehtolista pitämän/ ja hän minun cansani.
Ilm 3:21 Joca woitta/ sen minä annan istua minun cansani minun istuimellani/ nijncuin minäkin woitin ja olen minun Isäni cansa hänen istuimellans istunut/ Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.

Vers. 1. Olet cuollut/ Hengellisellä tawalla.
v. 2. Täydellisexi) Se on: totisexi ja ilman ulcocullaisutta.
v. 4. Ansainnet) Ei oikeudesta/ ja idzestäns: waan Jumalan armost/ hänen lupauxens jälken.
v. 7. Dawidin awain) Se on: jolla on walda ijancaickisen waldacunnan päälle/ joca Dawidin waldacunnalla awistettin/ ja hänen pojallens luwattin. v. eod.$ Ja ei yxikän awa) Sillä ei kengän taida tulla Isän tygö/ waan Pojan cautta/ Ioh. 14:6.
v. 8. Aukean owen) Taiwasen.
v. 9. Annan sinulle Satanan joucost) Muutamat ymmärtäwät ne nijxi cuin piti käätyxi tuleman/ ja anowat otetta hänen Seuracundaans.
v. 12. Minun uden nimeni) Että hänen piti oikiaxi Christityxi cudzuttaman.
v. 14. Jumalan luondocappalden alcu) Ei nijn että hän on jocu luondocappale (Paidzi Ihmisen luondo) waan että hänen cauttans owat caicki luondocappalet luodut ja hänestä alcuns saanet/ Ioh. 1. Col. 1.
v. 17. Ricas/ etc.$) Hengellisellä tawalla/
v. 18. Culda) Oikiata uscoa. v. eod.$ Walkiat waatet) Christuxen wanhurscautta v. eod.$ Silmän woitella) P. Hengen lahjalla ja walistuxella ymmärtämän Jumalan sana.
v. 21. Minun istuimellani) Ei Jumalan oikialla puolella. Waan Taiwasa: Joca myös Jumalan istuimexi cudzutan/ Esa. 66:1. Matth. 5:34. Ja cudzutan täsä Christuxen istuimexi/ että Christus on sen uscowille ansainnut/ Ioh. 14:2. ja 3.

IV. Lucu .

TOinen Näky: cuinga hän näki Taiwan awoi/ v. 1.
ja Jumalan hänen Majestetins istuimella istuwan/ v. 2.
nijden 24. Wanhimman cansa hänen ymbärilläns/ heidän istuimillans/ etc.$ v. 4.
Ja yhden clasisen meren/ ja neljä erinomaista eläindä/ jotca ilman lackamat lauloit: Pyhä/ Pyhä/ Pyhä on HERra/ etc.$ v. 6.
Ja cuinga wanhimmat langeisit sen eteen maahan/ joca istuimella istui/ rucoillen ja ylistäin händä/ v. 9.

Ilm 4:1 SIjtte näin minä/ ja cadzo/ yxi owi awattin Taiwas/ ja se ensimäinen äni/ jonga minä cuulin minun cansani puhuwan nijncuin Basunan/ sanoi: astu tänne ylös ja minä osotan sinulle mitä tästälähin tapahtuwa on.
Ilm 4:2 Ja cohta minä olin Hengesä/ ja cadzo/ yxi istuin oli pandu Taiwasen/ ja istuimella oli yxi istuwa.
Ilm 4:3 Ja se joca istui/ oli näkyäns sen kiwen Jaspixen ja Sardin caltainen.
Ilm 4:4 Ja Taiwan Caari oli hänen istuimens ymbärins/ Smaragdin caltainen. Ja sen istuimen ymbärillä oli neliäcolmattakymmendä istuinda/ joilla istuit neljäcolmattakymmendä wanhinda/ walkeilla waatteilla puetetut/ ja heidän pääsäns olit cullaiset Cruunut.
Ilm 4:5 Ja istuimesta uloskäwit leimauxet/ ja Pitkäiset/ ja änet/ ja seidzemen tulista lampua paloit istuimen edes/ jotca seidzemen Jumalan Henge owat.
Ilm 4:6 Ja istuimen edes oli nijncuin clasinen meri Christallin muotoinen/ ja keskellä istuinda/ ja ymbärins istuinda olit neljä eläindä/ edestä ja taca silmiä täynäns.
Ilm 4:7 Ja ensimäinen eläin oli Lejonin muotoinen/ ja toinen eläin oli wasican muotoinen/ ja colmannella eläimellä olit nijncuin ihmisen caswo/ ja neljäs eläin oli lendäwäisen Cotcan muotoinen.
Ilm 4:8 Ja nijllä neljällä eläimellä olit cullakin cuusi sijpiä ymbärillä/ ja he olit ulcoa ja sisäldä silmiä täynäns. Ja ei heillä ollut lepoa päiwällä eikä yöllä/ waan sanoit: Pyhä/ Pyhä/ Pyhä on HERra Jumala Caickiwaldias/ joca oli/ joca on/ ja joca tulewa on.
Ilm 4:9 Ja cosca eläimet sitä ylistit/ kijtit ja cunnioitit/ cuin istuimella istui/ joca elä ijancaickisest ijancaickiseen:

Ilm 4:10 Nijn ne neljäcolmattakymmendä Wanhinda/ langeisit sen istuimella istuwaisen eteen/ ja cumarsit sitä joca elä ijancaickisest ijancaickiseen: ja heitit heidän Cruununs istuimen eteen/ ja sanoit:
Ilm 4:11 HERra/ sinä olet mahdollinen ylistyxen/ ja cunnian/ ja woiman saaman: Sillä sinä olet caicki luonut/ ja sinun tahdostas heidän olemisens on/ ja luodut owat.

V. 1. Taiwas) Tällä näyllä Christicunda maan päällä awistetan/ hänen oikiasa tilasans/ ja rauhallises menosans/ joca oli kyllä tulewaisia waiwoja kärsiwä/ mutta cuitengin tallella pysywä.
v. 2. Istuin) Jumalan woima ja hallitus.
v. 3. Jaspixen) On wiherjäinen/ ja Jumalan laupiutta awista. v. eod.$ Sardin) On punainen/ ja awista Jumalan wanhrscautta. v. eod.$ Taiwan Caari) Jumalan Armo/ Gen.$ 9.
v. 4. 24. Wanhinda) Jumalan Seuracunnan opettajat.
v. 5. Leimauxet/ Pitkäiset ja änet) Jumalan sanan woima. Seidzemen lampua) Pyhän Hengen lahja. Seidzemen Jumalan Henge) Supr.$ 1:4.
V. 6. Clasinen Meri) Jumalan Seuracunda. Neljä Eläindä) Neljä Evangelistata.

V. Lucu .

CUinga hän on nähnyt sen kädesä yhden lukitun Kirjan/ joca istuimella istui/ jota ei yxikän awata tainnut/ v. 1.
Waan Lejon Judast/ Dawidin juuresta/ joca on Christus Jumalan Caridza/ v. 5.
Ja cuinga ne 24. Wanhinda/ v. 8.
Epälucuiset Jumalan Engelit/ v. 11.
Ja caicki Jumalan luondocappalet/ v. 13.
Nijn myös ne neljä eläindä ylistit ja kijtit sen edest Jumalata/ v. 14.

Ilm 5:1 Ja minä näin istuimella istuwaisen oikias kädes/ Kirjan/ sisäldä ja ulcoa kirjoitetun/ seidzemellä sinetillä lukitun.
Ilm 5:2 Ja minä näin wäkewän Engelin suurellä änellä saarnawan: Cuca on mahdollinen tätä Kirja awaman/ ja hänen sinettiäns päästämän?

Ilm 5:3 Ja ei yxikän woinut/ eikä Taiwasa/ eikä maasa/ eikä maan alla sitä Kirja awata/ ja sijhen cadzoa.
Ilm 5:4 Ja minä itkin cowin/ ettei yxikän löytty mahdollisexi sitä Kirja awaman/ eikä näkemän.
Ilm 5:5 Ja yxi nijstä Wanhimmista/ sanoi minulle: älä itke/ cadzo Lejon woitti/ joca Judan sucucunnasta Dawidin juuri on/ awaman sitä Kirja/ ja päästämän sen seidzendä sinettiä.
Ilm 5:6 Ja minä näin/ ja cadzo/ keskellä istuinda/ ja neljän eläimen/ ja Wanhimmitten keskellä/ seisoi yxi Caridza/ nijncuin se olis tapettu ollut/ jolla oli seidzemen sarwe ja seidzemen silmä/ jotca owat seidzemen Jumalan Henge caikelle maalle lähetetyt.
Ilm 5:7 Ja se tuli ja otti Kirjan istuimella istuwaisen oikiasta kädestä.
Ja cosca hän Kirjan ottanut oli/ langeisit ne neljä eläindä/ ja neljäcolmattakymmendä Wanhinda Caridzan eteen/ ja jocaidzella oli candele ja cullaiset maljat makiata hajua täynäns/ jotca pyhäin rucouxet owat:
Ilm 5:8 Ja weisaisit vtta wirtä/ sanoden: sinä olet mahdollinen Kirja ottaman/ ja sen sinetteitä awaman: sillä sinä olet tapettu/ ja werelläs meidän lunastit/ caickinaisista Seuracunnista/ ja kielistä/ ja Canssoista/ ja pacanoista:
Ilm 5:9 Ja sinä olet meidän tehnyt/ meidän Jumalallem Cuningaixi ja Papeixi/ että me maan päällä saamma wallita.
Ilm 5:10 Ja minä näin ja cuulin monen Engelin änen istuimen ymbärillä/ ja eläinden ymbärillä/ ja Wanhimmitten ymbärillä/ ja heidän lucuns oli monda kerta tuhannen tuhatta.
Ilm 5:11 Ja sanoit suurella änellä: Caridza/ joca tapettu on/ on mahdollinen ottaman wäkewyden ja rickauden/ ja wijsauden/ ja woiman/ ja cunnian/ ja ylistyxen ja kijtoxen.
Ilm 5:12 Ja caicki luondocappalet/ jotca Taiwas owat/ ja maan päällä/ ja maan alla/ ja meresä/ ja caicki cuin nijsä owat/ cuulin minä sille sanowan joca istuimella istui/ ja Caridzalle: Kijtos ja cunnia/ ja ylistys/ ja woima/ ijancaickisest ijancaickiseen.
Ilm 5:13 Ja ne neljä eläindä sanoit. Amen. Ja ne neljäcolmattakymmendä Wanhinda langeisit maahan/ ja cumarsit sitä eläwätä/ ijancaickisesta ijancaickiseen.

Vers. 5. Kirjan) Täsä Kirjasa olit ne cappalet cuin tapahtuman piti/ joita Christus täsä sijtten ilmoitta.
v. 3. Ei yxikän) se on/ ei Engeli eikä ihminen tiennyt mitä tapahtuwa oli.

v. 5. Lejon Judan) Christus/ Gen.$ 49:9. joca myös Dawidin juuresta on/ Esa. 11:1.
v. 6. Keskellä istuinda) Sillä hänelle on annettu caicki woima Taiwasa ja maasa/ Matth. 28:18.
Neljän eläimen) Sillä hän on myös hänen Seuracundans tykönä mailman loppun asti/ Matth. 28:20.
Seidzemen sarwe) Caicki woima. Seidzemen silmä) Caicki wijsauden Hengi ilman määrätä.
Seidzemen Jumalan Henge) Supr.$ 1:4.
v. 9. Sen sinetteitä awaman) Jumalan Seuracunnalle julistaman mitä tapahtuwa oli.

VI. Lucu .

WIelä/ cuinga hän oli nähnyt Caridzan ne seidzemen sinettiä awawan: Ja cuin hän ensimäisen awais/ näki hän radzasmiehen walkella hewoisella tulewan/ v. 1.
Toisen/ ruskella hewoisella/ v. 3.
Colmannen/ mustalla hewoisella/ v. 5.
Neljännen/ hijren carwaisella/ v. 7.
Wijdennen perän/ pyhäin Martyritten sielut Altarin alla/ jotca Jumalalda heidän werens costoa anoit/ v. 9.
Cuudennen jälken/ yhden maan järinän/ muiden cauhiain asiain ja muutosten cansa/ v. 12.

Ilm 6:1 JA minä näin/ cosca Caridza ensimäisen sinetin awais: ja minä cuulin yhden nijstä neljästä eläimestä sanowan/ nijncuin Pitkäisen jylinän: tule ja cadzo.
Ilm 6:2 Ja minä näin/ ja cadzo/ yxi walkia Orhi/ ja se joca sen päällä istui/ piti jousta: ja hänelle annettin Cruunut/ ja hän läxi woittaman/ ja saaman woitto.
Ilm 6:3 JA cosca hän toisen sinetin awais/ cuulin minä toisen eläimen sanowan: tule ja cadzo.
Ilm 6:4 Ja ruskia Orhi ulosmeni/ ja se joca sen päällä istui/ hänen annettin rauha maasta poisotta/ että heidän piti keskenäns toinen toisens tappaman/ ja hänelle oli suuri miecka annettu.
Ilm 6:5 JA cosca hän colmannen sinetin awais/ cuulin minä colmannen eläimen sanowan: tule ja cadzo. Ja minä näin/ ja cadzo/ yxi musta Orhi/ ja sillä joca sen päällä istui/ oli waaca kädes.
Ilm 6:6 Ja minä cuulin änen nijden neljän eläimen keskeldä sanowan: mitta nisuja yhten penningijn/ ja colme mitta ohria yhten penningijn: ja älä wijna elickä öljyä wahingoita.
Ilm 6:7 JA cosca hän awais neljännen sinetin/ cuulin minä neljännen eläimen änen sanowan: tule ja

cadzo:
Ilm 6:8 Ja minä näin/ ja cadzo/ yxi hijrencarwainen Orhi/ ja joca sen päällä istui/ sen nimi oli cuolema/ ja Helwetti noudatti händä. Ja hänelle annettin woima tappa neljättä osa maan pääldä/ miecalla ja näljällä/ ja surmalla/ ja pedoilda maan päällä.
Ilm 6:9 JA cosca hän wijdennen sinetin awais/ näin minä Altarin alla nijden sielut jotca Jumalan sanan tähden tapetut olit: ja sen todistuxen tähden cuin heillä oli.
Ilm 6:10 Ja he huusit suurella änellä/ sanoden: sinä pyhä ja totinen HERra/ cuinga cauwan et sinä duomidze ja meidän wertamme costa/ nijlle jotca maan päällä asuwat?
Ilm 6:11 Ja cullekin heistä annettin walkia waate: ja sanottin että heidän piti wielä wähän aica lewämän/ sijhenasti cuin heidän weljeins ja cansapalweliains lucu täytetyxi tuli/ jotca myös piti tapettaman nijncuin hekin.
Ilm 6:12 JA minä näin/ cosca hän cuudennen sinetin awais/ cadzo/ nijn tapahdui suuri maan järistys/ ja Auringo tuli mustaxi nijncuin carwasäcki/ ja Cuu tuli coconans nijncuin weri.
Ilm 6:13 Ja tähdet putoisit Taiwast maan päälle/ nijncuin ficunapuu ficunans warista/ cosca hän suurelda tuulelda häälytetän.
Ilm 6:14 Ja Taiwas pakeni nijncuin kämärtynyt Kirja/ ja caicki luodot ja wuoret sijrtin sioistans.
Ilm 6:15 Ja Cuningat maan päällä/ ja ylimmäiset/ ja rickat ja Päämiehet/ ja wäkewät/ ja caicki orjat ja caicki wapat/ kätkit heidäns luolijn ja rotcoihin.
Ilm 6:16 Ja sanoit wuorille ja cuckuloille: langetcat meidän päällem/ ja peittäkät meitä sen caswoin edestä joca istuimella istu/ ja Caridzan wihasta:
Ilm 6:17 Sillä hänen suuren wihans päiwä on tullut/ ja cuca woi pysyä?

Vers. Ensimäisen sinetin awais) Hän ilmoitti salatun asian/ jonga tapahtuman piti.
v. 2. Walkia Orhi) Tämä on ensimäinen waiwa/ nimittäin/ waino Tyranneilda.
v. 4. Ruskia Orhi) Toinen waiwa/ Sota ja weren wuodatus.
v. 5. Musta Orhi) Nälkä ja callis aica.
v. 6. Colme mitta) Chenix on nijn suuri mitta cuin meidän Stuoppi. Penningi/ josta täsä puhutan/ on liki colme äyriä.
v. 8. Hijrencarwainen Orhi) Rutto ja cuolema.

v. 9 Altarin alla) Christuxen/ Hebr. 13:10.
v. 11. Ja sanottin) Täsä Christityitä heidän kärsimisestäns lohdutetan.
v. 12. Suuri maan järistys) Se on/ capina ja eripuraisus/ maan/ ja hallituxen muutoxet/ ja ne waiwat cuin sen cansa corkeille ja alemmaisille mailman loppun asti tulewat.

VII. Lucu .

CUinga hän näki neljä Engelitä/ jotca olit woiman saanet/ maata/ merta ja puita wahingoitta: mutta toinen Engeli esti sen/ sijhenasti cuin hän Jumalan palweliat merkidzi/ v. 1.
Ensin/ jocaidzest Israelin sugust mittoman tuhatta/ v. 4.
Sijtte jocaidzest canssast ja pacanoist yhden joucon/ jota ei yxikän luke tainnut/ joca Jumalan istuimen edes suures cunnias seisoi/ ja ylisti händä/ v. 9.
Ja yxi wanhimmist neuwo ja opetta Johannesta nijstä/ ja heidän cunniastans/ v. 13.

Ilm 7:1 JA sijtte näin minä neljä Engelitä seisowan/ neljän maan culman päällä/ ja neljä maan tuulda pitäwän/ ettei tuuli olis puhaldanut maan päälle/ eikä meren päälle/ eikä yhdengän puun päälle.
Ilm 7:2 Ja minä näin toisen Engelin Auringon coitosta ylöstulewan/ jolla oli eläwän Jumalan sinetti: ja hän huusi suurella änellä nijlle neljälle Engelille/ joiden maata ja merta oli annettu wahingoitta/
Ilm 7:3 Ja sanoi: älkät maata eikä merta eikä puita wahingoittaco/ sijhenasti cuin me merkidzemmä meidän Jumalamme palweliat heidän odzisans.
Ilm 7:4 Ja minä cuulin että merkittyin lucu oli sata ja neljä wijdettäkymmendä tuhatta/ jotca caickein Israelin lasten sucucunnista merkityt olit.
Ilm 7:5 Judan sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Rubenin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Gadin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.
Ilm 7:6 Asserin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Nephtalin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Manassen sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.
Ilm 7:7 Simeonin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Lewin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Isascharin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.

Ilm 7:8 Zabulonin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Josephin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. BenJaminin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.
Ilm 7:9 SEn jälken näin minä/ ja cadzo/ suuri joucko/ jota ei yxikän luke tainnut/ caikista pacanoista/ ja sucucunnista/ ja Canssoista ja kielistä/ seisowan istuimen edes/ ja Caridzan edes/ walkeilla waatteilla puetetut/ ja palmut heidän käsisäns:
Ilm 7:10 Ja he huusit suurella änellä/ sanoden: Autuus olcon sille joca istuimella istu/ meidän Jumalallen ja Caridzalle.
Ilm 7:11 Ja caicki Engelit seisoit istuinda ymbärins/ ja wanhimbita ymbärins/ ja neljä eläindä/ ja langeisit caswoillens istuimen eteen/ ja cumarsit Jumalata/ sanoden: Amen.
Ilm 7:12 Siunaus/ ja wijsaus/ ja kijtos/ ja cunnia/ ja wäkewys/ ja woima/ olcon meidän Jumalallem/ ijancaickisest/ Amen.
Ilm 7:13 Ja yxi wanhimmista wastais/ ja sanoi minulle: cutca nämät walkeilla waatteilla puetetut owat? ja custa he tullet owat?
Ilm 7:14 Ja minä wastaisin hänelle: HERra/ sinäpä sen tiedät. Ja hän sanoi minulle: nämät owat ne/ jotca suuresta waiwasta tulit/ ja he owat heidän waattens pesnet/ ja ne Caridzan weresä walgistanet.
Ilm 7:15 Sentähden owat he Jumalan istuimen edes/ ja palwelewat händä päiwällä ja yöllä hänen Templisäns. Ja se joca istuimella istu/ hän asu heidän päälläns.
Ilm 7:16 Ei he sillen iso eikä jano/ eikä Auringo lange heidän päällens/ ei myös yxikän palawus:
Ilm 7:17 Sillä se Caridza/ joca istuimen keskellä on/ caidze heitä/ ja johdatta heitä eläwän wesilähten tygö: ja Jumala on cuiwawa caicki kyynelet heidän silmistäns.

Vers. 1. Neljä Engelitä) Täsä alcawat Hengelliset tuscat ja waiwat/ wääristä opettaista. Cuitengin tulewat Christityt ensin lohdutetuxi/ että he merkitän ja warjellan. v. eod.$ Ettei tuuli olis puhaldanut) Se on/ ettei Pyhän Hengen pitänyt saarnawiran cautta ihmisten sydämitä lijcuttaman ja waicuttaman: eikä heitä caickijn hywijn töihin soweliaxi tekemän. v. eod.$ Maan päälle) Se on/ yhteisen Canssan. v. eod.$ Meren päälle) Cauppamiesten. v. eod.$ Eikä yhdengän puun päälle) Corkeitten ja Waldamiesten.
v. 2. Toisen Engelin) Taitan ymmärrettä Jumalan Poica/ joca hänen walituistans murhen pitä/ ettei

he petetyxi tulis.

VIII. Lucu .

COsca Caridza seidzemennen sinetin awais/ oltin äneti Taiwasa/ v. 1.
Seura colmas Näky/ cuinga hän näki seidzemen Engelitä/ joille seidzemen Basunata annettin/ v. 2.
Nijn myös sen Engelin/ joca Jumalalle Pyhäin rucouxet cullaisella Altarilla uhrais/ cuin hänen istuimens edes oli/ v. 3.
Ja mitä tapahdui/ cosca ensimäinen Engeli Basunalla soitti/ v. 6.
Toinen/ v. 8.
Colmas/ v. 10.
Ja neljäs/ v. 12.

Ilm 8:1 JA cosca hän seidzemennen sinetin awais/ oldin äneti Taiwasa lähes puoli hetke.
Ilm 8:2 Ja minä näin seidzemen Engelitä Jumalan eteen astuwan/ joille seidzemen Basunata annettin.
Ilm 8:3 Ja yxi toinen Engeli tuli/ ja seisoi Altarin edes/ ja hänellä oli cullainen pyhänsawun astia/ jolle paljo makiata hajua annettin/ caickein Pyhäin rucouxista/ sille cullaiselle Altarille andaxens/ istuimen edes.
Ilm 8:4 Ja se makian hajun sawu/ pyhäin rucouxista/ nousi Engelin kädestä Jumalan eteen.
Ilm 8:5 Ja Engeli otti pyhänsawun astian/ ja täytti Altarin tulesta/ ja heitti alas maan päälle. Ja nijn tapahduit änet ja Pitkäisen jylinät/ ja leimauxet/ ja maan järistyxet.
Ilm 8:6 JA ne seidzemen Engelitä nijllä seidzemellä Basunalla/ hangidzit Basunilla soittaman.
Ilm 8:7 Ja ensimäinen Engeli Basunalla soitti/ ja tuli rakehita ja tulda werellä secoitettua/ jotca maan päälle heitettin. Ja colmas osa puista paloit/ ja caicki wiherjäinen ruoho paloi.
Ilm 8:8 JA toinen Engeli Basunalla soitti/ ja mereen heitettin nijncuin suuri wuori tulesa palawa.
Ilm 8:9 Ja colmas osa merestä werexi tuli/ ja colmas osa eläwistä luondocappaleista meresä cuolit: ja colmas osa hahdeista huckui.
Ilm 8:10 JA colmas Engeli Basunalla soitti/ ja suuri Tähti langeis Taiwast/ paistawa nijncuin tulisoitto/ ja langeis colmannen osan ojain ja wesilähdetten päälle.

Ilm 8:11 Ja se Tähti cudzutan Coiruohoxi. Ja colmas osa muutui Coiruohoxi/ ja monda ihmistä cuoli wetten tähden/ että he nijn haikiaxi tehdyt olit.
Ilm 8:12 JA neljäs Engeli Basunalla soitti/ ja colmas osa Auringosta lyötin/ ja colmas osa Cuusta/ ja colmas osa tähdeistä/ nijn että colmas osa heistä pimeni/ ja ei colmas osa päiwästä walaisnut/ eikä yöstä.
Ilm 8:13 Ja minä näin ja cuulin yhden Engelin/ keskelle Taiwasta lendäwän/ ja suurella änellä sanowan: Woi/ Woi/ Woi asuwaisia maan päällä/ nijden muiden colmen Engelin Basunan änestä/ jotca wielä Basunilla soittaman pitä.

Vers. 2. Seidzemen Engelitä) Täsä ne seidzemen wäärä opettajata toinen toisens perän tulewat: cuitengin on pyhäin rucouxista edellä lohdutus/ jotca hywä Engeli wie Jumalan eteen.
v. 5. Ja nijn tapahduit pitkäisen jylinät) Awista/ että ennen cuin wäärät opettajat tulewat/ Jumalan sana woimalla saarnatan/ pyhäin anomuxen jälken.
v. 7. Ensimäinen Engeli) Tatianus ja Encratiterit/ jotca Awioskäskyn kielsit/ ja tecopyhät olit: nijncuin sijtte myös Belagianit. v. eod.$ Puista: wiherjäinen ruoho) Corkiat ja matalat/ jotca sijtä erhetyxestä turmelluxi tulit.
v. 8. Toinen) Marcion/ Manicheit/ ja Cataphrygerit.
v. 10. Colmas) Origenes.
v. 12. Neljäs) Novatus ja Catharit/ jotca nijldä catumuxen kielsit/ cuin Casten jälken langennet olit/ ja tahdoit erinomaisest pyhäxi muiden suhten näkyä.

IX. Lucu .

MItä tapahdui cosca wijdes Engeli Basunalla soitti/ v. 1.
ja cuudes/ v. 3.

Ilm 9:1 JA wijdes Engeli Basunalla soitti/ ja minä näin Tähden Taiwasta maan päälle putowan/ ja hänelle annettin sywyden caiwoin awain.
Ilm 9:2 Ja hän awais sywyden caiwon/ ja caiwon sawu ylös käwi nijncuin suuren pädzin sawu/ ja Auringo ja ilma pimis caiwon sawusta.

Ilm 9:3 Ja sawusta läxit medzäsircat maan päälle/ ja heille annettin woima/ nijncuin Scorpioilla on woima maan päällä.
Ilm 9:4 Ja heille sanottin ettei heidän pitänyt wahingoittaman ruohoa maan päällä/ eikä mitän wiherjäistä/ ei myös yhtän puuta/ waan ainoastans ihmisiä/ joiden odzisa ei Jumalan Sinetti ole.
Ilm 9:5 Ja se annettin heille/ ettei heidän pitänyt heitä tappaman/ waan wijsi Cuucautta waiwaman: ja heidän waiwamisens oli nijncuin Scorpionin waiwaminen/ cosca hän on ihmistä pistänyt.
Ilm 9:6 Ja nijnä päiwinä ihmiset cuolemata edziwät/ ja ei löydä händä: pyytäwät cuolla/ waan cuolema pakene heitä.
Ilm 9:7 Ja ne medzäsircat owat nijden Orihten caltaiset/ jotca sotaan walmistetut owat/ ja heidän pääsäns nijncuin Cruunut/ cullan muotoiset/ ja heidän caswons nijncuin ihmisten caswot.
Ilm 9:8 Ja heillä olit hiuxet/ nijncuin waimoin hiuxet/ ja heidän hambans olit nijncuin Lejonin:
Ilm 9:9 Ja heillä oli Pantzari nijncuin rautapantzarit/ ja heidän sijpeins hawina nijncuin ratasten kituma/ cusa monda hewoista sotaan juoxewat.
Ilm 9:10 Ja heillä olit pyrstöt nijncuin Scorpioilla/ ja heidän pyrstöisäns olit neulaiset/ ja heidän woimans oli ihmisiä wijsi Cuucautta wahingoitta.
Ilm 9:11 Ja heidän Cuningans on sywyden Engeli/ jonga nimi Ebrean kielellä on Abaddon/ ja Grekan kielellä on hänen nimens Apollyon.
Ilm 9:12 Yxi Woi on edesmennyt/ cadzo/ wielä caxi Woi sen jälken tulewat.
Ilm 9:13 Ja cuudes Engeli Basunalla soitti/ ja minä cuulin änen nijldä neljäldä cullaisen Altarin culmalda/ joca Jumalan edes on:
Ilm 9:14 Sanowan sille cuudennelle Engelille/ jolla Basuna oli: päästä ne neljä Engelitä/ jotca sijnä suures Euphratin wirrasa sidottuna owat.
Ilm 9:15 Ja ne neljä Engelitä päästettin/ jotca olit walmit hetkexi/ päiwäxi/ Cuucaudexi ja Wuodexi/ tappaman colmatta osa ihmisistä.
Ilm 9:16 Ja radzasmiesten sotawäen lucu oli monda tuhannen kerta tuhatta/ ja minä cuulin heidän lucuns.
Ilm 9:17 Ja nijn minä näin ne Orhit näösä/ ja nijllä cuin heidän päälläns istuit/ olit tuliset/ ja kellaiset/ ja tulikiwiset Pantzarit/ ja Orhitten päät olit nijncuin Lejonein päät: ja heidän suustans käwi ulos tuli/ ja sawu/ ja tulikiwi.

Ilm 9:18 Näillä colmella widzauxella tapettin colmas osa ihmisistä/ tulella/ sawulla ja tulikiwellä/ jotca käwit ulos heidän suustans:
Ilm 9:19 Sillä heidän woimans oli heidän suusans ja pyrstöisäns: ja heidän pyrstöns olit kärmetten muotoiset/ ja he wahingoitit nijden päillä.
Ilm 9:20 Ja muut ihmiset/ jotca ei näillä widzauxilla ole tapetut/ eikä heidän kättens töistä parannusta tehnet: ettei he Perkeleitä cumartanet/ ja cullaisia/ hopiaisia/ waskisia/ kiwisiä ja puisia epäjumalita/ jotca ei nähdä taida/ eikä cuulla/ ei myös käydä.
Ilm 9:21 Ja ei tehnet parannusta heidän murhistans/ welhoudestans/ haureuxestans/ ei myös warcaudestans.

Vers. 1. Wijdes) Ensimäinen Woi on se suuri äärä opettaja Arius/ joca ei Christusta totisexi Jumalaxi usconut.
v. 11. Abaddon/ Apollyon) Suomexi/ häwittäjä.
v. 13. Cuudes) Toinen Woi on Mahometh Saracenerein cansa.

X. Lucu .

WIelä tuli yxi wäkewä Engeli alas Taiwast/ pilwellä waatetettu/ ja Taiwan Caari käwi hänen pääns ylidzen/ jolla oli awojoin Kirja kädesä/ v. 1.
ja Johannexen käskettin otta se Kirja häneldä ja syödä: ja ennusta wielä Canssalle ja pacanoille/ v. 8.

Ilm 10:1 JA minä näin toisen wäkewän Engelin tulewan alas Taiwast/ joca pilwellä puetettu oli/ ja Taiwan Caari hänen pääns päällä/ ja hänen caswons oli nijncuin Auringo/ ja hänen jalcans nijncuin tulen padzat.
Ilm 10:2 Ja hänen kädesäns oli awojoin Kirja/ ja hän pani oikian jalcans meren päälle/ ja waseman maan päälle/ ja huusi suurella änellä nijncuin Lejonin kiljunalla.
Ilm 10:3 Ja cosca hän huusi/ puhuit ne seidzemen Pitkäistä änens.
Ilm 10:4 Ja cosca ne seidzemen Pitkäistä olit änens puhunet/ tahdoin minä sen kirjoitta. Ja minä cuulin änen Taiwast sanowan minulleni: lukidze se mitä ne seidzemen Pitkäistä puhuit/ ja älä sitä kirjoita.

Ilm 10:5 Ja se Engeli/ jonga minä meren päällä ja maan päällä näin seisowan/ nosti kätens Taiwasen päin:
Ilm 10:6 Ja wannoi ijancaickisest ijancaickiseen eläwäisen cautta/ sen joca Taiwan luonut oli/ ja ne cuin sijnä on: ja maan/ ja ne cuin sijnä on: ja meren/ ja ne cuin sijnä on/ ettei sillen aica enämbi oleman pidä.
Ilm 10:7 Waan sen seidzemennen Engelin änen päiwänä: cosca hän rupe Basunalla soittaman/ nijn pitä Jumalan salaisuden täytettämän/ nijncuin hän on palweliains ja Prophetains cautta ilmoittanut.
Ilm 10:8 Ja minä cuulin taas änen Taiwast minun cansani puhuwan/ ja sanowan: mene ja ota se awojoin Kirja Engelin kädestä/ joca meren ja maan päällä seiso.
Ilm 10:9 Ja minä menin Engelin tygö/ ja sanoin: anna se Kirja minulle: ja hän sanoi minulle: ota ja syö/ ja se on carwastelewa sinun wadzasas/ waan sinun suusas pitä hänen makian nijncuin hunajan oleman.
Ilm 10:10 Ja minä otin sen Kirjan Engelin kädestä ja söin/ ja se oli makia minun suusani nijncuin hunaja. Ja cuin minä sen syönyt olin/ carwasteli se minun wadzasani.
Ilm 10:11 Ja hän sanoi minulle: taas tule sinun propheterata Canssoille/ ja pacanoille/ ja kielille/ ja monelle Cuningalle.

Vers. 1. Wäkewän Engelin) Se on/ Pawi Romis/ hänen hengellises menosans.
v. 6. Ettei sillen aica enämbi pidä oleman) Caicki pitä Pawin ale/ jotca autuaxi tulla tahtowat: ilman Pawicunnata ei ole yhtän Christittyä/ hän tahto caickein pää olla.
v. 9. Makian) Ajattele/ ihmisen opetus on ulconaisest makia/ ja hywin maistawa: mutta se turmele omantunnon.
v. 1. Mitta Jumalan Templi) Täsä he Christicunnan sencaltaisilla säädyillä ulconaisest käsittäwät.

XI. Lucu .

NIjn myös/ että Jumala andoi cahdelle hänen todistajallens woiman cauwan ennusta/ v. 3.
jotca sijtte suurelda Pedolda tapettin/ joca ylös sywydestä astui/ v. 7.
Mutta he wircoisit jällens/ ja otettin ylös Taiwasen/ v. 11.
Ja mitä wijmein tapahdui/ cosca seidzemes Engeli Basunalla soitti/ v. 15.

Ilm 11:1 JA minulle annettin yxi ruoco nijncuin sauwa/ ja sanottin: nouse ja mitta Jumalan Templi ja Altari/ ja ne cuin sijnä cumartawat.
Ilm 11:2 Mutta syöxä sisälmäinen Chuori ulos Templistä/ ja älä sitä mitta: sillä se on pacanoille annettu/ ja he tallawat pyhä Caupungita caxiwijdettäkymmendä Cuucautta.
Ilm 11:3 JA minä annan cahdelle minun todistajalleni/ ja heidän pitä tuhannen/ caxi sata ja cuusikymmendä päiwä propheteraman/ säkeisä puetettuna.
Ilm 11:4 Nämät owat caxi öljypuuta/ ja caxi kyntilätä/ jotca maan Jumalan edesä seisowat.
Ilm 11:5 Ja jos jocu heitä tahto wahingoitta/ nijn tuli käy ulos heidän suustans/ ja syö heidän wihollisens. Ja jos jocu tahto heitä wahingoitta/ nijn hän tapetan.
Ilm 11:6 Näillä on woima Taiwasta sulkea/ ettei nijnä päiwinä/ joina he propheterawat/ sataman pidä. Ja heillä on woima wesiä werexi muutta/ ja lyödä maata caickinaisella widzauxella/ nijn usein cuin he tahtowat.
Ilm 11:7 JA cosca he heidän todistuxens lopettanet owat/ nijn se Peto/ joca astui ylös sywydest/ on heidän cansans sotiwa/ ja heitä woittawa ja tappawa.
Ilm 11:8 Ja heidän ruumins pitä macaman sen suuren Caupungin catuilla/ joca hengellisest cudzutan Sodoma ja Egypti/ cusa myös meidän HERram ristinnaulittu on.
Ilm 11:9 Ja muutamat sucucunnista/ ja Canssoista/ ja kielistä/ ja pacanoista/ pitä näkemän heidän ruumins colme päiwä ja puolen/ ja ei he salli heidän ruumitans haudata.
Ilm 11:10 Ja jotca maan päällä asuwat/ ne iloidzewat ja riemuidzewat heistä/ ja hercullisest eläwät/ ja lahjoja keskenäns lähettelewät: sillä nämät caxi Prophetat/ ahdistelit nijtä cuin maan päällä asuit.
Ilm 11:11 Ja colmen päiwän perästä ja puolen/ meni Jumalalda elämän Hengi heihin/ ja he seisoit jalgoillans/ ja suuri pelco tuli nijden päälle jotca heidän näit.
Ilm 11:12 Ja he cuulit suuren änen Taiwast sanowan heille: astucat tänne. Ja he astuit Taiwasen pilwesä/ ja heidän wihollisens näit heidän.
Ilm 11:13 Ja sillä hetkellä tapahdui suuri maanjäristys/ ja kymmenes osa Caupungist langeis maahan. Ja sijnä maanjäristyxes tapettin seidzemen tuhannen ihmisten nimi/ ja ne muut hämmästyit/ ja annoit cunnian Taiwan Jumalalle.
Ilm 11:14 Ja toinen Woi on edes mennyt/ cadzo/ colmas Woi pian tule.

Ilm 11:15 JA seidzemes Engeli Basunalla soitti/ ja suuret änet cuuluit Taiwasa/ sanoden: tämän mailman waldacunnat owat meidän HERrallem ja hänen Christuxellens tullet/ ja hän on hallidzewa ijancaickisest ijancaickiseen.
Ilm 11:16 Ja neljäcolmattakymmendä Wanhinda/ jotca Jumalan edes heidän istuimillans istuit/ langeisit caswoillens/ ja cumarsit Jumalata/ sanoden:
Ilm 11:17 Me kijtämme sinua HERra Caickiwaldias Jumala/ joca olet/ ja olit/ ja tulewa olet/ että sinä olet ottanut sinun suuren woimas hallitaxes/ ja pacanat owat wihastunet.
Ilm 11:18 Ja sinun wihas on tullut/ ja cuolluitten aica/ heitä duomitta: ja että sinun palweliais palcka maxetan/ Prophetain ja Pyhäin/ ja nijden jotca sinun nimes pelkäwät/ pienden ja suurten: ja cadottaman nijtä jotca maan turmellet owat.
Ilm 11:19 Ja Jumalan Templi aukeni Taiwasa/ ja hänen Testamentins Arcku nähtin hänen Templisäns/ ja tapahduit leimauxet/ ja änet/ ja pitkäiset/ ja maanjäristyxet/ ja suuret raket.

Vers. 3. Cahdelle minun todistajalleni) Nämät owat caicki oikiat ja hywät opettajat/ jotca Jumalan sanan puhtana pitäwät/ Christityille lohdutuxexi.
v. 7. Peto (On mailmallinen Pawi/ Infr.$
v. 15.
v. 15. Seidzemes Engeli) Täsä tule se mailmallinen Pawi: mutta cuitengin Christityt lohdutetan ennen/ sencaltaisia cauhistuxia wastan.

XII. Lucu .

NEljäs Näky: Cuinga hän näki yhden rascan waimon/ joca kitui/ ja piti synnyttämän/ v. 1.
Ja cuinga yxi suuri ruskia Draki tahdoi niellä hänen lapsens/ v. 3.
Mutta hän pelastettin lapsinens hänestä/ v. 6.
Ja se suuri Michael sodei hänen cansans/ ja paiscais hänen ulos Taiwasta/ v. 7.
Jonga edest Jumalata corkiasta ylistettin/ v. 10.
Cuitengin/ cosca Draki sen näki/ wainois hän wielä waimoa ja hänen siemendäns/ v. 13.
Mutta hän autettin taas hänestä/ v. 14.

Ilm 12:1 JA suuri ihme ilmestyi Taiwasa/ yxi waimo oli puetettu Auringolla/ ja Cuu hänen jalcains alla/ ja hänen pääsäns yxi Cruunu cahdestatoistakymmenestä tähdestä.
Ilm 12:2 Ja hän oli rascas/ ja huusi/ ja oli synnyttämisen kiwusa/ a kärsei synnyttäisäns suurta waiwa.
Ilm 12:3 JA toinen ihme nägyi Taiwasa/ cadzo/ suuri ruskia Draki/ jolla oli seidzemen päätä ja kymmenen sarwe/ ja hänen päisäns seidzemen Cruunua.
Ilm 12:4 Ja hänen pyrstöns weti colmannen osan Taiwan tähdistä/ ja heitti ne maan päälle.
Ilm 12:5 Ja se Draki seisoi waimon edesä/ joca oli synnyttämälläns/ että cosca hän olis synnyttänyt/ hän olis saanut syödä hänen lapsens. Ja hän synnytti poicalapsen/ joca oli caicki pacanat hallidzewa rautaisella widzalla. Ja hänen poicans temmattin Jumalan tygö/ ja hänen istuimens tygö.
Ilm 12:6 Ja se waimo pakeni corpeen/ cusa hänelle oli sia Jumalalda walmistettu/ sijnä ruokitta caxi sata ja cuusikymmendä päiwä.
Ilm 12:7 JA suuri sota tapahdui Taiwas/ Michael ja hänen Engelins sodeit Drakin cansa. Ja Draki sodei/ ja hänen Engelins.
Ilm 12:8 Ja ei he woittanet/ eikä heidän sians enämbi löytty Taiwas.
Ilm 12:9 Ja se suuri Draki/ se wanha mato/ joca Perkelexi ja Satanaxi cudzutan/ oli ulosheitetty: ja coco mailman pijrin wiettele/ ja hän oli maan päälle heitetty/ ja hänen Engelins olit myös hänen cansans sinne heitetyt.
Ilm 12:10 Ja minä cuulin suuren änen Taiwasa sanowan: nyt on autuus/ ja woima/ ja waldacunda/ ja wäki meidän Jumalam/ ja hänen Christuxens/ että se on ulosheitetty joca meidän weljeimme päälle yötä ja päiwä Jumalan edes candoi.
Ilm 12:11 Ja he owat hänen Caridzan weren cautta woittanet/ ja hänen todistuxens sanan tähden/ ja ei he heidän hengens cuoleman asti racastanet.
Ilm 12:12 Sentähden te Taiwat iloitcat/ ja jotca nijsä asutta. Woi maan ja meren asuwita: sillä Perkele astu alas teidän tygönne/ pitäin suurta wiha/ tieten hänelläns wähän aica olewan.
Ilm 12:13 JA sijttecuin Draki näki hänens maahan heitetyxi/ wainois hän sitä waimoa/ joca sen pojan synnytti.
Ilm 12:14 Ja sille waimolle annettin caxi sijpe/ nijncuin suuren Cotcan/ että hän olis corpeen hänen siaans lendänyt/ cusa hän elätetän ajan/ ja caxi aica/ ja puolen aica/ sen kärmen caswon edestä.

Ilm 12:15 Ja se kärme puuscais wettä suustans sen waimon jälken/ nijncuin cosken/ upottaxens händä.
Ilm 12:16 Mutta maa autti sitä waimoa/ ja awais suuns/ ja särpi sen weden/ jonga se Draki suustans puuscannut oli.
Ilm 12:17 Ja se Draki wihastui sen waimon päälle/ ja meni sotiman muiden cansa hänen siemenistäns/ jotca Jumalan käskyt kätkewät/ ja Jesuxen Christuxen todistuxen pitäwät.
Ilm 12:18 Ja hän seisoi meren sannalla.

Vers. 1. Yxi waimo) Tämä waimo on Jumalan Seuracunda/ Christuxen Morsian/ joca Castes on Christuxen päällens pukenut/ wanhurscauden Auringon/ Gal. 3:27. v. eod.$ Cuu hänen jalcains alla) se on/ hän cadzo ylön caicki nämät mailmalliset ja catowaiset.
v. 3. Draki) Perkele.
v. 5. Poicalapsen) Christuxen.
v. 7. Michael) On myös Christus/ se suuri lijton Engeli.

XIII. Lucu .

SIjtte yhden Pedon seidzemellä päällä/ astuwan ylös merestä/ jolle Draki woimans andoi/ v. 1.
Se puhui paljo häwäistystä Jumalata wastan/ v. 5.
Wainois hänen Pyhiäns/ v. 7.
ja tuli corkiasti nijldä cunnioitetuxi/ jotca maan päällä asuwat/ v. 8.
Ja wielä toisen caxisarwisen Pedon/ nijncuin Caridzan/ ylös maasta astuwan/ v. 11.
joca caiken endisen Pedon woiman teki/ v. 12.
ja suurilla tunnustähdillä petti monda/ v. 13.
Käski tehdä endiselle Pedolle cuwan/ v. 14.
jolle hän hengen andoi/ v. 15.
ja ei andanut kenengän mitän ilman hänen merkitäns toimitta/ v. 16.

Ilm 13:1 JA minä näin Pedon merestä ylösastuwan/ jolla oli seidzemen päätä ja kymmenen sarwia/ ja hänen sarwisans kymmenen Cruunua/ ja hänen päisäns pilcan nimi.

Ilm 13:2 Ja se peto/ jonga minä näin/ oli Pardin muotoinen/ ja hänen jalcans olit nijncuin Carhun käpälät/ ja hänen suuns oli nijncuin Lejonin suu. Ja se Draki andoi sille woimans/ ja hänen istuimens/ ja suuren wäkens.
Ilm 13:3 Ja minä näin yhden hänen päistäns/ nijncuin se olis cuoliaxi haawoitettu ollut/ ja hänen cuolemahaawans parani. Ja coco mailman pijri ihmetteli sitä Petoa/ ja cumarsit Drakia/ joca Pedolle woiman andoi.
Ilm 13:4 Ja he cumarsit Petoa/ ja sanoit: cuca on tämän Pedon caltainen? Ja/ cuca woi sotia händä wastan?
Ilm 13:5 Ja hänelle annettin suu puhuaxens suuria ja pilckoja/ ja hänelle oli annettu woima/ että se hänellä pysyis caxiwijdettäkymmendä Cuucautta.
Ilm 13:6 Ja hän awais suuns pilckoja puhuman Jumalata wastan/ pilckaman hänen Nimiäns ja majans/ ja nijtä cuin Taiwas asuwat.
Ilm 13:7 Ja hänen sallittin sotia Pyhäin cansa/ ja woitta heitä. Ja hänelle annettin woima caickein sucucundain päälle/ ja Canssain/ ja kielden/ ja pacanain.
Ilm 13:8 Ja caicki/ jotca maasa asuwat/ cumarsit händä/ joiden nimi ei ole kirjoitettu Caridzan elämän kirjasa/ joca mailman algusta tapettu on.
Ilm 13:9 Jos jollakin corwa on/ se cuulcan.
Ilm 13:10 Joca fangeuteen wie/ se fangeuteen mene: ja joca miecalla tappa/ se miecalla tapetan. Täsä on Pyhäin kärsimys ja usco.
Ilm 13:11 JA minä näin toisen Pedon maasta ylösastuwan/ ja hänellä oli caxi sarwea nijncuin lamballa/ ja puhui nijncuin Draki.
Ilm 13:12 Ja se teki caiken sen endisen Pedon woiman/ sen nähden/ ja teki maan ja sen asuwaiset sitä ensimäistä Petoa cumartaman/ jonga cuolemahaawat parannet olit.
Ilm 13:13 Ja teke suuria ihmeitä/ että tulikin Taiwast lange hänen tecons cautta ihmisten eteen.
Ilm 13:14 Ja wiettele maan asuwita nijllä ihmeillä cuin hänen olit annetut Pedon edes tehdä/ ja sano maan asuwille/ että he tekisit Pedon cuwan/ jolla miecan haawa olis/ ja oli eläwäxi tullut.
Ilm 13:15 Ja se sallittin hänelle/ että hän sai hengen Pedon cuwalle anda/ ja että Pedon cuwa olis puhunut/ ja tehnyt että jocainen cuin ei Pedon cuwa cumarra/ pidäis tapettaman.
Ilm 13:16 Ja saatti caicki/ pienet ja suuret/ rickat ja köyhät/ wapat ja palweliat/ ottaman lijcamerkin

oikiaan käteens taicka odzijns.
Ilm 13:17 Ja ettei kengän tainnut osta eikä myydä/ jolla ei se mercki ollut/ taicka Pedon nimi eli hänen nimens lucu. Täsä on wijsaus.
Ilm 13:18 Jolla on ymmärrys se laskecan Pedon lugun: sillä se on ihmisen lucu/ ja hänen lucuns on cuusi sata/ cuusikymmendä ja cuusi.

Vers. 1. Pedon) Colmas woi oli Pawin cauhistus mailmallises menos. Tämä edellinen Peto on Romin Waldacunda/ cosca se wielä pacanalinen oli.
v. 3. Ja hänen cuolema haawans parani) Imperium$ ad$
v. 8. Joca mailman algusta tapettu on) Ensin/ hänen cuwisans: sillä caicki uhrit cuin mailman algusta teurastetut owat/ owat awistanet tämän Jumalan Caridzan cuolemata/ ja uhria ristin päällä. Sijtte/ mitä sen cuoleman woimaan ja ansioon tule: sillä sen cuoleman ja uhramisen tähden owat caicki autuaxi tullet/ jotca mailman algusta autuaxi tullet owat.
v. 11. Toisen Pedon) Tämä Peto on Pawicunda/ joca taas Romin Waldacunnan rakendanut on.
v. 15. Että hän sai hengen Pedon cuwalle anda) Se on/ että se taita jotain toimitta/ eikä ole jocu cuollut cuwa: waan että hän hänen oikeudens ja wircans wahwana pitä.
v. 18. Cuusi sata) Se on/ Cuusi sata/ cuusi kymmendä ja cuusi wuotta: nijn cauwan se mailmallinen Pawin walda pysy.

XIV. Lucu .

WIelä: Cuinga hän näki ensist/ yhden Caridzan seisowan Zionin wuorella monen tuhannen Pyhän cansa/ jotca sen edes lauloit/ etc.$ v. 1.
Sijtte yhden Engelin keskeldä Taiwasta lendäwän/ jolla ijancaickinen Evangelium oli/ etc.$ v. 6.
ja toisen/ joca sanoi: Babylon on langennut/ v. 8.
ja colmannen/ joca uhcais nijtä ijancaickisella waiwalla/ jotca Petoa ja sen cuwa rucoilit/ v. 9.
Nijn myös yhden änen nijden autuudest/ jotca HErrasa cuollet owat/ v. 13.
Ja yhden ihmisen Pojan caltaisen tulewan sirpillä/ jonga käskettin elo nijttä maan pääldä/ v. 14.
ja toisen/ jonga käskettin leicata wijnapuun oxia/ ja heittä Jumalan wihan cuurnaan/ v. 17.

Ilm 14:1 JA minä näin/ ja cadzo/ Caridza seisoi Zionin wuorella/ ja hänen cansans sata ja neljä wijdettäkymmendä tuhatta/ joilla oli heidän Isäns nimi kirjoitettu heidän odzisans.
Ilm 14:2 Ja minä cuulin änen Taiwasta/ nijncuin suuren Pitkäisen änen. Ja se äni/ jonga minä cuulin/ oli nijncuin candelen soittajain/ jotca heidän candeleitans soittawat.
Ilm 14:3 Ja weisaisit nijncuin utta wirttä istuimen edes/ ja neljän eläimen edes/ ja wanhinden. Ja ei yxikän woinut sitä wirttä oppia/ paidzi nijtä sata ja neljä wijdettäkymmendä tuhatta/ jotca maasta ostetut owat.
Ilm 14:4 Nämät owat ne/ jotca ei waimoin cansa ole saastutetut: sillä he owat neidzet/ ja seurawat Caridzata cuhunga hän mene. Nämät owat ihmisildä ostetut/ Jumalalle ja Caridzalle utisexi/
Ilm 14:5 Joiden suusa ei ole petosta löytty: sillä he owat ilman saastaisutta Jumalan istuimen edes.
Ilm 14:6 JA minä näin toisen Engelin lendäwän Taiwan keskidze/ jolla ijancaickinen Evangelium oli/ jota hänen pitä nijlle ilmoittaman cuin maan päällä asuwat/ ja caikille pacanoille ja Seuracunnille/ ja kielille/ ja Canssoille.
Ilm 14:7 Ja sanoi suurella änellä: peljätkät Jumalata ja andacat hänelle cunnia: Sillä hänen duomions hetki on tullut/ ja cumartacat sitä/ joca Taiwan ja maan ja meren ja wesilähtet teki.
Ilm 14:8 Ja toinen Engeli seurais/ sanoden: Langeis/ langeis Babylon/ se suuri Caupungi: Sillä hän oli hänen huorudens wijnalla caicki pacanat juottanut.
Ilm 14:9 Ja colmas Engeli seurais nijtä/ sanoden suurella änellä: jos jocu Petoa ja hänen cuwans cumarta/ ja otta sen merkin hänen odzahans taicka käteens.
Ilm 14:10 Sen pitä Jumalan wihan wijnasta juoman/ joca hänen wihans Calckin caattu on/ ja on selkiä/ ja händä pitä tulella ja tulikiwellä pyhäin Engelitten/ ja Caridzan edes waiwattaman.
Ilm 14:11 Ja heidän waiwans sawu pitä ijancaickisest ijancaickiseen ylösastuman. Ja ei heillä ole lepoa päiwällä eikä yöllä/ cuin Petoa ja hänen cuwans cumartawat: ja jos jocu on hänen nimens merkin ottanut.
Ilm 14:12 Täsä on Pyhäin kärsimys: Täsä ne owat jotca Jumalan käskyt ja Jesuxen uscon pitäwät.
Ilm 14:13 JA minä cuulin änen Taiwasta minulleni sanowan: kirjoita/ Autuat owat ne cuollet/ jotca tästälähin HERrasa cuolewat/ Ja/ Hengi sano: heidän pitä lewämän heidän töistäns: sillä heidän tecons noudattawat heitä.
Ilm 14:14 JA minä näin/ ja cadzo/ walkia pilwi/ ja pilwen päällä istui ihmisen Pojan muotoinen/

jonga pääsä oli cullainen Cruunu/ ja teräwä sirppi hänen kädesäns.
Ilm 14:15 Ja toinen Engeli läxi Templist/ huutain suurella änellä sen pilwen päällä istuwaisen tygö: siwalla sirpilläs ja leicka: sillä sinulle tuli hetki leicataxes/ ja elo on maan päällä cuiwaxi tullut.
Ilm 14:16 Ja se joca pilwen päällä istui/ siwalsi sirpilläns maan pääldä/ ja maa tuli leicatuxi.
Ilm 14:17 JA toinen Engeli läxi Templist/ joca Taiwas on/ jolla myös teräwä sirppi oli.
Ilm 14:18 Ja toinen Engeli läxi Altarista/ jolla oli woima tulen päälle/ ja huusi suurella änellä sen tygö jolla se teräwä sirppi oli/ ja sanoi: siwalla sinun teräwällä sirpilläs ja leicka ne wijnaoxan wersot maan pääldä: sillä hänen marjans owat kypsynet.
Ilm 14:19 Ja se Engeli siwalsi teräwällä sirpilläns maan päälle/ ja nijtti maan wijnamäen/ ja heitti ne Jumalan wihan suureen cuoppan.
Ilm 14:20 Ja se cuoppa poljettin ulcona Caupungista/ ja weri cuopasta ulospursui/ haman Orihten suidzin asti/ tuhannen ja cuusi sata wacomitta.

Vers. 1. Caridza/ etc.$) Tällä nägyllä taas Christityitä lohdutetan/ että sencaltaiset cauhistuxet pitä Evangeliumin cautta poistuleman.
v. 4. He owat neidzet) Se on: he tundewat ainoastans Christuxen heidän yljäxens/ ja carttawat caicke epäjumalan palwelusta: joca se saastaisus eli huoruus on/ cuin täsä puhutan.
v. 14. Ja teräwä sirppi on hänen kädesäns) Duomion cuwa.

XV. Lucu .

WIjdes Näky: cuinga hän oli nähnyt seidzemen Engelitä/ seidzemen wijmeisen waiwan cansa/ v. 1. Sijtte yhden clasisen meren/ ja ne Pyhät jotca olit Pedost woiton saanet/ seisowan sen päällä/ ja laulawan Jumalalle caunist kijtoswirttä/ v. 2.
Ja taas/ cuinga nijlle seidzemelle Engelille annettin täynäns maljat Jumalan wiha/ v. 5.

Ilm 15:1 JA minä näin toisen merkin Taiwasa/ joca suuri ja ihmellinen oli. Seidzemen Engelitä/ joilla ne seidzemen wijmeistä widzausta olit: Sillä nijllä on Jumalan wiha täytetty.
Ilm 15:2 Ja minä näin nijncuin clasisen meren/ tulella secoitetun/ ja ne jotca Pedosta woiton saanet olit/ ja hänen cuwastans ja hänen merkistäns/ ja hänen nimens luguista/ seisowan se clasisen meren

päällä.
Ilm 15:3 Ja pidit Jumalan candeletta/ ja weisaisit Mosexen ja Jumalan palwelian wirttä/ ja Caridzan wirttä/ sanoden: Suuret ja ihmelliset owat sinun tecos/ HERra Jumala Caickiwaldias/ oikiat ja totiset owat sinun ties sinä Pyhäin Cuningas.
Ilm 15:4 Cuca ei pelkä sinua HERra/ ja sinun Nimes ylistä? Sillä sinä yxinäns laupias olet/ ja caicki pacanat tulewat/ ja sinun caswos edesä cumartawat/ että sinun duomios julistetut owat.
Ilm 15:5 SIjtte näin minä/ ja cadzo/ Todistuxen majan Templi awattin Taiwasa.
Ilm 15:6 Ja Templistä läxit ne seidzemen Engelitä/ joilla ne seidzemen widzausta olit/ puetetut puhtalla ja kirckalla lijnawaattella/ ja wyötetyt rinnoilda/ cullaisilla wöillä.
Ilm 15:7 Ja yxi nijstä neljästä eläimestä andoi nijlle seidzemelle Engelille seidzemen cullaista malja Jumalan wiha täynäns/ joca elä ijancaickisest ijancaickiseen.
Ilm 15:8 Ja se Templi täytettin sawusta/ Jumalan cunniasta/ ja hänen woimastans/ ja ei yxikän woinut Templijn sijhen asti mennä/ cuin ne seidzemen Engelin widzausta täytetyxi tulit.

Vers. 1. Seidzemen Engelitä) Nämät owat caicki ne Saarnajat ja Opettajat/ jotca Evangeliumi saarnawat Peto ja sen cauhistuxia wastan

XVI. Lucu .

CUinga ne (seidzemen Engelitä) saawat käskyn caata heidän maljojans/ ja mitkä waiwat sijtä seurawat/ v. 1.
Sekä/ cuinga colme saastaista henge/ nijncuin sammacot/ Pedon suusta lähtewät/ v. 13.

Ilm 16:1 JA minä cuulin suuren änen Templistä/ nijlle seidzemelle Engelille sanowan/ mengät ja wuodattacat ne Jumalan wihan maljat maan päälle.
Ilm 16:2 JA ensimäinen Engeli meni/ ja wuodatti maljans maan päälle. Ja nijden ihmisten päälle tuli pahat ja häijyt haawat/ joilla Pedon mercki oli/ ja nijlle jotca sen cuwa cumarsit.
Ilm 16:3 JA toinen Engeli wuodatti maljans mereen/ ja se tuli nijncuin cuollen weri/ ja caicki eläwäiset sielut cuolit meresä.
Ilm 16:4 JA colmas Engeli wuodatti maljans ojihin/ ja wesilähteisin/ jotca werexi tulit.

Ilm 16:5 Ja minä cuulin sen Engelin sanowan: HERra sinä olet wanhurscas/ joca olet/ ja joca olit: ja Pyhä/ ettäs nämät duomidzet:
Ilm 16:6 Sillä he owat Pyhäin ja Prophetain weren wuodattanet/ ja sinä annoit heille werta juoda: sillä he owat sen ansainnet.
Ilm 16:7 Ja minä cuulin toisen Engelin Altarista sanowan: Ja HERra Caickiwaldias Jumala/ sinun duomios owat totiset ja oikiat.
Ilm 16:8 JA se neljäs Engeli wuodatti maljans Auringohon/ ja hänelle annettin ihmisiä waiwata heldellä/ tulen cautta.
Ilm 16:9 Ja ihmiset tulit palawaxi sijtä suuresta heldestä/ ja pilckaisit Jumalan nime/ jolla nijden widzausten päälle woima oli/ ja ei tehnet parannusta synneistäns/ andaxens hänelle cunniata.
Ilm 16:10 JA wijdes Engeli wuodatti maljans/ sen Pedon istuimelle/ ja hänen waldacundans tuli pimiäxi/ ja he pureskelit heidän kielens ricki kiwuillans:
Ilm 16:11 Ja pilckaisit Jumalata Taiwasta/ heidän kipuns ja haawains tähden/ ja ei tehnet parannusta heidän tegoistans.
Ilm 16:12 JA cuudes Engeli wuodatti maljans/ sen suuren wirran Euphratin päälle/ ja sen wesi cuiwui/ että tie olis walmistettu idäisille Cuningaille.
Ilm 16:13 Ja minä näin sen Drakin suusta/ ja sen Pedon suusta/ ja sen wäärän Prophetan suusta/ lähtewän colme riettaista Henge/ sammackoin muotoista:
Ilm 16:14 Sillä he owat Perkeleitten Henget/ jotca ihmeitä tekewät/ ja menewät Cuningasten tygö maan päälle/ ja coco mailman pijrin päälle/ cocoman heitä sotaan/ sinä suurna Caickiwaldian Jumalan päiwänä.
Ilm 16:15 Cadzo/ minä tulen nijncuin waras: Autuas on se joca walwo ja kätke waattens/ ettei hän alasti waella/ ja ettei hänen häpiätäns nähdäis.
Ilm 16:16 Ja hän on coonnut heitä sijhen siaan/ joca Ebreaxi Harmageddon cudzutan.
Ilm 16:17 JA seidzemes Engeli wuodatti maljans ilmahan ja Taiwasta läxi suuri äni/ istuimesta/ joca sanoi: Se on tehty.
Ilm 16:18 Ja änet tulit/ ja Pitkäiset/ ja leimauxet ja suuri maanjäristys tapahtui/ jonga caltaista ei ole ollut sijttecuin ihmiset tulit maan päälle/ sencaltainen suuri maanjäristys.
Ilm 16:19 Ja se suuri Caupungi tuli colmexi osaxi/ ja pacanain Caupungit langeisit. Ja se suuri

Babylon muistettin Jumalan edes/ että hän annais hänelle wijnacalkin/ hänen hirmuisen wihans wijnasta.
Ilm 16:20 Ja caicki luodot pakenit/ ja ei yhtän wuorta löytty.
Ilm 16:21 Ja suuri raje nijncuin leiwiskän rascaus/ langeis alas Taiwasta ihmisten päälle. Ja ihmiset pilckaisit Jumalata raken widzauxen tähden: sillä sen widzaus oli sangen suuri.

Vers. 13. Sammackoin muotoista) Owat ne kielikellot jotca wielä tänäpänäkin Förstein tykönä liehacoidzewat/ ja Evangeliumita wastan pullicoidzewat/ mutta ei he cuitengan saa mitän aicoin.
v. 16. Harmageddon) Owat duomitut sotiat/ kirottu sodan warustus/ eli onnetoin sotawäki: Herem ja Gad.

XVII. Lucu .

CUudes Näky: Cuinga yxi Engeli näytti hänelle yhden suuren porton/ jota maan Cuningat maannet owat/ v. 1.
joca istui weren carwaisen Pedon päällä/ v. 3.
Callist caunistettuna/ v. 4.
Ja oli juopunut Christuxen Martyreitten werestä/ v. 6.
Ja cuinga hän sanoi hänelle/ mitä se Peto ja portto awisti/ v. 7.
Sekä heidän sotans Caridzan cansa/ ja heidän loppuns/ v. 14.

Ilm 17:1 JA tuli yxi nijstä seidzemestä Engeleistä/ joilla ne seidzemen malja olit/ ja puhui minun cansani/ ja sanoi minulle: tule/ minä osotan sinulle sen suuren porton duomion/ joca paljoin wetten päällä istu.
Ilm 17:2 Jonga cansa maan Cuningat hauristellet owat/ ja ne jotca maan päällä asuwat/ owat hänen huorudens wijnasta juopunet.
Ilm 17:3 Ja hän wei minua Hengesä corpeen. Ja minä näin waimon istuwan weren carwaisen Pedon päällä täynäns pilckanimejä/ jolla oli seidzemen päätä ja kymmenen sarwe.
Ilm 17:4 Ja se waimo oli waatetettu Purpuralla/ ja weren carwaisella/ ja cullalla oli cullattu ja calleilla kiwillä ja Pärlyillä/ ja piti kädesäns cullaisen maljan cauhistusta täynäns/ ja hänen huorudens

riettautta.
Ilm 17:5 Ja hänen odzasans oli nimi kirjoitettu: Salaus se suuri Babylon/ huoruden Äiti/ ja caiken cauhistuxen maan päällä.
Ilm 17:6 Ja minä näin sen waimon juopununna/ Pyhäin ja Jesuxen todistajain werestä. Ja minä ihmettelin suurest/ cosca minä sen näin.
Ilm 17:7 JA se Engeli sanoi minulle/ mixi sinä ihmettelet? Minä sanon sinulle sen waimon salaisutta/ ja sijtä Pedosta joca händä canda/ jolla on seidzemen päätä ja kymmenen saarwe.
Ilm 17:8 Se Peto jongas näit/ on ollut/ ja ei ole/ ja se on jällens sywydest ylöstulewa/ ja pitä cadotuxeen menemän/ ja ne ihmettelewät jotca maan päällä asuwat/ joidenga nimet ei ole elämän Kirjasa mailman algusta kirjoitetut/ cosca he sen Pedon näkewät joca oli/ ja ei ole/ waicka hän cuitengin on.
Ilm 17:9 Ja täsä on mieli johonga wijsaus tarwitan. Ne seidzemen päätä owat seidzemen wuorta/ joidenga päällä se waimo istu/ ja ne owat seidzemen Cuningasta.
Ilm 17:10 Wijsi owat langennet/ ja yxi on/ ja toinen ei ole wielä tullut/ ja cosca hän tule/ nijn hänen pitä wähän aica pysymän/
Ilm 17:11 Ja se Peto joca oli/ ja ei ole/ se on cahdexas/ ja on nijstä seidzemest/ ja mene cadotuxeen.
Ilm 17:12 Ja ne kymmenen sarwea/ jotcas näit/ owat kymmenen Cuningasta/ jotca ei wielä waldacunda saanet ole/ mutta nijncuin Cuningat saawat woiman yhdelle hetkelle sen Pedon cansa.
Ilm 17:13 Näillä on yxi neuwo/ ja he andawat sille Pedolle heidän woimans ja wäkens.
Ilm 17:14 Nämät sotiwat Caridzan cansa/ ja Caridza on heidän woittawa: Sillä hän on caickein HERrain HERra/ ja caickein Cuningasten Cuningas/ ja hänen cansans/ cudzutut uloswalitut ja uscolliset.
Ilm 17:15 JA hän sanoi minulle/ ne wedet jotcas näit/ cusa se portto päällä istu/ owat Canssat ja joucot/ ja pacanat ja kielet.
Ilm 17:16 Ja ne kymmenen sarwea/ jotca sinä Pedosa näit/ ne pitä sitä porttoa wihaman/ ja pitä hänen häwittämän/ ja alastomaxi tekemän/ ja heidän pitä syömän hänen lihans/ ja sen tulella polttawat/
Ilm 17:17 Sillä Jumala on andanut heidän sydämihins/ että he hänen suosions jälken tekewät/ ja

että he sen yhdest tahdost tekewät/ ja andawat heidän waldacundans Pedolle sijhenasti cuin Jumalan sanat täytetyxi tulewat.
Ilm 17:18 Ja se waimo jonga sinä näit/ on se suuri Caupungi/ jolla on walda maan Cuningasten päälle.

Vers. 1. Suuren porton) Täsä näytetän Romin Kircko/ hänen tilasans/ ja menosans/ joca duomittaman pitä. v. eod.$ Paljoin wetten) Infr.$
v. 15.
v. 3. Weren carwaisen Pedon) Romin waldacunnan.
v. 8. On ollut/ ja ei ole/ etc.$) Romin waldacunda on/ ja cuitengin ei mitän ole: Sillä ei se ole coco waldacunda: waan langemisen jälken Pawilda yxi osa rakettu.
v. 10. Wijsi) Itä päin Grekin maalla. v. eod.$ Yxi on: Se on: Saxan maa. v. eod.$ Toinen) Se on: Hispania.
v. 11. Cahdexas) Romi eli Italia.
v. 12. Kymmenen Cuningasta) Ne owat ne muut Cuningat/ nijncuin Ungeris/ Bemis/ Puolas/ Franckrijkis.
v. 16. Hänen häwittämän) Ne pitäwät Pawin cansa ja warjelewat händä: mutta he ryöstäwät hänen/ nijn että hänen pitä alastomaxi tuleman ja tawaroistans pääsemän. Defensores$ Papae$,

XVIII. Lucu .

SIjtte cuinga hän toisen Engelin näki/ joca huusi täydellä curculla: Langennut/ langennut on se suuri Babylon/ etc.$ v. 1.
Ja hän cuuli änen Taiwast/ joca neuwoi Jumalan Canssa/ Babylonist lähtemän/ ettei he tulis osallisexi hänen waiwoistans/ v. 4.
Joca myös hänen rangaistuxens julisti/ v. 5.
Nijn myös/ cuinga maan Cuningat/ v. 9.
Cauppamiehet/ v. 11.
Laewan haldiat ja haaxi miehet piti hänen langemistans walittaman ja sureman/ v. 17.
Mutta Taiwas/ P. Prophetat ja Apostolit piti riemuidzeman sijtä/ v. 20

Jonga toinen Engeli taas yhdellä merkillä wahwisti/ v. 21.

Ilm 18:1 JA sijtte näin minä toisen Engelin alastulewan Taiwast/ jolla oli woima/ ja maa walistui hänen kirckaudestans.
Ilm 18:2 Ja hän huusi wäellä ja suurella änellä/ ja sanoi: langennut on/ langennut on se suuri Babylon/ ja on tullut Perkeleitten asumasiaxi/ ja caickein rietasten Hengein kätköxi/ ja caickein rietasten ja tylkiäin linduin kätköxi:
Ilm 18:3 Sillä hänen huorudens wihan wijnasta owat caicki pacanat juonet/ ja Cuningat maan päällä owat hänen cansans hauristellet/ ja cauppamiehet maan päällä owat ricastunet hänen suurista hecumistans.
Ilm 18:4 JA minä cuulin toisen änen Taiwasta sanowan: Te minun Canssani/ mengät ulos hänestä/ ettet te hänen synneistäns osallisexi tulis/ ettet te myös jotakin hänen widzauxistans sais.
Ilm 18:5 Sillä hänen syndins owat ulottunet haman Taiwasen asti: ja Jumalan muista hänen wäärydens.
Ilm 18:6 Maxacat hänelle/ nijncuin hängin maxoi teille/ ja kertoicat hänelle caxikertaisest hänen töidens jälken. Ja millä Calkilla hän teille sisälle pani/ nijn sisälle pangat hänelle taas caxikertaisest.
Ilm 18:7 Nijn paljo cuin hän idzens cunnialisexi teki/ ja coreili/ nijn hänelle myös sisälle pangat waiwa ja itcua. Sillä hän sano sydämesäns: minä istun ja olen Drötningi ja en leski/ ja en minä itcua näe.
Ilm 18:8 Sentähden pitä hänen widzauxens yhtenä päiwänä tuleman: Cuolema/ itcu ja nälkä/ ja hän pitä tulella poldettaman: Sillä HERra Jumala on wäkewä/ joca hänen duomidze.
Ilm 18:9 JA händä pitä itkettämän/ ja Cuningat maan päällä parcuwat händä/ jotca hänen cansans hauristelit ja hecumas elit/ cosca he hänen palons sawun näkewät.
Ilm 18:10 Ja pitä taambana seisoman hänen waiwans pelgon tähden/ ja sanoman: Woi/ Woi sitä suurta Caupungita Babyloniata/ sitä wäkewätä Caupungita:
Ilm 18:11 Sillä yhdellä hetkellä tuli sinun Duomios. Ja cauppamiehet maan päällä itkewät ja murehtiwat idzelläns/ ettei kengän enämbi heidän calujans osta:
Ilm 18:12 Culda ja hopiacaluja/ ja calleita kiwiä ja Pärlyjä/ ja calleita waatteita/ ja Purpurata ja Silckiä/ ja Rosunpunaista/ ja caickinaisia callita puita/ ja caickinaisia astioita/ Elephantin luista/ ja

caickinaisia astioita callimmista puista/ ja waskesta/ ja raudasta/ ja marmorista/
Ilm 18:13 Ja Caneli/ ja hywin hajullisi/ ja woidetta/ ja Pyhä sawua ja wijna/ ja Öljyä/ ja sämbylitä/ ja nisuja/ ja carja/ lambaita/ ja Orihita/ rattaita/ ja ruumita/ ja ihmisten sieluja.
Ilm 18:14 Ja hedelmät joita sinun sielus himoidze/ owat sinulda paennet/ ja caicki cuin lihawat ja caunit olit/ ne owat sinusta poisoljennet/ ja et sinä heitä sillen löydä.
Ilm 18:15 Näiden caluin cauppamiehet/ jotca hänestä ricastunet owat/ pitä taambana seisoman hänen waiwans pelgon tähden/ itkemän/ murehtiman/ ja sanoman:
Ilm 18:16 Woi/ Woi sitä suurta Caupungita/ joca puetetttu oli Silkillä ja Purpuralla/ ja Rosunpunaisella/ ja Cullalla yldäcullattu/ ja callilla kiwillä/ ja Pärlyillä:
Ilm 18:17 Sillä yhdellä hetkellä owat sencaltaiset rickaudet häwitetyt.
Ilm 18:18 Ja caicki hahdenhaldiat/ ja caicki haaxiwäke/ jotca laiwoisa asuwat/ ja merimiehet/ ja jotca merellä waeldawat/ seisoit taambana: Ja huusit/ cosca he sawun hänen palostans näit/ ja sanoit: Cuca on tämän suuren Caupungin werta?
Ilm 18:19 Ja he heitit mulda päidens päälle/ huusit/ itkit ja murehdit/ sanoden: Woi/ Woi sitä suurta Caupungita/ josa caicki ricastunet owat/ joilla laiwat meresä olit/ hänen caluistans: Sillä yhdellä hetkellä on hän häwitetty.
Ilm 18:20 IHastu Taiwas hänestä ja te pyhät Apostolit ja Prophetat: Sillä Jumala duomidze teidän duomion hänen päällens.
Ilm 18:21 Ja yxi wäkewä Engeli ylösnosti isoin kiwen/ nijncuin myllynkiwen/ ja heitti sen mereen/ ja sanoi: Näin wäkisin pitä se suuri Caupungi Babylon poisheitettämän ja ei händä pidä enämbi löyttämän.
Ilm 18:22 Ja candelein soittajain/ ja laulajain/ ja huiluin/ ja Basunan soittajain äni/ ei pidä enämbi sinusa cuuluman/ ja jocainen wircamies mistä custakin wirasta/ ei pidä enämbi sinusa löyttämän. Ja myllyn äni ei pidä enämbi sinusa cuuluman.
Ilm 18:23 Ja kyntilän walkeus ei pidä sinusa walistaman. Ja yljän ja morsiamen äni/ ei pidä enämbi sinusa cuuluman/ Sillä sinun cauppamiehes olit Päämiehet maan päällä/ ja sinun noitumises cautta owat caicki pacanat exynet: Ja hänesä on Prophetain ja Pyhäin weri löytty/ ja caickein nijden jotca maan päällä tapetut owat.

Ver. 2. Langennut on/ langennut on) Se on se riemuhuuto Pawin langemuxen tähden.
v. 3. Hercuistans) Eli wastahacoisudestans.

XIX. Lucu .

WIelä/ cuinga hän cuuli suuren joucon Taiwasa iloidzewan ja kijttäwän Jumala/ että hän oli andanut sen Babylonian porton saada rangaistuxens/ v. 1.
Ja toisen/ joca myös iloidzi että Caridzan häät olit tullet/ v. 6.
Nijn myös sen Engelin/ joca sanoi ne autuaxi jotca sijhen cudzutut olit/ v. 9.
Ja cosca Johannes tahdoi rucoilla händä/ esti hän sen/ ja käski hänen rucoilla Jumalata/ v. 10.
Sijtte näki hän Jumalan Pojan walkian hewoisen päällä/ Taiwan joucolla sotaan warustetun/ v. 11.
Ja cuinga Peto tuli händä wastan/ v. 19.
Joca fangittin ja paiscattin sijhen mereen joca tulesta ja tulikiwestä pala/ v. 20.

Ilm 19:1 SIjtte cuulin minä suuren änen nijncuin paljolda Canssalda Taiwas/ sanowan: Halleluja. Autuus ja ylistys/ cunnia ja woima olcon meidän HERran Jumalan.
Ilm 19:2 Sillä hänen Duomions owat totiset ja wanhurscat/ että hän on sen suuren porton duominnut/ joca huorudellans maan turmeli/ ja on hänen palwelians weren sen kädestä costanut.
Ilm 19:3 Ja taas he sanoit: Halleluja. Ja se sawu ylöskäwi ijancaickisest ijancaickiseen.
Ilm 19:4 Ja ne neljä colmattakymmendä wanhinda/ ja ne neljä eläindä maahan langeisit/ ja cumarsit Jumalata istuimella istuwaista/ ja sanoit: Amen/ Halleluja.
Ilm 19:5 Ja yxi äni cuului istuimesta/ sanoden: Kijttäkät meidän Jumalatam caicki hänen palwelians/ ja caicki jotca händä pelkätte/ sekä pienet/ että suuret.
Ilm 19:6 JA minä cuulin paljon Canssan änen/ ja nijncuin suuren weden änen/ ja nijncuin suurten Pitkäisten änet/ jotca sanoit: Halleluja. Sillä Caickiwaldias Jumala meidän HERram on waldacunnan omistanut.
Ilm 19:7 Iloitcam ja riemuitcam/ ja andacam cunnia hänelle: sillä Caridzan häät owat tullet/ ja sen emändä walmisti idzens.
Ilm 19:8 Ja hänen annettin hänens puke puhtalla ja kijldäwällä Silkillä (joca Silcki on Pyhäin wanhurscaus)

Ilm 19:9 Ja hän sanoi minulle: Kirjoita/ autuat owat ne jotca owat Caridzan ehtoliselle cudzutut. Ja hän sanoi minulle: Nämät Jumalan sanat owat totiset.
Ilm 19:10 Ja minä langeisin hänen jalcains eteen händä cumartaman. Mutta hän sanoi minulle: Cadzo/ ettes sitä tee/ minä olen sinun/ ja sinun weljeis cansapalwelia/ ja nijden joilla Jesuxen todistus on: Cumarra Jumalata (Sillä Jesuxen todistus on Prophetian Hengi.)
Ilm 19:11 JA minä näin Taiwan awatuxi/ ja cadzo/ yxi walkia Orih/ ja se joca sen päällä istui/ cudzuttin uscollisexi ja totisexi/ ja hän duomidze/ ja soti wanhurscaudella.
Ilm 19:12 Ja hänen silmäns owat nijncuin tulen liecki/ ja hänen pääsäns on monda Cruunua/ ja hänellä oli kirjoitettu nimi/ jota ei kengän tiennyt/ waan hän idze.
Ilm 19:13 Ja hän oli waatetettu werellä prijscotetulla waattella. Ja sen nimi cudzutan Jumalan sanaxi.
Ilm 19:14 Ja ne sotawäet cuin Taiwasa owat/ seuraisit händä walkeilla hewoisilla/ waatetetut walkialla puhtalla Silkillä.
Ilm 19:15 Ja hänen suustans uloskäwi caxiteräinen miecka/ jolla hänen pitä pacanoita lyömän/ joita hän on hallidzewa rautaisella widzalla. Ja hän on polkewa Caickiwaldian Jumalan hirmuisen wihan wijnacuopan.
Ilm 19:16 Ja hänellä on waatteisans nimi näin kirjoitettu: Cuningasten Cuningas ja caickein Herrain HERra.
Ilm 19:17 JA minä näin yhden Engelin seisowan Auringos/ joca huusi suurella änellä/ ja sanoi caikille linnuille jotca Taiwan alla lendäwät:
Ilm 19:18 Tulcat ja coconducat sen suuren Jumalan ehtoliselle/ syömän Cuningasten liha ja Päämiesten liha/ ja wäkewitten liha/ ja Orhitten liha/ ja nijllä ajawaisten/ ja caickein wapain liha/ ja palwelioitten/ sekä pienden että suurten liha.
Ilm 19:19 JA minä näin sen Pedon/ ja maan Cuningat/ ja heidän sotawäkens coottuna sotiman sen cansa/ joca Orhin päällä istui/ ja myös hänen sotawäkens.
Ilm 19:20 Ja se Peto otettin kijnni/ ja väärä Propheta hänen cansans/ joca nijtä ihmeitä hänen edesäns teki/ joilla hän nijtä wietteli cuin Pedon merkin otit/ ja jotca Pedon cuwa cumarsit. Nämät caxi owat eläwäldä tuliseen järween heitetyt/ joca tulikiwestä paloi.
Ilm 19:21 Ja ne muut tapettin sen miecalla joca sen suusta uloskäwi cuin Orhin päällä istui/ ja caicki linnut rawittin heidän lihastans.

Vers. 10. Cumarra Jumalata) Cadzo sitä cuin on kirjoitettu wijmeisen Lugun perän.
v. 9.
v. 13. Jumalan sanaxi) Jumalan sana woitta Pawin warjelus herrat/ ei heidän auta mitän heitäns warjeleman.

XX. Lucu .

WIelä/ näki hän yhden Engelin tulewan Taiwasta/ joca sitoi sen wanhan Drakin/ Perkelen/ tuhannexi wuodexi/ v. 1.
Ja että pyhillä Christuxen palwelioilla oli sillä wälillä walda/ ja hallidzit hänen cansans/ v. 4.
Sijtte pääsi Draki taas wallallens/ ja herätti Gogin ja Magogin Pyhäin leiriä wastan/ v. 7.
Mutta HERra häwitti ne/ ja paiscais Drakin palawaiseen mereen/ v. 9.
Wijmein tuli wijmeinen duomio/ cuollet nousit ylös/ ja duomittin Kirjain jälken/ nijncuin he elänet olit/ v. 11.

Ilm 20:1 JA minä näin yhden Engelin astuwan alas Taiwasta/ jolla oli sywyden awain/ ja suuri cahle oli hänen kädesäns.
Ilm 20:2 Ja hän otti Drakin kijnni/ sen wanhan madon/ joca on Perkele ja Satan/ ja sidoi hänen tuhannexi wuodexi.
Ilm 20:3 Ja heitti hänen sywyteen/ ja sulki hänen ja lukidzi pääldä/ ettei hänen enämbi pidäis pacanoita wiettelemän/ sijhenasti cuin tuhannen wuotta culu/ ja sijtte pitä hän wähäxi hetkexi päästettämän.
Ilm 20:4 JA minä näin istuimet/ ja he istuit nijden päällä/ ja heille annettin duomio/ ja nijden sielut jotca Jesuxen todistuxen ja Jumalan sanan tähden mestatut olit/ ja jotca ei Petoa cumartanet/ eikä hänen cuwansa/ ja ei ottanet hänen merckiäns heidän odzijns taicka käsijns/ nämät elit ja hallidzit Christuxen cansa tuhannen wuotta.
Ilm 20:5 Mutta ne muut ei cuolluista wirgonnet/ sijhenasti cuin tuhannen ajastaica cului. Tämä on ensimäinen ylösnousemus.
Ilm 20:6 Autuas ja pyhä on se/ jolla on osa sijnä ensimäises ylösnousemises. Nijden päälle ei ole

toisella cuolemalla yhtän woima: Waan he tulewat Jumalan ja Christuxen Papixi/ ja hallidzewat hänen cansans tuhannen wuotta.
Ilm 20:7 JA cosca tuhannen wuotta culunet owat/ nijn Satan päästetän fangiudestans/ ja hän mene pacanoita wiettelemän/ jotca neljällä maanculmalla owat/ Gogi ja Magogi/ että hän heitä sotaan cocois/ joidenga lucu on nijncuin meren sanda.
Ilm 20:8 Ja he astuit maan awaruden päälle/ ja pijritit nijden Pyhäin leirit/ ja rackan Caupungin.
Ilm 20:9 Ja tuli langeis Jumalalda Taiwasta/ ja söi heidän.
Ilm 20:10 Ja se Perkele joca heitä wietteli/ heitettin tuliseen ja tulikiwiseen järween/ josa sekä se Peto että se läärä Propheta oli/ ja pitä waiwattaman päiwä ja yötä ijancaickisest ijancaickiseen.
Ilm 20:11 Ja minä näin suuren walkian istuimen/ ja sen päällä istuwan/ jonga caswon edestä maa ja Taiwas pakeni/ ja ei heille löytty sia.
Ilm 20:12 Ja minä näin ne cuollet/ sekä suuret että pienet/ seisowan Jumalan caswon edes/ ja Kirjat awattin/ ja toinen Kirja awattin/ joca on elämän/ ja cuollet duomittin nijstä kirjoituxista cuin Kirjoisa kirjoitetut olit/ heidän töidens jälken.
Ilm 20:13 Ja meri annoi ne cuollet cuin hänesä olit/ ja cuolema ja Helwetti annoi ne cuollet cuin heisä olit/ ja ne duomittin/ jocainen heidän töidens jälken.
Ilm 20:14 Ja cuolema ja Helwetti heitettin tuliseen järween. Tämä on se toinen cuolema.
Ilm 20:15 Ja joca ei löytty elämän Kirjasa kirjoitetuxi/ se tuliseen järween heitettin.

Vers. 2. Tuhannexi wuodexi) Nämät tuhannen wuotta silloin aljettin/ cosca tämä Kirja tehtin: Sillä Turcki tuli äsken tuhannen wuoden perästä. Sillä wälillä owat Christityt pysynet/ ja ilman Perkelen suosiota hallinnet. Mutta nyt tahto Turcki tulla Pawin awuxi ja häwittä Christityt/ ettei muutoin auta.
v. 7. Gogi ja Magogi) Nämät owat Turkit/ jotca owat tullet Tartareista/ ja nijstä jotca ruskeixi Judalaisixi cudzutan.

XXI. Lucu .

SEidzemes ja wijmeinen Näky/ cuinga hän näki caicki cappalet vdistettawan/ v. 1.
Erinomaisest Uden Jerusalemin/ nijncuin morsiamen miehellens walmistetuxi/ v. 2.
Ja on cuullut Jumalalda mikä cunnia ja riemu sijnä on olewa/ v. 3.

Ja cutca sijtä osallisexi tulewat eli ei/ v. 6.
ja 26. Sijtte/ cuinga yxi Engeli on hänen wienyt corkialle wuorelle/ ja osottanut caiken Caupungin tilan/ hänen muurins/ owens/ lawiuden ja pituden/ sekä hänen perustuxens/ catuns/ Templins ja suuret tawarans/ v. 9.
etc.$

Ilm 21:1 JA minä näin vden Taiwan ja vden maan: sillä endinen maa catois/ ja ei meri sillen ole.
Ilm 21:2 Ja minä Johannes näin sen pyhän Caupungin/ vden Jerusalemin alasastuwan Taiwasta/ Jumalalda walmistetun/ nijncuin morsiamen caunistetun hänen miehellens.
Ilm 21:3 Ja cuulin suuren änen istuimelda sanowan: Cadzo/ Jumalan maja ihmisten seas/ ja hän on asuwa heidän cansans/ ja he tulewat hänen Canssaxens/ ja idze Jumala heidän cansans/ on olewa heidän Jumalans.
Ilm 21:4 Ja Jumala on pyhkiwä pois caicki kyynelet heidän silmistäns/ ja ei cuolemata pidä sillen oleman/ eikä parcua/ eikä kipua pidä sillen oleman: sillä ne endiset poismenit.
Ilm 21:5 Ja se joca istuimella istui/ sanoi: Cadzo/ minä udistan caicki. Ja hän sanoi minulle: Kirjoita: Sillä nämät sanat owat totiset ja wahwat.
Ilm 21:6 Ja hän sanoi minulle: se on tehty. Minä olen A ja O/ Alcu ja Loppu: Minä annan janowan sijtä eläwän weden lähtestä andimexi.
Ilm 21:7 Joca woitta/ hänen pitä caicki nämät perimän/ ja minä olen hänen Jumalans/ ja hänen pitä oleman minun Poican.
Ilm 21:8 Mutta nijlle pelcureille ja uscottomille/ ja hirmuisille/ ja murhaille/ ja salawuoteisille/ ja welhoille/ ja epäjumalalisille/ ja caikille walehteljille/ pitä osa oleman sijnä järwesä/ joca tulesta ja tulikiwestä pala/ joca toinen cuolema on.
Ilm 21:9 JA minun tygöni tuli nijstä seidzemestä Engelistä/ joilla oli ne seidzemen malja täynäns seidzemestä wijmeisestä widzauxesta/ ja hän puhui minun cansani/ sanoden: tule ja minä osotan sinulle morsiamen/ sen Caridzan emännän.
Ilm 21:10 Ja hän wei minun Hengesä suurelle ja corkialle wuorelle/ ja osotti minulle sen suuren Caupungin/ pyhän Jerusalemin alasastuwan Taiwasta/ Jumalalda.
Ilm 21:11 Jolla oli Jumalan kirckaus. Ja sen walkeus oli caickein callimman kiwen muotoinen/

nijncuin kircas Jaspis.
Ilm 21:12 Ja hänellä oli suuri ja corkia muuri/ jolla oli caxitoistakymmendä porttia/ ja porteisa caxitoistakymmendä Engelitä/ ja nimet kirjoitetut/ jotca owat cahdentoistakymmenen Israelin lasten sucucundain nimet.
Ilm 21:13 Idäsä colmet porttia/ pohjaisesa colme porttia/ etelääsä colme porttia/ lännesä colme porttia:
Ilm 21:14 Ja sen Caupungin muurilla oli caxitoistakymmendä perustusta/ ja nijsä Caridzan cahdentoistakymmenen Apostolin nimet.
Ilm 21:15 Ja sillä/ cuin minun cansani puhui/ oli cullainen ruoco/ Caupungita mitataxens/ ja hänen portejans/ ja muurians.
Ilm 21:16 Ja se Caupungi on pandu neliculmaisexi/ ja hänen pituudens on nijn suuri cuin myös hänen leweydens. Ja hän mittais sen Caupungin sillä cullaisella ruogolla/ caxitoistakymmendä tuhatta wacomitta. Ja hänen pituudens ja leweydens/ ja corkeudens owat yhtäläiset.
Ilm 21:17 Ja hän mittais hänen muurins/ sata ja neljä wijdettäkymmendä kyynärätä ihmisen mitan jälken cuin Engelillä oli.
Ilm 21:18 Ja sen muurin rakennus oli Jaspixesta/ ja idze Caupungi puhtasta cullasta/ puhtan clasin caltainen.
Ilm 21:19 Ja sen Caupungin muurin perustuxet/ olit caickinaisilla calleilla kiwillä caunistetut: ensimäinen perustus oli Jaspis/ toinen Saphirus/ colmas Calcedonius/
Ilm 21:20 Neljäs Smaragdus/ wijdes Sardonix/ cuudes Sardius/ seidzemes Chrysolitus/ cahdexas Berillus/ yhdexäs Topazius/ kymmenes Chrysoprasus/ yxitoistakymmenes Hyacinthus/ toinentoistakymmenes Ametystus.
Ilm 21:21 Ja ne caxitoistakymmendä porttia olit caxitoistakymmendä Pärlyä/ ja cukin portti oli yhdestä Pärlystä/ ja sen Caupungin catut olit aiwa cullasta/ nijncuin paistawaisesta clasista.
Ilm 21:22 Ja en minä hänesä Templiä nähnyt/ sillä HERra Caickiwaldias Jumala on hänen Templins/ ja Caridza.
Ilm 21:23 Ja ei se Caupungi tarwidze Auringota eikä Cuuta/ hänesäns walistaman/ sillä Jumalan kirckaus walista hänes/ ja hänen walkeudens on Caridza.
Ilm 21:24 Ja ne pacanat jotca autuaxi tulewat/ pitä hänen walkeudesans waeldaman/ ja Cuningat

maan päällä tuowat heidän cunnians sijhen.
Ilm 21:25 Ja ei sen porttia suljeta päiwällä: sillä ei siellä yötä pidä oleman. Ja pacanain cunnia ja ylistys sinne tuodan.
Ilm 21:26 Ja ei pidä hänehen mitän saastuttapa tuleman/ taicka sitä cuin cauhistuxen eli walhen saatta/ waan ne jotca Caridzan elämän Kirjasa kirjoitetut owat.

Vers. 2. Uden Jerusalemin) Tällä Caupungilla ymmärretän Jumalan Seuracunda/ jongacaltaisen hänen tulewaises elämäs pitä oleman.
v. 14. Cahdentoistakymmenen Apostolin nimet) Sillä P. Apostolit owat heidän opetuxellans Jumalan Seuracunnan perustanet/ nijncuin Pawali idzestäns sano/ 1. Cor. 3:10.
v. 17. Sata ja neljäwijdettäkymmendä kyynärätä) Tämä on muurin paxuus.

XXII. Lucu .

WIelä/ cuinga se Engeli osotti hänelle Caupungis eläwän weden wirran/ ja sen tykönä elämän puun/ v. 1.
Ja wijmeiseldä todisti hänelle näiden näkyen wahwudest/ v. 6.
Cusa Johannes tahdoi rucoilla Engelitä: mutta hän kielsi sen/ v. 7.
Ja kielsi sulkemast näitä ennustuxia: sillä nijden piti pian tapahtuman/ v. 10.
Lupa sijtte Christuxen puolesta pian tahtowans tulla/ v. 12.
Ja hänen Seuracundans rucoile händä pian tuleman/ v. 17.
ja 20. Johannes kieldä jotakin tähän lisämäst/ eli tästä Kirjast poisottamast/ v. 18.
Ja päättä terwetyxellä/ v. 21.

Ilm 22:1 JA hän osotti minulle puhtan eläwän weden wirran/ selkiän nijncuin Chrystallin/ wuotawan Jumalan ja Caridzan istuimesta/ keskelle hänen catujans.
Ilm 22:2 Ja molemmilla puolilla wirta seisoi elämän puu/ joca candoi caxitoistakymmeniset hedelmät/ ja andoi hedelmäns cunakin Cuucaunna/ ja sen puun lehdet kelpaisit pacanoitten terweydexi.
Ilm 22:3 Ja ei kirousta pidä sillen ensingän oleman/ waan Jumalan ja Caridzan istuin pitä hänes

oleman/ ja hänen palwelians pitä händä palweleman.
Ilm 22:4 Ja näkemän hänen caswons/ ja hänen nimensä pitä heidän odzisans oleman.
Ilm 22:5 Ja ei enämbi yötä pidä oleman/ ei he myös tarwidze kyntilätä/ taicka Auringon walkeutta: Sillä HERra Jumala walaise heitä/ ja he hallidzewat ijancaickisest ijancaickiseen.
Ilm 22:6 JA hän sanoi minulle: Nämät sanat owat wahwat ja totiset: Ja Jumala pyhäin Prophetain HERra/ on hänen Engelins lähettänyt/ osottaman palwelioillens/ mitkä pian tapahtuman pitä.
Ilm 22:7 Ja cadzo/ minä tulen nopiast. Autuas on se/ joca kätke tämän Kirjan Prophetian sanat.
Ilm 22:8 Ja minä olen se Johannes joca näitä cuulin ja näin: Ja cosca minä näitä cuulin ja näin/ langeisin minä Engelin jalcain eteen rucoileman/ sitä cuin minulle näitä osotti.
Ilm 22:9 Ja hän sanoi minulle: cadzo/ ettes sitä tee: Sillä minä olen sinun cansapalwelias/ ja sinun weljeis Prophetain/ ja nijden jotca tämän Kirjan sanat kätkewät: cumarra Jumalata.
Ilm 22:10 Ja hän sanoi minulle: Älä tämän Kirjan Prophetian sanoja lukidze: Sillä aica on läsnä.
Ilm 22:11 Joca paha on/ hän olcon paha/ ja joca saastainen on/ hän olcon saastainen: Mutta joca wanhurscas on/ hän olcon wielä hurscambi/ ja joca pyhä on/ hän olcon wielä pyhä.
Ilm 22:12 Ja cadzo/ minä tulen pian/ ja minun palckan on minun cansani/ andaman cullengin nijncuin heidän työns owat.
Ilm 22:13 Minä olen A ja O/ Alcu ja Loppu/ Ensimmäinen ja Wijmeinen.
Ilm 22:14 Autuat owat ne/ jotca hänen käskyns pitäwät/ että heidän woimans elämän puusa olis/ ja porteista Caupungijn menisit.
Ilm 22:15 Sillä ulcona owat coirat ja welhot/ ja salawuoteiset/ ja murhajat/ ja epäjumalain palweliat/ ja caicki ne jotca walhetta racastawat ja tekewät.
Ilm 22:16 Minä Jesus lähetin minun Engelini/ todistaman näitä teille Seuracunnisa: Minä olen Dawidin juuresta ja sugusta/ kircas Cointähti.
Ilm 22:17 Ja Hengi ja morsian sanowat: Tule. Ja joca cuule/ se sanocan Tule. Joca jano/ se tulcan/ ja joca tahto/ se ottacan elämän wettä/ andimexi.
Ilm 22:18 Mutta minä todistan/ jocaidzelle cuin tämän Kirjan Prophetian sanoja cuulewa on: Jos jocu lisä nijhin/ nijn Jumala on panewa hänen päällens ne widzauxet cuin täsä Kirjasa kirjoitetut owat.
Ilm 22:19 Ja jos jocu tämän Kirjan Prophetian sanoista poisotta/ nijn Jumala poisotta hänen osans elämän Kirjasta/ ja sijtä pyhästä Caupungista/ ja nijstä cuin täsä Kirjasa kirjoitetut owat.

Ilm 22:20 Sen sano se joca tästä todistuxen canda/ Totisest/ minä tulen pian/ Amen/ Nijn tule HERra Jesu.
Ilm 22:21 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän caickein cansan/ Amen.

Vers. 8. Langeisin minä rucoileman) Täsä me näemme/ ettei Jumalan P. Engelit tahdo/ että meidän pitä heitä rucoileman: paljo wähemmin edesmenneitä Pyhiä. Cadzo/ Supr.$ 19:10.
v. 18. Jocu lisä nijhin) Cadzo Deut.$ 4:2. ja 12:32.

P. Johannexen Ilmestyxen loppu.

Judithan Kirja

Esipuhe Judithan Kirjasta .
JOs jocu taidais totisista ja wagoista Historiaista osotta/ ne cuin täsä Kirjas kirjoitetan/ nijn tämä olis jalo ja callis Kirja: Mutta hän näky työläst sopiwan ajan ja Ramatun Historiain cansa/ joca on ollut suurin syy/ ettei hän ole nijn täydellisexi luettu/ eikä Ebrean Bibliaan ole kirjoitettu.
Muutamat luulewat ettei se ole Historia/ mutta muutoin jalo/ pyhän ja hengellisen miehen teco/ joca on tahtonut kirjoitta ja osotta sen suuren onnen ja woiton/ cuin Jumala Judan Canssalle jocapaicas andoi caickia heidän wihollisians wastan.
Nijncuin Salomo corkias weisusans morsiamesta weisa/ jolla hän ei ketän muuta ajattele cuin coco Israelin Canssa: ja nijncuin P. Johannes ilmestyskirjasans/ ja Daniel monda cuwa ja eläindä/ kirjoittawat: joilla ei he sencaltaisia ihmisiä/ mutta coco Christillist seuracunda ja waldacunda ymmärtäwät.
Ja Christus idze puhu usiast mielelläns wertauxilla Evangeliumis; nijncuin hän taiwan waldacunnan wetä kymmenen Neidzen.
Item$/ Cauppamiehen ja Pärlyn/ sinapin siemenen/ calamiehen ja nuotan/ paimenen ja lamban/ etc. $ werraxi.
Cuitengin owat Isät wanhan aican saldinet tämän kirjan Christillises seuracunnas luetta ja pidettä/ sen suuren ja moninaisen hyödyllisen opin tähden/ joca täsä löytän/ erinomattain/ että täsä nijn jalost opetetan/ cuinga ihmisen pitä uscos lujast Jumalaan turwaman ja händä rucoileman/ cosca kiusaus ja waiwa ahdista.
Jonga tähden myös Wijsauden Kirja/ joca Tyranneja cowast rangaise/ ja Jumalan laupiutta ylistä/ sangen jalost ja soweliast tätä seura/ jota myös tämäkin Kirja caunist opetta.

Judithan Kirja .

I. Lucu .

ARphaxad woimallinen Cuningas Medis/ v. 1.
woitetan NebucadNezarilda Niniwen Cuningalda/ v. 5.
NebucadNezar tule ylpiäxi/ ja tahto hallita Judalaisia ja ymbäriolewaisia maacundia/ v. 7.

waan he cadzowat hänen ylön/ v. 11.

Judit 1:1 ARphaxadilla Medein Cuningalla oli monda maacunda ja Canssa: ja hän rakensi jalon ja suuren Caupungin/ jonga hän cudzui Ecbathanaxi.
Judit 1:2 Hänen muurins teki hän aiwan wuojon kiwistä/ seidzemenkymmendä kynärätä corkiaxi ja colmekymmendä kynärätä paxuxi.
Judit 1:3 Hän teki tornin sata kynärätä corkiaxi/ ja caxikymmendä kynärätä paxuxi/ neliculmaisexi: Ja Caupungin portit teki hän nijn corkiaxi cuin tornitkin.
Judit 1:4 Ja luotti idzens hänen suureen sotawäkeens ja woimaans.
Judit 1:5 MUtta NebucadNezar Assyrian Cuningas hallidzi sijnä suures Caupungis Niniwes/ ja sodei toisna toistakymmendenä wuotena hänen hallituxens ajalla/ Arphaxadia wastan.
Judit 1:6 Ja Canssa joca asui Euphratin/ Tygrin ja Hydaspen wirran tykönä/ autti händä/ ja löi hänen sillä suurella Raganin kedolla/ joca muinen Ariochin Elassarin Cuningan oli ollut.
Judit 1:7 Silloin tuli NebucadNezarin waldacunda woimallisexi/ ja hänen sydämens ylpiäxi.
Judit 1:8 Ja hän lähetti sanan caikille nijlle/ jotca asuwat Cicilias/ Damascus/ Libanonilla/ Carmelis ja Kedaris/ ja nijlle Galileas/ ja sillä suurella Esdrelomin kedolla.
Judit 1:9 Ja caikille nijlle jotca olit Samarias/ ja toisella puolella Jordanita/ haman Jerusalemin asti: ja coco Gesemin maalle/ haman Ethiopian wuoren asti.
Judit 1:10 Caickein nijden tygö lähetti NebucadNezar Assyrian Cuningas sanansaattajat.
Judit 1:11 Mutta he cadzoit ne caicki ylön/ ja annoit sanansaattajat häpiällä cotia palaita.
Judit 1:12 Silloin wihastui Cuningas NebucadNezar sangen cowin caickein nijden maacundain päälle/ ja wannoi Cuningalisen istuimens ja waldacundans cautta/ että hän caikille näille maacunnille tahtoi costa.

II. Lucu .

NEbucadNezar pitä neuwo caickein Ruhtinastens ja woimallistens cansa/ v. 1.
ja lähettä Holofernexen hänen sotaruhtinans paljolla Canssalla/ Cameleillä/ rualla/ cullalla ja rahalla/ matcan/ v. 4.
joca woitta caicki maacunnat ja wahwat Caupungit/ hamast Mesopotamiast Cicilian/ ja Joppen tygö/ ja mene sijtte Damascuun/ v. 12.

Judit 2:1 COlmandena toistakymmendenä Cuningas NebucadNezarin wuotena/ toisna colmattakymmendenä

päiwänä/ ensimäisellä cuulla/ tuli päätetyxi NebucadNezarin Assyrian Cuningan huonesa/ että hänen piti costaman.
Judit 2:2 Ja hän cudzutti tygöns caicki neuwonandajans/ Ruhtinans ja Päämiehens/ ja neuwo piti salaisest heidän cansans.
Judit 2:3 Ja ilmoitti heille cuinga hän oli aicoinut caicki nämät maacunnat saatta hänen waldacundans ala.
Judit 2:4 Cosca se heille caikille nijn kelpais: cudzui Cuningas NebucadNezar hänen sotaruhtinans Holofernexen/
Judit 2:5 Ja sanoi: mene caickia waldacundia wastan/ jotca lännesä owat/ ja erinomattain nijtä wastan/ jotca owat cadzonet ylön minun sanani.
Judit 2:6 Ei sinun pidä yhtän waldacunda säästämän/ mutta caicki wahwat Caupungit pitä sinun minulle alammaisexi tekemän.
Judit 2:7 NIjn Holofernes cudzui cocon sodanpäämiehet/ ja Assyrian sotawäen Ruhtinat/ ja walmisti wäke sotaan/ nijncuin Cuningas hänelle käskenyt oli/ sata ja caxikymmendä tuhatta jalcamiestä/ ja caxitoistakymmendä ambuwaista hewoismiestä.
Judit 2:8 Ja andoi caiken sotawäen mennä edelläns/ epälucuiset Camelit/ ärettömän wiljan/ härjät ja lambat/ hänen Canssallens.
Judit 2:9 Ja andoi tuoda caikest Syriast jywiä leirijns.
Judit 2:10 Mutta culda ja raha otti hän sangen paljo myötäns/ Cuningan Camarista.
Judit 2:11 Ja meni matcan coco sotajoucon cansa/ waunuin/ radzasmiesten ja ambujitten cansa/ jotca peitit maan nijncuin heinäsircat.
Judit 2:12 Sijttecuin hän oli waeldanut Assyrian maan ären ylidzen/ tuli hän sen suuren Angen wuoren tygö/ wasemalle puolelle Ciciliata/ ja woitti caicki heidän kyläns ja wahwat Caupungins.
Judit 2:13 Ja cukisti sen cuuluisan Caupungin Melothin/ ja ryösti caiken wäen Tharsis: ja Ismaelin lapset jotca corwes asuit lounan päin Chellonin maasa.
Judit 2:14 Ja hän waelsi Phrathin wirran ylidze/ ja tuli Mesopotamiaan/ ja cukisti caicki corkiat Caupungit cuin hän löysi/ Mamren ojasta haman meren asti.
Judit 2:15 Ja woitti siellä Cicilian rajat/ Joppen rajoihin asti/ jotca lounasta päin owat.
Judit 2:16 Ja wei myös Madianin lapset pois/ ja ryösti caicki heidän tawarans: ja tappoi caicki ne/ jotca olit händä wastan/ miecan terällä.
Judit 2:17 Sijtte meni hän alas Damascun maalle elonaicana/ ja poltti caiken heidän elons/ ja andoi hacata maahan caicki heidän puuns ja wijnapuuns.

Judit 2:18 Ja coco maacunda pelkäis händä.

III. Lucu .

HOlofernes woitta Mesopotamian/ Syrian/ Lybian ja Cicilian/ v. 1.
ja otta heidän parhat nuorucaisens ja sotawäkens: josta caicki Canssa hämmästywät/ ja andawat idzens hänen alans/ v. 7.
Mutta hän cukista heidän Caupungins ja lyö maahan heidän epäjumalans/ v. 11.
ja mene Gabaan Edomerein tygö/ ja saatta heidän alans/ v. 14.

Judit 3:1 SIlloin lähetit Cuningat ja Ruhtinat Syriast/ Mesopotamiast/ Syrian Sobalist/ Lybiast ja Ciliciast heidän sanansaattajans caikista Caupungeista ja maacunnista.
Judit 3:2 Jotca tulit Holofernexen tygö/ ja sanoit: käännä wihas pois meidän pääldäm: sillä se on parembi/ että me palwelemma sitä suurta Cuningasta NebucadNezarita/ ja olemma sinulle cuuliaiset/ ja jäämme elämän/ cuin että me hucumme/ ja en me cuitengan mitän woita.
Judit 3:3 Caicki meidän Caupungim/ tawaram/ wuorem/ cuckulam/ peldom/ härkäm/ lambam/ wuohem/ hewoisem ja Camelim/ ja mitä meillä on.
Judit 3:4 Nijn myös meidän perhem owat caicki sinun/ tee nijden cansa mitäs tahdot.
Judit 3:5 Me myös ja meidän lapsem olemma sinun palwelias.
Judit 3:6 Tule meidän tygöm/ ja ole meidän armollinen Herram/ pidä meitä palwelianas nijncuins tahdot.
Judit 3:7 Nijn läxi Holofernes alas wuorelda caiken sotawäkens cansa/ ja woitti wahwat Caupungit ja coco maacunnan.
Judit 3:8 Ja otti sieldä parhan wäen palweluxeens/ cuin hän heidän seastans löysi.
Judit 3:9 Josta caicki maacunnat suurest hämmästyit/ nijn että Ruhtinat ja ylimmäiset caikista Caupungeista/ ynnä Canssan cansa tulit händä wastan.
Judit 3:10 Ja otit hänen wastan Crantzeilla/ kyntelillä/ dantzilla/ trumbuilla ja huiluilla.
Judit 3:11 Ja ei cuitengan taitanet nijngän armo löytä:
Judit 3:12 Sillä hän cukisti heidän Caupungins/ ja hackais maahan heidän medzistöns.
Judit 3:13 Sillä NebucadNezar oli hänen käskenyt häwittä caicki jumalat maacunnista/ että caicki Canssa/ jotca Holofernes oli waatiwa alans/ pidäis hänen ainoana jumalana.
Judit 3:14 Cosca hän oli Syrian Sobalin/ Apamean ja Mesopotamian läpidze waeldanut/ tuli hän Edomerein tygö Gabaan maalle:

Judit 3:15 Ja woitti heidän Caupungins/ ja oli sijnä colmekymmendä päiwä/ sillä wälillä andoi hän caicki sotawäkens tulla cocon.

Vers. 12. Nämät maacunnat owat ollet Judan maan wierellä/ ja waicka heillä oli tila oppia oikiata Jumalan palwelusta/ nijn he cuitengin owat epäjumalita palwellet/ sentähden saldi Jumala tulla rangaistuxen heidän päällens.

IV. Lucu .

ISraelille tule hämmästys: sillä he pelkäwät Holofernexen tekewän myös nijn Judalle/ Jerusalemille ja Templille/ v. 1.
Mutta he warjelewat wuoret ja tiet Jerusalemita päin/ ja rucoilewat Jumalata/ v. 3.
Papin Jojakimin sanan jälken/ v. 11.

Judit 4:1 COsca Israelin lapset/ jotca Judan maalla asuit/ sen cuulit/ pelkäisit he händä suurest.
Judit 4:2 Ja wapistus ja hämmästys oli heidän päällens tullut: sillä he pelkäisit hänen nijn tekewän Jerusalemille ja HERran Templille/ cuin hän muillekin Caupungeille/ ja heidän epäjumalains huoneille tehnyt oli.
Judit 4:3 Sentähden lähetit he coco Samarian maan ymbärins haman Jerihon asti/ ja wahwistit linnat wuorilla.
Judit 4:4 Ja teit muurit kyläins ymbärille/ ja toimitit heillens wilja sodan waraxi.
Judit 4:5 Ja Pappi Jojakim kirjoitti caickein tygö jotca asuit Esdrelomia päin/ se on/ sitä suurta keto päin Dothaimis.
Judit 4:6 Ja caickein nijden tygö joiden cautta wihollinen sai tulla/ että he warjelisit cuckulat wuorilla/ Jerusalemita päin.
Judit 4:7 Ja Israelin lapset teit nijncuin Jojakim HERran Pappi heille oli käskenyt.
Judit 4:8 JA caicki Canssa huusi hartast HERran tygö/ ja nöyrytit heitäns/ he ja heidän waimons/ paastolla ja rucouxella.
Judit 4:9 Mutta Papit pugit säkit päällens/ ja lapset macaisit HERran Templin edes/ ja he peitit HERran Altarin säkillä.
Judit 4:10 Ja he huudit HERran Israelin Jumalan tygö yximielisest/ ettei heidän lapsens ja waimons wiedäis pois/ ja ettei heidän Caupungins häwitettäis/ ja Pyhäns saastutetais/ ja ettei he pacanoilda häwäistyxi tulis.

Judit 4:11 Ja Jojakim/ HERran ylimmäinen Pappi/ käwi ymbärins/ neuwoi coco Israelin Canssa/ ja sanoi:
Judit 4:12 Teidän pitä tietämän että HERra on teidän rucouxen cuulewa/ jos et te lacka paastomast ja rucoilemast HERran edes.
Judit 4:13 Ajatelcat Mosesta HERran palwelia/ joca ei miecalla/ mutta pyhällä rucouxella löi Amalechin/ joca luotti idzens hänen woimaans/ ja wäkeens ja sotajouckoons/ kilpeens/ waunuihins ja radzasmiehijns.
Judit 4:14 Nijn se myös pitä tapahtuman caikille Israelin wihollisille/ jos te nijn idzenne parata tahdotta cuin te nyt ruwennet oletta.
Judit 4:15 Tämän neuwon jälken rucoilit he HERra/ ja jäit HERran eteen:
Judit 4:16 Nijn että Papit käwit säkis/ ja pidit tuhca pääns päällä/ ja teit HERralle polttouhria.
Judit 4:17 Ja rucoilit caicki HERra caikest sydämest/ että hän tahdois edziä hänen Canssans Israeli.

Vers. 12. Totinen parannus ja sydämelinen rucous/ on paras wälicappale hädäsä/ nijn Moses woitti Amalechin rucouxella/ Exod.$ 17:11. Jehiskia myös rucoili Assyrialaisia wastan/ 4. Reg.$ 19:18.

V. Lucu .

Holofernes cuule Israelin idziäns warustawan/ wihastu ja kysy mikä Canssa tämä on/ v. 1.
Achior wasta ja juttele coco heidän Historian hamast Abrahamist/ v. 5.
cuinga he läxit Egyptist/ cuinga taiwan Jumala autti heitä/ että he sait Canaan maan/ ja taas rangais heitä cosca he syndiä teit/ v. 10.
Mutta Holofernexen palweliat pitäwät NebucadNezarin ylimmäisnä jumalana/ ja uhcawat Achioria ja Judalaisia/ v. 26.

Judit 5:1 JA se sanottin Holofernexelle Assyrian sodanpäämiehelle/ että Israelin lapset warustit idzens/ ja tahdoit idzens warjella/ ja cuinga he olit ottanet waarin cuckuloista mäjillä.
Judit 5:2 Silloin julmistui Holofernes/ ja cudzui caicki Moabiterein ja Ammoniterein ylimmäiset ja Päämiehet/ ja sanoi heille:
Judit 5:3 Sanocat/ mikä Canssa se on/ joca wuorilla asu? Cutca heidän suuret Caupungins owat/ mitä he woiwat/ ja mitkä heidän sotawäkens ja Cuningans owat?
Judit 5:4 Että he ainoastans muista idäisellä maalla cadzowat meitä ylön/ ja ei ole tullet meitä wastan/ ottaman meitä wastan rauhalla.
Judit 5:5 SIlloin wastais Achior caickein Ammonin lasten Päämies/ ja sanoi: minun Herran/ jos sinä tahdot

mielelläs cuulla/ nijn minä sanon sinulle totuuden/ mikä Canssa wuorilla asu/ ja en minä tahdo walhetella sinun edesäs.
Judit 5:6 Tämä Canssa on Chaldeast tullut: Ja on ensist asunut Mesopotamias/ ettei he tahtonet seurata heidän Isäins jumalita Chaldeas.
Judit 5:7 Sentähden hyljäisit he heidän Isäins säädyt/ joilla paljo jumalita oli/
Judit 5:8 että he palwelisit yhtä ainoata taiwan Jumalata/ joca heidän käski mennä sieldä pois/ ja asua Haranis.
Judit 5:9 Cosca caikisa nijsä maacunnis callis aica oli/ waelsit he alas Egyptin maalle/ siellä owat he paljoxi tullet neljäs sadas ajastajas/ ettei heitä taittu luke.
Judit 5:10 Mutta cosca Egyptin Cuningas waiwais heitä sawen candamisella ja tijlein tegolla/ raketta hänen Caupungitans. Huusit he heidän HERrans tygö/ joca löi Egyptin moninaisilla widzauxilla.
Judit 5:11 Cosca Egyptiläiset olit ajanet pois heidän tyköns/ ja waiwa lackais heistä/ ja he tahdoit heitä taas rasitta ja wiedä orjuteen jällens.
Judit 5:12 Awais taiwan Jumala meren/ nijn että wedet cahden puolen seisoit nijncuin muurit/ ja he käwit cuiwin jalwoin meren pohjas ja pääsit pois.
Judit 5:13 Mutta cosca Egyptiläiset kijrutit heidän peräns coco jouckons cansa/ tulit he caicki upotetuxi mereen/ nijn ettei yxikän jäänyt/ joca sen muille olis ilmoittanut.
Judit 5:14 Ja cosca tämä Canssa tuli punaisesta merestä/ sioitit he idzens Sinain wuoren corpeen/ josa ei yxikän ihminen ennen asua eli elä taitanut.
Judit 5:15 Siellä tuli haikia wesi makiaxi/ nijn että he sait juoda/ ja he sait leipä taiwast neljäkymmendä ajastaica.
Judit 5:16 Ja cuhunga he menit ilman joudzita/ nuolita/ kilwitä ja miecata/ siellä soti Jumala heidän edestäns/ ja he sait woiton.
Judit 5:17 Ja ei yxikän tainnut tätä Canssa wahingoitta: mutta ainoastans silloin/ cosca he luowuit heidän HERrans Jumalans käskyistä:
Judit 5:18 Sillä nijn usein cuin he rucoilit muita cuin heidän Jumalatans/ nijn he lyötin ja wietin pois häpiällä.
Judit 5:19 Mutta nijn usein cuin he caduit/ että he heidän Jumalans käskyistä poikennet olit/ andoi taiwan Jumala heille taas woiton heidän wihollisians wastan.
Judit 5:20 Sentähden häwitit he Cananerein Cuningat/ Jebuserit/ Phereserit/ Hetherit/ Hewerit/ Amorrerit/ ja caicki woimalliset Hesbonis/ ja otit heidän maans ja Caupungins.
Judit 5:21 Ja he menestyit nijncauwan cuin ei he syndiä tehnet heidän Jumalatans wastan: sillä heidän

Jumalans wiha wääryttä.
Judit 5:22 He owat myös usein ennen tätä aica ollet ajetut pois monelda Canssalda/ ja wiedyt pois wieralle maalle/ että he olit poikennet sijtä käskystä/ jonga Jumala heille oli andanut/ että heidän piti sijnä waeldaman.
Judit 5:23 Mutta he owat äsken tullet sijtä wiheljäisydestä/ josa he ollet olit/ sijttecuin he olit käändänet idzens HERran heidän Jumalans tygö/ ja nijn owat asettanet idzens tälle wuorelle: ja asuwat Jerusalemis/ josa heidan Pyhäns on.
Judit 5:24 Sentähden/ minun Herran/ anna kysellä/ jos tämä Canssa on syndi tehnyt Jumalatans wastan/ nijn me menemmä sinne ylös/ ja heidän Jumalans anda totisest heitä sinun käsijs/ nijn että sinä heitä saat waatia.
Judit 5:25 Mutta jos ei he ole syndiä tehnet heidän Jumalatans wastan/ nijn en me woi mitän heitä wastan: sillä heidän Jumalans warjele heidän/ ja me tulemma häpiään caikesa maasa.
Judit 5:26 COsca Achior näitä sanonut oli/ tulit caicki Holofernexen Päämiehet wihaisexi/ ja ajettelit händä tappa/ ja sanoit toinen toisellens:
Judit 5:27 Cuca tämä on/ joca sitä sano tohti/ että Israelin lapset taitawat warjella idzens Cuningas NebucadNezarita ja hänen sotajouckons wastan? Eikö he caicki ole alastomat/ ja ei yxikän ole sotamies?
Judit 5:28 Mutta että Achior näkis hänen walhetellexi/ nijn käykämme sinne ylös/ ja cosca me heidän parhan wäkens käsitämme/ nijn me annam Achiorin ynnä heidän cansans pistä läpidzen/ että caicki Canssa ymmärräis NebucadNezarin olewan Jumalan/ ja ei yhdengän muun.

Vers. 23. äsken tullet) Cahdesti tulit Israelin lapset wiedyxi pois ennen Christuxen aica: ensist Salmanasserilda/ joca woitti Samarian/ ja wei Israelin Assyriaan/ nämät ei tullet tacaperin/ mutta toiset tulit heidän siaans/ jotca asuit Samarias/ 4. Reg.$ 17:6. Toisen kerran woitettin Jerusalem NebucadNezarilda/ ja Canssa wietin Babelin fangeuteen/ josa he olit 70. ajastaica/ 4. Reg.$ 25. 2. Par.$ 36.

VI. Lucu .

HOlofernes wihastu suurest Achiorin päälle/ ja jättä hänen sidottuna Israeliterein käsijn/ v. 1.
cosca hän tule Betuliaan/ sano hän heille caicki Holofernexen sanat ja aicoimisen/ v. 10.
mutta Canssa itke/ ja rucoile HERra/ v. 14.

Judit 6:1 SIlloin julmistui Holofernes Achiorin päälle/ ja sanoi:

Judit 6:2 Cuinga sinä rohket ennusta/ että Israelin Canssalla on warjelus heidän Jumalaldans? cosca me nyt lyömme heidän nijncuin yhden miehen/ pitä sinun näkemän/ ettei yhtän muuta Jumalata ole paidzi NebucadNezarita.
Judit 6:3 Ja päälisexi pitä myös sinungin Assyrian miecalla pistettämän läpidze/ ja coco Israelin pitä sinun cansas huckuman.
Judit 6:4 Nijns saat ymmärtä/ että NebucadNezar caiken mailman Herra on/ cosca sinä minun miecallani pistetän läpidze/ ja macat Israelin lyötyin cansa cuolluna/ ja sinun täyty cuolla ja huckua.
Judit 6:5 Mutta jos sinä luulet/ että sinun ennustuxes on tosi/ nijn et sinä tarwidze hämmästyä eli walistua.
Judit 6:6 Nijncuin heille käy/ nijn pitä myös sinulle käymän: sillä minä lähetän nyt sinun heille/ että minä rangaisisin sinua ynnä heidän cansans.
Judit 6:7 NIjn käski Holofernes palwelians Achiorin otta kijnni/ ja wiedä Betuliaan Israelin lasten käsijn. Ja Holofernexen palweliat otit hänen kijnni.
Judit 6:8 Ja cosca he tulit kedon ylidze/ wuoren tygö/ menit ambujat heitä wastan.
Judit 6:9 Silloin poickeisit he wuoren siwulle/ ja sidoit Achiorin käsist ja jalgoist puuhun/ sysäisit maahan ja jätit hänen rippuman/ ja menit Herrans tygö jällens.
Judit 6:10 Mutta Israelin lapset tulit alas Betuliasta hänen tygöns/ ja päästit hänen wallallens/ ja weit hänen Betuliaan/ ja asetit hänen Canssan keskelle/ ja kyselit häneldä/ cuinga hänen cansans mendy oli/ ja mingätähden Assyrialaiset olit hänen hirttänet.
Judit 6:11 SIlloin olit Caupungin Päämiehet/ Ozia Michan poica/ Simeonin sugusta/ ja Charmi/ joca myös Othonielixi cudzuttin.
Judit 6:12 Achior sanoi wanhinden ja caiken Canssan edes/ caicki mitä Holofernes hänelle kysynyt/ ja hän hänelle wastannut oli/ ja cuinga Holofernexen wäki sijtä wastauxest tahdoit hänen tappa.
Judit 6:13 Mutta Holofernes oli käskenyt hänen anda Israelin lasten käsijn/ että cosca hän Israelin lapset sais lyödyxi/ rangaisis ja surmais hän myös hänen/ nimittäin/ Achiorin/ että hän oli sanonut: taiwan Jumala on heidän warjeluxens.
Judit 6:14 Cosca Achior caickia näitä puhunut oli/ langeis caicki Canssa caswoillens/ rucoilit HERra ja itkit yhten suuhun.
Judit 6:15 Ja rucoilit yximielisest HERra/ ja sanoit: HERra taiwan ja maan Jumala/ cadzo heidän ylpeyttäns/ ja meidän wiheljäisyttäm/ ja cadzo armollisest sinun pyhiäs/ ja osota ettes nijtä hyljä/ jotca toiwowat sinun päälles/ ja että sinä cukistat ne maahan/ jotca idzeens ja heidän wäkeens luottawat.
Judit 6:16 Ja nijn he itkit ja rucoilit caiken sen päiwän/ ja lohdutit Achiorita/ ja sanoit:

Judit 6:17 Meidän Isäim Jumala/ jonga woima sinä ylistänyt olet/ on sinulle nijn costawa/ ettei he saa iloita sinusta/ mutta sinä saat nähdä cuinga he lyödyxi ja maahan caatuxi tulewat.
Judit 6:18 Ja cosca HERra meidän Jumalam pelasta meidän/ nijn olcon Jumala sinun cansas meidän seasam/ ja jos sinä tahdot/ nijn sinä saat caickein sinun omaistes cansa asua meidän seasam.
Judit 6:19 COsca nyt Canssa toinen toisestans ercanit/ otti Ozia hänen cansans huonesens/ ja walmisti suuren ehtolisen:
Judit 6:20 Ja cudzui tygöns caicki wanhimmat/ ja wirwotit idzens/ että he cauwan olit ennen paastonnet.
Judit 6:21 Nijn Canssa taas cudzuttin cocon/ ja he rucoilit apua Israelin Jumalalda/ heidän cocouxisans caiken yösen.

Vers. 4. Mailman Herra) Turhan cunnian pyyndö on epäjumalan palweluxen alcu/ joca myös on juuri caicken pahuteen/ Sap.$ 14:27. ja sijhen wijmein joutu/ että he rupewat Tyranneja ja jumalattomia ihmisiä jumalalans pitämän.

VII. Lucu .

HOlofernes mene Betulian eteen/ ja pijrittä sen/ v. 1.
socaise heidän wesilähtens caikilda haaroilda/ v. 6.
cosca wesi rupe puuttuman/ ja suuri hätä on Caupungis/ tahtowat he anda Caupungin wihollisille/ v. 11.
Mutta Ozia lohdutta heitä/ ja käske heidän wielä odotta wijsi päiwä/ v. 22.

Judit 7:1 TOisna päiwänä käski Holofernes sotawäkens olla walmisna Betuliata wastan.
Judit 7:2 Ja hänellä oli sata ja caxikymmendä tuhatta jalcamiestä/ ja caxitoistakymmendä tuhatta hewoismiestä: paidzi sitä joucko cuin hän oli ottanut joca Caupungista/ cusa hän jongun maacunnan saanut oli.
Judit 7:3 Tämä sotajoucko walmisti idzens Israelin lapsia wastan/ ja sioitti idzens wuorelle/ Dothaimin cohdalle/ aina Belmast haman Chelmonin asti/ joca on Esdrelomin cohdalla.
Judit 7:4 Cosca Israelin lapset näit Assyrian Canssan paljouden/ langeisit he maahan/ ja prijscotit tuhca pääns päälle/ ja rucoilit caicki yximielisest/ että Israelin Jumala tahdois näyttä laupiudens Canssallens.
Judit 7:5 Ja he warustit idzens aseinens/ ja pidit waarin wuorten cuckuloist/ ja warjelit nijtä yöt ja päiwät.
Judit 7:6 Mutta cosca Holofernes waelsi sijtä ymbärins/ ymmärsi hän että ulcoisella puolella Caupungita oli caiwo/ joca toreilla Caupungijn johdatettu oli/ nämät torit andoi hän poicki hacata.

Judit 7:7 Ja waicka ei wähät caiwot ollet caucana muurista/ joista he sala wettä toit/ nijn nijsä oli tuskin nijn paljo cuin he idzens wirwotta taisit.
Judit 7:8 Sentähden tulit Ammoniterit ja Moabiterit Holofernexen tygö/ ja sanoit: ei Israelin lapset tohdi warjella idzens meitä wastan/ mutta owat wuorilla ja cuckuloilla/ joisa he rauhas owat.
Judit 7:9 Sentähden anna warjelda caiwot/ ettei he sais wettä/ nijn täyty heidän cuolla miecata/ eli hätä waati heidän andaman Caupungin/ jonga he luulewat woittamattoman olewan/ että se on wuorilla.
Judit 7:10 Tämä neuwo kelpais Holofernexelle ja hänen sotawäellens/ ja asetit sata miestä joca caiwon tygö.
Judit 7:11 COsca he caxikymmendä päiwä olit caiwo wartioinnet/ ja Betulias ei ollut enä wettä/ ei caiwois eikä mualla/ nijn ettei he yhtän päiwä sillen idzens tainnet wirwotta/ ja heidän täydyi jocapäiwä mitata wettä Canssalle.
Judit 7:12 Silloin tulit miehet ja waimot/ nuoret ja wanhat Ozian tygö/ ja wanhimmat walitit/ ja sanoit:
Judit 7:13 Jumala olcon teidän ja meidän waihellam Duomari/ että te saatatte meidän sencaltaiseen hätään/ ettet te anna meidän tehdä rauha Assyrialaisten cansa.
Judit 7:14 Että Jumala on meitä cuitengin tahtonut anda heidän käsijns/ ja ei meillä ole yhtän apua/ mutta täyty näändyä janoon heidän silmäins edes/ ja huckua surkiast.
Judit 7:15 Sentähden Canssa cudzucat cocon/ että me annaisim idzem Holofernexen halduun:
Judit 7:16 Sillä se on parembi että me annamme meidäm ja pääsemme hengijn cunnioittain Jumalata/ cuin että me hucumme/ ja tulemme caikelle mailmalle häpiäxi/ ja täyty nähdä että meidän waimom ja lapsem surkiast meidän silmäim edes cuoleman pitä.
Judit 7:17 Me todistamme tänäpän taiwan ja maan ja meidän Isäim Jumalan edes/ joca meitä rangaise meidän syndeim tähden/ että me olemma rucoillet teitä andaman Holofernexelle Caupungita/ etten me äkist cuolis miecalla/ ja ettem me caicki näändyis janosta.
Judit 7:18 Silloin oli suuri itcu ja walitus caikella Canssalla/ muutamat seisoit cauwan ja huusit Jumalan tygö/ ja sanoit:
Judit 7:19 Me olemma syndiä tehnet ynnä meidän Isäim cansa/ me olemma wäärin tehnet ja ollet jumalattomat.
Judit 7:20 Mutta sinä olet laupias/ sentähden ole meille armollinen/ ja rangaise idze meitä/ ja että me sinun tunnustamme/ nijn älä meitä hyljä pacanain käsijn/ jotca ei sinua tunne.
Judit 7:21 Ettei he kerscais/ sanoden: cusast nyt on heidän Jumalans.
Judit 7:22 COsca he cauwan huutanet ja itkenet olit/ ja jo jotakin jällens waickenit:
Judit 7:23 Nousi Ozia/ itki ja sanoi: hywät weljet/ olcat cuitengin kärsiwäiset/ ja odottacam wielä wijsi

päiwä Jumalan apua.
Judit 7:24 Jos hän tahto meille armon osotta/ ja hänen nimens cuuluisaxi tehdä.
Judit 7:25 Jos ei meitä näinä wijtenä päiwänä auteta/ nijn me teemme nijncuin te anonet oletta.

VIII. Lucu .

JUdith yxi leski Betulias cuule nämät/ v. 1.
ja lähettä Caupungin wanhinden tygö/ ja nuhtele heitä/ että he panit Jumalalle ajan ja määrän/ v. 9.
neuwo heitä nöyryttämän idzens HERran edes/ ja rucoileman händä/ ja nijn lohduttaman Canssa pyhist ihmisist/ v. 16.
ja anda tietä/ että hän tahto mennä wihollisten tygö/ ja anda idzens weljeins edestä hengen waaraan/ v. 28.

Judit 8:1 TÄmä tuli Judithan eteen/ joca leski oli/ Merarin tytär/ Uzin pojan/ Josephin pojan/ Ozian pojan/ Elain pojan/ Jamnorin pojan/ Gedeonin pojan/ Raphaimin pojan/ Achitobin pojan/ Malchian pojan/ Enanin pojan/ Nathanian pojan Sealthielin pojan/ Simeonin pojan.
Judit 8:2 Ja hänen miehens nimi oli ollut Manasse/ joca elonaicaca cuollut oli:
Judit 8:3 Sillä cosca hän oli kedolla työwäen tykönä/ tuli hän heldestä sairaxi/ ja cuoli Betulias omas Caupungisans/ ja haudattin Isäins cansa.
Judit 8:4 Hän jätti Judithan jälkens/ joca colme ajastaica oli leskenä ollut/ ja cuusi cuucautta.
Judit 8:5 Ja oli tehnyt hänen huonens päälle erinomaisen Camarin/ josa hän pijcoinens oleskeli.
Judit 8:6 Ja oli puetettu säckijn/ ja paastois jocapäiwä paidzi Sabbathia/ vtta cuuta/ ja muita Israelin huonen juhlia.
Judit 8:7 Ja hän oli ihana ja ricas/ ja hänellä oli paljo palcollisia/ ja tarhat täynäns härkiä ja lambaita.
Judit 8:8 Ja hänestä puhui jocainen hywin/ että hän pelkäis Jumalata/ ja ei yxikän tietänyt hänestä mitän pahutta sano.
Judit 8:9 Cosca tämä Judith cuuli/ että Ozia oli luwannut anda Caupungin wijden päiwän perästä Assyrialaisille: lähetti hän wanhinden/ Cambrin ja Carmin perän.
Judit 8:10 Ja cosca he tulit hänen tygöns/ sanoi hän heille: mikä se pitä oleman että/ Ozia on luwannut anda Caupungin Assyrialaisille/ jos ei meitä wijdes päiwäs auteta.
Judit 8:11 Mitkä te oletta/ että te kiusatte Jumala?
Judit 8:12 Ei nijn sowi armo kerjätä/ mutta pikemmin wiha ja waino.
Judit 8:13 Tahdattaco te asetta HERralle ajan ja päiwän teidän mielen jälken/ cosca hänen pidäis auttaman?

Judit 8:14 Cuitengin on HERra kärsiwäinen/ sentähden pitä meidän sitä catuman/ ja edzimän armo kyyneleillä.
Judit 8:15 Sillä ei Jumala wihastu nijncuin jocu ihminen/ ettei hän idzens anna lepyttä.
Judit 8:16 Sentähden pitä meidän nöyryttämän idziäm/ sydämest/ ja händä palweleman.
Judit 8:17 Ja meidän pitä itkein händä rucoileman/ että hän suosions peräst tahdois osotta meille laupiuden. Ja nijncuin meidän nyt täyty murhetti heidän ylpeydens tähden: että me tämän surun jälken taas iloidzisim.
Judit 8:18 Etten me meidän Isäim syndiä ole seurannet/ jotca heidän Jumalans hyljäisit/ ja palwelit wieraita jumalita.
JJudit 8:19 ongatähden he heidän wihollisillens annettin/ lyötin/ fangittin ja häwäistin/ mutta en me tunne muuta jumalata/ cuin hänen ainoan.
Judit 8:20 Ja tahdomme nöyrydellä toiwo häneldä apua ja lohdutusta/ nijn HERra meidän Jumalam wapahta meidän werem meidän wihollisildam/ ja sorta ja häpiään saatta caicki pacanat/ jotca meitä wainowat.
Judit 8:21 JA te rackat weljet/ jotca wanhimmat oletta/ lohduttacat Canssa puheillan/ ajatteleman cuinga meidän Isäm myös kiusattin/ että heitä coetellaisin/ jos he palwelisit Jumalata sydämestäns.
Judit 8:22 Muistuttacat heille/ cuinga meidän Isäm Abraham monella tawalla coeteldin/ ja tuli Jumalan ystäwäxi/ sijtte cuin hän moninaisella ahdistuxella coeteldu oli.
Judit 8:23 Nijn on myös Isaac/ Jacob/ Moses/ ja caicki jotca Jumalalle owat otolliset ollet/ pysynet wahwana/ ja owat monda murhetta woittanet.
Judit 8:24 Mutta muut jotca ei tahtonet otta murhetta wastan Jumalan pelgosa/ mutta owat kärsimättömydest nurisnet Jumalata wastan/ ja pilcannet.
Judit 8:25 Ne cadotettin turmelialda ja kärmeildä.
Judit 8:26 Älkäm sentähden olco kärsimättömät täsä waiwas.
Judit 8:27 Mutta tunnustacamme/ että tämä rangaistus on Jumalalda paljo wähembi cuin meidäm syndim owat/ ja uscocam/ että meitä curitetan nijncuin hänen palwelioitans parannuxeen/ ja ei codotuxeen.
Judit 8:28 SIjhen wastais Ozia/ ja wanhimmat: se on caicki tosi cuin sinä sanonut olet/ ja sinun sanoisas ei ole mitän wilppi/
Judit 8:29 Rucoile sentähden meidän edestän HERra: sillä sinä olet pyhä ja jumalinen waimo.
Judit 8:30 Ja Judith sanoi: että te luuletta sen olewan Jumalalda/ cuin minä sanonut olen:
Judit 8:31 Nijn coetelcat nyt/ jos se/ jota minä olen aicoinut tehdä/ on Jumalalda/ että Jumala andais sen menestyä.

Judit 8:32 Olcat tämä yö portin tykönä/ cosca minä menen sijtä ulos pijcoineni/ ja rucoilcat että HERra näinä wijtenä päiwänä/ cuin te sanonet oletta/ tahdois lohdutta hänen Canssans Israeli.
Judit 8:33 Mutta mitä minä aicoinut olen/ nijn ei teidän pidä sitä tutkiman/ waan rucoilcat ainoastans minun edestäni HERra meidän Jumalatam/ sijhenasti cuin minä ilmoitan teille mitä teidän pitä tekemän.
Judit 8:34 Ja Ozia/ JudanFörsti/ sanoi hänelle: mene rauhaan/ HERra olcon sinun cansas/ ja costacon meidän tähtem wihollisille. Ja nijn he läxit pois hänen tyköns.

IX. Lucu .

JUdith rucoile että Jumala tahdois lyödä Assyrialaiset/ nijncuin hän muinen löi Sichimiterit/ v. 1.
ja Egyptiläiset/ v. 6.
että hän annais myös hänelle rohkeutta hänen aicoimisesans/ v. 14.
Että Jumalan palwelus pysyis woimasans/ ja Jumalan nimi ainoastans ylistettäisin/ v. 19.

Judit 9:1 SIjtte meni Judith Camarijns/ ja puetti idzens säckijn/ ja prijscotti tuhca pääns päälle/ ja langeis HERran eteen/ huusi händä/ ja sanoi:
Judit 9:2 HERra minun Isäni Simeonin Jumala/ joca annoit hänelle miecan/ rangaista pacanoita/ jotca neidzeitä häwäisit ja häpiään saatit.
Judit 9:3 Ja annoit fangita heidän waimons ja tyttärens/ ja ryöstäytit heitä sinun palweliais cautta/ jotca sinun kijwauxesas palawat olit.
Judit 9:4 Auta minua köyhä leske/ HERra minun Jumalan: sillä caicki apu joca muinen ja sijtte joscus on tapahtunut/ on sinulda tullut/ ja mitä sinä tahdot/ sen pitä tapahtuman.
Judit 9:5 Sillä jos sinä autta tahdot/ nijn ei se taida olla puuttuwainen/ ja sinä tiedät hywin/ cuinga wihollisia pitä rangaistaman.
Judit 9:6 Cadzo Assyrialaisten sotajoucko/ nijncuins muinen Egyptiläisten sotajoucko cadzoit/ cosca he sinun palwelioitas ajoit taca suurella joucolla/ ja luotit heitäns waunuihins/ radzasmiehins/ ja paljoon wäkeens.
Judit 9:7 Mutta cosca sinä cadzoit heidän päällens/ nijn he tulit epäilewäisexi.
Judit 9:8 Ja sywyys kiruhti heidän ylidzens/ ja wedet upotit heidän.
Judit 9:9 Nijn myös nyt näillekin tapahtucon/ HERra/ jotca idzens luottawat heidän wäkeens/ waunuihins/ keihäisins ja joudzijns.
Judit 9:10 Ja ei tunne sinua/ eikä muista/ että sinä HERra meidän Jumalam/ olet se joca sodat asetat

algusta/ ja sinä cudzutan oikialla toimella HERraxi.
Judit 9:11 Ojenna käsiwartes nijncuin endisinä aicoina/ ja lyö wihollisia sinun woimallas/ että he sinun wihasas huckuisit/ jotca kehuwat että he tahtowat sinun Pyhäs cukista/ ja rijwata sinun nimes Tabernaclin/ ja lupawat miecallans lyödä maahan sinun Altaris.
Judit 9:12 Rangaise heidän ylpeydens omalla miecallans.
Judit 9:13 Että hän omain silmäins cautta käsitettäisin/ cosca hän cadzo minun päälleni/ ja nijn minun suloisten sanaini cautta wietellyxi tulis.
Judit 9:14 Anna minulle rohkeus/ etten minä händä eli hänen wäkens hämmästyis/ mutta että minä hänen cukistaisin.
Judit 9:15 Se on sinun nimelles cunniaxi/ että waimo on caatanut hänen maahan.
Judit 9:16 Sillä sinä HERra taidat ilman wäen paljoutta anda woiton/ ja ei ole sinun halua hewoisten wäkewyteen/ ei myös ylpiät ole coscan sinulle otolliset ollet: mutta sinulle owat aina otolliset radollisten ja nöyräin rucouxet.
Judit 9:17 O HERra taiwan Jumala/ wetten luoja ja caickein luotuin HERra/ cuule minun köyhän rucouxen/ joca ainoastans minuni sinun laupiutes luotan.
Judit 9:18 Ajattele sinun lijttos HERra/ ja anna minun suuhuni sanat/ mitä minun puhuman ja ajatteleman pitä/ anna minulle sijhen onni.
Judit 9:19 Että sinun huones pysyis/ ja caicki pacanat ymmärräisit sinun Jumalaxi/ ja ei yhtäkän muuta/ waan sinun ainoan.

Vers. 2. Annoit hänelle miecan) Tämän Simeonin tecoja nuhtele Pyhä Hengi sangen cowin Patriarchan Jacobin cautta/ Gen.$ 34:30. cap.$ 49:5. Mutta että Hemorin poica/ joca Dinan häwäis/ tapettin/ ynnä hänen Isäns ja monen muun cansa/ sen on Jumala nijn andanut tapahtua/ että hän tahdoi osotta hänen angaran wihans syndiä wastan.

X. Lucu .

JUdith riisu pois leskiwaattens/ ja anda pijcallens wijna/ öljy ja ruoca lauckun/ ja mene hänen cansans ulos Caupungin portista/ v. 1.
Amulla tule hän Assyrialaisten wartiain tygö/ v. 11.
jotca hänen wiewät Holofernexen majaan/ joca sangen callis on/ v. 17.

Judit 10:1 COsca hän rucoilemast lacannut oli/ nousi hän ja cudzui pijcans:
Judit 10:2 Ja meni huonesen alas/ ja rijsui säkin/ ja pani pois leskiwaattens.
Judit 10:3 Ja pesi idzens ja woiteli calleilla wesillä/ ja palmicoidzi hiuxens/ ja pani päälijnan päähäns/ ja otti caunit waattet päällens/ ja caunisti idzens odzarihmoilla ja seppeleillä/ ja puki päällens caicki hänen caunistuxens.
Judit 10:4 Ja HERra andoi hänelle armon/ että hän oli sangen ihana nähdä: sillä ei hän caunistanut idzens hecumasta/ mutta Jumalan cunniaxi.
Judit 10:5 Ja hän andoi pijcallens wijnaleilin ja öljyastian/ ja laucun josa oli ficunoita/ jauhoja ja leipiä/ joita hänen syömän piti/ ja hän meni matcan.
Judit 10:6 Ja hän löysi portin tykö Ozian ja wanhimmat jotca händä odotit/ nijncuin määrätty oli.
Judit 10:7 Ja he ihmettelit hänen cauneuttans.
Judit 10:8 Mutta ei he kysynet mitä hän aicoinut oli/ waan päästit hänen ulos/ ja sanoit: meidän Isäim Jumala andacon sinulle armons/ ja sinun aicoimises menestyä/ että Israel iloidzis sinusta/ ja sinun nimes tulis luetuxi pyhäin secaan.
Judit 10:9 Ja caicki jotca sijnä olit/ sanoit: Amen/ Amen.
Judit 10:10 Mutta Judith rucoili/ ja meni matcans hänen pijcans cansa.
Judit 10:11 Ja cosca hän warahin amulla meni alas wuorelda/ cohtaisit händä Assyrialaisten wartiat/ ja carcaisit hänen päällens/ ja kysyit hänelle/ custa hän oli tullut/ ja cunga hän tahdoi mennä:
Judit 10:12 Hän wastais: minä olen Hebrealainen waimo/ ja olen heidän tyköns paennut: sillä minä tiedän heidän tulewan teidän käsijn.
Judit 10:13 Että he owat cadzonet teitä ylön/ ja ei tahdo armo edziä/ ja idzens mielelläns anda. Sentähden olen minä aicoinut tulla Förstin Holofernexen eteen/ että minä ilmoitaisin hänelle heidän salaudens/ ja sanoisin hänelle/ cuinga huokiast hän heidän taidais woitta/ nijn ettei hän yhtän miestä tarwidze sijnä hucata.
Judit 10:14 Cosca he nijn puhuit/ cadzoit he hänen päällens/ ja ihmettelit sangen suurest/ että hän oli nijn ihana/ ja sanoit:
Judit 10:15 Se sinua kyllä auttawa on/ ettäs sen neuwon löytänyt olet/ tullaxes meidän herram tygö.
Judit 10:16 Sillä cosca sinä tulet hänen eteens/ nijn on hän sinulle armollinen/ ja sinä olet sangen sydämest hänelle otollinen.
Judit 10:17 Ja he weit hänen Holofernexen majaan/ ja sanoit hänest hänelle: ja cosca hän tuli hänen eteens/ syttyi hän händä wastan.

Judit 10:18 Ja hänen palwelians sanoit toinen toisellens: Hebrean Canssa ei ole suingan ylöncadzottapa/ josa nijn ihanat waimot owat/ engöst me sencaltaisten ihanaisten waimoin tähden sotis?
Judit 10:19 Cosca Judith näki Holofernexen istuwan teldans alla/ joca caunist cudottu oli/ purpurast ja cullast/ Smaragdilla ja monella callilla kiwellä caunistetttu:
Judit 10:20 Langeis hän hänen eteens maahan/ ja cumarsi händä: ja Holofernes käski hänen nosta.

Vers. 12. Hän wastais) Nijn owat ne pyhät toisinans Jumalan ja hänen seuracundans wiholliset pettänet/ ja se on luwallinen/ ainoastans ettei jocu puhu eli tee hänen uscons ja oma tundons wastan/ eli walans ja lupaustans wastan.

XI. Lucu .

Judith ylistä Holofernexen ja NebucadNezarin walda/ ja hywä hallitusta/ v. 1.
ja sano hänelle mingäcaltaisen hädän ja wapistuxen alla Judalaiset olit/ että he Jumalan wihoittanet olit/ v. 8.
ilmoitta hänens olewan Jumalalda lähetetyn/ että hänen pitä julistaman heidän cadotuxens/ v. 13.
tämä kelpa Holofernexelle ja Assyrialaisille sangen hywin/ v. 18.

Judit 11:1 JA Holofernes sanoi hänelle: ole hywäs turwas ja älä pelkä: sillä en minä ikänäns ole kellengän wahingota tehnyt/ joca idzens Cuningas NebucadNezarin ala mielelläns andanut on.
Judit 11:2 Ja jos ei sinun Canssas olis cadzonut minua ylön/ nijn en minä coscan yhtäkän asetta heitä wastan ylöndänyt olis.
Judit 11:3 Sano sijs/ mingätähden sinä olet heidän tyköns paennut ja tullut minun tygöni?
Judit 11:4 JUdith wastais/ ja sanoi: cuule sinun palweliatas armollisest: jos sinä nijn tehdä tahdot/ cuin sinun pijcas sinulle sanowa on/ nijn HERra anda sinulle onnen ja woiton.
Judit 11:5 Jumala andacon NebucadNezarille onne ja terweyttä: coco maan Cuningalle/ joca on sinun lähettänyt caickia uppiniscaisia rangaiseman: sillä sinä taidat hänelle alemmaisexi tehdä/ ei ainoastans Canssa/ mutta myös caicki pedot kedolla.
Judit 11:6 Sinun toimes ja wijsaudes on cuuluisa coco mailmasa/ ja joca mies tietä sinun olewan jaloimman Ruhtinan coco waldacunnasa/ ja sinun hywä hallituxes ylistetän caickein ylidze.
Judit 11:7 Me tiedämme myös mitä Achior sanonut on/ ja cuinga sinä sitä wastan hänelle tehnyt olet:
Judit 11:8 Sillä meidän Jumalam on nijn wihainen meidän syndeim tähden/ että hän on Prophetais cautta

andanut ilmoittan tahtowans rangaista Canssa syndeins tähden.
Judit 11:9 Että nyt Israelin Canssa tietä wihoittanens heidän Jumalans/ nijn he owat sinua hämmästynet:
Judit 11:10 Kärsiwät myös päälisexi suurta nälkä/ ja heidän täyty janon tähden näändyä.
Judit 11:11 He owat nyt aicoinet teurasta heidän carjans/ juodaxens nijden werta.
Judit 11:12 Ja syödäxens sitä pyhä uhria/ jywistä/ wijnasta/ öljystä/ josta Jumala heildä kieldänyt on/ ettei heidän sijhen pidäis ryhtymän. Sentähden on se tosi/ että heidän pitä huckuman/ jotca sencaltaista tekewät.
Judit 11:13 Ja että minä sen tiedän/ olen minä heildä paennut/ ja HERra on minun lähettänyt sinun tygös näitä sinulle sanoman.
Judit 11:14 Sillä waicka minä olen tullut sinun tygös/ nijn en minä ole cuitengan sentähden Jumalasta luopunut/ mutta tahdon wielä nyt minun Jumalatani palwella sinun tykönäs/ ja sinun pijcas pitä menemän ulos Jumalata rucoileman.
Judit 11:15 Joca minulle ilmoitta/ cosca hän tahto heitä rangaista heidän syndeins tähden/ nijn minä tulen ja teen sinulle tiettäwäxi/ ja wien sinun keskelle Jerusalemita/ nijn että sinä saat haldus caiken Israelin Canssan/ nijncuin lambat/ joilla ei paimenda ole/ ja ei coiracan tohdi hauckua sinua:
Judit 11:16 Sillä Jumala on minulle nämät ilmoittanut:
Judit 11:17 Että hän on heille wihainen/ ja nijn on minun tänne lähettänyt sinulle sanoman.
Judit 11:18 TÄmä puhe kelpais Holofernexelle ja hänen palwelioillens/ ja he ihmettelit hänen wijsauttans/ ja sanoit keskenäns:
Judit 11:19 Ei ole tämän waimon caltaista maan päällä cauneudes ja wijsaudes.
Judit 11:20 Ja Holofernes sanoi hänelle: sen on Jumala nijn laittanut/ ja lähettänyt sinun tänne/ ennencuin Canssa minun käsijni tulewat.
Judit 11:21 Jos sinun Jumalas tämän nijn teke cuin sinä sanot/ nijn hänen pitä myös oleman minun Jumalan/ ja sinä olet isoixi tulewa Cuningas NebucadNezarin tykönä/ ja sinun nimes tule ylistetyxi coco waldacunnas.

Vers. 12. Sitä pyhä uhria) Dawid söi sijtä leiwästä cuin Jumalalle oli uhrattu/ 1. Sam. 21:6. ja ettei se tapahtunut ehdosta ja Jumalan ylöncadzesta/ mutta hädästä ja ahdistuxesta: sentähden ei sitä luettu hänelle synnixi/ nijncuin Christus sano/ Matth. 12:3.
V. 21. Oleman minun Jumalan) Tämä on caickein wiecasten tapa/ että he tahtowat palwella Jumalata/ jos heille sijtä jocu woitto olis: mutta jos hätä tule päälle/ nijn he caicki hyljäwät.

XII. Lucu .

HOlofernes anda hänen olla tawaramajas/ tahto händä rawita pöydäldäns/ mutta ei Judith tahdo/ v. 1.
saldi myös hänen mennä colme päiwä ulos ehtona ja amulla rucoileman/ v. 4.
cudzu neljändenä päiwänä ylimmäiset palwelians/ ja Judithan wieraxens/ v. 10.
joca tule ja syö hänen tykönäns mitä hänen pijcans oli hänelle walmistanut/ v. 13.
Ja Holofernes juopui peräti/ v. 20.

Judit 12:1 SIlloin andoi hän hänen mennä tawaramajaans oleman/ ja käski ruockia händä hänen omalda pöydäldäns.
Judit 12:2 Mutta Judith wastais/ ja sanoi: en minä wielä tohdi syödä sinun ruastas/ etten minä syndiä tekis/ mutta minulla on idze wähä myötäni/ josta minä tahdon syödä.
Judit 12:3 Holofernes sanoi: coscas sen syöt cuin sinun myötäs on/ custasta me sijtte enä saamme sinulle?
Judit 12:4 Judith wastais: minun herran/ nijn totta cuin sinä elät/ ennen cuin sinun pijcas sen caiken on syönyt/ nijn Jumala on minun cauttani toimittawa/ mitä hänen mielesäns on.
Judit 12:5 Ja cosca palweliat tahdoit hänen wiedä majaan/ nijncuin käsketty oli: Rucoili hän että he saldisit hänen mennä ulos ehtona ja amulla/ rucoileman HERra.
Judit 12:6 Nijn Holofernes käski Camarerins saldi hänen colme päiwä wapast käydä ulos ja sisälle/ rucoileman Jumalata.
Judit 12:7 Ja hän läxi ehtona ulos sijhen orcoon Betulian eteen/ ja pesi idzens wedesä.
Judit 12:8 Sijtte rucoili hän HERra Israelin Jumalata/ että hän tahdois anda hänelle menestystä/ wapahtaman hänen Canssans.
Judit 12:9 Ja meni jällens majaan/ ja piti hänens puhtana/ eikä syönyt mitän ennen ehtota.
Judit 12:10 Ja neljändenä päiwänä teki Holofernes lähimmäisille palwelioillens ainoastans ehtolisen/ ja sanoi Bagaolle Camarerillens: mene ja puhu sille Hebrean waimolle/ ettei hän estele tullaxens minun tygöni.
Judit 12:11 Sillä se olis suuri häpiä Assyrialaisille/ että sencaltainen waimo pääsis ilman macamat meidän tyköäm/ ja nijn wiettelis miehen.
Judit 12:12 Nijn tuli Bagao Judithan tygö/ ja sanoi: o ihanainen waimo/ älä estele tulla minun herrani tygö/ cunniaxi/ ja syömän/ ja juoman ja iloidzeman hänen cansans.
Judit 12:13 Silloin sanoi Judith: cuinga minä tohdin sen kieldä minun herraldani?
Judit 12:14 Caicki mitä hänelle otollinen on/ tahdon minä mielelläni tehdä/ caickena minun elinaicanani.
Judit 12:15 Ja hän nousi ja caunisti idzens/ meni hänen eteens/ ja seisoi hänen edesäns.
Judit 12:16 Silloin lijckui Holofernexen sydän: sillä hän syttyi himohon hänen tygöns.

Judit 12:17 Ja sanoi hänelle: istu/ juo ja ole iloinen: sillä sinä olet löytänyt armon minun tykönäni.
Judit 12:18 Judith wastais: ja Herra/ minä tahdon olla iloinen: sillä en minä ole ollut minun alinaicanani nijn corkiast cunnioitettu.
Judit 12:19 Ja hän söi ja joi hänen cansans/ mitä hänen pijcans hänelle walmistanut oli.
Judit 12:20 Ja Holofernes oli iloinen hänen cansans/ ja joi nijn paljon/ ettei hän ikänäns nijn paljon juonut ollut.

Vers. 11. Se olis suuri häpiä) Moni nijstä/ jotca woimalliset owat mailmas/ lange suruttomuteen/ irtauteen/ ja muihin pahoijn wicoihin/ ettei he pelkä ihmisten rangaistuxia/ ja löytäwät usein sijhen soweliat palweliat. Ja heille näky se olewan häpiälinen/ että sencaltainen tila käy heitä ohidzen. Mutta Jumala costa ja wihastu/ ja ei anna sitä olla rangaisemata. Luc 2. Sam. 11. selitys.

XIII. Lucu .

JUdith jää yxinäns hänen majaans/ ja cosca hän nucku/ wetä Judith miecan/ hacka poicki hänen caulans ja anda pään pijcallens/ v. 6.
menewät Caupungin portin eteen/ huutawat wartiata/ ja cudzuwat wanhimmat/ v. 11.
Cosca he näkewät mitä tapahtunut oli/ ylistäwät Jumalata ja kijttäwät Judithata/ v. 18.
Achior cudzutan näkemän mitä HERra hänen wihollisillens tehnyt oli/ v. 26.

Judit 13:1 EHtona hiljan menit hänen palwelians heidän majoihins/ ja olit caicki juopunet.
Judit 13:2 Ja Bagao lukidzi Holofernexen majan/ ja meni matcans.
Judit 13:3 Ja Judith jäi yxinäns hänen tygöns majahan.
Judit 13:4 Cosca Holofernes macais wuotes ja oli juoxis nuckunut:
Judit 13:5 Sanoi Judith pijcallens/ että hän seisois owen edes ja wartioidzis.
Judit 13:6 JA Judith astui wuoten tygö/ ja rucoili salaisest kyynelillä/ ja sanoi:
Judit 13:7 HERra Israelin Jumala wahwista minua/ ja auta minua armollisest täyttämän sitä työtä/ jota minä sinuun luottain olen aicoinut tehdä/ että sinä corgotaisit Caupungis Jerusalemin/ nijncuin sinä luwannut olet.
Judit 13:8 Sencaltaisen rucouxen jälken meni hän pään puoleen wuodetta/ ja otti miecan joca sijnä ripui ja weti sen ulos/ ja tarttui hänen hiuxijns/ ja sanoi taas:
Judit 13:9 O HERra Jumala wahwista minua tällä hetkellä.
Judit 13:10 Ja hän hackais händä cahdesti curckuun caikella woimalla: sijtte leickais hän pois hänen pääns/

ja wieritti ruumin wuotesta ulos/ ja otti waattens cansans.
Judit 13:11 SIjtte meni hän ulos/ ja andoi pijcallens Holofernexen pään/ ja käski pistä lauckuun.
Judit 13:12 Ja menit ynnä ulos nijncuin heidän tapans oli/ nijncuin he olisit tahtonet mennä rucoileman läpi leirin/ ja käwit ymbärins sen orgon/ että he olisit salaisest tullet Caupungin portin tygö.
Judit 13:13 Ja Judith huusi wartioita: awatcat portti: sillä Jumala on meidän cansam/ joca Israelille on andanut woiton.
Judit 13:14 Cosca wartiat cuulit hänen änens/ cudzuit he cohta sinne Caupungin wanhimmat.
Judit 13:15 Jotca caicki tulit hänen tygöns: sillä he epäilit jo ettei hänen pitänyt palajaman.
Judit 13:16 Ja he wiritit tulisoittoja/ ja käwit händä ymbärins/ nijncauwan cuin hän lakialle tuli.
Judit 13:17 Ja hän käski heidän olla wait/ ja cuulla/ ja sanoi näin: KIjttäkät HERra meidän Jumalatam/ joca ei nijtä hyljä/ jotca hänen päällens uscowat.
Judit 13:18 Hän on osottanut laupiuden hänen pijcans cautta/ nijncuin hän Israelin huonelle on luwannut/ ja on tänä yönä maahan lyönyt hänen Canssans wihollisen/ minun kätteni cautta.
Judit 13:19 Ja hän weti ulos Holofernexen pään/ osotti heille sen/ ja sanoi: cadzocat/ tämä on Holofernexen pää Assyrialaisten sodan päämiehen/ ja cadzocat/ täsä on waate/ jonga alla hän macais juopununna/ josa HERra meidän Jumalam waimon käden cautta on hänen surmannut.
Judit 13:20 Nijn totta cuin HERra elä/ nijn on hän minua Engelins cautta warjellut/ etten minä ole saastutetuxi tullut/ nijncauwan cuin minä olen ulcona ollut: ja on andanut minun tänne ilman synnitä jällens palaita suurella woitolla ja ilolla.
Judit 13:21 Sentähden kijttäkät händä caicki: sillä hän on hywä ja autta aina.
Judit 13:22 JA he caicki kijtit HERra/ ja sanoit hänelle: kijtetty olcon HERra/ joca tänäpän on sinun cauttas saattanut meidän wihollisem häpiään.
Judit 13:23 Ja Ozia Israelin Canssan Ruhtinas sanoi hänelle: siunattu loet sinä tytär HERralda/ caickein ylimmäiseldä Jumalalda/ ylidzen caickia waimoja maan päällä.
Judit 13:24 Ja kijtetty olcon HERra joca taiwan ja maan luonut on/ joca sinulle onnen on andanut tappa meidän wihollistem Päämiestä.
Judit 13:25 Ja on tehnyt sinun nimes cuuluisaxi/ ylistettä caikilda jotca HERran töitä tutkiwat/ ettes ole säästänyt henges sinun Canssas murhes ja hädäs/ mutta olet sen wapahtanut HERran meidän Jumalamme edes.
Judit 13:26 Ja caicki Canssa sanoi: Amen/ Amen.
Judit 13:27 SIjtte toit he Achiorin edes/ jolle Juditha sanoi: Israelin Jumala/ jota sinä cunnioitit/ että hän

sinun wihollisilles costa taita/ hän on tänä yönä jumalattoman pään särkenyt minun kätteni cautta.
Judit 13:28 Ja että sinä sen näkisit/ nijn on täsä Holofernexen pää/ joca Israelin Jumalata ylpeydes häwäis/ ja sinua cuolemalla uhcais/ sanoden: cosca Israelin Canssa käsitetän/ nijn tahtoi hän sinun ynnä heidän cansans anda pistä läpidzen.
Judit 13:29 Ja cosca Achior näki Holofernexen pään/ hämmästyi hän nijn ettei hän parembi cuollutta ollut.
Judit 13:30 Mutta cosca hän jällens toipui/ langeis hän hänen jalcains juureen/ ja sanoi:
Judit 13:31 Siunattu olet sinä sinun Jumalaldas caikisa Jacobin majoisa: sillä Israelin Jumala tule sinun cauttas ylistetyxi caickein Canssain seas/ jotca sinusta cuulla saawat.

Vers. 8. Otti miecan) Tämä Judithan työ on luettapa nijden secaan/ jotca cudzutan facta$ Heroica$, joita ei sowi caickein seurata: sillä sijhen tarwitan Jumalan ilmestys ja erinomainen waicutus/ joca on perustettu Jumalan lupaxen päälle: muutoin taita pian tapahtua/ että se joca idzens anda waaraan/ taita myös sijnä tulla pois. Lue 1. Sam. 17. selitys.

XIV. Lucu .

JUdith neuwo Canssa ripustaman Holofernexen päätä muurin päälle/ ja carcaman Assyrialaisten päälle/ v. 1.
jotca nijn tekewät/ v. 7.
mutta Assyrialaiset rupewat capinoidzeman Holofernexen majan owen edes/ että hän olis herännyt/ v. 8.
Cosca he sijhen tulewat/ näkewät he ruumin päätöinnä macawan weresäns/ v. 13.
josta suuri walitus ja huuto tule Assyrialaisten leirijn/ v. 15.

Judit 14:1 SIjtte sanoi Judith caikelle Canssalle: rackat weljet/ cuulcat minua/ nijn pian cuin päiwä tule/ nijn ripustacat pää ulos muurin ylidzen.
Judit 14:2 Ja ottacat teidän mieckan/ ja caratcat caicki ulos yhdesä joucosa suurella huudolla.
Judit 14:3 Nijn wartiat pakenewat herättämän heidän herrans sotiman.
Judit 14:4 Ja cosca Päämiehet tulewat Holofernexen majaan/ ja saawat nähdä ruumin macawan weresäns/ nijn he hämmästywät.
Judit 14:5 Ja cosca te ymmärrätte/ että he owat epäyxes/ ja pakenewat/ nijn seuratcat wahwast peräs: sillä HERra on andanut heitä teidän jalcain ala.
Judit 14:6 COsca Achior näki että Israelin Jumala auttanut oli/ hyljäis hän sen pacanalisen menon/ ja uscoi Jumalan päälle/ ja andoi idzens ymbärinsleicata/ ja tuli Israelin jouckoon luetuxi/ hän ja caicki hänen

jälkentulewaisens/ aina haman tähän päiwän asti.
Judit 14:7 JA cosca päiwä coitti/ ripustit he pään muurin päälle/ ja otit mieckans ja carcaisit ulos yhdesä joucosa suurella riecunalla.
Judit 14:8 Cosca wartiat sen näit/ juoxit he Holofernexen majan tygö.
Judit 14:9 Ja ne jotca siellä olit/ nostit capinan hänen majans edes/ josta hänen piti heräjämän.
Judit 14:10 Sillä ei he tohtinet colcutta/ eikä mennä sisälle Assyrian Förstin majaan.
Judit 14:11 Mutta cosca Assyrian Päämiehet tulit/ sanoit he majan wartialle:
Judit 14:12 Mengät sisälle ja herättäkät händä: sillä hijret owat juosnet ulos heidän läwistäns/ ja owat nijn rohkiaxi tullet/ että he uscaldawat meitä härsytellä.
Judit 14:13 Nijn Bagao meni sisälle/ ja astui waatten tygö/ ja colcutti kädelläns: sillä hän luuli hänen macawan Judithan tykönä.
Judit 14:14 Ja hän cuuldeli jos hän lijckuis: cosca ei hän sitä cuullut/ nijn hän nosti waatetta. Ja cosca hän näki ruumin päätöinnä weresä macawan maan päällä/ huusi hän ja walitti suurella änellä/ ja rewäis waattens ricki.
Judit 14:15 Ja cadzoi Judithan majaan/ ja cosca ei hän löytänyt händä/ juoxi hän ulos sotawäen tygö/ ja sanoi:
Judit 14:16 Yxinäinen Hebrean waimo on coco NebucadNezarin huonen Assyriast häwäisnyt/ ja saattanut nauroxi coco mailman edes: sillä Holofernes maca siellä cuolluna maasa/ ja hänen pääns on häneldä hacattu pois.
Judit 14:17 Cosca Assyrian Päämiehet sen cuulit/ rewäisit he ricki heidän waattens/ ja hämmästyit sangen suurest/ ja heidän seasans oli suuri huuto.

XV. Lucu .

ASsyrialaiset pakenewat hämmästyxestä/ v. 1.
Israelin miehet ajawat heitä taca caikista Caupungeista/ ja saawat suuren saalin/ v. 3.
Jojachim tule cadzoman Juditha/ ja he ylistäwät händä/ v. 9.
Judithalle annetan saalin jaos paljon calleita caluia/ jotca Holofernexen ollet olit/ v. 13.

Judit 15:1 COsca sotawäki sen cuuli/ että Holofernexen pää oli pois/ hämmästyit he ja tyhmistyit/ ja ei tietänet mitä heidän piti tekemän/ ja nijn catois heidän rohkeudens.
Judit 15:2 Ja pakenit/ että he heidäns pelastaisit Hebrereildä/ jotca he näit tulewan wastans.

Judit 15:3 JA cuin Israelin lapset näit wiholliset pakenewan/ kijrutit he heidän peräns/ suurella huudolla ja trometeillä.
Judit 15:4 Mutta että Assyrialaisten joucko hajotettu oli/ ja Israelin lapset heidän jouckoons tulit/ löit he caicki jotca he käsitit.
Judit 15:5 Ja Ozia lähetti caickijn Caupungeihin Israelin maalle:
Judit 15:6 Että heidän piti walmit oleman jocaidzes Caupungis wihollisia ajaman taca maacunnasta ulos.
Judit 15:7 Mutta se wäki joca jäi Betuliaan/ tuli Assyrian leirijn/ ryösti ja wei pois mitä Assyrialaiset sijhen jättänet olit/ ja sait sijtä paljo calua.
Judit 15:8 Mutta cosca ne toiset palaisit/ toit he myötäns caicki mitä he olit cansans wienet eläimistä ja muista caluista. Ja coco maacunda tuli rickaxi sencaltaisesta saalista.
Judit 15:9 SIjtte tuli Jojakim ylimmäinen Pappi Jerusalemist Betuliaan/ caickein Pappein cansa/ cadzoman Juditha.
Judit 15:10 Ja hän meni heidän tygöns. Nijn caicki ylistit händä/ ja sanoit:
Judit 15:11 Sinä olet Jerusalemin Cruunu/ Israelin ilo: sinä olet caiken Canssan cunnia/ joca nijn jalon työn tehnyt olet/ ja nijn suuren hywän työn Israelille osottanut olet/ että Jumala on taas heitä lunastanut. Siunattu olet sinä Jumalan edes ijancaickisest.
Judit 15:12 Ja caicki Canssa sanoi: Amen/ Amen.
Judit 15:13 Ja cosca he colmekymmendä päiwä saalista jacanet olit:
Judit 15:14 Annoit he Judithalle callit cappalet/ jotca Holofernexellä olit/ cullast/ hopiast/ waatteist ja calleista kiwistä.
Judit 15:15 Ja jocainen oli iloinen/ weisaisit ja hyppäisit sekä nuoret että wanhat.

XVI. Lucu .

JUdith weisa HERralle kijtoswirren/ sen jalon woiton edest/ jonga hän oli hänen kätens cautta andanut/ v. 1. he menewät Jerusalemijn ja ripustawat Holofernexen sotaaset Templijn/ uhrawat ja iloidzewat/ v. 22. Judith oli leskenä Betulias caiken elinaicans/ ja haudatan hänen miehens Manassen tygö/ v. 26.

Judit 16:1 NIjn weisais Judith HERralle tämän weisun/ ja sanoi:
Judit 16:2 SOittacat HERralle trumbuilla/ ja helistäkät hänelle Cymbaleilla. Weisatcat hänelle usi wirsi: olcat iloiset/ ja huutacat hänen nimens.
Judit 16:3 HERra on se joca sodat asetta taita/ HERra on hänen nimens.

Judit 16:4 Hän soti hänen Canssans edestä/ että hän meitä wapahdais caikilda meidän wihollisildam.
Judit 16:5 Assur tuli sildä wuorelda pohjasta/ suurella wäellä. Hänen paljoudens peitti wedet/ ja hänen hewoisens peitit maan.
Judit 16:6 Hän uhcais poltta minun maani/ ja tappa minun nuoret mieheni/ lapset ja neidzet wiedä pois.
Judit 16:7 Mutta HERra Caickiwaldias Jumala on hänen rangaisnut/ ja andanut hänen waimon käsijn.
Judit 16:8 Sillä ei yxikän mies/ eikä Sangari ole händä lyönyt maahan/ ja ei yxikän uljas ole häneen ruwennut. Mutta Judith Merarin tytär on cauneudellans hänen lyönyt maahan.
Judit 16:9 Sillä hän rijsui pois lesken waattet/ ja otti päällens caunit waattet/ Israelin lasten iloxi.
Judit 16:10 Hän pesi hänens callilla wedellä/ ja palmicoidzi hiuxens/ pettämän händä.
Judit 16:11 Hänen caunit kengäns teit hänen sokiaxi/ hänen ihana muotons käänsi hänen sydämens: mutta hän hackais pois hänen pääns.
Judit 16:12 Nijn että Persianit ja Medit hämmästyit sencaltaista miehullista työtä.
Judit 16:13 Ja Assyrialaisten joucko murhetit/ cosca minun wiheljäiseni tulit edes/ jotca janosta näändynet olit.
Judit 16:14 Nuoret poicaiset pistit heitä läpidzen/ ja löit heitä pacoon nijncuin lapsia. He owat lyödyt maahan HERran minun Jumalani joucolda.
Judit 16:15 WEisatcamme utta wirtä HERralle meidän Jumalallem.
Judit 16:16 HERra Jumala/ sinä olet woimallinen Jumala/ joca teet suuria töitä/ ja ei yxikän taida olla sinua wastan.
Judit 16:17 Caicki cappalet pitä sinua palweleman/ ja mitä sinä sanot/ sen pitä tapahtuman. Cosca sinä annat jolleculle rohkeuden/ sen täyty käydä edes/ ja ei yxikän taida olla sinun sanas wastan.
Judit 16:18 Wuorten täyty wäristä/ ja kiwet sulawat sinun edesäs nijncuin medenwaha.
Judit 16:19 Mutta ne jotca sinua pelkäwät/ nijlle sinä tahdot osotta suuren armon.
Judit 16:20 Sillä caicki uhri ja lihawus on ylön huono sinun edesäs: mutta HERran pelco se on sangen suuri. Woi pacanoita/ jotca minun Canssani wainowat: Sillä Caickiwaldias HERra costa heille/ ja edzi heitä costopäiwänä.
Judit 16:21 Hän on costawa heidän ruumisans tulella ja madoilla/ ja heidän pitä palaman ja kituman ijancaickisest.
Judit 16:22 SEncaltaisen woiton jälken/ meni caicki Canssa Betuliast Jerusalemijn rucoileman HERra/ ja puhdistit idzens/ ja uhraisit polttouhria/ ja mitä he luwannet olit.
Judit 16:23 Ja Judith ripusti caicki Holofernexen sotaaset Templijn: ja sen waatten/ jonga hän hänen

wuotestans ottanut oli/ että sen piti oleman annettu HERralle aldixi ijancaickisest.
Judit 16:24 Ja Canssa oli iloinen Jerusalemis/ Judithan cansa Pyhän tykönä/ colme Cuucautta/ ja pidit juhla woitosta.
Judit 16:25 Sijtte meni cukin cotians jällens.
Judit 16:26 Ja Judith tuli myös cotians jällens Betuliaan/ ja tuli suurest cunnioitetuxi coco Israelin maalla.
Judit 16:27 Ja ei hän ottanut miestä hänen ensimäisen miehens Manassen cuoleman jälken.
Judit 16:28 Ja hän tuli sangen wanhaxi/ ja oli hänen miehens huones/ sijhenasti cuin hän tuli sadan ja wijden ajastajan wanhaxi. Ja hän teki hänen pijcans wapaxi. Sijtte cuoli hän Betulias/ ja haudattin hänen miehens Manassen wiereen.
Judit 16:29 Ja Canssalla oli murhe ja walitus hänestä seidzemen päiwä. Ja hän jacoi caicki hänen caluns hänen miehens ystäwille.
Judit 16:30 Ja nijncauwan cuin hän eli/ ja wielä cauwan sen jälken/ ei kengän rohjennut mennä Israeli wastan. Ja he pidit sen woittopäiwän Ebrerein seas suurna juhlana ja pyhänä ijancaickisest.

Vers. 22. Ja uhraisit) Cosca Jumala on meitä wapahtanut meidän wihollisildam/ ja on andanut meille woiton/ nijn händä pitä sen edest suurest kijtettämän: Ja annettaman Jumalan palweluxen awuxi/ ja saarnamiesten ylöspitämisexi/ ja Jumalan cunniaxi.

Judithan Kirjan loppu.

Salomon Wijsaus

Esipuhe Salomon Wijsaudest .
TÄstä kirjasta on cauwan epäildy/ jos se pitä luettaman Pyhän kirjoituxen secaan/ eli ei: Erinomaisest/ että hänen tekiänsä anda cuulla 19. lugusa/ nijncuin Cuningas Salomon puhuis coco kirjas/ jonga wijsaus myös Cuningan kirjas corkiast ylistetän: Waan wanhat Isät owat hänen peräti sijtä Pyhäst Ramatust eroittanet/ ja luullet/ että hän Cuningas Salomon nimen alla tehty on: että hän sencaltaisen cuuluisan Cuningan nimellä sitä jalombana pidetäisin woimallisten tykönä maan päällä/ joiden tygö hän ensist ja erinomaisest kirjoitettu on.
Ja olis ilman epäilemät jo aica tullut pois/ jos hänen tekiäns (joca idzestäns ylöncadzottu oli) olis omalla nimelläns sen tehnyt.
Mutta he luulewat/ että Philo on ollut tämän kirjan tekiä/ joca ilman epäilemät/ oli yxi caickein oppenummist/ jotca Judan Canssan seas Prophetain jälken ollet owat/ nijncuin hän muilla kirjoilla ja tegoilla on kyllä osottanut: Sillä Keisarin Caligulan aican/ cosca Judalaiset Grekiläisildä nijncuin Appionilda Alexandriast/ ja monelda muilda häwäistys kirjoilla ja häpiällisillä sanoilla pilcatuxi tulit/ ja sijtte Keisarin edes häpiälisest heidän päällens cannettin ja walheteldin: Oli ennen nimitetty Philo Judan Canssalda lähetetty Keisarin tygö wastaman Judalaisten puolesta.
Cosca Keisari oli nijn carwalla mielellä Judalaisia wastan/ että hän heidän tyköns ajoi pois/ ja ei tahtonut heitä cuulla: Annoi Philo (nijncuin yxi pelkämätöin ja rohkia mies) idzens cuulla: ja sanoi hänen Judalaisillens: Rackat weljet/ älkät sentähden hämmästykö/ mutta olcat hywäs turwas: Että ihmisten apu on meildä kieltty: Nijn cuitengin Jumala totisesta tule meitä auttaman.
Sencaltaisella tilalla ja syyllä on tämä kiria alcuns saanut: Että Philo, joca hänen ja Judalaisten asian ja oikiuden cansa ei löytänyt sia Keisarin tykönä/ käänsi idzens Jumalan tygö/ ja uhca woimallisia/ ja häpiälisiä walhettelioita Jumalan angaralla duomiolla: Sentähden puhu hän myös nijn woimallisest ja angarast/ ensimäisesä ja toisesa lugusa myrkyllisiä ja pahoja kieliä wastan/ jotca totuden tähden wainowat ja tappawat wanhurscat ja wiattomat/ ja tuo woimallisia wastan Jumalan duomion/ cuin Jumala on tehnyt Cuningas Pharaolle ja Egyptiläisille/ Israelin lasten tähden.
Tätä hän myös teke sencaltaisilla jaloilla ja angaroilla sanoilla/ että hän jocaidzella sanalla tahto mielelläns Keisarin/ Ruomarein ja Grekiläisten myrkyllisten kielten päälle tarcoitta/ jotca Judalaisia wastan nijn haikiat

olit: ja pyytä sencaltaisilla cauheille asioilla heitä peljättä/ ja Judalaisia lohdutta.
Waan sijtte on tämä kirja monelda oikiana pyhän Ramatun kirjana pidetty/ ja erinomaisest on hän Ruomin Kircos nijn corkias arwos/ ettei tuskin yhdestäkän kirjasta ole nijn monda weisua tehty/ cuin tästä.
Ilman epäilemät/ että Tyrannit täsä sanoilla nijn cowin rangaistan/ ja sitä wastan/ pyhät Martyrit nijn corkiast lohdutetan.
Ja owat he Ruomisa (josa Christityt enä cuin josacusa muisa paicois mailmas wainottin ja pijnattin) enimmäst pitänet tätä kirja/ että hän sangen hywin asian cansa sopi/ josa hän nijn uhca Tyranneja/ ja lohdutta Jumalisia: waicka ei he monda cappaletta sijnä oikein ymmärtänet/ mutta owat usein sowittanet wäärin ja hiuxista wetänet/ nijncuin he myös coco pyhän Ramatun cansa tehnet owat/ ja wielä jocapäiwä tekewät.
Paidzi näitä/ on myös täsä paljon hywä/ joita pidäis luettaman/ mutta erinomaisest pidäis woimallisten tätä lukeman jotca heidän alimmaisians ja nuhtettomia wastan/ Jumalan sanan tähden owat haikiat ja tylyt. Sillä hän puhu nijden tygö 6. lugus/ ja tunnusta/ että tämä kirja heidän tygöns kirjoitettu on/ cusa hän sano: teille Tyrannit on tämä puhe sanottu/ etc.$ Ja osotta sangen jalost että mailmallisella Esiwallalla on hänen waldans Jumalalda/ ja owat Jumalan käskyläiset/ joilla se on/ uhca hän nijtä/ että he sencaltaisia Jumalan käskyjä julmast wäärin käändäwät.
Mutta tämä kirja cudzutan Salomon Wijsaudexi: että hän (nijncuin sanottu on) Salomon nimellä tehty on/ ja nijn jalost ylistä wijsautta: Tiettäwäxi tehden/ mikä hän on/ mitä hän woi/ ja custa hän tule: Mutta se on täsä caickein paras/ että hän corkiast ylistä ja kijttä Jumalan sana/ ja omista caicki Jumalan sanalle/ mitä Jumala joscus woimallisest tehnyt on/ sekä wihamiesten että ystäwitten cansa.
Josta selkiäst ymmärretän/ ettei hän täsä wijsaudexi cudzu/ pacanalisten wijsasten sywiä ja toimellisia ajatuxia/ ja ihmisten ymmärrystä/ mutta Jumalan pyhän sanan.
Ja mitä täsä wijsaudesta ylistetän ja kijtetän/ sen sinun pitä Jumalan sanast ymmärtämän/ sillä hän idze sano/ 16. lugus: ettei Israelin lapset tullet ruokituxi taiwallisesta leiwästä eli terwexi tehdyxi sen waskikärmen cautta/ mutta Jumalan sanalla/ Nijncuin Christus sano/ Matth. 4:4.
Sentähden oppetta hän/ ettei wijsaus tule mualda cuin Jumalalda/ ja otta kirjoituxesta monda asiata sen päälle: ja omista wijsaudelle/ jonga Ramattu Jumalan sanalle omasta.
Wijmeiseldä on tämä kirja yxi oikia ensimäisen käskyn selitys: sillä täsä sinä näet/ että hän aina opetta Jumalata pelkämän/ ja hänen päällens toiwoman: peljättä Jumalan wihalla nijtä/ jotca ei pelkä Jumalata. Sitä wastan lohdutta ja wahwista Jumalan armolla nijtä/ jotca hänen päällens uscowat/ ja hänen tygöns turwawat/ joca on oikia ensimäisen käskyn ymmärrys.

Josta myös ymmärretän/ että ensimäisestä käskystä/ nijncuin luondolähtestä cuohu/ ja wuota caicki wijsaus/ ja on totisest se käsky oikia Auringo/ josta caicki wijsat näkewät mitä he näkewät: Sillä joca Jumalata pelkä ja hänen päällens usco/ hän on täynäns wijsautta/ caiken mailman opettaja/ woimallinen puheis ja töis/ caiken opin ja elämän Duomari/ joca Jumalalle kelpa.
Sitä wastan/ jolla ei sitä ensimäistä käskyä ole/ eikä pelkä Jumalata eli turwa häneen/ hän on täynäns hullutta/ ei taida mitän/ eikä ole mitän/ ja se on erinomainen syy: mingätähden tätä kirja pitä luettaman/ että me oppisimma Jumalata pelkämän/ ja häneen luottaman/ johon hän myös meitä auttacon armons cautta/ Amen.

Salomon Wijsaus .

I. Lucu .

WOimallisia neuwotan oikeuteen ja Jumalan pelcoon/ v. 1.
Sillä Jumalan Hengi pakene wäärintekiäin tykö/ hän näke caicki/ v. 5.
ja on heitä duomiolle tuopa/ v. 9.
Ei pidä kenengän idziäns totuttaman suruttomuteen ja häwäistyxeen eli ehdollans idziäns cadotuxeen syöxemän/ v. 11.

Viis 1:1 RAcastacat oikeutta/ te jotca maata hallidzetta. Ajatelcat että HERra autta taita/ ja peljätkät händä totudes.
Viis 1:2 Sillä hän anda idzens löytä nijldä/ jotca ei händä coettele/ ja ilmoitta idzens nijlle/ jotca ei epäile hänestä.
Viis 1:3 Waan väärät ajatuxet owat Jumalasta caucana/ ja cosca rangaistus tule/ osotta se/ mildiset tyhmät he owat ollet.
Viis 1:4 Sillä ei wijsaus tule häijyn sieluun/ ja ei asu sijnä ruumijs/ joca synnin ala annettu on.
Viis 1:5 Pyhä Hengi joca oikein opetta/ pakene epäjumalan palwelioita/ ja lähte pois wääräin tykö/ jotca synnillä rangaistan/ joihin he joutuwat.
Viis 1:6 Sillä wijsaus on nijn hywä/ ettei hän anna laittajan rangaisemat olla: sillä Jumala on caickein ajatusten todistaja/ ja tunde totisest caicki sydämet/ ja cuule caicki sanat:
Viis 1:7 Sillä maan pijri on täynäns HERRAN Hengiä/ ja joca puhet tunde/ on jocapaicas.
Viis 1:8 Sentähden ei taida se salattu olla/ joca wääryttä puhu/ ja oikeus joca händä rangaiseman pitä/ ei

pidä häneldä puuttuman/
Viis 1:9 Sillä jumalattoman aiwoitus pitä duomiolle tuleman/ ja hänen puhens HERran eteen/ että hänen pahudens rangaistaisin.
Viis 1:10 Sillä kijwas corwa cuule caicki/ ja laittajan häwäistys ei ole sala.
Viis 1:11 NIjn ottacat nyt waari/ ettet te häwäise/ ja pitäkät teidän kielen pois kirouxista/ sillä mitä te salaisest puhutte toinen toisen cansa corwaan/ ei pidä nijn turhan menemän: sillä se suu/ joca walhettele/ tappa sielun.
Viis 1:12 Älkät nijn pyytäkö cuolemata teidän erhetyxellän/ ja älkät edzikö cadotusta teidän kätten töillä.
Viis 1:13 Sillä ei Jumala ole tehnyt cuolemata/ ja ei hänelle kelpa eläwitten cadotus.
Viis 1:14 Mutta hän on caicki luonut/ että he heidän olemisesans oleman pidäis/ ja mitä mailmas luodan/ se on hywä/ ja ei sijnä ole mitäkän wahingolista:
Viis 1:15 Sitälikin ei ole helwetin waldacunda maan päällä (sillä oikeus on cuolematoin)
Viis 1:16 Mutta jumalattomat pyytäwät sitä sekä sanalla että työllä/ sillä he pitäwät hänen ystäwänäns/ menewät pois/ ja yhdistäwät idzens hänen cansans/ sillä he owat myös sen ansainnet/ että he owat hänen omans.

Vers. 10. Kijwas corwa) Se on Jumalan corwa/ sillä hän on kijwas costaja/ Deut.$ 5:9.
v. 15. Helwetin waldacunda) Ei ihminen ole tullut sentähden mailmaan/ että hänen pidäis palweleman perkelettä/ ja wahwistaman hänen waldacundans.
V. 16. He pitäwät hänen) Cuoleman.

II. Lucu .

JUmalattomat cadzowat Jumalan sanan ylön: Jumalasta/ ihmisen autuudesta/ ja cadotuxesta/ v. 1.
Culuttawat heidän elinaicans hecumas/ wäkiwallas/ wäärydes/ ja wanhurscasten ahdistuxes/ v. 6.
Ei tunne Jumalan duomiota/ ja mingä syyn tähden he luodut owat: mutta auttawat idzens cadotuxeen/ v. 21.

Viis 2:1 SIllä he owat jumalattomat/ ja sanowat: meidän elämäm on lyhykäinen ja waiwalloinen/ ja cosca ihminen on cuollut/ nijn on hän peräti loppunut/ ja en minä tiedä ketän helwetistä palainnen.
Viis 2:2 Me olemma tapaturmast syndynet/ ja menemme pois nijncuin en me ikänäns olletcan olis: sillä hengen wetämys meidän sieramisam on sawu/ ja meidän puhem on kipinä/ joca meidän sydämestäm käy.

Viis 2:3 Cosca se sammutettu on/ nijn on hengi pois nijncuin nöhtä/ ja hengi cato nijncuin löhkä.
Viis 2:4 Ja meidän nimem tule ajan jälken unhotetuxi/ ja ei yxikän ajattele mitä me tehnet olemma/ meidän elämäm mene nijncuin pilwi/ ja cato nijncuin sumu/ joca Auringon paistella ajetan pois/ ja hänen palawudellans hajotettu on:
Viis 2:5 Meidän aicamme on nijncuin warjo/ ja cosca me tulemma pois/ nijn ei tulla jällens: sillä se on nijn päätetty/ ettei yxikän pidä tuleman jällens.
Viis 2:6 NIjn tulcamme sijs/ ja eläkäm hywäst/ nijn cauwan cuin me taidamme/ ja nautitcamme nijn cauwan cuin me nuoret olemma.
Viis 2:7 Me tahdomma täyttä meitäm parhalla wijnalla ja woitella/ älkäm unhottaco kewätcuckaista:
Viis 2:8 Candacam Seppeleitä nuorista cuckaisista ennencuin he lacastuwat.
Viis 2:9 Älkön yxikän olco osatoin meidän ilostam/ että jocapaicas cuulla saadaisin/ cuinga me olemma iloiset ollet: sillä ei meille tästä muuta ole cuin tämä.
Viis 2:10 TUlcat ja ahdistacam köyhä wanhurscasta/ ja älkäm säästäkö leskiä eli ijällistä miestä/ älkäm lucua pitäkö wanhain harmapäiden rangaistuxista.
Viis 2:11 Caicki mitä me tehdä taidamme/ pitä oikein oleman: sillä joca ei taida tehdä mitä hänen mielesäns on/ ei hän mitän maxa.
Viis 2:12 Wäjykäm wanhurscasta/ sillä hän teke meille paljo waiwa/ ja asetta idzens meidän töitäm wastan/ ja nuhtele meitä/ että me syndiä teem Lakia wastan/ ja soima meidän menom synnixi.
Viis 2:13 Hän sano tundewans Jumalan/ ja kehu että hän on Jumalan poica:
Viis 2:14 Ja nuhtele mitä meidän sydämesäm on:
Viis 2:15 Työläst me woimma hänen nähdä: sillä ei hänen elämäns sowi muiden cansa/ ja hänen menons on peräti wastahacoinen.
Viis 2:16 Hän pitä meitä tyhminä/ ja wälttä meidän töitäm nijncuin pahutta/ ja sano wanhurscaille hywin käywän/ ja kehu että Jumala on hänen Isäns.
Viis 2:17 NIjn cadzocam sijs/ jos hänen sanans owat todet/ ja coetelcam/ mikä loppu hänellä on.
Viis 2:18 Jos hän on totinen Jumalan poica/ nijn hän händä autta/ ja wapahta händä hänen wainomiestens käsistä.
Viis 2:19 Häpiällä ja pilcalla me kidutamme händä/ että me näkisimme/ cuinga jumalinen hän on/ ja ymmärräisimme/ cuinga kärsiwäinen hän on:
Viis 2:20 Me tahdomma händä duomita häpiäliseen cuolemahan: silloin hän tutan hänen sanoistans.
Viis 2:21 SEncaltaisia he aicoiwat ja menewät wäärin/ heidän pahudens on sokiaxi tehnyt heidän/ ettei he

tunne Jumalan salaisita neuwoja:
Viis 2:22 Eikö he ole toiwonet/ että pyhä elämä pitä palcan saaman: ja cadzowat ylön sen cunnian/ jonga pyhäin sielut saaman pitä.
Viis 2:23 Sillä Jumala on luonut ihmisen ijancaickiseen elämään: ja on hänen luonut hänen caltaisexens.
Viis 2:24 Mutta perkelen cateudesta on cuolema mailmaan tullut/ ja ne jotca hänen puoldans pitäwät/ auttawat myös idzens sijhen.

Vers. 2. Tapaturmast) Se on/ ilman Jumalan neuwota.
v. 7. Kewät cuckaista) Se on meidän parasta nuorudem ikä/ ennencuin me tulemma wanhaxi ja kelwottomaxi.
v. 21. Pahudens) Suruttomudesta ja pahudesta tule sokeus/ ettei he taida tuta Jumalan duomiota/ eli nähdä sitä waara/ joca heitä lähesty.

III. Lucu .

WAnhurscasten sielut owat Jumalan kädes/ v. 1.
Hän curitta heitä parannuxeen/ hän coettele heitä ja anda heidän cunniaan tulla/ v. 5.
Mutta jumalattomat hän rangaise/ v. 10.
Hedelmättömät/ jotca HERra pelkäwät/ he owat Jumalalle ja ihmisille otolliset/ mutta äpärät/ ja jumalattomain monet sikiät owat ilman siunausta/ v. 13.

Viis 3:1 MUtta wanhurscasten sielut owat Jumalan kädes/ ja ei cuoleman waiwa lähesty heitä.
Viis 3:2 Taitamattomain mielestä näkywät he cuolewan/ ja heidän lähdendöns luetan kiwuxi/
Viis 3:3 Ja heidän loppuns cadotuxexi/ mutta he owat rauhas.
Viis 3:4 Jos he wielä ihmisten silmäin edesä paljo kärsiwät/ nijn on heillä cuitengin wahwa toiwo/ ettei heidän ikänäns cuoleman pidä.
Viis 3:5 He tulewat wähä waiwatuxi/ mutta heille pitä paljo hywä tapahtuman: sillä Jumala coettele heitä/ ja löytä heidän mahdollisexi.
Viis 3:6 Hän coettele heitä nijncuin culda ahjos/ ja heitä otta wastan nijncuin täydellisen uhrin.
Viis 3:7 Ja sijhen aican cosca Jumala cadzo sitä/ nijn he kirckast paistawat/ ja menewät nijncuin tulen leimaus corsis:
Viis 3:8 Heidän pitä duomidzeman pacanoita/ ja hallidzeman caicke Canssa/ ja HERra hallidze heitä

ijancaickisest.
Viis 3:9 Sillä jotca häneen turwawat/ ymmärtäwät hänen wahwaxi/ ja jotca lujat owat rackaudes/ ei pidä hänestä luowutettaman: Sillä hänen pyhäns owat armos ja laupiudes/ ja hän cadzo hänen walituitans.
Viis 3:10 MUtta jumalattomat rangaistan nijncuin he pelkäisitkin: sillä ei he jumalisest lucua pitänet/ ja luowuit HERrasta.
Viis 3:11 Sillä joca wijsauden ja curituxen cadzo ylön/ hän on onnetoin/ ja heidän toiwons on tyhjä/ heidän työns on turha/ ja heidän tecons on hedelmätöin.
Viis 3:12 Heidän waimons owat hullut/ ja heidän lapsens pahan elkiset: kirottu on caicki mitä heistä on syndynyt.
Viis 3:13 SIllä autuas on hedelmätöin/ joca on saastuttamatoin/ ja ei ole ryhtynyt syndisen wuotesen/ se hänelle silloin hywäxi tule/ cosca sielut duomitan.
Viis 3:14 Nijn myös hedelmätöin/ joca ei wääryttä tee kädelläns/ eikä mitän paha ajattele HERra wastan/ hänelle annetan uscons edestä erinomainen lahja/ ja parembi osa HERran Templis:
Viis 3:15 Sillä hywä työ anda hywän palcan/ ja ymmärryxen juuri ei häwiä.
Viis 3:16 Mutta äpärät ei pidä menestymän/ ja salawuoteisen siemenen pitä huckuman:
Viis 3:17 Ja jos he wielä cauwan eläwät/ nijn täyty heidän cuitengin wijmein häpiän tulla/ ja heidän ikäns pitä cuitengin lopulla ilman cunniata oleman.
Viis 3:18 Jos he warhain cuolewat/ nijn ei heille ole toiwo/ eli lohdutusta duomio päiwänä:
Viis 3:19 Sillä jumalattomat saawat pahan lopun.

Vers. 7. Corsis) Ne owat pacanat ja jumalattomat.
v. 15. ymmärryxen juuri) Joca Jumalan sanalla on coeteldu ja on paljo kärsinyt/ hän cucoista ja wihotta ijancaickisest/ Psal. 1:3.
v. 16. äpärät) Ei tämä ymmärretä heidän ijancaickisesta cadotuxestans: sillä cuca ikänäns huuta HERran nime/ hän tule autuaxi/ Act.$ 2:21. Eikä lapset taida sielullans maxa wanhemittens paha teco/ waan ruumillisella tawalla/ ei he saa cauwan elä/ eikä heidän sikiäns paljo lisändyä/ eli cauwan olla maan päällä/ Infr.$
v. 3. & 4. Nijncuin se tapahtui Dawidin lapselle/ joca synnyi Bathsebast/ 2. Sam. 12:25. cuitengin armahta Jumala monda catuwaista täsä asias hänen jumalisesta tahdostans.
v. 18. Sillä jumalattomat) Mitä täsä puhutan duomio päiwäst/ ja ijancaickisest rangaistuxest/ se tapahtu ainoastans jumalattomille ja catumattomille.

IV. Lucu .

JUmala cudzu usiast jumalisen warhain mailmast pois/ että hän racasta händä/ ja ei salli pahoilda wieteldä/ v. 7.
ei jumalattomat ymmärrä sitä/ waicka heitä lähesty paha loppu/ Jumalan rangaistus ja ijancaickinen duomio/ v. 15.

Viis 4:1 PArembi on lapsitoin olla puhtaudes: sillä sille on loppumatoin ylistys ja sijtä Jumala ja ihmiset paljo pitäwät.
Viis 4:2 Cusa se on/ sitä seuratan/ cusa ei se ole/ nijn sitä toiwotan ja sitä coreillan ijancaickisella caunistuxella/ ja saadan woitto puhtauden kilwoittelemises.
Viis 4:3 Mutta jumalattomain suuri hedelmälinen joucko on kelwotoin/ ja mitä huorudes istutetan/ ei se sywäldä juurru/ eikä wahwast perusteta.
Viis 4:4 Jos he hetken aica oxis wihottawat/ nijn he lijcutetan tuulelda/ ja että he owat waldoimet/ nijn he tulewat myrskyldä häwitetyxi.
Viis 4:5 Hyötywesat murtuwat/ ja heidän hedelmäns on kelwotoin/ jäwät röhkäleixi ja ei kelpa syödä:
Viis 4:6 Sillä ne lapset jotca ei awiowuotesta synnytetä/ tunnustawat wanhemittens pahuden/ cosca heille kysytän.
Viis 4:7 MUtta jos wanhurscas warahin cuole/ nijn hän on cuitengin lewos.
Viis 4:8 (Sillä ei ikä sijtä cunnialinen ole/ että hän cauwan elä/ ja hänellä on monda wuotta:
Viis 4:9 Toimi ihmisten seas owat oikiat harmat carwat/ ja wirhitöin elämä on oikia ikä)
Viis 4:10 Sillä hän kelpais Jumalalle ja on hänelle racas:
Viis 4:11 Tule otetuxi pois elämäst synnisten seast ja temmatan pois/ ettei pahus hänen ymmärrystäns käännäis eli woärä oppi hänen sieluans wiettelis.
Viis 4:12 Sillä paha tapa wiettele ja turmele hywän: ja paha himo käändä wiattoman sydämen.
Viis 4:13 Hän on nopiast täydelisexi tullut/ ja on täyttänyt monda wuotta:
Viis 4:14 Sillä hänen sieluns kelpais Jumalalle/ sentähden kijruhti hän hänen pois tästä pahasta elämästä.
Viis 4:15 Mutta ihmiset/ jotca sen näkewät/ ei sijtä lucua pidä/ eikä sydämijns pane/ että Jumalan pyhät armos ja laupiudes owat/ ja että hän cadzo hänän walittuidens puoleen:
Viis 4:16 Sillä cuollu wanhurscas duomidze eläwitä jumalattomia/ ja nuori joca pian täydellisexi tullut on/ duomidze wääräin pitkä elämätä.

Viis 4:17 He näkewät kyllä wijsan lopun/ mutta ei he tiedä mitä HERra hänestä ajattele/ ja mingätähden hän händä warjele.
Viis 4:18 He kyllä sen näkewät/ ja ei pidä lucua: sillä HERra naura heitä.
Viis 4:19 Ja heidän pitä sentähden häpiällä langeman/ ja oleman häwäistys cuolluitten seas ijancaickisest/ ja hän cukista heitä maahan tapaturmaisest/ ja repi heitä pois perustuxen asti/ että he peräti häwitetän.
Viis 4:20 Heidän pitä oleman ahdistuxes/ ja heidän muistons pitä huckuman/ mutta heidän pitä tuleman epäilewäisexi heidän syndins tunnustuxes/ ja heidän syndins pitä heitä nuhteleman wastoin heidän silmiäns.

V. Lucu .

PYhäin palcka on ijancaickinen autuus/ v. 1.
cosca pahat sen näkewät/ nijn he hämmästywät/ walittawat ja ihmettelewät heidän hulluttans/ v. 2.
heidän pahuttans ja lyhyttä aicans/ v. 13.
Wanhurscat caunistetan ijancaickisella ilolla ja cunnialla/ v. 16.
Mutta Jumalan wiha caickinaisella widzauxella tule jumalattomain päälle/ v. 18.

Viis 5:1 SIlloin wanhurscas seiso suurella rohkeudella nijtä wastan/ jotca händä ahdistanet/ ja hänen työns hyljännet owat.
Viis 5:2 Cosca he sen näkewät/ nijn he hämmästywät sangen hirmuisest sitä autuutta/ jota ei he toiwonet.
Viis 5:3 Puhuwat toinen toisellens/ ja catuwat/ ja huocawat hengens ahdistuxest: tämä on se/ jonga me ennen pidimme pilckana ja naurona:
Viis 5:4 Me hullut pidimme hänen elämäns tyhmänä/ ja hänen loppuns häpiänä.
Viis 5:5 Cuinga hän nyt on luettu Jumalan lasten secaan/ ja hänen perindöns pyhäin secaan?
Viis 5:6 SEntähden olemma me exynet oikialda tieldä ja wanhurscauden kyntilä ei ole meitä walistanut/ eikä ymmärryxen Auringo ole meille coittanut.
Viis 5:7 Me olemma caicki käynet wääriä ja wahingolisia teitä: Ja olemma waeldanet harhoja retkiä: mutta HERran teitä emme ole tietänet.
Viis 5:8 Mitä autta meitä meidän coreudem? mitä hyödyttä meitä nyt rickaus ja ylpeys?
Viis 5:9 Caicki owat mennet ohidzen nijncuin warjo/ ja nijncuin sanoma joca mene:
Viis 5:10 Nijncuin laiwa joca allois juoxe/ jonga jälke ja wana/ sijttecuin se on mennyt ohidze/ allois ei löytä/
Viis 5:11 Eli nijncuin lindu joca tuules lendä/ jonga rata ei enä löytä/ sillä hän laucuele ja pieksä tuulda/ aja ja eroitta sitä liehuwaisilla sijwilläns/ ja sijtte ei löytä mercki sencaltaisest lennost.

Viis 5:12 Eli nijncuin nuoli/ joca jotacuta cohden lasketan/ hajotta tuulen/ joca cohta cocondu jällens/ ettei tuta taita/ custa hän mennyt on.
Viis 5:13 Nijn myös me/ cohta cuin me syndynet olimma/ saimme lopun/ ja en mitän hywä työtä ole tehnet/
Viis 5:14 Waan me olemma culutetut meidän pahudesam.
Viis 5:15 Sillä jumalattoman toiwo on cuin tomu tuulelda hajotettu/ ja nijncuin wetelä wahto/ joca myrskyldä on ajettu/ ja nijncuin sawu/ joca tuulelda on puhallettu pois/ ja nijncuin se cohta unhotetan/ joca ainoastans päiwän wierasna on ollut.
Viis 5:16 Mutta wanhurscat eläwät ijancaickisest/ ja HERra on heidän palckans/ ja caickein corkein pitä heistä murhen:
Viis 5:17 Sentähden saawat he cunnialisen waldacunnan/ ja caunin Cruunun HERran kädestä: sillä hän warjele heitä oikialla kädelläns/ ja suojele heitä käsiwarrellans.
Viis 5:18 Hän otta hänen kijwaudens haarniscaxi/ ja warusta wihollisen costoxi.
Viis 5:19 Hän puke päällens wanhurscauden pandzarixi/ ja pane angaran duomion kilwexi:
Viis 5:20 Hän otta pyhyden woittamattomaxi turwaxi/
Viis 5:21 Hän teroitta hänen julman wihans miecaxi/ mailman pitä menemän sotan hänen cansans taitamattomita wastan/
Viis 5:22 Pitkäisen tulen ambuma pitä osaman oikein/ ja pitä pilwistä tuleman/ nijncuin cowan jännitetyn joudzen jotacuta cohden:
Viis 5:23 Ja tajat raket/ jylinän saten wihasta langeman/ nijn pitä myös meren wedet julmistuman heidän päällens/ ja wirrat pitä suurest cuohuman/ B1 Viis 5:24-495a Ja suuren myrskyn pitä puhaldaman heitä wastan ja lennättämän heitä nijncuin tuulispään.

Vers. 1. Hänen työns) Oppins ja tecons.

VI. Lucu .

CUningaita ja haldioita neuwotan oikeuteen/ että he Jumalan rangaistuxen wäldäisit/ v. 1.
ja wijsauteen/ joca anda lewollisest ja cauwan hallita/ v. 10.
sillä wijsaus on algusta ollut/ ja monen wijsaus on maacunnan autuus/ v. 24.

Viis 6:1 WÄärys caicki maacunnat häwittä/ ja paha elämä cukista woimallisten istuimet.
Viis 6:2 Nijn cuulcat te Cuningat ja ottacat waari/ oppicat te Duomarit maan päällä.

Viis 6:3 Ottacat corwijn te cuin monda hallidzetta/ te jotca corgotatte teitän Canssain päälle.
Viis 6:4 Sillä teille on annettu Esiwalda HERralda ja walda caickein corkeimmalda: joca tahto kysyä cuinga te hallidzetta/ ja coetella cuinga te asetatte.
Viis 6:5 Te oletta hänen waldacundans wircamiehet/ mutta et te tee oikein teidän wircan töitä/ ja et te pidä oikeutta/ et te myös tee nijncuin HERra asettanut on.
Viis 6:6 Hän tule hirmuisest ja äkist teidän päällen/ ja Esiwallan pitä cowan duomion saaman:
Viis 6:7 Sillä huonoille tapahtu armo/ waan woimalliset woimallisest rangaistan.
Viis 6:8 Sillä joca caickein päälle HERra on/ ei hän pelkä ketän/ eikä carta kenengän woima/ hän on tehnyt sekä pienet että suuret/ ja hänellä on yhtäläinen suru caikista/
Viis 6:9 Mutta woimallisist pitä cowa duomio pidettämän.
Viis 6:10 TEille Tyranneille minä puhun/ että te oppisitta wijsautta ja ettet te wilpistelis.
Viis 6:11 Sillä joca pyhä oppia pyhänä pitä/ hän pidetän pyhänä/ ja joca hänen hywin oppe/ hän on kyllä pysywäinen.
Viis 6:12 Nijn andacat minun puhen teille kelwata/ pyytäkät sitä ja andacat teitän opetetta.
Viis 6:13 Sillä wijsaus on ihana ja catomatoin/ ja osotta mielelläns idzens nijlle/ jotca händä racastawat/ ja anda idzens nijldä löyttä/ jotca händä edziwät:
Viis 6:14 Hän cohta/ ja ilmoitta idzens nijlle/ jotca händä mielelläns pyytäwät/
Viis 6:15 Joca händä cohta pyytä/ ei hän näe paljo waiwa/ hän löytä hänen owens edest wartioidzemast:
Viis 6:16 Sillä händä pyytä/ on oikia taito/ ja joca händä walwo/ ei hän kärsi pitkällistä murhetta:
Viis 6:17 Sillä hän käy ymbärins/ ja edzi joca hänelle on mahdollinen: ja näyttä idzens mielelläns tiellä/ wartioiten händä/ että hän hänen cohtais.
Viis 6:18 Sillä joca idzens anda mielelläns opetetta/ sijnä on wijsauden alcu/ ja joca händä tottele/ hän anda idzens mielelläns opetetta.
Viis 6:19 Joca idzens anda mielelläns opetetta/ hän pitä hänen käskyns/
Viis 6:20 Mutta cusa käskyt pidetän/ sijnä on totisest pyhä elämä. Mutta joca pyhä elämätä pitä/ hän lähesty Jumalata.
Viis 6:21 Joca wijsautta racasta/ hänen hän teke Herraxi.
Viis 6:22 Tahdottaco te Tyrannit Canssan Cuningat ja Ruhtinat olla/
Viis 6:23 Nijn pitäkät wijsaus silmäin edes/ että te ijancaickisesta hallidzisitta.
Viis 6:24 Mutta mikä wijsaus on/ ja custa hän tule/ tahdon minä teille ilmoitta/ ja en tahdo salata teildä salautta: mutta tahdon tutkistella luotuin algusta/ ja tahdon julkisest hänen tuoda edes/ ja en totutta

säästä.
Viis 6:25 Ei minun ole mitän tekemist myrkyllisen cateuden cansa/ sillä ei sencaltaisen ole osa wijsaudes:
Viis 6:26 Mutta cusa monda wijsasta on/ siellä hywin on mailmas/ ja toimellinen Cuningas on Canssan onni. Sentähden andacat idzen opetetta minun sanoillan/ ja sen pitä tuleman teidän hywäxen.

VII. Lucu .

CAikilla ihmisillä on yhtäläinen tulemus mailmaan/ ja yhtäläinen lähdendö/ v. 1.
Caikille annetan wijsaus/ jotca sitä anowat/ edziwät ja racastawat: Joca taas hänen saa/ se on Jumalalle otollinen/ v. 7.
Wijsaus on Jumalan lahja ja hänen cansans on Jumalan Hengi/ joca caicki tietä/ ja on arwamatoin tawara/ v. 15.

Viis 7:1 MInä myös olen cuolewainen ihminen nijncuin muutkin/ syndynyt sen ihmisen sugusta/ joca ensist luotin.
Viis 7:2 Ja olen saanut lihan hahmon/ kymmenes Cuucaudes weresä juosnut cocon miehen siemenest/ himosa secoitettu.
Viis 7:3 Ja olen myös/ cosca minä synnyin/ hengen saanut yhteisest tuulest/ ja olen pudonnut maan päälle/ joca meitä caickia canda/ ja on myös minungin ensimäinen äneni ollut itcu/ nijncuin caickein muidengin.
Viis 7:4 Ja olen caswatettu capalois murhella.
Viis 7:5 (Sillä ei Cuningallacan ole muuta alcu hänen syndymiseens)
Viis 7:6 Waan caikilla on yhtäläinen tulemus elämään/ ja yhtäläinen lähdendö.
Viis 7:7 SEntähden minä rucoilin ja minulle annettin ymmärrys/ minä huudin ja wijsauden Hengi tuli minuun.
Viis 7:8 Minä pidin hänestä enä cuin Cuningan waldacunnast/ ja Förstin maacunnast/ ja rickauden minä pidin tyhjänä hänen suhtens.
Viis 7:9 En minä pitänyt callista kiwe hänen wertanans: sillä caicki culda on hänen suhtens/ nijncuin huono tomu/ ja hopia on nijncuin loca hänen ehtons arwattapa.
Viis 7:10 Minä racastin händä enä cuin terweyttä ja cauneutta/ ja walidzin hänen minulleni walkeudexi/ sillä se paiste/ joca hänestä tule/ ei sammu.
Viis 7:11 Mutta caicki hywys on minulle tullut hänestä/ ja lukematoin rickaus on hänen kädesäns.
Viis 7:12 Minä olin iloinen caikisa/ että wijsaus käwi minun edesäni caikisa nijsä/ mutta en minä tietänyt/ että sencaltaiset tulit hänestä.

Viis 7:13 Yxikertaisille olen minä hänen opettanut/ laupiast minä händä jagan/ hänen rickauttans en minä sala: sillä hän on ihmisille äretöin tawara.
Viis 7:14 Jotca händä pitäwät/ tulewat Jumalan ystäwäxi/ ja owat otolliset/ että heille on annettu saldi idzens opetetta.
Viis 7:15 JUmala on andanut minun wijsast puhua/ ja sencaltaisen wijsauden lahja oikein ajatella: sillä hän johdatta wijsauden tielle/ ja hallidze wijsaita:
Viis 7:16 Sillä hänen kädesäns me olemma sekä myös meidän puhem/ nijn myös caicki toimi ja taito caikis asiois:
Viis 7:17 Sillä hän on andanut minulle wahwan tiedon caikis asiois/ että minä tiedän/ cuinga mailma on tehty/ ja Elementeingin woiman:
Viis 7:18 Ajan algun/ lopun ja wälin/ cuinga päiwä pitene ja lyhene/ cuinga wuoden ajat idzens muuttawat/
Viis 7:19 Ja cuinga ajastaica culu/ cuinga tähdet owat.
Viis 7:20 Mikä luondo aljuilla ja medzän pedoilla on/ cuinga tuuli nijn hymise ja mitä ihmisten mieles on moninaisten ruohoin luonnon/ ja juurten wäen.
Viis 7:21 Minä tiedän caicki mitä salattu ja kätketty on: sillä wijsaus/ joca caiken taidon opetta/ hän on minulle sen opettanut.
Viis 7:22 Sillä hänesä on ymmärtäwäinen hengi/ pyhä/ ainoa/ monilainen/ teräwä/ nopsa/ puhelias/ puhdas/ kircas/ hiljainen/ ystäwälinen/ waca/ wapa/ hywän tahtoinen/ suloinen/ luja/ wahwa/ surutoin:
Viis 7:23 Caicki woipa/ caicki näkewä/ joca käy caickein hengein läpidzen/ ehkä cuinga toimelliset/ kirckat/ ja teräwät he olisit.
Viis 7:24 Sillä wijsaus on caickein selwin/ hän mene ja käy caickein läpidze/ hän on aiwa kircas:
Viis 7:25 Sillä hän on Jumalan woiman suidzu/ ja Caickiwaldian cunnian paiste.
Viis 7:26 Sentähden ei taida mitän saastaist tulla hänen tygöns: sillä hän on ijancaickisen walkeuden walu/ Jumalan woiman saastuttamatoin speili/ ja hänen hywydens cuwa.
Viis 7:27 Hän on ainoa/ ja teke cuitengin caicki/ hän pysy sinäns/ ja udista caicki/ ja waicutta alati pyhäin sieluisa/ hän teke Jumalan ystäwixi ja Prophetaxi:
Viis 7:28 Sillä ei Jumala racasta ketän/ josei pysytä wijsaudesa.
Viis 7:29 Hän on jalombi Auringota ja caickia tähtiä/ cosca händä walkeuteen werratan/ nijn hän on wielä parembi.
Viis 7:30 Sillä walkeuden täyty yötä paeta/ mutta pahus ei ikänäns woita wijsautta.

Vers. 17. Caikis asiois) Coco mailma tunde nämät enimmäst/ mutta uscowaiset ainoastans tietäwät/ että ne owat Jumalan luondocappalet/ luodut Jumalan sanalla ja wijsaudella.
v. 25. Paiste) Jumalan wijsaus on idze Jumala/ mutta se wijsaus/ jonga Jumala meille anda/ on Jumalan tundo/ ja totinen Jumalan pelco/ Iob. 28:28. Cadzo/ Jumalan pelco on wijsaus/ ja wälttä pahutta/ on ymmärrys.

VIII. Lucu .

WIjsautta pitä edzittämän nuorudesta: sillä hän opetta meille Jumalan tahdon/ ja caicki Christilliset menot/ v. 1.
Hän anda hywät neuwot/ että caicki menestyisit/ ja taitawast toimitettaisin/ v. 9.
Hänestä tule puhdas ilo ja ijancaickinen kijtos/ v. 17.

Viis 8:1 Hän ulottu päästä päähän woimallisest/ ja hallidze caicki hywin.
Viis 8:2 SItä minä olen racastanut/ ja edzinyt händä hamast minun nuorudestani/ ja ajattelin händä otta minun morsiamexeni: sillä minä olen ruwennut racastaman hänen cauneuttans:
Viis 8:3 Hän on jalost Adelist: sillä hänen menons on Jumalan tykönä/ ja caickein cappalden HERra racasta händä.
Viis 8:4 Hän on salainen neuwo Jumalan tunnos/ ja hän pane hänen eteens/ mitä hänen tekemän pitä.
Viis 8:5 Jos rickaus on callis cappale elettäis/ mikä on rickambi wijsautta/ joca caicki teke?
Viis 8:6 Jos taito sen teke/ cuca on taitawambi opettaja/ cuin hän?
Viis 8:7 Jos jocu racasta wanhurscautta/ hänen työns owat sula hywät tawat: sillä hän opetta curituxen/ toimen/ oikeuden ja wäkewyden/ jotca caickein tarpellisemmat owat ihmisten elämäs.
Viis 8:8 Jos jocu pyytä paljo tietä/ nijn hän osa sekä mennet että tulewaiset/ hän ymmärtä pimiät puhet/ ja arwa työlät tapauxet/ ihmet ja camalat hän edellä tietä/ mitä tapahtu cullakin ajalla ja hetkellä.
Viis 8:9 Minä olen aicoinut ottaxeni händä seurani: sillä minä tiedän hänen minulle andawan hywä neuwo/ ja että hän lohdutta minua surus ja murhes:
Viis 8:10 Hänen cauttans on nuorucaisella cunnia Canssan seas/ ylistys wanhain tykönä.
Viis 8:11 Minä löytän ymmärtäwäisexi duomios/ ja ihmellisexi woimallisten seas.
Viis 8:12 Cosca minä waickenen/ odottawat he minua/ cuin minä puhun/ ottawat he waarin/ ja jos minä cauwan puhun/ pitäwät he kätens suuns edes.
Viis 8:13 Hänen cauttans minä saan cuolemattoman nimen/ ja jätän ijäisen muiston minun

jälkentulewaisilleni.
Viis 8:14 Minä hallidzen Canssa/ ja pacanat tulewat minulle alemmaisexi.
Viis 8:15 Julmat Tyrannit pelkäwät/ cosca he minun cuulewat/ Canssan seas minä olen hywä/ ja sodasa Sangari.
Viis 8:16 Jos minä cotia jään/ nijn minä culutan aicani hänen cansans: sillä ei häneen suututa/ eikä hänest ole mielen carwautta/ waan paremmin ilo ja riemu.
Viis 8:17 Sencaltaist minä ajattelin/ ja panin sydämeeni: sillä jotca hänen cansans owat/ pysywät ijancaickisest:
Viis 8:18 Ja jotca hänen ystäwydesäns owat/ heillä on puhdas ilo/ ja äretöin rickaus tule hänen kättens töistä/ ja toimi hänen läsnäolemisestans/ ja puhestans/ ja hywä ylistys hänen seurastans/ ja sanoistans/ minä menin ymbärins edzimän ja saattaman händä minun tygöni.
Viis 8:19 Minä olin hywän curinen lapsi/ ja sain hywän sielun.
Viis 8:20 Mutta cuin minä hywin caswatettin/ caswoin minä saastuttamattomaxi ruumixi:
Viis 8:21 Ja minä ymmärsin/ etten minä muutoin taitanut puhdas olla/ jollei Jumala annais (ja se myös oli taito/ tuta kenengä armo se on) menin minä HERran tygö/ ja rucoilin händä/ ja sanoin sydämestäni.

Vers. 7. Wäkewyden) se on/ olla urhollisna/ rohkiana/ hywäs turwas/ pelkämätä.
v. 18. Puhdas ilo) Hywä oma tundo/ sisällinen ilo ja riemu/ joca tule oikiast uscost ja wagast/ cunnialisest ja Christillisest elämäst.
v. 18. Töistä) se on hänen opistans ja neuwostans.

IX. Lucu .

JAlo rucous wijsaudest/ joca anda woima/ ymmärryst ja toimellisutta. v. 1.
Hallidze/ warjele ja toimitta että meidän työm kelpawat Jumalalle/ ja saatta autuuteen/ v. 10.

Viis 9:1 O Minun Isäini Jumala/ ja caiken laupiuden HERra/ sinä joca caicki sanallas tehnyt/
Viis 9:2 Ja ihmiset sinun wijsaudellas walmistanut olet.
Viis 9:3 Että hän hallidze caicki luondocappalet/ jotca sinulda luodut owat: että hän mailma hallidzis cunnialla ja wanhurscaudella/ ja duomidzis oikialla sydämellä.
Viis 9:4 Anna minulle wijsautta/ joca on jocapaicas sinun istuimes ymbärillä/ ja älä hyljä minua sinun lastes seast:

Viis 9:5 Sillä minä olen sinun palwelias ja sinun pijcas poica/ heicko ihminen/ joca ei cauwan elä/ jolla on wähä ymmärryst sinun Laisas ja oikeudesas.
Viis 9:6 Ja jos jocu wielä ihmisten lapsist olis täydellinen/ nijn ei hän mitän maxa/ josei hänellä ole sitä wijsautta/ joca sinulda tule.
Viis 9:7 Sinä olet minun walinnut sinun Canssas Cuningaxi/ ja sinun poicais ja tytärtes Duomarixi:
Viis 9:8 Ja käskit minun raketa sinulles Templin sinun pyhälle wuorelles/ ja Altarin sinun asuin Caupungijs/ joca olis sinun pyhän Tabernaclis caltainen/ jonga sinä muinen annoit walmista:
Viis 9:9 Ja sinun wijsaudes sinun cansas/ joca sinun tecos tietä/ ja oli tykönäs cosca sinä mailman teit/ ja tietä mikä sinulle kelpa/ ja mikä oikia sinun käskyisäs.
Viis 9:10 Lähetä händä alas sinun pyhästä taiwastas/ ja sinun cunnias istuimelda/ lähetä händä/ että hän olis minun tykönäni/ ja työtä tekis minun cansani/ että minä ymmärräisin/ mikä sinulle otollinen on:
Viis 9:11 Sillä hän tietä caicki/ ja ymmärtä sen: Ja anna hänen talutta minua minun töisäni toimellisest/ ja warjella minua hänen woimasans.
Viis 9:12 Nijn minun työni tulewat sinulle otollisexi/ ja nijn minä duomidzen sinun Canssas oikein ja tulen mahdollisexi istuman minun Isäni istuimella:
Viis 9:13 Sillä cuca ihminen tietä Jumalan neuwon/ eli cuca taita ajatella mitä Jumala tahto?
Viis 9:14 Sillä cuolewaisen ihmisen ajatuxet owat epäilewäiset/ ja meidän aiwoituxem owat huikendelewaiset.
Viis 9:15 Sillä cuolewainen ruumis waiwa sielua/ ja maallinen asuinsia rasitta mieldä/ joca paljo ajattele.
Viis 9:16 Tuskin me osamme maallisia/ ja työläst löydämme nijtä/ jotca käsillä owat.
Viis 9:17 Cuca tahto tutki taiwallisia? cuca taita tietä sinun neuwos? jos et sinä anna wijsautta/ ja lähetä sinun Henges corkeudest:
Viis 9:18 Ja nijn työt menestywät maan päällä ja ihmiset opettawat mitä sinulle on otollinen/
Viis 9:19 Ja wijsaudella autuaxi tulewat.

Vers. 1. O minun Isäini Jumala) Täsä hän puhu ja rucoile nijncuin Salomo/ caikille Försteille opixi/ että heidän pitä myös rucoileman/ ja on sangen jalo rucous.
v. 6. Sitä wijsautta) Cadzo wijsaus tule ainoastans Jumalalda ja ilman händä ei kelpa kengän mitän.
v. 10. Otollinen on) Ilman Jumalan sanata ei taida ihminen tietä mikä Jumalalle kelpa/ ja teke caicki epäilyxes ja tietämätä.

X. Lucu .

TÄsä ylistetän pyhäin Isäin woima ja tegot ennen weden paisumist/ v. 1.
ja weden paisumisen jälken/ v. 5.
ja cosca Israelin lapset läxit Egyptist/ v. 15.

Viis 10:1 WIjsaus suojeli hänen/ joca ensist tehtin ja luotin mailman Isäxi/ ja pelasti synnistäns.
Viis 10:2 Ja andoi hänelle woiman hallita caickia.
Viis 10:3 Cosca jumalatoin luopui hänen wihasans/ nijn hän tuli cadotetuxi/ hänen weljens julman murhan tähden.
Viis 10:4 Ja cosca maa sen syyn tähden weden paisumisella turmeltin/ autti wijsaus taas/ ja hallidzi wanhurscasta ja halwalla puulla.
Viis 10:5 Cosca caicki pacanat erhetyxes irstast elit/ löysi hän wanhurscan/ ja piti hänen nuhtetoina Jumalan edes/ ja wahwisti händä wastoin Isällist sydändä poicans cohtan.
Viis 10:6 Hän pelasti myös wanhurscan/ cosca jumalattomat hucuit/ cosca hän tulda pakeni/ joca wijden Caupungin päälle langeis:
Viis 10:7 Joca maa autiana on/ ja wielä suidze pahuden todistuxexi/ ja puut jotca raaca hedelmätä candawat/ ja suolapadzas/ joca seiso epäuscoisen sielun muistoxi:
Viis 10:8 Sillä jotca ei tottele wijsautta/ heille ei ole ainoastans se wahingoxi/ ettei he tunne hywä/ waan jättäwät jälkens eläwille muiston/ ettei salata taita/ misä he erhettynet owat:
Viis 10:9 Mutta wijsaus wapahta heitä caikest tuscast/ jotca häneen turwawat.
Viis 10:10 SE johdatti myös wanhurscasta/ jonga hänen weljens wihan tähden täydyi paeta oikia tietä/ ja osotti hänelle Jumalan waldacunnan/ ja tiettäwäxi teki mikä pyhä on:
Viis 10:11 Autti händä hänen työsäns/ ja hän menestyi ja sai paljo tawarata työlläns/
Viis 10:12 Ja hän oli hänen cansans/ cosca hänelle wääryttä tehtin/ nijldä jotca hänelle teit wäkiwalda/ ja hän teki hänen rickaxi/ ja suojeli händä hänen wihamiehildäns/ ja piti hänen surutoina nijldä/ jotca händä ajoit taca: hän andoi hänelle woiton/ wäkewäs taistelemises/ että hän symmärräis jumalisuden olewan woimallisemman caickia.
Viis 10:13 EI hän hyljännyt wanhurscasta/ cosca hän myytin pois/ waan warjeli händä synnist/ hän seurais händä synnist/ hän seurais händä fangihuonesen.
Viis 10:14 Ja ei hyljännyt händä siteis: sijhenasti että hän andoi hänen saada waldacunnan waldican/ ja wallan nijden päälle/ jotca hänelle teit wäkiwalda/ ja saatti heitä walhetteliaxi/ jotca händä rangaisit/ ja annoi hänelle ijancaickisen cunnian.

Viis 10:15 Hän wapahti pyhän Canssan ja nuhtettoman siemenen pacanoista/ jotca heitä waiwaisit:
Viis 10:16 Hän tuli HERran palwelian sieluun/ ja seisoi julma Cuningasta wastan ihmeillä ja tunnustähdeillä.
Viis 10:17 Hän maxoi pyhille heidän työns palcan/ ja johdatti heitä ihmellisiä teitä/ ja oli heille päiwällä warjelus/ ja yöllä liecki nijncuin tähdet.
Viis 10:18 Hän wei heitä punaisen meren läpidze/ talutti heitä suurten wetten keskeldä.
Viis 10:19 Mutta heidän wihollisens hän upotti/ ja nämät hän weti sywyden pohjast
Viis 10:20 Sentähden otit wanhurscat saalin jumalattomilda/ ja ylistit sinun pyhä nimes HERra/ ja kijtit yximielisest sinun woitollista kättäs:
Viis 10:21 Sillä wijsaus awais myckäin suun/ ja teki kielet puhuman/ jotca ei puhua taitanet.

Vers. 1. Synnistäns) Sen sanan cautta/ Gen.$ 3:7 Sen siemen on sinun pääs musertawa ricki.
v. 4. Wijsaus) Se oli Jumalan sana ja käsky rakendaman Arckia.
v. 5. Caicki) Se on/ cunga hän tuli/ löysi hän epäjumalisen ja pahan Canssan/ nijncuin Abrahamin elämä näyttä/ Gen.$ 22:2.
v. 7. Raaca hedelmätä) Owat ne omenat cuollen meren tykönä/ jotca pääldä owat caunit/ waan sisäldä tuhca.
v. 12. Jumalisuden) Jumalisus on usco Jumalan sanan eli wijsauden päälle.

XI. Lucu .

WIjsaudella Jumala pelasta wanhurscat cadotuxest/ v. 1.
Rangaise omians laupiudella/ mutta Jumalattomat hän ilman armota hucutta/ v. 10.
Hän warusta luondocappalet costaman/ ja tundemattomat pedot tyhmäin päälle/ v. 16.
Sillä caicki owat Jumalan kädes/ mutta hän on laupias/ ja racasta caickia mitä hän on tehnyt/ v. 22.

Viis 11:1 HÄn wei heidän tekons pyhän Prophetan käden cautta.
Viis 11:2 Ja johdatti heitä syngiän corwen läpidzen/ nijn että he majans rakensit kedolle.
Viis 11:3 Ja seisoit wihollisians wastan/ ja costit heidän wihamiehillens/
Viis 11:4 Cosca he janoisit/ rucoilit he sinua/ ja heille annettin wettä corkiasta wuoresta/ ja he sammutit janons cowasta kiwestä:
Viis 11:5 Ja jolla heidän wihamiehens waiwattin/
Viis 11:6 Se tuli heille hywäxi/ cosca he hätä kärseit.

Viis 11:7 Sillä nijncuin he hämmästyit werta/ joca tuli wuotawan weden siaan käskyn rangaistuxexi/ että lapsia tapettaman piti:
Viis 11:8 Nijn sinä annoit näille wettä yldäkylläisest tietämät/
Viis 11:9 Ja annoit nähdä heidän janostans/ cuinga sinä wihollisia waiwaisit.
Viis 11:10 Sillä cosca nämät kiusattin/ ja armolla curitettin/ ymmärsit he cuinga jumalattomat wihasa duomittin ja rangaistin.
Viis 11:11 Näitä sinä olet neuwonut ja coetellut isällisest/ mutta nijtä muita nijncuin angara Cuningas rangaisnut ja duominnut:
Viis 11:12 Ja tulit rangaistuxi/ sekä ne jotca läsnä että taambana olit:
Viis 11:13 Sillä heille tuli caxikertainen murhe ja huocaus/ cosca he ajattelit mitä ollut oli.
Viis 11:14 Sillä cosca he cuulit/ näille hywäxi tapahtuwan/ jonga cautta he waiwattin/ ymmärsit he HERran:
Viis 11:15 Sillä joita he ennen ajoit pois ylöncadzest/ hyljäisit ja pilckaisit/ nijtä täydyi heidän wijmein ihmetellä/ cosca nijn tapahtui/ ettei heidän janons ollut nijncuin wanhurscasten.
Viis 11:16 NIjn myös heidän wäärän menons tyhmäin ajatusten tähden/ jonga cautta he nijn petetyxi tulit/ että he rucoilit järjettömiä madoja ja ylöncadzotuita petoja/ lähetit sinä heidän secaans suuren joucon medzän petoja rangaistuxexi:
Viis 11:17 Että he ymmärräisit/ että millä jocu syndi teke/ sillä hän myös waiwatan.
Viis 11:18 Sillä sinun Caickiwaldialla kädelläs/ (jolla sinä mailman walmistamattomast cappalest luonut olet) ei ollut mahdotoin lähettä heidän päällens/ carhujoucko ja rohkeita Lejoneita:
Viis 11:19 Eli wastudest luoda julmia ja tundemattomita petoja/ taicka nijtä jotca tulda syljit/ taicka jotca julman sawun puhalsit/ taicka jotca hirmuisita kipenitä silmistäns laskit:
Viis 11:20 Jotca ei ainoastans haawoittamisella heitä hucutta taidais/ mutta myös hirmuisella cadzomisellans heitä tappaisit:
Viis 11:21 Ja/ he olisit tainnet paidzi sitä langeta puhalluxella/ coston wainosta/ ja sinun woimas hengellä huckua.
Viis 11:22 MUtta sinä olet caicki asettanut mitalla/ lugulla/ ja painolla/ sillä suuri woima on aina sinus/ ja cuca woi olla sinun kättes wäkewyttä wastan?
Viis 11:23 Sillä coco mailma on sinun edesäs/ nijncuin waagan kieli/ ja nijncuin amucasten pisara/ joca puto maan päälle.
Viis 11:24 Mutta sinä armahdat caickia: sillä sinulla on woima caickein ylidzen ja kärsit ihmisten syndiä/ että he idzens parannaisit: Sillä sinä racastat caickia cuin on/ ja et wiha mitäs tehnyt olet.

Viis 11:25 Sillä et sinä mitän walmistanut/ jota sinä wihata taidaisit. Cuinga taita mitän olla/ jota et sinä tahdois? eli cuninga se taidais pysyä/ jota et sinä cudzunut ole?
Viis 11:26 Mutta sinä säästät caickia/ sillä ne owat sinun HERra/ sinä joca elämätä racastat.

Vers. 7. Hämmästyit) Cosca wesi werexi muuttui Egyptis/ Exod.$ 7:19.
v. 23. Kieli) Nijncuin se on wähä joca waagasa kielen callista/ nijn on myös mailma wähä Jumalan suhten/ Esa. 40:15.
v. 24. Et wiha mitäs)
v. 25. Et sinä ole mitän walmistanut) Nijn ei Jumala ole luonut yhtän ihmistä cadotuxeen: sillä ei hän nijn olis caikille hywä/ Psal. 145:9.

XII. Lucu .

JUmala rangaise hiljaxens jumalisia parannuxeen/ pahoja ja epäjumalan palwelioita myös/ v. 1.
Hän taidais äkist jumalattomat hucutta/ ja ei kellän ole woima händä estä/ v. 9.
Sillä hän on oikia/ woimallinen ja hiljainen/ v. 15.
Hän kärsi omians/ että he parannaisit idzens/ ja catumattomita/ että heillä olis aica parannuxeen/ jos neuwo auttais/ v. 19.

Viis 12:1 Ja sinun catomatoin henges on caickis.
Viis 12:2 SEntähden sinä witcan rangaiset heitä/ jotca langewat/ ja neuwot heitä curituxella/ misä he syndi tekewät/ että he pahudest pelastettaisin/ ja uscoisit sinun päälles HERra.
Viis 12:3 Sillä cosca sinä olit wihainen sinun pyhän maas endisille asuwille.
Viis 12:4 Että he cauheita töitä teit noitumisella.
Viis 12:5 Ja tahdoit meidän Isäim käsillä häwittä jumalattomat uhrin candajat/ ja jotca heidän lapsens haluttomast tapoit/ jotca söit ihmisen liha ja joit hirmuisest werta/ jolla he luulit sinullen tekewäns palweluxen.
Viis 12:6 Ja ne jotca wanhemmat olit/ tapoit ne sielut/ joilla ei yhtän apua ollut.
Viis 12:7 Että se maa/ joca caickein seas jaloin oli/ tulis Jumalan lasten mahdollisexi asuinsiaxi.
Viis 12:8 Cuitengin säästit sinä heitä nijncuin ihmisiä/ ja lähetit edellä sinun edelläjuoxias/ nimittäin/ sinun jouckos/ hörhöläiset/ että heidän pidäis heitä wähittäin häwittämän.
Viis 12:9 Ei tosin ollut sinulle mahdotoin anda jumalattomia wanhurscasten ala sodasa/ eli hucutta heitä

hirmuisten petoin cautta/ taicka cowalla sanalla caickia tyynni:
Viis 12:10 Mutta sinä duomidzit heitä witcan/ ja annoit heille sia parannuxeen/ waicka sinä tiesit heidän pahan sisuisexi/ ja heidän pahudens ynnä syndynexi/ ettei he ikänäns pitänyt toista mielda saaman:
Viis 12:11 Sillä he olit kirottu siemen algusta. Nijn et sinä myös olis peljännyt ketän/ jos sinä heille olisit andanut andexi heidän ricoxens:
Viis 12:12 Sillä cuca sano sinulle/ mitäs teet? Eli cuca seiso sinun duomiotas wastan/ eli cuca nuhtele sinua poisajettuin pacanain tähden/ jotca sinä luonut olet/ eli cuca asetta idzens costajaxi sinua wastan jumalattomain ihmisten tähden?
Viis 12:13 Sillä paidzi sinua ei ole yhtän Jumalata/ sinä joca murhen pidät caikist/ osottaxes/ ettes duomidze wäärin.
Viis 12:14 Sillä ei Cuningat eikä tylyt taida astua sinua wastan/ cosca sinä rangaiset.
Viis 12:15 ETtäs wanhurscas olet/ nijn sinä hallidzet myös caicki oikein/ ja tiedät ettei se sinun Majestetilles sowi/ ettäs jongun duomidzisit/ joca ei rangaistust ansainnut olis:
Viis 12:16 Sillä sinun wäkewydes on oikeuden walda/ ja ettäs caickia hallidzet/ nijn sinä säästät myös caickia.
Viis 12:17 Sillä sinä olet osottanut sinun wäkewydes heisä/ jotca ei usconet/ ettäs nijn caiketi woimallinen olit/ ja osotit idzes nijsä/ jotca ylpiät olit:
Viis 12:18 Mutta sinä wäkewä hallidzia duomidzet hiljaisudes/ ja hallidzet meitä paljolla kärsimisellä: sillä sinä woit tehdä mitäs tahdot.
Viis 12:19 MUtta sinä opetat sinun Canssas/ sencaltaisilla töillä/ että wanhurscasna ja hywänä oldaman pidäis/ ja sinä annat sinun lapses tietä/ että he olisit hywäsä toiwosa/ ettäs otat parannuxen syndein edestä.
Viis 12:20 Sillä sinun lastes wiholliset/ ja jotca cuolemaan wicapäät olit/ sinä sencaltaisella säästämisellä ja kärsimisellä rangaisit/ ja annoit heille aica ja tila idzens parata:
Viis 12:21 Cuinga paljo enä sinä olet pitkämielinen/ coscas duomidzet sinun lapsias/ joiden Isäin cansa sinä walan ja lijton monest hywäst lupauxest tehnyt olet.
Viis 12:22 Sentähden nijn usiast cuin sinä meidän wihollisiam waiwat/ teet sinä sen meille curituxexi/ että me otaisim wisust waarin sinun hywydestäs/ jos me duomitut olisimme/ että me cuitengin turwaisimme sinun laupiutees.
Viis 12:23 SEntähden sinä rangaisit jumalattomat heidän cauhistuxellans/ jotca järjetöindä elämätä pidit.
Viis 12:24 Sillä he olit nijn peräti sywälle tullet erhetyxeen/ että he myös pidit ne pedot/ cuin heidän wihollisens cadzoit ylön/ jumalinans/ petetyt nijncuin taitamattomat lapset.

Viis 12:25 Sentähden olet sinä myös lähettänyt heidän secaans häpiälisen rangaistuxen/ nijncuin järjettömille lapsille/
Viis 12:26 Ja cosca ei he sencaltaista häpiälist rangaistusta totellet/ tulit he Jumalan angaran rangaistuxen ala:
Viis 12:27 Sillä he waiwattin nijldä/ jotca he jumalinans pidit/ joca heille oli suurexi ylöncadzexi/ cosca he näit hänen/ jota ei he ennen tuta tahtonet ja täydyi Jumalaxi tunnusta. Sentähden tuli cadotus wijmein heidän päällens.

Vers. 3. Maas asuwille) Cananerit jotca heidän lapsens uhraisit/ Psal. 106:36
v. 14. Tylyt) Cadzo/ cuin hän käändä ja wetä caicki sanat Tyranneja wastan/ peljättäxens heitä.
v. 15. Sowi) nijncuin Tyrannit luulewat/ että heidän täyty woimans näyttä/ muita wahingoidzeman ja waatiman.
v. 17. Ylpiät) Egyptiläiselle punaises meres.
v. 23. jumalattomat) Egyptiläiset jotca palwelit petoja/ joita heidän wihollisens Judalaiset cadzoit ylön.
v. 26. Häpiälisen) Se oli häpiälinen rangaistus/ että he nijldä eläimildä waiwattin/ jotca he jumalinans pitit.

XIII. Lucu .

TUrha meno on caikilla ihmisillä/ jotca ei tunne Jumalata/ waan pitäwät luondocappalet jumalinans/ joiden cadzelemisest heidän pidäis tundeman luojan/ v. 1.
Mutta ne owat wiheljäisemmät jotca palwelewat culda/ hopiata/ cuwia/ heidän kättens tecoja/ jotca ei autta taida/ v. 10.

Viis 13:1 CAicki ihmiset owat luonnostans turhat/ jotca ei Jumalast mitän tiedä/ ja ei tunne händä näkywäisest hywydest/ eikä cadzo tegoista/ cuca tekiä on:
Viis 13:2 Waan pitäwät taicka tulen/ eli tuulen/ eli puuscauxen/ eli tähdet/ eli wäkewät wedet/ Auringon ja Cuun taiwas/
Viis 13:3 Jotca mailma hallidzewat/ jumalina: mutta jos heillä olis hywä suosio heidän cauniseen muotoons/ nijn että he sentähden pidäisit heitä jumalain sias/ pidäis heidän oikeutta myöden ymmärtämän/ cuinga paljo parembi hän on/ joca nijden HERra on: sillä se joca caiken cauneuden tekiä on/ hän on nämät luonut/
Viis 13:4 Ja jos he ihmettelisit heidän woimans ja wäkens/ pidäis heidän myös oikeulla ajatteleman/ cuinga paljo woimallisembi hän on/ joca caicki nämät walmistanutt on:

Viis 13:5 Sillä sencaltaisest suurest cauneudest ja luomisest/ taita luoja nijncuin cuwas tutuxi tulla.
Viis 13:6 Waicka ei näitä nijn suuresti pidä walitettaman: sillä he myös taitawat erhettyä/ cosca he edzeit Jumalata ja pyysit mielelläns händä löytä:
Viis 13:7 Sillä cosca he cadzelit hänen luondocappalitans/ ja tutkistelit nijtä/ tulit he petetyxi heidän cadzelemisesans/ että luondocappalet/ jotca he näit/ olit nijn ihanat.
Viis 13:8 Cuitengin ei he sentähden ole ilman syytä:
Viis 13:9 Sillä jos he owat nijn paljo ymmärtänet/ että he taisit luondocappalen nijn corkias arwos pitä/ mixei he pikemmin händä löytänet/ joca sen HERra on.
Viis 13:10 MUtta he owat wiheljäiset/ ja heidän toiwons on luettapa cuolluitten secaan/ jotca sen jumalaxi cudzuwat/ jonga ihmiset tehnet owat/ nijncuin cullan ja hopian/ joca taitawast walmistettu on: Ja petoin cuwan eli kelwottomat kiwet/ jotca wanhan aican walmistetut olit.
Viis 13:11 Nijncuin puuseppä/ cosca hän työtä edzi/ hacka puun/ weistä ja silittä sen hywin/ ja sitä wisua ja taitawata työtä teke/ jota mailman tarpeis tarwitan.
Viis 13:12 Mutta sen työn lastut coco hän/ ja keittä ruoca syödaxens/
Viis 13:13 Waan mitä lijaxi on/ ja ei mihingän kelpa/ se cuin väärä ja oxainen on/ otta hän ja wisust leicka/ cosca hän jouta/ leicka taitawast/ ja teke ihmisen/ eli jongun järjettömän eläimen muotoisexi:
Viis 13:14 Ja pane sen punaisexi ja walkiaxi/ ihon carwaisexi ja ihanaxi/ ja jos sijnä jocu ricka on/ sen hän wasta siwu:
Viis 13:15 Sijtte teke hän hänelle caunin huonen/ ja kijnittä hänen seinään raudalla/
Viis 13:16 Nijn ettei hän puto/ ja nijn hywin cadzo hänen: sillä hän tietä hywin/ ettei hän idzens autta taida/ sillä ei se muu ole cuin cuwa/ ja tarwidze apua.
Viis 13:17 Ja cosca hän rucoile tawarans/ emändäns ja lastens edest/ ei hän häpe puhutella sitä/ jolla ei henge ole:
Viis 13:18 Ja ano heildä terweyttä/ rucoile cuolluelda elämätä/ ja pyytä häneldä apua/ joca ei mitän woi/
Viis 13:19 Ja sildä joca ei käydä taida/ hywä matca/ ja että hänen ascarans/ asians ja tecons menestyis/ pyytä hän woimattomalda.

Vers. 4. Woimans) Se on moninaiset tegot ja menot cuin luondocappales owat.

XIV. Lucu .

PArembi on laiwaan turwata cuin epäjumalan Cuwaan/ sillä sijhen hän uscalda hengens ja tule autetuxi/ v.

1.
Nijncuin Noah wedenpaisumises/ v. 6.
Sillä sekä epäjumalat että heidän tekiäns owat kirotut/ v. 8.
Turhan cunnian pyyndö/ on epäjumalan palweluxen alcu/ v. 13.
Sillä jotca tahtowat Tyrannein mielen nouta/ heidän täyty cumarta heidän cuwans nijncuin jumalata/ v. 16.
Nijn myös he owat tappanet lapsens epäjumalille/ ja langennet cauhiaan kiuckuun/ huoruteen/ murhaan/ warcauteen/ väärän walaan/ ja caickinaisijn hirmuisijn syndeihin/ v. 22.
ja coonnet päällens caxicertaisen rangaistuxen/ v/ 30.

Viis 14:1 NIjn myös hän teke/ joca tahto purjehtia/ ja on aicoinut waelda julmis allois/ hän rucoile puuta/ joca heicombi sitä on jonga päällä hän waelda:
Viis 14:2 Sillä se on sentähden tehty/ että sillä pitä rawindota edzittämän/ ja tekiä on sen taidolla walmistanut.
Viis 14:3 Mutta sinun toimes/ o Isä hallidze sitä/ sillä sinä annat tien meresä/ ja aldoin keskellä pelkämättömän juoxun.
Viis 14:4 Jollas osotat cuinga sinä caikis paicois woimallinen olet auttaman/ waicka jocu idzens annais merelle ilman laiwata.
Viis 14:5 Cuitengin ettes tahdo sitä turhana pitä/ jota sinä wijsaudesas luonut olet/ tapahtu se/ että ihmiset uscaldawat hengens sencaltaisen huonon puun päälle tulewat laiwas taldeen/ josa he waeldawat aldoin läpidzen.
Viis 14:6 Sillä muinen cosca uljat Sangarit hucutettin/ pakenit ne joilla toiwo oli/ että heidän piti lisämän mailma jällens/ laiwaan/ jonga sinun kätes hallidzi/ ja jätit nijn mailmalle siemenen jälkens:
Viis 14:7 Sillä sencaltainen puu on mahdollinen siunatta/ jos se oikein pidetän:
Viis 14:8 Mutta sitä pitä kirottaman/ joca käsillä walmistetan/ ja se myös joca sen teke/ tämä sentähden/ että hän sen teki/ se sentähden/ että se jumalaxi cudzutan/ ja cuitengin on catowainen cappale.
Viis 14:9 Sillä Jumala wiha yhtäläisest molemmita/ jumalatoinda/ ja hänen jumalatoinda työtäns/
Viis 14:10 Ja työ tule tekiäns cansa waiwatuxi.
Viis 14:11 Sentähden pacanain epäjumalat curitetan/ sillä he owat Jumalan luondocappalilda tullet cauhistuxexi/ ja ihmisten sieluille pahennuxexi/ ja ymmärtämättömille paulaxi.
Viis 14:12 Sillä epäjumalten asetus on suurin huoruus/ ja heidän alcuns on wahingolinen pahennus mailmas.
Viis 14:13 EI ne algusta ollet/ eikä ijancaickisest pysy.

Viis 14:14 Waan ihmisten turhalla cunnioittamisella he owat tullet mailmaan/ ja sentähden ajatellut/ ettei ihmiset saa cauwan elä.
Viis 14:15 Sillä Isä cosca hän murhetti ja itki poicans/ joca häneldä warhain tuli pois/ annoi hän tehdä cuwan/ ja rupeis pitämän hänen/ joca cuollut ihminen oli/ jumalana/ ja asetti palwelioillens Jumalan palweluxen ja uhrin:
Viis 14:16 Sijtte ajan cululla pidettin sencaltainen jumalatoin tapa Lakina/ että myös cuwa täydyi cunnioitta Tyrannein käskystä.
Viis 14:17 Nijn myös Canssa/ joca ei läsnä olles saanut cunnioitta/ että he nijn caucana asuit/ annoit tehdä caswot caucaisella maalla/ ja teetit caunit woimallisten Cuningasten cuwat/ että he ahkerast olit heille mielen noutexi/ sekä pois että läsnä olles.
Viis 14:18 Nijn autti myös tekiän suuri ahkerus wahwistaman ymmärtämättömitä sencaltaisen jumalan palweluxen:
Viis 14:19 Sillä cosca jocu tahdoi palwella Ruhtinan mielixi/ teki hän cuwan caikella taidolla caickein caunimmaxi.
Viis 14:20 Mutta Canssa/ joca sencaltaisella caunilla työllä oli kehoitettu/ rupeis sitä jumalana pitämän/ joca wähä ennen ihmisnä cunnioitettin.
Viis 14:21 Sencaltaisest asiast tuli petollisus mailmaan/ cosca ihmisiä jotakin ahdistettin/ eli he tahdoit tehdä Tyrannille jotain mielennoutexi/ annoit he kiwelle ja puulle sencaltaisen nimen/ cuin ei pitänyt.
Viis 14:22 SIjtte ei he sijhen tytynet/ että he Jumalan tunnusta erhetyit/ waan waicka he elit sencaltaises tyhmäs ja hullus menos/ cudzuit he cuitengin sencaltaisen sodan ja wahingon rauhaxi:
Viis 14:23 Sillä taicka he lapsens tappawat uhrixi/ eli pitäwät jongun jumalan palweluxen/ jota ei tarwita mainitta/ taicka harjoittawat idzens ylönsyömises pahalla tawalla.
Viis 14:24 Ja ei ole heillä enä puhdasta elämätä awioskäskys/ waan toinen tappa toisen petoxella/ eli murhellisexi teke huorudella:
Viis 14:25 Ja heidän seasans käy edestacaisin/ weri/ murha/ warcaus/ petos/ wilpi/ waatimus/ väärä wala/
Viis 14:26 Wanhurscasten lewottomus/ kijttämättömys/ nuorten sydänden pahennus/ mykät synnit/ sucurudzaus/ huoruus/ ja salawuoteus:
Viis 14:27 Sillä häpiälisten epäjumalain palwelus on alcu/ syy ja loppu caicken pahuteen.
Viis 14:28 Jos he pyhä päiwä pitäwät/ nijn he idzens pitäwät cuin hullu wäki/ jos he ennustawat/ nijn se on caicki walhe/ ei he oikein elä/ ja owat nopsat walalla pettämän:
Viis 14:29 Sillä he uscowat hengettömäin jumalten päälle/ nijn ei he pelkä wahingota/ cosca he wannowat

wäärin.
Viis 14:30 Cuitengin oikein heille se tapahtu/ sekä ettei heillä ole oikia tieto Jumalast/ että he epäjumalist ottawat waarin/ ja että he wannowat wäärin/ ja ei he pyhäst lucua pidä.
Viis 14:31 Sillä jumalattomain pahuus saa lopun/ ei sijtä wallast/ cuin heillä on/ wannoisans/ waan sijtä rangaistuxest/ cuin he synnilläns ansaidzewat.

Vers. 26. Lewottomus) Se on/ he tekewät hywille caickea waiwa ja ahdistusta.
v. 30. Pyhäst) Ensist he cadzowat ylön ja hyljäwät oikian Jumalan/ ja langewat epäjumalan palweluxeen/ sijtte cosca he näkewät/ ettei he taida heitä autta/ cadzowat he myös heidän ylön/ wannowat wäärin heidän cauttans pettäin heidän lähimmäisens/ ettei he ketän pelkä/ nijncuin ei Jumalata oliscan/ ja nijn epäjumalan palweluxen cautta caicki curitus ja cunnia rauke.

XV. Lucu .

JOca Jumalata pelkä/ hän on hänen omans/ jos hän lange ja warjellan epäjumalan palweluxest/ v. 1.
Suuri tyhmys on caikilla epäjumalan tekiillä/ v. 7.
jotca ei huole mitä cauhiata työtä he tekewät/ edzein sillä picaista hyödystä/ v. 12.
ja nijn rucoilewat heidän kättens työtä/ jolla ei henge ole/ ja on halwembi cuin he jotca heitä rucoilewat/ v. 14.

Viis 15:1 MUtta sinä meidän Jumalam olet armollinen/ waca/ ja kärsiwäinen/ ja hallidzet caicki laupiudella:
Viis 15:2 Ja jos me syndiä teemme/ olemma me cuitengin sinun/ ja tunnemma sinun woimas/ että me sen tiedämme/ emme syndiä tee: sillä me pidetän sinun omanas.
Viis 15:3 Mutta tuta sinua/ on täydellinen wanhurscaus/ ja tietä sinun woimas/ on ijancaickisen elämän juuri.
Viis 15:4 Sillä ei ihmisen pahat aiwoituxet meitä nijn wiettele/ eikä maalarin turha työ/ nimittäin/ kirjawa ja monen carwainen cuwa:
Viis 15:5 Jonga muoto pahenda ymmärtämättömät/ ja jotca paha mielelläns tekewät/ racastawat hengettömiä ja cuolleita cuwia.
Viis 15:6 Sencaltaisia hedelmitä owat he mahdolliset saaman/ sekä ne jotca nijtä tekewät/ että ne jotca nijtä ikäwöidzewät ja palwelewat.
Viis 15:7 JOs sawenwalaja/ joca pehmetä sawe waiwalla walmista/ teke caickinaiset astiat meidän

tarpexemme/ mutta hän teke yhtäläisest sawest/ sekä ne astiat jotca puhtauteen/ että saastaisuteen sopiwat: Mutta mihingä cukin pitä pandaman/ on sawenwalajalla.
Viis 15:8 Mutta se on wiheljäinen työ/ cosca hän sijtä sawest woimattoman jumalan teke/ ja on cuitengin idze/ ei paljo ennen maasta tehty/ ja wähän hetken perästä mene sinne jällens/ josta hän otettu on/ cosca sielu/ joca hänellä oli/ häneldä otetan pois:
Viis 15:9 Mutta ei hänen murhens sijnä ole/ että hänen työtä tekemän pitä/ eikä että hänellä on nijn lyhy ikä/ waan että hän kilwoittelis culda ja hopiaseppäin cansa/ että hän tekis waskenwalajan tawalla/ ja pitä sen cunniana/ että hän petollista työtä teke.
Viis 15:10 Sillä hänen sydämens ajatuxet owat cuin tuhca/ ja hänen toiwons on huonombi maata/ ja hänen elämäns ylöncadzottu cuin sawi:
Viis 15:11 Ettei hän tundenut joca hänen tehnyt oli/ ja annoi hänelle sielun/ joca hänesä waicutta/ ja puhalsi häneen eläwän hengen.
Viis 15:12 HE pitäwät ihmisen elämän tyhjänä/ ja ihmisen menon caupan tecona/ sanoden: aina pitä woitto edzittämän pahallakin calulla.
Viis 15:13 Nämät tietäwät caiketi kyllä/ että he syndiä tekewät/ cosca he sencaltaisia turhia cappaleita ja cuwia maasta ja sawesta tekewät.
Viis 15:14 Mutta he owat tyhmemmät ja wiheljäisemmät cuin lapsi (nimittäin sinun Canssas wiholliset/ jotca heitä sortawat)
Viis 15:15 Että he caicki pacanain epäjumalat jumalana pitäwät/ joiden silmät ei näe/ ja heidän nenäns ei haista/ eikä heidän corwans cuule/ heidän sormens käsisäns ei tunne/ ja heidän jalcans owat sangen hitat käymän.
Viis 15:16 Sillä ihminen on tehnyt heidän/ ja jolla hengi hengeldä on/ on walmistanut heitä: Mutta ihminen ei taida tehdä/ joca hänen caltaisens on/ paljo wähemmin Jumalata:
Viis 15:17 Ja että hän cuolewainen on/ nijn hän totisest cuollun teke/ hänen jumalattomilla käsilläns/ hän on idze parembi/ cuin se jota hän palwele: sillä hämbä elä/ mutta se ei coscan.
Viis 15:18 Sitälikin palwelewat he myös caickein cauhembita petoja/ jos he muihin järjettömin luondocappaleihin werratan/ nijn he owat paljo pahemmat:
Viis 15:19 Sillä ei he ole aljut nijncuin muut eläimet/ jotca owat suloiset nähdä/ ja ei ole Jumalalda ylistetyt eli siunatut.

Vers. 5. Paha mielelläns tekewät) Jotca mielelläns tekewät wäkiwalda ja wääryttä/ harjoittelewat idzens

caickinaisis synneis ja eläwät suruttomast/ he soisit ettei Jumalat olis. Sentähden palwelewat he sencaltaisia myckiä epäjumalita/ jotca heitä ei autta eikä rangaista taida/ ja unhottawat oikian Jumalan.
v. 19. Siunatut) Ne owat kärmet/ jotca myös kirotut olit/ Gen.$ 3:14.

XVI. Lucu .

WIdzauxet/ jotca Jumala lähettä pahoille rangaistuxexi/ tulewat Jumalisten parannuxexi/ v. 1.
Ja HERra suojele omans ihmellisest. v. 20.

Viis 16:1 SEntähden he sencaltaisilla rangaistin cuin he ansainnet olit/ nijn että he paljoilda pahoilda madoilda waiwattin.
Viis 16:2 Jota widzausta wastan sinä teit sinun Canssalles hywä/ ja walmistit heille himoruoca/ nimittäin/ peldocanoja rawinnoxi/ jota he himoidzit:
Viis 16:3 Että ne/ jotca sitä ruoca himoinnet olit/ pidäis sencaltaisten annettuin ja säättyin peldocanain cautta oppiman idzens pitämän pois luonollisist tarpeist/ mutta muut/ joilla wähä aica puuttumus oli/ piti udestä elatuxesta osallisixi tuleman.
Viis 16:4 Sillä sen piti nijn tapahtuman/ että heille jotca nijn julmast teit/ piti sencaltainen puuttumus tuleman/ joca ei lackaman pitänyt/ mutta näille ainoastans osotettin/ cuinga heidän wihollisens tulit waiwatuxi.
Viis 16:5 Tulit myös näille pahat ja julmat pedot/ ja pahoilda madoilda pistettin ja turmeltin.
Viis 16:6 Ei cuitengan ollut se widzaus cauwan/ waan he olit wähän aica peljätetyt parannuxeen: sillä heillä oli terwellinen mercki/ että heidän piti ajatteleman sinun käskyjäs sinun Laisas.
Viis 16:7 Sillä jotca käänsit idzens sen merkin puoleen/ he tulit terwexi/ ei cadzomisella/
Viis 16:8 Waan sinun cauttas/ joca olet caickein wapahtaja/ ja sillä sinä osotit meidän wihollisillem/ että sinä olet se joca autat caikesta pahasta.
Viis 16:9 Mutta ne heinäsircoilda ja kärwäisildä cuoliaxi purtin/ ja ei taitanet apua löytä hengellens: sillä he olit sen ansainnet/ että heidän piti sillä waiwatuxi tuleman.
Viis 16:10 Mutta sinun lapsias ei taitanet ne myrkylliset Drakin hambat wahingoitta.
Viis 16:11 Sillä sinun laupiudes tuli heille awuxi ja paransi heitä:
Viis 16:12 Sillä sentähden he nijn rangaistin ja cohta parattin jällens/ että he oppisit ajatteleman sinun sanas/ ja ei nijn sywäldä unhotuxeen tuleman/ waan pysymän huikendelemata sinun hywisä töisäs:
Viis 16:13 Sillä ei yrtit eikä woitet heitä parandanet/ waan sinun sanas HERra/ joca caicki paranda/ sillä

sinun hallusas on sekä elämä että cuolema/ ja johdatat helwetin portille ja ylös jällens.
Viis 16:14 Mutta jos ihminen jongun tappa hänen pahudellans/ nijn ei hän taida tuoda jällens henge/ joca sijtä on lähtenyt/ eli palautta sielua/ joca eroitettu on.
Viis 16:15 Mutta mahdotoin on wälttä sinun kättäs:
Viis 16:16 Sillä jumalattomat/ jotca ei tahtonet sinua tuta/ hosutan sinun woimallisella käsiwarrellas/ cosca he hirmullisella satella/ rakella/ wedellä/ jota ei he paeta taitanet/ waiwattin/ ja tulelda culutettin.
Viis 16:17 Ja se oli caickein camalin/ että tuli enimmäst paloi wedes/ joca cuitengin caicki sammutta: sillä mailma soti wanhurscasten edest.
Viis 16:18 Toisinans oli tulen liecki nijn masia/ ettei hän polttanut nijtä petoja/ jotca jumalattomille lähetettin/ waan että heidän idze nähdä täytyi/ heitäns Jumalan duomiolda nijn rangaistawan:
Viis 16:19 Toisinans paloi liecki wedes wastoin tulen woima/ että hän wäärän sugun hucutais.
Viis 16:20 Sitä wastan ruokit sinä sinun Canssas Engelein rualla/ ja lähetit leipä taiwast ilman työtä walmistettu/ joca taisi anda caickinaista himoa/ ja oli jocaidzelle hänen macuns jälken
Viis 16:21 (Sillä jos sinuun turwatan/ ilmoitta se sinun lapsilles cuinga makia sinä olet) Sillä jocainen teki sijtä mitä hän tahtoi/ nijncuin hänen himons oli/ että se nijn ja nijn maisti:
Viis 16:22 Mutta näille pysyi lumi ja jää sulamat tulesa/ että he ymmärräisit/ cuinga tuli joca rakeis paloi/ ja sates leimahti/ turmeli wihollisten hedelmät.
Viis 16:23 Että wanhurscat olisit rawituxi tullet/ täydyi tulen hänen woimans unhotta:
Viis 16:24 Sillä cosca luondocappale sinua palwele/ nijncuin luojans/ on se woimallinen rangaiseman wääriä/ ja asetta idzens nijlle hywäxi/ jotca uscowat sinun päälles.
Viis 16:25 Sentähden se annoi idzen silloin monexi muutta/ ja oli sinun lahjalles cuuliainen/ joca caicki rawidze/ idzecungin tahtons jälken/ nijncuin jocu sitä tarwidzi:
Viis 16:26 Että sinun lapses/ joita sinä HERra racastit/ oppisit/ ettei caswanut hedelmä elätä ihmistä/ waan sinun sanas ne rawidze/ jotca uscowat sinun päälles.
Viis 16:27 Sillä se joca ei tulelda culutettu/ cosca se palawaxi tuli wähäst Auringon paistest/ suli se cohta:
Viis 16:28 Että ilmoitettaisin/ että sinua pitä kijtettämän jo ennencuin Auringo nouse/ ja astuttaman sinun etees päiwän waljetes: sillä kijttämättömän ihmisen toiwon pitä huckuman nijncuin härmän talwella/ ja wuotaman pois nijncuin kelwottoman weden.

Vers. 7. Merkin) Waskikärme oli tämä mercki tulisia kärmeitä wastan/ Num.$ 21:8.
V. 12. Hywisä töisäs) ettei he unhotais ihmeitä/ jotca heille tapahtunet olit.

V. 17. Wedes) se on/ suures sates/ Exod.$ 9:24.
V. 20. Caickinaista himoa) se on/ he taisit sijtä tehdä mitä he tahdoit/ leipo/ paista ja keittä/ cuiwatai etc.$ Num.$ 11:7.
V. 27. Culutettu) se on/ joca ei tulella culutetuxi tullut/ cosca se paistettin eli keitettin/ se tuli wähällä Auringon paistella/ cosca ei sitä huomaneldain haettu/ Exod.$ 16:21.

XVII. Lucu .

JUmalan duomiot owat tutkimattomat/ joca nähdän Egyptiläisis/ jotca pimeydellä ja hämmästyxellä waiwattin/ v. 1.
Noituus ei taitanut heitä autta heidän hädästäns/ pelwostans/ ja oman tunnon waiwasta. v. 7.
Ahdistus ja caickinainen cauhistus widzais heitä. v. 14.

Viis 17:1 SUuret ja sanomattomat owat sinun duomios HERra/ sentähden erhettywät myös tyhmät ihmiset:
Viis 17:2 Sillä/ cosca he luulit polkewans pyhä Canssa/ tulit he nijncuin väärät pimeydellä sidotuxi/ ja pitkäldä yöldä fangituxi/ ja nijncuin carcurit/ olit he suljetut caton alla ijancaickiselda wijsaudelda.
Viis 17:3 Ja cosca he luulit heidän syndins salatuxi ja sokian peiton alla unhotetuxi/ tulit he hirmuisest hajotetuxi/ ja peljätyxellä cauhistetuxi.
Viis 17:4 Ettei loucascan/ josa he olit/ taitanut heitä ilman pelgota kätke/ silloin oli hyminä heidän ymbärilläns/ josta he peljästyit/ ja hirmuiset nägyt näit/ joista he hämmästyit:
Viis 17:5 Ja tuli ei taitanut millän muoto walista heitä/ eikä kircasten tähtein paiste taitanut hirmuista yötä walista.
Viis 17:6 Mutta heille näyi palawainen tuli täynäns cauhistusta/ silloin hämmästyit he sencaltaista peljätystä/ joca cuitengin tyhjä oli/ ja ajattelit wielä pahembata tarjona olewan cuin he näit.
Viis 17:7 NOitain tieto oli tyhjä/ ja hänen ylistyxens tuli häpiäxi:
Viis 17:8 Sillä ne jotca olit tottunet ajaman pois pelco ja hämmästystä sairaista sieluista/ he tulit idze sairaxi/ nijn että heidän pelcoans pilcattin.
Viis 17:9 Ja jos ei sencaltaiset cauhistuxet olis peljättänet heitä/
Viis 17:10 Nijn heidän olis cuitengin täytynyt huckua hämmästyxestä/ cosca pedot heidän secaans tulit/ ja kärmet joucosa nijn hawisit/ ettei he mielelläns cadzonet tuuleen/ jota ei he cuitengan hywin saanet paidzi olla:
Viis 17:11 Sillä joca nijn epäilewäinen on/ sen teke hänen oma pahudens/ joca hänestä todista/ ja

duomidze/ ja paha oma tundo aina pahimmin päin ajattele.
Viis 17:12 Sillä pelco tule sijtä/ ettei wastata rohjeta/ ja ei tietä custan apua.
Viis 17:13 Mutta cusa wähä lohdutust on sydämes/ nijn epäilys teke enä waiwa cuin idze rangaistus.
Viis 17:14 Mutta jotca ynnä macawat sinä yönä/ (joca hirmuinen ja oikia yö oli/ ja sijtä cauhiasta ja sywästä helwetistä tullut oli)
Viis 17:15 Muutamat waiwattin hirmuisilla nägyillä/ muutamat nijn jouduit/ ettei he muuta toiwonet cuin cuolemata: sillä äkillinen ja tapaturmainen pelco tuli heidän päällens.
Viis 17:16 Nijn että cusa jocu löyttin/ sijnä hän oli nijncuin hän olis ollut pandu kijnni/ ja ilman cahleita kätketty/
Viis 17:17 Joco hän oli peldomies/ eli paimen/ eli työn tekiä corwesa/ waan hänen täytyi/ ehkä custa hän löyttin/ kärsiä sancaltaista ahdistusta/ jota ei paeta saada:
Viis 17:18 Sillä he olit caicki yhtäläisillä pimeyden cahleilla sidotut.
Viis 17:19 Jos tuuli cuului puhaldawan/ eli linnut suloisest wisertelewän paxuilla oxilla/ eli jocu töminä juoxewaisest wedestä eli putowaisista ja colisewaisista kiwistä/ eli että indaiset eläimet juoxit/ joita ei he nähnet/ eli että hirmuiset pedot ulwoit/ eli cajaus käwi wuoren raoista. Silloin he hämmästyit sijtä/ nijn että he peräti tyhmistyit.
Viis 17:20 Coco mailmalla oli kircas walkeus/ ja oli ilman estetä hänen töisäns: Ainoast näillä oli syngiä yö/ joca oli sen pimeyden cuwa/ joca heille tulewa on/ mutta he olit idze heillens suuremmaxi rasituxexi cuin pimeys.

Vers. 1. Erhettywät) se on/ heidän aicoimisens hurscait wastan ei menesty/ Psal. 86:15.
V. 7. Tyhjä) Noidilla myös olit paisumet nijncuin muillakin/ Exod.$ 9:11.

XVIII. Lucu .

ISraelin lapsia säästettin Egyptis/ v. 1.
ja cosca Egyptiläiset tahdoit tappa pyhäin lapsia/ andoi HERra murhata suuren joucon heidän lapsistans/ jotca Engelildä lyötin ja muutamat punaiseen mereen upotettin/ v. 3.
Nijn tuli myös widzaus Israelin lapsille corwes/ joca ei cauwan ollut/ v. 20.

Viis 18:1 MUtta sinun pyhilläs oli suuri walkeus/ ja wiholliset cuulit kyllä heidän änens/ mutta ei he nähnet heitä:

Viis 18:2 Ja he ylistit sinua/ ettei he sencaltaista kärsinet/ ja kijtit/ ettei he/ jotca heildä wahingoittin/ heille costanet/ ja toiwotit/ että he olisit caucana heistä.
Viis 18:3 Sitä wastan annoit sinä näille tulipadzan/ joca heitä walisti oudolla tiellä/ ja et andanut Auringon wahingoitta sillä jalolla matcalla.
Viis 18:4 Sillä ne olitkin mahdolliset oleman ilman walkeutta/ ja pitikin pimeydesä nijncuin cahleisa macaman/ että he sinun lapsias fangina pidit/ jonga cautta Lain catomatoin walkeus mailmalle annettaman piti:
Viis 18:5 Ja cuin he ajattelit tappa pyhäin lapsia (mutta yxi ulosheitetyistä/ kätkettin heille rangaistuxexi) otit sinä suuren joucon heidän lapsistans/ ja hucutit heidän yhtä haawa woimallises wedes.
Viis 18:6 SE yö oli meidän Isillem ennen ilmoitettu/ että he wahwistettaisin ja iloidzisit lupauxest/ jota he uscoit.
Viis 18:7 Ja sinun Canssas toiwoit nijn wanhurscasten autuutta/ ja wihollisten cadotusta:
Viis 18:8 Sillä cosca sinä wihollisia waiwaisit/ teit sinä meitä/ joitas tygös cudzuit/ jaloixi:
Viis 18:9 Ja cosca jumalisten pyhät lapset uhraisit sinulle salaisest/ ja yximielisest pidit Jumalan Lakia/ silloin he tahdoit nijncuin pyhät kärsiä paha ja hywä toinen toisens cansa. Ja Isät weisaisit kijtoswirsiä heidän edesäns.
Viis 18:10 MUtta sitä wastan cuului wihollisten huuto paljo toisin/ ja cuultin waikia walitus siellä ja täällä lapsista:
Viis 18:11 Sillä yhtäläinen widzaus oli herralla ja palwelialla/ ja Cuningangin täydyi sitä kärsiä cuin alimaistengin.
Viis 18:12 Ja jocaidzella heillä oli sangen monda cuollutta/ jotca yhdencaltaisella cuolemalla cuolit/ nijn ettei eläwät kerjennet heitä hautaman: Sillä yhdellä hetkellä tulit heidän parhat sikiäns pois.
Viis 18:13 Ja jotca ei ennen tahtonet uscoa/ estetyt noidilda/ täydyit nyt/ sijttecuin caicki esicoiset tapetut olit/ tunnusta/ että tämä Canssa oli Jumalan lapsi.
Viis 18:14 Sillä cosca caicki alallans ja wait olit ja juuri puoli yö oli/
Viis 18:15 Tuli sinun caickiwaldias sanas alas taiwast cuningalisesta istuimesta/ nijncuin woimallinen sotamies/ keskelle maata/ joca piti häwitettämän:
Viis 18:16 Nimittäin/ se cowa miecka/ joca angarata käskyä candoi/ seisoi ja täytti caicki paicat cuolluilla/ ja waicka se seisoi maasa/ ulotui se cuitengin taiwasen.
Viis 18:17 Silloin peljätti heitä äkist hirmuinen unen näky/ ja tapaturmainen hämmästys tuli heidän päällens/
Viis 18:18 Ja täsä macais yxi/ ja toinen siellä puoli cuolluna/ nijn että kyllä hänesä nähtin/ mingä syyn

tähden hän cuoli:
Viis 18:19 Sillä unet/ jotca heitä peljätit/ annoit heille kyllä tietä/ mingä tähden he nijn pahoin rangaistin.
Viis 18:20 TUli myös cuoleman waiwa wanhurscaille ja corwesa tapahtui wahingo Canssas/ mutta wiha ei ollut cauwan:
Viis 18:21 Sillä äkist se nuhtetoin mies/ joca heidän edestäns sodei/ ja cannoi hänen wircans kilwen/ nimittäin/ rucouxen ja sowinnon suidzutuxella/ ja seisoi wiha wastan ja lopetti sen surkeuden/ jolla hän osotti/ että hän oli sinun palwelias.
Viis 18:22 Mutta hän woitti sen hirmuisen menon/ ei ruumillisella wäellä eli miecan woimalla/ waan sanalla paiscais hän waiwajan alans/ cosca hän ilmoitti walan ja lijton cuin Isille luwattu oli.
Viis 18:23 Sillä cosca cuollet langeisit toinen toisens päälle/ seisoi hän siellä keskellä/ ja asetti wihan/ ja esti ettei hän pääsnyt eläwitten tygö:
Viis 18:24 Sillä hänen pitkäs hamesans oli caicki caunistus/ ja Isäin cunnia neljäs kiwiriwis caiwettu/ ja sinun jaloudes hänen pääns lakis.
Viis 18:25 Sencaltaisist täydyi turmelian paeta ja sitä peljätä/ sillä sijnä oli kyllä/ että wiha ainoastans sillä coeteldin.

Vers. 5. Yxi) Moses/ Exod.$ 2:5.
V. 9. Uhraisit) Pääsiäis lamban uhraisit he idze edestäns ainoastans ilman Egyptiläisiä.
V. 24. Caunistus) Caunit Papin waattet/ (Cunnia) Cahdentoistakymmenen Israelin sucucundain caxitoistakymmendä nime.

XIX. Lucu .

Egyptiläisten tyhmä aiwoitus/ v. 2.
Israelin lasten warjelus ja ihmellinen pelastus/ v. 6.
heidän wihollistens rangaistus ja moninaiset widzauxet/ v. 12.

Viis 19:1 MUtta jumalattomille tuli wiha ilman laupiutta loppun asti/ sillä kyllä hän ennen tiesi/ mitä heidän tästedes tekemän piti/
Viis 19:2 Nimittäin/ että heidän pidäis käskemän heidän mennä matcans/ ja johdattaman heitä wisust/ että heidän pidäis sitä catuman/ ja ajaman heitä taca:
Viis 19:3 Sillä cosca he wielä murhetit ja walitusitcua pidit cuolluitten hautain tykönä/ jouduit he toiseen

pahaan aiwoituxeen/ että he tahdoit heitä otta kijnni nijncuin carcureita/ joita he cuitengin olit ajanet pois suurella rucouxella.
Viis 19:4 Mutta sen piti nijn käymän/ että he sencaltaisella lopulla tulisit hucatuxi cuin he ansainnet olit/ ja unhotaisit mitä heille oli tapahtunut/ että he saisit täydellisen widzauxen/ joca heille wielä tarjon oli:
Viis 19:5 Ja sinun Canssas piti waeldaman ihmellistä matca/ mutta nämät piti uden cuolemisen tawan löytämän.
Viis 19:6 Sillä caicki luondocappalet/ joilla oma luondo oli/ muutit idzens sinun käskys perän/ jota he palwelit/ että sinun lapses ilman wahingota waellaisit.
Viis 19:7 Pilwi oli siellä ja warjois leirin/ josa ennen wesi oli/ näkyi cuiwa maa/ punaisesta merestä tuli tie ilman estetä/ ja wäkewistä alloista wiherjäinen keto:
Viis 19:8 Josta caicki Canssa käwi/ jotca sinun kätes alla suojeltin/ nähden sencaltaista ihmellistä ihmettä/
Viis 19:9 Ja käwit nijncuin hewoiset laituimella/ ja hyppäisit nijncuin caridzat/ ja kijtit sinua HERra joca heitä pelastit.
Viis 19:10 Sillä he johdatit mieleens mitä heille oli tapahtunut heidän wiheljäisydesäns/ cuinga maa sen sias cuin hän ennen annoi eläimitä/ nyt annoi kärwäisiä/ ja wesi annoi paljo sammacoita calain edest.
Viis 19:11 Senjälken näit he myös uden linduin lain/ cosca he himoidzit ja anoit hercullista ruoca:
Viis 19:12 Sillä peldocanat tulit heidän tygöns merestä/ lackauttaman heidän himoans. TUli myös rangaistus syndisille ihmen cansa/ joca wäkewällä pitkäisen leimauxella tapahtui: sellä se oli oikein/ että he sencaltaista kärseit heidän tuimudens tähden/ että he olit pahoin tehnet wieraita wastan.
Viis 19:13 Muutamat cosca ne tulit/ jotca ei tiennet cunga heidän piti menemän/ ei ottanet heitä wastan: Mutta muutamat waadeit wieraita/ jotca heille olit hywä tehnet/ orjuteen.
Viis 19:14 Ja ei sijnä ainoastans/ waan ei he myös kärsinet että jocu cadzelis heidän päällens/ että he paha teit muucalaisille)
Viis 19:15 Mutta muutamat waiwaisit suurella tuscalla nijtä/ jotca he otit ilolla wastan/ ja annoit cansans nautita Caupungin oikeutta.
Viis 19:16 Mutta he myös tulit sokeudella lyödyxi (nijncuin he wanhurscan owen edesä) paxulla pimeydellä saawutettin/ että jocainen edzei tietä omaan oweens.
Viis 19:17 Elemäntit käwit toinen toisens secaan edestacaisin/ nijncuin candelen kielet soiwat toinen toisen jälken/ ja caunist cuuluwat/ nijncuin silmäin edesä nähdän:
Viis 19:18 Sillä joca tottunut oli maalla oleman/ se oli wedesä/ ja joca wedesä oli tottunut oleman/ se käwi maalla.

Viis 19:19 Tuli oli woimallinen wedesä hänen luondons wastan/ wesi unhotti woimans sammutamises.
Viis 19:20 Sitä wastan tulen liecki ei culuttanut cuolewaisten eläimitten liha/ jotca sijnä käwit/ eikä sulattanut cuolematoinda ruoca/ joca cuitengin nijncuin jää cohta suli.
Viis 19:21 HERra/ sinä olet caikisa cunnioittanut ja jaloxi tehnyt sinun Canssas/ ja et cadzonut heitä ylön/ waan aina ja jocapaicas olet ollut heille awullinen.

Vers. 20. Cuolematoinda ruoca) on taiwallinen leipä/ jonga Auringo sulais/ Sup.$ 16:27.

Wijsauden Kirjan loppu.

Tobian Kirja

Esipuhe Tobian Kirjasta .
MItä Judithan kirjast sanottu on/ se taitan myös tästä Tobian Kirjasta sanotta.
Jos se on Historia/ nijn se on caunis pyhä Historia: Mutta jos se on ajateldu/ nijn on se totisest corkialla lahjalla lahjoitetun Poetan oikia/ caunis/ terwellinen ja tarpellinen ajatus.
Ja on tiettäwä/ että Judalaisten seas on ollut monda sencaltaista Runoin ajatusta/ joita he owat harjoitellet Pyhä päiwinä ja Sabbathina/ ja nijn iloisest nuoruden mieleen Jumalan sanan ja työt muistuttanet/ erinomaisest/ cosca he hywäs rauhas ja hallituxes ollet owat.
Sillä heillä on sangen jaloja miehiä ollut/ nijncuin: Prophetaita/ weisaita/ Runoja ja sencaltaisita/ jotca Jumalan sana wiriäst ja caikilla tawoilla opettanet owat.
Ja Jumala tekis/ että Grekiläiset heidän Commaedians ja Tragaedians tawat olisit Judalaisilda ottanet/ nijncuin myös paljo muutakin taito ja Jumalan palwelust.
Sillä nijncuin Judith anda hywän ja totisen Tragaedian: Nijn anda myös Tobia/ jalon/ suloisen/ jumalisen Commaedian.
Sillä nijncuin Judithan kirja näyttä cuinga maacunnalle ja Canssalle usein surkiast tapahtu/ cuinga Tyrannit ensist tuimast kiucuidzewat/ ja wijmeiseldä häpiälisestä maahan langewat: Nijn näyttä myös tämä kirja/ cuinga toisinans jumalisen talonpojan ja Borgarin pahoin käy/ mitä wastoinkäymistä awiosädys on: Taas/ cuinga Jumala aina armollisesta autta/ ja wijmeiseldä ilolla päättä.
Että Awiowäki oppisit kärsimisen/ ja mielelläns kärsisit caickinaista waiwa/ toiwos/ oikias Jumalan pelgos ja lujas uscos.
Ja näyttä Grecan Exemplar enimmäst/ cuin tämä olis ollut Leicki: sillä se puhu caicki Tobian nimellä/ nijncuin Leikeis ihmisten tapa on.

Sijtte on yxi oppenut mies sen muotoisen sowittanut toimelliseen puhesen Tähän myös nimet sopiwat yhten: Sillä Tobia on nijn paljo cuin hurscas mies/ se sijttä taas toisen Tobian/ ja täyty elä murhes ja waaras/ sekä Tyrannein että kylänmiestens tähden.
Tule päälisexi (ettei yxikän cowa onni yxinäns olis) sokiaxi/ wijmeiseldä hänen rackan Hannans cansa eripuraisexi/ he lähettäwät pois heidän poicans/ ja on tosin surkia ja murhellinen elämä.

Hanna on armollinen/ se on/ racas taloin emändä/ joca sowinnos ja rackaudes elä miehens cansa.
Perkele Asmodeus cudzutan tappajaxi eli turmeliaxi/ se on coco Perkele/ cuin caicki estä ja turmele/ ettei ihminen lasten ja perhen cansa cuhungan joudu.
Sara/ on taistelia eli woittaja/ joca wijmeiseldä wallan saa ja woitta.
On sijnä Engeli Raphael/ se on/ Läkidziä eli parandaja/ hän cudzu hänens Asariaxi/ se on/ Auttajaxi eli turwaxi/ sen suuren Asarian pojaxi/ se on/ Jumalan (joca on corkein turwa) käskyläisexi eli lähdetyxexi.
Sillä Jumala autta taloja pitämän/ ja on awiowäen apu/ muutoin ei he cusan täldä Asmodeuxelda wapat olis.
On sentähden myös tämäkin kirja meille Christityille tarpellinen ja hywä luke/ nijncuin cuuluisan Hebrean Runoin/ joca ei turhia/ waan parhaita cappaleita mainidze/ ja nijtä sangen Christillisest toimitta ja kirjoitta.
Sencaltaista kirja oikein seura Jesus Sirach/ nijncuin oikia yhteisen Canssan ja Perhen Isännän opettaja ja lohduttaja cakis asiois/ ja on Tobia juuri cuwa sencaltaiseen kirjaan.
Tobian Historia sopi/ 3232. wuoteen/ ennen Christuxen syndymät: 739. 4. Reg. $ 17:6.

Tobian Kirja .

I. Lucu .

TObia yxi nijstä fangeista/ jotca Salmanasser wei pois/ jumalinen/ andelias ja hurscas mies/ v. 1.
Tule emändäns Hannan ja poicans Tobian cansa Niniween/ elä siellä jumalisesta/ ja wälttä epäjumalita/ ja löytä armon Cuningan tykönä/ v. 9.
Pakene pois Sanheribin tyranniuden tähden/ sijhenasti että Cuningas cuoliaxi lyötin pojildans v. 18.

Tob 1:1 OLi yxi mies nimeldä Tobia/ Naphthalin sugusta/ yhdestä ylimmäisen Galilean Caupungista/ ylembänä Asserita tien wieres wasemalle kädelle merta cohden.
Tob 1:2 Se myös fangixi wietin Salmanasserin Assyrian Cuningan aicana. Ja waicka hän nijn muucalaisten seas fangina oli/ ei hän cuitengan Jumalan sanasta luopunut.
Tob 1:3 Ja caicki mitä hänellä oli/ jacoi hän weljillens ja tuttawillens/ jotca hänen cansans fangina olit.
Tob 1:4 Ja ehkä hän nuorin mies oli Naphtathalin sugusta/ ei cuitengan hän idzens lapsillisest käyttänyt.
Tob 1:5 Ja cosca muutoin jocainen palweli cullaisita wasicoita/ jotca Jerobeam Israelin Cuningas oli tehdä andanut/ wältti hän cuitengin sitä cauhistusta.
Tob 1:6 Ja piti idzens Templijn ja Jerusalemin Jumalan palweluxeen/ ja palweli siellä HERra/ ja rucoili Israelin Jumalata/ andoi myös hänen esicoisens ja kymmenexens aiwa uscollisest.

Tob 1:7 Nijn että hän aina colmandena wuonna/ muucalaisillen/ Leskillen ja orwoillen heidän kymmenexens andoi.
Tob 1:8 Ne hän piti nuorudestans HERran Lain jälken.
Tob 1:9 COsca hän nyt caswanut oli/ otti hän waimon Naphthalin sugusta Hannan nimeldä/ ja sijtti yhden pojan/ jonga hän myös Tobiaxi nimitti.
Tob 1:10 Ja opetti hänen nuorudest Jumalan sanas/ Jumalata pelkämän ja syndiä wälttämän.
Tob 1:11 Ja cosca hän caiken sucuns/ waimons ja lapsens cansa wietin pois fangein seas. Niniwen Caupungijn.
Tob 1:12 Ja jocainen söi pacanain uhrista ja ruasta/ wältti hän ja ei saastuttanut idzens sencaltaisella rualla.
Tob 1:13 Ja että hän coco sydämestäns HERra pelkäis/ andoi Jumala hänelle armon Salmanasserin Assyrian Cuningan edes.
Tob 1:14 Että hän andoi hänelle luwan käydäxens cunga hän tahdoi/ ja toimitta mitä hänellä tekemistä oli.
Tob 1:15 Nijn hän meni caickein tygö/ jotca fangina olit/ ja lohdutti heitä Jumalan sanalla.
Tob 1:16 Ja hän tuli Medinin Caupungijn Ragexeen/ ja hänen myötäns oli kymmenen Leiwiskä hopiata/ jotca Cuningas hänelle andanut oli.
Tob 1:17 Ja cosca hän muinen Israelitain seas näki yhden/ Gabel nimeldä hänen sugustans/ joca sangen köyhä oli/ andoi hän hänelle sen rahan/ ja otti kirjoituxen häneldä.
Tob 1:18 SIjtte pitkän ajan perästä/ Salmanasserin cuoleman jälken/ cosca hänen poicans Sennaherib hänen jälkens hallidzi/ joca Israelin lasten wihamies oli.
Tob 1:19 Käwi Tobia jocapäiwä caickein Israelitain tykönä/ ja lohdutti heitä/ ja jacoi idzecullengin hänen hywydestäns woimans jälken.
Tob 1:20 Isowaisia hän ruockei/ alastomia hän waatetti/ tapetuita ja cuolleita hän hautais.
Tob 1:21 Mutta Cuningas Sennaherib oli paennut Judeast/ cosca Jumala hänen lyönyt oli/ hänen pilckamisens tähden. Cosca hän nyt palais/ oli hän kiucuisans/ ja andoi paljo Israelin lapsia tappa/ nijden ruumit toimitti Tobia hautaan.
Tob 1:22 Mutta cosca Cuningas sen tietä sai/ käski hän hänen tapetta/ ja otti häneldä caiken hänen tawarans.
Tob 1:23 Waan Tobia pakeni waimons ja poicans cansa/ ja piti idzens sala hywäin ystäwäins tykönä.
Tob 1:24 Waan wijden päiwän perästä wijdettäkymmendä tapettin Cuningas omilda pojildans.
Tob 1:25 Ja Tobia tuli jällens cotians/ ja caicki hänen tawarans annettin hänelle jällens.

II. Lucu .

TObia hauta cuolleita/ jotca catuilla lyödyt olit/ eikä anna idzens estä sijtä/ v. 1.
Tule sokiaxi ja hänen ystäwäns pilckawat händä/ v. 10.
Neuwo myös emändätäns/ ettei hän ryhtyis toisen caluun/ josta hän wihastu ja häwäise händä/ v. 19.

Tob 2:1 SEnjälken HERran juhlapäiwänä/ cosca Tobia huonesans culuisan wieraspidon walmistanut oli.
Tob 2:2 Sanoi hän pojallens: mene ja cudzu ne jumaliset meidän sugustam meidän cansam rualle.
Tob 2:3 Ja cosca hän palais/ sanoi hän Isällens Tobialle: yxi Israelita on cuolluna catulla.
Tob 2:4 Nijn nousi Tobia cohta pöydän tykö/ ennen cuin hän söi/ ja meni sen cuolluen ruumin tygö/ ja otti sen/ ja candoi hänen sala huonesens/ että hän sen sala hautais yöllä.
Tob 2:5 Ja cosca hän ruumin sala kätkenyt oli/ söi hän leipäns murheisans/
Tob 2:6 Ja ajatteli sitä sana cuin HERra Amos Prophetan cautta puhunut oli. Teidän juhlapäiwän pitä murhepäiwixi tuleman.
Tob 2:7 Ja meni yöllä ja hautais sen cuolluen:
Tob 2:8 Mutta hänen ystäwäns nuhtelit händä/ ja sanoit: Äsken käski Cuningas sinun tapetta sen asian tähden/ ja sinä olet sijtä sijhen sijtä pääsnyt/ ja cuitengin hautat cuolleita.
Tob 2:9 Mutta Tobia pelkäis Jumalata enämmän cuin Cuningasta/ ja candoi salaisest cocon ne tapetut/ ja piti sala huonesans/ ja yöllä hän hautais heidän.
Tob 2:10 Mutta se tapahtui yhtenä päiwänä/ cosca hän cotia tuli cuolleita hautamast/ ja oli wäsyxis/ ja nojais seinuxelle/ ja nuckui.
Tob 2:11 Pascansi pääskyinen pesästäns/ se putois palawana hänen silmijns/ josta hän tuli sokiaxi.
Tob 2:12 Mutta sencaltaisen waiwan andoi Jumala tulla hänen päällens/ että jälkentulewaiset oppisit kärsimän: nijncuin pyhästä Hiobista.
Tob 2:13 Ja että hän nuorudestans Jumalata peljännyt/ ja hänen käskyns pitänyt oli/ ei hän wihastunut eikä napisnut Jumalata wastan/ että hän oli andanut hänen sokiaxi tulla:
Tob 2:14 Waan pysyi lujana Jumalan pelgos/ ja kijtti Jumalata caiken elinaicans.
Tob 2:15 Ja nijncuin Cuningat pyhä Hiobi nauroit/
Tob 2:16 Nijn myös Tobiat nauroit hänen ystäwäns/ ja sanoit: Cusa nyt sinun uscalluxes on/ jonga tähden sinä sinun almuisas andanut/ ja nijn paljo cuolluita haudannut olet?
Tob 2:17 Ja Tobia nuhteli heitä/ ja sanoi: älkät sanoco nijn:
Tob 2:18 Sillä me olem pyhäin lapset/ ja odotam elämätä/ jonga Jumala anda nijlle/ jotca uscos wahwana

ja lujana pysywät hänen edesäns.
Tob 2:19 MUtta Hanna hänen emändäns teki wiriäst työtä käsilläns/ ja ruockei hänen kehrämisellä.
Tob 2:20 Mutta se tapahtui/ että hän nuoren wuohen toi cotia.
Tob 2:21 Ja cosca hänen miehens Tobia cuuli sen määkywän/ sanoi hän: Cadzocat/ ettei se warastettu ole/ andacat händä isännällens jällens: sillä ei meidän sowi syödä warastetusta calusta/ eikä sijhen ryhtyä.
Tob 2:22 Sijtä puhesta wihastui hänen emändäns/ wastais ja sanoi: Tästä nähdän/ että sinun uscalluxes ei ole mitän/ ja sinun almuisas owat huckunet.
Tob 2:23 Sencaltaisilla ja muilla sanoilla/ soimais hän hänelle hänen wiheljäisyttäns.

III. Lucu .

TObia rucoile Jumalalda syndiäns andexi/ ja että hän hänen rauhas corjais mailmasta/ v. 1.
Juuri sinä päiwänä/ cuin Sara Raguelin tytär häwäistin Isäns pijcalda/ paasto hän ja rucoile/ että Jumala käännäis pois hänestä sen häwäistyxen/ v. 7.
Lohdutta idzens Jumalan hywydellä/ v. 21.
Jumala cuule molembain heidän rucouxens lähettäin Engelins Raphaelin heille awuxi sillä hetkellä/ v. 24.

1 Tob 3:1 SIlloin huocais Tobia rascast/ ja rupeis itkemän/ ja rucoileman/ ja sanoi:
1 Tob 3:2 HERra sinä olet hurscas/ ja caicki sinun työs owat oikiat ja sula hywyys ja uscollisus.
1 Tob 3:3 Ja nyt minun HERran ole minulle armollinen/ ja älä costa minun syndiäni/ älä muistele minun eikä minun Isäini pahoja tecoja.
1 Tob 3:4 Sillä en me sinun käskyjäs pitänet/ nijn me myös olem annetut meidän wihollisillem/ että he meitä ryöstäwät/ fangina pitäwät ja tappawat/ ja olem häwäistyxexi/ nauroxi ja pilcaxi tullet muucalaisille/ cuhungas meidän hajottanut olet.
1 Tob 3:5 Ja nyt HERra/ hirmuiset owat sinun duomios/ etten me sinun käskyjäs pitänet ole/ engä oikein sinun edesäs waeldanet.
1 Tob 3:6 Ah HERra osota minulle armo/ ja corja minun hengen rauhas: sillä minä tahdoisin paremmin cuolla/ cuin elä.
1 Tob 3:7 JA se tapahtui sinä päiwänä/ että Sara Raguelin tytär Mederein Caupungist Ragexest myös pahoin häwäistin ja soimattin hänen Isäns pijcalda.
1 Tob 3:8 Se oli annettu seidzemelle miehelle toinen toisens jälken/ ja yxi paha hengi Asmodi nimeldä/ oli heidän caicki tappanut/ cohta cuin he wuotesen tulit hänen tygöns.

1 Tob 3:9 Sentähden soimais händä hänen Isäns pijca/ ja sanoi: Jumala tehkön/ etten me ikänäns sinusta näkis yhtäkän poica/ eli tytärtä maan päällä/ sinä miestes murhaja.
1 Tob 3:10 Tahdotcos minungin tappa/ nijncuin sinä he seidzemen miestä tappanut olet? Nijden sanain tähden meni hän camarijn huonen päälle/ ja ei syönyt eikä juonut colmena päiwänä.
1 Tob 3:11 Ja ei lacannut rucoilemast ja itkemäst/ ja rucoili Jumalata/ että hän hänen sijtä häwäistyxest wapahdais.
1 Tob 3:12 Sijtte colmandena päiwänä/ cosca hän rucouxens päättänyt oli/ kijtti hän Jumalata ja sanoi:
1 Tob 3:13 Kijtetty olcon sinun nimes HERra meidän Isäim Jumala: sillä cosca sinä wihastut/ osotat sinä armon ja hywyden/ ja ahdistuxes sinä synnit andexi annat nijlle/ jotca sinua rucoilewat.
1 Tob 3:14 Sinun puoles minun HERran/ käännän minä caswoni.
1 Tob 3:15 Sinun tygös minä nostan silmäni/ ja rucoilen sinua/ ettäs minun pelastaisit tästä rascast häwäistyxest/ eli minun tääldä corjaisit.
1 Tob 3:16 Sinä tiedät HERra/ etten minä miestä himoinnut ole/ ja olen minun sieluni puhdasna pitänyt caikista pahoista himoista.
1 Tob 3:17 Engä ole coscan häpemättömäin ja riwoin joucos ollut.
1 Tob 3:18 Miestä ottaman olen minä mielistynyt sinun pelgosas/ ja en hembeydestä.
1 Tob 3:19 Taicka en ole minä heidän/ elickä ei he minun wertaiseni ollet/ ja sinä olet minua mitämax/ säästänyt toiselle miehelle:
1 Tob 3:20 Sillä sinun neuwos ei ole ihmisen woimas.
1 Tob 3:21 Mutta sen minä kyllä todexi tiedän/ joca Jumalata palwele/ se kiusauxen jälken lohdutetan/ ja murhest pelastetan/ ja curituxen jälken löytä armon.
1 Tob 3:22 Sillä et sinä mielisty meidän cadotuxem: sillä saten peräst annat sinä Auringon paista/ ja pargun ja itcun peräst täytät sinä meidän ilolla.
1 Tob 3:23 Sinun nimelles/ Israelin Jumala/ olcon ijancaickinen kijtos ja ylistys.
1 Tob 3:24 Sillä hetkellä cuultin heidän molembain rucouxens HERralda taiwas.
1 Tob 3:25 Ja se pyhä Raphael/ HERran Engeli lähetettin heitä molembita auttaman/ että heidän rucouxens yhtä haawa tuotin HERran eteen.

Vers. 9. Soimais) Cosca jumalattomat ihmiset meitä häwäisewät/ pitä meidän sen kärsiwälisest kärsimän nijncuin Jumalan rangaistuxen/ ja andaman Jumalalle coston. Nijn teki Dawid/ 2. Sam. 16:9.

IV. Lucu .

TObia luule cuolewans/ cudzu poicans ja neuwo cuuliaisuten wanhembitans wastan/ Jumalan pelcoon/ v. 1. ja laupiuteen waiwaisita wastan/ v. 7.
Puhtauteen/ siweyteen ja wacuuteen/ v. 13.
Käske hänen ano Gabelilda Ragexest sitä hopiata/ cuin hän hänelle lainannut oli. v. 21.

Tob 4:1 COsca Tobia luuli rucouxens cuulduxi/ että hänen cuoleman piti/ huusi hän poicans tygöns ja sanoi hänelle:
Tob 4:2 Racas poican/ cuule minun sanani/ ja pidä ne lujast sinun sydämesäs.
Tob 4:3 Cosca Jumala minun sieluni corja/ nijn hauta minun ruumini/ ja cunnioita sinun äitiäs caickena elinaicanas.
Tob 4:4 Muista mitä waara hän kärsei/ cosca hän sinun sydämens alla candoi.
Tob 4:5 Ja cosca hän cuole/ nijn hauta händä minun wiereeni.
Tob 4:6 Ja caickena sinun elinaicanas pidä Jumala silmäis edes ja sydämesäs/ ja carta ettes mihingän syndijn mielisty/ ja Jumalan käskyä wastan tee.
Tob 4:7 Sinun tawarastas auta köyhiä/ ja älä käännä idzes pois köyhästä/ nijn Jumala taas armollisesta cadzo sinun päälles.
Tob 4:8 Cusas taidat/ nijn auta tarwidzepa:
Tob 4:9 Jos sinulla paljo on/ nijn anna runsast/ jos sinulla wähä on/ nijn anna sijtä wähästä hywällä mielellä.
Tob 4:10 Sillä sinä cocot sinulles hywän palcan tuscasa.
Tob 4:11 Sillä almu pelasta caikesta synnistä ja cuolemasta/ ja ei hyljä hädäsä:
Tob 4:12 Almu on hywä lohdutus corkeimman Jumalan edes.
Tob 4:13 Carta poican caickinaista salawuoteutta/ ja paidzi sinun oma waimos/ älä kenengän muuhun suostu.
Tob 4:14 Älä anna ylpeyden hallita eikä sinun sydämesäs eli sinun sanoisas/ sillä se on caiken cadotuxen alcu.
Tob 4:15 Joca sinun työtäs teke/ anna hänelle cohta hänen palckans/ ja älä kiellä keldäkän ansaittua palckans.
Tob 4:16 Jotes tahdo sinulles tehtä/ älä sitä myös toiselle tee.
Tob 4:17 Jaa leipäs isowaiselle/ ja peitä alastomia waatteillas:
Tob 4:18 Anna almua sinun leiwästäs ja wijnastas jumalisten hautamisis/ ja älä syö elickä juo synnisten cansa.

Tob 4:19 Kysy aina neuwo wijsaille.
Tob 4:20 Ja kijtä aina Jumalata/ ja rucoile/ että hän sinun hallidzis/ ja ettäs caikis sinun töisäs seuraisit hänen sanans.
Tob 4:21 SInun pitä myös tietämän poican/ että minä kymmenen leiwiskä hopiata lasna ollesas/ lainaisin Gabelille Ragexes Medenis/ ja hänen kirjoituxens on minulla.
Tob 4:22 Sentähden ajattele cuingas hänen tygöns tulisit/ ja anoisit sen rahan ja andaisit hänen kirjoituxens.
Tob 4:23 Älä murheti poican/ me olemma tosin köyhät/ mutta me saamme paljo hywä/ jos me Jumalata pelkämme/ wältäm syndiä/ ja teemme hywä.

Vers. 11. Almu pelasta caikesta synnistä) Lue Infr.$ c.$ 12:9.

V. Lucu .

NUori Tobia otta kirjoituxen Isäldäns/ v. 1.
Mene ulos ja löytä Engelin/ jonga hän luule nuorexi miehexi/ joca walmis on waeldaman sitä tietä/ v. 5.
Cudzu sen Isäns tygö/ v. 10.
Cosca Isä cuule hänen/ lähettä hän heidän matcan/ v. 16.
Hänen äitins murhetti että hän mene pois/ mutta Tobia hänen miehens lohdutta händä. v. 22.

Tob 5:1 SIlloin wastais nuori Tobia Isällens/ ja sanoi: Caicki mitäs minulle sanonut olet/ minun Isän/ tahdon minä tehdä.
Tob 5:2 Mutta cuinga minun tätä raha anoman pitä/ en minä tiedä/ ei hän minua tunne/ engä minä händä. Mitä minun pitä merkixi wiemän/ että hän minun uscois? En tiedä minä myös tietä sinne.
Tob 5:3 Nijn wastais händä Isäns ja sanoi: Hänen kirjoituxens on minulla/ coscas sen hänelle näytät/ nijn hän cohta sinulle anda rahan.
Tob 5:4 Mene nyt pois ja edzi sinulles uscollinen cumpani/ joca palcan edest sinun cansas menis/ ettäs ne rahat minun eläisäni jällens saisit.
Tob 5:5 Nijn meni nuori Tobia ulos/ ja löysi yhden caunin nuorucaisen cumpanin seisomast/ joca oli pukenut ja walmistanut waeldaman/ ja ei tietänyt/ että se Jumalan Engeli oli.
Tob 5:6 Terwetti händä/ ja sanoi: Custas olet hywä cumpanin?
Tob 5:7 Ja hän sanoi: Minä olen yxi Israelita.

Tob 5:8 Tobia sanoi hänelle: Tiedätkös tien Medenin maalle? Hän wastais: Tiedän kyllä/ ja olen usein waeldanut/ ja olen maja ollut meidän weljem Gabelin tykönä/ joca asu Ragexes Medenis/ joca on Egbathanan wuorella.
Tob 5:9 Ja Tobia sanoi hänelle: Odotas wähä aica/ sijhenasti että minä sen Isälleni sanon.
Tob 5:10 Ja Tobia meni ja sanoi sen Isällens/ ja Isä ihmetteli/ ja rucoili että se nuorucainen tulis sisälle.
Tob 5:11 Ja hän meni sisälle wanhan tygö/ ja terwetti händä/ ja sanoi: Jumala andacon sinulle ilo.
Tob 5:12 Ja Tobia sanoi hänelle: mikä ilo minulla oleman pidäis/ jonga pimeydes istuman pitä/ ja taiwan walkeutta en nähdä taida?
Tob 5:13 Ja nuorucainen sanoi hänelle: Ole kärsiwäinen/ Jumala sinua pian autta.
Tob 5:14 Ja Tobia sanoi hänelle: tahdotcos minun poicani johdatta Ragexen Medenijn Gabelin tygö? Nijn minä annan sinulle sinun palckas coscas palajat. Ja Engeli sanoi hänelle:
Tob 5:15 Minä tahdon hänen sinne wiedä/ ja jällens sinun tygös tänne tuoda.
Tob 5:16 Ja Tobia sanoi hänelle/ minä rucoilen sinua/ sano minulle/ mistä sugusta ja kenengä sucunnasta sinä olet?
Tob 5:17 Ja Engeli Raphael sanoi: ole äneti/ eikö sijnä kyllä ole/ että sinulla on sanansaattaja/ mitä sinun tarwitan tietämän custa minä olen?
Tob 5:18 Cuitengin ettäs sitä wähemmin pelkäisit/ nijn minä sanon sinulle: Minä olen Azaria/ suuren Ananian poica.
Tob 5:19 Ja Tobia sanoi: sinä olet hywästä sugusta/ minä rucoilen sinua/ ettes wihastuis/ että minä sinun sucuas kysynyt olen.
Tob 5:20 Ja Engeli sanoi: minä tahdon sinun poicas terwenä sinne ja jällens tänne saatta.
Tob 5:21 Tobia wastais: nijn mengät matcan/ Jumala olcon teidän cansan tiellä/ ja hänen Engelins johdatttacon teitä.
Tob 5:22 SIlloin walmisti Tobia idzens/ ja caicki mitä hän cansans otta tahdoi/ ja siunais Isäns ja äitins/ ja meni matcans cumpaninens.
Tob 5:23 Ja hänen äitins rupeis itkemän/ ja sanoi:
Tob 5:24 Meidän wanhudem lohdutuxen olet sinä ottanut ja lähettänyt pois/ minä soisin ettei se raha ikänäns olis ollut/ jonga tähden sinä hänen olet lähettänyt pois.
Tob 5:25 Me olisim tytynet meidän köyhyteem/ se olis suuri rickaus/ että meidän poicam tykönäm olis.
Tob 5:26 Ja Tobia sanoi: älä itke/ meidän poicam mene raitina ja palaja terwenä/ ja sinun silmäs näkewät hänen.

Tob 5:27 Sillä minä uscon/ että Jumalan hywä Engeli johdatta hänen/ ja caicki hywin toimitta mitä hänen toimittamist on/ nijn että hän ilolla jällens meidän tygöm palaja.
Tob 5:28 Nijn hänen äitins waickeni/ ja tytyi sijhen.

Vers. 18. Azaria) Mitä nämät ja muut nimet merkidzewät/ annetan Esipuhes tietä.

VI. Lucu .

TYgrixen wirran tygö tulduans saa Tobia suuren calan/ v. 1.
Sijtä hän otta sydämen/ sapen/ ja maxan/ Engelin käskyst woitexi/ v. 5.
sijtte neuwotan häneldä ottaman Sara Raguelin tytärtä emännäxens/ v. 10.
Mutta että Tobia estele/ v. 14.
Opetta Engeli händä/ cuinga hänen täsä asias idzens käyttämän pitä. v. 16.

Tob 6:1 JA Tobia meni matcans/ ja yxi coira juoxi hänen cansans. Ja ensimäisen päiwän matcana tulit he Tygrixen wirran tygö.
Tob 6:2 Ja hän meni pesemän jalcojans/ ja cadzo/ suuri cala hyppäis sieldä/ ja tahdoi nieldä hänen.
Tob 6:3 Jota Tobia hämmästyi/ ja huusi täydellä änellä/ ja sanoi: Herra/ hän tahto minun syödä.
Tob 6:4 Ja Engeli sanoi hänelle: tartu hänen kiduximins/ ja wedä händä ylös. Ja hän weti hänen maalle/ nijn hän pyrisi hänen jalcains edes.
Tob 6:5 Silloin sanoi Engeli: Halcaise cala cahtia/ sydän/ sappi ja maxa pidä sinulles: sillä ne owat sangen hywät woitexi.
Tob 6:6 Ja monicahdat cappalet calasta he paistoit/ ja otit cansans matcalle: ne muut he suolaisit ewäxi matcalle/ sijhenasti että he tulisit Ragexen Medenijn.
Tob 6:7 Nijn Tobia kysyi Engelille/ ja sanoi hänelle: Minä rucoilen sinua Azaria weljen/ ettäs sanoisit minullen/ mitä woiteita nijstä cappaleista tehdä taitan/ jotcas minun käskit tähdellä pitä?
Tob 6:8 Nijn Engeli sanoi: Coscas cappalen sydändä panet tulisten hijlden päälle/ nijn se carcotta caickinaiset köpelit miehen ja waimon tykö/ nijn ettei he enä wahingoitta taida.
Tob 6:9 Ja calan maxa on hywä silmiä woidella/ että calwo pois culuis.
Tob 6:10 JA Tobia sanoi: cuhunga me poickemme:
Tob 6:11 Ja Engeli wastais ja sanoi: Täsä on yxi mies Raguel nimeldä/ sinun langos sinun sugustas/ hänellä on ainoastans yxi tytär/ Sara nimeldä/ ja ei yhtän muuta lasta.

Tob 6:12 Sinulle on caicki hänen tawarans aiwoitut/ ja sinä otat hänen tyttärens.
Tob 6:13 Ano sijs händä hänen Isäldäns/ nijn hän anda hänen sinulle emännäxi.
Tob 6:14 Nijn sanoi Tobia: minä olen cuullut/ että hän jo ennen seidzemelle miehelle annettu on/ ne caicki owat cuollet/ päälisexi sanotan/ että paha hengi on heidän tappanut.
Tob 6:15 Sentähden pelkän minä/ ettei minun myös nijn käwis/ nijn cuolisit minun wanhembani murheisins/ että minä ainoa poica olen.
Tob 6:16 Silloin sanoi Engeli Raphael/ cuule minä sanon sinulle/ keiden päälle Perkelellä walda on.
Tob 6:17 Nimittäin/ nijden päälle/ jotca cadzowat Jumalan ylön/ ja waiwoin haureuden tähden waimoja ottawat/ nijncuin järjettömät eläimet.
Tob 6:18 Mutta sinä/ coscas morsiames cansa camarijn tulet/ pitä sinun colme päiwä pitämän sinus pois hänestä/ ja hänen cansans rucoileman.
Tob 6:19 Ja sinä yönä coscas panet calan maxan tulisten hijlden päälle/ nijn Perkele tule carcotetuxi.
Tob 6:20 Toisna yönä pitä sinun hänen tygöns menemän sijwollisest nijncuin pyhät Patriarchat.
Tob 6:21 Colmandena yönä sinä saat siunauxen/ että terwet lapset teistä syndywät.
Tob 6:22 Mutta cosca colmas yö culunut on/ nijn sinun pitä neidzen tygö Jumalan pelgos menemän/ enä hedelmän himosta cuin pahasta halusta/ että sinä ja sinun lapses siunauxen saisit/ joca Abrahamin siemenelle luwattu on.

Vers. 19. Maxan) Jos Jumala tahto tämän caltaisilla näkywäisillä cappaleilla autta/ nijn hän taita heille kyllä anda ylön luonollisen woiman/ nijncuin hän andoi ficunalle woiman paranda Jehiskian cuolematautia/ 4. Reg. $ 20:7. Ja Christus syljellä ja tomulla paransi sokian silmät/ Ioh. 9:6. Marc. 8:23. Muutoin ei auta mikän ruumillinen cappale/ juuret/ wedet eli woitet/ ajaman pois Perkelettä: Waan sydämelinen rucous Jumalan tygö uscosa taita sen ainoastans toimitta/ jonga Christus näyttä/ Marc. 9:29.

VII. Lucu .

RAguel otta Tobian ystäwälisest huonesens/ v. 1.
Joca ano häneldä hänen tytärtäns Sara/ v. 9.
Raguel anda tyttärens emännäxi/ siuna heitä ja kijttä Jumalata/ v. 13.

Tob 7:1 JA he menit Raguelin tygö/ ja Raguel otti wastan heidän iloisesta.
Tob 7:2 Ja hän cadzoi Tobian päälle/ ja sanoi Hannalle emännällens: cuinga tämä nuori mies on meidän

langom muotoinen.
Tob 7:3 Ja cosca hän sen puhunut oli/ sanoi hän: custa te oletta minun weljeni? He sanoit: Me olem Naphthalin sugusta/ nijstä fangeista cuin Niniwes owat.
Tob 7:4 Raguel sanoi: Tunnettaco minun weljeni Tobian? Ja he sanoit: Me tunnem hänen hywin.
Tob 7:5 Ja cuin hän nyt paljo hywä puhui Tobiasta/ sanoi Engeli Raguelille: Tobia jongas perän kysyt/ on tämän nuoren miehen Isä.
Tob 7:6 Ja Raguel nojais hänen puoleens/ itki/ rupeis hänen caulaans/ ja suuta andoi hänen/ ja sanoi:
Tob 7:7 Hywästi siunattu ole sinä minun racas poican: sillä sinä olet juuri jolon miehen poica.
Tob 7:8 Ja Hanna hänen emändäns/ ja Sara hänen tyttärens rupeisit myös itkemän.
Tob 7:9 SIitte käski Raguel tappa lamban ja walmista ruoca. Ja cuin he heitä rucoilit pöydän tygö istuman/ sanoi Tobia:
Tob 7:10 En minä tänäpän syö engä juo/ ellet sinä myötä anna minulle minun rucoustani/ ja lupa minulle Sara sinun tytärtäs.
Tob 7:11 Cosca Raguel sen cuuli/ peljästyi hän muistain mitä nijlle seidzemelle miehelle tapahtunut oli/ joille hän ennen hänen tyttärens andanut oli/ ja pelkäis/ että tällen myös nijn tapahtuman piti.
Tob 7:12 Ja cosca ei hän wastata tahtonut/ sanoi Engeli hänelle: Älä pelkä hänelle anda pijca/ sinun tyttäres on hänelle aiwoittu waimoxi: sillä hän pelkä Jumalata/ sentähden ei pitänyt yxikän muista sinun tytärtäs saaman.
Tob 7:13 Silloin sanoi Raguel: en minä epäile/ ettei Jumala minun catkeroita kyynelitäni ja rucouxiani cuullut ole.
Tob 7:14 Ja uscon/ että hän sitä warten on teidän andanut minun tygöni tulla/ että minun tyttären tämän sais hänen sugustans/ Mosexen Lain jälken/ ja älä nyt mitän epäile/ minä annan hänen sinulle.
Tob 7:15 Ja otti tyttärens käden/ ja löi sitä Tobian käteen/ ja sanoi: Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala/ Jacobin Jumala/ olcon teidän cansan/ ja auttacon teitä yhten/ ja andacon hänen siunauxens runsast teille.
Tob 7:16 Ja he otit kirjan ja kirjoitit Awiolijton/
Tob 7:17 Ja kijtit Jumalata ja pidit wieraspito.
Tob 7:18 Ja Raguel cudzui tygöns Hannan hänen waimons/ ja käski hänen toisen camarin walmista.
Tob 7:19 Ja weit sinne Saran heidän tyttärens/ ja hän itki.
Tob 7:20 Ja hän sanoi hänelle? Ole rohkia minun tyttären/ taiwan HERra andacon sinulle ilon/ sijtä murhesta cuin sinä kärsinyt olet.

VIII. Lucu .

EHtollisen jälken cosca Tobia tule Camarijn Neidzen cansa/ pane hän maxa hijlille/ v. 1.
Ja he molemmin nousewat ja rucoilewat hartast Jumalata/ v. 4.
Waan Raguel on cowan murhellinen heidän tähtens/ v. 11.
Mutta cosca hän löytä heidän terwenä macamast toinen toisens cansa/ ihastu hän/ v. 13.
Hän kijttä emändinens Jumalata/ v. 16.
Anda walmista pidon/ ja iloidze ystäwäins cansa/ v. 19.

Tob 8:1 JA ehtollisen jälken weit he nuoren Tobian neidzen tygö Camarijn.
Tob 8:2 Ja Tobia muisti Engelin sanat/ ja otti säkistäns cappalen maxa/ ja pani sen tulisille hijlille.
Tob 8:3 Ja Raphael Engeli otti sen hengen fangixi/ ja sitoi hänen cauwas Egyptin corpeen.
Tob 8:4 Sijtte neuwoi Tobia neidzyttä/ ja sanoi: Sara/ nouse ja rucoilcam Jumalata tänäpän ja huomena/ sillä nämät colme yötä me rucoilcam/ ja olcam yhdes nijncuin Awiowäki.
Tob 8:5 Sillä me olem pyhäin lapset/ ei meidän sowi sitä säätyä nijn alca cuin pacanain/ jotca Jumalan cadzowat ylön.
Tob 8:6 Ja he nousit ylös ja rucoilit hartast/ että Jumala heitä warjelis.
Tob 8:7 Ja Tobia rucoili/ ja sanoi: HERra minun Jumalan/ sinä meidän Isäim Jumala/ sinua kijttäkän/ taiwas/ maa/ meri/ caicki wedet ja lähtet/ ja caicki luodut/ mitä nijsä on.
Tob 8:8 Sinä olet tehnyt Adamin maan tomusta/ ja olet hänelle andanut Hewan apulaisexi.
Tob 8:9Ja nyt HERra/ sinä tiedät/ etten minä pahasta himosta tätä minun sisartani waimoxeni ottanut ole/ waan että minä lapsia sijtäisin/ jonga cautta sinun pyhä nimes ijancaickisest kijtetäisin ja ylistettäisin.
Tob 8:10 Ja Sara sanoi: HERra armahda meidän päällem/ että me molemmin terwenä mahdaisim meidän wanhudem saawutta.
Tob 8:11 Puoli yöstä huusi Raguel palweliatans/ ja meni hauta tekemän.
Tob 8:12 Sillä hän sanoi: mitämax/ hänelle on nijn tapahtunut/ cuin muillengin seidzemelle/ jotca hänen kihlannet olit.
Tob 8:13 Ja cuin he haudan tehnet olit/ tuli Raguel waimons tygö/ ja sanoi:
Tob 8:14 Lähetä pijca/ ja anna cadzo/ jos hängin cuollut on/ että me hänen ennen päiwä hautaisim.
Tob 8:15 Ja pijca meni Camarijn löysi heidän molemmat terwenä ja raidisna/ macawan toinen toisens tykönä.
Tob 8:16 Ja se toi heille sen hywän sanoman. Ja Raguel waimoinens kijtit Jumalata/ ja sanoit:

Tob 8:17 Me kijtäm sinua HERra Israelin Jumala/ ettei se tapahtunut jota me pelkäisim. Sillä sinä olet laupiudes meillen näyttänyt/ ja olet meidän wihollisem/ joca meidän paha teki/ pois ajanut. Sinä olet armahtanut näitä cahta ainocaista lasta.
Tob 8:18 Ja nyt HERra/ anna heidän aina sinua kijttä sencaltaisen armon edestä/ ja sinulle aina kijtost uhrata/ että muut ihmiset heisä tundisit/ että sinä ainoa Jumala olet caikes mailmas.
Tob 8:19 Ja Raguel käski cohta täyttä haudan/ ennencuin päiwä tulis.
Tob 8:20 Ja käski waimons taas walmista ehtolisen/ ja toimitti heille caickinaiset tarpet tielle.
Tob 8:21 Ja hän andoi tappa caxi lihawata härkä ja neljä lammasta ja cudzui caicki lähimmäisens ja ystäwäns wieraxi.
Tob 8:22 Ja Raguel neuwoi ja rucoili suurest Tobiat/ wijpymän tykönäns caxi wijcko. Ja caikesta hänen tawarastans andoi hän puolen Tobialle/ ja teki kirjoituxen/ että hänen cuolemans jälken/ se toinen puoli myös Tobian olis.

Vers. 3. Otti sen hengen) Näin lähettä Jumala pyhät Engelit hywillen warjeluxexi/ ja anda heille woiman häijyin hengein päälle/ ettei he wahingota tekis/ Psal. 91:11.

IX. Lucu .

TObia rucoile Engelitä menemän Gabelin tygö Ragexeen ottaman raha häneldä/ ja cudzuman händä häihin/ v. 1.
Hän teke nijn/ v. 6.
Cosca he tulewat Raguelin huonesen/ terwettäwät heitä/ ja iloidzewat heidän cansans Jumalan pelgos. v. 8.

Tob 9:1 SIlloin huusi Tobia Engelin tygöns (sillä hän luuli hänen ihmisexi) ja sanoi hänelle: Azaria weljen/ minä rucoilen sinua/ cuule minun sanan.
Tob 9:2 Waicka minä idzeni sinulle omaxi palweliaxes andaisin/ nijn ei cuitengan se mitän olis sinun hywäin tecois suhten.
Tob 9:3 Cuitengin rucoilen minä/ ota tämä palwelia ja Cameli ja mene Gabelin tygö Ragexeen Medenis/ ja anna hänelle tämä kirjoitus/ ja ota häneldä se raha/ ja rucoile händä minun häihini tuleman.
Tob 9:4 Sillä sinä tiedät/ minun Isän luke hetket ja päiwät/ ja jos minä päiwängin enä wijwyn/ nijn hänen sieluns tule murhellisexi.
Tob 9:5 Ja sinä tiedät cuinga hartast Raguel minua rucoillut on/ etten minä häneldä kieldä taida.

Tob 9:6 SIlloin otti Engeli Raphael neljä Raguelin palweliata/ ja caxi Cameliä/ ja meni Ragexeen/ ja löysi Gabelin/ ja andoi hänelle kirjoituxen/ ja sai rahan häneldä.
Tob 9:6 Ja ilmoitti hänelle caicki mitä tapahtunut oli Tobian pojalle ja cudzui händä häihin.
Tob 9:7 Ja cosca he ynnä tulit Raguelin huonesen/ löysit he Tobian pöydän tykönä/ ja cadzo/ hän nousi heidän tähtens/ ja annoit suuta toinen toisens.
Tob 9:8 Ja Gabel itki/ ja kijtti Jumalata/ ja sanoi: Israelin Jumala siunatcon sinua/ sillä sinä olet cunnialisen/ hurscan ja jumalisen miehen poica/ joca waiwaisille paljo hywä tehnyt on.
Tob 9:9 Siunatut olcon sinun waimos ja teidän wanhemban.
Tob 9:10 Ja Jumala andacon teidän nähdä teidän lapsen/ ja lasten lapset colmanden ja neljänden polween/ ja siunattu olcon sinun sucus Israelin Jumalalda/ joca hallidze ja wallidze ijancaickiseen.
Tob 9:11 Ja cuin he caicki Amen sanonet olit/ istuit he pöydän tygö/ waan he atrioidzit ja iloidzit Jumalan pelgos.

X. Lucu .

TObian wijpymisestä rupe wanha Tobia emändinens suurest murhettiman/ äiti caickein enimmän/ v. 1.
Tobia lohdutta händä/ mutta ei mitän auta/ v. 6.
Raguel nähtyäns ettei hän enä taitanut nuorta Tobiat tykönäns pidättä/ anda hän hänelle tyttären ja puolen hänen tawaratans/ siuna heitä ja päästä tyköns/ v. 8.

Tob 10:1 COsca nuori Tobia häidens tähden cauwan oli pois/ rupeis wanha Tobia hänen Isäns murhettiman ja sanoi: mixi minun poican nijn cauwan pois on/ ja mikä händä wijwyttä.
Tob 10:2 Mitämax/ Gabel on cuollut/ ja ei kengän tahdo hänelle raha maxa.
Tob 10:3 Ja tulit sangen murhellisexi/ Tobia ja Hanna hänen emändäns/ ja itkit molemmin/ ettei heidän poicans määrätyllä ajalla cotia palannut.
Tob 10:4 Ja hänen äitins itki nijn ettei hän tahtonut idzens lohdutta anda/ ja sanoi: Woi minun poican/ Woi minun poican/ mixi me olem päästänet sinun waeldaman/ meidän ainoan ilom/ meidän ainoan lohdutuxem wanhudesam/ meidän sydämem ja meidän perillisem.
Tob 10:5 Meillä olis kyllä tawarat ollut/ jos en me sinua olis pois päästänet.
Tob 10:6 Ja Tobia sanoi hänelle/ ole äneti ja hywäs turwas/ ei meidän poicam Jumalan awulla hätä ole/ hänellä on uscollinen cumpani cansans.
Tob 10:7 Waan ei hän tahtonut idzens anda lohdutta/ ja juoxi jocapäiwä ulos ja cadzoi joca cujalle/ custa

hänen tuleman piti/ jos hän josacusa hänen näkis.
Tob 10:8 MUtta Raguel sanoi wäwyllens Tobialle: pysy meidän tykönäm/ minä tahdon sanan lähettä Tobialle sinun Isälles/ ja hänen tietä anda/ ettäs terwenä olet.
Tob 10:9 Ja Tobia sanoi: minä tiedän että minun Isän ja äitin parhallans lukewat jocaidzen päiwän ja hetken/ ja owat minun tähteni cowin murheisans.
Tob 10:10 Ja cosca Raguel monilla sanoilla rucoili Tobiata/ ettei hän millän muotoa sitä tekis/ andoi hän hänelle Saran/ ja andoi hänelle puolen caikesta hänen tawarastans/ palwelioista/ pijcoista/ carjasta/ Cameleistä ja härjistä ja paljon raha/ ja andoi hänen terwenä ja iloisna tyköns mennä pois/ ja sanoi:
Tob 10:11 HERran pyhä Engeli olcon sinun cansas tiellä/ ja saattacon sinun terwenä cotia jällens/ ettäs löytäisit sinun wanhembas terwenä/ ja Jumala andacon minun silmäni nähdä teidän lapsen ennen cuin minä cuolen.
Tob 10:12 Ja wanhemmat otit tyttärens/ ja suuta annoit hänen/ ja päästit hänen tyköns.
Tob 10:13 Ja neuwoit händä että hän pidäis miehens wanhemmat cunnias/ nijncuin omatkin wanhembans/ racastais miestäns/ hallidzis wisust perhen/ pidäis idzens cunnialisest.

XI. Lucu .

HAranijn tulduans/ mene Tobia Engelin cansa edellä woittain/ v. 1.
Äiti äkättyäns heidän ilmoitta sen miehellens/ v. 5.
Raphael neuwo mitä hänen tekemän pitä/ v. 7.
Hänen wanhembans tulewat händä wastan/ v. 9.
Tobia otta calan sappe/ woitele Isäns silmät/ ja hän saa näköns/ v. 13.
Ja Sara tule jouckoinens seidzemen päiwän perästä. v. 18.

Tob 11:1 JA tiellä cosca he tulit Haranijn/ joca on puoli wälis Niniwet/ ensimäisnä päiwänä toistakymmendä/ sanoi Engeli.
Tob 11:2 Weljen Tobia/ sinä tiedät/ mihingä tilaan sinä jätit Isäs.
Tob 11:3 Jos sinun tahtos on/ nijn käykäm edellä/ ja andacam sinun waimos carjan cansa jäljestä tulla.
Tob 11:4 Ja cosca se Tobialle kelpais/ sanoi Raphael/ ota myötäs calan sappe/ ja he menit nijn edellä.
Tob 11:5 MUtta Hanna istui jocapäiwä tien wieres mäellä/ nijn että hän sai cadzo cauwas ymbärillens.
Tob 11:6 Ja cosca hän sijnä paicas cadzeli/ näki poicans cauca ja tunsi cohta hänen/ ja juoxi ilmoittaman miehellens/ ja sanoi: Cadzo/ sinun poicas tule.

Tob 11:7 Ja Raphael sanoi Tobialle/ cohta cuin sinä huonesen tulet/ nijn rucoile ja huuda HERran tygö/ ja kijtä händä/ ja mene sijtte Isäs tygö/ ja anna suuta hänen.
Tob 11:8 Ja woitele cohta hänen silmäns calan sapella/ cuin sinulla on/ nijn hänen silmäns cohta aukenewat/ ja sinun Isäs taas näke ja suurest iloidze.
Tob 11:9 Nijn juoxi coira edellä/ jonga he cansans ottanet olit/ ja liehacoidzi hännälläns/ hyppeli ja oli iloinen.
Tob 11:10 Ja hänen sokia Isäns nousi äkist/ ja kijruhti nijn cowin/ että hän louckais idzens. Nijn hän cudzui palwelian tygöns/ joca händä talutti kädestä cohtaman poicans.
Tob 11:11 Sitä teki myös äiti/ ja he suuta annoit hänen ja itkit molemmin ilosta.
Tob 11:12 Ja cosca he rucoillet olit ja kijttänet Jumalata/ istuit he caicki maahan.
Tob 11:13 Silloin otti Tobia calan sappe/ ja woiteli Isäns silmät.
Tob 11:14 Ja hän kärsi sitä puolen hetke/ ja caihi läxi hänen silmistäns/ nijncuin munan calwo.
Tob 11:15 Ja Tobia otti sen/ ja rewäis pois hänen silmistäns/ ja sai cohta hänen näköns jällens.
Tob 11:16 Ja he kijtit Jumalata/ hän ja hänen emändäns ja caicki cuin sen tietä sait.
Tob 11:17 Ja Tobia sanoi: minä kijtän sinua HERra sinä Israelin Jumala/ ettäs minua curitit ja autit minua jällens/ nijn että minä rackan poicani saan nähdä jällens.
Tob 11:18 Ja seidzemen päiwän perästä tuli Sara hänen poicans waimo/ caiken hänen perhens/ carjans ja Cameleins cansa/ ja toi paljo raha cansans/ nijn myös sen rahan/ cuin hän Gabelilta saanut oli.
Tob 11:19 Ja Tobia jutteli wanhemmillens cuinga paljo hywä Jumala hänelle tehnyt oli/ sen cumpanin cautta/ cuin hänen cansans waeldanut oli.
Tob 11:20 Ja Achior ja Nabath Tobian langot/ tulit hänen tygöns ja toiwotit hänelle onne/ iloidzit hänen cansans caikesta sijtä hywästä/ cuin HERra hänelle andanut oli:
Tob 11:21 Ja he söit yhdes seidzemen päiwä ja olit iloiset.

Vers. 13. Calan sappe) Lue selitys/ Supr.$ cap.$ 6:19.

XII. Lucu .

TObia Isäns cansa ehdoittele mitä heidän pidäis andaman sille nuorelle miehelle/ joca händä seurannut oli/ v. 1.
Taridzewat puolen caikesta sijtä cuin he myötäns tuonet olit/ v. 4.
Waan hän käske heidän kijttä Jumalata/ sencaltaisen armon edestä/ v. 6.

Ilmoitta heille/ cuinga Jumala oli cuullut heidän rucouxens/ ja että hän on HERran Engeli/ v. 11.
Lohdutta heitä/ ja cato heidän silmäins edest/ v. 16.

Tob 12:1 SIjtte cudzui Tobia poicans tygöns/ ja sanoi: mitä me annam sille pyhälle miehelle/ joca sinun cansas waeldanut on.
Tob 12:2 Ja Tobia wastais Isäns: cuinga me taidam maxa hänelle ne hywät työt cuin hän minulle tehnyt on?
Tob 12:3 Hän on minun terwenä wienyt pois/ ja tuonut cotia jällens: hän toi sen rahan Gabelilda idze/ ja autti minua tälle emännälle/ nijn hän myös ajoi pois pahan hengen/ ja teki hänen wanhembans iloisexi/ Ja/ hän autti minua idze/ cosca minun suuri cala niellä tahdoi/ ja andoi sinulle näkös jällens/ ja on tehnyt meille sangen paljon hywä:
Tob 12:4 Cuinga sijs me taidam maxa hänelle sencaltaiset hywät työt? Mutta minä rucoilen sinua Isän/ taridze hänelle puoli caikesta sijtä tawarasta cuin me myötäm tuonet olem/ että hän ne ottais.
Tob 12:5 JA molemmat sekä Isä että poica/ cudzuit hänen erinäns/ ja rucoilit händä ottaman puolen caikesta sijtä tawarasta/ cuin he myötäns tuonet olit.
Tob 12:6 Ja hän sanoi heille salaisest: kijttäkät ja cunnioittacat taiwan Jumalata jocaidzen edes/ että hän teille sencaltaisen armon näyttänyt on.
Tob 12:7 Cuningasten ja Förstein neuwo ja salaisutta pitä salattaman/ mutta Jumalan töitä pitä corkiasti ylistettämän ja julistettaman.
Tob 12:8 Sencaltainen rucous paastolla ja almuisalla on parembi cuin paljo culda/ coota tawaraxi.
Tob 12:9 Sillä almuisat wapahtawat cuolemasta/ pyhkiwät pois synnit/ ja pitäwät elämäs.
Tob 12:10 Mutta jumalattomat saattawat idzens pois hengeldäns.
Tob 12:11 Nijn minä nyt ilmoitan teille totuden/ ja en sala sitä salaista käskyä.
Tob 12:12 Cosca sinä nijn catkerasti itkit ja rucoilit ja nousit rualda/ ja hautaisit cuolleita/ kätkit ruumit sala huoneses/ ja hautaisit ne yöllä/ silloin minä cannoin sinun rucouxes HERran eteen.
Tob 12:13 Ja ettäs Jumalalle kelpaisit/ nijn sen piti nijn oleman/ ilman kiusausta ei sinun pitänyt oleman/ ettäs coetelluxi olisit tullut.
Tob 12:14 Ja Jumala on minun lähettänyt parandaman sinua/ ja ajaman pois sitä paha henge/ joca Saran sinun poicas emännän tykönä oli.
Tob 12:15 Ja minä olen Raphael/ yxi nijstä seidzemest Engelist/ jotca seisomme HERran edes.
Tob 12:16 JA cosca he sen cuulit/ hämmästyit he/ wapisit ja langeisit maahan caswoillens.
Tob 12:17 Ja Engeli sanoi heille: olcat hywäs turwas/ ja älkät peljätkö:

Tob 12:18 Sillä se cuin minä teidän tykönän ollut olen/ sen on Jumala nijn tahtonut/ kijttäkät ja cunnioittacat händä.
Tob 12:19 Minä olin syöpänäni ja juopanani teidän cansan/ mutta minä nautidzen näkymätöindä ruoca/ jota ei yxikän ihminen nähdä taida.
Tob 12:20 Ja nyt on aica/ että minä menen taas hänen tygöns/ joca minun on lähettänyt/ cunnioittacat te Jumalata ja ilmoittacat hänen ihmeitäns.
Tob 12:21 Ja cosca hän sen sanonut oli/ catois hän heidän silmäins edest/ ja ei he händä enämbi nähnet.
Tob 12:22 Ja he langeisit maahan colmexi hetkexi/ ja cunnioitit Jumalata: sijtte nousit he ja sanelit nijtä/ ja ilmoitit hänen suuria ihmeitäns.

Vers. 9. Almuisat wapahtawat) Tämä pitä nijn ymmärrettämän/ että ne hywät työt/ jotca uscost tapahtuwat/ oikiasta Christillisestä rackaudesta Jumalata ja lähimmäistä wastan/ estäwät usein ruumilliset rangaistuxet/ Dan. 4:24. Cuitengin nijn/ että Jumala enimmän cadzo meidän uscoam/ josta sen caltaisten töiden alcu on. Mutta elämä/ syndein andexiandamus ja autuus tulewat Jumalan armosta/ Christuxen weren ja ansion tähden ainoastans/ uscon cautta ja ei töiden. Nijncuin Canonici$ kirjoituxet opettawat/ Act.$ 4:12. Rom. 3:20. Gal. 2:16. Eph. 2:8. 1. Ioh. 1:8.

XIII. Lucu .

TObia weisa kijtost HERralle hänen hywydens tähden/ joca rangaise ja otta jällens armoihins. Kehoitta myös muita Jumalan ihmellisiä töitä ilmoittaman/ v. 1.
Sijtte ennusta hän Jerusalemin jällens rakettawan/ v. 11.

Tob 13:1 MUtta Tobia awais suuns/ kijtti Jumalata/ ja sanoi: HERra/ sinä olet suuri ja wäkewä Jumala/ ja sinun waldacundas pysy ijancaickisehen/ sinä curitat ja lohdutat jällens.
Tob 13:2 Sinä taidat sysätä Helwettijn/ ja taas otta sieldä ulos/ sinun kättäs ei taida kengän wälttä.
Tob 13:3 Te Israelin lapset/ kijttäkät HERra/ ja ylistäkät händä pacanain edes.
Tob 13:4 Sillä sentähden on hän teidän hajottanut pacanain secaan/ jotca ei händä tunne/ ilmoittaman hänen ihmeitäns/ ja että pacanat ymmärräisit/ ettei kengän ole Caickiwaldias Jumala/ waan hän ainoastans.
Tob 13:5 Hän on curittanut meitä meidän syndeim tähden/ ja hänen laupiudestans hän meitä jällens autta.
Tob 13:6 Cadzocat mitä hän meidän cansam tehnyt on/ ja kijttäkät händä pelgolla ja wapistuxella/ kijttäkät händä hänen töisäns/ ja ylistäkät händä joca ijancaickisest hallidze.

Tob 13:7 Ja minä myös tahdon kijttä händä täsä maasa/ josa me fangina olemme: sillä hän on näyttänyt ihmens syndiselle Canssalle.
Tob 13:8 Sentähden palaitcat te syndiset/ ja tehkät jotakin hywä Jumalan edes/ ja uscocat että hän teille hywä osotta.
Tob 13:9 Ja minä tahdon nyt sydämestäni iloita Jumalas.
Tob 13:10 Kijttäkät HERra te hänen walittuns/ pitäkät ilopäiwiä ja kijttäkät händä.
Tob 13:11 JErusalem sinä Jumalan Caupungi/ Jumala rangaise sinua sinun töides tähden/ mutta hän taas armahta sinua.
Tob 13:12 Kijtä HERra hänen lahjains edest/ ja ylistä ijancaickista Jumalata/ että hän taas rakennais sinun majas/ ja tois jällens caicki sinun fangis/ nijn ettäs iloidzisit ijancaickisest.
Tob 13:13 Sinun pitä paistaman nijncuin kircas walkeus/ ja caikis mailman äris pitä sinua cunnioitettaman.
Tob 13:14 Caucaiselda maalda pitä sinun tygös tuldaman/ ja lahjoja cannettaman.
Tob 13:15 Sinusa pitä rucoildaman HERra/ ja sinua pitä pyhäxi cudzuttaman/ HERran suurta nime pitä sinusa rucoildaman.
Tob 13:16 Kirotut pitä oleman caicki/ jotca cadzowat sinua ylön/ cadotetuxi pitä tuleman caicki/ jotca sinua pilckawat/ siunatut pitä oleman caicki/ jotca sinua rakendawat.
Tob 13:17 Mutta sinun pitä iloidzeman sinun lapsistas: sillä he tulewat caicki siunatuxi/ ja pitä coottaman HERran tygö.
Tob 13:18 Autuat owat ne jotca sinua racastawat/ ja jotca sinulle onne toiwottawat.
Tob 13:19 Minun sielun kijttäkän HERra: sillä HERra meidän Jumalam lunasta Jerusalemin Caupungin caikista hänen murheistans.
Tob 13:20 Autuas minäkin olen/ jos tähtet minun sugustani saawat nähdä Jerusalemin hänen cunniasans.
Tob 13:21 Jerusalemin portit pitä Saphirist ja Smaragdist raketut oleman/ ja caicki hänen muurins calleista kiwistä/ joca curilda.
Tob 13:22 Walkiasta ja puhtasta Marmorista pitä caicki hänen catuns lasketut oleman/ ja joca catulla pitä weisattaman Hallelujah.
Tob 13:23 Kijtetty olcon Jumala/ joca hänen on corgottanut/ ja hänen waldacundans pysykön ijancaickisest hänen päälläns/ Amen.

XIV. Lucu .

TObia elä sijtte neljäkymmendä wuotta/ ja cuole/ v. 1.

cudzu cuolemans edellä poicans ja poicans lapset/ ilmoitta heille Niniwen häwitettäwän ja Jerusalemin rakettawan jällens/ v. 5.
neuwo heitä lähtemän Niniwestä/ cosca he hänen ja hänen emändäns haudannet olit/ v. 10.
Tobia mene Niniwest/ cosca hän äitins haudannut oli/ Medenijn appens tygö/ josa myös hängin cuole/ cosca hän 99. ajastaica elänyt oli/ v. 14.

Tob 14:1 COsca nämät olit tapahtunet/ ja Tobia oli näkyns saanut jällens/ eli hän wielä sijtte caxi wijdettäkymmendä ajastaica/ ja näki lapsens lapset.
Tob 14:2 Ja cosca hän sadan ja cahden ajastajan wanha oli/ haudattin hän Niniwes cunnialisest:
Tob 14:3 Sillä cosca hän cuusi cuudettakymmendä ajastaica wanha oli/ tuli hän sokiaxi/ ja cuudendenakymmendenä wuonna sai hän näkyns jällens.
Tob 14:4 Ja sen muun ikäns culutti hän iloisest/ ja menestyi Jumalan pelgos/ ja cuoli hywäs rauhas.
Tob 14:5 MUtta ennen cuolematans/ cudzui hän poicans Tobian eteens/ ja seidzemen nuorta poicaista/ hänen poicans lasta/ ja sanoi heille:
Tob 14:6 Niniwe pitä pian häwitettämän: sillä ei HERran sana puutu. Mutta Medenis pitä wielä sijtte cauwan rauhan oleman/ ja meidän weljem/ jotca Israelin maalda hajotetut owat/ pitä tuleman jällens.
Tob 14:7 Ja meidän maam/ joca nyt kylmillä on/ pitä jocapaicas asutuxi tuleman/ ja Jumalan huone/ joca poldettu on/ pitä rakettaman jällens/ ja caicki jotca Jumalata pelkäwät/ pitä sinne tuleman jällens.
Tob 14:8 Ja pacanat pitä myös hylkämän heidän epäjumalans/ ja pitä tuleman Jerusalmijn/ ja siellä asuman.
Tob 14:9 Ja caicki pacanat ja Cuningat pitä siellä iloidzeman/ ja palweleman Israelin Jumalata.
Tob 14:10 Nijn cuulcat nyt minun poicani teidän Isänne: palwelcat HERra totudes/ ja olcat wagat hänes/ ja turwatcat häneen täydellisest.
Tob 14:11 Tehkät mitä hän käskenyt on/ ja opettacat sencaltaisita teidän lapsillen/ että he myös almua andaisit/ että he aina Jumalata pelkäisit/ ja luottaisit hänen päällens caikesta sydämestäns.
Tob 14:12 Ja/ rackat lapset/ cuulcat minua/ ja älkät pysykö täsä Niniwes/ waan cosca te teidän äitin haudannet oletta minun tyköni minun hautaani/ nijn noscat menemän tääldä pois.
Tob 14:13 Sillä minä näen/ että Niniwen syndi lopetta hänen.
Tob 14:14 JA cohta äitins cuoleman jälken meni Tobia Niniwest emändäns/ lastens ja lasten lastens cansa Medenijn appens ja hänen emändäns sucuin tygö/ ja löysi heidän raidisna ja terwenä hywäsä woimasans/ ja hän holhois heitä.
Tob 14:15 Ja cosca he cuolit/ painoi hän myös heidän silmäns kijnni/ ja sai nijn caiken perinnön ja Raguelin

tawaran/ ja eli haman wijdenden polween/ ja näki lapsens ja lastens lapset.
Tob 14:16 Ja cosca hän yhdexänkymmenen ja yhdexän wuotinen oli/ jotca hän Jumalan pelgos ilolla elänyt oli/ hautaisit hänen hänen sucuns.
Tob 14:17 Ja caicki hänen sucuns elit jumalisest/ ja cunnialisest: Nijn että he sekä Jumalalle että ihmisille/ ja caikille cuin maacunnas asuit otolliset olit.

Tobian Kirjan loppu.

Jesus Sirach

Esipuhe Jesus Sirachin Kirjasta .

TÄmä Kirja cudzutan latinaxi/ Ecclesiasticus$, joca cuitengin paremmin hänen tekiäns nimest pidäis Jesus Sirach cudzuttaman/ nijncuin Mosexen/ Josuan/ Jesaian ja caickein Prophetain Kirjat heidän tekijstäns owat saanet nimen.

Ja ei ole wanhoilda Isildä luettu Pyhän Ramatun secaan: mutta muutoin caunin ja wijsan miehen kirjaxi/ silläns se myös taita olla.

Tämä Jesus Sirach/ nijncuin hän Esipuhesans tunnusta/ oli tullut Egyptijn/ Cuningas Euergetexen aicana/ ja siellä on hän tämän Kirjan lopettanut/ jonga hänen isoiisäns ensin alcanut oli: ja näky nijncuin hän olis monesta Kirjasta tähän coonnut parhat/ cuin hän löytänyt on: sillä ei täsä seura yxi cappale toista järjestäns/ nijncuin jongun tekiän työ/ mutta owat secoitetut toinen toiseens/ nijncuin se olis monelda tekiäldä/ ja usiasta Kirjasta coottu: nijncuin hunaja imetän ja monest cuckaiset cootan.

Ja on nähdä/ että tämä Jesus Sirach on ollut Cuningas Dawidin sugusta/ ja on ollut Amos Sirachista/ joca oli ylimmäinen Päämies Judan huonesa: nijncuin Philo osotta/ lähes cahta sata ajastaica ennen Christuxen syndymätä/ ei aica ennen Maccaberejä.

Tämä on tarpellinen Kirja yhteisen Canssan tähden: sillä täsä ahkeroitan tekemän ihmisiä/ erinomattain perhen isännitä/ jumalisixi/ hywixi ja nopsixi/ cuinga heidän idzens pitä käyttämän/ Jumalata/ Jumalan sana/ Pappeja/ wanhembita/ waimo/ lapsia/ oma ruumistans/ tawaratans/ palwelioitans/ kylänmiehiäns/ ystäwitäns/ wihamiehiäns/ Esiwaldans ja jocaista wastan/ nijn että hän kyllä hywin taitan cudzutta huonen curituxen Kirjaxi/ eli hywän perhen isännän hywäin tapain Kirjaxi/ joca myös oikia hengellinen curitus on/ ja pitä sixi cudzuttaman.

Sirach on elänyt Ptolomeus Euergetexen aicana/ A. $ M. $ 3740. ennen Christuxen aica liki 231. ajastaica.

Jesus Sirachin esipuhe Kirjastans .

MOnda jalo miestä owat ollet/ jotca meille Laista/ Prophetaista ja muista heidän jälkenseurawaisistans wijsautta opettanet owat/ ja ilman epäilemät sencaltainen wijsauden oppi tule Israelin Canssalle cunniaxi: Sentähden pitä nijden/ joilla se on ja taitawat luke/ ei ainoastans idze sijtä wijsaxi tuleman/ mutta myös kirjoittamisella ja lukemisella palweleman muita.

Minun isoiisän Jesus/ sijttecuin hän erinomattain ahkerast luki Lakia/ Prophetaita ja wielä sijtte muita

Kirjoja/ jotca meille Isildä jätetyt owat/ ja hywin nijsä idzens harjoittanut oli/ Kirjoitti hän myös jotakin wijsaudesta ja hywistä tawoista/ että ne jotca mielelläns tahdoit oppia ja taitawaxi tulla/ piti sijtä ymmärtäwäisemmäisexi/ ja hywään elämään soweljammaxi tuleman.
Mingätähden minä rucoilen/ että te sen hywäxi ottaisitte ja wisusti lukisitte/ ja andaisitte meille andexi/ jollem me ole nijn puheliat cuin tarwitaisin: sillä se cuin Hebrean kielellä on kirjoitettu/ ja käätän toisella kielellä/ nijn ei se cuulu nijn caunist; ei ainoastans tämä minun Kirjan/ mutta myös Laki/ Prophetat ja muut Kirjat cuuluwat paljo toisin/ cuin he omalla kielelläns cuuluwat.
Cosca minä tulin Egyptijn cahdexandena neljättäkymmendä Cuningas Ptolomeus Euergetexen wuonna/ ja olin siellä nijncauwan cuin hän eli/ sain minä siellä tilan paljon hywä lukeaxeni ja kirjoittaxeni.
Sentähden näkyi minulle hywäxi ja tarpellisexi ahkeroita käändämän tätä Kirja.
Ja että minulla oli sijhen aica/ tein minä työtä/ täyttäxeni sitä ja andaxeni tulla walkeuteen/ että muucalaisetkin/ jotca oppia tahtowat/ sijtä hywijn tapoijn harjanduisit/ ja eläisit HERran Lain jälken.
Jesus Sirach .

I. Lucu .

CAiken wijsauden alcu on HERralda/ v. 1.
Jumalan sanasta saa ihminen oikian ymmärryxen Jumalast ja hänen töistäns/ v. 5.
HERran pelco on paras wijsaus/ v. 11.
ulcocullaisus/ turhan cunnian pyyndö ja kehumus ei kelpa HERralle/ waan cowin rangaistan/ v. 36.

Siir 1:1 CAicki wijsaus on HERralda Jumalalda/ ja pysy hänen tykönäns ijancaickisest.
Siir 1:2 Cuca on ennen ajatellut/ cuinga paljo sanda meresä/ cuinga monda pisarata sates/ ja cuinga monda mailman päiwä oleman piti? Cuca on ennen mitannut/ cuinga corkia taiwas/ cuinga awara maa/ ja cuinga sywä meri oleman piti?
Siir 1:3 Ja cuca on Jumalalle opettanut/ mitä hänen tekemän piti?
Siir 1:4 Sillä hänen wijsaudens on ennen caickia.
Siir 1:5 Jumalan/ sen caickein corkeimman/ sana on wijsauden caiwo?
Siir 1:6 Ja ijancaickinen käsky/ on hänen lähtens.
Siir 1:7 Cuca taidais muutoin tietä/ cuinga ihmisen wijsauden ja toimen pitä käsittämän?
Siir 1:8 Yxi on caickein corkein/ caickein luoja/ Caickiwaldias/ wäkewä Cuningas ja sangen hirmuinen/ joca istu istuimellans/ hallidzewa Jumala.

Siir 1:9 Hän on Pyhän Hengens cautta ilmoittanut hänen/ hän on caicki cappalet ennen tutkinut/ tietänyt ja mitannut.
Siir 1:10 Ja on wuodattanut wijsauden caickein tecoins päälle/ ja caiken lihan päälle/ hänen armons perästä/ ja anda sen nijlle/ jotca händä racastawat.
Siir 1:11 HERran pelco on cunnia ja ylistys/ riemu ja caunis Cruunu.
Siir 1:12 HERran pelco ilahutta sydämen/ ja teke riemun ja ilon ijancaickisest.
Siir 1:13 Joca HERra pelkä/ hänelle käy hywin wijmeisesä hädäsä/ ja hän saa lopulla siunauxen.
Siir 1:14 Racasta Jumalata on caickein caunin wijsaus: ja joca hänen näke/ se racasta händä:
Siir 1:15 Sillä hän näke/ cuinga suuria ihmeitä hän teke.
Siir 1:16 HERran pelco on wijsauden alcu/ joca on uscollisten sydänden pohjas/ ja asu ainoastans walittuin waimoin tykönä: ja hän löytän ainoastans wanhurscasten ja uscollisten tykönä.
Siir 1:17 HERran pelco on oikia Jumalan palwelus/
Siir 1:18 Joca sydämet warjele/ ja teke hywäxi/ ja anda ilon ja riemun.
Siir 1:19 Joca HERra pelkä/ hänelle käy hywin/ ja cosca hän lohdutusta tarwidze/ nijn hän tule siunatuxi.
Siir 1:20 Peljätä Jumalata on wijsaus/ joca teke rickaxi/ ja tuo myötäns caicke hywyttä.
Siir 1:21 Hän täyttä coco huonen lahjallans/ ja caicki paicat tawaroillans.
Siir 1:22 HERran pelco on wijsauden Cruunu/ ja anda rickalle rauhan ja terweyden.
Siir 1:22 Tämä wijsaus teke ihmiset oikein toimellisexi:
Siir 1:23 Ja joca hänesä wahwast rippu kijnni/ hän autta händä cunnialla.
Siir 1:24 Sillä HERran pelco on wijsauden juuri:
Siir 1:25 Ja hänen oxans cucoista ijancaickisest.
Siir 1:26 HERran pelco otta synnit pois:
Siir 1:27 Sillä se joca on ilman pelgota/ ei hän kelpa Jumalalle/ ja hänen ylpeydens maahan cukista hänen.
Siir 1:28 Mutta siwiä odotta sitä aica/ cuin händä lohdutais.
Siir 1:29 Sillä waicka hänen asians on sorttu ajaxi/ nijn cuitengin kijttäwät toimelliset hänen wijsauttans.
Siir 1:30 Jumalan sana on jumalattomalle cauhistus:
Siir 1:31 Sillä se on wijsauden tawara/ joca häneldä kätketty on.
Siir 1:32 Minun poican/ jos sinä tahdot wijsaxi tulla/ nijn ope käskysanat/ ja Jumala anda sinulle wijsauden.
Siir 1:33 Sillä HERran pelco on oikia wijsaus/ curitus/ usco ja kärsimys kelpa Jumalalle.
Siir 1:34 Cadzo/ ettei sinun Jumalan pelcos ole ulocullaisus/ ja älä palwele händä petollisella sydämellä.
Siir 1:35 Älä edzi kijtost ihmisten tykönä ulcocullaisest:

Siir 1:36 Ja cadzo mitä sinä puhut/ uscot ja aigoit/ ja hyljä idzes/ ettes langeis ja häpiään tulis.
Siir 1:37 Ja HERra ilmoitta sinun pahudes/ ja maahan cukista sinun julkisest/ ihmisten nähden. Ettes ole palwellut oikias Jumalan pelgos/ ja sinun sydämes on ollut petollinen.

Vers. 31. Cauhistus) Jumalattomat wihawat Jumalan sana/ että se ilmoitta ja nuhtele heidän syndejäns/ Infr.$ 6:21.

II. Lucu .

OIkian Jumalan palwelian pitä oleman kiusauxes kärsiwäisen/ ja ei poickeman/ v. 1.
luottaman idzens häneen/ ja ei epäilemän/ v. 8.
Jotca HERra pelkäwät/ ne pitäwät hänen käskyns/ ja turwawat hänen päällens/ v. 19.

Siir 2:1 POican/ jos sinä tahdot olla Jumalan palwelia/ nijn walmista sinuas kiusauxeen.
Siir 2:2 Pysy wahwana ja kärsi/ ja älä ole nopia seuraman/ jos sinua sijtä haucutellan.
Siir 2:3 Pidä sinuas Jumalan tygö/ ja älä poicke/ ettäs wahwistuisit.
Siir 2:4 Kärsi caickia cuin sinun päälles tule/ ja ole kärsiwäinen caikesa murhesa.
Siir 2:5 Sillä nijncuin culda tulen cautta: nijn myös ne jotca Jumalalle kelpawat/ murhen tulen cautta coetellan.
Siir 2:6 Luota idzes Jumalaan/ nijn hän autta sinua/ ojenna ties ja toiwo hänen päällens.
Siir 2:7 Te jotca HERra pelkätte/ luottacat idzen häneen: sillä ei hän puutu teildä.
Siir 2:8 Te jotca HERra pelkätte/ toiwocat häneldä hywä/ nijn te löydätte armon ja lohdutuxen.
Siir 2:9 Te jotca HERra pelkätte odottacat hänen armons:
Siir 2:10 Ja älkät poiketco/ ettet te huckuis.
Siir 2:11 Cadzelcat wanhoja/ cuca on coscan häpiään tullut/ joca on toiwonut hänen päällens?
Siir 2:12 Cuca on coscan hyljätty/ joca Jumalan pelgos on pysynyt? eli cuca on coscan häneldä hyljätty/ joca händä on rucoillut?
Siir 2:13 Sillä HERra on armollinen ja laupias/ hän anda synnit andexi/ ja autta hädäsä.
Siir 2:14 Woi nijtä/ jotca Jumalasta epäilewät/ ja ei pysy wahwana: woi sitä jumalatoinda/ joca idzens sinne ja tänne käändä.
Siir 2:15 Woi nijtä epäuscoisita/ ettei he usco/ sentähden ei pidä heidän myös warjelluxi tuleman.
Siir 2:16 Woi nijtä jotca ei ole pysywäiset:

Siir 2:17 Cuinga heidän silloin käy/ cosca HERra on heitä edziwä.
Siir 2:18 Jotca HERra pelkäwät ne uscowat hänen sanans/ ja jotca händä racastawat/ ne pitäwät hänen käskyns.
Siir 2:19 Jotca HERra pelkäwät/ he tekewät mitä hänelle on otollinen/ ja jotca händä racastawat/ ne pitäwät Lain oikein.
Siir 2:20 Jotca HERra pelkwät/ ne ojendawat sydämens/ ja nöyryttäwät idzens hänen eteens/ ja sanowat:
Siir 2:21 Me tahdomme parammin langeta HERran käsijn/ cuin ihmisten käsijn: sillä hänen laupiudens on nijn suuri/ cuin hän idzekin on.

Vers. 13. Anda andexi) Ei hän sitä cadzo/ cuinga pahat ja kelwottomat me olemma.
v. 14. Sinne ja tänne) Nijncuin Ahabin aicana/ 3. Reg.$ 18:21.

III. Lucu .

JOca Isäns ja äitiäns cunnioitta/ ja palwele heitä/ hän siunatan/ ja wälttä rangaistuxen/ v. 1.
ei kengän mahda pyytä corkiata wirca: sillä hän taita työläst sengin toimitta/ cuin hänellä on/ v. 19.
ja suuri sydän saattamaan onnettomuteen/ v. 26.

Siir 3:1 RAckat lapset cuulcat minua teidän Isän/
Siir 3:2 Ja eläkät näin/ että teille hywin käwis.
Siir 3:3 Sillä HERra tahto/ että lapset Isäns cunnioittawat/ ja mitä äiti käske lapsille/ sitä hän tahto pidettä.
Siir 3:4 Joca Isäns cunnioitta/ hänen syndiäns ei Jumala rangaise:
Siir 3:5 Ja joca äitiäns cunnioitta/ se coco idzellens hywän tawaran.
Siir 3:6 Joca Isäns cunnioitta/ se saa ilon lapsistans: ja cosca hän rucoile/ nijn hän tule cuulduxi.
Siir 3:7 Joca Isäns cunnioitta/ se saa cauwan elä: ja joca HERran tähden on cuuliainen/ hän lohdutta äitins.
Siir 3:8 Joca HERra pelkä/ se cunnioitta myös Isäns/ ja palwele wanhembitans/ ja pitä heitä Herranans.
Siir 3:9 Cunnioita Isäs ja äitiäs työllä/ puhella ja kärsimisellä:
Siir 3:10 Että heidän siunauxens tulis sinun päälles:
Siir 3:11 Sillä Isän siunaus rakenda lapsille huonet/ mutta äitin kirous ne cukista.
Siir 3:12 Älä naura Isäs syndiä: sillä ei sinun ole sijtä cunniata.
Siir 3:13 Cunnioitta Isä on sinun oma cunnias/ ja cadzo ylön äitiä/ on sinun oma häpiäs.
Siir 3:14 Racas lapsi corja Isäs wanhalla ijälläns/ ja älä saata händä murhellisexi nijncauwan cuin hän elä.

Siir 3:15 Kärsi händä/ jos hän tule lapsillisexi/ ja älä cadzo händä ylön/ waicka sinä olet jalombi.
Siir 3:16 Sillä se hywä cuin wanhemmille tehdän/ ei ikänäns unhoteta: ja jos sinä olet syndinen/ nijn sinulle cuitengin hywin tapahtu.
Siir 3:17 Sinua pitä tuscas muistettaman/ ja sinun syndis pitä huckuman nijncuin jää Auringon paistesa.
Siir 3:18 Joca Isäns hyljä/ hän pitä häwäistämän/ ja se joca äitins murhellisexi saatta/ hän on kirottu HERralda.
Siir 3:19 RAcas lapsi/ pysy mielelläs alammaisesa säädysä/ se on parembi cuin caicki/ jota mailma pyytä.
Siir 3:20 Jota sinä olet corkiambi/ sitä enämbi nöyrytä sinuas/ nijn on HERra sinulle armias:
Siir 3:21 Sillä HERra on caickein corkein/ joca teke suuria töitä nöyräin cautta.
Siir 3:22 Älä pyydä corkemba wirca/ ja älä ajattele ylidze sinun woimas:
Siir 3:23 Mutta mitä Jumala on sinulle käskenyt/ ota sijtä waari.
Siir 3:24 Sillä ei se hyödytä sinua/ jos sinä sitä pyydät/ jota ei sinun ole käsketty.
Siir 3:25 Joca sinun wircaas ei sowi/ älä sijtä tottele: sillä sinun on enä käsketty/ cuins taidat toimitta.
Siir 3:26 Sencaltainen mieli on monda pettänyt/ ja heidän ylpeydens on heitä cukistanut.
Siir 3:27 Sillä se joca mielelläns anda idzens waaraan/ hän hucku sijnä:
Siir 3:28 Ja ylönannetun ihmisen käy lopulla pahoin.
Siir 3:29 Ylpiä ihminen teke idzellens paljon paha/ ja saatta yhden murhen toisen perän:
Siir 3:30 Sillä corja sydän/ ei tee mitän hywä/ ja ei matcan saata muuta cuin paha.
Siir 3:31 TOimellinen ihminen oppi mielelläns Jumalan sana/ ja se joca wijsautta racasta/ hän cuuldele mielelläns.
Siir 3:32 Nijncuin wesi tulen sammutta/ nijn myös ando pyhki synnit.
Siir 3:33 Ylimmäinen costaja on sen muistawa/ ja warjele hänen wahingosta.

Vers. 4. Ei Jumala rangaise) Nimittäin/ häpiällä ja kirouxella/ Infr.$
v. 18.
v. 17. Huckuman) se on/ ruumillinen rangaistus otetan sen cautta pois/ ja sinä lahjoitetan onnella ja pitkällä ijällä/ lupauxen jälken/ Exod.$ 20:12.
v. 20. Nöyrytä) Älä pyydä corkiaxi tulla/ nijncuin mailma teke.

IV. Lucu .

MEidän pitä mielelläm andaman/ ja auttaman tarwidzepa/ v. 31.

wälttämän rijta ja tekemän oikein/ v. 7.
joca wijsautta racasta/ se corgotetan/ v. 12.
Parambi on jotakin kärsiä totuden tähden/ cuin sallia tapahtua wääryttä/ eli tehdä toiselle ylöllistä/ v. 23.

Siir 4:1 RAcas lapsi/ älä köyhä hätäytä/ ja älä ole cowa tarwidzewalle.
Siir 4:2 Älä isowaista cadzo ylön/ ja älä tee murhellisexi tarwidzepa hänen waiwaisudesans.
Siir 4:3 Murhellista sydändä älä tee enä murhellisexi/ ja älä wijwytä lahja köyhäldä.
Siir 4:4 Älä cadzo wiheljäisen rucousta ylön/ ja älä käännä caswos pois köyhän puolesta.
Siir 4:5 Älä käännä pois silmiäs tarwidzewalda/ ettei hän sinun tähtes walitais.
Siir 4:6 Sillä se joca hänen tehnyt on/ cuule hänen rucouxens/ cosca hän murhellisella sydämellä sinun tähtes walitta.
Siir 4:7 Älä ole rijtainen oikeuden edes/ ja pidä Duomari cunniasa.
Siir 4:8 Cuule köyhä mielelläs/ ja wasta händä suloisest ja siwiäst.
Siir 4:9 Jolle wäkiwalda tehdän/ nijn auta händä sildä/ joca hänelle teke wääryttä: ja älä hämmästy/ cosca pitä duomidzeman.
Siir 4:10 Ole isättömille Isä/ ja heidän äitillens nijncuin perhen isändä.
Siir 4:11 Nijn sinä olet nijncuin caickein corkeimman poica/ ja hän on sinua racastawa enä cuin sinun oma äitis.
Siir 4:12 WIjsaus ylöndä lapsens/ ja corgotta ne/ jotca händä edziwät.
Siir 4:13 Joca händä racasta/ se elämätä racasta: ja joca händä ahkerast edzi/ hän on saapa suuren ilon.
Siir 4:14 Joca hänes idzens wahwana pitä/ hän on saapa suuren cunnian: ja mitä hän aicoi/ sen HERra anda menestyä.
Siir 4:15 Joca Jumalan sana cunnioitta/ se teke oikian Jumalan palweluxen: ja joca sitä racasta/ händä myös HERra racasta.
Siir 4:15 Joca wijsautta cuule/ hän taita muitakin ihmisiä opetta/ ja joca pitä hänen puoldans/ hän saa asua lewos.
Siir 4:16 Joca on wilpitöin/ se saa hänen/ ja hänen jälkentulewaisens pitä menestymän.
Siir 4:17 Ja jos hän ensin idzens toisin käyttä händä wastan:
Siir 4:19 Ja teke hänelle waiwan ja ahdistuxen/ ja coettele händä widzallans/ ja tutki curituxellans/ sijhenasti cuin hän löytä hänen wilpittömäxi.
Siir 4:20 Nijn hän tule jällens hänen tygöns/ oikialla tiellä:

Siir 4:21 Ja ilahutta händä/ ja ilmoitta hänelle saastaisudens.
Siir 4:22 Mutta jos hänes löytän wilppi/ nijn hän hyljä hänen ja hänen täyty huckua.
Siir 4:23 Racas lapsi ota ajasta waari/ ja wältä wääriä asioita.
Siir 4:24 Älä häpe tunnusta henges edestä sitä cuin oikein on.
Siir 4:25 Sillä ihminen taita nijn häwetä/ että hän sen cansa syndiä teke: ja ihminen taita myös nijn häwetä/ että hänen sijtä armo ja cunnia on.
Siir 4:26 Älä anna yhdengän sinuas kehoitta wahingoon/ eli peljättä sinuas cadotuxeen.
Siir 4:27 Mutta tunnusta rohkiast/ se cuin oikein on/ cosca sinun Canssa auttaman pitä:
Siir 4:28 Sillä tunnustuxen cautta totuus ja oikeus ilmei tule.
Siir 4:29 Älä puhu totuutta wastan/ mutta anna häpiän tulla päälles/ jos sinä wiallinen olet.
Siir 4:30 Älä häpe tunnustaisas/ jos sinä rickonut olet/ ja älä sodi wirta wastan.
Siir 4:31 Älä tyhmä palwele hänen asiasans/ ja älä cadzo hänen jalouttans.
Siir 4:32 Mutta wasta totuden puolest cuoleman asti/ nijn HERRA Jumala on sotiwa sinun edestäs.
Siir 4:33 Älä ole nijncuin ne jotca paljon lupawat/ ja cuitengin ei saa mitän aicoin.
Siir 4:34 Älä ole Lejoni sinun huonesas/ ja julma perhettäs wastan.
Siir 4:35 Ei sinun kätes pidä oleman aina awoi ottaman/ ja piwottu andaman.

Vers. 27. Auttaman pitä) Wanhurscasta pitä autettaman/ ja ei wahingota eli waara peljättämän.
v. 29. Anna häpiän) Ei ne nijn tee/ jotca heidän willityxesäns ja wäärydesäns owat woitetut/ ja ei cuitengan häpiän tähden tahdo anda myötä/ mutta pysywät hulludesans: sillä yxi hullu pitä toisen cansa.
v. 33. Lupawat) Ensin tahtowat he oikeuden puolda pitä hengens edest/ mutta wähä jälken ei se muu ole/ cuin paljas sana.
v. 35. Andaman) Ne owat ahnet taloin isännät/ jotca paljon työtä andawat perhellens/ mutta wähän ruoca.

V. Lucu .

EI pidä kenengän ylpeilemän rickaudest eli woimast/ eikä syndiä tekemän Jumalan laupiuden tähden/ v. 1.
ei wijwyttämän catumusta/ v. 8.
Väärä tawara ei ole hyödyllinen/ v. 10.
wahwa puhe sopi miehelle hywin/ v. 11.
mutta panettelia on pahembi warasta/ v. 16.

Siir 5:1 ÄLä luota idzes rickautees: ja älä ajattele: minulla on kyllä.
Siir 5:2 Älä seura oma ylpeyttäs/ waickas jotakin taidat matcan saatta: ja älä tee mitäs tahdot.
Siir 5:3 Älä ajattele idzelläs: cuca sen minulda kieldä: sillä HERra se ylimmäinen costaja/ on sen costawa.
Siir 5:4 Älä ajattele: jo minä olen ennengin syndiä tehnyt/ ja ei minulle mitän paha tapahtunut: sillä HERra on tosin kärsiwäinen/ mutta ei hän pidä sinua rangaisemata.
Siir 5:5 Älä ole surutoin/ jos sinun syndis on wielä rangaisemata/ ja tahdot aina sentähden syndiä tehdä.
Siir 5:6 Älä ajattele: Jumala on ylön laupias/ ei hän rangaise minua/ minä teen syndiä nijn paljo cuin minä tahdon.
Siir 5:7 Hän taita nijn pian olla wihainen cuin armollinengin/ ja hänen wihans ei lacka jumalattomista.
Siir 5:8 Sentähden älä wijwyttele sinuas käändämäst HERran tygö/ ja älä lyckä yhdestä päiwästä toiseen:
Siir 5:9 Sillä hänen wihans tule nopiast/ ja costa sinulle ja cadotta sinun.
Siir 5:10 Älä luota sinuas wäärään caluhun: sillä ei se auta sinua/ cosca kiusauxet tulewat.
Siir 5:11 ÄLä anna sinuas ymbärins wietellä caickinaisilda tuulilda/ älä myös jocaista tietä seura nijncuin huikendelewaiset sydämet tekewät.
Siir 5:12 Mutta ole wahwa sanoisas/ ja pysy yhdesä puhesa.
Siir 5:13 Ole walmis cuuleman ja wastaman mitä oikein on/ ja älä hoputa.
Siir 5:14 Jos sinä asian ymmärrät/ nijn neuwo lähimmäistäs: jos et/ nijn ole äneti.
Siir 5:15 Sillä puhe saatta cunnian/ ja puhe myös saatta häpiän: ja oma kieli ihmisen langetta.
Siir 5:16 Älä ole panettelia/ älä myös wäijy kielelläs.
Siir 5:17 Waras on häpiälinen/ mutta panettelia on paljo pahembi.
Siir 5:18 Älä mitän pidä halpana/ joco se olis wähä eli paljo.

VI. Lucu .

JOca idzens ylön wijsana pitä/ ja muut cadzo ylön/ hän tule häpiään/ v. 1.
Ei pidä caickia ystäwitä uscottaman/ mutta uscollinen ystäwä on Jumalan lahja/ v. 6.
Joca wijsautta racasta/ hän cunnioitetan/ v. 18.
Ihminen oppi Jumalan sanast wijsauden/ v. 36.

Siir 6:1 Älä ole sencaltainen/ ettäs ystäwäs päällen wihastut: sillä panetteliat tulewat wijmein häpiään.
Siir 6:2 ÄLä idziäs ylön wijsasna pidä joca miestä nuhteleman:
Siir 6:3 Ettei sinun lehtes surcastu/ ja sinun hedelmäs turmella/ ettäs wijmein tulet nijncuin cuiwa puu:

Siir 6:4 Sillä sencaltainen myrkyllinen ihminen wahingoitta idzens/ ja tule wihamiestens pilcaxi.
Siir 6:5 Mutta se joca caicki asiat parhain toimitta/ hän saa idzellens monda ystäwätä: ja se joca asian parhain päin puhu/ hänestä muut jällens hywin puhuwat.
Siir 6:6 PIdä idzes joca miehen cansa ystäwälisest/ mutta usco tuskin yxi tuhannesta.
Siir 6:7 Älä usco yhtäkän ystäwätä/ jolles ole händä coetellut hädäsä.
Siir 6:8 Sillä monda on ystäwätä nijncauwan cuin heidän sijtä hywä on/ mutta ei he pysy wahwana hädäsä.
Siir 6:9 Moni on ystäwä/ ja tule pian wihamiehexi/ ja jos hän tiedäis murhan sinun cansas/ kyllä hän sanois.
Siir 6:10 Muutamat owat myös pöytäystäwät/ jotca ei myös pysy hädäsä.
Siir 6:11 Cosca sinun käy hywin/ nijn hän on sinun cumpanis/ ja elä sinun huonesas/ nijncuin hän siellä cotomies olis:
Siir 6:12 Mutta jos sinun käy pahoin/ nijn hän on sinua wastan/ ja ei händä myös custan löytä.
Siir 6:13 Eroita sinus wihamiehistäs ja carta sinuas ystäwildäs.
Siir 6:14 Uscollinen ystäwä on wahwa turwa/ jolla se on/ hänellä on suuri tawara.
Siir 6:15 Uscollinen ystäwä ei taita maxetta paljolla calulla ja rahalla.
Siir 6:16 Uscollinen ystäwä on elämän turwa: joca Jumalata pelkä/ hän saa sencaltaisen ystäwän.
Siir 6:17 Joca Jumalata pelkä/ hänellä on menestys ystäwäin cansa/ ja nijncuin hän idze on/ nijn on myös hänen ystäwäns.
Siir 6:18 RAcas lapsi/ anna opetta sinulles wijsautta nuorudesta/ nijn sinusta tule wijsas mies.
Siir 6:19 Suostu häneen/ nijncuin kyndäjä eli kylwäjä/ ja odota hänen hywiä hedelmitäns.
Siir 6:20 Wähä aica pitä sinun hänen tähtens työtä ja waiwa kärsimän/ mutta juuri pian saat sinä nautita hänen hedelmitäns.
Siir 6:21 Carwas on hän nijlle/ jotca ei ole händä coetellet/ ja idzewaldainen ei pysy hänen tykönäns:
Siir 6:22 Sillä se on hänelle cowa coetuskiwi/ ja hän heittä sen pian pois tyköäns.
Siir 6:23 Moni kersca idzens wijsaudest/ mutta wähän sijtä tietä.
Siir 6:24 Racas lapsi cuule minun oppiani/ ja älä cadzo ylön minun neuwoni.
Siir 6:25 Anna jalcas hänen cahleisins/ ja caulas hänen ikens ala.
Siir 6:26 Callista olcas ja canna händä/ ja älä ole hänen siteitäns wastan.
Siir 6:27 Pidä sinuas hänen tygöns caikest sydämest/ ja pysy caikella woimalla hänen teilläns.
Siir 6:28 Kysy händä ja edzi händä/ ja nijn sinä löydät hänen: ja coscas hänen saanut olet/ nijn älä pane händä pois tykös:
Siir 6:29 Sillä sinä olet lopulla saapa lohdutuxen hänestä/ ja sinun murhes on iloxi käändywä.

Siir 6:30 Hänen cahlens pitä oleman sinulle wahwa turwa/ ja hänen ikens caunis pucu.
Siir 6:31 Hänellä on cullainen Cruunu ja Purpurainen Hiippa.
Siir 6:32 Sen pugun pitä sinun pukeman ylläs/ ja sen caunin Cruunun pitä sinun päähäs paneman.
Siir 6:33 Racas lapsi/ jos sinä tottelet/ nijn sinä tulet wijsaxi: ja jos sinä panet sydämees/ nijn sinä tulet toimellisexi.
Siir 6:34 Jos sinä mielelläs cuulet/ nijns saat hänen: ja jos sinä corwas callistat/ nijns tulet wijsaxi.
Siir 6:35 Ole mielelläs wanhain tykönä/ ja cusa wijsas mies on/ nijn ole hänen seurasans.
Siir 6:36 Cuule mielelläs Jumalan sana/ ja ota waari wijsauden sananlascuista.
Siir 6:37 Cusas näet toimellisen miehen/ nijn riennä sinuas hänen tygöns/ ja käy jocapaicas ulos ja sisälle hänen cansans.
Siir 6:38 Tutki aina Jumalan käskyjä/ ja muista hänen sanans: se teke sinun sydämes täydellisexi/ ja anda sinulle wijsauden jotas anot.

Vers. 2. Ylön wijsasna) Owat ne jotca näkewät raiscan toisen silmäs: mutta ei hawidze malca omasa silmäsäns/ Luc. 6:41.
v. 20. Työtä ja waiwa) Nimittäin nuorella ijälläs coscas opit: nijn on myös suuri waiwa mieldä hallita/ harjoitta idzens työhön ja woitta himot. Mutta sijtte cuin wihdoin on totuttu/ nijn se on suloinen ja kewiä.

VII. Lucu .

MOnda caunista ja tarpellista opetusta/ jumaliseen ja cunnialiseen elämään.

Siir 7:1 ÄLä tee paha/ nijn ei myös sinulle paha tapahdu.
Siir 7:2 Wältä wääryttä/ nijn ei sinulle wahingota tapahdu.
Siir 7:3 Älä kylwä wääryden peldo/ nijn et sinä sijtä seidzemen kertaisest jällens nijtä.
Siir 7:4 Älä tunge sinuas mihingän wircan Jumalan edes/ ja älä pyydä Cuningalda walda.
Siir 7:5 Älä Jumalan edes ole olewanans ylön hywä sijhen: älä myös Cuningan nähden ole olewanans ylön wijsas sijhen.
Siir 7:6 Älä pyydä Duomarin wirca: sillä sinä taidat sen woimallas tehdä oikiaxi/ cuin waärä on. Taita tapahtua/ ettäs pelkät corkiata/ ja annat oikeuden häpiällä poljetta.
Siir 7:7 Älä capinoidze Caupungis/ älä myös ripu kijnni yhteisesä Canssasa.
Siir 7:8 Ettei cahtalainen syy tule sinun päälles: sillä ei kengän pääse rangaisemata.

Siir 7:9 Älä myös ajattele: Jumala otta sentähden minun uhrini otollisexi: Ja cosca minä uhran Jumalalle sille caickein corkeimmalle/ nijn hän otta sen otollisexi.
Siir 7:10 Coscas rucoilet/ nijn älä epäile/ älä myös ole hidas almua andaman.
Siir 7:11 Älä häwäise murhellista: sillä yxi on joca taita aleta ja yletä.
Siir 7:12 Älä walhetta ajattele ystäwätäs eli weljes wastan.
Siir 7:13 Älä totuta sinuas walhesen: sillä se on wahingolinen tapa.
Siir 7:14 Älä ole suupaltti wanhain cuulden.
Siir 7:15 Ja coscas rucoilet/ nijn älä paljo puhu.
Siir 7:16 Jos sinä työläst elatuxes saat peldos wiljelemisest/ nijn älä sitä pane pahaxes: sillä Jumala on sen nijn säätänyt.
Siir 7:17 Älä luota sinuas sijhen/ että se joucko on suuri/ jonga cansa sinä paha teet:
Siir 7:18 Mutta muista ettei rangaistus ole caucana sinusta.
Siir 7:19 Sentähden nöyrytä idzes sydämest: sillä tuli ja mato on costo jumalattomille.
Siir 7:20 Älä hyljä ystäwätäs calun tähden/ ja sinun uscollista weljes parhan cullan tähden.
Siir 7:21 Älä eroita sinuas toimellisesta ja hywästä waimosta: sillä hän on callimbi culda.
Siir 7:22 Uscollista orja ja hywän tahtoista työn tekiätä älä pidä pahoin.
Siir 7:23 Racasta hywä orja/ ja jos hän wapaxi tulla taita/ nijn älä estä händä.
Siir 7:24 Jos sinulla on carja/ nijn holho heitä/ ja jos he owat sinulle tarpelliset/ nijn pidä heitä.
Siir 7:25 Jos sinulla on lapsia/ nijn curita heitä/ ja notkista heidän caulans nuorudest.
Siir 7:26 Jos sinulla on tyttäritä/ nijn holho heidän ruumistans/ ja älä salli heille idzewallaisutta.
Siir 7:27 Naita tyttäres/ nijns olet suuren työn tehnyt/ ja anna händä toimelliselle miehelle.
Siir 7:28 Jos sinulla on waimo/ joca sinua racasta/ nijn älä anna sinuas hänestä käätä pois/ ja älä usco wihansuopa.
Siir 7:29 Cunnioita Isäs caikest sydämest/ ja älä unhota/ cuinga rascas sinä olet ollut äitilles.
Siir 7:30 Muista että sinä olet heistä syndynyt/ ja mitä sinä taidat heille sijtä tehdä/ cuin he sinulle tehnet owat.
Siir 7:30 PElkä HERra caikesta sydämestäs/ ja cunnioita hänen Pappins.
Siir 7:31 Racasta händä caikesta woimastas joca sinun tehnyt on/ ja älä hyljä hänen palweliatans. Lyhykäisest.
Siir 7:32 PElkä HERra ja cunnioita Pappia/ ja anna heille heidän osans/ nijncuin sinulle käsketty on.
Siir 7:33 Esicoisista ja syndiuhrista/ ja ylönnysuhrista/ ja caikista jotca uhrixi pyhitetän/ ja caikista

esicoisista.
Siir 7:34 Ojenna köyhälle kätes/ että s runsasti siunatuxi tulisit.
Siir 7:35 Ja sinun hywä työs tekis sinun otollisexi caickein eläwäin ihmisten edes. Ja osota myös hywät työs cuolluitten päälle.
Siir 7:36 Lohduta itkewäisiä/ ja murhedi murhettiwaisten cansa.
Siir 7:37 Älä wäsy sairaita tutcamast: sillä sentähden sinä racastetan.
Siir 7:38 Mitä sinä ikänäns teet/ nijn ajattele loppua/ ja nijn et sinä coscan syndiä tee.

Vers. 7. Capinoidze) Se joca mielelläns tahto suuri olla/ hän saatta wäke tygöns/ ja teke capinan/ ja tahto caicki asiat parata/ ja caicki väärät oikiaxi saatta/ ja luule että Jumala cadzo hänen rucoustans ja hywä aiwoitustans.
v. 19. Jumalattomille) Waicka cuinga monda heitä on.
v. 28. Wihansuopa) Se on sanottu Judalaisten tawan jälken/ cusa yxi waimo toista wihais: mutta meillä on se nijn paljo sanottu: älä usco mitä pahat kielet sanowat sinulle sinun waimostas/ jotca kieldä piexewät sinun edesäs/ ja wihawat händä.
v. 37. Cuolluitten) Nimittäin/ käärimän ja hautaman heitä cunnialisest/ nousemisen tähden cuolluista.

VIII. Lucu .

JAlon cansa ei pidä rijtelemän/ v. 1.
ei wanhoja eikä wijsaita cadzoman ylön/ v. 7.
ei härsyttelemän jumalatoinda/ v. 13.
toimellisest pitä lainaman ja tacaman/ v. 15.
ei rijtelemän Duomarin cansa/ ei wihollisen eikä hullun cansa/ v. 16.
ei ilmoittaman salaisuttans oudoille/ v. 17.

Siir 8:1 ÄLä rijtele woimallisen cansa/ ettes lange hänen käteens.
Siir 8:2 Älä rijtele rickan cansa/ ettei hän tule sinulle rascaxi.
Siir 8:3 Sillä moni anda idzens lahjoja rahalla: ja lahjat käändäwät Cuningastengin sydämet.
Siir 8:4 Älä rijtele rijtaisen cansa/ ettes candais puita hänen walkiallens.
Siir 8:5 Älä tee leickiä taitamattoman cansa/ ettei hän häwäisis sinun sucuas.
Siir 8:6 Älä sen syndiä soima/ joca hänens paranda: mutta muista että me caicki wielä nyt olemma wialliset.

Siir 8:7 Älä cadzo wanhutta ylön: sillä me aiwoimma myös wanhaxi tula.
Siir 8:8 Älä iloidze wihollises cuolemast/ waan muista/ että meidän pitä myös caickein cuoleman.
Siir 8:9 Älä cadzo ylön mitä wijsat puhuwat/ mutta aseta sinuas heidän sananlascuns jälken:
Siir 8:10 Sillä sinä taidat heildä jotain oppia/ ja cuinga sinun ihmisten seas oleman pitä.
Siir 8:11 Älä ajattele että sinä olet taitawambi wanhoja: sillä he owat myös oppenet heidän Isistäns:
Siir 8:12 Ja sinä taidat heistä oppia/ cuinga sinun pitä wastaman/ cosca tarwitan.
Siir 8:13 ÄLä wiritä jumalattoman walkiata/ ettes myös sijnä poldetais.
Siir 8:14 Älä härsyttele pilckajata/ ettei hän sinun sanojas käändäis.
Siir 8:15 Älä laina woimallisemmille sinua/ mutta jos sinä lainat heille/ nijn pidä se cadotettuna.
Siir 8:16 Älä taca ylön woimas/ jos sinä sen teet/ nijn ajattele maxawas.
Siir 8:17 Älä rijtele Duomarita wastan: sillä hän sano duomion nijncuin hän tahto.
Siir 8:18 Älä waella ylönannetun cansa/ ettei hän saata sinua wahingoon.
Siir 8:19 Sillä hän teke mitä hän tahto/ ja hänen hulludens tähden pitä sinun wahingota kärsimän.
Siir 8:20 Älä rijtele wihaisen cansa/ älä myös mene kedolle yxinäns hänen cansans: sillä hän wuodatta weren/ ja ei hän sitä minän pidä: cosca ei myös sinulla ole apua/ nijn tappa hän sinun.
Siir 8:21 Älä pidä hullun cansa neuwo: sillä ei hän pane sitä sydämeens.
Siir 8:22 Älä tee wieran nähden/ mitäs salata tahdoisit: sillä et sinä tiedä mitä sijtä seura.
Siir 8:23 Älä jocamiehelle sydändäs ilmoita/ taita tapahtua/ että sinua pahoin kijtetän.

Vers. 13. Walkiata) Älä yllytä händä syyttömäst häwäisemän.
v. 21. Hulluin) se on/ huikendelewaisten ihmisten cansa/ jotca ei mitän tottele.

IX. Lucu .

CUinga miehen pitä oikein emändäns cansa oleman/ v. 1.
wälttämän porttoja/ v. 3.
racastaman wanhoja ystäwitä/ v. 14.
Cuinga ja kenen cansa jocaidzen pitä oleman/ v. 16.

Siir 9:1 ÄLä kijwoittele sinun hywä emändätäs: sillä sencaltainen kijwaus ei saata mitän hywä.
Siir 9:2 Älä anna waimon sinun päälles walda/ ettei hän tule sinun Herraxes.
Siir 9:3 Wältä portto/ ettes tule hänen paulaans.

Siir 9:4 Älä harjoita sinuas laulajan tygö/ ettei hän käsitä sinua liehacoidzemisellans.
Siir 9:5 Älä cadzele pijcoja/ ettes heihin syttyis.
Siir 9:6 Älä ryhdy porttoihin/ ettes omastas pääsis.
Siir 9:7 Älä curkistele sinne ja tänne Caupungis/ ja älä juoxe joca louckasen.
Siir 9:8 Käännä pois caswos caunista waimosta/ ja älä cadzo muiden waimoin cauneutta.
Siir 9:9 Sillä caunit waimot owat monda hulluxi tehnet:
Siir 9:10 Ja paha himo sytty nijncuin tuli.
Siir 9:11 Älä istu toisen miehen emännän tykönä:
Siir 9:12 Älä myös hala händä.
Siir 9:13 Älä pidä pito hänen cansans/ ettei sinun sydämes suostuis häneen/ ja ettei sinun mieles willitä.
Siir 9:14 Älä cadzo wanha ystäwätä ylön: sillä et sinä tiedä cuingas paljon sijtä woitat.
Siir 9:15 Usi ystäwä on nijncuin usi wijna/ anna hänen wanheta/ nijn hän sinulle hywin maista.
Siir 9:16 Älä tottele jumalatoinda hänen suuresa cunniasans: sillä et sinä tiedä hänen onnens loppua.
Siir 9:17 Älä mielisty jumalattomain aiwoituxijn: sillä ei he tule coscan hywäxi/ ei Helwettingän asti.
Siir 9:18 Wältä sitä jolla on woima tappa/ nijn ei sinun tarwita pelkämän/ että hän sinun tappa.
Siir 9:19 Jos sinun täyty olla hänen cansans/ nijn älä loucka sinuas/ ettei hän ottais sinun henges/ coscas wähimmän sijtä ajattelet.
Siir 9:20 Tiedä/ ettäs waellat paulain keskellä/ ja käyt ylhällä corkiain tutcainden päällä.
Siir 9:21 Opi caikella wireydellä tundeman lähimmäistäs: ja jos sinä neuwo tarwidzet/ nijn edzi sitä wijsailda ihmisildä.
Siir 9:22 Ja kysele toimellisilda/ ja toimita caicki asias Jumalan sanan jälken.
Siir 9:23 Ole hywänlaisten ihmisten seurasa/ ja ole iloinen: mutta cuitengin Jumalan pelgosa.
Siir 9:24 TYö tekiäns kijttä/ ja toimellista Päämiestä hänen työns.
Siir 9:25 Se on waarallinen hallituswiras/ cosca jocu pyytä paljon puhua: ja se joca nopsa on puhuman/ hän tule häpiään.

Vers. 3. Wältä) Joca tahto syndiä wälttä/ hänen pitä ensin wälttämän synnin tila: sillä moni tule tilan cautta petetyxi/ joca muutoin olis sijtä pois ollut.
v. 16. Älä tottele) Älä lyö nippa/ älä myös ripu hänesä. Iud.$ 9:3. 2. Sam. 15.
v. 50. Corkiain tutcainden) Nijncuin corkiain tornein päällä on waarallinen.

X. Lucu .

MIkä eroitus on pahain ja hywäin haldiain wälillä/ v. 2.
Päämiehet pitä siwiäst hallidzeman/ ei wäkiwallalla/ ylpeydellä ja julmudella/ mutta Jumalan pelgosa/ v. 6.
Wijsat pitä cunnias pidettämän/ waicka he köyhät olisit/ v. 26.
ei secoittaman idzens toisen wircaan/ v. 30.
hädäsä lohduttaman heitäns laillisella cudzumisella/ v. 33.
ei coreileman heidän cauneudestans: sillä Jumala on wäkewä/ v. 4.
ei ylön picaisest ja wäärin duomidzeman/ v. 7.

Siir 10:1 Toimellinen haldia on yxiwacainen/ ja cusa wijsas Esiwalda on/ siellä caicki soweliast toimitetan.
Siir 10:2 Nijncuin haldia on/ nijn owat myös hänen käskyläisens.
Siir 10:3 Nijncuin Raadimiehet owat/ nijn owat myös Caupungin asuwaiset. Taitamatoin Cuningas turmele maan ja Canssan/ mutta cosca Päämiehet owat toimelliset/ silloin Caupungi on hywin.
Siir 10:4 Hallituswirca maan päällä on Jumalan kädesä/ joca hänelle toisinans anda kelwollisen haldian.
Siir 10:5 Jos haldia menesty/ se on Jumalan kädestä/ hän anda myös hänelle jalon Cantzlerin.
Siir 10:6 Älä ylönpaldisest caickia tyhmyttä costa/ ja älä pyydä wihas sammutta/ cosca sinun pitä rangaiseman.
Siir 10:7 Jumala ja ihmiset wihawat ylpeitä/ sillä he tekewät wäärin molembita wastan.
Siir 10:8 Wäkiwallan/ wääryden ja ahneuden tähden sijrtän waldacunnan hallitus Canssasta Canssaan.
Siir 10:9 Mitäs coreilet sinä waiwainen tuhca ja mulda:
Siir 10:10 Joca et cuitengan mitän muuta ole cuin ilkiä loca eläisäs.
Siir 10:11 Ja waicka Läkärit cauwan heitäns sijtä waiwawat:
Siir 10:12 Nijn se cuitengin sijhen loppu: tänäpän Cuningas/ huomena cuollut.
Siir 10:13 Ja cosca ihminen on cuollut/ nijn hänen syöwät madot ja toucat.
Siir 10:14 Sijtä tule caicki ylpeys: cosca ihminen luopu Jumalast/ ja hänen sydämens käändy pois hänen luojastans.
Siir 10:15 Ylpeys yllyttä caickijn synneihin/ jolla hän on/ se monda cauhistusta saatta.
Siir 10:16 Sentähden on HERra andanut aina ylpeyden tulla häpiään/ ja on sen wijmeiseldä cukistanut.
Siir 10:17 Jumala on ylpiät Päämiehet istuimelda cukistanut/ ja corgottanut nöyrät.
Siir 10:18 Jumala on häwittänyt tyhmäin pacanain juuret/ ja on sijhen siaan istuttanut nöyrät.
Siir 10:19 Jumala on pacanain maan ylisalaisin käändänyt/ ja peräti häwittänyt.
Siir 10:20 Hän on andanut heidän cuiwettua ja häwitä/ ja on pyhkinyt pois heidän nimens maan pääldä.

Siir 10:21 Että ihmiset owat ylpiät ja julmat/ ei se ole luotu Jumalalda.
Siir 10:22 Mutta joca pelkä Jumalata/ hän pysy cunnialla wahwana.
Siir 10:23 Mutta joca Jumalan käskyn ricko/ se tule häpiään.
Siir 10:24 Jotca Jumalata pelkäwät/ ne pitäwät haldians cunnias/ sentähden warjele hän heitä.
Siir 10:25 Ei yxikän ricas eikä köyhä/ ei suuri eikä pieni/ pidä muusta kerscaman cuin sijtä että hän pelkä Jumalata.
Siir 10:26 Ei se kelpa mitän että ihminen toimellista köyhä ylöncadzo: ja jumalatoinda ricasta cunnioitta.
Siir 10:27 Päämiehet/ Herrat ja haldiat owat suures cunnias/ mutta ei he ole nijn suuret cuin se joca Jumalata pelkä.
Siir 10:28 Wijsasta palweliata täyty Herran palwella/ ja toimellinen Herra ei nurise sitä.
Siir 10:29 Älä tee wirasas oman pääs perän/ älä ylpeile cosca sinua tarwitan.
Siir 10:30 Se on parembi että ihminen otta waarin ascaristans/ joilla hän idzens autta: cuin se että hän paljon aicoi/ ja tule sen cautta kerjäjäxi.
Siir 10:31 Poican/ ole rohkia wastoinkäymises/ ja luota idzes wircaas.
Siir 10:32 Sillä se joca epäile wirastans/ cuca tahto händä autta? ja cuca tahto händä cunnias pitä? joca oman wircans häwäise.
Siir 10:33 Köyhä cunnioitetan wijsaudens tähden/ ja ricas tawarans tähden.
Siir 10:34Mutta jos wijsaus on ylistettäwä köyhäsä/ cuinga paljo enämmin rickasa? Ja mitä rickan pahoin sopi/ se sopi köyhän paljo pahemmin.

Vers. 25. On nopsa puhuman) Joca luule olewans täynäns neuwo ja wijsautta/ ja puhu muiden edestä.
v. 5. Cantzlexi) se on/ hänen lähimmäinen Neuwonandajans/ nijncuin Naeman oli Syrian Cuningalle/ 4. Reg. $
v. 14. Luopu) se on/ cadzo ylön Jumalan sanan.
v. 28. Ei nurise) se on/ ei hän wihastu sijtä että alammaisembi händä ojenda/ eikä sentähden händä waino.
v. 4. Cunniasas) Cosca sinun Majestetisäs ja woimasas coreileman pitä.

XI. Lucu .

TUrha on pyytä rickautta/ ja corkiata cunniata paljolla waiwalla ja ahkerudella: sillä Jumala anda sen kenelle hän tahto/ v. 10.
joca pelkä Jumalata/ hän siunatan/ v. 21.

Suruttomus on wahingolinen: sillä jocaidzelle maxetan wijmein nijncuin hän on elänyt/ v. 25.

Siir 11:1 HAlwan miehen wijsaus saatta hänen cunniaan/ ja istutta hänen Päämiesten siwuun.
Siir 11:2 Ei sinun pidä ketän kijttämän jaloudens tähden/ eikä ketän cadzoman ylön huonoudens tähden:
Siir 11:3 Sillä mettiäinen on pieni lindu/ ja anda cuitengin caickein makeimman hedelmän.
Siir 11:4 Älä coreile waatettes tähden/ ja älä ole ylpiä sinun cunniasas: sillä HERra on töisäns ihmellinen/ ja ei kengän tiedä/ mitä hän tehdä tahto.
Siir 11:5 Monen Cuningan ja Tyrannin täyty istua maahan/ ja Cruunu on pandu sen päähän/ jota ei ajatella taittu.
Siir 11:6 Monda suurta Herra on langennut/ ja jalot Cuningat owat muiden käsijn joutunet.
Siir 11:7 Älä ketän duomidze ennen cuins asian tiedät/ tutki ensin ja rangaise sijtte.
Siir 11:8 Älä duomidze ennen cuins asian cuullut olet/ ja anna Canssan ensin puhua.
Siir 11:9 Älä secoita idzes toisen miehen asioihin/ ja älä istu wääräs duomios.
Siir 11:10 POican/ älä anna idzes moneen asiaan: sillä jos sinä otat moninaista etees/ nijn et sinä sijtä paljon woita. Jos sinä wielä cowin pyydät sitä/ nijn et sinä cuitengan saa: ja waicka cuhunga sinä sinus käännät/ nijn et sinä cuitengan pääse.
Siir 11:11 Moni pyrki ja pyytä rickautta/ mutta ei hän muuta saa/ cuin wijwyttä sillä idzens.
Siir 11:12 Mutta moni taas hiljaxens oleskele/ joca aina on tarwidzewainen/ ja on myös heicko ja köyhä.
Siir 11:13 Händä cadzo Jumala armollisest/ ja autta händä wiheljäisydest/ ja saatta hänen cunniahan/ nijn että moni händä ihmettele.
Siir 11:14 Caicki tule Jumalalda/ onni ja onnettomus/ elämä ja cuolema/ köyhys ja rickaus.
Siir 11:15 Hywille anda Jumala pysywäiset rickaudet:
Siir 11:16 Ja mitä hän aicoi/ nijn se aina menesty.
Siir 11:17 Moni on saita ja säästä/ ja tule sen cautta rickaxi:
Siir 11:18 Luule kyllä idzellens cocowans/ ja sano:
Siir 11:19 Nyt minä tahdon elä hywin/ syödä ja juoda minun tawarastani.
Siir 11:20 Ja ei hän tiedä/ että hetki on tullut/ jona hänen pitä caicki muille jättämän/ ja cuoleman.
Siir 11:21 Pysy Jumalan sanas/ ja harjoita idzes sijnä/ ja pysy wirasas.
Siir 11:22 Älä tottele cuinga jumalattomat calua pyytäwät/ turwa sinä Jumalaan/ ja pysy wirasas:
Siir 11:23 Sillä HERra anda huokiasti köyhän ricastua.
Siir 11:24 Jumala siuna hywäin tawaran/ ja cosca aica tule/ nijn he äkist costuwat.

Siir 11:25 Älä sano: mitä se autta minua/ ja mitä minun sijtä on?
Siir 11:26 Älä sano: minulla on kyllä/ cuinga minulda taita jotakin puuttua?
Siir 11:27 Cosca sinulle myöden käy/ nijn ajattele/ että sinulle taita myös pahoin käydä.
Siir 11:28 Ja cosca sinulle pahoin käy/ nijn ajattele/ että sinulle taita myös hywin käydä: sillä HERra taita jocaidzelle costa cuolemas nijncuin ansaittu on.
Siir 11:29 Paha hetki teke/ että ihminen caiken ilons unhotta/ ja cosca ihminen cuole nijn hän saa tietä/ cuinga hän on elänyt.
Siir 11:30 Sentähden ei sinun pidä ketän ennen loppua kijttämän: millinen hän on ollut/ se löytän hänen jäänyittens tykönä.
Siir 11:31 ÄLä joca miestä ota huoneses: sillä mailma on täynäns wieckautta ja petosta.
Siir 11:32 Petollinen sydän on nijncuin haucuttelia lindu satimes/ ja wartioidze sitä cuinga hän taidais sinun otta kijnni.
Siir 11:33 Sillä se hywä cuin hän näke/ sen hän kääncä pahemmaxi/ ja sitä cuin caickein paras on/ hän enimmän laitta.
Siir 11:34 Kipinästä tule suuri tuli/ ja jumalatoin ei lacka ennen cuin hän werta wuodatta.
Siir 11:35 Wältä sencaltaisia pahanjuonisia/ ei ole heillä hywä sydämes/ ettei he saata sinulle ijäistä häpiätä.
Siir 11:36 Jos sinä otat muucalaisen sinun tygös/ nijn hän teke sinun rauhattomaxi/ ja carcotta sinun omaisudestas pois.

Vers. 25. Älä sano) Ei köyhän pidä epäilemän/ eikä rickan ylpeilemän.

XII. Lucu .

MEidän pitä wisust ottaman waarin/ cuinga me teemme hywiä töitä/ etten me idzem nijllä wahingoita/ v. 1.
ystäwät tutan parhain hädäs/ v. 9.
ei pidä wihollisia uscoman waicka sowindo on tehty: sillä heillä taita olla wiha sydämes. v. 10.

Siir 12:1 Jos sinä tahdot hywä tehdä/ nijn cadzo kenelles teet/ ja sinä saat kijtoxen.
Siir 12:2 Tee hywä hywälle/ joca sinulle runsast maxetan jällens/ jos ei häneldä/ nijn cuitengin totisest HERralda.
Siir 12:3 Mutta pahanjuonisten/ jotca ei hywän työn edestä kijtä/ ei pidä hywin käymän.
Siir 12:4 Anna jumaliselle/ ja älä jumalatoinda armahda.

Siir 12:5 Tee hywä waiwaiselle/ mutta älä jumalattomalle anna mitän.
Siir 12:6 Pidä idze leipäs/ ja älä anna hänelle/ ettei hän sijtä wihastu ja talla sinua alans: hän teke sinulle nijn paljon paha/ cuin sinäkin olet hänelle hywä tehnyt.
Siir 12:7 Sillä caickein corkein wiha jumalatoinda/ ja tahto hänen rangaista.
Siir 12:8 Cosca muutamille hywin käy/ nijn ei he taida ystäwätä oikein tuta: mutta cosca pahoin käy/ nijn ei wihansuopa taida idzens salata.
Siir 12:9 Sillä cosca hywin käy/ nijn wihansuopa cadetti sitä: mutta jos pahoin käy/ nijn ystäwät myös suuttuwat.
Siir 12:10 Älä wihamiestäs ikänäns usco: sillä nijncuin rauta taita jällens ruostua/ nijn ei hän myös lacka pahudestans.
Siir 12:11 Jos hän wielä cumarta ja lyykistä/ nijn cadzo cuitengin ja pidä waaris. Jos sinä hänen kircastat nijncuin speilin/ nijn hän cuitengin ruostu jällens.
Siir 12:12 Älä ota händä sinun tygös/ ettei hän sinua aja pois/ ja astu sialles. Älä händä wieres istuta/ ettei hän rupe sinun istuindas pyytämän/ ja sinä muistat wijmein minun sanani ja cadut.
Siir 12:13 Nijncuin cosca mato pane rupiata/ ei händä kengän armahda. Nijncuin myös cosca jocu petoin cansa seura pitä/ ja nijldä rewitän: juuri nijn myös sille käy/ joca suostu jumalattomahan/ ja tahra idzens hänen syndijns.
Siir 12:14 Kyllä hän hetken pysy sinun tykönäs/ mutta jos sinä combastut/ nijn ei hän odota sinua.
Siir 12:15 Wihamies anda hywiä sanoja/ ja walitta sinua/ ja on olewanans sinun ystäwäs/ taita myös itkeä:
Siir 12:16 Mutta sydämesäns ajattele hän/ cuinga hän sinun hautaan langetta/ ja jos hän saa tilan/ nijn ei hän taida tulla rawituxi sinun werestäs.
Siir 12:17 Jos jocu tahto wahingoitta sinua/ nijn on hän ensimäinen.
Siir 12:18 Hän on tahtowanans autta sinua/ ja cuitengin sinun salaisest lyckä maahan: hän wäändä päätäns ja naura salaisest/ pitittä sinua ja suutans ammottele.

Vers. 5. Älä anna) Ei täsä peräti kieldä wiholliselle andamast: sillä se on Christuxen käsky/ Matth. 5. ja on Christillistä rackautta wastan/ joca ulottu caickijn ihmisijn. Mutta hän opetta meitä wijsast cadzoman eteem/ nijn etten me ylön paljo pahain cansa ystäwyttä pidä/ ja nijn wahwistam ja autam meidän hywillä töilläm pahoja/ meille ja muille wahingota tekemän.

XIII. Lucu .

EI pidä ystäwyttä pidettämän woimallisten cansa/ jotca ainoastans oma parastans cadzowat/ v. 1.
mutta jos se nijn cummingin pitä oleman/ nijn meidän pitä ottaman ahkera waari/ v. 12.
Joca tahto wälttä wahingota/ hänen pitä ystäwälisest wertaisens cansa elämän/ v. 19.
Paha tutan cadzannostans ja tegoistans/ v. 31.

Siir 13:1 JOca terwaan rupe/ hän saastutta idzens/ ja joca anda idzens ylpiäin seuraan/ hän oppi ylpiäxi.
Siir 13:2 Älä anna idziäs woimallisen ja rickan seuraan: sillä silloin sinä otat rascan cuorman päälles.
Siir 13:3 Mitä on sawiastia waskipadan tykönä? sillä jos he louckawat toinen toistans/ nijn hän rickandu.
Siir 13:4 Ricas teke wääryttä ja öyckä sitä/ mutta köyhän täyty kärsiä/ ja päälisexi kijttä.
Siir 13:5 Nijncauwan cuin hänen on sinusta hywä/ nijn hän tahto sinua/ mutta cosca et sinä enämbi woi/
nijn hän hyljä sinun.
Siir 13:6 Nijncauwan cuin sinulla on jotakin/ nijn hän nautidze sinun cansas: mutta jos sinä häwiät/ nijn ei
hän sitä tottele.
Siir 13:7 Cosca hän sinua tarwidze/ nijn hän taita kyllä suositella sinua ja naura sinulle/ lupa sinulle paljon/
anda hywiä sanoja/ ja sano: tarwidzetcos mitän?
Siir 13:8 Ja cudzu sinun petollisest sydämest wieraxens/ cahdesti eli colmasti/ nijncauwan cuin hän saa
sinun omas sinulda pois.
Siir 13:9 Mutta wijmeiseldä häwäise hän sinun.
Siir 13:10 Ja jos hän näke sinun hätäs/ nijn hän laske sinun menemän ja wäändele päätäns.
Siir 13:11 Ota sentähden waari/ ettei sinun yxikertaisudes petä sinua/ ja saatta sinun wahingon.
Siir 13:12 Jos woimallinen tahto wetä sinua tygöns/ nijn kiellä/ ja hän wetä sitä enämmin.
Siir 13:13 Älä tunge sinuas hänen tygöns/ ettes ajetais pois: älä myös sinuas ylön cauwas sijrrä/ että sinua
tarpen aicana nautita saadaisin.
Siir 13:14 Älä kiellä/ jos hän sinun jotakin käske: mutta älä luota idziäs häneen/ waicka hän on ystäwälinen
sinun cansas:
Siir 13:15 Sillä hän coettele sinua/ ja tutki sinua suloisella käyttämiselläns.
Siir 13:16 Cosca hän sinulle wihastu/ nijn ei hän enä pidä ystäwälistä puhetta:
Siir 13:17 Eikä tee leickiä rangaistuxella ja fangiuxella.
Siir 13:18 Ota sentähden waari/ ja cadzo hywin etees: sillä sinä elät suuresa waarasa.
Siir 13:19 Jocainen eläin racasta wertaistans:
Siir 13:20 Nijn myös jocainen ihminen pitä wertaisens tygö pitämän.

Siir 13:21 Se on juuri nijn/ cuin susi menis lammasten jouckon/ cosca jumalatoin tule hywäin seuraan.
Siir 13:22 Nijncuin Hyena anda idzens coiran seuraan: nijn teke ricas köyhän cansa.
Siir 13:23 Nijncuin Lejon syö williasin medzäs: nijn myös rickat syöwät köyhiä.
Siir 13:24 Nijncuin ylpiä suuttu halpaan: nijn myös ricas suuttu köyhän.
Siir 13:25 Cosca ricas lange/ nijn hänen ystäwäns auttawat händä ylös: mutta cosca köyhä lange/ lyckäwät hänen ystäwäns händä peräst.
Siir 13:26 Cosca ricas teke wäärin/ nijn on monda händä auttamas/ ja cosca hän puhu wäärin/ nijn se annetan olla nijncuin se oikein olis.
Siir 13:27 Mutta jos köyhä osa tehdä wäärin/ nijn se punnitan ylön tarcast/ ja waicka hän wielä wijsast puhuis/ nijn ei se cuitengan löydä sians.
Siir 13:28 Cosca ricas puhu/ nijn caicki waickenewat ja corgottawat hänen puhens taiwasen asti.
Siir 13:29 Mutta jos köyhä puhu/ nijn he sanowat: cuca tämä on? Ja jos hän jotakin horjahta/ nijn hänelle pahoin costetan.
Siir 13:30 Rickaus on tosin hywä/ cosca se ilman synnitä nautitan/ mutta jumalattoman köyhys opetta hänen paljon paha puhuman.
Siir 13:31 Mitä ihmisen sydämes on/ se nähdän hänen silmistäns/ olcon se paha eli hywä.
Siir 13:32 Jos hywä on hänen mielesäns/ nijn hän cadzo suloisest:
Siir 13:33 Mutta jolla on paha sydämes/ nijn ei hänellä ole lepo.

Vers. 22. Hyena) On yxi eläin Egyptis/ joca oppe cudzuman coiran nimeldäns nijncuin ihminen/ ja syö sen.

XIV. Lucu .

AHne ricas ei tee idzens eikä muiden hywä/ v. 3.
ei saa ikänäns kyllä/ v. 9.
tehkän cukin omastans idzellens hywä/ ja andacan Jumalalle hänen osans/ v. 11.
ystäwille pitä hywä tehtämän/ eikä köyhä pidä unhotettaman: sillä cuolema tule nopiast/ ja meidän caickein täyty cuolla/ v. 11.

Siir 14:1 Autuas on se/ joca ei anna paha neuwo/ ja ei hänellä ole paha tundo sijtä.
Siir 14:2 Autuas on se/ jolla ei ole paha tundo/ ja ei hänen toiwons ole turha.
Siir 14:3 SAidan ei sowi rickan olla/ ja mixi calu ja raha olis saidalle?

Siir 14:4 Joca paljon coco/ ja ei tee idzellens sijtä hywä/ hän coco muille/ ja muut pitä sen tuhlaman.
Siir 14:5 Joca ei tee idzellens hywä/ cuingast hän taita muille hywä tehdä: ei hänen ole ikänäns ilo calustans.
Siir 14:6 Ei ole yhtäkän pahembata cuin se on/ cosca ei ihminen suo idzellens hywä/ ja se on oikia rangaistus hänen pahudens tähden.
Siir 14:7 Jos hän jotakin hywä teke/ nijn ei hän ymmärrä sitä/ ja hän tule wijmein kirrixi.
Siir 14:8 Se on paha ihminen/ joca ei tahdo/ että ihmisten hywä tehdän/ mutta käändä caswons pois/ ja ei armahda ketän.
Siir 14:9 Ei ahne ihminen ikänäns tydy osallens/ eikä taida ahneuden tähden menestyä.
Siir 14:10 Ei saita tahdo mielelläns/ että ihminen söis/ ja se teke hänen paha/ että hänen ruoca andaman pitä.
Siir 14:11 Poican/ tee omastas idzelles hywä/ ja anna HERralle uhri nijn paljo cuin hänen tule.
Siir 14:12 Muista ettei cuolema wijwyttele/ ja sinä kyllä tiedät/ mikä lijtto sinulla on cuoleman cansa.
Siir 14:13 Tee ystäwilles hywä ennen loppuas/ ja anna köyhälle waras jälken.
Siir 14:14 Älä unohda köyhiä cosca sinulla on iloinen päiwä/ nijn sinulle myös ilo tapahtu jotas halajat.
Siir 14:15 Sinun täyty cuitengin waiwalloisen hikes muille jättä/ ja sinun työs perillisille anda.
Siir 14:16 Anna mielelläs/ nijn sinulle myös annetan/ ja pyhitä sinun sielus:
Siir 14:17 Sillä cosca sinä cuollut olet/ nijn on se caicki pois culutettu.
Siir 14:18 Caicki liha culu pois nijncuin waate/ sillä se on wanha lijtto: sinun pitä cuoleman.
Siir 14:19 Nijncuin se tapahtu wiherjäisen lehden cansa caunisa puusa/ muutamat putowat pois/ muutamat caswawat jällens: nijn myös se tapahtu ihmisten cansa/ muutamat cuolewat ja muutamat syndywät jällens.
Siir 14:20 Caicki turmellut cappalet saawat lopun/
Siir 14:21 Ja ne jotca nijsä owat/ he myös huckuwat ynnä.
Siir 14:22 AUtuas on se joca aina Jumalan sana racasta/ ja sitä selittä ja opetta.
Siir 14:23 Tutki sitä sydämesäns ja oppi oikein ymmärtämän/ ja edzi enämmin ja enämmin wijsautta:
Siir 14:24 Ja riendä idzens hänen jälkens/ ehkä cuhunga hän mene/ curkistele ackunasans ja cuuldele owens edes.
Siir 14:25 Pyytä maja lähes hänen huonettans/ ja asetta majans hänen seinäns tygö.
Siir 14:26 Joca hänelle on hywä asuinsia/ hän pane lapsens hänen suojaans/ ja pysy hänen oxains alla.
Siir 14:27 Sen alla hän warjellan palawudelda/ ja siellä on hänellä caunis 15:27^ 511c14 asuinsia.

Vers. 16. Pyhitä) Anna Papeille heidän oikia uhrins/ nijncuin Lais käsketty on.

XV. Lucu .

JOca Jumalan sana ja oikiata wijsautta racasta/ hän warjellan waaras/ corgotetan ja saa ijäisen Cruunun/ v. 22.
Ei jumalatoin opeta Jumalan tahdon jälken/ v. 9.
Ei hänen pidä wäärin lausuman Jumalan sana/ peittäxens wäärä oppians/ v. 11.
sillä cuinga cungin pitä elämän/ on Jumalan sanas ilmoitettu/ v. 14.

Siir 15:1 Ei sitä tee yxikän paidzi se cuin HERra pelkä/ ja joca idzens pitä Jumalan sanasa/ se löytä hänen.
Siir 15:2 Ja hän cohta händä nijncuin äiti/ ja otta hänen wastan nijncuin nuoren morsiamen.
Siir 15:3 Hän rawidze hänen ymmärryxen leiwällä/ ja anda hänen wijsauden wettä juoda.
Siir 15:4 Sijtä hän wahwistu/ että hän taita wahwana olla. Hän pitä idzens hänen tygöns/ ettei hän tule häpiään.
Siir 15:5 Hän ylöndä hänen lähimmäisens ylidze/ ja awa hänen suuns seuracunnasa.
Siir 15:6 Hän Cruuna hänen ilolla ja riemulla/ ja lahjoitta hänen ijancaickisella nimellä.
Siir 15:7 Mutta ei tompelit löydä händä/ ja ei jumalattomat saa nähdä händä:
Siir 15:8 Sillä hän on ylpeistä caucana/ ja ei ulcocullatut tiedä mitän 15:8 511c31 hänestä.
Siir 15:9 Ei jumalatoin taida oikein opetta: sillä ei se tule Jumalalda.
Siir 15:10 Oikias opis tarwitan wijsaus/ ja Jumala anda sijhen armons.
Siir 15:11 Ei sinun pidä sanoman: jos minä olen opettanut wäärin/ nijn sen on Jumala tehnyt: sillä jota hän wiha/ sitä ei pidäis sinun tekemän.
Siir 15:12 Ei sinun pidä sanoman: jos minä olen opettanut wäärin/ nijn hän on minun pettänyt: sillä ei hän tarwidze jumalatoinda.
Siir 15:13 Sillä HERra wiha caicke epäjumalan palwelusta/ ja se joca händä pelkä/ hän wälttä sitä.
Siir 15:14 Hän loi ihmisen algusta/ ja andoi hänelle ehdon:
Siir 15:15 Jos sinä tahdot/ nijn pidä käskyt/ ja tee hywäs uscalluxes sitä cuin hänelle kelpa.
Siir 15:16 Hän pani tulen ja weden sinun etees/
Siir 15:17 Ota cumbis tahdot.
Siir 15:18 Ihmisen edes on elämä ja cuolema/ cumman hän tahto/ se hänelle annetan.
Siir 15:19 Sillä Jumalan wijsaus on suuri/ hän on woimallinen ja näke caicki.

Siir 15:20 Ja hänen silmäns cadzowat händä pelkäwäisiäns/ hän tietä kyllä mikä oikein on tehty/ ja mikä ulcocullaisus on.
Siir 15:21 Ei hän käske yhdengän olla jumalattoman/ eikä anna kenengän lupa syndiä tehdä.

Vers. 11. Jumala tehnyt) Owat väärät opettajat/ jotca myywät heidän willityxiäns Jumalan nimen alla/ ja wannowat sen Jumalan sanaxi/ eli ettei Jumala opeta oikein.

XVI. Lucu .

HYwä lapsi on parembi cuin monda hillimätöindä/ v. 1.
Jumala autta hywiä/ mutta jumalattomia hän rangaise/ nijn nyt cuin endisinäkin aicoina/ v. 5.
ei pidä kenengän oleman suruttoman/ sillä HERra näke ja duomidze caicki asiat/ v. 15.

Siir 16:1 ÄLä iloidze/ että sinulla on monda hillimätöindä lasta/ ja älä luota idzes sijhen/ että sinulla on monda lasta/ jos ei he pelkä Jumalata.
Siir 16:2 Älä sinuas luota heihin/ älä myös uscalla heidän waraans.
Siir 16:3 Parembi on yxi hywä lapsi/ cuin tuhannen jumalatoinda.
Siir 16:4 Parembi on cuolla lapsitoinna/ cuin hänellä olis jumalattomia lapsia.
Siir 16:5 Hywänlainen mies taita Caupungita autta/ mutta waicka monda olis jumalatoinda/ nijn he cuitengin hänen häwittäwät.
Siir 16:6 Sijtä olen minä elinaicanani paljon nähnyt/ ja wielä enämmän cuullut.
Siir 16:7 Tuli poltti caiken jumalattoman joucon/ ja wiha sattui jumalattomihin.
Siir 16:8 Ei hän säästänyt nijtä wanhoja Hijsiä/ jotca hucuit wäkewydesäns.
Siir 16:9 Ei hän nijtäkän säästänyt/ joiden tykönä Loth muucalainen oli/ mutta cadotti heitä heidän sydämens coreuden tähden.
Siir 16:10 Ja häwitti caiken sen maacunnan armottomasti/ jonga he synneilläns täyttänet olit: Nijn hän myös hucutti cuusi sata tuhatta/ että he olit cowacorwaiset.
Siir 16:11 Cuinga hän sijs pidäis cowacorwaisen rangaisemata?
Siir 16:12 Hän on tosin laupias/ mutta hän on myös julma. Hän leppy kyllä/ mutta hän rangaise myös cauhiasti. Nijn suuri cuin hänen laupiudens on/ nijn suuri on myös hänen rangaistuxens/ ja hän duomidze jocaidzen ansions jälken.
Siir 16:13 Jumalattoman ei pidä wäärydens cansa pääsemän rangaisemata/ ja hywän toiwo ei pidä turha

oleman.
Siir 16:14 Jocainen hywä työ pitä sians löytämän/ ja cullekin pitä tapahtuman ansions jälken
Siir 16:15 Älä sano: ei HERra cadzele minua/ cuca kysy minua taiwaisa?
Siir 16:16 Ei hän muista minua nijn suures joucos/ mitä minä olen suuren mailman suhten?
Siir 16:17 Sillä cadzo/ taiwas/ meri ja maa wapisewat/ wuoret ia laxot wärisewät/ cosca hän edzi heitä:
Siir 16:18 Eiköstä sijs hänen pidäis näkemän sinun sydändäs?
Siir 16:19 Mutta mitä hän tehdä tahto/ sitä ei yxikän näe/ ja tuulda/ joca on hänen kädesäns/ ei näe yxikän ihminen.
Siir 16:20 Hän taita paljon tehdä/ jota ei kengän näe:
Siir 16:21 Ja cuca taita puhua ja kärsiä/ cosca hän duomidze? mutta sencaltainen waatimus on caucana silmäin edestä.
Siir 16:22 Cosca tyhmä ihminen sen cuule/ nijn hän cuitengin pysy hulludesans ja erhetyxesäns.
Siir 16:23 POican/ cuule minua/ opi wijsautta/ ja tottele minun sanani täydellä todella.
Siir 16:24 Minä tahdon anda sinulle totisen opin/ ja neuwon sinua selkiäst.
Siir 16:25 JUmala on algusta hywin asettanut hänen työns/ ja on andanut heille jocaidzelle oman työns.
Siir 16:26 Hän pitä heitä ijäti sencaltaisesa järjestyxesä:
Siir 16:27 Että he aina wircans toimittawat/ ja ei yxi estä toistans.
Siir 16:28 Mutta owat aina hänen käskyllens cuuliaiset.
Siir 16:29 Wielä sijtte on hän myös cadzonut maan päälle/ ja on sen hywydelläns täyttänyt.
Siir 16:30 Ja täytti maan eläimillä/ jotca maaxi jällens tulewat.

XVII. Lucu .

JUmala on caicki hywin luonut/ v. 23.
erinomattain ihmisen/ jonga hän on tehnyt caickein luotuin herraxi/ ja ilmoitti hänelle oikeudens/ v. 1.
hallidze caicki ihmiset/ warjele heitä ja duomidze heidän työns/ v. 13.
sentähden pitä ihmisen käändämän idzens HERran tygö/ ja palweleman händä/ v. 21.

Siir 17:1 JUmala loi ihmisen maasta/ ja teki hänen jällens maaxi.
Siir 17:2 Ja määräis heille heidän elinaicans:
Siir 17:3 Ja loi heidän molemmat/ ja andoi luondons cummallengin/ ja teki heitä omaxi cuwaxens.
Siir 17:4 Hän andoi heitä caiken lihan peljätä/ ja että heidän piti hallidzeman caickia eläimitä ja linduja.

Siir 17:5 Hän andoi heille järjen/ puhen/ silmät/ corwat/ ymmärryxen ja tunnon:
Siir 17:6 Ja osotti heille sekä pahan että hywän.
Siir 17:7 Hän cadzoi heidän puoleens erinomaisest muiden eläinden suhten.
Siir 17:8 Osottaxens heille hänen suuren Majestetins.
Siir 17:9 Hän opetti heitä/ ja andoi heille elämän Lain.
Siir 17:10 Hän teki heidän cansans ijancaickisen lijton/ ja ilmoitti oikeudens.
Siir 17:11 He näit silmilläns hänen Majestetins/ ja cuulit hänen julkisen änens corwillans.
Siir 17:12 Ja hän sanoi heille: carttacat caicke wääryttä/ ja hän andoi myös jocaidzelle käskyn lähimmäisestäns.
Siir 17:13 Heidän menons on jocapaicas hänen edesäns/ ja ei ole mitän salattu.
Siir 17:14 JOcaidzeen maacundaan asetti hän haldian:
Siir 17:15 Mutta idze on hän Israelin HERra.
Siir 17:16 Caicki heidän tecons owat julki hänen edesäns nijncuin Auringo/ ja hänen silmäns näkewät lackamat caickein heidän menons.
Siir 17:17 Caicki heidän pahudens on ilmei hänen edesäns/ ja caicki heidän syndins owat julki hänen edesäns.
Siir 17:18 Hän kätke ihmisten hywät työt nijncuin sinetti sormuxen/ ja hywät tegot nijncuin silmäterän.
Siir 17:19 Wijmeiseldä heräjä hän/ ja costa jocaidzen pään päälle/ nijncuin hän on ansainnut.
Siir 17:20 Mutta jotca parandawat idzens/ ne anda hän tulla armoihin/ ja nijtä jotca wäsynet owat/ lohdutta hän/ ettei he epäilis.
Siir 17:21 Nijn käännä sijs nyt sinuas HERran tygö ja hyljä syndinen elämäs:
Siir 17:22 Rucoile HERra ja lacka pahasta.
Siir 17:23 Pidä sinuas sen corkeimman tygö/ eriä wäärydest:
Siir 17:24 Ja wiha epäjumalan palwelust totudella.
Siir 17:25 Cuca tahto sitä Corkeinda kijttä helwetis: sillä eläwät taitawat ainoastans kijttä.
Siir 17:26 Cuollet jotca ei sillen ole/ ei taida kijttä.
Siir 17:27 Sentähden kijtä HERra nijncauwan cuins elät ja terwenä olet.
Siir 17:28 O Cuinga suuri on HERran laupius/ hän on caikille armollinen/ jotca idzens käändäwät hänen tygöns:
Siir 17:29 Sillä mikä taita ihminen olla/ ettei hän ole cuolematoin?
Siir 17:30 Mikä on kirckambi Auringota/ jonga cuitengin täyty huckua. Ja mitä liha ja weri ajattele/ se on

paha.
Siir 17:31 Hän näke mittamattoman taiwan corkeuden/ mutta caicki ihmiset owat tuhca ja mulda.

Vers. 2. Luondons) se on/ miehen puolen ja waimon puolen.
v. 10. Heidän) se on/ Israelin cansa Sinain wuorella.

XVIII. Lucu .

JUmalan työt owat mittamattomat ja käsittämättömät: mutta ihmisten työt ja elämä ei ole mitän sen suhten/ v. 28.
sentähden Jumala heitä armahta/ v. 9.
Sirach neuwo runsast andaman/ v. 15.
oppiman catumuxen ja wilpittömän Jumalan palweluxen/ v. 19.

Siir 18:1 Mutta se joca elä ijancaickisest/ caicki cuin hän teke/ se on täydellinen. HERra on yxinäns wanhurscas/ ei taida kengän puhua hänen töitäns.
Siir 18:2 Cuca woi käsittä hänen suuret ihmens?
Siir 18:3 Cuca taita mitata hänen suuren woimans?
Siir 18:4 Cuca taita luetella hänen suuren laupiudens?
Siir 18:5 Ei ihminen taida sitä wähetä eikä enätä/ ja hänen suuria ihmeitäns ei taida hän käsittä.
Siir 18:6 Mutta ihminen/ cosca hän parhans tehnyt on/ nijn on se tuskin aljettu/ ja cosca hän luule sen päättänens/ silloin se wielä paljon puuttu:
Siir 18:7 Sillä mikä on ihminen? mihingä hän kelpa? mitä hän taita autta eli wahingoitta?
Siir 18:8 Jos hän cauwan elä/ nijn hän elä sata ajastaica: Nijncuin pisara wettä on coco merta wastan/ ja nijncuin sannan hiucka on caicke sanda wastan: nijn harwat owat hänen wuotens ijancaickisuden suhten.
Siir 18:9 Sentähden kärsi Jumala heitä/ ja wuodatta laupiudens heidän päällens.
Siir 18:10 Hän näke kyllä ja tietä/ cuinga he caicki owat cuoleman omat:
Siir 18:11 Sillä hän armahta heitä sitä runsammin.
Siir 18:12 Ihmisen laupius ulottu ainoastans lähimmäisellens/ mutta Jumalan laupius käy caiken mailman ylidze.
Siir 18:13 Hän curitta ja rangaise/ hän opetta ja caidze/ nijncuin paimen laumans.
Siir 18:14 Hän armahta caickia nijtä jotca idzens opetta andawat/ ja ahkerast cuulewat Jumalan sana.

Siir 18:15 POican/ coscas jongun hywä teet/ nijn älä nurise/ ja coscas jotakin annat/ nijn älä tee händä murhellisexi cowilla sanoilla.
Siir 18:16 Caste palawuden jähdyttä/ nijn myös hywä sana on parembi cuin lahja/ ja yxi sana on toisinans parembi cuin suuri lahja.
Siir 18:17 Toimellinen anda ne molemmat:
Siir 18:18 Mutta tyhmä soima toista häwyttömäst/ ja ylönmielinen lahja ei ole otollinen.
Siir 18:19 Ope ensin idze ennen cuins muita opetat.
Siir 18:20 Auta ensin idziäs/ ennen cuins muita autat.
Siir 18:21 Nuhtele ensin idziäs/ ennen cuins muita duomidzet/ nijn sinä löydät armon cosca muita rangaistan.
Siir 18:22 ÄLä wijwytä catumustas sijhen asti cuins sairaxi tulet/ mutta paranna sinus coscas wielä syndiä tehdä taidat. Älä wijwytä hywäxi tulla/ ja älä wijwytä catumustas cuoleman asti.
Siir 18:23 Jos sinä tahdot Jumalata palwella/ nijn tee se wilpittömäst/ ettes kiusais Jumalata.
Siir 18:24 Muista sitä wiha/ cuin lopulla pitä tuleman/ ja costo/ cuin lopulla pitä tuleman.
Siir 18:25 Sillä cosca ihminen rawittu on/ nijn muistacan että hän jällens isoa/ ja cosca ihminen ricas on/ nijn ajatelcan että hän jällens köyhäxi tulla taita.
Siir 18:26 Sillä ehtona taita toisin olla cuin amulla oli/ ja caicki nämät äkist Jumalan edes tapahtuwat.
Siir 18:27 Wijsas ihminen pitä näisä caikisa waarins/ ja wälttä syndiä/ costa hän wielä syndiä tehdä taita.
JSiir 18:28 oca toimellinen on/ hän otta sencaltaisen wijsauden tygöns/ ja joca sen saa/ hän kijttä händä.
Siir 18:29 Joca sen opin oikein oppenut on/ hän taita wisust idzens käyttä/ ja puhua parannuxexi.
Siir 18:30 ÄLä seura paha himos/ mutta käännä pois sinun tahtos.
Siir 18:31 Sillä jos sinä seurat paha himos/ nijn sinä saatat idzes wihamiestes pilcaxi.
Siir 18:32 Älä ole tuhlaja/ älä myös harjoita sinuas tuhlaman/ ettes tulis kerjäjäxi.
Siir 18:33 Ja cosca ei sinulla ole sillen raha cuckaros/ nijn sinun täyty caswolle lainaxi otta.

XIX. Lucu .

PAhat himot/ tuhlaus ja hecuma saattawat ihmisen wahingoon/ v. 30.
ei ihmisen pidä oleman hemben uscoman/ ja sitä taas pian puhuman/ v. 4.
wieckaus ja cawalus ei pidä wijsautena pidettämän/ v. 19.

Siir 19:1 Juomari työmies ei ricastu/ ja se joca ei wähäkän kätke/ hän enämmin ja enämmin häwiä.

Siir 19:2 Wijna ja waimot tekewät wijsat miehet hulluxi/ ja ne jotca porttoin cansa yhtyttä pitäwät/ tulewat mielipuolixi.
Siir 19:3 Coi ja mato on heidän palckans/ ja he cuiwettuwat/ muille julkisexi opixi.
Siir 19:4 Joca picaisest usco/ hän on köykäinen/ ja cosca hän anda hänens wietellä/ nijn hän wahingoitta idzens.
Siir 19:5 Joca coirudestans iloidze/ hän tule ylöncadzotuxi/ mutta joca wiha kelwottomia panetteljitä/ hän warjele idzens wahingost.
Siir 19:6 JOs sinä jotakin paha cuulet/ nijn älä sano sitä: sillä wait olla ei wahingoidze ketän.
Siir 19:7 Ei sinun pidä sanoman ystäwälle/ eikä wihamiehelle.
Siir 19:8 Älä myös ilmoita sitä/ jos sinä sen taidat tehdä ilman pahata omata tunnota.
Siir 19:9 Sillä kyllä sinua cuullellan ja otetan waari sinun puhestas/ ja cuitengin sinua sentähden wihatan.
Siir 19:10 Jos sinä olet jotakin cuullut/ nijn anna sen cuolla sinusas/ nijn sinulla on lewollinen sydän/ ja et sinä sentähden cahtia pacahdu.
Siir 19:11 Mutta tyhmä tahto sen cansa ulos/ nijncuin täysi aicainengin lapsi tahto ulos.
Siir 19:12 Cosca tyhmä sanangin cuule/ nijn se on nijncuin nuoli istuis kijnni hänen reidesäns.
Siir 19:13 Ilmoita tätä lähimmäiselles/ mitämax/ ettei hän ole sencaltaista puhunut/ mutta jos hän on sen sanonut/ ettei hän sitä enä tee.
Siir 19:14 Puhu sitä ystäwälles: sillä kyllä paljo ihmisten päälle walehdellan.
Siir 19:15 Älä sijs usco caickia mitäs cuulet.
Siir 19:16 Toisinans pääse ihmiseldä sana tapaturmast/ jonga hän toisin ymmärtä: sillä cuca on se joca ei toisinanscan sanoisans exy.
Siir 19:17 Puhu sitä lähimmäiselles ennen cuins rijtelet hänen cansans/ ja muista Jumalan käskyt.
Siir 19:18 Sillä Jumalan pelco teke ihmisen idzens caikis asiois wisust käyttämän/ ja Jumalan käsky opetta caicki asiat toimellisest tekemän.
Siir 19:19 Cawalus ei ole wijsaus/ ja jumalattomain petos ei ole toimellisus:
Siir 19:20 Mutta on pahus ja epäjumalan palwelus/ ja on caicki hullus ja tyhmys.
Siir 19:21 Parembi on wähä ymmärrys Jumalan pelgos/ cuin suuri ymmärrys Jumalan ylöncadzen cansa.
Siir 19:22 Moni on teräwä ymmärryxestä/ ja on cuitengin pahanjuoninen/ ja taita wäätä asian cunga hän tahto.
Siir 19:23 Hän callista pääns/ ja cadzo tuimasti/ ja on cuitengin caicki petos.
Siir 19:24 Hän laske silmäns alas/ ja cuuldele corwillans/ ja jos et sinä ota waari/ nijn hän sinun pettä.

Siir 19:25 Ja jos hän on hiecko sinua wahingoittaman/ ei hän cuitengan tottele sitä/ jos hän tilans näke/ kyllä se hänestä nähdän. Ja se joca on toimellinen/ hawaidze hänen käyttämisens: sillä hänen waattens/ naurons ja käymisens ilmoittawat hänen.

Vers. 13. Ilmoita lähimmäiselles) Jos hän on wiation/ eli jos hän on nijn sanonut/ neuwo händä ettei hän usemmin nijn sano/ taicka se on walheteldu hänestä eli hän on jotakin sanonut/ ja se on toisin käätty: sillä Jumalan käskyn tähden/ joca käske meitä racastaman meidän lähimmäistäm/ pitä meidän käändämän caicki ystäwyteen/ ennencuin me rupemme rijtelemän lähimmäisemme cansa/ Matth. 18:15.

XX. Lucu .

OPetus rangaistuxesta ja oikeudesta/ v. 1.
lahjoista/ v. 10.
tyhmän puhesta/ hulludesta ja walhesta/ v. 17.
wijsasten puhet ja työt/ v. 29.

Siir 20:1 IHminen nuhtele usein lähimmäistäns sopimattomalla ajalla/ ja tekis wijsammin/ jos hän olis wait.
Siir 20:2 Parembi on julki nuhdella/ cuin sala wihata/ ja jollei se kelpa/ nijn se hänelle hywäxi.
Siir 20:3 Joca wäkiwalda teke oikeuden edesä:
Siir 20:4 Hän on nijncuin se huonen wartia:
Siir 20:5 Joca sen neidzen häwäise jota hänen piti warjeleman.
Siir 20:6 Muutamat owat äneti/ ettei he taida edestäns wastata.
Siir 20:7 Muutamat owat wait/ ja wartioidzewat aicans.
Siir 20:8 Wijsas on sijhenasti äneti cuin hän aicans näke/ mutta rohkia tyhmä ei taida odotta aicans.
Siir 20:9 Joca suupaltti on/ hän suututta ihmiset idzens/ ja joca paljon walda otta idzellens/ händä wihatan. Monelle käy pahas asias myöden/ mutta se tapahtu hänelle wahingoxi.
Siir 20:10 Moni anda usein/ ja ei hän sijtä hyödy/ mutta sitä wastan/ moni myös anda/ joca hänelle tule parhaxi.
Siir 20:11 Joca paljo coreile/ hän saa sijtä wahingon/ mutta joca idzens alenda/ hän yletän.
Siir 20:12 Moni ensin osta halwasti/ mutta sijtte maxa sen callist.
Siir 20:13 Wijsas teke lahjans otollisexi suloisella sanalla/ mutta mitä tyhmät andawat/ sen he idze tekewät kelwottomaxi.

Siir 20:14 Ei tyhmän lahja tule paljon sinun hywäxes: sillä yhdellä silmällä hän anda/ mutta seidzemellä silmällä hän cadzo mitä hänen sijtä jällens saaman pitä.
Siir 20:15 Hän anda wähän ja sano paljon andanens/ ja huuta sijtä nijncuin wijnanlaskia.
Siir 20:16 Tänäpän hän laina ja huomen tahto jällens/ nämät owat ne ihmiset/ joita ei woida kärsiä.
Siir 20:17 Tyhmä walitta: ei yxikän ole minulle uscollinen/ ei kengän kijtä minua hywästä työstä/ ja jotca minun leipäni syöwät/ ei puhu minusta hywin.
Siir 20:18 O cuinga usein ja monelda hän häwäistän.
Siir 20:19 Sencaltainen puhe teke hänelle pahembata/ cuin jos hän putois ales corkiasta huonesta.
Siir 20:20 Juuri nijn tapahtu pahoille/ jotca wijmein äkist langeman pitä.
Siir 20:21 Häpemättömällä ihmisellä on suuri suu/ hän puhu ajattelemata caicki cuin hänen mieleens joutu.
Siir 20:22 Waicka tyhmä jotakin hywä puhuis/ ei se cuitengan kelpa: sillä ei hän sitä puhu oikialla ajalla.
Siir 20:23 Köyhys estä monda paha tekemäst/ sijtä on hänelle se woitto/ ettei hänellä ola paha tundo.
Siir 20:24 Moni teke paha/ että hän pidäis cunnians/ ja teke sitä jumalattoman ihmisen tähden.
Siir 20:25 Moni palwele toista wääräs asias/ ja saatta nijn hänen wihamiehexens.
Siir 20:26 Walhe on suuri häpiä ihmiselle/ ja se löytän enimmäst pahain ihmisten tykönä.
Siir 20:27 Ei waras ole nijn paha cuin walehtelia/ mutta wijmeiseldä he wahingoon tulewat.
Siir 20:28 Walhe on ihmisille häpiälinen/ ja ei hän tule ikänäns cunniaan.
Siir 20:29 Wijsas mies cunnioitta idzens wijsalla puhellans/ ja toimellisest miehest Päämiehet paljon pitäwät.
Siir 20:30 Joca peldons hywin rakenda/ hän täyttä salwons/ ja joca idzens pitä Päämiesten tygö/ nijn että hän heille kelpa/ ja hän taita paljon paha estä.
Siir 20:31 Andimet ja lahjat sowaisewat wijsat/ ja panewat suidzet heidän suuhuns/ ettei he taida rangaista.
Siir 20:32 Wijsas mies joca ei pyydä autta/ ja kätketty tawara/ mihingä ne molemmat kelpawat.
Siir 20:33 Parembi on että tyhmä kätke idzens cuin wijsas.

Vers. 12. Osta halwasti) Moni ricastu huokiast wäärydellä/ ja on kirottu. Moni hywän työn otta toiselda wastan/ ja pitä sen caxikertaisest jällens maxaman.
v. 17. Walitta) Ei hän taida täydellisest luke hywiä töitäns.

XXI. Lucu .

WÄltä syndiä ja ylöllisyttä: sillä sencaltaiset saawat pahan lopun/ v. 2.
wijsas otta opin ja opetta muitakin/ mutta tyhmä ei pidä sijtä lucua/ v. 12.

tyhmäin puhesen suuttu ihminen/ mutta wijsasten puhe on suloinen ja tarpellinen/ v. 19.
tyhmät owat cowacorwaiset/ häpemättömät/ taitamattomat ja kelwottomat/ v. 22.

Siir 21:1 POican/ jos sinä olet syndiä tehnyt nijn lacka/ ja rucoile/ että ennen tehty sinulle annetaisin andexi.
Siir 21:2 Pakene syndiä nijncuin kärmettä: sillä jos sinä tulet händä lähes/ nijn hän pistä sinua.
Siir 21:3 Hänen hambans owat nijncuin Lejonin hambat/ ja tappawat ihmisen.
Siir 21:4 Jocainen syndi on nijncuin teräwä miecka/ ja teke sencaltaisen haawan/ jota ei kengän parata taida.
Siir 21:5 Joca wäkiwalda ja wääryttä teke/ se tule wijmein kerjäjäxi/ ja se joca on ynsiä/ hän tule wijmeiseldä pois huonestans ja taloistans:
Siir 21:6 Sillä cosca radollinen huuta/ nijn Jumala cuule/ ja costo tule nopiast.
Siir 21:7 Joca ei salli neuwo idzens/ hän on jo parhallans jumalattoman tiellä.
Siir 21:8 Joca Jumalata pelkä/ hän taltta idzens/ mutta joca niscuri on/ sen Jumala taamba näke/ ja taitawa hawaidze hänen huckuwan.
Siir 21:9 Joca huonens rakenda toisen miehen rahalla/ hän coco kiwiä haudaxens.
Siir 21:10 Jumalattomain joucko on nijncuin rohtimet/ jotca tulella pitä poldettaman.
Siir 21:11 Jumalattomat käywät tosin tasaista tietä/ jonga loppu on helwetin sywyys.
Siir 21:12 JOca Jumalan keskyt pitä/ ei hän seura oma päätäns.
Siir 21:13 Peljätä yxitotisest Jumalata on wijsaus.
Siir 21:14 Cusa ei järke ole/ ei siellä oteta oppia wastan.
Siir 21:15 Muutamat owat kyllä toimelliset/ mutta he matcan saattawat sen cansa paljon paha.
Siir 21:16 Wijsan miehen oppi wuota nijncuin wirta/ ja nijncuin eläwä lähde.
Siir 21:17 Tyhmäin sydän on nijncuin wuotawa astia/ ja ei taida pitä oppia.
Siir 21:18 Cosca toimellinen cuule hywän opin/ nijn hän kijttä sitä/ ja lewittele händä. Mutta jos tyhmä sen cuule/ nijn ei se kelpa hänelle/ ja hän heittä sen taansa.
Siir 21:19 Tyhmän puhe paina nijncuin tacka tien päällä/ mutta cosca wijsas puhu/ se on suloinen cuulla.
Siir 21:20 Neuwon pitämises otta mies waarin wijsan puhesta/ ja mitä hän neuwo/ se on seisowainen.
Siir 21:21 Tyhmän puhe on nijncuin caatunut huone/ ja taitamattoman neuwost ei tiedä kengän mitän.
Siir 21:22 Cosca jocu tahto neuwo tyhmä/
Siir 21:23 nijn hän asetta idzens nijncuin jocu tahdois sito hänen kätens ja jalcans.
Siir 21:24 Mutta wijsas luke sen hänellens cullaisexi caunistuxi/ ja rannerengaxi hänen oikias kädesäns.

Siir 21:25 Tyhmä juoxe rohkiast toisen huonesen/ mutta toimellinen pitä suuren eroituxen.
Siir 21:26 Tyhmä curkistele rohkiast toisen ackunast/ mutta toimellinen seiso ulcona.
Siir 21:27 Tyhmä cuuldele owen tacana/ mutta toimellinen pitä sen häpiänä.
Siir 21:28 Paljopuhuwaiset sanowat paljon sitä cuin ei sowi asiaan/ mutta wijsat punnidzewat sanans culda waagalla.
Siir 21:29 Tyhmäin sydän on suusa/ mutta wijsasten suu on sydämes.
Siir 21:30 Tyhmä naura corkiast/ mutta wijsas naura cohtullisest.
Siir 21:31 Cosca jumalatoin kiroile sitä paha/ silloin hän kiroile idziäns.
Siir 21:32 Corwan cuiscuttelia wahingoidze idzens/ ja ei kengän pidä händä mielelläns tykönäns.

Vers. 5. Wäkiwalda) Nijncuin julmat tekewät.
v. 7. Tiellä) se on duomittuin tie/ jotca pitä rangaistaman.
v. 16. Wuota) se on/ hän wuota nijncuin lähde/ että monen sijtä hywä on.
v. 25. Juoxe rohkiast) Sencaltaiset käwelewät unnan candelda huonetten tacana/ cuullellen mitä ihmiset puhuwat.

XXII. Lucu .

LAiscudest/ v. 1.
pahoist ja pahan tawaisit lapsist/ v. 3.
Soweliat neuwot owat tarpelliset/ mutta ei tyhmät nijtä tottele/ v. 6.
Ihminen murhetti enämmin tyhmä cuin cuollutta/ mutta wijsas ihminen pakene händä/ v. 10.
Ystäwitä ei pidä murhellisexi tehtämän/ ei pilcattaman eikä cadzottaman ylön/ v. 22.
mutta oleman uscollisen ja auttaman hädäsä/ v. 28.

Siir 22:1 LAisca ihminen on nijncuin kiwi joca loas maca:
Siir 22:2 Joca otta ylös hänen/ nijn sen pitä sijtte kätens pyhkimän.
Siir 22:3 Häwytöin poica on Isällens häpiäxi.
Siir 22:4 Toimellinen tytär kyllä naidan/ mutta pahan tawainen tytär annetan olla/ ja hän saatta Isäns murhellisexi.
Siir 22:5 Joca ylön rohkia on/ hän on sekä Isällens että miehellens häpiäxi/ ja heildä molemmilda wihatan.
Siir 22:6 Puhe joca sopimattoman aican puhutan/ on nijncuin harpun soitto murhelliselle.

Siir 22:7 Oikialla ajalla pitä ihmistä curitettaman ja opetettaman/ mutta joca tyhmä opetta/ se tahto lijttä ricotun cruusin cappalda/ ja teke nijncuin se joca jongun rascast unest herättä.
Siir 22:8 Joca tyhmä puhuttele/ hän puhu macawan cansa:
Siir 22:9 Mutta cosca se on loppunut/ nijn hän kysy/ mikä se on?
Siir 22:10 Cuolutta itketän/ ettei hänellä enä ole walkeutta:
Siir 22:11 Mutta tyhmä pitä sinun itkemän/ ettei hänellä ole ymmärrystä.
Siir 22:12 Ei ihmisen pidä ylön paljo cuoluita itkemän/ sillä he owat lepoon tullet. Mutta tyhmän elämä on pahembi cuin cuolema.
Siir 22:13 Seidzemen päiwä cuollutta itketän/ mutta tyhmä ja jumalatoinda coco hänen elinaicans.
Siir 22:14 Älä tyhmän cansa paljon puhu/ älä myös ole taitamattoman seuras.
Siir 22:15 Wältä händä ettes tulis tuscaan hänen cansans/ ja tahratuxi hänen saastaisudestans.
Siir 22:16 Pakene händä/ nijns olet rauhas/ ja et tule ahdistuxeen ja hätään hänen tyhmydens tähden.
Siir 22:17 Mikä on rascambi Blyijyä? ja cuinga pitä ihmisen cudzuman tyhmä muuxi cuin Blyijyxi?
Siir 22:18 Kewembi on canda sanda/ suola ja rauta/ cuin taitamatoinda ihmistä.
Siir 22:19 Nijncuin huone/ joca toisen huonen cansa on wahwast sidottu yhten/ ei tuulispääldä cukisteta:
Siir 22:20 Nijn on myös se sydän joca asians hywin tietä/ ei hän pelkä yhtäkän peljätystä.
Siir 22:21 Nijncuin caunist calkilla siwuttu tasainen seinä/ ei pysy sates caunisna: eli aita corkella wuorella/ tuulen edesä:
Siir 22:22 Nijn myös tyhmän sydämen huono aiwoitus/ ei ole seisowainen peljätystä wastan.
Siir 22:23 Jos ihminen silmäns painottele/ nijn sijtä kyynelet wuotawat.
Siir 22:24 Jos ihminen osa toista sydämeen/ nijn se ilmoitta hänen aiwoituxens.
Siir 22:25 Joca lasketta linduin secaan/ hän peljättä heidän pois: ja joca ystäwätäns häwäise/ hän ricko ystäwyden.
Siir 22:26 Waickas wedäisit mieckas ystäwätäs wastan/ et sinä cuitengan sen cansa nijn pahoin tee cuin häwäistyxellä.
Siir 22:27 Sillä sinä taidat jällens kyllä tulla ystäwäxi/ cosca et sinä pakene händä/ mutta puhut hänen cansans: sillä caicki asiat taitan kyllä sowitta paidzi häwäistystä/ ylöncadzetta/ salaisuden ilmoitusta ja pahoja juonia/ näillä ystäwys ajetan pois.
Siir 22:28 Ole uscollinen ystäwälles hänen köyhydesäns/ ettäs hänen cansans iloidzisit/ cosca hänen hywin käy.
Siir 22:29 Ole wahwa hänen cansans cosca hänelle pahoin käy/ että sinäkin nautidzisit hänen onnens

hywäxes.
Siir 22:30 Sawu ja tomu käy edellä cusa tuli pala tahto/ nijn myös häwäistyxestä tule weren wuodatus.
Siir 22:31 Älä häpe wastata ystäwäs edest/ älä myös händä pakene.
Siir 22:32 Jos sinulle jotakin paha häneldä tapahtu/ joca sen cuule/ se wälttä myös händä.
COsca minä taitaisin panna lucun suuni eteen/ ja paina wahwan sinetin huuldeni päälle/ etten minä sen cautta langeis/ ja minun kieleni wahingoitais minua.

Vers. 15. Ettes tulis tuscaan) Hywät cumpanit ja ystäwät saattawat monelle ahdistuxen.

XXIII. Lucu .

SIrach rucoile Jumalata warjeleman händä synnistä/ v. 33.
opetta cuinga ihmisen pitä wälttämän panetusta/ wannomista ja kirousta/ v. 7.
saastaisutta ja huorutta: sillä Jumalan silmät näkewät jocapaicas/ v. 22.
Ja portot periwät kirouxen ja ijäisen häpiän/ v. 32.

Siir 23:1 HERra Isä Jumala/ ja minun elämäni HERra/ älä anna minun joutua pilckaitten keskelle/ ja älä anna minua heidän seasans turmelda.
Siir 23:2 Josca minä taidaisin hillitä minun ajatuxeni suidzilla/ ja curitta minun sydämeni Jumalan sanalla: ja etten minä säästäis minuani/ jos minulda jotakin puuttuis.
Siir 23:3 Etten minä syndiä tekis/ ja tulis suureen erhetyxeen/ ja tekis paljon paha/ jolla minun täytyis langeta wihamiesteni edesä/ ja olla heidän nauronans.
Siir 23:4 HERra Isä Jumala/ ja minun elämäni HERra/ warjele minua häwyttömistä silmistä:
Siir 23:5 Ja käännä minusta pois caicki pahat himot/ älä salli minun tulla tuhlajaxi ja saastaisexi:
Siir 23:6 Ja warjele minua häpemättömästä sydämestä.
Siir 23:7 RAckat lapset/ oppecat suunne pitämän kijnni: sillä joca suuns pitä kijnni/ ei se exy sanoisa.
Siir 23:8 Nijncuin jumalattomat pilckajat ja ynsiät sen cautta langewat.
Siir 23:9 Älä harjoita suutas wannoman/ ja lausuman turhan Jumalan nime:
Siir 23:10 Sillä nijncuin palwelia/ joca usein widzalla piestän/ ei ole ilman wandeita:
Siir 23:11 Nijn ei myös se taida olla synnistä puhdas/ joca usein wanno/ ja Jumalan nime turhan lausu.
Siir 23:12 Joca usein wanno/ hän usein syndiä teke/ ja ei rangaistus pidä hänen huonestans luopuman.
Siir 23:13 Jos hän wanno ja ei ymmärrä sitä/ nijn hän cuitengin syndiä teke:

Siir 23:14 Jos hän sen ymmärtä ja cadzo ylön/ nijn hän syndiä teke caxikertaisest.
Siir 23:15 Mutta jos hän turhan wanno/ nijn ei hän cuitengan ole ilman synnitä/ ja hänen huonettans pitä cowin rangaistaman.
Siir 23:16 Se on myös cuolettawainen kiroilemus/ josta Jumala Jacobin huonetta warjelcon: ja jumaliset sencaltaista kyllä wälttäwät/ eikä tahra idzens sijnä synnisä.
Siir 23:17 Älä harjoita suutas kewiästi wannoman: sillä se tule pahasta aiwoituxesta.
Siir 23:18 Älä unohda Isäs ja ätis oppia/ nijns olet Herrain seas istuwa/ eikä sinua pidä unhotettaman
Siir 23:19 Ettes harjannuis tyhmyteen/ ja soisit wijmeiseldä/ ettes syndynytkän olis/ ja sinä kirot syndymä päiwäs.
Siir 23:20 Joca idzens harjoitta panetteleman/ ei hän paranna idzens caickena elinaicanans.
Siir 23:21 Toistamisen syndiä tehdä on ylönpaljon: sillä colmannella kerralla tule rangaistus.
Siir 23:22 JOca haureudesta on syttynyt/ hän on nijncuin palawa tuli/ eikä lacka sijhenasti cuin hän idzens poltta.
Siir 23:23 Hecumalisella ihmisellä ei ole lepo hänen ruumisans/ sijhenasti cuin hän tulen sytyttä.
Siir 23:24 Hecumalisen ihmisen on caicki ruoca makia/ ja ei lacka ennen cuin hän himons täyttä.
Siir 23:25 Mies joca awioskäskyns ricko/ ja ajattele idzelläns: cuca minun näke?
Siir 23:26 Pimeys on minun ymbärilläni/ ja seinät werhottawat minun/ nijn ettei kengän näe minua.
Siir 23:27 Ketä minun pidäis carttaman/ se corkein ei tottele minun syndiäni.
Siir 23:28 Tämä wälttä ainoastans ihmisten silmät/ ja ei muista HERran silmiä paljo kirckammaxi Auringota/ joca näke caicki mitä ihmiset tekewät/ ja cadzo salaisingijn louckaisihin.
Siir 23:29 Hän tietä caicki cappalet ennen cuin ne luoduxi tulewat/ nijncuin sijttekin cosca he luodut owat.
Siir 23:30 Se mies pitä julkisest Caupungis rangaistaman:
Siir 23:31 Ja pitä otettaman kijnni/ cosca hän wähimmän eteens cadzo.
Siir 23:32 Juuri nijn pitä myös sille waimolle tapahtuman/ joca miehens hylkä/ ja saa toisesta perillisen:
Siir 23:33 Ensist on hän cowacorwainen Jumalan käskylle: ja teke myös syndiä miestäns wastan/ ja saa nijn huorudestans lapsen.
Siir 23:34 Nämät pitä eroitettaman seuracunnasta/ ja hänen lapsens pitä sen maxaman.
Siir 23:35 Ei hänen lapsens pidä juurtuman/ eikä hänen oxans pidä hedelmätä candaman.
Siir 23:36 Hän jättä kirotun muiston jälkens/ ja hänen häpiäns ei pidä ikänäns pyhittämän pois. Sijtä oppewat jälkentulewaiset/ ettei mitän ole parambata/ cuin peljätä Jumalata/ ja ei ole mitän makiamba/ cuin otta waari Jumalan käskystä.

Vers. 14. Turhan) Ilman lähimmäisens wahingota.
v. 15. Kiroilemus) Nijncuin pacanat wannowat epäjumalain cautta.
V. 24. Caicki ruoca) Hän otta mitä hän löytä/ ja usein tiettäwän porton caunin emändäns edestä.

XXIV. Lucu .

OIkia wijsaus on Jumalalda ja hänen pyhästä sanastans/ v. 1.
joca asu Zionis Jumalan seuracunnas/ v. 12.
ja lewittä idzens coco mailmaan/ v. 22.
hän on kirjoitettu Jumalan Lakijn/ ja pyhään Ramattuun/ joca on mittamatoin meri ja walkeus/ joca caicki ihmiset walista/ v. 32.

Siir 24:1 WIjsaus kijttä idziäns/ ja öyckä händäns Canssan seas.
Siir 24:2 Hän saarna Jumalan seuracunnas/ ja ylistä idziäns waldacunnasans/ ja sano:
Siir 24:3 Minä olen Jumalan sana/ ja lijcun ymbäri caicke maata nijncuin pilwi.
Siir 24:4 Minun asuinsian on ylhällä corkeudes.
Siir 24:5 Minun istuimen on pilwisä.
Siir 24:6 Minä olen yxinäns jocapaicas: Nijn awaralda cuin taiwas on:
Siir 24:7 Ja nijn sywäldä/ cuin sywyden perustus on.
Siir 24:8 Jocapaicas meresä.
Siir 24:9 Jocapaicas maan päällä/ caickein Canssain seas/ ja caickein pacanain seas.
Siir 24:10 Näiden caickein tykönä olen minä edzinyt asuinsia/
Siir 24:11 löytäxeni siani johongun paickan.
Siir 24:12 Silloin käski minua caickein luoja/ ja se joca minun luonut on/ sääsi minulle asuinsian/ ja sanoi:
Siir 24:13 Jacobis pitä sinun asuman/ ja Israel pitä sinun perindös oleman.
Siir 24:14 Ennen mailma/ algusta olen minä luotu/ ja pysyn ijancaickisest/ ja olen majasa palwellut hänen edesäns/ ja olen sijtte saanut Zionis wahwan paican.
Siir 24:15 Ja hän pani minun pyhään Caupungijn/ Jerusalemi hallidzeman.
Siir 24:16 Minä olen juurtunut cunnioitetus Canssas/ joca Jumalan perindö on.
Siir 24:17 Minä olen corkiaxi caswanut/ nijncuin Cedripuu Libanonis/ ja nijncuin Cypressi Hermonin wuorella.
Siir 24:18 Minä olen caswanut nijncuin Palmupuu wirran tykönä/ ja nijncuin ruusun wesat/ jotca Jerihosa

caswawat.
Siir 24:19 Nijncuin caunis öljypuu lakialla kedolla.
Siir 24:20 Minä olen caswanut nijncuin wahder/ minä annoin idzestäni suloisen hajun nijncuin Caneli ja callit yrtit/ ja nijncuin paras Mirrham.
Siir 24:21 Nijncuin Galbaan ja Onich ja Mirrham/ ja nijncuin pyhä sawu Templis.
Siir 24:22 Minä ojensin minun oxani nijncuin tammi/ ja minun oxani olit caunit ja suloiset.
Siir 24:23 Minä annoin makian hajun minustani nijncuin wijnapuu:
Siir 24:24 Ja minun cuckaiseni cannoit/
Siir 24:25 Joca wuosi runsan hedelmän.
Siir 24:26 Tulcat tänne minun tygöni caicki jotca minua anotta:
Siir 24:27 Ja rawitcat teitän minun hedelmästäni.
Siir 24:28 Minun saarnani on makiambi hunajata:
Siir 24:29 Ja minun lahjani owat makiammat cuin mesileipä.
Siir 24:30 Joca minusta syö/ hän enämmin iso minua: ja joca minusta juo/ hän jano enämmin minua.
Siir 24:31 Joca cuule minua/ ei hän tule häpiään: ja joca seura minua/ hänen pitä nuhtetoinna oleman.
Siir 24:32 CAicki nämät owat lijton kirja/ joca caickein corkeimman Jumalan cansa tehty on.
Siir 24:33 Nimittäin Laki/ jonga Moses Jacobin huonelle tawaraxi andanut on.
Siir 24:34 Josta wijsaus on wuotanut/ nijncuin Pisonin wirta/ cosca hän suuri on/
Siir 24:35 Ja nijncuin Tigris/ cosca hän kewäillä cuohu.
Siir 24:36 Sijtä on ymmärrys wuotanut/ nijncuin Euphrates/ cosca hän suuri on: ja nijncuin Jordani elonaicana.
Siir 24:37 Sijtä curitus on tullut nijncuin kyntilä/ ja nijncuin Niluxen wirta syryllä.
Siir 24:38 Ei ole yhtän ollut joca hänen peräti oppenut on/ ei tule myös yxikän ikänäns/ joca hänen täydellisest tutkia taita.
Siir 24:39 Sillä hänen mielens on rickambi merta:
Siir 24:40 Ja hänen sanans sywyyttä sywemmät.
Siir 24:41 Minusta wuota monda oja krydimaihin/ nijncuin sinne wettä johdatettaisin.
Siir 24:42 Sillä minä castan minun krydimaani/ ja juotan minun nijttäjäni.
Siir 24:43 Siellä minun ojani suurexi wirraxi tulewat:
Siir 24:44 Ja minun wirtani isoixi merexi.
Siir 24:45 Sillä minun oppin walista nijn awaralda cuin amun walkeus/ ja taamba paista:

Siir 24:46 Ja minun oppin wuodatta Prophetian/ joca on ijancaickisest pysywä.
Siir 24:47 Siellä te näettä/ etten minä ainoastans idzelleni työtä tee/ mutta myös caikille jotca wijsautta anowat.

Vers. 1. Wijsaus) Tämä lucu näky olewan ymmärrettäwä Jumalan sanasta ja autuuden tunnosta/ jonga Jumala on ihmisille andanut caickina mailman aicoina: ja on andanut ilmoitta hänen seuracunnasans ja caiken mailman ärisä.
V. 20. Paras Mirrham) On se ensimäinen märkys cuin myrtelpuusta wuota: se toinen cudzutan waan Mirrhamixi/ joca wuota/ cosca puu leicatan poicki.

XXV. Lucu .

MOninaisista hywistä ja pahoista cappalista/ v. 1.
cawalista ja pahoista waimoista/ v. 17.

Siir 25:1 COlme caunista cappalda/ jotca Jumalalle ja ihmisille kelpawat.
Siir 25:2 Cosca weljexet owat yximieliset/ kylänmiehet racastawat toinen toistans/ ja mies ja waimo keskenäns hywin sopiwat.
Siir 25:3 Colme cappalda minä sydämestäni wihan/ ja heidän menons saatta minulle mielicarwauden:
Siir 25:4 Cosca köyhä on coria/ ja ricas mielelläns walhettele/ ja wanha on tyhmä ja huorintekiä.
Siir 25:5 Jos et sinä coco nuorna ollesas/ mitäs tahdot löytä wanhalla ijälläs.
Siir 25:6 O cuinga caunis se on/ cosca harmapäät wijsat owat/ ja wanhat taitawat/
Siir 25:7 Ja Herrat toimelliset ja ymmärtäwäiset.
Siir 25:8 Se on wanhain cunnia/ että he paljon coetellut owat/ ja se on heille cunniaxi/ että he Jumalata pelkäwät.
Siir 25:9 Yhdexätä cappalda minä sydämesäni pidän corkiast ylistettäwänä/ ja kymmenettä minä suullani kijtän:
Siir 25:10 Ihmistä jolla on ilo lapsistans: joca nijncauwan elä/ että hän näke wihamiehens olewan maahan lyödyt.
Siir 25:11 Autuas on se jolla on toimellinen waimo/ joca ei puhellans ketän wahingoidze/ jonga ei sitä pidä palweleman joca ei sijhen ole mahdollinen.
Siir 25:12 Autuas on se/ jolla on uscollinen ystäwä.

Siir 25:13 Autuas on se joca on taitawa/ ja joca silloin opetta cosca händä mielelläns cuullan.
Siir 25:14 O cuinga suuri se on joca wijsas on:
Siir 25:15 Mutta joca Jumalata pelkä/ ei händä ylembänä ole kengän:
Siir 25:16 Sillä Jumalan pelco woitta caicki:
Siir 25:17 Joca hänen wahwast omista/ keneengä taidan minä hänen werrata.
Siir 25:18 EI yxikän kipu ole nijn suuri cuin sydämen murhe.
Siir 25:19 Ei yhdengän cawalus woita waimoin cawalutta.
Siir 25:20 Ei yhdengän wäijyminen woita wihamiehen wäijymistä.
Siir 25:21 Ei yxikän costo ole pahembi wihamiehen costo.
Siir 25:22 Ei yxikän pää ole nijn cawala cuin kärmen pää: ei yhdengän wiha ole nijn catkera cuin waimon wiha.
Siir 25:23 Ennen minä asuisin Lejonein ja Drakein keskellä/ cuin pahan waimon cansa.
Siir 25:24 Cosca hän wihastu/ nijn hän muutta hahmons/ ja tule rymäxi cuin säcki.
Siir 25:25 Hänen miehellens on häpiä hänestä/ ja cosca hänelle sitä soimatan/ nijn se teke hänen sydämens kipiäxi.
Siir 25:26 Caicki wieckaus on wähä waimoin wieckauden suhten/ hänelle tapahtucon nijncuin jumalattomallengin tapahtu.
Siir 25:27 Suupaaltti waimo siwiällä miehellä:
Siir 25:28 On nijncuin sandainen tie ylöspäin wanhalle miehelle.
Siir 25:29 Älä hänen cauneudens anna sinuas pettä/ älä myös sentähden himoidze händä.
Siir 25:30 Jos waimo saatta miehen rickaxi/ nijn ei sijtä seura muuta cuin rijta/ tora/ ylöncadze ja suuri pilcka.
Siir 25:31 Paha waimo saatta murhellisen sydämen/ surkian cadzannon ja sydämen ahdistuxen.
Siir 25:32 Waimo/ josta ei miehen ilo ole/ se suututta hänen caickijn cappaleihin.
Siir 25:33 Syndi on tullut waimosta/ ja sentähden täyty meidän caickein cuolla.
Siir 25:34 Nijncuin ihmisen ei pidä andaman wedelle sia/ nijn ei pidä myös miehen salliman waimolle hänen tahtons.
Siir 25:35 Jos ei hän tahdo olla sinun mieldäs myöden/ nijn eroita händä sinustas.

Vers. 35. Eroita) Se on sanottu Mosexen Lain jälken/ Deut.$ 24:1. mutta wapahtaja Christus sano sijtä toisen duomion/ Matth. 5:32.

XXVI. Lucu .

HYwän tawainen waimo on Jumalan lahja/ v. 1.
Pahat ja kelwottamat waimot owat synnin rangaistus/ v. 5.
rohkia tytär pitä pidettämän curituxen alla/ v. 13.
hywä ja taitawa waimo iloitta miehens/ v. 16.

Siir 26:1 AUtuas on se mies/ jolla on toimellinen waimo/ sijtä hän caxi sen werta elä.
Siir 26:2 Hywä taloin waimo on miehellens iloxi/ ja teke hänen elämäns lewollisexi.
Siir 26:3 Toimellinen waimo on callis lahja/ ja annetan sille joca pelkä Jumalata.
Siir 26:4 Joco hän on ricas eli köyhä/ nijn hän on cuitengin hänelle lohdutuxexi/ ja aina händä ilahutta.
Siir 26:5 COlme on hirmuista cappaletta/ ja neljäs on cauhia:
Siir 26:6 Petos/ capina/ wiattoman weren wuodatus:
Siir 26:7 Jotca caicki owat pahemmat cuolemata.
Siir 26:8 Mutta se on sydämen murhe/ cosca luulia waimo toisen cansa rijtele/ ja häwäise händä jocaidzen cuulden.
Siir 26:9 Cosca miehellä on paha waimo/ nijn he owat nijncuin sopimatoin pari härkiä/ jotca ynnä wetämän pitä:
Siir 26:10 Joca sen saa/ hän saa Scorpionin.
Siir 26:11 Juoppoi waimo on suuri rangaistus/ sillä ei hän taida peittä häpiätäns.
Siir 26:12 Portto tutan häwyttömäst cadzannostans ja silmistäns.
Siir 26:13 JOs ei tytäres ole häweliäs/ nijn pidä händä curituxes/ ettei hän paha tekis/ cosca hänelle tila annetan.
Siir 26:14 Coscas ymmärrät hänen ylön rohkiast cadzowan ymbärillens/ nijn ota waari: ja jos et sinä sitä tee/ ja hän sijtte teke sinua wastan/ nijn ei sinun sitä tarwita ihmettelemän.
Siir 26:15 Nijncuin matcustawainen joca jano/ awa suuns/ ja juo wettä cusa lähin on/ ja istu cusa hän cannon löytä/ ja otta mitä hän saada taita.
Siir 26:16 Suloinen waimo ilahutta miehens/ ja cosca hän pitä hänens toimellisest/ nijn hän wirgotta hänen sydämens.
Siir 26:17 Waimo joca taita wait olla/ on Jumalan lahja:
Siir 26:18 Ja hywin opetettu waimo ei taita maxetta.

Siir 26:19 Ei ole mitän rackambata maan päällä/ cuin häweliäs waimo:
Siir 26:20 Ja ei ole mitän callimbata cuin puhdas waimo.
Siir 26:21 Nijncuin Auringo/ cosca hän on nosnut/ caunista HERran corkian taiwan: nijn myös hywän tawainen waimo cauista huonens.
Siir 26:23 Caunis waimo/ joca hywä on/ on nijncuin kircas lampu pyhäsä kyntiläjalas.
Siir 26:24 Yxiwaldainen waimo/ on nijncuin cullaiset padzat hopia jalcain päällä.
Siir 26:25 CAxi saattawat minulle mielicarwauden/ ja colmas wihoitta minun:
Siir 26:26 Cosca wahwa sotamies wijmeiseldä köyhyttä kärsi/ ja wijsat Neuwonandajat wijmeiseldä cadzotan ylön:
Siir 26:27 Ja joca oikiast uscost luopu wäärään uscoon: sen on Jumala duominnut miecan ala.
Siir 26:28 Cauppamies wälttä työläst wääryden/ ja myyjä synnin:

Vers. 9. Sopimatoin pari) Ne tulewat harwoin rickaxi.
V. 22. Kircas lampu) Hän puhu kyntiläjalast ja padzaist Mosexen majas.

XXVII. Lucu .

KIjttämättömys ja uscosta luopumus owat suuret synnit/ v. 25.
Cauppa seura syndi/ mutta joca Jumalata pelkä/ hän warjellan/ v. 28.
Ei ihmisen pidä riwoja puhuman ja wannoman/ eikä salaisutta ilmoittaman/ v. 12.
Petollisutta wiha sekä Jumala että ihmiset/ v. 15.

Siir 27:1 Sillä rahan tähden teke moni wäärryttä/ ja jotca rickaxi tulla tahtowat/ käändäwät pois silmäns.
Siir 27:2 Nijncuin waaja cahden kiwen wälille tungetan muurijn:
Siir 27:3 Nijn myös syndi tunge ostajan ja myyjän wälille:
Siir 27:4 Jos ei hän idzens pidä ahkerast HERran pelgos/ nijn hänen huonens pian cukistetan.
Siir 27:5 Cosca ihminen seulo/ nijn caunat jääwät: nijn myös mitä ihminen aicoi tehdä/ nijn sijhen aina jotakin saastaista tarttu.
Siir 27:6 Nijncuin pädzi coettele udet padat/ nijn myös murhe coettele ihmisen mielen.
Siir 27:7 Hedelmistä tundu/ cuinga puu on cadzottu: nijn myös puhesta ymmärretän millinen sydän on.
Siir 27:8 Ei sinun pidä ketän kijttämän ennen cuins hänen cuullut olet: sillä mies tutan puhestans.
Siir 27:9 Jos sinä oikeutta seurat/ nijns hänen saawutat/ ja puet hänen päälles nijncuin caunin hamen.

Siir 27:10 Linnut lähistelewät wertaistans: nijn myös totuus pitä idzens sen tygö joca händä cuule.
Siir 27:11 Nijncuin Lejon wartioidze saalista: nijn myös syndi wijmein otta kijnni pahantekiän.
Siir 27:12 Jumalinen puhu aina terwellisiä/ mutta tyhmä muuttu nijncuin Cuu.
Siir 27:13 Coscas taitamattomain seas olet/ nijn ota waari mitä aica saldi: mutta ole wijsasten seas rohke.
Siir 27:14 Tyhmäin puhe on ylön nurja/ ja heidän naurons on aiwa syndi/ ja cuitengin he sitä ailacoidzewat.
Siir 27:15 Cusa ihminen cuule paljon wannottawan/ siellä hänen carwans nouse/ ja heidän rijtans saatta ihmiset corwans tukidzeman.
Siir 27:16 Cosca ylpiät rijtelewät/ sijtä seura weren wuodatus/ ja se on nurja cuulla/ cosca he toistans häwäisewät.
Siir 27:17 Joca salaisuden ilmoitta/ se cadotta uscon/ eikä saa sijtte uscollist ystäwätä.
Siir 27:18 Pidä ystäwäs silmäis edes/ ja ole hänelle uscollinen.
Siir 27:19 Mutta jos sinä ilmoitat hänen salaisudens/ nijn et sinä saa händä jällens.
Siir 27:20 Jolda ystäwä tule pois/ hänen on sijtä nijn paljon paha/ cuin sille jonga wihamies pääse.
Siir 27:21 Nijncuins linnun päästät kädestäs: nijn on myös se/ coscas pääset ystäwästäs/ nijn et sinä saa händä jällens.
Siir 27:22 Ei sinun tarwita juoxeman hänen peräns/ hän on taambana/ ja on hypännyt pois nijncuin medzäcauris wercosta.
Siir 27:23 Haawa taitan sito/ ja ylpiät sanat taitan sowitta:
Siir 27:24 Mutta joca salaisuden ilmoitta/ ei hänestä sijtte mitän ole.
Siir 27:25 Joca silmä iske/ hänellä on paha sydämes/ ja ei hän anna käätä pois idzens.
Siir 27:26 Sinun edesäs taita hän kyllä makiast puhua/ ja lupa wahwast mitäs anot/ mutta tacana puhu hän toisella tawalla/ ja käändä sinun sanas.
Siir 27:27 En minä taida mitän nijn pahoin kärsiä cuin sitä/ ja ei HERracan händä kärsi.
Siir 27:28 JOca kiwen heittä corkialle/ se puto hänen omaan päähäns/ ja joca jongun salaisest pistä/ hän haawoitta idzens.
Siir 27:29 Joca haudan caiwa/ hän puto idze sijhen:
Siir 27:30 Joca paulan wirittä toisen eteen/ hän kietoi idzens. Joca toista tahto wahingoitta/ nijn se tule tietämät hänen oman caulans päälle.
Siir 27:31 Ylpiät pilckawat ja häwäisewät/ mutta costo wartioidze heitä nijncuin Lejon.
Siir 27:32 Jotca iloidzewat cosca hywille pahoin käy/ he fangitan paulalla/ ja sydämen murhe calwa heidän ennen cuin he cuolewat.

Siir 27:33 Wiha ja julmus on cauhia/ jotca jumalattomalla molemmat owat.

Vers. 1. Käändäwät pois silmäns) se on/ ei he tottele omacan tundons.
V. 2. Tungetan) Sillä ne jotca cauppa tekewät/ ahkeroidzewat cuinga he toisen toisellens wääryttä saisit tehdä/ walhella/ waloilla ja Jumalan nimen turhan lausumisella.
V. 14. Ailacoidze) se on/ se kelpa heille jalost/ että he saattawat muille murhetta ja wahingota.
V. 19. Saa händä jällens) se on/ jos sinä nijn ricot händä wastan/ nijn ei hän ikänäns enä tule sinun ystäwäxes/ waicka cuinga sinä sijtä ahkeroidzisit.

XXVIII. Lucu .

EI ihmisen pidä ikäwöidzemän toiselle wahingota/ v. 28.
ei wihastuman eikä idze costaman/ v. 30.
mutta andexi andaman/ v. 33.
ei pitämän capinata ja pitkällistä rijta/ v. 3.
Kielikellot ja panetteliat saattawat paljon paha matcan/ v. 15.
hywät tulewat sijtä warjelluxi/ mutta jumalattomille tule paha nimi/ v. 26.

Siir 28:1 Joca idze costa/ hänelle HERra jällens costa/ ja hän pitä myös hänen syndins hänelle.
Siir 28:2 Anna andexi lähimmäiselles mitä hän on rickonut sinua wastan/ ja rucoile sijtte/ nijn sinun syndis annetan sinulle andexi.
Siir 28:3 Ihminen wiha toista/ ja edzi armo HERralda.
Siir 28:4 Hän on armotoin wertaistans wastan/ ja tahto rucoilla syndeins tähden.
Siir 28:5 Ei hän ole ilman lihata ja weretä/ ja pitä wiha. Cuca tahto silloin anda hänelle andexi hänen syndins?
Siir 28:6 Muistuttele loppua/ ja pane pois wiha/ joca cuoleman ja cadotuxen edzi.
Siir 28:7 Ja pysy käskysanoisa.
Siir 28:8 Muista käskyt/ ja hyljä sinun uhcauxes lähimmäistäs wastan.
Siir 28:9 Muista corkeimman lijtto/ ja anna ricos andexi.
Siir 28:10 Wältä rijta/ nijn monda syndi jää tacaperin:
Siir 28:11 Sillä wihainen ihminen saatta capinan/ ja jumalatoin sytyttä secannuxen hywäingin ystäwäin wälille: ja hytyttä ne toinen toistans wastan/ joilla hywä rauha on.

Siir 28:12 Cosca paljo puita on/ silloin tuli enäne/ ja cosca ihmiset uljat owat/ nijn wiha tule suuremmaxi. Ja jos ihmiset owat rickat/ nijn wiha tule sitä wäkewemmäxi: ja jos rijta cauwan pysy/ nijn se sitä enämmän pala.
Siir 28:13 Olla walmis rijtelemän/ sytyttä tulen/ ja olla nopia capinaan/ se wuodatta werta.
Siir 28:14 Jos sinä kipinätä puhallat/ nijn se tule suurexi liekixi: mutta jos sinä syljet kipinän päälle/ nijn se sammu/ ja nijn ne molemmat taitawat sinun suustas tulla.
Siir 28:15 COrwancuiscutteliat ja läärät wieckat suut owat kirotut: sillä he saattawat rijdan nijden wälille/ joilla on hywä rauha.
Siir 28:16 Paha kieli teke monda ihmistä eripuraisexi/ ja ängä heitä yhdestä maasta nijn toiseen.
Siir 28:17 Hän cukista wahwat Caupungit/ ja särke waldacunnat.
Siir 28:18 Paha kieli aja pois jalot waimot/ ja tyhjäxi teke heitä sijtä josta heidän waiwa ja työtä on ollut.
Siir 28:19 Joca händä cuule/ ei hänellä ole ikänäns lepo:
Siir 28:20 Eikä saa cusan olla rauhas.
Siir 28:21 Ruosca teke wandet/ mutta paha kieli särke luut/ ja caicki tyynni.
Siir 28:22 Monda on langennut miecan terän cautta/ mutta ei ikänäns nijn usia/ cuin pahain kielden cautta.
Siir 28:23 Hywin sille tapahtu/ joca on pahoilda kielildä warjeldu/ ja ei nijldä waiwata/ eikä täydy canda heidän ijestäns/ ei myös ole sidottu heidän cahleisins.
Siir 28:24 Sillä hänen ikens on rautainen/ ja hänen cahlens owat waskesta.
Siir 28:25 Hänen kipuns on catkerambi cuolemata/ ja pahembi helwettiä.
Siir 28:26 Mutta jumalista ei woi hän polke alas/ ja ei sen pidä hänen tulesans palaman.
Siir 28:27 Joca HERran hyljä/ hänen pitä sijhen langeman ja palaman/ jota ei pidä sammutettaman. Sen pitä hänen päällens hyöcköämän nijncuin Lejon/ ja turmeleman hänen nijncuin Pardi.
Siir 28:28 Sinä aitat sinun tawaras orjantappuroilla/ mixes paremmin tee owe ja telke suus eteen?
Siir 28:29 Sinä punnidzet hopias ja culdas/ mixes myös sanojas culda waagalla punnidze?
Siir 28:30 Ota waari ettes sen cautta horjahda/ ja lange wihamiestes käsijn/ jotca sinua wäijywät.

Vers. 18. Jalot waimot) Mosexen Lain jälken/ cosca erokirja annettin/ ajettin pois monda waimo syyttömäst pahain kielden cautta.

XXIX. Lucu .

LAinasta/ hywästä ja pahasta maxosta/ v. 1.

laupiudesta/ hätäyndynyttä wastan/ v. 10.
almusta/ v. 15.
tacauxesta/ cuinga monda sen cautta petetän/ v. 18.
oma pidetän soimamat/ v. 28.

Siir 29:1 JOca lähimmäisellens laina/ hän teke laupiuden työn/ ja jolla tawarata on/ hänen tule se tehdä.
Siir 29:2 Laina lähimmäiselles cosca hän tarwidze/ ja anna sinä lähimmäiselles jällens määrätyllä ajalla.
Siir 29:3 Pidä mitäs puhunut olet/ ja älä ole petollinen hänen cansans/ nijns aina saat sinun tarpes.
Siir 29:4 Moni luule sen löytyxi/ jonga hän lainaxi otta/ ja teke sen murhellisexi/ joca händä on auttanut.
Siir 29:5 Hän anda kätens suuta/ häneldä lainan ottaisans/ ja puhu nöyräst lähimmäisens rahan tähden:
Siir 29:6 Mutta cosca hänen pidäis maxaman jällens/ nijn hän wijwyttele ja walitta suurest:
Siir 29:7 Aica on callis: ja waicka hän wielä wois/ nijn hän anda työläst puolen jällens/ ja luke sen hänelle woitoxi.
Siir 29:8 Jos ei hän woi/ nijn hän teke hänen tyhjäxi rahastans:
Siir 29:9 Silloin on se idzellens ostanut wihamiehen rahallans/ ja hän maxa hänelle kirouxella ja häwäistyxellä/ ja anda hänelle kijtoxesta pilckasanat.
Siir 29:10 Moni laina ylönmielen/ ei pahast ajatuxest/ mutta hän pelkä tyhjäxi jääwäns omastans.
Siir 29:11 Kärsi cuitengin lähimmäistäs hädäsä/ ja tee myös se armo/ ettäs annat hänelle aica.
Siir 29:12 Auta köyhä käskyn tähden/ ja älä anna hänen tykös lähte tyhjänä hänen hädäsäns.
Siir 29:13 Ole mielelläs rahas paidzi weljes ja lähimmäises tähden/ ja älä kätke heitä kiwein ala/ cusa he huckanduwat.
Siir 29:14 Coco idzelles tawarata ylimmäisen käskyn jälken/ se on sinulle parembi cuin culda.
Siir 29:15 Pane almus erinomaiseen paickan/ joca sinua on wahingosta auttawa.
Siir 29:17 Ja on sotiwa sinun puolestas sinun wihamiehiäs wastan/ paremmin cuin kilpi ja keihäs.
Siir 29:18 Hywän tahtoinen mies taca lähimmäisens:
Siir 29:19 Mutta häpemätöin ihminen jättä hänen.
Siir 29:20 Älä unohda tacausmiehes hywä työtä/ sillä hän on pannut idzens sinun edestäs.
Siir 29:20 Jumalatoin wie tacausmiehens wahingoon/
Siir 29:21 Ja kijttämätöin anda wapahtajans istua wahingos.
Siir 29:22 Tacaus on monda ricasta ihmistä häwittänyt/ ja on heitä heittänyt sinne ja tänne/ nijncuin allot meresä.

Siir 29:23 Se on ajanut pois jalot miehet/ joiden täyty wieralla maalla culkiana käydä.
Siir 29:24 Jos jumalatoin on taannut/ ja juonittele sijtä päästäxens/ cuitengin ei hänen pidä rangaistusta wälttämän.
Siir 29:25 Auta lähimmäistäs woimas perästä/ ja cadzo/ ettes idze sentähden tule wahingoon.
Siir 29:26 Sijnä on kyllä tähän elämän/ että ihmisellä on wettä ja leipä/ waattet ja huone/ joilla hän tarpens peittä taita.
Siir 29:27 Parembi on köyhän elo lautacaton alla/ joca oma on/ cuin hercullinen pöytä muucalaisten seasa.
Siir 29:28 Tydy sijhen mitä sinulla on wähä eli paljo: sillä se on häpiälinen elämä/ käydä huonesta huonesen.
Siir 29:29 Cusa jocu on muucalainen/ ei hän siellä tohdi suutans awata/
Siir 29:30 Hänen täyty heitä tygöns päästä/ ja anda heidän juoda cansans/ ja ei saa yhtän kijtosta.
Siir 29:31 Hänen täyty myös cuulla catkerat sanat:
Siir 29:32 Nimittäin sinä muucalainen/ pakene ja walmista pöytä:
Siir 29:33 Anna minun syödä cansas/ mitä sinulla on.
Siir 29:34 Item$: Mene tästä ulos/ minä olen saanut cunnialisemman wieran/ minun weljen tule minun tygöni.
Siir 29:35 Sencaltaiset owat toimelliselle miehelle työlät/ että hänen asuinsian tähden nijtä sanoja cuuleman pitä: ja että hänelle soimatan sitä cuin hänelle lainattu oli.

Vers. 15. Erinomaiseen paickan) Nimittäin/ eroita se muusta calusta cuins olet aicoinut anda/ nijncuin Moses opetti kymmenexet erinäns paneman: ja eroittaman sitä tulewaisexi hywäxi työxi. Ja Paulus/ 2. Cor. 8:14. ja 9:6.
v. 26. Tarpens) Cosca elämän tarpexi lainatan/ se on oikein tehty/ ja se on sencaltainen tusca/ josa meidän pitä auttaman/ ja ei silloin cosca coreudexi lainatan/ nijn myös suurijn huoneisijn ja cauppoihin/ nijncuin moni paljon aicoi/ ja tahto caicki lainamisella ja toisen wahingolla tehdä.
v. 35. Työlät) Se tapahtu nijlle jotca lainaxi ottawat/ ja alcawat suuret caupat ja rakennuxet/ ja täyty cuitengin sijtte kesken muille jättä.

XXX. Lucu .

JOca lastans curitta/ hän saa sijttä cunnian/ hyödytyxen ja ilon/ v. 1.
Joca lapsen idzewaldaisudes caswatta/ hän saa sijtä murhen/ v. 7.

Raidis ruumis on parembi cuin suuret tawarat/ v. 12.
Tautiwuode on pahembi cuolemata/ sillä kiwulloisen ihmisen ei ole hywä rickaudestans/ v. 17.
Sentähden eläkän ihminen hywin/ ja wälttäkän murhetta ja wiha/ v. 22.

Siir 30:1 JOca lastans racasta/ hän pitä hänen aina curituxen alla/ että hän sijtte saa ilon hänestä.
Siir 30:2 Joca lapsens pitä pelgon alla/ hän saa ilon hänestä/ eikä tarwita hänen tähtens tuttawains tykönä häwetä.
Siir 30:3 Cosca jocu poicans curitta/ hän teke wihamiehens murhellisexi/ ja iloitta ystäwäns:
Siir 30:4 Sillä jos hänen Isäns cuole/ nijn se on nijncuin ei hän oliscan cuollut: sillä hän on caltaisens jälkens jättänyt.
Siir 30:5 Cosca hän eli/ nijn hän näki riemuns/ ja ilo oli hänestä.
Siir 30:6 Cosca hän cuoli/ nijn ei hänen tarwittu murehtiman: sillä hän jätti jälkens wastuxen wihamiehiäns wastan/ ja sen joca ystäwäin mielen jällens nouta taita.
Siir 30:7 Mutta joca lapsillens pehme on/ hän walitta sen wandeita: ja nijn usein cuin se itke/ nijn hän peljästy.
Siir 30:8 Curittamatoin lapsi tule nijn cangiaxi cuin hillimätöin hewoinen.
Siir 30:9 Ole pehme pojalles/ nijn sinun täyty edespäin peljätä händä/ liehacoidze hänen cansans/ nijn hän sinun wijmein saatta murhellisexi.
Siir 30:10 Älä tee leickiä hänen cansans/ ettei sinun sijtte pidä hänen cansans murhettiman/ ja nijn sinun täyty wijmein hänen tähtens hambaitas kiristä.
Siir 30:11 Älä anna hänen walda nuorella ijälläns/ ja älä wasta hänen tyhmydens edest.
Siir 30:12 Cumarra hänen caulans nuorna/ ja lyö händä selkän wähänä/ ettei hän tulis sinulle niscurixi ja tottelemattomaxi.
Siir 30:13 Opeta lastas ja älä anna hänen joutilasna käydä/ ettes tulis häpiään hänen tähtens.
Siir 30:14 Parembi on jongun olla köyhänä/ raidisna ja terwenä/ cuin rickana ja kipiänä.
Siir 30:15 Olla raidisna ja terwenä on parembi cuin culda/ ja raidis ruumis on parembi cuin paljo calua.
Siir 30:16 Ei mikän rickaus ole werrattapa raitisen ruumisen/ ja ei yxikän ilo ole sydämelisen ilon wertainen.
Siir 30:17 Cuolema on parembi cuin kiwulloinen elämä ja alanomainen sairaus.
Siir 30:18 Se on nijncuin hywä hercku/ sen suun edes joca ei woi syödä/ ja nijncuin se ruoca/ joca cuolluen haudalle pannan.
Siir 30:19 Sillä/ mitäst uhri on tarpellinen epäjumalalle? joca ei taida syödä eikä haista?

Siir 30:20 Nijn se on myös rickalle/ jonga Jumala sairaxi teke.
Siir 30:21 Kyllä hän näke sen silmilläns ja huoca sitä/ ja on nijncuin cuohittu/ joca neidzen ohes maca ja huoca.
Siir 30:22 Älä tee idzelles murhetta/ älä myös waiwa sinuas omilla ajatuxillas:
Siir 30:23 Sillä iloinen sydän on ihmisen elämä/ ja hänen ilons on hänen pitkä ikäns.
Siir 30:24 Tee idzelles hywä ja wahwista sydändäs/ ja aja murhe cauwas tykös:
Siir 30:25 Sillä murhe tappa monda ihmistä/ ja ei kelpa mihingän.
Siir 30:26 Kijwaus ja wiha lyhendä elämän/ ja murhe teke ihmisen ennen aicans wanhaxi.
Siir 30:27 Iloiselle sydämelle maistawat caicki hywin mitä hän syö.

Vers. 25. Mihingän) Ei hän auta mitän/ eikä tee yhtän aisiata paremmaxi/ mitäst sijs hänen sijtä on.

XXXI. Lucu .

AHneus syö ruumin/ ja saatta wahingon/ v. 1.
Joca rickauden oikein käyttä/ hän on kijtettäpä/ v. 8.
Rickan pöydän tykönä pitä oldaman siwiäst ja syötämän cohtullisest/ v. 12.

Siir 31:1 WAlwo rickautta/ syö ruumin/ ja sijtä murhettia/ ei anna maata.
Siir 31:2 Cosca jocu maca ja murhetti/ nijn hän aina herä/ nijncuin suuri sairauskin aina herättä.
Siir 31:3 Se on ricas/ joca aina työtä teke ja raha coco/ ja wälistä lacka ja nautidze nijtä.
Siir 31:4 Mutta se on köyhä/ joca työtä teke ja ei mitän menesty/ ja waicka hän wielä lacka/ nijn on hän cuitengin waiwainen.
Siir 31:5 Joca raha racasta/ ei hän ole synnitöin/ ja joca catowaista edzi/ hänen täyty ynnä huckua.
Siir 31:6 Moni rahan tähden tule wahingoon/ ja sen cautta turmellan oman silmäins nähden.
Siir 31:7 Jotca hänelle uhrawat/ ne hän cukista maahan/ ja taitamattomat hän otta kijnni.
Siir 31:8 Autuas on se ricas joca nuhtettomaxi löytän/ ja ei edzi raha.
Siir 31:9 Cuca se on/ ja me tahdomma kijttä händä: sillä hän teke wäkewitä töitä hänen Canssans seas.
Siir 31:10 Joca täsä coetelluxi ja yxiwacaisexi löytän/ händä syystä ylistetän.
Siir 31:11 Hän taisi kyllä paha tehdä/ ja ei cuitengan tehnyt: hän taisi wahingoitta/ ja ei wahingoittanutcan/ sentähden pysy hänen tawarans/ ja pyhät ylistäwät hänen almuans.
Siir 31:12 Coscas istut rickan pöydän tykönä/ nijn älä suutas ammottele/

Siir 31:13 Älä myös ajattele/ kyllä täsä syömist on.
Siir 31:14 Mutta muista paha silmä saidaxi (sillä mikä on tiwimbi cuin sencaltainen silmä)
Siir 31:15 Joca itke cosca hän näke jongun ottawan.
Siir 31:16 Älä rupe caickijn cuins näet:
Siir 31:17 Älä myös sijhen rupe joca hänen edesäns fatis on.
Siir 31:18 Ajattele idzelläs/ mitä sinun lähimmäises mielelläns eli ylönmielen hywänä pitä/ ja käytä idzes toimellisest caikis cappaleis.
Siir 31:19 Syö nijncuin ihminen mitä etees pandu on/ älä myös ylön paljon syö/ ettei ihmiset sinulle wihastuis.
Siir 31:20 Lacka ensin cunnian tähden syömäst/ älä ole myös syömäs tytymätöin/ ettes woittais wiha.
Siir 31:21 Coscas istut monen keskellä/ nijn älä ensin ota.
Siir 31:22 Hywän tapainen ihminen tyty wähängin/ sentähden ei hän tarwidze nicutta wuotesans.
Siir 31:23 Ja cosca wadza cohtullisest rawitan/ silloin ihminen suloisest lewäjä/ ja taita warahin amulla nosta ja olla iloinen.
Siir 31:24 Mutta tytymätöin syömäri maca lewottomast/ ja hänellä on wäänne ja wadzan tauti.
Siir 31:25 Jos sinä olet ylön paljon syönyt/ nijn nouse ja mene ja pane lewätä.
Siir 31:26 POican/ cuule minua/ ja älä cadzo minua ylön/ ettei minun sanani wijmein sinulle jällens palajais.
Siir 31:27 Ota jotakin tehdäxes/ ettei tauti tulis sinun päälles.
Siir 31:28 Andiasta miestä kijttäwät ihmiset/ ja sanowat: hän on cunnialinen mies/ ja sencaltainen puhe on hywä kijtos.
Siir 31:29 Mutta tylystä ja nälkäisestä puhu coco Caupungi pahoin/ ja sen hän oikein sano.
Siir 31:30 Älä ole wijnan juomari: sillä wijna turmele monda ihmistä.
Siir 31:31 Ahjo coettele juotetun raudan/ nijn coettele myös wijna ylönannetut sydämet/ cosca ne juoxis owat.
Siir 31:32 Wijna wirwotta ihmisen ruumin/ jos sitä cohtullisest juodan:
Siir 31:33 Ja mikä elämä se on/ cusa ei wijna ole?
Siir 31:34 Wijna on sitä warten luotu/ että sen pitä ihmistä iloittaman.
Siir 31:35 Wijna/ tarpexi juotu/ iloitta ihmisen ruumin ja sielun.
Siir 31:36 Mutta jos sitä paljon juodan/
Siir 31:37 Nijn se tuo paljon paha myötäns.
Siir 31:38 Juopumus teke hullun wielä hullummaxi:

Siir 31:39 Nijn että hän haasta ja uhca:
Siir 31:40 Sijhenasti cuin hän loucatan/ lyödän ja haawoitetan.
Siir 31:41 Älä nuhtele lähimmäistäs juowuxis/ älä myös pilcka händä iloisans.
Siir 31:42 Älä anna hänen paha sana/ älä myös cohta händä cowalla puhella.

Vers. 7. Uhrawat) Jotca Mammonata palwelewat/ nijncuin Pawali sano/ ahneus on epäjumalan palwelus/ ja ahnet owat Mammonan palweliat ja papit.
v. 19. Nijncuin ihminen) Ei nijncuin sica.

XXXII. Lucu .

AIna pitä ahkeran ja andian oldaman/ v. 26.
ei lijaxi juotaman/ mutta wirgotuxexi/ v. 30.
Ei tora saattaman pidois/ v. 42.
Toinen tapa on wanhain/ toinen nuorten cocouxes/ v. 4.
Aicanans pitä cotia mendämän/ v. 15.

Siir 32:1 MUtta pidä idzes heidän caltaisnans/ ja aseta idzes nijncuin hekin/ nijn sinä istut oikein.
Siir 32:2 Ja anna sijhen mitä sinun tule/ jos sinä tahdot sijnä cansa istua.
Siir 32:3 Että he olisit iloiset sinun cansas/ nijn sinä saat cunnian/ ja cudzutan taitawaxi ja hywin elänexi miehexi.
Siir 32:4 Wanhimman pitä puhuman: sillä se tule hänen tehdä/ nijncuin sen joca coetellut on.
Siir 32:5 Älä estä soittaita:
Siir 32:6 Jos myös wirsiä weisatan/ nijn älä secoita idzes nijden secaan/ mutta säästä wijsaudes toisexi ajaxi.
Siir 32:7 Nijncuin Rubijn walista caunisa cullasa/ nijn myös weisu caunista pidon.
Siir 32:8 Nijncuin Smaragdi on caunisa cullasa ihana:
Siir 32:9 Nijn myös wirret owat hywän wijnan tykönä.
Siir 32:10 Puhucan nuorucainen kerran eli caxi/ cosca nijn tarwitan:
Siir 32:11 Ja cosca hänelle kysytän/ nijn hänen pitä wastaman lyhykäisest:
Siir 32:12 Ja hänen pitä pitämän idzens nijncuin se joca ei paljon tiedäis/ ja paremmin wait oleman.
Siir 32:13 Ei hänen pidä idzens Herrain wertaisna pitämän/ ja cosca wanha puhu/ ei idzens secoittaman

hänen puhesens.
Siir 32:14 Uckoisella on suuri tulen leimaus myötä: häweljäisys teke suuren mielisuosion.
Siir 32:15 Nouse pöydän tykö aicanans/ ja älä ole/
Siir 32:16 Mutta mene nopiast cotias/ iloidze siellä ja tee mitäs tahdot. Cuitengin ettes mitän paha tee/ ja pullicoidze kenellengän suuta.
Siir 32:17 Mutta kijtä händä caickein nijden edest/ joca sinun luonut ja hywydelläns rawinnut on.
Siir 32:18 JOca HERra pelkä/ hän anda idziäns mielelläns opetta/ ja joca aicanans idzens sen tygö sowitta/ hän löytä armon.
Siir 32:19 Joca kysy Jumalan sana/ hän on sen runsast saapa: mutta joca ei sitä täydest todest ajattele/ hän pahene sijtä.
Siir 32:20 Joca HERra pelkä/ hän osa oikian opin/ ja saatta wanhurscauden walistaman nijncuin kyntilän.
Siir 32:21 Ei jumalatoin anna idziäns curitta/ ja tietä cuitengin autta idziäns toisen elämällä hänen aiwoituxesans.
Siir 32:22 Ei toimellinen mies cadzo ylön hywä neuwo:
Siir 32:23 Mutta ylönannettu ja ylpiä ei pelkä/ waicka hän on tehnyt mitä hän on tahtonut.
Siir 32:24 Älä tee mitän ilman neuwota/ nijn et sinä cadu sitä sijtte cuin se tehty on.
Siir 32:25 Älä käy sitä tietä jolla sinä langet/ taicka nijsä joisas idzes kiwijn louckat.
Siir 32:26 Älä sijhen idzes luota/ että tie on tasainen/ ja cawahda omia lapsias.
Siir 32:27 Ehkä mitä sinä teet/ nijn turwa Jumalaan caikesta sydämestäs: sillä se on pitä Jumalan käskyjä.
Siir 32:28 Joca usco Jumalan sanan/ hän pitä käskysanat/ ja joca HERraan luotta/ ei häneldä pidä mitän puuttuman.

Vers. 14. Tulen leimaus) Joca äkist uckoisen edellä walista: nijn myös hiljaisus saatta jocaidzen ystäwäxi: sillä caicki pitäwät paljon nuorest ihmisest/ cosca hän on hiljainen: ja sitä wastan/ caicki taas häpemätöindä wihawat.
v. 16. Pullicoidze suuta) Nijn ettäs perhettäs lyöt eli emändäs. Mutta iloidze) se on/ ole iloinen heidän cansans.

XXXIII. Lucu .

JOca HERra pelkä/ hän walaistan ja warjellan: mutta ei jumalatoin tottele neuwo/ waan on surutoin ja huikendelewainen/ v. 1.

Ei ota waari Jumalan säädystä eikä aicain eroituxesta/ ei ihmisist/ ei hywäst eli pahast/ v. 6.
Ihmisen pitä hallidzeman rickauttans caiken elinaicans ja palwelians eli alammaisens hallidzeman toimella/ v. 19.

Siir 33:1 JOca HERra pelkä/ ei hänen tapahdu mitän paha: mutta cosca hän kiusattu on/ nijn hänen pitä jällens wapahdetuxi tuleman.
Siir 33:2 Wijsas mies ei wiha Jumalan sana/ mutta ulcocullattu hääly nijncuin haaxi suures ilmas merellä.
Siir 33:3 Ymmärtäwäinen ihminen pitä idzens Jumalan sanasa/ ja Jumalan sana on hänelle wahwa nijncuin kircas puhe.
Siir 33:4 Tutki asia ja puhu sijtte sijtä/ anna idzes ensin hywin opetetta/ nijns wastata taidat.
Siir 33:5 Tyhmän sydän on nijncuin waunuin ratas/ ja heidän ajatuxens juoxe ymbärins nijncuin rattan pyöra.
Siir 33:6 Nijncuin suodanhaldia hirnu jocaista tamma wastan: nijn myös ulcocullattu rippu jocaidzes pilckajas/ ja sano:
Siir 33:7 Mixi pitä yxi päiwä oleman pyhembi toista? sillä Auringo käy jocapäiwä wuosicaunna yhtäläisest.
Siir 33:8 HERran wijsaus on ne nijn eroittanut/ ja hän on nijn asettanut wuoden ajat ja pyhä päiwät.
Siir 33:9 Hän on muutamat walinnut ja pyhittänyt muiden päiwäin suhten.
Siir 33:10 Nijncuin caicki ihmiset owat maasta/ ja Adam on mullasta luotu.
Siir 33:11 Ja HERra on cuitengin eroittanut heitä hänen sanomattomast wijsaudestans/ ja on asettanut moninaiset tawat heidän seasans.
Siir 33:12 Muutamat on hän siunannut/ corgottanut ja pyhittänyt/ ja palweluxeens cudzunut: mutta muutamat on hän kironnut/ alendanut ja heittänyt pois heidän säädystäns:
Siir 33:13 Sillä he owat hänen kädesäns nijncuin sawi walmistajans kädesä/ hän teke caicki hänen työns nijncuin hän tahto.
Siir 33:14 Juuri nijn owat myös ihmiset hänen kädesäns/ joca heidän tehnyt on/ ja hän anda jocaidzelle nijncuin hänelle näky hywäxi.
Siir 33:15 Nijn on myös hywä asetettu paha wastan/ ja elämä cuolemata wastan/ ja jumalinen jumalatoinda wastan. Cadzo näin sen ylimmäisen töitä/ nijn on caxi asetettu cahta wastan/ ja yxi yhtä wastan.
Siir 33:16 Minä olen jälkinnä herännyt/ nijncuin se joca syxyllä jälis poime.
Siir 33:17 Ja Jumala andoi minulle siunauxen/ että minä olen myös täyttänyt minun wijnacuurnani/ nijncuin täydellä syxyllä.

Siir 33:18 Cadzocat/ etten minä ole idzelleni työtä tehnyt/ mutta caikille nijlle/ jotca oppia tahtowat.
CUulcat minua te suuret Herrat/ ja te Canssan haldiat pangat sitä sydämeen.
Siir 33:20 Älä anna poicas/ emändäs/ weljes ja ystäwäs wallita sinuas nijncauwan cuins elät/ älä myös anna tawaratas kenengän haldun/ ettes cadu sitä/ ja sinun täyty sentähden heitä rucoilla.
Siir 33:21 Nijncauwan cuins elät nijn älä anna idziäs yhdengän ihmisen haldun.
Siir 33:22 Se on parembi että sinun lapses tarwidzewat sinua/ cuin se että sinun pitä heidän käsijns cadzeleman.
Siir 33:23 Ole idze sinun tawaras haldia/ älä myös anna otetta pois sinun cunniatas.
Siir 33:24 Cosca sinun loppus tule/ ja sinun pitä tääldä eriämän/ nijn jaa silloin sinun perindös.
Siir 33:25 Asin tule saada hänen elons/ ruosca ja cuorma: nijn myös palwellan hänen leipäns/ rangaistuxens ja työns.
Siir 33:26 Pidä palwelias työsä/ nijns saat häneldä lewon: mutta jos sinä annat hänen käydä joutilasna/ nijn hän tule ylpiäxi.
Siir 33:27 Ijes ja ohjat notkistawat caulan/ ja pahan palwelian haawat ja widzauxet.
Siir 33:28 Aja händä työhön ettei hän käy joutilasna/ käydä joutilasna opetta paljon paha.
Siir 33:29 Pane aina työ hänen eteens/ se cuin palwelialle sopi/ josei hän cuule sinua/ nijn pane händä jalcapuuhun.
Siir 33:30 Älä cuitengan kellengän ylön paljo pane/ mutta pidä cohtuus caikis asiois.
Siir 33:21 Jos sinulla on palwelia/ nijn pidä hänestä waari nijncuin idze sinustas: sillä se joca hänen jotakin teke/ se wäijy sinun henges ja elämätäs. Jos sinulla on palwelia/ nijn anna händä pidettä nijncuin sinä idze olisit: sillä sinä tarwidzet händä nijncuin sinun oma henges. Jos sinä pidät hänen pahana/ nijn että hän carca sinun tygös/ custas tahdot händä edziä?

Vers. 21. Toisen) En minä näe että hänelle pahoin käy/ joca cuitengin cadzo ylön Jumalan sanan/ ja jota huonombi sitä onnellisembi.
v. 6. Ulcocullattu) Tämä on olewanans taitawa Pyhäs Kirjoituxes/ joca kysele: mixi sitä ja tätä on opetettu/ ja yxi päiwä on pyhä ja toinen ei ole? mixi wesi on sielun caste? mixi leipä ja wijna on Christuxen ruumis ja weri?
v. 31. Sinä idze) Että ne muut palcolliset pitä hänen sanans/ sinun käskys tähden.

XXXIV. Lucu .

OMat ajatuxet ja unet saattawat monda exyxijn/ v. 1.
sencaltaista turhutta ei tarwita opetettais Jumalan tahto/ mutta harjoitus Jumalan sanas ja HERran pelgos andawat ymmärryxen ja miehuden kiusauxes/ v. 8.

Siir 34:1 TYhmät ihmiset pettäwät idzens hullulla toiwolla/ ja hullut luottawat idzens hourauxijn.
Siir 34:2 Joca unia tottele/ hän rupe warjoon/ ja edzi tuulda ottaxens kijnni.
Siir 34:3 Ei unet ole muuta cuin cuwat ilman olendota.
Siir 34:4 Joca saastainen on/ cuinga se taita puhdas olla? ja joca petos on/ cuinga taita se tosi olla?
Siir 34:5 Oma arwo ja selitys ja unet ei ole mitän/ ja ne saattawat cuitengin rascat ajatuxet.
Siir 34:6 Ja jos ei se tule sen corkeimman ilmoituxest/ nijn älä sijtä pidä mitän:
Siir 34:7 Sillä unet pettäwät monda ihmistä/ ja se puuttu nijldä/ jotca sijhen rakendawat.
Siir 34:8 Ei sijhen tarwita walhetta/ että ihmisen pitä Jumalan käskyt pitämän/ ja Jumalan sanas on kyllä/ cosca ihminen oikein opetta tahto.
Siir 34:9 Hywin harjoitettu mies ymmärtä paljon/ ja hywin coeteldu mies taita puhua wijsaudest.
Siir 34:10 Mutta joca ei ole mitän harjoitettu/ se wähän ymmärtä.
Siir 34:11 Ja willidzewäiset henget saattawat paljon paha.
Siir 34:12 Cosca minä wielä exyxis olin/ taisin minä myös paljon oppia/ ja olin nijn oppenut/ etten minä taitanut caickia sanoa.
Siir 34:13 Ja tulin sentähden usein cuoleman waaraan/ sijhenasti cuin minä sijtä wapahdettin.
Siir 34:14 Nyt minä näen/ että jumalisilla on oikia hengi:
Siir 34:15 Sillä heidän toiwons on hänen tygöns/ joca autta taita.
Siir 34:16 Joca HERra pelkä/ ei hänen tarwita hämmästymän eli wapiseman: sillä hän on hänen toiwons.
Siir 34:17 Autuas on joca HERra pelkä: mihingä hän uscalda/ ja mikä on hänen lohdutuxens?
Siir 34:18 HERran silmät cadzowat nijden päälle/ jotca händä racastawat.
Siir 34:19 Hän on woimallinen turwa/ suuri wäkewys/ warjo palawutta wastan/ pilwi cuuma puolipäiwä wastan/
Siir 34:20 Warjelus combastusta wastan/ apu langemusta wastan: joca sydämen iloitta/ caswot ihastutta/ anda myös terweyden/ elämän ja siunauxen.
Siir 34:21 JOca häärin saatua calua uhra/ sen uhri on saastainen:
Siir 34:22 Ja sencaltainen jumalattomain häwäistys ei millän muoto kelpa Jumalalle.
Siir 34:23 Jumalattomain lahjat/ ei kelpa ensingän sille corkeimmalle/ ja synnit ei tule sowitetuxi uhrein

paljoudella.
Siir 34:24 Joca uhra köyhän tawarasta/ hän teke nijncuin se joca pojan teurasta Isän silmäin nähden.
Siir 34:25 Ei köyhällä ole mitän muuta cuin wähäinen leipä/ joca sen otta häneldä pois/ hän on murhaja.
Siir 34:26 Joca toiselda otta pois hänen elatuxens/ hän tappa lähimmäisens.
Siir 34:27 Joca ei anna työn tekiälle hänen palckans/ hän on tappaja.
Siir 34:28 Cosca jocu rakenda ja jällens ricko maahan/ mitä hänen sijtä muuta on cuin työtä?
Siir 34:29 Cosca jocu rucoile ja jällens kiroile/ cuinga HERra cuule hänen rucouxens?
Siir 34:30 Joca idzens pese cosca hän cuolluesen sattunut on/ ja tule ja rupe häneen jällens: mitä hänen pesons autta händä?
Siir 34:31 Juuri nijn on se ihminen/ joca syndeins tähden paasto/ ja aina jällens syndiä teke/ kenen pidäis hänen rucouxens cuuleman/ ja mitä hänen paastons händä autta?

Vers. 4. Saastainen) Unet owat petolliset ja saastaiset/ cuingasta he sijs pyhitäisit eli puhdistaisit.
v. 6. Ilmoituxest) Sencaltaiset cuin Prophetain näyt olit ja unet/ joista/ Ioel. 2:28. puhutan.
v. 8. Walhetta) Ei sinun tarwita unia kysymän/ mitä tekeminen on: sinulla on Jumalan sana.

XXXV. Lucu .

EI Jumala mielisty jumalattomain uhrijn/ eikä nijden rucouxeen/ jotca cohta jällens syndi tekewät/ v. 21.
mutta hän mielisty nijhin/ jotca händä pelkäwät/ ja jotca laupiutta ja wanhurscautta harjoittawat/ v. 1.
jotca mielelläns Jumalalle hänen osans andawat/ v. 10.
ja ei sitä wähennä/ v. 14.
jotce ei tee leskille ja waiwaisille paha: sillä Jumala cuule heidän huutons/ ja on sen costaja/ v. 16.

Siir 35:1 PItä Jumalan käskyt/ se on ricas uhri:
Siir 35:2 Corkiana pitä Jumalan käskyt/ se uhri autta hywin.
Siir 35:3 Joca Jumalata kijttä/ se on oikia sämbyläuhri.
Siir 35:4 Joca laupiutta harjoitta/ hän teke oikian kijtosuhrin.
Siir 35:5 Hyljätä syndiä/ on Jumalan palwelus/ joca HERralle kelpa: ja lacata paha tekemäst/ on oikia sowindouhri.
Siir 35:6 Mutta ei sinun pidä sentähden hänen eteens tyhjänä tuleman:
Siir 35:7 sillä sencaltaista pitä myös meidän tekemän HERran käskyn tähden.

Siir 35:8 Wanhurscan uhri teke Altarin rickaxi/ ja hänen suidzuttamisens on makia sen corkeimman edesä.
Siir 35:9 Wanhurscan uhri on otollinen/ ja ei händä pidä ikänäns unhotettaman.
Siir 35:10 Anna Jumalalle cunnia iloisella mielellä/ ja sinun esicoises ilman puuttumuxeta.
Siir 35:11 Mitäs annat nijn anna mielelläs/ ja pyhitä sinun kymmenexes iloisest.
Siir 35:12 Anna sille corkeimmalle nijncuin hän sinulle andanut on/ ja mitäs woit/ nijn anna se iloisella mielellä:
Siir 35:13 Sillä HERra/ joca maxa jällens/ on sen sinulle maxawa seidzemen kertaisest.
Siir 35:14 Älä wähennä sinun lahjas: sillä ei se ole kijtollinen.
Siir 35:15 Älä edzi oma parastas/ cosca sinun pitä uhraman: sillä HERra on costaja/ joca ei cadzo muoto.
Siir 35:16 Hän autta köyhä/ ja ei cadzo kenengän muoto/ joca myös cuule sen sortun rucouxen.
Siir 35:17 Ei hän cadzo ylön orwoin rucousta/ eikä lesken walitusta.
Siir 35:18 Lesken kyynelet tosin wuotawat sasupäihin:
Siir 35:19 Mutta ne huutawat ylöspäin sitä wastan cuin heitä wuodattanut on.
Siir 35:20 Joca Jumalata mielelläns palwele/ hän on otollinen: ja hänen rucouxens ulottu haman pilwihin.
Siir 35:21 Wiheljäisen rucous tunge idzens pilwein läpidze/ sijhenasti cuin hän tule eteen/ eikä lacka ennen cuin se corkein cadzo sitä.
Siir 35:22 Ja HERra on oikein duomidzewa ja rangaisewa/ eikä wijwy/ eli kärsi wijwytystä/
Siir 35:23 Sijhenasti cuin hän ricko armottomain landet/ ja costa sencaltaisille ihmisille/ ja cadotta caicki/ jotca owat händä wastan/ ja cukista maahan pahan tekiäin woiman.
Siir 35:24 Ja anda jocaidzelle heidän töidens jälken/ ja maxa heille nijncuin he ansainnet owat.
Siir 35:25 Ja costa hänen Canssans puolesta/ ja ilahutta heitä laupiudellans.
Siir 35:26 Nijncuin sade on poudalla tarpellinen/ nijn myös laupius tule hädäs oikian aican.

Vers. 21. Väärin saatu calu) Nijncuin sijtä joca warastettu/ eli petoxella ja lähimmäisen wahingolla saatu on. Nijncuin ne jotca paljon owat warastanet eli wäärydellä saanet/ ja sijtä tahtowat anda jotakin Jumalan cunniaxi. Porton palcka) Salawuoteiset/ jotca jotakin sijtä uhrawat cuin he ansainnet owat/ ja cuitengin aina synnisä pysywät.
v. 28. Rakendawa) He tahtowat uhrata ja olla hywät/ ja ei cuitengan lacka syndiä tekemäst/ se on caicki yhtä haawa raketa ja ricko/ rucoilla ja kiroilla.
v. 6. Tuleman) Nijncuin he sanowat: jos ei hywät työt auta/ nijn en me tahdo mitän tehdä/ mitä meille Papeista on.

v. 11. Anna) Papeille ja Lewitaille.
v. 15. Oma parastas) Nijncuin ne jotca jotakin salawat kymmenexist/ jotca heidän tekemän pitä/ eli andawat huonombita/ ja pitäwät idze paremmat/ ja ne jotca sen osan wähendäwät/ joca Jumalan cunniaxi aiwoittu on.

XXXVI. Lucu .

SIrach rucoile Jumalata rangaiseman ja peljättämän hänen Canssans wihollisia/ v. 1.
ja ottaman Israelin armoihin/ että hänen sanans saarnataisin ja lupaus täytetäisin/ v. 13.

Siir 36:1 HERra Caickiwaldias Jumala/ armahda meitä/
Siir 36:2 Ja cadzo tänne ja peljätä caicki Canssat.
Siir 36:3 Nosta kätes muucalaisten päälle/ että he sinun woimas näkisit.
Siir 36:4 Nijncuins heidän nähtens meidän seasam pyhitetän: nijn näytä myös idzes cunnialisexi heidän päällens meidän nähdem.
Siir 36:5 Että he tundisit nijncuin me tunnemma/
Siir 36:6 Ettei yhtän muuta jumalata ole cuin sinä HERra.
Siir 36:7 Tee udet ihmet ja tunnustähdet.
Siir 36:8 Osota kätes ja oikia käsiwartes cunnialisest: herätä wiha ja wuodata julmus.
Siir 36:9 Temma pois wastanseisowa/ muserra wihamies ja riennä.
Siir 36:10 Ja muista sinun walas/ että ihmiset ylistäisit sinun ihmellistä työtäs.
Siir 36:11 Tulen wiha culuttacon ne/ jotca suruttomast eläwät/ ja ne huckucon/ jotca sinun Canssalles paha tekewät.
Siir 36:12 Särje Päämiesten pää/ jotca meidän wihamiehem owat ja sanowat: me olemma yxinäns.
Siir 36:13 Coco caicki Jacobin sucucunnat/ ja anna heidän olla sinun pericundanas nijncuin algustakin.
Siir 36:14 Armahda sinun Canssas/ jolla sinusta nimi on/ ja Israeli/c jonga sinä cudzut sinun esicoisexes.
Siir 36:15 Armahda Jerusalemin Caupungita/ josa sinun Pyhäs on/ ja josas asut.
Siir 36:16 Rakenna taas Zion/ että sinun sanas siellä saarnataisin/ ja cunnias tulis Canssan seas suurexi.
Siir 36:17 Osota sinus heille/ jotca algusta sinun omas ollet owat/ ja täytä ne ennustuxet/ jotca sinun nimes ilmoitetut owat.
Siir 36:18 Costa nijlle jotca sinua odottawat/ että sinun Prophetas totisexi löyttäisin.
Siir 36:19 Cuule HERra nijden rucous jotca sinua rucoilewat/ Aaronin siunauxen jälken sinun Canssas ylidze/

että caicki jotca asuwat maan päällä/ tundisit sinun olewan HERran ijancaickisen Jumalan.
Siir 36:20 WAdza otta caickinaista ruoca tygöns/ cuitengin on yxi ruoca parembi cuin toinen.
Siir 36:21 Nijncuin kieli maista kypsen/ nijn myös toimellinen sydän ymmärtä petolliset sanat.
Siir 36:22 Wiecas ihminen taita toisen saatta wahingoon/ mutta joca hywin coeteldu on/ hän taita otta waarin idzestäns.
Siir 36:23 Caicki äitit racastawat poikians/ cuitengin on tytär toisinans parembi cuin poica.
Siir 36:24 Caunis waimo iloitta miehens/ ja ei miehelle ole mitän rackambata.
Siir 36:25 Jos hän on myös ystälinen ja hywä/ nijn ei löytä sen miehen werta.
Siir 36:26 Jolla emändä on/ sen hywys enäne/ ja hänellä on uscollinen apu ja tuki/ johon hän taita idzens nojata.
Siir 36:27 Cusa ei ole aita ymbärillä/ sijnä calu hajotetan/ ja cusa ei emändätä ole/ siellä isändä epätiedos käwele.
Siir 36:28 Nijncuin ei ihminen usco ryöwäritä/ joca yhdestä Caupungista toiseen juoxe/ eikä sitä miestä uscota/ jolla ei pesä ole/ mutta täyty sijhen mennä cusa pimeys hänen käsittä.

Vers. 1. Tämä lucu on ennustus Christuxen waldacunnast ja Evangeliumin opista/ nijncuin Augustinuskin sen sinä pitä de$ Civit.$ Dei$, lib.$ 17. cap.$ 20.
v. 12. Me olemma) Nijncuin he tahdoisit sanoa: me olemme herrat yxinäns.
v. 19. Aaronin siunauxen) Num.$ 6:23. on/ että heidän piti Canssa siunaman Jumalan nimeen.

XXXVII. Lucu .

EI caickia sanoja pidä uscottaman/ v. 20.
hywä emändä on wahwa ystäwä/ v. 24.
muut pettäwät usein cosca tarwitan/ v. 1.
Pahat neuwojat cadzowat enämmän oma parastans/ cuin toisen wahingota/ v. 8.
jumalisten/ hywäin ja wijsasten neuwo on terwellinen/ v. 15.

Siir 37:1 JOcainen ystäwä tosin sano: minä olen myös ystäwä/ mutta muutamat owat ainostans nimellä ystäwät.
Siir 37:2 Cosca ystäwät toinen toisens cansa wihastuwat/ nijn wiha pysy haman cuoleman asti.
Siir 37:3 Woi custa sijs se pahuus tule/ että coco mailma on petosta täynäns.

Siir 37:4 Cosca ystäwälle hywin käy/ iloidzewat he hänen cansans/ mutta cosca hänelle pahoin käy/ tulewat he hänen wihamiehexens.
Siir 37:5 He murhettiwat hänen cansans wadzan tähden/ mutta cosca hätä tule/ turwawat he kilpeens.
Siir 37:6 Älä unhota ystäwätäs iloisas/
Siir 37:7 Ja muista händä coscas ricastut.
Siir 37:8 Jocainen neuwonandaja tahto anda neuwo/ mutta muutamat neuwowat omaxi hywäxens.
Siir 37:9 Ota sentähden waari neuwonandaista/ ajattele ensin jos se hywä on: sillä mitämax/ hän ajattele neuwoxens idzellens parhaxi/ ja anda sinun coetella/ ja sano:
Siir 37:10 Sinä olet oikialla tiellä/ ja hän on cuitengin sinua wastan/ ja cadzo cuinga se menesty.
Siir 37:11 Älä neuwo sen cansa pidä/ jolla paha ajatus on sinua wastan/ ja älä ota nijtä neuwos/ jotca sinua cadehtiwat.
Siir 37:12 Nijncuins waimolle kysyisit: cuinga sinun pidäis ystäwälisest oleman hänen rijtasisarens cansa? eli pelcurille: cuinga sinun pitä sotiman? eli cauppamiehelle: cuinga callixi hän tahto arwata rijstas hänen caluans wastan?
Siir 37:13 Taicka ostajalle: cuinga callista sinun omas andaman pidäis? eli tiwijlle: cuinga hywä pidäis tehtämän?
Siir 37:14 Eli armottomalle: cuinga armahdettaman pitä? eli laiscalle rascasta työstä: eli Päämiehelle jolla ei asuinsia ole: cuinga ei pidä mendämän pois työstä? eli laiscalle palwelialle/ monesta ascaresta.
Siir 37:15 Älä näiden ihmisten cansa neuwo pidä/ mutta pidä idzes jocapaicas jumalisten ihmisten tygö cusas taidat/ sillä he pitäwät Jumalan käskyn.
Siir 37:16 Jotca sillä mielellä owat cuin sinäkin/ ja kärsiwät sinun cansas/ jos sinä osat horjahta/
Siir 37:17 Nijn pysy heidän neuwosans: sillä et sinä löydä uscollisemba neuwo.
Siir 37:18 Ja sencaltainen taita usein paremmin nähdä asian/ cuin seidzemen wartiata jotca wartioidzewat.
Siir 37:19 Cuitengin caikisa näisä rucoile sitä caickein corkeinda auttaman sinun työtäs/ ja ettei hän sinulda annais mitän puuttua.
Siir 37:20 Ennen cuins jotakin algat/ nijn kysele/ ja ennen cuins jotakin teet/ nijn ota neuwo:
Siir 37:21 Sillä jos jotakin vtta aljetan/ nijn sijhen tule yxi näistä neljästä: hywä eli paha/ elämä eli cuolema/ jotca caicki kieli aina hillidze.
Siir 37:22 Moni on sowelias muita neuwoman/ mutta idzelles on hän kelwotoin.
Siir 37:23 Moni tahto wijsast neuwo/ ja ei cuitengan ihminen cuule händä mielelläns/ joca tule kerjäjäxi:
Siir 37:24 Sillä ei hänellä ole HERralda armo sijhen/ ja ei hänesä ole wijsautta.

Siir 37:25 Moni on wijsas oman harjoituxens cautta/ ja saatta neuwollans hyödytyxen/ ja osa oikein.
Siir 37:26 Wijsas mies taita opetta wäkens/ tuotta hyödytyxen neuwollans ja osa oikein.
Siir 37:27 Wijsas mies corkiast cunnioitetan/ ja caicki jotca hänen näkewät/ ne ylistäwät händä.
Siir 37:28 Jocaidzella on hänen määrätty elinaicans/ mutta Israelin aica on määrätöin.
Siir 37:29 Wijsas on Canssans edes suures cunnias/ ja hänen nimens pysy iajncaickisest.
Siir 37:30 POican/ coettele mitä ruumilles terwellinen on/ ja cadzo/ mikä ei hänelle ole terwellinen/ älä hänen sitä anna.
Siir 37:31 Sillä ei caickinainen sowi jocamiehelle/ ei jocamies woi caickinaista.
Siir 37:32 Älä täytä idzes ylön täyten caickinaisilla hercullisilla ruilla/ ja älä syö ylön ahnesti.
Siir 37:33 Sillä ylönsyömys teke ihmisen kipiäxi ja tytymätöin syömäri saa taudin.
Siir 37:34 Moni on idzens cuoliaxi syönyt/ mutta joca cohtuden pitä/ hän sitä enämmän elä.

Vers. 5. Kilpeens) se on/ sinne cusa he tietäwät idziäns warjeldawan ja oldawan ystäwydes/ jos se kelpa Jumalalle eli ei.
v. 19. Caikisa) Ei hywäs neuwos kyllä ole/ josei Jumala anna sijhen onne/ ei se taida muutoin menestyä: sillä hän myös tahto olla cansa ja että händä rucoillaisin.

XXXVIII. Lucu .

RAitius on terwellinen/ v. 30.
Parandajat ja woitet owat Jumalan lahja/ mutta cuitengin pitä sairaudes ensin Jumalan tygö paettaman/ v. 1.
Cuolleita pitä murehdittaman/ annettaman haudata ja lacattaman taas murhettimast/ v. 16.

Siir 38:1 Cunnioita Parandajata cohtullisest/ ettäs saisit hänen hädän aicana:
Siir 38:2 Sillä HERra on luonut hänen/ ja parannus tule sildä corkeimmalda/ ja Cuningat cunnioittawat händä.
Siir 38:3 Parandajan taito corgotta hänen/ ja teke hänen suurexi Päämiesten ja herrain tykönä.
Siir 38:4 HERra anda ruohot caswa maasta/ ja toimellinen ei cadzo nijtä ylön.
Siir 38:5 Carwas wesi tuli puusta makiaxi/ että sen woima piti tuttaman.
Siir 38:6 Hän on sencaltaisen taidon andanut ihmiselle/ että hänen piti ylistetyxi tuleman hänen ihmellisis töisäns.

Siir 38:7 Sen cansa hän paranda ja aja pois kiwun/ ja Apotechari teke sijtä woiten.
Siir 38:8 Lyhykäisest/ caickia Jumalan töitä ei taida ihminen luetella/ joca caicke hywä anda maan päälle.
Siir 38:9 Poican/ coscas sairas olet/ nijn älä cadzo näitä ylön/ mutta rucoile HERra/ nijn hän teke sinun terwexi.
Siir 38:10 Lacka syndiä tekemäst/ jaa tee kätes nuhtettomaxi/ ja puhdista sydämes caikista pahoista töistä.
Siir 38:11 Uhra makiata sawua ja sämbylöitä ajatusuhrixi/ ja anna lihawa uhri/ nijncuin sinun pidäis pois tääldä.
Siir 38:12 Sijtte salli Parandaja tulla tygös: sillä HERra on hänen luonut: ja älä päästä händä pois tykös/ ettäs cuitengin tarwidzet händä.
Siir 38:13 Sillä hetki taita tulla/ että sairas ainoastans hänen cauttans tule autetuxi.
Siir 38:14 Cosca he rucoilewat HERra että hän parannais/ ja saisit terweydens/ cauwan eläxens.
Siir 38:15 Joca luojans edes syndiä teke/ hänen täyty tulla Parandajan käsijn.
Siir 38:16 Poican/ cosca jocu cuole/ nijn itke händä/ ja walita nijncuin se joca suuren surun on saanut/ ja kääri hänen ruumins cohtullisest/ ja anna hänen cunnialisest tulla hautan.
Siir 38:17 Sinun pitä catkerast itkemän/ ja sydämest murhellinen oleman/ ja walitusitcua pitämän/ senjälken cuin hän on ollut/ wähimmäxikin yxi päiwä eli caxi/ ettei sinua paneteldais.
Siir 38:18 Ja ota jällens lohdutus/ ettes murhella täytetäis: sillä murhesta tule cuolema/ ja sydämen ahdistus teke woimattomaxi.
Siir 38:19 Murhe ja köyhys saattawat sydämen walittaman ylidze määrän kiusauxes.
Siir 38:20 Älä päästä murhetta sydämes/ mutta estä händä tykös.
Siir 38:21 Ajattele loppua ja älä unhota sitä:
Siir 38:22 Sillä ei sieldä ole palajawata/ eikä se auta händä mitän/ mutta sinä teet idzelles wahingon.
Siir 38:23 Muista/ nijncuin hän on cuollut/ nijn pitä myös sinungin cuoleman: Eilän piti minun/ tänäpänä sinun.
Siir 38:24 Sijtte cosca cuollut rauhas maca/ nijn lacka myös sinäkin händä ajattelemast/ ja lohduta sinuas hänen tähtens/ että hänen hengens on tääldä nijn wieroitettu.
Siir 38:25 JOnga pitä Ramatusta opettaman/ ei se saa muuta työtä tehdä/ ja cosca pitä opetettaman/ nijn ei silloin pidä muuta tekemist oleman.
Siir 38:26 CUinga se taita opista waaria otta jonga pitä kyndämän/ ja joca härkiä mielelläns ruoscalla aja/ ja muuta sencaltaista työtä teke/ eikä tiedä muusta cuin härjistä puhua?
Siir 38:27 Hänen pitä ajatteleman cuinga hän pellon rakenda/ ja hänen täyty hiljain ja warahin lehmiä

ruockia.
Siir 38:28 Juuri nijn myös rakendajat ja puusepät/ jotca yötä ja päiwä työtä tekewät ja cuwia leickawat/ ja nijn ahkeroidzewat heitäns moninaista työtä tekemän. Heidän pitä ajatteleman että se tulis oikein tehdyxi/ ja warahin ja hiljain sijtä ahkeroidzeman/ että se tulis tehdyxi.
Siir 38:29 Nijn myös seppä/ hänen pitä oleman alaisimens tykönä/ ja ottaman waarin pajastans/ hän tule woimattomaxi liekistä/ ja teke työtä idzens wäsyxijn ahjon tykönä.
Siir 38:30 Wasara lukidze hänen corwans:
Siir 38:31 Hän ahkeroidze sijtä/ cuinga hän työns taidais oikein tehdä/ ja pitä ajatteleman cuinga hän sen saa walmixi/ ja warahin ja hiljain ahkeroidze sijtä/ cuinga hän sen taidais hywin lopetta.
Siir 38:32 Nijn myös sawen walmistaja: hänen pitä työstäns ottaman waarin/ jalgoillans pitä hänen pyörä käändämän/ ja pitä aina tekemän työns murhella/ ja hänellä on hänen määrätty päiwätyöns.
Siir 38:33 Hänen pitä käsiwarrellans sawesta astian walmistaman/ ja täyty cumarta idzens jalcains tygö wäsyxijn.
Siir 38:34 Hänen pitä ajatteleman/ cuinga hän sen hywin siliäxi siwu sisäldä/ ja pitä warahin ja hiljain käwäisemän pädzin.
Siir 38:335 Caicki nämät turwawat wircaans/ ja jocainen ahkeroidze että hän taidais työns tehdä.
Siir 38:36 Ei nijtä saada olla paidzi Caupungis.
Siir 38:37 Mutta ei heitä taita cuhungan lähettä/ ei heille taita myös walda annetta/ ja ei he taida hallita yhteistä Canssa.
Siir 38:38 Ei heillä ole ymmärryst opettaman Ramatust/ eikä saarnaman oikeutta ja wanhurscautta.
Siir 38:39 Ei he taida luke sananlascuja/ mutta heidän täyty otta waari ajallisesta elatuxesta/ eikä edemmä ajattele cuin he työlläns woitta taitawat.

Vers. 10. Syndiä tekemäst) Tule ensin hywäxi/ anna sijtte rucoilla edestäs ja nijn ota Parandaja tygös.
v. 13. Hänen) Rucous autta enämmän cuin woide) ja Pappi teke enämmän cuin Läkäri/ mutta/ sen pahembi/ ei olla hywä/ sentähden wähä rucousta ja Pappia totellan.
v. 20. Tykös) Nijncuin Dawid sanoi lapsestans: minun täyty hänen tygöns mennä/ ei hän tule minun tygöni/ 2. Sam. 12:22.

XXXIX. Lucu .

OPettaja ei taida muuta työtä tehdä cuin tutkia Ramatuita: sillä peldomiesten ja seppäin täyty pitä waari

työstäns/ ja ei ole heillä aica luke/ v. 25.
Mutta opettajan pitä edzimän wijsautta Jumalan sanasta ja Historiaista/ ja suostuman suurijn ja pienijn/ ja waeldaman wieralla maalla/ v. 1.
Hänen pitä rucoileman idze edestäns ja Canssan edestä/ tutkiman Jumalan sana idzeltäns/ ja sijtte sitä muille selittämän/ v. 7.

Siir 39:1 MUtta joca pyytä sen corkeimman Lakia opettaman/ hänen pitä edzimän caickein wanhain wijsauden/ ja tutkiman ennustuxia.
Siir 39:2 Hänen pitä cadzeleman jaloin miesten tecoja/ ja ottaman waarin mitä ne selittäwät ja opettawat.
Siir 39:3 Hänen pitä oppiman hengelliset sananlascut/ ja harjoitteleman idzens sywisä puheisa.
Siir 39:4 Hän taita palwella Päämiehiä/ ja olla Herrain seas/ hän tietä idzens käyttä wieralla maalla:
Siir 39:5 Sillä hän on coetellut mitä ihmisten seas kelpa ja ei kelpa.
Siir 39:6 Ja ajattele/ cuinga hänen pitä warahin nouseman HERra edzimän/ joca hänen luonut on/ ja rucoileman sen corkeimman edesä.
Siir 39:7 Hän awa suuns rohkiast/ ja rucoile caiken Canssan syndein tähden.
Siir 39:8 Ja cosca HERra lepytetty on/ nijn hän anda hänelle runsast wijsauden hengen:
Siir 39:9 Että hän taita anda wijsasta neuwo/ ja opetta woimalla.
Siir 39:10 Sentähden kijttä hän HERra rucouxesans/ ja HERra anda armon että hänen neuwons ja oppins menesty.
Siir 39:11 Jonga hän ensin ajattele idzelläns/ ja sano sijtte neuwons ja oppins ulos/ ja wahwista sen pyhällä Kirjoituxella.
Siir 39:12 Ja moni ihmettele hänen wijsauttans/ jonga ei ikänäns pidä huckuman.
Siir 39:13 Ei händä coscan unohdeta/ mutta hänen nimens pysy ijancaickisest.
Siir 39:14 Mitä hän on opettanut/ pitä wastakin saarnattaman/ ja seuracunnan pitä händä ylistämän.
Siir 39:15 Nijn cauwan cuin hän elä/ nijn hänellä on suurembi nimi cuin tuhannella muilla/ joca myös hänellä hänen cuolemanskin jälken pysy.
Siir 39:16 MInulla on wielä jotakin sanomist: sillä minä olen nijncuin täysi Cuu.
Siir 39:17 Cuulcat minua te pyhät lapset/ ja caswacat nijncuin istutetut cuckaiset juoxewan ojan reunalla.
Siir 39:18 Ja andacat makia haju teistän nijncuin pyhä sawu.
Siir 39:19 Cucoistacat nijncuin walmut ja hywällä hajatcat/ weisatcat kijtoswirttä ja kijttäkät HERra caikis hänen töisäns/ ylistäkät hänen nimens caunist.

Siir 39:20 kijttäkät händä ja ylistäkät weisamisella ja helisemisellä/ ja sanocat näin kijtos.
Siir 39:21 CAicki HERran tegot owat sangen hywät/ ja mitä hän käske/ se tapahtu oikialla ajalla/ ja ei kengän rohke sanoa: mihingä tämä? sillä he tulewat ajallans toiwotettuna.
Siir 39:22 Nijncuin silloin cosca wesi seisoi hänen käskystäns nijncuin muurit/ ja wedet seisoit hänen sanans jälken/ nijncuin he olisit ollet suljetut:
Siir 39:23 Sillä mitä hän käskylläns toimitta/ se on suloinen/ ja ei ihminen rohke walitta että jotakin hänen awustans puuttu.
Siir 39:24 Caicki ihmisten työt owat hänen edesäns/ ja ei hänen silmäins edestä ole mitän salattu.
Siir 39:25 Hän näke caicki cappalet mailman algusta/ haman mailman loppun asti/ ja ei hänen edesäns ole yhtäkän cappalda vtta.
Siir 39:26 Ei ihmisen pidä sanoman: mihingä tämä? sillä hän on luonut jocaidzen/ nijn että ne johongun kelpawat.
Siir 39:27 Sillä hänen siunauxens wuota nijncuin wirta/ ja tuoreutta maan nijncuin juoxewa wesi.
Siir 39:28 Sitä wastan/ hänen wihans sattu pacanoihin/ nijncuin silloin cosca hän anda wetisen maan cuiwua.
Siir 39:29 Hänen työns owat pyhäin edes oikiat/ mutta jumalattomat louckawat idzens nijhin.
Siir 39:30 Caicki cuin algusta luotu on/ se on hywille hywä/ mutta jumalattomille on se wahingolinen.
Siir 39:31 Ihminen tarwidze elämääns/ wettä/ walketa/ rauta/ suola/ jauho/ hunajata/ riesca/ wijna/ öljyä ja waatteita.
Siir 39:32 Caicki nämät tulewat hywille hywäxi/ ja jumalattomille wahingoxi.
Siir 39:33 Tuulet owat myös puolittain luodut costoxi/ ja heidän puhalluxellans tekewät he wahingota.
Siir 39:34 Ja cosca rangaistus pitä tuleman nijn owat he julmat/ ja täyttäwät heidän luojans wihan.
Siir 39:35 Tuli/ raket/ nälkä/ cuolema/ caicki nämät owat luodut costaman.
Siir 39:36 Medzän pedot/ Scorpionit/ kärmet ja miecka/ owat myös luodut costoxi/ wahingoittaman jumalattomia.
Siir 39:37 Ne tekewät ilolla hänen käskyns/ ja owat walmit cunga hän heitä tarwidze maan päällä/ ja cosca hetki tule/ nijn ei ne ole joutilat.
Siir 39:38 Tämä on se josta minä rupeisin ja ajattelin kirjoitta/ nimittäin/ että caicki HERran tegot owat hywät:
Siir 39:39 Ja cukin on ajallans tarpellinen/ nijn ettei ihmisen tarwita sanoman:
Siir 39:40 Ei ne caicki ole hywät: sillä jocainen on ajallans callis.

Siir 39:41 Sentähden pitä ihmisen kijttämän ja ylistämän HERran nime sydämellä/ ja suulla.

Vers. 25. Ei muutta työtä) Sentähden owat saarnamiehet ja ne jotca Schouluis opettawat aina Christicunnas ollet/ ja wielä nyt owat enimmitten wapat työstä ja werosta/ että heillä olis tila luke ja otta waari opista/ Malach 2:7. Rom. 12:8. 1. Tim. 4:13.
v. 1. Opettaman) Pitäjän Pappi ja saarnamies pitä lukeman ja harjoittaman idzens caickinaisis kirjois/ nijn Jumala anda hänelle ymmärryxen. Mutta jotca ei tahdo luke/ waan palwelewat wadzans/ ne hän jättä tyhjäxi.

XL. Lucu .

SIrach neuwo caickia kijttämän Jumalata/ joca caicki hywin säätä ja asetta ihmisen hywäxi/ v. 16.
hän on caicki asettanut hywille parhaxi/ ja warusta luondocappalet pahoille costaman/ v. 27.
Sijtte muistuttele hän sitä wiheljäisyttä/ murhetta/ lewottomutta/ pelco ja waara/ jonga ala caicki täsä mailmas annetut owat/ v. 1.

Siir 40:1 WIheljäinen ja surkia meno on caickein ihmisten elämällä/ hamast äitin cohdusta/ nijn sijhen asti cuin he jällens maahan haudatan:
Siir 40:2 Joca on meidän caickein äitim/ täällä on aina murhe/ pelco ja wijmein cuolema odottaminen:
Siir 40:3 Nijn sen cuin suures cunnias istu/ cuin halwimmangin maan päällä:
Siir 40:4 Nijn sen joca silckiä ja Cruunua canda/ cuin sengin joca rohtimihin on puetettu.
Siir 40:5 Täällä on aina wiha/ kijwaus/ tusca/ sota ja cuoleman waara/ rijta ja tora. Ja cosca ihminen yöllä lewä ja maca wuotesans/ nijn tulewat monet ajatuxet eteen.
Siir 40:6 Ja waicka hän wähän lepo saa/ nijn ei se cuitengan mitän ole: sillä hän peljätetän unisans/ nijncuin hän wihamiehet näkis.
Siir 40:7 Ja cosca hän heräjä/ ja näke hänens suruttomaxi/ nijn se on hänelle nijncuin sille joca sodasta on pääsnyt/ ja ihmettele ettei siellä hätä ollut.
Siir 40:8 Sencaltaista tapahtu caikelle lihalle/ sekä ihmisille että eläimille/ mutta jumalattomille seidzemen kerta enä.
Siir 40:9 Murha/ weri/ rijta/ miecka/ wahingo/ nälkä/ hucka ja waiwa/ caicki nämät owat asetetut jumalattomia wastan:
Siir 40:10 Sillä weden paisumus piti myös heidän tähtens tuleman.

Siir 40:11 CAicki cuin maasta tule/ pitä maaxi jällens tuleman/ nijncuin caicki wedet mereen jällens juoxewat.
Siir 40:12 Caicki lahjat ja wäärin saatu calu pitä huckuman/ mutta totuus pysy ijancaickisest.
Siir 40:13 Jumalattomain calu rauke tyhjän ja cuiwa nijncuin oja/ ja nijncuin uckoinen satest lacka.
Siir 40:14 He owat iloiset nijncauwan cuin he lahjoja ottawat/ mutta wijmeiseldä pitä heidän cuitengin huckuman.
Siir 40:15 Jumalattomain jälkentulewaisten ei pidä wesoiman/ ja wäärintekiäin juuri pitä seisoman paljalla carilla.
Siir 40:16 Ja waicka hän wielä seisois jotakin sywäs ja weden tykönä/ nijn hänen pitä cuitengin häwitettämän/ ennen cuin hän kypsy.
Siir 40:17 Mutta hywin tehdä on nijncuin siunattu krydimaa/ja laupius pysy ijancaickisest.
Siir 40:18 Joca idzens työlläns elättä ja tyty sijhen/ hänellä on lewollinen elämä/ se on löytä parhan tawaran.
Siir 40:19 Lapsia synnyttä ja Caupungita parata/ saatta ijäisen muiston/ mutta cunnialinen waimo on enämbi cuin nämät molemmat.
Siir 40:20 Wijna ja candele iloittawat sydämen/ mutta wijsaus on suloisembi nijtä molembita.
Siir 40:21 Pillit ja harput cuuluwat hywin/ mutta ystäwälinen puhe on nijtä parembi.
Siir 40:22 Sinun silmäs cadzowat mielelläns sitä cuin otollinen ja caunis on/ mutta wiherjäinen kylwö on parembi nijtä.
Siir 40:23 Ystäwä tule ystäwäns tygö tuscas/ mutta mies ja waimo paljo enämmin.
Siir 40:24 Weli autta weljens hädäs/ mutta laupius autta paljo enämmin.
Siir 40:25 Culda ja hopia tukewat miehen/ mutta hywä neuwo paljo enämmin.
Siir 40:26 Raha ja rijsta rohwaisewat/ mutta HERran pelco paljo enämmin.
Siir 40:27 Ei HERran pelgolda mitän puutu/ eikä se tarwidze yhdengän miehen apua.
Siir 40:28 HERran pelco on siunattu krydimaa/ ja ei ole mitän nijn caunista cuin se on.
Siir 40:29 Poican/ älä pyydä kerjätä/ parembi on cuolla cuin kerjätä.
Siir 40:30 Joca idzens luotta toisen pöytän/ ei hän ajattele idziäns elättä cunnialisest: Sillä hänen täyty tehdä syndiä toisen miehen ruan tähden.
Siir 40:31 Mutta toimellinen mies cawahta sitä.
Siir 40:32 Kerjäys maista häpemättömän suulle hywin/ mutta se tule wijmein hänelle pahaxi.

XLI. Lucu .

Wäärys tuotta kirouxen/ v. 11.
mutta siweys/ cunnialisus töis/ hywä huonen hallitus/ Christillinen Awioskäsky/ ystäwälisys/ wijsaus/ on HERran pelgolla autuus/ v. 17.
kerjäys ja elo toisen pöydäldä/ on ylöncadzottapa/ v. 29.
Cuolema on rickaille cauhia/ ja murhellisille lohdullinen/ v. 1.

Siir 41:1 O cuolema cuinga catkera sinä olet/ cosca ihminen sinua ajattele/ jolla on hywät päiwät ja paljon calua/ ja elä ilman suruta/
Siir 41:2 Ja jolle caicki asiat hywin käywät/ ja woi wielä syödä.
Siir 41:3 O cuolema cuin hywin sinä teet tarwidzewalle/ joca heicko ja wanha on:
Siir 41:4 Ja caikesa murhesa elä/ eikä ole parembata toiwottapa eli odotettawa.
Siir 41:5 Älä pelkä cuolemata/ johdata mielees että tämä on näin asetettu HERralda caikelle lihalle/ sekä nijlle jotca sinun edelläs ollet owat/ että nijlle jotca sinun jälkes tuleman pitä.
Siir 41:6 Mitäs olet Jumalan tahto wastan/ jocos elät kymmenen/ sata eli tuhannen ajastaica:
Siir 41:7 Sillä ei cuolemas kysytä/ cuinga cauwan ihminen elänyt on.
Siir 41:8 JUmalattomain lapset/ ja jotca idzens jumalattomain seuran andawat/ tulewat cauhistuxexi.
Siir 41:9 Jumalattomain lasten perindöcalu pitä huckuman/ ja heidän jälkentulewaisens pitä oleman ylöncadzotut.
Siir 41:10 Lasten täyty walitta jumalatoinda Isä: sillä he owat hänen tähtens ylöncadzotut.
Siir 41:11 Woi teitä te jumalattomat/ jotca hyljätte sen corkeimman Lain:
Siir 41:12 Joco te elättä eli cuoletta/ nijn te oletta kirotut.
Siir 41:13 Nijncuin caicki cuin on maasta/ tule jällens maaxi: nijn tulewat myös jumalattomat kirouxesta cadotuxeen.
Siir 41:14 Ihmisen kärsimys olcon täällä nijncauwan cuin hän elä/ mutta jumalattomain nimi pitä pyhittämän pois/ joca ei mitän kelpa.
Siir 41:15 Cadzo ettäs pidät hywän nimen/ joca wahwembana pysy cuin tuhannen cullaista tawarata.
Siir 41:16 Olcon elämä nijn hywä cuin hän on/ cuitengin se pysy wähän aica/ mutta hywä nimi pysy ijancaickisest.
Siir 41:17 Poicani/ cosca teille hywin käy/ nijn cadzocat/ ja pysykät Jumalan pelgosa.
Siir 41:18 Mixi te häpette minun sanojani?

Siir 41:19 Ihminen häpe silloin usein/ cosca ei hänen pidäis häpemän/ ja mielisty usein sijhen cuin ei hänen pidäis mielistymän.
Siir 41:20 Häwetkän Isä ja äiti huorudest/ Päämies ja Herra walhest:
Siir 41:21 Duomari ja neuwonandaja wäärydest/ ja yhteinen Canssa cowacorwaisudest.
Siir 41:22 Lähimmäinen ja ystäwä wahingota tekemäst/ ja kylänmies warcaudest.
Siir 41:23 Häpe/ ettäs käsiwarrellas macat pöydällä leiwän päällä.
Siir 41:24 Häpe/ ettes kestä lucua laskemas/ ja ettes kijtä cosca sinua terwetetän.
Siir 41:25 Häpe/ ettäs porttoja cadzot/ ja ettäs käännät caswos pois sugustas.
Siir 41:26 Häpe/ ettäs muutat perinnön ja huomenlahjan/ ja ettäs himoidzet toisen emändätä.
Siir 41:27 Häpe sinuas himoitaxes toisen pijca/ ja seisoaxes hänen wuotens tykönä.
Siir 41:28 Häpe/ ettäs soimat ystäwätäs/ ja cosca sinä hänelle jotakin annat/ nijn älä sitä soima hänelle.
Siir 41:29 Häpe sanoa caickia mitäs cuullut olet/ ja ilmoitta salaista ja uscottua puhetta. Nijn sinä oikein häpet ja tulet racastetuxi ja ylistetyxi caikilda ihmisildä.

Vers. 7. Tehdä hywin) Autuas on se joca hywä teke/ ja idzens cunnialla elättä/ ja jonga Jumala lahjoitta hywillä lapsilla/ hywän tapaisella puolisalla/ wijsaudella/ ystäwydellä/ caickinaisella tawaralla/ hywillä ystäwillä ja sugulla/ rickaudella ja ymmärryxellä: ja cosca ihminen myös pelkä HERra/ nijn hän on oikein siunattu/ nijncuin Sirach täsä sanoa tahdois 29. versyn asti.
v. 29. Kerjätä) nijncuin ne tekewät jotca ei wijdzi työtä tehdä.
v. 30. Tehdä syndiä) Hänen täyty olla mielin kielin/ puhua ja luwata mitä isändä tahto.

XLII. Lucu .

JUmalattomat owat ylöncadzotut ja kirotut/ hywillä on ijäinen nimi/ ja ei tule ikänäns häpiään/ v. 8.
Joca häpiän teke/ hän on däärä ja sijwotoin/ hänen täyty häwetä/ v. 20.
Joca Jumalan käskyn pitä/ teke oikein ja otta waarin omastans/ ei hänen tarwita häpemän/ v. 1.
Tyttärist on suuri waara/ sentähden pitä heitä wisust cadzottaman/ v. 9.
Waimot taitawat huokiast pettä/ v. 12.

Siir 42:1 Mutta älä näiden tähden ensingän häpe/ älä myös tee kenengän tähden wäärin.
Siir 42:2 Nimittäin: Jumalan Laista ja sen corkeimman lijtosta/ pitä jumalista oikeudes.
Siir 42:3 Olla uscollinen lähimmäiselle cumpanillens: anda suculaisten saada perindöns.

Siir 42:4 Ahkeroita pitämän oikiata mitta ja waaca/ tytyä jocos woitat paljon eli wähän.
Siir 42:5 Oikein tehdä ajallisen calun ostamises ja myymises: opetta lapsia ahkerast: lyödä pahoja palwelioita.
Siir 42:6 Kätke hywin omas pahalda waimolda: caicki hywin lukita/ cusa paljon ottamist on.
Siir 42:7 Mitä heille on andaminen/ caicki luke ja punnita: caicki ando ja otto kirjoitta.
Siir 42:8 Neuwo taitamattomia ja pöhköjä ja peräti wanhoja ihmisiä/ ettei he nuorten cansa rijtelis: Näin sinä tulet soweljaxi ihmisexi/ ja joca mieheldä kijtetyxi.
Siir 42:9 NAittamatoin tytär saatta Isäns paljon walwoman/ ja murhe hänestä/ otta paljon unda häneldä pois. Cosca hän nuori on/ että hän wanhenis/ eli cosca hän miehen saa/ ettei se olis hänelle tyly: eli cosca hän wielä neidzy on/ mahtais häwäistyxi ja Isäns huones rascaxi tulla.
Siir 42:10 Eli cosca hän miehens tykönä on/ ettei hän pidä idzens cunnialisest/ eli ettei hän saa lasta hänen cansans.
Siir 42:11 Jos ei sinun tyttäres ole häweljäs/ nijn ole cowa hänen cansans/ ettei hän tee sinua wihamiehes pilcaxi/ ja coco Caupungi saa sinusta puhumist/ ja sinun pitä jocaidzelda häpiän cuuleman/ ja joca miehen edes häpemän.
Siir 42:12 Älä cadzele ymbärins caunita ihmisiä/ ja älä mielelläs ole waimowäen seas:
Siir 42:13 Sillä nijncuin waatteista tule coi/ nijn myös paljon paha tule waimoista.
Siir 42:14 Lewollisembi on asua pahan miehen cansa/ cuin silittelewän waimon/ joca idzens nauroxi ja pilcaxi saatta.
Siir 42:15 MInä ylistän HERran töitä/ ja pyhästä Ramatusta nijtä ilmoitan/ nijncuin minä nijstä lukenut olen.
Siir 42:16 Auringo walista caiken mailman/ jonga walkeus on caickein kirckain.
Siir 42:17 EI se ole wielä nytkän annettu pyhille HERralda/ että he caicki hänen ihmens sanoa taitawat: sillä Caickiwaldias HERra on tehnyt heitä nijn suurexi/ ja caicki cappalet owat ylön suuret ylistettä nijncuin kyllä sopis.
Siir 42:18 Hän tutki yxinäns sywyden ja ihmisten sydämet/ ja tietä mitä he ajattelewat: sillä HERra tietä caicki cappalet/ ja näke millä ajalla cukin pitä tapahtuman.
Siir 42:19 Hän ilmoitta mitä tapahtunut on/ ja mitä tapahtuwa on/
Siir 42:20 Ja ilmoitta mitä salattu on/ hän ymmärtä caiken salaisuden/ ja ei yxikän asia ole häneldä peitetty.
Siir 42:21 Hän osotta suuren wijsaudens caunist/ ja hän pysy ijancaickisest ijancaickiseen.
Siir 42:22 Ei ihminen taida tehdä hända suuremmaxi eikä wähemmäxi/ ei hän myös tarwidze yhtäkän neuwo.

Siir 42:23 O cuinga iloiset owat caicki hänen työns/ waicka ihminen työläst taita ainostans kipinän sijtä ymmärtä.
Siir 42:24 He eläwät caicki/ ja nijn myös ijancaickisest pysywät: ja mihingä hän heitä tarwidze/ nijn he owat hänelle cuuliaiset.
Siir 42:25 Caikis paicois owat caxi cahta wastan/ ja yxi yhtä wastan.
Siir 42:26 Ja mitä hän teke/ nijn ei sijtä mitän puutu/ ja hän on asettanut jocaidzen/ cuhunga se tarpellinen oleman pitä.

XLIII. Lucu .

SIrach kijttä Jumalata/ joca caicki on tehnyt/ cadzo ja hallidze/ v. 15.
taiwas/ v. 1.
pilwisä ja tuulesa/ v. 12.
ja meresä/ v. 25.
jonga sanan cautta caicki cappalet pysywät/ jongatähden hänen herrauttans pitä caicki ylistämän/ v. 28.

Siir 43:1 JA cuca suuttu cadzomast hänen jalouttans? Ihminen näke hänen jaloudens sijnä suuresa corkeudesa/ sijnä selkiäs perustuxes/ ja caunis taiwahas.
Siir 43:2 COsca Auringo nouse/ nijn hän ilmoitta päiwän/ joca yxi on sen corkeimman ihmellinen työ.
Siir 43:3 Puolipäiwäst cuiwa hän maan/ ja cuca woi olla hänen palawudesans?
Siir 43:4 Hän on palawambi cuin monda pädziä/ ja poltta wuoret/ ja hohta palawutta tyköns/ ja anda nijn kirckan paisten idzestäns/ että se silmät häikäise.
Siir 43:5 Se on suuri HERra joca hänen tehnyt on/ ja on käskenyt hänen nijn nopiast juosta.
Siir 43:6 JA Cuun pitä caikes mailmas ajallans paistaman/ ja eroittaman Cuucaudet/ ja jacaman wuoden.
Siir 43:7 Cuun jälken luke ihminen juhlapäiwät/ hän on walkeus joca wähene ja caswa jällens.
Siir 43:8 Hän teke Cuucauden/ caswa ja muutta idzens ihmellisest.
Siir 43:9 HÄn walista caiken taiwan sotawäen ylhällä wahwudes/ ja kirckat tähdet caunistawat taiwan.
Siir 43:10 Nijn on HERra corkeudes käskenyt heidän mailma walista.
Siir 43:11 Jumalan sanan cautta pitäwät he heidän säätyns/ ja ei wäsy walwomast.
Siir 43:12 Cadzo taiwan caarta/ ja kijtä händä/ joca sen tehnyt on: sillä hän on sangen caunis.
Siir 43:13 Hän on tehnyt taiwan caunist ymmyrjäisexi/ caiken ymbärins/
Siir 43:14 Ja sen corkeimman käsi on wenyttänyt hänen.

Siir 43:15 Hänen sanans cautta sata paljo lunda/ ja hän anda ihmellisest tulen leihmahta secaisin/ nijn että taiwas awa idzens.
Siir 43:16 Ja pilwet häälywät nijncuin linnut lendäwät.
Siir 43:17 Hän teke woimallans pilwet paxuxi/ nijn että raket sieldä satawat. Hänen Uckoisens jylinä peljättä maan/ että wuoretkin hänen edesäns wärisewät.
Siir 43:18 Hänen tahdostans puhalda etelätuuli ja pohjatuuli.
Siir 43:19 Ja nijncuin linnut lendäwät/ nijn käändäwät myös tuulet idzens/ ja puhaldawat lunda cocon/ nijn että hän aja cocon/ ja se puto alas nijncuin heinäsircat.
Siir 43:20 Hän on nijn walkia että hän häikäise silmät/ ja sydämen täyty ihmetellä sancaltaista camalata sadetta.
Siir 43:21 Hän wuodatta härmän maan päälle nijncuin suolan/ ja cosca se kylmetty/ nijn sitä tule jää/ nijncuin teroitetut puicot.
Siir 43:22 Ja cosca kylmä pohjatuuli puhalda/ nijn wesi tule jääxi.
Siir 43:23 Cusa wettä on/ siellä se puhalda/ ja puke weden päällens/ nijncuin haarniscan.
Siir 43:24 Hän turmele wuoret ja poltta corwet/ ja cuiwa caickinaisen wiherjäisen nijncuin tuli. Sitä wastan autta syngiä pilwi/ ja caste wirwotta caicki jällens poudan jälken.
Siir 43:25 Hänen sanallans estä hän meren pysymän siasans ettei se edemmä pääse/ ja hän on pannut luodot sijhen.
Siir 43:26 Jotca merellä waeldawat/ ne juttelewat sen waaroista/ ja me jotca sitä cuulemma/ ihmettelemme.
Siir 43:27 Siellä owat camalat ihmet/ moninaiset eläimet ja Walascalat/ jonga läpidzen täyty ihmisten purjehtia.
Siir 43:28 LYhykäisest/ hänen sanallans pysywät caicki cappalet:
Siir 43:29 Ja jos me wielä paljongin sanoisimme/ nijn en me cuitengan kerkiä caickijn lyhykäisestäkän.
Siir 43:30 Hän on caicki tyynni. Ja waicka me wielä caickia corkiast cunnioitam/ mitäst se on? hän on wielä sijttengin paljo corkiambi cuin caicki hänen työns.
Siir 43:30 HERra on sanomattomast suuri/ ja hänen woimans on ihmellinen.
Siir 43:31 Kijttäkät ja cunnioittacat HERra teidän woimanne perästä:
Siir 43:32 Hän on sijttekin corkiambi.
Siir 43:33 Ylistäkät händä caikesta woimasta ja älkät lacatco/ et te cuitengan sinne kerkiä.
Siir 43:34 Cuca on hänen nähnyt/ että hän hänestä sanois?
Siir 43:35 Cuca taita händä nijn corkiast ylistä cuin hän on? me näemme ainoastans wähimmän hänen

töistäns: sillä paljo ihmellisemmät owat meildä wielä peitetyt. Sillä caicki on HERra tehnyt/ jotca hän anda jumalisten tietä.

Vers. 25. Caxi cahta wastan) Jumala on nijn asettanut että toinen luondocappale on toista wastan/ wesi ja walkia/ kylmä ja lämmin/ etc.$
V. 25. Ettei se edemmä pääse) Ettei se paisu ylidze rannan maan päälle.
V. 36. Wähimmän) Cuingast me sijs taidamme tutkia caicki Jumalan töiden syyt/ ja cuinga paljon hän woi/ taicka sano mitä ei hän woi/ ja sijtä meidän järjelläm päättä: sillä Jumala woi tehdä ylidze meidän ajatuxem/ Ephes. 3:20.

XLIV. Lucu .

SIrach ylistä pyhiä Isiä/ heidän hywä hallitustans/ wijsasta neuwons/ ennustuxia ja hengellisiä lauluja/ v. 1. jotca sentähden owat HERralda siunatut/ v. 10.
luettele nijn yhden toisen jälken/ Enochin/ Noahn/ Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin/ v. 16.

Siir 44:1 KIjttäkäm cunnialisia miehiä ja meidän Isiäm/ yhtä toisens jälken.
Siir 44:2 MOnda cunnialista työtä on HERra tehnyt heidän cansans algusta/ hänen suurella woimallans.
Siir 44:3 He owat waldacundans hywin hallinnet/ ja jaloja töitä tehnet.
Siir 44:4 He owat wijsast neuwonet/ ja ennustanet.
Siir 44:5 He owat maacundia ja Canssoja hallinnet neuwolla ja Ramatun ymmärryxellä.
Siir 44:6 He owat lauluja opettanet/ ja hengellisiä weisuja ajatellet. He owat ollet rickat/ ja heillä on ollut paljon tawarata/ ja owat rauhasa hallinnet nijncauwan cuin he täällä olit.
Siir 44:7 Näin owat he caicki aicanans ollet kijtettäwät/ ja nijncauwan he elit suures cunnias pidetyt.
Siir 44:8 Ja jätit cunnialisen nimen.
Siir 44:9 Mutta muilla ei ole yhtän kijtosta/ jotca owat huckunet/ nijncuin ei he ensingän olis elänet/ nijn myös heidän lapsens heidän jälkens.
Siir 44:10 Mutta pyhille ihmisille/ joiden wanhurscaus ei unohdeta/ on hywä perindö jäänyt/ ynnä heidän lastens cansa.
Siir 44:11 Heidän jälkentulewaisens pysyit lijtos/ ja heidän tähtens owat heidän lastens lapset pysynet ijancaickisest.
Siir 44:12 Ja heidän kijtoxens ei pidä huckuman.

Siir 44:13 He owat rauhas haudatut/ mutta heidän nimens elä ijancaickisest.
Siir 44:14 Canssa puhu heidän wijsaudestans:
Siir 44:15 ja seuracunda ilmoitta heidän kijtoxens.
Siir 44:16 ENoch kelpais HERralle/ ja otettin pois: Että hän olis mailmalle neuwo catumuxeen.
Siir 44:17 NOah löyttin nuhtettomaxi/ ja hän löysi wihan aicana armon.
Siir 44:18 Ja tallella pidettin maan päällä cosca wedenpaisumus tuli.
Siir 44:19 Hän sai lijton mailman puolest/ ettei yxikän liha pidä sillen weden paisumisella huckuman.
Siir 44:20 ABraham corkiast cunnioitettu monen Canssan Isä/ jolla ei ole werta cunniasa.
Siir 44:21 Hän piti sen corkeimman Lain/ ja Jumala teki hänen cansans lijton/ jonga hän asetti hänen lihaans: ja hän löyttin silloin uscollisexi cosca hän kiusattin.
Siir 44:22 Sentähden lupais Jumala hänelle walalla/ että hänen siemenens cautta piti caicki pacanat siunattaman/ ja hänen piti nijncuin tuhca maasa enättämän.
Siir 44:23 Ja hänen siemenens corgotettaman nijncuin tähdet/ ja oleman perilliset yhdestä merestä nijn toiseen/ ja wirrasta haman mailman ären asti.
Siir 44:24 JA se siunaus caickein ihmisten päälle:
Siir 44:25 Ja hän wahwisti lijton Isaachin cansa/ hänen Isäns Abrahamin tähden/ ja andoi sen tulla ja pysyä Jacobis. Hänen siunais hän armollisest/ andoi hänelle perinnön/ eroitti hänen osans/ ja jacoi hänen cahtentoistakymmenen sucucundaan.

XLV. Lucu .

SIrach puhu Mosexest ja hänen wirastans/ v. 1.
Aaronist/ hänen waatteistans ja Pappeudestans/ v. 7.
Dathanin capinast ja Aaronin perinnöst/ v. 22.
Pinehaxen kijwaudest synnin tähden/ joca tuli wahwistetuxi Pappeuden lijtton/ v. 28.

Siir 45:1 HÄn andoi hänestä tulla pyhän miehen Mosexen/ joca caikelle mailmalle racas ja otollinen oli/ ja jolle sekä Jumala että ihmiset armeliat olit/ jonga nimi corkiast cunnioitetan.
Siir 45:2 Händä cunnioitti hän nijncuin pyhiäkin Isiä/ ja corgotti hänen suurest/ nijn että wihamiesten täydyi händä peljätä:
Siir 45:3 Ja andoi hänen tehdä monda ihmettä sanoilla. Hän teki hänen cunnialisexi Cuningasten edes/ ja andoi hänelle käskyn Canssastans/ ja osotti hänelle jaloudens.

Siir 45:4 Hän walidzi hänen pyhään säätyyn/ hänen uscons ja siweydens tähden/ ja walidzi hänen caikist
ihmisist.
Siir 45:5 Hän andoi hänen cuulla oman änens/ ja otti hänen syngiään pilween.
Siir 45:6 Hän andoi hänelle läsnä ollesans käskysanat/ nimittäin/ elämän ja wijsauden Lain/ että hänen piti
opettaman Jacobille hänen lijttons ja Israelille hänen oikeudens.
Siir 45:7 HÄn corgotti Aaronin hänen weljens myös Lewin sucucunnasta/ hänen caltaisens.
Siir 45:8 Hän teki ijancaickisen lijton hänen cansans/ ja andoi hänelle pappiuden Canssan seas.
Siir 45:9 Hän waatetti hänen cunnialisest ja caunist/ ja puetti jalon hamen hänen päällens/ ja caunisti
hänen caickinaisilla caunistuxilla.
Siir 45:10 Hän walmisti hänelle callin käädyn/ hän puki alaisen waatten hänen päällens/ sen pitkän hamen
ja päälishamen.
Siir 45:11 Ja ripusti monda cullaista culcuista ja nasta hänen päällens/ aina ymbärins/ helisemän cosca hän
käwi ulos ja sisälle.
Siir 45:12 Ja se helinä piti cuuluman Pyhään/ jolla piti Jumalan edes hänen Canssans muistutettaman. Ja
pyhän hamen/ cullalla/ kellaisella silkillä ja purpuralla neulotun/ wäkikilwen rinnalle/ walkeuden ja oikeuden.
Siir 45:13 Taitawast ommellun calleilla kiwillä/ joihin cahdentoistakymmenen Israelin sucucunnan nimet
caiwetut olit/ ja kiwein wuolialda culdaan sioitellut/ että heitä Jumalan edes piti muistettaman.
Siir 45:14 Culdaladi lakis/ johon Pyhys caiwettu oli/ joca caicki oli caunis/ callis ja ihanainen.
Siir 45:15 Jongacaltaista ei ennen ole nähty.
Siir 45:16 Ei sitä saanut kengän panna päällens/ mutta ainoastans hänen poicans ja hänen poicans pojat
ijancackisen asti.
Siir 45:17 Hänen uhrins tehtin cahdesti jocapäiwä:
Siir 45:18 Moses täytti hänen kätens/ ja woiteli hänen pyhällä öljyllä.
Siir 45:19 Hänen cansans tehtin lijtto/ että hän ja hänen poicans piti händä palweleman ijancaickisest/
nijncauwan cuin taiwan päiwät olit/ piti Papit oleman siunamas hänen Canssans hänen nimens.
Siir 45:20 Hän walidzi hänen caikista eläwistä/ ruocauhria ja sawuuhria uhraman HERralle makiaxi hajuxi ja
muistoxi Canssa sowittaman.
Siir 45:21 Hän haldun andoi hänen sanans wiran/ opetta Jacobille hänen todistuxens/ ja hänen Laillans
Israeli walista.
Siir 45:22 Muut asetit tosin idzens händä wastan/ ja cadetit händä corwes/ nimittäin/ jotca Dathanin ja
Abiramin cansa olit/ ja kiucuidzewa Corahn joucko.

Siir 45:23 Mutta HERra näki sen/ ja ei se kelwannut hänelle/ ja he nieltin julmas wihas.
Siir 45:24 Hän andoi nähdä heisä cauhian ihmen/ ja söi heitä tulellans.
Siir 45:25 Hän cunnioitti myös wielä Aaronin/ ja andoi hänelle perinnön/ nimittäin/ hän jacoi hänelle caicki esicoiset: caickein muiden suhten lähetti hän hänelle caickein ensin leipä kyllä:
Siir 45:26 Sillä heidän piti syömän HERran uhrin/ jonga hän hänelle ja hänen siemenelles andoi.
Siir 45:27 Mutta ei heillä pitänyt osa maasa oleman/ eikä perindötä ottaman Canssan seas/ mutta HERra idze oli heidän osans ja perindöns.
Siir 45:28 PInehas Eleazarin poica oli colmas täsä cunnias/ hänellä oli kijwaus Jumalan pelgosa.
Siir 45:29 Ja cosca Canssa pois langeis/ oli hän uscollinen/ wahwa ja rohkia/ ja sowitti Israelin.
Siir 45:30 Sentähden annettin hänelle rauhan lijtto/ hallidzeman Pyhä ja Canssa/ joca myös piti ynnä hänen siemenens cansa pitämän papillisen cunnian ijancaickisest.
Siir 45:31 Nijncuin lijtto tehtin Dawidin cansa Judan sucucunnasta/ että hänen pojistans piti ainoastans yxi Cuningaxi tuleman.
Siir 45:32 Nijn myös Aaron ja hänen siemenens/ piti oleman sen perilliset/ opettamas meille wijsautta ja hallidzemas hänen Canssans oikein: ettei heidän säätyns ja cunnians olis huckunut/ mutta pysynyt heillä ijancaickisest.

Vers. 4. Pyhä sääty) se on/ hänen piti ainoastans toimittaman/ mitä Jumalalle tulis.

XLVI. Lucu .

JOsuan ihmet ja miehulliset työt kirjoitetan/ v. 1.
Chalebin/ v. 9.
Duomarein/ v. 13.
ja Samuelin usco ja wacuus/ v. 15.

Siir 46:1 JEsus Nave oli uljas sodas/ ja Propheta Mosexen jälken/ joca (oman nimens perän) sai suuren woiton Jumalan walittuin edes.
Siir 46:2 Ja he costit wihamiehillens/ jotca nousit heitä wastan/ että Israel olis saanut perimisens.
Siir 46:3 Hän sai cunnian cosca hän ojensi kätens/ ja weti mieckans Caupungeita wastan.
Siir 46:4 Cuca on ennen nijn miehullinen ollut? hän otti fangixi HERran wiholliset: hänen tähtens seisoi Auringo:

Siir 46:5 Ja yxi päiwä oli nijn pitkä cuin caxi.
Siir 46:6 Hän rucoili sitä corkeinda ja wäkewindä/ cosca hän wihollisens ahdisti caikelda curilda/ ja se suuri
HERra cuuli hänen rucouxens.
Siir 46:7 Ja andoi suuret kiwiraket langeta wihollisten päälle/ ja tappoi ne uppiniscaiset mennesäns alas.
Siir 46:8 Ja pacanat hawaidzit mitkä sotaaäset näillä olit/ ja että HERra idze oli läsnä sodas/ ja ajoi jaloja
taca.
Siir 46:9 JA Mosexen aicana teki hän myös Caleph Jephunnen pojalle hywän työn/ cosca he olit joucko
wastan/ ja estit Canssa syndiä tekemäst/ ja asetit wahingolisen capinan.
Siir 46:10 Sentähden wapahdettin ainoastans caxi nijstä cuudesta sadasta tuhannesta miehestä/ jotca
Canssan johdatit perindööns/ sijhen maahan josa riesca ja hunajata cuohu.
Siir 46:11 Ja HERra piti Calephin wäesäns haman wanhuten asti/ menemän wuorelle maacunnas/ jonga
siemen myös piti perinnön:
Siir 46:12 Että caickein Israelin lasten piti näkemän/ cuinga hywä on cuulla HERra.
Siir 46:13 JA Duomarit jocainen nimeldäns/ jotca ei epäjumalita palwellet/ eikä HERrasta luopunet/ myös
ylistetän.
Siir 46:14 Heidän luuns wielä nytkin wiherjöidzewät/ cusa he macawat:
Siir 46:15 Ja heidän nimens ylistetän heidän lapsisans/ jotca sen perinet owat.
Siir 46:16 Ja Samuel HERran Propheta/ joca hänen Jumalaldans racastettin: hän ojensi waldacunnan/ ja
woiteli Päämiehet hänen Canssans.
Siir 46:17 Hän duomidzi Canssa HERran Lain jälken/ ja HERra cadzoi jällens Jacobin puoleen.
Siir 46:18 Ja löyttin wagaxi ja uscollisexi Prophetaxi/ että ihmiset ymmärsit hänen olewan ennustuxesans
totisen.
Siir 46:19 Hän rucoili sitä wäkewätä HERra/ cosca hän wihollisians joca haaralda ahdisti/ ja uhrais nuoria
caridzoita.
Siir 46:20 Ja HERra jylisi alas taiwasta/ ja andoi cuulla idzens suuresa tuulesa:
Siir 46:21 Löi Tyrin Päämiehet/ ja Philisterein herrat.
Siir 46:22 Ja hänen loppuns edellä ennen cuolematans/ tunnusti hän HERran ja hänen woideltuns edes/
ettei hän yhdeldäkän ihmiseldä ollut raha ottanut/ ei yhtän kengäkän/ nijn ettei yxikän ihminen tainnut
händä laitta.
Siir 46:23 Ja cosca hän pois nuckunut oli/ ennusti hän ja ilmoitti Cuningalle loppuns/ ja andoi idzens cuulla
maasta/ ja awisti jumalattoman Canssan huckuwan.

Vers. 1. Jesus) On Wapahtaja eli woittaja.
V. 23. Ennusti) Että Samuel noita waimolda herätettin/ ja että hän sijtte ennusti cuin hän cuollut oli/ on ollut Sathanan haucutus (nijncuin Jumalan seuracunda sen sixi pitä) sillä pyhäin sielut ei ole Sathanan woimas: ja cuinga Samuel wastais cuollena/ joca ei eläisäns tahtonut Saulia wastata/ Aug.$ lib.$ 2. de$ mirab.$ scribit$. Ei Samuel sitä tehnyt/ nijncuin Sirach täsä luule Judalaisten ymmärryxest/ mutta jocu hengi Samuelin nimellä/ 1. Sam. 28:15.

XLVII. Lucu .

DAwidin ylistettäwistä töistä ja pyhistä weisuista/ v. 1.
Salomost/ hänen wijsaudestans sananlascuistans ja horjahtamisestans/ v. 14.
Robeamista/ v. 27.
ja Jerobeamista/ v. 29.

Siir 47:1 SIjtte ennusti Dawidin aicana Nathan:
Siir 47:2 Ja Dawid oli Israelin lapsist walittu/ ja nijncuin lihawa uhri Jumalalle omistettu.
Siir 47:3 Hän oli Lejonein cansa nijncuin wohlain/ ja Carhuin cansa/ nijncuin caridzain.
Siir 47:4 Nuorella ijälläns tappoi hän Sangarin/ ja otti pois häpiän Canssastans.
Siir 47:5 Hän nosti kätens ja paiscais lingolla/ ja löi maahan ylpiän Goljathin:
Siir 47:6 Sillä hän rucoili HERra sitä corkeinda/ hän wahwisti kätens lyömän sitä wäkewätä sotamiestä/ ja corgotti nijn Canssans sarwen.
Siir 47:7 Hän andoi händä ylistä kymmenen tuhannen edestä/ ja cunnioitti Jumalan siunauxella/ että hän sai Cuningan Cruunun.
Siir 47:8 Hän löi wiholliset jocapaicas/ ja löi maahan wastanseisojans Philisterit/ ja musersi ricki heidän sarwens/ nijncuin se wielä tänäpän rickimuserrettu on.
Siir 47:9 Jocaidzesta työstä kijtti hän Pyhä/ sitä corkeinda cauneilla weisuilla.
Siir 47:10 Hän weisais caikest sydämest/ ja racasti sitä joca hänen tehnyt oli.
Siir 47:11 Hän asetti laulajat Altarin tygö/ ja andoi heidän weisata hänen suloisia weisujans.
Siir 47:12 Hän asetti cunnialisest pidettä pyhäpäiwät/ että coco ajastajas pidäis caunist wuoden ajat muistettaman HERran nimen kijtoxella/ weisaten amulla Pyhäs.
Siir 47:13 HERra andoi hänen syndins andexi/ ja corgotti hänen sarwens ijancaickisest: ja teki lijton hänen

cansans/ että waldacunda ja Cuningalinen istuin Israelis piti hänellä pysymän.
Siir 47:14 HÄnen jälkens tuli hänen wijsas poicans Salomo Cuningaxi/ jolle Isä oli saattanut lewon/ hallidzeman rauhas:
Siir 47:15 Sillä Jumala oli caicki asettanut ymbäristöllä/ että hän olis rakendanut hänen nimellens huonen/ ja ojendanut Pyhän/ pysymän ijancaickisest.
Siir 47:16 O cuinga hywin sinä olet oppenut nuorella ijälläs/ ja sinä olit täynäns ymmärrystä/ nijncuin wesi joca maan peittä.
Siir 47:17 Ja sinä olet caicki täyttänyt sanan lascuilla ja opetuxilla/ ja sinun nimes cuulu caucana luodois/ ja sinun rauhas tähden racastettin sinua/ ja paljon sinusta pidettin.
Siir 47:18 Caicki maacunnat ihmettelit sinun weisujas/ sananlascujas/ wertauxias ja selityxiäs.
Siir 47:19 Ja kijtit HERra/ joca Israelin Jumalaxi cudzutan.
Siir 47:20 Sinä saatit culda nijn paljon cuin tina/ ja hopiata nijn paljon cuin Blyjyä.
Siir 47:21 Sinun sydämes suostui waimoihin/ ja sinä annoit exyttä sinus/ ja annoit wirhen tulla cunniahas.
Siir 47:22 Sinä teit että sinun lapses hyljättin/ ja wiha sattui sinun jälkentulewaisijs/ sinun tyhmydes rangaistuxexi.
Siir 47:23 Cosca waldacunda hajotettin/ ja Ephraimis epäjumalalinen waldacunda tuli.
Siir 47:24 Mutta ei HERra palainnut laupiudestans/ eikä muuttanut luwattua työtäns/ ei myös peräti cadottanut walittuins jäkentulewita/ eikä hyljännyt racastajans siemendä.
Siir 47:25 Mutta tallella piti jotakin Jacobin Canssasta/ ja juuren Dawista.
Siir 47:26 Ja Salomo nuckui Isäins cansa:
Siir 47:27 Ja jätti siemenestäns Roboamin/ taitamattoman miehen/ Canssa hallidzeman:
Siir 47:28 Jolla ei ymmärrystä ollut/ joca mielelläns saatti Canssan luopuman.
Siir 47:29 Ja Jerobeam Nebathin poica/ joca Israelin wei epäjumalan palweluxeen/ ja saatti Ephraimin syndiä tekemän.
Siir 47:30 Joiden synnit olit monet/ että he wijmein ajettin pois maaldans.
Siir 47:31 Sillä he säästit caickinaiset epäjumalan palweluxet/ sijhenasti että costo tuli heidän päällens.

XLVIII. Lucu .

ELiat ylistetän/ hänen kijwaustans/ ihmeitäns/ ja ennustustans/ v. 1.
Elisat/ v. 13.
Jehiskiat/ v. 19.

jonga aicana Jesaia eli/ v. 26.

Siir 48:1 JA Prophetha Elia tuli edes nijncuin tuli/ ja hänen sanans paloi nijncuin tulisoitto.
Siir 48:2 Hän andoi heille cowat wuodet tulla/ ja wähensi heitä kijwauxesans:
Siir 48:3 Sillä hän sulki HERran sanalla taiwan/ ja andoi colmasti tulen tulla alas.
Siir 48:4 O cuinga cuuluisa sinä olet Elia sinun tunnustähdeilläs/ cuca on nijn cuuluisa cuin sinä olet?
Siir 48:5 Sen corkeimman sanalla olet sinä herättänyt cuolluen/ ja toit hänen haudasta jällens.
Siir 48:6 Sinä cukistit ylpiät Cuningat wuoteistans/ ja hucutit heitä.
Siir 48:7 Sinä cuulit Sinain wuorella tulewaisen rangaistuxen/ ja coston Horebilla.
Siir 48:8 Sinä ennustit Cuningaille/ jotca piti rangaiseman/ ja asetit sinun jälkes Prophetat.
Siir 48:9 Sinä otettin pois tuules tulisilla rattailla ja hewoisilla.
Siir 48:10 Sinä lähetettin rangaiseman ajallans/ ja asettaman wiha ennencuin hirmuisus tuli. Käändämän Isäin sydämet lasten tygö/ ja saattaman Jacobin sugulle oikian menon.
Siir 48:11 Autuat owat ne jotca sinun näkewät/ ja sinun ystäwydes tähden cunnioitetuxi tulit: siellä me saamme oikian elämän.
Siir 48:12 COosca Elia oli pois tuules/ tuli hänen hengens Elisan päälle runsast.
Siir 48:13 Ei hän peljännyt aicanans yhtän Päämiestä/ ei myös kengän händä woittanut.
Siir 48:14 Ei hän andanut idziäns waatia/ ja cosca hän jo cuollut oli/ nijn hänen ruumins wielä sijtte ennusti.
Siir 48:15 Hän teki eläisäns tunnustähtiä/ ja cuolluna ihmeitä.
Siir 48:16 Ei cuitengan nämät caicki auttanet Canssan parannuxeen ja lackaman heidän synneistäns/ mutta he ajettin ulos omasta maastans/ ja hajotettin caickijn maacundijn ymbärins.
Siir 48:17 Cuitengin jäi piscainen joucko/ ja Päämies Dawidin huonesen/ joiden seas muutamat teit sitä cuin Jumalalle kelpais/
Siir 48:18 mutta muutamat teit syndiä sangen rascasti.
Siir 48:19 JEhiskia wahwisti Caupungins/ ja johdatti sinne weden: hän andoi caiwa callioita ja tehdä caiwoja.
Siir 48:20 Hänen ajallans meni Sanherib ylös/ ja lähetti Rabsasexen/ joca nosti kätens Zionita wastan/ ja uhcais sitä suurella ylpeydellä.
Siir 48:21 Silloin wärisi heidän sydämens ja kätens/ ja he surcuttelit heitäns nijncuin waimo lapsen kiwusa.
Siir 48:22 He rucoilit sitä laupiasta HERra/ ja nostit kätens hänen tygöns.
Siir 48:23 Ja se pyhä taiwast cuuli nopiast heidän rucouxens/ ja pelasti heitä Jesaian cautta.
Siir 48:24 Hän löi Assyrialaisten sotajoucon/ ja hänen Engelins hucutti heidän.

Siir 48:25 Sillä Jehiskia teki sitä cuin HERralle kelpais/ ja pysyi Isäns Dawidin tiellä/ nijncuin Jesaia hänen opettanut oli/ joca oli suuri ja totinen Propheta hänen ennustuxisans.
Siir 48:26 SIllä ajalla kävi Auringo tacaperin/ ja hän pidensi Cuningan ijän.
Siir 48:27 Hän ennusti rickalla hengellä/ mitä wijmeiseldä tapahtuwa oli/ ja andoi murhellisille Zionis lohdutuxen/ jolla he heitäns ijancaickisest piti lohduttaman.
Siir 48:28 Hän ilmoitti tulewaiset ja salaiset asiat/ ennencuin ne tapahduit.

Vers. 7. Rangaistuxen) 3. Reg.$ 19. on cuinga Hasael/ Jehu ja Elisa piti cuolettaman sen jumalattoman Canssan/ tuulella/ maan järinällä ja tulella.
V. 4. Hänen ruumins) Nijncuin on kirjoitettu/ 4. Reg.$ 13:21. että Jumala tahdoi nijn anda tapahtua/ wahwistaxens Cuningas Joasta/ ettei hänen pitänyt epäilemän sijtä lupauxesta cuin hänelle annettu oli Syrialaisia wastan/ Elisan sanan jälken: lue selitys 4. Reg.$ 13:21.
V. 16. Auttanut) Mitäst sijs silloin piti auttaman? Cuolema ja helwetin tuli.

XLIX. Lucu .

JOsiat ylistetän/ v. 1.
Jeremiat/ v. 9.
Hesekieli/ v. 10.
Cahtatoistakymmendä Prophetat/ v. 12.
Sorobabelit/ Nehemiat/ Enochi/ Josephi/ Sethi/ Semi/ Adami/ v. 13.

Siir 49:1 JOsian nimi on nijncuin jalo sawu Apotechist:
Siir 49:2 Joca on makia suus nijncuin hunaja: ja nijncuin candelen soitto wijna juotais.
Siir 49:3 Hänellä oli suuri lahja käändä Canssa/ ja panna pois epäjumalan cauhistusta.
Siir 49:4 Hän piti sydämens HERran tygö/ ja ojensi jällens oikian Jumalan palweluxen/ cosca maacunda oli täynäns epäjumalan palwelusta.
Siir 49:5 CAicki Cuningat/ paidzi Dawidita/ Jehiskiata ja Josiata owat rickonet:
Siir 49:6 Sillä he hyljäisit sen corkeimman Lain.
Siir 49:7 Senjälken sait Judan Cuningat lopun: sillä heidän täydyi waldacundans anda muille/ ja heidän cunnians muucalaiselle Canssalle.
Siir 49:8 Jotca poldit walitun pyhän Caupungin/ ja teit hänen cujans autiaxi.

Siir 49:9 Nijncuin Jeremia oli ennustanut/ jota he pahoin waiwaisit/ joca äitins cohdus Prophetaxi walittu oli/ häwittämän/ särkemän ja cukistaman/ nijn myös rakendaman ja jällens istuttaman.
Siir 49:10 HEsekiel näki HERran cunnian näys/ jonga hän näytti hänelle Cherubimin rattais.
Siir 49:11 Hän ennusti wihollisia wastan/ ja ilmoitti lohdutuxen nijlle jotca teit oikeuden.
Siir 49:12 JA cahdentoistakymmenen Prophetan luut wielä nyt wiherjöidzewät cusa he macawat: sillä he owat lohduttanet Jacobi/ ja luwannet wapauden/ johon heidän lujast idzens luottaman piti.
Siir 49:13 CUinga me ylistäm Sorobabelita? joca oli nijncuin sormus oikias kädes.
Siir 49:14 Ja Jesusta Josedechin poica/ jotca aicanans Templin rakensit/ ja HERralle pyhän huonen jällens teit/ ijancaickisexi cunniaxi pysymän.
Siir 49:15 JA Nehemiat pitä aina kijtettämän/ joca meille cukistetut muurit jällens rakensi/ ja sioitti portit ja teljet/ ja rakensi meidän huonem jällens.
Siir 49:16 EI ole maan päälle yhtän luotu Enochin wertaisexi/ joca on otettu pois maasta.
Siir 49:17 Ei Josephingan/ joca weljeins herra oli/ ja hänen Canssans holhoja/ jonga luut wietin cotia jällens. Seth ja Sem olit suures cunnias Canssan seas.
Siir 49:18 MUtta Adam on cunnioitettu caickein eläwitten seas/ joca caickein ensin Jumalalda luotin.

Vers. 12. Wiherjöidzewät) Owat cunnias ja suures arwos.

L. Lucu .

SImonin/ ylimmäisen Papin töitä ylistetän/ v. 1.
hänen waatteitans ja palwelustans Templis/ v. 6.
sijtte nuhdellan caickia wieckaita/ julmia ja tottelemattomia/ v. 27.
wijmein seura tämän kirjan päätös/ v. 29.

Siir 50:1 SImon Onian poica ylimmäinen Pappi/ joca aicanans rakensi käytäwät huonen ymbärille/ ja teetti sinne padzat.
Siir 50:2 Ja corgotti perustuxen caxi sen werta ylemmä/ ja walmisti ymbärinskäytäwän Templin päälle.
Siir 50:3 Hänen aicanans olit lähtet soennet/ jotca hän waskella warusti.
Siir 50:4 Hän murhetti Canssans wahingota/ ja wahwisti Caupungin wihollista wastan.
Siir 50:5 Hän teki cunnialisen työn/ joca andoi Canssan tulla jällens oikiaan järjestyxeen.
Siir 50:6 Cosca hän tuli esiripun eteen/ nijn hän walisti cuin cointähti pilwen läpidze/ nijncuin täysi Cuu.

Siir 50:7 Nijncuin Auringo paista sen corkeimman Templin päälle/ ja nijncuin taiwan Caari on hänen cauneudesans.
Siir 50:8 Nijncuin caunis cuckainen kewäillä/ ja nijncuin cuckaiset weden reunalla/ nijncuin pyhän sawun puu kewäillä.
Siir 50:9 Nijncuin sytytetty pyhä sawu astiasans:
Siir 50:10 Nijncuin cullainen astia/ caickinaisilla calleilla kiwillä caunistettu.
Siir 50:11 Nijncuin hedelmälinen öljypuu/ ja nijncuin corkia Cypressipuu.
Siir 50:12 Cosca hän puki päällens sen caunin pitkän hamen/ ja coco pugun/ ja tuli pyhän Altarin tygö/ silloin caunisti hän caiken Pyhän.
Siir 50:13 Mutta cosca hän otti uhrin cappalet Pappein käsistä/ ja seisoi tulen tykönä joca Altarilla paloi.
Siir 50:14 Silloin seisoit hänen weljens hänen ymbärilläns/ nijncuin istutettu Cedripuu Libanonis/ ja pijritit hänen nijncuin palmupuun oxat.
Siir 50:15 Ja caicki Aaronin pojat heidän cunniasans/ ja HERran uhrit olit heidän käsisäns coco Israelin sucucunnan edes.
Siir 50:16 Ja hän päätti wircans Altarin edes/ ja teki nijn sille corkeimmalle ja Caickiwaldialle caunin uhrin.
Siir 50:17 Hän ojensi kätens juomauhrin cansa/ ja uhrais punaista wijna/ ja wuodatti Altarin pohjaan makiaxi hajuxi sille corkeimmalle/ joca on caickein Cuningas.
Siir 50:18 Silloin huusit Aaronin pojat corkiast/ ja puhalsit waskitorwijn ja teit suuren huminan/ heitä muistetta sen corkeimman edes.
Siir 50:19 Silloin caicki Canssa langeis äkist maahan caswoillens/ ja rucoili HERra Caickiwaldiasta heidän corkeinda Jumalatans.
Siir 50:20 Ja weisajat kijtit händä Psalmeilla/ että se cajahti coco huones sijtä suloisesta änestä.
Siir 50:21 Ja Canssa rucoili Jumalata sitä corkeinda/ oleman armollisen/ sijhenasti cuin Jumalan palwelus loppui/ ja he wircans päättänet olit.
Siir 50:22 Cosca hän jällens meni alas/ nijn hän ojensi kätens coco Israelin seuracunnalle ja andoi heille suullans HERran siunauxen/ ja toiwotti heille terweyden hänen nimens.
Siir 50:23 Taas rucoilit he jällens/ ja otit wastan siunauxen sildä corkeimmalda/ ja sanoit:
Siir 50:24 Kijttäkät nyt caicki Jumalata/ joca suuria töitä teke caikis paicois/ joca meitä eläwitä warjele hamast äitin cohdusta/ ja teke meille caicke hywä.
Siir 50:25 Hän andacon meille iloisen sydämen/ ja lainatcon rauhan jocapaicas Israelis meidän elinaicanam.
Siir 50:26 Ja että hänen armons aina pysyis meidän tykönäm/ ja wapahdais meitä/ nijncauwan cuin me

eläm.
Siir 50:27 CAhtalaista wäke wihan minä sydämestäni/ ja colmannelle olen minä nijn julma/ etten minä ole kellengän nijncuin heille:
Siir 50:28 Samaritereille/ Philistereille/ ja sille hullulle wäelle Sichemis.
Siir 50:29 TÄmän opin ja wijsauden on tähän kirjan kirjoittanut Jesus Sirachin poica Jerusalemist/ ja on wuodattanut sydämestäns tämän opetuxen.
Siir 50:30 Autuas on se joca idzens tähän harjoitta/ ja se joca tämän pane sydämeens/ hän tule wijsaxi.
Siir 50:31 Ja jos hän sen jälken teke/ nijn hän on caickijn kelwollinen: sillä HERran walkeus johdatta händä.

Vers. 26. Iloisen sydämen) On hywä tundo.
V. 28. Cahtalaista) Samariterit owat ulcocullatut pyhät Jumalan lasten seas. Philisterit owat pahat kylänmiehet/ ja Tyrannit/ jotca ei lacka Jumalan sana wihamast. Sichemiterit owat cowacorwaiset/ capinan nostajat/ joilla on Jumalan sana ja sen cadzowat ylön.

LI. Lucu .

Jesus Sirachin pojan rucous . SIrach kijttä Jumalata/ joca händä on auttanut monesta waarasta/ v. 1.
opetta myös hänestäns/ cuinga hän nuorudest on edzinyt wijsautta ja löytänyt hänen/ v. 18.
neuwo caickia että he sitä myös tekisit/ ja eläisit sen jälken/ v. 31.

Siir 51:1 MInä kijtän sinua HERra Cuningas/ ja ylistän sinua Jumala minun wapahtajani.
Siir 51:2 Minä kijtän sinun nimes/ ettäs minun warjeluxen ja apun olet/ ja olet lunastanut minun ruumin cadotuxesta.
Siir 51:3 Sen wieckan kielen paulasta/ ja nijstä jotca walhella lijckuwat.
Siir 51:4 Ja olet auttanut minua wihollisia wastan/ ja wapahtanut minua sinun suuren ja corkiast ylistettäwän laupiudes jälken:
Siir 51:5 Nijden kiljunasta/ jotca minun niellä tahdoit/ nijden kädestä/ jotca minun hengeni perän seisoit/ ja suuresta murhesta/ josa minä macaisin.
Siir 51:6 Tulisista kekälistä jotca minun olit pijrittänet: keskeldä tulda/ etten minä sijnä palanut.
Siir 51:7 Sywästä helwetin juowasta/ petollisista panettelioista/ walhettelioista Cuningan edes ja wäärästä duomiosta.
Siir 51:8 Minä olin sangen läsnä cuolemata/ ja minun elämän tahdoi wajota helwettijn.

Siir 51:9 Minä olin pijritetty/ ja ei kengän auttanut minua.
Siir 51:10 Minä edzein ihmisildä apua/ ja en löytänyt.
Siir 51:11 Silloin minä ajattelin sinun laupiuttas HERra/ ja cuinga sinä aina auttanut olet.
Siir 51:12 Sillä sinä autat caickia nijtä jotca sinua odottawat/ ja pelastat heitä pacanain käsistä.
Siir 51:13 Minä rucoilin Jumalata heidän julmuttans wastan/ ja rucoilin lunastusta cuolemasta.
Siir 51:14 Ja auxihuusin HERra minun Isäni ja hallidziatani/ ettei hän hyljäis minua tuscasa/ cosca ne cowat sydämestä puckailit/ ja ei minulla yhtän apua ollut.
Siir 51:15 Minä kijtän sinun nimes lackamat/ ja ylistän ja kijtän sinua.
Siir 51:16 Sillä minun rucouxen tuli cuulduxi/ ja sinä olet auttanut minua cadotuxest ja caikest pahast.
Siir 51:17 Sentähden tahdon minä kijttä ja ylistä sinua HERra/ ja cunnioitta sinun nimes.
Siir 51:18 COsca minä wielä nuori olin/ ennencuin minä tulin wietellyxi/ edzein minä wijsautta julkisest minun rucouxellani.
Siir 51:19 Templis rucoilin minä sijtä/ ja tahdon edziä haman loppuni asti.
Siir 51:20 Minun sydämen iloidzi hänestä/ nijncuin silloin cosca wijnamarjat kypsywät. Minä käwin oikiata tietä hänen tygöns/ ja edzein händä jo nuorudesta.
Siir 51:21 Minä edzein händä/ ja otin hänen wastan.
Siir 51:22 Silloin opin minä hywin ja enänsin minuani wahwast hänen cauttans.
Siir 51:23 Sentähden minä kijtän händä/ joca minulle andoi wijsauden.
Siir 51:24 Minä aigoin tehdä sen jälken/ ja ahkeroita hywä/ ja en tullut sijtä häpiään.
Siir 51:25 Minä pyysin sitä sydämestäni/ ja ahkeroidzin tekemän sen jälken.
Siir 51:26 Minä nostin käteni taiwasen päin.
Siir 51:27 Silloin walaistin minun sieluni wijsaudesta/ että minä tunsin hulludeni.
Siir 51:28 Minä pyysin händä wacuudella/ hän ja minä olimma yxi sydän algusta/ ja minä löysin hänen puhtana.
Siir 51:29 Sentähden en minä tule hyljätyxi: minun sydämen ikäwöidze händä/ ja minä sain hywän tawaran.
Siir 51:30 HERra on andanut minulle hänen cauttans uden kielen/ jolla minä händä kijtän.
Siir 51:31 LÄhestykät tänne minun tygöni/ te jotca ette mitän coetellet ole:
Siir 51:32 Ja tulcat minun Schouluni/ jos teildä jotain puuttu/ nijn te taidatte täällä oppia: sillä te oletta tosin suuresti janowaiset.
Siir 51:33 Minä olen awainnut suuni ja olen opettanut/ ajatelcat nyt händä saada rahata.
Siir 51:34 Ja andacat teidän niscan hänen ikens ala/ ja andacat opetta teitän.

Siir 51:35 Nyt löytän hän sangen lästä: cadzocat minua: minulla on wähä aica ollut waiwa ja työtä/ ja olen löytänyt cuitengin suuren lohdutuxen.
Siir 51:36 Ottacat oppi/ nijncuin suuri hopiatawara/ ja käskekät händä nijncuin suurta culdaläjää.
Siir 51:37 Iloitcat Jumalan laupiudest/ ja älkät häwetkö hänen kijtoxestans.
Siir 51:38 Tehkät mitä teille on käsketty/ nijncauwan cuin teillä aica on/ nijn hän teille ajallans hywin maxa.

Vers. 3. Wieckan kielen paulasta) Ihmisten pitä Jumalan sanan tähden caickinaista kärsimän/ nimittäin/ wääriä opettaita/ ylöncadzoita/ wäkiwalda/ tulda/ fangeutta/ joista caikista Jumala autta uscollisest.V. 29. Hyljätyxi) Mutta olen walittu/ racas ja paljon pidetty Jumalan ja ihmisten edes.
V. 33. Saada rahata) Taito edzi leipä/ mutta leiwän pitä jällens taito edzimän/ ja ei löytämän händä.
V. 37. Älkät häwetkö) Tunnusta Jumalan sana/ on häpiä mailman edes/ wahingo-ja-caickinainen waara.

Jesus Sirachin pojan kirjan loppu.

Propheta Baruch .

Esipuhe Baruchist .
TÄmä kirja on kyllä nöyrä/ waicka cuca tämä Baruch on ollut/ sillä ei se ole uscottapa/ ettei Prophetan Jeremian palwelian/ joca myös Baruchixi cudzuttin/ jolle tämä lähetyskirja omistetan/ pitänyt oleman corkiamman ja rickamman hengesä/ cuin tämä Baruch on: ei myös sowi wuosi lucu yhten tecoin cansa.
Ei cuitengan ole tämä ilman hyödytystä tähän pandu muiden cansa/ että hän kirjoitta nijn cowin epäjumalan palwelusta wastan/ ja muistuttele Mosexen Lakia.

Propheta Baruch .

I. Lucu .

BAruch luke kirjans fangein edes Babelis/ v. 1.
Jotca itkewät/ paastowat/ ja rucoilewat/ ja lähettäwät Jerusalemijn Jumalan huonen astiat/ v. 5.
Raha coon cansa/ että heidän pitä uhraman ja rucoileman heidän edestäns/ v. 10.
Tunnustawat syndins ja tottelemattomudens Jumalan Prophetait wastan/ joca on oikia syy tähän rangaistuxeen/ v. 14.

Baar 1:1 TÄmä on puhe/ jonga Baruch Nerian poica/ Mahasian pojan/ Sedechian pojan/ Zedein pojan/ Helchian pojan/ kirjoitti kirjaan Babelis/
Baar 1:2 Wijdendenä wuotena/ seidzemendenä päiwänä Cuucaudesa/ sijhen aican cuin Chalderit olit woittanet/ ja tulella polttanet Jerusalemin.
Baar 1:3 Ja Baruch luki tämän kirjan JechanJan Joakimin pojan Judan Cuningan edes/ ja caiken Canssan corwain cuulden/ joca sijhen tuli/ ja Förstein corwain edes/ ja Cuningan poicain edes/ ja wanhimmitten edes/
Baar 1:4 Ja caiken Canssan edes/ sekä pienden että suurten/ jotca asuit Babelis Suddin wirran tykönä.
Baar 1:5 Ja he itkit/ paastoisit ja rucoilit totisest HERran edes/
Baar 1:6 Ja panit yhten mitä cukin woi/
Baar 1:7 Ja lähetit Jerusalemijn Joakimille Helchian pojalle Salomin pojan/ Papille/ ja (muille) Papeille/ ja caikelle Canssalle joca hänen cansans oli Jerusalemis:

Baar 1:8 Hänen wiedäxens Judan maalle ne HERran huonen astiat/ jotca muinen olit otetut Templistä pois/ Sibanin Cuun kymmendenä päiwänä/ nimittäin/ ne hopia astiat jotca Zedechia Hosian poica/ Judan Cuningas oli andanut tehdä/
Baar 1:9 Sijtte cuin NebucadNezar Babelin Cuningas oli wienyt pois JechanJan/ ja Förstit/ ja fangit/ ja jalot/ ja maan Canssan Jerusalemist/ ja tuonut Babelijn.
Baar 1:10 JA kirjoitit heidän tygöns näin: Cadzo/ me lähetämme teille raha/ ostacat sillä polttouhria/ ricosuhria/ suidzutusta ja ruocauhria/ ja uhratcat se meidän HERram Jumalam Altarille:
Baar 1:11 Ja rucoilcat NebucadNezarin Babelin Cuningan hengen edest/ ja hänen poicans Beltsazerin hengen edest/ että heidän päiwäns pidenisit maan päällä/ nijncauwan cuin taiwan päiwät owat:
Baar 1:12 Nijn HERra toimitta meille kyllä ja hywiä päiwiä/ ja me saamme elä Babelin Cuningan NebucadNezarin warjon alla/ ja palwella heitä cauwan/ ja löydäm armon heidän edesäns.
Baar 1:13 Ja rucoilcat meidän edestäm HERra meidän Jumalatam: sillä me olemme rickonet HERra meidän Jumalatam wastan/ ja hänen julmudens ja wihans ei ole käätty meistä pois/ aina tähän päiwän asti.
Baar 1:14 Ja lukecat tämä kirja: sillä sentähden olemma me sen lähettänet teille/ että teidän pidäis sitä lukeman HERran huones pyhä päiwinä ja wuoden aigoilla/ ja sanocat:
Baar 1:15 HERra meidän Jumalam on wanhurscas/ mutta me cannamme meidän häpiäm oikein. Nijncuin se nyt tapahtu nijlle Judast/ ja nijlle Jerusalemist/
Baar 1:16 Ja meidän Cuningaillem/ ja meidän Försteillem/ ja meidän Papeillem/ ja meidän Prophetaillem/
Baar 1:17 Että me HERran edes rickonet/ ja emme händä usconet ole.
Baar 1:18 Ja emme totellet HERran meidän Jumalam ändä/ että me olisimme waeldanet hänen käskyns jälken/ cuin hän meille oli andanut.
Baar 1:19 Ja sijtä ajasta cuin hän meidän Isäm toi Egyptin maalda/ aina tähän päiwän asti/ olemma me ollet HERralle meidän Jumalallem cowacorwaiset/ ja em ole totellet hänen ändäns.
Baar 1:20 Sentähden on nyt meidän päällem tullut se rangaistus ja kirous/ jonga HERra oli julistanut hänen palwelians Mosexen cautta/ cosca HERra johdatti meidän Isäm Egyptin maalda/ andaxens meille maan/ joca wuoti riesca ja hunajata:
Baar 1:20 Ja emme totellet HERran meidän Jumalam ändä/ nijncuin Prophetat meille sanoit/ ne jotca hän meille lähetti: Waan jocainen meni hänen pahan sydämens ajatuxen jälken/ ja palwelim wieraita jumalita/ ja teimme paha HERran meidän Jumalam edes.

II. Lucu .

NE tunnustawat wielä heidän ricoxens/ v. 1.
Rucoilewat syndins andexi/ v. 11.
ja ylistäwät Jumalan laupiutta/ v. 27.

Baar 2:1 JA HERra on pitänyt sanans/ jonga hän puhui meille ja meidän Duomareillem/ Cuningaillem ja Försteillem/ jotca piti hallidzeman Israeli/ ja nijlle Israelist ja Judast.
Baar 2:2 Ja on andanut sencaltaisen suuren rangaistuxen tulla meidän päällem/ nijn ettei sen werta taiwan alla ole tapahtunut cuin Jerusalemille.
Baar 2:3 Nijncuin Mosexen Lais on kirjoitettu/ että ihmisen piti syömän hänen poicans ja tyttärens liha.
Baar 2:4 Ja hän andoi heidän pois orjixi caickin waldacundin/ jotca jocapaicas ymbärillä owat/ häwäistyxexi ja kirouxexi caickein Canssain seas/ jotca owat meidän ymbärilläm/ joidenga secaan HERra heidän hajottanut on.
Baar 2:5 Ja he tulewat ainijan poljetuxi/ ja ei taida nosta jällens: sillä me olemma rickonet HERra meidän Jumalatam wastan/ sijnä etten me ole totellet hänen ändäns.
Baar 2:6 HERra meidän Jumalam on wanhurscas/ mutta me ja meidän Isäm cannamme meidän häpiäm oikein/ nijncuin se nyt on:
Baar 2:7 Caicki se paha cuin HERra on puhunut meitä wastan/ on tullut meidän päällem.
Baar 2:8 Ja emme ole rucoillet HERra/ että jocaidzen pidäis käändämän idzens hänen pahan sydämens ajatuxista.
Baar 2:9 Ja HERra on walwonut meidän onnettomudexem/ jonga hän on andanut meidän päällem tulla: sillä HERra on wanhurscas caikisa hänen töisäns/ cuin hän on meille käskenyt:
Baar 2:10 Mutta emme totellet hänen ändäns/ waeldaxem HERran käskyn jälken/ cuin hän meille oli andanut.
Baar 2:11 JA nyt HERra Israelin Jumala/ joca sinun Canssas Egyptin maalda olet wienyt wäkewällä kädellä/ suurella woimalla ja corkialla wallalla/ tunnustähtein ja ihmetten cautta/ ja olet tehnyt sinun nimes nijncuin se nyt on/
Baar 2:12 Me olemma rickonet/ ja olemma (sen pahemmin) ollet jumalattomat/ ja olemma tehnet caicki sinun käskyäs wastan.
Baar 2:13 Woi HERra meidän Jumalam/ lacka sinun julmudestas meidän päällem/ sillä me juuri wähäxi olemme joutunet pacanain seasa/ joihins meidän hajottanut olet.
Baar 2:14 Cuule HERra meidän rucouxem ja meidän anomuxem/ ja auta meitä sinun tähtes/ ja anna

meidän löytä armo heidän tykönäns/ jotca meidän owat wienet pois:
Baar 2:15 Että coco mailma tiedäis sinun HERran olewan meidän Jumalam: sillä Israel ja hänen siemenens on nimitetty sinusta.
Baar 2:16 Cadzo HERra sinun pyhästä huonestas/ ja ajattele cuitengin meidän päällem/ cumarra HERra corwas/ ja cuule cuitengin.
Baar 2:17 Awa silmäs HERra/ ja näe cuitengin/ sillä cuolluet helwetis/ joiden hengi on lähtenyt ruumista/ ei puhu HERran cunniasta ja wanhurscaudesta:
Baar 2:18 Waan sielu joca on sangen murhellinen/ ja käy cumarruxis surkiasti/ ja on likimmitten silmäns itkenyt puhki/ ja iso/ se puhu HERra sinun cunniastas ja wanhurscaudestas.
Baar 2:19 Ja nyt HERra meidän Jumalam/ me olemma edesäs meidän rucouxillam/ en meidän Isäim ja meidän Cuningastem tähden/ waan sinun laupiudes tähden/
Baar 2:20 Että sinä olet andanut sinun julmudes ja wihas tulla meidän päällem/ nijncuin sinä sinun palweliais Prophetain cautta olet puhunut/ ja sanonut: Näin sano HERra:
Baar 2:21 Cumartacat teidän olcanne/ ja andacat teitän Babelin Cuningan ala/ nijn te saatte olla maalla/ jonga minä teidän Isillen olen andanut.
Baar 2:22 Mutta jollet te HERran ändä cuule/ andain teitän Babelin Cuningan ala/ nijn minä Judan Caupungeista
Baar 2:23 ja Jerusalemist otan pois ilon ja riemun änen/ ja yljän ja morsiamen änen/ ja coco maan pitä oleman autiana/ ja ei kenengän sijnä asuman.
Baar 2:24 Mutta en me totellet sinun ändäs/ että me olisimme andanet idzem Babelin Cuningan ala/ sentähden olet sinä wahwa ollut sanoisas/ jotcas olet puhunut sinun palweliais Prophetain cautta/ nijn että meidän Cuningastem luut ja meidän Isäim luut heidän haudoistans poisheitetyt ja hajotetut owat/
Baar 2:25 Nijn että he päiwällä Auringosa ja yöllä castesa maannet owat/ ja owat juuri hirmuisest ja cauhiast cuollet näljän/ miecan ja fangiuden cautta.
Baar 2:26 Ja Israelin huonen ja Jumalan huonen pahan tegon tähden/ olet sinä sinun huones/ cusa sinun nimes rucoillan/ nijn andanut cukistetta/ nijncuin nyt nähtäwä on.
Baar 2:27 JA sinä HERra meidän Jumalam olet meidän cansam juuri armollisest ja caiken sinun suuren laupiudes jälken tehnyt/
Baar 2:28 Nijncuin sinä sinun palwelias Mosexen cautta puhunut olet/ sinä päiwänä/ cuin sinä käskit hänen kirjoitta sinun Lakis Israelin lasten edes/ ja sanoit:
Baar 2:29 Jollet te cuule minun ändäni/ nijn pitä totisesta tämän joucon/ joca on kyllä suuri/ sangen wähäxi

joutuman pacanain seas/ cunga minä heidän hajotan:
Baar 2:30 Sillä minä kyllä tiedän/ ettei he tottele minua: sillä se on cangia Canssa. Mutta heidän pitä käändämän idzens maalla/ cusa he owat fangina/ ja pitä oppiman tietämän/ minun HERran olewan heidän Jumalans.
Baar 2:31 Ja minä annan heille ymmärtäwäisen sydämen/ ja corwat jotca cuulewat.
Baar 2:32 Nijn pitä heidän sijs ylistämän minua maalla/ cusa he owat fangina/
Baar 2:33 Ja pitä ajatteleman minun nimeäni/ ja käändämän idzens heidän cangeista niscoistans ja heidän ricoxistans: sillä heidän pitä ajatteleman cuinga heidän Isäins käsi käwi/ jotca olit rickonet HERran edes.
Baar 2:34 Ja minä wien heidän jällens sijhen maahan/ jonga minä heidän Isillens/ Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannonut olin/ ja heidän pitä siellä wallidzeman/ ja minä tahdon enändä heitä ja en wähetä/
Baar 2:35 Ja tahdon tehdä ijancaickisen lijton heidän cansans/ nijn että minä tahdon olla heidän Jumalans ja heidän pitä oleman minun Canssani/ ja en tahdo enä aja pois minun Canssani maalda/ jonga minä heille andanut olen.

Vers. 27. Armollisest) Jumala on armollinen wihasansackin.
v. 35. Ijancaickisen lijton/ Josta Jeremia puhu/ Cap.$ 31:33.

III. Lucu .

BAruch rucoile että Jumala andais Israelille andexi hänen pahat tecons/ v. 1.
Opetta heille syyn heidän onnettomuteens/ nimittäin/ että he owat hyljännet sen oikian wijsauden/ v. 9.
Joca on ainoastans Jumalan seuracunnasa ja hänen pyhäsä sanasans v. 22.

Baar 3:1 CAickiwaldias HERRA Israelin Jumala/ täsä suuresa ahdistuxesa ja tuscasa huudan minä sinua.
Baar 3:2 Cuule ja ole armollinen HERra/ sillä me olemma rickonet sinua wastan/
Baar 3:3 Sinä hallidzet ijancaickisesta/ mutta me hucumme jocapaicas.
Baar 3:4 Ijancaickinen HERra Israelin Jumala/ cuule nyt Israelin rucous/ joca on cuoleman kidas/ ja heidän lastens rucous/ jotca rickonet owat sinua wastan/ ja ei ole totellet HERran heidän Jumalans ändä/ sentähden on myös rangaistus ollut jocapaicas meidän päälläm.
Baar 3:5 Älä ajattele meidän Isäim pahoja tecoja/ waan ajattele nyt sinun kättäs/ ja sinun nimes:
Baar 3:6 Sillä sinä HERra olet meidän Jumalam/ nijn me tahdom HERra sinua kijttä.
Baar 3:7 Sillä sentähden olet sinä andanut sinun pelcos meidän sydämijm/ että me huudaisimme sinun

nimes/ ja sinua meidän fangiudesam ylistäisimme/ sillä caicki meidän Isäim pahat tegot/ jotca owat sinun edesäs rickonet/ waiwawat meidän sydändäm/
Baar 3:8 Me jotca nyt olemma meidän fangiudesam/ johons meidän ajanut olet/ häwäistyxexi/ kirouxexi ja cauhistuxexi caickein meidän Isäim pahain tecoin tähden/ jotca HERrasta heidän Jumalastans poikennet owat.
Baar 3:9 Cuule Israel elämän käskyä/ ota sijtä ahkera waari/ ja pidä ne hywin.
Baar 3:10 Cuinga se tule Israelijn/ että sinä näännyt pacanain maalla?
Baar 3:11 Ettäs olet wieralla maalla? ettäs saastutat idzes cuollutten seasa? ettäs nijden jouckon luettu olet/ jotca helwettijn menewät?
Baar 3:12 Se on syy/ ettäs olet hyljännyt wijsauden caiwon.
Baar 3:13 Jos sinä olisit pysynyt Jumalan tiellä/ nijn sinä olisit jocapaicas rauhas asunut.
Baar 3:14 Opi sijs oikia wijsaus/ ettäs coettelisit/ cuca se on joca pitkän ijän/ tawaran/ riemun ja rauhan anda.
Baar 3:15 Cuca tietä cusa hän asu? Cuca on ollut hänen Camareisans?
Baar 3:16 Cusa owat pacanain Förstit/ jotca maan petoja hallidzewat?
Baar 3:17 Jotca leikidzewät taiwan linduin cansa/ jotca cocowat hopiata ja culda/ joihinga ihmiset idzens luottawat/ ja ei ikänäns sijtä taida rawituxi tulla.
Baar 3:18 (Sillä he cocowat idzellens raha/ ja pyytäwät sitä/ ja on cuitengin caicki turha)
Baar 3:19 He owat syöstyt pois ja helwettijn mennet/ ja muut owat tullet heidän siaans.
Baar 3:20 Jälkentulewaiset näkewät kyllä walkeuden/ ja asuwat maan päällä/ ja ei osa cuitengan/ sitä tietä/ cusa wijsaus löytän:
Baar 3:21 Sillä he cadzowat hänen ylön/ nijn myös owat heidän lapsens exynet.
Baar 3:22 Ei hänestä mitän cuulu Canaas/ Themanis ei händä näy.
Baar 3:23 Hagarin lapset edziwät kyllä mailmallista wijsautta/ nijn myös Meranin cauppamiehet ja ne Themanis/ jotca luulewat idzens taitawaxi: Mutta ei he osa cuitengan tietä/ cusa wijsaus löytän.
Baar 3:24 Woi Israel/ cuinga caunis on HERran huone/ cuinga awara ja isoi on sen asumasia?
Baar 3:25 Ei sillä ole yhtän loppua ja on määrämättömän corke.
Baar 3:26 Muinen olit Sangarit/ isoit cuuluisat miehet/ ja jalot sotamiehet/
Baar 3:27 Ei HERra nijtä walinnut/ eikä ilmoittanut heille ymmärryxen tietä:
Baar 3:28 Ja ettei heillä ollut wijsautta/ owat he heidän hulludesans huckunet.
Baar 3:29 Cuca on astunut taiwasen/ ja on hänen tuonut/ ja on hänen pilwistä temmannut alas?

Baar 3:30 Cuca on waeldanut meren ylidzen ja löytänyt hänen/ ja callin cullan werost hänen cotia tuonut?
Baar 3:31 Tärkimmäst/ ei ole ketän/ joca sinne tien tietä josa wijsaus löytän.
Baar 3:32 Mutta se cuin caicki tietä/ hän tunde hänen/ ja on ymmärryxelläns löytänyt hänen/ joca maan ijancaickisest ajast on walmistanut/ ja täyttänyt sen caickinaisilla eläimillä.
Baar 3:33 Joca anda walkeuden coitta/ ja cosca hän sen cudzu jällens/ nijn sen pitä händä totteleman:
Baar 3:34 Tähdet paistawat heidän järjestyxestäns ilolla.
Baar 3:35 Ja cosca hän heitä cudzu/ nijn he wastawat/ täsä me olemma/ ja paistawat ilolla hänen tähtens joca heidän on luonut.
Baar 3:36 Tämä on meidän Jumalam/ ja ei kengän taita werratta häneen.
Baar 3:37 Hän on löytänyt wijsauden/ ja andanut sen hänen palweliallens Jacobille ja Israelille hänen rackallens.
Baar 3:38 Sijtte on hän näkynyt maan päällä/ ja ihmisten cansa asunut.

Vers. 32. Ijancaickisest ajast) Se on/ mailman algust/ eli ennen paljo aica. Nijncuin se sana ijancaickinen usein pannan pitkän ajan edest/ Gen.$ 13:15. etc.$ ja muutoin usein Ramatusa.

IV. Lucu .

BAruch opetta synnin olewan syyn Israelin fangiuteen/ v. 5.
Ja kirjoitta Jerusalemin walituxen hänen lastens tähden/ ja heidän suuren murhens/ v. 8.
Lohdutta heitä taas ja neuwo heitä kärsimyxeen ja rucouxeen Jumalan tygö/ että he autetuxi tulisit/ v. 22.
Mutta heidän wainojans pitä tuleman häpiään/ v. 32.

Baar 4:1 Tämä wijsaus on Jumalan käskykirja ja Laki joca on ijancaickinen: Caicki jotca hänen pitäwät/ saawat elä/ mutta jotca sen unhottawat/ nijden pitä cuoleman.
Baar 4:2 Palaja sijhen Jacob jällens/ ja rupe sijhen/ waella sencaltaisen walkeuden jälken/ joca edesäs paista.
Baar 4:3 Älä muille jätä sinun cunniatas/ ja sinun rijstas muucalaiselle Canssalle. O autuat olcamma me Israelis:
Baar 4:4 Sillä Jumala on meille hänen tahtons ilmoittanut.
Baar 4:5 OLe hywällä mielellä minun Canssan/ sinä Israelin ylistys/
Baar 4:6 Te oletta myydyt pacanoille/ ei häwityxexi/ mutta että te oletta Jumalan wihoittanet/ olet te teidän

wihollisten haldun annetut.
Baar 4:7 Sillä te oletta wihoittanet sen cuin teidän on luonut/ sijnä/ ettet te ole Jumalalle/ mutta perkeleille uhrannet.
Baar 4:8 Te oletta unhottanet ijancaickisen Jumalan/ joca teidän on luonut/ ja oletta murhellisexi tehnet Jerusalemin/ joca teidän on caswattanut.
Baar 4:9 Sillä hän on nähnyt Jumalan wihan/ joca teidän päällen piti tuleman/ ja sanonet: Cuulcat te Zionin asuwaiset/ Jumala on andanut minulle suuren murhen:
Baar 4:10 Sillä minä olen nähnyt minun poicaini ja tytärteni fangiuden/ jonga se ijancaickinen heidän päällens on andanut tulla/
Baar 4:11 Minä olen caswattanut heidän ilolla/ mutta itculla ja murhella olen minä nähnyt heitä wietäwän pois.
Baar 4:12 Älkön kengän iloitco minusta/ että minä leski ja monelda hyljätty olen/ minä olen autiaxi tehty/ minun lasteni ricosten tähden:
Baar 4:13 Sillä he owat poikennet Jumalan Laista/ ja ei ole hänen oikeuttans tundenet/ ei he ole elänet Jumalan käskyn jälken/ eikä ole pitänet hänen käskyjäns.
Baar 4:14 Tulcat tänne Zionin asuwaiset/ ja julistacat minun poicaini ja tytärteni fangius/ cuin se ijancaickinen on andanut tulla heidän päällens:
Baar 4:15 Sillä hän on andanut Canssan cauca tulla heidän päällens/ julman Canssan/ tundemattomast kielest/
Baar 4:16 Joiden ei pidä säästämän wanha/ eli armahtaman lapsia. Ne owat wienet pois lesken rackat (pojat) ja murhellisexi tehnet yxinäisten tyttäret:
Baar 4:17 Mutta cuinga minä taidan teitä autta?
Baar 4:18 Sillä joca tämän onnettomuden on saattanut teidän päällen/ hän on pelastawa teitä teidän wihollisten käsistä.
Baar 4:19 Lähtekät pois te rackat lapset/ lähtekät pois/ mutta minä olen hyljätty yxinäisexi.
Baar 4:20 Minä olen rijsunut minun ilowaatteni ja pukenut päälleni murhewaattet/ minä tahdon huuta ijancaickisen tygö caickena minum elinaicanani.
Baar 4:21 Olcat hywällä mielellä lapset/ huutacat Jumalan tygö/ nijn hän pelasta teitä wihollisten wallast ja käsist:
Baar 4:22 Sillä wielä minä toiwon sen ijancaickisen auttawan teitä/ ja minä olen saapa ilon Pyhäldä/ sen laupiuden tähden/ joca teille pian meidän ijancaickiselda wapahtajaldam on tapahtuwa.

Baar 4:23 Minä olen andanut teidän mennä murhella ja itculla/ mutta Jumala on andawa teidän minulle jällens ilolla ja riemulla ijancaickisest.
Baar 4:24 Ja nijncuin Zionin asuwaiset owat nähnet teidän fangiudenne/ nijn pitä myös heidän pian näkemän awun teidän Jumalaldan/ joca on tulewa teidän päällen suurella cunnialla ja ijancaickisella lohdutuxella.
Baar 4:25 Te lapset/ kärsikät kärsiwälisest sitä wiha/ joca Jumalalda teidän päällen tule/ sillä sinun wihollises on wainonnut sinua/ ja sinä olet pian näkewä hänen häwityxens/ ja polkewa hänen caulans.
Baar 4:26 Minun lapsucaiseni pitä käymän paha tietä/ he owat wiedyt pois nijncuin lauma/ wihollisilda ryöstetyt.
Baar 4:27 Olcat hywällä mielellä te lapset/ ja huutacat Jumalan tygö: sillä hän/ joca on andanut teitä wietä pois/ ei ole teitä unhottawa.
Baar 4:28 Sentähden/ nijncuin te oletta ahkeroinet poickeman Jumalasta pois/ juuri nijn myös nyt palaitcat/ ja ahkeroitcat kymmenen kerta enä edzimän HERra:
Baar 4:29 Sillä joca tämän rangaistuxen on andanut tulla teidän päällen/ hän on auttawa teitä/ ja ijancaickisen ilon toimittawa.
Baar 4:30 Jerusalem ole hywällä mielellä/ sillä se on sinua lohduttawa/ jostas nimitetty olet.
Baar 4:31 Olcon ne waiwaiset/ jotca sinua waiwannet/ ja sinun langemisestas iloinnet owat. Olcon ne Caupungit waiwaiset/ joita sinun lapses palwellet owat/
Baar 4:32 Ja waiwainen/ joca sinun lapses fangina pitä: sillä nijncuin hän sinun langemisestas iloinnut/ ja sinun häwityxestäs riemuinnut on/
Baar 4:33 Juuri nijn pitä hänen murhellisexi tuleman/ cosca hän tule häwitetyxi.
Baar 4:34 Ja minä otan pois hänen woimans/ johonga hän idzens luotta/ ja käännän hänen kerscauxens walitusitcuxi:
Baar 4:35 Sillä tulen pitä hänen päällens tuleman sildä ijancaickiselda monda päiwä/ ja perkeleillä pitä siellä cauwan asumasian oleman.
Baar 4:36 CAdzo ymbärilles Jerusalem itän päin/ ja cadzo sitä lohdutusta/ joca sinulle tule Jumalalda:
Baar 4:37 Cadzo/ sinun lapses/ jotca owat wiedyt pois/ tulewat/ Ja/ he tulewat cootut sekä idästä että lännestä/ pyhän sanan cautta/ ja ylistäwät Jumalan cunniata.

Vers. 6. Ei häwityxexi) Tahto nijn paljo sanoa: ricoxen tähden Jumala rangaise lapsians/ että he käännäisit idzens ja huudaisit hänen tygöns/ totutaisit idzens kärsimän/ edzisit HERra wiresti/ nijn he tulewat

pelastetuxi/ mutta Jumalan seuracunnan wihollisten pitä huckuman.

V. Lucu .

BAruch lohdutta fangituita Israelist/ ja lupa heille pelastuxen.

Baar 5:1 Rijsu pois pääldäs Jerusalem sinun murhewaattes/ ja pue päälles pyhä caunistus Jumalalda ijancaickisest.
Baar 5:2 Pue päälles Jumalan wanhurscauden hame/ ja pane sen ijancaickisen cunnian Cruunu päähäs:
Baar 5:3 Sillä Jumala on julistawa sinun cunnias coco taiwan alla:
Baar 5:4 Sillä sinun nimes pitä oleman Jumalalda ijancaickisesta. Rauha/ wanhurscaus/ cunnia ja jumalisus.
Baar 5:5 Nouse Jerusalem/ ja astu corkeuteen/ ja cadzo ymbärilles itän päin/ ja cadzo sinun lapsias/ jotca sekä idäst että lännestä cootut owat/ pyhän sanan cautta/ ja iloidzewat/ että Jumala on taas ajatellut heidän päällens.
Baar 5:6 He owat jalcaisin wihollisilda wiedyt pois sinun tykös/ mutta Jumala tuo heitä sinun tygös corgotettuna cunnialla/ nijncuin waldacunnan lapset.
Baar 5:7 Sillä Jumala tahto aleta caicki corkeat wuoret/ ja pitkät rannat ja laxot täyttä maan tasalle/ että Israel sais lewollisest waelda ja kijttä Jumalata.
Baar 5:8 Mutta medzät ja caicki hywin hajawaiset puut/ pitä Jumalan käskyst Israeli warjoman:
Baar 5:9 Sillä Jumala on tuowa Israeli tänne jällens ilolla/ hänen jalolla lohdutuxellans/ laupiudellans/ ja hänen wanhurscaudellans.

VI. Lucu .

JEremian kirja/ josa hän julista heille Babylonian fangiuden/ v. 1.
Sijtte neuwo hän heitä/ ettei heidän pidä palweleman Babylonialaisten jumalita/ ja näyttä monella wahwistuxella/ ettei he taida autta eikä idze heitänskän/ paljo wähemmin muita. v. 5.
TÄmä on kirjoitettu sijtä kirjoituxesta/ cuin Jeremia lähetti heille/ jotca piti wietämän pois fangittuna Babelijn Babelin Cuningalda/ josa hän heille sencaltaista julista/ cuin Jumala oli hänen käskenyt.

Baar 6:1 TEidän ricostenne tähden/ cuin te oletta tehnet Jumalata wastan/ pitä teidän wietämän fangittuna Babelijn NebucadNezarilda Babelin Cuningalda:

Baar 6:2 Ja Babelisa pitä teidän oleman cauwan aica/ nimittäin seidzemenkymmendä wuotta/ sijtte minä taas wien teitä sieldä rauhasa ulos.
Baar 6:3 Mutta sillä wälillä pitä teidän näkemän Babelis olgilla cannettawan hoipata/ culda ja puujumalita/ joita pacanat pelkäwät.
Baar 6:4 Sentähden cawattacat teitän/ ettet te tee sencaltaisia heidän peräns/ ja ettet te tule pacanain wertaisexi:
Baar 6:5 Ja cosca te saatte nähdä Canssan/ joca edellä ja perästä käy/ rucoilewan epäjumalita/ nijn sanocat teidän sydämisän: HERra/ sinua pitä rucoildaman:
Baar 6:6 Sillä minun Engelini pitä oleman teidän tykönänne/ ja minä costan teidän sieluillenne.
Baar 6:7 HEidän kielens on tekiäldä hywin rakettu/ ja he owat caunistetut cullalla ja hopialla/ ja heillä on leicatut kielet/ mutta ei ne ole oikiat kielet/ eikä taida puhua.
Baar 6:8 He caunistawat heidän cullalla/ nijncuin neidzen dantzijn/ panewat Cruunun heidän päähäns/
Baar 6:9 Ja Papit warastawat epäjumalilda hopiata ja culda/ ja culuttawat/ syöwät ja juowat porttoin cansa huorahuonesa/
Baar 6:10 Ja caunistelewat hopiata/ culda ja puujumalita waatteilla/ nijncuin ne olisit ihmiset:
Baar 6:11 Mutta ei ne taida warjella idzens ruostesta ja coista.
Baar 6:12 Ja jos purpura hame puetetan heidän päällens/ nijn pitä tomu pyhittämän pois/ joca laske idzens sen päälle.
Baar 6:13 Ja hän canda waldican kädesäns nijncuin Cuningas/ ja ei taida rangaista yhtän/ joca teke händä wastan/
Baar 6:14 Hänellä on myös miecka ja kirwes kädesä/ mutta ei hän taida idzens warjella warcailda ja ryöstäildä/ sijtä kyllä nähdän/ ettei ne ole jumalat/ sentähden älkät heitä peljätkö.
Baar 6:15 Nijncuin astia jota tarwitan/ on kelpamatoin/ cosca se on särjetty/ juuri nijn on heidän epäjumalans.
Baar 6:16 Cosca he pannan heidän huonesijns/ nijn he tulewat täyten tomu/ nijden jalgoista cuin tulewat sisälle:
Baar 6:17 Ja Papit pitäwät waarin epäjumalain Templin oweilla/ lucuilla ja teljillä/ ettei ne ryöstäildä warastettais/ nijncuin cosca jocu pannan fangiuteen/ ja tallella pidetän/ se cuin on tehnyt Cuningasta wastan/ ja on cuolemaan duomittu.
Baar 6:18 He sytyttäwät heidän eteens lampuja/ ja paljo enämbi heidän eteens cuin idze eteens/ ja ei ne cuitengan näe/ ne owat nijncuin malat huonesa/

Baar 6:19 Ja matelewaiset madot maan päällä syöwät heidän sydämens ja waattens/ ja ei he cuitengan tunne.
Baar 6:20 Heidän caswons owat mustat huonen sawusta.
Baar 6:21 Yököit/ Pääskyiset/ ja muut linnut istuwat heidän pääns päälle/ nijn myös catit.
Baar 6:22 Josta te ymmärrätte ettei ne ole jumalat/ sentähden älkät heitä peljätkö.
Baar 6:23 Culda joca heidän päällens ripustetan heidän caunistuxexens/ ei se paista/ cosca ei ruostesta perata/ Ja cuin ne walettin/ ei he mitän tundenet.
Baar 6:24 Caickinaisest callist ainest owat he tehdyt/ ja ei cuitengan ole heisä henge.
Baar 6:25 Ettei he taida käydä/ nijn pitä heitä oljilla cannettaman/ josta ihmiset kyllä taitawat nähdä/ että he owat häpiäliset jumalat.
Baar 6:26 JA pitä heidän häpemän heistä/ jotca heitä cunnioittawat/ ettei he eikä idze nosta taida/ cosca he putowat maahan/ eikä lijcutta idzens/ cosca jocu pane heidän johungun paickan pystyälle/ ja jos hän callistu/ ei hän taida ojeta idzens ylös. Ja nijncuin uhri pannan cuoluitten eteen/ juuri nijn pannan myös heidän eteens.
Baar 6:27 Mutta heidän Pappins tuhlawat heidän uhrins jotca heille annetan/ nijn myös heidän waimons coreilewat nijstä/ eikä anna sijtä jotain waiwaiselle eli sairalle:
Baar 6:28 Saastaiset waimot/ ja ne jotca macawat lapsen wuotes/ sattuwat heidän uhrijns/ josta te kyllä ymmärrätte/ ettei ne ole jumalat/ sentähden älkät heitä peljätkö.
Baar 6:29 Ja mistä nijtä pidäis jumaloixi cudzuttaman: sillä waimot corjawat culda/ hopia ja puujumalita.
Baar 6:30 Ja Papit istuwat heidän Tempelisäns lewiällä Chuoricapalla/ ajelewat partans/ ja heille on tucka pääsäns/ istuwat paljaspäänä/
Baar 6:31 Ulwowat ja huutawat heidän epäjumalains edes/ nijncuin tapa on cuolluitten hautamises.
Baar 6:32 Papit warastawat heidän waattens/ ja waatettawat nijllä heidän emändäns ja lapsens.
Baar 6:33 Joco hywä eli paha heille tehdän/ nijn ei he cuitengan taida costa/ eikä taida asetta ketän Cuningan wircaan eli panna pois.
Baar 6:34 Ei he taida anda raha eli calua. Jos jocu jotain heille lupa/ ja ei sitä pidä/ nijn ei he welgoi sitä.
Baar 6:35 Ei he taida yhtäkän ihmistä pelasta cuolemast eikä autta heicko wäkewäldä/ ei he taida yhtäkän sokiata tehdä näkemän.
Baar 6:36 Ei he taida ensingän ihmistä autta hädäsä.
Baar 6:37 Ei he armahda leskejä/ eikä auta orwoja:
Baar 6:38 Sillä he owat puu/ cullalla ja hopialla caunistetut/ nijden kiwein caltaiset/ jotca wuoresta

lohwaistan sentähden pitä heidän häpiään tuleman/ jotca nijtä cunnioittawat.
Baar 6:39 Cuinga sijs pitä ne jumalina pidettämän/ eli nijxi cudzuttaman?
Baar 6:40 Ettei myös Chalderitkän heistä paljo pidä? Sillä cosca he näkewät mykän/ joca ei taida puhua/ sen he wiewät Belin eteen/ ja sanowat: mykän pitä händä rucoileman/
Baar 6:41 Nijncuin hän sen ymmärräis/ ja waicka he tietäwät/ ettei sillä ole henge/ cuitengin juoxewat he heidän tygöns.
Baar 6:42 Mutta waimot istuwat kircon edes wyötetyt köydellä/ ja candawat hedelmitä uhrixi:
Baar 6:43 Ja jos jocu joca mene ohidzen/ otta yhden heistä/ ja maca hänen/ nijn se kehu sitä muita wastan/ ettei he ole nijn mahdolliset ollet cuin hän/ että köysi olis heistä kirwotetuxi tullut.
Baar 6:44 Caicki mitä heildä tapahtu/ se on sula petos/ cuinga sijs ne pitä jumalina pidettämän/ eli nijn cudzuttaman?
Baar 6:45 Taitawilda culdasepildä owat he nijn tehdyt. JA mitä taitawat tahtowat/ se pitä sijtä tuleman/ ja ei muuta mitän.
Baar 6:46 Ja jotca ne tehnet owat/ ei taida cauwan elä/ cuingast ne owat jumalat/ jotca heildä tehdyt owat?
Baar 6:47 Sentähden ei he muuta anna jälkentulewaisillens cuin pahennuxen ja tilan häpiäliseen epäjumalan palweluxeen:
Baar 6:48 Sillä cosca sota eli muutoin jocu paha nousis/ nijn Papit neuwo pitäwät keskenäns/ cunga he heitäns epäjumalinens lymyttämän pitä.
Baar 6:49 Sentähden kyllä taitan ymmärtä/ ettei ne ole jumalat/ jotca heitäns/ eikä sodast eikä muusta onnettomudest/ warjella taida.
Baar 6:50 Sillä ei he cuitengan muu ole/ cuin puujumalat/ cullatut ja hopialla silatut/ sentähden taitan tästälähin kyllä tietä/ että se on petos/ caikille pacanoille ja Cuningaille ilmoitettu/ ja ei Jumalan/ waan ihmisten käsillä tehdyt/ ja ei yhtän jumalutta ole heisä.
Baar 6:51 Sentähden taita jocainen ymmärtä ettei ne ole jumalat:
Baar 6:52 Sillä ei ne pane yhtän Cuningast maalle/ eikä anna ihmisille sadetta/
Baar 6:53 Ei he hallidze eikä rangaise/ ei lindujacan/ jotca tuulesa sinne ja tänne lendelewät.
Baar 6:54 Cosca puujumalain cullatut ja hopialla silatut huonet tulelda poltetuxi tulewat/ nijn Papit juoxewat sijtä pois/ ja warjelewat idzens wahingosta/ mutta ne palawat nijncuin muutkin malat.
Baar 6:55 Ei he taida olla Cuningaita eli jotacuta sotawäke wastan/ cuinga sijs heitä pitä jumalina pidettämän eli nijxi cudzuttaman?
Baar 6:56 Puujumalat/ hopialla silatut ja cullatut jumalat/ ei taida idzens warcailda ja ryöstäildä warjella/

sillä ne owat heitä wäkewemmät.
Baar 6:57 Nijn että he ryöstäwät heidän ja rijsuwat heidän alasti/ ottawat heidän culdans/ hopians/ waattens/ ja pakenewat/ nijn ei he taida autta heitäns.
Baar 6:58 Sentähden on yxi Cuningas paljo parembi/ joca taita osotta hänen woimans/ eli tarpellinen taloin cappale/ joca talois tarwitan/ eli owi/ joca warjele huonen/ eli puupadzas Cuningalises salis/ cuin sencaltainen woimatoin epäjumala.
Baar 6:59 Auringo/ Cuu ja tähdet paistawat/ ja owat cuuliaiset sijnä/ cuin Jumala heitä käske/
Baar 6:60 Nijn myös pitkäisen leimaus walaise/ nijn että se nähdän/
Baar 6:61 Tuuli puhalda caikesa maasa/ ja cosca Jumala käske pilwet juoxeman coco mailman ylidzen/ nijn he tekewät mitä hän heille käske:
Baar 6:62 Nijn myös tuli ylhäldä poltta ja culutta wuoret ja medzät/ ja teke mitä hänen on käsketty: Mutta epäjumalat ei taida lijcutta idzens/ eikä jotain tehdä.
Baar 6:63 Sentähden ei pidä nijtä pidettämän jumalina/ eikä heitä nijxi cudzuttaman/ sillä ei he taida rangaista eikä autta.
Baar 6:64 ETtä te nyt tiedätte/ ettei he ole jumalat/ nijn älkät heitä peljätkö/
Baar 6:65 Sillä ei he taida Cuningaita kirota eikä siunata.
Baar 6:66 Ei he myös taidä näyttä pacanoille jotain ihmettä taiwas/ ei he taida walaista nijncuin Auringo/ eikä walo anda nijncuin Cuu.
Baar 6:67 Järjettömät luondocappalet owat paremmat heitä/ ne taitawat juosta luolaan ja warjella idzens.
Baar 6:68 Sentähden on se peräti selke/ ettei he ole jumalat.
Baar 6:69 Sillä nijncuin ei peljätys taida mitän warjella krydimaasa/ nijn owat myös heidän epäjumalans/ cullatut ja hopialla silatut jumalat/ ei mihingän kelpawaiset.
Baar 6:70 Ja nijncuin pensas krydimaasa/ jonga päällä caickinaiset linnut istuwat/ eli nijncuin cuollut/ joca on haudasa/ nijn owat heidän puujumalans/ cullatut ja hopialla silatut jumalat.
Baar 6:71 Ja sijtä taitan ymmärtä/ ettei he ole jumalat/ sillä purpurawaate/ joca heidän päälläns on/ syödän coilda/ ja ne idze cansa wijmein/ nijn että jocainen heitä sylke.
Baar 6:72 O sitä onnellista ihmistä/ joca on wanhurscas/ jolla ei myös yhtän epäjumalata ole/ ei se tule nauroxi eikä pilcaxi.

Prophetan Baruchin loppu.

Ensimäinen Maccaberein Kirja .

Esipuhe ensimäisestä Maccaberein Kirjasta .

TÄmä Kirja on myös yxi nijstä/ joita ei löytä Ebrean Biblias/ ehkä hän on puheis ja sanois nijncuin muutkin Pyhän Ramatun Kirjat/ ja ei olis ollut mahdotoin luetta nijden secaan/ että hän nijn hywä ja tarpellinen on/ ymmärtä Propheta Danieli sijnä 11. lugus: sillä mitä Daniel sijnä lugus ennusta sijtä cauhistuxest/ ja Israelin Canssan tuscast/ sijtä wähästä awusta (cuin hän sijnä sano) ja suuresta wainosta sekä Pakanoilda että petollisilda Judalaisilda/ sen tämä Kirja näyttä olewan täytetyn Cuningas Antiochus Epiphanexen alla/ joca Maccaberein aicana nijn julmasti toimitti Judalaisi/ ja Jumalan palweluxen/ jonga hän aicoi peräti häwittä.

Jongatähden on tämä Kirja myös meille Christityille tarpellinen lukea: Ensin/ että se Antiochus pidetän Antichristuxen cuwana/ joca sencaltaisen julmuden/ ja Jumalan palweluxen häwityxen eteens otti/ ei paljo ennen Christuxen ensimäistä tulemista; opemme sijtä tundeman sen oikian Antichristuxen/ joca sen toisen ja wijmeisen Christuxen tulemisen edellä Jumalan Canssa (se on Christityitä) ja sitä oikiata ja totista Jumalan palwelusta häwittä ja pyytä lyödä maahan.

Että cosca sencaltaista tapahtu/ ja meille on silmäin edes/ etten me hämmästyis/ waan wahwistaisim meitäm sillä toiwolla/ että me ynnä caickein Christittyiden cansa wielä lopullakin ylös pidetyxi tulemma/ ehkä cuinga suuri waino ja Perkelen hirmuisus joscus tarjona olla taidais: sillä me näemme kyllä sen awun/ waicka hän näky wähä ja pieni olewan/ jonga Jumala jo alcanut on meille osotta.

Ja pyhä Evangelium on se miecka/ jolla Antichristuxen cansa meidän aicanam urhollisesta taistellan/ ehkä se tapahtu suurella weren wuodatuxella ja waiwalla/ nijn ei cuitengan ilman hänen julkista wahingotans ja langemustans.

Nijncuin Jumala Maccaberein miecan cautta hänen Canssallens awun teki/ waicka ei se tapahtunut ilman wainota ja suurta sydämen surua/ cuitengin puhdistit he wielä sijtte Templin/ ja asetit jällens Jumalan palweluxen ja saatit Canssan yhten/ sen endisen hallituxen alla: Nijn myös Evangelium tähän aican puhdista caiken epäjumalan palweluxen/ ja nijncuin Christus sano/ että hänen Engelins pitä percaman caicki pahennuxet hänen waldacunnastans/ ja cocoman jällens oikiat Christityt yhten sijhen oikian wanhan Christilliseen uscoon/ totisijn hywijn töihin/ ja Jumalan palweluxeen.

Sitälikin: että me myös meitäm sillä lohdutaisimme/ että Jumala autti heitä ei ainoastans Antiochusta ja

pacanoita wastan/ mutta myös pettäitä ja luopuneita Judalaisia wastan/ jotca heidäns annoit pacanain puolelle/ ja kehoitit heitä wainoman/ waiwaman ja tappaman heidän oma Canssans ja weljiänsä/ nijn että jos ne wäärät Christityt ja eriseuraiset wielä nyt asettawat idzens meitä wastan/ waiwaman ja wahingoittaman Antichristuxen tawalla/ nijn cuitengin pitä meidän oleman hywäs turwas ja ei pelkämän. Sillä Daniel on nämät caicki sanonut ja ilmoittanut/ meille lohdutuxexi/ että se nijn on tapahtuwa/ että meidän omangin Canssam lapset pitä osottaman petoxens/ ja kehoittawat muitakin meitä wainoman. Sentähden en me taida parembata meno saada/ cuin oli jumalisilla Judan Canssan seas/ heidän petollisten weljeins keskellä Antiochuxen/ eli heidän Antichristuxens wallan aicana.
Mutta wijmeiseldä cuitengin ne wihamiehet ja pettäjät sangen woimallisesta Jumalalda rangaistan/ ja heidän Tyranneudens ja petoxens ei ole ilman costota: että me iloisest ja wahwalla uscalluxella cadzoisimme meidän Antichristuxitam/ Tyranneja ja wääriä opettaita/ ja odotaisim heidän suuria ja ylpeitä uhcauxians/ ollen wahwat ja lujat/ ettei he cauwan nijn saa tehdä/ paljo wähemmin sitä täyttä/ mitä he mieliwät.
Mutta (nijncuin Antiochus ja ne pettäjät) kyllä hopus heidän ansaitun palckans saawat/ nijncuin se jo enimmitten tapahtunut on/ ja wielä nyt päiwä päiwäldä enämmin tapahtuwan näky/ waicka paatunet ja sokiat ei sitä tottele/ ei myös sijtä mitän ole/ sillä he tahtowat kiusata/ nijncuin muut ennen tehnet owat/ jonga Jumala pian tapahtuwan suocon/ Amen.
Tämä Kirja alca lyhykäisest hänen Historians sijtä ajast cuin Alexander Magnus rupeis wallidzeman Asias: ja on täsä 198. wuoden aica/ haman Simon Maccabeuxen cuoleman asti.
SIllä sijtä ajast cuin Alexander löi Dariuxen ja sai Persian waldacunnan/ nijn Seleucuxen asti joca ensimäinen Cuningas oli Syrias 20. wuotta.
Sijtä ajast nijn Antiochus Magnuxen asti/ 88. wuotta.
Sijtä nijn Antiochus Epiphanexen asti/ 49. wuotta.
Sijtte Judan Maccabeuxen asti/ 9. wuotta.
Sijtä ajast cuin Judas alcoi sodan Antiochusta wastan/ nijn Simon Maccabeuxen cuoleman asti/ 32. wuotta.
Ja sijnä loppuwat Maccaberein Kirjat.
Simonin cuolemast/ Christuxen syndymään 133. wuotta.
Sillä cosca Simon cuollut oli/ wallidzi hänen poicans Johannes/ joca myös Hircanuxexi cudzuttin 31. wuotta.
Hänen poicans Aristobulus 1. wuoden.
Hänen jälkins hänen weljens Alexander 27. wuotta.
Hänen emändäns Alexandra 9. wuotta.

Sijtte Alexandrin poica Aristobulus 4. wuotta Sijhen aican tuli Pompejus ja sai Jerusalemin ja Templin/ cosca mailman algusta oli culunut 3909. ennen Christuxen syndymätä 62. wuotta.
Hän teki Hircanuxen Aristobuluxen weljen ylimmäisexi Papixi: Se hallidzi Gabiniuxen Antipatrin ja hänen poicains wallan aicana/ (jotca sen wallan Ruomalaisilda olit saanet) 26. wuotta/ Herodexen waldan asti.
Silloin Herodes (joca oli Antipatrin Idumerein Cuningan poica) sai Jerusalemin/ ynnä hallituxen cansa/ ja wallidzi 37. wuotta.
Sijtte ei Judalaiset saanet enä yhtän Cuningasta omasta Canssastans/ Jacob Patriarchan sanan jälken.

Ensimäinen Maccaberein Kirja .

I. Lucu .

Sijtte cuin Alexander Magnus oli saanut Persian/ ja monda maata ja waldacunda ja cuoli/ v. 1.
Jacawat hänen Päämiehens ja Sangarins waldacunnan idze keskenäns/ joista tule Antiochus/ v. 9.
Sijhen aican lange Israel epäjumalan palweluxeen/ v. 12.
Mutta Antiochus wahwista hänens/ ja saa Egyptin ja suuren saalin/ tule myös Jerusalemijn ja ryöstä Templin/ v. 17.
Cahden wuoden perästä lähettä hän sodan Päämiehen/ joca ryöstä Caupungin ja wahwista linnan ja häwittä Jumalan palweluxen/ v. 30.
Sijtte käske Antiochus/ että yhdencaltainen Jumalan palwelus pitä oleman coco waldacunnas/ ja asetta pacanalisen jumalan palweluxen Jerusalemis/ v. 43.

1 Makk 1:1 ALexander/ Philippuxen poica Macedonian Cuningas/ joca ennen Grecan maalla hallinut oli/ läxi Chitimin maacunnasta suurella sotajoucolla/ otti wahwat Caupungit:
1 Makk 1:2 Ja löi Dariuxen Persian ja Medein Cuningan/ ja sen jälken muut Cuningat caikis maacunnis woitti alans.
1 Makk 1:3 Ja aina waelsi edemmä/ ja otti caicki maat/ ja waldacunnat/ ja ei kengän rohjennut idzens asetta händä wastan.
1 Makk 1:4 Ja hän tuli yldynexi/ oli myös hänellä sangen jalo sotajoucko.
1 Makk 1:5 Cosca hän ne waldacunnat oli saanut alans/ tuli hän sairaxi.
1 Makk 1:6 Waan cuin hän hawaidzi/ että hänen piti cuoleman:
1 Makk 1:7 Cudzui hän tygöns hänen Förstins/ jotca nuorudest olit hänen cansans caswanet/ ja sääsi

heidän eläisäns maacundain Ruhtinoixi.
1 Makk 1:8 Ja Alexander cuoli cosca hän caxitoistakymmendä wuotta oli wallinut.
1 Makk 1:9 Jälken hänen cuolemans tuli waldacunda hänen Ruhtinoillens/ he otit maacunnat cukin paickans/ ja teit heidäns Cuningoixi.
1 Makk 1:10 Ja he/ ja heidän jälkentulewaisens hallidzit cauwan aica/ ja suuri sota oli heidän wälilläns/ ja paljon tusca jocapaicas mailmas.
1 Makk 1:11 JA yhdestä näistä Ruhtinoista syndyi wahingolinen pahuden juuri/ nimeldä Antiochus Epiphanes/ joca Ruomisa oli ollut tacauxena hänen Isäns sen suuren Antiochuxen edestä. Ja tämä Antiochus Epiphanes rupeis hallidzeman sadalla colmelkymmenellä ja seidzemellä wuodella Grekin waldacunnasta.
1 Makk 1:12 Nijhin aicoin olit Israelis väärät miehet/ jotca yllytit Canssa/ ja sanoit: tehkämme lijtto ymbäriasuwaisten pacanain cansa/ ja ruwetcam heidän jumalan palweluxens: Sillä meidän on täytynyt kärsiä paljo pahutta sijtä ajasta/ cuin me olemma nosnet pacanoita wastan.
1 Makk 1:13 Tämä neuwo kelpais heille hywin/ ja he lähetit muutamita Canssasta Cuningan tygö:
1 Makk 1:14 Joca käski heidän otta pacanain säädyt.
1 Makk 1:15 Silloin he asetit Jerusalemis pacanalisen harjoitus huonen/
1 Makk 1:16 Eikä ymbärileickausta pitänet/ ja langeisit pois pyhästä lijtosta/ ja pidit idzens nijncuin pacanat/ ja olit peräti paadutetut tekemän caickinaista syndiä ja häpiätä.
1 Makk 1:17 Cosca Antiochus oli wahwistanut hänens waldacunnasans/ aicoi hän myös saada Egyptin waldacunnan/ ja nijn pitä molemmat waldacunnat.
1 Makk 1:18 Ja hän meni Egypijn sangen wahwana/ waunuin/ Elephantein/ Hewoismiesten/ ja laiwain paljoudella.
1 Makk 1:19 Waan Ptolomeus pelkäis ja pakeni/ ja langeis monda Egyptin miehistä haawoitettuna.
1 Makk 1:20 Ja Antiochus sai wahwimmat Caupungit Egyptis/ ja kiscoi suuren saalin ja wei pois.
1 Makk 1:21 Mutta cosca Antiochus Egyptis tämän woiton saanut oli/ ja palais cotians sadalla ja colmannella wuodella wijdettäkymmendä/ ja waelsi Israelin läpidze/ ja tuli Jerusalemijn suurella joucolla/
1 Makk 1:22 Ja meni röyckiästi Pyhään/
1 Makk 1:23 Ja andoi otta pois cullaisen Altarin/ kyntiläjalan/ ja ne cappalet cuin sen päällä olit/ ja leipäuhri pöydän/ ja picarit/ ja maljat/ cullaiset lusicat/ Esiripun ja Cruunut/ ja cullaiset Templin caunistuxet/ ja löi caicki ricki:
1 Makk 1:24 Ja otti hopian ja cullan/ ja caicki callit astiat ja kätketyt tawarat ne cuin hän löysi/ ja wei myötäns omalle maallens:

1 Makk 1:25 Ja andoi paljo wäke surmata/ ja puhui röyckiästä.
1 Makk 1:26 Ja suuri sydämen suru oli coco Israelis/ ja caikis paicois/ joisa he asuit:
1 Makk 1:27 Ja Päämiehet murhedit/ ja wanhimmat ja nuorucaiset/ neidzet ja waimot suurest surcastuit/ miehet ja waimot walitit.
1 Makk 1:28 Ja coco maacunda oli surullinen sijtä julmudesta/ cuin siellä tapahdui:
1 Makk 1:29 Ja coco Jacobin huone oli täytetty catkerudella.
1 Makk 1:30 JA cahden wuoden perästä lähetti Cuningas Päämiehen (joca ennen weron päällä oli ollut) Judeaan/ hän tuli Jerusalemijn suurella wäellä:
1 Makk 1:31 Ja andoi ystäwälisest/ että hänen piti pääsemän sisälle/ ja ei luwannut mitän wahingota tehdä/ waan se oli caicki petos.
1 Makk 1:32 Cosca he uscoit hänen ja salleit tulla sisälle/ carcais hän petoxella Caupungin päälle.
1 Makk 1:33 Ja löi paljon Canssa Israelist ja ryöstäis Caupungin:
1 Makk 1:34 Ja poltti huonet/ cukisti muurit/ ja wei pois waimot/ lapset ja carjan.
1 Makk 1:35 Ja Dawidin Linnan hän wahwisti wahwoilla muureilla ja torneilla:
1 Makk 1:36 Ja asetti sijhen jumalattoman joucon/ joca sijnä caickia pahutta teki/
1 Makk 1:37 Ja ryöwäisit aset ja elatuxen Jerusalemin Caupungista/ ja andoi sinne tuota.
1 Makk 1:38 Ja he pijritit Pyhän/ ja wäijyit Canssa/ jotca Templijn menit/ ja löit Caupungin asuwaiset pyhäs sias/ että he olisit estänet Jumalan palweluxen/ ja wuodatit pyhäs sias paljon wiatoinda werta ja saastutit sen.
1 Makk 1:39 Ja Jerusalemin asuwaiset pakenit ja muucalaiset jäit siaan:
1 Makk 1:40 Waan ne jotca sijnä syndynet olit/ piti lähtemän pois.
1 Makk 1:41 Pyhä sia oli kylmillä/ pyhä päiwät tulit caicki murhepäiwixi/ ja Sabbathit ei ollet muuta cuin tusca/ ja caicki heidän cunnians tyhjän raukeis:
1 Makk 1:42 Nijn cuuluisa cuin Jerusalem oli ennen ollut/ nijn surkian ja waiwalloisen täydyi sen sijhen aican olla.
1 Makk 1:43 JA Antiochus annoi myös ymbäri caiken waldacundans käskyn/ että caicki Canssa yximielisestä piti yhdencaltaisen Jumalan palweluxen pitämän.
1 Makk 1:44 Silloin hyljäisi caicki Canssa heidän Lakins/ ja mielistyit Antiochuxen käskyyn:
1 Makk 1:45 Ja monda Israelist sijhen langeisit/ ja uhraisit epäjumalille ja rijwaisit Sabbathin.
1 Makk 1:46 ANtiochus lähetti myös kirjat Jerusalemijn/ ja caickijn Judan Caupungeihin/ josa hän käski että heidän piti pacanain jumalan palweluxen ottaman wastan.

1 Makk 1:47 Ja polttouhrin ja ruocauhrin ja syndiuhrin pyhäs sias/ Sabbathin/ ja muut juhlapäiwät maahan lyömän:
1 Makk 1:48 Ja käski että Pyhän ja sen pyhän Canssan piti saastutettaman:
1 Makk 1:49 Ja andoi panna Altarit/ kircot/ ja epäjumalat:
1 Makk 1:50 Ja uhrata sian lihoja ja muita saastaisia eläimitä:
1 Makk 1:51 Ja kielsi ymbärisleickauxen pois/ ja käski Canssan totutetta caickijn cauhistuxijn/ että heidän piti Jumalan Lain ja oikeuden unhottaman/ ja toiset tawat ottaman:
1 Makk 1:52 Ja cuca ikänäns ei ollut täsä asias Antiochuxelle cuuliainen/ se piti surmattaman.
1 Makk 1:53 Tämän käskyn andoi hän käydä ulos caickijn waldacundijns ja asetti Päämiehet/ jotca Canssa piti waatiman caickia sencaltaisia pitämän:
1 Makk 1:54 Nämät toimitit että Judan maalla uhrattin/ ja käskit että nijn piti pidettämän:
Ja monda Canssast luowuit Jumalan Laist heidän tygöns/ he teit caicke pahutta maacunnas.
1 Makk 1:55 Ja carcotit Israelin Canssan pois/ että heidän täydyi lymyttä idzens ja kätke luolijn/ nijncuin muutkin juoxiamet.
1 Makk 1:56 SAdalla ja wijdennellä wuodella wijdettäkymmendä/ wijdendenä päiwänä toistakymmendä Casleun Cuulla annoi Cuningas Antiochus panda häwityxen julman cuwan Jumalan Altarille.
1 Makk 1:57 Ja andoi panda Altarit ylös joca Judan Caupungis/ nijn että jocamies catuilla julkisest ja huonens edes suidzuttaman ja uhraman piti.
1 Makk 1:58 Ja andoi repiä ricki HERran Lakikirjat ja poldetta:
1 Makk 1:59 Ja murhata caicki ne joiden tykönä Jumalan lijton Kirjat löyttin/ ja jotca HERran Lain pidit.
1 Makk 1:60 Ja tätä he teit heidän sotawäkens cansa joca Cuu/ cosca Canssa tuli cocon Caupungeisa.
1 Makk 1:61 Ja wijdendenä päiwänä colmattakymmendä Cuusta/ uhraisit he Altarilla/ jonga he rakendanet olit HERran Altarita wastan.
1 Makk 1:62 Ja ne waimot/ jotca heidän lapsens ymbärileickaisit/ tapettin/ nijncuin Antiochus oli käskenyt:
1 Makk 1:63 Wanhimmat tapettin huoneisans/ ja lapset hirtettin.
1 Makk 1:64 Mutta monda Israelin Canssast olit wahwat/ ja ei tahtonet syödä saastaista/ ja annoit ennen idzens tapetta/ cuin he idzens saastutit.
1 Makk 1:65 Eikä tahtonet luopua Jumalan pyhästä Laista/ sentähden tulit he surmatuxi.

Vers. 11. Grekin waldacunnasta) Seleucus oli ensimäinen Cuningas Syrias Alexandrin cuoleman jälken. Hän rupeis wallidzeman A.$ M.$ 3661. Sijtä ajast nijn Antiochus Epiphanexen asti olit 137. wuotta: Nijn cauwan

oli Syrian waldacunda/ ja täsä Kirjas aljetan caicki wuosilugut Syrian waldacunnan algust: se on/ sijtä ajasta/ cosca Seleucus rupeis wallidzeman. Josta Iosephuskin alca wuosilugun/ lib.$ 12. cap.$ 6.

II. Lucu .

PAppi Matathias ja hänen poicans surewat Jerusalemin wahingota/ v. 1.
ei tahdo hyljätä Lakia eikä uhrata epäjumalille/ waan pakenewat wuorille/ v. 15.
Monda nijstä jotca pakenewat/ tapetan Cuningan wäeldä/ ettei he tahdo idzens warjella Sabbathina/ v. 31.
Mutta Matathias wahwista hänens ja woitta pacanat/ ja asetta Jumalan palweluxen/ v. 39.
Cosca hän tule wanhaxi/ ja pitä cuoleman/ neuwo hän poicans miehullisest sotiman Lain ja Jumalan Canssan edestä/ v. 49.

1 Makk 2:1 NIjnä päiwinä nousi Pappi Matathias Johannexen poica/ Simeonin pojan/ Joarimin sugusta Jerusalemist:
1 Makk 2:2 Joca asui Modin wuorella/ ja hänellä oli wijsi poica:
1 Makk 2:3 Johannes lijalda nimeldä Gaddis/
1 Makk 2:4 Simon lijalda nimeldä Thasi/
1 Makk 2:5 Judas lijalda nimeldä Maccabeus/ Eleazar lijalda nimeldä Aaron/
1 Makk 2:6 ja Jonathas lijalda nimeldä Apphus.
1 Makk 2:7 Nämät murhetit sangen cowin sitä suurta surkeutta/ cuin Judeas ja Jerusalemis oli. Ja Matathias walitti ja sanoi: woi että minä sitä warten synnyin/ että minun pitä näkemän minun Canssani ja pyhän Caupungin häwityxen/ ja wielä sijttekin alallans oleman/ ja andaman wihollisen tehdä nijncuin hän idze tahto.
1 Makk 2:8 Muucalaiset pitäwät hallusans Pyhän/ ja Jumalan Templi on nijncuin duomittu ihminen:
1 Makk 2:9 Sen caunistuxet owat wiedyt pois/ wanhat owat catuilla lyödyt/ ja nuoret miehet muucalaisilda syöstyt läpidze:
1 Makk 2:10 Waldacunda on tullut caickein pacanain saalixi/ ja he tekewät sen autiaxi.
1 Makk 2:11 Caicki sen cunnia on tullut pois: joca oli Drotningi/ nyt on hän pijca:
1 Makk 2:12 Cadzo/ meidän Pyhäm ja meidän kerscauxem/ ja cunniam on pois/ pacanat owat sen häwittänet/ kellengä ilo enä elä olis?
1 Makk 2:13 Ja Matathias rewäis waattens:
1 Makk 2:14 Hän ja hänen poicans/ ja puit säkit päällens/ ja murhedit sangen rascasti.

1 Makk 2:15 Cosca Antiochuxen käskyläiset sinne tulit/ waatiman myös nijtä jotca Modin Caupungijn paennet olit/ luopuman Jumalan Laista/ ja epäjumalille uhraman/ ja pyhä sawua suidzuttaman:
1 Makk 2:16 Silloin luopui monda Israelin Canssast heidän tygöns: mutta Matathias ja hänen poicans pysyit wahwana.
1 Makk 2:17 Ja Antiochuxen käskyläiset sanoit Matathiaxelle: sinä olet ylimmäinen ja woimallisin täsä Caupungis/ ja sinulla on monda poica ja suculaista/
1 Makk 2:18 Sentähden astu sinä ensin edes/ ja tee mitä Cuningas on käskenyt/ nijncuin caicki maacunnat/ nijn myös Judan miehet/ jotca wielä Jerusalemis owat/ tehnet owat: nijn Cuningas leppy sinulle ja sinun pojilles/ ja lahjoitta sinulle hopiata ja culda/ ja suuria lahjoja.
1 Makk 2:19 Ja Matathias wastais lujast/ ja sanoi: jos wielä caicki maacunnat Antiochuxelle cuuliaiset olisit/ ja jocainen heidän Isäins laista luowuisit/ ja mielistyisit Cuningan käskyyn:
1 Makk 2:20 En cuitengan minä/ ja minun poicani ja weljeni tahdo hyljätä Isäin Lakia/ sijtä meitä Jumala warjelcon:
1 Makk 2:21 Ei se olis meille hywä/ että me Jumalan sanasta ja Laista luowuisimme.
1 Makk 2:22 En me tahto mielistyä Antiochuxen käskyyn/ ja uhrata: engä luopua meidän Laistam ja toisia säätyjä otta.
1 Makk 2:23 Cosca hän nämät sanat puhunut oli/ tuli yxi Judalainen caickein silmäin nähden/ ja uhrais epäjumalalle Altarille Modin Caupungis/ nijncuin Cuningas oli käskenyt.
1 Makk 2:24 Ja Matathias näki sen/ ja se pisti hänen sydämeens/ ja hänen kijwauxens syttyi Lain tähden.
1 Makk 2:25 Ja hän carcais ja tappoi sen Judalaisen Altarin edes/ ja Antiochuxen käskyläisen/ joca uhraman waadei.
1 Makk 2:26 Ja cukisti kijwauxen Lain tähden/ nijncuin Phinees teki Zambrille Salomin pojalle.
1 Makk 2:27 Ja Matathias corgotti änens caiken Caupungin edes/ sanoden: jolla on kijwaus Laista/ ja tahto pitä lijton/ hän käykän minun cansani Caupungista ulos.
1 Makk 2:28 Nijn pakeni hän ja hänen poicans wuorille/ ja jätti Caupungijn caicki mitä hänellä oli.
1 Makk 2:29 Ja monda hurscast ihmist läxit erimaihin.
1 Makk 2:30 Ja olit siellä waimoinens/ lapsinens ja carjoinens/ sillä julmus oli sangen suurexi paisunut.
1 Makk 2:31 Mutta cosca Cuningan wäki Jerusalemis Dawidin Caupungis cuulla sait/ että muutamat olit idzens asettanet Cuningan käskyä wastan/ ja andanet heidäns Caupungist ulos erimaihin salaisijn paickoijn/ että he olisit heidäns lymyttänet ja pelastanet/ ja että paljo Canssa oli heidän seuraans mennyt.
1 Makk 2:32 Kijrutit he heitäns carcaman heidän päällens Sabbathin päiwänä/ ja annoit heille sanoa:

wieläkö te nyt tahdotte cowacorwaiset olla?
1 Makk 2:33 Käykät ulos ja tehkät mitä Cuningas on käskenyt/ ja te saatte olla rauhas. Ja he wastaisit: en me tahdo lähte/ engä rickoa Sabbathi nijncuin Cuningas käske.
1 Makk 2:34 Ja he hyöcköisit sodalla heidän päällens/ ja ne jotca siellä olit/ ei heitäns warjellet.
1 Makk 2:35 Eikä kiwekän heittänet/ eikä myös luolangan suuta tukinnet/ waan sanoit:
1 Makk 2:36 Me tahdomme näin cuolla meidän wiattomudesam.
1 Makk 2:37 Taiwas ja maa pitä todistaman/ että te meitä päärin ja wiattomast tapatte.
1 Makk 2:38 Ja nijn he langeisit heidän päällens Sabbathina/ ja tapoit heidän/ ja heidän waimons ja lapsens tuhannen ihmistä/ ja heidän carjans.
1 Makk 2:39 Cosca Matathias ja hänen ystäwäns sen cuulla sait/ murhedit he sangen cowin/ ja sanoit toinen toisellens:
1 Makk 2:40 Jos me caicki nijn tehdä tahdom/ cuin meidän weljemme tehnet owat/ ja emme sodi pacanoita wastan/ että me warjelisim meidän hengem ja Lakim/ nijn ei heidän ole työtä meitä peräti hucutta.
1 Makk 2:41 Ja he päätit keskenäns/ sanoden: jos he tulewat meidän päällem Sabbathina/ nijn warjelcam meitäm/ etten me caicki huckuis/ nijncuin meidän weljem wuorten rotcois murhatut owat.
1 Makk 2:42 Ja suuri joucko hurscaita ihmisiä cocoisit heitäns yhten/ jotca caicki Laisa olit pysywäiset.
1 Makk 2:43 Ja caicki jotca julmuden tähden paennet olit/ tulit heidän tygöns.
1 Makk 2:44 Ja he myös nousit ja löit monda jumalatoinda ja eriseuraista heidän kijwauxesans ja wihasans: mutta ne muut pakenit ja pääsit pacanain secaan.
1 Makk 2:45 Sijtte Matathias ja hänen ystäwäns waelsit lujasti Israelin maata ymbärins ja cukistit jällens Altarit:
1 Makk 2:46 Ja ymbärinsleickaisit lapset/ jotca wielä ymbärinsleickamat olit/ ja hyöcköisit jumalattomitten päälle.
1 Makk 2:47 Ja se menestyi heille/ nijn että he pysyit Laisa caickein pacanain ja Cuningasten woima wastan.
1 Makk 2:48 Ettei jumalattomat yhtäkän woimutta heisä saanet.
1 Makk 2:49 MUtta cosca Matathias juuri wanha oli/ sanoi hän ennen cuolematans pojillens: nyt on tullut meidän päällem suuri ahdistus ja waino/ ja suuri julmus ja rascas rangaistus:
1 Makk 2:50 Sentähden rackat poicani/ pitäkät kijwaus Lain tähden/ ja älkät säästäkö teidän hengen meidän Isäim lijton tähden/ ja mielenne johdattacat mitkä tegot meidän Isäm heidän aicanans tehnet owat.

1 Makk 2:51 Nijn te woitatte suuren cunnian ja ijancaickisen nimen.
1 Makk 2:52 Abraham kiusattin/ ja oli wahwa uscos/ se luettin hänelle wanhurscaudexi.
1 Makk 2:53 Joseph hänen waiwasans piti käskyn/ ja tuli Egyptin Herraxi.
1 Makk 2:54 Phinees meidän Isäm piti kijwauxen HERran cunnian tähden/ ja sai todistuxen/ että Pappius piti hänelle ijäti oleman.
1 Makk 2:55 Josua toimitti sen käskyn/ cuin hänelle annettu oli/ sentähden tuli hän ylimmäisexi Päämiehexi Israelis.
1 Makk 2:56 Caleb annoi todistuxen ja nuhteli Canssa/ sentähden sai hän erinomaisen perimisen.
1 Makk 2:57 Dawid oli uscollinen/ ja oikiamielinen Jumalan edes/ sentähden perei hän Cuningalisen waldacunnan ijancaickisest.
1 Makk 2:58 Elia piti kijwauxen Laista/ ja otettin ylös taiwasen.
1 Makk 2:59 Anania/ Azaria ja Misael uscoit/ ja tulesta pelastettin.
1 Makk 2:60 Daniel wiattomudens tähden pelastettin Lejonin kidasta.
1 Makk 2:61 Näin mieleen johdattacat mitä cullakin ajalla tapahtunut on/ nijn te löydätte/ että caicki ne/ jotca Jumalaan uscaldawat/ pysywät wahwana.
1 Makk 2:62 Sentähden älkät peljätkö jumalattomain uhcauxia/ sillä heidän cunnians on loca ja toucka:
1 Makk 2:63 Tänäpän hän on corgotettu/ huomen hän maasa maca/ ja ei mitän ole cosca hän on tullut maaxi jällens/ ja hänen ajatuxens on huckunut.
1 Makk 2:64 Sentähden rackat lapset/ olcatte rohkiat ja wahwat Lais/ nijn Jumala teitä corgotta jällens.
1 Makk 2:65 Teidän weljen Simon on wijsas/ cuulcat händä aina nijncuin Isä.
1 Makk 2:66 Judas Maccabeus on wäkewä ja jalo sotamies/ hänen pitä oleman Päämiehen ja sotiman:
1 Makk 2:67 Ja ottacat teidän tygön caicki ne/ jotca Lain pitäwät: Costacat se wäkiwalda cuin teidän Canssallen tehty on/
1 Makk 2:68 Ja maxacat pacanoille senjälken cuin he ansainnet owat/ ja lujasti pysykät Laisa.
1 Makk 2:69 Sijtte hän siunais heitä ja tuli cudzutuxi hänen Isäins tygö/ cuin hän oli sadan ja cuuden wijdettäkymmenen ajastaicainen/ Ja hänen poicans hautaisit hänen/ hänen Isäns hautaan Modin Caupungis/ ja coco Israel murhedi händä rascast.

Vers. 34. Ricko Sabbathi) Sabbathi pitä pyhitettämän Jumalan käskyn jälken/ nijn cuitengin/ että me ajattelem Christuxen newo/ Marc. 2:27. Että Sabbath on tehty ihmisen tähden/ että hän idzens lewätäis/ ja mieleens johdatais Jumalan työt/ cunnioitais Jumalata/ ja oppis tundeman hänen. Mutta hywä tehdä

Sabbathina ei ole kieltty/ autta ihmist/ ja corjata waarast tulo/ eli muuta cuin ihmiselle on säätty rawinnoxi/ ettei se tulis turmelluxi/ Matth. 12:2. Marc. 3:2. Luc. 6:9.
v. 69. Ajastaicainen) nimittäin/ Syrian waldacunnast.

III. Lucu .

JUdas Maccabeus tule Päämiehexi hänen Isäns siaan/ v. 1.
Lyö Apolloniuxen/ ja Seronin Syrian Päämiehen/ v. 10.
Antiochus wihastu sentähden sangen cowin/ ja lähettä Lysian Judan maacunda häwittämän/ v. 27.
Mutta Judas yhdistä hänens weljeins cansa/ cocowat wäen/ ja mene Misphatijn/ siellä he rucoilewat/ ja huutawat HERra/ v. 42.
Sijtte hän asetta wäen ja mene matcan/ v. 54.

1 Makk 3:1 JA Judas joca cudzuttin Maccabeuxexi tuli hänen Isäns siaan/ ja hänen weljens.
1 Makk 3:2 Ja caicki jotca hänen Isäns cansa yhtä pitänet olit/ autit händä wihollisia wastan/ ja sodeit Israelin edest ilolla.
1 Makk 3:3 Ja Judas saatti suuren cunnian hänen Canssallens: hän oli hänen harniscoisans nijncuin Sangari/ ja warjeli miecallans hänen sotajouckons:
1 Makk 3:4 Hän oli rohkia nijncuin Lejoni/ ja pelkämätöin nijncuin nuori kiljuwa Lejoni/ cosca hän juoxe saalin jälken.
1 Makk 3:5 Hän edzei luopuneita ja jumalattomia/ jotca waadeit Canssa luopuman Laista/ rangais ja poltti heidän/
1 Makk 3:6 Nijn että hänen wihollisens pelkäisit händä caikis paicois/ ja pakenit/ ja luopunet tulit poljetuxi/ ja hän sai onnen ja woiton.
1 Makk 3:7 Tästä sai moni Cuningas carwan mielen/ waan Jacobille oli se iloxi/ ja hänelle idze ijancaickisexi muistoxi ja cunniaxi.
1 Makk 3:8 Hän waelsi Judan Caupungein läpidze/ ja surmais jumalattomia/ ja poisti wihan Israelist/
1 Makk 3:9 Ja hän oli cuuluisa jocapaicas maacunnis/ nijn että caicki maahan poljetut pakenit hänen tygöns.
1 Makk 3:10 Sitä wastan cocois Apollonius pacanoist/ ja Samariast suuren sotawäen/ sotiman Israeli wastan.
1 Makk 3:11 Cosca Judas sen cuuli/ meni hän händä wastan/ ja sodei hänen cansans/ ja tappoi hänen ja

suuren joucon wihollisia ynnä hänen cansans/ waan ne jotca pääsit/ pakenit/ ja Judas sai heidän caluns:
1 Makk 3:12 Ja otti Apolloniuxen miecan/ jonga hän sijtte cannoi caiken elinaicans.
1 Makk 3:13 Senjälken/ cosca Seron sodanpäämies Syriasta sai cuulla hurscat pitäwän yhtä Judan cansa/ ja siellä olewan cogos suuren sotawäen joucon/ sanoi hän:
1 Makk 3:14 Minä tahdon woitta cunnian/ että minä ylistettäisin coco waldacunnas/ ja tahdon lyödä Judan ja hänen jouckons/ jotca Cuningan käskyn owat cadzonet ylön.
1 Makk 3:15 Sentähden hangidzi hän hänens/ ja suuri wäki meni hänen cansans/ costaman Israelille/ ja tulit haman BethHoronin asti.
1 Makk 3:16 Silloin meni Judas händä wastan wähällä joucolla: mutta cosca he sait nähdä wiholliset/ sanoit he Judalle:
1 Makk 3:17 Meitä on wähä/ ja me olemma myös heicot paastosta/ cuinga sijs me woimme lyödä/ nijn suurta ja wäkewätä joucko?
1 Makk 3:18 Mutta Judas sanoi/ se taita kyllä tapahtua/ että wähä joucko woitta suuren: sillä Jumala taita kyllä anda woiton/ nijn wähän joucon cuin paljongin cautta.
1 Makk 3:19 Sillä woitto tule taiwast/ ja ei wäen paljoudesta.
1 Makk 3:20 He uscaldawat heidän suureen wäkeens/ ja aicoiwat tappa ja häwittä meitä/ meidän waimom ja lapsem:
1 Makk 3:21 Waan meidän pitä meitäm warjeleman/ ja sotiman meidän hengem edest ja meidän Lakim edest:
1 Makk 3:22 Sentähden on Jumala heitä maahan lyöpä meidän silmäim edes: ei teidän pidä heitä pelkämän.
1 Makk 3:23 Cosca hän näin puhunut oli/ hyöcköis hän hopust wihollisten päälle/ ennen cuin he sen äckäisit/ ja löi Seronin ja hänen wäkens pacoon/
1 Makk 3:24 Ja ajoi heitä taca BethHoronist alaspäin nijn lakialle kedolle/ ja löi heistä cuoliaxi cahdexan sata/ ja ne jotca pääsit/ pakenit Philisterein maalle.
1 Makk 3:25 Nijn tuli suuri pelco caikille Canssoille ymbäristöllä Judan ja hänen weljens edes/
1 Makk 3:26 Ja caikis maacunnis puhuttin Judast ja hänen tegoistans/ ja se tuli myös Cuningan corwille.
1 Makk 3:27 COsca Antiochus nämät caicki cuulla sai/ julmistui hän ylönpaldisest/ lähetti ja annoi käskyn caicken hänen waldacundaans/ ja cocois suuren wäen/
1 Makk 3:28 Ja otti hänen tawarastans/ ja walmisti wuoden palcan/ ja andoi käskyn/ että caikis paicois piti oldaman walmina sotaan.

1 Makk 3:29 Mutta cosca hän näki/ ettei hänellä ollut raha täydexi/ ja ettei maacunda nijn paljon anda woinut/ sen sodan tähden cuin hän cauwan oli pitänyt Lakia wastan/ pelkäis hän/ ettei hän woinut sencaltaista culutusta wasta tehdä/ cuin sijhen päiwän asti:
1 Makk 3:30 Sillä hän palcka ja lahjoja enämmän oli andanut ulos/ cuin caicki Cuningat hänen edelläns:
1 Makk 3:31 Sentähden tuli hän surullisexi/ ja matcusti Persian maata werollisexi laskeman/ ja cocoman paljon raha.
1 Makk 3:32 Ja hän jätti siaans yhden Päämiehen Cuningan asiain päälle coco waldacundaans/ ruweten Euphratist/ nijn haman Egyptin asti.
1 Makk 3:33 Ja andoi hänen caswatta hänen poicans nuoren Antiochuxen/ sijhen asti cuin hän palajawa oli.
1 Makk 3:34 Ja andoi hänelle puolen sotawäestä/ ja Elephanteista/ ja käski händä caikista asioista/ ja Judan ja Jerusalemin asuwaisista:
1 Makk 3:35 Että hänen piti sinne lähettämän enä sotawäke/ jotca olisit surettanet ja häwittänet jäänen Canssan Israelis ja Jerusalemis/ ja asettanet muucalaiset sinne asuman:
1 Makk 3:36 Ja että pacanoille piti maa jaettaman.
1 Makk 3:37 Sillä seidzemendenä wuotena wijdettäkymmendä toista sata/ läxi Cuningas hänen Caupungistans Antiochiasta/
1 Makk 3:38 Ja meni Euphraten wirran ylidze/ ja waelsi ylimmäises maacunnas.
1 Makk 3:39 Mutta Lysias walidzi muutamita Cuningan ystäwistä Päämiehixi/ nimittäin/ Ptolomeuxen Dorimenin pojan/ Nicanorin ja Gorgian/ ja andoi heille neljä tuhatta jalcamiestä/ ja seidzemen tuhatta hewoismiestä/ että heidän piti menemän Judan maahan/ ja häwittämän Judalaisia/ nijncuin Cuningas oli käskenyt.
1 Makk 3:40 Cosca he nyt tällä wäellä lähtenet olit/ tulit he ja sioitit heidäns Ammaonin tygö/ tasaiselle kedolle.
1 Makk 3:41 Cosca sen maacunnan cauppamiehet ymbäristöllä sen cuulit/ tulit he leirijn/ ja toit myötäns paljon raha/ ostaxens Israelin lapsia orjaxens. Ja Syriast/ ja muista pacanoista meni enä sotawäke heidän tygöns.
1 Makk 3:42 COsca nyt Judas ja hänen weljens näit/ että waino enäni ja wihollinen macais heidän rajoillans/ ja he sait ymmärtä/ että Cuningas oli käskenyt hucata caiken Judean:
1 Makk 3:43 Rohwaisit he idzens ja olit yhtä pitäwäiset/ että he tahdoit heidän Canssans awuxi ehtiä/ ja sotia Pyhän edest:
1 Makk 3:44 Mingätähden cocoisit he heidän sotawäkens yhten/ että he olisit aicanans walmit sotiman/ ja

rucoileman Jumalalda armo ja apua.
1 Makk 3:45 Mutta sijhen aican oli Jerusalem autia/ ja ei siellä yxikän Israelin lapsist enä asunut/ ja Pyhä oli saastutettu epäjumalalla/ joca sinne pandu oli/ ja pacanat asuit linnas/ ja caicki cunnia oli Jacobist otettu pois/ ei myös siellä cuulunut huilua eikä candeletta.
1 Makk 3:46 Sentähden tulit Canssa yhten Mizpas/ joca on Jerusalemin cohdalla: sillä Mizpas piti endisin aicoin Israelin rucoileman.
1 Makk 3:47 Täsä paicas tulit he myös nyt cocon/ paastoisit/ ja puit säkit heidän päällens/ ja panit tuhca pääns päälle/ ja rewäisit waattens ricki.
1 Makk 3:48 Ja toit Lakikirjat edes/ jotca pacanat olit edziä andanet/ kirjoittaxens nijhin heidän epäjumalans cuwat.
1 Makk 3:49 He weit myös sinne Pappein waattet/ esicoiset ja kymmenexet: teit Nazareuxia/ jotca määrätyst ajast piti ottaman waarin/ ja huusit surkiast taiwasen/ sanoden:
1 Makk 3:50 Mitä me nyt näille teemme? ja cuhunga me nämät wiemme?
1 Makk 3:51 Sillä sinun Pyhäs on saastutettu ja papit owat ajetut pois:
1 Makk 3:52 Ja cadzo/ pacanat cocowat heitäns meitä wastan/ että he meidän peräti cadotaisit.
1 Makk 3:53 Sinä tiedät mitä heidän mielesäns on meitä wastan. Cuinga me taidamme heidän edesäns olla/ jollet sinä meitä auta meidän Jumalam.
1 Makk 3:54 Senjälken annoi Judas cudzua Canssan Basunalla cocon/
1 Makk 3:55 Ja asetti hallituxen Päämiehet/ Esimiehet/ wäen asettajat/ ja tuhannein/ satain/ wijdenkymmenein/ ja kymmendein johdattajat:
1 Makk 3:56 Ja andoi cuulutta/ että jotca cartanoita rakendanet olit/ ja waimon kihlannet/ ja wijnapuita istuttanet/ eli jotca pelcurit olit/ piti cotians palajaman/ nijncuin Laki anda myötä.
1 Makk 3:57 Sijtte he läxit matcan/ ja sioitit idzens myös Ammaonin tygö/ etelän puolelle.
1 Makk 3:58 Ja Judas neuwoi wäkens ja sanoi: Hangitcat ja älkät hämmästykö/ että te huomenexi walmit olisitta sotiman pacanoita wastan/ jotca meitä/ ja meidän Pyhäm aicoiwat maahan lyödä.
1 Makk 3:59 Sillä se on meille parambi/ että me cuolemme sodas/ cuin se että me näemme sencaltaista tusca/ joca on tullut meidän Canssam ja Jumalan palweluxem päälle. Mutta nijncuin Jumalan tahto on taiwaisa/ nijn tapahtucon.

Vers. 37. Seidzemendenä) Nimittäin/ Syrian waldacunnast.
v. 49. Mizpas) Iud.$ 20:2. 1. Sam. 7:9.

IV. Lucu .

GOrgias tule händä wastan/ wijdellä tuhannella miehellä/ jotca Judas lyö ja ryöstä leirin/ v. 1.
Lysias coco paljon wäke händä wastan: waan Judas rucoile HERra/ carca hänen päällens/ ja lyö hänen pacoon/ v. 26.
Sijtte hän mene Jerusalemijn/ ja puhdista Pyhän/ udista Altarin/ asetta Jumalan palweluxen/ v. 36.
Ja he uhrawat suurella ilolla ja kijtoxella/ rakendawat ja wahwistawat Pyhän ja Bethzuran/ v. 52.

1 Makk 4:1 JA Gorgias otti wijsi tuhatta jalcamiestä/ ja tuhannen parasta radzasmiestä/ ja meni yöllä salaisest Judalaisten leirijn/ että hän olis tietämätä langennut heidän päällens:
1 Makk 4:2 Ja muutamat nijstä cuin Linnas maannet olit/ olit heidän johdattajans.
1 Makk 4:3 Waan Judas sai sen ymmärtä/ nijn hän nousi/ ja wahwin wäki hänen cansans/ ennättämän ja pettämän wihollisia:
1 Makk 4:4 Ja lyömän heitä cosca he wielä siellä ja täällä hajalla olit.
1 Makk 4:5 Cosca Gorgias Judan leirin tygö tuli/ ja ei sieldä ketän löynnyt/ edzei hän heitä wuorten päällä: sillä hän luuli heidän paennen hänen edestäns.
1 Makk 4:6 Mutta Judas riensi/ että hän warhain amulla olis joutunut kedolle wäliään colmella tuhannella miehellä/ joilla ei cuitengan harniscoita ollut/ waan ainoastans heidän waattens ja asens.
1 Makk 4:7 Cosca he näit että wiholliset hywin hangitut ja raudoitetut olit/ ja että heillä olit jalot sotaaset/ ja harjoitettu sotawäki/ sanoi Judas wäellens:
1 Makk 4:8 Älkät peljätkö tätä suurta joucko/ ja älkät hämmästykö heidän woimans:
1 Makk 4:9 Muistacat cuinga meidän Isäm punaises meres tulit pelastetuxi/ cosca Pharao suurella sotajoucolla heitä ajoi taca:
1 Makk 4:10 Ja nyt huutacam taiwasen/ nijn HERra myös meitä armahta/ ja muista sen lijton/ jonga hän meidän Isillem tehnyt on/
1 Makk 4:11 Ja lyö meidän wihollisem maahan meidän silmäim edes tänäpän/ ja caicki pacanat pitä ymmärtämän/ että se Jumala on/ joca autta ja pelasta Israelin.
1 Makk 4:12 Cosca pacanat näit että Judas tuli heitä wastan:
1 Makk 4:13 Läxit he myös leiristäns sotiman Judasta wastan.
1 Makk 4:14 Mutta Judas annoi puhalda waskitorwijn ja löi wihollisia/ ja pacanat lyötin pacoon/ ja he pakenit sildä wäliäldä/ ja ne jälkimmäisit langeisit miecan edes:

1 Makk 4:15 Sillä Judas ajoi heitä taca haman Assaremotin ja Edomin asti/ Asdotin ja Jamnian asti/ ja heistä langeis siellä colme tuhatta miestä.
1 Makk 4:16 Mutta cuin Judas ja hänen sotawäkens palais heitä taca ajamast/ haastoi hän wäkens/ ja sanoi: ei teidän pidä mitän saalista ottaman:
1 Makk 4:17 Sillä meidän pitä wielä kerran sotiman wihollisia wastan.
1 Makk 4:18 Gorgias on wäkinens meidän edesäm mäellä/ sentähden seisocat nyt nijn cuin te asetetut oletta wihollista wastan/ ja warjelcat teitän ja cuin te oletta wihollisen lyönet/ nijn te saatte pelkämät ja ilman waarata saalin otta.
1 Makk 4:19 Cosca Judas näitä puhui/ näyi yxi joucko:
1 Makk 4:20 Ja Gorgias näki että hänen wäkens lyöty oli/ ja heidän leirins poldettu/ sillä hän näki sawun/ josta hän ymmärsi/ mitä tapahtunut oli:
1 Makk 4:21 Näit he myös Judan ja hänen sotawäkens wäliällä olewan hangitut sotaan:
1 Makk 4:22 Sentähden hämmästyi Gorgias sangen cowan/ ja pakeni pacanain maalle.
1 Makk 4:23 Ja niin käänsi Judas hänens tacaperin saalin päälle/ cuin leiris oli/ ja sai suuren tawaran/ paljon culda/ hopiata/ Silckiä/ Purpurata/ ja paljon muuta rijsta.
1 Makk 4:24 Sijtte menit he cotians/ kijtit ja cunnioitit Jumalata weisuilla/ ja sanoit: kijttäkät HERra/ sillä hän on laupias/ ja hänen laupiudens pysy ijancaickisest.
1 Makk 4:25 Tänäpän sai Israel cuuluisan woiton.
1 Makk 4:26 MUtta ne pacanat jotca pääsnet olit/ tulit Lysian tygö/ ja sanoit hänelle cuinga heillen tapahtunut oli.
1 Makk 4:27 Cosca Lysias sen cuuli/ tuli hän sangen murhellisexi/ ettei se nijn tapahtunut/ cuin Cuningas oli käskenyt.
1 Makk 4:28 Sentähden cocois Lysias taas toisna wuonna cohta sen perästä paljon sotawäke/ cuusikymmendä tuhatta jalcamiestä/ ja wijsi tuhatta radzasmiestä lyömän Judalaisia.
1 Makk 4:29 Tämä sotajoucko meni Idumeaan/ ja sioitti idzens Bethzuran tygö: Sinne tuli myös Judas kymmenellä tuhannella miehellä.
1 Makk 4:30 Mutta cosca hän näki että wihollisella nijn paljo wäke oli/ rucoili hän ja sanoi:
1 Makk 4:31 Kijtos olcon sinulle sinä Israelin wapahtaja/ sinä joca sinun palwelias Dawidin käden cautta löit sen suuren Sangarin/ ja coco pacanain sotajoucon annoit Jonathanin Saulin pojan ja hänen palwelians käsijn/ minä rucoilen sinua/ ettäs myös tahdoisit nämät meidän wihollisem anda sinun Canssas Israelin käsijn/ että he heidän wäkens ja radzasmiestens cansa häpiään tulisit:

1 Makk 4:32 Anna heille hämmästynyt ja wapisewa sydän/ ja lyö heitä nijden miecalla cuin sinua racastawat:
1 Makk 4:33 Että caicki mahdaisit sinua kijttä ja cunnioitta/ jotca sinun nimes tundewat.
1 Makk 4:34 Sijtte löi hän heitä/ ja Lysian wäestä langeis wijsi tuhatta miestä.
1 Makk 4:35 Mutta cosca Lysias näki että hänen wäkens pakenit/ ja Judalaiset olit rohkiat/ ja walmit sekä cunnialisest elämän/ että cunnialisest cuoleman/ meni hän Antiochiaan ottaman sotawäke jällens/ että hän wielä wahwembana olis tullut Judalaisia wastan.
1 Makk 4:36 Mutta Judas ja hänen weljens sanoit: että meidän wihollisem on carcotettu/ nijn käykäm puhdistaman ja udistaman pyhä sia.
1 Makk 4:37 Sentähden tuli sotawäki yhten/ ja menit caicki ylös Zionin päälle.
1 Makk 4:38 Ja cosca he näit/ että pyhä sia oli häwitetty/ ja Altari saastutettu/ portit poldetut/ ja esicartanois wesat ja ruohot caswoit/ nijncuin medzäs ja mäellä/ ja Pappein asumasiat maahan rauwennexi.
1 Makk 4:39 Silloin he rewäisit waattens/ ja itkit catkerast/ ja panit tuhca pääns päälle/
1 Makk 4:40 Langeisit maahan caswoillens/ ja annoit soitta waskitorwella/ ja huusit taiwasen.
1 Makk 4:41 Ja Judas asetti yhden joucon/ estämän wihollisia/ jotca Linnasa olit/ cosca hän oli puhdistawa pyhä sia.
1 Makk 4:42 Ja asetti sijhen Papit/ jotca ei idzens saastuttanet/ waan olit ollet pysywäiset Laisa.
1 Makk 4:43 Nämät puhdistit pyhän sian/ ja weit pois cauhistuxen/ ja saastaiset kiwet saastaiseen paickan.
1 Makk 4:44 Ja että polttouhrin Altari myös saastutettu oli/ pidit he neuwo cuinga sen cansa piti heidän tekemän/ ja löysit hywän neuwon/ nimittäin:
1 Makk 4:45 Että sen piti peräti maahan purjettaman/ ettei sijtä pahennusta pitänyt tuleman/ että pacanat olit saastuttanet sen/ sentähden lyötin se caicki maahan.
1 Makk 4:46 Ja panit tallelle kiwet mäelle lähes huonetta/ erinomaiseen paickan/ sijhen asti cuin jocu Propheta olis tullut/ ja sanonut mitä nijllä piti tehtämän.
1 Makk 4:47 Mutta he otit toiset udet wuolemattomat kiwet Lain jälken/ ja teit uden Altarin/ sencaltaisen cuin se endinengin oli ollut:
1 Makk 4:48 Ja rakensit pyhän huonen jällens ja istuimet ja Pappein olinsiat huoneisa:
1 Makk 4:49 Ja annoit udet pyhät astiat tehdä/ cullaisen kyntiläjalan/ SuidzutusAltarin ja pöydän/ ja weit ne jällens Templijn:
1 Makk 4:50 Ja panit sawucalun Altarille/ ja sytytit lamput kyntiläjalas walistaman Templisä/
1 Makk 4:51 Panit leiwät pöydälle/ ja ripustit esiripun/ ja toimitit Templin caunist jällens.

1 Makk 4:52 Ja wijdendenä päiwänä colmattakymmendä yhdexännes Cuucaudes/ joca cudzutan Casleu/ cahdexandena wuotena wijdettäkymmendä toista sata/
1 Makk 4:53 Nousit he warhain ylös/ ja uhraisit Lain jälken polttouhrin Altarilla.
1 Makk 4:54 Tämä oli se ensimäinen uhri sijtte cuin pacanat Pyhän saastuttanet olit/ ja tämä uhri uhrattin weisuilla/ huiluilla/ candeleilla/ ja Cymbaleilla.
1 Makk 4:55 Ja caicki Canssa langeis caswoillens/ rucoilit ja kijtit HERra taiwast/ joca heille onnen ja woiton andanut oli:
1 Makk 4:56 Ja pidit uden Altarin juhla cahdexan päiwä/ ja uhraisit sen päällä polttouhria/ ja kijtosuhria ilolla.
1 Makk 4:57 Ja caunistit Templin cullaisilla krantzeilla/ ja kilweillä/ ja teit udet portit/ ja asuinhuonet.
1 Makk 4:58 Ja suuri ilo oli Canssan seas/ että se häpiä heildä otettin pois/ jonga pacanat olit saattanet heidän päällens.
1 Makk 4:59 Ja Judas ja hänen weljens/ ja caicki Israelin Canssa mielistyit joca wuosi pidettä/ wijdennest päiwäst colmattakymmendä Casleun Cuucaudella cahdexan päiwä/ sen uden Altarin juhla ilolla ja kijtoxella.
1 Makk 4:60 Ja he rakensit lujat muurit ja tornit Templin ymbärins Zionin wuorella/ nijn ettei pacanat taitanet saada ja häwittä Pyhä nijncuin ennen.
1 Makk 4:61 Ja Judas pani sotawäke warjeleman Pyhä/ hän wahwisti myös Bethzuran/ että Canssalla olis linna Idumeat wastan/ josa he olisit taitanet warjella heitäns.

Vers. 8. Sanoi Judas)
v. 24. Kijttäkät HERra)
v. 30. Rucoili hän) Judas on täsä opixi caikille sodan Päämiehille/ sijnä ettei hän waatimisella/ sadatuxella eli toralla hänen wäkens sotaan aseta wihollisia wastan: waan jumalisilla manauxilla/ kijtoxilla ja rucouxilla Jumalan tygö. Ja cuin Jumala hänelle woiton andoi wihollisistans/ nijn se oli hänen ensimäinen ja suurin ahkerudens/ cuin hän piti Templist/ uhrist ja Jumalan palweluxest.
v. 43. Saastaiset kiwet) Epäjumalan Altarit/ jotca Templijn raketut olit.
v. 52. Casleu) On meille November$, cuun jälken laskein.
v. 59. Uden Altarin Juhla) Tästä Juhlapäiwästä puhu Johannes Evangelista/ cap.$ 10.
v. 12.

V. Lucu .

JUdas lyö Idumerit/ Beanin ja Ammonin lapset/ v. 1.
ja ne pacanat jotca olit Galaadijn ja Galileaan tullet/ v. 9.
Sijtte autta hän weljejäns/ jotca pijritetyt olit: ja woitta wahwat Caupungit Galaadis/ v. 24.
Hän lyö myös Timotheuxen jouckoinens/ cukista Carnaimin/ johonga he paennet olit/ ja Ephronin/ v. 37.
Mutta Joseph ja Azaria lyötin/ ettei he Judan sana totellet/ v. 55.
Nijn Judas meni Esaun lapsia wastan/ woitti Hebronin ja Asdodin/ Philisterein maacunnas/ v. 65.

1 Makk 5:1 MUtta cosca pacanat ymbäristöllä cuulit/ että Altari oli jällens pandu ylös/ ja Pyhä puhdistettu/ julmistuit he sangen cowin:
1 Makk 5:2 Ja ajattelit cuinga he woisit häwittä coco Jacobin sucucunnan/ ja rupeisit tappaman caickia Judalaisia heidän rajoisans.
1 Makk 5:3 Mutta Judas waelsi Idumeaan Esaun lapsia wastan/ ja hyöcköis heidän päällens Arabathis/ cusa he Israelin lapset pijrittänet olit/ ja löi monda Idumereistä cuoliaxi/ ja otti heidän caluns pois.
1 Makk 5:4 Ja että myös Beanin lapset olit tiellä pettänet ja murhannet Israelin lapsia:
1 Makk 5:5 ajatteli Judas myös sitä/ ja peräti hucutti heidän/ ja poltti heidän linnans/ caickein nijden cansa jotca sijnä olit.
1 Makk 5:6 Senjälken waelsi hän Ammonin lapsia wastan/ jotca hywin warustetut olit/ ja heillä oli paljo sotawäke ja heidän Päämiehens oli Timotheus.
1 Makk 5:7 Sentähden wuodatti Judas paljon werta heidän cansans/ ja sai woiton/
1 Makk 5:8 Ja woitti Jazerin Caupungin ja muut ymbäriolewaiset kylät/ ja palais Judean jällens.
1 Makk 5:9 Mutta pacanat Galaadis hangidzit myös Israeli wastan heidän rajoisans/ heitä surettaman.
1 Makk 5:10 Waan Canssa pakeni Datheman linnaan/ ja kirjoitit Judan ja hänen weljeins tygö/ näin: Caicki pacanat täsä ymbäristöllä owat coonnet idzens meitä wastan/ meitä caickia häwittämän/ ja heidän Päämiehens on Timotheus.
1 Makk 5:11 Nämät tahtowat tulla wäkirynnäköllä meidän linnaam/ johonga me olemma paennet:
1 Makk 5:12 Sentähden me rucoilemma/ että sinä tulisit meille awuxi warjeleman meitä/ meitä on wähä:
1 Makk 5:13 Sillä wiholliset owat monda maahan lyönet/ ja Tubis tappanet liki tuhatta miestä ja wienet pois heidän waimons/ lapsens ja tawarans.
1 Makk 5:14 Cosca tämä Kirja luettin/ tulit toiset sanan saattajat Galileast/ jotca rewäisit ricki heidän waattens/ surcuttelit ja sanoit/ että pacanat caikista Caupungeista sijnä ymbäri owat waeldanet suurella woimalla Galilean läpidzen:

1 Makk 5:15 Ptolomaist/ Tyrost ja Zidonist/ ja että coco Galilea oli täynäns wihollisia/ jotca tullet olit Israeli häwittämän.
1 Makk 5:16 COsca Judas ja Canssa tämän cuulit/ pidit he neuwo/ cuinga he olisit woinet autta heidän weljejäns täsä waiwas.
1 Makk 5:17 Ja Judas käski hänen weljens Simonin walita idzellens erinomaisen wäen/ ja menemän Galileaan auttaman weljejäns: nijn tahdoi hänen weljens Jonathan matcusta Galaadijn.
1 Makk 5:18 Ja teki Josephin Zaharian pojan/ ja Azarian sen wäen Päämiehixi/ cuin cotia jäi warjeleman Judat/ ja käski heidän hallita Canssa/
1 Makk 5:19 Ja kielsi lähtemäst wihollisia käsittelemän/ sijhen asti cuin hän olis tullut jällens.
1 Makk 5:20 Ja Simon waelsi Galileaan colmella tuhannella miehellä: Judas Galaadijn cahdexalla tuhannella.
1 Makk 5:21 Cosca Simon tuli Galileaan/ tappeli hän monasti pacanain cansa/ ja woitti/ ja ajoi heitä taca haman Ptolomain portin eteen/
1 Makk 5:22 Nijn että liki colme tuhatta pacanata tapettin/ ja Simon otti heidän tawarans.
1 Makk 5:23 Sijtte tuli hän jällens hänen weljeins tygö Galileaan ja Arabathijn/ ja käski heidän waimoinens ja lapsinens matcusta hänen cansans Judeaan/ ja wei heidän sinne suurella ilolla.
1 Makk 5:24 MUtta Judas Maccabeus ja Jonathan hänen weljens matcustit Jordanin ylidze erimaahan/ colmen päiwäcunnan matcan.
1 Makk 5:25 Silloin tulit heidän tygöns ne Nabatherit/ ja otit heidän ystäwälisest wastan/ ja juttelit heille cuinga weljillens Galaadis käwi:
1 Makk 5:26 Ja että monda oli wiety fangina pois Barasaan/ Bosorijn/ Alimaan/ Casboon/ Magetijn/ ja Carnaimijn/ jotca caicki olit suuret ja lujat Caupungit/ että myös monda nijsä muisa Galaadin Caupungeis fangina olit.
1 Makk 5:27 Sentähden he mielistyit/ että he cohta huomeneltain senjälken tahdoit matcusta nijtä wahwoja Caupungeita wastan/ nijtä wäkisin ottaman.
1 Makk 5:28 Ja Judas palais päiwäcunnan matcan/ ja meni Bosorin Caupungin päälle/ ennen cuin he taisit pitä waarins/ ja sai sen wäkisin/ ja annoi sijnä tappa caicki miehenpuolen/ ja otti heidän tawarans/ ja poltti Caupungin.
1 Makk 5:29 Senjälken meni hän cohta yöllä linnaan johon hänen weljens ahdistetut olit:
1 Makk 5:30 Ja cuin hän huomeneltain sinne tuli/ näki hän siellä sangen suuren joucon wäke/ joiden ei lucua tietty/ jotca ticapuita ja sotaaseita cannoit/ ja algoit rindarynnäköllä hyöckömän sisälle.
1 Makk 5:31 Ja Caupungis oli surkia huuto/ nijn että se cajahti ylös taiwasen.

1 Makk 5:32 Silloin neuwoi Judas wäkens sotiman weljeins edestä ja auttaman heitä.
1 Makk 5:33 Ja teit colme joucko ja löit taca heidän päällens/ ja andoi waskitorwet soida/ waan Canssa huusi corkiast/ ja rucoilit Jumalata.
1 Makk 5:34 Mutta cosca Timotheuxen sotajoucko näit/ että Judas oli heidän tacanans/ pakenit he/ ja lyötin cowin/ nijn että heistä cuoli sinä päiwänä liki cahdexan tuhatta.
1 Makk 5:35 Sijtte matcusti Judas Masphaan ja käwi sen päälle wäkirynnäköllä/ ja sai sen/ ja annoi myös sijnä tappa caicki miehenpuolen/ otti tawaran/ ja poltti Caupungin.
1 Makk 5:36 Sijtte woitti hän Casbonin/ Magetin/ Bosorin ja muut Caupungit Galaadis.
1 Makk 5:37 Mutta Timotheus cocois taas suuren joucon/ ja sioitti idzens Raphonin cohdalle/ sillä puolella oja.
1 Makk 5:38 Nijn lähetti Judas miehet sinne tutkiman ja cadzoman cuinga wahwa wihollinen oli/ ja cuinga he macaisit.
1 Makk 5:39 Nämät toit hänelle tiedon/ että se oli sangen suuri joucko caikista pacanoista ymbäristöldä/ ja heillä oli myös palckawäke Arabiast/ ja tämä wäki macais toisella puolella oja/ ja olit warustetut tappeleman: sentähden meni Judas ylös heitä wastan.
1 Makk 5:40 Ja Timotheus sanoi Päämiehillens: jos Judas tule ojan tygö/ ja on nijn rohkia/ että hän tohti tänne tulla ylidzen/ nijn emme woi olla händä wastan/ waan hän lyö meidän:
1 Makk 5:41 Mutta jos hän pelkä ja ei uscalla tänne ojan ylidze/ nijn me tahdomme weden ylidze hänen tygöns/ hyökötä hänen päällens/ ja lyömme hänen.
1 Makk 5:42 Cosca Judas tuli ojan tygö/ asetti hän Papit randaan/ ja annoi heille käskyn caicke wäke waatiman/ ettei yxikän olis jäänyt/ waan ollet awulliset lyömän wihollisia.
1 Makk 5:43 Cosca Judas tuli jouckoinens weden ylidze/ pakenit wiholliset/ ja pudotit heidän asens/ ja tulit yhten Templijn Carnaimin Caupungis.
1 Makk 5:44 Mutta Judas sai Caupungin/ ja poltti Templin/ ja caicki ne jotca sijnä olit. Näin Carnaim cukistettin/ ja ei woinut olla Judasta wastan.
1 Makk 5:45 Sijtte annoi Judas tulla cocon caiken Israelin Canssan cuin Galaadis oli/ pienet ja suuret/ waimot ja lapset/ menemän hänen cansans Judeaan.
1 Makk 5:46 Ja heidän matcasans tulit he yhden suuren wahwan Caupungin tygö Ephron nimeldä/ joca oli walda maanties/ jonga ymbäri ei he tainnet mennä/ waan heidän piti waeldaman sen läpidze:
1 Makk 5:47 Ja ne Ephronist ei tahtonet päästä Judasta sen läpidze/ waan olit Caupungis ja pidit portit kijnni.

1 Makk 5:48 Mutta Judas lähetti heidän tygöns/ sanoi heille rauhan/ ja rucoili ystäwälisest/ että he olisit heidän laskenet läpidze/ ja ei heille pitänyt yhtän wahingota tapahtuman hänen Canssaldans. Ei hän mitän muuta anonut/ waan ainoastans waelda läpidze/ mutta ne Ephronis ei tahtonet heitä päästä sisälle.
1 Makk 5:49 Nijn Judas cuulutti/ ja sanoi caikelle sotawäelle/ että idzecungin heistä piti astuman siallens/ ja hyöckömän wäkirynnäköllä Caupungijn/ cukin joucko paicastans.
1 Makk 5:50 Ja nijn he teit coco sen päiwän/ ja caiken sen yön/ ja sait Caupungin.
1 Makk 5:51 Ja Judas annoi sijnä tappa caiken miehenpuolen/ otti heidän tawarans/ ja cukisti Caupungin/ ja waelsi sen läpidze cuolluitten ruumisten ylidze/
1 Makk 5:52 Ja tulit Jordanin ylidze tasaiselle kedolle.
1 Makk 5:53 Ja Judas waadei joutuman Canssa/ joca peräs oli/ ja lohdutti heitä caiken sen matcan sijhen asti/ cuin hän wei heidän Judan maahan.
1 Makk 5:54 Silloin menit he ylös Zionin wuorelle suurella ilolla/ ja uhraisit polttouhria/ että Jumala oli heille woiton andanut/ ja saattanut ilolla cotians jällens
1 Makk 5:55 Mutta cosca Judas ja Jonathan wielä Galaadis olit/ ja Simon heidän weljens Galileas Ptolemain edes:
1 Makk 5:56 Ja Joseph Zacharian poica/ ja Azaria Päämiehet/ cuulit heidän woitostans/ ja suurista töistäns/ sanoit he:
1 Makk 5:57 Me tahdomma myös woitta cunnian/ ja lyödä pacanoita/ jotca täsä ymbäri asuwat/
1 Makk 5:58 Ja annoit käskyn sotawäellens/ että heidän piti nouseman/ ja matcustit Jamniaan.
1 Makk 5:59 Nijn Gorgias käwi ulos heitä wastan sotawäkinens/ ja löi Josephin ja Azarian pacoon/ ja ajoi heitä taca haman Judan maalle.
1 Makk 5:60 Ja Israelist tuli pois sinä päiwänä paljon wäke/ nimittäin/ liki caxi tuhatta miestä.
1 Makk 5:61 Ettei he Judan ja hänen weljens käskyä totellet/ ja olit sen tehnet omast röyckeydestäns woittaxens cunniata:
1 Makk 5:62 Ehkei he ollet ne miehet jotca Jumalalda suodut olit/ että Israel heidän cauttans piti autetuxi tuleman.
1 Makk 5:63 Mutta Judasta ja hänen weljistäns pidettin paljo coco Israelis/ ja caickein pacanain seas/
1 Makk 5:64 Ja cusa heidän nimens mainittin/ sijnä he ylistettin.
1 Makk 5:65 Ja Judas meni ulos weljinens Esaun lapsia wastan lounan päin/ ja sai Hebronin ja ne kylät ymbäristöldä/ ja poltti hänen muurins ja tornins/
1 Makk 5:66 Ja palais jällens pacanain maalle Samariaan/

1 Makk 5:67 Josa oli monda Pappia tapettu/ jotca myös röyckiät olit ollet/ ja käsitellet pacanoita neuwomat ja ilman käskytä.
1 Makk 5:68 Sijtte waelsi Judas Asdodijn/ pacanain maalle/ ja epäjumalan Altarit cukisti/ ja poltti epäjumalat/ ja otti saalin Caupungeista ja tuli jällens cotians Judan maalle.

VI. Lucu .

ANtiochus Elemaidin edes olles/ sai cuulla cuinga asiat Judeas olit käynet/ tule hän cuolamatautijns/ v. 1.
Anda poicans Philippuxen haldun/ ja cuole ja hänen poicans tule Cuningaxi hänen siaans/ v. 10.
Mutta Judas ahdista Zionin linna/ ja cuin se cannetan Antiochuxen edes/ tule hän Bethzuraan suurella wäellä/ v. 18.
Judas mene händä wastan/ ja lyö häneldä cuusi sata miestä/ v. 42.
Ja ne Bethzuras andawat myötä näljän tähden: sijtte hän ahdista Pyhä/ ja teke rauhan Judalaisten cansa/ ja matcusta Philippusta wastan/ joca oli Antiochias metelin nostanut/ v. 49.

1 Makk 6:1 MUtta cosca Cuningas Antiochus waelsi sinne ja tänne ylinäises waldacunnas/ sanottin hänelle sijtä cuuluisasta Caupungista Elimadist/ joca oli Persian maacunnas/ että sijnä oli paljo culda ja hopiata/ ja suuret rickaudet/
1 Makk 6:2 Ja että Templis olit suuret tawarat ja cullaiset waattet/ harniscat ja kilwet/ jotca Philippuxen poica/ Cuningas Alexander Macedoniast/ sijhen andanut olit.
1 Makk 6:3 Tuli sentähden Antiochus sen Caupungin ala/ saaman ja ryöstämän sitä/ mutta ne jotca Caupungis olit/ olit warustetut/
1 Makk 6:4 Sentähden olit he walmit warjeleman heitäns. Ja ei Antiochus tainnut mitän toimitta/ waan täydyi palata jällens tietäns myöden Babelita päin suurella murhella.
1 Makk 6:5 Silloin sai hän sanoman/ että hänen sotawäkens/ jonga hän Judan maalle lähettänyt oli/ lyöty oli/ ja Lysian oli täytynyt paeta.
1 Makk 6:6 Ja että Judalaiset olit woittanet hänen leiristäns suuret tawarat/ ja paljon kilpiä/ joilla he sijtte olit idzens paremmin warustanet/ ja tullet woimallisemmaxi:
1 Makk 6:7 Ja olit heittänet ulos cauhistuxen Jerusalemin Templistä/ ja wahwistanet Pyhän jällens wahwalla muurilla/ nijncuin ennengin/ ja owat myös wahwistanet Bethzuran.
1 Makk 6:8 Cosca Antiochus tämän cuuli/ hämmästyi hän sangen suurest/ ja tuli ylönpaldisesta murhellisexi/ ja laski hänens wuotelle/ ja tuli murhesta sairaxi/ ettei hänen aicoimisens menestynyt/ ja

wijpyi cauwan sijnä Caupungis.
1 Makk 6:9 Sillä murhe/ jota se oli pidemmäldä/ sitä se oli rascambi hänellä/ ja teki hänen nijn heicoxi/ että hän ymmärsi hänens sen cautta cuolewan.
1 Makk 6:10 Sentähden cudzui hän ystäwäns tygöns/ ja sanoi heille: En minä taida enä unda saada suuren murhen ja sydämen surun tähden/ cuin minulla on.
1 Makk 6:11 Woi cuinga caicki minun menoni toisin päin käändynyt on. Nijncauwan cuin minä olen hallinnut/ on minulla ilo ja woitto ollut/ ja olen minun omildani racastettu ja suurna pidetty.
1 Makk 6:12 Mutta nyt olen minä nijn sydämestä murhellinen/ ja minun mieleni johtu se paha/ cuin minä Jerusalemis tehnyt olen/ cosca minä caicki culda ja hopiaastiat Templistä wein pois/ ja annoin tappa wiattomat ihmiset Judeas.
1 Makk 6:13 Sijtä tule nyt minulla caicki tämä onnettomus ja täyty wieralla maalla täsä surus cuolla.
1 Makk 6:14 Ja hän cudzui yhden hänen ystäwäns Philippuxen/ sen hän asetti coco waldacunnan Päämiehexi/ ja annoi hänelle Cruunun/ caapun ja sormuxen.
1 Makk 6:15 Ja käski hänen caswatta hänen poicans nuoren Antiochuxen/ ja asetta waldacundaan.
1 Makk 6:16 Ja nijn Antiochus cuoli sijnä Caupungis/ yhdexändenä ajastaicana wijdettäkymmendä toista sata.
1 Makk 6:17 Cosca Lysias cuuli että Cuningas cuollut oli/ teki hän Antiochus Epiphanexen pojan Cuningaxi/ sen nuoren Antiochuxen/ jonga opetusisä hän oli ollut/ ja nimitti hänen Eupatorixi.
1 Makk 6:18 Ja pacanat joiden Zionin linna wielä oli hallus/ teit Israelin Canssalle paljon wahingota Pyhäs/ sillä heillä oli hywä luja linna:
1 Makk 6:19 Sentähden ajatteli Judas ahdista heitä/ että hän olis heidän surettanut.
1 Makk 6:20 Ja Canssa tuli cocon wijdendenä kymmendenä wuotena toista sata/ ja toit eteen caickinaisia sodan ja ambumisen aseita.
1 Makk 6:21 Ja muutamat pacanoista läxit linnasta menemän Cuningan tygö apua anoman.
1 Makk 6:22 Heidän seuraans annoit idzens monda/ jotca Israelist luopunet olit/ ja menit heidän cansans Cuningan tygö/ ja sanoit:
1 Makk 6:23 Mixes tahdo costa meidän weljillem/ ja mixes rangaise heitä? Sillä me tahdomme olla sinun Isälles alimmaiset/ ja hänen käskyllens cuuliaiset:
1 Makk 6:24 Sentähden meidän Canssa luowuit meistä/ ja cusa he sait meistä jongun kijnni/ nijn he tapoit ja jagoit meidän perimisem keskenäns.
1 Makk 6:25 Ja ei ainoastans ole waiwannet meitä/ mutta sencaltaista owat he tehnet coco maacunnasa.

1 Makk 6:26 Ja owat ahdistanet linnan Jerusalemis/ ottaxens sitä/ ja owat wahwaxi rakendanet Pyhän ja Bethzuran.
1 Makk 6:27 Ellet sinä nyt riennä sinuas estämän heitä/ nijn he tulewat wahwemmaxi/ ja tekewät enä wahingota/ ja et sinä taida sijtte enä heitä hillitä.
1 Makk 6:28 Cosca Cuningas sencaltaisita cuuli/ julmistui hän sangen suuresti/ ja annoi cudzua cocon hänen Ruhtinans/ ja jalcawäen ja hewoiswäen Päämiehet/
1 Makk 6:29 Ja otti muucalaista palckawäke luotocunnista/
1 Makk 6:30 Ja cocois sata tuhatta miestä jalcawäke/ ja caxikymmendä tuhatta radzasmiestä/ ja caxi neljättäkymmendä Elephantia/ jotca sotaan olit harjoitetut.
1 Makk 6:31 Tämä sotawäki waelsi Idumean läpidze/ ja cosca he tulit maalle/ pijritit he Bethzuran ja asetit sen alla monencaltaiset sodanneuwot/ mennäxens wäkirynnäköllä sisälle. Mutta Judalaiset tulit ulos ja poldit ne rakennuxet/ ja sodeit miehullisest.
1 Makk 6:32 Ja Judas läxi Zionin linnasta/ ja tuli sotawäen cansa Bethzacharaan Cuningan leiriä wastan.
1 Makk 6:33 Silloin oli Cuningas huomeneltain warhain ylhällä ennen päiwä/ ja johdatti sotawäen Bethzacharan tielle/ ja andoi asetta rindasodan/ ja waskitorwe soitta/
1 Makk 6:34 Ja prijscotta Elephantit punaisella wijnalla ja Morin marjan nestellä/ kehoittaxens heitä käymän edes ja wihastuman.
1 Makk 6:35 Ja jacoi Elephantit jouckoin keskelle/ että cungin Elephandin tygö oli asetettu tuhannen jalcamiestä rautalakeilla ja harniscoilla/ ja wijsi sata hewoismiestä.
1 Makk 6:36 Nämät otit waarin Elephantista/ nijn ettei he wälttänet pois hänen tyköns/ ja cuhunga Elephanti käättin/ sinne myös heidän piti idzens käändämän.
1 Makk 6:37 Ja cukin Elephanti cannoi tornia puusta/ josa caxi neljättäkymmendä sotamiestä oli/ ja sen miehen joca eläindä ajoi ja hallidzi.
1 Makk 6:38 Ne muut hewoismiehet asetti hän molemmille puolille estämän jalcawäke/ toinen toisestans hajomast.
1 Makk 6:39 Ja cosca Auringo coitti ja paisti nijden cullaisten kilpein päälle/ leimahti coco wuori sijtä/ nijncuin se caicki olis ollut tuli.
1 Makk 6:40 Ja Cuningan sotawäest meni yxi osa wuorelle/ ja yxi osa alahalle lakialle kedolle/ hywäs asetuxes ja wisust/
1 Makk 6:41 Ja joca heidän cuuli/ se peljästyi sijtä hirmuisest pauhinast/ ja suurest wäen paljoudest/ ja sijtä helinäst/ jonga heidän harniscans ja rautans heistäns annoit sillä se oli sangen suuri ja hywin

warrustettu wäki.
1 Makk 6:42 Ja Judas myös käwi edes jouckoinens warjeleman händäns/ ja löi cuusi sata cuoliaxi Cuningan wäestä.
1 Makk 6:43 Ja Eleazar nimeldä/ Sauran poica/ otti waarin yhdestä Elephantista/ että se oli suurin ja jalommast hangittu cuin muut/ ja luuli Cuningan sen päällä olewan/
1 Makk 6:44 Ja rohkeis sen kimpuun/ että hän olis awun saattanut Canssallens Israelille/ ja saanut ijancaickisen nimen/
1 Makk 6:45 Ja juoxi sen tygö suurella rohkeudella/ ja tungi idzens wihollisten läpidze/ ja tappoi monda heistä/ molemmilda puolildans/
1 Makk 6:46 Ja annoi idzens Elephandin ala/ ja pisti sen nijn että Elephanti langeis hänen päällens ja cuoli/ cuoli hän myös idze sen alla.
1 Makk 6:47 Mutta että Judalaiset näit/ että Cuningan sotawäki nijn wäkewä oli/ wältit he siwulle ja hyljäisit wiholliset sillä erällä.
1 Makk 6:48 Mingätähden meni Cuningan sotawäki Jerusalemijn/ ja tulit Judeaan.
1 Makk 6:49 Mutta ne jotca Bethzuras olit/ ei woinet enä sijnä olla näljän tähden/ sillä se oli seidzemes wuosi/ jolla piti maalle lewon andaman. Ja he sait luwan Cuningalda että heidän piti menemän ulos pelkämätä.
1 Makk 6:50 Nijn Cuningas otti Bethzuran/ ja pani sijhen sotawäen/ warjeleman linna/
1 Makk 6:51 Ja waelsi Zionijn/ ja pijritti Pyhän cauwaxi aica/ ja walmisti sijnä caickinaiset ambumus aset.
1 Makk 6:52 Mutta Israelin Canssa warjeli idzens Pyhäs monda päiwä/ ja teit he myös ambumus ja sotaaseita wihollisia wastan.
1 Makk 6:53 Mutta ei heillä myös ollut mitän syötäwätä/ että se oli seidzemes wuosi/ ja ne wierat Judalaiset/ jotca pacanain maalda Judeaan tuodut olit/ että he olisit siellä ollet suruttomat/ olit caiken rawinnon culuttanet/
1 Makk 6:54 Ja pyhät olit sangen harwat: sillä he cuolit näljästä/ sentähden täytyi heidän erata toinen toisestans/ ja idzens jaca muihin Caupungeihin.
1 Makk 6:55 Sillä wälillä sai Lysias ymmärtä/ että Philippus/ jolle Cuningan Isä sen nuoren Cuningan ja waldacunnan hänen eläisäns oli haldun andanut/
1 Makk 6:56 Oli jällens tullut Persiast ja Medist/ sillä sotawäellä/ jonga Cuningas sinne wienyt oli: ja Philippus rupeis hallidzeman.
1 Makk 6:57 Sentähden riensi hän pois Judeasta cotians jällens waldacundaan/ ja sanoi Cuningalle ja

Päämiehille: Me kärsimme waiwa/ ja ei ole meillä mitän syötäwätä/ ja meildä on paljo wäke tullut pois/ ja tämä sia on sangen wahwa/ ja meillä on kyllä cotona waldacunnas toimittamist/ jotca asiat corkemmat owat.
1 Makk 6:58 Tehkäm rauha tämän Canssan cansa/ ja sallicam heidän pitä heidän Lakins/ nijncuin he ennengin pitänet owat.
1 Makk 6:59 Sillä ainoastans sentähden he wihaiset owat ja sotiwat/ että me tahdomme panna pois heidän Lakins.
1 Makk 6:60 Tämä puhe kelpais Cuningalle ja Päämiehille hywin.
1 Makk 6:61 Ja Cuningas lähetti heidän tygöns/ tekemän rauha heidän cansans: Mutta cuin he tulit ulos heidän linnastans/ meni Cuningas sinne sisälle:
1 Makk 6:62 Ja cuin Cuningas näki että se nijn wahwa oli/ nijn ei hän pitänyt walans/ waan käski caicki muurit ymbärildä lyödä jällens maahan.
1 Makk 6:63 Sijtte waelsi hän kijrusta Antiochiaan. Silloin sai hän ymmärtä että Philippus oli siellä idzens tehnyt Cuningaxi/ sentähden sodei hän hänen cansans/ ja otti Caupungin jällens.

VII. Lucu .

DEmetrius Seleucuxen poica tule jällens waldacundans/ ja Antiochus tapetan sotawäeldäns/ v. 1.
Demetrius teke Bacchidexen sodan Päämiehexi/ ja Alcimuxen ylimmäisexi Papixi/ v. 5.
He pettäwät ja surmawat monda/ ja candawat Judan päälle/ v. 10.
Sentähden lähettä Demetrius Päämiehens Nicanorin/ joca pyytä käsittä Judast/ ja syljeskele Pappia/ ja wanno Pyhän polttawans/ v. 26.
Mutta Papit rucoilewat HERra: ja Nicanor mene BethHoronijn/ siellä hän lyödän Judalda jouckoinens/ v. 36.

1 Makk 7:1 ENsimäisnä wuonna cuudettakymmendä toista sata/ tuli Demetrius Seleucuxen poica Ruomista jällens hänen waldacundans/ ja sai yhden mericaupungin wähällä wäellä/ ja hallidzi sijnä nijncuin Cuningas.
1 Makk 7:2 Ja cosca hän Päächaupungijn Antiochiaan tuli/ otti sotawäki Antiochuxen ja Lysian kijnni/ andaxens heitä Demetriuxen haldun.
1 Makk 7:3 Waan cosca se Demetriuxelle sanottin/ kielsi hän heitä andamasta tulla hänen silmäins eteen:
1 Makk 7:4 Sentähden tappoi sotawäki heidän.
1 Makk 7:5 Cosca Demetrius oli waldacunnan saanut/ tuli hänen tygöns monda jumalatoinda ja luopunutta Israelist/ ja ylimmäinen heistä oli Alcimus/ joca olis mielelläns ollut ylimmäinen Pappi:
1 Makk 7:6 Nämät candelit Judan ja heidän oman Canssans päälle/ ja sanoit: Judas ja hänen weljens owat

tappanet/ eli ajanet ulos meidän maaldam caicki jotca sinulle tahdoit cuuliaiset olla.
1 Makk 7:7 Sentähden lähetä sinne jocu jonga sinä uscot/ ja anna cadzoa cuinga he meidän ja Cuningan maan owat häwittänet/ ja anna heitä rangaista ja caickia cuin pitäwät heidän cansans.
1 Makk 7:8 Sentähden teki Cuningas Bacchidexen hänen ystäwäns (joca jalo oli waldacunnas/ ja jonga Cuningas paljon uscoi) coco sen maacunnan Päämiehexi/ tuolla puolen Euphratin wirran/
1 Makk 7:9 Ja lähetti hänen cansans sen luopunen Alcimuxen/ jonga hän myös ylimmäisexi Papixi teki/ ja käski hänen Israelin Canssa rangaista.
1 Makk 7:10 Ja he menit Judaan maalle suurella wäellä/ ja lähetti sanansaattajat Judan ja hänen weljeins tygö sowindo toimittaman/ ja teettelit idzens nijncuin he olisit tahtonet pitä rauhan heidän cansans: Waan se oli caicki petos:
1 Makk 7:11 Sentähden ei Judas heitä usconut/ sillä hän näki että he nijn jalost hangitut olit/ ja näin suurella wäellä waelsit.
1 Makk 7:12 Mutta monda Pappia tuli Alcimuxen ja Bacchidexen tygö/ ja monda muuta hurscasta/ jotca Israelis olit/ ja toiwoit hywä Alcimuxesta/
1 Makk 7:13 Ja anoit rauha/ ja sanoit:
1 Makk 7:14 Alcimus on Pappi Aaronin sugusta/ ei hän meitä petä.
1 Makk 7:15 Alcimus lupais heille rauhan/ ja teki walan/ ja sanoi: En me tahdo teille/ engä teidän ystäwillen mitän paha tehdä.
1 Makk 7:16 Cosca he nijn uscoit hänen/ annoi hän otta kijnni cuusikymmendä heistä/ ja tappoi caicki yhtenä päiwänä/ nijncuin kirjoitettu on:
1 Makk 7:17 Sinun Pyhäis lihat owat he pedoille andanet/ he owat wuodattanet werta ymbäri Jerusalemin/ nijncuin wettä/ ja ei ollut siellä ketän/ joca heitä hautais.
1 Makk 7:18 Sentähden tuli sangen suuri pelco ja cauhistus Canssalle/ jotca walitit/ ettei Alcimuxes ollut totutta eikä uscollisutta/ sillä ei hän pitänyt walans.
1 Makk 7:19 Ja Bacchides waelsi matcans Jerusalemist ja pijritti Bethzechan/ ja lähetti ja andoi otta monda kijnni/ jotca ensin olit idzens andanet hänen tygöns/ waan petoxen tähden jällens luopunet hänestä/ ja andoi monda heistä tappa/ ja heittä suureen luolaan.
1 Makk 7:20 Sijtte annoi Bacchides maan Alcimuxen huldun/ ja jätti sotawäke hänelle/ ja hän meni jällens Cuningan tygö.
1 Makk 7:21 Ja Alcimus aicoi wäkiwallalla olla ylimmäinen Pappi/
1 Makk 7:22 Ja weti tygöns caicki luopunet Israelist/ ja otti wäkisin Judan maan alans/ ja waiwais Israelin

Canssa sangen rascasti.
1 Makk 7:23 Cosca Judas näki/ että Alcimus ja ne luopunet Israelist teit paljon wahingota Israelis/
1 Makk 7:24 Meni hän taas ymbäri coco Judan/ ja rangais ne luopunet/ ja esti ettei he enä sinne eikä tänne rohjennet maacunnas waelda.
1 Makk 7:25 Mutta cosca Alcimus näki/ että Judas ja hänen wäkens jällens woimaans tulit/ ja ettei hän tainnut olla heitä wastan/ meni hän jällens Cuningan tygö/ ja cannoi cowin heidän päällens.
1 Makk 7:26 Sentähden lähetti Cuningas sinne yhden suuren Ruhtinan Nicanorin/ joca Israelin Canssalle juuri armotoin oli/ ja käski hänen peräti Israelin Canssan häwittä.
1 Makk 7:27 Ja Nicanor meni suurella wäellä Jerusalemijn/ ja lähetti sanan Judan ja hänen weljens tygö petoxella/ joca piti teettelemän nijncuin hän tahtonut olis rauha heidän cansans tehdä/ ja sanoa:
1 Makk 7:28 Minä tahdon pitä rauhan teidän cansan/ ja wähällä wäellä tulla sowinnos puhutteleman sinua.
1 Makk 7:29 Näin tuli Nicanor Judan tygö/ ja otit toinen toisens wastan/ ja puhuttelit keskenäns sowinnolla: waan se oli toimitettu/ että Judan piti siellä otettaman kijnni.
1 Makk 7:30 Se tuli Judalle tiettäwäxi/ että Nicanor oli tullut ottaman händä kijnni petoxella/ sentähden cartti hän händä/ eikä tahtonut enämbi tulla hänen tygöns.
1 Makk 7:31 Ja cosca Nicanor sen hawaidzi/ että hänen aiwoituxens oli julki tullut/ meni hän Judasta wastan/ ja tappeli hänen cansans CapharSalaman tykönä.
1 Makk 7:32 Sijnä tuli pois Nicanorilda wijsi tuhatta miestä/ ja hänen wäkens täydyi paeta Dawidin linnaan.
1 Makk 7:33 Tuli myös Nicanor senjälken ylös Pyhään Zionin wuorelle: ja Papit ja wanhimmat menit ulos ottaman händä rauhallisest wastan/ ja andaman hänen nähdä/ että he Cuningan tähden suuren uhrin tehnet olit.
1 Makk 7:34 Mutta Nicanor sylki heitä/ ja heidän Jumalan palwelustans/ häwäis ja saastutti uhrin/ ja wannoi walan/ ja sanoi:
1 Makk 7:35 Ellet te saata Judasta ja hänen wäkens minun käsijni/ nijn minä tahdon poltta tämän huonen/ nijn pian cuin minä rauhas tähän jällens tulen: Ja waelsi matcans suures julmudes.
1 Makk 7:36 Mutta Papit menit sisälle/ ja astuit Altarin eteen Templis/ itkit ja sanoit:
1 Makk 7:37 HERra/ että sinä tämän huonen walinnut olet/ sinua täsä rucoilda ja sinusta saarnatta:
1 Makk 7:38 Nijn me rucoilemma/ ettäs tahdoisit costa Nicanorille/ ja hänen joucollens/ ja muista/ että he sinun Pyhäs/ ja sinua pilcannet owat/ ja ettäs tahdoisit heitä carcotta pois maasta/ ja sorta heitä maahan.
1 Makk 7:39 Ja Nicanor waelsi matcans Jerusalemist/ ja sioitti hänens BethHoronin tygö: Sijhen tuli myös yxi joucko Syriast händä auttaman.

1 Makk 7:40 Mutta Judas asetti hänen wäkens händä wastan Adasaris/ colme tuhatta miestä/ rucoili Jumalata/ ja sanoi:
1 Makk 7:41 HERra Jumala/ cosca Cuningas Sennaheribildä lähetetyt miehet sinua pilckaisit/ lähetit sinä Engelin joca löi maahan sata cahdexankymmendä ja wijsi tuhatta miestä.
1 Makk 7:42 Nijn lyö myös tänäpängin nämät meidän wihollisem meidän nähtem/ ja duomidze Nicanor hänen suurten pahain tecoins jälken/ että muut ymmärräisit sinun händä sentähden rangaisnen/ että hän sinun Pyhäs häwäisnyt on.
1 Makk 7:43 Ja colmandena päiwänä toistakymmendä Adarin Cuusta tappelit he toinen toisens cansa/ ja Nicanor tuli caickein ensimäisnä lyödyxi.
1 Makk 7:44 Ja cosca hänen wäkens sen näit/ heitit he asens pois ja pakenit.
1 Makk 7:45 Mutta Judas ajoi heitä taca päiwäcunnan matcan Adasarast haman Gasaran asti/ ja andoi waskitorwella soitta/
1 Makk 7:46 Että caicki Canssa caikista kylistä ymbärins sen maacunnan/ olisit tullet hänen tygöns händä auttaman/ ja lyömän wihollisia:
1 Makk 7:47 Ja he tulit Judan tygö/ ja pidit taas yhtä hänen cansans. Näin tuli Nicanorin wäki lyödyxi/ ettei yxikän heistä pääsnyt. Ja Judas otti heidän rijstans/ ja wei myötäns: Waan Nicanorista andoi hän pään hacata pois/ ja oikian käden/ jonga hän walasans nostanut oli/ cosca hän pilckais ja uhcais Pyhä/ ja annoi sekä pään että käden wiedä pois/ ja Jerusalemis ripusta ylös.
1 Makk 7:48 Silloin Canssa tuli jällens suurest iloisexi/ ja pidit tämän päiwän pyhänä suurella ilolla/
1 Makk 7:49 Ja sääsit että sinä päiwänä joca wuosi/ nimittäin colmandena päiwänä toistakymmendä Adarin Cuulla piti pyhä pidettämän. Ja näin tuli rauha jällens Israelin maalle wähäxi ajaxi.

Vers. 1. Seleucus) On ollut Antiochus Magnuxen poica/ ja Demetrius Seleucuxen poica on ollut panttina Ruomis Isäns edestä: sieldä hän carais pois/ nijncuin Iosephus kirjoitta Antiquit l. 12. Cap.$ 15. Ja Iustin. l. 34 ja tuli waldacundaans/ josa hän perillinen oli Isäns Seleucuxen jälken/ joca oli Cuningas ollut Syrias caxitoistakymmendä ajastaica. Mutta Antiochus Epiphanes/ josta cap.$ 1. 11. puhutan: on ollut Seleucuxen weli.
v. 43. Adar) On Februarius$/ Cuucautten lucuin jälken.

VIII. Lucu

COsca Judas saa cuulla Ruomalaisten toimellisudest/ suuresta woimast/ ja woitost Hispaniast/ Frankrijkist/

Macedoniast/ Asiast ja Greciast/ v. 1.
Lähettä hän Eupolemuxen ja Jasonin/ ja teke lijton heidän cansans/ v. 17.
Ruomalaiset kirjoittawat myös Demetriuxen tygö/ että hänen piti salliman Judalaiset olla rauhas/ v. 31.

1 Makk 8:1 MUtta Judas cuuli/ että Ruomalaiset olit sangen woimalliset/ ja mielelläns otit muucalaisia heidän warjeluxens ala/ jotca heildä apua edzeit/ ja pidit heidän sanans uscollisudes ja toimellisudes.
1 Makk 8:2 Sillä hän cuuli/ cuinga woimallisia töitä he olit Frankrijkin asuwaisia wastan tehnet/ jotca he waatinet/ ja alans saattanet olit.
1 Makk 8:3 Ja cuinga suurta sota he Hispanias pitänet olit/ ja sen wuoren josta culda ja hopiata caiwetan/ olit heildä ottanet pois/ ja että he monda caucaista maacunda Ruomista suurella toimella ja wahwudella olit woittanet/ ja alans saattanet.
1 Makk 8:4 Että he myös monda jalo Cuningasta/ jotca heidän maacundaans olit woimallisest astunet/ maahan lyönet olit ja ajanet pois/ ja heidän waldacundans ottanet alans.
1 Makk 8:5 Ja että he äsken Philippuxen Kithimin Cuningan/ ja senjälken hänen poicans Persen olit woittanet.
1 Makk 8:6 Cuuli hän myös sijtä suuresta Antiochuxesta/ Asian Cuningasta/ joca Ruomalaisia wastan oli mennyt sadalla ja cahdella kymmenellä Elephandilla/ jalosti hangituilla sotaneuwoilla ja waunuilla:
1 Makk 8:7 Waan Ruomalaiset löit hänen sotawäkens/ ja ahdistit hänen nijn että hänen täydyi rauha rucoilla: ja laskit hänen/ ja hänen jälkentulewaisten perillistens päälle suuren weron/ jonga heidän piti Ruomalaisille joca wuosi andaman/ ja wielä päälisexi täydyi lähettä Ruomalaisille weron pandixi ja tacauxexi yhden corkian miehen.
1 Makk 8:8 Otit he myös häneldä pois Jonian/ Asian ja Lydian/ ne caickein parhat maacunnat/ ja annoit ne Cuningas Eumenille.
1 Makk 8:9 Nousit myös Grekiläiset heitä wastan suurella wäellä:
1 Makk 8:10 Waan he lähetit yhden Päämiehen heitä wastan/ joca löi heidän ja sai maan/ ja andoi Caupungeisa muurit jaotta/ että heidän täydyi rauhan pitä/ ja cuuliaiset olla.
1 Makk 8:11 Sencaltaisen miehuden osotit he caickia wihollisians wastan/ nijn että he caickia nijtä ahdistit/ jotca heitä wastan idzens asetit.
1 Makk 8:12 Mutta ystäwittens ja lijttoweljeins cansa pidit he hywän rauhan uscollisest/ ja olit nijn waldiat että heitä caikis maacunnis peljättin.
1 Makk 8:13 Jota he autit/ se tuli warjeluxi/ ja sai olla maallans: waan jota he tahdoit sorta/ hän tuli

ajetuxi pois maaldans ja waldacunnastans: he olit sangen waldiat.
1 Makk 8:14 He olit nijn yxiwacaiset/ ettei yxikän heistä tehnyt idziäns Cuningaxi.
1 Makk 8:15 Ja ei heillä myös ollut Cuningasta/ mutta Neuwonandajat/ colme sata ja caxikymmendä miestä/ jotca hywin hallidzit:
1 Makk 8:16 Ja joca wuosi he walidzit yhden Päämiehen/ jonga hallus oli caicki heidän maacundans/ ja händä piti caicki cuuleman. Ei myös siellä ollut coreutta/ wiha taicka eripuraisutta heidän keskenäns.
1 Makk 8:17 JA Judas walidzi Eupolemumin Johannexen pojan/ joca oli Jacobin poica/ ja Jasonin/ Eleazarin pojan/ ja lähetti heidän Ruomijn tekemän ystäwyttä ja lijtto Ruomalaisten cansa/ että he olisit heille awulliset ollet/
1 Makk 8:18 Ettei Israelin Cuningan waldacunda olis tullut poljetuxi alas Grekin cautta.
1 Makk 8:19 Nämät waelsit Ruomijn sangen pitkän matcan/ ja tulit Radin eteen/ ja sanoit:
1 Makk 8:20 Judas Maccabeus ja hänen weljens/ ja Judan Canssa owat lähettänet meidän teidän tygön/ tekemän rauha ja lijtto teidän cansan/ että te tahdoisitte meitä otta teidän warjeluxen ala/ nijncuin ystäwitä ja lijttoweljiä.
1 Makk 8:21 Se kelpais Ruomalaisille hywin/
1 Makk 8:22 Ja annoit kirjoitta lijton waskisijn tauluijn/ jotca he lähetit Jerusalemijn muistoxi sencaltaisesta rauhasta ja lijtosta/ ja oli näin kirjoitettu:
1 Makk 8:23 JUmala andacon Ruomalaisille ja Judalaisille onne ja rauha/ sekä wedellä että maalla/ ja warjelcon heitä sodista ja wihollisista ijancaickisest.
1 Makk 8:24 Mutta jos Ruomalaisille sota tapahtu/ taicka Ruomis/ eli heidän maacunnisans/ ia paickacunnisans:
1 Makk 8:25 Nijn Judalaiset pitä uscollisest auttaman Ruomalaisia/ senjälken cuin tarwe on/ ja ei pidä heidän Ruomin wihollisille mitän elatust/ aseita/ raha/ laiwoja/ eli muuta tarwetta salliman.
1 Makk 8:26 Näitä anowat Ruomalaiset Judalaisilda/ ja Judalaisten tule nämät cappalet uscollisest pitä/ ilman petoxeta ja wilpitä.
1 Makk 8:27 Sitä wastan: Jos Judalaisille sota tarjona on/ nijn pitä Ruomalaiset uscollisest heitä auttaman/ senjälken cuin tarwe waati/
1 Makk 8:28 Ja ei pidä heidän Judasten wihollisille elatusta/ aseita/ raha/ laiwoja/ taicka muita tarpeita lähettämän.
1 Makk 8:29 Tätä lupawat Ruomalaiset Judalaisille/ ja tahtowat sencaltaisen lijton uscollisest ja ilman petosta pitä. Näin on lijtto Ruomalaisten ja Judalaisten wälille tehty.

1 Makk 8:30 Mutta jos tästedes jombicumbi puoli ajattele sijhen enämbätä lisätä/ taicka jotakin muutta/ eli sijtä wähendä/ sijhen pitä molemmille puolille woima oleman. Ja mitä he sijhen lisäwät/ taicka sijtä wähendäwät/ se pitä caicki lujana ja wahwana pidettämän.
1 Makk 8:31 JOs myös Cuningas Demetrius Judan Canssalle wäkiwalda teke/ sijtä me olemma kirjoittanet hänen tygöns tällä tawalla: Mixi sinä waiwat meidän ystäwitäm ja lijttoweljiäm?
1 Makk 8:32 Jos he tästälähin candawat sinun päälles/ nijn meidän pitä heitä warjeleman/ ja tahdomme sinun kimpuus sekä wedellä että maalla.

Vers. 5. Kithimin) Se on Macedonia.

IX. Lucu .

DEmetrius lähettä Bacchidexen ja Alcimuxen suurella sotajoucolla Judasta wastan: mutta Judas mene ulos cahdexalla sadalla miehellä/ ja soti heidän cansans/ ja tule lyödyxi/ v. 1.
Judan cuoleman jälken tule Jonathan sodan päämiehexi hänen siaans/ v. 23.
Hän costa hänen weljens Johannexen cuoleman/ v. 35.
Ja lyö Bacchidexen pacoon Jordanin tykönä/ v. 43.
Alcimus cuole/ v. 54.
Bacchides tule jällens ja maca Bethbesenin alla: Mutta Simon lyö hänen pacoon/ ja Jonathan teke rauhan hänen cansans/ v. 58.

1 Makk 9:1 SIllä wälillä/ cuin Demetrius ymmärsi että Nicanor sotajouckoinens lyöty ja woitettu oli/ lähetti hän jällens Judeaan nämät caxi/ Bacchidexen ja Alcimuxen ja heidän cansans parhan sotawäkens/ jotca sodisa alati oikialla puolella pidettin.
1 Makk 9:2 Nämät menit Galgala päin/ ja annoit heidäns Maslothin ala Arbelas/ ja sait sen/ ja tapoit paljon wäke.
1 Makk 9:3 Senjälken toisna wuonna cuudettakymmendä toista sata matcustit he Jerusalemijn/
1 Makk 9:4 Ja sieldä Bereaan cahdella kymmenellä tuhannella jalcamiehellä/ ja cahdella tuhannella hewoismiehellä.
1 Makk 9:5 Ja Judas oli Laisan tykönä colmella tuhannella miehellä.
1 Makk 9:6 Waan cosca hänen wäkens näki/ että wihollisia nijn suuri joucko oli/ hämmästyit he ja pakenit/ nijn ettei enämbi Judan tygö jäänyt cuin cahdexan sata miestä.

1 Makk 9:7 Cosca Judas tämän näki/ ettei hänen sotawäkens yhdesä pysynyt/ ja wiholliset cummingin täytit hänen päällens/ tuli hän surullisexi: Ja cosca hän näki/ ettei hänellä tila ollut rohgaista wäkens/ ja saatta heitä yhten jällens:
1 Makk 9:8 Sanoi hän täsä ahdistuxes jäänyille: ylös/ ja coetelcam/ jos me wihollisten kimpuun tohdim/ ja heitä lyödä taidamme.
1 Makk 9:9 Mutta ei he tahtonet/ waan estelit sen pois/ ja sanoit: Ei se ole mahdollinen että me jotain taidamme tehdä: mutta anna meidän tällä erällä wälttä/ ja palaita pois/ ja hakea meidän weljem yhten/ jotca meildä paennet owat: Sijtte me tahdomme jällens tulla wihollisten tygö/ ja lyödä heitä: nyt on meitä sangen wähä.
1 Makk 9:10 Mutta Judas sanoi: pois se/ että meidän pitä pakeneman: jos meidän aicam on tullut/ nijn me tahdom cunnialisest cuolla meidän weljeim tähden/ ja ei sallia meidän cunniatam häpiäxi tulla.
1 Makk 9:11 JA wiholliset nousit/ ja asetit heidäns cukin paickans näin: Ensimäiset olit ambujat/ ja parhat sotamiehet seisoit ensimäisnä.
1 Makk 9:12 Hewoismiehet olit jaetut cahten jouckon/ yxi joucko cummallengin puolellen: Pääruhtinas Bacchides oli oikialla puolella. Tällä järjestyxellä astuit he edes/ suurella huudolla/ ja trometin änellä.
1 Makk 9:13 Nijn annoi myös Judas trometijn puhalda/ ja meni heidän tygöns/ ja tappeli heidän cansans/ huomenesta haman ehtosen asti/ nijn että maa järisi sijtä suuresta metelistä.
1 Makk 9:14 Cosca Judas näki/ että Bacchides idze ja suuri joucko oli oikialla puolella/ nijn hän carcais idze sen päälle/ hän ja ne muut jotca ei hengens säästänet/ ja peljätit heidän/
1 Makk 9:15 Ja löit sen joucon oikialda puolelda pacoon/ ja ajoit heitä taca aina Asdodin wuoren tygö.
1 Makk 9:16 Mutta cosca ne/ jotca wasemalla puolella olit/ näit sen että Judas ajoi heitä taca/ riensit he myös Judan perän.
1 Makk 9:17 Nijn täytyi Judan käändä hänens nijtä wastan/ ja warjeli idzens cauwan. Ja sijnä tapahdui suuri weren wuodatus/ nijn että monda tuli haawoitetuxi/ ja cuoliaxi lyödyxi molemmilda puolilda.
1 Makk 9:18 Ja Judas myös wijmeiseldä tuli lyödyxi/ nijn pakenit ne jotca jäänet olit.
1 Makk 9:19 Ja Jonathan ja Simon otit heidän weljens Judan ruumin/ ja hautaisit hänen Isäns hautan Modin Caupungis.
1 Makk 9:20 Ja Israelin Canssa surit Judast cauwan aica/ ja walitit händä sangen rascast/ ja sanoit:
1 Makk 9:21 Woi että se Sangari langennut on/ joca Israeli warjellut ja wapahtanut on.
1 Makk 9:22 Tämä on Historia Judasta/ mutta hän on wielä monda muuta suurta miehullista asia tehnyt/ jotca ei caicki paljouden tähden ole kirjoitetut.

1 Makk 9:23 JUdan cuoleman jälken/ tulit jumalattomat ja huikendelewaiset jällens woimallisexi coco Israelin maalla.
1 Makk 9:24 Ja sijhen aican oli suuri nälkä maalla/ nijn että caicki Canssa andoi idzens Bacchidexen ala.
1 Makk 9:25 Silloin walidzi Bacchides jumalattomia miehiä/ jotca hän teki wircamiehixi/
1 Makk 9:26 Ja andoi joca paicas edziä Judan cumpaneita/ ja ystäwitä/ ja eteens tuoda/ että hän olis costanut heille/ ja pilcannut heitä.
1 Makk 9:27 Ja Israelis oli sencaltainen suru ja ahdistus/ ettei sen werta ole ollut jälken Prophetain ajan.
1 Makk 9:28 Sentähden tulit Judan cumpanit cocon/ ja sanoit Jonathanille:
1 Makk 9:29 Sinun weljes Judan cuoleman jälken/ ei ole meillä yhtän enä hänen caltaistans/ joca meitä warjelis meidän wihollisildam ja Bacchidexen käsistä/ jotca meitä wainowat:
1 Makk 9:30 Sentähden walidzemma me sinun hänen siaans Esimiehexi ja Pääruhtinaxi/ pitämän tätä sota:
1 Makk 9:31 Ja nijn tuli Jonathan heidän Esimiehexens ja hallidzi hänen weljens sias.
1 Makk 9:32 Cosca Bacchides tämän ymmärsi/ annoi hän edziä händä/ että hän olis surettanut hänen.
1 Makk 9:33 Cosca Jonathan ja Simon hänen weljens sen ymmärsit/ pakenit he/ ja caicki ne jotca heidän cansans olit Thecoen corpeen/ ja sioitit idzens Asparin weden tygö.
1 Makk 9:34 Tämän sai Bacchides tietä/ joca nousi/ ja meni heitä wastan.
1 Makk 9:35 JA Jonathan oli lähettänyt hänen weljens Johannexen yhden Päämiehen hänen ystäwäins Nabatherein tygö/ rucoileman heitä/ että he heidän rijstans ja tawarans heidän Caupungijns ottanet olisit/ ja tallella pitänet.
1 Makk 9:36 Mutta Jambrin pojat läxit ulos Magdabanin Caupungista ja langeisit Johannexen päälle/ ja otit hänen kijnni/ ja otit häneldä caicki mitä hänen myötäns oli/ ja weit heidän Caupungijns.
1 Makk 9:37 Senjälken ilmoitettin Jonathanille ja Simonille hänen weljellens/ että Jambrin pojat walmistit suuret häät ja piti tuoman morsiamen Nadabast suurella coreudella/ sillä se oli Päämiehen tytär Canaan maalda.
1 Makk 9:38 Nijn Jonathan ja Simon ajattelit sitä/ että nämät heidän weljens Johannexen tappanet olit/ sentähden menit he ylös/ ja kätkit heidäns wuoren ongaloihin ja wartioidzit Jambrin lapsia.
1 Makk 9:39 Cosca ylkä sijtä matcusti ystäwinens/ ja paljolla wäellä ja tawaralla/ huiluilla ja trumbuilla/ ja calleilla caunistuxilla/
1 Makk 9:40 Carcais Simon ja Jonathan alas wuorelda/ ja löit heitä ja tapoit monda/ nijn että ne jotca pääsit/ täytyi paeta wuorelle/ ja otit pois heidän rijstans.
1 Makk 9:41 Silloin häät murhexi muutuit/ ja huiluin ilo itcuxi.

1 Makk 9:42 Näin costit he sen murhan/ joca heidän weljellens tehty oli/ ja palaisit jällens/ ja waelsit Jordanin tygö.
1 Makk 9:43 NIjn tuli myös Bacchides Jordanin tygö suurella sotajoucolla Sabbathina.
1 Makk 9:44 Ja Jonathan sanoi hänen Canssallens:
1 Makk 9:45 Ylös/ ja warustacat teitän tappeleman/ sillä et te saa täsä nyt lewos olla/ nijncuin ennen/ sillä wiholliset owat saapuilla/ meidän täyty warjella meitäm/ emme cuitengan taida wälttä: sillä meillä on wiholliset/ sekä edesäm/ että peräsäm: nijn on Jordanin wirta yhdellä puolella/ toisella owat suot ja wuoret.
1 Makk 9:46 Sentähden pitä teidän huutaman taiwasen/ että te wihollisten käsist autetaisin.
1 Makk 9:47 Ja he tulit tappeleman/ ja Jonathan löi Bacchidestä: mutta Bacchides annoi hänens tacaperin.
1 Makk 9:48 Silloin carcais Jonathan ja hänen wäkens Jordanijn/ ja tulit wirran ylidze: waan Bacchidexen wäki ei tohtinut anda idzens wirtaan.
1 Makk 9:49 Ja sinä päiwänä langeis Bacchidexen puolelda tuhannen miestä.
1 Makk 9:50 Sentähden palais Bacchides Jerusalemijn/ ja rupeis wahwistaman Caupungeita maasa/ hän andoi raketa portit/ ja corkiat muurit/ Jerihon ymbäri/ Amaonin/ BethHoronin/ Bethelin/ Tamnatanin/ Pharanin ja Toponin/
1 Makk 9:51 Ja pani nijhin sotawäke wartioixi/ jotca Israeli waiwaman piti.
1 Makk 9:52 Nijn myös andoi hän wahwista Bethzuran/ Gazan ja linnan Jerusalemis/ ja pani myös sijhen sotawäke ja toimitti heille rawinnon/
1 Makk 9:53 Ja otti ne ylimmäisten lapset pandixi/ ja piti ne kijnni Jerusalemin linnas.
1 Makk 9:54 Colmandena wuonna cuudetta kymmendä toista sata/ toisella Cuucaudella/ käski Alcimus myös maahan jaotta sisälliset muurit cartanosta/ joca caickein likin Templin edes oli/ jotca pyhät Prophetat olit andanet raketa.
1 Makk 9:55 Ja cosca tähän työhön ruwettin/ löi Jumala Alcimuxen/ nijn että tämä aiwoitus tuli taas estetyxi: sillä hän halwattin nijn/ ettei hän saanut mitän puhua/ taicka jotain toimitta ja laitta hänen asioistans/
1 Makk 9:56 Ja nijn hän cuoli suuresa kiwusa.
1 Makk 9:57 Mutta cosca Bacchides näki että Alcimus cuoli/ matcusti hän jällens Cuningan tygö: nijn oli rauha ja lepo maasa caxi wuotta.
1 Makk 9:58 Mutta ne huikendelewaiset maalla pidit neuwo/ ja sanoit: Jonathan ja hänen seurans istuwat alallans/ heillä on rauha/ ja owat suruttomat/ cudzucam nyt taas Bacchides/ hän taidais caicki heidän otta kijnni yhtenä yönä.

1 Makk 9:59 Ja he menit Bacchidexen tygö/ ja sanoit hänelle heidän neuwons.
1 Makk 9:60 Nijn Bacchides nousi ylös suurella wäellä/ ja lähetti kirjat salaisesta hänen cumpanittens tygö Judan maalle/ että he Jonathanin/ ja caicki ne jotca hänen cansans olit/ piti ottaman kijnni. Mutta tämä neuwo tuli Jonathanille tiettäwäxi/ sentähden ei he mitän matcan saanet:
1 Makk 9:61 Waan Jonathan otti kijnni liki wijsi kymmendä ylimmäistä huikendelewaisten ja jumalattomitten joucost/ ja andoi heidän tappa.
1 Makk 9:62 Sijtte poickeisit Jonathan ja Simon wäkinens corpeen yhten alascukistettun kylähän Bethbesenijn/ sen hän rakensi jällens/ ja teki wahwaxi.
1 Makk 9:63 Cosca nyt Bacchides sen tietä sai/ nousi hän caiken hänen wäkens cansa/ sijhen myös ajoi Judalaiset nouseman cansans/
1 Makk 9:64 Ja meni Bethbesenijn/ ja oli sen alla cauwan aica/ ja käwi wäkirynnäköllä sen päälle/ ja teki ambumus ja muut sotaaset eteen.
1 Makk 9:65 Mutta Jonathan annoi Caupungin weljens Simonin haldun/ ja meni yhdellä joucolla ulos/
1 Makk 9:66 Ja löi Odarenin ja hänen weljens ja Phaseronin lapset heidän majoisans. Waan että se menestyi hänelle/ langeis enä Canssa hänen tygöns/ nijn että hän tuli wäkewemmäxi.
1 Makk 9:67 Silloin tuli myös Simon Caupungista wihollisten leirijn/ ja poltti sodan rakennuxet/ ja löi Bacchidexen pacoon.
1 Makk 9:68 Ja Bacchides sai sangen catkeran sydämen/ että hänen aiwoituxens ja neuwons oli turha/
1 Makk 9:69 Ja wihastui petollisten Judalaisten päälle/ jotca hänelle sitä neuwo olit andanet/ että hän jällens tuli sijhen maacundan/ ja annoi heistä monda tappa/ ja walmisti hänens menemän matcans jällens omalle maallens.
1 Makk 9:70 COsca Jonathan sen ymmärsi/ lähetti hän sanan hänelle tehdäxens rauha hänen cansans/ ja rucoili händä/ että hän olis andanut saalin jällens/ ja fangit irralle.
1 Makk 9:71 Sijhen mielistyi Bacchides mielelläns/ ja teki nijncuin Jonathan anoi/ ja wannoi hänelle walan/ ettei hän enä tahtonut tehdä hänelle paha caickena elinaicanans/ ja annoi hänelle jällens calun/ ja Judan fangit irrallen/ ja palais omalle maallens/ ja ei enä tullut Judan maalle.
1 Makk 9:72 Näin taas tuli rauha Israelijn/ ja Jonathan asui Machmas/ ja hallidzi sijnä Canssa/ ja häwitti luopunet Israelist.

Vers. 18. Lyödyxi) Judas olis ilman epäilemät täsä paremmin tehnyt/ että hän olis wälttänyt/ että hänellä oli nijn wähä wäke: Mutta me näemme tästä/ ettei yxikän ihminen ole nijn täydellinen/ että hän aina taita

ymmärtä mikä hywä neuwo olis.

X. Lucu .

ALexander Antiochus Epiphanexen poica tule Ptolemaidijn/ Demetrius walmista hänens ja edzi Jonathanin ystäwyttä/ v. 1.
mutta Alexander kirjoitta Jonathanin tygö/ ja teke hänen ylimmäisexi Papixi/ v. 15.
Cosca Demetrius sen cuule/ lupa hän Judalaisille paljon wapautta/ waan ei he usco händä/ v. 22.
Demetrius mene Alexandri wastan/ ja lyödän/ v. 48.
ja Alexander otta Cleopatran Ptolemeuxen tyttären waimoxens: ja hän ja Ptolemeus teit Jonathanille paljo cunniata/ v. 59.
Demetriuxen poica tule Apolloniuxen cansa Jonathani wastan/ waan Jonathan lyö heidän pacoon/ saa monda Caupungita ja palaja Jerusalemijn/ v. 76.

1 Makk 10:1 CUudendena kymmendenä wuonna toista sata/ tuli Alexander Antiochus Epiphanexen poica/ ja sai Ptolemain Caupungin/ ja hallidzi sijnä.
1 Makk 10:2 Mutta cosca Demetrius sen tietä sai/ cocoisi hän suuren sotawäen/ ja meni Alexandri wastan/ ajaman händä pois.
1 Makk 10:3 Sentähden kirjoitti Demetrius Jonathanin tygö/ ja sanoi hänelle/ että hän tahdoi pitä rauhan hänen cansans/ ja tehdä hänelle caickia hywä.
1 Makk 10:4 Sillä hän ajatteli: se on parembi/ että minä wedän hänen minun tygöni ennen cuin hän mene Alexandrin puolelle minua wastan/
1 Makk 10:5 Että minä tapoin hänen weljens/ ja hänelle ja hänen Canssallens paljo paha tehnyt olen.
1 Makk 10:6 Ja Demetrius kirjoitti Jonathanin tygö/ ja annoi hänelle luwan otta ylös ja pitä sotawäke/ ja tehdä sotaaseita/ ja että hän hänen lijttoweljens piti oleman/ ja käski että Jonathanille piti annettaman ne pantifangit jällens irralle/ jotca linnas olit.
1 Makk 10:7 Sentähden tuli Jonathan Jerusalemijn/ ja annoi luke tämän kirjan caiken Canssan edes/ ja nijden jotca linnasa olit.
1 Makk 10:8 Cosca he nyt cuulit/ että Cuningas hänelle annoi luwan ja wallan otta sotawäke/ ja tehdä sotaaseita/ ja että Cuningas piti hänen lijttoweljenä/ pelkäisit he händä sangen suurest/
1 Makk 10:9 Ja annoit hänelle pantifangit irralle/ ja Jonathan andoi ne jällens heidän wamhimmillens.
1 Makk 10:10 Näin rupeis Jonathan asuman Jerusalemis/ ja rakendaman ja parandaman Caupungita/

1 Makk 10:11 Ja annoi raketa muurit/ ja wahwista Zionin wuoren hywillä wahwoilla muureilla/ caicki hacatuista kiwistä.
1 Makk 10:12 Näin tuli Jerusalem jällens wahwaxi raketuxi/
1 Makk 10:13 Ja pacanat wähista Caupungeista/ jotca Bacchides oli andanut wahwaxi tehdä/ pakenit omalle maallens/
1 Makk 10:14 Mutta pidit ainoastans Bethzuran/ ja ne luopunet juoxit sinne/ sillä se oli heidän asuinsians.
1 Makk 10:15 Cosca Alexander ymmärsi/ että Demetrius pyyti ystäwyttä pitä Jonathanin cansa/ ja cuuli ne kijtettäwät työt cuin Jonathan ja hänen weljens tehnet olit/ sanoi hän:
1 Makk 10:16 Sencaltaista jalo miestä en me taida löytä/ sentähden tahdomma me kirjoitta hänen tygöns/ että hän meidän ystäwäm ja lijttoweljem oleman pitä/
1 Makk 10:17 Ja kirjoitti näin:
1 Makk 10:18 Cuningas Alexander toiwotta weljellens Jonathanille terweyttä.
1 Makk 10:19 Me cuulemma sinua ylistettäwän jaloxi miehexi/ ja mahdollisexi meidän ystäwäxem/
1 Makk 10:20 Sentähden asetamma me sinun/ sinun Canssas ylimmäisexi Papixi/ ja sinun pitä cudzuttaman Cuningan ystäwäxi/ ja nyt lähetämme sinulle purpurawaatten/ ja cullaisen Cruunun/ sentähden pidä uscollisesta meidän cansam/ ja ole meidän ystäwäm.
1 Makk 10:21 Ja nijn puki Jonathan päällens Papin waattet/ cuudendena kymmendenä wuonna toista sata/ seidzemennellä Cuucaudella Lehtimajan Juhlapäiwänä/ ja cocois sotajoucon ja annoi paljo sotaaseita tehdä.
1 Makk 10:22 Mutta cosca Demetrius tämän ymmärsi/ tuli hän sangen surullisexi/
1 Makk 10:23 Että Alexander häneldä Judalaiset poiswäänsi tygöns/ ja sen cautta tuli woimallisemmaxi/
1 Makk 10:24 Ja ajatteli hän myös ystäwälisestä kirjoitta heidän tygöns/ ja cunniata ja tawarata luwata/ että heidän piti hänellen apua lupaman.
1 Makk 10:25 Ja kirjoitti näin:
1 Makk 10:26 Cuningas Demetrius toiwotta Judalaisille terweyttä:
1 Makk 10:27 Me olemma cuullet/ ettet te meistä luowu/ meidän wihollistem puolelle/ waan caikella uscollisudella meidän cansam pidätte/ josta meille on hywä mieli ja suuri ilo.
1 Makk 10:28 Sentähden rucoilemma me/ että te wielä nyt nijn tästedes tahdoisitte meille uscolliset olla/ ja ei anda teitän wäätä pois minun puoleldani.
1 Makk 10:29 Tämän teidän uscollisuden me tahdom maxa/ ja kewittä teildä monet rascaudet/ ja anda enä wapautta/ ja armo tehdä.
1 Makk 10:30 Ja nyt minä annan caikille Judalaisille weron wapaxi/ suolatullin/ Cruunun tegon/ colmannen

mitan jywistä/ ja puolen caickinaisest puun hedelmäst/ joca minulle tulis: tämän cuorman alda pitä tästedes Judan maa/ ja ne colme kihlacunda/ jotca sijhen lisätyt owat Samariast ja Galileast/ aina wapat oleman/
1 Makk 10:31 Ja Jerusalem pitä pyhä ja wapa oleman caikesta tegosta/ werosta/ ja kymmenexistä.
1 Makk 10:32 Minä tahdon myös Jerusalemin linnan teille jällens awata/ ja ylimmäisen Papin haldun anda/ että hänen pitä sen saaman/ ja pitä paneman wäke sinne/ jotca hän tahto/ sitä warjeleman.
1 Makk 10:33 Ja caicki ne Judalaiset/ jotca minun waldacunnasani fangina owat/ pitä wallallens annettaman ja wapat oleman/ ja he ja heidän carjans pitä tegosta wapat oleman.
J1 Makk 10:34 a pitä heille wapaus oleman caikesa minun waldacunnasani/ pitä heidän Sabbathins/ udet Cuunsa/ ja muut määrätyt pyhäpäiwät:
1 Makk 10:35 Ja colme päiwä sekä edellä että jälken juhlapäiwän/ joca mieheldä estämätä oleman heidän Jumalan palweluxesans.
1 Makk 10:36 Ja pitä colmekymmendä tuhatta miestä Judeas walittaman/ nijlle minä tahdon palcan anda/ nijncuin muillengin minun sotawäelleni/ ja ne pitä Cuningan wahwoin Caupungeihin asetettaman.
1 Makk 10:37 Ja nijstä pitä muutamat walittaman/ jotca Cuningalle hänen corkeimmis asioisans nijncuin hänen hywin uscotut Neuwonandajans oleman pitä. Ei pidä myös Judalaisilla yhtän muucalaista/ waan omasta Canssast walitut Päämiehet oleman/ että he heidän Lakins pitäisit/ nijncuin Judangin maalla.
1 Makk 10:38 Ja ne colme kihlacunda Samarian maasa/ ja Galileasa jotca Judean omat owat/ ei pidä yhdengän ala annetut oleman/ waan ainoastans ylimmäisen Papin/ että se tiettäwä olis/ että hän yxinäns sen Herra on.
1 Makk 10:39 Ptolemain Caupungin/ ja ne maacunnat ymbärillä/ jotca sijhen tulewat/ annan minä Jerusalemin Templijn/ sijhen culutuxeen cuin uhrijn tarwitan.
1 Makk 10:40 Ja tahdon myös toimitta Templin rakennuxeen joca wuosi wijsitoistakymmendä tuhatta Sicli hopiata minun omastani:
1 Makk 10:41 Ja mitä minä wanhasta minun wircani puolest olen welcapää ollut andaman Templijn/ se pitä tästedes myös annettaman.
1 Makk 10:42 Ja ne wijsi tuhatta Sicli hopia/ jotca minun wircamieheni Templin ylöscannost owat ottanet pois/ ne pitä taas wuosi wuodelda Pappein omat oleman.
1 Makk 10:43 Ja pitä Templillä tämä wapaus oleman/ että caikes minun waldacunnasani/ joca jongun rangaistuxen ansainnut on/ ja pakene Templijn/ hänen pitä siellä murhetoin oleman hengens ja tawarans puolest.
1 Makk 10:44 Templin rakennuxeen/ ja muurein ja tornein parannuxeen Jerusalemis ja mualla/ tahto

Cuningas myös omasta otostans culutuxen anda.
1 Makk 10:45 MUtta cosca tämä kirja luettin Jonathanin ja Canssan edes/ ei he tahtonet usco händä/ eikä sijtä tietäwänäns ollet/
1 Makk 10:46 sillä he tiesit hywin mingäcaltaisen petoxen/ Ja hirmuisen tyranniuden hän ennen Israeli wastan tehnyt oli/
1 Makk 10:47 ja mielistyit/ että he Alexandria piti auttaman/ joca ennen jo ystäwyttä heildä anoi/ ja rauhan luwannut oli: händä he autit jocapaicas.
1 Makk 10:48 Cosca nyt Alexander ja Demetrius toinen toistans wastan menit tappeleman/
1 Makk 10:49 Nijn pakeni Demetriuxen sotawäki/ ja Alexander kijruhti heidän jälkens/
1 Makk 10:50 Ja teki hirmuisen weren wuodatuxen huomenest haman ehtosen asti/ ja Demetrius tuli lyödyxi sinä päiwänä.
1 Makk 10:51 SEnjälken lähetti Alexander sanan Egyptin Cuningan Ptolomeuxen tygö/ tämän asian cansa:
1 Makk 10:52 Että minä olen tullut minun waldacundani jällens/ ja istun Cuningalisella istuimella/ ja saanut hallituxen minulleni/ ja olen carcottanut Demetriuxen/ ja perindömaani woittanut/
1 Makk 10:53 Nijn minä pyydän sinulda ystäwyttä/ ja rucoilen sinua/ että sinä tahdoisit anda sinun tyttäres minulle awioxi/
1 Makk 10:54 Nijn minä tahdon pitä minuni sinua wastan/ nijncuin wäwyn tule/ ja kijtollinen olla/ ja anda hänelle Cuningalisen huomenlahjan.
1 Makk 10:55 Sijhen wastais Ptolomeus/ ja toiwotti Alexandrille onne/ että hän hänen Isäns maalle jällens tullut/ ja hänen waldacundans woittanut oli/
1 Makk 10:56 Ja lupais hänelle nijn tehdä nijncuin hän kirjoittanut oli/ ja käski hänen tulla Ptolemaidijn hänen tygöns/ siellä he tahdoit keskenäns toinen toistans puhutella/ ja sen naimisen päättä.
1 Makk 10:57 TOisna wuonna seidzemettäkymmendä toista sata/ waelsi Ptolemeus hänen tyttärens Cleopatran cansa Egyptistä ja tuli Ptolemaidijn.
1 Makk 10:58 Sijhen tuli myös Cuningas Alexander/ ja Cleopatra annettin Alexandrille/ ja häät pidettin suurella Cuningalisella coreudella.
1 Makk 10:59 JA Cuningas Alexander kirjoitti Jonathanin tygö/ ja cudzui hänen tygöns:
1 Makk 10:60 Nijn tuli Jonathan suurella cunnialla Ptolemaidijn molembain Cuningasten tygö/ ja lahjoitti heille ja heidän ystäwillens callita lahjoja/ cullast ja hopiast/ ja sai ystäwyden heildä.
1 Makk 10:61 JA muutamat luopunet Israelist tulit sinne candaman Jonathanin päälle/
1 Makk 10:62 Waan ei Cuningas tahtonut cuulla heitä/ mutta käski Jonathanin panna pois waattens ja puke

purpurawaattet päällens/ joca myös nijn tapahtui.
1 Makk 10:63 Silloin istutti Cuningas hänen siwuuns/ ja andoi käskyn ylimmäisillens/ että he hänen cansans ymbäri Caupungita käymän piti ja cuuluttaman/ ettei kenengän pitänyt candaman hänen päällens/ taicka muutoin händä waiwaman.
1 Makk 10:64 Mutta cosca hänen päällecandajans näit/ että Cuningas händä nijn corkiasti cunnioidzi/ sekä purpuralla että tällä cuulutuxella/ nijn pakenit he caicki matcans.
1 Makk 10:65 Ja Cuningas teki hänelle suuren cunnian/ ja annoi hänen kirjoitta ylimmäisten ystäwittens secaan/ ja teki hänen Päämiehexi/ ja lähimmäisexi Neuwonandajaxens.
1 Makk 10:66 Sijtte waelsi Jonathan jällens Jerusalemijn ilolla/ ja hywäs rauhas.
1 Makk 10:67 WIjdennellä wuodella seidzemettäkymmendä toista sata/ tuli Cuningas Demetrius sen endisen Demetriuxen poica Cretast hänen perindö waldacundans.
1 Makk 10:68 Silloin Alexander peräti suurest hämmästyi/ ja tuli Antiochiaan.
1 Makk 10:69 Mutta Demetrius saatti Apolloniuxen tygöns/ joca oli Päämies alimmaises Syrias/ hän cocois sodan/ ja tuli Jamniaan/ ja lähetti Jonathanin ylimmäisen Papin tygö/ ja andoi sanoa hänelle:
1 Makk 10:70 Ei yxikän tee meille wastusta/ waan sinä ainoa/ ja saatat sen/ että minä cadzotan ylön.
1 Makk 10:71 Sinä olet röyckiä wuorilla/ mutta jos sinä tahdot urhollisen työn tehdä/ nijn tule alas lakialle kedolle/ sijnä coetelcam toinen toistam.
1 Makk 10:72 Jos sinä tahdot kysyä cuinga wahwat me olemma/ minä ja ne muut jotca minua seurawat/ ja minua auttawat/ nijn pitä sinulle sanottaman: Et te taida seisowaiset olla tämän Canssan edes/ joilda teidän Isän cahdesti lyödyt owat omasa maasans/
1 Makk 10:73 Paljon wähemmin taidat sinä lakialla kedolla sencaltaisen wäkewän Canssan edes sekä hewoismiehist että jalcamiehistä seisowainen olla/ sijnä paicas/ josa ei yhtän wuorta eikä waha ole/ joidenga warjoon jocu paeta taidais.
1 Makk 10:74 COsca Jonathan sencaltaisen kerscauxen cuuli/ wihastui hän ja walidzi kymmenen tuhatta miestä/ ja läxi Jerusalemist/ tuli myös hänen tygöns Simon hänen weljens auttaman händä/ ja sioitit idzens Joppen eteen.
1 Makk 10:75 Mutta Joppen Caupungin asuwaiset ei päästänet heitä sisälle/ sillä Apollonius oli pannut sijhen wäke warjeluxexi: sentähden Jonathan langeis heidän päällens wäkirynnäköllä/ ja ne Caupungit peljästyit/ ja awaisit portit.
1 Makk 10:76 Näin sai Jonathan Joppen Caupungin.
1 Makk 10:77 Cosca Apollonius tämän cuuli/ asetti hän hänens Joppen eteen colmella tuhannella

hewoismiehellä/ ja paljolla jalcawäellä/
1 Makk 10:78 Ja teetteli idzens nijncuin hän olis tahtonut waelda Asdodijn/ että hän olis hucutellut Jonathanin ulos wäliään/ sillä hänellä oli suuri joucko hewoiswäke/ joihin hän uscalsi. Jonathan riensi hänen peräns Asdodijn/ ja waelsi cukin joucko siasans walmisna tappeleman.
1 Makk 10:79 Mutta Apollonius oli salaisesta jättänyt leirijn tuhannen radzasmiestä:
1 Makk 10:80 Nijn ymmärsi Jonathan/ että wäki oli salattuna hänen tacanans/ sentähden cosca ne hänen wäkens lähenit/ pidätti Jonathan jouckons nijncuin hän oli heidän sioittanut.
1 Makk 10:81 Silloin ambuisit radzasmiehet wäen päälle coco sen päiwän/ huomenesta nijn ehtosen/ sijhen asti että heidän hewoisens wäsyit.
1 Makk 10:82 Sijtte otti Simon hänen wäkens ja löi wihollisia/ nijn radzasmiehet pakenit: sillä he olit wäsynet/
1 Makk 10:83 Ja tulit sinne ja tänne wäliällä hajotetuxi/ ja pakenit Asdodijn/ ja riensit epäjumalan Dagonin Templijn/ että he siellä olisit pelastanet hengens.
1 Makk 10:84 Mutta Jonathan häwitti Asdodin Caupungin/ ja ne kylät ymbärildä/ ja poltti ne. Hän poltti myös epäjumalan Templin caickein nijden cansa/ jotca sinne paennet olit.
1 Makk 10:85 Ja nijden lucu jotca lyödyt ja poltetut olit/ oli yhten liki cahdexan tuhatta miestä.
1 Makk 10:86 SEnjälken waelsi Jonathan sotawäellä Ascalonin tygö/ ja cauppamiehet läxit Caupungist händä wastan/ ja annoit idzens/ ja otit hänen wastan suurella cunnialla.
1 Makk 10:87 Näin palais taas Jonathan Jerusalemijn sotawäkens ja saalins cansa.
1 Makk 10:88 JA cuin Alexander nämät cuuli/ cunnioitti hän Jonathani wielä suuremmast/
1 Makk 10:89 Ja lähetti hänelle cullaisen wyön/ nijncuin tapa on anda ainoastans Cuningasten langoille. Sijhen myös annoi hän hänelle lahjaxi ja omaxi Accaronin/ ja mitä sen alla oli.

XI. Lucu .

PTolomeus tule taas ja tahto Alexandrin aja pois/ v. 1.
Alexander pakene/ ja Zabdel Arabialainen tappa hänen: Ptolomeus myös cuole cohta/ ja Demetrius saa waldacunnan/ v. 14.
Jonathan pijrittä Jerusalemin linnan/ mene sijtte Demetriuxen tygö/ ja anda hänelle colme sata leiwiskä culda/ jonga edestä hän sai coco Judan wapaxi/ v. 20.
Mutta Tryphon ja Antiochian sotawäki asettawat idzens Demetriusta wastan/ nijn Jonathan autta händä colmella tuhannella miehellä/ v. 39.

Cuitengin tule Tryphon/ ja teke Antiochuxen Alexandrin pojan Cuningaxi/ joca pitä Jonathanin corkiasa cunniasa/ v. 54.
Ja Jonathan woitta Ascalonin ja Gazan/ ja lyö Demetriuxen sodan päämieheldä colme tuhatta miestä/ v. 60.

1 Makk 11:1 JA Egyptin Cuningas cocois wäke/ nijn paljon cuin sanda on meren pohjasa/ ja monda hahtia/ meni Alexandrin waldacunda saaman alans/ ja molembita waldacundia hallidzeman.
1 Makk 11:2 Sentähden meni hän Syriaan/ ja oli hywä ystäwä olewanans. Nijn awattin hänen eteens caickein Caupungein portit/ ja käytin händä wastan/ ja otettin cunnialisest wastan/ nijncuin Alexander oli käskenyt: sillä hän oli hänen appens.
1 Makk 11:3 Mutta cuhunga Caupungijn Ptolomeus tuli/ sijhen hän myös jätti sotajoucon wartiaxi
1 Makk 11:4 Ja cuin hän Asdodijn tuli/ osotit he hänelle/ cuinga Jonathan Dagonin Templin ja Caupungin polttanut ja maahan lyönyt oli/ ja cuinga cuolluitten ruumit siellä ja täällä hajotettuna macaisit ja teidein wierin suurin jouckoin haudatut olit.
1 Makk 11:5 Ja sanoit Cuningalle/ että Jonathan sen wahingon oli tehnyt/ saattaxens händä Cuningan wihoin.
1 Makk 11:6 Mutta ei Cuningas sijhen mitän wastannut.
1 Makk 11:7 Ja Jonathan meni myös Cuningasta wastan Joppeen/ siellä he puhuttelit toinen toistans/ ja olit yhdes caiken sen yösen. Ja Jonathan seurais Cuningasta haman Eleutheruxen wirtan asti/ sijtten meni hän jällens Jerusalemijn cotians.
1 Makk 11:8 Ja Cuningas Ptolomeus sai Caupungit haman Seleucian asti lähes merta/ ja ajatteli Alexandrita aja pois.
1 Makk 11:9 Ja lähetti sanan Demetriuxen tygö/ että hän olis tullut hänen tygöns tekemän lijtto hänen cansans. Ja lupais hänelle tyttärens/ joca Alexandrilla oli/ lupais myös autta händä Cuningaxi.
1 Makk 11:10 Ja sanoi catuwans sitä/ että hän Alexandrille tyttärens oli andanut.
1 Makk 11:11 Ja sanoi Alexandrin syyn/ ja sanoi hänen seisonen hänen hengens ja waldacundans jälken.
1 Makk 11:12 Ja osotti wihans julkisest ja eroitti hänens Alexandrin ystäwydestä/ ja otti häneldä tyttärens pois ja annoi Demetriuxelle.
1 Makk 11:13 Ja cuin Ptolomeus tuli Antiochiaan/ pani hän molemmat Cruunut päähäns/ sekä Egyptin että Asian Cruunun.
1 Makk 11:14 Mutta Cuningas Alexander oli sijhen aican Cilicias/ sillä muutamat Caupungit olit siellä hänestä erinnet.

1 Makk 11:15 Cosca hän sai cuulla Ptolomeuxesta/ meni hän sotiman händä wastan hänen cansans/ mutta Ptolomeus oli paremmin warustettu/ ja meni händä wastan ja ajoi hänen pois.
1 Makk 11:16 Ja Alexander pakeni Arabiaan/ että hän siellä olis saanut rauhas olla/ mutta Cuningas Ptolomeus oli sangen woimallinen.
1 Makk 11:17 Mutta Zabdiel Arabiast/ andoi Alexandrin hänen wierans pään hacata pois/ ja lähetti sen Cuningas Ptolomeuxelle/ ja Ptolomeus cuoli colmandena päiwänä senjälken.
1 Makk 11:18 Nijn myös ne sotamiehet/ jotca Ptolomeus oli asettanut Caupungeihin/ tapettin nijldä jotca Caupungeis asuit.
1 Makk 11:19 Näin sai Demetrius waldacunnan/ seidzemendenä wuotena seidzemettäkymmendä toista sata.
1 Makk 11:20 Sijhen aican cocois Jonathan wäkens Judeas omistaxens Jerusalemin linna jällens/ ja andoi sen eteen panna rakennuxet ja sotaaset.
1 Makk 11:21 Nijn muutamat luopuneista menit Cuningas Demetriuxen tygö/ ja cannoit Jonathanin päälle/ ja sanoit/ että hän oli linnan pijrittänyt.
1 Makk 11:22 Silloin wihastui Cuningas suuresti ja meni kijrusti Ptolomaidijn/ ja kirjoitti Jonathanin tygö/ ettei hän linna olis ahdistanut/ mutta cohta tullut hänen tygöns Ptolomaidijn/ siellä hän tahdoi händä muutamista asioista puhutella.
1 Makk 11:23 Mutta cosca tämä sana tuli Jonathanin tygö/ andoi hän linnan olla pijritettynä/ ja walidzi muutamia wanhimmista Israelis ja Papeist/ jotca händä seuraman piti/ ja nousi ja annoi hänens hengen waaran.
1 Makk 11:24 Ja otti monda callista cappalda myötäns/ cullasta/ hopiasta ja waatteista/ ja meni Ptolomaidijn Cuningan tygö/
1 Makk 11:25 ja löysi armon ja ystäwyden hänen tykönäns.
1 Makk 11:26 Cosca sijs ne jotca hänen Canssastans luopunet olit/ candelit hänen päällens/ piti Cuningas hänen cunnias/ nijncuin hän myös ennengin pidetty oli/ ja corgotti hänen caickein Päämiestens edes/
1 Makk 11:27 Ja wahwisti hänen ylimmäisen Papin wircan/ ja caickinaiseen muuhun cunniaan/ joca hänellä sijhen päiwän asti oli ollut/ ja piti hänen ylimmäisnä ystäwänäns.
1 Makk 11:28 JOnathan rucoili myös Cuningast/ että hän caiken Judean/ ja ne colme kihlacunda Samarias ja Galileas olis andanut werotoinna olla/ ja lupais hänelle sen wapauden edestä colme sata leiwiskätä culda.
1 Makk 11:29 Se kelpais Cuningalle ja andoi Jonathanille kirjan näin:
1 Makk 11:30 Cuningas Demetrius toiwotta weljellens Jonathanille ja Judan Canssalle terweyttä:

1 Makk 11:31 Me lähetämme teille kirjoituxen yhdestä kirjasta/ jonga me meidän Isällem Lasthenexelle teidän tähten kirjoittanet olemma/ että teidän sen tietämän pitä.
1 Makk 11:32 Cuningas Demetrius toiwotta Isällens Lasthenexelle terweyttä:
1 Makk 11:33 Me olemma ajatellet meidän ystäwillem ja uscollisille lijttoweljillem Judalaisille tehdä hywä heidän uscollisen ystäwydens tähden meitä wastan.
1 Makk 11:34 Sentähden me wahwistam/ että Papit Jerusalemis caiken Judean ja ne colme Caupungita/ Lydan ja Ramathan/ rajoinens piti omistaman.
1 Makk 11:35 Me teemme heidän myös wapaxi caikesta sijtä cuin he ennen piti Cuningalle wuosittain andaman:
1 Makk 11:36 Ohrista/ hedelmistä/ kymmenexistä/ werosta/ suoloista/ Tulleista/ ja muista Cruunun tegoista pitä heidän tästedes wapat oleman/ ja sencaltainen wapaus pitä heille wahwana ja lujana pidettämän.
1 Makk 11:37 Tämän caltainen kirja pitä annettaman Jonathanille/ jonga hänen pitä paneman pyhälle wuorelle cunnialiseen ja julkiseen siaan.
1 Makk 11:38 Cosca Cuningas Demetrius näki/ että caikes waldacunnas rauha oli/ ja ettei yxikän enämbi asettanut idzens händä wastan/ päästi hän caiken oman maan sotawäen menemän cungin majallens. Mutta muucalaisen sotawäen/ jonga hän pacanoilda luodoista ottanut oli/ piti hän tykönäns/ jonga tähden myös oman maacunnan sotawäki händä suurest wihaisit.
1 Makk 11:39 Mutta cosca Tryphon yxi Päämiehistä/ joca muinen Alexandrin ystäwä oli ollut/ näki että sotawäki Cuningas Demetriusta wihais/ meni hän Emalcuelin/ Arabialaisen tygö/ joca sen nuoren Antiochuxen Alexandrin pojan caswattanut oli.
1 Makk 11:40 Sitä hän neuwoi nuorucaista hänen halduns andaman/ ja lupais hänen asetta Isäns waldacundan jällens. Ja jutteli sillä Arabialaiselle/ cuinga ja mingätähden sotawäki rupeis wihaman Cuningas Demetriusta/ ja nijn wijwyi sen Arabialaisen tykönä cauwan aica.
1 Makk 11:41 Silloin Jonathan kirjoitti Demetriuxen tygö/ ja rucoili händä käskemän nijtä jotca linnas olit/ menemän pois/ ja linna hänellens andaman/ sillä he teit Israelin paljo paha.
1 Makk 11:42 Silloin kirjoitti Demetrius Jonathanin tygö näin: ei ainoastans tätä/ jota sinä anot/ mutta paljo suuremman cunnian ja hywyden minä tahdon sinulle ja sinun Canssalles tehdä/ nijn pian cuin minä taidan.
1 Makk 11:43 Mutta nyt minä olen suures waaras. Sentähden tee nijn hywin minua wastan/ ja lähetä minullen apua. Sillä caicki minun sotawäkeni on minun hyljännyt ja asettanut hänens minua wastan.

1 Makk 11:44 Sentähden lähetti Jonathan hänelle colme tuhatta miestä. Ne tulit Antiochiaan Cuningan tygö/ ja Cuningas ihastui heidän tulemisestans sangen suurest.
1 Makk 11:45 Nijn Canssa nosti Caupungis capinan/ joita oli sata ja caxikymmendä tuhatta miestä/ ja tahdoit tappa Cuningan:
1 Makk 11:46 Mutta Cuningas pakeni linnaans. Silloin sotawäki omisti Caupungin cujat ja tahdoi wäkisellä linna saada.
1 Makk 11:47 Sentähden Cuningas cudzui Judalaiset händäns warjeleman.
1 Makk 11:48 Nijn juoxit caicki Judalaiset Cuningan awuxi/ ja jagoit heidäns Caupungin cujille/ ja löit sinä päiwänä sata tuhatta miestä/ ja sytytit tulen Caupungis/ ja otit heidän tawarans. Näin he autit Cuningasta.
1 Makk 11:49 Cosca Caupungin Canssa näki/ että Judalaiset Caupungin sait halduns/ myönnyit he/ ja huusit Cuningan tygö/ ja rucoilit rauha/ että Judalaiset olisit asetetut/ ettei he myös enämbi wäke tappanet olis/ ja Caupungita peräti häwittänet.
1 Makk 11:50 Nijn tehtin rauha ja Judalaiset heitit asens pois/ ja suurest cunnioitettin Cuningalda/ ja sait corkian nimen coco waldacunnas.
1 Makk 11:51 Ja menit jällens cotians Jerusalemijn/ ja weit myötäns paljon hywyttä/jonga he olit sodisa woittanet.
1 Makk 11:52 Cosca sijs Demetrius taas surutoin oli/ ja rauha oli caikis paicois hänen waldacunnasans/
1 Makk 11:53 Ei hän ensingän pitänyt sitä/ mitä hän Jonathanille luwannut oli/ mutta peräti eroitti idzens hänestä/ ja oli hänelle kijttämätöin hänen hywäin tecoins edestä/ ja osotti hänelle petollisudens.
1 Makk 11:54 WÄhä jälken tuli Tryphon jällens nuoren Antiochuxen cansa/ Tämä Antiochus tuli Cuningaxi/ ja pandin Cruunu hänen päähäns/
1 Makk 11:55 Ja caicki se sotawäki jollen Cuningas Demetrius oli luwan andanut/ tuli hänen tygöns. Cosca he sodeit Demetriuxen cansa/ löit he hänen pacoon ja ajoit händä taca.
1 Makk 11:56 Ja Tryphon otti Elephandit ja woitti Antiochian.
1 Makk 11:57 Ja nuori Antiochus kirjoitti Jonathanin tygö/ ja wahwisti hänen ylimmäisen Papin wircan/ ja myötä andoi että hänen ne neljä Caupungita piti omistaman ja pitämän/ ja oleman Cuningan ystäwänä/
1 Makk 11:58 Ja lähetti hänelle cullaisia astioita/ ja annoi luwan hänelle pitä culda pöydälläns/ ja purpura ja cullaisen wyön canda suolisans.
1 Makk 11:59 Ja Simonin Jonathanin weljen teki hän sen maacunnan Päämiehexi/ Tyrost nijn haman Egyptin asti.
1 Makk 11:60 JA Jonathan läxi ja meni Euphraten ylidze/ ja tuli nijhin Caupungeihin/ jotca olit ymbäristöllä.

Ja hänen tygöns meni caicki sotawäki Syriast auttaman händä. Ja cuin hän tuli Ascalonin ala/ käwit cauppamiehet ja cunnialisesti otit hänen wastan/ ja annoit heidäns hänen alans.
1 Makk 11:61 Senjälken meni hän Gazan eteen/ Mutta ne jotca Gazas olit/ ei tahtonet händä päästä sisälle: Sentähden pijritti hän sen Caupungin/ ja poltti ne lähiset esicaupungit ja otti saalin.
1 Makk 11:62 Nijn rucoilit Gazan asuwaiset rauha/ ja Jonathan teki rauhan heidän cansans/ ja otti muutamita heidän lapsians pandixi/ ja lähetti Jerusalemijn/ Mutta hän meni läpidzen maacunnan Damascun asti.
1 Makk 11:63 MUtta cosca hän cuuli/ että Cuningas Demetriuxen Päämiehet olit suurella sodalla tullet Kedexeen/ joca on Galileas/ omistaman sitä maacunda/ jonga Cuningas oli hänelle andanut/
1 Makk 11:64 Meni hän heitä wastan ja jätti weljens Simonin sians.
1 Makk 11:65 Ja Simon meni Bethzuraan/ ja sitä nijn cowin ahdisti cauwan aica/ ettei sijtä yxikän tohtinut tulla ulos.
1 Makk 11:66 Sentähden ne rucoilit rauha/ ja hän teki heidän cansans rauhan/ ja andoi heidän pelkämätä käydä ulos ja omisti Caupungin/ ja pani sijhen sotawäke sitä warjeleman.
1 Makk 11:67 Mutta Jonathan meni sotawäkinens Genesarethin meren tygö/ ja oli huomeneltain warhain ylhällä/ ja tulit Hazarin kedolle/
1 Makk 11:68 Nijn menit pacanat händä wastan lakialle/ ja heillä oli salainen joucko wuorella.
1 Makk 11:69 Cosca Jonathan löi sitä toista jouckoa/ nijn tuli salainen joucko wuorelda hänen päällens.
1 Makk 11:70 Nijn pakeni caicki Jonathanin sotawäki/ nijn ettei muita jäänyt hänen tygöns/ cuin ainoastans sodan Päämiehet/ Matathias Absolomin poica/ ja Judas Calphin poica/
1 Makk 11:71 Silloin repeli Jonathan waattens/ ja pani mulda pääns päälle/ rucoili/
1 Makk 11:72 Ja meni jällens wihollisten tygö/ ja löi heidän pacoon.
1 Makk 11:73 Cosca hänen wäkens/ cuin ennen olit paennet/ sen näit/ käänsit he heidäns auttaman Jonathani jällens/ ja ajoit wihollisians taca haman Kedexen leirin asti.
1 Makk 11:74 Ja he myös sijhen sioitit idzens/ ja sijnä tuli sinä päiwänä tapetuxi liki colme tuhatta pacanata. Senjälken meni Jonathan Jerusalemijn jällens.

Vers. 28. Leiwiskä) Centner on colme sata leiwiskä/ teke sata ja cahdexan kymmendä tuhatta Cruunua.

XII. Lucu .

JOnathan udista lijton Ruomalaisten cansa/ v. 1.

ja Spartalaisten cansa/ v. 5.
Demetriuxen Päämiehet tulewat Jonathani wastan/
Dcosca he näkewät hänen walmin olewan sotaan/ pakenewat he/ ja Jonathan palaja Jerusalemijn/ v. 24.
Tryphon ajattele cuinga hän sais alans Asian waldacunnan/ sentähden hucutteli hän Jonathani petoxella Ptolemaidijn/ lyö portit kijnni/ ja otta hänen kijnni/ v. 39.
Canssa palaja cotians ja itkewät Jonathani/ v. 51.

1 Makk 12:1 MUtta cosca Jonathan näki hänelläns tilan olewan/ walidzi hän muutamita/ jotca hän Ruomijn lähetti/ udistaman ja wahwistaman lijtto jällens Ruomalaisten cansa.
1 Makk 12:2 Hän kirjoitti myös Spartan asuwaisten tygö/ ja muihin maan paickoihin.
1 Makk 12:3 Cosca lähetetyt miehet tulit Ruomijn/ menit he Raadin eteen/ ja sanoit: Jonathan ylimmäinen Pappi/ ja Judan Canssa owat meitä tänne lähettänet/ udistaman jällens sitä lijtto/ joca meidän wälillem muinen tehtin.
1 Makk 12:4 Ja Ruomalaiset annoit heille tiekirjan/ että heidän piti saaman rauhas cotians palaita.
1 Makk 12:5 JA Jonathan kirjoitti Spartan asuwaisten tygö/ näin:
1 Makk 12:6 Jonathan ylimmäinen Pappi/ Canssan wanhimmat ja muut Papit/ ja Judan Canssa/ toiwottawat wejillens/ jotca Spartas owat/ terweyttä.
1 Makk 12:7 Ennen muutamita ajastaicoja teidän Cuningan Areus/ kirjoitti meidän ylimmäisen Papin Onian tygö/ että te oletta meidän weljem/ nijncuin se kirja sen toden osotta.
1 Makk 12:8 Ja Onia teidän lähetetyt miehet otti cunnialisest wastan/ ja otti teidän ystäwyden ja lijttonne nijncuin kirjas oli kirjoitettu.
1 Makk 12:9 Ja waicka en me tällä erällä muucalaisten apua tarwidze: sillä me turwam meidän Jumalam sanaan/ jota me jocapäiwä luemme:
1 Makk 12:10 Nijn cuitengin me lähetäm teille sanan/ että te udistaisitte ja wahwistaisitte weljellisen ja ystäwälisen lijton meidän wälillem/ etten me sitä unhotais/ sillä sijtte on suuri aica cuin te meidän tygöm lähetitte.
1 Makk 12:11 Se te myös tietkät/ että me aina Juhlapäiwinä ja muina päiwinä cosca uhratan/ meidän rucouxisam ja uhreisam teitä ajattelem/ nijncuin myös weljiä tulekin ajatella.
1 Makk 12:12 Ja teidän cunnian ja terweyden on meidän ilom.
1 Makk 12:13 Mutta wälin aicoina on meillä suuri waiwa ollut/ ja suuri sota Cuningasten cansa tästä ymbäristöldä.

1 Makk 12:14 Mutta en me ole tahtonet teitä/ ja muita meidän ystäwitäm ja lijttoweljiäm waiwata nijsä sodisa.
1 Makk 12:15 Sillä meillä on apu ollut taiwasta/ ja Jumala on meitä warjellut ja maahan lyönyt meidän wihollisem.
1 Makk 12:16 Mutta että me nyt lähetäm nämät meidän asianajajat Numeniuxen Antiochuxen pojan/ ja Antipatrin Jasonin pojan Ruomalaisten tygö/ udistaman ystäwyttä ja lijtto heidän cansans.
1 Makk 12:17 Nijn me olem myös sijnä heille käskyn andanet/ että heidän pidäis myös tuleman teidän tygönne/ ja terwettämän teitä meidän puolestam/ ja andaman teille tämän lähetyskirjan udistetta meidän weljelist lijttom/
1 Makk 12:18 Ja rucoileman tähän wastausta.
1 Makk 12:19 Mutta tämä on kirjoitus sijtä lähetyskirjasta/ jonga Areus Spartan Cuningas muinen meidän tygöm lähetti:
1 Makk 12:20 Areus Spartan Cuningas/ toiwotta Onialle ylimmäiselle Papille terweyttä.
1 Makk 12:21 Me löydäm wanhoista kirjoista/ että Spartan asuwaiset/ ja Judalaiset owat keskenäns ollet weljexet/ (Sillä molemmat Canssat Abrahamista owat tullet)
1 Makk 12:22 Että me nyt sencaltaisita tiedämme/ rucoilemma me teitä/ että te kirjoitaisitte meidän tygöm/ cuinga teidän käy.
1 Makk 12:23 Ja jos teille nijn kelpa/ nijn pitä meidän carjam/ hywydem ja tawaram ja mitä meillä on/ oleman nijncuin se olis teidän oman. Ja mitä teillä on/ pitä oleman nijncuin se meidän omam olis. Tämän me olem käskenet teille tiettäwäxi tehdä.
1 Makk 12:24 SIjtten cuuli Jonathan/ että Demetriuxen sodanpäämiehet jällens tulit paljo suuremmalla woimalla cuin ennen/ ja tahdoit händä wastan.
1 Makk 12:25 Sentähden meni hän ulos Jerusalemista heitä wastan Hemathin maalle. Sillä ei hän tahtonut odotta nijncauwan/ cuin he olisit kerjinnet hänen maacundans.
1 Makk 12:26 Cosca he wacojat lähetit wihollisten leirijn/ tulit ne jällens ja sanoit/ että wiholliset olit aicoinet sinä yönä langeta heidän päällens.
1 Makk 12:27 Sentähden andoi Jonathan käskyn sotawäellens ehtona/ että heidän piti walwoman/ ja caiken sen yön oleman harniscoisa ja asetettuna/ ja asetti wäke ymbärins leiri wartiaxi.
1 Makk 12:28 Mutta cosca wiholliset näit/ että Jonathan oli hänens walmistanut sotiman/ tuli heille pelco/ nijn että he nousit ja menit matcans. Ja ettei kengän sitä olis ymmärtänyt/ annoit he walkian tehdä usian paickan leirijns.

1 Makk 12:29 Sentähden Jonathan ei luullut heidän menewän pois huomenisen asti/ sillä hän näki tulen olewan usias paicas heidän leirisäns.
1 Makk 12:30 Mutta huomeneltain ajoi hän heitä taca/ waan ei hän käsittänyt heitä: sillä he ennätit päästä ylidzen Eleutheruxen wirran.
1 Makk 12:31 Silloin palais Jonathan Arabialaisten tygö/ jotca cudzutan Zabideixi/ löi heidän ja otti heidän caluns/
1 Makk 12:32 Nijn hän myös palais sieldä/ ja meni Damascuun/ ja häwitti maacunnat caikis paicois sen ymbärildä.
1 Makk 12:33 Mutta Simon meni Ascalonijn ja muihin wahwoin Caupungeihin jotca läsnä olit.
1 Makk 12:34 Sijtten käänsi hän hänens Joppen: sillä hän ymmärsi että ne tahdoit heidäns anda Demetriuxen haldun. Sentähden tuli hän ennäköllä ja omisti Joppen Caupungin/ ja asetti sotawäke sijhen warjeleman Caupungita.
1 Makk 12:35 Senjälken tuli Jonathan cotia jällens/ ja piti neuwo Canssan wanhimmitten cansa/ että muutamat Caupungit Judeas olisit tullet wahwistetuxi/
1 Makk 12:36 Ja Jerusalemin muurit corgotetuxi/ ja yxi corkia muuri linnan ja Caupungin wälillä raketuxi/ että Caupungi linnasta olis tullut eroitetuxi/ nijn ettei ne jotca linnas asuit/ olis saanet tulla nijden päälle jotca Caupungis asuit: Ja ettei kengän olis saanut heidän tygöns wiedä/ eikä heille mitän myydä.
1 Makk 12:37 Cosca wäki tuli yhten/ nijn he rupeisit rakendaman Caupungita. Ja että se muuri cuin oli idän puolella ojan ylidzen/ oli maahan langennut/ rakensit he sen cappalen jällens/ joca cudzutan Caphnata.
1 Makk 12:38 Ja Simon rakensi sen linnan joca cudzutan Adida Sephelas/ ja teki sen wahwaxi/ ja warusti sen wahwalla portilla.
1 Makk 12:39 NIjn aicoi Tryphon Asian waldacunda otta alans/ ja panna Cruunun päähäns/ ja tappa Cuningan sen nuoren Antiochuxen.
1 Makk 12:40 Mutta että hän pelkäis/ että Jonathanin piti sen estämän ja händä wastan oleman/ edzei hän myös tila cuinga hän olis saanut otta Jonathanin kijnni ja surmata.
1 Makk 12:41 Sentähden meni hän Bethsaan/ sinne tuli myös Jonathan neljälläkymmenellä tuhannella hywin warustetulla miehellä.
1 Makk 12:42 Mutta cosca Tryphon näki/ että Jonathanilla nijn suuri wäki oli/ pelkäis hän/ ja ei tohtinut julkisest olla händä wastan/
1 Makk 12:43 Mutta otti hänen wastan cunnialla/ ja käski myös ystäwäns hänen cunnias pitä/ ja annoi hänelle lahjoja/ ja käski sotawäkens nijn Jonathanille cuuliaiset olla/ cuin idze hänellens.

1 Makk 12:44 Ja sanoi Jonathanille: Mixi sinä teet Canssalle nijn suurta waiwa/ cosca ei meidän wälilläm ole yhtän sota?
1 Makk 12:45 Anna heidän palaita cotians/ ja ota sinulles wähä wäke/ jotca sinun tykönäs owat/ ja käy minun cansani Ptolemaidijn. Sen Caupungin minä tahdon anda sinulle/ ja ne muut wahwat Caupungit/ ja tahdon sinun haldus anda caiken sotawäen/ ja Päämiehet. Sillä minun pitä menemän tacaperin jällens/ ja ainoastans sen syyn tähden minä olen tänne tullut/ sentähden cuitengin seura minua.
1 Makk 12:46 Jonathan uscoi hänen ja annoi wäkens mennä pois tyköäns Judeaan cotians/
1 Makk 12:47 Ja piti colme tuhatta waiwoin tykönäns/ joista hän caxi tuhatta lähetti Galileaan/ mutta se yxi tuhat ainoastans seurais händä.
1 Makk 12:48 Cosca Jonathan tuli Ptolemaidin Caupungijn/ annoi Tryphon portit sulke/ ja Jonathanin otta kijnni ja hänen wäkens tappa/
1 Makk 12:49 Ja lähetti sekä jalcamiehiä että radzasmiehiä Galileaan/ lewiälle kedolle hucuttaman sitä Jonathanin toista sotajoucko.
1 Makk 12:50 Mutta cosca he ymmärsit/ että Jonathan oli fangixi otettu wäkinens/ neuwoit he toinen toistans walmistaman heitäns sotaan/ ja menemän rohkiast wihollisia wastan.
1 Makk 12:51 Mutta cosca wiholliset näit heidäns sijnä olewan hengen waaras/ ja että nämät tahdoit heitäns warjella/ käänsit he heidäns/ ja menit matcans.
1 Makk 12:52 Nijn se wäki meni cotians jällens rauhas/ ja itkit Jonathani ja muita jotca hänen seurasans tapetut olit/ ja caicki Israelis olit surulliset Jonathanin tähden.
1 Makk 12:53 Ja caicki pacanat ymbäristöldä rupeisit langeman heidän päällens ja waiwaman Canssa/ ja sanoit:
1 Makk 12:54 Ei heillä ole yhtän Päämiestä eikä holhojata enämbi/ käykäm nyt heitä wastan/ ja häwittäkäm heitä/ ja pyhkikäm pois heidän nimens maan pääldä.

Vers. 19. Areus) Areus on ollut colmas Cuningas Spartas sen wijmeisen edellä/ ja on suuren sodan pitänyt Macedonian Cuningasten cansa/ ja hänellä on ollut menestys. Hän on myös auttanut nijtä Athenist Antigonusta wastan/ ja on elänyt Antiochus Magnuxen aican asti. Wähä tämän Areuxen jälken/ on Sparta tullut Ruomalaisten ala.

XIII. Lucu .

SImon tule Päämiehexi Jonathanin siaan/ hän wahwista Jerusalemin ja saa Joppen/ v. 1.

Tryphon pitä tarjona Simonille jos hän olis tahtonut lunasta Jonathanin/ hän teke nijn/ waan Tryphon pitä Jonathanin ja tappa hänen/ v. 14.
Hän surmais myös sen nuoren Antiochuxen/ ja oli idze Cuningasna/ v. 31.
Simon wahwista Caupungit/ ja lähettä sanan Demetriuxelle/ ja saa Judan Maacunnan wapaxi/ v. 33.
saa Gazan/ ja woitta Jerusalemin linnan/ v. 41.
Ja hänen poicans Johannexen teke hän ylimmäisexi Papixi/ v. 54.

1 Makk 13:1 COsca Simon cuuli/ että Tryphon suuren sotawäen coonnut oli/ menemän Judalaisia wastan ja häwittämän heitä.
1 Makk 13:2 Ja näki Canssan peljästynen ja hämmästynen/ tuli hän Jerusalemijn/ wahwisti heitä ja sanoi:
1 Makk 13:3 Te tiedätte cuinga suurta sota minä ja minun weljen/ ja Isän/ Lain ja Pyhän edestä olemma pitänet/ ja olemma nähnet sen waiwan/
1 Makk 13:4 Josa caicki Israel on ollut/ josa myös caicki minun weljeni Israelin tähden owat huckunet/ ja ei yxikän heistä sillen muita elä cuin minä yxinäni.
1 Makk 13:5 Nyt en minä tahdo säästä minun hengeni täsä surus ja waiwas/ sillä en minä ole parembi cuin minun weljenikän/ engä myös pyydä parembata meno cuin heillä oli.
1 Makk 13:6 Mutta minä tahdon warjella minun Canssani/ meidän Pyhäm/ meidän waimom ja lapsem: sillä caicki pacanat täsä ymbärins owat julmistunet meidän päällem/ ja cocowat heitäns meitä lyömän.
1 Makk 13:7 Tästä puhesta sai Canssa lohdutuxen jällens/ wahwistuit ja wastaisit/ huusit ja sanoit:
1 Makk 13:8 Sinun pitä oleman meidän Päämiehem Judan ja Jonathanin sinun weljeis sias/ sotiman wihollisia wastan/
1 Makk 13:9 Ja me tahdomme olla sinulle cuuliaiset nijsä caikis cuin sinä meildä anot.
1 Makk 13:10 Nijn cudzui Simon sotawäen yhteen/ ja andoi käskyn/ että Jerusalemin muurit olisit äkidzeldä paratut/ ja Caupungi caicki ymbärins nijden cautta wahwistettu/
1 Makk 13:11 Ja lähetti Jonathanin Absolomin pojan sotajoucon cansa Joppen/ ja Jonathan ajoi wiholliset ulos Joppesta/ ja omisti Caupungin.
1 Makk 13:12 SIlloin meni ulos Tryphon Ptolomaidista suurella sotawäellä/ ja aicoi mennä Judeaan/ ja wei Jonathanin fangina myötäns.
1 Makk 13:13 Mutta Simon käwi händä wastan/ ja asetti leirins lakialle kedolle lähes Addusta.
1 Makk 13:14 Mutta cosca Tryphon ymmärsi/ että Simon weljens Jonathanin sian oli tullut Päämiehexi/ ja ajatteli tapella hänen cansans/ lähetti hän sanan Simonille/ ja annoi hänelle sano:

1 Makk 13:15 Minä olen Jonathanin pitänyt kijnni rahan tähden/ jonga hän wircans puolesta on Cuningalle welca.
1 Makk 13:16 Jos sinä tahdot lähettä minulle sata leiwiskätä hopiata/ ja anda caxi hänen poicans pandixi/ ettei hän meidän tyköäm pakenis pois/ eikä asettelis idziäns meitä wastan/ cosca hän wallallens pääse/ nijn minä tahdon hänen irralle päästä ja sinulle anda.
1 Makk 13:17 Waicka Simon ymmärsi sen caiken olewan petoxen/ cuitengin hän nijn toimitti/ että raha ja lapset tulit Tryphonille lähetetyxi/ ettei Canssa olis cannellut hänen päällens/ ja sanonut:
1 Makk 13:18 Että Jonathanin piti sentähden huckuman/ ettei hän tahtonut händä lunasta.
1 Makk 13:19 Sentähden lähetti hän hänelle ne lapset/ ja sata leiwiskätä hopiata/ mutta Tryphon ei pitänyt lupaustans/ eikä Jonathani irralle päästänyt.
1 Makk 13:20 Ja wielä sijtte Tryphon meni edemmä/ että hän olis taitanut tulla maalle wahingota tekemän/ ja waelsi Hadorin tietä. Mutta Simon sotawäkinens oli jocapaicas hänen siwullans/ ja cunga hän tahdoi mennä/ sen ennätti häneldä Simon.
1 Makk 13:21 NIin myös ne jotca linnas olit lähetit sanan Tryphonille/ että hän olis waeldanut heidän tygöns corwen läpidzen/ ennen cuin Simon olis ennättänyt/ ja että hän olis andanut heille wilja tuoda.
1 Makk 13:22 Sentähden kijrutti Tryphon caickein radzasmiestens cansa menemän heidän tygöns/ mutta sinä yönä tuli sangen suuri lumi ja esti hänen sieldä.
1 Makk 13:23 Sijtte hän meni Galaadijn/ ja Bascaman tykönä annoi tappa Jonathain poikinens/ jotca sijnä haudattin.
1 Makk 13:24 Ja Tryphon meni jällens omalle maallens.
1 Makk 13:25 NIin Simon lähetti noutaman weljens ruumin/ ja pani sen oman Isäns hautaan Modin Caupungis.
1 Makk 13:26 Ja coco Israel walitti cauwan ja itki Jonathani.
1 Makk 13:27 Ja Simon annoi tehdä Isällens ja weljillens corkian haudan wuolduista kiwistä/
1 Makk 13:28 Jonga päälle hän pani seidzemen padzasta/ liki toinen toistans/ Isällens/ äitillens ja neljälle weljellens.
1 Makk 13:29 Ja andoi suuret padzat sen ymbärille tehdä/ ja asetti nijden päälle heidän asens ijancaickisexi muistoxi/ ja asetten siwun annoi panna hacatut hahdet/ jotca purjehtiwaiset meresä näkemän piti.
1 Makk 13:30 Tämä hauta on Modis wielä tänäpänä.
1 Makk 13:31 MUtta Tryphon johdatteli sitä nuorta Antiochusta petollisest sinne ja tänne maacunnis/ sijhen

asti cuin hän salaisest hänen tappoi.
1 Makk 13:32 Ja sijtte idze Cruunun pani päähäns/ tuli Asian Cuningaxi/ ja waiwais Judan maacunda sangen cowan.
1 Makk 13:33 Mutta Simon rakensi monda Caupungita Judeas/ paxuilla muureilla/ corkeilla torneilla ja wahwoilla porteilla/ ja toimitti wilja wahwimbin Caupungeihin/
1 Makk 13:34 Ja walituita miehiä lähetti Cuningas Demetriuxen tygö/ rucoileman häneldä liewitystä sijtä cuormasta/ jonga Tryphon oli laskenut hänen päällens: sillä ei Tryphon muuta tehnyt maacunnas/ waan wäkiwalda ja murha.
1 Makk 13:35 Sijhen wastais Demetrius ja kirjoitti näin:
1 Makk 13:36 Cuningas Demetrius toiwotta ylimmäiselle Papille Simonille/ ja wanhimmille/ ja Judan Canssalle terweyttä.
1 Makk 13:37 Sen cullaisen Cruunun ynnä Palmun cansa/ jonga te minulle lähetitte/ olen minä saanut/ ja olemma walmit tekemän rauha teidän cansan/ ja kirjoittaman meidän käskyläistem tygö/ että heidän piti andaman teitä caikesta sijtä cuormasta wapan olla/ josta me ennen olemme luwannet teille wapauden anda.
1 Makk 13:38 Ja mitä me teille luwannet olem/ sen pitä uscollisest lujana ja wahwana pidettämän. Caicki ne linnat jotca te olette rakendanet/ pitä teidän pitämän ja nautidzeman.
1 Makk 13:39 Ja annam andexi caicki/ mitä te toisinans oletta tehnet meitä wastan/ Cruunun tegot ja muut werot/ jotca Jerusalem piti tekemän/ ne annam teille andexi/
1 Makk 13:40 Ja jotca meitä tahtowat palwella/ ne me tahdom otta wastan/ ja meidän wälillä pitä hywä rauha ja yhteys oleman.
1 Makk 13:41 Seidzemendenä kymmendenä wuonna toista sata tuli Israel ensin wapadetuxi pacanain iken alda jällens/
1 Makk 13:42 Ja rupeis kirjoittaman Asiakirjoihins näin: Ensimäisnä Simonin ylimmäisen Papin ja Judalaisten Päämiehen wuonna.
1 Makk 13:43 NIjnä päiwinä pijritti Simon Gazan Caupungin/ ja asetti sen eteen wahwat sodan rakennuxet/ ja wäkisellä woitti Caupungin/ ja sai yhden Tornin/
1 Makk 13:44 Ja ne jotca tulit Tornin päälle/ hyppäisit Caupungijn. Ja Canssa/ joca oli Caupungis/ hämmästyi ja peräti peljästyi/
1 Makk 13:45 Ja juoxit waimoinens ja lapsinens muurein päälle/ repelit waattens ja huusit corkiast/ anoit armo ja sanoit:
1 Makk 13:46 Älä meitä rangaise meidän pahudem jälken/ mutta ole meille armollinen/ nijn me tahdom

hywällä mielellä cuuliaiset olla.
1 Makk 13:47 Tämä lepytti Simonin nijn/ ettei hän andanut heitä tappa: Mutta käski heitä mennä Caupungista pois/ ja annoi puhdista ne huonet/ joihin epäjumalat pannut olit.
1 Makk 13:48 Sijtten meni hän Caupungijn/ kijtti ja cunnioitti Jumalata/ ja andoi caicki cauhistuxet otta pois ja häwittä/ ja pani sijhen Canssa/ joca Jumalan Lain piti/ ja teki Caupungin wahwaxi/ ja rakensi jällens sijhen idzellens huonen.
1 Makk 13:49 JA ne jotca Jerusalemin linnas olit/ suljettin nijn ettei yxikän saanut käydä/ ulos taicka sisälle/ eikä mitän osta taicka myydä/ mutta kärseit suurta nälkä/ nijn että monda piti näljäst cuoleman.
1 Makk 13:50 Ja sentähden he huusit Simonin tygö ja rucoilit rauha ja lannistuit. Nijn teki Simon armon heidän cansans ja andoi heidän elä. Mutta heidän piti linnasta menemän pois/ ja Simon andoi linnan jällens puhdista caikista cauhistuxista.
1 Makk 13:51 Ja sai sen colmandena päiwänä colmattakymmendä toisna Cuunna/ ensimäisnä wuotena cahdexattakymmendä toista sata/ ja meni sinne Kijtoswirsillä/ Palmuoxilla ja caickinaisilla Candeleilla/ kijtti Jumalata/ että he sijtä suuresta julmudesta/ joca Israelin päällä oli/ tulit wapadetuxi.
1 Makk 13:52 Ja käski sen päiwän joca wuosi ilolla pyhitettä.
1 Makk 13:53 Ja rakensi wuorella muurit ymbärins Templi/ joca oli läsnä linna/ ja teki ne wielä wahwemmaxi ja asui idze siellä/ ja ne jotca hän tykönäns piti.
1 Makk 13:54 Ja että hän näki poicans Johannexen toimellisen ja kelwollisen miehen olewan/ asetti hän hänen caiken sotawäen Päämiehexi/ ja pani asuman Gazan.

Vers. 16. Leiwiskä) Sata Talenta$ tekewät cuusikymmendä tuhatta Cruunua.
v. 51. Wuotena) Antiochus saa linnan/ wijdendenä wuonna wijdettäkymmendä toista sata/ nijn on tämä pacanoilla ollut/ wijsi colmattakymmendä ajastaica/ satan ja ensimäisen wuoten asti cahdexattakymmendä.

XIV. Lucu .

DEmetrius saadan fangixi Persiaan/ ja Simon pitä maan lewos ja hywäs rauhas/ v. 1.
Ruomalaiset ja Spartalaiset udistawat lijton hänen cansans/ v. 16.
Waan Judan Canssa ja wanhimmat kirjoitit Simonin ja hänen weljeins miehulliset tegot kirjaan/ ja teit hänen Päämiehexi/ v. 27.
Sen wahwisti myös Cuningas Demetrius/ v. 38.

1 Makk 14:1 TOisna wuonna cahdexatta kymmendä toista sata/ cocois Cuningas Demetrius sotawäkens/ ja meni Medijn apua saaman Tryphoni wastan.
1 Makk 14:2 Mutta cosca Arsaces Persian ja Medin Cuningas ymmärsi/ että Demetrius oli mennyt hänen waldacundans/ lähetti hän yhden Päämiehistäns händä wastan/ ja käski hänen fangixi otta ja eläwänä tygöns tuoda.
1 Makk 14:3 Se Päämies löi Demetriuxen sotawäen/ otti hänen kijnni ja wei Cuningas Arsacexen tygö/ nijn piti Arsaces hänen fangina/ ja andoi hänestä otetta waarin.
1 Makk 14:4 SIlloin oli Judeas lepo ja hywä rauha/ nijncauwan cuin Simon oli/ ja Simon hallidzi sangen hywin/ ja teki maacunnalle paljon hywä/ nijn että hän hywällä mielellä pidettin Herrana caickina hänen ikäpäiwinäns.
1 Makk 14:5 Ja hän sai suurella cunnialla Joppen Caupungin/ ja sen sataman/ josta hän sai purjehtia merelle luotolaisten tygö/
1 Makk 14:6 Ja woitti alans maacundia/ ja rajat omasa maasans sijrsi edemmä/ ja päästi monda/ jotca ennen olit poljetut alas ja fangina ollet.
1 Makk 14:8 Hänellä myös oli Gaza ja Bethzura ja Jerusalemin linna/ jonga hän wastudesta puhdisti/ ja ei yxikän tohtinut olla händä wastan.
1 Makk 14:9 Jocainen kyndi peldojans hywäs rauhas/ maa caswoi wiljan/ ja puut hedelmän cannoit.
1 Makk 14:10 Wanhimmat hallidzit ilman estetä ja toimitit caicki hywin/ Cauppalaiset menestyit ja hyödyit caupoisans/ ja walmistit heillens aseita ja neuwoja wihollisia wastan.
1 Makk 14:11 Simon myös toimitti jywiä ja wilja Caupungeihin/ nijn että myös tarpen aicana piti heillä kyllä oleman/ ja hän oli cuuluisa mies caikes mailmas.
1 Makk 14:12 Hän piti rauhan maacunnas/ nijn että caicki Israel iloidzi/
1 Makk 14:13 Ja jocainen nautidzi wijnamäkens ja Krydimaans rauhas/ ja ei he ketän peljännet/ sillä ei yxikän tohtinut heitä waiwata.
1 Makk 14:14 Ja ei Syrian Cuningat tohtinet sijhen aican heille mitän paha tehdä.
1 Makk 14:15 Ja hän teki oikeuden maacunnas/ ja warjeli köyhiä Canssans seas wäkiwalda wastan/ ja rangais caicki väärät/ ja hucutti jumalattomat.
1 Makk 14:15 Pyhän saatti hän jällens cunniaan/ ja annoi pyhä calua sijhen lisätä.
1 Makk 14:16 Ja cosca se sanoma cuului Ruomis ja Spartas/ että Jonathan tapettu oli/ tulit he caicki surullisexi.
1 Makk 14:17 Mutta cosca Ruomalaiset cuulit/ että Simon hänen weljens oli ylimmäinen Pappi/ ja oli

maacunnan omistanut ja wiholliset ajanut pois/
1 Makk 14:18 Nijn he udistit sen lijton/ cuin he ennen Judan ja hänen weljens Jonathanin cansa tehnet olit/ ja kirjoitit waskitauluihin ja lähetit hänelle.
1 Makk 14:19 Se kirjoitus luettin julkisest Canssan edes Jerusalemis.
1 Makk 14:20 Ja Spartast kirjoitettin Simonin tygö näin: Neuwonandajat/ ja Spartan asuwaiset toiwottawat ylimmäiselle Papille Simonille/ ja wanhimmille/ ja Papeille/ ja Judan Canssalle/ omille weljillens/ terweyttä.
1 Makk 14:21 Teidän asianajajat tulit meidän tygöm/ ja sanoit/ että te teidän wihollisen oletta lyönet suurella cunnialla/ ja oletta nyt hywäs rauhas/ josta meille on suuri ilo/ me olemma myös meidän Caupungin kirjoihin andanet kirjoitta/ mitä he sanoit/ näin:
1 Makk 14:22 Judalaisten asianajajat/ Numenius Antiochuxen poica/ ja Antipater Jasonin poica/ tulit meidän tygöm udistaman ystäwyttä Judalaisten ja meidän wälillem.
1 Makk 14:23 Ja me yximielisest toimitimma/ että ne cunnialisest piti otettaman wastan/ ja heidän puhens Caupungin Kirjaan kirjoitettaman ijancaickisexi muistoxi. Tämän wastauxen he kirjoitit Simonille ylimmäiselle Papille.
1 Makk 14:24 Senjälken lähetti Simon Numeniuxen jällens Ruomijn/ wiemän suurta cullaista kilpe/ joca painoi tuhannen leiwiskätä/ ja udistaman lijtto heidän cansans.
1 Makk 14:25 Cosca Ruomalaiset cuulit hänen asians/ sanoit he: Meidän pitä ilman estet tekemän Simonille ja hänen lapsillens cunniata:
1 Makk 14:26 Sillä hän ja hänen weljens owat miehulliset ollet/ ja Israelin warjellet/ ja wiholliset ajanet pois/ Sentähden wahwistit sen Ruomalaiset yximielisest/ että Judalaiset piti wapat oleman/ ja he annoit sen kirjoitta waskitauluihin/ jotca piti Padzaisin lyötämän Zionin wuorelle.
1 Makk 14:27 Tämä seurawainen kirjoitus on tehty cahdexandena päiwänä toistakymmendä Elulin Cuulla/ toisna wuonna cahdexatta kymmendä toista sata ylimmäisen Papin Saramelist colmandena hallituxen wuonna/
1 Makk 14:28 Suures wanhimmitten/ Pappein ja caiken Judan Canssan cocouxes.
1 Makk 14:29 Jocaidzelle olcon tiettäwä ja julkinen/ että nijsä suuris sodis/ cuin meidän maacunnis owat ollet/ Simon Matathiaxen poica/ Jaribin sugusta/ ja hänen weljens/ owat hengens andanet waaran/ ja ollet oman Canssans wihollisia wastan/ ettei Pyhä ja Jumalan Laki olis tullut maahan lyödyxi ja häwitetyxi/ ja owat saattanet Canssans suureen cunniaan.
1 Makk 14:30 Sillä Jonathan cocois Canssan jällens/ ja otti hallituswiran ja tuli ylimmäisexi Papixi.
1 Makk 14:31 Mutta cosca hän cuoli/ tulit wiholliset jällens ja tahdoit häwittä maacunnan ja Pyhän.

1 Makk 14:32 Nijn Simon nousi ja sodei meidän wihollisiam wastan/ ja toimitti meidän sotawäelle aseita/ ja maxoi heidän palckans omasta rahastans ja hywydestäns.
1 Makk 14:33 Ja wahwisti Caupungit Judeas/ ja Bethzuran rajacaupungin/ josa wiholliset ennen asens ja sodan walmistuxet pidit/ ja pani Judalaisia sitä warjeleman.
1 Makk 14:34 Hän wahwisti myös Joppen/ joca on mericaupungi/ ja Gazan/ joca on Asdodin rajoilla: Sillä Gaza oli ennen ollut wihollisten linna/ mutta Simon omisti sen/ ja pani sijhen Judalaisia/ ja asetti sijhen hywän hallituxen.
1 Makk 14:35 Cosca Canssa Simonin uscollisuden ymmärsi/ ja tiesi ne hywät työt cuin hän heille tehnyt oli/ walidzit he hänen Päämiehexens ja ylimmäisexi Papixens hänen hywydens ja uscollisudens tähden/ jonga hän caikelle Canssalle osotti/ ja ahkeroidzi alimmaisillens caicke hywä tekemän.
1 Makk 14:36 Sillä hänen aicanans andoi Jumala menestyxen hänen kättens cautta/ nijn että pacanat meidän maacunnasta ja Jerusalemista ja linnasta tulit ajetuxi pois/ josa he olit/ josta he myös läxit ja häwitit Pyhän/ ja puhtan Jumalan palweluxen socaisit.
1 Makk 14:37 Mutta Simon omisti linnan/ ja pani sijhen Judalaisia warjeleman Jerusalemin Caupungita ja maacunda/ ja corgotti Jerusalemin muurit.
1 Makk 14:38 Ja Cuningas Demetrius wahwisti hänen ylimmäisen Papin wircan/
1 Makk 14:39 Ja piti ystäwänäns/ ja teki hänelle suuren cunnian.
1 Makk 14:40 Sillä hän ymmärsi/ että Ruomalaiset Judalaisten asiamiehiä cunnialisest otit wastan/ ja olit tehnet lijton heidän cansans ja ottanet heitä warjeluxens/
1 Makk 14:41 Ja että Judan Canssalla ja heidän Papeillans yximielisest se neuwo oli/ että Simon piti heidän Päämiehens/ ja ylimmäinen Pappins alinomaisest oleman/ sijhenasti että Jumala heille sen oikian Prophetan olis herättänyt.
1 Makk 14:42 Ja että hänen piti Päämiehen oleman ja Pyhän warjeleman/ ja asettaman käskyläiset maacundan/ ja caicki sodan neuwot ja linnat pitämän hallusans ja woimasans.
1 Makk 14:43 Ja että jocaidzen piti händä cuuleman/ ja caicki käskyt hänen nimelläns käymän ulos/ ja että hänen piti Purpuras ja Cullas käymän.
1 Makk 14:44 Caicki nämät piti uscollisest ja wahwast caikelda Canssalda ja caikilda Papeilda pidettämän/ ja ei yhdengän pitänyt asettaman idzens tätä wastan/ eikä yhdelläkän pitänyt oleman woima maacunnas Canssa yhten cudzua/ eikä Purpurata taicka cullaista wyötä canda/ waan hänen ainoastans.
1 Makk 14:45 Mutta joca teki tätä wastan ja tämän säädyn rickoi/ hänen piti wicapään oleman.
1 Makk 14:46 Näin lupais caicki Canssa Simonille olla cuuliainen.

1 Makk 14:47 Sijhen myös Simon tydyi ja tuli ylimmäisexi Papixi ja Judan Canssan Päämiehexi.
1 Makk 14:48 Ja yhteinen Canssa käski tämän Päätöxen waskisin tauluihin kirjoitta/ ja panda Templin läpikäytäwän julkisen paickan/
1 Makk 14:49 Ja yhden sencaltaisen kirjoituxen sijtä panna weroarckun/ josta Simon ja hänen jälkentulewaisens piti sen aina löytämän.

Vers. 2. Arsaces) Tästä ajasta owat Parthit woimallisexi tullet Idäisellä maalla/ ja Grekildä on tämä maa tullut pois: Sillä Arsaces oli Parthilainen.
v. 24. Tuhannen leiwiskätä) Tekewät sata tuhatta Cruunua.
v. 27. Elulin) On Augustus.
v. 41. Sen oikian Prophetan) Se on/ Messias: sillä he tiesit Prophetaista/ että Messias oli pian tulewa.

XV. Lucu .

ANtiochus Demetriuxen poica kirjoitta Simonin tygö ja wahwista hänelle wapauden ja hallituxen/ se saa waldacunnan/ aja Tryphonin pois/ ja pijrittä hänen Doras/ v. 1.
Ruomalaiset kirjoittawat caickin ymbäriolewaisin maacundijn/ ja hallidziain tygö/ kieldäin heidän tekemäst Judalaisille jotain estet heidän wapaudesans/ v. 15.
Antiochus pijrittä Tryphonin wielä cowemmin/ ja luopu Simonist eikä pidä endistä lupaustans: Hän lähettä Athenobiuxen ja cuulutta sodan. v. 25.
Tryphon pakene merelle/ ja Cendebeus lähetetän Judalaisia wastan. v. 37.

1 Makk 15:1 JA Cuningas Antiochus Demetriuxen poica/ kirjoitti luodoista Simonin ja Judan Canssan tygö/ näin:
1 Makk 15:2 Cuningas Antiochus toiwotta Simonille ylimmäiselle Papille ja Judan Canssalle terweyttä.
1 Makk 15:3 Että muutamat capinan nostajat owat ottanet minulda pois minun perindö waldacundani/ nijn minä tahdon sen jällens alani otta/ ja saatta sen oikian perillisen ala.
1 Makk 15:4 Ja sentähden olen minä muucalaista wäke ottanut/ ja haaxia teetellyt/ ja tahdon waldacundaani käydä/ että minä capinan nostajat rangaisisin/ jotca minun waldacunnasani paljon wahingota tehnet owat/ ja monda Caupungita häwittänet.
1 Makk 15:5 Sentähden minä annan sinulle caicki ne/ cuin Cuningat ennen sinulle andanet owat.
1 Makk 15:6 Ja annan sinulle woiman myndätä omas maacunnasas. Ja Jerusalem ja Pyhä pitä wapa

oleman.
1 Makk 15:7 Sinun omas pitä myös oleman caicki ne linnat jotcas rakendanut olet/ ja caicki mitäs tähän asti pitänyt olet/ ja caicki ne sotaaset jotca sinä tehnyt olet.
1 Makk 15:8 Ja annan sinulle wapauden caikista nijstä cuin Cuningalle tekemän pidäis/ ja muutoin Cuningan omat owat/ tästä ajast ruweten/ nijn ijäxi päiwäxi.
1 Makk 15:9 Ja cosca me meidän waldacundam jällens saamme/ nijn me tahdom sinulle/ ja sinun Canssalles ja Templille wielä suureman cunnian tehdä/ nijn että teidän pitä caikes waldacunnas cuuluisat oleman.
1 Makk 15:10 Neljändenä wuonna cadexattakymmendä toista sata/ tuli Antiochus jällens perindö waldacundans/ ja caicki sotawäki hyljäis Tryphonin/ ja meni hänen tygöns/ ja sangen harwat jäit Tryphonin tygö.
1 Makk 15:11 Cosca Cuningas Antiochus meni hänen jälkens/ pakeni hän Doraan/ joca on meren tykönä:
1 Makk 15:12 Sillä hän näki hänens olewan waaras/ että sotawäki hänen jätti.
1 Makk 15:13 Mutta Antiochus meni hänen jälkens Doraan/ sadalla ja cahdellakymmenellä tuhannella jalcamiehellä/ ja cahdexalla tuhannella radzasmiehellä/
1 Makk 15:14 Ja pijritti Caupungin sekä maalda että wedeldä/ nijn ettei yxikän saanut sijtä käydä ulos taicka sisälle.
1 Makk 15:15 Sijhen aican tuli Numenius Ruomista/ ja muut jotca hänen cansans lähetetyt olit/ ja toit kirjoja Cuningasten tygö ja maacundijn/ joisa oli kirjoitettu näin:
1 Makk 15:16 Lucius Ruomin Borgmestari toiwotta Cuningas Ptolomeuxelle terweyttä.
1 Makk 15:17 Simon ylimmäinen Pappi ja Judan Canssa/ owat lähettänet asians ajajat meidän tygöm/ udistaman ystäwyttä ja lijtto meidän wälillem.
1 Makk 15:18 Ja owat myös lähettänet meille cullaisen kilwen/ joca paina tuhannen leiwiskätä.
1 Makk 15:19 Sentähden me kirjoitam Cuningasten ja muiden Herrain tygö/ ettei heidän Judalaisia wastan mitän tekemän pidä/ eikä heidän taicka heidän Caupungeihins ja maacundijns menemän. Eikä myös pidä heidän ketän auttaman sotiman heitä wastan.
1 Makk 15:20 Sillä me olemma ottanet heildä sen kilwen tygöm.
1 Makk 15:21 Ja jos muutamia cowacorwaisia heidän maacunnastans teidän tygön on paennut/ ne teidän pitä lähettämän ylimmäisen Papin Simeonin tygö/ että hän heitä lains jälken sais rangaista.
1 Makk 15:22 Näin olemma me myös kirjoittanet Cuningas Demetriuxen tygö/
1 Makk 15:23 Ja Attalumin/ Arethan/ ja Arsacexen tygö/ ja caickijn maacundijn/ ja Sampsamexen/ ja

Spartalaisten tygö/ ja nijden jotca Delos/ Myndos/ Sicyonis/ Carias/ Samos/ Pamphylias/ Lycias/ Halicarnassos/ Rhodis/ Faselis/ Coos/ Sidenis/ Gortynas/ Gnidos/ Cypris ja Cyrenis asuwat.
1 Makk 15:24 Ja tämän caltaisen kirjan me olemma lähettänet ylimmäiselle Papille Simonille/ ja Judan Canssalle.
1 Makk 15:25 Silloin wei Antiochus wielä toisen sotawäen Doran ala/ cowemmin sitä pijrittämän/ ja pani sodan rakennuxet sen eteen/ ja Caupungin joca tahwolda ahdisti ja Tryphonin sinne sulki/ ettei hän saanut käydä ulos eli sisälle.
1 Makk 15:26 Ja Simon lähetti Antiochuxen awuxi tuhannen hywä ja walittua miestä/ ja paljon culda/ ja hopiata/ ja aseita.
1 Makk 15:27 Mutta Antiochus ei ottanut nijtä wastan/ eikä sitä pitänyt mitä hän ennen luwannut oli/ waan peräti kylmeni Simonita wastan.
1 Makk 15:28 Ja lähetti yhden ystäwistäns hänen tygöns/ nimeldä Athenobiuxen/ händä puhutteleman/ ja sanoman: te oletta Joppen/ ja Gazan ja Jerusalemin linnan omistanet/ jotca caicki minun waldacundani tulewat/
1 Makk 15:29 Ja oletta maacunnan nijden ymbäristöldä häwittänet/ ja suuren wahingon tehnet minun waldacunnasani/ ja oletta omistanet minun perindöni.
1 Makk 15:30 Sentähden anon minä teildä nämät Caupungit jällens/ jotca te oletta ottanet minulda pois/ ja caiken weron nijstä Caupungeista cuin teillä on paidzi Judata.
1 Makk 15:31 Mutta jos et te sitä tahdo tehdä/ nijn andacat minulle nijden Caupungein edestä/ wijsi sata leiwiskätä hopiata/ ja sen wahingon ja weron edestä toiset wijsi sata leiwiskätä/ mutta jos et te sitä tottele/ nijn me tahdom sotia teitä wastan.
1 Makk 15:32 Cosca Athenobius Cuningan ystäwä tuli Jerusalemijn/ ja näki Simonin jalouden/ ja sen corkeuden cuin hänellä oli cullasta ja hopiasta/ ja cuinga hän muutoingin oli jalost walmistettu/ ihmetteli hän sitä sangen suurest/ ja jutteli hänen edesäns mitä Cuningas oli käskenyt. Sijhen annoi Simon hänelle tämän wastauxen:
1 Makk 15:33 Se maacunda cuin me jällens omistanet olem/ on meidän Isäim perindö/ ja ei se kenengän muiden oma ole/ mutta meidän wihollisem owat sen cauwan aica wäkiwallalla ja wäärydellä omanans pitänet.
1 Makk 15:34 Sentähden olemma me nyt meidän omam jällens ottanet/ ja emme kenengän toisen oma.
1 Makk 15:35 Mutta että sinä sitä walitat/ että me Joppen ja Gazan olem ottanet/ sijhen oli se syy/ että nijstä tehtin meidän maacunnallem ja Canssallem suuri wahingo: Mutta cuitengin me tahdom nijden edestä

anda sata leiwiskätä.
1 Makk 15:36 Sijhen ei Athenobius mitän wastannut/ waan wihastui/ ja meni matcans Cuningan tygö/ ja ilmoitti hänelle Simonin wastauxen/ ja hänen cunnians ja jaloudens ja caicki mitä hän nähnyt oli. Silloin Cuningas wihastui sangen hirmuisest.
1 Makk 15:37 Mutta Tryphon pääsi pois sieldä ja hahdella pakeni Orthosiaan.
1 Makk 15:38 Nijn Cuningas teki Cendebeuxen merimaacunnan Päämiehexi/ ja andoi hänelle sotawäke sekä radzasmiehiä että jalcamiehiä/
1 Makk 15:39 Ja käski hänen sioitta idzens Judan maan rajoille/ ja wahwista Cedronin Caupungin/ ja rakenda linnan wuorelle/ josta heidän piti Judeaan menemän/ Mutta Cuningas ajoi Tryphonita taca/ käsittäxens händä.
1 Makk 15:40 Cosca sijs Cendebeus tuli Jamniaan/ löi hän Judalaisia ja raateli heidän maacundans/ ja annoi paljon Canssa tappa/ ja otti monda kijnni ja wei pois.
1 Makk 15:41 Ja rakensi Cedronin Caupungin/ ja pani sijhen sotawäke/ että he sieldä rajoilda lähtenet olisit/ ja sulkenet Judalaisten sotawäen tien/ nijncuin Cuningas heidän käskenyt oli.

Vers. 1. Antiochus) Tämä Antiochus cudzutan lijalda nimeldä Gryphus/ ja sodei Judalaisten cansa/ waicka ei hän paljo toimittanut.
v. 31. Wijsi sata leiwiskätä) Tämä caicki teke yhten cuusi tynnyriä culda
v. 35. Sata leiwiskätä) Sata leiwiskätä tekewät cuusikymmendä tuhatta Cruunua.

XVI. Lucu .

SImon teke Judan ja Johannexen hänen poicans Päämiehixi/ he lyöwät Cendebeuxen pacoon/ v. 1.
Mutta Ptolomeus Jerihon Päämies/ Simonin wäwy pyytä hallita/ ja tule Simonin päälle Jerihos/ ja lyö hänen poikinens cuoliaxi/ v. 11.
Tahto myös tappa Johannexen/ joca oli Gazas/ waan se ilmoitetan hänelle/ sentähden otta hän heidän kijnni/ jotca lähetetyt olit/ ja tappa heidän. v. 18.

1 Makk 16:1 SEntähden Johannes meni Gazasta Isäns Simonin tygö/ ja ilmoitti hänelle että Cendebeus oli maalle tullut/ ja paljon wahingota tehnyt.
1 Makk 16:2 Silloin Simon cudzui caxi wanhinda poicans tygöns/ Judan ja Johannexen/ ja sanoi heille: Minä ja minun weljeni ja coco minun Isäni huone/ olemma hamasta nuorudesta nijn tähän aican asti/ sotinet

Israelin wihollisia wastan/ ja Jumala on meille onnen andanut/ ja Israel on monasti meidän kättem cautta holhottu.
1 Makk 16:3 Mutta että minä wanha ja heicko olen/ nijn teidän pitä nyt astuman minun ja minun weljeni siaan/ ja menemän sotiman teidän Canssan edestä/ Jumala taiwasta auttacon teitä ja olcon teidän cansan.
1 Makk 16:4 Nijn hän annoi walita maacunnasta caxikymmendä tuhatta sotamiestä/ ja muutamita hewoismiehiä: Tällä joucolla meni Johannes ja Judas Cendebeusta wastan/ ja olit yötä Modinis.
1 Makk 16:5 Mutta huomeneltain cosca he Modinist tulit lakialle kedolle/ tuli suuri sotawäki heitä wastan/ sekä radzasmiehiä että jalcawäke. Ja siellä oli wirta heidän wälilläns.
1 Makk 16:6 Nijn Johannes meni wirran tygö/ ja käänsi hänens wihollisia wastan/ ja cuin hän näki ettei sotawäki tahtonet wirtaan mennä/ nijn hän rohwais idzens ja meni ensist ylidzen/ ja cuin muu wäki sen näit/ menit he myös ylidzen hänen peräsäns.
1 Makk 16:7 Nijn Johannes asetti wäkens rinnan wihollisia wastan/ ja pani hewoismiehet jalcawäen tygö/ mutta wihollisilla oli paljo enämbi sotawäke:
1 Makk 16:8 Cosca sijs Johannes annoi Pappein Basunaan puhalda/ ja löi wihollista/ nijn Cendebeus pakeni/ ja sijnä tuli monda haawoitetuxi ja lyödyxi/ ja ne muut pakenit wahwaan kylään/
1 Makk 16:9 Sijnä sodas tuli myös Judas Johannexen weli haawoitetuxi/ mutta Johannes ajoi taca wihollisia Cedronin linnan asti.
1 Makk 16:10 Ja wihollisen pakenit Azodin paicoille linnoihin. Silloin Johannes poltti ne linnat/ nijn että wihollisista liki caxi tuhatta miestä tuli surmatuxi. Senjälken Johannes meni rauhas cotians Judeaan.
1 Makk 16:11 Mutta siellä oli yxi asetettu Jerihon maan Päämiehexi/ nimeldä Ptolomeus Abobin poica/ joca oli sangen ricas.
1 Makk 16:12 Ja ylimmäinen Pappi Simon oli hänelle andanut tyttärens awioxi/
1 Makk 16:13 Jonga tähden hän myös oli ylpiä sydämest/ ja pyyti maan Ruhtinaxi ja edzei tila Simonita ja hänen poicans petoxella päiwildä otta pois.
1 Makk 16:14 Cosca Simon waelsi ymbärins Judata/ caickia paickoja cadzelemas/ asioita tutkistelemas/ ja hallitusta hywin toimittamas/ ja tuli Jerihoon cahden poicans Matathian ja Judan cansa/ seidzemendenä wuonna cahdexattakymmendä toista sata/ ensimäisnä Cuunna toistakymmendä/ joca cudzutan Sabat:
1 Makk 16:15 Silloin otti Abobin poica heidän wastan linnas/ joca cudzutan Doch/ ja walmisti heille suuren pidon/ mutta se oli petosta täynäns/ sillä hänellä oli sijnä sotawäki kätkettynä.
1 Makk 16:16 Ja cosca Simon ja hänen poicans tulit iloisexi ja juopunexi/ nousi Ptolomeus palwelioinens/ ja otti asens ja carcais Simonin päälle/ sijnä ucsa hän istui/ ja löi hänen ja caxi hänen poicans/ ja heidän

palwelians cuoliaxi.
1 Makk 16:17 Tämän häpiälisen petoxen teki Ptolomeus Israelis/ ja osotti pahudens hywäin töiden edestä.
1 Makk 16:18 Senjälken kirjoitti hän Cuningas Antiochuxen tygö/ ja rucoili häneldä sotawäkiä awuxens/ omistaxens maacunda ja Caupungeita ja mitä nijsä oli.
1 Makk 16:19 Hän lähetti myös joucon Gazaan/ surmaman Johannesta/ ja kirjoitti Päämiesten tygö/ ja cudzui heitä tygöns/ ja lupais heille anda suuren palcan ja lahjat.
1 Makk 16:20 Ja lähetti sotawäkens Jerusalemita ja Templiä omistaman.
1 Makk 16:21 Mutta yxi sanansaattaja joudui edellä Gazaan/ joca ilmoitti Johannexelle/ että hänen Isäns ja weljens tapetut oli/ ja että myös händä oli aiwoittu tappa.
1 Makk 16:22 Cosca Johannes nämät cuuli/ peljästyi hän sangen cowin/ ja annoi otta kijnni ne jotca lähetetyt olit händä tappaman/ ja cuin hän ymmärsi/ että tämä oli heidän ajatuxens/ nijn hän annoi heidän tappa.
1 Makk 16:23 Mutta mitä Johannes senjälken muuta teki/ ja millisiä sotia hän piti wihollisia wastan/ ja cuinga hän hallidzi ja muurit rakensi/
1 Makk 16:24 Se on kirjoitettu erinomaiseen kirjaan/ hänen aicans hallituxesta nijncauwan cuin hän Isäns jälken ylimmäinen Pappi oli.

Vers. 14. Sabat) On Tammi Cuu.

Ensimäisen Maccaberein Kirjan loppu.

Toinen Maccaberein Kirja .

Esipuhe toisest Maccaberein Kirjast .
TÄmä on olewanans toinen Maccaberein Kirja/ nijncuin nimi osotta/ mutta ei se taida oikein olla/ että hän monicahtoja asioita luettele jotca ennen ensimäisen Kirjan asioita tapahtunet owat/ eikä edemmä ulotu cuin Judas Maccabeuxeen/ se on/ seidzemenden Lucun asti ensimäisest Kirjast/ että hän paremmin ensimäisexi cuin toisexi pidäis cudzuttaman.
Eli jos hän pitä cudzuttaman eri Kirjaxi/ ja ei toisexi Maccaberein Kirjaxi/ Alium$ Mutta me annam tämän nijn olla/ sen caunin Historian tähden seidzemest Martyrist Maccabereist/ ja heidän äitistäns ja monen muun asian tähden.
Mutta se näky/ ettei se ole caicki yhden teco/ mutta cocon haettu monesta Kirjasta.
On hänes myös cowa solmu. 14. Lugus. v. 37.
Rasiaxest/ joca idzens surmais/ jolla myös P. Augustinus ja muut wanhat Isät idzens waiwannet owat.
Sillä sencaltaiset työt ei kelpa/ ja ei ole kijtettäwät/ ehkä ne kärsittä ja hywin selitettä taittaisin.
Nijn Kirjoitta hän myös Antiochuxen cuoleman paljo toisin/ cuin ensimmäinen Kirja.
Ja pian sanottu/ nijncuin ensimäinen Kirja pyhän Ramatun secaan otettapa on/ nijn on tämä toinen sijtä hyljättäpä/ ehkä jotain hywä sijnä on.
Mutta nämät caicki olcon Christillisen lukian haldun annettu/ duomita ja tutkia.
Täsä toises Maccaberein Kirjas pidetän wuotten lucu nijncuin ensimäisesäkin/ että sijnä on enimmäst endiset Historiat: ja ei ulotu edemmä cuin Judas Maccabeuxen wijmeiseen wuoteen.

Toinen Maccaberein Kirja

I. Lucu .

JUdalaiset Jerusalemist kirjoittawat weljeins tygö Egyptijn/ kijttäwät Jumalata joca heidän oli auttanut wihollisistans ja surmannut Antiochuxen/ v. 1.
Anda myös heidän tietä minä päiwänä he tahdoit Juhlana pitä Templin pyhityst/ v. 18.
Jutellen cuinga tuli Templist kätkettin/ ennen Babelin fangiusta/ ja sijtte Nehemialda löyttin/ v. 19.
Nijn myös Nehemian rucous ja Pappein kijtoswirsi. v. 24.

2 Makk 1:1 ME Judalaiset teidän weljen/ jotca Jerusalemis ja coco Judan maalla asumme/ toiwotamme teille Judalaisille meidän weljillem/ jotca Egyptis oletta/ onne ja terweyttä.
2 Makk 1:2 Jumala siunatcon teitä/ ja muistacon hänen lijttons/ jonga hän Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille uscollisille palwelioillens luwannut on.
2 Makk 1:3 Ja andacon teille wagan sydämen/ että te hänen Laisans lujana ja wahwana pysyisitte/
2 Makk 1:4 Ja lainatcon teillen että te wiriät olisitte hänen käskyisäns/ ja lohduttacon teitä.
2 Makk 1:5 Hän cuulcon teidän rucouxen/ ja älkön teitä hyljätkö tuscasa.
2 Makk 1:6 Nijn me alati teidän edestän rucoilem.
2 Makk 1:7 Me olem teidän tygön kirjoittanet suurimmas tuscasam/ cosca Jason ja hänen jouckons pyhästä maasta ja waldacunnasta ercani/
2 Makk 1:8 Ja poltit meidän porttim ja wuodatit wiatoinda werta. Nijn me rucoilim ja HERra cuuli meitä/ ja me uhraisim hänelle sämbyläjauhoja/ ja sytytim lamput/ ja panim näkyleiwät edes.
2 Makk 1:9 Ja anom/ että te nyt meidän cansam pidäisitte Kircon wihkimyst Casleun Cuulla.
2 Makk 1:10 Kirjoitettu yhdexändenä wuonna seidzemettäkymmendä toista sata Cuningas Demetriuxen aicana.
2 Makk 1:11 Me Jerusalemis ja caikes Judeas wanhimbain cansa/ ja Johannes/ toiwotamme Aristobuluxelle Cuningas Ptolomeuxen opetusisälle/ joca Papillisest sugust on/ ja muille Judalaisille cuin Egyptis owat/ onne ja terweyttä. Me kijtämme hywästä syystä Jumalata/ että hän meidän nijn suuresta tuscasta pelastanut on/ jotca idzem nijn wäkewätä Cuningasta wastan warjeleman piti.
2 Makk 1:12 Sillä Jumala on meidän wihollisem sijtä pyhästä Caupungista ajanut pois Persian asti.
2 Makk 1:13 Siellä Cuningas hänen woittamattomalla joucollans Nanen Kircos tapettin/ Nanen Pappein cawaludest.
2 Makk 1:14 Sillä cosca Antiochus sinne tuli ystäwinens/ naisjumalan Dianan tygö/ nijncuin naiman händä/ ja caiken rahan Templistä huomenlahjaxi ottaman.
2 Makk 1:15 Ja cosca Nanen Papit sen ymmärsit/ ja hän muutamain cansa Cappelijn mennyt oli/ lukidzit he hänen peräns Kircon/
2 Makk 1:16 Ja lasketit hänen ja caicki cuin hänen cansans olit/ kiwillä cuoliaxi/ sijtte hackaisit he hänen cappaleixi/ ja heitit heidän sieldä ulos.
2 Makk 1:17 Jumalan olcon alati kijtos/ että hän jumalattomat nijn on poisottanut.
2 Makk 1:18 Että me wijdendenä colmattakymmendenä päiwänä Casleun Cuulla ajattelemme Templin

wihkimystä pitä/ olemma me tahtonet teille tietä anda/ että te myös meidän cansam sitä Juhla pidäisitte/ Nijncuin se päiwä pidetän/ jona Nehemia tulen löytänyt on/ cosca hän Templin ja Altarin rakensi/ ja taas uhrais.
2 Makk 1:19 Sillä cosca meidän Isäm Persiaan wietin/ owat Papit tulen Altarilda sywään cuiwaan cuoppan kätkenet ja tähdellä pitänet/ ettei sitä kengän tietänyt.
2 Makk 1:20 Cosca nyt Nehemia/ ei monda wuotta sijtte/ Jumalan tahdosta Cuningalda cotia lähetettin/ lähetti hän nijden Pappein jäänyet suculaiset/ jotca sen tulen kätkenet olit/ että he sen jällens edzisit. Waan/ nijncuin he meille ilmoittanet owat/ ei he löytänet tulda/ waan sakian weden/ sitä hän on käskenyt ammunda ja tuoda.
2 Makk 1:21 Cosca nyt caicki uhrixi walmistettu oli/ on Nehemia käskenyt/ että heidän piti weden halcoin ja uhrin päälle/ joca halcoin päällä oli/ walaman.
2 Makk 1:22 Cosca he sen tehnet olit/ ja Auringo hywin nosnut oli/ ja pilwet cadonnet pois/ nijn syttyi suuri tuli/ jota he caicki ihmettelit.
2 Makk 1:23 Nijn rupeisit Papit ja Canssa rucoileman/ sijhenasti cuin uhri palanut oli/ ja Jonathan weisais edellä/ mutta muut wastaisit händä Nehemian cansa.
2 Makk 1:24 Mutta tämä oli Nehemian rucous: HERra meidän Jumalam/ joca caicki cappalet luonut olet/ ja olet peljättäpä/ wäkewä ja hurscas/ ja laupias/ ja ainoastans se oikia Cuningas ja woideltu.
2 Makk 1:25 Joca ainoastans caicki lahjat annat/ joca ainoastans hurscas/ Caickiwaldias ja ijancaickinen olet/ joca Israelin pelastat caikesta pahasta/ joca meidän Isäm walinnut ja pyhittänyt olet.
2 Makk 1:26 Ota tämä uhri coco Israelin edest/ ja warjele ja pyhitä sinun perindös.
2 Makk 1:27 Coco meitä hajotettuja jällens yhten/ pelasta heitä jotca pacanoita palweleman pitä/ ja näe meidän ylöncadzettam/ jota jocainen hämmästy/ että pacanat ymmärräisit/ että sinä meidän Jumalam olet.
2 Makk 1:28 Rangaise heitä jotca meitä sortawat/ ja suurella pilcalla meitä häwäisewät/
2 Makk 1:29 Istuta jällens sinun Canssas sinun pyhään paickas/ nijncuin Moses sanonut on.
2 Makk 1:30 Sitälikin weisaisit Papit Kijtoswirren/ sijhenasti cuin uhri culunut oli.
2 Makk 1:31 Sijtte käski Nehemia sen lijan weden suurten kiwein päälle caata/
2 Makk 1:32 Sieldä myös käwi liecki ulos.
2 Makk 1:33 Mutta se culutettin Altarin tulen liekildä. Se on cohta ilmei tullut/ ja Persian Cuningan corwijn/ cuinga sijtä paicast cuhunga tuli kätketty oli/ wesi löytty ja se uhrit sytyttänyt oli.
2 Makk 1:34 Nijn coetteli sitä myös Cuningas/ ja andoi sen paican eroitta ja pyhittä/
2 Makk 1:35 Ja andoi paljo raha sijhen.

2 Makk 1:36 Ja Nehemian cumpanit nimitit sen paican/ Nechparixi/ suomexi puhdistus/ muutamat cudzuwat hänen myös Nephtarixi.

Vers. 13. Tapettin) Tämä näky camalaxi/ että Antiochuxen cuolema täsä toisella tawalla kirjoitetan/ cuin. 1. Macc. 6:16. ja 2. Macc. 9:28.
v. 19. Puhutan cuinga tuli on kätketty ja sijtte jällens löytty. Item$, cap.$ 2:1. ja 4. cuinga Jeremia oli kätkenyt tulen/ Tabernaclin ja Arkin/ josta Jeremia/ Nehemia ja Esra ei mitän puhu.

II. Lucu .

JUdalaisten wietäis Babelijn/ anda Jeremia kätke tulen/ Tabernaclin ja Arkin Nebon wuorelle/ v. 1.
Tästä ja Templin wihkimisest on kirjoitettu nijsä kirjoisa cuin Nehemia ja Judas annoi coota/ v. 9.
Mutta täsä Kirjas Maccaberein Historia lyhykäisest cocon wedetän nijstä wijdestä Kirjasta cuin Jason on kirjoittanut. v. 20.

2 Makk 2:1 RAmatuista myös löytän/ että Jeremia Propheta/ nijden jotca wietin pois/ käskenyt oli tulen otta myötäns/ cuin ennen sanottu on.
2 Makk 2:2 Ja andanut heille Lain/ ja käskenyt/ ettei he HERran käskyjä unhotais/ eikä annais idzens wietellä/ cosca he culdaiset ja hopiaiset jumalat ja heidän caunistuxens näkewät.
2 Makk 2:3 Ja on sencaltaisita muita paljon heille käskenyt/ ettei he Lakia heidän sydämestäns unhotais.
2 Makk 2:4 Nijn oli se myös sijnä Kirjoituxes/ että Propheta Jumalan käskystä heille käskenyt oli/ että he todistuxen majan ja Arkin myötäns ottaisit.
2 Makk 2:5 Cosca he nyt wuoren tygö tulit/ jonga päällä Moses ollut oli/ ja HERran perindömaan nähnyt/ löysi Jeremia yhden luolan/ sinne hän pisti majan ja Arkin ja sawuuhrin Altarin/ ja peitti luolan.
2 Makk 2:6 Mutta muutamat jotca cansa menit/ tahdoit sen luolan merkitä/ mutta ei tainnet löytä.
2 Makk 2:7 Cosca Jeremia sen ymmärsi/ nuhteli hän heitä/ ja sanoi: Tätä paicka ei pidä yhdengän ihmisen tietämän/ sijhen asti cuin HERra hänen Canssans coco/ ja heillen leppy/ silloin HERra heillen sen kyllä ilmoitta.
2 Makk 2:8 Ja HERran cunnia nähdän pilwesä/ nijncuin se Mosexen aican näkyi/ ja cuin Salomo rucoili/ että hän sen paican pyhitäis.
2 Makk 2:9 Ja Jeremia luetteli myös heille/ cuinga Salomo uhrannut oli/ cosca Kircko wihittin ja Templi walmis oli.

2 Makk 2:10 Cuinga Moses HERra rucoillut/ ja tuli taiwast uhrit culuttanut oli. Nijn rucoili myös Salomo/ ja tuli culutti myös polttouhrin.
2 Makk 2:11 Ja cuin Moses sanonut oli/ että hänen uhrins oli tulelda culutettu ja ei syöty/
2 Makk 2:12 Nijn myös Salomo on cahdexan päiwä uhrannut.
2 Makk 2:13 Ne caicki löytän nijsä kirjoituxis/ jotca Nehemian aicana kirjoitetut owat/ Ja nijncuin hän Cuningasten/ Prophetain ja Dawidin Kirjat/ ja Cuningasten kirjoituxet/ uhrista hakenut oli/ ja yhden Kirjaläjän nijstä coonnut:
2 Makk 2:14 Nijn myös Judas on tehnyt/ ja mitä Kirjoja sodan olles maalla oli tullut pois/ on jällens hakenut cocon.
2 Makk 2:15 Ja ne meillä täsä owat/ tahdotteco nijtä luke/ nijn andacat meildä tuoda.
2 Makk 2:16 Että me nyt sencaltaista Juhla pitä tahdomme/ tahdoimme me kirjoitta teidän tygön/ sillä teidän tule myös sitä pitä.
2 Makk 2:17 Mutta me toiwomme Jumalan tygö/ että HERra joca Canssans autta/ ja perinnön meille jällens anda.
2 Makk 2:18 Nimittäin/ waldacunnan ja Pappiuden/ nijncuin hän Laisa luwannut on/ pian meidän päällem armahta/ ja coco meidän jällens yhten awarasta mailmasta pyhän paickan.
2 Makk 2:19 Nijncuin hän jo suuresta tuscasta meitä pelastanut/ ja sen paican puhdistanut on.
2 Makk 2:20 MUtta Historia Judas Maccabeuxest/ ja hänen weljistäns/ ja ylimmäisen Papin puhdistuxest/ ja Altarin wihkimisest:
2 Makk 2:21 Ja sodasta Antiochus Epiphanesta wastan/ ja hänen poicans Eupatori:
2 Makk 2:22 Ja sijtä merkistä taiwasa/ joca nijlle/ jotca Judalaisten menoja urhollisest warjelit/ ilmandunut on/ että heitä nijn wähä joucko coco maan ryöstit/ ja suuren pacanain paljouden pacoon lyönyt/ ja heidän peräns kijruhtanet owat.
2 Makk 2:23 Ja päälisexi Templistä/ cuinga se jällens rakettin/ nijncuin jocapaicas jo sijtä tietän/ ja Caupungi hänen wapaudens jällens saanut/ että caicki muut Lait kieldyt/ ja ainoastans HERran pidettämän pitä/ joca meille nyt hywä suo/ ja armollinen on.
2 Makk 2:24 Nämät ja monda muuta/ jotca Jason wijdes Kirjas kirjoittanut on/ aiwoimma me täsä lyhykäisest coota.
2 Makk 2:25 Sillä me näemme/ cuinga lucu secoitettu on/ että työläs on Historiat oikein ymmärtä/ että se nijn on secoitettu yhten.
2 Makk 2:26 Sentähden olemma me tahtonet tehdä/ että sitä mielellä luetaisin/ paremmin ymmärrettäisin/

ja jocaidzelle tarpellinen olis.
2 Makk 2:27 Ja tosin me tiedäm/ että meidän myös nijn työläxi tule/ että me sijhen waiwan ruwennet olemma/ sillä sijhen tarwitan paljon työtä ja suuri wireys.
2 Makk 2:28 Nijncuin ei se ilman waiwata tapahdu/ joca pidon walmista tahto ja wierasten hywä tehdä. Cuitengin en me sijtä lucua pidä/ waan mielelläm tähän työhön rupemme muiden hywäxi.
2 Makk 2:29 Idze Historias en me mitän muuta/ waan annam olla nijncuin se ennen kirjoitettu on/ ainoastans että me lyhemmäxi tahdom coota.
2 Makk 2:30 Ja nijncuin puuseppä/ cosca hän uden huonen rakenda/ ei muusta lucua pidä/ waan että hän tekis että se wahwa olis/ cuinga se maalattaman ja caunistettaman pitä/ sijtä anda hän muiden murhettia.
2 Makk 2:31 Nijn myös me teem/ ja sen/ joca tämän Historian ensist kirjoittanut on/ sijtä murhen pitä/ cuinga hän caicki puhunut/ ja caicki cappalet wiriäst tehnyt on.
2 Makk 2:32 En me muuta tahdo tehdä/ waan lyhemmäxi coota.
2 Makk 2:33 Ja rupemme nyt Historian/ ja tahdomme tämän ainoastans Esipuhexi sano/ ettei Esipuhe enämbi olis cuin coco Historia.

III. Lucu .

Templin rickaus ilmoitetan Apolloniuxelle/ v. 1.
Cuningas lähettä Heliodoruxen ottaman Templin raha: waan ylimmäinen Pappi estä ja coco Caupungi rucoile HERra ja murhetti/ v. 7.
Helioborus näke Jumalan arcun tygö tulduans harniscoitetun sotamiehen/ ja caxi nuorta miestä/ jotca lyöwät hänen maahan/ v. 22.
Onias ylimmäinen Pappi rucoile Jumalata hänen edestäns/ että hän hengens pitäis. v. 31.

2 Makk 3:1 COsca nyt jällens Jerusalemis hywäs rauhas asuttin/ ja Laki woimasans oli/ että se ylimmäinen Pappi Onia nijn jumalinen oli/ ja nijn wijsust sijtä waarin piti.
2 Makk 3:2 Myönnyit myös Cuningat Caupungita cunnioittaman/ ja lähetit jaloja lahjoja Templijn/
2 Makk 3:3 Nijn että Seleucus Asian Cuningas hänen tawaroistans määräis/ caiken culutuxen cuin uhrijn tarwittin.
2 Makk 3:4 Sijhen aican oli yxi Templin haldia/ Simon nimeldä/ yxi BenJamiteri/ se oli ylimmäisen Papin wihamies/ ettei hän hänen elkiwallaisuttans Caupungis sallinut.
2 Makk 3:5 Mutta että Onias oli händä wäkewämbi/ meni hän Apolloniuxen Thrasein pojan tygö/

alemmaisen Syrian ja Phenician Päämiehen/ ja sanoi hänelle:
2 Makk 3:6 Cuinga Jumalan arcku Jerusalemis määrätöin ricas oli cullast/ ja sangen paljon lijaxi cuin uhrixi tarwittin/ ja Cuningas sen kyllä sais otta.
2 Makk 3:7 Cosca nyt Apollonius tuli Cuningan tygö/ sanoi hän hänelle/ mitä Simon hänelle rahasta ilmoittanut oli.
2 Makk 3:8 Silloin määräis Cuningas Heliodoruxen Camarerins/ ja käski hänen sen rahan tuoda. Hän walmisti idzens/ ja sanoi: että hän alemmaises Syrias ja Phenicias tecoja wastan ottawa oli/ mutta hänen aiwoituxens oli/ että hän Cuningan käskyn toimitta tahdoi.
2 Makk 3:9 Cosca nyt Heliodorus Jerusalemijn tuli/ ja ylimmäinen Pappi oli hänen ottanut ystäwälisest wastan/ jutteli hän hänelle/ mitä hänen Herrans hänelle käskenyt oli/ ja mitä warten hän siellä oli/ Ja kysyi/ jos nijn olis taicka ei.
2 Makk 3:10 Nijn ylimmäinen Pappi wastais: yxi osa on meidän tacam pandu/ joca on leskein ja orwoin: toinen on Tobias Hircanuxen/ joca cuuluisa mies oli.
2 Makk 3:11 Ja ei ensingän nijn ollut/ cuin se pettäjä Simon sanonut on/ sillä ei enämbi ole/ cuin neljä sata Leiwiskätä hopiata/ ja caxi sata lewiskätä culda.
2 Makk 3:12 Nijn olis se suuri cauhistus/ jos se nijn otetaisin pois/ ja ne/ jotca heidän caluns usconet owat pyhään Templijn/ joca caikes mailmas nijn corkiast cunnioitettu ja pelastettu on/ tulis omans paidzi.
2 Makk 3:13 Mutta Heliodorus piti Cuningan käskyn/ hänen piti sen ottaman/ ja tuli määrättynä päiwänä Templijn/ ja tahdoi sitä nähdä.
2 Makk 3:14 Nijn nousi suuri walitus Caupungis/
2 Makk 3:15 Papit olit pyhäs caunistuxesans Altarin edes/ ja huusit Jumalan tygö taiwasen/ joca idze käskenyt on/ ettei tallella pandua calua tuhlatais/ että hän nijllen/ jotca sijhen paickan tallelle pannet olit/ tallella pidäis.
2 Makk 3:16 Mutta ylimmäinen Pappi käytti idzens surkiast/ ettei kengän händä ilman armahtelemata nähdä woinut/ sillä se nähtin hänesä/ cosca hän nijn caswoilda muuttunut oli.
2 Makk 3:17 Sillä hän oli nijn peräti hämmästynyt/ että hän coconans wapisi/ josta kyllä ymmärrettin/ cuinga paha hänen mielens oli.
2 Makk 3:18 Mutta Canssa juoxit sinne ja tänne cocon huoneis/ ja rucoilit keskenäns: Sillä he näit Templin ylöncadzotuxi tulewan.
2 Makk 3:19 Ja waimot puit säkit päällens/ juoxendelit ymbärins catuja/ ja neidzet/ jotca ei muutoin ihmisten seas ollet/ juoxit porttein ja muurein päälle.

2 Makk 3:20 Monicahdat ackunoilla olit/ ja nostit caicki heidän kätens taiwasen päin/ ja rucoilit.
2 Makk 3:21 Molemmat olit surkiat/ että Canssa nijn keskenäns hämmästyxis oli/ ja ylimmäinen Pappi nijn murhellinen oli.
2 Makk 3:22 Cosca he näin Caickiwaldiasta Jumalata rucoilit/ että hän heidän tawarans/ jotca sen sinne pannet olit/ warjelis.
2 Makk 3:23 Aicoi Helidorus aiwoituxens päättä.
2 Makk 3:24 Ja cosca hän Jumalan arcun tykönä seisoi sotawäen cansa/ teki Caickiwaldias Jumala suuren ihmen/ että hän/ ja ne jotca hänen ymbärilläns olit hämmästyit Jumalan woimasta/ ja tulit suureen pelcoon ja wapistuxeen.
2 Makk 3:25 Sillä he näit hywin walmistetun hewoisen/ sen seljäs istui hirmuinen radzasmies/ carcais caikella woimallans Heliodoruxen päälle/ ja löi händä molemmilla etisillä jalgoillans/ ja sillä miehellä cuin hewoisen seljäs oli/ oli coconainen culdainen harnisca päällä.
2 Makk 3:26 He näit myös caxi nuorta miestä/ jotca olit wäkewät ja caunit/ ja sangen jalost waatetetut/ ne seisoit Heliodoruxen cahden puolen/ ja löit wahwast händä/
2 Makk 3:27 Että hän näändynynnä maahan putois/ ja näky catois häneldä.
2 Makk 3:28 Nijn he otit hänen/ joca äsken suures cunnias/ ja caiken hänen sotawäkens cansa/ tawarahuonesen mennyt oli/ ja cannoit hänen sieldä pois istuimella/ ja hänen woimans ei händä mitäkän auttanut.
2 Makk 3:29 (Että julkisesta HERran woima tuta taittin) ja hän oli nijn cuolema kielis/ eikä yhtän sana puhunut.
2 Makk 3:30 Mutta Judalaiset kijtit Jumalata/ että hän Templins nijn cunnioittanut oli.
2 Makk 3:31 JA Templi joca ennen pelco ja wapistusta täynnä oli/ tuli ilo ja riemua täyten/ tästä Caickiwaldian Jumalan ihmest: Mutta muutamat Heliodoruxen ystäwät tulit/ ja rucoilit Oniat rucoileman HERra/ että hän Heliodoruxelle/ joca parhallans wijmeises hengen hädäs oli/ elämän lainais.
2 Makk 3:32 Ja että ylimmäinen Pappi pelkäis pahan luulon Judalaisist tulewan/ nijncuin he olisit Heliodoruxelle jotain tehnet/ uhrais hän hänen edestäns/ että hän terwexi tulis.
2 Makk 3:33 Ja että hän rucoili/ näyi ne caxi nuorta miestä jällens heidän endisis waatteisans/ ja sanoit Heliodoruxelle: kijtä ylimmäistä Pappia Oniat suuresta: Sillä hänen tähtens on HERra sinulle elämän andanut.
2 Makk 3:34 Ja ilmoita jocapaicas HERran suurta woima/ ettäs taiwasta piesty olet. Ja cosca he sen puhunet olit/ catoisit he.

2 Makk 3:35 Mutta Heliodorus uhrais HERralle/ ja kijtti händä suurest/ että hän hänelle elämän andanut oli/ ja kijtti Oniat.
2 Makk 3:36 Ja meni sijtte jällens Cuningan tygö/ ja sanoi jocaidzelle/ cuinga hän silmilläns corkeimman Jumalan työt nähnyt oli.
2 Makk 3:37 Mutta cosca Cuningas kysyi hänelle/ kenengä hän lähetäis Jerusalemijn/ joca jotain toimitta taidais.
2 Makk 3:38 Wastais händä Heliodorus: Jos sinulla jocu wihamies on/ taicka jocu joca sinua tahto sysätä pois waldacunnast/ lähetä se sinne/ cosca se nijn piestän cuin minä/ ja eläwänä sieldä palaja/ nijns hänen jällens kyllä mahdat otta.
2 Makk 3:39 Sillä Jumala on woimallisest sijnä paicas/ ja jonga asuinsia taiwas on/ cadzele sitä/ ja warjele sen/ ja jotca sitä wahingoitta tahtowat/ rangaise hän/ ja lyö heidän cuoliaxi. Täsä olcon kyllä tawarahuonesta/ ja Heliodoruxest.

Vers. 29. Woima tuta) Tämän työn pitäkän silmäins edes caicki ne/ cuin nijn rohkiast ryöstäwät mitä Kirckoin ja Jumalan palweluxeen annettu on: Sillä Jumala ei cadzo kenengän wäke eli woima/ ja löytä kyllä neuwon sencaltaista Jumalan ylöncadzetta rangaistaxens/ nijncuin se ansainnut on.

IV. Lucu .

SImon alca suuren riiden Oniat ylimmäistä Pappia wastan/ v. 1.
Seleucuxen cuoleman jälken/ lupa Jason Antiochuxelle sangen paljon/ että hän pääsis ylimmäisexi Papixi/ anda raketa harjoitushuonet ja pacanaliset tawat Jerusalemis: Lähettä myös colme sata drachmat Tyrumijn uhraman Herculexelle/ v. 7.
Antiochus Egyptist tulduans otetan Jasonilda hywin wastan: Mutta colmen wuoden peräst saa Menelaus ylimmäisen Papin wiran häneldä pois/ joca pannan cohta pois/ ja Lysimachus tule siaan jällens/ v. 21.
Tharsis tapahtu capina/ ja Menelaus toimitta Andronicuxen ja anda tappa Onian/ Antiochus anda mestata Andronicuxen sijnä paicas/ v. 30.
Lysimachuxen päällen cannetan Templin warcauden tähden/ ja ne jotca candawat hänen päällens/ duomitan wiatoinna cuolemahan/ v. 39.

2 Makk 4:1 MUtta Simon/ joca sen tawaran ilmoittanut ja Isäns maan pettänyt oli/ panetteli Oniat/ cuinga hän sen muotoisen onnettomuden matcan saattanut oli/ cuin Heliodoruxelle tapahtunut oli.

2 Makk 4:2 Ja andoi hänelle syyn/ että hän hangidzi Herraxi maalle/ joca cuitengin Caupungille hywä teki/
ja hänen Canssallens uscollisesest hywä soi/ ja lujast piti Jumalan Lain:
2 Makk 4:3 Cosca nyt wiha ja waino nijn suuri oli/ että Simonin joucko monicahtoja sentähden surmais/
2 Makk 4:4 Ja Onia näki/ että paljon pahutta sijtä eripuraisudesta tulewa oli/ että Apollonius alemmaisen
Syrian Päämies nijn kiucuidzi/ ja Simonin coirutta wahwisti:
2 Makk 4:5 Meni hän Cuningan tygö/ ei candaman Canssan päälle/ waan maacunnan ja Canssan hywäxi:
2 Makk 4:6 Sillä hän näki/ että jollei Cuningas sijhen mitän tekis/ nijn ei olis mahdollinen pitkäldä rauha
pitä/ eikä Simonin coirutta estä.
2 Makk 4:7 Mutta cosca Seleucus cuollut oli/ ja hallitus Antiochus Epiphanexelle tuli/ pyyti Jason Onian weli
ylimmäisexi Papixi.
2 Makk 4:8 Ja lupais Cuningalle/ jos hän sen toimitais/ colme sata ja cuusikymmendä leiwiskätä hopiata/ ja
muusta saalistans cahdexankymmendä leiwiskätä/
2 Makk 4:9 Ja päälisexi lupais hän myös muutoin hänelle kirjoituxella sata ja wijsikymmendä leiwiskätä/ jos
hänen sallitaisin harjoitushuoneita raketa/ ja nijtä Jerusalemijn Antiochuxen tawalla wiedä.
2 Makk 4:10 Cosca Cuningas sijhen mielistyi/ ja Jason Pappiuden sai/ harjoitti hän cohta Canssans
pacanoitten taiwois.
2 Makk 4:11 Ja ne hywät cunnialiset tawat/ jotca wanhoilda Cuningailda asetetut olit/ pani hän peräti pois
Johannexen Eupolemuxen Isän cautta/ joca Ruomijn lähetetty oli/ Ruomalaisten cansa lijtto tekemän/ ja
häwitti wanhat cunnialiset Lait/ ja asetti toiset häpiäliset tawat siaan.
2 Makk 4:12 Linnan ala rakensi harjoitushuonet/ ja sääsi/ että ne wäkewimmät nuoret miehet siellä idzens
harjoittelisit.
2 Makk 4:13 Ja pacanalinen meno nijn sai wallan:
2 Makk 4:14 Ettei Papit enä uhrista eikä Templistä lucua pitänet/ waan juoxit harjoitushuonesen/ ja cadzoit
cuinga pallia lyötin/ ja muita coiran paria tehtin:
2 Makk 4:15 Ja hyljäisit nijn Isäins tawat/ ja pidit pacanaliset parembana.
2 Makk 4:16 Heidän täytyi myös sen kyllä maxa: sillä Jumala lähetti heidän päällens juuri ne/ joidenga
perän he nijtä harjoituxia tehdä tahdoit/ rangaiseman heitä.
2 Makk 4:17 Sillä ei Jumalan sanasta pidä leickiä tehtämän/ kyllä se wijmein maxetan.
2 Makk 4:18 Cosca nyt se suuri harjoitus Tyros pidettin/ ja Cuningas idze tykönä oli:
2 Makk 4:19 Lähetti se pahan elkinen Jason monicahtoja Antiochenereitä/ nijncuin he olisit ollet
Jerusalemist/ että he myös harjoituxia cadzelisit/ ja lähetti heidän myötäns colme sata Drachmat/ että sijtä

Herculexelle uhrataisin. Mutta ne joiden se käsketty oli/ näit ettei se sowelias ollut eikä tahtonet sijhen panna/ waan johongun muuhun:
2 Makk 4:20 Sentähden waicka hän Herculexelle uhrixi lähettänyt oli/ toimitit he cuitengin laiwat sen edestä.
2 Makk 4:21 Mutta että Ptolomeus Philometor/ se nuori Egyptin Cuningas/ hänen ensimäisen Herran päiwäns kirjoittanut oli/ Silloin lähetti Antiochus Apolloniuxen Mnestein pojan/ nijlle Herran päiwille Egyptijn. Mutta cosca hän ymmärsi/ ettei händä tahdottu Esimiehexi/ palais hän tacaperin/ ja ajatteli cuinga hän waldacundans rauhasa pidäis.
2 Makk 4:22 Ja tuli Joppeen ja sieldä Jerusalemijn/ ja otettin Jasonilda ja Caupungilda cunnialisest wastan/ ja johdatettin sisälle tulisoitoilla ja suurella ilolla/ sijtte waelsi hän jällens Pheniciaan.
2 Makk 4:23 Mutta colmen wuoden perästä lähetti Jason Menelauxen/ ennen nimitetyn Simonin weljen/ Cuningalle raha wiemän/ ja hänelle monicahtoja tarpellisia asioita muistuttaman.
2 Makk 4:24 Ja cosca hän Cuningan tykönä armoon tuli/ liehacoidzi hän hänen edesäns/ ja saatti ylimmäisen Papin wiran idzellens/ ja andoi Cuningalle colme sata leiwiskätä hopiata enämbi cuin Jason:
2 Makk 4:25 Ja tuli nijn Cuningan käskyst Jerusalemijn/ ja teki/ ei nijncuin ylimmäinen Pappi/ waan nijncuin kiuckuinen ja tyly mies/ ja nijncuin julma medzän peto.
2 Makk 4:26 Näin Jason/ joca oli sysännyt pois wirasta hänen weljens/ toisen cautta jällens tuli sijtä sysätyxi pois/ ja täytyi Ammorrerein maalle paeta/
2 Makk 4:27 Ja Menelaus piti wallan/ mutta cosca ei hän sitä raha/ cuin hän Cuningalle luwannut oli/ woinut anda/ cosca Sostratus linnan Päämies häneldä sitä anoi.
2 Makk 4:28 Nijncuin Cuningas hänen käskenyt oli/ andoi Cuningas heidän molemmat cudzua eteens/
2 Makk 4:29 Ja pani Menelauxen pois/ ja pani hänen weljens Lysimachuxen hänen siaans/ ja Sostratuxen hän pani Cyprijn Päämiehexi.
2 Makk 4:30 Cosca se nijn toimitettu oli/ nostit Tharsiterit ja Malloterit capinan/ että he Cuningan waimolle annetut olit.
2 Makk 4:31 Nijn Cuningas kijrust walmisti idzens sitä capinata asettaman/ ja jätti siaans Förstin Andronicuxen linnan isännäxi.
2 Makk 4:32 Cosca Menelaus sen tietä sai/ ajatteli hän hänelläns tilan olewan wanhan wircans päästä/ ja warasti monicahtoja culda Clenodiait Kircost/ ja andoi Andronicuxelle ja monicahtoja myi Tyroon/ ja muihin ymbäriasuwaisijn Caupungeihin.
2 Makk 4:33 Cosca Onia sen cuuli/ meni hän yhten rauhalliseen paickan Daphneen/ joca Antiochian edes on/ ja nuhteli händä.

2 Makk 4:34 Mutta Menelaus tuli Andronicuxen tygö yxin/ ja neuwoi händä ottaman Oniat kijnni:
2 Makk 4:35 Hän teki nijn/ ja meni hänen tygöns/ ja puhui hänen cansans petollisest/ andoi hänelle myös kätens ja walan/ että hän olis saanut pois hänen wapasta paicastans/ sillä hän tiesi/ ettei Onia mitän hywä häneldä toiwonut. Ja cosca hän nijn makioilla sanoilla wietellyt oli/ pisti hän hänen cuoliaxi/ wastoin caicke Lakia/ se ei ainoastans ollut Judalaisten mielestä paha/ mutta oli myös mielicarwaus monellen pacanoista/ että hän sen hurscan miehen nijn surmannut oli.
2 Makk 4:36 Cosca nyt Cuningas Cilicias caicki toimittanut oli/ ja jällens cotia waelsi/ juoxit Judalaiset joca Caupungis hänen tygöns/ ja monicahdat pacanoista/ ja walitit hänen edesäns/ että Onia wiatoinna murhattu oli:
2 Makk 4:37 Ja Antiochus murhetti sydämestäns/ ja surcutteli/ että se hurscas cunnialinen mies oli tullut pois nijn surkiast.
2 Makk 4:38 Ja julmistui Andronicuxen päälle/ ja andoi Purpura waatten/ ja muut caunistuxet rijsua pois/ ja wietä hänen nijn caiken Caupungin läpidze/ ja wijmein mestata sijnä paicas/ cusa hän Onian pistänyt olit. Nijn on hänen Jumala jällens ansions jälken rangaisnut.
2 Makk 4:39 Mutta cosca Lysimachus hänen weljens Menelauxen neuwosta paljon Templistä warastanut oli/ ja se Canssan seas ilmei tullut oli/ cocois Canssa idzens Lysimachusta wastan/ cosca cullaiset Clenodiat jo olit tullet pois.
2 Makk 4:40 Cosca Canssa coonnut ja sangen wihoisans oli/ walmisti Lysimachus colme tuhatta miestä/ ja tahtoi idzens wäkiwallalla warjella/ ja pani heidän päällens yhden wanhan cawalan Päämiehen.
2 Makk 4:41 Cosca Borgarit sen näit/ otit monicahdat kiwiä/ monicahdat wahwat corennot/ monicahdat heitit tuhca silmillen.
2 Makk 4:42 Että nijn monda heistä haawoitettin/ ja monicahdat peräti maahan lyötin/ ne muut caicki juoxit sieldä pois/ ja otit Kircon ryöstäjän kijnni tawaraarcun tykönä.
2 Makk 4:43 Sijtte otit he hänen oikeuden eteen/
2 Makk 4:44 Ja että Cuningas Tyron päin tullut oli/ annoit ne colme wanhimmilda lähetetyt asian tulla hänen etens/ että hän sijtä duomidzis.
2 Makk 4:45 Cosca Menelaus woitettin/ lupais hän Ptolomeuxelle paljon raha/ jos hän hänen Cuningan tykönä wallallens rucoilis.
2 Makk 4:46 Nijn meni Ptolomeus yxinäns Cuningan tygö hänen Salijns/ josa hän idzens wilwoitteli/ ja wietteli Cuningan.
2 Makk 4:47 Että hän Menelauxen/ joca caicke pahutta matcan saattanut oli/ wallallens päästi/ ja ne köyhät

cuolemaan duomidzi/ jotca cuitengin Tattarittengin tykönä wiattomaxi löytyt ja tutut olisit.
2 Makk 4:48 Nijn surmattin wiattomast ne/ jotca Canssan ja Templin asioita uscollisest toimittanet olit.
2 Makk 4:49 Sitä oli monicahtain mieli Tyros paha/ ja saatoit heidän cunnialisest maahan.
2 Makk 4:50 Mutta Menelaus pysyi wiras monicahtain woimallisten awusta/ cuin huowis olit/ joiden hänestä hyödytys oli/ ja tuli päiwä päiwäldä pahemmaxi/ ja toimitti Borgareille paljon paha.

Vers. 7. Pyyti Jason) Cusa epäjumalan palwelus wallan saa/ siellä ei oikeudest/ cunnialisudest/ walast/ uscollisudest eli lupauxest lucua pidetä: waan ahneus/ ylpeys/ petos ja wäärys wallidze caicki/ nijncuin täsä nähdän/ Jasonis/ Antiochuxes/ Menelauxes/ Andronicuxes/ Lysimachuxes: Sillä epäjumalan palwelus on alcu/ syy ja caicken pahuteen loppu/ Sap.$ 14:27.

V. Lucu .

ANtiochus toisen kerran mennesäns Egyptijn/ näke ihmellisen sodan merkin ilmas. Ja Jason tule tuhannella miehellä ottaman Jerusalemi/ waan hänen täyty jällens paeta ja cuolla maan culkiana/ v. 1.
Taas tule Antiochus/ otta Jerusalemin ja tappa caicki ne cuin hän löytä ja ryöstä Templin/ v. 11.
Mene ryöstölläns Antiochiaan/ jättäin monicahtoja coiran parisia Jerusalemijn/ lähettä myös Apolloniuxen sinne/ joca monda tappa: Waan Judas Maccabeus pääse/ ja pakene corpeen/ v. 22.

2 Makk 5:1 SIlloin meni Antiochus toisen kerran Egyptijn.
2 Makk 5:2 Mutta coco Caupungis nähtin neljäkymmendä päiwä järjestäns ilmas/ radzasmiehet cullaisis harniscois pitkäin keihästen cansa sodas.
2 Makk 5:3 Ja nähtin cuinga he toinen toisens cansa taistelit/ ja kilwillä ja keihäillä heitäns warjelit/ ja cuinga he mieckans wedit/ ja toinen toisens päällen ambuisit/ ja cuinga ne cullaiset harniscat kijlsit/ ja cuinga heillä moninaiset harniscat olit.
2 Makk 5:4 Silloin jocainen rucoili/ ettei se mitän paha awistais.
2 Makk 5:5 Mutta walhehuuto nousi/ cuinga Antiochus piti cuollen. Silloin otti Jason tuhannen miestä tygöns/ ja löi äkistä Caupungin päälle.
2 Makk 5:6 Ja cosca hän wäkinens muurin päälle nosnut oli/ ja Caupungin woittanut/ pakeni Menelaus linnaan. Mutta Jason tappoi hänen Borgareitans surkiast/ ja ei ajatellut/ waicka hänen menestyi ystäwitäns wastan/ että se suuri onnettomus oli/ waan ajatteli/ hän woitti wihollisens/ ja woitti omat Borgarins.
2 Makk 5:7 Ei cuitengan saanut hän waldacunda/ waan sai hänen palckans/ cuin hän ansainnutkin oli/ ja

pakeni häpiällä jällens Ammoriterein maalle.
2 Makk 5:8 Siellä wijmein cannettin hänen päällens Aretan Arabian Cuningan edes/ että hänen Caupungista Caupungijn paeta täydyi/ eikä cusacan rauha saanut: Ja jocainen händä wihais/ nijncuin sitä/ joca hänen Laistans luopui/ ja jocainen händä kiroili/ nijncuin pettäjätä ja oman Isäns maan wihamiestä/ ja on nijn Egyptijn ajettu.
2 Makk 5:9 Ja nijncuin hän paljo wäke Isäns maalda oli ajanut pois/ nijn hänen myös täytyi wiheljäisydes cuolla Lacedemonias/ cusa hän idzens luuli turwis olewan/ että he keskenäns ystäwät olit.
2 Makk 5:10 Mutta nijncuin hän monda hautamata oli heittänyt pois/ nijn on hän myös cuollut/ ettei kengän händä murhettinut/ ja ei ole ainoastans nijn onnetoin ollut/ että hän omalle Isäns maalle haudataisin/ mutta ei ole myös muallacan hauta saanut.
2 Makk 5:11 COsca Cuningas sen cuuli/ ajatteli hän Judean peräti hänestäns luopuwan/ ja meni kiucusans Egyptist/ ja otti Jerusalemin wäkiwallalla/
2 Makk 5:12 Ja käski sotamiehet cuoliaxi lyödä ilman armota/ jotca he löysit catuilda ja huoneista.
2 Makk 5:13 Nijn tapettin yxi toisens cansa nuoret ja wanhat/ miehet ja waimot/ lapset ja neidzet/ nijn myös kehdos olewaiset lapset.
2 Makk 5:14 Nijn että colmena päiwänä teloitettin cahdexankymmendä tuhatta/ neljäkymmendä tuhatta fangixi otettin/ ja liki cahdexankymmendä tuhatta myytin.
2 Makk 5:15 Mutta ei Antiochus näihin wielä tytynyt/ waan sattui myös caicken pyhimbän siaan maan päällä/ ja Menelaus se pettäjä wei hänen sinne.
2 Makk 5:16 Silloin ryöwäis hän hänen kirotuilla käsilläns pyhät astiat/ ja caicki mitä muut Cuningat Templijn andanet olit/ caunistuxexi ja cunniaxi/ ne temmais hän hänen sydisillä käsilläns pois.
2 Makk 5:17 Ja ylpeili suurest/ ja ei nähnyt/ että HERra sen salli nijllen tapahtuwan/ jotca Caupungis olit/ heidän syndeins tähden.
2 Makk 5:18 SE oli syy/ että Jumala sen pyhän paican nijn häpiälisest toimitetta andoi/ muutoin olis Antiochuxelle tapahtunut cuin Heliodoruxellengin/ joca Cuningas Seleucuxelda lähetettin tawaraarckua cadzoman/ ja sentähden hywin hosuttin/ että hänen täytyi ylpiästä aiwoituxestans lacata.
2 Makk 5:19 Sillä ei Jumala ole Canssa walinnut paican tähden/ waan paican Canssan tähden.
2 Makk 5:20 Sentähden piti se pyhä Templi myös kärsimän/ cosca Canssa rangaistin/ nijncuin hän myös Canssa hywäxens nautidzi. Sillä cosca Templi wihollisilda woitettin/ cosca HERra wihastui: Nijn on hän tullut jällens cunniaan ja toimeen/ cosca HERra heille jällens leppyi.
2 Makk 5:21 Mutta lucu caikista cuin Antiochus Templist ottanut oli/ on cahdexantoista kymmendä sata

leiwiskätä hopiata/ ne hän otti myötäns/ ja meni cohta Antiochiaan/ sencaltaisella coreudella ja ylpeydellä/ että hän ajatteli maan tehdä purjehdettawaxi nijncuin meren/ ja meren waellettawaxi nijncuin maan.
2 Makk 5:22 Ja jätti Jerusalemijn peräns muutamita wircamiehiä häijyjä coiran parisita/ Philippuxen Phrygiast/ joca wielä pahembi ja hullumbi oli/ cuin hänen isändäns.
2 Makk 5:23 Garizimin Andronicuxen ja molembain heidän cansans Menelauxen/ joca wielä pahembi oli cuin caicki muut waiwaman oma Canssans.
2 Makk 5:24 Että Antiochus Judalaisia nijn peräti wihais/ lähetti hän heillen sen häpemättömän pahanelkisen Apolloniuxen/ cahdellakymmenellä ja colmella tuhannella miehellä maalle/ ja käski hänen caicki caswanet miehet tappa/ mutta waimot ja nuoren wäen myydä.
2 Makk 5:25 Cosca hän Jerusalemin eteen tuli/ teeskeli hän idzens rauhallisexi Sabbathin päiwän asti/ jona Judalaiset pyhä pitäwät: Silloin käski hän nopiast hänen wäkens walmista heitäns.
2 Makk 5:26 sangen paljon.
2 Makk 5:27 Mutta Judas Maccabeus pakeni sieldä yhdexän weljens cansa corpeen ja wuorille/ ja oli siellä caickein cansa cuin hänen tygöns tullet olit/ ruohoilla/ ettei hän olis saastainen pacanain seas.

Vers. 21. Cahdexantoistakymmendä sata leiwiskätä) tekewät 1080000. Cruunua/ se on/ kymmenen tynnyritä culda/ ja cahdexankymmendä Cruunua.

VI. Lucu .

ANtiochus anda saastutta Templin/ uhrata kielttyä uhria/ ja ricko Sabbathin/ ne myös cuin pacanain Caupungeis asuit/ waaditan epäjumalan palweluxeen/ ja cuoletetan/ v. 1.
Sen salli Jumala coetellaxens ja curittaxens omians/ v. 12.
Eleazarusta wanha miestä waaditan cowin syömän Lais kielttyä ruoca: Mutta cosca ei hän sitä tee/ waiwatan händä ja lyödän cuoliaxi/ v. 18.

2 Makk 6:1 MUtta wähän ajan peräst/ lähetti Cuningas yhden wanhan miehen Antiochiast/ että hänen piti Judalaisia waatiman luopuman heidän Isäins Laist/ ja ettei he Jumalan Laist enä mitän pidäis.
2 Makk 6:2 Ja että hän Jerusalemin Templin saastutais/ ja cudzuis sen Jovis Olympiuxen Kircoxi/ ja Garizimin Templin Xeniuxen Kircoxi/ että muucalainen wäki siellä asui.
2 Makk 6:3 Mutta sencaltainen surkia meno teki jocaidzelle sangen paha/
2 Makk 6:4 Sillä pacanat söit ja joit Templis/ ja teit caickinaista häpiälistä meno waimoin cansa pyhäs

paicas/ ja weit paljon sisälle/ joita ei pitänyt.
2 Makk 6:5 Altarilla uhrattin Laisa kielttyjä uhreja/
2 Makk 6:6 Ja ei pidetty Sabbathia eikä endisiä Juhlia/ eikä yxikän uscaldanut ilmoitta heitäns Judalaisexi.
2 Makk 6:7 Waan he waadittin wäkiwallalla joca Cuucausi uhraman/ cosca Cuningan syndymä päiwä oli. Mutta cosca Bacchuxen päiwä pidettin/ silloin waadittin Judalaiset käymän wiherjäisillä seppeleillä Bacchuxen cunniaxi.
2 Makk 6:8 Oli myös Ptolomeuxen neuwosta käsky annettu pacanain Caupungeihin/ jotca Jerusalemin ymbärillä olit/ että heidän Judalaisia jocapaicas uhraman waatiman piti.
2 Makk 6:9 Ja jos monicahdat lujana pysyit/ ettei he pacanain cansa pitä tahtonet/ ne cohta piti tapettaman. Sijnä nähtin suuri surkius.
2 Makk 6:10 Caxi waimo tuotin edes/ että he heidän poicans ymbärinsleicannet olit/ nijden rindoin sidottin lapsucaiset/ ja wietin ymbärins caiken Caupungin/ ja heitettin wijmein muurin ylidze.
2 Makk 6:11 Muutamat olit yöllä idzens lymyttänet luolijn/ että he olisit Sabbathia pitänet/ ne (cuin Philippus sen tietä sai) poltettin/ Sillä ei he tahtonet idzens warjella/ ettei he Sabbathia rickonet olis.
2 Makk 6:12 Mutta minä rucoilen lukia/ ettei hän pahennuis tästä surkiudesta/ waan muistais/ ettei heille se rangaistus tapahdu cadotuxexi/ waan meille cartamisexi.
2 Makk 6:13 Sillä se on suuri armo/ cosca Jumala syndisitä estä/ ettei heille aina menesty/ ja on cohta heidän tykönäns rangaisemas.
2 Makk 6:14 Sillä meidän HERra Jumala/ ei kärsi meitä nijn cauwan cuin muita pacanoita/ jotca hän anda mennä sijhen asti cuin he heidän syndins mitan täyttänet owat/ että hän heitä sijtte rangaisis.
2 Makk 6:15 Waan estä meitä etten me aiwa paljo tekis/ ja hän wijmein meille costais.
2 Makk 6:16 Sentähden ei ikänäns hän peräti meildä armons ole ottanut pois. Ja waicka hän meitä onnettomudella curittanut on/ ei hän cuitengan Canssans peräti hyljännyt ole.
2 Makk 6:17 Tämän minä olen täsä neuwoxi sano tahtonut/ nyt me jällens palajam Historian.
2 Makk 6:18 Oli yxi erinomainen Kirjanoppenut Eleazarus/ wanha ja cuitengin caunis mies/ sen suun he wäkiwallalla awaisit/ että hän söis sian liha/
2 Makk 6:19 Mutta hän tahtoi ennen cunnialla cuolla cuin häpiällä elä/ ja kärsi sen kärsiwälisest.
2 Makk 6:20 Ja cosca hän waiwatta wietin/ nuhteli hän nijtä jotca kieltyä liha söit tämän elämän tähden.
2 Makk 6:21 Mutta ne cuin asetetut olit Canssa waatiman wastoin Lakia sian liha syömän/ että he nijn cauwan hänen tundenet olit/ otit he hänen yhten paickan/ ja sanoit: he tahdoit tuoda hänelle liha/ jota hän syödä tohtis/ waan hän teeskelis/ nijncuin se olis uhrattu sian liha/ ja söis Cuningan mielen noutexi/

2 Makk 6:22 Että hän nijn hengens pidäis/ ja nautidzis wanha ystäwyttä.
2 Makk 6:23 Mutta hän ajatteli/ cuinga se hänen wanhalle ijällens ja harmalle päällens/ nijn myös hänen cunnialiselle elämällens hamas nuorudest/ nijn myös Jumalan pyhälle Laille sowelias oli/ Ja sanoi rohkiast: Lähettäkät minua maan ala hautan.
2 Makk 6:24 Sillä se sopis pahoin minun wanhalle ijälleni/ että minä nijn teeskelisin/ että nuoret ajattelis: Eleazarus/ joca yhdexän kymmenen ajastaicainen oli/ on myös pacanaxi tullut.
2 Makk 6:25 Ja he nijn minun teeskelemiseni cautta wietelläisin/ että minä idzeni ihmisten edes nijn laitaisin/ ja minun elämäni/ nijn piscuisen ajan cuin minulla wielä elämist on/ nijn pelastaisin/ se olis minulle ijancaickinen häpiä.
2 Makk 6:26 Ja mitä minun sijtä olis/ ehkä minä nyt ihmisten rangaistuxen wälttäisin/ cosca en minä Jumalan käsiä/ eläwänä taicka cuolluna wälttä taida.
2 Makk 6:27 Sentähden tahdon minä nyt iloisest cuolla/ nijncuin minun wanhan miehen sopi.
2 Makk 6:28 Ja nuorille jättä hywän tawan minun jälkeni/ että he mielelläns ja iloisest sen cunnialisen ja pyhän Lain tähden cuolisit.
2 Makk 6:29 Cosca hän nämät sanat puhunut oli/ wietin hän waiwatta. Mutta ne jotca händä johdatit/ ja ennen hänen ystäwäns ollet olit/ julmistuit hänen päällens nijden sanain tähden: Sillä he luulit hänen kiusalla sanonen.
2 Makk 6:30 Mutta cosca he händä lyönet olit/ että hänen jo cuoleman piti/ huocais hän ja sanoi: Se HERra jolda ei mitän salattu ole/ tietä että minä ne haawat ja suuren kiwun/ jotca minä minun ruumisani kärsin/ olisin kyllä wälttä taitanut/ jos minä tahtonut olisin/ mutta sielun puolest kärsin minä mielelläni Jumalan tähden. Ja on nijn erinnyt pois/ ja on nijn hänen cuolemallans lohdullisen opin jättänyt/ ettei se ainoastans nuoria/ waan jocaista cunnialisuten neuwoman pitä.

Vers. 11. Ei he tahtonet idzens warjella) Lue selitys 1. Macc. 2:34.

VII. Lucu .

SEidzemen weljestä äitinens waaditan syömän sian liha: Cosca ei he sitä tee/ anda Cuningas mestata cuusi heistä/ v. 1.
Äiti on myös sangen rohkia/ neuwoin heitä kärsimiseen/ v. 20.
Antiochus otta nuorimman pojan/ lupa hänelle suuret rickaudet/ jos hän Laista luopuis: Hän neuwo myös äitiä/ että hän wahwistais poicans sijhen: waan he pysywät lujast Jumalan Laisa/ ja molemmat surkiast

surmatan/ v. 24.

2 Makk 7:1 OTettin myös seidzemen weljestä heidän äitins cansa fangixi/ ja ruoskilla ja nauhoilla piestin/ ja waadittin Cuningalda sian liha syömän/ joca heille Lais kieltty oli.
2 Makk 7:2 NIjn sanoi wanhin heistä: Mitäs paljon kysyä tahdot/ ja meildä tietä? Me tahdom ennen cuolla/ cuin jotain tehdä meidän Isäim Lakia wastoin.
2 Makk 7:3 Silloin julmistui Cuningas ja käski nopiast panna pannut ja cattilat tulelle.
2 Makk 7:4 Cosca se tehty oli/ käski hän wanhimmalda leicata pois kielen/ ja hacata pois kädet ja jalat/ että muut weljet ja äitin näkemän piti.
2 Makk 7:5 Cosca nyt näin rajaricoxi tehty oli/ andoi hän hänen tuleen wiedä ja pannusa paista. Ja cosca liecki jocapaicasta pannuun löi/ neuwoit he toinen toistans keskenäns äitins cansa/ että he rohkiast cuolisit/
2 Makk 7:6 Ja sanoit: HERra Jumala kyllä näke oikeuden/ ja on meille armollinen/ nijncuin Moses wirresäns todista/ Ja on palwelioillens armollinen.
2 Makk 7:7 Cosca ensimäinen nijn erinnyt oli/ wietin myös toinen sinne/ että he heidän coirudens hänelle näyttäisit/ ja wedit häneldä nahan ja carwat pois/ ja kysyit hänelle/ jos hän sian liha syödä tahdois/ eli caiken ruumins caickein jäsendens cansa waiwatta anda?
2 Makk 7:8 Hän wastais kielelläns ja sanoi: En minä tee. Nijn he otit hänen/ ja waiwaisit händä nijncuin ensimäistäkin.
2 Makk 7:9 Cosca hän wijmeises hengen riutumas oli/ sanoi hän: Sinä kirottu ihminen otat minulda tosin tämän ajallisen elämän/ waan caiken mailman HERra herättä meidän/ jotca hänen Lakins tähden cuolem/ ijancaickiseen elämään.
2 Makk 7:10 Sijtte otit he colmannen/ ja teit myös heidän coiruttans hänelle. Ja cosca he häneldä sitä waadeit/ lyckäis hän kielens rohkiast ulos/ ja ojensi kätens/ ja sanoi rohkiast:
2 Makk 7:11 Nämät jäsenet Jumala taiwast on minulle andanut/ sentähden annan minä ne mielelläni otetta hänen Lakins tähden:
2 Makk 7:12 Sillä minä toiwon/ että hän ne minulle anda jällens. Mutta Cuningas ja hänen palwelians ihmettelit/ että se nuorucainen nijn rohkia oli/ eikä kipua mitän totellut.
2 Makk 7:13 Cosca tämä myös cuollut oli/ pijnaisit he myös neljättä/ ja ruoskit hänen.
2 Makk 7:14 Mutta cosca hänen jo cuoleman piti/ sanoi hän: Se on suuri lohdutus/ että me toiwom/ cosca ihmiset meitä surmawat/ että Jumala meidän herättä jällens/ Mutta et sinä herätetä elämään.
2 Makk 7:15 Senjälken otit he wijdennen/ ja ruoskit myös hänen. Se cadzoi Antiochuxen päälle/ ja sanoi

hänelle:
2 Makk 7:16 Sinä olet ihminen ja täyty cuolla. Mutta ettäs maan päällä woimallinen olet/ nijn sinä teet mitäs tahdot.
2 Makk 7:17 Mutta et sinä sitä mahda ajatella/ että Jumala meidän peräti hyljännyt on/ odota wähä aica/ nijn sinä saat ymmärtä/ cuinga wäkewä Jumala on/ joca sinun ja sinun sucus rangaise.
2 Makk 7:18 Tämän perästä wietin myös cuudes edes/ joca myös sanoi/ cosca hänen jo cuoleman piti: et sinä minua nijn petä. Sillä me olem tämän pijnan kyllä ansainnet/ sijnä että me olemma tehnet syndiä meidän Jumalatam wastan/ ja hän teke hirmuisest meillen.
2 Makk 7:19 Mutta et sinä nijn pääse/ ettäs kiucuidzet Jumalata wastan.
2 Makk 7:20 Mutta se oli suuri ihme äitis/ ja on sencaltainen teco kyllä mahdollinen kirjoitetta: Sillä hän näki caicki seidzemen poicans yhtenä päiwänä toinen toisens peräst pijnattawan/ ja kärsei sen suurella kärsimisellä/ sen toiwon tähden/ cuin hänellä oli Jumalan tygö.
2 Makk 7:21 Sijtä tuli hän nijn rohkiaxi/ että hän poikians yhtä toisen perän kielelläns lohdutti/ ja sai urhollisen sydämen/ ja sanoi heille:
2 Makk 7:22 Minä olen teidän äitin/ ja olen teidän synnyttänyt/ mutta henge ja elämätä en ole minä teillen andanut/ engä teidän jäsenitän nijn tehnyt.
2 Makk 7:23 Sentähden se/ joca mailman ja caicki ihmiset luonut on/ anda teille hengen ja elämän jällens/ nijncuin te nyt hänen Lakins tähden sen waaraan ja aldixi annatte.
2 Makk 7:24 Cosca Antiochus sen cuuli/ luuli hän händäns cadzowan ylön ja pilckawan kielelläns/ ja otti nuorimman pojan eteens/ joca wielä jäänyt oli/ ja neuwoi händä hywillä sanoilla/ ja puhui hänen cansans walalla wannoin/ jos hän hänen Isäins Laista luopua tahdois/ nijn löydäis hän hänestä armollisen Herran/ ja tekis hänen rickaxi ja Herraxi.
2 Makk 7:25 Mutta cosca ei se tahtonut idzens wietellä anda/ andoi Cuningas äitin hänen eteens tulla/ ja neuwoi händä poicans nijn neuwoman/ että hän hengis pysyis.
2 Makk 7:26 Cosca hän händä monilla sanoilla rucoillut oli: Lupais hän sen tehdä.
2 Makk 7:27 Mutta hän pilckais ainoastans Tyrannia/ sillä hän meni poicans tygö/ ja puhui sala kielelläns hänen cansans/ ja sanoi: sinä minun racas lapsen/ jota minä yhdexän Cuucautta minun sydämeni alla candanut olen/ ja colme ajastaica imettänyt olen/ ja suurella waiwalla caswattanut/ armada sijs minun päälleni.
2 Makk 7:28 Cadzo taiwast ja maata/ ja caickia mitä nijsä on/ nämät caicki on Jumala tyhjästä tehnyt/ ja me ihmiset olemma myös nijn tehdyt/

2 Makk 7:29 Sentähden älä pelkä murhajata/ waan cuole mielelläs/ nijncuin weljeskin/ että sinun armollinen Jumala weljeis cansa tekis eläwäxi jällens/ ja andais minulle jällens.
2 Makk 7:30 Cosca äiti wielä poicans cansa näin puhui/ sanoi nuorucainen: Mitä te odotatte: Älkät sitä ajatelco/ että minä Tyrannille täsä cuuliainen olen/ waan minä tahdon Lain pitä/ joca meidän Isillem Mosexen cautta annettu on.
2 Makk 7:31 Mutta sinä joca Judalaisille caicke paha teet/ et pääse nijn meidän HERraldam Jumalaldam.
2 Makk 7:32 Me kärsim meidän syndeim tähden/ se on tosi/
2 Makk 7:33 Ja waicka eläwä Jumala hetken aica meidän päällem wihainen on/ ja meitä rangaise ja curitta/ nijn cuitengin hän palwelioillens armollinen on.
2 Makk 7:34 Mutta sinä jumalatoin kirottu ihminen/ älä sinun wallastas paljon ylpeile/ ja älä luota turhan toiwon päälle/ ettäs Jumalan lapsia wainot/
2 Makk 7:35 Sillä et sinä ole wielä sen Caickiwaldian Jumalan duomiota wälttänyt.
2 Makk 7:36 Minun weljeni/ jotca wähän aica idzens pijnata annoit/ he odottawat nyt ijancaickista elämätä Jumalan lupauxen jälken: Mutta sinun pitä Jumalan duomion jälken rangaistuxi tuleman/ nijncuin sinä ylpeydelläs ansainnut olet.
2 Makk 7:37 Minä tahdon minun ruumini ja hengeni/ minun Isäini Lain tähden anda nijncuin minun weljenikin/ ja Jumalan tygö huuta/ että hän pian Canssallens armollinen olis. Muuta sinun täyty wielä tunnusta suuren pijnan ja waiwan cautta/ että hän ainoastans oikia Jumala on.
2 Makk 7:38 Mutta Jumalan wiha minus ja minun weljisäni lacka/ joca oikiast syystä on tullut coco meidän Canssam päälle.
2 Makk 7:39 Cosca Cuningas sen cuuli/ tuli hän hulluxi ja kiuckun/ ja andoi händä wielä cowemmin pijnata cuin muita/ Sillä se oli hänelle ylöncadze/ että he wielä händä pilckaisit.
2 Makk 7:40 Nijn myös tämä caunist cuoli/ ja on caiken turwans pannut Jumalan päälle.
2 Makk 7:41 Wijmeiseldä myös äiti mestattin.
2 Makk 7:42 Nijn paljon olcon kyllä pacanalisist uhreist/ ja hirmuisest pijnast.

Vers. 1. Sian liha syömän) Oli kieltty Judalaisten Lais/ Lev.$ 11:7. Cuitengin ei he täsä erinomaisest sentähden sodi/ waan Jumalan Lain/ heidän uscons ja Jumalan palweluxen tähden/ ettei he sijtä luowuis: Sillä sitä Antiochus edzi/
v. 24. Ja että se oli Jumalan palweluxest/ ja ei syömisest (Sillä Antiochus ei sijhen ainoastans olis tytynyt) Sentähden tahdoit he ennen cuolla/ cuin wäärillen opettaillen ja Tyrannillen jotakin myötä anda/ eli saatta

muita heidän tawallans luopuman heidän Isäins Laist pacanaliseen Jumalan palweluxeen/ Sup.$ cap.$ 6:24. ja 28. Muutoin olis sencaltainen syöminen hädän aicana ei wähemmin sallittu/ cuin se/ että Dawid söi näkyleiwist/ 1. Sam. 21:6.

VIII. Lucu .

JUdas Maccabeus coco jääneist cuusi tuhatta miestä ja warusta idzens/ v. 1.
Nicanor ja Gorgias tule suurella joucolla händä wastan/ v. 8.
Waan Judas lohdutta ja neuwo wäkens/ jutellen cuinga Jumala ihmellisest autta hänen Canssans/ v. 12.
Lyö heitä ja woitta/ saa paljon ryöstö/ ja kijttä Jumalata/ v. 21.
Tappele usein Bacchidexen ja Timotheuxen cansa/ v. 30.

2 Makk 8:1 MUtta Judas Maccabeus ja hänen cumpanins menit sala sieldä ja täältä kylijn ja huudit cocon heidän langons/ ja jotca muutoin Judalaisten uscos pysynet olit/ että hän lähes cuusi tuhatta miestä cocon sai.
2 Makk 8:2 Ja he rucoilit Jumalata/ että hän cadzois sen köyhän Canssan puolen/ joca jocaidzelda waiwattu oli/ ja armadais Templitä/ jonga jumalattomat ihmiset saastuttanet olit/ ja turmelduа Caupungita/ joca peräti autiana oli.
2 Makk 8:3 Ja että hän cuitengin sitä wiatoinda werta/ joca hänen tygöns huuta/ cuulis:
2 Makk 8:4 Ja wiattomia lapsia/ jotca wastoin caicke oikeutta pistettin läpidze/ muistais/ ja costais hänen nimens pilcan.
2 Makk 8:5 JA Maccabeus jouckoinens waiwais pacanoita jalost/ sillä HERra lackais wihastans ja oli heillen taas armollinen.
2 Makk 8:6 Hän carcais tietämätä Caupungein ja kyläin päälle/ ja sytytti ne/ ja woitti ne soweliammat paicat/ ja teki wihollisillen suuren wahingon.
2 Makk 8:7 Mutta enimmäst teki hän ne yöllä/ että hänen töistäns lewiäldä puhuttin.
2 Makk 8:8 Mutta cosca Philippus näki/ että hän enämmin ja enämmin wäkewämmäxi tuli/ että hän nijn menestyi/ kirjoitti hän Ptolomeuxen alemmaisen Syrian ja Phenician Päämiehen tygö/ apua anoin/ sillä Cuningalle sijtä paljon oli.
2 Makk 8:9 Silloin lähetti Ptolomeus parhan ystäwäns/ Nicanorin Patroclin pojan/ cahdella kymmenellä tuhannella miehellä Judalaisia peräti häwittämän/ ja andoi hänelle Päämiehen cansans Gorgiaxen nimeldä/ joca harjandunut sotamies oli.

2 Makk 8:10 Mutta Nicanor ajatteli/ että hän fangituista Judalaisista sen rahan tahdoi saada/ jonga Cuningas Ruomalaisille wuosi wuodelda piti andaman/ nimittäin/ caxi tuhatta leiwiskätä.
2 Makk 8:11 Sentähden lähetti hän cohta sinne ja tänne/ Caupungeihin meren tygö/ ja andoi cuulutta/ cuinga hän Judalaisia myydä tahdoi/ yhdexänkymmendä yhten leiwiskän/ sillä ei hän luullut rangaistusta Jumalalda nijn läsnä olewan.
2 Makk 8:12 Cosca Judas cuuli sijtä joucosta/ joca Nicanorilla oli/ sanoi hän Judalaisille/ jotca hänen tykönäns olit/ että sotajoucko tulewa oli.
2 Makk 8:13 Jotca pelcurit olit/ ja ei ollut sitä uscallusta Jumalan tygö/ että hän rangaisepa oli/ ne juoxit sieldä ja pakenit.
2 Makk 8:14 Mutta ne muut myit caicki mitä heillä oli/ ja rucoilit HERra että hän pelastais ne jotca Nicanor myynyt oli/ ennen cuin hän heidän fangixi saanut oli.
2 Makk 8:15 Ja waicka ei hän sitä heidän tähtens tekis/ että hän cuitengin tekis sen lijton tähden cuin hän heidän Isäins cansa tehnyt oli/ ja hänen cuuluisan suuren nimens tähden/ jonga perän he nimitetyt owat.
2 Makk 8:16 Cosca nyt Maccabeus wäkens oli coonnut liki cuusi tuhatta miestä/ neuwoi hän heitä ensist/ ettei he hämmästyis wihollisia/ eikä pelkäis pacanain paljoutta/ jotca heitä wastoin oikeutta wäärydellä waiwaisit/ waan warjelisit idzens miehullisest.
2 Makk 8:17 Ja muistaisit sitä häpiätä cuin he pyhälle Caupungille tehnet olit/ ja cuinga he Caupungin häwäisnet ja waiwannet ja Lain olit pannet pois.
2 Makk 8:18 He luottawat (sanoi hän) heidän harniscoihins/ ja owat täynäns uhcausta/ mutta me luotam meidän Caickiwaldian Jumalam/ joca taita ei ainoastans yhdes silmän räpäyxes nijtä jotca nyt tulewat meitä wastan/ mutta myös coco mailman ylis alaisin cukista.
2 Makk 8:19 Hän luetteli myös heille caicki Historiat/ cuinga Jumala nijn usein armollisest heidän Isiäns auttanut oli. Cuinga Sennacherib sadalla/ cahdexalla kymmenellä ja wijdellä tuhannella yhtenä yönä tuli pois.
2 Makk 8:20 Cuinga sijnä tappeluxes Babelis oli käynyt Galaterejä wastan/ cuinga he caicki suureen tuscaan joutunet olit/ cahdexan tuhatta Judalaista/ ja neljä tuhatta Macedonialaista/ cuinga Macedonialiset pelgosta alallans olit/ ja ne cahdexan tuhatta Judalaista ainoastans Jumalan awulla/ sata ja caxikymmendä tuhatta miestä lyönet/ ja suuren hywyden sen cautta saanet.
2 Makk 8:21 Cosca hän tämän caltaisilla sanoilla heidän sydändäns rohwaisnut oli/ että he Lain ja Isäns maan edestä mielelläns cuolisit:
2 Makk 8:22 Teki hän neljä joucko/ ja asetti weljens ensimäisexi rindasotan/ että he sen johdataisit/

nimittäin Simon/ Joseph ja Jonathan/ ja andoi cullengin wijsitoistakymmendä sata miestä.
2 Makk 8:23 Sijtte andoi hän Eleazaruxen pyhä Kirja luke/ ja andoi heille merkin/ että heitä Jumala auttawa oli/ ja meni nijn muiden edellä sotan/ ja otti yhten Nicanorin cansa.
2 Makk 8:24 Mutta Caickiwaldias Jumala autti heitä että he coco joucon pacon löit ja hawoitit monda/ ja tapoit liki yhdexän tuhatta.
2 Makk 8:25 Ja ajoit nijtä taca/ jotca Judalaisia ostaman tullet olit/ ja otit heidän rahans.
2 Makk 8:26 Cuitengin heidän täytyi palata: sillä se oli Sabbathin ehto/ se oli syy/ että he lackaisit heitä ajamast taca.
2 Makk 8:27 Sijtte he otit saalin/ ja otit harniscat ja aset/ ja pidit Sabbathin/ ja ylistit ja kijtit Jumalata/ joca heidän sinä päiwänä pelastanut oli/ ja jällens alcanut hänen armons heille osottaman.
2 Makk 8:28 Sabbathin jälken jagoit he saalin waiwaisille/ leskille ja orwoille/ ja lijan pidit he heillens ja lapsillens.
2 Makk 8:29 Ja he pidit yhteisen rucouxen/ että laupias Jumala wihans peräti heistä pois käändäis.
2 Makk 8:30 Sijtte tappelit he usein Timotheuxen ja Bacchidexen cansa/ ja löit enämmän cuin caxikymmendä tuhatta miestä/ ja woitit linnat/ ja jagoit saalin tasan keskenäns/ ja maan culkiain/ orwoin/ leskein ja wanhain.
2 Makk 8:31 Ja cosca he saalin ottanet olit/ weit he aset linnoin/ ja weit suuren ryöstön Jerusalemijn.
2 Makk 8:32 Ja tapoit yhden jumalattoman Päämiehen Timotheuxen puolelda/ joca Judalaisia sangen cowan waiwannut oli.

IX. Lucu .

ANtiochus Persiast tulduans/ kysy cuinga Nicanorin ja Timotheuxen käwis/ ja riendä costaman Judalaisillen: Waan Jumala lyö hänen sairaudella/ puto waunusta sangen heicoxi/ v. 1.
Nöyryttä idzens HERran edes/ ja tahto tehdä Jerusalemille ja Templille hywä/ v. 12.
Ja ettei tauti tahdo luopua/ waan enämmin ja enämmin lisäyndy/ kirjoitta hän Judalaisten tygö/ ja teke poicans Cuningaxi/ ja cuole/ v. 18.

2 Makk 9:1 JUuri sijhen aican täytyi Antiochuxen Persiast häpiällä mennä pois:
2 Makk 9:2 Sillä cosca hän Persepolijn mennyt oli/ ja oli siellä ruwennut Kircko ryöstämän/ ja Caupungita woittaman/ nousit borgarit ja warjelit idzens/ ja ajoit Antiochuxen tacaperin/ että hänen häpiällä täydyi mennä pois.

2 Makk 9:3 Cosca hän Ecbathanas oli/ sai hän cuulla/ cuinga Nicanorin ja Timotheuxen käynyt oli.
2 Makk 9:4 Nijn hän julmistui ja aicoi Judalaisille sen häpiän costa/ ja waelsi päiwät ja yöt/ että hän pian sinne jouduis: sillä Jumalan wiha waati händä/ että hän nijn ylpiäst puhunut oli/ että nijn pian cuin hän Jerusalemijn tulis/ nijn hän tahdois Caupungist cuolluitten haudan tehdä.
2 Makk 9:5 SEntähden rangais hänen Caickiwaldias HERra Israelin Jumala/ salaisella rangaistuxella/ jota ei kengän parata taitanut. Sillä nijn pian cuin hän ne puhunut oli/ tuli hänelle sencaltainen wadzatauti/ ja nijn suuri kipu suolijns/ ettei händä autetta taittu.
2 Makk 9:6 Ja tosin hänelle tapahtui juuri oikein/ että hän muita moninaisilla ja ennen cuulemattomilla pijnoilla waiwannut oli.
2 Makk 9:7 Ei hän cuitengan luopunut hänen haastostans/ waan tuli kiuckuisemmaxi/ ja paloi pahudesta Judalaisia wastan/ ja kijruhti/ ja ajaisans putois hän waunuista nijn cowan/ että caicki hänen jäsenens kipiät olit.
2 Makk 9:8 Silloin täytyi hänen (joca ennen suurest ylpeydest ajatteli/ hän tahtoi meren wallita/ ja wuoret toinen toisens päälle panna) yhdest ainoast langemisest cannetta paarein päällä/ että jocainen ilmeisest näki hänesä Jumalan woiman.
2 Makk 9:9 Caswoit myös madot sijtä kirotusta ruumista/ ja mätäni suurella kiwulla/ että coco cappalet hänen ruumistans putoisit/ ja haisi nijn pahoin/ ettei kengän sitä kärsiä woinut.
2 Makk 9:10 Ja joca ennen ajatteli taiwan lijcuttawans/ sitä ei kengän canda tainnut sen kärsimättömän hajun tähden.
2 Makk 9:11 Silloin hänen täytyi ylpeydestäns lacata/ ja tunde/ että häneen Jumala nijn ruwennut oli/ ja kipu aina enäni.
2 Makk 9:12 JA cosca hän idze wijmeiseldä sitä hajua ei enä kärsiä woinut: Nijn hän sanoi: Se on oikein että ihminen Jumalan edes nöyryttä idzens/ ja ettei cuolewainen ihminen nijn röyckiä olis/ että hän idzens luulis Jumalan caltaisexi.
2 Makk 9:13 Ja se pahanelkinen rupeis rucoileman HERra/ joca ei sillen tahtonut armahta hänen päällens.
2 Makk 9:14 Ja lupais että hän pyhän Caupungin/ jonga hän ennen häwittä aicoi/ ja cuolluitten haudan sijtä tehdä/ piti asuwaiset wapaxi päästämän.
2 Makk 9:15 Ja Judalaiset/ joita ei hän ennen kelwollisexi lukenut haudatta/ waan linnuille ja pedoille syödä anda/ ne hän tahdoi wapaxi päästä nijncuin Athenangin Borgarit.
2 Makk 9:16 Ja sen pyhän Templin/ jonga hän ennen ryöstänyt oli/ tahdoi hän caickinaisella caunistuxella caunista jällens/ ja paljo enä pyhiä caluja sinne anda cuin siellä ennen ollut oli. Ja mitä wuosi wuodelta

uhrijn menemän piti/ sen tahdoi hän omastans anda.
2 Makk 9:17 Nijn myös idze tahdoi Judalaisexi tulla/ ja jocapaicas Jumalan woima kijttä ja julista.
2 Makk 9:18 MUtta tauti ei tahtonut luopua hänestä/ sillä Jumalan wanhurscas wiha oli tullut rascast hänen päällens/ epäili hän hengestäns/ ja kirjoitti tämän nöyrän kirjan Judalaisten tygö/ cuin seura:
2 Makk 9:19 Antiochus Cuningas ja Förstí/ taridze Jumalisille Judalaisille terwetystäns.
2 Makk 9:20 Jos te lapsinenna raidisna ja terwenä oletta/ ja teidän käy hywin/ sijtä minä kijtän Jumalata/ waan minä olen sangen kipiä.
2 Makk 9:21 Että minä mielelläni tahdoisin yhteisen rauhan pitä/ nijncuin tarwe myös waati/ sijtte cuin minä Persian tiellä kipiäxi tulin/ olen minä armollisest ajatellut teidän uscollisuden ja ystäwyden päälle.
2 Makk 9:22 Ehkä minä toiwon idzeni paranewan.
2 Makk 9:23 Ja että minun Isän/ cosca hän ylimmäisijn maacundijn meni/ teki Cuningan hänen peräns.
2 Makk 9:24 Että tiettämän piti/ (Jos jotakin tapahtuis/ eli muutoin rijta nousis) cuca Herra olis/ ja ettei waldacunda hajotettais.
2 Makk 9:25 Nijn myös minä/ että minä näen/ cuinga ymbäriasuwaiset Förstit minun waldacundani himoidzewat/ jos minun pahoin käwis/ olen minä minun poicani Antiochuxen Cuningaxi/ tehnyt/ jonga minä usein teillen cuuluttanut olen/ cosca minä ylimmäisijn maacundijn waelsin/ sen minä myös nyt teillen cuulutan.
2 Makk 9:26 Sentähden minä neuwon ja rucoilen teitä/ caickein hywäin töiden tähden/ cuin minä caikille yhteisest/ ja erinomaisest idzecullekin osottanut olen/ että te minulle ja minun pojalleni tästälähin ystäwäliset ja uscolliset olisit.
2 Makk 9:27 Sillä minä toiwon hänen ystäwälisen ja armollisen teille olewan/ ja minun tapani seurawan.
2 Makk 9:28 Nijn cuoli se murhaja ja Jumalan pilckaja Antiochus suures kiwus/ nijncuin hän muillen tehnyt oli/ muucalaisella maalla ja corwes/ surkialla cuolemalla.
2 Makk 9:29 Ja Philippus/ joca hänen cansans caswatettu oli/ saatti hänen maahan/ ja että hän Antiochuxen poica pelkäis/ pakeni hän Egyptijn Cuningas Ptolomeus Philometorin tygö.

X. Lucu .

JUdas woitta Templin/ puhdista sen ja uhra siellä/ juuri sinä päiwänä jona pacanat sen saastuttanet olit/ v. 1.
Antiochus Eupator Cuningaxi tulduans/ pane Lysian Päämiehexi: Mutta Ptolomeus Macro pannan pois: Gorgias myös tehdän Päämiehexi/ ja asetta idzens Judalaisia wastan/ v. 10.

Judas rohwaise idzens/ woitta monda linna/ ja tappa ne cuin nijsä owat/ v. 16.
Timotheus tule sangen suurella joucolla händä wastan/ Mutta Jumala autta händä ihmellisestä/ että he lyödön/ ja Timotheus pakene Gazaraan. Judas tule sen eteen/ woitta Caupungin ja tappa Timotheuxen/ v. 24.

2 Makk 10:1 NIin andoi Jumala Maccabeuxelle ja hänen joucollens rohkeuden/ että he Templin ja Caupungin woitit jällens/
2 Makk 10:2 Ja cukistit ne muut Altarit ja kircot/ cuin pacanat sinne ja tänne catuille rakendanet olit.
2 Makk 10:3 Ja sijtte cuin he Templin puhdistanet olit/ teit he toisen Altarin ja otit limpsiötä ja iskit walkian/ ja uhraisit taas/ joca ei cahdes ajastajas ja cuudes Cuucaudes tapahtunut ollut/ ja uhraisit suidzutust/ ja sytytit lamput/ ja panit näkyleiwät edes.
2 Makk 10:4 Cosca nämät caicki tapahtunet olit/ langeisit he caswoillens maahan HERran eteen/ ja rucoilit ettei hän heitä enämbi sencaltaiseen tuscaan tulla andais. Waan jos he enämbi olit syndiä tekewät händä wastan/ että hän heitä armollisest rangaisis/ eikä andais heitä Jumalan pilckaitten/ ja julmain pacanain käsijn.
2 Makk 10:5 Ja Jumala laitti sen nijn/ että sinä päiwänä. Templi puhdistettin/ jona päiwänä pacanat sen saastuttanet olit/ nimittäin/ wijdendenä colmattakymmendenä päiwänä Casleun Cuusta.
2 Makk 10:6 Ja he pidit ilolla cahdexan päiwä pyhä/ nijncuin Juhla Lehtimajois. Ja ajattelit/ että he ennen paljo aica heidän Lehtimajan Juhlans corwesa ja luolisa/ nijncuin medzän pedot/ pitänet olit.
2 Makk 10:7 Ja cannoit cuckaisita ja wiherjäisiä oxia ja Palmuja/ ja kijtit Jumalata/ joca heille woiton andanut oli/ hänen Templiäns puhdista.
2 Makk 10:8 He annoit myös käskyn caikillen Judalaisillen/ että se päiwä wuosi wuodelda pyhitetäisin.
2 Makk 10:9 Ja näin on Antiochuxest Epiphanexest loppu.
2 Makk 10:10 NYt seura Antiochus Eupatorist/ sen jumalattoman Antiochuxen pojast/ mitä sota hänen ajallans alati ollut on.
2 Makk 10:11 Cosca Eupator Cuningaxi tuli/ pani hän Lysian/ joca ennen Päämies Phenicias ja Celosyrias oli/ ylimmäisexi Förstixi.
2 Makk 10:12 Mutta Ptolomeus Macron/ joca mielelläns Judalaiset olis oikeudella warjellut/ että he sijhenasti nijn paljon wäkiwalda ja wääryttä kärsinet olit/ ahkeroidzi että heidän piti saaman rauhas olla.
2 Makk 10:13 Sentähden cannoit hänen ystäwäns hänen päällens Eupatorin edes/ ja cudzuit hänen julkisest pettäjäxi/ että hän Cyprin luodon/ jonga Philometor hänen halduns andoi/ Antiochus Epiphanexelle andanut

oli/ ja täytyi halwimmas wiras olla. Ja hän murhetti nijn cowan että hän idzens myrkyllä surmais.
2 Makk 10:14 Cosca Gorgias näiden paickain Päämiehexi tuli/ otti hän sotaväke/ ja asetti idzens erinomaisest Judalaisia wastan.
2 Makk 10:15 Sitä myös rupeisit Edomerit tekemän/ cusa he woit/ ajoit Judalaiset pois linnoista ja soweliaista kylistä/ ja otit tygöns luopunet Judalaiset/ jotca olit ajetut pois Jerusalemist.
2 Makk 10:16 SIlloin tuli cocon Maccabeus ja hänen jouckons ja rucoilit/ että Jumala heidän puoldans pidäis.
2 Makk 10:17 Ja carcaisit Edomerein päälle wahwoin kylijn/ ja otit heidän wäkiwallalla/ ja surmaisit caicki mitä muurin päällä heitä wastas olit/ ja mitä he muutoin käsitit/ cahtenkymmenen tuhanden asti.
2 Makk 10:18 Mutta heildä pääsi cahten wäkewän tornijn yhdexän tuhatta/ jotca heitäns olit warustanet päällecarcaust wastan.
2 Makk 10:19 Silloin asetti Maccabeus Simonin/ Josephin ja Zacheuxen/ ja andoi heille nijn paljon wäke/ että he wäkewät kyllä olit carcaman päälle/ mutta hän idze meni edemmä muiden Caupungitten eteen.
2 Makk 10:20 Mutta Simonin joucko andoi idzens wietellä rahalla/ nijldä jotca tornis olit/ ja otit wijsi neljättäkymmendä tuhatta culdapenningitä nijldä/ ja päästit heidän sieldä.
2 Makk 10:21 Cosca Maccabeus sen tietä sai/ cudzui hän cocon Päämiehet/ ja candoi heidän päällens/ että he heidän weljens olit rahan myynet/ ja wihamiehet olit sieldä päästänet pois:
2 Makk 10:22 Ja andoi heidän tappa nijncuin pettäjät/ ja carcais cohta nijden cahden tornin päälle.
2 Makk 10:23 Ja hänelle menestyi/ ja surmais nijsä cahdesa linnasa enä cuin caxikymmendä tuhatta miestä.
2 Makk 10:24 MUtta Timotheus/ jonga Judalaiset ennen lyönet olit/ walmisti idzens paljolla muucalaisella wäellä/ ja cocois suuren joucon hewoismiehiä Asiasta/ ja tuli sillä ajatuxella/ että hän Judalaiset peräti häwitäis.
2 Makk 10:25 Ja cosca hän maalle tuli/ rucoili Maccabeus ja hänen jouckons HERra/ ja panit tuhca päidens päälle/ ja puit säkit päällens.
2 Makk 10:26 Ja langeisit maahan Altarin eteen/ ja rucoilit/ että Jumala heille armollinen ja heidän wihollisillens armotoin olis/ ja asetais idzens nijtä wastan/ jotca idzens asettawat händä wastan/ nijncuin Lais kirjoitettu on.
2 Makk 10:27 Cosca he nyt näin rucoillet olit/ otit he asens/ ja menit hywän matcan ulos Caupungin eteen/ sijhenasti että he wihollisten tygö tulit.
2 Makk 10:28 Ja nijn pian cuin Auringo nousi tappelit he/ waicka ei se yhtäläinen joucko ollut/ sillä Judalaisilla oli hywä turwa Jumalan tygö (joca wahwa woiton mercki on) ne toiset olit ainoastans alcanet sulasta coirudesta ja ylpeydestä.

2 Makk 10:29 COsca sota cowimmallans oli/ näyit wihollisille taiwast wijsi jalo miestä hewoisten päällä cullaisilla suidzilla/ jotca käwit Judalaisten edellä/ ja caxi olit Maccabeuxen tykönä/ ja warjelit hänen heidän aseillans/ ettei händä kengän haawoitta taitanut.
2 Makk 10:30 Ja ambuisit nuolia ja pitkäisen leimauxia wihollisten päälle/ että he secaunsit ja pakenit.
2 Makk 10:31 Ja lyötin caxikymmendä tuhatta ja wijsi sata jalcawäest/ ja cuusi sata hewoismiestä.
2 Makk 10:32 MUtta Timotheus pakeni Gazaran päin wahwaan kylään/ joca Chereaxella Päämiehellä oli.
2 Makk 10:33 Nijn pijritti Maccabeus ja hänen jouckons sen neljäxi päiwäxi.
2 Makk 10:34 Mutta jotca kyläs olit luotit sen päälle/ että se nijn corkialla oli/ ja pilckaisit ja häwäisit ylön muodottamast.
2 Makk 10:35 Mutta wijdendenä päiwänä wihaistui caxikymmendä nuorta miestä sen pilcan tähden/ ja juoxit miehullisest/ caraten muurin tygö/ ja tapoit kiucus mitä tuli heidän wastans.
2 Makk 10:36 Nijtä seuraisit muut ja astuit muurin päälle ja sytytit tornin ja poltit ne Jumalan pilckajat.
2 Makk 10:37 Monicahdat hackaisit porteja/ että coco joucko pääsi sisälle/ ja woitit nijn Caupungin ja tapoit Timotheuxen/ joca idzens cuoppan lymyttänyt oli/ ja hänen weljens Cherean Apollophanexen cansa.
2 Makk 10:38 Cosca he nämät toimittanet olit/ ylistit he HERra kijtoswirrellä/ joca Israelille nijn suuren hywän työn näyttänyt/ ja heillen woiton andanut oli.

XI. Lucu .

LYsias coco suuren joucon ja mene Judean/ v. 1.
Judas rucoile Jumalata ja mene heitä wastan/ lyö heistä paljon nijn että Lysian täyty paeta/ v. 6.
Teke rauhan Judalaisten cansa/ ja kirjoitta heidän tygöns/ v. 13.
Cuningas wahwista sen kirjallans Lysian tygö/ andain heillen Templin jällens. Kirjoitta myös idze Judalaisten tygö/ ja salli heidän rauhas waelda hänen maallans/ v. 23.
Kirjoittawat myös Ruomalaiset heidän tygöns/ wahwistain Antiochuxen tegon/ v. 34.

2 Makk 11:1 COsca Lysias Cuningan edustosmies ja lango ja ylimmäinen neuwonandaja nämät caicki tietä sai/ oli hänen mielens sangen paha.
2 Makk 11:2 Ja cocois yhten cahdexankymmendä tuhatta miestä ja caiken hewoismies joucon ja meni Judalaisia wastan/ sijnä luulos/ että hän pacanat Caupungihin panis.
2 Makk 11:3 Ja että hän Templin nautidzis hänen wuosi tarpeixens/ nijncuin muutkin pacanain kircot ja Pappius wuosi wuodelda myydän.

2 Makk 11:4 Mutta ei hän ajatellut että Jumala wielä wäkewämbi on/ waan luotti suuren jouckons päälle/ cuin hänellä oli hewois ja jalcawäest/ ja nijden cahdexankymmenen Elephantin päälle.
2 Makk 11:5 Cosca hän nyt Judean tuli/ sioitti hän idzens yhden kylän eteen/ Bethzura nimeldä/ joca Jerusalemist oli wijden wacomitan tacana wuorella.
2 Makk 11:6 Cosca Maccabeus ja jotca hänen cansans olit sen cuulit/ että hän kylän woittanut oli/ rucoilit he ja caicki joucko HERra huocauxilla ja kyynelillä/ että hän yhden hywän Engelin lähetäis/ joca Israeli auttais.
2 Makk 11:7 Ja Maccabeus oli ensimäinen joca hänens warusti/ ja neuwoi muita/ että he hänen cansans coettelisit ja weljiäns auttaisit.
2 Makk 11:8 Ja menit nijn toinen toisens cansa ulos. Mutta nijn pian cuin he ulos Jerusalemin eteen tulit/ näkyi heille yxi hewoisinens walkeis waatteis ja culdaisis haarniscois/ ja meni heidän edelläns.
2 Makk 11:9 Nijn he kijtit laupiasta Jumalata/ ja olit rohkiat lyömän heidän wihollisians/ waicka he wielä julmimmat pedot olis ollet/ ja olis rautainen muuri heidän edesäns.
2 Makk 11:10 Sencaltaisella sydämellä waelsi coco joucko edeskäsin heidän auttajans cansa/ jonga heille se laupias Jumala taiwast lähettänyt oli.
2 Makk 11:11 Ja carcaisit wihollistens päällen nijncuin Lejonit/ ja löit heistä yxi toistakymmendä tuhatta jalcawäke/ ja cuusitoistakymmendä sata hewoismiestä.
2 Makk 11:12 Ja caicki muut pacoon carcotit/ että enin osa cuin sieldä palais/ haawoitettu oli. Ja Lysias idze myös häpiälisest pakeni ja pääsi pois. Cuitengin oli Lysias toimellinen mies.
2 Makk 11:13 Cosca hän nyt sitä tappelusta/ jonga hän cadottanut oli/ idzelläns ajatteli/ ja näki Judalaiset woittamattomaxi/ että heitä Caickiwaldias Jumala nijn autti/ lähetti hän heidän tygöns/ ja taridzi heille rauha.
2 Makk 11:14 Ja lupais myös/ että hän Cuningan saattais heidän ystäwäxens.
2 Makk 11:15 Se kelpais Maccabeuxelle/ sillä hän sen näki parahaxi. Ja Cuningas mielistyi sijhen sowindon/ cuin Lysias Maccabeuxen ja Judalaisten cansa tehnyt oli.
2 Makk 11:16 Ja kirja jonga Lysias kirjoitti Judalaisten tygö/ oli näin: Lysias toiwotta Judalaisille terweyttäns.
2 Makk 11:17 JOhannes ja Absolom teidän lähetyxen/ toit yhden kirjan/ ja owat rucoillet sitä asiata/ jonga tähden he lähetetyt olit.
2 Makk 11:18 Mitä nyt Cuningallen ilmoittamist on ollut/ olen minä tehnyt/ ja hän on caickijn mitä tarpellinen on/ suostunut.
2 Makk 11:19 Jos te nyt sanan ja lupauxenne pidätte/ nijn minä myös edespäin ahkeroidzen teidän

parastan cadzo.
2 Makk 11:20 Ja joca cappalesta erinäns/ on teidän ja minun lähetyxelläni käsky teitä pidemmäldä neuwo.
2 Makk 11:21 Tälläns olcat Jumalan huomas/ Annettu 148. wuonna/ 24. päiwänä Dioscorin Cuusta.
2 Makk 11:22 Cuningan kirja oli näin: Antiochus Cuningas/ terwettä hänen weljens Lysiasta.
2 Makk 11:23 ETtä meidän Isäm tääldä erinnyt on/ ja Jumalaxi tullut/ ei ole meille mitän rackamba/ cuin se
että rauha meidän waldacunnasam olis/ että jocainen omans cadzo sais.
2 Makk 11:24 Me cuulemme nyt/ ettei Judalaiset ole tahtonet suostua heidän Jumalan palweluxens
muutoxeen pacanain tawalla/ waan tahtowat heidän uscosans pysyä/ ja anowat/ että he sijnä saisit pysyä.
2 Makk 11:25 Että me nyt sen hywäxi löydämme/ että tämä Canssa myös rauhas eläis/ ja alallans olis/ nijn
on meidän tahtom/ että heillen heidän Templins jällens annetan/ ja annetan olla heidän hallituxesans ja
menoisans/ nijncuin heidän esiisänsäkin ollet owat.
2 Makk 11:26 Sentähden tee sinä hywin/ ja lähetä muutamita heidän tygöns/ heidän cansans rauha
tekemän/ Että cosca he meidän tahtom tietäwät/ surutoinna owat/ ja heidän töistäns pelkämätä pitäwät
waarin.
2 Makk 11:27 Cuningan kirja Judalaisten tygö/ oli näin:
2 Makk 11:28 Antiochus Cuningas/ toiwotta Judalaisten Radille ja Canssalle/ terweyttäns. Jos teidän
caickein hywin käwis/ sen me mielelläm cuulisim/ meidän käy hywin.
2 Makk 11:29 Menelaus on meille ilmoittanut/ että te tahdotte waelda meidän maallam/ ja teidän asian
meidän tykönäm toimitta.
2 Makk 11:30 Sentähden caicki ne Judalaiset cuin tämän ja colmannenkymmenen päiwän wälillä
Huhticuusta waeldawat/ pitä wapa tie oleman/ idzens pitä ruas ja muus heidän Lakins jälken/ cuin ennengin.
2 Makk 11:31 Ei myös kenengän pidä mitän paha tapahtuman/ sentähden/ cuin tähän asti meillen tehty on.
2 Makk 11:32 Todistuxexi olen minä Menelauxen teidän tygön lähettänyt/ teillen lewiämmäldä tätä
ilmoittaman.
2 Makk 11:33 Tälläns olcat Jumalan huomas 148. wuonna/ 15. päiwänä Huhticuusta.
2 Makk 11:34 Kirjoitit myös Ruomalaiset Judalaisten tygö/ cuin seura:
2 Makk 11:34 Quintus Memmius ja Titus Manlius Ruomalaisten sanansaattajat taridzewat Judalaisillen
heidän terwetystäns.
2 Makk 11:36 CAickijn cuin Lysias Cuningan suculainen teillen myötä andanut on/ suostumma me myös.
Mutta että hänellen näky se hywäxi/ muutamat asiat Cuningan tygö anda tulla/ nijn sowitelcat keskenän/ ja
lähettäkät nopiast jocu meidän tygöm/ että me yhdistäisim idzem toinen toisem cansa/ sillä me menem

parhallans Antiochiaan.
2 Makk 11:37 Sentähden kijruhtacat teitän/ ja lähettäkät monicahtoja/ että me tiedäisim teidän mielen. Tälläns olcat Jumalan huomas.

Vers. 23. Jumalaxi tullut) Tämä on alcu ja oikia syy epäjumalan palweluxeen/ että ne jotca jotakin erinomaista mailmas toimittanet owat/ ihmisten hywäxi/ eli ne cuin woimalliset ollet owat/ ja suurta wäkiwalda tehnet/ tahtowat sijtte palwelusta/ nijncuin jumalat/ ja sijtä saada ijancaickista nime. Nijn myös cosca jocu tahtoi edesmennyillens suurta cunniata näyttä/ owat he heidän cuwans pannet ylös/ ja cuuluttanet heitä jumaloixi/ uhrannet ja palwellet nijtä: Sijtä tule että muutamat owat sanonet idzens syndynexi jumalan sugusta. On sentähden epäjumalan palwelus/ sula ihmisten ylpeys ja turhan cunnian pyyndö/ Sap.$ 14:14.

XII. Lucu .

SYrialaisten Päämiehet waiwawat cuitengin Judalaisia/ upottain caxi sata Judalaista Joppes/ Judas poltta heidän hahtens/ lyö monda cuoliaxi/ nijn myös Jamnias/ v. 1.
Woitta Arabialaiset ja Caspin woimallisen Caupungin/ v. 10.
Maahan lyö myös Timotheuxen wartiat ja hänen jouckons/ Timotheus pakene/ v. 17.
Ephronis lyö hän wijsi colmattakymmendä tuhatta/ v. 27.
Mene Gorgiast wastan/ woitta hänen/ ja lähettä caxi tuhatta Drachmat Jerusalemijn/ ricosuhrixi/ nijden edest cuin Israelist lyötin/ v. 32.

2 Makk 12:1 CAhdexandena wijdettäkymmendä wuotena toista sata/ wijdendenä toistakymmendenä päiwänä Huhticuusta/ cosca tämä sowindo näin päätetty oli/ meni Lysias Cuningan tygö/ waan Judalaiset wiljelit peldons.
2 Makk 12:2 Mutta sen paican Päämiehet/ Timotheus ja Apollonius jalon Apolloniuxen poica/ ja Hieronymus ja Demophon/ Nicanorin Cyprin Päämiehen cansa/ ei heille andanut rauha eikä lepo.
2 Makk 12:3 Ja Joppen asuwaiset teit petollisen työn/ sillä he saatit Judalaiset jotca heidän tykönäns asuit sijhen mieleen/ että he waimoinens ja lapsinens menisit nijhin haaxijn/ jotca he walmistanet olit/ nijncuin he hywät ystäwät olisit ollet.
2 Makk 12:4 Cosca Judalaiset sen teit/ cuin Caupungis päätetty oli/ eikä mitän waara peljännet/ ja tulit merelle/ upotit he heidän caicki/ caxi sata ihmistä.

2 Makk 12:5 Cosca Judas cuuli/ cuinga hirmuisest hänen weljeins cansa tehty oli/ käski hän Canssans ylös/ ja huusi sitä wanhurscasta Duomarita tygöns.
2 Makk 12:6 Ja meni nijtä wastan jotca hänen weljens murhannet olit/ ja sytytti yöllä portin/ ja poltti caicki hahdet/ ja mitä wäke porteis oli/ tappoi hän miecalla.
2 Makk 12:7 Mutta että Caupungi suljettu oli/ meni hän pois sillä mielellä/ että hän pian jällens tulis/ ja Caupungin pijritäis.
2 Makk 12:8 Ilmoitettin myös hänelle/ cuinga Jamnian asuwaiset sencaltaista aiwoit Judalaisille/ jotca asuit heidän tykönäns.
2 Makk 12:9 Sentähden carcais hän myös yöllä heidän päällens/ ja poltti heidän porttins ja caicki hahdet/ että se walkia Jerusalemijn näkyi/ joca cuitengin cahta sata ja neljäkymmendä wacomitta sieldä oli.
2 Makk 12:10 SIitte meni hän yhdexän wacomitta edes/ Timotheusta wastan/ nijn carcaisit wijsi tuhatta Arabialaista ja wijsi sata hewoismiestä hänen päällens/ ja tappelit hänen cansans/ ja teit suuren murhan.
2 Makk 12:11 Ja Judas jouckoinens/ sai Jumalan awulla woiton: Ja että Arabialaiset woitetut olit/ rucoilit he rauha/ ja lupaisit hänellen eläimitä/ ja myös muutoin händä autta.
2 Makk 12:12 Judas ajatteli/ cuin myös tosi oli/ he taidaisit hänellen tarpelliset olla/ ja lupais heillen rauhan. Ja cosca he sen toinen toisellens luwannet olit/ menit he cotians jällens.
2 Makk 12:13 HÄn ängäis myös yhten Caupungijn/ joca silloilla warjeldu/ ja muurilla suljettu oli/ cusa moninaista Canssa asui/ ja cudzuttin Caspixi.
2 Makk 12:14 Waan ne cuin Caupungisa olit/ luotit heidän wahwan muurins päälle/ ja suuren warans päälle ruasta/ ja ei paljo Judasta eikä hänen wäestäns lucua pitänet/ ja he päälisexi pilckaisit heitä/ ja häwäisit ja kiroilit pahasti.
2 Makk 12:15 Nijn huusi Judas ja hänen jouckons sen caiken mailman wäkewän HERran tygö/ joca Josuan aicana/ ilman caikita sotaaseita (joita päällecarcamises tarwitan) Jerihon maahan cukistanut oli.
2 Makk 12:16 Ja juoxit kiucus muurin tygö/ ja woitit Caupungin/ ja tapoit määrättömän paljon ihmisiä/ että oja/ joca sijnä tykönä oli/ kyllä cahta wacomitta lewiä/ näkyi cuin sula weri.
2 Makk 12:17 Sitälikin menit he edemmä/ seidzemen sata ja wijsikymmendä wacomitta/ ja tulit Tharahn puoleen/ Judalaisten tygö/ jotca Tubianereixi cudzuttin.
2 Makk 12:18 Mutta ei he löytänet Timotheusta/ Sillä hän oli sieldä paennut ja ei mitän toimittanut/ waan että hän yhden kylän wahwast warustanut oli.
2 Makk 12:19 Nijn nousi caxi Päämiestä Maccabeuxen joucosta/ nimittäin/ Dositheus ja Sosipator/ ja tapoit caicki heistä/ jotca Timotheus warjeluxexi jättänyt oli/ enä cuin kymmenen tuhatta wäkewätä.

2 Makk 12:20 Mutta Maccabeus aseitti wäkens/ ja jacoi monicahtoin jouckoin/ ja meni Timotheusta wastan/ jolla oli sata ja caxikymmendä tuhatta jalcamiestä/ ja wijsitoistakymmendä sata hewoismiestä.
2 Makk 12:21 Cosca Timotheus ymmärsi/ että Judas tuli händä wastan/ lähetti hän waimot ja lapset/ ja jotca ei sotan kelwannet/ yhten kylän Carnioon/ joca soucalla wuorella oli/ ettei sitä pijrittä saatu.
2 Makk 12:22 Mutta cosca hän ensimäisen Maccabeuxen joucon nähdä sai/ tuli wihollisillen pelco/ että se heitä wastan oli/ ja idzens näytti/ joca caicki cappalet näke/ ja rupeisit pakeneman yxi sinne/ toinen tänne/ että he idze keskenäns wahingoidzit ja haawoitit.
2 Makk 12:23 Mutta Judas meni peräs/ ja löi jumalattomat/ ja tappoi colmekymmendä tuhatta.
2 Makk 12:24 Ja Timotheus tuli Dositheuxen ja Sosipatorin käsijn/ ja rucoili heitä hartast/ ettei he händä tappais: Sillä hänellä oli paljo heidän Isiäns ja weljiäns/ joidenga myös täydyis cuolla/ jos hän tapetaisin.
2 Makk 12:25 Cosca hän nyt luwannut oli määrättynä päiwänä wahingoittamata heidän jällens anda heillen/ päästit he hänen weljeins tähden wallallens.
2 Makk 12:26 Sijtte meni Maccabeus Carniota ja Atargatiota päin/ ja tappoi wijsicolmattakymmendä tuhatta miestä.
2 Makk 12:27 Tämän matcan ja tapon peräst/ meni sitä wahwa Caupungita Ephronita wastan/ cusa Lysias/ ja muutoin paljon wäke oli. Mutta ne nuoret miehet/ jotca Caupungin edes olit/ warjelit idzens urhollisest/ sillä heillä oli nuolia ja aseita kyllä.
2 Makk 12:28 Nijn he huusit HERran tygö/ joca woimallisest wihollisten wäkewyden särke/ ja woitit Caupungin/ ja tapoit wijsicolmattakymmendä tuhatta miestä.
2 Makk 12:29 Sijtte menit he sieldä Schytialaisten Caupungita wastan/ joca cuusi sata wacomitta Jerusalemist on.
2 Makk 12:30 Mutta että Judalaiset/ jotca Schytialaisten seas asuit/ todistit heistä/ että he caicke ystäwyttä heillen sillä cowalla ajalla näyttänet olit/ käytit he myös heidäns ystäwälisest heitä wastan/ ja kijtit heitä sen edest/ Ja anoit edespäingin heidän Canssans wastan nijn hywän tahtoiset oleman.
2 Makk 12:31 Ja palaisit nijn Jerusalemijn/ ja tulit juuri Helundaina cotia.
2 Makk 12:32 MUtta Helundain jälken menit he Gorgiasta Edomiteritten Päämiestä wastan.
2 Makk 12:33 Se cohtais heidän colmella tuhannella jalcamiehellä ja neljällä sadalla hewoismiehellä.
2 Makk 12:34 Ja cosca tappeleman ruwettin/ tuli sijnä monicahtoja Judalaisia pois.
2 Makk 12:35 Ja Dositheus wäkewä hewoismies Bacenorixen joucosta sai Gorgiaxen kijnni/ ja piteli händä hamesta/ ja wei händä wäkiwallalla/ ja tahtoi hänen eläwäldä fangixi otta. Mutta Thracian hewoismies ajoi hänen tygöns/ ja hackais häneldä käsiwarren pois/ nijn että Gorgias pääsi Moresaan.

2 Makk 12:36 Cosca Gorgiaxen joucko wielä idzens warjelit/ ja hätä käsis oli/ huusi Judas HERran tygö/ että hän heitä auttais ja heidän puolestans sodeis.
2 Makk 12:37 Ja huusi hänen wäkens Ebrean kielellä/ ja rupeis weisaman. Silloin Gorgiaxen wäki tapaturmast käänsit idzens pacoon.
2 Makk 12:38 Ja Judas meni wäkinens Odollamin Caupungijn/ ja että se wielä Helundai wijcko oli/ puhdistit he heidäns Lain jälken/ ja pidit siellä Sabbathia.
2 Makk 12:39 TOisna päiwänä tulit he Judan tygö/ cuolluitans ottaman/ nijncuin tapa on/ ja hautaman heitä Isäins tygö.
2 Makk 12:40 Cosca he nyt risuit/ löysit he cungin cuollen paidan alda Clenodiait Jamnian epäjumalita/ jotca Judalaisille Laisa kieltyt owat.
2 Makk 12:41 Nijn se tuli jocaidzellen ilmei/ mingätähden nämät tapetut olit.
2 Makk 12:42 Silloin he kijtit Jumalata wanhurscasta Duomarita/ joca salatyön nijn ilmei saattanut oli/ ja rucoilit händä/ ettei hän tämän synnin tähden heitä caickia häwitäis. Ja Judas se jalo Sangari neuwoi joucko lohdulliset/ että he edespäin synnist idzens warjelisit/ cosca he silmilläns näit/ nämät heidän syndeins tähden tapetuxi.
2 Makk 12:43 Sijtte käski hän heidän awun coota/ caxi tuhatta Drachmat hopiata/ ne hän lähetti Jerusalemijn ricosuhrixi/ ja teki hywin ja jalosti sijnä/ että hän heitä ylösnousemisest neuwoi.
2 Makk 12:44 Sillä jos ei hän sitä toiwonut olis/ ettei ne jotca tapetut olis ylösnousis/ olis turha ja hulluus ollut cuolluitten edestä rucoilla.
2 Makk 12:45 Waan että hän muisti/ että jotca oikias uscosa cuolewat/ toiwowat ilo ja autuutta/ on hywä ja pyhä ajatus ollut/
2 Makk 12:46 Sentähden on hän myös näiden cuolluitten edestä rucoillut/ että heillen synnit andexi annetaisin.

Vers. 43. Ricosuhrixi) Jos Judas jotakin sencaltaista tehnyt on/ eli jos se hywin ja oikein tehty on/ sen me annam silläns olla. Mutta sen me tiedäm/ että waicka Jumala Mosexen Laisa wisusti on andanut kirjoitta caicki uhrit/ joilla hän tahto palwelda/ ei cuitengan ole mitän mainittu uhreista cuolluitten edest. Ei myös mahda kengän Jumalata palwella toisella tawalla/ cuin sillä jonga hän idze sanasans meillen ilmoittanut on.

XIII. Lucu .

ANtiochus tule sangen suurella joucolla Judeat wastan/ johonga Menelaus händä wahwista/ ja sentähden

häneldä tapetan/ v. 1.
Judas ja Canssa huutawat Jumalan tygö/ mene wihollisten puolen Modinijn/ ja lyö heistä neljä tuhatta:
Antiochus mene Bethzuran eteen/ cusa ei hän mitän toimita/ v. 9.
Saa tietä Philippuxen linnan Isändäns Antiochias hänestä luopuwan/ teke sijs rauhan Judalaisten cansa/
cunnioitta Templiä ja Judasta paljon/ v. 23.

2 Makk 13:1 YHdexändenä wuonna wijdettäkymmendä toista sata/ ilmoitettin Judalle ja hänen joucollens/
että Antiochus Eupator suurella joucolla Judeat wastan tuli.
2 Makk 13:2 Ja Lysias hänen edustusmiehens ja ylimmäinen neuwonandajans hänen cansans/ ja heillä oli
sata ja kymmenen tuhatta Grekiläistä jalcamiestä/ ja wijsi tuhatta ja colme sata hewoismiestä ja caxi
colmattakymmendä Elephantia/ ja colme sata waunua rautaisilla pijlillä.
2 Makk 13:3 Oli myös Menelaus mennyt heidän puolellens/ ja neuwonut Antiochusta suuresta
ulcocullaisudesta Isäns maata häwittämän/ ettähän sen cautta ylimmäisen Papin wiran olis saanut.
2 Makk 13:4 Mutta caickein Cuningasten Cuningas käänsi Antiochuxen mielen/ että hän sen carcurin
rangais. Sillä Lysias täytti hänen caiken tämän lewottomuden syyxi/ sentähden andoi hän hänen Bereaan
wiedä/ ja heidän maans tawalla siellä tappa.
2 Makk 13:5 Sillä siellä oli yxi torni wijttäkymmendä kynärätä corkia täynnä tuhca/ ja tuhwan päällä oli
ymbärijuoxewainen ja pijckinen ratas.
2 Makk 13:6 Sen päällä murettin Jumalan pilckajat ja suuret pahan tekiät.
2 Makk 13:7 Sencaltaisella cuolemalla täytyi myös Menelauxen cuolla/ ja ei haudattaman.
2 Makk 13:8 Ja hänellen tapahtui oikein/ sillä hän usein HERran Altarita wastan/ cusa se pyhä tuli ja tuhca
oli/ syndiä tehnyt oli/ piti hänen myös tuhwan päällä cuoleman.
2 Makk 13:9 Mutta Cuningas oli sangen kiucus Judalaisten päällen/ ja aicoi nijn hirmuisest heillen tehdä/
cuin hänen Isänsäckin tehnyt oli:
2 Makk 13:10 Sen ymmärsi Judas/ ja käski caiken Canssan rucoilla HERra päiwällä ja yöllä/ että hän heitä
nyt/ cuin usein ennengin/ heitä wastan auttais/ jotca Lain/ Isän maan/ ja pyhän Templin ryöstätä tahdoit.
2 Makk 13:11 Ja ettei hän Canssans/joca näpiäst hengens wetänyt oli/ kirottuiden pacanain käsijn andais.
2 Makk 13:12 Cosca he nyt sitä yximielisest teit/ ja rucoilit laupiasta Jumalata itculla ja paastolla/ ja
macaisit coco colme päiwä maasa/ lohdutti heitä Judas/ ja käski tulla tygöns.
2 Makk 13:13 Ja cosca hän ja wanhimmat yhdes oli/ piti hän neuwo heidän cansans/ että hän tahtoi/ ennen
cuin Cuningas jouckoinens Judean tulis/ ja Caupungin woittais/ händä wastan mennä/ ja Jumalan awulla

lopetta asian.
2 Makk 13:14 Ja andoi nijn idzens Jumalan haldun/ ja neuwoi wäkens sotiman rohkiast cuoleman asti/ warjella Lakia/ Templitä/ Caupungita/ Isän maata ja Esiwalda.
2 Makk 13:15 Ja sioitti idzens Modinijn/ ja andoi heillen tämän sanan merkixi: Jumala anda woiton. Sijtte nousi hän ylös yöllä parasten sotamiesten cansa/ ja carcais Cuningan leirijn/ ja löi cuoliaxi neljä tuhatta miestä/ ja ensimäiset Elephantit/ caickein nijden cansa cuin tornisa olit.
2 Makk 13:16 Nijn saatoit he suuren hämmästyxen ja pelgon coco leirijn.
2 Makk 13:17 Ja menit cunnialisest ja onnellisest sieldä huomeneldain cosca päiwä coitti/ sillä Jumala oli heidän auttajans ollut.
2 Makk 13:18 Mutta Cuningas/ cosca hän coetellut oli/ että Judalaiset nijn rohkiat olit/ palais hän ja meni sieldä tietöindä matca/
2 Makk 13:19 Ja wei wäkens Bethzuran Judalaisten linnan eteen/ josa ei wartioita ollut.
2 Makk 13:20 Mutta hän lyötin sieldä myös pacoon/ ja ei mitän toimittanut/ waan sai wahingon/ Sillä Judas toimitti caicki mitä tarwittin linnahan.
2 Makk 13:21 Mutta Judalaisist oli yxi Rodochus nimeldä/ se ilmoitti wihollisille caicki salaudet/ mutta hän sai sen tietä/ ja sai hänen kijnni/ ja ajoi sieldä pois.
2 Makk 13:22 SIitte sai Cuningas toisen miehen/ ja teki rauhan nijden cansa Bethzurast/ ja meni sieldä/ ja tappeli Judan cansa/ ja woitettin.
2 Makk 13:23 Ja että hän oli tietä saanut/ että Philippus luopunut oli/ jonga hän Antiochiaan peräns linnan isännäxi jättänyt oli/ hämmästyi hän cowin. Ja andoi suositella Judalaisten cansa/ ja sopi heidän cansans ja wannoi sen walan pitäwäns/ ja oli nijn heidän ystäwäns.
2 Makk 13:24 Ja uhrais ja cunnioitti Templi/ ja piti idzens ystäwälisest Caupungita wastan. Ja otti Maccabeuxen ystäwäxens/ ja teki hänen Päämiehexi Ptolemaidist Gerrenerin asti.
2 Makk 13:25 Mutta cosca Cuningas Ptolemaijn tuli/ ei ne Ptolemailaiset mielelläns sitä sowindota nähnet/ sillä he pelkäisit ettei heitä uscotais/ nijncuin ei he myös sanans pitänet ollet.
2 Makk 13:26 Silloin Lysias julkisest nousi/ ja wastais Cuningan puolest/ ja puhui nijn heidän cansans/ että he sijhen tydyit/ ja asetti heidän/ että heidän caicke hywä häneldä toiwoman piti. Sijtte waelsi hän tacaperin Antiochiaan jällens. Näin on tämän Cuningan matcustus ja cotia palajaminen ollut.

XIV. Lucu .

ALcimus canda Judan ja Judan Canssan päälle: Sentähden lähettä hän Nicanorin heitä wastan/ v. 1.

Judas huuta Jumalalda apua/ ja lyö händä: Nicanor ajattele tehdä rauhan Judan cansa/ v. 15.
Sitä walitta Alcimus Cuningan edes/ sentähden käsketän Nicanor fangixi ottaman Judast/ mutta hän pakene pois: Nicanor wanno Templin maahan cukistawans/ v. 26.
Hän tahto myös fangixi otta yhden cunnialisen miehen Rhazis nimeldä/ mutta hän pistä idzens läpidze/ ja pudotta alas muurilda/ v. 37.

2 Makk 14:1 COlmen wuoden perästä/ ymmärsi Judas ja hänen jouckons/ että Demetrius Seleucuxen poica/ Tripolijn paljolla wäellä ja paljoilla haaxilla tullut oli/
2 Makk 14:2 Ja maan woittanut/ ja Antiochuxen Lysiaxen hänen edustusmiehens cansa lyönyt oli.
2 Makk 14:3 Mutta Alcimus/ joca ennen ylimmäinen Pappi oli ollut/ ja häpiälisest luopunut oli kiusauxen ajalla/ ja nyt ajatteli/ ettei hän hengisä pysywä/ eikä jällens ylimmäiseen Papin wircaan tulla tainnut.
2 Makk 14:4 Meni hän Cuningas Demetriuxen tygö/ ensimäisnä wuonna cuudettakymmendä toista sata/ ja wei hänelle cullaisen Cruunun/ Palmut ja Öljypuun oxat/ jotca Templin omat olit.
2 Makk 14:5 Ja ensimäisen päiwän hän wijwytteli/ että hän sowelian aicans näkis hänen kiuckuhuns.
2 Makk 14:6 Cosca Demetrius hänen Radin eteen cudzua ja kysyä andoi/ cuinga Judalaisten menot oleman piti/ ja mitä he teit? Wastais hän näin: Judalaiset/ jotca heidäns hurscaxi nimittäwät/ joidenga Päämies Judas Maccabeus on/ kehoittawat aina sota ja capinata/ eikä suo waldacunnalle rauha.
2 Makk 14:7 Owat myös minulda minun Isällisen cunniani: nimittäin/ Pappiuden ryöwännet/ sentähden olen minä tänne tullut.
2 Makk 14:8 Ensist Cuningallen hywäxi/ ja että minä uscollinen olisin. Toisen kerran/ että minä myös mielelläni minun Canssalleni neuwo toimitaisin: Sillä sen muotoisella pahalla menolla coco meidän sucucundam hucku:
2 Makk 14:9 Sentähden cadzocan Cuningas nijhin asioihin ja hänen cuuluisan hywydens tähden/ maacunda ja coco meidän sucucundam täsä asias neuwocon ja auttacon.
2 Makk 14:10 Sillä nijncauwan cuin Judas elä/ on mahdotoin/ että rauha maalla olis.
2 Makk 14:11 Cosca hän nämät puhunut oli/ julmistuit myös ne muut Judasta wastan/ ja kehoitit Demetriuxen händä wastan.
2 Makk 14:12 Että hän cohta Nicanorin Päämiehen Elephantien calun päälle cudzui/ ja asetti hänen Päämiehexi Judalaisia wastan.
2 Makk 14:13 Ja käski hänen Judan tappa ja hänen jouckons hajotta/ ja Alcimuxen ylimmäisexi Papixi panna.

2 Makk 14:14 Silloin cocounsit Nicanorin tygö caicki pacanat/ jotca Judas oli ajanut pois maalda/ ja toiwoit Judalaisten wahingosta heillens onne.
2 Makk 14:15 Cosca Judas ja hänen jouckons cuulit/ että Nicanor oli tulos heitä wastan/ ja pacanat joca haaralda joucoittain hänen tygöns tulit/ tuhcaisit he idzens/ ja huusit Jumalan tygö/ joca hänen Canssans mailman algusta warjellut/ ja hänen jouckons ilmeisest auttanut oli.
2 Makk 14:16 Cosca heitä heidän Päämiehens käski/ nousit he ylös/ ja carcaisit wihollisten päälle wähän Caupungin Dessan tykönä.
2 Makk 14:17 Mutta Simon Judan weli tartui Nicanorijn/ ja Nicanor olis pikimmäldäns lyöty/ että wiholliset hänen sawuttanet olit/ ennencuin hän heidän huomaidzi.
2 Makk 14:18 Cosca Nicanor cuuli Judalla sencaltaisia tuimia miehiä olewan/ jotca ei hengens ja tawaratans säästänet Isäns maan tähden/ pelkäis hän/ eikä tahtonut heidän cansans enämbi tapella.
2 Makk 14:19 Waan lähetti hänen tygöns Possidoniuxen/ Theodotuxen ja Mathathiaxen rauha hänen cansans tekemän.
2 Makk 14:20 Cosca he nyt cauwan sijtä neuwo pitänet olit/ ja heidän Päämiehens wäelle caicki asiat tietä andanut oli/ ja he asiasta soweit/ suostuit he sijhen sowindon.
2 Makk 14:21 Ja määräisit yhden päiwän cosca he molemmat yxinäns piti tuleman yhten.
2 Makk 14:22 Cosca se päiwä joutui/ pandin cummallengin istuin. Ja asetti monicahtoja harniscoihin/ ei cauwas sijtä/ ettei wiholliset tapaturmast händä pettäis. Ja puhuit toinen toisens cansa heidän tarpens.
2 Makk 14:23 Ja Nicanor oli Jerusalemis cauwan/ ja ei mitän tehnyt heitä wastan/ ja andoi mennä pois sotawäkens.
2 Makk 14:24 Ja piti Judan cunnias Canssan edes/ ja käytti idzens ystäwälisest hänen cansans.
2 Makk 14:25 Neuwoi myös händä naiman ja lapsia sijttämän. Näin otti Judas emännän/ ja oli hywäs rauhas/ ja pyysi elatustans.
2 Makk 14:26 Cosca Alcimus näki nämät caxi sopiwan ja rauhan tehnen/ meni hän jällens Demetriuxen tygö ja candoi Nicanorin päälle/ että hän petollisexi tullut oli: sillä hän oli Judan/ Cuningan wihamiehen/ hänen siaans ylimmäisexi Papixi tehnyt.
2 Makk 14:27 Nijn käättin Cuningas tämän pahan elkisen walhesta/ ja suurest wihastui/ ja kirjoitti Nicanorin tygö/ ettei hänelle millän muoto se kelwannut/ että hän Judalaisten cansa rauhan tehnyt oli/ ja käski hänen kijrusta otta kijnni Maccabeuxen/ ja Antiochiaan lähettä.
2 Makk 14:28 Cosca tämä käsky Nicanorin tygö tuli/ tuli hän murhellisexi/ ja oli pahalla mielellä/ ettei hän lupaustans pitänyt/ ja ei cuitengan Judas mitän rickonut ollut.

2 Makk 14:29 Mutta cuitengin/ ettei hän Cuningasta wastan mitän tehdä tohtinut/ aicoi hän hänen otta kijnni cawaluxella.
2 Makk 14:30 Mutta cosca Maccabeus ymmärsi/ ettei hän nijn ystäwälisest hänen cansans ollut cuin ennen/ ja näkyi/ ettei se mitän hywä awistanut/ otti hän monicahtoja tygöns/ ja lymytti idzens hänen edestäns.
2 Makk 14:31 Mutta cosca Nicanor näki/ että Maccabeus hänen cawalast ennättänyt oli/ meni hän sijhen cauniseen pyhän Templijn/ ja käski Pappein/ jotca siellä uhraisit/ sitä miestä sieldä ulos andaman.
2 Makk 14:32 Mutta cosca he corkiast ja callist wannoit/ ettei he tiennet cusa hän oli/ ojensi hän oikian kätens Templin puolen/ ja wannoi.
2 Makk 14:33 Jos et te minulle Judast sidottuna anna/ nijn minä tämän Jumalan huonen cukistan/ ja Altarin maahan rewin/ ja panen Bacchuxen caunin kircon sijhen siaan.
2 Makk 14:34 Ja cosca hän nämät puhunut oli/ meni hän sieldä pois. Mutta Papit nostit kätens taiwasen päin/ ja huusit hänen tygöns/ joca aina meidän Canssan warjellut on/ ja sanoit:
2 Makk 14:35 HERra/ waicka et sinä mitän tarwidze/ on se cuitengin sinun hywä tahtos/ että sinun Templis/ josa sinä asut/ meidän seasam olis.
2 Makk 14:36 Sentähden sinä Pyhä Jumala/ jonga caicki omat owat mitkä pyhät owat/ warjele wielä sinun huones/ jonga me äskettäin puhdistanet olemma/ ettei se jällens saastutetais ja tukidze pahain suut.
2 Makk 14:37 MUtta Nicanorille sanottin Jerusalemis olewan yxi mies wanhimmista/ Rhazis nimeldä/ joca Isällisiä käskyjä racasti/ ja jolla jocapaicas hywä kijtos/ ja sencaltainen ystäwys hänen Borgarittens seas oli/ että jocainne hänen Judalaisten Isäxi cudzui.
2 Makk 14:38 Hänen päällens oli myös ennen tätä aica canenttu ja händä wainottu/ ja oli hengens miehullisest waaran andanut/ Judalaisten uscon tähden.
2 Makk 14:39 Cosca Nicanor näyttä tahdoi/ cuinga cowin hän Judalaisten päälle wihainen oli/ lähetti hän enä cuin wijsi sata sotamiestä/ ottaman händä kijnni.
2 Makk 14:40 Sillä hän luuli/ cosca hän hänen fangixi saanut olis/ hän olis heille suuren wahingon tehnyt.
2 Makk 14:41 Mutta cosca he tornin porttijn/ cusa hän oli/ carcaisit/ ja käskit tulda tuoda/ porttia sytyttäxens/ ja hän ymmärsi hänens fangina olewan/ tahtoi hän idzens pistä läpidze.
2 Makk 14:42 Sillä hän tahtoi ennen cunnialla cuolla/ cuin jumalattomain käsijn tulla/ ja heildä häpiälisest pilcatta/ Mutta sijnä hädäs ei hän idzens oikein osannut.
2 Makk 14:43 Cosca he joucottain hänen tygöns sisälle menit/ juoxi hän muurin päälle/ ja syöxi idzens rohkiast Canssan secaan.
2 Makk 14:44 Mutta he wältit/ että hänellä sia olis ollut. Ja hän putois cuwettens päälle/ mutta wielä hän

cuitengin eli.
2 Makk 14:45 Ja nousi kiucuisans ylös/ waicka hän cowin werta wuoti/ ja haawat kipiät olit/ ja juoxi Canssan läpidze/ ja astui corkian kiwen päälle.
2 Makk 14:46 Ja cosca hänestä caicki weri ulos juosnut oli/ otti hän cuitengin suolet ruumistans/ ja heitti ne sotamiesten keskelle/ ja huusi Jumalan tygö: joca elämän ja hengen HERra on/ että hän ne hänelle jällens andais/ ja nijn hän cuoli.

Vers. 41. Idzens pistä läpidze) Tämän cappalen P. Augustinus hywästä syystä hyljä/ jonga tähden/ ei tämä kirja ole myös wanhoilda Isildä suurna pidetty.

XV. Lucu .

NIcanor aicoi Judan päälle carata Samarias/ v. 1.
Judas neuwo omians/ jutellen heille näyn/ jonga hän nähnyt oli/ v. 7.
Näke wiholliset usiaxi ja hywin warustetuxi/ huuta Jumalalda apua: Nicanor käy edes/ ja tapetan ja hänen cansans wijsi neljättäkymmendä miestä/ v. 20.
Hänen kätens hacatan poicki/ ja pääns/ ja wiedän Jerusalemijn/ v. 28.

2 Makk 15:1 MUtta cosca Nicanor cuuli/ että Judas wäkinens Samarias oli/ ajatteli hän Sabbathina heidän päällens ilman hädätä carata.
2 Makk 15:2 Ja cosca Judalaiset/ jotca hän cansans menemän waatinut oli/ händä neuwoit/ ettei hän nijn surkiast heitä surmais/ waan säästäis pyhäpäiwän tähden/ jonga Jumala idze cunnioittanut ja pyhittänyt oli.
2 Makk 15:3 Kysyi heille se pääcoira: Se cuin Sabbathin pitä käskenyt on/ ongo hän HERra taiwas?
2 Makk 15:4 Ja cosca he wastaisit händä/ on/ hän on se eläwä HERra/ hän on taiwan HERra/ joca seidzemennen päiwän pyhittä käskenyt on.
2 Makk 15:5 Wastais hän sijhen: Nijn olen minä Herra maan päällä/ ja käsken teidän teitän walmista/ ja Cuningan tahto toimitta.
2 Makk 15:6 Mutta ei hän cuitengan taitanut hänen aiwoitustans täyttä. Mutta Nicanor öyckäis ja kerscais/ ja oli täydes todes/ että hänen suuren cunnian saaman piti Judasta.
2 Makk 15:7 Mutta Maccabeuxella oli wahwa turwa ja toiwo/ että HERra oli händä auttawa.
2 Makk 15:8 Ja lohdutti nijtä jotca hänen cansans olit/ ettei he pelkäis pacanoita jotca tulit heitä wastan/ ja muistelis nijtä apuja/ cuin heille usein ennen taiwast tapahtunut oli.

2 Makk 15:9 Ja myös nyt seurawaista woitto ja apua/ jonga heille HERra lähettäwä oli/ toiwoisit.
2 Makk 15:10 Näin lohdutti hän heitä Laista ja Prophetaista ja muistutteli heille ne onnelliset endiset tappeluxet/ ja nijn teki heidän rohkiaxi.
2 Makk 15:11 Ja cosca hän heitä nijn neuwonut oli/ luetteli hän myös heillen/ cuinga pacanat rickonet olit/ ja teit wastan heidän walans/ ja nijn warusti heitä/ ei luottain keihästen ja kilpein päälle/ waan Jumalan sanalla.
2 Makk 15:12 Hän sanoi myös heillen yhden näyn/ joca uscottapa oli/ jonga hän nähnyt oli/ josta he caicki sydändä sait/ ja tämä oli se näky. Onia ylimmäinen Pappi/ ihmellinen/ cunnialinen/ laupias ja puhelias mies/ joca nuorudestans hywis taiwois harjoitellut oli/ ojensi kätens/ ja rucoili caiken Judan Canssan edest.
2 Makk 15:13 Sijtte näkyi hänelle toinen wanha cuuluisa mies calleis waatteis/ ja sangen cunnialisella muodolla.
2 Makk 15:14 Ja Onia sanoi Judalle: Tämä on Jeremia Jumalan Propheta/ joca sinun weljiäs sangen racasta/ ja rucoile alati Canssan ja pyhän Caupungin edest.
2 Makk 15:15 Sijtte andoi Jeremia käsilläns Judalle culdaisen miecan/ ja sanoi hänelle:
2 Makk 15:16 Ota tämä pyhä miecka/ jonga Jumala sinulle anda/ sillä sinun pitä wiholliset lyömän.
2 Makk 15:17 Cosca Judas heitä sencaltaisilla cauneilla sanoilla/ jotca heillen sydändä ja rohkeutta annoit/ lohduttanut oli/ he mielistyit/ ettei he leiriä tehdä tahtonet/ waan cohta wihamiesten tygö mennä/ ja carata rohkiast heidän päällens/ ja lopetta asian: sillä Caupungi/ Jumalan palwelus ja Templi waaras olit.
2 Makk 15:18 Ja tosin/ waimoja ja lapsia/ weljiä ja langoja/ ei he nijn paljo totellet/ waan heidän suurin murhens oli pyhästä Templistä.
2 Makk 15:19 Ja ne jotca Caupungijn jäit/ olit suures murhes heidän sotawäestäns.
2 Makk 15:20 Cosca sotimisen aica joutui/ ja wiholliset idzens coonnet olit/ heidän järjestyxens tehnet/ Elephantit siallens asettanet/ ja hewoismiehet molemmillen puolillen pannet olit.
2 Makk 15:21 Ja Maccabeus wiholliset näki/ ja heidän moninaiset asens/ ja hirmulliset pedot/ nosti hän kätens taiwasen päin/ ja rucoili ihmellistä Jumalata/ joca caicki näke: sillä hän kyllä hywin tiesi/ ettei woitto harniscain cautta tule/ waan Jumala anda sen kellengä hän suo/ ja rucoili näin:
2 Makk 15:22 HERra/ sinä olet Engelis Jehiskian Judan Cuningan aicana lähettänyt/ ja se löi Sennacheribin leiris sata ja wijsi yhdexättäkymmendä tuhatta miestä.
2 Makk 15:23 Nijn lähetä myös nyt (sinä taiwan HERra) hywä Engeli meidän edelläm/ wihollisia peljättämän.
2 Makk 15:24 Anna heidän hämmästyä sinun wäkewätä käsiwarttas/ jotca Jumalan pilcalla sinun pyhä

Canssas wastan tulewat/ ja näin Judas lackais puhumast.
2 Makk 15:25 Näin tuli Nicanor ja hänen jouckons/ waskitorwien soitoilla ja suurella huudolla.
2 Makk 15:26 Mutta Judas ja hänen jouckons löit wihollisia rucouxella Jumalan tygö/ huutamisella ja käsilläns he tappelit/ mutta sydämelläns huusit Jumalan tygö.
2 Makk 15:27 Ja löit wijsi neljättäkymmendä tuhatta miestä/ ja iloidzit suurest/ että Jumala idzens nijn armollisexi näyttänyt oli.
2 Makk 15:28 Cosca tappo loppui/ ja he menit pois jällens/ tuttin Nicanor harniscoistans/ että hän myös tapettu oli.
2 Makk 15:29 Silloin nousi suuri huuto ja riemu/ ja kijtit Jumalata kielelläns.
2 Makk 15:30 Ja Judas/ joca hengens ja tawarans Canssans edestä aldixi andanut/ ja nuorudestans Canssallens paljon hywä tehnyt oli/ käski Nicanorin pään ja kädet hacata pois olcapäinens/ ja cansans Jerusalemijn wiedä.
2 Makk 15:31 Cosca hän sinne tuli/ cudzui hän wäkens cocon/ ja asetti Papit Altarin eteen/ ja lähetti linnaan wihollisten perän/
2 Makk 15:32 Ja näytti Nicanorin pään/ ja pilckajan käden/ jonga hän Cackiwaldian pyhä huonetta wastan ojendanut/ ja idzestäns paljon kerscannut oli.
2 Makk 15:33 Hän leickais myös jumalattomalda Nicanorilda kielen/ ja käski cappaleixi linduin eteen hacata/ ja käden/ jolla hän hulluutta tehnyt oli/ Templin puoleen ripusta.
2 Makk 15:34 Ja caicki Canssa kijtit Jumalata taiwast/ ja sanoit: kijtetty olcon se joca Caupungins warjellut on/ ettei se ole rijwatuxi tullut.
2 Makk 15:35 Ja pani Nicanorin pään ylös/ että sen jocainen linnasta nähdä taisi/ julkisexi tiedoxi/ että HERra heitä auttanut oli.
2 Makk 15:36 Se myös yximielisest caikilda päätettin/ ettei sitä päiwä unhotetais/
2 Makk 15:37 Waan pyhänä pidetäisin/ nimittäin/ colmattakymmendä päiwä cahdest toistakymmenest Cuusta/ joca Syrian kielellä Adarixi cudzutan/ päiwä ennen Mardocheuxen Juhla.
2 Makk 15:38 Näin tahdon minä nyt tämän Kirjan tälläns päättä/ sijtte cuin Nicanor tuli pois/ ja Judalaiset Caupungin jällens woitit.
2 Makk 15:39 Ja jos minä otollisexi tehnyt olen/ nijncuin minä mielelläni tahtoisin/ mutta jos se halpa on/ nijn olen minä cuitengin tehnyt nijn paljo cuin minä woinut olen.
2 Makk 15:40 Sillä wijna eli wettä aina juoda ei ole otollinen/ waan toisinans wijna/ toisinans wettä/ se on suloinen: Nijn on myös suloinen cosca moninaisia luetan. Tämä olcon loppu.

Toisen Maccaberein Kirjan Loppu.

Cappalet Estherin Kirjasta .

Tämä cappale luettacan colmannen lugun jälken Estherin kirjasta.
Artaxerxexen kirja/ josa hän käske caickia Judalaisia/ jotca Haman nimittäwä oli/ yhtenä päiwänä surmaman.

1 MUtta Kirja oli näin: Se suuri Cuningas Artaxerxes Indiast Ethiopian asti/ terwettä nijtä sata ja seidzendä colmattakymmendä Förstiä/ ynnä alemmaisten cansa.
2 WAicka minä woimallinen Cuningas olen/ ja suurin Herra maan päällä/ nijn en minä ole cuitengan minun woimastani tahtonut ylpiäxi tulla/ waan ahkeroinnut armollisest ja siwiäst hallita/ ja rauhan/ joca jocaidzen ilahutta/ woimasans pitä/ että jocainen rauhallisest eläis ja hänen asians toimitais.
3 Pidin sentähden Försteini cansa neuwo/ cuinga se parhain tapahduis. Nijn ilmoitti minulle Haman/ minun toimellisin/ rackahin ja uscollisin Neuwonandajan/ joca Cuningan jälken on ylimmäinen.
4 Cuinga yxi Canssa on/ joca caickijn maacundijn hajotettu/ joilla erinomainen Laki on wastoin caickein maacundain ja Canssain tapa/ ja cadzo joca paicas Cuningan käskyn ylön/ jonga cautta he rauhan ja yximielisyden waldacunnas estäwät.
5 Cosca me sijs ymmärsim/ että yxi yxinäinen Canssa/ coco mailma wastan idzens asetti/ ja heidän oman tapans pitäwät/ ja meidän käskyillemme owat tottelemattomat/ jonga cautta he suuren wahingon tekewät/ ja rauhan ja yximielisyden meidän waldacunnasam turmelewat.
6 Käskemmä me/ että cutca Haman ylimmäinen Försti/ ja ylimmäinen Cuningan jälken/ meidän Isäm/ tietä andawa on/ waimoinens ja lapsinens/ heidän wihollistens miecoilla/ ilman yhdetäkän armota murhatan/ eikä ketän armahdeta.
7 Ja neljändenä toistakymmendenä päiwänä Adarist cahdesta toistakymmenestä Cuucaudesta tänä wuonna/ pitä caicki ne tottelemattomat yhtenä päiwänä tapettaman/ että wahwa rauha pysyis meidän waldacunnasam.

Tämä cappale luettacan neljännen lugun jälken/ ennen cuin wijdes aljetan.
MArdocheuxen rucous Jumalan tygö Hamanit wastan/ että HERra pelastais hänen Canssans.

8 Ja Mardocheus rucoili HERra/ ja luetteli hänen ihmellisiä töitäns/ ja sanoi: HERra Jumala/ sinä olet

Caickiwaldias Cuningas.
9 Caicki owat sinun hallusas/ ja ei sinun tahtos wastan woi kengän olla/ cosca sinä Israeli autta tahdot.
10 Sinä olet taiwan ja maan tehnyt/ ja caicki mitä nijsä on.
11 Sinä olet caickein HERra/ ja ei kengän woi olla sinua wastan.
12 Sinä tiedät caicki/ sinä olet nähnyt/ etten minä ylpeydest eli ylöncadzest sitä ylpiätä Hamanita ole palwella tahtonut.
13 Sillä minä olisin walmis/ Israelin hywäxi/ mielelläni hänen jalcainsackin suuta andaman.
14 Waan olen tehnyt pelgosta/ etten minä sitä cunniata/ cuin minun Jumalalleni tule/ andais ihmiselle/ engä ketän muita cumarrais/ cuin minun Jumalatani.
15 Ja nyt HERra sinä Abrahamin Cuningas ja Jumala/ armahda sinuas sinun Canssas päälle: sillä meidän wihollisem tahtowat meitä häwittä/ ja sinun pericundas/ joca sinun algusta on ollut/ hucutta.
16 Älä cadzo ylön sinun jouckos/ jongas Egyptist pelastanut olet.
17 Cuule minun rucouxeni/ ja ole Canssalles armollinen/ ja käännä meidän murhem iloxi/ että me eläisim ja sinun nimes ylistäisim/ ja älä anna nijden suuta tukitta/ jotca sinua kijttäwät.
18 Ja coco Israel huusi caikest woimastans HERran tygö: sillä he olit cuoleman hädäs.

DRötningi Esther käändä myös idzens HErran tygö/ v. 1.
walitta pacanain epäjumalan palweluxen tähden/ v. 8.
rucoile että Jumala opetais hänen taitawast Cuningan edes puhuman/ ja auttais Canssans/ v. 11.

1 JA Drötningi Esther käänsi myös idzens HERran tygö sencaltaises cuoleman hädäs.
2 Ja rijsui Cuningaliset waattet/ ja puki idzens murhewaatteisin/ ja callin weden ja Balsamin edestä hajotti hän tuhca ja tomua pääns päälle/ ja nöyrytti ruumins paastolla.
3 Ja jocapaicas cusa hän ennen iloinen oli ollut/ repi hän hiuxians ja rucoili Israelin Jumalata ja sanoi:
4 HERra joca ainoastans meidän Cuningam olet/ auta minua wiheljäistä/ ei minulla ole muuta auttajata cuin sinä yxinäns/ ja hätä on käsis.
5 Minä olen minun Isäldäni cuullut HErra/ ettäs Israelin caikista pacainoista eroittanut/ ja meidän Isäm wanhast ijancaickisexi perinnöxi omistanut/ ja pitänyt mitäs heille puhunutkin olet.
6 Me olemma sinun edesäs syndiä tehnet/ sentähden olet sinä meitä andanut meidän wihollistemme käsijn.
7 HERra sinä olet wanhurscas: sillä me olemma heidän jumalitans palwellet.
8 Mutta ei he nyt sijhen tydy/ että he suurest meitä waiwawat/
9 Waan heidän woittons he lukewat heidän jumalittens woimaxi/ ja tahtowat sinun lupauxes tyhjäxi tehdä/

ja sinun perindös häwittä/ ja nijden suut/ jotca sinua kijttävät/ tukita/ ja sinun Templis ja Altaris cunnian häwittä:
10 Ja pacanain suut awata/ ylistämän heidän jumalitans/ ja cuolewaista Cuningasta ijancaickisest ylistämän.
11 HERra älä anna sinun kilpes nijlle jotca ei mitän ole/ ettei he meidän waiwaisuttam naurais/ waan käännä heidän aiwoituxens idze päällens/ ja muista se joca sen meitä wastan matcan saatta.
12 Muista meitä HERra/ ja ilmoita idzes meidän tuscasam/ ja wahwista minua HERra/ sinä caickein jumalain ja sotajouckoin Jumala.
13 Opeta minua cuinga minun Lejonin edes pitä puhuman/ ja käännä hänen sydämens/ että hän meidän wihollisiam rupeis wihaman/ nijn että hän idze jouckoinens huckuis.
14 Ja holho meitä kädelläs/ ja auta minua sinun pijcas/ jolla ei muuta apua ole cuin sinä HERra ainoastans.
15 Sinä joca caicki asiat tiedät/ ja tunnet ettei minulla ole ilo sijtä cunniasta cuin minulla jumalattomain tykönä olla taita/ eikä mielisuosiota pacanaliseen ja muucalaiseen naimiseen.
16 Sinä tiedät että minun se tehdä täydyi/ ja en lue mixikän sitä cunnialista caunistusta/ jota minä pääni päällä cannan/ cosca minun coreileman pitä/ waan pidän sen nijncuin yhden saastaisen rääpälän/ ja en händä canna muulloisin cuin minun coreileman pitä.
17 Ja en minä ole coscan Hamanin cansa syönyt/ engä iloisani ollut Cuningan pöydällä/ en myös ole juonut uhrein wijnasta.
18 Ja sinun pijcas ei ole coscan iloisans ollut/ sijttecuin minä tänne tulin tähänasti/ waan ainoastans sinus HERra Abrahamin Jumala.
19 Cuule hyljättyin äni/ sinä wäkewä Jumala caickein päälle/ ja pelasta meitä sen jumalattoman käsistä/ ja wapahda minua minun tuskistani.

Tämä olcon wijdennen lugun algun selitys.
COlmandena päiwänä caunista hän idzens/ ja mene Cuningan eteen/ v. 4.
Cosca Artaxerxes cadzo Estherin päälle/ hämmästy Esther nijn pelgosta että hän pyörty v. 9.
waan Cuningas tule murhellisexi hänen tähtens/ ja on hänelle armollinen/ v. 11.

4 JA colmandena päiwänä rijsui hän jocapäiwäiset waattens/ ja puki hänens Cuningaliseen caunistuxeen.
5 Ja oli sangen ihana/ ja huusi Jumalan/ wapahtajan tygö/ joca caicki näke.
6 Ja otti myötäns caxi pijca/ ja nojas idze toisen päälle hiljaxens.
7 Mutta se toinen seurais händä/ ja candoi hänen hamens liewettä.
8 Ja hänen caswons oli sangen caunis/ ihanan ja ilon muotoinen/ waan hänen sydämens oli täynäns

ahdistusta ja murhetta.
9 Ja cosca hän caikist owist sisälle tuli/ meni hän Cuningan cohdalle/ cusa hän istui hänen Cuningalisella istuimellans/ hänen Cuningalisis waatteisans/ jotca cullasta ja calleista kiwistä olit/ ja oli hirmuinen nähdä.
10 Cosca hän nyt silmäns nosti/ ja cadzoi wihaisest hänen päällens/ nijn Drötningi pyörtyi/ ja raukeis woimattomudest ja laski pääns pijcan päälle.
11 Nijn Jumala käänsi Cuningan sydämen hywyteen/ ja hämmästyi hänen tähtens/ hyppäis hänen Cuningaliselda istuimeldans ja sai hänen sylijns/ sijhenasti että hän toindui/ ja sanoi ystäwälisest hänelle:
12 Mikä sinun on/ Esther?
13 Minä olen sinun weljes/ älä pelkä: Ei sinun pidä cuoleman: sillä ei se käsky tule sinuun/ waan caickijn muihin/ tule edes.
14 Ja hän ojensi sen cullaisen waldickan/ ja laski hänen olallens/ ja andoi hänen suuta/ ja sanoi: sano/ mitäs tahdot?
15 Ja hän wastais: cosca minä cadzoin sinun päälles/ luulin minä näkewäni Jumalan Engelin/ sentähden minä hämmästyin sinun suuren Majestetis tähden:
16 Sillä sinä olet sangen hirmuinen/ ja sinun muotos on sangen cuuluisa.
17 Ja cosca hän nijn parhallans puhui/ pyörtyi hän taas woimattomudest/ ja langeis maahan.
18 Mutta Cuningas hämmästyi palwelioinens/ ja lohdutit händä.

Tämä cappale luettacan cadexannen lugun jälken/ yhdexännen edellä.
CUningas lähettä kirjat caickijn maacundijn/ joisa hän walitta Hamanit ja hänen caltaisitans/ cuinga he corkein Herrain ystäwydest idzellens ja monelle wahingota tekewät/ v. 1.
Nijncuin Haman täsä teke/ tahtoin hucutta Mardocheusta/ ja caickia Judalaisia/ että hän sitä huokiammin olis saanut surmata Cuningan/ ja saatta waldacunnan Macedonialaisten ala/ v. 10.
Cuningas anda hänen hirttä/ ja saldi Judalaisille heidän endisen Jumalan palweluxens ja tilans/ v. 17.
NEljändenä Cuningas Ptolomeuxen ja Cleopatran wuotena/ toit Dositheus (joca idzens sanoi Papixi Lewin sugusta) ja Ptolomeus hänen poicans/ tämän kirjan Purimist/ ja sanoit: että Lysimachus Ptolomeuxen poica oli sen käändänyt Jerusalemis.

1 ARtaxerxes suuri Cuningas Indiast Ethiopian asti/ terwettä nijtä sata seidzendä colmattakymmendä Förstiä/ ynnä alemmaisten cansa.
2 Me ymmärrämme monen Förstin ystäwydest/ ja sijtä cunniast/ joca heille tapahtu/ ylpiäxi ja ilkiäxi

tulewan.
3 Nijn ettei he ainoastans sorra alemmaisia/ waan aicoiwat myös idze herrat/ joilda he yletyt owat/ jalcains ala polke.
4 Ja ei tee ainoastans luonnollista cohtullisutta wastan/ kijttämättömyden cautta: waan owat ylpeydellä sogaistut/ nijn ettei he luule Jumalan (joca hurscaita holho) sencaltaista petosta rangaisewan.
5 He pettäwät myös hywät Förstit/ wiatoinda werta wuodattaisans.
6 Ja jotca heitä uscollisest ja toimellisest palwelewat/ saattawat he caickinaiseen onnettomuteen.
7 Joca löytän ei ainoastans wanhoista Historiaista/ mutta myös wielä joca päiwä nähdän/ cuinga paljo sencaltaiset neuwonandajat pahutta matcan saattawat.
8 Että meidän sijs pitä ottaman waarin/ että rauha tästedes pysyis waldacunnasa.
9 Täyty meidän/ asian tilan jälken/ toisinans käskyt muutta/ cosca me toisin löydämme/ cuin me olemma ennen neuwotut/ ja ei äkist mitän päättä.
10 ETttä nyt Haman Hamadathin poica Macedoniast/ ei Persian werestä/ eikä meidän hywästä luonnostam ole/ waan meidän tykönäm on muucalainen.
11 Jollen me (nijncuin myös joca maacunnallengin) caicke armo näyttänet/ ja nijn corgottanet olemma/ että me cudzuimma hänen meidän Isäxem/ ja jocaidzelda/ nijncuin lähimmäinen Cuningasta/ cunnioitettin:
12 On nijn ylpiäxi tullut/ että hän on aicoinut saatta meitä pois meidän waldacunnastam ja hengeldäm.
13 Sillä hän Mardocheuxen (joca hänen uscollisudens ja hywän työns cautta meidän hengem on pelastanut) ja meidän wiattoman puolisam Estherin/ ja caiken hänen Canssans päälle wäärin ja pahoin candanut on/ että he caicki surmataisin.
14 Ja nijn/ cosca ne olisit pois jotca meitä warjelewat/ on hän aicoinut meitä surmata/ ja Persian waldacunnan Macedonialaisillen saatta.
15 Mutta me ymmärräm että Judalaiset/ jotca se ajelus tahdoi cuoletta/ owat wiattomat/ joilla hywä Laki on.
16 Ja sen corkeimman/ suurimman ja ijancaickisen Jumalan lapset owat/ joca meidän Isillem ja meillen tämän waldacunnan andanut on/ ja wieläkin ylöspitä.
17 Sentähden ei teidän pidä totteleman sitä kirja/ jonga Haman lähettänyt on.
18 Sillä sencaltaisen työn tähden/ on hän caiken sucuns cansa Susanin portin eteen hirtetty/ ja Jumala on hänelle cohta maxanut nijncuin hän ansainutkin oli.
19 WAan tämän käskyn/ jonga me nyt teille lähetäm/ pitä teidän joca Caupungis ilmoittaman/ että Judalaiset heidän Lakins wapana pidäisit.
20 Ja jos jocu tahto heille wäkiwalda tehdä colmandena toistakymmendenä päiwänä/ toisella Cuucaudella

toistakymmendä/ joca on Adar/ nijn teidän pitä warjeleman heitä/ että he nijllen costaisit.
21 Sillä sen päiwän on Caickiwaldias Jumala heille iloxi tehnyt/ jona se walittu Canssa huckuman piti.
22 Sentähden pitä myös teidän/ muiden juhlain cansa tämän caikella ilolla juhlana pitämän.
23 Että meille menestyis ja caikille jotca Persialaisille uscolliset owat/ ja nijn olis opixi/ cuinga petos
rangaistan.
24 Mutta cuca maacunda eli Caupungi tätä käskyä ei pidä/ hänen pitä miecalla ja tulella häwitettämän/ nijn
ettei sijnä ihminen eikä peto eli linducan enämbi asua taida.

Vers. 2. Förstin ystäwydest) Ei Förstin tarwita nijtä pelkämän jotca taambana owat/ nijn paljo cuin nijtä jotca likimbänä owat.

Tämä cappale luettacan algus eli lopus: sillä uni on nähty ennencuin nämät tapahduit/ ja selitys sijtte.
MArdocheus näke unes caxi Draki tappelewan toinen toistans wastan/ waan pyhät woittawat/ v. 1.
nostuans ymmärtä hän että se uni tietä Hamanin cawalutta/ händäns ja Judalaisia wastan/ v. 12.

1 TOisna sen suuren Cuningan Artaxerxexen wuonna/ ensimäisnä päiwänä Nisan Cuucaudes.
2 Näki Mardocheus unda/ Judalainen/ joca oli Jairin poica/ Semein pojan/ Kisin pojan/ BenJaminin sugusta.
3 Ja asui Susanin Caupungis/ yxi cunnialinen mies/ Cuningan huones suurna pidetty.
4 Mutta hän oli yxi nijstä fangeista/ jotca NebucadNezar Babelin Cuningas oli Jerusalemist Jechanian Judan
Cuningan cansa wienyt pois/ ja tämä oli hänen unens:
5 CApina ja meteli/ jylinä ja maan järistys ja hämmästys nousi maan päällä.
6 Ja cadzo/ siellä oli caxi suurta Drakia/ jotca menit sotiman toinen toistans wastan.
7 Ja huuto oli nijn suuri/ että caicki maacunnat nousit sotiman pyhä Canssa wastan.
8 Ja se oli suuri pimiä päiwä/ murhellinen ja ahdistawainen/ ja suuri surkeus ja hämmästys oli maan päällä.
9 Ja pyhä Canssa oli cowan murhellinen/ ja pelkäisit heidän onnettomuttans/ ja ei muuta heidän edesäns
ollut cuin cuolema/ ja he huusit Jumalan tygö.
10 Ja sen huudon jälken puhkeis suuri wirta yhdestä lähtestä.
11 Ja Auringo nousi ja tuli kirckaxi/ ja radolliset woitit/ ja ylpiät woitettin.
12 Cosca Mardocheus heräis unestans/ ajatteli hän: mitä Jumala sen cansa aicoi: ja piti unen sydämesäns/
ja ajatteli sitä yöhön asti/ ja olis mielelläns tahtonut tietä mitä se awisti.

1 JA Mardocheus sanoi: Jumala on sen caiken laittanut.

2 Minä muistelen minun undani/ ja se on juuri nijn tapahtunut cuin minä olen unda nähnyt.
3 Wähä lähde joca suurexi wirraxi tuli/ cosca Auringo paisti ja kirckaxi tuli/ se on Esther/ jonga Cuningas puolisaxens ottanut/ ja Drötingixi tehnyt on.
4 Caxi Drakia olen minä ja Haman:
5 Toinen tietä pacanoita/ jotca tulit cocon/ ja Judalaisten nime häwittä tahdoit.
6 Toinen tietä minun Canssani Israeli/ joca HERran tygö huusi/ ja HERra autti hänen Canssans/ ja wapahti meidän tästä hädästä.
7 Hän teke suuria ihmeitä ja tunnustähtejä pacanain seas: sillä hän on aina eroituxen pitänyt hänen Canssans ja pacanain wälillä.
8 Ja cosca hetki tullut on/ että pacanat ylpeimmälläns ja me heicoimmallam ollet olem/ ja että Jumala oli duomidzewa:
9 Nijn hän on muistanut hänen Canssans päälle/ ja on hänen perinnöllens woiton andanut.
10 Ja tämä päiwä pitä pidettämän Adarin Cuulla/ neljändenä ja wijdendenätoistakymmendenä päiwänä sillä Cuulla/ caikella ilolla ja suurella ahkerudella/ cosca Canssa tule cocon.
11 Ja pitä nijn ijancaickisest pidettämän Israelin Canssas.

Estherin cappalden loppu.

Historia Susannast ja Danielist .

JOjakimilla Babelis on Susanna emändänä/ jota himoidze caxi wanha Duomarita/ v. 1.
he tulewat hänen tygöns krydimaahan/ cusa hän yxinäns on/ ja ilmoittawat luwattoman himons/ v. 15.
Mutta ettei hän heidän pahan tahtons mielistynyt/ cannoit he hänen päällens/ ja todistawat väärin händä wastan/ sanoden hänen huorudes löytänens nuoren miehen cansa/ v. 27.
jongatähden Susanna duomitan cuolemahan/ v. 41.
Cuolemahan johdatettais/ tule Daniel/ cudzuen heitä tacaperin oikeuden eteen/ ja näyttä nämät Duomarit walhetteliaxi/ he wiedän cuolemahan ja tapetan/ v. 60.

1 OLi yxi mies Babelis Jojakim nimeldä.
2 Jolla oli emändä/ Susanna nimeldä/ Helkian tytär/ joca oli sangen ihana ja jumalinen:
3 Sillä hänellä oli jumaliset wanhemmat/ jotca hänen olit opettanet Jumalan Lais.
4 Ja hänen miehens Jojakim oli sangen ricas/ ja hänellä oli caunis krydimaa hänen huonens tykönä. Ja Judalaiset tulit alati cocon hänen tygöns/ että hän oli erinomainen mies caickein heidän seasans.
5 Mutta sinä wuonna oli caxi wanha Canssasta Duomarixi pandu/ ne olit sencaltaiset ihmiset/ joista HERra sanonut oli: heidän Duomarins tekewät caickinaista pahutta Babelis.
6 Ne tulit jocapäiwä Jojakimin tygö/ ja jolla jocu asia oli/ sen piti siellä tuleman heidän eteens.
7 Ja cosca Canssa oli mennyt pois puolipäiwäst/ oli Susannan tapa mennä miehens krydimaahan.
8 Ja cosca wanhat jocapäiwä näit hänen sinne menewän/ sytyit he pahast himost händä wastan:
9 Ja tulit tyhmäxi/ ja cadzoit tarcast hänen päällens/ ettei he taitanet taiwasen päin cadzo/ ei ajatellet Jumalan sana eikä rangaistusta.
10 Mutta he himoidzit molemmat händä:
11 Ja häpeisit toinen toisellens ilmoitta/ ja cumbikin olis mielelläns hänen cansans maannut.
12 Ja wartioidzit jocapäiwä wiriäst händä/ että he ainoastans hänen nähnetkin olisit.
13 Mutta toinen sanoi toiselle: käykämme cotia/ sillä nyt on ruan aica.
14 Ja cosca he toinen toisestans erinnet olit/ palais cumbikin tacaperin ja tulit jällens yhten. Cosca toinen kysyi toisellens/ tunnustit he molemmat heidän pahan himons. Sijtte mielistyit he wartioidzeman/ cosca he löytäisit waimon yxinäns.

15 JA cosca he sowelian päiwän olit määrännet händä wäijyäxens/ tuli Susanna cahden pijcans cansa/ cuin hänen tapans oli/ krydimaahan pesemän idzens/ sillä silloin oli sangen palawa.
16 Ja ei krydimaas ollut yhtän ihmistä/ paidzi näitä cahta wanha jotca heidäns lymyttänet olit/ ja wartioidzit händä.
17 Ja hän sanoi pijcoillens: tuocat minullen Balsamita ja saipuata/ ja sulkecat krydimaa/ että minä idzeni pesisin.
18 Ja pijcat teit nijncuin hän oli käskenyt/ ja suljit krydimaan/ ja menit pois salaportista/ tuoman hänelle mitä hän tahdoi/ ja ei huomainnet miehiä: sillä he olit idzens lymyttänet.
19 Cosca pijcat olit mennet pois/ tulit ne caxi wanha ja juoxit hänen tygöns/ ja sanoit:
20 Cadzo/ krydimaa on suljettu/ ja ei kengän näe meitä/ ja me olemma syttynet sinun rackaudestas/ tee sijs meidän tahtom.
21 Mutta jos et sinä tahdo/ nijn me tunnustamme sinun päälles/ että me nuoren miehen yxinäns sinun tykönäs löytänet olemma/ ja että sinä pijcas olet sentähden pois lähettänyt.
22 Nijn Susanna huocais/ ja sanoi: woi cuinga suures tuscas minä olen: sillä jos minä sen teen/ nijn minun pitä cuoleman: mutta jos en minä sitä tee/ nijn en minä pääse teidän käsistän.
23 Cuitengin ennen tahdon minä wiatoinna ihmisten käsijn tulla/ cuin HERra wastan syndiä tehdä.
24 Ja rupeis ilmeisest huutaman/ waan ne wanhat huusit myös händä wastan.
25 Ja toinen juoxi krydimaan oween ja awais sen.
26 Cosca Canssa cuuli huudon/ juoxit he salaportista krydimahan/ cadzoman mitä hänelle tapahtunut oli.
27 Ja ne wanhat rupeisit hänestä sanoman/ nijn että palweliat rupeisit hänen tähtens häpemän: sillä ei sencaltaista ollut coscan Susannasta cuultu.
28 Toisna päiwänä cosca Canssa tuli Jojakimin hänen miehens huonesen cocon/ tulit myös ne caxi wanha täynäns wääryttä ja cawalutta Susannat wastan/ saattaxens händä cuoleman.
29 Ja sanoit caikelle Canssalle: lähettäkät/ ja andacat Susanna Helkian tytär/ Jojakimin emändä tänne tuoda.
30 Ja cosca hän cudzuttu oli/ tuli hän wanhemmittens/ lastens/ ja caiken sucuns cansa.
31 Mutta hän oli ihana ja caunis.
32 Sentähden käskit nämät pahan juoniset otta pois häneldä käärilijnan/ jolla hän idzens peittänyt oli/ että he hänen cauneudestans heidän himons olisit sammuttanet.
33 Ja caicki jotca hänen tykönäns seisoit ja hänen tunsit/ itkit händä.
34 Ja ne caxi wanha nousit Canssan seasta/ ja panit kätens hänen pääns päälle.

35 Mutta hän itki/ ja nosti silmäns taiwasen päin: sillä hänen sydämens uscalsi HERraan.
36 Ja ne wanhat rupeisit sanoman: cosca me cahden ainoastans krydimaas käyskendelim/ tuli hän cahden pijcans cansa sisälle/ ja sulki krydimaan/ ja lähetti pijcat pois.
37 Nijn yxi nuori mies tuli hänen tygöns/ joca idzens lymyttänyt oli/ ja pani lewätä hänen cansans.
38 Mutta cosca me krydimaan louckast sencaltaisen häpiän näimme/ juoximma me sinne kijrust/ ja löysim heidän toinen toisens tykö.
39 Mutta sitä nuorta miestä en me woittanet.
40 Sillä hän oli meitä wäkewämbi/ ja lyckäis owen awoi/ ja hyppäis pois. Mutta hänen me kijnni otim ja kysyim/ cuca se nuori mies oli/ waan ei hän tahtonut meille sano/ sen me todistam.
41 Ja Canssa uscoi ne caxi/ nijncuin Duomareita ja ylimmäisiä Canssan seas/ ja duomidzit Susannan cuolemaan.
42 Mutta hän huusi suurella änellä/ ja sanoi: HERra ijancaickinen Jumala/ joca caicki salaisudet tunnet ja caicki asiat tiedät ennen cuin he tapahtuwat.
43 Sinä tiedät että nämät wäärin minua wastan todistanet owat. Ja nyt/ cadzo/ minun pitä cuoleman/ waicka minä wiatoin olen/ jota he minun päälleni häpiälisest walhetellet owat.
44 Ja Jumala cuuli hänen huutons.
45 JA cosca hän cuolemaan wietin/ kehoitti Jumala yhden nuorucaisen sydämen/ jonga nimi oli Daniel/ hän huusi corkiast:
46 Minä tahdon olla wiatoin tämän weresä.
47 Ja caicki Canssa käänsit ymbärins hänen puoleens/ ja kysyit hänelle/ mitä hän nijllä sanoilla ajattelis. Mutta hän astui heidän keskellens/ ja sanoi:
48 Olettaco te Israelis nijn tyhmät/ että te duomidzet Israelin tyttären/ ennen cuin te asian tutkitta ja toden tiedätte? palaitcat jällens oikeuden eteen:
49 Sillä nämät owat wäärin händä wastan todistanet.
50 Ja caicki Canssa palaisit kijrust ymbärins.
51 JA ne wanhat sanoit Danielille: istu meidän tygöm/ ja neuwo meitä että sinun Jumala sencaltaisen Duomarin wircan on cudzunut.
52 Ja Daniel sanoi heille: eroittacat heitä toinen toisestans/ nijn minä tahdon cummangin erinäns cuullella.
Ja cosca he toinen toisestans eroitetut olit/ cudzui hän ensimäisen/ ja sanoi hänelle: sinä wanha pahan elkinen/ tällä haawa käsittäwät sinun syndis sinun/ joitas ennen tehnyt olet/ coscas wäärin duomidzit ja wiattomat hucutit/ waan wialliset wapaxi sanoit.

53 Ja cuitengin on HERra kieldänyt: ei sinun pidä hurscaita ja wiattomia cuolettaman.
54 Oletcos nämät nähnyt/ nijn sano/ cunga puun alla sinä olet nämät yhdes löytänyt?
55 Mutta hän wastais: Lehmuxen alla. Nijn Daniel sanoi: oikein/ HERran Engeli löytä sinun ja cahtia leicka:
sillä sinun walhellas saatat sinä sinus pois hengeldäs.
56 JA cosca tämä otettin pois/ cudzui hän myös toisen eteens tuleman/ ja sanoi hänelle: sinä Canaan sucu
ja et Judan/ cauneus on sinun pettänyt/ ja paha himo on sinun sydämes käändänyt.
57 Näin te oletta Israelin tyttärille tehnet/ ja heidän on pelgosta täytynyt teidän mieldän nouta/ waan Judan
tytär ei ole teidän pahuten suostunut.
58 Sanos nyt/ cunga puun alla sinä olet heidän yhdes käsittänyt?
59 Mutta hän wastais? Tammen alla. Nijn Daniel sanoi: oikein/ HERran Engelillä on miecka sinua cahtia jaca
ja tappa: sillä sinun walhellas saatat sinä sinus hengeldäs pois.
60 NIjn caicki Canssa rupeis suurella änellä huutaman/ ja kijttämän Jumalata/ joca nijtä autta jotca idzens
häneen luottawat.
61 Ja nousit nijtä cahta Duomarita wastan/ että Daniel heidän omista sanoistans oli heidän woittanut
wääräxi todistajaxi.
62 Ja teit heille Mosexen lain jälken/ nijncuin he heidän lähimmäistäns wastan pahoin tehnet olit/ ja tapoit
heidän. Ja näin silloin wiatoin weri pelastettin.
63 Mutta Helkias emändäns cansa ylistit Jumalata/ Susannan heidän tyttärens tähden/ Jojakimin hänen
miehens cansa/ ja caiken sucuns cansa/ ettei mitän häpiälistä hänesä löytty.
64 Ja Daniel tuli suurexi Canssan edes/ sijtä päiwästä/ ja sijtte enämmin ja enämmin.

Vers. 55. Lehmuxen) Grecan textis on/ Schinon alla/ Latinaxi cudzutan Lentiscus$, ja on se puu josta pihca wuota/ joca Mastixexi cudzutan: Mutta etten me sitä puuta tunne/ nijn me nimitäm toisen edest.

Babelin Belist .

DAniel ei tahdo rucoilla Babelin epäjumalata Beli/ joca on ihmisten käsillä tehty/ v. 1.
Mutta Cuningas pitä hänen jumalana/ että hän söi ja joi: ja cudzu Papit/ ja kysy heille/ cuca sen uhrin paljouden söi? he wastawat: Bel/ v. 5.
Nijn Daniel näyttä Pappein sen syöwän. Cosca Cuningas näke/ anda hän heidän tappa/ v. 13.

AStyagexen cuoleman jälken/ sai Cyrus Persiast waldacunnan.
1 Ja Daniel oli alati Cuningan tykönä/ ja pidettin cunnialisembana cuin caicki Cuningan ystäwät.
2 BAbelis oli epäjumala/ joca cudzuttin Belixi/ sille piti uhrattaman jocapäiwä caxitoistakymmendä punda nisuja/ ja neljäkymmendä lammasta/ ja colme Amia wijna.
3 Ja Cuningas palweli idze sitä epäjumalata/ ja meni jocapäiwä sitä cumartaman: waan Daniel palweli hänen Jumalatans.
4 Ja Cuningas sanoi hänelle: mixet sinä myös Beli rucoile? Mutta hän sanoi: en minä palwele epäjumalita/ jotca käsillä tehdyt owat/ waan eläwätä Jumalata/ joca taiwan ja maan on tehnyt/ ja on caickein eläwitten HERra.
5 Nijn Cuningas sanoi hänelle: etköstäs Beli pidä eläwänä jumalana? etkös näe cuinga paljo hän jocapäiwä syö ja juo?
6 Mutta Daniel naurahti/ ja sanoi: HERra Cuningas/ älä anna idzes wietellä: sillä ei Bel ole sisäldä muu cuin sawi/ ja ulco waski/ ja ei ole coscan syönyt.
7 NIjn Cuningas wihastui/ ja andoi cudzua caicki hänen Pappins/ ja sanoi heille: jollet te minullen sano/ cuca tämän uhrin syö/ nijn teidän pitä cuoleman.
8 Mutta jos te sen taidatte täyttä Belin sen syöwän/ nijn pitä Danielin cuoleman: sillä hän on Beli pilcannut. Ja Daniel sanoi: ja Herra Cuningas/ tapahtucon nijncuins puhunut olet.
9 Mutta Belin Pappia oli seidzemenkymmendä/ ilman waimoita ja lapsita. Ja Cuningas meni Danielin cansa Belin Templijn.
10 Nijn hänen Pappins sanoit: cadzo me tahdom mennä ulos/ ja sinun Herra Cuningas pitä idze sinne ruan paneman ja juoman/ ja owen peräs paneman kijnni/ ja omalla sormuxellas lukidzeman.
11 Ja cosca amulla warhain jällens tulet/ ja löydät ettei Bel nijtä caickia ole culuttanut/ nijn me mielelläm

cuolemma: eli Daniel pitä tapettaman/ joca sencaltaista meidän päällem on walhetellut.
12 Mutta he luotit idzens sijhen/ että he olit tehnet salaisen tien pöydän ala/ jonga cautta he alati sisälle menit/ ja culutit mitä siellä oli.
13 COsca Papit ulcona olit/ andoi Cuningas Belin eteen ruan panna. Mutta Daniel käski palweliains tuhca tuoda/ ja andoi sitä prijscotta coco kircon ymbärins Cuningan nähden. Sijtte menit he pois ja suljit owen/ ja lukidzit Cuningan sormuxella/ ja menit matcans.
14 Mutta Papit menit yöllä sisälle tawans jälken/ waimoinens ja lapsinens/ söit ja joit caicki mitä siellä oli.
15 Amulla warhain oli Cuningas ylhällä/ ja Daniel hänen cansans.
16 Ja Cuningas sanoi: ongo sinetti rickomata? mutta hän wastais: on Herra Cuningas.
17 Ja nijn pian cuin owi awattin/ cadzoi Cuningas pöydälle/ ja huusi suurella änellä: Bel/ sinä olet suuri jumala/ eikä sinus ole petosta.
18 Waan Daniel nauroi/ ja piteli Cuningast/ ettei hän sisälle menis/ ja sanoi: cadzo/ permannolle ja ymmärrä/ kenengä jäljet nämät owat?
19 Cuningas sanoi: minä näen kyllä miesten/ waimoin ja lasten jäljet.
20 Nijn Cuningas wihastui ja andoi Papit otta kijnni/ waimoinens ja lapsinens: ja heidän täydyi osotta sen salaisen tien/ jonga cautta he olit käynet ulos ja sisälle/ ja syönet mitä pöydällä oli.
21 Ja Cuningas andoi heidän tappa/ ja andoi Belin Danielin haldun: joca sen häwitti ja hänen Templins.

Babelin Drakista .

DAniel surma Drakin/ jota Babylonialaiset palwelewat/ v. 26.
sentähden cannetan Danielin päälle Babelin asuwaisilda/ ja heitetän Lejonein luolaan/ v. 1.
mutta HERra ruocki hänen siellä/ ja warjele Lejoneilda/ v. 32.
seidzemendenä päiwänä anda Cuningas hänen sieldä wetä ulos/ ja heittä ne Lejonein eteen/ jotca cannoit hänen päällens/ v. 39.

22 SIellä oli myös suuri Draki/ jota he Babelis palwelit.
23 Ja Cuningas sanoi Danielille: cuinga/ tahdotcos myös hänestä sano/ ettei hängän muu ole cuin waskinen epäjumala? Cadzo/ hän elä: sillä hän syö ja juo/ sentähden et sinä taida sano/ ettei hän ole eläwä Jumala/ palwele sijs händä.
24 Mutta Daniel wastais: minä palwelen HERra minun Jumalatani: sillä hän on eläwä Jumala.
25 Waan sinä Herra Cuningas salli/ nijn minä tämän Drakin surman ilman yhdetäkän miecata eli corennota.
26 Ja Cuningas sanoi: se olcon sinulle luwallinen. Nijn Daniel otti pikiä/ raswa ja carwoja/ ja keitti ne sean/ ja teki sijtä kyrsäisitä/ ja heitti Drakin suuhun/ ja Draki pacahtui cahtia. Ja Daniel sanoi: cadzo/ nämät owat teidän jumalan.
27 COsca Babylonialaiset sen cuulit/ otit he sen sangen pahaxi/ ja nostit capinan Cuningasta wastan/ ja sanoit: meidän Cuningam on Judalaisexi tullut: sillä hän on Belin cukistanut/ Drakin tappanut/ ja Papit surmannut.
28 Ja he astuit Cuningan eteen/ ja sanoit: anna meille tänne Daniel/ mutta jolles anna/ nijn me sinun ja caicki sinun huonestas tapamme.
29 Cosca Cuningas näki/ että he wäkiwallalla hänen päällens tungit/ täytyi hänen heille anda Danielin.
30 Ja he heitit hänen Lejonein eteen luolaan/ jos hän oli cuusi päiwä.
31 Ja luolas oli seidzemen Lejonit/ joille jocapäiwä annettin caxi ihmistä ja caxi lammasta/ mutta ei heille annettu nijnä päiwinä mitän/ että he olisit Danielin syönet.
32 MUtta Judeas oli Propheta Habacuc/ joca oli keittänyt liendä ja leicannut leipä sywään astiaan/ ja meni nijden cansa kedolle/ wiedäxens elowäelle.
33 Ja HERran Engeli sanoi Habacukille: sinun pitä sen ruan/ jotas cannat/ wiemän Danielille Babelijn/

Lejonein luolaan.
34 Ja Habacuc wastais: HERra/ en minä ole Babelin Caupungita nähnyt/ engä tiedä cusa luola on.
35 Silloin tartui Engeli hänen kijresens/ ja wei hänen nijncuin wäkewä tuuli/ Babeli päin luolan tygö.
36 Ja Habacuc huusi ja sanoi: Daniel/ Daniel/ ota tämä ruoca/ jonga Jumala sinulle on lähettänyt.
37 Ja Daniel sanoi: HERra Jumala/ sinä muistat cuitengin wielä minua/ ja et hyljä nijtä jotca sinua rucoilewat ja sinua racastawat.
38 Ja hän nousi ja söi. Waan HERran Engeli wei Hacacukin sillä hetkellä endiseen paickans.
39 Ja Cuningas tuli seidzemendenä päiwänä Danieli walittaman. Ja cosca hän haudalle tuli/ ja cadzoi sisälle/ cadzo/ nijn Daniel istui Lejonein seas. Ja Cuningas huusi suurest/ ja sanoi:
40 O HERra sinä Danielin Jumala/ sinä olet suuri Jumala/ ja ei ole yhtän muuta Jumalata paidzi sinua.
41 Ja hän andoi hänen otta ylös luolasta. Mutta ne muut jotca hänen cuolemaan saatta tahdoit/ andoi hän luolaan heittä/ jotca cohta hänen silmäins edes Lejoneilda nielttin.

Asarian Rucous / Dan. 3. Grecasta .

ASaria kijttä Jumalata pädzis/ tunnusta omat ja Canssans synnit/ v. 25.
rucoile että Jumala olis Canssallens armollinen/ auttais heitä/ rangaisis pacanoita jotca heitä sorsit/ v. 34.
Näin warjele Jumala Asarian pädzis/ ettei tuli händä wahingoita/ v. 46.

25 JA Asaria seisoi keskellä tulista pädziä/ awais suuns/ rucoili ja sanoi:
26 OLe kijtetty HERra/ meidän Isäim Jumala/ ja sinun nimes olcon ylistetty ja cunnioitettu ijancaickisest:
27 Sillä sinä olet hurscas caikis cuins meille tehnyt olet/ caicki sinun työs owat totiset/ ja mitä sinä teet/ se
on oikia/ ja caicki sinun duomios owat laittamattomat.
28 Sinä teet meille oikein/ ettäs meitä rangaisnut olet/ sencaltaisella rangaistuxella cuins meidän päällem
olet andanut tulla/ ja Jerusalemin/ meidän Isäim pyhän Caupungin päälle/ tosin/ sinä teet sijnä oikein
meidän syndeimme tähden.
29 Sillä me olemma syndiä ja pahoin tehnet/ että me sinusta luopunet olemma/ ja jocapaicas tehnet sinua
wastan.
30 En me myös ole totellet sinun käskyjäs/ engä nijstä lucua pitänet/ että me olisim tehnet nijden jälken/
nijncuin sinä meille käskenyt olit/ että me menestyisimme.
31 Sentähden olet sinä oikein tehnyt/ ettäs ne caicki olet andanut tulla meidän päällem.
32 Ja andanut meitä meidän wihollistem/ jumalattomain/ ja pahain ihmisten/ ja sen wäärän ja julmimman
Cuningan käsijn maan päällä.
33 Ja en me rohke meidän suutam awata/ nijn me olemma häpiän ja nauron alaisexi tullet sinun palweliais
edes/ ja caickein nijden/ jotca sinua pelkäwät.
34 Mutta älä cuitengan meitä peräti hyljä/ sinun pyhän nimes tähden/ ja älä heitä pois sinun lijttos.
35 Ja älä ota sinun laupiuttas meildä pois/ Abrahamin sinun rackan ystäwäs tähden/ ja sinun palwelias
Isaachin/ ja Israelin sinun pyhäs tähden.
36 Joillens olet luwannut heidän siemenens lisätä/ nijncuin tähdet taiwas/ ja sannan meresä.
37 Sillä me olemma halwemmaxi tullet caickia pacanoita/ ja olemma nyt caickein ylöncadzotuimmat maan
päällä/ meidän syndeim tähden.
38 Ettei meillä nyt yhtän Ruhtinasta/ Prophetata eikä opettaja ole: ei polttouhria eikä jocapäiwästä uhria/ ei

ruocauhria eikä suidzutusta.
39 Ei myös ole yhtän paicka/ cusa me sinun edesäs uhramme/ ja löydäisimme armon:
40 Waan särjetyllä sydämellä/ ja murhellisella hengellä tulemma me sinun etees/ nijncuin me toisimma polttouhria oinaista ja mulleista/ ja monda tuhatta lihawata lammasta. Anna nijn meidän uhrim tänäpän sinulle kelwata ja otolliset olla: sillä et sinä anna häpiään tulla/ jotca sinun päälles toiwowat.
41 Näin tulemma me nyt caikella sydämellä/ ja edzimmä sinun caswos pelgolla.
42 Sentähden älä anna meitä häpiään tulla/ waan tee meille HERra sinun armos ja suuren laupiudes jälken.
43 Ja kirwota meitä sinun ihmellisten tecois perästä/ ja anna sinun nimelles cunnia.
44 Että he häpeisit jotca sinun palwelioilles paha tekewät/ ja häpiään tulisit sinun suuren woimas ja wäkewydes edes/ että heidän woimans cukistetuxi tulis.
45 Että he ymmärräisit sinun olewan HERran ainoan Jumalan/ cuuluisan maan pijrin päällä.
46 JA Cuningan palweliat/ jotca heidän pädzijn heittänet olit/ ei lacannet/ waan heitit lackamat tulikiwe/ pikiä/ rohtimita ja cuiwia warpuja/
47 Että liecki löi pädzist yhdexän wijdettäkymmendä kynärätä corkialle.
48 Ja culutti ymbärildäns/ ja poltti Chalderit/ joidenga hän ulottui/ pädzin edes.
49 Mutta HERran Engeli käweli heidän cansans/ jotca Asarian tykönä pädzis olit.
50 Ja ajoi ulos tulen liekin pädzistä/ ja teki pädzis nijncuin kylmän casten/ ettei tuli ensingän heihin sattunut/ eikä polttanut/ eli wahingoittanut heitä.

Colmen miehen kijtoswirsi tules .

COlme miestä kijttäwät Jumalata tulises pädzis/ v. 51.
ja kehoittawat caickia luondocappaletta händä ylistämän/ v. 57.
neuwowat myös caickia ihmisiä sitä tekemän/ v. 82.
päättäwät nijn kijtoxella/ sen awun edest cuin heille tapahtunut oli/ v. 88.

51 SIlloin rupeisit ne colme toinen toisens cansa weisaman/ kijtit ja ylistit Jumalata pädzis/ ja sanoit:
52 Kijtetty ole sinä HERra/ meidän Isäim Jumala/ ja sinua pitä kijtettämän ja ylistettämän ijancaickisest.
Kijtetty olcon sinun cunnialinen ja pyhä nimes/ ja se pitä kijtetty ja ylistetty oleman ijancaickisest.
53 Kijtetty ole sinä sinun pyhäsä ja cuuluisasa Templisäs/ ja sinun pitä kijtetyn ja ylistetyn oleman ijancaickisest.
54 Kijtetty ole sinä joca istut Cherubimin päällä/ ja näet sywyteen/ ja sinua pitä kijtettämän ja ylistettämän ijancaickisest.
55 Kijtetty ole sinä sinun cunnialisella Cuningalisella istuimellas/ ja sinua pitä kijtettämän ja ylistettämän ijancaickisest.
56 Kijtetty ole sinä taiwan wahwudes/ ja sinua pitä kijtettämän ja ylistettämän ijancaickisest.
57 Kijttäkän HERra caicki hänen työns/ ja pitä händä cunnioittaman ja ylistämän ijancaickisest.
58 Te taiwat kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
59 Kijttäkät HERra te HERran Engelit/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
60 Caicki wedet taiwasten päällä kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
61 Caicki HERran sotajoucko kijttäkän HERra/ cunnioittacan ja ylistäkän händä ijancaickisest.
62 Auringo ja Cuu kijttäkät/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
63 Caicki tähdet taiwas/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
64 Sade ja caste kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
65 Caicki tuuli kijttäkän HERra/ cunnioittacan ja ylistäkän händä ijancaickisest.
66 Tuli ja palawus kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
67 Rändä ja raket kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
68 Päiwä ja yö kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

69 Walkeus ja pimeys kijttäkät HErra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
70 Jää ja packainen kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
71 Härmä ja lumi kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
72 Pitkäisen leimaus ja pilwet kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
73 Maa kijttäkän HERra/ cunnioittacan ja ylistäkän händä ijancaickisest.
74 Wuoret ja cuckulat kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
75 Caicki mitä maan päällä caswa/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
76 Lähtet kijttäkän HERra/ cunnioittacan ja ylistäkän händä ijancaickisest.
77 Meret ja wirrat kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
78 Walascalat ja caicki cuin wesis lijcku/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
79 Caicki linnut taiwas alla kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
80 Caicki medzän pedot ja eläimet kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
81 Te ihmisten lapset/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
82 Israel kijttäkän HERra/cunnioittacan ja ylistäkän händä ijancaickisest.
83 Te HERran Papit/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
84 Te HERran palweliat/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
85 Te wanhurscasten henget ja sielut/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
86 Te pyhät jotca radolliset ja murhelliset oletta/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
87 Anania/ Asaria ja Misael/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.
88 Sillä hän on meitä helwetist pelastanut/ ja uttanut meitä cuolemasta.
89 Ja on pelastanut meidän tulisest pädzist/ ja on meidän tulen keskellä warjellut.
90 Kijttäkät HERra: sillä hän on hywä/ ja hänen hywydens pysy ijancaickisehen.
91 Caicki jotca HERra pelkäwät/ kijttäkän caickein jumalten Jumalata/ cunnioittacat ja ylistäkät/ että hänen hywydens pysy ijancaickisehen.

Manassen Judan Cuningan Rucous

Manassen Judan Cuningan Rucous / cosca hän Babelis fangina oli .
MAnasse ylistä Jumalan woima ja hywyttä/ v. 1.
Tunnusta syndins/ joiden tähden hänellä on murhellinen sydän/ v. 2.
rucoile sydämestäns/ että Jumala andais hänelle andexi hänen pahat tecons/ v. 3.

1 HERRA Caickiwaldias/ meidän Isäim/ Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin/ ja heidän wanhurscan siemenens Jumala/
2 joca taiwan ja maan/ ja caicki mitä nijsä on/ tehnyt olet/
3 ja olet meren kijnnittänyt sinun käskylläs ja sywyden peittänyt ja kijnnittänyt/ sinun hirmuisen ja cuuluisan nimes cunniaxi
4 / että jocainen hämmästyis sinun edesäs/ ja pelkäis sinun suurta woimas:
5 Sillä sinun wihas on sangen rascas/ jolla sinä uhcat syndisitä/
6 mutta se laupius/ jonga sinä lupat/ on määrätöin ja tutkimatoin.
7 Sillä sinä HErra/ caickein corkein coco maan pijrin päällä/ olet kärsiwäinen ja sangen armollinen/ ja et mielelläs ihmisiä rangaise/ ja olet sinun hywydestäs luwannut catumuxen syndein andexi saamisexi.
8 Mutta että sinä olet wanhurscasten Jumala/ nijn et sinä ole pannut catumusta wanhurscalle Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille/ jotca ei sinua wastan syndiä tehnet
9 mutta minä olen syndiä tehnyt/ ja minun syndiäni on enämbi cuin sanda meresä/ ja olen kämärtynyt rascais rautacahleis/ eikä ole minulla yhtän lepo:
10 sillä minä olen kehoittanut sinun wihaan/ ja suuren cauhistuxen sinun edesäs tehnyt: että minä sencaltaisen cauhistuxen/ ja nijn paljo pahennusta olen asettanut.
11 Sentähden notkistan minä nyt minun sydämeni polwet/ ja rucoilen sinulda HERra armo. Ah HERra/ minä olen syndiä tehnyt/ tosin minä olen syndiä tehnyt/ ja sinä tunnet minun pahat teconi/
12 minä rucoilen ja pargun/ anna minulle andexi/ O HERra/ andexi anna minullen/ älä anna minua minun synnisäni huckua/ ja älä anna rangaistusta ijancaickisesta minun päälläni olla.
13 Waan auta minua epäkelwotoinda sinun suuren laupiudes tähden/
14 nijn minä caickena elinaicanani sinua kijtän: Sillä sinua kijttäwät caiken taiwan sotajoucko/ ja sinua pitä

ylistettämän ilman lackamat ijancaickisest/ AMEN.